Cat. Inc. 256

Speculum Morale Uincentii.

De cella Prioris

Tabula Index in opus Speculū scilicz Moralē Vincentii

Beluacensis ordine alphabeti demonstrans quoto libro: quota parte: quota distinctione: quotaqz charta: queqz i eo volumine principaliter tractata inueniri debeant incipit. Et punctus prepositus numero chartarum anteriorē faciem: earūdem postpositus vero posteriorez celerius inueniendi gratia singula declarat.

A

B

C

D

Q

R

S

T

U

X

Y

Z

¶ Finis.

Speculi Moralis Vincentii Liber primus incipit feliciter.

De Operū Humanorū Necessitate. DISTIN. .I.

In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua. et in eternū non peccabis. Eccl. vij. Humanū gen⁹ tria incōmoda per peccatū primi hominis incurrisse: nō tā legimus in scripturis: ꝙ̄ sensibiliter experimur in nobis. videlicet difficultatē ad bonū agendum: imprudentiā ad futura preuidēdū. ⁊ pronitatē ad peccandū. Quia p peccatū fuit homo viribus eneruatus: sensib⁹ obscuratus: ⁊ actibus deprauat⁹. Iuste quidē homo recedens ab omnipotēte deo: decidit in impotentiā. Recedēs a sūme sapiēte: amisit sapientiā. Recedens a sūme bono: perdidit innocentiā. Ab his tribus malis oia mala suā originē sortiunt. Deus autē infinite misericordie ⁊ pietatis īmense p sapiētiā diuinitus inspiratā. cōtra tria premissa dat nobis perpulcherrimū documentū: saluberrimū hortamentū. fidelissimū cōsiliū: ⁊ efficacissimū remediū. dicens ita: In oib⁹ operib⁹ ⁊c. Primo nāqꝫ excludit negligentiā. Secūdo suadet prudentiā. Tertio promittit hominē p hoc ad innocētiā reformari. In primis igit̄ excludit negligentiā. supponēs opera meritoria: cū dicit: In oib⁹ operib⁹ tuis. Ex vi quippe sermōis. ⁊ ex ipso modo loquēdi ostēdit vnūquēqꝫ fidelē non debere ociosum esse: nec pigrū seu negligentē: sed strenue operantē. De homine in statu innocētie dicitur Gen. ij. Tulit dns deus hominē: ⁊ posuit eū in paradiso voluptatis: vt opraret et custodiret illū. Sed hec opatio esset ei sine fatigatione: tedio: ⁊ dolore. Eidem vo post lapsum dictū est: Quia comedisti de ligno ex quo tibi preceperā: ne comederes: maledicta terra in opere tuo In laborib⁹ comedes ex ea cūctis diebus vite tue. Sequit̄: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et Job. v. dicit̄: Hō ad laborē nascit̄ ⁊ auis ad volandū. Secūdo hortat̄ sapiēs ad prudentiā cū dicit: Memorare nouissima tua. In his eni precipue consistit vel damnationis periculū. vel procuratio salutis. Ideo attētissime hortat̄ idem sapiēs Eccl. xxxviij. Memēto nouissimoꝝ: ⁊ noli obliuisci. Tertio promittit innocentiā. cū dicit Et in eternū nō peccabis. Cū sūma diligētia cōsideret vnusquisqꝫ: ꝙ̄ fidele cōsiliū. ꝙ̄ salubre documentū. O cōsiliū nulla ratione spernendū. O documentū nulla obliuione delendū. sed potius cū sūmo studio sūma cura et sollicitudine pro virib⁹ adimplendū. Docet eni hominē ad puritatē innocētie reformari: per exercitiū bonoꝝ operū: ⁊ circūspectā preuidētiā nouissimoꝝ. Ad hoc etiā hortat̄ pastor ecclesie petr⁹. ij Pe. j. Fratres magis ac magis satagite: vt p bona opera certā vestrā vocationē ⁊ electionē faciatis. Hec eni faciētes nō peccabitis aliqn̄. Ait ergo sapiēs: In oib⁹ operib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternū nō peccabis. Ad excludendā igit̄ negligentiā: que mater est omniū vitioꝝ: debemus nos in exercitio virtuosorū operū viriliter occupare. Et circa hoc considerāda sunt quattuor. Debet eni vnusquisqꝫ diligēter inspicere gen⁹ ⁊ speciē sue operationis. Secūdo modū ⁊ seriē sue executiōis. Tertio fructū ⁊ finē sue intētionis. Quarto ortū ⁊ originē oīs nostre motionis. In primis igit̄ cōsiderāda sunt opera que facere debeam⁹. Sicut inquirūt iudei a dño Joh. vj. dicētes: Quid faciemus: vt operemur opera bona dei: Quib⁹ ille respōdit: Hoc est opus dei. vt credatis. Hoc est primū principiū operādi. ⁊ fundamentū primariū omnis boni. videlicet fides: sup quo videat vnusquisqꝫ quō ⁊ q̄ superedificet. Debem⁹ autē opari opera penitētie: peccatoꝝ flagitia expiando. Opera misericordie: proximoꝝ miserias releuando. Opera sapiētie: celestia cōtēplādo. Opera pfecte iustitie: diuina cōsilia adimplendo. Prima opera nostra debent esse opera penitētie. Quia nāqꝫ nō est hō qui nō peccet. Sicut dicit̄ iij. Reg. viij. Et j. Joh. j. Si dixerim⁹ quia peccatū nō habem⁹. nosipsos seducim⁹: ⁊ veritas in nobis nō est. Job quoqꝫ dicit: Quis potest dicere: mundū est cor meū. purus sum a peccato: Ideo necesse habem⁹ agere penitentiā. Ait eni huis Johānes baptista Luc. iij. Genimina viperarū: ꝗs ostēdit vobis fugere a vētura ira. Respōdit autē: Facite ergo dignos fruct⁹ penitētie. Signāter dicit Dignos fruct⁹ penitētie. Neqꝫ eni par debet esse penitētia eius qui multū peccauit: et eius qui pauciora peccata cōmisit. vel eius q̄ grauiora: ⁊ eius qui mini⁹ grauia perpetrauit. Itē saluator ait Luc. xiij. Nisi penitētiā egeritis: oēs sil̄r peribitis. Et Eccl. ij. Nisi penitentiā egerim⁹: incidemus in man⁹ dei. ⁊ nō in man⁹ hominū. Exhortās autē dñs ad penitentiā dicebat: Penitentiā agite: appropinquabit eni regnū celoꝝ. Itē Apoc. ij. Memento vnde excideris: ⁊ age penitentiā: ⁊ pma opera fac. aduerte ꝙ sicut pius pater filiū cōtumacē corripiēs aliqn̄ ostendit ei mala q̄ fecit vt erubescat. bona q̄ perdidit vt doleat. mala q̄ meruit vt timeat. ⁊ sic p diuersas vias ipsum reuocare laborat. Sic pius dñs diuersis modis vult: vt peccatorē ad penitentiā salutarē reducat. Nā aliqn̄ obiicit ei grauitatē ⁊ vilitatē flagitij quod cōmisit. Sicut dicit̄ Hiere. ij. Vide vias tuas in cōualle: scito qd feceris. Aliqn̄ reducit ei ad memoriā vilitatē stat⁹ in quē incidit. Sicut dixit ade Gen. iij. Adam vbi es: Et Hiere. iij Leua in directū oculos tuos: ⁊ vide vbi nunc prostrata sis. Aliqn̄ proponit ei penā quā meruit. Sicut patet in verbis beati Joh. ⁊ dñi superi⁹ annotatis. Et Gen. iiij. Dixit dñs ad Caym: Quid fecisti: Ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra petens videlicet vltionē. Nōnunꝙ̄ etiā ad mentē ei⁹ reuocat bonorē ⁊ bona: q̄ p peccatū amisit: vel dignitatē status: a quo decidit. Sicut hic: Memēto vnde excideris. q. d. Memēto quia statum innocētie pdidisti. ⁊ a dignitate grē corruisti. ⁊ ideo age penitētiā vt ⁊ perdita recupare: ⁊ ad pristinā dignitatē resurgere: ⁊ debitas penas euadere: ⁊ ad pmissa premia valeas peruenire. Sequit̄ Et prima opera fac. Prima inquā. i. precipua. vel prima: q̄ anteꝙ̄ peccatū cōmitteres facere debuisti. Exēpla penitētie habem⁹ in Petro ⁊ Paulo: q̄ sunt precipui fundatores ecclesie. In Magdalena euāgelica peccatrice. In dauid ⁊ ezechia regib⁹. In niniuitis etiā: de quibus dicit̄ Jone. iij. Vidit deus opera eoꝝ. quia cōuersi sunt de via sua mala. Et misertus est deus sup malitiā quā locut⁹ est vt faceret eis ⁊ nō fecit. Nota igit̄: ꝙ p penitentiā macula peccati diluitur: reatus absoluit̄: offensa diuina remittit̄. reconciliat̄ deo: restituit̄ ecclesie: de filio diaboli filius dei efficit̄. paradisus apit̄. Hec est q̄ impiū iustificat: angelos letificat: amissa bona recuperat. Vn̄ Bern. ait: O felix penitentiū humilitas: o btā spes cōfitētiū. ꝙ̄ facile vincis inuincibilē: ꝙ̄ cito tremebūdū iudicē cōuerteris in piissimū patrē. Secūdo debem⁹ agere opera charitatis ⁊ misericordie. Sicut pulchre docemur Luc. x. Cū eni quidā legisdoctor inquisisset a dño Magister quid faciēdo vitā eternā possidebo: Respōdit: In lege quid scriptum est: Quō legis: Qui ait: Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. ⁊ proximū tuū sicut teipm. Et ait illi dñs: Hoc fac ⁊ viues. Ille rursum quesiuit. Et quis est me⁹ proxim⁹: Cui respōdens dñs proposuit parabolā de misero qui incidēs in latrones: spoliatus: atrociter verberat⁹: ⁊ semiuiuus relictus: a sacerdote prius ⁊ postmodū a leuita trāseuntib⁹ nō adiutus: tandē a samaritano viscerosa pietate pmoto: vulnerib⁹ illius vinū ⁊ oleū infundēte ⁊ ea dulciter alligāte: imposit⁹ est in iumento: ⁊ inductus in stabulū studiose stabulario cōmēdat⁹. His premissis interrogauit dñs: Quis horū tibi videt̄ proxim⁹ fuisse illi qui incidit in latrones: At ille dixit: Qui fecit misericordiā in illū. Et ait illi ihesus: Vade ⁊ tu fac sil̄r. Ecce ad questionē pmā. Quid faciēdo vitā eternā possidebo. premissum est documentū de dilectione dei ⁊ proximi. ⁊ ordine consequēti subiunctū hortamentū de operib⁹ misericordie faciendis. Nā de fonte charitatis debent pcedere riuuli pietatis: alias nulli⁹ essent meriti vel virtutis. Sicut ait Apls. j. Corinth. xiij. Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas. ⁊ si tradidero corpus meū ita vt ardeam. charitatē autē non habeā: nihil mihi prodest. Propter quod bene iungit apls ista duo dicēs Hebr. xiij. Charitas fraternitatis maneat in vobis: ⁊ hospitalitatē nolite obliuisci. Per hāc eni placuerūt ꝗdā angelis hospitio receptis. Moueat ergo te dilectio dei ⁊ compassio miserie proximi: ad exhibēdū opera pietatis sm exigentiā necessitatis. Hec aūt opera sunt: nudū vestire: esuriētē reficere: sitien

tem potare: infirmũ visitare: peregrinũ in domo recipere: captiuũ redimere: mortuũ sepelire: ⁊ multa talia fm̃ ꝙ innumerabilia sunt incõmoda pauperũ ⁊ miserabiliũ psonarũ. Ad hec opera pietatis tenet̃ quilibet saltẽ cõpassionis affectu: vel si assit facultas: etiã miserationis effectu. Vñ .i. Thi. vi. dicit Apl's Diuitib⁹ hui⁹ seculi pcipe nõ sublime sapere: nec sperare in incerto diuitiarũ. sed in deo viuo ⁊c. bene agere: diuites fieri in operibus bonis. facile tribuere: cõicare: thesaurisare sibi fundamentũ bonũ in futurũ: vt apprehẽdãt verã vitã. De misericordia latius inuenies infra li. ii. vbi agit̃ de beatitudinib⁹. Tertio debem⁹ agere opera sapiẽtie. loquẽdo de vera et salutari sapiẽtia: q̃ dicit̃ a sapore. Cõsistit hec sapientia nõ tñ in speculatione veritatis: sed potius in qdã degustatione sapida bonitatis: ⁊ etiã in operatione feruida sanctitatis. Est aũt speculatio in cogitãdo studendo: audiẽdo legẽdo ea que ad honorẽ laudẽ ⁊ gloriã dei ptinẽt: aieq3 salutẽ. Degustatio aũt nõ in plena fruitiõe cõsistit: sic erit in patria. sed in qdã prelibatiõe ac tenui saporatiõe diuine dulcedinis: put potest vel modicũ attingere humana fragilitas pro modulo suo: ⁊ pro statu miserie p̃sentis q̃ peregrinamur a dñõ: ⁊ detinemur exules ĩ hoc mũdo. Hec degustatio qntũcũq3 sit modica. excedit oẽs delicias hui⁹ mũdi ⁊ omnẽ delectationẽ: q̃ in creatura quacũq3 valeat inueniri. Facit etiã oĩa carnalia despici: ⁊ oĩa terrena seu tp̃alia vilipendi: ac sicut ait expertus Apl's velut stercora reputari. facit nihilominꝰ sp̃ũalia diligi tota mẽte totisq3 precordijs celestia cõcupisci. Nec sufficit subtilis speculatio intellectus: ⁊ degustatio affectus: nisi sequat̃ pfecte operatiõis effect⁹. Sed q̃ psp̃exerit in lege pfecte libertatis: ⁊ pmãserit in ea nõ auditor obliuiosus factus: sed factor operis: hic beat⁹ in facto suo erit. Jaco. i. De hac sapiẽtia dicit̃ Sap. viii. Intrãs in domũ meã conquiescã cũ illa. s. sapiẽtia. Nõ eñ habet amaritudinẽ cõuersatio illius nec tediũ cõuictus illi⁹: sed leticiã ⁊ gaudiũ sequit̃. In amicicia illius delectatio bona: ⁊ in opib⁹ illi⁹ honestas sine defectione. Rursus Ecc̃i. xxiiii. Sapiẽs introducit sapientẽ sic loquentẽ. Trãsite ad me oẽs q̃ cõcupiscitis me: ⁊ a generatiõib⁹ meis adimplemini. Sp̃s eñ meus sup mel dulcis: ⁊ hereditas mea sup mel ⁊ fauũ. Qui edũt me adhuc esuriẽt: ⁊ qui bibũt me adhuc sitient: q̃ audit me nõ cõfundet̃: ⁊ qui opant̃ in me nõ peccabũt. Qui elucidãt me vitã eternã habebunt. Si premissa verba quis seriose vellet exponere: paucis verbis nõ posset ad eoꝝ indaginem puenire. De sapientia inuenies multa infra li. ii. Nũc aũt sufficiat opera sapiẽtie sub breuitate tãgere: quia hoc est quod a principio proposuim⁹ et pmisim⁹ declarare. Sũt autẽ opera sapiẽtie: doctrinã veritatis diligẽter audire: exhortationes vtiles ardẽter accipe: correptiones libenter ⁊ vtiliter sustinere: audita memoriter retinere: memorie cõmẽdata operib⁹ exercere: vigilãter studere: libros sacros studiose perlegere: nõ studẽdo trãscurrere: sed frequẽter in memoria ruminare: in studio non verba sed sensum ⁊ fructũ requirere: falsitates abijcere: vanitates cõtẽnere: curiositates vitare: veritatẽ inquirere: in dubijs peritos cõsulere: cõsulta discutere: dei volũtatẽ ⁊ mãdata pquirere: meditationes sacras amare: audita. lecta: seu etiã cogitata memorãda digerere: nihil per surreptionẽ agere: nihil temere iudicare: verba cũ debita maturitate proferre: vitã suã ⁊ mores seriosius ordinare: subiectos pie ⁊ iuste regere: errata corrigere. errãtes reducere: peccãtes arguere. penitẽtib⁹ indulgere: defect⁹ aliorũ nõ culpabiles benigne supportare: hesitãtib⁹ cõsulere: desolatis solatiũ exhibere. Quicũq3 sic fecerit: hic btũs in facto suo erit. Bene ergo dicit sapientia: Qui operant̃ in me non peccabũt Ecc̃i. xxiiii.

Quarto debem⁹ habere opera pfecte sufficie: q̃ cõsistit in q̃ttuor. Primũ est abdicatio mũdialiũ facultatũ. Secundũ est aspernatio carnaliũ voluptatũ. Tertium est humilitas obediẽtie. Quartũ est strẽuitas patiẽtie. De primo Prouer. xii. Melior est paup et sufficiẽs sibi. q̃3 gl'iosus ⁊ indigẽs pane. Et bene iũgit Sapiẽs ista duo. s. paup ⁊ sufficiẽs. Quia cui satis est quod habet: satis illũ cõstat habere. Vnde dicit Señ. ꝙ maxime diuitie sunt paupertas cũ sufficiẽtia. Sicut dicit̃ Thobie. v. Sufficiebat nobis paupertas nr̃a vt diuitie cõputarent̃. Ista est vita leuissima. securissima: dulcissima: ⁊ pfecta. maxime qñ vita talis eligit̃ amat̃: ⁊ sufficit propter deũ. Ideo dicit̃ Ecc̃i. xl. Vita operarij sufficiẽtis sibi cõdulcabit̃ et in ea inuenies thesaurũ. s. bonoꝝ sp̃ũaliũ. fm̃ illud Math. xix. Si vis pfectus esse vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes ⁊c. Sequit̃: Et habebis thesaurũ in celo. Itẽ Jac. i. Qui psp̃exerit in lege pfecte libertat' .i. paupertatis q̃ vere libera est: ⁊ permãserit in ea nõ auditor obliuiosus fact⁹ sed factor operis: hic btũs in facto suo erit. De secũdo .s. aspernatione carnaliũ voluptatũ dicit̃ Ecc̃i. xxxiii. Cibaria ⁊ virga ⁊ onus asino. panis ⁊ disciplina ⁊ opus seruo .i. corpori. Diuine auctoritatis expositionẽ require infra distinctione sequẽti. Sane victus austeritas requirit̃ in oib⁹ qui volũt illibatã pudiciciã obseruare: ⁊ corporis sui mẽbra in sancti sp̃ũs tẽpliũ dedicare. Sicut ait Apl's infra .i. Corinth. vi. Nescitis ꝙ mẽbra vestra tẽpliũ sunt sp̃ũ sc̃i. Ideo Dauid volens tẽpliũ edificare: vel expẽsas preparare dicebat .i. Paral. xxix. Opus grãde est: nec homini preparat̃ habitatio sed deo. Et Neemias edificans ciuitatem hierusalẽ dicebat. Opus grande ego facio ⁊ nõ possum descẽdere. s. ad secularia negocia. vel ad carnalia desideria adimplenda. De tertio .s. de humilitate obediẽtie dicebat verus obediẽs: ⁊ totius humilitatis et obediẽtie speculũ ⁊ exemplar Joh. ix. Me oportet operari opera patris mei. Idẽ. iiii. Meus cibus est vt faciã volũtatẽ patris mei: vt pficiã opus eius. Et ideo religiosis ⁊ filijs obediẽtie dicit̃ Joh. viii. Si filij abrahe estis: opera abrahe facite. Ambro. Cui⁹ opera quisq3 facit eius fili⁹ vocat̃. De quarto. s. de benignitate patientie sciendũ. ꝙ nõ sufficit bene se habere in psp̃eris: nisi strenue ac fortiter se habeat in aduersis. nec in tranquillitate bene agere: ⁊ in tẽtatione succũbere: vel in tribulatione deficere. Nã p increpationem dicit dñs de quibusdã: q̃ cũ gaudio suscipiũt semẽ bonũ .i. verbũ dei: sed orta psecutione propter verbũ deficiũt. Qr radices nõ habẽt: quia ad tp̃s credũt: ⁊ in tp̃e tẽtationis recedũt. Luc. viii. Oẽs aũt qui pie volũt viuere in christo iesu psecutionẽ patiunt̃ ait Apl's. ii. Thi. iii. Ideo necessariũ est nobis agere sicut faciebant illi qui de captiuitate reuersi in angustia tẽporis in hostiũ suorũ medio reedificabãt hierusalẽ. De quib⁹ dicit̃ ꝙ vna manu opus faciebant: ⁊ altera tenebãt gladiũ Nee. iiii. Sane patiẽtes esse debem⁹: quia patiẽtia reddit hominẽ pfectũ in statu gr̃e: sicut dicit̃ Jaco. i. Omne gaudiũ existimate frẽs cũ in tẽtationes varias incidentis: sciẽtes quia tribulatio patiẽtiã operat̃. Patiẽtia aũt opus pfectũ habet: vt sitis pfecti ⁊ integri. in nullo deficiẽtes. Itẽ cumulat premiũ in statu glorie: Sicut ait Apl's. ii. Corinth. v. Id quod in presenti est momẽtaneũ ⁊ leue tribulatiõis nostre supra modũ eternũ glorie pondus operat̃ in nobis. Ecce aduerte quod leuissimũ est in passione: maximũ est in remuneratione. ⁊ quod breuissimũ est imo momẽtaneũ in tempore: fit eternũ in duratione.

De Operum Serie. DIS. .II.

Postquã declarauim⁹ genus ⁊ speciẽ nostre operationis. Nũc videam⁹ modũ et seriem nostre executionis. Circa quod sciẽdũ est: ꝙ debem⁹ inchoare celeriter sine dilatione: laborare fideliter et dilectione: continuare viriliter sine defectione: consumare humiliter sine elatione. Debem⁹ igit̃ inchoare celeriter propter tẽporis breuitatẽ. Breuissimũ est omne tẽpus quo viuim⁹. Sap. ii. Exiguũ est ⁊ cũ tedio temp⁹ vite nostre. Ideo excitat nos dñs ad celeriter operãdũ dicẽs Joh. ix. Operamini dũ dies est: venit nox qñ nemo potest operari. Et Apl's Gal. vi. Dũ temp⁹ habem⁹ operemur bonũ. Nõ potest bonã dietã facere qui mane nõ surgit. Irridendus esset qui tunc veniret ad opus: qñ tempus esset de opere exeundi. tunc seminaret qñ esset metendũ. Ideo Sapiẽs Ecc̃s ix. Quodcũq3 potest manus tua instanter operare: quia nec opus ad merendũ. nec ratio ad excusandũ: nec sapiẽtia ad sapide cõtẽplandum. nec scientia ad euadendũ erunt apud inferos quo tu properas. Nota ꝙ fatuus esset homo. magnũ opus habẽs agere ⁊ tempus breue: si non festinaret. sed iaceret in lecto v sq3 ad vesperam. Nos aũt opus permaximũ habemus agere. vnde quilibet vestrũ posset dicere illud Nee. vi. Opus grande ego facio nõ possum descẽdere: ne forte negligat̃ opus. Itẽ celeriter inchoare debem⁹ propter securitatẽ. Augusti. Si vita breuis fuerit: expedit vtiq3 ꝙ bona sit. si autẽ vita lõga fuerit: meli⁹ est ꝙ bona sit. Si multũ haberes de frumento vino vel oleo: velles ꝙ totũ esset bonũ. ⁊ doleres si pars aliq̃ esset corrupta. Aug. Quid te offendit vita tua quã solã vis malã habere: vt inter omnia bona tua tu solus sis malus. nũquid plus diligis res tuas q̃3 te. Talis iniquus est sibiipsi dum plus vult se malum esse q̃3 bonũ. infirmũ q̃3 sanũ. mortuũ q̃3 viuũ seruũ q̃3 liberũ. nihil habentẽ q̃3 bonoꝝ oĩuz particepẽ. Propter securitatẽ habẽdã ait Sap. Ecc̃i. xi. Mane semina semen tuũ ⁊ vespere ne cesset man⁹ tua: quia nescis q̃d boni magis oriat̃. Si aũt vtrũq3 sit. meli⁹ erit. Quis vidẽs sagittariũ arcũ extentũ cũ sagitta tenentẽ: nõ expectat ictũ sagitte: sed euolat. sed homo fatuus expectat ictũ mortis. Cõtra quod ait Psalmista. Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ vibrabit: arcũ suũ tetẽdit: ⁊ parauit illũ. ⁊ in eo parauit vasa mortis. ita cito morit̃ vitulus sicut vacca. ita cito frãgit̃ vas nouũ sicut vetus ⁊ citius amputat̃ arbor iuuenis q̃3 antiqua. Securius est malum passum vitare q̃3 eum cum difficultate transire.

Omia sicut ait Sap. puerb. iij. Qui amat periculū peribit in illo ⁊ securi⁹ est laqueos euadere q̄ sese magis ac magis fortius irretire. Dicit aūt sap. prouer. v. Iniquitates sue capiūt impium ⁊ funibus peccatoꝝ suoꝝ cōstringit. Et securius est in principio egritudinis medicinā querere q̄ vsq̄ ad extremū vite terminū expectare. Jō dicit sapiens Ecclesiastici. xviij. Ante languorē adhibe medicinā. lepra inueterata ⁊ gutta inossata curari nō possunt. De impio aūt dicit Iob. xx. Ossa illius implebunt vitiis adolescentie sue. Itē celeriter inchoare debemus ꝓpter assuefactionē: vt ī etate tenera caro domet: vt discat sustinere labores. Equi. canes. vrsi in iuuētute docent ludere: ⁊ oē bestiarū genus domabile: in iuuentute domat. Equus qui diu cōsueuit trotare nunq̄ postea doceri pōt aliter ambulare. sic ⁊ pueri in etate tenera docendi sunt ⁊ in virtutuꝫ opibus exercēdi. Quia scriptū est puer. xxij. Adolescens iuxta viā suā etiā cū senuerit nō recedet ab ea. canis vetus nō pōt teneri in vinculo. nunq̄d pōt ethyops mutare pellē suā. aut pardus varietates suas. sic nec vos poteritis bn̄facere. cū didiceritis male. Jere. xiij. Desiderant oēs ⁊ sperant bonū finē habere cū totā vitam malam habuerint dicētes cum baalam. moriat aīa mea morte iustorū. sed ista duo non cōsonant. Jdeo seni pessimo iudici. dixit Dan. xiij. Inueterate dierū maloꝝ nunc venerūt peccata tua que opabaris prius. Quāto diutius fuit in ferro rubigo. tanto vehementius intimat: ⁊ semꝑ magis ac magis corrodit ferrū. et inde difficilius eradicat. ⁊ sordes diu derelicte in vase difficilius amouent. Sic quanto diutius fuerit quis malis moribus assuetus: tanto ab eis difficilius euellet qꝛ iniquitates sue capiūt impiū vt dictū est. ac semꝑ fortius detinēt alligatū. Vn̄ Ansel. de seipso dicit in libro cōfessi. Tenebar nō in alieno ferro sed mea ferrea volūtate. Item celeriter inchoare debemus ꝓpter meritoꝝ augmentū ⁊ diuinam acceptationē. Qm̄ qui citius incipit ⁊ diutius operat ⁊ plura merita cōgregat: ⁊ opa in iuuētute facta gratiora sunt deo. fructus iuuenis plantule dulciores sunt. ⁊ fructus primitiui tpis cariores. vn̄ Michee. vij. ait dn̄s. Precoquas ficus desiderauit aīa mea. Et in lege precepit sibi offerri de primogenitū ⁊ primitias frugū terre ⁊ omniū fructuū. In signū ⁊ documentū q̄ hō de flore iuuētutis sue. debet offerre deo nō de fece stultus esset qui dn̄m suū cibare vellet de pane corrupto ⁊ de furfure vite sue. potare de fecibus vini sui vel exeniū ei facere de pomis corruptis ⁊ aliis fructib⁹ putrefactis. Jdeo cōquerit dn̄s malach. j. Si offeratis cecū ad īmolādū nōne malū est. ⁊ si offeratis claudū vel languidū nōne malū est Si q̄s ꝑ totā vitā suā dn̄m suū nequiter impugnaret: ⁊ postmodū cōfectus senio seruitiū suū ei offerret: dn̄s nō multū gratanter acciperet. debemus ergo deferre deo opa ꝓclara ⁊ electa. qꝛ scriptū est Ecclesiastici. xiiij. Oē opus corruptibile in fine deficiet ⁊ qui illud opat in illo peribit. Oē opus electū iustificabit. et qui illud opat honorabit in illo. Et sic patet primū ꝓpositū videlicet q̄ opus nostrū debemus inchoare celeriter. Secūdo in incepto debemus laborare fideliter. Fideliter laborat qui opat ex affectiōe amoris. Amor eni facit opus meritoriū apud deū. ꝓpter q̄ dicit apls Roma. viij. Diligentibus deū oia coopant in bonū. Oia igit opa vr̄a in charitate fiāt. Sicut hortat apls. j. Corin. xiiij. Ut in oībus mereamur. ait etiā Gal. v. In christo ihesu neq̄ circūcisio. aliq̄d valet neq̄ preputiū. sed fides que ꝑ charitatē opat. attēde q̄ pulchra societas fidei charitatis ⁊ opis Fides eni est bonoꝝ oīuꝫ primariuꝫ fundamētū. Nā sine fide impossibile est placere deo. Hebre. xj. Fides aūt sine charitate nō valet. Sicut ait apls. j. Corin. xiij. Si habuero oēꝫ fidē ita vt montes transferā. charitatē aūt nō habuero: nihil sum. Fides etiā sine ope nō valet. Sicut docet apls Jaco. ij. Sicut corpus sine spū mortuū est. ita ⁊ fides sine opibus mortua est. ita nō valet opus. nisi fiat ex charitate. Sicut docet apls. j. Corin. xiij. Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates. m. ⁊ si tradidero corpus meū ita vt ardeā: charitatē aūt nō habuero nihil mihi ꝓdest. Similiter nec charitas sufficit sine opere. sicut ait Greg. Amor dei nunq̄ est ociosus. opat enim magna si est. si aūt renuit operari amor nō est. Jdeo dicit b. Joh. j. ioh. iij. Nō diligamus verbo neq̄ lingua sed ope ⁊ veritate. Operatio ergo exterior meritum habet ex interiori affectione. Affectio vō ꝓbat ex opatione: sicut arbor cognoscit ex fructu. vita ex motu. semen ex germine. lapis preciosus nō ex colore sed potius ex virtute. ⁊ virtus medicine ex sanatione. Quia vō charitas primo ⁊ principaliter facit hoīeꝫ charū deo. ⁊ ꝑ cōsequens facit opus esse meritoriū. nec opus pōt placere deo nisi prius placeat operator. Jdeo btūs Johānes salubriter exhortat dicens videte vosmetipsos ne ꝑdatis q̄ operati estis. Itē fideliter laborat qui opat ex intentiōe honoris diuini. i. qui oia facit ꝓpter honorē dei. Sicut docet apls Colo. iij. Oē quodcūq̄ facitis in verbo aut in ope. oia in noīe ihesu christo facite. Et infra Quodcūq̄ facitis ex aīo operemini sicut dn̄o ⁊ nō hominibus. et Matth. v. dicit. Sic luceat lux vestra corā hoībus: vt videāt opa vestra bona. ⁊ glorificent patrē vestrū qui in celis est. Sic igit patet q̄ operari debemus ꝓpter dei gloriā. salutē ꝓpriā. edificationē ⁊ exemplū ꝓximoꝝ. Jdeo dicit apls Hebre. x. Consideremus inuicem in ꝓuocationē charitatis ⁊ bonoꝝ operum. Tertio debemus opera nostra viriliter cōtinuare. Nā operarius in vinea nō meret in sero mercedē accipere. si victe negligenter ⁊ pigre operetur. Dicit eni Jeremi. xlviij. scḋm vnā litterā. Maledictus q̄ facit opus dn̄i negligenter. Viriliter ⁊ cōstanter laborant operarii: qui cogitāt q̄ cito erit hora dimittendi opus ⁊ magnā recipiendi mercedem. Nam cōsideratio mercedis minuit vim laboris. Jdeo dicit apls. j. Corinth. xv. Fratres mei stabiles estote ⁊ īmobiles in oī ope bono semꝑ scientes qꝛ labor vester nō est inanis in dn̄o. Attende q̄ opus plus diligit paterfamilias operarii qui tarde veniēs ad opus viriliter operat. q̄ illū qui cito veniens remissius operat. sicut et dux exercitus plus diligit militē qui fugit in ꝑncipio. sed postmodū rediens cōstanter pugnat ⁊ strēnue: q̄ illū qui nunq̄ fugit nec vnq̄ strēnui militis opus egit. Nam sicut ait dn̄s Luce. xv. Maius gaudiū est in celo sup vno peccatore penitentiā agente q̄ sup nonagintanouē iustis qui nō indigent penitentia. timeant sibi negligenter agentes ⁊ tepide: ne de ore dn̄i velut abominabiles euomant. Quia scriptū est apoca. iij. Quia tepidus es incipiā te euomere ex ore meo. Quarto debemus opera nostra cōsūmare humiliter. Sane humiliter operari: ⁊ de opibus nostris hūiliter sentire debemus: qꝛ plura mala q̄ bona facimus. ⁊ qꝛ siqua bona facimus tante indeuotioni ꝑmixta sunt q̄ nō multū possumus gloriari. Jdeo ps. Imperfectū meum viderunt oculi tui. ⁊ Ysa. lxiiij. Quasi pannus menstruate omnes iusticie nostre. et qꝛ bona que agimus. nō a nobis quasi ex nobis sunt sed a deo. Sicut ait Ysa. xxvi. Oia opera nostra operatus es in nobis dn̄e. Et aplus Phil. j. Deus est qui operat in nobis ⁊ velle ⁊ perficere. Et ipsa veritas ait Johā. xv. Sine me nihil potestis facere. ergo quia a deo sunt opera nostra. necnō ⁊ ipsa voluntas operandi. ⁊ scḋm gratiā nobis datam ⁊ frequenter oblatam nobis a deo: negligenter ⁊ non satis fideliter operamur. ideo non nobis sed deo debemus gloriam attribuere. Ceterū qꝛ plerūq̄ putamus bonū opus esse. q̄ malū est vel maius esse q̄ sit: ⁊ meritoriū esse q̄ nō est vel maioris esse meriti apud deum. Jdeo in singulis operibus nostris si diligenter cōsideremus. non gloriari sed potius formidare debemus. ꝓpter q̄ dicebat Job. Verebar oia opera mea sciens q̄ nō parceres delinquenti. Et sapiens ait Ecclesiastici. x. Noli extollere te in faciendo opere tuo. Beatus quoq̄ petrus āmonet dicens. Cuꝫ metu ⁊ tremore salutē vestrā operamini. Debemus aūt opera nostra consūmare ⁊ ad finē vsq̄ perducere. Videmus eni q̄ ois artifex cum opus aliq̄ sue artis inceperit. nō cessat donec illud ad cōplementū perduxerit. Sicut ostendit sapiens in multis exemplis dicens Ecclesiastici. xxxviij. Ois faber ⁊ architectus q̄ noctē tanq̄ diē transigit cor suū dabit in similitudinē picture: ⁊ vigilia sua perficiet opus. Sic ferrari⁹ sedēs iuxta incudē ⁊ cōsiderās opus ferri. cor suū dabit in cōsūmationē operū. ⁊ vigilia ornabit in ꝑfectionē. Sic figulus sedens ad opus suū qui in sollicitudine positus est sup opus suū. in misericordia est ois opatio eius. Eodē mō pōt induci in oībus aliis. Et sicut ait dn̄s Matth. x. ⁊ xxiiij. Nō q̄ bn̄ ceperit sed qui ꝑseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit. Sine ꝑseuerātia nāq̄ nec opus meritū habet. nec labor ꝑmiū. nec cursus brauiū. nec seruitiū grām. nec pena quātūcūq̄ afflictiua coronā. Sicut patet in legenda. xl. martyꝝ de illo q̄ cucurrit ad balneū ⁊ ibi deficiēs coronā perdidit preparatā. ꝑseueremus ergo in bono ope q̄ cepimus exemplo dn̄i. de quo dicit Deutro. xxij. Dei ꝑfecta sunt opa. et de seipso dicit Joh. xvij. Opus cōsūmaui q̄ dedisti mihi vt facerē. Et nūc sequit. Et ego ad te venio. ecce ergo dei filius nō ꝑuenit ad patrē nisi nostre salutis opere cōsūmato. In quo loco clarius nobis ostendit q̄ nos multominus ad patrē glorie peruenire poterimus nisi in bonis operibus perseuerantiā teneamus. Vn̄ iudeis perfidis descensum de cruce christo suadentibus dum operabat salutē in medio terre nullatenus acquieuit. ne nr̄e salutis opus relinqueret imperfectū. Ber. Dolebat sane venenati serpētis astutia exaltatū in deserto serpentē eneum. cuius intuitu aīarum nostraꝝ vulnera sanabant eo quippe tendebat maliciosa ꝑsuasio. non vt ꝑfidi iudei crederent dicētes. si rex israel est descendat nūc de cruce ⁊ credimus ei. sed nostra quoq̄ siqua esset in eum fides modis

omnibꝰ deperiret. Legētes enī dei perfecta sunt opera: quō illū fateremur deū esse: qui nostre salutis opus reliquisset imperfectū: Nos quoqꝫ si sequi volumꝰ caput nostrū non cessemꝰ agere penitētiā nō cessemus tollere crucē nostrā. ꝑseuerātes in ea: sicut ipse perseuerauit. Fiduciā habētes in dn̄o ꝙ qui cepit in nobis opus bonū perficiet. Sicut ait apl's Petrus. j. Pe. v. Deus aūt oīs grē: qui vocauit vos in eternā gloriam suam in christo iesu modicū passos: ipse perficiet: confirmabit: solidabitqꝫ: ipsi gloria et imperium in secula seculoꝝ Amen.

¶ De operū fine et fructu. DISTIN. III.

Postquā declarauimꝰ genus et speciē nostre operationis: modū et seriē nr̄e executionis: Nūc videamꝰ fructū et finē nostre intentionis. Sciēdū est autē ꝙ propter quattuor specialiter ad operandū moueri debemus. videlicet propter pericula deuitāda. propter merita cumulāda. propter delectationē internā. et propter retributionē eternā. Primo quidē operari debemꝰ propter pericula precauēda. Cū enī cor hominis ociosum esse nō possit: sed necessario circa aliquid occupet'. sicut docet Anselmus libro de similitudinibꝰ. cor hominis cōparās molendino cuius rota voluit' incessanter. si non fuerit intentū circa aliquod opus bonū. vndiqꝫ patet aditus vicioꝝ. Sane nō intentū circa vnū: quod est necessariū: nec sacris operibꝰ occupatū euagat' circa plura minꝰ vtilia et cito defluit ad nociua. Et hoc cōtingit interdum ex hostis instigatione: vel ex carnis corruptione. vel ex ipsius cordis euagatiōe. Ex hostis instigatione cōtingit vtplurimū. quia cū magnꝰ ille paterfamilias omni hora. i. mane hora tertia sexta: nona. vndecima. mittat operarios in vineam suā. Sicut scriptū est Math. xx. Quos diabolus in vinea nō operātes inuenit: ad opera sua mittit. Propter quod ait Hiero. Semper aliquid boni facito: ne te diabolus inueniat ociosum. Ex carnis vō corruptione frequēter mens hominis a spiritualibꝰ et diuinis retrahit': et in carnalibꝰ emollit' nisi sacris operibꝰ occupet'. Propter quod sapiens a carnis seruitute volens abstrahere et ad libertatē spūs eleuare: ait Ecci. xxxiij. Cibaria necessarie sustētationis: et virga castigationis. et onus operationis. asino. i. corpori. panis ne deficiat. et disciplina ne lasciuiat. et opus vt ꝑficiat seruo. i. corpori tā asini ꝙ̄ serui nominibꝰ carnē significat: que dure sustentanda est: rigide refrenanda: et in sacris operibus occupāda. Sequit': Jugū et lorū curuant collū durū. Et seruū inclināt operationes assidue. Seruo maliuolo tortura et cōpedes. mitte illū in operationē ne vacet. Multā enī malitiam docuit ociositas. Jn opere cōstitue illū: sic enī cōcedet illū. Attēde ꝙ̄ districte macerauerūt carnē suā sancti patres Johānes baptista: Benedictꝰ Antonius Hieronymꝰ: et oēs alij. Paulus specialiter de seipso testat'. Castigo inquiēs corpus meū. et in seruitutē redigo ne forte cū alijs predicauerim. ipse reprobꝰ efficiar. j. Corin. ix. Diligēter aduerte: si paulus vas electionis: qui tot terras predicādo circuiuit: tot animas ad christū cōuertit: tot et tāta pro christo sustinuit: sicut ipsemet testatur. ij. Corin. xi. Ter virgis cesus sum: semel lapidatus sum. ter naufragiū feci: nocte ac die in profundo maris fui. Et iterū: Jn laboribus plurimis: in plagis supra modū: in mortibus frequēter. et multa talia sic enumerat. Deniqꝫ raptus est in paradisum. et audiuit arcana verba: q̄ non licet homini loq̄. Si inquit ita est: ꝙ talis ac tantus castigat corpus suū et in seruitutem redigit: ne forte reprobus efficiat': Quid nos miseri dicturi sumus: qui defectibꝰ pleni sumus: qui peccata peccatis sine numero cumulamꝰ. et tn̄ carnē miserā in delicijs cōfouemꝰ. Jdeo dicit Apl's Gal. v. Qui christi sunt carnē suā crucifixerūt cū vitijs et cōcupiscētijs. Et Ro. viij. Si s'm carnē vixeritis moriemini. Ex mentis vō euagatiōe ꝓcedūt pericula. Sicut docet Sapiēs ꝓuer. xxj. Desideria occidūt pigrū noluerūt enī quicquā operari manꝰ eiꝰ: tota die cōcupiscit et desiderat. Videas hominē ociosum nūc verbis effluere: nūc rumores inquirere: nunc ludos perquirere: nunc cāpos nūc flumina: nūc nemora vagādo inaniter circuire: sonnū diligere: ciborū delicias: et vinoꝝ varietates cōcupiscere: appetere terrena. spūalia fastidire: diuersis cogitationibꝰ variari. varijs affectionibus trāsformari: oīmodis passionū trāsmutationibꝰ agitari. Et sic in eo verū est: quod dicit' Job. xx. Cogitationes varie succedunt sibi. et mens in diuersa rapitur. Secūdo operari debemus propter lucra. i. merita cumulāda siue conquirēda. Videmus enī mercatores: agricolas: et oēs artifices operari sollicite propter lucrū: et temporales diuitias acquirēdas. Quāto magis deberemus totis viribus operari. propter spūales diuitias ꝓmerendas. Jdeo hortat' Apl's Colo. iij. Ambuletis digne deo ꝑ omnia placētes: in omni opere bono fructificātes. Pēsate verba. Ambuletis inqt. i. de bono in melius ꝓficiatis. Digne deo. i. vt sitis digni deo Per oīa placētes. i. vos placeatis deo per omnia opera vestra. et ꝑ vos opera vestra placeāt deo in omni opere bono fructificātes. Nota vnaqueqꝫ arbor vnam speciem fructus ꝓfert. Sicut ait saluator Luc. vj. Vnaqueqꝫ arbor ex fructu suo cognoscitur. Neqꝫ enī de spinis colligūt ficus: neqꝫ de rubo vindemiant vuam. Sed arbor spūalis omnē fructum bonoꝝ operū ferre debet. Mirabilis esset hominibꝰ arbor vna. que oīa genera fructuū ex se ꝓduceret. Sed arbor spūalis nō est recte fructifera: nisi ex se ꝓferat fructꝰ. i. opera omniū virtutū. Sunt nāqꝫ nōnulli qui continent: sed ab opere bono torpēt. Alij multa bona opera faciunt: sed nō continēt. Sed sicut ait Grego. Nec castitas magna est sine bono opere: nec opus bonū est sine castitate. Alij cōtinēt sed nō abstinēt. Alij ecōuerso. Alij abstinēt quidē et continēt: sed ꝑ superbiā intumescūt. Alij sobrij sunt casti et humiles: sed nō compatiunt' afflictis: aut cōpatientes vel verius cōpati se dicētes: pietatē in opere nō ostēdūt Sic intellige de alijs operibꝰ virtuosis. Propter quod bene dicit Apostolus in auctoritate premissa. Jn omni opere bono fructificātes. Nota sicut mercator industrius in diuersis venaliū rerū generibꝰ mercationē suā exercet: vt in pluribꝰ lucrando diuitias suas plus augmentet: Sic spūalis mercator debet in omnibꝰ operibꝰ bonis exerceri. vt in oībus mereat'. Nā qui in omni opere bono fructificat: in omni bono abundat. Ait Sapiēs Prouerbi. xiiij. Jn omni opere bono erit abundantia. Sed quia in tēporalibꝰ abundantes vtplurimō solent carere spūalibꝰ. vel minꝰ pre ceteris abundare: Jdeo dicit Apl's. j. Thi. vj. Diuitibus huius seculi precipe nō sublime sapere. nec sperare in incerto diuitiarū. sed in deo viuo diuites fieri in operibꝰ bonis. Iste sunt vere diuitie: que et verā sufficientiā tribuūt: et ineffabiliter locupletāt animā. nec in casu necessitatis vel mortis eā deserūt. sed cū ea permanēt in eternū. Sicut dicit' Apo. xiiij. Bti mortui qui in dn̄o moriunt': opera enī illorū sequunt' illos. Vn̄ Bern. ait: Vere diuitie nō opes sunt: sed virtutes: quas secū consciētia portat: vt in perpetuū diues fiat. Sed ve filijs adam mūdana cupiditate cecatis: qui terrena sapiūt: spiritualia paruipendūt temporales diuitias totis viribus et modis omnibꝰ quibus possunt aggregāt. spūales cōtēnentes: aut operari negligūt: aut quod est lōge deterius: opera nephāda perpetrāt. vñ nudi et rei de mūdo exeunt: nihil secū preter peccata portātes. et in egestatē perpetuā incidētes. Quia scriptū est: Egestatem operata est manꝰ remissa: manus autē fortiū diuitias parat. Pensa quantam penuriā sustinebat ille diues: qui ardore gehēne ineffabiliter cruciatus: vnā guttā aque non potuit impetrare. Tertio operari debemꝰ propter delectationē internā. Omne enī virtuosam opus delectationē quandā habet annexam et qui operat' illud. delectatur in eo. Sicut ecōtrario: omne malū sequit' remorsus conscientie. Hec delectatio est quasi quedā remuneratio: sed nō plena: vel potius quedā prelibatio remunerationis future. Quis enī plantat vineam: et de fructu illius nō edit: ait Apl's. j. Corinth. ix. Nā sicut ait Sapiens Prouer. xij. Qui operat' terrā suā: satiabit' panibus. Et. xiij. Aīa operantiū impinguabit'. Et ipsa veritas ait Math. x. Dignus est operarius cibo suo. Quis aūt sit iste cibus: testat' ipse Joh. iiij. Meus cibus est: vt faciā volūtatē eius qui misit me: vt perficiā opus eius. Ad hunc cibū hortat' ipse Joh. vj dicēs: Operamini non cibū qui perit: sed qui permanet in vitā eternā. Nota ꝙ dicit permanet: quia hic inchoat'. ibi autē nō cessat: sed ꝑmanet in eternū. hic valde tenuiter pregustat'. ibi in sua plenitudine ministrat'. Quarto operari debemus propter retributionē eternā. Magnus enī paterfamilias qualibet hora mittens operarios in vineā conuētione facta cū eis ex diurno denario: facto sero dicit procuratori suo: Voca operarios: et redde illis mercedē. Paterfamilias est deus pater: christus aūt huius vinee ꝓcurator. Jn sero id est in vltima hora vite nostre vocat dn̄s operarios. nō ociosos: nō pigros: nō operarios iniq̄tatis: sed operarios veritatis. Merces que reddit' operarijs: est diurnꝰ denariꝰ. i. eterna dei visio s'm Augusti. Ad hanc mercedē acquirendā hortat' Sapiēs Ecci. vlti. Operamini opus vestrū ante tempꝰ: et dabit vobis mercedē in tpe suo. i. tēpore opportuno. Et ipse dn̄s ait Apoc. vlt. Ecce venio cito: et merces mea mecū est: reddā vnicuiqꝫ s'm opera sua. Ex his verbis intellige: ꝙ opus nostrū est breuissimū. Quod notat' cū dicit Venio cito. videlicet in sero mortis ad retribuendū. qui cito se ventvrū asserit. Breui tēpore nos inuuit operari. merces autē operis est eterna. Sicut scriptū est Ecci. xviij. Nō verearis vsqꝫ ad mortē iustificari. qm̄ merces dn̄i manet in eternū. Item opus nostrū est

lentissimū merces aūt immēsa ꝛ hoc insinuat cū dicit. merces mea idest quā me decet reddere. ipsū aūt diuini largitatis imense nō decet nisi mercedē immēsaꝫ retribuere. qꝛ ipsemet immēsus ꝛ immēsitas est ipsa merces. Sicut ait abrahe gen. xv. Noli timere ego protectoꝝ tuus sū ꝛ merces tua magna nimis. lꝫ autē hec merces in se simpliciter sit imēsa. tñ ꝓportionalit̄ reddit̄ vnicuiq; scd'ꝫ suoꝝ operū quātitatē: ꝓpter qd' ait. Reddere vnicuiq; scd'ꝫ opa sua. Et h' est q dicit apl's i. cori. iij. vnusq̄sq; ꝓpriā mercedē accipiet scd'ꝫ laborē.

De operū ꝑncipio ꝑncipali. DIS. IIII.

Ostquā declarauimus opeꝝ nostroꝝ genus ꝛ speciē modū ꝛ seriē fructū ꝛ finē. Nūc restat declarare ortū ꝛ originē. Sciendū aūt est q duplex est opeꝝ nostroꝝ origo siue ꝑncipiū. Quedā enī sūt ꝑncipia intrinseca ꝛ quedā extrinseca. Principia intrinseca sūt potētie habitus ꝛ passiōes scd'm phm. ij. ethi. Extrinseca vero principia possunt intelligi vel ex pte dei q̄ solus est actor ꝛ motor volūtatis hūane. vel ex parte obiecti. Ex parte quidē dei q̄ sol' pōt mouere principaliter ꝛ directe volūtatē hoīs ad volendū. Sumunt̄ extrinseca principia multis modis. Deus enī est operū nostroꝝ principiū: principaliter operādo. specialiter inspirādo efficaciter adiuuādo. imperialiter astringēdo ꝛ exēplariter excitādo. Primo quippe deus est operū humanoꝝ principiū principaliter operando. qꝛ causa prima plus influit in causatū q̄ causa secūda. sicut habet̄ propositione de causis. vnde omnis motus ꝛ omnis actio tam corporalis q̄ spiritualis reducitur in primum mouens. ꝛ in primū agens simpliciter quod est deus. ꝛ ideo quantūcunq; natura aliqua corporalis vel spiritualis ponatur esse perfecta naturaliter tamē non potest in actū suum procedere nisi moueatur a deo. Non solūꝫ autē ab ipso est omnis motio sicut a primo mouēte. sꝫ etiā ab ipso est omnis perfectio naturalis sicut a primo actu. Sic igit̄ omnis operatio nostra dependet a deo quātū ad duo. Uno modo īquātū ab ipso habemus omneꝫ perfectionē naturalē per quā agere possumus. Alio modo inquantū ab ipso mouemur ad agenduꝫ. propter qd' dicitur ysa. xx. Omnia opera nostra opatus es in nobis. ꝛ j. corin. xij. Ideꝫ deus qui operatur omnia in omnibus. Secundo deus est causa operum nostrorum spiritualiter inspirando. vt non solum habeamus ab eo operandi potestatem. verumetiam voluntatem. sicut dicitur phil. ij. Deus est qui operatur in nobis. ꝛ velle ꝛ perficere pro bona voluntate sua. s. q. d. hoc est ex mera bonitate sua ꝛ libera voluntate. Deus ergo sua gratuita bonitate dat nobis vt possimus bonum agere. dat etiam vt velimus. non enim sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. ij. corin. iij. Si igit̄ non sumus sufficientes ex nobisipsis bonum aliquid cogitare. multominus sufficiētes sumus velle ꝛ adhuc minus agere seu ꝑficere. Tertio deus est causa operum nostrorum virtualiter adiuuando: infundendo. s. gratiam ꝛ virtutes vt non tantū possimus nec solum vt velimus. sed etiam vt expedite faciliter ꝛ delectabiliter operemur. vnde Gal. iij. Qui tribuit nobis spiritū. i. voluntatem inspirat: vel spiritum idest gratiā spiritussancti: operat̄ ꝛ virtutes in nobis. Quarto deus est operum nostrorum causa imperialiter obligādo ꝑ legeꝫ videlicet ꝛ precepta Leui. xviij. facietis iudicia mea ꝛ precepta mea seruabitis. Sequitur. Custodite leges meas. Lex autem scripta nō est aliud q̄ explicatio legis naturalis que in cordibus nostris naturaliter est impressa. Sic ait apost. Ro. ij. cum gentes que legeꝫ non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt: ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis: quādo primū hominē queꝫ formauerat posuit deus in paradiso voluptatis: statim legeꝫ dedit ei de operando. Gen. ij. posuit eū in paradiso volup. vt operaretur. similiter post peccatū. Unde dicitur ibidem. iij. Emisit eū dominus deus de paradiso voluptatis vt operaret̄ terraꝫ de qua sumptus est. Et Joh. vj. Operamini cibuꝫ qui non perit. Et Math. xx. Conuentione facta cū operarijs ex denā. di misit eos in vineā suā. Item phil. ij. Saluteꝫ vestrā operamini. sic igit̄ deus est cā opeꝝ nostroꝝ irrefragabiliter imperādo ꝛ per legē ꝛ precepta firmiter obligādo. Quinto deus est causa operum nostrorum exemplariter informando. vnde christus deum patrē ꝛ semetipsum proponit nobis in exemplar dicens Joh. v. Pater meus vsq; mō operat̄ ꝛ ego operor. Inspice ergo ꝛ fac secundum exemplar qd' tibi monstratuꝫ est in monte Exo. xxv. Cōsiderare debemus q illud exemplar altissimū. s. deus pater q̄ lucē inhabitat inaccessibilē j. thi. vj. nobis erat improportionatū ꝛ inaccessibile. Ideo dei filius factus est homo similis nobis passibilis visibilis ꝛ accessibilis. imo valde familiaris vt nos ꝛ verbis istrueret ꝛ exēplis operū informaret: qui nos prius instruxerat ꝑ legē veterem que nimis grauis homini videbatur. Ideo dedit legem gratie valde leuē: sed q est incompabiliter maius ꝛ dulcius: seipsuꝫ totū nobis ꝑbuit in exēplar. Nullū ꝑfecto aliud exēplar poterat dare nobis: qd' nos ad operandū magis accēderet vel efficacius excitaret: qm̄ enī principes ꝛ alij maiores in ꝑplo man' apponūt ad op' minū excitāt ꝛ animāt subditos ad silr̄ operādū. Unde nee. iij. prouocatū est corꝑpl'i ad operandum qm̄. s. viderūt ꝑncipes opantes.

Ex pte vō obiecti pōt intelligi q aliquid pōt mouere volūtateꝫ ꝛ esse cā operū nostroꝝ tripliciter. Uno mō ipsum obiectū ꝑpositum appetitui sensitiuo vel etiā intellectiuo mouet aliqlr ꝛ iclinat. sic cibus excitat desideriū hoīs ad edendū. Alio mō ille qui ꝑponit vl' offert hmōi obiectū. Tertio ille qui ꝑsuadet obiectū ꝑpositū habere rationē boni quia in hoc ꝑponit obiectū propriuum voluntati qd' ostendit illud esse bonū verū vel apparēs. Primo igitur mō res sensibiles exterius apparētes mouent voluntatem hominis ad volendū bonū vel malum. sicut cōsideratio creaturarum mouet ꝛ inducit hominē ad laudandū sapiam. honorandūꝫ omnipotentiā: ꝛ amandum bonitatē creatoris: ꝛ ecōtra. delectatio q̄ inuenitur in creaturis ꝛ varietas pulchritudinis insipientib' est occasio concupiscentie ꝛ multiplicis deceptionis sicut dicit̄ sap. xiiij creature dei in odium facte sunt ꝛ in tentationē anime hominū: ꝛ in muscipulā pedib' insipientiū. Scd'o auteꝫ ꝛ tertio modo: potest homo hominem excitare vel inclinare ad bonum vel malum agendū. diabolus vero ex intentionis sue peruersitate nititur ꝛ intendit inducere ad peccatū vel offerendo aliquid appetibile sensui vel ꝑsuadēdo rationi. Inter principia intrinseca q de sunt potentie: habitus ꝛ passiones. de solis passionibus fiet hic consideratio qꝛ de potentijs anime tractare nō intendimus in hoc libro. De habitibus vero virtutum aliqui sunt acquisiti ex actibus: ꝛ aliq̄ diuinitus sunt infusi: habitus acquisiti sūt intrinseca principia actuum humanorum. habitus autem infusi inter extrinseca principia computantur pro eo q ab extrinseco infunduntur. Quia igitur principalis intentio theologice cōsiderationis est agere de virtutibus infusis q de nobis infundunt̄ a deo ꝛ hominem ordināt ad supernaturalē beatitudineꝫ ꝛ eternā. ideo de virtutibus acquisitis nihil dicemus ad presens sed infra cum de infusis agemus. Primo itaq; considerandum est de principijs intrinsecis actuum humanorum. secūdo de principijs extrinsecis.

De operum principio intrinseco. DIS. V.

E principijs intrinsecis actuū humanoꝝ i. passionibus anime. Primo considerandum est in generali. Secūdo in speciali. In generali quattuor consideranda sunt. Primo quidē de subiecto earū. Secūdo de differentijs earum. Tertio de bonitate ꝛ malicia earum. Quarto de ordine earum adinuicē. Circa primuꝫ consideranda sunt tria. Primo vtrum passiones sint in anima ꝛ quomodo. Scd'o q in parte appetitiua mag' q̄ in parte apprehensiua. Tertio q sunt in appetitu sensitiuo mag' q̄ in intellectiuo. Ad primū patet scd'ꝫ phm in tertio ethi. In anima sunt tria. potentie passiones ꝛ habitus. Sciendū autem q pati dicit̄ dupliciter. Uno modo cōmuniter sm̄ q omne recipere est pati etiam si nihil abijciatur a re. sicut si dicatur aerem pati quādo illuminatur. hoc autem magis proprie est perfici q̄ pati. Alio modo dicit̄ pati proprie qm̄ aliquid recipit̄ cū alterius abiectione. Sed hoc cōuenit dupliciter. Uno mō qm̄ abijcit̄ q nō est conueniens rei. sicut cuꝫ corpus aīalis sanat̄ dicit̄ pati: qꝛ recipit sanitatē egritudie abiecta. Alio mō qm̄ ecōuerso sic egrotare dicit̄ pati: qꝛ recipit̄ infirmitas sanitate abiecta: ꝛ hic ē ꝑprissim' modus passionis. Nā pati dicit̄ ex eo q aliquid trahit̄ ad agendū: q aūt recedit ab eo q ē sibi ꝯueniēs maxie videt̄ ad aliud trahi: ꝛ silr̄ in pri° de generatiōe dicit̄ q qm̄ ex ignobiliori generat̄ nobili' est generatio simplr̄: ꝛ corruptio sm̄ quid. Econuerso aūt qm̄ ex nobiliori generatur ignobili' ex his trib' modis ꝯtingit eē passionē in aīa. nā scd'm receptionē tm̄ dicit̄ q sentire ꝛ intelligē est qdā pati. passio auteꝫ cū abiectiōe nō est nisi scd'm trāsmutationē corporalē. vn̄ passio ꝑprie dicta nō pōt ꝯpetere anime nisi ꝑ accidēs inquātū. s. ꝯpositum patit̄: sed in hoc ē diuersitas. Nā qm̄ huiusmodi trāsmutatio fit in deterius mag' ꝑprie hꝫ nomē passiōis q̄ qm̄ fit i meli'. vn̄ tristicia mag' ꝑprie est passio q̄ leticia. Ad scd'm. s. q passiones habent esse in parte aīe appetitiua magis q̄ in apprehensiua. Sciendūꝫ q sic Aug. dicit. ix. de ciuita. dei. Motus animi quos greci pathe. nostri aūt quidam vt Cicero perturbationes. quidam affectiones vel affectus. qdā vero sicut in greco expressius passiōes vocant. Ex quo patet q passiōes idem sunt qd' affectiones: sed affectiones manifeste pertinent ad partē appetitiuā ꝛ non ad apprehensiuā. In nomine enī passionis importat̄ q patiens trahatur ad id qd' est agentis magis autē trahitur anima ad rem per vim appetitiuam. q̄ ꝑ vim

apprehensiuam. Nam per vim appetitiuam anima habet ordinem ad ipsas res vt prout in seipsis sunt. vt phs dicit in. vj. metha. ꝙ bonū ⁊ malū que sunt obiecta appetitiue potentie sunt in ipsis rebus vis autē apprehensiua nō trahitur ad rē. ſm ꝙ in seipsa est sed cognoscit eā ſm intentionē rei quā in se hꝫ vel recipit ſm propriū modum. vnde ⁊ ibidem dicitur ꝙ verū ⁊ falsū que ad cognitionē pertinent nō sunt in rebus sed in mente. Unde patet ꝙ ratio passiōis magis inuenit̄ in parte appetitiua ꝙ̄ in parte apprehēsiua. hoc autem cōtrario modo se habet in his que pertinent ad perfectionē ⁊ in his que pertinent ad defectū. Nā in his que pertinent ad perfectionē attendit̄ intensio per accessum ad vnū primū principiū. quia quāto aliquid est propinquius tanto est magis intensum. sicut intensio lucidi attendit̄ per accessū ad aliqd summe lucidū cui quāto ad aliqd magis appropinquat. tāto est magis lucidū. Sꝫ in his que ad defectū pertinent attenditur intensio nō per accessum ad aliquod summū. sed per recessum a perfecto: quia in hoc ratio priuationis ⁊ defectus consistit. ⁊ ideo quāto minus recedit a primo tāto est minus intensum ⁊ propter hoc semper in principio inuenitur paruus defectus q̄ postea procedēdo magis multiplicat̄. passio autē ad defectū pertinet qꝛ est alicuius ſꝫ ꝙ est in potētia. vnde in his que appropinquant primo pfecto. s. deo inuenit̄ parū de ratiōe potentie ⁊ passionis in alijs aūt ɔuenienter plus ⁊ sic etiaꝫ in priori vi anime. s. in apprehēsiua inuenit̄ minus de ratione passiōis. Licet tamē passio proprie loquēdo fiat ſm aliquā transmutationē corporalē transmutatio autē corporalis fieri pōt tam in parte anime apprehensiua ꝙ̄ in appetitiua qꝛ vtraqꝫ alligata est organo corporali nihilominus tamē huiusmodi trāsmutatio pōt dupliciter fieri q̄a organū corporale pōt dupliciter trāsmutari. Uno modo trāsmutatione spirituali. scd̄m ꝙ recipit intentiōeꝫ rei. ⁊ hoc per se inuenitur in actu apprehensiue virtutis sensitiue. sicut oculus immutat̄ a visibili nō ita ꝙ coloret̄ sed ita ꝙ recipiat intentionē coloris. Est autem alia materialis trāsmutatio organi prout organū transmutat̄ q̄tum ad suā naturalē dispositionē. puta ꝙ calefit aut infrigidat̄ vel alio simili modo transmutat̄. Et huiusmodi transmutatio per accidens se hꝫ ad actū apprehensiue virtutis sensitiue. puta cū oculus fatigatur ex forti intuitu vel dissoluit̄ ex vehemētia visibilis. sꝫ ad actum appetitus sensitiui per se ordinat̄ huiusmodi trāsmutatio. vnde in diffinitiōe motuū appetitiue partis materialiter ponit̄ aliqua materialis transmutatio organi. sicut dicit̄ ꝙ ira est accēsio sanguinis circa cor. vn̄ pꝫ qḋ rō passiōis magis inuenit̄ in actu sensitiue appetitiue ꝙ̄ i actu sensitiue virtutis apphēsiue. lꝫ vtraqꝫ sit actus organi corporalis. Ad tertiū. s. ꝙ passio magi' hꝫ fieri i appetitu sensitiuo ꝙ̄ i appetitu itellectiuo qḋ est volūtas. qꝛ passio sicut dictū ē, ꝓprie inuenitur vbi est trāsmutatio corporalis que quidem inuenit̄ in actibus appetitus sensitiui nō solū spiritualis. sicut est in apprehēsione sensitiua sꝫ etiā naturalis. In actu aūt appetitus itellectiui nō reqritur aliqua transmutatio corporalis qꝛ huiusmodi appetitus nō est virtus alicui' organi. Unde patet qḋ ratio passiōis magis proprie inuenitur in actu appetitus sensitiui ꝙ̄ intellectiui. propter qḋ damascenus describens aiales passiones in scd̄o libro dicit. passio est motus appetitiue virtutis sensibilis in imaginatiōe boni vel mali.

¶ De passionū differētia. DIS. VI.

Deinde considerandum est de differentia passionum adinuicem. Et circa hoc considerāda sunt tria. Primo ꝙ passiōes que sunt in vi ɔcupiscibili specie differunt ab his que sunt in irascibili. Secundo quomodo fit contrarietas in passionibus irascibilis. Tertio ꝙ in eadem potentia possunt esse passiones specie differentes ⁊ nō cōtrarie adinuicem. Ad primum dicendum quod passiones que sunt in irascibili specie differunt ab his que sunt in concupiscibili. Cum enim diuersarum potentiarum diuersa sint obiecta. necesse est ꝙ passiones diuersarum potentiarum ad diuersa obiecta referantur. vnde multomagis passiones diuersarum potentiarum specie differunt. maior enim differentia obiecti requiritur ad diuersificandum speciem potentiarum ꝙ̄ ad diuersificandum specieꝫ passionum vel actuum. Sicut enim in naturalibus diuersitas generis consequitur diuersitatem potentie materie. diuersitas autem speciei diuersitatem forme in eadem materia. Ita in actibus anime actus ad diuersas potentias pertinentes sunt non solum specie sed ⁊ genere diuersi. actus autem vel passiones respicientes diuersa obiecta specialia comprehensa vel vno obiecto vnius potentie differunt. sicut species illius ad cognoscendum ergo que passiones sint in irascibili. ⁊ que in concupiscibili oportet assumere obiectum vtriusqꝫ potentie. Obiectum autem potentie concupiscibilis est bonum vel malum sensibile simpliciter acceptuꝫ qḋ est delectabile vel dolorosum Sed quia necesse est ꝙ interdum anima difficultateꝫ vel pugnam patiatur in adipiscendo aliquod hm̄oi bonū vel in fugiendo aliquod huiusmodi malū inquātū hoc est quodāmodo eleuatum supra talem facilē potestatē animalis. Ideo ipsum bonum vel malū ſm ꝙ habet rōnē ardui vel difficilis est obiectū irascibil. Quecunqꝫ ergo passiones respiciunt bonū vel malum absolute ptinent ad concupiscibilē: vt gaudium tristicia amor odium ⁊ similia Quecunqꝫ vero passiōes respiciunt bonū vel malū sub ratione ardui prout ē adipiscibile vel fugibile cū aliqua difficultate pertinēt ad irascibilem: vt audacia timor: spes ⁊ huiusmodi: ⁊ quia adhuc vis irascibilis est animalibus vt per eam tollantur impedimenta q̄bus concupiscibilis in suū obiectum tendere prohibetur vel ꝓpter difficultatem boni adipiscendi vel propter difficultatē mali superandi. ⁊ ideo passiones irascibilis omnes terminant̄ ad passiones concupiscibilis: ⁊ scd̄m hoc etiam passiones que sunt in irascibili consequitur gaudium ⁊ tristicia que sunt in concupiscibili. Ad scd̄m. s. qualiter fit contrarietas in passionibus q̄ sunt in irascibili: dicendū ꝙ cū passio sit quidā motus animi vt dictū est oportet cōtrarietatē passionū accipere scd̄m contrarietatē motuū vel mutationū. Est aūt duplex cōtrarietas in mutatiōibus vel motibus: vt dicitur in. v. phisi. vna quidē ſm accessum ⁊ recessuꝫ ab eodē termino. que quidē cōtrarietas est ꝓprie mutationū id est generatiōis q̄ est mutatio ad esse ⁊ corruptionis q̄ est mutatio ab esse. Alia aūt scd̄m cōtrarietatē terminorū. que proprie cōtrarietas est motuū sicut dealbatio que est motus a nigro in albū: opponit̄ denigrationi q̄ est motus ab albo in nigrū. sic igit̄ in passionib' aīe duplex ɔtrarietas inuenit̄. vna quidē scd̄m contrarietatē obiectoꝝ. s. boni ⁊ mali. alia vero scd̄m accessuꝫ ⁊ recessum ab eodē termino. in passionib' quidem cōcupiscibilis inuenit̄ prima ɔtrarietas tm̄. q̄. s. est scd̄m obiectū. in passionibus aūt irascibilis inuenit̄ vtraqꝫ. cui' ratio est obiectū concupiscibilis est bonū vel malū sensibile absolute. bonū autē inquātū bonū nō pōt esse terminus vt a quo sed solū vt ad quē: qꝛ nihil refugit bonū inquantū bonū sed oīa appetunt ipsuꝫ. silr̄ nihil appetit malū inquantū huiusmodi: sed oīa fugiunt ipsum: ⁊ ꝓpter hoc malū non habet rōnē termini ad quē: sed soluꝫ termini a quo. Sic igitur oīs passio ɔcupiscibilis respectu boni est vt ad ipsum. sicut amor desideriū ⁊ gaudiū: oīs vero passio ei' respectu mali est vt ab ipso sicut odium. fuga seu abominatio ⁊ tristicia. vnde in passionibus ɔcupiscibilis nō pōt esse cōtrarietas scd̄m accessuꝫ ⁊ recessuꝫ ab eodē obiecto. Sed obiectū irascibilis est sensibile bonū vl̄ malū nō quidē absolute: sed sub rōne difficultatis vel arduitatis vt dictū est. Bonū aūt arduū siue difficile habet rōnē: vt in ipsum tendatur inquantū est bonū qḋ ptinet ad spei passionē ⁊ vt ab ipso recedat̄ inquantū est arduū vel difficile qḋ pertinet ad passionē desperationis. silr̄ malū arduū habet rationē vt vitetur inquantū est maluꝫ ⁊ hoc pertinet ad passionē timoris. Habet enim rōnē vt in ipsuꝫ tēdatur sicut in quoddā arduum ꝙ. s. aliqd euadit abiectionē mali. ⁊ sic tēdit in ipsuꝫ audacia. inuenit̄ ḡ in passionibus irascibilis ɔtrarietas scd̄m ɔtrarietatē boni ⁊ mali sicut inter spem ⁊ timorē: ⁊ iterum scd̄m accessuꝫ ⁊ recessuꝫ ab eodē termino sic̄ iter audaciā ⁊ timorē.

Ad tertiū. s. ꝙ in eadē potētia pōt esse passiones specie differentes ⁊ nō ɔtrarie ad inuicē. sciēdū ꝙ passiōes scd̄m actum differunt q̄ sunt obiecta passionū aīe. differētia aūt actiuoꝝ pōt attēdi dupliciter. vno modo ſm speciē vel naturā ipsorū actiuoꝝ sicut ignis differt ab aq. Alio mō scd̄m diuersam virtutē actiuā. diuersitas autem actiui vel motiui quātū ad virtutē mouendi accipi pōt in passiōib' anime ſm similitudinē agentiū naturaliū. Omne enī mouens trahit quodāmodo ad se patiens vel a se repellit. Trahēdo quidē ad se tria facit in ipso. Nā primo quidē dat ei inclinationē vel aptitudinē vt in ipsum tendat. sicut cū corpus leue qḋ est sursuꝫ dat leuitatē corpori generato ꝑ quā habet inclinationē ⁊ aptitudinē ad hꝫ qḋ sit sursum. Secūdo si corpus generatū extra locū propriū dat ei moueri ad locū. Tertio dat ei quiescere in locū cū peruenerit qꝛ ex eadem causa aliquid quiescit in loco per quā mouebat̄ ad locū: ⁊ silr̄ intelligendū est de causa repulsiōis. In motibus aūt appetitiue ptis bonū hꝫ quasi virtutē attractiuā. malū aūt vtutē repulsiuā. Bonuꝫ ergo primo quidē in potētia appetitiua causat quādā inclinationē seu appetitudinē seu ɔnaturalitatē ad bonū qḋ pertinet ad passionē amoris cui per cōtrariū rn̄det odiū ex parte mali. Secūdo si bonū sit nondū habitū dat ei motū ad assequendū bonum amatum ⁊ hoc pertinet ad passionē desiderij vel concupiscentie ⁊ ex opposito ex pte mali est fuga vel abominatio Tertio cū adeptum fuerit bonum dat appetitus quietatiōeꝫ quandā in ipso bono adepto ⁊ hoc

pertinet ad delectationē quādā vel gaudiū cui opponitur ex parte mali dolor vel tristicia. In passionibus aūt irascibilis presupponit̄ quedā appetitudo vel inclinatio ad perquirendū bonū vel fugiendū malū ex cōcupiscibili que absolute respicit bonū vel maluʒ ⁊ respectu boni nondū adepti est spes ⁊ desperatio respectu aūt mali nondū nocētis est timor ⁊ audacia. respectu autē boni adepti nō est aliqua passio in irascibili qꝛ iā nō habet rationē ardui vt dictū est. sꝫ ex malo iam iniacēte sequit̄ passio ire. Sic igit̄ patet ꝙ sunt quattuor coniugatiōes in cōcupiscibili. s. amor ⁊ odiū desideriuʒ ⁊ fuga gaudiū ⁊ tristicia delectatio ⁊ dolor. Similiter in irascibili sunt tres s. spes ⁊ desperatio. timor ⁊ audacia ⁊ ira cui nulla passio opponit̄. hoc aūt singulare est ire ꝙ nō habeat ꝯtrariū. non enim pōt habere ꝯtrariū neq; sm̄ accessum neq; sm̄ recessum. neq; sm̄ cōtrarietateʒ boni vel mali. causatur enim ira ex malo difficili iaʒ iniacēte ad cuius presentiā necesse est ꝙ aut appetitus succumbat ⁊ sic nō erit terminus tristicie que est passio concupiscibilis aut habet motū ad inuadendū malū lesiuū qd̄ pertinet ad iram. motū autē ad fugienduʒ habere nō potest quia iam malum ponitur esse presens vel preteritum ⁊ sic motui ire nō cōtrariatur aliqua passio scd̄m cōtrarietateʒ accessus ⁊ recessus. similiter etiā neq; scd̄m cōtrarietatē boni. quia malo iam iniacenti opponitur bonū iam adeptū qꝛ iam non potest habere rationem ardui vel difficilis. nec post adeptionē boni remanet alius motus nisi quietatio appetitus in bono adepto quo pertinet ad gaudiū qd̄ est passio cōcupiscibilis. vnde motus ire non potest habere aliquem motum anime contrariū. sed solūmodo opponitur ei cessatio a motu. Sicut philosophus dicit in sua rethorica. ꝙ mitescere opponit̄ ei qd̄ est irasci. ꝙ nō est oppositū cōtrarie. sed negatiue vel priuatiue. Sunt igit̄ omnes passiones differētes. xi. s. octo in concupiscibili ⁊ quinq; in irascibili sub quibus omnes passiones anime continent̄. puta verecūdia sub timore. zelus sub amore. inuidia sub tristicia. misericordia sub dolore.

¶ De passionū aīe bonitate ⁊ malicia. DIS. VII.

Einde ꝯsiderādū est de bono ⁊ malo circa passiōes. Et circa hec vidēda sunt quattuor. Primo vtrum bonū ⁊ malum morale possit in passionibus inueniri. Scd̄o vtrum oīs passio aīe sit mala moraliter. Tertio vtrum passio addat vel minuat ad bonitatē vel maliciā actus moralis. Quarto vtruʒ aliqua passio sit bona vel mala ex sua specie. Ad primum. s. vtrū bonū vel malum morale possit in passionibus inueniri. dicendū ꝙ passiones anime possunt ꝯsiderari dupliciter. vno modo sm̄ se. ⁊ sic non sunt bone vel male moraliter. sed sunt cōmunes hoībus ⁊ brutis. vnde dicit philosophus. ij. eth. ꝙ passionibꝰ nō laudamur neq; vituperamur. Alio modo possunt ꝯsiderari scd̄m ꝙ subiacent imperio rationis ⁊ volūtatis ⁊ sic est in eis bonū ⁊ malum morale propinquior eni est appetitus sensitiuus ipsi rationi ⁊ voluntati q̄ membra exteriora: quorum tamē motus ⁊ actus sunt boni vel mali moraliter sm̄ ꝙ sunt voluntarii. vnde multomagis ⁊ ipse passiōes scd̄m ꝙ sunt voluntarie possunt dici bone vel male moraliter. dicuntur aūt voluntarie vel ex eo ꝙ a voluntate nō prohibent̄. vel etiā ex eo ꝙ a volūtate imperant̄. ⁊ sic nō sunt cōmunes hoībꝰ ⁊ bestiis sꝫ sunt hominū proprie. ⁊ possunt fieri laudabiles vel vituperabiles. licet enim nō laudet̄ vel vituperetur qui timet vel irascit̄ absolute loquēdo tamē qui aliqualiter. s. scd̄m rationē vel preter rationē. Ad scd̄ʒ scilicet. vtrū omnis passio anime sit mala moraliter. dicendū ꝙ circa hanc questionē diuersa fuit sententia stoycorum ⁊ peripateticoruʒ. Nam stoyci dixerūt omnes passiones esse malas. peripatetici vero dixerunt passiones moderatas esse bonas que quidem differentia licet magna videatur secundum vocem: tamen secundū rem vel est parua vel nulla. si quis vtrorumq; intentiones consideret. stoyci enim non discernebant inter sensum ⁊ intellectum ⁊ per consequens nec inter intellectiuum appetitum ⁊ sensitiuum vnde non discernebant passiones anime a motibus voluntatis secūdū hoc qd̄ passiones anime sunt in appetitu sensitiuo. Simplices autem motus voluntatis secundū hoc qd̄ passiones anime ⁊ voluntatis sunt in intellectiuo. Sed oēʒ rationalem motum appetitiue partis vocabant voluntatem. passionem autem dicebant motum progredientem extra limites rationis. Et ideo eorꝫ sententiā sequēs tulius in iii. li. de tusculanis questionibus omnes passiones anime vocat morbos. ex quo argumētat̄ ꝙ q̄ morbosi sunt. sani nō sūt. ⁊ q̄ sani nō sunt: isipiētes sūt vn̄ ⁊ isipiētes insanos dicimus. Peripatetici vero omnes motus appetitus sensitiui passiones vocant. vnde eas bonas existimant cuʒ sunt a ratione moderate. malas autem cum sunt preter moderationem rationis. ex quo patet ꝙ tulius in eodem libro peripateticorum sententiam (quia approbauit mediocritates passionum) inconuenienter improbat dicens ꝙ omne malum etiā mediocre vitandū est. nā sicut corpus etiā si mediocriter egrotat sanū non est sic ista mediocritas morbor vel passionum anime: non eni passiones dicunt̄ morbi vel perturbationes anime. nisi cum carēt moderatione rationis.

Ad tertium. s. vtrum omnis passio aīe addat vel minuat ad bonitatem vel maliciā actus moralis: dicenduʒ ꝙ stoyci sicut ponebant omnē passionē anime esse malā. ita ponebāt ꝯuenienter omnē passionē anime diminuere actus bonitatē. Omne eniʒ bonū ex ꝑmixtione mali: vel totaliter tollitur: vel fit minus bonū: ⁊ hoc quidē verū est si dicamus passiones anime solū inordinatos motus appetitus sensitiui prout sunt perturbatiōes vel egritudines: sed si passiones simpliciter nominemus oēs motus appetitus sensitiui sic ad perfectionē humani boni pertinet ꝙ etiā ipse passiones sint moderate ꝑ rationē. Cū enim bonū hominis consistat in ratione sicut in radice tanto illud bonū erit perfectius quāto ad plura que homini conueniunt diriuari potest. vnde nullus dubitat quin ad perfectionē boni moralis pertineat ꝙ actus exteriorū membrorū per ratiōis regulaʒ dirigant̄: vnde cū appetitus sensitiuus possit obedire rōni vt dictum est: ad perfectionē moralis siue humani boni pertinet: ꝙ etiaʒ ipse passiones anime sint regulate per rationē. Sicut igitur melius est ꝙ homo ⁊ velit bonū ⁊ faciat exteriori actu ita etiaʒ ad perfectionem boni moralis pertinet ꝙ homo ad bonū moueatur: nō soluʒ sm̄ voluntatē: sed etiā scd̄m appetitū sensitiuū secundū ꝙ in psal. dicitur. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deuʒ viuū: vt cor accipiamꝰ pro appetitu itellectiuo: carnē aūt pro appetitu sensitiuo. Unde notandū qd̄ passiōes anime dupliciter se possunt habere ad iudicium rationis. Uno modo antecedenter ⁊ sic cū obnubilent iudiciū rationis ex quo dependet bonitas moralis actus diminuūt actus bonitatem: laudabilius enim ē ꝙ ex iudicio ratiōis aliquis faciat opꝰ charitatis q̄ ex sola passione aīe. alio modo se habent consequenter: ⁊ hoc dupliciter. vno modo per modū redundantie. quia. s. cū superior pars anime intense mouetur in aliquid. sequitur motū eius etiā pars inferior: ⁊ sic passio existens consequenter in appetitu sensitiuo ē signū intētiōis volūtatis: ⁊ sic indicat bonitatē moralē maiorē. Alio mō ꝑ modū electiōis. qñ. s. hō ex iudicio rationis eligit affici aliqua passione vt ꝓmptius operetur cooperante appetitu sensitiuo: ⁊ sic passio anime addit ad bonitatē actionis. Ad quartū scilicet vtrū aliqua passio anime sit scd̄m se bona vel mala ex sua specie. dicendū ꝙ species actus vel passionis dupliciter pōt considerari: vno mō scd̄m ꝙ est in genere nature ⁊ sic bonū vel malū morale non ptinet ad speciem actus vel passionis. alio mō scd̄m ꝙ pertinent ad genus moris. prout. s. ꝑticipant aliquid de voluntario ⁊ de iudicio rationis ⁊ hoc mō bonū ⁊ malum morale possunt ptinere ad speciem passionis sm̄ ꝙ accipitur vt obiectum passiōis aliquid de se cōueniens rationi vel dissonum a ratione. Sicut patet de verecundia que est timor turpis ⁊ de inuidia que est tristicia de bono alterius. sic enim pertinent ad speciem exterioris actus.

¶ De passionum anime ordine. DIS. VIII.

Einde ꝯsiderandū est de ordine passionum ad inuicem. Et circa hec videnda sunt quattuor. Primo de ordine passionum irascibilis ad passiones concupiscibilis. Secundo de ordine passionū cōcupiscibilis adinuicem. Tertio de ordine passionum irascibilis adinuicem. Quarto de quattuor principalibꝰ passionibꝰ. Ad primuʒ dicendum ꝙ passiones concupiscibilis ad plura se habent q̄ passiones irascibilis. in passionibus concupiscibilis inuenitur aliquid ꝑtinēs ad motū sicut desideriū: ⁊ aliquid ꝑtinēs ad quietē. sicut gaudiū ⁊ tristicia: sed in passionibus irascibilis nō inuenitur aliquid ꝑtinens ad quietē sed solū pertinēs ad motū. cuius ratio est quia id in quo iam quiescit̄ nō habet rōnē difficilis seu ardui qd̄ est obiectū irascibilis. quies autē cū sit finis motus est prior in intentione: sed est posterior in executiōe. si ergo cōparent̄ passiones irascibilis ad passiōes cōcupiscibilis q̄ signāt quietē in bono. manifeste videt̄ ꝙ passiones irascibilis precedunt ordine executiōis huiusmodi passiones ꝯcupiscibilis. sicut spes precedit gaudium. vnde ⁊ causat ipsū scd̄m id apl̄i. Ro. xii. Spe gaudentes: sed passio concupiscibilis importans quieteʒ in malo. s. tristicia. mediaʒ inter duas passiones irascibilis. Sequitur enim timorem. cum eniʒ occurrerit malum qd̄ timebatur causatur tristicia. precedit autem motum ire: quia cum ex tristicia precedente aliquis in vindictam insurgit hoc pertinet ad motum ire: ⁊ quia rependere vicem malis apprehenditur vt bonuʒ cum iratus hic consecutus fuerit gaudet ⁊ sic malum est ꝙ oīs passio irascibilis terminatur ad passionem concupiscibilis pertinentē

ad quietē.s.vel ad gaudiū vel ad tristiciam.sʒ si comparent͛ passiones irascibilis ad passiones cōcupiscibilis que important motū.sic manifeste passiōes cōcupiscibilis sunt priores eo ꝙ passiōes irascibilis addūt supra passiōes cōcupiscibilis:sicut etiā obiectū irascibilis addit supra obiectū cōcupiscibilis arduitatē siue difficultatem. Spes enim supra desideriū addit quēdā conatū ⁊ quādā eleuationem animi ad consequendū bonū arduū.⁊ similiter timor addit super fugam seu abominationē quandā depressionez animi propter difficultatem mali.sicut ergo passiones irascibilis medie sunt inter passiones cōcupiscibilis que important motum in bonū vel malū.⁊ inter passiōes cōcupiscibilis que important quietē bono vel malo.⁊ sic patet ꝙ passiones irascibilis ⁊ principiuʒ habent a passionibus concupiscibilis ⁊ in passiones ꝯcupiscibilis terminant͛. Ad scd̄m.s.de ordine passionū cōcupiscibilis ad inuicē.dicēdū ꝙ obiectuʒ cōcupiscibilis sunt bonū ⁊ malū.naturaliter autē bonū est prius malo.eo ꝙ malū est priuatio boni.vnde omnes passiones quarū obiectum est bonuʒ naturaliter sunt priores passionibus quarū obiectuʒ est malum.vnaqueqʒ.s.sua opposita.quia enim queritur bonū ideo refutatur oppositū malum.bonū autē habet rationez finis qui quidē est prior in intentione sed posterior in consecutione potest ergo ordo passionum concupiscibilis attēdi.vel sm̄ intentionem.vel sm̄ consecutionē.Secundū quidē consecutionez illud est prius quod primo fit in eo qd̄ tendit ad finem. manifestū est autez ꝙ omne quod tendit ad finem aliquem primo quidem habet aptitudinem seu proportionem ad finem.nihil enim tendit ad finez nō proportionatum. secundo mouetur ad finem. tertio quiescit in fine post eius consecutionem ipsa autem aptitudo seu proportio appetitus ad bonum est amor qui nihil est aliud ꝙ̄ complacentia boni.motus autē ad bonū est desideriū vel concupiscentia.quies autez in bono est gaudiū vel delectatio.⁊ ideo sm̄ hunc ordinez amor precedit desideriū.⁊ desideriū precedit delectationē.sed sm̄ ordinē intentionis est econuerso nam delectatio intenta causat desideriuʒ ⁊ amorē.delectatio enim est fruitio boni que quodāmodo est finis sicut ⁊ ipsum bonum vt dictum est. Ad tertium.s.de ordine passionum irascibilis.dicendum ꝙ sicut iam dictum est omnes passiones irascibilis important motum ad aliquid.motus autem ad aliquid in irascibili potest causari ex duobus.vno modo ex sola aptitudine seu proportiōe ad finē que pertinet ad amorē vel odiū. Alio modo ex presentia ipsius boni vel mali que pertinet ad tristiciā vel gaudiū:⁊ quidē ex presentia boni non causatur aliqua passio in irascibili vt dictū est.sʒ ex presentia mali causat͛ passio ire.quia igit͛ in via generationis seu consecutionis proportio vel aptitudo ad finē precedit ꝯsecutionē finis inde est ꝙ ira inter oēs passiōes irascibilis est vltima in ordine generationis.inter alias aūt passiōes irascibilis ꝗ̄ importāt motū ꝯsequētē amorē vel odiū boni vel mali.oportet ꝙ passiōes quaꝝ obiectū est bonū sicut spes ⁊ desperatio sint naturaliter priores passionibus quaꝝ obiectū est malū.s.audacia ⁊ timore.ita tamē ꝙ spes est prior desperatiōe ꝙ spes est motus in bonū sm̄ rationē boni qd̄ de sua ratiōe est arbitratiuū.⁊ ideo est motus in bonū p̱se. desperatio aūt est recessus a bono nō sm̄ ꝙ est bonū.sʒ scd̄ʒ aliqd aliud.vnde est quasi p̱ accidēs ⁊ eadē ratiōe timor cū sit recessus a malo est prior ꝙ̄ audacia ꝙ aūt spes ⁊ desperatio sint naturaliter priores ꝙ̄ timor ⁊ audacia.ex hoc manifestū est ꝙ sicut appetitus boni est ratio quare vitet͛ malū.ita etiaʒ spes ⁊ desperatio sunt ratio timoris ⁊ audacie.nā audacia cōsequit͛ spem victorie ⁊ timor ꝯsequit͛ desperationē vincēdi.ira aūt ꝯsequit͛ audaciā.nullus enī irascit͛ vindictā appetēs nisi audeat vindicare.sm̄ ꝙ Auicē.dicit in.vi.de naturalibus.sic ergo patet ꝙ spes est prima inter oēs passiōes irascibilis.⁊ si ordinē omniū passionū sm̄ viam generationis scire velimus.primo occurrunt amor ⁊ odiuʒ.scd̄o desideriū ⁊ fuga.tertio spes ⁊ desperatio.quarto timor ⁊ audacia.quinto ira.sexto ⁊ vltimo gaudiū ⁊ tristicia que cōsequuntur ad omnes passiones vt dicitur in scd̄o ethi. Ita tamē ꝙ amor est prior odio ⁊ desiderium fuga ⁊ spes desperatione.⁊ timor audacia.⁊ gaudiuʒ ꝙ̄ tristicia vt ex predictis colligi potest. Ad quartum scilicet de quattuor principalibus que sunt spes ⁊ timor gaudium ⁊ dolor.dicendum ꝙ he quattuor passiones conuenienter principales esse dicuntur:quarum due scilicet gaudium ⁊ tristicia principales dicuntur.quia sunt finales ⁊ completiue simpliciter respectu omniuʒ passionum.vnde ad omnes passiones sequuntur vt dicitur in libro.ij. ethicorum.timor autez ⁊ spes sunt principales non quidē ꝙ̄si completiue simpliciter.sed quia sunt completiue in genere motus appetitiui ad aliquid. Nā respectu boni incipit motus in amore ⁊ procedit in desideriū ⁊ terminat͛ in spe.respectu vo mali īcipit in odio ⁊ procedit ad fugam ⁊ terminatur in timore. ⁊ solet harum quattuor passionum numerus accipi sm̄ differentiam presentis ⁊ futuri:motus enim respicit futurum:sed quies in aliquo presenti:de bono igitur presenti est gaudium.de malo presenti est tristicia.de bono vero futuro est spes de malo futuro est timor.omnes enim alie passiōes que sunt de bono vel malo p̄nti vel futuro ad has completiue reducuntur.vnde etiam a quibusdam dicuntur principales he predicte quattuor passiones quia sunt generales qd̄ quidem verum est.si spes ⁊ timor designant motum appetitus conuenienter tendētem ad aliquid appetendum vel fugiendum.

¶ De amore. DIS. IX.

Einde ꝯsiderandū est de passionibus anime in speciali:⁊ primo de passionibus cōcupiscibilis.deinde de passiōib⁹ irascibilis. Inter omnes autem passiones primo dicendū est de amore ⁊ odio. Secūdo de desiderio ⁊ fuga seu abominatione. Tertio de delectatiōe ⁊ dolore. Quarto de gaudio ⁊ tristicia. Circa amorē considerandu sunt tria.primo de ipso amore.scd̄o de cā amoris.tertio de effectibus eius. Circa primū consideranda sunt qnqʒ. primo ꝙ multiplex est genus amoris.scd̄o vtrum amor sit in concupiscibili.tertio vtrum amor sit passio.quarto de differentia inter amorem ⁊ dilectionem.quinto vtrum amor cōuenienter diuidatur in amorē amicitie ⁊ amorē concupiscentie. Circa primū sciendū est:ꝙ duplex ē amor scilicet. Amor quo diligimus deum ⁊ rationalez creaturaʒ p̱pter deum qui dicitur charitas.Et est amor quo diligimus creaturam absolute nō habito respectu ad deum.⁊ iste est multiplex. Est enim amor naturalis conuenientie:quo amore debent se mutuo diligere omnes homines propter conformitatem nature:⁊ amor carnalis attinentie:qualis est inter parentes ⁊ filios:⁊ econuerso inter fratres ⁊ sorores adinuicem.inter cōsanguineos ⁊ affines.Et amor spiritualis colligantie quā facit vnitas professionis:qualis est inter christianos adinuicem propter vnitatē fidei:⁊ inter religiosos vni⁹ regule professores.Et amor legalis cōditionis:qualis est inter dominos ⁊ seruos ⁊ ecōuerso.Et amor coniugalis adherētie:qualis ē inter viruʒ ⁊ vxorē.Et amor specialis amicitie:qualis est inter amicos.Et amor socialis:qualis est inter socios.vicinos ⁊ conciues sic͛ cohabitātes.Omnes isti amores sunt liciti.⁊ sunt in eis diuersi gradus amoris:⁊ diuersa ratio diligendi.Est autem ⁊ alius amor illicitus scilicet Inordinatus amor temporalis opulentie.mundialis excellentie.⁊ carnalis cōcupiscētie. Amor charitatis quo diligimus deū est optandus ⁊ a deo postulandus.omnes alij qui dicti sunt esse liciti:sunt ordinādi ⁊ modificandi.tres vltimi abiciendi sunt tāꝙ̄ illiciti. Hos modos amoris breuiter cōprehendit Augu.dicens. duo sunt amores:quorū vnus sanctus alter immūdus:alter socialis: alter priuatus alter cōmuni vtilitati ꝯsulens propter supernā societatem.alter etiā rem cōmunē in propriā potestatē redigēs p̱pter arrogantē dominationē:alter trāquillus.alter turbulētus.alter pacificus.alter sediciosus.alter amicabilis.alter inuidus. alter hoc volens proximo qd̄ sibi.alter proximuʒ subijcere sibi. alter p̱pter proximi vtilitatē regēs proximū.alter p̱pter suā. hec Aug.Circa affectionē igit͛ amoris sic se debent habere oēs homines:ꝙ deuʒ ⁊ bonum eius id est honorē suuʒ primo principaliter propter se ⁊ super oīa debent diligere ⁊ optare.secūdo bonū anime sue debet vnusqͥsqʒ diligere plus ꝙ̄ bonū omnium aliorū:⁊ plusqʒ̄ aliud quodcunqʒ citra deum.ita ꝙ propter nullū aliud bonū debet facere aliquid qd̄ sit in damnū anime sue.Sicut ait saluator math.xvi. Quid p̄dest homini si mundū vniuersum lucret͛.aīe vero sue detrimentū patiatur:quasi diceret nihil. Ad secūdū.s.Vtrū amor sit in ꝯcupiscibili.dicēdū ꝙ amor ē aliqd ad appetitū pertinēs.cū vtriusqʒ obiectū sit bonū. Unde sm̄ differentiā appetitus est differētia amoris. Est enim quidā appetitus nō cōsequens apprehēsionē ipsius appetētis sed alterius.⁊ hmōi dicitur appetitus naturalis. Res enim naturales appetunt qd̄ eis cōuenit sm̄ suā naturā.nō per apprehensionez p̱priā:sed apprehēsionē instituentis naturā.Alius autē est appetitus cōsequens apprehēsionē ipsius appetētis sed ex necessitate nō est ex iudicio libero:⁊ talis ē appetitus sensitiuus in brut͛ qui tñ in hoībus aliquid libertatis participat inquātū obedit rationi.Alius aūt est appetitus consequens apprehensionē appetentis sʒ iudiciū liberū:⁊ talis est appetitus rōnalis siue intellectiuus.qui dicit͛ voluntas. In vnoquoqʒ aūt horū appetituū amor dicit͛ illud qd̄ est principiū motus tēdentis in finez amatū. In appetitu aūt naturali principiū hui⁹ motus est ꝯnaturalitas appetētis ad id in qd̄ tēdit ꝙ̄ dici pōt amor naturalis.sicut ipsa connaturalitas corporis grauis ad locū mediū:est p̱ grauitatē.⁊ pōt dici amor naturalis.⁊ simi

liter coaptatio appetitus sensitiui vel volūtatis ad aliqḋ bonū.i.ipsa cōplacentia boni dicit̄ amor sensitiuus vel itellectiuus seu rationalis. Amor igitur sensitiuus est in appetitu sensitiuo:sicut amor intellectiuus est in appetitu intellectiuo. ⁊ pertinet ad concupiscibilem: quia dicit̄ per respectū ad bonū absolute:non per respectū ad arduū. qḋ est obiectū irascibilis. Ad tertiū.s.vtrū amor sit passio Dicēdū est ꝙ passio ē effectus agētis in patiēte.agens aūt naturale duplicē effectū iducit in patiēs. Nā ꝓmo qḋē dat formā.scḋo autē dat motū ꝯsequentē formā.sicut generans dat corpori grauitatē ⁊ motū ꝯsequētē ipsā.⁊ ipsa grauitas q̄ est ꝓncipiū motus ad locū cōnaturalē: ꝓpter grauitatē pōt quodāmō dici amor naturalis. sic ⁊ ipsum appetibile dat ꝓmo qḋē quādā coaptationē ad ipsum:que est cōplacētia appetibilis.ex qua sequit̄ motus ad appetibile. Nā appetitiuus motus circulo agit̄.vt dicit̄ in tertio de anima. appetibile enī mouet appetitū faciēs quodāmō in eius intentiōe. ⁊ appetitus tendit in appetibile realiter ꝯsequētē:vt sic ibi sit finis motus vbi fuit principiū. Prima ergo immutatio appetitus ab appetibili vocat̄ amor.q̄ nihil aliud est q̄ cōplacentia appetibilis.⁊ ex hac cōplacētia sequit̄ motus in appetibile:qui est desideriū:⁊ vltimo q̄es que est gaudiū. Sic igit̄ cū amor ꝯsistat in q̄dā immutatiōe appetitus ab appetibili.manifestū est ꝙ amor est passio proprie quidē sꝫ ꝙ est in cōcupiscibili.cōmuniter aūt ⁊ extenso noīe sm̄ ꝙ est in voluntate. Ad quartū.s.de differentia inter amorē ⁊ dilectionē. Dicendū est:ꝙ quattuor noīa inueniunt̄ ad idē quodāmō pertinentia.s.amor ⁊ dilectio charitas ⁊ amicicia:differūt tn̄ in hoc:ꝙ amicicia sm̄ philosophū in.viii.ethi.est quasi habitus.amor autē ⁊ dilectio significant̄ per modū actus vel passiōis:charitas autē vtroq̄ mō accipi pōt. Differēter tamen significat̄ actus ꝑ ista tria. Nā amor cōmunius est inter ea omnis enī amor est dilectio vel charitas:sed nō ecōuerso. Addit enī dilectio supra amorē electionē precedentē vt ipsū nomē sonat.vnde dilectio nō est in cōcupiscibili.sꝫ in volūtate tantum.⁊ est solum in sola rationali natura.charitas autē addit supra amorem perfectionē quādā amoris:inquātū id qḋ amatur magni precij estimat̄.vt ipsum nomē designat. Ad quintum scilicet vtrum amor conuenienter diuidatur per amorem amicicie ⁊ concupiscentie. Dicendum ꝙ sicut philosophus dicit in secundo rethorice.amor est velle alicui bonum. Sic ergo motus amoris in duo tendit.s.in bonum ꝙ quis vult alicui vel sibi vel alij ⁊ in id cui vult. Ad illud ergo bonū ꝙ quis vult alteri.habetur amor concupiscentie. Ad illud aūt cui aliq̄s vult bonum.habetur amor amicicie. Hec autem diuisio est sm̄ prius ⁊ posterius. Nā id quod amatur:amore amicicie:simpliciter ⁊ per se amatur.ꝙ autem amatur amore cōcupiscentie:simpliciter ⁊ sꝫ se amatur.sed amatur alteri. Sicut enī ens simpliciter est quod habet esse.ens autem sm̄ quid est.ꝙ est in alio:ita bonum quod conuertitur cum ente simpliciter quidem est quod ipsum habet bonitatem. Qḋ autem est bonū alterius.est bonum sm̄ quid.⁊ per consequens amor quo amatur aliquis.vt sit ei bonum est amor simpliciter.amor autē quo amatur aliquid vt sit bonum alterius:est amor sm̄ quid.

De causa amoris. DIS. X.

Einde ꝯsiderandū est de causa amoris. Et primo vtrum solum bonum sit causa amoris. Scḋo vtrū cognitio. Tertio vtrū similitudo. Quarto vtrum aliqua alia passio anime. Ad primum.scilicet vtrum solum bonum sit causa amoris. Dicendum ꝙ sicut dicit Augu.viij.de trini. Non amatur certe nisi bonum. quia sicut dictū est amor ad appetitiuam potentiā pertinet que est vis passiua. vnde obiectū eius comparatur ad ipsam.sicut causa motus vel actus ipsius. Oportet igitur vt illud sit proprie causa amoris qḋ est amoris obiectum.amoris autem proprium obiectum est bonum. quia vt dictum est amor importat quandā connaturalitatē vel complacentiam amantis ad amatum.vnicuiq̄ autem est bonum id quod est sibi cōnaturale ⁊ proportionatū. vnde relinquitur ꝙ bonū sit ꝓpria causa amoris. Malum autem nunq̄ amatur nisi sub ratione boni.s.inquantū est sm̄ quid bonum ⁊ apprehenditur vt simpliciter bonum:⁊ sic aliquis amor est malus inquantū tendit in id qḋ nō est simpliciter bonum.⁊ per hunc modum diligit homo iniquitatem inquantū per iniquitatem adipiscitur aliquod bonum puta delectationem vel pecuniam vel aliquod tale. Pulchrum autē est de sui ratione sit amabile.sicut dicit Dyo.iiij.de di.no.ꝙ non solū bonum sed etiam pulchrum est omnibus amabile.hoc non obstat predictis:quia pulchrum est idem cum bono sola ratione differens cum enī bonū sit quod omnia appetūt:de ratione boni est:ꝙ in eo quietetur appetitus:sed ad rationem pulchri pertinet:ꝙ in ei⁹ aspectu seu cognitione quietet̄ appetit⁹:vnde ⁊ illi sensus ꝓcipue respiciūt pulchrū qui cognoscitiue sunt.s.visus ⁊ auditus rōni deseruientes:dicimus enī pulchra visibilia ⁊ pulchros sonos:in sensibilibus aūt aliorū sensuū nō vtunt̄ nomine pulchritudinis:nō enī dicimus pulchros sapores aut odores:⁊ sic patet ꝙ pulchrū addit supra bonū quendā ordinē ad vim cognoscitiuā:ita ꝙ bonū dicatur id qḋ semper cōplacet appetitui.pulchrū aūt dicat̄ id cuius ipsa apprehēsio placet. Ad scḋm.s.vtrū cognitio sit cā amoris. Dicendū ꝙ sicut dictū est bonū est causa amoris per modū obiecti. bonū aūt nō est obiectū appetitus nisi prout apprehensū.⁊ ideo amor requirit aliquā apprehensionē boni qḋ amatur:⁊ ꝓpter hoc philosophus dicit.i.viii.ethi.ꝙ visio corporalis est principiū amoris sensitiui.⁊ similiter ꝯtēplatio spūalis pulchritudinis vel bonitat' est principiū spūalis amoris.sic igit̄ cognitio ē causa amoris rōne qua ⁊ bonū:ꝙ nō pōt amari nisi cognitū. Ad tertiū.s.vtrū silitudo sit causa amoris. Dicendū ꝙ similitudo proprie loquēdo est cā amoris. Sed ꝯsiderandū est ꝙ similitudo inter aliq̄ pōt attendi dupliciter. Uno mō ex hoc ꝙ vtrūq̄ habꝫ idē in actu sicut duo habētes albedinē dicunt̄ similes. Alio modo ꝙ vnū habet in potētia:⁊ in quadā inclinatiōe id qḋ aliud habet in actu. Sicut si dicamus ꝙ corpus graue existēs extra suū locū habet similitudinē cū corpore graui in suo loco existenti:vel etiā sm̄ ꝙ potentia habet similitudinē ad actū ipsū. Nā in ipsa potentia est quodāmodo actus. Primus ḡ similitudinis modus causat amorē amicitie siue beniuolentie.ex hoc enī ꝙ aliqui duo sunt similes qui habentes vnā formā.sunt quodāmodo vnū in forma illa. Sicut duo homines sunt vnū in specie humanitatis:⁊ duo albi in albedine.⁊ ideo affectus vni⁹ tendit in alterū sicut i vnū sibi:⁊ vult ei bonū sicut ⁊ sibi. Sed scḋus modus silitudinis causat amorē ꝯcupiscentie vel amicitiā vtilis seu delectabilis:q2 vnicuiq̄ existenti in potentia inquantū huiusmōi inest appetitus sui actus:⁊ in eius ꝯsecutione delectatur si sit sentiens ⁊ cognoscens:dictū est aūt ꝙ in amore concupiscentie amans proprie amat seipsū:cum vult id bonū qḋ concupiscit:magis autē vnusquisq̄ seipsum amat q̄ alium. quia sibi est vnus in substantia.alteri vero i similitudine alicuius forme. ⁊ ideo si ex eo qui est similis sibi in participatiōe forme impediat̄ ipsemet a consecutione boni qḋ amat efficit̄ ei odiosus:nō inquantū est similis:sed inquantū est boni proprij impeditiu⁹:⁊ propter hoc figuli contrariantur adinuicē:q2 seinuicē impediunt in proprio lucro:⁊ inter superbos sunt iurgia:q2 seinuicem impediunt in ꝓpria excellentia quā ꝯcupiscūt. Ad quartū.s.vtrum aliqua alia passio anime sit causa amoris. Dicendū ꝙ nulla alia passio aīe est que nō presupponat aliquē amorē. Cuius ratio est:q2 omnis alia passio aīe vel importat motum ad aliquid vel quietē in aliquo.oīs aūt motus in aliqḋ vel quies in aliquo ex aliqua cōnaturalitate vł coaptatione ꝓcedit que ꝑtinet ad rationē amoris:vnde impossibile ē ꝙ aliqua alia passio aīe sit causa naturaliter oīs amoris:cōtingit tamē aliquā aliam passionē esse cām amoris alicuius.sicut etiā vnū bonū est cā alterius.vnde cū quis amat aliquid ꝓpter delectationem.amor quidem ille causatur ex delectatione:sed delectatio illa iterū causat̄ ex alio amore precedente.nullus enī delectat̄ in re nisi aliquo modo amata. Itē desideriū alicuius rei semꝑ presuppōit amorē illius rei Sed desideriū alicuius rei potest esse cā vt res illa ametur.sicut qui desiderat pecuniam:amat ꝓpter hoc eum a quo pecuniam recipit. Spes etiam causat vel auget amorē:⁊ ratione delectationis q2 delectationem causat:⁊ etiam ratione desiderij:q2 spes desideriū fortificat. Non enim ita intense desideramus que non speramus sed tamen ⁊ ipsa spes est alicuius boni amati.

De effectibus amoris. DIS. XI.

Einde ꝯsiderandū est de effectib⁹ amoris ⁊ circa hec queruntur quattuor. Primo vtrū vnio sit effect⁹ amoris. Secūdo vtrū mutua inhesio. Tertio vtrū extasis. Quarto vtrū zelus. Ad primū.s.vtrū vnio sit effect⁹ amoris. Dicēdū ꝙ duplex ē vnio amantis ad amatū vna sm̄ rē puta cū amatū presentialiter adest amanti.alia vero sꝫ affectū que quidē vnio ꝯsiderāda est ex apprehēsione ꝓcedēti. nā motus appetitiuus sequit̄ apprehensionē. Cū autē sit duplex amor.s. concupiscentie ⁊ amicitie vterq̄ ꝓcedit ex quadā apprehensione vnitatis amati ad amantē:cū enim aliquis amat aliquid quasi cōcupiscens illud.apprehendit illud quasi ꝑtinēs ad suū bene esse. Similiter cū aliquis amat aliquid amore amicitie:vult ei bonū sicut ⁊ sibi vult bonū.vnde apprehēdit eū vt alterū se inquātū.s.vult ei bonū sicut ⁊ sibi ipsi ⁊ inde est ꝙ amicus dicit̄ alter ipse:⁊ Aug.dicit i.iiij. cōfess.vnde quidā dixit de amico suo dimidiū anime sue. Primus ergo vnionem amor facit effectiue:quia mouet ad desiderandū ⁊

querendm presentiam amati quasi sibi conuenientis ad se pertinē-tis: scđam vero vnionē facit formaliť: q2 ipse amor est talis vnio vel nexus: vnde Aug. dicit in. viij. de trini. φ amor ē vita q̃dā duo aliqua copulās vel copulare appetēs amantē. s. τ qđ amatur: qđ eni dicit copulans referť ad vnionē affect9 sine qua nō est amor: φ vo dicit copulare appetēs ptinet ad vnionē realē. Sciendū aūt quod vnio tripl'r se habet ad amorem. quedaʒ enim vnio est causa amoris: τ hec quidem vnio est substātialis q̃tum ad amorē quo quis amat seipsum: quãtū vero ad amorē quo quis amat alia est vnio similitudinis vt dictum est. Quedā vero vnio est essentialiť ipse amor τ hec est vnio sm cooperationē affect9 qui quidem assimilať vnioni substātiali inquãtū amās se habet ad amatū. in amore quidem amicicie vt ad seipsum: in amore aūt ɔcupiscētie vt ad aliquid sui Quedā vero vnio est effect9 amoris τ hec vnio est realis quā amās querit de re amata: τ hec quidē vnio est sm ɔuenientiam amoris. vt enim phs refert in scđo poli. Aristophanes dixit φ amātes desiderarent ex ambobus fieri vnum: sed q2 ex hoc accideret aut ambos aut alterum corrumpi querunt vnionē que ɔuenit τ decet vt vt. s. simul conuersenť τ simul colloquanť τ in alijs huiusmodi cōiunganť. Ad scđm. s. vtrum mutua inhesio sit effectus amoris. Dicendum φ effect9 iste mutue inhesionis potest intelligi τ quãtū ad vim apprehēsiuam τ quãtum ad vim appetitiuā. Nam quãtū ad vim apprehēsiuam amatum diciť esse in amante inquãtū amatum immoratur in apprehensione amãtis sm illud phil'. j. Eo φ habeam vos in corde. amans vero dicitur esse in amato sm apprehensionem inquantū amans non est cōtentus superficiali apprehensione amati: sed nititur singula que ad amatū pertinent intrinsecus disq̃rere τ sic ad interiora eius ingreditur sicut de spiritusancto qui est amor. dicitur. ij. ad corin. ij. Quis scrutatur etiam profunda dei: sed q̃tum ad vim appetitiuā amatum dicitur esse in amāte: prout est p quandā complacentiaʒ in eius affectu vt vel delectetur in eo aut in bonis eius apud presentiam vel in absentiaʒ per desideriū tendat in ipsum amatum per amorē concupiscentie: vel in bona que vult amato eius per amorem amicitie: nō quideʒ ex aliqua extrinseca cā sicut cū aliquis desiderat aliquid ꝓpter alterꝫ: vel cum aliquis vult bonū alteri non ꝓpter aliq̃d aliud: sed ꝓpter complacentiam amati intrinsecus iudicatam: vnde τ amor diciť intimus τ dicitur viscera charitatis: econuerso autē amans est in amato. aliter quidem p amorē amicitie: aliter per amorē concupiscentie: Amor enim cōcupiscentie non requiescit in quacūq3 extrinseca aut superficiali adeptione vel fruitione amati: sed querit amatū perfecte habere quasi ad intima illius ꝑueniens. In amore vero amicitie amans requiescit in amato in quantum reputat bona vel mala amici sicut sua τ voluntatem amici sicut suam vt quasi ipse in suo amico videať bona vel mala pati τ affici: τ ꝓpter hoc proprium est amicorum eadē velle τ in eodem tristari τ gaudere sm phm in. ix. ethi. τ in secūdo rethorice: vt sic inquantū que sunt amici estimat sua amans videstur esse in amato quasi idem fact9 amato. Inquantū vero econuerso vult τ agit ꝓpter amantē sicut ꝓpter seipm quasi reputans amicum idē sibi sicut amatū est in amante: potest autem τ tertio modo mutua inhesio intelligi in amore amicitie sm viam readamationis inquãtum mutuo se amant amici τ subinuiceʒ bona volunt τ operanť. Ad tertium. s. vtrum extasis sit effectus amoris. Dicendū φ extasim pati aliquid dicitur cum aliquis extra se poniť φ quidē conuenit τ sm vim apprehensiuā τ sm vim appetitiuam. Scđm q̃dem vim apprehensiuā aliquis dicitur extra se poni quando ponitur extra cognitionē propriaʒ sibi vel qui ad superiora sublimātur. sicut homo dum eleuať ad comprehēdendū aliqua que sunt supra sensum τ rationē: dicitur extasim pati inquantū patitur extra cōnaturalē apprehensionē rationis τ sensus vel ad inferiora deprimitur puta cū aliquis in furiā vel in amentiā cadit diciť extasim passus. Scđm appetitiuam vero ptem diciť aliquis extasim pati qñ appetitus alicuius in alterū fertur exiens quodammodo extra seipsum. primam quideʒ extasim facit amor dispositiue inquantū. s. facit meditari de amato: vt dictū est. Intēsa autē meditatio vnius abstrahit ab alijs: sed secundam extasim facit amor directe. simpliciter quidē amor amicitie. amor autē concupiscentie non simpliciter sed sʒ q̃d. Nā in amore concupiscētie quodāmodo ferť amans extra seipsuʒ inquātū. s. nō contentus gaudere de bono qđ habet querit frui aliquo extra se: sed q2 illud extrinsecum bonū querit sibi habere: nō exit simpliciter extra se: sed talis affectio in fine ipsa concludiť: sed in amore amicitie affectus alicui9 simpliciter exit extra se q2 vult amico bonū τ operať quasi gerēs curā τ prouidētia ipsius ꝓpter ipsuʒ amicum. Ad quartum. s. vtrū zelus sit effectus amoris. Dicēduʒ φ zelus quocūq3 mō sumať ex itēsiōe amoris ꝓuenit. Manifestū est enī φ quāto aliqua virtus intēsius tēdit in aliq̃d fortius etiā repellit omne ɔtrariū vel repugnās. Cū igiť amor sit q̃dā mot9 in amatū. vt Aug. dicit in li. lxxxiij questionū. Intēsus amor querit excludere omne: qđ sibi repugnat. aliter tñ hic ɔtingit i amore ɔcupiscētie τ aliter in amore amicicie. nā in amore ɔcupiscētie q̃ intēse aliq̃d ɔcupiscit moueť ɔtra omne illud qđ repugnat ɔsecutioni vel fruitiōi dcte eius qđ amať. τ h̃ mō viri diciť zelare vxores ne p ɔsortiū alioꝝ īpediať singularitas quā in vxore querūt. Similiter etiaʒ qui querūt excellentiā moueť ɔtra eos qui excellere videnť quasi impedientes eoꝝ excellētiaʒ. τ iste est zelus inuidie de quo dicitur in ps. noli emulari in malig. neq3 zelaueris faci. iniq̃taté. Amor autem amicicie querit bonuʒ amici. vnde quando est intensus facit hominē moueri ɔtra omne illud qđ repugnat bonis amici: τ scđʒ hoc aliquis diciť zelare pro amico quādo siqua diciť vel fiunt ɔtra bonum amici homo repellere studet. τ per hunc etiam modū aliquis diciť zelare pro deo quādo ea que sunt ɔtra honorē vel voluntatē dei repellere sm posse conatur sm illud. iij. reg. xix. Zelo zelatus suʒ pro domino exercituū. Et ideo super illud Zelus domus tue comedit me. dicit glosa φ bono zelo comediť quilibet: qui praua que viderit corrigere satagit si nequit tolerat τ gemit.

De odio. DIS. XII.

Einde cōsiderādū est de odio. Et circa hoc q̃runť sex. Primo vtrū obiectum τ causa odij sit malū. Secūdo vtruʒ odiū causetur ex amore. Tertio vtrū odiū sit fortius q̃ amor. Quarto vtrū aliquis possit odio habere seipsum. Quinto vtrū aliquis possit odio hr̃e veritaté. Sexto vtrū aliquis possit odio haberi in vniuersali. Ad primū scilicet vtrū obiectū τ causa odij sit malū. Dicendū φ cū appetitus nālis deriueť ab aliqua apprehensione lʒ nō coniuncta eadem ratio videť eē de inclinatione appetitus naturalis τ appetitus animalis qui sequiť apprehensionē cōiunctaʒ. In appetitu autē naturali hoc manifeste apparet φ sicut vnūquodq3 habet naturalē consonantiā vel appetitudinē ad id qđ sibi cōuenit que est amor naturalis ita ad id qđ est ei repugnans τ corruptiuū hʒ dissonantiā naturalem q̃ est odiū naturale. Sic igiť τ in appetitu animali seu intellectiuo amor est consonantia q̃dā appetitus ad id qđ apprehenditur vt ɔueniens: odiū vero est dissonantia quedā appetitus ad id qđ apprehendiť vt repugnans τ nociuū: sicut aūt omne ɔueniens inquātuʒ hmōi habet rationē boni: ita omne repugnans vl' nociuū inquātū hmōi habet rationeʒ mali: τ ideo sicut bonū est obiectuʒ amoris: ita malū est obiectū odij. Ad secundū. s. vtrum odiū causetur ex amore. Dicendū φ sicut dictū est amor cōsistit in quadā cōuenientia amantis ad amatū: odiū vero cōsistit in quadā repugnātia vel dissonātia: oportet autē in quolibet prius cōsiderare quid ei cōueniat q̃ quid ei repugnet: p hoc enim aliquid est repugnās alteri qđ est corruptiuū vel impeditiuū eius qđ est cōueniens: vnde necesse est φ amor sit prius odio τ φ nihil odio habeatur nisi per hoc qđ contrariať conuenienti qđ amatur τ sm hoc omne odiū ex amore causať. Ad tertium. s. vtrū odiū fortius sit amore. Dicēduʒ φ impossibile est effectū sua causa esse fortiorē: omne enim odiū procedit ex aliquo amore sicut ex causa vt supra dictū est: vnde impossibile est φ odiū fortius sit amore simpliciter: sʒ oportet vlterius φ amor simpliciter loquēdo sit odio fortior. Fortius enim moueť aliquid in finē q̃ in ea que sunt ad finē: recessus autē a malo ordinať ad cōsecutionem boni sicut ad finē: vnde simpliciter loquendo fortior est motus anime in bonū q̃ in malū. sed tamē aliquādo videtur odiū fortius amore propter duo. Primo quidē quia odiuʒ est magis sensibile q̃ amor: cū enim sensus pceptio sit in quadā immutatione ex quo aliquid iaʒ immutatū est nō ita sentiť sicut quando est in ipso immutari: vnde calor febris ethice q̃uis sit maior q̃ calor tertiane nō tamē ita sentitur sicut calor tertiane q2 calor ethice iam versus est quasi in habitū τ naturā: ꝓpter hoc etiā amor magis sentitur in absentia amati. sicut Aug. dicit l. x. de trini. Quia amor nō ita sentitur cū non prodit eum indigentia: τ ꝓpter hoc etiaʒ repugnantia eius qđ oditur sensibilibus pcipiť q̃ cōuenientia eius qđ amať. Secūdo q2 nō compať odiū ad amoreʒ sibi correspondētē. sm enī diuersitaté bonoꝝ ē diuersitas amorū in magnitudine τ paruitate q̃b9 ꝓportionanť opposita odia. vnde odiū qđ correspōdet maiori amori mag9 mouet q̃ minor amor. Ad quartū. s. vtrū aliq̃s possit odio habere seipm. Dicēdū φ īpossibile est: φ aliquis per se loquēdo odiat seipsuʒ. naturaliter enī vnūquodq3 appetit sibi bonuʒ. nec potest aliq̃s aliq̃d sibi appetere nisi sub ratione boni. nam malum est preter volūtaté. vt dyonisius dicit. iiij. ca. de di. no.

Amare aūt aliquē est velle ei bonū. vnde necesse est ꝙ aliqs amet seipsum. ⁊ impossibile est ꝙ aliquis seipsum odiat ꝑ se loquēdo. Per accidēs tñ cōtingit ꝙ aliquis seipsū odio habeat. ⁊ hoc dupliciter. Uno modo ex parte boni quod sibi vult aliquis. Accidit enī qñqz illud quod appetit⁊ vt ſm quid bonū esse simpliciter malū. ⁊ ſm hoc aliquis ꝑ accidēs vult sibi malū quod est odire. Alio modo ex parte ſuipſius cui vult bonū. Unūquodqz enī maxime est id quod est principaliꝰ in ipſo. vnde ciuitas dicit̄ facere quod rex facit: qſi rex sit tota ciuitas. Manifestū est ergo ꝙ hō maxime est mens hoīs. Cōtingit aūt ꝙ aliqui estimāt se maxime eē id qđ sunt ſm naturā corporalē ⁊ sensitiuā. vnde amāt se ſm ꝙ estimāt se esse. sed oderūt id qđ vere sunt dū volūt ꝯtraria rationi. ⁊ vtroqz modo ille qui diligit iniquitatē: odit non solū animā suā: sed etiā seipsum. Ad quintū. s. vtrū aliquis possit odio habere veritatē: Dicēdū ꝙ bonū ⁊ verū ⁊ ens sunt idem ſm rem: sed differūt rōne. Bonū enī habet rationē appetibilis: nō autē ens vel verum. quia bonū est qđ oīa appetūt. ⁊ ideo bonū sub ratione boni non potest odio haberi nec in vniuersali nec in particulari. ens autē ⁊ verū in vniuersali quidē odio haberi nō possunt: quia dissonātia est causa odij: ⁊ ꝯueniētia causa amoris. ens autē ⁊ verū sunt cōia oībꝰ. Sed in particulari nihil ꝓhibet quoddā ens ⁊ quoddā verū odio haberi inquantū habet rationē cōtrarij ⁊ repugnātis. cōtrarietas enī ⁊ repugnātia nō aduersat̄ rōni entis ⁊ veri sicut aduersat̄ rationi boni. Cōtingit autē verum aliquod particulare tripliciter repugnare vel cōtrariari bono amato. Uno modo ſm ꝙ veritas est causaliter ⁊ originaliter in ipsis rebꝰ. ⁊ sic homo quādoqz odit aliquā veritatē: dū vellet nō esse verū quod est verū. Alio modo ſm ꝙ veritas est in cognitione ipsius hoīs: q̄ impedit ipsum a persecutione amati. sicut si aliqui vellent nō cognoscere veritatē fidei: vt libere peccarēt. Ex quoꝝ ꝑsona dicit̄ Job. xxi. Sciētiā viarū tuarū nolumus. Tertio modo habet̄ veritas particularis odio tanqͣ repugnās: put est in intellectu alteriꝰ: puta cū aliquis latere volēs in peccātō odit ꝙ aliqs veritatē circa suū peccatū cognoscat. ⁊ ſm hoc dicit Augu. in. x. cōfes. ꝙ hoīes amāt veritatē lucentē: oderūt eam redarguentē. Ad sextū. s. vtrū aliquid possit odio haberi in vniuersali. Dicendū ꝙ de vniuersali dupliciter cōtingit loq. Uno mō ſm ꝙ subest intentioni vniuersali. Alio autē modo de natura cui talis intētio attribuit̄. Alia est cōsideratio hoīs vniuersalis: ⁊ alia hoīs in eo ꝙ hō. Si igit̄ vniuersale accipiat̄ primo modo: sic nulla potētia sensitiue partis: neqz apprehensiua. neqz appetitiua potest in vniuersale: quia vniuersale fit ꝑ abstractionē a materia indiuiduali: in qua radicat̄ oīs virtus sensitiua. ⁊ potest tñ aliq potentia sensitiua ⁊ apprehēsiua ⁊ appetitiua ferri in aliqđ vniuersaliter. sicut dicimꝰ ꝙ obiectū visus est color ſm genꝰ. nō quia visus cognoscat colorem vniuersalē: sed quia ꝙ sit cognoscibilis a visu: nō cōuenit colori inquantū est hic color: sed inquātū est color simpliciter. Sic igit̄ odiū sensitiue partis potest respicere aliquid in vniuersali: quia ex natura cōi aliquid aduersat̄ alteri: ⁊ nō solū ex eo ꝙ est particulare: sicut lupꝰ oui. vñ ouis odit lupū generaliter. Sed ira semꝑ causatur ex aliquo particulari: quia ex aliquo actu ledentis. actus autē particulariū sunt. Et propter hoc phs dicit ꝙ ira semꝑ est ad aliqđ particulare vel singulare. odiū vō potest esse ad aliquid in genere. sed odiū ſm ꝙ est in parte intellectiua cū cōsequat̄ apprehensionē vniuersalē intellectus potest vtroqz modo esse respectu vniuersalis. Sciendum autē ꝙ nihil est habendū odio nisi peccatū: vel propter peccatū. Sicut autē vnūquodqz diligit̄ ratione bonitatis: ⁊ illud magis amandū est: in quo magis relucet ratio bonitatis. sic vnūquodqz odiendū propter malū. ⁊ vbi est maior ratio mali. illud est ampliꝰ odiendū. Primo igit̄ ⁊ principaliter odire debemꝰ peccatū inquantū est ꝯtrariū volūtati diuine: ⁊ inquātū deus ꝑ ipsum ꝯtēnit̄ dehonorat̄ ⁊ offendit̄. Et sicut deū ⁊ eius honorē debemꝰ amare sup oīa. ita peccatū inquātū est cōtra deū ⁊ eius honorē sup oīa debemꝰ odire. Psal. Qui diligitis dñm odite malū. Debemus etiā odire oēs dehonorantes deū. Psal. Nonne q oderūt te dñe oderā: ⁊ sup inimicos tuos tabescebā: ꝑfecto odio oderā illos. Hoc autē est ꝑfectū odiū: vt sic oderit̄ vitia: vt tñ diligant̄ hoīes: sicut deus diligit omnia q sunt: ⁊ nihil odit eoꝝ q fecit sicut dicit̄ Sap. xi. Odit tñ petōres. Eccl. xii. Altissimꝰ odio habet petōres: nō naturā quā cōdidit: nec animā quā redemit. Ideo statim sequit̄ Et misertus est penitētibꝰ. s. ratione nature quā diligit miseret̄ petōri q̄cito petā dimittit penitendo. Peccatū debemꝰ odire ratione qua ꝯtrariū est saluti nostre. Psal. [illegible] Qui diligit iniquitatē odit animā suā. Odiamꝰ ergo peccatū: ⁊ oēm hominē qui salutē nostrā impedit: ⁊ nos ꝑtrahit ad peccā. Ait enī saluator Luc. xiiij. Si quis venit ad me ⁊ nō odit patrem suū ⁊ matrē suā ⁊ vxorē ⁊ filios: adhuc autē ⁊ animā suā: non potest meus esse discipulus. Quod exponēs Grego. ait: Perunctari licet quō parētes ⁊ carnaliter propinquos precipimur odire: qui iubemur ⁊ inimicos diligere. Sz si vim ꝓcepti perpendimꝰ: vtrūqz agere ꝑ discretionē valemꝰ: vt eos qui nobis carnis cognatiōe cōiuncti sunt: ⁊ quos proximos nouimus diligamꝰ. ⁊ quos aduersarios in via dei patimur odiendo ⁊ fugiēdo nesciamꝰ. Quasi enī ꝑ odiū diligit̄: q̄ carnaliter sapiēs dū praua nobis ingerit nō audit̄. Sic aūt odisse debemꝰ proximos ⁊ amicos sicut ⁊ animā nostrā: quā tūc recte odio habemꝰ: cū eius appetitū frāgimꝰ: inclinatiōes naturales refrenamus: motus vitiosos restringimꝰ: ⁊ inhonestos mores penitus abdicamꝰ. Qui sic odit animā suam in hoc mūdo in vitā eternā custodit eā Joh. xii. Qđ exponēs Aug. ait: Magna ⁊ mira sententia: quēadmodū sit hoīs in aīam suā amor vt pereat: odiū ne pereat. Si male amaueris tunc odisti: si bene oderis tunc amasti. Felices qui oderūt custodiēdo: vel custodiūt odiendo: ne perdant amādo. Secūdo debemus odire quicqd est cōtrariū ⁊ nociuū reipublice ⁊ bono cōi. exēplo Psal. dicētis: A iudicijs tuis nō declinaui. quia tu legē posuisti mihi. Sequit̄: A mādatis tuis intellexi: propterea odiui omnē viā iniquitatis. Idem. Facientes preuaricationes odiui. Et iterū: Iniquos odio habui. Et quia cupiditas detestāda peruertit iudiciū: subuertit iusticiā: ꝑ quā respublica cōseruat̄. sicut dicit̄ .j. Regū. viij. de filijs Samuelis. Declinauerūt post auariciam: acceperūtqz munera ⁊ peruerterūt iudiciū. Ideo dicit̄ Exo. xviij. Prouide de omni plebe viros potētes ⁊ timētes deū. in quibus sit veritas: ⁊ qui oderūt auariciā. Cōtra auaros ⁊ impios ꝑncipes dicit̄ Michee. iij. Audite ꝑncipes: nunqd nō vestrū est scire iudiciū: qui odio habetis bonū ⁊ diligitis malū: qui violēter tollitis pelles eoꝝ desup eos: ⁊ carnes eoꝝ desup ossibus eoꝝ. Patet igit̄ ex predictis: qualiter oēs hoīes debeant se habere circa passionē odij. quia. s. odire debent illa q sunt bonorū diuino contraria: ⁊ proprie saluti nociua: ⁊ reipublice aduersantia vt publice aduersari. Sed multi adeo ꝑuersi sunt: ꝙ oderūt diligētes se: ⁊ diligūt odiētes se. sicut falso dictū est Dauid .ij. Regū. xix. Diligis odiētes te: ⁊ odio habes diligētes te. Diligūt enī adulatores et eos q eis ꝯsulūt ad sue placitū volūtatis. oderūt vō bonos q eos corripiūt: ⁊ nitunt̄ auertere ab eis q illoꝝ cordibꝰ male placēt. vñ oderūt eos propter solā displicentiā veritatis. Exēplū habemꝰ .iij. Reg. xxij. Dixit rex Achab de michea propheta: Ego odi eū: quia non prophetat mihi bonū: sed semꝑ malū. Falsos prophetas qui ei prospera nūciabāt amabat: tñ suis falsis ꝓmissiōibꝰ decipiebāt eū. sanctū vō prophetā: qui veraciter predicebat ei mala q ventura erāt sup eū odiebat. Huiꝰ rationē reddit saluator Joh. iij. Oīs qui male agit odit lucē: ⁊ nō venit ad lucē: vt nō arguant̄ opera eius. De talibꝰ dicit̄ Osee. v. Odio habuerunt in porta corripientē ⁊ loquentē ꝑfecte abominati sunt. Alij oderūt bonos propter displicentiam bonitatis: quia eo ipso ꝙ mali sunt: bonos videre vel de bonis audire bona nō possunt: Exēplū de Jacob ⁊ Esau Gen. xxvij. Itē exēplū de Joseph Gen. xxxvij. Oderāt eū frēs eius. nec poterant ei quicqua pacifice loq. Et Exo. j. Oderāt egyptij filios israel. Diligenter aduerte: ꝙ nec Jacob nocebat nec malū volebat Esau fratri suo: nec Joseph frībꝰ suis: nec filij israel egyptijs. sed seruiebāt eis ⁊ bona plurima faciebāt: ⁊ tñ nō poterāt eos diligere: sed nequiter odiebāt. Nec minū si mali bonos oderūt: quia ⁊ ipm deū qui sūme bonꝰ est oderūt. sicut ipse testat̄ Joh. xv. Si mūdus vos odit: scitote quia me priorē vobis odio habuit.

De desiderio. DIS. XIII.

Einde considerandū est de passione desiderij vel concupiscētia. De desiderio nota. ꝙ est desideriū reprimēdū: quia culpabile. ⁊ est desideriū persequendū quia laudabile. Primū multiplex est. Alij enī desiderāt excellētias dignitatū. alij opulentias facultatū. alij affluētias voluptatū. alij truculētias volūtatū. Quidā enī desiderāt excellētias dignitatū. in quorū designatione dicit̄ Hiere. ij. Onager assuetus in solitudine in desiderio aīe sue attraxit ventū amoris sui. Onager iste qui nulli vult seruire vel subici significat ambitiosum: qui preesse desiderat: nō subesse. Iste dicit̄ esse assuetus in solitudine: quia solꝰ vult laudari. honorari: reputari: ac etiā dominari. Iste in desiderio aīe sue attrahit ventū. s. vanitatis. Sic enī onager vt attrahat ventū in refrigeriū cordis sui os aperit. Sic ambitiosꝰ vt desiderij sui ardorē refrigeret hiat ⁊ aspirat ad honores. qui per ventū proprie designant̄ quia aliqͣntulū refrigerāt. tñ nō satiāt sed inflant ⁊ fantastice replēt. Honores ergo nō sunt

desiderādi: tñ possunt recipi patiēter obediendo diuine prudētie
vel mādato. Sicut Dauid. cui dictū est. ij. Regū. iij. Imperes oib⁹
sicut desiderat aīa tua. vel vtilitatē ppli desiderādo. sic ait Apls. j.
Thi. iij. Qui epatū desiderat: bonū opus desiderat. Opus inqt nō
requiē onus nō honorē. Alij desiderāt opulētias facultatū. cōtra
quos dicit. j. Thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētationē ꝛ
in laqueū diaboli ꝛ in desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua: q̄ mer-
gunt hominē in interitū ꝛ perditionē. Faciam⁹ ergo sm doctrinā
ei⁹ Thi. ij. Abnegātes impietatē ꝛ secularia desideria: sobrie ꝛ iu-
ste ꝛ pie viuam⁹ i hoc seculo. Signāter cōiūgit Apls ista duo s. cu-
piditatē ꝛ impietatē: qꝛ cupiditatē vt in plurib⁹ cōcomitat impie-
tas. Sobrie inqt qntū ad nos: iuste qntū ad proximos. pie. i. deuote
et religiose qntū ad deū. Sobrietatē aūt itelligim⁹ nō solū in cibis
ꝛ potib⁹ verūetiā in verbis ꝛ in opib⁹. Itē in itellectu: vt sobrie co-
gitem⁹ de nobis ne supra nos in cogitationib⁹ nr̄is inaniter extol
lamur. Et silr in affectu. ne vltra q̄ statū nr̄m deceat vel saluti nr̄e
expediat appetam⁹. Alij desiderāt affluētias voluptatū. a qb⁹
nos reuocat apls Petrus dicēs. j. Pe. ij. Obsecro vos tanq̄ adue-
nas ꝛ pegrinos abstinere vos a carnalib⁹ desiderijs q̄ militant ad-
uersus animā. Itē Paulus apls Ro. xiij. Curā carnis ne feceritis
in desiderijs. Itē Gal. v. Spū ambulate. ꝛ desideria carnis nō pfi-
cietis. Alij desiderāt implere truculētias voluntatū. sicut dicebat
dn̄s iudeis Joh. viij. Vos ex patre diabolo estis: ꝛ desideria patris
vestri vultis implere. ille homicida erat a principio. tales desiderāt
mortes aduersitates dāna. vel alia huiusmodi infortunia proximoꝝ
Vñ dicit puer. xxj. Aīa impij desiderat malū. Vigilāter attēde q̄
misera sit conditio pctōꝝ. Sicut enī diligētib⁹ deū oīa cooperant in
bonū Ro. viij. ita pctōib⁹ oīa cedūt ꝛ cōuertunt in malū. De⁹ enī
dimittit eos libere ambulare p deuia vitioꝝ sicut taur⁹ indomit⁹ li-
bere pmittit ire quocūq̄ impet⁹ eū ducit. Psal. Dimisi eos sm de-
sideria cordis eoꝝ. ibūt in adinuētionib⁹ suis. Itē Ro. j. Tradidit
eos de⁹ in desideria cordis eorū in imūdiciā. Et hoc est manifestū
signū reprobationis eterne. Itē preces eoꝝ exaudit in dānū ipsoꝝ.
Psal. Pluit sup eos sicut puluerē carnes ꝛc. Sequit. Manduca
uerūt ꝛ saturati sunt nimis: ꝛ desiderium eoꝝ attulit eis. Nō sunt
fraudati a desiderio suo: adhuc esce eoꝝ erāt in ore ipsoꝝ: ꝛ ira dei
ascendit sup ipsos ꝛc. Itē laudant ab hoībus: fouent in scelerib⁹
suis. Psal. Laudat peccator in desiderijs aīe sue ꝛc. Itē frustran
tur a spe adeptionis bonoꝝ. Verbi grā: Peccator pmittit sibi vite
lōgeuitatē cōpūctionē: penitētie premeditationē: i morte adeptio
nē gl'e. sed desideriū peccatoꝝ peribit. Itē a spe euasionis maloꝝ.
Apoc. ix. Querēt hoīes mortē. ꝛ nō inuenient eā. desiderabūt mori
et fugiet mors ab eis. Oīa pdicta desideria sunt culpabilia ꝛ nociua.
Viso de desiderio culpabili: dicendū est de desiderio lauda
bili. De quo notādū est: q sicut desiderari solēt naturaliter loquē-
do sanitas: fortitudo: sapiētia: pulchritudo: delectatio: plenitudo:
sic spūaliter desiderare debem⁹ sanitatē sanctimonie: fortitudinē
potestatis: claritatē sapientie: pulchritudinē honestatis: plenitudi
nē mentoꝝ: ꝛ dulcedinē gaudioꝝ. Primo ergo desiderare debe
mus sanitatē sāctimonie. Salus enī aīe in sanctitate iusticie Eccī.
xxx. Attēde q̄ ardēter infirm⁹ desiderat sanitatē: quātas abstinen
tias ꝛ ieiunia facit quātas expēsas faciēs paruipēdit. nihil enī tē-
porale carū habet dūmodo recupet sanitatē. q̄ libēter obedit me-
dico q̄ amaras potiones q̄ asperas sectiones q̄ horrēdas vstio-
nes sustinet pro spe recuperādē sanitatis. tñ certus nō est q recu-
peret sanitatē nec q̄diu recupata durabit. Si igit tanta facit ꝛ su-
stinet hō pro incerta sanitate corporis de necessitate post modicū
moriturī q̄nta facere: q̄ aspera sustinere: q̄ larga munera dare: q̄
humiliter obedire spūali medico deberem⁹ pro salute aīe imortal.
Hāc sanitatē deplorabat amissam Psal. dicēs: Nō est sanitas in
carne mea a facie ire tue ꝛc. q̄ sequunt vsq; ibi: Dñe ante te omne
desideriū meū. Pro hac recuperāda ꝛ seruāda petebat Job. xxxi.
Quis mihi tribuat auditorē: ꝛ desideriū meū audiat oīpotēs: ꝛ li-
brū mihi scribat ipse qui iudicat ꝛc. Secundo desiderare debe-
mus fortitudinē potestatis in sustinēdis aduersis: ꝛ tētatiōib⁹ de-
uincēdis. Et quia nō in fortitudine sua roborabit vir: sed dn̄s ad
ipsum per orationē recurrēdū est in oī periculo. sicut facto docuit
ipse xp̄s imminēte passiōe. Ideo dicit Isa. xxvj. Vrbs fortitudinis
nr̄e syon. id est specula orationis saluator ponet in ea murus ꝛ an
temurale. Sequit. Nomen tuū ꝛ memoriale tuū in desiderio aīe.
Existēs enī in periculo salutis perdēde inuocare debet nomē dn̄i:
quod est Ihesus. i. saluator ꝛ memoriale dn̄ice passiōis debet ante
mētis oculos reuocare: vt exēplū accipiat patiēdi quecūq; grauia
et virtutē oīa genera tentationū deuincendi. Tertio desiderare
debem⁹ claritatē sapiētie. Sicut enī ait Sap. puer. iij. fruct⁹ ei⁹ pre
ciosior est cūctis opib⁹ ꝛ oīa q̄ desiderant huic nō valent compar.
Idē viij. Melior est sapiētia cunctis opib⁹ preciosissimis: ꝛ omne
desiderabile ei nō potest cōparari. Sequit. Per me reges regnāt:
ꝛ legū cōditores iusta discernūt. p me principes imperāt: ꝛ potētes
decernūt iusticiā. Itē Sap. vij. Preposui illā s. sapiētiā regnis et
diuitias nihil esse duxi in cōparatione illi⁹ qm̄ omne aurū i cōpa-
ratione illius harena est exigua: ꝛ tanq̄ lutū estimabit argentū in
cōspectu illi⁹ sup salutē ꝛ speciē dilexi eā. Itē Sap. vj. Diligite lu
men sapientie oēs qui preestis pplis. Idē Emitte illā de sede ma-
gnitudinis tue: vt mecū sit ꝛ mecū laboret: vt sciam quid acceptum
sit corā te oī tpe. Scit enī illa oīa ꝛ itelligit: ꝛ deducet me in opib⁹
meis sobrie: ꝛ custodiet me in sua potētia: ꝛ erūt accepta opa mea:
ꝛ disponā populū meū iuste: ꝛ ero dign⁹ sediū patris mei. Quar
to desiderare debem⁹ pulchritudinē honestatis Ecci. xl. Gratiā et
speciē desiderabit oculus. Quod duobus modis potest intelligi. s.
dupliciter in speciē gratiosam: vel diuinam gratiā interius iustifican
tē: ꝛ speciē conuersationis exteri⁹ honestantē. Vnū est necessariū
propter conscientiā: aliud propter famā: vel propter exēplū proximis
inhibēdū. Quinto desiderare debem⁹ plenitudinē mentoꝝ. At-
tēde cū quātis laborib⁹ periculis sollicitudinib⁹ ꝛ angustijs acq-
runt hoīes hui⁹ seculi diuitias tpales. trāseunt maria regna ꝛ ter-
ras circueunt: sustinēt glacies niues frigora pluuias: ꝛ solis ardo-
res: vt acquirāt incertas diuitias thesaurisant sibi in terra. vbi ti-
nea ꝛ erugo demolit ꝛ vbi fures effodiūt ꝛ furant. Quāto magis
nos si sapiētes essem⁹ facerem⁹ nobis thesaurū indeficientē in celi.
Ad qđ nos hortat dn̄s Math. vj. Thesaurisate vobis thesauros
in celo. vbi nec tinea nec erugo demolitur: ꝛ vbi fures nō effodiūt
nec furant. De hoc thesauro dicit puer. xx. Thesaur⁹ desiderabil
ꝛ oleū in habitaculo iusti. Thesaur⁹ desiderabilis meritoꝝ ꝛ oleū
grē. vel oleū pietatis in habitaculo. i. cōsciētia iusti. Attēde q sicut
maiori thesauro indigēt principes q̄ subiecti: imo periculo tū est
principi esse sine thesauro ita maiorib⁹ meritis indigēt principes:
ꝛ in maiori sunt periculo nisi maiorē thesaurū habeant meritoꝝ.
Ceterū absurdū ē q principes aggregēt sibi thesauros tpales: et
careant spūalib⁹ ꝛ eternis. Sexto desiderare debem⁹ dulcedinē
gaudioꝝ. Hec dulcedo sentit aliqliter in secreto orationis ꝛ cōtē-
platiōis. Sicut expertā se gaudet aīa scā Can. ij. Sub vmbra illi⁹
quē desiderabā sedi. ꝛ fruct⁹ ei⁹ dulcis gutturi meo. Itē Can. v. Di
lectus meus cādidus ꝛ rubicūdus electus ex milib⁹. Sequit: Gut
tur illi⁹ suauissimū ꝛ totus desiderabilis. Vere totus desiderabil:
quia nō solū desiderabilis cōtēplatio diuinitatis: sed etiā humani-
tatis. nec solū gloria regnātis: sed etiā aduētus nascētis Aggei ij.
Veniet desideratus cūctis gentibus ꝛc. Et humilitas cōuersantis
et passio morientis. Isa. liij. Ascendet sicut virgultū corā eo: ꝛ sicut
radix de terra sitienti. Sequit. Desiderauim⁹ eū despectū. ꝛ nouissi
mū viroꝝ virū doloꝝ ꝛ scientē ꝛc. Hec plenitudo hic inchoat hic
in via. Psal. Benedic aīa mea dño: qui replet in bonis desideriū
tuū. sed cōsumat in patria. Ideo dicebat Psal. Sicut ceruus de-
siderat ad fontes aquarū ꝛc. Itē Apls Phil. ij. Desideriū habēs dis
solui ꝛ esse cū xp̄o multo melius est. vere meli⁹. quia ibi est omne
bonū. Prouer. xj. Desideriū iustoꝝ omne bonum. Propter quod
moysi dicit Exo. xxxiij. Ego ostēdā tibi omne bonū. Hoc aūt desi-
deriū implebit sicut promisit spūssctūs. Prouer. x. Desideriū iustis
dabit. Cōcupiscētia proprie est in appetitu sensitiuo. De cōcu-
piscētia vō q̄rit̄ q̄tuor. Primo vtrū cōcupiscētia sit in appetitu
sensitiuo. Secūdo vtrū sit passio specialis. Tertio vtrū sint aliq̄ cō-
cupiscētie naturales ꝛ aliq̄ nō naturales. Quarto vtrū cōcupiscen
tia sit infinita. Ad primū. s. vtrū cōcupiscētia sit in appetitu sen-
sitiuo. Dicēdū q sicut ph̄s dicit in primo rhetorice: Cōcupiscentia
est appetit⁹ delectabilis. Est autē duplex delectatio. Vna q̄ est in
bono intelligibili. quod est bonū rationis. Alia q̄ est in bono sm
sensum. Prima quidē delectatio videt aīe tm̄ esse. Secūda aūt est
aīe ꝛ corporis: quia sensus est virtus in organo corporeo vñ ꝛ bo-
nū sm sensum est bonū tot⁹ cōiūcti. Talis autē delectationis appe
titus videt cōcupiscētia esse: q̄ simul ptinet ꝛ ad animā ꝛ ad corp⁹
vt ipsum nomē cōcupiscētie sonat. vñ cōcupiscētia proprie loquē
do est in appetitu sensitiuo ꝛ in cōcupiscibili. q̄ ab ea denoīat. Ap-
petitus aūt sapiētie vel alioꝝ bonoꝝ spūaliū interdū cōcupiscētia
noīat: sicut dicit Sap. vj. Cōcupiscētia sapiētie deducit ad regnū
perpetuū. Et in psal. Cōcupiuit mādata tua. ꝛ concupiuit aīa mea
desiderare iustificationes tuas. Et hoc propter similitudinē quandā
vel propter intensionē appetitus superioris partis: ex quo fit redun
dantia in inferiorē appetitū. vt simul etiā ipse inferior appetit⁹ sno

modo tendat in spūale bonū conueniēs appetitui superiorē: et etiā ipsum corp⁹ spūalib⁹ deseruiat. sicut in psal. dicit: Cor meū et caro mea exultauerūt in deū viuū. Ad secūdū s. vtrū cōcupiscētia sit passio specialis. Dicēdū q sicut dictū est bonū delectabile sm sensum: est cōiter obiectū cōcupiscibil' vñ sm eius differētiā diuerse passiōes cōcupiscibilis distinguunt. Diuersitas aūt obiecti potest attendi. vel sm naturā ipsius obiecti. vel sm diuersitatē in virtute agēdi. Diuersitas aūt obiecti actiui q est sm rei naturā facit materialem differētiā passionū. Sed diuersitas q est sm virtutē actiuā facit formalē differentiā passionū: sm quā passiones specie differunt. Est autē alia ratio virtutis motiue ipsi⁹ finis vel boni sm q est realiter presens: et sm q est absens. Nā sm q est presens facit in seipso quiescere. sm autē q est absens facit ad seipsum moueri. Vñ ipsum delectabile sm sensum inquantū appetitui sibi adaptat quodāmodo et cōformat causat amorē. Inquātū vo absens attrahit ad seipsum: et causat cōcupiscētiā. inquantū vo presens quietat in seipso: et causat delectationē. Sic igit cōcupiscētia est passio differēs specie et ab amore et a delectatione. sed cōcupiscētie hoc delectabile vel illud facit cōcupiscētias diuersas numero. Ad tertiū s. vtrū sint qdā cōcupiscētie naturales: et qdā nō naturales. Dicēdū q sicut dictū est cōcupiscētia est appetit⁹ boni delectabilis. Dupliciter aūt est aliqd delectabile. Vno modo quia est cōueniēs aīalis nature: sicut cib⁹ potus: et huiusmodi. et huiusmodi delectabilis cōcupiscētia dicit naturalis. Alio modo est aliqd delectabile quia ē cōueniēs aīali sm apprehēsionē. sicut cū aliqs apprehēdit aliqd vt bonū. et cōueniēs delectat in ipso. et huiusmodi delectabilis concupiscētia dr nō nālis: et solet magis dici cupiditas. Prime igit cōcupiscētie naturales cōes sunt hoīb⁹ et aīalib⁹: quia vtriusqz est aliquid cōueniēs et delectabile sm naturā. et in his etiā oēs hoīes cōueniūt. vñ Phs in .iii. ethi. vocat eas cōes et necessarias. Sed secūde cōcupiscētie sunt proprie hominū. quoz propriū est excogitare aliquid vt bonū et cōueniēs pter id qd nā reqrit. Vñ in pmo rhetoricoz phs dicit pmas cōcupiscētias eē irrōnales: secūdas vo cū rōne. Et quia diuersimode ratiocinat: ideo et secūde dicunt in .iii. ethi. improprie et apposite s. supranaturales. Ad qrtū s. vtrū cōcupiscētia sit infinita. Dicendū q sicut dictū est concupiscētia est duplex. vna naturalis: et alia nō naturalis. Naturalis quidē igit cōcupiscētia nō potest esse infinita in actu. Est enī ei⁹ qd natura reqrit. natura vo semp tēdit in aliqd finitū et certū. vñ nūqz hō cōcupiscit infinitū cibū vel infinitū potū. Sed sicut in natura cōtingit esse infinitū in potētia p successionē: ita huiusmodi cōcupiscētia cōtingit in infinitū esse per successionē: vt. s. post adeptū cibū iterū alia vice desideret cibū. vel quodcūqz aliud natura reqrit quia huiusmodi corporalia bona cū adueniūt nō perpetuo manēt sed deficiūt. Vñ dñs dixit samaritano Joh. iiii. Qui biberit ex hac aq sitiet iterum. Sed cōcupiscētia nō naturalis oīno est infinita. Sequit enī rōnē vt dictū est. rōni aūt cōpetit in infinitū pcedere. vñ qui cōcupiscit diuitias potest eas cōcupiscere non aliquē certū t'minū sed simpliciter diuitē se esse quantūcūqz potest. Potest et alia ratio assignari sm phm in pmo politice Quare qdā cōcupiscētia sit finita: et qdā infinita. Semp enī cōcupiscētia finis infinita est. finis enī p se cōcupiscit vt sanitas vñ maior sanitas magis cōcupiscit: et sic in infinitū. sicut et si albū per se disgregat magis albū magis disgregat. cōcupiscētia vo ei⁹ qd est ad finē non est infinita sed sm illā mensurā appetit q cōuenit fini vñ q finē in diuitiis ponūt habēt cōcupiscētiā diuitiaz i infinitū. Qui aūt diuitias nō appetūt nisi pp necessitatē vite cōcupiscūt diuitias finitas sufficiētes ad necessitatē vite: vt phs dic ibidē. Et eadē rō ē de cōcupiscētia qrūcūqz aliaz rerū

¶ De abominatione. DIS. XIIII.

Deinde considerandū est de passione abominationis vel fuge. Sicut aūt affectionem amoris sequit desideriū: quia cū aliqd cepit amari statim desiderat haberi. sic post passionē odij sequit abominatio vel fuga. quia cū aliquid incipit odiri. statim cor incipit illud abominari et refugere. Sciēdū autē q solū peccatū abominari debem⁹. specialiter tñ ipocrisis falsitatē in regularibus: symoniacā prauitatē in clericis et presulib⁹: iniusticiā in principib⁹: detractionis maliciā in curialib⁹: ornatus vanitatē et luxurie feditatem in mulierib⁹. Specialiter abominari debet aīa hypocrisis falsitatē: et maxime in regularib⁹: quia et deus abominat eā. Sicut dicit Luc. xvi. Vos estis q iustificatis vos corā hoīb⁹. Deus aūt nouit corda: quia qd hoīb⁹ altū est: abominatio est ante deū. Itē symoniacā prauitatē in clericis. Dan. ix. Erit in tēplo abominatio desolationis. Itē Ezech. viii. Vidi ab aquilone porte altaris idolū zeli in ipso introitu. Et dixit ad me: fili hoīs putas ne vides tu qd isti faciūt: abominationes magnas qs dom⁹ israel facit hic vt pcul recedā a sanctuario meo. Itē iniquitatē et iniusticiā in principibus. Psal. Iniquitatē odio habui et abominat⁹ sum legē aūt tuā dilexi. Itē Prouer. xx. Pōdus et pōdus mēsura et mēsura: vtrūqz abominatio est apud deū. Idem. xi. Statera dolosa abominatio est ante deum. Item detractorum virulentas sententias et adulatorū fraudulentas blandicias in curialib⁹. Prouerbi. xxiiii. Abominatio est hominū oēs detractor. Idem. iii. Abominatio est dño oīs illusor. De vtroqz simul Prouer. xvii. Et qui iustificat impiū: et qui cōdēnat iustū: vterqz abominabilis est apud deū. Itē ornatus vanitatē et luxurie feditatē in mulieribus. Vñ dicebat Hester xiiii. Tu scis infirmitatē et necessitatē meā. q abominer signū supbie et glie mee: qd est sup caput meū in die ostentationis mee: et detester illud qsi pannū mēstruate et nō portē illud in dieb⁹ silētij mei. Exēplo hui⁹ scē regine abominari debēt oēs dñe et mulieres honeste factū: et etiā indecētiā in ornatu suo. Cōtra qd loquit btūs Joh. Apoc. xvii. Vidi mulierē sedētē sup bestiā coccineā plenā noīb⁹ blasphemie habētē capita septē: et cornua decē. et mlier erat circūdata purpura et coccino et inaurata auro et lapide pcioso et margaritis: habēs poculū aureū in manu sua plenum abominatione et īmūdicia fornicationis sue. et in fronte ei⁹ nomē scriptū mysteriū. babylon magna mater fornicationū et abominationū terre.

De fuga vo sciēdū q sicut appetitus bene dispositi⁹ abominat malū inqntū tristabile vel nociuū: sic etiā fugit. et sicut bonū rōne sue bonitatis est appetibile: sic malū in eo q malū est fugiēdū. Fuga igit proprie loquendo est respectu mali inqntū habet ratonē tristabilis vel nociui. Sciendū tñ q est qdā fuga miserabilis: qdā detestabilis: et qdā cōmēdabil'. Porro fuga miserabil' est qua vita nr̄a presens cōtinue fugit. Naturaliter enī hō timet fugere mortē. sed hoc est miserabile q incessanter fugit ad mortem. Dicit enī Augu q vita nr̄a nihil est aliud qz cursus ad mortē. Itē miserabilis est vita nr̄a quia multis miserijs cumulat. sicut dicit Job. xiiii. Hō natus de muliere breui viuēs tpe replet multis miserijs: qui quasi flos egredit et cōterit: et fugit velut vmbra ec. Grego. Quāuis hō hic diu stare desideret: ipso tñ cursu mortalis vite impellit vt egrediat. et quia per momēta singula cōpellit ad mortē: recte dicit Et fugit velut vmbra. Vmbra quippe fugiēda est et obscura: et semp moto corpore cui⁹ est vmbra mouet nec teneri potest. Vita igit nr̄a dicit fugere velut vmbra: quia cecitatē mētis patimur. et si qd cognitiōe habem⁹ obscure cognoscim⁹: et defectū caloris. i. amoris diuini patimur. Itē Job ix. Dies mei velociores fuerūt cursore: fugerūt et non viderūt bonū. Itē est fuga detestabilis qn. s. fugit hō id qd verū bonū est et vtile: sibi tñ reputat esse malū. Et hoc fit multipliciter. Primo quidē qn fugit hō correctionē insipiētie: sicut puer fugit scolas: discipulus doctorē: fili⁹ patrē corripientē. et indeuotus hō fugit ecclesiā et predicationes: et insolēs cōsortia bonoz. Prouer. xix. qui affligit patrē suū suis malis moribus vel insolentiis: et matrē fugit docētē monentē et corripientē. ignominiosus erit. i. ignominia dign⁹ erit. Secundo qn fugit subiectionē obediētie. sicut Agar ancilla Sarai fugit: vt dicit Gen. xvi. affligēte eā Sarai fugā iniit. Cui dixit angelus dñi Agar ancilla Sarai vnde venis: et quo vadis: Que respōdit: A facie Sarai dñe mee fugio. Dixitqz ei angelus dñi: Reuertere ad dñam tuā: et humiliare sub manu ipsi⁹. Hāc imitant inobediētes in claustris et monasterijs: q a suis religionib⁹ apostatāt iugū obediētie fugiētes. Tertio qn fugit austeritatē penitētie: timēs. s. aggredi penitētiā: quia dura est. Sed iste incurrit illud poeticū. Decidit in scyllam cupiēs vitare carybdim. Et illud Job. vi. Qui timent pruinā: irruit sup eos nix. Grego. Sūt pleriqz q recta agere desiderāt: sed nōnulla sunt q infirmus eoz mentib⁹ et prīs vita cōtradicūt. Cūqz aduersa in infimis metuūt in supni iudicij rectitudinē offendūt. dū tpalia aduersa pertimescūt districtioni animaduersionis eterne se obiciūt. De quib⁹ bene p Psal. dicit. Illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Itē Job. xx. Fugiet arma ferrea: et incidet in arcū ereū. i. vitabit duravel aduersa tpalia et incidet in eterna. quia q timore malo fugit austeritatē penitētie tpalis: incidet in penā miserie gehēnal'.

Quarto qn fugit austeritate sustinētie. sicut qn ad modicū tēptatiōis impulsum statim vincit et fugit. vñ de quibusdā dicit .vii. Mach. Prouecerūt arma sua et fugerūt. Et de discipulis dñi dicitur Math. xxvi. q relicto eo fugerūt. De malo etiam pastore dicit Joh. x. Mercēnari⁹ videt lupū venientē: et dimittit oues et fugit. Quia pastor qui plus querit lucra tpaliū qz salutē fideliū subditorū vidēs pscutorē hominē vel diabolū gregē sibi creditū inuadē

tē fugit: qr̄ cōsiliū vel presidiū subtrahit. Et qriqz timet hō periculū suspicatū vbi non est periculū. quia scriptū est .pue.xxviii. Fugit impius nemine psequēte. Tertio q̄dā est fuga cōmēdabil. q̄ s. est respectu veri mali nō solū apparētis. Et ista duplex est. videlicet vel respectu mali culpe: vel mali pene. Porro malū culpe summopere est fugiēdū. sicut dicit .pue.xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatū. Colubro quippe peccati proprie cōparat. quia coluber serpit. tortuose incedit: venenū silenter infundit: et infundendo occidit. Itē coluber solo aspectu horrorē incutit. Nota bene et applica. Nec solū peccata fugienda sunt q̄ vere peccata sunt: veritetā q̄ speciē peccati pretēdunt. Sic docet Apls. i. Thessa .v. Ab oī specie mala abstinete vos. Et hoc fuit bene figuraliter design. tū Exo.iiij. Vbi dicit q̄ virga moysi versa est in colubrē: ita vt fugeret moyses. Coluber ille nō credit habuisse venenū: sed speciē habebat venenati serpētis: et ideo moyses fugit. Sic quicq̄d habet speciē apparentiā vel colorē peccati debem⁹ fugere et vitare. Licet autē peccatū omne sit sūma diligentia fugiēdū. specialiter tñ peccatū luxurie. sicut docet .i. Corin.vi. Fugite fornicationē. Glo. Cū alijs vitijs potest expectari cōflictus. Sed hanc fugite ne approximetis: quia nō aliter melius potest vinci. Ideo Joseph cū dña sua sollicitaret eū relicto in manu eius pallio fugit Gen.xxxix. et Eccs.vij. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus venatorū est: sagena cor eius: vincula sunt man⁹ illi⁹: qui placet deo effugiet illā. Et ij. Pe. i. Efficiamini cōsortes diuine nature fugiētes illā que in mūdo est cōcupiscētie corruptionē. Nō solū aūt peccata vel que speciē habēt. i. apparētiā peccatoꝝ fugere debem⁹: veritetā queciqz dare possūt occasiones ad peccādū. Et sunt specialiter tria. videlicet excellētie mūdiales: opulentie tpales et insolentie sociales. Excellentie q̄dē mūdia es prebēt vt plurimū occasiones supbie: fastus. indignationis: presumptionis: elationis. et multoꝝ taliū. Ideo dñs nō tm verbo q̄ȝ et exēplo fugiēdā eē docuit excellentiā mūdialē. quia cum cognouisset q̄ ventum essent vt caperēt eū et facerēt regē. fugit ipse in montē. De multis sanctis legimus q̄ fugiebāt honores sicut Augustin⁹ Gregori⁹ Ambrosius Martin⁹ Basilius et alij multi. De hoc require in tra.iij.li. de ambitione. Itē multas peccatorū occasiones dant opulentie tpales. sicut dicit Apls .j. Thi.vi. Qui volunt diuites fieri incidūt in tētationē et in laqueū diaboli: et in desideria multa inutilia nociua: q̄ mergūt hominē in interitū et perditionē. Radix eni oīm maloꝝ est cupiditas. Sequit: Tu aūt homo dei hoc fuge. Ideo mathathias volens mundana differere: vt deo liberi⁹ seruiret. Dixit .i. Mach.ij. Oīs qui zelū habet legis statuēs testamentū exeat post me: et fugit ipse et filij eius in montes: et reliquerūt oīa que habebāt in ciuitate. Itē .iiij. Reg.vij. Fugerūt sirii et dereliquerunt tentoria sua et equos et mulos et asinos in castris fugerūt quia aīas tm̄ suas saluare cupiētes. Idem. Multas occasiones peccatoꝝ prebēt insolentie sociales. Psal. Cū puerso peruerteris. In vitispatrū legit dictū esse Arsenio querēti quō posset saluari. Fuge hoīes et saluaberis. Tobie .j. Cū irent oēs ad vitulos aureos quos hieroboam fecerat: rex israel hic solus fugiebat cōsortia omniū. Tobie .i. Bern. ad Fulchonē monachū. Fugit ouis tremebunda veniente lupo abscōdit se colūba accipitre viso de cauerna mus esuriens exire nō audet ambiente catto. et tu cū videbas furē currebas cū eo. De hoc require infra de vitāda societate maloꝝ.

Itē fugiendū est mali pene. Multa vō sunt mala pene: que fugere debem⁹. videlicet: psecutiones: pturbationes: tremebundū iudiciū. et torrendum inferni suppliciū. Persecutiones quidē fugere possum⁹ et debem⁹. sicut fugit Jacob a facie esau fratris sui Gen. xxvij. et Moyses a facie pharaonis Exo.ij. Querebat pharao occidere Moysen. qui fugiēs a cōspectu eius moratus est in terra madian. Similiter Dauid a facie Saul .i. Reg.xix. Fugit Dauid et saluatus est. Sic Helyas a facie Jezabel .iij. Regū. Sic preceperat angelus Joseph Math .ij. Fuge in egyptū. Sic dñs dixit discipulis suis Mat .x. Cū vos psequent de vna ciuitate fugite in aliā. Sic sancti Hieronym⁹ Siluester Urban⁹ et alij psecutiones tyrannoꝝ fugiebāt ad tps. Itē fugere debem⁹ pturbationes mētis. Psal. Elōgaui fugiēs etc. Michee .ij. Surgite abite: quia nō habetis hic requiē. Sic fugiebāt sci inquietudines et tumult⁹ mūdi vt quieti seruirēt deo et cōtēplationi vacarēt. Vñ Hiere.xlviij. Fugite saluate animas vestras. Et eiusdē .li. Fugite de medio babyl. et saluet vnusquisqz animā suā. Itē fugere debem⁹ iudiciū tremēdū. sic monet Job .xix. Fugite a facie gladij: quia vltor iniq̄tatis gladius est. Grego .xiiij. moral. ca .vlti. Faciē gladij fugere est animaduersionis districte sententiā anteq̄ȝ oporteat placare. Vitari nāqz terror iudicis nō nisi ante iudiciū potest. vñ necesse est nūc timere iudicē: cū nondū iudiciū exercet: cū diu sustinet: cū adhuc mala tollerat que videt: ne cū semel manū in retributione vltionis excusserit tāto districtius in iudicio feriat: quāto ante iudiciū diutius expectauit. Sequit: Et scitote esse iudiciū. Et Grego ibidē. Dis q̄ puerse agit: eo ipso q̄ hoc timere despicit dei iudiciū eē nesciat. Nā sunt pleriqz qui extremū esse iudiciū verbotenꝰ sciūt: sed puerse agēdo testāt quia nesciūt. Vñ btūs Joh bap predicādo iudeis: dicebat Math .iij. Genimina viperarū quis ostendit vobis fugere a ventura ira. Sequit. Facite ergo dignos fructus penitētie. Item fugere debem⁹ horrendū inferni suppliciū. Luc.xxi. Vigilate oī tpe orantes vt digni habeamini fugere oīa ista q̄ ventura sunt. s. supplicios que tam inestimabiliter erunt acerba: q̄ sicut dicit Apoc. ix. Querēt homines mortē et nō inuenient eam. et desiderabūt mori et fugiet mors ab eis. Sic e cōtra dicit de iustis Jsa.xxxv. Gaudiū et leticiam obtinebūt: et fugiet dolor et gemitus.

¶ De delectatione DIS. XV.

Einde considerādū est de passione delectationis. Sicut autē ad amorē sequitur desideriū. sic ad desideriū sequit delectatio. quia desideriū si cōpleat delectat animaȝ. Prouer.xiij. Ideo postq̄ȝ dictū est de passione desiderij cōsequēter est de delectatione dicēdū. Circa delectationē vō considerāda sunt q̄ttuor. Primo de ipsa delectatiōe sm̄ se. Secūdo de causis delectationis. Tertio de effectib⁹ eius. Quarto de bonitate vel malicia eius. Circa primū querunt octo. Primo vtrū delectatio sit passio. Secundo vtrū sit in tpe. Tertio vtrū differat a gaudio. Quarto vtrū sit in intellectiuo appetitu. Quinto de cōparatione delectationū superioris appetitus ad delectatiōnē inferioris. Sexto de cōparatiōe delectationū sensitiuarū ad inuicē. Septimo vtrū sit aliq delectatio nō naturalis. Octauo vtrū delectatio possit esse cōtraria delectationi. Ad primū. s. vtrū delectatio sit passio. Dicendū q̄ motus appetitus sensitiui proprie passio noīat. affectio autē quecūqz ex apprehensione sensitiua pcedēs est motus appetitus sensitiui hoc aūt necesse est cōpetere delectationi. Nā sicut phs dicit in pmo rheto delectatio est quidā aīe motus et constitutio simul tota et sensibilis in naturā existentē. Ad cui⁹ intellectū cōsiderādū est: q̄ sicut cōtingit in rebus naturalib⁹ aliq cōseq̄ suas pfectiones naturales: ita hoc cōtingit in aīalib⁹. et q̄uis moueri ad perfectionē nō sit totū simul. tñ consequi naturalē pfectionē est totū simul. Hec autē est differētia inter animalia et alias res naturales: q̄ alie res naturales qñ cōstituunt in id quod cōuenit eis sm̄ naturā hoc nō sentiūt: sed aīalia sentiūt. et ex isto sensu causat motus quidā aīe in appetitu sensitiuo. et iste motus est delectatio. Per hoc ergo q̄ dicit. q̄ delectatio est mot⁹ aīe: ponit in genere. Per hoc vō q̄ dicit cōstitutio in existentē naturā. i. in illud quod existit natura: reponit causa delectatiōis. s. presentia esse naturalis boni. Per hoc autē q̄ dicitur Tota simul ostēdit q̄ cōstitutio nō debet accipi put est cōstitui: sed put est in constitutū esse quasi in termino motus. Nō eni delectatio est generatio. vt Plato posuit. sed magis consistit in factum esse vt dicitur in .vij. ethi. Per hoc autē q̄ dicit Sensibilis: excludunt perfectiones reꝝ insensibiliū: in quib⁹ nō est delectatio. Sic ergo patet: q̄ cū delectatio sit motus in appetitu aīali cōsequēs apprehensionē sensus delectatio est passio aīe. Ad secūdū. s. vtrū delectatio sit in tpe. Dicendū q̄ aliq̄d cōtingit esse in tpe dupliciter. Uno modo sm̄ se. alio modo p aliud: et q̄si p accidens. Quia eni tps est numerus successiuoꝝ Illa sm̄ se dicunt esse in tpe de quoꝝ rōne est successio vel aliq̄d ad successionē ptinēs: sicut motus: quies: locutio et huiusmodi. Scd̄m vō aliud et nō p se dicunt esse in tpe illa de quoꝝ ratiōe nō est aliq̄ successio: sed tñ alicui successiuo subiacent. Sicut esse hominē de sui ratione nō habet successionē. nō eni est motus sed termin⁹ motus vel mutationis vel generationis ipsius. sed quia humanū esse subiacet causis transmutabilib⁹ sm̄ hoc eē hominē est in tpe. Sic ergo dicendū est q̄ delectatio sm̄ se quidē nō est in tpe est eni delectatio in bono iam adepto: quod ē q̄si termin⁹ mot⁹. sed si illud bonū iam adeptū trāsmutationi subiaceat erit delectatio p accidēs in tpe. Si autē sit oīno intrāsmutabile delectatio nō erit in tpe nec p se nec p accidēs. Ad tertiū. s. vtrū gaudiū sit idē quod delectatio. Dicendū q̄ gaudiū vt Auic. dicit in suo libro de aīa. est q̄dā spēs delectationis. Est autē considerādū: q̄ sicut sunt quedā cōcupiscētie naturales: q̄dā aūt nō naturales: sed consequunt rationē vt supra dictū est. ita etiā delectationū quedā sunt naturales: quedā non naturales: que sunt cū ratione. Vel sicut Dam. et Greg. nicen⁹ dicūt: quedā sunt corporales quedā aīales: quod in idem redit. Delectamur eni et in his q̄ natu

raliter cōcupiscim⁹ ea adipiscētes: ⁊ in his q̄ cōcupiscim⁹ fm̄ ratio
nē. Sed nomē gaudij non habet locū nisi in delectatione: q̄ conse
quit̄ ratonē. vn̄ gaudiū nō attribuim⁹ brutis aīalib⁹: sed solū no
mē delectationis. O autē quod cōcupiscim⁹ fm̄ naturā: possum⁹
fm̄ naturā. Possum⁹ etiā cū delectatione ratiōis cōcupiscere: sed
nō ecōuerso. vnde de oīb⁹ potest esse delectatio. Potest etiā eē in
habētib⁹ ratonē: q̄uis nō semꝑ de oīb⁹ fit gaudiū. Quāq̄z enī ali
quis sentit aliquā delectationē fm̄ corpus: de qua tn̄ non gaudet
fm̄ ratonē. ⁊ fm̄ hoc patet ꝙ delectatio est in plus q̄ȝ gaudium.
Ad quartū. s. vtrū delectatio sit in appetitu intellectiuo. Dicen
dū ꝙ sicut dictū est: delectatio quedā sequit̄ apprehensionē ratio
nis. Ad apprehensionē autē rationis nō solū cōmouet̄ appetitus
sensitiuus ꝑ applicationē ad aliq̄d particulare: sed etiā appetitus
intellectiuus: qui dicit̄ volūtas. ⁊ fm̄ hoc in appetitu intellectiuo
siue in volūtate est delectatio que gaudiū dicit̄. nō aūt delectatio
corporalis. Hoc tn̄ interest inter delectationē vtriusq̄z appetitus:
ꝙ delectatio appetitus sensibilis est cū aliq̄ trāsmutatione corpo
rali. Delectatio autē appetit⁹ intellectiui nihil est aliud q̄ȝ simplex
motus volūtatis. ⁊ fm̄ hoc Augus. dicit. xiiij. de ciui. dei. ꝙ cupidi
tas ⁊ leticia nō est aliud q̄ȝ volūtas in eoꝝ cōsecutione q̄ volum⁹.
Ad quintū. s. vtrū delectatiōes corporales ⁊ sensibiles sint ma
iores delectationib⁹ spūalib⁹. Dicēdū ꝙ sicut dictū est: delectatio
ꝓuenit ex ꝯiūctione sibi ꝯuenientis q̄ sentit̄ vel cognoscit̄. In ope
rib⁹ autē aīe precipue sensitiue ⁊ intellectiue est hoc cōsiderandū:
ꝙ si nō trāseant in materiā exteriorē: sunt actus vel ꝑfectiōes ope
rātis. s. intelligere: sentire: velle: ⁊ huiusmodi. Nā actiones q̄ tran
seunt in exteriorē materiā magis sunt actiones ⁊ ꝑfectiones ma
terie trāsmutate. Motus enī est actus mobilis a mouēte. sic igit̄
predicte actiōes aīe sensitiue ⁊ intellectiue: etiā ipse sunt quoddā
bonū operāt̄. ⁊ sunt etiā cognitiue ꝑ sensū ⁊ ꝑ intellectū. vn̄ etiā
ex ipsis cōsurgit delectatio: ⁊ nō solū ex eoꝝ obiect. Si igit̄ cōpa
rant̄ delectationes intelligibiles delectationib⁹ sensibilib⁹ fm̄ ꝙ
delectamur in ipsis actionib⁹. puta in cognitiōe sensus ⁊ in cogni
tione intellectus: non est dubium. ꝙ multo sunt maiores delecta
tiones intelligibiles q̄ȝ sensibiles. Multo magis enī delectat̄ hō
de hoc ꝙ cognoscit aliq̄d intelligēdo q̄ȝ de hoc ꝙ cognoscit aliq̄d
sentiendo quia intellectualis cognitio ⁊ ꝑfectior est: ⁊ magis etiā
cognoscit̄: quia intellectus magis reflectit̄ supra actū suū q̄ȝ sen
sus. Est etiā cognitio intellectiua magis dilecta. nullus enī est qui
nō magis vellet carere visu corporali q̄ȝ visu itellectuali: eo modo
quo bestie vel stulti carēt. Sic Augu. dicit in. xiiij. de ci. dei. Sed si cō
parent̄ delectatiōes intelligibiles spūales delectationib⁹ sensibili
bus corporalib⁹. Sic fm̄ se ⁊ simpliciter loquēdo delectatiōes spi
ritua les sunt maiores. Et hoc apparet fm̄ tria que requirūt̄ ad de
lectationē. s. bonū coniunctū. ⁊ id cui ꝯiūgit̄. ⁊ ipsa ꝯiūctio. Nam
ipsum bonū spūale ⁊ est maius q̄ȝ bonū corporale: ⁊ est magis di
lectū. Cui⁹ signū est ꝙ hoīes etiā a maximis corporalib⁹ voluptati
bus abstinēt: vt nō perdāt honorē qui est bonū intelligibile. Silr̄
ipsa pars intellectiua est multo nobilior ⁊ magis cognoscitiua q̄ȝ
pars sensitiua. Coniūctio etiā vtriusq̄z est magis intima ⁊ magis
ꝑfecta et magis firma. Intimior quidē est: quia sensus sistit circa
exteriora accidētia rei. Intellectus ṽo penetrat vsq̄z ad rei eēntiā.
obiectū enī intellectus est ꝙ quid est: ꝑfectior aūt est ꝯiūctio quia
ꝯiūctioni sensibilis ad sensū adiūgit̄ motus. qui est actus imꝑfe
ctus. vnde ⁊ delectationes sensibiles nō sunt tote simul: sed in eis
aliquid pertrāsit: ⁊ aliquid expectat̄ consumandū. vt patet in de
lectione ciboꝝ ⁊ venereoꝝ. sed intelligibilia sunt absq̄z motu: vnde
delectationes tales sunt tote simul. ⁊ etiā firmior: quia delectabi
lia corporalia sunt corruptibilia ⁊ cito deficiunt bona ṽo spūalia
sunt incorruptibilia. Sed quo ad nos delectatiōes corporales sūt
magis vehemētes propter tria. Primo quia sensibilia sunt magis
nota quo ad nos q̄ȝ intelligibilia. Secūdo etiā quia delectationes
sensibiles cū sint passiones appetitus sensitiui sunt cū aliq̄ trāsmu
tatione corporali. quod nō cōtingit in delectationib⁹ spūalib⁹ nisi
ꝑ quādā redundantiā a supiori appetitu in inferiorē. Tertio quia
delectationes corporales appetunt̄ vt medicine q̄dā cōtra corpo
rales defect⁹ vel molestias ex quib⁹ tristicie quedā cōsequunt̄. vn̄
delectationes corporales tristitijs huiusmodi supueniētes magis
sentiunt̄ ⁊ ꝑ cōsequēs magis acceptant̄ q̄ȝ delectationes spūales
q̄ nō habēt tristitias cōtrarias. Ideo aūt plures consequunt̄ dele
ctationes corporales quia bona sensibilia sunt magis ⁊ pluribus
nota. ⁊ quia hoīes indigēt delectationib⁹ vt medicinis cōtra mul
tiplices dolores ⁊ tristitias. Silr̄ cū plures hoīes nō possint attin
gere ad delectationes spūales: q̄ sunt proprie virtuosoꝝ: ꝯuenies ē
ꝙ declinēt ad corporales. Ad sextū. s. vtrū delectationes q̄ sunt
fm̄ tactū sint maiores delectationib⁹ fm̄ alios sensus. Dicendū ꝙ
sicut dictū est: vnūquodq̄z inquantū amat̄ efficit̄ delectabile. Sē
sus autē vt dicit̄ in principio meth diligunt̄ ꝑpter duo. s. propter
cognitionē ⁊ propter vtilitatē. vn̄ ⁊ vtroq̄z modo cōtingit esse de
lectationē fm̄ sensum. Sed quia apprehendere ipsam cognitionē
tanq̄ȝ propriū bonū quoddā est hoīs: ideo prime delectatiōes sen
suū. q̄. s. sunt fm̄ cognitionē sunt prope hominū. delectatiōes autē
sensuū inquantū diligunt̄ propter vtilitatē sunt cōes oīb⁹ aīalib⁹.
Si igit̄ loq̄mur de delectatione sensus q̄ est ratione cognitionis:
manifestū est ꝙ fm̄ visum est maior delectatio q̄ȝ fm̄ aliū aliquē
sensum. si autē loquamur de delectatione sensus q̄ est ratione vti
litatis: sic maxima delectatio est fm̄ tactū. vtilitas enī sensibiliū at
tēdit̄ fm̄ ordinē ad cōseruationes nature aīalis. Ad hanc autē vti
litatē propinqui⁹ se habēt sensibilia tactus. Est enī tactus cogno
scitiuus eoꝝ ex quib⁹ ꝯsistit aīal. s. calidi ⁊ frigidi ⁊ huiusmodi. vn̄
fm̄ hoc delectationes q̄ sunt fm̄ tactū sunt maiores quasi fini pro
pinquiores. ⁊ propter hoc etiā alia animalia q̄ non habēt delecta
tionē fm̄ sensum nisi ratione vtilitatis nō delectant̄ fm̄ alios sen
sus nisi in ordine ad sensibilia tactus. Neq̄z enī odorib⁹ leporū ca
nes gaudent: sed cibatione. neq̄z leo gaudet voce bouis: sed come
stione: vt dicit̄ in. iij. ethi. Cū ergo delectatio tactus sit maxima ra
tione vtilitatis: delectatio autē visus ratione cognitionis. si quis
vtrūq̄z cōparare velit inueniet simpliciter delectationē tactus esse
maiorē delectatione visus fm̄ ꝙ sistit infra limites sensibilis dele
ctationis quia manifestū est ꝙ id quod est naturale in vnoquoq̄z
est potētissimū. huiusmodi autē delectationes tactus sunt: ad q̄s
ordinant̄ cōcupiscētie naturales sicut cibi ⁊ venerea: ⁊ huiusmo
di. Sed si cōsiderem⁹ delectationes visus fm̄ ꝙ visus deseruit in
tellectui. sic delectationes visus erūt potiores ea ratione qua intel
ligibiles delectationes sunt potiores sensibilib⁹. Ad septimū. s.
vtrū sit aliq̄ delectatio naturalis. Dicendū ꝙ naturale dicit̄ quod
est fm̄ naturā: vt dicit̄ in. ij. phisi. Natura autē in hoīe dupliciter
sumi potest. Uno modo prout intellectus ⁊ ratio est potissime natu
ra hoīs: quia fm̄ eā hō in specie potissime cōstituit̄. ⁊ fm̄ hoc na
turales delectationes hominū dici possunt: que sunt in eo q̄d con
tingit ei fm̄ rationē. sicut delectari in ꝯtēplatiōe veritatis ⁊ in acti
bus virtutū est naturale homini. Alio modo potest sumi natura ī
hoīe fm̄ ꝙ cōdiuidit̄ rationi illud. s. quod est cōmune homini et
alijs precipue ꝙ rationi nō obedit. ⁊ fm̄ hoc ea que ꝑtinent ad cō
seruationē corporis. vel fm̄ indiuiduū. vt cib⁹. potus lectus. ⁊ hu
iusmodi. vel fm̄ speciē: sicut venereoꝝ vsus dicuntur homini dele
ctabilia naturaliter. Scḋm vtrasq̄z aūt delectationes cōtingit ali
quas esse innaturales simpliciter loquēdo. sed ꝯnaturales fm̄ q̄d.
Contingit enī in aliquo indiuiduo corrumpi aliquod principiorū
naturaliū speciei. ⁊ sic id quod est cōtra naturā speciei potest fieri
ꝑ accidēs naturale huic indiuiduo sicut huic aq̄ calefacte est natu
rale ꝙ calefaciat. Ita igit̄ cōtingit ꝙ id quod est cōtra naturā ho
minis: vel q̄ntū ad rationē: vel q̄ntū ad corporis cōseruationē fiat
huic homini cōnaturale propter aliquā corruptionē nature in eo
existentem. Que quidē corruptio potest esse vel ex parte corporis:
siue ex egritudine. sicut febricitātib⁹ dulcia vident̄ amara: ⁊ econ
uerso. vel propter malā cōplexionē: sicut aliqui delectant̄ in come
stione terre: vel carbonū. vel aliquoꝝ huiusmodi. vel etiā ex parte
aīe: sicut propter cōsuetudinē aliq̄ delectant̄ in comedendo homi
nes: vel in coitu bestiarū: aut masculoꝝ: aut aliquoꝝ huiusmodi. q̄
nō sunt fm̄ naturā humanā. Ad octauū. s. vtrū delectationi sit
aliq̄ delectatio cōtraria. Dicēdū ꝙ delectatio in affectiōib⁹ aīe sic
dictū est proportionat̄ quieti in corporib⁹ naturalib⁹. Dicunt̄ aūt
due esse quietes ꝯtrarie: q̄ sunt in cōtrarijs terminis. sicut quies q̄
est sursum et que est deorsum: vt dicit̄. v. phisi. vnde ⁊ cōtingit in
affectibus anime duas delectationes esse contrarias.

De causis delectationū DIS. XVI.

Einde cōsiderandū est de causis delectationis. Et circa hoc querunt̄ octo. Primo vtrū operatio sit propria causa delectationis. Secūdo vtrū motus sit causa delectationis. Tertio vtrū spes ⁊ memoria. Quarto vtrum tristitia. Quinto vtrū actiones alioꝝ sint nobis delectationis causa. Sexto vtrū benefacere alteri sit causa delectationis. Septimo vtrū silitudo sit causa delectatiōis. Octauo vtrū admiratio sit causa delectationis. Ad primū. s. vtrū operatio sit causa delectationis. Dicendū ꝙ sicut supra dictū est: ad delectationē duo requirunt̄. s. cognitio boni ꝯuenietis: ⁊ cognitio huiusmodi adeptionis. Utrūq̄z autē horū in q̄da cōparatione cōsistit.

nā actualis cognitio operatio quedā est. Sic aūt bonū ɔueniēs adipiscimur aliq operatione. ipsa autē opatio propria est quoddā bonū ɔueniens vnde oportet ꝙ oīs delectatio aliquā operationē cōsequat. Ad secūdū .s. vtrū motus sit causa delectationis. Dicēdū ꝙ ad delectationē tria requirunt .s. duo quoꝝ ɔiūctio est delectabilis: ⁊ tertiū quod est cognitio huiusmodi ɔiūctionis. ⁊ fm̄ hec tria mot⁹ efficit delectabilis vt phs dicit in .vij. ethi. ⁊ in pmo retho. Nā ex parte nostra qui delectamur trāsmutatio nobis efficit delectabilis propter hoc ꝙ natura nostra trāsmutabilis est et propter hoc ꝙ est nobis ɔueniēs nūc: nō erit nobis conueniēs post a. sicut calefieri ad ignē est ɔueniēs homini in hieme: nō aūt in estate ex parte vō boni delectātis quod nobis ɔiūgit fit etiā trāsmutatio delectabilis quia actio cōtinuata alicui⁹ agētis auget effectū. sicut cū aliqs diutius appropinquat igni magis calefit ⁊ desiccat. Naturalis autē habitudo in qdā mēsura cōsistit. ⁊ ideo qñ cōtinuata presentia delectabilis supexcedit mensurā naturalis habitudinis: efficit remotio ei⁹ delectabilis. ex parte vō cognitionis quia hō desiderat cognoscere aliquod totū ⁊ perfectū. cū ergo nō potest aliq nunc apprehēdere tota simul delectat in his trāsmutatio vt vnū trāseat ⁊ sic totū sentiat. Vn̄ Augu. dicit in .iiij. confes. Nō vis vtiqꝫ stare syllabā sed transuolare vt alie veniāt ⁊ totum audias. Ita semꝑ oīa ex quib⁹ vnū aliquid cōstat: ⁊ nō sunt oīa sil' plus delectant oīa ꝙ singula si possint sentiri oīa. Si ergo sit aliq res cuius natura sit intrāsmutabilis ⁊ nō possit in ea fieri excessus naturalis habitus ꝑ cōtinuationē delectabilis: ⁊ ꝗ possit totū suū delectabile sil' mouere: nō erit ei trāsmutatio delectabilis. ⁊ quanto aliqui delectationes plus adhuc accedūt: tanto plus cōtinuare possunt. Ad tertiū .s. vtrū spes ⁊ memoria sint causa delectationis: Dicendū ꝙ delectatio causat ex presentia boni ɔuenientis fm̄ ꝙ sentit vel qualitercūqꝫ ꝑcipit. Est autē aliqd presens nobis dupliciter. Uno modo fm̄ cognitionē. put .s. cognitū est in cognoscēte fm̄ suā silitudinē. Alio modo fm̄ rem. put .s. vnū alteri realiter cōiūgit vel actu vel potētia fm̄ quēcūqꝫ coniūctionis modū. ⁊ quia maior est ɔiūctio fm̄ rem ꝙ fm̄ silitudinē que est coniūctio cōditionis. Itē quia maior est coniūctio rei in actu ꝙ in potētia: ideo maxima est delectatio que fit ꝑ sensum: qui requirit presentiā rei sensibilis. Secūdū autē gradū tenet delectatio spei: in qua nō solū est ɔiūctio delectabilis fm̄ apprehensionē: sed etiā fm̄ facultatem vel potestatē adipiscēdi bonū quod delectat. Tertiū autē gradum tenet delectatio memorie: que habet solā ɔiūctionē apprehēsiōis.

Ad quartū .s. vtrū tristitia sit causa delectationis. Dicēdū ꝙ tristitia potest dupliciter ɔsiderari. Uno modo fm̄ ꝙ est ī actu. alio modo fm̄ ꝙ est in memoria. ⁊ vtroqꝫ modo potest esse tristitia cā delectationis. Tristitia siquidē in actu existēs est causa delectationis inquantū facit memoriā rei dilecte: de cuius absentia aliqs tristat. ⁊ tn̄ de sola eius apprehensione delectat. Memoria autē tristitie fit delectabilis propter sequentē euasionē. nā carere malo accipit in ratione boni. vn̄ fm̄ ꝙ hō apprehendit se euasisse ab aliqbus tristib⁹ ⁊ dolorosis accrescit ei gaudij materia. fm̄ ꝙ Aug. dicit .xxij. de ciui. dei. ꝙ sepe leti tristiū meminim⁹: ⁊ sani doloꝝ sine dolore: ⁊ inde ampli⁹ leti ⁊ grati sum⁹. Et in .viij. cōfes. dicit ꝙ quanto maius periculū fuit in prelio tāto erit maius gaudiū in triūpho.

Ad quintū .s. vtrū actiones alioꝝ sint nobis causa delectatiōis. Dicēdū ꝙ sicut iam dictū est: ad delectationē duo requirunt .s. cōsecutio proprij boni: ⁊ cognitio proprij boni consecuti. Triplicater igit operatio alteri⁹ potest esse delectationis causa. Uno modo inquantū ꝑ ɔgationē alicui⁹ cōseqmur aliquod bonū. ⁊ fm̄ hoc operationes illoꝝ qui nobis aliquod bonū faciūt sunt nobis delectabiles: quia bene pati ab alio ē delectabile. Alio modo fm̄ ꝙ ꝑ opationes alioꝝ efficit nobis aliq cognitio vel estimatio proprij boni. ⁊ propter hoc hoīes delectant in hoc ꝙ laudant vel honorant ab alijs: quia .s. ꝑ hoc accipiūt estimationē in seipsis esse aliqđ bonū. ⁊ quia ista estimatio fortius generat ex testimonio bonoꝝ ⁊ sapiētū: ideo in bonū laudib⁹ ⁊ honorib⁹ hoīes magis delectant. ⁊ quia adulator est apparēs laudator: propter hoc etiā adulationes sunt aliquib⁹ delectabiles. ⁊ quia amor est alicui⁹ boni: ⁊ admiratio est alicui⁹ magni: ideirco amari ab alijs ⁊ in admiratione haberi est delectabile: inquātū ꝑ hoc homini fit estimatio proprie bonitatis vel magnitudinis: in quib⁹ aliquis delectat. Tertio modo inqntū ipe opatiōes alioꝝ si sint bone estimant vt bonū propriū propter vim amoris: qui facit estimare amicū qsi eundē sibi. ⁊ ꝑ odiū quod facit estimare bonū alteri⁹ esse sibi cōtrariū. efficit mala opatio inimici delectabilis. Vn̄ dicit .i. Corinth .xiij. ꝙ charitas nō gaudet super iniquitate: sed cōgaudet veritati. Ad sextū .s. vtrū benefacere alteri sit causa delectationis. Dicendū ꝙ hoc ipsum quod est benefacere alteri potest triplici ratione esse delectationis causa. Uno mō ꝑ cōparationē ad effectū. quod est bonū in altero ɔstitutū. ⁊ fm̄ hō inquantū bonū alteri⁹ reputam⁹ qsi bonū nostrū propter vnionem amoris: delectamur in bono quod ꝑ nos fit alijs precipue amicis: sicut in bono proprio. Secundo ꝑ cōparationē ad finē. sicut cū aliquis ꝑ hoc ꝙ alteri benefacit sperat conseq aliquod bonū sibi ipsi vel a deo vel ab hoīe. spes autē est delectationis causa. Tertio mō ꝑ cōparationē ad pncipiū. ⁊ sic hoc quod est benefacere alteri potest esse delectabile ꝑ cōparationē ad triplex pncipiū. Quoꝝ vnū est facultas benefaciendi. ⁊ hoc benefacere alteri fit delectabile inquantū per hoc fit homini quedā imaginatio abundantis boni in seipso existentis: ex quo possit alijs cōicare. ⁊ ideo hoīes delectant in filijs ⁊ in proprijs operib⁹. sicut quib⁹ cōicat ꝓpriū bonū. Aliud pncipiū est habitus inclinās fm̄ quē benefacere est alicui connaturale. vnde liberales delectabiliter dant alijs. Tertiū pncipiū est motiuū. puta cū aliqs mouet ab aliquo quē diligit ad benefaciendū alicui. Oīa enī que facim⁹ vel patimur propter amicū: delectabilia sunt: quia amor est precipua causa delectationis. Ad septimū .s. vtrū silitudo sit causa delectationis. Dicendū ꝙ silitudo est quedā vnitas. vnde id quod est simile inquātū est vnū est delectabile sicut ⁊ amabile. ⁊ siquidē id quod est simile propriū bonū nō corrumpat sed augeat: est simpliciter delectabile: puta hō homini: et iuuenis iuueni. Si vō sit corruptiuū proprij boni sic ꝑ accidens efficit fastidiosum vel cōtristans. nō quidē inquantū est simile et vnū. sed inqntū corrumpit id quod est magis vnū. Qꝫ aūt aliquid simile corrūpat bonū propriū. ɔtingit dupliciter. Uno modo quia corrumpit mensurā proprij boni ꝑ quendā excessum. bonū enī precipue corporale: vt sanitas in qdā cōmensuratione ɔsistit ⁊ propter superabundantes cibi vel quelibet delectatiōes corporales fastidiūtur. Alio modo ꝑ directā cōtrarietatē ad propriū bonū. sicut figuli abominant alios figulos: nō inqntū sunt figuli: sed inqntū ꝑ eos amittūt excellentiā propriā siue propriū lucrū. ꝗ appetūt sicut propriū bonū. Ad octauū .s. vtrū admiratio sit causa delectationis. Dicendū ꝙ adipisci desiderata est delectabile. ⁊ ideo quanto alicui⁹ rei amate magis crescit desideriū: tanto magis ꝑ adeptionē crescit delectatio. ⁊ etiā in ipso augmento desiderij fit augmentū delectationis: fm̄ ꝙ fit etiā spes rei amate. sicut dictū est ꝙ ipsum desideriū ex spe est delectabile. est autē admiratio desideriū quoddā sciēdi. quod in hoīe cōtingit ex hoc ꝙ videt effectū ⁊ causam ignorat: vel ex hoc ꝙ causa talis effectus excedit cognitionē aut facultatē ipsius. ⁊ ideo admiratio est causa delectationis inqntū habet ɔiūctam spem consequēdi cognitionē eius qđ scire desiderat: ⁊ ꝑpter hoc oīa mirabilia sunt delectabilia: sicut que sunt rara. ⁊ oēs representationes rerū: etiā que in se ipsis nō sunt delectabiles. Gaudet enī aīa in collocutione vnius ad alterū. quia cōferre vnū alteri est proprius ⁊ connaturalis actus rationis: vt phs dicit in sua poetria. ⁊ propter hoc etiā liberari a periculis magnis est magis delectabile quia est admirabile: vt dicit in pmo rhetorice.

De effectibus delectationis. DIS. .XVII.

Einde considerādū est de effectib⁹ delectationis. Et circa hoc querunt qttuor. Primo vtrū delectatiōis effectus sit dilatare. Secūdo vtrū delectatio causet desideriū suipsius. Tertio vtrū delectatio impediat vsum rationis. Quarto vtrū delectatio ꝑficiat operationē. Ad pmū .s. vtrū delectationis effectus sit dilatare. Dicendū ꝙ latitudo est quedā dimēsio magnitudinis corporalis. vn̄ in affectionib⁹ aīe nō nisi fm̄ methaphorā dicit. dilatatio autē dicit qsi motus ad latitudinē. ⁊ cōpetit delectationi fm̄ duo ꝗ ad delectationē requirunt. Quoꝝ vnū est ex parte apprehensiue virtutis ꝗ apprehēdit ɔiūctionē alicui⁹ boni ɔuenientis. Ex hac autē apprehensione apprehēdit se hō ꝑfectionē quandā adeptū. ꝗ est spūalis magnitudo. ⁊ fm̄ hoc anim⁹ hoīs dicit ꝑ delectationē magnificari seu dilatari. Aliud autē est ex parte appetitiue virtutis ꝗ assentit rei delectabili: ⁊ in ea quiescit quodāmodo se ei prebēs ad eam interius capiendā. ⁊ sic dilatat affectus hoīs ꝑ delectationē qsi se tradens ad ɔtinēdū interius rem delectantē. Ad secūdū .s. vtrū delectatio causet desideriū suipsius. Dicendū ꝙ delectatio dupliciter potest ɔsiderari. Uno modo fm̄ ꝙ est in actu. Alio modo fm̄ ꝙ est in memoria. Item sitis vel desideriū dupliciter accipi potest. Uno modo ꝓprie fm̄ ꝙ importat appetitū rei nō habite. alio mō cōiter fm̄ ꝙ importat exclusionē fastidij. Scđm quidē igit ꝙ ē ī actu delectatio nō causat sitim vel desideriū suipsius ꝑ se loquēdo: sed solū ꝑ accidēs. Si tn̄ sitis vel desideriū dicat rei nō habite

appetitus nā delectatio est affectio appetitus circa rem presentē. sed cōtingit rem presentē non perfecte haberi. ⁊ hoc potest esse vel ex parte rei habite vel ex parte habētis. Ex parte quidē rei habite eo q res habita nō est tota simul. vnde successiue recipit. ⁊ dū aliquis delectat in eo quod habet: desiderat potiri eo quod restat. sicut qui audit primā partē versus: ⁊ in hoc delectat desiderat aliā partē versus audire: vt Augu. dicit. iiii. cōfes. ⁊ hoc modo oēs fere delectationes corporales faciūt sitim sui ipsarū quousq; consumuntur eo q tales delectationes consequunt aliquē motū. sicut patet in delectationib' ciborū. Ex parte autē ipsius habētis: sicut cū aliquis aliquā rem in se imperfectā existētē nō statim perfecte habet: sed paulatim acquirit. sicut in mūdo isto percipiētes aliquid imperfecte de diuina cognitiōe delectamur: ⁊ ipsa delectatio excitat sitim vel desideriū perfecte cognitionis. sm quod potest intelligi quod habet Eccl. xxiiii. Qui bibūt me adhuc sitient. Si vo p sitim aut desideriū intelligat sola intensio affectus tollens fastidiū. sic delectationes spūales maxime faciunt sitim vel desideriū sui ipsarū. Delectatiōes eni corporales que augmētate vel cōtinuate faciūt supercrescētiā naturalis habitudinis efficiunt fastidiose: vt patet in delectatione ciborū. ⁊ propter hoc qñ iam aliquis peruenit ad pfectū in delectationib' corporalib' fastidit eas: ⁊ qñq; appetit aliquas alias. sed delectationes spūales nō superexcrescunt naturalē habitudinē: sed pficiūt naturā. Unā cū peruenit ad cōsumptionē in ipsis tunc sunt magis delectabiles: nisi forte p accidens inquātū operationi cōtēplatiue adiūgunt aliquē operationes virtutū corporaliū: que per assiduitatē operādi lassant. Et p hunc etiā modū potest intelligi quod dicit Eccl. xxiiii. Qui bibet me adhuc sitiet: quia etiam de angelis q pfecte deū cognoscunt ⁊ delectant in ipso dicit i. Pe. i. q desiderāt in eū cōspicere. Si vo cōsideret delectatio put est in memoria ⁊ nō in actu: sic p se nata est causare sui ipsius sitim ⁊ desideriū. qñ. s. hō redit ad illam dispositionē: in qua erat sibi delectabile quod preterijt. Si vo immutat' sit ab illa dispositione memoria delectatiōis nō causat in eo delectationē sed fastidiū. sicut pleno existenti memoria cibi. Ad tertiū. s. vtrū delectatio impediat vsum rationis. Dicendū q sic phs dicit in. x. ethi. delectationes proprie adaugēt operationes. extranee vo impediūt. Est ergo quedā delectatio que habet de ipso actu rationis. sicut cū aliquis delectat in cōtēplando vel ratiocinādo. ⁊ talis delectatio nō impedit vsum rationis. sed adiuuat ipm. quia illud attētius operamur in quo delectamur. attētio autē adiuuat operationē. Sed delectationes corporales impediūt vsum rationis triplici ratiōe. Primo quidē ratione distractionis. quia sicut iam dictū est: ad ea in quibus delectamur multū attēdim'. Cū aūt attētio fortiter inheserit alicui rei debilitat circa alias res: vl totaliter ab eis reuocat. ⁊ sm hoc si delectatio corpal' fuerit magna: vel totaliter impediet vsum rationis ad se animi intensionē attrahēdo vel multum impediet. Secūdo ratione cōtrarietatis. Quedā eni delectationes maxime superexcedentes sunt cōtra ordinē rationis. ⁊ p hunc modū phs dicit in. vi. ethi. q delectationes corporales corrumpūt existimationē prudentie. nō autē existimationē speculatiuā: cui nō cōtrariantur: puta q triangulus habet tres angulos equales duob' rectis. Secūdū aūt pmū modū vtrāq; impedit. Tertio modo sm quādā ligationē inquantū. s. ad delectationē corporalem sequit quādā trāsmutatio corporalis: maior etiā q in alijs passionib' quanto vehemētius afficit appetitus ad rem presentē q ad rem absentē: huiusmodi autē corporales perturbationes impediūt vsum ratiōis. sicut patet in vinolentis: qui habēt vsum rationis ligatū vel impeditū. Ad qrtū. s. vtrū delectatio pficiat opationē. Dicēdū q delectatio dupliciter opationē pficit. Uno modo p modū finis. non quidē sm q finis dicit id propter quid est aliqd. sed sm q omne bonū cōpletiue superueniēs potest dici finis. ⁊ sm hoc dicit phs in x. ethi. q delectatio pficit opationē. sicut quidā finis superueniēs inquātū. s. sup h bonū qd est opatio: superuenit aliud bonū qd ē delectatio: q importat quietationē appetit' in bono psupposito. Secūdo mō ex pte cause agētis. nō qdē directe: q phs dicit i. x. eth. q pficit delectatio opationē: non sicut medic' sanū. sed sicut sanitas indirecte aūt inquātū. s. agens delectat in sua actione vehemētius attēdit ad ipsam: ⁊ diligentius ad eā opat. ⁊ sm h dē in. x. eth. q delectatiōes adaugēt pprias opatiōes: s; impediūt extraneas.

¶ De bonitate vel malicia delectationū. DIS. XVIII.

Einde cōsiderandū est de bonitate vel malicia delectationū. Et circa h querunt quatuor. Primo vtrū ois delectatio sit mala. Secūdo vtrū ois delectatio sit bona. Tertio vtrū aliq delectatio sit optimū. Quarto vtrū delectatio sit mensura vel regula sm quā iudicetur bonū vel malū in moralib'. Ad pmū. s. vtrū oēs delectatio sit mala. Dicendū q sicut dicit x. ethi. aliqui posuerunt oēs delectationes malas. Cuius ratio videt fuisse quia intensionē suā referebant ad solas delectationes sensibiles ⁊ corporales: q sunt magis manifeste. Nā ⁊ in ceteris intelligibilia a sensibilib' antiq phi nō distinguebāt: nec intellectū a sensu: vt dicit in li. de aīa. delectationes autē corporales arbitrabant oēs esse malas: ⁊ sic hoēs q ad delectationes immoderatas sunt proni a delectationib' se retrahētes ad mediū virtutis peruenirent. sed hec estimatio nō fuit conueniens. Cū eni nullus possit viuere sine aliqua sensibili ⁊ corporali delectatione: si illi qui docent oēs delectationes esse malas deprehendant aliquas delectationes suscipere: magis hoēs ad delectationes erunt pcliuos exēplo operū verbo ꝝ doctrina pretermissa. In operationib' eni ⁊ passiōib' humanis in quib' experiētia plurimū valet: magis mouēt exēpla q verba. Dicendū est ergo aliqs delectatiōes esse bonas ⁊ aliquas malas. Est eni delectatio quies appetitiue virtutis in aliquo bono amato. ⁊ cōsequēs aliquā operationē. Unā huiusmodi ratio duplex accipi potest. Una quidē ex parte boni in quo aliquis quiescēs delectat. bonū eni ⁊ malū in moralib' dicit sm q cōuenit rationi vel discordat ab ea: vt dictū est. sicut in rebus naturalib' aliquid dicit naturale ex eo q conuenit nature. Innaturale vo ex eo q a natura discordat. sicut igit in naturalib' est quedā quies naturalis: q. s. est in eo quod cōuenit nature: vt cū graue quiescit deorsū. ⁊ quedā innaturalis q est in eo quod repugnat nature. sicut cū graue quiescit sursū. Ita ⁊ in moralibus est queda delectatio bona sm q appetit' superior aut inferior requiescit in eo quod conuenit rationi: ⁊ quedā mala ex eo q quiescit in eo quod a ratione discordat ⁊ a lege dei. Alia ratio accipi potest ex parte operationū: quarū quedā sunt bone: ⁊ quedā male. Operationib' autē magis sunt affines delectationes q sunt eis coniūcte q cōcupiscētie: que tpe eas precedūt. vnde cū cōcupiscētie bonarū operationū sint bone malarū vo male: multo magis delectationes bonarū opationū sunt bone. malarū vo male. Ad secundū. s. vtrū ois delectatio sit bona. Dicendū q sicut aliq stoicorū posuerūt oēs delectationes esse malas: ita epicurei posuerunt delectationē sm se esse bonū. ⁊ p cōsequēs oēs delectatiōes eē bonas. qui ex hoc decepti esse vident q nō distinguebāt inter id qd est bonū simpliciter: ⁊ id quod est bonum quo ad hūc. simpliciter quidē bonū est quod sm se bonū est. Cōtingit autē aliquod non sm se bonū esse huic bonū dupliciter. Uno modo quia est ei conueniens sm dispositionē in qua nūc est: que tū non est naturalis. sic leproso bonū est qñq; comedere aliq venenosa: que nō sunt simpliciter conuenientia cōplexioni humane. Alio modo quia id qd nō est conueniens estimat vt conueniēs. Et quia delectatio est quies appetitus in bono: si sit simpliciter bonū id in quo quiescit appetitus erit simpliciter delectatio ⁊ simpliciter bona. si autē nō sit simpliciter bonū sed quo ad hūc quidē tūc nec delectatio est simpliciter. sed hunc nec est bona simpliciter sed bona sm quid. vel apparens bona. Ad tertiū. s. vtrū aliqua delectatio sit optimū. Dicēdū q plato nō posuit oēs delectatiōes esse malas sicut stoici neq; oēs eē bonas sicut epicuri sed quasdā esse bonas ⁊ quasdā malas. ita tū q nullū sit summū vel optimū. sed quantū ex eius rationib' datur intelligi in duobus defecit. In vno quidē quia cū videret delectationes sensibiles ⁊ corporales in quodā motu ⁊ generatiōe consistere: sicut patet in repletione ciborū ⁊ huiusmodi: estimauit oēs delectationes cōsequi generationē ⁊ motū. vnde cū generatio et motus sint actus imperfecti. sequebat q delectatio non haberet rationē vltime perfectionis. sed hoc manifeste falsum apparet in delectationibus intellectualib'. Aliquis eni nō solū delectat in generatione scientie: puta cū addiscit aut miraf sicut dictū est. sed etiā in contēplando sm scientiā iam acquisitā. Alio vo modo quia dicebat optimū id quod est simpliciter bonū summū. quod. s. est ipsū bonū quasi abstractū ⁊ nō participatū. sicut ipse deus est summum bonū. Nos autē loquimur de optimo in rebus humanis. optimū autē in vnaquaq; re est vltim' finis. finis autē vt dictū est dupliciter dicit. s. ipsa res ⁊ vsus rei. sicut finis auari est vel pecunia vel possessio pecunie. ⁊ sm hoc vltimus finis hoīs dici potest vel ipse deus qui est summū bonū simpliciter. vel fruitio ipsius: que importat delectationē quandā in vltimo fine. ⁊ q hūc modū aliq delectatio hoīs potest dici optimū inter bona humana. Ad quartū. s. vtrū delectatio sit mensura vel regula boni vel mali moralis. Dicendū q bonitas vel malicia moralis principaliter in voluntate consistit. Utrū autē voluntas sit bona vel mala precipue ex fine cognoscit.

illud autem habetur pro fine in quo voluntas quiescit. quies autē voluntatis ⁊ cuiuslibet appetitus in bono est delectatio ⁊ ideo scḋm delectationē voluntatis humane precipue iudicatur homo bonus vel malus. Est eni͂ bonꝰ ⁊ virtuosus qui gaudet in operibꝰ virtutum. malus autē qui in opibꝰ malis. delectationes autē appetitus sensitiui nō sunt regula moralis bonitatis vel malicie. nā cibꝰ cōmuniter delectabilis ē scḋm appetitum sensitiuū bonis ⁊ malis. sed voluntas bonoꝝ delectatur in eis scḋm ꝯuenientiā rationis quā nō curat voluntas maloꝝ. Ex p̄dictis patere pōt ꝙ multiplex est delectatio. est eni͂ delectatio naturalis sicut sensus nālr delectatur in presentia sensibilis sibi ꝯuenientis. vt visus in coloribꝰ. auditus in sonis melodiosis. olfactꝰ in odoribꝰ. ⁊ gustus in saporibꝰ. ps. Delectasti me dn̄e in factura tua. pōt eni͂ gustꝰ delectari in cibo delicato vel potu ꝯuenienti nature sine peccato ⁊ homo sanctus in aspectu picturaꝝ vel alterius rei pulchre ex sola ꝯplacētia nāli. Itē est delectatio bestialis. qn̄ s. homo inordinate delectatur in re qua non oꝫ vel vltra q̄ꝫ oꝫ aut modo quo nō debet. Exēplū huius habemus Gen. iii. Uidit mulier lignū ꝙ esset bonū ⁊ ad vescendum suaue ⁊ pulchrū oculis aspectuq; delectabile ⁊ tulit de fructu illiꝰ ⁊ comedit. hec delectatio fuit culpabilis nō q2 lignū maluꝫ esset de se. sed q2 ꝓhibitum. Esau etiā in edulio vilis lenticule vltra q̄ꝫ debuit delectatus est ⁊ peccauit ex gula. Ysaac autē in delicato cibo bediloꝝ ⁊ delicate parato nō peccauit. vnde manifestuꝫ est ꝙ in ipsis creaturis nō est vitiū sed in abusu earundē. Dauid etiā similiter in aspectu bersabee delectatus est tanq̄ꝫ in re q̄ nō debuit ⁊ vltra q̄ꝫ debuit. Alii sunt q̄ delectantur in rebus oīno malis ⁊ illicitis. Sicut in mēdaciis ⁊ periuriis in fornicationibꝰ. furtis rapinis homicidiis ⁊ huiusmodi. Ysaie. i. In abominationibꝰ aīa eoꝝ delectata ē. Itē prouerb. xx. Luxuriosa res vinū ⁊ tumultuosa ebrietas quicūq; his delectatur non erit innocens. Item est delectatio spiritualis ⁊ gratiosa qn̄ s. delectatur intellectus in ꝯsideratione sapiētie. sic̄ dicitur Sap. viii. Immortalis in cogitatiōe sapiētie ⁊ ī amicitia illiꝰ delectatio bona. affectꝰ etiā ī omnē dulcedinis degustatione. ps. Aīa mea exultabit ī dn̄o ⁊ delectabitur sup salutari suo. Idē delectare ī dn̄o ⁊ dabit tibi petitiōes cordis tui. Itē in laude dei ⁊ gratiaꝝ actiōe. ps. Cātabo dn̄o in vita mea psallā deo meo q̄ꝫdiu sū. Iocūdū sit ei eloquiū meū. ego vo delectabor ī dn̄o. Itē ī sacramēti eucharistie pceptiōe Sap. xvi. angeloꝝ esca nutriuisti ppl̄ꝫ tuū ⁊ paratū panē de celo prestitisti illis sine labore ⁊ omne delectamentū habentē ⁊ oīs saporis suauitatē. Iteꝫ in puritate cordis ⁊ bonoꝝ operatione. Ecci. xxx. Nō est census sup censum salutis corporis ⁊ non est oblectamentū super cordis gaudiū. Iteꝫ est delectatio gloriosa. ps. Iusti epulentur ⁊ exultent in ꝯspectu dei ⁊ delectentur in leticia. Idem adimplebis me leticia cū vultu tuo delectatiōes in dextera tua vsq; in finē. His visis patet quōmō vnusquisq; debeat se habere circa delectationes. q2 delectatio nālis est moderāda ne videlicet excedat ꝓprios limites excedendo: delectatio bestialis ⁊ vitiosa ē oīno fugienda: tn̄ quanto aliquis magis debet esse sapiens ⁊ modestus. ⁊ magis elongari a vita bestiali. tāto amplius oꝫ abhorrere tales delectatiōes: delectatio spiritualis est degustanda: delectatio gloriosa totis precordiis appetēda.

¶ De dolore ⁊ tristicia. DIS. XIX.

Einde considerandū est de dolore ⁊ tristicia. ⁊ circa hoc primo ꝯsiderandūꝫ est de dolore scḋꝫ se. Secūdo de causis eius. Tertio de effectibꝰ eius. Quarto de remediis eius. Quinto de bonitate vel malicia eius. Circa primū consideranda sunt octo. Primo vtrū dolor sit passio aīe. Secūdo vtrū sit idem q̄ꝺ tristicia. Tertio vtrū tristicia vel dolor sit ꝯtraria delectationi. Quarto vtrū oīs tristicia cōtrariet̄ delectatiōi. Quinto vtrū delectationi ꝯtēplatiōis sit aliq̄ tristicia ꝯtraria. Sexto vtrū magis sit fugiēda tristicia q̄ꝫ delectatio appetēda. Septimo vtrū dolor exterior sit maior q̄ꝫ dolor interior. Octauo de diuersis speciebꝰ doloris seu tristicie. Ad p̄mū scꝫ vtrū dolor sit passio aīe: dicendūꝫ ꝙ sicut ad delectationeꝫ duo requiruntur s. ꝯiunctio boni ⁊ pceptio huiꝰ ꝯiunctionis. ita etiaꝫ ad dolorē duo requirunt̄. s. ꝯiunctio alicuiꝰ mali q̄ꝺ ea ratione ē malū q2 priuat aliq̄ꝺ bonū ⁊ pceptio huiꝰ ꝯiunctionis. quicq̄d autē cōiungitur si nō habeat respectū eius cui ꝯiungitur rationē boni vel mali nō potest causare delectatiōeꝫ vel dolorē. Ex quo patet ꝙ aliq̄d sub ratione boni vel mali est obiectū delectatiōis ⁊ doloris. bonū autē ⁊ malum inquātum huiōi sunt obiecta appetitus. vnde patet ꝙ delectatio ⁊ dolor ad appetitū ptinent. Omnis autē motus appetitiuꝰ seu inclinatio ꝯsequens apprehensionē ptinet ad appetitū intellectiuū vel sensitiuū. Nam inclinatio appetitus naturalis nō

consequitur apprehēsionēꝫ ipsius appetentis sed alterius. Cuꝫ igitur delectatio ⁊ dolor p̄supponant in eodem subiecto sensum vel apprehensionē aliaꝫ manifestū est ꝙ dolor sicut ⁊ delectatio est in appetitu intellectiuo vel sensitiuo. Omnis autē motus appetitꝰ sensitiui dicitur passio ⁊ ꝓprie illi qui in defectum sonant. vnde dolor scḋm ꝙ est in appetitu sensitiuo ꝓprissime dicitur passio anime. sicut molestie corporales ꝓprie passiōes corporis dicunt̄. vnde ⁊ Augustinus de ciuitate dei. dolorē specialiter egritudinem nominat. Sciēdū autē ꝙ dolor dicitur esse corporis q2 causa doloris est in corpore puta cum patimur aliquod nociuū corpori. sed motus doloris semp est in anima. naꝫ corpus nō potest dolere nisi dolente anima vt Aug. dicit. Ad scḋm s. vtrū tristicia sit idem quod dolor dicēdum ꝙ tristicia ⁊ dolor ex duplici apprehensione causari possunt scꝫ ex apprehensione exterioris sensus. ⁊ ex apprehensione interiori siue intellectus siue imaginationis. interior autē apprehensio ad plura se extendit q̄ꝫ exterior eo ꝙ quecūq; cadunt sub exteriori apprehensione cadunt sub interiori: sed nō econuerso. Sola igitur illa delectatio que ex interiori apprehensione causatur. gaudium nominatur. ⁊ similiter solus ille dolor qui ex apprehensione interiori causatur. nominatur tristicia. ⁊ sicut illa delectatio que exteriori apprehēsione causatur. delectatio quidem nominatur. non autē gaudiuꝫ. Ita ille dolor qui exteriori apprehensione causatur nominatur quidem dolor. non autē tristicia. Sic igitur tristicia est quedam species doloris sicut gaudium delectationis. Et nota ꝙ quia sensus exterior non pcipit nisi p̄sens. vis autem cognitiua interior potest pcipere presens p̄teritum ⁊ futurum. ⁊ ideo tristicia potest esse de presenti p̄terito. ⁊ futuro. Dolor autē corporalis qui sequitur apprehensioneꝫ sensus exterioris non potest esse nisi de p̄senti. Item sensibilia tactus sunt dolorosa. non solum inquantum sunt improportionata virtuti apprehensiue: sed etiam inquātum ꝯtrariantur nature. alioꝝ vero sensuum sensibilia possunt quideꝫ esse improportionata virtuti apprehensiue. nō tamen ꝯtrariantur nature nisi in ordine ad sensibilia tactus. vnde solus homo qui est animal pfectuꝫ in cognitione delectatur in sensibilibꝰ alioꝝ sensuum scḋm seipa. Alia vero animalia nō delectantur in eis nisi scḋm ꝙ referuntur ad sensibilia tactꝰ: vt dicitur in. iii. ethi. Et ideo de sensibilibꝰ alioꝝ sensuū non dicitur ē dolor scḋm ꝙ ꝯtrariantur delectatiōi naturali sed magis tristicia q̄ cōtrariatur gaudio aīali. sit igitur si dolor accipiatur ꝓ corporali dolore q̄ꝺ vsitatius ē dolor ex opposito diuiditur ꝯtra tristiciā scḋm distinctionē apprehēsiōis interioris ⁊ exterioris licet q̄ꝫtū ad obiecta delectatio ad plura se extendat q̄ꝫ dolor corporalis. si vero dolor accipiatur cōmuniter sic dolor est genus tristicie. vt dictū est. Ad tertium. s. vtrū dolor ꝯtrariet̄ delectationi. dicendū ꝙ sicut p̄hus dicit in. x. ethi. contrarietas est differētia scḋm formā. forma autē seu species passionis ⁊ motus sumitur ex obiecto vel termino. vnde cū obiecta delectationis ⁊ tristicie seu doloris sint contraria. s. bonū presens ⁊ malum presens sequitur ꝙ dolor ⁊ delectatio sint ꝯtraria.

Ad quartum. s. vtrum oīs tristicia contrariet̄ omni delectatiōi dicendum ꝙ sicut dicitur in. x. meth. contrarietas est differentia scḋm formam. forma autem est ⁊ specialis ⁊ generalis. vnde cōtingit esse aliqua contraria scḋm formaꝫ generis. sicut virtus ⁊ vitium ⁊ scḋm formam speciei sicut iusticia ⁊ iniusticia. Est autem considerandum ꝙ quedam specificantur scḋm formas absolutas sicut substantie ⁊ qualitates quedā vero specificantur per compationem ad aliquid extra. sicut passiones ⁊ motus recipiunt speciem ex terminis siue ex obiectis. In his ergo quorum species cōsiderantur scḋm formas absolutas cōtingit quidem species que continentur sub cōtrariis generibꝰ nō esse contrarias scḋm rationem speciei. non tamē contingit ꝙ habeant aliquam affinitatē vel ꝯuenientiā adinuicē. In temperantia eni͂ ⁊ iusticia que fiunt in contrariis generibꝰ virtute. s. ⁊ vitio nō ꝯtrariantur adinuicē scḋm rationem ꝓprie speciei nec tamen habent aliquā affinitatē vel ꝯsequentiā adinuicem. sed in illis quoꝝ species sumūtur scḋm habitudinē ad aliquid extrinsecū contingit ꝙ species ꝯtrarioꝝ generum nō solum nō sunt cōtrarie adinuicem: sed etiā habent quandā ꝯuenientiā ⁊ affinitatē ad inuicem. eo ꝙ eodē modo se habere ad contraria ꝯtrarietatē inducit. sicut accedere ad albū ⁊ accedere ad nigrū habent rationem cōtrarietatis: sed contrario modo se habere ad contraria habet rationem similitudinis. sicut recedere ab albo ⁊ accedere ad nigrum ⁊ hoc maxime apparet in contradictione que est principium oppositionis. nam in affirmatione ⁊ negatione eiusdem consistit oppositio sicut album ⁊ non album. In affirmatione autem vnius oppositorum ⁊ negatione alterius attenditur conuenientia ⁊ similitudo. vt si dicam nigrum ⁊ non album. tristicia autem ⁊ delectatio cum

sunt passiones specificantur ex obiectis. et quidem secundum genus suum contrarietatem habent. nam unum pertinet ad prosecutionem. aliud vero ad fugam. que se habent in appetitu sicut affirmatio et negatio in ratione. ut dicitur in sexto ethi. et ideo tristitia et delectatio que sunt de eodem habent oppositionem adinvicem secundum speciem. tristitia vero et delectatio de diversis. siquidem illa diversa non sint opposita sed disparata non sunt opposita adinvicem secundum rationem speciei. sed sunt etiam disparate. sicut tristari de morte amici et delectari in contemplatione. si vero illa diversa sint contraria. tunc tristitia et delectatio non solum habent contrarietatem secundum rationem speciei. sed etiam habent convenientiam et affinitatem. sicut gaudere de bono et tristari de malo. Ad quintum. s. utrum delectationi contemplationis sit aliqua tristitia contraria. dicendum quod delectatio contemplationis potest intelligi dupliciter. uno modo ita quod contemplatio sit delectationis causa et non obiectum. et tunc delectatio non est de ipsa contemplatione. sed de re contemplata. contingit autem contemplari aliquid nocivum contristans sicut et aliquid conveniens et delectans. unde si sic delectatio contemplationis accipiatur. nihil prohibet delectationi contemplationis esse tristitiam contrariam. Alio modo potest dici delectatio contemplationis quia contemplatio est eius obiectum et causa. puta cum aliquis delectatur de hoc ipso quod contemplatur. et sicut dicit Grego. Nicenus ei delectationi que est secundum contemplationem non opponitur aliqua tristitia. et hoc idem philosophus dicit in primo thopicorum. et in .x. ethi. sed hoc est intelligendum per se loquendo. cuius ratio est quia tristitia per se contrariatur delectationi que est de contrario obiecto. sicut delectationi que est in calore contrariatur tristitia que est de frigore. obiecto autem contemplationis nihil est contrarium. contrariorum. n. rationes secundum quod sunt apprehense non sunt contrarie. sed unum contrarium est ratio cognoscendi aliud. unde delectationi que est in contemplando non potest per se loquendo esse aliqua tristitia contraria. sed nec etiam habet tristitiam annexam. sicut corporales delectationes que sunt ut medicine quedam contra aliquas molestias. sicut cum aliquis delectatur in potu ex hoc quod anxiatur siti. quando autem iam tota sitis est repulsa cessat delectatio potus. delectatio. n. contemplationis non causatur ex hoc quod excludatur aliqua molestia. sed ex hoc quod est secundum seipsam delectabilis. non. n. est generatio sed operatio quedam perfecta ut dictum est. per accidens autem admiscetur tristitia delectationi apprehensionis. et hoc dupliciter. uno modo ex parte organi. alio modo ex impedimento apprehensionis. ex parte autem organi admiscetur tristitia vel dolor apprehensioni directe quidem in viribus apprehensivis sensitive partis que habent organum corporale vel ex sensibili quod est contrarium debite complexioni organi. sicut gustus rei amare et olfactus rei fetide. vel ex continuitate sensibilis convenientis quod per assiduitatem facit superexcrescentiam naturalis habitus. et sic reddit apprehensio sensibilis que prius erat delectabilis tediosa. sed hec duo directe in contemplatione mentis locum non habent quia mens non habet organum corporale. unde dicitur Sap. viii. quod non habet contemplatio mentis nec amaritudinem nec tedium. sed quia mens humana utitur in contemplando viribus apprehensivis sensitivis in quarum actibus accidit lassitudo. ideo indirecte admiscetur aliqua afflictio vel dolor contemplationi. sed neutro modo tristitia contemplationi per accidens adiuncta contrariatur delectationi eius. nam tristitia que est de impedimento contemplationis non contrariatur delectationi contemplationis sed magis habet affinitatem et convenientiam cum ipsa ut ex dictis patet. tristitia vero vel afflictio que est de lassitudine corporali. non ad idem genus refertur. unde penitus est disparata. et sic manifestum est quod delectationi que est de ipsa contemplatione nulla tristitia contrariatur nec adiungitur ei aliqua tristitia nisi per accidens. Ad sextum. s. utrum magis sit fugienda tristitia quam delectatio appetenda. dicendum quod per se loquendo appetitus delectationis est fortior quam fuga tristitie. cuius ratio est: quia delectationis causa est bonum conveniens. causa autem doloris seu tristitie est aliquod malum repugnans. contingit autem esse aliquod bonum conveniens absque omni dissonantia. non autem potest esse aliquod malum absque omni convenientia repugnans: unde delectatio potest esse integra et perfecta. tristitia autem semper est secundum partem. unde naturaliter maior est appetitus delectationis quam fuga tristitie. alia vero ratio est: quia bonum quod est obiectum delectationis propter seipsum appetitur malum autem quod est obiectum tristitie est fugiendum inquantum est privatio boni. quod autem est per se. potius est eo quod est per aliud. cuius etiam signum apparet in motibus naturalibus. nam omnis motus naturalis intensior est in fine cum appropinquat ad terminum sue nature convenientem quam in principio cum recedit a termino sue nature non convenienti. quasi natura magis tendat in id quod est sibi conveniens quam fugiat id quod est sibi repugnans. unde et inclinatio appetitive virtutis per se loquendo vehementius tendit in delectationem quam fugiat tristitiam. sed per accidens contingit quod tristitiam aliquis magis fugit quam delectationem appetat. et hoc tripliciter. Primo quidem ex parte apprehensionis. quia ut Aug. dicit .x. de trini. Amor magis sentitur cum eum prodit indigentia. Ex indigentia. n. amati procedit tristitia que est ex amissione alicuius boni amati. vel ex incursu alicuius mali contrarii delectatio autem non habet indigentiam boni amati. sed quiescit in eo iam adepto. Cum igitur amor sit causa delectationis et tristitie. in tanto magis fugitur tristitia quanto magis sentitur amor ex eo quod contrariatur amori. Secundo ex parte cause contristantis vel dolorem inferentis que repugnat bono magis amato quam sit bonum illud in quo delectamur magis enim amamus consistentiam corporis naturalem quam delectationem cibi. Et ideo timore doloris qui provenit ex flagellis vel aliis huiusmodi que contrariantur bone consistentie corporis dimittimus delectationem ciborum vel aliorum huiusmodi. Tertio ex parte effectus inquantum scilicet tristitia impedit non unam tantum delectationem sed omnes. Ad septimum. s. utrum dolor exterior sit maior quam interior. dicendum quod dolor interior et exterior in uno conveniunt. et in duobus differunt. Conveniunt quidem in hoc quod uterque est motus appetitive virtutis. differunt autem secundum illa duo que ad tristitiam et delectationem requiruntur. s. secundum causam que est bonum vel malum coniunctum. et secundum apprehensionem. causa autem doloris exterioris est malum coniunctum quod repugnat corpori causa autem doloris interioris est malum coniunctum quod repugnat appetitui. dolor autem exterior sequitur apprehensionem sensus et specialiter tactus. dolor autem et timor sequitur apprehensionem interiorem imaginationis. s. vel etiam rationis. Si igitur comparatur causa interioris doloris ad causam exterioris una per se pertinet ad appetitum. cuius est uterque dolor. alie vero per aliud. Nam dolor interior est ex hoc quod aliquid repugnat ipsi appetitui. Dolor autem exterior ex hoc quod repugnat appetitui quia repugnat corpori. semper autem quod est per se est prius eo quod est per aliud. unde ex parte ista dolor interior preeminet dolori exteriori. similiter etiam et ex parte apprehensionis nam apprehensio rationis et imaginationis est altior quam apprehensio sensus tactus. unde simpliciter et per se loquendo dolor interior potior est quam dolor exterior. cuius signum est quod etiam dolores exteriores aliquis voluntarie suscipit ut evitet dolorem interiorem. et inquantum non repugnat dolor exterior interiori appetitui fit quodammodo delectabilis et iocundus interiori gaudio. quandoque tamen dolor exterior est cum interiore dolore. et tunc dolor augetur non solum enim dolor interior est maior quam exterior. sed etiam universaliter Quicquid. n. est repugnans corpori potest esse repugnans interiori appetitui. et quicquid apprehenditur sensu potest apprehendi imaginatione et ratione sed non convertitur. et ideo signanter dicitur Eccl. xxv omnis plaga tristitia cordis est quia etiam dolores exteriorum plagarum sub interiori cordis tristitia comprehenduntur. Ad octavum. s. de speciebus tristitie. dicendum quod ad rationem speciei pertinet quod se habeat ex additione ad genus. sed generi potest aliquid addi dupliciter uno modo quod per se ad ipsum pertinet et virtute continetur in ipso. sicut rationale additur animali et talis additio facit veras species alicuius generis. ut patet per philosophum in .vii. et .viii. meth. Aliquid vero additur generi quasi aliquid extraneum a ratione ipsius sicut si album animali addatur vel aliquid huiusmodi. et talis additio non facit veras species generis. secundum quod communiter loquimur de genere et speciebus. Interdum. n. aliquid dicitur esse species alicuius generis propter hoc quod habet aliquid extraneum ad quod applicatur generis ratio. Sicut carbo et flamma dicitur species ignis propter applicationem nature ignis ad materiam alienam. et similitudo loquendi dicuntur astrologia et perspectiva species mathematice inquantum principia mathematica applicantur ad materiam naturalem. et hoc modo loquendi assignantur hic species tristitie per applicationem rationis tristitie ad aliquid extraneum: quod quidem extraneum accipi potest vel ex parte cause obiecti. vel ex parte effectus. proprium enim obiectum tristitie est proprium malum. unde extraneum obiectum tristitie potest accipi vel secundum alterum terminum tantum. quia scilicet est malum. sed non proprium. et sic est misericordia que est tristitia de alieno malo inquantum tamen estimatur ut proprium. vel quantum ad utrunque. quia neque est de proprio neque de malo sed de bono alieno. inquantum tamen bonum alienum estimatur ut proprium malum et sic est invidia. proprius autem effectus tristitie consistit in quadam fuga appetitus. unde extraneum circa effectum tristitie potest accipi quantum ad alterum tantum quia scilicet tollitur fuga. et sic est anxietas que sic aggravat animum ut non appareat aliquod refugium. unde alio nomine dicitur angustia. si vero intantum procedat talis aggravatio. ut etiam exteriora membra immobilitet ab opere quod pertinet ad acediam. sic erit extraneum quantum ad utrunque: quia nec est fuga nec est in appetitu. ideo autem specialiter acedia dicitur vocem amputare. quia vox inter omnes exteriores motus magis exprimit interiorem conceptum et affectum non solum in hominibus sed etiam in aliis animalibus. ut dicitur in primo politice.

De causis doloris. DIS.XX.

Einde ↄsiderandū est de causis doloris: ꝛ circa hoc queruntur quattuor. Primo vtrū bonū amissū sit cā doloris vl' mag' malū ↄiunctū. Scōo vtrū cōcupiscentia sit causa doloris. Tertio vtrū appetitus vnitatis sit causa doloris. Quarto vtrū potestas cui nō potest resisti sit causa doloris. Ad primū .s. vtrū bonū amissum magis sit causa doloris q̄ malū cōiunctū. dicendū q̄ si hoc mō se haberent priuatiōes in apprehensione aīe: sicut se habent in ipsis rebus ista questio nullius momenti esse videret. malū enī est priuatio boni. priuatio aūt in rerū natura nihil aliud est q̄ carentia oppositi habitus. fm hoc ergo idem esset tristari de bono amisso et de malo habito: sed tristicia est motus appetitus apprehensionē sequentis. In apprehensione aūt ipsa priuatio habet rationē cuiusdā entis. vn̄ dicit̄ ens rationis: ꝛ sic malū cum sit priuatio se habet p modū ↄtrarij. ꝛ ideo quantū ad motū appetitiuū differt. vtrum respiciat principalius malū ↄiunctū vel bonū amissū. ꝛ q̄ motus appetit' animalis hoc mō se habet in operationibus aīe: sicut motus naturalis in rebus naturalib'. ex ↄsideratione naturaliū motuū veritas accipi potest. Si enī accipiamus in motibus naturalibus accessū ꝛ recessū. accessus p se respicit id qd̄ est ↄueniens nature. recessus aūt p se respicit id qd̄ est ↄtrariū. sicut graue p se recedit a loco superiori. Accedit aūt naturaliter ad locū inferiorē. sed si accipiam' causā vtriusq̄ motus .s. grauitatē. ipsa grauitas p prius inclinat ad locum deorsum q̄ retrahat a loco sursum a quo recedit vt deorsum tendat. sic igit̄ cum tristicia in motibus appetitiuis se habeat p modū fuge vel recessus. delectatio autē p modū ꝓsecutionis vel accessus sicut delectatio p prius respicit bonū adeptū quasi ꝓpriū obiectū. ita tristicia respicit malū ↄiunctū. sed causa delectationis ꝛ tristicie .s. amor per prius respicit bonū q̄ malū. Sic ergo eo mō quo obiectū est causa passionis: magis ꝓprie est causa tristicie ꝛ doloris malū ↄiunctum q̄ bonū amissum. Ad scōm .s. vtrū ↄcupiscentia sit causa doloris. dicendū q̄ tristicia est quidā motus appetitus aīalis. motus aūt appetitus sicut dictū est habet similitudinē appetitus naturalis. cuius duplex causa assignari potest. vna per modū finis. alia sicut vnde est principiū motus sicut descensionis corporis grauis. causa sicut finis est locus deorsum principiū autē motus est inclinatio naturalis que est ex grauitate causa aūt motus appetitiui p modū finis est eius obiectū. ꝛ sicut supra dictū est q̄ causa doloris seu tristicie est malū ↄiunctū. causa aūt sicut vn̄ est principiū talis motus est, interior inclinatio appetitus qui quidē p prius inclinat̄ ad bonū ꝛ ex ↄsequēti ad repudiandū malū cōtrariū. ꝛ ideo huiusmodi motus appetitiui primū principiū est amor qui est prima inclinatio appetitus ad bonū cōsequēdū. Scōm aūt principiū est odiū qd̄ est inclinatio prima appetitus ad malū fugiendū. sed q̄ ↄcupiscētia vel cupiditas est primus effectus amoris quo maxie delectat̄. Ideo frequēter Augu. cupiditatē vel ↄcupiscentiā ꝓ amore ponit. ꝛ hoc mō ↄcupiscentiam dicit esse vniuersalē causam doloris. Sed ipsa ↄcupiscentia fm ꝓpriā rationē ↄsiderata est quidē interdū causa doloris. Oē enī qd̄ impedit motū ne ꝑueniat ad terminū est ↄtrariū motui. id aūt qd̄ est ↄtrariū motui appetitus est ↄtristans. ꝛ sic p ↄsequens ↄcupiscentia fit causa tristicie inquātū de retardatione boni ↄcupiti vel totali ablatione tristamur. vniuersalis autē causa doloris esse nō pōt: q̄ magis dolemus de subtractione bonoꝝ presentiū in quibus iā delectamur q̄ futuroꝝ que ↄcupiscimus. Ad tertiū .s. vtrū appetitus vnitatis sit causa doloris. dicendū q̄ eo mō quo ↄcupiscentia vel cupiditas boni est causa doloris: etiā appetitus vnitatis vel amor causa doloris est ponēdus. bonū enī vniuscuiusq̄ rei in quadā vnitate ↄsistit, put .s. vnaqueq̄ res habet in se vnita illa ex quibus ↄsistit eius ꝑfectio. vn̄ ꝛ platonici posuerūt vnum esse primū sicut ꝛ bonū. vn̄ naturaliter vnūquodq̄ appetit vnitatē sicut ꝛ bonitatē. ꝛ ꝓpter hoc sicut amor vel appetitus boni est causa doloris: ita ꝛ amor vel appetitus vnitatis. Ad quartū .s. vtrū potestas maior cui nō pōt resisti sit causa doloris. dicendū q̄ sicut dictū est: malū ↄiunctū est causa doloris vel tristicie p modū obiecti. Id ergo qd̄ est causa ↄiunctionis debet poni causa doloris vel tristicie. Manifestū est aūt hoc esse ↄtra inclinationē appetitus vt malū presentialiter inhereat. qd̄ aūt est ↄtra inclinationē alicuius nunq̄ aduenit ei nisi p actionē alicuius fortioris. ꝛ iō potestas maior esse ponit̄ cā doloris ab Aug. Sed sciendū est q̄ si potestas fortior intantū inualescat q̄ mutet ↄtrariā inclinationē in inclinationē ꝓpriā iam nō erit aliqua repugnātia vel violētia. sicut qn̄ agens fortius corrūpendo corpus graue aufert ei inclinationē qua tendit deorsum: ꝛ tunc ferri sursum nō est violentū: sed naturale. sic igit̄ si aliqua potestas maior intātū inualescat q̄ auferat inclinationē voluntatis vel appetitus sensitiui et ea nō sequit̄ dolor vel tristicia: sed tūc solū sequit̄ qn̄ remanet inclinatio appetitus in ↄtrariū. ꝛ inde est qd̄ Aug. dicit q̄ voluntas resistēs potestati fortiori causat dolorē. si enī nō resisteret sed cederet consentiendo non sequeret̄ dolor sed delectatio.

De effectibus doloris vel tristicie. DIS XXI.

Einde ↄsiderandū est de effectibus doloris vel tristicie. ꝛ circa hoc queruntur quattuor. Primo vtrū dolor auferat facultatē addiscēdi. Scōo vtrū aggrauatio animi sit effectus doloris. Tertio vtrū dolor vel tristicia impediat vel debilitat omnē opationē. Quarto vtrū tristicia noceat corpori magis q̄ alie passiones. Ad primū .s. vtrū dolor auferat facultatē addiscendi. dicendū q̄ oēs potētie aīe in vna essentia aīe radicant̄: necesse est q̄ qn̄ intentio aīe vehementer trahit ad opationē vnius potentie: retrahat ab opatione alterius. vnius enī potentie nō pōt esse nisi vna intentio: et ꝓpter hoc si aliqd ad se trahat totā intentionē aīe vel magnā partē ipsi' nō cōpatit̄ secū aliqd aliud qd̄ magnā attractionē requirat. Manifestū est aūt q̄ dolor sensibilis maxime trahit ad se intentionē aīe: q̄ naturaliter vnūquodq̄ tota intentiōe tendit ad repellendū ↄtrariū. sicut etiā in naturalibus apparet. Silr etiā manifestū est q̄ ad addiscendū aliquid de nouo: requirit̄ studiū ꝛ conatus cū magna intentiōe. vt patet p illud qd̄ dicit̄ Prouer. i. Si quesieris sapientiā quasi pecuniā ꝛ sicut thesauros effoderis eam tūc intelliges disciplinā. ꝛ ideo si sit dolor intensus impedit̄ hō ne tunc aliquid addiscere possit: ꝛ tantū pōt intendi q̄ nec etiam instante dolore pōt hō aliquid ↄsiderare etiā qd̄ prius sciuit. In hoc tn̄ attendit̄ diuersitas fm diuersitatē amoris quē hō habet ad addiscēdū vel ↄsiderandū. qui quanto maior fuerit: magis retinet intentionē animi ne oīno ferat̄ ad dolorē. Ad scōm .s. vtrū aggrauatio animi sit effectus doloris. dicendū q̄ affectus passionū aīe. quīq̄ metaphorice noīat̄ fm silitudinē sensibiliū corporū: eo q̄ motus appetitus aīalis sunt similes ordinationibus ꝛ inclinatiōibus appetitus naturalis: et p hunc modū feruor attribuit̄ amori. dilatatio delectatiōi ꝛ aggrauatio tristicie. dicit̄ enī hō aggrauari ex eo q̄ aliquo pondere impedit̄ a ꝓprio motu. Manifestū est aūt ex predictis q̄ tristicia ꝓuenit ex aliquo malo presenti qd̄ quidē ex hoc ipso qd̄ repugnat motui voluntatis aggrauat animū inquātū impedit ipsū ne fruat̄ eo q̄ vult: ꝛ siquidē nō sit tanta vis mali ↄtristantis vt auferat spem euadēdi: lz animus aggrauet̄ q̄tū ad hoc q̄ in presenti porrt̄ eo q̄ vult: remanet tn̄ motus ad repellendū nociuū ↄtristans. si vō superexcrescat vis mali intantū vt spem euasionis excludat tūc simpliciter impedit̄ ꝛ interior motus animi angustiat̄. vt neq̄ hac neq̄ illac diuertere valeat: ꝛ q̄nq̄ etiā impedit̄ exterior motus corporis: ita q̄ remaneat hō stupidus in seipso.

Ad tertiū .s. vtrū dolor vel tristicia impediat omnē opationem. dicendū q̄ sicut dictū est. tristicia q̄nq̄ nō ita aggrauat vel absorbet animū: vt omnē motū interiorē ꝛ exteriorē excludat: sed aliq̄ motus q̄nq̄ ex ipsa tristicia causant̄. sic ergo operatio ad tristiciā potest dupliciter cōparari. vno mō sicut ad id de quo est tristicia. ꝛ sic tristicia quālibet operationē impedit. nūq̄ enī illud qd̄ cum tristicia facimus ita bene facimus sicut illud qd̄ facimus cū delectatione vel sine tristicia. cuius ratio est q̄ voluntas est causa operationis humane. vnde qn̄ operatio est de qua aliquis ↄtristat̄: necesse est q̄ actio debilitet̄. Alio mō cōparat̄ operatio ad tristiciā sicut ad principiū ꝛ causam: ꝛ sic necesse est q̄ operatio talis ex tristicia augeat̄. sicut quāto aliquis magis tristat̄ de aliqua re: tāto magis conat̄ ad expellendū tristiciā dūmō spes remaneat expellēdi. alioquin nullus motus vel operatio ex tristicia causaret̄. Ad quartū .s. vtrū tristicia magis noceat corpori q̄ alie passiones. dicendū q̄ tristicia inter oēs aīe passiōes magis corpori nocet. cui' rō est q̄: tristicia repugnat humane vite q̄tū ad speciē sui motus ꝛ nō solū q̄tū ad mēsurā seu quātitatē sicut alie passiones: ↄsistit enī hūana vita in quadā motione que a corde in cetera mēbra diffundit̄ que quidē motio ↄuenit nature hūane fm aliquā determinatā mensurā. si igit̄ ista motio ꝓcedat vltra mensurā debitā repugnabit hūane vite fm quātitatis mensurā. nō aūt fm similitudinē speciei. si aūt impediat̄ ꝓcessus hmōi motionis repugnabit vite fm suam speciē. Est aūt attendendū in oībus aīe passionibus q̄ transmutatio corporalis que est in eis materialis est cōformis ꝛ ꝓportionata motui appetitus qui est formalis sicut in omnib' materia ꝓportionat̄ forme. Ille ergo anime passiones que impor

tant motū appetitus ad ꝓsequendū aliquid non repugnant in ta li motione ſm ſpeciē: ſed poſſūt repugnare ſm quātitatē: vt amor gaudiū deſideriū ⁊ hmōi. ⁊ ideo iſta ſm ſpeciē iuuant naturā cor poris: ſed ꝓpter exceſſū poſſunt nocere. paſſiones aūt que impor tant motū appetitus cū fuga vel retractiōe quadā repugnāt in ta li motione nō ſolum ſm quātitatē ſed etiā ſm ſpeciē motus. ⁊ iō ſimpliciter nocent: ſicut timor deſperatio ⁊ pre oībus triſticia que aggrauat animū ex malo pn̄ti cuius eſt fortior impreſſio ꝙ̄ futuri.

De remediis doloris vel triſticie. DIS.XXII.

Einde ↄſiderandū eſt de remediis doloris vel triſticie. ⁊ circa hoc queruntur q̄nq;. Pri mo vtrū dolor vel triſticia mitigetur ꝑ quālibet delecta tionē. Scd̄o vtrū ꝑ fletū. Tertio vtrū ꝑ cōpaſſionē ami cor. Quarto vtrū ꝑ ↄtemplationē veritatis. Quinto vtrū ꝑ ſomnū

Ad primū. ſ. vtrū quelibet delectatio mitiget quālibet triſticiā vel dolorē. dicēdū ꝙ ſicut ex predictis patet: Delectatio eſt quedā quies appetitus ī bono ↄueniēti. triſticia aūt ē ex hoc ꝙ repugnat appetitui. vn̄ ſic ſe habet delectatio ad triſticiā in motibus appeti tiuis: ſicut ſe habet ī corporibus quies ad fatigationē: que accidit ex aliqua tranſmutatione innaturali. nam ⁊ iſta triſticia fatigatio nē quādā ſeu egritudinē appetitiue virtutis importat. Sicut igit̄ quelibet quies corporis remediū affert ↄtra quālibet fatigationē ex quacūq; cauſa innaturali ꝓuenientē: ita quelibet delectatio re mediū affert ad mitigandū quālibet triſticiā ex quacūq; ꝓcedat.

Ad ſcd̄m. ſ. vtrū fletus mitiget triſticiā vel dolorē. dicendū ꝙ la chryme ⁊ gemitus naturaliter mitigāt triſticiā. ⁊ hoc duplici rōne Primo quidē q2 dē nocivū interius clauſum magis affligit: quia magis multiplicatur intentio aīe circa ipſū: ſed qn̄ ad exteriora diffundit̄ tunc intentio aīe ad exteriora quodāmodo diſgregat̄: ⁊ ſic interior dolor minuit̄. ⁊ ꝓpter hoc qn̄ hoīes qui ſunt in triſticijs exterius ſuā triſticiā manifeſtant vel fletu vel gemitu: vel etiā vbo mitigat̄ triſticia. Scd̄o q2 ſemꝑ operatio ↄueniens hoī ſm diſpo ſitionē in qua eſt: eſt ſibi delectabilis. fletus aūt ⁊ gemitus ſunt q̄ dā operationes ↄuenientes triſtato vel dolenti. ⁊ ideo efficiunt̄ et delectabiles. cū ergo oīs delectatio aliqualiter mitiget triſticiā vel dolorē: vt dictū eſt. ſequit̄ ꝙ ꝑ fletum ⁊ gemitū triſticia mitiget̄.

Ad tertiū. ſ. vtrū dolor amici cōpatientis mitiget dolorē. dicen dū ꝙ naturaliter amicus ↄdolens in triſticiis eſt ↄſolatiuus. cui᷒ duplicē rōnē tangit ph̄us in .ix. Ethi. quarū prima eſt q2 cū ad tri ſticiā ꝑtineat aggrauare habet rōnē cuiuſdā oneris a quo aliquis aggrauatus alleuiari conat̄. cū ergo aliquis videt de ſua triſticia alios ↄtriſtatos fit ei quaſi quedam imaginatio qȯ illud onus alij cū ipſo ferant quaſi conantes ad ipſum ab onere alleuiandū. ⁊ iō leuius fert triſticie onus. ſicut etiā in portandis oneribus corpora libus ↄtingit. Scd̄a rō ⁊ melior eſt. q2 ꝑ hoc ꝙ amici ↄtriſtant̄ ei percipit ſe ab eis amari quod eſt delectabile: vt dictum eſt. vnde cum omnis delectatio mitiget triſticiam: vt dictum eſt. ſequit̄ ꝙ amicus ↄdolens triſticiā mitiget.

Ad quartū. ſ. vtrū cōtēplatio veritatis mitiget dolorē. dicendū ꝙ ſicut ſupra dictū eſt in ↄtēpla tione veritatis maxima delectatio ↄſiſtit. oīs aūt delectatio dolo rem mitigat. vt dictū eſt. ⁊ ideo ↄtemplatio veritatis mitigat triſti ciam vel dolorē. ⁊ tanto magis quāto magis aliquis ꝑfectus eſt amator ſapientie. ⁊ ideo hoīes ex cōtemplatione diuina ⁊ future beatitudinis in tribulationibus gaudēt. ſm illud Iaco. j. Oē gau diū exiſtimate fratres cū in tentationes varias incideritis. ⁊ qȯ eſt amplius etiā inter corporis cruciatus hmōi gaudiū inuenit̄. ſicut tyburtius martyr cum nudatis plantis ſuꝑ ardentes prunas ince deret dixit. videt̄ mihi ꝙ ſuꝑ roſeos flores incedam in noīe iheſu chriſti.

Ad quintū. ſ. vtrū ſomnus vel balneū mitigent dolorem dicendū ꝙ ſicut dictū eſt triſticia ſm ſuam ſpeciē repugnat vitali motioni corporis: ⁊ ideo illa que reformant naturam corporalē in debitū ſtatū vitalis motionis repugnant triſticie: ⁊ ipſam mitigāt ꝑ hoc etiā ꝙ hmōi remediis reducit̄ natura ad debitū ſtatū cauſa tur ex his delectatio. hoc eni eſt qȯ delectationē facit. vn̄ cū oīs dele ctatio triſticiā mitiget ꝑ hmōi remedia corporalia triſticia mitigat̄.

De bonitate vel malicia doloris vel triſticie. DIS. XXIII

Einde ↄſiderandū eſt de bonitate vel malicia doloris vel triſticie. Et circa hoc queruntur ſex. Primo vtrū oīs triſticia ſit malū. Scd̄o vtrū poſſit eſſe bonū honeſtū. Tertio vtrū poſſit eſſe bonum vtile. Quarto vtrū dolor corporis ſit ſūmū malū. Quinto qualiter oēs hoīes ſe debeant habere circa paſſionē doloris. Sexto qualit̄ oēs hoīes ſe habere debeāt circa triſticie paſſionē.

Ad primū. ſ. vtrū oīs triſticia ſit malū. dicendū ꝙ aliquid poteſt dici bonū vel malū dupliciter. vno modo ſimpliciter ſicut dictum eſt ⁊ ſm ſe: ⁊ ſic oīs triſticia eſt quoddam malum. hoc enim ipſum qȯ eſt appetitum hominis anxiari de malo preſenti rationem mali habet. Impedit̄ enim per hoc quies appetitus in bono. Alio modo dicit̄ aliquod bonū vel malum ex ſuppoſitione alterius. ſicut verecundia dicitur eſſe bonū ex ſuppoſitione alicuius turpis cōmiſſi. vt dicitur in .iiij. Ethi. Sic igitur ſuppoſito aliquo cōtriſtabili vel doloroſo ad bo nitatē pertinet ꝙ aliquis de malo preſenti triſtetur vel doleat. ꝙ enim nō ↄtriſtaret̄ vel nō doleret nō poſſet eſſe: niſi q2 vel non ſen tiret: vel q2 non reputaret ſibi repugnans: ⁊ vtrūq; iſtor̄ eſt malū manifeſte. ⁊ ideo ad bonitatē pertinet vt ſuppoſita preſentia mali ſequat̄ triſticia vel dolor: ⁊ hoc eſt qȯ Aug. dicit .viij. ſuꝑ Ge. ad litterā. Adhuc eſt bonū qȯ dolet amiſſum bonū. nam niſi aliquod bonū remanſiſſet in natura. nullius boni amiſſi dolor eſſet in pena ſed q2 ſermones morales ſunt in ſingularibus quor̄ ſunt opera tiones: illud qȯ ſuppoſitione bonū eſt debet bonum iudicari. ſicut qȯ eſt ex ſuppoſitione voluntariū: voluntariū iudicat̄. vt dicit̄ in .iij. Ethi. ⁊ ſupra habitum eſt.

Ad ſecundū. ſ. vtrū triſticia poſſit habere rationē boni honeſti. dicendū ꝙ ſm illam rationē qua tri ſticia eſt bonū poteſt eſſe bonū honeſtū. Dictū eſt enī qȯ triſticia eſt bonū ſm cognitionē ⁊ recuſationē mali. que quidē duo in do lore corporali atteſtant̄ bonitati nature: ex qua prouenit ꝙ ſenſus ſentit: ⁊ natura refugit leſiuū qȯ cauſat dolorē. In interiori vo tri ſticia cognitio mali. q̄nq; quidē eſt per rectū iudiciū rationis: ⁊ re cuſatio mali eſt per voluntatē bene diſpoſitam deteſtantē malum omne aūt bonū honeſtū ex his duobus procedit. ſ. ex rectitudine rationis ⁊ voluntatis. vnde manifeſtū eſt ꝙ triſticia poteſt habere rationē boni honeſti.

Ad tertiū. ſ. vtrū triſticia poſſit eſſe bonū vtile. dicēdū ꝙ ex malo preſenti inſurgit duplex appetitus motus Unus quidē quo appetitus ↄtrariat̄ malo preſenti: ⁊ ex iſta parte triſticia non habet vtilitatē: q2 id qȯ eſt preſens non poteſt eſſe nō preſens. Secundus motus conſurgit in appetitu ad refugiendum vel repellendum malum contriſtans: ⁊ quantū ad hoc triſticia ha bet vtilitatē: ſi ſit de aliquo qȯ eſt fugiendū. Eſt enim aliquid fugi endū dupliciter. Uno modo propter ſeipſum ex ↄtrarietate quam habet ad bonum ſicut peccatū. ⁊ ideo triſticia de peccato vtilis eſt ad hoc ꝙ homo fugiat peccatū. ſicut apoſtolus dicit .ij. ad Corin. vij. Gaudeo non q2 contriſtati eſtis: ſed q2 ↄtriſtati eſtis ad peni tentiā. Alio modo eſt aliquid fugiendū: non q2 ſm ſe ſit malum: ſed quia eſt occaſio mali dum vel homo nimis inheret ei per amo rem: vel etiam ex hoc precipitat̄ in aliquod malū. ſicut patet in bo nis temporalibus: ⁊ ſm hoc triſticia de bonis tēporalibus poteſt eſſe vtilis. ſicut dicit̄ Eccl. vij. Melius eſt ire ad domū luct᷒ ꝙ̄ ad domū ↄuiuij. in illa enim finis cunctor̄ āmonet̄ hominū. Ideo au tem triſticia in oī fugiendo eſt vtilis: q2 geminat̄ fugiendi cauſa. nam ipſum malum ſm ſe fugiendū eſt. ipſam autem triſticiā ſm ſe omnes fugiunt. ſicut etiam omnes bonū appetunt ⁊ delectatio nem de bono ſicut ergo delectatio de bono facit vt bonū auidius queratur: ita triſticia de malo facit: vt malum vehementius fugia tur.

Ad quartum ſcilicet: vtrum dolor corporis ſit ſummum malum. dicendū ꝙ impoſſibile eſt aliquē dolorem vel triſticiam eſſe ſummū hominis malum. omnis enim triſticia ſeu dolor aut eſt de hoc quod eſt vere malum: aut eſt de aliquo apparenti malo qȯ eſt vere bonum. dolor autem ſeu triſticia que eſt de vere malo non poteſt eſſe ſummū malum. eſt enim aliquid eo peius. ſ. vel nō iudicare eſſe malum illud quod eſt vere malū vel etiam non refu tare illud. triſticia autem vel dolor que eſt de apparenti malo qȯ eſt vere bonū non poteſt eſſe ſummū malum. quia peius eſſet om nino alienari a vero bono. vnde impoſſibile eſt ꝙ aliqua triſticia vel dolor ſit ſummū hominis malum.

Ad quintum. ſ. qualiter omnes homines debeant ſe habere circa paſſionē doloris. notan dum eſt ꝙ multiplex eſt dolor. ſ. dolor appetendus: dolor recolen dus: dolor ſuſtinendus: dolor pretendendus: dolor precauendus. Eſt enim dolor appetendus ſcꝫ dolor ↄtritionis. de hoc Oſee .xiij. Colligata eſt iniquitas effraym vinculo. ſ. male voluntatis ⁊ pra ue ↄſuetudinis. de q dicit Aug. in libro ↄfeſ. Ligatus erā nō ferro alieno ſed mea ferrea volūtate. velle meū tenebat inimicus: ⁊ inde cathenam ſibi fecerat ⁊ cōſtrinxerat me. quippe ex voluntate non refrenata facta eſt libido: ⁊ dum ſeruitur libidini facta eſt conſue tudo: ⁊ dum conſuetudini ⁊ non reſiſtitur: facta eſt neceſſitas qui bus quaſi anſulis ſibi inuicem innexis me tenebat aſtrictum. Sequi tur. Abſconditum eſt peccatum eius quaſi gladius in corpore: ve nenū in ventre: ſerpens in ſinu. latrones in domo: ⁊ ignis in lecto. Sequitur. Dolores vt parturientis venient ei. ſicut enim mulier

cum delectatione concipit: sed cum maiori dolore parturit: sic peccator cum delectatione peccat: sed cum dolore incõparabiliter maiori q̃ fuerit delectatio penitere debet: qđ bñ significat̃. cũ dicit̃ Dolores vt parturiẽtis: In parturiẽte tantus est dolor vt pre dolore deficere videat̃ nec est in ea mẽbrũ qđ nõ angustia repleat̃. Sic penitens adeo vehementer dolere debet: quasi totus dolore deficiat. sicut docet Aug. dicẽs. Doleat peccator ⁊ de dolore gaudeat ⁊ nõ satis ei sit q̃ doleat: sed nõ semp se doluisse doleat. Jungimuz certe q̃ de dolore gaudiũ generat̃ ⁊ quãto vehemẽtior est dolor: tanto maius gaudiũ inde ↄsequit̃. Jtem pluraliter dicit dolores: q̃ scdm multitudinẽ peccator debet esse multitudo dolor: q̃ de quolibet speciali peccato debet haberi specialis dolor. Jtẽ de quolibet semel facto non sufficit semel dolere: sed quotiẽs recolit homo se peccasse. Jdeo de vno peccato oportet habere multos dolores. Jõ dicit̃ Ysa. xiii. Torsiones ⁊ dolores tenebũt quasi parturiẽs dolebunt. Jtẽ est dolor recolendus .s. dolor dñice passionis. ad hoc nos hortat̃ ipse dñs. Tre. i. O vos oẽs qui trãsitis p viã attẽdite ⁊ videte si est dolor similis sicut dolor meus: in cuius memoriã eius imago in parietibus depingit̃ in ecclesiaruz medijs quasi in locis paterntioribus exaltat̃ ⁊ figurat̃ in vitreis ⁊ cruces in viarũ cõpitis eleuant̃: vt eius memoria semp vbiq; ⁊ ab oibus habeat̃. Hic dolor designat̃ p dolorẽ capitis cui dolenti ↄdolẽt oĩa mẽbra corporis nisi sint mortua: vt patet in paraliticis: vel abscisa vt patet ĩ mutilatis: ideo bñ põt dicere cor deuotũ. caput meũ doleo. Quãtus esse debeat iste dolor in corde cuiuslibet fideliter ↄdolentis. ostendit̃ Zach. xii. Dolebat sup eũ sicut doleri solet sup mortẽ vnigeniti. Jtẽ est dolor assumẽdus. s. dolor compassionis sicut vni mẽbro dolenti ↄdolent oĩa mẽbra: cuius signũ est q̃ qñ dolet vnum mẽbrũ statim os aperit̃ ad querendũ remediũ: auris ad audiendũ oculus ad videndũ: manus ad tangẽdũ vel ligandũ. Nos aũt oẽs sumus mẽbra vnius corporis. sicut docet apl's Ro. xii. Multi vnũ corpus sumus in christo. Huius compassiõis exemplũ habemus Jere. xx. Quare de vulua egressus sum vt viderẽ laborẽ ⁊ dolorẽ. Jtem Tre. i. Attendite vniuersi populi ⁊ videte dolorẽ meũ. iuuenes mei ⁊ virgines mee abierunt in captiuitatẽ. s. diaboli eos per peccatũ miserabiliter captiuantis: ⁊ de captiuitate in horrendũ inferni carcerẽ ptrahentis. hoc aũt vehemẽtius est dolendũ q̃ iuuenes ⁊ virgines in quibus florere deberet innocentie pulchritudo a diabolo captiuant̃. Jtem exemplũ ↄdolendi fratribus vestris ostẽdit apl's Ro. ix. Tristicia mihi magna est ⁊ cõtinuus dolor cordi meo. optabã enĩ anathema esse a christo p fratribus meis. Attende quõ porci sibinuicẽ ↄdolentes mutuo se adiuuant si clamat vnus eorũ oẽs accurrũt percussum adiuuare: vel detentuz liberare nitunt̃: sed multi sunt sicut canes qui canẽ percussũ lacerãt persequunt̃ ⁊ mordent: ita si vnus peccauerit alij diffamant: ⁊ improperant: si in paupertatẽ deuenerit: clamant vilipendũt ⁊ derident. ⁊ siquid ei remanserit auferre moliunt̃: si diffamat̃ iniuste: alij statim fidem adhibent infamie: verba dissеminãt: multiplicant exaggerant ⁊ augmẽtant: si psecutionẽ patit̃ alij similiter psequunt̃. vñ psal. lxix. Quẽ tu pcussisti psecuti sunt: ⁊ sup dolorẽ vulnerũ meorũ addiderũt. Jtem est dolor deponendus: hic est dolor inuidie q̃ dolet quis de psperitate fraterna. sed de hoc dicemus infra diffusius capitulo de inuidia. Jtem est dolor sustinẽdus. hic est dolor aduersitatis tpalis. de quo Eccĩ. ij. Jn dolore sustine ⁊ in humilitate tua patientiã habe. huius exempluz habemus. ij. Mach. vi. De eleazaro qui tanq̃ miles strẽnuus p lege dei sustinẽs passionẽ dixit. Dñe qui habes sanctã scientiã manifeste tu scis q̃ cum a morte possem liberari. duros corporis sustineo dolores: scdm aiam vo ppter timorẽ tuũ libenter hoc patior. Jtem exemplũ euidentissimũ est de christo: de quo dicit̃ Ysa. liij. Uidimus eum ⁊ non erat aspectus ⁊ desiderauimus eum despectũ ⁊ nouissimũ viror virum dolorũ ⁊ sciẽtẽ infirmitatẽ: ⁊ quasi absconditus vultus eius ⁊ despectus. vñ nec reputauimus eũ: vere languores nostros ipse tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos reputauimus eum quasi leprosũ ⁊ percussũ a deo ⁊ hũiliatũ. si igit̃ p nobis dolores sustinuit multomagis p nobisipsis debemus nõ solũ patiẽter: imo etiã letanter sustinere dolores. Jtẽ si p incerta sanitate corporis post modicum moituri multa grauia sustinemus: quãtomagis p salute aie imortalis. Jtem inter ipsos dolores si ipsos ppter deũ voluntarie sustinemus: deus misericors mltas ↄsolatiões imittit. sicut ait ps. Scdm multitudinẽ dolor meor in corde meo ↄsolationes tue letificauerũt aiam meã. ⁊ apl's. ij. Corin. i. Sicut abũdant passiones christi in nobis. ita ⁊ p xpm abũdat ↄsolatio nr̃a. Jtẽ ad hoc mouere nos debet incõparabilis premij magnitudo. Nã expectatio premij minuit vim doloris. nõ sunt aũt ↄdigne passiões huius temporis ad futurã gloriã que reuelabit̃ in nobis Ro. viij. Jtẽ est dolor pertimendus scz dolor mortis corporalis. Naz sicut dicit apl's .i. Thes. v. Cũ dixerint pax ⁊ securitas tũc repentinus eis superueniet interitus. ecce q̃ aduentus mortis inopinatus est ⁊ incertus. Nihil enim morte certius: sed nihil incertius hora mortis: nihil venit velocius: nihil inuadit acrius: sicut dolor in vtero hñtis ecce q̃ dolor est grauissimus in partu ruptis carnibus vix egredit̃ fetus de ventre: sed in morte extrahit̃ aĩa de toto corpore. Et nõ effugient. ecce q̃ dolor ppetuus ⁊ ineuitabilis. attende q̃ periculosũ sit non preuidere sibi ante mortẽ: q̃ tunc dolores intolerabiles corpus excruciant peccata oĩa prius facta subito occurrentia cũ desperatiõe agende pñie animũ pturbãt: infernales pene ad quas aĩa se videt irremediabiliter descensurã: ineffabiliter ipsam terrent: tandẽ demones horribiles ⁊ crudeles eã expectantes infestant. Quid igit̃ faciet aĩa misera sic vndiq; obsessa. hec oĩa breuiter tangit psal. dicens. Circũdederũt me dolores mortis ⁊ torrentes iniquitatis cõturbauerũt me: dolores inferni circũdederũt me preoccupauerunt me laquei mortis. Hec ad presens sufficiant: q̃ infra dicemus latius de morte ⁊ de his que ad mortẽ ptinẽt. Jtẽ est dolor pcauẽdus. s. dolor supplicij infernalis. de hoc Baruch. ij. Nõ audierunt vocẽ tuã dñe ⁊ ecce mortui sunt in doloribus pessimis: mali sunt hi dolores ppter acerbitatẽ incõpabilẽ. Jbi eñ vlulabũt miseri sicut lupus in pedica ⁊ sicut canis qui excoriat̃. vñ Ysa. lxv. Serui mei laudabũt pre exultatione cordis: ⁊ vos clamabitis pre dolore cordis ⁊ pre ↄtritione spũs vlulabitis. Scdo peiores sunt hi dolores propter anxietatẽ imitigabilẽ. nulla eñ spes erit alleuiationis vel interpolationis. vñ apoc. xvi. Cõmãducauerũt linguas suas pre dolore ⁊ blasphemauerũt deũ celi pre doloribus ⁊ vulneribus suis. Jtẽ Jere. xxx. Jnsanabilis est dolor tuus pre multitudine iniquitatũ tuarũ. Tertio pessimi sunt ppter eternitatẽ interminabilẽ tunc cũ derisione dicet̃ illis. ambulate in lumine ignis vestri ⁊ in flãmis quas succendistis vobis in doloribus dormietis. hyronice dicta sunt q̃ nec ignis inferni lumen habet: sed est horribiliter tenebrosus nec reprobi in doloribus dormire poterũt nec requiẽ inuenire. vñ Jere. xv. dicit̃ in psona cuiuslibet dãnati. Quare factus est dolor meus ppetuus. Sequit̃ respon. Et pro q̃ plaga mea insurabilis renuit curari. vt poterũt semp dicere. hec oĩa initia sunt dolor. Matth. xxiiij. Quia dolores eor semp erũt quasi incipientes etiã post infinita secula nunq̃ puenientes ad finẽ. Ad sextuz scz qualiter oẽs hoĩes se debeant habere circa passionem tristicie. Notãdũ ẽ q̃ sicut docet apl's. ij. Corin. vij. Quedã ẽ tristicia scdm deũ quedã scdm seculũ prima laudabilis: scda vituperabilis. Circa primã debemus diligenter attendere: q̃ si iustus hõ sciret ⁊ vellet sapiẽter aduertere q̃ vndiq; sibi tot occurrerẽt cause tristicie: q̃ nunq̃ in vita presenti sine tristicia posset esse. Jnuenit enĩ hõ materiã et rõnẽ tristicie ⁊ respectu sui ⁊ respectu dei ⁊ respectu pximi. Primo quidẽ in seipso reperit ⁊ sensibiliter experit̃ rõnẽ tristicie q̃ puenit ex languore ↄditiõis: ex dolore cõpunctiõis: ex angore afflictionis. Ex languore quippe ↄditiõis primarie orit̃ tristicia magna valde: ⁊ eo maior quo insupabilis et inseparabilis est a nobis. vbiq; enĩ ⁊ semp circũferimus nobiscũ tristicie rõnẽ. Dicit̃ aũt oriri ex languore ↄditionis siue corruptionis. qñ ex pctõ primi hoĩs inest aĩe nr̃e languor quidã ⁊ debilitas: vt nec malo possim⁹ sicut vellemus resistere: nec bonũ desiderem⁹ sicut expediret agere: aut non sicut oporteret appetimus: ppter qđ in psona cuiuslibet nr̃m apl's ingemiscens exclamat dicẽs Ro. vij. Ego carnalis sum venũdatus sub peccato. nõ enĩ qđ volo bonũ hoc ago: sed qđ odi malũ illud facio. Jnueni igit̃ aliam legem volenti mihi facere bonũ: quoniã mihi malũ adiacet. Uideo igit̃ aliam legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis mee ⁊ captiuantẽ me sub lege peccati. Nõne ↄsiderata tali miseria: debet in nobis esse tristicia: vsq; ad mortẽ. Nã ⁊ xp̃s miserie nr̃e pie cõpatiẽs dicit Matth. xxvi. Tristis est aĩa mea vsq; ad mortẽ. Nõ enĩ ppter timorẽ passiõis pie ihesu tristabaris ppter quã pferẽdã veneras sed ppter nr̃am miseriã tristis eras. Jõ bñ dicit̃ Eccs. vij. Cor sapiẽtis vbi tristicia. in seipso inuenit rõnẽ tristicie: iõ in seipso debet cor suũ ↄuertere: vt ⁊ miseriã suã defleat ⁊ lãguorẽ suũ excutiat: malũ p posse suo caueat: et bonũ agere nõ tepescat. hanc miseriã suã psal. lamentabiliter deplorãdo dicebat. Miser factus sum ⁊ curuatus sum vsq; in finez tota die ↄtristatus ingrediebar: qm̃ lũbi mei impleti sũt illusiõib⁹ ⁊ nõ est sanitas ĩ carne mea. miser factus sũ. inqt. Miser est q̃ qđ desiderat nõ habet: ⁊ nõ desiderat qđ deberet: ⁊ mlta sibi eueniũt que nõ vellet. Qui nõ assequit̃ qđ delectet ⁊ pati cogit̃ quod mo-

lesset qui ꝓfecta sibi negligit vel ꝯtēnit: ⁊ nocia ꝯcupiscit. Ois hō qui hec oīa experit' in se debet dicere cum dolore: miser factus suz Et incuruatus sum inquit. s. ad inferiora adeo inq̄ȝ incuruatus vt non rectus incedere nec ad opus bonū expedite ꝓcedere: nec sursū respicere: id est celestia valeam ꝯtemplari. vnde dicebat manasses rex. ij. Paral. vlt. Incuruatus sum multo vinculo ferri et non est respiratio mihi. ꝓpter hoc bn̄ subdit' in auctoritate premissa. tota die: id est toto tpe vite mee. contristatus: id est de predicta miseria ꝯturbatus ingrediebar in cor meū: ad status mei pericula explorādum ⁊ meā miseriā deplorandū: ⁊ merito ꝯdebeo tristis esse: qm̄ lūbi mei impleti sunt illusionibus: frequēter immissis a demone: ⁊ nō est sanitas in carne mea: id est sustineo tentationes a carne. Secūdo prouenit in nobis tristicia ex dolore cōpunctiōis. de qua dicit apl's. ij. Corin. vij. Contristati estis ad penitentiā. bona est tristicia que deo cedit ad honorē ⁊ aīe prouenit ad salutē: q̄ sit ad gloriam dei. dicit' Baruch. ij. Anima que tristis est sup magnitudine mali. id est peccati cōmissi. ⁊ incedit curua ⁊ in infimis: id est curuata ceruice superbie tenet se in infimis humilitatis. infima se pre ceteris reputando: ⁊ infima humilitatis opera exercendo: ⁊ oculi deficientes pre lachrymis ꝯtritionis: quo ad se cōpassiōis quo ad ꝓximū deuotionis quo ad deū. ⁊ aīa esuriens: id est ardenter desiderans opera bona facere: meritū acquirere: diuinā dulcedinē pregustare: ⁊ ad eterne vite gaudia peruenire. talis inquā aīa dat tibi gloriā ⁊ iusticiā dn̄o qm̄ iusticiā exercet de seipsa. satisfactionem de peccatis ꝓprijs exoluendo ⁊ honorē dei in oībus suis operib' intendendo. sic ergo patet q̄ hec tristicia sit ad gloriā dei. Item q̄ hec tristicia sit ad salutē aīe testatur apl'us. ij. Corin. vij. dicens. Que sm̄ deū est tristicia pniam in salutē stabilez operat'. bona est tristicia que a deo infundit'. que sm̄ deum mouet'. ꝓpter deū operatur: ad deum ordinat': ⁊ a deo eternaliter remunerat'. Ista operatur pniam: id est satisfactionē ꝯdignā in salutez stabilē. i. salutē aīe non corporis: q2 illa non est stabilis sed breuis mutabilis ⁊ incerta. Tertio ꝓuenit in nobis tristicia ex angore afflictionis. sane multiplex est in nobis afflictio cordis ⁊ corporis: id est tentationes tribulationes angustie oppressiones ⁊ penurie sollicitudines ⁊ labores ⁊ alia multa sine quibus non agitur vita presens. Ideo dicit'. j. Pe. j. Exultabitis modicū nunc si oportet ꝯtristari in varijs tentationibus ⁊c̄. exultabitis inq̄ȝ: si oportet peccato ꝓmerēte dei iusticia exigente ex sapia ordinante et clementia faciente. oportet ergo significat necessitatē ineuitabilē. tristari nunc: designat tēporis breuitatē: modicū denotat leuitatē: qd̄ aūt modicum est ⁊ leue tribulationis nostre: eternū glorie pondus operat' in nobis. ij. Corin. ⁊ Ro. viij. Non sunt ꝯdigne passiones huius tpis ad futuram gloriā que reuelabit' in nobis: vere non sunt condigne nec cōparabiles passiones huius temporis ad peccatū qd̄ remittit': ad gratiā que infundit' ad meritū qd̄ acquirit'. ad ꝯsolationem que īmittit' ad eternā penam que euadit'. ad futurā gloriā que ꝓmittit' in varijs tentationibus: siue sint a deo ꝓbante vt approbet: siue ab hoīe molestante: siue a carne instigante: siue a demone infestante. Oīa mala que hic patimur tentationes quedā sunt: quibus ꝓbat' virtus nostra vel vitiū. nunc enī est tempus ꝓbationis: tunc: id est in futuro erit tempus ꝓfessionis. sicut naq̄ȝ in religione nouicij. primo ꝓbant' anteq̄ȝ ꝓfiteant': sic nos ī vita presenti ꝓbamur: in qua ꝓbatione si bn̄ humiliter ⁊ deuote vixerimus: recipiemur in sacrū collegiū ⁊ gloriosū ꝯsortiū beatoꝝ. si aūt indeuoti indisciplinati. inobedientes ⁊ rebelles diuine voluntati fuerimus abijciemur ⁊ turpiter expellemur. magnā ergo gratiā facit deus hoī quē in tribulatione probat vt approbet ⁊ approbatū recipiat in collegiū beatoꝝ. vnde dicit'. j. Pe. ij. Hec est grā si ꝓpter ꝯscientiā dei: id est ꝯscientiam bonā diuinitus informatā ⁊ a deo per gratiā inhabitatā: vel ꝓpter ꝯscientiā dei: id est in tentationē honoris diuini sustinet qs patienter sine murmure tristicias. id est tribulationes que sunt occasio ⁊ materia tristicie. Aduertendū est aūt q̄ tristicia q̄nq̄ȝ scilicet est motus quidā precedens iudiciū rationis: ⁊ isto mō bene est tristicia in viris iustis: ⁊ fuit etiā in christo. sicut dicit' Math. xxvj. Cepit ꝯtristari ⁊ mestus esse: ⁊ sic est passio subuertens iudiciū rationis: ⁊ sic non cadit in virū iustū. sicut dicit' Prouer. xij. Nō contristabit iustum quicq̄d ei acciderit. vn̄ Thob. j. dicit'. Nō est ꝯtristatus ꝯtra deū q̄ plaga cecitatis euenerit ei. Et de christo dicitur Ysa. xlij. Nō erit tristis neq̄ȝ turbulentus. Itē occurrūt nobis occasiōes tristicie si ꝯsideremus ea que sunt ad ꝓximū. videmus enī frequēter amicos nr̄os ⁊ ꝓximos delinquētes aduersa sustinētes vel de vita decedentes. Debemus aūt correctionē delinquētibus cōpassionē sustinētibus affectionē decedentib'. Est ḡ tristicia correptiua delinquētiū: cōpassiua sustinētiū: ⁊ deploratiua decedētiū est inq̄ȝ tristicia correptiua delinquētiū. Nā videntes ꝓximū delinquere vel audientes deliquisse: debemus cū ex charitate corripere. sicut aīt sapiens Ecclī. xix. Corripe amicū. sepe enī fit cōmissio. Idē corripe amicū: ne forte nō intellexerit: ⁊ si intellexerit ne forte iteret. Hec aūt correptio lȝ ꝓcedat ex dulcedine charitatis: tn̄ frequēter expedit eam fieri cum quadam tristicia: id est austeritate vultus ⁊ pondere verboꝝ ⁊ efficacia sermonis: vt ostendat' zelus ad eum qui corripit': ⁊ displicētia peccatoꝝ. Nā si molliter ꝓferat' verbū correptionis ⁊ tepide: nō mouet ⁊ penetrat animū delinquētis. vn̄ nec erubescit de preterito nec metuit de futuro. Peccant ḡ qui videntes ꝓximū delinquentē rident ⁊ vident' applaudere: vel cū risu ⁊ quadā verboꝝ mollicie corripiūt: ex timore videlicet aut aut fauore. Ideo dicit' Eccl's. vij. Melior est ira risu. qm̄ p tristiciā vultus: corripit' animus delinquentis. Corripiens ergo tristiciam vultus ostendat: id est displicentiā peccati: vel si forte corripere nō audeat ꝓpter ꝑsone magnitudinē vel status celsitudinē: saltē tristiciā vultus ostendat in signū displicentie: q2 sic corripit' animus delinquētis. vn̄ Prouer. xxv. dicit'. Uentus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguā detrahētē. Sicut enī cū aliquis detrahit alijs si rideant auditores: ostendūt sibi detractoria verba placere: ⁊ ex hoc prebent detractoribus audaciā detrahendi. sic ecōtra ostendendo tristiciā vultus exprimūt audaciā obloquēdi ⁊ ita est etiaz de alijs peccatis. hec ergo tristicia correptiua delinquētiū. Itez est tristicia cōpassiua sustinentiū. Nā sm̄ aplm̄. si patit' vnū mēbrū cōpatiunt' alia mēbra. Et si corporib' patientiū ꝓximoꝝ debem' cōpati q̄tomagis aīabus eoꝝ: vtpote cū videmus aīas christi sanguine redemptas peccare ⁊ ad dānationē currere: quas tn̄ retrahere non valemus. Ideo dicebat apl's zelo charitatis accensus Ro. ix. Tristicia mihi magna est ⁊ dolor ꝯtinuus cordi meo. optabam enī ipse anathema esse a christo ꝓ fratribus meis saluandis. s. vel iuuandis: id est optabā si sine peccato posset optari: q̄ ad tēpus in vita videlicet vel post mortē separer a dn̄o ihesu christo: vt illi nō separent' eternaliter. Simile habem' Exo. xxxij. Nā cū peccassent filij israel in deserto vitulū ꝯflatilē adorando. videns moyses iraz dn̄i grauiter ꝯtra eos accensam: orando dicebat. Obsecro dn̄e peccauit populus tuus peccatū magnū: aut dimitte eis noxam hanc: aut dele me de libro tuo quez tu scripsisti. Aut etiam ipse christus Matth. xxvj. Tristis est aīa mea vsq̄ȝ ad mortē. O dn̄e ihesu vn̄ ꝓuenit tibi ista tristicia. Nūquid ex timore passionis instantis. absit hoc a cordibus fideliū cogitare. Nō enī ꝓpter timorē passionis ad quā ꝑferendā veneras: ⁊ quā ꝓ salute nostra summo desiderio optabas tristis erat aīa tua sanctissima: sed de dānatione pessimi ꝓditoris: de lapsu aploꝝ: de perfidia iudeoꝝ: de ingratitudine falsoꝝ christianoꝝ. Heu quot hodie nobis occurrūt cause tristicie qui tot pauperes videmus quotidie grauari temporaliter affligi corporaliter: angustiari mentaliter: insup innumerabiles aīas dei timore relecto sue salutis īmemores multiplicare flagitia ⁊ precipitanter currere ad eterna supplicia. Item est tristicia deploratiua mortuoꝝ: ⁊ ista quodāmodo naturalis est. Naturale enī est q̄ hō de separatione dilecti doleat: cui viuenti conuiuere se gaudebat: nec est possibile quin caro sentiat diuisionē carnis: id est quin carnalis sensualiter sentiat separationē ꝓximi cōiuncti sibi mentaliter: vel carnaliter attinentis. ꝓcedit ergo hec tristicia ex radice carnalis affectionis: sed officio rationis est mediocriter temperanda: sicut docet sapiens Eccl'i. xxxviij. Fili in mortuū produc lachrymas et affectiōe: ⁊ quasi dira passus incipe plorare scilicet sine fictione ꝯtra multos qui se plorare fingunt vt videant' amici fuisse defuncti: sed ille lachryme vel false sunt: q2 non procedunt ex amore vel dolose: procedentes ex gaudio non dolore. Sequit'. Et scd̄m iudicium contege corpus illius. Scd̄m iudiciū inq̄ȝ id est sm̄ discretionem: ⁊ sm̄ approbatam consuetudinē patrie: ⁊ sm̄ modū facultatis sue: ⁊ sm̄ dignitatē persone defuncte. Et non despicias sepulturam ipsius. Curandū est enim q̄ sepeliat' vbi sepulturā elegit: vel in sepulchris maioꝝ: id est ꝓgenitoꝝ suoꝝ: vel vbi maius adiutoriū suffragioꝝ habebit. Hoc aūt vltimū in electiōe sepulture ꝑncipalit' est curādū. Propter delaturā aūt: id est ne alij te accusent de inhumanitate ⁊ remisso amore. Amare fer luctū illius vno die: ⁊ ꝯsolare ꝓp' iusticiā dei. Lenit' volūtati debet volūtas hoīs ꝯformari. a q̄ si sm̄ rōnis iudiciū dissonaret peccaret: vn̄ ⁊ si sm̄ motū sensualitatis nō posset hoī placere mors amici tn̄ sm̄ iudiciū rōnis ⁊ deliberatiuū motū volūtatis debet sibi non displicere. hec est enī sn̄ia dei iusta: id est iuste ꝓpter pctm̄ inflicta vt de mūdo isto nō nisi p mortis angustiā trāseam'. vn̄ dicit Greg. amicoꝝ nos amissio tāto

debet tolerabilius cōtristare quanto amissuros nos illos conditio mortalitatis exposcit. Itē cōsolare ꝓpter iustitiā defuncti. Nā quāto melius vixit ⁊ maioris meriti fuit tanto minus est dolendū. Quāto vō deterioris vel infamioris vite fuit: tanto vehementius est lugendū. vñ sequit̃ hic statim. ⁊ fac luctū sm̃ meritū eius vno die vł duobus. Et prima Thes. iiij. Non cōtristemini sicut ceteri qui spē nō habent. qui enī non sperant de salute defuncti. magnā habent causā ⁊ materiā diutius ⁊ vehemētius lamētādi. sed sunt nōnulli qui nō lugent mortuos: sed seipsos nō cōsiderantes bonitatē vite: sed vtilitatē psone neq; cogitantes de penis quas mortui habent sustinere post mortē: deflent amissionē bñficioꝝ auxilij vel bonoris antea perceptoꝝ: vel in posterū speratoꝝ. nec recogitāt quō possint eos elemosynis ieiunijs ⁊ orationib' adiuuare. sed quō bona eoꝝ poterūt obtinere. vbi dictū est supra. Cōsolare ꝓpter iustitiā alia littera cōmunior est ꝓpter tristiciā. ne. s. absorbearis nimia et imoderata tristicia. a tristicia enī festinat mors aīe ⁊ corporis ⁊ cooperit virtutē: id ē facultatē bñ agēdi: ⁊ tristicia cordis flectit ceruicē: id est debilitat potētiā sustinēdi. Vnde cōs ergo ꝙ imoderata tristicia abbreuiat vitā corporis: ⁊ inducit mortē aīe: generat accidiā. ⁊ causat impatientiā. Ideo cōsequēter hortat̃ sapiens ibidem Ne dederis in tristicia cor tuū: id est nō sequaris tristicie passionē nec desolatiōis imperiū ꝓsequaris: sed repelle eā a te. Modū aūt repellendi docet optime cū subiūgit. Memēto nouissimoꝝ: id est mortis tue. Futuri iudicij: in quo sm̃ facta tua recipies. Infernaliū tormentoꝝ: ne incurras. Celestiū gaudioꝝ: ne p imoderatā tristiciā illa perdas. Sequit̃. Neq; enī est cōuersio: id est ille nō cōuertet̃ seu reuertet̃ ad te: s; tu ibis ad eū. Sicut ait dauid de filio suo mortuo. Nunqd potero eū reuocare amplius. ego vado magis ad eū. ille vō nō reuertet̃ ad me. Sequit̃. Et huic: id est mortuo nihil ꝓderis: teipsū imoderate p tristiciā affligēdo: ⁊ teipsū pessimabis qr ⁊ corpus tuū pessime grauabis ⁊ aiam dāmificabis pessime vł dānabis. Eccī. xxx. Multos occidit tristicia ⁊ nō est vtilitas in ea. Itē occurrūt nobis cause tristicie: si cōsideremus ea q̄ sunt ad deū. Nam in deuotis cordibus ꝓuenit tristicia ex recordatione dñice passionis: ex emulatione diuine dehonoratiōis: ⁊ ex ꝓlongatione optate possessionis. Primo quidē in nobis debet esse tristicia ex recordatiōe dñice passiōis. Nā cū in eo fuerit tristicia iminēte passiōe: sicut ipse testat̃: tristis est aīa mea vsq; ad mortē nō fuit i eo ex timore passionis: qr nō timebat ꝓculdubio sed optabat: sed inter alias rōnes tristicie: fuit vna ingratitudo nostra: qr videlicet tm̃ bñficiis nec digne recognoscimus nec deuote recolimus: nec grās agimus: vt debemus. vñ in psal. cōquerit̃ dicens. Sustinui. i. expectaui qui simul cōtristaret̃ ⁊ nō fuit qui cōsolaret̃ ⁊ non inueni Igit̃ si pius dñs sup ingratitudine nostra tristis erat vsq; ad mortē: ⁊ nos sup indeuotione nostra ⁊ ingratitudine tristes esse debemus. Eius itaq; tristiciā studeamus nobis assumere ⁊ deuotione fideli totā in nobis sue passionis tristiciā excitare. sic ait aīa deuota. Tren. iij. Memoria memor ero: ⁊ tabescet in me aīa mea. Et ps. dicit. Quasi lugens ⁊ contristatus sic humiliabar. Attende ꝙ dñs discipulis de passione sua tristibus ⁊ inuicē cōferentibus iunxit se mediū ⁊ cōsortē. sicut dicit̃ Luce. xxiiij. ⁊ ait. Qui sūt hi sermones quos cōfertis adinuicē ambulantes: ⁊ estis tristes scripturas q̄ de ipso erant aperuit: mētes nr̃as interius illustrauit: ⁊ ad amorē suū vehemētius inflāmauit. Sicut ipsi testant̃ dicentes. Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis dū loqueret̃ in via: ⁊ aperiret scripturas sic ⁊ nobis pie suā passionē recolētibus: ac de ea cū aliis vel in corde nr̃o cōferentibus se dignāter associat: mētes illuminat ⁊ inflāmat. Hec ergo tristicia quā in nobis assumimus ⁊ excitare satagimus: in gaudiū cōmutat̃. Sicut ipse discipulis suis promisit Iob. xvj. Vos tristabimini: sed tristicia vestra vertet̃ in gaudiū. Itē est tristicia ꝓueniēs ex emulatiōe diuine dehonoratiōis: qr videlicet leges eius lacerant̃: ꝓcepta negligunt̃: cōsilia cōtēpnunt̃: nomē eius blasphemat̃: ⁊ honor ei debitus cōculcat̃: ac p cōsequēs aīe suo sanguine precioso redēpte dānant̃. vñ Iohā. xvj. discipulis suis ait. Amē amē dico vobis: qr plorabitis p mea dehonoratiōe: ⁊ flebitis: p aīaꝝ dānatiōe: mūdus aūt gaudebit: gaudio quodā insano: sicut freneticus ridet ⁊ gaudet: medicus aūt luget: sic ꝓfecto mūdani peccatores gaudēt in falsa felicitate ⁊ ꝓsperitate mūdana: nō aduertētes ꝙ in pūcto ad inferna descendūt. vos aūt cōtristabimini. Huius tristicie exemplū habem' notabile prima Esdre. ix. vbi dicit̃ q cū ipsi esdre nūciatū fuisset filios israel cōtra legē dei vxores alienigenas accepisse: scidit vestimēta sua: ⁊ euulsit capillos capitis sui in signū vehemētissimi doloris. Dolebat enī tā de trāsgressiōe diuine legis q̄ de offensa dei: q̄ etiā de dānatiōe: id est dānabili

petō ppl'i sui. vñ dicit̃ ibi. Ego sedebā tristis vsq; ad sacrificiū vespertinū. Et sequit̃. Et in sacrificio vespertino curuaui genua mea: ⁊ expādi man' meas ad dñm: ⁊ dixi dñe deus meus cōfūdor ⁊ erubesco leuare faciē meā ad te: qm̄ iniqtates nr̄e mltiplicate sūt sup caput nr̄m: ⁊ delicta nr̄a creuerūt vsq; ad celū: id ē vsq; ad tue maiestatis cōtēptū. Itē est tristicia ꝓueniēs ex subtractiōe diuine cōsolatiōis. Aīa nāq; sancta diuine dilectiōis igne succēsa: feruenter desiderat deū habere p̄sentē: siue in pñti vita p experimētalē gustū suauitatis interne: siue in futuro p adeptionē felicitatis eterne sicut ait Psal. Quē admodū desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ: ita desiderat aīa mea ad te deus. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū: qñ veniā ⁊ apparebo an̄ faciē dei ⁊c̄. Et qr deus dispensatiue p̄sentiā suā qñq; subtrahit: vt ardenti' appetat̃: excitet̃ deuotio ⁊ meritū augeat̃ iō húiliter cōquerēdo dicit idē psal. Quare oblitus es me: ⁊ qre tristis incedo dū affligit me inimicus. sed qr ꝓpter vtilitatē nr̄aꝝ sic se subtrahit. Iō dicit̃ Ioh. xvj. Vado ad eū qui me misit: id est pñtiā meā corporalē subtraho sed qr hec locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vestrū: sed ego dico vobis: expedit vobis vt ego vadā. Sicut aūt expediebat aplis ꝙ xp̄s suā pñtiā corporalē subtraheret: vt. s. spūalius ⁊ sublimius ipsū amare discerēt ita nobis expedit ꝙ deus aliqñ se a nobis q̄si subtrahere videat̃: vt nō ꝓpter breuē ⁊ momētaneā delectationē que de ipso sentit̃ multū exiliter in pñti q̄ramus eū: sed ꝓpter imensam ineffabilē ⁊ eternā. Est igit̃ in nobis tristicia qñ se spūaliter subtrahit in pñti: sed maior est qr ad fruitionē eius felicē puenire differimus in futuro. Sic ergo declaratū est ꝙ multiplex est causa tristicie sm̃ deū que est laudabilis. Cōsequēter videndū est de tristicia que est sm̃ seculū ⁊ est culpabilis. Hoībus aūt mūdanis filij huius seculi multiplex occurrit causa tristicie. quotiēs. s. vnusquisq; nō pōt assequi qō q̄rebat: vel amittere cogit̃ qō habebat. Orit̃ aūt q̄nq; tristicia: ex timore supbie: vel ex liuore inuidie: vel ex furore iracūdie: vł ex languore accidie: vel ex ardore auaricie: vel ex dolosa simulatione: vel ex eterna desolatiōe. Orit̃ ergo tristicia in ambitiosis ex timore supbie qñ. s. qō appetūt adipisci nō possunt: sicut luculent̃ apparet i quotidianis exēplis. Euidētissimū aūt exēplū. j. Mach. vj. vbi dicit̃ ꝙ cū audisset rex Antyochus ꝙ deuict' esset eius exercitus spoliatus ⁊ fugatus turpiter a iudeis: expauit rex ⁊ cōmotus est valde: ⁊ decidit in lectū: ⁊ incidit in languorē pre tristicia: qr nō est factū sicut cogitabat: ⁊ renouata est in eo tristicia: ⁊ arbitratus est se mori. Sequit̃. Recessit somnus ab oculis meis: ⁊ cōcidi ⁊ corrui corde pre sollicitudine: ⁊ dixi in corde meo in quātā tribulationē deueni: ⁊ in quos fluctus tristicie in qua nūc sum. De supbia ⁊ elatione istius dicit̃. ij. Mach. ix. Videbat̃ etiā sibi fluctibus maris imperare: supra humanū modū supbia replet': ⁊ montiū altitudines in statera appendere ⁊ sydera celi cōtingere se arbitrabat̃. Tales ergo replent̃ merore tristicie qñ non possunt qō appetunt obtinere. Item oritur ex liuore inuidie. nam inuidia est tristicia felicitatis aliene. vñ Gen. iiij. dixit dñs ad chaym q̄ inuidia torquebat̃. Quare iratus es: ⁊ cur cōcidit facies tua. Item Nee ij. dicit̃. Contristati sunt sanaballath ⁊ thobias: qr venisset homo qui quereret ꝓsperitatē filioꝝ israel. de hoc dicet̃ diffusius infra capitulo de inuidia. Item oritur tristicia ex furore iracundie: ⁊ qr ira qñq; solum cōsistit in corde: qñq; prorumpit exterius in sermone: qñq; vō demonstrat̃ in opere. Ideo dicit̃ Ecclesiastici. xiiij Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo: q̄tū ad iram que demonstrat̃ in verbo: ⁊ non est stimulatus tristicia delicti: q̄tum ad iram que demonstrat̃ in opere. felix qui non habuit animi sui tristiciā: q̄tum ad iram que consistit in corde. vide infra diffusius de ira. Item oritur tristicia ex languore accidie. nam accidia est quedā tristicia spiritus ⁊ languor mentis. vñ Matth. xxvj. dicit̃. Inuenit ihesus discipulos suos dormientes pre tristicia. Itē oritur tristicia ex ardore auaritie sicut dicit̃ Eccs. v. Quid prodest auaro ꝙ laborauit in ventū: cunctis diebus comedit in tenebris: ⁊ in curis multis: ⁊ in erumna atq; tristicia. Ecce ergo ꝙ tristicia inseparabiliter comitat̃ auaritiā: ⁊ acquirēdo diuitias: ⁊ in possidēdo: ⁊ in vtendo: ⁊ in custodiendo. Qr aūt in dimittendo vel amittendo tristiciā habeat cupidus vel auarus. patet Matth. xix. vn' adolescēs ait ihesus. Magister bone quid boni faciā vt habeā vitam eternā. ⁊ cū dixisset ei ihesus. Si vis pfectus esse vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus ⁊ cetera. Cū audisset adolescēs vba hec abijt tristis. erat enī multas possessiōes habēs. Itē oritur tristicia ex dolosa simulatiōe. Solēt enī hipocrite simulare maturitatē: honestatē: maciē: ⁊ tristē faciē eū pallore: vt videant̃ ieiunijs: vigilijs: ⁊ austeris abstinētijs macerari: sic dr̄ Matth. vj. Cū

iciunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. exterminant enī facies suas vt appareant hoībus ieiunātes. Amen dico vobis receperūt mercedē suā. De oībus predictis tristicijs verū est qđ dicit apl's.ij. Corin.vij. Seculi tristicia mortē operat̃. Tandē oritur tristicia ex immensa desolatione: que inseperabiliter incessanter: ꝛ eternaliter est in reprobis in inferno. sicut dicit̃ Sap.v. Lassati sumus in via iniquitatis ꝛ perditiōis: ambulauimus vias difficiles. viā aūt dñi ignorauimus: qđ nobis ꝓfuit supbia: ꝛ diuitiarū iactantia qđ cōtulit nobis: transierūt oīa tanq̄ vmbra. Sequit̃. In malignitate aūt nostra ꝯsumpti sumus talia dixerūt ī inferno hi q̄ peccauerūt. Similia verba dicebat ille superbissimus antyochus qui etiā in hoc mūdo sic est atrociter cruciatus: vt infernus eius dū adhuc viueret fuerit inchoatus. In quātā inquit tribulationē deueni: ꝛ in quos fluctus tristicie: quasi diceret. ꝛ tribulatio quam patior erat mihi inopinabilis seu incredibilis: ꝛ fluctus tristicie qui in me diruerunt: ꝛ oppresserūt me: cooperuerūt: obruerūt: ꝛ submergūt: sunt inestimabiles ꝛ ineffabiles ꝛ interminabiles. Quare vō in tantā tristiciā inciderit recognoscit ꝛ peccata sua: sed tarde ꝛ inutiliter confitet̃ dicens. Reminiscor maloꝝ que feci ꝛc. cognoui ergo q̄ ꝓpterea inuenerūt me mala ista ꝛ ecce pereo tristicia in terra aliena. Attende q̄ dicit pereo nō dicit perij quasi sit preteritū nec peribo quasi futurū: sed pereo semp presens: q2 dānatio semp est p̄sens impijs in inferno: ꝛ quasi semper in inchoando.

De gaudio. DIS. XXIIII.

Einde ꝯsiderandū est de gaudio. Sciendū aūt est q̄ gaudiū et delectatio differūt: sicut magis cōmune ꝛ minus cōmune. Delectatio enim esse potest de oībus que ꝯcupiscimus: siue sm̄ sensum: siue sm̄ rōnē. gaudiū aūt ꝓprie nō est nisi de his que sm̄ rōnē appetimus. Vn̄ in brutis aīalib⁹ bn̄ est delectatio nō aūt gaudiū. in habentibus vō rōnē de oībus de quibus pōt esse gaudiū. pōt esse delectatio: sed nō ecōuerso. Nūq; enī aliquis sentit delectationē sm̄ corpus: de qua tn̄ nō gaudet sm̄ rōnē. ꝛ sic patet q̄ delectatio est in plus q̄ gaudiū. Sciendū aūt qualiter nos habeam⁹ et habere debeamus circa passionē seu affectionē gaudij. Notandū est q̄ multiplex est gaudiū. Est enī gaudiū respuendū. s. gaudiū mundanoꝝ: ꝛ gaudiū ꝯseruandū. s. gaudiū iustoꝝ ꝛ gaudiū appetendū. s. beatoꝝ. Primū est respuendū: q2 secū habet annexā vanitatē. vn̄ nō est verū gaudiū: sed sophisticū. de hoc dicit̃ Job.xx. Gaudium hypocrite ad instar puncti. Itē habet admixtā anxietatē. Joel.i. Cōfusū est gaudiū a filijs hoīuꝫ. plus enī est ibi de labore: sollicitudine: ꝛ tedio q̄ de bono. vn̄ nō est purū gaudiū: sed multis ꝯtrarijs sociatū. Itē habet sociā fatuitatē. sepe enī fiūt in istis gaudijs multe fatuitates q̄ aľs non fierent. ꝛ q̄n redit hō ad ꝯscientiā suam: non inuenit ibi nisi fatuitatē. Prouer.xv. Stulticia gaudiū stulto. Itē frequēter habet secū iniquitatē. gaudent enī aliqui de simpliciū oppressione. Ysa.xxxij. Gaudiū onagroꝝ pascua gregū: id est gaudēt supbi diuites se rapere bona de quibus pasci deberent simplices: tale fuit gaudiū iudeoꝝ qui de traditione christi gauisi sunt: ꝛ pacti sunt pecuniaꝫ se daturos Matth.xiiij. Alij de ruina vel de infortunio ꝓximoꝝ. contra qđ ait sap. Prouer.xxiiij. Cū ceciderit inimicus tuus ne gaudeas: ꝛ in ruina eius ne exultet cor tuū: ne forte videat dñs ꝛ displiceat ei. Ideo Job.xxxj. Si gauisus sum ad ruinā eius qui me oderat: quasi diceret non. Alij de morte. Cōtra qđ Eccli.viij. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: q̄n oēs morimur. Alij enā qđ longe deterius est de iniquitatib⁹ suis gaudent. sicut scriptū est Prouer.ij. Letant̃ cū malefecerint: ꝛ exultant in rebus pessimis. sed sicut Prouer.xix. dicit̃. Qui gaudet in iniquitate. denotabit̃ id est diffamabit̃: vł infamis efficiet̃: vel denotabit̃ id est de nota seu scriptura libri vite delebit̃. Alij inique agentibus ꝯgaudent adulando qđ est ꝯtra deū ꝛ charitatē. Quia sicut ait apl's.i. Corin.xiij. Charitas nō gaudet iniq̄tate: congaudet aūt veritati. Hec oīa predicta gaudia malo fine ꝯcludunt̃. sicut dicit̃ Prouer.xiiij. Extrema gaudij luctus occupat. Itē post illud Job.xxj. Tenēt tympanū ꝛ cytharā gaudēt ad sonitū organi. Sequit̃. Ducūt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna descendunt. ad vitandū tam horrendū finē hortat̃ apl's.i. Corin.vij. Qui gaudēt tanq̄ non gaudentes: ꝛ qui emūt tanq̄ nō possidentes: et qui vtunt̃ hoc mūdo tanq̄ non vtant̃. Et Jacob.iiij. Risus vester in luctū ꝯuertat̃ ꝛ gaudiū in merorē. Itē Jere.xlv. dictū est ad baruch. Ecce quos edificaui ego destruo: ꝛ quos plātaui ego euello: ꝛ tu queris tibi gaudia: noli q̄rere.

De gaudio spūali.

Dicto de gaudio mūdiali. Sequit̃ dicēdū de gaudio spūali: qđ etiam est multiplex. prouenit enī gaudiū spūale. Ex dolore ꝯtritionis: ex feruore delectationis: ex merore cōpassionis: ex puritate cōsciente: ꝛ bonoꝝ operū executione: ex amore iusticie: ꝛ maloꝝ punitione: ex tentationū ꝛ tribulationū passione. Est aūt gaudiū ꝓueniēs ex dolore ꝯtritionis. de quo dicit̃ Prouer.xiiij. Cor qđ nouit amaritudinē aīe sue in gaudio eius non miscebit̃ extrane⁹ id est diabolus: vel hō malignus. Deus enī ꝛ tota celestis curia cōgaudent ei: sicut expresse dicit̃ Luce.xv. De oue perdita quā dñs ꝑ deuia queq; requirit: ꝛ si īuenerit eā: imponit in humeros suos gaudēs. Sequit̃. Gaudiū mai⁹ erit ī celo sup vno peccatore pniam agēte: q̄ sup nonagintanouē iustis q̄ nō indigent pnia. Tota etiā militans ecclia cōgaudere debet. sicut dicit̃ Luce.xv. de filio ꝓdigo reuertēti. Epulari ꝛ gaudere oportebat: q2 frater tuus hic mortu⁹ fuerat ꝛ reuixit: perierat ꝛ inuentus est. Quantū ergo gaudere debet penitens de sua ꝯuersiōe cū inde gaudeat deus altissimus: humilitas iustoꝝ hoīuꝫ: necnō etiam sublimitas angeloꝝ. Debet aūt gaudere penitens sicut eger de curatione sua: obsessus de sua euasione: dānatus ad mortē de sua liberatiōe. Mirū est aūt q̄ de dolore gaudiū. de amaritudine dulcedo: ꝛ de timore securitas oriat̃.

Itē est gaudiū ꝓueniēs ex feruore dilectiōis. sicut docet apl's.i. Corin.xij. Si patit̃ inquit vnū mēbrū cōpatiunt̃ oīa mēbra: siue gloriat̃ vnū mēbrū ꝯgaudent oīa mēbra. Itē Ro.xij. Gaudere cū gaudentibus flere cū flentibus. Itē est gaudiū ꝓueniēs ex memore cōpassionis: id est ex memoria diuine passionis: cū amaritudine recordate: orit̃ gaudiū deuotiōis. sicut dicit̃ Ysa.xij. Haurietis de ꝓfundo mysterio diuine pietatis. Aquas. i. abundantiā lachrymarū in gaudio deuotiōis. De fontibus. i. de vulneribus abundāter sanguinē semel ꝓducentibus: indeficienter vō gratiam ꝓmerentibus. Saluatoris. i. christi. Itē baruch.v. Gaudētes in dei memoria. Itē est gaudiū ꝓueniēs ex puritate ꝯsciētie ꝛ bonorū operū executiōe. Quātū ad primū dicit̃ Eccli.xxx. Non est census sup censum salutis corporis: ꝛ nō est oblectamētū sup cordis gaudiū. Item Ro.xiiij. Non est regnū dei esca ꝛ potus: sed gaudiū et pax in spūsancto: q̄tū ad scōm potest intelligi illud Eccli.i. Religiositas custodiet ꝛ iustificabit cor: iocūditatē ꝛ gaudiū dabit. Itē est gaudiū ꝓueniēs ex amore iusticie ꝛ punitiōe maloꝝ. de hac ait sap: Prouer.xxj. Gaudiū est iusto facere iudiciū q̄n. s. exercet̃ iusticia: nō ex libidine vindicte sed ex amore iusticie: sine qua respublica nō posset stare: ꝛ pauor operantibus iniquitatē. De iusticia enim gaudēt iusti ꝓpter vtilitatē reipub. sicut ait Psal.lvij. Letabit̃ iustus cū viderit vindictā. Mali aūt videntes vel audientes iusticiā exerceri terrent̃. vt ex terrore pene ꝛ si nō ex amore dei vel iusticie desistant a malis: ꝛ a suis prauis voluptatibus cōpescant̃. Itē est gaudiū ꝓueniēs ex tolerantia passionū. Jaco.i. Oē gaudiū existimate: cū in tentatiōes varias incideritis: scientes q̄ ꝓbatio fidei vestre patientiā operat̃. patientia aūt opus ꝑfectū hꝫ. Itē Ro.xij. Spe gaudentes in tribulatiōe patiētes. Itē Marci.v. Beati estis cū maledixerint vobis hoīes: ꝛ ꝑsecuti vos fuerint: ꝛ dixerint oē malum aduersū vos mētientes ꝓpter me gaudete ꝛ exultate: qm merces vestra copiosa est in celis. Jō dicebat apl's Colo.i. Gaudeo in passionib⁹. Exēplo xp̄i q̄ ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucē. Hebre.xij. Cōicantibus igit̃ xp̄i passionibus gaudete: vt in reuelatiōe glorie eius gaudeatis exultantes.

De gaudio beatoꝝ.

Dicto de gaudio mūdiali ꝛ spirituali. dicendū est aliquid breuiter de gaudio celesti. Est aūt illud purissimū sine ꝯtrarij pmixtiōe: plenissimū oīmoda ꝑfectione: ꝑfectissimū eterna duratione. Est igit̃ gaudiū celeste purissimū sine ꝯtrarij pmixtiōe. Ysa.li. Gaudiū ꝛ leticiā obtinebūt: ꝛ fugiet dolor ꝛ gemitus. Itē apoc.xxj. Absterget deus oēm lachrymā ab oculis eoꝝ: ꝛ mors vltra non erit neq; clamor neq; dolor erit vltra que prima abierūt. Item est plenissimū oīmoda perfectiōe. Johā.xvi. Petite ꝛ accipietis: vt gaudiū vestrū sit plenū. Item Ysa.lxv. Ecce ego creo hierusalē exultationē ꝛ populū eius gaudiū. Notate verba. Non dicit dñs creo in hierusalem exultationē: vel hierusalē plena erit exultatione: vel aliqđ tale: sed ipsa ciuitas erit exultatio. Nec dicit dabo populo ei⁹ gaudium: vel populus eius erit gaudiosus: sed ipsū gaudiū. Sic autē loquit̃ ad īmensitatē gaudij plenius exprimendā: ꝛ expressius designandā. Exemplū. sicut lamina ferri in medio fornacis ardentissime tota ꝛ totaliter penetrat̃ ab igne: ita q̄ de lamina ꝛ de qualibet eius parte potest dici q̄ non tm̄ est ignita: sed ignis. nec tm̄ lamina ꝯtinet in se nec cōprehēdit totū ardorē fornacis: sic quelibet aīa beata sic vndiq; tota ꝛ totaliter penetrat̃ a gloria vel gaudio. q̄ vere pōt dici quelibet aīa non tm̄ gloriosa: sed ipsa gloria non tm̄ gaudiosa: sed ipsū gaudiū. Nec tm̄ est aliqua adeo gloriosa q̄ totam gloriā cōprehendat. Sicut signāter designat dñs Matth.

xxv. Intra in gaudiū dn̄i tui. quasi dicat: non in te intrabit gaudiū qꝛ tu nō posses illud cōprehendere. sed tu itrabis in illud sicut in abyssum impenetrabilē ꝛ imensam. Itē est pfectissimū duratione: qꝛ eternū. vn̄ Ioh. xvi. ait saluator discipulis suis. Videbo vos ꝛ gaudebit cor vestrū. ꝛ gaudiū vestrū nemo tollet a vobis.

De passionibus irascibilis. DISTIN. XXV.

Post considerationē de passionibus cōcupiscibilis. Cōsequēter dicendū est de passionibus irascibilis. Et primo de spe ꝛ desperatiōe Scḋo de timore ꝛ audacia. Tertio de ira. Circa primū qrunt̄ octo. Primo vtrū spes sit idē qḋ desideriū vel qḋ cupiditas. Scḋo vtrū spes sit in vi apprehensiua vel in vi appetitiua. Tertio vtrū spes sit in brutis aīalibus. Quarto vtrū spei cōtrariet̄ desperatio. Quinto vtrū causa spei sit experiētia. Sexto vtrū in iuuenib⁹ ꝛ ebriosis spes abūdet. Septimo de ordine spei ad amorē Octauo vtrū spes ↄferat ad opatione. Ad primū. s. vtrū spes sit idē qḋ desideriū vel cupiditas. dicendū ꝙ spes passionis ex obiecto ↄsiderat̄. circa obiectū aūt spei: quattuor ↄditiones attendunt̄ Primo quidē si sit bonū. Non enī ꝓprie loquēdo est spes nisi de bono. ꝛ ꝑ hoc differt spes a timore qui est de malo. Scḋo vt sit futurū. nō enī est spes de pn̄ti iam habito. ꝛ ꝑ hoc differt spes a gaudio qḋ est de bono pn̄ti. Tertio requirit̄ ꝙ sit aliqḋ arduū cū difficultate adipiscibile. nō enī aliquis dicit̄ sperare aliquid minimū: qḋ statim ē in sua ptāte vt habeat. ꝛ ꝑ hoc differt spes a desiderio vel cupiditate q̄ est de bono futuro absolute. vn̄ ptinet ad cōcupiscibilē. spes aūt ad irascibilē. Quarto aūt ꝙ illud arduū sit possibile adipisci. nō enī aliqs sperat id qḋ oīno adipisci nō pōt. ꝛ fm hꝰ differt spes a desperatiōe. Sic igit̄ patet ꝙ spes differt a desiderio sicut differūt passiones irascibilis a passionibus ↄcupiscibilis. ꝛ ꝓpter hoc spes presupponit desideriū. sicut ꝛ oēs passiones irascibilis ꝑsupponūt passiōes ↄcupiscibilis. Ad scḋm. s. vtrū spes sit in vi apprehensiua vel appetitiua. dicēdū ꝙ cū spes importet extensionē quādā appetitus in quoddā bonū manifeste ptinet ad appetitiuā virtutē. Motus enī ad res ꝓprie ptinet ad appetitū. actio vō virtutis cognitiue pficit̄ nō fm motū cognoscentis ad res: sed potius fm ꝙ res cognite sunt in cognoscēte. sed qꝛ vis cognitiua mouet appetitiuā repsentando ei obiectū suū fm diuersas rōnes obiecti apphensi subsequunt̄ diuersi motus in vi appetitiua. Ali⁹ enī motus sequit̄ in appetitu ex apprehensiōe boni ꝛ alius ex apprehensione mali. ꝛ silr alius motus ex apphensiōe pn̄tis ꝛ futuri absoluti ꝛ ardui. possibilis ꝛ impossibilis ꝛ fm hoc spes est mot⁹ appetitiue virtutis ↄsequēs apprehensionē boni futuri ardui possibilis adipisci. s. extensio appetitus in hmōi obiectū. Ad tertiū s. vtrū spes sit in brutis aīalibus. dicēdū ꝙ interiores passiōes aīaliū ex exterioribus motibus deprehendi possunt. ex qbus apparet ꝙ in aīalibus brutis est spes. si enī canis videat leporē. aut accipiter auē nimis distantē: nō mouet̄ ad ipsā. q. nō sperās se eā posse adipisci. Si aūt sit in ꝓpinquo: mouet̄ qsi sub spe adipiscēdi. Ut enī supra dictū est appetitus sensitiuus brutoꝝ aīaliū. ꝛ etiā appetit⁹ nālis rerū sensibiliū sequunt̄ apprehensionē alicuius intellectus. sicut ꝛ appetitus nature intellectiue q̄ dicit̄ volūtas. sed in hoc est differentia. ꝙ volūtas mouet̄ ex apprehensiōe intellectus ↄiuncti sed motus appetitus nālis sequit̄ apphensionē intellect⁹ sepati q̄ nāꝫ instituit. ꝛ silr appetitus sensitiuus brutoꝝ aīaliū. q̄ etiā quodāmodo instinctu nāli agūt. vn̄ in opibus brutoꝝ aīaliū ꝛ aliaꝝ rerū nāliū apparet silis ꝓcessus. sicut in opibus artis. ꝛ ꝑ hūc modū in brutis aīalibus est spes ꝛ desperatio. Ad quartū. s. vtrūꝫ desperatio sit ↄtraria spei. dicēdū ꝙ sicut supra dictū est in mutationibus inuenit̄ duplex ↄtrarietas. vna fm accessū ad ↄtrarios terminos. ꝛ talis ↄtrarietas sola inuenit̄ in passiōibus ↄcupiscibilis sicut amor ꝛ odiū ↄtrariant̄. Alio mō ꝑ accessū ꝛ recessūꝫ respectu eiusdē termini. ꝛ talis ↄtrarietas inuenit̄ in passiōibus irascibilis obiectū aūt spei qḋ est bonū arduū habet qdē rōnē attractiui ꝓut ↄsiderat̄ cū possibilitate adipiscendi. ꝛ sic tendit in ipsū spes q̄ importat quēdā accessū. Sed fm ꝙ ↄsiderat̄ cū impossibilitate obtinēdi habet rōnē repulsiui. qꝛ vt dicit̄ in. iii. Ethi. Cū ventū fuerit ad aliqḋ impossibile: tūc hoīes discedūt. ꝛ sic respicit hoc obiectūꝫ desperatio. vn̄ importat motū cuiusdā recessus ꝛ ꝓpter hoc ↄtrariat̄ spei sicut recessus accessui. Ad qntū. s. vtrū experientia sic cā spei. dicendū ꝙ sicut supra dictū est: obiectū spei est bonū futurūꝫ arduū possibile adipisci. Potest ergo aliqḋ esse spei cā. vel qꝛ facit hoī aliqḋ esse possibile. vel qꝛ facit eū estimare aliqḋ esse possibile Primo mō est cā spei dē illud qḋ auget ptātēꝫ hoīs: sicut diuitie. fortitudo. ꝛ inter cetera etiā experientia. nā ꝑ experiētiā hō acqrit facultatē aliqḋ de facili faciēdi. Et ex hoc sequit̄ spes. vn̄ Vegetius dicit i libro de re militari. Nemo facere metuit qḋ se bn̄ didicisse cōfidit. Alio mō est cā spei dē illud qḋ facit alicui estimationeꝫ ꝙ aliqḋ sit sibi possibile. Et hoc mō doctrina ꝛ ꝑsuasio quelibet pōt esse cā spei. ꝛ sic etiā experientia est cā spei. inquātū scilicet ꝑ experientiā sit hoī estimatio ꝙ aliqḋ sit sibi possibile: qḋ impossibile ante experientiā reputabat. sed ꝑ hunc modū experientia potest etiā esse causa defectus spei: qꝛ sicut ꝑ experientiā fit hoī estimatio ꝙ aliqḋ sit sibi possibile: qḋ reputabat impossibile. ita ecōtrario ꝑ experiētiā fit hoī estimatio ꝙ aliqḋ nō sit sibi possibile: qḋ possibile estimabat. Sic ergo experientia est causa spei duobus modis. causa aūt defectus spei vno mō. ꝛ ꝓpter hoc magis dicere possumus eā esse causā spei. Ad sextū. s. vtrū in iuuenib⁹ ꝛ ebriosis spes abundet. dicendū ꝙ iuuentus est causa spei ꝓpter tria. vt. ph'us dicit in scḋo Retho. Et hec tria possunt accipi fm tres ↄditiōes boni qḋ est obiectū spei: qḋ est futurū ꝛ arduū ꝛ possibile: vt dictū est. Iuuenes enī multū habent de futuro ꝛ parū de preterito. ꝛ iō qꝛ memoria est preteriti: spes aūt futuri: parum habent de memoria sed multū viuūt in spe. iuuenes etiā propter caliditatē nature habent multos spiritus. ꝛ ita in eis cor amplia̅t. Ex amplitudine aūt cordis est ꝙ aliqḋ ad ardua tendat. ꝛ ideo iuuenes sunt animosi ꝛ bone spei. silr etiam illi qui nō sunt passi repulsam: nec experti impedimenta in suis conatibus de facili reputant aliquid sibi possibile vn̄ ꝛ iuuenes ꝛ ꝓpter inexperientiā impedimentoꝝ ꝛ defectuū de facili reputant aliqḋ possibile. ꝛ ideo sunt bone spei. duo etiā istorum sunt in ebriis. s. caliditas ꝛ multiplicatio spirituū ꝓpter vinū ꝛ verū inↄsideratione periculoꝝ vel defectuū. ꝛ ꝓpter eandē rōnē etiā oēs stulti ꝛ deliberatione nō vtentes oīa tentant ꝛ sunt bone spei. Ad septimū. s. vtrū spes sit causa amoris. Dicendū ꝙ spes duo respicit. potest enī respicere sicut obiectū bonū speratū. sed qꝛ bonū speratū est arduū possibile. fit aūt aliqñ aliqḋ arduū possibile nobis. nō ꝑ nos sed ꝑ alios. Ideo spes etiā respicit id per qḋ fit nobis aliquid possibile. Inquātū igit̄ spes respicit bonū speratūꝫ spes ex amore causat̄. Non enī est spes nisi de bono desiderato et amato. inquātū vō spes respicit illū ꝑ quē fit nobis aliqḋ possibile: sic amor causat̄ ex spe: ꝛ nō ecōuerso. Ex hoc enī ꝙ ꝑ aliqḋ speramus nobis posse ꝓuenire bona mouemur in ipsum sicut in bonū nostrū. ꝛ sic incipimus ipsum amare. Ex hoc enim ꝙ amemus aliquē nō speramus de eo nisi ꝑ accidens: inquantū. s. credimus nos reamari ab ipso vn̄ amari ab aliquo facit nos sperare de eo. sed amor eius causat̄ ex spe quā de eo habemus. Ad octauū. s. vtrū spes adiuuet opationē. dicendū ꝙ spes ꝑ se semꝑ hꝫ ꝙ adiuuet operationē intendendo ipsā. ꝛ hoc ex duobus. Primo quidē ex rōne sui obiecti qḋ est bonū arduū possibile. Estimatio enī ardui excitat attentionē. estimatio vō possibilis nō retardat conatū. vn̄ sequit̄ ꝙ hō intente operet̄ ꝓpter spem. Scḋo vō ex rōne sui effectus. spes enī vt supra dictū est causat delectationē que adiuuat opationē vt supra dictū est. vn̄ spes opationeꝫ adiuuat. Ex predictis collige ꝙ spes ꝛ est passio et est virtus. vna videlicet de virtutibus theologicis. Et ↄueniūt hec ꝛ illa: qꝛ vtraqꝫ est quedaꝫ expectatio boni futuri: nō cuiuscūqꝫ sed ardui. desideriū enim de quo dictū est supra. est respectu boni futuri cuiuscūqꝫ magni vel parui: ardui vel nō ardui. ꝛ timor est respectu mali futuri cuiuscūqꝫ magni vel parui. sed spes est respectu boni futuri ardui. Differūt aūt spes scḋm ꝙ est passio ꝛ scḋm ꝙ ē virtus. qꝛ spes fm ꝙ ē virt⁹ est certa expectatio future btītudinis: ex grā ꝛ meritis ꝓueniens. sed scḋm ꝙ est passio: est expectatio non certa alicuius boni futuri ex rōne vel ↄiectura ꝓbabili cū ↄfidentia diuine bonitatis ꝓueniēs. Ex his intellige differentias inter spem scḋm ꝙ est virt⁹ ꝛ scḋm ꝙ est passio. nam vna est expectatio certa: alia non certa. vna est de bono increato ꝛ eterno: alia de bono creato ꝛ tpali. vna ꝓuenit ex gratia ꝛ meritis: alia nō. Sciendū aūt est ꝙ spes aliqñ accipit̄ large ꝓ expectatiōe boni futuri cuiuscūqꝫ ardui vel nō ardui. sicut dicimus ꝙ agricola laborat spe fructus percipiendi. ꝛ mercator in spe lucri acquirēdi. ꝛ generaliter oīs artifex operatur in spe finis sui operis assequēdi. Alio mō dicit̄ spes ꝓprie ꝓ expectatione boni futuri ardui vt dictū est. que videlicet expectatio ꝓuenit ex aliqua ꝓbabili rōne: que tñ est minus principalis. ꝛ ex cōfidentia adiutorij diuine bonitatis misericorditer affuturi. sicut videmus ꝙ aliqs iuuenis delicatus ↄstanter artissimā religionē ingredit̄. Nā sue debilitatis oblitus sperat diuinū sibi adiutoriū affuturū. Alius austerā assumit penitentiā. ali⁹ longas peregrinationes ꝛ duras. alius labores ꝛ picula. q̄ oīa videnī excedere vires eoꝝ qui ꝓpter firmā spem quā habēt in dn̄o talia aggredi nō ve

rent. Hoc modo decet oẽs hoĩes esse bone spei: vt videlicet sperẽt speráda de diuina misericordia confidendo: ⁊ principaliter innitendo: fm̃ illud Psal. In deo sperauit cor meũ ⁊ adiutus sum. Ad hanc hortat Sap. Ecc. ij. Respicite filij nationes hominũ: ⁊ scitote quia nullus sperauit in dño ⁊ cõfusus est. Maxime võ decet ⁊ expedit reges ⁊ principes esse magne spei in magnis arduis ⁊ periculosis negocijs: presertim cũ pro iusticia conseruanda: ⁊ vtilitate reipublice, procurãda vel defendenda hec attẽtant. ⁊ tãto magis decet eos esse bone spei: quanto negocia iustiora sunt ⁊ magis cõtra: quanto etiã potestas ciuilis: abundantia diuitiarũ: ⁊ nobilitas generis eis amplius suffragant: dũmodo nõ nimis in istis confidant. sed hoc quasi pro nihilo habẽtes diuine misericordie principaliter innitant. Exẽplo illius nobilissimi principis Jude. s. machabei: de quo sic dicit. ij. Mach. xv. Machabeus semp cõfidebat cũ omni spe auxiliũ sibi a dño affuturũ. ⁊ hortabat suos ne formidarẽt ad aduentũ nationũ: sed in mẽte haberẽt adiutoriũ sibi factũ de celo: ⁊ nũc sperarẽt ab omnipotẽte sibi victoriã affuturã. Exemplũ etiã habem⁹. ij. paral. xiij. Q cũ Hieroboam rex israel cum octingẽtis milibus venisset ad pugnandũ cõtra Abya regẽ iuda: dixit Abya ad Hieroboam ⁊ exercitũ ei⁹ Habetis grãdẽ populi multitudinẽ: in exercitu autẽ nostro dux deus. Filij israel nolite pugnare cõtra dñm: quia vobis nõ expedit. Sequit: Perterruit de⁹ Hieroboam et omnẽ israel qui stabat ex aduerso iuda ⁊ abya: ⁊ corruerunt ex israel vulnerati quingẽta milia viroꝝ fortiũ. humiliatiq; sunt filij israel in tpe illo: ⁊ vehemẽtissime cõfortati sunt filij iuda: eo q sperassent in dño deo patrũ suoꝝ. Ad h etiã sunt exẽpla innumera in scriptura sacra: q cã breuitatis omittim⁹. Sed de mũdanis hoĩb⁹ dicit Sap. iij. Uacua est spes illoꝝ: nec mirũ quia non in deo sed in vanitate confidũt: videlicet in opulentia diuitiarũ tpaliũ. Sicut de impio dicit in psal. Ecce homo qui non posuit deũ in adiutorẽ suũ. sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suarũ. Propter qd Apls Thimotheũ admonet dicẽs. j. Thi. vi. Diuitib⁹ hui⁹ seculi precipe nõ sublime sapere: nec sperare in incerto diuitiaꝝ: sed in deo viuo. Et Sap. ait Ecc. xxxj. Beat⁹ diues qui inuẽtus est sine macula: ⁊ qui post aurũ nõ abijt: nec sperauit in pecunie thesauris. Alij in potestate ciuili: sicut reges ⁊ principes solent ɔfidere in multitudine viroꝝ militariũ. cõtra quos Psal. ait: In te inimicos nostros vẽtilabim⁹ cornu. ⁊ in noie tuo spernem⁹ insurgẽtes in nobis. non enĩ in arcu meo sperabo: ⁊ gladius meus nõ saluabit me. q. d. sperent alij in multitudine bellatoꝝ: sed ego in deo meo sperabo. Idẽ etiã dicit: In deo speraui: nõ timebo quid faciat mihi hõ. Nõ enĩ saluatur rex p multã virtutẽ: ⁊ gigas nõ saluabit in multitudinẽ virtutis sue. Alij sperãt in multitudine amicoꝝ carnaliũ: affinitate ɔsanguineitate: seu quocũq; federe ɔiũctoꝝ. Cõtra tales ait dñs p prophetã Hiere. xvij. Maledictus hõ qui cõfidit in hoie: ⁊ ponit carnẽ brachiũ suũ: ⁊ a dño recedit cor ei⁹. Itẽ Isa. xxx. Ue filij desertores dicit dñs sperãtes auxiliũ in fortitudine pharaonis ⁊ habentes fiduciã in vmbra egypti. ⁊ erit vobis fortitudo pharaonis in cõfusionẽ: ⁊ fiducia vmbre egypti in ignominiã. Aduerte q qñcũq; filij israel in necessitatis tpe quasi de dño diffidentes ad humanũ auxiliũ recurrebãt: dñs humiliabat eos corã inimicis suis. Qñ võ ɔuertebant ad eũ de sua misericordia confidentes liberabat eos: sicut patet exemplis innumeris in scriptura. Alij sperãt in excellentia naturaliũ: videlicet iuuẽtute: fortitudine: pulchritudine: sanitate: nobilitate generis: ⁊ huiusmodi. Ex his enĩ quedã spes vana cõsurgit: qua pmittit homo se diu victurum. Magna quidẽ: sed nõ ita scito facturũ: honores ⁊ diuitias adepturũ: mũdi bonis vsurũ: ⁊ sua iuuenilia desideria impleturũ: ante mortẽ penitentiam salutarẽ acturũ: ⁊ in morte sensum viuacẽ: ordinatã memoriã: vsum loquele: ⁊ actũ discretionis necessarie ac debite prudentie habiturũ. sed reuera vanissima. falsissima: imo nimius erronea est spes ista: cũ sit cõtra deũ: cõtra rationẽ: ⁊ cõtra quotidianã experientiã. sicut diligẽter intuenti luce clarius innotescit. Ait enĩ Sapiẽs Sap. iij. Spes impij quasi lanugo est: que a vento mouetur: ⁊ tanq̃ spuma gracilis que a pcella dispgit: ⁊ tanq̃ fumus q a vẽto diffusus est: ⁊ tanq̃ memoria hospitis vni⁹ diei pretereuntis. Hec spes adeo seducit hoĩes: vt vix inueniat aliquis q in mortis articulo positus: ⁊ iam extremo spũ cõstitutus: ⁊ ab oĩb⁹ desperatus nõ speret adhuc euadere. ⁊ recuperare corporis sanitatẽ. q spe stultissima circumuent⁹ negligẽter agit ea que anime pertinẽt ad salutẽ. Huius exẽplũ habem⁹. ij. Mach. ix. de impijssimo Antiocho: q a deo percussus plaga insanabili: ita vt de corpore impij vermes scaturirẽt: ac viuẽtes in dolorib⁹ carnes ei⁹ effluerẽt: odore etiã illius ⁊ fetore exercitus grauaret. dicebat tñ: Ego infirmitate graui apphẽsus necessariũ duxi pro cõi vtilitate curã habere: nõ desperãs memetip sum. sed multã spem habẽs effugiẽdi infirmitatẽ: ecce in desperato statu positus non desperabat. Itẽ de negocijs extrinsecis curam habẽs: de salute anime nõ curabat. Isto modo decipiunt ⁊ excecant pene oẽs hoĩes in extremis. Ex pmissis satis patet quid sit de desperatiõe dicendũ. Sicut enĩ expedit omni homini precipue regib⁹ ⁊ principib⁹ sperare sperãda: sic expedit nõ sperare nõ sperãda. Et sicut sperare nõ sperãda est presumptuosa temeritas: sic desperare sperãda est meticulosa timiditas. ⁊ si nullos hoĩes decet esse timidos ⁊ pusillanimes: multominus decet reges ⁊ principes: quos oportet magna ⁊ ardua tractare negocia: ⁊ grauia interdũ subire pericula pro republica conseruãda. vnde in eis periculosa est desperatio. Sicut dicit. ij. Reg. ij. An ignoras q periculosa sit desperatio. Uere periculosa. quia ante aggressionẽ negocij deijcit animũ ⁊ eneruat virtutẽ: vt nullum bonũ negociũ audeat attẽtare. Sicut dicit pueř. xxiiij. Si desperaueris in die angustie imminuet fortitudo tua. Post aggressionẽ võ aut desperatio facit desistere ab incepto ⁊ totũ dimittere imperfectum: ⁊ terga vertere inimicis in prelio: aut ruptis discretionis habenis ⁊ prorsus iudicio rationis oblito adinstar belue rabie seuiẽtis. interdum in mortẽ precipitat miserũ peccatorẽ: et perditionis abyssum. Unñ Ephe. iiij. Desperãtes semetipsos tradiderũt impudice in operationẽ oĩs immũdicie. Et Hiere. xviij. Dicunt impij dño eos misericorditer reuocanti: Desperauim⁹: post cogitationes nostras ibim⁹: ⁊ vnusquisq; prauitatẽ cordis sui mali faciem⁹. Nõnunq̃ etiã hoĩes desperati ⁊ ipsa desperatione cecati i seipsos crudeliter seuiẽtes in mortẽ se precipitãt corporalem. Alij nãq; flammis se perimũt. alij in aquis se submergũt. alij gladio se trucidant alij precipitãt se collidũt ⁊ pereunt. alij laqueo se suspẽdũt. alijsq; modis varijs vitã sibi miserã extorquẽtes irremediabiliter sibi tã corporum q̃ animarũ eternam perditionẽ acquirunt. De desperatione require infra libro tertio.

De timore ⁊ audacia DIS. .X VI.

Deinde considerandũ est de timore ⁊ audacia. Circa timorẽ ɔsiderãda sunt quattuor Primo de ipso timore. Secũdo de obiecto eius. Tertio de causa. Quarto de ei⁹ effectu. Circa primũ queruntur quattuor. Primo vtrũ timor sit passio aĩe. Secũdo vtrũ sit passio specialis. Tertio vtrũ sit aliquis timor natural. Quarto de speciebus timoris. Ad primũ. s. vtrũ timor sit passio anime. Dicendũ q inter ceteros anime motus post tristitiã timor magis ratiõnẽ obtinet passionis. Ut enĩ supra dictũ est: ad rationẽ passionis primo quidẽ pertinet q sit motus passiue virtutis: ad quã. s. comparet suũ obiectũ p modũ actiui mouẽtis: eo q passio est effectus agẽtis. ⁊ p hũc modũ etiã sentire ⁊ intelligere dicit pati. Secundo modo magis proprie dicit esse passio motus appetitiue virtutis. et adhuc magis proprie motus appetitiue virtutis habentes organũ corporale: qui fit aliqua cum trãsmutatione corporali. ⁊ adhuc propriissime illi motus passiones dicunt: qui importãt aliqd nocumentũ. Manifestũ est autẽ q timor cũ sit de malo: ad appetitiuam potentiã pertinet: que p se respicit bonũ ⁊ malũ: pertinet autẽ ad appetitũ sensitiuũ. fit enĩ cũ quadã trãsmutatiõe. s. cũ ɔtractiõe vt Dam. dicit. Et importat etiã habitudinẽ ad malũ fm q malum habet quodãmodo victoriã sup aliquẽ. vnde verissime sibi cõpetit ratio passionis: nisi post tristitiã que est de malo presenti. nã timor est de malo futuro: quod nõ ita mouet sicut presens. Ad secundũ. s. vtrũ timor sit passio specialis. Dicẽdũ q passiones aĩe recipiunt specẽ ex obiectis. vnde specialis passio est que habet speciale obiectũ. timor autẽ habet speciale obiectũ sicut ⁊ spes. Sicut enĩ obiectũ spei est bonũ futurũ arduũ possibile adipisci: ita obiectum timoris est malũ futurũ difficile: cui resisti nõ potest. vnde timor est specialis passio aĩe. Ad tertiũ. s. vtrum sit aliquis timor naturalis. Dicendũ q aliquis motus dicit naturalis quia ad ipm inclinat natura. Sed hoc cõtingit dupliciter. Uno modo qñ totũ perficit a natura absq; aliqua operatione apprehensiue virtutis. sicut mouere sursum est motus naturalis ignis: ⁊ augeri est mot⁹ naturalis aĩaliũ ⁊ plantarũ. Alio modo dicit motus naturalis ad quẽ natura inclinat: licz nõ perficiat nisi p apprehensionẽ quia sicut supra dictũ est motus cognitiue ⁊ appetitiue virtutis reducunt in naturã sicut in primũ principiũ. ⁊ p hũc modũ etiã ipsi actus apprehensiue virtutis: vt intelligere: sentire: ⁊ memorari. Et etiã motus appetitus animalis quãq; dicunt naturales. ⁊ p hõc modũ potest dici timor naturalis. ⁊ distinguit a timore nõ naturali fm diuersitatẽ obiecti. Est enĩ vt phs dicit in. ij. rheto. timor de malo corru-

pario qđ natura refugit ꝓpter naturale desideriũ essendi: ꝛ talis ti-
mor dicit naturalis. Est iterũ de malo ɔtristatio qđ non repugnat
nature: sed desiderio appetit⁹. et talis timor nõ est naturalis: sicut
etiã supra amor: ɔcupiscentia ꝛ delectatio distincta sunt p natura-
le ꝛ nõ naturale. Sed fm primã acceptionē naturalis sciendũ est
ꝙ quedã de passionibus aĩe qñq; dicunt naturales: vt amor: desi-
deriũ ꝛ spes. alie vero naturales dici nõ possunt. ꝛ hoc ideo q2 amor
ꝛ odiũ desideriũ ꝛ fuga importãt inclinationē quãdã ad ꝓsequẽ-
dũ bonũ ꝛ fugiendũ malũ. que quidē inclinatio ptinet etiã ad ap-
petitũ naturalē. ꝛ ideo amor quidē naturalis est ꝛ desiderium vel
spes potest quodãmõ dici etiã in rebus naturalibus cognitione
carentibus. Sed alie passiones aĩe important quosdã motus: ad
quos nullo mõ sufficit inclinatio naturalis: vel q2 de ratiõe harũ
passionũ est sensus seu cognitio: sicut dictũ est ꝙ apprehensio re-
quirit ad rationē delectationis ꝛ doloris. vñ q̃ carent cognitione
nõ possunt dici delectari vl' dolere: aut q2 huiusmodi motus sunt
ɔtra rationē inclinationis naturalis puta ꝙ desperatio refugit bo-
nũ ꝓpter aliquã difficultatē: ꝛ timor refugit impugnationē mali
contrarij ad qđ est inclinatio naturalis. ꝛ ideo huiusmodi passio-
nes nullo modo attribuunt rebus inanimatis. Ad quartũ. s. de
speciebus timoris. dicendũ ꝙ Damasc. lib. ij. assignat quinq; spe-
cies timoris. videlicet: segniciē: erubescentiã: verecundiã. admira-
tionē: stuporem. Quorũ numerus ꝛ differentia sic sumit: q2 timor
sicut dictũ est. est de futuro malo qđ excedit potestatē timentis: vt
s. ꝙ ei resisti nõ possit. sicut aũt bonũ hoĩs ita ꝛ malũ potest ɔside-
rari vel in operatione ipsius vel in exterioribus rebus. In opera-
tione aũt ipsius hoĩs potest dupliciter malũ timeri. Primo quidē
labor grauans naturã. ꝛ sic causat segnicies: cum aliquis refugit
operari ꝓpter timorē excedentis laboris. Scđo turpitudo ledens
opinionē: ꝛ sic si turpitudo timeat in actu cõmittẽdo est erubescē-
tia. si aũt sit de turpi iam facto est verecũdia. Malũ aũt qđ in exte-
rioribus rebus ɔsistit triplici rõne põt excedere hoĩs facultatē ad
resistendũ. Primo quidē rõne sue magnitudinis. cum. s. aliquis
ɔsiderat aliqđ magnũ malũ: cuius exitum ɔsiderare nõ sufficit. et
sic est admiratio. Scđo rõne dissuetudis. quia. s. aliqđ malũ incõ-
suetũ nostre ɔsiderationi offertur: ꝛ sic magnũ est in nostra repu-
tatione. ꝛ hoc mõ est stupor qui causat ex insolita imaginatione.
Tertio modo ratiõe improuisionis. q2. s. preuideri nõ potest: sicut
futura infortunia timent. ꝛ talis timor dicit agonia. Et nota ꝙ ad-
miratio ꝛ stupor species sũt timoris: sed admiratio que est de ma-
gno malo ꝛ stupor qui est de malo insolito. vñ potest dici ꝙ sicut
segnicies refugit laborē exterioris operatiõis: ita admiratio ꝛ stu-
por refugiunt difficultatē ɔsiderationis rei magne ꝛ insolite siue
sint bona siue mala: vt hoc mõ se habeant stupor ꝛ admiratio ad
actum intellectus. sicut segnicies ad exteriorē actũ. Admirans enĩ
refugit in presenti dare iudiciũ de eo ꝙ miratur. timens defectũ. sed
in futurũ inquirit. Stupens autē timet ꝛ in presenti iudicare: ꝛ in
futuro inquirere. vñ admiratio est pncipiũ philosophandi. sed stu-
por est phĩce ɔsiderationis impedimentũ. Item assignant a ma-
gistris ꝛ sanctis septē species timoris. Est enĩ timor naturalis: mũ-
danus: humanus. seruilis: initialis: filialis siue castus ꝛ reuerẽtie.

Timor naturalis est quo naturaliter horret hõ quicq̃d est na-
ture ɔtrariũ vel nociuũ: iste non est meritorius vel demeritorius:
sed indifferens: q2 non subijcit libero arbitrio. hoc timore oĩs hõ
timet in mari ꝛ in oĩ periculo precipue in morte. vñ christus vt ve-
rũ corpus humanũ se habere ostenderet: imminente passione cepit
pauere ꝛ tedere. sicut dicit Marc. xiiij. Et ex vehementissimo pas-
sionis horrore. factus in agonia sudorē sanguineũ emisit: qñ fact⁹
est sudor eius tanq̃ gutte sanguinis decurrentis in terram Luce.
xxij. Quia lz ipse ardentissimo desiderio ꝓ salute nr̃a quereret pas-
sionē fm iudiciũ rõnis ꝛ imperiũ diuinitatis: tñ sensualitas natu-
raliter horrebat mortē. vñ fm motũ sensualitatis orabat. Pater si
fieri põt trãseat a me calix iste Matth. xxvi. sed fm iudiciũ rõnis
dicebat: verũtñ nõ sicut ego volo sed sicut tu. Isto timore fugit he-
lyas a facie iezabel. iij. Reg. xix. Istũ timorē etiã viri sancti cõter-
rēt in morte: vt siquid est in eis purgandũ ipso pauore purget vl'
q2 timet aĩa separi a carne: ꝛ intrare regionē sibi prius ignotã. Vñ
in vitis patr legit. ꝙ cũ q̃dã pater desideraret videre quõ aĩa iusti
de corpe egrederet. trãsiẽs p quãdã villã vidit quẽdã pegrinũ so-
lũ in platea iacẽtē: ꝛ qsi in extremis laborãtē: ꝛ michaelē ꝛ gabrie-
lē de celo descẽdẽtes. ꝛ ei assistẽtes vn⁹ ad dexterã: alter aũt ad si-
nistrã ꝛ rogabãt aĩaz de pcepto dei vt a corpe egrederet: q̃ timẽs
nolebat corp⁹ relinq̃re. ꝛ dixit michael ad gabrielē: Sume hãc aĩaz
vt regrediamur. Rñdit gabriel. missi sumus a dño vt sine dolore
et violentia eiciat. Cũ hec clamarēt ad dñm misit dñs exercitu
dauid cũ cantorib⁹ celestis hierusalē. Quorũ cantus audiẽs aĩa
peregrini inter man⁹ angelorũ exiliit. ꝛ cũ gaudio in celũ deducta
fuit. Notandũ ꝙ nõ est mirũ si sci ꝛ iusti mortē timẽt. De quo
ꝓuer. xxviij. Iustus quasi leo cõfidit. Et. xxx. eiusdē: Leo fortissi-
mus bestiarũ ad nullius pauebit occursum. cũ ipse leo vt dicit na-
turales septē timeat: vt patet ex libro Isidori ꝛ hystoria trãsmari-
na. s. stratã publicã. strepitũ rotarũ: ꝛ ignē: ꝛ quoddã aĩal qđ vocat
lazarum. a cui⁹ ferocitate vix potest aliq̃ bestia esse tuta. ꝛ quoddã
aĩal paruũ qđ dicit leotopholos. de cui⁹ carnib⁹ comedens leo in-
toxicat a venatorib⁹ ꝛ occidit. vñ illud aĩal maxime odiũt leones:
et si possunt illud inuenire occidũt: quia paruũ est. non tñ inde gu-
stãt. Itē timet leo venatorũ ingenia siue artificia: vt pedicas ꝛ fo-
das. vñ cauda delet vestigia sua. Itē timēt leones suorũ custodum
flagella. vñ aliq̃n catulos innoxios verberãt corã eis vt discant ti-
mere. Silr ista septē debēt timere hoĩes. s. stratã mortis publicã
p quã necesse est oẽs incedere. strepitus rotarũ. s. cõminationis
vba vtriusq; testamenti. ignē inferni ꝛ purgatorij: feritatē sũmi iu-
dicis. Toxicũ pctĩ venatorũ. i. demonũ astutiã: flagella pñia bono-
rũ ꝛ malorũ. Timor mũdan⁹ est quo timet hõ amittere tpalia q̃ ha-
bet: vel non cõsequi que desiderat ꝛ nõ habet. intantũ ꝙ paratus est
aliquid facere cõtra deũ q̃ž habita perdere vel desiderata nõ ɔsequi.
Primo modo peccauit pharao opprimens filios israel iniuste: ne
multiplicarent ꝛ adderent inimicis suis: ꝛ dãnificarēt eũ in reb⁹.
Exo. j. Silr herodes occidẽs pueros volẽs occidere ihesum. timẽs
ne auferret ei regnũ Math. ij. Itē iudei Ioh. xj. Ne forte veniant
romani ꝛ tollant locũ ꝛc. Silr pilatus timẽs amittere ꝑsidentie di-
gnitatē xp̃m tradidit ad mortē: cũ tñ prius p multas vias conatus
fuisset liberare eũ. Audito enĩ Scđm legē debet mori quia filium
dei se fecit: timuit. sicut dicit Ioh. xix. Sed tñ audito poste. Si
hũc dimittis nõ es amicus cesaris. tradidit eũ vt crucifigeret. De
hoc Ioh. vj. Qui timet pruinã irruet sup eũ nix. Grego. Aliqs pec-
catorũ suorũ conscius. ea que possidet indigẽtib⁹ largiri desiderat:
sed tñ ne datis rebus egeat ipse formidat. Cũq; carnis subsidia
seruãda trepidus preparat: ab alimẽtis misericordie animã necat.
et cũ in terra pati inopiam metuit: eternã sibi abundantiã superne
refectionis abscidit. Nõ sic tobias faciebat: q̃ potius volebat amit-
tere tpalia q̃ opera misericordie dimittere Tobie. j. Sancti ista tem-
poralia quasi nihil reputabãt: ideo ea amittere propter deũ nõ ti-
mebãt. Hiere. iiij. Aspexi terrã: ꝛ ecce vacua est ꝛ nihil. Iob. j. Dñs
dedit dñs abstulit. Itē in ɔ̃al. xx. Cũ quidã maliciosus incẽdisset
oĩa bona stephani viri dei: ꝛ quidã diceret ei hic plangens ꝛ dice-
ret: ve pater quid tibi cõtigit. Ille qsi nihil se amisisse reputãs re-
spõdens ait: Quid cõtigit mihi: plangẽs eius qui fecerat peccatũ:
nihil reputãs damnũ suum: sed se potius reputãs exoneratũ esse.
Itē dicit ꝙ cũ q̃dã phs i ciuitate obsessa amisisset oĩa bona sua:
adductus nudus corã rege qui ciuitatē ceperat ridebat. ꝛ cũ que-
reret quare hoc: respõdit: eo ꝙ nihil amiserat: quia sensum suũ et
bona interiora sua adhuc integre habebat. Et cũ diceret assistentes
imo vxorē ꝛ filias ꝛ diuitias: dixit: non est tuũ quod fortuna facit
tuũ. Ista enĩ erãt fortune: nõ mea. Itē timor mũdan⁹ est qñ aliqs
propter timorē quē habet ne deficiant ei tpalia deũ nõ timet amit-
tere: ea vel iniuste acquirẽdo vel retinendo. vt villicus iniquitatis
qui timẽs defectũ bonorũ defraudabat dñm suũ Luc. xvj. Itē ser⁹
inutilis: qui talentũ dñi abscõdit in terra Math. xxv. Itē de-
mnam reposuit in sudario Luc. xix. Scire autē debēt mũdani ꝙ
deus est timẽtib⁹ se thesaurus oĩuz bonorũ indeficiẽs. Vñ Ps.
Nihil deest timẽtib⁹ deũ. Isa. xxxiij. Timor dei ipse thesaur⁹ eius.
Itē sicut paradisus vbi est abundãtia sine defectu. Eccĩ. xl. Timor
dei sicut paradisus dei in benedictionib⁹ an sup omnē gloriã ope-
ruerunt illũ. s. timentē deũ benedictiones. vñ possumus dicere qđ
dicit in psal. Inquirẽtes autē dñm nõ mi. o. bo. Et Tobie. x. Om-
nia in te vno hãbẽtes non debuim⁹ te dimittere ire a nobis. Aug. Fe-
lix xp̃iana religio: que oĩa possidet in omniũ possessore. Itē in vita
Iohãnis elemosynarij dicit ꝙ cũ quidã redargueret eũ ꝙ ita lar-
gas elemosynas faciebat: ꝛ ꝙ nõ posset sufficere diceret: aut q̃ to-
tus ppl's alexãdrie si daret ei. imo totus mũdus nõ posset euacua-
re infinitos thesauros misericordie dei. Idē quto plus dabat: tan-
to plus abundabat. Timor human⁹ est qñ nimis timet hõ vitam
sue. ꝛ nascit ex nimio amore corpis ꝓprij ꝛ vite pñtis. iste est cul-
pabilis: quia plus vellet hõ peccare q̃ vitã pdere: vel q̃ grauē do-
lorē corpis sustinere. A tali timore nos reuocat dñs Math. x. di-
cens: Nolite timere eos qui occidũt corpus: animã aũt nõ pñt oc-
cidere. sed poti⁹ eũ timete qui põt corp⁹ ꝛ animã pdere in gehẽnã.

Item puer. xix. Qui timet hominē cito corruit. Criso. Facile de/
uiat a iustitia: qui in causis plus hominē ꝙ deū formidat. Ideo/
dicebat Psal. Non timebo quid faciat mihi hō. Qui hoc timore ter/
rent' similes sunt ade Gen. iii. qui plus voluit facere voluntatē vxo/
ris sue ꝙ dei: timens vt dicit Augu. eā contristari. Itē petro ꝗ timo/
re mortis vel incōmodi tpalis ter negauit deū. Itē discipulis: qui
hic timore ihesu relicto fugerūt Math. xxvi. Mar. xiiii. Luc. xxii.
Cōtra quos Math. x. Lu. xii. Nolite timere eos qui occidūt corp'

Et nota septē rationib' nō sunt timēde pene vel mors corporis
propter deū illata. Prima ratio propter diuinā volūtatē: ꝗ hoc
dicit Nolite timere ⁊c. vt supra. Et sup Gen. xxii. dicit iosephus ꝙ
ysaac audiens ꝙ deus preceperat hec patri: ⁊ ꝙ vellet eū mori: ille
qui eū patri dederat libēter voluit ligari ⁊ īmolari. Secūdo pro/
pter dei fidelitatē ⁊ largitatē: a quo corpus ⁊ mēbra habem': ⁊ ꝗ
debet ⁊ pmisit ista eū multo premio restituere: si propter eū amise/
rimus. Sic dicebāt illi boni septē fratres: de quibus. ii. Mach. vii.
Quoꝝ vn' dixit: E celo ista possideo: sed propter dei leges hec ipsa
despicio: quia ab ipso me ea recepturū spero. hec dicebat membra
exponēs martyrio. Itē quidā dicebat: Nō debeo timere asinū mi/
serū amittere in seruitio dñi fidelissimi: qui pro eo amisso in seruu/
tio eius reddet mihi nobilissimū dextrariū. Tertio propter eius/
dem dñi seueritatē: quia aut tradem' ei carnē puniendā propt' ea
que fecit tpaliter aut ipse puniet eā eternaliter. Itē quidā paterfa/
milias bene se torquebat: de quo in vitispatrū dicit: ꝙ cū seruare/
tur mortuus: circa mediā noctē resurgens terruit oēs qui aderant
vadēs ad ecclesiā deo grās agens: res suas in partes tres diuidēs.
vnā vxori relinquēs: aliā filijs: tertiā pro deo distribuēs. Hinc fu/
git ad heremū: cellam faciēs iuxta fluuiū cōgelatū: ⁊ vestit' se bal/
neabat. ⁊ egrediens vestimēta sinebat cōgelari ad carnē. postea in
balneū calidissimū intrabat. ⁊ hoc sustinebat successiue quantum
poterat vsq; ad mortem. ⁊ cum de his ⁊ de alijs ab aspectantibus
argueret' dicebat: Si vidissetis que vidi eadē vel ampliora mecū
faceretis. ⁊ referebat ꝙ in exitu suo a corpore vir lucidus duxit eū
cōtra ortū solis vsq; ad vallē infinite magnitudinis. cu' vnū lat'
plenū erat flāmis feruētib': aliud gelu ⁊ furētis grādine. ⁊ erāt ipsa
latera plena aīalib': ꝗ cū nō possent sustinere ignis vehemētiā: trā/
sibant ad gelu: ⁊ ecōuerso. Post duxit eū p tenebras densissimas.
post disparuit ibi: ⁊ vidit globos ignium de baratro ascēdentiū. ⁊
unde ascēdētes ⁊ reincidētes homines ignitos ad fauillarū modū.
et fetorē sensit inde exalantē intollerabilē. ⁊ fletū audiuit: etiā eiu/
latū incomparabilē: ⁊ teterrimos demones forcipes igneos ⁊ fa/
scinulas tenētes: ⁊ eū capere volentes ⁊ proicere in fornacē. Tūc
is qui eū dimiserat apparuit ei in medijs tenebris quasi stella inhi/
bens demonib' ne eum tangerēt: quia iudex preceperat eū reduci
ad corpus: vbi si vellet penitētiā ageret. Quē postq; duxit ad loca
requiei reduxit eum ad corpus. Hoc etiā factū vel simile refert
Beda in gestis angloꝝ. v. li. xii. ca. Et hūc patrēfamilias vocat Dri/
cthelmē. ⁊ accidit vt ait ab incarnatione dñi. d. c. ⁊. i. c. vi. De cui'
etiam visione plura alia refert. Idem vere refert Grego. dial. iiii. li.
xxxii. ca. de quodā petro facto heremita: qui anteq; heremū pete/
ret: in infirmitate grauatus defunct' est. sed protin' vite restitutus
inferni supplicia ⁊ innumera flammarū loca se vidisse testabat'. ⁊
quosdā potētes huius seculi ibi suspensos vidisse. vbi eū mergere/
tur, phibuit angelus corpus eius dicēs: egredere: ⁊ qualiter tibi vi/
uendū sit attende. Qui ad vitam rediens adeo carnē suam vigilijs
et ieiunijs affligebat: vt si lingua taceret que viderat ⁊ audierat et
timuerat: cōuersatio loqueret'. Quarto propter carnis cōtrarie/
tatē: quā habet cū spū. Gal. v. Hec enī sibīuicē aduersant': vt ia/
cob ⁊ esau. Gen. xxv. Collidebantur in vtero eius paruuli. Hiero.
Quocūq; me verto meū inimicū porto. Unde quidā senex abbas
cū esset excecatus dicebat: Gratias ago deo: qui vindicauit me de
aduersario meo: qui tot mala mihi solebat facere p istos duos p/
ditores ⁊ raptores. s. oculos quos destruxit. Tren. iii. Oculus me'
depredatus est animā meā. Quinto propter anime preciositatē
⁊ corporis vilitatē. ii. Cor. iiii. Habem' thesaurū istū in vasis fi/
ctilibus. Multi autē sunt vt rusticus quidā: qui vadens ad forū
ocreas vilissimas portabat super humeros suos: magis volens nu/
dos pedes ledere ꝙ ocreas. Itē fuit quidā prepositus: cui vt di/
cit' parabolice: quidā rex cōmēdauit filiā suā vt eam delicate nu/
triret sub periculo vite sue. ⁊ canē suū: vt eum qualitercūq; in vita
seruaret: ⁊ ligatū teneret ne in filiam insurgeret. Qui ecōtrario ita
canē omnib' delicijs impinguauit: ⁊ filiam ita fame ⁊ miseria af/
flixit: ꝙ canis rupto vinculo puellam non valentē resistere interfe/
cit. Canis iste est corpus: filia aīa: rex deus: prepositus hō: vinculū
est obedientia. Gen. Sic stulti estimatores de minimis maximā
⁊ de maximis minimā curā gerūt. Sexto ppter peccatis aduer/
sarie modicitatē ⁊ durationē: qr momētanea est virtute qui nihil
pōt nisi pmissa. Joh. xix. Nō haberes in me ptātē nisi datū fuisset
tibi desup. vnī vt dicit Pe. alfon. Cuꝫ quidā rex cōminaret' cuidā
pho. Rñdit. O rex ptātē tuā nō oportet me timere. Nō pteritā: qr
illa iam nō est nec erit. nō presentē: qr momētanea. si est statim nō
est. Nō futurā: qr illa nōdū est: ⁊ dubiū est vtrū erit. Uñ huis hy/
larius pictaueñ. vt legit' in vita eius. respondendo leoni pape Arri/
ano rome in cōcilio cōminanti ei ppter hoc ꝙ stabat pinde sic. cum
venero cōterā supbiā tuā. Rñdit. ⁊ si non veneris: qui secedens ad
camerā priuatā mortuus est. Silr qr mali ad modicū bonos tor/
quēt: in eternū torquebunt' ab eis. Psal. Exultabūt sancti i gloria
⁊ post. Gladij ancipites in manibus eoꝝ ⁊c. Mal. iiii. Calcabitis
impios ⁊c. Hoc signatum est Josue. x. vbi fecit iosue calcare filios
israel pedibus capita regū inimicoꝝ. De hoc infra de pena matri/
darū: ⁊ diuersis cōsolationibus martyꝝ. Septimo ppter premij
immensitatē. de quo infra loquemur. ii. Corin. iiii. Id enī qd in pñti
est momentaneū ⁊ leue tribulationis nostre: eterne glorie pondus
operat' in nobis. ⁊ Gen. xlix. Ysachar videns terrā ꝙ esset bona. ⁊
requiē ꝙ esset optima: supposuit humeros ad portandū. Ysachar
interpretat' vir mercedē vidit. qr qui videt premiū. portat oīa pa/
tienter. Stephanus videns celos apertos posuit genua ad marty/
riū suscipiendū Actuū. vii. Quasi nō timēs tortores. Qui enī prepo/
nūt carnē spiritui similes sunt illi ꝗ preponūt asinū suū sibi: ⁊ plus
de eo cogitat. ⁊ siles sunt illi militi qui elegit hospitiū vbi prouide/
ret' equo suo ⁊ ipse negligeret'. Unī dicit' ꝙ tres milites cōuixer/
rūt adinuicē ꝙ quererēt fortunā: que dicit' auenture. ⁊ cū ingrede/
rent' ciuitatē quādā dictū est eis ꝙ nō erant ibi nisi tria hospitia.
In vno equi bñ procurabant'. ⁊ equites fame moriebant'. In alio
erat ecōtrario. In tertio aūt eques ⁊ equus bene. sed vir erat quī
in exitu eques bñ verberaret'. Tres ergo tria hospitia acceperūt: et
inuenerūt vt eis dictū fuerat: tertio excepto qui nō fuerat verbera/
tus. ⁊ cū quereret cām quare nō fuerat verberatus: dictū est ei ꝙ
dño domus bñ obediens in oībus fuerat. Ciuitas est mundus in
quo sunt tres hospites: quidā sunt qui nimiā curā gerūt de equo
procurando: neglecto milite. equus corpus: miles aīa siue spūs. De
his Job. xxiiii. Obliuiscat' eius misericordia dei. qui sterilē. s. carnē
pauit. ⁊ vidue. i. aīe nō bñfecit. Alij sunt qui indiscreto zelo cor/
pus atterūt: ⁊ spūs ⁊ spūaliū curā tm̄ gerūt. Tertij sunt qui vtriq;
discrete intendūt. ⁊ p oīa deo obediūt. Hi sine flagello eū recedunt
a mūdo ptranseūt. Cōtra illos ꝗ timore mortis vel carnali pec/
cant legit' in vitis patrū. ꝙ cū quidā monachus penetrasset interi/
orē heremū inuenit paruū tuguriū: ⁊ intus hoiem nudū orantē: ꝗ
post plura verba dixit ei ꝙ fuerat eps: ⁊ tpe psecutiōis timore mor/
tis sacrificauerat idolis. ⁊ pre dolore tormētoꝝ fugerat ad solitudi/
nē illā in qua fuerat solus p octuaginta ānos: viuēs de fructu pal/
me cuiusdā: que ferebat fructus p mēses singulos: ⁊ de aqua fon/
tis dulci bibens. ⁊ cū pseuerasset ibi tanto tpe in priā ⁊ orone nō
recepat cōsolationē a dño sue salutis nisi āno illo vltimo: quo orā/
te facies eius fit vt ignis. aliū timentē cōsolat' rogās vt eū sepeliat
quo mortuo ⁊ sepulto tuguriū statim cecidit: fons defecit: palma
aruit. Nō sic eleazarus. de quo. ii. Mach. vi. dicit' ꝙ cū magis vo/
luit' mori ꝙ fingere se comedere carnes suillas cōtra legem dicens
Nō enī etati nostrā dignū est fingere vt multi adolescētes ppter
meā simulationē ⁊ ppter modicū corruptibilis vite tēpus decipi/
ant: ⁊ p hoc maculā atq; execrationē mee senectuti cōquirā: sed se/
nectute dignus apparebo: ⁊ adolescētibus exēplū forte relinquā.

Timor seruilis fm Aug. est quū aliq's timore gehēne nō peccat:
nō habens respectū ad amorē iustitie vel offensam dei. Aug. Ina/
niter iniquū se putat victorē esse peccati: qui timore nō peccat: qr si
non implet foris negociū male cupiditatis: ipsa tn̄ mala cupidi/
tas intus est hostis. Idez. inimicus iustitie est ꝗ solo timore pene
nō peccat. amicus aūt eius est qui eius amore nō peccat. hūc timo/
rē forsitan habent illi de quibus apoc. xviii. dicit' ꝙ ppter timorē
tormētoꝝ plangēt penā ciuitatis babylonis: vidētes fumū incen/
dij eius. Et sap. v. dicit'. Uidētes turbabunt' timore horribili. Ta/
les sunt mirabiliter fatui qui magis timēt penā incurrere ꝙ deū
offendere: vel amittere: qr ex illo timore inordinato fit vt penas ꝗs
timent non euadant: ⁊ peccati nō deponant: ⁊ deū ⁊ regnū eternū
amittant: qd nō facerent si timorē offense dei preponerent: ⁊ cum
amore qd faciūt facerent. videt' ꝙ magis velint esse exules ꝙ here/
des. Serui peccati ⁊ diaboli ꝙ filij dei: filij ancille ꝙ libere. nō enī
est heres filius ancille cum filio libere. Gen. xxi. Gal. iiii. Talis aūt

tem timor nō liberat a pena inferni. Dicit⁊ q cū quidā scholaris
videret⁊ parisius mori valde penitens ⁊ cōpunctus: apparuit post
mortē magistro suo habens cappam de cedulis ↄscriptā diuersis
sophismatibus. ⁊ cū quereret magister qualiter esset ei. Rñdit. q
cappa ista plus ponderaret eū q̄ aliqua turris de mūdo: ⁊ q itus
incōpabiliter vreret⁊. ⁊ cū alius diceret quō hoc esset: cū ita mori
cōpunctus visus esset ait: q ille lachryme potius ex timore mortis
⁊ gehēne pcesserant q̄ ex amore dei vel ex amissione eius. ⁊ cum
diceret magister q nō videret⁊ ita torqueri. extendit ille manū suā
⁊ vnā guttā sudoris sui proiecit sup manū eius: que statim pfora-
ta est: ⁊ ipse euanuit. Tūc ipse dicēs. Linquo coax ranis: cras cor-
uis vanaq; vanis. Ad logicam pergo que mortis non timet ergo.
Apud claràuallē vadens ibi habitū religionis assumpsit. ⁊ arta pe
nitentia se ibi afflixit. Non solum aūt fm aliquos: seruilis timor
est dimittere peccare timore gehēne: sed timore alicuius tēporalis
pene. vñ ibi sup Psal. Confige timore. t. car. m. glo. Aug. Uiuit in
hoīe peccādi volūtas ⁊ sequeret⁊ opus si speraret⁊ impunitas. In
hoc erant iudei seruiētes legē timore nō amore. Deutro. xxxiii. In
manib⁹ eius ignea lex. vñ lex data est cū timore ⁊ terrore. Exo. xx.
Ut pbaret vos dñs venit ⁊c. et vt terror eius esset in vobis. Silr
antyochus in flagello suo orabat scelestus deo a quo nō esset mi-
sericordiā ↄsecuturus ⁊c. ii. Mach. ix. Silr pharao cū releuaret⁊
ab eo plaga dicebat: nescio dñm: ⁊ israel nō dimittā. Cū autē fla-
gellabat⁊ promittebat se dimittere filios israel Exo. x. Qui aūt ti-
more aduersitatis a peccato abstinent sunt similes pyrrhatis: qui
tpe tēpestatis timore pterriti vouent multa: facta trāquillitate red
dere nō curant: sed statim currūt ad ludos. Item siles sunt cuidā
britoni: qui cū duceret ad montē sancti michaelis ad forum vaccā
suā ⁊ vitulū vt eā venderet ibi. videns fluctus maris refluere: ⁊ ti-
mens vouit vitulū beati michaeli si euaderet. Post recedente flu-
ctu dixit michaeli: q fatuus esset si crederet q ei suū vitulū daret.
Post redeūte fluctu magis de ppe magis timēs: vouit vtrūq; di-
cens. michael si totū vis totū habebis. Retrocedēte iterū fluctu cū
nō crederet de cetero fluctū posse eū attingere clamauit. michael
michael neq; vaccā neq; vitulū de cetero habebis. Sic est de his
qui seruiliter timētes in periculis mortis vouēt pmo aliena resti-
tuere: postea religionē intrare vel aliqd sile. Sed cū crederet brito
esse in tuto loco: venit fluctus subito: ⁊ eum ⁊ vaccā ⁊ vitulū inuol
uit. Silr mors subito aufert talibus pecuniā: corpus ⁊ aīaz qr dū
dicit pax ⁊ securitas: tūc repentinus superuenit interitus. Timor
initialis est quo quis timet penā ⁊ erubescit culpam cōmissā: sed
plus dei offensam. Prouer. i. Eccl. i. Principiū sapiētie timor dñi.
Prouer. viii. Timor dei odit malū. plus amore iustitie q̄ timore
pene. Hic timor habet duos oculos. dextrū amoris iustitie ad de-
clinandū mala culpe. sinistrū ad infernū: hic figit cū abrahā taber-
naculū suū inter bethel ⁊ hay. Gen. xii. ⁊ xiii. Inter amorē paradi-
si ⁊ timorē inferni. Hic est ysachar habitans inter hos terminos.
Gen. xlix. Iste sunt ille due ancille que introducūt hester ad assue
rū. Hester. xv. Timor eleuat ⁊ cōprimit desuetā vestimēta virtu-
tū: amor enī eam sustentat. Hi sunt duo discipuli philippus ⁊ an-
dreas qui gentiliter viuētes introducūt ad ihesū Joh. xii. Hi sunt
duo simul currētes ad monumentū. Johā. precurrit. Johā. xx. He
sunt due ale date mulieri: p quas volat in desertū penitētie ⁊ vite
eterne. Iste tres puelle. s. timor: pudor: ⁊ amor: date sunt. Thaydi
meretrici: timor pene similiter eā a malo retraxit: pudor culpe cōmis
se veniā pmeruit ⁊ a peccato eam extraxit: amor iustitie eā ad su-
pna trāsferit ⁊ ad bonū pduxit. He sunt tres puelle que vise sunt
facere in celo lectū eius. de qua dicit⁊ in vitis patrū: q erat specio-
sissima meretrix in quadā ciuitate: pter quā multi se occidebant
multi se depauperabāt. ⁊ audiens abbas pafnutius mala q̄ facie-
bat. seculari habitu venit ad eā: ⁊ dato ei solido p scorti precio pe
tiuit locū obscurū vbi nō posset videri: ⁊ sine verecūdia peccaret: ⁊
cū duxisset eū ad plura loca: ⁊ iste semp diceret q timebat videri:
duxit eū ad obscurissimū locū dicēs: q nō posset eū ibi videre nisi
de⁹ aut diabol⁹. De quo vbo facto ei sermōe: ⁊ ostēso quō deberet
aspectū dei formidare: ↄuertit eā: q̄ vocauit oēs amatores suos: ⁊
fecit oīa q̄ lucrata fuerat ab eis p petrā cōburi i medio vrbis: adva
lorē. ccc. librar auri. dicēs: q magis volebat hoc ibi cōburi q̄ in
futuro cōbureret⁊ ab eis: post ad desertū venit vbi dictus pr̄ i pua
cellula eā inclusit: vbi erat sola fenestra parua. p quā pbinabat⁊ ei
parū panis ⁊ aq̄ singulis dieb⁹ in q̄ vrinā ircta se ⁊ alia necessaria
faciebat: q̄ nō audebat nomē dei nolare: vel manus vel oculos ad
celū leuare q̄si polluta: sed ↄuersa ad orientē dicebat. Qui plasma-
sti me miserere mei. Post tres aūt ānos cōpassus ei dictus abbas

iuit ad beatū antoniū querēs si adhuc posset eā emittere: ⁊ esset ei
dimissum peccatū suū. Qui fecit pro hoc orare. Tūc paulus maior
discipulus antonii in extasi vidit lectū speciosissimū in celo a trib⁹
puellis speciosissimis seruatū ⁊ paratū. ⁊ cū quereret si esset locus
beati antonii. respōsum est ei non. sed thaydis. Cūq; esset exclusa
dixit: q in dicto triennio habuerit peccata sua semp ante oculos
q̄si quandā sarcinā. flens sup illa quotidie largiter. ⁊ dixerūt pr̄es
q nō propter penitētiā quā sustinuerat: sed propter peccatoꝝ me-
moriā ⁊ confusionē fuerāt ei hec dimissa. Trāsactis autē post hoc
quindecim dieb⁹ quieuit in pace. Timor filialis siue castus est
de quo dicit⁊ Ro. viii. Nō accepistis spm̄ seruitutis in timore: sed
spiritū adoptionis. in quo clamam⁹ abba pater: iste timor est per-
fectorū. Notandū q iste timor est in quinq;. Timēt enī pfecti ne
sponsus venire nimis differat ad eoꝝ cōsolationē. Itē vel cū vene
rit ne cito discedat vel nunq̄. Treñ. i. Idcirco ego plorans ⁊ ocul⁹
meus deducēs lachrymas quia lōge factus est a me cōsolator. Et
silr in eodē ca. supra. Deposita est vehemēter nō habēs cōsolatorē
Isa. lxiiii. Utinā disrūperes celos ⁊ descēderes: a facie tua mōtes
effluerent. s. speciali dulcedine. Gilbert⁹: Timore seruili ⁊ filiali ti
metur sponsus. Seruili ne veniat iudicaturus. Filiali ne tardet:
et cū venerit ne discedat. Itē timet hō perfectus celestis patris ira
cundiā. licz penā sensus vel damni sibi infligendā nō metuat. Unī
Luc. xxi. Uirtutes celoꝝ id est angeli mouebunt⁊: licz non timeant
sibi. Idē: Timeat bonus filius ne in aliquo patri celesti displiceat
Job. ix. Uerebar oīa opera mea. Unī legit⁊ in hystoria tripartita
li. vi. Mos solebat esse romanoꝝ: q in magnis festiuitatib⁹ impa
tores facerēt ante se poni pro honore imperiali arulam: ⁊ thus ap
poni. ⁊ dabant⁊ apponentib⁹ munera. Julian⁹ apostata imperator
volēs quosdā christianos fieri idolatras: occultatis idol⁊ ibi iussit
christianis thus igni apponere. Illi aūt nō aduertētes idola thus
apposuerūt igni pro amore imperiali: ⁊ aurū datū receperūt. Cum
autē in cōuiuiis christū benedicerēt ⁊ inuocarēt: riserūt idolatre
Quō cū modo inuocastis: quē pauloante negastis. Tūc idolū ad-
uertētes aurū reiecerūt imperatori. ⁊ clamauerūt dexteras sibi de-
bere amputari quib⁹ thus in igne posuerāt ⁊ aurū receperant: licz
nescirēt idola: nec i honore eoꝝ hoc fecissent sed ignorāter cū eēnt
veri christiani. Hi tanq̄ boni filii plus volebāt (vt ibi legit⁊) decapi
tari q̄ in modico patrē offendere: vel ei displicere. Sic machabei
magis volebāt inter feras habitare: ⁊ feniū comedere q̄ habitare
cū sacrilegis: ⁊ in aliquo ab eis inquinari. ii. Macha. v. Silr autē
iohānes baptista fugit ad deserta puer cū feris ne leui saltē macu-
lare vitā famine posset. Luc. i. Itē hunc timorē habet qui pro ali-
quo incōmodo quod sibi timet iminere nō dimittit quin dei volū
tatē faciat: vt thobias. id est qui nec timore mortis aut rerum pri-
uatione dimittebat mortuos sepelire. Item hunc forsitan habet ti
morē: qui postposito timore zelo succensus offensam dei nō susti-
net videre impunitā: vt mathathias. i. Mach. ii. Qui occidit idola
trā in periculo corporis ⁊ rerū. Septim⁹ est timor reuerētie. Tñ
quidā dicūt q iste est filialis: ⁊ q huiusmodi vsus habet⁊ i patria
Psal. Timor dñi. s. per. m. s. s. Et notandū q iste timor est q̄ infe-
rior creatura respicit dei magnitudinē vel superioris. ⁊ in suā refi-
ciens paruitatē pertimescit ⁊ obstupescit. Sic Joh. Apo. i. Uidēs
filiū hoīs cecidit. Sic discipuli tres in monte thabor Math. xvii
Et abraam Gen. xviii. loquar ait ad dñm meū cum sim puluis ⁊ ci
nis. Silr cū tres videns pcidēs vnū adorauit. Silr angelica natu-
ra in celo videns summā maiestatē tremit ⁊ admirat⁊ ⁊ stupet de
sua paruitate ad summā magnitudinē: que in infinitū maior est.
Silr ⁊ aīa: ibi vel in contēplatione hic. Hoc signatū est in stupore
regine saba: ⁊ admiratione salomonis. iii. Regū. x. Itē in casu He
ster. xv. Uere admirabil⁊ es dñe. Silr iohānes baptista cōtremuit
baptisans dñm: sicut cantat⁊ de ipso. Hūc timorem bene habebat
ille pater beatissim⁹ sysoi. de quo dicit⁊ in vitispatrū. q cū instaret
migratio beatissimi sysoi ↄuenerūt multi patres. ⁊ subito facta est
facies ei⁹ q̄si quodā fulgore radians ⁊ dixit: Cōsolamini frēs ecce
abraam venit ad vos. ⁊ post: Ecce chorus prophetarū. ⁊ post: Ecce
sci apli. ⁊ post: Ecce sci angeli. Et cū videret⁊ loq̄ ⁊ quererent q̄d lo-
queret⁊. respōdit: Uenerūt sci angeli tollere animā meā a corpore
supplico eis: vt paululū propter penitentiā agendā sustineant. Et
cū dicerēt Abba tu non indiges penitētia: ait: In veritate dico vo-
bis: q necdum principiū penitētie fecisse me memini. Et cognoue-
runt q perfectus esset in timore dñi: bene in suam refliciēs paruita
tem. quo migrante totus loc⁹ odore mirabili est repletus. Ad hūc
timorē inducit consideratio singulorū mirabiliū dñi ⁊ miraculoꝝ
Sic timebāt filii israel Exo. xix. ⁊ xx. Uidētes mirabilia ⁊ audien

tes que faciebat sup montē synai. Psal. Turbabunt a fa.t.q ba. t. Jon.j. Uidentes viri q mare quieuisset a feruore suo timuerūt valde dnm. Luce.vij. Resuscitato mortuo accepit oēs timor ⁊ magnificabant deū. Matth.ix. Uidentes turbe paraliticū ambulantem timuerūt ⁊ glorificauerūt deū ⁊c. Marci.iiij. Uidentes discipuli q impasset vētis ⁊ mari facta trāqllitate timuerūt valde ⁊c.

De obiecto timoris. DIS.XXVII.

Einde cōsiderandum est de obiecto timoris. Et circa hoc cōsideranda sunt octo. Primo videndū est vtrū obiectū timoris sit bonū vel malum. Scdo vtrum malū nature sit obiectū timoris. Tertio vtrum timor sit de malo culpe. Quarto vtrum ipse timor timeri possit. Quinto vtruz insolita vel repentina magis timeant. Sexto vtrum illa contra que non est remediū magis timeant. Septimo de deo timendo. Octauo de timēdis periculis huius mūdi. Ad primū.s. vtrum obiectū timoris sit malum vel bonū. dicendū q timor est motus quidā appetitiue virtutis. ad virtutē autem appetitiuam pertinet prosecutio ⁊ fuga. vt dicit in.vj. Ethi. Est aūt prosecutio boni. fuga autez mali. vnde quicūq; motus appetitiue virtutis importat prosecutionē habet aliquod bonū pro obiecto. quicūq; autem importat fugam habet malum pro obiecto. Unde cuz timor importat fugam quandā. primo ⁊ per se respicit malum sicut propriū obiectum. Potest autem etiam respicere bonū sm q habet habitudinē ad malum. quod quidaz potest esse dupliciter. Uno quidē modo inquantū per malum priuatur bonum. ex hoc autē ipso est aliquid malum qd est priuatiuū boni. vnde cum fugiatur malum quia malum est. sequit vt fugiatur quia priuat bonum: qd quis amando psequit. Et sm hoc dicit Aug. q nulla est causa timendi nisi amittat bonū amatū. Alio modo bonū comparatur ad malum vt causa ipsius. inquātū.s. aliquod bonū sua virtute potest inducere aliquod nocumentū in bono amato. Et ideo sicut spes vt supra dictum est ad duo respicit.s. ad bonū in quod intendit: ⁊ ad illud per quod sperat se bonū concupitū adipisci: ita etiam timor ad duo respicit.s. ad malū qd refugit: ⁊ ad illud bonū qd sua virtute potest infligere malum. Et per hunc modum deus timetur ab hoīe inquantū potest affligere penaz vel spiritualē vel corporalē. per hunc etiam moduz timetur potestas alicuius hoīs maxime qn est lesa: vel qn est iniusta: quia sit in promptu habet nocumentū inferre: ita etiam timetur super alium esse: id est inniti alij. vt.s. in eius potestate sit constitutū nobis nocumentū inferre: sicut ille qui est conscius criminis timetur ne crimē reuelet. Ad secundū.s. vtrum malum nature sit obiectum timoris. dicendū q sicut philosophus dicit in secūdo rethorice: timor prouenit ex fantasia futuri mali corruptiui vel contristatiui. Sicut autē contristatiuū malum est qd cōtrariat voluntati: ita corruptiuū malū est qd cōtrariat nature: ⁊ hoc est malum nature. vnde de malo nature potest esse timor. Sed cōsiderandū est q malū nature qnq; est a causa naturali: ⁊ tunc dicit malū nature: non solum quia priuatur nature bonū: sed etiam quia est effectus nature: sicut mors naturalis ⁊ alij huiusmodi defectus. Aliquādo vo malum nature prouenit ex causa non naturali: sicut mors que violenter infert a psecutore ⁊ vtroq; modo malū nature quodāmodo timet ⁊ quodāmō non timetur. Cum enī timor pueniat ex fantasia futuri mali. vt philosophus dicit. illud qd remouet futuri mali fantasiam excludit ⁊ timorē. Q autē non appareat aliqd malū vt futurū: potest ex duobus cōtingere. Uno quidē modo ex hoc q est remotum ⁊ distans. hoc enim ppter distantiā imaginamur vt non futurū: ⁊ ideo vel nō timemus vel parum timemus. vt enī philosophus dicit in secundo retho. que valde longe sunt non timent. sciunt enī oēs q morient sed qz non prope nihil curant. Alio modo estimat aliqd malū qd est futurū vt nō futurū ppter necessitatē que facit ipsum estimare vt presens. vnde philosophus dicit in.ij. retho. q illi qui iam decapitant non timent videntes sibi necessitatē mortis īminere. sed ad hoc q aliquis timeat oportet adesse aliquā spem salutis. Sic igit malū nature nō timet: qz non apprehendit vt futurū. si vo maluz nature qd est corruptiuū apprehendat vt ppinquū: ⁊ tñ cum aliq spe euasionis tunc timebit. Ad tertiū.s. vtruz timor sit de malo culpe. dicendū q sicut supra dictū est: sicut obiectū spei est bonuz futurū arduū. ⁊ qd quidē potest adipisci: ita timor ē de malo futuro arduo qd nō pōt de facili vitari. Ex quo pōt accipi q illud qd oīno subiacet potestati ⁊ voluntati nostre nō habet rōnē terribilis: sed id solum est terribile qd habet causam extrinsecā. malū autez culpe ppriam causam habet.s. voluntatē humanā: ⁊ ideo proprie non habet rationē terribilis. Sed qz voluntas humana ab aliquo exteriori potest inclinari ad peccandum: si illud inclinās haberet magnā vim inclinādi. sm h potest esse timor de malo culpe inquātū est de exteriori causa. puta cū aliquis timet cōmorari in societate malorū ne ab eis ad peccandū inducat. Sed proprie loquendo in tali dispositione magis timet hō seductionē q culpam sm propriā rationē.i. inquantū est voluntaria. sic enī nō habet vt timeat.

Ad quartū.s. vtrū ipse timor timeri possit. Dicendū q sicut iam dictū est: illud solū habet rationē terribilis quod ex causa extrinseca puenit: non autē quod puenit ex volūtate nostra. Timor autē partim puenit ex causa extrinseca: ⁊ partī subiacet volūtati. Prouenit quidē ex causa extrinseca inquantū est passio quedā consequens fantasiam īminētis mali. ⁊ sm hoc potest aliquis timere timorē: ne.s. īmineat ei necessitas timēdi propter ingruentiā alicui excellentis mali. Subiacet autē volūtati inquantū appetitus inferior obedit rationi. vnde hō potest timorē repellere. ⁊ sm h timor timeri non potest. Ad quintū.s. vtrū insolita ⁊ repētina magis timeant. Dicēdū q sicut supra dictū est: obiectū timoris est maluz īminēs: quod nō de facili repelli potest. Hoc autē ex duob cōtingit.s. ex magnitudine mali: ⁊ ex debilitate timētis. ad vtrūq; autē hoz operat q aliquid sit insolitū ⁊ repentinū. Primo quidē facit ad hoc q malū īminēs magis appareat. Oia enī corporalia bona et mala quāto magis cōsiderant tāto minora apparēt. ⁊ ideo sicut p diuturnitatē dolor presentis mali mitigat: vt patet per tulliū in tertio de tuscul. questi. Jta etiā ex premeditatione minuit timor futuri mali. Secundo aliquid esse insolitū ⁊ repentinū facit ad debilitatē timētis inquātū subtrahit remedia: que homo potest preparare ad repellēdū futurū malū: que esse nō possunt qn ex improuiso malū occurrit. Ad sextū.s. vtrū illa que nō habent remediū magis timeant. Dicendū q obiectū timoris est malū. vñ illud qd facit ad augmentū mali. facit ad augmentū timoris. Malū aūt augetur nō solū sm speciē illius mali: sed etiā sm circūstantias: vt ex predictis apparet. Inter ceteras aūt circūstantias diuturnitas vel etiam perpetuitas magis vident facere augmentū mali. Ea enī q sunt in tpe sm durationē tpis quodāmodo mensurant. vñ si pati aliquid in tanto tpe est malū: pati idem in duplo tpe apprehēdit vt duplatū. ⁊ sm hanc rationē pati idem in infinito tpe: quod est perpetuo pati. habet quodāmodo infinitū augmentū. Mala aūt que postq; deuenerint nō possunt habere remediū: vel nō de facili accipiunt vt perpetua vel diuturna. ⁊ ideo maxime reddunt timēda. Circa septimū de deo timendo sciendū. q deū esse timendū ostendūt. Primo que intra nos sunt. Secūdo que extra nos. Tertio que infra nos. Quarto que supra nos. Intra nos sunt duo q deū ostendūt esse timendū. Primū est lex nature: quam intra nos gerim. Ratio nāq; natural dictat sūme magnū sūme esse timēdū Si ratio naturalis dictat patrē dñm ⁊ regē tpalē ⁊ carnalē esse timendū: sicut videm ad sensum. quāto magis timēdus est summus ille pater: de quo dicit Ephe.iij. A quo oīs paternitas in celo et in terra est. Et Deu.xxxij. Nūquid ipse est pr tuus: qui possedit ⁊ fecit ⁊ creauit te. Ideo dicit Leui.xix. Patrē tuū timebis. Si dñm tēporalē: qnto magis dñm dñoz: Uñ Deutro.x. Quid dñs deus tuus petit a te: nisi q timeas eū ⁊c. Et subiūgit rationē dicēs: Ipse est deus deoū ⁊ dñs dñantiū: de magn potēs ⁊ terribilis. Itē si regē mortalē timem: qnto magis timēd ē rex regū.s. rector piorū regū: ⁊ vltor impioz. Ideo Hiere.x. Quis nō timebit te o rex gentiū. Secūdo intra nos ostendūt deū esse timendū peccata q facimus. Hier.ij. Arguet te malicia tua ⁊c. Sequit: Scito ⁊ vide quia malū ⁊ amarū est te reliquisse dñm deū tuū: ⁊ nō eē timorem eius apud te. Sap.iiij. Uenient in cognitione petoz suoz timidi. Itē extra nos ostendūt deū esse timēdū creature generaliter: ⁊ scripture multipliciter. Omnes inquā creature suadent nobis deū esse timendū: quia nos inuitant ad amandū deū: qui creauit hec oīa ad obsequiū nostrū. sicut dicit Augu. respexisse celū ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis sunt: ⁊ omnia mihi clamant vt diligā te dñe. Cū igit omnis amans timeat: inuitāt nos oīa ad timendū deū. Unde Apoc.xiiij. Angelus habens euangeliū eternū clamabat omnib gentibus: timete dñm ⁊ adorate eū qui fecit celū ⁊ terrā mare ⁊ omnia que in eis sunt. Similiter.xv. Sancti qui vicerūt bestiam cantabant: magna ⁊ mirabilia sunt opa tua dñe: quis nō timebit te: Itē creature inuitāt ad timendū deū: quia oīa elemēta ⁊ ea q in eis sunt: punita sunt in petō primi hoīs. Uñ Gen.iij. Maledicta terra in ope tuo: spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Quod videt innuere Apls Ro.viij. Oīs creatura ingemiscit ⁊ parturit vsq; adhuc que liberabit a seruitute corruptionis in libertatē glie filioz dei. Si sic punitur creatura que nō peccauit: quantū debet timere ille q hāc penā

infixit illi creatori. ille qui contra illū iudicē peccauit: qui vt dicit Sap. v. armabit creaturā in vltionē inimicorū. Qui vt dicit eiusdē ix. fecit hominē vt dñaret vniuerse creature: et disponeret orbē terrarū in equitate. Secūdo extra nos ostendūt scripture multipliciter q deū timere debeamus. videlicet suadendo. pmittēdo. cōminādo et flagella seu punitiones peccantiū recitādo. Primo qdē ostendūt scripture deū esse timēdū suadendo seu precipiendo. Leuit. xix. Timebis dñm deū tuū. quia ego sum dñs tuus. Ibidem Time dñm deū tuū. Deutro. xvj. Dñm deū tuū timebis: et illi soli seruies. Uel. x. Quid petit dñs a te nisi vt timeas eum etc. Eccs. xij. Deū time et mandata eius obserua. Hec est oīs hō. Psal. Timete dñm oēs sci eius etc. Eccs. vij. In tota aīa tua time deū. j. Pe. ij. Deū timete etc. Secundo suadent nobis scripture timere deū multa bona timētibus pmittēdo. Deutro. v. Quis mihi det ait dñs eos habere talē mentē vt timeant me: et bene sit eis in sempiternū. Tobie iiij. Habebimus multa bona si timuerimus deū. Eccl. j. Multa pmittunt timēti deū. Eiusdē. xxxiij. Timēti deo nō occurrēt mala: sed in tētatione deus illū liberabit. Psal. Timete dñm oēs sancti eius: qm nō est inopia timētibus eū. vñ dicit eē thesaurus bonorū spūaliū. Isa. xxxiij. Timor dñi ipse thesaurus eius. s. bona spūalia in tuto loco cōseruās. Prouer. xxij. Timor dñi diuitie et glia. Et nō solū in psēti pmittunt bona: sed etiā in futuro pmittunt eterna. Psal. Dedisti hereditatē timētibus nomē tuū. Et Eccl. j. Timor dñi glia et gloriatio et leticia et corona exultationis. Bern. Scribit dñs propositū pacis sup metuētes eū. dissimulans mala: remunerans bona: vt miro modo et bona et mala cooperant eis in bonū. Tertio suadet nobis scriptura timere deū cōminādo mala nō timētibus eū. Deu. v. Dñm deū timebis. et sequit post: Neqñ irascat furor eius cōtra te: et auferat te de supficie terre. Prouer. j. Increpationes meas neglexistis. Ego quoqz in interitu vestro ridebo etc. Et post. Tūc inuocabūt et nō exaudiā: mane cōsurgēt ad me et nō inuenient me etc. Et post subiungit causa: Et timorē dñi nō susceperūt. Hiere. ij. Scito maliū et amarū esse te reliquisse dñm: et non esse timorē eius apud te.

Quarto suadet scriptura timere deū flagella dei sup nō timētes eū recitādo. Ut enī nobis timorē incutiat: recitat quō deus peccātes angelos precipitās condēnauit. vñ. ij. Pe. ij. Si enī angelis peccantibus nō pepercit: primos parētes exheredauit: humanū genus in diluuio fere deleuit: sodomitas subuertit et succēdit: israelitas peccantes multis flagellis attriuit: et sic de alijs. nec solū timenduz est q in psēti flagellat multipliciter pctōres: sz etiā magis quia flagellis multis bonos exponit in presenti. et maxime p hoc q filiū suuz vnigenitū tot et tātis flagellis exposuit. Iuxta quod ipse dixit Luce. xxiij. Si in viridi ligno hoc faciūt: in arido qd fiet? Itē ostendunt nobis deum esse timendū que infra nos sunt. s. purgatoriū et infernus. De quibus require multa inferius in locis suis. Itē deū ostendunt esse timendū que supra nos sunt. i. multe considerationes attributorū dei: que sūme sunt in deo: et deū probant esse sūme timēdū: et eius offensam esse sūme cauēdā: q sunt eius sūma essentia: potentia: sapiētia: iusticia: puritas seu bonitas: prudētia et munificentia. Primū quidē summa eius essentia: quia ipse est causa prima siue causa causarū omniū: dans omnibus esse per quod sunt. Sic nominat se moysi Exo. iij. cū quereret moyses: quod est nomē tuū. respōdit dñs: Ego sum qui sum. Cuius essentia nō habet causam aliam: sed alia ab eo sunt. Unde Aristo. et alij phi vocant deū causam primā: que īmota mouet alias vt sint et efficiant ad quod sunt. Bern. de cōsideratione li. v. Quid est deus qui est. Merito quidē nihil cōpetentius certificat quid deus est. si enī bonū: si magnū: si beatū. si sapientē dixeris: vel aliud aliquid in hoc verbo instauratur quod est. Ideo sūme timēdus est: a quo sumus qd sumus. ne si eū peccādo offendimus se subtrahat a nobis: et nihil simus qd fiunt hoīes cū peccāt: vt dicit glosa sup Ioh. j. Sine ipso factū est nihil. Peccatū nihil est: p qd nihil fiūt hoīes cū peccāt. Unī de illo lucifero tali et tanto de quo in Ezech. xxviij. dicit: Tu signaculuz similitudinis dei etc. Post multas gloriosas laudes eius subditur Inuēta est iniquitas in te: peccasti et eieci te de mōte sancto dei: et in fine nihil factus es: et nō eris imperpetuū. In passione gordiani et epimachi cū dixisset gordianus Ego adoro christū q fecit oīa: nō idola. Clemētius preses ait: Si fecit oīa: qre ab imperatore iuliano pfectus est? Respōdit gordianus: Magis ab eo iulianus pfectus est quia deū non timet: ideo a deo pfectus est. Saul a deo proiectus demonibus expositus est et in nihilū redactus: similiter et imperator apostata iulianus. Secūdo sūme timēdus est deus propter immensitatē potentie. Iob. xlij. Scio q omnia potes. Math. x. et Luc. xij. Eum timete qui postq occiderit habet potestatē corpus et animaz mittere in gehēnā. Alij potentes qui possunt in corpus nō tñ in anima: nec semp et vbiqz: hic aūt in oībus semp et vbiqz: et quō et qñ et quantū vult et statim cuz vult. Bern. sup can. Qui oīa solo verbo creauit corpora et spūs cui de sola volūtate celeris suppetit efficientia tam in creandis rebus q in ordinandis prout voluerit: valet cum vult: quantū vult: quō vult. Idem sup can. sermone. lj. Diuinis oīpotentis arbitrio presto est incunctanter qd voluerit: oē opus altum inclinat: oē aduersum cedit: docet sine lingua: prebet et tenet sine manibus: sine pedibus currit et succurrit pereūtibus solo spūali nutu cum vult: ad quecūqz vult agenda cū tēpus est. Idē in expositione sup missus est. soli deo idē est facere qd loqui. idem loqui qd velle: siquidē apud deū nec verbuz dissidet ab intentione: q veritas est: nec factū a verbo: q virtus est: nec modus a facto: q salus est. De huiusmodi oīpotentia dicebat Clodoueus rex francorū cū audiret tonitrua et tremeret. Iste est recte dicendus rex potentissimus qui solo nutu suo alios reges facit tremere et timere. Tertio sūme timendus est pter claritatē sapie: q sicut potest oīa ita scit oīa. Iob. xlij. Oīa potes: et nulla te latet cogitatio vñ dicit Ioh. Damasc. Deus grece theos dicit: a theaste qd est cōsiderare siue videre: q cōsiderat et videt oīa facta vel cogitata a nobis. vñ totus videt et totū videt. vñ Bern. dicit eū totū oculū: et totuz lucem. in lib. v. de cōsolatiōe. Solus deus solā nescit ignorantiā totus lux: totus oculus qui minime fallit: q minime claudit: q extra se nō querit lumen vt videat: ipse est qui videt: ipse est vnde videt. Iō Eccl. xxiij. arguit adulterū dicentē. Quis me videt tenebre circūdant me: parietes cooperiūt me: delictorū meorū nō memorabit altissimus: et nō intelligit q oīa videt oculus illius: iste expellit a se timorē dei: et post nō cognouit: qm oculi dñi multo plus lucidiores sole: circūspicientes oēs vias hominū: et pfundū abyssi et hominū corda. ad hoc facit exemplū supra positū de thayde. vñ bene dicit Boetius. Magna vobis indita est necessitas bonitatis dū cuncta agitis ante oculos iudicis cūta cernētis. Et quidam versificator. Cum quid turpe facis qd me spectante ruberes: cur spectante deo nō magis ipse rubes. Quarto: timēdus est deus pter seueritatē iusticie: que sicut dicit Aug. Nō sinit dedecus culpe sine decore vindicte. de quo Apoc. xix. Qui veniebat ad iudiciū vocabat fidelis et verax: et in iusticia iudicat et pugnat. cui in pncipio capituli clamāt voces celestes: iusta et vera iudicia eius: qui iudicauit de meretrice etc. quia nec dono nec precio nec amore vel fauore: vel odio flectit ab equitate: nec timore. Pro. vi. Zelus et furor viri nō parcet i die vindicte: nec acquiescet cuiusquā precibus: nec accipiet p redēptione dona plurima. Bern. in sermone de ephia. In exilio mansuetus et amabilis: in iudicio iustus et terribilis: in regno gloriosus et admirabilis. h rector ē momētū. In iudicio discretor meritorū: in regno distributor premiorū. Hic aūt timendus est nō solū q iuste iudicat: sed etiā q dure vindicat torquēs eternaliter in inferno. vñ sequit apoc. xix. Ipse calcat torcular ire dei. Eiusdē. xiiij dicit. Qz filius hoīs sedēs sup nubē candidā misit falcē suā acutā et vindemiauit botros vinee terre: et misit eos in lacum ire dei magnū et calcatus lacus. Iste lacus infernus est: vbi mali precisi dei sñia irreuocabili et inflexibili a cōsortio beatorū pijcient et cōculcabunt a demonibus et supplicijs de diuersis apprimentur et atterent vt acinū in torculari: in quorū supplicio deus terribilis et horribilis apparebit. Psal. Tu terribilis es et quis resistit tibi. Aug. Deus est in seipso alpha et o id est principiū et finis: in mundo creator et rector: in angelo decor et sapor: in electo liberator et adiutor: i reprobo terror et horror. Quinto sūme timēdus est deus pter sūmā puritatē bonitatis. Sūma est eius puritas mūdicia et bonitas. Ad cuius cōparationē bona nostra sordida apparēt. Ysa. lxiiij. Facti sumus vt īmūdi oēs: et qsi pānus mēstruate vniuerse iusticie nre. Iob. xxv. Nunqd iustificari pōt hō cōparatus deo aut apparere mūdus natus de muliere. ecce luna nō splēdet: et astra nō sunt mūda in cōspectu eius: quātomagis hō putredo etc. vel q sūme bonus odit īpios et impietatē. Sap. xiiij. Odio sunt deo īpius et īpietas eius. Iō sm Ioh. Damas. tertio theos grece dicit ab ethin qd est ardēs. i. cōsumens mala. s. Deutro. iiij. Dñs deus tuus ignis cōsumēs est: deus emulator. Sexto propter sūmā prudentie bonitatē. q est causa causarū omniū: et omniū eorū effectuū. ab ipsa enī res oēs pudent ab eterno et in tpe creant. ordinant et disponunt: et emanant res inferiores ad eius nutū generant fouent. nutriunt: augmentant et multiplicant: et disponunt: et administrant. Ipsa est causa omniū corporaliū et spiritualiū motuū. actuū. effectuū meritorū: et premiorū. Ipsa administrat nobis bona tpalia. naturalia: gratuita et eterna. Ipsa creat et ornat: et gubernat: et cōseruat subuenit: liberat: iu

ftificat: magnificat: ⁊ saluet deū timētes: ⁊ supra ꝯdignū remunerat. Ipsa merito dicit̄ sūma ⁊ prima causa. ipsa dicitur ipse deus. Ipsa grece theos dicit̄ vl' a thein qđ est currere vel fouere. vt dicit Joh. Dama. s. q2 ipsa velociter subuenit gubernat ⁊ disponit ⁊ fouet vniuersa. Sap. vi. Ipsa sūma sapiā circuit querēs dignos se: ⁊ in vijs suis ostendit seipsis hilariter: ⁊ in oī ꝓuidētia occurrit illis Ideo sūme timēdus qui nobis oīa ꝓuidet: ne si nō timeat̄ ipse se ⁊ sua bñficia nobis ingratis subtrahat: ⁊ oīa amittamus. Eccs. v. Ne dicas nō est ꝓuidētia: ne forte iratus dñs sup sermones tuos dissipet cūcta opera manuū tuarū: vel timēda est et ꝓuidentia: q2 quāto plura ⁊ maiora exhibet tanto maiorē ⁊ artiorē rationē exiget. Gre. Quātomagis crescūt dona: tantomagis crescūt rōnes donor. Idē quātomagis quisq3 accepit in munere: tantomagis obligat̄ in reddenda rōne. Eccl. xi. In bonis sit cor tuū ⁊c. ⁊ post. Et scito pro oībus istis adducet te deus ad iudiciū. Hec est vna causa ſm q assignat glo. Immo ꝓpria que diuitē epulonē in inferno tradidit: q2 in felicitate sua timidus nō fuit. Qui plus habent plus timere debent. De huius ꝓuidentie bñficijs dicit Bern. in lib. v. de ꝯsideratiōe. Amat vt charitas: nouit vt veritas: sedet vt equitas: dñat̄ vt maiestas: regit vt principiū: tuet̄ vt salus: operat̄ vt virtus rutilat vt lux: assistit vt pietas. Quid ergo est deꝰ: q ad vniuersos spectat finis: q ad electionē salus: quid querit̄ ad se nouit ipse: qđ est deus voluntas oīpotens: beniuolentissima virtus: lumē eternū ⁊ incōmutabilis ratio. sūma beatitudo creans mentes ad se participandū. viuificans ad sentiendū: efficiens ad appetēdū: iustificās ad ꝓmerendū: dilatans ad capiendū: accendens ad zelū fecundās ad fructū: dirigens ad equitatē: informās ad beniuolentiā: moderans ad sapientiā: roborans ad virtutē: visitans ad ꝯsolationē: illuminans ad cognitionē: ꝑpetuans ad imortalitatē: implens ad felicitatē: circūdans ad securitatē. Hec oīa sūma dei ꝓuidet beniuolētia. Ideo sūme reuerenda ⁊ timenda ⁊ diligenda. Septimo: ꝓpter munificētie largitatē: sūme timēda est eius irritatio: ⁊ sui muneris priuatio. de cuius liberalitatis inumere. dicit Dionysiꝰ. Sūma liberalitas dñi dat donū equale sibi. sūma decent dare ipsam Hester. ij. Rex assuerus largiꝰ est dona iuxta magnificentiā principalē donū autem equale sibi non posset ipse dare nisi se daret: dat aūt se timentibus se: in presenti per gratiā: in futuro per gloriam. Eccl. j. Timor dñi iustificabit ⁊ custodiet cor. iocunditatem atq3 gaudiū dabit eternum. s. iustificat ⁊ seruat cor in presenti per gratiam. dat iocunditatem ⁊ gaudium quando timentibus se dat deus in premiū. Psal. Qui timent te videbūt me o pater ait filius ⁊ letabunt̄ q2 visio diuinitatis christi ⁊ humanitatis est tota merces. vt dicit Augu. Uidere est tota merces. Gen. xv. Apparuit dñs abrae per visionē dicens. ego protector tuus ⁊ merces tua magna nimis. Ex premissis colligit̄ q sūme timendus est non solū quia vbiq3 est: sed q2 oībus presens est: nec ita timendus esset eius presentia: si ignoraret que agunt̄ vbi presens est: sed ipse videt et scit oīa: nō ita timendus esset si oīa sciret: ⁊ oīa non posset que vellet: sed ipse potest oīa: quomō ⁊ qñ et quotiens vult: vel si posset oīa ⁊ esset exclusus ab aliquo loco posset eius potētia euitari. sed ipse in oībus ⁊ super omnia est: vt non sit qui manus eius possit effugere: vel cum oībus antecedentibus non ita esset timendus sed esset mutabilis de loco ad locum: de scientia in ignorantiā ⁊ obliuionem. ab oīpotentia in impotentiā: sed ipse semper idem manens ⁊ imutabilis: Nec ita timēdus esset si nō ꝓuideret oīa: si possemꝰ habere alium omniū prouisorē: vel si antecedētia ꝯcurrerēt oīa ⁊ esset in aliquo malus posset maliciā non odire ⁊ amare: si nō esset iustissimus posset dedecus culpe impunitū relinquere: si non esset sūme liberalis ⁊ largus: nō posset nos sūmo bono ⁊ dono priuare quo priuat peccantes se nō timētes: qđ ꝯfert solū timētibus se: q2 tanto dono ⁊ bono soli illi digni sunt de quibus dicit̄. Dedisti hereditatē timētibus nomen tuū dñe. Psal. Michee. vi. Salus erit oībus timētibus nomē tuū. Josephus in ꝓlogo libri antiquitatū ait: pre oībus doceant̄ hoīes: q2 pater oīum est dñs deus cūctēs ⁊ vniuersa respiciens: timētibus ⁊ sequētibus se vitam felicissimā prebet a virtute digredietes maximis calamitatibus subdit. Ex predictis patet verū qđ legit̄ Eccl. xxiij. Nihil melius q timere deū. qđ nobis ꝓstare dignet̄ ipse deus amē. Circa octauū. s. de periculis huius mūdi timēdis. ꝯsideranda sunt septē: quor ꝯsideratio ⁊ freqūes meditatio multū est vtilis ad retrahendū hoīem a peccatō: videlicet locus habitatiōis: tēpus peregrinatiōis: statꝰ ꝯuersationis: ꝯditiōis humane fragilitas: affectiōis humane fatuitas: malor hoīū euitāda societas: ⁊ demonū execrāda peruersitas. Locꝰ habitatiōis est mūdus q in scriptura sacra vocat̄ mare. vocat̄ etiam exiliū vel desertū. vnde mūdus iste periculosus est ad modū maris et ad modum deserti. Mūdus quippe dicit̄ mare: sicut ait Psal. Hoc mare magnū nō solū spaciosum: sed sup oīa maria periculosum. Eccl. xliij. Qui nauigēt mare enarrent pericula eius. De quo Bern. ait: Periculū probat transeuntiū paucitas ⁊ pereuntiū multitudo. In magno mari marsilie de quattuor nauibꝰ transeuntibꝰ vix nō periclitat̄ vna. In hoc mūdo vix de quadraginta trāseuntibus euadit vnꝰ a periculo. Itē in magno periculo sunt hoīes in hoc mari nō solū propter pereuntiū multiplicitatē: imo propter periculoꝝ pluralitatē ⁊ intensitatē. Sunt enī tot ⁊ tā magna pericula: q qui vult euitare vnū incidit in aliud. Unde: Incidit in scyllam cupiens vitare carybdim. Frequēter volens vitare periculū luxurie absorbet̄ a voragine vel vertigine auaricie quasi a carybdi. j. Thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētationē ⁊ in laqueū diaboli Et sequit̄: Mergūt hominē in interitū ⁊ perditionē. Lōge plura sunt pericula in mūdo q in mari. Inter que sunt octo pericula: que Paulꝰ enarrat. ij. Corin. xj. Periculis fluminū. i. voluptatū q currūt ad amaritudinē gehēne. Eccs. j. Oīa flumina intrāt mare ⁊c. Latrones sunt demones latēter insidiātes ⁊ spoliantes descendētem a hierusalē in hiericho. ⁊ sic de alijs. Cōtra hoc orat dauid in psal. Saluū me fac deus qm intrauerūt aq ⁊c. Et post: Nō me demergat tēpestas aque ⁊c. Itē in magno periculo sunt hoīes i hoc mari propter vētor vehemētiā ⁊ cōtrarietatē. Dan. vij. Quattuor vēti pugnabant in mari. s. vanus timor: vana spes: vanus dolor: et vanū gaudiū: vel presens ꝓsperitas: vt auster: aduersitas. s. aquilonis: orientalis. i. inspiratio gratie: occidētalis. s. suggestio malicie.

Itē quarto periculosum est hoc mare propter monstror diuersitatē. que monstra designant̄ Dan. iiij. per qttuor bestias que surgebāt de mari. Prima que similis erat leoni: significat supbiā vite. Secūda vrso similis significat voluptatē carnalis ꝯcupiscētie. Tertia similis pardo significat auariciā vel terrenā concupiscētiā. Quarta habēs dentes ferreos terribilis ⁊c. significat crudelitatem malicie ⁊c. Itē in hoc mari sunt syrenarū cantus. quos vt dicit Hiero. debemꝰ surda aure trāsire: ad modū vlixis sapiētis: qui dicit̄ pice aures obturasse ne has syrenas audiret. He syrene habētes facies femineas ⁊ voces blandas sunt adulatores ⁊ blandi malor suasores. ad quor cantus blandos proijciūt se hoīes in pericula mūdi: nisi obturauerint aures suas cōsideratione deformitatis ⁊ fetoris peccati tanq pice. Est ibi scylla. i. saxa latrātia vt canes. i. detractores bonis oblatrātes. Est etiā ibi de hoc mari cōsurgēs illa bestia malicie ⁊ nequicie ⁊ inobediētie. De qua Apoc. xiij. Uidi bestiam de mari ascendentē: que habebat septē capita ⁊ decē cornua. i. septē capitaliū vitior: ⁊ decē transgressionū decalogi: p que pugnat contra nauigātes p hoc mare. Itē sunt ibi syrtes loca sabulosa intercise ⁊ aquosa ꝓfūda nimis: hic ⁊ ibi sine aqua ex succedēte aduersitate ⁊ prosperitate. Itē quinto sunt in hoc mari peccatores in magno periculo propter peccatorū ponderositatē: cū quibꝰ sunt et conant̄ natare p ꝓfundissimū mare. Quibꝰ expediret potiꝰ vt dicitur Math. xviij. q suspēderet̄ mola asinaria ad colla eor ⁊ demergerent̄ in ꝓfundū q demergerent̄ vt lapis molaris ꝓiectꝰ in mare. i. in ꝓfūdū inferni. Apo. xviij. Et sustulit angelus lapidē molarē ⁊c. Itē sexto sunt in magno periculo propter vasis in quo nauigant qualitatē. Est enī corpus humanū fragilꝰ ⁊ passibiliꝰ oī vitro. Itē est nauis perforata ita q intrāt aq tētationū ⁊ malarū delectationū vsq3 ad animā p foramina quinq3 sensuū. Psal. Saluū me fac deꝰ qm intrauerūt aque vsq3 ad animā meā. Tren. iij. Inundauerūt aque sup caput meū. rationis. s. ⁊c. Nauigāt peccatores periculosius q ille eps ⁊ sui: de quibus dicit Grego. in. ij. dial. xxxiiij. de maximiano epo. qui cū rediret de constantinopoli romā. eius nauis in adriatico mari in rimas fusa: ex vehemētia vndarū ⁊ ventor repleta est vndis vsq3 ad superiores tabulas nauis. tunc muniērūt se confessione ⁊ cōione corporis ⁊ sanguinis christi: ⁊ cōmēdatione animarū suarū. Cū aūt hic nauis vsq3 ad octo dies sic permanēs suū iter ageret: nono die exonerata hoibꝰ ⁊ vltimo maximiano epo: in mari submersa est. Item septimo in magno periculo sunt in hoc mari peccatores propter defectū necessarior ⁊ ad nauigandū ⁊ ad viuendū. Ipsi enī peccatores carēt virtutibus: p quas quasi per velū ⁊ malū ⁊ alia instrumēta nauis habent duci. Carent vero grãe aure ⁊ spūssancti: sine quo nauis nō potest ꝓcedere in bonū. carent spūaliū consolationū nutrimēto et sustentamēto. Itē timēda sunt pericula huius mūdi ad similitudinē periculor que in deserto sunt. Mundus enī est desertum periculosissimū. Deutro. viij. Ductor tuus fuit in solitudine: in q erat serpens flatu adurens: ⁊ scorpio: ⁊ dipsas. Serpēs flatu adurens

est mūdana cupiditas. Scorpio primo blandiens: in fine autē pū-
gens ē carnal' ↄcupiscētia. Dipsas latēter interficiēs ē superbia vite.
Secūdo filis est illi deserto p̄ qḋ filij israel transierūt ad terrā pro-
missionis: vbi tot pericula inuenerūt: q̄ de tota multitudine q̄ de
egypto exiens desertū intrauit: mortis periculū non euasit: nec ad
terrā ꝓmissionis puenit: nisi caleph ⁊ iosue. Tertio periculosus
est: quia est fornax vitiorū. in qua mali succēdētes eā septēplicter
cū chaldeis comburunt. Dañ. iij. j. Joh. v. Mūdus in maligno po-
situs est. idest malo igni expositus. Quarto quia carcer pericu-
losissimus: in quo cū pistore pharaonis reseruant' mali ad mortē:
qui nunq̄ȝ vellent exire hūc carcerē: qui in exitu sunt suspendendi
et occidendi. Gen. xxxix. Item Act. xij. Herodes seruabat petrū in
carcere occidendū ⁊ tradendū hostib' post pascha. id est transitum
transit' a mundo. Quinto quia ibi est via periculosissima: quia
tenebrosa est: sic vt pauci in ea vias suas aut se cognoscēdo videāt.
Itē lubricosa: ita vt pauci sint qui in ea mortaliter non corruant.
Itē irretita. ita q̄ pauci sunt qui in ea hostes euadant. De his tri-
bus in Psal. Fiant vie illoȝ te. ⁊c. fi. vi. al. te. ⁊ lu. ⁊ an. d. dil. Se-
xto est domus ruinosa: de cuius tota die parietib' cadunt lapides
subito iuxta vel supra homines opprimendo eos. s. casus subiti et
improuisi. ⁊ tū hoīes sunt vt porci: qui licȝ clamēt ⁊ gruniant: cum
vnus subito securi percutit': perterriti parū: tā cito obliti ad pastuȝ
redeunt: vbi filr subito occidunt'. Itē legi: q̄ cū quidā inter. iu-
deos audiret doctrinā gamalielis: in qua scriptū est q̄ non est ha-
bitandū in domo ruinosa propter multa pericula: vt lapidum aut
lignoȝ subito cadentiū. aut serpentiū: cogitās q̄ hoc esset iudea de-
relicta a deo: vt dicit' Math. xxi. Ecce relinquet' dom' vestra de-
serta: fugit ab ea ad ecclesiā. Itē est domus plena laqueis ad ca-
piendū viros spūales per spūales tētationes. Eccl. ix. In medio la-
queorū ingrediens. Hiere. v. Inuēti sunt in pplo meo ponētes la-
queos ⁊c. Post sequit'. Sicut decipula plena auib': sic dom' eoȝ
plene sunt dolo. Item est plena muscipulis ad capiendū illos qui
ad modū muriū adherent terre. Sap. xiiij. Creature dei facte sunt
in odiū: ⁊ in muscipulā pedib' insipiētū. Itē septimo est rota mo-
lendinaria ⁊ fortune: que q̄diu tēpus, fluit vt aq̄ semp voluit'. ⁊ vt
dicit Grego. qui labēti innitit' necesse est vt cū labēte labat'. Se-
cundo timere debemus: quia tempus est periculosum: quia requi-
rit a nobis dn̄s qualiter illud expēdim'. Oīa enī momēta cōcessa
sunt nobis ad agendā penitentiā: ad impetrandā gratiā: ad acqui-
renda merita: ⁊ gloriā ꝓmerendā. Et ideo districte requiret dn̄s a
nobis dē tēpus nobis impensū: q̄liter fuerit expensū. ⁊ exiget illud
a nobiscum vsuris sicut ostēdet' infra de iudicio. Est autē temp'
modernū maxime periculosum: quia valde aptū est ad generādas
spūales infirmitates: que ducūt ad mortē eternā. vt dicit' .j. Thi. iij.
In nouissimis diebus instabūt tēpora periculosa. quia simul ⁊ se-
mel est tēpus nimis calidū siccū ⁊ humidū spūaliter. ex his cōtra-
huntur oēs infirmitates: ex eo q̄ iste qualitates nimis abundant.
estuat temp' ardore inordinato. s. desiderio peccādi. Isa. ix. succē-
sa est q̄si ignis impietas. Itē abūdat frigiditas ex defectu caloris
vitalis ⁊ ordinati. s. charitatis. De vtroq̄ȝ Math. xxiiij. Abūdabit
iniquitas ⁊ frigescet charitas multoȝ. hoc. s. est in nouissimis tem-
porib'. Hoc etiā ostendit Aplš. ij. Thi. iij. Erunt in nouissimis die-
bus tēpora periculosa. hoīes seipsos amātes ⁊c. Ubi ostēdit' quō
quasi extinguit' ignis charitatis ⁊ succēdit' ignis abundātis iniq̄-
tatis: vt patet cū dicit' Seipsos amātes. Uix enī in mūdo iam ali-
quid pure amat' propter deū: sed propter propriū cōmodū. Unde
amor modernus reflectit' in seipsum. quia in eo q̄ amāt: non deū
sed seipsos amāt. Quō abundet iniquitas patet cū subdit' Cupidi
elati superbi ⁊c. Itē periculosum est temp' ex abundātia siccitatis
spūalis: q̄ fit p' ingratitudinē: q̄ desiccat humorē vitalē in h' mūdo.
Uñ Bern. Ingratitudo est ventus vrens rorē grē: fluenta miseri-
cordie: venas pietatis exiccās. vñ subdit' in supradicta auctorita-
te. ij. Thi. iij. Ingrati celesti sine affectione ⁊c. Ingratitudo fuit cā
destructionis hierosolimoȝ: vt dicit' Luc. xix. Eo q̄ nō cognoue-
runt temp' visitationis sue ⁊c. Hier. viij. Miluus cognouit in celo
tps suū ⁊c. ppls āt meus me nō cognouit. Bern. Recolēs i corde
meo torporē reporēq̄ȝ miserabiliū horū tempoȝ: in memetipso cō-
fundor. cui enī modernoȝ tantū gaudiū ingerat tantoȝ beneficio-
rū exhibitio: quantū antiquis patrib' sola ꝓmissio. Uidet' q̄ mun-
dus sit iam in pedib' statue: de q̄ Dañ. ij. dicit' q̄ ↄiungebat' ferrū
teste. quod signat q̄ in fine erūt sine federe: ⁊ sicci ab humore grē.
Itē periculosū est tps ex supabundātia noxij humoris. s. volupta-
tū carnaliū: in quib' hoīes pro virib' suis abūdāt. vñ sequit' in su-
pradicta auctoritate Thi. Uoluptatū magi' amatores q̄ȝ dei. ij. pe.

ij. voluptatē existimantes diei delicias coinquinationis ⁊ macule
delicijs affluētes. Tertio timere debemus rōne status: q̄z stat'
huius mūdi est valde periculosus. vndiq̄ȝ enī iminet periculū. s. supe-
rius ⁊ inferius: interius ⁊ exterius. Superius nanq̄ȝ sunt petōres
in maximo periculo: q̄z dei iusticia habens euaginatū gladiū sup
capita eoȝ vult eos scindere per mediū. Johā. viij. Qui incredulus
est verbo dei nō habet vitam in se manentē: sed ira dei manet sup
eum. Ro. j. Ira dei de celo sup omnē impietatē ⁊ iniusticiā. Itē
ex parte inferiori est peccatoribus aptū os putei infernalis: ⁊ dra-
conis qui vult eos absorbere ⁊ securius mortis est ad radicē arbo-
ris vitam scindens de die in diem. Et nota q̄ peccator similis est
hoī de quo dicit barlaam iosaphat. vt dicit Johā. Damas. Qui cū
timeret vnicornē sequentē cecidit in foueā qui in casu suo adhesit
arbori que de fundo fouee ↄscendebat: cum inferius aspiceret vi-
det ad pedem arboris puteum teterrimū abyssalē: ⁊ draconē flam-
miuomū arborem cingentē: ⁊ eius casum ore aperto expectantem.
Item videt duos mures maximos: vnū albuȝ ⁊ aliū nigrū: arborē
incessanter in radice corrodentes: sentit etiam arborē iam vacilla-
re ⁊ titubare. videt etiaȝ quattuor viperas a quattor partibus spe-
lunce ꝓcedere: ⁊ totam speluncā flatu mortifero intoxicare. videt
etiam in ramis arboris pomula quedam mortifera: sed gustui ali-
quantulū delectabilia ⁊ apparentia exterius pulchra: quibus dele-
ctatus periculi sui obliuiscit'. Quidā autē amicus audiens casum
eius occurrens ei ex opposito porrigit ei scalam per quā egrediat'
a periculo: inculcans ei periculū: ⁊ q̄ inde exeat. Iste aūt cum dice-
ret se prius sinū pomis implere: ⁊ differret: arbore corrosa ⁊ cadē-
te: a flatu dictarum viperarū corruptus cecidit in os draconis: qui
descendens in puteū eum ibi vorauit. Hic homo est peccator: vni-
cornis est mors tēporalis: fouea mūdus arbor vita peccatrix: po-
ma eius delectationes peccatoȝ: puteus infernus: draco diabolus
mus albus dies niger nox: quattor vipere quattuor qualitatuȝ in-
temporantie: amicus ihesus christus aut predicator: scala est cōsi-
liū penitentie faciende. dum aūt differt homo acquiescere salutari
ↄsilio subito vita deficiente in os diaboli cadit: qui eū in inferno
rapit deuorat ⁊ depascit. Item ex parte interiori est in magno
periculo: q̄z eius ↄscientia est lacus leonū cum quibus oportet cū
morari q̄diu est in peccato mortali. Eccl. xxi. Dentes eius dentes
leonis interficientis aīas hoīum: in maiori periculo est q̄ȝ daniel
ꝓiectus in lacum leonū. Dañ. vj. ⁊ xiiij. Qui dn̄m hēbat secuȝ cō-
solantē ⁊ ↄcludentē ora leonū. hoīum aūt deus est aduersarius.
Aug. Audacior est qui in vno peccato mortali dormit q̄ȝ qui cum
septem hostibus de morte sua iuniorem obligatis. Item ex par-
te interiori q̄tū ad statū vndiq̄ȝ est peccatori periculū. q̄z vt dicit'
Job. xiiij. nunq̄ȝ in eodē statu pmanet: q̄z mō sanus: mō eger: mō
diues: modo paup. modo letus: modo tristis: modo timet: modo
sperat ex his que exterius sūt: Uñ in magno periculo est. ⁊ in ma-
gno timore debet esse qui turrim habet edificare octo laterum. in
qua necesse habet q̄diu vixerit habitare. Que talis est ↄditionis:
q̄z q̄cito edificauerit vnū latus eius: cadit ⁊ aliud: vsq̄ȝquo turris
tota cadat: ⁊ habitantē ꝓsternat ⁊ atterat. hec turris vita presens
est: octo latera eius sunt sanitas: infirmitas: diuitie: paupertas: le-
ticia. tristicia: timor ⁊ spes de rebus presentibus ⁊ variis. quorum
quātomagis ascendit alterū cadit reliquū: vsq̄ȝquo corpus obrui-
atur: ⁊ aīa in casu eius opprimant'. Quarto in maximo periculo
sumus in hoc mūdo ꝓpter ↄditionis humane fragilitatē: habita-
mus in domo lutea que terrenū habet fundamentū. Job. xiiij. Hō
natus de muliere bre. vi. tempore ⁊c. ibi sati notat' fragilitas con-
ditionis humane. patet q̄ ex qualitate humane cōditionis est ho-
mo in magno periculo: q̄z cum moret' in domo fragilis corporis
cum eo pugnāt quattuor pugiles assidue sibi aduersantes. Ita q̄
si vnus oīno a facie alterius succubuerit dom' lutea corruat et in
puluerem reuertat': ⁊ habitator capiat': vt ad suspendiū eternū tra-
hat'. Hec domus est corpus luteū in quo cōpugnāt s'm quattuor
cōplexiones eius: calidū. frigidū. siccum. humidū. si alterū ↄtrariū
oīno ibi succubuerit: necesse habet homo mori. corpus incinerari:
aīa ad patibuliū trahi. Et nota q̄ cum quidā rex quereret a quo-
dā philosopho q̄nq̄ȝ questiones respondit ad singulas sic. Pri-
ma fuit quid est homo. Respondit mancipiū mortis: hospes loci:
viator transiens. Mancipiū dicit' quia manū mortis euadere ne-
quit: ⁊ q̄z mors oēs dies eius ⁊ labores rapit: ⁊ quia in fine s'm q̄
homo meruerit premiū ei soluitur. Item dicitur hospes loci quia
cito obliuioni traditur: licȝ cum gaudio recipiatur. Item q̄z pascens
⁊ potans ⁊ gratos in mane de hospicio nihil de rebus hospicij se-
cum portare permittitur: ⁊ in hospicij introitu multa ei ꝓmittun-

tur q̃ non soluit̃. Item est viator transiens nec ad momentū siue
dormiendo siue comedendo a cursu ad mortē acquiescēe. Se-
cunda q̃stio fuit. cui similis ē homo. R̄ndit aceruo niuis. rose ma
tutine: pomo nouo. Qꝛ vt aceru⁹ niuis modico calore cito i aquā
de qua fuerat cito resoluit̃: sic hō genit⁹ de putredine modica īfir
mitate in eā reuertit̃. Rose matutine qꝛ in iuuentute habens calo
rem viridū: in vespere senectutis habet marcidū. Pomo nouo. qꝛ
dū in arbore pendens ad crementū debitū puenire credit̃ modico
verme interius exorto corrodit̃: ⁊ subito corruēs inutile efficit̃. sic
hō in pueritia sua subita infirmitate ⁊ morte preuent⁹ inutilis fi
is efficit̃: ⁊ ita pꝫ qꝫ vt dicit̃ in ps. Vō vanitati si. f. est. d. e. s. vm.
paterri. Tertia questio fuit quō se habet hō. R̄ndit vt lucerna
ad ventū que cito extinguit̃: vt scintilla in mari q̃ abundis cito ab
sorbet̃: ⁊ vt dicit̃ in li. Sap. v. vt spuma gracilis q̃ cito a pcella. di
spergitur: vt lanugo que subito a vento rapit̃: vt fum⁹ qui cito dif
fundit̃ ⁊ ad nihilū redigit̃. Quarta questio est vbi est hō. R̄n-
dit qꝫ in bello multiplici ⁊ diuerso: Intra se habet bellū intestinū
remordentis ꝯscientie vt si ē in peccato a deo auertat̃. In se. s. ī p
prio corpe habet bellū ciuile ⁊ vicinū. quatuor elemētoꝝ que sibi
cōpugnant adinuicem p ꝯtrarias qualitates. calida. n. cōpugnant
in humano corpore frigidis ⁊ humentia siccis: quodlibet quatu-
or elementorum vult eū sibi vindicare de alio. p hoc pugnat cum
alijs vt ei predominetur: vel vt eū ad nihiluꝫ redigat: terra pugnat
vt ei predominet̃ p melācoliā. aqua vt fiat flegmaticus. aer vt fiat
sanguineus. ignis vt fiat colericus: quodlibet hoꝝ in hoie ⁊ p ho
mine acquirendo ꝯtra alium pugnat: ⁊ quodlibet alteri p viribus
repugnat. Tertium bellum est extra nos. s. ꝯcupiscibiliū: ⁊ est vt a
deo auertant. ⁊ ad se illicito amore ꝯuerti eum faciant. Quinta
questio est cū quibus socijs est hō. R̄nsio est qꝫ cū septem socijs ē
hō qui eū assidue molestant qui sunt fames: sitis: calor: ⁊ frigus:
lassitudo: infirmitas: ⁊ mors: ⁊ vt istis satisfaciat deū frequenter
peccatoꝝ molestat. Quinto in magno piculo sunt hoies pp eoꝝ
manifestam fatuitatem que luculenter apparet in septem. Primo
qꝛ vt balaam assuetus monstris monstra visa nec stupebat nec ti
mebat. Ipsa ipsi piclitantiū visa picula nec vitant nec formidant:
⁊ sunt similes latronibus qui cū vident suspendi aliquē de socijs
suis nō pp hec dimittunt furta sua. sed videntes eū suspensum di
cit vnus alteri: hoc est territorium meritū. Item nō solū videt̃
qꝫ nō metuāt. imo videt̃ qꝫ nō sentiāt picula i quibus sunt ad mo
dū ebrioꝝ ⁊ dormientium. Sunt. n. similes ione pp cuius peccatū
nauis piclitabat̃. alij oēs clamabant ⁊ timebant. ipse solus in tem
pestate ⁊ piculo dormiebat. eiusdē. ij. ⁊ ideo alijs inocentibus eua
dentibus ipse solus in piculo remansit. puer. xxiij. Eris quasi dor
miens in mari ⁊ quasi gubernator amisso clauo. Item nō solū
nō sentiunt piculū immo ēt ipsum diligunt adeo qꝫ in illud scien
ter se impingunt. ⁊ immergūt: ut qui in mari saliūt scienter ad cā-
tus syrenaꝝ. ita hoies currūt ad loca que sciunt sibi piculosa ad lo
ca vbi sunt occasiōes peccandi in spectaculis mulieꝝ. puer. vij. De
fenestra domus mee pspexi: ⁊ ecce video vecordē iuuenem: ⁊ ecce
mulier occurrit ei in habitu meretricio: ⁊ post: statiꝫ sequit̃ eaꝫ q̃si
bos ductus ad victimaꝫ ⁊ q̃si agnus lasciuiēs: ⁊ post: velut si auis
festinet ad laqueū ⁊ nescit qꝫ de piculo aīe ei⁹ agat̃. Eccl. ix. Pro
pter spēcieꝫ mulieris multi perierunt. Itē Eccl. iij. Qui amat piculū
pibit in illo. Quarto nō solum picula amant immo piclitantib⁹
se sic illaqueant vt ab eis euelli nequeant: ad modum eoꝝ qui sub
mersi in aquis extinguunt̃. Quīto qꝛ cū deberent exonerare ⁊
explicare ab impedimentis in piculo admodū materialiter picula
aquaꝝ timentiū vt nudi ⁊ expediti liberius possent nare ⁊ euade-
re. ecōuerso se magis implicant ⁊ onerant rebus tpalibus ⁊ nociu-
is. Item thi. vi. Qui volūt diuites fieri ⁊c̃. sunt similes illis qui
derelicta libera ⁊ clara aqua. eligunt p herbosam ⁊ limosaꝫ aquā
fluuium transnadere: qui q̃n se credunt magis expedire. magis se
impediunt onerant ⁊ illaqueant: vnde subito impediunt̃ submer-
guntur ⁊ extinguūt̃. Itē sexto qꝛ cū sint in piculo deū nō excitant
nec adiutorium eius inuocant sine quo euadere nequeunt: sed po
tius iracundiam eius prouocant. dum volentem eos a periculo re
uocare ⁊ liberare contēnunt: ⁊ etiam eos quos videns sibi acquire
re. ⁊ picula fugere ad eius monita irrident ⁊ ꝯtēnunt. i. coꝛin. i.
Verbum crucis peūtib⁹ stulticia est. eis āt qui salui fiunt. i. nob-
is dei virtus est. Itēꝫ dicit̃ qꝫ cū quidā paterfamilias haberet
duos filios pp forefactuꝫ suuꝫ in medio maris piectos. ⁊ videret
eos in piculo maris in medio palpitantes. non immemor paternoꝝ
viscerꝫ nauicula sumpta: ⁊ manus porrigēs eis cū clamore ⁊ fletu
nitebat̃ eos a piculo reuocare ⁊ liberare. Alter autem manū patris

porrigēs liberatus nauicule impositus est. Alius aūt verba patris
contemnēs ⁊ piculū parpendēs ⁊ cū spuma maris ludēs ab vnda
subito oppressus submersus. extinct⁹ est. Sic ih̄s veniens in mun
dū manib⁹ in cruce extensis vult liberare naufragos: q̃ acq̄escūt ei.
⁊ adherent ei ⁊ cruci. a piculo liberat̃. q̃ aūt ꝯtēnūt ⁊ vanitatē dili-
gūt subito piclitant̃. Nō sic fecit beat. xiij q̃ ꝯfugit ad dn̄m patiēs
periculū. Nō sic discipuli Math. viij. Cū nauicula cooperiret̃ fluct-
ibus sed excitauerūt ih̄ꝫ dicētes. dn̄e salua nos perim⁹. Itē nō sic pe-
trus. Math. xiiij. q̃ cū cepisset mergi clamauit. dn̄e saluū me fac.
Itē. vij. Nō solū adiutoriū diuinū vl̃ sanctoꝝ nō aduocāt: sed eos
ad iracundiā ꝯtumelijs puocāt. ⁊ vt maris delphines in tēpestate
saltāt. ⁊ vt frenetici ⁊ insani in suis piculis exultāt ⁊ eos quos se-
cū nō vidēt inuolui in piculis insensatos ⁊ īsanos reputāt. Sap. v.
Nos insensati vitā illoꝝ reputabam⁹ insaniā ⁊ fineꝫ sine honore.
Sexto: timere debem⁹ qꝛ piculosa est societas maloꝝ quā mul
ti diligunt ⁊ sequunt̃. que maxīe est declināda hoi desiderāti suaꝫ
salutē. exēplo iohis baptiste qui postq̄ venit ad adultā etatē ma-
gis elegit habitare inter feras q̄ inter hoies. Sen. Quotiēs inter
hoies fui min⁹ hō redij. Itē exemplo machabeoꝝ magis elegerūt
habitare in desertis cū feris q̄ cū gentib⁹. ij. mach. v. Itē exemplo
dn̄i qui postq̄ surrexit a mortuis nō legit̃ habitasse vl̃ ꝯuersatus
fuisse cū aliquib⁹ malis sicut fecit tpe illo quo ꝯuersat⁹ est in ter-
ris licet legat̃ sepe apparuisse ⁊ fuisse cū bonis. Item in vitispatrū
legit̃ qꝫ cū arsenius adhuc moraret̃ in seculo in palatio ⁊ rogaret
p sua salute vox ad eū ait. fuge hoies ⁊ saluaberis. qō itelligit̃ de
malis ⁊ mūdanis. ⁊ qꝛ multa mala facit mala societas: de quibus
eoꝝ aliqua ꝯtidam⁹. Et notandū qꝫ mala societas q̄ndecim ma
la facit. Primo ab hereditate excludit. angelos a celo hoieꝫ a para
diso roboā a regno. De primo Apoc. xij. Draco traxit secū tertiam
partē stellaꝝ cū cauda. prima pars est eoꝝ qui voluerunt deo cōtē-
plando assistere. Scd̄a est eoꝝ qui ei ministrādo parati fuerūt deo
obedire. hi nō ceciderūt sed in veritate steterūt. Tertia pars fuit eo
rū qui fuerūt pati dyabolo ꝯsentire. hi cū lucifero ceciderūt. Adaꝫ
plus vxori q̄ deo obediēns exulat a paradiso. Roboaꝫ qꝛ magis
credidit ꝯsilio iuuenū socioꝝ q̄ senioꝝ amisit regnū isrl̃. Scd̄o
spoliat ⁊ ꝯsumit bona tpalia. nālia. ⁊ gratuita. Qui incidit in malā
societatē: similis est illi qui incidit in latrones. Spoliat̃ gratuitis
bonis Luc. x. Itē similis est filio pdigo cuius bona meretrices cō
sumpserūt Luce. xv. Item tertio puertit. sibi similes efficit. ps.
Cū puerso puerteris ⁊c̃. Eccl. xiij. Oīs caro ad sibi similē ꝯuertet̃.
Ibidem qui ꝯmunicat supbo induet supbiā. puer. xii. amic⁹ stul
ti sibi similis efficiet̃. Exo. xxiij. deut. vi. Non inibis cū eis fedus.
Sen. Ex ꝯuictu enī mores formant̃. Cādido ⁊ inocenti socio rubi
ginē suā malignus comes affricuit. Dicit̃ qꝫ alexāder non poterat
se cohibere quin īcederet ad modū leonidis hystriōis cuꝫ quo nu-
tritus fuerat. Quarto inficit ⁊ corrumpit vt grex morbidus īm-
det leprosi sanū vel mundū. Itē fructus putridi sanū. toxicū cibū.
massa fermentū. i. coꝛin. v. Modicū fermentū totā massam corrū
pit vinū coꝛruptū corrumpit bonū. flatus malus vt basilisci aerem
vicinum. i. coꝛin. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia praua.
Quinto maculat ⁊ polluit. vt pix ⁊ carbo manū tāgentis. Leuit
v. Aīa que tetigerit aliquid imūdū rea erit. Numeri. xix. Quicq̄d
tetigerit imūdus imundū erit. Agg. ij. Si tetigerit pollut⁹ in aīa ex
oibus his nūquid contaminabit̃ ⁊c̃. Sexto apostatare facit. vt
salomonem. iij. regū. xj. Mulier petrum se calefacientē cum minis-
tris Joh. xviij. Eccl. xix. vinum ⁊ mulieres ⁊c̃. Septimo sedu-
cit. Ezech. ij. Cum scorpionib⁹ habitas. Osee. vij. Effraym quasi
columba seducta nō habens coꝛ id est prudentiā declinandi pras-
ua ꝯsoꝛtia. Fac̃ dyabolus vt aucupes qui ponūt columbas q̃ ha
bent cōsutos oculos in decipula sua. ad quas accedentes alie non
aduertunt eas captas nec laqueos ⁊ capiunt̃ cum eis. iij. regū. xiij.
de pphēta dn̄i quem quia falsus pphēta seduxit. vt sequeret̃ euꝫ
occisus est a leone. Item Iere. xviij. Seduxerunt te viri pacifici
tui. demiserunt te in ceno ⁊ in lubrico pedes tuos. ⁊ recesserūt a te
hoc dicit̃ de sedechia. qui qꝛ credidit falsis pphētis a nabuchodo
nosor est captus. ⁊ exoculatus. ⁊ in babilonē ductus est. De sedu-
ctione male societatis refert petrus alfonsi multa exempla. Vnuꝫ
est tale. dicit enī. Cum quidā vellet ire apud methā p deserta egy-
pti ꝯmendauit cuidam bone fame pecuniā quā redeunti negauit:
qui consilio cuiusdam sapientis fecit fieri deceꝫ cophinos plenos
sabulo ⁊ pulcherrimos ab extra. vnus precessit cum muliere ⁊ ser
uo. Alij nouem sequebantur a longe. ⁊ dixit mulier illi qui nega-
uerat depositum: qꝫ quidam magnus diues de consilio suo voles
bat bone fidei eius illos cōmittere decē cophinos plenos pecunia

cui/occurrit ꝛ ꝓpendens eum eē cui negauerat depositū. ait. amice nimis diu dimisisti pecuniā tuā apud me. qđ cū recepisset cophi-nos ꝛ pecuniā recessit. Itē idez dicit: q cū quidā iuuenis haberet domū iuxta diuitē quēdā. nec vellet ei vendere ꝓ voluntate sua ꝑ-cio dato: posuit in ea decē tonellos. quoꝝ q̄nq; pleni erāt oleo. alij quinq; semipleni oleo. ꝛ alia pars erat plena aq. quē accusauit di-ues corā iudice de fraude ꝛ oleo furato. q̄ per ꝯsiliū cuiusdā phi q̄ dicebat̄ auxiliū miseroꝝ liberat̄. diuitem docuit iudicē q faceret fe-ces mēsurari. q: feces rīderēt oleo. Idē phs ait. Nō emas domū anteq̄ cognoscas vicinū. ꝛ si est ei malus etiā emptā vēde: q: q̄ hꝫ malū vicinū hꝫ malū matutinū. vt patet in ꝑdicto exēplo. Itē is q̄ supradixit: q q̄dā diues hñs saccū plenū aureis amisit in quo erat serpens aureus: ꝛ cū faceret clamari a ꝑcone q q̄ redderet amissū q inde haberet decē aureos. paup qui eā pecuniā inuenerat iuxta vxore reddidit eā. diues aūt dolens ꝓ decē aureis quos paup ha-bebat. accusauit pauperē corā iudice dicens q in dicto sacco erāt duo serpentes aurei. ad h̄ ꝯsultus phs dixit. diues ꝓbus hō videt̄ ꝛ videtur q nō debeat mentiri. paup qui cū posset retinere reddi-dit. videt̄ fidelis ꝛ veridicus: sed tñ s̄m dictū diuitis nō est iste sac-cus su⁹. retine ḡ hunc. ꝛ fac clamari q q̄ inuenerit saccū in quo sūt duo serpentes aurei reddat diuiti. ꝛ istū reddes cū inueneris cui⁹ esse debeat. Qđ audiens diues detexit dolū suū. Itē ad idez fa-cit exemplū de duob⁹ sapientib⁹ ꝛ tertio simplici. qui volentes se decipere sic decepti. Cū irent ꝑ desertū ꝛ nō haberēt nisi modicam farinā: duo eoꝝ astuti ꝯdixerunt quō deciperēt tertiū qui simplex videbat̄. ꝛ dixerūt q de farina facerent libū. ꝛ cū coqueret̄ in igne dixerūt duo tertio. q dormirent ꝛ q̄ mirabilius somniaret panem comederet supra dictū. Tūc simplex fingebat se dormire stertēdo. ꝛ alij duo dixerūt adinuicē. tu dices q somniasti te mortuū. ꝛ q angeli portarēt te in paradisū. ꝛ ego q eram mortu⁹. ꝛ demones volebāt me portare in īfernū. Alius post attēdens q duo dormi-rēt surrexit ꝛ comedit libū. duo excitati dixerūt adinicem q sic so-miauerāt excitātes tertiū q̄rūt somniū ei⁹. Ego somniaui ait. q te mortuū angeli ferrēt in paradisū: demōes te in īfernū. ideo sur-rexi ꝛ libū comedi. Octauo: famā ledit ꝛ v̄tutes ꝛ bōa opa occi-dit. Ecci. xlvij. Postq̄ in multis mirabiliter ꝯmēdatus est salomon de eo subdit̄. Incuruasti femora tua mulierib⁹. dedisti maculā in gloria tua. Ideo iacob esau dicenti Gen. xxxiij. Gradiamur simul. ego ero soci⁹ itineris tui. dixit: q si iret cū eo morerent̄ vna die cum cū greges ꝛ paruuli simul. Nono: a deo diuidit. Josue. x. Non ero vltra vobiscū. s. q̄diu amorreus eēt cū eis. Itē in vitispatrū legit̄: q quidā petēs locū solitudinis. ꝛ rogans dñm vt ondēderet si-bi locū aptū. videt aquilā quā sequit̄ q̄si angelū sibi missū. ꝓcedit eā vsq; ad locū in quo erat palma ꝛ fons in pede. in quo loco mā-sit plurib⁹ ānis orōni istās. de fructib⁹ palme comedēs ꝛ de folijs se vestiēs. tunc dyabolus in forma cursoris accedens cepit eū ad-mirādo inspicere dicēs. q eū quesierat ꝑ heremū multo tpe: q: pa-ter suus mortu⁹ erat in seculo ꝛ hereditas ei ꝯpetebat: ꝓ qua nati ei parati erāt pugnare qui ei acquiescens cū secutus est cū ea intē-tione vt res distribueret. ꝛ post rediret. Quo cū veniret dyabolus disparuit. ꝛ ille parentes viuos inuenit. ꝛ societate illoꝝ illectus ibi re-manens. ꝛ multis flagitijs se immiscens. in eis miserabiliter mortu⁹ est. Decimo: odeū offendit. ps. odi. ec. malig. ij. paral. xix. Impio ꝑbens auxiliū ꝛc. Undecimo: lites ꝛ iurgia nutrit. Gen. xiij. Fa-cta ē rixa ꝛc. ꝓuer. xiij. Inter supbos semper iurgia sunt. Duo-decimo: in malū succēdit. ps. Ignis exarsit ī sinagoga eoꝝ. Ecci. x. A modica scintilla augetur ignis. Job. xxx. Frater fui draconum qui sunt flāmiuomi. Tertiodecimo: in periculo inuoluit. Gen. xviij. Surge exi de sodomis. ꝛ subditur ne pereas in scelere ꝛc. Perierunt generi loth qui exire noluerunt. sicut ibidem dicit̄ Nu-meri. xvj. Discedite a tabernaculis eorum. similiter. j. regum. xv.

Quartodecimo: ad mortem temporalem adducit. Seneca. Al-ter alterum tradimus in mortez. Phs. Non est transeundū per se-dem gentis inique. Dicit petrus alfonsi. q duo clerici euntes per ciuitatem audierunt dulcissime cantantes in taberna cū fistulis. in-uitantes eos ad potum. tunc vnus dixit alteri. dicit phs. Non est transeundū per sedem gentis inique. nō ibo ad eos. ꝛ his dictis se-cessit. Inde alius illectus tam dulcedine cātus q̄ auiditate potus: cum declinasset ad eos venit prepositus cuiusdam ville in qua fe-cerant homicidium. ꝛ cepit omnes ꝛ suspēdit. ꝛ clericū illū cū illis tunc cum suspenderent̄ moto experimēto suo ꝛ tarde. doleo q fa-tuus est qui nō credit sapienti de vitādo ꝯsortio prauoꝝ. Quin-todecimo: in infernum cōburit. Math. xiij. Colligite zizania ꝛ li-gate in fasciculos ad cōburendum. Ecci. xxj. Stupa collecta syna-goga peccātiū ꝛ ꝯsumatio eoꝝ ignis. vnus ticio in igne obustus tum sic vnus malus hic aliū: ꝛ in futuro cū alio combur̄et. Se-ptimo timēda ē demonū impietas: q̄ summe timēdi sunt multis de causis: videlicet ꝓp localē ꝓpinquitatē: ꝓpinq̄tatis insuasibilita-tē: voluntatis malignitatē: intētiōis ꝑuersitatē: actionū crudelita-tē: crudelitatis insatiabilitatē: potestatis impietatē: īpietatis immē-sitatē: subtilitatē nature: antiq̄tatē expiētie. sagacitatē fallacie: stu-diositatē malicie: ꝑsumptiōez audacie: ꝑcacitatē impudētie: mul-tiplicitatē obtētē victorie: auiditatē nocēdi: varietatē fallēdi. assi-duitatē tētandi: īpossibilitatē placādi: ꝛ deformitatis horrorē. De eoꝝ crudelitate spāliter dicit̄ Job. xvj. Collegit furorē suū in me ꝛ cōminās mihi infremuit ꝯtra me dentib⁹ suis hostib⁹ me ter-ribilib⁹ ꝛc. Et p⁹. In manib⁹ ipiꝫ tradidit me ꝛc. ꝓuer. v. Ne des alienis honorē tuū ꝛ annos tuos crudeli. ysaie. xix. Tradā egyptū in manibus impioꝝ dominoꝝ crudeliū. Hiere. vj. Crudelis ē ꝛ nō miserebit̄. Ideo crudelis ē iustis crudelioꝛ suis. crudelib⁹ sibiꝫ. Q crudelis sit iustis patet ī flagello. Job. ij. percussit Job vlcere pessimo a planta pedis ꝛc. Ita in flagello antonij quē in ꝓpter sue ꝯuersionis verberauerūt demones ad mortez. Itez crudeles ē suis in inferno eos deuorādo Hiere. lj. In ꝑsona dānati. comedit me. deuorauit me. absorbuit me. sicut draco repleuit ventrem mea ventrez suū. Et dyal. xl. exemplū de theodoro ꝛ de monacho guloso. q̄ videbat̄ valde religiosus ꝛ abstinens: sed comedebat in occulto qui in fine hoc clamauit: q dyabolus absorberet eū sicut vt draco: ꝛ q pedes eius ꝛ genua iā ligauerat: ꝛ aīaꝫ eius absorbe-bat os suū habens in ore suo: hec dicens: mortu⁹ est. De eoꝝ pote-state Job. xl. Nō est potestas sup terrā q̄ ei possit compari ꝛc. Ecci. xxxix. Sūt spirit⁹ ad vindictā creati ꝛ in furore suo firma-uerūt tormenta sua: ꝛ in tpe ꝯsumationis effundent virtutē: ꝛ fu-roꝛez ei⁹ qui fecit eos. Joelis. j. Dētes eius vt dētes leonū. Et ꝯ-tra deū fortis fuit cū in cruce occidendo. Hiere. xlvj. Fortis impe-git in fortē ꝛ ambo pariter corruerunt: q̄tomagis ꝯtra boles bui-lebit. Gen. xxxij. Item abac. j. ipse de regibus triūphauit ꝛ sup oēz munitionez ridebit. De multiplici arte nocēdi vel tentādi. j. pet. v. aduersari⁹ vester dyabolus ꝛc. Legit̄ in vita beati marcialis q cū quidā sanct⁹ adiuraret demonez q̄ mirabiliter affligebat quē-dā arreptū vt diceret quō vocaret̄: dixit q mille artifex: eo q ha-beret infinitos modos fallendi ꝛ nocendi. Job. xx. Pluet sup eū bellū ꝛc. Ideo in apoc. xij. Draco dicit̄ habere septē capita ꝛ x. cornua. Ideo in vitispatꝝ sub specie diuersaꝝ feraꝝ beato antonio apparebat: vñ ali q̄n fingebat dyabolus leonū rugit⁹ aliq̄n sibilos serpentiū: vt sic eum ab heremo fugaret. Itez dyal. iiij. Dicit q da-tui⁹ mediol. episcop⁹ corinthū aduenisset: intrauit domū quam multis annis demōes inhabitātes inhabitabilez reddiderāt. cūq vellet ibi de nocte quiescere cepit audire magnis clamoribus rugi-tus leonū: balat⁹ pecoꝝ: sibilos s̄pentiū: rugit⁹ asinoꝝ porcoꝝ: ꝛ fo-rici huiusmodi: tūc episcop⁹ ait. Bñ tibi ꝯtigit miser tu qui dixisti ponā ꝛc. Ero similis altissimo: ecce ꝑ superbiā tuā be-stijs similis fact⁹ es: ad hec q̄si erubescens dyabolus recessit. De deformitate eoꝝ horribili dr̄ Job. xx. vadēt ꝛ venient sup eū hor-ribiles. Sap. xi. Potens eras mittere illis multitudinez vrsoꝝ vel audaces leones: aut noui generis ira plenas ꝛc. post quā nō so-lū lesura poterat eos exterminare: sed etiā aspectus occidere. Quī-dā sanct⁹ in vitispatꝝ dicebat: puto q si q̄s videret demones in il-la deformitate in qua vident eos dānati nō posset viuere. Naū. ij. Aspectus eoꝝ q̄si lāpades ꝛ q̄si fulgura discurrentia ꝛc. Legit̄ ē q in passione beati Bartolomei legit̄: q angelus volens ostēdere dyabolū illis q̄b⁹ beat⁹ Bartolome⁹ predicauerat. precepit eis in frōtibus fieri signum crucis: ꝛ tunc ostendit eis ingentem maurū nigriorem fuligine: facie acuta: barba prolixa: crinibus vsq; ad pe-des protensis: de oculis igneis scintillas emittentem. et ore ꝛ nari-bus sulphureum ignem spirantem: iunctis retro manibus. Item Grego. dyal. xl. dicit de crisaurio q cum infirmaret̄ vidit multitu-dinem demonum horribiliū: ꝛ cū clamaret inducias vel vsq; ma-ne: ꝛ se huc illucꝗ verteret ne eos videret: nec possēt eos non vide-re in terrore illo mortuus est: Item beatus sebastianus ait in sua legenda. peccator a morte perpetua capietur ꝛ tenebitur in qua e iugis flāma ꝑseuerās tribulatio: ꝛ pena perpetua: huic attrocet an-geli commorantur: quorum brachia capita draconum sunt. quoꝝ oculi ex se igneas sagittas iaculāt: quoꝝ dētes sicut elephantis ꝓ-minent ꝛ stimulant ad tormentū: velut cauda scorpionum. quo-rum voces vt leonum fremitus sonant: quorum aspectus tremo-rem inducit patitur dolorem ꝛ mortem ad hoc ibi viuitur vt vita cruciatibus exponatur. ꝛ ad hoc vita reintegratur vt serpentum

noribus membra iteratis subinde ꝛ reparatis postea attrectetur.

¶ De causa timoris. DIS.XXXVIII.

Deinde considerādū est de causa timoris. Et circa hoc ꝯsiderāda sunt duo. Primo vtrū causa timoris sit amor. Scḋo vtrū causa timoris sit defectus. Circa primū sciendū ꝙ obiecta passionū aīe se hñt ad eas tanq̄ forme ad res naturales vel artificiales: q2 passiones aīe speciē recipiunt ab obiectis sic res ꝑdicte a suis formis. Sicut igit̄ quicq̄d est causa forme est causa rei ꝯstitute ꝑ ipsaȝ. ita etiā quicq̄d ꝛ quocūq3 modo est causa obiecti est causa passionis. Cōtingit aūt aliquid esse causaȝ obiecti. vel ꝑ modū cause efficientis. vel ꝑ modū dispositionis materialis sicut obiectū delectatiōis est bonū apparēs. ꝯueniēs ꝯiunctū cuius cā efficiens est illud qḋ facit ꝯiunctionē. vel qḋ facit ꝯuenientiā vel bonitatē vel apparentiā hui⁹ boni. Causa aūt ꝑ modū dispositionis nālis est habit⁹ vl' quecūq3 dispositio. scḋm quā fit alicui ꝯueniēs aut apparens illō bonū qḋ ē ei ꝯiunctū. Sic igit̄ in ꝓposito obiectū timoris est estimatū malū futurū ꝓpinquū cui resisti de facili nō pōt. ꝛ ideo illud qḋ pōt inferre tale malū est causa effectiua obiecti timoris. ꝛ ꝑ cōsequens ipsi⁹ timoris. illud aūt ꝑ qḋ aliquis ita disponit̄ vt aliq̄d sit ei tale: est cā timoris ꝛ obiecti eius ꝑ modū dispositōis materialis. ꝛ hoc mō amor est causa timoris. Ex h̄ enī ꝙ aliq̄s amat aliqḋ bonū sequit̄ ꝙ priuatiuū tal' boni sit ei malū. ꝛ ꝑ ꝯsequēs ꝙ timeat ipsuȝ tanq̄ malū. timor enī ꝑ se ꝛ primo respicit ad malū qḋ refugit. qḋ oppōit̄ alicui bono amato. ꝛ sic ꝑ se timor nascit̄ ex amore. vñ dicit Aug. in li. lxxxiij. questi. nulli dubiū est nō aliaȝ esse metuendi cām. ne illud qḋ amamus aut amittamus adeptū. aut non adipiscamur speratū. Secūdario timor respicit ad illud ꝑ quod ꝓuenit tale malū. ꝛ sic qñq3 per accidens inducit timor amorē. iquātū. s. hō qui puniri timet a deo seruat eius mādata. ꝛ ex obseruantia mandatoꝝ incipit sperare vt spes inducit amorē. ꝛ hoc est qḋ dicit Augus. sup. j. cano. ioh. Qḋ sicut seta introducit filum. sic timor introducit amorē. hoc tñ est ꝑ accidens vt dictum est. Circa scḋm. s. vtrum defectus sit causa timoris. dicendū ꝙ sicut dictū est. duplex causa timoris accipi pōt. Una ꝑ modū dispositiōis materialꝫ ex parte eius qui timet. alia ꝑ modū cause efficientis ex parte eius qui timet̄. Quātū igitur ad primum defectus ꝑ se loquēdo est causa timoris ex aliquo enī defectu virtutis ꝯtingit ꝙ non possit repellere iminens malum. sicut enī diuitie temporales: ꝛ robur corporis: multitudo amicoꝝ. ꝛ potestas ꝛ huiusmodi excludunt timorem: sicut dicit̄ in scḋo rethorice. sic ex defectu istoꝝ causat̄ timor: sed tñ ad causandum timorē requirit̄ defectus cum aliqua mensura. minor est enī defectus qui causat timoreȝ futuri mali q̄ȝ defectus consequēs malum presens de quo est tristicia. ꝛ adhuc esset maior defectus si totaliter sensus mali auferet̄ vel amor boni cuius cōtrariū timetur. Quantū vero ad scḋm virtutis ꝛ robur per se loquendo est causa timoris. ex hoc enī ꝙ aliquid quod apprehendit̄ vt nociuū est virtuosum: cōtingit ꝙ eius effectus repelli non potest. contingit tamen per accidens ꝙ aliquis defectus ex ista parte causat timorem inquantum ex aliquo defectu contingit ꝙ aliquis velit nocumentum inferre. puta propter iniusticiam: vl' quando ante lesus fuit vel quia timet se ledi.

¶ De effectu timoris. DIS.XXIX.

Deinde considerādū est de effectu timoris. Sciēduȝ est aūt ꝙ timor sedecim effectus habet in anima. Primo nāq3 timor discutit cōscientiam. sic hō timens ne latrones sint in domo disquirit ꝛ scrutatur omnia latibula ne ipsuȝ spoliēt vel iugulent dormientē. sicut obsessi in castro vndiq3 circūeūtes inspiciūt ne subintrare possint aduersarij. ꝛ ipsos dum nō aduertūt occidant. sicut ꝑsidens in monasterio omnes officinas visitādo circuit omni sero. ne quid ꝯtra religionis honestatē fiat ibi. sic homo deū timens redit ad cor suum ne quid in eo lateat. quod oculos diuine maiestatis offendat. Ideo dicit̄ Eccī. xxi. Qui timet deū cōuertit̄ ad cor suū. ꝛ eiusdem primo. timor dñi scientie religiositas. Secūdo timor inducit penitentiā. sicut patet de niniuitis Jone. ij. Qui ad ꝑdicationeȝ ione timuerūt ꝛ penitētiā egerūt. Et de paulo Actuuȝ. ix. Qui tremens ac stupēs ait. dñe quid me vis facere? Et de gabaonitis Josue. ix. Qui audiētes cuncta que fecerat Josue ꝛc̄. callide cogitātes tulerunt sibi cibaria ꝛ omnia que ꝑtinent ad veros penitētes. ꝛ subditur. Timuimus enī valde ꝛ ꝓuidimus animabus nostris. Ista penitentia delet peccatū. Eccī. i. Timor dñi expellit peccatū. Ibidem Nam qui sine timore est nō poterit iustificari. Item Eccī. ij. Qui timent deūm ꝑparabunt corda sua. ꝛ in cōspectu illius sanctificabunt aīas suas. Dicit̄ phi. ꝙ ceruus ī angustia positus ꝛ timore inter canes ꝛ spicula venatoꝝ nō habens effugium recurrit ad lachrimas quas abundāter emittit. Tertio timor inducit vigilātiā ne. s. hō recidiuuȝ patiat̄. ꝓuer. xiiij. Timor domini fons vite ī quo. s. vita gratie cōseruatur. peccatum abluitur aīa renouat̄. feruor fomitis refrigerat̄ vt declinet a ruina mortis. spiritualis videlicet ꝛ eterne. Itē ꝓuer. xv. Per timorem dñi declinat oīs a malo culpe ꝛ pene. auis semel capta si pōt euadere diligenti⁹ timet laq̄os ceruus canes lupus pedicā: ꝛ hō ꝑ incuriā suā infirmitatē icurrēs: postquā ꝯualuit. vigilātius cauet sibi. Ideo ꝓuer. viij. timor dñi odit malū. vñ de Job qui interꝑtat̄ dolēs dicit̄ Job. j. Erat timēs deū. ꝛ recedēs a malo. ꝛ Exo. xx. dixit moyses filijs israhel: venit deus vt terror eius esset in vobis: ꝛ nō peccaretis. Exemplū in dyal. xl. De theodoro qui cū in regiōe necessitate cōpulsus fecitus eēt fratrē suū. iuramento firmabat ꝙ nunq̄ assumeret habitū sed dissolute viuēs infirmitate arripit̄. in extremis laborās clamauit fratribus presentib⁹ ꝛ orātibus. recedite quia datus suȝ draconi ad deuorandum. qui iā me absorbet: sed impeditus orationib⁹ vestris qui cū magis orarent clamauit deo gratias: q2 vestris orationibus liberatus suȝ: ꝛ ex hoc vitā suā emendauit. Quarto excludit extollētiā. Exēplū de rege niniue. qui audita cōminatiōe de subuersione ciuitatis deposuit vestimēta regia. surrexit de solio. ī dutus est sacco ꝛc̄. Itē de achab. iij. regum. xxj. Cū audisset achā cōminationē domini scidit vestimenta sua. ꝛ operuit cilicio carnē suā ieiunauit ꝛ dormiuit in sacco. ꝛābulauit demisso capite. similiter Luc. xxiiij. Mulierꝭ cū timerēt ad sepulchrū declinauerunt vultus suos in terrā. ꝛ Ген. xviij. Cū audiret abrahā cōminatiōeȝ dei ꝯtra sodomā ait. loq̄r ad dominū meū cuȝ sim puluis ꝛ cinis. Quō pauo circūspiciēs eleuationē caude supbit de pulchritudine rote. vidēs āt turpitudinē pedū dimittit eā. ꝛ horribiliter clamat: sic hō respiciēs finē suū humiliat̄. Quinto timor ꝑstat in temptatione resistentiā. Eccī. ij. Fili accedēs ad seruitutē dei sta ī iusticia ꝛ timore: ꝛ prepara aīaȝ tuā ad tētationē. Nota q̄ timet ꝛ amat dominū suū legitimū. si ab eius aduersario temptat̄ de dāno de dehonoratione vel ꝑditiōe domino suo faciēda. nō ei ꝯsensit. sic ī ꝓposito exemplū de ioseph. qui tētatus ab egyptia noluit assentire. Gen. xxxix. Unde xp̄s tētatus a demōe Math. iiij. respōdit. Scriptū ē: dñz deū tuū timebis ꝛc̄. ꝛ merito qui tētat̄ timere nō debet q2 sicut dicit̄ Eccī. xxxiij. Timēti deū nō occurrēt mala: sed in tētatione deus illū ꝯseruabit ꝛ liberabit a malo. Sexto timor dei dat in afflictiōe sustinētiā. q2 sicut dicit Grego. Timor dñi in via dñi operat̄ fortitudinē: in via seculi debilitatē: nec mirū: q2 sicut ait. ꝑs. firmamētū ē domin⁹ timētib⁹ eū. ꝛ Eccī. xxxiiij. Qui timet deum nihil trepidabit ꝛ nō timebit. qm̄ ipse ē spes eius ꝛc̄. Sequit̄ Oculi domini sup timētes eū ꝓtector potētie firmamētū virtutis tegimē ardoris. vmbraculū meridiani deꝑcatio offensiōis ꝛ adiutoriū casus: exaltans aīam ꝛ illuminās oculos. dās sanitatē ꝛ vitā ꝛ benedictionē. Ideo dicebat ꝑs. Domin⁹ mihi adiutor non timebo q̄d faciat mihi hō. Idē. si ambulauero ī medio vmbre mortis. nō timebo mala: qm̄ tu mecū es. Septimo: timor dei facit ī oratione clamoris vehemētiā. Solēt. n. hoīes clamare qñ timent piculū. Math. xiiij. discipuli timētes ꝑ timore clamauerūt. Hiero. Incerta vox ꝛ ꝯfusus clamor magni timoris ē indiciū. ꝛ Math. xiiij. Cepit petr⁹ ambulare sup aquas vt veniret ad ihm̄. vidēs vero ventū validū venietē timuit: ꝛ cū cepisset mergi clamauit dicēs Dñe saluū me fac. ꝑs. Adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo ꝑs. voluntatē timētiū se faciet. ꝛ ꝺpcatiōeȝ eoꝝ exaudiet ꝛc̄. Octauo: timor dei dat de dei condescensione ꝯfidentiam. Quia sicut timor seculi generat diffidentiā: ita timor dei ꝯfidentiā. ꝓuer. xiiij. Timor dñi fiducia fortitudinis ꝑs. beneplacitū est dño sup timentes eū: ꝛ in eis qui sperāt sup misericordia eius. Et bñ ꝑs. ista duo ꝯiungit spem videlicet ꝛ timoreȝ. quia nec timor sine spe: nec spes esse debet in hoīe sine timore. ne timor in desꝑationē deiciat: nec spes sine timore in presumptiōeȝ extollat: vnde Deut̄. xxiiij. Non accipies loco pignoris inferiorē ꝛ supiorē molā. Mola inferior ē timor. Mola supior ē spes: quaꝝ neutra debet homo carere. In figurā huius dicit̄ Gen. xlix. De benedictionib⁹ celi desup ꝛ abyssi iacentis deorsuȝ. erit benedictio tua. In bene. ce. figurat̄ spes celestiū: q̄ ē de celestibus bonis. In bñ: abyssi. figurat̄ timor qui surgit ex penis inferni: inter ista duo debet esse semꝑ vita iusti: vt semꝑ habeat ꝑ oculis gaudia celi de quib⁹ speret: ꝛ penas inferni quas timeat: cuius figuram abrahā gerit: de quo legit̄ Gen. xij. ꝙ tetendit tabernaculum suum habens ab occidente bethel: ꝛ ab oriente hay. id est in aduersis debet habere spem que est de gaudijs pa

radiũ qui figit in bethel qḋ interp̃tat domus vel habitaculũ dei. In ꝓꝑijs aũt debet habere timorẽ peccatoꝝ suoꝝ vel futuri iudicij vel tormẽtoꝝ inferni. qḋ figurat in hoc noĩe hay. interpretat enĩ vita valliũ q̃ ẽ vita sordiũ. vita peccatoꝝ. vel q̃stio vite q̃ erit in iudicio vbi totius vite ratio exiget. vel interpretat abyssus in quo notat timor inferni. Nono: timor dei facit in opatiõe diligentiã. timor enĩ sollicitat: sicut patet timẽtes inopiam solliciti sunt acquirere. timentes sua amittere solliciti sunt ea custodire: timẽtes mortẽ sollicite cauẽt q̃ possunt mortẽ inducere: sic hõ timẽs deũ sollicitus ẽ quõ deo placeat: ⁊ q̃d agere debeat. vñ Job ix. Cõsiderãs eũ timore sollicitor. Eccs. vij. Qui timet deũ nihil negligit. iõ dicebat rex iosaphat. ij. paral. xx. sit timor dñi vobiscũ ⁊ cũ diligentia cũcta facite. Seq̃t. Agetis in timore dñi fideliter in corde ꝑfecto. Ecc̃i. j. Qui timẽt dñm custodiũt mãdata illius: ⁊. xv. Qui timet deũ faciet bona. ⁊ Ecc̃i. ij. Qui timẽt dñm inq̃rẽt q̃ bñplacita sunt illi. Decimo: timor dei inducit sapiẽtiã. Ecc̃i. j. ⁊ ꝓuer. j. Initiũ sapiẽtie timor dñi. ⁊ Ecc̃i. j. Radix sapiẽtie timere deũ. nec solũ radix imo ẽt plenitudo sicut dicit Ecc̃i. j. plenitudo sapiẽtie timere deũ. Insup Job. xxviij. timor dñi ipse ẽ sapiẽtia. Undecimo: timor dei facit v̈tutũ obseruãtiã. custodit n. hominẽ ⁊ oĩa bona eius ps. Immittit angelus dñi in circuitu timentiũ eũ. Ecc̃i. j. Timor dñi sciẽtie religiositas. religiositas custodiet ⁊ iustificabit cor: ⁊. xv. Timor dñi sup oĩa se supposuit: videlicet sicut bonus custos. vñ Bern. sup can. I veritate cõperi nihil eẽ ita efficax ad gratiã ꝓmerẽdã retinẽdã ⁊ recupãdã q̃z si corã deo inueniaris nõ altũ sape sed timere. vñ de Job dixit dyabolus. Nũquid Job frustra timet deũ. nõne tu vallasti eũ ⁊ oẽm substãtiã eius. Duodecimo: timor dei dat bonoꝝ oĩuz abũdantiã. Ideo ps. Timete dñm oẽs sancti eius. q̃ñ nõ est inopia timẽtibus eũ: ⁊ Tob. iiij. Habebis multa bona si timueris deũ. Terciodecimo: timor dei facit interdũ ⁊ culpe ⁊ pene ĩdulgẽtiã. ps. Quõ miseret pater filioꝝ misertus ẽ dñs timẽtibus se. Job. xli. territi purgabũt. vñ. iiij. dyal. xlviij. dicit. Grego. q̄ aliq̃ñ sancti timẽt in morte vt pauor ille purget si aliq̃d ẽ in eis purgãdũ: ⁊ ponit inde duo exẽpla. Unũ ẽ exẽplũ de quodã sancto q̃ mirabiliter in morte timuit. qui post apparuit cuidã in stola splẽdidissima: ⁊ r̃ndit q̃renti q̃re sic timuerat q̃ pauor ille oĩo eũ purgauerat. Itẽ aliud subiũgit de fratre antonio qui secũ ĩ eodẽ monasterio morabat q̃ in scripturis quottidie meditãs nõ verba sciẽtie. sed ꝯpunctiõis ⁊ deuotiõis lachrymas: querebat ĩ eis quib⁹ affluebat iugiter. cui dictũ ẽ ꝑ nocturnã visionẽ paratus esto q̄z dñs iussit te migrare. cumq̄z ille nõ habere se sumptus ad migrãdũ diceret. Respõsũz ẽ ei. si de peccatis tuis agit dimissa sunt: veni. Qḋ dũ semel audisset ⁊ adhuc magno metu trepidaret nocte alia eisdẽ verbis ẽ ammonitus. ⁊ quĩta die: ꝯst febre correptus corã fratribus flẽtibus ⁊ orãtibus emigrauit. Itẽ ð beato Bernardo dicit q̄ in exitu mirabiliter timuit. Itẽ timor penã euadit ne infligat. iij. regũ. xxi. Nõne vidisti achab humiliatũ corã me. nõ inducã malũ hoc ĩ diebus eius: ⁊ ysa. xxxviij. de ezechia senato: ⁊. iiij. regũ. xxij. Cũ oñderet dñs mala q̃ inferre volebat habitãtib⁹ in hierusalẽ subiũxit ꝓ eo q̄ pterritũ ẽ cor tuũ ⁊c. non videbũt oculi tui mala q̃ ĩducturus sũ ⁊c. Itẽ Exo. xxix. Qui timuerunt deũ de suis pharaonis nõ sunt lesi a plaga grãdinis. Itẽ timor a pena iã inflicta liberat ne sentiat. vñ tres pueri qui timoꝛe dñi noluerunt ydolũ adorare: sunt ab ignis incẽdio liberati Dañ. iij. Item daniel de dentibus leonũ Dañ. vi. ⁊. xiiij. Item susanna a falso testimonio ⁊ a morte Dañ. xiij. Item Gen. xx. Postq̃z comminatus est dominus mortẽ abymelech ⁊ seruis eius pro vxore abrahe quam abstulerat timuerunt valde reddidit eis domin⁹ sanitatẽ ⁊ fecunditatem ablatam. Quartodecimo timor dei dat delectationis affluentiam. Ecc̃i. j. Timor domini dabit delectatiõnẽ cordis ⁊ gaudiũ ⁊ leticiam. ps. Quã magna multitudo dulcedinis t. domine quam abscondisti ti. te. ⁊c. Ecc̃i. xxvij. Timor domini sicut paradisus in benedictionibus. Quintodecimo timor dei prebet deo reuerentiam. vnde Luc. vij. Uisa mortui suscitatione accepit omnes timor ⁊ magnificabant deũ. Luc. xxiij. videns centurio q̃ fiebant glorificauit deum: ⁊ actuum. xix. cecidit timor super oẽs ⁊c. Item Math. xvij. Tres discipuli videntes gloriam domini trãsfigurati timuerũt valde: ⁊ ceciderunt in terraz ⁊c. Itẽ apo. j. Johannes cecidit quasi mortuus ante pedes filij hoĩs. Item daniel viso gabriele corruit Dañ. viij. ⁊. x. Sextodecimo: timor dei meretur eternã gloriã sicut ait ps. Dedisti hereditatẽ timẽtibus nomen tuum. Ecc̃i. xiij. Timentis deum beata erit aĩa eius. Ideo dicit ps. Beati oẽs qui timent dominum.

¶ De audacia. DIS. XXX.

Einde considerandũ est de audacia. Et circa h̃ cõsideranda sunt quinq̄z. Primo vtruz audacia sit ꝯtraria timori. Scḋo quõ audacia se habeat ad spẽz. Tertio de causa audacie. Quarto de effectu eius. Quinto de specieb⁹ vel differẽtijs ipsi⁹. Ad primũ. s. vtruz audacia sit ꝯtra timori. dicendũ q̄ de ratiõe ꝯtrioꝝ est q̄ maxime a se distent. vt d̃r in. x. meth. illud aũt qḋ maxĩe distat a timore ẽ audacia. timor enĩ refugit nocumentũ futurũ ꝓpter eius victoriã sup ipsũ timentẽ sed audacia aggredit periculũ iminens ꝓpter victoriã sui super ipsum p̄iculũ. vñ manifeste timori ꝯtrariat audacia.

Ad scḋm. s. quõ audacia se habeat ad spem. dicendũ q̄ sicut iã plures dictũ est. Oẽs hmõi aĩe passiones ad appetitiuã potẽtiã ptinentẽ. oĩs motus appetitiue potentie reducit ad ꝓsecutionẽ vl̃ fugam. Prosecutio aũt vel fuga est alicui⁹ per se ⁊ ꝑ accidens. per se q̃dẽ est ꝓsecutio boni. fuga v̇o mali. ꝑ accidens aũt potest eẽ ꝓsecutio mali ꝓpter aliqḋ bonũ adiunctũ: Quod aũt est ꝑ accidẽs sequit ad id qḋ est per se. ⁊ ideo ꝓsecutio mali sequit ꝓsecutionẽ boni. sicut ⁊ fuga boni sequit fugã mali. Hec aũt q̃ttuor ptinẽt ad quattuor passiões. nã ꝓsecutio boni ptinet ad spem. fuga aũt mali ad timorẽ. Insecutio mali terribilis ptinet ad audaciã. fuga aũt boni ptinet ad desꝑationẽ. vñ sequit q̄ audacia ꝯsequat ad spẽz. Ex hoc enĩ q̄ aliq̃s sperat superare terribile ĩminẽs. ex h̃ audacter insequit ipsũ. ad timorẽ v̇o sequit desperatio. Ideo enĩ aliq̃s desperat q̄z timet difficultatẽ q̃ circa bonũ sperandũ est. Ad tertiũ scz de causa audacie. dicẽdũ q̄ sic dictũ est audacia ꝯsequit spẽz. ⁊ cõtrariat timori. vñ quecũq̄z sunt nata causare spẽz. vel excludere timorẽ sunt causa audacie: q̄z v̇o timor ⁊ spes. ⁊ etiã audacia cũ sint passiões quedã ꝯsistunt in motu appetitus. ⁊ ĩ quadã trãsmutatione corporali. Dupliciter põt accipi causa audacie. siue q̃tũ ad ꝓuocationẽ spei. siue q̃tũ ad exclusionẽ timoris. Uno quidẽ mõ: ex parte appetitiui motus. alio mõ ex parte trãsmutationis corporalis. Ex parte quidẽ appetitiui motus q̃ sequit apprehensionẽ ꝓuocat spes causans audaciã ꝑ ea que faciunt estimare q̄ possibile est adipisci victoriã. vel scḋm ꝓpriã potentiã. sicut fortitudo corporis experiẽtia in p̄iculis. multitudo pecuniarũ. ⁊ alia hmõi. siue per potentiã alioꝝ. sicut multitudo amicoꝝ vel quoꝝcũq̄z auxiliãtium. ⁊ p̄cipue si hõ confidat de auxilio diuino. Uñ illi qui se hñt bene ad diuina audaciores sunt. vt etiã phs dicit in scḋo rethorice. Timor aũt excluditur scḋm istum modũ per remotionẽ terribiliũ appropinquãtium. puta q̄z homo non hz inimicos: q̄z nulli nocuit q̄z non videt aliqḋ periculũ ĩminere. Illis enĩ videnť maxime pericula ĩminere qui alijs nocuerunt. Ex parte v̇o transmutatiõis corporalis causat audacia ꝑ ꝓuocationẽ spei ⁊ exclusionẽ timoris ex his que faciũt caliditatẽ circa cor. vnde phs dicit in libro de partibus aĩaliũ. q̄ illi qui hñt paruũ cor scḋm quãtitatẽ sunt magis audaces. ⁊ aĩalia habentia magnũ cor scḋz quãtitatẽ sunt timida: q̄z calor naturalis nõ tñ potest calefacere magnũ cor sicut p̄uũ. sicut ignis nõ potest tãtũ calefacere magnũ domũ sicut p̄uã. ⁊ in libro de ꝓblematib⁹ dicit. q̄ habentes pulmonẽ sanguineum sunt audaciores ꝓpter caliditatẽ cordis exinde cõsequentẽ ⁊ ibidẽ dicit: q̄ vini amatores magis sunt audaces propter caliditatẽ vini. vnde ⁊ supra dictum est q̄ ebrietas facit ad bonitatem spei. caliditas enim cordis repellit timorem. ⁊ causat spem propter cordis extensionem ⁊ amplificationem. Ad quartum. s. de effectu audacie. dicendum: q̄ audacia cum sit quidam motus appetitus sensitiui. sequit apprehensionẽ sensitiue virtutis. Uirtus aũt sensitiua non est collatiua nec inquisitiua singuloꝝ que circũstãt rem: sed subitum habet iudiciũ. cõtingit aũt quãdoq̄z q̄ scḋm subitam apprehensionẽ non possunt cognosci omnia que difficultatẽz in aliquo negocio afferunt. vnde surgit audacie motus ad aggrediendũz periculum. Unde quãdo iam experiunt ipsũ periculũ sentiũt maiorem difficultatem q̃z estimauerũt ⁊ ideo deficiunt: sed ratio est discussiua omniũ que afferunt difficultatẽ negocio. ⁊ ideo fortes q̄ ex iudicio rationis aggrediunt pericula in principio videnť remissi. quia nõ passi. sed cum deliberatione debita aggrediunt. quãdo aũt sunt in ipsis periculis nõ experiunt aliquid improuisum: sed quãdoq̄z minora illis que p̄cogitauerũt. ⁊ ideo magis ꝑsistũt. vel etiã quia propter bonũ virtutis p̄icula aggrediunt cui⁹ boni voluntas in eis ꝑseuerat. quãtacũq̄z sint pericula. audaces enĩ sunt propter solam estimationẽ facientẽ spem ⁊ excludentẽ timorem. sicut dictum est. Ad quintum scz de differentijs audacie. dicendum q̄ quedam est audacia assumenda. ⁊ quedã detestanda. Audacia assumenda est in debellando hostes per potentiã. sicut scriptum est. ij. paral. xvij. de rege iosaphat ⁊ aduerte q̃z prudenter

⁊ ordinate sumpsit audaciã. Primo .n. sumẽs audaciã in ardua sanctitatis opa faciẽdo. sumpsit audaciã exterminãdi mala ⁊ malos de regno suo: ⁊ postmodũ inserẽdi bona: ⁊ tãdẽ adeo factꝰ ẽ audax ɔtra hostes. vt nullus rebellare psumeret ɔtra eũ. dicit̃. n. ibi. ɔstituit militũ numeros in ɔctis vrbibꝰ ⁊c. Sequit̃. Ambulauit iosaphat in viis dauid patris sui: ⁊ sperauit in deo patris sui. ⁊ preiit in pceptis illius. Sequit̃. Cũq̃ sumpsisset cor eius audaciam ppter vias dñi ẽt excelsa ⁊ lucos abstulit. misitq̃ de principibus suis q̃ erudiebãt populũ. Itaq̃ factꝰ ẽ pauor dñi sup oĩa regna terrarũ. nec audebãt rebellare ɔtra iosaphat. Studeat igit̃ princeps vite bonitatẽ acquirere. ꝙ ppter peccatũ principis legimus aliqñ populũ corruisse. i. regum vĩe. ⁊ ii. regũ vĩe. ⁊ in multis aliis locis. Scđo de sola dei bonitate ɔfidere nõ de meritis suis nec õ sua potestate: sicut faciebãt moyses. iosue. dauid iosaphat: ⁊ alii reges ante ingressũ plii beneplacitũ dñi pquirẽtes. plus in deuotis precibꝰ q̃ in armatorũ multitudine ɔfidentes. Exẽplũ specialiter habemus. i. mach. iiii. ait iudas viris q̃ secũ erant. Ne timueritis multitudinẽ eorũ. memẽtote quomodo salui facti sunt patres nostri ⁊ nũc clamemꝰ in celũ ⁊c. Et ceciderũt ex aduersariis quinq̃ milia. Et infra dicit̃ ꝙ ɔgregauit Lisias virorũ electorũ lx. milia: ⁊ eq̃tũ quinq̃ milia. Et occurrit eis iudas cũ decẽ milibꝰ virorũ ⁊ orauit iudas ⁊ dixit. Bñdictꝰ es dñe saluãs israel ⁊c. Sequit̃. Da illis fortitudinẽ ⁊ tabefac audaciã virtutis eorũ. Sequit̃ ⁊ cõmiserũt pliũ ⁊ ceciderũt de exercitu lysie quinq̃ milia virorũ: vidẽs aũt lysias suorũ fugã ⁊ iudeorũ audaciã abiit. Itẽ assumẽda ẽ audacia puniẽdo malos de regno suo p iusticiã. dicit̃ .n. eccĩ. x. Noli q̃rere fieri iudex nisi valeas virtute irrũpe iniq̃tates: sic. n. exercenda est iusticia in punitiõe malorũ vt oẽs mali videntes ⁊ audiẽtes timeant: ⁊ timore salté pene. si nõ amore iusticie. resipiscãt: vnde dicit̃ Deut. xix. auferes malũ de medio tui vt audiẽtes ceteri timorẽ habeãt. ⁊ nequaq̃ talia audeant facere. Audacia detestãda deterreri ⁊ cõprimi habet p iusticiã: de hac dicit̃ Job. xii. abũdãt tabernacula pdonũ ⁊ audacter puocãt deũ. Greg. Plerũq̃ mali eo magis supbiũt. quo ab eiꝰ largitate ẽt ɔtra meritũ ditãt. ⁊ qui ex bonis pceptis ad meliora pficere debuerunt. donis peiores fiũt. Sequit̃. Cũ ipse dederit oĩa in manibꝰ eorũ. Sed quomõ dat deꝰ qđ hi qui pdones sunt nequiter tollũt. Sed sciẽdũ nobis ẽ ꝙ aliud ẽ qđ oĩpotẽs misericorditer tribuit. aliud qđ iratꝰ haberi sinit. Nã qđ pdones iniuste faciũt. h̃ dispẽsator equissimus nõ nisi iuste fieri pmittit. vt ⁊ ille qui rape sinit̃ cecatus mẽte culpã augeat. ⁊ ille qui rapinã patit̃ i ipso dãno rapine p alio culpa quã ante ppetrauerat: finaliter ille purgat̃ qui opprimit̃ in isto reatus auget̃ qui opprimit: vt vel de pfundo nequitie vsq̃ ad penitentiam redeat: vel nõ reuertens tanto grauius eterna damnatione feriat̃. quanto diutius est in sua iniquitate toleratus.

¶ De ira. DIS. XXXI.

Einde dicendũ ẽ de ira fm se. Secũdo de causa effectiua. Tertio de effectu eius. Circa primũ ɔsiderãda sunt octo. Primo vtrũ ira sit passio specialis. Secundo vtrũ obiectũ ire sit bonũ vel malũ. Tertio vtrũ ira sit in ɔcupiscibili. Quarto vtrũ ira sit cũ ratiõe. Quinto vtrũ ira sit naturalior q̃ cõcupiscentia. Sexto vtrũ ira sit grauior q̃ ɔcupiscentia. Septimo vtrũ ira sit solũ ad illos ad quos ẽ iusticia. Octauo de speciebꝰ ire. Ad primum. s. vtrũ ira sit passio specialis. dicendũ ꝙ aliquid dicit̃ generale dupliciter. vno mõ p predicationẽ. sicut animal ẽ generale ad oĩa animalia. alio modo per causam. sicut sol est causa generalis omnium que generant̃ i his inferioribus scđm Dyoni. iiii. capitulo de di. no. Sicut. n. genꝰ cõtinet multas differentias potestate fm similitudinem materie. ita causa agens continet multos effectus fm virtutem actiuam. ɔtingit ãt aliquem effectũ ex ɔcursu diuersarũ causarũ pduci: ⁊ ꝙ oĩs causa aliquo modo manet in effectu. Potest ẽt dici tertio modo: ꝙ effectus ex congregatione multarum causarum productus habet quandã generalitatem inquãtũ ɔtinet multas causas quodãmodo in actu. Primo ergo modo ira non est passio generalis sed condiuisa aliis passionibus vt supra dictum est. Similiter ãt nec 2o modo. non eni est passionum aliarum causa: sed per hunc modũ põt dici generalis passio amor: vt patet per Augu. xiiii. de ciui. dei. Amor eni ẽ prima radix oĩum passionũ: vt supra dictum est. Sed tertio modo ira potest dici passio generalis inquantũ ex cõcursu multarũ passionum causat̃. nõ eni insurgit motꝰ ire nisi pp aliquam tristiciam illatã. ⁊ nisi assit desiderium ⁊ spes vlciscendi: quia vt philosophus dicit in 2o rethorice. Iratus habet spem puniendi. Appetit enim vindictam vt sibi possibilem: vnde si fuerit multum excellens persona que nocumentũ intulit nõ sequit̃ ira: sed solum tristicia: vt auic. dicit in libro de aĩa. Ad secundũ. s. vtrũ obiectũ ire sit malum. dicendũ ꝙ motus appetitiue vtutis sequit̃ actũ vtutis apphẽsiue. Uis aũt apphẽsiua dupliciter aliq̃d apphendit. vno modo p modũ incõplexi. vt cũ intelligimus q̃d est homo. alio modo p modũ ɔplexi. sicut cũ intelligimus albũ inesse homini. vtroq̃ mõ vis appetitiua põt intendere in bonũ ⁊ malum. p modũ quidẽ simplicis ⁊ incõplexi. cũ appetitus simpliciter inheret bono ⁊ fugit malũ. ⁊ tales motus sunt desideriũ. spes ⁊ delectatio. tristitia ⁊ hmõi: per modũ aũt complexi. sicut cũ appetitꝰ fertur in hoc ꝙ aliq̃d bonũ vel malum insit. vel fiat circa alterũ. vt tendendo in hoc vel refugiendo ab hoc. sicut manifeste apparet in amore ⁊ odio. amamus eni aliquẽ quãtũ volumus ei inesse aliqđ bonũ. odimus aũt aliquẽ inquantũ volumus ei inesse aliqđ malũ ⁊ similiter est in ira. quicũq̃ eni irascit̃ querit vindictã de aliquo ⁊ sic motus ire tendit in duo. s. in ipsã vindictã quã appetit ⁊ sperat. sicut quoddã bonum. vñ ⁊ de ipsa delectat̃. tendit etiam in illũ de quo querit vindictam. sicut ɔtrariũ ⁊ nociuũ qđ ptinet ad rõnẽ mali. Est tñ duplex differẽtia attẽdenda circa hoc. puta ire ad odium ⁊ ad amorẽ. Quarũ prima est ꝙ ira semp respicit duo obiecta. amor vero ⁊ odium quãq̃ respiciũt vnum obiectum tñ. Sicut eni dicit̃ aliquis amare vinũ vel aliq̃d hmõi aut etiam odire. Secũda est ꝙ vtrũq̃ obiectorũ qđ respicit amor est bonũ. vult eni amans bonũ alicui tanq̃ sibi ɔuenienti. vtrũq̃ vero eorũ q̃ respiciunt odium hñt rationẽ mali. vult eni odiens malũ alicui tanq̃ cuidã incõuenienti: sed ira respicit vnũ obiectũ fm rõnẽ boni. s. vindictã quã appetit. ⁊ aliud scđm rationẽ mali. s. hoĩem nociuũ de quo vult vindicari. ⁊ ideo est passio quodãmodo ɔposita ex ɔtrariis passiõibꝰ.

Ad tertiũ. s. vtrũ ira sit in vi ɔcupiscibili. dicendũ ꝙ sicut supra dictũ est. passiones irascibilis in h̃ differunt a passionibꝰ ɔcupiscibilis ꝙ obiecta passionũ cõcupiscibilis sunt bonũ ⁊ malũ absolute. obiecta aũt passionũ irascibilis sunt bonũ ⁊ malũ cũ quadã eleuatiõe vel arduitate. dictũ est aũt ꝙ ira respicit duo obiecta. s. vindictã quã appetit. ⁊ eũ de quo vindictã querit. ⁊ circa vtrũq̃ quãdã arduitatẽ ira requirit. Nõ eni insurgit motꝰ ire nisi aliq̃ magnitudine circa vtrũq̃. quecũq̃ aũt nihil sunt aut modica valde nullo digna estimamꝰ. vt dicit phs in 2o rethorice. vñ manifestũ est ꝙ ira nõ est in ɔcupiscibili sed in irascibili. Ad quartũ. s. vtrũ ira sit cũ ratione. dicendũ ꝙ sicut supra dictũ est. ira est appetitꝰ vindicte. hec aũt collationẽ importat pene infligẽde ad nocumentũ sibi illatũ. vñ in. vii. ethi. vt dicit phs ꝙ syllogisans q̃ opoetet totaliter oppugnare. irascit̃ ɔfestim. ɔferre eni ⁊ syllogisare rõnis est: ⁊ ideo ira ẽ quodãmodo cũ rõne. Ad q̃ntũ. s. vtrũ ira sit naĩlior q̃ ɔcupiscentia: dicẽdũ ꝙ naĩle dicit̃ id qđ a natura causat̃. vt patet in scđo phisi. vñ vtrũ aliq passio sit magis vel minus naĩlis ɔsiderari nõ põt nisi ex sua causa. Causa aũt passionis vt supra dictũ ẽ dupliciter accipi põt. vno mõ ex pte obiecti: ⁊ alio modo ex pte subiecti. Si igit̃ ɔsideret̃ causa ire ⁊ ɔcupiscentie ex pte obiecti. sic ɔcupiscẽtia ⁊ maxĩe ciborũ ⁊ venereorũ naĩlior est q̃ ira. inquãtum ista sunt magis naĩlia q̃ vindicta. Si aũt ɔsideret̃ causa ire ex pte subiecti. sic quodãmodo ira est naĩlior. ⁊ quodãmodo q̃ ɔcupiscentia. Potest eni natura aliciuꝰ hoĩs ɔsiderari. vel scđm naturã generis vel scđm nãm speciei. vel scđm complexionẽ ppriam indiuidui. Si igit̃ ɔsideret̃ natura generis que est natura huiꝰ hoĩs inquantum est animal. sic naturalius est cõcupiscentia q̃ ira. ꝙ ex ipsa natura cõmuni habet homo quãdam inclinationẽ ad appetẽdum ea que sunt conseruatiua vite. vel scđm speciem vel scđm indiuiduũ. Si aũt ɔsideremus naturã hoĩs ex pte speciei. s. inquantum est rationalis. sic ira est magis naturalis homi q̃ ɔcupiscẽtia. inquãtũ ira est cũ ratiõe magis q̃ ɔcupiscentia. vnde phs dicit in. iiii. ethi. ꝙ humanũꝰ est magis punire qđ pertinet ad iram q̃ mãsuetũ esse quia vnũquodq̃ naturaliter insurgit cõtra cõtraria ⁊ nociua. Si vero consideret̃ natura hmõi indiuidui fm ppriam complexionẽ sic ira naturalior est q̃ cõcupiscentia: quia. s. habitudinem naturalem ad irascendũ que est ex cõplexiõe: magis defacili sequit̃ ira q̃ concupiscentia. vel aliqua alia passio. Est eni homo dispositus ad irascendum scđm ꝙ habet colericã complexionẽ. colera aũt inter alios humores citius mouet̃. assimilat̃ eni igni. ⁊ ideo magis est in pmptu: vt ille qui est dispositus fm naturalẽ cõplexione ad irã irascatur. q̃ de eo qui est dispositus ad concupiscendũ ꝙ concupiscat. Et propter hoc phus dicit in. vii. ethi. ꝙ ira magis traducitur a parentibus in filios q̃ cõcupiscentia. Ad sextum. s. vtrum ira sit grauior q̃ odium. dicendũ ꝙ spẽs passionis ⁊ ratio ipsius ex obiecto pensatur. est autem obiectum ire ⁊ odii idem subiecto.

Nam sicut odiens appetit malũ ei quẽ odit: ita iratus ei ↄtra quẽ irascit. sed nõ eadẽ rõne: sed odiẽs appetit malũ inimici inquãtũ est malũ. Iratus aũt appetit malũ ei⁹ ↄ quẽ irascit. nõ inquãtuz ẽ malũ. sed ĩquãtũ hʒ quãdã rõnẽ boni. s. put estimat illud eẽ iustũ inquãtũ ẽ vindicatiuũ. Vñ supra dictũ ẽ q̄ odiũ ẽ p applicationẽ mali ad malũ. Manifestũ est aũt q̄ appetere malũ sub rõne iusti mun⁹ hʒ de rõne mali q̄ʒ velle malũ alicui simpliciter. velle enĩ malũ alicui sub rõne iusti põt etiã eẽ scḋm v̄tutẽ iusticie. si p̄cepto rationis obtẽperet. sed ira in h̄ solũ deficit q̄ nõ obedit rõnis p̄cepto in vlciscẽdo. vñ mãifestũ ẽ q̄ odiũ ẽ multo deteri⁹ ⁊ graui⁹ q̄ʒ ira. Nec obstat qḋ dr̄ puer. xxvij. Ira nõ hʒ mĩaʒ nec erũpẽs furor. ꝓpter qḋ in deo posset ira grauior eẽ q̄ʒ odiũ qḋ hʒ q̄liqʒ mĩaʒ: q̄z in ira ⁊ odio duo possunt ↄsiderari. s. ip̄suʒ qḋ desideratr̄ ⁊ intẽsio desiderij. Quãtũ igit̄ ad id qḋ desideratr̄ ira mag⁹ hʒ misericordiã q̄ʒ odiũ: q̄z enĩ odiũ appetit malũ alteri⁹ ꝑm se. nulla mẽsura mali saciat̄. Ea enĩ q̄ scḋm se appetunt̄ sine mẽsura appetunt̄. vt ph̄s dic̄ in p̄mo politice sicut auar⁹ diuitias. vñ dr̄ Eccl. xij. Inimic⁹ si inuenerit tẽpus nõ satiabit̄ sanguine: sed ira nõ appetit maluʒ nisi sub rõne iusti vindicatiui. vñ q̄n malũ illatũ excedit mensuraʒ iusticie scḋm estimationẽ irascẽtis tũc miseret̄. vñ ph̄s dicit in. ij. rethorice q̄ irat⁹ si fiãt multa miserebit̄. odiẽs aũt ꝓ nullo. q̄ñtũ vo ad intentionẽ desiderij. magis excludit mĩaʒ q̄ʒ odiũ. q̄z motus ire ẽ impetuosior ꝓpter colere inflãmatũ. vñ statim subdit̄. Impetũ ↄcitati spirit⁹ ferre q̄s poterit. Itẽ differt ira ⁊ odiũ in h̄ q̄ iratus appetit malũ alicui⁹ inquãtũ hʒ rõnẽ iusti vindicatiui. vindicta autẽ fit ꝑ illationẽ pene. Est aũt de rõne pene q̄ sit ↄtraria volũtati. ⁊ q̄ sit afflictiua. ⁊ q̄ ꝓ aliqua culpa inferat̄. ⁊ ideo iratus hoc appetit vt ille cui nocumẽtuʒ infert ꝑcipiat ⁊ doleat. ⁊ q̄ cognoscat ꝓpter iniuriã illatã sibi hoc ꝓuenire: sed odiẽs de hoc nihil curat: q̄z appetit malũ alteri⁹ inquãtũ hm̄oi. Nõ est aũt verũ q̄ id de quo q̄s tristat̄ sit penis. Iniusticia enĩ ⁊ ĩprudentia cũ sint mala: q̄z tñ sũt volũtaria. nõ ↄtristãt eos q̄bus insunt. vt dicit ph̄s in scḋo rethorice. Ad septimũ. s. vtrũ ira sit solũ ad illos ad quos est iusticia. dicẽdũ q̄ sicut supra dictũ est: ira appetit malũ ĩquãtũ hʒ rõnẽ iusti vindicatiui. ⁊ ideo ad eosdẽ est ira ad quos est iusticia ⁊ iniusticia. nã inferre vindictã ad iusticiã ꝑtinet. ledere aũt aliquẽ ꝑtinet ad iniusticiã. Vñ tã ex ꝑte cause que est lesio illata ab altero q̄ʒ etiam ex ꝑte vindicte quã appetit iratus. manifestũ est q̄ ad eosdẽ ꝑtinet ad quos iusticia ⁊ iniusticia. Quãuis aũt ira sit cũ rõne vt dictũ est. tñ potest esse in brutis aĩalibus que rõne carent. inquãtuʒ naturali instinctu per imaginationẽ mouent̄ ad aliqḋ simile operibus rõnis. Sic igit̄ cũ in hoĩe sit ⁊ ratio ⁊ imaginatio dupliciter in homine potest motus ire insurgere. Uno modo ex sola imaginatione nunciante lesionẽ. ⁊ sic insurgit aliquis motus ire etiaʒ ad res irrationales ⁊ inanimatas. scḋm similitudinẽ ipsius motus q̄ est in animalibus cõtra quodlibet nociuũ. Alio modo ex ratione nunciante lesionem. ⁊ sicut ph̄s dicit in scḋo rethorice. nullo modo potest ira ad res insensibiles neq̄ʒ ad mortuos aptari. tuʒ quia non dolent. qḋ maxime querunt irati in eis quibus irascunt̄. tum etiam quia non est vindicta ad eos cum eorum non sit iniuriaʒ facere. Item nota q̄ sicut est quedam iusticia vel iniusticia hominis ad semetipsum methaphorice loquendo sicut ph̄s dicit in quinto ethicorum inquantum scʒ ratio regit irascibilem ⁊ concupiscibilẽ. ꝑm hoc etiam homo dicit̄ de seipso vindictam facere. ⁊ per consequens sibipsi irasci. proprie autem ⁊ per se non conuenit aliquem sibi irasci. Ad octauum scʒ de speciebus ⁊ gradibus ire. Require infra vbi agitur de tertio vitio capitali.

¶ De causa effectiua ire. DIS. XXXII.

Einde cõsiderãdũ est de causa effectiua ire. Et circa hoc queruntur quatuor. Primo vtrũ motiuũ ire semꝑ sit aliqḋ factũ ↄtra illũ qui irascitur. Scḋo, vtrũ sola ꝑuipensio vel despectatio sit motiuum ire. Tertio de causa ire ex ꝑte irascẽtis. Quarto de causa ire ex ꝑte eius ↄtra quẽ aliquis irascit̄. Ad p̄mũ. s. vtrum semper irascit̄ quis ꝓpter aliqḋ ↄtra se factum. dicendũ q̄ sicut supra dictum est. Ira est appetit⁹ nocendi alteri sub ratione iusti vindicatiui. Vindicta aũt locum nõ habet nisi vbi p̄cessit iniuria. nec iniuria omnis ad vindictã ꝓuocat: sed illa sola que ad euʒ ꝑtinet qui vindictã querit. Sicut enĩ naturaliter vnũquodq̄ʒ appetit ꝓpriuʒ bonum. ita etiã naturaliter repellit ꝓpriuum maluʒ. Iniuria aũt ab aliquo facta non ꝑtinet ad aliquem nisi aliquid fecerit qḋ aliquo modo sit ↄtra ipsum. vnde sequit̄ q̄ motiuũ ire alicui⁹ semꝑ sit aliquid ↄtra ipsum factũ. Ad scḋm scʒ vtrũ sola ꝑuipensio vel despectatio sit motiuũ ad irã. dicendũ q̄ omnes cause ire reducuntur ad ꝑuipẽsionẽ. Sũt. n. tres species ꝑuipensionis. vt dicit̄ in. ij. retho. s. despect⁹. epyrreasmus. i. impedimentũ volũtatis ĩplẽde: ⁊ ↄtumeliatio: ⁊ ad hec tria oĩa motiua ire reducunt̄. Cui⁹ ratio põt eẽ duplex. Prima ẽ q̄z ira appetit nocumẽtũ alteri⁹ inquãtũ hẽt rationẽ iusti vindicatiui. ⁊ ideo intãtũ q̄rit vindictã inq̄ãtũ videt̄ eẽ iusta. iusta ãt vindicta nõ fit nisi de eo qḋ ẽ iniuste factum: ⁊ ideo ꝓuocatiuũ ad irã semꝑ ẽ aliq̄d sub ratiõe iniusti. vnde dic̄ ph̄s in ij. rethorice. q̄ si hoĩes putauerĩt eos q̄ leserũt eẽ iuste passos nõ irascunt̄ nõ. n. fit ira ad iustũ. Cõtingit ãt tripliciter nocumentũ inferri. s. ex ignorãtia. ex passiõe: ⁊ electiõe. Tũc. n. aliquis iniustũ facit q̄n ex electiõe: vel ex industria vel certa malicia nocumentũ infert: vt dicit̄ in. v. ethi. Et ideo maxime irascimur ↄtra illos quos putamus ex industria nobis nocuisse. si. n. putemus aliquos vel ꝑ ignorantiã vel ex passiõe nobis intulisse iniuriã. vel nõ irascimur ↄtra eos vel multominus: agere. n. aliq̄d ex ignorantia vel ex passiõe diminuit rationẽ iniurie: ⁊ ẽ quodãmodo ꝓuocatiuũ misericordie ⁊ venie. Illi ãt q̄ ex industria nocumentũ inferunt ex ↄtẽptu peccare vident̄. ⁊ iõ ↄtra eos maxie irascimur vñ ph̄s dic̄ i. ij. retho. q̄ his q̄ ꝑꝑ irã aliq̄d fecer̄t aut nõ irascit̄ aut min⁹ irascunt̄. nõ. n. ꝑꝑ ꝑuipensionẽ vident̄ egisse. Scḋa rõ est q̄z ꝑuipensio excellẽtie hoĩs opponit̄ q̄. n. hoĩes putãt nullo digna eẽ ꝑuipẽdũt: vt dr̄ in scḋo retho. ex oĩb⁹ ãt bonis nostris aliquã excellẽtiã q̄rimus. Et ideo quodcũq̄ʒ nocumentũ nobis inferat̄ inquãtũ excellẽtie derogat: videt̄ ad ꝑuipẽsiõeʒ ꝑtinere. Ad tertiũ. s. vtrũ excellentia sit cã q̄re aliq̄s magis irascit̄. dicendũ q̄ cã ire in eo q̄ irascit̄ dupliciter accipi põt. Uno mõ ꝑʒ habitudinẽ ad motiuũ ire: ⁊ sic excellẽtia ẽ cã vt aliq̄s de facili irascat̄. Est. n. motiuũ ire iniusta ꝑuipẽsio vt dictũ ẽ. Cõstẽt ãt q̄ quãto aliq̄s ẽ excellẽtior. iniusti⁹ ꝑuipendit̄ in hoc in quo excellit: ⁊ ideo illi q̄ sunt ĩ aliq̄ excellentia maxime irascunt̄ si ꝑuipẽdunt̄. puta si diues ꝑuipẽdit̄ in pecunia ⁊ rethor in loquẽdo: ⁊ sic de alijs. Alio mõ põt ↄsiderari cã ire ĩ eo q̄ irascit̄ ex ꝑte dispositiõis q̄ in eo relinq̄t̄ ex tali motiuo. manifestũ ẽ ãt q̄ nihil mouet ad irã nisi nocumẽtũ qḋ ↄtristat. ea ãt que ad defectũ ꝑtinẽt maxime sunt ↄtristantia. q̄z hoĩes defectib⁹ subiacẽtes facili⁹ ledunt̄. ⁊ ista ẽ cã q̄re hoĩes q̄ sunt ĩfirmi vel in alijs defectib⁹ facili⁹ irascũt: q̄z facili⁹ ↄtristãt̄. Ad q̄rtũ. s. vtrũ defectus alicui⁹ sit cã q̄re ↄtra ipsũʒ facili⁹ irascimur. dicendũ q̄ sicut supra dictũ est: indigna despectatio ẽ maxime ꝓuocatiua ire. defectus igit̄ vel ꝑuitas ei⁹ ↄtra quẽ irascimur facit ad augmẽtũ ire inquãtũ auget indignã despectationẽ. Sic. n. q̄nto aliq̄s ẽ maior tãto indigni⁹ despicit̄: in q̄nto aliq̄s ẽ minor tãto indigni⁹ ↄspicit: ⁊ ideo nobiles irascunt̄ si despiciant̄ a rusticis. ⁊ sapiẽtes ab ĩsipientib⁹: vel dñi a s̄uis: si vero ꝑuitas vel defect⁹ diminuat despectationẽ indignã: talis ꝑuitas nõ auget sed diminuit irã. Et hoc mõ illi q̄ penitẽt de iniurijs factis ⁊ ↄfitent̄ se male fecisse: ⁊ humiliantur ⁊ veniam petunt: mitigant iram secundum illud puer. xv. Responsio mollis frangit iram: inquantũ. s. tales videntur non despicere: sed magis magnipendere eos quibus se humiliant.

¶ De effectibus ire. DIS. XXXIII.

Einde ↄsiderandũ ẽ de effectib⁹ ire. Et circa h̄ querunt̄ quattuor. Primo vtrũ ira causet delectationẽ. Scḋo vtrũ maxime causet feruorẽ in corꝑe. Tertio vtrũ maxime ĩpediat vsũʒ rationis. Quarto vtrum causet taciturnitatem. Ad primum scilicet vtrum ira causet delectationeʒ. dicenduʒ q̄ sicut ph̄s dicit ĩ. vij. ethi. Delectationes maxime sensibiles ⁊ corꝑales sunt medicine quedam contra tristiciam. Et ideo quanto per delectationeʒ contra maiorẽ tristiciã vel anxietatem remediũ prestatur tanto delectatio ꝑcipitur: sicut patet q̄ quando aliquis sitit delectabilior fit ei potus. Manifestũ est ãt ex predictis q̄ motus ire insurgit ex aliqua illata iniuria contristante. Cui quidem tristicie remediũ adhibetur ꝑ vindictaʒ: ⁊ ideo ad presentiam vindicte delectatio sequit̄: ⁊ tãto maior quãto maior fuit tristicia. Si igit̄ vindicta fuerit presens realiter fit ꝑfecta delectatio que totaliter excludit tristiciam. ⁊ per hoc quietat motum ire. Sed anteq̄ʒ vindicta sit presens: realiter fit irascenti ꝑsens dupliciter. Uno mõ ꝑ speʒ: quia talis nõ irascit̄. nisi sperãs vindictam sit supra dictuʒ est. Alio modo scḋm continuam cogitationem. vnicuiq̄ʒ. n. concupiscenti est delectabile ĩmorari in cogitatiõe eoꝝ que cõcupiscit. ꝑꝑ quod etiam ⁊ imaginatiões somniorum sunt delectabiles: ⁊ ideo cũ iratus multũʒ in animo suo cogitet de vindicta ex hoc delectatur. tamen delectatio non est perfecta que tollat tristiciã. ⁊ ꝑ cõsequẽs irã. Ad scḋm vtrum causet feruorẽ in corꝑe. dicẽdũ q̄ sicut dictũ est: corꝑalis transmutatio q̄ ẽ in passionibus aĩe ꝓportionat̄ motui appetitus. Manifestũ ẽ

āt q̄ quilibet appetitus ēt naturalis fortius tendit in id qḋ est sibi ↄtrarium si fuerit presens. vnde videmus q̄ aqua calefacta magis ↄgelat. quasi frigido vehementi⁹ in calidū agēte. motus āt appetitu⁹ ire causat ex aliqua iniuria illata. sicut ex quodā ↄtrario inacente: ⁊ ideo appetit⁹ potissime tendit ad repellendū iniuriam p appetitū vindicte. ⁊ ex hoc sequit magna vehementia ⁊ impetuositas in motu ire: ⁊ quia mot⁹ ire nō est p modū retractiōis cui pporcionat frigus: sed magis p modū insecutionis cui pporcioāt calor. ↄsequēter fit mot⁹ ire causatiu⁹ cuiusdā feruoris sanguinis ⁊ spiritui circa cor. qḋ ē instrumentum passiōis aīe: ⁊ inde ē q̄ ppter magnā ↄturbationē cordis q̄ est ira maxime apparent in iratis indicia q̄dā in exteriorib⁹ mēbris. vt. n. Grego. dicit in. v. mor. Ire sue stimulo accensum cor palpitat. corpus tremit. lingua se ipedit: facies ignescit: exaspant oculi. ⁊ nequaq̄ recognoscunt noti: ore q̄dē clamorē format: sed sensus q̄d loquat ignorat. Ad tertiū. s. vtr̄ ira impediat ratiōis vsum. dicēdū q̄ mēs vel ratio hōis quāuis non vtat organo corpali in pprio suo actu: tn̄ q̄ indiget ad suū actū q̄busdā virib⁹ sensitiuis quoꝝ actus ipediunt corpe ↄturbato. necesse ē q̄ ↄturbatiōes corpales etiā iudiciū rationis ipediāt. sicut pꝫ in ebrietate ⁊ somno. dictū est āt q̄ ira maxime facit ↄturbationē corpalē circa cor. ita ēt vt vsq̄ ad exteriora mēbra deriuet. Unde ira inter ceteras passiōes manifesti⁹ impedit iudiciū ratiōis s̄m illud psal. Cōturbat⁹ ē in ira oculus me⁹. Nec obstat q̄ ira ē cū ratiōe vt dictū ē: quia a ratiōe ē principiū ire q̄tum ad motū appetitiuū qui ē in ira: sed pfectū iudiciū rationis passio ire poccupat q̄si nō pfecte rationē audiēs ppter cōmotionē caloris velociter ipellentis q̄ est materialis in ira: ⁊ quātū ad hoc ipedit iudicium ratiōis. nō obstat ēt qḋ dicit phs in. vij. ethi. q̄ iracūdus nō ē insidiator sed manifestus. manifestatio āt diminueret si p irā ipediret iudiciū rationis: q̄ iracundus nō dicit esse manifestus: q̄ manifeste opatur. vel q̄ sibi manifestū sit quid facere debeat: sed q̄ manifeste opat nō querēs aliquā occultationē: quod ptim fit ppter ipedimentū ratiōis: q̄ non pōt discernere q̄d sit occultādū ⁊ q̄d manifestandū. nec ēt excogitare occultandi vias. ptim vero ē ex ampliatiōe cordis q̄ ptinet ad magnanimitatē quā facit ira. vnde ⁊ de magnanimo ita phs dicit in. iij. ethi. q̄ ē manifestus oditor ⁊ amator ⁊ manifeste dicit ⁊ opat. Cōcupiscentia āt dicit esse latens ⁊ insidiosa: q̄ vt plurimū delectabilia q̄ ↄcupiscunt habent turpitudinē quādam ⁊ mollicē. in quib⁹ hō vult latere. In his āt que sunt virilitatis ⁊ excellentie cuiusmodi sunt vindicte q̄rit hō manifestus esse. Ad quartū. s. vtr̄ ira causet taciturnitatē. dicendū q̄ ira sicut iā dictū est ⁊ cū ratiōe est ⁊ ipedit rationē: ⁊ ex vtraq̄ pte pōt taciturnitatē causare. Ex pte quidē ratiōis qñ iudicium rationis intm̄ viget q̄ si non cohibeat affectū ab inordinato appetitu vindicte: cohibet tn̄ linguā ab inordinata locutiōe vn̄ Grego. dicit in quinto mor. aliqñ ira ↄturbato aīo quasi ex iudicio silentiū īducit: ex pte vero impedimēti ratiōis: q̄ sicut dictū est ↄturbatio ire vsq̄ ad exteriora mēbra pducit: ⁊ maxime ad illa mēbra in quibus relucet expressius vestigiū cordis: sicut in oculis ⁊ in facie ⁊ in lingua vn̄ dictū est. lingua se ipedit: facies ignescit: exaspant oculi. Pōt ergo esse tāta ↄturbatio ire q̄ oīo ipediatur lingua ab vsu loquendi ⁊ tunc sequit taciturnitas. Itē de ira require multa infra tertio libro. vbi agit de tertio vitio capitali. De passiōe inuidie require ī tertio libro. De māsuetudine require infra. Item de verecūdia require infra.

De zelo. DIS. XXXIIII.

Einde ↄsiderandū ē de zelo. Circa q̄ sciendū: q̄ zelus multipliciter accipit in scriptura. Uno mō idē ē q̄ inuidia. vn̄. j. corin. iij. Cū sint inter vos zelus ⁊ ↄtētio nōne carnales estis: ⁊ s̄m hoīeꝫ ambulatis. Item zelus idem est quod imitatio ⁊ zelare idem est quod imitari Psal. Noli emulari ī malignantibus neque zelaueris facientes iniquitatem. Item zelus ideꝫ est quod amor. Sap. i. Nolite zelare mortem in errore vite vestre. neq̄ acquiratis eaꝫ in operibus manuū vestraꝝ. Iteꝫ zelus dicitur intēsus amor viri ad vxorem qui sustinere non pōt alium ad ipsam accedere. Inde vir dicitur zelotipus vel zelotes. ⁊ mulier etiam dicitur zelotipa. vnde Eccū. xxvi. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue omnibus cōicans. Itē zelus idem ē qḋ emulatio cum quis ea que bona sunt nitit emulari: vn̄ quando videt aliū meliorē se dolet non de bonitate illius: sed quia ipse nō ē ita bonus. ⁊ ideo quadam emulatione sancta illum nititur imitari: vel ēt excedere. vnde Ecū. li. zelat⁹ sum bonū ⁊ nō ↄfundar. Ad similitudinē zeli id est amoris inēsi q̄ est īter virū ⁊ vxorē dicunt viri sancti zelare p salute aīaꝝ ⁊ p honore diuino. Un̄ zelus dr̄ vehemēs motus animi quo q̄s salutē aīaꝝ feruēter desiderat ⁊ procurat ⁊ cōtra peccatores mouet p eo q̄ ↄtra aīas suas ⁊ honorē diuinū faciunt: vel salutē ipediūt alioꝝ. Isto zelo motus chr̄s eiecit vēdētes ⁊ emētes de tēplo: sic dicit Joh. ij. Et nummulariorū effudit es. ⁊ mēsas subuertit. Et sequit. Recordati vō sunt discipuli ei⁹. q̄ scriptū ē: zelus domi⁹ tue comedit me. Itē moyses zelo dei mot⁹ filios israhel q̄ fecerāt ⁊ adorauerāt vitulū ↄflatilem occidit ex eis. xxiij. milia. sic dicit Exo. xxxij. Itē cū irat⁹ esset dn̄s cōtra filios israhel q̄ fornicati erāt cū filiab⁹ moab. phinees irā ei⁹ placauit: q̄ occidit illū ipudētissimū. q̄ vidēte moyse ⁊ oī turba filioꝝ israhel intrauit ad scortū madianitidem. vn̄ dixit dn̄s ad moysen phinees auertit irā meā a filiis israhel. q̄ zelo meo ↄmot⁹ ē ↄ̄ ipos vt nō ipe delerē filios isrl̄ in zelo. iccirco loq̄re ad eū ecce do ei pacem federis mei. ⁊ erit taꝫ illi q̄ semini illi⁹ pactū sacerdotij sempiternū. q̄ zelatus ē p deo suo. Itē helyas zelo occidit pphetas baal. iij. regum. xix. ⁊ dixit zelo zelat⁹ suꝫ p dn̄o deo q̄ dereliq̄runt deuꝫ filij isrl̄. Itē hyeu rex israhel ex zelo fecit occidi septuaginta filios achab. Et sequit. Dixit hyeu ad ionadab veni mecū ⁊ vide zeluꝫ meū pro dn̄o. Nota hīi hystoriā. Itē ps. Tabescere me fecit zelus me⁹: q̄ obliti sunt vba tua inimici mei. Ex premissis aduerte q̄ ex zelo debēt corripi peccatores: q̄si flagello de funiculis: id est leuiori pena. si sperat eoꝝ correctio. si aūt nō possit eos corripere q̄ forte potētes sunt vel q̄ multitudo est in crimine: vel nō sperat eoꝝ correctio. nō restat nisi dolere ⁊ lugere. Ideo dicebat ps. Tabescere me fecit ⁊c. Si aūt iminet subuersio fidei vel scādalū plurimoꝝ exterminādi sunt ipi, ne totū corp⁹ ecclesie corrumpat. sic patet in exēplis p̄missis. Cauēdū est aūt ne zelo sancto amaritudo iracūdie vel odij misceat. id ē ne hō puniat vel corripiat ex furore iracūdie non amore iusticie. Jō Jaco iij. Si zelū amaꝝ hētis. ⁊ ↄtentiōes sunt i cordib⁹ vr̄is nolite gloriari. Sciēdū ē etiā q̄ de⁹ zelare dr̄ ⁊ zelotes. q̄ veꝫ facit aīe spūaliter q̄ solet hō zelotipus facere circa vxorē. visitat enī ↄuersantē: id ē circūspicit ⁊ cōsiderat vias ei⁹: audire vult vba videre facta. inq̄rere affectiōes. scire intētiōes. vn̄ Sap. j. Qui loquit iniq̄ nō pōt latere. nec p̄teriet illū corripiēs iudicium. In cogitatiōib⁹ enī ipi⁹ iterrogatio erit. sermonū aūt illi⁹ auditio ad deū veniet qm̄ auris zeli audit oīa. Itē excitat negligētē. Zac. j. Hec dicit dn̄s zelatus sum hierusalē ⁊ syon zelo magno. Sequit. Reuertar in hierusalē in misericordijs. ⁊ dom⁹ mea edificabit in ea. Itē zach. viij. zelatus suꝫ syon zelo magno. reuersus suꝫ ad syō ⁊ habitabo in medio hierusalē ⁊ vocabit hierusalē ciuitas veritatis. Itē corripit delinquētē Sopho. j. In igne zeli mei deuorabit oīs terra. Itē Exo. xx. Ego suꝫ dn̄s deus tu⁹ fortis zelotes visitans iniq̄tatē patrū in filios in tertiā ⁊ quartā generationē. ⁊ faciens miaꝫ in milia his qui diligūt me. Itē suscipit reuertētē. Hiere. iij. Fornicata es cū amatorib⁹ multis tn̄ reuertere ad me dicit dn̄s. ⁊ ego suscipiā te. Item deserit ↄtēnentem. Eze. vj. auferet zelus meus a te. Item puer. vj. zelus ⁊ furor viri nō parcet in die vindicte. nec acq̄escet cuiusq̄ precibus. nec accipiet p redemptione dona. De verecundia require infra tertio libro vbi agit de filiab⁹ inanis glie.

Liber primi Pars secunda incipit.

De lege eterna. DIS. I.

Ostquā dictū est de principijs intrinsecis actuū humanoꝝ. ordine consequenti ↄsiderandū est de principijs extrinsecis. Principium extrinsecū inclinans ad maluꝫ est dyabolus. de cui⁹ tentatiōe dicemus infra in principio tertij libri. Principium aūt extrinsecū mouens ad bonuꝫ est deus qui nos instruit p legeꝫ. ⁊ adiuuat p gratiaꝫ ⁊ virtutes ⁊ alia virtutibus adiuncta. s. dona. beatitudines ⁊ fruct⁹. Jō de his oībus p ordinē est agendū. Primo q̄dem de lege. Scḋo de gr̄a. Tertio de virtutibus. Quarto de donis ⁊c. Primo itaq̄ ↄsiderādū est de lege eterna. Scḋo de lege nāli. Tertio de lege humana. Quarto de lege diuina. Quinto de occasiōe vboꝝ apl̄i Ro. vij. video aliaꝫ legē in mēbris meis ⁊c. dicēdū est de lege peccati. De lege eterna cōsiderāda sunt q̄nq̄. Primo q̄ sit. Secūdo quid sit. Tertio q̄ ei⁹ notio oībus est īpressa. Quarto q̄ omnes alie leges deriuant ab ea. Quinto q̄ ei subdunt omnia. Circa primū sciendū q̄ lex nihil aliud est q̄ dictamē practice ratiōis in principe qui gubernat aliquā ↄmunitate pfectam. Manifestum aūt est qḋ supposito q̄

mundus diuina ꝓuidentia regaṫ: scꝫ ꝙ tota cōitas vniuersi guber naṫ diuina rōne: ⁊ iō ipsa ratio gubernationis rerū in deo sicut in principe vniuersitatis existens legis habet rōnē ⁊ ꝗꝛ diuina ratio nihil ↄcipit ex tꝑe: sed habet eternū cōceptū. vt diciṫ Prouer. viij. inde est ꝙ hmōi legē oportet dicere eternā. Licet aūt ab eterno nō fuerint creature quibꝰ lex eterna posset īponi: tñ ea ꝗ in seipsis nō sunt: apud deū existūt inquātū sunt ab ipso ꝓcognita ⁊ preordinata. Sm̄ illud Roṁ. iiij. Qui vocat ea que nō sunt tanꝗ̄ ea que sunt. Sic igiṫ eterne diuine legis ↄceptꝰ habet rōnē legis eterne: sm̄ ꝙ a deo ordinaṫ ad gubernationē rerū ab ipso precognitaꝝ. Circa scḋm scꝫ quid sit lex eterna. dicendū sm̄ Aug. in pmo de libero arbitrio. Lex eterna est sūma ratio cui semꝑ obtēperandū est. Ad cuius euidentiā sciendū est ꝙ sicut in quolibet artifice preexistit rō eoꝝ que ↄstituunṫ ꝑ artem. ita etiā in quolibet gubernāte oportet ꝙ ꝑexistat ratio ordinis eoꝝ que agenda sunt ꝑ eos qui gubernationi subduntṫ. ⁊ sicut ratio rerū fiendaꝝ ꝑ artem vocaṫ ars vel exēplar rerū artificiataꝝ. ita etiā ratio gubernantis actus subditoꝝ rationē legis obtinet. obseruatis alijs que sunt de legis rōne. deus aūt ꝑ suā sapientiā ↄditoꝛ est vniuersaꝝ naturaꝝ ad quas cōparatur sicut artifex ad artificiata: ⁊ etiā gubernatoꝛ oīuꝫ actuū ⁊ motionū que inueniunṫ in oībus creaturis. vñ sicut ratio diuine sapiētie inquātū ꝑ eam cūcta sunt creata habet rōnē artis vel exemplaris vel ydee. ita ratio diuine sapiētie mouentis oīa ad debitū finē obtinet rōnē legis: ⁊ sm̄ hoc lex eterna nihil aliud est ꝗ̄ ratio diuine sapientie: sm̄ ꝙ est directiuū omniū actuū ⁊ motionū. hec autē ratio diuine sapiētie est vna. ⁊ ideo lex est vna. rationes vō ideales sunt plures in deo. sicut dicit Aug. in li. lxxxiij. questionū. ꝗꝛ fecit deus singula ꝓprijs rōnibus. rōnes enī ydeales respiciūt ꝓprias naturas singularū rerū. ⁊ ideo in eis inueniṫ quedā distinctio ⁊ pluralitas sm̄ diuersos respectos ad res. sed lex diciṫ directiua actuū in ordine ad bonū cōe. ea aūt que in seipsis sunt diuersa ↄsiderantur vt vnū sm̄ ꝙ ordinanṫ ad aliqḋ cōe: et ideo lex eterna est vna que est ratio huius ordinis. Circa tertiū. s. ꝙ notio legis eterne est nobis impressa. Sciēdū ꝙ aliqḋ pōt cognosci dupliciter. Uno mō in seipso. alio mō in suo effectu in quo aliqua silitudo eius inueniṫ sicut aliqs nō videns solē in sua substantia cognoscit ipsū in sua irradiatiōe. Sic igiṫ dicendū. ꝙ legē eternā nullus pōt cognoscere sm̄ ꝙ in seipsa est: nisi solū beati qui deū vidēt ꝑ essentiā sed oīs creatura rōnalis cognoscit ipsam sm̄ aliquā eius irradiationē vel maiorē vel minorē. oīs enī cognitio veritatis est quedā irradiatio ⁊ participatio legis eterne que est veritas incōmutabilis. vt Aug. dicit in li. de vera rel. veritatē aūt oēs cognoscūt aliqliter: aut vnius ꝗ̄tū ad principia cōia legis naturalis. in alijs vō quidā plus ⁊ quidā minus participant de cognitione veritatis ⁊ sm̄ hoc etiā plus vel minus cognoscunt legē eternā. Illa quidē ꝗ dei sunt a nobis cognosci nō possunt sm̄ se. sicut dicit apls. j. Corin. ij. Que sunt dei nemo nouit nisi spūs dei. sed tñ in effectibꝰ suis nobis manifestanṫ sm̄ illud Ro. j. Inuisibilia dei ꝑ ea que facta sūt intellecta ↄspiciunṫ. Nec totaliter pōt nobis manifestari lex eterna ꝑ suos effectus: ⁊ ideo non oportet ꝙ quicūꝗ̄ cognoscat eam: cognoscat totū ordinē rerū. in quo sunt oīa ordinatissima. ꝓpter qḋ dicit Aug. in libro de vera rel. Lex eterna est de quā hoīes iudicare nō possunt. Sciendū tñ ꝙ iudicare de aliquo pōt intelligi dupliciter. Uno mō sicut vis cognitiua diiudicat de ꝓprio obiecto. sm̄ illud Job. xij. Nōne auris verba diiudicat ⁊ fauces comedentis saporē: ⁊ sm̄ istum modū iudicij. pꝰhus dicit ꝙ vnusquisꝗ̄ bñ iudicat que cognoscit. iudicando scꝫ an sit verum qḋ ꝓponiṫ. Alio mō sm̄ ꝙ superioꝛ iudicat de inferioꝛi quodā practico iudicio. an. s. ita debeat esse vel nō ita. ⁊ sic nullus potest iudicare de re eterna. Circa quartū. s. vtrū oīs lex a lege eterna deriueṫ. dicēdū ꝙ importat rationē quādā directiuā actuū ad finē. in oībus autē mouentibus ordinatis oportet ꝙ virtus secūdi mouētis deriueṫ a virtute ꝑmouētis ꝗꝛ mouēs scḋm. non mouet nisi inquātū moueṫ a primo. vñ ⁊ in oībus gubernātibus idem videmus ꝙ ratio gubernationis a primo gubernāte ad secūdos deriuaṫ sicut ratio eoꝝ que agenda sunt in ciuitate deriuaṫ a rege ꝑ preceptū in inferiores administratores: ⁊ in artificialibus etiam ratio artificialiū actuū deriueṫ ab architectore ad inferiores artifices ꝗ manu operanṫ. Cū igiṫ lex eterna sit rō gubernationis in suppremo gubernante: necesse est ꝙ oēs rōnes gubernatiōis que sunt in inferioribus gubernatiōibus a lege eterna deriuentṫ. hmōi aūt rōnes inferioꝝ gubernationū sunt quecūꝗ̄ alie leges preter legē eternā. vñ oēs diciunṫ leges inquantū participant de rōne recta. ⁊ ꝓpter hoc Aug. dicit in primo de libero arbi. ꝙ in tꝑali lege nihil est iustū ac

legitimū qḋ nō ex eterna hoīes sibi deriuauerint. Circa ꝗntū. s. vtrū oīa eterne legi subdanṫ. dicēdū est: ꝙ duplex est modus quo aliqḋ subdiṫ legi. Uno mō inquātū participaṫ lex eterna ꝑ modū cognitiōis. Alio mō ꝑ modū actiōis ⁊ passiōis inquātū ꝑticipaṫ ꝑ moduꝫ interioris motiui principij. ⁊ hoc scḋo mō subdunṫ legi eterne irrationales creature: sed ꝗꝛ rōnalis natura cū eo qḋ est cōmune oībus creaturis habet aliqḋ sibi ꝓpriū inquātū est rōnalis id sm̄ vtrūꝗ̄ modū legi eterne subdiṫ ꝗꝛ ⁊ notationē legis eterne aliquo mō habet: ⁊ iterū vnicuiꝗ̄ rōnali creature inest rōnalis inclinatio ad id qḋ est cōsonū legi eterne. Sumus enī innati ad habendū virtutes. vt diciṫ in. ij. Ethi. vterꝗ̄ tñ modus imꝑfectus ꝗdē est: vt quodāmō corruptus in malis in quibus ⁊ inclinatio naturalis aliquā virtutē depauat ꝑ habitū vitiosū. ⁊ iterū naturalis cognitio boni in eis obtenebraṫ ꝑ passiōs ⁊ habitus pctōꝝ. in bonis aūt vterꝗ̄ modus inueniṫ ꝑfectioꝛ: ꝗꝛ ⁊ supra cognitionē naturalē boni supadditṫ eis cognitio fidei ⁊ sapiētie: ⁊ supra naturalē inclinationē ad bonū supadditṫ eis interiꝰ motiuū grē ⁊ virtutis. sic igiṫ boni ꝑfecte sub sunt legi eterne tanꝗ̄ semꝑ sm̄ eā agentes: mali aūt subsunt quidē legi eterne: sed imꝑfecte cognoscūt ⁊ imꝑfecte inclinanṫ ad bonū: sed quātū deficit ex parte actiōis suppleṫ ex parte passionis: prout scꝫ intantū patiunṫ ꝙ lex eterna dicat de eis inquātū deficiūt facere qḋ legi eterne ↄuenit. vñ Aug. dicit in pmo de libero arbi. Iustos sub eterna lege agere existimo. ⁊ in libro de cathezizandis rudibus dicit. Qꝛ deus ex iusta miseria aiaꝝ se deserentiū ⁊ ↄuenientissimis legibus inferiores partes creature sue nouit ornare. Illud aūt verbū apl'i ad Gal. v. Si spū ducimini nō estis sub lege. pōt intelligi dupliciter. Uno mō vt esse sub lege intelligaṫ ille qui nolens obligationē legis. subdiṫ quasi cuidam ponderi. vnde glosa. ibidem dicit ꝙ sub lege est qui timore supplicij quod lex minaṫ nō amore iusticie a malo opere abstinet: ⁊ hoc mō spūales viri nō sunt sub lege: ꝗꝛ per charitatē quā spiritussanctus cordibus eoꝝ infundit voluntarie id quod legis est implent. Alio mō pōt etiā intelligi inquantū hoīs opa qui spūsancto agiṫ magis diciunṫ esse opa. vñ cū spūssanctus nō sit sub lege: sicut nec filius. sequiṫ ꝙ huiusmodi opera inquantū sunt spiritussancti nō sunt sub lege. ⁊ huic attestaṫ qḋ apl's dicit. ij. Corin. iij. Ubi spūs dñi ibi libertas. Item prudentiā carnis non pōt subijci legi dei ex parte actionis: ꝗꝛ inclinat ad actiones ↄtrarias legi dei: ꝓpter qḋ dicit apl's Ro. viij. Prudentia carnis inimica est deo. legi enī dei nō est subiecta. subijciṫ tñ legi dei ex parte passionis ꝗꝛ mereṫ pati penam sm̄ legē diuine iusticie. nihilominus tñ in nullo hoīe ita prudentia carnis dominaṫ ꝙ totum bonuꝫ nature corrumpaṫ. et ideo remanet in hoīe inclinatio ad agendū ea que sunt legis eterne. peccatū enim non tollit totum bonū nature.

De lege naturali. DIS. II.

Deinde ↄsiderandum est de lege naturali. Circa quam consideranda sunt septem. Primo an sit aliqua lex naturalis. Secūdo quid sit lex naturalis. Tertio que sūt precepta legis naturalis. Quarto vtrū oēs actus virtutis sint de lege naturali. Quinto vtrum lex naturalis vna sit apud oēs. Sexto vtrum sit mutabilis. Septimo vtrum possit a mente hoīs aboleri. Circa primū dicendū ꝙ cū lex sit regula ⁊ mēsura vt dictū est dupliciter potest esse in aliquo Uno mō sicut in regulante ⁊ mensurante. Alio mō sicut in regulato ⁊ mensurato. quia inquantū participat aliqḋ de regula ⁊ mensura sic regulaṫ ⁊ mensuraṫ. vnde cum oīa que diuine prudentie subdunṫ a lege eterna regulenṫ ⁊ mensurenṫ. manifestū est ꝙ oīa participant aliqualiter legem eternā inquantū scꝫ ex impressione eius habent inclinationes in proprios actus ⁊ fines. Inter cetera aūt ⁊ rationalis creatura excellentioꝛ quodāmō diuine prudentie subiacet inquantū ⁊ ipsa sit ꝓudentie particeps sibipsi ⁊ alijs ꝓuidens. vñ ⁊ in ipsa participaṫ ratio eterna ꝑ quā habet naturalē inclinationē ad debitū actum ⁊ finē: ⁊ talis participatio legis eterne in rationali creatura lex naturalis diciṫ. vñ cum Psal. dixisset. Sacrificate sacrificiū iusticie: quasi quibusdam querentibus que sint iusticie opera. subiungit: multi dicūt quis ostendit nobis bona. cui questioni respondens dicit. signatū est sup nos lumen vultus tui dñe: quasi lumen naturalis rationis quo discernimus qḋ sit bonū ⁊ malum qḋ pertinet ad naturalē legem nihil aliud sit ꝗ̄ impressio diuine luminis ī nobis. Uñ patet ꝙ lex naturalis nihil aliud est ꝗ̄ participatio legis eterne in rationali creatura. Unde supra illud Ro. ij. Cum gentes que legē nō habent naturaliter ea que legis sunt faciūt. dicit glosa. ⁊ si nō habent legem scriptā habent tamen legem naturalē: qua quis intelligit ⁊ sibi conscius est

quid bonū ⁊ qd malū. Uñ patet q̄ lex naturalis nihil aliud est q̄ qdā participatio legis eterne in rōnali creatura. hec aūt participatio legis eterne est etiā in creaturis irrationabilibus suo mō. Sed differenter est in creaturis rōnabilibus ⁊ irrationalibus: in creaturis etiā rōnalibus participat̄ rōnabiliter ⁊ intellectualiter: vñ sicut oīs ratiocinatio deriuat̄ a principiis naturaliter notis: ⁊ oīs appetitus eoꝝ que sunt ad finē ab appetitu finis vltimi deriuat̄. sic etiā oportet q̄ prima directio actuū nostroꝝ in finē fiat p legē naturalē. vñ participatio legis eterne in rōnali creatura ꝓprie lex vocat̄. In creatura aūt irrationali nō participat̄ rōnabiliter: q̄ solo appetitu nāli agit ꝓpter finē. vñ nō pōt dici lex nisi p silitudinē. Circa scdm .s. quid sit lex naturalis. vtrū .s. sit habitus. dicendū q̄ aliqd pōt dici esse habitus dupliciter. Uno mō ꝓprie ⁊ essentialit̄. et sic lex naturalis nō est habitus. dictū est enī q̄ lex naturalis est aliqd p rationē ꝯstitutū. sicut ⁊ ꝓpositio est quoddā opus rōnis. nō est aūt idē qd quis agit ⁊ quo quis agit. aliquis enī p habitū grāmatice agit orationē ꝯgruā. cū igit̄ habitus sic quo quis agit. nō pōt esse q̄ lex aliqua sit habitus ꝓprie ⁊ essentialiter. Alio mō pōt dici habitus id qd habitu tenet̄ sicut dicit̄ fides id qd fide tenet̄. ⁊ in hoc mō q̄ p̄cepta legis naturalis qn̄q; ꝯsiderant̄ in actu a rōne: qn̄q; aūt sunt in ea habitualiter tm̄. sm̄ hunc modū pōt dici q̄ lex naturalis sit habitus: sicut etiā principia indemonstrabilia in speculatiuis nō sunt ipse habitus principioꝝ: sed sunt principia quoꝝ est habitus. Cū aūt dicat p̄hus .ii. Ethi. q̄ in aīa sunt tria .s. habit⁹ potentie ⁊ passiones. enumerat tm̄ illa que sunt principia actuum humanoꝝ: q̄ intendit ibi inuestigare genus virtutis. Manifestū est aūt q̄ virtus est quoddā principiū actus. preter hec aūt tria sūt quedā alia in aīa sicut actus quidā vt velle est in volente: ⁊ etiā cognita sunt in cognoscente. ⁊ ꝓprietates naturales aīe insunt ei. vt imortalitas ⁊ hmōi. Ad tertiū .s. de preceptis legis naturalis dicendū q̄ precepta legis naturalis hoc mō se habēt ad rōnē practicam sicut principia prima demonstrationū se habent ad rōnē speculatiuā. vtraq; enī sunt qdā principia p se nota. Dicit̄ aūt aliqd p se notū dupliciter. Uno mō sm̄ se: alio mō quo ad nos. Scdm se quidē quelibet ꝓpositio dicit̄ p se nota cuius predicatū est de rōne subiecti. ꝯtingit tm̄ q̄ ignoranti diffinitionē subiecti talis ꝓpositio nō esset per se nota. sicut ista ꝓpositio hō est aīal rōnale. est per se nota sm̄ sui naturā. q̄ qui dicit hoīe; dicit rōnale ⁊ tm̄ ignorāti quid sit homo hec ꝓpositio nō est p se nota. ⁊ inde est q̄ Boetius dicit in libro de dogmatibus. Quedā sūt dignitates vel ꝓpositiones p se note: cōiter oībus: ⁊ hmōi sunt ille ꝓpositiones quaꝝ termini sunt oībus noti. vt oē totū est maius sua parte: ⁊ qui vni ⁊ eidem sunt equalia. sibinuicē sunt equalia. Quedā vō ꝓpositiões sunt p se note solis sapientibus q̄ terminos ꝓpositionū intelligūt quid significent: sicut intelligenti q̄ angelus nō est corpus p se notum est q̄ nō est circūscriptiue in loco: qd nō est manifestū rudibus qui hoc nō capiunt. In his aūt que in apprehensione omnium cadūt quidā ordo inuenit̄. Nā illud qd primo cadit in apprehensione ens est: cuius intellectus includit̄ in oībus quecūq; qs apprehēdit. ⁊ iō primū principiū indemonstrabile est: q̄ nō est simul affirmare ⁊ negare: qd fūdat̄ supra rationē entis ⁊ nō entis: ⁊ sup hoc principio oīa alia fundant̄. vt dicit̄ in .iiii. Meth. Sicut autē ens est primū qd cadit in apprehensione simpliciter. ita bonū est primū qd cadit in apprehensiōe practice rōnis q̄ ordinat̄ ad opus Omne enī agens agit ꝓpter finē qui habet rōnē boni. ⁊ iō primū principiū in rōne practica est qd fundat̄ supra rōnē boni: que est bonū qd oīa appetūt. Hoc est ergo preceptū legis q̄ bonū est ꝓsequēdū ⁊ faciendū: ⁊ malū vitandū. ⁊ sup hoc fundant̄ oīa alia precepta legis nature: vt .s. oīa alia facienda vel vitāda ptineāt ad p̄cepta legis nature: q̄ rō practica nāliter apprehēdit esse bona humana. q̄ vō bonū habet rōnē finis: malū aūt rōnē ꝯtrarij. Inde est q̄ oīa illa ad que hō habet naturalē inclinationē rō naturalit̄ apprehendit vt bona: ⁊ p ꝯsequēs in ope ꝓsequēda: ⁊ ꝯtraria eoꝝ vt mala vitanda. Scdm igit̄ ordinē inclinationū naturaliū est ordo p̄ceptoꝝ legis nature. Inest enī p̄mo inclinatio hoī ad bonū sm̄ naturā in qua cōicat cū oībus substantiis: ꝓut .s. quelibet substātia appetit ꝯseruationē sui esse sm̄ naturā. ⁊ sm̄ hāc inclinationē ptinēt ad legē naturalē ea p que vita hoīs ꝯseruat̄ ⁊ contrariū impedit̄. Scdo inest hoī inclinatio ad aliqua magis specialia sm̄ naturā in quo cōmunicat cū ceteris aīalibus: ⁊ sm̄ hoc dicunt̄ ea esse de lege naturali que natura oīa aīalia docuit vt est ꝯiunctio maris ⁊ femine: ⁊ educatio liberoꝝ ⁊ similia. Tertio mō inest hoī inclinatio ad bonū sm̄ naturā rationis que est sibi ꝓpria. sicut homo habet naturalem inclinationē ad hoc q̄ veritatē cognoscat de deo: ⁊ ad hoc q̄ in societate viuat. ⁊ sm̄ hoc ad legē naturalē pertinent ea q̄ ad huiusmodi inclinationē spectāt: vtpote q̄ homo ignorantiam vitet: q̄ alios nō offendat cū quib⁹ debet cōuersari: ⁊ cetera huiusmodi que ad hoc spectant. Circa quartū .s. vtrū oēs actus virtutū sint de lege nature. Sciendū q̄ de actib⁹ virtutis dupliciter loq possum⁹. Uno modo inquantū sunt virtuosi. Alio modo inquātū sunt tales actus in propriis specieb⁹ cōsiderati. Si igit̄ loquamur de actib⁹ virtutū inquantū sunt virtuosi. sic oēs actus virtuosi pertinēt ad legē nature. Dictū est enī q̄ ad legē nature pertinet omne illud ad qd hō inclinat̄ sm̄ suā naturā. Inclinat̄ aūt vnūquodq; naturaliter ad operationē sibi ꝯuenientē sm̄ suā formā: sicut ignis ad calefaciēdū. vñ cū aīa rōnalis sit propria forma hoīs naturalis inclinatio inest cuilibet homini ad hoc q̄ agat sm̄ rationē. ⁊ h̄ est agere sm̄ virtutē. Uñ sm̄ Bern. actus oēs virtutū sunt de lege nature. Dictat enī hoc naturaliter vnicuiq; propria ratio vt virtuose agat. Sed si loqmur de actibus virtuosis sm̄ seipsos: ꝓut .s. in propriis specieb⁹ ꝯsiderant̄ sic nō oēs actus virtuosi sunt de lege nature. Multa enī sm̄ virtutē fiunt: ad q̄ natura nō primo inclinat sed p rationis inclinationē vel inquisitionē ea hoīes adinuenerūt q̄si vtilia ad bene viuendū. Circa quintū .s. vtrum lex naturalis sit vna apud oēs. Sciēdū q̄ ad legē nature pertinēt ea ad q̄ hō naturalit̄ inclinat̄. Inter q̄ homini propriū est vt inclinet̄ ad agendū sm̄ rationē. Ad rationē autē ptinet ex cōib⁹ ad propria ꝓcedere: vt patet ex p̄mo phi. Aliter tm̄ circa hoc se habet ratio speculatiua: ⁊ aliter ratio practica. Quia enī ratio speculatiua precipue negociat̄ circa necessaria: q̄ impossibile est aliter se habere: absq; aliquo defectu inuenit̄ veritas in cōclusionib⁹ propriis sicut ⁊ in principiis cōib⁹. Sed ratio practica negociat̄ circa ꝯtingētia in quib⁹ sunt operationes humane. ⁊ ideo si in cōib⁹ sit aliq necessitas: quanto magis ad propria descēdit̄ tanto magis inuenit̄ defectus. Sic igit̄ in speculatiuis est eadē veritas apud oēs tā in principiis q̄ in cōclusioib⁹: licz veritas nō apud oēs cognoscat̄ in cōclusionib⁹. sed solū in principiis: q̄ dicunt̄ cōes cōceptiones. In operatiuis autē nō est eadē veritas vel rectitudo practice apud oēs quantū ad cōia: ⁊ apud illos ad quos est eadē rectitudo: i propriis nō est equaliter oib⁹ nota. Sic igit̄ patet q̄ quātū ad cōia principia rationis siue speculatiue siue practice est eadē veritas siue rectitudo apud oēs ⁊ equaliter nota. quātū vō ad proprias cōclusiones rationis speculatiue est eadē veritas. Apud oēs enī verū est q̄ triangulus habet tres angulos equales duob⁹ rectis: q̄uis h̄ nō sit oib⁹ notū. Sed tm̄ ad proprias ꝯclusiones rationis practice nec est eadem veritas siue rectitudo apud oēs nec etiaz apud quos est eadē equaliter nota. Apud oēs enī h̄ rectū est ⁊ verū vt sm̄ rationē agat̄. ex hoc aūt principio sequit̄ q̄si cōclusio propria q̄ deposita reddā. ⁊ quidē vt in plurib⁹ verū est. sed potest in aliquo casu cōtingere q̄ sit damnosum: ⁊ p ꝯsequēs irrationale si deposita reddam. Puta si aliq̄s petat ad impugnandū patriā. ⁊ hoc tāto magis inuenit̄ deficere quāto magis ad particularia descēdit̄. puta si dicat̄ q̄ deposita reddā cū tali cautione vel materia tali. Quāto enī plures cōditiones pticulares apponūtur tāto plurib⁹ modis poterit deficere. vt si non rectū vel in reddēdo vel in nō reddendo. Sic igit̄ dicendū est q̄ lex nature quātū ad prima principia cōia est eade apud oēs ⁊ sm̄ rectitudinē ⁊ sm̄ noticiā. sed quātū ad principia q̄ sunt q̄si cōclusiones principioꝝ ꝯuertit̄. Esse aūt apud oēs vt in plurib⁹ ⁊ sm̄ rectitudinē ⁊ sm̄ notitiā. sed vt in paucioib⁹ potest deficere ⁊ q̄ntū ad rectitudinē propter aliq̄ particularia impedimēta: sicut etiā vere generabiles ⁊ corruptibiles deficiūt vt in paucioib⁹ propter impedimēta. ⁊ etiā quātū ad notitiā. ⁊ h̄ ꝓpter h̄ q̄ aliq̄ habēt deprauatā rationē ex passiōe seu ex mala cōsuetudine: seu ex mala habitudine nature. sic apud germanos olim latrociniū nō reputabat̄ iniquitati tm̄ sit expsse cōtra legē nature: vt refert Juli⁹ cesar in libro de bello gallico. Circa sextū .s. vtrū lex nature possit mutari. Sciēdū q̄ lex nālis pōt intelligi mutari dupliciter. Uno mō p h̄ q̄ aliqd ei addat̄. ⁊ sic nihil ꝓhibet legē naturalē mutari. Multa enī sup legē naturalē superaddita sunt ad humanā vitā vtilia tā p legē diuinā q̄ etiā p leges humanas. Alio mō intelligit̄ mutatio legis naturalis per modū subtractiōis: vt .s. aliqd desinat esse de lege naturali qd pri⁹ fuit ꝯtra legē naturalē. sic quātū ad p̄ma p̄ncipia legis nature lex nature oīno est imutabil. quātū aūt ad scḋa p̄cepta q̄ dixim⁹ eē q̄si qsdā proprias ꝯclusiões ꝓpinq̄s p̄mis p̄ncipiis. sic lex nālis nō imutat̄ qn̄ vt in plurib⁹ rectū sit semp qd lex nālis habet. Pōt tm̄ imutari in aliquo pticulari ⁊ i paucioib⁹ ꝓpe aliq̄s spāles causas impediētes obseruātiā taliū p̄ceptoꝝ vt dictū est. vñ cū sup illud Eccl. xvii. addidit eis disciplinā ⁊ legē vite: dicat glo. legē l̄re quātū ad corre-

ctionē legis naturalis scribi noluit. Dic q lex scripta dicit̃ eē data ad correctionē legis nature. vel quia p legē scriptā suppletū est q̄d legi nature deerat. vel quia lex nature in aliquoꝝ cordib⁹ q̄ntū ad aliq̄ corrupta erat: intantū vt estimarēt bona q̄ naturalit̃ sunt mala. ꝛ talis corruptio correctione indigebat. Itē ꝯtra ius vel legē nature est occasio innocētis. silr adulteriū ꝛ furtū: q̄ tn̄ videnť eē mutata a deo. puta qn̄ deus precepit abrae vt occideret filiū innocentē Gen. xxij. Et qn̄ precepit iudeis vt mutuata vasa egyptioꝝ surriperēt Exo. xij. Et qn̄ p̄cepit osee vt vxorē fornicariā acciperet Osee. j. Sed sciēdū q q2 naturali morte moriunt̃ oēs cōiter tam nocētes q̄3 īnocētes. q̄ q̄dē nālis mors diuina potestate inducit̃ propt̃ peccatū originale. fm illud. j. Reg. ij. Dn̄s mortificat ꝛ viuificat. Ideo absq3 aliq̄ iniusticia fm mādatū dei pōt infligi mors hoī vel nocēti vel īnocēti. Silr etiā adulteriū est cōcubit⁹ cū vxore aliena: q̄ q̄dē est ei deputata fm legē diuinit⁹ traditā. vn̄ ad quamcūq3 mulierē aliquis accedat ex mādato diuino nō est adulteriū nec fornicatio. Eadē rō est de furto: q̄d est acceptio rei aliene. quicq̄d eni accepit ex mādato dei qui est dn̄s vniuersoꝝ: nō accepit absq3 voluntate dn̄i: q̄d est furari. nec solū in reb⁹ humanis quicq̄d a deo mandat̃ hoc ipso est debitū. sed etiā in reb⁹ naturalib⁹ quicq̄d a deo sit est quodāmō nāle. Itē sicut dicit Isi. li. ethy. cōis oīuz possessio ꝛ vna libertas est de iure nāli. hec aūt videnť eē mutata p leges hūanas Sed sciēdū q aliq̄d dicit̃ eē de iure nāli dupliciť. Vno mō q2 ad h̄ natura inclinat. sicut nō est iniuriā alteri faciēdā. Alio mō q2 natura nō induxit ꝯtrariū. sicut possem⁹ dicere q hominē eē nudū ē de iure nāli: q2 natura nō dedit ei vestitū: s3 ars adinuenit. Et hoc mō cōis oīuz possessio ꝛ oīuz vna libertas dicit̃ eē de iure nāli: q2 s. distinctio possessionū ꝛ seruit⁹ nō sunt inducte a nā. sed p hominū rationē ad vtilitatē humane vite. ꝛ sic in h̄ lex nature nō est mutata nisi p additionē. Circa septimū. s. vtrū lex nature possit de corde hoīs aboleri. Dicēdū q sic dictū est ad legē naturalē ptinēt. Primo q̄dē q̄dā p̄cepta cōissima q̄ sunt oīb⁹ nota. Quedā aūt secūdaria p̄cepta magis ꝓpria: q̄ sunt q̄si ꝯclusiōes ꝓpinq̄ p̄ncipijs. Quātū ergo ad illa p̄ncipia cōia lex nālis nullo mō pōt a cordib⁹ hominū deleri in vniuersali. delet̃ tn̄ ī particulari operabili fm q ratio impedit̃ applicare cōe p̄ncipiū ad particulare opabile ꝓpter concupiscentiā vel aliquā aliā passionē. Quantū vō ad alia precepta secūdaria potest lex naturalis deleri de cordibus hominū vel propter ꝑsuasiones malas: eo mō quo etiā in speculatiuis errores ꝯtingūt circa cōclusiones necessarias. vel etiā propter consuetudines ꝛ habit⁹ corruptos. sic apud quosdā nō reputabant̃ latrocinia pctā: vel etiā vitia cōtra naturā: vt etiā Apl's dicit Ro. j.

De lege humana. DIS. III.

Einde cōsiderādū ē de lege hūana. Circa quā ꝯsiderāda sūt q̄nq3. Primo vtrū sit aliq̄ lex hūana vel eē debeat. Scdo de vtilitate ei⁹. Tertio de origine ei⁹. Quarto de q̄litate. Quinto de diuisiōe ei⁹. Circa primū sciendū q sicut dictū est: lex est quoddā dictamen practice rationis. Similis autē ꝓcessus esse inuenit̃ rationi practice ꝛ speculatiue. vtraq3 eni ex quibusdā principijs ad quasdā cōclusiones ꝓcedit. Scdm hoc ergo dicēdū est: q sicut in ratione speculatiua ex p̄ncipijs ꝛ demōstrabilib⁹ naturaliter cognitis ꝓducunt̃ cōclusiones diuersarū sciētiarū: quarū cognitio nō est nobis nālit̃ indita: sed p industriā ratiōis inuēta. ita etiā ex p̄ceptis legis nālis q̄si ex quibusdā p̄ncipijs cōib⁹ ꝛ indemōstrabilib⁹ necesse est q ratio humana ꝓcedat ad aliq̄ particularia magis disponēda. ꝛ iste particulares dispositiōes adinuēte fm rationē humanā dicunt̃ leges humane: seruatis alijs conditionib⁹ q̄ ꝑtinēt ad rationē legis. Vn̄ et Tulli⁹ dicit in sua rhetorica: q initiū iuris est a natura ꝓfectū. Deinde q̄dā in cōsuetudinē ex vtilitate rationis venerūt. ꝛ postea res ꝛ a natura ꝓfectas ꝛ in cōsuetudinē ꝓbatas legū metus ꝛ religio sapit. Circa secūdū. s. vtrū vtile fuit aliq̄s leges humanas institui. Sciendū q homini nālit̃ inest q̄dā aptitudo ad virtutē. sed ipsa virtutis pfectio necesse ē q hoī adueniat p aliquā disciplinā. sicut etiā videmus q p aliquā industriā subueniť homini in suis necessitatib⁹. puta in cibo ꝛ vestitu. quoꝝ initia q̄dā habet a natura. s. rationē ꝛ man⁹ nō aūt ipm cōplementū. sic cetera aīalia: quibus natura dedit sufficiēter tegumentū ꝛ cibum. Ad hanc aūt disciplinā nō de facili inuenit̃ hō sibi sufficiēs: quia defectio virtutis p̄cipue ꝯsistit in retrahēdo hominē ab indebitis delectatiōib⁹: ad q̄s precipue hoīes sunt ꝓniꝛ maxime iuuenes: circa quos efficacior ē disciplina. ꝛ ideo oportet q hmōi disciplinā p q̄ā ad v̄tutē ꝑueniat̃ hoīes ab alio sortiant̃. Et quidē q̄ntū ad illos iuuenes q̄ sunt proni ad actus virtutū ex bona dispositione nature: vel ꝯsuetudine vel magis diuino munere sufficit disciplina paterna q̄ est p monitiōes. Sed q2 īueniunt̃ q̄dā patrū ad vitia ꝓni. q̄ eni v̄bis de facili moueri nō pōt necessariū fuit vt p vim ꝛ metū cohiberent̃ a malo: vt saltē sic malefacere desistētes ꝛ alijs q̄etē vitā redderēt: ꝛ ipsi tandē p hmōi assuetudinē ad hoc pducerent̃ q volūtarie facerēt q̄ prius metu īplebāt: ꝛ sic fierēt virtuosi. Hmōi aūt disciplina cogens metu pene est disciplina legū. vn̄ necessariū fuit ad pacem hoīz ꝛ virtutē vt leges ponerent̃. q2 sicut phs dicit in. j. politice. sicut hō si sit pfectus virtute est optimū aīaliū. sic si sit sepatus a lege ꝛ iusticia est pessimū oīuz: q2 hō habet arma rōnis ad expellendas ꝯcupiscentias ꝛ seuitias q̄ nō habēt alia aīalia. ꝛ Ysido. in lib. ethi. facte sunt leges vt eaꝝ metu hūana coherceat̃ audacia: tutaq3 sit inter improbos īnocētia ꝛ in ipsis improbis supplicio refrenet̃ nocendi facultas. Quidā eni bn̄ dispositi sunt q̄ melius inducunt̃ ad virtutē monitiōib⁹ volūtarijs q̄3 coactione. sed quidā male dispositi nō ducunt̃ ad virtutē nisi cogant̃. Preterea sicut dicit phs in. ij. retho. Melius est oīa ordinari lege q̄3 dimittere iudiciū arbitrio. ꝛ hoc ꝓpter tria. Primo q̄dē q2 facilius est inuenire paucos sapiētes q̄ sufficiūt ad rectas leges ponēdas q̄3 multos q̄ reqrerent̃ ad recte iudicādū de singulis. Scdo q2 illi q̄ leges ponūt ex multo tpe ꝯsiderēt q̄d lege ferēdū sit: sed iudicia de singularib⁹ factis fiūt ex causis subito exortis. facilius aūt ex multis ꝯsideratis pōt hōi videre q̄d rectū sit q̄3 solo ex aliquo vno facto. Tertio q2 legislatores iudicāt in vniuersali ꝛ de futuris. sed hoīes iudicēs p̄sidētes iudicant de p̄ntibus: ad q̄ afficiunt̃ amore vel odio aut aliq̄ cupiditate ꝛ sic eoꝝ deprauat̃ iudiciū. Quia igit̃ iusticia aīata iudicis non in multis inuenit̃. ꝛ q2 flexibilis est: iō necessariū fuit vt in q̄buscūq3 est possibile legē determinare q̄d iudicādū sit: ꝛ paucissima hoīuz arbitrio cōmittit̃. Circa tertiū. s. vtrū oīs lex hūana deriuet̃ a lege nāli. dicēdū est q sicut dicit Aug. in. j. de libero arbi. Nō videt̃ esse lex q̄ iusta nō fuerit. vn̄ inquātū h3 de iusticia intātū h3 de virtute legis. in rebus autē humanis dr̄ aliq̄d eē iustū ex eo q est rectū fm regulā rōnis. rōnis aūt p̄ma regula est lex nature. Vn̄ oīs lex hūanitus posita intātū h3 de rōne legis: inquātū a lege nature deriuat̃. si vō in aliquo a lege nāli discordet iā nō erit lex sed legis corruptio. Sed sciēdū est q a lege nāli dupliciť pōt aliq̄d deriuari. Vno mō sicut ꝯclusiōes ex p̄ncipijs. Alio mō sicut determinationes q̄dā aliquoꝝ cōiuz. Primus q̄dē mod⁹ est silis ei q in scientijs ex principijs ꝯclusiōes demōstratiue ꝓducunt̃. Scdo vō mō sile est q in artibus forme cōes determinant̃ ad q̄d spāle: sicut artifex formā cōez domus necesse est q determinet ad hāc vel illā figurā domus. Deriuant̃ igit̃ q̄dā a p̄ncipijs cōibus legis nature p modū ꝯclusionū: sicut h̄ q̄d est: nō esse occidēdū. vt ꝯclusio q̄dā deriuari pōt ab eo q̄d est: nulli malū esse faciēdū. Quedā vō p modū determinatiōis: sicut lex nature h3 q ille q̄ peccat puniat̃. h̄ est q̄dā determinatio legis nature. Vtraq3 igit̃ inueniunt̃ lege hūana posita: sed ea q̄ sūt p̄mi modi ꝯtinent̃ in lege hūana: nō tā q̄3 sint solūz lege posita: sed hn̄t etiā aliq̄d vigoris ex lege nāli: sed ea q̄ sūt scdi modi ex sola lege hūana vigorez hn̄t. Circa q̄rtū. s. q̄lis debeat esse lex. docet Ysidorus dicēs. Erit lex honesta: iusta: possibilis fm nāz: fm ꝯsuetudinē patrie: loco tēporiq3 ꝯueniēs: necessaria: vtilis manifesta quoq3 ne aliq̄d p obscuritatē in captione ꝯtineat: nullo priuato cōmodo: sed p cōi vtilitate ciuiū ꝯscripta. Cōuenienter vā de legē describit q2 vniuscuiusq3 rei q̄ est propter finē: sicut forma serre talis est q̄lis ꝯuenit sectioni vt patet in scdo phi. Quelibet et res recta ꝛ mēsurata oportet q habeat formā ꝓportionalē sue regule ꝛ mēsure. lex aūt hūana vtrūq3 h3: q2 ꝛ est aliq̄d ordinatū ad finē: ꝛ est q̄dā regula vel mēsura regulata q̄dā superiori mēsura. q̄ quidē est duplex. s3 lex diuina ꝛ lex nature. finis aūt hūane legis est vtilitas hoīuz sicut etiā iurisperitus dicit. ꝛ iō Ysidorus in ꝯditiōe legis p̄mo q̄dē tria posuit. s. q religiōi ꝯgruat inquātū. s. est proportionata legi diuine. Q2 discipline ꝯueniat inq̄ntū ē ꝓportionata legi nature. Q2 saluti pficiat inquātū est ꝓportionata vtilitati hūane. Et ad hec tria oēs alie ꝯditiōes q̄s postea ponit reducunt̃. nā q dr̄ honesta refert̃ ad hoc q religioni ꝯgruat. Q2 aūt subdit̃ iusta possibilis fm nāz: fm ꝯsuetudinē patrie: loco tpiq3 cōueniēs addit̃ ad h̄ q ꝯueniat discipline. Attēdit̃ aūt hūana disciplina. primū q̄dē inq̄ntū ad ordinē rōnis: q̄ īportat̃ in h̄ q dr̄ iusta. Scdo q̄ntū ad facultatē agētiū. debet eni eē disciplina ꝯueniēs vnicuiq3 fm suā possibilitatē: obseruata possibilitate nature. Nō eni eadē sūt īponēda pueris q̄ īponunt̃ viris pfectis. Et fm hūanā ꝯsuetudinē nō eni pōt hō solus in societate viuere alijs morē nō gerens. Tertio q̄ntū ad debitas circūstātias dicit loco tpiq3 ꝯueniens. Q2 vō subdit̃ necessaria vtil' ꝛc. refertur ad hoc q̄d expediat saluti vt

necessitas referat ad remotionē malorum. utilitas ad consecutionē bonorum: manifestatio vero ad cauendū nocumentū. Quod ex ipsa lege posset prouenire: et quia lex ordinatur ad bonū cōe hoc ipsū in ultima parte determinationis ostendit. Circa quartū .s. de diuisione legis humane. Sciendū quod unūquodque pōt per se diuidi secundum id quod in eius rōne cōtinetur: sicut in rōne animalis cōtinetur aīa que est rōnalis vel irrōnalis: et ideo aīal proprie et per se diuiditur secundum rōnale et irrōnale: nō autem secundum album et nigrum. que sunt omnino preter rōnē eius. Sunt autem multa de rōne legis humane secundum quorum quolibet lex humana proprie et per se diuidi pōt. Est enim primo de rōne legis humane quod sit deriuata a lege nature: et secundum hoc diuiditur ius positiuum in ius gentium et in ius ciuile per duos modos quibus aliquid deriuatur a lege nature: sicut conclusiones ex principiis ut iuste occasiões venditiones et alia huiusmodi sine quibus hoīes adinuicē conuiuere nō possent quod est de lege nature: quia hō est naturaliter aīal sociale. ut probatur in primo politicorum. que vero deriuantur a lege nature per modum particularis determinationis pertinēt ad ius ciuile: secundum quod quelibet ciuitas aliquid sibi accōmodum determinat. Secundo est de rōne legis humane quod ordinetur ad bonum cōe ciuitatis: et secundum hoc lex humana diuidi pōt secundum diuersitatē eorum qui specialiter dant operā ad bonū cōe: sicut sacerdotes pro populo deum orantes: principes populum gubernātes et milites pro salute populi pugnātes: et ideo istis hoībus specialia quedā iura aptantur. Tertio est de rōne legis humane ut instituatur a gubernāte cōitatē ciuitatis: et secundum hoc dicit distinguuntur leges humane secundum diuersa regimina ciuitatum. Quorum unum secundum phm in .iij. poli. est regimē: quando s. ciuitas gubernatur ab uno: et secundum hoc accipiunt constitutiōes principum. aliud vero regnū est aristocrachia id est principatus optimorum et optimatum: et secundum hoc sumuntur responsa prudentum: et etiā senatusconsulta. Aliud regnū est oligoschia id est principatus paucorum diuitum et potentium: et secundum hoc sumitur ius pretorum quod etiā honorarium dicitur. Aliud autem regnū est populi quod noiatur democrachia: et secundum hoc sumuntur plebiscita. Aliud est tyrānicum quod est omnino corruptum. unde ex hoc consumitur aliqua lex. Est etiā aliquod regnū ex istis cōmixtum: quod est optimum: et secundum hoc sumitur lex quam maiores natu simul cum plebibus sanxerunt. ut Ysidorus dicit. Quarto est de rōne legis humane quod sit directiua humanorum actuum: et secundum hoc secundum diuersa de quibus leges feruntur distinguuntur leges: que interdum ab actoribus noiantur: sicut distinguitur lex iulia de adulteriis: lex cornelia de sicariis: et sic de aliis non propter actores: sed propter res de quibus sunt.

De lege diuina veteri. DIS. IIII.

Deinde considerandū est de lege diuina. Circa quam consideranda sunt duo. Primo de ipsa lege. Secundo de preceptis eius. Circa primum cōsideranda sunt sex. Primo utrum necessarium sit esse aliquā legē diuinā. Secundo utrum sit una tantum vel due. Tertio utrum sit bona. Quarto utrum fuit data a deo. Quinto utrum data fuit oībus: et oēs obliget. Sexto utrum congruo tēpore data fuit. Circa primum dicendum quod preter legē naturalē et legē humanā necessarium fuit ad directionē humane vite habere legē diuinā. et hoc propter quattuor rōnes. Primo quidē quia per legē dirigitur hō ad actus proprios et ordine ad ultimum finē: et si quidē hō ordinaretur tantum ad finē qui nō excederet proportionē naturalis facultatis hoīs: nō oporteret quod hō haberet aliquid directiuum ex parte rationis supra legem naturalē et legem humanitus positam que ab ea deriuatur: sed quia hō ordinatur ad finē beatitudinis eterne que excedit proportionē naturalis facultatis humane: ideo necessarium fuit ut supra legē naturalē et humanā dirigeretur etiā ad suum finem lege diuinitus instituta. Secundo quia propter incertitudinē humani iudicii precipue de rebus contingentibus et particularibus cōtingit de actibus humanis diuersorum esse diuersa iudicia: ex quibus etiā diuerse et contrarie leges procedunt: ut ergo homo absque omni dubitatione scire possit quid ei sit agendum et quid vitandum. necessarium fuit ut in actibus propriis dirigeretur per legē diuinitus datā: de qua cōstat quod nullo modo valeat deuiare. Tertio quia de his pōt hō legē ferre de quibus pōt iudicare. Judicium autem hoīs esse nō pōt de interioribus motibus qui latent: sed solum de exterioribus actibus qui apparēt: et tamen ad perfectionē virtutis requiritur quod in utrisque actibus hō rectus existat: et ideo lex humana nō potuit cohibere et ordine sufficienter interiores actus: sed necessarium fuit quod ad hoc superueniret lex diuina. Quarto quia sicut Aug. dicit in primo de lib. arbi. Lex humana nō pōt oīa que male fiunt punire vel prohibere: quia dum prohibere vellet oīa mala. sequeretur quod etiam multa bona tollerentur: et impediretur utilitas boni cōis quod est necessarium ad conuersationē humanā. ut ergo nullum malum prohibitum et impunitum remaneat necessarium fuit superuenire legem diuinā per quā peccata oīa prohibentur. Et iste quattuor cause tanguntur in Psal. ubi dicitur. Lex dñi immaculata id est nullā turpitudinē peccati permittens: conuertēs aīas: quia nō solum exteriores actus: sed etiā interiores dirigit. testimonium dñi fidele. propter certitudinē veritatis et rectitudinis. sapientiā prestans paruulis. inquantum ordināt hominē ad supernaturalē finē et diuinum. Circa secundum. s. utrum lex diuina sit una tantum. Sciendum quod dupliciter inueniuntur aliqua distingui. Uno modo sicut ea que sunt omnino specie diuersa: ut equus et bos. Alio modo sicut perfectum et imperfectum in eadē specie: sicut puer et vir. Et hoc modo lex diuina distinguitur in legē veterē et legē nouā. unde Apls ad Gal. iii. cōparat statum veteris legis statui puerili existēti sub pedagogo. statum autem noue legis cōparat statui viri perfecti: qui iam nō est sub pedagogo. Attēditur autē perfectio et imperfectio utriusque legis secundum tria que ad legē pertinēt. Primo enim ad legē pertinet ut ordinetur ad bonum cōe sicut ad finē. quod quidē pōt esse duplex. s. bonum sensibile et terrenum. et ad tale bonum ordinabat directe lex vetus. unde statim Exo. iii. in principio legis inuitatur populus ad regnum terrenum chananeorum. Et iterum bonum intelligibile et celeste. et ad hoc ordinat lex noua. Unde statim Christus ad regnum celorum in sue predicationis principio inuitauit dicēs: Penitētiā agite: appropinquabit regnum celorum. Mat. iiij. Et ideo Aug. dicit in .iiij. contra faustum: quod temporalium rerum promissiones testamēto veteri continentur: et ideo vetus appellatur. sed eterne vite promissio ad nouum pertinet testamentum. Secundo ad legē pertinet dirigere humanos actus secundum ordinē iusticie: in quo etiā superabundat lex noua legi veteri interiores actus animi ordinādo: secundum illud Mat. v. Nisi abūdauerit iusticia vestra plusquam scribarum et phariseorum nō intrabitis in regnum celorum. Et ideo dicitur quod lex vetus cohibet manum: lex noua animum. Tertio ad legē pertinet inducere hoīes ad obseruantias mādatorum. et hoc quidē lex vetus faciebat timore penarum. lex autem noua facit hoc per amorē qui in cordibus nostris infunditur per gratiā Christi. que in noua lege confertur: sed in lege veteri figurabatur. et ideo dicit Aug. contra Adamantium Manichei discipulum: quod breuis ē differētia legis et euāgelii timor et amor. Circa tertium. s. utrum lex vetus fuit bona. Dicēdum quod absque omni dubio lex vetus bona fuit. Sicut enim doctrina ostēditur eē vera ex hoc quod cōsonat rōni recte: ita etiā lex aliqua ostēditur eē bona ex eo quod cōsonat rōni. Lex autem vetus rōni cōsonabat: quia concupiscētiā repremebat que rōni aduersatur. ut patet in illo mādato Nō concupisces rem proximi tui. quod ponitur Exo. xx. Ipsa etiā lex oīa peccatā prohibebat que sunt contra rationē. unde manifestum ē quod bona erat. et hoc rō Apli Ro. vii. clare ostēdit. Condelector inquit legi secundum interiorē hoīem. Et iterum Cōsentio legi quoniam bonum ē. Sed notandum quod bonum diuersos gradus habet ut Dio. iiii. ca. de di. no. dicit. Est enim aliquod bonum perfectum: et aliquod bonum imperfectum. perfecta quidē bonitas est in his que ad finē ordinantur: quando aliquid est tale quod per se sufficiēs est inducere ad finē. Imperfectum autē bonum est quod operatur aliquid ad hoc quod perueniatur ad finē nō tamen sufficit ad hoc quod ad finē perducat. Sicut medicina perfecte bona est que hoīem sanat. imperfecta autem est que hoīem adiuuat: sed tamen sanare nō pōt. Est autem sciēdum quod alius est finis legis humane: et alius legis diuine. Legis enim humane finis est temporalis trāquillitas ciuitatis. Ad quē finē peruenit lex cohibēdo exteriores actus quantum ad illa mala que possent perturbare pacificum statum ciuitatis. Finis autē legis diuine est perducere hoīem ad finē felicitatis eterne. quem quidē finis impeditur per quodcunque peccatum. et nō solum per exteriores actus: sed etiā per interiores. Et ideo illud quod sufficit ad perfectionē legis humane: ut. s. peccatā prohibeat et penā apponat: nō sufficit ad perfectionē legis diuine. sed oportet quod hoīem totaliter faciat idoneum ad participationē felicitatis eterne. Quod quidē fieri nō pōt nisi per gratiā spūssancti. per quā diffunditur charitas in cordibus nostris: que legē adimplet. Gratia enim dei vita eterna: ut dicitur Ro. vi. Hanc autem gratiam lex vetus conferre nō potuit. Reseruabatur enim hoc Christo. quia ut dicitur Joh. i. lex per moysen data est: gratia et veritas per iesum christum facta est. et inde ē quod lex vetus bona quidē est sed imperfecta secundum illud Hebre. vii. Nihil ad perfectum adduxit lex. Quod autem dicit dñs Ezech. xx. Dedi eis precepta nō bona et iudicia in quibus nō viuēt. loquitur ibi dñs de preceptis cerimonialibus. que quidē dicuntur nō bona: quia gratiam nō conferebāt per quā hoīes a peccatō mūdarentur: cum tamen per huiusmodi se peccatores ostēderent. Unde signāter dicitur Et iudicia in quibus nō viuēt. i. per que vitā gratie obtinere non pōt. Et postea subditur Et pollui eos in muneribus suis. i. pollutos ostēdi cum offerrēt deo id quod aperit vuluā propter delicta sua. Itē quod dicit Apls Ro. vii. Sine lege peccatum mortuum erat: ego autem viuebā sine lege aliquando. sed cum venisset mādatum peccatum reuixit: ego autē mortuus sum. et Ro. v. Lex subintrauit ut abūdaret delictum. Sed lex dē occidisse nō quidē effectiue sed occasionaliter ex sua imperfectiōe: inquantum. s. gratiam nō cōferebat: per quā hoīes implere possent quod mādabat: vel vitare quod vetabat. et sic occasio ista nō erat data sed sumpta ab hoībus. Unde et Apls ibidē dicit Occasiōe accepta: peccatum per mādatum seduxit me: et per illud occidit. Et ex hac etiā rōne dicitur quod subintrauit ut abundaret delictum: ut li ut consecutiue nō causaliter: inquantum. s. hoīes accipiētes occasionē a lege abundantius peccauerunt: tum quia grauius fuit peccatum

post legis ꝓhibitionẽ: tũ etiã qꝛ ↄcupiscẽtia creuit. magis enĩ concupiscim⁹ qđ nobis ꝓhibeť. Circa quartũ. s. vtrũ lex vet⁹ fuit data a deo q̄ est pr̄ dñi nr̄i iħesu christi. Lex enĩ vetus hoĩes ordinabat ad christũ dupliciť. Uno mõ testimoniũ christo ꝑhibẽdo. vñ ipse dicit Luc. vlti. Necesse est impleri oĩa q̄ scripta sunt in lege ꝛ psalmis ꝛ ꝓphetis de me. Et Joh. v. Si crederet͛ moysi crederetis forsitan ꝛ mihi. de me enĩ ille scripsit. Alio mõ ꝑ modũ cuiusdã dispositiones. dũ detraheret hoĩes a cultu idolatrie cõcludebat eos sub cultu vni⁹ dei. a quo saluandũ erat humanũ gen⁹ ꝑ christũ. vñ Ap̄ls dicit ad Gal. iij. Priusq̄ veniret fides sub lege custodiebamur cõclusi in eã fidẽ q̄ reuelãda erat. Manifestũ est aũt q̄ eiusdẽ ẽ disponere ad finẽ ꝛ ad finẽ ꝑducere. ꝛ dico eiusdẽ ꝑ se vł ꝑ suos subiectos. Nõ enĩ diabolus legẽ tulisset ꝑ quã hoĩes adducerent͛ ad christũ ꝑ quẽ erat eiciẽd⁹ s͠m illud Math. xij. Si sathanas sathanã eicit diuisũ est regnũ ei⁹. Et ideo ab eodẽ deo a quo facta ẽ salus hoĩuꝫ ꝑ grãꝫ christi lex vet⁹ data est. Licꝫ autẽ fuerit imꝑfecta simpliciť: fuit tñ ꝑfecta s͠m tp̄s. sicut dr̄ aliq̄s puer ꝑfect⁹ nõ simpliciť sꝫ s͠m tp̄is ↄditionẽ. ita etiã ꝛ p̄cepta q̄ pueris danť sunt q̄dã ꝑfecta s͠m conditionẽ eoꝝ quib⁹ danť. etsi nõ sint ꝑfecta simpliciť. ꝛ talia fuerũt p̄cepta legis. Unñ Ap̄ls dicit ad Gal. iij. Lex pedagogus nr̄ fuit in christo. Itẽ opa dei q̄ ꝑfecta sunt simpliciť ꝑseuerat in eternũ. Lex aũt vet⁹ reprobať tpe ꝑfectiõis grẽ nõ tanq̄ mala. sꝫ tanq̄ infirma ꝛ inutilis pro tpe isto: qꝛ vt subdiť. nihil ad ꝑfectũ adduxit lex. vñ ꝛ ad Gal. iij. dicit Ap̄ls. Ubi venit fides iam nõ sumus sub pedagogo. fuit aũt data a deo ꝑ angelos. Ad qđ p̄ter generalẽ rationẽ quã assignat Dio. v. ca. ce. ie. s. q̄ diuina referri debẽt ad homines mediãtib⁹ angel. fuit ratio specialis q̄re legẽ veterẽ ꝑ angelos dari oportuit. Dictũ est enĩ q̄ lex vetus imꝑfecta erat: sꝫ disponebat ad perfectã salutẽ generis humani: q̄ futura erat ꝑ christuꝫ. Sic autẽ videť in oĩbus potestatib⁹ ꝛ artib⁹ ordinatis: q̄ ille q̄ est superior principalẽ ꝛ ꝑfectũ actũ operať ꝑ seipsum. ea vo q̄ disponunt ad perfectionẽ vltimã operať ꝑ suos ministros sicut nauisfactor cõpaginat nauem ꝑ seipsum. sed preparat materiã ꝑ artifices subministrãtes. ꝛ ideo conueniẽs fuit vt lex ꝑfecta noui testamẽti dareť imediate ꝑ ipsum deũ hominẽ factũ: lex autẽ vetus ꝑ ministros dei. s. ꝑ angelos dareť hoĩb⁹. Et ꝑ hunc modũ Ap̄ls in principio ad Hebre. ꝓbat eminẽtiã noue legis ad veterẽ: quia in nouo testamẽto locut⁹ est nobis deus in filio. Circa quintũ. s. vtrum soli ꝑplo iudeoꝝ dari debuit: posset etiã s͠m aliquos vna ratio assignari q̄re poti⁹ ꝑplo iudeoꝝ magis data sit q̄ aliis ꝑplis: qꝛ aliis ad idolatriã declinãtib⁹ solus ꝑpl's iudeoꝝ in cultu vni⁹ dei remãsit. ꝛ ideo alii populi indigni erãt legẽ recipere: ne sanctũ canib⁹ daretur. Sꝫ ista ratio ↄueniẽs nõ videť: quia ꝑpl's ille etiã post legẽ latã ad idolatriã declinauit quod grauius fuit: vt patet Exo. xxxij ꝛ Amos. v. Nunquid hostias ꝛ sacrificiũ obtulistis mihi in deserto q̄draginta annis domus israel: ꝛ portastis tabernacula moloch vestro ꝛ imaginẽ idoloꝝ vestroꝝ sidus dei nostri q̄ fecistis nobis. Expresse etiã dicť Deu. ix. Scito q̄ nõ propter iusticias tuas de⁹ tuus dederit tibi terrã hanc in possessionẽ. cum durissime ceruicis sit ꝑpls. Sed ratio ibi premittiť vt cõpleret verbũ suũ dñs qđ sub iuramẽto pollicit⁹ est patrib⁹ tuis abraam isaac ꝛ iacob. Que autẽ ꝓmissio eis sit facta ostẽdit Ap̄ls ad Gal. iij. dicẽs: Abrae dicte sunt ꝓmissiões ꝛ semini ei⁹. nõ dicit seminib⁹ q̄si ex multis: sed q̄si in vno. ꝛ semini tuo qđ est christus. Deus igiť ꝛ legẽ ꝛ alia documẽta specialia illi ꝑplo exhibuit ꝓpter ꝓmissionẽ eoꝝ patrib⁹ factam. vt ex eis christ⁹ nasceret. Decebat enĩ vt ꝑpls ille ex quo christus nasciturus erat q̄dã spāli sctificatione polleret: s͠m illud qđ dr̄ Leui. xix. Sancti eritis qꝛ ego sctūs sum. Nec etiã fuit ꝓpter meritũ ipsi⁹ abrae vt talis ꝓmissio ei fieret: vt. s. christ⁹ ex ei⁹ semine nasceret͛ sꝫ ex gratuita electiõe ꝛ vocatiõe. vñ dr̄ Isa. xli. Quis suscitauit ab oriẽte iustũ vocabit eũ vt seq̄reť se. Sic ergo pꝫ q̄ ex sola gratuita electiõe p̄res ꝓmissionẽ acceperũt: ꝛ ꝑpls ex eis ꝓgenitus legẽ accepit. s͠m illud Deu. iiij. Audistis vbũ illi⁹ de medio ignis: qꝛ dilexit patres ꝛ elegit semen eoꝝ post illos. Si aũt rursus querať quare hunc populũ elegit vt ex eo christ⁹ nasceret͛: notať ↄueniẽs respõsio Augu. quã dicit sup Joh. q̄re hũc trahat ꝛ illũ nõ trahat Noli velle diiudicare si nõ vis errare. Decẽs tñ fuit q̄ ille ꝑpls de quo christus nasciturus erat: aliq̄s p̄ ceteris ꝑplis p̄rogatiuas haberet. s͠m illud Ro. ix. Quoꝝ. s. iudeoꝝ est adoptio filioꝝ dei. ꝛ testimoniũ. ꝛ legislatio. quoꝝ p̄res ex quib⁹ christ⁹ est s͠m carnẽ. Nec potest dici q̄ fuerit ꝑsonaꝝ acceptio apud deũ: quia personarũ acceptio locum habet in his que ex debito dantur. in his vo que ex gratuita volũtate conferunť acceptio ꝑsonarũ locũ nõ habet. Nõ enĩ est ꝑsonarũ acceptor qui ex liberalitate de suo dat vni ꝛ nõ alteri: sed si esset dispẽsator bonoꝝ cõiuꝫ: ꝛ nõ distribueret equaliter s͠m merita singuloꝝ: esset ꝑsonaꝝ acceptio. Salutaria autẽ bñficia deus humano generi ↄfert ex sua grã. vñ nõ est ꝑsonaꝝ acceptio si q̄busdã pre aliis ↄferat. vñ dicit Aug. in lib. de p̄destinatiõe sanctoꝝ oẽs quos deus misericordia docet: quos aũt nõ docet iudicio nõ docet. hoc enĩ venit ex dãnatiõe humani generis ꝓ pctõ primi parẽtis. Ex p̄dictis appeť q̄ alie natiões nõ obligabãť ad obseruãtiã legis veteris: qꝛ lex vetus manifestabat p̄cepta legis nature: ꝛ supaddebat q̄dã ꝓpria p̄cepta. quãtũ igiť ad illa q̄ vetus lex ↄtinebat de lege nature oẽs tenebanť ad obseruãtiã legis veteris nõ qꝛ erãt de veteri lege: sed qꝛ erãt de lege nature: sed q̄tũ ad illa q̄ vetus lex supaddebat nõ tenebanť aliq̄ ad obseruãtiã veteris legis: nisi sol⁹ ꝑplus iudeoꝝ. cuius rõ est. qꝛ lex vetus sicut dictũ est data est ꝑplo iudeoꝝ vt quãdã ꝓrogatiuã sanctitatis obtineret ꝓpter reuerẽtiã christi q̄ ex illo ꝑplo nasciturus erat. Quecũq̄ aũt statuunť ad specialẽ aliquoꝝ sctificationẽ nõ obligãt nisi illos: sicut ad q̄dã obligant͛ clerici q̄ mãcipanť diuino mysterio ad q̄ laici nõ obliganť. simił ꝛ religiosi ad q̄dã ꝑfectiõis opa obliganť ex sua ꝓfessiõe: ad q̄ seculares nõ obligãť ex sua ꝓfessiõe. simił ad q̄dã spālia obligabať ꝑpls ille ad q̄ alii ꝑpli nõ obligabanť. vñ dr̄ Deutro. xviij. Perfect⁹ eris ꝛ absq̄ macula cũ dño deo tuo: ꝛ ꝓpter hoc etiã q̄dã ꝓfessiõe vtebanť. vt patet Deutro. xxvj. Profiteor hodie corã dño deo tuo ꝛc̄. nec ex hoc deterioris ↄditiõis erant iudei pre ceteris populis ex h͠ q̄ ad obseruantiã legis astricti erant. ꝛ nota qꝛ quãto hõ deo magis ↄiungiť: tanto efficiť melioris ↄditionis: ꝛ ideo q̄ ꝑplus iudeoꝝ erat astrict⁹ magis ad diuinũ cultũ dignior aliis populis erat. vñ dicť Deutro. iiij. Que est alia gens sic inclyta vt habeat ceremonias: iusta iudicia atq̄ vniuersam legẽ. Et similiter etiam q̄tũ ad hoc sunt melioris ↄditionis clerici q̄ laici. ꝛ religiosi q̄ seculares. Admittebanť aũt gentiles ad ritũ iudeoꝝ. sicut patet Exo. xij. Si quis peregrinoꝝ in nostrã voluerit trãsire coloniam ꝛ facere vasa dñi circũcideť prius oẽ masculinũ eius: ꝛ tũc rite celebrabit: eritq̄ sicut indigena terre. Admittebanť inquã nõ qꝛ sine lege saluari nõ possent: vel qꝛ ad legis obseruãtiã tenerent: sed ꝑfectius ꝛ securi⁹ salutẽ ↄsequerent͛ sub obseruãtiis legis q̄ sub sola lege naturali: ꝛ ideo ad eas admittebanť: sicut ꝛ nunc laici transeũt ad clericatũ ꝛ seculares ad religionẽ: q̄uis absq̄ hoc possint saluari. Circa sextũ. s. vtrũ ↄgruo tpe data fuerit: sciendũ q̄ ↄuenientissime data fuit tpe moysi. cuius ratio potest accipi ex duobus s͠m q̄ quelibet lex duobus generibus hoĩuꝫ imponiť. imponiť enĩ q̄busdã duris ꝛ supbis: q̄ ꝑ legẽ cõpescunť ꝛ domanť. Imponiť etiã bonis q̄ ꝑ legẽ instructi adiuuanť adimplendũ qđ intendũt. Cõueniẽs igiť fuit legẽ veterẽ tali tpe dari ad supbiã hoĩuꝫ ↄuincendã. de duob⁹ enĩ hõ supbiebat scꝫ de sciẽtia ꝛ de potentia. de scientia q̄dẽ q̄si ratio naturalis ei posset sufficere ad salutẽ: ꝛ ideo vt ꝺ hoc supbia eius ↄuinceret͛ ꝑmissus est hõ regimini sue rõnis absq̄ adminiculo legis scripte: ꝛ experimẽto hõ dicere potuit: qꝛ patiebať rõnis defectũ ꝑ hoc q̄ hoĩes ad idolatriã ꝛ turpissima vitia circa tẽpora abrahe ꝓlapsi sunt: ꝛ ideo post hec tpa necessariũ fuit legẽ scriptã dari in remediũ humane ignorantie: qꝛ ꝑ legẽ est cognitio peccati. vt dicť Ro. v. sed postq̄ hõ est instructus ꝑ legẽ cõuicta est eius supbia de infirmitate dũ implere nõ poterat qđ cognoscebat. Et iđ sicut ap̄ls ↄcludit Ro. viij. q̄ impossibile erat legi in quo infirmabať ꝑ carnẽ misit deus filiũ suũ vt iustificatio legis impleret͛ in nobis ex parte vo beatoꝝ lex data est in auxiliũ. Qđ quidẽ tũc p̄mo maxime necessariũ fuit q̄n lex naturalis obfuscari incipiebat ꝓpter exuberantiã peccatoꝝ: oportebat aũt huiõi auxiliũ quodãmõ vel ordine dari. vt ꝑ imꝑfecta ad ꝑfectiorẽ viã duceret͛. ꝛ ideo inter legem nature ꝛ legem gratie oportuit legem veterem dari.

¶ De preceptis legis veteris. DIS. V.

Deinde ↄsiderandũ est de p̄ceptis legis. ꝛ primo de distinctione p̄ceptoꝝ. Scđo de moralibus specialiter. Circa primũ Primo ↄsiderãdũ est vtrum veteris legis fuerunt plura precepta. Secundo quot habuerit precepta moralia. Tertio quot habuerit p̄cepta ceremonialia. Quarto quot iudicialia. Circa primũ sciendũ q̄ preceptuꝫ legis cum sit obligatoriũ est de aliquo quod fieri debet. Q̄ autem aliquid debeat fieri hoc puenit ex necessitate alicuius finis vnde manifestũ est q̄ de ratione precepti est q̄ importet ordinem ad finẽ: inquãtũ scꝫ illud precipiť qđ est necessariũ vel expediens ad finem. Contingit autẽ ad vnũ finem multa esse necessaria vel expedientia: sed s͠m hoc possunt de diuersis rebus dari precepta inquantũ ordinanť ad vnuꝫ finem. Unde dicendum q̄ omnia precepta legis veteris sunt vnum s͠m ordinẽ ad vnũ finem. sunt tam-

multa sm̃ diuersitatẽ eoꝝ que ordinant̃ ad finẽ illum. lex igit̃ que vna est ꝓpter ordinẽ ad finẽ vnũ: diuersa ꝑcepta ↄtinet sm̃ distinctionẽ eoꝝ q̃ ordinat in finẽ. Sicut etiã ars edificatiua est vna sm̃ vnitatẽ finis: qꝛ tẽdit ad edificationẽ domus: tñ ↄtinet diuersa precepta sm̃ diuersos actus ad hoc ordinatos. Silr̃ et precepta sicut ait Greg. ꝑcepta dñica ⁊ multa sunt ⁊ vnũ. Multa per diuersitatẽ operis. Unũ in radice dilectiõis: qꝛ sicut dicit apl's .j. Thi. j. Finis precepti est charitas. ad hoc enĩ ois lex tendit: vt amicitiã ↄstituat vel hoĩu adinuicẽ vel hoĩs ad deuꝫ: ⁊ ideo tota lex implet̃ in hoc vno mãdato. Diliges ꝓximũ tuũ sicut teipsũ. Sicut in quodã fine mãdatoꝝ oĩuꝫ. in dilectiõe enĩ ꝓximi includit̃ etiã dei dilectio qñ ꝓximus diligit̃ ꝓpter deũ. vñ hic apl's vnũ ꝑceptũ posuit ꝓ duobus que sunt de dilectiõe dei ⁊ ꝓximi. de qb' dñs dicit Matth. xxij. In his duob' mãdatis pẽdet oĩs lex ⁊ ꝓphete. Itẽ Matth. vij. dicit̃. Oĩa quecũqꝫ vulti vt faciãt vobis hoĩes ⁊ vos facite illis hoc enĩ est lex ⁊ ꝓphete. in hoc igit̃ vno oĩa ↄtinent̃: qꝛ sicut dicit̃ ix. Ethi. Amicabilia q̃ sunt ad alterũ veniũt ex amicabilibus q̃ sũt hoĩ ad seipsũ. dũ scꝫ hõ ita se hꝫ ad alterũ sicut ad se. ⁊ iõ in hoc qꝫ dicit̃. oĩa quecũqꝫ vultis vt faciãt vobis hoĩes ⁊ vos facite illis: explicat̃ q̃dã regula dilectiõis ꝓximi: q̃ etiã implicite ↄtinet̃ in hoc qꝫ dicit̃. diliges ꝓximũ tuũ sicut teipsũ. vñ est q̃dã explicatio isti' mãdati. Circa scdm̃ sciendũ qꝫ lex vetus ↄtinebat q̃dẽ ꝑcepta moralia. sicut patet Exo. xx. Nõ occides: nõ furtũ facies. ⁊ hoc rõnabiliter. nã sicut intentio ꝑncipalis legis hũane est: vt faciat amicitiaꝫ hoĩuꝫ adinuicẽ: ita intentio legis diuine est vt ↄstituat ꝑncipaliter amicitiã hoĩs ad deũ. cũ aũt silitudo sit rõ amoris. sm̃ illud Eccl. xiij. Oẽ aĩal diligit silẽ sibi. ĩpossibile est esse amicitiã hoĩs ad deũ q̃ est optimus nisi hoĩes boni efficiant̃. Unũ dicit̃ Leuit. xix. Sci eritis qm̃ ego sctũs sũ. bonitas aũt hoĩs est virtus q̃ bonũ facit habentẽ ⁊ iõ oportuit ꝑcepta legis veteris ⁊ de actibus virtutũ dari ⁊ hec sũt moralia legis ꝑcepta. Circa tertiũ sciendũ qꝫ lex vetus ↄtinebat etiã q̃dã ꝑcepta cerimonialia. Ad cuius euidẽtiã notãdũ sicut dictũ est: lex diuina ꝑncipaliter instituit̃ ad ordinãdũ hoĩes ad deũ. lex aũt hũana ꝑncipalit̃ ad ordinãdũ hoĩes adinuicẽ: ⁊ iõ leges hũane nõ curauerunt aliq̃d instituere de cultu diuino nisi in ordine ad bonũ cõe hoĩuꝫ. ⁊ ꝓpter hoc multa ↄfinxerunt circa res diuinas: sm̃ qꝫ videbat̃ eis expedĩẽs ad informãdos mores hoĩuꝫ sicut patet in ritu gentiliũ: sed lex diuina ecõuerso hoĩes adinuicẽ ordinauit: sm̃ qꝫ ↄueniebat ordini q̃ est in deũ. quẽ ꝑncipaliter intendebat. Ordinat̃ aũt hõ in deũ nõ solũ ꝑ interiores actus mẽtis q̃ sunt credere: sperare: ⁊ amare: sed etiã ꝑ q̃dã exteriora opa qbus hõ diuinã seruitutẽ ꝓfitet̃: ⁊ ista opa dicunt̃ ad cultũ dei ꝑtinere qui q̃dẽ cultus cerimonia vocat̃: q̃si munia id est dona ceteris: q̃ dicebat̃ dea frugũ: vt q̃dã dicũt eo qꝫ ꝑmo ex frugibus oblatiões deo ferebant̃. Siue vt maximus valerius refert nomen cerimonie ĩtroductũ est ad signãdũ cultũ diuinũ ad latinos a quodã oppido iuxta romã qd̃ cere vocabat̃. eo qꝫ roma capta a gallis illuc sacra romanoꝝ ablata sunt ⁊ reuerentissime habita. Sic igit̃ illa ꝑcepta q̃ in lege ꝑtinẽt ad cultũ dei specialiter cerimonialia dicunt̃. Precepta enĩ legis nature qꝛ cõia sunt indigent determinatiõe. determinant̃ aũt ꝑ legẽ hũanã: ⁊ ꝑ legẽ diuinã: ⁊ sicut ipse determinationes q̃ fiũt ꝑ legẽ hũanã nõ dicunt̃ esse de lege nature: sed de iure positiuo: ita ipse determinatiões ꝑceptoꝝ legis nature q̃ fiunt ꝑ legẽ diuinã distinguunt̃ a ꝑceptis moralib' q̃ ꝑtinẽt ad legẽ nãe. Colere ẽ deũ cũ sit act' virtutis ꝑtinet ad ꝑceptũ morale: sed determinatio hui' ꝑcepti. vt. s. colat̃ talib' hostijs ⁊ talib' munerib' h' ꝑtinet ad ꝑcepta cerimonialia: ⁊ iõ ꝑcepta cerimonialia distinguũt̃ a ꝑceptis moralibus. Circa quartũ sciendũ qꝫ lex vet' ↄtinebat etiã q̃dã ꝑcepta iudicialia: qꝛ sicut dictũ est ad legẽ diuinã ꝑtinet vt ordinet hoĩes adinuicẽ: ⁊ ad deũ. vtrũqꝫ aũt hoꝝ in cõi q̃dẽ ꝑtinet ad dictamẽ legis nature ad qd̃ referunt̃ moralia precepta sed oportet qꝫ determinet̃ vtrũqꝫ ꝑ legẽ diuinã ⁊ hũanã: qꝛ principia naturaliter nota sunt cõia tam in speculatiuis q̃ in actiuis. Sicut igit̃ determinatio cõis ꝑcepti de cultu diuino fit ꝑ ꝑcepta cerimonialia. sic etiã determinatio cõis ꝑceptis de iusticia obseruanda inter hoĩes determinatũ ꝑ ꝑcepta iudicialia: ⁊ sm̃ hoc oportet tria ꝑcepta legis veteris ponere: scꝫ moralia q̃ sũt de dictamine legis nature: cerimonialia q̃ sunt determinatiões cultus diuini: ⁊ iudicialia q̃ sunt determinatiões iusticie inter hoĩes obseruande. Unũ cũ apl's Ro. vij. dixisset qꝫ lex est sancta. subiũgit qꝫ mãdatũ est iustũ ⁊ sanctũ ⁊ bonũ. iustũ q̃dẽ q̃tũ ad iudicialia. sanctũ q̃tũ ad cerimonialia. nam sanctũ dicit̃ quod est deo dicatũ. bonũ id est honestum q̃tũ ad moralia. Et nota qꝫ precepta iudicialia in aliquo cõmunicant cũ moralibus: inq̃tũ scꝫ a rõne deriuant̃ in aliquo cũ cerimonialib': inq̃tũ. s. sunt q̃dã determinationes cõmuniũ preceptoꝝ. ⁊ ideo q̃nqꝫ sub iudicijs cõprehẽdunt̃ ꝑcepta moralia ⁊ iudicialia. Sicut Deu. v. Audi israel cerimonias atqꝫ iudicia. Qñqꝫ võ iudicialia ⁊ cerimonialia. sic Leui. xviij. Facietis iudicia mea: ⁊ ꝑcepta mea seruabitis: vt ꝑcepta ad moralia referant̃: iudicia võ ad iudicialia ⁊ cerimonialia. Itẽ nota qꝫ actus iusticie in generali ꝑtinet ad ꝑcepta moralia. sed determinatio ei' in speciali ꝑtinet ad ꝑcepta iudicialia. Hec ergo tria genera ꝑceptoꝝ principalit̃ cõtinebant̃ in lege: sicut dicit̃ Deu. vi. Hec sunt ꝑcepta cerimonie atqꝫ iudicia q̃ mãdauit ad nos deus. ⁊ ideo ponunt̃ in principio legis. sꝫ ꝑter hec etiã q̃dã alia cõtinebãt: in lege enĩ ponunt̃ aliq tanqꝫ ꝑceptũ: aliq võ tanqꝫ ad preceptoꝝ adimpletionẽ ordinata. Precepta quidẽ sunt de his q̃ sunt agẽda. ad quoꝝ impletionẽ ex duob' hõ inducit̃. s. ex auctoritate ꝑcipiẽtis: ⁊ ex vtilitate impletiõis. q̃ q̃dẽ est cõsecutio alicui' boni vtilis delectabil' vel honesti: aut fuga alicuius mali cõtrarij. Oportuit igit̃ in veteri lege preponi q̃dã q̃ auctoritatẽ dei ꝑcipiẽtis indicarẽt. sic illud Deut. vj. Audi israel. dñs deus tuus deus vn' est. Et illud Gen. j. In ꝑncipio creauit de' celũ ⁊ terrã. Et huiusmodi dicunt̃ testimonia. Oportuit etiã qꝫ in lege ꝓponerent̃ q̃dã ꝑmia obseruãtiũ legẽ: ⁊ pene trãsgrediẽtiũ: vt pꝫ Deu. xxviij. Si audieris vocẽ dñi dei tui: faciet te excellẽtiorẽ cunctis gẽtib' ⁊c̃. Et huiusmodi dicunt̃ iustificatiões: sm̃ qꝫ deus aliquos iuste punit vel premiat. ipsa aũt agẽda sub ꝑcepto nõ cadũt nisi inq̃tũ hñt aliquã debiti rationẽ. Est aũt duplex debitũ. Unũ quidẽ sm̃ regulã rõnis. aliud aũt sm̃ regulã legis determinãt̃. sic ph's in. viij. ethi. distinguit duplex iustũ. s. morale ⁊ legale. Debitũ aũt morale est duplex. Dictat enĩ ratio aliq̃d faciẽdũ vel tanqꝫ necessariũ sine quo nõ põt eẽ ordo virtutis. vel tanqꝫ vtile p̃ qꝫ ordo virtutis meli' conseruet̃. ⁊ sm̃ h' q̃dã moraliũ precise ꝑcipiunt̃ vel ꝓhibent̃ in lege. sic nõ occides: nõ furtũ facies. ⁊ hec ꝓpria dicunt̃ precepta. Quedã võ ꝑcipiunt̃ vel ꝓhibent̃ nõ q̃si ꝑcise debita: sed ꝓpter meli'. ⁊ ista põt dici mãdata: qꝛ quãdã inductionẽ habẽt ⁊ ꝑsuasionẽ. sic illud Exo. xxij. Si pign' acceperis vestimentũ a ꝓximo tuo ante solis occasum reddas ei: ⁊ aliq silia. Unũ Hiero. dicit qꝫ i ꝑceptis est iusticia: in mãdatis võ charitas. Debitũ autem ex determinatione legis in reb' q̃dẽ humanis ꝑtinet ad iudicialia in rebus aũt diuinis ad cerimonialia. q̃uis et ea q̃ pertinẽt ad penã vl' premia dici põt testimonia: inq̃tũ sunt ꝓtestationes q̃dã diuine iusticie. Oĩa võ ꝑcepta legis dici põt iustificationes inq̃tũ. s. sunt q̃dã executiones legalis iusticie. Possunt etiã aliter mãdata a ꝑceptis distingui: vt ꝑcepta dicant̃ q̃ deus ꝑ seipsum iussit: mandata aũt q̃ ꝑ alios mãdauit: vt ipm̃ nomen sonare videt̃. Ex quib' oĩb' apparet qꝫ oĩa legis ꝑcepta ↄtinent̃ sub moralib' cerimonialib' ⁊ iudicialib'. Alia võ nõ habẽt rationẽ preceptoꝝ: sed ordinant̃ ad preceptoꝝ obseruationẽ: vt dictum est.

De moralibus preceptis legis veteris. DIS. VI.

Einde ↄsiderãdũ est de moralib' ꝑcept. Circa q̃ declaranda sunt. xij. Primo vtrũ oĩa ꝑcepta moralia veteris legis sint de lege nature. Scdo vtrũ ꝑcepta moralia veteris legis sint de actib' oĩuꝫ virtutũ. Tertio vtruꝫ oĩa precepta moralia veteris legis reducant̃ ad decẽ precepta decalogi. Quarto de distinctiõe preceptoꝝ decalogi. Quinto de numero eoꝝ. Sexto de ordine. Septimo de modo tradendi ipsa. Octauo vtrũ sint dispensabilia. Nono vtrũ modus obseruandi virtutẽ cadat sub precepto. Decimo vtrũ modus charitatis cadat sub precepto. Undecimo de distinctione alioꝝ preceptorũ moraliũ. Duodecimo vtrũ precepta moralia veteris legis iustificẽt. Circa primũ sciendũ qꝫ precepta moralia a cerimonialib' ⁊ iudicialib' distincta sunt de illis que sm̃ se ad bonos mores pertinent. Cũ autẽ humani mores dicant̃ in ordine ad rationẽ quod est propriũ principiũ humanoꝝ actuũ. illi mores dicunt̃ boni qui rationi congruũt mali aũt qui a ratione discordant. Sicut aũt oẽ iudiciũ rationis speculatiue ꝓcedit a naturali cognitione primoꝝ principiorũ. ita etiã omne iudiciũ rationis practice ꝓcedit ex quibusdã principijs naturaliter cognitis. ex quib' diuersimode ꝓcedi potest ad iudicandũ de diuersis. Quedã enĩ sunt in humanis actibus adeo explicita: qꝫ statim cũ modica cõsideratione possunt approbari vel reprobari ꝑ illa cõia ⁊ prima principia. Quedã võ sunt ad quorũ iudiciũ requirit̃ multa cõsideratio diuersarũ circũstantiarũ. quas considerare diligẽter nõ est cuiuslibet sed sapientũ. sic cõsiderare particulares cõclusiones scientiarũ nõ pertinet ad oẽs: sed ad solos ph'os. Quedã võ sunt ad q̃ diiudicãda indiget homo adiuuari per institutionẽ diuinã. sicut est circa credenda. Sic igit̃ patet qꝫ cũ moralia ꝑcepta sint de his que pertinẽt ad bonos mo-

res. hec autē sunt que rationi cōgruūt. Omne autē humane rationis iudiciū aliqliter a naturali ratione deriuatur: necesse est q̄ oīa precepta moralia pertineant ad legē nature. sed diuersimode. Quedam enī sunt que statim p se ratio naturalis hoīs diiudicat esse facienda vel nō facienda. sicut honora patrē tuū et matrē tuā. et Non occides. et Nō furtū facies et huiusmodi sunt absolute de lege nature. Quedā vo sunt que subtiliori cōditione rationis a sapiētib9 iudicant esse obseruanda. et ista sic sunt de lege nature: vt tn̄ indigeant disciplina qua minores a sapiētiorib9 instruant. sicut illud Corā cano capite cōsurge. et Honora personā senis. et huiusmodi. Quedā vo sunt ad que iudicāda ratio humana indiget instructione diuina p quā erudimur de diuinis. sicut est illud Nō facies tibi sculptile neq3 oēm silitudinē: nō assumes nomē dei tui in vanū.

Circa secūdū. s. vtrū oīa pcepta legis sint de actibus oīuz virtutū. Sciēdū q̄ cū precepta legis ordinent ad bonū cōmune: necesse est q̄ pcepta legis diuersificent fm diuersos modos cōmunitatū. vn̄ phs in sua politica docet q̄ alias leges oportet statuere in ciuitate q̄ regit rege: et alias in ea q̄ regit p ppl'm vel p aliquos potentes de ciuitate. Est aūt ali9 modus cōitatis ad quē ordinat lex diuina: et ad quē ordinat lex humana. Lex enī humana ordinat ad cōitatē ciuilē: q̄ est hominū ad inuicē p exteriores actus quib9 homines sibiinuicē cōicant. huiusmodi autē cōicatio ptinet ad rōnē iusticie: q̄ est pprie directiua cōicationis hūane. et ideo lex hūana nō pponit pcepta nisi de actib9 iusticie: et si pcipiat actus aliarū virtutū. h' nō ē nisi inqntū assumūt rōnē iusticie: vt p3 p phm .i.v. eth. Sz cōitas ad quā ordinat lex diuina ē hominū ad deū vel in pn̄ti vel in futura vita. et ideo lex diuina pcepta pponit de oib9 illis p q̄ hoīes bene ordinent ad cōicationē cū deo. Hō aūt deo cōiūgit ratione siue mēte: in q̄ est imago dei. et ideo lex diuina pcepta proponit de oib9 illis p q̄ rō hoīs ē bene ordinata. hec aūt ptingit p act9 oīuz virtutū. nā virtutes intellectuales ordināt bene actus rōnis i seipsis. virtutes aūt morales ordinant bene actus rōnis circa interiores passiōes et exteriores opationes. et ideo manifestū est q̄ lex diuina cōuenieter pponit pcepta de actib9 oīuz vtutū. ita tn̄ q̄ qdā illorū sine quib9 ordo virtutis q̄ est ordo rōnis obseruari nō pōt: cadunt sub obligatiōe pcepti. qdā vo q̄ sunt de bene eē virtutis pfecte cadūt sub amonitione cōsilij.

Circa tertiū. s. vtrū oīa pcepta moralia veteris legis reducant ad decē pcepta decalogi. Sciendū q̄ pcepta decalogi ab alijs pceptis legis differūt in h' q̄ pcepta decalogi p seipm dn̄s dicit ppl'o pposuisse. alia vo pcepta pposuit p moysen. Illa ergo pcepta ad decalogū ptinēt quorū noticiā hō hz p seipm a deo. hmōi vo sunt illa. s. q̄ statī ex pncipijs cōib9 primis cognosci pūt modica ɔsideratiōe. et iterū illa q̄ statī ex fide diuinitus infusa innotescūt. Inf pcepta ergo decalogi nō cōputant duo genera pceptorū. illa. s. q̄ sunt pma et cōia: quorū nō oportet aliā inqsitionē eē nisi q̄ sunt scripta in rōne nālī q̄si per se nota. sic q̄ nulli debet hō malefacē: et alia hmōi. Itē illa q̄ p diligentē inquisitionē sapientū inueniunt rōni cōuenire. hec enī pueniūt a deo ad ppl'm mediāte disciplina sapientū. Utraq3 tn̄ horū pceptorū cōtinent in pceptis decalogi. sed diuersimode. Nā illa q̄ sunt pma et cōia cōtinent in his sic pncipia in cōclusionib9 pximis. illa vo q̄ p sapiētes cognoscunt ɔtinent in eis ecōuerso: sic cōclusiones in pncipijs. Illa vo duo pcepta Diliges dn̄m deū tuū: et Diliges pximū tuū: sunt pma et cōia pcepta legis nature q̄ sunt p se nota rōni humane vel p naturā vel p fidē. Et ideo oīa precepta decalogi ad illa duo referūtur sicut ɔclusiones ad pncipia cōia.

Circa qrtū. s. de distinctiōe preceptorū decalogi. Sciendū q̄ precepta decalogi diuersimode a diuersis distinguunt. Esichi9 enī Leui. xxvi. sup illud Decē mulieres in vno clibano coquūt panes: dicit pceptū de obseruatiōe sabbati nō eē de decē pceptis decalogi: q2 nō est obseruādū fm līam fm oē tēp9. Distinguit tn̄ qttuor precepta ptinētia ad deū: vt pmū sit Ego sum dn̄s de9 tuus. Secūdū sit Nō habebis deos alienos corā me. Et sic etiā distinguit hec duo Hierony. Osee. x. sup illud Propter duas iniqtates tuas. Tertiū vo preceptū eē dicit Nō facies tibi sculptile. Quartū vo Nō assumes nomē dei tui in vanū. Pertinētia vo ad pximū dicit eē sex: vt pmū sit Honora patrē tuū et matrē tuā. Secūdū Non occides. Tertiū nō mechaberis. Quartū Nō furtū facies. Quintū Nō falsum testimoniū dices. Sextū Nō cōcupisces. Sed primo hoc videt inconueniēs q̄ preceptū de obseruatiōe sabbati preceptis decalogi interponat: si nullo mō ad decalogū pertineat. Secūdo q2 cū scriptū sit Math. vi. Nemo pōt duob9 dn̄is seruire. eiusdē rōnis esse videt: et sub eodē pcepto cadere Ego sum dominus deus tuus. et Nō habebis deos alienos. Unde Origenes distinguēs etiā quattuor precepta ordināta ad deum: ponit ista duo pro vno precepto. Secundū non ponit Non facies tibi sculptile. Tertium Nō assumes nomē dei tui in vanū. Quartū Memēto vt diē sabbati sanctifices. Alia vo sex ponit eisdē modis: sed q2 facere sculptile vel silitudinē nō ē phibitū: nisi fm hoc vt nō colant p diis. nā et in tabernaculo deus pcepit fieri imaginē seraphin vt habet Exo. xxv. ɔuenien9 aūt ponit aug. sub vno pcepto. nō habebis deos alienos. et nō facies sculptile. Silr etiā ɔcupiscentia vxoris aliene ad cōmixtionē ptinet ad ɔcupiscentiā carnis. ɔcupiscētia aūt aliarū rerū q̄ desiderant ad possidendū ptineat ad ɔcupiscentiā oculorū. vn̄ etiā Aug. ponit duo pcepta de nō ɔcupiscēdo rem alienā et vxorē alienā. et sic ponit tria pcepta in ordine ad deū: et septē in ordine ad pximū: et hoc melius est.

Circa qntū. s. de numero pceptorū decalogi. dicēdū q̄ sicut dictū est sic pcepta legis hūane ordināt hoīez ad cōitatē hūanā. ita pcepta legis diuine ordināt hoīez ad quādā cōitatē seu rempublicā hoīuz sub deo. absq3 aūt hoc q̄ aliqs in aliq̄ cōitate bn̄ cōmoret duo requirunt. quorū pmū est vt bn̄ se habeat ad eū q̄ pest cōitati. aliud aūt est vt bn̄ se habeat ad alios cōitates et socios et cōparticipes. Oportet igit q̄ in lege diuina pmo ferant qdā pcepta ordinantia hoīez ad deū: et qdā alia ordināta ad alios pximos simul ɔuiuentes eis deo. Principi aūt cōitatis tria debet hō. Primo quidē fidelitatē. Scdo reuerentiā. Tertio famulatū. Fidelitas qdē ad dn̄m in hoc ɔsistit vt honorē principatus ad aliū nō deferat. et qntū ad hoc accipit primū pceptū cū dicit nō habebis deos alienos. reuerētia aūt ad dn̄m requirit: vt nihil iniuriosuz in eū cōmittat. et qntū ad hoc accipit scdm pceptū qd est: nō assumes nomē dei tui inuanū. famulatus aūt debet dn̄o in recōpensatione bn̄ficiorū q̄ ab ipso pcipiūt subditi: et ad hoc ptinet tertiū pceptū qd est de sanctificatiōe sabbati: in memoriā creatiōis rerū. ad pximos aūt aliqs bn̄ se hz et spāliter et generaliter. Spāliter qdē qntū ad illos quorū est debitor vt eis debitū reddat. et qntū ad hoc accipit pceptū de honoratiōe parētū. Generaliter autē qntū ad oēs vt nulli nocumentū inferat: nec ope: nec ore: nec corde. Ope qdē infert nocumētū pximo qnq3 qdē in psonā ppriā qntū ad ɔsistentiā sez psone. et hoc phibet p hoc qd dicit. nō occides. qnq3 aūt in psonā ɔiunctā qntū ad ppagationē plis: et hoc phibet cū dicit. nō mechaberis. qnq3 aūt in rē possessā q̄ ordinat ad vtrūq3: et qntū ad hoc dicit. nō furtū facies. Nocumētū aūt oris phibet cū dicit. nō loqris ɔtra pximū tuū falsū testimoniū. Nocumētū aūt cordis phibet cū dicit. nō ɔcupisces. Et fm hanc differentiā possent distingui tria pcepta ordināta in deū. quorū primū ptinet ad opus. vn̄ ibi dicit non facies sculptile. Secūdū ad os. vn̄ ibi dicit. nō assumes nomē dei tui inuanū. Tertiū ptinet ad cor: q2 in sanctificatiōe sabbati fm q̄ est morale pceptū pcipit quies cordis in deū. Uel fm Aug. p primū pceptū reueremur vnitatē primi principij. p secūdū veritatē diuinā. p tertium eius bonitatē q̄ sanctificamur: et in q̄ qescimus sicut in fine. Sciendū aūt q̄ nō fuit dandū pceptū de dilectiōe hoīs ad seipsū duplici rōne. primo q2 pcepta decalogi referunt ad pcepta dilectōis. Fuit aūt dandū pceptū hoī de dilectiōe dei et pximi: q2 qntū ad hoc lex naturalis obscurata erat pp̄ter peccatū: nō aūt qntū ad dilectionē suipsius: q2 qntū ad hoc lex naturalis vigebat. vel q2 etiā dilectio suipsius includit in dilectiōe dei et pxi. In hoc enī hō vere se diligit q̄ se ordinat in deū: et ideo etiā in pceptis decalogi ponunt solū pcepta ptinētia ad pximū vel ad deū. Aliter pōt dici q̄ pcepta decalogi sunt illa que imediate pplus accipit a deo. vn̄ dicit Deutro. x. Scripsit in tabulis iuxta id qd prius scripserat decē verba que locutus est ad nos dn̄s. Unde oportet precepta decalogi talia esse que statim in mente populi cadere possūt. preceptū aūt habet rationē debiti. Q2 aūt homo ex necessitate aliquid debeat deo vel pximo. hoc de facili capere potest in ɔceptione hoīs et precipue fidelis: sed q̄ aliquid ex necessitate sit debitū hoī de his que ptinēt ad seipsum etiam non ad aliū: hoc non ita in promptu apparet. videt enī primo aspectu q̄ quilibet sit liber in his que ad ipsum ptinēt: et ideo precepta quibus phibent inordinationes hoīs ad se ipsum pueniūt ad populū mediante instructione sapientū. vn̄ non pertinēt ad decalogū. Item sciendū q̄ de obseruatione aliarū solēnitatū non fuit dandū preceptū inter precepta decalogi sicut de obseruatione sabbati: quia omnes solēnitates veteris legis sunt institute in cōmemoratiōnē alicuius diuini beneficij vel preteriti cōmemorati vel futuri prefigurati: et similiter pp̄ter hoc omnia sacrificia offerebant. Inter aūt oīa beneficia dei cōmemoranda primū et precipuū erat beneficiū creationis: qd cōmemorat in sanctificatione sabbati. vnde Exo. xx. p ratiōe huius precepti ponit: sex enim diebus fecit deus celum et terram &c. Inter omnia aūt futu-

na bñficia que erant pfigurãda pcipuũ t finale erat quies mẽtis in deo vel in psenti p gratiã vel in futuro p gloriã: que etiã figurabat per obseruãtiã sabbati. vñ dicit' Ysa. lviij. Si auerteris a sabbato pedem tuũ vocaberis sabbatũ delicatũ: t sanctũ dñi gloriosũ. hec enĩ bñficia pmo t pncipaliter sunt in mẽte boĩz maxime fideliũ. Alie vo solẽnitates celebrant' ,ppter aliqua particularia bñficia tpaliter transeũtia: sicut celebratio phase ,ppter bñficiũ publicã liberatiõis in egypto: t ,ppter futurã passionẽ christi que qualiter transiuit: inducẽs nos in qetẽ sabbati spũalis. Et iõ pteter missis oĩbus alijs solẽnitatib' t sacrificijs de solo sabbato fiebat mẽtio inter pcepta decalogi. Itẽ pciuriũ ,phibet' inter pcepta decalogi. nõ aũt blasphemie vel false doctrine peccatũ: qr sicut dicit apls Heb. v. Hoies p maiorẽ sui iurãt: t oĩs ɔtrouersie eoꝝ finis ad ɔfirmationẽ est iuramẽtũ. t iõ qr iuramẽtũ oĩb' est cõe: ,ppter ,phibito inordinatiõis circa iuramẽtũ spẽaliter pcepto decalogi phibet'. Peccatũ enĩ false doctrine nõ ptinet nisi ad paucos: vñ nõ oportebat vt de hoc fieret mẽtio iter pcepta decalogi. qñuis ɔ̃m qstũ ad aliquẽ itellectũ in hoc q dicit' nõ assumes nomẽ dei in vanũ ,phibeat' falsitas doctrine. vna enĩ glosa exponit: nõ dicas christũ eẽ creaturã. Itẽ sicut hõ nãlẽ dilectionẽ h3 ad parẽtes ad filios. pceptũ etiã charitatis ad oẽs extẽdit' t pcepta ,phibẽtia nocumẽtũ inferre ,primo generalit' extendunt' ad oẽs. Cui' rõ ẽ q rõ nãlis nõ statim dictat q aliqd sit ,p alio faciendũ: nisi cui aliqd debet. Debitũ aũt filij ad patrẽ adeo est manifestũ q nulla tergiuersatiõe põt negari: eo q pater est pncipiũ generatiõis t esse t insup educatiõis t doctrine. Et ideo nõ ponit' sub pcepto decalogi vt aliqd bñficiũ vel obsequiũ alicui impẽdat' nisi parẽtib': parẽtes aũt nõ vident' esse debitores filijs ,ppter aliq bñficia suscẽpta: sed potius econuerso. filius etiã aliqd patris: t patres amãt filios vt aliqd ipsoꝝ. sicut dicit phs. viij. Ethi. vñ eisdẽ rõnibus non ponunt' aliq pcepta decalogi ptinẽtia ad amorẽ filioꝝ. sicut neqȝ etiã aliq ordinãtia hoiẽz ad seipsũ. Itẽ in quolibet genere peccati contingit peccare corde t ope. sed in qbusdã generibus peccatoꝝ: scȝ in furto t homicidio seorsũ ,phibet' peccatũ opis: cũ dicit' nõ mechaberis: nõ furtũ facies. Et seorsũ peccatũ cordis: cũ dicit' nõ ɔcupisces rem ,primi tui: t nõ ɔcupisces vxorẽ ,primi tui. Nõ sic aũt fit' in peccato homicidij vel falsi testimonij. cuius rõ est. qr delectatio adulterij t vtilitas diuitiaꝝ sũt p se ipsa appetibilia inquãtũ habent rõnẽ boni delectabilis vel vtilis: t propter hoc oportuit in eis phiberi nõ solũ opus: sed etiã ɔcupiscentiã. Sed homicidiũ et falsitas sunt sm se horribilia: qr ,primus t veritas nãliter amant': t nõ desiderant' nisi ,ppter aliud. Et iõ non oportuit circa peccatũ homicidij t falsi testimonij ,phibere pctm cordis: sed solũ operis.

Circa sextũ. s. de ordinatione pceptoꝝ decalogi. sciendũ q sicut dictũ est pcepta decalogi dant' de his q statim in ,pmptu mẽtis hominis suscipit. manifestũ est aũt q tanto aliqd magis a rõne suscipit quãto ɔtrariũ est grauius: t magis rõne repugnãs. Manifestũ est aũt q cũ rõnis ordo a fine recipiat: maxie est cõtra rõnẽ: vt hõ inordinate se habeat circa finẽ. finis aũt hũane vite t societatis est deus. Et iõ pmo oportuit p pcepta decalogi hoiẽz ordinare ad deũ: cũ eius ɔtrariũ sit grauissimũ: sicut etiã in exercitu q ordinant' ad ducẽ sicut ad finẽ. Primũ est q miles subdat' duci: t huius cõtrariũ est grauissimũ. Scõm vo est vt alijs coordinet'. Inter ipsa aũt per que ordinamur in deũ. Primũ occurrit q hõ ei fidelit' subdat' nullã participationẽ cũ inimicis habẽs. Scõm aũt est q ei reuerentiã exhibeat. Tertiũ aũt est q ei etiã famulatũ ipendat. Maius peccatũ est etiã i exercitu: si miles infideliter agens cũ hoste pactũ habeat: q̃ si aliquã irreuerẽtiã duci faciat. t hoc etiã est grauius q̃ si in aliquo obsequio ducis deficiẽs inueniat'. In pceptis aũt ordinãtibus ad ,primũ. manifestũ est q magis repugnat rõni t grauius pctm est si hõ nõ seruet ordinẽ debitũ ad psonas quib' magis est debitor. t iõ inter pcepta ordinãtia ad ,primũ. primo ponit pceptũ ptinẽs ad parẽtes. iter alia vo pcepta etiã apparet ordo sm ordinẽ grauitatis pctoꝝ. grauius est enĩ t magis rõni repugnãs peccare ope q̃ ore: t ore q̃ corde: t inter pctã opis grauius est homicidiũ p qd totalit' vita hoĩs iã existẽtis extigunt' q̃ adulteriũ p qd ipedit' certitudo ,plis nascituri: t adulteriũ grauius q̃ furtũ: qd ptinet ad bona exteriora. h3 ãt sm viã sẽsus ,primus sit magis not' q̃ de' vñ dilectio dei ẽ rõ dilectiõis ,primi. t ita pcepta ordinãtia ad deũ fuerũt pordinãda. Itẽ sicut de' est vniuersale pncipiũ essendi oĩb' ita etiã pr est pncipiũ quoddã essendi filio. Et iõ ɔuenienter post pcepta ordinãtia ad deũ ponit' pceptũ ptinẽs ad parẽtes. Sed ɔtra p pcepta affirmatiua ipanẽt actus virtutũ. p pcepta aũt negatiua phibent' actus vicioꝝ. sed sm Boetiũ in cõmẽto pdicamẽtoꝝ. prius extirpanda sunt vitia q̃ inserant' virtutes: ergo inter precepta ptinentia ad ,primũ ponenda fuerũt primo precepta negatiua q̃ affirmatiua. Dicendũ q ista rõ ,pcedit qñ. s. affirmatiua t negatiua ptinẽt ad idẽ gen' opis: q̃uis etiã t in hoc nõ habeat oĩmodã efficaciã. etsi enĩ in executiõe opis prius extirpãda sunt vitia q̃ inserẽde virtutes. sm illud Psal. Declina a malo t fac bonũ. t Isa. i. Quiescite agere puerse: discite benefacere. tñ in cognitione pri' est virt' q̃ pctm: qr p rectũ cognoscit' obliquũ: vt dicit' in pmo de aĩa p legẽ aũt cognitio pcti: vt Ro. x. dicit'. t sm h' preceptũ affirmatiuũ debuiss3 pmo poni. sed nõ est ista rõ ordinis: sed q̃ posita est. qr in preceptis particularib' addunt' q sunt pme tabule. Ultimo ponit' preceptũ affirmatiuũ: qr eius trãsgressio minorẽ reatũ inducit. Itẽ pctm cordis etsi sit prius in executiõe: tñ ei' ,phibitio posteri' cadit in rõne.

Circa septimũ. s. de mõ tradẽdi precepta decalogi. Sciẽdũ q in preceptis diuine legis maxima sapiẽtia ɔtinet'. Vñ dicit' Deu. iiij. Hec est vr̃a sapiẽtia t intellectus corã pplis. Sapiẽtis autẽ est oĩa debito mõ t ordine disponẽ. Et ideo manifestũ eẽ debet q precepta legis ɔueniẽti mõ tradita sunt. Quedã ponunt' affirmatiua pcepta: t q̃dã negatiua: qr semp ad affirmationẽ sequtur negatio oppositi: nõ aũt semp ad negationẽ vni' oppositi sequtur affirmatio alteri'. Sequit' enĩ si est albũ nõ est nigrũ: nõ tñ sequit' si nõ est nigrũ ergo est albũ: qr ad plura se extẽdit negatio q̃ affirmatio. Et inde est etiã q nõ esse faciẽdũ iniuriã: qd ptinet ad precepta negatiua ad plures psonas se extẽdit sm pmũ dictamen rõnis q̃ esse debitũ vt alicui obsequiũ vel bñficiũ impẽdat'. Inest aũt pmo dictamẽ rõnis q hõ debitor est bñficij vel exhibẽdi obsequij. vel a quib' bñficia accepit si nondũ recõpensauit. Duo autẽ sunt quoꝝ bñficiũ sufficiẽter nullus recõpẽsare põt. s. de' t pr: vt dicit' in. viij. Ethi. Et ideo sola duo precepta affirmatiua ponunt'. vnũ de honore parentũ: aliud de celebratione sabbati in cõmemorationẽ diuini bñficij. Itẽ in quibusdã ponit' rõ preceptoꝝ: in quibusdã nõ. qr illa precepta q sunt pure moralia hñt manifestã rõnẽ. Vñ nõ oportuit q in eis aliq rõ adderet'. Sed quibusdã precepti addit' cerimoniale vel determinatiuũ precepti moralis cõis: sic in pmo precepto Non facies sculptile. t in tertio pcepto determinat' dies sabbati. t ideo vtrobiqȝ oportuit rõnẽ assignari. Itẽ qre non ponunt' ,pmissiões in oĩb' pceptis sic in pmo t in qrto. Rñsio. qr hoies vtplurimũ actus suos ad aliquã vtilitatẽ ordinãt. t ideo in illis preceptis necesse fuit ,pmissionẽ premij apponẽ ex quib' videbat' nulla vtilitas seq: vel aliq vtilitas impediri. Quia vo parentes sunt iam in recedẽdo ab eis nõ expectat' vtilitas. t ideo pcepto de honore parẽtũ addit' ,pmissio: silr etiã t pcepto de ,phibitiõe idolatrie. t p h' videbat' impediri apparẽs vtilitas: quã hoies credunt se posse ɔseq̃ p pactũ cũ demonib' initũ. Itẽ q̃re nõ in oĩb' ponit' cõminatio pene sic in pmo t scđo. Rñsio qr pene pcipue sunt necessarie ɔtra illos q sunt proni ad malũ: vt dicit' in. x. ethi. t ideo ill' solis pceptis legis addit' cõminatio penarũ: in quib' erat ,pnitas ad malũ. Erãt autẽ hoies ,pni ad idolatriã ,ppter generalẽ ɔsuetudinẽ gẽtiũ. Et silr etiã sunt hoies proni ad piuriũ ,ppter freqũtiã iuramẽti. t ideo pmis duob' pceptis adiũgit' cõminatio. Itẽ qre i solo tertio pcepto fit mẽtio de memoria cũ dicit' Memẽto vt diẽ sabbati sctifices: cũ oĩa dei pcepta sint memorit' retinẽda. sm illud ,puer. iii. Describe ea i tabul' cordis tui. Et Eccĩ. iii. Que pcepit tibi deus cogita illa semp. Rñsio. qr pceptũ de sabbato ponit' vt cõmemoratiuũ bñficij pteriti. Et ideo spẽalit' in eo fit mẽtio de memoria vel qr pceptũ de sabbato h3 determinationẽ adiunctã: q nõ est de lege nature. t ideo h' preceptũ spẽali ɔmonitione indiguit.

Circa octauũ. s. vtrũ pcepta decalogi sint dispẽsabilia. Sciẽdũ q in pceptis debet fieri dispẽsatio qñ occurrit aliqs particularis casus: in quo si vbũ legis obseruet' cõtrariat' intẽtioni legislatoris. Intẽtio aũt legislatoris cuiuslibet ordinat' pmo t pncipalit' ad bonũ cõe. scđo aũt ad ordinẽ iustitie t virtutis: sm quã bonũ cõe ɔseruat' t ad ipm peruenit'. Si q ergo precepta dent' q ɔtineant ipsam cõseruationẽ boni cõis: vel ipsum ordinẽ iustitie t virtutis. huiusmodi pcepta ɔtinẽt intẽtionẽ legislatoris: t ideo indispẽsabilia sunt. puta si poneret' h' pceptũ in aliq cõitate q nullus destrueret rẽpublicã: neqȝ ,pderet ciuitatẽ hostib': siue q nullus faceret aliqd iniuste vl male: huiusmodi pcepta eẽnt indispẽsabilia. S3 si aliq alia pcepta traderent' ordinata ad ista pcepta quib' determinant' aliq spẽales modi. in talib' pceptis dispẽsatio posset fieri: inqñtũ p omissionẽ hmõi pceptoꝝ in aliquib' cõib' nõ fieret preiudiciũ pmis preceptis q ɔtinẽt intẽtionẽ legislatoris. puta si ad ɔseruationẽ reipublice statueret' in aliq ciuitate q de singul' vicis aliq vigilarẽt ad custodiã ciuitatis obsesse: posset cũ aliquib' dispẽsari ,ppter aliquã ma

ionē ꝟ vtilitatē. Precepta aūt decalogi ↄtinēt ipsaꝫ intētionē legislatoris .s. dei. Nā precepta prime tabule q̄ ordinant hominē ad deū ↄtinēt ipm ordinē ad bonū cōe ꝛ finale: qḋ deus est. Precepta aūt secūde tabule ↄtinēt ipsūꝫ ordinē iusticie inter hoīes obseruādē .s. vt nulli fiat indebitū: vt cuiuis reddat debitū. Sm̄ hanc igit rōnē intelligenda sunt precepta decalogi. ꝛ ideo precepta decalogi sunt oīno indispensabilia. Licꝫ aūt dicat phūs in .v. ethi. ꝙ iustū nāle in aliquib⁹ deficit ꝛ mutabile ē sicut ꝛ natura humana. ex quo cōseq̄ videt ꝙ precepta decalogi q̄ sunt de iure naturali pnt p dispensationē mutari. Dicēdū ꝙ phūs ibi nō loquit de iusto naturali quod cōtinet ipsam ordinē iusticie. Hoc enī nunq̄ deficit iusticiā eē seruandā: sed loquit qntū ad determinatos modos obseruatiōis iusticie: q̄ in aliquib⁹ fallūt. Itē etsi hō possit dispensare in preceptis legis q̄ statuit: nō tñ pōt de⁹ dispēsare in p̄ceptis decalogi q̄ dedit. Sicut enī dicit Apls. ij. Thi. ij. Fidelis est deus: seipsūꝫ negare nō potest. Negaret autē seipsum si ipsum ordinē iusticie sue auferret cū ipse sit ipsa iusticia. ꝛ ideo in h⁹ deus dispēsare nō potest vt hoī liceat nō ordinate se habere ad deum: vel nō subdi ordini iusticie ei⁹. ꝛ in his sm̄ q̄ hoīes ad inuicē ordinant. Itē occisio hoīs ꝓhibet in decalogo sm̄ ꝙ habet rationē indebiti. sic enī preceptū cōtinet ipsaꝫ rationē iusticie. Lex aūt humana hoc ↄcedere nō potest ꝙ licite hō indebite occidat. sed malefactores occidi vł hostes reipublice h⁹ non est indebitū: vñ hoc nō ↄtrariat precepto decalogi. nec talis occisio est homicidiū quod precepto decalogi ꝓhibet: vt Aug. dicit in li. ḋ libe. arbi. ꝛ vniuersaliter si alicui auferat qḋ suū erat: si debitū est ꝙ ipsum amittat hoc nō est furtū vel rapina que precepto decalogi ꝓhibent. Et ideo qn̄ filii israel precepto dei tulerūt egyptioꝝ spolia nō fuit furtū: qꝛ hoc eis debebat ex sentētia dei. Silr etiā abraam cū cōsensit occidere filiū. nō cōsensit in homicidiū. quia debitū erat eū occidi p mādatū dei: q̄ est dn̄s vite et mortis. Ipse enī est q̄ penā infligit oīb⁹ hoīb⁹ iustis ꝛ iniustis pro pctō p̄mi parētis. cui⁹ sentētie si hō sit executor auctoritate diuina nō erit homicida sicut nec de⁹. Et silr Oseas accedēs ad vxorē fornicariā vel ad mulierē adulterā: nō est mechat⁹ neqꝫ fornicat⁹: qꝛ access. ꝛ ad eā q̄ sua erat sm̄ mandatū diuinū. q̄ est actor institutionis matrimonii. Sic igit precepta ipa decalogi q̄ntū ad rationem iusticie quā ↄtinēt imutabilia sunt. sed qntū ad aliquā determinationē p applicationē ad singulares actus: vt .s. hoc vel illud sit homicidiū. vel furtū. vel adulteriū. aut nō. Hoc q̄dē ē mutabile q̄nq̄ in his auctoritate diuina sola: in his .s. q̄ a solo deo sunt instituta. sicut i matrimonio ꝛ in aliis huiusmodi. Qñq̄ etiā auctoritate humana. sicut in his q̄ sunt cōmissa hominū iurisdictioni. qntū enī ad h⁹ hoīes gerēt vicē dei. nō aūt qntū ad oīa. Itē qn̄ filii israel excogitauerunt pugnare in die sabbati. sicut dicit .j. Mach. ij. Cogitauerūt in die illa dicētes: oīs hō quicūq̄ venerit ad nos in bello die sabbatoꝝ pugnem⁹ aduersus eū. Illa cogitatio magis fuit interpretatio precepti q̄ dispēsatio. Nō enī intelligit violare sabbatū qui facit opus quod est necessariū ad salutē humanā. sicut dn̄s ꝓbat Math. xij.

Circa nonū .s. vtrū modus virtutis cadat sub precepto legis: vt .s. aliq̄s iuste operet iusta: ꝛ fortiē fortia. ꝛ silr de aliis virtutib⁹: sicut dicit Deu. xvi. Iuste quod iustū est exequer. Sciēdū ꝙ preceptū legis habet vim coactiuā. Illud ergo directe cadit sub precepto legis ad qḋ lex cogit. Coactio aūt legis ē p metū pene: vt dicit in .x. eth. Nō illud proprie cadit sub precepto legis pro quo pena legis infligit. Ad instituendū autē penā aliter se habet lex diuina ꝛ lex humana. Non enī pena legis infligit nisi pro illis de q̄uib⁹ legislator habet iudicare. quia ex iudicio lex punit. homo autē qui est legislator humane nō habet iudicare nisi de exteriorib⁹ actib⁹. qꝛ hoīes vidēt ea q̄ apparēt: vt dicit .j. Reg. xvi. sed solius dei est: q̄ est legislator diuine iudicare de interiorib⁹ motibus volūtatū. sm̄ illud Psal. Scrutās corda ꝛ renes deus. Scḋm hoc igit dicēdū est: ꝙ modus virtutis qntū ad aliq̄d respicit a lege humana ꝛ diuina. qntū ad aliq̄d autē a lege diuina: sed nō a lege humana. quātū ad aliq̄d autē nec a lege humana neqꝫ a lege diuina. Modus aūt virtutis in trib⁹ ↄsistit sm̄ phm̄ in .ij. ethi. quoꝝ p̄mū est: si aliq̄s operet sciens. h⁹ aūt diiudicat ꝛ a lege diuina ꝛ a lege humana. Qḋ enī aliq̄s ignorās facit: p accidēs facit. vñ sm̄ ignorātiā aliq̄ diiudicant ad penā vel ad veniā tā sm̄ legē humanā q̄ sm̄ legē diuinā. Secundū est vt aliq̄d operet volens vel eligēs. ꝛ ꝓpter h⁹ eligēs in quo importat duplex mot⁹ interior .s. volūtatis ꝛ intentionis. ꝛ ista duo nō diiudicat lex humana sed solū lex diuina. lex enī humana nō punit eū q̄ vult occidere ꝛ nō occidit. punit aūt eū lex diuina. sm̄ illud Math. v. Qui irascit frī suo reus erit iudicio. Tertium autē est vt firme ꝛ imobiliter habeat ꝛ operet. ꝛ ista firmitas ꝓprie ꝑtinet ad habitū: vt scꝫ aliq̄s ex habitu operet radicato. ꝛ q̄ntū ad hoc modus virtutis nō cadit sub p̄cepto neqꝫ legis diuine: neqꝫ legis hūane: neqꝫ enī ab hoīe neqꝫ a deo punit tanq̄ p̄cepti trāsgressor: q̄ debitū honorē impēdit parentibus q̄uis nō habeat habitū pietatis. Modus q̄ faciēdi actum iusticie q̄ cadit sub p̄cepto est vt fiat aliq̄d sm̄ ordinē iuris: nō aūt vt fiat ex habitu iusticie. Itē ꝙ aliquis volūtarie ꝛ delectabiliter operet h⁹ cadit sub p̄cepto legis diuine. psal. Seruite dn̄o in leticia. ꝛ .ij. Corin. ix. Nō ex tristicia ꝛ necessitate: hylarē enī datorē diligit deus. glosa. quicq̄d boni facis cū hylaritate fac: ꝛ tunc bn̄ facis: si aūt cū tristicia facis tūc de te nō tu facis. Operari ergo sine tristicia actū virtutis cadit sub p̄cepto legis diuine: qꝛ quicūq̄ operat cū tristicia nō volēs operatur: sed delectabiliter operari sive cū leticia aut hylaritate quodāmō cadit sub p̄cepto: scꝫ sm̄ ꝙ sequit delectatio ex dilectiōe dei ꝛ p̄ximi q̄ cadit sub p̄cepto: cū amor sit causa delectatiōis: ꝛ quodāmō nō sm̄ ꝙ delectatio ↄsequit habitū. Delectatio enī opis est signūꝫ habitus generati. vt dicit in .ij. Ethi. pōt enī aliq̄s actus esse delectabilis: vel ꝓpter finē vel ꝓpter ↄueniētiā habitus.

Circa decimū .s. vtrū modus charitatis cadit sub p̄cepto legis diuine. Sciendū ꝙ circa hoc fuerūt ↄtrarie opiniōes. Quidā enī dixerūt absolute modū charitatis esse sub p̄cepto: nec est impossibile obseruare hoc preceptū charitatē nō habēti: qꝛ pōt se disponere ad hoc ꝙ charitas ei infundat a deo. neqꝫ q̄ncūq̄ aliq̄s nō habēs charitatē facit aliquid de genere bonoꝝ peccat mortaliter: qꝛ hoc est p̄ceptū affirmatiuū vt ex charitate operet: ꝛ nō obligat ad semp. sed ꝓ tpe illo quo aliquis habet charitatē. Alii vō dixerūt ꝙ oīmodus charitatis nō cadit sub p̄cepto: vterqꝫ aūt q̄ntū ad aliq̄d verū dixerūt. Actus enī charitatis dupliciter ↄsiderari pōt. vno mō sm̄ ꝙ est q̄dā actus p se: ꝛ hoc mō cadit sub p̄cepto legis qḋ de hoc spāliter datur. diliges dn̄m deū tuū: ꝛ diliges ꝓximū tuū. Et q̄tūꝫ ad hoc verū dixerūt. non enī est impossibile hoc p̄ceptū obseruare qḋ est de actu charitatis: qꝛ hō pōt se disponere ad charitatē habendā: ꝛ qn̄ habuerit eā nō pōt ea vti. Alio mō pōt ↄsiderari actus charitatis sm̄ ꝙ est modus aliarū virtutū: hoc est sm̄ ꝙ actus aliarū virtutū ordinant ad charitatē q̄ est finis p̄cepti: vt dicit .j. ad thimo. j. Dictū est enī ꝙ intentio finis est quidē modus formalis actus ordinati ad finē: ꝛ hoc mō verū est ꝙ si dixerūt ꝙ modus charitatis nō cadit sub p̄cepto: hoc est dictū ꝙ in hoc p̄cepto: honora patrem nō includit ꝙ honoret pater. vñ q̄ honorat patrē lꝫ nō habens charitatē nō efficit huius p̄cepti transgressor: etsi sit transgressor p̄cepti qḋ est de actu charitatis: ꝓpter quā transgressionē meret penā.

Circa vndecimū .s. de distinctione alioꝝ moraliū p̄ceptoꝝ legis pter decalogū. sciendū ꝙ sicut ex dictis patet: p̄cepta iudicialia ꝛ cerimonialia ex sola institutiōe vim habēt: anteq̄ instituerent nō videt referre vtrū sic vel aliter fieret: sed p̄cepta moralia ex ipso dictamine naturalis rōnis efficaciā habent: etiā si nunq̄ in lege statuant. Horū aūt triplex est gradus. Nā q̄dā sūt rectissima: ꝛ adeo manifesta ꝙ editiōe nō indigēt: sicut mādata de dilectiōe dei ꝛ ꝓximi. ꝛ alia hmōi q̄ sunt q̄si fines p̄ceptoꝝ. vñ in eis nullus pōt errare sm̄ iudiciū rōnis. Quedā vō sunt magis determinata quoꝝ rōnē statim quisqꝫ etiam popularis pōt de facili videre: ꝛ tñ qꝛ in paucioribus circa hmōi ↄtingit iudiciū hūanū perti. hmōi editione indigent: ꝛ hec sunt p̄cepta decalogi. Quedā vō sūt quoꝝ rō nō est adeo cuilibet manifeste sed solū sapientibus: ꝛ ista sunt p̄cepta moralia supaddita decalogo a deo tradita p moysen ꝛ aaron. Sꝫ qꝛ ea q̄ sunt manifesta sunt principia cognoscēdi eoꝝ q̄ nō sūt manifesta. Alia p̄cepta moralia supaddita decalogo reducunt ad precepta decalogi p modū cuiusdā additiōis ad ipsa. Nā in p̄mo precepto decalogi ꝓhibet cultus alienoꝝ deorūꝫ: cui supaddunt alia p̄cepta ꝓhibitiua eoꝝ q̄ ordinant in cultū idoloꝝ. sicut habet Deutro. xviij. Nō inueniat in te q̄ lustret filiū suū aut filiā ducens per ignē: nec maleficus atqꝫ incantator: nec phitones ↄsulat: neqꝫ diuinos: ꝛ querat a mortuis veritatē. Scḋm aūt p̄ceptū ꝓhibet piuriū supaddit aūt ei ꝓhibitio blasphemie. Leuit. xxiiij. prohibitio false doctrine. Deutro. xiij. Tertio vō p̄cepto supaddunt oīa cerimonialia. Quarto aūt p̄cepto de honore parentū supaddit p̄ceptū de honoratione senū. sm̄ illud Leuit. xix. Coram cano capite consurge et honora psonā senis: ꝛ vniuersaliter oīa p̄cepta inducentia ad reuerentiā exhibendā maioribus: vel ad beneficia exhibenda vel equalibus vel maioribus. Quinto aūt p̄cepto qḋ est de ꝓhibitione homicidii addit ꝓhibitio odii ꝛ cuiuslibet violationis ↄtra ꝓximū. sicut illud Leuit. xix. Non stabis ↄtra sanguinē ꝓximi tui. ꝛ etiaꝫ prohibitio odii. scḋm illud. ne oderis fratem tuum in corde tuo. Precepto aūt sexto qḋ est de prohibitione adulterii superadditur

preceptū de ꝓhibitiõe meretricij. ſm illō deutro. xxiij. nec erit meretrix de filiab⁹ iſrhael. neq; fornicator de filiis iſrael. ⁊ iterū ꝓhibuo vitij ꝯ nām. ſm illud Leui. xviij. cū maſculo nō miſceberis. cū oī pecore nō coibis. Septimo aūt pcepto qđ eſt de ꝓhibitiõe furti adiungit̄ pceptū de ꝓhibitiõe vſure. ſcđm illō deutro. xxiij. nō feneraberis fratri tuo ad vſurā. ⁊ ꝓhibitio fraudis. ſꝫ illō deutro. xxv. nō habebis in ſacco diuerſa pōdera. ⁊ vniuerſalit̄ oīa q̄ ad ꝓhibitionē calūnie ⁊ rapīe ptinēt. Octauo pcepto qđ ē de ꝓhibitiõe falſi teſtimōij addit̄ ꝓhibitio falſi iudicij. ſcđm illō Exo. xxiij. nec i iudicio plurimoꝝ acq̇eſce ſn̄ie vt a veritate deuies. ⁊ ꝓhibitio mēdacij. ſicut ibi ſubdit̄ mēdaciū fugies. ⁊ ꝓhibitio detractiõis ſcđm illud Leui. xviij. Nō eris criminator ⁊ ſuſurro in ꝑplis. Aliis aūt duobus pceptis nulla alia adiūgunt̄. q2 ꝑ ea naliter oīs mala ꝯcupiſcētia ꝓhibet̄. Circa duodecimū. ſ. vtꝝ precepta moralia iuſtificēt. ſciendū ꝙ ſicut ſanū ꝓprie ⁊ pmo dr̄ qđ hꝫ ſanitatē. ꝑ poſteri⁹ autē qđ ſignat ſanitatē. vel qđ ꝯſeruat ſanitatē. ita iuſtificatio pmo ⁊ ꝓprie dr̄ ipa factio iuſticie. ſecūdario vō ⁊ q̄ſi iproprie pōt dici iuſtificatio. ſignatio iuſticie. vel diſpoſitio ad iuſticiā. q̄b⁹ duobus modis māifeſtū ē ꝙ pcepta legis iuſtificabāt inq̄ntū diſponebāt homines ad grāꝫ xp̄i iuſtificātē quā etiā ſignāt. q2 ſic Aug. dic ꝯ fauſtū etiā vita illi⁹ ꝑpli ꝓphetica erat ⁊ chriſti figuratiua. ſed ſi loquimur de iuſtificatiõe ꝓprie dicta. Si ꝯſiderādū ē ꝙ iuſticia pōt accipi ꝓut ē in habitu vel ꝓut eſt i actu. ⁊ ſcđꝫ h⁹ iuſtificatio duplicit̄ dicit̄. vno q̇dē mō ſcđꝫ ꝙ hō fit iuſt⁹ adipiſcēs habitū iuſticie. Alio vō mō ſcđm ꝙ opa iuſticie opat̄. vt ſcđm hͦ iuſtificatio nihil aliud ſit q̄ʒ iuſticie executio. Juſticia ſicut ⁊ alie v̄tutes pōt accipi ⁊ acq̇ſita ⁊ infuſa. acq̇ſita q̇dē cauſat̄ ex opib⁹. ſed infuſa cauſat̄ ab ipſo deo ꝑ eius gratias. ⁊ hec ē vera iuſticia de qua nūc loq̇mur ſcđꝫ ꝙ aliquis dicit̄ iuſtus apud deū ſcđm illud Ro. iiij. Si abrahā ex opibus legis iuſtificat⁹ eſt hꝫ gloriā ſed nō apud deū. Hec igit̄ iuſticia cauſari nō poterat ꝑ precepta moralia q̄ ſunt de actib⁹ humanis. Secūda precepta moralia iuſtificare nō poterāt iuſticiā cauſādo. Si vō accipiat̄ iuſtificatio ꝓ executiõe iuſticie. ſic precepta moralia iuſtificabāt inq̄ntū ꝯtinebāt id qđ eſt ſm ſe iuſtū. illa ſacramēta veteris legis ratiā nō ꝯferebāt. ſicut ꝯferūt ſacramēta noue legis q̄ ꝓpter hoc iuſtificari dicunt̄. Si vō accipiat̄ iuſtificatio ꝓ executione iuſticie. ſic oīa precepta legis iuſtificabāt. Alit̄ tn̄ ⁊ aliter. nā precepta cerimōialia ꝯtinebāt q̇dē iuſticiā ſm ſe in generali. ꝓut. ſ. exhibebant̄ in cultū dei. Jn ſpeciali vō nō ꝯtinebāt ſm ſe iuſticiā niſi ex ſola determinatiõe legis diuine. ⁊ iō de huiōi preceptis dicit̄ ꝙ nō iuſtificabāt niſi ex deuotiõe ⁊ obediētia faciēdū. precepta vō moralia ⁊ iudicialia ꝯtinebāt id qđ erat ſm ſe iuſtū vl̄ in generali vel ī ſpeciali. Sed moralia precepta ꝯtinebāt id qđ ē ſꝫ ſe iuſtum ſm iuſticiam generalem que eſt omnis virtus. vt dicitur in. v. ethi. Precepta vero iudicialia pertinebant ad iuſticiam ſpecialem que conſiſtit circa contractus humane vite qui ſunt inter homines adinuicem.

De noua lege. ſm ſe. DIS. VII.

Deinde conſiderādū eſt de lege noua que ē lex euāgelij. ⁊ primo de ipſa ſm ſe. Scđo de ipſa ꝑ ꝯpatione ad legē veterē. Tertio de his que in lege noua ꝯtinent̄. Circa primū conſideranda ſunt quattuor. Primo qualis ſit lex. vtrū. ſ. ſit ſcripta vel indita. Secūdo de virtute eius vtrū iuſtificet. Tertio de pncipio eius vtrū. ſ. dari debuerit a pncipio. Quarto de termino eius vtrū. ſ. duratura ſit vſq; ad finem mundi an debeat ei alia lex ſuccedere. Circa primum ſciendū ꝙ vnaqueq; res illud videt̄ eſſe qđ eſt in ea potiſſimum. vt phs̄ dicit in. ix. ethi. id autē quod eſt potiſſimū in lege noui teſtamēti ⁊ i quo tota v̄tus ei⁹ ꝯſiſtit ē gratia ſpūſſancti q̄ dat̄ ꝑ fidē chriſti. ⁊ iō pncipaliter lex noua eſt ipſa gratia ſpūſſancti q̄ dat̄ chriſtifidelib⁹. ⁊ hoc manifeſte apparet ꝑ apo. qui ad Ro. iij. dicit. Ubi ē gloriatio tua. excluſa ē per legē factoꝝ nō ſed ꝑ legem fidei. Jpſaꝫ eni fidei gratiā legē appellat. ⁊ expreſſius ad Ro. viij. dicit̄. lex ſpūs vite ī quo iheſus liberauit me a lege peccati ⁊ mortis. Un̄ vt Aug. dicit in libro de ſpū ⁊ littera. ꝙ ſicut lex factoꝝ fuit in tabulis lapideis. ita lex fidei ſcripta ē i cordib⁹ fideliū. ⁊ alibi dicit i eodē libro. que ſunt leges dei ab ipſo deo ſcripte in cordibus niſi ipſa preſentia ſpūſſancti. Habet tn̄ lex noua quedā ſic diſpoſitiua ad gratiam ſpūſſancti. ⁊ ad vſum huius gratie ptinētia que ſūt q̄ſi ſecūdaria in lege noua. de quib⁹ oportuit inſtitui fideles chriſti ⁊ vbis ⁊ ſcriptis tā circa credēda q̄ʒ circa agēda. ⁊ iō dicēdū ē ꝙ pncipaliter noua lex ē lex indita. Secūdario autē eſt ſcripta. Jn ſcriptura eni euāgelij nō ꝯtinent̄ niſi ea q̄ ptinēt ad gratiam ſpūſſancti. vel ſicut diſpoſitiua. vel ſicut ordinātia ad vſum hui⁹ gratie. ſicut diſpoſitiua quidē q̄ʒtum ad intellectū ꝑ fidē per quam dat̄ ſpūſſancti gratia ꝯtinentur in euangelio ea que ptinent ad manifeſtandā diuinitatē vel humanitatē xp̄i. Scđm affectū vō ꝯtinentur in euāgelio ea q̄ pertinēt ad ꝯtēptum mūdi ꝑ quē hō fit capax ſpūſſancti. mūdus. n. ideſt amatores mūdi nō pōt capere ſpūſſanctū. vt habet̄ Jo. xiiij. vſus vō ſpūalis grē ē in opibus v̄tutū. ad q̄ multipliciter ſcriptura noui teſtamēti hoīes exhortat̄. Et nota ꝙ lex nālis ē īdita. ſicut dr̄ Ro. ij. Cū gētes q̄ legē nō habēt nālr ea q̄ legis ſunt faciūt ⁊ē. q habēt opus legis ſcriptū in cordibus ſuis. ⁊ lex euāgelij ſilr̄ ē indita. ſed differēter. Duplr̄. n. ē aliq̇d inditū homini. Uno mō ptinēs ad nāꝫ humanaꝫ. ⁊ ſic lex nālis ē lex indita homini. Alio mō eſt aliq̇d inditū homini q̄ſi nāe ſupadditū ꝑ gratie donū. ⁊ hoc mō lex noua eſt indita homini. nō ſolū indicās q̄d ſit faciēdū ſed etiā adiuuās adimplēdū. Circa ſcđm. ſ. vtrū lex noua iuſtificet. dicēdū ꝙ ad legem euāgelij duo ptinēt: vnū q̇dem pncipaliter. ſ. ipſa gratia ſpiritusſancti interius data. ⁊ q̄ʒtū ad hoc lex noua iuſtificat. Unde Aug. dicit in lib. de ſpū ⁊ littera. ibi. ſ. in veteri teſtamēto Lex extrinſec⁹ poſita ē q̄ iniuſti terrerent̄. hic. ſ. in nouo teſtamēto intrinſecus data ē q̄ iuſtificarent̄. aliud ptinet ad legē euāgelij. ſecūdario. ſ. documēta fidei ⁊ pcepta ordināntia affectū humanū ⁊ humanos actus. ⁊ q̄ntū ad hoc lex noua nō iuſtificat. vn̄ apl̄s dicit. i. cori. iij. littera occidit. ſpūs aūt viuificat. ⁊ Auguſt. exponit in li. de ſpū ⁊ littera. ꝙ ꝑ litterā intelligit̄ q̄libet ſcriptura hoīs extātēs ēt moraliū pceptoꝝ. qualia ꝯtinent̄ in euāgelio. Un̄ etiā littera euāgelij occidit nec eēt interius gratia fidei ſanās. hec aūt gratia noui teſtamēti. etſi adiuuet hoīeꝫ ad nō peccādum. nō tn̄ ita ꝯfirmat in bono vt hō peccare nō poſſit. hoc. n. ptinet ad ſtatū glorie. Et ideo ſi aliq̇s poſt acceptā gratiā noui teſtamēti peccauerit maiori pena dignus ē. tāq̄ʒ maiorib⁹ beneficiis ingratus. ⁊ auxilio gratie ſibi date nō vtēs. ſcđm illud Heb. x. irritā q̇s faciens legē Moyſi ſine vlla miſeratiõe duobus vel trib⁹ teſtib⁹ moritur: q̄nto putatis deteriora mereri ſupplicia q̄ filiū dei ꝯculcauerit ⁊ ſanguinē teſtamēti pollutū duxerit i quo ſanctificat⁹ ē. ⁊ ſpiritui gratie ꝯtumeliā dixerit. nec tn̄ dici dꝫ ꝙ lex noua irā operat̄. ſicut de lege veteri dr̄ Ro. iiij. q2 q̄ntum ē de ſe ſufficiēs auxiliuꝫ dat ad nō peccādū. Licet aūt vtraq; lex data fuerit ab vno deo. tn̄ aliter ⁊ aliter. Nā legē veterē dedit ſcriptā in tabulis lapideis. legē aūt nouā dedit ſcriptā in tabulis cordis carnalib⁹. vt apl̄s dicit ij. corin. iij. ꝓinde ſicut Aug. dicit in li. de ſpiritu ⁊ littera Litteraꝫ iſtā extra hoīeꝫ ſcriptā ⁊ miniſtratiõeꝫ mortis ⁊ miniſtratiõem dānatiõis apl̄s appellat. Hāc aūt. ſ. noui teſtamēti legē miniſtratiõeꝫ iuſticie dicit. q2 ꝑ donū ſpūs opamur iuſticiā. ⁊ a pūaricatiõis dānatiõe liberamur. Circa tertiū. ſ. vtꝝ lex noua debuit dari a pncipio mūdi. Sciēdū ꝙ triplex ratio pōt aſſignari q̄re lex noua nō debuit dari a pncipio mūdi. Quaꝝ pma ē: q2 lex noua ſicut dictū eſt. pncipalr̄ ē gratia ſpūſſancti q̄ abūdant̄ dari nō debuit anteq̄ʒ impedimētū peccati ab humano genere tolleret̄. ꝯſummata redēptione ꝑ xp̄ꝫ. Un̄ dicit̄ Jo. vij. nōdū erat ſpūs dat⁹. q2 Jheſus nōdū erat glorificat⁹. ⁊ hāc rōnē manifeſte aſſignat apl̄s Ro. viij. Ubi poſtq̄ʒ pmiſerat de lege ſpūalis vite ſubiungit. De⁹ filiū ſuū mittēs in ſilitudinē carnis peccati. de peccato dānauit peccatū in carne vt iuſtificatio legis impleret̄ ī nobis. Scđa ratio pōt aſſignari ex pfectione legis noue. nō. n. aliq̇d ad pfectū adducit̄ ſtati a pncipio. ſꝫ quodā tpalis ſucceſſionis ordine. ſicut aliquis pmo fit puer ⁊ poſtmodū vir. ⁊ hāc rōnē aſſignat apl̄s Gal. iij. Lex pedagogus nr̄ fuit in xp̄o. vt ex fide iuſtificemur. At vbi venit fides iā non ſum⁹ ſub pedagogo. Tertia rō ſumit̄ ex hoc ꝙ lex noua ē lex grē ⁊ iō pmo oportuit ꝙ hō relinq̄ret̄ ſibi in ſtatu veteris legis vt i peccatū cadēdo ſuā infirmitatē cognoſcēs recognoſceret ſe gratia indigere. ⁊ hāc rōnē aſſignat apl̄s. Ro. v. dicens. Lex ſubintrauit vt abūdaret delictū. vbi aūt ſupabūdauit delictū ſupabūdauit ⁊ grā.

Circa quartū. ſ. vtꝝ noua lex duratura ſit vſq; ad finem mūdi. Sciēdū ꝙ ſtatus mūdi variari pōt dupl̄r. Uno mō ſm diuerſitatē legis. ⁊ ſic huic ſtatui no. le. nullus alius ſtat⁹ ſuccedit. Succeſſit. n. ſtatus noue le. ſtatui. vete. le. tanq̄ʒ pfectior īpfectiori. Nullus aūt ſtatus pſentis vite pōt eſſe pfectior q̄ʒ ſtatus noue legis. nihil. n. poteſt eſſe propinquius vltimo fini q̄ʒ quod immediate in finem vltimuꝫ introducit. hoc autem facit no. lex. Unde apoſtolus dicit ad heb. x. habentes itaq; fratres fiduciā in introitū ſanctoꝝ in ſanguinē Chriſti quā initiauit nobis viaꝫ nouā accedimus ad eum. vnde non poteſt eſſe aliquis perfectior ſtatus preſentis vite q̄ʒ ſtatus noue le. quia tanto eſt vnumquodq; perfectius quanto vltimo fini propinquius. Alio modo ſtatus hominum variari pōt ſcđm ꝙ homines diuerſimode ſe habent ad eandē legem vel per-

fectus vel minus pfecte. ⁊ sic status ve. le. frequenter fuit mutat⁹.
cū qn̄q₃ leges optime custodirent̄ qn̄q₃ oīno ptermitterent̄. sic ēt
⁊ status no le. diuersificat̄ sm̄ diuersa loca ⁊ tp̄a ⁊ psonas inquā-
tū gr̄a spūssancti pfectius vel min⁹ pfecte ab aliq̄bus habet̄. Non
est tn̄ expectādū q̄ sit aliquis status futurus in quo pfectius gr̄a
spūssancti habeat̄ q̄₃ hacten⁹ habita fuerit. maxime ab aplīs q̄ p-
mitias spūssancti acceperūt. id est in tpe prius ⁊ ceteris abūdanti⁹
vt glosa dicit ad Ro. viij.

¶ De cōpatōe noue legis ad veterē. DIS. VIII.

Einde ɔsiderandū est de cōparatōe noue legi
ad veterē. Et circa hoc ɔsideranda sūt
q̄tuor. Primo vtr̄ lex noua sit alia lex a veteri. Scd̄o
vtr̄ lex noua impleat veterē. Tertio vtr̄ noua ɔtineat̄
sub veteri. Quarto q̄ istar̄ sit grauior. Circa p̄mū s. vtr̄ lex noua
sit alia a lege veteri. Sciēdū q̄ oīs lex ordinat ɔuersatōe₃ humanā
in ordine ad aliquē finē. Ea aūt que ordinant̄ ad aliquē finē. sm̄
rōnem finis dupliciter diuersificari possunt. Uno mō q̄r ordinan-
tur ad diuersos fines. Et hoc ē diuersitas speciei maxime si sit finis
primus. Alio mō sm̄ ppinq̄tatem ad finē vel distantiā ab ipso.
Sicut patet q̄ motus differūt specie scd̄m q̄ ordinant̄ ad diuer-
sos terminos. Scd̄m vō q̄ vna pars motus ē ppinquior termino
q̄₃ alia attēdit̄ differētia sm̄ perfectū ⁊ imperfectū. sic ergo due le-
ges distingui possunt. Uno mō qsi oīno diuerse. vtpote ordinare
ad diuersos fines. sicut lex ciuitatis que esset ordinata ad hoc q̄
populus dn̄aret̄ ⁊ esset specie differēs ab illa lege q̄ eēt ad hoc ordi-
nata q̄ optimates ciuitatis dn̄arent̄. Alio mō due leges distingui
possunt scd̄m q̄ vna ppinquius ordinat ad finē. alia vō remotius.
Puta in vna ⁊ eadē ciuitate dr̄ alia lex q̄ imponit̄ viris pfectis q̄
statim possunt exeq̄ ea q̄ ptinēt ad bonū cōe. ⁊ alia lex de disciplī-
na puerorū qui sunt instruendi qualiter postmodū opa viror̄ exe-
quātur. Dicēdū est ergo q̄ s₃ p̄mū modū lex noua nō ē alia a lege
veteri q̄r vtriusq₃ ē vn⁹ finis. s. vt hoīes subdant̄ deo. Est autem
vn⁹ de⁹ ⁊ noui ⁊ veteris testamēti. scd̄₃ illud Ro. iij. Unus de⁹ ē
q̄ iustificat circūcisionē ex fide. ⁊ p̄puciū p fidē. Alio mō lex noua
ē alia a veteri. q̄r lex vet⁹ est q̄si pedagog⁹ puerorū. vt aplīs dicit ad
Gal. iij. Lex aūt noua est lex pfectōis. q̄r ē lex charitatis. de q̄ aplīs
dicit ad col. iij. q̄d ē vinculū pfectōis. Oēs .n. differētie q̄ assignāt̄
īter nouā legē ⁊ veterē accipiunt̄ s₃ pfectū ⁊ īpfectū. pcepta .n. legi
cuiuslibet dant̄ de actib⁹ vtutū. Ad opanda aūt vtutū opa aliter i-
clinant̄ impfecti q̄ nōdū habēt vtutis habitū. ⁊ aliter illi q̄ sunt p
habitū vtutis pfecti. Illi .n. q̄ nondū habēt habitū virtutis inclinā-
tur ad agēdū virtutis opa ex aliqua cā extrinseca. Puta ex cōmi-
natōe penar̄. vel ex pmissione aliar̄ extrinsecar̄ remunerationu₃.
puta honoris. diuitiar̄. vel alicuius huiusmodi. Et ideo lex vet⁹ q̄
dabat̄ impfectis .i. nōdū ɔsecutis gratiā spūalē dicebat̄ lex timo-
ris. inq̄ntū inducebat ad obseruātiā pceptor̄ p cōminatiōem q̄rū-
dā penar̄. ⁊ dr̄ habere tp̄alia quedā pmissa. Illi aūt q̄ habēt vtu-
tē inclinant̄ ad virtutis opa agēda pp amorē virtutis. nō ppt̄ ali-
quam penam aut remunerationem extrinsecā. Et ideo lex noua
cui⁹ p̄ncipalitas cōsistit in ipsa spirituali gratia indita cordib⁹ di-
cit̄ lex amoris. ⁊ dr̄ habere pmissa spiritualia ⁊ eterna: q̄ sunt ob-
iecta vtutis p̄cipue charitatis. ⁊ ita p se ī ea inclinat̄ nō q̄si in extra-
nea s₃ q̄si in ppa. ⁊ pp hoc ēt lex vet⁹ dr̄ cohibere manū nō animū
q̄r q̄ timore pene ab aliquo peccato abstinet. nō simplr̄ ei⁹ volun-
tas a peccato recedit. sicut recedit volūtas ei⁹ q̄ amore iusticie abs-
tinet a peccato. ⁊ pp hoc lex noua q̄ ē lex amoris dr̄ animū cohi-
bere. Fuerūt tn̄ aliq̄ in statu ve. te. habētes charitatē ⁊ gr̄a₃ spūssā-
cti q̄ p̄ncipalr̄ expectabāt pmissiones spūales ⁊ eternas. ⁊ scd̄m h
ptinebāt ad legē nouā. Silr̄ etiā in nouo testamēto sunt aliq̄ car-
nales nondū ptinētes ad pfectōe₃ noue legis. ppter quos ēt opor-
tuit in nouo testamēto induci ad vtutis opa p timore₃ penar̄. ⁊ p
aliqua tp̄alia pmissa. Lex aūt vetus etsi pcepta charitatis daret. nō
tamē p eam dabat̄ spūssanctus. per quē diffundit̄ charitas cordi-
bus nostris. vt dicit̄ Ro. v. Similr̄ sm̄ apostolū Roma. viij. Lex
vetus dicit̄ esse lex factor̄. lex autem noua dicit̄ lex fidei. Sed lex
noua dicit̄ lex fidei inquantu₃ eius p̄ncipalitas cōsistit in ipsa gra-
tia que interius dat̄ credētibus. vnde dicit̄ gratia fidei. H₃ autem
secūdario aliqua facta ⁊ moralia ⁊ sacramētalia. sed in his nō cō-
sistit p̄ncipalitas noue legis sicut p̄ncipalitas veteris legis in eis cō-
sistebat. Illi autē qui in veteri testamēto deo fuerūt accepti p fidē
scd̄₃ hoc ad nouū testamētū pertinebāt. nō .n. iustificabantur nisi
p fidē Christi q̄ est actor noui testamēti. vnde ⁊ de Moyse dicit
apostolus ad heb. xi. q̄ maiores diuitias estimabat thesauros egy-
ptior̄ improperiū Christi. Circa scd̄m. s. vtrum lex noua imple-
at legē veterē. dicendū q̄ sicut dictū est lex noua compat̄ ad vete-
rē sicut pfectū ad īpfectū. O ē aūt pfectu₃ ad īplet illō q̄d īperfecto
deest. ⁊ scd̄m h lex noua adiplet veterē legē inquātū supplet illud
q̄d veteri legi deerat. In veteri aūt lege duo p̄nt ɔsiderari. s. finis ⁊
pcepta ɔtēta in lege: finis aūt cuiuslibet legis ē vt hoīes efficiant̄ iu-
sti ⁊ vtuosi. Un̄ ⁊ finis veteris legis erat iustificatio hoīm. quā q̄-
dē lex efficē nō poterat. sed figurabat q̄busdā cerimonialib⁹ factis
⁊ pmittebat vbis. ⁊ q̄ntū ad hoc lex noua īplet veterē legē iustificā-
do vtute passionis christi. ⁊ h est q̄d aplīs dicit ad Ro. viij. q̄ īpos-
sibile erat legi. deus filiū suū mittēs in similitudinē carnis peccati
dānauit peccatū ī carne: vt iustificatio exhiberet q̄d lex vet⁹ pmitte-
bat scd̄m illud .ij. corin. legis īpleret̄ in nobis. ⁊ q̄ntū ad hoc lex no-
ua .i. quotquot pmissiōes dei sunt: in illo est: id ē in christo. Et ite-
rū q̄ntū ad hoc etiā ɔplet q̄d vetus lex figurabat. vn̄ ad col. ij. dicit̄
de cerimonialib⁹ q̄ erāt vmbra futuror̄: corp⁹ aūt christi .i. veritas
ptinet ad christū. vn̄ ⁊ lex noua dicit̄ lex veritatis. Lex aūt vetus
vmbre vel figure. Pcepta vete. legis adīpleuit christus ⁊ ope ⁊
doctrina. Ope q̄dē q̄r circūcidi voluit. ⁊ alia legalia obseruare que
erāt illo tpe obseruāda. scd̄m illud Gal. iiij. factū sub lege. Sua do-
ctrina adīpleuit pcepta veteris legis tripliciter. Primo q̄dē veru₃
intellectū exp̄mēdo. sicut patet in homicidio ⁊ adulterio. in quoꝝ
phibitione scribe ⁊ pharisei nō intelligebāt nisi exteriorē actū p-
hibitū. vnde dn̄s legē adimpleuit ondēdo. ⁊ interiores act⁹ pecca-
tor̄ cadere sub phibitione. Scd̄o adīpleuit dn̄s precepta ordinā-
do quō tuti⁹ ɔseruaret̄ q̄ lex vet⁹ statuerat vt hō nō piuraret. ⁊ h
tuti⁹ ɔseruat̄ si oīno a iuramēto abstineat̄ nisi in causa necessitat̄.
Tertio adīpleuit dn̄s precepta legis supaddēda q̄dā perfectionis
cōsilia. vt patet Math. xix. vbi dn̄s dicēti se obseruasse pcepta le-
gis veteris dicit. vnū tibi deest. si vis pfectus eē vade ⁊ vēde oīa q̄
habes ⁊c̄. Inde ē q̄ cerimōialia nō ɔmemorant̄ Math. v. q̄r eor̄
obseruātia totaliter excludit̄ per īpletionē vt dictū est. De iudicia-
lib⁹ vō precept̄ ɔmemorauit preceptū taliōis. vt q̄d de h diceret̄
de oīb⁹ aliis eēt intelligēdū. In quo q̄dē precepto docuit legis in-
tētionē nō eē ad h q̄ pena taliōis q̄reret̄ ppter liuorē vīdicte: q̄ ip-
se excludit monēs q̄ hō d₃ esse parat⁹ etiā maiores iniurias suffer-
re. s₃ solū ppter amorē iusticie. ⁊ adhuc in noua lege remanet. Itē
etsi videat̄ dn̄s pposuisse q̄dā precepta ɔtria preceptis legis veter̄
Math. v. dicēs. audistis q̄r dictū ē antiq̄s. q̄cūq₃ dimiserit vxorē
suā det illi libellū repudij. Ego aūt dico vobis q̄ dimiserit vxorem
suā facit eā mechari. Idē etiā videt̄ eē in phibitiōe iuramēti ⁊ in
phibitiōe taliōis. ⁊ etiā in odio inimicor̄. Similiter videt̄ dn̄s ex-
clusisse precepta veteris legis de discretiōe cibor̄ Math. xv. non
q̄d in os intrat coinq̄nat hoīe₃ ⁊c̄. S₃ reuera sicut dicit Aug. ɔ fau-
stū precepta illa dn̄i nō sunt ɔtria preceptis veter̄ legis. Q̄d .n. dn̄s
precepit de vxore dimittēda nō ē ɔtrarium ei q̄d lex precipit. neq₃ .n. aūt
lex. q̄ voluerit dimittat vxorē. cui eēt ɔtrarium nō dimittere. s₃ vtiq₃ vo-
luit dimitti vxorē a viro q̄ hāc interposuit morā vt in discidium
anim⁹ preceptus libelli ɔscriptiōe retractus absisteret. Un̄ dn̄s ad
hoc ɔfirmandū vt nō facile vxor dimittat̄ solā cām fornicatōis ex-
cepit. ⁊ idē etiā est dicēdū ī phibitiōe iuramēti sicut dictū ē. ⁊ idē
etiā patet ī phibitiōe taliōis. Taxauit eni₃ modū vindicte lex vt nō
pcederet̄ ad īmoderatā vindictā a q̄ dn̄s pfecti⁹ remouit cū quē₃
monuit oīo a vindicta abstinere. Circa odiū vō inimicor̄ remouit
falsum refutās eor̄ intellectū nos monēs vt psona odio nō habe-
ret̄ s₃ culpa. Circa discretionē vō cibor̄ que cerimonialis erat dn̄s
nō mādauit vt tūc nō obseruarent̄. sed ondit q̄ nulli cibi s₃ suā nā₃
erant īmūdi. s₃ s₃ figurā solū. vt dictū ē. Itē etsi dn̄s in facti videat̄
legē euacuasse. Sicut q̄n leprosu₃ tetigit. Math. viij. ⁊ sabbatum
pluries violasse. tn̄ nō fecit in aliquo ɔ legē q̄r tactus leprosi erat
phibitus in lege: q̄r ex hoc incurrebat homo quandā irregularita-
tis iusticiā vel īmundiciam. sicut ⁊ ex tactu mortui. sed dominus
qui erat mundator leprosi īmundiciam incurrere nō poterat. Per
ea autem que fecit in sabbato sabbatu₃ non soluit sm̄ rei veritatē
sicut ipse multipliciter in euangelio ostendit. tum. quia operabat̄
miracula virtute diuina que semper operatur in rebus. tum etiam
quia salutis humane opera faciebat: cum pharisei etiam saluti ani-
malium in die sabbati prouiderent. tum etiam. quia etia₃ ratione
necessitatis discipulos excusauit in sabbato spicas colligētes. sed
videbatur soluere sm̄ supstitiosum intellectum phariseorum. qui
credebant etiam a salubribus operibus esse in die sabbati abstinē-
dum. quod erat contra intentionem legis. Circa tertiu₃ scilicet
vtrū lex noua cōtineat̄ in veteri. sciendū q̄ aliquid cōtinet̄ in alio
dupl̄r. vno mō in actu sicut locatū ī loco. Alio mō virtute. sic effe-
ctus in causa. vel complementum in complemento. sicut genus

continet species plāte: τ sicut tota arbor continet in semine. τ per hūc modū noua lex ɔtinet in veteri. Dictū est enī q̄ noua ɔparat ad veterē sicut pfectū ad ipfectū. Unī Crisost. exponēs illō qđ habet Marh. iiii. Ultro terra fructificat. pmo herbā. deinde spicā deinde plenū fructū in spica Sic dicit pmo herbā fructificat in lege nāe. postmodū spicas in lege moysi. postea plenū fructū in euāgelio. Sic igit est lex noua in veteri sicut fruct⁹ in spica. oīa enī q̄ credēda tradunt i nouo testamēto explicite τ apte: tradunt credēda in veteri testamēto: sȝ iplicite sub figura. Et scōm h̄ etiā q̄tum ad credēda lex noua ɔtinet in veteri. Precepta etiā noue legis dicunt eē maiora q̄ pcepta veteris legis q̄tū ad explicitā manifestationē. sȝ q̄tū ad ipsaȝ substāntiā pceptoȝ noui testamēti oīa ɔtinētur in veteri testō. vñ Aug. dicit ɔ faustū. q̄ pene oīa q̄ monuit vel pcepit dñs vbi adiūgebat. ego aūt dico vobis inueniunt etiā in illi veterib⁹ libris. Sȝ qȝ nō itelligebāt homicidiū nisi pemptionē corporis hūani. apuit dñs oēm iniquū motū ad nocēdū fratri in homicidiu genere deputari. τ q̄tū ad hmōi manifestatiōes pcepta noue legis dicūt maiora pceptis veteri legis. nihil tñ phibet mai⁹ in minori vtute ɔtineri. sicut arbor ɔtinet in semine. Circa q̄rtū. s. q̄ istaȝ sit grauior. sciēdū q̄ circa opa vtutis de q̄bus pcepta legis dant duplex difficultas attēdi pōt. Una q̄dē ex pte exterioȝ opuȝ que et seipis hñt quādā difficultatē τ grauitatē: τ q̄tū ad hoc lex vetus ē multo grauior q̄ noua: qȝ ad plures act⁹ exteriores obligabat lex vet⁹ in multiplicib⁹ cerimōiis q̄ lex noua. q̄ pter pcepta legis nāe paucissima sup addidit in doctrina chri τ aploȝ. Licet aliqua sūt supaddita postmodū ex istitutōe sanctoȝ patrū. In q̄bus etiā Aug. dicit eē moderationē attēdēdā. ne ɔuersatio fideliū onerosa reddat. Dicit enī ad inq̄sitiōes ianuarii de q̄busdā q̄ ipsaȝ religionē nrāȝ quā in māifestissimus τ paucissimis celebrationū sacramētis dei mīa volnit eē liberaȝ. seruilib⁹ premūt onerib⁹ adeo vt tolerabilior sit ɔditio iudeoȝ q̄ legalib⁹ sacramētis nō hūanis psumptiōib⁹ subiciunt. Alia aūt difficultas ē circa opera vtutuȝ in īteriorib⁹ actib⁹. puta q̄ aliq̄s opus vtutis exerceat pmpte τ delectabiliter. τ circa h̄ difficile ē vtus: hoc enī nō habēti vtutē ē valde difficile sed p virtutē reddit facile. τ q̄tū ad hoc pcepta noue legis sunt grauiora pceptis veteri legis: qȝ in noua lege phibent interiores motus aīe q̄ expresse in veteri lege nō phibebant in oib⁹ etsi in aliquib⁹ phiberēt. in q̄b⁹ tñ phibēdis pena nō apponebat. Hoc āt ē difficillimū nō habēti vtutē. sicut etiā phs dicit i. v. ethi. q̄ opari ea que iust⁹ opat facile ē. sed opari ea eo mō quo iustus opat. s. delectabiliter τ pmpte ē difficile nō habēti virtutem τ sic etiā dicit. i. Joh. v. q̄ mādata eius grauia non sunt. Qđ exponens Aug. dicit q̄ non sunt grauia amāti. sed non amanti sunt grauia.

De noue legis continentia. DIS. IX.

Einde ɔsiderandū est de his que in noua lege ɔtinent. circa qđ ɔsiderāda sunt quattuor. Primo vtrū lex noua debeat aliq̄ opera exteriora pcipe vel phibere. Secūdo vtrū sufficiēter se habeat in exteriorib⁹ actibus precipiēdis vel phibendis. Tertio vtrū conuenienter q̄tum ad actus exteriores istituat. Quarto vtrū ɔuenienter pceptis cōsilia supaddat. Circa primū sciendū q̄ sicut dictū est. principalitas operis noue legis est gratia spūsancti que manifestat in fide per dilectionē operante. hanc autē gratiā cōsequuntur homines p dei filiū hominē factū: cuius humanitatē primo repleuit gratia. τ exīde ē apud nos deriuata. vnde dicit Joh. i. Uerbum caro factū est. Et postea subdit. Plenū gratie τ veritatis. τ infra. τ de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiaȝ p gratia. Unī τ subdit. q̄ gratia τ veritas p iesum christū facta ē. τ iō conuenit vt per aliq̄ exteriora sensibilia gratia a verbo incarnato profluēs in nos deducat. τ ex iteriori gratia p quā caro spiritui subdit exteriora quedā opa sensibilia pducunt. Sic igitur exteriora opera dupliciter ad gratiā ptinere possunt. Uno mō sicut inducentia aliqualiter ad gratiā. τ talia sunt opa sacramentoȝ: que in lege noua sunt instituta. sicut baptisma. eucharistia τ huiusmodi. Alia vero sunt opa exteriora que ex instinctu gratie pducunt. τ in his est quedā differētia attendēda. Quedā enī habēt necessariam cōuenientiā vel cōtrarietatē ad interiorē gratiā que in fide p dilectionem opante consistit. τ huiusmodi exteriora opa sunt pcepta vel phibita in lege noua sicut pcepta. vt est confessio fidei τ prohibita negatio. Dicit enim Math. x. Qui ɔfitebitur me corā hominibus ɔfitebor τ ego eū corā patre meo. q̄ autē negauerit me coram hominib⁹ negabo τ ego eū corā patre meo. Alia vero sūt opa que nō habēt necessariā cōuenientiā vel cōtrarietatē ad fidē p dilectionē opantē. τ talia opa non sunt in noua lege pcepta vel phibita ex ipsa prima institutione. sed reducta sunt a legislatore. s. Christo vnicuiq̄ scōm q̄ aliq̄s curā gerere ōȝ. Sicut vnicuiq̄ liber ē circa talia determinare quid sibi expediat facere vel vitare. τ cuiq̄ presidēti circa talia ordinare suis subditis q̄d sit in talibus faciēdū vel vitādū. Unī ēt quātū ad hoc dicit lex euāgelii lex libertatis. nā lex vet⁹ multa determinabat. τ pauca relinq̄bat libertati hominū determināda. Circa scōm. s. vtȝ cōuenieñter se habeat in actib⁹ exteriorib⁹ pcipiēdis vel phibēdis. dicēdū q̄ sicut dictū ē lex noua i exteriorib⁹ illa solū pcipe debuit vel phibere p q̄ i gratiā introducimur. vel q̄ ptinēt ad rectū gratie vsum ex necessitate. τ qȝ gratiā ex nobis ɔseq̄ nō possum⁹ sȝ p xp̄ȝ solū. ideo sacramēta q̄ p gratiā ɔseq̄mur ipse dñs instituit p seipȝ. s. baptismū eucharistiā. ordinē ministroȝ noue legis istituēdo aplos τ septuagintaduos discipulos. τ priāȝ τ matrimoniū in diuisibile. ɔfirmatōeȝ ēt pmisit p spūsancti missionē. ex eo⁹ ēt institutōe apli legunt oleo īfirmos vngētes sanasse. vt habet Math. vi. q̄ sunt noue legis sacramēta. Rectus aūt grē vsus ē p opa charitatis q̄ q̄dē scōm q̄ sunt de necessitate vtutis ptinēt ad pcepta moralia q̄ ēt i veteri lege credebant. vl q̄tū ad h̄ lex noua sup veterē addē nō debuit circa ex riora agēda. Determinatio āt pdictoȝ opeȝ i ordine ad cultū dei ptinet ad pcepta cerimonialia legis. i ordine vō ad pximū ad iudicialia. Et iō qȝ iste determinatōes nō sunt scōȝ se de necessitate īterioris grē i q̄ lex ɔsistit. iccirco nō cadūt sub pcepto noue legis: sȝ relinquunt humano arbitrio. Quedā q̄dē q̄tū ad subditos. q̄. s. ptinēt sigillatim ad vnūquēq̄ȝ. q̄dā vō ad platos tpales vl spūales. q̄. s. ptinēt ad vtilitatē cōeȝ. Sic igit lex noua nulla alia exteriora opa determinare debuit pcipiēdo vel phibēdo nisi sacra τ moralia pcepta. q̄ de se ptinēt ad rōnē vtutis. puta nō eē occidēdū. nō eē furādū. τ alia huiusmodi. qȝ ea q̄ sunt fidei sūt supra rōnē humanā. vñ i ea nō possum⁹ puenire nisi p grāȝ. Et iō abūdātiori grā supueniēte oportuit plura credēda explicari. sȝ ad opa vtutū dirigimur p rōeȝ nālē q̄ ē relatio q̄dā opatōis hūane. τ iō i his nō oportuit aliq̄ pcepta dari vltra moralia legis pcepta q̄ sūt de dictamine rōnis. Circa tertiū. s. vtȝ ɔueniēter istituit hoīes q̄tū ad act⁹ exteriores. sciēdū q̄ smo quē dñs i mōte pposuit totā iformatiōeȝ vite christiane ɔtinet. i quo pfecte iteriores mot⁹ hoīs ordināt. Nā p⁹ declaratū beatitudīs finē τ cōmēdata aplica dignitate p quos erat doctrīa euāgelica pmulgāda ordinat interiores animi mot⁹. pmo q̄tū ad seipsuȝ. deinde q̄tū ad pximū. Quātū aūt ad seipȝ dupliciter sȝ duos interiores hoīs mot⁹ circa agēda q̄ sunt volūtas de agēdis. τ intētio de fine. Unī pmo ordinat hoīs volūtatē sm diuersa legis pcepta. vt. s. abstineat aliq̄s nō solū ab exteriorib⁹ opibus q̄ sunt secūdū se mala. sȝ ēt ab interiorib⁹ τ ab occasionibus maloȝ. deinde ordinat intētōeȝ hoīs. docēs q̄ in his q̄ agim⁹ neq̄ q̄ram⁹ humanā gloriā neq̄ humanas diuitias. qđ ē thesaurizare i terra. Cōsequēter aūt ordinat interiorē hoīs motū quo ad pximū. vt. s. nō temerarie aut iniuste iudicemus. aut psumptuose. neq̄ tñ sic simus apud pximū remissi vt eis sacra cōmittam⁹ si sint indigni. rō autē docet modū ad iplēdi euāgelicā doctrinā. s. implorādo diuinū auxiliū. τ conatū apponēdo ad igrediēdū p angustā portā pfecte virtutis. τ cautelā adhibēdo ne a seductorib⁹ corrūpamur. τ q̄ obseruatio mādatoȝ eius est necessaria ad virtutē. non aūt sufficit sola ɔfessio fidei. vel miraculoȝ operatio. vel solū auditus. Cū ergo decē sint pcepta decalogi ordinātia hoīeȝ ad deū τ pximū. solū circa tria illoȝ aliq̄d adimpleuit. s. circa phibitōem homicidii. adulterii τ piurii. qȝ solū circa illa legis pcepta ad impletionem apposuit in q̄bus scribe τ pharisei nō rectū intellectū habebant. τ hoc ɔtingebat pptē circa tria pcepta decalogi. nā circa phibitōem adulterii τ homicidii estimabāt solū exteriorē actū phiberi. Nā interioreȝ appetitum magis credebāt circa homicidiū q̄ circa furtum vl falsum testimoniū. qȝ motus ire in homicidiū tēdens. τ ɔcupiscētie motus tendens in adulterium videtur aliqualiter nobis a natura esse. non autem appetitus furandi vel falsum testimonium dicendi. Circa piurium vō habebant falsum intellectum. credentes piurium q̄dem esse peccatum. Juramētum aūt p se esse appetenduȝ τ frequētādum. qđ dicit ad dei reuerētiam ptinere. τ dñs ostendit iuramentum nō eē appetēdū tanq̄ bonū. sed melius esse absq̄ iuramento loqui nisi necessitas cogat. Itē nihil ordinauit dñs i euāgelio de preceptis iudicialibus nisi circa repudiū vxoris: τ circa penam talionis. τ circa psecutōem inimicoȝ. qȝ circa precepta iudicialia scribe τ pharisei dupliciter errabant. Primo quidem qȝ quedam que in lege moysi erāt tradita tāq̄ pmissiones estimabant eē p se iusta scilicet repudium vxoris. τ vsuras accipere ab extraneis τ ideo dominus prohibuit vxoris repudiū Math. v. τ vsuraȝ ac

ceptionez Luc. vi. dicēs. date mutuū nihil inde sperātes. Alio mō errabant credētes q̄dā que lex vetus instituerat faciēda ꝓpter iusticiā esse exequēda ex appetitu vindicte. ex cupiditate tpalium rerū vel ex odio inimicoꝝ. ⁊ hoc in tribus ꝑceptis. Appetitū n. vindicte credebāt esse licitū ꝓpter ꝑceptū datū de pena talionis. qḋ quidē fuit datū vt iusticia seruaret. non vt hō vindictā q̄reret ⁊ ideo dñs ad hoc remouēdū docet aīuz hoīs sic debere esse ꝑparatū. vt si necesse sit etiā parat⁹ sit plura sustiñere. motū aūt cupiditatis estimabāt eē licitū ꝓpter ꝑcepta iudicialia in quibus mādabatur restitutio rei ablate fieri ēt cū aliq̄ additōe. ⁊ hec q̄dē lex mādauit ꝓpter iusticiā obseruādā. non vt daret cupiditati locū. Et ideo dñs docet vt ex cupiditate nostra nō repetam⁹. s; simus parati si necesse fuerit ēt ampliora dare. Motū vō odij credebāt esse licitū pp ꝑcepta legis data de hostiū interfectiōe. qḋ q̄dē lex statuit pp iusticiā implēdā. nō ꝓpter odia examināda. vł exaturāda. Et ideo dñs docet vt ad inimicos dilectiōez habeamus ⁊ parati simus si opus fuerit ēt benefacere. hec. n. ꝑcepta sm ꝑparatiōez animi sunt accipienda. vt Aug. exponit. Item circa precepta moralia nihil dñs ordinauit: q: ꝑcepta moralia oīno in noua lege remanere debebant. q: scḋz se ptinēt ad rōnez virtutis. Precepta aūt iudicialia nō remanebāt ex necessitate s; modū quē determinauit lex. sed relinq̄baf arbitrio hoīuz vtz sic vel aliter eēt determinādū. Et ideo ɔuenientē dñs circa hec duo genera ꝑceptoꝝ nos ordinauit. Preceptoꝝ aūt cerimonialiū obseruatio totalr̄ p rei impletiōez tollebaf. ⁊ ideo circa huiusmodi ꝑcepta in illa cōi doctrina nihil ordinauit. ondit tñ alibi q tot⁹ corporalis cult⁹ q̄ erat determinat⁹ in lege in spiritualez cōmutādus erat vt pz Jo. iiij. vbi dixit. venit hora qñ neq; in mōte hoc. neq; in hierosolimis adorabitis patrē. s; veri adoratores adorabūt patrē in spiritu ⁊ vitate. Itē cū ad bonā dispōnez mētis ptineat vt nullum bonum opus faciat propter quēcunq; temporalem finē. ⁊ multa sint alia temporalia bona q̄s fauor humanus sunt ēt alia bona opa q̄s ieiuniū oratio ⁊ elemosyna. circa hec tria solū docuit dñs gloriā fauoris humani vitari. q: res oēs mūdane ad tria reducunf. s. ad honores diuitias. ⁊ delitias. scḋz illud. i. Jo. ij. oē qḋ ē in mūdo ɔcupiscētia carnis ē. qḋ ptinet ad delicias carnis. ⁊ ɔcupiscētia oculoꝝ qḋ ptinet ad ɔcupiscētias. ⁊ suꝑbia vite. qḋ ptinet ad ambitū glorie ⁊ honoris. Superfluas aūt carnis delicias lex nō repromisit. sed magis ꝓhibuit. repromisit aūt celsitudinē honoris ⁊ abūdātiā diuitiaꝝ. Dicif. n. deutro. xxviij. Si audieris vocē dñi dei tui faciet te excellētiorē cūctis gētib⁹. quātū ad ꝑmū. Et post pauca subdit abūdare te faciet in oībus bonis quātū ad scḋm. Que q̄dē ꝑmissa sic praue intelligebāt iudei vt ꝓpterea esset deo seruiēdū sicut pp finē. Et ideo dñs hic remouit primo q opa virtutis nō sunt faciēda pp humanā gloriā. Et ponit tria opa ad q̄ oīa alia reducunf: Nā oīa q̄ aliq̄s facit ad refrenādū seipsuz in suis ɔcupiscētijs reducunf ad ieiuniū. q̄cūq; vero fiunt ꝓpter dilectiōez ꝑximi ad elemosynā reducunf. quecūq; vō ꝓpter cultū dei fiūt reducunf ad oratiōez. Ponit aūt hec tria specialiter q̄si ꝑcipua. ⁊ p que hoīes maxime solēt gloriam venari. Scḋo docuit q nō debemus finē cōstituere in diuitijs. cū dixit. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Itē cū naturaliter sit inditū homini vt sollicitef circa ea q̄ sunt sibi necessaria ad viuēdū in q sollicitudine alia aīalia ɔueniunt cū hoīe. ꝓpter qḋ dr̄ Prouer. vj. Uade ad formicā o piger. ⁊ ɔsidera vias eius q̄ parat in estate cibū sibi. ⁊ cōgregat in estate qḋ cōmedat. dñs sollicitudinē necessariā non ꝓhibuit. s; sollicitudinē inordinatā. Est aūt q̄druplex sollicitudo vitāda circa tpalia. Primo quidē vt in eis finē non ɔstituamus. neq; deo seruiam⁹ ꝓpter necessaria victus ⁊ vestit⁹. vñ dicit nolite thesaurizare vobis ⁊c. Scḋo vt non sic sollicitemur de tpalib⁹ cū ðsperatione diuini auxilij. vñ dñs dicit scit pater vester q: his indigetis. Tertio ne sit sollicitudo ꝑsumptuosa. vt. s. homo ɔfidat se necessaria vite p suā sollicitudinē posse ꝓcurare absq; diuino auxilio. qḋ dñs remouet p hoc. q hō nō pōt aliq̄d adijcere ad staturā suā Quarto p hoc q hō sollicitudinis tps ꝑoccupat. q: s. de hoc sollicitus est nūc qḋ nō ptinet ad curā ꝑsentis tpis s; ad curā futuri. vñ dicit nolite soliciti esse in crastinū. Circa quartū. s. vtz ɔuenienter lex noua superaddat ꝑceptis ɔsilia. sciēdū q hec est differentia inter cōsilium ⁊ preceptū. Q: preceptū importat necessitatē. cōsiliū aūt in optione ponif eius cui daf ⁊ ideo ɔueniēter in lege noua q̄ est lex libertatis supra ꝑcepta sunt addita ɔsilia. nō aūt in lege veteri q̄ erat lex seruitutis. Oportet igif q ꝑcepta noue legis intelliganf esse data de his que sunt necessaria ad ɔsequēdū finem eterne beatitudinis in quē lex noua immediate introducit. cōsilia vero opz esse de illis p que melius ⁊ expeditius potest hō cōsequi finem ꝑdictū. Est aūt hō cōstitut⁹ inter res huius mūdi ⁊ spūalia bona in quib⁹ beatitudo eterna cōsistit. ita q quāto plus inheret vni eoꝝ. tāto plus recedit ab altero. ⁊ ecōtrario. Qui g̃ totaliter inheret reb⁹ hui⁹ mundi vt in eis finē ɔstituat. hñs eas quasi rōnes ⁊ regulas suoꝝ operū. totaliter excidit a spūalib⁹ bonis. ⁊ iō hmōi inordinatio tollif ⁊ abijcif totaliter ꝑ ꝑcepta. Sz q hō totaliter ea q̄ sūt mūdi abijciat. nō est necessariū ad ꝑueniēdū in finē ꝑdictū. q: pōt hō vtēs reb⁹ hui⁹ mūdi dūmodo. s' in eis finē nō ɔstituat ad beatitudinē eternā ꝑuenire. sed expediti⁹ ꝑueniet totaliter bona huius mūdi abdicādo. ⁊ ideo de hoc danf ɔsilia euāgelij. Bona aūt huius mūdi q̄ pertinēt ad vsuz humane vite in trib⁹ ɔsistunt. s. in diuitijs exterioꝝ bonoꝝ. In delitijs carnis que ptinent ad ɔcupiam carnis. ⁊ in honorib⁹ q̄ pertinēt ad suꝑbiā vite sicut patet. i. Johā. ij. Hec igif tria totalr̄ derelinquere scḋm q possibile ē: pertinent ad ɔsilia euāgelica. in quib⁹ etiā trib⁹ fundaf hoīs religio: q̄ statū ꝑfectionis ꝓfitef. Nā diuitie abdicanf p paupertatē. delicie carnis p perpetuā castitatē. suꝑbia vite p obediētie seruitutē. Hec aūt simpliciter obseruata ptinent ad cōsilia simpliciter ꝓposita. sed obseruatio vniuscuiusq; eoꝝ in aliquo speciali casu ptinet ad ɔsiliū scḋz q̄d. s. i casu illo puta cū hō aliquā elemosynā dat pauꝑi quā dare nō tenef. ɔsiliū sequif q̄tū ad factū illō. Similr etiā qñ aliquo tpe determinato a delectatiōib⁹ carnis abstinet. vt orōnib⁹ vacet: ɔsiliū sequif ꝓ tpe illo. Similr qñ aliq̄s nō sequif volūtatē suā in aliquo facto qḋ licite posset facere. ɔsiliū sequif i casu illo. puta si bñ faciat inimicis qñ nō tenef. vł si offēsā remittat cui⁹ iuste possz exigere vindictā. ⁊ sic etiā oīa ɔsilia ꝑticularia ad illa tria generalia ⁊ ꝑfecta reducunf. Licet aūt ꝑdicta ɔsilia quātū ē de se sint oīb⁹ expediētia. sed ex idispositiōe aliquoꝝ nō sunt eis expediētia: q: affectus eoꝝ nō iclinanf ad h. Ideo dñs ɔsilia euāgelica ꝓponēs semp facit mētionē de idoneitate hoīuz ad obseruātiā ɔsilioꝝ. Dās. n. cōsiliū ꝑpetue paupertatis Math. xix. ꝑmittit. si vis ꝑfectus esse. Et postea subdit: vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊c. Similiter dans consiliū perpetue castitatis. cū dixit. sunt eunuchi qui castrauerūt seipsos ꝓpter regnū celoꝝ. statim subdidit: qui pōt cape capiat. ⁊ similiter apostolus. i. ad corin. vij. ꝑmisso cōsilio virginitatis dicit. poro hoc ad vtilitatem vestram dico. non vt laqueum vobis iniciaz.

¶ De gratia. DIS X.

Einde considerandū est de gratia. Circa quaz ɔsiderāda sunt quinq;. Primo de eius necessitate. Scḋo de ei⁹ essentia. Tertio de ei⁹ diuisione. Quarto de ei⁹ cā. Quinto de ei⁹ effectu. Circa primum querunf decē. Primo vtrū hō sine gratia possit aliquaz cognoscere veritatē. Scḋo vtrū sine gratia possit aliqḋ bonum facere vel velle. Tertio vtrum sine gratia possit deum diligere. Quarto vtrum sine gratia possit mādata legis implere. Quinto vtrum sine gratia possit mereri vitam eternā. Sexto vtruz sine gratia possit se ad gratiā ꝑparare. Septimo vtrū sine gratia possit resurgere a peccato. Octauo vtrū sine gratia possit vitare peccatuz. Nono vtrum gratiā consecutus possit p gratiā absq; diuino auxilio bonū facere ⁊ vitare peccatū. Decimo vtrū possit in bono ꝑseuerare per seipsum. Ad primū. s. vtrū hō sine gratia possit aliqḋ verum cognoscere. dicendū q quelibet res creata a deo hz efficaciā respectu alicuius act⁹ determinati sm ꝓprietatē ⁊ exigentiaz sue forme. vltra autez nō pōt nisi p aliquā formā sup additā. sicut aq̄ ex forma sua naturali frigefacere pōt. s; calefacē nō pōt nisi calefcā ab igne. Sic igif intellect⁹ humanus hz aliquā formā. s. ipsū intellectuale lumē qḋ est de se sufficiēs ad quedā intelligibilia cognoscenda. s. ad ea in quoꝝ noticiā possum⁹ p sensibilia deuenire. Altiora vero intelligibilia non potest itellect⁹ hūan⁹ cognoscē nisi ꝑficiaf lumine fortiori. sicut ē lumē fidei vel ꝓphetie. qḋ dicif lumē gratie inquātuz ē nature superadditū. Sic igif patet q intellect⁹ human⁹ ad cognitionē cuiuslibet veri nō indiget noua illustratiōe superaddita lumini naturali. s; in q̄busdā que naturalē cognitionē excedūt. quādoq; tñ deus miraculose p gratiā suā aliquos istruit ð his que p naturalem rōem cognosci possunt. sicut q̄nq; facit aliq̄ miraculose q̄ natura facere pōt. Sic ergo patet q sine gratia pōt ille intellectus humanus multa vera cognoscere. ꝓpter qḋ Aug. lib. i. retracta. dicit. nō approbo qḋ in oratione dixi. deus q̄ non nisi mundos verū scire voluisti. Rñderi enī pōt multos nō mūdos multa scire vera.

Ad scḋm. s. vtrū sine gratia possit hō bonū aliqḋ facere seu velle. dicēduz q natura hoīs dupliciter pōt cōsiderari. vno mō in sui integritate sicut fuit in primo parēte ante peccatum. Alio mō sm qḋ est corrupta in nobis post peccatum primi parētis. Sm autem vtrunq; statim natura humana indiget auxilio diuino ad facien-

bonū vel volēdū quodcūq; bonū. sicut p̄mo mouēte. vt dictū ē. Sed
in statu nature integre q̄tū ad sufficiētiā operatiue virtutis poterat
hō p sua nālia velle ⁊ operari bonū sue nature ꝓportionatū. q̄le est
bonū virtutis acquisite. nō aūt bonū superexcedēs. q̄le ē bonū virtut
infuse. Sed in statu nature corrupte deficit hō ad hoc q̄ sm̄ suam
nām pōt vt nō possit totū hm̄ōi bonū p sua nālia iplere. q2 tn̄ nā
humana p peccatū non ē totaliter corrupta. vt. s. toto bono nature
priuet. Pōt quidē etiā in statu nature corrupte p virtutē sue natu
re aliqd̄ bonū pticulare agere. sicut edificare domos plātare vine
as. ⁊ alia hm̄ōi. nō tn̄ totū bonū sibi ɔnāle. ita q̄ in nullo deficiat.
sicut hō infirmus pōt p seipsum aliquē motū hr̄e. nō tn̄ pfecte pōt
moueri motu hoīs sani. nisi sanet̄ auxilio medicine. Sic igit̄ virtu
te gratuita superaddita virtuti nature indiget hō in statu nature inte
gre q̄tū ad vnū. s. q̄tū ad volendū ⁊ operandū bonū supnāle. sic in
statu nature corrupte q̄tū ad duo. s. vt sanet̄. ⁊ vlteri⁹ vt bonū sup
naturalis virtutis operet̄ qd̄ est meritoriū. vlterius aūt in vtroq; sta
tu indiget hō auxilio diuino. vt ab ipso moueat̄ ad bn̄ agendum.

Circa tertiū. s. vtrū hō ex solis nālib⁹ sine gratia possit diligere
deū. dicēdū q̄ hō in statu nature integre bonū aliqd̄ qd̄ est sibi cō
naturale poterat operari virtute sue nature absq; superadditiōe dōi gra
tuiti. licet nō absq; auxilio dei mouētis diligere aūt deū sup oīa ē
quiddā ɔnaturale hoī. ⁊ etiā cuilibet creature. nō solū rationali sz
etiā irratiōali. ⁊ etiā inaīate sm̄ modū amorē qui vnicuiq; creatu
re ɔpetere pōt. Cui⁹ ratio ē q2 vnicuiq; nāle est q̄ appetat ⁊ amet
aliqd̄ scd̄m q̄ aptū natū est esse. sic enī agit̄ vnūquodq; put aptū
natū est. vt dicit̄ in. ij. phisi. Manifestū est aūt q̄ bonū partis ē p
pter bonū totius. vn̄ etiā nāli appetitu vel amore vnaqueq; res p
ticularis amat bonū suū ꝓpriū ꝓpter bonū cōe totius vniuersi qd̄
est de⁹. vn̄ Dyonisius dicit in libro de di. no. q̄ de⁹ cōuertit oīa ad
amorē suipsius. vn̄ hō in statu nature īntegre dilectionē suipsius
referebat ad amorē dei sicut ad finē ⁊ similiter dilectionē oīm alia
rū rerū. ⁊ ita deū diligebat plusq̄ seipsum ⁊ sup oīa. Sed in statu
nature corrupte hō ab hoc deficit sm̄ appetitū volūtatis rationalis
que ꝓpter corruptionē nature sequit̄ bonū priuatū. nisi sanet̄ per
gratiā dei. Et iō dicēdū est q̄ hō in statu nature integre nō indige
bat dono gratie superaddite nālib⁹ bonis ad diligendū deū nālit̄
⁊ sup oīa. licet indigeret auxilio dei. ad hoc eū mouētis. Sz in sta
tu nature corrupte indigeret etiā hō ad hoc auxilio gratie nām sanā
tis. Sciendū aūt q̄ diligere deū sup oīa ex charitate ē ipsum emi
nētius diligere q̄z ex nāli dilectiōe: q2 charitas diligit deū sup oīa
eminenti⁹ q̄z natura. nā enī diligit deū sup oīa. put s. ē principiū
⁊ finis nālis boni. charitas aūt scd̄m q̄ est obiectū beatitudinis. ⁊
scd̄m hoc hō hz quādā societatē spiritualē cū deo. Addidit etiam
charitas supra dilectionē nālē dei: pmptitudinē quādā ⁊ delectatio
nē. sicut ⁊ q̄libet habitus virtutis addit supra actū bonū q̄ fit ex sola
rōne nāli hoīs virtutū habit⁹ nō habētis. Ad quartū. s. vtrū sine
gratia possit hō mādata legis iplere. dicendū q̄ mādata legis iple
re pōt itelligi dupliciter. Uno mō q̄tū ad substātiā operū. put. s. hō
operat̄ iusta ⁊ fortia. ⁊ alia virtutis opa. ⁊ hoc mō hō in statu natu
re integre potuit oīa mādata legis implere. alioquin nō potuisset
i statu illo nō peccare. cū peccare nihil aliud sit q̄z trāsgredi diuina
mādata: sed in statu nature corrupte nō pōt hō iplere oīa diuina
mādata sine gratia sanāte. Alio mō pnt ipleri mādata legis nō so
lū q̄tū ad substantiā operis. sed etiā q̄tū ad modum agēdi. vt. s. ex
charitate faciāt. ⁊ sic neq; in statu nature integre neq; in statu na
ture corrupte pōt hō iplere absq; grā leg̃ mādata. vn̄ Augu. i lib.
de corre. ⁊ grā. Cū dixisset q̄ sine grā nullū pēsus bonū hoīes faci
unt. subdit. nō solū vt ministrāte ipsa q̄d faciēdū vt sciāt. verūetiā
vt pstāte ipsa faciāt cū dilectiōe qd̄ sciūt. Indigēt insup in vtroq;
statu auxilio dei mouētis ad mādata iplēda. vt dictū est. Ad q̄n
tū. s. vtrū sine gratia possit hō mereri vitā eternā. dicēdū q̄ actus
pducētes ad finē oz esse fini ꝓportionatos. null⁹ aūt actus excedit
ꝓportionē principii actiui. Et ideo videm⁹ in reb⁹ nālib⁹ q̄ nulla res
pōt pficere effectū per suā operationē quin excedat virtutē actiuā.
sed solū pōt pducere p operationē suā effectū sue virtuti ꝓportiona
tū. vita aūt eterna ē finis excedēs ꝓportionē humane nature. vt ex
supradictis patet. ⁊ iō hō p sua naturalia non pōt pducere opera
meritoria ꝓportionata vite eterne. sed ad hoc exigit̄ altior virtus
que ē virtus gratie. ⁊ ideo sine gratia hō nō pōt mereri vitā eternā:
pōt tamē facere opa pducētia ad aliqd̄ bonū homini cōnaturale:
sicut laborare in agro. bibere. ⁊ māducare. ⁊ habere amicū. ⁊ alia
huiusmodi. vt Augus. dicit. in tertia respōsione ɔtra pelagianos.

Ad sextū. s. vtrū sine gratia possit se homo ad grām pparare. di
cendū q̄ duplex ē pparatio humane volūtatis ad bonū. Una qui
dem q2 ppatur ad bene operandū ⁊ ad deo fruendū. ⁊ talis pre
paratio volūtatis nō pōt fieri sine habituali gratie dono q̄ sit p̄n
cipiū operis meritorii vt dictū est. Alio mō pōt intelligi pparatio vo
lūtatis humane ad ɔsequēdū ipsum grē habitualis donū. ad hoc
aūt q̄ pparet se ad susceptiōē hui⁹ doni nō opz p̄supponere aliud
donū habituale in aīa. q2 sic pcederet̄ in īfinitū. sed opz p̄supponi
auxiliū gratuitū dei. interi⁹ aīam mouētis siue inspirātis bonū p
positū. his n. duob⁹ modis īdigemus auxilio diuino. vt supra di
ctū est. Q2 aūt ad hoc īdigeamus auxilio dei mouētis manifestū
ē. necesse est n. cū omne agēs agat ꝓpter finē q̄ oīs causa ɔuertat
suos effectus ad suū finē. ⁊ ideo cū sm̄ ordinē agētiū siue mouen
tiū sit ordo finiū necesse est q̄ ad vltimū finē ɔuertat̄ hō p motiō
nē primi mouētis: ad finē aūt ꝓximū p motiōē aliquorū inferiorū
mouētiū. sicut anim⁹ militis ɔuertit̄ ad q̄rendū victoriā ex motiō
ne ducis exercitus. ad sequēdū aūt vexillū alicui⁹ aciei ex motiōe
tribuni. Sic igit̄ cū deus sit p̄mū mouēs simplr. ex eius motiōe est
q̄ oīa in ipsum ɔuertant̄ sz cōēz intētiōē boni. p quā vnūquodq;
intēdit assimilari deo sm̄ suū modū. vnde ⁊ Diony. in libro de di
uinis no. dicit. q̄ deus ɔuertit oīa ad seipm̄. sed hoīes iustos ɔuer
tit ad seipsum sicut ad spālem finē quē intēdūt: ⁊ cui cupiūt adhe
rere sicut ꝓprio bono. scd̄m illud p̄s. mihi adherere deo bonū est.
Et ideo q̄ hō ɔuertat̄ ad deū hoc nō pōt eē nisi deo ipsum ɔuertē
te hoc aūt est preparare se ad gratiā quā ad deū ɔuerti sicut ille q̄ hz
oculū auersum a lumine solis p hoc se pparat ad recipiēdū lumen
solis quō oculos suos ɔuertat versus solē vnde pz q̄ nō pōt se p
parare ad lumen gratie suscipiēdum nisi per auxiliū gratuitū dei
interius mouētis. Ad septimū. s. vtrū sine gratia possit hō resur
gere a peccato. dicēdum q̄ hō nullo mō potest resurgere a pecca
to per seipsum sine auxilio gratie. cū n. peccatū trāsiēs actu mane
at reatus. vt dictū est. non est illud resurgere a peccato sed cessare
ab actu peccati. sed resurgere a peccato ē reparari hoīem ad ea q̄
peccādo amisit. Incurrit aūt hō triplex detrimentum peccando. s.
maculā corruptiōem nālis boni. ⁊ reatū pene: maculā quidem in
currit inquantū priuat̄ decore gratie ex deformitate peccati. bonū
aūt nature corrūpitur inquātū nā hominis deordinatur. volunta
te hominis deo non subiecta. hoc. n. ordine sublato. ɔsequens est
vt tota nā hominis peccant̄ inordinata remaneat. Reatus aūt pe
ne est p quem hō peccādo mortaliter meretur dānatiōem eternā.
Manifestum est aūt de singulis hor̄ trium q̄ nō possint repara
ri nisi per deū. Cū n. decor gratie pueniat ex illustratiōe diuini lu
minis nō pōt talis decor in aīa reparari nisi deo denuo illustrāte.
vnde requirit̄ habituale donum qd̄ est gratie lumen. Similiter or
do nature reparari nō potest vt voluntas hominis deo subiciatur
nisi deo voluntatē hoīs ad se trahēte. vt dictū est. Sil̄r etiā reat⁹ pe
ne eterne remitti nō pōt nisi a deo in quē ē offensa cōmissa ⁊ q̄ est
oīm iudex. ⁊ ideo reqrit̄ auxiliū gratie ad hoc q̄ hō a peccato re
surgat. ⁊ quātū ad habituale donū. ⁊ quātū ad interiorē dei moti
onē. Ad octauū. s. vtrū sine grā possit hō vitare peccatū: dicēdū
q̄ de hoīe dupl'r loqui possum⁹. vno mō sm̄ statū nature integre.
Alio mō sm̄ statū nāe corrupte. Scd̄m statū q̄dē nature īntegre ēt
sine gratia habituali poterat hō nō peccare. neq; mortalr neq; ve
nialiter. q2 peccare nihil aliud ē q̄z recedere ab eo qd̄ ē sm̄ naz qd̄
vitare hō poterat in integritate nature. nō tn̄ hoc poterat sine auxi
lio dei in bono ɔseruātis. quo subtracto ēt ipsa natura in nihilū d
cideret. Etiā in statu nature corrupte indiget hō gratia habituali
sanāte naturā ad hoc qd̄ oīno a peccato abstineat. Que q̄dē sana
tio p̄mo fit in pn̄ti vita sm̄ mētē appetitu carnali nondū totaliter
reparato. vt apl's ad Ro. vij. Et i psona hoīs reparati dicit. ego ipe
mēte seruio legi dei. carne aūt legi peccati. In quo quidē statu po
test hō abstinere a pcō mortali qd̄ in ratiōe ɔsistit vt supra habitū
est. non autē potest homo abstinere ab omni peccato veniali. pro
pter corruptionem inferioris appetitus sensualitatis. cuius mot⁹
quidem singulos ratio reprimere potest. Ex hoc habent rationem
peccati voluntarij. non autem omnes. q2 dum vni resistere nititur.
fortassis aliud surgit ⁊ q2 etiam ratio non semper potest esse peruī
gil ad huiusmodi motus vitandos. Similiter igitur anteq̄z homi
nis ratio in qua est peccatum mortale reparetur per gratiam iustī
ficantem. potest singula peccata mortalia vitare. ⁊ scd̄m aliquod
tempus q2 non est necesse q̄ continuo peccet in actu. Sed q̄ diu
maneat absq; peccato mortali esse non potest. vnde Gregorius di
cit super ezech. q̄ peccatum quod mox per penitentiā non dele
tur suo pondere ad aliud trahit. ⁊ huius ratio est. q2 sicut rationī
subdi debet inferior appetitus ita etiam ratio debet subdi deo.
⁊ in ipso ɔstituere finē sue voluntatis. Per finem aūt opz q̄ regis

lenſ oēs actꝰ humani:ſic ꝑ rationis iudiciū regulari debēt motꝰ inferioris appetitꝰ. Sic igit̄ īferiori appetitu nō totalit̄ ſubiecto rōni nō pōt eē qn ↄtingāt īordinati motꝰ in appetitu ſēſitiuo. ita rōne hoīs nō exiſtēte ſubiecta deo. ↄſeqns ē vt ↄtingāt multe īordinatiōes in ipſis actibꝰ rōnis. Cū.n. hō nō habet cor ſuū firmatuȝ ī deo vt ꝓ nullo bono ↄſequēdo: vel malo vitādo ab eo ſeparī vellet: occurrūt multa ꝓp̄ q̄ ↄſequenda vel vitāda hō recedit a deo cōtēnendo p̄cepta eius. ⁊ ita peccat mortaliter. ꝓptꝰ q̄ī repētinis hō opat̄ ſm̄ finē preccōceptū ⁊ ſm̄ habitū p̄exiſtentē. vt phs dicit in tertio ethi. q̄uis ex p̄meditatiōe rōnis hō poſſit aliq̄d agere p̄ter ordinē finis p̄cepti: ⁊ p̄ter inclinationē habitꝰ: ſed q̄ hō ñ pōt eē in tali p̄meditatiōe: nō pōt ↄtingere vt pmaneat diu opeī ſm̄ cōſequentiā voluntatis deordinate niſi a deo cito ꝑ gratiā ad debitū ordinē reparet̄. Ad nonū. ſ. vtrū ille q̄ iā ↄſecutꝰ ē gratiā poſſit ꝑ ſeipſuȝ opari bonū ⁊ vitare peccatū. Dicēdū q̄ ad recte viuendū hō dupliciter indiget auxilio dei. Uno mō q̄ntū ad aliqđ habituale donū ꝑ qđ nā humana corrupta ſanet̄. ⁊ ſanata ēt eleuet̄ ad ↄpādū opa meritoria vite etern e. q̄ excedūt ꝓportōeȝ nature. Alio mō indiget hō auxilio gr̄e: vt a deo moueat̄ ad agendū. Quantuȝ igit̄ ad primū auxilij modū hō in gr̄a exiſtēs nō indiget alio auxilio gr̄e. q̄ſi alio aliquo hītu īfuſo. Indiget tñ auxilio gratie ſꝫ aliū modū. vt. ſ. a deo moueat̄ ad recte agēdū. Et hoc ꝓp̄ duo. Primo q̄dē ratiōe generali. ꝓp̄ hoc q̄ ſicut dictū ē. nulla res creata pōt in quēcūqȝ actū ꝓdire niſi virtute motiōis diuine. Scđo ratiōe ſpeciali ꝓp̄ ↄditionē ſtatus humane nature. que quidē licet ꝑ gratiaȝ ſanet̄ q̄ntū ad mentē. remanet tñ in ea corruptio ⁊ infectio quātuȝ ad carnē ꝑ quā ſeruimꝰ legi peccati. vt̄ dicit̄ ad Ro. vij. Remanet ēt quedā ignorātie obſcuritas ī intellectu. ſꝫ quā vt dicit̄ ēt Ro. viij. q̄ oremus ſicut oportet neſcimꝰ. ꝓp̄ varios. n. rez euentꝰ. ⁊ q̄ ēt nosipſos nō ꝑfecte cognoſcimꝰ. nō poſſumus ad plenū ſcire q̄d nobis expediat. ſꝫ illud ſapiētie. ix. Cogitatiōes mortaliū timide ⁊ incerte ꝓuidētie nr̄e. ⁊ ideo neceſſe ē nobis vt a deo ↄdirigamur ⁊ ꝓtegamur qui oīa nouit ⁊ oīa pōt. Et ꝓp̄ hoc ēt renati in filios dei ꝑ gratiā ↄuenit dicere: ⁊ ne nos inducas in tētationē ⁊ fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra ⁊c. que in oratiōe dn̄ica ↄtinent̄ ad hoc ꝑtinētia. Ad decimū. ſ. vtrū hō in gratia ↄſtitutus indigeat auxilio gratie ad ꝑſeuerādū. Dicēdū q̄ ꝑſeuerantia triplex dicitur. Qñqȝ. n. ſignificat habitū mentis ꝑ quē firmiter ſtat ne remoueat̄ ab eo q̄ ē ſm̄ virtutē ꝑ triſticias irruentes. vt ſic ſe habeat ꝑſeuerantia ad triſticias ſicut ↄtinentia ad ↄcupiſcētias ⁊ delectatiōes vt phs dicit in. vij. ethi. Alio mō pōt dici ꝑſeuerātia habitus q̄dā ſm̄ quē hꝫ hō ꝓpoſitū ꝑſeuerādi ī bono vſqȝ in finē ⁊ vtroqȝ iſto rū modorū ꝑſeuerātia ſimul cū gratia īfundit̄. ſicut ⁊ ↄtinētia ⁊ cetere virtutes. Alio mō dicit̄ ꝑſeuerātia cōtinuatio q̄dā boni vſqȝ ad finē vite. ⁊ ad talē ꝑſeuerātiā habēdā hō in gr̄a cōſtitutꝰ nō q̄dē indiget aliq̄ habituali gratia alia. ſed diuino auxilio ipſū dirigēte ⁊ ꝓtegēte ↄtra tētationū ipulſus. ſicut ex p̄cedētibꝰ apparet. Et ideo poſtq̄ aliq̄s ē iuſtificatꝰ ꝑ gratiā neceſſe hꝫ a deo petere p̄dictū ꝑſeuerātie donū. vt. ſ. cuſtodiat̄ a malo vſqȝ ad finē vite. multis enī dat̄ gratia quibꝰ nō dat̄ ꝑſeuerare in gratia.

¶ De gratia. DIS. XI

Circa ſcđm ꝑncipale. ſ. de gratia quātū ad eius eſſentiā q̄runt̄ quatuor. Primo vtrū gr̄a ponat aliq̄d in aīa. Scđo vtrū gr̄a ſit qualitas. Tertio vtrū differat a virtute infuſa. Quarto de ſubiecto gratie. Ad p̄mū. ſ. vtrū gr̄a ponat aliq̄d ī aīa. dicēdū q̄ ſm̄ cōeȝ modū loquēdi gratia tripliciter accipi cōſueuit. Uno mō ꝓ dilectiōe alicuiꝰ. ſicut ↄſueuimꝰ dicere q̄ iſte miles hꝫ gratiā regis. i. rex hꝫ eū gratū. Scđo ſumit̄ ꝓ aliquo dono gratis dato. ſicut ↄſueuimꝰ dicere hāc gr̄aȝ facimꝰ tibi. Tertio mō ſumit̄ ꝓ recōpēſatiōe bñficij gratis dati. ſicut cū dicimur agere gr̄as bñficioꝝ. Quoꝝ triū ſecūdū depēdet ex p̄mo. Ex amore enī quo aliq̄s aliū gratū hꝫ ꝓcedit q̄ aliquid ei gratis impēdat. Ex ſecūdo autē ꝓcedit tertium. q̄ de beneficijs gratis exhibitis gratiaꝝ actio cōſurgit. Quātū ergo ad duo vltima manifeſtū ē q̄ gratia aliquid ponat in eo q̄ gratiā accipit. Primo quidē ipm̄ donū gratis datū. Scđo huiuſmodi doni recognitionē. Sed quātū ad primū eſt differentia attēdēda circa gratiā dei ⁊ gratiā hoīs. q̄ enim bonū creature ꝓuenit ex volūtate diuina. Ideo dilectio dei q̄ vult creature bonū ꝓfluit aliqđ bonū ī creatura. volūtas aūt hoīs mouet̄ ex bono p̄exiſtēte ī rebus. ⁊ īde ē q̄ dilectio hoīs nō cauſat totalit̄ rei bonitatē. ſꝫ p̄ſuponit ipſam: vel in toto. vel ī p̄te. Pꝫ igit̄ q̄ q̄libet dei dilectionem ſequit̄ aliqđ bonū ī creatura cauſatū q̄nqȝ. nō tñ dilectōi eterne coeternū. ⁊ ſcđm huiuſmodi boni differētiā differēs cōſiderat̄ dilectio dei ad creaturā. Una q̄dē cōis ſm̄ quā diligit oīa q̄ ſūt. vt dr̄ ſap. xi. ſm̄ quā eē nāle rebꝰ creatī largit̄. Alia ē dilectio ſpecial ſm̄ quā trahit creaturā rōnalē ſ̄ ↄditionē nāe ad ꝑticipationē diuini boī. ⁊ ſm̄ hāc dilectionē dr̄ aliquē diligere ſimplr̄. q̄ ſm̄ hāc dilectionē vult deꝰ ſimplr̄ creature bonū eternū qđ ē ipſe. Sic igit̄ ꝑ h̄ qđ dr̄. hō gratiā dei hr̄e. ſignificat̄ q̄dā ſupnāle ī hoīe a deo ꝓueniēs. Qñqȝ tñ gratia dei dr̄ ipſa eterna dei dilectio. ſcđꝫ q̄ dr̄ etiā gr̄a p̄deſtinatōis inquātū deꝰ gratuito ⁊ nō ex meritis aliquos p̄deſtinauit ſiue elegit. Dicit̄ enī ad heb. j. p̄deſtinauit nos in adoptionē filioꝝ ī laudē glorie ⁊ gratie ſue. Ad ſcđm. ſ. vtrū gr̄a ſit q̄litas. dicēdū q̄ gr̄a ī eo q̄ dicit̄ gratiā dei hr̄e ſignificat̄ eſſe q̄dā effectꝰ dei gratuite volūtatis. Dictū ē aūt ſupra q̄ duplr̄ ex gratuita dei voluntate hō adiuuat̄. Uno mō inquātū aīa hoīs mouet̄ a deo ad aliq̄d cognoſcēdū vel volēdū vel agēdū. ⁊ hoc mō ipſe gratuitꝰ effectꝰ in hoīe nō ē qualitas. ſed motꝰ. quidam anime: actus enī mouentis in moto eſt motus. vt dicitur in tertio phiſicorum. Alio modo adiuuat̄ hō ex gratuita dei volūtate ſcđm q̄ aliqđ habituale donū a deo aīe infundit̄. Et hoc īdeo q̄ nō eſt ↄueniēs q̄ deus minus ꝓuideat his quos diligit ad ſupnaturale bonū h̄ndū q̄ creaturis q̄s diligit ad bonū nāle habendū. Creaturis aūt nālibꝰ ſic ꝓuidet: vt non ſolū moueat eas ad actꝰ nāles: ſed etiā largit̄ eis formas ⁊ v̄tutes quaſdā que ſūt principia actuū. vt ſcđm ſeipſas inclinent̄ ad hmōi motꝰ. ⁊ ſic motꝰ quibꝰ a deo mouent̄ ſiūt creaturis cōnaturales ⁊ faciles. ſcđm illud. Sap. viij. q̄ diſponit oīa ſuauit̄. multo igit̄ magis illꝰ quos mouet ad ſequendū bonū ſupnaturale eternū: īfundit aliq̄s formas ſeu q̄litates ſupnāles ſm̄ q̄s ſuauit̄ ⁊ ꝓmpte ab ipſo moueant̄ ad bonū eternū ↄſequēdū. ⁊ ſic donuȝ gratie qualitas quedā ē. Ad tertiū. ſ. vtrū gratia differat a virtute infuſa: dicēdū q̄ quidā poſuerūt idē eſſe grāȝ ⁊ virtutē ſꝫ eſſentiā. ſed differre ſolū ſm̄ rōnē. vt gr̄a dicat̄ ſm̄ q̄ facit hoīeȝ deo gratū. vel ſcđm q̄ grat̄ dat̄. Uirtꝰ aūt ſcđm q̄ ꝑficit ad bene operandū ⁊ hoc videt̄ ſenſiſſe magiſter ī ſcđo ſniāꝝ: ſꝫ ſi q̄s recte ↄſideret rōnē v̄tutis: hoc ſtare nō pōt q̄ vt phs dicit ī. vij. phiſi. Uirtꝰ eſt diſpoſitio ꝑfecti. dico aūt ꝑfectū qđ ē diſpoſitū ſm̄ nām. Ex quo patet q̄ virtꝰ cuiuſcūqȝ rei dr̄ ī ordie ad aliquā nām p̄exiſtētē. q̄ſi. ſ. vnūquodqȝ ſic ē diſpoſitū ſcđm q̄ ↄuenit ſue nature. Manifeſtū eſt autē q̄ virtutes acquiſite per actus humanos de quibus dictū eſt. ſunt diſpoſitiones quibus homo conuenienter diſponitur in ordine ad naturā qua homo eſt. Uirtutes autē infuſe diſponunt hominē altiori modo ⁊ ad altiorē finē. Unde etiā oportet q̄ etiaȝ in ordine ad aliquā altiorē naturā. hoc autē eſt in ordine ad naturam diuinā participatā. ſcđm q̄ dicitur. ij pe. j. maxima ⁊ precioſa nobis ꝓmiſſa donauit. vt per hoc efficiamini diuine conſortes nature. ⁊ ſcđm acceptionem huiuſmodi nature dicunt̄ regenerari in filios dei. Sicut igitur lumen naturale rationis eſt aliquid preter virtutes acquiſitas: que dicuntur in ordine ad ipſum finem vel lumen naturale. ita etiā ipſuȝ lumen gratie quod eſt participatio diuine nature: eſt aliquid preter virtutes infuſas. que a lumine illo deriuantur ⁊ ad illud lumen ordinatur. vnde ⁊ apoſtolus dicit ad ephe. v. Eratis aliquando tenebre. nunc autē lux in domino vt filij lucis ambulate. Sicut enim virtutes acquiſite ꝑficiunt hominem ad ambulandū congruenter lumini naturali rationis. ita virtutes infuſe perficiunt hominē ad ambulandum congruenter lumini gratie. Ad quartum ſcilicet de ſubiecto gratie. dicendum q̄ iſta queſtio ex precedēti depēdet. Si enī gratia ſit idem q̄ virtus necesse eſt q̄ ſit in potētia anime ſicut in ſubiecto. Nā potentia anime eſt propriū ſubiectū virtutis. vt ſupra dictum eſt. Si autem gratia differat a virtute: non poteſt dici: q̄ potentia anime ſit gratie ſubiectū: quia omnis perfectio potentie anime habet rationem virtutis vt ſupra dictū eſt. Unde relinquitur q̄ gratia ſicut ē prius virtute. ita habeat ſubiectū prius potentiis anime. ita. ſ. q̄ ſit in eſſentia aīe. Sic enī ꝑ potētiā intellectiuā hō ꝑticipat cognitionē diuinā ꝑ v̄tutē fidei ⁊ ſꝫ potētiā volūtatis amorē diuinū ꝑ virtutem charitatis. ita etiaȝ per nām aīe participat̄ ſm̄ quādā ſimilitudinē nām diuinā per quandā regenerationem. ſiue recreationem.

¶ De diuiſione gratie. DIS. XII.

Circa tertium principale. ſ. de diuiſione gratie q̄runt̄ quinqȝ. Primo de diuiſiōe gratie in gratiam gratum facientem. ⁊ gratiam gratis datam. Secundo de diuiſione gratie gratuȝ facientis ꝑ operantem ⁊ coopantē. Tertio de eius diuiſiōe in p̄ueniētē ⁊ ſubſequentem. Quarto de diuiſione gratie gratis date. Quinto de comparatione gratie gratū facientis ⁊ gratis date. Ad primū. ſ. de diuiſione gr̄e in grām gratū facientem ⁊ gratiam gratis datam. dicen-

diū ꝙ sicut dicit aplš Ro. xiij. Que a deo sunt ordīata sunt. In hoc aūt ordo rerū ↄsistit: ꝙ quedā ꝑ alia in deū reducunt. vt Dyonisi us dicit ī lib. cele. hier. Cū igit grā ad hoc ordinet vt hō reducat in deū ordine quodā. hoc igit. v̄. ſ. ꝙdā ꝑ alios in deū reducant. Scḋm hoc igit duplex ē grā. Una ꝙdē ꝑ quā ipse hō deo ↄiūgit q̄ vocat grā gratū faciēs. Alia vo ꝑ quā vnꝰ hō cooperat alteri ad hoc ꝙ ad deū reducat. hmōi aūt donū vocat grā grat̄ data: qz su pra facultatē nāe ⁊ supra meritū ꝑsone hoc ↄcedit. Sꝫ qz nō dat ad hoc vt hō ipse ꝑ eā iustificet: sed potꝰ vt ad iustificationē alterꝰ cooperet. ideo nō vocat gratū faciēs. ⁊ de hac dic aplš. j. ad corin. xij. Unicuiqꝫ dat manifestatio spūs ad vtilitatē alioꝝ. Ad scḋz ſ. de diuisiōe gratie in opantē ⁊ coopantē. dicēdū ꝙ sicut dictū ē grā duplr pōt intelligi. vno mō diuinū auxiliū. quo nos mouet ad bn̄ volēdū ⁊ agendū. Alio mō habituale donū nobis diuinꝰ idi tū. vtroqꝫ aūt mō grā dicta ↄuenienter diuidit ꝑ opantē ⁊ coopantē. Opatio enī alicuiꝰ effectꝰ nō attribuit mobili. sed mouenti. In illo igit effectu in quo mēs nr̄a ē mota ⁊ nō mouēs: solus aūt deꝰ mouēs opatio deo attribuit. ⁊ scḋz hoc dr̄ grā opans. In illo aūt effectu ī quo mēs nr̄a ⁊ mouet ⁊ mouet: opatio nō solū attribuit deo sꝫ etiā aīe. ⁊ scḋm hoc dr̄ grā cooperās. Est aūt in nobis duplex actꝰ. Primꝰ ꝙdē interior volūtatis. ⁊ ꝙtū ad istū actū volūtas se hꝫ vt mota. deꝰ aūt vt mouēs. ⁊ ꝑsertim cū volūtas icipit bonū velle q̄ priꝰ malū volebat. ⁊ iō scḋm ꝙ deꝰ mouet hūanā mētē ad huc actū dicit grā operās. Aliꝰ aūt actꝰ ē exterior. q̄ cū a volūtate īperet vt supra habitū ē. ↄsequēs ē ꝙ ad huc actū opatio attribuat volūtati. ⁊ qz etiā ad hōc actū deꝰ nos adiuuat ⁊ interiꝰ ↄfirmādo volūtatē vt ad actū ꝑueniat. ⁊ exteriꝰ facultatē operādi ꝑbēdo. respectu hꝰ actꝰ dicit grā cooperās vn̄ Aug. dicit ī li. de gra. ⁊ libero arbi. vt aūt velimꝰ opat. Cū aūt volumꝰ vt ꝑficiamꝰ nobis coopat. Sic igit si grā accipiat ꝑ ḡtuita dei motiōe q̄ mouet nos ad bonū meritoriū. ↄuenienter diuidit grā ꝑ operātē ⁊ cooperātē. Si vō accipiat grā ꝑ habituali dono. sic etiā duplex ē gratie effectꝰ sicut ⁊ cuiuslibet alteriꝰ forme. Quoꝝ pmꝰ ē eē. secūdus ē opatio. sicut calor opatio ē facere calidū ⁊ exterior calefactio si igit habitualis grā inquātū aīaz sanat: vl iustificat: siue gratā deo fac dr̄ grā operās. inqūtū vō ē pncipiū opis meritorij. qḋ etiā ex libero arbitrio ꝓcedit dr̄ coopans. Ad tertiū. ſ. de diuisiōe gratie in ꝑuenientē ⁊ subsequētē. dicēdū ꝙ sicut grā diuidit in opantē fm̄ diuersos effectꝰ. ita etiā in ꝑuenientē ⁊ subsequētē qlitercūqꝫ grā accipiat. Sūt aūt qnqꝫ effectꝰ gratie in nobis. Quoꝝ pmꝰ ē vt aīa sanet. Scḋs ē vt bonū velit. Tertiꝰ ē vt bonū qḋ vult efficaciter operet. Quartꝰ est vt ī bono ꝑseueret. Quintꝰ est vt ad glīaz ꝑueniat. ⁊ iō gratia fm̄ ꝙ causat ī nobis pmū effectū vocat ꝑueniēs respectu secūdi effectꝰ. ⁊ ꝓut causat ī nobis scḋm: vocat subsequēs respectu pmi effectꝰ. Et sic vnꝰ ē posterior vno effectu. ⁊ prior alio. ita grā pōt dici ⁊ ꝑueniēs ⁊ subsequēs fm̄ eūdē effectum respectu diuersoꝝ. ⁊ h̄ ē qḋ Aug. dicit ī lib. de nā ⁊ grā. ꝑuenit vt sanemur subsequitur vt sanati vegetemur. ꝑuenit vt vocemur. subsequit vt glīficemur. Ad q̄rtū. ſ. de diuisiōe grē grat̄ date. dicēdū ꝙ sic dictū ē grā grat̄ data ordinat ad h̄ ꝙ hō alteri cooperet vt reducat ad deum. hō aūt opari ad h̄ nō pōt interiꝰ mouēdo: h̄. n. soliꝰ dei ē: sꝫ solū exteriꝰ docēdo. vl ꝑsuadēdo. Et iō grā ḡtis data illa sub se ↄtinet qbꝰ hō idiget ad h̄ ꝙ alterū īstruat in rebꝰ diuinis q̄ sunt supra rōnē. Ad h̄ aūt tria reqrunt. Primo ꝙdē ꝙ hō sit sortitꝰ plenitudinē cognitiōis diuinoꝝ. vt ex hoc possit alios instruere. Scḋo vt possit cōfirmare vel ꝓbare ea que dicit. alr̄ non esset efficax eius doctrina. Tertio vt ea q̄ cōcipit possit cōuenienter auditoribus ꝓferre. Quātū igit ad primū. tria sunt necessaria. sicut ⁊ apparet in magisterio humano. Oportet. n. ꝙ ille qui debet aliū instruere in aliqua sciā. primo quidē vt ꝑncipia illius sciē sint ei certissima. ⁊ ꝙtum ad hoc ponit fides que ē certitudo de rebꝰ inuisibilibꝰ q̄ supponuntur vt principia in catholica doctrina. Secundo: oportet ꝙ doctor recte se habeat circa principales ↄclusiones sciētie. ⁊ sic ponitur sermo sapiē que ē cognitio diuinoꝝ. Tertio etiā oꝫ vt abundet exēplis in cognitione effectuū. ꝑ quos interdū oꝫ manifestare causas. Et ꝙtum ad hoc ponitur sermo sciē que ē cognitio rerum humanarū: qz inuisibilia dei ꝑ ea que fcā sunt intellecta conspiciūtur. Cōfirmatio aūt in his que subdūtur rationi ē per argumenta. In his autē que sunt supra rationē diuinitꝰ reuelata cōfirmatio ē ꝑ ea que sunt virtuti diuine ꝓpria. ⁊ hoc dupliciter. Uno quidem mō vt doctor sacre doctrine faciat que solet deus facere in opibꝰ miraculosis. siue sint ad salutē corpoꝝ. ⁊ ꝙtum ad hoc ponitur gratia sanitatū. siue ordinātur ad solā diuine potestatis manifestationem. sicut ꝙ sol stet aut tenebrescat. ꝙ mare diuidatur. ⁊ ꝙtuz ad hoc ponit opatio virtutū. Scḋo vt possit manifestare ea q̄ solius dei sunt scire: ⁊ hec sunt ↄtingentia futura: ⁊ ꝙtū ad hoc ponit ꝓphetia: ⁊ ēt occulta cordiū. ⁊ ꝙtū ad hoc ponit discretio spirituū. Facultas āt ꝓnunciādi pōt attēdi vel quātū ad ideoma ī quo aliquis intelligi possit: ⁊ scḋm hoc ponunt genera linguaꝝ: vel quātū ad sensū eoꝝ q̄ sunt ꝓferēda: ⁊ quātū ad hoc ponit interpretatio sermonū. Sciēdū āt ꝙ fides nō numerat hic inter gratias gratis datas fm̄ ꝙ ē ꝙdā virtus iustificās hominē in ipso. fm̄ ꝙ importat quādā supeminētiā certitudinis fidei. ex qua hō fit idoneꝰ ad instruēdū alios de his q̄ ad fidē ꝑtinet. spes aūt ⁊ charitas ptinent ad vim appetitiuā fm̄ ꝙ ꝑ eā hō in deū ordinat. Itēz gratia sanitatū distinguit a generali opatiōe virtutū. qz habet specialem rationē inducendi ad fidē. ad quā aliqs magis ꝓmptus reddit ꝑ bñficiū corporalis sanitatis quām ꝑ fidei virtutē assequit. Silr ēt loqui varijs linguis: ⁊ īterpretari sermones habēt speciales qsdā rationes mouēdi ad fidē. ⁊ iō ponūt speciales gratie gratis date. Itē sapientia ⁊ scientia nō cōputant inter gratias gratis datas. sꝫ ꝙ enumerant inter dona spiritussancti ꝓut. ſ. mēs hoīs ē hn̄ mobilis ꝑ spiritūsanctū ad ea q̄ sunt sapiētie ⁊ sciētie. Sic. n. sūt dona spiritussancti vt dictū est: sed cōputant inter gratias gratis datas fm̄ ꝙ importāt abūdantiā quādā sapie ⁊ scie. vt hō possit non solū in seipso recte sape de diuinis. sed ēt alios instruere ⁊ ↄtradicētes reuincere. Et ideo inter gratias gratis datas signāter ponit sermo sapie ⁊ sermo scie. vn̄ Aug. dicit. xiiij. de trini. Aliud est scire tm̄modo quid hō credere debeat ad adipiscēdā vitā beatā. aliud ē scire quātū hoc ipsū vt pijs opituleт. ⁊ ↄtra impios defendat.

Ad quintū. ſ. de cōpatiōe gratie gratum faciētis ⁊ gratis date. dicēdū ꝙ vnaq̄qꝫ virtus tanto excellentior est. quāto ad altius bonū ordinat. semꝑ āt finis potior ē his q̄ sunt ad finē. gratia autē gratū faciēs ordinat hominē īmediate ad ↄiunctionē vltimi finis gratie āt gratis date ordinant hoīez ad quedā preparatoria finis vltimi. sicut ꝑ ꝓphetiam ⁊ miracula ⁊ huiusmodi. alr̄ hoīes inducunt ad hoc ꝙ vltimo fini ↄiungant: ⁊ ideo gratia gratū faciēs ē multo excellētior q̄ꝫ gratia gratis data.

De causa gratie. DIS. XIII.

Circa q̄rtū principale. ſ. de cā gratie q̄runt quinqꝫ. Primo: vtꝝ solus deus sit cā efficiens gratie. Scḋo: vtꝝ requirat aliqua dispositio ad gratiā ex pte recipiētis eā ꝑ actū liberi arbitrij. Tertio: vtꝝ talis dispositio possit esse necessitas ad gratiā. Quarto: vtꝝ gratia sit equalis in oībus. Quinto: vtꝝ aliquis possit scire se habere gratiā. Ad primū. ſ. vtꝝ solus deus sit cā efficiēs gratie. dicendū ꝙ nulla res agere pōt vltra speciē suā: qz semꝑ oportet ꝙ cā potior sit effectu. donū autē gratie excedit oēm facultatē nature create: cū nihil aliud sit q̄ꝫ quedā participatio diuine nature que excedit omnē aliā naturā. ⁊ ideo impossibile ē ꝙ aliq̄ creatura gratiā causet. Sic ēt necesse ē vt solus deus deificet cōmunicādo ↄsortium diuine nature ꝑ quandā similitudinis participationē. sicut īpossibile est ꝙ aliquid igneat nisi solus ignis. Ad scḋm. ſ. vtꝝ reqrat aliqua preparatio ⁊c. dicendū ꝙ sicut supra dictum est gratia dicitur dupliciter. Quandoqꝫ quidē ipsum habituale dei donū q̄nqꝫ autem ipsum auxilium dei mouentis animam ad bonum. Primo igitur modo accipiendo gratiam preexigitur ad gratiā aliqua gratie preparatio: qz nulla forma potest esse nisi ī materia disposita: sed si loquamur de gratia scḋm ꝙ significat auxilium dei mouentis ad bonū. sic nulla pparatio requiritur ex pte hominis quasi preueniēs diuinum auxilium. sed potius quecunqꝫ preparatio in homine esse potest. ē ex auxilio dei mouentis animaz ad bonum: ⁊ scḋm hoc ipse bonus motus liberi arbitrij quo quis preparatur ad bonum gratie suscipiendū est actus liberi arbitrij moti a deo: ⁊ quantum ad hoc dicit homo se preparare. sꝫ illud Prouer. xvj. Hominis ē preparare animū: ⁊ est principaliter a deo mouente liberum arbitrium. ⁊ secundum hoc dicitur a deo voluntas hominis preparari. ⁊ a deo gressus hoīs dirigi. Ad tertium scilicet vtꝝ ex necessitate detur gratia preparanti se ad gratiam: dicēdum sicut dictū est. preparatio hominis ad gratiam est a deo sicut a mouente. a libero autem arbitrio sicut a moto. Potest igitur preparatio ↄsiderari dupliciter. Uno quidem modo fm̄ ꝙ est a libero arbitrio. ⁊ fm̄ hoc nullam necessitatem habet ad gratie ↄsecutionem: quia donum gratie excedit omnē preparationem virtutis humane. Alio modo potest ↄsiderari secundū ꝙ ē a deo mouente. ⁊ tunc habet necessitatem ad id ad qḋ ordinat a deo: non quidem coactionis sed infallibilitatis. qz intentio dei deficere non potest fm̄ ꝙ Augustinus dicit in libro de predestinatione sanctorum.

ꝙ p bñficia dei certissime liberant̃ quicũq; liberant̃. vñ si ex intẽtione dei mouẽtis ẽ ꝙ hõ cui⁹ cor mouet grãm cõsequat̃ inefabiliter ꝫ ĩfallibiliter ipsaꝫ ↄsequit̃ ſꝫ illud Joh. vi. Oĩs q̃ audit a patre ꝛ didicit venit ad me. Ad q̃rtũ. s. vtꝝ grã sit eq̃lis in oĩb⁹. dicẽdũ ꝙ habit⁹ duplicẽ magnitudinẽ hñre põt. Unã ex pte finis vel obiecti: ſm ꝙ dicit̃ vna virt⁹ alia nobilior inq̃ñtũ ad maius bonũ ordinat̃. Aliã vero ex pte subiecti qð magis vel min⁹ pticipat habitũ inherentẽ. Secũdũ igit̃ primã magnitudinẽ grã gratũ faciẽs nõ põt eẽ maior ꝛ minor: qꝛ grã ſm sui rationẽ ↄiungit hoĩeꝫ sũmo bono. qð ẽ deus. sed ex pte subiecti grã põt suscipe magis ꝛ min⁹. put. s. vn⁹ pfectius illustrat̃ a lumine gratie q̃ꝫ ali⁹. Cui⁹ diuersitatis ratio quidẽ ẽ aliq̃ ex pte pparãtis se ad gratiã. q̃. n. se ad grãm magis pparat. pleniorẽ gratiã accipit: sed ex hac pte nõ põt accipi prima ratio huius diuersitatis: qꝛ pparatio ad gratiã nõ ẽ hoĩs nisi in q̃ñtũ liberũ arbitriũ ei⁹ pparat̃ a deo. vñ prima cã hui⁹ diuersitatis accipiẽda ẽ ex pte ipsi⁹ dei q̃ diuersimode sue gratie dona dispensat ad hoc ꝙ ex diuersis gradibus pulchritudo ꝛ pfectio eccłie ↄsurgat. Sicut ẽt diuersos gradus rex instituit vt esset vniuersiꝫ pfectũ. vñ apostolus dicit eph. iiij. Postq̃ꝫ dixit vnicuiq; data ẽ grã ſm mẽsurã donatiõis xp̃i. enumeratis diuersis gratiis subiũxit ad ↄsũmationẽ sctõꝝ ĩ edificatiõeꝫ corporis xp̃i. Ad q̃ntũ. s. vtꝝ hõ possit scire se habere gratiã. dicẽdũ ꝙ tripliciter põt hõ aliquid cognoscere. Uno mõ p reuelationẽ. ꝛ hoc mõ põt aliq̃s scire se habere gratiã. Reuelat. n. hoc deus aliq̃ñ aliq̄b⁹ ex speciali priuilegio. vt securitatis gaudiũ: ꝛ in hac vita in eis incipiat: ꝛ ↄfidentius ꝛ fortius magnifica opera ↄsequant̃: ꝛ mala presentis vite sustineãt sicut paulo dictũ ẽ. ij. ad corin. xij. Sufficit tibi gratia mea. Alio mõ hõ cognoscit aliq̃d p se ipsuꝫ: ꝛ hoc certitudinaliter. ꝛ sic nullus põt scire se habere gratiã. Certitudo. n. nõ põt haberi de aliquo nisi possit iudicari p ppriũ principiũ. Sic. n. certitudo habet̃ de ↄclusionibus demonstratiuis demõstrabilia vniuersalia principia. Nullus aũt põt scire se habere scientiã alicuius ↄclusiõis si principiũ ignoret. principiũ ãt gratie ꝛ obiectũ eius ẽ ipse deus: q̃ pp sui excellentiã est nobis ignotus ſm illud Job. xxxvj. Ecce deus magnus vincẽs scientiã nostrã. ꝛ ideo eius psentia in nobis vel absentia p certitudinẽ cognosci nõ põt. ſm illud Job. ix. Si venerit ad me nõ videbo eũ: si aũt abierit nõ intelligã. Et ideo hõ nõ põt p certitudinẽ diiudicare vtꝝ ipse habeat gratiã. ſm illud. j. ad corin. iiij. Sed neq; meipsuꝫ iudico. q̃ ãt iudicat me dominus ẽ. Tertio mõ cognoscit̃ aliquid ↄiectualiter p aliq̃ signa: ꝛ hoc mõ aliquis põt cognoscere se habere gratiã. inquantũ. s. pcipit se delectari in deo: ꝛ ↄtẽnere res mũdanas: ꝛ inq̃ñtũ hõ nõ est ↄsci⁹ sibi alicui⁹ peccati mortalis. Scd̃m quẽ modũ põt intelligi qð habet̃ apoc. ij. Uincenti dabo mãna abscõditũ. qð nemo nouit nisi q̃ accipit quia scilicet ille qui accipit per quandam experientiam dulcedinis nouit: quã non experitur ille qui non accipit. Ista tamen cognitio imperfecta est. Unde apostolus dicit. j. ad corin. iiij. Nihil mihi conscius sum. sed nõ in hoc iustificatus suꝫ: qꝛ vt dicit̃ in ps. delicta quis intelligit ab occultis meis munda me domine.

De effectu gratie. DIS. XIIII.

Circa q̃ntũ principale. s. de effectu gratie q̃runt̃ duo. Primo de iustificatiõe impij q̃ est effectus grẽ opãtis. Scd̃o: de merito qð ẽ effect⁹ grẽ coopãtis. Circa primũ q̃runt̃ quinq;. Primo quid sit iustificatio. Scd̃o: vtꝝ ad eã requirat̃ infusio gratie. Tertio: vtrum reqrat̃ motus liberi arbitrij. Quarto: vtꝝ iustificatio impij sit maximũ opus dei. Quinto. vtrũ sit opus miraculosũ. Ad primũ. s. quid sit iustificatio impij. dicẽdũ ꝙ iustificatio passiue accepta importat motũ ad iusticiã: sicut ꝛ calefactio motũ ad calorẽ. Cũ aũt iusticia de sui ratiõe importat rectitudinẽ quãdã ordinis: dupliciter accipi põt. Uno mõ ſm ꝙ importat rectũ ordinẽ in ipso actu hoĩs ꝛ ſm hoc iusticia ponit̃ virtus q̃dã. Siue sit pticularis iusticia q̃ ordinat actũ hoĩs ſm rectitudinẽ in cõpatiõe ad aliũ singularem hominẽ. Siue sit iusticia legalis q̃ ordinat ſꝫ rectitudinẽ actũ hoĩs in compatiõe ad bonũ cõe multitudinis. vt pꝫ in. v. ethi. Alio mõ dicit̃ iusticia put importat rectitudinẽ quandã ordinis in ipsa interiori dispositiõe hoĩs. put. s. supremuꝫ hoĩs subdit̃ deo. ꝛ inferioris aĩe vires subdunt̃ supremo. s. rationi. ꝛ hãc etiã dispositionẽ vocat phs. v. ethi. iusticiã metaphorice dictã. Hec igit̃ iusticia in hoĩe põt fieri dupliciter. Uno quidẽ mõ p modũ simplicis generationis que est ex priuatione ad formam: ꝛ hoc modo iustificatio posset competere etiaꝫ ei qui nõ esset in peccato dum huiusmodi iusticiã a deo accipet. sicut adam dicit̃ accepisse originalẽ iusticiã. Alio mõ põt fieri huiusmodi iusticia in hoĩe. ſꝫ rõem mot⁹ q̃ est de cõtrario in cõtrariũ. ꝛ scd̃m hoc iustificatio importat transmutationẽ quandã de statu iniusticie ad statũ iusticie predicte. Et hoc mõ loq̃mur hic de iustificatione impij scd̃m illud apostoli ad Ro. iiij. ei qui nõ opatur. credenti aũt in eũ qui iustificat impiũ ꝛc. Et mot⁹ magis denominat̃ a termino ad quẽ q̃ꝫ a termĩo a quo. Jõ huiusmõi trãsmutatio qua aliq̃s trãsmutat̃ a statu iniusticie. p remissionẽ peccati sortit̃ nomẽ a termĩo ad quẽ. ꝛ vocat̃ iustificatio impij. Ad scd̃m. s. vtꝝ reqrat̃ infusio gratie. dicẽdũ ꝙ hõ peccãdo deũ offẽdit. offensa aũt nõ remittit̃ alicui nisi p hoc ꝙ aĩus offensi pacat̃ ostendẽti. ꝛ iõ scd̃m h̾ peccatũ dicit̃ nobis remitti qð deus nobis pacat̃. q̃ quidẽ pax nõ cõsistit in dilectiõe q̃ de⁹ nos diligit. Dilectio aũt dei quãtũ est ex pte act⁹ diuini ẽ eterna ꝛ ĩmutabilis: sed q̃ñtũ ad effectũ quẽ nobis ĩprimit q̃ñq; interrũpit̃. put. s. ab ipso q̃ñq; deficim⁹ ꝛ q̃ñq; iterũ recupamus. Effect⁹ aũt diuine dilectionis in nobis q̃ p peccatũ tollit̃: ẽ gratia q̃ hõ fit dign⁹ vita eterna. a qua peccatũ mortale excludit. ꝛ iõ nõ posset ĩtelligere remissio culpe nisi adesset ĩfusio gratie. Ad tertiũ. s. vtrũ requirat̃ motus liberi arbitrij. dicendũ ꝙ iustificatio impij fit a deo mouẽte hoĩeꝫ ad iusticiã. Ipse enĩ est q̃ iustificat impiũ. vt dicit̃ Ro. iiij. De⁹ aũt mouet oĩa ſm motũ vniuscuiusq;. sicut in nãlib⁹ videm⁹. ꝙ aliter mouent̃ ab ipso grauia. ꝛ alit̃ leuia. pp̃ter diuersaꝫ nãm vtriusq;. Unñ ꝛ hoĩem ad iusticiã mouet ſm ↄditionẽ nature hũane. hõ aũt ſm ppriã nãm hꝫ ꝙ sit liberi arbitrij. ꝛ iõ in eo qui hꝫ vsum liberi arbitrij nõ fit motio a deo ad iusticiã absq; motu liberi arbitrij: ſꝫ ita infundit donũ gratie iustificãtis. ꝙ etiã simul cũ hoc mouet liberũ arbitriũ ad donũ gratie acceptãdũ. in his qui sũt hui⁹ motionis capaces. Pueri autem nõ sunt capaces motus liberi arbitrij. ꝛ ideo mouent̃ a deo ad iusticiã p solã informationẽ aĩe ipsoꝝ. non aũt hoc fit sine sacramẽto. qꝛ sicut peccatũ originale a quo iustificantur nõ ppria volũtate ad eos puenit: sed p carnis originẽ. ita etiã p spũalẽ regenerationẽ a christo in eos grã deriuat̃. ꝛ eadeꝫ rõ ẽ de furiosis ꝛ amẽtib⁹ qui nunq̃ꝫ vsuꝫ liberi arbitrij habuerũt. Sed si quis aliq̃ñ habuerit vsuꝫ liberi arbitrij. ꝛ postmodũ eo careat. vel p ĩfirmitatẽ vel p somnũ nõ ↄsequit̃ graꝫ iustificãtẽ p baptismuꝫ exteri⁹ adhibitũ. aut p aliqð aliud sacramẽtũ. nisi pri⁹ habuerit sacramẽtũ in pposito. qð sine vsu liberi arbitrij nõ ↄtingit. Et h̾ mõ ille de quo loquit̃ Aug. in. iiij. ↄfessio. recreat⁹ fuit. ꝛ qꝛ pri⁹ ꝛ postea baptismũ acceptauit. sicut aũt in motu locali corp⁹ mobile respectũ hꝫ ad duos termĩos. s. ad terminũ a quo recedit. ꝛ ad terminũ ad quẽ accedit. sic oportet ꝙ mẽs hoĩs dũ iustificat̃ p modũ liberi arbitrij recedat a pctõ. ꝛ accedat ad iusticiã. Recessus aũt ꝛ accessus ĩ motu liberi arbitrij. accipit̃ ſꝫ detestationẽ ꝛ desideriũ. dicit eñ Aug. sup Job. expones illð. Mercẽnari⁹ aũt fugit. Affectiões nře mot⁹ aiaꝝ sunt leticia aĩ pgressio. tristicia aũt aĩ fuga ẽ. pgrediens aĩo cũ appetis. fugis aĩo cũ metuis. oꝫ igit̃ ꝙ in iustificatiõe impij sit mot⁹ liberi arbitrij duplex. vn⁹ quo p desideriũ tẽdat in dei iusticiã. ꝛ ali⁹ quo detestet̃ pctm̃. Reqrit̃ aũt mot⁹ fidei: qꝛ mot⁹ liberi arbitrij reqrit̃ ad iustificationẽ ipij. scd̃ꝫ ꝙ mẽs hoĩs mouet̃ a deo. de⁹ aũt mouet aiaꝫ hoĩs ↄuertẽdo eã ad seipsuꝫ. vt dicit̃ in ps. ſm aliã lr̃aꝫ. de⁹ tu cõuertens viuificabis nos. ꝛ ideo ad iustificationẽ ipij reqrit̃ mot⁹ mẽtis quo cõuertit̃ in deũ. Prima aũt cõuersio in deũ fit p fidẽ. scd̃ꝫ illð ad heb. xj. Accedẽtẽ ad deũ oꝫ credere qꝛ ẽ. ꝛ iõ mot⁹ fidei reqrit̃ ad iustificationẽ ipij. Jõ dicit̃ apls Ro. v. Justificati igit̃ ex fide pacẽ habeam⁹ ad deũ. Sñ aũt concurrũt alia. s. charitas. scd̃m illð Luce. vij. Remittunt̃ ei pcta multa qꝛ dilexit multũ. Jtẽ Ecc. j. Timor dñi expellit pctm̃. nã q̃ sine timore ẽ nõ poterit iustificari. ꝛ iteꝝ humilitas Jac. iiij. De⁹ supbis resistit. humilib⁹ ãt dat graꝫ. ꝛ iteꝝ miaꝫ. Prouer. xv. p miaꝫ ꝛ fidẽ purgant̃ pctã. qꝛ tñ pma ↄuersio hoĩs ad deũ fit p motũ fidei. vt dictũ ẽ. iõ magis attribuit̃ fidei. Mot⁹ tñ fidei nõ ẽ pfect⁹ nisi sit charitate informat⁹. vñ simul ĩ iustificatiõe ipij cũ motu fidei ẽ etiã mot⁹ charitatis. Mouet̃ aũt liberꝫ arbitriũ in deũ ad hoc ꝙ ei se subiiciat. vñ etiã cõcurrit act⁹ timoris filialis ꝛ act⁹ humilitatis. Cõtingit enĩ vnũ ꝛ eũdẽ actũ liberi arbitrij diuersaꝝ vtutũ esse scd̃m ꝙ vna imperat. ꝛ alia impat̃. put. s. act⁹ est ordinabil̃ ad diuersos fines. Act⁹ aũt mĩe opatur ↄtra peccatũ p modũ satisfactiõis. ꝛ sic sequitur iustificationẽ. Uel p modũ pparatiõis. inquantuꝫ misericordes miam ↄsequũtur. ꝛ sic etiã põt pcedere iustificationẽ. vel etiã ad iustificationẽ ↄcurrere simul cũ pdictis vtutib⁹. scd̃m ꝙ misericordia includitur in dilectiõe pximi. Patet igitur ex pdictis ꝙ ad iustificationẽ impij quattuor requirunt̃. s. gratie infusio. mot⁹ liberi arbitrij in deũ p fidẽ. ꝛ mot⁹ liberi arbitrij in peccatũ ꝛ remissio culpe. Cui⁹ rõ ẽ. qꝛ sicut dictũ ẽ iustificatio ẽ q̃dã mot⁹ quo aĩa mouet̃ a deo a statu culpe in statu iusticie. Jn quolibet autem motu quo

aliquid ab aliquo mouet' tria reqrunt'. Primo quidē motio ipsi⁹ mouētis. secūdo mot⁹ mobil'. ꝛ tertio cōsumatio mot⁹ siue ꝑuētio ad finē. Ex parte igit' motionis diuine accipit' grē infusio. ex parte vō liberi arbitrij moti: accipiunt' duo mot⁹ ipsi⁹ fm recessum a termino a quo: ꝛ accessum ad terminū ad quē. ɔsumatio vō siue ꝑuētio ad terminū hui⁹ mot⁹: importat' p remissionē culpe. in h eni iustificatio ɔsumat'. Ad qrtū.s. vtrū iustificatio impij sit maximū opus dei: dicēdū ꝙ opus aliqđ potest dici magnū dupliciter. Uno mō ex pte modi agēdi. ꝛ sic maximū est opus creatiōis: in quo ex nihilo fit aliqđ. Alio mō pōt dici opus magnū ꝓpter magnitudinē ei⁹ qđ fit. ꝛ fm h maius opus est iustificatio impij: q̄ terminat' ad bonū eternū diuine participationis: q̄ꝫ creatio celi ꝛ terre: q̄ terminat' ad bonū nature mutabil'. Et ideo Aug. exponēs illud Joh. xiiij. Maiora horū faciet. cū dixisset ꝙ mai⁹ est vt ex impio fiat iustus q̄ꝫ creare celū ꝛ terrā. subiūgit Celū eni ꝛ terra trāsibūt: ꝓdestinatoꝝ aūt salus ꝛ iustificatio ꝑmanebit. Sed sciēdū est ꝙ aliquid magnū dicit' dupliciter. Uno mō fm qntitatē absolutā. ꝛ h mō donū glie est maius q̄ꝫ donū grē iustificātis impiū. ꝛ fm h glificatio iustoꝝ ē mai⁹ opus q̄ꝫ iustificatio impij. Alio mō dr̄ aliqđ magnū quātitate ꝓportiōis. sic dicit' mons paru⁹: ꝛ granū milij magnū. ꝛ h mō donū grē iustificātis impiū est mai⁹ h q̄ꝫ donū glie beatificātis iustū: qꝛ plus excedit donū grē dignitatē impij: q̄ erat dign⁹ pena: q̄ꝫ donū glie dignitatē iusti. q̄ ex hoc ipso ꝙ est iustificat⁹ ē dign⁹ glia. Et ideo Aug. ibidē dicit Judicet q̄ pōt vtrū sit mai⁹ iustos angelos creare q̄ꝫ impios iustificare. certe si eq̄lis est vtriusqꝫ potētie: h maioris est mie. Ad qntū.s. vtrū iustificatio impij sit opus miraculosuꝫ. Dicēdū ꝙ in opib⁹ miraculosis tria ɔsueuerūt inueniri. Quoꝝ vnū ē ex pte potētie agētis: qꝛ sola diuina virtute fieri prit. ꝛ ideo sunt simplicit' mira q̄si habētia cām occultā. ꝛ fm h tā iustificatio impij q̄ꝫ creatio mūdi: ꝛ vniuersalit' oē tp̄s qđ a solo deo fieri pōt: miraculosū dici pōt. Secūdo i quibusdā miraculosis opib⁹ inuenit' ꝙ forma inducta est sup nālē potētiā tal' materie. sic i suscitatiōe mortui vita est supra naturalē potētiā tal' corporis. ꝛ qntū ad h iustificatio impij nō est miraculosa. qꝛ nālit' aīa est grē capax. eo eni ipso ꝙ facta est ad imaginē dei. capax dei est p gratiā. vt Aug. dicit. Tertio mō in opib⁹ miraculosis inuenit' aliqđ pter solitū ꝛ cōsuetū ordinē causandi effectū. Sic cū aliqs infirm⁹ sanitatē pfectā assequit' subito pter solitū cursum sanatiōis: q̄ fit a nā vel arte. Et qntū ad h iustificatio impij qñqꝫ ē miraculosa: ꝛ qñqꝫ nō est. Est eni iste ɔsuet⁹ ꝛ cōis cursus iustificatiōis: vt deo mouēte interius aīaꝫ hō ɔuertat' ad deū. Primo qdē ɔuersiōe impfecta: vt postmodū ad pfectū deueniat: qꝛ charitas ichoata meret' augeri vt aucta mereat' pfici. sic Aug. dicit. Qñqꝫ vō tā vehemēter de⁹ aīaꝫ mouet vt statim qndā pfectionē iusticie assequat'. sic fuit in ɔuersiōe pauli: adhibita etiā exteri⁹ miraculose ꝓstratiōe. ꝛ ideo cōuersio pauli tanqꝫ miraculosa in ecclesia cōmemorat' celebrater.

¶ De merito effectu gratie. DIS. .XV.

Circa sextū principale quātū ad effectū grē.s. de merito q̄runt' nouē. Primo vtrū hō possit mereri aliqđ apud deū. Secūdo vtrū possit mereri vitā eternā ex cōdigno. Tertio vtrū gr̄a sit pncipiū merēdi mediante charitate pncipalit'. Quarto vtrū hō possit sibi mereri pmā gratiā. Quinto vtrū possit alij mereri pmā gratiā. Sexto vtrū possit sibiipsi mereri opationē post lapsum. Septimo vtrum possit mereri augmentū grē. Octauo vtrū possit mereri pseuerātiā finalem in bono. Nono vtrū tpalia bona cadāt sub merito. Ad pmū.s. vtrū hō possit aliqđ mereri a deo. Dicēdū ꝙ meritū ꝛ merces ad idē referunt'. Id eni merces dicit' qđ alicui recōpēsat' p retributiōe opis vel laboris q̄si quoddā preciū ipsius. vñ sic reddere iustū preciū pro re accepta ab aliquo est actus iusticie. ita etiā recōpēsare mercedē opis vel laboris est iusticie act⁹. Justicia aūt eq̄litas q̄dā ē: vt pꝫ p phm in .v. ethi. ꝛ ideo simplicit' ē iusticia int' eos quoꝝ ē simplicit' eqlitas. eoꝝ vō est simplicit' iusticia: sed q̄dā iusticie mod⁹ pōt eē. sic oē quoddā ius patriū vel dn̄atiuū: vt in eodē libro phs dicit. Et ideo in his in quib⁹ ē simplicit' iustū: ē ꝛ simplicit' rō mercedis ꝛ meriti. In quib⁹ aūt ē fm qđ iustū ꝛ nō simplicit': in his etiā nō simplicit' ē rō meriti. sed fm qđ inqntū saluat' ibi iusticie rō. sic eni ꝛ fili⁹ meret' aliqđ a pr̄e: ꝛ seru⁹ a dn̄o. Manifestū est aūt ꝙ int' deū ꝛ hoiēꝫ ē maxima inequalitas. in infinitū eni distant. ꝛ totū qđ ē hoīs bonū: ē a deo. vñ nō pōt hoīs ad deū eē iusticia fꝫ absolutā eqlitatē: sed fm ꝓportionē quādā. inqntū.s. vterqꝫ opat' fm modū suū. mod⁹ aūt ꝛ mēsura humane virtut' hoī est a deo. ꝛ iō meritū hoīs apud illū esse nō pōt nisi fm ꝓsuppositionē diuine ordinatiōis. ita.s. vt id hō cōsequat' a deo p suā opationē q̄si merce-

dē: ad qđ de⁹ ei vtutē operādi deputauit. sic etiā res nāles ɔsequūtur p ꝓprios mot⁹ ꝛ opatiões ad qđ deo sunt ordinate. differēter tñ: qꝛ creatura rōnal' seipsā mouet ad agēdū p liberū arbitriū. vñ sua actio hꝫ rōnē meriti: qđ nō ē in alijs creaturis. Ad secūdū.s. vtrū possit mereri vitā eternā ex cōdigno. Dicēdū ꝙ opus meritorium hoīs ɔsiderari pōt dupliciter. Uno mō fm ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio. Alio modo fm ꝙ ꝓcedit ex gr̄a spūssancti. Si ɔsideret fm substātiā opis: ꝛ fm ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio: sic nō pōt ibi esse cōdignitas ꝓpter maximā inequalitatē: sꝫ est ibi cōgruitas ꝓpter quādā eqlitatē ꝓportiōis. Uidet' eni cōgruū vt hoi operāti fm suam virtutē de⁹ recōpenset fm excellētiā sue vtutis. Si aūt loquimur de ope meritorio fm ꝙ ꝓcedit ex gr̄a spūssci. sic ē meritoriū vite eterne ex cōdigno. sic eni attēdit' valor meriti fm vtutē spūssci mouentis nos in vitā eternā. fm illud Joh. iiij. Fiet in eo fons aq̄ viue salientis i vitā eternā. Attēdit' etiā preciū opis fm dignitatē grē: p quā hō cōsors fact⁹ diuine nature adoptat' in filiū dei. cui debet' hereditas ex ipso iure adoptionis. fm illud Ro. viij. Si filij dei ꝛ heredes. Ad tertiū.s. vtrū gr̄a sit pncipiū merēdi pncipali⁹ p charitatē. Dicēdū ꝙ sic ex ꝓdictis accipi pōt: human⁹ actus hꝫ rōnē merēdi ex duob⁹. Primo qdē ꝛ principalit' ex diuina ordinatiōe fm ꝙ act⁹ dicit' eē meritori⁹ illi⁹ boni ad qđ hō diuinit⁹ ordinat'. Secūdo vō ex pte liberi arbitrij: inqntū.s. hō hꝫ pre ceteris creaturis vt p se agat volūtari⁹ agēs. ꝛ qntū ad vtrūqꝫ pncipalitas meriti penes charitatē ɔsistit. Primo qdē ɔsiderādū ē ꝙ vita eterna in dei fruitione ɔsistat. Mot⁹ aūt humane mētis ad fruitionē diuini boni ē ꝓpri⁹ act⁹ charitatis p quē oēs act⁹ aliarū vtutū ordinant' in hūc finē: fm ꝙ alie vtutes impant' a charitate. ꝛ ideo meritū vite eterne pmo ptinet ad charitatē: ad alias aūt virtutes secūdario. Scdo ꝙ eoꝝ act⁹ a charitate impant'. Silr etiā manifestū est. ꝙ id qđ ex amore facim⁹ maxīe volūtarie facim⁹. vñ etiā fm qđ ad rōnē meriti requirit' ꝙ sit voluntariū principalit' meritū charitati attribuit'. Ad qrtū.s. vtrū hō possit mereri pmā gratiā sibiipsi. Dicēdū ꝙ donū grē pōt ɔsiderari dupliciter. Uno mō fm rōnē gratuiti doni. ꝛ sic manifestū est ꝙ oē meritū repugnat grē. qꝛ vt ad Ro. x. Apls dicit: Si ex opib⁹. iā nō ex gr̄a. Alio mō pōt cōsiderari fm naturā ipsi⁹ rei q̄ donat'. ꝛ sic etiā nō potest cadere sub merito nō habētis gratiā: tū qꝛ excedit ꝓportionē nature: tū etiā qꝛ ante gratiā in statu peti hꝫ hō impedimentū ꝓmerendi gratiā.s. ipm petm̄. Postq̄ autē iā aliqs hꝫ gratiā. nō pōt gr̄a iā habita sub merito cadere q̄si merces: qꝛ merces est termin⁹ opis: gr̄a vō ē pncipiū cuiuslibet boni opis: vt nobis indictū ē. Si vō aliud donū gratuitū qs mereat' virtute grē ꝓcedēt; iā nō erit pma. vñ manifestū ē ꝙ null⁹ pōt sibi mereri pmā gratiā. Ad quintū.s. vtrū possit mereri alteri pmā gratiā. Dicēdū ꝙ sic ex dictis pꝫ: opus nostrū hꝫ rōnē meriti ex duobus. Primo qdē ex vi motiōis diuine. ꝛ sic meret' aliqs ex ɔdigno. Alio mō hꝫ rōnē meriti fm ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio: inqntū voluntarie aliqđ facim⁹. ꝛ ex hac pte ē meritū ɔgruū: qꝛ ɔgruū ē: vt dū hō bn̄ vtit' sua virtute: de⁹ fm supexcellētē vtutē excellēti⁹ opet'. Ex quo pꝫ: ꝙ merito cōdigni null⁹ pōt alteri mereri pmā grāꝫ nisi sol⁹ xp̄s: qꝛ vnusquisqꝫ nostrū mouet' a deo p donū grē: vt ipse ad vitā eīnā pueniat. ꝛ iō meritū ɔdigni vltra hāc motionē nō se extēdit. sꝫ aīa xp̄i mota ē a deo p grāꝫ nō solū vt ipse pueniret ad gl̄iaꝫ vite eīne: sꝫ etiā vt alios in eā adduceret: inqntū est caput eccl'ie ꝛ auctor salut' humane. fm illud Hebre. ij. Qui multos filios in gl̄iaꝫ adduxerat auctor ē salut' ꝛc. Sꝫ merito cōgrui aliqs pōt alteri mereri pmā grām. qꝛ eni hō in gr̄a ɔstitut⁹ implet dei volūtatē: ɔgruū ē fm amicicie ꝓportionē vt de⁹ impleat hoīs volūtatē in saluatiōe alteri⁹: lꝫ qñqꝫ posset habē impedimētū ex pte ipsi⁹ cui⁹ aliqs scūs iustificationē desiderat. ꝛ i h casu loquit' auctoritas Hier. xv. Si steterit moyses ꝛ samuel corā me: nō ē aīa mea ad ppl'm istū. Ad sextū.s. vtrū qs possit mereri sibi repationē post lapsuꝫ. Dicēdū ꝙ null⁹ potest sibi mereri repationē post lapsū. neqꝫ merito cōdigni: neqꝫ merito ɔgrui. Merito qdē cōgrui h sibi mereri nō pōt: qꝛ rō hui⁹ meriti depēdet ex motiōe diuine grē. q̄ qdē motio interrūpit' p sequens petm̄. Tū oīa bn̄ficia q̄ postmodū aliqs a deo ɔsequit' quib⁹ repat' nō cadūt sub merito tanqꝫ motiōe prioris grē vsqꝫ ad h nō se extēdēte. meritū etiā cōgrui quo qs alteri pmā grāꝫ meret' ipedit' ne ɔsequat' effectū ꝓpter ipedimētū peti i eo cui qs meret'. Multo igit' mai⁹ ipedit' tal' meriti efficacia ꝓpter ipedimētū qđ ē i eo q̄ meret': ꝛ in eo cui meret'. h eni vtrūqꝫ in vnā psonā ɔcurrit. ꝛ ideo nullo mō aliqs pōt sibi mereri repationē post lapsuꝫ. Ad septimū.s. vtrū possit mereri augmētū grē. Dicēdū ꝙ sic supra dictū est. Illud cadit sub merito cōdigni: ad qđ motio grē se extēdit. Motio aūt alicui⁹ mouētis nō solū se extēdit ad vltimū terminū

motus: sʒ etiā ad totū ꝓgressū in motu. terminus aūt motus grē ē vita eťna. ꝓgressus aūt in h̄ motu ē ſm augmētū charitatis vl grē. ſm illud ꝓuer. iiij. Justoꝝ semita q̄ſi lux splēdēs ꝓcedit ⁊ crescit vsq ad pfectū diē. q̄ ē dies glīe. Sic igiť augmentū grē cadit sub merito c̄digni. Ad octauū. s. vtrū possit mereri finalē pseuerātiā. Dicēdūq ꝙ cū hō naliť hēat liberū arbitriū flexibile ad bonū ⁊ ad malū. dupliciter pōt aliq̄s pseuerātiā in bono obtinē a deo. Uno q̄dē mō p h̄ ꝙ liberū arbitriū determinať ad bonū p gratiā c̄sumatā q̄ erit in glīa. Alio mō ex pte motōis diuine: q̄ hoīeʒ inclinat ad bonū vsqʒ ad finē. Sic aūt ex dictis pʒ illud cadit sub hūano merito qō cōparať ad motū liberi arbitrij directi a deo mouēte sic terminus: nō aūt illud qō cōparať ad pdictū motū sic pncipiū. vn̄ pʒ ꝙ pseuerātia glīe: q̄ est terminus pdicti motus: cadit sub merito. pseuerātia aūt vie nō cadit sub merito: qꝛ depēdet solū ex motiōe diuīa q̄ ē pncipiū oīs meriti. sʒ deus gratis pseuerātie bonū largiť cuicūqʒ illud largiť. Ad nonū. s. vtrū bona tpalia cadāt sub merito. Dicēdū ꝙ id qō cadit sub merito ē pmiū vl merces qō hʒ rōnē alicuius boni. Bonū āt hoīs ē duplex. Unū simpliciť: ⁊ aliud ſm q̄d. Simpliciť q̄dē bonū hoīs ē vltimus finis eius. ſm illud Psal. Mihi adherere deo bonū ē. ⁊ p c̄ñs oīa illa q̄ ordinanť vt inducētia ad hūc finē. ⁊ talia simpliciť cadūt sub merito. Bonū autē ſm q̄d ⁊ nō simpliciť hoīs est qō est bonū ei vt nūc: vel qō ei est ſm aliq̄d bonū. ⁊ hmōi nō cadūt sub merito simpliciť: sʒ ſm q̄d. Scðʒ h̄ igiť dicēdū c̄sꝙ si tpalia bona c̄siderenť ꝓut sunt vtilia ad opa v̄tutū: quibus pducimur ī vitā eternā: ſm h̄ directe ⁊ simpliciť cadūt sub merito. sic augmētū grē: ⁊ oīa illa quibus hō adiuuať ad puenīedū in btitudinē post pmā grāʒ. tantū eñ dat deus viris iustis de bonis tpalibus ⁊ etiā malīs ꝙ eis expedit ad puenīēdū ad vitā eternā. ⁊ intātū sunt simpliciť bona hmōi tpalia. vn̄ dr̄ ī psal. Timētes aūt dn̄m nō minuenť oī bono. Et alibi: Nō vidi iustū derelictū. Si aūt c̄siderenť hmōi tpalia bona ſm se: sic nō sunt simpliciť bona hoīs: sʒ ſm q̄d. ⁊ ita non simpliciť cadūt sub merito: sʒ ſm q̄d. inq̄ntū. s. hoīes mouenť a deo ad aliq̄ tpaliter agēda: in quibus suū ꝓpositū c̄sequunť deo faciēte: vt sic vita eťna ē simpliciť pmiū opeꝝ iusticie p relationē ad motionē diuinā: vt dictū ē. ita tpalia bona ī se c̄siderata hn̄t rōnē mercedis: vel habito respectu q̄ntū ad motionē diuinā. q̄ volūtates hominū mouenť ad hec ꝓsequēda. licʒ interdū in his non habeant homines rectam intentionē.

¶ Libri Primi Pars Tertia Incipit.

¶ De Uirtutibus. DIS. .I.

Einde considerādū est de virtutibus. Et circa h̄ c̄siderādū ē pmo in generali. Secūdo in specīali. Circa pmū cōsiderāda sunt tredecim. Pmo de virtutibus quātū ad eēntiā. Secūdo de subiecto v̄tutū. Tertio de distinctiōe v̄tutū intellectualiū. Quarto de distinctiōe v̄tutū moraliū ab intellectualibus. Quinto de distinctione virtutū moraliū p cōparationē ad passiōes. Sexto de distinctiōe v̄tutū moraliū ab inuicē. Septimo de distinctiōe v̄tutū cardinaliū. Octauo de v̄tutibus theologicꝭ. Nono de cā v̄tutū. Decimo de ꝓprietate v̄tutū q̄ntū ad earū mediū. Undecimo de c̄nexione v̄tutū. Duodecimo de q̄litate v̄tutū. Tertiodecimo de duratiōe earū post hāc vitā. Circa pmū. s. de essentia v̄tutū q̄runť duo. Pmo vtrū virtus sit q̄litas. Secūdo de diffinitiōe eius. Ad pmū. s. vtrū virtus sit habitus. Dicēdū ꝙ virtus noīat quandā pfectionē potētie. Uniuscuiusqʒ aūt pfectio pcipue c̄siderať in ordine ad suū finē. finis aūt potētie actus est. vn̄ potētia dicit esse pfecta ſm ꝙ determinať ad suū actū. Sūt aūt q̄dā potētie q̄ ſm seipsas sunt determinate ad suos actus: sic potētie nāles actiue. ⁊ ideo hmōi potētie nāles ſm seipsas dicunť v̄tutes. potētie aūt rōnales q̄ sunt potētie ꝓprie hoīs nō sunt determinate ad vnū. sʒ se hn̄t indeterminate ad multa. determinanť aūt ad actus p habitus. ⁊ ideo v̄tutes hūane habitus sunt. Itē cū duplex sit potētia. s. potētia ad esse ⁊ potētia ad agē: pfectio vtriusqʒ potētie virtus vocať. Sed potētia ad eē se tenet ex pte materie: q̄ est ens in potētia. Potētia aūt ad agē se tenet a parte forme: q̄ ē pncipiū agēdi. eo ꝙ vnūquodqʒ agit inq̄ntū ē actu. In c̄stitutiōe autē hoīs corpus se hʒ sic mā. aīa vo sic forma. ⁊ q̄ntū q̄dē ad corpus hō cōicat cū alijs aīalibus: ⁊ silr̄ q̄ntū ad vires q̄ sunt aīe corporiqʒ cōes. sole aūt ille vires q̄ sunt ꝓprie aīe. s. rōnales: sunt hoīs tm̄. ⁊ ideo virtus hūana de q̄ loqmur nō pōt ptinē ad corpus. sʒ ptinet tm̄ ad id qō ē ꝓpriū aīe. vn̄ virtus humana nō importat ordinē ad eē: sʒ mag' ad agē. ⁊ iō de rōne hūane virtutꝭ ē ꝙ sit opatiuus habitus. de rōne aūt eius ē ꝙ sit habitus bonus: qꝛ virtus cuiuslibet rei ordinať ī bonū. ꝓpť qō dicť Aug. in li. de moribus ecclie. Nemo dubitauerit ꝙ virtus aīaʒ facit optimā. Et ph̄s. ij. eth. dicit: ꝙ virtus ē q̄ bonū facit habētē: ⁊ opus eius bonū reddit. vn̄ pʒ ꝙ virtus hūana ē habitus opatiuus ⁊ bonus. Ad secūdū. s. de diffinitiōe v̄tutꝭ. Scīēdū ꝙ hec diffinitio solet assignari. ⁊ ſm tētaliť sumiť ex v̄bis Aug. secūdo de libe. arbi. Uirtus est bona q̄litas mētis. q̄ recte viuiť: q̄ nemo male vtiť quā deus in nobis sine nobis opať. Hec aūt diffinitio pfecte cōplectiť totā rōnē virtutis. Perfecta eñ rō vniuscuiusqʒ rei colligiť ex oībus causis eius. Cōprehēdit āt pdicta diffinitio oēs causas v̄tutꝭ. cā nāqʒ formaľ v̄tutꝭ sic ⁊ cuiuslibet rei accipiť ex eius genē ⁊ differētia cū dicť q̄litas bona. Genus eñ v̄tutꝭ q̄litas ē. differētia aūt bonū. Ea ē tn̄ c̄uenietior diffinitio si loco q̄litas ponereť habitus: q̄ est genus ꝓpinquū. Uirtus aūt nō hʒ materiā ex q̄ sic nec alia accidētia. sʒ hʒ materiā circa quā: et materiā in q̄. s. subiectū. Materia aūt circa quā. est obiectū v̄tutꝭ. qō nō ponuit ī pdicta diffinitiōe poni: eo ꝙ p obiectū determinať virtus ad speciē. Hic aūt assignať diffinitio virtutꝭ in cōi. vn̄ poniť subiectū loco cause mālis cū dicť ꝙ ē bona q̄litas mētꝭ. finis aūt v̄tutꝭ cū sit habitus opatiuus: est ipsa opatio. Sʒ notādū ꝙ habituū opatiuoꝝ aliq̄ sunt sp ad malū. sicuti habitus vitiosi. Aliq̄ vo q̄nqʒ ad bonū. ⁊ q̄nqʒ ad malū. sic opinio se hʒ ⁊ ad verū ⁊ ad falsū. Uirtus aūt ē habitus semp se habēs ad bonū. ⁊ ideo vt discernať virtus ab his q̄ se hn̄t semp ad malū dicť q̄ recte viuiť. Ut aūt discernatur ab his q̄ se hn̄t q̄nqʒ ad bonū q̄nqʒ ad malū. dicť q̄ nullus male vtiť. Cā aūt efficiēs v̄tutꝭ infuse de q̄ diffinitio dať: deus ē. ꝓpter qō dicť Quā deus ī nobis sine nobis opať. q̄ q̄dē aūt pticula si auferať: reliquū diffinitiōis erit cōe oībus v̄tutibus ⁊ acquisitꝭ ⁊ infusis. Et nota ꝙ bonū qō poniť ī diffinitiōe v̄tutꝭ nō ē bonū qō c̄ueniť cū ente: nec ē ī plus q̄ʒ q̄litas: sʒ ē bonū rōnis. ſm qō dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ꝙ bonū aīe est ſm rōnē eē. Hic ergo poniť q̄litas pro genē. bona vo dicť ad differētiā maloꝝ q̄litatū aīe. i. vitioꝝ. Dicť quoqʒ bona q̄ a deo bono dať: ⁊ bonos facit: ⁊ ad bona pducit. Mētis dicť ad differētiā q̄litatū q̄ sunt in corpe. Qua recte viuiť poniť ad differētiā q̄litatū quibus recte intelligiť. sic est sciētia. Sʒ nota ꝙ ē q̄dā rectitudo q̄ c̄sistit circa res exteriores q̄ in vsū hoīs veniūt: q̄ sunt ꝓpria mā iusticie: sic infra patebit. Alia ē rectitudo q̄ īportat ordinē ad finē debitū: ⁊ ad legē diuinā: q̄ est regula volūtatis hūane. ⁊ ista cōis ē oī v̄tuti. ⁊ de ista dicť: q̄ recte viuiť. Itē nota ꝙ v̄tute pōt aliq̄s male vti tanq̄ʒ obiecto. puta cū male sentit de v̄tute: cū odit eā vel supbit de ea. nō aūt tanq̄ʒ pncipio vsus: ita s. ꝙ malus sit actus v̄tutꝭ. Itē nota ꝙ virtus īfusa causať in nobis a deo sine nobis agētibus: nō tn̄ sine nobis c̄sentiētibus. ⁊ sic ē intelligēdū qō dicť Quā deus in nobis sine nobis opať. Que vo p nos aguť deus in nobis causat. nō sine nobis agētibus. ipse eñ opať in oī volūtate ⁊ nā. Dicť aūt virtus ſm ethymologiā q̄si vis intus. ⁊ hec vis c̄sistit in aggressiōe arduoꝝ: in tolerātia aduersoꝝ: ⁊ in abstinētia placitoꝝ. Itē dicť virtus q̄si viroꝝ nitens. vel dicť virtus q̄si viri tuens. vel virtus quasi viri status.

¶ De subiecto virtutis. DIS. .II.

Circa secūdū pncipale. s. de subiecto virtutꝭ q̄runtur sex. Pmo vtrū virtus sit in potētia aīe sic in subiecto. Secūdo vtrū vna virtus possit eē in pluribus potētijs. Tertio vtrū intellectus possit eē subiectū virtutis. Quarto vtrū irascibilis ⁊ cōcupiscibilꝭ. Quinto vtrū vires apprehēsiue sensitiue. Sexto vtrū volūtas. Ad pmū. s. vtrū virtus sit in potētia aīe sic in subiecto. Dicēdū ꝙ virtutē ptinē ad potētiā aīe tribus pōt eē manifestū. Pmo q̄dē ex ipsa rōne v̄tutꝭ q̄ īportat pfectionē potētie. pfectio aūt est in eo cuius ē pfectio. Secūdo ex h̄ ꝙ ē habitus opatiuus vt supra ostēsū ē. oīs aūt opatio ē ab aīa p aliquā potentiā. Tertio ex h̄ ꝙ disponit ad optimū. optimū aūt est finis: q̄ vel ē opatio rei. vel aliq̄d cōsecutū p opationē a potētia egredientē. vn̄ virtus hūana ē in potētia aīe sic in subiecto. Ad secūdū s. vtrū vna virtus possit eē in pluribus potētijs. Dicēdū: ꝙ aliq̄d eē in duobus c̄tingit dupliciť. Uno mō sic ꝙ ex equo sit in vtroqʒ. ⁊ sic impossibile ē vnā v̄tutē eē in duabus potētijs: qꝛ diuersitas potētiarū attēdiť ſm generales c̄ditiōes obiectoꝝ: diuersitas āt habituū ſm spāles. vn̄ vbicūqʒ est diuersitas potētiarū: ibi ē diuersitas habituū: sʒ nō c̄uertiť. Alio mō pōt aliq̄d esse in duobus vel in pluribus nō ex equo: sʒ ordine q̄ndā. ⁊ sic vna virtus pōt ptinē ad plures potētias: ita ꝙ in vna sit pncipaliter: ⁊ se extendat ad alias p modū

c. cõfusiõis vel p modũ dispõnis: fm q vna potẽtia mouet ab alia: et fm q vna potẽtia accipit ab alia. Ad tertiũ. s. vtrũ intellectus possit eẽ subiectũ virtutis. Dicẽdũ q virt' sicut dictũ est habitus est quo qs bene operat. Dupliciter aũt aliqs habitus ordinat ad bonũ actũ. Uno mõ inquãtũ p huiusmodi habitũ acquirit homini facultas ad bonũ actũ. sicut p habitũ grãmatice habet hõ facultatẽ recte loquẽdi. nõ tñ grãmatica facit vt hõ semp loquat recte. potest eni grãmatic' barbarizare et solecismũ facẽ. et eadẽ rõ est in aliis sciẽtiis et artib'. Alio mõ aliqs habitus nõ solũ facit facultatẽ bñ agẽdi: sz etiã facit q aliqs recte facultate vtat. sic iusticia non solũ facit q hõ sit prompte volũtatis ad iuste operãdũ: sed etiã facit vt iuste opet. et qz bonũ sic et ens nõ dicit simpliciter aliqd fm id qd ẽ in potẽtia: sz fm id qd est actu. Ideo ab hmõi habitib' simpliciter dicit hõ bonũ opari et eẽ bon'. puta qz ẽ iustus vel tẽperat'. et eadẽ rõ est de silib'. Et qz virt' ẽ q bonũ facit habentẽ: et opus ei' bonũ reddit: hmõi habit' simpliciter dicunt virtutes: qz reddũt bonũ opus in actu. et simpliciter faciũt bonũ habentẽ. Primi vo habit' nõ simpliciter dicunt vtutes: qz nõ reddũt bonũ opus nisi in qdã facultate: nec simpliciter faciũt bonũ habentẽ. Nõ eni dr simpliciter aliqs bon' hõ ex h q ẽ sciẽs vel artifex. sz dicit bonus solũ fm qd. puta bon' grãmatic' aut bon' faber. Et pter h plerũqz sciẽtia et ars cõtra virtutẽ diuidunt. qñqz aũt vtutes dicunt: vt pz i. vi. eth. Subiectũ aũt habit' q fm qd dicit virt': põt esse intellect' nõ solũ practicus: sed et intellectiu' absqz oi ordine ad volũtatẽ. Sic eni phs i vi. ethi. sciẽtiã sapiẽtiã et intellectũ et etiã artẽ ponit eẽ intellectuales virtutes. Subiectũ habit' q simpliciter dicit virt' nõ põt eẽ nisi volũtas vel aliq potẽtia fm q est mota a volũtate. Cui' rõ est. qz volũtas mouet oẽs potẽtias q aliqlit sunt rõnales ad suos actus: vt supra habitũ est. et iõ q hõ actu bene agat: otingit ex h q hõ hz bonã volũtatẽ. vñ virt' q facit bene agere in actu: nõ solũ in facultate: oportet q vel sit in ipsa volũtate: vel in aliq potẽtia: fm q ẽ a volũtate mota. Cõtingit aũt itellectũ a volũtate moueri sic et alias potẽtias. Cõsiderat eni aliqs aliqd actu eo q vult. et ideo intellect' fm q hz ordinẽ ad volũtatẽ põt eẽ subiectũ vtut' simpliciter dicte. et h mõ intellect' speculatiu' vel rõ vl subiectũ fidei. Mouet eni intellect' ad assentiẽdũ his q sunt fidei ex impio volũtat. nullus eni credit nisi volẽs. Intellect' aũt practicus est subiectũ prudẽtie. cũ eni prudẽtia sit recta rõ agibiliũ. reqrit ad prudẽtiã q hõ bene se habeat ad pncipia hmõi rõnis agẽdor q sunt fines. ad quos bene se hz hõ p rectitudinẽ volũtat. sicut ad pncipia speculabiliũ p nãle lumẽ intellect' agentis. et ideo sic subiectũ sciẽtie q est rõ recta speculabiliũ ẽ intellect' speculatiu' in ordine ad intellectũ agentẽ. ita subiectũ prudẽtie est intellect' practic' in ordine ad volũtatẽ rectã.

Ad qrtũ. s. vtrũ irascibil' et ocupiscibil' possint eẽ subiectũ virtut. Dicẽdũ q irascibil' et ocupiscibil' dupliciter pñt osiderari. Uno mõ fm se inqntũ sunt ptes appetit' sensitiui. et h mõ nõ cõpetit eis q sint subiectũ vtut. Alio mõ pñt osiderari inqntũ pticipãt rõnẽ: p h nate q sunt rõni obedire. et sic irascibil' vl ocupiscibil' põt eẽ subiectũ virtutis humane. sic eni est principiũ humani actus inquãtũ participat rõnẽ. et etiã in his potẽtiis virtutes necesse est ponẽ q in irascibili et cõcupiscibili sint aliq virtutes. Actus eni q pgredit ab vna potẽtia fm q est ab alia mota. nõ põt eẽ pfect' nisi vtraqz potẽtia sit bene disposita ad actũ. sic actus artificis nõ põt eẽ ogruus nisi artifex sit bene disposit' ad agẽdũ: et etiã ipsum instrumentũ. In his igit circa q opat irascibil' et cõcupiscibil' fm q sunt a rõne mote: necesse est vt aliqs habit' pficiẽs ad bene agendũ sit nõ solũ in rõne: sz etiã in irascibili et cõcupiscibili. et qz bona dispositio potẽtie mote attẽdit fm cõformitatẽ ad potẽtiã mouentẽ: ideo virt' q ẽ in irascibili et i ocupiscibili nihil aliud est q habitual' cõformitas istarũ potẽtiarũ ad rõnẽ. Ad qntũ. vtrũ vires apphensiue sensitiue possint eẽ subiectũ virtutis. Dicẽdũ q in virib' sensitiuis apphensiuis interi' ponunt aliq habit'. qd pz ex h pcipue qd phs dicit in li. de memoria. q in memorãdo vnũ post aliud: opat ofuetudo q est qsi qdã natura. Nihil autẽ est aliud habitus ofuetudinalis q habitudo acquisita p consuetudinẽ: q est in modu nature. vnde de virtute dicit Tullius in rhetorica sua: q est habit' in modũ nature rõni cõsentaneus. In hoĩe tñ id qd ex cõsuetudine acqritur in memoria et aliis virib' apphensiuis sensitiuis non est habitus p se: sed aliqd annexũ habitibus intellectiue partis: vt supra dictũ est. Sed tñ siqui sũt habitus in talibus viribus virtutes dici nõ possũt. Uirtus eni est habit' pfectus quo nõ otingit nisi bonũ opari. vñ oportet q virtus sit in illa potẽtia q est cõsũmatiua boni opis. Cognitio aũt veri nõ osũmat in viribus sensitiuis apprehensiuis: sed hmõi vires sũt qsi pparatorie ad cognitionẽ intellectuã: et iõ in hmõi viribus nõ sũt virtutes qbus cognoscit verũ: sed magis intellectu vel rõne. Ad sextũ. s. vtrũ volũtas possit esse subiectũ virtutis. dicendũ q cũ p habitũ pficit potẽtia ad agẽdũ: ibi indiget potẽtia habitu pficiẽte ad bñ agẽdũ qui qdẽ habitus est virtus: vbi ad hoc nõ sufficit ppria rõ potentie. Ois aũt potẽtie ppria rõ attendit in ordine ad obiectũ. vñ cũ sicut dictũ est obiectũ volũtatis sit bonũ rõnis volenti pportionatũ. qñtũ ad hoc non indiget volũtas virtute pficiẽte. sed si qd bonũ imineat hoĩ volẽdũ qd excedat pportionẽ volẽtis: siue quãtũ ad totã speciẽ hũanã. sicut bonũ diuinũ qd transcendit limites hũane nature. siue qñtũ ad indiuiduũ sicut bonũ pximi vbi volũtas indiget virtute. et ideo hmõi virtutes que ordinãt affectũ hoĩs in deũ vel pximũ sunt in volũtate sicut in subiecto vt charitas iusticia et huiusmodi.

De distinctione virtutũ intellectualiũ. DIS.III.

Circa tertiũ principale. s. de distinctione virtutũ intellectualiũ. querunt qnqz. Primo vtrũ habitus intellectus speculatiui sint virtutes. Scdo vtrũ sint tres. s. sapiẽtia. sciẽtia: et intellectus. Tertio vtrũ habitus intellectualis qui est ars sit virtus. Quarto vtrũ prudẽtia sit virtus distincta ab arte. Quinto vtrũ prudẽtia sit vtus necẽria hoĩ.

Ad primũ. s. vtrũ habitus itellectuales speculatiui sint virtutes dicendũ q cũ hoĩs virtus dicat in ordine ad bonũ sic supra dictũ est. dupliciter rõne aliqs habitus dr virtus vt supra dictum est. Uno mõ qz facit facultatẽ bñ opandi. Alio mõ qz cũ facultate facit etiã vsũ bonũ. et hoc sicut supra dictũ est ptinet solũ ad illos habitus q respiciũt partẽ appetitiuã. eo q vis appetitiua aĩa est q facit vti oĩbus potẽtiis et habitib'. Cũ igit habitus itellectuales speculatiui nõ pficiant partẽ appetitiuã: nec aliquo mõ ipsã respiciãt: sed solã intellectiuã. pñt quidẽ dici virtutes inquãtũ faciũt facultatẽ bone opatiõis q est osideratio veri. hoc eni est bonũ opus intellect'. nõ tñ dicunt virtutes scdo mõ qsi facientes bñ vti potentia seu habitu. Ex hoc eni q aliqs habet habitũ sciẽtie speculatiue nõ iclinat ad vtendũ. sed fit potens speculari verũ in his quor hz sciã: sed q vtat scia habita hoc est mouẽte volũtate. Et iõ virtus q pficit volũtatẽ vt charitas vl iusticia facit etiã bñ vti hmõi speculatiuis habitibus: et fm hoc etiã in actibus hor habituũ põt esse meritũ si ex charitate fiãt. sicut Greg. dicit in. vi. moral. Q contẽplatiua est maioris meriti q actiua. Ad scdm. s. vtrũ ouenienter distinguant tres virtutes intellectuales speculatiue. s. sapiã: sciã: et intellectus. dicendũ q sicut iam dictũ est virtus intellectualis speculatiua est p quã intellect' pficit ad osiderãdũ verũ h aũt est bonũ opus ei'. Uerũ aũt est dupliciter osiderabile. Uno mõ sicut p se notũ. Alio mõ sicut p aliud notũ. qd aũt est p se notũ se habet vt pncipiũ et pcipit statim ab intellectu. et iõ habitus pficiens intellectũ ad hmõi veri osiderationẽ vocat intellectus q est habitus principior. verũ aũt qd est p aliud notũ nõ statim pcipit ab intellectu: sed p inquisitionẽ rõnis. et se habet in rõne termini. Qd qdẽ põt esse dupliciter. Uno mõ vt sit vltimũ in aliquo genere. alio mõ vt sit vltimũ respectu totius cognitiõis hũane. et qz ea que sunt posteri' nota quo ad nos sunt priora et magis nota fm naturã. vt dr in primo phisicor. Iõ id qd est vltimũ respectu totius cognitiõis hũane: est id qd est primũ: et maxie cognoscibile fm naturã. et circa hmõi est sapiã q osiderat altissimas causas. vt dr in primo meth. Uñ ouenienter iudicat et ordinat de oibus. qz iudiciũ pfectũ et vniuersale haberi nõ potest nisi p resolutiõez ad primas causas. Ad id vo qd est vltimũ in hoc vel illo genere cognoscibiliũ perficit intellectũ scia. et iõ fm diuersa genera scibiliũ sunt diuersi habitus scientiar: cũ tñ sapiẽtia nõ sit nisi vna. Ad tertiũ. s. vtrũ ars sit intellectualis. dicendũ q ars nihil est aliud q ratio recta aliquor operũ faciẽdor. quor tñ bonũ nõ osistit in eo q appetitus hũanus aliquo mõ se habet: sed in eo q ipsum opus qd fit in se bonũ est. Nõ eni ptinet ad laudem artificis inquantũ artifex est qua voluntate opus faciat: sed quale sit opus qd facit. Sic igit ars pprie loquẽdo habitus operatiuus est. et tñ in aliquo ouenit cũ habitib' speculatiuis. qz etiã ad ipsos habitus speculatiuos ptinet qualiter se habeat res quã osiderant. nõ aũt qualiter se habeat appetitus humanus ad illas. dũmõ eni geometer verũ demõstret. nõ refert qualiter se habeat fm appetitiuã partẽ. vtrũ. s. sit letus vel iratus. sicut nec in artifice refert. vt dictũ est. et iõ eo mõ ars hz rõnẽ virtutis sicut et habitus speculatiui. inquãtũ. s. nec ars nec habitus speculatiu' faciũt bonũ opus qñtũ ad vsum qd est pprium virtutis pficientis appetitũ. sed solũ qñtũ ad facultatẽ bñ agẽdi. Ad qrtũ. s. vtrũ prudẽtia sit virtus distincta ab arte. dicendũ q vbi inuenit diuersa rõ virtutis: ibi oportet virtutes distingui. dictũ est aũt q aliqs habitus habet rõnẽ virtutis

ex hoc solum q facit facultatē boni operis. aliquis autē ex hoc q facit nō solum facultatē boni operis. sed etiā vsum. Ars autē facit solam facultatē boni operis. qz nō respicit appetitū. prudentia aūt nō solū facit facultatē boni operis sed etiā vsum. Respicit enī appetitū tanq̄ presupponēs rectitudinē appetitus: cuius differentie rō est: qz ars est recta rō factibiliū. prudentia vō est recta rō agibiliū. Differt aūt facere z agere. qz vt dr in.ix.meth. Factio ē actus transiēs in exteriorē materiā. sicut edificare: secare z hmōi. Agere aūt est actus pmanēs in ipso agente. sicut videre. velle z hmōi. Sicut igr̄ hoc mō se habet prudētia ad hmōi actus hūanos q̄ sūt vsus potentiaz z habituū sic se habet ars ad exteriores factiones. Perfectio aūt z rectitudo rōnis dependet ex principiis ex quibus ratio sillogizat. sicut dictū est q scientia dependet ab intellectu q̄ est habitus principioz: z psupponit ipsū. In hūanis aūt actibus se habent fines sicut pncipia i speculatiuis. vt dr in.vij.ethi. Et ideo ad prudentiā que est recta rō agibiliū. requirit q hō sit bn̄ dispositus circa fines. qd̄ qdē est p appetitū rectū. z ideo ad prudentiā requirit moralis virtus p quā fit appetitus rectus. bonū autē artificialiū nō est bonū appetitus hūani. sed bonū ipsoz operū artificialiū z ideo ars nō presupponit appetitū rectū. Et inde est q magis laudat artifex q̄ nolens peccat: q̄ q̄ volens peccat. Magis aūt ē prudentiā est q aliquis peccet nolens q̄ volens: qz rectitudo voluntatis est de ratiōe prudentie. nō aūt de rōne artis. sic igr̄ patet q prudētia est virtus distincta ab arte. Ad quintū. s. vtrū prudētia sit virtus necessaria hoi. dicendū q prudentia est virtus maxīe necessaria ad vitā humanā. Bn̄ enī viuere cōsistit in bn̄ operari. Ad hoc aūt q aliquis bn̄ opet. nō solū requirit qd̄ faciat sed quō faciat. vt. s. sm̄ electionē rectā opet nō solū ex impetu aut passione. Cū aūt electio sit eoz que sunt ad finē. rectitudo electionis duo requirit. s. debitū finē. z id qd̄ cōuenienter ordinat in debitū finē. Ad debitū aūt finē hō cōuenienter disponit per virtutē que pficit partē aīe appetitiuā. cuius obiectū est bonū z finis. Ad id aūt qd̄ disponit in finē debitū oportet q hō directe disponat per habitū rōnis qz cōsiliari z eligere que sunt eoz que sunt ad finē sūt actus rōnis: z ideo necesse est in rōne esse aliquā virtutē intellectualē p quā pficiat ratio ad hoc q cōuenienter se habeat ad ea que sunt ad finē z hec virtus est prudentia. vnde prudentia est virtus necessaria ad bene viuendum.

De distinctione virtutū. DIS. IIII.

Circa quartū principale. s. de distinctiōe virtutū moraliū ab intellectualibus querunt̄ q̄nq. Primo vtrū oīs virtus sit moralis. Scd̄o vtrū virtus moralis distinguat ab intellectuali. Tertio vtrū virtus sufficiēter diuidat p intellectualē z moralē. Quarto vtrum virtus moralis possit esse sine intellectuali. Quinto vtrū ecōuerso intellectualis possit esse sine morali. Ad pmū. s. vtrū oīs virtus sit moralis. dicendū q ad huius euidentiā cōsiderare oportet qd̄ sit mos. sic enī scire poterimus: que sit moralis virtus. Mos aūt duo significat: qnq enī significat cōsuetudinē. sicut dicit̄ Actu. xv. Nisi circūcidamini sm̄ morē moysi nō poteritis salui fieri. Qnq vō significat inclinationē quādā naturalē: vel q̄si naturalē ad aliquid agendū. vñ etiā brutoz animaliū dicunt̄ aliqui mores. vñ dicit̄. ij. mach. xi q quasi leonū more irruentes in hostes pstrauerunt eos. z sic accipit̄ mos in Psal. vbi dicit̄. Qui habitare facit vnius moris in domo. z he quidē due significationes in nullo distinguunt̄ apud latinos q̄tū ad vocem. In greco aūt distinguunt̄. nam ethos quod apud nos morē significat. qnq habet primā longā. z scribit̄ p illā litterā grecā H. Qnq aūt habet primā correptā z scribit̄ per ε. Dicit̄ aūt virtus moralis a more sm̄ q mos significat quādā inclinationē naturalē: vel quasi naturalē ad aliquid agendū. z huic significationi moris ppinqua est alia significatio qua significat cōsuetudinē. Nam cōsuetudo quodāmodo vertit̄ in naturā. z facit inclinationē similē naturali. Manifestū est aūt q inclinatio ad actū proprie cōuenit appetitiue virtuti. cuius est mouere oēs potentias ad agendū: vt ex supradictis patet. z ideo non oīs virtus dicit̄ moralis. sed solum illa que est in vi appetitiua. Ad scd̄m. s. vtrum virtus moralis distinguat̄ ab intellectuali. dicendū q omniū humanoz operum principiū primū ratio est: z quecūq alia principia humanoz operum inueniant̄ quodāmodo rationi obediūt diuersimode tamen. Nam quedā obediunt rationi oīno ad nutū absq omni contradictione: sicut corporis mēbra si fuerint in sua natura consistentia. statim enim ad imperiū rationis manus aut pes mouet̄ ad opus. vñ phs dicit in primo politice. q aīa regit corpus dispotico principatu: id est sicut dn̄s seruū: qui cōtradicendi non habet.

Posuerūt igr̄ quidā q oīa principia actiua q̄ sunt in hoīe hmō se habēt ad rationē. qd̄ quidē si verū eēt sufficeret q rō eēt pfecta ad bene agēdū. vñ virtus cū sit habitus quo pficimur ad bene agēdū. sequeret̄ q in sola rōne esset. z sic nulla virtus esset nisi intellectualis. Et hec fuit opinio Socratis. q̄ dixit oēs virtutes eē prudētias: vt dicit̄ in. vj. ethi. vñ ponebat q hō sciētia in eo existēte peccare nō poterat. sed si quicūq peccabat pter ignorātiā peccabat. h aūt pcedit ex suppositiōe falsi. Pars enī appetitiua obedit rōni non oīno ad nutū. sed cū aliq cōtradictione. vñ phs dicit in primo politice: q ratio imperat appetitiuo principatu politico: quo. s. aliq̄s preest liberis q̄ habēt ius in aliquo cōtradicēdi. Vñ Aug. dicit q interdū precedit intellectus: sequit̄ tardus aut nullus affectus. intantū q qnq passionib⁹ vel habitib⁹ appetitiue partis h agitur vt vsus rōnis in particulari impediat̄. z sm̄ h aliq̄liter verū est qd̄ Socrates dixit: q sciētia pñte nō peccat̄. si tñ h extēdat̄ vsq ad vsum rōnis in particulari eligibili. Sic igr̄ ad h q hō bene agat requiritur q nō solū rō sit bene disposita p habitū virtutis intellectualis: sed etiā q vis appetitiua sit bene disposita p habitū virtutis moralis. sicut igr̄ appetitus distinguit̄ a rōne: ita virtus moralis distinguit̄ ab intellectuali. vnde sicut appetitiuū est principiū humani actus: sm̄ q participat aliq̄liter rationē: ita habitus moralis habet rationē virtutis humane inq̄ntū rōni cōformat̄. Cōmēdabilis est autē virt⁹ moralis plusq̄ intellectualis rōne exēpli. qz christus et oēs sci magis studuerūt inducere hoīes ad morales q̄ ad intellectuales: z magis exercitauerūt se in istis q̄ i illis. Ecci. xliiij. Laudemus gl'iosos z parētes nr̄os. Sequit̄. Hoīes magni virtute z c. Itē rōne effect⁹: qz virtus expellit peccatū. sciētia nō. Itē rōne originis: qz virtus a deo infundit̄. sciētia p studiū acquirit̄. Itē rōne finis: qz finis virtutis est gl'ia. nō sciētie. Itē rōne obiecti: qz obiectum virtutis est bonū. sciētie vō verū. Itē rōne securitatis: qz securius est eē bonū q̄ eē phm. Itē rōne mali vitādi: qz si primi parētes manū extēdissent ad lignū vite sic ad lignū sciētie: nō incurrissent tot mala in se z in posteris. Ad tertiū. s. vtrū virtus sufficiēter diuidat̄ p intellectualē z moralē. Dicendū: q virt⁹ humana est quidā habit⁹ pficiēs hominē ad bene operādū. Principiū aūt humanoz actuū in hoīe nō est nisi duplex. s. intellect⁹ siue rō z appetitus. hec enī sunt duo mouentia in hoīe: vt dicit̄ in tertio de aīa. vñ oīs virtus humana oportet q sit pfectiua alicu⁹ istoz principioz. Siquidē igr̄ sit pfectiua intellectus speculatiui vel practici ad bonū oīs actū erit virtus intellectualis. si autē sit pfectiua partis appetitiue. erit virt⁹ moral'. vñ relinquit̄ q oīs virt⁹ humana vel est intellectual' vel moral'. Ad q̄rtū. s. vtrū virtus moral' possit esse sine intellectuali. Dicēdū: q virt⁹ moral' pōt quidē esse sine quibusdā intellectualib⁹ virtutib⁹: sicut sine sciētia sapiētia z arte. nō aūt pōt eē sine intellectu z prudētia. Sine prudētia quidē esse nō pōt moral' virt⁹: qz moralis virt⁹ est habit⁹ electiuus. i. faciēs bonā electionē. Ad h aūt q electio sit bona: duo req̄runt̄. Primo vt sit debita intētio finis. z hoc fit p virtutē moralē q̄ vim appetitiuā inclinat ad bonū cōueniēs rōni: qd̄ est finis debit⁹. Secūdo q hō recte accipiat ea q̄ sunt ad finē. z h nō pōt eē nisi p rōnē recte cōsiliantē: iudicantē: z precipientē. qd̄ ptinet ad prudentiā z ad virtutes sibi annexas. vt supra dictū est. vñ virtus moralis sine prudētia eē nō potest. z p cōsequēs neq sine intellectu. p intellectū enī cognoscitur principia naturaliter nota tā in speculatiuis q̄ in opatiuis. vñ sic recta rō in speculatiuis inq̄ntū pcedit ex principiis naturalit̄ cognitis psupponit intellectū principioz. ita etiā prudētia q̄ est recta rō agibiliū. Ad quintū. s. vtrū intellectual' virt⁹ possit eē sine morali. Dicendū: q alie virtutes intellectuales sine virtute morali eē pñt. sed prudētia sine morali virtute eē nō pōt. Cui⁹ rō est: qz prudētia est recta rō agibiliū. nō aūt solū in vniuersali. sed in particulari: in quibus sunt actiones. recta aūt rō preexigit principia ex quib⁹ nō pcedit. oportet aūt rōnē circa particularia pcedere non solū ex principiis vniuersalib⁹: sed etiā ex principiis particularib⁹. Circa principia quidē vniuersalia agibiliū hō recte se habet per naturalē intellectū principioz: p quē hō cognoscit q nullū malū est agēdū. vl' etiā p aliquā sciētiā practicā. sed h nō sufficit ad recte ratiocinādū circa particularia. Cōtingit enī qnq q huiusmodi principiū vniuersale cognitū p intellectū vl' sciētiā corrūpit̄ in particulari p aliquā passionē sicut cōcupiscēti qñ cōcupiscētia vincit: videt̄ h eē bonū qd̄ cōcupiscit: licz sit cōtra vniuersale iudiciū rōnis. z ideo sicut hō disponit̄ ad recte se habēdū circa principia vniuersalia p intellectū naturalē vel p habitū sciētie: ita ad hoc q recte se habeat circa principia particularia agibiliū q̄ sunt fines: oportet q pficiat̄ p aliquos habitus sm̄ quos fiat quodāmodo hoī cōnaturale recte iudicare

de fine. et hoc fit per virtutē moralem. Uirtuosus enī recte iudicat de fine virtutis: quia qualis vnusquisq; est: talis finis videt ei. vt dicit in.iii.ethi. et ideo ad rectā rationē agibiliū que est prudentia requirit q homo habeat virtutē moralem.

¶ De distinctione virtutū. DIS. .V.

Circa quintū principale. s. de distinctione virtutū moraliū p cōparationē ad passiōes queruntur quinq;. Primo vtrū virtus moralis sit passio. Scdo vtrū virtus moralis possit esse cū passione. Tertio vtrū possit esse cū tristicia. Quarto vtrū virtus moralis possit esse circa passionē. Quinto vtrū aliq virtus moralis possit esse sine passiōe. Ad primū. s. vtrū moralis virtus sit passio. dicēdū q virtus moralis nō potest esse passio. et hoc patet triplici rōne. Primo quidē q passio est motus quidā appetitus sensitiui: vt supra dictū est. virtus aūt moralis nō est motus aliquis. sed magis principiū appetitus motus habitus quidā existens. Scdo qr passiones ex se ipsis nō habent rōnē boni vel mali. bonū enī vel malū hoīs est sm rōnē. vñ passiones sm se cōsiderate se habēt et ad bonū et ad malū. sm q possūt cōuenire rōni vel nō cōuenire. nihil aūt tale potest esse virtus cum virtus solū se habeat ad bonū. vt supra dictū est. Tertio qr dato q aliqua passio se habeat solū ad bonū vel solum ad malū sm aliquē modū: tñ motus passionis inquātū passio est: principiū habet in ipso appetitu et terminū in rōne: in cuius cōformitatem appetitus tendit. Motus aūt virtutis est ecōuerso principiū habens in rōne: et terminū in appetitu sm q a rōne mouet. vñ in diffinitione virtutis moralis dicit in.ii. Ethi. q est habitus electiuus in medietate cōsistens determinata rōne, put sapiens determinabit. Ad scdm. s. vtrū virtus moralis possit esse cū passione. dicendū q circa hoc fuit discordia inter stoycos et perypateticos. sicut Aug. dicit in.ix. de ciui. dei Stoyci enī posuerūt q passiones aīe nō possunt esse in sapiente siue virtuoso. Perypatetici vo quorū sectam Aristoteles instituit. vt Aug. dicit in.viii. de ciui. dei. posuerūt q passiones simul cū virtute morali esse possunt: sed ad mediū reducte. Hec aūt diuersitas sicut Aug. dicit ibidē. magis erat sm verba q3 sm rerū sniās: qr enī stoyci nō distinguebāt inter appetitū intellectiuū qui est volūtas: et inter appetitū sensitiuū q p irascibilē et cōcupiscibilē diuidit: nec distinguebāt in hoc passiones aīe ab alijs affectiōib^9 hūanis: q passiōes aīe sūt mot^9 appetitus sensitiui. Alie vo affectiones que nō sunt passiones sunt motus appetitus intellectiui. qui dicit voluntas sicut peripatetici. distinxerūt sed solū q̄tū ad hoc q passiones esse dicebāt quascūq; affectiōes rōni repugnātes: que si ex deliberatione oriant in sapiente seu virtuoso esse nō possunt. si aūt subito oriant hoc in virtuoso pōt accidere: eo q animi visa que appellāt fantasias nō sūt in ptāte nostra verū aliqñ incidāt aīo: et cū non veniūt ex terribilibus rebus necesse est vt sapientis animū moueāt: ita vt paulisper pauescat vel metu vel tristicia cōtrahat tanq; his passionibus peruenientibus rōnis officiū. nec tñ approbant ista eis que cōsentiūt. vt Aug. narrat in.ix. de ciui. dei. ab. A. gellio dictū. sic igit si passiones dicant inordinate affectiones nō possunt esse in virtuoso: ita q post deliberationē eis cōsentiat vt stoyci posuerunt. Si vo passiones dicant quicūq; motus appetitus sensitiui. sic possūt esse i virtuoso sm q sunt a ratione ordinate Unñ Aristo. dicit in.ii. ethi. q nō bene quidā determināt virtutes impassibilitates quasdā et quietes. qñ simpliciter dicit sed deberēt dicere q sunt quietes a passionibus que sunt vt nō oportet: et qñ nō oportet. Ad tertiū. s. vtrū virt^9 moralis possit esse cū tristicia. dicendū q sicut Aug. dicit. xiiii. de ci. dei. stoyci voluerūt p tribus pturbatiōib^9 in aīo sapiētis esse tres eupaticas. i. tres bonas passiōes p cupiditate. s. volūtatē: p leticia gaudiū. pro metu cautionē. Pro tristicia vo negauerūt posse aliqd in aīo sapiētis dupliti rōne. Primo qdē qr tristicia ē de malo qd iā accidit: nullū aūt malū estimāt posse accidere sapiēti. crediderūt enī q sic soluz hoīs bonū ē virt^9. bona aūt corporalia nulla bona hoīs sūt: ita soluz hoīs inhonestū est malū: qd in virtuoso esse nō pōt: sed h irrōnabilit dr. cū enī hō sit ex aīa et corpe cōpositus: id qd cōfert ad vitam corpis cōseruādū aliqd bonū hoīs est: nō tñ maximū: qr eo pōt hō male vti. vñ et malū huic bono cōtrariū in sapiēte esse pōt: et tristiciā moderatā inducere. Preterea et si virtuosus sine graui peccato esse possit. nullus tñ inuenit qui absq; leuibus peccatis vitam ducat. sm illud. i. Joh. i. Si dixerimus q peccatū nō habemus nosipsos seducimus. Tertio qr virtuosus et si peccatū graue nō habeat forte qñq; habuit: et de hoc laudabiliter dolet. sm illud. ii. ad Corin. vii. Que sm deū est tristicia. pniām in salutē stabilē opat. Quarto qr potest etiā dolere laudabiliter de peccato alterius. vñ eo mō quo virtus moralis cōpatit alias passiōes rōne moderatas: compatit etiā tristiciā. Secūdo mouebant ex h q tristicia est de pñti malo: timor aūt de malo futuro. sicut delectatio est de bono pñti. desiderū vo de bono futuro. Potest aūt h ad virtutē ptinere q aliquis bono habito fruat. vel nō solū habitū habere desideret: vel qr etiā malū futurū caueat: sed q malo presenti anim^9 hoīs subiiciat: qd sit p tristiciā oīno videt cōtrariū rōni: vñ cū virtute eē nō pōt. Sed h irrōnabilit dicit. Est enī aliqd malū qd potest eē virtuoso presens vt dictū est. qd quidē malū ratio detestat. vñ appetit^9 sensitiuus in h sequit detestationē rōnis q de huiusmodi malo tristat: moderate tñ sm rōnis iudiciū. Hoc autē ptinet ad virtutē: vt appetitus sensitiu^9 rōni cōformet: vt dictū est. Unñ ad virtutē pertinet q tristet moderate in quib^9 tristandū est. sicut et phs dicit in.ii. ethi. et h etiā vtile est ad fugiēdū mala. sicut enī bona pp ter delectationē promptius querunt. ita mala pp ter tristiciā fugiunt fortius. Sic igit dicēdū est q tristicia de his q cōueniūt virtuti nō potest simul eē cū virtute: qr virtus in proprijs delectat. sed de his que quocūq; mō repugnāt virtuti virtus moderate tristat. Ad quartū. s. vtrū oīs virtus moralis sit circa passiones. Dicēdū q virtus moral' pficit appetitiuā partē aīe ordinādo ipsam in bonū rōnis. Est aūt rōnis bonū id qd est sm rationē moderatū seu ordinatū. vñ circa omne id qd cōtingit rōne ordinari et moderari. cōtingit eē virtutē moralē. rō aūt ordinat nō solū passiones appetit^9 sensitiui sed etiā operationes appetitus intellectiui q est volūtas: q nō est subiectū passionis vt supra dictū est impari. Et ideo nō oīs virt^9 moralis est circa passiōes: sed quedā circa passiones: quedā circa operationes. Ad quintū. s. vtrū virtus moralis possit esse sine passione. Dicendū q si passiones dicam^9 affectiones inordinatas: sic stoyci posuerūt. sic manifestū est q virtus pfecta est sine passionibus. Si vo passiones dicam^9 oēs motus appetit^9 sensitiui: sic planū est q virtutes morales q sunt circa passiones sicut circa pprā materiā: sine passionib^9 esse nō pñt. Cui^9 rō est: qr sm h sequeret q virtus moralis faceret appetitū sensitiuū oīno ociosum. Nō autē ad virtutē ptinet q ea q subiecta sunt rōni a pprijs actib^9 vacēt: sz q exequant imperiū rōnis pprios actus agēdo. vñ sicut virt^9 mēbra corpis ordinat ad actus exteriores debitos: ita appetitum sensitiuū ad mot^9 pprios ordinatos. Uirtutes vo morales q nō sunt circa passiones sed circa opationes pñt esse sine passionib^9. et huiusmodi virt^9 est iusticia: qr p eas applicat volūtas ad pprīū actū q nō est passio. sed tñ ad actū iusticie sequit gaudiū ad min^9 in volūtate qd nō est passio. et sic h gaudiū multiplicet p iusticie perfectionē. fiet gaudij redundātia vsq; ad appetitū sensitiuū sm q vires inferiores sequunt motū supiorē: vt supra dictū est. et sic p redundantiā huiusmōi qnto magis fuerit pfectior tāto magis passionē causat.

¶ De distinctione virtutū. DIS. .VI.

Circa sextū. s. de distinctiōe virtutū moraliū ab inuicē q̄runt q̄nq;. Primo vtrū sit vna virtus moralis tm̄. Secūdo vtrū virtutes morales q sunt circa passiones: distinguant ab illis q sunt circa operationes. Tertio vtrū circa opationes sit tm̄ vna virt^9 moralis. Quarto vtrū circa diuersas passiōes sint diuerse vtutes morales. Quinto vtrum virtutes morales distinguant sm diuersa obiecta passionū. Ad primū. s. vtrū sit tm̄ vna virtus moralis. Dicēdū q sicut supra dictū est. virtutes morales sunt habitus quidam appetitiue partis. habitus aūt specie differunt sm speciales differētias obiectorū. vt supra dictū ē. spēs aūt obiecti appetibil' sicut et cuiuslibet rei attēdit sm formā specificā q est ab agente. Est aūt cōsiderādū q materia patiētis se habet ad agens dupliciter. Quādoq; enī recipit formā agētis sm eandē rationē put est in agēte: sicut est in oībus agētib^9 vniuocis. et sic necesse est q si agens est vniū specie: q materia recipiat formā vnius speciei. sicut ab igne nō generat vniuoce nisi aliqd existens in specie ignis. Aliqñ vo materia recipit formā ab agēte nō sm eādē rōnē put est in agēte: sicut patet in generātibus nō vniuocis: vt aīal generat a sole. tūc forme recepte in materia ab eodē agēte nō sunt vni^9 spēi. sed diuersificant sm diuersam proportionē materie ad recipiendū influxū agētis. sicut videm^9 q ab vna actione solis generant per putrefactionē aīalia diuersarū specierū sm diuersam pportionē materie. Manifestū est autē q in moralib^9 ratio est sicut imperās et mouēs. vis aūt appetitiua est sicut impata et mota. Nō aūt appetitus recipit impressionē rōnis qñ vniuoce: qr nō sit rōnale p eēntiā sed p participationē: vt dicit in pmo ethi. vñ appetibilia sm motionē rōnis cōstituunt in diuersis specieb^9: sm q diuersimode se habēt ad rationē. et ita sequitur q virtutes morales sint diuerse sm speciē: et nō vna tm̄. Ad se

ciēdū. s. vtrū virtutes morales distinguātur p hoc q̄ quedā sunt circa opationes: r quedā circa passiones. dicendū q̄ opatio r passio dupliciter pōt cōparari ad virtutē. Uno mō sicut effectus: r h̄ mō oīs virtus moralis habet aliqs opatiōes bonas quaꝝ est pductiua. r delectationē aliquā vel tristiciā que sunt passiones. vt supra dictū est. Alio mō pōt cōparari opatio ad virtutē moralē. sicut materia circa quā est: r sm̄ hoc oportet alias esse virtutes morales circa opatiōes: r alias circa passiōes. Cuius rō est: q2 bonū r malū in quibusdā opationib⁹ attendit̄ sm̄ seipsas qualitercūq3 hō afficiat̄ ad eas: inquātū. s. bonū in eis r malū accipit̄ sm̄ rōnē cōmēsurationis ad alterū. r in talibus oportet q̄ sit aliqua virtus directiua opationū sm̄ seipsas sicut sunt emptio: venditio. r oēs hmōi opatiōes in quibus attendit̄ rō debiti vel indebiti ad alterū. r ppter hoc iusticia r partes eius pprie sunt circa opationes: sicut circa ppriā materiā. In quibusdā vō opationib⁹ bonū r malū attendit̄ solū sm̄ cōmēsurationē ad opantē r iō oportet in his bonū r malū ɔsiderari sm̄ q̄ hō bn̄ vel male afficit̄ circa hmōi. r ppter hoc oportet q̄ virtutes in talib⁹ sint principaliter circa interiores affectiōes q̄ dicunt̄ aīe passiōes. sicut patet de tēperantia: fortitudine: r aliis hmōi. Contingit aūt q̄ in opationibus que sunt ad alterū pretermittat̄ bonū virtutis ppter inordinatā animi passionē. r tunc inquātum corrūpit̄ cōmensuratio exterioris opationis est corruptio iusticie. Inquātū aūt corrūpit̄ cōmensuratio interioꝝ passionū est corruptio alicuius alterius virtutis. sicut cū ppter iram aliquis aliū percutit in ipsa percussione indebita corrumpit̄ iusticia. In imoderantia vō ire corrūpit̄ māsuetudo. r idē patet in aliis. Ad tertiū. s. vtrū sit tm̄ vna virtus moralis circa opationes. dicendū q̄ oēs virtutes morales que sunt circa opatiōes ɔueniūt in quadā generali rōne iusticie que attendit̄ sm̄ debitū ad alterū. distinguunt̄ aūt sm̄ diuersas speciales rōnes. Cuius rō est. q2 in opatiōibus exteriorib⁹ ordo rōnis instituit̄. sicut dictū ē. nō sm̄ pportionē ad affectionē hōis: sed sm̄ ɔuenientiā rei in seipsa. sm̄ quā ɔueniētiā accipit̄ rō debiti ex quo ɔstituit̄ rō iusticie. Ad iusticiā enī ptinere videt̄: vt quis debitū reddat. vn̄ oēs hmōi virtutes que sunt circa opatiōes habēt aliquo mō rōnē iusticie: sed debitū nō est vnius rōnis in oīb⁹. Aliter enī debet̄ aliqd eq̄li: alit̄ superiori: alit̄ minori: r alit̄ ex pacto vel ex pmisso: vl̄ bn̄ficio suscepto. r sm̄ has diuersas rōnes debiti diuerse sumunt̄ vtutes. Puta religio est p quā reddit̄ debitū deo: pietas est p quā reddit̄ debitū parentibus vel patrie: gratia est per quā reddit̄ debitū bn̄factoribus. r sic de aliis. Ad quartū. s. vtrū circa passiones sint diuerse virtutes morales. dicendū q̄ nō potest dici q̄ circa oēs passiones sit vna sola virtus moralis. Sunt enim quedā passiones ad diuersas potentias ptinētes. alie nāq3 ptinēt ad irascibilē. alie ad ɔcupiscibilē. vt supra dictū est: nec tn̄ oportet q̄ oīs diuersitas passionū sufficiat ad vtutes morales diuersificādas. Primo qdē q2 quedā passiones sunt que sibi opponunt̄ sm̄ ɔtrarietatē: sicut gaudiū r tristicia: timor r audacia: r alia hmōi. et circa hmōi passiones sic oppositas oportet esse vnā r eandē virtutem. Cum enī virtus moralis in quadā medietate ɔsistat mediū in ɔtrariis passionibus sm̄ eandē rationē ɔstituit̄. sicut r in naturalibus idem est mediū inter ɔtraria: vt inter album r nigrū. Scđo q2 diuerse passiones inueniunt̄ sm̄ eundē modū rōni repugnantes. puta sm̄ impulsū ad id qđ est ɔtra rōnē vel sm̄ retractionē ab eo qđ est sm̄ rōnē. Et ideo diuerse passiones ɔcupiscibilis nō ptinēt ad diuersas virtutes morales: q2 eoꝝ motus sm̄ quendā ordinem seinuicē ɔsequunt̄. vtpote ad idem ordinati. s. ad ɔsequēdū bonū vel fugiendū malū. sicut ex amore pcedit ɔcupiscentia: r ex ɔcupiscentia puenit̄ ad delectationē. r eadē ratio est de oppositis. q2 ex odio sequit̄ fuga vel abominatio que pducit ad tristiciā. Sed passiones irascibilis nō sunt vnius ordinis: sed ad diuersa ordinant̄. Nā audacia r timor ordinant̄ ad aliqđ magnū piculū: spes r desperatio ad aliqđ bonū arduū. Ira aūt ad īpugnandū aliqđ ɔtrariū qđ nocumētū intulit. Et iō circa has passiōes diuerse vtutes ordināt̄ vtpote tpantia circa passiōes ɔcupiscibilis: fortitudo circa timores r audacias: magnanimitas circa spem r desperationē: māsuetudo circa iras. Ad quintū. s. vtrū virtutes morales distinguant̄ sm̄ obiecta passionū. dicendū q̄ pfectio virtutis ex rōne dependet. pfectio aūt passionis ex ipso appetitu sensitiuo. vn̄ oportet q̄ virtutes diuersificent̄ sm̄ ordinē ad rōnē. passiōes aūt sm̄ ordinē ad appetitū. Obiecta igit̄ passionū: sm̄ q̄ diuersimode ɔsiderant̄ ad appetitū sensitiuū causant diuersas passiōis spēs. Scđm vō q̄ cōparant̄ ad rōnes causant diuersas spēs virtutū. Nō aūt ē idē mot⁹ rōnis r appetit⁹ sensitiui. vn̄ nihil pħibet aliquā differētiā obiectoꝝ causare diuersitatē passionū q̄ nō causat diuersitatē virtutū. sicut qn̄ vna virtus est circa multas passiones: vt dictū est. Et aliquā etiam differentiā obiectoꝝ causare diuersitatē virtutū. q̄ nō causat diuersitatem passionū: cū circa vnā passionē: puta delectationē diuerse virtutes ordinent̄. r quia diuerse passiones ad diuersas potētias pertinētes semp pertinēt ad diuersas virtutes: vt dictū est. ideo diuersitas obiectoꝝ q̄ respicit diuersitatē potentiarū: semp diuersificat spēs virtutū. puta q̄ aliqđ sit bonū absolute r aliqđ bonū cū aliq arduitate. r q2 ordine quodā rō inferiores hōis partes regit: r etiā se ad exteriora extēdit: ideo etiā q̄ vnū obiectū passionis apprehēdit̄ sensu vel imaginatione: aut etiā rōne: r etiā sm̄ q̄ pertinet ad aīaꝫ: corp⁹ vel res exteriores diuersaꝫ habitudinē habet ad rationē. r p ɔsequēs natū est diuersificare virtutes. Bonū igit̄ hominis qđ est obiectū amoris concupiscētie r delectationis potest accipi vel ad sensum corporis ptinēs: vel ad interiorē aīe apprehēsionē. r h̄ siue ordinet̄ ad bonū hōis in seipso vel qn̄tū ad corpus vel q̄ntū ad animā. siue ordinet̄ ad bonū hōis in ordine ad alios. et oīs talis diuersitas propter diuersum ordinē ad rōnē diuersificat virtutē. Sic igit̄ si considerēt̄ aliqđ bonū: siquidē sit p sensum tactus apprehensum: r ad ɔsistētiā humane vite ptinēs in indiuiduo vel in specie: sicut sunt delectabilia ciboꝝ r venereoꝝ: erit pertinēs ad virtutē tēperātie. Delectatiōes aūt alioꝝ sensuū cū nō sint vehemētes nō pstant aliquā difficultatē rōni. r ideo circa eas nō ponit̄ aliq virt⁹ q̄ est circa difficile sicut r ars: vt dicit̄ in. ij. eth. Bonū aūt nō sensu sed interiori virtute apprehensum ad ipm hominē ptinēs sm̄ seipsum est. sicut pecunia r honor. quoꝝ pecunia ordinabilis est de se ad bonū corporis: honor aūt cōsistit in apprehensione aīe. Et hec quidē bona ɔsiderari pnt vel absolute sm̄ q̄ ptinēt ad ɔcupiscibilē: vel cū arduitate q̄dā sm̄ q̄ ptinēt ad irascibilē. Que quidē distinctio locū nō habet in bonis q̄ delectāt tactū q2 huiusmodi sunt q̄dā infima: r cōpetūt hōi sm̄ q̄ ɔuenit cū brutis. Circa bonū igit̄ pecunie absolute sumptū sm̄ q̄ est obiectum cōcupiscētie vel delectationis aut amoris est liberalitas. Circa bonū autē huiusmodi cū arduitate sumptū sm̄ q̄ est obiectū spei est magnificētia. Circa bonū vō quod est honor: si quidē sit absolute sumptū sm̄ qđ est obiectū amoris: sic est q̄dā virt⁹ q̄ vocat̄ philotimia. i. amor honoris. Si vō cū arduitate considerēt̄ sm̄ qđ est obiectū spei: sic est magnanimitas. vn̄ liberalitas r philotimia videntur eē in ɔcupiscibili. Magnificētia vō r magnanimitas in irascibili. Bonū vō hōis i ordine ad aliū nō videt̄ arduitatē habē: sꝫ accipit̄ vt absolute sumptū. put est obiectū passionū ɔcupiscibil̄. Qđ q̄dē bonū potest eē alicui delectabile sm̄ q̄ prebet se alteri. vel in his q̄ serio fiunt. i. in actionib⁹ p rōnē ordinatis ad debitū finē. vel in his q̄ fiunt ludo. i. in actionib⁹ ordinatis ad delectationē tm̄: q̄ nō eodē mō se habēt ad rōnē sicut pma. In seriis autē exhibet se aliqs dupliciter. Uno mō vt delectabilē decētib⁹ verbis r factis. r h̄ pertinet ad quandā virtutē: quā Aristo. noīat amiciciā: et pōt dici affabilitas. Alio mō prebet se aliqs alteri vt manifestū p dicta r facta. r h̄ ptinet ad aliā virtutē: quā noīat veritatē. manifestatio enī propinquius accedit ad rōnē q̄ꝫ delectatio: r seria q̄ꝫ iocosa. Un̄ r circa delectatiōes ludoꝝ est alia virtus: quā ph̄s eutrapeliam noīat.

Sic igit̄ p3 q̄ sm̄ Aristo. sunt duodecim virtutes morales circa passiones. s. fortitudo. tēperantia. liberalitas: magnificētia. philotimia: mansuetudo: amicicia: magnanimitas: veritas: eutrapelia. r iusticia. Et distinguūt̄ sm̄ diuersas materias: vl̄ sm̄ diuersas passiones: vel sm̄ diuersa obiecta. Si igitur addat̄ iusticia que est circa operationes: erunt omnes duodecim.

¶ De distinctione virtutū cardinaliū. DIS. .VII.

Circa septimū pncipale. s. de distinctiōe virtutū cardinaliū q̄runt̄ q̄nq3. Primo vtrū virtutes morales debeant dici cardinales vel pncipales. Secūdo de numero earū. Tertio q̄ sint. Quarto vtrū differant ab inuicē. Quinto vtrū ɔuenīēter diuidant̄ in virtutes politicas purgatorias r purgati animi r exemplares. Ad pmū. s. vtrū virtutes morales debeant dici cardinales. Dicēdū q̄ cū simpliciter de virtute loq̄mur: intelligim⁹ loq̄ de virtute humana. virtus autē humana vt dictū est sm̄ pfectā rōnē virtutis dicit̄: q̄ reqrit rectitudinē appetitus. huiusmodi enī virtus nō solū facit facultatē bene agēdi. sed etiā vsum boni opis causat. sed sm̄ impfectā rōnē vtutis dicit̄ virt⁹: q̄ nō reqrit rectitudinē appetit⁹: q2 solū facit facultatē bene agēdi. nō aūt causat boni opis vsum. cōstat autē q̄ pfectū est principali⁹ impfecto. r ideo virtutes q̄ ɔtinēt rectitudinē appetit⁹ dicunt̄ pncipales. Huiusmodi aūt sunt virtutes morales r intellectuales. sola prudētia q̄ est quodāmodo moralis est sm̄ naturam vt ex infradicēt p3. vn̄ ɔuenīēter inter virtutes morales ponunt̄ ille

que dicant̄ principales seu cardinales. Ad secundū.s. de numero earum. dicendū ꝙ numerus aliquoꝛ accipi potest: aut fm̄ principia formalia: aut fm̄ subiecta: ⁊ vtroq̄ mō inueniunt̄ q̄tuoꝛ cardinales virtutes. Principiū enī formale virtutis de q̄ nūc loquimur est rōnis bonū. Qđ q̄dē dupliciter pōt ɔsiderari. vno mō fm̄ ꝙ in ipsa rōne ɔsideratio ɔsistit: ⁊ sic erit vna virtus principalis que dr̄ prudentia. Alio mō fm̄ ꝙ circa aliq̄d ponit̄ rōnis ordo et hoc vel circa operationes. ⁊ sic est iusticia. vel circa passiōes: ⁊ sic necesse est ē duas virtutes. Ordinē enī rōnis necesse ē ponere circa passiōes ɔsiderata repugnātia ipsarū ad rōnē: q̄ q̄dē pōt esse duplex. Uno mō fm̄ ꝙ passio impellit ad aliq̄d ɔtrariū rōni: et sic necesse est ꝙ passio reprimat̄: ⁊ ab hoc denoiat̄ temperantia. Alio mō fm̄ ꝙ passio retrahit ab eo qđ rō dictat. sicut timoꝛ periculoꝝ vel laboꝝ. ⁊ sic necesse est ꝙ firmet̄ hō in eo qđ est rōnis ne recedat. ⁊ ab hoc denoiat̄ fortitudo. Silr̄ fm̄ subiecta idem numerus inuenit̄. Quadrupliciter enī inuenit̄ subiectū huius virtut' de qua loquimur. s. rōnale p essentiā qđ prudentia pficit: ⁊ rōnale p participationē qđ diuidit̄ in tria. s. in volūtatē que est subiectū iusticie: ⁊ in cōcupiscibilē que est subiectū tpantie: ⁊ in irascibilē que est subiectū fortitudinis. Ad tertiū. s. que dicā debēt cardinales. dicendū ꝙ sicut supra dictū est. huiusmodi q̄tuoꝛ virtutes cardinales accipiunt̄ fm̄ quattuoꝛ formales rōnes virtutis de qua loquimur. que quidē in aliquibus actibus vel passionibus principalit̄ inueniunt̄. sicut bonū ɔsistens in ɔsideratione rōnis principaliter inuenit̄ in ipso imperio rōnis: nō aūt in ɔsilio: neq̄ in iudicio. vt dictū est. Silr̄ etiā bonū rōnis put ponit̄ in opationibus fm̄ rōnē recti ⁊ debiti principaliter inuenit̄ in cōmutationibus vel distributionibus que sūt ad alterū cū equalitate. bonū aūt refrenādi passiones principaliter inuenit̄ in passionibus: q̄s maxime difficile est reprimere. s. in delectationibus tactus. bonū aūt firmitatis ad standū in bono rōnis ɔtra impetū passionū. precipue inuenit̄ in periculis mortis: cōtra q̄ difficillimū est stare. Sic igit̄ p̄dictas quattuoꝛ virtutes dupliciter ɔsiderare possumus. Uno mō fm̄ cōes rōnes formales. ⁊ fm̄ hoc dicunt̄ principales quasi generales ad oēs virtutes. vt puta ꝙ oīs virtus que facit bonū in ɔsideratione rōnis dicat̄ prudentia: ⁊ ꝙ oīs virtus que facit bonū debiti ⁊ recti in opationibus dicat̄ iusticia: ⁊ oīs virtus que cohibet passiones ⁊ deprimit. dicat̄ tēperantia: ⁊ oīs virtus que facit firmitatē animi ɔtra quascūq̄ passiones animi dicat̄ fortitudo. ⁊ sic multi loquunt̄ de istis virtutibus tam sacri doctores q̄ etiā ph̄i. ⁊ sic alie virtutes sub ipsis cōtinent̄. vñ cessant oēs obiectiones. Alio vo mō possunt accipi fm̄ ꝙ ipse virtutes denoīant̄ ab eo qđ est principiū in vnaquaq̄ materia. et sic sunt speciales virtutes ɔtra alias diuise. dicunt̄ tñ principales respectu aliarū ppter principalitatē materie. puta ꝙ prudētia dicat̄ que est preceptiua. iusticia que est circa actiones debitas inter equales. temperantia que reprimit ɔcupiscentias delectationū tactus. fortitudo que firmat ɔtra pericula mortis. ⁊ sic etiā cessant alie obiectiones: q2 alie virtutes possunt habere aliquas alias principalitates: sed iste dicunt̄ principales rōne materie. vt dictū est. Ad q̄rtū. s. vtrū virtutes p̄dicte differant abinuicē. dicendū ꝙ sicut supra dictū est. p̄dicte quattuoꝛ virtutes dupliciter a diuersis accipiunt̄: Quidā enī accipiūt eas put signāt quasdā generales ɔditiōes humani animi que inueniunt̄ in oībus virtutibus: ita. s. ꝙ prudentia nihil aliud sit q̄ q̄dā rectitudo discretiōis in q̄buscūq̄ actibus vel materiis. Iusticia vo sit q̄dā rectitudo animi p quā opat̄ qđ dz in vnaq̄q̄ mā. tpantia vo sit q̄dā dispositio animi q̄ modū q̄buscūq̄ passiōibus vel opatiōib⁹ īponit ne vltra debitū efferāt̄. fortitudo vo sit q̄dā dispositio animi p quā firmet̄ ī eo qđ ē fm̄ rōnē ɔ quoscūq̄ ipet⁹ passionū vel opeꝝ laboꝛes. Hec aūt q̄tuoꝛ sic distincta nō iportāt diuersitatē habituū virtuosoꝝ q̄ntū ad iusticiā tpantiā ⁊ fortitudinē. cuilibet enī virtuti morali ex h̄ ꝙ ē habit⁹ ɔuenit q̄dā firmitas: vt a ɔ̄rio nō moueat̄: qđ dictū est ad fortitudinē ptinere. ex h̄ vo qđ est virt⁹ h̄z ꝙ ordinet̄ ad bonū ī quo iportat̄ rō recti vel debiti: qđ dicebat̄ ad iusticiā ptinere. In h̄ vo ꝙ est virt⁹ moralis rōnē participās h̄z ꝙ modū rōnis in oībus seruet: ⁊ vltra nō se extēdat qđ dicebat̄ ptinere ad tēpantiā. solū aūt h̄ ꝙ est discretionē habere qđ attribuebat̄ prudentie. videt̄ distingui ab aliis tribus inq̄ntū hoc est ipsius rōnis p essentiā. Alia vo tria important quādā rōnis participationē p modū applicatiōis cuiusdā ad passiones vel opationes. Sic igit̄ fm̄ p̄dicta. prudētia q̄dē est virtus distincta ab aliis tribus. sed alie tres nō essent virtutes distincte ab inuicē. Manifestū est aūt ꝙ vna ⁊ eadē virt⁹ ⁊ est habit⁹: ⁊ ē virtus: ⁊ est moralis. Alii vo ⁊ meli⁹ accipiūt has q̄tuoꝛ virtutes: fm̄ ꝙ terminant̄ ad materias speciales. vnaq̄q̄ quidē illarū ad vnā materiā in q̄ principaliter laudat̄ illa generalis cōditio a q̄ nomen virtutis accipit̄: vt supra dictū est. sed fm̄ h̄ manifestū est ꝙ dicte virtutes sunt diuersi habitus fm̄ diuersitatē obiectoꝝ distincti. Ad quintū. s. vtrū ɔuenienter diuidant̄ in politicas: purgatorias ⁊c. Dicēdū: ꝙ sicut Aug. dicit ī li. de moꝛi. eccle. opoꝛtet ꝙ aīa aliq̄d sequat̄ ad h̄ ꝙ ei virt⁹ possit innasci. ⁊ h̄ est deus: quē si sequimur bene viuim⁹. Opoꝛtet igit̄ ꝙ exēplar humane virtutis in deo preexistat: sicut ⁊ in eo preexistūt omniū rerū rōnes. sic igit̄ virtus potest considerari vel put est exēplariter in deo. ⁊ sic dicunt̄ virtutes exēplares. ita. s. ꝙ ipsa diuina mens in deo dicat̄ prudētia. Tēperātia vo ɔuersio intētionis diuine ad seipm̄. sicut in nobis tēperātia dicit̄ p h̄ ꝙ cōcupiscibil' cōfoꝛmat̄ rōni. foꝛtitudo aūt dei est ei⁹ imutabilitas. iusticia vo dei est obseruatio legis eterne in suis operib⁹: sicut Plotin⁹ dicit. Et q2 hō fm̄ suā naturā est aīal politicū: virtutes huiusmodi put in hoie existūt fm̄ cōditionē sue nature: politice vocant̄: put. s. hō fm̄ has virtutes recte se habet in rebus humanis gerēdis. fm̄ quē modū hacten⁹ de his virtutib⁹ locuti sum⁹. Sed quia ad hominē ptinet vt etiā ad diuina se trahat q̄ntū potest: vt etiā ph̄s dicit in. x. ethi. ⁊ h̄ nobis in sacra scriptura multiplicit̄ cōmēdat̄. vt est illud Math. v. Estote pfecti sic pr̄ vester celestis pfect⁹ ē. necesse est ponere q̄sdā virtutes medias inter politicas q̄ sunt virtutes humane: ⁊ exēplares q̄ sunt virtutes diuine. q̄ quidē virtutes distinguunt̄ fm̄ diuersitatē motus ⁊ termini: ita. s. ꝙ q̄dā sunt virtutes trāscēdētiū. ⁊ in diuinā silitudinē tendētiū. ⁊ he vocant̄ virtutes purgatoꝛie. ita. s. ꝙ prudētia oīa mūdana diuinoꝛ ɔtēplatione despiciat: omnēq̄ animi cogitationē in sola diuina dirigat. tēperantia vo relinq̄t inq̄ntū natura patit̄ q̄ corporis vsus req̄rit. fortitudinis aūt est vt aīa nō terreat̄ propter recessum a corpore ⁊ ascensum vel accessum ad supna. Iusticia vo est vt tota aīa cōsentiat ad huius propositi viam. Quedā vo sunt virtutes iam assequentiū diuinā similitudinē: que vocant̄ virtutes purgati animi. Ita. s. ꝙ prudētia sola diuina intueat̄: tēperātia terrenas cupiditates nesciat: fortitudo passiones ignoꝛet: iusticia cū diuina mēte perpetuo federe societ̄: eā. s. imitādo. q̄s quidē virtutes dicimus esse beatoꝝ vel aliquoꝝ in hac vita pfectissimoꝝ.

De virtutibus theologicis. DIS. VIII.

Circa octauū. s. de virtutib⁹ theologicis queruntur q̄ttuoꝛ. Primū vtrū sint aliq̄ virtutes theologice. Secundo vtrum virtutes theologice distinguant̄ ab intellectualib⁹ ⁊ moꝛalibus. Tertio quot ⁊ q̄ sint. Quarto de origine earū. Ad primū. s. vtrū sint aliq̄ virtutes theologice. Dicēdū ꝙ p virtutē pficit̄ hō ad actus quib⁹ in beatitudinē ordinat̄: vt ex supradicti' p3. Est aūt duplex hoīs beatitudo siue felicitas: vt dictū ē. Una q̄dē pportionata nature humane: ad quā. s. hō puenire pōt p principia sue nature. Alia est beatitudo naturā hoīs excedēs: ad quā hō sola diuina virtute pōt puenire fm̄ quādā diuinitat' participationē. fm̄ ꝙ dr̄. ii. Pe. i. q̄ p christū facti sum⁹ cōsoꝛtes diuine nature. ⁊ q2 hmōi beatitudo pportionē humane nature excedit principia naturalia hoīs: ex quib⁹ pcedit ad bene agēdū fm̄ suam pportionē. non sufficiunt ad ordinandū hominē in beatitudinē predictā. vñ opoꝛtet ꝙ superaddant̄ hoī diuinitus aliq̄ principia: p q̄ ita ordinet̄ ad beatitudinē supnaturalē. sicut p principia cōnaturalia ordinat̄ ad finē ɔnaturalē: nō tñ absq̄ adiutorio diuino. ⁊ hec principia dicunt̄ virtutes theologice: tū q2 hn̄t deū pro obiecto inq̄ntū p eas recte ordinamur in deū. tū etiā q2 a solo deo nobis infunduntur. tū tertio q2 sola diuina reuelatione in sacra scriptura huiusmodi virtutes tradunt̄. Ad secundū. s. vtrū virtutes theologice distinguant̄ a virtutib⁹ intellectualib⁹ ⁊ moꝛalib⁹. Dicendū: ꝙ sicut supra dictū est. habit⁹ specie distinguunt̄ fm̄ formalē differentiā obiectoꝝ. Obiectū aūt virtutū theologicaꝝ est ipse deus q̄ ē vltim⁹ rerū finis put nr̄e rōnis cognitionē excedit. obiectū aūt virtutū intellectualiū ⁊ moꝛaliū ē aliq̄d qđ humana rōne cōprehēdi pōt. vñ virtutes theologice specie distinguunt̄ a moꝛalib⁹ ⁊ intellectualibus. Ad tertiū. s. quot ⁊ q̄ sint virtutes theologice. Dicendū: ꝙ sicut supra dictū est: virtutes theologice h̄ mō ordināt hoiēz ad beatitudinē supnaturalē: sic p naturalē inclinationē ordinat̄ hō in finē sibi cōnaturalē. Hoc aūt cōtingit fm̄ duo. Primo quidē fm̄ rōnē vel intellectū: inq̄ntū ɔtinet prima principia vniuersalia cognita nobis p naturale lumē intellect⁹: ex quib⁹ pcedit rō tā in speculādis q̄ in agēdis. Secūdo p rectitudinē volūtatis naturaliter tendētis ad bonū rōnis. Sed hec duo deficiūt ab ordine beatitudinis supnaturalis: fm̄ illud. i. ad Coꝛinth. ii. Oculus nō vidit: ⁊ auris non audiuit: ⁊ in coꝛ hoīs nō ascēdit: q̄ preparauit deus diligēntib⁹ se. vñ opoꝛtuit ꝙ q̄ntū ad vtrūq̄ aliq̄d homini supnaturalit̄ adderet̄ ad

ordinandū ipsum in finē supnaturalē. ⁊ primo quidē q̄ntū ad intellectū addunt̄ hoī quedā pncipia supnaturalia que diuino lumine capiunt̄. ⁊ hec sunt credibilia de quibus est fides. Scđo vo voluntas ordinat̄ in illum finē ⁊ quātū ad motū intentionis in ipsū tendente: sicut in id qđ est possibile ɔsequi. qđ ptinet ad spem. ⁊ q̄ntū ad vnionē quandā spūalē: p quā quodāmodo transformat̄ in illū finē qđ fit per charitatē. Appetitus enī vniuscuiusq; rei naturaliter mouet̄ ⁊ tendit in finē sibi cōnaturalē. ⁊ iste motus puenit ex quadā ɔformitate rei ad suū finē. Ad quartū. s. de ordine earū dicendū q̄ duplex est ordo. s. generatiōis ⁊ pfectionis. ordine quidē generationis quo materia prior est forma: vt impfectū pfecto. in vno ⁊ eodē mō fides precedit spem: ⁊ spes charitatē sm actus: nam habitus sil' infundunt̄. nō enī pōt in aliqd motus appetitus tendere vel sperādo vel amādo nisi qđ est apprehensū sensu aut intellectu. p fidē aūt apprehēdit intellectus ea que sperat ⁊ amat. vñ oportet q̄ ordine generatiōis fides pcedat spem ⁊ charitatē. Silr aūt ex hoc hō aliqd amat ⁊ apprehendit illud vt bonū suū. per hoc aūt q̄ hō ab aliquo sperat se bonū ɔseq posse: reputat ipsū in quo spem habet quoddā bonū suū. vñ ex hoc ipso q̄ hō sperat de aliquo. pcedit ad amādū ipsū. ⁊ sic ordine generatiōis sm actus spes pcedit charitatē. ordine vo pfectiōis charitas precedit ⁊ spem ⁊ fidem eo q̄ tam spes q̄ fides p charitatē formant̄: ⁊ pfectionē virtutis acquirit. Sic enī charitas est mater omniū virtutū ⁊ radix: inquantū est omniū virtutū forma vt infra dicet̄.

De causa virtutum. DIS. IX.

Circa nonū. s. de causa virtutū querunt̄ quattuor. Primo vtrū virtutes sint in nobis a natura. Scđo vtrū aliqua virtus causet̄ in nobis ex assuetudine operū. Tertio vtrū alique virtutes morales sint in nobis p infusionē. Quarto vtrū virtus quā acquirimus assuetudine operū sit eiusdē speciei cū virtute infusa. Ad primū. s. vtrum virtutes insint nobis a natura. dicendū q̄ circa formas corporales dixerūt aliqui q̄ totaliter sunt ab intrinseco: sicut ponentes latitationē formarū. Aliqui vo q̄ totaliter sint ab extrinseco. sicut ponētes formas corporales esse ab aliq causa sepata. Aliqui vo q̄ partim sunt ab intrinseco. ⁊ q̄ntū. s. pexistūt in potentia: in materia. et partim ab extrinseco inquātū reducunt̄ ad actū p agens. Ita etiā circa sciētias ⁊ virtutes aliqui quidē posuerūt eas totaliter esse ab intrinseco. ita. s. q̄ oēs virtutes ⁊ sciētie naturaliter pexistūt in aīa sed p disciplinā ⁊ exercitiū impedimenta sciē ⁊ virtutis tollunt̄: q̄ aduenīūt aīe ex corporis grauitate. sicut cū ferrū clarificat̄ p limationē. ⁊ hec fuit opinio platonicoꝝ. Alij vo dixerūt q̄ sūt totaliter ab extrinseco i. ex influentia intelligentie agentis. vt ponit Auicē. Alij vo dixerūt q̄ sm aptitudinē sciē ⁊ virtutes sunt in nobis a natura: nō aūt sm pfectionē. vt phs dicit in. ij. ethi. ⁊ hoc verius est. Ad cuius manifestationē oportet ɔsiderare q̄ aliquid dicit̄ alicui hoī naturale dupliciter. vno mō ex natura speciei. alio mō ex natura indiuidui. ⁊ q̄ vnūqđq; hʒ spēm sm suā formā. indiuiduat̄ vo sm māʒ. forma vo hoīs est aīa rōnalis. mā vo corpus. Jđ qđ ɔuenit hoī sm aīaʒ rōnalē est ei naturale sm rōnē speciei. id vo qđ est ei nāle sm determinatā corporis cōplexionē: est ei nāle sm māʒ indiuidui. qđ enī ē nāle hoī ex pte corpis sm spēʒ quodāmō refert̄ ad aīam inquātū. s. tale corpus est tali aīe pporcionatū. vtroq; aūt mō virtus est hoī nālis sm quādā inchoationē. Scđm q̄dā nām speciei inquātū. s. in rōne hoīs naturaliter insunt quedā principia naturalit̄ cognita tā scibiliū q̄ agendoꝝ: que sunt q̄dā seminalia intellectualiū virtutū ⁊ moraliū ⁊ inquātū in voluntate inest q̄daʒ naturalis appetitus boni qđ est sm rōnē. Scđm vo naturā indiuidui inquātū ex corpis dispositione aliqui sunt dispositi vel meli' vel peius ad quasdā virtutes: put. s. vires q̄dā sensitiue actus sunt quarūdā partiū corpis ex quorū dispositiōe adiuuant̄: vel ipediunt̄ hmōi vires in suis actibus: ⁊ p ɔsequēs vires rōnales q̄bus hmōi sensitiue vires deseruiūt. ⁊ sm hoc vnus hō hʒ nālē aptitudinē ad sciāʒ: alius ad fortitudinē alius ad tempantiā ⁊ his modis tā virtutes intellectuales q̄ morales sm quādā aptitudinis inchoationē sunt in nobis a natura. nō aūt ɔsūmatio earū. q̄ natura determinat̄ ad vnū. ɔsūmatio aūt hmōi virtutū non est sm vnū modū actionis: sed diuersimode sm diuersas materias in quibus virtutes opant̄ ⁊ sm diuersas circūstantias. Sic igit̄ pʒ q̄ virtutes in nobis sūt a nā sm aptitudinē ⁊ inchoationē: nō aūt sm pfectionē pter v̄tutes theologicas q̄ sūt totalit̄ ab extrinseco. Ad scđm. s. vtrū oēs virtutes possint in nobis causari ex assuetudine operū. dicēdū q̄ sic supra dictū est virtus pficit hoīeʒ ad bonū. cū aūt rō boni ɔsistat in mō specie ⁊ ordine. vt Aug. dicit in lib. de nā boni siue in numero pondere ⁊ mensura: vt dicit̄ Sap. xi. oportet q̄ bonum hoīs sm aliquā regulā consideret̄. Que quidē est duplex: vt supra dictū est. s. ratio humana ⁊ lex diuina. ⁊ quia lex diuina superior est regula. ideo ad plura se extēdit. ita q̄ quicqd regulat̄ rōne hūana regulat̄ etiā lege diuina. quia nō ɔuertit̄. Virtus ergo hoīs ordinata ad bonū qđ modificat̄ sm regulam rōnis humane: potest ex actib' humanis causari inq̄ntū huiusmodi actus procedūt a rōne sub cui' potestate ⁊ regula tale bonū consistit. Virtus vo ordinās hominē ad bonū sm q̄ modificat̄ p legē diuinā. ⁊ nō per rationē humanā: nō potest causari p actus humanos: quoꝝ pncipiū ē rō: sed causatur solū in nobis p operationē diuinā. ⁊ ideo huiusmodi virtutē diffiniēs Aug. posuit in diffinitione virtutis. quā deus in nobis sine nobis operat̄. Ad tertiū. s. vtrū virtutes morales sint in nobis p infusionē. Dicēdū q̄ effectus oportet esse proportionatos suis causis ⁊ principijs. Oēs autē virtutes tā intellectuales q̄ morales q̄ ex nostris actib' acquirunt̄: pcedūt ex quibusdā naturalib' principijs in nobis preexistētib': vt supra dictū est. loco quorū naturaliū principioꝝ cōferunt̄ nobis a deo virtutes theologice quib' ordinamur ad finē supernaturalem: vt supra dictū est. vnde oportet q̄ his virtutib' theologicis proportionaliter respondeant alij habitus diuinitus causati in nobis. qui sic se habeant ad virtutes theologicas: sicut se habent virtutes intellectuales ⁊ morales ad principia naturalia virtutū. Ad q̄rtū. s. vtrum virtutes infuse specie differāt ab acquisitis. Dicēdū: q̄ habitus dupliciter distinguunt̄ specie. Uno modo sicut predictū est sm speciales ⁊ formales rōnes obiectoꝝ. Obiectū autē cuiuslibet virtutis est bonū cōsideratū in materia propria: sicut temperātie obiectū est bonū delectabiliū in ɔcupiscētijs tactus. cuius quidē obiecti formalis ratio est a rōne q̄ instituit modū in his ɔcupiscētijs. materiale ē id qđ ē ex parte cōcupiscentiarū. Manifestū est autē q̄ alterius rōnis est modus impositus in huiusmodi ɔcupiscētijs sm regulā rōnis humane: ⁊ sm regulā diuinā. puta in sumptione ciboꝝ rōne humana modus instituit̄ vt nō noceat valitudini corporis: nec impediat rationis actū. Sm autē regulā legis diuine reqrit̄ q̄ hō castiget corpus suū ⁊ in seruitutē redigat per abstinentiā cibi ⁊ potus ⁊ alioꝝ huiusmodi. vñ manifestū ē q̄ tēperātia infusa ⁊ acquisita differat specie. ⁊ eadē rō est de alijs virtutib'. Alio mō habit' distinguunt̄ specie sm ea ad que ordinant̄. nō enī est eadē spēs sanitas hoīs ⁊ equi propter diuersas naturas ad quas ordinant̄. Et eodē mō dicit phs in. iij. politice: q̄ diuerse sunt virtutes ciuiū sm q̄ bene se habēt ad diuersas politias. ⁊ p hunc etiā modū differūt specie virtutes morales infuse: p quas hoīes bene se habent in ordine ad hoc q̄ sint ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei. ⁊ alie virtutes acquisite sm quas homo bene se habet in ordine ad res humanas.

De connexione virtutū. DIS. X.

Circa decimū principale. s. de cōnexione virtutū q̄runt̄ q̄nq;. Primo vtrū virtutes morales sint ad inuicē cōnexe. Secundo vtrū virtutes morales possint esse sine charitate. Tertio vtrum charitas possit esse sine eis. Quarto vtrum fides ⁊ spes possint esse sine charitate. Quinto vtrū charitas possit esse sine fide ⁊ spe. Ad primū. s. vtrum virtutes sint ad inuicē cōnexe. Dicēdū q̄ virtus moralis potest accipi vel pfecta vel impfecta. Impfecta quidē moralis virtus: vt tēperātia vel fortitudo nihil est aliud q̄ aliq inclinatio in nobis existens ad opus aliqđ de genere bonoꝝ faciēdū: siue talis inclinatio sit in nobis a natura siue ex assuetudine. ⁊ hoc mō accipiēdo virtutes morales nō sunt connexe. Uidem' enī aliquē ex naturali complexione vel ex aliq̄ assuetudine promptū esse ad opera liberalitatis: qui tñ nō est promptus ad opera castitatis. Perfecta aūt virt' moralis est habitus inclinās ad bonū opus bene agendū. ⁊ sic accipiendo virtutes morales dicim' eas esse cōnexas: vt fere ab oīb' ponit̄. Unde Ambro. dicit sup Lucā. Cōnexe sibi sunt cōcathenateq; virtutes: vt qui vnā habet plures habere videat̄. Aug. etiā dicit in. vj. de trini. q̄ virtutes q̄ sunt in humano animo nullo modo separant̄ ab inuicē. Et Grego. dicit in. xxij. moral. q̄ vna virtus sine alijs aut oīno nulla est aut impfecta. Et Tulli' dicit in secundo de tuscul. questionib': Si vnā virtutē cōfessus es te nō habere: nullā necesse est te habiturū. Cui' rō assignat̄ duplex: sm q̄ diuersimode aliq̄ virtutes cardinales distinguūt. Ut enī dictū est quidā distinguūt eas sm q̄sdā generales ɔditiōes virtutū: vtpote q̄ discretio ptineat ad prudētiā: rectitudo ad iusticiā: moderātia ad tēperātiā: firmitas animi ad fortitudinē: in q̄cūq; materia ista ɔsiderent̄. Sʒ sm hoc manifeste apparet ratio ɔnexiōis. nō enī firmitas habet laudē virtutis si sit sine moderatiōe vel rectitudine aut discretiōe.

Et eadē ratio est de alijs. & hanc rationē cōnexionis assignat greg. xxij. mor. q virtutes si sunt disiūcte nō possunt esse pfecte sm̄ ratio nē virtutis. q nec prudētia vera ē q iusta tēperans & fortis nō ē. & idē subdit de alijs virtutibus. & similē rōne assignat augu. in. vj. de trini. Alij vō distinguūt pdictas virtutes scdm̄ materias. & sm̄ h assignat rō cōnexionis ab aristotele i. vj. ethi. q sicut supra dictū ē nulla virt⁹ moralis pōt sine prudētia haberi. eo q ppriū virtutis moralis ē facere electōe rectā cū sit habit⁹ electiuus. Ad rectā aūt electionē nō solū sufficit inclinatio in debitū finē qd ē directe per habitū virtutis moralis. sz ēt q aliqs directe eligat ea q sūt ad finē qd fit p prudētiā q ē cōsiliatiua & iudicatiua. & pceptiua eoꝝ q sunt ad finē. Siliter ēt prudētia nō pōt haberi nisi habeāt virtutes mo rales. cū prudētia sit recta rō agibiliū. q sicut ex principijs procedit ex finib⁹ agibiliū ad quos aliqs recte se hz p virtutes morales. Un de sicut scia speculatiua nō pōt haberi sine itellectu principioꝝ. ita nec prudētia sine virtutib⁹ moralib⁹. ex quo manifeste sequit virtutes morales esse cōnexas. Scdm̄ aūt q virtutū moraliū qdā pfi ciūt hoiem scdm̄ cōem statū. s. qntū ad ea q cōiter in omni vita ho minū occurrūt agēda. vnde oportet q hō simul exerceat circa ma terias oīum virtutū moraliū. & siqdē circa oēs exerceat bene ope rādo acqret habit⁹ oīum virtutū moraliū. Si aūt exerceat bn̄ ope rādo circa vnā materiā nō aūt circa aliā: puta bene se habendo cir ca iras. nō aūt circa cōcupiscētias. acqret qdē aliquē habitū ad re frenādū iras. Qui tn̄ nō habebit rōnē virtutis pp defectū pruden tie q circa cōcupiscētias corrūpit sicut etiā naturales iclinationes. nō habēt pfectā rationē virtutis si prudētia desit. Quedā vō virtu tes morales sunt q pficiūt hoiem sm̄ aliquē eminētē statum. sicut magnificētia & magnanimitas. Et q exercitiū circa materias hau virtutū nō occurrit vnicuiqz cōiter. pōt aliqs habere alias virtutes morales. sine h q habit⁹ haꝝ virtutū hēat actu. loquēdo de virtu tib⁹ acqsitis. Sz tn̄ acqsitis alijs virtutib⁹ hz istas virtutes in potē tia pꝓpinqua. Cū enī aliqs p exercitiū adept⁹ ē liberalitatem circa mediocris donatiōes & sumpt⁹. si supueniat ei supabūdātia pecu maꝝ. modico exercitio acqret magnificētie habitū. sicut geometer modico studio acqrit scētiā alicui⁹ cōclusiōis. quā nūqz cōsiderauit Illud aūt habere dicimur qd in pmptu ē vt habeam⁹. sm̄ illō phi in scdo phisicoꝝ. qd parū deest. qsi nihil deesse videt. Itē virtutes intellectuales sūt circa diuersas materias adinuicē nō ordinatas. sicut pz in diuersis scētijs & artib⁹. & iō nō inuenit in eis cōnexio q inuenit in virtutib⁹ moralib⁹ existētib⁹ circa pāssiōes. & opatiōes q manifeste habēt ordinē adinuicē. Nō oēs passiōes in qbusdam primis pcedētes. s. amore & odio ad quasdā alias terminant. s. de lectationē & tristiciā. Et similiter oēs opatiōes q sunt virtutis mo ralis naturaliter habēt ordinē adinuicez. & etiā ad passiōes. & ideo tota materia moraliū virtutū sub vna rōne prudētie cadit. Habēt tamen omnia intelligibilia ordinem ad prima principiā. Et secun dum hoc omnes virtutes intellectuales dependent ab intellectu pri ciplorum. sicut prudentia a virtutib⁹ moralibus vt dictū est. Prin cipia autem vniuersalia quorum est intellectus principiorum non dependēt a conclusionibus. de quibus sunt relique intellectuales virtutes. sicut virtutes morales dependent a prudentia: eo q appe titus mouet quodāmō rationē. & ratio appetitū vt supra dictū est.

Ad secūdū. s. vtrū virtutes morales possint esse sine charitate. di cendū q sicut supra dictū est virtutes morales pꝓut sunt operatiue boni in ordine ad finē qui nō excedit facultatē naturalē hominis possunt per opera humana acquiri. & sic acquisite sine charitate eē possunt sicut fuerūt in multis gentibus. Scdm̄ autem q sunt ope ratiue boni in ordine ad vltimū finem supnaturalē. sic pfecte & ve re se habēt ad rationē virtutis. & nō possunt actib⁹ hūanis acqri. sz a deo īfundūt. & hmōi virtutes morales sine charitate esse nō pos sunt. Dictū est enī q alie virtutes morales nō possunt esse sine pru dētia. prudentia autem non potest esse sine virtutibus moralibus: inquantum virtutes morales faciunt bene se habere ad quosdam fines: ex quibus procedit ratio prudentie. Ad rectam autem ratio nez prudentie multomagis requiritur q homo bene se habeat cir ca vltimū finem qd fit per charitatē q circa alios fines qd fit per virtutes morales. Sicut ratio recta in speculatiuis maxime idiget primo principio indemōstrabili. qd est. cōtradictoria nō esse simul va. vn manifestū fit q nec prudētia īfusa pōt eē sine charitate. nec alie virtutes morales cōseqnē q sine prudētia eē nō pn̄t. Pz igit ex p dict q sole virtutes īfuse sūt pfecte. & sole simplr dicēde virtutes. q be ne ordināt hoiez ad finē vltimū simplicit. Alie vō virtutes. s. acqsite sunt scdm̄ aliquid virtutes. nō aūt simpliciter. Ordināt enim ho minē bene respectu finis vltimi in aliquo genere. nō autē respectu vltimi finis simpliciter. vnde Ro. xiiij. sup illud. Oē qd nō est ex fi de peccatū est. dicit ib. glo. augustini. vbi deest agnitio vitat. falsa est vtus etiā in bonis morib⁹. Ad tertiū. s. vtz charitas possit eē sine virtutib⁹ moralib⁹. dicēdū q cū charitate īfundunt oēs virtutes morales. Cui⁹ rō est. q de⁹ nō minus pfecte opat in opib⁹ gre q in opib⁹ nāe. Sicut aūt videm⁹ in opib⁹ nāe q nō inuenit pncipiū aliquoꝝ operū in aliq re: qn inueniant in ea q sūt necessaria ad hu iusmodi opa pficiēda. sic in aīalib⁹ inueniunt organa qb⁹ pfici pos sunt opa. ad q pagēda aīa hz ptātē. Manifestū ē aūt q charitas i quātū ordinat hoiez ad finē vltimū ē pncipiū oīuz opez bonoꝝ q i finē vltimū ordinari pn̄t. Un oz q cū charitate sil infundant oēs virtutes morales qb⁹ hō pficit singula genera bonoꝝ operuz. Et sic pz q virtutes morales infuse nō solū hn̄t cōnexionē pꝓpter prudētiā sz etiā pꝓpter charitatē. & q q amittit charitatē p peccatuz mortale. amittit oēs virtutes morales infusas. Ad qrtū. s. vtz fides & spes possint eē sine charitate. dicēdū q fides & spes sic virtutes morales dupli cōsiderari pn̄t. Uno mō scdm̄ inchoationē quādā. Alio mō sm̄ pfectū eē virtutis. Cū enī virt⁹ ordinet ad bonū opus agēdum virtus qdē pfecta dicit in hoc q pōt in op⁹ pfecte bonū qd qdez est bonū nō solū ē qd fit. sed etiā bene fit. Alioqn si bonū sit qd fit. nō aūt bene fiat. nō erit pfecte bonū. Un nec habit⁹ q est talis opis pnci piū habebit pfecte rōez virtutis: sic si aliqs opet iusta. bonū qdē fac sed nō erit opus pfecte virtutis. nisi hoc bn̄ faciat. i. scdm̄ electionez rectā qd est p prudētiā. & iō iusticia sine prudētia nō pōt eē virtus p fecta. Sic igit fides & spes sine charitate pn̄t qdē aliqualiter esse. p fecte aūt virtut rōez sine charitate nō hn̄t. Cū enī fidei op⁹ sic credē de deo. credere aūt sit aliquē pꝓpria volūtate assentire. si nō debitō mō velit nō erit fidei opus pfectū: qd aūt debito mō velit hoc est p charitatē q pficit volūtatē. Oīs enī rect⁹ motus volūtatis ex recto amore pcedit. vt Aug. dicit. xiiij. de ci. dei. Sic igit fides est qd sit sine charitate. sed nō pfecta virtus. sic tēpātia vel fortitudo sine prudē tia. Et similr dicēdū ē de spe. Nā act⁹ spei ē expectare futurā beatitu dinē a deo. q qdē actus pfectus est si fiat ex meritis q qs hz. qd nō pōt esse sine charitate. si aūt hoc expectet ex merit q nōdū hz sed p ponit in futurū acquirere erit act⁹ imperfect⁹: & hoc pōt esse sine cha ritate. & ideo fides & spes pn̄t esse sine charitate. pꝓpe loquēdo vir tutes nō sunt. nā ad rōnē virtutis ptinet vt nō solū sm̄ ipsaz aliqd boni operet. sed etiā bene. vt dicit in. ij. ethi. Ad quintū. s. vtrū charitas possit haberi sine fide & spe. dicēdū q charitas nō soluz si gnificat amorē dei. sed etiā amicicia quādā ad ipsuz que quidē su per amorē addit mutuā readamationē cū quadā mutua cōmunica tione. vt dicit in. viij. ethi. Et q hoc ad charitatem pertineat: patet per illud qd dicit. j. ioh. iiij. Qui manet i charitate in deo manet & deus in eo. & j. ad corin. j. dicit. Fidelis deus per quem vocati estis in societatem filij eius. Hec autem societas hominis ad deum ē que dam familiaris cōuersatio cū ipso: Inchoat quidez hic in presenti per gratiam. perficiet autem in futuro in gloria. quoꝝ vtrunqz fi de & spe tenetur. vnde sicut aliquis non posset cum aliquo amici ciam habere si discrederet vel desperaret se posse habere aliquam societatem vel familiarem conuersationē cum ipso. ita aliquis nō potest habere amiciciaz ad deū que est charitas nisi fidem habeat per quam credat huiusmodi societatem & conuersationem homi nis cum deo. & speret se ad hanc societatez pertinere. & sic charitas sine fide & spe nullo modo esse potest.

De equalitate virtutum. DIS. XI.

Circa vndecimū. s. de qualitate virtutū querunt sex. Primo vtrū virt⁹ possit esse maior vel minor. Secūdo vtrū oēs virtutes in eodē existētes sint equales. Tertio de cōparatiōe virtutū moralium ad in tellectuales. Quarto de cōparatiōe virtutum moraliū adinuicem. Quinto de cōparatiōe virtutū intellectualium adinuicem. Sexto de cōparatiōe virtutū theologicarum adinuicem. Ad primum sc3 vtrum virtus possit esse maior vel minor. dicendū q cū queri tur vtrum vna virtus sit maior alia. dupliciter intelligi questio po test. Uno modo in virtutibus specie differētib⁹. & sic manifestū est q vna virt⁹ est alia maior. semp enim causa est potior suo effectu. & in effectib⁹ tāto aliquid est poti⁹. quāto ē cause pꝓpinqui⁹. Ma nifestum est aūt ex dictis q causa & radix humani boni est ratio. Et ideo prudentia que pficit rationē pfertur in bonitate alijs vir tutib⁹ moralib⁹ pficientib⁹ vim appetitiuam inquātuz participat ratione. & in his etiam tanto est vna altera melior & maior. quāto magis ad rationē accedit. Unde & iusticia que est in voluntate pre fertur alijs virtutib⁹ moralib⁹. & fortitudo que est in irascibili pfer tur temperātie que est in cōcupiscibili. que minus pticipat rōne

et patet in .vij. ethi. Alio mō pōt itelligi in virtute eiusdē speciei. ꝛ sic ſm ea q̄ supra dicta sūt cū de icrēētōib⁹ habituū agereť. virt⁹ dupliciter pōt dici maior ꝛ minor. vno mō ſm seipsaʒ. alio mō ex pte pticipātis subiecti. Si igiť scḋʒ seipsaʒ ɔsidereť. magnitudo vł puitas ei⁹ attēdiť ſm ea ad q̄ se extēdit. q̄cūqʒ aūt hʒ aliquā ṽtutē. Puta tēperantiā hʒ ipsaʒ q̄tū ad oīa ad q̄ se tēperātia extēdit: qḋ de sciētia et arte nō ɔuenit. Nō eni q̄cūqʒ ē grāmaticus scit oīa q̄ ad grāmatica ptinēt. Et scḋʒ h̄ bene dixerūt stoici. vt simplici⁹ dicit in cōmēto p̄dicamētoꝝ: q̣ virtus nō recipit magis ꝛ min⁹ sicut sciā vel ars. eo q̣ rō virtutis ɔsistit in maximo. Si vō ɔsidereť virt⁹ ex pte subiecti pticipātis. sic ɔtingit virtutē eē maiorē vel minorē siue ſʒ diuersa tpa in eodē siue in diuersis hoīb⁹. q̣ ad attingēdū mediū virtutis qḋ ē ſm rōnē rectā vn⁹ ē melioris dispositiōis q̄ʒ ali⁹: vel pp maiorē assuetudinē. vel pp meliorē dispositionē nature. vel pp pspicat⁹ iudiciū rōnis. aut ēt pp maius grē donū qḋ vnicuiqʒ donať scḋm mēsurā donatiōis xp̄i. vt diciť ad ephe. iiij. Et in h̄ deficiebāt stoici extimātes nullū eē virtuosuʒ dicēdū. nisi q̄ fuerit summe disposit⁹ ad virtutē. nō eni exigiť ad rationē virtutis. q̣ attingat recte rōnis mediū in idiuisibili sicut stoici putabāt. sʒ sufficit ppe mediū esse vt diciť in .ij. ethi. Idē ēt idiuisibile signū vnus ppi⁹ attigit q̄ʒ ali⁹. sicut ēt pʒ i sagittatorib⁹ tēdētib⁹ ad certū signū.

Ad sʒ. s. vtrū oēs virtutes i vno ꝛ eodē sint eq̄les dicēdū q̣ q̄titas virtutū sicut ex dictis pʒ. pōt attēdi dupliciť. Uno mō ſm rōeʒ spei. ꝛ sic nō ē dubiū q̣ vna virt⁹ vni⁹ hoīs ē maior q̄ʒ alia. sic charitas fides ꝛ spes. Alio mō pōt attēdi ſm pticipationē subiecti put. s. itēdiť vel remittiť in subiecto. ꝛ ſm h̄ oēs virtutes vni⁹ hoīs sūt eq̄les q̄dā eq̄litate pportiōis. inq̄ntū. s. eq̄liter crescūt in hoīe sicut digiti man⁹ sūt ineq̄les ſm q̄ntitatē. sʒ sūt eq̄les scḋʒ pportionē. cū pportionaliter augeāť. huī⁹ aūt eq̄litatꝭ oportet eodē mō rōnē accipe sicut ꝛ cōnexiōis. Eq̄litas eni ē q̄dā ɔnexio virtutū sʒ q̄ntitatē. Dictū ē supra q̣ rō ɔnexionis virtutū pōt dupliciter assignari. Uno mō ſm itellectū eoꝝ q̄ itelligunt p has q̄ttuor virtutes quattuor generales ɔditiones virtutū. quaꝝ vna simul inueniť cū aliis in qualibet mā. Et siliter virtus in quacūqʒ mā non pōt eq̄lis dici nisi habeat oēs istas eq̄les ɔditiōes. Et hāc rōnē eq̄litatis virtutū assignat augu. i. vj. de trini. dicēs. Si pares equales eē istos fortitudine. sʒ illū patrare prudētia. sequiť q̣ hui⁹ fortitudo minus prudēs sit ac p hoc nec fortitudine equales sunt qm̄ ē illius fortitudo prudētior. atqʒ ita de ceteris virtutib⁹ inuenies. si oēs eadē ɔsideratiōe percurras. Alio mō assignata ē ratio cōnexionis virtutū sʒ eos q̄ itelligūt huiōi virtutes habere materias determinatas. ꝛ sʒ hec ratio ɔnexionis virtutū moraliū accipiť ex pte prudentie. ꝛ ex pte charitatis q̄ntū ad virtutes īfusas nō aūt ex pte inclinatiōis q̄ est ex pte subiecti. vt supra dictū ē. Sic igiť ꝛ rō equalitatis virtutū pōt accipi ex pte prudētie. q̄ntū ad id qḋ est formale in oīb⁹ virtutib⁹ moralib⁹. existēte eni rōne eq̄liter pfecta ī vno ꝛ eodē: oportet q̣ pportionaliter ſm rōnē rectā mediū ɔstituať i qualibet mā virtutū. Quātū vō ad id qḋ est materiale in virtutib⁹ moralib⁹. s. inclinationē ipsam ad actū virtutis pōt esse vn⁹ hō magis pmpt⁹ ad actū vnius virtutis q̄ʒ ad actū alterius. vel ex natura vel ɔsuetudine. vel etiā ex dono gratie.

Ad tertiū. s. vtrū virtutes morales pceminent intellectualibus. dicendum q̣ aliquid potest dici maius vel minus dupliciter. vno modo simpliciter. alio modo secundum quid. nihil enim prohibet aliqd esse melius simpliciter vt philosophari q̄ʒ ditari. quod tamen non est melius ſm quid id est necessitatem patienti. Simpliciter autem considerať vnūquodqʒ qñ ɔsiderať ſm ppriam rationē sue speciei. habet autē virtus speciē ex obiecto. vt ex dictis patet. Unde simpliciter loquēdo illa virtus nobilior est que habet nobilius obiectū. Manifestū est autem q̣ obiectū rationis est nobilius q̄ʒ obiectū appetitus. Ratio enim apprehēdit aliquid in vniuersali. sed appetitus tendit in res que habent esse particulare. vnde simpliciter loquendo virtutes intellectuales q̄ perficiūt rationē sunt nobiliores q̄ʒ morales que pficiūt appetitū. Sed si ɔsidereť virtus in ordine ad actū. sic virt⁹ moralis que perficit appetitū. cuius ē mouere alias potētias ad actū vt supra dictū est nobilior est. ꝛ quia virtus diciť ex eo q̣ est principiū alicuius actus cum sit perfectio potētie. sequiť etiā q̣ ratio virtutis magis cōpetat virtutib⁹ moralibus q̄ʒ virtutibus intellectualib⁹. quāuis virtutes intellectuales sint nobiliores habitus simpliciter.

Ad quartū. s. de cōparatiōe virtutū moraliū adinuicem. dicēdū q̣ virtus aliqua ſm suam speciē potest dici maior vel minor. vel simpliciter vel ſm quid. Simpliciter quidem dicitur virtus maior secundum q̣ in ea maius bonum rationis relucet. vt supra dictum est. ꝛ scḋm hoc iusticia inter omnes virtutes morales precellit tanq̄ʒ ppinquior rationi. qḋ patet ex subiecto ꝛ ex obiecto. Ex subiecto q̄dē q̣ est in voluntate sic in subiecto. voluntas aūt est appetit⁹ rōnis. vt ex dictis pʒ. scḋm aūt obiectū siue mā q̣ ē circa opatiōes q̄b⁹ hō ordinať nō solū in seipso sʒ etiā ad alteꝝ. vñ iusticia est pclarissima ṽtutū. vt diciť in .v. ethi. Inter alias aūt ṽtutes morales q̄ sūt circa passiōes tāto in vnaquaqʒ magi relucet rōnis bonū. quāto circa maiora appetitus mot⁹ subdiť rōni. Maximū āt in his q̄ ad hoīeʒ ptinēt est vita a q oīa alia depēdēt. Et iō fortitudo q̄ appetitū motū subdit rōni in his q̄ ad mortē ꝛ vitā ptinent. pmū locū tenet inter ṽtutes morales q̄ sūt circa passiōes. tñ ordinať infra iusticiā. Unde phs dicit in pmo rethorice. q̣ necesse ē maximas eē ṽtutes q̄ sūt aliis honoratissime. Siqḋē est vt⁹ potētia bn̄ factiua. ppter h̄ fortes ꝛ iustos maxie honorāt. hec q̄dē eni in bello. s. fortitudo hec aūt. s. iusticia in bello ꝛ in pace vtilis ē. Post fortitudinē aūt ordinať tpantia q̄ subijcit rōni appetitū circa ea q̄ immediate ordinanť ad vitā. vel in eodē sʒ nūeꝝ vel in eodē scḋʒ speciē. s. in cibis ꝛ venereis. ꝛ sic iste tres ṽtutes sil' cū prudētia dicūtur eē pncipales. etiā dignitate. Scḋʒ q̄d aūt dr̄ aliq vt⁹ eē maior ſm q̣ adminiculū vł ornamētū p̄bet pncipali ṽtuti. sic substantia ē simplr dignior accidēte. aliqḋ tñ accidēs ē scḋʒ q̄d digni⁹ substātia. in quātū pficit subiectū in aliquo eē accidētali. Ad q̄ntum sʒ de ɔpatiōe ṽtutū intellectualiū adinicē. dicēdū q̣ sicut dictū ē magnitudo ṽtutꝭ sʒ suā spēm ɔsiderať ex obiecto. Obiectū āt sapie pcellit inť obiecta oīuʒ ṽtutū itellectualiū. Cōsiderat. n. cām altissimā q̄ de⁹ ē. vt dr̄ in pncipio metha. ꝛ q̣ p cām iudicať de effectu. ꝛ p cām supiorē de causis īferiorib⁹. Inde ē q̣ sapiā hʒ iudiciū de oīb⁹ aliis ṽtutib⁹ itellectualib⁹. ꝛ ei⁹ ē ordinare oēs. ꝛ ipa ē q̄si architectonica respectu oīuʒ. Ad sextū. s. ɔ ɔpatiōe ṽtutū theologicaꝝ. dicēdū q̣ sic dictū ē magnitudo ṽtutꝭ scḋʒ suā spēm ɔsiderať ex obiecto. Cū aūt tres ṽtutes theologice respiciāt deū sicut ppriū obiectū. non pōt vna caꝝ dici maior altera. ex eo q̣ sit circa maius obiectū. sed q̣ vna se hʒ ppiqui⁹ ad obiectū q̄ʒ alia ꝛ hoc mō charitas est maior aliis. Nā alie ipoꝛtāt in suā ratione quādā distātiā ex obiecto. est eni fides de nō visis. spes aūt de nō habitis. sʒ amor charitatis est de eo qḋ iā habeť. ē eni amatū quodāmodo in amāte. ꝛ etiam amans p affectū trahitur ad vnionem amati. ppter qḋ diciť. j. ioh. iiij. qui manet in charitate in deo manet ꝛ deus in eo.

¶ De medio virtutum. DIS. XII.

Circa duodecimū principale. s. de medio virtutū queruntur quattuor. Primo vtꝝ ṽtutes sint in medio. Secūdo vtꝝ mediū virtutis sit mediū rei vel ratiōis. Tertio vtrū virtutes intellectuales cōsistant in medio. Quarto vtꝝ ṽtutes theologice ɔsistant in medio. Ad primum. s. vtrū virtus moral' ɔsistat in medio. dicendū q̣ sicut ex supra dictis pʒ. ṽtus de sui ratione ordinat hoīem ad bonū. moralis aūt virtus pprie est pfectiua appetitiue ptis aīe circa aliquā determinatā materiā. Mēsura aūt ꝛ regula appetitiui mot⁹ circa appetibilia est ipa ratio bonū aūt cuiuslibet mēsurati ꝛ regulati ɔsistit in hoc q̣ ɔformeť sue regule. sicut bonū in artificiatis est vt consequať regulā artis. malū aūt per cōsequēs in huiōi est p hoc q̣ aliquid discordat a sua regula vel mēsura. Qḋ quidē cōtingit vel p hoc q̣ sup excedit mensurā. vel p hoc q̣ deficit ab ea. sicut manifeste apparet in omnib⁹ mēsuratis ꝛ regulatis. ꝛ ideo patet q̣ bonū virtutis moralis cōsistit in adequatiōe ad mensurā rationis. Manifestum est aūt q̣ inter excessum ꝛ defectū mediū est equalitas siue conformitas. vnde manifeste apparet q̣ moralis virtus in medio cōsistit. Ad secundū sʒ vtrū mediū virtutis moralis sit medium rei vel rationis. dicendū q̣ mediū rationis dupliciter potest intelligi. Uno modo ſm q̣ mediū in ipso actu rationis existit quasi ipse actus ratiōis ad medium reducať. ꝛ sic virtus moralis non pficit actum rationis. sed actum virtutis appetitiue. ꝛ isto mō medium virtutis moralis nō est mediū rationis. Alio mō potest dici mediuʒ rationis. id qḋ a ratiōe poniť in aliqua materia. ꝛ sic omne medium virtutis moralis est mediuʒ rationis. quia sicut dictuʒ est virtus moralis cōsistere diciť in medio p ɔformitatē ad rationē rectam. Sed qñqʒ cōtingit q̣ mediū rationis est etiaʒ medium rei. ꝛ tunc oportet q̣ virtutis moralis mediū sit medium rei. sicut est in iusticia. Quādoqʒ aūt mediū rationis nō est mediū rei. sed accipitur per cōparationē ad nos ꝛ sic est mediū in omnib⁹ aliis virtutibus moralibus. Cui⁹ ratio est. quia iusticia est circa opatiōes que cōsistunt in reb⁹ exteriorib⁹ in quib⁹ rectuʒ institui debet simpliciter ꝛ scḋm se. vt supra dictū est. Et ideo mediū rationis in iusticia est idem cū mediū rei. inquātuʒ sʒ iusticia dat vnicuiqʒ qḋ debet ꝛ nō plus nec minus. Alie vero virtutes morales cōsistūt circa pas

siones interiores in quibꝰ nō potest rectū constitui eodē modo. ppter hoc q homines diuersimode se habent ad passiones. ⁊ ideo oportet q rectitudo ratiōis in passionibꝰ instituat per respectum ad nos qui afficimur sm passiones. Ad tertium s. vtrum virtutes intellectuales cōsistant in medio. dicendū q bonū alicuius rei cōsistit in medio s3 q conformat regule vel mensure quā ɔtingit trāscēdere ⁊ ab ea deficere vt dictū est. virtus aūt intellectualis ordinat ad bonū sic̄ ⁊ moralis. vt supra dictū ē. Vn̄ sm q bonū virtutis intellectualis se h3 ad mēsurā. sic se h3 ad rōe3 medij. bonū aūt virtutis intellectualis ē verū. speculatiue qdē virtutis verū absolute. vt in. vi. ethi. dicit. practice aūt virtutis verū scd3 ɔformitatē ad appetitū rectū. Verū aūt intellectꝰ nr̄i absolute ɔsideratū ē sic̄ mēsuratū a re. Res enī ē mēsura intellectꝰ nr̄i. vt dr̄ in. ix. metha. Ex eo. n. q res ē vel nō ē. est vitas ⁊ in opiniōe ⁊ in orōne. Sic igit̄ bonū virtutis intellectualis speculatiue ɔsistit in quodā medio p ɔformitatē ad ipsam rē. scd3 q dic̄ eē qd ē. vel nō eē qd nō est. in quo rō veri ɔsistit. Excessus aūt ē scd3 affectiōe3 falsā3 p quā dr̄ eē qd nō est. defectꝰ aūt accipit̄ sm negationē falsa3 p quā dr̄ nō ē qd ē. verū aūt virtutis intellectualis practice ɔparatū qdē ad rē h3 rōnē mēsurati. ⁊ sic eodē mō accipit̄ mediū p ɔformitatē ad rē in virtutibꝰ intellectualibꝰ practicis. sicut ⁊ in speculatiuis. sed respectu appetitꝰ h3 rōnē regule ⁊ mēsure. vn̄ idē mediū qd est virtutis moralis etiā ē ipsiꝰ prudētie. s. rectitudo rōnis. sed prudētie qdē est istud mediū vt regulātis ⁊ mēsurātis. virtutis aūt moralis vt mēsurate ⁊ regulate. ⁊ similr̄ excessus ⁊ defectꝰ accipit̄ diuersimode vtrobiq3. Ad qrtū. s. vtru3 virtutes theologice ɔsistāt in medio. dicēdū q sic̄ dictū ē mediū virtutis accipit̄ p ɔformitatē ad suā regulā vel mēsurā. scdm q ɔtingit ipsa3 trāscēdere vel ab ea deficere. Virtutis aūt theologice duplr̄ pōt accipi mēsura. vna qdē scdm ipsa3 rōnē virtutis. ⁊ sic mēsura ⁊ regula virtutis theologice ē ipse deꝰ. Fides. n. nr̄a regulat̄ s3 veritatē diuinā. charitas aūt scd3 bonitatē eius. spes aūt scdm magnitudinē oīpotētie ⁊ pietatis eiꝰ. ⁊ ista est mēsura excellēs oēm humanā facultatē. Vn̄ nunq3 pōt hō tm̄ diligere deū quātū d3 diligi. nec tm̄ credere aut sperare in ipsu3 quātū d3. vnde multominus pōt ibi eē excessus. ⁊ sic bonū talis virtutis nō ɔsistit in medio. sed tāto est melius quātomagis accedit̄ ad summū. Alia vō regula virtutis theologice est ex pte nostra. q2 etsi nō possimꝰ in deū ferri quātu3 debemus. debemꝰ tamen ferri in ipsum credendo sperando ⁊ amando sm mensuram nostre ɔditionis. Unde per accidens potest in virtute theologica considerari medium ⁊ extrema ex parte nostra.

¶ De virtutum duratione. DIS. XIII.

Circa decimumtertiū principale. s. de duratione virtutū post hanc vitam queruntur sex. Primo vtrū virtutes morales maneant post hāc vitā. Secūdo vtr3 virtutes intellectuales. Tertio vtr3 fides. Quarto vtrū maneat spes. Quīto vtr3 aliquid fidei vl' spei maneat. Sexto vtr3 maneat charitas. Ad primū. s. vtrū virtutes morales maneant post hāc vitā. dicēdū q sicut aug. dicit in. xiiij. de trini. Tulliꝰ posuit post hāc vitā quattuor virtutes cardinales nō esse: sed in alia vita hoīes esse beatos sola cognitiōe nāe. in qua nihil ē meliꝰ aut amabiliꝰ. vt aug. ibidē dicit ea nā qua creauit deꝰ oēs naturas. Ipse aūt determinat postea hmōi quattuor virtutes in futura vita existere. tn̄ alio mō. Ad cuiꝰ euidētiā sciendū est q in hmōi virtutibus aliqd est formale. ⁊ aliquid qsi mālē. Materiale quide3 est in his virtutibꝰ inclinatio quedā partis appetitiue ad passiones vel operationes scd3 aliquē modū. sed quia iste modꝰ determinat̄ a ratiōe: ideo formale in omnibꝰ virtutibꝰ est ipse ordo rationis. Sic igit̄ dicendū q hmōi virtutes morales in futura vita nō manēt. qntu3 ad id qd est materiale in eis. non enī habebūt in futura vita locu3 cōcupiscentie ⁊ delectationes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ. neq3 etiam timores ⁊ audacie circa pericula mortis. neq3 etiā distributiones ⁊ cōmunicationes rerū que cōueniunt in visum p̄sentis vite. sed qntum ad id qd est formale remanebūt in beatis pfectissime post hanc vitam. inquantum ratio vniuscuiusq3 rectissima erit circa ea que ad ipsu3 ptinent scdm statum illu3. ⁊ vis appetitiua oīno mouebit̄ s3 ordine rationis in his que ad statu3 illum ptinent. Unde aug. ibidem dicit: q prudentia ibi erit sine vllo periculo erroris. fortitudo sine molestia tolerandorū maloꝝ. tpantia sine repugnatione libidinum. vt prudētie sit nullū bonū deo pponere vel equare. fortitudinis ei firmissime cohere. tpātie nullo defectu noxio delectari. De iusticia vero manifestiꝰ est quē actū ibi habebit s3 esse subditum deo: quia etiā in hac vita ad iusticiā ptinet esse subditu3 superiori.

Ad secundum. s. vtrū virtutes intellectuales maneāt. dicendu3 q qdā posuerūt q spēs q intelligibiles nō pmanent in intellectu possibili nisi qdiu actu intelligit. nec ē aliq ɔseruatio specie3 cessante ɔsideratiōe actuali. nisi in viribꝰ sensitiuis q sūt actꝰ corpaliū organoꝝ. s. ī imaginatiua ⁊ memoratiua. hmōi aūt vires corrūpunt̄ corrupto corpe. Et iō sm h scīa nullo mō post hāc vitā remanebit corrupto corpe. neq3 aliq alia intellectualis virtꝰ. S3 h opinio ē contra sniam aristotelis q ī tertio de aīa dicit. q intellectꝰ possibilis ē in actu cū scit singula sic̄ sciēs cū sit ī potētia ad ɔsiderādū ī actu. ē etiā ɔtra rōnē. q2 spēs intelligibiles recipiunt̄ ⁊ in intellectu possibili immobiliter sm modū recipiētis. Unde ⁊ intellectꝰ possibilis dicit̄ locus specierū qsi spēs intelligibiles ɔseruās. s3 fantasma ad q aspiciēdo hō intelligit in hac vita applicādo ad ipas spēs intelligibiles corrūpūt̄ corpe corrupto. vn̄ ⁊ ipa fātasmata q s̄t qsi mālia ī virtutibꝰ intellectualibꝰ virtutes intellectuales ōstruūt̄ ōstructo corpe. s3 qntū ad spēs intelligibiles q s̄t ī intellectu possibili virtutes intellectuales manēt. spēs aūt se hūt ī virtutibꝰ intellectualibꝰ: sic̄ formalitates. vn̄ intellectuales virtutes manēt pꝰ hāc vitā qntū ad id qd ē formale ī eis. nō aūt ad id qd ē materiale. sic̄ ⁊ de moralibꝰ dictū ē. Ad tertiū. s. vtrū fides maneat. dicēdū q oppositio ē p se ⁊ ppria cā q vnū excludat̄ ab alio: inquātū. s. in oibꝰ oppositis includit̄ oppositio affirmatiōis ⁊ negatiōis. Inuenit̄ aūt in qbusdā oppositio scdm ɔtrarias formas. sicut in coloribꝰ albū ⁊ nigrū. In qbusdā aūt sm pfectū ⁊ iperfectū. vnde in alteratiōibꝰ magis ⁊ minus accipiunt̄ vt ɔtraria. cū de minus calido fit magis calidū. vt dicit̄ ī. v. phisi. ⁊ q2 pfectū ⁊ iperfectū opponunt̄. ipossibile ē q simul sm idē sit pfectio ⁊ iperfectio. Est aūt ɔsiderādū q iperfectio qdē qnq3 ē de rōne rei. ⁊ ptinet ad speciē ipsius. sicut defectꝰ rōnis ptinet ad rōnē speciei equi vel bouis. ⁊ q2 vnū ⁊ idē nūero manēs nō pōt trāsferri de vna specie in aliā. Inde ē q tali pfectiōe sublata tollit̄ spēs rei. sicut si iā nō eēt bos vel equus s3 eēt rōnalis. qnq3 vō iperfectio nō ptinet ad ratiōe3 speciei. s3 accidit īdiuiduo sm aliqd aliō. Sicut alicui hoī qnq3 accidit defectꝰ rōnis inquātū īpedit̄ ī eo rōnis vsus: pp somnū vel ebrietatē. vel aliqd hmōi. Patet aūt q tali iperfectiōe remota. nihilominꝰ substātia rei manet. Manifestū ē aūt q iperfectio cognitiōis ē de rōne fidei. ponit̄ enī in eius diffinitiōe. fides. n. ē substātia reꝝ sperādaꝝ. argumentū nō apparētū. vt dr̄ ad Heb. xj. Et augu. dicit. qd ē fides nisi credē qd nō vides. Q3 aūt cognitio sit sine visiōe ⁊ apparitiōe h ad iperfectionē cognitiōis ptinet. ⁊ sic iperfectio cognitōis ē de rōne fidei. Unde manifestū ē q fides nō posset eē pfecta cognitiōe eadē nūero manēs. S3 vlteriꝰ ɔsiderādū est vtrū possit simul eē cū cognitiōe pfecta. nihil enī phibet aliquā cognitionē iperfectā simul eē aliqñ cū cognitiōe pfecta. Est igit̄ ɔsiderādū q cognitio pōt eē iperfecta tripliciter. vno mō ex parte obiecti cognoscibilis. alio mō ex pte medij. tertiō mō ex pte subiecti. Ex pte qdē obiecti cognoscibilis differūt s3 pfectū ⁊ iperfectā cognitio matutina ⁊ vespertina in angelis. nā cognitio matutina ē de rebꝰ s3 q habēt esse in vbo. cognitio aūt vespertina ē de eis s3 q habēt esse in ppria nā qd ē ipfectū respectu primi esse. Ex pte vō medij differūt scd3 pfectū ⁊ iperfectū. cognitio q de aliq ɔclusiōe p mediū demōstratiuū ⁊ p mediū pbabile. Ex pte vō subiecti differūt sm pfectum ⁊ imperfectu3 opinio fides ⁊ sciētia. nā de rōne opinionis ē q accipiat̄ vnū cū formidine alteriꝰ oppositi. vnde nō h3 firmā inhesiōe3. De ratiōe vero sciētie est q habeat firmam inhesionem cum visione intellectiua. habet enim certitudinem procedentem ex intellectu principiorum. fides enim medio modo se habet. excedit enim opinionem in hoc q habet firmam inhesionem. deficit vero a sciētia in hoc q non habet visionem. Manifestum est autem q perfectum ⁊ imperfectū nō possunt simul esse scdm idem. sed ea q differūt sm pfectū ⁊ imperfectū. scdm aliqd idem possunt simul esse in aliquo alio eodē. Sic igit̄ cognitio perfecta ⁊ iperfecta ex pte obiecti nollo modo potest esse de eodem obiecto. possunt tamē conuenire in eode3 medio ⁊ in eodē subiecto. Nihil enī phibet q vnus homo simul ⁊ semel per vnum ⁊ idē mediu3 habeat cognitionē de duobus. quoꝝ vnū est pfectū. ⁊ aliud imperfectū. sicut de sanitate ⁊ egritudine. ⁊ bono ⁊ malo. Siliter etiā ipossibile ē q cognitio pfecta ⁊ iperfecta ex parte medij ɔueniant in vno medio. sed nihil phibet quin ɔueniāt in vno obiecto. ⁊ in vno subiecto. Potest enī vnus homo cognoscere eandem conclusionem per medium pbabile ⁊ demonstratiuū. ⁊ similiter impossibile est q cognitio pfecta ⁊ iperfecta ex parte subiecti sint simul in eodē subiecto. Fides autem in sui ratiōe h3 imperfectionem que est ex parte subiecti. vt scilicet credēs nō videat id qd credit. beatitudo autem de sui ratione h3 pfectionē ex parte subiecti. vt scilicet beatus videat id quo beatificat̄. vt supra habitū est. Unde manifestū est q ipossibile est q fides maneat simul cū beatitudine in eodem subiecto. Ad quar

tū. s. vtrū spes maneat. dicēdū q sicut dictū ē id qd de sui rōne im
portat ĩperfectōez subiecti. nō pōt simul stare cū subiecto opposita
pfectiōe pfecto. sicut pz q mot⁹ ſm suā rōne ĩportat ĩpfectionē subie
cti. Est enī act⁹ existētis in potentia inquātū huiusmōi. vn̄ qñ illa
potētia reducit ad actū iā cessat mot⁹. nō enī adhuc albat postq̄
iā aliqd factū ē albū. spes aūt ĩportat motū quēdā in id qd nō ha
bet. vt pz ex his q̄ supra de passiōe spei diximus. ⁊ ideo qñ habebi
tur id qd spat. s. diuina fruitio iā spes esse nō poterit. Ad q̄rtuz
s. vtrū aliqd fidei vel spei maneat dicēdū q q̄dā dixerūt q spes to
taliter tollit. fides aūt ptim tollit. s. q̄tū ad enigma. ⁊ ptim manet
s. q̄tū ad subiectū cognitiōis. Qd q̄dē si sic ĩtelligat q maneat nō
idē numero sȝ idē genere. verissime dictū ē. fides enī cū visione pa
trie cōuenit in genere qd ē cognitio. spes aūt nō cōuenit cū beatitu
dine ĩ genere. cōparat enī spes ad beatitudinis fruitionē sicut mo
tus ad q̄etē in termino. Si aūt ĩtelligat q eadē nūero cognitio q̄
ē subiecti maneat in patria h' ē oīno ĩpossibile. nō enī remota diffe
rētia alicuius speciei: remanet substātia generis eadē nūero: sicut
remota differētia cōstitutiua albedinis. nō remanet eadē substātia
coloris nūero. vt si idē nūero color sit q̄nq3 albedo. q̄nq3 vō nigre
do. nō enī cōparat gen⁹ ad differētiā sicut materia ad formā. vt re
maneat substantia generis eadem numero differentia remota. si
cut remanet eadē nūero substātia materie remota forma. gen⁹ enī
⁊ differētia nō sūt ptes speciei. aliodn̄ nō ṗdicarent de specie. sȝ si
cut species significat totū. i. cōpositū ex forma ⁊ materia in reb⁹ ma
terialib⁹. ita differētia significat totū ⁊ silr gen⁹. sȝ gen⁹ denoīat
totū ab eo qd ē sicut materia. differētia vō ab eo qd ē sicut forma:
species vō ab vtroq3. sicut ĩ hoīe nā sensitiua materialiter se hȝ ad
ĩtellectiuā. Aīal aūt dicit qd hȝ naturā sensitiuā. rationale qd ha
bet ĩtellectiuā. hō vō qd hȝ vtrūq3. ⁊ sic idē totū signat p hec tria.
sȝ nō ab eodē. Unde pz q cū differētia nō sit nisi designatiua gene
ris. remota differētia nō pōt substātia generis eadē remanē. Non
enī remanet eadē aīalitas si sit alia aīa cōstituēs aīal. vnde non pōt
esse q eadē nūero cognitio q̄ prius fuit enigmatica postea fiat vi
sio apta. Et sic pz q nihil idē numero vel specie qd ē in fide rema
net in patria sȝ solū idē genere. Ad sextū. s. vtrū charitas mane
at. dicēdū q sicut supra dictū ē quādo ĩperfectō alicuius rei nō est
de rōne speciei ipsius. nihil ṗhibet idē numero qd prius fuit ĩper
fectū postea pfectū esse. sicut homo p augmentū pficit. ⁊ albedo p
intensionē. Charitas aūt ē amor. de cuius rōne nō ē aliqua ĩperfe
ctio. pōt enī esse habiti vel nō habiti. ⁊ visi ⁊ nō visi. vnde charitas
nō euacuat p glorie pfectionē. sed eadē numero manet.

Ost cōsiderationē habitā de virtutib⁹ ĩ gñali. dicēdū ē de
eisdē in spāli. Et prīo de theologicis. Scdō de moralib⁹.
In psequēdo aūt de virtutib⁹ theologicis. Prīo dicendū
erit de fide. Scdō de spe. Tertio de charitate. De fide vō cōside
rāda sūt q̄nq3. Prīo de eius obiecto. Scdō de ei⁹ actu. Tertio de
ipo fidei habitu. Quarto de ei⁹ subiecto. Quinto de eius effectu.

¶ De obiecto fidei. DIS. .XIIII.

Circa primū cōsiderāda occurrūt sedecī. Primo
vtrū obiectū fidei sit prima veritas. Scdō
vtrū obiectū fidei sit verū cōpletū vel ĩcōpletū. Tertio
vtruȝ obiecto fidei possit subesse falsuȝ. Quarto vtrum
obiectum fidei possit esse aliquid visum. Quinto vtrum aliquid
scitum. Sexto vtrum aliquid opinatum. Septimo vtrum credibi
lia debeant distingui per certos articulos. Octauo quot sunt ar
ticuli ⁊ quō distinguantur. Nono vtrū in symbolo aplōꝝ sufficiē
ter cōtineat oīa q̄ necessariū ē credē ad salutē. Decio de cōparatione
symboli aplōꝝ ad alia duo symbola. Undecio cui⁹ sit cōdere sym
bolū fidei. Duodecio vtrū ante chr̄i aduētū fuerit necessariū ad sa
lutē credē mediatorē. Terciodecio vtꝝ oīb⁹ q̄ secuti sūt aduētū chri
sti fuerit necessariū ad salutē explicite credere oēs articulos fidei.
Quartodecio vtrū eadē fides sit coꝝ q̄ fuerūt ante aduentū chr̄i. ⁊
coꝝ q̄ secuti sūt. Quintodecio vtrū fides creuerit q̄tū ad numeruȝ
credēdoꝝ. Sextodecio vtrū certius credat p fideȝ modernoꝝ q̄ꝫ p
fidē coꝝ q̄ aduētū chr̄i ṗcesserūt. Ad primū. s. vtrū obiectū fidei
sit veritas prima. dicendū q de obiecto fidei cōtingit loqui dupli
citer. aut de eius obiecto materiali quod est creditū. aut de formali
quod est ratio credendi. Primo modo obiectum fidei nō tm̄ ē ve
rū increatū. sed etiā creatū. Sic enī esse plura obiecta respectu vni⁹
habit⁹ nō est incōueniēs nec plures habit⁹ esse respectu eiusdē ob
iecti. Idē enī pōt esse creditū p credulitatē acq̄sitā. ⁊ p fidē infusaȝ
nec mirum. Uidemus enī idē scitū posse esse obiectū materiale di
uersorum habituum scientie. Uerbi gratia per habitū sciētie natu
ralis scit hō terrā esse rotūdā. ⁊ hoc idē scit alius p habitū scientie
methaphisice. formalia tm̄ obiecta q̄ sunt rōnes sciēdi hoc est ipsa
media p q̄ ṗbat ṗdicta cōclusio sūt specie differētia. Si aūt loqua
mur de formali obiecto fidei. sic dico q ē tm̄ veꝝ increatū qꝫ tale ē
rō credēdi. cui innitit fidel' in assentiēdo vō credito. ista aūt rō est
tm̄ prima vitas. Quicq̄d n. p fidē credim⁹ iō credim⁹ qꝫ credim⁹ q
pmā vitas hoc reuelauisse. pōt dici q tale obiectū sit obiectū ac
q̄site credulitatis. Ad scdm s. vtꝝ obiectū fidei sit veꝝ cōpletū vel
incōpletū. dicēdū q cognita sūt ĩ cognoscēte ſm modū cognoscē
tis. Modus aūt ṗpri⁹ intellect⁹ hūani est vt in cōponēdo ⁊ diuidē
do veritatē cognoscat. Et iō ea q̄ sunt ſm se simplicia intellect⁹ hu
man⁹ cognoscit p quādā cōplexiōez. sicut intellect⁹ diuinus ecōuer
so incōplete cogscit ea q̄ sunt scdm se cōplexa. Sic igit obiectū fidei
dupl'r cōsiderari pōt. vno mō ex pte ipsi⁹ rei credite. ⁊ sic obiectū fi
dei est aliqd incōpletū. s. res ipsa de q fides hētur. Alio mō ex pte
credētis. ⁊ scdm h' obiectū fidei ē aliqd cōpletū p modū enūciabil.
⁊ iō vtrūq3 vere opinatū fuit apō antiquos ⁊ ſm aliqd vtrūq3 ē ve
rū. Ad tertiū. s. vtꝝ obiecto fidei possit subesse falsuȝ. dicēdū q
fidei nō pōt subesse falsuȝ. Fides. n. nō pōt intellectū determinare
ad credēdū aliqd qd nō sit cōsonū formali rōni sui obiecti. qꝫ illi rē
innitit fides in credēdo q̄cq̄d credit. ista aūt rō vt supius ostēsuȝ ē
pma veritas est cui nō pōt cōcordare nisi veꝝ. Un̄ etsi fidelis possit
credere aliqd falsuȝ. hoc nō ē in q̄tū fidelis qꝫ hoc nō pōt p fideȝ.
sed p opinionē vel suspitionē quā ipse vel alia creatura sibi forma
uit. Apparet aūt multipl'r nr̄e fidei veritas. Primo n. rō bene dis
posita fidē nostrā esse verā fidē ondit. Phi. nāq3 p nāles rōes ad
cognitionē dei venerūt triplicit. Primo p cōpationē cause ad effe
ctus. Scdō p collationē sectaꝝ ⁊ discussionē fidei. Tertio p vtutis
sensuȝ. Primo p cōpatiōez: qꝫ cōparātes cognouerūt cāz meliorē
eē effectu suo. ⁊ q si cā illa esset ab alia. melior semp eēt illa a qua
alia erat. ⁊ sic esset ṗcedere in ĩfinitū vel retrocedere vt ⁊ idē eēt cā
alicui⁹ ⁊ causatū ab eo qd erat ĩpossibile. vel erat deuenire vsq3 ad
aliquā causāȝ a qua causarent alia. ⁊ vltra quā nō esset ṗgredi. ⁊
que a nullo causaret. sȝ esset sūma ⁊ sine ṗncipio. nō creata a se vel
ab alio. ⁊ illa esset optima. Cōsiderātes. n. rerū ĩmēsitatē iudicaue
rūt eam potissimā. cōsiderātes rerū ordinē ⁊ pulchritudinē cogno
uerūt hoꝝ opificem. ⁊ causāȝ summā sapientissimā a rez bonitate
⁊ vtilitate iudicauerūt hoꝝ causāȝ supremā optimā. Et sic summā
causāȝ aut principiū iudicauerunt sūmā potentiā sapiāȝ ⁊ bonita
tē qꝫ nos deū dicim⁹ trinitatē ⁊ vnitatē. patrē ⁊ filiū ⁊ spiritūsan
ctum. ponētes deū illud quo maius excogitari non pōt. Sap. xiii.
A specie enī magnitudine ⁊ creature cognoscibilit poterat cong
creator videri. Aug. Da mihi q̄ faciat aliū celū ⁊ terrā. ⁊ dicā q est
de⁹. Ro. i. Inuisibilia dei ⁊c. Et post. Qui cū deū cognouissent nō ⁊c.
Multi etiā gentiles siue p nālem rationē siue per reuelationeȝ de
eis que ptinent ad fidē nostrā ⁊ dixerunt ⁊ scripserūt. ⁊ post dice
mus. Secūdo ratio ṗbat ⁊ approbat fidem nr̄aȝ per collationē
ad alias sectas. qñ videt scripta positiones ⁊ assertiōes eaꝝ. Mul
ti enī saraceni cōferentes euangelia cū alchorano legē mahumeti
irrisibilē cōtemptibilē nāli ratione iudicantes ad deū cōuersi sunt.
sapientiores etiā eoꝝ enī in secreto auris confert cū eis. nostrā fidē
iudicant meliorē ⁊ in secreto fatent: sed in apto nō audent ṗpter
moetis timorē quā incurrunt dephensi. vel ṗpter amorē volupta
tū in quib⁹ sunt enutriti. sicut auditū est ab illis fratrib⁹ qui fuerūt
inter illos. ⁊ multi in secreto baptismū recipiebant. In hystoria
trāsmarina legit: q senex de monte dñs accessinoꝝ. cū esset sapiēs
⁊ multa videret in alchorano siue in lege mahumeti inhonesta ⁊
irrationabilia. recipiens similiter legē iudeoꝝ nō approbauit. reci
piens aūt euāgelia ⁊ cōferens de fide chr̄i. nihil videns ſm eā fieri
nisi dignū ⁊ honestū cōsuluit cū suis maioribus ostēdens eis quomō
lex eoꝝ esset carnalis ⁊ inhonesta. ⁊ ipsi decepti legē mahumeti re
probauerūt ⁊ nostrā approbauerūt. Qui cōmuni cōsilio misit ad pa
triarchā latinū. ⁊ regem hierosolimoꝝ rogās q mitteret eis viros
⁊ sacerdotes peritos. qui eos in fide nostra instrueret. quā volebāt
suscipere iudicātes eā oībus meliorē. Cuȝ aūt rex ṗdictus ⁊ patri
archa nuncios eoꝝ honorifice suscepissent. ⁊ plurima munera eis
dedissent. ⁊ ṗmisissent eis mittere que mandauerant. Cum nunci
dicti redirent quidā filii diaboli eos secuti spoliauerunt ⁊ occide
runt. vnde indignati dicti accessini dixerunt nō esse credēdū de ce
tero ṗditoribus latinis. Item quidā fuit ṗmagnus per[illegible] ceps in
aluernia dictus marchesius de monte ferrando acutissi[illegible] ingenii
naturalis. ⁊ antiquissime etatis. qui enim crederet bene sex viginti
annoꝝ. ⁊ multa fecisset dictamina de regib⁹ ⁊ principib⁹ ⁊ statib⁹
diuersorum hominum sui temporis. pene per quinquaginta annos
posuerat curam ⁊ diligentiā cōgregare libros omnium sectarum.

quascūq; audiebat esse p vniuersuz orbē cuz multo sumptu. quos diligent legebat et legi sibi faciebat. cū aūt eēt infirm⁹ ī firmitate q mortu⁹ ē. fratres q̄dā visitauerūt eū q̄ h̄ dixerūt. cū aūt inter alia q dixerūt ei hoc aurib⁹ ei⁹ īgessissentq; timor habit⁹ ē de eo ne eēt heretic⁹ pp libros eoꝝ quos audiuerāt eū et audisse et legisse. et affinitate quā hēbat terra sua cū terra albigēsiū. Rńdit. vez ē. curiosus fui p q̄dragīnta annos cū mult⁹ sūptib⁹ libros sectaꝝ oīuz colligere. et legē. et studē in eis. qz videbā q̄ cū plus ibi aspicerē. plus ī fide catholica roborabar. et plus hereses abominabar. vidēs fallaciā traditōis eoꝝ. et ī signū hui⁹ vilipēsionis quā hēbā ad alias sectas a fide feci fieri scānnū ligneū. qđ feci poni sub pedib⁹ meis qñ sedebā ī sede camere mee priuate. qñ nō posse ipsas sectas mag⁹ vilipēdere nisi pedib⁹ meis subē. Tenz qñ sedeo vile nāe offiī expletur⁹. euāgelia aūt dñi mei multo honore fuaui. Jō aūt legi libros diuersaꝝ sectaꝝ qz terre mee affines sūt hītici albigenses. vt mihi ab eoꝝ vsuetis sciē cauere. et eos si mecū ō suis loq̄rent erroib⁹ sectā de suis loculis repeterē. et eos ɔfutarē p suas positōes et assertōes. Fecit aūt dictos hīticoꝝ libros eīci de loco dcō. et in oculis suis cōburi. q̄ multis annis añ mortē suā ī memoriā passiōnis ei⁹ et fidei stigmata dñi ihū ī corpe suo portauerat cū aliis penitētiis q̄s faciebat. ī memoriā passionis dñi cū q̄busdā clauis carnē suaz singul' sexti feriis vsq; ad sanguinis effusionē ɔfigebat. Itē ī ecclāstica hystoria li. vii. ca. vii. legit q̄ cū Diony. alexādrin⁹ pniarcha suos legeret diligēter libros hīticoꝝ arguebat a q̄busdā ɔsacerdotib⁹ suis de hoc. licet diceret se p hoc facere vt fallacias eoꝝ p hoc dephēdēt et hīticoꝝ falsitatē. et vt p scripta sua eos ɔfutare et et vincere posset. eos aūt pp alioꝝ rephēsiōes legē timēte et desistēte. facta vox ad eū ē dicēs. lege quecūq; man⁹ tua īuenire pōt. qz pbare et discernē oīa potes. Per h̄. n. fideles pñt ī fide roborari et heretici ɔfutari. Itē rō pbat et approbat fidei articulos p virtutis sensuz. sicut ī euāgeliis legit īfirmi q̄ sentiebāt ī se virtutē fidei credebāt. Itē vba fidei et meditatio credēdoꝝ efficiunt in hoīe aliq̄ quādā nouā īmutationē sensibilē. p qua clamat rō sentiēs virtut efficaciā. ista ē va fides et acq̄esce ei. Ecci. xxv. Fidei initiū ad glutinādū ē ei qñ dat de⁹ voci sue vocē virtutē spiritualit' vl' corpalit' sensibilē. Sicut legit ī primo libro hystorie tripartite. cū ɔstātinus magn⁹ ɔuocasset niceniū ɔciliū ɔtra hēsez. erat ibi q̄dā phs q̄ oēs vbis dyaleticis ɔfundebat fidē ipzobādo rōnib⁹. tūc surrexit ɔtra eū q̄dā eps simplex et sanct⁹ petēs audiētiā. q̄ obtēta ait. audi philosophe. chrs et sancti apli nō artē dialeticā aut sophisticā. sed fidē purā et doctrinā euāgelicā tradiderūt bōis opib⁹ cōprobādā. et ɔseruādā. Audi ḡ dogmata vitatis. et nūerauit fidei articulos put ī symbolo ɔtinent. et q̄siuit si ita crederet. tūc sentiēs ī vbis fidei virtutē et cordis īmutationē. Rńdit. credo firmit' ita eē. Cui sciis. Si ita credis ɔsequē qđ fateris fidē opib⁹ cōplēdo et sacramētū fidei suscipiēdo. tūc ɔuersus ad discipulos suos phs et ad alios ait. q̄diu fuerūt vba reddidi vba p vbis ī qb⁹ abūdabā. sz q̄ccito venit virt⁹ dei isto loquēte cui nō possuz resistē me victū gaudeo. et q̄ me cū vult gaudē me sequat'. quo ɔuerso multi sūt cū secuti et baptizati cū eo. Per hūc modū sūt ɔuersi q̄nq̄ginta rethores ad vba beate katherine virtute dei opante. In eodē libro et loco legit q̄ cū ɔstātinus venisset ɔstātinopoli ɔuenerūt phi greci cōquerētes de h̄ q̄ pp irrationabiles assertōes christianoꝝ. qđ parati erāt pbare oib⁹. destruct' ipe antiquoꝝ traditiōes. Qui cū ɔuocasset alexādri ciuitē vrbis epz simplicē. ait dict⁹ eps q̄ eligerēt quēcūq; vellēt pu noaē et ille disputaret ɔ eū. Qđ cū fecissēt ait cū retulissz artic'os fidei. ī noīe dñi nri ihū christi pcipio tibi o philosophe. vt ɔ h̄ oīno aut loqui nō audeas. aut obmutescas. qđ ita factū ē. et ad hoc multi sūt ɔuersi. Cū aūt ibidē quidaz pater de fide loqueretur. vis verbi lapides diuisit. Item cū q̄dā philosophi venissent ad beatuz antoniū vt tentarent eū et de fide ratonē poscerūt ait. quō huc ad hominē fatuū venistis. Cum autē ipsi responderent. q̄ nō venerāt ad fatuum sed ad sapientem. intulit dicens. Si ad fatuuz venistis fatuos vos demonstratis. si autem ad sapientez iudicio vestro aut vos fatuos demōstratis. aut mutari debetis quē christianū sapiētē iudicatis. Cum autē mirarent quō illiterat⁹ homo sic rationabiliter loqueret' q̄sierūt ab eis quis hoꝝ prius fuisset. sensus aut littera. et cū responderent q̄ sensus qui litteras adinuenit. Cōclusit. si ergo sensus littere pcedit. cui sensus icolumis lras nō reqrit. Itez cū quidā alii gētiles obiicerēt ɔtra fidē de passione christi et cruce quā christiani colebāt. intulit. Nūquid magis credi debet ei q̄ ex summa benignitate. ppria volūtate p amicis suis deus in mūduz venit. et p eis liberandis crucem subiit. et mortē sustinuit. honesta omnia et fecit et docuit. q̄ hominibus quos deos colitis qui furta et adulteria et ad alia q̄ vos in aliis morte dānatis et fecerunt et docuerūt. nūquid magis ē rōnabile crucē colere a nobis a q̄ mūdi redemptionē et salutē nrāz pfecisse pfitemur q̄z a vobis colere hoīes q̄s deos quos adulteros et icestuosos et corruptores et proditores hominum profitemur. Et his admirati et confutati discesserunt.

Secūdo pbat fides nrā p testimōniū scripturaꝝ veteris et noui testamēti. scdm q̄ ondit dñs iudeis Joh. v. Scrutamīi scrip. ille sūt q̄ testimoniū phibēt de me. Discipulis eūtib⁹ in emaus pbauit fidei articulos icipiēs a moyse de oībus pphetis et scriptur' iterptabat eis oīa q̄ in eis scripta erāt de eo. Luc. xxiiii. Post tertio. hec locut⁹ suz vobis cū adhuc essez vobiscū qz oportebat ipleri ea que scripta erāt in lege et pphetis. et ps. de me. Misit deus discipulos iobis a pphetiā ysa. xxv. dicētis. De⁹ ipse ve. et sal. no. tūc aperient' oculi cecoꝝ rē. hāc pphetiā viderūt ipi ɔpletā p signa q̄ fecerat coram eis Math. xi. Dicite iobi q̄ vidistis et audistis ceci vident rē.

Tertio pbat figur'. Oēs. n. rit⁹ veter' leg. et sacrificia figure erāt nre fidei. vt dic apls. Oia ɔtingebāt ill' in figura. Corin. x. h̄ aūt ī figura fcā sūt vri rē. Hebre. x. vmbrā habuit lex bnōꝝ futuroꝝ rē.

Quarto fides pbat p multos testes oī exceptiōe maiores. vt p deum prēz. filiū. spiñsctm. p angelos. patriachas pphetas. aplos martyres. ɔfessores. vgines. et p ecclesiā generalē. et p sctōs iā hōsz et p oēs fidei inimicos. Probat fidē pr̄. Math. iii. hic est fili⁹ meus. et Luc. iii. spūsanct⁹ ibidē sup eū descēdēs. Joh. v. q̄ misit me pr̄ testimōniū phibet de me. Fili⁹. Joh. viii. ego suz lux mūdi. Idē. viii. ego pricipiū q̄ et loquor vobis. Similr eius opa Joh. v. Tres sunt q̄ testimoniū dāt in celo pr̄ dās filiū credētib⁹ vbum eis pdicās et eos informās. Spūsanct⁹ eos illustrās. in terra spiñsctm credētibus dedit. Sāguis. quo eos fili⁹ redemit. Aqua q̄ eos sctificauit. et cui vim regeneratiuā dedit. Itē idez chrs dei sapia pbat iudeis suū testimoniū eē vez. et pris sui q̄ misit illū. Joh. viii. et q̄ sit dei fili⁹. Actu. x. Petr⁹ ait. pcepit nobis ihs chrs pdicare pplo et testificariq; ipe ē q̄ ɔstitut⁹ est iudex viuoꝝ et mortuoꝝ rē. Sūt aūt duodecim testes rōnabiliū reꝝ diuersi oī exceptiōe maiores p quos fides nrā irrefragabilit' ɔ hereticos pōt pbari. Primo igit' inter oēs res rōnales et supra oēs phibet testimoniū btā trinitas. et ihs chrs summa sapia. Joh. iii. q̄ de celo venit sup oēs ē. et qđ vidit et audiuit hoc testat' rē. pbat fidē pater. Secūdo pbat testimonio angeloꝝ qui fuerūt ministri vel nūcii vel erūt. vel assistētes oib⁹ reb⁹ de quib⁹ sunt articuli fidei. vt beate trinitatis et vnitatis quā psentauerūt dicētes. ysaie. vi. Ter Sāctus. Sāctus rē. Uel. Gen. xviii. Qñ abrahā tres vidit et vnū adorauit. Similiter incarnatiōe. natiuitate. resurrectione. et ascensione. et passiōe chri. in quib⁹ oib⁹ angeli fuerūt ibi nuncii. vt incarnatiōis. natiuitatis. resurrectionis. et iudicii. Actuum. i. Hic ihs qui assumpt⁹ est a vobis in ce. sic veniet queadmodū rē. Passioni eius affuit angelus de celo ɔfortans eū cum factus esset sudor eius sicut gutte sanguinis rē. Luce. xxii. Erant ministri et assessores iudicii et future resurrectiōis. sicut legitur Math. xxii. math. xxv. Omnes angeli ei⁹ venient cuz eo. Actu. x. Cornelius p denūciationē angeli deuenit ad fidē. Tertio testis fidei est ecclesia iustoꝝ que eandē fidem tenet et pdicat per totum orbem. et hanc testant' omnes filii dei. Ecci. iii. Filii sapientie ecclesia iustoꝝ. et natio eoꝝ obedientia fidei maxime et dilectio in obseruatione mandatoꝝ in quib⁹ matri ecclesie debēt obedire. sicut pbat Greg. dyalogoꝝ primo capitulo. vbi pbat p exemplum mulieris in carcere posite ibiq; parētis et nutrientis eū puer adultus credē oz. ō hīa q̄ mē vidit ī luce. et de sua natiuitate. et de suis pgenitorib⁹. Quisq; credit vicinis suis et mīri. lz nesciat qñ fuit genit⁹ ab illo pre et nat⁹ ab illa mre. tm̄ reqsit⁹ stati icūctāter videt talē eē suū patrē et talē suā matrē. talē auū suū. lz nesciat nisi ex auditu suoꝝ nec aliens crederet de ɔuo. Sic p pctm ade in h̄ carcere nati et nutriti debem⁹ credere mri eccl'ie et vicinis sctis filiis ei⁹ de his q̄ ptinent ad fidē. lz ea nō viderimus. nō extraneis ab ea hereticis si ɔuū dicāt q̄ sunt extranei a pre luminū. Quarto: fidei phibēt testimōniū pres antiq̄ veteris et noue legis qđ significat' Apoc. iiii. dum vigintiquatuor seniores attestātes ɔfessioni quattuor aīaliū ceciderunt in facies suas adorantes viuentē in secula seculoꝝ. hoc pbat apls Hebre. xi. ɔcludens. Ui oēs testimonio fidei pbati iuēti sunt. Quinto: oēs pphete. vt dicit petr⁹ actuum. x. Ui omnes testimoniū phibent rē. Cui⁹ testimoniū spiritussanctus cōfirmauit cadens in signo visibili sup omnes quib⁹ hoc pdicabat statim De pphetis circūcisionis planū est: sed et mali gentilium phoruz et vates de chro et eius fide vaticinati sunt. vt sybilla que tam egregie pdixit de eius aduentu et passione et iudicio et maloꝝ supplicio et beatoꝝ premio quasi si loqueret' de re iam gesta. Uirgilius poeta

qui circa eius aduentũ fuit. vt dicit Hiero de christo vaticinauit. di
cẽs in bucol. egl. iiij. Ultima cumei venit nũc carminis etas. Ma
gnus ab integro seculorꝫ nascit̃ ordo. Iã redit ⁊ virgo redeũt satur
nia regna. Et noua ꝓgenies celo dimittit̃ alto. Tu mõ nascẽti pu
ero quo ferrea ꝓmũ. Desinit. ac toto surget gens aurea mũdo. Ca
sta faue ⁊c. Et beat⁹ Job. xix. caplo dicẽs. Credo ꝙ redẽptor me⁹
viuit, ⁊c. Et multa alia de xp̄o ⁊ ecclia ꝓphetauit. Itẽ legit̃ ĩ gestꝭ
romanorꝫ ꝙ tp̄ib⁹ theodosij ĩpatoris cũ q̃dã heretici mouissent q̃
stionẽ de resurrectiõe futura dũ effoderet̃ terra ꝓ q̃busdã funda
mẽtis iaciẽdis. inuẽtũ est quoddã antiq̃ssimũ sepulchꝝ cuiusdam
greci p̄hi q̃ diu fuerat añ incarnationẽ xp̄i quo apto inuenerũt in
tra epitaphiũ in lapide scriptũ in quo fides ei⁹ ɔtinebat̃. ꝙ crede
bat in dei filiũ ĩ mũdũ ꝓpt salutẽ hoĩuꝫ vẽturꝫ ⁊ passurꝫ ⁊c. ⁊ ꝙ cũ
in die nouissimo a mortuis suscitaret. ⁊ in fine erat scriptuꝫ ꝙ tp̄e
theodosij ĩpatoris sepulchꝝ ei⁹ apiret̃. ⁊ ossa ei⁹ soli paterent. ⁊ eo
viso mlti sũt heretici q̃ dicebãt nõ eẽ mortuorꝫ resurrectionẽ ɔfu
tati. ⁊ catholici in fide roborati. Legit̃ in epl̃a quam scripserũt
bragmãni alexãdro. in q arguebãt eũ ⁊ alios gẽtiles de idolatria
⁊ vicijs suis diuersis. h̃ inseruerũt ꝑ dandamũ ydasculũ. In vbo
marie hõ filiis est deo. qꝛ de⁹ vbũ ẽ. ⁊ vbũ illõ oĩa creauit. ⁊ p illõ
vbũ oĩa viuũt. Hoc colim⁹. hoc adoram⁹. h̃ amam⁹. Nã de⁹ spũs
⁊ mens est. iõ nõ amat nisi mũdã mentẽ. vos tot deos vobis asseri
tis quot mẽbra habetis. Mineruã deã capitis dicitis ⁊ natã de ce
rebro iouis: qꝛ fuit inuẽtrix opiũ multorꝫ. Junonẽ. qꝛ fuit iracũda
dicitis deã cordis. Martẽ qꝛ fuit bellicosus dicitis deũ pectoris.
⁊ sic de alijs mẽbris ⁊ dijs quos eis dedicabãt. Itẽ iohes bapti
sta nõ solũ mlta de eo ꝓphetauit. ſꝫ etiã eũ digito demõstrauit. ⁊
alijs certissimis indicijs. Joh. j. Hic venit in testimoniũ. Sexto:
hãc fidẽ testati sũt duodecim apl̃i q̃ ad h̃ ab eo electi ꝑ spiritũ sãctũ
cõfirmati. sic dr̃ Actuũ. j. ꝑ spũsctm̃ quos elegit ⁊c. Et post. eritis
mihi testes in oĩ iuda ⁊ hierusalẽ ⁊c. Actuũ. x. Uerbũ misit de⁹ fi
lijs isrl̃. ãnũciãs pacẽ ꝑ ihm̃ xp̄m. hic ẽ oĩuꝫ deus ⁊c. ⁊ post ait pe
tr⁹. ⁊ nos testes sum⁹ oĩuꝫ q̃ fecit. Canõica Joh. j. Qđ audiuim⁹ ⁊
vidim⁹ ⁊ man⁹ nr̃e attrectauerũt de vbo vite. testamur. manifesta
mus vobis ⁊c. Dicit̃ ꝙ beati apl̃i post ɔfirmationẽ receptã spũssã
cti ɔciliũ tenuerũt: in quo symboliũ qđ dr̃ aplorꝫ cõi cõcilio statue
rũt ⁊ ɔposuerũt. qđ dr̃ minor credo. in quo duodeci articulos sine
radices posuerũt vel ſꝫ alios q̃ttuordeci In quo sũt sex articuli ꝑ
tinẽtes ad diuinitatẽ vł septẽ. ⁊ totidẽ ad hũanitatẽ. scđꝫ ꝙ ĩ eodẽ
symbolo pꝫ. Et symboliũ q̃si cõis bolus dr̃: qꝛ q̃libet de apl̃is posu
it ibi boliũ suũ. i. articuliũ ⁊ normã fidei. ⁊ dr̃ articulus: qꝛ ita artat
ad credẽdũ q̃libet eorꝫ. qđ ĩpossibile ẽ discredẽtẽ saluari. Hec sũt
duodecim fundamẽta ciuitat̃ hierlẽꝫ. i. ecclesie supra q̃ fundata ẽ ꝑ
orbẽ vniuersũ. Apoc. xxj. Fũdamẽta ciuitat̃ duodeci. Sup h̃ do
mus nõ fũdata corruit Math. vii. Septio bti euãgeliste ſꝫ ꝙ ẽ
figuratũ in figura eorꝫ Apoc. iiij. Ubi ter sanct⁹ clamare nõ cessãt.
qꝛ incessanẽ fidẽ trinitat̃ ꝑdicãt ⁊ testant̃. Ezech. j. Audiebã sonũ
alarꝫ q̃ttuor aĩaliũ q̃si vocẽ aq̃rũ multarũ. ⁊ q̃si sonuꝫ sublimis dei
⁊c. Jõ btũs iohes euãgelista cũ rome duct⁹ eẽt ⁊ diceret ei domi
tian⁹ imptor. ꝙ xp̄m negaret. ⁊ a ꝑdicatiõe ei⁹ cessaret. aliõqñ fri
geret̃ in dolio feruẽtis olei. qđ sibi patũ erat añ portã latinã. Rñ
dit. xp̄m nõ negabo. ⁊ a ꝑdicatõe fidei nõ cessabo donec ɔpleã cur
suꝫ ministerij mei qđ icepi. mag̃ eligẽs ĩ oleo ɔcremari. q̃ꝫ cessari a ꝑ
dicatiõe fidei. Octauo: sũt btĩ martyres q̃ in articulo mort̃ mo
riẽdo imo oĩa tormẽtorꝫ genera ꝓ ipa fide sustinẽdo eã ɔfessi sũt
null⁹. n. in hora mort̃ sani capitis libẽter mẽtiẽdo ꝑhibet testimo
niũ de falsitate. Ipsi aũt martyres ꝓ fide de futura btĩtudine certi
ꝓ ea testificãda oĩa tormẽtorꝫ genera sustinebãt. scđꝫ qđ dr̃ Heb.
xj. Seci ludibria ⁊ vbera expti ⁊c. Et post. Hi oẽs testimõio fidei ꝓ
bati iuẽti sũt. Itẽ vincẽti⁹ ad datianũ cui ait vincẽtius. fide nr̃a ni
hil certi⁹. vt dicit Petr⁹ de martyrib⁹. ꝓbatio fidei nr̃e multo ꝑcio
sior auro qđ ꝑ ignẽ ꝓbat̃ ĩueniat̃ in laudẽ ⁊ gl̃ia ⁊c. Nono btĩ
cõfessores ⁊ doctores ꝓ ei⁹ defensiõe. exilia ⁊ ꝑicula sustinẽtes. vt
beat⁹ hylarius ⁊ martin⁹ scđm qđ legit̃ in vitis eorꝫ. ⁊ beat⁹ atha
nasi⁹ ꝑ totũ orbẽ ab hereticis ⁊ impatorib⁹ persecutus. ita vt vix
posset latitare alicubi. Sicut legit̃ in ecclesiastica hystoria q̃ mul
ta refert de eius psecutiõe. ꝓ hac etiã beatus augu. ⁊ alij doctores
laborauerũt scripturas exponẽdo. scribẽdo cõtra hereticos dispu
tando ⁊ psecutiões patiẽdo ⁊ etiã mẽbrorũ mutilatiões ⁊ insidias
multiplices. De beato augu. legit̃ ꝙ heretici posuerunt ei insidias
multotiens in vijs suis vt eum occiderent a quib⁹ semꝑ eum dñs
liberauit. De beato ambrosio legit̃ in vita eius. ꝙ cum cõtra here
ticos ꝑdicaret ⁊ differeret. quidã hereticus vidit angeliũ ei assistẽ
tem ⁊ ministrantẽ quicq̃d loquebat̃. qui ad fidem cõuersus ẽ. Itẽ
aug. Ideo diuina ꝓuidẽtia hereticos eẽ ꝑmittit. vt cũ nos ĩterrogãt
ea q̃ nesciam⁹ discutiam⁹ pigritiã vt diuinas scripturas capiamus.

Decimo testimoniũ fidei nr̃e ꝑhibuerũt beate virgines. regnũ
mũdi ⁊ oẽm ornatũ eius ꝓ fide ɔtẽnẽtes. carnalẽ copulã postpo
nẽtes xp̄o fide adherẽtes vt patet si facta beatarꝫ virginũ discurra
m⁹. Sicut dicebat beata agnes cũ eius nuptias filius romani pre
fecti deposceret. Ait. anulo fidei sue subarrauit me. ⁊ ipi suꝫ despõ
sata cui angeli seruiũt. cui⁹ pulchritudinẽ sol ⁊ luna mirãt̃. Un
decimo beati ⁊ iusti ẽt iã mortui corpaliter Sicut legit̃ ĩ vita bea
ti siluestri. qꝛ beat⁹ petrus ⁊ paulus apparuerũt ɔstãtino ĩperatori
leproso monẽtes eũ vt fidẽ christianã reciperet. ⁊ baptizaret̃ ⁊ [illegible]
eret̃ a btõ Siluestro papa. ⁊ curaret̃. Qđ ita factũ ẽ. In passiõe btẽ
Cecilie Ualeriano spõso ei⁹ apparuit senex lucidus cũ vestib⁹ ni
ueis oñdẽs libꝝ aureũ. in quo erat aureis litteris scriptũ. vn⁹ de⁹.
⁊ vna fides. ⁊ vnũ baptisma ⁊c. A quo cũ q̃reret si ita crederet. Rñ
dit. nihil eẽ sub celo qđ veri⁹ posset credi. Itẽ de btõ Lazaro fr̃e
btẽ Marthe quẽ dñs suscitauit a mortuis. legit̃. ꝙ ꝑ fidẽ patriã
ɔtẽnẽs ⁊ exul fc̃us mare trãsiẽs in ꝓuinciã gallie veniẽs fidẽ pdi
cauit ꝓ q̃ ẽt caput posuit martyriũ suscipiẽs. cuius sepulchrũ oñdi
dit̃ in ciuitate eduẽsi in ecclesia cathedrali vbi corp⁹ eius eẽ dicit̃.
Et in villa aualone caput ei⁹ eẽ ꝑhibet̃. In libro q̃ intitulat̃ de gestꝭ
saluatoris legit̃ ꝙ karinus ⁊ leuti⁹. duo filij symeonis iusti q̃ dñm
in vlnas suas suscepit. fuerũt de illis mortuis quos dñs suscitauit
de q̃b⁹ in Math. legit̃. ꝙ multa corpa sanctorꝫ surrexerũt ⁊ appa
ruerũt multꝭ. q̃ iusti ⁊ notissimi fuerũt inter iudeos. q̃ adducti ĩ hie
rusalẽ in synagogã. vt veritatẽ de xp̄o faterent̃. petierũt chartas ⁊
stabilius eẽt eorꝫ testimoniũ ⁊ scripserũt in eis sepati quõ ihs eẽt
dei fili⁹ in lege ꝓmissus. missus in mũdũ. ⁊ de virtute passiõis ei⁹
⁊ de descẽsu ad ĩferos ⁊ liberatõe scõrꝫ. ⁊ de ei⁹ resurrectiõe ⁊ ascẽ
siõe futura quã expectabãt vt cũ eo celos ascẽderent. ⁊ multa scri
pserũt in chartis. dicẽtes hoc eẽ eorꝫ testimoniũ. qs tradiderunt iu
dicib⁹ sepatĩ. q̃ ɔferẽtes adinuicẽ neq3 plus vel minus litteras vel
syllabã iuenerũt in vna q̃z in alia. quorꝫ testimõia. vt dicit Doroth
us ⁊ Grego. turoñ. ⁊ Hugo de scõ victore in cronicis suis. Pylat⁹
scripsit ad tyberiũ ⁊ senatũ romanũ. ⁊ de miracul xp̄i ⁊ passione ⁊
resurrectõe eius. ⁊ ꝙ ab homib⁹ deus habet̃ ⁊ colit̃. Tyberi⁹ aũt
cum magno fauoris suffragio dictas epistolas detulit ad senatũ.
Senat⁹ aũt dixit. ꝙ nullus deorꝫ suorꝫ tã mirifica fecisset tñ ſꝫ me
rito eẽt iter deos cõputãd⁹. qꝛ legẽ dederat ne aliq̃s nisi ꝑ eos de⁹
reputaret̃. qꝛ nõ pcesserat pri⁹ de eorꝫ iudicio. noluerũt ꝙ iter deos
cõputaret̃. Itẽ in vitispatrũ legit̃ ꝙ cũ q̃dã hereticus venisset ad
discipulos beati macharij volẽs subuertere fidẽ eorꝫ. nec posset su
perari vbis. ait assistẽtib⁹. veniam⁹ ad argumẽta fidei. ⁊ eis annuẽ
tib⁹ duxit eos ad cimiteriũ fratrũ. dicẽs heretico ꝙ ĩ virtute fidei
sue vtrũ eẽt vã vocaret aliquẽ de fratrib⁹. ⁊ q̃reret in q fide salua
tus eẽt. Cui heretic⁹ ait. Tu h̃ prius fac. Cũ aũt fratrẽ mortuũ su
scitasset inuocatiõe fidei. ⁊ q̃reret in q̃ fide saluatus esset. ait. in fide
macharij. ⁊ nõ heretici. hetic⁹ cũ ɔfusiõe ẽ fugat⁹. Duodecimo
testimoniũ ꝑhibẽt ɔuersi hoĩes ⁊ ipi demões. qꝛ multi prius pa
ganĩ ⁊ fidei psecutores ɔuersi facti sũt fidei defensores. vt dicit aug. i
libro de symbolo. Et q̃ alios ad martyriũ trahebãt postea volũta
rij martyriũ suscipiebãt. sanguinẽ xp̄i fundẽ pri⁹ sitierũt. ⁊ postea
credẽtes illũ bibũt. ⁊ suũ ꝓ xp̄o fuderũt. sicut pꝫ de Paulo ⁊ de plu
rib⁹ alijs ĩ passiõib⁹ scõrꝫ q̃ ꝑ ea q̃ circa martyrizatos videbãt ɔuer
si martyres effici volebãt. vł qꝛ oẽs secte p⁹ suã nr̃aꝫ iudicabãt me
liorẽ. Meliorẽ. n. iudicãt iudei nr̃aꝫ fidẽ q̃ꝫ saracenorꝫ vł aliorꝫ pa
ganorꝫ vł hereticorꝫ qđ satis pꝫ. qꝛ oẽs pagani q̃ fere totũ mũdũ occu
pabãt facti sũt xp̄iani. ⁊ plurimi iudeorꝫ ⁊ saracenorꝫ. Cũ aũt eis
recto iudicio nõ deat valẽ testimoniũ sini datũ ꝓ se ſꝫ poti⁹ ꝑhet
nobis qđ testant̃ ꝓ nobis cũ ipsi aduersarij fidei nr̃e sint. Uehe
mentissimũ. n. argumẽtũ ẽ qđ aduersario elicit̃. vt dic̃ iur. Marie ẽt ꝓ
bat fidẽ nr̃aꝫ eẽ verã ⁊ certũ testimoniũ qđ aduersarij ei⁹ ꝑhibẽt ꝓ
ea ⁊ de ea. Itẽ ipi dmones testimoniũ ꝑhibẽt ꝓ fide nr̃a. q̃ ꝑ ei⁹ ar
ticulos adiurati. d suis habitacul̃ expellunt̃. scđꝫ ꝙ dñs ꝑdixerat
multiplr ĩ fine. In noĩe meo demonia eiciet ⁊c. qđ pꝫ ĩ exorcism
qđ maxie fiebat ĩ ꝑmitiua ecclia ad ĩuocatõꝫ articulorꝫ ⁊ noĩs xp̄i
scri. n. ⁊ terribile ẽ nomẽ xp̄i demonib⁹. In passione cyriaci. lar. ⁊
sma. legit̃ ꝙ cũ eẽnt illata multa eis supplicia. ⁊ ĩ carcẽ detinerent̃
Arthemia filia Dyocletiani a dmonio vexata clamabat. ꝙ nõ exi
ret nisi ꝑ cyriacũ dyaco. q̃ educt⁹ ĩuocato noĩe ihu expulit dmonẽ
dicẽtẽ. Si eicis faciã te ĩ babyloniã venire. Arthemia expulso de
mone clamauit. ꝙ deũ ꝑdicabat cyriac⁹ videns. nũc liberati sũ. ⁊ Ar
themia baptizata venerũt nũcij saporis regis babilonie rogãtes vt
Dyoclecian⁹ mitteret cyriacũ in babilone. qꝛ eius filia vexata erat

clamabat. qđ fecit. Cūq; pciperet in noīe dñi vt exiret: ait demon vt
ipse prius pausaret fatigat⁹. Cū cyriac⁹ diceret nō sū fatigat⁹: sed
vbiq; dei auxilio ⁊ sctōꝝ angeloꝝ gubernat⁹. Rñdet demon. q̄ eū
illuc pduxerat vt voluerat. ait cyria. impat tibi ihs xp̄s vt exeas de
mon. ad hoc statim exiuit clamās o nomē terribile qđ me coartat
exire. Cyriacus aūt baptizata puella cū multis romā rediēs a ma-
ximiano fratre arthemie martyrio cū socijs ei⁹ est ꝯsumat⁹. Ad
q̄rtū. s. vtrū obiectū fidei aliq̄d possit esse visū. dicēdū q̄ visū sensi
bili visiōe nō pōt esse obiectū fidei sub rōne q̄ visū est. Sicut patet
ex vbis aplī in diffinitiōe positis. Hebre. xi. q: scʒ fides est nō appa
rentiū: sed visio est apparētiū. Itē Aug. in libro de vidēdo deo di-
cit. Presentia videnť. credunť absentia. Et infra. Presentia h̄ intel-
ligam⁹. dicta illa q̄ p̄sto sūt sensib⁹ siue animi siue corpis. Idē sup
illud Ioh. xiiij. Si abiero ⁊ pparauero vobis locū. dicit. fides que
nō videt credit. nā si videt nō est fides: ⁊ h̄ rōnabile ē. De rōne eni
fidei est esse cū enigmate respectu rei nō apparētis: qđ aūt sensibi-
liter videť q̄tū ad id qđ videť clare ⁊ p̄ritualit cognoscit. q: tñ ali-
q̄ res sm aliq̄d sui sensibiliter pōt esse visa: sm aliud nō: sicut ap-
paret in xp̄o. visu eni thomas apphēdit ipsū hoiem: nō tñ vidit sen
sibilit illū hoiem esse deū. Silr discipuli illū hoiem sensibili visiōe vi
derūt ascēdētē in celū. sed sensibilit nō viderūt illū esse deū q̄ ascē
debat. vñ thomas p fidē illū quē videbat deū ꝯfessus est dicens.
dñs meus ⁊ deus meus. discipuli etiā illū quē ascendētē viderūt
esse deū p fidē crediderūt. Beata etiā virgo illū quē experimēto cer
to sciebat se ꝯcepisse sine virili semine: p fidē credidit esse deū. Ar-
ticulus aūt de ascensiōe xp̄i in celū est: q̄ filius dei hō ascēdit i ce-
lū. Silr articulus de ꝯceptiōe est: q̄ filius dei inq̄ntū hō fuit ꝯce
ptus p spūsctm̄ in virgine. Vñ idē sm aliq̄d sui pōt esse sensibilit
visū ⁊ etiā sm aliq̄d creditū. Ad q̄ntū. s. vtrū obiectū fidei possit
esse aliq̄d scitū. dicēdū q̄ scitū ab vno pōt esse obiectū fidei i alio.
Btī eni oēs articulos fidei sciūt q̄ sūt fidei nr̄e obiectū. silr scitū
ab vno p̄us potuit esse creditū ab eodē. Sicut hoies btī articulos
quos mō sciūt: prius in hac vita crediderūt. Quidā etiā in hac vita
credūt aliq̄d qđ alij sciūt. vbi gr̄a. deū esse credit a simplicibus. vñ
Aug. xi. de ciui. dei. cap. iiij. Deū esse credim⁹. hoc tñ ab aliq̄b⁹ de-
mōstratiōe sciť. pcedēte ex p̄ncipijs p se notis quo ad nos p nr̄m
lumē nāle: vel saltē p aliqđ lumen supnaturale: quo nō tñ posset
demonstrari deū esse: sed deū esse trinū ⁊ vnū. Cū eni dicat Ricar
dus p̄mo lib. de tri. cap. iiij. Ad quoʒlibet explanationē q̄ necesse
est credere nō mō pbabilia: īmo etiā necessaria argumēta nō de-
esse: q̄uis ista interim ꝯtingat nostrā latere industriā posset nobis
a deo infundi supnaturale lumē quo veritates aliq̄ vltro se offer-
rēt intellectui nr̄o: p q̄s possemus deū esse trinū ⁊ vnū necessaria ⁊
euidēti etiā quo ad nos rōne pbare. Idē etiā ab eodē hoie in hac
vita p̄mo pōt esse creditū ⁊ postea p demōstrationē scitū. Dico tñ
q̄ si aliq̄d sit scitū p demōstrationē pcedētē ex p̄ncipijs p se notis
quo ad nos: ita q̄ vltro se offerāt intellectui nr̄o. illud idē ⁊ sm idē
nō pōt sil ab eodē hoie eē creditū. Si accipianť scire ⁊ credere sm
actū. q: īpossibile est q̄ intellect⁹ actu assentiat vni ⁊ eidē veritati
de necessitate: ⁊ nō de necessitate sil. sed q̄ p demōstrationē in via
nō possum⁹ scire aliq̄d creditū tali sciētia q̄ pfecte tollat dē enigma
sicut facit visio patrie. Iō mihi videť dicēdū ⁊ pbabilit. q̄ in via
aliq̄d pōt esse a nobis sil scitū ⁊ creditū sm habitū. nec eni inꝯue-
niēs est q̄ respectu alicui⁹ veritatis scire habeam⁹ habitū quo illā
crederem⁹ si eā nescirem⁹: ⁊ quo possim⁹ exire in actū credēdi qū
nō sum⁹ in actu sciēdi. Ad sextū. s. vtrū obiectū fidei possit esse
aliq̄d opinatū. dicūt q̄dā q̄ duplex ē opinio. vna est acceptio vni⁹
ptis cū formidine alterius. alia quecūq; ꝯceptio ex probabili rōne
causata. prima in eodē intellectu ⁊ respectu eiusdē obiecti nō pōt
sil stare cū fide: q: credēs p fidē adheret vni pti: sine alterius ptis
formidine. sed scđa opinio pōt sil stare cū fide: q: ad ea q̄ fidei sūt
pñt rōnes pbabiles haberi. Sed ꝯ h̄ arguūt aliq̄ sic. opinans in-
q̄ntū opinās nō est cert⁹ de veritate quā opinať: q: inq̄ntū opi-
nās rōne pbabili innitiť q̄ nō facit certitudinē. q̄ aūt nō est cert⁹ de
aliq̄ re vel vitate: de illa dubitat. ⁊ q̄ de vna pte dubitat formidat
ne pars opposita vera sit: g̃ ois opinio ē acceptio ptis vni⁹ cū for-
midine ptis alteri⁹. Huic ēt ꝯcordat Bern. v. de ꝯside. caplo. vi. di-
cēs. q̄ opinio falli pōt. ⁊ q̄ opio ābiguū hʒ. Et sm sniam p̄hi p̄mo
posterioꝝ. de rōne opiniōis ē q̄ ille q̄ opinať estimet rē posse alr̄
se hr̄e. Et iō mihi vř dicēdū q̄ q̄uis respectu diuersoꝝ obiectoꝝ
possit sil eē in eodē intellectu fides ⁊ opinio: ⁊ in diuersis intellecti-
bus respectu eiusdē obiecti: ⁊ i eodē intellectu tpib⁹ diuersis: tñ in
eodē intellectu respectu eiusdē obiecti. ⁊ sm idē nō pñt sil eē actus
opinādi ⁊ act⁹ credēdi: q: de rōne act⁹ credēdi ē assentire veritati
credite sine alteri⁹ ptis formidine. Quia sicut dicit Bern. v. de ꝯsi-
de. caplo. vi. Fides ambiguū nō hʒ: aut si habet fides nō est. vñ cre
dens ita determinate assentit veritati credite: q̄ tenet hoc īpossibi-
le aliter se hr̄e p primā cōparationē ad primā veritatē cui innitit.
De rōne aūt opinionis est q̄ ille q̄ opinať rei opinate assentiat cū
alteri⁹ ptis formidine. vt supius ostēsū est. nō est aūt possibile q̄
idē intellect⁹ eidē veritati assentiat cū formidine ⁊ sine formidine
simul. Ad septimū. s. vtrū credibilia debeant distingui p certos
articulos. dicendū q̄ nomen articuli ex greco videť esse deriuatū.
archon eni in greco qđ articulus dicit in latino. signat quādā co-
aptationē aliquaꝝ ptiū distinctarū. ⁊ iō particule corporis sibiinui-
cem coaptate dicunť mēbroꝝ articuli. ⁊ silr in grāmatica apud gre
cos dicunť articuli q̄dā partes orationis coaptate alijs dictionibus
ad exprimēdū eaꝝ genus numerū: vel casū. ⁊ silr in rhetorica arti-
culi dicunť q̄dā partiū coaptatiōes. Dicit eni tulli⁹ in. ij. lib. rheto.
q̄ articul⁹ dicit cū singula vba interuallis distinguūť cesa orone.
Verbi gr̄a. Acrimonia voce vultu aduersarios pterruisti. vñ ⁊ cre-
dibilia fidei christiane dicunť p articulos distingui inq̄ntū in q̄s
dā partes diuidunť habētes aliquā coaptationē adinuicē. Est aūt
obiectū fidei aliq̄d nō visū circa diuina. vt supra dictū est. ⁊ iō vbi
occurrerit aliq̄d spāli rōne nō visū. est ibi spālis articulus. vbi aūt
multa sm eandē rōnē sunt cognita vel incognita. ibi nō sunt arti-
culi distinguendi. sicut aliā difficultatē habet ad videndū q̄ deus
sit passus. ⁊ aliā q̄ mortu⁹ resurrexit. Et iō distinguiť articulus re
surrectiōis ab articulo passiōis. sed q̄ sit mortu⁹: passus: ⁊ sepult⁹
vnā ⁊ eandē difficultatē habet. ita q̄ vno suscepto nō est difficile
alia suscipe: ⁊ ppter hoc oīa hec ptinēt ad vnū articulū. Sciendū
est q̄ aliq̄ sunt credibilia de q̄b⁹ est fides sm se. Aliq̄ vō sūt credi-
bilia de q̄b⁹ nō est fides sm se: sed solū in ordine ad alia. Sicut ēt
in alijs sciētijs q̄dā pponunť vt p se intēta: ⁊ q̄dā ad manifestatio
nē alioꝝ. q: vō fides p̄ncipalit est de his q̄ vidēda speramus in pa
tria sm illud Hebre. xi. Fides est substātia sperādaꝝ rerū argumē
tū nō apparentiū. Iō p se ad fidē ptinēt illa q̄ directe nos ordināt
ad vitā eternā. sicut sūt tres psone: oipotētia dei: mysteriū incarna
tiōis christi. ⁊ talia hmōi. Et sm h̄ distinguunť articuli fidei. Que
dā vō pponunť in sacra scriptura vt credēda: nō q̄si p̄ncipalit intē
ta: sed ad p̄dictoꝝ manifestationē: sicut q̄ abrahā habuit duos filios
qđ ad tactū ossiū helisei suscitat⁹ ē mortu⁹. ⁊ alia hmōi q̄ narranť
in sacra scriptura in ordine ad mānifestationē diuini maiestat vl in
carnatiōis christi. ⁊ sm talia hmōi nō oportet articulos distinguē.
Itē nota q̄ nō distinguūť articuli sm materialē distinctionē cre-
dibiliū: q̄ q̄si in infinitū fieri possit: sʒ sm rōnē formalē obiecti. Sʒ
formalis rō obiecti pōt accipi dupliciť. Vno mō ex pte ipsi⁹ rei cre
dite. ⁊ sic rō formalis oīū credibiliū ē vna scʒ vitas p̄ma. ⁊ ex hac
pte articuli nō distinguūť. Alio mō pōt accipi rō formalis credibi
liū ex pte nr̄a. ⁊ sic rō formalis credibilis est vt sit nō visū. ⁊ ex hac
pte articuli fidei distinguunť vt visū est. Ad octauū. s. de nume
ro ⁊ distinctiōe articuloꝝ. dicendū q̄ illa p se ptinēt ad fidē quoꝝ
visiōe in vita eterna pfruemur ⁊ p q̄ ducemur in vitā eternā. Duo
aūt nobis ibi vidēda pponunť scʒ occultū diuinitatis: cuius visio
nos btōs facit: ⁊ mysteriū hūanitat christi: p qđ etiā ad gliaʒ filio
rū dei accessū habem⁹. vt dř Ro. v. Vñ dř Ioh. xvij. Hec est vita
eterna vt cognoscāt te verū deū vnū. ⁊ quē misisti ihesū christū. Et
iō p̄ma distinctio credibiliū est: q̄ q̄dā ptinēt ad maiestatē diuini
tatis. q̄dā vō ptinēt ad mysteriū hūanitatis christi qđ est pietatis
sacrm̄. vt dř. i. ad thi. iij. Circa maiestatē āt diuinitatis tria nobis
credenda pponunť. Primo q̄dē vnitas diuinitatis. ⁊ ad h̄ ptinet
prim⁹ articulus. Scđo trinitas psonarū. ⁊ de hoc sunt tres articu-
li sm tres psonas. Tertio vō pponunť nobis opa diuinitatis p̄pa
quoꝝ primū ptinet ad esse nature: ⁊ sic pponiť nobis articul⁹ crea
tiōis. Scđm vō ptinet ad esse grē. ⁊ sic pponunť nobis sub vno ar
ticulo oīa ptinentia ad sanctificationē hūanā. Tertiū vō ptinet ad
esse glie. ⁊ sic poniť alius articul⁹ de resurrectiōe carnis ⁊ de vita
eterna. ⁊ ita sūt septē articuli ad diuinitatē ptinētes. Silr etiā cir-
ca hūanitatē christi ponūť septē articuli. quoꝝ Prim⁹ est de incar
natiōe siue ꝯceptiōe christi. Scđus de natiuitate ei⁹ ex virgie. Ter
tius de passiōe ei⁹ ⁊ morte ⁊ sepultura. Quart⁹ de descensu ad infe
ros. Quint⁹ de resurrectiōe. Sextus de ascēsiōe. Septim⁹ de ad-
uētu ad iudiciū. ⁊ sic in vniuerso sūt q̄ttuordecim. Quidā tñ dis-
tinguūt duodecim articulos fidei. sex ptinētes ad diuinitatē: ⁊ sex
ad hūanitatē. Tres eni articulos triū psonaꝝ cōprehēdūt sub vno
q: eadē est cognitio triū psonarū. Articulū vō de ope glorificatio-
nis distinguūt in duos scʒ in resurrectionē carnis ⁊ gloriā aie. Si-
militer articulū ꝯceptiōis ⁊ natiuitatis ꝯiungūt in vnū. Sciendū

aūt φ patris ꝛ filij ꝛ spūssancti est vna cognitio q̄tū ad vnitatem essentie q̄ ptinet ad primū articulū. q̄tū vo ad distinctionē psonarū q̄ est p relatiōes cognitus quodāmō in cognitione patris includit' cognitio filij nō enī esset pater si filiū nō haberet quoꝝ nexus est spūssanctus ꝛ q̄tū ad hoc bn̄ moti sunt qui posuerūt vnū articulū triū psonaꝝ. sed qꝛ circa singulas psonas sunt aliq attendēda circa que ↄtingit esse errorē. Q̄tū ad hoc de tribus psonis possūt poni tres articuli. Arrian⁹ enī credidit patrē oīpotētē ꝛ eternū: sed nō credidit filiū coequalē ꝛ ↄsubstātialē patri ꝛ iō necessariū fuit apponere articulū de psona filij ad hoc determinādū. Et eadē rōe ↄtra macedoniū necesse fuit ponere articulū tertiū de psona spūs sci. ꝛ sic etiā ↄceptio xp̄i ꝛ natiuitas ꝛ etiā resurrectio ꝛ vita eterna. ſm vnā rōnē possunt cōprehendi sub vno articulo inquātū ad vnū ordinant'. ꝛ ſm aliā rōnē pn̄t distingui inquātū seorsū habēt spāles difficultates. Ad nonū. s. vtrū in symbolo aplōꝝ sufficiēter ↄtineant' oīa q̄ necessariū est credere ad salutē. dicendū φ eoꝝ q̄ necessariū est credere ad salutē: q̄dā sunt de dictamine rōnis naturalis: q̄ scꝫ pōt elicere intellect⁹ p lumē naturale ex pncipiis que vltro se offerūt cognitiōi. q̄uis enī respectu pdictoꝝ principioꝝ nō sit actus credēdi ppter eoꝝ euidētiā tn̄ respectu ↄclusionū ex illis pncipiis sequētiū pōt esse actus credēdi i illis: q̄ eas elicere nesciūt. Quedā aūt sunt ad que credēda directe: ꝛ principaliter ↄingit habitus fidei. ꝛ isti sunt articuli fidei. Quedā aūt sunt ↄsequentia ad alios articulos vt sunt veritates salutifere q̄ ex illis articulis pn̄t pbari. Dicendū ergo φ loquēdo de credēdis que sunt articuli fidei oīa sufficienter ꝛ plene ꝛ explicite ↄtinent' in symbolo aplōꝝ vt ex pcedentibus patet. Ad illud enī symbolū cōponēdū ↄuenit vniuersitas aplōꝝ: quibus cōplete reuelatū erat q̄ ponēda erāt in symbolo ad fidei cōplemētū. ꝛ vt haberet maiorē firmitatē singuli posuerūt ibi suas partes. Petrus. Credo in deū patrē oīpotentē creatorem celi ꝛ terre. Andreas. Et in ihesū christū filiū eius vnicū dn̄m nr̄m. Johēs. Qui ↄceptus est de spūsancto natus ex maria virgine. Jacobus maior. Passus sub pontio pylato crucifixus mortu⁹ et sepultus. Thomas. Descēdit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. Jacobus minor. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei pr̄is oīpotentis. Philippus. Inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Bartholomeus. Credo in spiritūsanctū. Mattheus. Sanctā ecclīā catholicā. Simon chanane⁹. Scōꝝ cōiōnē: remissionē peccatoꝝ. Judas thade⁹. Carnis resurrectionē. Mathias. Vitā eternā amē. Paulus ꝛ Barnabas nihil ibi posuerūt qꝛ electi fuerunt post missionē aplōꝝ ad pdicandū: ꝛ symbolū debuit ↄstitui ab oībus sil' ↄgregatis in vnū. antecedētia aūt ꝛ ↄsequētia ad articulos in symbolo nō ↄtinent' nisi p quādā reductionē. Ad decimū. s. de cōparatiōe symboli aplōꝝ ad alia duo symbola. dicēdū φ illorū triū vnū dr̄ symbolū aplōꝝ: aliud symbolū niceni ↄcilij: ꝛ aliud symbolū athanasij. Symbolū aplōꝝ in cōclaui ab aplīs añ dispersionē eoꝝ fuit cōpositū ad veritatis breuē ꝛ necessariā expressionē. Sic enī dicit' Hebre. xj. Accedentē oportet credere. nō pōt aūt aliq̄s credere nisi veritas quā credit pponat' eidē. Et iō necesse fuit veritatē fidei in vnū colligi vt facilius posset oīb⁹ pponi: ne aliq̄s p ignorātiā a fidei veritate deficeret: ꝛ ab hm̄ōi collectōe sniāꝝ nomē symboli est acceptū. In sacra nāqꝫ scriptura veritas fidei diffuse valde ꝛ in aliquibus locis obscure ꝛ modis variis ↄtinet': ita φ ad eliciēdū certā fidei veritatē longū studiū ꝛ exercitiū requirit' ad qd̄ vix pn̄t puenire oēs illi qb⁹ necessariū est cognoscere fidei veritatē: quoꝝ pleriqꝫ aliis negociis occupati studio vacare nō pn̄t ꝛ iō fuit expediēs vt ex scripture sacre sentētiis: sūmarie colligeret' aliq̄d manifestū qd̄ pponeret' oībus ad credēdū. Symbolū vo nicenū qd̄ dicit' in missa fuit factū in ↄcilio ad istī⁹ symboli explanationē. ꝛ ad quarūdā heresū ↄfutationē. Symbolū aūt athanasij cōpositū fuit maxīe ad ↄfutandū heresim arrianā. Vn̄ multū fuit athanasius sollicitus ibi diligēter exprimere vnitatē essentie cum distinctiōe ꝛ eq̄litate psonaꝝ. In oībus g̃ symbolis eadē fidei veritas edocet'. sed ibi oportet pplm diligētius instrui de fidei veritate vbi insurgūt errores: ne fides simpliciū p hereticos corrūpat'. Et hec fuit cā q̄re necesse fuit plura cōdere symbola. que in nullo alio differūt: nisi φ i vno plenī⁹ explicant' q̄ i alio implicite ↄtinent': ſm φ hereticoꝝ instātia reqrebat. Inter oīa aūt symbolū aplōꝝ ē principalius. ꝛ dr̄ esse maius: nō qꝛ plus ↄtineat in q̄titate scripture: sed qꝛ articulos fidei ↄtinet plenī⁹. Oēs enī articuli ↄtinent' in eo ꝛ qꝛ de snīa plus ↄtinet in virtute: ꝛ qꝛ ↄditū fuit ab aplīs q̄ maiores fuerūt auctoritate q̄ꝫ patres illi q̄ nicenū symbolū ↄdiderūt: et q̄ꝫ athanasi⁹ q̄ tertiū symbolū cōposuit: qꝛ aūt symbolū aplōꝝ fuit ↄditū tpe veritatis nōdū publicate: iō submisse dr̄. In pma tn̄ ꝛ cō-

pletorio dr̄ ad signādū ↄfessionē fidei marie fuisse necessariū i primitiua ecclīa. ꝛ forte necessariū in tpib⁹ vltimis: ꝛ ad signādū ↄfessionē fidei in baptismo ꝛ in morte: ꝛ in psperitate ꝛ in aduersitate. Symbolū aūt niceni ↄcilij factū fuit tpe veritatis ppalate: ꝛ iō alta voce dr̄ ꝛ in missa in dieb⁹ solēnib⁹ post euāgeliū ꝛ añ cōionē: qꝛ tractū ē de euāgelio: ꝛ est pparatio ad cōionē. Symbolū aūt athanasij ↄditū fuit tpe veritatis ppalate ↄcusse ꝛ pualentis. iō dr̄ alta voce post noctē finitā in pma hora diei. Ista aūt pdicta symbola. symbola dicūt' qꝛ multe snīe in quolibet eoꝝ sil' collecte sūt. vn̄ dr̄ symbolū a syn qd̄ est sil': ꝛ bole qd̄ est snīa. Et sic patet φ symbolū niceni ↄcilij ꝛ athanasij ex rōnabili cā ↄdita sunt: ꝛ si insurgeret necessitas: vtpote si insurgerēt noue hereses adhuc posset ecclīa facere aliud symbolū. vt trahi pōt ex snīa anselmi in libro de pcessiōe spūssancti hn̄ añ finē. Sed nulli alij nisi romane ecclīe h' liceret ad quā cause maiores vniuersalis ecclīe referēde sūt. vn̄ ad ipsā cāmi solā ptinet ↄgregatio generaliū ↄciliōꝝ. vt habet' di. xvij. generalia ꝛ marīe ad ipsā referēda ē dubitatio de via salutis si orret'. vt habet' e. di. c. nec licuit. Ad vndecimū. s. cui⁹ sit symbolū fidei ↄdere. dicēdū φ noua editio symboli necessaria est ad vitādū errores insurgētes. ad illius g̃ auctoritatē ptinet editio symboli. ad cuius auctātē ptinet sniālr determinare ea q̄ sūt fidei: vt ab oībus incōcussa fide teneant'. hoc aūt ptinet ad auctoritatē sūmi pōtificis ad quē maiores ꝛ difficiliores ecclīe q̄ōnes referunt'. vt dr̄ in dec. di. xliiij. vn̄ ꝛ dn̄s Luce. xxij. Petro dixit quē sūmū pōtificē ↄstituit. Ego p te rogaui petre nō vt deficiet fides tua: ꝛ tu aliqñ ↄuersus ↄfirma frēs tuos. Et hui⁹ rō est: qꝛ vna fides dꝫ eē toti⁹ ecclīe. ſm illud. j. Cori. j. Idipsū dicatis oēs ꝛ nō sint in vobis scismata. qd̄ seruari nō posset nisi q̄stio fidei de fide exorta determinaret' p eū q̄ toti ecclīe pest: vt sic eius snīa firmit' teneat'. Et iō ad solā auctoritatē sūmi pōtificis ptinet noua editio symboli: sicut ꝛ oīa alia q̄ ptinent ad totā ecclīe vnitatē: vt ↄgregare synodū generalē: ꝛ alia hmōi. Illa g̃ anathematis snīa q̄ in gestis pme ephesine synodi cōtinet' scꝫ φ plecto symbolo nicene synodi: decreuit scā synod⁹: nulli licere aliā fidē cōscribere: cōponere: vel pferre. preter diffinitū a sanctis patrib⁹ q̄ in nicena synodo ↄgregati sunt a spūscō. et subdit' ibi anathematis pena. Et idē etiā reiterat' in gestis synodi calcedonēsis. Sed hmōi phibitio vel snīa ad puatas tm̄ psonas se extendit quaꝝ nō est determiare de fide. nō enī p hmōi sniāꝫ ablata ē ptās sequēti synodo nouā editionē symboli facere. nō q̄dē fidē aliā ↄtinētē: sed eandē magis expositā. Synodus enī q̄libet h' seruauit vt sequēs synodus aliq̄d exponeret supra id qd̄ pcedens exposuerat. ꝛ hoc ppter necessitatē alicui⁹ heresis insurgētis. Ad sūmū g̃ pontificē ptinet: cui⁹ auctoritate synodus ↄgregat' ꝛ ei⁹ sententia ↄfirmat'. Intelligendū est igit' φ athanasius q̄ nō fuit sūm⁹ pontifex: sed alexādrinus patriarcha nō cōposuit manifestationē fidei p modū symboli: sed magi p modū cuiusdā doctrine. sicut satis apparet ex ipso mō loquēdi. Sed qꝛ integrā fidei veritatē eius doctrina breuiter ↄtinebat. auctoritate sūmi pontificis est recepta vt q̄si regula fidei habeat'. Ad duodecimū: scꝫ vtrū oībus q̄ christi pcesserūt aduentū fuit necessariū ad salutē credere mediatorē. dicendū φ necessariū fuit ad salutē ante aduentū christi credere mediatorē implicite vel explicite: ꝛ sub velamine vel sine. Ad hoc enī φ hoīes essent digni salute eterna: necessariū erat eis vt illam mō debito intenderēt: ad qd̄ necessariū erat vt eā mō debito desiderarēt ꝛ sperarēt que psupponebāt: vt illā salutē in se ꝛ se posse ad illam ptingere debito mō cognoscerēt: qd̄ esse non poterat: nisi de via ptingendi ad illā salutē aliquā cognitionē haberēt. nullus enī cognoscit se puenire ad aliquē terminū nisi hn̄s aliquā cognitionē i gnāli vl' i spāli de via ptingēdi ad illū terminū. g̃ necessariū ad salutē fuit illis q̄ aduētū xp̄i pcesserūt: vt cognoscerēt i gnāli vl' in spāli viā ptingēdi ad eternā salutē. Cū āt illā salutē cogscerēt esse supnālē oportebat vt cogsceret se nō posse p illā ptingē via nālī nisi p viā supnālī generi hūano a deo puisā. ꝛ qꝛ de⁹ puiderat electos saluādos p mediatorē. q̄propt' dicit saluator Joh. xiiij. Ego sū via. Sequit'. φ necessariū fuit ad salutē eis credē mediatorē saltē implicite. ꝛ qꝛ illa cognitio nō erat clara: nec respectu rei pn̄t'. sꝫ erat enigmatica. sequit' φ oportebat φ illa cognitio eēt p fidē. Preterea sicut dicit hugo pmo libro de sacrīs pte. x. ca. v. Semp i ecclīa dei ab initio fuit fides ꝛ cognitio incarnatiōis ꝛ passiōis xp̄i. qꝛ ab initio nunqꝫ defuerūt q̄ hoc cognouerūt. ꝛ hoc patet qꝛ semp fuerūt aliq̄ q̄ deo sacrificia offerebāt xp̄m signātia ꝛ ipsi⁹ passionē. Illis aūt p reuelationē deus inferat: vt alios de via salutis p illa sacrificia ꝛ aliqb⁹ modis aliis sub quodā velamie instruerēt: quousqꝫ p mediatorē via salutis absqꝫ velamine ostēderet'. Illi aūt viri tāte

erant pfectionis. ⁊ tantā cum deo familiaritatē habentes. ⁊ tanta p eis deus faciebat. sicut patuit in Noe ⁊ Moyse ⁊ plurib⁹ aliis. ꝙ concurrēte sup nālī illustratōe interiori quā habebat ꝙlibet eis⁹ intellectū nō velabat malicia volūtatis. tenebant eis de via salutis credere: ⁊ eoꝝ sacrificia a deo instituta esse. ad signādū viā salutis deo pnsam. Certū est aūt ꝙ illi maiores ꝙbus hoc de⁹ reuelas erat tenebant habere fidē de mediatore nō velatā. Alij aūt i hoc tenebant maiorib⁹ assentire tenebant saltē ad fidē velatā. ergo oībus fidelib⁹ qui aduētū xpi pcesserūt necessariū fuit credere mediatorē cū velamine vel sine. vel explicite vel implicite. vñ Aug. in enchiridion ca. penul. dicit ꝙ nec antiquoꝝ ꝙcūqꝫ iustoꝝ pter xpi fidē salutē potuit inuenire. Itē in epla ad optat. Illa fides sana ē credim⁹ nullū boīeꝫ siue maioris siue paruule ⁊ recētis etatis liberari ab obligatōe mortis antique ⁊ dāpnatōe peccati qd pma natiuitate ɔxit. nisi p vnū mediatorē dei ⁊ hoīuꝫ. hoīeꝫ ihesum xpm.

Ad decimūtertiū. s. vtꝝ oīb⁹ ꝙ xpi pcesserūt aduētū necessariuꝫ fuit ad salutē explicite credere mediatorē. dicēdū ꝙ eoꝝ ꝙ aduētū xpi precesserūt ꝙdam sunt sub lege scripta. ꝙdā sub lege nature. nō sub lege scripta. ⁊ istoꝝ ꝙdā fuerūt viri eminētis pfectōis ꝙbus reuelata erāt explicite multa vel oīa de mediatore credēda. ⁊ hi tenebant ad hābēdū de mediatore fidē explicitā. scđm mēsurā ⁊ modū reuelatōis sibi facte. alij aūt ad hābēdū fidē explicitā de mediatore nō tenebant. sꝫ sufficiebat eis credere qd in pcedētib⁹ dictuꝫ ē. Sīlr hi qui fuerūt sub lege scripta. quidā fuerūt viri pfectōis eminētis quib⁹ reuelata erāt explicite multa vel oīa de mediatore credēda. ⁊ hi ad fidē explicitā de mediatore tenebant scđm modū reuelatōis sibi facte. Alij aūt nō tenebant ad credēdū explicite aliquid de mediatore. nisi hoc ꝙ de⁹ mitteret psonā mediatoris ⁊ redēptoris. sꝫ vtꝝ esset angelus. vel hō pur⁹. vel de⁹ ⁊ hō. credere explicite nō tenebant. Et his ɔpsse ɔcordat hugo pmo li. de sač pte. x. c. v. dicēs. Ān legē de⁹ creator credebat. ⁊ ab eo salus ⁊ redēptio expectabat. p quē vo ⁊ qūo eadē salus impleda ac pficiēda foret exceptis paucis quib⁹ singlr hoc scire in munere datū erat. a ceteris et fidelib⁹ nō cognoscebat. Sub lege aūt psona redēptoris mittēda pdicabat ⁊ vētura expectabat. ꝙ aūt ipsa psona foret. hoc ē hō vl angelus vel de⁹. nōdū manifestabat. soli hoc cognouerūt qui per spm sanctū singlr ad hoc illuminati fuerūt. Si āt inueniant aliqué auctoritates Augustini vel alioꝝ doctoꝝ ꝙ videant sonare ꝙ fideles qui pcesserūt xpi aduētū distincti⁹ ⁊ magis i spāli tenerent credere mediatorē ꝙ dictū ē. exponi possunt scđm sniam hug. pmo li. de sacramētis pte. x. cap. vj. vbi dicit hoc mō. Sano intellectu dici pōt. oēs ab initio iustos saluatoris fidē habuisse. ⁊ oēs in fide redēptōis vēture iustificatos fuisse. qꝛ eādē redēptōeꝫ vel venturaꝫ cognouerūt vel cognoscētibus ⁊ credētib⁹ crediderūt. ⁊ cū hac fide sacramēta ipsi⁹ redēptōis ꝙ ab initio instituta sunt ad sanctificatōeꝫ susceperūt. ⁊ in ipsis iā redēptōem suā ꝙsi in vmbra ⁊ figura portauerūt.

Ad decimūquartū. s. vtꝝ oīb⁹ qui secuti sunt aduētū xpi necessariū fuerit ad salutē credere explicite oēs articulos fidei. dicēdū ꝙ illoꝝ qui aduētū xpi secuti sunt: quidā sunt maiores quibus vel rōne officij vt doctorib⁹ vel rōne ministerij. vt pdicatorib⁹. vel rōne gradus dignitatis. vt platus: vel aliꝗ⁹ spālis interioris illuminatōis vt pphetis: incūbit nō tñ dare opaꝫ vt scipsos disponāt ad hoc vt pducant in finē ꝙsuis ad hoc pncipalr⁹ tenent. sꝫ et icūbit eis dare operā ꝙtū in eis ē. vt alij pducant in finē. Alij sunt minores ad quos de lege cōi mediantib⁹ maiorib⁹ a deo doctrina fidei deriuata ē. ⁊ sicut videm⁹ ꝙ qꝛ diuine illuminatōes deriuant ad angelos inferiores mediātib⁹ supiorib⁹. oꝫ ꝙ superiores de reb⁹ diuinis habeāt noticiā pleniorē. A simili dico aliꝙlr ꝙ oꝫ supiores in ecclesia habere noticiā de fide pleniorē ꝙ inferiores. vñ supiores pdictos credo teneri ad credēdū oēs articulos fidei explicite. ꝙuis nō teneat quilibet eoꝝ credere numerū vel artificialē distinctōeꝫ eoꝝ. Minores vo etsi teneant explicite credere aliquos articulos qui magis sunt necessarij ad dirigēdū in finē. ⁊ qui in ecclesia solēnizant cōiter ⁊ publice. vt sunt articuli ptinētes ad psonas. ⁊ articulus ptinēs ad vnitatē essentie. vt xpi natiuitas. passio: resurrectio: ascēsio: aduēt⁹ ad iudiciū. nō tñ tenent ad credēdū oēs articulos explicite. Si aūt sunt vel essent aliqui quibus nō ē tpe locut⁹ nec p se nec p aplos nec p pdicatores aliquos: nec eis reuelauerit p aliquā interiorē inspiratōeꝫ quid credēdū: tales nō tenerent ad credendū explicite. nisi illud qd credebat sub lege nature. vñ de iudeis dicit saluator Jo. xv. Si nō venissē ⁊ locut⁹ eis nō fuissē. peccatū nō haberent. s. de hoc ꝙ nō credebāt in eū scđm glosam ibidē.

Ad decimūquintū. s. vtꝝ eadē sit fides modernoꝝ ⁊ eoꝝ qui fuerant ante Christi aduentum. dicendum ꝙ fides pōt accipi vel p his que credunt. vel p habitu quo credunt. vel p actu credēdi. Primo mō loquēdo de fide. eadē fides fuit sꝫ numerꝫ fideliū ꝙ aduētū xpi pcesserūt. ⁊ qui secuti sunt. qꝛ eādē veritatē in numero quā illi implicite crediderūt. isti explicite credūt. Scđo mō ⁊ tertio loquēdo de fide dico ꝙ eadē fides in specie est istoꝝ ⁊ illoꝝ. qꝛ eidē rōni formali. s. summe veritati cui isti in credēdo innitunt. eiā illi ꝙ aduētū xpi pcesserūt innitebant. vnitas aūt habitus scđm spēm attēdit ex sui cōparatōe ad formalē rōnē sui obiecti. ⁊ pterea vt iā dictū est ipa credita sunt eadē. quāuis ab illis essent credita implicite. ⁊ ab istis explicite. vñ sicut eadē diligitur p eādē charitatē i specie ab vno implicite ab alio explicite. p eādē tñ rōnē formalē sic recte dr: ꝙ p eādē fidē in specie a fidelibus antiqs ⁊ modernis eadē sunt credita ab illis īplicite. ⁊ ab istis explicite. p eādē tñ rōeꝫ formalē.

Ad decimūsextū. s. vtꝝ fides creuerit quātū ad numerꝫ credēdoꝝ. dicēdū ꝙ ex dictis in questione pcedēti satis haberi pōt: ꝙ fides nō creuit quātū ad credēdoꝝ multitudinē p nouoꝝ articuloꝝ additōeꝫ. sed solū p implicitoꝝ explicatōeꝫ. qꝛ que aliquo tpe implicite pponebant credēda. ⁊ implicite credebant. postea pcessu tpis explicite sunt ad credēdū pposita ⁊ explicite credita.

Ad decimūseptimū. s. vtꝝ certior sit fides modernoꝝ ꝙ fuerit antiquoꝝ. dicēdū ꝙ si fiat cōparatio modernoꝝ ad illos. ꝙ aduētū xpi pcesserunt quātū ad singulares psonas. sic dico ꝙ alique psone ante xpi aduētū, certius crediderūt credēda ꝙ multi ꝙ aduētū xpi sunt secuti. Sꝫ si cōparet cōitas ad cōmunitatē credēda certius credita sunt p fidē modernoꝝ ꝙ p illoꝝ fidē ꝙ xpi pcesserūt aduentū. Credere. n. est intellectū assentire ad imperium volūtatis nō vise veritati. Certior ergo elicit act⁹ credēdi. ⁊ p volūtatis impātis maiorē pfectōeꝫ. ⁊ p habitū charitatis maiorē. ⁊ p maiorē intellect⁹. ⁊ p habitū fidei maiorē determinatōeꝫ. ⁊ p veritatis credite maiorē manifestatōeꝫ. Post xpi aūt aduētuꝫ p meritū passionis xpi iam exhibite. ⁊ p plures intercessiones sanctorū charitas abundanti⁹ infundit volūtati ⁊ fides itellectui. Veritas et credita magis est manifestata p veritates articuloꝝ aliquoꝝ ad impletōem p quā alij articuli pbari possunt a nobis efficacius ⁊ pp xpi ⁊ aploꝝ ⁊ doctoꝝ doctrinā p quā scriptura sacra pꝫ apertius ⁊ credibilia intellectui repsentant distincti⁹ ⁊ ordinatius ⁊ expressius. ⁊ et pp testiū idoneoꝝ multiplicatōeꝫ. scđꝫ aplm ad Heb. xj. vnde Ricardus pmo li. de trin. ca. Vtinā attēderēt iudei. vtinā aīaduerterēt pagani cū quanta ɔsciē securitate p hac parte ad diuinū iudiciū poterim⁹ accedere. nōne cū omni ɔfidētia deo dicere poterim⁹ dñe si error ē a teipo decepti sum⁹. Nā ista in nobis tātis signis ⁊ pdigijs ɔfirmata sunt ⁊ talibus ꝙ nō nisi p te fieri pñt. certe a sūme sanctitatis viris sūt nobis tradita. ⁊ cū sūma ⁊ autētica attestatōe pbata teipo coopāte. ⁊ smonē ɔfirmāte sequētib⁹ signis.

De actu fidei. DIS. XV.

Jrca scđm pncipale. s. de actu fidei. ɔsiderandū est. Primo de actu eius interiori ꝙ est credere. Scđo de actu exteriori. Circa pmū ɔsideranda sunt nouē. Primo ꝙd sit credere ⁊ quot modis dicat. Scđo vtꝝ credere aliꝙd supra rōnē naturalē sit necessariū ad salutē. Tertio vtꝝ credere illa ad ꝙ rō nālis ptingere pōt sit necessariuꝫ. Quarto vtꝝ sit necessariū ad salutē explicite aliꝗ credere. Quinto vtrū ad credēdū explicite oēs equaliter teneant. Sexto vtꝝ explicite credere ministeriū xpi sit de necessitate salutis. Septimo vtꝝ credere trinitatē explicite sit de necessitate salutis. Octauo vtꝝ act⁹ fidei meritori⁹ sit. Nono vtꝝ ratio humana diminuat de merito fidei.

Ad pmū. s. ꝙd sit credere dicēdū ꝙ scđm Aug. credere ē cū assensione cogitare. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū est ꝙ cogitare triplr sumit. Vno mō cōiter p ꝙlibet actuali ɔsideratōe intellect⁹. sicut Aug. dicit i. xiiij. de tri. hāc nūc dico intelligētiā quā itelligim⁹ cogitantes. Alio mō dr cogitare ppe magis ɔsideratio intellect⁹ ꝙ ē cū ꝙdā inꝙsitōe anteꝙ pueniat ad pfectōeꝫ intellect⁹ p certitudinē visionis. ⁊ scđm b Aug. i. xv. de tri. dicit ꝙ dei fili⁹ nō cogitatio dē sꝫ vbū dei dr. cogitatio ꝙppe nr̄a pueniēs ad id qd scim⁹ atꝙ inde formata vbū nostꝝ vbū ē vbū. ⁊ iō vbū dei sine cogitatōe dꝫ itelligi nō aliꝙd habēs formale. qd possit eē informe. ⁊ scđm b cogitatio ꝙppe dr mot⁹ animi deliberātis nōdū pfecti p plenā vitatē visionis vl visionē vitatis. sꝫ qꝛ talis mot⁹ pōt eē vel animi deliberātis circa intētōes vles ptinet ad intellectiuā partē. vl circa intentiōes particulares qd ptinet ad partē sensitiuā. Ideo cogitare scđo mō sumit p actu itellect⁹ deliberātis. Tertio mō p actu vtutis cogitatiue. Sic igit cogitare sumit cōiter scđm pmū modū. sic b qd dr cū assensione cogitare nō dicit totā rōnē ei⁹ qd ē credere. nam p hoc modū ꝙ ɔsiderat ea ꝙ scit vel intelligit cū assensione cogitat. Si ve

ro sumatur cogitare secūdo modo. sic in hoc intelligitur tota ratio hui⁹ act⁹ q̄ est credere. Actuū .n. ad intellectū ptinētiū q̄dā habēt firmā assensionē absq₃ tali cogitatōe. sicut cū aliq̄s ↄsiderat ea q̄ scit vel intelligit. talis .n. ↄsideratio iam est formata. q̄dā vero act⁹ intellect⁹ habēt q̄dē cogitatōe₃ informē absq₃ firma assensione siue in neutrā partē declinēt. sicut accidit dubitāti siue in vnā partē magis declinēt. sed teneant sicut aliquo levi signo sicut accidit suspicāti. siue vni parti adhereat tamē cū formidine alteri⁹ qđ accidit opināti. Sed act⁹ iste q̄ ē credere h₃ firmā adhesionē ad vnū partē in quo ↄuenit credēs cū sciēte ⁊ intelligēte ⁊ tñ ei⁹ cogitatio nō ē pfecta p maximā visionē in quo ↄuenit cū dubitāte suspicāte ⁊ opināte. ⁊ sic ꝓpriū est credētis ēt cū vt assensu cogitet. ⁊ p hoc distinguit iste act⁹ q̄ ē credere ab oīb⁹ actibus intellectus q̄ sunt circa verū vel falsū₃. Et nota ꝙ differt credere deo. credere deū ⁊ credere in deū. Hāc distinctōe₃ ponit Aug. sup Jo. Act⁹ .n. cuiuslibet potētie vel habit⁹ accipit scđm ordinē potētie vel habit⁹ ad suū obiectū. Obiectū aūt fidei pōt tripl'r ↄsiderari. cū .n. credere ad intellectū ptineat put est a volūtate mot⁹ ad assentiendū. vt dictū ē. pōt obiectū fidei accipi vel ex parte ipsi⁹ intellect⁹. vel ex parte volūtatis ītellectū moventis. Siq̄dē ex parte ītellect⁹. sic in obiecto fidei duo pñt ↄsiderari. sicut supra dictū ē. quoꝝ vnū ē māle obiectū fidei. ⁊ sic ponit act⁹ fidei credere deū. q₃ sicut supra dictū ē nihil p ponit nobis ad credendū nisi s̄m ꝙ ad deū ptinet. Aliud ē aūt formalis rō obiecti qđ ē sicut mediū pp qđ tali credibili debeam⁹ assentire. ⁊ sic ponit act⁹ fidei credere deū. q₃ sicut supra dictū ē formale obiectū fidei ē vītas p̄ma: cui inheret hō vt pp eā creditis assentiat. Si vō ↄsiderei tertio mō obiectū fidei s̄m ꝙ intellect⁹ est mot⁹ a volūtate. sic ponit act⁹ fidei credere in deū. Veritas .n. p̄rima ad volūtatē refert s̄m ꝙ h₃ rōnē finis. Ad scđm. s. vtꝝ credē aliq̄d supra rōnē nālē sit necessariū ad salutē. dicēdū ꝙ in oīb⁹ naturis ordinatis inueniꝰ ꝙ ad pfectōe₃ inferioris nāe duo occurrūt. Vnū q̄dē quod ē s̄m propium motum: aliud autem quod est secundum motum superioris nature. sicut aqua scđm motum ꝓpriu₃ mouet ad cētꝝ. scđ₃ aūt motū lune mouet circa cētꝝ s̄m fluxu₃ ⁊ refluxū. Silr etiā orbes planetaꝝ mouent ꝓprijs motib⁹ ab occidēte in oriētē. motu aūt p̄mi orbis ab oriēte in occidētē. sola aūt nā rōnalis creata h₃ immediatū ordinē ad deū. q₃ cetere creature nō attingūt ad aliq̄d vle. s₃ solū ad aliq̄d pticulare. participātes diuinā bonitatē. vel ī eēndo tñ. sicut ināiata. vel ēt ⁊ viuēdo ⁊ cognoscēdo singularia. sicut plāte ⁊ aīalia. Nā aūt rōnal' inquātū cognoscit vle₃ boni ⁊ entis rōnē h₃ īmediatū ordinē ad vle eēndi p̄ncipium. pfectio igit rōnalis creature nō solū ↄsistit in eo qđ ei cōpetit s̄m suā nāꝫ. s₃ ēt in eo qđ ei attribuit ex q̄dā sup nāli pfectōe diuine bonitatis. vñ ⁊ supra dictū ē. ꝙ vltima beatitudo hoīs ↄsistit ī q̄dā supnāli dei visione. ad quā q̄dē visionē hō ptingere nō pōt. nisi p modū addiscētis a deo doctore. s̄m illud Jo. vj. Oīs q̄ audit a p̄re ⁊ didicit venit ad me. hui⁹ aūt disciplinē fit hō pticeps nō statī. s₃ successiue s̄m modū sue nāe. Oīs aūt talis addiscēs opꝫ ꝙ credat ad hoc ꝙ ad pfectā sciā₃ pueniat. Sicut ēt ph's dicit ꝙ opꝫ addiscētē credere. vñ ad hoc ꝙ hō pueniat ad pfectā visionē beatitudinis p̄exigit ꝙ credat deo tanq̄ discipul⁹ magistro docēti. Ad tertiū. s. vtꝝ ea q̄ nāli rōne ꝓbari pñt sit necessariū credere. dicēdū ꝙ necesse ē accipe p modū fidei nō solū ea q̄ sūt supra rōnē. sed ēt ea q̄ p rōnē cognosci pñt. ⁊ h' pp tria. Primo q̄dē vt citi⁹ hō ad veritatis diuine cognitōe₃ pueniat. Sciā .n. ad quā ptinet ꝓbare deu₃ eē ⁊ alia huiusmōi d deo. vltimo hoīb⁹ addiscēda ꝓponit p̄suppositis multis alijs sciētijs: ⁊ sic nō nisi post multū tp̄s vite sue hō ad dei cognitōe₃ pueniret. Scđo aūt vt cognitio dei sit cōior. multi .n. ī studio sciē ꝓficē nō pñt vl' pp hebetudinē īgenij. vl' pp alias occupatōes ⁊ necessitates tpalis vite. vel ēt pp torporē addiscēdi. q̄ oīno a dei cognitōe fraudarent nisi ꝓponerent eis diuina p modū fidei. Tertio pp certitudinē. rō .n. humana ī reb⁹ diuinis ē multū deficiēs. cui⁹ signū ē q₃ ph'i de reb⁹ humanis nālr īuestigātes ī multis errauerūt. ⁊ sibiipsis ↄtra senserūt. Vt ergo eēt īdubitata. ⁊ certa cognitio apud hoīes de deo. opoꝛtuit ꝙ diuina et p modū fidei traderētur. q̄ q̄si a deo dicta q̄ mētiri nō pōt. Ad q̄rtū. s. vtꝝ teneat hō aliq̄d explicite credere. dicēdū ꝙ p̄cepta legis q̄ hō tenetur īplere dant de actib⁹ vtutū q̄ sūt via puenīēdi ad salutē. Act⁹ aūt vtutis sicut supra dictū ē. sumit s̄m habitudinē habit⁹ ad obiectū. S₃ ī obiecto cuiusl₃ vtutis pñt duo ↄsiderari. s. id qđ ē ꝓpe ⁊ p se vtut obiectū qđ necessariū ē ī omni actu vtutis ⁊ iterū id qđ p accidēs siue ↄñter se h₃ ad ꝓpriā rōnē obiecti. Sicut ad obiectū fortitudinis ꝓpe ⁊ p se ptinet sustinere picula mortis. ⁊ aggredi hostes cū periculo pp bonū. s₃ qđ hō armet vl' se pcutiat in bello iusto aut aliq̄d huiusmodi faciat. reducit q̄dē ad obiectū fortitudis. s₃ p accidens Determinatio igit virtuosi actus ad ꝓpriū ⁊ p se obiectū vtutis ē sub necessitate p̄cepti. sicut ⁊ ipse vtutis act⁹. S₃ determinatio act⁹ vtuosi ad ea q̄ accidētal'r vel secūdario se habēt ad ppriū ⁊ p se obiectū vtutis. nō cadūt sub necessitate p̄cepti nisi loco ⁊ tpe. Dicēdū ē igit ꝙ fidei obiectū p se ē id quo hō beat⁹ efficit. vt supra dictū ē. Per accidēs vel secūdario se habēt ad obiectū fidei oīa que in scripturis diuinitus tradita ↄtinent. sicut ꝙ Abraham habuit duos filios. ꝙ Dauid fuit fili⁹ ysay. ⁊ alia huiusmodi. Quātū igit ad prima credibilia que sunt articuli fidei tenetur hō explicite credere sicut ⁊ tenet habere fidem: quātū₃ aūt ad alia credibilia nō tenet homo explicite credere s₃ solū implicite. vel ī pparatōe animi inquātū paratus est credere q̄cquid in diuina scriptura ↄtinet. sed tūc solū ea tenet explicite credere: quādo hoc ei ↄstiterit in doctrina fidei ↄtineri. Ad quintū. s. vtꝝ oēs eq̄liter teneant explicite credere. dicēdū ꝙ explicatio credēdoꝝ fit p reuelatōem diuinā. credibilia .n. naturalē ratōe₃ excedūt. reuelatio aūt diuia ordine quodā fit per superiores. sicut ad hoīes p angelos. ⁊ ad īferiores angelos p supiores. vt p₃ p Diony. iij. cel. hier. Et iō p eā rōe explicatio fidei o₃ ꝙ pueniat ad īferiores hoīes p maiores. Et iō sicut supiores āgeli q̄ īferiores illumināt: hñt pleiorē noticiā d reb⁹ diuinis q̄ īferiores. vt dicit Diony. xij. ca. ce. hiera. Ita ēt supiores hoīes ad quos ptinet alios erudire: tenent hr̄e pleniorē noticia₃ de credēdis: ⁊ magis explicite credere. Ad sextū. s. vtrum explicite credere mysteriū Christi sit de necessitate salutis apud oēs. dicendum ꝙ sicut supra dictū ē. Illud ꝓprie ⁊ p se ptinet ad obiectu₃ fidei p qđ hō beatitudinē ↄsequit. via aūt hoīb⁹ veniēdi ad beatitudinē est mysteriū incarnatōis Christi ⁊ passionis. dicit .n. Actum. iiij. Nō est aliud nomē datū hoībus in quo oporteat nos saluos fieri. Et ideo mysteriū incarnatōis Christi aliq̄liter oportuit omni tpe esse creditū apud oēs. diuersimode tñ scđm diuersitatem tempoꝝ ⁊ psonaꝝ. Nam añ statū peccati hō habuit explicitā fidem de Christi incarnatione s̄m ꝙ ordinabatur ad consumationem glorie: non autem s̄m ꝙ ordinabatur ad liberatione₃ a peccato p passionē ⁊ resurrectōe₃. q₃ homo nō fuit p̄scius peccati futuri. videtur tñ incarnatōis Christi p̄scius fuisse p hoc ꝙ dixit pp hoc relinquet homo patrē ⁊ matrē. ⁊ adherebit vxori sue. vt habet Gen. ij. ⁊ hoc apl's ad Eph. v. dicit. sacramētū magnū eē ī Christo ⁊ ecclesia. qđ quidē sacramētū nō est credibile primū hoīe₃ ignorasse. Post peccatū aūt fuit explicite creditū mysteriū Christi. nō solū quātū ad incarnatōe₃. s₃ etiā quātū ad passionē ⁊ resurrectōem quibus humanū genus a peccato ⁊ morte liberat. Aliter .n. nō p̄figurassent Christi passionē q̄busdā sacrificijs ⁊ ante legē ⁊ sub lege. quoꝝ q̄dem sacrificioꝝ signatū explicite maiores cognoscebāt: minores aūt sub velamine illoꝝ sacrificioꝝ credētes ea diuinit⁹ esse disposita: de Christo vēturo quodāmodo habebāt fidē velatā ⁊ sicut supra dictū ē ea q̄ ad mysteria Christi ptinēt tāto distincti⁹ cognouerūt quāto ꝓpinq̄ores Christo fuerūt. post aūt tp̄s grē velate tā maiores q̄ minores tenent habere fidē explicitā d mysterijs Christi. p̄cipue q̄ntū ad ea q̄ cōiter in ecclia solēnizant ⁊ publice pponunt. sicut sunt articuli incarnatōis de q̄b⁹ supra dictū ē. Alias aūt subtiles ↄsideratōes circa incarnatōis articulos tenent aliqui magis vel minus explicite credere scđm qđ ↄuenit statui ⁊ officio vniuscuiusq₃. Ad septimū. s. vtꝝ explicite credere trinitatē sit de necessitate salutis. dicēdū ꝙ mysteriū Christi explicite credi non pōt sine fide trinitatis. q₃ in mysterio Christi hoc ↄtinet ꝙ filius dei carne assumpserit. ꝙ p grā₃ spūssci mūdū renouauerit. ⁊ iterū ꝙ de spūscō ↄcept⁹ fuerit. Et iō eo mō quo mysteriū christi añ Christū fuit q̄dē explicite creditū a maiorib⁹. implicite aūt ⁊ q̄si obūbrate a minorib⁹. ita etiā ⁊ mysteriū trinitatis. Et iō ēt post tp̄s grē diuulgate tenent oēs ad explicite credēdū mysteriū trinitatis. ⁊ oēs q̄ renascunt in christo. adipiscunt hoc p inuocatōe₃ trinitatis. s̄m illud Math. vlti. eūtes docete oēs gētes. baptizātes eos ī noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti amē. Ad octauū. s. vtꝝ act⁹ fidei sit meritori⁹. dicēdū ꝙ act⁹ nři sunt meritorij inquātū ꝓcedūt ex libero arbitrio si sit motū a deo p grā₃: vñ oīs act⁹ human⁹ q̄ subiacet libero arbitrio si sit relat⁹ in deū pōt eē meritori⁹. ip̄m aūt credere ē actus ītellect⁹ assentiētis veritati diuine ex īperio volūtatis a deo mote p gratiā. ⁊ sic subiacet libero arbitrio in ordine ad deu₃. vnde actus fidei pōt esse meritorius. Ad nonū. s. vtrū rō hūana īducta ad ea q̄ sunt fidei diminuat meritū. dicēdū ꝙ sicut dictū ē actus fidei potest esse meritorius inquātū subiacet volūtati nō solū q̄ntū ad vsu₃. s₃ ēt q̄ntū ad assensu₃. Rō aūt hūana īducta ad ea q̄ sunt fidei dupliciter pōt se habere ad volūtatē credētꝭ. vno q̄dē mō sicut

precedens. Puta cū quis aut nō haberet volūtatē: aut nō haberet promptā volūtatē ad credēdū nisi rō hūana induceret. ⁊ sic rō humana inducta diminuit meritū fidei. sic etiā supra dictū est: ꝙ passio p̄cedēs electionē in virtutib⁹ moralib⁹ diminuit laudē virtuosi actus. Sic enī hō actus ṽtutū moraliū debet exercere ꝑpter iudiciū rōnis: nō tñ ꝑpter passionē: ita credere debet hō ea q̄ sunt fidei: nō ꝑpter rōnē humanā sed ꝑpter auctoritatē diuinā. Alio mō rō humana pōt se habē ad volūtatē credētis ↄsequēter. cū enī hō habet promptā volūtatē ad credēdū: diligit veritatē creditā: ⁊ sup ea excogitat ⁊ amplectit̄ siq̄s rōnes ad h̄ inuenire pōt. ⁊ q̄ntū ad h̄ rō humana nō excludit meritū fidei: sed est signū maioris meriti. sic etiā passio ↄsequēs in virtutib⁹ moralib⁹ ē signū promptioris volūtatis vt supra dictū est. ⁊ h̄ significat̄ Joh. iiij. vbi samaritani ad mulierē ꝑ quā rō hūana signat̄ dixerūt Jam nūc nō propt̄ tuā loq̄lā credimus.

¶ De actu exteriori fidei. DIS. XVI.

Einde cōsiderādū est de actu exteriori fidei. Et circa h̄ vidēda sunt duo. Primo vtrum ↄfessio sit actus fidei. Secūdo vtrū ↄfessio sit necessaria ad salutē. Ad primū dicēdū: ꝙ actus exteriores proprie sunt illi⁹ virtutis ad quoꝝ fines s̄m suas sp̄ēs referunt̄. sic ieiunare s̄m suā speciē refert̄ ad finē abstinētie: q̄ ē cōpescere carnē. ⁊ ideo est actus abstinētie. ↄfessio āt eoꝝ q̄ sunt fidei s̄m suā spēm ordinat̄ sic ad finē ad id qō ē fidei. s̄m illud. ij. ad Cor. iiij. Hītes eūdē sp̄m fidei propter qō ⁊ loq̄mur. Exterior enī locutio ordinat̄ ad signādū id qō in corde ↄcipit̄. vñ sic ↄcept⁹ interior eoꝝ q̄ sunt fidei. est ꝑprie fidei actus ⁊ cā: etiā ⁊ exterior ↄfessio. Ad secūdū s. vtrū ↄfessio fidei sit necessaria ad salutē. Dicēdū: ꝙ ea q̄ sunt necessaria ad salutē: cadūt sub p̄ceptis diuine legis. cōfessio aūt fidei cū sit q̄ddā affirmatiuū: non pōt cadē nisi sub p̄cepto affirmatiuo. vñ eo mō est de necessarijs ad salutē: quo modo pōt cadē sub p̄cepto affirmatiuo diuine leg̃. Precepta aūt affirmatiua vt supra dictū est: nō obligāt ad semꝑ. et si semꝑ obligēt: obligāt aūt ꝑ loco ⁊ tpe: ⁊ s̄m alias circūstātias debitas: s̄m q̄s oportet actū humanū limitari ad h̄ ꝙ sit act⁹ ṽtut̄. sic igit̄ ↄfiteri fidē nō semꝑ nec i quolibet loco est de necessitate salut̄: sed aliquo loco ⁊ tēpore: q̄n. s. ꝑ omissionē huiusmodi cōfessionis subtraheret̄ honor debit⁹ deo: vel etiā vtilitas proximis impēdenda. puta si aliq̄s interrogat⁹ de fide taceret: ⁊ ex h̄ crederet̄ vel ꝙ nō haberet fidē vel ꝙ fides non eēt vera: vel alij ꝑ ei⁹ taciturnitatē auerterent̄ a fide. in huiusmodi enī casibus confessio fidei est de necessitate salutis.

¶ De habitu fidei. DIS. XVII.

Irca tertiū p̄ncipale. s. de ipso habitu fidei cōsiderāda sunt octo. Primo q̄d sit fides. Secūdo vtrū sit virtus. Tertio vtrū sit vna virtus. Quarto vtrū sit boi a deo. Quinto vtrū forma eius sit charitas. Sexto vtrū eadē numero sit fides formata ⁊ informis. Septio de ordine ei⁹ ad alias ṽtutes q̄ntū ad p̄mitatē. Octauo de cōparatiōe certitudinis ei⁹ ad certitudinē ṽtutū intellectualiū. Primo ergo q̄rit̄ vtrū diffinitio fidei quā ponit Apl's Hebr̄. xj. sit ↄueniēs. hec s. fides ē sperādarū substātia rerū: argumētū nō apparētiū. Ad hāc q̄stionē dicēdū: ꝙ licz aliq̄ dicāt p̄dicta Apli vba nō eē diffinitionē fidei: q2 diffinitio indicat q̄d est eē rei. tñ si aliq̄s recte ↄsidēt oia ex quib⁹ fides pōt diffiniri i p̄dicta diffinitiōe siue descriptiōe tāgunt̄: licz vba non ordinent̄ sub forma diffinitiōis. sic etiā apud phos p̄termissa philosophica forma sillogismoꝝ p̄ncipia tāgunt̄. Ad cui⁹ euidētiā ↄsiderādū ē: ꝙ cū habit⁹ cognoscat̄ ꝑ act⁹. ⁊ act⁹ ꝑ obiecta: fides cū sit habit⁹ q̄dā: debet diffiniri ꝑ ꝑpriū actū in cōparatiōe ad ꝑpriū obiectū. Act⁹ āt fidei ē credē. q̄ sic supra dictū ē act⁹ est itellect⁹ determiāti ad vnū ex imperio volūtat̄. Sic ergo act⁹ fidei hʒ ordinē ad obiectū volūtatis: qō ē bonū ⁊ finis: ⁊ ad obiectū itellect⁹. qō ē verū. ⁊ q2 fides cū sit virt⁹ theologica: sic supra dictū est: hʒ idē pro obiecto ⁊ fine: necesse est ꝙ obiectū fidei ⁊ finis ꝑportionalit̄ sibi correspōdeant. Dictū est aūt supra: ꝙ veritas prima est obiectū fidei s̄m ꝙ ipse est nō visa: ⁊ ea quib⁹ ꝑpter ipsam inheret̄. Scd̄m h̄ oportet ꝙ ipsa veritas p̄ma se habeat ad actū fidei ꝑ modū finis s̄m rōnē rei nō vise. qō ꝑtinet ad rōnē rei sperate s̄m illud Apli Ro. viij. Qō nō videm⁹ speram⁹. Ueritatē enī videre est ipsam habere. Non aūt sperat aliq̄s id quod iam habet. sed spes est de hoc quod nō habet̄: vt supra dictū est. Sic igit̄ habitudo actus fidei ad finē qui est obiectū voluntatis significat̄ in hoc ꝙ dicit̄ Fides est substantia rerū sperandarū. Substantia enī solet dici p̄ma inchoatio cuiuslibet rei: ⁊ maxime q̄n tota res sequēs continet̄ virtute in primo principio. puta si dicam⁹ ꝙ prima principia indemonstrabilia sunt substātia scīe: q2 s. p̄mū qō in nobis est de scīa sunt huius p̄ncipia: ⁊ in eis virtute ↄtinet̄ tota scīa. Per hūc q̄ modū dicit̄ fides esse substātia rerū sperandaꝝ. q2 s. p̄ma inchoatio rerū sperandaꝝ in nobis est ꝑ assensū fidei q̄ virtute ↄtinet oēs res sperādas. In h̄ enī sperām⁹ beatificari ꝙ videm⁹ apta visione veritatē cui ꝑ fidē adherem⁹. vt patet ꝑ ea q̄ supra de fide dicta sūt. Habitudo aūt ad actus fidei ad obiectū fidei intellectus s̄m ꝙ est obiectū fidei. designat̄ in h̄ qō dicit̄ argumētū nō apparentiū. ⁊ sumit̄ argumētū ꝑ argumēti effectu. Per argumētū enī intellectus inducit̄ ad adherēdū alicui vero. vñ ipsa firma adhesio intellectus ad veritatē fidei nō apparentē. vocat̄ h̄ argumētū. vñ alia l̄ra hʒ ↄuictio. q2 s. ꝑ auctoritatē diuinā intellect⁹ credētis cōuincit̄ ad assentiēdū his q̄ nō videt. Si q̄s q̄ in forma diffinitiōis hmōi vba reducere velit pōt dicere. ꝙ fides est habitus mētis q̄ inchoat̄ vita eterna in nobis faciēs intellectū assentire nō appentib⁹ ꝑ h̄ aūt fides ab oīb⁹ alijs distinguit̄ q̄ ad intellectū ꝑtinēt. ꝑ h̄ enī ꝙ dr̄ argumētū. distinguit̄ fides ab opiniōe: suspitione: ⁊ dubitatione. ꝑ q̄ nō est p̄ma adhesio intellect⁹ firma ad aliq̄d. Per h̄ aūt ꝙ dr̄. nō apparētū distinguit̄ fides a scīa ⁊ intellectu ꝑ q̄ aliq̄d sit apparēs. Per h̄ aūt ꝙ dicit. substātia rerū sperādaꝝ distinguit̄ virtus fidei a fide cōiter sūpta q̄ nō ordinat̄ ad beatitudinē speratā. Oēs aūt alie diffinitiōes q̄cūq3 de fide dant̄ explicatiōes sūt hui⁹ quā apl's ponit. Qd āt dicit Aug. Fides est virtus q̄ credunt̄ q̄ nō vident̄. ⁊ qō dicit Damascen⁹ ꝙ fides est nō inq̄situs ↄsensus. Et qō alij dicūt ꝙ fides est certitudo q̄dā animi de absentibus supra opinionē ⁊ infra scīaz. idē est ei qō apl's dicit. argumētū nō apparentiū. Qd vō Dionysius. vij. ca. de di. no. dicit. ꝙ fides est manens credētiū fundamentū collocans eos in veritate: ⁊ in ipsis veritatē. idē est ei ꝙ dr̄ substātia rerū sperādarū. Ex dictis pʒ ꝙ substantia nō sumit̄ h̄ ꝑprie s̄m ꝙ est genus generalissimū. sed s̄m ꝙ in quolibet genere inuenit̄ silitudo substātie. put s. p̄mū in quolibet genere ↄtinēs in se alia in virtute dr̄ esse substātia illoꝝ. Magis aūt dr̄ fides esse substātia rerū sperādaꝝ q̄ diligēdaꝝ. Licet charitas sit forma fidei: nō spes. sicut infra dicet̄. q2 dilectio pōt esse visoꝝ ⁊ nō visoꝝ: p̄sentiū ⁊ absentiū. Et iō res diligenda nō ita ꝑprie adaptat̄ fidei sicut sperāda: q2 spes sit semꝑ absentiū ⁊ nō visoꝝ. Itē lʒ argumētū s̄m ꝙ sumit̄ ex ꝑprijs rei p̄ncipijs faciat rem esse appentē. tñ s̄m ꝙ sumit̄ ex auctoritate diuina nō facit rem esse apparentē: ⁊ sic accipit̄ in diffinitione fidei. Ad scd̄m. s. vtrū fides sit virtus. dicēdū ꝙ sicut ex supradict̄ pʒ: virtus hūana est ꝑ quā act⁹ hūanus reddit̄ bon⁹. vñ q̄licq3 habit⁹ est sp̄ p̄ncipiū boni act⁹. pōt dici virtus hūana. talis aūt habitus est virtus formata. Cū enī credere sit actus intellect⁹ assentientis nō ex īperio volūtatis. ad h̄ ꝙ iste actus sit ꝑfect⁹. duo req̄runt̄. quoꝝ vnū est vt infallibilit̄ intellectus tēdat in suū bonū qō est verū. Aliud est vt infallibilit̄ ordinet̄ ad vltimū finē: ꝑpter qō assentit volūtas vero: ⁊ vtrūq3 inuenit̄ in actu fidei formate. Nā ex rōne ipsi⁹ est ꝙ intellect⁹ sp̄ ferat̄ in verū: q2 fidei nō pōt subesse falsū. vt supra dictū est. Ex charitate aūt q̄ format fidē hʒ aīa ꝙ infallibilit̄ volūtas ordinet̄ ad bonū finē. ⁊ iō fides formata est virtus. fides aūt informis nō est virtus q2 etsi hēat ꝑfectionē debitā actus informis fidei ex ꝑte intellect⁹: nō tñ hʒ ꝑfectionē debitā ex ꝑte volūtatis: sic ēt si tꝑantia esset in ↄcupiscibili: ⁊ prudētia nō esset in rōnali: tꝑantia nō esset virt⁹. vt supra dictū ē. q2 ad actū tꝑantie req̄rit̄ ⁊ act⁹ rōnis ⁊ act⁹ ↄcupiscibilis: sic ad actū fidei req̄rit̄ ⁊ act⁹ volūtatis ⁊ act⁹ itellect⁹. Nota tñ ꝙ fides ↄnumerat̄ inter g̃ras grati sdatas. j. Corin. xij. Et sil̄r inter fruct⁹. Gala. v. ⁊ h̄ īter virtutes. sic dictū est. Sed q̄dā ponūt ꝙ fides q̄ ↄnumerat̄ inter g̃ras grati sdatas est fides informis: qō nō est ↄueniēter dictū: q2 g̃re grati sdate q̄ ibi enumerant̄ nō sūt cōes oīb⁹ mēbris eccl'e. vñ apl's ibi dicit. diuisiōes g̃raꝝ sunt. Et iteruz alij dat̄ h̄: alij illud. Fides aūt informis cōis est oīb⁹ mēbris eccl'e q2 informitas eius nō est de substātia eius: s̄m qō est donū gratuitū. Unī dicēdū ꝙ fides ibi sumit̄ ꝑ aliq̄ fidei excellentia: sic ꝑ cōstantia fidei: vt dicit glosa. vl' ꝑ sermone fidei. Ponit̄ aūt fides inter fructus s̄m ꝙ hʒ aliquā delectationē in actu suo rōne certitudinis. vñ Gal. v. Cū enumerant̄ fruct⁹. exponit̄ fides. i. de inuisibilibus certitudo. Ad tertiū. s. vtrū fides sit vna virtus. dicēdū ꝙ si fides si sumat̄ ꝑ habitu dupliciť pōt ↄsiderari. Uno mō ex ꝑte obiecti. ⁊ sic est vna fides. obiectū enī formale fidei est veritas prima cui inherēdo credimus quecūq3 sub fide ↄtinent̄. Alio mō ex parte subiecti. ⁊ sic fides diuersificat̄ s̄m ꝙ est diuersoꝝ. Manifestū est aūt ꝙ fides ⁊ quilibet alius habitus ex formali rōne obiecti habet speciē: sed ex substantia indiuiduat̄. Et iō si fides sumat̄ ꝑ habitū quo credimus. sic fides est vna specie differens numero in diuersis. si vō sumat̄ pro eo qō credit̄. sic etiā est vna fides: q2 idē est

qȏ ab oībus credit̄ ⁊ si sint diuersa credibilia q̄ cōiter oēs credūt tñ oīa reducunt̄ ad vnū. Ad q̄rtū. s. vtrū fides sit virtus infusa. dicēdū q̄ sic. sicut expsse dicit apl's Eph. ij. Gr̄a estis saluati p fidē ⁊ h nō ex vobis ne q̄s glorie. dei enī donū est. Ad cuius euidētiā sciēdū q̄ ad fidē duo reqrunt̄. quoꝝ vnū est vt hoī credibilia pponant̄. qȏ reqrit̄ ad h q̄ hō aliqd explicite credat. Aliud aūt qȏ ad fidē reqrit̄ est assensus credētis ad ea q̄ pponunt̄. Quātū igit̄ ad primū hoꝝ necesse est q̄ fides sit a deo. Ea enī q̄ sunt fidei excedūt rōnē hūanā. vñ nō cadūt in 9tēplatiōe hoīs nisi deo reuelāte: sed q̄busdā q̄dā reuelant̄ imediate a deo: sicut sunt reuelata apl'is ⁊ pphetis. q̄busdā aūt pponunt̄ a deo mittēte fidei predicatores. sm illud Ro. x. Quō pdicabūt nisi mittant̄. Q̄tū vo ad scōm. s. ad assensū hoīs in ea q̄ sunt fidei pōt 9siderari duplex cā. Una q̄dē exterius inducēs sicut miraculū vīsū. vl' psuasio hoīs inducētis ad fidē quoꝝ neutrū est sufficiēs cā. videntiū enī vnū ⁊ idē miraculū ⁊ audientiū. Eandē pdicationē q̄dā credūt ⁊ q̄dā nō credūt. ⁊ iō oportet ponere aliā cāz interiorē q̄ mouet hoīez interius ad assentiēdū his q̄ sūt fidei. Hāc aūt cām pelagiani ponebāt solū liberū arbitriū hoīs. ⁊ pp̄ter hoc dicebāt q̄ initiū fidei est ex nobis. inquātū. s. ex nobis est q̄ parati sum⁹ ad assentiēdū his q̄ sunt fidei. sed 9firmatio est a deo p quē nobis pponunt̄ ea p q̄ credere debem⁹. Sed h est falsū. q: cū hō assentiēdo his q̄ sunt fidei eleuet̄ supra nāz suā: oportet q̄ hoc insit ei ex supnaturali pncipio interi⁹ mouēte qȏ est deus. Et iō fides q̄ñtū ad assensū q̄ est pncipalis act⁹ fidei est a deo interius mouēte p grāz. De fide informi etiā teneas qȏ est donū ⁊ a deo sicut dicit q̄dā glosa. j. Corin. xiij. Q: fides q̄ est sine charitate est donū dei. Cū aūt informitas sit puatio. 9siderādū est q̄ puatio q̄nq: ptinet ad rōnē speciei: q̄nq: āt nō: sed supuenit rei iā hñti ppriā spēz: sicut puatio debite cōmēsurationis humoꝝ est de rōne speciei ipsi⁹ egritudinis. tenebrositas aūt nō est de rōne spēi ipsi⁹ diaphani: sed supuenit: q: igit̄ cū assignat̄ cā alicui⁹ rei intelligit̄ assignari cā eius sm q̄ in ppria specie existit. iō qȏ nō est cā puatiōis nō pōt dici cā illi⁹ rei ad quā ptinet puatio: sicut existēs de rōne speciei ipsi⁹. Nō enī pōt dici cā egritudinis qȏ nō est cā distēperātie humoꝝ. pōt tñ dici aliqd cā diaphani: q̄uis nō est cā obscuritatis q̄ nō est de rōne spēi ipsius diaphani. Informitas aūt fidei nō ptinet ad rōnē speciei ipsi⁹ fidei. cū fides dicat̄ informis pp̄ter defectū cuiusdā exterioris forme. sicut dictū est. Et iō illud ex cā fidei informis qȏ est cā fidei simplicit̄ dicte. h aūt est de⁹. vt dictū est. vñ relinquit̄ q̄ fides informis sit donū dei. q̄ etsi nō sit pfecta simplicit̄ pfectiōe virtutis. est tñ pfecta q̄dā pfectiōe q̄ sufficit ad fidei rōnē. Deformitas aūt actus vitiosi est de rōne spēi ipsius actus: sm q̄ est actus moralis. vt supra dictū est. dr̄ enī act⁹ deformis p priuationē forme intrinsece. q̄ est debita cōmēsuratio circūstantiaꝝ actus. Et iō nō pōt dici cā actus deformis: deus q̄ nō est cā deformitatis. Licet sit cā actus inquātū est actus. Uel dicendū q̄ informitas non solū importat priuationē debite forme. sed etiā 9trariā dispositionē. vñ deformitas se hz ad actū sicut falsitas ad fidē. ⁊ iō sicut actus deformis nō est a deo: ita nec aliq̄ fides falsa. ⁊ sicut fides informis est a deo: ita etiā actus q̄ sūt boni ex genere: q̄uis nō sint charitate formati. sicut plerūq: in peccātibus 9tingit.

Ad q̄ntū. s. vtrū forma fidei sit charitas. dicendū q̄ sicut ex supdictis patet actus volūtarij spēz recipiūt a fine q̄ est volūtatis obiectū. id aūt a quo aliqd speciē sortit̄ se hz ad modū forme in reb⁹ nālibus. Et iō cuiuslibet actus volūtarij forma quodāmō est finis ad quē ordinat̄. tū q: ex ipso recipit spēm. tū etiā q: modus actionis oportet q̄ respondeat: pportionaliter fini. Manifestū est aūt ex pdictis q̄ actus fidei ordinat̄ ad obiectū volūtatis qȏ est bonū sicut ad finē. hoc aūt bonū qȏ est finis fidei. s. bonū diuinū est. ppriū obiectū charitat̄. Et iō charitas dr̄ forma fidei inquātū p charitatē actus fidei pficit̄ ⁊ format̄. Ad sextū. s. vtrū eadē sit fides formata ⁊ informis. dicendū q̄ circa hoc diuerse fuerūt opiniōes. Quidā enī dixerūt q̄ alius est habitus fidei formate: ⁊ alius fidei informis. sed adueniēte fide formata tollit̄ fides informis. ⁊ silr in hoīe post fidē formatā peccāte mortalit̄: succedit alius habitus fidei informis a deo infusus. Sed h nō videt̄ esse 9ueniēs: q̄ igitur adueniēs hoī aliqȏ dei donū excludat neq: etiā q̄ aliqȏ dei donū hoī infundat̄ pp̄ter peccatū mortale. Et iō alij dixerunt q̄ sunt q̄dā diuersi habitus fidei formate ⁊ informis. sed tñ adueniēte fide formata: nō tollit̄ habitus fidei informis: sed silr̄ manet in eo cū habitu fidei formate. Sed h etiā videt̄ incōueniēs: q̄ habitus fidei informis in habente fidē formatā remaneat ociosus. Et ideo aliter dicēdū est q̄ idem est habit⁹ fidei formate ⁊ informis. Cui⁹ rō est q̄ habit⁹ diuersificat̄ sm id qȏ p se ad habitū ptinet. Cū aūt fides sit pfectio intellect⁹: illud p se ad fidē ptinet qȏ ptinet ad intellectū. qȏ aūt ptinet ad volūtatē nō p se ptinet ad fidē: ita q̄ p h diuersificari possit habit⁹ fidei. Distinctio aūt fidei formate ⁊ informis est sm id qȏ ptinet ad volūtatē. i. sm charitatē. nō aūt sm id qȏ pertinet ad intellectū. vñ fides formata ⁊ informis non sunt diuersi habitus.

Ad septimū. s. de ordine fidei ad alias virtutes. Dicendū q̄ aliqd potest eē pri⁹ altero dupliciter. Uno mō p se. alio mō p accidens. Per se q̄dē int̄ oēs virtutes pma ē fides. Cū enī in agibilib⁹ finis sit pncipiū: vt supra dictū est: necesse est virtutes theologicas q̄rū obiectū est vltim⁹ finis eē priores ceteris virtutib⁹. Ipse autē finis vltim⁹ oportet q̄ pri⁹ sit in intellectu q̄ in volūtate: q: volūtas nō fert̄ in aliqd nisi put est in intellectu apprehēsum. Unē cū vltim⁹ finis sit q̄dē in volūtate p spem ⁊ charitatē: in intellectu aūt p fidē: necesse est q̄ fides sit pma int̄ oēs virtutes. q: nālis cognitio nō pōt attingē ad deū sm q̄ est obiectū btītudinis: put tēdit in ipm spes ⁊ charitas. Sz p accidēs pōt aliq̄ virt⁹ eē prior fide. cā enī p accīs est p accidēs prior. remouē aūt phibēs ptinet ad cām p accidēs: vt pz p phm in. viij. phisi. ⁊ sm h aliq̄ virtutes pñt dici p accidēs priores fide: inq̄ñtū remouēt impedimētū credēdi. sic fortitudo remouet inordinatū timorē impedientē fidē: humilitas aūt supbiā: p quā intellect⁹ recusat se submittē veritati fidei. ⁊ idē pōt dici de aliquibus alijs virtutib⁹: q̄uis nō sint vere virtutes nisi p̄supposita fide: vt pz p Aug. in li. 9tra Julianū. Ad octauū. s. vtrum fides sit certior sciētia ⁊ alijs virtutib⁹ intellectualib⁹. Dicēdū: q̄ virtutū intellectualiū due sunt circa 9tingētia. s. prudētia ⁊ ars: quib⁹ pfert̄ fides in certitudine rōne sue materie: q: est de eternis: q̄ nō 9tingūt aliť se habē. Tres aūt reliq̄ intellectuales virtutes. s. sapiētia: sciētia ⁊ intellect⁹ sunt de necessarijs: vt supra dictū ē. Sz sciēdū est: q̄ sapiētia sciā ⁊ itellect⁹ dupl'r dicunt̄. Uno mō sm q̄ ponūt̄ virtutes itellectuales a phō in. vj. eth. Alio mō sm q̄ ponūt̄ dona spūs scī. Primo igit̄ mō dicēdū est: q̄ certitudo pōt 9siderari dupliciter. Uno mō ex cā certitudinis. ⁊ sic dicit̄ eē certi⁹ illud qȏ hz certiorē cām. ⁊ h mō fides est certior trib⁹ predictis: q: fides innitit̄ veritati diuine. tria āt pdicta innitunt̄ rōni humane. Alio mō pōt 9siderari certitudo ex pte subiecti. ⁊ sic dicit̄ eē certi⁹ qȏ plenius 9sequit̄ intellectus hoīs. ⁊ p hanc modū q: ea q̄ sunt fidei: sunt supra intellectū hoīs nō aūt ea q̄ sub sunt trib⁹ pdictis. ideo ex hac pte fides ē min⁹ certa. Sz q: vnūquodq: iudicat̄ simplicit̄ quidē sm suā cām. sm aūt dispositionē q̄ est ex parte subiecti iudicat̄ sm q̄d. Inde est q̄ fides simpliciter certior est: sed alia sunt certiora. sm q̄d. s. quo ad nos. Silr̄ et si accipiantur tria predicta sm q̄ sunt dona presentis vite: comparant̄ ad fidem sicut ad principiū quod presupponūt. vnde sm hoc fides est eis certior.

¶ De subiecto fidei. DIS .XVIII.

CIRCA q̄rtū pncipale. s. de subiecto fidei 9siderāda sunt sex. Primo vtrū fides sit in intellectu sic in subiecto. Secūdo vtrū sit in intellectu speculatiuo vel practico. Tertio vtrū angel⁹ vel hō in pma suī 9ditiōe habuerit fidē. Quarto vtrū demones habeāt fidē. Quinto vtrū heretici errātes in vno articulo fidei habeant fidē de alijs articulis. Sexto vtrū habētiū fidē ali⁹ alio maiorē fidē habeat. Ad pmū. s. vtrū fides sit in intellectu sic in subiecto. Dicūt aliq̄ q̄ fides nō tñ est in intellectu sic in subiecto nec tñ in effectu: sz in vtroq:. Qȏ hñ pōt intelligi. credē enī est voluntarie assentire pme veritati nōdū vise. vñ Bern. v. de 9sideratiō. ca. vj. Fides ē volūtaria q̄dā et certa plibatio nōdū ppalate veritatis. Qȏ ideo dictū ē q: act⁹ credendi ⁊ ab itellectu elicit̄: ⁊ a volūtate impat̄. Si ergo noticia dei cōprehēdat̄ nō tñ habitu quo determinat̄ itellect⁹ ad actū credēdi eliciēdū: sz etiā hītu quo determinat̄ volūtas ad actū impandū. sic fides ē in itellectu ⁊ volūtate sic in subiecto. Qȏ certū ē de fide formata: q: charitas p quā determinat̄ volūtas ad imperādū actū credēdi formatū in volūtate est sicut in subiecto. ⁊ etiā sm multos verū est de fide informi. Dicūt enī multi: q̄ ad h q̄ intellect⁹ eliciat actū fidei informē nō tñ reqrit̄ habit⁹ existēs i ipso ipm determinans ad actū credēdi eliciēdū: sed etiā aliq̄s habit⁹ informis in voluntate ipsam determinās ad pdictū actū impandū. Motus aūt ad actū credendi precrigat̄ volūtatis actus: nō tñ est de eēntia illi⁹ habitus quo determinat̄ intellect⁹ ad eliciendū actū credēdi. Et ideo cū habitus fidei pprie loquēdo sit ille quo determinat̄ potētia ad eliciēdū credēdi actū: ⁊ ille habit⁹ sit tñ i intellectu sic in subiecto. ideo meli⁹ videt̄ 9cedēdū q̄ fides sit tantū in intellectu sic in subiecto: inq̄ñtū tñ ē mobil' a volūtate: q̄ q̄ sit in intellectu ⁊ volūtate sicut in subiecto. Ad scōm. s. vtrū sit in intellectu speculatiuo vel practico. Dicūt aliq̄ q̄ fides est in intellectu practico: sub praxi cō

prehēdendo dilectionē. Sicut enī scia nõ iudicat̃ speculatiua vel practica principaliter ex parte obiecti. sed ex pte ꝓprimi finis. quapropter phs ii. methaphisice. speculatiuā distinguit a practica pes nes finē dicēs. ꝙ theorice finis est veritas: ꝛ practice opus. ita habitus intellectualis nõ debet iudicari speculatiuꝰ vel practicus p̃ncipaliter ex sui cõpatiõe ad obiectũ: sed ex cõpatione actus sui ad finē ꝓprimũ: nõ accidētalē quē ↄstituit itētio ↄsiderãtis. sed essentialē quē p̃ncipalius respicit habitus quãtũ est ex pte sua. Q. uis aũt obiectũ fidei sit verũ sub rõne q verũ est. tñ finis ꝓprimus est dilectio veritatis illius. Assentimus enĩ p̃me veritati credēdo vt ipsaꝫ mõ debito diligamus. ꝛ iõ habitus fidei p̃ncipalius practicꝰ est ꝙ̃ speculatiuꝰ. sed habitus practicus ē in itellectu practico sicut in subiecto. Preterea cũ ille habitus sit in intellectu inquãtũ est mobilis a volũtate nõ tñ iudicat̃ actus credēdi practicus ex sui cõparatione ad modũ volũtatis ad quē disponit seu inclinat: sed etiaꝫ ad actũ volũtatis a quo imperat̃. ꝛ ita aliquã hꝫ rõnē praxis ex parte p̃ncipii ↄ̃uis p̃ncipalius eã hēat ex pte ꝓprimi finis. Alii aũt dicũt ꝙ fides p̃ncipalius est in intellectu speculatiuo: qꝛ nõ ita debet iudicari habitus practicus ꝑ sui cõpationē ad p̃ncipiũ imperãs actũ nec ꝑ cõpationē actus sui ad finē ꝓprimũ. sicut ex sui cõpatiõe ad formale obiectũ. Qd̃ sic pꝫ. habitus enĩ ↄstituit̃ in specie ex sui cõparatione ad formalē rõnē sui obiecti. ꝑ illud aũt ꝑ qd̃ habitus ↄstituitur in specie ↄuenit ei esse spēm habitꝰ speculatiui vel practici. Obiectũ aũt fidei est verũ sub rõne q verũ nõ visũ in quo solo intellectus põt beatificari. hoc aũt obiectũ est speculabile nõ opabile. nõ enĩ dependet ex aliq̃ nrã actione: ergo fides p̃ncipaliter est habitꝰ speculatiuus. ꝛ ex ↄsequēti sequit̃: ꝙ sit tanq̃ in subiecto in itellectu speculatiuo. Ad tertiũ. s. vtrũ angelus añ ↄfirmationē ꝛ hõ añ lapsũ fidē habuerũt. dicũt quidã ꝙ nõ: ꝓpter manifestã ↄtēplationē q̃ tũc erat de rebus diuinis: sed cũ fides sit argumētũ nõ apparentiũ sm aplm: ꝛ ꝑ fidē credant̃ ea q̃ nõ videnť. vt Aug. dicit. illa sola manifestatio excludit fidei rõnē ꝑ quã credit̃ apparēs vel visũ id de quo p̃ncipaliter est fides. principale aũt obiectũ fidei est veritas prima cuius visio beatos facit ꝛ fidei succedit. Cũ igit̃ angelus añ ↄfirmationē ꝛ hõ añ peccm̃ non habuerit illã beatitudinē qua deus ꝑ essentiã videt̃. manifestũ est ꝙ nõ habuit sic manifestaꝫ cognitionē ꝙ excluderet̃ rõ fidei. Vñ ꝙ nõ habuerit fidē hoc esse nõ potuit: ñ ꝙ penitus erat ei ignotũ illud de quo est fides. ꝛ si hõ ꝛ angelus fuerũt creati in puris naturalibus: vt quidã dicũt. forte posset teneri ꝙ fides nõ fuit in angelo añ ↄfirmationē nec in hoĩe añ peccatũ. Cognitio enĩ fidei ē supra naturalē cognitionē de deo nõ solũ hoĩs: sed etiã angeli. sed qꝛ hõ ꝛ angelus creati sunt cũ dono grẽ: iõ necesse est dicere ꝙ ꝑ grãm acceptã ꝛ nõdũ ↄfirmatũ vł ↄsũmatã fuerit in eis inchoatio q̃dã sperate beatitudinis. que q̃dē inchoat̃ in voluntate ꝑ spem ꝛ charitatē: sed in intellectu ꝑ fidē. vt supra dictũ est. Et iõ necesse est dicere ꝙ angelus añ ↄfirmationeꝫ habuerat fidē. ꝛ silr hõ añ peccm̃. Sed tñ ↄsiderãdũ est ꝙ i obiecto fidei est aliqd̃ q̃si formale. s. veritas p̃ma sup oēm naturalē cognitionē creature existens. Est etiã aliqd̃ materiale sicut id cui assentimus inherendo prime veritati. Q̃tũ ergo ad primũ hoꝝ cõiter fides est in oĩbus habētibus cognitionē de deo futura beatitudine nondũ adepta inherendo prime veritati. Sed q̃tũ ad ea que materialiter credenda ꝓponunt̃ q̃dã sunt credita ab vno: que sunt manifeste scita ab alio. etiã in statu presenti. vt supradictũ est. Et sm hoc etiã põt dici ꝙ angelus ante ↄfirmationē: ꝛ homo ante peccatũ quedē de diuinis mysteriis manifesta cognitione cognouerunt que nũc non possumus cognoscere nisi credēdo. Ad quartũ. s. vtrũ demones habeant fidē. dicendũ ꝙ fides tripliciter põt accipi. Vno mõ pro quadã credulitate extorta ꝑ euidentiã signoꝝ testificantiũ illam veritatē quã credit sancta ecclesia. Alio mõ ꝓ habitu infuso determinãte intellectũ ad actum credendi nõ formatũ. Tertio mõ ꝓ fide formata. Primo mõ in intellectu diaboli est fides. talia enĩ signa vident testificantia veritatē quã credit sancta ecclesia: ꝙ velint nolint intellectus eoꝝ credit esse verũ qd̃ ecclesia credit. illam tñ veritatē nõ vident. ꝛ sic intelligit̃ illud verbum. Jaco. ii. Demones credunt ꝛ ↄtremiscunt. ꝛ glosa super illud Ro. i. Ex fide in fidem. que dicit de fide informi qd̃ est demonũ ꝛ noĩe deus christianoꝝ. Scdo mõ ꝛ tertio loquendo de fide dico ꝙ in intellectu diaboli non est fides. Sic enĩ loquendo de fide non habuerũt fidem ante lapsum: qꝛ non infundit̃ sine gratia quã illi nunq̃ habuerũt: nec post lapsum eis infusa est: qꝛ digni non sunt. Ad q̃ntũ. s. vtrũ sit fides in hereticis errantibus in vno articulo fidei ꝛc̃. Dicendũ ꝙ hereticus q̃ discredit vnũ articulũ fidei: nõ habet habitũ fidei neq̃ formate neq̃ informis. Cuiꝰ ratio est: qꝛ spēs cuiuslibet habitꝰ venũ depēdet ex formali rõne obiectiꝰ q̃ sublata spēs habitus remanere nõ potest. Formale aũt obiectum fidei est veritas p̃ma sm ꝙ manifestat̃ in scripturis sacris ꝛ doctrina ecclesie. Vñ quicũq̃ nõ inheret sicut infallibili ꝛ diuine regule doctrine ecclie: q̃ ꝓcedit ex veritate p̃ma in scripturis sacris manifestata. ille nõ hꝫ habitũ fidei. sꝫ ea q̃ sunt fidei alio mõ tenet ꝙ̃ ꝑ fidē. sicut si aliq̃s tenet mēte aliquã cõclusionē nõ cognoscēs mediũ illiꝰ cõclusionis: manifestũ est ꝙ nõ hꝫ eiꝰ scientiã. sed opinionē solũ. Manifestũ ē aũt ꝙ ille q̃ inheret doctrine ecclie tanq̃ infallibili regule: oĩbꝰ assentit q̃ ecclesia docet. alioq̃n si de his q̃ ecclia docet: q̃ vult tenet: ꝛ q̃ non vult nõ tenet: nõ iam inheret ecclie doctrine sicut infallibili regule: sꝫ ꝓprie volũtati. Et sic manifestũ est ꝙ hereticꝰ q̃ ꝑtinaciter discredit vnũ articulũ fidei. nõ est paratus seq̃ in oĩbꝰ doctrinã ecclesie. si enĩ nõ ꝑtinaciter: iam nõ est hereticꝰ sed solũ errãs. Vnde manifestũ est ꝙ talꝭ hereticꝰ q̃ discredit circa vnũ articulũ: fidē nõ habet de aliis articulꝭ sed opinionē quãdã sm propriã voluntatē.

Ad sextũ. s. vtrũ habētiũ fidē aliꝰ alio maiorē fidē habeat. i. vtꝝ fides possit eē maior in vno ꝙ̃ in alio. Dicēdũ: ꝙ q̃litas habitꝰ ex duobꝰ attēdi põt. Vno mõ ex obiecto. Alio mõ sm participationē subiecti. Obiectũ aũt fidei põt ↄsiderari dupliciť. Vno mõ sm formalē rõnē. Alio mõ sm ea q̃ materialiter credēda ꝓponunt̃. Formale aũt obiectũ fidei est vnũ. bonũ ꝛ simplex. s. veritas p̃ma: vt supra dictũ est. Vñ ex hac parte fides nõ diuersificat̃ in credētibꝰ. sꝫ est vna spes in oĩbꝰ: vt supra dictũ est. sed ea q̃ materialiter credenda ꝓponunt̃ sunt plura: ꝛ põt accipi vel magis vel minꝰ explicite. ꝛ sm h̃ põt vnꝰ hõ plura explicite cedere ꝙ̃ aliꝰ. ꝛ sic in vno põt eē maior fides sm maiorē fidei explicationē. Si võ considerat̃ fides sm participationē subiecti. hoc ↄtingit dupliciter. Nã actus fidei ꝓcedit ex intellectu ꝛ ex volũtate: vt supra dictũ est. Potest igit̃ fides in aliquo dici maior. vno modo ex parte intellectꝰ propter maiorē certitudinē ꝛ firmitatē. Alio mõ ex parte volũtatis ꝓpter maiorem promptitudinē seu deuotionē vel confidentiã.

De effectu fidei. DIS. XIX.

Circa quintũ principale. s. de effectu fidei cõsiderandũ est: ꝙ fides multos effectus habet in aĩa. Primo naq̃ fides viuificat. Oĩs enĩ aĩa sine fide mortua est: sꝫ infusa ei fide infundit̃ ei vita. Abac. ii. Qui incredulꝰ est: nõ est aĩa eiꝰ recta cũ eo. Justus aũt ex fide viuit. Joh. iii. Qui incredulus est nõ hꝫ vitã in se ma. ꝛc̃. Joh. xi. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet. Itē in vita beati Siluestri cũ Cõstantinꝰ eēt factus christianꝰ: adhuc helena nõdũ christiana sed a iudeis circumuēta reprobaret: cõgregati sunt sapiētissimi iudeoꝝ: ꝛ scũs siluester cũ pluribꝰ epĩs catholicꝭ. q̃ cũ elegissent duos sapientissimos paganos iudices ꝛ phõs gretonē ꝛ zenobolũ: ꝛ iudices inter eos iudeos plurimos. Cũ btũs siluester rõnibꝰ cõfutasset eos: vnus inter eos opposuit de hoc ꝙ christiani adorabat crucifixũ dicēs ꝙ sciebat vnũ nomē dei: cuiꝰ vim nõ poterãt ipa saxa ferre. Qui etiã dixit: ꝙ adduceret̃ ei taurus ferocissimus: q̃ virtutē illius noĩs nõ posset sustinere. quo facto cũ in aure eius nescio qd̃ nomē murmuraret: mortuus est statim taurus. Qd̃ cũ oẽs mirarent̃: ait siluester: ꝙ nõ erat magnũ occidere: cũ hoc possent araneę ꝛ fere modicũ venenũ. ꝛ ꝙ illud qd̃ dixerat nõ erat nomē dei cuiꝰ erat viuificare: sed demõis cuius erat occidere. Sed si virtute illiꝰ noĩs taurũ viuere faceret: tũc eēt nomē dei. Cũ aũt iudices vrgerēt iudeũ vt taurũ suscitaret ꝛ ipse rẽnueret: dicens se hoc non posse: siluester inuocato crucifixi noĩe: christianis seorsum orantibꝰ: p̃cepit tauro in noĩe dicto vt surgeret ꝛ in pace abiret. Qui statim hoc fecit. Judei autē hoc viso sicut dixerãt baptisati sunt cũ helena. et ↄuersi sunt vna die plusq̃ tria milia cũ helene familia tota. Itē refert Johãnes belet in sũma sua: ꝛ quidã etiam alius doctor se legisse meminerat: ꝙ btũs petrꝰ ad predicãdũ theutonicis misit tres discipulos suos: euchariũ. s. valeriũ ꝛ maternũ. Cũ autē trãsirēt alpes: altero eoꝝ ibi mortuo: alii ad beatũ petrũ redierũt: dicētes qd̃ acciderat. Qui tradidit eis baculũ suũ dicens: ꝙ in virtute fidei eũ humatũ tãgerēt: p̃cipiētes vt surgeret: ꝛ iret quo missi erãt. Qui hoc fecerunt post q̃draginta dies postq̃ mortuus fuerat ad sepulchrũ eius venĩetes. Qui surrexit: ꝛ cũ eis iuit. Qui postea successiue dicunt̃ fuisse epĩ in colonia ciuitate: q̃ tũc agrippina dicebatur.

Secundo fides mentē illuminat. Est enĩ quoddã lumen spũale manuducēs animã ad assentiendũ his q̃ prima veritas sibi dictat esse credenda. Isa. vii. sm lrãm. Si nõ credideritis: nõ intelligetis. et Math. ix. dixit dñs cecis: Creditis ꝙ hoc facere vobis possum. ꝛ tetigit oculos eoꝝ dicens. sm fidem vestrã fiat vobis. ꝛ apti sunt oculi eoꝝ. Aug. Quid est fides nisi credere qd̃ nõ vides. credimus

vt cognoscamus ⁊c̃. Itẽ in hystoria francoꝝ libro .ij. ⁊ caplo .ij. le-
git de psecutione vuandaloꝝ ꝙ cũ facti arriani vastantes galliã ⁊
hispaniã ⁊ aliquos epos secũ captos ducerẽt p eos dñs multa fa-
ciebat miracula. cecos illuminãdo ⁊c̃. Quidã aũt eps cerula noĩe
eps arrianus hereticus hoc audiens ⁊ videns: cõfundebat̃ rõnib⁹
⁊ disputationibus catholicoꝝ: ⁊ maxime fama miraculoꝝ: q̃ dedit
cuidã sue secte quinquaginta aureos eo pacto vt cecũ se fingeret ⁊
ab eo illuminatũ. cũ aũt trãsiret dñs cerula cũ exercitu vuandaloꝝ
in epis captiuis catholicis clamauit dict⁹ hõ. audi me beatissime
cerula ⁊ respice cecitatẽ meã. ⁊ experiar virtutẽ tuã. q̃ reddis cecis
visũ. surdis auditũ. leprosos eni mũdas: mortuos suscitas: tũc ce-
rula trahẽs eũ ad partẽ ait. tangens eius oculos fm fidẽ nostrã q̃
recte credimus in deũ apiant̃ oculi tui ⁊ videas. quo dicto incepe-
rũt oculi miseri hoĩs inflari ⁊ tantus dolor eũ arripuit vt vix posset
digitis suis eos cõprimere q̃n creparent̃ ⁊ pre dolore eiulans oĩ-
bus dolũ detexit: ⁊ clamabat ꝓijciẽs aureos. Ecce aurũ tuũ. redde
mihi visum meũ. tũc bono visus ꝯsilio clamãs ⁊ eiulãs ꝓiecit se ad
pedes epoꝝ catholicoꝝ abnegans arrianã ꝑfidiã ⁊ ꝓfitẽs fidẽ ca-
tholicã. tũc btõ eugelio epo crucẽ sup eius oculos imprimẽte sani-
tatẽ ⁊ visũ recepit. Videns honoricus rex vuandaloꝝ sectã suã cõ-
fundi ⁊ fidẽ exaltari sanctos diuersis supplicijs lacerauit. quo fa-
cto sol obscuratus est: ⁊ dictus honoricus a diabolo arreptus: pro-
prijs dentib⁹ se lacerauit: ⁊ idignã vitam h̃ digno cruciatu finiuit.

Itẽ in gestis angloꝝ Beda p̃mo lib. .xviij. caplo. Cũ missus fuis-
set btũs germanus eps antisiodo: ⁊ beatus lupus trecensis a ꝯcilio
epoꝝ gallic̃ ꝯ pelagianã heresim in britãniã. ⁊ heretici cõuenissent
ornati vestib⁹ in verbis corã p̃ncipibus clero ⁊ pplo nec possent cõ-
uinci v̄bis. ait btũs germanus. veniamus ad vltimũ ad argumẽta
fidei adducat̃ aliq̃s infirmus quacũq̃ egritudine ⁊ notus. Annu-
entibus iudicibus adductus est cecus notus de gente eoꝝ. cui⁹ cũ
oculis nihil ꝓficerẽt heretici. btũs german⁹ arripiens reliq̃as scõꝝ
martyꝝ quas ad collũ suũ portabat eis tetigit oculos dicti ceci. in
fide ipsoꝝ martyꝝ quã p̃dicabat precipiens vt videret: q̃ statim vidit
⁊ p hoc ⁊ p alia miracula plura q̃ sci fecerũt ibi. heretici sũt ꝯfutati
⁊ infideles illuminati. Itẽ in .ij. lib. caplo .ij. legit̃ idẽ fecisse btũs
Aug. eps angloꝝ missus a btõ Greg. papa ꝓ anglicis ꝯuertendis.
quib⁹ ꝓ magna parte ꝯuersis erat scisma inter eũ ⁊ socios suos ꝯ
epos britones. q̃ dissentiebãt ab ecclia romana: alio tpe pascha ce-
lebrantes ⁊ celebrari illud docẽtes: ⁊ in alijs ritib⁹ suis multis. Cũ
aũt diu disceptasset v̄bis corã regibus ⁊ alijs: ⁊ heretici illi verbis
abũdarẽt. btũs augustin⁹ petiuisset adduci infirmos vt fides vera
ꝓbaret̃: ⁊ epi scismatici cecũ adductũ nõ possent illuiare: ipe fidei
innocatiõe cũ statim illuiauit ⁊ corda multoꝝ. Cũ q̃dã hereticus
fuisset cõbustus ⁊ q̃dã eoꝝ credẽs: cineres ei⁹ ꝓ reliquijs collegis-
set. Cũ q̃dã aliquãtulũ patiẽs in oculis de ꝯsilio dicti credẽtis q̃ ei
sanitatẽ ꝓmittebat de dicto puluere in suis oculis posuisset: statiꝫ
oĩno excecatus est. Itẽ ad h̃ facit exẽplũ bti diony. qõ habet̃ in
hystoria scholastica. Cũ btũs paul⁹ p̃dicaret apud athenas. dixit
ei dionysius. vidẽs cecũ a natiuitate trãseũtẽ: ꝙ si illũ illuminaret
sine magicis verbis. virtute fidei sue crederet ei. cui paul⁹ dixit ꝙ
ipse ei diceret v̄ba hec. In noĩe ihũ christi cõcepti: nati ex maria
virgine: crucifixi. mortui. q̃ resurrexit: ⁊ ascẽdit in celũ p̃cipio tibi
cece vt videas. Que cũ diceret dionysius: illuiatus est in corpore: ⁊
diony. in mẽte credẽdo. Tercio fides edificat. est enĩ spũalis edi-
ficii ⁊ oĩuꝫ bonoꝝ p̃mariũ fũdamẽtũ. Hebr. .xi. Fides est sperãdaꝝ
substãtia reꝝ. i. substratũ imobile fũdamẽtũ. Oĩs hõ sine fide quã-
tacũq̃ opa faciat vel tormẽta sustineat nõ ꝯstruit sed destruit: nõ
edificat spũalẽ fabricã sed ruinã. sic d̃r Matth. .vij. de illo q̃ edifi-
cat sup harenã. ⁊ de viro sapiẽte q̃ edificat sup petrã. Hoc fũdamẽ-
tũ collocauit christ⁹. Matth. .xvj. qñ dixit petro: sup hãc petrã edi-
ficabo eccliãꝫ meã. Eccĩ. .xl. Iniq̃tas delebit̃. fides in eternũ stabit.
Hebr. .vi. Fũdamẽtũ fidei stat. Hoc fũdamẽtũ collocauerat apls. .j.
Corin. .iij. Fundamẽtũ aliud nemo põt ponere ⁊c̃. Sup hoc fidei
fundamẽtũ videat vnusq̃sq̃ q̃liter supedificet. Nã alii edificant li-
gnũ: fenũ: ⁊ stipulã. alii aũt aurũ argentũ ⁊ lapides preciosos. nota
hũ ⁊ expone. Et aduerte ꝙ sicut posito fundamẽto excitat̃ ⁊ aiat̃
homo ad supedificandũ. alioquin supuacuũ est fundamẽtũ. sic fi-
dei fundamento stabiliter collocato excitat̃ hõ fidelis ad viriliter
operandũ. Gal. .v. In christo ihesu neq̃ circũcisio aliq̃d valet: neq̃
preputiũ. sed fides que p dilectionẽ operat̃. Jacob. .ij. Fides si nõ
habeat opera mortua est in semetipsa. Ibidem. Sicut corpus sine
anima mortuũ est sic fides sine operibus mortua est. Quarto fi-
des deo gratificat. quia sicut dicit̃ Hebr. .xj. Sine fide impossibile
est placere deo. Et infra. Fide abel plurimã hostiam obtulit deo.
Scriptũ est aũt Gen̄. .iiij. Respexit dñs ad abel ⁊ ad munera eiu
ad caym vo ⁊ ad munera eius nõ respexit. Itẽ Ecc̃i. .j. Bñplacitũ
est deo fides ⁊ mãsuetudo. Nec mirũ si fides reddit animã gra
deo puritatis actor. quia videlicet fides purificat: sicut ait beat
Petr⁹ Act. .xv. Fide purificãs corda. Et Hier̃. .v. Circuite vias h
rusalẽ. Et sequit̃ Si inueneritis ꝗrentẽ fidẽ: propiti⁹ ero ei. p
.xv. Per misericordiã ⁊ fidẽ purgant̃ petã. De h̃ exẽplũ habet̃ J
ne. .iij. Viri niniuite crediderũt ⁊ miaꝫ obtinuerũt. Act. .x. Oẽs p
phete testimoniũ perhibẽt remissionẽ petõꝝ accipe his q̃ credu
Math. .ix. dicit̃ de paraliticũ portãtib⁹. Ut vidit ihesus fidẽ eo
ait paralitico: Dimittunt̃ tibi petã tua. Glo. Ecce qñtũ valet ap
deũ fides ꝓpria: apud quẽ tantũ valuit aliena. Adeo etiã fides g
tificat ꝙ filios dei facit. Joh. .j. Dedit eis potestatem filios dei f
ri ⁊c̃. Fides etiã copulat animã deo ⁊ facit charissimã ei⁹ spõsa
ꝙ fides ẽ virtus q̃ aĩa subarrat̃ christo. Vñ dixit btã agnes. An
lo fidei sue subarrauit me ⁊c̃. Osee. .ij. Spõsabo te mihi in fide. A
fidera quõ synagogã quã despõderat sibi dñs ꝗ̃diu deo credi
fidẽ ei⁹ seruauit sup oẽs nationes de mũdo multipliciter exaltau
Nõ patuit in terra quã eis dedit: ⁊ lege: ⁊ regno tẽplo ⁊ victor
⁊ miracul: signis ⁊ ꝓphetijs: ⁊ cultu ⁊ bñficijs. Postq̃ aũt chri
negauerũt ⁊ fidẽ abiecerunt: nolla gens magis fuit vilificata ⁊
pressa. ⁊ abiecta oppressionib⁹ tyrãnoꝝ: latronũ. siccarioꝝ: scism
bus: depopulationib⁹ mutuis: dissensionib⁹ ⁊ obsidionib⁹. pesti
cladib⁹. gladio: fame: captiuitate: incendio. ⁊ strage: seruitute: l
baꝝ: venditiõe: ⁊ desperatiõe. ⁊ oẽm ventũ vt liqueat sup eos e
nisse oẽs legis maledictiões. que liquidi⁹ videre põt si q̃s legit F
Josephi: ⁊ q̃nq̃ libros Egysippi: ⁊ quẽdã librũ Petri alfonsi. i q
dicit̃ quõ capti dati sunt triginta p denario vno ꝗ̃diu inueñ
emptores. Postea multi in nauib⁹ positi cõpellebant̃ comeder
egessiõ ãt in captiuitate: libros legis nõ habere: ⁊ filios nõ circũ
dere compellebant̃. Qñ etiã ꝯtrahebãt: anteq̃ vxores suas cũ
bus ꝯtraxerãt auderẽt cognoscẽ sub pena capital̃ sentẽtie add
bãt eas ad gẽtiles iudices vt eas p̃mo cognoscerẽt. vl̃ alijs eas
derẽt vt eas sibi haberẽt q̃ntũ vellẽt. Si etiã cessaret oĩs scriptu
loquẽs de eoꝝ cladib⁹: patet h̃ vbicũq̃ humanis oculis: ꝙ gen
quõdã fuit pulcherrima. forma nobilissima. mõ pꝫ abiectissima
vilissima ⁊ turpissima. debilis ⁊ meticulosa sup oẽs. Silr etiã
alijs hereticis: in quib⁹ tantũ timorẽ posuit dñs: ꝙ vix audent
manifestare: nisi in latebris ⁊ de nocte. similes noctue oẽs timẽ
.j. Reg. .ij. Qui honorificauit me glorificabo eũ. q̃ autẽ me ꝯtemn
erũt ignobiles. Silr ecclesiã christianã q̃ fidẽ recepit ⁊ seruat: c
stus multiplicat̃ exaltauit: ⁊ in eternũ seruabit. Quinto fides e
minat. ni in tribulatiõe ꝓbant̃ fideles. .j. Pe. .j. Probatio fidei m
multo p̃ciosior fit auro. qõ p ignẽ probat̃. Judith. .viij. Tẽtati su
p̃res nri: vt ꝓbaret̃ si vere colerẽt deũ. Et post: Oẽs q̃ deo plac
runt: p multas tribulationes trãsierũt fideles. Itẽ ꝓbat etiã al
dñs fidẽ p ignẽ ⁊ approbat: heresim reprobat. Sic legit̃ fecisse b
btũ dñica in terra albigensiũ. i q cũ venissent heretici disputãtes
tra catholicos corã iudicib⁹ coib⁹: ⁊ multa essent v̄ba hinc ⁊ inde
de mãdato iudicũ q̃libet libros scripserũt. inter quos iudex p̃cep
git rõnes bti dñici. ⁊ cũ adhuc vacillarent iudices ꝯsenserũt vt
ret ignis in mediũ: ⁊ ꝓijcerent̃ in eo duo libelli: ille bti dñici: ⁊ a
q̃ videbat̃ fulcit⁹ meliorib⁹ rõnib⁹ ex p̃te hẽticoꝝ: vt ignis ꝓba
q̃ fides ⁊ melior ⁊ certior eẽt. Cũ aũt liber bti dñici ꝓijceret̃: ref
ter illesus. liber aũt heretici ꝯtinuo vt iniect⁹ est: tot⁹ cõbustus e
Itẽ in vita eugenie v̄gis legit̃ de quodã scõ epõ q̃ cũ recepit in
monachos vt monachũ. q̃ cũ eẽt puer: in signũ fidei ⁊ inocẽtie p
nas ardẽtes portabat in vinis suis: nec ledebat̃ ab igne. Cũ aũt
dã hẽtic⁹ venisset ad pplm cui p̃erat: pestiferos errores dissemin
quos disputãdo corã pplo defẽdẽ volebat: ait scũs: Veniam⁹
argumẽtũ fidei: ⁊ fiat ignis vt ꝓbet cui⁹ sit fides vera. Cũ h̃ fac
eẽt: ⁊ hẽtic⁹ nollet intrare: s3 dicẽt ꝙ p̃or intraret epũs: facto sig
cruci scũs p̃sul intrauit stans ⁊ orãs illesus in medio flãme q̃
duas horas. Cũ aũt hẽtic⁹ nollet intrare: ppli h̃ videntes intus ꝓ
cerũt eũ. Scũs aũt cũ semiustũ anteq̃ oĩno eẽt suffocat⁹: ab ig
extraxit: ⁊ cũ cũ dedecore a p̃ria eiecit. in scõ aũt epo nullũ ignis
signũ fuit. Idẽ videt̃ exẽplũ qõ ponit Hiero. in vitispatrũ de
copzete ⁊ heretico manicheo. Sexto fides a piculis liberat. De
eni merito fidei eripuit hominẽ a periculis aĩarũ ⁊ corpoꝝ. sic ab
vt dicit hebrei de igne chaldeoꝝ: in quo ꝓiecerũt eũ. quia nole
adorare ignẽ quem ipsi colebãt. Silr tres pueros de fornace ch
deoꝝ. Dañ. .iij. dixit nabuchodonosor: Bñdict⁹ de⁹ q̃ liberauit s
uos suos: q̃ crediderũt i eũ ⁊c̃. Silr Dañ. .vj. Liberauit danielẽ
lacu leonũ. Et dicit̃ ibi: Nulla lesio inuenta est in daniele: ꝙ cre

dit in deo suo Silr in nouo testamēto vel tpe grē merito fidei a diuersis piculis fm q᷑ sibi ⁊ alijs erat vtile eos dn̄s liberauit. ex ipsis: ⁊ in ipsis piculis aduersarios incredulos puniēdo. Hebre.xj. Scī p fidē ⁊c. obturauerūt ora leonū ⁊c. Et post. Et oēs hi testimonio fidei pbati inuēti sunt. Glosa. Melius tūc liberat qñ patientia in tribulatiōe pstat. Ecōtra icreduli piculis opprimunt. vt dicit Baruch .j. de iudeis. Quia eramus incredibiles ad deū nostrū. ⁊ dissipati recessimus ne audirem᷒. aduenerūt nobis multa mala ⁊ maledictiones ⁊c. Credētes aūt liberat deus. vt dr̄ Thob.iij. Hoc h᷑ p certo oīs q̄ colit te ⁊c. Septimo fides hostes supat tā corpales q̄ spūales. De spūalibus dr̄ .j. Pe.v. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret. cui resistite fortes in fide. De corpalib᷒ Hebre.xj. Oēs hi p fidē vicerunt regna ⁊c. Hoc fuit antiq̄tus pbatū multis ⁊ mirabilib᷒ victorijs. Primo q᷑ de᷒ p paucos simplices ⁊ debiles supauit ⁊ acq̄siuit oīa regna mūdi et sue fidei subiugauit. Itē ɔstantin᷒ postq̄ fidē susceperat vexillo crucis armatus maxentiū supauit ⁊ iperiū obtinuit. In passiōe iohānis ⁊ pauli cū votū fecisset gallicanus: q᷑ si vinceret infinitā multitudinē barbaroꝝ q᷑ in christū crederet. pus desperās de victoria vicit eos fidei virtute. Silr in vita btī remigij. ⁊ .ij. lib. hystoꝛ. francoꝝ. Greg. turoñ. dicit q᷑ cū clodoueus primus francoꝝ rex videret suos vinci desperās d̄ victoria vouit si vinceret q᷑ fieret christian᷒ q̄ statim vicit alemānos oēs. In exaltatiōe scē crucis legit᷑. q᷑ cū filius cosdroe rex psaꝝ ɔtra heracliū impatorē pugnaret ɔdixerūt duellū duo pncipes sup pontē tali ɔditiōe q᷑ deus ostēderet ⁊ exercitus sequeret᷑ pncipē cui᷒ fides vera ex victoria mōstraret᷑. Vicit ⁊ occidit tyrānū heraclius virtute fidei. Et psē facti sunt christiani. Itē legit᷑ in triptita hystoria lib.xij. q᷑ huni q̄ venerāt de scithia frequētes irruptiōes faciebāt ɔ burgūdiones q̄ habitabāt iuxta ripas rheni q̄ tūc gentiles erāt ⁊ fabri lignarij. Cū aūt eos sepe vincerent ⁊ diriperent. habuerūt mutuū colloquiū q᷑ nō hoī: sed alicui deo se ɔferrēt potēte eos a dictis hostib᷒ defendere ⁊ ei seruirēt: ⁊ in hoc recedit eoꝝ ɔsiliū q᷑ illi deo se ɔferrēt q̄ erat ceter᷒ potētior: ⁊ ille videbat᷑ esse deus romanoꝝ. q̄ iam erant christiani p quē oīa vincebant. ⁊ veniētes in vnū ciuitatē gallie vt addiscerent ibi quō eū colerēt instructi sunt ab epō eius in fide: ⁊ baptizati ⁊ cum fide sumētes audaciā ea armati cū tribus milibus occurrerūt exercitui hunoꝝ: ⁊ decē milia cū rege eoꝝ occiderūt ⁊ alios fugauerūt oēs.

Itē q᷑ pualet fides nr̄a fidei iudeoꝝ patet. q᷑ q̄diu fidē dei tenuerūt ope ⁊ veritate semp vicerūt: q᷑ angelicas virtutes secū habuerūt in pælijs. sicut patet in regū q̄ttuoꝛ libris Iosue ⁊ machabeoꝝ. Sed ex quo christū negauerūt semp postea a christianis victi fuerūt: ⁊ angelice virtutes ab eis recesserūt: q̄ audite sunt de nocte clamare in tēplo vt dr̄ in.v. egisippi ⁊ in iosepho ⁊ ecclesiastica hystoria transeam᷒ ab his sedibus. Q᷑ melioꝛ sit fides nr̄a credulitate hereticoꝝ patet ex multis victorijs theodosij ɔ impatores ⁊ pplos arrianos. Legit᷑ in gestis francoꝝ vt dicit btūs Greg. turoñ. lib.ij. xxxv ca. q᷑ cū clodoueus factus esset christian᷒ ⁊ videret arrianos dn̄ari p totā burgūdiā ⁊ hispaniā ⁊ p totā fere galliā. ait suis pncipibus q̄ nup fidē receperāt: valde moleste fero q᷑ video hereticos arrianos occupantes ptes maximas gallia impugnem᷒ regē eoꝝ alaricū: q̄ est apud pictauim: sed sciam᷒ pmo dei volūtatē. Misit ergo solēnes nūcios turonis cū munerib᷒ ad btm̄ martinū q̄ ibi iacebat sepultus vt rogaret dn̄m q᷑ daret᷑ ei signū aliqđ diuine volūtatis. Cū aūt obtulissent nūcij q̄ ibi mittebant᷑. cū orarēt. responso aut signo certificari incepit pcentoꝛ antiphonā subito: et pcinxisti me virtute ad bellū ⁊c. Admirati nūcij hoc grās agentes dn̄o suo retulerūt p responso accipiētes totā seriē vboꝝ sequētiū. cōfisi de victoria arma mouerūt. Cū aūt nō possent trāsire fluuiū quedā timuerūt. ⁊ orāte clodoueo misit deus in exercitu ceruā mire magnitudis q̄ eos pcessit: vadū docēs. Cūq3 obsiderēt vrbē pictaui. far᷒ ignit᷒ ⁊ splēdēs visus ē egredi d̄ eccl̄ia btī hylarij ⁊ venire sup clodoueū: i signū q᷑ btūs hylari᷒ q̄ licz pn̄e fuerat: ⁊ sepe ɔ hereticos ɔsuerat iusse sue ɔsolatōis adiutoriū faceēt cū vincēt acies hereticoꝝ: q̄ ɔsi sus viso pugnāt ⁊ obtinuit vrbē ⁊ thesauros alarici. ipsūq3 ⁊ suos occidit ⁊ vicit. Octauo fides iducit fiduciā ipetrādo. Iaco.j. Si q̄s vr̄m idiget ⁊c. postulet aūt i fide nihil hesitās. Mat.xxj. Si habuerit᷒ fidē ⁊ nō hesitauerit᷒ nō solū ⁊c. Sz si huic mōti dixeritis tolle ⁊ mitte te i mare fiet oīa. ⁊ q̄cūq3 petierit᷒ i orone credētes accipiet᷒. Itē cū i q̄busdā ptib᷒ oppssissent gētiles catholicos: ⁊ sustinerēt eos viuere sub tributo Cū rectoꝛ illi᷒ terre ɔuocasset epōs ⁊ sacerdotes vt de fide rōnē redderēt: ⁊ nisi ɔfutarēt gentiles. ⁊ de fide rōnē reddēdo: ⁊ eoꝝ errorē ɔfutādo. h̄ q̄siuit dictus iudex eorū si diceret epūs. si habuerius fidē ⁊c. Matth.xxj. Respondētib᷒ q᷑ sic ergo aut vos tali die montē illū qui est in terra mea in mare fm legē vestrā trāsferens aut lex vr̄a falsa apparebit ⁊ vos sic infideles capitalē sententiā sustinebiti. Cū aūt dies ad h̄ eēt assignata ⁊ indixissent catholici ieiuniū ⁊ orationē: cū ad diē venirent mesti clerici ⁊ sacerdotes. q̄siuit cām. ⁊ audiēs eā quidā faber catholic᷒: martello assumpto ad locū pedis montis iuit vbi erat assignata ⁊ q̄siuit ab epīs si h̄ dicēt dn̄s. Et ipsis ridētib᷒ q᷑ sic: ait: Quō ergo vos sup hoc trepidi dubitatis. ⁊ accedēs ad montē fide secur᷒ ait: Montē feriēs de martello in noīe dn̄i ihesu q̄ h̄ dixit: pcipio tibi vt hinc te trāsferas o mons in mare. Qui stati subito pceptū iplevit. Ecōtra infidelitas nō impat qđ petit. Iac.j. Non estimet hō q̄ hesitat in fide q᷑ accipiat aliq̄d. Math.xvij. De demone lunatico quē nō potuerūt discipuli eijcere ppter incredulitatē suā. Et post: Amē dico vobis si habueritis fidē ⁊c. Nono fides pstat ɔstātiā sustinēdi. Nā virtute fidei fideles patienter sustinēt tribulatiōes: afflictiōes: infirmitates: ⁊ huiusmodi. Virtute etiā fidei martyres horrēda ⁊ exquisita tormēta sustinuerūt nō solū patiēter sz ⁊ gaudenter. Iuxta illud Act.v. Ibāt apl̄i gaudētes ⁊c. ⁊ Hebre.xj. Scī ludibria ⁊ verbera expti ⁊c. Et de btā agatha dicit᷑. q᷑ letissime et gloriāter ibat ad carcerē ⁊ q̄si ad epulas inuitata. Decimo fides facit oīa caduca ⁊ tpalia paruipēdi. j. Ioh.iiij. Hec ē victoria q̄ vincit mūdū: fides nr̄a. Hiero. Fideli totus mūd᷒ diuitiarū ē. Hebr.xj. Fide abraam obediuit deo relinquēs terrā cognationē: ⁊ patriā: nesciēs quo iret. Fide moyses grādis effect᷒ negauit se eē filiū filie pharaonis ⁊c. Fide fracisc᷒ bn̄dictus: ⁊ alij scī mūdū ⁊ mūdia ɔtēnētes: ⁊ tanq̄ stercora reputātes paupertatē volūtariā elegerunt. Undecimo fides mirificat. i. mira signa ⁊ prodigia facit. j. Cor.xiij. si habuero oēz fidē: ita vt mōtes trāsferā ⁊c. Math.xvij. Si habueritis fidē sic granū synapis fertadā. s. patientē forte ⁊ humilē nihil impossibile vobis erit. De h̄ reqre supra octauo. Duodecimo fides saluat ⁊ glorificat. Luc.vij. dixit dn̄s btē marie magdalene: Fides tua saluā te fecit. Et in multis alijs locis in euāgelio multis alijs idē dixit. j. Pe.j. Reportantes finē fidei nr̄e salutē aiarū nr̄aꝝ. Mar.vlti. Qui crediderit ⁊ baptisat᷒ fuerit salu᷒ erit. q̄ vo nō crediderit ɔdēnabit᷑. Tobie.ij. Filij scōꝝ sum᷒. ⁊ vitā illā expectam᷒ quā dn̄s daturus est his q̄ fidē suā nunq̄ mutāt ab illo. Apl̄s ad Hebre.xj. Fide enoch trāslat᷒ ē in padisū. Denīq3 latroni credēti fidelit᷑ dixit dn̄s: Amē dico tibi: hodie meū eris i padiso.

De vitijs oppositis fidei. DIS. .XX.

Ost ɔsiderationē de fide vidēdū est de vitijs oppositis fidei. Et pmo de infidelitate q̄ opponit᷑ fidei. Secūdo de blasphemia q̄ opponit᷑ actui fidei q̄ est cōfessio fidei. Circa pmū ɔsiderādū ē pmo de infidelitate in cōi. Secundo de heresi. Tertio de apostasia a fide.

Circa pmū ɔsiderāda sunt duodeci. Primo vtrū infidelitas sit petm̄. Secūdo in quo sit sicut in subiecto. Tertio vtrū sit maximū petōꝝ. Quarto vtrū oīs actio infideliū sit petm̄. Quinto de spēbus infidelitat̄. Sexto de cōparatiōe eoꝝ ad inuicē. Septimo vtrū cū infidelib᷒ sit de fide publice disputādū. Octauo vtrū sint cogendi ad fidē. Nono vtrū sit cōicandū cū eis in aliquo. Decimo vtrū christianis possint infideles pesse. Undecimo vtrū ritus infideliū sint tollerādi. Duodecīo vtrū pueri eoꝝ sint inuitis parētib᷒ baptisādi.

Ad pmū. s. vtrū infidelitas sit petm̄. Dicēdū q᷑ infidelitas dupliciter accipi pōt. Uno mō fm purā negationē: vt dicat᷑ infidel᷒ ex h̄ solo q᷑ nō h᷑ fidē. Alio mō pōt intelligi infidelitas fm ɔtrarietatē ad fidē q᷑. s. aliq̄s repugnat auditui fidei: vel etiā ɔtēnit ipsa3. fm illud Isa.l. Quis credidit auditui nr̄o. Et in h̄ ppriē pficit᷑ rō infidelitat̄. ⁊ fm h̄ infidelitas ē petm̄. Si aūt accipiat᷑ infidelitas fm negationē purā. sic in illis q̄ nihil audierūt de fide nō h᷑ rōnē petī sed magis pene: q᷑ tal᷒ ignorātia diuinoꝝ ex petō pmi parēt̄ subsecuta ē. Qui aūt sic sunt infideles dānant᷑ q̄dē ppter alia petā q̄ sine fide remitti nō pñt: nō aūt dānant᷑ ppt̄ infidelitat̄ petm̄. Uñ dn̄s dic᷑ Ioh.xv. Si nō venissem ⁊ locut᷒ nō fuissē eis: petm̄ nō haberēt. Qđ exponēs Aug. dicit: q᷑ loquit᷑ de illo petō quo nō crediderūt christū. Ad secūdū. s. i quo sit sit i subiecto. Dicēdū q᷑ petm̄ quodlibet est in illa potētia q̄ est pncipiū actus petī. Actus aūt petī pōt eē duplex pncipiū. Unū q̄dē pmū ⁊ vle: qđ ipꝰat oēs act᷒ petōꝝ. ⁊ h̄ pncipiū est volūtas q᷑ oē petm̄ ē volūtariū. Aliud aūt pncipiū actus petī est ppriū ⁊ pximū qđ elicit petī actū. sic ɔcupiscibil᷒ est pncipiū gule ⁊ luxurie. Et fm h̄ gula ⁊ luxuria dicunt᷑ eē in cōcupiscibili. Dissentire aūt q̄ est propri᷒ actus infidelitatis: est actus intellectus. sed moti a volūtate sic᷑ ⁊ assentire. Et ideo infidelitas sic᷑ ⁊ fides est q̄dē in intellectu sicut in pximo subiecto In volūtate autē sicut in pmitiuo. ⁊ fm h̄ dicit᷑ eē omne peccatū in volūtate: vt su

pra dictū est. Ad tertiū. s. vtrū infidelitas sit maximū petōꝝ. Dicendū q̄ oē petm̄ formaliter ↄsistit in auersione a deo vt dictū est. vn̄ tāto aliqd̄ petm̄ est grauiꝰ qn̄to p ipsū hō magis a deo sepat. p infidelitatē aūt maxīe hō a deo elongat̄: q2 nec verā dei cognitionē hꝫ. p falsā aūt cognitionē ipsiꝰ nō appropinqt ei sed magis ab eo elongat̄. Nec pōt eē q̄ q̄ntū ad q̄d deū cognoscat q̄ falsā opinionē de ipso hꝫ: q2 id qd̄ ipse opinat̄ nō est deus. Vn̄ manifestū est q̄ petm̄ infidelitatis est maius oībꝰ petīs q̄ cōtingūt in puersitate moꝝ. Secus aūt est de petīs oppositis aliis virtutibꝰ theologicis. vt infra dicet̄. Ad qrtū. s. vtrū q̄libet actio infidelis sit petm̄. dicendū q̄ sicut supra dictū est. petm̄ mortale tollit grām gratūfacientē nō aūt totaliter corrūpit bonū nature. Vn̄ cū infidelitas sit qd̄dā petm̄ mortale. infideles q̄dē grā carēt. remanet tn̄ in eis aliqd̄ bonū nature. Vn̄ manifestū est q̄ īfideles nō pnt̄ opari opa bona q̄ sunt ex grā scꝫ opa meritoria. tn̄ opa bona ad q̄ sufficit bonū nature aliq̄ opari pnt̄. Vn̄ nō oportet q̄ in oī ope suo peccēt. sed qn̄cūq3 aliqd̄ opus opant̄ ex infidelitate tūc peccāt. Sicut enī habēs fidē pōt aliqd̄ petm̄ cōmittere in actu quē nō refert ad fidei finem vel venialit̄ vl etiā mortalit̄ peccādo ita infidelis pōt aliquē bonū actū facere in eo q̄ nō refert ad finē infidelitatis. Ad q̄ntū. s. q̄ et quot sint spēs infidelitatis. dicendū q̄ q̄libet virtus ↄsistit in h̄ q̄ attingit aliquā regulā cognitiōis vel opatiōis hūane. vt supra dictū est. attingere aūt regulā est vno mō circa vnā mā3 sed a regula deuiare ↄtingit multipliciter. et iō vni virtuti multa vitia opponunt̄. Diuersitas aūt vitioꝝ q̄ vnicuiq3 virtuti opponit̄ pōt ↄsiderari dupliciter. Uno mō fm̄ diuersā habitudinē ad virtutē. et fm̄ h̄ determinate sunt q̄dā spēs vitioꝝ q̄ opponit̄ virtuti sicut virtuti morali opponit̄ vnū vitiū fm̄ excessū ad virtutē. et aliud vitiū fm̄ defectū a virtute. Alio mō pōt considerari diuersitas vitioꝝ oppositoꝝ vni virtuti fm̄ corruptionē diuersoꝝ q̄ reqrunt̄ ad virtutē. et fm̄ h̄ vni virtuti puta tpantie. vel fortitudini opponunt̄ infinita vitia. fm̄ q̄ infinitis modis ↄtingit diuersas circūstātias virtutis corrūpi vt a rectitudine virtutis recedat̄. Vn̄ et pytagorici malū posuerūt infinitū. Sic q̄ dicendū est q̄ si infidelitas attendat̄ fm̄ cōparationē ad fidē diuerse sunt infidelitatis spēs et numero determinate. Cū enī petm̄ infidelitatis ↄsistat in renitēdo fidei. hoc pōt ↄtingere dupliciter. q2 aut renitit̄ fidei nōdū suscepte. et talis est infidelitas paganorū siue gentiliū. aut renitit̄ fidei christiane suscepte vel in figura: et sic est iudeoꝝ vel in ipsa manifestatiōe veritatis: et sic est infidelitas hereticoꝝ. Vn̄ in generali pnt̄ assignari tres pdicte spēs infidelitatis. Si vo distinguant̄ infidelitatis spēs fm̄ errorē in diuersis que ad fidē ptinēt. sic nō sunt determinate spēs infidelitatis. Possunt enī errores in infinitū multiplicari. vt pꝫ p Aug. in libro de heresibꝰ.

Ad sextū. s. de cōparatiōe specieꝝ infidelitatis adinuicē. Dicendū q̄ in infidelitate pnt̄ duo ↄsiderari. Quoꝝ vnū est cōparatio eiꝰ ad fidē. et ex hac pte aliq̄s grauiꝰ ↄ fidē peccat q̄ fidei renitit̄ suscepte. sicut grauiꝰ peccat q̄ nō iplet qd̄ pmisit q̄3 si nō ipleat qd̄ nūq̄3 pmisit. et fm̄ h̄ infidelitas hereticoꝝ q̄ pfitent̄ fidē euangelii et eis renitunt̄ corrūpentes ipsam grauius peccant q̄3 iudei q̄ fidē euangelii nunq̄3 susceperūt. Sed q2 susceperūt. Sed q2 susceperūt eius figurā in veteri lege quā male interpretātes corrūpūt. ideo etiā eorū infidelitas est grauius petm̄ q̄3 infidelitas gentiliū. q̄ nullo mō fidē euāgelii susceperūt. Aliud qd̄ in infidelitate cōsiderat̄ est corruptio eoꝝ q̄ ad fidē ptinēt. et fm̄ hoc cū in pluribus errent gētiles q̄3 iudei. et iudei q̄3 heretici. grauior enī est infidelitas gētiliū q̄3 iudeoꝝ. et iudeoꝝ q̄3 hereticoꝝ. nisi forte quorūdā. puta manicheorū qui etiā circa credibilia plus errāt q̄3 gentiles. Harū tn̄ duarū grauitatū pma preponderat scꝫ q̄ntū ad rōnē culpe: q2 īfidelitas habet rōnē culpe. vt supra dictū est. magis ex h̄ q̄ renitit̄ fidei: q̄3 ex h̄ q̄ nō hꝫ ea q̄ fidei sūt. Hoc enī videt̄ vt dictū est magis ad rōnē pene ptinere. Vn̄ simpliciter loquēdo infidelitas hereticoꝝ ē pessima. Ad septimū. s. vtrū cū hereticis vel aliis infidelibus sit publice disputandū. dicendū q̄ in disputatiōe fidei duo sunt ↄsiderāda vnū q̄dē ex parte disputantis. aliud aūt ex pte audientiū. Ex parte q̄dē disputātis est ↄsiderāda intentio. si enī disputet tanq̄3 de fide dubitans. et veritatē fidei p certo nō supponēs sed argumētis experiri intendēs. pculdubio peccat tanq̄3 dubiꝰ de fide et infidelis. Si aūt disputet aliq̄s de fide ad ↄfutandū errores vel etiā ad exercitiū. laudabile est. Ex pte vo audiētiū ↄsiderādū est vtrū illi q̄ disputationē audiūt sint instructi. et firmi in fide: aut simplices et in fide titubātes. et corā q̄dē sapiētibꝰ in fide firmis nullū piculū ē disputare de fide. Sꝫ circa simplices ē distinguēdū: q2 aut sūt sollicitati siue pulsati ab īfidelibꝰ. puta iudeis vl̄ hēticis siue paganis itēdētibus vl̄ nitētibꝰ corrūpe in eis fidē. aut oīno nō sūt sollicitati sup hoc sicut in terris in quibꝰ nō sunt aliq̄ infideles. In pmo casu necessariū est publice disputare de fide: dūmō inueniant̄ aliq̄ ad h̄ sufficientes et idonei q̄ errores ↄfutare pnt̄. Per h̄ enī simplices in fide firmabunt̄. et tollet̄ infidelibꝰ decipiēdi facultas. et ipsa taciturnitas eoꝝ q̄ resistē deberēt puertētibꝰ fidei veritatē eēt eoꝝ ↄfirmatio. vn̄ Greg. in ii pasto. Sic enī incauta locutio in errorē ptrahit: ita indiscretū silētiū eos q̄ erudiri poterāt in errore derelinqt. In scd̄o vo casu piculū ē publice disputare de fide corā simplicibꝰ: quoꝝ fides ex h̄ est firmior q̄ nihil diuersum audierūt ab eo qd̄ credūt. et ideo nō expedit eis vt vba infideliū audiāt disputātiū ↄtra fidē. Ad octauū. s. vtrū infideles sint ad fidē cōpellēdi. Dicēdū q̄ infideliū q̄dē sunt q̄ nunq̄3 fidē susceperūt sicut gentiles et iudei. et tales nullo mō sunt ad fidē cōpellēdi vt ipsi credāt: q2 credē volūtatis ē sunt tn̄ cōpellēdi a fidelibꝰ si facultas assit: vt fidē nō impediāt vl̄ blasphemiis vel mal̄ psuasionibꝰ: vel etiā apertis psecutiōibꝰ. Et ppter h̄ fideles christi frequēter ↄtra infideles bellū mouēt. non q̄dē vt eos ad credēdū cogāt. q2 etiā si eos vicissent et captiuos haberēt i eoꝝ libertate relinq̄rēt an credē vellēt. sꝫ ppter h̄ vt eos cōpeliāt ne fidē christi impediāt. Alii vo sunt infideles q̄ q̄nq3 fidē susceperūt et eā pfitent̄ sicut hēretici vel q̄cūq3 apostate. et tales sunt etiā corporaliter cōpellēdi vt impleant qd̄ pmiserūt et teneāt qd̄ semel susceperūt.

Ad nonū. s. vtrū cū infidelibꝰ sit cōicādū. Dicēdū q̄ cōio alicuiꝰ psone interdicit̄ fidelibꝰ dupliciter. Uno mō in penā illiꝰ cui cōio fideliū subtrahit̄. Alio mō ad cautelā eoꝝ quibꝰ īterdicit̄ ne aliis cōicēt. et vtraq3 cā ex vbis Apli accipi pōt. i. Corin. v. Nā postq̄3 sniā3 excōicatiōis ptulit subdit p rōne. Nescit̄ q2 modicū fermētū totā massā3 corrūpit. Et postea rōnē subdit ex pte pene p iudiciū ecclesie illatē cū dicit Nōne de his q̄ sunt intus vos iudicat̄. Primo igit̄ mō non interdicit ecclīa fidelibꝰ cōionē infideliū q̄ nullo mō fidē christianā receperūt. s. paganoꝝ vel iudeoꝝ: q̄ nō hn̄t de eis iudicare spūali iudicio sꝫ tpali in casu cū inter christianos cōmorātes aliquā culpam cōmittūt: et p fideles tpalit̄ puniunt̄. Sed isto mō. s. in penā interdicit ecclīa fidelibꝰ cōionē illoꝝ infideliū q̄ a fide suscepta deuiāt vel corrūpēdo fidē fideliū: sicut hētici: vl̄ etiā totalit̄ a fide recedēdo: sicut apostate. In vtroq3 enī horū excōicatiōis sniā3 pfert ecclīa. Sꝫ q̄ntū ad secūdū modū videt̄ esse distinguēdū fm̄ diuersas ↄditiōes psonarū et negocioꝝ et tēpoꝝ. Si enī aliq̄ sint firmi in fide. ita q̄ ex cōicatiōe eoꝝ cū infidelibꝰ ↄuersio infideliū magꝭ spectari possit q̄3 fideliū auersio. nō sunt phibēdi infidelibꝰ cōicare q̄ fidē nō susceperūt. s. paganis vel iudeis. et maxīe si necessitas vrgeat. Si aūt sint simplices et infirmi in fide: de quoꝝ subuersiōe pbabilit̄ timeri possit: phibēdi sunt ab infideliū cōione. et precipue ne magnā familiaritatē cū eis habeāt: vel absq3 necessitate eis cōicēt.

Ad decimū. vtrū infideles possint habē prelationē vel dominiū sup fideles. Dicēdū q̄ h̄ dupliciter loq̄ possumus. Uno mō de dñio vel plationē infideliū sup fideles de nouo instituēda. et h̄ nullo mō pmitti debet. Cedit enī h̄ in scādalū et in piculū fidei. De facili enī illi q̄ submittunt̄ alioꝝ iurisdictiōi īmutari pnt̄ ab eis quibꝰ subsūt vt sequāt̄ eoꝝ impiū nisi q̄ subsunt fuerint magne virtutis. et silr̄ infideles ↄtēnūt fidē si infideliū defectꝰ cognoscāt. Et ideo Apl̄s phibuit q̄ fideles nō ↄtēdāt iudicio corā iudice infideli. et ideo nullo mō pmittit ecclīa q̄ infideles acq̄rāt dominiū sup fideles: vel qualitercūq3 eis pficiant̄ in aliquo officio. Alio mō possumꝰ loq̄ de dominio vel plationē iā preexistēti. Ubi ↄsiderādū ē q̄ dominiū et plationem introducta sunt ex iure hūano. Distinctio aūt fideliū est ex iure diuino. ius aūt diuinū qd̄ ē ex grā nō tollit ius humanū qd̄ est ex naturali rōne. Distinctio fideliū et infideliū fm̄ se considerata nō tollit dominiū vel plationē infideliū sup fideles. Potest tn̄ iuste p sententiā vel ordinationē eccl'e auctoritatē dei habēt. tale ius vel dominiū plationis tolli. q2 infideles merito sue infidelitatis merent̄ potestatē amittē sup fideles q̄ trāsferunt̄ in filios dei. sꝫ h̄ q̄dē ecclesia q̄nq3 facit q̄nq3 āt nō facit. In illis etiā infidelibꝰ q̄ etiā tpali subiectione subiciunt̄ ecclie et mēbris eiꝰ h̄ iusecclīa statuit: vt seruꝰ iudeoꝝ statī factꝰ christianꝰ a seruitute liberet̄: nullo precio dato si fuerit vernaculꝰ. i. in seruitute natꝰ. Et silr̄ si infidelis existēs fuerit emptꝰ ad seruitiū. Si aūt fuerit emptꝰ ad mercationē tenet̄ cū infra tres mēses exponē ad vēdendū nec in h̄ iniuriā facit: q2 cū ipsi iudei sint serui ecclie potest disponere de rebus eoꝝ sicut et principes seculares multas leges ediderūt erga suos subditos in fauorē libertatis. In illis vo infidelibꝰ qui tēporaliter ecclesie vel eius mēbris nō subiacēt predictū ius ecclesia nō statuit: licꝫ posset instituere de iure. et hoc facit ad scandalū vitandum. Sicut etiam dominꝰ Math. xvi. ostēdit q̄ poterat se a tributo excusare: q2 liberi sunt filii. sed tamē mandauit tributū solui ad scandalū vitandum. Ita

et Paulus cū dixisset q̄ sui dn̄os suos honorarēt subiūgit. ne nomē dn̄i ⁊ doctrina blasphemet. Ad vndecimū .s. vtrū sint ritus īfideliū tolerādi. dicēdū q̄ hūanū regnū deriuat a diuino regimine. ⁊ ipz dz imitari. de⁹ autē q̄uis sit oīpotēs ⁊ sūme bon⁹. pmittit n̄ aliq̄ mala fieri in vniuerso q̄ phibē posset ne eis sublat̄ maiora bona tollerēt vel ēt peiora mala sequerēt. Sic igit̄ ēt in regimine humano illi q̄ p̄sūt recte aliq̄ mala tolerāt ne aliq̄ bona īpediāt. vl' ēt ne aliqua mala peiora icurrāt. sicut Aug. dicit in lib. de ordine. aufer meretrices de reb⁹ hūanis. turbaueris oīa libidinib⁹. Sic igit̄ q̄uis īfideles ī suis ritib⁹ peccēt. tolerari tn̄ p̄nt. vel pp aliqđ bonū qđ ex eis pueniut. vel pp aliqđ malū qđ vitat̄. Ex h̄ aūt q̄ iudei ritus suos obseruāt in q̄b⁹ olim p̄figurabat̄ v̄itas fidei quā tenem⁹ h̄ bonū pueniut q̄ testimoniū fidei n̄re habem⁹ ab hostib⁹. ⁊ q̄si in figura nobis reputat̄ qđ credim⁹. ⁊ iō in suis ritib⁹ tolerant̄. Aliorū vero īfideliū rit⁹ q̄ nihil veritatis aut vtilitatis afferūt. nō sūt aliqualiter tolerādi nisi forte ad aliqđ malū vitādū. s. ad vitādū scandalū vel discidiū qđ ex hoc posset puenire. vel īpedimentū salutis eor̄ q̄ paulati sic tolerati q̄uertunt̄ ad fidē. pp̄ter h̄ ēt hereticor̄ ⁊ paganor̄ ritus aliq̄n ecclesia tolerauit q̄n erat magna īfideliū multitudo. Ad duodecimū .s. vtrū pueri īfideliū sint inuitis parētibus baptizādi dicēdū q̄ maximā h̄z auctoritatē ecclesie q̄suetudo q̄ ē semp in oīb⁹ emulādā. q̄z ⁊ ipsa doctrina catholicor̄ doctoruz ab ecclesia auctoritatē h̄z. Unde magis ē stādū auctoritati ecclesie q̄z auctoritati aug. vel hieronimi vel cuiuscūq̄ doctoris. Hic aūt ecclesie vsus nūq̄z habuit q̄ iudeor̄ filii īuitis parētib⁹ baptizarēt̄ q̄uis fuerint retroactis tēporib⁹ multi catholici p̄ncipes potētissimi. vt q̄stātinus. theodosius q̄b⁹ familiares fuerūt sanctissimi ep̄i. vt Siluester q̄stātino. ⁊ Ambrosi⁹ theodosio. q̄ nullo mō ptermisissent ab eis hoc ipetrare nisi hoc eēt q̄sonū rationi. Et ideo periculosuz videtur hanc assertionē denouo inducere vt p̄ter q̄suetudinem in ecclesia hactenus obseruatā iudeor̄ inuitis parētib⁹ filii baptizarent̄. Et huius est duplex causa. vna quidē pp̄ter periculum fidei. Si enī pueri nōdū vsum rationis habentes baptismum susciperēt post modū cū ad p̄fectā etatē puenirēt de facili possent a parētib⁹ induci vt relinquerēt qđ ignorātes susceperūt. qđ vergeret in fidei detrimentū. Alia vero ratio est. quia repugnat iusticie naturali. filius enī naturaliter est aliquid patris. Et primo quidē a parentibus nō distinguitur sm̄ corpus q̄diu in matris vtero continet̄. Postmodū vero postq̄ ab vtero egredit̄ antequā vsum liberi arbitrii habeat continetur sub parentū cura sicut sub quodā spirituali vtero. q̄diu enim vsum rationis non habet puer. non differt ab animali irrationali. vnde sicut bos vel equus est alicuius vt vtat̄ eo cum voluerit sm̄ ius ciuile sicut pp̄rio instrumento. ita de iure naturali est q̄ filius antequā habeat vsum rationis sit sub cura p̄ris. Unde q̄tra iusticiā naturalē eēt si puer antequā habeat vsum rationis a cura parentū subtrahat̄. vel deo aliquid ordinet̄ inuitis parentibus. Postquā autem incipit habere vsum liberi arbitrii iam incipit esse suus. ⁊ potest quātum ad ea que sūt iuris diuini vel naturalis sibipsi prouidere. ⁊ tunc est inducendus ad fidem non occasione. sed per suasione. Potest etiam inuitis parentibus assentire fidei ⁊ baptizari. non autē antequā habeat vsum rationis. Unde de pueris antiquorum patrum dicitur q̄ saluati sunt in fide parētum. per quod datur intelligi q̄ ad parentes pertinet prouidere filiis de sua salute. precipue antequā habeant vsum rationis. De heresi ⁊ apostasia ⁊ blasphemia. require infra tertio libro.

¶ De Spe. DIS. XXI.

Consequēter post fidē q̄siderandū ē de spe. Circa quā q̄siderāda sūt q̄ttuor. Primo de habitu spei. Scđo de ei⁹ obiecto. Tertio de eius subiecto. Quarto de vicijs oppositis.

Circa primū q̄siderāda sūt q̄ttuor. Primo vtrū spes sit virt⁹. Secūdo vtrū sit virt⁹ theologica. Tertio de distinctiōe ei⁹ ab aliis virtutib⁹ theologicis. Quarto de ordine ei⁹ ad fidē ⁊ ad charitatem.

Ad primū .s. vtrū spes sit v̄t⁹. dicēdū q̄ spes pōt q̄druplicit̄ accipi. s. p spe sz q̄ ē passio. ⁊ p actu sp̄adi. ⁊ p re sp̄ata. ⁊ p h̄itu p quē elicit̄ act⁹ sp̄adi. Trib⁹ p̄mis mōis nō ē v̄t⁹. Quārto aūt mō adhuc distiguēdū ē. Ille .n. habit⁹ pōt q̄siderari aut ī q̄tū ē īformis aut ī q̄tū ē formatus. Primo mō nō attīgit ad plenā rōez v̄tut' q̄ ē p̄ficere habētē ⁊ actū ei⁹. ⁊ ip̄z referre debito mō ī vltimū finē. volūtas .n. ī sp̄ando ē mouēs ⁊ mota. ⁊ q̄uis sit h̄n mobilis ad actū sp̄andi p habitū spei. nō tn̄ ē debito mō p̄fecta ad mouēdū nisi p habitū charitati. Ad debitā aūt p̄fectionē act⁹ nō tm̄ req̄rit̄ debita dispō mobilis. s; ēt debita p̄fectio mouēt'. volūtas ēt actū suū debito mō referre nō pōt ī vltimū finē. nisi debito mō se h̄eat ad finē illū. qđ sine charitate esse nō pōt scđm tn̄ q̄ virt⁹ large accipit̄ p quocūq̄ habitu determināte potētiā ad aliquē actū respectu obiecti debiti sic habit⁹ spei informis virtus dici pōt. Si aūt loquimur de habitu spei vt ē formatus. sic dico q̄ virt⁹ ē simplr̄. q̄z sibi q̄ueniūt omnia que requirunt̄ ad plenū esse virtutis habētē eius p̄ficit. ⁊ actum ei⁹ bonū reddit ⁊ p ipsam refert̄ ipse actus mō debito in vltimum finē. qđ quidē referri ē p id qđ est q̄si materiale in spe formata dispositiue ⁊ p eius formā que ē charitas cōpletiue. Ad scđm sc; vtrū sit virt⁹ theologica dicendum q̄ sic. q̄z inter virtutes cardinales ⁊ theologicas ē hec vna differētia inter alias. q̄ oīs virtus appetitiue ptis deū habēs p obiecto theologica est. que autem creaturā habet p obiecto ē moralis. sed virtus spei deū habet p principali obiecto ⁊ formali. siue accipiam⁹ eius obiectū rem speratā: q̄z p spem extendit̄ affectus seu erigit̄ principaliter ad habendum deū. siue accipiam⁹ obiectū spei illud p cui⁹ adiutorium speramus nos habituros rē speratā. Per spem .n. in solo deo principalit̄ confidimus. vt obtineam⁹ rem speratā ⁊ amatā que ē in se. q̄ enī cōfidit se hoc posse p hominē p̄ncipaliter obtinere maledict⁹ est. Iuxta illud Iere. xvii. Maledict⁹ hō qui cōfidit in hoīe ⁊ ponit carnē brachiū suū. Licet autē spes sit media inter duo vitia. s. presumptionē ⁊ desperationē qđ est pp̄riū virtutū moraliū: q̄z virtus theologica nō cōsistit in medio duorū vitiorū. vt supra dictuz est. hoc tamē nō tollit quin sit virt⁹ theologica. q̄z mediū accipit̄ in regulatis ⁊ mēsuratis scđm q̄ regula vel mēsura attingit̄. scđm autez q̄ excedit̄ regula ē sup̄fluū. scđm autē defectū a regula ē diminutuz. In ipsa aūt regula mēsura nō ē accipe mediū ⁊ extrema. Virt⁹ aūt moral' ē circa ea q̄ rōne regulant̄. sic circa pp̄riū obiectuz. ⁊ iō p se cōuenit ei eē ī medio ex pte pp̄rii obiecti. s; v̄t⁹ theologica ē circa ipsā regulā p̄mā nō regulatā alia regula sic circa pp̄riū obiectū. Et iō p se ⁊ s; pp̄riū obiectū nō q̄uenit v̄tuti thologice eē ī medio. sed pōt sibi q̄petere p accidēs rōne ei⁹ qđ ordinat̄ ad p̄ncipale obiectū. sic fides nō pōt h̄re mediū ⁊ extrema in h̄ q̄ īnitit̄ p̄me v̄itati cui null⁹ pōt nimis īniti. s; ex pte eor̄ q̄ credit pōt h̄re mediū ⁊ extrema. sic vnū ver̄ ē mediū int̄ duo falsa. Et silr̄ spes nō h̄z mediū ⁊ extrema ex pte p̄ncipal' obiecti: q̄z diuino auxilio null⁹ pōt nimis īniti. s; q̄tū ad ea q̄ q̄fidit aliq̄s se adeptur̄ pt ibi eē mediū ⁊ extrema. ī q̄tū vl' p̄sumit ea q̄ sunt supra suā pp̄ortionē vl' desp̄at de his q̄ sūt sibi pp̄ortiōata. Ad tertiū .s. de distinctiōe spei ab aliis v̄tutib⁹ theologic'. dicēdū q̄ v̄t⁹ aliq̄ dr̄ theologica ex h̄ q̄ h̄z deū p obiecto cui īheret. Pōt āt aliq̄s alicui rei īherere dupl'r. vno mō pp seipsū. Alio mō ī q̄tū ex eo ad aliđ deuenit. Charitas igit̄ facit hoīez deo īherere pp seipsū volūtatē hoīs vniēs deo p affectū amoris. spes aūt ⁊ fides faciūt hoīez īherere deo. sic cuidā p̄ncipio ex quo aliq̄ nobis pueniūt. De deo aūt prouenit nobis ⁊ cognitio v̄itati ⁊ adeptio p̄fecte bōitat'. Fides igit̄ facit hoīez deo adherere ī q̄tū ē nobis p̄ncipiū cog̅scēdi v̄itatem. credim⁹ .n. ea v̄a eē q̄ nobis a deo dicunt̄. Spes aūt fac̄ deo adherere put ē nobis p̄ncipiū p̄fecte bōitat'. ī q̄tū .s. p spez diuino auxilio īnitimur ad btītudinē obtinēdā. Ad q̄rtū .s. de ordine spei ad fidē ⁊ charitatē. dicēduz q̄ fides absolute p̄cedit spez. obiectū .n. spei ē bonū futur̄ arduum possibile h̄ri. Ad h̄ ḡ q̄ aliq̄s speret req̄rit̄ q̄ obiectū spei pponat̄ ei vt possibile. S; obiectū spei ē vno mō btītudo eterna. ⁊ alio mō auxiliū diuinū. vt ex p̄dict' p;. ⁊ vtrūq̄ eor̄ ppōit̄ nobis p fidē p quā nobis īnotescit q̄ ad vitā eternā possum⁹ puenire. ⁊ q̄ ad h̄ patuz ē nobis auxiliū scđz illđ heb. xi. Accedētē ad deū oz credere q̄z ē. ⁊ q̄z diligētib⁹ se remunerator ē vn̄ mā̄festū ē q̄ fides p̄cedit spez. charitatē v̄o p̄cedit spes vno mō. ⁊ alio mō nō. Ad cui⁹ euidētiam sciēdū ē. q̄ duplex ē ordo vn⁹ q̄dē s; viā generatōis ⁊ nāe. s; quā īp̄fectū pri⁹ ē p̄fecto. ali⁹ aūt ordo p̄fectōis ē ⁊ forme s; quē p̄fectū nālit̄ pri⁹ ē īp̄fecto. Scđz igit̄ p̄mū ordinē spes ē p̄or charitate. qđ sic p;. q̄z spes ⁊ oīs appetitu⁹ mot⁹ ex amore deriuat̄ vt supra habitū ē cū de passiōe ageret̄. Amor aūt q̄dā ē p̄fectus q̄dā īp̄fectus. Perfect⁹ q̄dē amor ē quo aliq̄s sm̄ se amat̄. vtpote cui aliq̄s vult bōnū. sic hō amat amicū. Imp̄fect⁹ āt amor quo aliq̄s aliq̄d amat nō sm̄ ipsū. s; vt id bonū sibiipsi pueniat. sic hō amat rē quā cōcupiscit. Prim⁹ aūt amor dei ptinet ad charitatē q̄ īheret deo sm̄ seipsū. s; spes ptinet ad secūdū amorē q̄z ille q̄ sperat sibi aliq̄d obtinere īdēdit. ⁊ iō in via generatōis spes ē p̄or charitate. Sic .n. aliq̄s īroducit̄ ad amādū deū p h̄ q̄ oēs recedētes ab ipso puniūt ⁊ cessat a pctō. vt Aug. dicit sup p̄mā cān. ioh. ita enā ⁊ spes īroducit ad charitatē. ī q̄tū sperās remunerari a deo attēdit̄ ad amādum deū. ⁊ seruādū p̄cepta ei⁹. s; s; ordinē p̄fectiōis charitas nālit̄ p̄or ē. Et iō adueniēte charitate spes p̄fectior reddit̄. q̄z de amicis maxime speram⁹. ⁊ hoc mō dicit Ambrosius q̄ spes est ex charitate.

De obiecto spei. DIS. XXII.

Circa secūdū p̄ncipale. s. de obiecto spei ꝯsiderāda sūt tria. Primo vtrū beatitudo eterna sit obiectū spei. Scđo vtrū possit aliq̄d sperare beatitudinē alterius. Tertio r. vtrū possit aliq̄s licite sperare in homine. Ad primū. s. vtrū obiectū spei sit eterna beatitudo. dicēdū ꝙ sicut dictū ē spes de q̄ loq̄mur attingit ad deū innitēs eius auxilio ad ꝯsequēdū bonū speratū. oportet aūt effectū esse ꝓportionatū. ⁊ ideo bonū qđ ꝓprie ⁊ p̄ncipalit̄ a spare debem⁹ ē bonū īfinitū qđ ꝓportionat̄ virtuti dei adiuuātis. Nā īfinite virtutis ē ꝓpriū ad īfinitū bonū ꝓducere. hoc autē bonū ē vita eterna q̄ ī fruitiōe ipsi⁹ dei ꝯsistit. nō enī minus aliq̄d a deo sperādū ē. q̄ sit ipse. cū nō sit minor eius bonitas p quā bōa creature cōicat q̄ ei⁹ essentia. ⁊ iō ꝓpriū ⁊ p̄ncipale obiectū spei ē beatitudo eterna. Ad scđm. s. vtrū possit hō sparare beatitudinē alteri⁹. dicēdū ꝙ spes pōt eē alicuius dupliciṫ. Uno mō q̄dē absolute. ⁊ sic ē solū boni ardui ad se ptinētis. Alio mō ex p̄sumptione alterius. ⁊ sic pōt esse ēt eoꝝ q̄ ad aliū ptinēt. Ad cuius euidētiā sciēdū ē ꝙ amor ⁊ spes ī h̄ differūt ꝙ amor īportat quādā vniōnē amātis ad amatū. spes aūt īportat quēdā motū siue ꝓtēsionē appetit⁹ in aliqđ bonū arduū. vnio aūt ē aliquoꝝ distinctoꝝ. Et ideo amor directe pōt respicere aliū quē sibi aliq̄s vnit p amorē. habēs eū sicut seipsum. motus aūt semp est ad ꝓpriū terminū ꝓportionatū mobili ⁊ iō spes respicit directe ꝓpriū bonū. nō aūt id qđ ad aliū ptinet. s; p̄supposita vniōe amoris ad alterū iā aliq̄s pōt desiderare ⁊ spare aliq̄d alteri sicut sibi. ⁊ fm hoc aliq̄s pōt sperare alteri vitā eternā inquātū est ei vnit⁹ p amorē. ⁊ sicut ē eadē virtus charitatis qua q̄s diligit deū. seipm. ⁊ pximū ita etiā ē eadē virtus spei qua q̄s sperat sibipsi ⁊ alij. Ad tertiū. s. vtrū licite possit aliq̄s sperare in hoīe. dicēdū ꝙ spes sicut dictū ē duo respicit. s. bonū qđ obtinere ītēdit. ⁊ auxiliū p qđ illđ bonū obtinet̄. bonū aūt qđ q̄s sperat obtinēdū h; ratione cause finalis. auxiliū aūt p qđ q̄s sperat illud bonū obtinere h; rationē cause efficiētis. In genere aūt vtriusq; cause inuenit̄ p̄ncipale ⁊ secundariū. principalis enī est finis vltimus. secūdarius aūt finis est bonū qđ ē ad finē. Similit̄ p̄ncipalis cā agēs ē p̄mū agēs. secūdario vero cā efficiēs ē agēs secūdariū īstrumētale. spes aūt respicit beatitudinē eternā sicut vltimū finē. diuinū aūt auxiliū sicut primā cām īducētē ad beatitudinē. Sicut igit̄ nō l; spare aliqđ bonū p̄ter beatitudinē sicut vltimū finē. s; solū sicut id qđ ē ad finē beatitudinis ordinatum. ita non licet sperare de aliquo homine vel de aliq̄ creatura sicut de prima causa mouēte in beatitudinem. Licet aūt sperare de aliquo hoīe vel aliq̄ creatura sicut de agēte secūdario ⁊ instrumētali p qđ aliq̄d adiuuat̄ ad queciq; bona ꝯsequēda ī beatitudine ordinata. ⁊ h̄ mō ad sanctos ꝯuertimur. ⁊ ab hoīb⁹ aliq̄ petim⁹. ⁊ vitupant̄ illi de q̄b⁹ aliq̄s ꝯfidē nō pōt ad auxiliū ferēduȝ.

De subiecto spei. DIS. XXIII.

Circa tertiū p̄ncipale. s. de subiecto spei ꝯsiderāda sūt q̄ttuor. Primo vtrū virt⁹ spei sit in volūtate sicut in subiecto. Scđo vtrū sit in beatis. Tertio vtrū sit in dānatis. Quarto vtrū in viatoribus hēat certitudinē. Ad primū. s. vtrū spes sit in voluntate sicut in subiecto. dicēdū ꝙ sicut ex dictis patet. habitus cognoscit̄ per actus. Actus autē spei est q̄dā motus appetitiue partis cū sit obiectū ei⁹ bonū. Cū aūt sit duplex appetit⁹ ī hoīe. s. appetit⁹ sensitiuus qui diuidit̄ p irascibilē ⁊ ꝯcupiscibilē. ⁊ appetit⁹ īntellectiuus q̄ dicit̄ voluntas. vt supra habitū ē. Similes aūt mot⁹ q̄ sūt in appetitu inferiori cū passiōe. sūt ī superiori sine passiōe. vt ex supra dictis patet. Actus aūt virtutis spei nō pōt ptinere ad appetitū sensitiuū. q2 bonū qđ ē obiectū principale huiusmodi virtutis nō est aliq̄d bonuȝ sensibile. sed bonū diuinū. Et ideo spes est in appetitu superiori q̄ dicit̄ volūtas sicut in subiecto. nō aūt in appetitu inferiori ad quē pertinet irascibilis. Ad scđm. s. vtrū spes sit in beatis dicendum ꝙ subtracto eo qđ dat speciē rei soluit̄ species. ⁊ res nō potest eadem remanere. sicut remota forma corporis naturalis nō remanet idē fm speciē. spes autē recipit speciē a suo subiecto principali sicut ⁊ cetere virtutes vt ex supradictis p;. obiectū autem principale eius est beatitudo eterna. secundū ꝙ est possibilis haberi ex auxilio diuino vt supra dictū ē. q2 bonū arduū possibile non cadit sub ratiōe spei nisi scđm ꝙ est futurū. ideo cū beatitudo iā nō fuerit futura sed p̄sens non pōt ibi esse virtus spei. ⁊ ideo spes sicut ⁊ fides euacuat̄ in patria ⁊ neutrū eoꝝ esse pōt in beatis. Ad tertium. s. vtrū in dānatis in inferno possit eē spes dicendū ꝙ si nomē inferni ita generaliter accipiat̄ ꝙ extēdat̄ ad locū purgatorij ⁊ limbum in quo sancti patres erāt ante aduentū christi cōcedenduȝ est ꝙ in inferno fuit spes. In existētib⁹ enī in limbo erat virt⁹ spei cū grāȝ haberēt gratū facientē. nec añ mortē christi deū clare viderēt. Silit̄ dicēdū ē de illis q̄ sunt in purgatorio q̄niā. nulli eēnt certi de sua salute futura. ⁊ isti siliter nō ꝓpter h̄ negāda est in eis spes fuisse. Securitas enī ꝯsequēdi bonū arduū spei nō repugnat. sed magis cōcordat. cū spei ꝯueniat certitudo securitat̄ q̄ntū ē ex pte sua ⁊ ratiōe ei⁹ cui innitit̄. q̄uis sperās dubitare possit. ⁊ timere de absoluta ꝯsecutiōe rei sperate. ꝓpt̄ liberi arbitrij vertibilitatē ī malū q̄ nō ē in existētib⁹ ī purgatorio nec erat ī existētib⁹ in limbo. Si aūt restringat̄ nomē īferni ad īfernū dānatoꝝ. sic dicēdū ꝙ in īferno dānatoꝝ nō fuit spes q2 dānati ad cumulū dānatōis sue certi sūt de ꝑpetuitate sui supplicij. ⁊ īpossibilitate ꝯsequēdi salutē. spes aūt nō est respectu bōi ardui. nisi absentis appraehēsi vt possibile adipisci. Est. n. obiectū spei bonū sūme arduū appraehēsuȝ. vt absens possibile adipisci. Ad q̄rtū. s. vtꝝ in viatorib⁹ spes hēat certitudinē dicēdū ꝙ certitudo īuenit̄ in aliquo dupl'r. s. essentialit̄ ⁊ p̄ticipatiue. Essentialiter q̄dē īuenit̄ in vi cognitiua. Participatiue aūt in oī eo qđ a vi cognitiua mouet̄ īfallibiliter ad finē suū. s; quē modū dicit̄ ꝙ natura certitudinaliter opat̄ tanq̄; mota ab intellectu diuino certitudinalit̄ mouēte vnūquodq; ad suū finē. ⁊ p hūc etiā modū v̄tutes morales certi⁹ arte dicunt̄ opari inquātū p modū nāe mouent̄ a rōe ad suos act⁹. ⁊ sic etiā spes certitudinaliter tēdit ad suū finē q̄si p̄ticipās certitudinē a fide q̄ ē in vi cognoscitiua. De vitijs oppositis spei veȝ p̄sumptione ⁊ despatione require infra tertio libro.

De charitate. DIS. XXIIII.

Consequenter ꝯsiderandū est de charitate. Circa quā ꝯsiderāda sūt sex. Pria de charitate fm se. Scđo de charitate p compatiōnē ad subiectū. Tertio de obiecto charitatis. i. de diligēdis ex charitate. Quarto de ordine diligendorum. Quinto de actib⁹ charitat̄. Sexto de vitijs oppositis. Circa primū. s. de charitate s; se ꝯsiderāda sunt octo. Primo vtꝝ charitas sit idē qđ amicicia. Scđo vtꝝ charitas sit q̄d creatū in aīa. Tertio vtꝝ sit v̄tus. Quarto vtꝝ sit v̄t⁹ specialis. Quinto vtꝝ sit vna v̄tus. Sexto vtꝝ sit maxia v̄tutū. Septio vtrū sine charitate possit eē aliqua vera v̄t⁹. Octauo vtꝝ sit forma v̄tutū. Ad p̄mū. s. vtrū charitas sit amicicia. dicēdū ꝙ fm ph'm. viij ethi. Nō q̄libet amor h; rōem amicicie. sed amor q̄ ē cū beniuolētia q̄n. s. sic amam⁹ aliquē vt ei bonū velim⁹. Si aūt reb⁹ amat' nō bonū velim⁹ sed ipsū eoꝝ bonū velim⁹ nobis. sic dicimur amare vinū aut equū vel aliq̄d h'mōi nō ē amor amicicie. s; cuiusdā ꝯcupīse. Ridiculū. n. est dicere ꝙ aliq̄s habeat amiciciā ad vinū vel ad equū. S; nec beniuolētia sufficit ad rationē amicicie. sed req̄rit̄ quedā mutua beniuolētie amatio. q2 amic⁹ est amico amic⁹. Talis aūt mutua beniuolētia fundatur sup aliq̄ cōicatiōe. Cū igit̄ sit aliq̄ cōicatio hoī ad deū scđm ꝙ nobis suā btītudinē cōicat sup hac cōicatiōe oȝ aliq̄; amiciciā fundari. de q̄ q̄dē cōicatiōe dicit̄ .j. ad corin. j. Fidelis de⁹ p quē vocati estis ī societatē filij ei⁹. Amor aūt sup hac cōicatiōe fūdat⁹ ē charitas. vñ manifestū ē ꝙ charitas amicicia q̄dā ē hoīs ad deū. Ad scđm. s. vtrū charitas sit q̄d creatū in aīa. dicēdū ꝙ magister p̄scrutat̄ hāc q̄stionē in. xvij. dis p̄mi libri sniaꝝ. ⁊ ponit ꝙ charitas nō ē aliq̄d creatū in aīa. s; ē ipse spūsanct⁹ mētē inhitās. nec ē sua intētio ꝙ iste mot⁹ dilectiōis quo deū diligim⁹ sit ipse spūsanct⁹. s; ꝙ iste mot⁹ dilectiōis ē a spūsancto nō mediāte aliquo hitu. sic a spēct⁹ sūt alij act⁹ v̄tuosi mediātib⁹ habitib⁹ aliaꝝ v̄tutū. puta habitu spei aut fidei aut alicui⁹ alteri⁹ v̄tut̄. ⁊ hoc dicebat pp excellētiam charitatꝭ. sed si q̄s recte ꝯsideret hoc magis redūdat in charitat̄ detrimētū. Nō. n. mot⁹ charitat̄ ita ꝓcedit a spūsancto mouēte hūanā mētē ꝙ humana mēs sit mota tm̄ ⁊ nullo mō sit p̄ncipiū hui⁹ mot⁹. sicut cū aliqđ corp⁹ mouet̄ ab aliquo exteriori mouēte hoc enī ē ꝯ rōeȝ volūtarij cui⁹ oȝ p̄ncipiū in ipso eē sic supra dictuȝ est. Uñ seq̄ret̄ ꝙ diligere nō eēt volūtariū qđ īplicat ꝯtradictionē. cū amor de sui rōne īportet ꝙ sit act⁹ volūtatis. Siliter etiā nō pōt dici ꝙ sic moueat spūsanctus voluntatē ad actū diligēdi sicut mouetur instrumentū. qđ etsi sit principium actus nō tamē est in ipso agere vel nō agere. Sic enī etiā tolleret̄ ratio volūtarij actus ⁊ excluderet̄ ratio meriti. Cū tamē supra habitū sit. ꝙ dilectio charitatis est radix merēdi. sed oportet ꝙ sic volūtas moueat̄ a spūsancto ad diligēdū deum. ꝙ etiā ipsa sit efficiēs hūc actū. nullus autē actus pfecte ꝓducit̄ ab aliq̄ potētia actiua nisi sit ei cōnaturalis p aliqua formā que sit p̄ncipiū actionis. vnde deus q̄ oīa mouet ad debitos fines singulis rebus indidit formas: per quas inclinantur ad fines sibi p̄stitutos a deo. ⁊ scđm hoc disponit oīa suauiter. vt dicit̄ sap. viij. Manifestū est autem ꝙ actus charitatis excedit na

turā potētie volūtat. Nisi ergo aliqua forma supadderet natura lꝫ potētie ꝑ quā iclinaret ad dilectiōis actū fm hꝫ eēt act⁹ iste ipsi⁹ cio: actib⁹ naturalib⁹ ⁊ actib⁹ aliaꝝ virtutū nec eēt facilis ⁊ dele ctabilis. Qd̄ pꝫ eē falsum. qꝛ nulla virt⁹ hꝫ tātā iclinationē ad suū actū sicut charitas nec aliq ita delectabilit opat. Vñ maxie neces se ē ꝙ ad actū charitatis existat i vobis aliq habitualis forma sup addita potētie nāli iclinās ipsam ad charitat actū. ⁊ faciēs eā ꝓm pte ⁊ delectabilit operari. Ad tertiū. s. vtrū charitas sit virt⁹. dicen dū ꝙ act⁹ hūani bonitatē hūt fm ꝙ regulant debita regula ⁊ mē sura. Et iō hūana virt⁹ q̄ ē pncipiū oīuꝫ bonoꝝ actuū hoīs ꝯsistit in attingēdo regulā hūanoꝝ actuū. Que q̄dē ē duplex vt supra dictū ē. s. hūana rō ⁊ ipse de⁹. vñ sicut virt⁹ mobilis diffinit ꝑ hꝫ qd̄ est a ctus fm rōnē rectā. vt pꝫ. i. ii. ethi. ita ēt attingē deū ꝯstituit rōeꝫ vir tut. sicut ēt supra dictū ē de fide ⁊ spe. Unde cuꝫ charitas attingit deū. qꝛ diligit nos deo. vt pꝫ ꝑ auctoritatē Aug in libro de morib⁹ ecclesie dicēns. Est virt⁹ q̄ cū nr̄a rectissima affectio est diligit nos deo q̄ eū diligim⁹. Cōsequēs ē charitatē eē virtutē. Ad quartū. s. vtrū sit virt⁹ spālis dicēdū ꝙ act⁹ ⁊ habit⁹ specificant ꝑ obiecta. vt ex supra dictis pꝫ. ꝓpriū aūt obiectū amoris ē bonū. vt supra ha bitū ē. ⁊ iō vbi ē spālis rō boni. ibi ē spālis rō amoris. bonū aūt di uinū iquātū ē beatitudinis obiectū. hꝫ spālē rōeꝫ boni. Et iō amor charitatis q̄ ē charitas hui⁹ boni ē spālis amor. vñ charitas ē spe cialis virt⁹. Ad q̄ntū. s. vtrū sit vna virtus. dicēdū ꝙ charitas nō ē q̄dā amicicia hoīs ad deū. diuersē aūt amiciciaꝝ spēs accipiunt q̄dē. vno mō fm diuersitatē finis. ⁊ fm hꝫ dicunt tres spēs amici cie. s. amicicia vtilis delectabilis ⁊ honesti. Alio mō fm diuersitatē cōicationū in qb⁹ amicicie fundant. sicut alia spēs amicicie ē ꝯsan guineoꝝ. ⁊ alia ciuiū aut pegrinātū. Quaꝝ vna fundat sup cōica tioē nāli. alia sup cōicatiōe ciuili vel pegrinatiōis. vt pꝫ ꝑ phm in. viii. ethi. Neutro aūt istoꝝ modoꝝ charitas pōt diuidi in plura. Nā charitat finis ē vn⁹. s. diuina bōitas. ē ēt vna cōicatio beatitu dinis eterne sup quā hꝫ amicicia fundat. Vñ relinq̄tur ꝙ charitas ē vna virt⁹ simplicit nō distincta in plures spēs. Ad sextū. s. vtꝝ charitas sit excellētissima virtutū. dicēdū ꝙ cū bonū in hūanis a ctib⁹ attēdat fꝫ ꝙ regulant debita regula. necesse ē ꝙ virt⁹ hūana q̄ ē pncipiū oīuꝫ bonorū actuū ꝯsistat in attingēdo hūanoꝝ actuū regulā. Est aūt duplex regula humanoꝝ actuū. vt supra dictū ē. s. rō hūana. ⁊ deus. sꝫ deus ē pma regula qua etiā hūana rō regulan da ē. Et iō virtutes theologice q̄ ꝯsistūt in attingēdo illā regulā pri mā eo ꝙ coꝝ obiectū ē deus excellētiores sūt virtutib⁹ moralibus vel itellectualibus q̄ ꝯsistunt in attingendo rationem humanā pro pter quod etiā oportet vt etiam inter ipsas virtutes theologicas il la sit potior que magis deum attingit. semper autem id quod est ꝑ se. magis est eo quod est per aliud. Fides autē ⁊ spes attingunt q̄ dem ipsum deū secundū ꝙ ex ipso prouenit nobis vel cognitio ve ri. vel adeptio boni. sed charitas attingit ipsum deū vt in ipo sistat nō vt ex eo aliq̄d nobis proueniat. Et ideo charitas est excellentior fide ⁊ spe. ⁊ per consequēs omnibus alijs virtutibus: sicut etiā pru dētia que attingit rationē fm se ē excellentior q̄ȝ alie virtutes mo rales q̄ attingunt rationē fm qd̄ ex ea mediū cōstituit in operatio nibus vel passionibus humanis. Ad septimuꝫ. s. vtrū sine chari tate possit eē vera salus vel virtus. dicendū ꝙ virtus ordinat ad bonū vt supra habitū est. bonū autē principaliter est finis. nā ea q̄ sunt ad finē nō dicunt bona nisi in ordine ad finē. Sicut ergo du plex est finis. vnus vltimus ⁊ alius ꝓximus. ita etiā est duplex bo nū. vnū q̄dē vltimū ⁊ aliud ꝓximū ⁊ pticulare. vltimū q̄dē ⁊ princi pale bonū hominis est dei fruitio scd̄m illud ps. Mihi adherere deo bonū est. ⁊ ad hoc ordinat hō per charitatē. Bonū autē secun dariū ⁊ quasi particulare hoīs pōt esse duplex. Unū quidē qd̄ est vere bonū vtpote ordinabile quātū in se est ad principale bonū qd̄ est vltimus finis. Aliud autē est bonū apparēs ⁊ nō veꝝ. qꝛ abdu cit a finali bono. Sic igit pꝫ ꝙ vera virt⁹ est illa que ordinat ad pn cipale bonū hoīs. sicut ⁊ phs in. vii. phisi. dicit. ꝙ virtus est dispo sitio pfecti ad optimuꝫ. ⁊ sic nulla vera virt⁹ pōt esse sine charitate. Sed si accipiat virtus fm ꝙ est in ordine ad aliquem finem parti culare. sic pōt aliqua virtus dici sine charitate inquantuꝫ ordinat ad aliqd̄ bonū particulare. Sed si illud particulare bonū nō sit ve rū bonū sed apparēs. virt⁹ etiā q̄ ē in ordine ad hoc bonū erit non vera virtus. sed falsa similitudo virtutis. sicut nō est vera virt⁹ aua roꝝ prudētia qua excogitāt diuersa genera locellorū. ⁊ auarorū iu sticia qua grauiū dānoꝝ metu contēnūt alienorū. ⁊ auarorū tēpe rantia qua luxurie q̄ sumptuosa est cohibēt appetitū. ⁊ auarorum fortitudo qua vt ait Oratius. per mare pauperiē fugiūt ꝑ saxa per ignes. vt Aug. dicit in. iiii. libro contra Julianū. Si vero aliud bo num pticulare sit verū bonuꝫ. puta conseruatio ciuitatis vel aliqd̄ hmōi. erit q̄dē vā vtus sed impfecta nisi referat ad finale ⁊ pfectū bonū. ⁊ scd̄m hoc ē simpliciter vera vt⁹ qd̄ sine charitate esse non pōt. Ad octauū. s. vtꝝ charitas sit forma vtutū. dicēdū ꝙ in mo ralib⁹ forma actus attēdit pncipalit ex pte finis. Cuius rō ē qꝛ pn cipiū moraliū actuū est volūtas. cui⁹ obiectū ⁊ q̄si forma ē finis. sp aūt cā act⁹ ꝯsequit formā agētis. Vñ oꝫ ꝙ in moralib⁹ id qd̄ dat actui ordinē. dat ei etiā formā. vñ manifestū ē fm pdicta ꝙ ꝑ cha ritatē ordinat actus oīuꝫ aliaꝝ vtutū ad vltimū finē. ⁊ scd̄m hꝫ ipsa dat formā actib⁹ oīuꝫ aliaꝝ virtutū. ⁊ ꝓ tāto dicit esse forma vtu tum. Nam ⁊ ipse virtutes dicunt in ordine ad actus formatos.

¶ De charitate per cōparationē ad subiectū. DIS. XXV.

Irca secundū pncipale. s. de charitate ꝑ cōpara tionē ad subiectū consideranda sunt octo. Primo vtrū charitas sit in voluntate sicut in subiecto. Scd̄o vtrū causet in hoīe ex actib⁹ vel ex infusiōe. Ter tio vtꝝ ifūdat fꝫ capacitatē nāliū. Quarto vtꝝ augeat ⁊ q̄ō. Quī to vtꝝ charitas vie possit eē pfecta. Sexto de diuersis g̃dib⁹ chari tat. Septimo vtꝝ charitas possit diminui. Octauo vtꝝ hita semel possit amitti. Ad pmū. s. vtꝝ charitas sit in volūtate sic in subie cto: dicēdū ꝙ cū duplex sit appetit⁹. s. sensitiu⁹ ⁊ itellectiu⁹. q̄ dr̄ vo luntas. vtriusqꝫ obiectū ē bonū: sꝫ diuersimode. nā obiectū appeti tus sensitiui ē bonū ꝑ sensuꝫ appꝛehēsuꝫ. obiectū vō appetit⁹ itelle ctiui vel volūtat ē bonū sub cōi rōne boni ꝓut ē appꝛehēsibile ab intellectu. charitat aūt obiectū nō ē aliqd̄ bonū sensibile. sꝫ bonū diuinū qd̄ solo itellectu cognoscit. Et iō charitatis subiectū nō est appetit⁹ sensitiu⁹ sed appetit⁹ itellectiu⁹. i. volūtas. Ad scd̄m. s. vtrū sit in hoīe ex infusiōe. dicēdū ꝙ charitas est amicicia hoīs ad deū fundata sup cōicationē btitudinis eterne hec aūt cōicatio non est scd̄m bona nālia. sed fꝫ dona gratuita. qꝛ vt dr̄ Ro. vi. Gr̄a dei vita eterna. vñ ⁊ ipsa charitas facultateꝫ nāe excedit. Qd̄ aūt exce dit nāe facultatē nō pōt esse neqꝫ nāle neqꝫ ꝑ potētias nāles acq̄si tum. qꝛ naturalis effectus nō transcendit suaꝫ cām. vnde charitas nō pōt neqꝫ naturaliter nobis inesse neqꝫ ꝑ vires naturales est ac quisita. sꝫ ꝑ infusionē spūssancti q̄ est amor patris ⁊ filij cui⁹ ptici patio in nobis ē ipsa charitas creata sicut supra dictum est. Ad tertiū. s. vtrū infundat fm capacitatē naturaliū. dicendū ꝙ quanti tas vniuscuiusqꝫ dependet a ꝓpria cā rei. qꝛ vniuersalior causa ef fectū maiorē ꝓducit. charitas aūt cū superexcedat ꝓportionem na ture humane vt dictū est. nō dependet ex aliq̄ naturali virtute: sed ex sola gratia spūssancti eā infundentis. Et iō quātitas charitatis nō depēdet ex cōditione nature. vel ex capacitate naturalis virtu tis. sꝫ solū ex volūtate spūssancti distribuētis sua dona ꝓut vult. vñ ⁊ aplus dicit ad ephe. iiii. Unicuiqꝫ vr̄m data ē gr̄a fꝫ mēsurā donatiōis christi. Ad q̄rtū. s. vtꝝ charitas augeat. dicēdū ꝙ cha ritas vie pōt augeri. sic dicit Aug. sup Joh. Charitas meret auge ri. vt aucta mereat ⁊ pfici. Ex hꝫ. n. dicimur eē viatores ꝙ in deū tē dim⁹ q̄ ē vltim⁹ finis nr̄e btitudinis. In hac aūt vita tāto magis ꝓ cedim⁹ quāto deo mag appropinqm⁹. cui nō appropinquat passi bus corpis sꝫ affectib⁹ mēt. hāc aūt ꝓpinq̄tatē facit charitas. qꝛ ꝑ ipsam mēs deo vnit. ⁊ iō de rōne charitat vie ē. vt possit augeri. si eni nō posset augeri iā cessaret vie ꝓcessus. Et iō aplus charitateꝫ viā noiat dicēs. i. cori. xii. Adhuc excellētiorē viā vobis demōstro. Dixerūt aūt q̄dā charitatē fm suā essentiā nō augeri. sꝫ solū fm ra dicationē in subiecto vl fm feruorē. sed hi ꝓpriā vocē ignorauerūt. Cū eni sit accidēs. ei⁹ eē ē inesse. vñ nihil ē aliō ipsaꝫ fꝫ essentiā au geri q̄ȝ eā magi iesse subiecto qd̄ ē eam magi radicari in subiecto. Silr etiā ipsa essentialit ē vt⁹ ordinata ad actū. vñ idē ē ipsā au geri fm essentiā. ⁊ ipsaꝫ hr̄e efficaciā ad ꝓducēdū feruētioris dile ctiōis actū. Augetr̄ g̃ essentialit. nō q̄dē ita ꝙ eē icipiat vel eē desi nat in subiecto sꝫ ita ꝙ magi i subiecto eē icipiat. Utrū augeat ꝑ additionē vel q̄ō. sciēdū ꝙ oīs additio ē alicui⁹ ad aliq̄d. vñ i oī additiōe: oꝫ saltē pintelligē distinctionē eoꝝ quoꝝ vnū addit alte ri aū ipsā additionē. Si igit charitas addat charitati. oꝫ p̄suppōi charitatē additā vt distinctā a charitate cui addit. nō q̄dē ex neces sitate fꝫ eē. sꝫ saltē fꝫ itellectū. Posset. n. de⁹ etiā quātitatē corpalē augere addēdo aliquā magnitudinē nō pri⁹ existētē. sꝫ tūc eā sātā q̄ q̄uis nō fuerit pri⁹ in rerū nā. hꝫ tñ in se. vñ eius distinctio intel ligi possit a quātitate cui addit. Si igit charitas addat charitati oporteret p̄supponere ad min⁹ fꝫ itellectū distinctionē vnius cha ritatis ab alia. Distinctio aūt informis est duplex. vna quidem fm speciē. alia fm numerū. Distinctio quidē fm speciē in habitibus ē fm diuersitatem obiectoꝝ. Distinctio vero fm numerum est fꝫ di uersitatē subiecti. Potest igit contingere ꝙ aliq̄s habitus ꝑ addi

tionē augeat' vt̄ extēdit' ad q̄dā obiecta ad q̄ ꝑ prius se nō extēdebat. ⁊ sic augeť scia geometrie in eo q̄ de de nouo incipit scire aliq̄ geometralia q̄ prius nesciebat. Hoc aūt non pōt dici de charitate. q̄ēt minima charitas extēdit se ad oīa illa q̄ sūt ex charitate diligēda. Nō ergo talis additio i augmēto charitať pōt itelligi ꝑ suppositā distinctiōe s̄m speciē charitatis addite ad eā cui supaddiť. Reliq̄ť ergo q̄ si fiat additio charitatis ad charitatē q̄ h̄ sit ꝑ suppositā distinctiōe s̄m nūez q̄ ē s̄m diuersitatē subiectoꝝ. sicut albedo augeť ꝑ hoc q̄ albū addiť albo q̄uis hoc augmēto nō fiat aliq̄d magis albū. s̄ȝ hoc in ꝓposito dici nō pōt. q̄ subiectū charitať nō est nisi mens rōnalis. vnde tale charitatis augmētū fieri nō posset nisi ꝑ hoc q̄ vna mēs rōnalis alteri adderet. q̄d ē īpossibile q̄uis ēt si eēt possibile tale augmētū faceret maiorē diligentē aīam. nō autē magis diligētē. Relinq̄tur ergo q̄ nullo mō charitas augeri pōt ꝑ aditionē charitatis ad charitatē sicut q̄dā ponūt. Sic ergo charitas augeť solū ꝑ hoc q̄ subiectū mag' ac magis ꝑticipat charitatē. i. scd̄m q̄ magis reducit' in actū illius. ⁊ magis subdiť illi. Hic enī ē modus augmēti ꝓprius cuiuslibet forme q̄ itendiť. eo q̄ esse huiusmodi forme totaliter ꝯsistit in eo q̄d iheret susceptibili. Et ideo cū magnitudo rei ꝯseq̄tur esse ipsius formā esse maiorē. h̄ est eā magis inesse susceptibili. nō autē aliā formā aduenire. h̄ enī eēt si forma haberet aliquā q̄ntitatē ex seipsa non ꝑ cōparationē ad subiectū. Sic igiť ⁊ charitas augeť ꝑ hoc q̄ intēdiť in subiecto. ⁊ hoc est ipsam augeri s̄m essentiā. nō autē ꝑ hoc q̄ charitas addať charitati. Sicut ē in augmēto q̄ntitatis corꝑalis. Quātitas enī corꝑalis h̄ȝ aliq̄d inq̄ātū est q̄ntitas. ⁊ aliq̄d inq̄ātū ē forma accidētalis. Inq̄ātū ē q̄ntitas h̄ȝ q̄ sit distinguibilis s̄m sitū vel s̄ȝ numeꝝ. Et ideo hoc mō ꝯsiderať augmētū magnitudinis ꝑ additiōeȝ vt p̄ȝ in aīalibus. inquantū vero est forma accidētalis est distinguibilis solū s̄m subiectū. ⁊ scd̄m hoc h̄ȝ ꝓpriū augmētū sicut alie forme accidētales ꝑ modū intētionis eius in subiecto. sicut p̄ȝ in his q̄ rare fiūt. vt ꝓbat ph̄s in .iiij. phisi. Et similiter etiā scientia h̄ȝ q̄ntitatē inquantū est habitus ex parte obiectoꝝ. ⁊ sic augeť ꝑ additionē inq̄ātū aliq̄s plura cognoscit. h̄ȝ etiā quātitatē inquantuȝ est quedā forma accidentalis ex eo q̄ inest subiecto. ⁊ scd̄ȝ hoc augeť in eo qui certius eadem scibilia cognoscit nūc q̄ꝫ prius. Similiter etiam ⁊ charitas habet duplicem quantitatem. sed sit secunduȝ eā que est ex parte obiecti non augetur. vt dictum est. vnde relinquiť q̄ per solam intentionem augeatur. Item attende q̄ prima infusio charitatis importat mutationem secundum habere ⁊ non habere: ideo oportet q̄ aliq̄d adueniat q̄ prius nō infuit. sed augmentatio charitatis importat mutationem scd̄m minus habere aut magis. ⁊ ideo non oportet q̄ aliquid insit q̄d prius nō infuerit. sed q̄ magis insit q̄ prius minus inerat. ⁊ hoc ē q̄d facit deus charitatē augendo. s. q̄ magis insit ⁊ q̄ ꝑfectius similitudo sp̄ūssancti ꝑticipeť in aīa. Nec ē itelligēdū q̄ augmētū charitatis sit cōtinuū. ita q̄ q̄libet actus augeat charitatē. q̄ augmētū sp̄ūale charitatis quodā modo simile est augmēto corꝑali. Augmētū aūt corꝑale in animalibus ⁊ plātis nō ē motus cōtinuus. ita. s. q̄ si aliq̄d tantuȝ augeať in tāto tp̄e. necesse sit q̄ ꝓportionaliter in qualibet ꝑte illius tēporis aliq̄d augeať sicut ꝯtingit in motu locali. s̄ȝ ꝑ aliq̄d tēpus natura operať disponēs ad augmētū ⁊ nihil augens in actu. ⁊ postmodo ꝑducit in effectu id ad q̄d disposuerat augēdo aīal vel plantaȝ in actu. Ita etiā nō quolibet actu charitatis charitas actu augeť. sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentū inquantū ex vno actu charitatis hō reddiť ꝓmptioꝝ iteꝝ ad agēduȝ s̄m charitatē. ⁊ habilitate crescēte hō ꝓrūpit in actū feruētiorē dilectionis quo conať ad charitatis ꝑfectū. ⁊ tūc charitas augetur in actu. Huic autē charitatis augmento nullus terminus ꝑfigi pōt in via. nunq̄ȝ enī tantū augeť q̄n amplius possit augeri. Terminus enī in augmēto alicuius forme pōt ꝑfigi tripliciter. Uno mō ex ratiōe ipsius forme que habet terminatā mensurā ad quā cū ꝑuentū fuerit nō pōt vltra ꝓcedi in forma. sed si vltra processum fuerit perueniť ad aliā formā. sicut patet in palloꝛe cuius terminos ꝑ cōtinuā alterationē aliquis trāsit vel ad albedinē vel ad nigredinem ꝑueniēs. Alio mō ex ꝑte agētis cuius virtus nō se extēdit ad vlterius augēdū formā in subiecto. Tertio mō ex ꝑte subiecti q̄d nō ē capax amplioris ꝑfectiōis. Nullo aūt hoꝝ modoꝝ imponiť terminus augmēto charitatis in statu vie. ipsa enī charitas s̄m rationeȝ ꝓprie speciei terminū augmēti nō habet. Est enī participatio quedā infinite charitatis que est spiritussanctus. Similiter etiam causa augentis charitatē ē īfinite virtutis. s. deus. Similiter ēt ex ꝑte subiecti terminus huic augmēto ꝑfigi nō pōt. q̄ semꝑ charitate crescēte sup excrescit habilitas ad alterius augmentū. vnde relinquiť q̄ charitatis augmēto nullus terminus ꝑfigi possit in hac vita.

Ad quintū. s. vtrū charitas vie possit eē ꝑfecta dicendum q̄ ꝑfectio charitatis pōt itelligi dupliciter. Uno mō ex ꝑte diligibilis. Alio mō ex ꝑte diligētis. Ex ꝑte q̄dē diligibilis ꝑfecta ē charitas vt diligať aliq̄d quātū diligibile ē. De' aūt ē tātū diligibil' quātū bon' ē bonitas aūt ei' ē infinita. vn̄ īfinite diligibilis ē. Nulla aūt creatura pōt eū infinite diligere cū q̄libet vtus creata sit finita. vn̄ ꝑ hunc modū nulli' creature pōt charitas eē ꝑfecta. sed solū charitas dei q̄ seipsuȝ diligit. Ex ꝑte vo diligētis charitas diciť eē ꝑfecta. q̄n aliq̄s s̄m totū suū posse diligit. q̄d q̄dē ꝯtigit tripliciter. Uno mō sic q̄ totū coꝛ hoīs actualiter semꝑ ferať in deū. ⁊ hec ē ꝑfectio charitatis patrie. q̄ nō est possibilis in hac vita in q̄ īpossibile est ꝑꝑ humane vite infirmitatē semꝑ actu cogitare de deo ⁊ moueri dilectione ad ipsuȝ. Alio mō vt hō studiū suū deputet ad vacāduȝ deo ⁊ reb' diuinis. ꝑtermissis aliis nisi quātū necessitas ꝑntis vite requirit ⁊ ista ē ꝑfectio charitatis q̄ ē possibilis ī via. nō tn̄ est cōis oībus charitatē h̄ntib'. Tertio mō ita q̄ habitualiter aliquis totū coꝛ suuȝ ponat in deo. ita. s. q̄ nihil cogitet vel velit q̄d sit diuine dilectioni contrarium. ⁊ hec ē ꝑfectio cōis oībus charitatē h̄ntib'.

Ad sextū. s. de gradib' charitatis. videť q̄ ē charitas incipiēs. ꝑficiēs ⁊ ꝑfecta. Sciēdū q̄ augmētū charitatis ꝯsiderari pōt q̄ntū ad aliq̄d similiter corꝑalis hoīs augmēto. q̄d quidē q̄uis in plurimas ꝑtes distingui possit h̄ȝ tn̄ aliq̄s determinatas distinctiōes siue determinatas actiōes vł studia ad que hō ꝑduciť ꝑ augmētū. Sic īfantilis etas diciť anteq̄ȝ habeat vsum rōis. postea aūt distinguiť alius stat' hoīs q̄n iam icipit loqui ⁊ rōne vti. Iterū tertius stat' eī' pubertatis q̄n iaȝ incipit posse generare ⁊ sic inde quousq̄ȝ ꝑueniatur ad ꝑfectū. Ita etiā diuersi ḡdus charitatis distinguuntť s̄m diuersa studia: ad q̄ hō ꝑduciť ꝑ charitať augmētū. Nā ꝑmo q̄dem incūbit hoī studiū ꝑncipale ad recedēdū a peccato. ⁊ resistēdū cōcupiscētiis ei'. que in ꝯtrariū charitatis mouēt. ⁊ hoc ꝑtinet ad incipiētes in quib' charitas ē nutriēda ⁊ fouēda ne corrūpať. Scd̄ȝ autē studiū succedit vt hō ꝑncipaliter intēdat ad hoc q̄ in bonis ꝓficiat. ⁊ hoc studiū ꝑtinet ad ꝓficiētes q̄ ad hoc ꝑncipaliter intēdunt vt in eis charitas ꝑ augmentū roboreť. Tertiū aūt studiū est vt hō ad hoc ꝑncipaliter intēdat vt deo inhereat ⁊ eo fruať: ⁊ hoc ꝑtinet ad ꝑfectos: qui cupiūt dissolui ⁊ eē cū christo. Sic etiā videm' in motu corꝑali: q̄ ꝑmū est recessus a termino. scd̄m aūt est appropinq̄tio ad aliū terminū. tertiū aūt q̄es in termino.

Ad septimū. s. vtrū charitas possit diminui. dicenduȝ q̄ quantitas charitatis quā h̄ȝ in cōparatione ad obiectū ꝓpriū minui nō pōt. sicut nec augeri vt supra dictū est. S̄ȝ cū augeať s̄m q̄ntitatē quā h̄ȝ ꝑ cōparationē ad subiectū. h̄ oȝ ꝯsiderare vtꝝ ex hac ꝑte diminui possit. si autē diminuať oȝ vel q̄ diminuať ꝑ aliquē actū vel ꝑ solā cessationē ab actu. Per cessationē quidē ab actu diminuūť vtutes ex actib' acquisite. ⁊ q̄nq̄ȝ etiam corrūpunť. vt supra dictū est. Un̄ de amicicia ph̄s dicit in. viij. ethi. q̄ multas amicicias inappellatio soluit id est nō appellare amicū. ⁊ nō colloqui ei. sed hoc iō ē. q̄ ꝯseruatio vniuscuiusq̄ȝ rei depēdet ex sua cā. Causa aūt vtutis acquisite ē act' humanus. vn̄ cessantib' humanis actib'. vtus acq̄sita diminuiť ⁊ tandē totaliter corrūpiť. sed hoc in charitate locū nō h̄ȝ: q̄ charitas nō causať ab humanis actib'. sed solū a deo vt supra dictū est. vnde relinquiť q̄ etiam cessante actu ꝓpter hoc nec diminuitur nec corrūpitur si desit peccatū in ipsa cessatione. Relinquitur ergo q̄ diminutio charitať nō possit causari nisi vel a deo vel ab aliquo peccato. A deo quidē nō causať aliq̄s defectus in nobis nisi per modū pene scd̄m q̄ subtrahit gratiā in penā peccati. vnde nec ei competit diminuere charitatē nisi ꝑ modum pene. Pena autem debeť peccato. vnde relinquitur q̄ si charitas diminuať q̄ cā diminutionis ei' sit peccatum vel effectiue vel meritorie. Neutro autē mō peccatū mortale diminuit charitatē. sed totaliter corrumpit ipsam. Effectiue. q̄ omne peccatū mortale contrariať charitati vt infra diceť. ⁊ etiā meritorie. q̄ qui peccādo mortaliť aliquid cōtra charitatem agit dignū est vt deus ei subtrahat charitatem. Similiter etiam nec per peccatū veniale charitas diminui pōt. neq̄ȝ effectiue neq̄ȝ meritorie. Effectiue quidem non. q̄ ad ipsam charitatem nō attingit. Charitas enī est circa finē vltimū. Ueniale autem peccatū est q̄dā inordinatio circa ea que sunt ad finē. non autem diminuiť amoꝛ finis ex hoc q̄ aliq̄s inordinationē quandā cōmittit circa ea que sunt ad finē sicut aliq̄n cōtingit q̄ aliq̄ infirmi multū amātes sanitatē. inordinate tamē se habēt circa diete obseruationē. Sicut etiā in speculatiuis false opiniones circa ea q̄ deducuntur ex principiis non diminuunt certitudinem principioꝝ. Similiť etiā veniale peccatū nō mereť diminutioneȝ charitatis. Cuȝ. n. aliq̄s

quis delinquit in minori.nō meref̄ detrimētū pati in maiori.De⁹
enī nō plus se auertit ab hoīe q̄z hō se auertat ab ipso.vnde q̄ inor
dinate se hȝ circa ea q̄ sūt ad finē.nō meref̄ detrimētū pati ī charis
tate p quā ordinaf̄ ad vltimū finē.vnde ɔsequēs ē q charitas nul
lo mō diminui possit directe loquēdo.pōt tn̄ īdirecte loquēdo dis
ci diminutio charitatis dispō ad corruptiōez ipsi⁹ q̄ fit vel p pecca
ta venialia vl' ēt p cessatōez ab exercitio opez charitat̄. Ad octa
uū.s.vtrū charitas semel habita possit amitti.dicēdū q p charita/
tē spūsanct⁹ in nobis habitat.vt ex supra dict' pȝ.Tripliciť ḡ pos/
sum⁹ ɔsiderare charitatē.Uno mō ex pte spūsancti mouētis aiam
ad diligēdū deū:z ex hac pte charitas īpeccabilitatez hȝ ex virtute
spūsācti q̄ īfallibiliť opať quecūqȝ voluerit.vñ īpossibile ē h̄ duo
simul esse vera.q spūsanct⁹ aliquē velit mouē ad actū charitatis:
z q ipe charitatē amittat peccādo.Nā donuȝ pseuerātie cōputať
īter beneficia dei:q̄b⁹ certissime liberanť quicūqȝ liberanť vt Aug.
dicit ī libro de pdesti.scōz.Alio mō pōt ɔsiderari charitas sȝ ppri
am rōnē.z sic charitas nō pōt nisi id qđ ptinet ad charitatis rōnez.
Unde charitas nullo mō pōt peccare.sicut nec calor pōt infrigida
re.Et sic etiā iniusticia nō pōt bonū facere.vt Aug.dicit in libro de
sermōe dñi in mōte.Tertio mō pōt ɔsiderari charitas ex pte subie
cti qđ ē vertibile sm̄ arbitrij libertatē.Pōt aūt attēdi cōpatio cha
ritatis ad h̄ subiectuȝ:z sm̄ vniuersalē rōnē quo cōpať forma ad
maťi.z sȝ spālē rōnē quo cōpať habit⁹ ad potētiā.Est autē de rōe
forme q̄ sit in subiecto amissibilit qñ nō replet totā potētialitatez
materie.sicut pȝ in formis generabiliū z corruptibiliū.qz mā hoȝ
recipit vnā formā q remanet in ea potētia ad aliā formā qñ nō
repleta tota potētialitate materie p vnā formā.z iō vna forma pōt
amitti p acceptionē alteri⁹.Sȝ forma corporis celestis.qz replet totaz
materie potētialitatē ita q nō remanet ī ea potētia ad aliā formaz
inamissibilit inest.Sic igiť charitas patrie qz replet totā potētiali
tatē rōnalis mētis inquātū.s.hoīs actualis motus ei⁹ referť ī deū
inamissibiliter habeť.Charitas autē vie nō sic replet potētialitatē
sui subiecti.qz nō sēmp actu ferť in deū:vnde qñ actu ī deū nō fer
tur pōt aliqđ occurrere p qđ charitas amittať.habitui vō ppriū ē
vt incliner potētiā ad agēdū.qđ ɔuenit habitui inquātum facit id
videri bonū qđ ei cōuenit.malū autē qđ ei repugnat.sic.n.gustus
diiudicat sapores sm̄ suā dispositionē.ita mēs hoīs diiudicat de
aliquo faciēdo sm̄ habitualē suā dispositionē.vñ z phs dicit ī ter
tio ethico q qualis vnusq̄sqȝ ē.talis finis videť ei.Ibi ergo chari
tas inamissibiliter habeť.vbi id qđ ɔuenit charitati nō pōt videri
nisi bonū.s.in patria.vbi de⁹ p essentiā videť q̄ ē ipa essentia boni
tatis.z iō charitas patrie amitti nō pōt.Charitas aūt vie in cuius
statu nō videť ipsa essentia bonitatis dei.pōt amitti.Amittiť.n.p
actū cuiuslibet peccati mortalis.qz cū nullo peccato mortali stare
pōt.Unū eni ɔtrariū p aliud ɔtrariū superueniens remoueť.Quilibet
aūt act⁹ peccati mortalis ɔtrariať charitati sm̄ ppriā rōnē q̄ cōsi/
stit in h̄ q deus diligať sup oīa.z q hō totaliť se illi subiciat oīa
sua referēdo in ipsum.Est igiť de rōne charitatis vt sic diligat deū
q in oīb⁹ velit se ei subiicere.z pceptoz ei⁹ regulā ī oīb⁹ seq.Quic
q̄d eni ɔtrariať pceptis ei⁹ manifeste ɔ̄triať charitati.vnde de se hȝ
q charitatē excludere possit.z siq̄dē charitas eēt habit⁹ acq̄sit⁹ ex
virtute subiecti depēdēs.nō oporteret q statī p vnū actū ɔ̄riū tol/
lereť.Act⁹.n.nō directe ɔ̄riať habitui.sȝ actui.Cōseruatio aūt ha/
bit⁹ in subiecto nō reqrit ɔtinuitatē act⁹.vñ ex superueniēte ɔ̄rio ac/
tu nō stati habit⁹ acq̄sit⁹ excludiť.Sȝ charitas cū sit habit⁹ īfusus
depēdet ex actiōe dei infundētis.q̄ sic se hȝ in īfusiōe z ɔseruatiōe
charitatis:sicut sol in illuminatiōe aeris vt dictū ē.z ideo sicut lu/
men statim cessaret esse in aere.si aliquod obstaculū opponereť il/
luminatiōi solis.ita ēt charitas statim deficit esse in aīa.qñ aliqđ
obstaculū ponitur influentie charitatis a deo in animā.Manife/
stū est aūt q p quodlibet peccatū mortale qđ diuinis pceptis con/
trariať:poniť predicte infusioni obstaculū.qz ex hoc ipso q hō eli
gēdo prefert peccatū diuine amicitie que requirit vt dei volūtatez
sequamur:cōsequēs ē vt statī p vnū actū peccati mortalis habit⁹
charitatis pdať.Unde z Aug.dicit.viij.sup geñ.ad litteraȝ.q hō
deo sibi pñte illuminať.absēte aūt ɔtinuo tenebraf:a quo non
locoz interuallis.sed volūtatis auersiōe discedit.Nec te moueat
qđ dicit Orig.in pyarchon.Si aliqñ satietas capit aliquē ex his
q in summo pfectoqȝ ɔstiterint gradu.non arbitror q ad subitum
quis euacueť aut decidat.sed paulatim z p ptes decidere necesse
est.Hoc eni verbū Orig.sic est intelligēdū q hō qui ē in statu per/
fecto nō subito pcedit in actū peccati mortalis.sed ad hoc disponi
tur per aliquā negligētiā pcedentē.vnde z peccata venialia dicuť
esse dispositio ad mortale.sicut supra dictuȝ est.Sed tñ per vnum
actū peccati mortalis si eū cōmiserit decidit charitate amissa. si...
ipe subdit si aliq̄s breuis lapsus acciderit z cito resipiscat.nō p...
tus ruere videť.Pōt aliter dici q ipse ītelligit cū penit⁹ euacuari
z decidere q̄ sic decidit vt ex malicia peccet qđ nō statȝ in viro pfe
cto a pncipio ɔtingit.Itē nō moueat qđ dicit Leo papa in sermōe
de passione petrū alloquēs.vidit in te dñs nō fidē incertā.nō dile
ctionē auersaȝ.sed ɔstātiā fuisse turbatā.abūdauit flet⁹.vbi nō de
fecit affect⁹ effect⁹ charitatis lauit vba formidinis.Ex hoc forte
Berñ.accepit q in petro dixit nō fuisse charitatē extinctā sed sopi/
tā.Sȝ ad hoc dicēdū est q charitas amittiť dupl'r.Uno mō dire/
cte p actualē ɔtēptū.z hoc mō petr⁹ charitatē nō amisit.Alio mō
indirecte qñ ɔmittit aliqđ ɔtrariū charitati ppter aliquā passionē
cōcupiscētie vl timoris.z hoc mō petr⁹ ɔ̄ charitatē faciēs charita/
tē amisit.sed eā cito recupauit.Sic igiť pȝ q charitas p vnū pecca
tū mortale amittiť.nō sic aūt fides z spes.qz charitas īportat vnio
nē quādā ad deū.nō aūt fides neqȝ spes.Oē aūt peccatū mortale
cōsistit in auersiōe a deo.vt supra dictū ē.Et iō oē peccatū mortale
nō ɔtrariať fidei vel spei.sed q̄dā determinata peccata p que habi
tus fidei z spei tolliť.sicut z p oē peccatū mortale habit⁹ charitatis.
vnde patȝ q charitas nō pōt remanere informis cū sit vltima for
ma virtutū ex hoc q respicit deū in rōne finis vltimi vt dictuȝ est.

¶De obiecto charitatis. DIS.XXVI.

Circa tertiū principale.s.de obiecto charitatis cō
siderāda sunt decem.Primo vtrū solus de
us sit ex charitate diligēdus vel etiam primus.Scđo
vtrum charitas sit ex charitate diligēda.Tertio vtrum
creature irrationales.Quarto vtrū hō possit seipsum ex charitate
diligere.Quinto vtrum peccatores sint ex charitate diligēdi.Se/
xto vtrum peccatores seipsos diligant.Septimo vtrū inimici sint
ex charitate diligendi.Octauo vtrum sint eis signa amicicie exhi
benda.Nono vtrū angeli sint ex charitate diligendi.Decio de enu
meratione diligendorū. Ad primū.s.vtruȝ solus deus sit ex cha
ritate diligēdus.dicendū q sicut supra dictū est.habit⁹ non diuer
sificať nisi ex hoc q variat speciē actus.oīs eni act⁹ vni⁹ speciei ad
eundem habitū ptinet.Cū aūt species act⁹ ex obiecto sumatur sm̄
formalē rationē ipsius.necesse est q idē specie sit actus qui fertur
in rationē obiecti z q̄ ferť in obiectū sub tali rōne:sic ē eadē specie
visio qua videť lumē.z qua videť color scđm luminis rationem:
ratio autē diligēdi primū deus ē.hoc eni debemus in primo dili
gere vt ī deo sit.Unde manifestū est q idē specie act⁹ ē quo diligi
tur deus.z quo diligiť pxim⁹.z pp hoc habit⁹ charitatis nō solū se
extēdit ad dilectionē dei.sȝ etiā ad dilectionē pximi. Ad scđz.s.
vtrū charitas sit ex charitate diligēda.dicēdū q charitas amor q̄
dā ē.amor aūt ex nā potētie cui⁹ ē act⁹.hȝ q possit supra seipsuȝ re
flecti:qz eni volūtatis obiectū ē bonuȝ vniuersale:quicq̄d sub rōne
boni ɔtineť pōt cadere sub actu volūtatis.z qz ipsuȝ velle ē qđdam
bonū.pōt velle se velle.sic etiā z intellect⁹ cui⁹ obiectū ē veȝ ītelligit
se intelligere:qz h̄ ē etiā quoddā veȝ.sȝ amor etiā ex ratiōe pprie
speciei hȝ q supra se reflectať.qz ē spōtane⁹ mot⁹ amātis in amatū
vñ ex hoc ipo q amat aliq̄s amat se amare.Sȝ charitas.vl iā nō ē
simplex amor.sȝ hȝ rōez amicicie.vt supra dictū ē.Per amiciciā āt
amať aliq̄d dupl'r.vno mō sic ipse amic⁹ ad quē amiciciā habem⁹
z cui⁹ bona volum⁹.Alio mō sic bonuȝ qđ amico volum⁹ z h̄ mō
charitas p charitatē amať.z nō pmo.qz charitas ē illud bonū qđ
optam⁹ oīb⁹ quos ex charitate diligim⁹.z eadē rō ē de btitudine
z de aliis vtutib⁹. Ad tertiū.s.vtrū creature irratōales sint ex cha
ritate diligēde.dicēdū q charitas ē amicicia q̄dā.Per amiciciā āt
amať.Uno q̄dē mō amic⁹ ad quē amicicia habeť.Alio mō bōa q̄
amico optanť.Primo igiť mō nulla creatura irratōal' pōt ex chari
tate amari.z h̄ triplici rōne:quū due ptinēt cōiter ad amiciciā q̄ ad
creaturas irratōales hēri nō pōt.Primo q̄dē:qz amicicia ad eū ha
beť cui volum⁹ bonū.nō aūt pprie possum⁹ velle bonū creature ir
ratōali.qz nō ē ei⁹ ppe hēre bonū.sȝ solū creature rōnali:q̄ ē dña
vtēdi bono qđ hȝ p liberū arbitriū.Et iō phs dič in.ij.phi.q hmōi
reb⁹ nō dicim⁹ aliqđ bñ vl' male ɔtingere nisi sȝ silitudinē.Scđo
qz oīs amicicia fundať sup aliquā cōicationē vite.nihil.n.ē ita p/
priū amicicie sic bona vite.vt pȝ p phȝ in.viij.ethi.Creature aūt ir/
rationales nō psūt cōicationē hēre in vita hūana q̄ ē sm̄ rōez.vnde
nulla amicicia pōt hēri ad creaturas irratōales nisi forte sm̄ me/
thaphorā.Tertia rō ē ppria charitati.qz charitas fundať sup cōi
catiōe btitudinis eterne.cui⁹ creatura irratōalis capax nō est.Vñ
amicicia charitatis nō pōt hēri ad creaturā irratōalē.Possunt ta
men ex charitate diligi creature irrationales.sicut bona que aliis
volum⁹.inquantū.s.ex charitate volum⁹ eas conseruari ad hono

rē dei ꝛ vtilitatē hoīum. ꝛ sic ēt ex charitate de⁹ eas diligit. Ad
quartū. s. vtrū hō ex charitate seipꝫ possit diligē. dicēdū ꝙ cū chari
tas sit amicicia q̄dā sicut dictuꝫ ē. dupliciter possum⁹ de charitate
loq. Uno mō sub cōi rōne amicicie ꝛ sꝫ h̄ dicēdū ē ꝙ amicicia ꝓ
prie nō habet ad seipꝫ sꝫ aliqd mai⁹ amicicia. qꝛ amicicia vnionē
q̄dā īportat. Dicit eni Dionysi. ꝙ amor ē virt⁹ vnitiua. Unicuiqꝫ
aūt ad seipm ē vnitas q̄ ē potior vnione. vn̄ sicut vnitas q̄ ē potior
ē pricipiuꝫ vnionis. ita amor quo qs diligit seipm ē forma ꝛ radix
amicicie. In h̄ eni amiciciā habemus ad alios ꝙ ad eos nos habe
mus sicut ad nosipsos. Dicit.n.in.ix.ethi. Q amicabilia q̄ sūt ad
alteꝝ venerūt ex his q̄ sūt ad seipm. Sicut ēt de pricipiis nō habet
sciētia. sꝫ aliqd maius. s. itellect⁹. Alio mō possum⁹ loq de charita
te sꝫ ꝓpriā rōneꝫ ipsius. put. s. ē amicitia hoīs ad deū pricipalit. ꝛ
ex ꝯsequēti ad ea q̄ sūt dei. īter q̄ ēt ē ipe hō q̄ charitatē hꝫ. ꝛ sic in
ter cetera q̄ ex charitate diligit q̄si ad deū ꝑtinētia. seipaꝫ ēt ex cha
ritate diligit id ē aīaꝫ suā. De corpe aūt ꝓprio distinguēdū ē. Pōt
eni corp⁹ nostrū ꝯsiderari dupliciē. vno mō sꝫ ei⁹ nām. alio mō sm
corruptionē culpe ꝛ pene. Natura aūt corpis nr̄i nō ē a malo prici
pio creata. vt manichei fabulant. sꝫ ēst a deo. vn̄ possum⁹ eo vti ad
seruitiū dei. sꝫ illud Ro.vi. Exhibete mēbra vr̄a arma iusticie deo.
Et iō ex dilectiōe charitatꝭ q̄ diligim⁹ deū debemus etiā corp⁹ no
strū diligere. sꝫ īfectiōeꝫ culpe ꝛ corruptionē pene in corpe nr̄o di
ligere nō debem⁹. sed pot⁹ ad ei⁹ remotionem anhelare desiderio
charitatꝭ. Licet aūt corp⁹ nr̄ꝫ deo frui nō possit cognoscēdo ꝛ amā
do ipm. tn̄ p opa q̄ p corp⁹ agim⁹ ad pfectā dei fruitionē possum⁹
venire. vn̄ ꝛ ex fruitiōe aīe redūdat q̄dā beatitudo ad corp⁹. s. sani
tatis ꝛ icorruptionis vigor. vt Augu. dicit in epistola ad dyascoꝝ.
Et iō qꝛ corp⁹ aliquo mō ē ꝑticeps beatitudinis pōt dilectiōe cha
ritatis amari. Ad q̄ntū. s. vtrū peccatores sint ex charitate dilige
di. dicēdū ꝙ in peccatorib⁹ duo pn̄t ꝯsiderari. s. nā ꝛ culpa. Scdm
nām q̄dē quā a deo hn̄t capaces sūt beatitudinis. sup cui⁹ cōicatio
ne charitas fundat vt supra dictū ē. ꝛ iō sꝫ nām suā sūt ex charitate
diligēdi. sꝫ culpa eoꝝ deo ꝯtrat. ꝛ ē beatitudinis īpedimētū. vn̄ sꝫ
culpā q̄ deo aduersant sunt odiēdi q̄cūqꝫ peccatores. ꝛ pr̄ ꝛ mater
ꝛ ꝓpinq. vt habet Luce.xiiij. Debem⁹ in peccatorib⁹ odire ꝙ pec
catores sūt. ꝛ diligē ꝙ hoīes sūt beatitudinis capaces. ꝛ h̄ ē vere eos
ex charitate diligere ꝓp deū. Ad sextū. s. vtrū peccatores seipos
diligāt. dicēdū ꝙ amare seipꝫ. vno mō cōe ē oībus. alio mō ꝓpriū
bonoꝝ. tertio mō ꝓpriū ē maloꝝ. Q.n. aliqs amet id qđ seipꝫ esse
estimat h̄ cōe ē oīb⁹. Hō aūt dicit aliqd eē dupliciē. Uno mō sm
suā substātiā ꝛ nām. ꝛ sm h̄ oēs estimāt bonū cōe se eē id qđ sūt
s. ex aīa ꝛ corpe eē ꝯpositos. Et sic ēt oēs hoīes boni ꝛ mali diligūt
seipsos inquātū diligunt sui ipsoꝝ ꝯseruationē. Alio mō dicit hō
aliqđ esse sm principalitatē. sicut pnceps ciuitatis dicit eē ciuitas
vnde qđ pncipes faciūt dicit ciuitas facere. Sicut aūt nō oēs esti
māt se esse id qđ sūt. Principale eni in hoīe ē mēs rōnalis. secūda
riū aūt ē nā sensitiua ꝛ corpalis. quoꝝ primū apostolus noīat inte
riorē hominē. sm exteriorē. vt patet. ij. ad corin. v. Boni autez esti
māt pncipale in seipsis rationalē naturā siue interiorē hoīem. Un
de secundū hoc estimāt se esse qđ sūt. mali autem estimant princi
pale in seipsis naturā sensitiuā ꝛ corporalē. s. exteriorē hoīem. vn̄
de nō recte cognoscētes seipsos nō vere seipsos diligūt. sed tamen
diligūt id ꝙ seipos esse reputāt. boni aūt vere cognoscētes seipos
vere seipsos diligūt. Et hoc ꝓbat phs in.ix.ethi. per quinqꝫ q̄ sunt
amicicie ꝓpria. Unusquisqꝫ eni amicus q̄dē primo vult suū ami
cum esse ꝛ viuere. Secundo vult ei bona. Tertio operatur bona ad
ipsum. Quarto cōuiuit ei delectabiliter. Quinto concordat cum ip
so quasi in eis delectatus ꝛ contristatus. ꝛ secunduꝫ hoc boni dili
gūt seipsos q̄ntū ad interiorē hominē. qꝛ etiā volunt seipsuꝫ serua
ri in sua integritate. ꝛ optant ei bona eius que sunt bona spiritua
lia etiā ad assequēdaꝫ opera impēdūt. ꝛ delectabiliter ad coꝝ ꝓpriū
redeūt. qꝛ ibi inueniūt ꝛ bonas cogitatiōes in presenti. ꝛ memoriā
bonoꝝ preteritoꝝ. ꝛ spem futuroꝝ bonoꝝ. ex quibus delectatio
causat. Similiter etiā nō patiunt in seipsis voluntatis dissensionē.
qꝛ tota aīa eoꝝ tēdit in vnū. Ecōtrario autē mali nō volunt conser
uari integritatē interioris hoīs. neqꝫ appetūt spiritualia eius bona
neqꝫ ad hoc operant. neqꝫ delectabile est eis secū cōuiuere redeun
do ad coꝝ. qꝛ inueniūt ibi mala ꝛ presentia ꝛ preterita ꝛ futura que
abhorrēt. Neqꝫ etiā sibiipsis ꝯcordāt ꝓpter cōsciētiā remordētē.
scdm illud ps. Arguā te ꝛ statuā cōtra faciē tuā. Et p eadē ꝓbas
ri pōt ꝙ mali amāt seipsos sm corruptionē exterioris hoīs. sic aūt
boni nō amāt seipsos. Ad septimū. s. vtrum inimici sint ex cha
ritate diligēdi. dicendū ꝙ dilectio inimicoꝝ potest tripliciter cōsi
derari. Uno quidē mō vt inimici diligant inquātum sunt inimici
ꝛ hoc ē puersum. ꝛ charitati repugnās qꝛ hoc ē diligere malū alte
rius. Alio mō pōt accipi dilectio inimicoꝝ q̄ntuꝫ ad nām. sꝫ in vni
uersali. ꝛ sic dilectio inimicoꝝ est de necessitate charitatis. vt. s. ali
qs diligēs deū ꝛ ꝓximū ab illa generalitate dilectiōis ꝓximi ini
micos suos nō excludat. Tertio mō pōt ꝯsiderari dilectio inimico
rū in speciali. vt. s. aliqs in speciali moueat motu dilectiōis ad ini
micū. ꝛ istō nō ē d̄ necessitate charitatꝭ absolute. qꝛ nec ēt motu
motu dilectiōis ī speciali ad quoslibet hoīes singularit ē de neces
sitate charitatꝭ. qꝛ hoc eēt īpossibile. est tn̄ de necessitate charitatis
sm pparationē aī. vt. s. hō habeat aīuꝫ patū ad hoc ꝙ in singulari
inimicū diligeret si necessitas occurreret. sꝫ ꝙ absqꝫ articulo neces
sitat⁹. hō etiā hoc actu ipleat vt diligat inimicū ꝓpt deū. hoc ptinet
ad pfectionē charitatꝭ. Cū.n. ex charitate diligat ꝓxim⁹ ꝓpt deū
quāto aliqs magis diligit deū tāto etiā magis ad ꝓximū dilectio
nē ostēdit. nulla inimicicia īpediēte. sic si aliqs multuꝫ dil geret ali
quē hoīeꝫ. amore ipsi⁹ filios ei⁹ amaret sibi etiā inimicos. Et sꝫ hūc
modū loquit Aug. in enchiri. dicēs. ꝙ cū magnū bonū sit dilige
inimicos. nō ē tāte multitudis quātā credim⁹ exaudiri. Ad oc
tauū. s. vtꝝ inimicis sint signa ꝛ effect⁹ charitatꝭ exhibēda. dicēdū
signa ꝛ effect⁹ charitatꝭ ex īteriori dilectiōe ꝓcedūt ꝛ ei ꝓportionan
tur. Dilectio aūt īterior ad inimicū ī cōi q̄dē ē de necessitate pcepti
absolute. in speciali tn̄ ē nō absolute. sed sꝫ pparationē aī. vt supra
dictū est. Sic igit dicēdū est de effectu vl signo dilectiōis exter
exhibēde. Sūt.n. quedā bn̄ficia vl signa dilectōis q̄ exhibent ꝓxi
mis in cōi. Puta cū aliqs orat ꝓ oīb⁹ fidelib⁹ vel ꝓ toto pplo. aut
cū aliqđ bn̄ficiū īpēdat aliqs toti cōitati. ꝛ talia bn̄ficia vl dilectio
nis signa inimicis exhibere ē d̄ necessitate pcepti. Si.n. nō exhibe
rent inimicis h̄ ptinēt ad liuorē vīdicte ꝯ id qđ dr̄. Leui. xix. Nō
q̄res vltionē. ꝛ nō eris memor iniurie ciuiū tuoꝝ. Alia vo sūt bnfi
cia. vl dilectiōis signa q̄ qs exhibet pticularit aliqb⁹ psonis. ꝛ talia
bn̄ficia dilectiōis signa inimicꝭ exhibere nō ē de necessitate salu
nisi sm pparationē aī. vt. s. subueniat ei ī articulo necessitatꝭ. sꝫ illud
Prouer. xxv. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illū. si sitit potū da illi. Sed
ꝙ p articulū necessitatꝭ hmōi bn̄ficia aliqs inimicꝭ exhibeat. ptinet
ad pfectionē charitatꝭ. ꝓ quā aliqs nō solū cauet vinci de malo qđ
necessitatꝭ ē. sed etiā vult in bono vincere malū qđ ē etiā pfectio
nis. s. nō solū cauet ꝓpter iniuriā sibi illatā trahi ad odiū. sꝫ ēt g
sua bn̄ficia inimicū intēdit ptrahere ad suū amorē. Ad nonū. s.
vtꝝ angeli boni vel mali sint a nobis ex charitate diligēdi. dicēdū
q̄ntū ad bonos ꝙ sic. qꝛ amicicia charitatꝭ fūdat sup cōicationē bea
titudinis eterne in cui⁹ pticipatōe cōicāt cū angel hoīes. Dicit eni
Math. xxij. ꝙ in resurrectiōe erūt hoīes sicut angeli ī celo. Et iō ma
nifestū ē ꝙ amicicia charitatꝭ etiā ad angelos se extēdit. ꝯtinent eni
sub dilectiōe ꝓximi. qꝛ ꝓxim⁹ nō solū dr̄ cōicatiōe speciei. sꝫ etiā
cōicatiōe bn̄ficioꝝ ptinētiū ad vitā eternā. sup q̄ cōicatiōe amicicia
charitatꝭ fundat. Q̄ntū vo ad malos angelos dicēdū ē sm pmissa
ꝙ aliqs ex charitate diligit dupliciē. Uno mō sicut ad quem amiciciā
habet. ꝛ sic ad illos spūs amiciciā charitatꝭ hr̄e nō possum⁹. Per
tinet.n. ad rōeꝫ amicicie. vt amicꝭ nr̄is bonū velim⁹. Illd aūt bonū
vite eterne qđ respicit charitatē spiritib⁹ illis a deo eternalit dānatis
ex charitate velle nō possum⁹. h̄.n. repugnaret charitati dei p quā
ei⁹ iusticiā approbam⁹. Alio mō diligit aliqđ sicut qđ volum⁹ ꝑma
nere vt bonū alteri⁹. ꝑ quē modū ex charitate diligim⁹ irrationales
creaturas. īquātū volum⁹ eas ꝑmanē ad gliā dei ꝛ vtilitatē hoīuꝫ
vt supra dictū ē. Et ꝑ hūc modū etiā nām demonū ex charitate di
ligere possum⁹. inquātū. s. Volum⁹ illos spūs in suis nālib⁹ ꝯser
uari ad ad gliā dei. Ad decimū. s. de nūero diligēdoꝝ ex charita
te dicēdū ꝙ sm Aug. pmo de doctrina chr̄iana. quattuor sūt dili
gēda ex charitate. Unū qđ supra nos ē. s. de⁹. Alteꝝ qđ nos sum⁹.
Tertiū qđ iuxta nos ē. s. ꝓxim⁹. Quartū qđ īfra nos ē. s. corp⁹ ꝓ
priū. Quia sic dictū ē amicicia charitatꝭ sup cōicatōe btitudinis fū
dat. in q q̄dē cōicatiōe. Unū q̄dē est qđ ꝯsiderat influēs btitudi
nē. s. deus. Aliud ē btitudinē directe pticipās. s. hō ꝛ angelus. Ter
tiū aūt id ad qđ p quādā redūdantiā btitudo deriuat. s. corp⁹ hu
manū. Id quidē qđ est btitudinē influēs ē ea rōne diligibile. q̄ ē
beatitudinis cā. id aūt qđ est beatitudinem pticipās pōt esse dupli
ci rōne diligibile. vel qꝛ est vnū nobiscū. vel qꝛ ē nobis ꝯsociatū
in beatitudinis pticipatiōe. ꝛ scdm hoc sumuntur duo ex charita
te diligibilia. prout. s. homo diligit ꝛ seipsum ꝛ proximum.

¶ De ordine charitatis. DIS XXVII.

Irca quartū pncipale. s. de ordine charitatis con
siderāda sunt tredecim. Primo vtrū sit ali
qs ordo in charitate. Secdo vtruꝫ hō debeat deū dili
gere plus q̄ ꝓximū. Tertio vtrū pl⁹ deū q̄ seipsum. Quar

to vtrū se plus q̃ ꝓximū. Quinto vtrū ꝓximū plus q̃ corpus ꝓpriū. Sexto vtrū plus vnū ꝓximū q̃ aliū. Septīo vtrū plus debeamus diligere meliores q̃ ꝯiunctiores. Octauo vtrū magis ꝯiūctū nobis scdm carnis affinitatē vel sm alias necessitudines. Nono vtrū plus filiū q̃ patrē. Decio vtr͂ matrē plꝰ q̃ patrē. Undecimo vtrū vxorē plus q̃ prēz vel mrēz. Duodecimo vtr͂ plꝰ benefactorē q̃ bñficiatū. Terciodecio vtrū ordo charitatis manebit in patria.

Ad primū. s. vtrū sit aliqs ordo i charitate. dicendū q̄ sicut phs dicit i. viii. ethi. Priꝰ ꝛ posteriꝰ dicit͂ sm relationē ad aliqd ꝑncipium. Ordo aūt icludit i se aliquē modū prioris ꝛ posterioris. vn̄ oꝫ q̄ vbicūqꝫ ē aliqd ꝑncipiū. sit etiā aliqs ordo. Dictū ē aūt supra q̄ dilectio charitatis tēdit in deū sicut in ꝑncipiū beatitudinis: in cuius cōicatiōe amicicia charitatis fundat͂. Et iō oꝫ q̄ in his q̄ ex charitate diligunt͂ attendat͂ aliqs ordo sm relationē ad primū principiū huiꝰ dilectionis qd ē deus. Ad scdm. s. vtrū deus magis sit diligēdus q̃ ꝓximus. dicēdū q̄ vnaqueqꝫ amicicia ꝑncipaliter respicit id: in quo ꝑncipaliter inuenit͂ illud bonū in cuiꝰ cōicatione fundat͂. sicut amicicia politica ꝑncipalius respicit ꝑncipē ciuitatis a quo totū bonū cōe ciuitatis dependet. vn̄ ꝛ ei maxie debet͂ fides ꝛ obediētia a ciuibus. Amicicia aūt charitatis fundat͂ sup cōicatione beatitudinis: q̄ ꝯsistit essentialiter in deo sicut in p̄mo ꝑncipio a quo deriuat͂ in oēs qui sunt beatitudinis capaces. Et iō ꝑncipaliter ꝛ maxima deus est ex charitate diligēdus. Ipse. n. diligit͂ sic btitudinis cā. ꝓximꝰ aūt sicut beatitudinē simul nobiscū ab eo ꝑticipās. Ad tertiū. s. vtrū hō plus debeat diligere deū q̃ seipsū dicendū q̄ a deo duplex bonū accipe possumus. s. bonū nāe ꝛ bonū gratie. sup cōicatiōe aūt bonoꝝ nālium nobis a deo facta fundat͂ amor nālis. quo non solū hō in sua integritate nāe sup oīa diligit deū etiā plus q̃ seipsū sꝫ hoc etiā qlibet creatura suo mō. i. vel intellectuali vel rōnali vel aīali vel saltem nāli amore. sicut lapides ꝛ alia que cognitiōe carēt: q2 vnaqueqꝫ pars nāliter plus amat cōe bonū totius q̃ particulare bonū ꝓpriū. Quod manifestat͂ ex ope. Quelibet enī pars hꝫ inclinationē ꝑncipalē ad actionē cōēz vtilitatis totiꝰ. Apparet aūt ꝛ hoc in politicis ꝟtutibꝰ sm q̄s ciues ꝓ bono cōi ꝛ dispēdia ꝓpriaꝝ reꝝ ꝛ ꝑsonaꝝ interdū sustinēt. Vn̄ multomagis hic verificat͂ in amicicia charitatis q̄ fundat͂ sup cōicatione donoꝝ grē. ꝛ ideo ex charitate dꝫ magis hō diligere deū q̄ ē bonū cōe oīū. q̃ seipsū: q2 beatitudo ē in deo sic in cōi ꝛ fontali oīum ꝑncipio q̄ beatitudinē ꝑticipare pñt. Ad q̄rtū. s. vtrū debeat hō ex charitate plus diligere seipsū q̃ ꝓximū. dicendū q̄ in hoīe duo sūt. s. nā spūalis ꝛ nā corpalis. Per h aūt hō dicit͂ diligere seipsū q̄ diligit se sm nām spūalē. vt supra dictū ē. ꝛ scdm h dꝫ hō magis se diligere post deū q̃ quēcūqꝫ aliū. Et hoc pꝫ ex ipsa rōne diligēdi. Nā sicut supra dictū est deꝰ diligit͂ vt ꝑncipiū boni sup quo fundat͂ dilectio charitatis. hō aūt diligit seipsū ex charitate sm rōēz q̄ ē ꝑticeps ꝑdicti boni. ꝓximꝰ aūt diligit͂ rōne societatis in isto bono. ꝯsociatio aūt ē rō dilectōis sm quandā vnionē i ordine ad deū. Vn̄ sicut vnitas potior ē q̃ vnio. ita q̄ hō ipse ꝑticipat bonū diuinū. est potior rō diligēdi. q̃ q̄ alius associet͂ sibi in hac ꝑticipatōe. Et ideo hō ex charitate dicit͂ magis seipsū diligere q̃ ꝓximū. ꝛ huiꝰ signū est q̄ hō nō dꝫ subire aliqd malū peccati: qd cōtrariat͂ participationi beatitudinis vt ꝓximū liberet a peccato.

Ad quintū. s. vtr͂ debeamus plus ex charitate diligere ꝓximū q̃ corpꝰ ꝓpriū. dicendū q̄ illd magis ē ex charitate diligendū qd hꝫ pleniorē rationē diligibilis ex charitate vt dictū ē. ꝯsociatio aūt in plena ꝑticipatiōe beatitudinis que ē rō diligēdi ꝓximū. est maior ratio diligendi q̃ ꝑticipatio beatitudinis ꝑ redundantiā que ē rō diligēdi ꝓpriū corpus. ꝛ ideo ꝓximū q̃tum ad salutē aīe magi debemꝰ diligere q̃ corpꝰ ꝓpriū. Ad sextū. s. vtrū debeamus ex charitate diligere vnū ꝓximū plꝰ q̃ aliū. dicēdū q̄ circa h fuit duplex opinio. Quidā enī dixerūt q̄ oēs ꝓximi sunt eq̄liter ex charitate diligēdi q̃tū ad effectū: sed q̃tū ad exteriorē effectū. ponētes ordinē dilectiōis esse intelligēdū scdm exteriora bñficia q̄ magis debemꝰ ipendere ꝓximis q̃ alienis. nō aūt sm interiorē affectū quē eq̄aliter debemꝰ ipēdere oībus etiā inimicis. Sꝫ hoc irrationabiliter dicit͂. Nō enī minꝰ est ordinatus affectꝰ charitatis qui ē inclinatio gratie. q̃ appetitꝰ nālis qui ē inclinatio nāe. vtraqꝫ enī inclinatio ex diuina sapiētia ꝓcedit. Videmꝰ aūt in nālibꝰ q̄ inclinatio nālis ꝓportionat͂ actui vl motui q̄ ꝯuenit nāe vniuscuiusqꝫ sicut terra hꝫ maiorē inclinationē grauitatis q̃ aqua. q2 cōpetit ei esse sub aqua. Oportet igit͂ q̄ etiā inclinatio gratie que ē affectus charitatis ꝓportionet͂ his que sunt exteriꝰ agēda. ita. s. vt ad eos intensiorē charitatis affectū habeamus quibꝰ ꝯuenit nos magis beneficos esse. Et ideo etiā dicendū est q̄ etiā sm affectū oꝫ magis vtrū ꝓximoꝝ q̃ aliū diligere. Et ratio est. q2 cū principiū dilectionis sit deus ꝛ ipse diligēs. necesse ē q̄ scdm ꝓpinquitatē maiorē ad alteꝝ istoꝝ principioꝝ maior sit dilectiōis affectꝰ. Sicut enī supra dictū in oībꝰ in quibꝰ inuenit͂ aliqd principiū ordo attendit͂ sꝫ cōparationē ad illud principiū. Ad septimū. s. vtrū ex charitate plus debeamꝰ diligere meliores q̃ ꝯiunctiores. dicēdū q̄ ois actꝰ oportet q̄ ꝓportionet͂ ꝛ obiecto ꝛ agēti. sed ex obiecto hꝫ speciē. ex virtute aūt agentis hꝫ modū sue attētionis. sicut motus hꝫ speciē ex termino ad quē est: sed intentionē velocitatis hꝫ ex dispositione mobilis ꝛ ꝟtute mouētis. Sic igit͂ dilectio speciē hꝫ ex obiecto. sed intētionē hꝫ ex pte ipsius diligētis. obiectū aūt charitatiue dilectiōis deus est hō aūt diligēs est diuersitas. ergo dilectiōis q̄ ē sm charitatē q̃tum ad speciē est attēdenda in ꝓximis diligēdis sm cōparationē ad deū. vt. s. ei q̄ est deo ꝓpinquior maius bonū ex charitate velimꝰ. q2 licet bonū qd oībꝰ vult charitas. s. beatitudo eterna sit vnū scdm se. hꝫ tñ diuersos gradus sm diuersas beatitudinis ꝑticipatōes. ꝛ hoc ad charitatē ꝑtinet vt velit iusticiā dei seruari. sꝫ quā maiores ꝑfectiꝰ beatitudinē ꝑticipāt. ꝛ hoc ꝑtinet ad speciē dilectiōis. Sūt enī diuerse dilectiōis species sm diuersa bona que optamꝰ his quos diligimus: sed intēsio dilectiōis est attēdēda ꝑ cōparationē ad ipsū hoīez qui diligit. ꝛ scdꝫ hoc illos qui sunt sibi ꝓpinquiores intēsiori affectu diligit hō ad illud bonū ad quos eos diligit q̃ meliores ad maius bonū. Est etiā ibi alia differētia attēdenda. Nā aliqui ꝓximi sunt ꝓpinqui nobis sm nālem originē a q̄ discedē nō pñt: q2 sm eā sꝫ id qd sꝫ. Sꝫ bonitas ꝟtutis sm quam aliq̄ appropinquant deo pōt accedere. ꝛ recedere augeri ꝛ minui. vt ex supra dictis patet. ideo possū ex charitate velle q̄ ille qui est mihi ꝯiunctus sit melior alio. ꝛ sic ad maiorē beatitudinis gradū ꝑuenire possit. Est aūt ꝛ alius modus quo plus diligimus ex charitate nobis magis ꝯiunctos: q2 pluribꝰ modis eos diligimꝰ. Ad eos enī q̄ nō sunt nobis cōiuncti nō habemus nisi amiciciā charitatis. Ad eos aūt qui sunt nobis magis ꝯiūcti habemꝰ aliquas amicicias sm modū ꝯiunctionis eoꝝ ad nos. Cū. n. bonū sup qd fundat͂ quelibet alia amicicia hōesta ordinet͂ sicut ad finē ad bonū sup qd fūdat͂ charitas. ꝯsequēs ē vt charitas iperet actū cuiuslibet alterius amicicie. sicut ars que ē circa finē iperat arti q̄ ē circa ea q̄ sunt ad finē. ꝛ sic hoc ipsū qd ē diligere aliquē: q2 consanguineꝰ. vel q2 ꝯiunctꝰ ē. vel q2 ꝯciuis. vel ꝓpt quodcūqꝫ huiōi aliud licitū ordinabile in finē charitatis pōt a charitate ipari. ꝛ ita ex charitate tā eliciēte q̃ iperāte pluribꝰ modis diligimꝰ magꝭ nobis ꝯiunctos. Ad octauū. s. vtrū debeamus plus diligere nobis cōiunctos sm carnis affinitatē q̃ sm alias necessitudines. dicēdū q̄ illi q̄ sūt nobis magꝭ ꝯiūcti sunt ex charitate magis diligēdi. tū q2 intēsius diligunt͂. tū q2 pluribꝰ rōnibꝰ diligunt͂. Intēsio aūt dilectōis est ex ꝯiūctiōe dilecti ad diligētē. Et iō diuersoꝝ dilectio ē mēsurāda sm diuersaꝫ rōēz ꝯiūctiōis. vt. s. vnusqsqꝫ diligat͂ magis in eo qd ꝑtinet ad illā ꝯiunctionē sm quā diligit͂. Et vlteriꝰ ꝯpanda ē dilectio dilectiōi sm ꝯparationē ꝯiunctiōis ad ꝯiunctionē. Sic igit͂ dicendū est q̄ amicicia ꝯsanguineoꝝ fundat͂ in ꝯiūctiōe nālis originis. amicicia aūt ꝯciuiū in cōicatiōe ciuili. ꝛ amicicia ꝯmilitantiū in cōicatiōe bellica. Et iō in his que ꝑtinēt ad nāz plus debemꝰ diligere ꝯsanguineos. in his aūt que pertinēt ad ciuilē ꝯuersationē plus debemꝰ diligere ꝯciues. ꝛ in bellicis plus ꝯmilitōēs. Unde ꝛ phs dicit in. ix. ethi. q̄ singulis ꝓpria ꝛ ꝯgruentia est attribuendū sic aūt ꝛ facere vident͂. q̄ ad nuptias q̄dē vocāt cognatos. Videbit͂ vtiqꝫ. ꝛ nutrimēto parētibus oportere maxie sufficere. ꝛ honorē paternū. ꝛ simile etiā in aliis. Si aūt compemus ꝯiunctionem ad cōiunctionē. cōstat q̄ cōiunctio naturalis originis ē prior ꝛ imobilior: q2 est scdm id quod ꝑtinet ad substantiā. alie autē cōiunctiones sunt superueniētes ꝛ remoueri possunt. ꝛ iō amicicia cōsanguineoꝝ est stabilior. sed alie amicicie possunt esse potētiores scdm id qd est ꝓpriū vniuscuiusqꝫ amicicie. Ad nonū. s. vtrū plus debeamꝰ ex charitate diligere filiū q̃ patrē. dicendū q̄ sicut dictū ē gradus dilectiōis ex duobꝰ pēsari pōt. Uno mō ex pte obiecti. ꝛ scdm hoc id qd habet maiorē rationē boni est magis diligendum ꝛ qd ē deo similius. sic pater ē magis diligēdus q̃ filius. q2. s. patrē diligimꝰ sub ratione pñcipii quod habet rationē eminentioris boni ꝛ deo similioris. Alio mō cōputant͂ gradus dilectionis ex pte ipsius diligētis. ꝛ sic magis diligit͂ quod ē magis cōiunctum. ꝛ sic magis filius ē diligēdus q̃ pater. vt phs dicit in octauo ethicorū. Primo quidē q2 parētes diligūt filios vt aliqd sui existentes. pater autē non ē aliquid filii. ꝛ ideo dilectio sm quā pater diligit filiū similior ē dilectioni qua quis diligit seipsum. Scdo q2 parentes magꝭ sciūt aliquos esse suos filios q2 ecōuerso. Tertio q2 filiꝰ

est magis ppinquius paréti. vt pote pars existens q̃ pater filio ad quē hʒ similitudinē principij. Quarto qꝛ paréntes diuti⁹ amauerūt nā pater statim incipit diligere filiū. filius aūt tpe pcedente incipit diligere patrē. Dilectio aūt quāto diuturnior tāto ē fortior. scḋʒ illud Eccl.ix. Nō derelinquas amicū antiquū. nou⁹ enī nō erit simil illi. Ad decimū. s. vtrū debeat hō pl⁹ diligere matrē. dicendū qꝫ in istis comparationib⁹ dicūt qꝫ id qḋ dicit̃ est intelligendū p se. vt videlicet intelligat̃ esse questiū de patre inquantū est pater. an pl⁹ diligēdus sit matre inquantū mater est. Pōt enī in oībus hmōi tāta esse distantia virtutis ꝛ malicie vt amicicia soluat̃ vel minuat̃. vt phs dicit in. viij. ethi. ꝛ ideo vt Ambro dicit boni domestici sūt malis filijs preponēdi. sed p se loquēdo magis pater est amād⁹ q̃ mater. Amant̃ enī pater ꝛ mater vt principia quedā naturalis originus. pater aūt hʒ excellentiorē rationē principij q̃ mater. qꝛ pat̃ ē principiū p modū agēns. mater aūt magis p modū patiētis ꝛ materie. ꝛ iō p se loquēdo pater ē magis diligēdus. Ad vndecimū scʒ vtrū debeat hō plus diligere vxorē q̃ patrē ꝛ matrē. dicēdū qꝫ sicut dictū est. grad⁹ dilectionis attēdi potest ꝛ fm rationē boni. ꝛ fm cōiunctionē ad diligentē. Scḋʒ igit̃ rationē boni quod ē obiectū dilectionis magis sunt diligēdi parētes q̃ vxor. qꝛ diliguntur sub ratione pncipij ꝛ eminētioris cuiusdā boni. Scḋm aūt rōnem cōiunctiōis magis diligenda ē vxor: qꝛ vxor cōiungit̃ viro ꝛ vna caro existēs. scḋm illud Math. xix. Itaqꝫ nō sunt duo sed vna caro ꝛ ideo intēsius diligit̃ vxor: sed maior reuerētia est parētib⁹ exhibenda. Ad duodecimū. s. vtrū debeat homo magis diligere benefactorē q̃ beneficiatū. dicendū qꝫ sicut supra dictū est aliqḋ magis diligit̃ dupliciter. Uno mō quidē qꝛ hʒ rationē excellentioris boni. Alio mō ratione maioris cōiunctiōis. Primo quidē igit̃ mō benefactor ē magis diligēdus: qꝛ cū sit principiū boni in beneficiato hʒ excellētioris boni rōēʒ. sicut ꝛ de patre dictū ē. Scḋo aūt mō magis diligim⁹ beneficiatos vt phs probat in. ix. ethi. p quattuor rationes. Primo quidē qꝛ beneficiatus est quoddā opus benefactoris. vnde cōsueuit dici de aliquo iste factura illius est. nāle aūt ē cuilibet qꝫ diligat opus suū. sicut videm⁹ qꝫ poete diligūt poemata sua. Et hoc ideo qꝛ vnūquodqꝫ diligit suū esse ꝛ suū viuere. qḋ maxime māifestat̃ in suo agere. Scḋo qꝛ vnusqsqꝫ nāliter diligit illud in quo inspicit suū bonū. hʒ quidē igit̃ ꝛ bñfactor in beneficiato aliqḋ bonū ꝛ ecōuerso. sed bñfactor īspicit in beneficiato suum bonū ꝛ honestū. beneficiat⁹ in bñfactore suū bonū vtile. bonū aūt honestū delectabilius cōsiderat̃ q̃ bonū vtile. tūʒ qꝛ est diuturnius vtilitas. n. cito trāsit. ꝛ delectatio memorie nō ē sicut delectatio rei presentis. tū etiā qꝛ bona honesta magis cū delectatiōe recolimus q̃ vtilitates que nobis ab alijs puenerunt. Tertio qꝛ ad amātē ptinet agere. vult enī ꝛ opat̃ bonū amato. ad amatū aūt pertinet pati. ꝛ iō excellentioris est amare. ꝛ ppter hoc ab benefactorē ptinet vt plus amet. Quarto qꝛ difficilius ē bñficia īpendere q̃ recipere. ea vō in quib⁹ laboram⁹ magis diligimus. que vō nobis defacili puenīūt quodāmō cōtēnimus. Ad tertiūdecimū. s. vtrū ordo charitatis manebit in patria. dicendū qꝫ necesse est ordinem charitatis remanere in patria. q̄tū ad hoc qꝫ deus ē sup oīa diligēdus. hoc enī simplr̃ tūc erit qñ homo pfecte eo fruet̃. Sed de ordine suipsius ad alios distinguendū videt̃: qꝛ sicut supra dictuʒ est. dilectionis gradus distingui pōt vel fʒ differētiā boni quod quis alij exoptat vel fm intentionē dilectiōis. Primo quidē mō pl⁹ diliget meliores q̃ seipsum. minus vō minus bonos. volet enī qlibʒ beatus vnūquēqꝫ habere qḋ sibi debet̃ fm diuinā iusticiā ppter perfectā cōformitatē volūtatis humane ad diuinā. nec tūc erit tempus pficiendi p meritū ad maius premiū. sicut nunc accidit qñ hō pōt meliorē virtutē ꝛ premiū desiderare. sed tūc voluntas vniuscuiusqꝫ infra hoc sistet quod ē determinatū diuinitus. Scḋo vō mō aliquis seipsum plus diliget q̃ proximū etiā meliorē: qꝛ intensio actus dilectiōis puenit ex pte subiecti diligētis. vt supra dictū est. ꝛ ad hoc etiā donū charitatis vnicuiqꝫ cōfert̃ a deo. vt primo qdeʒ mentē suā in deū ordinet. qḋ ptinet ad dilectionē suipsius. Secūdario vero ordinē aliorū in deū velit vel etiā opetur fm suū modū sed q̄tū ad ordinē proximoꝝ adinuicē. simpliciter quis magis diliget meliorē fm charitatis amorē. Tota enī beata vita cōsistit in ordinatione mētis ad deū. vnde totus ordo dilectionis beatorū cōseruabit̃ per comparationē ad deū. vt. s. ille mag̃ diligat̃ ꝛ ppinquior sibi habeat̃ ab vnoquoqꝫ qui est deo ppinquior. Cessabit. n. tunc puisio q̄ ē in p̄senti vita necessaria: qua necesse est vt vnusqsqꝫ magis sibi cōiuncto fm quācūqꝫ necessitudinē puideat magis q̃ alieno. rōne cui⁹ in hac vita ex ipsa inclusione charitatis hō plus diligit mag̃ sibi cōiunctū cui magis vʒ īpēdere charitatis effectū. Con-

tingit tñ in patria qꝫ aliqs sibi cōiūctū plurib⁹ rōnib⁹ diliget. nō. n. cessabūt ab aīo beati honeste dilectiōis cause. tñ oībus istis rōnib⁹ pfert̃ icōpabiliter rō dilectiōis q̄ sumit̃ ex ppinquitate ad deum.

De actu charitatis. DIS XXVIII.

Circa quintū principale. s. de actu charitatis cōsiderāda sunt tria. Primo de actu pncipali charitatis qui ē dilectio. Scḋo de actibus interiorib⁹ cōsequētibus actū pncipalē. Tertio de actib⁹ exterioribus cōsequētib⁹ actū pncipalē. Circa primū cōsiderāda sūt octo. Primo qḋ sit magis ppriū charitatis vtrū. s. amari vel amare. Secūdo vtrū amare put est act⁹ charitatis sit idē qꝫ beniuolētia. Tertio vtrū de⁹ sit p seipsūʒ amādus. Quarto vtrū possit in hac vita imediate amari. Quinto vtrū possit amari totaliter. Sexto vtrū ei⁹ dilectio habeat modū. Septimo qḋ sit melius vtrū diligere amicū vel inimicū. Octauo vtrū magis sit meritoriū diligere proximū q̃ diligere deū. Ad primū. s. vtrū magis sit ppriū charitatis amare q̃ amari. dicendū qꝫ charitas cū sit vtus fm suā essentiā hʒ inclinationē ad ppriū actū. amari aūt nō est actus charitatis ipsius q̄ amatur. sed act⁹ charitatis eius ē amare. Amari aūt cōpetit eis fm cōem rationē boni put. s. ad eius bonū alius p actuʒ charitatis mouet̃. vnde manifestū est qꝫ charitati magis cōuenit amare q̃ amari. magis enī cōuenit vnicuiqꝫ quod cōuenit ei p se ꝛ substātialiter q̃ qḋ cōuenit ei p aliud. Et huius duplex ē signū. Primū quidē: qꝛ amici magis laudant̃ ex hoc qꝫ amant̃. quinimo si non amāt ꝛ amant̃. vituperant̃. Scḋo qꝛ matres que maxime amāt plus querūt amare q̃ amari. qdā. n. vt phs dic̃ in eodē libro tradūt filios suos nutrici ꝛ amāt qdē. reamari aūt nō q̄rūt si nō cōtigat. Ad scḋʒ. s. vtrū amare scḋʒ qḋ est act⁹ charitatis sit idē qḋ beniuolētia dicēdū qꝫ beniuolētia proprie dicit̃ act⁹ volūtatis quo alteri bonū volumus. hic aūt volūtatis actus differt ab actuali amore tam scḋm qꝫ est in appetitu sensitiuo. q̃ etiā scḋm qꝫ est in appetitu intellectiuo qui est volūtas. amor. n. qui ē in appetitu sensitiuo passio quedā est. Oīs aūt passio cū quodā īpetu inclinat in suū obiectū. Passio aūt amoris hʒ hʒ qꝫ nō subito exorit̃. sed p aliqꝫ assiduā īspectionē rei amate. Et iō phs in. ix. ethi. ondēs differētiā īter beniuolētiā ꝛ amorē q̄ ē passio dicit: qꝫ beniuolētia nō hʒ distēsiōeʒ ꝛ appetitū. i. aliquē īpetū inclinatiōis: sʒ ex solo iudicio rōnis hō vult bonū alicui. Similiter etiā talis amor ē ex qdā cōsuetudine. beniuolētia aūt interdū orit̃ ex repētino sicut accidit nobis de pugilib⁹ q̄ pugnāt. quorū alterū vellem⁹ vincere. Sʒ amor q̄ ē in appetitu itellectiuo etiā differt a beniuolētia. Importat. n. quādā vniōnē fm affectū amātis ad amatū. inquātū. s. amans estimat amatū quodāmō vt vnū sibi vel ad se ptinēs: ꝛ sic mouet̃ ī ipsuʒ. Sʒ beniuolētia ē simplex act⁹ volūtatis quo volum⁹ alicui bonū. etiā nō p̄supposita p̄dicta vniōne affect⁹ ad ipsuʒ. Sic igit̃ in dilectiōe scḋm qꝫ ē act⁹ charitatis includit̃ qdē beniuolētia: sʒ dilectio siue amor addit vniōnē affect⁹. ꝛ ppter hʒ phs dicit ibidē qꝫ beniuolētia ē pncipiū amicicie. Ad tertiū. s. vtrū de⁹ sit ppter seipsuʒ amādus. dicēdū qꝫ li ppter īportat habitudinē alicui⁹ cause. Est aūt qdruplex genus cause. s. finalis formalis. efficiens. ꝛ mālis. ad qḋ reducit̃ etiā mālis dispositio q̄ nō est cā simplr̃: sʒ scḋm qd. Et scḋm hec q̄ttuor genera causaꝝ dicit̃ aliqḋ ppter alterū diligi. Scḋʒ qdē gen⁹ cause final̃ sic diligim⁹ medicinā ppt̃ sanitatē. Scḋm aūt gen⁹ cause formal̃. sic diligim⁹ hominē ppt̃ vtutē: qꝛ vtute formaliter ē bon⁹. ꝛ p cōsequēs diligibil̃. Scḋm aūt cām efficiētē sicut diligim⁹ aliquos īquātū sunt filij talis patris. Scḋm aūt dispositionē q̄ reducit̃ ad gen⁹ cause mālis. dicimur diligere aliqḋ ppter id qḋ nos disposuit ad ei⁹ dilectionē puta ppter aliq̄ bñficia suscepta. q̄uis postq̄ȝ iā amare īcipim⁹ nō iā ppter illa bñficia amem⁹ amicū: sʒ ppter ei⁹ vtutē. Primis igit̃ trib⁹ modis deū nō diligim⁹ ppter aliḋ sed ppter seipsuʒ. Nō. n. ordinat̃ ad aliḋ sic ad finē. sed ipse ē finis vltim⁹ oīum. neqꝫ etiā informat̃ aliquo alio ad hʒ qꝫ sit bon⁹: sʒ etiā substātia ei⁹ ē ei⁹ bonitas fm quā exēplarit̃ oīa bona sūt. neqꝫ iterū ei ab altero bonitas inest: sed ab ipso oīb⁹ alijs. Sʒ q̄rto mō pōt diligi ppter aliḋ qꝛ. s. ex aliqb⁹ alijs disponimur ad hʒ qꝫ in dei dilectionē pficiam⁹. puta per bñficia ab eo suscepta vel etiā p p̄mia sperata. vl̃ p penas q̄s p ipsuʒ vitare itēdim⁹. Ad q̄rtū. s. vtrū de⁹ in hac vita possit imediate amari. dicēdū qꝫ sic supra dictū ē act⁹ cognitiue vtutis pficit̃ p hʒ qꝫ cognitū ē in cognoscēte. act⁹ aūt vtutis appetitiue pficit̃ p hʒ qꝫ appetit⁹ iclinat̃ in rē ipsaʒ. ꝛ iō oꝫ qꝫ mot⁹ appetitiue vtutis sit ī res fm cōditionē ipsaꝝ reꝝ. act⁹ aūt cognitiue vtutis ē fm motū cognoscētis. Est aūt ipse ordo reꝝ talis scḋm se qꝫ de⁹ ē ppt̃ seipsuʒ cognoscibilis. vtpote essentialiter existēs ipsa vitas ꝛ bonitas p quā alia cognoscunt̃ ꝛ amant̃. sʒ quo ad nos: qꝛ nostra cognitio a sen-

octū habet. primo eni sunt cognoscibilia q̃ sunt sensui ꝓpinquiora & vlterius terminꝰ cognitiōis est in eo qḋ ē maxie a sensu remotū. Scḋm hoc ḡ dicendū est ꝙ dilectio q̃ est actus appetitiue virtutis etiā in statu vie tendit in deū primo: & ex ipso deriuat ad alia: & sm hoc charitas īmediate deū diligit: alia vero mediāte deo. In cognitione vero est econuerso: q2. s. p alia deū cognoscimꝰ sicut cām p effectus vel p modū eminētie aut negociatiōis. vt pz p Dionysiū in. i. li. de diui. no. Ad q̄ntū. s. vtrū deus in hac vita possit amari totaliter. dicendū ꝙ cū dilectio intelligat q̄si mediū inter amantē & amatū. cū querit an deus possit totaliter diligi. tripliciter pōt intelligi. Uno mō vt modꝰ totalitatis referat ad rē dilectā: & sic deus est totaliter diligēdus: q2 q̄cq̄d ad deū ptinet hō diligere debet. Alio mō pōt intelligi ita ꝙ totalitas referat ad diligentē: & sic deus etiā totaliter diligi debet: q2 ex toto posse suo debet hō deū diligere: & quicq̄d hz ad dei amorē ordinare. sm illud Deutro. vi. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. Tertio mō pōt ītelligi sm cōparationē diligētis ad rem dilectā: vt. s. modꝰ diligentis adequet mō rei diligende. & hoc nō pōt esse. Cū eni vnūquodq3 intantū diligibile sit quātū est bonū: deus cuiꝰ bonitas est infinita est infinite diligibilis. nulla aūt creatura pōt deū infinite diligere: q2 oīs virtus creature siue naturalis siue infusa est finita. Ad sextū. s. vtrū diuine dilectiōis sit aliq̄s modus. dicendū ꝙ sicut dicit Bern. in lib. de diligēdo deo. causa diligēdi deū deus est: modus sine mō diligere. Modus eni importat quādā mēsurā. sicut dicit Aug. iiii. sup gen. ad litterā. Modus est quē vnicuiq3 ꝓpria mēsura pficit. huiꝰ aūt mēsure determinatio inuenit & in mēsura & in mensurato. aliter tn̄ & aliter. In mēsura eni inuenit essentialiter: q2 mēsura sm seipsā est determinatiua & modificatiua alioꝝ. In mēsuratis aūt inuenit mensura sm aliud. i. inquātū attingūt mēsuram. Et iō in mēsura nihil pōt accipi immodificatū: sed res mēsurata est īmodificata. nisi mēsurā attingat siue deficiat siue excedat. In oībus aūt appetibilibꝰ & agibilibus mēsura est finis: q2 eoꝝ que appetimus & agimus oportet ꝓpriā mēsurā ex fine accipe. vt patet p phm in. ii. phisi. Et iō finis sm seipsū hz modū. ea vero q̄ sūt ad finē hñt modū ex eo ꝙ sunt fini proportionata. Et iō sicut phs dicit in. i. politi. Appetitus finis in oībꝰ artibus est absq3 fine & termino. eoꝝ aūt q̄ sūt ad finē est aliq̄s terminus. nō eni medicus īponit aliquē terminū sanitati: sed facit eā pfectā quātūcūq3 pōt: s3 medicine īponit terminū. nō eni dat tātū medicina quātū pōt. sed sm ꝓportionē ad sanitatē. quā q̄dē ꝓportionē si medicina excederet vel ab ea deficeret: eēt īmoderata. finis aūt oīu3 actionū hūana3 & affectionū est dilectio: p quā maxie attingimꝰ vltimū finē. vt supra dictū est. Et iō in dilectōe dei nō pōt accipi modꝰ sicut in re mēsurata. vt sit in ea accipe plus & minꝰ. sed sicut inuenit modus in mēsura in q̄ nō pōt eē excessus. sed quāto plus attingit regula tāto melius est: ita quāto plus deus diligit: tāto est dilectio melior. Ad septimū. s. q̄d sit meliꝰ diligere amicū vel inimicū. dicendū ꝙ rō diligēdi ꝓximū ex charitate deus est: vt supra dictū est. Cū ḡ q̄rit q̄d sit melius vel magis meritoriū: vtrū diligere amicū q̄3 inimicū. dupliciter iste dilectiōes cōpari pñt. Uno mō ex pte ꝓximi q̄ diligit. Alio mō ex pte rōnis ꝓpter quā diligit. Primo q̄dē mō dilectio amici pemīnet dilectioni inimici: q2 amicus est melior & magis cōiūctus. vn̄ est mā magis cōueniēs dilectiōi. & ꝓpter h̄ actus dilectiōis sup hāc mā3 trāsiēs melior ē. vn̄ & eius oppositū est deterius. peius eni est odire amicū q̄3 odire inimicū. Scḋo aūt mō dilectio inimici pemīnet dilectiōi amici ꝓpter duo. Primo q̄dē: q2 dilectiōis amici pōt esse alia rō quā deus: sed dilectiōis inimici solus deus est rō. Scḋo q2 supposito ꝙ vtercq3 ꝓpter deū diligat: fortior ostēdit eē dilectio dei q̄ animū hoīs ad remotiora extendit. s. vsq3 ad dilectionē inimicoꝝ. sic virtus ignis tāto ostēdit fortior esse quā ad remotiora diffundit suū calorē. tāto etiā ostēdit diuina virtus esse fortior: quāto ꝓpter ipsā difficiliora iplemus. sicut etiā & virtus ignis tāto est fortior quāto cōburere pōt mā3 minus cōbustibilē. sed sicut idē ignis ī ꝓpinq̄ora fortius agit q̄3 remotiora. ita etiā charitas feruētiꝰ diligit cōiūctos q̄3 remotos: & q̄ntū ad h̄ dilectio amicoꝝ sm se cōsiderata feruētior & melior ē q̄3 dilectio inimicoꝝ. Ad octauū. s. vtrū diligere ꝓximū sit magis meritoriū q̄3 diligē deū. dicēdū ꝙ cōpatio ista pōt intelligi dupliciter. Uno mō vt seorsū cōsiderei vtraq3 dilectio: & tūc nō ē dubiū ꝙ dilectio dei ē magis meritoria. Debet eni ei merces pp seipsā: q2 vltima merces ē frui deo i quē tēdit diuine dilectiōis motꝰ. vn̄ & diligēti deū merces ꝓmittit. Joh. xiiii. Si q̄s diligit me diliget a pr̄e meo & manifestabo ei meipsū. Alio mō pōt attēdi ipsa cōparatio vt dilectio dei accipiat sm ꝙ solus deus diligit. dilectio aūt ꝓximi accipit sm ꝙ ꝓximus diligit ꝓpter deū. & sic dilectio ꝓximi includet dilectionē dei. sed dilectio dei nō includet dilectionē ꝓximi. vnde erit cōparatio dilectiōis dei perfecte: que extendit seipm ad ꝓximū ad dilectionē dei insufficientē & imperfectā: quia hoc mandatū habemus a deo: vt qui diligit deū diligat & fratrē suum. Et hoc sensu dilectio ꝓximi preeminet.

De gaudio. DIS. XXIX.

Einde cōsideṙ̄ adū est de effectibꝰ consequētibꝰ actū ꝑncipalē charitatis: q̄ est dilectio. Et ꝑmo de effectibꝰ interioribꝰ. Secūdo de exterioribꝰ. Circa ꝑmū cōsiderāda sunt q̄ttuor. Primo eni cōsiderādū est de gaudio. Secūdo de pace. Tertio de mīa. Quarto de zelo. Circa ꝑmū cōsiderāda sunt q̄ttuor. Primo vtrū gaudiū sit effectus charitatis. Secūdo vtrū gaudiū cōpatiat secū admixtionē tristicie. Tertio vtrū gaudiū huiusmodi possit esse plenū. Quarto vtrū gaudiū sit virtus. Ad ꝑmū. s. vtrū gaudiū sit effectꝰ charitatis. Dicendū: ꝙ ex amore ꝓcedit & gaudiū & tristicia: sed contrario mō. Gaudiū eni ex amore causat vel ꝓpter p̄sentiā boni amati: vel etiā ꝓpter h̄ ꝙ ipsi bono amato ꝓpriū bonū inest & cōseruat. & sm h̄ maxime ptinet ad amorē beniuolentie: p quā. s. aliq̄s gaudet de amico ꝓspere se habēte si sit etiā absens. Econtrario aūt ex amore sequit tristicia vel ꝓpter absentiā amati. vel propter h̄ ꝙ cui volumus bonū suo bono priuat aut aliquo mō deprimit. Charitas aūt est amor dei: cuiꝰ bonū īmutabile est: q2 ipse est sua bonitas. & ex h̄ ipso ꝙ amatur est in amāte per nobilissimū sui effectū. sm illud. i. Joh. iiii. Qui manet in charitate in deo manet & deus in eo. & ideo spūale gaudiū qḋ de deo habet ex charitate causat. Ad secūdū. s. vtrū gaudiū spūale qḋ ex charitate causat recipiat admixtionē tristicie. Dicendū: ꝙ ex charitate causat duplex gaudiū de deo: sicut supra dictū est: Unū q̄dē ꝑncipale qḋ est ꝓpriū charitatis: quo. s. gaudemꝰ de bono diuino sm se cōsiderato. & tale gaudiū charitatis permixtionē tristicie nō patit. sicut nec illud bonū de quo gaudet pōt aliquā mali admixtionē habē. Et ideo Apl's dicit ad phil. iiii. Gaudete in dño semper. Aliud aūt gaudiū est charitatis quo gaudet q̄s de bono diuino sm qḋ participat a nobis. hec aūt participatio pōt impediri p aliqḋ cōtrariū. & ideo ex hac parte gaudiū charitatis pōt habē pmixtionē tristicie: put. s. aliq̄s tristat de eo qḋ repugnat participatiōi diuini boni in nobis vel in proximis: quos tanq̄3 nosipsos diligimꝰ. Ad tertiū. s. vtrū spūale gaudiū qḋ ex charitate causat possit in nobis impleri. Dicēdū: ꝙ plenitudo gaudii pōt intelligi dupliciter. Uno mō ex parte rei de q̄ gaudet: vt. s. tantū gaudeat de ea q̄ntū est dignū de ea gauderi. & sic solum dei gaudiū est plenū de seipso: q2 gaudiū eius est infinitū. & h̄ est cōdignū infinite bonitati dei. cuiuslibet aūt creature gaudiū oportet eē finitū. Alio mō pōt intelligi plenitudo gaudii ex parte gaudentis. Gaudiū aūt cōparat ad desideriū sic quies ad motū: vt supra dictū est cū de passiōe agerēt. Est aūt quies plena cū nihil restat de motu. Un̄ tūc ē gaudiū plenū q̄n iā nihil desiderādū restat. Q3 diu aūt in h̄ mūdo sumꝰ nō quiescit in nobis desiderii motꝰ: q2 adhuc restat ꝙ deo magis appropinquemꝰ p gratiā: vt ex supradictis pz. S3 q̄n iam ad btitudinē pfectā puentū fuerit: nihil desiderandū restabit: q2 erit dei plena fruitio in q̄ntū hō obtinebit quicq̄d etiā circa alia bona desiderauit. sm illud Psal. Qui replet i bonis desideriū tuū. Et ideo quiescet desideriū nō solū quo desideramꝰ deū: s3 etiā erit oīu3 desirioꝝ quies. vn̄ gaudiū btōꝝ est pfecte plenū: & etiā supplenū: q2 plus obtinebūt q̄3 desiderare suffecerunt. Non eni in cor hoīs ascēdit qḋ preparauit deꝰ diligētibꝰ se: vt dicit. i. ad Cori. ii. Et h̄ ē qḋ dicit Luc. vi. Mēsurā bonā & supeffluētē dabūt in sinꝰ vestros. Quia tn̄ nulla creatura est capax gaudii de deo ei condigni: inde est ꝙ illud gaudiū oīno plenū nō īrat in hominē: s3 potꝰ hō intrat in ipm. sm illud Mat. xxv. Intra in gaudiū dñi tui. Ad q̄rtū. s. vtrū gaudiū sit virtꝰ. Dicēdū: ꝙ virtꝰ ē habitꝰ q̄dā opatiuꝰ: vt dictū est. & ideo sm ꝓpriā rōnē hz inclinationē ad aliquē actū. Est aūt cōtingens ex vno habitu plures actus eiusdē rōnis ordinatos puenire: quoꝝ vnū sequat ex altero. & q2 posteriores actus nō ꝓcedūt ab habitu virtutis nisi p actū priorē. inde est ꝙ virtꝰ nō diffinit nec denoīat nisi ab actu priore: q̄uis etiā alie actus ab ea cōsequāt. Manifestū ē aūt ex his q̄ supra de passiōibꝰ dicta sunt: ꝙ amor est ꝑma affectio appetitiue potētie: ex q̄ sequit & desideriū & gaudiū. & ideo habitꝰ virtutis idē est q̄ inclinat ad diligēdū & desiderādū bonū diuinū dilectū: & ad gaudēdū de eo. s3 q2 dilectio inter hos actus prior est: inde est ꝙ virtꝰ nō denoīat a gaudio nec a desiderio: s3 a dilectiōe: & dicit charitas. Sic ergo gaudiū nō est aliq̄ virtꝰ a charitate distincta: s3 est quidā charitatis actus siue effectꝰ. et propter hoc cōnumerat inter fructus: vt patet Gal. v.

De pace. DIS. XXX.

Einde ɔsiderādū est de pace. Et circa hoc ɔside-
rāda sūt q̄ttuor. Primo vtrū pax sit idē
qd̄ ɔcordia. Scd̄o vtrū oīa appetāt pacē. Tertio vtruꝫ
pax sit effectus charitatis. Quarto vtruꝫ pax sit virtus.
Ad primū .s. vtrū pax sit idē qd̄ cōcordia. dicendū qꝫ pax includit
ɔcordiā. & aliq̄d addit. vñ vbicūqꝫ est pax ibi est ɔcordia. nō tñ vbi
cūqꝫ est ɔcordia ibi est pax. si nomē pacis ꝓprie sumat. Cōcordia
enī ꝓprie sūpta est ad alterū. inquātū .s. diuersoꝝ cordiū volūtates
simul in vnū ɔsensū ɔueniūt. Cōtingit etiā vnius hoīs cor tendere
in diuersa. & h̄ dupliciter. vno q̄dē mō sm̄ diuersas potētias appe-
titiuas: sic appetitus sensitiu⁹ plerūqꝫ tendit in ɔtrariū rōnalis appe-
tit⁹. sm̄ illud Gal. v. Caro ɔcupiscit aduersus spm̄. Alio mō inquā-
tū vna & eadē vis appetitiua ī diuersa appetibilia tēdit: q̄ sil' asseq̄
nō pōt. vñ necesse est esse repugnātiā motuū appetitus. vnio autē
hoꝝ motuū est q̄dē de rōne pacis. nō enī hō hꝫ pacatū cor q̄diu
& si habeat aliq̄d qd̄ vult tñ adhuc restat ei aliq̄d volēdū qd̄ sil ha-
bere nō pōt. Hec aūt vnio nō est de rōne ɔcordie. vñ ɔcordia īpor-
tat vnionē appetituū diuersoꝝ appetentiū. pax aūt sup hāc vnionē
importat etiā vnius appetētis vnionē. Ad scd̄m .s. vtrū oīa pacē
appetāt. dicēdū qꝫ ex hoc ipo qꝫ hō aliq̄d appetit: ɔsequēs est ipsū
appetere eius qd̄ appetit assecutionē. & ꝑ ɔsequēs remotionē eoꝝ
q̄ ɔsecutionē īpedire p̄nt. Pōt aūt īpediri assecutio boni desidera-
ti ꝑ ɔtrariū appetitū vel suiipsius vel alterius: & vtrūqꝫ tollit ꝑ pacē sic
aūt supra dictū est. Et io necesse est qꝫ oē appetēs appetat pacē: in-
quātū .s. oē appetēs appetit trāquille & sine īpedimēto puenire ad
id qd̄ appetit. in quo ɔsistit rō pacis: quā Aug. diffinit trāquillita-
tē cordis. Ad tertiū .s. vtrū pax sit effectus charitatis. dicēdū qꝫ
duplex vnio est de rōne pacis sicut dictū est. quaꝝ vna est sm̄ ordi-
nationē ꝓprioꝝ appetituū in vnū. Alia vō est sm̄ vnionē appetit⁹
ꝓprij cū appetitu alterius: & vtrāqꝫ vnionē efficit charitas. Primā
q̄dā vnionē sm̄ quā deus diligit ex toto corde: vt .s. oīa referam⁹ ī
ipsum: sic oēs appetitus nři in vnū ferunt. Aliā vō ꝓut diligimus
ꝓximū sicut nosipsos. Ex quo ɔtingit qꝫ hō vult īplere volūtatē ꝓ-
ximi sicut & suiipsius: & ꝓpter h̄ inter amicabilia vnū ponit idēti-
tas electiōis. vt patet in .ix. ethi. Et Tullius dicit in lib de amicitia
qꝫ amicoꝝ est idē velle & nolle. Ad q̄rtū .s. vtrū pax sit virtus. di-
cendū qꝫ sicut supra dictū est. cū oēs actus ab agēte sm̄ eādē rōnē
ꝓcedētes seinuicē ɔsequant. oēs hmōi actus ab vna virtute ꝓce-
dūt. nec hn̄t singuli singulas virtutes a q̄b⁹ ꝓcedāt. vt pꝫ in rebus
corꝑalib⁹: qꝛ enī ignis calefaciēdo liq̄facit & rarefacit nō est ī igne
aliq virtus liq̄factiua & alia rarefactiua: sed oēs actus hos opatur
ignis ꝑ vnā suā virtutē calefactiuā. Cū igit pax causet ex charita-
te sm̄ ipsa rōnē dilectiōis dei & ꝓximi vt ostēsū ē: nō est alia virt⁹
cui⁹ pax sit ꝓprius actus nisi charitas: sicut & de gaudio dictū est.

De misericordia. DIS. XXXI.

Einde ɔsiderādū ē de misericordia. Circa quā
q̄ttuor vidēda sunt. Primo vtrū maluꝫ
ex ꝑte eius cuius hō miseret sit cā misericordie. Scd̄o
vtrū defectus sit cā miserēdi ex parte miserētis. Tertio
vtrū mīa sit virtus. Quarto vtrū sit maxīa virtutū. Ad primū .s.
vtrū malū ex parte eius cui sit misericordia sit rō miserēdi. Dicen-
dū qꝫ sicut Aug. dicit .i. ix. de ciui. dei. Misericordia ē aliene mise-
rie in nřo corde cōpassio: q̄ vtiqꝫ si possem⁹ subuenire cōpellimur.
Dicit enī misericordia ex eo qꝫ aliq̄s habet misericordiā sup mise-
riā alterius. miseria aūt felicitati opponit. Est aūt de rōne beatitu-
dinis siue felicitatis vt aliq̄s potiat eo qꝫ vult. nā sicut Aug. dicit
xiij. de trini. Btūs est q̄ habet oīa que vult & nihil mali vult. Et io
ecōtrario ad misericordiā ꝑtinet vt hō potiat que nō vult. Tripli-
citer aūt vult aliq̄s aliquid. Uno quidē mō appetitu naturali: sicut
oēs hoīes volūt esse & viuere. Alio mō hō vult aliq̄d ꝑ electionē ex
aliqua p̄meditatione. Tertio mō hō vult aliq̄d nō sm̄ se sed in cā
sua. Puta q̄ vult comedere nociua quodāmō debemus eū velle in-
firmari. Sic igit motiuū misericordie est tanq̄ ad miseriā ꝑtinēs.
Primo quidē qꝛ illud ɔtrariat appetitui naturali volētis .s. mala
corruptiua & ɔtristantia. quoꝝ ɔtraria hoīes naturaliter appetunt
vñ phs dicit in .ij. rethor. qꝫ mīa est tristicia quedā super apparenti
malo corruptiuo vel ɔtristatiuo. Scd̄o hmōi efficiunt magis ad
misericordiā ꝓuocantia si sint ɔtra voluntatē electionis. Unde & phs
ibi dicit qꝫ illa mala sunt quoꝝ fortuna est cā puta cū aliq̄d maluꝫ
eueniat vnde sperabat bonū. Tertio aūt sunt adhuc magis mise-
rabilia si sunt contra totā voluntatē. Puta si aliquis semꝑ sectat⁹
est bona & eueniūt ei mala. & ideo phs dicit in eodem libro qꝫ mīa
maxime est sup malū eius qui indign⁹ patit. ꝓpterea malū culpe
pro eo qd̄ est volūtariū non hꝫ rōnē miserabil'. sed magis rōnē pu-
niēdi. Sed qꝛ culpa pōt eē aliquo mō pena. inq̄ntū .s. hꝫ aliq̄d an-
nexū qd̄ est ɔtra volūtatē peccāt. sm̄ h̄ pōt habē rōnē miserabil'.
& sm̄ h̄ miseremur & cōpatimur peccātib⁹. Sic Greg. dicit in q̄dā
omelia. qꝫ vera iusticia nō hꝫ dedignationē. s. ad petōres. sed cōpas-
sionē. Et Math. ix dicit: Uidēs ihesus turbas miserit⁹ est eis: qꝛ
erāt vexati & iacētes sic oues nō habētes pastorē. Ad secūdū .s.
vtrū defect⁹ ex parte miserētis sit rō miserēdi. Dicēdū qꝫ cū mīa sit
passio q̄dā sup mīa aliena vt dictū est: ex h̄ ɔtingit qꝫ aliquis mise-
reat. ex quo ɔtingit qꝫ de miseria aliena doleat. qꝛ aūt tristicia seu
dolor est de malo proprio: intantū aliq̄s de miseria aliena tristat
aut dolet: inq̄ntū miseriā alienā apprehēdit vt suā. Hoc aūt cōtin-
git tripliciter. Uno mō sm̄ vnionē affectus: qd̄ fit ꝑ amorē. qꝛ enī
amās reputat seipm̄ amicū. malū ipsius reputat tanq̄ malū suū. &
ideo dolet de malo amici sic de suo. & inde est qꝫ phs in .ix. eth. inter
alia amicabilia ponit h̄ qd̄ est cōdolere amico. & Aps̄ dicit Ro. xij.
Gaudere cū gaudētib⁹ flere cū flētib⁹. Alio mō ɔtingit sm̄ vnionē
realē: vtpote cū malū aliquoꝝ ita ꝓpinquū est vt ab eis ad nos trāse-
at. Et iō phs dicit in .ij. rheto. Hoīes miserent sup illos q̄ sunt eis
ɔiūcti & sīles. quia ꝑ h̄ fit eis estimatio qꝫ ipsi etiā p̄nt sīlia pati. Et
inde est qꝫ senes & sapiētes q̄ ɔsiderāt se posse in mala incidē: & de-
biles & formidolosi magis sunt misericordes. Ecōtrario autē illi q̄
reputāt se esse felices & intantū potētes qꝫ nihil mali putāt se pati
posse: nō ita cōmiserent. Sic igit semꝑ defect⁹ ē rō miserēdi vel
inq̄ntū aliq̄s defectū alicui⁹ reputat suū ꝓpter vnionē amoris. vel
ꝓpter possibilitatē sīlia patiēdi. Ad tertiū .s. vtrū mīa sit virtus
Dicēdū: qꝫ mīa importat dolorē de miseria aliena. Iste autē dolor
pōt noīare vno q̄dē mō motū appetit⁹ sensitiui. & sm̄ h̄ mīa passio
est & nō virt⁹. Alio mō nō pōt noīare motū appetit⁹ intellectiui sm̄
qꝫ alicui displicet malū alteri⁹. Hic aūt mot⁹ pōt eē sm̄ rōnē regu-
latus. & pōt sm̄ hunc modū rōnē regulatū regulari mot⁹ inferioris
appetit⁹. vñ Aug. dicit in .ix. de ci. dei. qꝫ iste mot⁹ animi .s. mīa ser-
uit rationi: q̄n ita praebet misericordia vt iusticia conseruetur siue
cū indigēti tribuit: siue cū cognoscit penitēti. & qꝛ rō virtutis hūane
ɔsistit in h̄ qꝫ mot⁹ animi rōne reguleꝫ: vt ex supiorib⁹ pꝫ: ɔsequēs
est mīam eē virtutē. Ad q̄rtū .s. vtrū sit maxima virtutū. Dicēdū
qꝫ aliq̄ virt⁹ pōt esse maxīa dupliciꝫ. Uno mō sm̄ se. Alio mō ꝑ cō-
paratione ad habētē sm̄ se. Mīa q̄dē maxīa est. Pertinet enī ad
mīam qꝫ alij effundat. & qd̄ plus est: qꝫ & defect⁹ alioꝝ subleuet. & h̄
est maxime supioris. Uñ & misereri ponit ꝓpriū deo. & in h̄ maxi-
me dicit ei⁹ oīpotētia manifestari. Sed q̄ntū ad habentē mīa non
est maxima. nisi ille q̄ habet sit maximus: q̄ nullū supra se hēat: sed
oēs sub se. Ei enī q̄ supra se aliquē habet: maius & meli⁹ est ɔiungi
superiori q̄ supplere defectū inferioris. Et ideo q̄ntū ad hominē q̄
habet deū superiorē: charitas ꝑ quā deo vnit est potior q̄ mīa ꝑ
quā defect⁹ proximoꝝ supplet. sed inter oēs virtutes q̄ ad ꝓximū
ꝑtinēt potissima est mīa: sicut etiā est potioris actus. Nā supplere
defectū alterius inq̄ntū est huiusmodi est superioris & melioris.
De zelo require supra vbi agitur de passionibus.

De beneficentia. DIS. XXXII.

Einde ɔsiderādū est de exterioribus effectib⁹
charitatꝭ. Et p̄mo de beneficētia. Scd̄o
de elemosyna. Tertio de correctiōe fraterna: q̄ est q̄dā
elemosyna. Circa primū querunt quattuor. Primo
vtrū beneficētia sit actus charitatꝭ. Secūdo vtrū oib⁹ sit benefaciē-
dū. Tertio vtrū magis benefaciēdū sit his q̄ sunt nobis magis ɔiū-
cti. Quarto vtrū beneficētia sit virtus specialis. Ad p̄mū .s. vtrū
beneficētia sit actus charitatis. Dicendū: qꝫ beneficētia nihil aliud
importat q̄ facere bonū alicui. Pōt aūt hoc bonū ɔsiderari dupli-
citer. Uno modo sm̄ cōem rationē boni. & h̄ ꝑtinet ad cōem rōnē
beneficētie. ex hoc enī est actus amicicie: & per ɔsequēs charitatis.
Nā in actu dilectionis includit beniuolētia: ꝑ quā aliq̄s vult bo-
nū amico: vt supra habitū est. volūtas aūt effectiua eoꝝ q̄ vult si fa-
cultas assit. Et ideo ex ɔsequēti benefacere amico ex actu dilectio-
nis cōsequit. & propter hoc beneficētia sm̄ cōem rationē est ami-
cicie vel charitatis actus. Si autē bonū qd̄ q̄s facit alteri accipiat
sub aliq specialı rōne boni: sic beneficētia accipiet specialē rationē
& ꝑtinebit ad aliquā specialē virtutē. Ad secūdū .s. vtrū oib⁹ sit
benefaciēdū. Dicēdū qꝫ sicut dictū est: beneficētia ɔsequit amorē
ex ea parte q̄ mouet supiora ad ꝓuisionē inferioꝝ. gradus autē in
hoīb⁹ nō sunt īmutabiles sicut in angel: quia hoīes p̄nt pati multi-
plices defectus. Uñ q̄ est supior sm̄ aliq̄d: vel est vel potest esse in-
ferior sm̄ aliud. Et ideo cum dilectio charitatis se extēdat ad oēs:
beneficētia debet se extēdere ad oēs: pro loco tñ & tēpore. oēs enī

actus virtutū sunt sm debitas circūstantias limitādi. Ad tertiū s. vtrū magis bn̄ faciēdū sit his q̄ nobis cōiūcti sūt. dicendū φ gra ↄ virtus imitat̄ nature ordinē q̄ est et diuina sapiā institutus Est aūt talis ordo nature vt vnūqdq3 agens nāle p prius magis diffūdat suā actionē ad ea q̄ sunt sibi ꝓpinqora sicut ignis calefacit magis rē sibi magis ꝓpinquā. ↄ sic deus in substātia sibi ꝓpinqores p prius ↄ copiosius dona sue bonitatis diffūdit. vt p3 p Dionẏ. iiij. cap. ce. ierar. Exhibitio aūt bn̄ficiorū est q̄dā actio charitatis ī alios Et iō oportet φ ad magis ꝓpinquos simus magis bn̄fici. Sed ꝓpinq̄tas vnius hoīs ad aliū pōt attēdi sm diuersa in q̄bus sibi adinuicē hoīes cōicant. vt ↄsanguinei nāli cōicatiōe: ↄciues in ciuili: fideles in spūali. ↄ sic de aliis. ↄ sm diuersas ↄiūctiōes sunt diuersimode diuersa bn̄ficia dispensanda. nā vnicuiq3 est magis bn̄ficiū exhibendū ptinēs ad eandē rē sm quā est nobis magis ↄiūct⁹ simpliciter loquēdo. tn̄ hoc pōt variari sm diuersitatē locorū ↄ tēporū ↄ negociorū nā in aliquo casu est magis subueniēdū extraneo puta si sit in extrema necessitate q̄3 etiā patri nō tantā necessitatē patienti. Ad qrtū. s. vtrū bn̄ficiētia sit specialis virtus. dicendū φ ṽtutes diuersificant̄ sm rōnes obiecti. eadē āt est rō formalis obiecti charitatis ↄ bn̄ficiētie. Nam vtraq3 respicit cōmunē rōnē boni vt ex supradictis patet. Unde bn̄ficientia non est alia virtus a charitate: sed noīat quendā charitatis actum. De elemosyna require infra inter partes satisfactionis.

De correctione fraterna. DIS

Einde ↄsiderādū est de correctiōe fraterna. Circa qō videnda sunt octo. Primo vtrum correctio fraterna sit actus charitatis. Scd̄o vtrū sit sub p̄cepto. Tertio vtrū h̄ p̄ceptū extēdat se ad oēs vel solū ad p̄latos. Quarto vtrū subditi ex h̄ p̄cepto teneant̄ corripe p̄latos Quinto vtrū peccator possit corripe. Sexto vtrū corripi debeat ille q̄ ex correctiōe fit deterior. Septimo vtrū secreta correctio debeat p̄cedere denūciationē. Octauo vtrū testiū inductio debeat p̄cedere denūciationē. Ad primū. s. vtrū fraterna correctio sit actus charitatis. dicendū φ correctio delinquentis est quoddā remediū qō debet adhiberi ↄ pctīn alicuius. Peccatū aūt alicuius dupliciter cōsiderari pōt. Uno q̄dē mō inquātū est nocuū ei q̄ peccat. Alio mō inquātū vergit in nocumētū aliorū q̄ ex ei⁹ pctō leduntur vel scandalizant̄. ↄ etiā inquātū est ī nocumētū boni cōis cui⁹ iusticia p pctm̄ pturbat̄. Duplex ḡ est correctio delinquētis. vna q̄dē q̄ adhibet remediū pctō inquātū est qōdā malū ipsius peccātis. ↄ ista est ꝓprie fraterna correctio: q̄ ordinat̄ ad emēdationē delinquētis: remouere aūt malū alicuius eiusdē rōnis est ↄ bonū eius ꝓcurare. Procurare aūt fratris bonū ptinet ad charitatē p quā volum⁹ ↄ optamur bonū amico. vn̄ etiā correctio fraterna est actus charitatis: q2 p eā repellim⁹ malū fratris. s. pctīn. cuius remotio ptinet ad charitatē magis q̄3 etiā remotio exterioris dāni. vl' etiā corporis nocumēti. qn̄ ↄtrariū bonū virtutis magis est affinius charitati q̄3 bonū corporis vl' exteriorū rerū. Un̄ correctio fraterna magis ē actus charitatis q̄3 curatio infirmitatis corpalis: vel subuētio p quā excludit̄ exterior egestas. Alia ṽo correctio est q̄ adhibet remediū pctī delinquētis sm φ in nocumētū aliorū: ↄ etiā p̄cipue ī nocumēto boni cōis. ↄ talis correctio est actus iusticie cui⁹ est ↄseruare rectitudinē iusticie vni⁹ ad aliū. Ad scd̄m. s. vtrū correctio fraterna sit in p̄cepto. dicendū φ sic. sed ↄsiderādū est φ sic̄ p̄cepta negatiua legis ꝓhibēt actus pctōrū: ita p̄cepta affirmatiua inducūt ad act⁹ ṽtutū. Act⁹ aūt pctōrū sūt sm se mali. ↄ nullo mō bn̄ fieri pnt: nec aliquo tpe aut loco: q2 sm se sūt ↄiūcti malo fini. vt dr̄ in. ij. ethi. Et iō p̄cepta negatiua obligāt sp̄ ↄ ad sp̄. Sed actus virtutis nō quolibet mō fieri debēt sed obseruatis debitis circūstātiis q̄ req̄runt̄ ad h̄ φ sit actus virtuosus: vt. s. fiat vbi debet: ↄ qn̄ debet: ↄ sm φ debet: ↄ q2 dispositio eorū q̄ sūt ad finē attēdit̄ sm rōnē finis. In istis circūstantiis virtuosi actus p̄cipue attēdēda est rō finis q̄ est bonū virtutis. Si igit̄ talis sit omissio aliq alicui⁹ circūstātie circa virtuosū actū q̄ totalit̄ tollat bonū virtutis. h̄ ↄtrariat̄ p̄cepto. Si aūt sit defectus alicuius circūstātie q̄ nō totalit̄ tollat virtutē: l3 nō pfecte attingat ad bonū virtut̄. nō est ↄ̄ p̄ceptū. Un̄ phs dicit in. ij. ethi. φ si parū discedat̄ a medio nō est ↄ̄ virtutē: sed si multū discedat̄ corrūpit̄ virtus in suo actu. correctio aūt fraterna ordinat̄ ad fratris emēdationē: ↄ iō h̄ mō cadit sub p̄cepto sm φ est necessaria ad istū finē: nō aūt ita φ quolibet loco vel tpe frater delinquēs corrigat̄. Ad tertiū. s. vtrū solū ptineat ad p̄latos dicendū φ sicut dictū est. duplex est correctio Una quidē q̄ est actus charitatis que specialiter tendit ad emendationē fratris delinquētis per simplicem āmonitionē: ↄ talis correctio ptinet ad quēlibet charitatē habentem: siue sit subditus siue sit p̄latus. Est aūt alia correctio q̄ est actus iusticie p quā intēdit̄ bonū cōe: qō nō solū ꝓcurat̄ p āmonitionē fris: sed etiā interdū p punitionē vt alii a pctīs timētes desistāt. ↄ talis correctio ptinet ad solos p̄latos. q̄ nō solū habēt āmonere: sed etiā corrigere puniēdo. Ad qrtū. s. vtrū aliqs subdit⁹ teneat̄ corripe p̄latū suū Dicendū φ correctio q̄ est actus iusticie p cohertionē pene nō cōpetit subdito respectu p̄lati. Sed correctio fraterna q̄ est actus charitatis ptinet ad vnūquēq3 respectu cuiuslibet ꝑsone ad quā charitatē debet habere si in eo aliq̄d corrigibile inueniat̄. Actus enī ex aliquo habitu vel potētia ꝓcedēs se extēdit ad oīa q̄ ↄtinent̄ sub obiecto illi⁹ potētie vel habit⁹ sicut visio ad oīa q̄ ↄtinent̄ sub obiecto visus. Sed q2 actus virtuosus debet eē moderatus debitis circūstātiis ideo in correctione q subditi corrigūt p̄latos debet modus cōgruus adhiberi vt. s. non cū ꝓteruia ↄ duritia s3 cū mansuetudine ↄ reuerētia corrigant. Un̄ Apls dicit. i. Thi. iiij. Seniorē ne increpaueris sed obsecra vt patrē tuū Et ideo Dio. redarguit Demophilū monachū. quia sacerdotē irreuerēter correxerat eū penitēs ↄ de ecclesia eiciēs. Ad quintū. s. vtrum peccator debeat corripe. Dicendū φ correctio delinquētis ptinet ad aliquē inq̄ntū viget in eo rectū iudiciū rōnis. Peccatū aūt vt supra dictū est: non tollit totū bonū nature quin remaneat in peccāte aliq̄d de recto iudicio rōnis. ↄ sm hoc pōt cōpetere sibi in subditis delictū arguere Sed tn̄ per peccatū p̄cedēs impedimentū quoddā huic correctioni affert̄ propter tria. Primo quidē q2 ex pctō p̄cedenti indign⁹ reddit̄ vt aliū corrigat. ↄ p̄cipue si maius pctm̄ cōmisit: nō est dign⁹ vt corrigat aliū de minori pctō. Un̄ sup illud Math. vij. Quid vides festucā ↄc. dicit Hiero. De his loquit̄ q̄ cū mortali crimine detineant̄ obnoxii: minora pctā friū nō ↄcedūt. Scd̄o redditur indebita correctio propter scādalū qō sequit̄ ex correctione: si pctīn corripiēt̄ sit manifestū. q2 videt̄ φ ille q̄ corrigit nō corrigat ex charitate: sed magis ad ostentationē. Un̄ sup illud Math. vij. Quō dicis fri tuo ↄc. exponit Chriso. In quo proposito putas ex charitate vt salues proximū tuū. non q2 teipm̄ saluares. Uis ergo nō alios saluare: sed p bonā doctrinā malos actus celare: ↄ scientie laudē ab hoīb⁹ querere. Tertio mō p supbiā corripiētis: inq̄ntū. s. aliq̄s ꝓpria pctā paruipendens seipm̄ ꝓximo p̄fert in corde suo pctā ei⁹ austera seueritate diiudicās ac si eēt ipse iustus. Un̄ Aug. dicit in li. de sermone dn̄i in mōte: Accusare vitia officiū bonū est: qō cū mali faciūt alienas ptes attingūt. Et ideo Aug. dicit in eodē Cogitem⁹ cū aliquē rep̄hēdere nos necessitas coegerit: vtrū tale sit vitiū qō nunq3 habuim⁹: ↄ tūc cogitem⁹ nos hoīes eē ↄ habere potuisse. vel tale qō habuim⁹ ↄ iam nō habem⁹: ↄ tūc tāgat memoriam cōis fragilitas vt illā correctionē nō odiū sed mīa p̄cedat. Si aūt inuenirem⁹ nos in eodē vitio eē: nō obiurgem⁹ s3 cōgemiscam⁹: ↄ aliq̄lr̄ deponēdū inuitem⁹. Ex his igit̄ p3 φ pctōr si cū humilitate corripiat delinq̄ntē nō peccat: nec sibi nouā cōdēnationē acq̄rit: l3 p h̄ vel in ↄsciētia fris vel saltē sua p pctō p̄terito ↄdēnabilē se eē ostēdat. Ad sextū. s. vtrū debeat qs a correctione cessare si timet φ ille fiat ex correctiōe deterior. Dicēdū φ sic̄ dictū ē duplex ē correctio delīquētī. Una q̄dē ptinēs ē ad p̄latos: q̄ ordinat̄ ad bonū cōe: ↄ h3 vim coactiuā. ↄ tal' correctio nō ē dimittēda ꝓpter turbationē ei⁹ q̄ corripit̄: tū q2 etsi ꝓpria spōte emēdari nō velit: cogēd⁹ est p penas vt peccare desistat: tū etiā q2 si incorrigibil' sit p h̄ ꝓuidet̄ bono cōi dū seruat̄ ordo iusticie: ↄ exēplo vni⁹ alii deterreant̄. vn̄ iudex nō p̄termittit ferre sentētiā dānationis in peccātē ꝓpter timorē turbationis ipsi⁹ vel etiā amicorū ei⁹. Alia ṽo correctio ē fraterna cui⁹ finis ē emēdatio delinquētī nō habēt citationē sed simplicē āmonitionē. ↄ ideo vir probabilit̄ estimat̄ φ pctōr āmonitionē nō recipiat: s3 ad peiora labat̄. est ab hmōi correctiōe desistēdū q2 ea q̄ sunt ad finē debēt regulari sm φ exigit rō finis. Ad septimū. s. vtrū de necessitate p̄cepti secreta correctio debeat p̄cedere denūciationē. Dicēdū φ circa publicā denūciationē pctōrū distinguēdū est. aut enī pctā sunt publica aut sunt occulta. si quidē sint publica: nō ē tn̄ adhibēdū remediū ei q̄ peccauit vt melior fiat: s3 etiam aliis in quorū noticiā deuenit vt nō scādalisent̄. ↄ ideo talia pctā sunt publice arguēda. sm illud Apli ad Thi. v. Peccātē corā oīb⁹ argue: vt timorē ceteri habeant. Qō intelligit̄ de pctīs publicis Aug. dicit in li. de ṽbis dn̄i. Si ṽo sint pctā occulta: sic videt̄ habere locū qō dn̄s dicit Si peccauerit in te frater tuus. qn̄ enī te offendit publice corā aliis: iam non solū in te peccat: sed etiā in alios quos turbat. Sed quia etiā in occultis peccatis potest parari p̄ximorū offensa: ideo adhuc distinguēdū videt̄. Quedā enī peccata occulta sunt que adhuc sunt in nocumentū proximorū vel corporale vel spūale. Puta si aliquis occulte tractet quō ciuitas tradat̄

bo~ius vel si hereticus priuatim hoies a fide auertat: et qr ille q occulte peccat nõ solũ in te peccat: sed etiã in alios: oportet statim ad denũciationẽ pcedere vt hmõi nocumẽtũ ipediat nisi forte aliqs firmiter estimaret qr statim p secretã ãmonitionẽ posset hmõi malũ ipediri. Quedã vo peccã sũt q̃ sunt solũ in malũ peccãtis et ei in quẽ peccat vel qr a peccãte leditur vl saltẽ ex sola noticia. et tũc adhuc solũ tenẽdũ est vt fratri peccãti subueniat. et sic medic⁹ corporalis sanitatẽ debet ei inferre si põt sine alicui⁹ mẽbri abscisiõe: si aũt nõ põt abscidit mẽbrũ minus necessariũ vt vita totius cõseruet. sic ille q̃ studet emẽdatiõi fratris debet si põt sic emẽdare frẽ q̃tũ ad cõsciã et fama eius cõseruet. Que q̃dẽ est vtilis. Primo q̃dẽ etiã ipi peccãti nõ solũ in tpibus in qb⁹ q̃tũ ad multa hõ patit detrimẽtũ amissa fama sed etiã q̃tũ ad spũalia. qr pre timore infamie multi a peccõ retrahunt. vñ qñ se infamatos cõspiciũt ineffrenate peccãt. vñ Hiero. dicit. Corripiẽdus est seorsũ frater ne si semel pudorẽ aut verecũdiã amiserit pmaneat in peccõ. Scdo debet cõseruari fama fratris peccãtis: tũ qr vno infamato alii infamant: fm illud Aug in epla ad plebẽ hipponẽsẽ cũ de aliqb⁹ q̃ sciũ nomẽ pfitent aliqd criminis vel falsi sonuerit vel veri patuerit instãt satagũt ambiũt vt de oĩb⁹ h credat. tũ etiã qr ex peccõ vnius publicato alii puocant ad peccm. sed qr cõsciã pferẽda est fame voluit dñs vel saltẽ cum dispẽdio fame fratris cõsciã p publicã denũciationẽ a peccõ liberet. Vñ pz de necessitate pcepti esse qr secreta ãmonitio publicã denũciationẽ pcedat. Ad octauũ. s. vtrũ testiũ inductio debeat pcede denũciationẽ. dicẽdũ qr de vno extremo ad aliud extremũ cõueniẽter trãsit p mediũ. i. correctiõe ãt fraterna dñs voluit qr pncipiũ eẽt occultũ dũ frat corriget frẽ iter se et ipsũ solũ. finẽ aũt voluit esse publicũ. vt. s. ecclie denũciaret. et iõ cõueniẽter in medio testiũ ponit iductio vt pmo paucis indicet peccm fratris q̃ possint pdesse et nõ obesse. vt saltẽ sic sine multitudinis infamia emẽdet.

De preceptis charitatis. DIS. XXXIIII.

Circa sextũ principale. s. de pceptis charitatis cõsiderãda sũt sex. Primo vtrũ de charitate fuerũt dãda pcepta. Scdo vtrũ vnũ vel duo. Tertio vtrũ cõueniẽter pcipiat qr deus ex toto corde diligat. Quarto vtrũ h pceptũ possit in hac vita cõpleri. Quinto de h pcepto diliges primũ tuũ sic teipsũ. Sexto vtrũ ordo charitatis sit i pcepto.

Ad primũ. s. vtrũ de charitate fuerũt dãda pcepta. dicẽdũ qr pceptũ iportat rõnẽ debiti. intãtũ g aliqd cadit sub pcepto iquãtũ hz rõnẽ debiti. est aũt aliqd debitũ duplicit. vno mõ p se. alio mõ per aliud. Per se q̃dẽ debitũ est in vnoquoqz negocio id qõ est finis. qr hz rõnẽ p se boni. Propter aliud aũt ẽ debitũ id qõ ordinat ad finẽ sicut medico p se debitũ est vt sanet. ppter aliud aũt vt det medicinã ad sanãdũ. finis aũt spũalis vite est vt hõ vniat deo qõ fit p charitatẽ. et ad h ordinant sicut ad finẽ oĩa q̃ ptinẽt ad spũalẽ vitam. Vñ et aplŝ dicit. i. ad thi. i. Finis pcepti est charitas de corde puro et cõsciã bona et fide nõ ficta. Oẽs enĩ virtutes de quar actib⁹ dant pcepta ordinant ad purificandũ cor a turbinib⁹ passionũ: sic virtutes q̃ sũt circa passiões: vel saltẽ ad habendũ bonã cõsciam sic virtutes q̃ sunt circa opatiões. vel ad habendã rectã fidẽ. sicut illa q̃ ptinet ad diuinũ cultũ. et hec tria reqrunt ad diligendũ deũ. Nã cor impurũ a dei dilectiõe abstrahit ppter passionẽ inclinantẽ ad terrena. cõsciã vo mala facit horrere diuinã iusticiã ppter timorẽ pene. Ficta aũt fides trahit affectũ in id qõ de deo fingit: sepans a dei veritate. In quolibet aũt genere id qõ est p se poti⁹ est eo qõ est ppter aliud: et iõ maximũ pceptũ est de charitate. vt dr Matt. xxii. Ad scdm. s. vtrũ vnũ tm pceptũ dandũ fuit vel duo. dicẽdũ qr sicut dictũ est hoc mõ se habent precepta in lege sicut ppositiones in scientiis speculatiuis in quibus cõclusiões virtute cõtinent i primis pncipiis. vñ q̃ pfecte cognosceret pncipia fm totã suã virtutem. nõ opus haberet vt ei cõclusiões seorsum pponerent. Sed qr nõ oẽs qui cognoscũt principia sufficiũt cõsiderare quecq̃d in principiis virtute cõtinet: necesse est ppter eos vt in scientiis ex principiis cõclusiões deducant. In opabilibus aũt in q̃bus pcepta legis nos dirigũt finis habet rõnẽ principii. vt supra dictũ est. Dilectio aũt dei finis est ad quẽ dilectio primi ordinat. Et iõ nõ solũ oportet dari pceptũ de dilectiõe dei. sed etiã de dilectiõe primi: ppter minus capaces q̃ nõ de facili cõsiderant vnũ hor pceptor sub alio cõtineri. Sufficiũt aũt duo nec fuit necesse plura dari. quia sicut supra dictũ est. charitas est amicicia quedã. amicicia aũt ad alterum est. Vñ Greg. dicit in q̃dã omelia. Minus q̃ inter duos charitas haberi nõ põt. Quõ aũt ex charitate aliq̃s seipsum diligit supra dictum est. Cũ aũt dilectio et amor sit boni. bonũ autem sic vel finis vel id qõ est ad finẽ: cõueniẽter de charitate duo precepta sufficiũt. Unũ quidẽ quo inducimur ad deum diligendũ sicut finẽ. Aliud aũt est quo inducimur ad diligendũ primũ ppter deũ sic ppter finẽ. Ad tertiũ. s. vtrũ cõueniẽter precipiat deus diligi ex toto corde et c. Dicẽdũ qr pcepta dant de actib⁹ virtutũ. Hoc ergo mõ aliqs actus cadit sub pcepto fm qr actus est virtutis. Reqrit aũt ad actũ virtutis nõ solũ qr cadat sup determinatã materiã: sz etiã qr vestitur debitis circũstãtiis quib⁹ sit pportionat⁹ tali materie. deus aũt est diligẽdus sic finis vltimus ad quẽ oĩa sunt referẽda. Et ideo totalitas q̃dã fuit designãda circa preceptũ de dilectiõe dei. Inuenitur aũt h pceptũ diuersimode traditũ in diuersis locis. Nã sicut dictũ ẽ Deu. vi. ponunt tria. s. ex toto corde et ex tota aĩa et ex tota fortitudine. Math. xxii. ponunt duo hor. s. ex toto corde: et in tota aĩa. et omittit. ex tota fortitudine: sz addit in tota mẽte. Sz Mar. xii. ponunt q̃ttuor. s. ex toto corde: et in tota aĩa: ex tota mẽte: ex tota virtute: q̃ est idẽ fortitudini. Et hec etiã q̃ttuor tangunt Luc. x. Nã loco fortitudinis seu virtutis ponit Ex oĩb⁹ virib⁹ tuis. Et iõ hor q̃ttuor est rõ assignãda. nã qr alicubi vnũ hor omittit: hoc est qr vnũ intelligit ex aliis. Est igit cõsiderãdũ qr dilectio est actus volũtatis: q̃ hic significat p cor. Nã sic cor corpale est pncipiũ oĩm motuũ corporaliũ: ita etiã volũtas. et maxime q̃tũ ad intẽtionẽ finis vltimi qõ est obiectũ charitatis est principiũ oĩũ spũaliũ motuũ. Tria aũt sunt pncipia motuũ siue actuũ q̃ mouent a volũtate. s. intellect⁹ q̃ significat p mentẽ. vis appetitiua interior q̃ significatur p animã. et executiua exterior: q̃ significat p fortitudinẽ et virtutẽ siue vires. Precipit ergo nobis vt tota nrã intẽtio ferat in deũ qõ est ex toto corde. Et qõ intellect⁹ nr subdat deo: qõ est ex tota mẽte. Et qr appetit⁹ nr regulet fm deũ. qõ est ex tota aĩa. Et qr exterior actus nr obediat deo: qõ est ex tota fortitudine: vel virtute vel virib⁹ deũ diligere. Chriso. tñ sup Math. accipit ecõtrario cor et aĩaz q̃ dictũ sit. Aug. vo in pmo de doctrina christiana refert cor ad cogitatiões: et animã ad vitã. mentẽ ad intellectũ. Quidã aũt dicunt ex toto corde. i. in intellectu. aĩa. i. volũtate. mẽte. i. memoria. Vel fm Grego. nice. p cor signat animã vegetabilẽ: p animã sensitiuã: et p mentẽ intellectiuã. qr h qr nutrimur sentim⁹ et intelligim⁹ debem⁹ ad deũ referre. Ad q̃rtũ. s. vtrũ h pceptũ possit impleri in hac vita. Dicẽdũ qr pceptũ aliqõ duplicit impleri põt. Uno mõ pfecte. Perfecte q̃dẽ implet pceptũ qñ puenit ad finẽ quẽ intendit pcipiẽs. Implet aũt sed imperfecte: qñ etsi nõ ptingat ad finẽ pcipientis: nõ tñ recedit ab ordine ad finẽ. sic si dux exercit⁹ pcipiat militib⁹ vt pugnẽt: ille pfecte implet pceptũ q̃ pugnãdo hostẽ vincit qõ dux intẽdit. Ille aũt implet sz imperfecte: cui⁹ pugna ad victoriã nõ ptingit: nõ tñ cõtra disciplinã militarẽ agit. Intẽdit aũt deus p h pceptũ vt hõ deo totalit vniat. qõ fiet in pria qñ de⁹ erit oĩa in oĩb⁹ vt dicit. i. ad Corin. xv. Et ideo plene et pfecte i pria iplebit h pceptũ. In via vo iplebit impfecte. et tñ in via tãto vn⁹ alio pfecti⁹ iplet qnto mag accedit p q̃ndã silitudinẽ ad prie pfectionẽ. Ad q̃ntũ. s. de h pcepto Diliges primũ tuũ et c. Dicẽdũ qr h pceptũ cõueniẽter tradit. tãgit enĩ in eo et diligẽdi rõ: et dilectiõis modus. Rõ q̃dẽ diligendi tãgit ex eo qr primus noiat. ppter h enĩ ex charitate debem⁹ alios diligẽ: qr nobis sunt primi et fm nãlẽ dei imaginẽ et fm capacitatẽ glĩe. Nec refert vtrũ dicat prim⁹ vl frat. vt habet i. Ioh iiii. vel amicus: vt habet Leui. xix. Quia p oĩa hec affinitas eadẽ designat. Modus ãt dilectiõis tãgit cũ dicit: sic teipm. Qõ nõ est intelligẽdũ q̃tũ ad h qr aliq̃s carnalit sibi diligat: sz silr sibi. Et h triplicit. Primo q̃dẽ ex parte finis: vt. s. aliq̃s diligat primũ ppter deũ. sic et seipm ppter deũ debet diligẽ: vt sic sit dilectio primi scã. Secũdo ex parte regule dilectiõis: vt. s. aliq̃s nõ cõdescẽdat primo in aliquo malo: sz solũ in bonis. sic et sue volũtati satisfacere debet hõ solũ in bonis: vt sic sit dilectio primi iusta. Tertio ex parte rõnis dilectiõis: vt. s. nõ diligat aliq̃s primũ ppter ppriã vtilitatẽ vel dilectionẽ. sed ea rõne qr velit primo bonũ sic sibiipsi vult bonũ vt sit dilectio primi vera. Nã cũ q̃s diligit primũ ppter suã dilectionẽ vel vtilitatẽ: nõ vere diligit primũ sz seipm. Ad sextũ. s. vtrũ ordo charitatis sit in pcepto. Dicẽdũ qr modus q̃ ptinet ad rationẽ actus virtuosi cadit sub pcepto qõ dat de actu virtutũ. Ordo aũt charitatis ptinet ad ipsam rõnẽ virtutis: cũ accipiat fm pportionẽ dilectiõis ad diligibile: vt ex supradictis patet. vñ manifestũ est qr ordo charitatis debet cadere sub precepto.

De scandalo.

Circa septimũ pncipale supapositũ cõsiderãdũ e de vitiis oppositis charitati. Et primo de odio qõ opponit ipsi dilectioni. Secundo de accidia et inuidia: q̃ opponunt gaudio charitatis. Tertio de discordia et scismate: q̃ opponunt paci. Quarto de offensione et scãda

lo que opponunt̃ bñficiētie ⁊ correctiōi fraterne. De his oĩbus re-
quire infra in tertio lib. vbi de singulis agit̃ suis locis. De scanda
lo nūc dicem⁹. Circa qḋ ↄsiderāda sūt octo. Primo qḋ sit scanda-
lū. Scḋo vtrū scandalū sit pctm̄. Tertio vtrū sit spāle pctm̄. Quar-
to vtrū sit pctm̄ mortale. Quinto vtrū pfectoꝝ sit scandalizari. Sex-
to vtrū scandalū actiuū sit in viris pfectis. Septimo vtrū spūalia
bona sint ꝓpter scandalū dimittēda. Octauo ꝓpter scandalū sint
tpalia dimittēda. Ad p̄mū. s. qḋ sit scandalū sciendū ꝙ sup illud
Matth. xv. Scis qz pharisei audito h̄ verbo scandalizati sunt ⁊c.
dicit Hiero. qñ legimus quicūqz scandalizauerit ⁊c. Hoc intelligim⁹
q dicto vel facto occasionē ruine dederit. Qḋ enī grece scandalon
d nos offensionē vel ruinā vel īpactionē pedis possumus dicere.
Vñ diffinit̃ sic. scandalū est dictū vel factū minus rectū p̄bēs aliis
occasionē ruine. Cōuenit enī qñqz ꝙ aliqs obex ponit̃ alicui ī via
corpali cui īpingens disponit̃ ad ruinā: ⁊ talis obex dr̃ scandalum.
Et silr in pcessu vie spūalis ↄtingit aliquē disponi ad ruinā spūalē
p dictū vel factū alterius: inquātū. s. aliqs a sua ãmonitione vel in-
ductione aut exēplo alterū trahit ad peccādū ⁊ hoc ꝓprie dr̃ scan-
dalū. Nihil aūt fm ꝓpriā rōnē disponit ad spūalem ruinā nisi qḋ
hz aliquē defectū rectitudinis qz id qḋ est pfecte rectū magis mu-
nit hoīez ↄtra casū q̄ ad ruinā inducat. ⁊ iō ↄuenienter dr̃ ꝙ dictū
vel factū minus rectū prebēs occasionē ruine sit scandalū. Et no-
ta ꝙ dictū vl' factū alicuius pōt esse alteri cā peccādi dupliciter. vno
mō p se alio mō p accidēs. Per se qdē qñ aliqs suo malo v̄bo vel
facto intendit aliū ad peccandū inducere: vel etiā si ipse hoc nō in-
tendat ipsū factū est tale ꝙ de sui rōne hz ꝙ sit inductiuū ad peccā-
dū. puta ꝙ aliqs publice facit pctm̄: vel ꝙ habet silr̃tudinē peccati
Et tūc ille q̄ hmōi actum facit ꝓprie dat occasionē ruine. vñ vocat̃
scandalū actiuū. Per accidens aūt verbū vel factū vnius est alteri
cā peccādi qñ ⁊ p̄ter intētionē opantis: ⁊ p̄ter ↄditionē opis aliqs
male dispositus ex hmōi ope inducit̃ ad peccādū vel ad opandū.
Puta cū aliqs īuidet bonis alioꝝ ⁊ tūc ille q̄ facit hmōi actū rectū
nō dat occasionē ruine q̄tū in se est: sed alius sumit occasionē fm
illud Ro. vij. Occasiōe aūt accepta ⁊c. Et iō hoc est scandalū pas-
siuū sine actiuo: qz ille q̄ recte agit quātū est de se nō dat occasionē
ruine quā alter patit̃. Qñqz g̃ ↄtingit ꝙ etiā sit sil' scandalū actiuū
in vno ⁊ passiuū in alio: puta cū ad inductionē vnius alius peccat.
Qñqz aūt est scandalū actiuū sine passiuo: puta cū aliqs īducit ver-
bo aut facto aliū ad peccandū. ⁊ ille nō ↄsentit. Qñqz v̄o est scāda-
lū passiuū sine actiuo sicut iā dictū est. Itē nota ꝙ cogitatio vel cō-
cupiscētia qz latēt in corde nō ꝓponunt̃ alicui vt obex disponens
ad ruinā iō dr̃ dictū vel factū. Itē dr̃ minus rectū nō p cōpatione
ad aliud a quo supet̃ ī rectitudine: sed qz hz aliquē defectū rectitu-
dinis vl' qz est fm se malū. sic pctm̄. vel qz hz spēz mali. sic cū aliqs
recūbit ī idolo q̄uis enī h̄ fm se nō sit pctm̄: si aliqs h̄ nō corrupta
intētiōe faciat: tñ qz hz quādā spēz vel silitudinē veneratiōis idoli
pōt alteri p̄bere occasionē ruine. Et iō apl's monet. j. ad thes. v. Ab
oī mala specie abstinete vos. Et iō ↄuenienter dr̃ minus rectū vt cō-
prehēdant̃ tā illa q̄ sunt fm se mala i. pctā. q̄z illa q̄ hñt spēz mali.
Itē p̄bēs occasionē iō dr̃ qz nihil pōt esse hoī sufficiēs cā pcti qḋ
est spūalis ruina: nisi ꝓpria voluntas. Et iō dicta vel facta alterius
hoīs pñt esse cā aliqliter inducēs ad ruinā: ⁊ ꝓpter h̄ nō dr̃ dans
cām ruine sed dans occasionē qḋ significat cām īpfectā: ⁊ nō sp cām
p accidēs ⁊ tñ nihil ꝓhibet in q̄busdā diffinitiōib⁹ poni id qḋ est
p accidēs qz id qḋ est fm accidēs vni pōt p se alteri ↄuenire: sic in
diffinitiōe fortune ponit̃ cā p accidēs. in scḋo phisi. Ad scḋm. s.
vtrū scandalū sit pctm̄. dicendū ꝙ sicut iā dictū est duplex est scan-
dalū. s. passiuū in eo q̄ scādalizat̃. ⁊ actiuū in eo q̄ scādalizat dans
occasionē ruine. Scandalū igit̃ passiuū semp est pctm̄ in eo q̄ scan-
dalizat̃. nō enī q̄ scandalizat̃ scandalizat̃ nisi inquātū aliqualiter
ruit. spūali ruina q̄ est pctm̄. Pōt tñ esse scandalū passiuū sine pctō
eius ex cuius facto aliqs scandalizat̃ de his q̄ alius facit bñ. Simi-
liter etiā scandalū actiuū semp est pctm̄ in eo q̄ scandalizat: qz vel
ipsū opus qḋ facit est pctm̄: vel etiā si habeat spēm peccati dimit-
tendū est semp ꝓpter ꝓximi charitatē: ex qua vnusquisqz conat̃
saluti ꝓximi ꝓuidere ⁊ sic q̄ nō dimittit ↄtra charitatē agit. pōt tñ
esse scandalū actiuū sine peccato alterius qui scandalizet̃ sicut su-
pra dictū est. Ad tertium. s. vtrū scandalū sit speciale peccatū. di-
cendū ꝙ sicut dictum est. duplex est scandalū. s. actiuū ⁊ passiuū.
Passiuū quidē scandalū non pōt esse speciale peccatū: qz ex dicto
vel facto alterius aliquē ruere ↄtingit fm quodcūqz genus pecca-
ti: nec hoc ipsū qḋ est occasionē peccandi sumere ex dicto vel facto
alterius specialē rationē peccati ↄstituit: qz nō importat specialem
deformitatē speciali virtuti oppositā. Scandalū aūt actiuū potest
accipi dupliciter. p se. s. ⁊ p accidēs. Per accidēs aūt quidē qñ nō
est p̄ter intētionē agēns: puta cū aliqs suo facto vel v̄bo inordina-
to nō intendit alteri dare occasionē ruine: sed solū sue satisfacē vo-
luntati. Et sic etiā scādalū actiuū nō semp est pctm̄ spāle: qz qḋ est
ens p accidēs nō cōstituit speciē. Per se aūt est actiuū scādalū qñ
aliqs suo inordinato dicto vel facto intēdit aliū trahere ad pctm̄.
⁊ sic ex intētiōe specialis finis sortit̃ rōnē spālis pcti. finis enī dat
speciē in moral b⁹ vt supra dictū est. Vñ sic furtū est spāle pctm̄
aut homicidiū ꝓpter spāle nocumentū ꝓximi vel ꝓpter h̄ ꝙ intē-
dit: ita etiā scādalū est spāle pctm̄ ꝓpter h̄ ꝙ intēdit̃ speciale ꝓxi-
mi nocumentū. ⁊ opponit̃ directe correctioni fraterne in q̄ intēdi-
tur spālis nocumenti remotio. Ad q̄rtū. s. vtrū sit mortale pctm̄
Dicēdū ꝙ sic dictū ē scādalū importat impactionē quādā p quā
aliqs disponit̃ ad ruinā. Ideo scādalū passiuū qñqz quidē potest
eē pctm̄ veniale: q̄si habēs impactionē quādā tm̄. puta cū aliqs ex
inordinato dicto vl' facto alteri⁹ cōmouet̃ motu veniel' pcti. Qñqz
v̄o est pctm̄ mortale: q̄si habēs cū impactione ruinā. puta cū aliqs
ex inordinato dicto vel facto vel verbo alteri⁹ pcedit vsqz ad pctm̄
mortale. Scādalū aūt actiuū sit quidem p accidēs potest eē qñqz
quidē pctm̄ veniale. puta cū aliqs vel actū pcti venial' cōmittit vel
actū qui nō est fm se peccatū sed habet aliquā speciē mali cū aliq̄
leui indiscretione. Qñqz v̄o est peccatū mortale siue quia cōmittit
actū peccati mortalis. siue qz ↄtēnit salutē ꝓximi vt pro ea cōser-
uāda nō pretermittat aliqḋ facere qḋ sibi libuerit. Si v̄o scandalū
actiuū sit p se puta cum intēdit inducere aliū ad peccādū: si quidē
intēdit ipm̄ inducere ad peccādū mortalit̃ est pctm̄ mortale ⁊ silr
si intēdat inducere ad peccādū venialit̃ p actū pcti mortal. Si v̄o
intēdat inducere ꝓximū ad peccādū venialit̃ p actū pcti venial' est
pctm̄ veniale. Ad q̄ntū. s. vtrū scādalū passiuū sit etiā in viris
pfect'. Dicēdū ꝙ scādalū passiuū importat quādā cōmotionē ani-
mi a bono in eo q̄ scādalū patit̃. nullus aūt cōmouet̃ q̄ rei īmobi-
li firmit̃ inheret. maiores āt siue pfecti soli deo inherēt cui⁹ ē incō-
mutabilis bonitas. qz etiā si inhereant suis prelatis nō inherēt eis
nisi inq̄ntū illi inherēt christo. fm illud j. ad Cori. iiij. Imitatores
mei estote sic ⁊ ego christi. Vñ q̄ntūcūqz videant alios inordinate
se habē dictis vel factis ipsi a sua rectitudine nō recedūt. fm illud
Psal. Qui cōfidūt in dño sic mons syon nō cōmouebit̃ in eternū
q̄ habitat in hierusalē. Et ideo in his q̄ pfecte deo inherēt p amorē
scādalū nō īuenit̃. fm illud Psal. Pax multa diligētib⁹ legē tuā:
⁊ nō est illis scādalū. Ad sextū. s. vtrū scādalū actiuū possit inue-
niri in viris pfectis. Dicēdū ꝙ scādalū ꝓprie est cū aliqs tale aliqḋ
dicit vel facit qḋ de se tale est. vt alteri natū sit inducere ad ruinā.
Qḋ qdē est solū id qḋ inordinate fit vel dicit̃. Ad pfectos aūt ꝑti-
net ea q̄ agūt fm regulā rōnis ordinare. fm illud. j. ad Corin. xiiij.
Oīa honeste ⁊ fm ordinē fiant in vobis. Et p̄cipue hāc cautelā ad-
hibēt in his in quib⁹ nō solū ipsi offenderēt: sz etiā aliis offensionē
pararēt. Et si in eoꝝ manifestis dictis vel fact' aliqḋ ab hac mode-
ratiōe desit: h̄ ꝓuenit ex infirmitate hūana: fm quā a pfectiōe defi-
ciunt nō tñ intantū deficiūt vt multū ab ordine rōnis recedat̃: sed
modicū ⁊ leuit̃: qḋ nō est tā magnū vt ex h̄ rōnabilit̃ possit ab alio
sumi peccādi occasio. Ad septimū. s. vtrū bona spūalia sint pro-
pter scādalū dimittēda. Dicēdū ꝙ duplex sit scandalū. Actiuū. s. ⁊
passiuū. Questio ista nō habet locū de scādalo actiuo: qz cū scāda-
lū actiuū sit dictū vel factū min⁹ rectū. nihil est cū scandalo actiuo
faciēdū. Habet aūt locū questio si intelligatur de scādalo passiuo.
Cōsiderādū est igit̃ qḋ sit dimittēdū ne ali⁹ scādalizet̃. Est aūt in
spūalib⁹ bonis distinguēdū. Nā q̄dā bona sunt de necessitate salu-
tis q̄ p̄termitti nō pñt sine pctō mortali. Manifestū est aūt ꝙ nul-
lus debet mortalit̃ peccare vt alteri⁹ pctm̄ impediat: qz fm ordinē
charitatis plus debet hō suā salutē spūalē diligē q̄z alteri⁹. ⁊ ideo
ea q̄ sunt de necessitate salut' p̄termitti nō debēt ꝓpter scādalū vi-
tādū. In his aūt spūalib⁹ bonis q̄ nō sunt de necessitate salutis vi-
det̃ distinguēdū. qz scādalū qḋ ex eis orit̃ qñqz ex malicia ꝓcedit
cū. s. aliq̄ volūt impedire hmōi spūalia bona scādala ↄcitādo ⁊ h̄ ē
scādalū phariseoꝝ q̄ de doctrina dñi scādalizabant̃. Qḋ eē ↄtēnē-
dū dñs docet Mat. xv. Qñ v̄o ꝓcedit ex infirmitate vel ignorātia
⁊ hmōi scādalū est pusilloꝝ: ꝓpter qḋ spūalia opera vel occultāda
vel etiā interdū differēda sunt vbi piculū non īminet quousqz red-
dita rōne hmōi scādalū cesset. Si aūt post redditā rōnē hmōi scan-
dalū duret iam videt̃ ex malicia eē. ⁊ sic ꝓpter ipm̄ nō sunt hmōi
spūalia opera dimittēda. Ad octauū. s. vtrū propter scādalū sint
tpalia bona dimittenda. Dicēdū ꝙ circa tpalia bona distinguēdū
est. aut enī sunt nr̃a aut sunt nobis ad cōseruādū pro aliis cōmissa
sicut bona ecclie cōmittunt̃ platis: ⁊ bona cōia cuiuscūqz reipub.

rectoribus: ꝛ taliū ꝯseruatio sicut ꝛ depositoꝝ imminet his q̄bus sūt cōmissa ex necessitate: ꝛ iō nō sunt ꝑpter scandalū dimittēda sicut nec alia q̄ sūt de necessitate salutis. Tp̄alia vō quoꝝ nos sum⁹ dn̄i dimittere ea tribuēdo si penes nos ea habeamus: vel nō repetēdo si apud alios sint ꝑpter scandalū q̄nq; q̄dē debem⁹ q̄nq; aūt non. Si enī scandalū ex h̄ oriat̄ ꝑpter ignorātiā vel infirmitatē alioꝝ qō supra dixim⁹ esse scandalū pusilloꝝ: tūc vel totalr̄ dimittēda sunt tp̄alia: vel aliter sedādū scandalū. s. ꝑ aliquā āmonitionē. vn̄ Aug. dicit in lib. de sermōe dn̄i in monte. dandū est q̄ nec tibi nec alteri noceat quātū ab hoīe tradi pōt: ꝛ cū negaueris qō petit iudicanda est ei iusticia. ꝛ melius ei aliq̄d dabis cū petentē iniuste correxeris. Aliqñ vō scandalū nascit̄ ex malicia qō est scandalū phariseoꝝ. et sic ꝑpter eos q̄ sic scādala ꝯcitāt nō sūt tp̄alia dimittēda: q; h̄ etiā noceret bono cōi. daret̄ enī malis rapiendi occasio ꝛ noceret ipsis rapientib⁹ q̄ retinēdo aliena in peccato remanēt. vn̄ Greg. dicit in moral. Quidā dū tp̄alia nobis rapiūt solūmō sunt tolerandi. quidam vō seruata equitate ꝓhibendi. nō solū cura ne nostra subtrahant̄: sed ne rapientes nō sua semetipsos perdant.

De prudentia. DIS. XXXV.

Post virtutes theologicas ꝯsiderādū est de virtutib⁹ cardinalib⁹. Inter qs Primo dicēdū ē de prudētia. Scd̄o de iusticia. Tertio de tp̄antia. Quarto de fortitudine. Circa prudētiā ꝯsiderāda sunt tria. Primo de prudētia s̄m se. Scd̄o de ptib⁹ ei⁹. Tertio de vitijs oppositis. Circa p̄mū ꝯsiderāda sūt q̄ttuordecim. Primo q̄d sit prudētia. Scd̄o vtrū prudētia sit in rōne vel in volūtate sic in subiecto. Tertio si est in rōne: vtrū sit in rōne speculatiua vel practica. Quarto vtrū sic virtus sp̄alis. Quinto vtrū p̄stituat finē alijs virtutibus moralib⁹. Sexto vtrū ꝯstituat in eis mediū. Septimo vtrū p̄cipe sic ꝓprius actus eius. Octauo vtrū prudētia se extendat ad regimen multitudinis. Nono vtrū prudētia q̄ est respectu boni ꝓprij sit eadē specie cū ea q̄ se extendit ad bonū cōe. Decimo vtrū prudētia sit in subdit̄ vel solū in p̄ncipib⁹. Undecīo vtrū inueniat̄ in bonis oībus. Duodecimo vtrū sit in oībus habētib⁹ gratiā. Tertiodecimo vtrū insit nobis a nā. Quartodecīo vtrū pdat̄ ꝑ obliuionē. Circa p̄mū s. q̄d sit prudētia. sciēdū est q̄ nomē prudētie m̄ltiplicat̄ sumit̄ in scriptura. q̄nq; enī large sumit̄ ꝑ quodā instinctu vel solertia nāli: ꝛ sic extēdit̄ etiā ad bruta aīalia: ꝛ sic dr̄ prudentia nālis q̄ ī̄fundita est aīalib⁹ a nā. vt q̄ agnus statim natus naliter agnoscat balatū matris: ꝛ q̄ fugiat lupū quē al's nūq; vidit. Un̄ frequenter hoīes mouent̄ ꝯsiderare prudētiā aīaliū. Sicut Job. xij. Interroga iumēta ꝛ docebūt te. ꝛ Prouer. vj. Uade ad formicā o piger et ꝯsidera vias eius ꝛ disce sapiāz. q̄ cū nō hēat ducē q̄ ostēdat: nec p̄ceptorē q̄ iubeat: nec principē q̄ cōpellat: p̄parat in estate cibū sibi. Dicit̄ etiā q̄ de grano germē resecat ne in herbā germinet ꝛ inanescat: acernā fouea fallat ne tp̄e pluuie putrescat. In multis enī alijs q̄ prudēter agit nālr̄ edocta nos instruit vt nos ꝑ rōnē edocti sūr faciamus: videlicet vt in p̄nti ꝑ futuro p̄mio laboremus. germē male intentiōis de nr̄is opibus prescindamus: ꝛ vt bona ꝯgregata humilitate vallemus: ꝛ sic in bonis sp̄ualibus ꝯgregādis ꝛ ꝯseruādis formice prudentiā habeamus. Idē Matth. x. saluator discipulis suis ait. Estote prudētes sicut serpētes ꝛc. vt sic serpēs sup oīa mēbra caput custodit: ꝛ oīa alia mēbra ꝑ tuēdo capite a quo vitā h̄ꝫ exponit: sic nos a christo capite inter vitā grē ꝛ vitā glie sperantes nos finaliter habituros vitā nostrā corpalē debem⁹ exponere multo magis mēbra corpis ꝛ oīa bona tp̄alia nō solū dare liberaliter: sed tanq̄ stercora reputare debem⁹. Scd̄o sic serpēs renouari debemus ieiunādo. s. macie a vitijs aquā fontis viui id est doctrine sacre hauriēdo in arto foramine pellē veteris hoīs. i. male ꝯsuetudinis exuendo: nouū hoīeꝫ q̄ s̄m deū creatus est induēdo venenū peccati in ꝯfessiōe totaliter euomēdo. Tertio ꝯtra incantatorē diabolū aures cordis obturādo sicut aspis q̄ vnā aurē obturat cauda aliā vō terra. sic nos debemus tentatiōes diaboli euadere ꝯsideratione finis nr̄i ꝛ terrene fragilitat̄. Psal. Sicut aspidis surde ꝛ obturā. au. suas q̄ nō exaudiet vo. in. ꝛc. Quarto sic serpēs inimicitias quas habet cū hoīe fugit: ꝛ sub spinis latitat ꝛ habitat in desertis sic ꝑpter odium mūdi ꝛ insidias viri sancti fugiūt ad deserta claustri ꝛ latent sub asperitate pn̄ie. Quinto ambulās ꝛ natās ꝑ aquaꝫ leuat corpus ne tot⁹ submergat̄. sic viri sancti caput mētis eleuāt ad sup̄nā ne p̄sentib⁹ delitijs submergant̄. Scd̄o abusiue sumit̄ prudentia ꝑ astutia pu̱ersoꝝ: vn̄ paupētes dicant̄ homines callidi ꝛ subtiles ad fallendū vel nocendū. Gen. iij. Serpens callidior cunctis animātibus. Glosa. q; plenus erat demone. Iere. iiij. Sapientes sunt vt faciāt mala. bene aūt facere nescierūt. Glosa. maliciosi.

De hac prudētia dicit̄ Eccl̄i. xix. Nō est cogitatus bon⁹ pctōꝝ prudentia. est prudentie nequicia ꝛ in ipsa execratio. Isa. xxix. Peribit sapiētia a sapiētib⁹: ꝛ intellect⁹ prudētū reprobabit̄. Sequit̄. Ue q̄ ꝓfundi estis corde: vt a dn̄o abscōdatis ꝯsiliū. Tertia est prudētia mūdanoꝝ q̄ cōsistit circa acq̄sitiones obseruationes ꝛ aggregatiōes terrenoꝝ. Baruch. iij. Filij agar exq̄sierūt prudentiā q̄ de terra est negociatores tre ꝛc. Et q; mūdani hoīes magi studēt circa terrena q̄ viri spirituales circa diuina. ideo dicit̄ Luc. xvj. Filij hui⁹ seculi prudētiores filijs lucis in generatiōe sua sunt. Quarta est prudētia carnal̄ siue aīalis: q̄ est circa ea q̄ sunt suauia ꝛ delectabilia carni. de q̄ Ro. viij. Prudentia carnis mors est. Glo. Prudentiā carnis habet q̄ q̄ sine carnis sunt studiosi⁹ implet. Hāc christus nō docuit: sed tā verbo q̄ exēplo ꝯtēnendā eē mōstrauit. Sic Bern̄ dicit in quodā sermone de natali dicēs: Christus dei virt⁹ ꝛ sapiētia nasciturus in cui⁹ erat arbitrio quodcūq; vellet eligere: qō molesti⁹ est elegit: p̄sertim paruulo paupis m̄ris filio: tp̄e hyemis asperrimū noctis medio tenebras ꝛ horrorē: matrē pauperē q̄ vix habebat pānos ad inuoluēdū. p̄sepe ad reclinādū. Ubi nullā audio de pellib⁹ fieri mētionē. nō est tale iudiciū mūdi. aut iste fallit: aut mūdus errat. sed diuinā impossibile est falli sapiētiā. merito ergo carnis prudētia stulticia iudicat̄. Quid enī christ⁹ q̄ nō fallit elegit qō est molesti⁹. Id ergo meli⁹: id vtili⁹: id poti⁹ eligendū. Quisquis alius aliud docent: ab eo tanq̄ a seductore cauēdū. In prudētia carnis vident̄ clerici nr̄i tp̄is abundare eligētes de oī genere hominū qō est in eis carni suaue ꝛ delectabile: respuētes qō est carni laboriosum vel durū. Sicut ostēdit Bern̄. dicēs: Dūt singula queq; genera hominū aliq̄d laboris ꝛ aliq̄d voluptatis. Aduertēda aūt est aliquoꝝ prudētia mirāda nō imitāda quō quodā artificio miro discernētes ꝛ sequestrantes totū qō carnē delectat eligūt ꝛ amplectunt̄: qō molestū est fugiūt ꝛ declināt. Quinta ē prudētia virtuosa: laudabil̄ appetēda: q̄ dicit̄ prudētia iustoꝝ. De q̄ Luce. j. de iohāne baptista dicit̄: Hic venit vt cōuertat corda patrū in filios: ꝛ incredulos ad prudētiā iustoꝝ. Hec ē prudētia spūalis de q̄ Ro. viij. Prudētia spūs vita ꝛ pax. Hec est virtus: ꝛ inter v̄tutes ceteras p̄ma reputat̄. de hac sola ꝯsiderare ꝓponim⁹. Sciēdū igit̄ q̄ h̄ mō sumpta prudētia s̄m Macrobiū est ad rōnis normā q̄ cogitat ꝛ q̄ agit vniuersa dirigere: ac nihil p̄ter rectū velle vl̄ facere. Scd̄m Aug. in li. de mori. ec. dicē. Prudētia ē amor ea quibus adiuuamur in deū ab his quibus impedimur sagacit̄ eligēs. Tulli⁹ vō in li. de offi. dicit: Prudētia est appetēdarū fugiēdarūq; rerū cognitio. Hec virtus discernit bona a malis: ꝛ de bono q̄d melius. ꝛ de malo q̄d peius. Et notādū q̄ prudētia nō solū est sciētia vel cognitio q; nō solū illumināt intellectū: sed mouet ꝛ inflāmat affectū. sic radi⁹ veri solis mouēs volūtatē ꝛ docēs vt sciat ꝛ velit q̄d. q̄lr̄ q̄ñ ꝛ quō sit agēdū. Sciēdū ē aūt q̄ est prudētia cordis. i. q̄ latet ꝛ cōsistit in corde. De q̄ Sen̄. sic ait: Si prudēs es opiniōes tue iudicia sint. Cogitationes vagas somnia similes non recipies. quib⁹ si animū tuū oblectaris cum oīa disposueris: tristis remanebis. Cogitatio tua stabilis sit ꝛ certa: siue deliberet: siue q̄rat: siue ꝯtēplet̄: nō recedat a vero. Si prudētiā amplecteris: vbiq; idē eris ꝛ ꝑut rerū ac tēpoꝝ varietas exigit. ita te accōmodes tēpori. nec te ī aliquib⁹ mutes: sed poti⁹ aptes sic man⁹ q̄ eadē est ꝛ cū in palmū extēdit̄: ꝛ cū in pugnū astringit̄. Non semꝑ in actu sis: sed interdū aīo tuo requiē dato. ꝛ requies tua sic plena sapiētie studijs ꝛ cogitationibus bonis. Prudēs enī nunq̄ ocio marcet. Prouer. xj. In corde prudēt̄ requiescit sapiētia. Itē ē prudētia in ore. i. q̄ declarat̄ ī sermōe. De q̄ Sen̄. ait: Prudēs fallere nō vult. falli nō poterit. Et sequit̄: Sermo tuus non sit inanis: sꝫ aut suadeat aut moueat aut ꝯsolet̄ aut p̄cipiat: laude parce: parcius vitupa. Sīr enī rep̄hēsibil̄ ēst nimia laudatio vt īmoderata vituperatio. Illa siq̄dē adulatione ista vō malignitate suspecta ē. Testimoniū veritati nō amicicie reddas. Cū ꝯsideratiōe ꝓmitte. Pleni⁹ q̄ ꝓmiseris redde. Prudētia ꝓpriū ē examīare ꝯsilia. ꝛ nō cito facili credulitate ad falsa ꝓlabi. De dubijs nō diffinias: sꝫ suspēsā tene sententiā. nihil affirmes: q; nō oē verisimile statī ꝛ verū ē. sic ꝛ sepi⁹ qō p̄mo incredibile videt̄ nō ꝯtinuo falsū ē. De prudētia in locutiōe tenēda dr̄ ꝓuer. x. Qui moderat̄ labia sua prudētissim⁹ ē. Et Eccl̄i. j. Uerba prudētū statera pōderabunt̄. Itē est prudētia in ope. De q̄ Sen̄. ait: Prudens nunq̄ ocio marcet: accelerat tarda: ꝑplexa expedit: dura mollit: ardua exequat. Scit enī q̄d ꝛ q̄ via aggredi debeat: ꝛ cito singula et distincte videt. Idem: Cuiusq; facti cām requirē: cū initia inueneris exitus cogitabis. Scitote in quibusdā ꝑseuerare q̄ vel q̄s cepisti. Quedā vō nec incipe in quib⁹ ꝑseuerare sit noxiū. Idē: Id q̄re qō potes inuenire: id disce qō potes scire: id opta qō corā te oīb⁹ optas

ri põt. Ne altioꝛ rei te ponas in q̃ stanti tibi tremẽdũ descendenti cadẽdũ est. Tũc salubria ɔsilia aduoca. cũ tibi alludit vite ꝓsperitas: tũc te velut in lubrico retinebis ⁊ sistes. Nec tibi dabis ĩpetus liberos: sed circũspicies quo cadẽdũ sit ⁊ quousq̧. Ait enĩ sapiẽs. ɔsiliũ custodiet te: ⁊ prudẽtia seruabit te. Itẽ nota q̧ est prudẽtia monastica: iconomica: ⁊ politica. Monastica dr̃ q̃ mores quo ad seipsũ instruit. Iconomica familiã disponit. Tertia. s. politica vrbes ⁊ regna regit. Monastica igit̃ docet regere semetipsũ. Et de hac dicit̃. i. Reg. xviij. Dauid in oĩbus prudẽter se agebat. Iconomica docet regere domũ suã. Prouer. xxiiij. Sapiã edificabit̃ domus ⁊ prudẽtia roborabit̃. Et de abygail dr̃. i. Regũ. xxv. Erat mulier illa prudẽtissima. Politica docet regere regna. vñ hec ꝑcipue necessaria est regib⁹ ⁊ ꝑncipib⁹. Ait enĩ sapiens Prouer. xxviij. Dux indigens prudentia multos opprimet ⁊ calũniã. vñ hãc petebat dauid ꝓ salomone filio suo. Sic dr̃. i. paral. xxij. Det tibi deus prudentiã vt regere possis israel: ⁊ custodire legẽ dñi dei tui. Et. i. Re. iiij. Dedit dñs sapiãz salomoni ⁊ prudentiã multã nimis. Ad scdm̃. s. vtrũ prudẽtia sit in rõne vel volũtate. dicẽdũ q̧ sic̃ Isidorus dicit in lib. ethimo. Prudẽs dr̃ q̃si porro videns. Perspicax enĩ est: ⁊ incertoꝝ videt causas. Visio aũt nõ est virtutis appetitiue sed cognoscitiue. Vñ manifestũ est q̧ prudẽtia directe ꝑtinet ad vim cognoscitiuã: nõ aũt ad vim sensitiuã. q2 ꝑ eã cognoscunt̃ solũ ea q̃ ꝑsto sunt ⁊ sensib⁹ offerunt̃. Cognoscere aũt futura ex ꝑ̃ntibus vel p̃teritis qd̃ ꝑtinet ad prudẽtiã ꝓprie rõnis est: q2 h̃ ꝑ quãdã collationẽ agit̃. Vñ relinquit̃ q̧ prudẽtia ꝓprie sit in rõne. Licet aũt fm̃ Aug. Prudẽtia dicat̃ esse amoꝛ sagacit̃ eligẽs ea q̃b⁹ adiuuamur in deũ ab his q̃bus ĩpedimur: sed tã amoꝛ q̃ electio sunt in appetitiua. Sciendũ q̧ prudẽtia nõ est amoꝛ essentialiter sed inquãtum amoꝛ mouet ad actũ prudẽtie. Vñ postea subdit Aug. q̧ prudẽtia est amoꝛ bñ discernẽs ea quib⁹ adiuuet̃ ad tenẽdũ in deũ ab his q̃b⁹ ĩpediri põt. Dicit̃ aũt amoꝛ discernere ĩquãtũ mouet rõnẽ ad discernẽdũ. Itẽ prudẽs ɔsiderat ea q̃ sũt ꝓcul inquãtũ ordinant̃ ad adiuuãdũ vel ĩpediẽdũ ea q̃ sunt ꝑ̃sentialiter agenda. vñ pꝫ q̧ ea q̃ ɔsiderat prudẽtia ordinant̃ ad alia sicut ad finẽ. eoꝝ aũt q̃ sunt ad finẽ est ɔsiliũ in rõne: ⁊ electio in appetitu: quoꝝ duoꝝ ɔsiliũ magis ꝓprie ꝑtinet ad prudẽtiã. Dicit enĩ ph̃s in. vi. ethi. q̧ prudẽs est bñ ɔsiliatiuus: sed q2 electio ꝑ̃supponit ɔsiliũ. Est enĩ appetitus preɔsiliati. vt dr̃ in. iij. ethi. Iõ etiã eligere põt attribui prudẽtie ɔsequẽter inquãtũ. s. electionẽ ꝑ ɔsiliũ dirigit. Ad tertiũ. s. vtrũ ꝑtineat ad rõnẽ speculatiuã vl̃ practicã. dicẽdũ q̧ sic̃ ph̃s dicit. Prudẽtia ẽ bñ posse ɔsiliari: ɔsiliũ aũt ẽ de his q̃ sũt ꝑ nos agẽda ĩ ordine ad aliquẽ finẽ. rõ aũt eoꝝ q̃ sunt agenda ꝓpter finẽ: est ratio practica. Vñ manifestũ est q̧ prudẽtia nõ ɔsistit nisi in rõne practica. Ad q̃rtũ. s. vtrũ prudẽtia sit virtus. dicẽdũ q̧ sicut supra dictũ est. Virtus est q̃ bonũ facit habentẽ: ⁊ opus eius bonũ reddit. Bonũ autẽ põt dici dupliciter. Vno mõ mãliter ꝓ eo qd̃ est bonũ. Alio mõ formalit̃ fm̃ rõnẽ boni. bonũ aũt inquãtũ hmõi ẽ obiectũ appetitiue v̄tut̃. Et iõ si q̃ habit⁹ sũt q̃ faciũt rectã ɔsideratõẽ rõnis. nõ habito respectu ad rectitudinẽ appetit⁹: min⁹ hñt de rõne v̄tut̃ tãq̃ ordinãtes ad bonũ mãlit̃. i. ad id qd̃ ẽ bonũ: nõ sub rõne boni. Plus aũt hñt de rõne v̄tut̃ habit⁹ illi q̃ respiciũt rectitudinẽ appetit⁹: q2 respiciũt bonũ nõ solũ mãlit̃: sꝫ et formalit̃. i. ad id qd̃ ẽ bonũ vl̃ rõne boni. Ad prudẽtiã aũt ꝑtinet sic̃ dictũ ẽ applicatio recte rõnis ad opus qd̃ nõ fit sine appetitu recto: ⁊ iõ prudẽtia n̄ solũ hꝫ rõnẽ v̄tutis quã hñt alie v̄tutes ĩtellectuales: sed etiã hꝫ rõnẽ v̄tut̃ quã hñt v̄tutes morales: q̃b⁹ et ɔnumerat̃. Itẽ cũ actus ⁊ habit⁹ recipiant spẽz ex obiectis: vt ex supradictis apparet: necesse est q̧ habit⁹ cui r̃ndet spẽle obiectũ ab alijs distinctũ specialis sit habit⁹: ⁊ si est bonus ẽ spẽlis virt⁹. Spẽle aũt obiectũ dr̃ nõ fm̃ mãlẽ ɔsiderationẽ ipsius: sed magis fm̃ formalẽ rõnẽ: vt ex supradictis pꝫ. Nã vna ⁊ eadẽ res cadit sub actu diuersoꝝ habituũ: ⁊ et diuersaꝝ potẽtiarũ fm̃ rõnes diuersas. maioꝛ aũt obiecti diuersitas req̃rit̃ ad diuersitatẽ potẽtie q̃ ad diuersitatẽ habit⁹: cũ plures habitus inueniant̃ in vna potentia: vt supra dictũ est. Diuersitas ẽ rõnis obiecti q̃ diuersificat potẽtiã multomag̃ diuersificat habitũ. Sic igit̃ dicẽdũ est q̧ cũ prudentia sit in rõne vt dictũ est. diuersificat̃ q̃dẽ ab alijs virtutib⁹ intellectualib⁹ fm̃ mãlẽ diuersitatẽ obiectoꝝ. Nã sapiẽtia sciẽtia ⁊ intellect⁹ sunt circa necessaria. ars aũt ⁊ prudẽtia circa ɔtingẽtia. sed ars circa factibilia. q̃. s. in exterioꝛi mãa ɔstituunt̃ sic̃ domus: cultellus: ⁊ hmõi. Prudẽtia aũt est circa agibilia q̃. s. in ipso operante ɔsistũt vt supra dictũ est. Sed a virtutib⁹ moꝛalib⁹ distinguit̃ prudẽtia fm̃ formalẽ rõnẽ potẽtiaꝝ distinctiuã. s. intellectũ in quo est prudẽtia: ⁊ appetitũ ĩ quo ẽ virt⁹ moꝛalis. Vñ manifestũ est prudẽtiã esse virtutẽ specialẽ ab oĩb⁹ alijs virtutib⁹ distinctã.

Ad q̃ntũ. s. vtrũ prudẽtia ꝑ̃stituat finẽ alijs virtutib⁹ moꝛalibus. Dicẽdũ q̧ finis virtutũ moꝛaliũ est bonũ humanũ. bonũ aũt hũane aĩe est fm̃ rõnẽ eẽ: vt pꝫ ꝑ Dio. iiij. ca. de diui. no. Vñ necesse est q̧ fines moꝛaliũ virtutũ preexistãt in rõne. sic̃ aũt in rõne speculatiua sunt q̃dã vt nãliter nota. quoꝝ est intellect⁹. ⁊ q̃dã q̃ ꝑ illa innotescũt. s. ɔclusiones: quarũ est sciẽtia. ita in rõne practica q̃ existũt sunt q̃dã ꝑ̃ncipia vt nãlit̃ nota. ⁊ hmõi sunt fines virtutũ moꝛaliũ: q2 finis se hꝫ in opabilib⁹ sic̃ ꝑ̃ncipiũ in speculatiuis: vt supra habitũ est. ⁊ q̃dã sunt in rõne practica vt ɔclusiones ⁊ hmõi sunt ea q̃ sunt ad finẽ. in q̃ ꝑuenim⁹ ex ipsis finib⁹. ⁊ hoꝝ est prudẽtia applicans vniuersalia ꝑ̃ncipia ad particulares ɔclusiones opabiliũ. Et ideo ad prudẽtiã nõ ꝑtinet ꝑ̃stituere finẽ moꝛalib⁹. sed solũ disponere de his q̃ sunt ad finẽ. Ad sextũ. s. vtrum prudẽtia ɔstituat mediũ in alijs virtutib⁹. Dicẽdũ q̧ hoc ipm̃ qd̃ est ɔformari rõni recte: est finis ꝓpri⁹ cuiuslibet virtutis moꝛal̃. tẽperãtia aũt h̃ intẽdit ne ꝓpter ɔcupiscẽtias hõ diuertat a rõne. ⁊ silr̃ fortitudo ne a recto iudicio rõnis diuertat ꝓpter timoꝛẽ vel audaciã. ⁊ hic finis p̃stitut⁹ est homini fm̃ naturalẽ rationẽ. naturalis enĩ rõ dictat vnicuiq̧ vt fm̃ rõnẽ operet̃. sed q̃liter ⁊ ꝑ q̃ hõ in operando attingat mediũ rõnis ꝑtinet ad dispositionẽ prudẽtie. Licꝫ enĩ attingẽ mediũ sit finis virtutis moꝛalis: tñ ꝑ rectã dispositionẽ eoꝝ q̃ sunt ad finẽ mediũ inuenit̃. Ad septimũ. s. vtrũ precipe sit ꝓprius actus prudẽtie. Dicendũ q̧ prudẽtia est recta rõ agibiliũ: vt supra dictũ est. vñ opoꝛtet q̧ ille sit actus precipuus prudẽtie: q̃ est precipuus actus rõnis agibiliũ. Cui⁹ quidẽ sunt tres actus quoꝝ pri⁹ ẽ ɔsiliari: qd̃ ꝑtinet ad inuẽtionẽ. nã ɔsiliari est querere: vt supra habitũ est. Secũdus actus est iudicare de inuẽtis. ⁊ h̃ facit speculatiua rõ. sed practica rõ q̃ ordinat̃ ad opus ꝓcedit vlteri⁹: ⁊ est terti⁹ actus ei⁹ precipe. q̃ quidẽ actus ɔsistit in applicatiõe ɔsiliatoꝝ ⁊ iudicatoꝝ ad operãdũ. ⁊ q2 iste actus est ꝓpinquioꝛ fini rõnis practice. inde est q̧ iste est principal̃ actus rõnis practice: ⁊ ꝑ ɔsequẽs prudẽtie. Et hui⁹ signũ est: q2 ꝑfectio artis ɔsistit in iudicãdo: nõ aũt in precipiẽdo. Ideo reputat̃ melioꝛ artifex qui volẽs peccat in arte: q̃si habẽs rectũ iudiciũ: q̃ q̃ peccat nolens qd̃ videt̃ eẽ ex defectu iudicij. sed in prudẽtia est ecõuerso vt dicit̃ in. vj. eth. Imprudentioꝛ enĩ est q̃ volens peccat: q̃si deficiẽs in ꝑ̃ncipali actu prudẽtie q̃ est precipe: q̃ q̃ nolens peccat. Ad octauũ. s. vtrũ prudẽtia se extẽdat ad regimen multitudinis. Dicẽdũ q̧ sic̃ ph̃s dicit in. vi. eth. q̃dã posuerũt q̧ prudẽtia non se extẽdit ad bonũ cõe: sed solũ ad bonũ ꝓpriũ. Et h̃ ideo quia existimabãt q̧ nõ opoꝛtet hominẽ querẽ nisi ꝓpriũ bonũ. sꝫ hec existimatio repugnat charitati. q̃ non q̃rit q̃ sua sunt vt dicit̃. i. ad Coꝛin. xiij. Vñ ⁊ Aplš de seipso dicit. i. ad Coꝛin. x. Nõ q̃ro qd̃ mihi vtile sit: sꝫ qd̃ multis: vt salui fiant. Repugnat etiã rõni recte. q̃ h̃ iudicat q̧ bonũ cõe sit meli⁹ q̃ bonũ vnius. q2 igit̃ ad prudẽtiã ꝑtinet recte ɔsiliari ⁊ iudicare ⁊ precipe de his ꝑ q̃ ꝑueniť ad debitũ finẽ: manifestũ est q̧ prudẽtia non solũ se habet ad bonũ priuatũ vni⁹ hoĩs: sꝫ etiã ad bonũ cõe multitudinis. Ad nonũ. s. vtrũ prudẽtia q̃ ẽ respectu boni ꝓprij sit eadẽ specie cũ illa q̃ se extẽdit ad bonũ cõe. Dicẽdũ q̧ sic̃ supra dictũ est spẽs habituũ diuersificant̃ fm̃ diuersitatẽ obiecti. q̃ attẽdit̃ penes rationẽ formalẽ ipsi⁹. rõ aũt formal̃ oĩuꝫ q̃ sunt ad finẽ attẽdit̃ ex parte finis: sic̃ ex supradict̃ pꝫ. Et ideo necesse est q̧ ex relatiõe ad diuersos fines diuersificent̃ spẽs habit⁹. diuersi aũt fines sunt bonũ ꝓpriũ vni⁹: ⁊ bonũ familie: ⁊ bonũ ciuitatꝭ ⁊ regni. Vñ necesse est q̧ prudẽtie differãt specie fm̃ differẽtiã hoꝝ finiũ: vt. s. vna sit prudẽtia simplicit̃ dicta q̃ ordinat̃ ad bonũ ꝓpriũ. Alia aũt yconomica q̃ ordinat̃ ad bonũ cõe dom⁹ vel familie. Et tertia politica q̃ ordinat̃ ad bonũ cõe ciuitatis vel regni. Ad decimũ. s. vtrũ prudẽtia sit in subditꝭ. Dicẽdũ q̧ prudẽtia in rõne est. regere aũt ⁊ gubernare ꝓprie rõnis est. ⁊ ideo vnusquisq̧ inq̃ntũ ꝑ̃ticipat de regimine ⁊ gubernatiõe: intãtũ ɔuenit sibi habẽ rõnẽ prudẽtie. Manifestũ ẽ aũt q̧ subditi inq̃ntũ ẽ subdit⁹ ⁊ serui inq̃ntũ ẽ seru⁹ nõ ẽ regere ⁊ gubernare: sꝫ magis regi ⁊ gubernari. Et ideo prudẽtia nõ est virt⁹ serui inq̃ntũ est seru⁹: nec subditi inq̃ntũ est subdit⁹. sꝫ q2 quilibet hõ inq̃ntũ est rõnalis ꝑ̃ticipat aliq̃d de regimine fm̃ arbitriũ rõnis: intãtũ ɔuenit ei prudẽtiã habẽ. vñ manifestũ ẽ q̧ prudẽtia q̃dẽ in ꝑ̃ncipe est ad modũ art̃ architectonice: vt dicit̃ in. vj. eth. ĩ subdit̃ aũt ad modũ artis manu operãt̃. Ad vndecimũ. s. vtrũ prudẽtia sit in peccatorib⁹. Dicendũ q̧ prudẽtia tripliciter dicit̃. Est enĩ q̃dã prudẽtia falsa vel ꝑ similitudinẽ dicta. Cũ enĩ prudens sit q̃ bene disponit ea q̃ sunt agẽda ꝓpter aliquẽ bonũ finẽ: ille q̃ propter malũ finẽ aliq̃ disponit ɔgruẽtia illi fini habet falsam prudentiã inq̃ntũ. s. id qd̃ accipit pro fine nõ est vere bonũ. sed fm̃ similitudinẽ. sicut dicit̃ aliquis bonus latro. Hoc enĩ modo potest fm̃

similitudinē dici prudens latro q̄ ꝯuenientes vias adinuenit ad latrocinādū. Et huiusmōi est prudētia de q̄ apls dicit ad Ro viii. Prudentia carnis mors est: q.s. finē vltimū ꝯstituit in delectatione carnis. Scōa aūt prudētia est q̄dē vera. q̄ adinuenit vias accōmodatas ad finē vere bonū. Sed est īpfecta duplici rōne. Uno mō q̄ id bonū qḋ accipit ꝓ fine nō est cōis finis totius hūane vite: sed alicuius spālis negocij. Puta cū aliq̄s adinuenit vias accōmodatas ad negociādū vel ad nauigandū dr̄ prudēs negociator vel nauta. Alio mō q̄ deficit in pncipali actu prudētie: puta cū aliq̄s bene ꝯsiliat' ꝛ recte iudicat etiā de his q̄ ptinēt ad totā vitā: sed nō efficacit' precipit. Tertia aūt est prudētia vera ꝛ pfecta q̄ ad bonū finē totius vite recte ꝯsiliat' iudicat ꝛ ꝑcipit: ꝛ hec sola dr̄ prudentia simplicit' q̄ in peccātib⁹ esse nō pōt. Prima aūt prudētia est ī solis peccātib⁹. Prudētia aūt īpfecta est cōis bonis ꝛ malis maxie illa q̄ est īpfecta ꝓpter finē particularē. nā illa q̄ est impfecta ꝓpter defectū pncipalis actus nō est nisi in malis. Ad duodecimū. s. vtrū prudētia sit in oībus habētib⁹ grām dicendū q̄ necesse ē virtutes esse ꝯnexas: ita vt q̄ vnā hz hēat oēs. vt supra ostēsū est. Quicūq; aūt hz grām hz charitatē. vn̄ necesse est q̄ oēs habeāt alias vtutes. ꝛ ita cū prudētia sit virtus vt ostensū est necesse est q̄ hēat prudentiā. Ad tertiūdecimū. s. vtrū prudētia insit nobis a nā. dicendū q̄ sicut ex premissis patet prudētia includit cognitionē vniuersaliū ꝛ singulariū opabiliū. ad q̄ prudens vniuersalia pncipia applicat. Q̄tū igit' ad vniuersalē cognitionē. eadē rō est de prudētia ꝛ de scīa speculatiua: q̄ vtrūsq; prima pncipia vniuersalia sunt naturaliter nota vt ex supradictis patet. nisi q̄ principia cōia prudētie sunt magis cōnaturalia hoī. vt enī phs dicit in. x. ethi. Uita que est sm̄ speculationē est melior q̄ que est sm̄ actionē. Sed alia principia vniuersalia posteriora siue sint rōnis speculatiue siue practice nō habent' ꝑ naturā sed ꝑ inuētionē sm̄ viā experimētalē vel per disciplinā. Q̄tū aūt ad particularē actionē vel cognitionē eoz circa q̄ opatio ꝯsistit: est iterū distinguendū. Quia opatio ꝯsistit circa aliquid: vel sicut circa finē: vl' sicut circa ea que sunt ad finē. Finis aūt recti humane vite sunt determinati: ꝛ iō pōt esse naturalis inclinatio respectu horū finiū. sicut supra dictū est. q̄ quidē habēt ex naturali dispositione quasdā virtutes quibus inclinant' ad rectos fines. ꝛ per ꝯsequēs etiā habēt naturaliter rectū iudiciū de huiusmōi finibus. Sz ea q̄ sunt ad finē in rebus hūanis nō sunt determinata: sed multipliciter diuersificant' sm̄ diuersitatē psonaꝝ ꝛ negocioꝝ. Un̄ q̄ inclinatio nature semp est ad aliq̄d determinatū. talis cognitio non pōt hoī inesse naturaliter: lz ex naturali dispositiōe vnus sit aptior ad huiusmōi discernēda q̄ ali⁹. Sic etiā accidit ꝯ ꝯclusiōes speculatiuarū sciarū. Quia igit' prudētia nō est circa fines: sz circa ea q̄ sunt ad finē: vt supra habitū est: ideo prudētia nō est natural'. Ad q̄rtūdecimū. s. vtrū prudentia possit ꝑ obliuionē amitti. Dicendū q̄ obliuio respicit cognitionē tm̄: ꝛ ideo ꝑ obliuionē potest aliquis artē totaliter perdere: ꝛ sūr scientiā que in rōne ꝯsistunt. sed prudētia nō ꝯsistit in sola cognitione: sed etiā in appetitu: q̄ vt dictū est principalis actus eius est ꝑcipere qḋ est applicare cognitionē habitā ad appetendū ꝛ opandū. Et iō prudentia nō directe tollit' per obliuionē. sed magis corrūpit' ꝑ passiōes. Dicit enī phs in. vi. ethi. q̄ delectabile ꝛ triste puertit estimationē prudētie. vn̄ Dan. xiij. dicit'. Species decepit te: ꝛ ꝯcupiscētia decepit cor tuū. ꝛ Exo. xxiij. dicit'. Ne accipias munera q̄ excecant etiā prudentes. Obliuio tn̄ pōt impedire prudentiā inq̄ntū ꝓcedit ad pcipiendū ex aliqua cognitione que ꝑ obliuionē tolli potest.

¶ De partibus prudentie in generali. DIS. XXXVI.

Deinde ꝯsiderādū est de partibus prudentie. Et primo de partib⁹ eius in generali. Scōo de partib⁹ ei⁹ integralib⁹. Tertio de partib⁹ ei⁹ subiectiuis. Quarto de partibus ei⁹ potētialib⁹. Circa primū sciendū q̄ tullius in scōo rethō. ponit tres ptes prudētie. s. memoriā. intelligentiā: ꝛ prudētiā. Macrobi⁹ aūt sm̄ sniaz platonis ponit sex. s. rōnē intellectū. circūspectionē: prudētiā. solertiā: ꝛ cautionē. Sciendū aūt q̄ triplex est pars alicui⁹. s. integralis vt paries tectū ꝛ fundamētū sunt partes dom⁹. Itē est pars subiectiua: sicut bos ꝛ leo sūt ptes aīalis. Itē ē ps potētialis vt nutritiuū ꝛ sēsitiuū sūt ptes aīe. Trib⁹ igit' modis pnt assignari ptes alicui vtuti. Uno mō ad silitudinē ptiū integraliū. vt. s. illa dicant' eē ptes alicui⁹ vtutis q̄s necesse ē ꝯcurrē ad pfectū actū illi⁹. Et sic ex oīb⁹ enumerati pnt accipi duodeci ptes prudētie. ille sex q̄s enumerat macrobi⁹: q̄b⁹ addēda ē custodia quā ponit aristo. i. vi. ethi. Itē studiositas docilitas: ꝛ ꝯsiliū: ꝛ ꝯsideratio ꝛ sollicitudo siue vigilātia. q̄ septē ptinēt ad prudētiā. sm̄ q̄ ē cognoscitiua. s. memoria: rō: intellect⁹: studiositas: docilitas: solertia ꝛ ꝯsideratio. Alia vō ptinēt ad eam sm̄ q̄ est ꝑceptiua applicādo cognitionē ad opus. s. prudētia cautio: circūspectio: sollicitudo ꝛ disciplina. Quoꝝ diuersitat' rō pz ex h' q̄ circa cognitionē tria sunt ꝯsideranda. Primo q̄dē ipsa cognitio. q̄ si sit preteritoꝝ: sic est memoria. si vō psētiū. sic est intelligētia siue intellect⁹. Secūdo ꝯsiderāda est ipsa cognitionis acquisitio q̄ fit vl' ꝑ disciplinā. ꝛ ad h' ptinet studiū ꝛ docilitas. vel ꝑ inuētione ꝛ ad h' ptinet ꝯsideratio ꝛ custodia: q̄ est bona ꝯiecturatio. huius aūt pars est solertia q̄ est vera cōiecturatio medij: vt dicit' in pmo posterioꝝ. Tertio ꝯsiderādus est vsus cognitiōis. s. sm̄ q̄ ex cognitis aliq̄s ꝓcedit ad alia cognoscēda siue iudicāda: ꝛ h' ptinet ad rationē. Rō aūt ad h' q̄ recte ꝑcipiat tria debet habere. Primo q̄dē vt ordinet aliquid ad cōmodū ꝛ ad finē. ꝛ h' ptinet ad prudentiā. Secūdo vt attēdat circūstātias negocij: qḋ ptinet ad circūspectionē. Tertio vt vitet impedimēta: qḋ ptinet ad cautionē. Partes aūt subiectiue alicui⁹ virtut' dicunt' spēs ei⁹ diuerse. ꝛ h' mō partes prudētie sunt prudētia ꝑ quā aliq̄s regit seipm̄: ꝛ prudētia ꝑ quā aliq̄s regit multitudinē. q̄ differūt specie vt dictū est. Iterū prudētia q̄ est multitudinis regitiua subdiuidit' sm̄ diuersas spēs multitudinis. Est autē multitudo adunata ꝛ ordinata ad aliqḋ speciale negociū: vt exercitus cōgregat' ad pugnādū. cuius regitiua est prudentia militaris. Quedā vō est multitudo ad totā vitā. sicut multitudo totius dom⁹ vel familie: cui⁹ regitiua est prudētia yconomica. Et est multitudo vni⁹ ciuitatis vel regni. cuius quidē directiua est in principe regnatiua: in subditis aūt politica simpliciter dicta.

Partes aūt potētionales alicui⁹ virtutis sunt virtutes adiūcte q̄ ordinant' ad aliquos secūdarios actus vel materias q̄si nō habētes equā potētiā pncipali virtuti. ꝛ sm̄ h' ponunt' partes prudētie eustochia q̄ ē circa cōsiliū: ꝛ synesis q̄ est circa iudiciū particulariū opabiliū: ꝛ gnomyn q̄ ē circa eoꝝ in quib⁹ oportet q̄nq; a cōi lege recedere. Prudentia vō est circa principalē actū. qui est ꝑcipere.

¶ De partibus integralibus prudentie. DIS. XXXVII.

Deinde ꝯsiderādū est de partib⁹ prudētie q̄si integralib⁹. Et circa h' ꝯsiderāda sunt vndecim. Primo de studiositate. Secundo de docilitate. Tertio de ꝯsideratiōe. Quarto de memoria. Quīto de intellectu vel intelligētia. Sexto de solertia. Septīo de rōne. Octauo de prudētia. Nono de circūspectiōe. Decimo de cautione. Undecimo de sollicitudine vel vigilātia. Circa primū. s. de studiositate sciēdū: q̄ q̄ vult eē prudēs: necesse est q̄ sit studiosus ꝛ diligēs circa inquisitionē veritatis: ꝛ ad h' vehemēter debet animū suū applicare. Est enī studiū vehemēs applicatio animi ad aliq̄d agēdū. Un̄ q̄ desiderat eē prudēs debet orando legēdo studēdo ꝛ audiēdo inq̄rere veritatē. Prouer. ij. Inclina cor tuū ad cognoscēdā prudentiā. Si enī sapiētiā inuocaueris: ꝛ inclinaueris cor tuū prudentie. si q̄sieris eā q̄si pecuniā: ꝛ q̄si thesauros effoderis eā: tūc intelliges timorē dn̄i ꝛc. Sic salomon inuenit sapiētiā. sic dicit Eccs. ij. Magn⁹ effect⁹ sum: ꝛ ꝓcessi sapiētia oēs q̄ fuerūt ante me. dediq; cor meū vt scirē prudētiā atq; doctrinā. Sen. in li. de q̄ttuor virtutib⁹ de prudētia loquēs ait: Nō semꝑ ī actu sis: sz interdū aīo tuo requiē dato: ꝛ requies ipsa plena sit sapiētie studijs ꝛ cogitatōib⁹ bonis. Prudēs enī nunq̄; ocio marcet. Infra: Illud q̄re qḋ potes inuenire: id disce qḋ potes scire. Modū aūt studēdi docet epl'a secūda ad lucilliū: Illud vide ne lectio habeat aliq̄d vagū ꝛ instabile. certis ingenijs īmorari ꝛ nutriri oportet: si velis aliq̄d trahere qḋ ī aīo fidelit' sedeat. Nusq̄ā est q̄ vbiq; est. Uitā in peregrinatione agētib⁹ h' eueniūt: vt multa hospitia habeāt: nullas amicicias. idem accidere necesse est his q̄ nulli⁹ ingenio se familiariter applicāt: sz oīa cursim ꝛ ꝓperātes trāsmittūt. Nō ꝓdest cib⁹ nec corpori accedit: q̄ statī sumpt⁹ egerit'. Nihil eq̄; sanitatē impedit sic remedioꝝ crebra mutatio. Nō venit uuln⁹ ad cicatricē in quo medicamēta tētant'. Nō coalescit planta q̄ cito trāsfert'. Nihil tā vtile est vt in trāsitu ꝓsit. Fastidiētis stomachi est multa degustare: q̄ vbi varia sunt ꝛ diuersa inq̄nāt ꝛ nō alunt. Cū multa percurreris: vnū decerpe qḋ illo die decoquas. Sunt aūt sex studia detestanda sūmope viro studioso cauēda: studere volēti circa sapiētiā salutarē. Primū est studiū gulosoꝝ: q̄ nō inueniūt sapiētiā sz amittūt. sic dicit' ꝓuer. xxiij. Cui ve: cui⁹ patri ve: cui suffossio oculoꝝ: nōne his q̄ morant' in vino ꝛ studēt calicib⁹ epotādis: Ecōtra q̄ volūt sapiētiā verā acq̄rere debēt non ebrietati sed abstinētie ꝛ sobrietati studere. Sic daniel ꝛ socij ei⁹: quib⁹ dedit de⁹ sapiētiā ꝛ prudētiā pre ceteris sapiētib⁹ babylonis. ꝛ salomon qui abstraxit a vino carnē suā vt aīaz suā trāsferret ad sapiētiā. Eccs. ij. Dedit deus sapientiā et prudentiā multā nimis. iij. Regū. iiij. Secūdū est studiū libidino-

forū qui velut pecci student voluptatibus. ⁊ inusitatos luxurie modos adinuenire nituntur. ⁊ eos experiri in se ac p eos corrūpere ceteros ⁊ corrūpi. ps. Corrupti sūt ⁊ abominabiles facti sūt ī studijs suis. Ecōtra iusti studēt mūdicie castitatis. puerb. xx. Et studijs suis itelligit puer. vtrū recta ⁊ mūda sint opa ei⁹. Tertiū ē studiū cupidor. ad h̄ studiū ɔfluūt multi studētes clerici. milites ⁊ burgēses. sicut oēs q̄ cōcurrūt ad sciētias lucratiuas. mercatiōes ⁊ alijs modis inumeris tpalia ɔgregāda. Hiere. vi. A maiore vsq3 ad minorē oēs auaricie studēt. Huic⁹ studij scholares vl' magistri sūt oēs q̄ studēt rapinis. furtis. fraudib⁹. exactiōib⁹. ⁊ vsuris. Quartū ē studiū malignātiū q̄ studēt ad nocēdū alijs in corpe. reb⁹ vel aīa. Exēplo dyaboli cui⁹ totū studiū ē decipe vel noc̄. Tale fuit iudeor studiū ɔ̄ christū. sicut p3 ex multis euāgelior exēplis. Et ante christi aduētū. sicut dicit Neē. ix. Reges nostri ⁊ pncipes sacerdotes ⁊ patres nostri nō seruauerūt legē tuā ⁊c̄. Et ifra. Nō seruierūt tibi. nec sūt reuersi a studijs suis pessimis. Ideo eiecit eos dn̄s. ⁊ dispsit. sic̄ pdixit eis. Hiere. xliiij. Nō potuit dn̄s portar̄ vos vltra pp maliciā studior vestror. Quintū ē studiū puersor q̄ difficile corrigunt̄. i. hereticor q̄ nitunt̄ scripturas puertere. ⁊ hoies subuertē. Job. xxxiij. Fabricatores mendacij ⁊ cultores puersor dogmatū. ij. thy. iiij. In nouissimis tēpib⁹ discedēt q̄dā a fide. attēdētes spiritib⁹ erroris ⁊ doctrinis demonior. Tales sūt q̄ studēt magicis artib⁹ ⁊ supsticiosis puta necromātie. diuinatōib⁹. sortilegijs. ⁊ hmōi. Ecōtra iusti nō erroib⁹ s3 veritati studēt. Iuxta illō puer. xxvij. Stude sapientie fili mi vt possis exprobanti rn̄dere smonē. i. heretico resistere opponēdo. rn̄dēdo. veritatē fidei defendēdo. Sextū ē studiū vanitatis. sicut in figmētis ⁊ fabulis poetar. in varijs ⁊ curiosis scientijs phor. sicut multi spretis sacris lr̄is studēt i libris gētiliū. Cōtra quos decretor. dis. xxxvij. p totū. Nota quō fuit Hiero. flagellat⁹. sicut ipse de seipo testat̄. Ecōtra Hiere. vij. Bonas facite vias vestras ⁊ studia vestra. ⁊ habitabo vobiscū. Et idē. xviij. Dirigite studia vr̄a ⁊c̄.

De docilitate.

Secūda ps prudētie ē docilitas actiue. s. ⁊ passiue. Actiue q̄dē vt sit hō habilis ad cōpetēter ⁊ pmpte docēdū. Passiue vō vt sit hō habilis ⁊ voluntarius ad discēdū. Ad prudētiā. n. ptiet docilitas passiue. q2 cū prudētia sit circa pticularia operabilia in q̄b⁹ sūt q̄si ifinite diuersitates q̄ nō pn̄t sufficiēt ab vno homine ɔsiderari sine doctrina alior nec p modicū tps sciri s3 p diuturnitatē tpis. idō i his q̄ ad prudētiā ptinēt maxie idiget homo ab alio erudiri. ⁊ pcipue ex senib⁹ q̄ sanū itellectū adepti sūt circa fines opabiliū. vn̄ phs dicit i. vi. ethi. Oportet attēdē exptor ⁊ senior ⁊ prudētū i demōstrabilib⁹ enūciatōib⁹. ⁊ opiniōib⁹ nō min⁹ q̄3 i demōstratiōib⁹. Propter experiētiā. n. vidēt pncipia. Vn̄ ⁊ puer. iij. dicit̄. Ne inniteris prudentie tue. Et Eccī. vi. In multitudine pr̄sbyteror. i. senior prudētū sta. ⁊ sapiētie illor ex corde ɔiungē. Hoc āt ptiet ad docilitatē vt aliq̄s sit bn̄ discipline susceptiu⁹. ⁊ iō ɔueniēter ponit̄ docilitas ps prudētie. Hec aūt diuersitas fm aptitudinē q̄dē ē a nā. s3 ad ei⁹ ɔsūmatiōe3 plurimū valet hūanū studiū. dū. s. hō sollicite frequēter ⁊ reuerēter aīu3 suū applicat documētis maiorū. nō negligēs ea p ignauiā. nec ɔtēnēs eā p supbiā. Itē ad prudētiā ptinet docilitas actiue dicta q2 ad prudētes ptinet esse aptos ⁊ habiles ad docēdum subditos. vt sint doctores ⁊ rectores idonei. Hāc salomō pcipue postulauit a dn̄o sicut legit̄. iij. regū. iij. Dabis suo tuo cor docile vt possim iudicare populū tuū ⁊ discernere inter bonum ⁊ malum.

De ɔsideratione.

Tertia ps prudētie ē ɔsideratio. de q dicit Bern̄. ij. de cōsideratōe. Cōsideratio dici pōt itēsa ad aliq̄d iuestigādum cogitatio. vel vehemēs itētio animi iuestigātis vex. Debz aūt vir prudēs ɔsideratiōe3 suā ɔuertē ad deū seipm ⁊ pximū. In deo ɔsiderare d3 sūmā potētiā q̄ p3 in oī creatiōe. sūma sapiētiā in mūdi gubernatiōe ⁊ nuda oīu3 cognitiōe sūmā misericordiā in hominis redēptiōe iustificatiōe ⁊ glorificatiōe. Sūmā dulcedine3 in degustatiōe ⁊ glorificatiōe. Sūmā eq̄tatē i malor punitiōe. Debz ēt ɔsiderare futurū iudiciū. iferni supplicia ⁊ gaudia beator. De tribus istis vltimis reqre ifra libro scdō. Itē ɔsideret hō prudēs seips3 vt post dei cognitiōe3 veniat in cognitiōe3 sui. qō orabat augu. dicēs. Dn̄e nouerim te nouerim me. q2 cognitio sui post cognitione3 dei maxie necessaria ē homini. q2 est donū spūale dei nostri. phs. de celo descēdit nothis olytes. i. cognitio sui. Multi eni. vt dicit Bern̄. Multa sciūt. se aūt nesciūt ⁊ quid valet alia scire ⁊ se ignorare. Bern̄. de consideratione in libro primo. A te tua inchoet consideratio ne frustra intendas ⁊ extendaris in alia te neglecto. Na3 quid proficit tibi si totū mundū lucreris teipsu3 pdēs. nā l3 omnia mysteria noueris. lata terre. pfundū abyssi. ⁊ alta celi. si te nesciens eris silis hoi edificanti sine fundamēto. ⁊ q̄cquid extruxeris erit te erit adinstar ɔgesti pulueris venti obnoxiū. a te g̃ incipiat ⁊ in te finiat̄. de quocūq3 euagat̄ ad te reuocabis cū cū salutis fructu. pm⁹ tibi. tu vltim⁹. vt q̄cq̄d nō aliquo mō ad salutē tuā ptinet respuendū. In ɔsideratōe aūt tui debes q̄ttuor attēdere. Primo q̄d es scōm corpis fragilitatē ⁊ miseriā. Secūdo q̄d es scōm aīe dignitatē ⁊ grām. Tertio quid es scō3 dei miaz. Quarto quid es scō3 culpe maliciā. Eccī. xviij. Quid est hō. s. scōm corporis fragilitatem ⁊ miseriā. aut quid gloria eius fm aīe dignitatē ⁊ gratiam. Quid est bonū eius fm dei miscōiam. aut quid nequā scōm malicie culpa3.

Ad primū. s. q̄d ē hō fm corpale3 miseriā. Rn̄det Job. xiiij. Homo nat⁹ de muliere breui viuēs tpe. replet̄ mult' miserijs ⁊c̄. Bern̄. ij. libro de ɔsiō. Cōsideranti tibi q̄d sis occurret tibi q2 es hō nudus. paup. miser. ⁊ miserabil'. Quid sis hō dolēs erubescēs q2 nud⁹ plorās q2 nat⁹ murmurās. q2 ad laborē nō ad honorē nat⁹ de muliere. Iō cū reatu. breui viuēs tpe. Ideo cū metu. replet̄ mlt' miserijs Ideo viuēs cū fletu. natus in pctīs corpe fragili. mēte sterili. cū īfirmitate corpis. fatuitate mētis. traductiōe sordis. additiōe mortis. Idē in sermōe de passiōe dn̄i. In sordib⁹ generamur in tenebris cōfouemur. in dolorib⁹ pturimur. añ exitū miseras matres oneramus. in exitu q̄si viperā fetu eas laceram⁹. ⁊ mirū ē q̄uo nō ipsi cū ipīs parit̄ laceramur pmū ploratōis vocē dam⁹. vtpote vallē ploratiōis igressi: recole pmordia attende media. memorare nouissima. Hec pudorē: illa dolorē afferūt. hec timorē icutiūt. Cogita g̃ vnī venis. ⁊ erubesce vbi es. ⁊ ingemisce quo vadis. ⁊ contremisce. Item Bern̄. in libro meditationū. O aīa pp carnē alienā tibi pctā iputātur oēs iusticie tue q̄si pānus mēstruate reputant̄ pp hāc q̄si nihilū ⁊ iane reputata es. nihil aliō est caro cū q̄ tāta tibi familiaritas nisi spuma caro fctā fragili vestita decore. Sed q̄d erit cadauer putridū ⁊ fetidū esca vmiū. vas stercor. nā quoquo extollat̄ semp caro ē. etsi ɔsideres q̄d p os ⁊ p aures ⁊ nares ceterosq3 corpis meat⁹ egredit̄ vili⁹ sterq̄liniū nō vidisti. si singulas carnis miserias ɔsideres q̄3 sit onerata pctīs. irretita vitijs. parēs ɔcupiscētijs. corrupta passiōib⁹. polluta illusiōib⁹ pna semp ad malū. eā plenā oī ɔfusione ⁊ ignominia iuenies. ⁊ q2 pp carnē hō vanitati silis fact⁹ ē. Idē ibidē. Attēde hō q̄d fuisti añ ortū. q̄d sis ab ortu vsq3 ad occasū. ⁊ q̄d erit post mortē. vtiq3 fuisti. q̄ñ nō eras de vili mā ɔceptus. vili sanguine mēstruali nutrit⁹. vili pelle secūdina p tunica vestit⁹. sic ornat⁹ venisti ad nos. Idē post. q̄d supbis puluis ⁊ cinis cui⁹ ɔceptus culpa. nasci miseria: viuere pena. mori angustia. Cur carnem tuā pciosis ipingas ⁊ ornas. quā post paucos dies deuoraturi sūt vmes. ⁊ aīa3 nō curas q̄ cito deo ⁊ angelis pn̄tāda est. cur illā carnē pponis ancillā dn̄ari ⁊ dn̄a3 ancillari. magna abusio ē. Secūdo in ɔsideratōe tui debes attēdere q̄d es scōm aīe dignitatē. quā q̄ attēderet nō eā vilipēderet. Hāc. n. deus sup oēs creaturas nobilitauit ⁊ dignifita intq2 eā cū maiori deliberatōe creauit. imagine sue illustrauit filitudine decorauit ⁊ euanesceret in supbiam limo corpis vilissimo eā copulauit. Hāc etiā vtutē ornauit. s. iusticia nāli ⁊ imortalitate scōm suā primā ɔditionē. Huic etiā donauit libertatis arbitriū. rōnis fastigiū. inferior dominiū. intellectus disciplinā. discernēdi scientia. legis nālis. ⁊ scripte ptia. spiritussancti grā angelor custodiā. Hāc elegit sibi beata trinitas. in habitaculū. fili⁹ dei despōsauit sibi in matrimoniū. spūssanct⁹ ɔsecrauit sibi tēplu3. Pro hac deniq3 fili⁹ dei in mūdū venit. carnē passibilē accepit. mala mūdi sustinuit. documēta euāgelica pposuit. sacramēta istituit. scītatis exēpla exhibuit. mirabilia opa ōndit. Pro hac redimenda sanguinē suū effudit. p hac viuificāda mortē ptulit. p hoc liberāda ad iferos descēdit. p hac spe ɔfortāda hūanitatē a se assūptā resuscitauit ⁊ glorificauit. p hac illumināda ⁊ docēda spiritū sanctū misit. p hac reuocāda ab errorib⁹ ⁊ puocāda ad fidei vnitate3 discipulos p mūdum dispersit. p hac exultāda ⁊ hereditāda celos ascēdit ⁊ regnū eterne btītudinis pparauit. Hec q̄ attendit merito nō eā vilipēdit. nec p vili pctī ɔmertio eā venalē dyabolo exponit Hoc multa notant̄ Eccī. xvij. De⁹ de terra creauit hoiez fm imaginē suā fecit illū. Et cetera mlta sequūt̄ in q̄b⁹ aīe dignitas fm creatiōe3 denotat̄ ⁊ scō3 grā3 miltiplicē ei a deo exhibitā. De hac dignitate Bern̄. in libro. meditationū. O aīa insignita dei imagine. decorata filitudine. despōsata fide. dotata spū. redēpta sanguine. deputata cū angelis. pticeps btītudinis. heres bōitat' rōnis pticeps. q̄d tibi cū carne. Et post multa. Tot⁹ siq̄dē mūdus iste ad vni⁹ aīe pciū estimari non pōt. p qua christi sanguis effusus est. ⁊ q̄ nisi christi sanguine redemi nō potuit. Tertio in ɔsideratiōe sui debet homo cōsiderare quid sit scōm culpam vel eius maliciā. Est eni pantheon omniū demonior. vt in pluribus. Ut babylon facta habita

tio oĩuꝫ demonioꝝ. τ custodia oĩs spirit⁹ immũdi. τ volucris imũde τ odibilis sentina sordiũ. τ receptaculũ. τ habitaculũ oĩum vitioꝝ. Bern. i sermõe de dedicatiõe. Cogitãs de aĩa mea iuxꝫ rei vitatẽ intueor nihil veri⁹ de ea sentire possũ q̃ꝫ qꝫ ad nihilũ sit redacta. Quid enĩ necesse ẽ singulas ei⁹ miserias recitare q̃ꝫ sit onerata peccat. cõfusa tenebris. irretita illecebris. parẽs cõcupiscẽtiis. obnoxia passionib⁹. repleta illusiõib⁹. prona semꝑ in malũ. τ i vitiũ cadẽ pclivis. cõfusiõe τ ignominia plena. Patet ĝ qꝫ fm culpã hõ vanitati siliis ẽ fact⁹. τ ad nihilũ redact⁹. Quarta ɔsideratio sui ẽ cõsiderare qd ẽ hõ fꝫ dei misericordiã. Bern. i eodẽ sermone. O pr̃ misericordiaꝝ qd ẽ hõ qꝛ magnificas eũ. o miseroꝝ pr̃ qd appõis τ erga quos apponis cor tuũ. scio vbi ẽ thesaur⁹ tu⁹ ibi ẽ τ cor tuũ. nihil sꝫ i iudicio vitatꝭ tue. qꝛ oẽs gẽtes q̃si nõ sint: sic sꝫ añ te. q̃si nihilũ τ inane reputate sꝫ i iudicio tue vitatꝭ. sꝫ nõ affectu tue pietatꝭ. Quid est hõ qꝛ magnificas eũ. magnus vtiqꝫ. sꝫ apud eũ a quo magnificat. quõ nõ magn⁹ ẽ apõ eũ cui tãta cura ẽ de eo. Idẽ. Vide q̃ꝫ magnificati sum⁹ p q̃b⁹ tã sollicita sit tãta maiestas vt appõat erga nos cor suũ mittit .n. nobis filiũ suũ. imittit i nobis spm̃ suũ. promittit nobis vultũ suũ. mittit nobis ãgelos suos. Oẽs .n. sꝫ administratorij spũs ad misteriũ missi pꝑ eos q̃ hẽditatẽ capiũt salutꝭ. Prudẽs ẽt ẽ ɔsiderare sermões suos ne temẽ qd loqꝫ ne pl⁹ aut min⁹ aut non cuiũ vbũ sibi vł aliis loqꝫ. Sꝫ iuxꝫ vbũ senece. pri⁹ veniat sermo ad limã rõnis τ ɔsideratiõis q̃ꝫ ad linguã pnũciatiõis. qꝛ vt dr̃ puer. xiij. Qui custodit os suũ ab idebita τ icauta locutiõe custodit aĩaz suã. q̃ aũt icõsiderat⁹ ẽ ad loq̃ndũ sẽtiet mala puer. x. In multiloq̃o nõ deest peccatũ. q̃ aũt moderatꝭ labia sua prudẽtissim⁹ ẽ. τ. reg. c. eiusdẽ. Qui moderatꝭ sermões suos doct⁹ τ prudẽs ẽ. Itẽ prudẽs ẽ ɔsiderare act⁹ suos vt de malis actib⁹ suis peniteat. τ vt eos ipostꝫ rũ cõmittẽ timeat τ caueat. τ vt act⁹ suos ɔsideratiõe pueniat. τ in deũ τ ad eũ ordine dirigat τ disponat τ fm ei⁹ bñplacitũ oẽs act⁹ suos cõpoãt. vt i oĩb⁹ viis suis palpebꝛe ɔsideratiõis pcedãt gressus opatiõis. Ad h̃ facit qõ dicit Bern. primo libro de ɔside. Si qꝫ viuis qꝫ sapis totũ das actiõi ɔsideratiõi nihil laudo te. i h̃ nõ laudo. Certe nec ipi actiõi expedit ɔsideratiõe nõ pueniri. Et pmũ qui dẽ ipaꝫ mẽtẽ õ q orit̃ purificat ɔsideratio. deĩde dirigit affect⁹. corrigit excessus. cõponit mores. vitã hõestat. ordinat cõfusa. brantia tegit. sparsa colligit. secreta rimatꝭ. vã inestigat. verisimilia examinat. ficta τ fucata explorat. agẽda pordinat. acta recogitat. vt nihil i mẽte resideat icorrectũ vł correctiõe egẽs. Hec ẽ q̃ i pspis aduersa p̃sentit. τ aduersis q̃si nõ sentit quoꝝ alteꝝ ẽ prudẽtie. alteꝝ fortitudis. Hec iter voluptates media q̃dẽ arbitra sedẽs vtrũqꝫ certꝭ terminat formãs ex eis vtutẽ quã tpantiã vocãt ad iustitiã exhibẽdũ q̃ ẽ vna de q̃ttuor. necesse est de ɔsideratiõe mẽtẽ pueniri vt se formet i ea. Se. n. necesse ẽ vt pri⁹ cogitet. vt ex se normaꝫ ducat iustitie ne factura sit alij qõ nõ vult negari sibi fieri. Triplex aũt ɔsideratio. vt dicit Bern. in li. iij. de ɔsideratõe oꝫ pueniri oẽꝫ actõeꝫ nostrã. Ait. n. ibi spũalis q̃ oĩa iudicat τ a nemine iudicatꝭ omne op⁹ suũ trina ɔsideratiõe pueniꝫ an liceat. an deceat. an expediat. Naz τ si ɔstat i christiana religiõe pbia nõ decẽ. nisi qõ lꝫ. nõ expedire nisi qõ decet. lꝫ nõ ɔtĩue. mĩ dẽ qõ lꝫ decẽ aut expedire ɔueniẽs erit. aut quõ nõ idecẽs erit volũtate p lege vti. pratẽ exercẽ. negligẽ rõnez. nõ ẽ tã electi q̃ꝫ delectã animi. τ q̃si rõnis iexptis nõ p rõeꝫ sꝫ libitu agẽ. nõ iudicio agi sꝫ appetitu. Tertio oꝫ vir prudẽs ɔsiderare q̃ si pximi. videlꝫ pfect⁹ τ dfect⁹. Profect⁹ ɔsiderat vir prudẽs vt ex eis pficiat τ suos eos faciat eis ɔgaudẽdo. pmouẽdo. fouẽdo. tuẽdo. τ exẽplũ i eis accipiẽdo. Sic legim⁹ fecisse beatũ iohẽꝫ euãgelistã. ij. io. ij. Gauisus sũ valde. qꝛ iueni de filiis tuis ambulãtes i charitate. Et iij. eiusdẽ. Maiorẽ hoꝝ nõ habeo grãm q̃ꝫ vt audiã filios meos ambulare in veritate. Sicut τ legim⁹ fecisse paulũ. Phil. iiij. Gaudiũ meũ τ corona mea sic state i dño charissimi. Qui bonis τ de bonis pximi gaudet coronã sibi acq̃rit de eis. τ sic ea sua facit. Itẽ nr̃a debemus bona pximi facere nõ solũ ea diligẽdo sed vobis eoꝝ exẽpla incorpando. Ut bona apis mel de floꝛib⁹ colligẽdo. τ fauũ sibi ɔficiẽdo. Sic beat⁹ antonius legitꝭ fecisse in initio ɔuersionis sue. visitans habitacula fratrũ in singuloꝝ pfectibus pficiebat. τ singuloꝝ gratias hauriebat. istius humilitatẽ. illius patiẽtiã alterius mãsuetudinẽ. τ sic de aliis. Debemus etiã defectus pene τ culpe pximi ɔsiderare subueniendo. compatiendo. τ de miseriis τ peccatis aliorum nostrum bonum facere.

De memoria. DIS. XXXVIII.

Uarta pars prudẽtie ẽ memoria. Est aũt memoria respectu pteritoꝝ sicut itelligẽtia respectu presentiũ. Ad memoriã pteritoꝝ habẽdã hortatur nos sapiẽs. Eccł. vij. Memẽto q̃ añ te fuerũt. Memorie viuũt mortua: τ sũt q̃si p̃sentia. Illa ps vite nr̃e q̃ pterijt memorie manet. sine hac q̃si mortua est. Iuxta illud senece. Qui nihil de pterito cogitat vitã pdidit. memoria ẽ thesaur⁹ oĩuꝫ cognoscibiliũ in quo vitas seruatꝭ quã rõ inuestigãs cepit memoria fidelr̃ retinet τ custodit. Alius obliuiosus est q̃si loc⁹ in quo q̃cq̃d reposi tũ fuerit moritꝭ. Greg. i. mor. Cib⁹ mẽtis sermo dei ẽ q̃si cib⁹ accept⁹ languẽte stomacho reiicitꝭ q̃si sermo in vẽtre memorie nõ retinetꝭ. Quisq̃s alimẽta nõ retinet. hui⁹ pfecto vita desperatꝭ. Sciẽdũ aũt qꝫ laudabilꝭ ẽ memoria quoꝛũdã respectu dei: τ quoꝛũdã respectu sui: τ quoꝛũdã respectu pximi. Mẽtũ laudabilis ẽ memoria respectu dei q̃ꝫtũ ad q̃ttuor. Laudabilis imo necessaria ẽ memoria diuinoꝝ bñficioꝝ ad regratiãdũ. mãdatoꝝ ad exeq̃ndũ diuine iustitie cõtra psũptionẽ: τ diuine clemẽtie ɔ desperatõeꝫ. Laudabilis siquidẽ ẽ memoria diuinoꝝ bñficioꝝ: vtpote creatõis. Deut. xxxij. Nunq̃d nõ ipe ẽ pr̃ tu⁹ q̃ possedit τ fecit τ creauit te: memẽto dieꝝ antiquorũ τc̃. Eccs. xij. memẽto creatoris tui τc̃. Itẽ bñficij redẽptiõis ps. Renuit ɔsolari aĩa mea. memor fui dei. τ delectat⁹ sũ τ exercitat⁹ sũ. τ defecit spiritus me⁹. Ad hãc memoriã bñdã monet ipse dñs Treñ. iij. Recordare paupertatis mee τ trãsgressiõis: τ absinthij τ fellis. Et rñdet aĩa deuota. Memoria memor ero. τ tabescet i me aĩa mea. Bern. Sup oĩa te mihi reddit amabilẽ bone ihũ. calix quẽ bibisti τc̃. Sequitꝭ. Memor ero q̃ꝫdiu vixero laboꝝ quos ptulisti in pdicãdo fatigationũ i discurrẽdo tentationũ in ieiunãdo vigiliaꝝ in orãdo. lachrimaꝝ in ɔpatiẽdo. Recordabor etiã doloꝝ tuorũ. ɔuitioꝝ. sputoꝝ. colaphoꝝ. subsãnationũ exprobrationũ clauoꝝ hoꝛũqꝫ siñũ q̃ p te τ sup te abũdãter⁹ trãsierũt. Alioq̃n exq̃retꝭ a me sanguis iust⁹ q̃ effusus ẽ sup terrã si igrat⁹ fuero tãte charitati. Ad hãc memoriã iugit̃ in cordib⁹ nr̃is bñdã istituit dñs sacramẽtum altarꝭ quotidie celebrãdũ. sic dẽ Math. xxvj. Hoc facite in meã cõmemoratõeꝫ. Iõ Eccł. xxix. Fideiussoꝛꝭ tui ne obliuiscarꝭ. Dedit. n. p te aĩaꝫ suã. Bern. ad frẽs de mõte dei. Scit q̃ sensũ dei hꝫ q̃ꝫtũ christiane fidei expediat q̃ꝫtũ sibi dei sui redẽptõis vna saltem diei hora passiõis ipsi⁹ ac redẽptiõis colligẽ bñficia ad fruẽdũ. Cõsiderare debem⁹ qꝫ ẽt bruta aĩalia bñficioꝝ memoriã retinẽt acceptoꝝ De h̃ reqre infra gratitudo. Scdo laudabilꝭ ẽ memoria mãdatoꝝ dei ad exeq̃ndũ. ps. Memores sũt mãdatoꝝ ei⁹ ad faciendũ ea. Deu. vj. Erũt q̃ ego pcipio tibi hodie i corde tuo τ narrabis ea filiis tuis τ meditaberis i eis τc̃. Nũeri. xv. Dices filiis isrł vt faciãt simbrias p q̃ttuor angulos pallioꝝ: ponẽtes vittas iacinctinas qs cũ viderit recordentꝭ oĩuꝫ mãdatoꝝ dei. Eccł. iij. Que pcepit tibi de⁹ cogita illa semp. Tertio laudabilis ẽ memoria diuĩe iustitie ɔ psũptõeꝫ. ps. Dñe memorabor iustitie tue soli⁹. Idẽ. Oĩa iudicia ei⁹ i cõspectu meo. Sequitꝭ. Et ero imaculat⁹ cũ eo. Memẽto q̃ꝫ districte puniuit pctm̃ angeloꝝ in celo peccãtũ. pmi hoĩs peccãtis in paradiso terrestri τ tũc puniuit τ adhuc quotidie punit i nobis. Mũdũ deleuit diluuio: sodomitas ignis τ sulphur⁹ exterminio. egyptũ diuersis plagis flagellãs. tãdẽ regẽ τ totũ ei⁹ exercitũ destruxit naufragio filios isrł plurimos in deserto. τ in terra pmissiõis τ ex̃ fame peste morte τ gladio. In diuersis mũdi ptib⁹ vrbes subuertit regna trãstulit: natões exterminãdo destruxit. Ceteꝝ q̃ꝫta quotidie non cessꝫ exercẽ iudicia. q̃s enarrare sufficiat. ps. Memor fui iudicioꝝ tuoꝝ a seclo dñe τ ɔsolat⁹ sũ. Sꝫ vñ tibi ɔsolatõis occasio: qꝛ pfecto q̃dã sũt iudicia ad correctõeꝫ q̃dã ad pũitõeꝫ τ q̃dã ad augmẽtũ τ cumulũ meritoꝝ. Itẽ qꝛ memorãdo dei iudicia timet hõ τ precauet a pctõ. τ pũit i se pctã pterita ne puniatꝭ eternalr̃ in futuro τ stimulatꝭ ad bonũ. τ sic extremũ iudiciũ pueniẽs nõ dãnatꝭ. Itẽ iust⁹ hõ meditãdo dei iudicia cogñscit ei⁹ iustitiã. cui volũtatẽ suã cõformare cõatꝭ. τ iõ ɔsolatꝭ τ gaudet. iuxta illiõ. ps. Letabitꝭ iust⁹ cũ viderit vindictã τc̃. Quarto laudabilꝭ ẽ memoria diuĩe clemẽtie cõtra desparatõeꝫ. Qui .n. soli⁹ seueritatꝭ τ iustitie memor eẽt τ miaꝫ nõ attẽderet occasionẽ desperatõis haberet. Iõ Eccł. lj. Memoratus sum mie tue dñe τc̃. De mĩa dei require infra in loco pprio Et infra de spe. Etiã reqre libro tertio in distin. de desparatõe. Ceterũ laudabilꝭ τ multũ vtilis ẽ memoria respectu sui. τ reꝝ ptinẽtiũ ad seipsuꝫ. Primo nãqꝫ nõ soluꝫ vtilis. imo necessaria ẽ memoria pctõꝝ. ps. Cogitabo p peccato meo. ysa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos τc̃. Et Apoc. ij. Memor esto vnde excideris τc̃. Require infra de penitentia li. iij. Secũdo laudabilis est memoria votoruꝫ τ oĩuꝫ bonoꝝ cõceptuũ dño pmissoꝝ. ij. esdre. iiij. Memor esto voti quod pmisisti edificare hierusalẽ τc̃. Tertio laudabilis ẽ memoria eoꝝ que quis studuit vel audiuit. vel inspirante domino cogitauit. Seneca. Certis ingeniis imorari τ inutriri oportet si velis aliquid trahere qõ in aĩo fideliter sedeat. Ideꝫ. Cũ multa percurreris. vnũ excerpe qõ illa die decoquas. Item Bern. ad fratres de

mōte dei. Nō tātūmō agēdū vt cū aliq̄ vel sine grādi nausea dies trāsigaᵗ. sʒ ēt de pacta dieta ad ꝑfectū mēt aliqd ī ɔsciētia reside at. aliqd quotidie i thesauris cordis ɔgeraᵗ. Idē i eodē. De quotidiana lectiōe aliqd ī vētre memorie dimittēdū ē. qḋ fidelius digeraᵗ. ⁊ sursuꝫ reuocatū crebrius rumineᵗ qḋ ꝓposito ɔueniat. qḋ in tētiōi ꝓficiat. qḋ detineat aīum vt aliena cogitare nō libeat. Sʒ qꝛ fatuū ē ꝓp memorie ɔfidētiā nihil scripto ɔmēdare. qꝛ vt ait Seneca. In memoriā p̄mo senect⁹ icurrit. io defectū memorie dꝫ supplere scriptura. Eccī. xxxviij. Sapiētiā scribe ī tpe vacuitat̄ vt dn̄s scripsit decalogū lapideis tabulis iudeis. Exo. xxxi. ⁊ xxxiiij. Sūt rep̄hēsibiles q̄ nihil ponūt ī memoria. sʒ oīa ī scripto. Pittagoras. Caue ne armariū doct⁹ q̄ꝫ pect⁹ feras. Seneca. Distrahit libroꝝ multitudo. itaqꝫ cū legere nō possis q̄ꝫtū habueris. satis ē habere q̄ꝫtuꝫ legas. Quarto vtilis ē memoria p̄terite ꝓspitatis ī aduersitate. Et ecōuerso. Eccī. xviij. Memēto paupertatis in die abūdātie. Itē eccī. xj. In die maloꝝ ne īmemor sis bonoꝝ. ⁊ in die bonoꝝ ne īmemor sis maloꝝ. sicut monebat mardocheus hester. Memor esto dieruꝫ humilitatis tue quō nutrita sis ī manu mea. Sicut ēt diciᵗ fecisse q̄dā diues hō parisius. q̄ cū de maxia paupertate ad magnas diuitias deuenisset. ꝓ magno thesauro custodiēs discū i quo paupertatis sue tpe carnes de macello deportare solebat ad domos emētiū. in magnis festis ⁊ ɔuiuijs faciebat in ɔspectu suo poni i speculum ⁊ memoriā p̄terite paupertatis. Quinto tpe afflictiōis ⁊ desolationis vtilis ē memoria bonoꝝ q̄ facit hō ne cadit in despatiōeꝫ. Sicut fecisse legiᵗ Job. xxxj. ꝑ totū. Uel ad diuine misericordie iploratiōeꝫ sicut fecit ezechias. ysa. xxxviij. ⁊ iiij. regū. xx. Memēto queso quō ambulauerim corā te i veritate ⁊ in corde ꝑfecto ⁊c̄. Uel ad alioꝝ edificatiōeꝫ. Sicut legiᵗ apl's. ij. corin. xj. In quo q̄s audet in īsipiē tia dico audeo ⁊ ego. hebrei sūt ⁊ ego. ⁊ cetera multa. Sexto vtilis ē memoria nouissimoꝝ. Eccī. vij. In oīb⁹ opib⁹ tuis memorare nouissima tua ⁊ ieternū nō peccabis. Denīqꝫ laudabilis ē memoria multoꝝ respectu p̄ximi. P̄rio memores esse debemus miseroꝝ ad miserēdū. sicut rogabat ioseph pincernā. Geñ. xliiij. Memēto mei cū bene tibi fuerit. Et latro euāgelic⁹. Luce. xxiij. Memento mei cū veneris ī regnū tuū. Scđo memores esse debem⁹ defūctorū ad succurrēdū. sicut petit mortu⁹ a viuēte. Eccī. xxxviij. memor esto iudicij mei. sic eni erit ⁊ tuū. ⁊ ij. regū j. Cōsidera israhel ꝓ his q̄ mortui sūt. Tertio memores eē debem⁹ viroꝝ illustriū. ad imitandū. sicut nobilib⁹ pueris replicaᵗ nobilitas parētū ⁊ ꝓbitas vt honeste ⁊ fortiter agāt. alioꝝ largitas. alioꝝ benignitas. pietas ⁊ cetera huiusmōi. vt mores eoꝝ ɔmēdabiles imiteᵗ. Uñ dn̄s iproperauit iudeis abrahe scitatē. Joh. viij. Si filij abrahe estis. opa abrahe facite. ⁊ ysa. lj. Attēde ad petrā ex q̄ excisi estis. Et post. Attendite ad abrahā patrē vestrū. Itē ait q̄dā sapiens nobilitas ad h̄ tm̄ meminer is vt claritatē generis moꝝ nobilitate trāscēdas. ⁊ cū nobilitate corpis animi nobilitatē ꝑficias. Multomagis igiᵗ sanctitatē viroꝝ spūaliū imitari debem⁹ tā i sancte ɔuersando q̄ꝫ aduersa huius mūdi viriliᵗ sustinēdo. j. macħ. iij. Memētote opeꝝ patrū vestroꝝ q̄ fecerūt i generatiōib⁹ suis ⁊ accipietis gloriā magnā ⁊ nomē eternū. Ibidē. Memores estote quō salui facti sūt p̄res vestri. Grego. Si facta p̄cedētiū ɔsiderem⁹. nō erūt grauia q̄ toleram⁹. Joh. xv. Memētote s̄mōis mei nō ē seru⁹ maior dn̄o suo. si me ꝑsecuti sūt. ⁊ vos ꝑsequūᵗ. Quāto memorari debem⁹ ruinas debiliū ad cautā ... eoꝝ q̄ in libello spūali. i. ī tētatiōe corruerūt. sicut adā. moyses ⁊ aaron. dauid. ⁊ salomō. ⁊ ēt p̄nceps aploꝝ petr⁹. vt nullus de sua bonitate ɔfidat. Hiero. Nūq̄ꝫ i p̄terita castitate ɔfidas. qꝛ nec dauid sanctior. nec salomōe sapientior. nec sansone fortior. nec petro feruētior esse potes. Memēto semp q̄ꝫ paradisi colonū mulier d̄ sua possessiōe deiecerit. Ideo diciᵗ Job. xij. Memēto belli ⁊ vltra nō addas loqui. s. verba iactātie vel verba ɔfidentie sanctitatis.

De intelligentia.

Uita ps prudētie ē itellect⁹ siue itelligētia. Sʒ aduertēdū q̄ꝫ itellect⁹ nō poniᵗ h̄ ꝑ potētia itellectiua. sʒ put iportat q̄ꝫdā rectā estiatiōem alicui⁹ extremi p̄ncipij qḋ accipiᵗ vt ꝑ se notū. sic p̄ma p̄ncipia d̄mōstrationū itelligi dicimur. Oīs āt deductio rōnis ꝓcedit ab aliq̄b⁹ q̄ accipiūᵗ vt p̄ma. Unde oportet q̄ꝫ oīs ꝓcessus ratiōis ab aliquo itellectu ꝓcedat. qꝛ igiᵗ prudentia ē recta rō agibiliū. Iō necesse ē q̄ꝫ tot⁹ ꝓcessus prudētie ab itellectu deriueᵗ. ⁊ ꝓp h̄ itellect⁹ poniᵗ ps prudētie. Hic āt itellect⁹ respectu hꝫ ad p̄sentia q̄ ordinat sicut memoria respicit p̄terita. ⁊ ꝓuidētia futura. Uñ seneca. Si prudēs ē aīus tuus trib⁹ tpib⁹ dispēseᵗ. p̄sentia ordina. futura ꝓuide. p̄terita recordare. Tullius. Intelligentia ē ꝑ quā aīus ꝑspicit ea q̄ sūt. vir prudēs ⁊ itelligēs ex aptis obscura estimat. ex paruis magna. ex p̄ximis remota. ex partibus tota. Seneca. Prudens nunquā ocio marcet. Aliquando animuꝫ remissum habet. nunquam solutū. accelerat tarda. ꝓlixa expedit. dura mollit. ardua exeqᵗ. Scit. n. quid q̄ via aggredi debeat: ⁊ cito singla ⁊ difficile videt. Idē. Quisq̄s prudētiā seq̄ desideras. tunc ꝑ rōeꝫ recte viues. si oīa pri⁹ estimes ⁊ ꝓpēses. ⁊ dignitatē reb⁹ non ex opiōne multoꝝ: sʒ ex eaꝝ natā ɔstituas. nā scire debes q̄ videnᵗ bona eē ⁊ nō sūt: ⁊ q̄ nō videnᵗ bōa eē ⁊ sūt. Queciq̄ꝫ āt ex reb⁹ trāsitorijs possides nō mereᵗ. nec magni estimes qḋ caducū ē nec apō te q̄ hēs tāq̄ꝫ aliena fuabis: sʒ ꝓ te tāq̄ꝫ tua ⁊ dispēses ⁊ vtaris. Si prudētiā amplecteris vbiqꝫ idē eris. ac put reꝫ ⁊ tēpoꝝ varietas exigit. ita te accōmodes tpi. Nec te ī aliq̄b⁹ mutes: sʒ poti⁹ aptes. sicut man⁹ q̄ eadē ē. ⁊ cū i palmū extēdiᵗ ⁊ cū i pugnā astringiᵗ. Ad hāc ptē prudētie. i. intelligētiā hortaᵗ ps. dicēs. Et nūc reges intelligite erudimini q̄ iudicatis terrā. seruite dn̄o in timore ⁊c̄. sed heu qꝛ homo cū in honore esset non intellexit cōparatus est iumentis ⁊c̄.

De solertia.

Sexta pars prudētie ē solertia. Circa quā sciēduꝫ ē q̄ꝫ prudētie ē rectā existimatiōeꝫ hr̄e de opandis. Recta āt existimatio siue opīo acq̄riᵗ i opatiuis sic̄ i speculatiuis dupliciter. Uno mō q̄dē ꝑ se inueniēdo. Alio mō ab alio addiscēdo. sic aūt docilitas ad h̄ ptiet vt hō bn̄ se hēat i acq̄rēdo rectā opīoneꝫ ab alio. ita solertia ad h̄ ptiet vt hō se hēat i acq̄rēdo rectā existimatiōeꝫ ꝑ seipsū. Ita tm̄ vt solertia accipiaᵗ ꝓ eustochia cui⁹ ē ps. nā eustochia ē bn̄ ɔiecturatiua de q̄buscūq̄ꝫ. Solertia aūt ē faciᵗ ⁊ p̄mpta cōiecturatio circa iuētionē medij. vt dr̄ in p̄mo posterioꝝ. Tñ ille ph̄s q̄ ponit solertiā ptē prudētie accipit eaꝫ cōiter ꝓ oī eustochia. Unde dicit q̄ꝫ solertia ē habit⁹ q̄ ꝓuenit ex repētino inueniens qḋ cōuenit. puta cū aliq̄s vidēs aliquos pri⁹ inimicos postmodū sibi factos amicos ɔiecturat ex hoc inimicos eē factos eiusdē. ⁊ hmōi.

De ratione.

Septima ps prudētie ē rō. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū ē: q̄ꝫ rō nō poniᵗ h̄ ꝓ ipa potētia rōis: sʒ ꝓ bono vsu ei⁹. Opus. n. prudētis ē eē bn̄ ɔsiliatiū. vt dr̄ i. vj. ethi. Cōsiliū āt iq̄sitio q̄dā ē ex q̄busdā ad alia ꝓcedēs. h̄ āt vr̄ eē op⁹ rōnis. Uñ ad prudētiā necessariū ē q̄ꝫ hō sit bn̄ rōcinatiu⁹: ⁊ qꝛ ea q̄ exiguntᵗ ad ꝑfectionē prudētie dicunᵗ exigitiue vl' q̄si itegles ptes prudētie. Inde ē q̄ꝫ rō iter ptes prudētie ɔnūerari dꝫ. lꝫ aūt itellect⁹ ⁊ rō nō sint diuerse potētie essētialiᵗ. tn̄ denomināᵗ a diuersis actib⁹. Nomē. n. itellect⁹ sumiᵗ ab itima penetratiōe v̄itatis. nomē aūt rōnis ab iq̄sitione ⁊ discursu. Et iō vtrūq̄ꝫ poniᵗ ps prudētie sic ex p̄dictis appet.

De prouidentia. DIS. XXXIX.

Octaua ps prudētie ē ꝓuidētia. Circa qḋ sciēdū ē: q̄ꝫ ꝓuidētia ꝓprie ē circa ea q̄ sūt ad finē: ⁊ h̄ ad ei⁹ officiū ꝓprie ptiet: vt ad finē debite ordinenᵗ: ⁊ q̄uis aliq̄ necessaria sint ꝓp finē q̄ subijciunᵗ diuine ꝓuidētie. hūane tn̄ prudētie nō subijciunᵗ nisi ɔtigētia opabilia q̄ ꝑ hoīeꝫ p̄nt fieri ꝓp finē. P̄terita āt i necessitatē quādam trāseūt: qꝛ ipossibile ē nō eē qḋ fcm̄ ē. sicᵗ ēt ⁊ p̄ntia iq̄ntū hmōi necessitatē quādā hn̄t. necesse ē. n. sortē sedē dū sedet. Uñ ɔñs est q̄ꝫ ɔtigētia futura sʒ q̄ꝫ sūt ꝑ hoīeꝫ i finē hūane vite ordiabilia ptineāt ad prudētiā: vtrūq̄ꝫ aūt hoꝝ iportaᵗ i noīe ꝓuidētie. Importat. n. ꝓuidētia respectū quēdā alicui⁹ distātis ad qḋ ea q̄ i p̄nti occurrūt ordināda sūt. Uñ ꝓuidētia ē ps prudētie. imo inᵗ oēs ptes eius est principalior: quia oīa alia que requirunᵗ ad prudētiaꝫ ad hoc necessaria sunt vt aliq̄d recte ordineᵗ in finē. Quandocūq̄ꝫ. n. multa requirunᵗ ad vnū. necesse est vnū esse principale ad qḋ oīa ordinanᵗ. ⁊ in quolibet toto necesse est esse vnā partē principalem formalē ⁊ predominātē a qua totū vnitatē hēat. Uñ ⁊ nomē prudētie sumiᵗ a ꝓuidētia tāq̄ꝫ a p̄ncipaliori sui pte. Diciᵗ. n. prudēs q̄si porro vl' ꝓcul vidēs. Sic̄ ysido. dicit i li. ethy. Siliter ⁊ ꝓuidēs. Est aūt ꝓuidētia multū vtil'. imo necessaria. P̄rio qꝛ dꝫ hō ɔsiderare futura picula vt ea ꝓuideat ⁊ caueat vl' ad ea toleranda si oꝫ tolerare se muniat. Eccī. xli. Memēto q̄ superuētura sūt tibi. Greg. Min⁹ ledūt iacula q̄ ꝓuidenᵗ. ⁊ nos tolerabili⁹ mūdi mala suscipim⁹ si ɔ̄ ea ꝑ clipeū ꝓuidētie cōmunimur. Se. Si prudēs eē cupis i futura ꝓspectū itēde. ⁊ q̄ p̄nt ɔtigere in aīo tuo cūcta ꝓpōe. Nihil tibi subitū sit: sʒ totū an̄ ꝓspiciēs. nā q̄ prudens est nō dicat nō putaui h̄ fieri. qꝛ nō dubitat sed expectat. nō suspicaᵗ sʒ cauet. Cām cuiuscūq̄ꝫ rei ꝑquire: ⁊ cū initia inueneris exit⁹ cogitabis. Ideꝫ. Si prudēs eē cupis ī futura ꝓuidentiā qui nihil de futuro p̄meditatur in oīa incaut⁹ incidit. Propone in aīo tuo bona futura ⁊ mala vt mala tolerare possit bona moderari. Secūdo debes ꝓuidere futura vt fraudes videas ⁊ caueas. Seneca. Prudens fallere non vult: ⁊ falli nō pōt: qꝛ ꝓuidet fallacias ⁊ vitat. ꝓuer. j. Frustra iacī

tur rethe añ oculos pĕnatoꝝ: qꝛ hoīes ĕtutib⁹ pĕnati ꝑspiciūt fraudes ⁊ fugiūt. Tertio debes ꝓuidē futura vt tibi de rōne reddenda sūmo iudici ꝓuideas: ⁊ h̄ debes facē maxie tu q̄ h̄es curā ⁊ regimē aīaꝝ. Greg i homel. illa. Sīle ē regnū celoꝝ hoī regi q̄ voluit rōeȝ ponere cū seruis suis. Ueniet veniet ꝓfecto nec lōge ē dies illa. qn̄ pastoꝝ pastoꝝ a suis suis rōeȝ exiget ⁊ q̄ p p̄latos mō subditoꝝ petā vlasciſ p semetipsuȝ p̄latoꝝ facta cōtēnet. Jō abac. ii. c. Cōtēplaboꝛ vt videā qd dicaſ mihi ⁊ qd ridea ad arguētem me.

Quarto dȝ hō ꝓuideꝛ nouissima vt peccare timeat ⁊ caueat peccatū. Eccl. vii. In oīb⁹ opib⁹ tuis memorare nouissima tua ⁊ ieternū nō peccabis. Qui gubernare vult bn̄ nauē semꝑ residet i pte ei⁹ nouissima. vt ꝑicula vie q̄ sunt añ se p quā hȝ ire ꝓuideat ⁊ caueat sibi ⁊ aliis quos gubernat: sic rectores ecclīaꝝ debēt stare in ꝯsideratōe nouissimoꝝ ⁊ ꝓuidere q̄uo euitēt sibi ⁊ suis nouissimoꝝ mala. Sūt āt ista nouissima mala q̄ sepe meditata timorē in corde hominis generāt. ⁊ pctī odiū ⁊ fugā. mors. exitū. districtū dei iudiciū. inferni suppliciū. ꝓuer. viii. Timor dn̄i odit malū. eiusdē. xiiii. Sapiens timet vt declinet a malo. ⁊ xv. Timore dn̄i declinaſ a malo. O vtinā p̄lati sibi ⁊ suis ꝓuiderēt. Deut. xxxii. Utinā saperēt ⁊ intelligerēt ac nouissima ꝓuiderēt. ita qꝛ a malo recederēt. Qualiter aūt hoꝝ memoria a malo reuocet. Requre libro. ii. vbi agiſ de morte. ⁊ vbi de purgatorio. ⁊ vbi de iferno. Quinto dȝ hō ꝯsiderare futura vt oīuȝ viarū suaꝝ ⁊ opationū suaꝝ finē attēdat ⁊ qd̄ ide se q̄ possit siue bonū siue malū sit diligēter attēdat ⁊ ꝓuideat. ꝓuer. xiiii. Astut⁹ ꝯsiderat gressus suos. Boeti⁹. Nō solū qd̄ ē añ oclos veniētiā rerū exit⁹ prudētia metiſ. Seneca de q̄ttuoꝛ ĕtutib⁹. Nō tibi dabis ipet⁹ liberos. sȝ circūspicies quo eūdū ē ⁊ quousq;. Idē in eodē. Prudēs oīa ꝓuidet. accelerat tarda. ꝓlixa ipedit. ⁊ dura mollit. ardua exeq̄t. Scit. n. qd. q via aggredi debeat: ⁊ singula distincte videt. Idē in eodē. Quisq̄s prudētiā asseq̄ desideras tunc ꝑ rōeȝ recte viuos si oīa pau⁹ estimes ⁊ ꝓpē sesꝛ dignitatē rebȝ nō ex multoꝝ opiōne: sȝ ex eaꝝ nā ꝯstituas. Sexto dȝ hō ꝓuidē ⁊ maxime p̄lat⁹ q̄uo in subditis suis bona in futurū ꝓuideat vt corā deo ⁊ hoīb⁹ ꝯmēdabilē ꝯuersatōeȝ hēat. Ro. xii. Prouidētes bona nō tm̄ corā deo sȝ etiā corā hoīb⁹. ꝓuidētes. s. vt ad honorē dei ⁊ vtilitatē aīaꝝ vestraꝝ ⁊ ꝓximoꝝ beatā vitā hēat. bonū exemplū exhibeatis. bona tpalia ⁊ spūalia bn̄ dispēsetis singulis ꝓut necesse ⁊ dignū ē distribuat. ⁊ q̄ sūt aīab⁹ eoꝝ vtilia eis ꝓuidere studeatis.

Septimo futuros rerū euēt⁹ attēdere ⁊ tpa futura nūerare debēt maxie p̄lati sm̄ ea q̄ p̄dicta sūt a ꝓphetis tā veteris q̄ȝ noui testamētu: ⁊ h̄ eis subditos p̄nūtire. Sal. v. Prophetias nolite sꝑnere. ii. pet. i. Habet firmiorē ꝓpheticū s̄monē cui bn̄facietꝭ attēdētes q̄si lucerne lucēti in caliginoso loco donec elucescat ⁊c. Ipsi. n. ꝓphete tpa futura ⁊ ꝑicula ꝓuiderūt ⁊ nūciauerūt ⁊ p̄dixerūt cōrū ꝑicula vt apl's. i. thy. iiii. In nouissimis dieb⁹ descēdēt q̄dā a fide attēdētes spiritib⁹ erroris ⁊c. Idē thy. iii. Hoc āt scito qꝛ in nouissimis dieb⁹ instabūt tpa ꝑiculosa ⁊c. ꝓphete aūt taȝ veteres q̄ȝ noue legis significati sūt p nudos nūerātes q̄ in vrbe romana descripti sūt. Legiſ i gestis romanoꝝ ⁊ in libro ipatoꝝ descriptio romane vrbis qꝛ tpe tyberii imꝑatoris sūt quo dīs p̄dicauit ⁊ passus fuit venerūt rome duo sapiētissimi viri ph̄i. Praxidel ⁊ phidia quos ꝓpter sapiaȝ suā sibi caros habuit imꝑatoꝛ i palatio suo: q̄ imꝑatori q̄cq̄d in aure suis secretariis diceret siue de die siue d̄ nocte vsq; ad vnū ĕbū repetebāt: q̄ ꝓmisit se datuꝝ q̄cq̄d peterēt q̄ eius mūera respuerūt. Sȝ vnū mēoriale i vrbe fieri petierūt i memoriaꝝ sui ⁊ euētuū futuroꝝ: vt. s. fierēt i eadē loco vrbis duo hoīes nudi hn̄tes brachia eleuata. ⁊ digitos icuruatos: ad modū nūerātiū. ⁊ hn̄tes añ se duos caballos nudos ab oī ornatu marmoreos ⁊ añ equos mulierē serpētib⁹ circūdatā ⁊ añ eā ꝯchā ad quā non poterat q̄s accedē nisi p ꝯchā. Per qd̄ significabaſ vt ibi p̄dixerūt: qꝛ veniret rex potētissim⁹ hn̄s equos fortissimos ꝯtenētes ornamēta mūdi ⁊ ꝯculcātes oēm terrenā ptātē. Per quos designati sūt apli chr̄i. p hoīes nudos nūerātes futura tpa ⁊ euēt⁹ ꝓphetas vtriusq; testi designauerūt: qb⁹ oīs sciā salutar' nuda ⁊ apta fuit. Per mulierē circūdatā serpētib⁹ designatā voluerūt ecclīā circūdatā diuersis tribulatōib⁹ tentatōib⁹ ⁊ ꝑsecutōib⁹. Ad quā null⁹ pōt accedē nisi ablut⁹ i ꝯcha baptismaſ fluminis aut sanguinis. aut flaminis.

Octauo prudēs hō ꝓuidet q̄uo hōa ĕa ⁊ eterna sibi ꝯgreget in futuꝝ ꝯ pximoꝝ ꝯgregādo sibi i p̄ñti diuitias meritoꝝ p q̄ acq̄rat sibi thesauros p̄mioꝝ. iuxta ꝯsiliū dn̄i. Math. vi. Thesaurizate vobis thesauros i celo ⁊c. De hac mā m̄lta hn̄tur exēpla ⁊ auctoritates i fra. iii. li. de elemosina: qꝛ elemosina thesaurizat i celo. Bern̄. Nō sūt ꝯdigna q̄ hoīes i p̄ñti patiunſ. aut q̄cq̄d ab eis agiſ ad p̄teritā culpā q̄ eis remittiſ. ⁊ ad futurā glīā q̄ eis ꝓmittiſ. ⁊ i celo refutaſ.

De circūspectione. DIS. XL.

Una pars prudētie ē circūspectio. Circa quā ꝯsiderādū ē qꝛ cū ad prudētiā ꝑtieat recte aliqd ordinare i finē qd̄ nō fit nisi ⁊ finis sit bon⁹ ⁊ id qd̄ ordinaſ ad finē sit ēt bonū ⁊ ꝯueniēs fini. sȝ prudētia sicut dictū ē circa singularia opabilia ē in qb⁹ multa occurrūt. Contingit. n. aliqd̄ sm̄ se ꝯsideratū eē bonū ⁊ ꝯueniēs fini qd̄ tm̄ et aliqb⁹ ꝯcurrētib⁹ redditſ vel malū vel nō opportunū ad finē. sic ostēdere signa amoris alicui sm̄ se ꝯsideratū vr̄ eē ꝯueniēs ad alliciendū ei⁹ aīuȝ ad amorē. Sȝ si ꝯtingat in aīo illius supbia vt suspicio adulatiōis nō erit h̄ ꝯueniēs ad finē ⁊ iō necessaria ē circūspectio ad prudētiā. vt. s. hō id qd̄ ordinaſ ad finē cōparet ēt cū aliis q̄ circūstāt. Sicut. n. ad ꝓuidētiā ptinet ꝓspicere id qd̄ ē p se ꝯueniēs fini ita ad circūspectionē ptinet ꝯsiderare an sit ꝯueniēs fini sm̄ ea q̄ circūstāt. vtrū aūt hoꝝ hȝ specialē difficultatē ⁊ iō vtrūq; eoꝝ seorsuȝ poniſ pars prudētie. Sciēdū aūt qꝛ est multiplex circūspectio. Est. n. q̄dā circūspectio viciosa ⁊ q̄dā virtuosa. Uiciosa q̄dē ē iudiciū vagi cordis ⁊ vani sicut pȝ in illis q̄ girouagos habēt oculos ⁊ sūt in morib⁹ incōpositi. signū eni ē icōtinētie ꝑp qd̄ dicitur Eccl. ix. Noli circūspicere i vicis ciuitatis. nec oberrauer' i plateis illi⁹. auerte faciē tuā a muliere ꝯpta. ⁊ ne circūspicias speciē alienā. Propter speciē mulieris multi ꝑierūt. ⁊ ex h̄ ꝯcupiscētia q̄si ignis exardescit. Alia ē circūspectio virtuosa ⁊ laudabilis. de q Seneca dicit. Tūc ꝯsilia salubria aduoca. cū tibi alludit vite ꝓsperitas. tūc te velut in lubrico retinebis ac sistes. nec tibi dabis ipetus liberos sȝ circūspicies quo eūdū sit ⁊ quousq;. Debȝ aūt hō prudēs circūspicē superi⁹ ⁊ iferi⁹. iteri⁹ ⁊ exteri⁹. dextrorsuȝ ⁊ sinistrorsuȝ. Superi⁹ q̄dē ad deū videlȝ ꝯtēplādū tāq̄ȝ speculatorē oīa ꝯtuētē. Sicut dicit ꝓuer. xv. Oculi dn̄i ꝯtēplāſ bonos ⁊ malos. ⁊ Job. xiii. Obseruasti oēs semitas meas. ⁊ vestigia pedum meoꝝ ꝯsiderasti. Jō dicit Boe. Magna vobis idita necessitas ꝓbitatis cū oīa ante oculos agit iudicis cūcta cernētis Et ecc. xiiii. Beat⁹ vir q̄ in sapiētia morabiſ ⁊ i iusticia meditabiſ. ⁊ i sensu cogitabit circūspectiōeȝ dei. i. qꝛ de⁹ oīa circūspicit Act⁹. s. sensus. gestus ac ēt cogitat⁹. Uñ ꝯ fatuū ⁊ iniquū dicit Ecc. xxiii. Quis me videt tenebre circūdāt me. parietes cooperiūt me ⁊ nemo circūspicit quē vereoꝛ. Seq̄ſ. Et nō cognouit. qm̄ oculi dn̄i multo lucidiores sūt sup solē circūspiciētes oēs vias hoīuȝ ⁊ ꝓfund: abyssi ⁊ hoīuȝ corda ituētes ⁊ Ecc. vii. Est q̄ humiliat ⁊ exaltat circūspector de⁹. Sic igitur debem⁹ sursuȝ respicē vt timeam⁹. Itē debem⁹ sursuȝ respicē. videlȝ supnā patriā vt appetam⁹. Gen̄. xv. Dixit dn̄s ad abrahā. vide a loco i quo nūc es. ⁊ circūspice ad aquilonē. Oēm terrā i q̄ dormis tibi dabo ⁊ semī tuo. baruch iiii. Circūspice hierusalē ad oriētē. ⁊ vide iocūditatē a deo venientē. ⁊ eiusdē. v. Exurge hierusalē circūspice ad oriētē. Scdo circūspicē debem⁹ iferi⁹. mūdi. s. p̄rauitatē ad aspernēdū. Et dico iferi⁹. qm̄ hō iust⁹ dȝ mūdū ꝯtēnere ⁊ eū tenēdo sub pedib⁹ ꝯculcare. qꝛ si bn̄ ꝯsiderat nō inuenit i eo nisi cecitatē. sicut dicitur Marci. iii. Circūspiciēs ih̄c cū ira ꝯtristat⁹ ē sup cecitate cordis eoꝝ. Itē nō inuenit pietatē. ysa. lix. Circūspexi ⁊ nō erat auxiliatoꝝ. Itē nō inuenit nisi vanitatē vel poti⁹ nihilitatē. ideo cōpelliſ oculū iferiōis i deū ꝯuertē. Sicut bn̄ signatū ē Marci. ix. Circūspiciētes neminē viderunt nisi ih̄m tm̄. qꝛ postq̄ȝ dulcedinē bonitati ei⁹ senserāt ⁊ viderāt claritatē oīa q̄ īfra ipos erāt q̄si nihilū reputabāt. Tertio circūspicē debemus iterius. i. ꝯsciētiā nostrā discutē. ⁊ oēs ei⁹ latebras visitare. ne forte aliq̄d i ea lateat qd̄ mētē corrodat ⁊ mordeat. ⁊ oculos diuine maiestati offendat. Jn signū hui⁹ q̄ttuoꝛ aīalia describunſ itus eē plena oculis. Apoc. iiii. ⁊ ezech. i. Totū corp⁹ plenū erat oculis. videlȝ circūspectiōis. Glo. Qualē argū fabule poetaꝝ describūt. quē Juno ob negligentē sui custodiā in pauonē ꝯuertit. Quarto circūspicere debemus exterius. vt nō solū ītra nos īspiciamus ꝯsciētiā verūetiā oēs actiōes locutiones. ⁊ totā ꝯuersatiōeȝ extrinsecā. ne q̄d in facto verbo gestu. incessu. risu. ⁊ hmōi sit aliquid viciosuȝ vel in conspectu hoīum reprehēsibile videaſ. vnde Ezech. i. Animalia sancta nō solū intus sed etiam in circuitu dicunſ oculis esse plena. vnde dicitur ibi. In circuitu ⁊ intus plena sunt oculis. s. circūspectiōis Glo. Exemplo alios informant ⁊ in circuitu. i. in conspectu hoīum irreprehensibiles sunt. Alia glosa. Uita sanctoꝝ ex omni parte circūspecta ē plena ocul. Unde de anna vxore thobie dicit. Thob. x. Exiens circūspiciebat oēs vias. Anna que interpretaſ gratia vel respondens signat aīam gratiosaȝ. q̄ ꝯsiderās qꝛ de oīb⁹ factis verbis ⁊ hmōi habet corā sūmo iudice respondere. circūspicit oēs vias. i. oēs semitas suos. sermones ⁊ actus. Quinto circūspicere debem⁹ a dextris. videlicet sanctoꝝ vitas ⁊ exēpla bōa ꝯspicere. vt p ea ca i san

et morib⁹ ꝯformemur eis ꝗ̄ i virtuosis opib⁹ ꝯformemur. vñ Job.
xxix. dicit̃ d̄ onagro p q̄uē vir iust⁹ vl religiosus d̄signat̃. Cõtẽnit
Multitudinē ciuitat̃. i. tumultũ ꝛ p̄ssurã mũdi. Fugit vt effugiat
eius p̄icula. Et vocē exactoris. i. dyaboli tẽtatoris. Nõ audit. Cir-
cũspicit mõtes. i. sanctoꝝ vita eminẽtes pascue sue. q2 i his pascit̃
ꝛ d̄lectat̃ mẽs ei⁹. Et virẽtia queq3. i. opa viroꝝ vtutũ amena. Per
q̄rit. vt videlꝫ i eis delectet̃ ꝛ d̄lectabilit̃ foueat̃. Sexto debem⁹
circũspicē a sinistr̃ aduersitat̃ quõ. s. aduersitat̃ tpe i mũdo nõ iue
nit adiutorē. sꝫ q̄ p̄spitat̃ tpe videbãt̃ amare fidelit̃. defecerũt in ad-
uersis. Sic dicit̃ i ps̄. Sustinui q̄ simul ꝯtristaret̃. ꝛ nõ fuit q̄ ꝯso-
lare ꝛ nõ inueni. sꝫ pou⁹ dederũt i escã meã fel ꝛc̃. Et ysa. lxiij. Cir
cũspexi ꝛ nõ erat auxiliator. Jō nõ i mũdo sꝫ i deo debem⁹ fiduciã
nr̃az figē. ꝛ ei⁹ misericordiã iplorare. Exẽplo iosophat regis q̄ dice
bat. ij. paral. xx. Cũ ignorem⁹ q̄d agē debeam⁹. h̄ solũ habem⁹ resi-
dui vt oculos nr̃os ad te dirigam⁹ ꝛ Mat. ix. Circũspiciẽtes nemi
nē viderũt nisi ihm̄ dñq2 i ipꝫ solũ spẽ nr̃az ꝛ itẽtiõez debem⁹ fi-
gere. ꝛ q2 ipm̄ solũ fidelē amicũ ꝛ adiutorē pn̄ĩ iuenim⁹. A sinistr̃
ẽt circũspiciẽtes videm⁹ hostiũ tẽtatiões ꝛ insidias vt vitemus. ne
mortis gladios ꝛ deceptionũ laq̄os icurram⁹. Ad modũ auicule q̄
dũ i via pabi. lũ suũ q̄rit vndiq3 circũspicit. ꝛ se circũuoluẽdo custo
dit. Si võ videat aliqd̃ p̄iculosũ stati euolat ꝛ euadit. ꝓuer. j. Fru-
stra iacit̃ rethe añ oculos pẽnatoꝝ. De hoie vndiq3 obsesso ꝛ ex oĩ
pte vidẽte p̄icula ꝛ fere de euasiõe p̄iculoꝝ inũerabiliũ diffidẽte. di
cit̃ Job. xv. Nõ credit q̄ possit reuerti de tenebr̃ ad lucẽ circũspe-
ctãs vndiq3 gladiũ. Et q2m̄ q̄ volũt diuites fieri icidũt i tẽtatiões ꝛ
laqueũ dyaboli. ꝛ i desideria multa q̄ emergũt hoiez in iteritũ ꝛ p̄-
ditionē. j. thy. vj. Jdeo dicit̃ Mar. x. Circũspiciens ihs̄ discipulos
suos ait q̄ difficile qui pecunias habent in regnum dei itroibunt.

De cautione.

Decima ps prudẽtie ē cautio. de q̄ d̄r Eph̄. v. Videte quõ
caute ãbulet̃. Jlla. n. circa q̄ hꝫ eẽ prudẽtia sīt ꝯtigẽtia opa
bilia i q̄b⁹ sicut vex põt cõmisceri falso. ita ẽt malũ bono
pp multiformitatē hmõi opabiliũ i q̄b⁹ hõa pleriq3 ipediũt̃ a ma
lis. ꝛ mala hñt specie boni. Et iõ necessaria ē cautio ad prudẽtiã vt
sic accipiãt̃ bona q̄ vi ẽt mala. Est igit̃ cautio necessaria vt hõ ca
ueat ab his p q̄ act⁹ virtutũ ipediri pñt. q̄ tñ q̄nq3 speciē hñt boni.
q2 vitia multã similitudinē hñt cũ vtutib⁹ ꝛ ipa se mẽtiũt̃ eẽ vtu-
tes. Dicit. n. auar⁹ se largũ eẽ. ꝛ ꝓdig⁹ silr̃. Et q̄nq3 seueritatem
exercẽs dicit se iusticiã exercē. q2 sub coloꝛe iusticie latet seueritas
ꝛ remissio videt̃ eẽ clementia. ꝛ sic de alijs. Cautio igit̃ facit vt hõ
via recta virtutũ icedat. nõ declinãs ad dexterã vl sinistrã vitioꝝ.
Sꝫ dicit cũ poeta. Mediũ tutissim⁹ ibis. Sap̄. x. Justũ d̄duxit do
minus p vias rectas virtutũ nõ declinãs hinc inde p deuia vitioꝝ.
Bethuncus ē virtus mediũ vitioꝝ vtrinq3 reductũ. Jn vitiũ ducit
fuga culpe si caret arte. s. cautiõis sine q̄ dũ stulti vitãt vitia. icidũt
in ꝯ̄ria. vt dũ vitãt temeritatē. icidũt i timiditatē. nisi cautio ponat
mediũ. s. fortitudinē. Dũ vitãt desꝑatiõez. icidũt i p̄sũptiõez. nisi po
nat mediũ. s. spem. ꝛ sic de alijs. Ad cautiõez ẽt ptinet vitare aliq im
pedimẽta extrīseca q̄ pñt accidere imo q̄ frequent̃ occurrũt. Unde
lꝫ ad eãdē vtutē ptineat ꝓsequi bona ꝛ vitare mala oppo-
sita. sicut eiusdē art̃ ē facē sanitatē ꝛ vitare egritudinē. tñ aliq ma-
la vel ipedimẽta q̄ pñt ab extrinseco ꝯtingē nõ ē eiusdē ratiõis cũ
eo qd̃ ē ꝓseq̄ bona. Et iõ cautio cui⁹ ē vitare ipedimẽta vtutis me
rito distinguit̃ a prudẽtia. cui⁹ ē ꝓudē bona. Debet aũt hõ cauere
omne ipedimẽtũ salutis imo omne peccatũ ꝛ occasiões oĩuz pecca
toꝝ. Peccatũ q̄dē ꝛ itẽrĩ⁹ in corde ꝛ exteri⁹ i ore ꝛ ope. Jtē tã pec
catũ cõmissiõis q̄ȝ omissiõis. De peccato ꝯsensus ꝛ affectiõis vitã
do d̄r. thob iiij. Caue ne q̄n peccato ꝯsentias. De peccato locutiõis
Gen̄. xxxj. Caue ne q̄cq̄ȝ durı⁹ loq̄ris ꝯ̄ iacob. Dictũ est ad labã. Et
Nũeri. xxij. Caue ne q̄d aliud loq̄ris q̄ȝ qd̃ p̄cepero tibi. De peccato
cõmissiõis vl̄ opis dicit̃ Job. xxxvj. Caue ne declines ad iniq̄tatē.
De peccato omissionis Hester. vj. Caue ne q̄cq̄ȝ eoꝝ q̄ dixisti p̄ter-
mittas. Jtē dꝫ hõ cauē occasiões peccatoꝝ. i. locũ suspiciõis. Gen̄.
xxiiij. Caue ne q̄n̄do filiũ meũ reducas illuc. Verbũ ē abrahe ad
p̄curatorē domus sue. phibẽtis ne filiũ filiũ ysaac reduceret in ter
rã de qua dñs ipm̄ eduxerat. Jtē cauere dꝫ cecũ seductionis. Exo.
xxxv. Caue ne cũ habitatorib⁹ terre illius iungas amicicias. De ca
uenda societate maloꝝ. Require infra libro tertio. Jtē cauere de-
bet primũ impulsum tentationis. Nam q̄cito sentit homo tenta-
tionis impulsum. debet eũ repellere ne si diu tenuerit in corde fo-
tius inualescat. ꝛ cũ inualuerit superare nõ possit. Beatus eni q̄ te
nebit ꝛ allidet puulos suos. id ē motus tẽtatiõis. dũ adhuc puuli
sũt allidit ad petrã. id ē chr̃m. Jdeo dicit̃ Deut̃. xi. Cauete ne forte
decipiat̃ cor vestrũ. s. per maliciã tentatoris. ꝛ recedatis a domino
p culpã trãsgressiõis. De tentatiõe q̄re ꝛ quõ sit cauẽda. Reqūre
infra libro tertio. Licet aũt oẽ pctm̄ summope sit cauẽdũ. tñ p̄cipue
suadet scriptura sacra cauē supbiã reginã oĩuz vitioꝝ. Exo. xix. Ca
uete ne ascẽdat̃ in mõtē. s. supbie. Et Marci. xij. di. Cauete a scri-
bis q̄ volũt i schol̃ ambulare. ꝛ salutari in foro. Jtē iobediẽtiã. pes
simã ei⁹ plẽ Josue. vj. Cauete ne de his q̄ p̄cepta sũt vobis q̄piaz
cõtingat̃. ꝛ sitis p̄uaricatõis rei. Jtē irreuerẽtiã respectu sacroꝝ.
Exo. xxviij. Locut⁹ ē dñs ad moysen dicẽs. Dic aaron ꝛ filijs eius
vt caueãt ab his q̄ ꝯsecrata sũt. ne. s. idigne ꝛ irreuerẽter tractẽt ea
Jtē igratitudinē bñficioꝝ. Deut̃. vj. Caue ne obliuiscaris dñi qui
eduxit te d̄ tra egypti ꝛc̃. Jtē trãsgressionez votoꝝ seu quorũcũq3
dño ꝓmissoꝝ. Deut. iiij. Caue ne q̄n obliuiscar̃ pacti dñi dei tui.
qd̃ vꝫ ipse tecũ pepegit. ꝛ tu cũ eo. Jtē ypochrisis falsitatē. Mat.
xvj. Cauete a fermẽto phariseoꝝ qd̃ ē ypochrisis. Jtē auaritie ceci
tatē. Luc̃. xij. Videte ꝛ cauete ab oĩ auaritia. q̄n diceret nisi eaz ca-
uerit̃ nõ videbit̃. q2 ipa vr̃e mẽtis oc̃los excecabit. Nec solũ exce-
cat. verũetiã illaq̄at. ij. thy. vj. Qui volũt diuites fieri incidũt in ten-
tatonez ꝛc̃. sed ꝓuer. x. dicit̃. Qui cauet laqueos securus erit.

De sollicitudine. DiS. XLI.

Undecima pars prudentie ē sollicitudo. cir
ca quã sciẽdũ q̄ sic̃ ysi. dicit i li.
ethy. Sollicit⁹ dicit̃ q̄si solercit⁹ inq̄ntũ. s. aliq̄s ex q̄-
dã solercia aĩ ē velox ad ꝓsequẽdũ ea q̄ sunt agenda.
Hoc aũt ptinet ad prudẽtiã. cui⁹ p̄cipu⁹ act⁹ ē circa agẽda p̄cipe d̄
cõsiliat̃ ꝛ p̄iudicat̃. Unñ ph̄s dicit in. vj. ethi. q̄ oꝫ operari q̄dē veloci
ter ꝯsiliata. ꝯsiliari aũt tarde. Et ide ē q̄ sollicitudo ꝓprie ad prudẽ
tiã ptinet. Et pp h̄ augu. dicit i libro de morib⁹ eccl̄ie. q̄ prudentie
sũt excubie atq3 diligẽtissima vigilãtia. ne surrepte paulatiz mala
suasiõe fallamur. Notãdũ aũt q̄ multiplex ē sollicitudo. Et. n. sol-
licitudo quã iducit necessitas. alia quã ꝓducit cupiditas. alia quã
generat carnalitas. alia quã iperat charitas. Prĩa ē excusabil̃. Se
cũda dãnabil̃. Tertia culpabilis. Quarta ē laudabilis. De pma
dicit̃ j. corin. vij. Qui cũ vxore ē. sollicit⁹ ē q̄ sũt mũdi quõ placeat
mũdo. Qui. n. vxorē hꝫ. liberos ꝛ familiã. necessitate ꝯpellit̃ solli-
citari ꝓ se. vxore. liberis ꝛ tota familia. Et in h̄ ondit apl̄s statũ ꝯiu-
gij min⁹ eẽ pfectũ min⁹ q̄ȝ statũ vl̄ liberꝫ q̄ȝ statũ ꝯtinẽtiũ. Unñ dic̃ ibi
dẽ. volo vos sine sollicitudine eẽ. De secũda sollicitudine. s. quã pa
rit cupiditas d̄r Ecc̃s. ij. Petõri dedit de⁹ afflictiõez ꝛ curã sup̄fluã
vt addat ꝛ ꝯgreget. sꝫ ꝛ h̄ vanitas ē. ꝛ cassa sollicitudo mẽt̃. Dui⁹
vanitatē fatuitatē ꝛ miseriã ondit idē sapiẽs ibidē paruz añ. Dete
stat⁹ suꝫ oẽm idustriã meã q sub sole studiosissime laboraui. hitu
rus heredē post me: quē igno vtꝝ sapiẽs an stult⁹ futur⁹ sit: ꝛ dñã
bit̃ in laborib⁹ meis q̄b⁹ desudaui ꝛ sollicit⁹ fui. Sciẽdũ ãt q̄ ista
sollicitudo p turbat ꝯsciãz. sic̃ pꝫ ex p̄missis vbis. ꝛ Hiere. xlix. Pae
sollicitudie q̄escere nõ potuit. Secũdo excludit dei grãz. sic̃ d̄r Lu
ce. viij. Sollicitudo isti⁹ seculi ꝛ fallacia diuitiaꝝ suffocat vbũ
ꝛc̃. Tertio iducit iopiã spũalē semp. ꝛ interdũ etiã tpalē. Nã cupi
di timẽtes famē ꝛ inopiã tpalē. sollicitant̃ d̄ diuitijs acq̄rẽdis. Sꝫ
iusto dei iudicio q̄nto pl⁹ aggregãt tpalia. tãto pl⁹ spũalib⁹ vacu-
ant̃. ac iterdũ diuersis ꝛ iopinat̃ casib⁹ emergẽtib⁹ egestatē tpalē
incurrũt. Sicut dicit̃ Hiere. xlij. Fames ꝓ q̄ sollicitũ estis adhere
bit vobis. Quarto ꝓducit ad eternã miseriã ꝓpter qd̃ dicitur ꝓo-
uer. xj. Expectatio sollicitorũ pibit. Expectãt cupidi. q̄ diu viuãt:
q̄ in fine ptineãt q̄ aliena restituant. q̄ sua distribuant: q̄ veniaz
cõsequant̃ ꝛ gratiã. Sed hec expectatio est mala sollicitudo: quia
nec vere penitent: nec restituunt aliena. nec distribuunt sua. Qd̃ si
forte faciũt quandoq3. frustra hoc faciũt: q2 nec gratiã cõsequunt̃
nec veniã: sed in eternã miseriã deuoluũtur. De tertia sollicitudine
scꝫ quã generat carnalitas dicit̃ Mat. vj. Ne solliciti sitis anime
vestre q̄d mãducetis neq3 corpori vestro q̄d induamini: nõ ē intel
ligẽdus hic dñs ꝓhibere necessariũ licitũ ꝛ moderatũ actũ ꝓuisio
nis hũane q̄ntũ ad necessariũ vel decentē victũ ꝛ vestitũ: sꝫ illicituz
ꝛ imoderatũ: Unde excludit imoderatũ studiũ ꝛ sup̄fluam curam
in ꝓcuratione gulositatis qd̃ est cõtra illos qui nimis sunt sollici-
ti de p̄parandis vel ꝓcurãdis cõuiuijs: festis ꝛ cibarijs delicatis: q̄
timere videntur ne fame moriant̃. vel q̄ non habeant delicias vel
voluptuosa que appetant. Talibus cõminat̃ dñs Hiere. xlij. Fa-
mes ꝓ q sollicitũ estis adherebit vobis. Tales semp famez patiun
tur vt canes. nam cũ in mane fuerit saturati cogitãt quõ eque lau-
te vel latius epulentur in sero. ꝛ in sero sollicitantur de crastino. ꝛ
sic semp. Alia ē sollicitudo quã inducit voluptas libidinis. Si-
cut pater de duob⁹ senib⁹ ipudicis. Dañ. xiij. Obseruabant quoti-
die sollicitius videre eã. De quarta sollicitudie: videlicet quã iperat
charitas. Sciẽdũ q̄ sic̃ charitas vna ē essentialit̃ ad deũ: ad seipsũ

⁊ ad ꝓximū. ſꝫ multiplex in effectu. ſic multiplex ē ſollicitudo ꝑue niēs ex vno habitu charitatis. Eſt enī ſollicitudo q̄dā reſpectu ſui. q̄dā reſpectu dei. ⁊ q̄dā reſpectu proximi. Eſt inquā ſollicitudo hoīs ad ſeipm̄. Pri° q̄dē peccata ꝑterita puniēdi. Exēplo illoꝝ de q̄b° dicit apls. ij. corin. vij. Ecce h° ipꝫ cōtriſtari vos ſcḋm deū quātā i vobis opaṫ ſollicitudinē. ſ. penitētiā agēdi. Scḋo ē ſollicitudo puritatē ɔſciē tie ɔſeruādi. ſicut p̄cepit dn̄s Deū. xi. Cuſtodi temetipm̄ ⁊ aīaꝫ tuā ſollicite. Cuſtodi inquā temetipm̄. ne peccato ɔſentias ne in tētatiōe ſuccūbas. ne in tribulatiōe deficias ne pigritie lāguore torpeſcas. Tertio ſollicitudo ē virtuoſa opa faciēdi. ⁊ merita acq̄rēdi. ſicut mūdani ſollicitī ſūt ꝓ victualib° ⁊ alijs neceſſarijs acq̄rēdis viriliter opari. Sicut dicit̄ Eccī. xxxviij. Figulus ſedēs ad op° ſuum vertēs pedib° ſuis rotā ⁊ in ſollicitudine poſit° ē ꝓp opus ſuū. Et ibidē ante ponit alia exēpla multa de alijs artificibus dicēs. Omnis faber ⁊ architectus noctē q̄ſi diē trāſigit ⁊c̄. Si igit̄ iſti ſūt ita ſollicitī ꝓ lucro tpali. ꝓ victu quotidiano ꝓ neceſſarijs ſibi ī poſterū ꝓuidēdis. ⁊ diuitijs tpalib° acq̄rēdis q̄ntomagis deberem° eē ſollicitī ꝓ ſpirituali lucro. ꝓ meritis ⁊ ſpiritualib° aīe diuitijs acq̄rēdis. Rurſus ē ſollicitudo hoīs ad deū. ad quā mouere nos dꝫ timor punitiōis. Pudor ɔfuſiōis. amor cōplacētie. honor reuerētie. Ad ſollicitudinē i his q̄ ad deū ꝑtinēt habēdā. mouere ſolet q̄n q̄ꝫ timor punitiōis ſicut timore pene multi vel retrahūt̄ a malo vel ad bonū aliq̄ḋ attrahunt̄. vnde Job. xxiij. A facie ei° turbat° ſum. ɔſiderās eū timore ſollicitor. Turbat° ſuꝫ īq̄t. ſꝫ nō ꝑturbat°. turbat° inquā. nō turbatiōe rōēꝫ excecāte. vel iudiciū ſubuertēte. vel volūtatē ꝑuertēte. ſꝫ turbatiōe admiratiōis. Sicut beata virgo turbata ē in ſermōe archāgeli gabrielis Luc̄. j. Seq̄t̄. ⁊ ɔſiderās eū timore ſollicitor. in iudicādo diſtrictiſſimū. in puniēdo ſeueriſſimū. timore initiali vel filiali ſollicitor ad peccatū deteſtādū ad ɔſciētiā diſcutiēdū. ad iudiciū metuēdū. ad ſuppliciū ꝑcauēdū. ⁊ ad bonū vbiq̄ꝫ faciēdū. Jdeo dicit̄ ioſue. xxiij. Eſtote ſollicitī vt cuſtodiatis cūcta q̄ ſcripta ſūt in volumine legis. Scḋo ſollicitare ſolet cor hominis pudor ɔfuſiōis. ſicut pꝫ ī multis q̄ ne ɔfuſiōeꝫ ſuſtinē cogant̄ faciūt aliq bona. alīs nō facturi vt̄ ij. thy. ij. Sollicite cura teipꝫ ꝓbabilē exhibē deo. oparīu īcōfuſibilē. i. ſic ſtudeas opari vt nō ɔfuſiōe dign° appareas. ſꝫ pot° approbatiōe diuina. Qui. n. ɔfuſionē res dignas gerit. ⁊ in ɔſciētia ſua et nullo ſciēte ɔfundit̄. ⁊ ɔfuſiōe dign° iudicabit̄ ī diuino iudicio ⁊ ɔfuſibiliī ɔdēnabit̄. Jō aīe peccatrici dicit̄ yſa. lvij. Uitā man° tue īueniſti. ſ. ɔfuſionē. ſicut man° tua. i. opa tua meruerunt. Propterea nō rogaſti ꝓ quo ſollicita tu miniſti. Tertio ſollicitare ſolet cor hoīs amore cōplacētie. ſic̄ pa tet q̄ꝫ hoīes ſollicite ſeruiūt his quos amāt ⁊ q̄b° place deſiderāt. Jdeo. j. corin. xij. Sollicitudine nō pigri. ſpiritu feruētes. dn̄o ſuiētes. Et. j. corin. vij. Qui ſine vxore ē. ſ. carnali vl̄ ſine ɔcupiſcētia mūdiali. ſollicit° ē q̄ dn̄i ſūt quō placeat deo. Quarto ſollicitare ſolet cor hoīs honor reuerētie. ſicut ſollicitī ſūt filij parētes ſuos ſui dn̄os honorar̄. vbiq̄ꝫ ābulātes cū eis. vt eis honorē exhibeāt. Micheē. vj. Jndicabo tibi hō q̄d ſit bonū ⁊ q̄d dn̄s req̄rat a te vtiq̄ꝫ facere iudiciū ⁊ diligē miſericordiā ⁊ ſollicitū ambulare cū deo tuo. Qui aūt deū honorāt ⁊ ei place deſiderāt. ⁊ eccleſiā ſanctā ⁊ miniſtros ei° honorāt. ⁊ et loca ſctā i q̄b° de° ꝑncipalit̄ honorat̄. Sic̄ faciebāt illi de q̄b° dicit̄. ij. mach. xv. Erat eis ꝓ vxorib° ⁊ liberis. Jtē q̄ꝫ ꝓ fratrib° ⁊ cognatis minor ſollicitudo. maxim° aūt ⁊ ꝑm° ꝓ ſanctitate tiōr erat tēpli. Jtē ē ſollicitudo hoīs ad ꝓximū. ⁊ h̄ ē multiplex i effectu. videlꝫ miniſtrādo egētib° ſubſidiū pietatis. ſuadēdo dubitātib° ɔſiliū veritatis. ꝓſtādo ignorātib° ɔſiliū vitatis. ꝑbēdo laborātib° ſuffragiū ſcititatis. De p̄mo Gal. ij. pauper memores eſſem°. Seq̄t̄. Sollicit° fui h̄ipm face. ⁊ Luc̄. x. Martha martha ſollicita es. ſ. chr̄o ⁊ ei° diſcipulis miniſtrādo. Jtē thob. j. Eſurietes alebat nudis veſtimēta ꝑbebat. mortuis atq̄ꝫ occiſis ſepulturā ſollicit° exhibebat. De ſcḋo dicit̄ Eph̄. iiij. Sollicitī ſuare vnitatē ſpūs i vinculo pacis. De tertio. Colo. ij. Uolo vos ſcire q̄lē ſollicitudinē habeā ꝓ vobis ⁊ ꝓ his q̄ ſī laodicie vt ɔſolēt̄ ipoꝝ corda. īſtructi ī charitate. ⁊ ī oēs diuitias plenitudis ītellect°. ī agnitōe miſterij dei. De q̄rto Colo. iiij. Salutat vos epaphras ſollicit° ꝓ vobis ī orōib°. ⁊ Phil. ij. tymothe° ſincera affectōe ꝓ vobis ſollicit° ē. Ad hāc ſollicitudine ꝑcipue tenēt̄ ꝑlati. ſic dr̄ Ro. xij. Qui ꝑeſt ī ſollicitudīe. ij. corin. xj. Jnſtātia mea quotidiana ſollicitudo oīum eccleſiaꝝ. Et j. mach. xvj. Simon ꝑambulās ciuitates ⁊ ſollicitudinē gerēs eaꝝ deſcēdit. Simō q̄ īterꝑtat̄ audiēs ſignat ꝑncipē vl̄ ꝑlatū. q̄ ad h̄ dꝫ ꝑābulare ꝑ ciuitates ⁊ caſtra vt audiat ſi ſit ī eis aliq̄d corrigendū. ſollicite dꝫ īq̄rere oēs ſubditos. pacienter audire. Juxta illud Deut. j. Jta paruū audiētis vt magnū. Debet aūt deſcēdere in hierarchico ad defectus videlicet corrigendum.

De diſciplina. DS. XLII.

Uodecima pars prudētie eſt diſciplina. Ad cui° euidētiā ſciendūꝫ q̄ꝫ diſciplina triplicit̄ accipit̄ in ſcriptura. Uno mō dr̄ diſciplina idē realiter q̄ḋ ſciētia. differēs rōne. Dicit̄ enīꝫ ſciētia ſm̄ q̄ḋ ē habit° cognitōis firmat° in aīa. ⁊ dr̄ a ſciendo. Diſciplina vō dicit̄ ꝑ ɔparatiōeꝫ ad diſcipulū. ⁊ dicit̄ a diſcēdo. Sic̄ doctrīa dicit̄ ꝑ ɔpatōeꝫ ad doctorē ⁊ dr̄ a docendo. Uñ puer. iij. Qui diligit diſciplinā diligit ſciētiā. ⁊ euſdē. xix. Suſcipe diſciplināvt ſis ſapiēs. Scḋo mō dr̄ diſciplīa correctōis. ſ. puer. xxij. Noli ſubtrahē a puero diſciplinā. Jbidē Stulticia colligata ē ī corde pueri ſꝫ v̄ga diſciplīe effugabit eā. Ad hāc ſuſcipiēdā hortat̄ ſapiens. puer. iij. Diſciplinā dn̄i fili mi ne abijcias. neq̄ꝫ deficias cū ab eo corripis. quē. n. diligit dn̄s corripit ⁊c̄. heb. xij. Jn diſciplīa ꝑſeuerate filij. Sequit̄. Quis. n. fili° quē nō corripiat pr̄. q̄ꝫ ſi extra diſciplinā eſtis cuius ꝑticipes facti ſūt oēs ḡ adulteri ⁊ nō filij eſtis. De his duob° ſil̄ dicit̄ in pſ̄. Diſciplina tua correxit me in finem ⁊ diſciplīa tua ipa me docebit. Diſciplinā correctōis patiēter ſuſtinere debem° exēplo chr̄i. De quo dr̄ yſa. liij. Diſciplīa pac̄ nr̄e ſup eū. Jpſe ſui gr̄a ꝓ nobis ſuſcepit duriſſimā diſciplinā. vt nemo ꝓ peccatis ſuis quātālibet aſperā ſuſtinē recuſet. Tertio mō dicit̄ diſciplina ordinata moꝝ ɔpoſitio. Uñ aliq̄s diſciplinat° dicit̄ hō. ſ. vndiq̄ꝫ bn̄ morib° ordinat°. hāc patebat pſ̄. dicēs. Bonitatē ⁊ diſciplinā ⁊ ſciētiā doce me. Bonitatē q̄ntū ad gr̄aꝫ īteriorē: diſciplinā q̄ntū ad exteriorē moꝝ ɔpoſitōeꝫ honeſtā. ſciētiā q̄ntū ad intellect° illuſtratiōeꝫ. ꝑ hec tria ꝑuenit̄ ad btūtudinē. Ricard° de ſctō victore diffinit eā ſic. Diſciplīa ē ɔuerſatio bona ⁊ honeſta cui parꝫ eſt malū nō agere. ſꝫ ſtudet etiā in his q̄ bn̄ facit ꝑ oīa irreꝑhēſibilis apparere. Jdē. Diſciplīa ē mēbroꝝ oīuꝫ mot° bn̄ ordinat°. ⁊ diſpoſitio dicēs in oī hītu ⁊ actōe. Jdē. Diſciplīa ē ɔpes cupiditatis. malorū deſideriorū carcer. frenū laſciuie. elatōis iugū. vinculū iracūdie. q̄ domat intꝑantiā. leuitatē ligat. atq̄ꝫ oēs iordinatos ⁊ illicitos mētis ſuffocat appetit°. Et ſic̄ ꝑ icōſtātiā mētis naſcit̄ iordinata motio corꝑis. ita quoq̄ꝫ ꝑ diſciplinā cū corp° aſtrigit̄: aīus ad ɔſtātiā ſolidat̄. ⁊ paulatī mēs ad q̄etē ɔponit̄ cū ꝑ diſciplīe cuſtodiā mali mot° eis foris fluere nō ſinunt̄. Jō bn̄ dicit ſapiens puer. xv. Qui abijcit diſciplinā deſpicit aīaꝫ ſuā. Sap. iij. Sapiām ⁊ diſciplinā q̄ abijcit īfelix ē. q̄r filius ē illi de quo loquit̄ ſalomō puer. v. Hō apoſtata vir iutil̄ gradit̄ ore ꝑuerſo. ānuit oculo. terit pede. digito loq̄tur. ꝑauo corde machiat̄ malū. oī tpe iurgia ſeminat. Jdē Ricard°.

Quattuor ſūt ꝑcipue i q̄b° ɔſiderāda ē diſciplīa. ī hītu. in geſtu. in locutiōe. ⁊ ɔmeſtiōe. Jn hitu q̄nq̄ꝫ modis diſciplīa cuſtodit̄. in genē. ⁊ q̄litate. ī colore. ī formatiōe ⁊ coaptatōe. Jn genē. ne ſint nimis ꝑcioſa. Jn q̄litate. ne ſint nimis ſubtilia vl̄ mollia. Jn colore. ne nimis nitida vl̄ aliquo mō ſupra q̄ꝫ diſciplīa religioſe ɔuerſatōnis expedit fucata. Jn formatōe ne ſint nimis mag̃ aut depēdētia aut fluxa aut nimis ſtricta ſiue quolibet alio mō ſꝫ ſecl̄ivānitatē detorta. Coaptatio ad modū portādi ꝑtiet. Et ſī mille mōi q̄b° hoīes ſuauiſſimū ſpectaculū de ſe ītuētib° facē ɔcupiſcūt. Jdē Ricard°. Ueſtimēta appetāt ſui dei pl° vilia q̄ꝫ ꝑcioſa. pl° groſſa q̄ꝫ ſubtilia. pl° aſpa q̄ꝫ mollia pl° fuſca q̄ꝫ nitida. pl° neglecte q̄ꝫ ɔpoſita ac curate. Jdē Ricar. Geſt° ē mod° ⁊ figuratio corꝑis ⁊ mēbroꝝ ad oēm agēdi ⁊ hñdi modū. Hic ſex modis rep̄hēſibil̄ īuenit̄. ſ. ſi eſt aut moll̄. aut diſſolut°. aut tard°. aut citat°. aut ꝑcax. aut turbid°. Mollis ſignificat laſciuiā. diſſolut° negligētiā. tard° pigritiā. citatus icōſtātiā. ꝑcax ſupbiā. turbid° iracūdiā. Jdē Ricard°. Diligēter obſeruādū ē vt ſingula mēbra ſuū teneāt officiū. vt id agat horū q̄ḋlibꝫ ad q̄ḋ factū ē. nec vnū vſurpet officiū alteri°. vt nec loq̄tur man°. nec os audiat. nec ocul° lingue officiū aſſumat. ⁊ ſic de alijs. Sūt. n. q̄dā q̄ audire vl̄ auſcultare neſciūt niſi buccis patētib°. q̄ſi ꝑ os audiāt. Alij labia velut molā circuīdāt. Alij vt canes ſitientes linguā extrahūt. Alij loquēdo digitum extēdūt. ⁊ ſupcilia erigūt. Alij oculos ī orbē rotāt. ⁊ ſic de alijs. Jdē. Alij nares rugāt alij labia ɔtorquēt. alij ore dimidio loquunt̄. alij brachijs nauigādo. alij pedib° ꝑ terrā ambulādo ⁊ lacertī ī aere volitāt. Mirabile mōſtrū q̄ḋ ſingu ī ſe hoīs īceſſiꝫ. nauis remigiū. auis volatū. Jtē idē Ricar. Scḋa ē cuſtodia diſciplīe in geſtu. vt vnūquodq̄ꝫ mēbroꝝ id q̄ḋ facit eo mō ac mēſura faciat quo faciēdū ē. Hoc eſt ridere ſine aſpectōe dētiū. videre ſine defixiōe oculoꝝ. loq̄ ſine extēſiōe manū ⁊ ītēſiōe digitoꝝ. ſine ɔtorſiōe labioꝝ. incedere ſine modulatione greſſuū. ſine ventilatiōe brachioꝝ. ſine geſtitulatōe ſcapulaꝝ: ſedere ſine diuaricatiōe cruꝝ. ſine alterutra ſupiectiōe pedū. ſine extenſione vel agitatōe tibiarō. ſine altera cumulatiōe laterum: iacere ſine deiectiōe membroꝝ. ⁊ vt de his finem loquēdi faciamus geſt°

hoīs in omni actu debet esse gratiosus sine molitie. quietꝰ sine dissolutiōe. gratꝰ sine tarditate. alacer sine inquietudine. maturꝰ sine ꝑteruia ⁊ sine turbulētia seuerꝰ. Tertio scḋꝫ eūdē Ricar. In locutiōe seruāda est disciplina vt attēdat hō quid. cui. vbi. quō. q̄n. quare loquat̄. ⁊ quātū. Quid vba vera ⁊ vtilia ⁊ nunq̄ ociosa habeant. Ociosa aūt sunt oīa q̄ sunt aut nociua aut inhonesta aut inutilia. Inutilia sunt q̄ nec audiētibꝰ neq̄ loquētibꝰ ꝓsunt. Inhonesta sunt q̄ vel illius q̄ loquit̄. vel illius cui loquit̄. vel de quo loquit̄ dignitati nō ꝯuenit. Nociua sūt q̄ suis suasiōibꝰ alios auditoꝝ siue ad errorē. siue ad prauitatē inducūt. Qualitas aūt persone cui loquēdū est quattuor modis ꝯsiderat̄. scḋm etatē. sm̄ sciētiā. sm̄ officiū. sm̄ ꝯditionē. Scḋm etatē. q2 aliter ꝯuenit loq̄ senibꝰ. aliter iuuenibꝰ. aliter sapiētibꝰ. aliter simplicibꝰ. aliter actiuis in negocijs secularibꝰ. aliter ꝯtemplatiuis in spūalibꝰ. aliter dn̄is. aliter seruis. aliter plātis. aliter subditis. Idē. Cōsiderandū est q̄liter sit loquēdū. nō stultis ⁊ ebriosis ⁊ dormientibꝰ ⁊ ꝯtēnētibꝰ ⁊c. Ubi. q̄n. quō. quare. quātū. Nota. In mēsa aūt dꝫ esse duplex custodia discipline. Prima in gestu suo. Secūda in cibo suo. His tribꝰ modis inter epulas in gestu suo dꝫ hō seruare disciplinā in semetipso vcꝫ vt linguā a loqcitate restringat. ⁊ oculos suos a circūspectione coerceat. ⁊ vt cetera mēbra cū modestia ⁊ q̄ete ꝯtineat. Triplex etiam obseruātia dꝫ eē i cibo. vt attēdat hō q̄d sumat. q̄ntū. ⁊ quō sumat. Quid sumat. vt non nimis delicata ⁊ preciosa. aut nimis rara aut isolita. aut nimis accurate ⁊ laute ꝑparata cōcupiscat. In quātitate sumēdi h̄nda ē custodia discipline. vt neq̄ ꝯ honestatem neq̄ supra necessitatē sumat̄ cibꝰ. Nō. n. oīs vēter ē idē. Alteri enim sufficit minꝰ ⁊ ille ledit̄ sup̄fluitate cibi. alter pluribꝰ indiget ⁊ plura reqrit. ⁊ in h̄ sepe honestas comedēdi ledit̄. ⁊ priusq̄ ad sup̄fluitatē veniat paꝰ caueat sup̄fluitatē. tēdat ⁊ attēdat honestatē. In mō sumēdi h̄nda ē disciplina. vt hō cibū mūde sumat ⁊ tpate. mūde vt in sumēdo caueat hō ab oī īmūdicia ⁊ īhonestate. Tpate vt caueat a cibi ⁊ potꝰ sup̄fluitate ⁊ sumēdi nimia festinatiōe. ⁊ mora nimia in comedendo.

¶ De speciebus prudentie. DIS. XLIII.

Einde ꝯsiderādū ē de ptibꝰ prudētie subiectiuis. Et q2 de prudētia p quam aliq̄s rogat semetipsuꝫ iā dictū ē. restat dicēdū de speciebꝰ prudētie q̄bꝰ multitudo gubernat̄. Circa q̄s q̄runt̄ quattuor. Primo vtꝝ regnatiua debeat poni spēs prudētie. Scḋo vtꝝ politica Tertio vtꝝ yconomica. Quarto vtꝝ militaris. Ad p̄mū. s. vtrū regnatiua debeat poni spēs prudētie. dicēdū q̄ sic ex supradictis pꝫ ad prudētiā ptinet regē ⁊ p̄cipe. Et iō vbi inuenit̄ special' rō regitiuis p̄cepti i h̄uanis actibꝰ ibi inuenit̄ special' rō prudētie. Manifestūꝫ ē aūt q̄ i eo q̄ nō solū seipsū hꝫ regere. sꝫ etiā cōitatē pfectā ciuitatis vl' regni inuenit̄ special' ⁊ pfecta rō regiminis. Tāto. n. pfectiꝰ regimē ē. q̄nto ē vniuersaliꝰ ⁊ ad plura se extendēs. ⁊ vniuersaliorē finē attingē. Et iō regi. ad quē ptinet regere ciuitatē vl' regnū. prudētia cōpetit sm̄ specialē ⁊ pfectissimā sui rōeꝫ. Et pp hoc regnatiua ponit̄ spēs prudētie. Quis aūt regnatiua ordinet̄ ad iusticiā. sic dicit̄. v. ethi. Princeps ē custos iusticie. tn̄ magi ponit̄ species prudētie q̄ iusticie. q2 oīa q̄ sunt v'tutū moraliū ptinēt ad prudētiā sicut ad dirigētē. Un̄ ⁊ ratio recta prudētie ponit̄ in diffinitiōe virtutis moralis. vt supra dictū est. Et iō etiā executio iusticie. put ordinat̄ ad bonū cōe que ptinet ad officiū regitiuis indiget directiōe prudētie Unde iste due virtutes sunt maxime ꝓprie regi. scꝫ prudentia ⁊ iusticia. scḋm illud Hiere. xxiij. Regnabit rex ⁊ sapiens erit. ⁊ faciet iudicium ⁊ iusticiam in terra. q2 tamē dirigere magis ptinet ad regeꝫ: exequi vero ad subditos: ideo regnatiua magis ponitur species prudentie que est directiua q̄ iusticie que est executiua. Ad scḋm scꝫ vtrū politica sit species prudētie. dicendū q̄ seruus p imperiū mouet̄ a dn̄o. ⁊ subditus a principāte. aliter tamē q̄ irrationalia ⁊ inaīata mouentur a suis motoribꝰ. Nam inaīata ⁊ irrationalia agunt̄ solum ab alio. nō aūt agunt seipsa. quia nō habēt dominiū sui actus p liberū arbitriū. Et ideo rectitudo regiminis ipsoꝝ nō est in ipsis sed solum in motoribꝰ. Sed hoīes serui vel quicūq̄ subditi ita agunt̄ ab alijs p p̄ceptū. q̄ tamen agunt seipsos p liberum arbitriū. ⁊ ideo requirit̄ in eis quedaꝫ rectitudo regiminis per quā seipsos dirigāt in obediēdo principātibꝰ. ⁊ ad hoc ptinet species prudētie que politica vocat̄. Ad tertiū scꝫ vtrū yconomica sit species prudētie. dicenduꝫ q̄ ratio obiecti diuersificata sm̄ vniuersale ⁊ particulare. vel scḋm totuꝫ ⁊ partem. diuersificat artes ⁊ virtutes. scḋm quā diuersitatē vna est principalis respectu alterꝰ. Manifestum est aūt q̄ domus medio mō hꝫ se inter vnā singularē psonaꝫ ⁊ ciuitatē vel regnū. Nā sicut vna singularis persona est pars domꝰ. ita vna domꝰ ē ps ciuitatis vel regni. Et iō sicut prudētia cōis dicta q̄ ē regnatiua vniꝰ distinguit̄ a politica prudētia. ita oportet q̄ yconomica distinguat̄ ab vtroq̄. Ad q̄rtū. s. vtrū militaris sit spēs prudētie. dicēdū q̄ ea q̄ sm̄ artē ⁊ rōeꝫ agunt̄ ꝯformia oportet esse his q̄ sūt sm̄ naturā q̄ a rōne diuina sūt istituta. Natura aūt ad duo itēdit. Primo q̄dē ad regēdū vnūquāq̄ rē in seipsa. Scḋo vo ad resistēduꝫ extrinsecis ipugnātibꝰ ⁊ corruptiuis. Et ꝓpter h̄ nō solū dedit aīalibꝰ vim ꝯcupiscibilē p quā moueant̄ ad ea q̄ sūt saluti accōmodata eoꝝ. sꝫ etiā vim irascibilē p quā aīal resistit ipugnātibꝰ. Unde ⁊ in his q̄ sūt sm̄ rationē non solū oportet esse prudētiā politicā p quaꝫ cōueniēter disponant̄ ea q̄ ptinēt ad bonū cōe. sed etiā militarem per quā hostium insultus repellant̄.

De eubulia. synesi. ⁊ gnomyn. DIS. XLIIII.

Einde ꝯsiderādū ē de virtutibꝰ adiunctis prudētie q̄ sūt q̄si ptes potētiales ipsius. Et circa hoc querit̄ q̄ttuor. Primo vtrū ebulia sit virtus. Scḋo vtrū sit specialis virtꝰ a prudentia distincta. Tertio vtrū synesis sit specialis virtus. Quarto vtrū gnomyn sit specialis virtꝰ. Ad primū. s. vtrū ebulia sit virtꝰ. dicendū q̄ sicut supra dictū ē. de ratiōe virtutis h̄uane ē q̄ faciat actū hoīs bonuꝫ. Inter ceteros aūt actus hoīs ꝓpriū ē ꝯsiliari. q2 hoc iportat quādā rationis inq̄sitionē circa agēda in q̄bꝰ ꝯsistit vita h̄uana. naꝫ vita speculatiua ē supra hoīem. vt dicit̄ in. x. ethi. Eubulia aūt iportat bonitatē ꝯsilij. Dicit̄ enī ab eu qḋ ē bonū ⁊ bole qḋ est ꝯsiliū. q2 bona ꝯsiliatio vel potius bene ꝯsiliatiua. vnde manifestū ē q̄ eubulia ē virtus h̄uana. Ad scḋm. s. vtrū sit virtus distincta a prudētia. dicendū q̄ sicut dictū ē supra. Uirtus prudētie ordinat̄ ad actū quē reddit bonū. Et iō oportet sm̄ differētiā actuū esse diuersas virtutes. ⁊ maxime q̄n nō ē eadē ratio bonitatis in actibꝰ. q2 si eēt eadē ratio bonitatis in eis. tunc ad eandem virtutem pertinerent diuersi actus. sicut ex eodem dependet bonitas. amoris. desiderij. ⁊ gaudij. Et ideo omnia ista pertinent ad eandem virtutem charitatis. Actus autem rationis ordinati ad opus sunt diuersi. nec habēt eandē rationeꝫ bonitatis. Ex alia. n. efficit̄ hō bene ꝯsiliatiuus ⁊ bene iudicatiuus. ⁊ bene p̄ceptiuus. Qḋ pꝫ ex h̄ q̄ ista aliq̄n ab iuicē separant̄. Et ideo oportet aliā esse virtutē eubuliā p quā hō ē bene ꝯsiliatiuus. ⁊ aliā prudētiā p quā hō ē bene p̄ceptiuus. Et sic ꝯsiliari ordinat̄ ad p̄cipere tanq̄ ad p̄ncipalius. ita et eubulia ordinat̄ ad prudētiā tāq̄ ad p̄ncipaliorē virtutē sine q nec virtꝰ eēt. sic nec morales virtutes sine prudētia. nec cetere virtutes sine charitate. Licet aūt eubulia ⁊ prudētia ordinent̄ ad eūdē finē. vt dicit̄. vj. ethi. id est nō ad quēdā finē pticularē sꝫ ad cōem finē totius vite. ex h̄ nō seq̄t̄ q̄ sine vna virtus. q2 ad vnū finē vltimū qḋ ē bene viuere bene ordināt̄ diuersi actꝰ sm̄ quēdā gradū. Nā p̄cedit cōsiliū. seq̄t̄ iudiciū. ⁊ vltimū ē p̄ceptū. qḋ imediate respectū hꝫ ad finē vltimū. Alij aūt duo actꝰ remote q̄ tn̄ habēt quosdā ꝓximos fines. ꝯsiliū q̄dē inuētionē hꝫ eoꝝ q̄ agēda sūt. iudiciū autem certitudinē. Un̄ ex hoc nō seq̄t̄ q̄ eubulia ⁊ prudētia nō sint diuerse virtutes. sꝫ q̄ eubulia ordinet̄ ad prudētiā sicut virtꝰ secūdaria ad principalē. Ad tertiū. s. vtꝝ synesis sit virtꝰ. dicēdū q̄ synesis iportat rectū iudiciū. nō q̄dē circa speculabilia. sꝫ circa pticularia opabilia. circa q̄ ē et prudētia. vn̄ sꝫ synesiꝫ dicit̄ aliq̄ i greco syneti. i. sensati vl' eusyneti. i. hoīes boī sēsus. Sic ecōtrario q̄ carēt hac vita dicit̄ asyneti. i. isensati. Oportet āt q̄ sm̄ differētiā actuū q̄ nō reducit̄ in eandē causam fit etiam diuersitas virtutū. Manifestū est autē q̄ bonitas ꝯsilij ⁊ bonitas iudicij non reducunt̄ in eandē causam. Multi aūt sunt bene ꝯsiliatiui q̄ nō sunt tn̄ bene sensati quasi recte iudicātes. sicut etiā in speculatiuis aliq̄ sunt bene inq̄rētes. propter hoc q̄ ratio eoꝝ ꝓmpta est ad discurrēdū p diuersa. Qḋ videtur ꝓuenire ex dispositiōe imaginatiue virtutis. q̄ de facili pōt formare diuersa fantasmata ⁊ hmōi. q̄nq̄ nō sunt boni iudicij. qḋ est ꝓpter defectū intellectus q̄ maxime ꝯtingit ex mala dispositiōe comunis sensus nō bn̄ iudicātis. Et ideo oportet p̄ter eubuliā esse aliam virtutē q̄ ē bn̄ iudicatiua. ⁊ hec dicit̄ synesis. Sciēdū aūt q̄ rectū iudiciū in hoc ꝯsistit q̄ vis cognoscitiua apprhēdat rē aliquā sm̄ q̄ in se ē. Quod quidē ꝓuenit ex recta dispositiōe virtutis apprehēsiue: sicut in speculo si fuerit bene dispositū imprimit̄ forme corpoꝝ sm̄ q̄ sunt. si vero fuerit speculū male dispositum apparēt ibi imagines distorte ⁊ praue se habētes. Qḋ āt virtꝰ cognoscitiua sit bene disposita ad recipiendū res sm̄ q̄ sunt. contingit quidem radicaliter ex natura. consummatiue autem ex exercitio vel ex munere gratie. ⁊ hoc dupliciter. Uno modo directe ex parte ipsius cognoscitiue virtutis. puta quia non est imbuta prauis conceptionibus. sed veris ⁊ rectis. ⁊ hoc pertinet ad synesim sm̄ qḋ est specia

lis virtus. Alio modo indirecte ex bona dispositione appetitivae virtutis, ex qua sequitur quod homo bene iudicet de appetibilibus. Et sic bonum virtutis iudicium consequitur habitus virtutum moralium, sed circa fines. Synesis autem est magis circa ea quae sunt ad finem. Ad quartum, scilicet utrum gnomyn sit virtus distincta a prudentia, dicendum quod habitus cognoscitivi distinguuntur secundum altiora vel inferiora principia, sicut sapientia in speculativis altiora principia considerat quam scientia. Et ideo ab ea distinguitur. Et ita etiam oportet esse in activis sicut in speculativis. Manifestum est autem quod illa quae sunt praeter ordinem inferioris principii sive causae reducuntur quandoque in ordinem altioris principii, sicut monstruosi partus animalium sunt praeter ordinem virtutis activae in semine, tamen cadunt sub ordine altioris principii, scilicet caelestis corporis vel alterius providentiae divinae. Unde ille qui consideraret virtutem activam in semine non posset iudicium certum ferre de huiusmodi monstris, de quibus tamen potest iudicari secundum considerationem divinae providentiae. Contingit autem quandoque esse aliquid faciendum praeter communes regulas agendorum, puta cum impugnatori patriae non est depositum reddendum vel aliquid aliud huiusmodi. Et ideo oportet de huiusmodi iudicare secundum aliqua altiora principia quam sint regulae communes secundum quas iudicat synesis. Et secundum illa altiora principia exigitur altior virtus iudicativa. Vocatur autem gnomyn quae importat quandam perspicacitatem iudicii.

¶ De discretione.

Via tam synesis quam gnomyn importat rectum iudicium ut ex praemissis apparet. Rectum autem iudicium fit per virtutem discretionis. Ideo de discretione videndum est quid sit discretio, et ad quae sit utilis. Est autem discretio, sicut dicit Papias, discussio quarumlibet rerum et consideratio ad quid tendant. Item quidam sapiens ait: Discretio est in iudicandis rerum causis providentia insanorum motuum moderatrix. Sciendum autem quod discretio necessaria est in conscientiis dirigendis, in eloquiis proponendis, in consiliis tribuendis, in iudiciis proferendis, et in mysteriis cognoscendis. Est inquam discretio necessaria in conscientiis dirigendis. Ipsa siquidem discernit verum a falso, bonum a malo, utilia a non utili, expedientia a non expedientibus. Malum respuit, bonum eligit et diligit, virtutes dirigit, et erigit corda, virtutibus ornat eas, et motus et actus earum ordinat, extrema temperat, moderata conservat, et excessus evitat, ignota discutit, et incerta expedit et diffinit. Bern. Non minus opus est discretionis scientia quae zelum supprimat, spiritum temperet, ordinet charitatem. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit et decorem, et etiam perpetuitatem. Est quoque discretio non tam virtus quam quaedam moderatrix et auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, et morum doctrix, et consummatio perfectionis. Tolle hanc, vitium erit ipsa etiam affectio naturalis. Hanc autem discretionem facit in corde verbum divinum inspiratum divinitus et infusum. De quo dicitur Heb. iiii. Vivum est verbum dei et efficax et penetrabilior etc. Sequitur: Et discretor cogitationum et intentionum cordis. Hoc est cibus solidus perfectorum qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni et mali. Secundo discretio est necessaria in eloquiis proponendis vel exponendis. Magna quippe discretio requiritur in loquendo, quia sicut dicitur Iac. iii. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Unde prudens homo primo debet habere verbum in corde circumcidens illud prius lima rationis quam veniat ad linguam incaute prolationis. Seneca: Prius veniat sermo ad limam quam ad linguam. Secundum quod dicitur in Psalmo: Os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium. Deliberati sermonis et per rationem ad proferendum iudicium. Eccl. xxi. Verba prudentium statera ponderabuntur, quia ponderate et deliberate loquuntur. In ore fatuorum cor eorum, et in corde sapientium os eorum, quia sapientes et discreti prius discernendo in corde deliberant quam loquantur. Stulti econtrario. Sicut beata virgo cogitabat qualis esset angelica salutatio, et pastorum verba et Symeonis et Annae conferens in corde suo antequam responderet, ut legitur Luce i. Nec solum in collocutione sociali vel singulari, sed multomagis in praedicatione verbi divini, in qua doctor vel praedicator debet attendere quae quibus qualia et qualiter sint proponenda. Quia debet attendere quod altioribus altiora, maioribus maiora, minoribus vero, id est simplicibus, plana et facilia, et modo grossiori debent proponi, ut audita melius capere possint et facilius retinere. Item aliquos movere debet per rationes, aliquos per blandas admonitiones, aliquos per duras increpationes, aliquos per virtutum exempla. Per rationes et auctoritates plenus spiritu discretionis Petrus in prima praedicatione sua post receptum spiritum sanctum de crucifixoribus domini invenit circa tria milia qui compuncti corde baptizati sunt, ut legitur Actuum ii. Dura increpatione duros et obstinatos Phariseos Iohannes baptista alloquebatur. Math. iii. videns Iohannes multos Phariseorum et Saduceorum ait: Genimina viperarum etc. Ysido. in li. iii. de sent. eius. Non eadem omnibus competit doctrina, sed pro diversitate morum diversa erit exhortatio doctorum. Sicut diversis infirmitatibus diversa competunt remedia, non omnibus una. Nam quosdam corrigit increpatio dura, quosdam vero exhortatio blanda. Sic Iohannes baptista diversis diversa, secundum quod eis competebat, praedicabat salutis remedia. Aliter enim praedicabat et consulebat Phariseis, aliter turbis, aliter militibus. Item Ysido. ibidem. Prima quippe prudentiae virtus est eam quam docere oportet estimare personam. Rudibus populis et carnalibus plana atque communia, quia si eis proponuntur quae capere non possunt, indiscrete altiora aut detrahunt aut negligunt aut contemnunt. Et potius per summa et ardua opprimuntur quam eruduntur. Corvi non dant pullis suis cibum solidum et suum usque quo fiant similes, et solidiores effecti nigrescant; tunc pascunt eos suo solido cibo. Sic doctores boni quos iam vident sibi similes et per penitentiam nigrescere, hos tamen provectos pascunt solido cibo. Ad hoc autem facit exemplum quod refert Beda de gestis anglorum li. iii. et dicitur quod Osualdus rex anglorum cum esset baptizatus in Scotia, rogavit episcopos Scotiae ut mitterent ei praedicatorem qui praedicaret anglicis adhuc paganis. Qui miserunt ei unum episcopum qui cum esset magnus clericus, et praedicabat rudi populo nimis alta et ardua, et rex eum pro viribus iuvabat interpretando eius verba. Ipse autem quia indiscrete et nimis austere praedicabat, nihil proficiens in Hyberniam de qua erat rediit. Cum autem episcopis convocato consilio quaereret quid esset causa quare non profecisset, victus est prius in gentem praedictam. Quidam dictus Aidanus dixit quod hoc fuit propter indiscretam praedicationem suam, quia populo rudi et infideli non proposuerat plana et communia sed nimis ardua. Omnes autem patres illius sententiae consenserunt, dicentes quod omnium virtutum mater est discretio. Et eum qui locutus fuerat episcopum ordinaverunt, et ibi miserunt, qui virtutibus ornatus et praecipue discretione grossa lenta et communia eis et quae possent capere praedicavit, et vadens cum rege per quattuor provincias Britanniae quae in quattuor linguas dividitur, scilicet Britonum, Pictorum, Scotorum, Anglorum, per discretam praedicationem suam omnes Christo et regi subiecit. Fiducia enim est sicut aestus grandis a cuius facie omnes fugiunt, quae arbores fructus omnes corrumpit. Fiducia nulla est peior passio, quae est nutrix omnium passionum. Huic autem opponit discretio domini timorem qui generat humilitatem conservatricem et nutricem omnium bonorum temporalium et spiritualium. Item discretio necessaria est in consiliis tribuendis, praecipue in foro penitentiae et in his quae ad salutem pertinent animarum. Nam discretio illuminat rationem ad discernendum de singulis. Sicut dicit apostolus i. Corin. ii. Spiritualis homo iudicat omnia. Sine discretionis lumine homo efficitur animalis, non percipiens ea quae spiritus dei sunt. Stultitia enim est illi, et non potest intelligere. Ut dicitur ibidem. Unde sacerdotibus dicitur Levit. x. Habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum, inter pollutum et mundum. Sacerdotes enim indiscreti, quae debent mundare et sanctificare contaminant; quae debent servare animas, scilicet exterminant; quae debent diligere et eligere contemnunt; quae debent mundare polluunt; quae debent iudicare non discernunt; quae debent cognoscere non intelligunt. Quod notatur Ezech. xxii. Sacerdotes contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum et prophanum non habuerunt distantiam, inter pollutum et mundum non intellexerunt etc. Per discretionem homo discretus requirit et examinat consilia, discernit iusta, expedit et diffinit iudicia dubia et perplexa. Hic potest dicere quod dicit sapientia Prover. viii. Ego sapientia habito in consiliis et eruditis intersum cogitationibus. Quarto discretio necessaria est in iudiciis proferendis. Unde potest dicere illud Prover. viii. Meum est consilium et equitas, mea est prudentia et fortitudo, per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Ideo Salomon discretionis gratiam postulavit a domino iii. Regum iii. dicens: Dabis servo tuo cor docile ut possit iudicare populum tuum et discernere inter bonum et malum. Et per hanc cognovit et iudicavit de duabus meretricibus quae esset vera mater pueri quem vivum peperat, dividi et medietatem dari uni et aliam etc. Et post timuit omnis Israhel regem, videntes dei sapientiam in eo ad faciendum iudicium. Item discretionis plenus David iudicavit equam portionem dandam de praeda eis qui lassi remanserant ad sarcinas, et eis qui venerant ad praelium. Et factum est hoc iudicium quasi praefinitum et constitutum, et quasi lex in Israhel in die illa et deinceps. i. Regum xxx. Item hoc spiritu plenus Daniel duos senes qui Susannam condemnaverant ad mortem ducit, iudicavit et condemnavit ut legitur Dan. xiii. Quinto discretio necessaria est in mysteriis cognoscendis. Hoc maxime competit viris spiritualibus et perfectis ut sciant discernere inter revelationes et illusiones. Angelus enim sathanae quandoque transfigurat se in angelum lucis, illudens viris sanctis, revelans eis secreta mysteria vel futura praedicens, sed ut plurimum veritati multas falsitates admiscet ut decipiat et in errorem inducat. Ideo i. Ioh. iiii. Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt. Beatus Martinus spiritum discretionis habuit, qua diabolum cognosceret in quantacunque forma vel specie se transformaret, sicut novit eum et deceptiones suae fallaciae quando apparuit ei in similitudine Christi purpura et dyademate renitens. Item in vitis patrum quidam fratres venerunt ad beatum Antonium ut quaererent ab eo de fantasiis suis quas credebant revelationes, quorum asinus mortuus est in via. Qui cum quaereret ab eis de asino suo quomodo mortuus fuisset, cum autem mirantes quaererent ab eo quomodo hoc sciret, ait quia demones hoc ei revelaverant. Et sumpta occasione de asino ostendit quomodo fantasiae suae non erant dei revelationes sed demonum illusiones.

❡ De imprudentia. DIS. XLV.

Einde ɔsiderandū est de vitiis oppositis prudē-
ne. Dicit aūt Aug. in .iiii. ɔtra iulianū. q̄
oībus virtutib⁹ nō solū sunt vitia manifesta discretiōe
ɔtraria. sicͭ prudētie temeritas. veritati vicina quodā-
mōnec veritati. sed qdā specie fallente silia. sicut ipi prudētie astu
tia. Primo ḡ ɔsiderandū est de vitiis q̄ manifeste ɔtrarietatē hñt
ad prudētiā. q̄ s. vitia ꝓueniūt ex defectu prudētie vel eoꝝ que ad
prudentiā requirunt. Scđo de vitiis que habēt quādā silitudinē
falsā cū prudētia. q̄ s. ɔtingūt ꝑ abusū eoꝝ q̄ ad prudētiā reqͥrunt.
Quia vo sollicitudo ad prudētiā ptinet. iō circa primū ɔsideranda
sūt duo. Primo qdē de imprudētia. Scđo de negligētia q̄ sollici-
tudini opponit. Circa primū q̄runt sex. Primo de imprudētia
vtrū sit pctīn. Scđo vtrū sit spāle pctīn. Tertio de pcipitatiōe siue
temeritate. Quarto de incōsideratiōe. Quinto de incōstantia. Sex-
to de origine hoꝝ vitioꝝ. Ad p̄mū. s. vtrū iprudētia sit pctīn. di-
cendū q̄ imprudētia dupliciter accipi pōt. vno mō priuatiue. alio
mō ɔtrarie. Negatiue aūt nō ꝓprie dr̄ ita. s. q̄ iportat solā carētiā
prudētie q̄ pōt esse sine pctō. Priuatiue qdē iprudētia dr̄ inquātū
aliq̄s caret prudētia quā nactus est ⁊ debet habere: ⁊ fm h iprudē-
tia est pctīn rōne negligētie q̄ q̄s adhibet studiū ad prudētiā habē-
dā. Cōtrarie vo accipit iprudētia fm q̄ rō prudētie ecōtrario mō
mouet vel agit. Puta si recta rō prudētie agit ɔsiliādo iprudēs cō
siliū spernit: ⁊ sic de aliis q̄ in actu prudētis ɔseruāda sunt. ⁊ h mō
imprudētia est pctīn fm rōnē ꝓpriā prudētie. Nō enī pōt h ɔtin-
gere q̄ hō ɔtra prudētiā agat: nisi diuertēs a regulis q̄bus rō pru-
dentie rectificat. Unde si h ɔtingat ꝑ auersionē a regulis diuinis est
pctīn mortale: puta cū aliq̄s q̄si ɔtēnēs ⁊ repudiās oīa documēta
ꝑcipitanter agit. si vo pter eas agat aliq̄d absq̄ ɔtēptu ⁊ absq̄ de-
trimento eoꝝ q̄ sunt de necessitate salutis est pctīn veniale. Ad
scđm. s. vtrū imprudētia sit pctīn spāle. dicendū q̄ aliqd pctīn pōt
dici generale dupliciter. Uno modo absolute: q̄ s. est generale re-
spectu oīm pctōꝝ. Alio mō est q̄ generale respectu quorūdā vicio-
rū: q̄ sunt species eius. Primo aūt mō pōt dici aliqd vitiū genera-
le dupliciter. Uno mō ꝑ essentiā: q̄ pdicat. s. de oībus peccatis. ⁊ h
mō iprudētia nō est generale pctīn. sicut nec prudētia generalis vir-
tus: cū sint circa actus spāles: scꝫ circa ipos actus rōnis. Alio mō
ꝑ participationē: ⁊ h mō imprudētia est generale pctīn. Sicut enī
prudētia participat quodāmō in oībus virtutibus inquātū est di-
rectiua earum ita ⁊ iprudētia in oībus vitiis ⁊ pctīs. Nullū enī pctīn
accidere pōt: nisi sit defectus in aliquo actu rōnis dirigētis qd ꝑti-
net ad iprudētiā. Si vo dicat pctīn generale nō simpliciter: sed fm
aliqd genus q̄ s. ɔtinet sub se multas spēs diuersas. sic iprudētia
est generale pctīn. Cōtinet enī sub se diuersas spēs tripliciter. Uno
qdē mō ꝑ oppositū ad diuersas ptes subiectiuas prudētie. sic enī
distinguit prudētia in monasticā que est regitiua vnius: ⁊ in alias
spēs prudētie q̄ sunt multitudinis regitiue: vt supra habitū est: ita
etiā imprudētiā. Alio mō fm ptes q̄si potentionales prudētie: que
sunt virtutes adiūcte: ⁊ accipiunt fm diuersos actus rōnis. Et hoc
mō q̄ntū ad defectū ɔsilii circa qd ē eubulia ē pcipitatio siue teme-
ritas iprudētie spēs. Quātū vo ad defectū iudicii. circa qd sūt syne-
sis ⁊ gnomyn est incōsideratio. Quātū vo ad ipsū pceptū qd est pro-
prius actus prudentie est incōstantia ⁊ negligētia. Tertio mō pōt
sumi ꝑ oppositū ad ea que reqͥrunt ad prudentiā q̄ sunt partes q̄si
integrales prudētie: sed q̄ oīa illa ordinant ad dirigendū pdictos
tres rōnis actus: inde est q̄ oēs defectus oppositi reducunt ad q̄t-
tuor predictas partes: sicut incautela ⁊ incircūspectio includit sub
incōsideratiōe. Quod aūt aliq̄s deficiat a docilitate vel memoria vel
rōne ptinet ad pcipitationē. Improuidētia vo ⁊ defect⁹ intellect⁹
vel intelligētie ⁊ solertie ptinēt ad negligētiā ⁊ ad incōstantiā. Et
nota q̄ imprudentia que opponitur prudentie. ponit esse peccatū
speciale non autem ignorantia que opponitur scientie: quia enim
scientia magis est remota a moralibus q̄ prudentia: fm propriā
rationē vtriusq̄. Inde est q̄ ignorantia non habet de se rationem
peccati mortalis: sed solum ratione negligentie precedentis vel ef-
fectus loquentis. ⁊ ꝓpter hoc ponit inter generales causas pecca-
ti: sed imprudentia fm propriā rationē importat vitiū mortale: et
⁊ ideo magis potest poni speciale peccatū. Item nota q̄ licet mul-
ta requirant ad prudentiam scꝫ ratio: intellectus: docilitas ⁊c. que
supra dicta sunt: non tn̄ sunt diuerse spēs iprudentie ex defectu vl̄
corruptione huiusmodi circūstantiarū. q̄ q̄ corruptio diuersarū
circūstantiarū habet idē motiuū: nō diuersificant species peccati:
sicut eiusdē speciei est pctīn vt aliq̄s accipiat nō sua: vbi nō debet
et q̄ nō debet. sed si sint diuersa motiua. tūc eēnt diuerse spēs pu
ta si vnus acciperet vnū nō deberet vt faceret iniuriam loco sacro:
qd faceret speciē sacrilegii. alius q̄ nō debet propter solū supfluū
appetitū habēdi. qd eēt simplex auaricia. ⁊ nō defectus eoꝝ q̄ reqͥ-
runt ad prudentiā nō diuersificāt spēs nisi q̄ten⁹ ordinant ad di-
uersos actus rōnis: vt dictū est. Ad tertiū. s. vtrū precipitatio sit
speciale pctīn sub imprudētia ɔtentū. Dicēdū q̄ pcipitatio in acti-
bus aīe metaphorice dicitur fm silitudinē a corporali motu acce-
ptam. Dicit autē precipitari fm corporalē motū quod a superiori
in ima ꝑuenit fm impetū quendā proprii motus vel alicui⁹ impel-
lentis nō ordinate incedendo ꝑ gradus. Summū aūt aīe est ipsa rō.
Imū aūt est operatio ꝑ corp⁹ exercitata. Gradus aūt medii ꝑ quos
debet ordinate descēdere sunt memoria pteritoꝝ: intelligētia pre-
sentiū: solertia in considerādis futuris euētib⁹. ratiocinatio confe-
rens vnū alteri. docilitas ꝑ quā aliq̄s acquiescit sentētiis maioꝝ.
Per quos quidē gradus aliq̄s ordinate descēdit recte consiliādo.
Si quis aūt ferat ad agēdū ꝑ impetū volūtatis vel passionis ptrā-
sitis huiusmodi gradib⁹ erit precipitatio. Cū ergo inordinatio cōsi-
lii ad imprudētiā ptineat: manifestū est q̄ vitiū precipitatiōis sub
imprudētia ɔtinet. Differt autē precipitatio ⁊ temeritas. q̄ illa di-
cunt fieri temere q̄ rōne nō regunt. Qd quidē potest ɔtingere du-
pliciter. Uno mō ex impetu volūtatis vel passionis. Alio mō ex cō-
tēptu regule dirigētis. ⁊ hoc ꝓpe importat temeritas. vn̄ videt
ex radice supbie ꝓuenire: q̄ refugit subesse regule aliene. Precipita-
tio aūt se habet ad vtrūq̄. vn̄ temeritas sub preceptione continet:
tn̄ q̄uis precipitatio magis respiciat primū. Itē licꝫ in ɔsiliādo cōtin-
gat eē pctīn nō solū ꝑ hoc q̄ aliq̄s nimis est festin⁹. sed etiā ꝑ hoc
q̄ aliq̄s est nimis tardus. Ideo in inquisitione cōsilii multa parti-
cularia sunt considerāda. Et ideo phs dicit in .vi. eth. Oportet cōsi-
liari tarde. vn̄ precipitatio direct⁹ opponit rectitudini cōsilii q̄ tar-
ditas supflua q̄ habet quādā silitudinē recti cōsilii. Ad qrtū. s.
vtrū incōsideratio sit speciale pctīn sub imprudētia ɔtentū. Dicen-
dū: q̄ incōsideratio importat actū intellect⁹ veritatē rei intuentis.
Sicut aūt inquisitio ptinet ad rationē: ita iudiciū ptinet ad intelle-
ctum. Unde ⁊ in speculatiuis demōstratiua sciētia dicit iudicatiua
inq̄ntū ꝑ resolutionē in pma pncipia intelligibilia de veritate inq̄-
sitoꝝ diiudicat. Et ideo ɔsideratio maxime ptinet ad iudiciū. vn̄
et defect⁹ recti iudicii ad vitiū incōsiderationis ptinet: put. s. aliq̄s
in recte diiudicādo deficit: ex hoc q̄ ɔtēnit vel negligit attēdere ea
ex quib⁹ rectū iudiciū ꝓcedit. vn̄ manifestū est q̄ incōsideratio est
peccatū. Sciēdū aūt q̄ incōsideratio hic accipit nō fm q̄ pertinet
ad intellectū speculatiuū sed ad practicū intellectū fm determina-
tā materiā. s. fm agibilia humana: in quib⁹ plura sunt attendenda
ad recte iudicādū q̄ in speculatiuis: q̄ operationes sunt in singula-
ribus. Itē sciēdū: q̄ q̄ dn̄s discipulis suis dixit Math. x. Dū ste-
teritis ante reges ⁊ presides nolite cogitare quō aut quid loquami.
Nō eis ꝓhibet ɔsiderare ea q̄ sunt agēda vel dicēda q̄n hō habet
opportunitatē. sed dat fiduciā singulis inverbis inductis: vt deficiē-
te sibi opportunitate vel propter imperitiā. vel quia subito preoccu-
pant in solo diuino confidāt ɔsilio: q̄ cū ignoram⁹ aliq̄d agere de-
beamus: hoc solū residui habeam⁹ vt oculos nostros dirigam⁹ ad
deū. sicut dicit. ii. Paral. xx. Alioquin si hō pretermittat facere qd
potest solū diuinū auxiliū expectās: videt tētare deū. Ad quin-
tū. s. vtrū incōstātia sit peccatū sub imprudētia ɔtentū. Dicendū q̄
incōstātia importat recessum quēdā in bono proposito diffinito.
Huiusmodi aūt recessus principiū quidem habet a vi appetitiua.
Nō enī aliq̄s recedit a priori ꝓposito nisi ꝓpter aliq̄d qd sibi inor-
dinate placet. sꝫ iste recessus nō ɔsumat nisi ꝑ defectū rōnis: q̄ fal-
lit in h q̄ repudiat id qd recte acceptauerat. ⁊ q̄ cū nō possit resi-
stere impulsui passionū. si nō resistat h est ex debilitate ipsius: que
nō tenet se firmiē in bono ɔcepto. Et iō incōstātia q̄ntū ad sui ɔsu-
mationē ptinet ad defectū rōnis practice. Sicͭ aūt oīs rectitudo rō-
nis practice ptinet aliq̄lr ad prudētiā: ita oīs defect⁹ ei⁹ ptinet ad
iprudētiā. Et iō incōstātia fm sui ɔsumationē ad imprudētiā pti-
net. Et sicͭ pcipitatio ē ex defectu circa actū ɔsilii: ⁊ incōsideratio cir-
ca actū iudicii: ita incōstātia circa actū pcepti. Ex h enī dicit aliq̄s
incōstās: q̄ rō deficit pcipitādo ea q̄ sunt ɔsiliata ⁊ iudicata. Ad
sextū. s. vtrū pdicta vitia oriant ex luxuria. Dicēdū: q̄ sicͭ phs dic i
vi. eth. delectatio maxime corrūpit existimationē prudētie. ⁊ preci-
pue delectatio q̄ est in venereis: q̄ totā animā absorbet ⁊ trahit ad
sensibilē delectationē. Perfectio aūt prudētie ⁊ cuiuslibet intelle-
ctual' virtut' ɔsistit i abstractiōe a sensibilib⁹. vn̄ cū pdicta vitia ꝑ-
tineant ad defectū prudētie ⁊ rōnis practice: sicͭ supra habitū est se-
quit q̄ ex luxuria maxime oriant. Deinde considerandū est de
negligentia. De hoc require infra libro tertio inter partes accidie.

De vitiis oppositis prudentie. DIS XLVI.

Deinde ɔsiderādū est de vitiis oppositis prudentie q̄ habēt aliquē similitudinē cū ipsa. Et circa h̄ ɔsiderāda sunt octo. Primo vtrū prudentia carnis sit pctm̄. Scd̄o vtrū sit pctm̄ mortale. Tertio vtrum astutia sit pctm̄ speciale. Quarto de dolo Quīto de fraude Sexto de sollicitudine tēporaliū rerū. Septimo de sollicitudine futurorum. Octauo de origine hoꝝ vitioꝝ. Ad p̄mū .s. vtrū prudētia carnis sit pctm̄. dicendū ꝙ sicut supra dictū est. prudētia est circa ea q̄ sūt ad finē totius vite. Et iō prudētia carnis ꝓprie dr̄ s̄m ꝙ aliq̄s bona carnis habet vt vltimū finē sue vite. Manifestū est aūt ꝙ h̄ est pctm̄. Per hoc enī hō deordinatˀ circa vltimū finē qui nō ɔsistit in bonis corporis sicut supra dictū est: ⁊ iō prudentia carnis est pctm̄. Et nota ꝙ lȝ prudētia sit virtus nobilior q̄ȝ iusticia vel tēperantia vel alie virtutes morales; vt pote oīū regitiua. tn̄ qꝛ iusticia ⁊ tēperantia in sui rōne importāt id vn̄ virtus laudatˀ .s. equalitatē ⁊ ɔcupiscentiarū refrenationē. Et iō nūq̄ȝ accipiuntˀ in malo. Sed nomē prudētie sumitˀ a ꝓuidendo sicut supra dictū est. qd̄ pōt etiā extendi ad mala. Et iō lȝ prudētia simpliciter dicta in bono accipiatˀ in aliquo tn̄ addito pōt accipi in malo. ⁊ s̄m h̄ dr̄ prudētia carnis esse pctm̄. Itē nota ꝙ caro est ꝓpter aīaȝ sicut materia ꝓpter formā ⁊ instrumentū ꝓpter principale agens. ⁊ iō sic licite diligitˀ caro vt ordinetˀ ad bonū aīe sicut ad finē. Si aūt in ipso bono carnis ɔstituatˀ vltimus finis erit īordinata ⁊ illicita dilectio. ⁊ h̄ mō ad amorē carnis ordinatˀ prudētia carnis. Itē nota ꝙ diabolus nos tentat nō ꝑ modū appetibilis: sed ꝑ modū suggerentis. ⁊ iō cū prudētia importet ordinē ad aliquē finē appetibilē: nō ita dr̄ prudentia diaboli sicut prudētia respectu alicuiˀ mali finis sub cuiˀ rōne tētat nos mūdˀ ⁊ caro: inquātū .s. ꝓponuntˀ nobis ad appetendū bona mūdi vel carnis. ⁊ iō dicitˀ prudentia carnis ⁊ prudentia mūdi. s̄m illud Luce. xvi. Filii huiˀ seculi prudētiores sunt in generatiōe sua ⁊c. Apl's aūt totū cōprehēdit sub prudētia carnis qꝛ etiā exteriores res mūdi appetimˀ ꝓpter carnē. pōt tn̄ dici ꝙ qꝛ prudētia quādāmō dr̄ sapiā: vt supra dictū est. iō s̄m tres tentatiōes pōt intelligi triplicē prudētia. Ubi dicitˀ Jaco iii. Sapiam esse terrenā aīalē ⁊ diabolicam. vt supra expositū est cū de sapiētia agereˀ. Ad scd̄m .s. vtrū prudētia carnis sit pctm̄ mortale. dicendū ꝙ sicut supra dictū est. prudens dicitˀ aliq̄s dupliciter. Uno mō simpliciter .s. in ordine ad finē totius vite. Alio mō s̄m q̄d .s. in ordine ad finē aliquē particularē: puta sicut dicitˀ aliq̄s prudēs in negociatiōe vel in aliquo hmōi Si enī prudētia carnis accipiatˀ s̄m absolutā prudētie rōnē: ita .s. ꝙ in cura carnis ɔstituatˀ vltimˀ finis totius vite: sic est pctm̄ mortale. qꝛ ꝑ hoc hō auertitˀ a deo: cū īpossibile sit esse plures fines vltimos: vt supra habitū est. Si vō prudētia carnis accipiatˀ s̄m rōnē particularis prudētie: sic prudētia carnis est pctm̄ veniale. Cōtingit enī q̄nq̄ȝ ꝙ aliq̄s inordinate afficiatˀ ad aliqd̄ delectabile carnis absq̄ȝ h̄ ꝙ auertatˀ a deo ꝑ pctm̄ mortale. Un̄ nō ɔstituit finē totius vite in dilectiōe carnis: ⁊ sic adhibere studiū ad hāc dilectionē ɔsequēdā est pctm̄ veniale: qd̄ ꝑtinet ad prudētiā carnis. Si vō aliq̄s actu curā carnis referat in finē honestū. puta cū aliq̄s studet comestioni ꝓpter corporis sustentationē nō vocatˀ prudētia carnis qꝛ sic vtitˀ hō cura carnis vt ad finē. Ad tertiū .s. vtrū astutia sit speciale pctm̄. Dicendū ꝙ prudentia est recta rō agibiliū. sicut scīa est recta rō scibiliū. Cōtingit aūt ɔtra rectitudinē scīe dupliciter peccari in speculatiuis. Uno q̄dē mō qn̄ rō inducitˀ ad aliquā ɔclusionē falsam que apparet vera. Alio mō ex eo ꝙ rō ꝓcedit ex aliquibˀ falsis que videntˀ esse vera siue sint ad ɔclusionē verā siue ad ɔclusionē falsam. Ita etiā aliqd̄ pctm̄ pōt esse ɔtra prudentiā habens aliquā similitudinē eius dupliciter. vno mō ꝙ studiū rōnis ordinatˀ ad finē qui nō est vere bonus: sed apparens: ⁊ hoc pertinet ad prudentiā carnis. Alio mō inquātū aliquis in finē aliquē ɔsequedū vel bonū vel malū vtitˀ nō veris viis sed simulatis ⁊ apparentibus: ⁊ h̄ ꝑtinet ad pctm̄ astutie. Un̄ est quoddā pctm̄ prudētie appositū a prudentia carnis distinctū. Ad quartū .s. vtrū dolus sit pctm̄ ad astutiā ꝑtinēs. dicendū ꝙ sicut supra dictū est: ad astutiā ꝑtinet assumere vias nō veras sed simulatas ⁊ apparentes ad aliquē finē ꝓsequēdū vel bonū vel malū. Assumptio aūt harū viarū pōt dupliciter ɔsiderari. Uno q̄dē mō in ipsa excogitatiōe viarum hmōi. ⁊ hoc ꝓprie ꝑtinet ad astutiā. sicut excogitatio rectarū viarū ad debitū finē ꝑtinet ad prudentiā. Alio mō potest ɔsiderari taliū viarū assumptio s̄m executionē operis: ⁊ s̄m hoc ꝑtinet ad dolum ⁊ ideo dolus importat quandam executionē astutie: ⁊ s̄m hoc ad astutiam pertinet. Ad quintū .s. vtrū fraus ad astutiā pertineat. Dicēdū: ꝙ sicut dolus ɔsistit in executione astutie: ita etiā ⁊ fraus. sed in hoc differre videntˀ ꝙ dolus ꝑtinet vniuersaliter ad executionē astutie siue fiat ꝑ verba siue ꝑ facta. Fraus aūt magis ꝓprie ꝑtinet ad executionē astutie s̄m ꝙ fit ꝑ facta. Ad sextū .s. vtrum licitū sit sollicitudinē habere de tp̄alibˀ. Dicendū: ꝙ sollicitudo importat studiū quoddā adhibitū ad aliq̄d ɔsequēdū. Manifestū ē aūt ꝙ maius studiū adhibetˀ vbi est timor deficiēdi. ⁊ ideo vbi est securitas ɔsequēdi minor interuenit sollicitudo. Sic ergo sollicitudo tp̄aliū rerū tripliciter pōt eē illicita. Uno quidē mō ex parte eius de quo sollicitamur si .s. tp̄alia tanq̄ȝ finē queramˀ. vn̄ Aug. dicit in li. de operibˀ monachorū: cū dn̄s dicit Nolite solliciti eē in crastinū: Hoc dicit vt nō ista intueantˀ vt ꝓpter ista faciāt quicq̄d in euāgelii predicatione facere iubentˀ. Alio mō pōt eē tp̄aliū sollicitudo illicita propter superfluū studiū qd̄ apponitˀ ad tp̄alia ꝓcurāda. ꝓpter qd̄ hō a spūalibˀ quibˀ principaliˀ inseruire debet retrahitˀ. Et ideo dicitˀ Math. xiii. ꝙ sollicitudo seculi suffocat verbum. Tertio mō ex parte timoris superflui: qn̄ .s. aliq̄s timet ne faciendo qd̄ debet necessaria sibi deficiāt. Qd̄ dn̄s tripliciter excludit. Primo ꝓpter maiora bn̄ficia hoī p̄stita diuinitˀ ꝓpter primā sollicitudinē .s. ⁊ corpˀ ⁊ aīaȝ. Secūdo ꝓpter subuētionē q̄ deˀ aīalibˀ ⁊ plātis subuenit absq̄ȝ opere humano s̄m proportionē sue nature. Tertio ex diuina ꝓuidētia: ꝓpter cuiˀ ignorātiā gētiles circa tp̄alia bona q̄rēda p̄ncipaliˀ sollicitantˀ. Et ideo cōcludit ꝙ p̄ncipalˀ nr̄a sollicitudo debet eē de spūalibˀ bonis: sperātes ꝙ etiā tp̄alia nobis ꝓueniēt ad necessitatē si fecerimˀ qd̄ debemˀ. Ad septimū .s. vtrū aliq̄s debeat eē sollicitˀ in futurū. Dicēdū: ꝙ nullū opus potest eē virtuosū nisi debitis circūstātiis vestiatˀ. inter q̄s vna ē debitū tp̄s s̄m illud Eccl's. viii. Oī negocio tp̄s est ⁊ oportunitas. Qd̄ nō solū i exterioribˀ operibˀ: sed etiā in interiori sollicitudine locū hȝ. Unicuiq̄ȝ enī tēpori cōpetit ꝓpria sollicitudo. sicut tempori estatis cōpetit sollicitudo metēdi. tempori autūni sollicitudo vindemie. Si q̄s ergo tp̄e estatis de vindemia iam eēt sollicitˀ: superflue preoccuparet futuri tp̄is sollicitudinē. vn̄ huiusmodi sollicitudinē tanq̄ȝ superfluā dn̄s ꝓhibet dicēs: Nolite solliciti eē in crastinū. vn̄ subdit: Crastinˀ enī dies sollicitˀ erit sibiipsi. i. suā propriā sollicitudinē habebit q̄ sufficiet ad animū affligēdū. Et h̄ est qd̄ subdit: Sufficit diei malicia sua. i. afflictio sollicitudinis. Ad octauū .s. vtrū p̄dicta vitia oriantˀ ex auaricia. Dicēdū: ꝙ sicut dictū est: prudētia carnis ⁊ astutia cū dolo ⁊ fraude quādā similitudinē habēt cū prudētia in aliq̄li vsu rōnis. p̄cipue aūt inter alias virtutes morales vsus rōnis recte apparet in iusticia: q̄ est in appetitu rōnali. Et ideo vsus rōnis recte apparet in iusticia q̄ est in appetitu rōnali. Et ideo vsus rōnis indebitus etiam maxime apparet in vitiis oppositis iusticie Opponitˀ autē sibi maxime auaritia. ⁊ ideo predicta vitia maxime ex auaritia oriuntˀ. De curiositate que opponitˀ studiositati: require infra tertio libro inter filias inanis glorie.

De obiecto iusticie. DIS. .XLVII.

Consequēter post prudētiā cōsiderādū est de iusticia. Circa quā occurrit triplex ɔsideratio. Prima est de iusticia. Secūda de partibˀ eiˀ. Tertia de p̄ceptis ad iusticiā ꝑtinētibˀ. Circa iusticiā vō ɔsiderāda sunt q̄ttuor Primo q̄dē de iure. Secūdo de ipsa iusticia. Tertio de iniusticia. Quarto de iudicio. Circa p̄mū .s. de iure ɔsiderāda sūt q̄ttuor Primo vtrū ius sit obiectū iusticie. Secūdo vtrū ius conuenienter diuidatˀ in ius naturale ⁊ positiuū. Tertio vtrū ius gētiū sit idē qd̄ ius naturale Quarto vtrū ius dominatiuū ⁊ paternū debeant specialiter distingui. Ad primū .s. vtrū ius sit obiectū iusticie. Dicēdū: ꝙ sicut dicit Isi. in li. ethy. ius dictū est qꝛ est iustū. Constat aūt ꝙ iustū est obiectū iusticie: sicut dicit ph's. v. eth. Oēs talem habitū volūt dicere iusticiā a quo operatiui sunt iustoꝝ. Ad cuiˀ euidētiā sciēdū est: ꝙ iusticie propriū ē inter alias virtutes vt ordinet hominē in his qui sunt ad alterum. Importat enī equalitatē quādā: vt ip̄m nomē demōstrat. Dicuntˀ enī vulgariter ea q̄ adequantˀ iustari. equalitas aūt ad alterū est. Alie aūt virtutes p̄ficiunt hominē solū in his q̄ ei ɔueniūt s̄m seipsum. Sic igitˀ id qd̄ est rectū in operibˀ aliarū virtutū ad qd̄ tēdit intentio virtutis q̄si in propriū obiectū. nō accipitˀ nisi ꝑ cōparationē ad agentē. rectū vō qd̄ est in opere iusticie etiā preter cōparationē ad agentē ɔstituitˀ ꝑ cōparationē ad aliū. Illud enī in opere nr̄o dicitur eē iustū. qd̄ respōdet s̄m aliquā eq̄litatē alteri. puta recōpensatio mercedis debite pro seruitio impēse. Sic igitˀ iustū dicitˀ aliq̄d q̄si habēs rectitudinē iusticie ad qd̄ terminatˀ actio iusticie. etiam nō cōsiderato q̄liter ab agēte fiat. Sed in aliis virtutibˀ non determinatˀ aliquid rectū nisi s̄m ꝙ aliqualiter fit ab agente. Et ꝓpter hoc spāliter iusticie pre aliis virtutibus determinatˀ s̄m se obiectū

quod vocatur iustum: et hoc quidem est ius. Unde manifestum est quod ius est obiectum iustitie. Et nota quod consuetum est quod nomina a sui prima impositione detorqueantur ad alia significanda sicut nomen medicine impositum est primo ad significandum remedium quod prestatur infirmo ad sanandum. Deinde tractum est ad significandum artem qua hic fit. Ita etiam hoc nomen ius primo impositum est ad significandum ipsam rem iustam. postmodum autem est derivatum ad artem qua cognoscitur quid sit iustum. et ulterius ad significandum locum in quo ius redditur sicut aliquis dicitur comparere in iure: et ulterius dicitur etiam ius quod redditur ab eo ad cuius officium pertinet iusticiam facere: licet etiam id quod decernit sit iniquum. Item nota quod sicut eorum que per artem fiunt exterius quedam ratio in mente artificis preexistit que dicitur regula artis: ita etiam illius operis iusti quod ratio determinat quedam ratio preexistit in mente: quasi quedam prudentie regula. et hec si in scriptum redigatur vocatur lex. Est enim lex secundum Isido. constitutio scripta. Et ideo lex non est ius proprie loquendo. sed aliqualis ratio iuris. Ad secundum. s. utrum ius convenienter dividatur in ius naturale et positivum. dicendum quod sicut dictum est: ius sive iustum est aliquod opus adequatum alteri secundum aliquem equalitatis modum. Dupliciter autem alicui homini potest aliquid esse adequatum. Uno quidem modo ex ipsa natura rei: puta si aliquis tantum dat ut tantundem recipiat et hoc vocatur ius naturale. Alio modo aliquid est adequatum vel commensuratum alteri ex condicto sive ex communi placito quandoque scilicet aliquis reputat se contentum si tantum accipiat. Quod quidem potest fieri dupliciter. Uno modo per aliquod privatum condictum. sicut quod firmatur aliquo pacto inter privatas personas. Alio modo ex condicto publico: quia si totus populus consentit quod aliquid habeatur quasi adequatum et commensuratum alteri. vel cum hoc ordinat princeps qui curam populi habet: et eius personam gerit: et hoc dicitur ius positivum. Voluntas enim humana ex communi condicto potest aliquid facere iustum in his que secundum se non habent aliquam repugnantiam ad aliquam iusticiam naturalem: et in his habet locum ius positivum. unde philosophus dicit in .v. ethi. quod legale iustum est quod ex principio quidem nihil differt sic vel aliter fieri. quando autem ponitur differt. Sed si aliquid de se repugnantiam habeat ad ius naturale non potest voluntate humana fieri iustum: puta si statuatur quod liceat furari vel adulterium committere. unde dicitur Isa. x. Ve qui condunt leges iniquas. Et nota quod ius naturale quantum est de se semper est idem et immutabile. Illud enim quod est naturale habenti naturam immutabilem oportet quod sit semper et ubique tale. Natura autem hominis est mutabilis: et ideo id quod naturale est homini potest aliquando deficere: sicut naturalem equalitatem habet: ut deponenti depositum reddatur. Et si ita esset quod natura humana semper esset recta hoc esset semper servandum. Sed quia quandoque contingit quod voluntas hominis depravatur est aliquis casus in quo depositum non est reddendum. ne homo perversam voluntatem habens male eo utatur: puta si furiosus vel hostis reipublice arma deposita reposcat. Item nota quod ius divinum dicitur quod divinitus promulgatur: et hoc quidem partim est de his que sunt naturaliter iusta: sed tamen eorum iusticia hominibus latet partim autem est de his que fiunt iusta institutione divina. unde et ius divinum per hec duo distingui potest: sicut et ius humanum. Sunt enim in lege divina quedam precepta quia bona: et prohibita quia mala: quedam vero bona quia precepta: et mala quia prohibita. Ad tertium. s. utrum ius gentium sit idem cum iure naturali. dicendum quod ius sive iustum naturale est quod ex sua natura est adequatum vel commensuratum alteri. Potest autem hoc contingere dupliciter. Uno modo secundum absolutam sui considerationem: sicut masculus ex sui ratione habet commensurationem ad feminam ut ex ea generet: et parens ad filium ut eum nutriat. Alio modo aliquid est naturaliter alteri commensuratum non secundum absolutam sui rationem: sed secundum aliquid quod ex ipso consequitur: puta proprietas possessionum. Si enim consideretur iste ager absolute: non habet unde magis sit huius quam illius: sed si consideretur ad opportunitatem colendi et ad pacificum usum agri secundum hoc habet quandam commensurationem ad hoc quod sit unius non alterius. ut patet per philosophum in .ii. pol. Absolute autem apprehendere aliquid non solum convenit homini: sed etiam aliis animalibus. Et ideo ius quod dicitur ius naturale secundum primum modum commune est nobis et aliis animalibus. A iure autem naturali sic dicto recedit iusgentium. ut iurisconsultus dicit: quia illud omnibus animalibus hoc solum hominibus inter se commune est. Considerare autem aliquid comparando ad id quod ex ipso sequitur est proprium rationis. Et ideo hoc quidem est naturale homini secundum rationem naturalem que hoc dictat. Et ideo dicit Gaius iurisconsultus: quod naturalis ratio inter omnes homines constituit id apud omnes gentes custoditur vocaturque iusgentium. Ad quartum. s. utrum specialiter distingui debeat ius dominativum et paternum. dicendum quod ius sive iustum dicitur per commensurationem ad alterum. Alterum autem potest dici dupliciter. Uno modo quod simpliciter est alterum: sicut quod est omnino distinctum: sicut apparet in duobus hominibus quorum unus non est sub altero. sed ambo sunt sub uno principe civitatis. et inter tales secundum philosophum in .v. ethi. est simpliciter iustum. Alio modo dicitur aliquid alterum non simpliciter: sed quasi aliquid eius existens: et hoc modo in rebus humanis filius est aliquid patris: quia quodammodo est pars eius ut dicitur in .viii. eth. et servus est aliquid domini quia est instrumentum eius ut dicitur in .i. poli. Et ideo patris ad filium non est comparatio sicut ad simpliciter alterum. et propter hoc non est ibi simpliciter iustum sed quoddam iustum. scilicet paternum. et eadem ratione nec inter dominum et servum. sed est inter eos dominativum iustum. Uxor autem quamvis sit aliquid viri quia comparatur ad eam sicut ad proprium corpus ut patet per Apostolum ad ephe. v. tamen magis distinguitur a viro quam filius a patre: vel servus a domino. Assumitur enim in quandam socialem vitam matrimonii. et ideo philosophus dicit: quod inter virum et uxorem plus est de ratione iusti quam inter patrem et filium. vel dominum et servum. quia cum vir et uxor habent immediatam relationem ad domesticam communitatem: ut patet in primo poli. ideo inter eos non est simpliciter etiam politicum iustum. sed magis iustum yconomicum.

De Iusticia. DIS. XLVIII.

Einde considerandum est de iusticia. Circa quam videnda sunt duodecim. Primo quid sit iusticia. Secundo utrum semper sit ad alterum. Tertio utrum sit virtus. Quarto utrum sit in voluntate sicut in subiecto. Quinto utrum sit virtus generalis. Sexto utrum secundum quod est generalis sit idem in essentia cum omni virtute. Septimo utrum sit aliqua iusticia particularis. Octavo utrum iusticia particularis habeat propriam materiam. Nono utrum sit circa passiones vel operationes tantum. Decimo utrum medium iusticie sit medium rei. Undecimo utrum reddere unicuique quod suum est sit actus iusticie. Duodecimo utrum iusticia sit precipua inter alias virtutes morales. Ad primum. s. quid sit iusticia. Dicendum quod a iurisperitis diffinitur sic: Iusticia est constans et perpetua voluntas ius suum unicuique tribuens. Hec autem diffinitio conveniens est si recte intelligatur. Cum enim omnis virtus sit habitus: qui est principium actus: necesse est quod virtus diffiniatur per actum bonum circa propriam naturam virtutis. Est autem iusticia circa ea que sunt ad alterum sicut circa propriam naturam: ut infra patebit. Et ideo actus iusticie per comparationem ad propriam materiam et obiectum tangitur cum dicitur Ius suum unicuique tribuens. Quia ut Isi. dicit in libro ethy. iustus dicitur quia ius custodit. Ad hoc autem quod aliquis actus circa quamcunque materiam sit virtuosus: requiritur quod sit voluntarius: et quod sit stabilis et firmus. Quia philosophus dicit in .ii. eth. quod ad virtutis actum requiritur primo quidem quod operetur sciens. Secundo autem quod eligens: et propter debitum finem. Tertio quia immobiliter operetur. Primum autem horum includitur in secundo: quia quod per ignorantiam agitur est involuntarium: ut dicitur in .iii. eth. Et ideo in diffinitione iusticie primo ponitur voluntas: ad ostendendum quod actus iusticie debet esse voluntarius. Additur de iusticia vel constantia et perpetuitate ad designandum actus firmitatem. et ideo predicta diffinitio est completa diffinitio iusticie nisi quod actus ponitur pro habitu. qui per actum specificatur. Habitus enim ad actus dicitur. Et ideo si aliquis vellet in debitam formam diffinitionis reducere posset sic dicere: quod iusticia est habitus secundum quem aliquis constans et perpetua voluntate ius suum unicuique tribuit. Et quasi est eadem diffinitio cum ea quam philosophus ponit in .v. eth. dicens: quod iusticia est habitus secundum quem aliquis dicitur operativus secundum electionem iusti. Quare ergo dicitur quod iusticia est voluntas? Dicas quod voluntas hic nominat actum. non potentiam. Est autem consuetum quod apud actores habitus per actus diffiniatur. Sicut Aug. dicit super Ioh. quod fides est credere quod non vides. Cum autem additur perpetua: dicas quod voluntas potest dici perpetua dupliciter. Uno modo ex parte ipsius actus qui perpetuo durat. et sic solius dei voluntas est perpetua. Alio modo ex parte obiecti: quia. s. aliquis vult perpetuo facere aliquid et hoc requiritur ad rationem iusticie. Non enim sufficit ad rationem iusticie quod aliquis velit ad horam in aliquo negocio servare iusticiam: quia vix invenitur aliquis qui velit in omnibus iniuste agere. sed requiritur quod homo habeat voluntatem perpetuo et in omnibus iusticiam conservare. et quia perpetuum non accipitur secundum durationem perpetuam actus voluntatis: non superflue additur constans: ut sicut per hoc quod perpetua voluntas designatur quod aliquis gerat proposito perpetuo iusticiam conservandi. ita etiam per hoc quod dicitur constans designatur quod in hoc proposito firmiter perseveret. Et nota quod iudex reddit quod suum est unicuique per modum imperantis et dirigentis: quia iudex est iustum animatum: et princeps est custos iusti. ut dicitur in .v. eth. sed subditi reddunt quod suum est unicuique per modum executionis. Ad secundum. s. utrum iusticia semper sit alterum. Dicendum quod sicut supra dictum est: cum nomen iusticie equalitatem importet: ex sua ratione iusticia habet quod sit alterum. nihil enim sibi est equale sed alteri. Et quia ad iusticiam pertinet actus humanos rectificare: ut dictum est: necesse est quod alietas ista quam requirit iusticia sit diversorum agere potentium. actiones autem sunt suppositorum et totorum. non autem proprie loquendo partium et formarum seu potentiarum. Non enim proprie dicitur quod manus percutiat: sed homo per manum. neque proprie dicitur quod calor calefaciat: sed ignis per calorem. secundum tamen similitudinem quandam hec dicuntur. Iusticia ergo proprie dicta requirit diversitatem suppositorum: et ideo non est nisi unius hominis ad alium. sed secundum similitudinem accipiuntur in uno et eodem homine diversa principia actionum quasi diversa agentia. sicut ratio et irrationabilis et concupiscibilis. Et

ideo metaphorice in vno ꝛ eodē hoīe dicit̄ eē iusticia sm̄ ꝙ ratio
imperat irascibili ꝛ ɔcupiscibili. ꝛ sm̄ ꝙ he obediūt rōni. ꝛ vniuer
saliter sm̄ ꝙ vnicuiqꝫ parti hoīs attribuit̄ qḋ ei ɔuenit. Un̄ phus
in. v. ethi. hanc iusticiā appellat sm̄ metaphorā dictam. Ad ter
tiū. s. vtrū iusticia sit virtus. Dicēdū ꝙ virtus hūana est q̄ bonū red
dit actu humanū: ꝛ ipsū hoīem bonū facit. Qḋ q̄dē ɔuenit iusticie.
Actus enī hoīs bon⁹ reddit̄ ex h̄ ꝙ attingit regulā rōnis: sm̄ quā
hūani actus rectificant̄. vn̄ cū iusticia opatiōes hūanas rectificet:
manifestū est ꝙ opus hoīs bonū reddit. ꝛ vt tullius in pmo de of
fi. Ex iusticia precipue viri boni noīant̄. vn̄ sicut ibidē dicit. In ea
virtutis splendor est maxim⁹. Et nota ꝙ aliqs facit qḋ debet non
semp affert vtilitatē lucri illi cui facit qḋ debet: sed solū abstinet a
a dāno eius. vn̄ Luce. xvij. Cū feceritis oīa q̄ pcepta sunt vobis: di
cite serui inutiles sumus qḋ debuim⁹ facere fecimus. Sibiipsi tn̄
affert vtilitatē inquātū spontanea ꝛ prompta volūtate facit qḋ de
bet: qḋ est agere virtuose. vn̄ Sap. xiij. dr̄. Q2 sapia dei sobrietatē
docet ꝛ iusticiā prudētiā ꝛ virtutē q̄b⁹ vtilius nihil est hoībus in
vita sꝫ virtuosis. Dicit enī ambro. in. ii. de officiis vtilitatē nō pe
cuniarii lucri estimationē accipim⁹: sed acquisitionē pietatis. Iteꝫ
reddere alii qḋ suū est qḋ ptinet ad iusticiā est necessitat. Sed du
plex est necessitas. vna coactiōis: ꝛ hec q2 repugnat volūtati: tollit
rōnē meriti. Alia aūt est necessitas ex obligatiōe pcepti siue ex ne
cessitate finis: q̄n scꝫ aliqs nō pōt ɔseq̄ finē virtutis nisi hoc faciat
et talis necessitas nō excludit rōnē meriti inq̄ntū aliqs hoc qḋ sic
est necessariū volūtarie agit. excludit tn̄ gloriā superogatiōis. sm̄
illud. j. ad Corin. ix. Si euāgelizauero nō est mihi glīa. necessitas
enī mihi incūbit. Ad quartū. s. vtrū iusticia sit in voluntate sicut
in subiecto. dicendū ꝙ illa potentia est subiectū virtutis ad cuius
potentie actū rectificandū virtus ordinat̄. Justicia aūt nō ordinat̄
ad dirigendū aliquē actū cognoscitiuū. nō enī dicimur iusti ex h̄
ꝙ recte aliq̄d cognoscimus: ꝛ iō subiectū iusticie nō est intellectus
vel rō que est potentia cognoscitiua: sed q2 iusti dicimur ex hoc ꝙ
recte aliq̄d dicimus vel agimus. pximū aūt pncipiū actus est vis
appetitiua necesse est ꝙ iusticia sit in aliqua vi appetitiua sicut in
subiecto. Est aūt duplex appetitus. s. volūtas q̄ est in rōne: ꝛ appe
titus sensitiuus ɔsequēs apprehensionē sensus q̄ diuidit̄ p irasci
bilē ꝛ ɔcupiscibilē. vt supra habitū est. Reddere aūt vnicuiqꝫ qḋ
suū est nō potest pcedere ex appetitu sensitiuo: q2 apprehensio sen
sitiua nō se extendit ad h̄ ꝙ ɔsiderare possit pportioneꝫ vnius ad
alterū: sed hoc est ppriū rōnis. Un̄ iusticia nō pōt esse sicut in sub
iecto in irascibili vel ɔcupiscibili. sed solū in volūtate. Et ideo phs
diffinit iusticiā p actū volūtatis vt ex supradictis pꝫ. Ad q̄ntū. s.
vtr iusticia sic vt⁹ gnālis. dicēdū ꝙ iusticia sic dictū ē ordinat ho
minē ī cōpatiōe ad aliū. Qḋ q̄dē pōt eē dupliciter. Uno mō ad aliū
singularit̄ ɔsideratū. Alio mō ad aliū ī cōi: sm̄ scꝫ ꝙ ille q̄ seruit ali
cui cōitati seruit oīb⁹ hoīb⁹ q̄ sub cōitate illa ɔtinent̄. Ad vtrūqꝫ
igit̄ se pōt hr̄e iusticia sm̄ ppriā rōnē. Manifestū est aūt ꝙ oēs q̄
sub cōitate aliq ɔtinent̄ cōpant̄ ad cōitatē: sic ptes ad totū. pars
aūt id qḋ est totius ē. vn̄ ꝛ quodlibet bonū ptis ē ordinabile ī bo
nū tot⁹. Scḋm h̄ igit̄ bonū cuiuslibet vtut̄ siue ordinātis aliquē
hoīeꝫ ad seipsū siue ordināt̄ ipsū ad alias aliqs psonas singulares
est referibile ad bonū cōe ad qḋ ordinat iusticia: ꝛ sm̄ h̄ act⁹ oīuꝫ
virtutū pn̄t ad iusticiā ptinere. sm̄ ꝙ ordinat hoīem ad bonū cōe:
ꝛ q̄ntū ad h̄ iusticia dr̄ vt⁹ gnālis. Et q2 ad legē ptinet ordinare ī bo
nū cōe. vt supra habitū ē. ide ē ꝙ iusticia pdicto mō gnālis dr̄ iusti
cia legalis. q2. s. p eā hō ɔcordat legi ordināti act⁹ oīuꝫ vtutū ī bonū
cōe. Ad sextū. s. vtr iusticia sm̄ ꝙ ē vt⁹ gnālis sit idē cū oī vtute
dicēdū ꝙ gnāle dr̄ aliq̄d dupliciter. Uno mō p pdicationē: sic aīal ē
gnāle ad hoīeꝫ ꝛ equū ꝛ alia huiōi. Et h̄ mō gnāle oꝫ ꝙ sit idē esse
tialit̄ cū his ad q̄ ē gnāle: q2 gen⁹ ptinet ad essentiā spēi. ꝛ cadit in
diffinitiōe ei⁹. Alio mō dē aliq̄d gnāle sm̄ vtutē sic cā vlis ē gnālis
ad oēs effect⁹. vel sol ad oīa corpa q̄ illuminant̄ vel imutant̄ p vtu
tē ipsi⁹. Et h̄ mō gnāle nō oportet ꝙ sit idē cū his ad ea q̄ ē gnāle:
q2 nō ē eadē essentia cause ꝛ effect⁹. Hoc aūt mō sm̄ pdicta iusti
cia legis dr̄ esse gnālis virt⁹ inquātū. s. ordinat actus aliaꝝ vtutuꝫ
ad suū finē qḋ ē mouere p ipsū oēs alias vtutes. Sic enī charitas
pōt dici virt⁹ gnālis inquātū ordinat actū oīuꝫ vtutū ad bonū di
uinū: ita etiā iusticia legalis inquātū ordinat act⁹ oīuꝫ vtutū ad bo
nū cōe. sic g̃ charitas q̄ respicit bonū diuinū vt ppriū obiectū est q̄
dā spālis virtus sm̄ essentiā suā. ita etiā iusticia legalis est q̄dā spe
cialis virt⁹ sm̄ suā essentiā. sm̄ ꝙ respicit cōe bonū vt ppriū obie
ctū. ꝛ sic est in pncipe principaliter ꝛ quasi architectonice. In sub
ditis aūt secūdario ꝛ q̄si ministratiue. Potest tn̄ quelibet virtus
sm̄ ꝙ a predicta virtute speciali quidē in essentia generali aūt sm̄
virtutē ordinat̄ ad bonū cōe: dici iusticia legalis. ꝛ h̄ mō loquēdi
iusticia legalis est idem in essentia cū oī virtute: differt aūt a rōne.
et h̄ mō loquit̄ phs Ad septimū. s. vtrū sit aliq iusticia generat
post iusticiā legalē. Dicendū. ꝙ sic dictū est: iusticia legalis nō est
eēntialiter oīs virt⁹. sꝫ oportet pter iusticiā legalē q̄ ordinat hoīeꝫ
īmediate ad bonū cōe: eē alias virtutes q̄ īmediate ordināt hoīeꝫ
circa particularia bona. Que quidē pn̄t eē vel ad seipm vel ad alte
rā singularē psonā. sic igit̄ pter iusticiā legalē oportet eē aliqs vir
tutes particulares q̄ ordinant hominē in seipso puta tēperantiā ꝛ
fortitudinē. ita etiā preter iusticiā legalē oportet eē quādā particu
larē iusticiā q̄ ordinet ad bonū hominē circa ea q̄ sunt ad alteram
singularē psonā. Ad octauū. s. vtrū iusticia spālis habeat mate
riam specialē. Dicēdū ꝙ oīa q̄cūqꝫ rectificari pn̄t p rōnē sunt ma
teria virtutis moral. q̄ diffinit̄ p rōnē rectā: vt pꝫ p phm in. ij. eth.
Pn̄t aūt p ratione rectificari ꝛ interiores aīe passiōes ꝛ exteriores
actiōes ꝛ res exteriores q̄ in vsum hoīs veniūt. Sꝫ tn̄ p exteriores
actiones ꝛ p exteriores res q̄ sibiinuicē hoīes cōicare pn̄t attendit̄
ordinatio vni⁹ hoīs ad aliū. Scḋm autē interiores passiōes rectifi
cat̄ ɔsideratio hoīs in seipso. Et ideo cū iusticia ordinet̄ ad alterū
nō est circa totā materiā virtutis moralis: sed solū circa exteriores
actiones ꝛ res sm̄ quādā rōnē obiecti specialē: put. s. sm̄ eas vn⁹
hō alteri coordinat̄. Ad nonū. s. vtrū iusticia sit circa passiones.
Dicēdū: ꝙ hui⁹ q̄stionis veritas ex duob⁹ apparet. Primo q̄dē ex
ipso subiecto iusticie qḋ est volūtas: cui⁹ motus vel actus nō sunt
passiones: sed solū motus appetit⁹ sensitiui passiōes dicunt̄. Et iō
iusticia non est circa passiones sicut tēperātia ꝛ fortitudo q̄ sunt
irascibilis ꝛ cōcupiscibil. in quib⁹ sunt passiones. Alio mō ex pte
materie: q2 iusticia est circa ea q̄ sunt ad alterū. nō aūt p passiones
interiores īmediate ad alterū ordinamur. ꝛ ideo iusticia circa pas
siones nō est: sed circa opationes: sicut dicit phs. v. ethi. Opatiōes
aūt exteriores medie sunt quodāmō inter res exteriores q̄ sunt ea
rū materia: ꝛ inter passiones interiores q̄ sunt earū pncipia: ɔuenit
aūt q̄nqꝫ eē defectū in vno eoꝝ sine hoc ꝙ sit de necessitate in alio
defectus. sicut si aliqs surripiat rem alteri⁹ nō cupiditate habendi:
sꝫ volūtate nocēdi. Uel ecōuerso si qs alteri⁹ rem concupiscat: quā
tn̄ surripe non velit. Rectificatio igit̄ opationū sm̄ ꝙ ad exteriora
terminant̄ ptinet ad iusticiā. sed rectificatio earū sm̄ ꝙ a passioni
bus oriunt̄ ptinet ad alias virtutes morales q̄ sunt circa passiōes.
vn̄ surreptionē aliene rei iusticia impedit inq̄ntū est cōtra eq̄litatē
in exteriorib⁹ ɔstituēdā. Liberalitas vo inq̄ntū pcedit ab īmode
rata cōcupiscētia diuitiarū. sed q2 opationes exteriores nō habēt
specie ab interiorib⁹ passionib⁹ sed magis a reb⁹ exterioribus sicut
obiectis. ideo p se loquendo opationes exteriores magis sunt ma
teria iusticie q̄ aliarū virtutū moraliū. Nec obstat ꝙ phs dicit in
ii. eth. ꝙ circa voluptates ꝛ tristitias est virt⁹ moral. q2 nō intendit
phs dicere ꝙ oīs moralis virtus sit circa voluptates ꝛ tristitias sic
circa materias. Nā fortitudo est circa timores ꝛ audacias. sed oīs
virtus moral ordinat̄ ad delectationē ꝛ tristitiā sicut ad quosdā fi
nes ɔītes: q2 vt phs dicit in. vij. ethi. delectatio ꝛ tristicia est finis
pncipal aīe: ad quē respicientes vnūquodqꝫ h̄ quidē bonū: h̄ q̄dē
malū dicim⁹. ꝛ h̄ mō etiā ptinet ad iusticiā. q2 nō est iustus q̄ non
gaudet iustis operationib⁹: vt dicit̄ in. j. eth. Ad decimū. s. vtrū
mediū iusticie sit mediū rei. Dicēdū: ꝙ sicut dictū est: alie virtutes
morales ɔsistūt principalit̄ circa passiōes: q̄rū rectificatio nō atten
dit̄ nisi sm̄ cōparationē ad ipm hoīeꝫ cuius sunt passiōes: sm̄. s. ꝙ
irascit̄ ꝛ cōcupiscit put debet sm̄ diuersas circūstātias. Et iō me
diū taliū virtutū nō accipit̄ sm̄ pportionē vni⁹ rei ad alterā: sꝫ solū
sm̄ cōparationē ad ipm virtuosuꝫ. ꝛ ppter h̄ in ipsis ē mediū solū
sm̄ rōnē quo ad nos. Sed mā iusticie ē exterior opatio sm̄ ꝙ ipsa
res cui⁹ ē vsus debitā pportionē hꝫ ad aliā psonā. Et iō mediū iu
sticie ɔsistit in q̄dā pportiōis eq̄litate rei exterioris ad psonā exte
riorē. Eq̄le est aūt realit̄ mediū int̄ mai⁹ ꝛ min⁹ vt dicit̄ in. x meth.
vn̄ iusticia hꝫ mediū rei. Ad vndecimū. s. vtrū act⁹ iusticie sit red
dere vnicuiqꝫ qḋ suū est. Dicēdū. ꝙ sic dictū ē mā iusticie ē opatio
exterior sm̄ ꝙ ipsa est vel res q p eā vtimur pportionat̄ alteri pso
ne ad quā p iusticiā ordinamur. h̄ aūt dicit̄ eē suū vnicuiqꝫ psone
qḋ ei sm̄ pportiōis eq̄litatē debet̄. Et iō ppri⁹ actus iusticie nihil
est aliud q̄ reddē vnicuiqꝫ qḋ suū ē. vn̄ dicit Ambro. in li. de offi.
Justicia ē q̄ vnicuiqꝫ qḋ suū ē tribuit: alienū nō vendicat: vtilitatē
propriā negligit: vt cōem custodiat eq̄litatē. Ad duodecimū. s.
vtrū iusticia peminear int̄ ceteras vtutes morales. dicēdū. ꝙ sic di
cit Tulli⁹ in li. j. de offi. Justicia vtut̄ splēdor ē maxim⁹ ex q boni
viri noiant̄. Nā si loq̄mur de iusticia legali manifestū ē ꝙ ipsa ē p
clarior int̄ oēs vtutes morales inq̄ntū bonū cōe peminet bono sin

gulari virtus psone. Et sm h in .v. ethi. phs dicit. ꝙ pclarissima virtutū videt̄ esse iusticia. Et neq̄ est vesperus neq̄ lucifer ita admirabilis. Sed etiā si loq̄mur de iusticia pticulari pcellit inter alias ꝩtutes morales dupliciter rōne. Quarū prima pōt sumi ex pte subiecti. quia scʒ est in nobiliori pte aīe .i. in appetitu rōnali. s. volūtate: alijs virtutibꝰ existētibꝰ in appetitu sensitiuo ad quē ptinēt passiōes q̄ sūt materia aliarū ꝩtutū moraliū. Scḋa rō sumit̄ ex pte obiecti. nā alie virtutes laudant̄ solū sm bonū ipsiꝰ virtuosi actus. Iusticia autē laudat̄ sm ꝙ virtuosus ad aliū bn̄ se hʒ: ⁊ sic iusticia quodāmō ē bonū alterius. vt dr̄ in .v. ethi. Et ppter h phs dicit in .j. rethō. Necesse ē eē maxīas ꝩtutes eas q̄ sūt alijs honestissime. si qdē ē virtꝰ potētia bn̄factiua: ppter h fortes ⁊ iustos maxīe honorāt qm̄ fortitudo est vtilis alijs in bello. Iusticia aūt ⁊ in bello ⁊ in pace.

¶ De iniusticia. DIS. XLIX.

Einde ꝯsiderandū est de iniusticia. Circa quā videnda sunt q̄ttuor. Primo vtrū iniusticia sit spāle vitiū. Scḋo vtrū iniusta agere sit ppriū iniusticie. Tertio vtrū aliquis possit iniustū pati volens. Quarto vtrū iniusticia ex suo genere sit pctm̄ mortale. Ad primū scʒ vtrū iniusticia sit spāle vitium. dicendū ꝙ iniusticia est duplex. Una qdē legalis: q̄ opponit̄ legali iusticie: ⁊ h qdē sm essentiā est spāle vitiū inq̄ntū respicit spāle obiectū. s. bonū cōe qd ꝯtēnit: sʒ q̄ntū ad intentionē est vitiū generale: q2 p ꝯtēptū boni cōis pōt ad oīa pctā hō reduci: ⁊ sic etiā oīa vitia inq̄ntū repugnāt bono cōi iniusticie rōnē habēt q̄si ab iniustitia deriuata: sicut ⁊ supra de iusticia dictū est. Alio mō dr̄ iniusticia sm inequalitatē quandā ad alterū: put. s. hō vult habere plus de bonis: puta diuitijs ⁊ honoribus: ⁊ minus de malis: puta laboribus ⁊ dānis: ⁊ sic iniusticia habet materiā spālē: ⁊ sic est particulare vitiū iusticie particulari oppositū. Ad scḋm. s. vtrū aliq̄s dicat̄ iniustus ex hoc ꝙ faciat iniusta. dicendū ꝙ sicut obiectū iusticie est aliq̄d equale in rebus exterioribꝰ: ita etiā obiectū iniusticie est aliq̄d inequale. put. s. alicui attribuit̄ plus vel minus q̄ꝫ sibi cōpetat. Ad hoc aūt obiectū cōparat̄ habitus iniusticie mediāte pprio actu: q̄ vocat̄ iniustificatio. Potest ḡ ꝯtingere ꝙ qui facit iniustū non est iniustus dupliciter. Uno mō ppter defectū cōparatiōis opatiōis ad ppriū obiectū q̄ quidē recipit speciē ⁊ nomē a p se obiecto: nō aūt ab obiecto p accidens. In his aūt que sunt ppter finē: ⁊ p se dicit̄ aliq̄d qd est intentū: p accidēs aūt qd est preter intentionē. Et iō si aliquis faciat aliq̄d qd est iniustū nō intendēs iniustū facere: puta cū h facit per ignorantiā nō estimās se iniustū facere: tunc nō facit iniustū p se ⁊ formaliter loquēdo: sed solū p accidēs: ⁊ q̄si materialiter faciēs id qd est iniustū: ⁊ talis operatio nō denoīat̄ iniustificatio. Alio mō pōt ꝯtingere ppter defectū cōparatiōis ipsius opationis ad habitū. Potest enī iniustificatio pcedere q̄nq3 quidē ex aliq̄ passione: puta ire vel ꝯcupiscentie. q̄nq3 aūt ex electione: qn̄. s. ipsa iniustificatio p se placet. Et tūc pprie pcedit ab habitu: q2 vnicuiq3 habēti aliquē habitū est sm se acceptū qd ꝯuenit illi habitui facere: ergo iniustū ex intentione ⁊ electione facere est ppriū iniusti sm ꝙ iniustus dr̄ q̄ habet iniusticie habitū. Sed facere iniustū pter intentionē vel ex passione potest aliquis absq3 habitu iniusticie. Ad tertiū. s. vtrū aliquis possit iniustū pati volens. dicendū ꝙ actio de sui rōne pcedit ab agente. passio aūt sm ppriam rōnē est ab alio. Unū nō potest esse idem sm idē agens ⁊ patiens. vt dr̄ in .iij. ⁊ .viij. phisi. ppriū aūt principiū agendi in hoībus est voluntas. Et ideo illud pprie ⁊ p se hō facit qd facit volens. Et ecōtrario illud pprie hō patit̄ qd preter voluntatē suā patit̄: q2 inq̄ntū est volens principiū est ex ipso: ⁊ ideo inq̄ntū est hmōi magis est agens q̄ꝫ patiens. Dicendū est ergo ꝙ iniustū p se ⁊ formaliter loquēdo nullus pōt facere nisi volens: nec pati nisi volens. Per accidens aūt ⁊ q̄si materialiter loquēdo pōt aliquis id qd est de se iniustū vel facere volēs. Sicut cū quis pter intentionē opat̄: vel pati volēs sicut cū quis plus alteri dat sua volūtate q̄ꝫ debeat. Ad quartū. s. vtrū iniusticia ex suo genere sit pctm̄ mortale. dicēdū ꝙ sicut supra dictū est cū de differētia pctōꝝ ageret̄ pctm̄ mortale est qd ꝯtrariat̄ charitati p quā est aīe vita. Oē aūt aūt nocumentū alteri illatum ex se charitati repugnat que mouet ad volendū bonū alterius. Et ideo cū iniusticia semp ꝯsistat in nocumēto alterius: manifestū est ꝙ facere iniustū ex genere suo est peccatū mortale.

¶ De iudicio. DIS L.

Einde ꝯsiderādū est de iudicio. Circa qd queruntur sex. Primo vtrū iudiciū sit actus iusticie. Secundo vtrum sit licitū iudicare. Tertio vtrum per suspitiōes sit iudicandum. Quarto vtrū dubia sint in meliorē partē iudicāda vel interpretāda. Quinto vtrum iudiciū semp sit sm leges scriptas pferendū. Sexto vtrū iudiciū p vsurpationē puertat̄. Ad primū. s. vtrū iudiciū sit actus iusticie. Dicēdū: ꝙ iudiciū pprie nolat actū iudicis inq̄ntū est iudex. Iudex aūt dr̄ q̄si ius dicēs. Ius aūt est obiectū iusticie: vt supra habitū ē. ⁊ ideo iudiciū importat sm primā noīs impositionē diffinitionē vel determinationē iusti siue iuris. Qz aūt aliq̄s bene diffiniat in opibꝰ virtutis: pprie pcedit ex habitu virtutis. sic castus recte determinat ea q̄ ptinēt ad castitatē. Et ideo iudiciū qd importat rectā determinationē eiꝰ qd est iustū: pprie ptinet ad iusticiā. Propt̄ qd phs dicit in .v. ethi. ꝙ hoīes ad iudicē fugiūt sicut ad quādā iusticiā aīatā. Sciēdū ꝙ nomē iudicij q2 sm primā impositionē signat rectā determinationē iustoꝝ: ampliatū ē ad signādū rectā determinationē in quibuscūq3 rebꝰ tam in speculatiuis q̄ꝫ in practicis. In oībꝰ tn̄ ad rectū iudiciū duo reqrunt̄. Quoꝝ vnū est ipsa virtꝰ pferēs iudiciū. ⁊ sic iudiciū est actus rōnis. dicere enī vel diffinire aliq̄d rōnis est. Aliud aūt est dispositio iudicātis ex quo hʒ idoneitatē ad recte iudicādū. Et sic in his q̄ ad iusticiā ptinēt iudiciū pcedit ex iusticia. sic ⁊ in his q̄ ad fortitudinē ptinēt ex fortitudine. Sic ergo iudiciū est qdā actus iusticie sic inclinātis ad recte iudicādū. prudētie aūt sic iudiciū pferēti. vn̄ ⁊ synesis ad prudētiā ptinēs dicit̄ bene iudicatiua vt dictū est. Itē nota ꝙ iusticia in pncipe qdē est sic virtꝰ architectonica q̄si imperās ⁊ pcipiēs qd est iustū. in subditis aūt est tanq̄ꝫ virtus executiua ⁊ ministrās. ⁊ ideo iudiciū qd importat diffinitionē iusti ptinet ad iusticiā sm ꝙ est pncipaliori mō in psidēte. Ad scḋm. s. vtrū sit licitū iudicare. Dicēdū ꝙ iudiciū intantū ē iustū inq̄ntū est iusticie actus. Sic aūt ex supradict̄ p3: ad h ꝙ iudiciū sit actus iusticie tria reqrunt̄. Primo qdē vt pcedat ex inclinatiōe iusticie. Scḋo ꝙ pcedat ex auctoritate psidēt̄. Tertio ꝙ pferat̄ sm rectā rōnē prudētie. Quodcūq3 autē horū defuerit est iudiciū vitiosum ⁊ illicitū. Uno quidē mō qn̄ est ꝯtra rectitudinē iusticie. ⁊ sic dicit̄ iudiciū puersū vel iniustū. Alio mō qn̄ hō iudicat in his in quibꝰ non hʒ auctoritatē. ⁊ sic dicit̄ iudiciū vsurpatū. Tertio qn̄ deest certitudo rōnis: puta cū aliq̄s de his iudicat que sunt dubia vl̄ occulta p aliq̄s leues coniecturas. ⁊ sic dicit̄ iudiciū suspiciosum vel temerariū. ⁊ tale iudiciū phibet dn̄s Math. vij. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimi ⁊c̄. Itē illi q̄ sunt ī grauibꝰ pctīs nō debent iudicare eos q̄ sunt in eisdē vel minoribꝰ pctīs. sic dicit Chriso. sup illud Math. vij. Nolite iudicare. Et Ro. ij. Inexcusabilis es o hō ois q̄ iudicas. in quo enī iudicas alterū teipsum ꝯdēnas. eadē enī agis q̄ iudicas. ⁊ pcipue h intelligēdū est qn̄ illa pctā sunt publica. q2 ex h generat̄ scādalū in cordibꝰ alioꝝ. Si autē nō sunt publica sʒ occulta: ⁊ necessitas iudicandi īmineat propter officiū: pōt cū humilitate ⁊ timore vel arguere vel iudicare. Unū Aug. dicit in li. de sermone dn̄i in mōte: Si inuenerimꝰ nos in eodē vitio eē: cōgemiscamꝰ ⁊ ad pariē conādū inuitemur. Nec tn̄ ppter h hō sic seipm ꝯdēnat vt nouū ꝯdēnatiōis meritū sibi acq̄rat. sʒ q2 ꝯdēnans aliū ostēdit se similr̄ ꝯdēnabilē eē ppter idē pctm̄ ⁊ simile. Ad tertiū. s. vtrū iudiciū ex suspitiōe pcedēs sit illicitū. Dicēdū: ꝙ sicut Tulliꝰ dicit: suspitio importat opinionē mali qn̄ ex leuibꝰ iudicijs pcedit. Et ꝯtingit ex tribus. Uno quidē mō ex h ꝙ aliq̄s in seipso malus est: ⁊ ꝙ ex hoc ipso sibi cōscius sue malicie faciliter de alijs malū opinat̄. sm illud Eccs. x. In via stultꝰ ambulās: cū ipse sit insipiēs oēs stultos estimat. Alio mō puenit ex h ꝙ aliq̄s male afficit̄ ad alterū. Cū enī aliq̄s ꝯdēnit vel odit aliquē aut irascit̄ vel inuidet ei: ex leuibꝰ signis opinat̄ mala de ipso: q2 vnusq̄sq3 facilr̄ credit qd appetit. Tertio mō puenit ex lōga experiētia. vn̄ phs dicit i. ij. rhetho. ꝙ senes sunt maxime suspiciosi. q2 multotiēs experti sunt aliorū defectꝰ. Prime aūt due suspitiōis cause manifeste ptinent ad puersitatē affectꝰ. Tertia vō cā diminuit rōnē suspitionis inq̄ntū experiētia ad certitudinē pficit: q̄ est cōtra rōnē suspitionis. ⁊ iō suspitio vitiū quoddā īportat: inq̄nto magꝰ pcedit suspitio tāto magis ē vitiosū. Est aūt triplex gradꝰ suspitiōis. Primꝰ qdē gradus ē vt hō ex leuibꝰ iudicijs de bonitate alicuiꝰ dubitare incipiat. ⁊ h ē veniale ⁊ leue pctm̄. Pertinet enī ad tētationē hūanā. sine q̄ vita ista nō ducit̄. vt habet̄ in glosa sup illud .j. Corin. iiij. Nolite ante tps iudicare. Secūdꝰ gradꝰ ē cū aliq̄s p certo malitiā alteriꝰ estimat ex leuibꝰ iudicijs. et h si sit de aliquo graui ē pctm̄ mortale inq̄ntū nō ē sine ꝯtēptu primi. Unū glosa ibidē subdit. Et si ḡ suspitiōes vitare nō possumꝰ q2 hoīes sumꝰ: iudicia tn̄ .i. diffinitiuas firmasq3 sententias ꝯtinē debemꝰ. Tertiꝰ gradꝰ ē cū aliq̄s iudex ex suspitione pcedit ad aliquē ꝯdēnādū. ⁊ h directe ad iniusticiā ptinet: vn̄ ē pctm̄ mortale. Ad q̄rtū. s. vtrū dubia sint ī meliorē ptē interptāda. Dicēdū ꝙ sicut sicut expsse dic̄ glo. sup illud Ro. xiiij. Qui

nõ manducat mãducantẽ nõ iudicet. Dubia inquit in meliorẽ ptẽ sunt interptanda. qz sic dictũ est ex hoc ipo q aliqs hz malã opinionẽ de alio absq sufficiẽti cã iniuriat ei z cõtẽnit ipsũ. Nullus aũt debet aliũ cõtẽnẽ vl nocumẽtũ iferre qñcũq absq cã cogẽte. Et iõ vbi nõ apparẽt manifesta indicia de malicia alicuius debemus eũ vt bonũ habere: in meliorẽ ptẽ interptando qd dubiũ est. Põt tñ otingere q ille q in meliorẽ partẽ interptat frequentius fallit. sed meli9 est q aliqs frequẽter fallat habẽs bonã opinionẽ de aliquo malo hoie qz q rarius fallat habẽs malã opinionẽ de aliquo bono: qz ex h9 fit iniuria alicui: nõ aũt ex primo. Itẽ nota q interptari aliqd i deteriorẽ vel meliorẽ ptẽ otingit dupliciter. Uno mõ p quãdã suppositionẽ: z sic cũ debem9 aliqb9 malis adhibere remediũ siue nris siue alienis: expedit ad h9 vt securius remediũ apponat q supponat id qd deterius est. qz remediũ qd est efficax 9 mag9 malũ multo magis est efficax 9 min9 malũ. Alio mõ interptamur aliqd in bonũ vel malũ diffiniẽdo siue determinãdo. Et sic in rerũ iudicio debet aliqs niti ad h vt interptet vnũqdq fm q est in iudicio aut psonar: vt interptet in melius: vt dictũ est. Itẽ aliud est iudicare de rebus z aliud de hoib9. In iudicio eñi quo de reb9 iudicamus nõ attendit bonũ vel malũ ex pte ipsi9 rei de q iudicamus cui nihil nocet qliterciiq iudicem9 de ipsa: sed attendit ibi solũ bonũ iudicãtis si vere iudicet: vel malũ si false: qz verũ est bonũ intellectus: falsũ aũt est malũ ipsius. vt dr in. vi. ethi. Et iõ vnusqsq debet niti ad h q de rebus iudicet fm q sunt. Sed in iudicio quo iudicamus de hoib9 pcipue attendit bonũ vel malũ ex parte eius de quo iudicat: qz in hoc ipso honorabilis habet q bon9 iudicat. et otéptibilis si iudicet malus. Et iõ ad h potius tendere debem9 in tali iudicio q boiez iudicem9 bonũ: nisi manifesta rõ in otrariũ appareat. Ipsi aũt hoi iudicãti falsũ iudiciũ quo bñ iudicat de alio nõ ptinet ad malũ itellect9 ipsi9: sicut nec ad eius pfectionẽ ptinet fm se cognoscere veritatẽ singulariũ otingẽtiũ: sed mag9 ptinet ad bonũ affectũ. Ad qntũ. s. vtrũ semp fm leges scriptas sit iudicãdũ Dicendũ q sic dictũ est iudiciũ nihil aliud est nisi qdã diffinitio vl determinatio ei9 qd iustũ est. Fit aũt aliqd iustũ dupliciter. vno mõ ex ipsa nã rei qd dr ius nãle. Alio mõ ex quodã odicto inter hoies qd dr ius positiuũ. vt supra habitũ ẽ. Leges aũt scribũt ad vtriusq iuris declarationẽ. aliter tñ z aliter. Nã legis scriptura ius qdẽ nãle otinet sed nõ instituit: non hz enĩ robur ex lege sed ex natura Ius aũt positiuũ scripturã legis z otinet z instituit: dans ei auctoritatis robur. Et ideo necesse est q iudiciũ fiat fm legis scripturã. Alioqn iudiciũ deficeret vel a iusto nãli vel a iusto positiuo. Sciẽdũ tñ q sic leges iniqe fm se otrariant iuri naturali vel semp vel vt in pluribus: ita etiã leges q sunt recte posite in aliquib9 casibus deficiũt in qb9 si seruarent esse otra ius naturale: z iõ in talib9 nõ est fm litterã legis iudicandũ: sed recurrẽdũ est ad eqtatẽ quã intendit legislator. Unñ iurisperitus dicit. Nulla rõ iuris aut equitatis benignitas patit vt que salubriter p vtilitate hoiz introducũt ea nos duriori interptatiõe 9 ipsor in modũ pducam9 ad seueritatẽ: z in talib9 etiã legislator aliter iudicaret: etsi osiderasset: lege determinasset. Ad sextũ. s. vtrũ p vsurpationẽ iudiciũ reddat iniustũ. dicẽdũ q cũ iudiciũ sit ferẽdũ fm leges scriptas. vt dictũ ẽ: ille q iudiciũ fert: leg9 dictũ quodãmõ iterptat: applicãdo ipsũ ad pticulare negociũ. Cũ aũt eiusdẽ auctoritat9 sit legẽ iterptari: z legẽ cõdere: sic lex odi nõ põt nisi publica auctoritate: ita etiã nec ferri põt nisi publica auctẽte: que qdẽ se extẽdit ad eos q cõitati subdunt. Et iõ sic iniustũ eẽt vt aliqs ostringeret aliũ ad legẽ seruãdã q nõ eẽt publica auctẽ sancita. ita etiã iniustũ ẽ si qs aliquẽ cõpellat ferre iudiciũ qd publica auctoritate nõ fert. Licet aũt nõ legat expsse q moyses publicã auctoritatẽ habẽt qñ occidit egyptiũ Exo. ij. Nec phinees filius eleazari qñ occidit zabri filiũ salomi. Sic legit Numeri. xxv. Tñ moyses videt egyptiũ occidisse qsi ex inspiratõe diuina auctoritatẽ adept9 vt videt p h qd dr Actuũ. vij. Q2 pcusso egyptio estimabat moyses intelligere frẽs suos qñ dñs p manũ ipsius daret israel salutẽ. Ul põt dici q moyses occidit egyptiũ defendendo eũ q iniuriã patiebat cũ moderamine inculpate tutele. Unñ ambro. dicit in lib de officiis. Q2 q nõ repellit iniuriã a socio cũ põt tã est in vitio qz ille q facit. Et inducit exẽplũ moysi in eodẽ loco. Uel põt dici sic Aug. dicit in qstiõib9 exo. q sic terra añ vtilia semia herbaz inutiliũ fertilitate laudat sicut illud moysi factũ vitiosũ qdẽ fuit: sed magne fertilitat9 signũ gerebat: inquãtũ s. erat signũ virtutis eius q pplm liberaturus erat. De phinee aũt dicẽdũ q ex inspiratiõe diuina zelo dei motus h fecit: vel q lz nondũ esset sũmus sacerdos: erat tñ filius sũmi sacerdotis: z ad eũ h iudiciũ ptinebat sicut z ad alios iudices quibus hoc erat pceptũ.

¶ De partibus iusticie. DIS. LI.

Einde osiderandũ est de partib9 iusticie. Et primo de partibus subiectiuis: q sunt spẽs iusticie. s. distributiua z cõmutatiua. Secũdo de partibus qsi integralib9. Tertio de partib9 qsi potẽtialib9. s. de virtutib9 adiunctis. Circa primũ occurrit duplex osideratio. Primo de ipsis iusticie partib9. Secũdo de vitijs oppositis. Et q restitutio videt eẽ actus iusticie cõmutatiue z distributiue. Scdo de restitutiõe. Circa primũ qrunt qtuor. Primo vtrũ due sint spẽs iusticie. s. cõmutatiua z distributiua. Secũdo vtrũ eodẽ mõ mediũ accipiat in eis. Tertio vtrũ sic earũ multiformis vel multiplex materia. Quarto vtrũ fm aliquã earũ specierũ iustũ sit idẽ qd otra passũ. Ad primũ. s. vtrũ ouenienter ponant due spẽs iusticie s. cõmutatiua z distributiua. Dicendũ: q phs in. v. ethi. ponit has duas spẽs iusticie. Et dicit q vna est directiua in distributionib9. alia in cõmutationib9. Sic eñi dictũ est supra: iusticia particularis ordinat ad aliquã priuatã psonã: q cõparat ad cõitatẽ sic pars ad totũ. Põt aũt ad aliquã partẽ duplex ordo attẽdi. Un9 qdẽ partis ad partẽ cui silis ẽ ordo vni9 priuate psone ad aliã. z huic ordinẽ dirigit cõmutatiua iusticia: q osistit in his q mutuo fiũt inter duas psonas ad inuicẽ. Ali9 ordo attẽdit toti9 ad ptes. z huic ordini assilat ordo ei9 qd ẽ cõe ad singulas psonas. Quẽ quidẽ ordinẽ dirigit iusticia distributiua: q est distributiua cõmuniũ fm pportionalitatẽ Et ideo due sunt iusticie spẽs. s. cõmutatiua z distributiua. Ad secũdũ. s. vtrũ eodẽ mõ accipiat in eis mediũ. Dicẽdũ. q sic dictũ ẽ in distributiua iusticia datur aliqd alicui priuate psone inqntũ id qd est toti9 est debitũ parti. Qd quidẽ tãto mai9 est qnto ipsa pars maiorẽ pncipalitatẽ hz in toto. et ideo in distributiua iusticia tãto plus alicui de bonis cõib9 dat: qnto illa psona maiorẽ pncipalitatẽ hz in cõitate q qdẽ pncipalitas in aristocratica cõitate attendit fm virtutẽ. in oligartica fm diuitias. in democratica fm libertatẽ z in alijs aliter. Et ideo in iusticia distributiua nõ accipit mediũ fm eqlitatẽ rei ad rem. sed fm pportionẽ rerũ ad psonas: vt. s. sic vna psona excedit aliã ita etiã res q dat vni psone excedit rem q datur alij. Et ideo dicit phs q tale mediũ est fm geometricã pportionalitatẽ: in q attẽdit eqle: nõ fm qntitatẽ sz fm pportionẽ. Sic si dicam9 q sic se hñt sex ad qttuor: ita se hñt tria ad duo q vtrobiq ẽ sexquialtera pportio. in q mai9 hz totũ min9 z mediã partẽ ei9. nõ aũt est eqlis excessus fm qntitatẽ: qz sex excedũt qttuor i duob9: tria võ excedũt duo i vno. Sz in cõmutatiõib9 reddit aliqd alicui singulari psone pp̃ter rem ei9 q accepta ẽ vt maxie pz in emptiõe z vẽditione: in quib9 pmo iuenit rõ cõmutationis. Et ideo oportet adeqre rem rei: vt qnto iste plus hz qz suũ sit de eo qd ẽ alteri9: tãtudẽ restituat ei cui9 est. z sic fit eqlitas fm arismetricã medietatẽ: q attẽdit fm parẽ qntitatis excessum. sic qnq est mediũ inter sex z qttuor. In vnitate enĩ excedit z excedit. Si ergo a pncipio vterq hẽat qnq: z vn9 eor accepit vnũ de eo qd ẽ alteri9: vn9. s. accipiẽs habeat sex: z alij relinquũt qttuor. Erit igit iusticia si vterq reducat ad mediũ: vt accipiat vnũ ab eo q hz sex: z detur ei q qttuor hz. sic eñi vterq habebit qnq qd ẽ mediũ. Ad tertiũ. s. vtrũ earũ sit eadẽ vel diuersa materia. Dicẽdũ q sic dictũ est supra: iusticia est circa qsdã opationes exteriores. s. distributionẽ z cõmutationẽ: q quidẽ sunt in vsum quorũdã exterior vel rerũ vel psonarũ vel etiã operũ. Rerũ qdẽ sic cũ aliqs vel refert vel restituit alteri rem suã. Personarũ aũt sic cũ aliqs in ipsam psonã hois iniuriã facit puta peutiẽdo vel otumẽdo: aut etiã cũ reuerẽtiã exhibet. Operũ aũt sic qs iuste ab alio exigit vel alteri reddit aliqd opus. Si igit accipiamus vt materiã vtriusq iusticie ea quor opatiões sunt vsus: eadẽ est mã distributiue z cõmutatiue iusticie. nã z res z distribui põt a cõi i singulos: z cõicari vel cõmutari de vno i aliũ. Et est etiã qdã distributio laboriosor operũ z recompẽsatio Si aũt accipiam9 vt materiã vtriusq iusticie actiões ipsas pncipales quib9 vtimur psonis reb9 z opib9: sic iuenit vtrobiq alia materia. Nã distributiua iusticia est directiua distributiõis. Cõmutatiua võ iusticia est directiua cõmutationũ: q attẽdi põt inter duas psonas: qrũ qdã sũt inuolũtarie: qdã võ volũtarie. Inuolũtarie qdẽ qñ aliqs vtit re alterius vel psona vel ope eo inuito. Qd qdẽ otingit qñq occulte per fraudẽ: qñq etiã manifeste p violẽtiã. vtruq aũt otingit aut in rẽ aut in psonã ppriã aut in psonã oiunctã. In rem qdẽ si occulte rem alteri9 accipiat: vocat furtũ. si aũt manifeste: vocat rapina. In psona aũt vel qntũ ad ipsã osistẽtiã psone: vel qntũ ad dignitatẽ ipsi9 Si aũt qntũ ad osistẽtiã psone: sic ledit aliqs occulte p dolosã occisionẽ seu pcussionẽ z exhibitionẽ veneni. Manifeste aũt p occisionẽ manifestã: aut p incarcerationẽ: aut verberationẽ: seu mẽbr

mutilationē. Q̄ntū ad dignitatē aūt ꝑsone leditur aliq̄s occulte ꝑ falsa testimonia seu detractiōes q̄b⁹ alicui aufert famā suā. ⁊ ꝑ alia hmōi. Manifeste aūt ꝑ accusationē ī iudicio seu ꝑ contumeliationē. Q̄ntū aūt ad ꝑsonā cōiūctā leditur aliq̄s in vxore vt in plurib⁹ occulte ꝑ adulteriū. In seruo aūt qn̄ aliq̄s seruū seducit vt a dn̄o discedat. Et hec etiā possūt manifeste fieri. ⁊ eadē rō est de aliis ꝑsonis cōiūctis in q̄s pn̄t etiā oībus modis iniurie cōmitti. sicut ⁊ in ꝑsonā principalē. Sed adulteriū ⁊ serui seductio sūt ꝓprie iniurie circa has ꝑsonas: tn̄ qꝛ seruus est possessio q̄dā hoc refertur ad furtū. Voluntarie aūt cōmutatiōes dicuntur qn̄ aliq̄s volūtarie trāsfert rē suā in alterū. Et siquidē simplicr̄ in alterū trāsferat rē suā absq̄ debito sicut in donatiōe nō est actus iusticie sed liberalitatis. Intantū aūt ad iusticiā volūtaria trāslatio ptinet inquātū est ibi aliq̄d de rōne debiti. Qd̄ q̄dē cōtingit multiplicr̄. vno mō qn̄ aliq̄s trāsfert simplicr̄ rem suā in alterū ꝓ recōpensatiōe alterius rei. sicut accidit in venditione ⁊ emptione. Scd̄o mō qn̄ aliq̄s tradit rē suā alteri cōcedens ei vsū rei cū debito recuperandi rē: ⁊ si q̄dē gratis cōcedit vsū rei vocatur vsusfructus in rebus q̄ aliq̄d fructificāt vel simplicr̄ mutuū seu accōmodatū in rebus q̄ nō fructificāt: sicut sūt denarii vasa ⁊ hmōi. Si vō nec ipse vsus gratis cōcedatur vocatur locatio ⁊ cōductio. Tertio mō aliq̄s tradit rē suā vt recuperādā nō rōne vsus sed vel rōne cōseruatiōis sicut in deposito: vel rōne obligatiōis sicut cū aliq̄s rē suā pignori obligat: seu cū aliq̄s ꝓ alio fideiubet. In oīb⁹ aūt hmōi actiōnib⁹ siue volūtariis siue inuolūtariis est eadē rō accipiēdi mediū fm̄ eq̄litatē recōpēsatiōis. Et iō oēs iste actiōes ad vnā spēz iusticie ptinent sc3 ad cōmutatiuā. Ad q̄rtū. s. vtrū iustū sit idē qd̄ cōtrapassū. dicēdū ꝙ hoc qd̄ dr̄ cōtrapassū īportat equalē recōpensationē passiōis ad actionē p̄cedētē. Qd̄ q̄dē ꝓprissime dr̄ in passiōibus iniuriosis q̄b⁹ aliq̄s ꝑsonā ꝓximi ledit: puta si percutit ꝙ repercutiatur ⁊ hoc q̄dē iustū determinatur in lege. Exo. xxi. Reddet aīā3 ꝓ aīa oculū ꝓ oculo ⁊c. Et etiā qꝛ auferre rē alterius est q̄dā facere: iō secundario etiā in his dr̄ cōtrapassū ꝓut sc3 aliq̄s qui dānū intulit in re sua ipse etiā dānificatur: ⁊ hoc etiā iustū dānū cōtinetur in lege. Exo. xxi. Si q̄s furat⁹ fuerit ouē aut bouē ⁊ occiderit vl' vēdiderit: q̄nq̄ boues ꝓ vno boue restituet: ⁊ q̄ttuor oues ꝓ vno oue. Tertio vō transfertur nomē cōtrapassi ad volūtarias cōmutatiōes: in q̄b⁹ vtrinsq̄ est actio ⁊ passio: sed volūtariū diminuit de rōne passionis vt dictū est. In oībus aūt his debet fieri fm̄ rōnē iusticie cōmutatiue recōpēsatio fm̄ equalitatē: vt. s. passio recōpensata sit equalis actioni. nō autē semꝑ esset equalis si idē specie aliq̄s pateretur qd̄ fecit. Nā primo q̄dē cū q̄s iniuriose ledat alterius ꝑsonā maiorē: maior est actio q̄ passio eiusdē speciei quā ipse pateretur. Et iō ille q̄ percutit principē nō solū repercutitur: sed multo grauius punitur. Silr̄ etiā cū q̄s aliquē inuolūtariū in re sua dānificat maior ē actio q̄ esset passio si sibi sola res illa auferetur: qꝛ ipse q̄ dānificauit aliū in re sua nihil dānificaretur. ⁊ iō punitur in hoc ꝙ multiplicius restituat: qꝛ etiā nō solum dānificauit ꝑsonā p̄uatā. sed rem publicā eius tutele securitatē infringēdo. silr̄ etiā nec in cōmutationib⁹ volūtariis semꝑ esset eq̄lis passio si aliq̄s daret rē suā accipiēs rē alterius: qꝛ forte res alterius ē multo maior q̄ sua. Et iō oportet fm̄ quādā ꝓportionatā cōmensurationē adequare passionē actioni in cōmutatiōibus: ad qd̄ inuenta sunt numismata: ⁊ sic cōtrapassum est cōmutatiuū iustū. In distributiua aūt iusticia locū nō habet: qꝛ in distributiua nō attenditur eq̄litas fm̄ ꝓportionē rei ad rē vel passiōis ad actionē vn̄ dr̄ cōtrapassum: sed fm̄ ꝓportionalitatē rerū ad ꝑsonas vt supra dictū est.

¶ De restitutione. DIS. LII.

Einde cōsiderandū est de restitutiōe. Circa quā cōsideranda sunt octo. Primo vtrū restitutio sit actus iusticie. Scd̄o vtrū necesse sit ad salutē oē ablatū restitui. Tertio vtrū multiplicatū oporteat restitui. Quarto vtrū oporteat restitui illud qd̄ q̄s nō accepit. Quinto vtrū oporteat restitui ei a quo acceptū est. Sexto vtrū oporteat eū restituere qui accepit. Septimo vtrū aliquē aliū. Octauo vtrum sit statim restituendū. Ad primū. s. vtrū restitutio sit actus iusticie cōmutatiue. dicendū ꝙ restituere nihil aliud esse videtur q̄ iterato aliquē statuere in possessionē vel dominiū rei sue: ⁊ ita in restitutione attēditur eq̄litas iusticie fm̄ recōpēsationē rei ad rē q̄ ptinet ad iusticiā cōmutatiuā. Et iō restitutio est actus cōmutatiue iusticie q̄n. s. res vnius ab alio habetur vel ꝑ volūtatē eius sicut in mutuo et deposito vl' cōtra volūtatē eius sicut ī rapina vl' furto. Ad scd̄m. s. vtrū sit necessariū ad salutē ꝙ fiat restitutio ei⁹ qd̄ ablatū ē. dicendū ꝙ restitutio sicut dictū est: est act⁹ iusticie cōmutatiue q̄ ī q̄dā eq̄litate cōsistit. Et ideo restituere importat redditionē illi⁹ rei q̄ iniuste ablata est. sic enī ꝑ iteratā ei⁹ exhibitionē eq̄litas reparatur. Si vō iniuste ablatū ineq̄litas erit si ei restituatur: qꝛ iusticia in eq̄litate cōsistit. Cū igitur seruare iusticiā sit de necessitate salutis cōseq̄ns est ꝙ restituere id qd̄ iniuste ablatū est alicui sit de necessitate salutis. Hoc tn̄ intellige si res ablata eadē numero vel aliq̄d equalēs pōt restitui. In quib⁹ aūt nō pōt equalēs restitui: sufficiat ꝙ recōpensetur qd̄ possibile est. sicut p3 de honorib⁹ q̄ sunt ad deū ⁊ ad parētes vt ph̄s dicit in viii. eth̄. Et ideo qn̄ id qd̄ ablatū est nō est restituibile ꝑ aliq̄d eq̄le debet fieri recōpēsatio q̄lis possibilis ē. puta cū aliq̄s alicui abstulit mēbrū. debet ei recōpēsare vel in pecunia vel in aliquo honore: cōsiderata cōditiōe vtriusq̄ ꝑsone fm̄ arbitriū probi viri. Si aūt auferat aliq̄s alteri famā distinguēdū est: qꝛ famā pōt aliq̄s alteri triplicr̄ auferre. Vno mō verū dicēdo ⁊ iuste: puta cū aliq̄s crimē alicuius prodit: ordine debito seruato. ⁊ tūc nō tenetur ad restitutionē fame. Alio mō falsum dicēdo ⁊ iniuste. ⁊ tūc tenetur restituere famā cōfitēdo se falsū dixisse. Tertio mō verū dicēdo s3 iniuste. puta cū aliq̄s ꝓdit crimē alicui⁹ cōtra ordinē debitū. ⁊ tūc tenetur ad restitutionē fame q̄ntū pōt. sine mēdacio tn̄: vtpote ꝙ dicat se male dixisse: vel qꝛ iniuste eū diffamauerit. vel si nō possit famā restituere debet eī aliter recompēsare: sicut ⁊ in aliis dictū est. Item ille qui impedit aliquē ab aliquo bono cōsequēdo pōt eū multiplicr̄ impedire. Vno mō iuste: puta si intendēs honorē dei vel vtilitatē eccl'ie ꝓcuret ꝙ detur alicui ꝑsone digniori. ⁊ tūc nullo mō tenetur ad restitutionē vel aliquā recōpēsationē faciēdā. Alio mō iniuste puta si intēdat ei nocumētū quē impedit ꝓpter odiū vl' vindictā aut aliq̄d hmōi. et tūc si impedit ne p̄bēda detur digno: cōsulens ꝙ nō detur anteq̄ sit firmatū qd̄ ei detur. tenetur q̄dē ad aliquā recōpēsationē pēsatis cōditionib⁹ ꝑsonarū ⁊ negociī fm̄ arbitriū sapiētis. nō tenetur tn̄ ad eq̄le: qꝛ ille nōdū fuerat adept⁹. ⁊ poterat multiplicr̄ impediri. Si vō iam firmatū sit ꝙ alicui detur p̄bēda ⁊ aliq̄s ꝓpter cām indebitā ꝓcuret ꝙ reuocetur: idē est ac si iam habitā ei auferret. ⁊ iō tenetur ad restitutionē eq̄lis: tn̄ fm̄ suā facultatē. Ad tertiū. s. vtrū illud multiplicatū oporteat restitui: vel sufficiat restituere simplū. Dicēdū: ꝙ cū aliq̄s iniuste accepit rem alienā: duo sunt ibi. Quorū vnū ē ineq̄litas ex pte rei. q̄ q̄nq̄ est sine iniusticia: vt p3 in mutuis. Aliud autē est iniusticie culpa. q̄ pōt eē etiā cū eq̄litate rei. puta cū aliq̄s intēdat inferre violētiā s3 nō p̄ualet. Quātū ergo ad p̄mū adhibetur remediū ꝑ restitutionē q̄ntū ei eq̄litas reparatur. ad qd̄ sufficit ꝙ restituat tātū q̄ntū habuerit de alieno. s3 q̄ntū ad culpā adhibetur remediū ꝑ penā cui⁹ inflictio ptinet ad iudicē. ⁊ ideo anteq̄ sit cōdēnatus ꝑ iudiciū. nō tenetur plus restituere q̄ accepit s3 postq̄ cōdēnat⁹ est tenetur penā soluere. Ad q̄rtū. s. vtrū aliq̄s teneatur restituere qd̄ nō abstulit. Dicēdū ꝙ q̄cūq̄ dānificat aliquē videtur ei auferre id in quo ipm̄ dānificat. damnū enī dicitur ex eo ꝙ aliq̄s min⁹ h3 q̄ debet habere fm̄ ph̄m i. v ethi. ⁊ iō hō tenetur ad restitutionē ei⁹ in quo aliquē dānificauit. S3 dānificatur aliq̄s dupliciter. Vno mō qꝛ aufertur ei qd̄ actu habebat. ⁊ tale damnū semꝑ est restituēdū fm̄ recōpēsationē eq̄lis. puta si aliq̄s dānificet aliquē diruens domū eius: tenetur ad tantū q̄ntū valet dam̄⁹. Alio mō dānificat aliq̄s aliquē impediēdo vt adipiscatur qd̄ erat in via habendi. ⁊ tale damnū nō oportet recōpēsare ex equo qꝛ min⁹ est habere aliq̄d in virtute q̄ habē in actu. q̄ aūt est in via adipiscendi aliq̄d. h3 illud solū fm̄ virtutē vel potētiā. ⁊ ideo si redderetur ei habere hoc in actu restitueretur ei qd̄ est ablatū nō simplū sed multiplicatū: quod non est necessitate restitutiōis: vt dictū est. tenetur tn̄ aliquā restitutionē facere fm̄ conditionē ꝑsonarū ⁊ negociorum. Ad q̄ntū. s. vtrū semꝑ oporteat restitutionē fieri ei a quo acceptū est. Dicēdū ꝙ ꝑ restitutionē fit reductio ad eq̄litatē cōmutatiue iusticie: q̄ cōsistit in rerū adequatione: sicut dictū est. Huiusmodi aūt rerū adeq̄tio fieri nō pōt nisi ei q̄ min⁹ h3 q̄ qd̄ suū est suppleatur qd̄ deest. ⁊ ad hanc suppletionē faciēdā necesse est vt ei fiat restitutio a quo acceptū est. Si tn̄ res restituēda apparet eē grauiter nociua ei cui restitutio faciēda est vel alteri. nō ei debet tūc restitui: quia restitutio ordinatur ad vtilitatē eius cui restituitur. Oīa enī q̄ possidentur sub rōne vtil' cadūt nec tn̄ debet ille q̄ rem alienā detinet sibi appropriare: s3 vel reseruare vt cōgruo tpe restituat: vel etiā alibi tradere tuti⁹ ad cōseruandū. Itē si ille cui est restitutio facienda sit ignotus: debet hō restituere fm̄ ꝙ pōt. s. dādo in elemosynas pro salute ipsi⁹ siue sit mortuus siue sit viu⁹: p̄missa tn̄ diligēti inquisitiōe de ꝑsona ei⁹ cui ē restitutio faciēda. Si vō sit mortuus ille cui restitutio est faciēda. debet restitui heredi ei⁹: q̄ cōputatur q̄si vna ꝑsona cū ipso. Si vō sit multū distās debet sibi trāsmitti qd̄ ei debetur. ⁊ p̄cipue si sit res magni valoris ⁊ possit cōmode trāsmitti. alioq̄n debet in aliquo loco tuto deponi vt ꝓ eo cōseruetur ⁊ dn̄o significari. Itē si aliquis illicite dat alicui: illa datio pōt esse illicita dupliciter. Vno mō qꝛ ipsa datio est illicita. ⁊ cōtra

legē sicut patet in eo q̄ simoniace aliq̄d dedit: ꝛ talis meret̄ amittere qđ dedit. vñ nō debet ei restitutio fieri. ille etiā qui accepit q̄ ꝫ lege accepit nō debet sibi retinere: sed debet in pios vsus ꝯuertere. Alio mō aliquis illicite dat q̄ ꝓpter rem illicitā dat: lꝫ ipsa datio nō sit illicita. Sicut cū q̄s dat meretrici ꝓpter fornicationē. Vñ et mulier pōt sibi retinere qđ est ei datū. ꝛ si superflue aliq̄d ꝑ fraudem vel dolū extorsisset: tenet̄ eidē restituere. Itē si p̄latus rem ecclesie surripet. hoc posset esse tripliciter. Vno mō si rē ecclesie nō sibi deputatā sed alteri sibi vsurparet: puta si ep̄s vsurparet sibi rē capituli. ꝛ tūc planū est q̄ debet restituere ponēdo in man⁹ eoꝝ ad quos de iure ꝑtinet. Alio mō si rē ecclesie sue custodie deputatā in alterius dominiū transferat: puta ꝯsanguinei ꝛ amici. ꝛ tunc debet ecclesie restituere: ꝛ sub sua cura hēre vt ad successorē ꝑueniat. Alio mō pōt p̄latus ecclesie rem surripere solo aīo. vꝫ. s. incipit habere animū possidēdi eam vt suā: ꝛ nō noīe ecclesie: ꝛ tūc debet restituere talē animū deponēdo. Ad sextū. s. vtrū semꝑ teneat̄ restituere ille qui accepit. Dicendū q̄ circa illū q̄ rē alienā accepit duo sūt ꝯsideranda. s. ipsa res accepta: ꝛ ipsa acceptio. Rōne aūt rei tenet̄ eā restituere q̄ꝺiu eā apud se habet: q̄ qđ habet vltra id qđ suū ē debet ei subtrahi ꝛ dari cui deest: sm̄ formā cōmutatiue iusticie. sed ipsa acceptio rei aliene pōt tripliciter se habere. q̄nq̄ eni est iniuriosa. s. ꝯtra volūtatē existens eius q̄ est rei dñs: vt patet in furto ꝛ rapina: ꝛ tunc tenet̄ ad restitutionē nō solū rōne rei: sed etiā rōne iniuriose actiōis: etiā si res apud ipsū nō remaneat. Sicut eni qui ꝑcutit principē aliquē tenet̄ recōpensare iniuriā passo. q̄uis nihil apud ipsū remaneat: ita etiā qui furat̄ vel rapit: tenet̄ ad recōpensationē dāni illati: etiā si nihil inde habeat: ꝛ vlterius ꝓ iniuria illata debet puniri. Alio mō aliq̄s accipit rem alterius in vtilitatē suā absq̄ iniuria cū volūtate. s. eius cui⁹ est res sic pꝫ ī mutuis ꝛ tūc ille q̄ accepit tenet̄ ad restitutionē eius qđ accepit nō solū rōne rei: sed etiā rōne acceptiōis etiā si rē amiserit: tenet̄ eni recōpensare ei qui grāz fecit qđ nō fiet: etiā si ꝑ h̄ dānū incurrat. Tertio aliq̄s accipit rē alterius absq̄ iniuria nō ꝓ sua vtilitate: sicut patet in depositis. Et iō ille q̄ sic accipit in nullo tenet̄ rōne acceptionis quinimo accipiēdo impendit obsequiū. tenet̄ aūt rōne rei: ꝓpter hoc si ei subtrahat̄ res absq̄ sua culpa nō tenet̄ ad restitutionē. Secus tñ eēt si cū magna culpa sua rē depositā amitteret. Ad septimū. s. vtrū ille q̄ nō accepit aliq̄d restituere teneat̄. Dicendū q̄ sicut dictū est ad restitutionē tenet̄ aliq̄s nō solū rōne rei aliene quā accepit. sed etiā rōne iniuriose acceptiōis. Et iō quicūq̄ est cā iniuste acceptionis tenet̄ ad restitutionē. Qđ q̄dē ꝯtingit dupliciter. directe. s. ꝛ indirecte. Directe q̄dē q̄ñ inducit aliq̄s aliū ad accipiendū. Et h̄ q̄dē tripliciter. Primo q̄dē mouēdo ad ipsā acceptiōez: qđ q̄dē fit p̄cipiēdo. ꝯsulēdo. ꝯsentiendo ꝛ expresse laudādo aliquē q̄ñ strēnuū de hoc q̄ aliena accipit. Alio mō ex parte ipsius accipiētis q̄. s. cū receptat vel q̄litercūq̄ ei auxiliū fert. Tertio mō ex parte rei accepte: q̄. s. est particeps furti vel rapine q̄ñ socius malefici. Indirecte vō q̄ñ aliq̄s nō impedit cū possit ꝛ debeat impedire: vel q̄ subtrahit preceptū siue ꝯsiliū impediens furtū vel rapinā. Vel q̄ subtrahit suū auxiliū quo possit obsistere. Vel q̄ occultat post factum. Que his versibus cōprehēdunt̄. Jussio ꝯsiliū. ꝯsensus: palpo: recursus. Participās mutus nō obstans nō manifestās. Sciendū tñ q̄ q̄n q̄ p̄missoꝝ semꝑ obligāt ad restitutionē. Primo iussio q̄. s. ille qui iubet est principaliter mouēs. vñ ipse principaliter tenet̄ ad restitutionē. Secūdo ꝯsensus in eo. s. sine quo rapina fieri nō potest. Tertio recursus: q̄ñ. s. aliq̄s est receptator latronū. ꝛ eis patrociniū prestat. Quarto participatio q̄ñ. s. aliq̄s participat in crimine latrocinij ꝛ in preda. Quinto tenet̄ ille qui nō obstat cū obstare teneat̄ sicut principes q̄ tenent̄ custodire iusticiā in terra: si ꝑ eoꝝ defectū latrones increscāt ad restitutionē tenent̄: q̄ redditus quos habēt sunt quasi stipendia. ad hoc instituta vt iusticiā ꝯseruent in terra. In alijs tñ casibus enumeratis nō semꝑ obligat̄ aliquis ad restitutionē: nō eni semꝑ ꝯsiliū vel adulatio aut aliquid hmōi est efficax causa rapine. Vñ tunc solū tenet̄ ꝯsiliator aut palpo. i. adulator ad restitutiōez q̄ñ ꝓbabilit̄ estimari pōt q̄ ex hmōi causis sint iniusta acceptio subsecuta. Principalit̄ autē tenet̄ restituere ille q̄ est principalis in facto. Principaliter quidē precipiēs: secundario exequens ꝛ ꝯsequēter alij per ordinē. Vno tñ restituēte illi q̄ passus est dānū alius eidē restituere nō tenet̄. Sed illi qui fuerunt principales in facto ad quos res ꝑuenit tenent̄ alijs restituere qui restituerūt. Qñ aūt aliquis precipit iniustā acceptionē que non subsequit̄ nō est restitutio facienda. cū restitutio principaliter ordinet̄ ad reintegrandā rē eius qui iniuste est dānificatus. Ad octauū. s. vtrū statim teneat̄ hō restituere. Dicendū q̄ sicut accipe rē alienam est pctm̄ ꝯtra iusticiā: ita etiā detinere eā: q̄ ꝑ h̄ q̄ aliq̄s detinet rē alienā inuito dño: impedit eū ab vsu rei sue. ꝛ sic ei facit iniuriā. Manifestū est aūt q̄ nec ꝑ modicū tp̄s licet in pctō morari: ꝫ quilibet tenet̄ stati pctm̄ deserē. sm̄ illud Eccl. xxi. Quasi a facie colubri fuge pctm̄. Et ideo quilibet tenet̄ statim restituere vel petere dilationē ab eo qui potest vsum rei concedere.

De personarū acceptione. DIS. .LIII.

Einde ꝯsiderādū est de vitijs oppositis p̄dicti iusticie partib⁹. Et p̄mo de p̄sonarū acceptiōe: q̄ oppoit̄ iusticie distributiue. Secūdo de peccatis: q̄ opponunt̄ iusticie cōmutatiue. Circa primū ꝯsiderāda sunt quatuor. Primo vtrū p̄sonarū acceptio sit pctm̄. Secūdo vtrū locū hēat in dispēsatione spūaliū. Tertio vtrū in exhibitione honoꝝ. Quarto vtrū in iudicijs. Ad primū. s. vtrū p̄sonarū acceptio sit pctm̄. Dicēdū: q̄ p̄sonarū acceptio oppoit̄ distributiue iusticie. Cōsistit eni equitas distributiue iusticie in h̄ q̄ diuersis p̄sonis diuersa tribuunt̄ sm̄ ꝓportionē ad dignitates personarū. Si igit̄ aliq̄s cōsideret illā ꝓprietatē p̄sone ꝓpter quā id qđ ei cōfert̄ est ei debitū: nō erit acceptio p̄sonaꝝ: ꝫ cause. vñ glo. sup illud ephe. vj. Nō est p̄sonarū acceptio apud deū: dicit q̄ deus iudex iustus causas discernit nō p̄sonas. puta cū aliquis ꝓmoueat aliquē ad magisteriū ꝓpter sufficiētiā sciētie: hic attēdit̄ causa debita in p̄sona. Si aūt aliq̄s cōsideret in eo cui aliq̄d cōfert nō id ꝓpter qđ id qđ ei dat̄ eēt ꝓportionatū ei vel debitū: ꝫ solū h̄ q̄ est iste hō: puta petr⁹ vel martin⁹: est hic acceptio p̄sone: q̄ nō attribuit̄ ei aliq̄d ꝓpter aliquā cām q̄ faciat eū dignū. ꝫ simplicit̄ attribuit̄ p̄sone. Ad p̄sonā aūt refert̄ q̄cūq̄ ꝯditio nō faciat ad cām ꝓpter quā sit dign⁹ h̄ dono. puta si aliq̄s ꝓmoueat aliquē ad p̄lationē vel magisteriū q̄ est diues: vel q̄ est ꝯsāguine⁹ suus: est acceptio p̄sone. Cōtingit tñ aliquā ꝯditionē p̄sone facē eā dignā respectu vni⁹ rei ꝛ nō respectu alteri⁹. sic ꝯsāguineitas facit aliquē dignū ad h̄ q̄ instituat̄ heres p̄rimonij. nō aūt ad h̄ q̄ ei ꝯferat̄ p̄latio ecclīastica. ꝛ iō eadē ꝯditio p̄sone ī vno negocio ꝯsiderata facit acceptōez p̄sone: in alio aūt nō facit. Sic igit̄ pꝫ q̄ p̄sonarū acceptio opponit̄ iusticie distributiue ī h̄ q̄ ꝓpter distributionē agit̄. Nihil aūt opponit̄ virtuti nisi pctm̄. vñ ꝯñs est q̄ p̄sonaꝝ acceptio sit pctm̄. Ad secūdū. s. vtrū p̄sonarū acceptio locū hēat in dispēsatione spūaliū. Dicēdū: q̄ p̄sonarū acceptio pctm̄ ē inq̄ntū ꝯtrariat̄ iusticie. q̄nto aūt in maiorib⁹ aliq̄s iusticiā trāsgredit̄ tāto grauius peccat. Vñ cū spūalia sint tp̄alib⁹ potiora: grauius pctm̄ est p̄sonas accipe in dispēsatione spūaliū q̄ in dispēsatiōe tp̄aliū. Et q̄ p̄sonarū acceptio est cū aliq̄d p̄sone attribuit̄ p̄ter ꝓportionē dignitatis ipsi⁹: ꝯsiderare oportet q̄ dignitas alicui⁹ p̄sone pōt attēdi dupliciter. Vno mō simpliciter ꝛ sm̄ se. ꝛ sic maioris dignitat̄ est ille qui magis abundat in spiritualib⁹ gratie donis. Alio modo per cōparationē ad bonū cōmune. Cōtingit eni q̄nq̄ q̄ ille qui est minus sanctus ꝛ minus sciens potest magis cōferre ad bonū cōmune propter potentiā vel industriam singularē: vel propter aliquid huiusmodi. Et quia dispensationes spiritualiū reꝝ principalius ordinant̄ ad vtilitatē cōmunē sm̄ illud. i. ad Corin. xij. Vnicuiq̄ datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. Ideo q̄nq̄ absq̄ acceptione personarū in dispensatione spiritualiū illi qui sunt simpliciter minus boni melioribus preferunt̄. sicut etiā ꝛ deus gratias gratis datas q̄nq̄ cōcedit minus bonis. Fit aūt personarū acceptio vel in beneficioꝝ collationibus vel in dispensationib⁹. i. iuris relaxationib⁹: vel in electionibus. In distributionib⁹ quidē beneficioꝝ quia vt plurimū prelati conferūt ea cōsanguineis suis. Sed circa cōsanguineos prelati distinguendū est: q̄ q̄nq̄ sunt minus digni ꝛ simpliciter. etiam per respectū ad bonū cōe. ꝛ sic si dignoribus preferāt̄ est peccatū personarū acceptionis in dispensatione spūaliū quoꝝ prelatus ecclesiasticus non est dñs vt possit ea dare pro libito: sed dispensator. i. ad Corinth. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros christi ꝛ dispensatores mysterioꝝ dei. Q̄nq̄ vō cōsanguinei p̄lati ecclesiastici sunt eque digni vt alij ꝛ sic licite potest absq̄ personarū acceptione cōsanguineos suos p̄ferre: q̄ saltē in h̄ preeminēt q̄ de ipsis magis ꝯfidere pōt: vt vnanimiter secū negocia ecclīe tractēt. Esset tñ hoc scādalū omittēdū. sed ex h̄ aliq̄ exēplū sumerēt: etiā preter dignitatē bona ecclesie cōsanguineos dandi. In dispensationib⁹ vō matrimonioꝝ notā q̄ dispensatio matrimonij contrahēdi principaliter fieri cōsueuit propter fedus pacis firmādū. Quod quidē magis est necessariū cōi vtilitati circa p̄sonas excellētes. ꝛ ideo cū eis facilius dispēsat̄ absq̄ pctō acceptionis p̄sonarū. In electionib⁹ autē sciendū q̄ q̄nq̄ mediocriter bonus meliori prefertur quantū ad hoc q̄ electio impugnari nō possit in foro iudiciali. sufficit

fiat eligere bonū.nec oportet eligere meliorē.q2 sic ōis electio posset habere calūniā. Sʒ q̄tū ad ɔsciētiā eligētis necesse ē eligere meliorē.vel simpliciter.vel in cōparatiōe ad bonū cōe.q2 si pōt haberi aliqs magis idoneus erga aliquā dignitatē:⁊ alius pferat̄.oportet q̄ h̄ fit p̄ter aliquā cām.q̄ q̄dē ptineat ad negociū:q̄tū ad h̄ erit ille q̄ eligit̄ magis idoneus.si vo nō ptineat ad negociū.id q̄d ɔsiderat̄ vtcā erit manifeste acceptio psone. In electiōib⁹ etiā aliqs merouit bon⁹ pferri melioib⁹.de gremio ecclesie existēs pferri multis melioib⁹ de gremio eiusdē nō existētib⁹.q2 ille q̄ de gremio ecclesie assumit̄ vt in plurib⁹ ɔsueuit eē vtilioz q̄tū ad bonū cōe.q2 magis diligit ecclesiā in qua ē nutritus. Et pp h̄ ēt mādat̄ deutro. xvij. Nō poteris alterius gētis facere regē q̄ nō sit frater tu⁹. Ad tertiū.s. vtrū acceptio psonaꝝ ɔsistat in exhibitiōe honoꝝ. dicēdū q̄ honor ē quoddā testimoniū de virtute ei⁹ q̄ honorat̄. Et iō sola virt⁹ ē debita cā honoris. Sciēdū tn̄ q̄ aliqs pōt honorari nō solū pp virtutē ppriā.sʒ ēt pp virtutē alterius sicut pncipes ⁊ plati honorant̄.ēt si sint mali inquātū gerūt psonā dei ⁊ cōitatis cui pficiutur.sʒ illō. Prouer. xxvi. Sicut q̄ immittit lapidē i acervū mercurij. ita q̄ tribuit insipiēti honorē.q2 gētiles ratione attribuebāt mercurio. Acervus mercurij dicit̄ cumulus ratiocinij.quo mercator q̄nq̄ mittit vnū lapillū loco cētū marcaꝝ.ita ēt honorat̄ insipiēs q̄ ponit̄ loco dei ⁊ loco totius cōitatis.⁊ eadē rōne parētes ⁊ dn̄i s̄t honorādi pp pticipationē diuine dignitatis.q̄ ē oium p̄r ⁊ dn̄s. Senes aūt s̄t honorādi pp signū virtutis qō ē senect⁹ lʒ h̄ signū q̄nq̄ deficiat. Unde vt dicit̄ sap. iiij. Senect⁹ vo ē honorāda nō diuturna nec annoꝝ nūero cōputata:cani aūt sūt sensus hois ⁊ etas senectutis vita ē īmaculata. Diuites aūt honorādi s̄t pp h̄ q̄ maiorē locū in cōitatib⁹ obtinēt. si aūt solū intuitu diuitiaꝝ honorent̄ erit peccatū acceptiōis psonaꝝ. Ad q̄rtū.s. vtrū psonaꝝ acceptio locū habeat in iudiciis. Dicēdū q̄ sicut supra dictū ē iudiciū ē act⁹ iusticie put iudex ad equalitatē iusticie reducit ea q̄ inequalitatē facere possint opposita. Personaꝝ aūt acceptio inequalitatē quādā ɔ iquātū attribuit̄ alicui psone p̄ter pportionē suā in qua ɔsistit equalitas iusticie. Et iō manifestū ē q̄ p psonaꝝ acceptōez iudiciū corrupit̄. Sciēdū aūt q̄ iudiciū dupliciter pōt accipi. Uno mō q̄ntū ad ipsā rē iudicatā.⁊ sic iudiciū se h̄ꝫ cōiter ad cōmutatiuā ⁊ ad distributiuā iusticiā. Pōt.n. in iudicio diffiniri qualiter aliqd cōe sit distribuēdū in multos.⁊ qualiter vnus alteri restituat qō ab eo accepit. Alio mō ɔsiderari pōt q̄tū ad ipsam formā iudicij.put.s. iudex etiā in ipsa cōmutatiua iusticia ab vno accipit ⁊ alteri dat.⁊ hoc ptinet ad distributiuā iusticiā.⁊ secundū hoc in quolibet iudicio locum habere potest personarū acceptio. Est ergo personarū acceptio quādo iudex plus punit vnum iniuriantem q̄ alium ceteris paribus. Tamen quando punitur grauius aliquis propter iniuriā in personā maiorē cōmissā:nō est psonaꝝ acceptio.q2 ipsa diuersitas psone facit diuersitatē rei vt supra dictū est. Similiter est psonarū acceptio quādo iudex plus vnū sustinet vl defendit q̄ aliū.vel q̄n plus miseret̄ vni q̄ alteri.ceteris pibus. Debet tn̄ iudex plus in iudicio pauperi subuenire quātū fieri pōt tamen sine lesione iusticie. Alioquin habet locum illud quod dicitur Exo. xxiij. Pauperis quoq3 non misereberis in iudicio.

¶ De iniusticia iudicis. DIS. LIIII.

Deinde considerandū est de vitiis oppositis cōmutatiue iusticie. Et primo cōsiderādū est de peccatis que cōmittunt̄ circa inuoluntarias cōmutationes. Scdo de peccatis que cōmittunt̄ circa cōmutatiōes voluntarias. Cōmittunt̄ aūt peccata fm inuoluntarias cōmutatiōes p hoc q̄ aliqd nocumētū pximo īfert̄ ɔtra eius voluntatē. Qō quidem fieri pōt dupliciter. facto.s.⁊ verbo. Facto quidem cum proximus leditur vel in ppria psona.vel in psona cōiuncta.vel in ppriis rebus. De his igit̄ p ordinē ɔsiderandū est. Et primo de homicidio p qō maxime nocet̄ pximo. Scdo de iniuriis minorib⁹ que pximo inferunt̄.s. de mutilatiōe mēbroꝝ.verberatione.⁊ incarceratione. Tertio de peccatis que per nocumentū inferunt̄ pximo in rebus suis.s. de furto ⁊ rapina. Sed de his omnib⁹ agit̄ infra vbi agit̄ de peccatis capitalibus ⁊ filiab⁹ eoꝝ. Sed hic agit̄ de peccatis oppositis cōmutatiue iusticie que ɔsistunt in verbis quibus ledit̄ pximus. Et primo de his que ptinēt ad iudiciū. Scdo de nocumentis verboꝝ que fiunt extra iudiciū. Circa primū quinq3 ɔsideranda sunt. Primo de iniusticia iudicis in iudicādo. Scdo de iniusticia accusatoris in accusando Tertio de iniusticia rei in sua defensione. Quarto de iniusticia testis in testificando. Quinto de iniusticia aduocati in patrocinādo. Circa primum ɔsiderāda sunt quattuor. Primo vtrū aliquis possit iudicare eū qui nō est ei subdit⁹. Scdo vtrū iudici liceat iudiciū pferre ɔ veritatē quā nouit pp illa q̄ sibi pponunt̄. Tertio vtrū iudex possit iuste ɔdēnare nō accusatū. Quarto vtrū possit penā licite relaxare.

Ad primū.s. vtrū possit aliqs iudicare illū q̄ nō est sibi subdit⁹. dicēdū q̄ sniā iudicis ē q̄dā pticular' lex in aliquo pticulari facto. Et iō sicut lex generalis ꝫ h̄re vim coactiuā.vt ꝑʒ p ph̄m.x ethi.ita etiā ⁊ iusticia iudicis ꝫ h̄re vim coactiuā p quā ɔstringat̄ vtraq3 ps ad ɔseruādā sniā iudicis.alioqn iudiciū nō eēt efficax. Ptātē aūt coactiuā nō hʒ licite in reb⁹ humanis nisi ille q̄ fungit̄ publica ptāte.⁊ q̄ ea fungunt̄ supiores reputant̄ respectu eoꝝ in quos sicut subditos ptātē acceperūt. siue habeāt ordinarie. siue p ɔmissionē. Et iō manifestū est q̄ null⁹ pōt iudicare aliquē nisi sit aliquo mō subdit⁹ eius vel p ɔmissionē vel p potestatē ordinariā. Per ptātē quidē ordinariā pōt iudex oēs subditos suos licite iudicare. nisi tale factū ɔmiserit ppter qō oporteat ad superiorē recurrere. Sicut pʒ q̄ ppter maiora crimina ꝫ recurrere ad epm vel ad papā. vel vbi p appellatiōnē cā subditi ad supioris iudiciū deferat̄. Itē p ordinariā ptātem pōt aliqs iudicare eū qui nō erat subditus rōne delicti Nā epus in cuius dyocesi aliqs nō subdit⁹ suus delinqt efficit̄ superior ei⁹ rōne delicti. etiā si sit exemptus nisi forte delinqt in re aliqua exempta. puta in administratione bonoꝝ alicuius monasterij exēpti. Sed si aliqs exēptus cōmittat furtū vl homicidiū vel aliqd hmōi.pōt p ordinariū iuste condēnari. Itē p cōmissionē pōt aliqs iudicare nō subditū suū tripliciter. Scʒ p cōmissionē diuinā. sicut moyses iudicauit egyptiū iniuriātē hebreo. ⁊ occidit eū. Exo. ij. Et daniel accepit potestatē ad iudicandū duos senes iudices impudicos.q̄si cōmissam ex instinctu diuino. Qō significat̄ per hoc q̄ ibi dicit̄. Suscitauit dn̄s spiritū pueri iunioris. Uel per ɔmissionem humanā.⁊ hoc pōt fieri dupliciter. Uno mō q2 iudex ordinari⁹ potestatē suā cōmittit alicui. sicut quotidie epi vel alij iudices ɔmittunt.vel in tēporalibus vel in spūalibus vices suas. Alio mō quia aliqui spōte sua possunt se subijcere alioꝝ iudicio. q̄uis non sint eis supiores. sicut patet in his qui cōpromittūt i aliquos arbitros Et inde est q̄ necesse est arbitrium pena vallari:q2 arbitri qui sunt supiores non habent de se plenariā ptātem cohercēdi. Sic igitur ⁊ christus ppria sponte ⁊ hūano se iudicio subdidit. Sicut etiam leo papa iudicio se impatoris subdidit. Ad scdm.s. vtrū iudici liceat iudicare ɔ veritatē quā nouit ⁊c. Dicendū q̄ iudicare pertinet ad iudicē scdm q̄ fungit̄ publica ptāte. ⁊ iō informari ꝫ in iudicando non scdm illō qō ipse nouit tanq̄ puata psona:sed scdm illud qō sibi innotescit tanq̄ psone publice. Hoc autem innotescit sibi ⁊ in cōi ⁊ in particulari. In cōi quidē per leges publicas vel diuinas vel humanas ɔ quas pbatiōes nullas admittere ꝫ. In particulari aūt negocio aliquo p instrumēta ⁊ testes ⁊ alia hmōi legitima documēta que ꝫ sequi in iudicādo magis q̄ id qō ipse nouit tanq̄ puata psona. ex quo tn̄ ad hoc adiuuari pōt vt districtius discutiat pbationes inductas vt possit earū defectū inuestigare:q̄ si ea nō possit de iure repellere ꝫ sicut dictū est eas in iudicādo sequi. Ad tertiū.s. vtrū iudex possit iudicare nō accusatū. dicēdū q̄ iudex est īterpres iusticie. Unde sicut ph̄s dicit in .v. ethi. ad iudicē ɔfugiūt sicut ad quādā iusticiā aīatā. Justicia aūt sic̄ supra habitū est.nō ē ad seipsū:sed ad alterū. Et ideo ꝫ q̄ iudex inter aliquos duos diiudicet. Qō quidē fit cū vnus est accusator ⁊ ali⁹ re⁹. Et ideo in criminib⁹ nō pōt aliquē in iudicio ɔdēnare iudex nisi habeat accusatorē. scdʒ illō actuū xxv. Nō est ɔsuetudo rōnis dānare aliquē hoiem priusq̄ is q̄ accusat̄ ptēs habeat accusatores. locūq3 defendēdi accipiat ad abluēda crimīa q̄ ei obijciebant̄. De⁹ aūt in iudicio suo vtit̄ ɔsciētia peccātis q̄si accusatore. scdm illud Ro. ij. Inter se inuicē cogitationū accusantiū aut etiā defendētiū vel etiā euidētia facti q̄tū ad ipsum. scdm illō Gen. iiij. Uox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. pcedit etiā in iudicio ex tota sciētia veritatis. nō aūt hō vt supra dictū est. Et iō hō non pōt sil' esse accusator ⁊ iudex ⁊ testis sicut deus. Daniel aūt accusator fuit sil' ⁊ iudex quasi diuini iudicij executor cuius instinctu mouebat̄ vt dictū est. Nota etiā q̄ in hūano iudicio publica infamia locū tenet accusatoris. Unde sup illud gen. iiij. Uox sanguinis fris tui ⁊c. dicit glo. Euidētia patrati sceleris accusatore nō eget. In denunciatiōe vo sicut supra dictū est nō itendit̄ punitio peccātis:sed emendatio. Et ideo nihil agit̄ ɔ eū cuius peccatū denunciat̄. sed p eo. Et iō nō est ibi necessari⁹ accusator. Itē si iudex videt aliqd punitione dignū non potest pcedere ad ferendā sententiā ⁊ inferendam penā quia causa ⁊ sententie ⁊ pene debent esse ecclesie manifesta. Non est autem ecclesie manifesta p hoc qō iudex videt:quia non videt vt publicā potestatē habens:sed vt psona singularis ex

tra iudiciū. Ad quartū. s. vtrū iudex possit penā relaxare. Dicendū q sicut ex dictis pz duo sūt q̄situ ad ꝓpositū ptinet circa iudicez ɔsiderāda. Quoꝝ vnū ē q ipse hz iudicare īter accusatorē ⁊ reum. Aliud aūt ē q ipse nō fert iudiciū sniam quasi ex ꝓpria. sz q̄si ex publica ptāte. Duplici ergo rōne īpedit̄ iudex ne reū a pena absoluere possit. Primo q̄dez ex pte accusatoris ad cuius ius q̄nq3 ptinet vt reus puniat̄ puta ꝓp aliq̄3 iniuriā in ipsum cōmissā3. cuius relaxatio nō ē in arbitrio alicui⁹ iudicis. q2 q̄libet iudex tenet̄ ius suū reddere vnicuiq3. Alio mō īpedit̄ ex pte reipub. cuius ptāte fungit̄ ad cuius bonū ptinet q malefactores puniant̄. Sz tñ q̄stū ad hoc differt īter īferiores iudices ⁊ supremū iudicē. s. ꝑncipē cui ē plenarie ptās publica ɔmissa. Iudex. n. īferior nō hz ptātē absoluēdi reū a pena ɔ leges a superiori sibi īpositas. Vñ sup illud Ioh. xix. Nō haberes aduersum me potestatē vllā dicit Aug. Talē de⁹ dederat pylato potestatē vt eēt sub cesaris ptāte. ne ei oīno liberū eēt accusatū absoluere. Sz ꝑnceps q̄ hz plenariā ptātē in repub. si ille q̄ passus ē iniuriā velit eā ⁊ penā remittere poterit reū licite absoluere. si hoc publice vtilitati viderit nō esse nociuū. Unde q2 de⁹ hz supremā ptātē iudicādi ⁊ ad ipsum ptinet q̄cq̄d ɔtra aliquē peccat̄. ⁊ iō liberū ē ei penā remittere. ꝑcipue cū peccato ex h̄ pena maxie ɔbeatur. qd ē ɔtra ipsum. nō tñ remittit penā nisi fm qd decet suaz bonitatē q̄ ē oīuz legū radix. Nota etiā q misericordia iudicis habet locū in his q̄ arbitrio iudicis relinquunt̄ in q̄b⁹ boni viri ē vt sit diminutiuus penarū. Sicut phs dicit in. v. ethi. In his autē q̄ sūt determinata fm legē diuinā vel humanā nō est suū misericordiā facere. Si enī inordinate penā remitteret nocumētū referret. ēt cōmunitati cui expedit vt maleficia puniant̄ ad h̄ q peccata vitent̄. Un de deutro. xiij. Post penā seductoris subdit̄. vt oīs israhel audiēs timeat ⁊ nequaq̄3 vltra faciat q̄spiam huius rei simile. nocet ēt psone cui ē illata iniuria q̄ recōpensationē accipit per quandam restitutionem honoris. in pena iniuriantis.

¶ De iniusta accusatione. DIS. LV.

Cinde ɔsiderandū est de his q̄ pertinent ad iniustā accusationē. Et circa hoc querunt̄ quattuor. Primo vtrū hō accusare teneat̄. Scdo vtruz accusatio facienda sit in scriptis. Tertio quō sit accusatio vitiosa. Quarto q̄liter male accusantes sint puniendi. Ad primū. s. vtrū hō teneat̄ accusare. Dicendū q hec est differētia īter denunciationē ⁊ accusationē. q2 in denūciatiōe attēdit̄ emēdatio fratris. in accusatiōe autē attēdit̄ punitio criminis. Pene aūt ꝑsentis vite nō per se expetunt̄. q2 nō ē h̄ vltimū retributiōis tps. sz inquantū sunt medicinales ɔferētes vel ad emēdationē ꝑsone peccantis. vel ad bonū reipu. cui⁹ quies ꝓcurat̄ p punitionē peccātū. Quoꝝ ꝑmū ītēdit̄ in denūciatiōe sicut dictū ē. Scdm aūt ꝓprie ptinet ad accusationē. Et iō si crimē fuerit tale q vgat in detrimētū reipu. tenet̄ hō ad accusationē dūmodo sufficiēter possit ꝓbare qd ptinet ad officiū accusatoris. puta cū peccatū alicui⁹ vgit in multitudinis corruptelā corpalē seu spūalē. Si aūt non fuerit tale peccatū qd in multitudinē redūdet. vl' ēt si sufficiētē ꝓbationē adhibere nō possit nō tenet̄ ad īterptādū accusationē. q2 ad h̄ nullus tenet̄ qd nō pōt debito mō pficere. Ad scdm. s. vtrū accusatio debeat fieri in scriptis. Dicēdū q sicut supra dictū ē q̄n in criminibus p modū accusatiōis agit̄ accusator ɔstituit̄ ps. ita q iudex inter accusatorē ⁊ eū q̄ accusat̄ medius ɔstituit̄ ad examē iusticie. i quo oportet q̄stū possibile ē fm certitudinē ꝓcedere. q2 vō ea q̄ verbotenus dicuntur facile labunt̄ a memoria. nō posset iudici esse certū q̄d ⁊ qualit̄ dictū sit cū dz ꝓferre sniam. nisi eēt in scriptis redactū. Et iō rationabiliter īstitutū ē vt accusatio sicut ⁊ alia q̄ in iudicio agunt̄ redigatur in scriptis. Ad tertiuz. s. quō ⁊ p q̄ accusatio reddat̄ vitiosa. Dicēdū q accusatio ordinat̄ ad bonū cōe qd ītēdit̄ p cognitionez criminis. Nullus aūt dz alicui nocere iniuste vt bonū cōe ꝓmoueat. Et iō in accusatiōe duplici rōne ɔuenit esse peccatū. Uno mō ex eo q iniuste agit ɔtra eū q̄ accusat̄ falsa crimina ei īponēdo. qd est calūniari. Alio mō ex parte reipublice cuius bonū ꝑncipaliter ītenditur in accusatione. dum. s. aliquis impedit maliciose punitionez peccati. Qd iteruz dupliciter contingit. Uno mō fraudē in accusatione adhibendo. ⁊ hoc pertinet ad preuaricationē. nam preuaricator quasi varicator qui aduersaz partē adiuuat ꝓdita causa sua. Alio mō totaliter ab accusatiōe desistendo quod est tergiuersari. In hoc enim q desistit ab hoc quod ceperat. quasi terguz vertere videtur. Et nota q quia non debet aliquis accusationem proponere nisi de re sibi omnino certa. in quo ignorantia facti locū non habeat. Nec tamen qui falsuz crimen alicui imponit calūniatur. sz solum qui ex malicia in falsam accusationē ꝓrorumpit. Cōtingit enī quā doq3 ex ipsa animi leuitate ad accusationē procedere. q2. s. nimis faciliter credit qd audiuit. ⁊ hoc temeritas est. Aliq̄n aūt ex iusto errore mouet̄ aliquis ad accusandū. que oīa fm ꝑsentiā iudic debēt discerni. vt nō ꝓnūpat eū calūniatū fuisse. vel qui ex leuitate animi. vel ex iusto errore rei in falsam accusationē ꝓrūpit. Itē nota q nō quicūq3 abscōdit vera crimīa ꝑuaricat̄. sed solū si fraudulēter abscōdit ea de quib⁹ accusationē ꝓponit colludēs cū reo. ꝓprias reprobatiōes dissimulādo. ⁊ falsas excusatiōes admittendo. Itē nota q tergiuersari ē ab accusatiōe desistere. oīno aūz accusādi deponēdo. nō qualitercūq3 sed inordinate. Cōtingit aūt aliquē ab accusatiōe desistere ordinate absq3 vitio dupl'r. Uno mō si in ipso accusatiōis ꝓcessu cognouerit falsuz eē id de quo accusabat. ⁊ pari a sensu se absoluūt accusator ⁊ re⁹. Alio mō si ꝑnceps ad quē ptinet cura boni cōis qd p accusationē intēdit̄ accusationē abolierit. Ad quartū. s. vtrū ille q̄ accusando in ꝓbatiōe deficit teneatur ad penā taliōis. Dicēdū q sic supra dictū ē accusator in cā accusatiōis ɔstituit̄ ps intendēs ad penā accusati. ad iudicē aūt ptinet vt inter eos iusticie equalitatē ɔstituat. Iusticie aūt equalitas hec requirit vt nocumētū qd quis alteri intentat ipse patiat̄. scdm illud Exo. xxi. Oculū p oculo. dentē p dente. Et iō iustū est q ille qui p accusationē aliquē in periculū grauis pene inducit. ipe etiā similē penā patiat̄. vñ extra de accusatiōib⁹ dicit Adrianus papa. Si nō ꝓbauerit qd obiecit. penā quā intulit ipse patiatur. Sz sicut dicit phs in. v. ethi. Iniusticia nō semper ɔpetit ɔ passum simplr. q2 multū differt an aliquis voluntarie vel inuolūtarie aliū ledat. voluntari⁹ aūt meret̄ penā. sed inuolūtario debet̄ venia. Et iō q̄n iudex cognouerit aliquē de falso accusasse nō volūtate nocēdi. sed inuoluntarie ꝓpter ignorantiā ex iusto errore. nō imponit penā taliōis. Et nota q ille q̄ male accusat peccat ⁊ ɔ ꝑsonā accusati ⁊ ɔ rempub. vñ ꝓpt̄ vtrūq3 punit̄. Et hoc ē qd dicit̄ deut. xix. Cūq3 diligētissime ꝑscrutātes inuenerīt fīm testē dixisse ɔ fratrē suū mēdaciuz reddēt ei sic fratri suo reddē facē cogitauit qd ptiet ad iniuriā ꝑsone. Et postea q̄stū ad iniuriā reipub subdit̄. ⁊ auferes malū de medio tui vt audiētes cetēri timorē habeāt. ⁊ neq̄q̄3 talia audeant facere. Specialiter tñ ꝑsone accusati facit iniuriā si de falso accuset. Et iō accusatus si innocēs fuerit pōt ei iniuriā suaz remittere. maxime si non calūniose accusauerit sz ex animi leuitate. Si vero ab accusatione inocētis desistat ꝓpter aliq̄3 confusionē cū aduersario facit īniuriā reipublice. ⁊ hoc nō pōt ei remitti ab eo q̄ accusat̄: sed pōt ei remitti p principē q̄ curā reipublice gerit. Itē nota q penā taliōnis meret̄ accusator in recōpēsatiōz nocumēti qd ꝓprimo īferre intētat. Sz pena īfamie ei debet̄ ꝓpter maliciā ex qua calūniose aliū accuset. Et q̄nq3 quidē ꝑnceps remittit penā sed nō abolet īfamiā q̄nq3 aūt per infamiā abolet. vñ ⁊ papa pōt hmōi infamiā abolere Et qd dicit Gelasius. ꝓpter īfamiā abolere nō possumus. ītelligendū est vel de īfamia facti. vel q2 eam abolere aliq̄n non expedit. vel etiā loquit̄ de infamia irrogata p iudicē ciuilē. sicut dicit g̃tian⁹.

¶ De iniusticia. DIS. LVI.

Einde ɔsiderandū est de peccatis que sunt contra iusticiā ex pte rei. Et circa hoc ɔsideranda sunt q̄ttuor. Primo vtz aliquis negādo veritatē per quā ɔdēnaret̄ peccet mortaliter. Scdo vtrū alicui liceat se calūniose defendere. Tertio vtrū subterfugere iudiciū appellando. Quarto vtz ɔdēnato liceat per violētiā se defendere si ad sit facultas. Ad primū. s. vtz aliq̄s negando veritatē p quam cōdemnaret̄ peccet mortaliter. Dicendū q quicunq3 facit ɔ debituz iusticie mortaliter peccat sicut supra dictū est. Pertinet aūt ad debitū iusticie q aliq̄s obediat suo superiori in his ad q̄ ius ꝑlatiōis se extendit. Iudex aūt vt supra dictū est: est superior respectu eius q̄ iudicat̄. Et ideo ex debito tenet̄ accusatus iudici veritatē exponere quā ab eo fm formā iuris exigit. Et ideo si ɔfiteri noluerit vītatē quā dicere tenet̄. vel eam mēdaciter negauerit. mortaliter peccat. Si vō iudex hoc exquirat qd non pōt fm ordinem iuris nō tenet̄ ei accusatus rñdere: sed potest vel p aliquā appellationem. vel aliter licite subterfugere. mēdacium tñ dicere nō licet. Qui enim mētit̄ in iudicio se excusando facit ɔ dilectionē dei cuius est iudiciū ⁊ cōtra dilectionē ꝓximi. tum ex pte iudicis cui debitū negat. tum etiā ex pte accusantis q̄ punit̄ si in ꝓbatiōe deficiat. Vñ ⁊ in ps. dicit̄. Ne declines cor meū in vba ma. ad excu. i peccis. Ubi dicit glosso. Hec ē ɔsuetudo impudentiū vt dephensi p aliqua falsa se excusent. Et Grego. xxi. mor. exponēs illud Iob. xxi. Quot si abscōdit hō peccatū meum. dicit vsitatum hūani generis vitium est ⁊ libendo peccatū cōmittere. ⁊ negando cōmissum abscondere. ⁊ cōuictū defendendo multiplicare. Et nota q quando mentitur aliquis vt

aliū a morte vel alio malo liberet. sine iniuria alterius mēdaciū est
officiosū. τ ē veniale peccatū. Sʒ qñ mētit̃ vt vnū a morte liberet
cū iniuria alterius. nō ē mēdaciū simpliciter officiosum. sʒ hʒ aliqd
de pnicioso admixtū. Ideo nō ē veniale sʒ mortale peccatū. Simili
mō dicas. ꝙ si mentit̃ q̄s excusando se vt a morte liberet τ hʒ extra
iudiciū. ita ꝙ in nullius iniuriā hoc faciat peccat venialiter. qꝛ plus
tenet̃ hō sibi q̄ alteri. Sed qñ mētit̃ aliq̄s in iudicio excusando se
iniuriā facit illi cui obedire tenet̃ dū sibi denegat qđ ei dʒ. s. ɔfessio
ē veritatis. Nec obstat vbū Crisosto. dicētis. Non tibi dico vt te
prodas in publicū. neqꝫ apud aliquos te accuses. qꝛ qñ fm ordinem
iuris aliq̄s īterrogat̃ a iudice. nō ipse se pdit. sʒ alio pdit̃. dū ei nes
cessitas rñdēdi īponit̃ p eū cui obedire tenet̃. Ad scđm. s. vtrū
accusato liceat calūniose defendere se. Dicēdū ꝙ aliud est veritatē
tacere aliud est falsitatē pponere. quoꝝ pmū in aliquo casu lʒ. Nō
enī aliq̄s tenet̃ oēm veritatē ɔfiteri. sʒ illā solū quā ab eo pōt τ de
bet reqͥrere iudex fm ordinē iuris. puta cū pcessit īfamia sup aliquo
crimine. τ nō aliqua expssa iudicia apparuerūt. vel ēt cū pcessit pro
batio semiplena. Falsitatē tñ īponere in nullo casu lʒ alicui. Ad id
aūt qđ licitū est pōt aliq̄s pcedere p vias licitas. τ fini itēto accom
modatas. qđ ptinet ad prudētiā. vel p aliquas vias illicitas τ ppo
sito fini incōgruas. qđ ptinet ad astutiā q̄ exercet̃ p fraudē τ dolū.
vt ex dictis patet. Quoꝝ pmū est laudabile scđm vero viciosum.
Sic igitur reo q̄ accusat̃ lʒ defendere veritatē occultādo quā ɔfite
ri nō tenet̃ p aliquos cōuenietes modos. puta ꝙ non rñdeat ad q̄
rñdere tenet̃. Hoc aūt nō est calūniose se defendere. sʒ magis pru
denter euadere. nō aūt lʒ ei vel falsitatē dicere vel veritatem tacere
quā ɔfiteri tenet̃. neqꝫ etiā aliquā fraudē vel dolū adhibē. qꝛ fraus
τ dolus vim mēdacij habēt. τ hoc est calūniose se defendere. Et no
ta ꝙ si accusator colludat cū accusato. punit̃ fm iura penā recipiēs
legib⁹ ɔstitutā. vt dicit̃. ij. q. vj. Sed nō īponit̃ pena accusato si cuʒ
accusatore colludit. qđ ē calūniose se defendere. Hec aūt ē ratio. qꝛ
nō sit hoc peccatū sicut illud. sʒ multa fm leges humanas īpunita re
linquunt̃ q̄ fm diuinū iudiciū sūt peccata. sicut pʒ in simplici forni
catiōe. qꝛ lex hūana nō exigit ab hoīe oīmodā veritatē vel virtutē
q̄ paucoꝝ est. τ nō pōt inueniri in tanta multitudine populi q̄ntam
lex hūana sustinere hʒ necesse. Qđ aūt aliq̄s nō velit aliqđ peccatū
committere vt mortē corporalē euadat cuius periculū ibi in cā san
guinis īminet reo ē pfecte virtutis. qꝛ oīum terribiliū vel tpaliū
maxie terribile ē mors. vt dicit̃ in. iij. ethi. Et ideo si reus in cā san
guinis corrūpat aduersariū suū peccat q̄dē īducēdo eū ad illicitū.
nō aūt huic peccato lex ciuilis adhibet penā. τ p tāto licitū esse di
citur. Tamē cū inducere aliquē ad peccandū sit peccatū. vel quali
tercūqꝫ peccati pticipē esse. cū aplus dicit̄ dignos morte eos q̄ pec
cantib⁹ ɔsentiūt. manifestū ē ꝙ ēt reus peccat cū aduersario collu
dēdo. Nō tñ fm leges humanas īponit̃ sibi pena ppter rōnes iā di
ctas. Ad tertiū. s. vtrū accusato liceat subterfugere iudiciū appel
lando. dicēdū ꝙ ex duplici cā ɔtingit aliquē appellare. Uno q̄dē
mō ɔfidētia iuste causē. qꝛ videlicet iniuste a iudice grauat̃. τ sic li
citū est appellare. Hoc enī est prudēter euadere. Sicut paulus cesa
rē appellauit. sicut legit̃ actuū. xxv. Unde. ij. q. j. dicit̃. Ois oppres
sus libere sacerdotū si voluerit appellet iudiciū τ a nullo pbibeat̃.
Ois enī īferior supiori ptāti in tantū dʒ esse subiectus in quātū ipa
potestas ordinē superioris obseruat a quo si exorbitauerit ei subij
ci nō oportet. puta si aliud iusserit pcōsul. τ aliud īperator. vt patet
p glosā Ro. xiij. Cū autē iudex iniuste aliquē grauat. q̄ntū ad hoc
relinqͥt ordineʒ superioris ptātis. fm quē necessitas sibi iuste iudi
candi imponitur. Et ideo licitū est ei q̄ ɔtra iusticiā grauatur ad di
rectionē superioris potestatis recurrere appellādo vel ante sñiam
vel post. τ qꝛ nō presumit̃ esse rectitudo vbi fides nō est. ideo nō lʒ
catholico ad infidelē iudicē appellare scđm illud. ij. q. vj. Catholi
cus q̄ causam suā siue iustā siue iniustā ad iudiciū alterius fidei iu
dicis pvocauerit excōicet̃. Naʒ τ apostolus arguit eos q̄ iudicio
ɔtēdebāt apud īfideles. Alio mō aliq̄s appellat cā afferende more
ne contra eum iusta sententia proferat̃. τ hoc est calūniose se defen
dere. qđ est illicitū sicut dictū est. Facit enī iniuriā τ iudici cui⁹ of
ficiū impedit. τ aduersario suo cuius iusticiā q̄ntū pōt pturbat. Si
cut enī dicit̃. ij. q. vj. Oīmō puniēdus ē cuius iniusta appellatio pro
nūciat̃. Et nota ꝙ fm iura a iudicib⁹ arbitrarijs non lʒ appellari. sʒ
bñ a iudicib⁹ ordinarijs. Cui⁹ ratio ē. qꝛ ex pprio defectu vel negli
gētia pcedit ꝙ aliq̄s sua sponte se alterius iudicio subijciat de cu
ius iusticia nō ɔfidat. Leuis ēt animi esse videt̃ vt nō pmaneat in
eo qđ simul approbauit. Et ideo rationabilr̃ denegat̃ subsidiū ap
pellatiōis a iudicib⁹ arbitrarijs q̄ nō habēt potestatem. nisi ex con
sensu litigantiū. Sed potestas iudicis ordinarij non dependet ex
consensu illius qui eius iudicio subditur: sed ex auctoritate regis
τ principis qui eū instituit. Et ideo contra eius iniustum grauamē
lex tribuit appellationis subsidiū. ita ꝙ etiam si sit simul ordinari⁹
τ arbitrarius iudex pōt ab eo appellari. qꝛ videtur ordinaria pote
stas occasio fuisse ꝙ arbiter eligeret̃. Nec debet ad defectū impu
tari eius qui ɔsensit in eum sicut in arbitrū. quē princeps iudicem
ordinariū dedit. Ad quartū. s. vtrū ɔdēnato liceat se defendere.
Dicēdū ꝙ aliquis ɔdēnat̃ ad mortē dupl'r. Uno modo iuste τ sic
nō licet ɔdēnato se defendere: licitū est enī iudici eum resistentem
impugnare. vñ relinquitur ꝙ ex pte eius sit bellū iniustū. vnde in
dubitāter peccat. Sicut expresse dicit aplš Ro. xiij. Qui potestati
resistit. dei ordinationi resistit. τ ipse sibi damnatiōem acqͥrit. Alio
modo condēnat̃ aliq̄s iniuste. τ tale iudiciū simile est violentie la
tronū. scđm illđ Ezech. xxij. Principes eius in medio eius quasi lu
pi rapientes predam ad effundēdū sanguinē. Et ideo sicut licet re
sistere latronib⁹. ita lʒ resistere in tali casu malis pncipib⁹. nisi forte
ppter scādalū vitandū cū ex hoc aliqua grauis turbatio timeret̃.

De iniusticia testium. DIS. LVII.

Einde ɔsiderandū est de iniusticia ptinente ad
personā testis. Et circa hoc videnda sūt
quattuor. Primo vtꝝ homo teneat̃ ad testimonium fe
rendū. Scđo vtrū duorum vel trium testimoniū feren
dum. Scđo vtꝝ duorū vel trium testimoniū sufficiat. Tercio vtrū
testimoniū alicui⁹ absqꝫ culpa ei⁹ repellat̃. Quarto vtrū falsū testi
moniū phibere sit mortale peccatū. Ad primū. s. vtrū hō teneat̃
ad testimoniū ferēdū. Dicēdū ꝙ in testimonio ferēdo distinguen
dū ē: qꝛ aliqñ reqͥrit̃ testimoniū alicui⁹. aliqñ nō reqͥrit̃. si reqͥrit̃ te
stimoniū alic⁹ subditi auctoritate superioris. cui in his q̄ ad iusticiā
ptinet obedire tenet̃. nō ē dubiū qn teneat̃ testimoniū ferre in his
in q̄b⁹ fm ordinē iuris testimoniū ab eo exigit̃. puta in manifestis
τ in his de q̄bus infamia precessit. Si aūt exigat̃ ab eo testimoniū
in alijs: puta in occultis τ de quib⁹ infamia nō pcessit. non tenet̃ ad
testificandū. Si vero requirit̃ eius testimoniū non auctoritate supe
rioris cui obedire tenet̃. tunc distinguēdū est: qꝛ si testimoniū reqͥ
rit̃ ad liberandū hoiēʒ. vel ab iniusta morte seu pena quacūqꝫ vel
falsa infamia. vel etiā ab iniquo dāno tunc tenet̃ hō ad testifican
dū. Et si ei⁹ testimoniū nō requirit̃ tenet̃ facere qđ in se est vt veri
tatem denūciet alicui q̄ ad hoc possit pdesse. dicit̃ enim in ps. Eri
pite pauperē τ egenū de manu peccatoris liberate. τ Prouer. xxiiij.
Erue eos qui ducunt̃ ad mortē. τ Ro. j. dicit̃. Digni sunt morte nō
solū qui faciūt: sed etiā qui cōsentiunt facientib⁹. Ubi dicit glosa.
ꝙ ɔsentire est tacere. cū possis redarguere. Super his vero que perti
nent ad ɔdēnationē alicui⁹ nō tenet̃ ferre testimoniū nisi cū a su
periori cōpellit̃ fm ordinē iuris: qꝛ circa hoc veritas occultet̃. Nul
li enī ex hoc speciale dānū nascit̃. vel si imineat periculū accusato
ri nō est curandū: qꝛ ipse se in illud periculum sponte ingessit. Alia
vero ratio est de reo cui iminet periculū eo nolēte. Sʒ nota sollicite
ꝙ de illis q̄ ɔmissa sunt hoi sub secreto per ɔfessionē nullo mō dʒ
testimoniū ferre: qꝛ hmōi nō scit vt hō. sed tāq̄ dei minister τ ma
ius est vinculū sacramenti quolibet hoīs precepto. Circa ea vero q̄
aliter homini sub secreto ɔmittunt̃ distinguendū est. Qñqꝫ enim
sunt talia que statim cū ad noticiā hoīs venerūt hō ea manifestare
tenet̃. puta si ptineret ad corruptōeʒ multitudinis spiritualē vel cor
poralē vel in graue dānuʒ alicui⁹ psone. vel si q̄d aliud est hmōi qđ
q̄s ppalare tenet̃ vel testificādo vel denūtiādo. τ ɔ͂ hoc debitū obli
gari nō pōt p secreti ɔmissū. qꝛ in hoc nō frāgeret fidē quā alteri dʒ
qñqꝫ vero sunt talia que q̄s pdere nō tenet̃. Unde pōt obligari ex hoc
qđ sibi sub secreto cōmittit̃. τ tunc nullo mō tenet̃ ea pdere. etiā ex
precepto superioris: qꝛ seruare fidē est de iure nāli. Nihil aūt potest
precipi homini ɔ͂ id quod est de iure naturali. Ad scđm. s. vtꝝ duo
rū vel triū testimonium sufficiat. Dicendum ꝙ deut. xvij. dicit̃. In
ore duoꝝ vel trium testimoniū peribit qui interficiet̃. Et infra. xix.
In ore duoꝝ vel trium testium stabit omne vbū. Quia fm phm in.
j. ethi. Certitudo non est silr̃ querenda in omni materia. In actib⁹
enim humanis super quibus constituuntur iudicia τ exiguntur te
stimonia nō potest haberi certitudo demonstratiua. eo ꝙ sunt cir
ca cōtingentia τ variabilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo q̄
vt in pluribus veritatē attingat. τ sic a veritate in paucioribus de
ficiat. Est autem probabile qđ magis veritatem continet dictum
multorum q̄ dictum vnius. Et ideo cum reus sit vnus qui negat.
sed multi testes asserunt idem cum actore. rationabiliter institutū
est iure diuino τ humano ꝙ dicto testium stetur. Omnis autem
multitudo in tribus cōprehenditur. s. principio medio τ fine. Un
de fm phm in. j. de celo. Omne τ totum in tribus ponimus. Tri

narius quidē ꝯstituit̄ asserētiū cū duo testes ꝯueniūt cū actore vel
accusatore. Et ideo reqrit̄ binarius testiū. vel ad maiorē certitudi
nē vt sit trinarius q̄ ē multitudo pfecta in ipsis testib⁹. Unū ⁊ eccl.
iiij. dicit̄. Funiculus triplex difficile rūpit̄. Aug. aūt dicit sup illud
Johā. viij. Duoꝝ hoīum testimoniū verū ē. q2 in h' ē trinitas fm mi
sterium cōmēdata. in qua est perpetua firmitas veritatis. Hac igi
tur rōne determinauit lex diuina pariter ⁊ hūana. duos vl' tres suf
ficere ad testimoniū phibēdū. q2 q̄tacūq2 multitudo testiū deter
minaret̄: posset quandoq2 testimonium esse iniquū. Lū scriptū sit
Exo. xxiij. Ne sequaris turbā ad faciēdū malū. Nec tñ q2 nō pōt
in talib⁹ fallibilib⁹ certitudo haberi. dz negligi certitudo q̄ pbabi
liter haberi pōt p duos vel tres testes. vt dictū ē. Hoc tñ fz iura ca
nonica nō tenet q̄tuz ad aliquas psonas in dignitatib⁹ ꝯstitutas.
Sicut legit̄. ij. q. v. vbi dicit̄. Presul. nō dampnet̄ nisi septuaginta
duobus testibus. Presbyter aūt cardinalis nisi i qdragintaqttuor
testib⁹ nō deponat̄. Dyaconus cardinalis vrbi rome nisi in. xxvij.
testib⁹ nō ꝯdēnabit̄. Subdyaconus. acolit⁹. exorcista. lector. ostia
rius. nisi in septē testib⁹ nō ꝯdēnabit̄. Sz magis ē piculosūz pecca
tū eius q̄ in maiori dignitate ꝯstitutus ē. ⁊ ita minus ē tolerādū. er
go nec in alioꝝ ꝯdēnatiōe sufficit duoꝝ vel triū testimoniū. Sz il
lud locū hz specialiter in eþis psbyteris dyaconib⁹ ⁊ clericis eccle
sie romane, ppter eius dignitatē. Et hoc triplici rōne. Primo q̄dez
q2 in ea tales debēt institui quoꝝ sanctitati plus credat̄ q̄ multis
testib⁹. Scdo q2 hoīes q̄ habēt de aliis iudicare sepe pp iusticiam
multos aduersarios hñt. Unū nō ē passiz credēdū testib⁹ ꝯ eos nisi
magna multitudo ꝯueniat. Tertio q2 ex ꝯdēnatiōe alicui⁹ eoꝝ de
rogaret̄ i opiniōe hoīuz dignitati illi⁹ ecclesie ⁊ auctoritati. qd ē pi
culosi⁹ q̄ i ea tolerare aliquē peccatorē nisi valde publicū ⁊ manife
stū de quo grauē scādalū oriret̄. Et nota q2 testes inuicez discor
dare ꝯtingit, ppter qd testimoniū illoꝝ vel min⁹ certū efficit̄ vl' pe
nit⁹ eneruat̄. io sciēdū q2 discordia testiū in aliqb⁹ pncipalib⁹ circū
stātiis q̄ variāt substātiā facti. puta in tpe vel loco vel psonis de q̄
b⁹ pncipaliter agit̄. aufert efficaciā testimonii. q2 si discordāt in ta
lib⁹ videnť singulares eē i suis testimoniis. ⁊ de diuersis factis
loq. puta. si vn⁹ dicat h' factū eē in tali tpe vl' loco. ⁊ ali⁹ alio tpe vel
loco nō videt̄ de eodē facto loq. Nō tñ pudicat̄ testimonio si vn⁹
dicat se nō recordari. ⁊ alius asserat determinatū tps vel locū. Et si
in talib⁹ oīno discordauerint testes actoris ⁊ rei. si sint eq̄les nūero
⁊ pares dignitate stat̄ p reo. q2 facilior dz eē iudex ad absoluēdū
q̄ ad ꝯdēnādū. nisi forte i causis fauorabilib⁹. sicut ē cā libertatis
⁊ huiusmōi. Si vo testes eiusdē ptis dissenserint dz iudex ex mo
tu sui animi pcipe cui pti sit stādū. vel ex nūero testiū vl' ex dignita
te eoꝝ. vel ex fauorabilitate cause. vel ex ꝯditiōe negocii ⁊ victoriū.
Multo autē magis testimoniū vni⁹ repellit̄ si sibipsi dissideat in
terrogat⁹ de visu ⁊ sciētia. nō aūt si dissideat iterrogat⁹ de opinio
ne ⁊ fama. q2 pōt fm visa diuersa ⁊ audita diuersimode mot⁹ esse
ad respōdēduz. Si vo sit discordia testimonii in aliqb⁹ circūstātiis
nō ptinētib⁹ ad substātiā facti. puta si tps fuerit nubilosūz vel sere
nū. vel si domus fuerit picta aut nō. vel aliqd huiusmōi. discordia
talis nō pudicat testimonio q2 hoīes nō consueuerunt circa talia
molti sollicitari. Unde facile a memoria elabunt̄. qnīmo aliq discor
dia in talib⁹ facit testimoniū credibilius. vt Crisost. dicit. super
Math. q2 si ita in oīb⁹ ꝯcordarēt etiā in minimis viderent̄ ex cō
dicto eūdē smonē pferre. qd tñ prudētie iudicis relinquit̄ discer
nēdū. Ad tertiū. s. vtrū aliqs sine culpa a testimonio repellatur.
Dicēdū q2 testimoniū sicut dictū ē. nō hz infallibilē certitudinē sed
pbabilē. Et io q̄cqd ē qd pbabilitatē auferat in ꝯtrariū reddit te
stimoniū efficax. Reddit̄ aūt pbabile q2 aliqs in veritate testificā
da nō sit firmus quādoq2 quidē propter culpā. sicut infideles infa
mes. Itē illi qui publico crimine rei sunt qui nec accusare possunt.
quādoq2 autē absq2 culpa. ⁊ hoc vel ex defectu ratiōis sicut patet
de pueris. amētib⁹ ⁊ molieribus: vel q̄nq2 ex affectu. sicut patet de
inimicis ⁊ de psonis coniunctis ⁊ domesticis. vel etiā exteriori cō
ditione sicut sunt pauperes serui. ⁊ illi quibus imperari potest. de
quib⁹ pbabile est q2 facile possunt induci ad testimoniū ferēdū cō
tra veritatē. ⁊ sic patet q2 testimoniuz alicuius repellit̄ ⁊ ppter cul
pam. ⁊ absq2 culpa. Ad quartū. s. vtrū falsum testimoniuz semp
sit peccatū mortale. Dicendum q2 falsum testimonium habet tripli
cem deformitatē. Uno mō ex piurio. q2 testes non admittunt̄ nisi
iurati. ⁊ ex hoc est peccatū mortale. Alio modo ex violatione iusti
cie. ⁊ hoc est peccatum mortale in suo genere. sicut ⁊ quelibet iniu
sticia. Et ideo in precepto decalogi sub hac forma interdicitur fal
sum testimoniū. cum dicitur Exo. xx. Non loquaris contra proxi
mum tuum falsuz testimoniuz. Non enim contra aliquez facit qui
eum ab iniuria facienda impedit. sed solū qui ei suam iniusticiam
tollit. Tertio mō ex ipsa falsitate fcdm q2 oē mēdaciū est peccatum.
⁊ ex hoc non hz falsum testimoniū q2 semper sit peccatuz mortale.

¶ De iniusticia aduocatorum. DIS. LVIII.

Einde ꝯsiderandū est de iniusticia que fit in iu
dicio ex pte aduocatoꝝ. Et circa hoc cō
siderãda sunt quattuor. Primo vtz aduocatus tenea
tur prestare patrociniū cause pauperū. Scdo vtz aliqs
debeat arceri ab officio aduocati. Tertio vtz aduocatus peccet in
iustam cām defendendo. Quarto vtz peccet accipiendo pecuniam
pro suo patrocinio. Ad primū. s. vtrum aduocatus teneat̄ patro
cinium prestare cause pauperū. Dicendū q2 cū prestare patrociniū
cause pauperū ad opus misericordie ptineat. idē est hic dicendum
qd ⁊ supra dictū est de aliis misericordie opib⁹. Nullus. n. sufficit
oībus indigentibus misericordie opus ipendere. Et ideo sicut Au.
dicit in primo de doctrina christiana. cum oībus prodesse nō pos
sis his potissime consulendū est qui pro locoꝝ ⁊ tēporū vel qua
rūlibet reꝝ opportunitatibus cōstricti. tibi quasi quadā sorte iun
guntur. Dicit pro locorum opportunitatib⁹. quia nō tenet̄ hō per
mundū querere indigentes quib⁹ subueniat. sed sufficit si eis qui
sibi occurrūt misericordie opus impendat. vnde dicitur Exo. xxiij.
Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti reduc ad eū. Ad
dit etiam ⁊ temporum: q2 homo non tenet̄ future necessitati alte
rius subuenire. sed sufficit si pñti necessitati succurrat. Unū dicit̄. i.
Joh. iij. Qui viderit frēz suū necessitatē patiētē. ⁊ clauserit viscera
sua ab eo ⁊c. subdit aūt. vl' q̄rūlibet reꝝ q2 hō sibi ꝯiunctꝭ q̄cūq2 ne
cessitudine maxie dz curā ipēdere. fcdm illd pma ad thi. v. Si q̄s
suoꝝ ⁊ maxie domesticoꝝ curā nō hz. fidē negauit. Quibus tñ cō
currentib⁹ ꝯsiderādū restat: vtrū aliqs tantā necessitatē patiat̄ q2
nō in pmptu appareat q̄īo ei possit aliter subueniri. ⁊ in tali casu
tenet̄ ei opus mie ipendere. Si aūt in pmptu appareat q̄īo ei ali
ter subuenire possit vel p seipsū. vel per aliā psonā magis ꝯiunctā
aut maiorē facultatē habētē nō tenet̄ ex necessitate indigenti sub
uenire. ita q2 nō faciēdo peccet. q̄uis si subuenerit absq2 tali neces
sitate laudabiliter faciat. Unū aduocatus nō tenet̄ semp cause pau
perū patrociniū prestare sed solū ꝯcurrentibus ꝯditiōibus pdict
aliōq̄n oporteret eū oīa alia negocia ptermittere. ⁊ sol' causis pau
perū iuuādis intēdere. Et idē dicendū est de medico q̄tū ad cura
tionē pauperū. Ad scdm. s. vtrū aliquis arceri debeat ab officio
aduocādi. Dicēdū q2 aliquis ipedit̄ ab aliquo actu duplici ratiōe.
Uno mō ppter ipotentiā. Alio mō ppter indecentiā. Sz ipotētia
simplr excludit aliquē ab actu. Indecētia aūt nō excludit oīno: q2
necessitas indecentiā tollere pōt. Sic igit̄ ab officio aduocatoꝝ p
hibent̄ q̄dam ppter impotētiā eo q2 deficiunt sensu vel interiori si
cut furiosi ⁊ ipubes. vel exteriori sicut surdi ⁊ muti. Est. n. necessa
ria aduocato ⁊ interior peritia qua possit ꝯueniēter iusticiā assum
pte cause ostēdere. ⁊ exterior loquela cū auditu vt possit pnunciare
⁊ audire qd ei dicit̄. Unde qui in his defectū patiunt̄ oīno phibē
tur ne sint aduocati nec p se nec p aliis. Decentia aūt huius officii
exercēdi tollit̄ dupliciter. Uno mō ex hoc q2 aliquis est rebus ma
ioribus obligat⁹. Unde monachos ⁊ presbyteros nō decet in quo
cūq2 cā aduocatos esse neq2 clericos in iudicio seculari: q2 hmōi p
sone sunt rebus diuinis astricti. Alio mō ppter defectum persone
vel corporalē. vt pz de cecis qui ꝯueniēter iudici astare nō possunt.
Uel spiritualē. nō enī decet vt alterius iusticie patron⁹ existat q̄
in seipso iusticiā contēpsit. Et ideo infames infideles ⁊ dānati de
grauibus criminibus nō decenter sunt aduocati. cū hmōi indecen
tie necessitatis pfertur. Et ppter hoc hmōi psone possunt pro seip
sis vel pro personis sibi cōiunctis vti officio aduocati. Unde ⁊ cle
rici pro ecclesiis suis possunt esse aduocati. ⁊ monachi pro cā mo
nasterii sui si abbas preceperit. Ad tertiū. s. vtrū aduocatus pec
cet iniustā cām defendēdo. dicendū q2 illicitū est alicui cooperari
ad malū faciendū siue ꝯsulendo. siue adiuuādo. siue qualitercūq2
consentiēdo. q2 ꝯsilians ⁊ coadiuuans quodāmodo est faciēs. Et
aplus dicit. Ro. i. Q2 digni sunt morte nō solū qui faciunt peccatū
sed etiā qui ꝯsentiunt facientibus. Unū etiā supra dictū est: q2 oēs
tales ad restitutionē tenent̄. Manifestū est aūt q2 aduocat⁹ ⁊ au
xiliū ⁊ ꝯsilium prestat ei cuius cause patrocinat̄. Unū si scienter in
iustā cām defendat. absq2 dubio grauiter peccat. ⁊ ad restitutionē
tenet̄ hui⁹ dāni quod ꝯtra iusticiā per eius auxiliū altera pars in
currit. Si aūt ignorāter iniustā cām defenderit putans esse iustaz
excusat̄ fm modū quo ignorantia excusare pōt. Ad quartuz. s.
vtz aduocatus peccet p suo patrocinio pecuniā accipiēdo. Dicēdū
q2 nō. Sicut expresse dicit. Aug. ad macedoniū aduocatus indens

licite vēdit iustū patrociniū. ꝛ iurisꝑitus verū ɔsiliū. Et ratio huiꝰ ē. qꝛ illa q̄ quis nō tenet̄ exhibere iuste pōt ꝓ eorū exhibitiōe recōpē sationē accipe. Manifestū ē aūt ꝙ aduocatus nō semꝑ tenet̄ pa trociniū ꝑstare aut ɔsiliū dare causis alioꝝ. Et ideo si vēdat suū pa trociniū siue suū ɔsiliū nō agit ɔtra iusticiā. Et eadē rō ē de medi co opem ferente ad sanādū. Et de oībꝰ alijs huiusmōi ꝑsonis. dūmo tū moderate accipiāt ɔsiderata ɔditiōe ꝑsonaꝝ ꝛ negocioꝝ ꝛ labo ris ꝛ ɔsuetudine patrie. Si aūt ꝑ īꝓbitatē aliq̄d īmoderate extor queāt peccant ɔtra iusticiā. Unde Aug. dicit ad macedoniū. ꝙ ab his extorta ꝑ īmoderatā īꝓbitatē repeti solēt data ꝑ tolerabilem ɔsuetudinē nō solēt. Quāuis aūt sciētia iuris sit quoddā spiritua le. tñ vsus eius fit ope corꝑali. ꝛ ideo ꝓ eius recōpensatiōe lꝫ pecu niā accipe. alioq̄n nulli artifici liceret de arte sua lucrari. Nota tñ ꝙ nec iudex nec testis possunt accipere. Sicut dicit Aug. ad mace doniū. Nō ēī inquit iudex vēdere iustū iudiciū. nec testis verū te stimoniū. Cuius cā ē qꝛ iudex ꝛ testis sunt ꝑsone cōes vtriusqꝫ ꝑtis. qꝛ iudex tenet̄ iustā sniam dare ꝛ testis verū testimoniū dicere. Justi cia aūt ꝛ veritas nō declināt in vnā partē magis q̄ȝ in aliā. Et iō iu dicibus de publico sūt stipēdia laborū statuta. ꝛ testes accipiūt nō q̄si preciū testimonij. lꝫ quasi stipēdiū laboris expēsas. vel ab vtraqꝫ parte. vel ab ea quis inducunt̄. qꝛ nemo militat stipēdijs suis vnq̄ȝ vt dicit̄. i. ad corin. ix. Sed aduocatus alteraꝫ partem tm̄ defendit. ꝛ ideo licite potest precium accipere a parte quam aduuat.

Einde ɔsiderandū est de iniurijs verboꝝ q̄ inferunt̄ extra iudiciū. Primo de contumelia. Scđo de detractione. Ter tio de susurratione. Quarto de derisione. Quinto de male dictione. Sed de his omnibus. Require infra libro tertio.

Einde ɔsiderādū ē de peccatis q̄ fiūt circa volūtarias com mutatiōes. Et primo de fraudulētia q̄ fit in emptionibus ꝛ vēditionibꝰ. Scđo de vsura q̄ fit in mutuis. Circa alias cōmutatiōes volūtarias nō inuenit̄ aliq̄ spēs peccati q̄ distinguat̄ a rapina ꝛ furto. De fraudulentia ꝛ vsura Reqre infra libro tertio.

¶De iusticie partibus. DIS. LIX.

Einde ɔsiderādū ē de partibus integralibꝰ iu sticie q̄ sūt facere bonū ꝛ declinare a ma lo. ꝛ de vitijs oppositis. Circa q̄ ɔsiderāda sunt q̄ttuor. Primo vtrū duo ꝑdicta sint ꝑtes iusticie. Scđo vtrum trāsgressio sit speciale peccatū. Tertio vtrū omissio sit spāle pecca tū. Quarto de cōparatiōe omissiōis ad trāsgressionē. Ad primū. s. vtrū facere bonū ꝛ declinare a malo sint partes iusticie dicendū ꝙ ꝛ si loquamur de bono ꝛ malo in cōi. facere bonū ꝛ vitare malū ꝑti net ad oēm virtutē. Et scđm hoc nō possunt poni partes iusticie nisi forte iusticia accipiatur ꝓut est omnis virtus. Quāuis etiā iu sticia hoc mō accepta respiciat q̄ndā rationē boni specialē. vt. s. est debitū in ordine ad legem diuinā vel humanā. Sed iusticia scđm ꝙ est specialis virtus respicit bonū sub ratiōe debiti ad proximū. Et scđm hoc ad specialē iusticiā pertinet facere bonū sub ratione debiti in comparatione ad proximū. ꝛ vitare malū oppositū secun dū ꝙ est nociuum proximo. Ad iusticiā vero generalem ꝑtinet facere bonū debitū in ordine ad cōmunitatem vel ad deū. ꝛ vitare malum oppositū. Dicunt̄ autē hec duo partes iusticie generalis ꝛ specialis quasi integrales quia vtrūqꝫ eoꝝ requiritur ad perfectuꝫ actum iusticie. Ad iusticiam enim pertinet equalitatem constitue re in his que sunt ad alterū. vt ex supradictis patet. eiusdem autē est aliquid constituere ꝛ constitutum conseruare. Constituit autē aliquis equalitatem iusticie faciendo bonū. i. reddendo alteri qđ ei debetur. Conseruat autem equalitatem iusticie iam constitute declinando a malo. i. nullum nocumentū proximo inferendo. Bo num ergo ꝛ malū hic accipiunt̄ sub speciali ratione per quā appro priantur iusticie. Ideo tamen hec duo ponunt̄ partes iusticie sm̄ aliq̄ȝ propriā rationē boni ꝛ mali. nō autē alterius alicuius virtutꝭ moralis. quia virtutes morales alie constituuntur circa passiones. in quibus facere bonū est venire ad mediū quod est declinare ab extremis quasi a malis. ꝛ sic in idem redit quātū ad alias virtutes facere bonum ꝛ declinare a malo. Sed iusticia consistit circa ope ratiōes ꝛ res exteriores in quibus aliud est facere equalitatē. ꝛ ali ud est factā nō corrūpere. Itē declinare a malo non importat nega tionē puraꝫ que est nō facere malū. Hoc enim non meretur palmā sed solum vitat penam. Importat autē motū volūtatis repudian tis malū vt ipsum nomen declinationis ostendit. ꝛ hoc est merito rium. precipue quando aliquis impugnatur vt maluꝫ faciat ꝛ resi stit. Ad scđm. s. vtrū transgressio sit speciale peccatū. dicendum ꝙ nomē trāsgressionis a corporalibus motibus ad morales actus deriuatū est. Dicitur autem aliquis sm̄ corporalem motum trans gredi ex eo ꝙ transgredit̄ terminū sibi prefixū. Terminꝰ aūt ꝑfigit̄ homini vt vltra nō trāseat in moralibus ꝑ preceptū negatiuū. Et iō transgressio ꝓprie dicit̄ ex eo ꝙ aliquis agit aliq̄d ɔ preceptū nega tiuū. Qđ quidē mālr pōt esse cōe oībus specie bꝰ peccatoꝝ. qꝛ ꝑ quālibet speciē peccati mortalis hō transgredit̄ aliquod preceptum diuinū. Sꝫ si accipiat̄ formaliter. s. sm̄ hāc specialeꝫ rōnē qđ est fa cere ɔ preceptū negatiuū sic est speciale peccatū dupliciter. Uno q̄ dē modo scđm ꝙ opponit̄ ad genera pctōꝝ opposita alijs vtutibꝰ. Sicut. n. ad ꝓpriam rōnē iusticie legalis pertinet attendere debitū precepti. ita ad ꝓpriā trāsgressionis rōeꝫ ꝑtinet attendere ɔtemptū pre cepti. Alio mō scđm ꝙ distinguit̄ ab omissione q̄ ɔriat̄ precepto af firmatiuo. Et nota ꝙ sicut iusticia legalis est oīs vtus subiectiue ꝛ q̄si mālr. ita etiā iusticia legalis est mālr omne pctm̄. Et hꝰ mō peccatū diffiniunt ambro. s. sm̄ rōnē iusticie legalis. dicēs. Pctm̄ ē trāsgressio legis diuine ꝛ celestiū inobediētia preceptoꝝ. Ad ter tiū. s. vtrū omissio sit speciale peccatū. Dicendū ꝙ omissio īportat p̄ termissionē boni. nō aūt cuiuscūqꝫ sed boī debiti. bonū aūt sub rō ne boni debiti ꝑtinet ꝓprie ad iusticiā. Ad legalē quidē si debituꝫ accipiat̄ in ordine ad legē diuinā vel humana. Ad specialeꝫ aūt iu sticiā scđꝫ ꝙ debitū ɔsiderat̄ in ordine ad ꝓximū. Unde eo mō quo iusticia est specialis vtus vt supra habitū est. ꝛ omissio est speciale peccatū distinctuꝫ a pctīs que opponunt̄ alijs vtutibus. Et eo mō quo facere bonū cui opponit̄ omissio est q̄daꝫ specialis ꝑs iusticie distincta a declinatiōe mali cui opponit̄ transgressio. etiā omissio a transgressiōe distinguit̄. Omissio igit̄ opponit̄ speciali virtuti. s. iusticie. vt dictū est. Non. n. est omissio boni alicuius virtutis nisi sub ratione debiti qđ pertinet ad iusticiam. Plus aūt requirit̄ ad actū virtutis meritoriū q̄ȝ ad demeritum culpe. qꝛ bonū est ex inte gra causa. malū aūt ex singularibus defectibus. Et ideo ad iusticie meritū requiritur actus. nō aūt ad omissionē. Dicitur aūt omissio peccatū actuale. nō qꝛ habeat aliquē actum sibi essentialē. sed scđꝫ ꝙ negatio actus reducit̄ ad genus actus. ꝛ scđm hoc non agere ac cipitur vt agere quoddā vt supra dictū est. Item nota ꝙ sicut pec catuꝫ transgressionis opponitur preceptis negatiuis que pertinēt ad declinandum a malo ita peccatum omissionis opponitur prece ptis affirmatiuis que pertinent ad faciendū bonū. Peccata aūt af firmatiua non obligāt ad semꝑ sed ad tempus determinatum. Et ꝓ illo tempore peccatū omissionis incipit esse. Potest tñ continge re ꝙ aliquis tunc sit impotens ad faciendū quod debet. Qđ quidē si fit preter eius culpā non omittit vt dictū est. Si vero fit propter culpam eius precedentem. puta cum aliquis de sero se inebriauit ꝛ non potest surgere ad matutinas vt debet. tunc dicūt quidam ꝙ tunc incepit peccatū omissionis quando aliq̄s applicat se ad actuꝫ illicitū. non compossibileꝫ cū illo actu ad quē tenet̄. Sed hoc non videtur verū. quia dato ꝙ excitaretur per violentiaꝫ ꝛ iret ad ma tutinas. non omitteret. Unde patet ꝙ precedens inebriatio nō fuit omissio. sed omissionis causa. Unde dicēdū est. ꝙ omissio incipit ei imputari ad culpā. quādo fuit tempus operādi. sed tñ ꝓpter cau sam precedentē ex qua omissio sequens reddit̄ voluntaria. Ad quartū. s. vtrū peccatū transgressionis sit grauius q̄ȝ peccatū omis sionis. dicendū ꝙ peccatū intantū est grauius. inquantum a virtute distat. Cōtrarietas aūt est maxima distātia. vt dicitur in. x. metha. Unde contrariū magis distat a suo contrario. q̄ȝ simplex eius ne gatio. sicut nigrū plus distat ab albo q̄ȝ simpliciter non albū. Om ne enī nigrū est non albū. sed non conuertitur. Manifestū est autē ꝙ transgressio cōtrariatur actui virtutis. omissio aūt importat ne gationē ipsius. puta peccatū omissionis est si quis parentibus de bitā reuerentiā non exhibeat. Peccatū aūt transgressionis si cōtu meliam vel quācūqꝫ iniuriā eis inferat. Unde manifestū est ꝙ sim pliciter ꝛ absolute loquēdo trāsgressio est grauiꝰ peccatū q̄ȝ omis sio. Licet aliqua omissio possit grauior esse aliqua transgressione.

¶De iusticie annexis virtutibus. DIS. LX.

Einde ɔsiderandū est de virtutibꝰ ānexis iusti cie. Et circa hoc considerāda sunt duo. Primo que virtutes iusticie annectātur. Scđo de sin gulis earum in speciali. Ad primum. s. qualiter assi gnent̄ virtutes ānexe iusticie Et videt̄ ꝙ incōuenieter assignent̄. Tullius enim enumerat sex. s. religionē pietatē. gratiā. vindicatio nē. obseruantiā. veritate. Uindicatio aūt videt̄ esse species cōmu tatiue iusticie sm̄ quā illatis iniurijs vindicta repēdit̄. vt ex supra dictis pꝫ. non ergo dꝫ poni inter vtutes iusticie annexas. Preterea ma crobius sup somniū scipionis ponit septē. s. inocētiā. amiciciaꝫ. cō cordiā. pietatē. religionē. affectionē. humanitatē quaruꝫ plures a tullio pretermittunt̄. ergo videtur insufficienter enumeratas esse vir

tutes iusticie adiunctas. Preterea a quibusdā alijs ponunt' q̄nq3 ptes iusticie. s. obediētia respectu iferiorū. eq̄tas respectu equaliū fides ⁊ veritas respectu oīum. de qb⁹ a tullio nō ponit' nisi veritas ergo videt' isufficiēter enūerasse virtutes iusticie annexas. Preterea andronicus perypatericus ponit nouē ptes iusticie annexas. s. liberalitatē benignitatē. vindicatiuā. eugnomosynā. eusebiā. eucharistiā. sanctitatē. bonā cōmutationē. legis positiuā. Ex qb⁹ etiā tullius manifeste nō ponit nisi vindicatiuā. ergo videt' insufficiēter enumerasse. Preterea aristo. in. v. ethi. ponit epycheyā iusticie adiunctā. de qua in nulla pmissaꝝ assignationū videt' mētio eē facta ergo insufficiēter sunt enūerate virtutes iusticie annexe. Responsio. dicēdū q in virtutib⁹ q̄ adiungunt' alicui pncipali virtuti duo sūt ɔsiderāda. Primo q̄dē q virtutes ille in aliquo cū pncipali virtute ɔueniāt. Scđo q in aliquo deficiāt a pfecta ratiōe ipsi⁹. Cū vero iusticia ad alterū est vt ex supradictis pz. oēs virtutes q̄ ad alteꝝ sunt possunt ratiōe ɔueniētie iusticie annecti. Ratio vo iusticie ɔsistit in hoc q alteri reddat' qđ ei debet' fm equalitatem vt ex supradictis patet. Dupliciť aūt aliquis virtus ad alteꝝ existēs a ratiōe iusticie deficit. Uno q̄dē mō inquātū deficit a ratiōe equalis. Alio mō inquātū deficit a ratiōe debiti. Sūt enī q̄dā virtutes que debitū q̄dē alteri reddūt. s3 nō possunt reddere equale. Et pmo quidē q̄cquid ab hoīe deo reddit' debitū ē. nō tñ pōt esse equale vt. s. tātū hō ei reddat q̄ntū dz. scđm illud. ps. Quid retribuā dño p omnibus que retribuit mihi. Et scđz hoc adiungitur iusticie religio. q̄ vt tullius dicit est superioris cuiusdā nature quā diuinā vocāt. ꝯ cerimoniā q3 cultū affert. Scđo parētib⁹ nō pōt fm equalitatē recōpensari qđ eis debet'. vt patet p phm in. viij. ethi. Et sic adiungit' iusticie pietas p quā. vt tullius dicit. sanguine iunctis patrieq3 beniuolis officiū ⁊ diligēs tribuit' cultus. Tertio nō pōt equale premiū recōpēsari ab hoīe virtuti. vt patet p phm in. iiij. ethi. Et sic adiungit' iusticie obseruātia p quā: vt tullius dicit. hoīes aliq̄ dignitate attēdētes quodā cultu ⁊ honore dignant'. A ratiōe vero debiti iusticie defectus pōt attēdi scđm q est duplex debitu3. s. morale ⁊ legale. Unde ⁊ phs in. viij. ethi. fm hoc duplex iustum assignat. Debitū q̄dē legale ē ad qđ reddendū aliq̄s lege astringit' ⁊ tale debitū pprie attendit iusticia que est pncipalis virtus. Debitū autē morale est qđ aliq̄s dz ex honestate virtutis Et q3 debitū necessitatē iportat. ideo tale debitū h3 duplicē gradū. Quoddā enī est sic necessariū vt sine eo honestas moꝝ ɔseruari nō possit. Et hoc h3 plus de ratiōe debiti Et potest hoc debitu3 attēdi ex pte ipsi⁹ debētis. ⁊ sic ad hoc debitū ptinet q hō talē se exhibeat alteri verbis ⁊ factis qualis est. Et ita adiungit' iusticie veritas per qua3 vt tullius dicit immutata ea que sunt fuerunt aut futura sunt dicitur. Potest etiam attendi ex parte eius cui debetur. prout. s. aliquis recompensat alicui fm ea que fecit. quandoq3 quide3 in bonis. ⁊ sic adiungitur iusticie gratia in qua vt tullius dicit amiciciaꝝ ⁊ officioꝝ alterius memoria remunerādi volūtas ɔtinet' alteri⁹. Quandoq3 vo in malis. ⁊ sic adiungit' iusticie vindicatio. p quā vt tullius dicit. vis aut iniuria ⁊ oīno q̄cq̄d obfuturū est defendēdo aut vlciscēdo ppulsatur. Aliud vo debitū ē necessariū. sicut ɔferēs ad maiorē honestatē sine quo tñ honestas ɔseruari pōt. Qđ q̄dē debitū attēdit liberalitas. affabilitas. siue amicicia. ⁊ alia huiusmōi q̄ tullius ꝑtermittit i. in predicta enūeratiōe. q3 paꝝ habēt de rōne debiti. Ad primu3 ergo dicēdū q vindicta q̄ fit auctoritate publice ptātis fm sniaz iudicis ptinet ad iusticiā cōmutatiuā. s3 vindicta quā q̄s facit pprio motu. nō tñ ɔtra legē vel quā quis a iudice req̄rit. ptinet ad virtute3 iusticie adiūctā. Ad scđz dicēdū q macrobius videt' attēdisse ad duas ptes itegrales iusticie. s. declinare a malo ad qđ ptinet innocētia. ⁊ facere bonū ad qđ ptinent sex alia: quoꝝ duo vidētur ptinere ad equales. s. amicicia in exteriori cōuictu ⁊ concordia iterius. Duo vero pertinēt ad superiores. pietas ad parētes. ⁊ religio ad deū. Duo vero ad iferiores. s. affectus inquātū placēt bona eorū. ⁊ hūanitas. p quā subuenitur eoꝝ defectibus. Dicit eni3 ysiđ. in libro ethim. q humanus dicitur aliquis q habeat circa hominem amorem ⁊ miserationis affectum. Unde humanitas dicta est qua nos inuicem tenemur. ⁊ secundū hoc amicicia sumitur prout ordinat exteriorē conuictum. sicut de ea phs tractat in. iiij. ethi. Potest etiam amicicia sumi secūdū q proprie respicit affectum prout determinatur a phō. in. viij. ⁊ in. ix. ethi. Et sic ad amicicia3 pertinent tria. s. beniuolentia que hic dicitur affectus. ⁊ concordia. ⁊ beneficentia que hic vocatur humanitas. Hec autem tullius pretermisit. quia parum habent de ratione debiti vt dictum est. Ad tertium dicendu3 q obediētia includit' in obseruātia quā tullius ponit. Nā pcellentibus personis debetur ⁊ reuerentia honoris. ⁊

obedientia. Fides aūt per quā fiunt dicta includit' in veritate q̄ntū ad obseruātiā pmissoꝝ. Veritas aūt in plus se h3 vt infra patebit. Disciplina aūt nō debet' ex debito necessitatis q3 inferiori nō ē aliquis obligatus iquātū est inferior. tñ pōt aliq̄s supior obligari ve inferiorib⁹ puideat. scđm illđ Math. xxiiij. Fidelis seruus ⁊ prudēs quē ɔstituit dñs supra familia suā. Et iđ a tullio pmittit'. Pōt aūt ɔtineri sub humanitate quā macrobius ponit. Eq̄tas vo sub epycheya vel amicicia. Ad quartū dicēdū q in illa enūeratione ponunt' q̄dā ptinentia ad verā iusticiā ad pticularē quidē bona ɔmutatio. De q dicit q est habitus in ɔmutationibus equitatē custodiens. Ad legalē autē iusticiā q̄ntū ad ea que cōmuniter sunt obseruāda ponit' legis positiua. Que vt ipse dicit. est scia cōmutationū politicarum ad cōmutationē relataꝝ. Q̄ntū vero ad ea que qnq3 pticulariter agenda occurrunt ꝑter cōes leges ponit' engnomosyna. quasi bona gnomyn. que est in talibus directiua vt supra habitū est in tractatu de prudētia. Et ideo dicit de ea q est voluntaria iustificatio. q3. s. ex pprio arbitrio id qđ iustū est hō fm eam seruat nō fm legē scriptā. Attribuunt' autē hec due prudentie fm directionē iustie ē non fm executionē. Eusebia vero dicit' q̄si bonus cultus. Unī est ide3 qđ religio. Iđ de ea dicit q est sciētia dei famulatus. ⁊ loquit' fm modū quo socrates dicebat omnes virtutes esse sciētias. Et ad idē reducit' sanctitas. vt postea dicet'. Eucharistia autem idem est qđ bona gratia quā tulli⁹ ponit sicut ⁊ vindicatiuam. Benignitas autē videt' esse idē cū affectu quē ponit macrobius. Unī ⁊ ysiđ. dicit in libro ethim. q benignus est vir sponte ad benefaciendū paratus ⁊ dulcis ad eloquiū. Et ipse Andronic⁹ dicit q benignitas est habitus voluntarie benefactiuus. liberalitas autem videt' ad humanitatē ptinere. Ad quintū dicendum q epycheya non adiungit' iusticie pticulari sed legali ⁊ videt' esse idem cum ea que dicta est engnomasyna.

¶ De religione. DIS. LXI.

Cinde ɔsiderandū est de singulis predicatis virtutū q̄ntū ad psentē intentionē ptin. Et primo ɔsiderandū est de religione. Scđo de pietate Tertio de obseruātia. Quarto de gratia. Quīto de vindicta: Sexto de veritate. Septimo de amicicia. Octauo de liberalitate. Nono de epycheya. De alijs autem hic enumeratis supra dictum est. partim in tractatu de charitate scilicet de concordia ⁊ alijs hmōi. ptim in hoc tractatu de iusticia. sicut de bona commutatione ⁊ inocentia. de legis positiua autē in tractatu de prudētia

Circa religionē autem tria ɔsiderāda occurrūt. Primo quidē de religiōe fm se Scđo de actibus eius. Tertio de vitijs oppositis.

Circa pmū q̄runt' octo. Primo vtrū religio ɔsistat tm̄ in ordie ad deū. Scđo vtꝝ religio sit vt⁹. Tertio vtrū religio sit vna vt⁹. Quarto vtꝝ religio sit spālis vtus. Quīto vtꝝ religio sit virt⁹ theologica Sexto vtrū religio sit pferēda alijs vtutib⁹ moralib⁹. Septīo vtrū religio hēat exteriores act⁹. Octauo vtrū religio sit eadem scītati.

Ad pmū s. vtrū religio ɔsistat tm̄ in ordine ad deū. dicēdū q sic ysiđ. dicit in li. ethim. Religiosus vt ait Cicero ē a religiōe appellatus. q̄ retractat ⁊ tāq̄ relegit ea q̄ ad cultū diuinū ptinēt. Et sic religio videt' dicta a religēdo ea q̄ sunt diuini cult⁹. q3 hmōi cult⁹ sūt frequēter in corde reuoluēda. scđz illud Prouer. iij. In oībus vijs tuis cogita illū. Q̄uis etiā possit itelligi q religio ex hoc dicta ē q deū religere debem⁹ quē amiseram⁹ negligētes. Sicut Aug. dic. x. de ciui. dei Uel pōt itelligi religio a religādo dicta. Unī Aug. dicit in lib. de vā religiōe. Religet vos religio vni oīpotēti deo. Siue aūt religio dicat' a frequēti relectiōe siue ex iterata electiōe ei⁹ qđ negligēter amissum ē. siue a religiōe. Religio. n. pprie iportat ordine3 ad deū. ipse. n. ē cui pncipalr alligari debem⁹ tāq̄3 in deficiēti pncipio. ad quē etiā nr̄a electio assidue dirigi dz sicut in vltimū fine3 quē etiā negligēter peccādo amittim⁹. ⁊ credēdo ⁊ fidē ꝑtestādo recupare debem⁹. Sciēdū aūt q religio duplices act⁹ h3. quosdā q̄dē ipropios ⁊ imediatos quos elicit. p quos hō ordinat' ad solū deū sicut sacrificare. adorare. ⁊ alia hmōi facere. Alios aūt actus h3 quos pducit mediātib⁹ vtutib⁹ q̄b⁹ ipat: ordinās eos in diuinā reuerētiā. q3. s. vt⁹ ad quā ptiet finis ipat vtutib⁹ ad q̄s ptinēt ea q̄ sūt ad finē. Et scđz h act⁹ religiōis p modū ipij pōit' eē visitare pupillos ⁊ viduas i tribulatōe eoꝝ qđ ē act⁹ elicit⁹ a mia. Immaculatū aūt custodire se ab h seculo iperatiue q̄dē ē religiōis. electiue aūt ꝑtantie. vel alicui⁹ hmōi vtutis. Itē nota q cū seru⁹ dicat' ad dñm necesse est q vbi ē ppria ⁊ specialis rō dñij. ibi sit specialis ⁊ ppria ratio seruitutis. Manifestū est aūt q dñiu3 cōuenit deo fm propriā ⁊ singularē quandā rationē. q3. s. ipse oīa fecit. ⁊ q3 summū in omnib⁹ reb⁹ obtinet pncipatū. Iđ specialis ratio seruitutis ei de

bet. ꝛ talis seruitus nōīe latrie designatur apud grecos. Et ideo ad
religionē ꝓprie ptinet. Itē nota ꝙ lʒ religiosi dicā pñt cōīter oēs q̄
deū colūt. specialiter tñ religiosi dicunt q̄ totā vitā suā diuino cul
tui dedicāt a mūdanis negocijs se abstrahētes. Sicut et ꝯtēplatiui
dicunt nō q̄ ꝯtēplant sʒ q̄ ꝯtemplationi totā vitā suā deputāt.
Huiusmōi aūt nō se subiciūt homini ꝓpter hoīez sʒ ꝓpter deū. sʒ
illud apostoli Gal. iiij. dicit. Sicut angelū excepistis me. sicut ihe
sum xp̄m. Ad sʒ. s. vtrū religio sit virtus. Dicēdū ꝙ virtꝰ ē bo
num q̄ facit habentē. ꝛ opꝰ eiꝰ bonū reddit. Et necesse ē dicere oēʒ actū
bonū ad virtutē ptinere. Manifestū ē aūt ꝙ reddere debitū alicui
hʒ rōēz boni. Per hʒ ꝙ aliqs aliqs alteri debitū reddit ꝛ ꝯstituit in
ꝓportiōe ꝯuenienti respectu ipsius. qsi ꝯueniēter ordinat ad ipm.
Ordo aūt ad rōēz boni ptinet sicut ꝛ modus ꝛ spēs. vt pʒ p Aug. in
libro de nā boni. Cū igit ad religionē ptineat reddere honorēz de
bitū alicui. s. deo. manifestū ē ꝙ religio virtus ē. Ad tertiū. s. vtꝝ
religio sit vna virtꝰ. Dicēdū ꝙ sicut supra dictū ē. habitꝰ distingunt
ur fm diuersaz rōnē obiecti. Ad religionē aūt ptinet exhibere reue
rētiā vni deo fm vnā rationē inquātū. s. ē primū principiū creatiōis ꝛ
gubernationis rez. Unde ipse dicit mal. j. Si ego pater vbi honor
meꝰ. pris. n. ē pducē ꝛ gubernar. Et iō manifestū ē ꝙ religio ē vna
virtꝰ. Unde qꝛ tres diuine psone sūt vnū principiū creatiōis ꝛ guber
natiōis rez. ꝛ iō eis vna religiōe seruit. Diuerse aūt rōnes attribu
torū ꝯcurrūt ad rōnē primi principij. qꝛ deꝰ pducit oīa ꝛ gubernat
sapia. volūtate ꝛ potētia bonitatis sue. ꝛ iō religio ē vna virtꝰ. Li
cet aūt religio multos actꝰ videat habere. s. adorare. colere seruire
vouere. sacrificare ꝛ hmōi. Isti tñ actꝰ nō diuersificāt habitū religi
onis. qꝛ eodē actu hō seruit deo ꝛ colit ipm. Nā cultus respicit dei
excellētiā cui reuerētia debet. seruitꝰ aūt respicit subiectionē hoīs
q̄ ex sua ꝯditiōe obligat ad exhibēdū reuerētiā deo. Et ad hec duo
ptinēt oēs actꝰ q̄ religiōi attribuunt. qꝛ p oēs hō ꝓtestat diuinaz
excellentiā ꝛ subiectionē sui ad deū vel exhibēdo aliqd ei. vl' iterū
assumēdo aliqd diuinū. Itē nota ꝙ imaginibꝰ nō exhibet adora
tio vel religiōis cultus. fm ꝙ in seipsis ꝯsiderant qsi res qdā. sʒ sʒ
ꝙ sūt imagines ducētes in deū incarnatū. Motus aūt q̄ ē in imagi
nē ꝓut ē imago nō sistit in ipsa. sʒ tēdit in id cuiꝰ ē imago. Et iō ex
hoc ꝙ imaginibꝰ christi exhibet religiōis cultꝰ nō diuersificat ra
tio latrie nec virtus religiōis. Ad qrtū. s. vtrū religio sit specialis
virtus. dicēdū ꝙ cū virtꝰ ordinet ad bonū. vbi ē spālis ratio boni.
oportet ibi esse spālē virtutē. Bonū aūt ad qd ordinat religio ē
exhibere deo debitū honorē. Honor aūt debet alicui ratiōe excellē
tie. Deo aūt cōpetit singularis excellētia. inquātū oia in infinitū trās
cēdit fm oīmodū excessuz. vnde ei debet specialis honor sicut i re
bꝰ hūanis videmꝰ ꝙ diuersis excellentijs psonaꝝ diuersus honor
debet. Alius aūt patri. aliꝰ aūt regi ꝛ sic de alijs. Unū manifestū est
ꝙ religio ē spālis virtꝰ. Ad qntū. s. vtꝝ religio sit virtꝰ theologi
ca. dicēdū ꝙ sicut dictū ē. religio est q̄ deo debitū cultū affert. Duo
igit in religiōe ꝯsiderant. Unū qdē qd religio deo affert ē cultꝰ. ꝛ
hʒ se hʒ p modū materie ꝛ obiecti ad religionē. Aliud aūt ē id cui af
fert. s. deꝰ cui cultꝰ exhibet. nō qsi actꝰ qbꝰ deꝰ colit ipsum deū at
tingūt. sicut cū credimꝰ deo. credēdo deo deū attingimꝰ. ꝓpter qd
supra dictum est ꝙ deus est fidei obiectū nō soluz inquantū credi
mus deū sʒ inquātū credimus deo. Affert aūt deo debitꝰ cultꝰ in
quātū actꝰ qdā qbꝰ deꝰ colit in dei reuerētiā fiūt. puta sacrificioꝝ
oblatiōes. ꝛ alia huiusmōi. Unde manifestū ē ꝙ deꝰ nō cōpat ad
virtutē religiōis sicut materia vl' obiectū sʒ sicut finis. Et iō religio
nō ē virtꝰ theologica. cuius obiectū ē vltimus finis. sʒ ē virtꝰ mora
lis cuius obiectū ē esse circa ea q̄ sūt ad finē. Ad sextum. s. vtrū
religio sit oībꝰ alijs virtutibꝰ pferēda. Dicēdū ꝙ ea q̄ sūt ad finem
sortiunt bonitatē ex ordine in finē. Et iō q̄to sūt fini ꝓpinqora tā
to sunt meliora. Uirtutes aūt morales. vt supradictū ē sūt circa ea
q̄ ordinant in deū sicut in finē. Religio aūt magis de ꝓpinquo ac
cedit ad deum q̄ʒ alie virtutes morales inquantū operatur ea que
directe ꝛ immediate ordinantur in honorem diuinum. Et ideo reli
gio preeminet inter alias virtutes morales. Ad septimum scili
cet vtrum religio habeat aliquos exteriores actus. dicendū ꝙ deo
reuerentiam ꝛ honorem exhibemus non propter ipsuz qui in seip
so est plenus gloria cui nihil a creatura adijci potest sed ꝓpter nos.
quia videlicet per hoc ꝙ deum reueremur ꝛ honoramus. mens no
stra ei subijcitur. ꝛ in hoc eius perfectio consistit. Quelibet enī res
perficitur propter hoc ꝙ subdit suo superiori. sicut corpus per hoc
ꝙ viuificatur ab anima. ꝛ aer. per hoc ꝙ illuminatur a sole. mens
autem humana indiget ad hoc ꝙ coniungatur deo sensibilium
manuductione. quia inuisibilia per ea que facta sunt intellecta con
spiciuntur. vt apostolus dicit Ro. j. Et ideo in diuino cultu necesse
est. aliquibus corporalibus vti. vt eis quasi signis quibusdā mens
hominis excitet ad spūales actus quibus deo ꝯiungit. Et ideo re
ligio hʒ quidē interiores actꝰ qsi principales ꝛ p se ad religionē per
tinētes. Exteriores vo actus qsi secūdarios ꝛ ad interiores actꝰ or
dinatos. Ad octauū. s. vtꝝ religio sit idē sanctitati. dicēdū ꝙ no
men sanctitatis duo videt iportare. Uno qdē mō mūdiciā ꝛ huic
significatiōi ꝯpetit nomē grecū. Dicit. n. agios qsi sine terra. Alio
mō iportat firmitatē. Unū apud antiquos scā dicebant q̄ legibus
erāt munita vt violari nō deberēt. vñ ꝛ dicit esse aliqd sancitū qꝛ
est lege firmatū. Pōt etiā fm latinos hoc nomē sanctꝰ ad mūdiciā
ptinere vt intelligat sanctꝰ qsi sanguine tinctus eo ꝙ antiquitus illi
q̄ purificari volebāt: sanguīe hostie tingebant. vt ysid. dicit in lib.
ethim. Et vtraqꝫ significatio ꝯpetit vt sanctitas attribuat his q̄ di
uino cultui applicant. ita ꝙ nō solū hoīes sed etiā tēpluz ꝛ vasa ꝛ
alia hmōi sanctificari dicant. ex hʒ ꝙ cultui diuino applicāt. Mū
dicia. n. necessaria ē ad hoc ꝙ mēs deo applicet. qꝛ mēs hūana in
quinat ex hoc ꝙ inferioribꝰ rebꝰ iūgit: sicut q̄libet res ex immixtiōe
peioris sordescit vt argentū ex immixtiōe plūbi. Oportet aūt ꝙ mēs
ab inferioribꝰ rebꝰ abstrahat ad hoc ꝙ supreme rei possit ꝯiūgi.
ꝛ ideo mens sine mūdicia deo applicari nō pōt. Unū ad heb. vlti. di
cit. Pacē sequimini cū oībus ꝛ sanctimoniā sine qua nemo videbit
deū. Firmitas etiā exigit ad hoc ꝙ mens deo applicet. applicatur
enī ei sic vltimo fini ꝛ primo principio. Hmōi aūt oꝫ maxīe imobilia
eē. Unū dicebat aplus ad Ro. viij. Certꝰ sū ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita
sepabit me a charitate dei. Sic igit scītas dr p quā hoīs mens se
ipsuz ꝛ suos actꝰ applicat deo. vñ nō differt a religiōe fm ēēntiā sʒ
solū rōne. Nā religio dr scdʒ ꝙ exhibʒ deo debitū famulatuʒ i his
q̄ ptinēt spālr ad cultū diuinū. sicut i sacrificijs. in oblatiōibꝰ ꝛ alijs
hmōi. Scītas āt dr sʒ ꝙ hō nō solū hʒ sed aliaꝝ vtutū opera refert
i deū. sed scdm ꝙ hō se disponit per bona opera ad cultū diuinū.

¶ De deuotione ꝛ contemplatione. DIS. LXII.

Einde ꝯsiderandū est de actibus religionis. Et
primo de actibꝰ interioribꝰ q̄ sunt princi
paliores. Scdo de actibꝰ exterioribꝰ q̄ sunt secundarij.
Interiores autez actus religionis vident esse deuotio
ꝛ oratio. Et iō primo de deuotiōe. Scdo de oratione dicendum est.
Circa primū ꝯsideranda sunt tria. Primo vtrū deuotio sit spe
cialis actus religiōis. Scdo vtrū ꝯtēplatio sit cā deuotiōis. Tertio
de eius effectu. Ad primū. s. vtrū deuotio sit specialis actus reli
gionis. Dicēdū ꝙ deuotio dicit a deouēdo. vñ deuoti dicunt q̄
seipos quodāmō deo deuouerūt vt ei se totaliter subdant. ꝓp ꝙ ꝛ
olim apud gētiles deuoti dicebant qui seipsos idolis deuouebāt
in mortē pro sui salute exercitus sic de duobꝰ decijs Tytus liuius
narrat. Unū deuotio nihil aliud esse videt q̄ʒ volūtas quedā prom
pte tradēdi se ad ea q̄ ptinēt ad dei famulatū. Unde Exo. xxxv. di
citur. ꝙ multitudo filioꝝ israhel obtulit mēte ꝓmptissima atqꝫ de
uota primitias dño. Manifestū est aūt ꝙ voluntas ꝓmpte facien
di qd ad dei seruitiū ptinet est qdā specialis actus. vñ deuotio est
specialis actus voluntatis. Ad eandē aūt vtutē pertinet velle facere
aliqd ꝛ ꝓmptā voluntatē hr̄e ad illō faciendū: qꝛ vtriusqꝫ actꝰ idē
est obiectū. Propter qd phs dicit in. v. ethi. Justicia est qua volūt
hoīes ꝛ operant iusta. Manifestū est aūt ꝙ operari ea que perti
nēt ad diuinū cultū seu famulatū ptinet ꝓprie ad religionē vt ex p
dictis pʒ. Unū etiā ad eā pertinet hr̄e promptā voluntatē ad hmōi
exequenda qd est esse deuotū. Et sic pʒ ꝙ deuotio est actus religio
nis ꝛ etiā charitatis sed differenter. Ad charitatē. n. pertinet imme
diate ꝙ homo tradat seipsum deo: adherēdo ei per quandā spiri
tus vniōnē. Sed ꝙ homo tradat seipsuz deo ad aliqua opa diui
ni cultus hoc imediate ptinet ad religionē. mediate autē ad chari
tatē que est religionis principiū. Ad scdm. s. vtrū contemplatio
seu meditatio sit causa deuotionis. dicendū ꝙ causa deuotionis
extrinseca ꝛ principalis ē deus. De quo dicit. Ambro. super luce.
Qd deus quos dignat vocat ꝛ quē vult religiosum facit. ꝛ si volu
isset samaritanos ex indeuotis deuotos fecisset. Causa autē intrin
seca ex pte nostra oportet ꝙ sit meditatio seu contēplatio. Dictum
est enī ꝙ deuotio est quidē volūtatis actus ad hoc ꝙ homo ꝓmp
te se tradat ad diuinū obsequiū. Omnis autem actus voluntatis
ex aliqua cōsideratione ꝓcedit. eo ꝙ bonū intellectū est obiectum
voluntatis. Unū Aug. dicit in lib. de trini. ꝙ voluntas oritur ex in
telligentia. ꝛ ideo necesse ē ꝙ meditatio sit deuotionis cā. inquan
tū. s. per meditationē homo concipit ꝙ se tradat diuino obsequio
Ad qd quidē inducit duplex consideratio. vna quidem que est ex
pte diuine bonitatis ꝛ beneficioꝝ ipsius. scdm illud ps. Mihi ad
herere deo bonū est. ponere in dño deo spem meā. Et hec conside

ratio excitat dilectionē q̄ ē ꝓxima deuotiōis cā. Alia vo est ex ꝯsideratiōe hoīs ꝯsiderātis suos defect⁹ ex q̄b⁹ īdiget vt deū ītueat᷑. ſm illud ps. Leuaui oculos meos ad mōtes vnde veniet auxiliū mihi. Auxiliū meū a dn̄o q̄ fecit celū ⁊ terrā. Et h̄ ꝯsideratio excludit ꝑsumptiōez ꝑ quā aliq̄s īpedit᷑ ne deo se subijciat dū sue virtuti innitit᷑. Unde ꝯsideratio seu ꝯtēplatio eoꝝ q̄ nata sunt dilectionē dei excitare. deuotionē causant. Subtiles vo meditatiōes intelligibiliū ad amorē dei nō pertinētiū frequēter deuotionē īpediūt. ⁊ mētem a deuotiōe distrahūt. altiores ēt ꝯtēplatiōes circa diuina. lz ex natura sui maxīe nate sint excitare dilectionē dei. ⁊ ꝑ ꝯsequēs deuotionē q2 deus ē sup oīa diligēdus. tn̄ ex debilitate mētis ꝓuenit ꝙ indiget manuductiōe ad cognitiōez diuinoꝝ ⁊ siliter ad dilectiōez ꝑ aliq̄ sensibilia nobis nota īter q̄ ꝑncipaliter ē hūanitas chrī. ſm ꝙ in ꝑfatiōe dicim⁹. vt dū visibiliter deū cognoscim⁹ ꝑ hūc in inuisibiliū amorē rapiamur. Et iō ea q̄ ꝑtinēt ad hūanitatē christi maxime deuotionē excitāt ꝑ modū manuductiōis. Frequēter. n. maior deuotio excitat᷑ ex ꝯsideratiōe passiōis christi ⁊ alijs humanitatis eius mysterijs q̄z ex ꝯsideratiōe diuine magnitudinis. cū tn̄ deuotio ꝑncipalit᷑ circa ea q̄ sunt diuinitatis existat. Unde manifeste videm⁹ ꝙ aliq̄ apti sūt ad ꝯtēplatiōez. nō sic aūt ad deuotionē. ⁊ ecōuerso In q̄busdā simplicib⁹ ⁊ viri ⁊ mulieri abūdat d̄uotio. q̄ nihil aut modicū de ꝯtēplatiōe nouerūt. Ad tertiū. s. de deuotiōis effectu vtrū. s. spūalis leticia sit deuotōīs effect⁹. Dicēdū ꝙ d̄uotio ꝑ se q̄dē ⁊ ꝑncipaliter spiritualē leticiā mētis causat. ex ꝯsequēti aūt ⁊ ꝑ accidēs causat tristiciā. Dictū ē. n. ꝙ deuotio ex duplici ꝯsideratiōe ꝓcedit. ꝑncipaliter q̄dē ex ꝯsideratiōe diuine bonitatis. q2 ista ꝯsideratio ꝑtinet q̄si ad terminū mot⁹ volūtatis tradētis se deo. ⁊ ex ista ꝯsideratiōe ꝑ se q̄dem sequit᷑ delectatio. ſm illud. ps. Memor fui dei. ⁊ delectat⁹ sum. Sz ꝑ accidēs hec ꝯsideratio tristiciam q̄ndā causat in his q̄ nondū plene deo fruunt᷑. ſm illud. ps. Sitiuit aīa mea ad deū viuū. Et postea seq̄t᷑. Fuerūt mihi lachryme mee ⁊c̄. Secūdario vero causat᷑ vt dictū ē ex ꝯsideratione ꝓprioꝝ defectuū. Nā hec ꝯsideratio ꝑtinet ad terminū a quo hō ꝑ motū voluntatis deuote recedit. vt. s. nō in se existat. s3 deo se subdat. Hec autē ꝯsideratio ecōuerso se h3 ad ꝑmā. Nā ꝑ se q̄dē nata ē tristiciā causare recogitādo ꝓprios defect⁹. ꝑ accidēs aūt leticiā. s. ꝑp spem diuine subuētiōis. Et sic p3 ꝙ ad deuotionē ꝑmo ⁊ ꝑ se ꝯsequit᷑ delectatio. Secūdario aūt ⁊ ꝑ accidēs tristicia q̄ ē ſm deū. De oratione req̄re īfra libro tertio vbi agitur de partibus satisfactionis.

¶ De adoratione. DIS. LXIIII.

Einde ꝯsiderādū ē de exteriorib⁹ actib⁹ latrie. Et primo de adoratiōe. ꝑ quā aliq̄s ad deū venerādū exhibet corpus suū. Scdo de illis actib⁹ ꝑ quos alique res exteriores deo offerūt᷑. Tertio de illis actib⁹ q̄b⁹ ea q̄ dei sūt assumūt᷑. Circa ꝑmū ꝯsiderāda sūt tria. Prio vtrū adoratio sit act⁹ latrie. Scdo vtrū adoratio īportet actū īteriorē vl' exteriorē. Tertio vtrū adoratio req̄rat determinationē loci. Ad primū. s. vtrū adoratio sit act⁹ latrie. dicēdū ꝙ adoratio ordinat᷑ in reuerētiā ei⁹ q̄ adorat᷑. Manifestū ē āt ex dictis ꝙ religiōis ꝓpriū ē reuerētiā deo exhibere. Unde adoratio q̄ de⁹ adorat᷑ ē religiōis act⁹. deo. n. debet᷑ reuerētia ꝑp ei⁹ excellētiā: q̄ aliq̄b⁹ creaturis cōicat᷑ nō s3 equitatē s3 s3 q̄ndā pticipationē. Et iō alia veneratiōe veneramur deū qd̄ ꝑtinet ad latriā. ⁊ alia rōne q̄sdā excellētes creaturas qd̄ ꝑtinet ad duliā. de q̄ post dicet᷑. Et q2 ea q̄ exteri⁹ agunt᷑ signa sūt īterioris reuerētie. q̄dā exteriora ad reuerētiā ꝑtinētia exhibent᷑ excellētiorib⁹ creaturis inter q̄ maximū ē adoratio. Sz aliq̄d est qd̄ soli deo exhibetur. s. sacrificiū. Unde Aug. dicit l. x. de ciui. dei. Multa de cultu diuino vsurpata sunt que honoribus deferūtur humanis siue humilitate nimia siue adulatione pestifera ita tamen vt quibus ea deferentur hoīes haberent᷑ qui dicunt᷑ colendi ⁊ venerādi. si autē multū addit᷑. ⁊ adorādi. Quis vero sacrificandū censuit nisi ei quē deū aut sciuit aut putauit aut finxit. Scd̄m reuerentiā igitur que creature excellenti debetur. nathan adorauit dauid. Scd̄m autē reuerentiaz que deo debet᷑. Mardocheus noluit adorare aman timēs ne honorē dei transferret ad hoīem. vt dicit᷑ hester. xiij. Et similiter ſm reuerētiā debitā creature excellēti abrahā adorauit angelos. ⁊ etiam iosue. vt legit᷑ iosue. v. Quis possit intelligi ꝙ adorauerit adoratiōe latrie deū qui in ꝑsona angeli apparebat ⁊ loquebat᷑. Secūdū autē reuerentiā que debet᷑ deo ꝓhibitus est iohānes angelū adorare. apoc̄. vlti. tamen ad ostēdendū dignitatē hoīs quā adeptus ē ꝑ christū vt angelis equet᷑. Unde ibidē subdit᷑. Cōseruus tuus sum ⁊ fratrū tuorū. Cū ad excludēdum idolatrie occasionē subdit᷑. Deuz adora. Et q̄ñ vna est excellētia triū ꝑsonarū in diuinis. vnus honor ⁊ reuerētia eis debet᷑. ⁊ ꝑ consequēs vna adoratio. i cui⁹ figurā vt legit᷑ de abrahā. gen̄. xviij. q̄ viri tres ei apparuerūt. adorās vnū alloquit᷑ dicens. Dn̄e si inueni gratiā ⁊c̄. Trina aūt genuflexio signū est trinarij ꝑsonaꝝ nō aūt diuersitatis adorationū. Ad scd̄m. s. vtrū adoratio īportet actū exteriorē vel interiorē. Dicendū ꝙ sicut Damas. dicit in. iiij. libro ꝙ ex duplici nā ꝯpositi sumus. itellectuali. s. ⁊ sensibili. duplicem adorationē deo offerimus. s. spūalē q̄ ꝯsistit in interiori mētis deuotione. ⁊ corpalē q̄ ꝯsistit in exteriori corpis humiliatiōe. ⁊ q2 in oībus actib⁹ latrie id qd̄ est exteri⁹ refert᷑ ad id qd̄ est interi⁹ sicut ad ꝑncipali⁹. Ideo ipsa adoratio exterior fit ꝓpter interiorē. vt vz ꝑ signa humilitat⁹ q̄ corpaliter exhibem⁹ excitet᷑ noster affect⁹ ad subijciēdū se deo: q2 ꝯnāle est nobis vt ꝑ sensibilia ad itelligibilia ꝓcedimus. Ad tertiū. s. vtꝝ adoratio req̄rat determinatū loci. Dicēdū ꝙ sicut dictū est adoratiōe ꝑncipalior est interior deuotio mentis: secūdariū aūt est qd̄ pertinet ad corpalia signa exteri⁹. Mens aūt interius apꝑhēdit deū quasi nō ꝯprehēsum in aliquo loco. sed corporalia signa necesse ē ꝙ in determinato loco ⁊ situ sint. Et iō determinatio loci nō req̄rit᷑ ad orationē ꝑncipaliter quasi sit de necessitate ipsius sed ſm quādē decētiā. sicut ⁊ alia corpalia signa. Similit᷑ ꝙ determinatus loc⁹ ad adorandū nō ꝑp deū q̄ adorat᷑ q̄si loco cōcludat᷑: sed ꝑp ipsos adorātes. Et hoc triplici rōne. Prio q̄dē ꝑp loci ꝯsecrationē ex qua spūalē deuotionē ꝯcipiūt orantes vt magis exaudiant᷑ sicut p3 ex adoratiōe salomonis. iij regū. viij. Scdo ꝑp sacra mysteria ⁊ alia sanctitatis signa q̄ ibi ꝯtinent᷑. Tertio ꝑp cōcursum multoꝝ adorātiū ex quo fit adoratio mag' exaudibil. scd̄m illud Math. xviij. Ubi sūt duo vl' tres ꝯgregati in noīe meo. ibi sū ego in medio eoꝝ. Itē v̄sus oriētē adoram⁹ ꝑp quādā decentiam. Prio q̄dez ꝑp diuine maiestatis iudiciū q̄ in nobis manifestat᷑ in motu celi q̄ est ab oriēte. Scdo ꝑp paradisuz i oriēte ꝯstitutū. vt legit᷑ gen̄. ij. ſm lr̄az septuag̃. interp̄ae. q̄si q̄ramus ad paradisuz redire. Tertio ꝓpter christū qui est lux mūdi. Et oriēs nominat᷑. zacharie. vj. Et qui ascendit sup celum celi ad orientē. Et ab oriente etiaz expectat᷑ vēturus. scd̄m illud Math. xxiiij. Sicut fulgur ab oriente exit. ⁊ apparet vsq3 ad occidentez. ita erit aduentus filij hoīs.

¶ De sacrificio. DIS. LXV.

Einde ꝯsiderādū ē de actib⁹ q̄b⁹ alique res exteriores deo offerunt᷑. Circa quos occurrit duplex cōsideratio. Primo quidem de his que deo a fidelibus dant᷑. Scdo de votis quibus ei aliqua promittant᷑. Circa primum cōsiderandū est de sacrificijs. oblationib⁹ primitijs. Et decimis. Circa sacrificia querunt᷑ quattuor. Primo vtrū offerre deo sacrificiū sit de lege nāe. Scdo vtrum soli deo sit sacrificiū offerendū. Tertio vtrū offerre sacrificiū sit specialis act⁹ v̄tutis. Quarto vtrū oēs teneant᷑ ad sacrificiū offerendū. Ad primū. s. vtꝝ offerre sacrificiū deo sit de lege nāe. dicēdū ꝙ nālis ratio dictat hoī ꝙ alicui supiori subdat᷑ ꝓpter defect⁹ quos in seipso sentit. in quib⁹ ab aliquo eget adiuuari ⁊ dirigi. Et q̄cq̄d illud sit hoc est qd̄ apud oēs dicit᷑ deus. Sicut aūt in reb⁹ nālib⁹ nāliter inferiora supiorib⁹ subdunt᷑. ita etiā nālis rō dictat hoī s3 nālē inclinationē. vt ei qd̄ ē supra hoīez subiectionē ⁊ honorem exhibeat ſm suū modū. Est aūt modus ꝯueniens hoī vt sensibilibus signis vtat᷑ ad aliqua exprimēda: q2 ex sensibilibus cognitionē accipit. Et ideo ex nāli ratione ꝓcedit: ꝙ hō quibusdā sensibilib⁹ rebus vtat᷑. offerēs eas deo in signū debite subiectiōis ⁊ honoris. s3 silitudinē eoꝝ qui dn̄is suis aliqua offerūt in recognitionē dn̄ij. Hoc aūt ꝑtinet ad sacrificij rationē ⁊ iō oblatio sacrificij ꝑtinet ad ius nāle. Sed nota ꝙ aliqua i cōi sūt de iure nāli. quoꝝ determinatiōes sūt de iure positiuo. sicut ꝙ malefactores puniant᷑. hoc h3 lex nālis. Sed ꝙ tali pena puniant᷑ est ex institutione diuina vl' hūana. Silr̄ etiā oblatio sacrificij in cōi est de lege nāli. ⁊ ideo in h̄ oēs cōueniūt. Sed determinatio sacrificioꝝ est ex institutione diuina vel hūana. Et ideo in h̄ oēs differūt. Itē nota ꝙ nec adā nec ysaac legunt᷑ sacrificia obtulisse. Probabilit᷑ tn̄ credendū imo firmiter ē tenendū ꝙ ipsi sicut ⁊ alij iusti deo sacrificiū obtulerūt scd̄m sui tēporis ꝯgruentiā. vt p3 ꝑ Greg. qui dicit ꝙ apud antiquos ꝑ sacrificioꝝ oblatione remittebat᷑ pueris originale peccatū. Nō tn̄ de oībus iustoꝝ sacrificijs fit mētio in scriptura: sed solū de illis circa q̄ aliq̄d spāle accidit. Pōt tn̄ eē ratio q̄re adā nō legit᷑ sacrificiū obtulisse. ne q2 in ipso notat᷑ origo pcti. sit etiā in eo sanctificationis origo significaret᷑. Ysaac vo significabat christū inq̄ntū ipse oblatus est in sacrificiū. Un̄ nō oportebat ꝙ sacrificaret q̄si sacrificius offerēs. Ad scd̄m. s. vtrū soli deo sit sacrificiū offerendū. Dicendū ꝙ sicut dictū est oblatio sacrificij fit ad aliq̄d signandū. significat autē sacrificiū qd̄ offert᷑ exteri⁹ spūale sacrificiū quo aīa seipsā

offert deo fm illud Psal. Sacrificiū deo spūs ɔtribulat⁹. qꝛ sicut supra dictū est exteriores act⁹ religiōis ad īteriores ordinant. Aīa aūt se offert deo in sacrificiū. sicut principio sue creatiōis ⁊ sicut fini sue beatificatiōis. Scđz aūt fidē solus est deus creator aīaꝝ nraꝝ. In solo etiā eo aīe nr̄e beatitudo ɔsistit: vt supra dictū est. Et iō sicut soli summo deo debemus sacrificiū spūale offerre: ita etiā soli ei debemus offerre exterius sacrificiū. Sicut etiā orātes atqꝫ laudātes ad eū dirigim⁹ signātes voces cū res ipsas ī corde qs significam⁹ offerimus. vt Aug. dicit in x. de ciui. dei. Hoc enī videm⁹ in oī republica obseruari ꝙ summū rectorē aliquo signo singulari honorāt: qđ si cuicūqꝫ alteri deferreret̄ eēt crimē lese maiestat. Et iō in lege diuina statuit̄ pena mortis his q̄ diuinū honorē alijs exhibent. Ad tertiū. s. vtrū oblatio sacrificij sit spūalis actus virtutis. Dicendū ꝙ sicut dictū est ꝙ qñ actus vnius virtutis ordinat̄ ad alteri⁹ finē virtutis participat quodāmō spēz eius. sicut cū qs furat̄ vt fornicet̄ ipsū furtū accipit quodāmō fornicatiōis deformitatē: ita ꝙ etiā si aľs nō eēt pctm̄ ex h̄ iā pctm̄ esset ꝙ ad fornicationē ordinat̄. Sic igit̄ sacrificiū est spūalis virt⁹: laudē habēs ex h̄ ꝙ in diuinā reuerētiā fit: ppē qđ ad determinatā virtutē ptinet. s. ad religionē. Cōtingit aūt etiā ea q̄ fm alias virtutes fiūt ī diuinā reuerētiā ordinari. puta cū aliqs elemosynā facit de rebus ppꝛijs ppter deū. vel cū aliqs ppꝛiū corpus alicui afflictiōi subijcit ppter diuinā reuerētiā. fm h̄ etiā act⁹ aliaꝝ virtutū sacrificia dici pñt. Sūt tñ qdā actus q̄ nō hñt ex alio laudē: nisi qꝛ fiūt ppter reuerētiā diuinā. ⁊ isti act⁹ ppꝛie sacrificia dicunt̄ ⁊ ptinēt ad vtutē religiōis. Est enī triplex bonū hoīs. Primū qdē est bonū aīe qđ deo offert̄ interiori quodā sacrificio p deuotionē ⁊ orōnē ⁊ alios hmōi interiores actus: ⁊ h̄ est pncipale sacrificiū. Scđm est bonū corpis qđ deo quodāmō offert̄ p martyriū ⁊ abstinētiā seu ɔtinētiā. Tertiū est bonū exterioꝝ reꝝ de quo sacrificiū offert̄ deo. Directe qdē qñ īmediate res nr̄as deo offerimus: mediate aūt qñ eas cōicam⁹ ppter deū pximis. De rebus enī exterioꝛib⁹ offerunt̄ deo sacrificia. oblatiōes: pmitie: decime. Que sic differūt: qꝛ sacrificia ppꝛie dicunt̄ qñ circa res oblatas aliqđ fit sicut ꝙ aīalia occidebant̄. ꝙ panis frangit̄ ⁊ bñdicit̄ ⁊ hoc ipsū nomē sonat. Nā sacrificiū dicit̄ ex hoc ꝙ hō facit aliqđ sacrū. Oblatio aūt directe dicit̄ cū deo aliqđ offert̄ etiā si nihil circa ipsuz fiat. Sicut dicunt̄ offerri denarij vl̄ panes in altari circa quos nihil fit. Vñ omne sacrificiū ē oblatio sꝫ non ecōuerso. Primitie aūt oblatiōes sunt: quia deo offerant̄. vt legitur Deutro. xxvj. Non autem sunt sacrificia. qꝛ nihil sacrū circa eas fiebat. Decime aūt ppꝛie loquēdo nō sūt neqꝫ sacrificia neqꝫ oblationes: qꝛ nō īmediate deo: sed ministris diuini cultus exhibent̄. Ad quartū. s. vtrū oēs teneant̄ ad sacrificia offerēda. Dicendū ꝙ duplex est sacrificiū sicut dictū est. quoꝝ primū est pncipale sacrificiū inteꝛi⁹ ad qđ oēs tenēt̄ deo deuotā mētē offerre. Aliud aūt est sacrificiū exterius qđ ī duo diuidit̄. Nā quoddā est qđ ex h̄ solū hꝫ laudē ꝙ deo aliquid exterius offert̄ in ptestationē diuine subiectiōis. Et ad h̄ aliter tenent̄ illi q̄ sunt sub lege noua vel veteri: aliter illi q̄ nō sūt sub lege. Nā illi q̄ sunt sub lege tenent̄ ad determinata sacrificia offerenda fm legis pcepta. illi vō q̄ nō erāt sub lege tenebant̄ ad aliq̄ exteri⁹ faciēda in honorē diuinū fm ɔdecentiā ad eos inter quos habitabant: nō aūt determinate ad hec vel ad illa. Aliud vō est exteri⁹ sacrificiū qñ actus exteriores aliaꝝ virtutū in diuinā reuerentiā assumunt̄. Quoꝝ quidā cadūt sub pcepto ad qđ oēs tenent̄. Quidam vō sunt superogationis ad quos nō oēs tenent̄.

De oblationibus ⁊ primitijs. DIS. LXV.

Einde ɔsiderandū est de oblatiōib⁹ ⁊ pmitijs. Et pmo vtrū aliq̄ oblatiōes sint de necessitate pcepti. Scđo qb⁹ oblatiōes debent̄. Tertio de qb⁹ rebus fieri debeāt. Quarto spāliter de oblationib⁹ primitiaꝝ. vtrū oēs de necessitate teneant̄ ad eas. Ad primū. s. vtrū aliq̄ oblatiōes sint de necessitate pcepti. Dicendū ꝙ sicut dictū est nomē oblatiōis cōe est ad oēs res q̄ ī cultū dei exhibent̄. Qꝛ si aliqđ exhibeat̄ in cultū diuinū. qñ in aliqđ sacrū qđ inde fieri debeat cōsumēdū: est oblatio ⁊ sacrificiū. Vñ dr̄ Exo. xix. Offeres totū arietē incensū sup altare. oblatio est dño suauissim⁹ odor victime dei ⁊ Leui. ij dr̄. Aīa cū obtulerit oblationē sacrificij dño similis erit ei⁹ oblatio. Si vō sic exhibeat̄ vt integrū maneat diuino cultui deputandū: vel in vsus ministroꝝ expēdendū erit oblatio ⁊ nō sacrificiū ergo hmōi oblatiōes de sui rōne habēt ꝙ volūtarie offerant̄. fm illud Exo. xxv. Ab hoīe qui offert vltroneus accipietis eas. Potest tamen ɔtingē ꝙ aliquis ad oblationes teneat̄ quadruplici ratione. Primo quidē ex precedenti ɔuentione: sicut cum alicui conceditur aliquis fundus ecclesie: vt certis tpibus certas oblatiōes faciat: qđ tñ hꝫ rōnē census. Secūdo propter precedētē deputationē siue pmissionē. sicut cū aliquis offert donationē inter viuos vl̄ cū relīqt in testamēto ecclesie aliquā rem mobilē siue īmobilē imposterū soluēdā. Tertio mō propter ecclesie necessitatē puta si ministri ecclesie nō haberēt vnde sustētarent̄. Quarto mō ppter cōsuetudinē. Tenent̄ enī fideles in aliquib⁹ solēnitatib⁹ ad aliqs oblationes consuetas tñ in his duobus vltimis casib⁹ remanet oblatio quodāmodo volūtaria. s. qñtū ad qntitatē vel speciem rei oblate.

Ad secūdū. s. quibus oblationes debeant̄. Dicēdū ꝙ sacerdos quodāmō ɔstituit̄ seqster ⁊ medi⁹ inter pplm ⁊ deū. Sicut de moyse legit̄ Deu. v. Et ideo ad eū ptinet diuina dogmata ⁊ sacra exhibere pplo. ⁊ iterū ea q̄ sunt ppli puta pces ⁊ sacrificia ⁊ oblatiōes p eū dño debēt exhiberi. fm illud Apli ad Hebre. v. Oīs pontifex ex hoīb⁹ assumpt⁹ pro hoīb⁹ cōstituit̄ in his q̄ sunt ad deū. vt offerat dona ⁊ sacrificia pro pctis. Et ideo oblationes q̄ a pplo deo exhibent̄ ad sacerdotes ptinēt nō solū vt eas in suos vsus ɔuertāt: verūetiā vt eas fideliter dispensent. partim quidē expēdendo eas in his q̄ ptinēt ad cultū diuinū partim vō in his q̄ ptinēt ad pꝛiū victū: qꝛ q̄ altari deseruiūt cū altari participant̄. vt dicit̄ j. ad Cor. ix. partim etiā in vsus pauperū q̄ sunt qñtū fieri pōt de reb⁹ ecclesie sustētādi. qꝛ ⁊ dñs in vsus pauperū loculos habebat vt Hiero. dicit sup Math. Pñt aūt monachi vel alij religiosi oblatiōes recipere tripliciter. Uno mō sicut paupes p dispēsationē sacerdotis vel ordinationē ecclesie. Alio mō si sint ministri altar. ⁊ tūc pñt accipe oblationes spōte oblatas. Tertio si parrochie sint coꝝ ⁊ tūc pñt accipere oblationes tanqꝫ ecclesie rectores. Ad tertiū. s. de quib⁹ rebus debeant oblationes fieri. Dicendū ꝙ sicut Aug. dicit in li. de verbis dñi. Si depredareris aliquē inualidū ⁊ de spolijs eius dares alicui iudici si pro te iudicaret tāta vis est iusticie vt tibi displiceret nō est talis deus tuus qlis nō debes esse nec ⁊ tu. Et ideo dicit̄ Ecci. xxiiij. Immolātis ex iniquo oblatio est maculata. Vñ pꝫ ꝙ de iniuste acquisitis ⁊ possessis nō potest oblatio fieri. In veteri aūt lege in q̄ figure seruiebat̄. qdā propter significationē reputabant̄ īmūda q̄ offerre nō licebat. Si ī noua lege oīs creatura dei reputat̄ mūda. vt dr̄ ad Titū. i. ⁊ iō qñtū ē de se de quolibet licite possesso potest oblatio fieri. Per accidēs tñ ɔtingit ꝙ de aliquo licite possesso oblatio fieri nō potest. puta si vergat in detrimentū alteri⁹: vt si fili⁹ aliqđ offerat deo vnde debet patrē nutrire. Qđ dñs improbat Math. xv. vel ppter scādalū: vel ppter ɔtēptū: vel aliqđ aliud hmōi. Unde in veteri lege phibebat̄ oblatio de mercede pstibuli ppter īmūdiciā. in noua lege aūt ppter scādalū ne videat̄ eccl'ia fauere pctis si de lucro pctī oblationē recipiat. Canis etiā fm legē reputabat̄ aīal īmūdū: alia aīalia tñ īmūda redimebant̄. ⁊ coꝝ pciū poterat offerri. fm illud Leui. xlij. Si īmūdū aīal est redimet q̄ obtulerit. Sed canis nō offerebat̄ nec redimebat̄. tū qꝛ idolatre canibus vtebant̄ in sacrificijs idoloꝝ tū etiā qꝛ signāt rapacitatē de q̄ nō pōt fieri oblatio. sꝫ hec phibitio cessat in noua lege. Oblatio vō aīalis claudi vel ceci reddebat̄ illicita tripliciter. Uno mō rōne eius ad qđ offerebat̄. Vñ dicit̄ Malach. j. Si offeratis cecū ad īmolādū. nōne malū est? Sacrificia aūt opoꝛtebat esse īmaculata. Scđo ex ɔtēptu. vñ ibidē subdit̄. Uos pollutistis nomen meū in eo ꝙ dicitis: mēsa dñi cōtaminata est. ⁊ qđ supponit̄ ɔtēptibile ē. Tertio mō ex voto pcedēti: ex quo obligat̄ hō vt integrū reddat qđ vouerat. Vñ ibidē subdit: Maledict⁹ dolosus q̄ hꝫ in grege suo masculū. ⁊ votū faciēs īmolat debile dño. Et eedem cause manēt in lege noua: quib⁹ tñ cessātib⁹ nō ē illicitū. Ad qrtū. s. vtrū ad pmitias offerēdas oēs hoīes teneant̄. Dicendū ꝙ pmitie ad quoddā gen⁹ oblatiōis ptinēt: qꝛ deo exhibent̄ cū qdā pfectiōe: vt habet̄ Deu. xxvj. vñ ⁊ ibidē subdit̄. Suscipiet cartallū sacerdos. s. pmitiaꝝ de manu ei⁹ q̄ defert pmitias: ⁊ ponet an̄ altare dñi dei tui. Et postea mādat̄ ei ꝙ dicat: Idcirco offero pmitias frugū terre q̄s dñs dedit mihi. Offerebāt̄ aūt pmitie ex spāli cā. s. ī recognitionē diuini bñficij: si aliqs pfitear̄ se a deo fruct⁹ terre pcipe. ⁊ iō se tenet̄ ad aliqđ hmōi deo exhibēdū. fm illud j. Paral. xlj. Que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Et qꝛ deo debem⁹ exhibē id qđ pcipuū ē. iō pmitias qñ pcipuū aliqđ de fructib⁹ terre pceptū fuit deo offerre. Et qꝛ sacerdotes ɔstituūt̄ p pplo in his q̄ sunt ad deū. iō pmitie a pplo oblate ī vsum sacerdotū cedebāt. Vñ dicit̄ Nume. xviij. Locut⁹ ē dñs ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiā pmitiarū meaꝝ. Pertinet aūt ad ius nāle vt hō ex reb⁹ sibi datis a deo aliqđ exhibeat ad ei⁹ honorē. Sed ꝙ talib⁹ psonis exhibeat̄ aut de pmis fructib⁹ terre: aut in tali qñtitate: hoc quidē fuit in veteri lege iure diuino determinatū. In noua autē lege diffinit̄ per determinationē ecclesie ex qua homines obligant̄ vt primitias soluant fm consuetudinē pa-

tne: ꝛ indigentie ministroꝝ ecclesiarum.

De decimis. DIS LXVI.

Einde ꝯsiderandū est de decimis. Et p̄mo vtrū hoīes ad soluēdas decimas ex necessitate ꝑcepti teneant. Scḋo de qbus rebus dande sint decime. Tercio quib⁹ debeāt dari. Quarto qbus cōpetat eas dare. Ad primū. s. vtrū hoīes teneāt dare decimas ex necessitate ꝑcepti. Dicendū ꝙ decime in veteri lege dabant ad sustentationē ministroꝝ dei. Vn̄ dr̄ malach. iii. Inferte oēs decimationē i horreū meū vt sit cibus in domo mea. Vn̄ ꝑceptū de solutiōe decimarū partim q̄dē erat morale: inditū nāli rōni: partim aūt erat iudiciale: ex diuina institutiōe robur habēs. Qꝫ enī his q̄ diuino cultui ministrabāt ad salutē totius ppl̄i. ppl̄us necessario victū ministraret rō nālis dictat. Sicut his q̄ cōi vtilitati inuigilāt. s. principibus ꝛ militib⁹ ꝛ alijs hmōi stipendia victus debent a ppl̄o. Vn̄ ꝛ aplus h̄ ꝓbat. i. ad Corin. ix. p hūanas ꝯsuetudines dicens. Quis militet suis stipendijs vnq̄. q̄s plantat vineā ꝛ de fructibus eius nō edit. Sed determinatio partis exhibēde ministris diuini cult⁹ nō est de iure nāli: sed introducta est institutione diuina ſm conditionē illius ppl̄i cui lex dabat. Qui cū in duodecim trib⁹ esset diuisus duodecima tribus. s. leuitica que tota diuinis obsequijs erat mācipata: possessiōes nō habebat. Vn̄ ꝯueniēter institutū est vt reliq̄ vndecim trib⁹ decimā partē suoꝝ ꝓuētuū leuitis darēt: vt honorabilius viuerēt: ꝛ qꝛ etiā aliq̄ p negligētiā erāt trāsgressores futuri. Vn̄ q̄ntū ad determinationē decime partis erat iudiciale sicut ꝛ alia multa: spālr in illo ppl̄o instituta erāt ad equalitatē inter hoīes adinuicē ꝯseruandā ſm ppl̄i illius ꝯditionē q̄ iudicialia ꝑcepta dicunt. lꝫ ex ꝯsequēti aliq̄d signarēt in futurū: sicut ꝛ oīa eoꝝ facta. ſm illud. i. ad corin. x. Oīa in figurā ꝯtingebāt illis in quo ꝯueniebant cū cerimonialibus ꝑceptis q̄ p̄ncipaliter instituta erāt ad signādū aliq̄d futurū. vn̄ ꝛ ꝑceptū de decimis ꝑsoluēdis hic signat aliq̄d in futuꝝ. Qui enī decimā dat: q̄ est ꝑfectionis signū eo ꝙ denarius ē quodāmō numer⁹ ꝑfectus: q̄si primus limes numeroꝝ vltra quē numerū nō ꝓcedūt sed reuertunt ab vno: nouē sibi partib⁹ reseruantie: ꝓtestat q̄si in quodā signo ad se ꝑtinere aliq̄d ꝑfectiōis. Perfectionē vō q̄ erat futura: p christū esse expectādā a deo. Nec tn̄ ꝓpter h̄ est cerimoniale ꝑceptū sed iudiciale vt dictū est. Est aūt hec differētia inter cerimonialia ꝛ iudicialia legis ꝑcepta. vt supra diximus. ꝙ cerimonialia illicitū est obseruare tpe noue leg. iudicialia vō ꝛ si nō obligēt tpe grē tn̄ pñt obseruari absq; pctō: ꝛ ad eoꝝ obseruātiā aliq̄ obligant: si statuant auctoritate eoꝝ quoꝝ est ꝯdere legē. sicut ꝑceptū iudicial' veteris legis ē: ꝙ q̄ furat⁹ fuerit ouē reddat q̄tuor oues. vt legit Exo. xxij. Qꝺ si ab aliquo rege statuat tenent eius subditi obseruare: ita etiā determiatio decime ptis soluēda ē auctē ecclīe tpe noue legis instituta ſm quādā hūanitatē: vt s. nō minus ppl̄s noue leg ministris noui testamēti exhiberet q̄ ppl̄s veteris legis ministris veteris testamēti exhibebat. cū ppl̄s noue legis ad maiora obliget. ſm illḋ Math. v. Nisi abūdauerit iusticia vr̄a plus q̄ scribaꝝ vl' phariseoꝝ nō intrabitis in regnū celoꝝ. Et tn̄ ministri noui testamēti sūt maioris dignitatis q̄ ministri veteris testamēti. vt ꝓbat apl̄s. ii. ad corin. iij. Sic ḡ pꝫ ꝙ ad solutionē decimaꝝ tenēt hoīes ptim q̄dē ex iure nāli: ptim etiā ex institutione ecclīe. Que cū p̄fatis opportunitatib⁹ tēpoꝝ ꝛ ꝑsonaꝝ posset ptē aliā determinare soluēdā. Et nota ꝙ an̄ tp̄s veteris legis nō erāt determinati ministri diuini cult⁹. Sꝫ dr̄ ꝙ p̄mogeniti erāt sacerdotes q̄ duplicē portionē accipiebāt. Et iō etiā nō erat determinata aliq̄ pars exhibēda ministris diuini cult⁹: sed vbi aliq̄s occurrebat: vnusq̄sq; dabat ei ꝓpria spōte qḋ sibi videbat: sicut abrahā quodā ꝓphetico instinctu dedit decimas melchisedech sacerdoti dei summi vt dr̄ Gen. xiiij. Et silr etiā iacob vouit decimas se daturū. q̄uis nō videatur decimas vouisse q̄si aliquib⁹ ministris exhibendas: sed in diuinū cultū puta ad sacrificioꝝ ꝯsumationē. Vn̄ signanter dicit decimas offeram tibi. Itē in veteri lege tenebant ad triplices decimas soluēdas: q̄ꝝ quasdā soluebāt leuitis. Dicit enī numeri. xviij. Leuite decimaꝝ oblatiōe ꝯtēti erūt q̄s in vsus eoꝝ ꝛ necessaria separaui. Erāt quoq; alie decie de q̄b⁹ legit Deutro. xiiij. Decimā ptē separabis de cūctis fructib⁹ tuis q̄ nascunt i tra p ānos singulos ꝛ comedes i ꝯspcū dn̄i dei tui i loco quē elegerit dn̄s. Erāt quoq; ꝛ tertie decie alie. De q̄b⁹ ibi subdit. Anno tertio separabis aliā decimā ex oīb⁹ q̄ nascunt tibi eo tpe: ꝛ reponas intra ianuas tuas: venietq; leuites q̄ aliā nō hꝫ ptē: nec possessionē tecū: ꝛ peregrin⁹ aut pupillus ꝛ vidua q̄ inter ianuas tuas sunt ꝛ comedēt ꝛ saturabunt. Sꝫ ad secūdas ꝛ tertias decimas hoīes nō tenent tpe grē. Secūde enī decime q̄ seruabant ad sacrificia offerenda locū in noua lege nō habēt cessātib⁹ legalib⁹ victimis. Tertie vō decime q̄s cū paupib⁹ comedē debebāt in noua lege augent p h̄ ꝙ dn̄s nō solū decimā ptē sꝫ oīa supflua paupib⁹ iubet exhiberi. ſm illud Luc. xi. Qꝺ super est date elemosynā. Ipse etiā decie q̄ ministris ecclīe dant̄ p eos debent in vsus pauperū dispēsari. Itē nota ꝙ ꝑceptū de solutiōe decimarū q̄ntū ad id qḋ erat morale datū est in euāgelio a dn̄o. Vbi dicit Math. x. Dign⁹ est opari⁹ mercede sua. Et etiā ab Aplo. i. ad Corin. ix. Sꝫ determiatio certe ptis ē reseruata ordinatiōi ecclīe. Itē ꝙ ministri eccl'e maiorē curā debēt habē spūaliū bonoꝝ i ppl̄o ꝓmouēdoꝝ q̄ tpaliū colligēdoꝝ. Et iō noluit Apl̄s vti ptāte sibi a dn̄o tradita vt s. acciperet stipēdia vict⁹ ab his quib⁹ euāgeliū p̄dicabat ne daret aliqḋ īpedimētū euāgelio christi. nec tn̄ peccabāt illi q̄ ei non subueniebāt. alioq̄n Apl̄s eos corrigē nō omisisset. Et silr laudabilr̄ ministri ecclīe decias ecclīe nō reqrūt vbi sine scādalo reqri nō possent vel propter dissuetudinē vel ꝓpter aliā cām aliquā. nec tn̄ sunt in statu dānatiōis q̄ nō soluūt in locis illis in quib⁹ ecclīa nō petit: nisi forte ꝓpter obstinationē animi hn̄tes volūtatē nō soluēdi. etiā si ab eis peterent. Ad secūdū. s. de quib⁹ hoīes debeāt decias dare. Dicēdū ꝙ de vnaquaq; re p̄cipue est iudicādū ſm ei⁹ radicē. Radix āt solutiōis decimaꝝ ē debitū quo seminātib⁹ spūalia debēt carnalia. ſm illud Apl̄i. i. ad Cor. ix. Si nos vobis spūalia seminauim⁹: magnū nō ē si carnalia vr̄a metam⁹. Sꝫ h̄ enī determinationē solutiōis decimaꝝ. Oīa āt q̄cūq; hō possidet sub carnalib⁹ ꝯtinent. ꝛ iō de oīb⁹ possessis decie sunt soluēde. Cū āt q̄dā sint decie ꝑsonales: ꝛ q̄dā p̄diales: spāl'r nō fuit q̄re in veteri lege nō fuit datū ꝑceptū de ꝑsonalib⁹ decimis ſm ꝯditionē illi⁹ ppl̄i quia oēs alie trib⁹ certas possessiōes habebāt: de quib⁹ poterāt sufficient ꝓuidē leuit' q̄ carebāt possessiōib⁹. Nō aūt īterdicebat eis q̄n de alijs opib⁹ honestis lucrarent sicut ꝛ alij iudei. Sꝫ ppl̄s noue leg est vbiq; p mūdū diffusus quoꝝ plurimi possessiōes nō hn̄t: sꝫ de aliquib⁹ negocijs viuūt: a quib⁹ nihil cōferret ad subsidiū ministroꝝ dei si de eoꝝ negocijs decimas non soluerēt. Ministris etiā noue legis artius interdicit ne se ingerāt negocijs lucratiuis. ſm illud. ij Thi. ij. Nemo militās deo se implicat secularib⁹ negocijs. Et ideo i noua lege tenent hoīes ad decimas ꝑsonales ſm ꝯsuetudinē patrie: ꝛ idigentiā ministroꝝ. vn̄ Aug. dicit: ꝛ habet xvi. q. i. ca. x. De militia ꝛ de negocio ꝛ de artificio redde decimas. De mult' āt minutis q̄ hoīb ꝓueniūt: sicut sunt herbe q̄ nascunt i horto: ꝛ hmōi nō definiuit lex vet⁹ decias eē soluēdas: nisi solū de frugib⁹ ꝛ pomis arboꝝ ꝛ aīalib⁹ q̄ sub pastoris virga trāseūt Leui. vl. qꝛ solutio decimaꝝ ē debita nō ꝓpter se sꝫ ꝓpter ministros: quoꝝ honestati nō ꝯuenit vt etiā minima exacta diligētia reqrāt. h̄ enī in vitiū cōputat: vt pꝫ p phm in. iiij. eth. ꝛ iō lex vet⁹ nō determiauit vt de hmōi minut' reb⁹ decie dent: sꝫ reliq̄t h̄ arbitrio dare volētiū. qꝛ minima q̄si nihil cōputant. Vn̄ pharisei q̄si ꝑfectā leg' iusticiā sibi ascribētes etiā de his minut' decias soluebāt. nec de h̄ reprehēdunt a dn̄o: sꝫ solū de h̄ ꝙ maiora. s. spūalia ꝑcepta ꝯtēnebāt. Mag' aūt de h̄ eos ſm se cōmēdabiles eē ostēdit dicēs: h̄ oportuit face. s. tpe leg' vt Chriso. exponit. qḋ etiā videt mag' in q̄ndā decētiā sonare q̄ obligatiōez. Vn̄ ꝛ nūc de hmōi minut' nō tenent hoīes decias dare: nisi forte ꝓpter ꝯsuetudinē p̄rie. Itē de male acq̄sitis nō dꝫ fieri oblatio: sicut dictū ē supra. Oblatiōes āt q̄ īmediate exhibēt deo: mag' ꝑtinē vident ad diuinū cultū q̄ decie q̄ ministr' exhibent. vn̄ pꝫ ꝙ nec de male acq̄sit' decie solui debēt. Distinguēdū tn̄ videt: qꝛ aliq̄ male acq̄runt dupliciter. Uno mō qꝛ ipsa acq̄sitio ē iniusta. puta si acq̄ritur p rapinā aut vsurā. q̄ hō tenet restituē: nō aūt de eis decias dare. Tn̄ si aliq̄s ager sit empt⁹ de vsura: de fructu ei⁹ tenet vsurari⁹ decimas dare: qꝛ fruct⁹ illi nō sunt ex vsura sꝫ ex dei munē. Quedā vō dicunt male acq̄sita: qꝛ acq̄runt de turpi cā: sicut de meretricio ꝛ de hystrionatu: ꝛ alijs hmōi q̄ nō tenent restituē. vn̄ de talib⁹ tenent decias reddē ſm modū aliaꝝ ꝑsonaliū decimaꝝ: tn̄ ecclīa nō debeat recipe q̄diu sunt in pctō ne videat eoꝝ pctis cōicare. sꝫ postq̄ penituerint pñt ab eis de his recipi decie. Itē nota ꝙ de his q̄ furto vl' rapina tollunt ille a quo auferunt decimas soluē nō tenent anteq̄ recuperet: nisi forte ꝓpter culpā vl' negligētiā suā damnū incurrerit: qꝛ ex h̄ ecclīa nō dꝫ dānificari. si vō vēdat triticū nō decimatū: pōt ecclīa decimas exigē ꝛ ab emptore: qꝛ hꝫ rē ecclīe debitā: ꝛ a vēditore: q̄ q̄ntū est de se fraudauit ecclesiā. Uno tn̄ soluēte ali⁹ nō tenet. Debent aūt decime de fructib⁹ terre inq̄ntū ꝓueniūt ex diuino munere. Et ideo decime nō cadūt sub tributo. nec etiam sunt obnoxie mercedi opariorꝝ. Et ideo nō debēt pri⁹ deduci tributa ꝛ preciū opariorꝝ q̄ soluant decime: sed ante oīa debēt decime solui ex integris fructib⁹. Ad tertiū. s. quib⁹ sint dāde decime. Dicēdū: ꝙ circa decimas duo sunt ꝯsiderāda. s. ipm ius accipiēdi de

dimas: ⁊ ipse res q̃ noīe decime danť. Jus aūt accipiendi decimas spūale est. ꝯsequit' enī illud debitū quo ministris altaris debenť sūptus de misterio: ⁊ quo seminātib⁹ spūalia debenť tpalia: qḋ ad solos clericos ptinet habētes curā aīaꝝ. Et iō eis solis cōpetit hoc ius hr̄e. Res aūt q̃ noīe decime danť corpales sunt. vñ pnt in visū quorūlibet cedere: ⁊ sic pnt etiā ad laicos peruenire. Sicut aūt res noīe decimaꝝ acceptas pōt ecclesia alicui laico tradere: ita etiā pōt ei ꝯcedere vt dandas decimas ipi accipiāt iure accipiēdi ministris ecclesie reseruato: siue ꝑ necessitate ecclesie: sicut q̃busdā militibus decime debenť in feudū ꝑ ecclesiā ꝯcesse: siue etiā ad subuentionē pauperū: sicut aliquib⁹ religiosis laicis vel nō habentib⁹ curā aīaꝝ aliq̃ decime sūt ꝯcesse ꝑ modū elemosyne: q̃busdā vero religiosis cōpetit accipe decimas ex eo q̄ habēt curā aīaꝝ. Debēt aūt decime ꝑsonales dari illi ecclesie in q̄ hō habitat. Decime vero ꝑdiales rōnabiliter magis videnť ꝑtinere ad ecclesiā in cui⁹ terminis ꝑdia sita sūt Tñ iura determināt q̄ in h' seruet' ꝯsuetudo diu obtenta. Pastor aūt qui diuersis tpibus in duabus parrochijs gregē pascit debet ꝓportionaliter vtriq3 ecclesie decimas soluere: ⁊ q2 ex pascuis fructus gregis ꝓueniūt magis decima debet' illi ecclesie in cuius territorio grex pascit' q̄ illi in cui⁹ territorio ouile locat'. Ad quartū. s. quibus cōpetat decimas dare. Dicendū q̄ idē non pōt esse cā dandi ⁊ recipiēdi. sic nec cā agendi ⁊ patiendi. Cōtingit aūt ex diuersis causis: ⁊ respectu diuersoꝝ eūdē esse dantē ⁊ recipiētē: sicut agentē ⁊ patiētē. Clericis aūt inq̄ntū sūt ministri altaris spūalia ꝑplo seminātes decime a fidelib⁹ debenť. Vñ tales clerici inquantū sūt clerici. i. inq̄ntū possessiōes hn̄t ecclesiasticas decimas soluere nō tenenť. Ex alia vo cā. s. ꝓpter hoc q̄ possident ꝓprio iure vel ex successione parentū: vel ex emptiōe: vel quocūq3 alio mō ad hmōi decimas soluēdas obligati sūt. Quia clerici de ꝓprijs predijs tenenť soluere decimas parrochiali ecclesie sicut ⁊ alij: etiā si ipsi sint ecclesie eiusdē clerici: q2 est aliud habere aliquid vt ꝓpriū: aliud vt cōe. Predia vo ecclesie nō sunt ad decimas soluēdas obligata etiā si sint infra terminos alterius parrochie. Religiosi vo clerici si habēt curā aīaꝝ spūalia ꝑplo seminātes nō tenenť decimas dare: sed possūt eas recipe. De alijs vo religiosis etiā si sint clerici q̄ nō dispensant ꝑplo spūalia est alia ratio. Jpsi enī tenentur de iure cōi decimas dare. habent tñ aliquā imunitatē fm diuersas ꝯcessiones eis a sede apostolica factas.

¶ De voto. DIS. LXVII.

Einde ꝯsiderandū est de voto ꝑ qḋ aliqḋ deo ꝓmittiť. Et circa hoc ꝯsiderāda sunt duodecim. Primo quid sit votum. Scḋo qḋ cadat sub voto. Tertio de obligatiōe voti. Quarto de vtilitate vouēdi. Quinto vtrū sit actus latrie vel religiōis. Sexto vtrū magis meritoriū sit facere aliqḋ ex voto q̄ sine voto. Septimo de solēnitate voti. Octauo vtrū vouere possint illi q̄ sunt subiecti alterius ptāti. Nono vtrū pueri possint obligari ad religiōis igressū. Decimo vtrū votū sit dispēsabile. Undecimo vtrū in solēni voto ꝯtinētie possit dispēsari. Duodecimo vtrū in dispēsatiōe voti reqrať superioris auctoritas. Ad primū. s. qḋ sit votū. Dicēdū q̄ votū quādā obligationē iportat ad aliqḋ faciēdū vel omittēdū. Obligat aūt hō se hoī ad aliqḋ ꝑ modū ꝓmissiōis q̄ ē rōnis act⁹ ad quā ptinet ordinare Sic enī hō ipando vel deꝑcādo ordinat quodāmō qḋ sibi ab alijs fiat: ita ꝓmittēdo ordinat qḋ ipse ꝓ alio facere debeat. Sed ꝓmissio q̄ ab hoīe fit hoī nō pōt fieri nisi ꝑ vba vel q̄cūq3 exteriora signa Deo aūt pōt fieri ꝓmissio ꝑ solā iteriorē cogitatiōē. Quia vt dr̄. j. re. xvj. Hō videt ea q̄ apparēt: sed de⁹ intueť cor. Exprimunť tñ q̄nq3 verba exteriora vel ad sui ipsius excitationē: sicut circa oratione dictū est: vel ad alios ꝯtestandū: vt nō solū desistat a fractiōe voti ꝓpter timorē dei: sed etiā ꝓpter reuerētiā hoīuȝ. Promissio aūt ꝓcedit ex ꝓposito faciēdi. Propositū aūt aliquā deliberationē ꝑrequirit cū sit actus volūtatis deliberate. Sic igiť ad votū tria reqrunť ex necessitate. Primo q̄dē deliberatio. Scḋo ꝓpositū volūtatis. Tertio ꝓmissio i q̄ ꝑficiť rō voti. Superadduntur vo q̄nq3 ⁊ alia duo ad q̄ndā voti ꝯfirmatiōē. s. ꝓnūciatio oris. fm illud psal. Reddā tibi vota mea q̄ distinxerūt labia mea. Et iterū testimoniū alioꝝ. Vñ mgr̄ dicit. xxxviij. dis. q̄rti lib. sniaꝝ. q̄ votū ē testificatio q̄dā ꝓmissiōis spōtanee q̄ deo ⁊ de his q̄ sūt dei fieri d3. q̄uis testificatio possit ad iteriorē testificationē ꝓprie referri. Ad scḋm. s. qḋ cadat sub voto Dicēdū q̄ sic dictū est: votū est ꝓmissio deo facta. ꝓmissio aūt est alicui⁹ qḋ aliq̄s ꝓ aliquo volūtarie facit. nō enī esset ꝓmissio sȝ cōminatio si q̄s diceret se ꝯ aliquē facturū. Silr vana esset ꝓmissio si q̄s alicui ꝓmitteret id qḋ ei nō esset acceptū. Et ideo cum oē peccatū sit ꝯtra deū: nec aliqḋ opus sit deo acceptū nisi sit virtuosum consequēs est q̄ de nullo illicito nec de aliquo indifferēti debeat fieri votū: sȝ solū de aliquo actu virtutis. Sȝ q2 votū ꝓmissionē volūtariā importat: necessitas aūt volūtatē excludit: id qḋ ē absolute necessariū eē vel nō eē nullo mō cadit sub voto. Stultū enī eēt si q̄s voueret se eē moriturū vel se nō eē volaturū. Illud vo qḋ nō hȝ absolutā necessitatē sȝ necessitatē finis: puta q2 sine eo nō pōt eē salus cadit q̄dē sub voto inq̄ntū volūtarie fit nō aūt inq̄ntū est necessitatis. Illud aūt qḋ neq3 cadit sub necessitate absoluta: neq3 sub necessitate finis ē volūtariū: ⁊ iō hȝ ꝓprissime cadit sub voto. Hoc aūt diciť eē mai⁹ bonū in cōparatiōe ad bonū qḋ cōiter est de necessitate salutis. Et iō ꝓprie loquēdo votū diciť eē de meliori bono. Vñ ꝑȝ q̄ sub voto baptismatis pōt cadē abrenūciare pōpis diaboli ⁊ fidē christi seruare: q2 volūtarie fit: licȝ sit de necessitate salutis. Silr pōt dici de voto Jacob q̄ Gene. xxviij. vouisse legiť q̄ dñs esset ei i deū. Q̄uis et possit itelligi q̄ iacob vouit se habē fidē i deū ꝑ spūalem cultū ad quē nō tenebať sicut ꝑ decimarū oblationē ⁊ alia hmōi q̄ ibi subdunť. Jtē nota q̄ q̄dā sunt i oēm euētū bona sicut opa virtutis ⁊ alia bona q̄ absolute pnt cadere sub voto. q̄dā vo in omnē euentū sunt mala sicut ea q̄ fm se sunt pctā. ⁊ hec nullo mō pnt sub voto cadere. q̄dā vo sunt q̄dē in se ꝯsiderata bona. ⁊ fm hȝ pnt cadere sub voto. pnt tñ habere malum euentū: in quo nō sunt obseruāda Et sic accidit in voto Jepte: q̄ vt diciť Judi. xj. votū vouit dño dicens: Si tradideris filios amon in man⁹ meas: quicūq3 prim⁹ egressus fuerit de forib⁹ dom⁹ mee mihiq3 occurrerit reuertēti in pace cū offerā holocaustū dño. Hoc enī poterat malū euētū habere si occurreret ei aliqḋ aīal non imolatiuū sicut asin⁹ vel hō qḋ etiā accidit. Vñ ⁊ Hiero. dicit: Jn vouēdo fuit stult⁹: q2 discretionē nō adhibuit: ⁊ in reddēdo impius. Premittiť tñ ibidē q̄ fact⁹ est sup eū spūs dñi: q2 fides ⁊ deuotio ipsius ex q̄ motus est ad vouēdū fuit a spūsctō. ꝓpter qḋ poniť in cathalogo scōꝝ: ⁊ propter victoriā quā obtinuit: q2 probabile est eū penituisse de facto iniquo qḋ tñ aliqḋ bonū figurabat. Jtē nota q̄ maceratio corporis: puta ꝑ vigilias ⁊ ieiunia nō est deo accepta nisi inq̄ntū est opus virtutis. Qḋ q̄dē est inq̄ntū tñ debita discretione fit. s. ꝯcupiscētia refreneť: ⁊ natura non nimis graueť. ⁊ sub tali tenore pnt hmōi sub voto cadere. Propť qḋ Apls Ro. xij. postq̄ dixerat Exhibeatis corpora vr̄a hostiā viuentē sanctā deo placentē. addidit Rōnabile sit obsequiū vestrū. Sed q2 in his q̄ ad seipm ptinēt defacili falliť hō in iudicādo talia vota ꝯgruētius fm arbitriū superioris sunt vel seruanda vel pretermittēda. ita tñ q̄ si ex obseruatione talis voti magnū ⁊ manifestū grauamen sentiret: ⁊ nō esset facultas ad superiorē recurrēdi nō debet hō tale votū seruare. Vota vo q̄ sunt de reb⁹ vanis ⁊ inutilib⁹: sunt magis deridēda q̄ seruāda. Ad tertiū. s. vtrū omne votū obliget ad sui obseruationē. Dicendū q̄ ad fidelitatē hoīs ptinet vt soluat id qḋ ꝓmisit. vñ fm Aug. fides diciť ex eo q̄ fiunt dicta. Maxime aūt debet hō fidelitatē deo tū rōne dominij: tū etiā rōne bñficij suscepti. Et ideo maxime obligať hō ad hȝ q̄ impleat vota deo facta. hoc enī ptinet ad fidelitatē quā hō debet deo. Fractio aūt voti est q̄dā infidelitatis spēs. vñ Salomon rōnē assignās q̄re sint vota reddēda: q2 displicet deo infidel' ꝓmissio: dicit Eccs. v. Quecūq3 voueris redde. Displicet enī deo infidel' ⁊ stulta ꝓmissio. Multoq3 meli⁹ est nō vouere q̄ post votū ꝓmissa nō soluere. Si tñ illud qḋ q̄s vouerit ex q̄cūq3 cā reddať impossibile: debet hō face qḋ in se est: vt saltē hēat promptā volūtatē faciēdi qḋ pōt. Vñ ille q̄ vouit monasteriū aliqḋ ingredi: debet dare operā q̄ntū pōt vt ibi recipiať. ⁊ si quidē intētio sua fuit se obligare ad religiōis ingressum ꝑncipaliť: ⁊ nō ex ꝯsequēti. elegit hāc religionē vel hūc locū q̄si sibi magis ꝯgruētē: teneť si nō pōt recipi ibi aliā religionē intrare. Si aūt ꝑncipaliter intēdit se obligare ad hāc religionē vel ad hūc locū ꝓpter spālē cōplacētiā hmōi religionis vel loci. nō teneť aliā religionē intrare si illi eū recipe nolūt. Si vo incidit in impossibilitatē implēdi votū ex propria culpa: teneť insup de ꝓpria culpa ꝑterita penitētiā agere. sic mulier q̄ vouit virginitatē si postea corrūpať nō solū debet seruare qḋ vouit. s. perpetuā ꝯtinētiā: sȝ etiā de eo qḋ amisit peccādo penitere. Jtē nota q̄ q2 obligatio voti ex propria voluntate ⁊ intētione causať: sic diciť Deu. xxiij. Qḋ semel egressū est de labijs tuis obseruabis: ⁊ facies sicut ꝓmisisti dño deo tuo: ⁊ ex propria volūtate ⁊ ore tuo locutus es ⁊ iō si in intētione ⁊ volūtate vouētis est obligare se ad stati soluēdū: teneť stati soluē. si aūt ad certū tps vel sub certa cōditiōe: nō teneť stati soluē: sed nec debet tardare vltra q̄ intēdit se obligare. Diciť enī ibidē Cū votū voueris dño deo tuo nō tardabis reddē: q2 reqret illud dñs deus tuus: ⁊ si morat⁹ fuerit reputabiť tibi in pctū. Ad q̄rtū. s. de vtilitate vouēdi. s. vtrū expediat aliqḋ vouē

Dicendū ꝙ sicut dictū est votū est ꝓmissio deo facta. Alia aūt rōne
ꝓmittit aliq̄d hoī: ⁊ alia rōne deo. Hoī q̄dē ꝓmittim⁹ aliq̄d ꝓpter
eius vtilitatē cui vtile est: ⁊ ꝙ ei aliq̄d exhibeam⁹: ⁊ ꝙ eū de futu
ra exhibitiōe prius certificem⁹. Sed ꝓmissionē deo facim⁹: nō ꝓ
pter eius vtilitatē sed ꝓpter nr̄az. Vn̄ Aug. dicit in ep̄la ad armēta
riū ⁊ paulinā. benign⁹ est exactor nō egen⁹: ⁊ q̄ nō crescat ex reddi
tis: sȝ ī se crescere faciat redditores. Et sic id qđ dam⁹ deo nō est ei
vtile sed nobis: q2 qđ ei reddit᷑ reddēti addit᷑. vt Aug. ibidē dicit.
ita etiā ꝓmissio q̄ deo aliq̄d vouem⁹ nō cedit in vtilitatē ei⁹ q̄ a no
bis certificari nō indiget: sȝ ad vtilitatē nr̄az īquātū vouēdo volūtatē
nr̄az īmobilit᷑ firmam⁹ ad id qđ expedit facere. Et iđ expediēs ē vo
uere. Nec ista firmatio volūtatis diminuit libertatē volūtat̄ hūane
q2 sic nos posse peccare nō diminuit libertatē. ita ēt necītas firma
te volūtat̄ ī bonū nō diminuit libertatē: vt pȝ ī deo ⁊ ī btīs: ⁊ talis
est necessitas voti similitudinē quādā habēs cū ꝯfirmatōe btōꝝ. Vn̄
Aug. in eadē ep̄la dicit. ꝙ felix necessitas q̄ ī meliora cōpellit. Nec
ille q̄ vouet exponit se periculo: sic dicūt aliq̄ ex malicia sua retrahē
tes a voto. ⁊ sic Aug. videt᷑ dicere ī ep̄la p̄dicta. q2 inq̄t deo vouisti
te obstrinxisti aliud tibi facere nō licet: nō talis erit si nō feceris qđ
vouisti q̄lis mansisses si nihil tale vouisses. melior ⁊ tūc esses nō pe
ior: nō aūt qđ absit tātū miserior si fidē deo fregeris: quāto beatior
si ꝑsolueris. Sȝ de periculo distinguēdū ē: q2 aut periculū nascit᷑ ex ipo
facto: ⁊ tūc illud factū nō ē expediēs puta ꝙ aliq̄s ꝑ pontē ruinosū
trāseat fluuiū. Sȝ si periculū immineat ex h̄ ꝙ hō deficiat ab illo facto
nō desinit ꝓpter h̄ eē expediēs. sic expediēs ē ascēdere equū q̄uis
periculū immineat cadēti de equo. Alioq̄n oporteret ab oīb⁹ bonis ces
sare: q̄ ꝑ accidēs ex aliquo euētu ꝑnt eē periculosa. Vn̄ ⁊ dr̄ Eccs. xi.
Qui obseruat ventū nō seminat: ⁊ q̄ ꝯsiderat nubes nunq̄ metet.
Periculū aūt vouēti nō īminet ex ipso voto. sed ex culpa hoīs qui
volūtatē mutat transgrediēs votū. Vn̄ Aug. dicit in eadē epistola
Non te vouisse peniteat: īmo gaude iam tibi sic nō licere qđ cum
tuo detrimēto licuisset. Ad quintū. s. vtrū votum sit actus latrie
vel religionis. Dicendū ꝙ sicut supra dictū est: opus virtutis ad re
ligionē seu latriā pertinet per modū imperij sm̄ ꝙ ad diuinā reue
rentiā ordinat᷑ quod est ꝓprius finis latrie. Ordinare autem alios
actus in suū finē pertinet ad imperantē virtutē nō ad virtutes impe
ratas: ⁊ iđ ipsa ordinatio actuū cuiuslibet virtutis in seruitiū dei ē
ꝓprius actus latrie. Manifestū est aūt ex dictis ꝙ votū est q̄dā ꝓ
missio facta deo. ⁊ ꝙ ꝓmissio nihil est aliud q̄ ordinatio q̄dā eius
qđ ꝓmittit᷑ in eū cui ꝓmittit᷑. Vn̄ votū est ordinatio q̄dā eoꝝ que
q̄s vouet ī diuinū cultū seu obsequiū. Et sic pȝ ꝙ vouē ē act⁹ latrie
seu religiōis. Vn̄ Isa. xix. Colent eū in hostijs ⁊ munerib⁹: ⁊ vota
vouebūt dn̄o ⁊ soluēt. Sciēdū aūt ꝙ illud qđ cadit sub voto q̄nq̄
q̄dē est actus alteri⁹ virtutis: sic ieiunare: ꝯtinētiā seruare. q̄nq̄ vo
est actus religionis: sic sacrificiū offerre vel orare vtroq̄ tn̄ ꝓ
missio deo facta ad religionē ꝑtinet rōne iā dicta. Vn̄ pȝ ꝙ votoꝝ
quoddā ꝑtinet ad religionē rōne solius ꝓmissiōis deo facte: q̄ est
essentia voti. q̄nq̄ etiā rōne rei ꝓmisse q̄ est materia voti. Itē nota
ꝙ votū ꝓprie loquēdo soli deo fit: sed ꝓmissio etiā hoī pōt fieri: ⁊
ipsa ꝓmissio q̄ fit hoī pōt cadere sub voto inq̄ntū est quoddā vir
tuosū. Et ꝑ hūc modū intelligēdū est ꝙ q̄s vouet sanctis peregrina
tionē: ieiuniū: ⁊ aliq̄s peculiares orōnes: vel p̄latis religiosi ꝓfitē
tes vouēt obediētiā: ipsa ꝓmissio facta sanctis vel p̄latis cadit sub
voto materialiter. s. inq̄ntū hō vouet deo se impleturū qđ sctis vel
p̄latis ꝓmittit. Ad sextū. s. vtrū sit magis laudabile ⁊ meritoriū
facere aliq̄d cū voto q̄ sine voto. Dicēdū ꝙ triplici rōne facere idē
opus cū voto est meli⁹ ⁊ magis meritoriū q̄ facere sine voto. Pri
mo q̄dē q2 vouere sic dictū est: est actus latrie q̄ est p̄cipua īter vir
tutes morales: nobilioris aūt virtutis est opus melius ⁊ magis me
ritoriū. Vn̄ actus inferioris virtutis est melior ⁊ magis meritori⁹
ex h̄ ꝙ īperat᷑ a superiori virtute cui⁹ actus fit ꝑ imperiū. sicut actus
fidei vel spei melior est si impet᷑ a charitate. Et iđ actus aliarū vir
tutū moraliū puta ieiunare qđ est actus abstinētie: ⁊ ꝯtinere qđ ē
actus charitatis sunt meliora ⁊ magis meritoria si fiāt ex voto: q2
sic iā ꝑtinet ad diuinū cultū q̄si q̄dā dei sacrificia. Vn̄ Aug. dicit ī
libro de virginitate ꝙ neq̄ ipsa virginitas q2 virginitas est: sed q2
deo dicata ē honorat᷑: quā vouet ⁊ seruat ꝯtinētia pietatis. Scdo
q2 ille q̄ vouet aliq̄d ⁊ facit plus se deo subijcit q̄ ille q̄ solū facit.
Subijcit n. se deo nō solū q̄ntū ad actū: sȝ etiā q̄ntū ad ptātē q2 de
cetero aliud nō pōt facere: sicut plus daret hoī q̄ daret ei arborē cū
fructib⁹ q̄ q̄ daret ei fruct⁹ tm̄. vt dicit Ansel. in lib. de similitudinib⁹
⁊ inde etiā est ꝙ ꝓmittētib⁹ grē agunt᷑ vt dictū est. Tertio q2 ꝑ vo
tū imobiliter volūtas firmat᷑ in bonū. facere aūt aliq̄d ex volūtate
firmata in bonū pertinet ad ꝑfectionē virtutis: vt patet per ph̄m

in. ij. ethi. Sicut peccare mente obstinata aggrauat peccatū: ⁊ dicitur
peccatū ī spm̄sctū. vt supra dictū ē. Ille quidē q̄ facit aliq̄d sine voto
hȝ imobilē volūtatē respectu illi⁹ opis singularis qđ facit. ⁊ tūc q̄ñ
facit non manet volūtas ei⁹ oīno confirmata in futurū sicut vouē
tis q̄ suā volūtatē obligauit ad aliq̄d faciendū anteq̄ faceret illud
singulare opus ⁊ fortasse ad plures faciēdū. Huiusmodi aūte fir
matio volūtatis ꝑ votū inducit quādā necessitatē immutabilitatis:
vt videlicet volūtas hoīs īmutabiliter ꝑmaneat in proposito ⁊ de
uotione faciēdi in futurū qđ ꝓmisit. nō aūt inducit necessitatē co
actionis q̄ inuoluntariū causat ⁊ deuotionē excludit. Et de tali ne
cessitate loquit᷑ Prosp. in. ij. li. de vita ꝯtēplatiua dicēs: Sic absti
nere ⁊ ieiunare debem⁹: vt nō nos necessitati ieiunādi subdamus:
ne iam nō deuoti sed inuiti rem volūtariā faciam⁹. Hec aūt neces
sitas coactionis tristitiā causat quā a nobis excludi et excuti mo
net Ap̄ls. ij. ad Corin. ix. Et vnusquisq̄ ꝑut destinauit ī corde suo
nō ex tristitia aut ex necessitate. Hylarē enī datorē diligit de⁹. Ne
cessitas aūt voti in his q̄ sunt bene dispositi inq̄ntū volūtatē cōfir
mat nō causat tristitiā sed gaudiū. Vn̄ Aug. dicit in ep̄la ad armē
tariū ⁊ paulinā: Nō te vouisse peniteat: īmo gaude iam tibi sic nō
licere qđ cū tuo detrimēto licuisset. Si tn̄ ipm̄ opus sm̄ se ꝯsidera
tū triste ⁊ inuolūtariū redderet᷑ post votū: dum tn̄ remaneat volū
tas votū implēdi. adhuc magis est meritoriū q̄ si fieret sine voto:
q2 impletio voti est actus religionis: q̄ est potior virtus q̄ abstinē
tia: cui⁹ actus est ieiunare. Ad septimū. s. de solēnitate voti. Di
cēdū ꝙ vniuscuiusq̄ rei solēnitas adhibet᷑ sm̄ illi⁹ rei ꝯditionē. sic alia
est solēnitas noue militie. s. in quodā apparatu equoꝝ ⁊ armoꝝ et
ꝯcursu militū. ⁊ alia solēnitas nuptiarū q̄ ꝯsistit in apparatu sponsi
⁊ spōse: ⁊ ꝯuētu ꝓpinquoꝝ. Votū aūt est ꝓmissio deo facta. vn̄ so
lēnitas voti attēdit᷑ sm̄ aliq̄d spūale qđ ad deū pertineat. i. sm̄ ali
quā spūalē bn̄dictionē: vl' ꝯsecrationē: q̄ ex institutiōe ap̄loꝝ ad
hibet᷑ in ꝓfessione certe regule secūdo gradu post sacri ordinis sus
ceptiōē: vt Dio. dicit. i. vj. ca. eccl'iastice hierarchie. Et hui⁹ est rō: q2
solēnitates nō ꝯsueuerūt adhiberi nisi q̄ñ aliq̄s totaliter mācipat᷑
alicui rei. Nō enī solēnitas nuptial' adhibet᷑ nisi ī celebratiōe ma
trimonij q̄ñ vterq̄ ꝯiugū sui corporis potestatē alteri tradit. Et silr vo
ti solennitas adhibet᷑ q̄ñ aliq̄s ꝑ susceptionē sacri ordinis diuino
mysterio applicat᷑: ⁊ in ꝓfessiōe certe regule q̄ñ ꝑ renūciationē sed
⁊ proprie volūtatis aliq̄s statū ꝑfectionis assumit. Huiusmodi aūt
solēnitas ꝑtinet nō solū ad hoīes sed etiā ad deū inq̄ntū hȝ aliquā
spūalē bn̄dictionē seu consecrationē: cui⁹ deus est actor ⁊ si hō sit
minister. sm̄ illud Nume. vj. Inuocabūt nomē meū sup filios isrl': et
ego bn̄dicā eis. Et ideo votū solēne hȝ fortiorē obligationē apud
deū q̄ votū simplex. ⁊ grauius peccat q̄ illud trāsgredit᷑. Qđ aūt dici
tur ꝙ votū simplex nō min⁹ obligat apud deū q̄ solēne: intelligen
dū ē q̄ntū ad h̄ ꝙ vtriusq̄ trāsgressor peccat mortalit᷑. Nota etiā
ꝙ aliq̄ vota particularia ex h̄ ꝙ fiūt in publico: ꝑnt habē q̄ndā so
lēnitatē humanā. nō aūt solēnitatē spūalē ⁊ diuinā. sic habent vo
ta p̄missa etiā si corā paucis fiāt. Vn̄ aliud est votū eē publicū ⁊
aliud est eē solēne. Ad octauū. s. vtrū illi q̄ sunt alteri⁹ potestati
subditi vouere possit. Dicēdū: ꝙ sic dictū est: votū est ꝓmissio q̄dā
deo facta. Nullus aūt pōt ꝑ ꝓmissionē se firmit᷑ obligare ad illud
qđ est in potestate alteri⁹: sed solū ad illud qđ est oīno in sua pote
state. Quicūq̄ aūt est subiect⁹ alicui: q̄ntū ad illud in quo est sub
iectus nō est sue potestatis facere qđ vult: sed depēdet ex volūtate
alteri⁹. ⁊ ideo nō pōt ꝑ votū obligare se firmiter in his in quib⁹ al
teri subijcit᷑ sine ꝯsensu sui superioris. Est enī ꝯtra rōnē virtut̄ vt id
qđ est alteri⁹ hō offerat deo: vt supra dictū est. Et ideo nō pōt sal
uari oīno rō voti: cū q̄s in potestate ꝯstitut⁹ vouet id qđ est in po
testate alteri⁹: nisi sub ꝯditiōe: si ille ad cui⁹ potestatē ꝑtinet nō cō
tradicat. Nota tn̄ ꝙ filiusfamilias ex quo peruenit ad annos discre
tionis vel pubertatis. si sit libere ꝯditiōis: est sue potestat̄ q̄ntū ad
ea q̄ ꝑtinēt ad suā ꝑsonā: puta ꝙ obliget se religioni ꝑ votū. vel ꝙ
matrimoniū ꝯtrahat: nō aūt est sue ptātis q̄ntū ad dispēsationē do
mesticā. vn̄ circa h̄ nō pōt aliq̄d vouere qđ sit ratū sine cōsensu pa
tris. Seruus aūt q2 est in potestate dn̄i etiā q̄ntū ad ꝑsonales ope
rationes nō potest se voto obligare ad religionē: ꝑ quā ab obsequio
vel officio dn̄i sui abstraheret᷑. Nota etiā ꝙ religiosus subdit⁹ est
prelato q̄ntū ad suas operationes sm̄ ꝓfessionē regule. Et ideo si ali
quis ad horā aliq̄d facere possit q̄ñ ab alia nō occupat᷑ a prelato.
tn̄ q2 nullū tp̄s est exceptū in quo prelatus nō possit eū circa aliq̄d
occupare: nulli⁹ votū religiosi est firmū: nisi sit de ꝯsensu p̄lati. sicut
nec votū puelle existētis in domo: nisi sit de cōsensu pr̄is. nec vxo
ris nisi sit de ꝯsensu viri. Sicut exp̄sse dicit᷑ Nume. xxx. Itē nota
ꝙ licȝ votū eoꝝ q̄ sunt alteri⁹ potestati subiecti nō sit firmū sine cō

sensit eoꝝ quibus subijciuntur: nõ tñ peccãt vouẽdo: qꝛ in eoꝝ voto intelligit debita cõditio .s. si suis superioribus placuerit vel nõ renitã tur. Ad nonũ .s. vtꝛ pueri possint se obligare p votũ ad religiõis ingressũ. Dicendũ q sicut ex dictis pꝫ. duplex est votũ .s. simplex et solẽne. Et quia solẽnitas voti in quadã spũali benedictione ꝛ cõsecratiõe ↄsistit vt dictũ est q̃ fit p misteriũ ecclie: iõ solẽnizatio voti sub dispẽsatiõe ecclie cadit. Votũ aũt simplex efficaciã hꝫ ex deliberatiõe animi q̃ ꝗs se obligare intẽdit. Qꝫ aũt talis obligatio robur nõ habeat põt dupliciť ↄtingere. Uno q̃dẽ mõ ꝑpter defectũ rõnis: sicut pꝫ in furiosis ꝛ amẽtibus q̃ se voto nõ pñt obligare ad aliq̃d dũ sũt in furia vel amẽtia. Alio mõ qꝛ ille q̃ vouet est alteri⁹ ptãti subiectus vt supra dictũ est. Et ista duo ↄcurrũt in pueris añ ãnos pubertatis: qꝛ etiã patiunť rõnis defectũ vt in plurib⁹. ꝛ sũt nãliter sub cura parẽtũ: vl' tutoꝝ q̃ sunt eis loco parentũ. Et iõ eoꝝ vota ex duplici cã robur nõ habẽt. Cõtingit tñ ꝑpter nature dispositionẽ q̃ legibus hũanis nõ subdiť in aliq̃bus lꝫ paucis accelerari rõnis vsumq̃ ob hꝫ dicunť dolo capaces. Nec tñ ꝑpter hꝫ i aliquo eximunť a cura parentũ q̃ subiacet legi hũane respiciẽti ad id qḋ frequẽtius accidit. Est g̃ dicendũ q si puer vel puella añ pubertatꝭ ãnos nõdũ habeat vsum rõnis nullo mõ se põt ad aliq̃d voto obligare. Si võ añ ãnos pubertatis attigerit vsũ rõnis põt q̃dẽ quãtũ in ipso est se obligare: sed votũ eius põt irritari p parẽtes quoꝝ cure remanet adhuc subiectus. Quãtũcũq; tñ sit doli capax añ annũ pubertatis nõ põt obligari voto solẽni religiõis ꝑpter ecclie statutũ q̃ respicit id qḋ in pluribus accidit. Post ãnos aũt pubertatis põt iã se voto religiõis obligare vel simplici vel solẽni absq; voluntate parentũ. Ad decimũ .s. vtꝛ in voto possit fieri dispẽsatio. Dicendũ q dispẽsatio voti intelligẽda est ad modũ dispẽsatiõis q̃ fit in obseruãtia alicuius legis: qꝛ sicut supra dictũ est. lex ponit in respiciendo ad id qḋ in plurib⁹ videť bonũ. sed qꝛ ↄtingit hoc in aliquo casu nõ esse bonũ: oportuit p aliquẽ determinari in illo particulari casu legẽ nõ esse seruandã: et hoc ꝓprie est dispẽsare in lege. Nã dispẽsatio vř importare cõmẽsuratã quandã distributionẽ vel applicationẽ alicuius cõis ad ea q̃ sub ipso cõtinenť. qñ q̃ mõ dicitur aliq̃s dispẽsare cibũ familie. Sic aũt ille q̃ vouet quodã mõ sibi statuit legẽ obligans se ad aliquid qḋ est sm̃ se ꝛ in pluribus bonũ. Potest aũt ↄtingere q̃ in aliquo casu sit vel simpliciť malũ vel inutile vel maioris boni impeditiuũ qḋ est ↄtra rationẽ eius qḋ cadit sub voto: vt ex supradictis patet. Et ideo necesse est q determineť in tali casu votũ nõ esse seruandũ. Et siquidẽ absolute determineť aliq̃d votũ nõ esse seruandũ dicit esse dispẽsatio voti. Si aũt p hoc qḋ seruandũ erat aliquid aliud imponat: dicit cõmutatio voti. Unde minus est votũ cõmutare q̃ in voto dispẽsare. vtrũq; tñ in ptãte ecclie ↄsistit. De ↄmutatione vñ in voto facienda videť esse ↄtrariũ qḋ habet Leui. xxvij. Animal qḋ immolari potest dño si quis vouerit sanctũ erit nec mutare poterit nec melius malo nec peius bono. sed qꝛ q̃ aĩal qḋ imolari poterat ex ipso q̃ vouebať sanctũ reputabať quasi diuino cultui mancipatũ. Et hec erat rõ quare nõ poterat cõmutari: sicut nec nũc posset aliquis rem quã vouit iam ↄsecratã puta calicẽ vel domũ cõmutare in melius vel in peius. Animal aũt qḋ nõ poterat sanctificari qꝛ nõ erat imolatitiũ redimi poterat ꝛ debebat. Sicut ibidẽ lexdicit: ꝛ ita etiã nũc ↄmutari possũt vota fi cõsecratio nõ interueniat. Similiter de dispẽsatiõe nota q̃ in his que sunt de lege nature ꝛ in preceptis diuinis nõ potest per hominẽ dispensari. Sed in preceptis primi tabule que directe ordinant ad dilectionẽ dei qui est vltimus finis omnium preceptoꝝ. Sed sicut ex iure naturali ꝛ precepto diuino tenet hõ implere votũ: ita etiã tenet ex eisdẽ obedire superiori legi vel mandato: ꝛ tñ ex dispensar in aliqua lege hũana nõ fit q̃ legi hũane nõ obediat: qḋ est ↄtra legẽ nature ꝛ mandatũ diuinũ. Sed fit vt hoc qḋ erat lex nõ sit lex in hoc casu: ꝛ ita etiã auctoritate superioris dispẽsantis fit vt hoc qḋ continebať sub voto nõ ↄtineatur inquantũ determinat in hoc casu hoc nõ esse congruã materiã voti. Et ideo cum prelatus ecclie dispensat in voto nõ dispensat in precepto iuris naturalis vel diuini: sed determinat id quod cadebat sub obligatione deliberatiõis humane que non potuit omnia circũspicere. Ad vndecimũ .s. vtrum in voto solẽni possit fieri dispẽsatio. Dicendũ q̃ in solenni voto continentie possunt tria cõsiderari. Primo quidem materia voti .s. ipsa continentia. Scḋo ppetuitas voti .s. cum aliquis voto se astringit ad ppetuã obseruantiã continentie. Tertio ipsa solennitas voti. Dicunt ergo quidã q̃ votũ solẽne est indispensabile ratione ipsius continentie que nõ recipit condignã recompensationẽ vt patet extra de statu monachoꝝ in fine illius decretalis. Cum ad monasteriũ. Ubi dicit. Abdicatio ꝓprietatis sicut etiã custodia castitatis: adeo est annexa regule monachali: vt ↄtra eã nec summus põtifex possit indulgere. Cui rationẽ quidã assignãt: q̃ p continentiã hõ triũphat de domestico inimico: vel q̃ p ↄtinentiã hõ pfecte ↄformat christo sm̃ puritatẽ aie ꝛ corporis. Sed ista nõ videť efficaciter dici: qꝛ bona aie vtpote ↄtemplatio ꝛ oratio sunt multo meliora bonis corporis ꝛ magis nos deo ↄformant. ꝛ tñ potest dispensari in voto orationis ꝛ ↄtemplatiõis. Unde nõ videť rõ quare nõ possit dispẽsari in voto ↄtinentie si respiciať absolute ad ipsam ↄtinentie dignitatẽ. P̄serũ cũ Apls .j. ad Corin. vij. ad ↄtinentiã inducat ꝑpter ↄtemplationẽ dicendo. Mulier innupta cogitat q̃ dei sunt. finis aũt potior est hiis q̃ sunt ad finẽ. Et ideo alii rõnẽ hui⁹ assignãt ex ppetuitate ꝛ vniuersitate hui⁹ voti. Dicũt enĩ q̃ votũ ↄtinentie nõ potest pretermitti nisi p id qḋ est omnino ↄtrariũ: qḋ nunq̃ licet in aliquo voto. Sꝫ hoc est manifeste falsũ: qꝛ sicut vti carnali copula est ↄtinentie ↄtrariũ: ita comedere carnes vel bibere vinũ est ↄtrariũ abstinentie a talib⁹. ꝛ tñ in huiusmodi votis põt dispẽsari. Et ideo aliis videť q̃ etiã in voto solẽni ↄtinentie possit dispensari ꝑpter aliquã cõem vtilitatẽ seu necessitatẽ: vt pꝫ de pacificatiõe terrarũ ex aliquo mrimonio ↄtrahẽdo. puta si q̃ ↄtractũ matrimoniũ aliquẽ pfonarũ ↄtinentie vouerint posset par pfice pacem. Sed qꝛ decretalis inducta exꝑsse dicit q̃ nec sũm⁹ põtifex põt ↄtra custodiã castitatis monacho licẽtiã dare: iõ aliter videť esse dicendũ: sicut supra dictũ est: ꝛ habet Leui. vlt. illud qḋ semel sanctificatũ est dño nõ pot in alios vsus ↄmutari. Nõ aũt pot facere aliq̃s ecclie prelatus: vt id qḋ est sanctificatũ sanctificationẽ amittat. ꝛ in rebus inaĩatis puta q̃ calix ↄsecratus desinat esse ↄsecratus si maneat integer. Unde multo min⁹ hoc potest facere aliq̃s prelat⁹ vt hõ deo ↄsecrat⁹ q̃diu viuit ↄsecratus esse desinat. Solẽnitas aũt voti ↄsistit in q̃da ↄsecratiõe seu benedictione vouẽtis vt dictũ est. ꝛ ideo nõ põt fieri p aliquẽ prelatũ ecclie q̃ ille q̃ votũ solẽne emisit desinat ab eo qḋ est ↄsecratus. puta q̃ ille q̃ est sacerdos nõ sit sacerdos: licꝫ possit prelatus ob aliquã cam executiõẽ ordinis inhibere. Et sili rõne papa nõ põt facere q̃ ille q̃ est pfessus religione nõ sit religiosus: licꝫ quidã iuriste ignorãter ↄtrariũ dicãt. Est aũt ↄsiderãdũ vtrũ ↄtinentia sit essentialiť annexa ei ad qḋ voti solẽnitas q̃ ꝗs dicit: qꝛ si nõ est essentialiter annexa põt manere solẽnitas ↄsecrationis sine debito ↄtinẽtie. qḋ nõ põt ↄtingere si sit essentialiť annexa ei ad qḋ votũ solẽnizať. Nõ est aũt essentialiter annexum debitũ ↄtinentie ordini sacro: sed ex statuto ecclie. Unde videt q̃ p ecclesiã possit dispensari in voto ↄtinentie solẽnizato p susceptionẽ sacri ordinis. Est aũt debitũ ↄtinẽtie essentiale statui religionis p quẽ hõ abrenũciat seculo totaliter dei seruitio mancipat. qḋ nõ potest sil' stare cũ mrimonio in quo incũbit necessitas procurande vxoris ꝛ plis ꝛ familie: ꝛ rerũ q̃ ad hoc requirunť. vñ Apls dicit .j. ad Corin. vij. Ille q̃ est cũ vxore sollicitus est q̃ sunt mũdi: quo deo placeat vxori. ꝛ diuisus est. vñ nomẽ monachi ab vnitate sumiť p oppositũ ad diuisionẽ. Et iõ p solẽnizationẽ religionis nõ põt p ecclesiã dispẽsari. Et rõnẽ assignat decretalis. q̃ castitas est annexa regule monachali. Et ratione de statu monachoꝝ in fine illi⁹ decretal. Cũ ad monasteriũ dicit: Abdicatio ꝓprietatis sicut etiã custodia castitatis adeo est annexa regule monachali vt ↄtra eã nec summus pontifex possit indulgere. Ergo nec ꝑpter pacẽ inter aliquos reformandã nec ꝑpter bonũ quodcũq; multitudinis vel regni vel ptãtis. Põt eñ aliquãdo q̃ ↄtinentiã vouerint ↄtrahere possint. vel cõtra votũ suũ facere quoq; mõ. Humanarũ enĩ rerũ pericula omnia dũ est p res humanas nõ aũt p hoc q̃ res diuine ouertunť in vsus humanos. Professi aũt religionẽ mortui sunt mũdo ꝛ viuũt deo. vñ nõ sunt reuocãdi ad vitã humanã occasione cuiuscũq; euẽtus. Sꝫ sicut in voto ꝓpria abstinentie vel oblatiõnis vel sacrificii nõ offerendi p actũ latrie: q̃ virtus nobilior est q̃ castitas: dispẽsari põt: sic etiã in voto ↄtinentie ꝓpalis. Sed q̃ in voto ↄtinentie p pfessionẽ solẽnizato nõ possit dispẽsari hoc est inquãtũ est actus castitatis: sed inquãtũ incipit ad latriã ꝑtinere p pfessionẽ religionis. Jtẽ in voto abstinẽtie põt q̃ cibus directe ordinat ad ↄseruationẽ pfone. ꝛ ideo abstinẽtia cibi directe põt vergere in pericului pfone. Unde ex hac rõne recipit votũ abstinẽtie dispensationẽ. Sed coitus nõ ordinat ꝓprie ad ↄseruationẽ pfone: sꝫ ad ↄseruationẽ spẽi. Unde directe abstinẽtia coit⁹ p ↄtinentiã nõ vergit in piculũ pfone. Sed si p accidẽs ex ea aliqd periculũ pfonale accidit põt aliter subueniri. f. p abstinẽtiã vel p alia corporalia remedia. Jtẽ religiosus qui ad episcopatũ assumit: sicut nõ absoluit a voto ↄtinentie ita nec a voto paupertatis: q̃ nihil debet habere tanq̃ ꝓpriũ sed sicut dispẽsator cõmunũ bonoꝝ ecclie. Sic etiã nõ absoluit

a voto obediẽtie: sed p accidẽs obedire nõ tenet̃ si supiorẽ nõ hẽat sicut ⁊ abbas monasterij q̃ tñ nõ ẽ a voto obediẽtie absolut⁹. Nec obstat qḋ dr̃ Ecc̃i. xxvj. Ois ponderatio nõ est digne aĩe ↄtinẽtis: qꝛ auctas illa intelligẽda est q̃tũ ad h̃ ꝙ nec fecũditas carnis nec aliqḋ corpale bonũ est cõpandũ ↄtinẽtie: q̃ inter bona aĩe cõputat̃ vt Aug. dicit in lib. de sancta virginitate. Vñ signãter dr̃ aĩe ↄtinẽtis. nõ carnis ↄtinentis. Ad duodecimũ. s. vtrũ ad cõmutationẽ vl' dispensationẽ voti reqrat̃ supioris auctoritas. Dicendũ ꝙ sicut supra dictũ est. votũ est pmissio deo facta de aliquo qḋ sit deo acceptũ. Quid sit aũt in aliq pmissiõe acceptũ ei cui pmittit̃ ex eius dependet arbitrio. Prelatus aũt in ecc̃ia gerit vicẽ dei. Et iõ in cõmutatiõe vel dispẽsatiõe votoꝝ reqrit̃ p̃lati auctoritas q̃ in psona dei determiat q̃d sit deo acceptũ. sm̃ illud. ij. ad corin. ij. Nã ⁊ ego pter vos donaui in psona christi. Et signãter dicit pter vos: qꝛ oĩs dispensatio petita a prelato debet fieri ob honorẽ christi in cuius psona dispensat: vel ad vtilitatẽ eccl'ie q̃ est eius corpus. Dixerit aũt aliq ꝙ p̃lati pñt in votis p libito dispẽsare: qꝛ in quolibet voto includit̃ ↄditionalit̃ volũtas p̃lati supioris vt supra dictũ est qḋ in votis subditoꝝ: puta serui vt filij itelligit̃ ↄditio: si placuerit dño: vel patri vel si non renitatur: ⁊ sic subditus absq3 oĩ remorsu ↄsciẽ posset votũ ptermittere q̃cũq3 sibi a p̃lato diceret̃. Sed predicta positio falso innitit̃ qꝛ dñ ptãs p̃lati supioris qui nõ est dñs sed dispensator sit in edificationẽ data: ⁊ nõ in destructionẽ. vt pꝫ ij. ad corin. x. Sicut p̃latus nõ põt impare ea q̃ sm̃ se deo displicẽt s. pctã: ita nõ põt phibere ea q̃ sm̃ se deo placẽt. s. virtutis opa. Et iõ absolute põt hõ ea vouere. Ad p̃latũ tñ spectat diiudicare q̃d sit magis virtuosũ ⁊ deo magis acceptũ. Et iõ in manifestis dispensatio p̃lati nõ excusat a culpa. puta si p̃lat⁹ dispensaret cũ aliquo sup voto de ingressu religiõis nulla apparẽti cã obstãte. Si aũt cã apparẽs p quã saltẽ in dubiũ verteret̃: posset stare iudicio p̃lati dispẽsantis vel cõmutãtis: nõ tñ iudicio pprio: qꝛ ipse nõ gerit vicẽ dei nisi forte in casu i quo id qḋ vouit esset mãifeste illicitũ ⁊ nõ posset opportune ad supiorẽ recurrere. Itẽ qꝛ summus põtifex gerit plenarie vicẽ christi in tota ecc̃ia: ipse hꝫ plenitudinẽ ptãtis dispẽsandi in oĩb⁹ dispẽsabilib⁹ votis. Alijs aũt inferiorib⁹ p̃latis cõmittit̃ dispensatio in votis q̃ cõiter fiũt: ⁊ indigẽt frequẽti dispẽsatiõe vt habeãt de facili hoĩes ad quẽ recurrãt sic sũt vota pegrinationũ ⁊ ieiunioꝝ ⁊ alioꝝ hmõi. Vota vo maiora puta ↄtinẽtie ⁊ pegrinatõis terre scẽ reseruant̃ sũmo pontifici. Itẽ nota ꝙ p religiõis ingressũ absoluit̃ hõ ab oĩb⁹ vot' pticularib⁹. qꝛ oĩa alia vota sũt quorũdã pticularũ opeꝝ: ꝫ p religionẽ hõ totã vitã suã dei obseq̃o deputat pticulare aũt i vlĩ includit̃. Et iõ decretalis dicit ꝙ reus fracti voti nõ habet̃ q̃ tpale obsequiũ i ppetuã religiõis obseruãtiã cõmutat nec tñ religionẽ igrediẽs tenet̃ iplere vota vel ieiunioꝝ vel oronũ vel alioꝝ hmõi. q̃ existẽs i seculo fecit. qꝛ religionẽ igrediẽs morit̃ priori vite: ⁊ etiã singulares obseruãtie religiõi nõ cõpetũt ⁊ religionis onus onerat satis hoĩeꝫ ⁊ alia supaddere non oporteat.

¶ De iuramento. DIS LXVIII.

Einde ↄsiderãdũ est de actib⁹ exteriorib⁹ latrie qb⁹ aliq̃d diuinũ assumit̃ ab hoĩb⁹. qḋ est vel aliqḋ sacrm̃: vel ipsũ nomen diuinũ. Sed de sacramẽti assũptiõe nõ est hic intentio nr̃a tractare. De assũptiõe aũt diuini noĩs nũc agendũ est. Assumit̃ aũt diuinũ nomẽ ab hoĩe tripliciť. Vno mõ p modũ iuramẽti ad ppria verba cõfirmãda. Alio mõ p modũ adiuratiõis ad alios inducẽdũ. Tertio mõ p modũ inuocatiõis ad orandũ vel laudandũ. Primo g̃ de iuramẽto agendũ est. Circa qḋ q̃runt̃ decẽ. Primo q̃d sit iuramẽtũ. Scḋo vtrũ sit licitũ. Tertio q̃ sint comites iuramẽti. Quarto cuius virtutis sit act⁹. Quinto vtrũ sit appetẽdũ ⁊ freq̃ntãdũ tãq̃ vtile ⁊ bonũ. Sexto vtrũ liceat iurare p creaturã. Septimo vtrũ iuramẽtũ sit obligatoriũ. Octauo q̃ sit maior obligatio vtꝝ iuramẽti vel voti. Nono vtꝝ i iuramẽto possit dispẽsari. Decimo qb⁹ ⁊ qñ liceat iurare. Ad p̃mũ. s. q̃d sit iuramẽtũ. Dicẽdũ ꝙ iurare ẽ testẽ deũ inuocare. vñ Aug. i quodã sm̃õe de piurio dicit. Quid ẽ p deũ nisi testis ẽ de⁹. sic eñi dicit ap̃ls Hebr. vi. Iuramẽtũ ad ↄfirmationẽ ordinat̃. Cõfirmatio aũt in scibilib⁹ p rõnẽ fit q̃ pcedit ex aliq̃bus naturalit̃ notis q̃ sũt infallibilit̃ vera. Sed pticularia facta cõtingẽtia hoĩuꝫ nõ pñt p rõnẽ ↄfirmari: ⁊ iõ ea q̃ de his dicunt̃ solent ↄfirmari p testes. Sed hũani testimoniũ nõ est sufficiens ad hmõi ↄfirmandũ pter duo. Primo quidẽ pter defectũ veritatis humane: qꝛ plurimi in mẽdaciũ labunt̃. sm̃ illud Psal. Os eoꝝ locutũ est mendaciũ. Scḋo pter defectũ cognitiõis: quia homines non possunt cognoscere neq3 futura neq3 cordiũ occulta vel etiam absentia. de quibus hoĩes tñ loquunt̃. et expedit rebus hũanis vt certitudo aliq̃ de his habeat̃. Et ideo necessariũ fuit recurrere ad diuinũ testimoniũ qꝛ deus neq3 mentiri põt nec eũ aliq̃d latet falsum. Assumere aũt deũ in testẽ dicit̃ iurare: quia q̃si pro iure introductũ est: vt qḋ sub inuocatione diuini testimonij dicit̃ pro vero habeat̃. Diuinũ aũt testimoniũ q̃nq3 inducit̃ ad asserẽdũ pñtia vl' pterita. ⁊ h̃ dicit̃ iuramentũ assertoriũ. Quq3 autẽ inducit̃ diuinũ iuramentũ ad ↄfirmadũ aliq̃d futurũ. ⁊ h̃ dicit̃ iuramentũ pmissoriũ. Ad ea vo q̃ sunt necessaria ⁊ p rõnẽ inuestigãda nõ inducit̃ iuramentũ. Derisibil' eñi videret̃ si q̃s in disputatiõe sciẽtie vellet ppositũ p iuramentũ pbare. Et nota ꝙ aliud est vti diuino testimonio iam dicto qḋ sit cũ aliq̃s auctoritatẽ alicui⁹ sacre scripture inducit. ⁊ aliud est testimoniũ dei implorare vt exhibendũ: qḋ fit in iuramẽto. Itẽ nota ꝙ alicui⁹ testimoniũ inuocat̃ ad h̃ ꝙ testis inuocat⁹ veritatẽ manifestet circa ea q̃ dicunt̃. Deus aũt manifestat an verũ sit qḋ dicit̃ dupliciť. Vno mõ simpliciť reuelãdo veritatẽ vel p internã inspirationẽ: vel etiã pfecti denudationẽ: dũ. s. pducit in publicũ ea q̃ erãt occulta. Alio mõ p penã mẽtientis. ⁊ tũc simul est ⁊ iudex ⁊ testis: dum puniẽdo mẽdacẽ manifestat mẽdaciũ. Et ideo duplex est modus iurãdi. Vnus quidẽ p simplicẽ dei ↄtestationẽ. sic cũ q̃s dicit Est mihi deus testis: vel Corã deo loquor: vel Per deũ: qḋ idẽ est vt dicit Aug. Ali⁹ modus iurandi est p execrationẽ: dũ. s. aliq̃s se vel aliq̃d ad se pertinẽs ad penã obligat: nisi sit verũ qḋ dicit̃. Ad secũdũ. s. vtrũ licitũ sit iurare. Dicendũ: ꝙ iuramentũ in aliquib⁹ casib⁹ est licitũ: sicut infra declarabit̃. Et Deu. vj. Dñm deũ tuũ timebis: ⁊ p nomẽ ei⁹ iurabis. Sed nihil phibet aliquid sm̃ se bonũ eẽ: qḋ tñ cedit i malũ ei⁹ q̃ nõ vtit̃ eo ↄueniẽter. sic sumere eucharistiã est bonũ: ⁊ tñ q̃ indigne sumit: iudiciuꝫ sibi mãducat ⁊ bibit: vt dicit̃. j. ad Corin. xv. Sic igit̃ in pposito dicendũ est ꝙ iuramentũ sm̃ se est licitũ ⁊ honestũ. Qḋ pꝫ ex origine et ex fine. Ex origine q̃dẽ: qꝛ iuramẽtũ est introductũ ex fide q̃ hoĩes credũt deũ habere infallibilẽ veritatẽ ⁊ vniuersalẽ oĩuꝫ cognitionẽ ⁊ puisionẽ. Ex fine q̃dẽ. qꝛ iuramentũ est introductũ ex fide ad iustificãdũ hoĩes: ⁊ ad finiẽdũ ↄtrouersias. vt dicit̃ ad Hebre. vj. Sꝫ iuramentũ cedit in malũ alicui ex eo ꝙ male vtat̃ eo ⁊ sine necessitate ⁊ cautela debita. Videt̃ eñi paruã reuerẽtiã habẽ ad deũ q̃ eũ ex leui cã testẽ inducit. qḋ nõ presumeret etiã de aliquo viro honesto. Imminet etiã pĩculũ piurij: qꝛ de facili hõ in vbo delinq̃t. sm̃ illud Iac. iij. Si q̃s in vbis nõ offendit: hic pfect⁹ est vir. vñ ⁊ Ecc̃i. xxiij. dicit̃: Iurationi nõ assuescat os tuum: multi eñi casus in illa. Qꝫ aũt dñs iuramentũ vniuersalit̃ phibẽ videt̃ Mat. v. Ego aũt dico vobis nõ iurare oĩno. Et Iac. v. dicit̃. Ante oĩa autẽ frẽs mei nolite iurare. Rñdẽt q̃dã ꝙ Hiero. sup Math. dicit: Cõsidera qḋ saluator dicit nõ iurare oĩno nõ phibuerit p deũ iurare: sꝫ p celũ ⁊ terrã. Hãc eñi p elemẽta iurãdi pessimã cõsuetudinẽ habere iudei noscunt̃. sꝫ ista rõ nõ sufficit: quia iacob⁹ addit: neq3 p aliud quodcũq3 iuramentũ. Et ideo dicẽdũ est ꝙ sic Aug. dicit in li. ↄtra mẽdaciũ: ꝙ Ap̃ls in ep̃lis suis iurãs: ostẽdit quõ accipiẽdũ eẽt qḋ dictũ est: dico vobis nõ iurare oĩno: ne. s. iurãdo ad facilitatẽ iurãdi veniat̃: et facilitate iurãdi ad ↄsuetudinẽ: ⁊ a ↄsuetudine in periuriũ decidat̃. Et iõ nõ iuenit̃ iurasse nisi scribẽs vbi ↄsideratio cautior nõ hꝫ linguã precipitẽtẽ. Itẽ nota ꝙ dñs necessitatẽ iurãdi nõ dixit simplr̃ eẽ malã: sꝫ ex malo eẽ. Mat. v. Sit aũt sermo vr̃: Est est Nõ nõ. Qꝫ aũt his abũdãti⁹ ẽ a malo est. Qḋ expones Aug. dicit i li. de sermõe dñi in mõte: Si iurare cogeris: scias de necessitate venire infirmitatis eoꝝ in quib⁹ aliq̃d suades: q̃ vtiq3 infirmitas malũ est. Itaq3 nõ dixit ꝙ amplius est malũ est: tu eñi nõ malũ facis q̃ bene vteris iuratione: vt alteri psuadeas qḋ vtiliter psuades. sed a malo est illi⁹ cui⁹ infirmitate iurare cogeris. Ad tertiũ. s. qui ⁊ quot debeant eẽ comites iuramẽti. Dicẽdũ ꝙ sicut dictũ est: iuramẽtũ nõ est bonũ nisi ei q̃ bene vtit̃ iuramẽto. Ad bonũ aũt vsum iuramẽti duo reqrunt̃. Primo quidẽ ꝙ aliq̃s nõ leuiter sed ex necessaria causa ⁊ discrete iuret. Et q̃tũ ad h̃ requirit̃ iudiciũ. s. discretionis ex parte iurãtis. Secũdo q̃tũ ad id qḋ p iuramentũ cõfirmat̃. vt. s. neq3 sit falsum neq3 sit aliq̃d illicitũ. ⁊ q̃tũ ad hoc requirit̃ veritas p quã aliq̃s iuramẽto cõfirmat qḋ verũ est. ⁊ iustitia p quã cõfirmat qḋ licitũ est. iudicio aũt caret iuramentũ incautũ. veritate aũt iuramentũ mẽdax. Iusticia aũt iuramentũ iniquũ siue illicitũ. quia ergo in iuramẽto multa sunt pericula. tũ propter dei magnitudinẽ cui⁹ testimoniũ inuocat̃: tũ etiã propter labilitatẽ lingue humane: cui⁹ verba iuramẽto ↄfirmant̃. Et ideo hmõi magis reqrunt̃ ad iuramẽtũ q̃ ad alios humanos actus. Et si ibi reqrant̃ alia multa. s. deuotio ⁊ reuerẽtia diuini noĩs ⁊ fides p quam credim⁹ deũ oĩa scire ⁊ mẽtiri non posse. Hec tñ oĩa cõprehẽdunt̃ iudicio: qḋ ptinet ad debitũ modũ iurãdi. Alia vo duo. s. iusticia ⁊

veritas p̄tinet ad rem de q̄ iurat᷑. q̄uis posset dici q̄ iusticia perti-
net ad cām pro q̄ iurat᷑. Ad q̄rtū. s. vtrū iuramentū sit actus reli-
gionis vel latrie. Dicēdū q̄ sicut ex dictis patet: ille q̄ iurat inuocat
diuinū testimoniū ad ↄfirmādū ea q̄ dicit. Nihil aūt ↄfirmat᷑ nisi
p aliq̄d q̄d certi⁹ est ⁊ poti⁹. Et iō in hoc ipso q̄ hō p deū iurat ꝓfi-
tet᷑ deū potiorē: vtpote cui⁹ veritas est indefectibil᷑: ⁊ cognitio vni-
uersalis. ⁊ sic aliquo mō deo reuerētiā exhibet. vn̄ ⁊ Apls dicit ad
Hebre. vi. q̄ homines p maiores se iurāt. Et ideo Hiero. dicit sup
Mat. qui iurat: aut veneratur: aut diligit eū per quē iurat. Phs
etiā dicit in. j. meth. q̄ iuramentū est honorabilissimū. exhibere āt
reuerentiā deo p̄tinet ad religionē siue latriā. Vn̄ manifestū est q̄
iuramentū est actus religionis siue latrie. Ad q̄ntū. s. vtrū iura-
mentū sit appetēdū ⁊ frequētādū tanq̄ vtile ⁊ bonū. Dicēdū q̄ il-
lud q̄d nō q̄rit᷑ nisi ad subueniēdū alicui defectui nō numerat᷑ int᷑
ea q̄ sunt p se appetenda: sed inter ea q̄ sunt necessaria. sic p3 de me-
dicina q̄ q̄rit᷑ ad subueniendū infirmitati. Iuramentū aūt q̄rit᷑ ad
subueniēdū alicui defectui: q̄. s. vnus hō alteri discredit. Et iō iura-
mentū est habēdū nō inter ea q̄ sunt p se appetēda: s3 int᷑ ea q̄ sunt
huic vite necessaria. quib⁹ indebite vtit᷑, quicunq3 eis vtit᷑ vltra ter-
minos necessitatis. Vn̄ Aug. dicit in li. de sermone dn̄i in monte:
Qui intelligit non in bonis. i. p se appetēdis: sed in necessarijs iura-
tionē habēdā: refrenat se q̄ntū pōt vt nō ea vtat᷑ nisi necessitas co-
gat. vn̄ Eccl. xxiij. dr̄ Iurationi nō assuescat os tuū. Et infra: Vir
multū iurās replebit᷑ iniq̄tate. Et Aug. dicit in li. ↄtra mēdaciū: q̄
pceptū dn̄i de phibitiōe iuramēti ad h̄ positū est vt q̄ntū in te est
nō affectes: nō q̄si pro bono cū aliq̄ delectatiōe appetas iurādū.
Sicut enī medicina est vtilis ad sanandū: ⁊ tn̄ q̄nto est virtuosior
tāto maius inducit nocumētū si nō debite sumat᷑. ita etiā iuramē-
tū vtile quidē est ad ↄfirmationē: tn̄ q̄nto est magis venerādū tan-
to est magis periculosius si indebite inducat᷑. q̄r vt dicit᷑ Eccl. xxiij.
Si frustrauit. i. deceperit fratrē: delictū ill⁹ supra ipm erit. ⁊ si dissi-
mulauerit: q̄d fit p simulationē iurādo falsum: delinq̄t dupliciter:
q̄r. s. simulata equitas est duplex iniq̄tas. Et si in vanū iurauerit. i.
sine debita causa ⁊ necessitate: nō iustificabit᷑. Ad sextū. s. vtrū li-
ceat iurare p creaturas. Dicēdū q̄ sic supra dictū est: duplex est iu-
ramentū. Vnū q̄dē q̄d fit p simplicē ↄtestationē: in q̄ntū. s. dei testi-
moniū inuocat᷑. ⁊ h̄ iuramentū innitit᷑ diuine veritati sicut ⁊ fides.
Fides aūt p se quidē ⁊ principaliter de deo est: q̄ est ipsa veritas.
Secūdario aūt est de creaturis: in quib⁹ veritas. s. dei relucet: vt su-
pra habitū ē. Et silr̄ iuramentū p̄ncipaliter refert᷑ ad ipm deū cui⁹
testimoniū inuocat᷑. Secūdario aūt assumunt᷑ ad iuramentū aliq̄
creature: sed nō scḋm se: s3 inq̄ntū in eis diuina veritas manifestat᷑.
sic iuram⁹ p euāgeliū. i. p deū: cui⁹ veritas in euāgelio manifestat᷑.
⁊ p scōs q̄ hāc veritatē crediderūt ⁊ obseruauerūt. Ali⁹ aūt modus
iurādi est p execrationē. ⁊ in h̄ iuramēto inducit᷑ aliq̄ creatura: vt i
q̄ diuinū iudiciū exerceat᷑. ⁊ sic solet hō iurare p caput suū: vel p fi-
liū suū: aut p aliquā aliā rem quā diligit. Sicut ⁊ Apls iurauit. ii.
ad Corin. j. dicēs: Ego testē deū inuoco in aīam meā. Q̄d aūt Ioseph
p salutē pharaonis iurauit: vtroq3 mō pōt intelligi: vel p modū ex-
ecrationis: q̄si salutē pharaonis obligauerit deo: vel p modū ↄte-
stationis: q̄si ↄtestādo veritatē diuine iustitie. Ad cui⁹ iuramēti exe-
cutionē p̄ncipes terre ↄstituunt᷑. Dn̄s ergo p̄hibuit iurare p creatu-
ras: ita q̄ eis exhibeat᷑ reuerētia diuina. Math. v. Ego dico vobis
nō iurare oīno. neq3 p celū: neq3 p terrā: neq3 p hierosolymā: neq3
p caput tuū iuraueris. Quod exponēs Hiero. dicit: Cōsidera q̄ h̄
dicēs saluator non p̄hibuerit iurare p deū: sed p celū ⁊ terrā ⁊c. Et
ibidē subdit Hiero. Q̄r iudei p angelos ⁊c. Hmōi iurantes creatu-
ras venerabant᷑ dei honore. Et eadē rōne punit᷑ scḋm canones cleri-
cus per creaturā iurās: quod ad blasphemiā infidelitatis pertinet.
Vn̄ dicit᷑. xxij. q. j. Clericū p creaturas iurantē acerrime obiurgan-
dū: ⁊ si persistit excōmunicandū placuit. Et in sequenti capitulo
dicit᷑. Si quis per capillū dei vel per caput eius iurauerit: vel alio
modo blasphemia cōtra deum vsus fuerit: si in ecclesiastico est or-
dine deponat᷑. Ad septimū. s. vtrū iuramentū habeat vim obli-
gandi. Dicendū q̄ obligatio refert᷑ ad aliquid quod est faciendū
vel dimittendū. Unde nō videtur respicere iuramentū assertoriū:
quod est de presenti vel de preterito. neq3 etiā iuramentū de his q̄
sunt p alias causas fienda. sicut si quis iuramēto assereret q̄ cras
pluuia esset futura. sed solū in his que sunt fienda p illū qui iurat.
Sicut autē iuramentū assertoriū q̄d est de preterito vel de p̄senti
debet habere veritatē: ita etiā ⁊ iuramentū de his q̄ sunt fienda a
nobis in futurū. ⁊ ideo vtrūq3 iuramentū habet quādā obligatio-
nē. diuersimode tn̄: q̄r in iuramēto q̄d ē de p̄terito vel p̄nti obliga-
tio est nō respectu rei q̄ iam fuit vel est: s3 respectu actus ipsi⁹ iuran-
di vt. s. iuret id q̄d iam verū est vel fuit. Sed in iuramēto q̄d p̄stat᷑
de his q̄ sunt fienda a nobis: obligatio cadit ecōuerso sup rē quā
aliq̄s firmauit iuramēto. Tenet᷑ enī aliq̄s vt faciat verū esse id q̄d
iurauit: alioq̄n deest veritas iuramēto. Si aūt est talis res q̄ i eius
p̄tāte nō fuit: deest iuramēto discretiōis iudiciū: nisi forte q̄d erat
possibile q̄n iurauit: reddat᷑ ei impossibile p aliquē euentū: puta cū
aliq̄s iurauit se pecuniā soluturū que ei postmodū vi vel furto sub-
trahit᷑: tūc enī videt᷑ excusatus esse a faciēdo q̄d iurauit: l3 teneat᷑
facere q̄d in se est. Sicut etiā supra circa obligationē voti dixim⁹.
Si vo sit q̄dē possibile fieri: sed fieri nō debeat: vel q̄r est p se malū
vel q̄r est boni īpeditiuū. tūc iuramēto deest iusticia: ⁊ iō iurame-
tū nō est seruandū in eo casu quo est peccatū vel boni īpeditiuū. scḋm
enī vtrūq3 hoc vergit in deteriorē exitū. Sic ḡ dicendū q̄ q̄cūq3 iu-
rat aliq̄d se facturū: obligat᷑ ad illud faciendū ad hoc q̄ veritas im-
pleat᷑: si tn̄ alij duo comites assint. s. iudiciū ⁊ iusticia. Pōt aūt iu-
ramentū vergere in deteriorē exitū dupliciter. Vno mō q̄r ab ipso
principio habet peiorē exitū vel q̄r est scḋm se malū: sicut cū aliquis
iurat se patraturū adulteriū. vel q̄r est maioris boni īpeditiuū: pu-
ta cū aliq̄s iurat se nō intraturū religionē: vl̄ q̄ nō fiet clericus aut
q̄ nō accipiet prelationē in casu in quo expedit eū accipe: vel si q̄d
est aliud hmōi. Hmōi enī iuramētū a principio est illicitū. differē-
ter tn̄: q̄r si q̄s iuret se facturū aliq̄d peccatū: ⁊ peccauit iurādo ⁊ pec-
cauit iuramentū seruādo. Si q̄s aūt iurat se nō facturū aliq̄d me-
lius bonū: q̄d tn̄ facere nō tenet᷑. peccat quidē iurādo inq̄ntū po-
nit obicem spiritui sancto q̄ est boni ꝓpositi inspirator: tn̄ non pec-
cat iuramētū seruādo: sed multo melius facit si nō seruet. Alio mō
vergit in deteriorē exitū ꝓpter aliq̄d q̄d de nouo emerserat: quod
fuit īpremeditatū. Sicut patet in iuramēto herodis q̄ iurauit puel-
le saltanti q̄d petisset se daturū. Hoc enī iuramentū poterat esse a
principio licitū intellecta debita ↄditione. s. si peteret q̄d dare de-
ceret: sed impletio iuramēti fuit illicita. Vn̄ ambro. dicit in primo
de offi. Est ↄtra officiū nōnunq̄ ꝓmissū soluere sacramentū: sicut
herodes qui necem iohānis prestans ne ꝓmissū negaret. Et nota
q̄ si quis inuitus cōpellit᷑ ad iurandū. duplex est obligatio. Vna
quidē qua obligat᷑ hoī cui aliq̄d ꝓmittit. ⁊ talis obligatio tollit᷑ p
coactionē: q̄r ille qui vim intulit hoc meret᷑. vt ei ꝓmissū nō seruet᷑.
Alia aūt est obligatio qua q̄s deo obligat᷑ vt impleat q̄d p nomē ei⁹
ꝓmisit. Et talis obligatio non tollit᷑ in foro ↄscie: q̄r magis debet
dānū tpale sustinere q̄ iuramētū violare. Pōt tn̄ repetere in iudi-
cio q̄d soluit: vel prelato denūciare: nō obstante q̄ ↄtrariū iurauit
q̄r tale iuramentū vergeret in deteriorē exitū. esset enī ↄtra iusticiā
publicā. Romani aūt pontifices ab hmōi iuramētis hoīes absol-
uerūt: nō quasi decernentes hmōi iuramenta nō esse obligatoria:
sed quasi hmōi obligatiōes ex iusta causa relaxantes. Itē nota q̄
q̄n nō est eadē iurantis intētio ⁊ huius cui iurat᷑. si hoc puenit ex
dolo iurantis debet iuramentū sanū seruari scḋm intellectū eius cui
iuramentū prestat᷑. Vn̄ Isido. dicit. quacūq3 arte verbo4 q̄s iuret
deus tn̄ qui ↄscientie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iurat᷑ in-
telligit. Et q̄ hoc intelligit᷑ de doloso iuramēto patet p id q̄d sub-
dit᷑. Dupliciter reus fit qui ⁊ nomen dei inuanū assumit: ⁊ ꝓximū
dolo capit. Si aūt iurans dolū nō adhibeat obligat᷑ scḋm intētionē
iurantis. Vn̄ Greg. dicit. xxvij. libro moral. Humane aures talia ver-
ba nostra iudicāt qualia foris sonant. diuina vo iudicia talia foris
audiūt qualia ex intimis ꝓferunt᷑. Ad octauū. s. vtrū maior sit
obligatio iuramēti q̄ voti. Dicendū q̄ vtraq3 obligatio. s. iurame-
ti ⁊ voti causatur ex aliquo diuino: aliter tn̄ ⁊ aliter. Nam obliga-
tio voti causat᷑ ex animi fidelitate quā deo debemus: vt. s. ei ꝓmis-
sum soluamus. Obligatio aūt iuramēti causat᷑ ex reuerentia quā
debemus ei ex qua tenemur q̄ verificemus id q̄d p nomē eius ꝓ-
mittimus. Oīs aūt infidelitas irreuerentiā ↄtinet: sed nō ↄuertit᷑.
Videt᷑ enī infidelitas subiecti ad dn̄m esse maxima irreuerētia. Et
iō votū ex rōne sua magis est obligatoriū q̄ iuramentū. Ad no-
nū. s. vtrū dispensari possit in iuramēto. Dicendū q̄ sicut supra di-
ctū est. necessitas dispensatiōis tam in lege q̄ in voto est ꝓpter h̄
q̄ id q̄d iuste vel vtiliter ↄsideratū: est vtile vel honestum: ⁊ scḋm ali-
quē particularē euentū potest esse inhonestū ⁊ nociuū: q̄d nō pōt
cadere nec sub lege: nec sub voto. Q̄r aūt aliq̄d vt inhonestū vel no-
ciuū repugnat his que debent attendi in iuramēto. nam si sit inho-
nestū repugnat iusticie: si sit nociuū repugnat iudicio. Et iō pari rōe
etiā in iuramēto dispensari pōt. Dispensatio tn̄ q̄ fit in iuramento
nō se extendit ad hoc q̄ aliq̄d ↄtra iuramētū fiat. Hoc enī est im-
possibile cū obseruatio iuramēti cadat sub precepto diuino q̄d est
indispensibile. Sed ad hoc se extendit dispensatio iuramēti: vt id
q̄d sub iuramēto cadebat sub iuramēto nō cadat: q̄si nō existens

debita materia iuramenti. sic etiã de voto supra diximus. Materia aũt iuramẽti assertorij qḋ est de pterito vel pñti in quãdã necessitatẽ iam transiit: ꝛ imutabilis facta est. Et iḋ dispensatio nõ refert ad materiã sed refert ad ipsũ actũ iuramẽti. Unñ talis dispensatio directe esset ꝯ pceptũ diuinũ. Sed mã iuramẽti pmissorij ẽ aliqd futurũ qḋ variari põt: ita. s. ꝙ in aliquo euẽtu põt esse illicitũ ꝛ nociuũ: ꝛ ꝑ ꝯsequẽs nõ esset debita mã iuramẽti. Et iḋ dispẽsari põt in iuramẽto pmissorio: qꝛ talis dispẽsatio respicit mãꝫ iuramẽti: ꝛ nõ ꝯtrariat pcepto diuino de iuramẽti obseruatiõe. Et nota ꝙ in iuramẽto pmissorio põt aliqs pmittere alteri sub iuramẽto dupliciter. Uno mõ qñ pmittit aliqd ptinẽs ad vtilitatẽ ipsius: puta si sub iuramento pmittebat se seruiturũ ei: vel pecuniã daturũ. Et a tali pmissiõe põt absoluere ille cui pmissio facta est. Intelligitᷣ enĩ tã ei soluisse debitũ pmissuꝫ qḋ facit de eo fm eius vtilitatẽ. Alio mõ pmittit aliqs alteri qḋ ptinet ad honorẽ dei vel ad vtilitatem alioꝝ: puta si aliqs iuramẽto pmittat alicui se intraturũ religionẽ vel aliqḋ opus pietatis facturũ. ꝛ tũc ille cui pmittitᷣ nõ põt absoluere pmittẽtẽ: qꝛ pmissio nõ est facta ei pncipaliter: sed deo. Nisi forte sit ei interposita cõditio. s. si illi videbitᷣ cui pmittit vel aliqd aliud tale. Itẽ illud qḋ cadit sub pmissorio iuramẽto qñqꝫ est aliqd repugnãs vel qꝛ ẽ pctm sic cũ aliqs iurat se facturũ homicidiũ vel qꝛ est maioris boni ĩpeditiuũ: sicut cũ qs iurat se religionẽ nõ intraturũ: ꝛ tale iuramẽtũ dispensatiõe nõ indiget. Sed in pmo casu tenetᷣ aliqs tale iuramẽtũ nõ seruare. In scḋo aũt casu licitũ est seruare: ꝛ nõ seruare: vt supra dictũ est. Qñqꝫ vo aliqd sub iuramẽto pmittitᷣ de quo dubiũ est vtrum sit licitũ vel illicitũ: pficuũ vel nociuũ: aut simpliciter aut in aliquo casu. Et in hoc põt qlibet eps dispensare. Qñqꝫ vo sub iuramẽto pmittitᷣ aliqd qḋ est manifeste licitũ ꝛ vtile. Et in tali iuramẽto nõ videtᷣ habere locũ dispensatio vel cõmutatio: nisi aliqḋ melius occurrat ad cõeꝫ vtilitatẽ. Qḋ maxime tenetᷣ ptinere ad ptãtẽ pape q̃ habet curã vniuersalis ecclesie vel etiã absoluta relaxatio: qḋ tñ ad papã ptinet in oĩbus: generaliter q̃ ad dispensationẽ rerũ ecclesiasticaꝝ ptinet sup qs habet plenitudinẽ ptãtis: sicut ad vnũquẽqꝫ ptinet irritare iuramẽtũ qḋ a sibi subdito factuꝫ est circa ea q̃ eius ptãti subduntᷣ: sicut pater potest irritare iuramẽtũ puelle: ꝛ vir vxoris. vt dicitᷣ Numeri. xxx. Sicut ꝛ supra de voto dictũ est. Ad decimũ. s. quibus ꝛ qñ liceat iurare. Dicendũ ꝙ in iuramẽto duo sunt ꝯsideranda. Unũ qdẽ ex pte dei cuius testimoniũ inducitᷣ: ꝛ qñtũ ad hoc debetᷣ iuramẽto maxima reuerẽtia. Et ppter hoc a iuramẽto excludunᷣ ꝛ pueri ante annos pubertatis qui nõ cogunᷣ ad iurandũ: qꝛ nõdũ habent pfectũ vsũ rõnis quo possint cũ debita reuerentia iuramẽto pstare. Et iteruꝫ piuri q̃ ad iuramẽtũ nõ admittunᷣ: qꝛ ex retroactis psumitᷣ ꝙ debitã reuerentiã iuramẽto nõ exhibebũt. Et ppter hoc etiã vt iuramẽto debita reuerẽtia exhibeatᷣ dicitᷣ. xx. q. v. Honestũ est vt q̃ in sanctis audet iurare hoc ieiunus faciat cum omni honestate ꝛ timore dei. Aliud aũt est ꝯsiderandũ ex parte hoĩs cuius dictum est iuramento ꝯfirmatũ. Non enĩ indiget dictũ hoĩs ꝯfirmatiõe nisi quia de eo dubitatur. Hoc aũt derogat dignitati psone vt dubitetur de veritate eius quod dicit. Et ideo personis magne dignitatis non conuenit iurare. Propter quod dicitur ij. q. iiij. ca. Si quis presbyter. ꝛ sacerdos ex leui causa iurare non debent: tamen pro aliqua necessitate vel magna vtilitate licitum est eis iurare: ꝛ precipue pro spiritualibus negocijs pro quibus etiam iuramenta competit prestari in solẽnibus diebus: quibus est spiritualibus rebus vacandũ. Non aũt tunc sunt iuramenta praestanda pro rebus temporalibus nisi forte ex magna necessitate.

¶ De assumptione diuini nominis. DIS LXIX.

Einde ꝯsiderandũ est de assũptiõe diuini nois p modũ adiuratiõis. Et pmo vtrũ liceat adiurare hoĩes. Scḋo vtruꝫ liceat adiurare demones. Tertio vtrũ liceat adiurare irrõnales creaturas. Ad pmũ. s. vtrũ liceat adiurare hoĩes. Dicendũ ꝙ ille q̃ iurat iuramẽto pmissorio p reuerẽtiã dei vel diuini nois qḋ ad ꝯfirmationẽ sue pmissiõis inducit: seipsũ obligat ad faciẽdũ qḋ pmittit. Qḋ ẽ seipsũ ĩmobiliter ordinare ad aliqd agendũ. Sicut aũt hõ seipsũ ordinare põt ad aliqd agẽdũ: ita etiã ꝛ alios supiores q̃dẽ deprecãdo: inferiores aũt ĩpando: vt ex supradictis pꝫ. Cũ igitᷣ vtraqꝫ ordinatio p aliqḋ diuinũ ꝯfirmatᷣ ẽ adiuratio. Tñ in h̃ differt: qꝛ hõ est suoꝝ actuũ dñs nõ ẽ aũt dñs eoꝝ q̃ sunt ab alio agẽda. ꝛ iḋ sibiipsi põt necessitatẽ ĩponẽ p diuini nois ĩuocationẽ. Nõ aũt hanc necessitatẽ põt alijs ĩponere nisi subditis: quos põt ex debito pstiti iuramẽti cõpellere. Si igitᷣ aliqs per inuocationẽ diuini nois vel cuiuscũqꝫ rei sacre alicui nõ sibi subdito adiurãdo necessitatẽ agendi aliqd imponere intẽdat: sicut imponit sibiipsi iurãdo talis adiuratio illicita ẽ: qꝛ vsurpat potestatẽ in aliũ quã nõ habet. Tñ ppter aliquã necessitatẽ supiores suos inferiores tali genere adiurationis ꝯstringere põt. Si vo intẽdit solũmodo p reuerẽtiã diuini nois vel alicuius rei sacre aliquid ab alio obtinere absqꝫ necessitatis impositione: talis adiuratio licita est respectu quoꝝlibet. Ad secũdũ. s. vtrũ liceat adiurare demones. Dicendũ: ꝙ sicut dictũ est: duplex est adiurãdi modus. Unus qdẽ p modũ deprecationis vel inductiõis ob reuerentiã alicuius sacri. Alius aũt p modũ cõpulsionis. Primo aũt mõ nõ licet demones adiurare: qꝛ ille modus adiurãdi videtᷣ ad qndã beniuolẽtiã vel amiciciã ptinere: q̃ nõ licet ad demones vti. Scḋo aũt adiurationis mõ q̃ est p cõpulsionẽ: licet nobis ad aliqd vti: ꝛ ad aliqd nõ licet. Demones enĩ in cursu huius vite nobis aduersarij ꝯstituunᷣ. nõ aũt eoꝝ actus nr̃e dispositioni subdunᷣ: sed dispositioni diuine ꝛ scõꝝ angeloꝝ. Quia vt Aug. dicit in iij. de tri. Spũs desertior regitᷣ p spũ iustũ. Possumus ergo demones adiurãdo p virtutẽ diuini nois tanq̃ inimicos repellere ne nobis noceant vel spũalitᷣ vel corpaliter fm potestatẽ datã a christo fm illud Luc. x. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi supra serpẽtes ꝛ scorpiones: ꝛ sup oẽm virtutẽ inimici: ꝛ nihil nocebit vobis. Non tñ licitũ est eos adiurare ad aliqd ab eis addiscẽdũ. vel etiã aliqd per eos obtinẽdũ: qꝛ h̃ ptinet ad aliquã societatẽ cũ ipsis habendã. Nisi forte ex spãli instinctu vel reuelatione diuina aliq sci ad aliquos effectus demonũ opatiõe vtanᷣ. Sicut legitᷣ de btõ iacobo: ꝙ p demões fecit hermogenẽ ad se adduci. Ad tertiũ. s. vtrũ liceat adiurare irrõnales creaturas. Dicẽdũ ꝙ creature irrõnales ab alio agunᷣ ad proprias opationes. Eadẽ aũt actio est eius qḋ agitᷣ ꝛ mouetᷣ. ꝛ eius qḋ agit ꝛ mouet. sicut motus sagitte est etiã opatio qdã sagittantis. Et ideo opatio irrõnalᷣ creature nõ solũ ipsi attribuitᷣ: sꝫ pncipaliter deo: cuius dispõne oĩa mouetᷣ. Pertinet etiã ad diabolũ q̃ pmissiõe diuina vtitᷣ aliquibus irrõnalibus creaturis ad nocẽdũ hoĩbus. Sic ergo adiuratio q̃ qs vtitᷣ ad irrõnalẽ creaturã: põt intelligi dupliciter. Uno modo vt adiuratio referatᷣ ad ipsaꝫ creaturã irrõnalẽ fm se. ꝛ sic vanũ eẽt irrõnalẽ creaturã adiurare. Alio mõ vt referatᷣ ad eũ a quo irrõnalᷣ creatura agitᷣ ꝛ mouetᷣ. Et sic dupliciter adiuratᷣ irrationalis creatura. Uno mõ p modũ deprecationis ad deũ directe. qḋ ptinet ad eos q̃ diuina inuocatione miracula faciũt. Alio mõ p modũ cõpulsionis. q̃ refertᷣ ad diabolũ. q̃ in nocumentũ nostrũ vtitur irrõnalibus creaturis. ꝛ talis est modus adiurãdi ecclesie exorcismis p quos demonũ potestas excluditᷣ ab irrõnalibus creaturis. Adiurare autẽ demones ab eis auxilium implorando non licet.

Einde ꝯsiderandũ est de inuocatione diuini nois: qḋ fit p orationẽ vel p laudẽ. De oratiõe quidẽ infra dicetᷣ: sed de laude restat dicẽdũ. Circa qḋ ꝯsiderãda sunt tria. Primo vtrũ deus sit ore laudãdus. Secũdo vtrũ in eius laude sit cantus assumẽdus. Tertio q̃re sit laudãdus. Ad pmũ. s. vtrũ sit deus ore laudãdus. Dicẽdũ ꝙ vbis alia rõne vtimur ad deũ: ꝛ alia rõne ad hominẽ. Ad hoĩem quidẽ vtimur vbis vt ꝯceptũ nr̃i cordis quẽ non põt cognoscẽ: vbis ei exprimamus. Et iḋ laude oris ad hoĩeꝫ vtimur vt vel ei vel alijs ĩnotescat ꝙ bonã opinionẽ de laudato habemus: vt p hoc ꝛ ipm q̃ laudatᷣ ad meliora puocemus: ꝛ alios apud quos laudatᷣ in bonã opinionẽ ꝛ reuerẽtiã ꝛ imitationẽ ipsius inducamus. Sed ad deũ verbis vtimur: nõ quidẽ vt ei q̃ inspector est cordium nr̃os ꝯceptus manifestemus: sed vt nosipsos ꝛ alios audiẽtes ad eius reuerẽtiã inducamus. Et ideo necessaria est laus oris nõ qdẽ pter deũ: sed propter ipm laudantẽ: cuius affectus excitatᷣ in deũ ex laude ipsius. fm illud Psal. psalmo. xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo ostendã illi salutare dei. Et inqñtũ hõ p diuinã laudẽ affectu ascendit in deũ: intantũ p hoc retrahitᷣ ab his q̃ sunt ꝯtra deũ. fm illud Isa. xlviij. Laude mea infrenabo te ne intereas. Proficit etiã laus oris ad hoc ꝙ alioꝝ affectus puocetᷣ in deum. Unñ dicitᷣ in psal. Semp laus eius in ore meo. Et postea subditur: Audiẽt mãsueti ꝛ letentᷣ: magnificate dñm mecũ. Ad secũdũ. s. vtrũ in dei laude sit cantus assumẽdus. Dicẽdũ: ꝙ sic dictũ est: laus vocalis ad hoc necessaria est vt affectus hoĩs puocetᷣ in deũ. Et iḋ quecũqꝫ ad hoc vtilia esse possunt: in diuinas laudes congruenter assumunᷣ. Manifestũ est autẽ ꝙ fm diuersas melodias sonoꝝ animi audiẽtiũ diuersitate disponunᷣ vt patet p phm in. viij. poli. ꝛ p Boetiũ in plogo musice. Et ideo salubriter fuit institutũ: vt in diuinas laudes cantus assumerenᷣ. vt animi infirmioꝝ magis prouocarenᷣ ad deuotionẽ. Unñ Augu. in. x. confes. adducit cantandi cõsuetudinẽ approbare in ecclesia. vt per oblectamẽtũ aurium infirmoꝝ animus in affectu pietatis assurgat. Et de seipso dicit in registro confessi. Fleui in hymnis ꝛ canticis tuis suaue sonantis

ecclesie tue vocib⁹ cōmot⁹ aeris. De tertio. Quare. s. sit laudād⁹. Et
de motiuis ad orādū. Reqre infra li. iii. pte decia. dis. xxxi. per totū.
Einde cōsiderādū ē de vitijs religioni oppositis. Et primo
de illis que cū religione cōueniūt ex hoc ꝙ exhibēt cultum
diuinū. Scdo de vitijs manifestā cōtrarietatē ad religionē
habētib⁹ ꝑ cōtēptū eoꝝ q̄ ptinēt ad cultum diuinum. Primū horū
ptinet ad supstitionē. Scōm ptinet ad irreligiositatez. Unde p̄mo
cōsiderandū ē de supstitione ⁊ partib⁹ eius. Scdo de irreligiositate
⁊ partib⁹ eius. Circa p̄mū cōsiderādū est primo vtrum superstitio
sit vitium religioni contrarium. Secundo vtrum habeat plures
partes vel species. De his require infra libro tertio parte tertia.
Einde cōsiderandū est de speciebus supstitionis. Et primo
de superstitiōe in cultu veri dei. Scdo de supstitiōe idola
trie. Tertio de superstitiōe diuinationū. Quarto de supsti
tione obseruationum. De his omnibus reqre infra tertio libro.
Einde cōsiderandū est de vitijs religioni oppositis qui ma
nifestam contrarietatem habent ad religionez. Unde sub
irreligiositate cōtinentur. Huiusmodi autē sunt que perti
nent ad contemptum siue irreuerentiam dei. ⁊ rerum sacrarū. Er
go dicendum est primo de vitiis que directe pertinent ad irreligio
sitatem per irreuerentiam dei. Secundo de his que pertinent ad ir
reuerentiā rerū sacrarū. Circa primum occurrit cōsiderandū de
tentatione qua deus tentatur. ⁊ de periurio quo nomen dei irreue
renter assumitur. De his similiter require infra tertio libro.
Einde cōsiderādū ē de vitijs ad irreligiositatez ptinētib⁹. p
q̄ reb⁹ sacris irreuerētia exhibet. Et p̄mo de sacrilegio. Se
cūdo de symonia. De his ēt oīb⁹ reqre īfra tertio libro.

¶ De pietate. DIS. LXX.

Einde post religionē cōsiderādū ē de pietate cu
ius vitia opposita ex ipsius cōsideratiōe
innotescit. Circa pietatē cōsiderāda sūt qttuor. Primo
ad quos pietas se extēdit. Scdo q̄d ꝑ pietatē sit aliqb⁹
exhibēdū. Tertio vtrū pietas sit spālis virt⁹. Quarto vtrū religiōis
obtētu sit pietatis officiū ꝑtermittēdū. Ad primū. s. ad quos pie
tas se extēdit. Dicēdū ꝙ hō fit alijs debitor diuersimode s̄m eoꝝ
diuersaz excellentiā. ⁊ diuersa beneficia ab eis suscepta. In vtroq̄
aūt de⁹ summū obtinet locū q̄ excellētissim⁹ ē. vt ē nobis essendi ⁊
gubernatiōis p̄mū p̄ncipiū. Scdario vo nostri esse ⁊ gubernatiōis
p̄ncipiū sūt parētes ⁊ patria. a q̄b⁹ ⁊ in qua nati ⁊ nutriti sum⁹. Et
iō post deū maxime ē hō debitor parētib⁹ ⁊ patrie. Unde sicut ad
religionē ptinet cultū deo exhibē. ita scdo gradu ad pietatē ptinet
exhibē cultū parētib⁹ ⁊ patrie. In cultu autē parentum includitur
cultus omniū cōsanguineoꝝ. qꝛ etiā consanguinei ex hoc dicuntur
ꝙ ex eisdē parentib⁹ processerūt. vt patet per phm in. viij. ethi. In
cultu aūt patrie intelligit cultus conciuium ⁊ omniū patrie amico
rū. ⁊ ideo ad hos principaliter pietas se extendit. Ad secundū. s.
q̄d per pietatē sit parētib⁹ exhibēdū. Dicēdū ꝙ parentibus aliquid
debet dupliciter. Uno modo per se. Alio modo per accidēs. per se q̄
dē debet eis id quod decet patrē inquātū est pater. qui cum sit su
perior ⁊ principiuz filij existens debetur ei a filio reuerētia ⁊ obse
quiū. per accidens autem aliquid debet patri quod decet euz acci
pere s̄m aliquid qđ accidit ei. puta si sit infirmus ꝙ visitet ⁊ ei⁹ cu
rationi ītēdat. ⁊ si sit pauper ꝙ sustētetur. ⁊ sic de alijs huiusmodi
que oīa sub debito obsequio cōtinēt. Et ideo tullius dicit ꝙ pietas
exhibet ⁊ officiū ⁊ cultum. vt officium referatur ad obsequiū. cult⁹
vero ad reuerētiam siue honorez. quia vt augu. dicit in. x. de ci. dei.
dicimur colere hoīes quos honorificatiōe vel recordatione vel pre
sentia frequentamus. Ad tertium. s. vtrū pietas sit specialis vir
tus. dicendū ꝙ virtus aliqua est specialis ex hoc ꝙ respicit aliqđ
obiectum s̄m aliquam rationem specialem. Cum autem ad ratio
nez iusticie pertineat ꝙ debitū alij reddat. vbi inuenit specialis ra
tio debiti alicui persone. ibi est specialis virtus. Debetur aūt aliqđ
specialiter alicui. quia est cōnaturale principium producens in esse
⁊ gubernās. Hoc autē principiū respicit pietas inquātū parentib⁹
⁊ patrie ⁊ his qui ad hoc ordinant officiū ⁊ cultū impendit. ⁊ ideo
pietas est specialis virtus a religione distincta. Sicut enim religio
est quedā ꝓtestatio fidei. spei. ⁊ charitatis q̄bus homo principali
liter ordinat in deū. ita etiā pietas est quedaz ꝓtestatio charitatis
quā quis h̄z ad parentes ⁊ ad patriā. Longe aūt excellentiori mo
do deus est p̄ncipiū essendi ⁊ gubernationis q̄ꝫ pater vel patria. Et
ideo alia virtus est religio que cultū deo exhibet a pietate que exhi
bet cultū parentibus ⁊ patrie. sed ea que sunt creaturarum ꝑ quan
dam superexcellentiā ⁊ causalitatē transferunt in deū. vt dionysius
dicit. ij. ca. de di. no. Unde per excellentiā pietas cultus dei nominat

Sicut deus excellēter dicit pater noster. Ad quartū. s. vtrū occa
siōe religiōis ꝑtermittēdū sit officiū pietatis. Dicēdum ꝙ religio ⁊
pietas sunt due v̄tutes. nulla aūt v̄tus alij v̄tuti cōtrariat aut repugnat
qꝛ s̄m phm in p̄dicamētis. bonū nō ē bono cōtrariū. Unde nō pōt eē
ꝙ pietas ⁊ religio se mutuo ipediāt. vt ꝓpter vnā alteri⁹ actus ex
cludat. Cuiuslibz. n. v̄tutis actus vt ex supra dictis pz debitis circū
stantijs limitat. q̄s si ꝑtereat nō erit iā v̄tutis actus sed vitij. Uñ ad
pietatē ptinet officiū ⁊ cultū parentib⁹ exhibere s̄m debitū modū.
Nō est aūt modus debitus vt plus hō intēdat ad colēdū patrē q̄ꝫ
ad colēdū deū. Sz sicut ambro. dicit sup Luce. necessitudini gene
ris diuine religiōis pietas antefert. Si q̄ cultus parētū abstrahat
nos a cultu dei. iā nō esset pietatis. parētū īsistere cultu cōtra deū. Uñ
Hiero. dicit in epla ad eliodoꝝ. Per calcatū pge patrē. ꝑ calcatā ꝑ
ge matrē. ad vexillū crucis euola. Sūmū genus pietatis est in hac
re fuisse crudelē. Et iō in tali casu dimittēda sunt officia in parētes
ꝓpter diuinū religiōis cultū. Si vo exhibēdo debita obsequia pa
rētib⁹ nō abstrahamur a diuino cultu. hoc iā ptinebit ad pietatē. ⁊
sic nō oportebit ꝓpter religionē pietatē differre. Uñ illō v̄bū dñi
Luce. xiiij. Si q̄s venit ad me ⁊ nō odit patrē suū ⁊ matrē ⁊ vxorē
⁊ filios. adhuc aūt ⁊ aīaz suā. nō pōt me⁹ eē discipulus. expōit gre.
ꝙ parentes ⁊ alios carnaliter ꝓpinquos quos aduersarios in via
dei patimur. odiēdo ⁊ fugiēdo nesciam⁹. Si. n. parentes nr̄i nos ꝓ
uocēt ad peccādū vel abstrahāt a cultu diuino. debem⁹ eos q̄tuz
ad hoc deserere ⁊ odire. Et hoc mō dicunt leuite suos cōsanguine
os ignorasse. Deut. xxxiij. dicit in eoꝝ laudē q̄ dicūt patri suo ⁊ ma
tri sue nescio vos. ⁊ fratrib⁹ suis ignoro illos ⁊ nescierūt filios su
os. Hi custodierūt eloquiū tuū: qꝛ. s. idolatrijs s̄m mādatū dñi non
pepercerunt. Sciēdū etiā ꝙ si parētes sufficiēter habeāt vñ viuāt. vl
si sunt alij q̄ illis indigētib⁹ possint ⁊ debeāt necessaria ministrare.
Pōt hō parētes deserere ꝓpter diuine religiōis cultū. puta religio
nis ingressuz. Uñ iacob⁹ ⁊ iohēs laudant. Joh. iiij. Qō relictis reti
bus ⁊ p̄re secuti sūt chrm. Laudant aūt nō qꝛ p̄r eoꝝ ipsos prouoca
ret ad malū: sed qꝛ sciebāt eū vitā posset trāsigere ipsis sequētibus
chrm. Itē Math. viij. ⁊ Luce. ix. Dicit ꝙ dns dicenti sibi. ꝑmitte
mihi p̄mū ire ⁊ sepelire patrē meū Rūdit. Sine. vt mortui sepeliat
mortuos suos. tu aūt vade ⁊ ānūcia regnū dei. qꝛ sicut exponit Cy
rillus sup lucā. discipulus ille nō petijt ꝙ p̄rez iā defunctū sepeliret:
sed ꝙ adhuc viuētē in senectute sustentaret vsq̄ quo sepeliret. qđ
dñs nō cōcessit: qꝛ erāt alij q̄ eius curam h̄re poterāt linea parētali
astricti. Sz si parētib⁹ nr̄is obsequia nr̄a sūt necessaria vt sine his
cōmode sustentari nō possint. nec nos ad aliqđ cōtra deū inducāt. non
debem⁹ intuitu religionis eos deserere. Si aūt sine perō eoꝝ obse
quijs vacare nō possum⁹. vel etiā si absq̄ nr̄o obseqo pn̄t sustēta
ri. licitū est eoꝝ obsequia ꝑtermittere. ad hoc ꝙ amplius religioni
vacem⁹. Nota tn̄ ꝙ aliud est dicēduz de illo q̄ adhuc est in seculo
cōstitutus. ⁊ aliud deo eo q̄ est iā in religiōe ꝓfessus. Ille. n. q̄ est i
seculo cōstitutus si h̄z parentes qui sine ipso sustentari non possent
nō dz eis relictis religionē intrare: qꝛ transgrederet p̄ceptū de ho
norificatiōe parentū. Qꝫuis quidā dicant ꝙ etiā in hoc casu licite
posset eos deserere eoꝝ curā deo cōmittens. Sz si q̄s recte cōsideret
hoc esset tentare deū cū dñs ex humano cōsilio quid ageret ꝑiculo
lo parentes exponeret sub spe diuini auxilij. Si vo sine eo parētes
vitā transigere possent. licitū esset ei desertis parētib⁹ religionē in
trare: qꝛ filij nō tenent ad sustētationē parentū nisi cū necessitatis
vt dictū est. Ille vo qui iam est in religione ꝓfessus reputat iā q̄si
mortuus mundo. Unde nō debeat occasione sustētationis paren
tū exire claustrū in quo chro sepelit. ⁊ se iterū secularib⁹ negocijs
implicare. tenet tamen salua sui p̄lati obedientia ⁊ sue religionis
statu piūm studiū adhibere qualiter eius parētibus subueniatur.

¶ De obseruantia ⁊ partibus eius. DIS. LXXI.

Einde cōsiderandū est de obseruantia ⁊ ptibus
eius ꝑ que de vitijs oppositis erit mani
festū. Circa obseruātiā aūt cōsideranda sunt tria. Prio
vtrū obseruantia sit specialis virtus ab alijs distincta.
Secūdo quid ad obseruantiā ptineat. Tertio de cōparatione eius
ad pietatem. Ad primum. s. vtrum obseruantia sit virtus specia
lis. Dicendū ꝙ sicut ex dictis patet necesse est vt eodem modo per
quendam ordinatū descensum distinguāt virtutes. sicut ⁊ excellē
tia psonarum quib⁹ est aliquid reddendū. Sicut aūt carnalis pat
pticulariter pticipat rationē principij que vniuersaliter inuenit in
deo. ita etiā psona que q̄tum ad aliquā ꝓuidentiam circa nos ge
rit pticulanter pticipat ꝓprietatem patris: qꝛ pater ē principiuz ge
nerationis ⁊ educationis ⁊ discipline ⁊ oīuz que ad pfectionē huma
ne vite ptinēt. psona aūt in dignitate cōstituta est sicut principium

gubernatiōis respectu aliquoꝝ: rex sicut ꝓnceps ciuitatis in rebꝰ ciuilibꝰ. dux aūt exercitꝰ ī rebꝰ bellicis. magister aūt ī discipulis ⁊ simile ī aliis. ⁊ īde ē ꝙ oēs tales ꝑsone pr̄es appellāt̄ ꝓpter silitudinē cure. Sicut .iiii. reg .iiii. Serui naaman dixerūt ad eum. Pater ⁊ si grādē rē dixisset tibi ꝓpheta ⁊c. ⁊ iō sicut sub religiōe ꝑ quā cultus tribuit̄ deo quodā ordine inuenit̄ pietas ꝑ quā colunt̄ parentes ita sub pietate inuenit̄ obseruātia ꝑ quā cultꝰ ⁊ honor exhibetur ꝑsonis in dignitate ɔstitut̄. Et sicut religio ꝑ quādā supeminētiā pietas dicit̄. ⁊ tñ pietas ꝓprie dicta a religiōe distinguit̄. ita ēt pietas ꝑ quādā excellētiā pōt dici obseruātia. ⁊ tñ obseruātia ꝓpe dicta a pietate distinguit̄. Uñ tullius dicit in sua rethorica. ꝙ obseruātia ē ꝑ quā hoīes aliq̄ dignitate antecedentes quodā cultu ⁊ honore dignāt̄. Itē sciēdū ꝙ aliq̄s ex h̄ ꝙ ē ī dignitate ɔstitutꝰ nō solū quādā statꝰ excellētiā h̄z. ſ3 quādā ꝑtātē gubernādi subditos. Unde cōpetit sibi ratio ꝑncipii ꝓut ē alioꝝ gubernator. Ex h̄ autez ꝙ aliq̄s h̄z ꝑfectionē sciētie vel virtutis nō sortit̄ rōnē ꝑncipii q̄tū ad alios. ſ3 solū quādā excellētiā in seipo. ⁊ iō spāliter quedā virtꝰ determinat̄ ad exhibēdū honorē ⁊ cultū his q̄ sūt ī dignitate ɔstituti. Uez qꝛ ꝑ sciētiā ⁊ virtutē ⁊ oīa alia hmōi aliq̄s idoneus redit̄ ad dignitatis statū reuerētia q̄ ꝓp quācūq3 excellētiā aliq̄bꝰ exhibet̄ ad eādē virtutē ꝑtinet. Ad scōm. f. q̄d obseruātia debeat exhibere. Dicēdū ꝙ ad eos q̄ sūt in dignitate ɔstituti ꝑtinet gubernare subditos. gubernare aūt ē moue aliquos ī debitū finē sic nauta gubernat nauē ducēdo eā ad portū. Omne aūt mouēs h̄z excellētiā quādā ⁊ virtutē supra id qō mouet̄. Uñ oportet ꝙ in eo q̄ ē in dignitate ɔstitutꝰ. Primo ɔsideret̄ excellētia statꝰ cū quādā potestate in subditos. Scōo ipm gubernatiōis officiū. Rōne igit̄ excellētie debet̄ eis honor q̄ ē q̄dā recognitio excellētie alicuiꝰ. Rōne aūt officii gubernatiōis debet̄ eis cultus. q̄ in quodā obseq̄o cōsistit. f. dū aliq̄s eoꝝ obedit īperio ⁊ vicē beneficiis eoꝝ pro suo mō repēdit. Ad tertiū. f. de cōpatiōe obseruātie ad pietatē. Dicēdū ꝙ ꝑsonis in dignitate cōstitutis pōt aliq̄d exhiberi dupliciter. Uno mō in ordine ad bonū cōe. puta cū aliq̄s ei seruit in administratione reipub. ⁊ hoc tā nō ꝑtinet ad obseruātiā. ſ3 ad pietatē q̄ cultū exhibet nō solū pr̄i ſ3 ēt p̄rie. Alio mō exhibet̄ aliq̄d ꝑsonis ī dignitate ɔstitutis ꝑtinēs spālit̄ ad dignitatē. vel ꝑsonalē eoꝝ vtilitatē. ⁊ gloriā. ⁊ h̄ ꝓprie ꝑtinet ad obseruātiā ſ3 ꝙ a pietate distinguit̄. Et iō cōpatio obseruātie ad pietatē necesse ē ꝙ attēdat̄ ſm diuersas habitudines diuersaꝝ ꝑsonaꝝ ad nos quas respicit vtraq3 virtus. Manifestū ē aūt ꝙ ꝑsone parētū ⁊ eoꝝ q̄ sūt nobis sanguine iūcti substātialius nobis ɔiūgunt̄ q̄ꝫ ꝑsone q̄ sūt in dignitate cōstitute. Magis. n. ad substātiā ꝑtinet generatio ⁊ educatio cuiꝰ ꝑncipiū est pater. q̄ꝫ exterior dei gubernatio cuius ꝑncipiū sūt illi q̄ in dignitate ɔstituunt̄. ⁊ ſm hoc pietas obseruātie preeminet inquātū cultū reddit ꝑsonis magis ɔiunctis quibus magis obligantur.

De dulia. DIS. LXXII.

Einde ɔsiderādū ē de ꝑtibꝰ obseruātie. Et primo de dulia ꝑ quā ꝑsonis supioribꝰ honor. ⁊c. ad hoc ꝑtinētia exhibet̄. Scōo de obedientia ꝑ quā ꝑsidētis īperiis obedit̄. Circa primū ɔsiderāda sūt q̄tuor. Primo vtrū honor sit q̄d spūale vel corpale. Scōo vtrū honor debeat̄ supioribꝰ. Tertio vtrū dulia ꝑ quā exhibet̄ honor ⁊ cultꝰ supioribꝰ sit spālis virtꝰ distincta a latria. Quarto vtrū ꝑ species distinguant̄. Ad p̄mū. f. vtruz honor īportat aliq̄d corpale vel spūale. Dicēdū ꝙ honor testificatōez quādā īportat de excellētia alicuius. Uñ hoīes q̄ volūt honorari testimoniū sue excellētie querūt. vt patet ꝑ phm in .viii. ethi. Testimoniū aūt reddit̄ vel corā deo. vel corā hoībꝰ. corā q̄dē deo q̄ īspector ē cordiū testimoniū ɔsciētie sufficit. Et iō honor quo ad deū pōt ɔsistere in solo īteriori motu cordis. dū. f. aliq̄s recogitat vel dei excellētiā vel etiā alterius hominis corā deo. sed quo ad homines aliq̄s nō potest testimoniū ferre nisi per aliqua signa exteriora. vel verboꝝ: puta cū aliq̄s ore ꝓnūciat excellentiā alicuius. vel factis. sicut īclinationibꝰ obuiationibus ⁊ aliis huiusmodi. vel etiā exterioribꝰ rebꝰ. puta in exenniorꝫ vel muneꝝ oblatiōe. aut imaginū īstitutiōe. vel aliis huiusmodi. Et ſm hoc honor in signis exterioribꝰ ⁊ corpalibꝰ ɔsistit. Differt aūt honor ⁊ reuerētia. qꝛ reuerentia ex vna parte est principium motiuū ad honorandū. inquātū. f. aliquis ex reuerētia quaz habet ad aliquē eūz honorat. Ex alia vero parte est honoris finis inquantum. f. ad hoc aliquis honoratur vt in reuerentia habeatur ab aliis. Itez laus distinguit̄ ab honore dupliciter. Uno modo q̄a laus ɔsistit in solis signis verboꝝ. honor autē in quibuscūq3 exterioribꝰ signis. ⁊ ſm hoc laus in honore includit̄. Alio mō qꝛ ꝑ exhibitionē honoris testimoniū reddimus de excellētia bonitat̄ alicuiꝰ absolute. Sꝫ ꝑ laudē testificamur de bōitate alicuiꝰ in ordine ad finē sic laudamꝰ bn̄ opātē ꝓp finē. Honor aūt etiā est optimorꝫ q̄ nō ordinant̄ ad finē: ſ3 iā sunt in fine vt p3 ꝑ phm in p̄mo ethi. Glia aūt ē effectꝰ honoris ⁊ laudis qꝛ ex h̄ ꝙ testificamur de bonitate alicuiꝰ claresc̄it eiꝰ bōitas in noticia plurimoꝝ. ⁊ h̄ īportat nomē glie. Nā glia dicit̄ q̄si claria. vñ Ro .i. dicit q̄dā glosa ambrosii ꝙ glia ē clara cū laude noticia. Ad scōz. f. vtrū honor debeat̄ supioribꝰ. Dicēdū ꝙ sic dictū ē honor nihil aliō ē q̄ꝫ q̄dā ꝓtestatio de excellētia bōitat̄ alicuiꝰ. Pōt aūt alicuiꝰ excellētia ɔsiderari nō solū ꝑ ɔpatiōez ad honorātē. vt. f. sit excellētior eo q̄ honorat̄. ſ3 ēt ſ3 se vel ꝑ ɔpatiōez ad aliquos alios. ⁊ ſm h̄ honor semꝑ debet̄ alicui ꝓpt̄ aliquā excellētiā vel supioritatē. Nō eñ oz ꝙ ille q̄ honorat̄ sit excellētior honorāte: ſ3 forte q̄busdā aliis vel etiā ipso honorāte q̄tū ad aliq̄d ⁊ nō simplr̄. sicut ꝓuate ꝑsone īterdū honorant̄ a regibꝰ. Sicut thob .i. legit̄. ꝙ hēbat decē talēta q̄bꝰ fuerat honoratꝰ a rege. Et Hest. vi. dr̄ ꝙ assuerꝰ honorauit mardocheū. ⁊ corā eo fecit ꝓclamari. h̄ honore dignꝰ ē quēcūq3 rex honorar̄ voluerit. Sic ḡ inferiores honorant̄ a regibꝰ. nō qꝛ sint eis supiores ſm ordinē dignitat̄ sed ꝓpter aliquā excellētiā v̄tutis ipsoꝝ. ⁊ qꝛ in quolibet pōt aliq̄d inueniri. Uñ pōt tñ aliquis supiorem reputare. ſm illud Phil. ii. In humilitate supiores inuicē arbitrātes. Ideo etiā oēs se debēt inuicem honoribꝰ ꝑuenire. Ro. xii. ⁊ .i. pet. ii. Oēs honorate. Et nota ꝙ supiores si mali sunt non honorant̄ ꝓpter excellentiam ꝓprie virtutis: sed ꝓpter excellētiā dignitatis ſm quā sunt dei ministri. ⁊ in eis etiā honorat̄ tota ɔmunitas cui ꝑsunt. Demones autem sunt irreuocabiliter mali. ⁊ ꝓ inimicis habēdi. magis q̄ꝫ honorandi. Itē nota ꝙ angelꝰ ꝓhibuit iohēz nō a quacūq3 honoratiōe sed ab honoratiōe adorōnis latrie que debet̄ deo. vel etiaz ab honoratiōe dulie. vt ostēderet ipsius iohānis dignitatē qua per chrm̄ erat angelis adequatꝰ ſm spem glorie filiorum dei. ⁊ ideo volebat ab eo adorari tanq̄ꝫ supior. Ad tertium. f. vtrum dulia sit specialis virtus. Dicendū ꝙ sicut aug. dicit. x. de ci. dei. Alia est seruitus que debet̄ hoībus. ſm quā p̄cepit apl̄s seruos dn̄is suis subditos esse q̄. f. grece dulia dicit̄. Alia vero latria q̄ dicit̄ seruitus ꝑtinens ad colendū deū: qꝛ vbi est alia ratio debiti. ibi necesse est ꝙ sit alia virtus q̄ debitū reddat. Alia aūt ratione debet̄ seruitus deo ⁊ homini. sic alia ratōe dn̄m eē competit deo ⁊ homi. Nā deꝰ plenariū ⁊ ꝑncipale habet dominiū respectu totiꝰ ⁊ cuiusq3 creature q̄ totaliter eiꝰ subiicit̄ potestati. Homo aūt ꝑticipat quādā silitudinem diuini dn̄ii ſm ꝙ h̄z ꝑticularē ꝑtātē sup aliquē hoīem vel sup aliquā creaturā. Et iō dulia q̄ debitā suitutē exhibz hoī dn̄anti. alia vꝰ ē a latria q̄ exhibz debitā suitutē diuino dn̄o. Et ē q̄dā obseruātie spēs qꝛ ꝑ obseruātiā honoramꝰ q̄scūq3 ꝑsonas dignitate ꝑcellētes. Per duliā aūt ꝓprie sumptā sui dn̄os venerat̄. Dulia. n. grece suitꝰ dr̄ latine. Sic aūt religio ꝑ excellētiā dr̄ pietas īquātū deꝰ ꝑ excellētiā ē pr̄. ita etiā latria ꝑ excellētiā dicit̄ dulia īquātū deꝰ excellēter ē dn̄s. Uñ sup illō ps̄. Dn̄e deꝰ meꝰ in te spaui. dicit glo. Dn̄e dn̄iū ꝑ potētiā cui debet̄ dulia. deꝰ ꝑ creationē cui debet̄ latria nō aūt creatura ꝑticipat potētiā creādi rōne cuiꝰ deo debet̄ latria. Et iō latria soli deo ɔuenit ſm potētiā creādi q̄ creature nō cōicat̄. Dulia ſm dn̄iū3 qō creature cōicat̄. Et nota ꝙ eadē ē virtus charitas q̄ diligit̄ deꝰ. ⁊ q̄ diligit̄ ꝓximꝰ: qꝛ rō diligēdi ꝓximū est ipse deꝰ. Nō. n. diligimꝰ ꝑ charitatē in ꝓximo nisi deū. ⁊ iō eadē charitas ē q diligit̄ deꝰ ⁊ ꝓximꝰ. Sūt tñ alie amicicie differētes a charitate ſm alias rōnes q̄bꝰ hoīes amant̄. Et silr̄ cū sit alia rō seruiēdi deo ⁊ hoī aut honorādi vtrūq3. nō ē eadē v̄tꝰ latria ⁊ dulia. Itē sicut q̄n̄q3 aliꝰ ē motꝰ in imagine īquātū. f. ē pictura q̄dā. ⁊ in imaginē īquātū ē imago. ⁊ iō q̄n̄q3 aliꝰ ē motꝰ ſpe in rē. ⁊ aliꝰ motꝰ in imaginē. Sic ḡ dicēdū ꝙ honor vel subiectio dulie respicit absolute quādā hoīs dignitatē ſm quā sit hō ad imaginē. ſ3. n. ſm illā dignitatē sit hō ad imaginē vel silitudinē dei. nō tñ semꝑ hō q̄n reuerētiā alteri exhibz refert h̄ actu in deū. Uel dicēdū ꝙ motus q̄ ē in imaginē quodāmō ē in rē. nō tñ motꝰ q̄ ē in rē oz ꝙ sit in imaginē. Et iō reuerētia q̄ exhibet̄ alicui īquātū ē ad imaginē redūdat quodāmō in deū. Alia tñ ē reuerētia q̄ ipsi deo exhibet̄. q̄ nullo mō ꝑtinet ad eiꝰ imaginē. Ad q̄rtū. f. vtꝝ dulia ꝑ spēs distinguat̄. Dicēdū ꝙ dulia pōt accipi duplr̄. Uno mō cōiter ſ3 ꝙ exhibz reuerētiā cuicūq3 hoī rōne cuiuscūq3 excellētie: ⁊ sic ɔtinet sub se pietatē ⁊ obseruātiā ⁊ quācūq3 hmōi virtutē que homi reuerētiā exhibet ⁊ ſm hoc habebit partes specie differentes. Alio mō potest accipi stricte ꝓut ſm eā seruꝰ reuerētiā exhibet dn̄o. Nam dulia seruitꝰ dicit̄ vt dictū est. ⁊ ſm hoc nō diuidit̄ in diuersas spēs: ſ3 est vna specierū obseruantie quā tullius ponit eo ꝙ alia ratōe seruꝰ reueret̄ dn̄m. miles ducē. discipulus magistrū. ⁊ sic de aliis huiusmōi.

¶ De obedientia. DIS. LXXIII.

Einde ɔsideradū de obediētia. Circa quā ɔsiderāda sūt sex. Primo vtrū hō debeat hominī obedire. Scdo vtrū obediētia sit spālis virt⁹. Tertio de cōparatiōe ei⁹ ad alias virtutes. Quarto vtrū deo sit in oīb⁹ obediēdū. Quinto vtrū subditi p̄lati suis teneant̄ in oībus obedire. Sexto vtrū fideles teneant̄ secularib⁹ p̄tātib⁹ obedire. Ad primū .s. vtrū vn⁹ hō teneat̄ alteri hoī obedire. Dicēdū φ sicut actiōes rerū naturaliū ꝓcedūt ex potētijs naturalib⁹. ita etiam opatiōes hūane ꝓcedūt ex hūana volūtate. oportuit aūt in reb⁹ naturalib⁹ vt supiora mouerēt īferiora ad suas actiōes ꝑ excellētiā naturalis virtutis collate diuinit⁹. Vn̄ oportet ēt in reb⁹ hūanis φ superiores moueāt īferiores ꝑ suā volūtatē ex mādatis diuinit⁹ ordinatis. Mouere aūt ꝑ rōnē ꝛ volūtatē ē ꝑcipe. Et iō sicut ex ipo ordine naturali diuinit⁹ īstituto īferiora in reb⁹ naturalibus necesse habent subdi motioni supiorū. ita ēt in reb⁹ hūanis ex ordine iuris naturalis ꝛ diuini tenent̄ īferiores suis supiorib⁹ obedire. Diuina nāq̧ volūtas ē p̄ma regula q̄ regulant̄ oēs rōnales volūtates. cui vna mag̃ appropinquat q̄ȝ alia ƺ ordinē diuinit⁹ īstitutū. Et iō voluntas vni⁹ hoīs ꝑcipiētis pōt esse q̄si scda regula volūtatis alterius obediētis. Licet aūt dicat̄ hō relict⁹ esse in manu ɔsilii sui. sicut dicit̄ Eccl. xv. De⁹ ab initio ɔstituit hoīeȝ ꝛ reliq̄t eū ī manu ɔsilij sui. Nō ē tn̄ itelligēdū φ ei sit licitū facere qō velit. ƺ q̄ꝛ ad id qō faciēdū ē nō cogat̄ de necessitate nature. sicut creature irrationales. sed libera electiōe ex ꝓprio ɔsilio ꝓcedēte. ꝛ sicut ad alia faciēda dȝ ꝓcedere ꝓprio ɔsilio ita etiā ad h̄ φ obediat suis supiorib⁹. Dicit .n. greg. vlti. mor. φ dū aliene voci hūiliter subdimur. nosmetipsos in corde supam⁹. Nec tn̄ opus bonū ex obediētia factū dȝ min⁹ laudabile vel meritoriū iudicari. Quia aliq̄d pōt iudicari gratuitū dupliciter. Uno mō ex pte ipsius operis. q̄ꝛ .s. hō ad id nō obligat̄. Alio mō ex pte opantis. q̄ꝛ .s. libera volūtate h̄ facit. Op⁹ aūt reddit̄ virtuosuȝ ꝛ laudabile ꝛ meritoꝝ ꝑcipue ƺm φ ex voluntate ꝓcedit. Et iō q̄uis obedire sit debitū. si ꝓmpta volūtate aliq̄s obediat. nō ꝓpter h̄ minuit̄ eius meritū maxie apud deū. q̄ nō solū exteriora opa. verū etiā īteriorē volūtatē videt. Ad scdm. s. vtrū obediētia sit specialis virt⁹. Dicēdū φ ad oīa opa bona q̄ spālē laudis rōnē habēt specialis virt⁹ determinat̄. Hoc enī ꝑcipue cōpetit virtuti vt opus bonū reddat. obedire aūt supiori debitū ē ƺm diuinū ordinē rebus īditū. vt ostēsuȝ ē. ꝛ ꝑ ɔsequēs ē bonū. Cū bonū ɔsistat in mō. specie ꝛ ordine. vt augu. dicit in li. de natura boni. hȝ aūt h̄ act⁹ specialē rōnē laudis ex speciali obiecto. Cū enī īferiores suis supioribus multa debeāt exhibere. īter cetera hoc ē vnū speciale φ tenent̄ ei⁹ ꝑceptis obedire. Unde obediētia ē specialis virtus. ꝛ eius speciale obiectū ē ꝑceptū tacitū vel expssuȝ. Uolūtas enī supioris quocūq̧ mō innotescat ē quoddā tacitū ꝑceptū. ꝛ tāto videt̄ obediētia p̄mptior. q̄to ꝑceptū expssuȝ obediēdo ꝑuenit. volūtate supioris itellecta. Nihil aūt ꝓhibet duas spāles rationes ad quas due virtutes spāles respiciūt. in vno ꝛ eodē materiali obiecto ɔcurrere. sicut miles defendēdo castrū regis. īplet op⁹ fortitudinis. nō refugiēs mortis ꝑiula ꝓpter bonū. ꝛ opus iusticie. debitū seruitiū dn̄o suo reddēs. Sic igit̄ ratio ꝑcepti quā attēdit obediētia nō currit cū actib⁹ oīum virtutū. q̄ꝛ nō oēs act⁹ virtutū sūt in ꝑcepto. vt supra habitū ē. similiter etiā q̄dā q̄ (?) sub ꝑcepto cadūt q̄ ad nullā aliā virtutē ptinēt. vt pȝ in his q̄ nō sūt mala nisi q̄ꝛ ꝓhibita. Sic ergo si obediētia ꝓprie accipiat̄ ƺm φ respicit ꝑ intētionē formalē rationem ꝑcepti. erit specialis virt⁹. ꝛ inobediētia peccatum speciale. Secūdum hoc ad obedientiā requiret̄ φ impleat aliquis actuȝ iusticie vel alteri⁹ virtutis intēdēs īplere ꝑceptū. Et ad inobediētiā requiret̄ φ actualiter ɔtēnat ꝑceptū. Si vero obediētia large accipiat̄ ꝓ executione cuiuscūq̧ qō potest cadere sub precepto. ꝛ inobediētia pro omissione eiusdē ex quacūq̧ intentione. sic obedientia erit virtus generalis. ꝛ inobediētia erit generale peccatū. Est ergo obedientia specialis virtus nō theologica. q̄ꝛ eius ꝑ se obiectū non est ipse deus sed preceptū superioris cuiuscūq̧ expssuȝ vel interpretatiuū. s. simplex verbū p̄lati eius indicans voluntatem. Ideo virtus moralis est cū sit pars iusticie habēs mediū supfluū ꝛ diminutū. Attendit̄ autē eius supfluū non q̄dem ƺm quantū. q̄ꝛ quātomagis est aliq̄s obediens. tantomagis laudat̄ eius obedientia sed ƺm alias circūstantias inquantū. s. obedit vel cui non debet vel in quibus non debet. sicut etiā supra de religione dictum est. Potest etiā dici φ sicut in iusticia supfluū est in eo qui retinet alienū. diminutū aūt in eo cui nō reddit̄ qō debetur. vt phs dicit in .v. ethi. ita etiam obedientia mediū est inter supfluū qō attenditur ex pte eius qui subtrahit superiori obedientie debitū. q̄ꝛ supabundat in implendo propriā volūtatē. Diminutū aūt ex parte supioris cui nō obedit̄. Vn̄ ƺ hoc obedientia nō erit mediū duaꝝ maliciaꝝ. sicut supra de iusticia dictū est. Itē sciendū φ obedientia sicut ꝛ quelibet alia v̄tus dȝ hr̄e ꝓmptā voluntatē in suū ꝓpriū obiectū nō aūt in id qō repugnās est ei. Propriū aūt obiectū obediētie ē ꝑceptū qō quidē ex alteri⁹ volūtate ꝓcedit. Vn̄ obiedientia reddit ꝓmptā hoīs volūtatē alterius .s. ꝑcipientis. Si aūt id qō ei ꝑcipit̄ sit ꝓpter se volitū etiā absq̧ rōne ꝑcepti sicut accidit in ꝓsperis iā ex ꝓpria volūtate tēdit in illud. Et nō videt̄ illud īplere ꝓpter ꝑceptū sed ꝓpter ꝓpriā voluntatē. Sed qn̄ illud qō ꝑcipit̄ nullo mō est ƺm se volitū. sed est ƺm se ɔsideratū ꝓprie volūtati repugnās. sicut accidit in ꝓsperis. tunc oīno manifestū est q̄ꝛ nō implet̄ nisi ꝓpter ꝑceptū. Et iō greg. dicit in li. mor̄. φ obediētia que hȝ aliquid de suo in ꝓsperis ē vel nulla vel minor. q̄ꝛ .s. volūtas ꝓpria nō videt̄ pn̄cipalit̄ tēdere ad īplēdū ꝑceptū. sed ad assequēdū ꝓpriū volitū. In aduersis aūt ꝛ difficilibus est maior. q̄ꝛ ꝓpria volūtas in nihil aliud tendit q̄ȝ in ꝑceptuȝ. Sed hoc intelligēdū ē ƺm illud qō exterius apparet. ƺm tn̄ dei iudiciū q̄ corda rimat̄. pōt ɔtingere φ in ꝓsperis obediētia aliq̄d de suo hn̄s nō ꝓpter hoc sit min⁹ laudabilis si .s. ꝓpria voluntas obedientis nō minus deuote tēdat ad īpletionē ꝑcepti. Ad tertiū .s. de ɔparatiōe obediētie ad alias v̄tutes. Dicēdū φ sicut peccatū ɔsistit in hoc φ hō ɔtempto deo ɔmutabilib⁹ bonis inheret. ita meritū v̄tuosi actus ɔsistit in ɔ̄rio in hoc φ hō ɔtemptis bonis creatis deo inheret. finis aūt potior est his q̄ sūt ad finē. Si ḡ bona creata ꝓpter hoc ɔtēnant̄ vt deo inhereat̄. maior est laus v̄tutis in hoc φ deo inheret q̄ȝ φ bona terrena ɔtēnit. Et ideo ille v̄tutes q̄b⁹ deo inheret̄ ƺm se .s. theologice sunt potiores v̄tutib⁹ moralib⁹ aliquid terrenū ɔtēnit̄ vt deo inhereat̄. Inter v̄tutes aūt morales tāto aliqua potior est quātomagis aliq̄d ɔtēnit vt deo inhereat. Sūt aūt tria genera bonoꝝ humanoꝝ que hō pōt ɔtēnere ꝓpter deū quoꝝ infimū sunt exteriora bona. mediū aūt bona sūt corꝑalia. supremū aūt sunt bona aīe. inter q̄ quodāmodo p̄ncipiū est volūtas inquātū .s. ꝑ voluntatē hō oīb⁹ alijs bonis vtit̄. Et ideo ꝑ se loquēdo laudabilior ē obediētie virt⁹ que ꝓpter deū ɔtēnit ꝓpriā volūtatē. q̄ȝ alie v̄tutes morales q̄ ꝓpter deū aliqua alia bona ɔtēnūt. Vn̄ gregor. dicit vltio mor̄. φ obediētia victimis iure ꝑpōit̄. q̄ꝛ ꝑ victimas aliena caro. ꝑ obediētiā v̄o volūtas ꝓpria mactat̄. Vn̄ ꝛ quecūq̧ alia v̄tutū opa ex hoc meritoria sūt apud deū φ fiūt vt obediat̄ volūtati diuine. Nā si q̄s etiā martyriū sustineret. vel oīa sua paupib⁹ erogaret nisi hoc ordinaret ad īpletionē diuine volūtatis qō recte ad obediētiā ptinet. meritoria esse nō possent. sicut nec si fierēt sine charitate q̄ sine obediētie esse non pōt. Dicit̄ .i. ioh̄ .ij. Qō q̄ dicit se nosse deū ꝛ mādata ei⁹ nō custodit mēdax est. q̄ aūt seruat v̄ba ei⁹ vere in hoc charitas dei ꝑfecta est. Et hoc iō. q̄ꝛ amicicia facit idē velle ꝛ nolle. Sciēdū aūt φ obediētia ꝓcedit ex reuerētia q̄ exhibȝ cultū ꝛ honorē supiori. q̄tū ad hoc sub diuersis v̄tutib⁹ cōtinet̄. lȝ ƺm se cōsiderata ꝓut respicit rationē ꝑcepti sit vna specialis v̄tus. Inquātū ḡ ꝓcedit ex reuerētia p̄latoꝝ ɔtinet̄ quodāmō sub obseruātia. Inquātū v̄o ꝓcedit ex reuerētia parētū sub pietate. Inquātū v̄o ꝓcedit ex reuerētia dei. sub religiōe. ꝛ ptinet ad deuotionē q̄ est p̄ncipalis actus religiōis. Vn̄ ƺm h̄ laudabili⁹ est obedire deo q̄ȝ sacrificiū offerre. Et ideo etiā q̄ꝛ sacrificio īmolat̄ aliena caro. ꝑ obediētiā aūt ꝓpria volūtas. vt greg. dicit specialit̄ tn̄ in casu quo loquebat̄ samuel meli⁹ fuisset sauli obedire deo q̄ȝ aīalia pinguia amalechitaꝝ in sacrificiū offerre ɔ̄ dei mādatū. Itē sciēdū φ obediētia ptinet ad oēs actus v̄tutū ꝓut sunt in ꝑcepto. Inquātum ḡ actus v̄tutū opat̄ causaliter vel dispositiue ad eaꝝ generationē ꝛ cōseruationē virtutū dicit̄ φ obedientia oēs v̄tutes menti inserit ꝛ custodit. Nec tn̄ sequit̄ φ obediētia sit simplicit̄ oīb⁹ v̄tutibus prior ꝓpter duo. Primo quidē. q̄ꝛ lȝ quidē actus v̄tutis cadat sub ꝑcepto tn̄ pōt aliquis īplere actum v̄tutis nō attendēs ad rōnē ꝑcepti. Unde si aliqua virt⁹ sit cui⁹ obiectū sit naliter prius q̄ȝ preceptum illa v̄tus dicit̄ naliter prior q̄ȝ obedientia. vt pȝ de fide. ꝑ quā nobis diuine auctoritatis sublimitas īnotescit ex qua ɔpetit ei potestas ꝑcipiendi. Secūdo q̄ꝛ infusio gratie ꝛ virtutū pōt ꝑcedere etiā tpaliter oēȝ actū virtuosum. ꝛ ƺm hoc neq̧ tpe neq̧ natura est obedientia omnibus alijs virtutibus prior. Item sciendū φ ƺm greg. nūq̄ȝ per obediētiā debet malū fieri. q̄n̄q̧ tamē potest ꝓpter bonū obedientie bonū aliqō pretermitti. Ad cuius euidentiam notandū φ duplex est bonū. quoddā ad qō faciendum homo ex necessitate tenet̄. sicut amare deū vel aliquid hmōi. ꝛ tale bonuȝ nullo mō debet ꝓpter obedientiā ꝑtermittere. Est aūt aliud bonum ad qō homo non tenet̄ ex necessitate. ꝛ tale bonuȝ debet homo q̄n̄q̧ propter obedientiam ꝑtermittere. ad quā ex necessitate homo tenet̄ :quia

nō vȝ hō aliqd̄ bonū facere culpā icurrēdo Et tñ sicut ibidez greg. dicit Qui ab vnoquoqȝ bono subiectos vocat necesse est vt multa ↄcedat ne obediētis mens subdita intereat si a bonis oib⁹ penitus repulsa ieiunet. Et sic p̄ obediētiā ꝛ p̄ talia bona pōt dānū vnt⁹ bonī recōpēsari. Ad quartū. s. vtrū deo sit in oībus obediēdū. Dicēdū q̄ sicut supradictū est. ille q̄ obedit mouet̄ p̄ iperiū eius cui obedit. sicut res naturales mouent̄ p̄ suos motores. Sicut aūt de⁹ est prim⁹ motor oīum q̄ naturaliter mouent̄. ita etiā est primus motor oīum volūtatū vt ex supradictis patet. Et ideo sicut naturali necessitate oīa naturalia subdunt̄ diuine motioni. ita ēt quadā necessitate iusticie oēs volūtates tenent̄ obedire diuino imperio Sicut aūt deus nihil opat̄ ↄtra naturā. q̄z hꝰ ē natura vniuscuiusqȝ rei q̄ in ea deus opat̄ vt habet̄ in glo. Ro xi. Opat̄ tñ aliqd̄ ↄtra solitū cursum nature. ita etiā deus nihil pōt p̄cipere ↄ̄ virtutē q̄z in hꝰ p̄ncipaliter ↄsistit virt⁹ ꝛ rectitudo volūtatis hūane q̄d dei voluntati ↄformet̄ ꝛ eius sequat̄ iperiū q̄uis sit ↄtra ↄsuetū virtutis modū. Scđm hꝰ ergo p̄ceptū abrahe factū q̄ filiū inocētē occideret nō fuit ↄtra iusticiā. q̄z deus ē actor mortis ꝛ vite. Similiter nec fuit cōtra iusticiā q̄ mādauit iudeis vt res egyptioꝝ acciperēt cū ei⁹ sunt oīa ꝛ cui voluerit dat illa. Siliter ēt nō fuit ↄtra castitatē p̄ceptū Osee factū vt mulierē adulterā acciperet. q̄z ip̄e de⁹ ē hūane generatiōis ordinator. Et ille ē debit⁹ mod⁹ mulierib⁹ vtēdi quē deus istituit. Unde pȝ q̄ p̄dicti. nec obediēdo deo. nec obedire volendo peccauerūt. Itē nota q̄ nō peccauerunt duo ceci illuminati a dn̄o. q̄bus p̄cepit. videte ne q̄s sciat. Illi aūt exeūtes diffamauerūt eū p̄ totā terrā illā. Math. ix. Quia dn̄s p̄cepit illis vt miraculū occultarēt nō q̄si itēdēs eos p̄ vtutē diuini p̄cepti obligare. sȝ sicut greg. dicit. xix. mor. seruis suis se sequētib⁹ exēplū dedit vt ipsi q̄dē virtutes suas occultare desiderēt. ꝛ tñ vt alii eoꝝ exēplo p̄ficiāt p̄dātur inuiti. Ad q̄ntū. s. vtrū subditi teneant̄ supiorib⁹ suis i oīb⁹ obedire. Dicēdū q̄ sicut dictū ē obediēs mouet̄ ad iperiū p̄cipiētis quadā necessitate iusticie sicut res naturalis mouet̄ ex virtute sui motoris necessitate nature. Qd̄ aūt aliq̄ res naturalis nō moueat̄ a suo motore pōt ↄtingere dupliciter. Uno mō p̄pter ipedimētū q̄d p̄uenit ex fortiori virtute alterius mouētis. sicut lignū nō cōburit̄ ab igne si fortior vis aque ipediat. Alio mō ex defectu ordinis mobilis ad motorē. q̄z ꝛ si subiciat̄ actioni eius q̄ntū ad aliq̄d. nō tñ q̄ntū ad oīa. sicut humor q̄nqȝ subijcit̄ actiōi caloris q̄ntū ad calefieri nō aūt q̄ntū ad exiccari siue consumi. Et siliter ex duob⁹ potest ↄtingere q̄ subditus suo superiori nō teneat̄ in oībus obedire Uno mō p̄pter p̄ceptū maioris p̄tātis. Ut eni dicit̄ Ro. xiii. super illud Qui resistūt ipsi sibi dānationē acq̄rūt dicit Glo. Si q̄s iusserit curator nūq̄d tibi faciēdū ē si ↄtra p̄cōsulē iubeat. Rursū si aliq̄d p̄cōsul iubeat ꝛ aliud iperator. nūq̄d dubitat̄ illo ↄtēpto illi eē seruiēdū. Ergo si aliud iperator aliud deus iubeat ↄtēpto illo obtēperādū ē deo Alio mō nō tenet̄ iferior suo superiori obedire. si ei aliq̄d p̄cipiat i quo ei nō subdat̄. Dicit n. Sen. in. iii. de beneficiis. Errat si q̄s existimat seruitutē in totū hoiez descēdere. pars ei⁹ melior excepta ē. corpora obnoxia sūt. ꝛ ascripta dominis. mens q̄dez ē sui iuris. Et ideo in his q̄ p̄tinēt ad iteriorē motum volūtatis hō nō tenet̄ homini obedire. sȝ soli deo. Tenet̄ aūt homini in his que exterius p̄ corpus sūt agēda. in q̄b⁹ tñ ē sm̄ ea q̄ ad naturā corporis p̄tinēt. Homo homini obedire nō tenet̄ sed soli deo. Quia oēs hoīes natura sunt pares puta in his q̄ p̄tinēt ad corporis sustētationez ꝛ prolis generationē. Unde nō tenent̄ nec serui dominis. nec filii parētib⁹ obedire de matrimonio ↄtrahēdo vel virginitate seruāda aut aliquo alio hmōi. Sȝ in his que p̄tinent ad dispositionē actuū ꝛ reꝝ humanaꝝ tenet̄ subditus suo superiori obedire secundū rationē supioritat̄. sicut miles duci exercitus in his q̄ pertinēt ad bellū seruus dn̄o in his q̄ pertinēt ad seruilia opa exequēda. filius patri in his q̄ p̄tinēt ad disciplinā vite ꝛ curā domesticaꝝ. ꝛ sic de aliis. Religiosi vero p̄fitent̄ obedientiā q̄ntum ad regularem ↄuersationem. sm̄ quā suis prelatis subdunt̄. ꝛ ideo q̄ntum ad illa sola obedire tenent̄ que possunt ad regularem cōuersatiōnē p̄tinere. ꝛ hec est obedientia sufficiens ad salutē Si autē etiā in aliis obedire voluerint. hoc p̄tinebit ad cumulum perfectionis dum tamen illa nō sint ↄtra deum aut cōtra p̄fectionem seu p̄fessionez regule. q̄z talis obediētia esset illicita. Potest ergo sic triplex obediētia distingui. Una sufficiens ad salutem. que scilicet obedit in his ad que obligat̄. Alia p̄fecta que obedit in omnibus licitis. Alia indiscreta que etiā in illicitis obedit. Ad sextum. s. vtrum christiani teneant̄ secularibus potestatibus obedire. Dicēdū q̄ fides christi ē iusticie p̄ncipiū ꝛ cā. sm̄ illud Ro iii. Iusticia dei p̄ fidem iħu christi. Et ideo per fidem christi non tollitur ordo iusticie sȝ magis firmatur Ordo aūt iusticie requirit vt inferiores suis superiorib⁹ obediāt. aliter n nō posset hūanaꝝ reꝝ status ↄseruari. Et iō p̄ fidez chr̄i nō excusant̄ fideles. quin p̄ncipib⁹ secularib⁹ obedire teneant̄ Et ideo dicit aplus Ro. xiii Oīs aīa potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit nō eni est p̄tās nisi a deo. itaqȝ q̄ potestati resistit. dei ordinatōi resistit Et. 4 thy. iii. Admōe illos p̄ncipib⁹ ꝛ p̄tātib⁹ subditos esse. Et i. pe. ii. Subiecti estote oī humane creature p̄pter deū. siue regi q̄si p̄ecellēti. siue ducib⁹ tanq̄ ab eo missis ꝛc̄. Seruit⁹ enim qua hō hoi subijcit̄ ad corpus p̄tinet nō ad aīam q̄ libera manet. nūc aūt in statu hui⁹ vite per gratiā chr̄i liberamur a defectib⁹ aīe nō a defectib⁹ corporis. vt pȝ per ap̄lm Ro. vii qui dicit de seipso q̄ mente seruit legi dei. carne aūt legi peccati. Et ideo illi qui sūt filii dei per gratiā liberi sunt a spirituali seruitute peccati: non autē a seruitute corpali qua temporalib⁹ dn̄is tenentur astricti vt dicit Glo. super illud. i. ad Thy. vi. Quicūqȝ sunt sub iugo serui ꝛc̄.

Einde considerandū est de inobedientia. Et primo vtrum sit peccatum mortale. Secundo vtrum sit grauissimū peccatum. De hoc require infra tertio libro.

¶ De gratitudine. DIS. LXXIIII.

Einde ↄsiderandū est de gratia siue gratitudine ꝛ d̄ ingratitudine. Circa grāz siue gratitudinē ↄsiderāda sunt sex. Primo vtꝝ gratia sit specialis virtus. Secūdo q̄s mag̃ teneat̄ ad gratiaꝝ actiōes vtꝝ. s. inocens vel penitēs. Tertio vtrū semp teneat̄ hō ad gratias humanis beneficiis reddendas. Quarto vtꝝ sit retributio gratiarū differenda. Quinto vtꝝ retributio gratiatū sit mēsurāda sm̄ acceptū beneficiū. vel sȝ dātis affectū. Sexto vtꝝ oporteat aliq̄d mai⁹ rependere. Ad p̄mū. s. vtꝝ gratia sit specialis vtus. Dicēdū q̄ sicut supra dictū est. sm̄ diuersas causas ex q̄b⁹ aliquid debet̄. necesse ē diuersificari debiti reddēdi rōnē ita tñ q̄ semp in maiori illud q̄d minus est ↄtineat̄. In deo aūt p̄mo ꝛ p̄ncipaliter inuenit̄ cā debiti. eo q̄ ipse est primū p̄ncipiū oīuȝ bonoꝝ nostroꝝ Secūdario aūt in patre. q̄d est p̄mū nostre generatōis ꝛ discipline p̄ncipiū. Tertio autem in p̄sona que dignitare aliqua p̄ecellit ex qua cōia beneficia procedunt. Quarto aūt in aliquo benefactore a quo aliqua particularia ꝛ priuata beneficia recepimus pro quib⁹ particulariter ei obligamur: q̄z igitur non quicquid debemus deo vel patri vel p̄sone dignitate p̄ecellēti debem⁹ alicui benefactori a quo aliquod particulare beneficiū recepimus. Inde est q̄ post religionē qua debitū cultū deo impēdimus. ꝛ pietatē qua colimus parētes ꝛ obseruantiā q̄ colimus p̄sonas dignitate p̄ecellētes est gratia siue gratitudo q̄ benefactorib⁹ gratiā recōpensat. Et distinguit̄ a p̄missis virtutib⁹ sicut quelibet posteriorū distinguit̄ a priori quasi ab eo deficiēs. Ad scđm. s. quis magis teneat̄ ad gratias reddēdas. vtrū inocens vel penitens. Dicēdū q̄ actio gratiaꝝ in accipiēte respicit gratiā dantis. Uñ vbi ē maior grā ex p̄te dantis. ibi ē maior gratiaꝝ actio ex p̄te recipientis. Grā aūt est q̄d gratis dat̄. Unde duplicit pōt esse ex p̄te danti maior gratia. Uno mō ex quantitate dati. ꝛ hoc mō inocens tenet̄ ad maiores gratiaꝝ actiones. q̄z maius donū ei datur a deo. ꝛ magis ↄtinuatū ceteris paribus absolute loquēdo. Alio mō pōt dici maior gratia. q̄z magis datur gratis. ꝛ scđm hoc magis tenet̄ ad gratiaꝝ actiones penitēs q̄ȝ inocens: q̄z magis gratis datur illud q̄d ei dat̄ a deo. Cū eni eēt dignus pena dat̄ ei gratia. ꝛ sic licet illud donuȝ quod dat̄ inocenti sit absolute ↄsideratū maius tñ donuȝ q̄d datur penitenti est maius in cōparatiōe ad ipsum sicut ꝛ paruū donum pauperi datū ei est maius q̄ȝ diuiti magnum. ꝛ q̄z actus circa singularia sunt in his q̄ agenda sunt magis cōsiderat̄ quod est hic vel nūc tale q̄ȝ simpliciter tale sicut p̄hus dicit in. iii. ethi. de voluntario ꝛ inuolūtario. Ad tertiū. s. vtrū hō semper teneat̄ ad gratias pro humanis beneficiis reddendas. Dicēdū q̄ omnis effectus nāliter ad suam causam conuertitur. Unde Dyonisius dicit. iii. ca. de di. no. q̄ deus oīa in se cōuertit tanq̄ omnium causa. Semper eni oportet q̄ effectus ordinetur ad finē agētis. Manifestum est aūt q̄ benefactor inq̄ntū hmōi est cā beneficiati. Et ideo nālis ordo req̄rit vt ille q̄ suscipit beneficiū. p̄ gratiaꝝ recompensationē conuertatur ad benefactorē sm̄ modū vtriusqȝ. ꝛ sicut de patre supra dictū est. benefactori quidē inq̄ntū hmōi debetur honor ꝛ reuerētia. eo q̄ hȝ rōnē p̄ncipii: sed p̄ accidens debet̄ ei subuētio vel sustentatio si indigeat Sciendū tñ q̄ sic Sen. dicit in. v. de beneficiis. Sicut non est liberalis qui sibi donat. nec clemens q̄ sibi ignoscit. nec misericors qui malis suis tangit: sed q̄ alienis. ita etiam nemo sibiipsi beneficiū dat: sed nature sue paret que mouet ad refutanda nociua. ꝛ appetenda proficua. Unde in his que sunt ad seipsuȝ non habet locum gratitudo ꝛ ingratitudo

Nõ.n.põt hõ sibiipi aliqd denegare nisi sibi retinẽdo. Methaphorice tñ illa q̃ ad alterũ ꝑtinẽt dicit̃ accipiũt̃ i hia q̃ sit ad seipꝫ. sic õ in stica phs dic̃ i.v.ethi.iq̃stũ.s.accipiũt̃ diuerse ptes hoĩs sic diuersę psõe. Itẽ nota q̃ boñi animi ẽ vt magi attẽdat ad bonũ q̃̃ ad malũ. Et iõ si aliqs bñficiũ ỏdit nõ eo mõ quo ỏbuit.nõ oĩno dꝫ recipiẽs a gratiaꝝ actõe cessar̃.min⁹ tñ q̃̃ si mõ ỏbito ꝑstitisꝫ qꝛ ẽt beneficiũ minus ẽ qꝛ vt Senꝭ.dicit in.ij.de beneficijs.multũ celeritas fecit multũ abstulit mora. Itẽ nota q̃ sicut Seneca dicit in vi de beneficijs.multũ īterest vtrũ aliqs beneficium nobis det sua cã an sua ⁊ nr̃a. Ille q̃ totus ad se spectat ⁊ nobis ꝓdest.qꝛ aliter sibi ꝓdesse nõ põt.eo mihi loco habẽdus videt̃ quo q̃ pecori suo pabulũ ꝓspicit. Si me in ꝯsortiũ admisit.si duos cogitauit.igratus sum ⁊ iniustus nisi gaudeo hoc illi ꝓfuisse qõ ꝓderat mihi. Sũme malignitat̃ ẽ nõ vocare beneficiũ nisi qõ dãtẽ aliquo incõmodo afficiat. Itẽ sicut Seneca dicit in.iij.de beneficijs.q̃̃diu seru⁹ ꝑstat qõ a seruo exiget solũ ministeriũ ẽ nisi plus q̃̃ a seruo.necesse beneficiũ ẽ.vbi.n.in affectũ amici trãsit icipit vocari beneficiũ. Et iõ etiã seruis vltra debitũ faciẽtib⁹.gratie sunt habẽde. Itẽ nota q̃ paup igratus nõ est si faciat qõ possit. Sicut eni beneficiũ magis in affectu ꝯsistit q̃̃ in effectu.ita ẽt recõpensatio magis in affectu ꝯsistit. Unde Seneca dicit in.ij.de beneficijs.q̃ grate beneficiũ accipit.primã eius pẽsionẽ soluit. Oẽ grate aũt ad nos beneficia ꝑueniũt iudicemus effusis effectib⁹ qõ nõ ipso tñ audiente sꝫ vbiqꝫ testemur. Et ex hõ pꝫ q̃ quãticũqꝫ in felicitate existẽti põt recõpẽsatio beneficij fieri ꝑ exhibitionẽ reuerẽtie ⁊ honoris. Unde phs dicit in.viij. ethi.q̃ sup excellẽti q̃dẽ dꝫ fieri honoris retributio.īdigẽti aũt retributio lucri. Et Seneca dicit in.v.de beneficijs. Multa sũt per q̃ q̃cq̃d debẽbim⁹ reddere ⁊ felicib⁹ etiã possumus.fidele ꝯsiliũ assidua ꝯuersatiõe. sermo cõis ⁊ sine adulatõe iocũdus. Et iõ nõ oportet vt hõ optet īdigẽtiã eius seu miseriã q̃ beneficiũ dedit.ad h̃ q̃ beneficiũ recõpẽset.qꝛ vt Seneca dicit in vj.de beneficijs. Si hoc ei optares cui⁹ nullũ beneficiũ haberes inhumanũ erat votũ quanto inhumanũ erat votũ si hoc ei optas cui beneficiũ debes. Si aũt ille q̃ beneficiũ dedit in peius mutat⁹ ẽ.dꝫ tñ sibi fieri recõpẽsatio scđm statũ ipsius.vt.s.ad virtutẽ reducat̃ si sit possibile. Si aũt sit īsanabilis ꝓpter maiorẽ maliciã tũc alter ẽ effect⁹ q̃̃ prius erat. Et iõ nõ debet̃ ei recõpẽsatio beneficij.sicut prius ⁊ tñ q̃̃tum fieri põt salua honestate memoria dꝫ haberi pristini beneficij.vt pꝫ per phm in.ix.ethi.

Ad quartũ.s.vtrũ hõ statim debeat beneficiũ recõpẽsare. Dicẽdũ q̃ sicut in beneficio dãdo duo ꝯsiderãt̃.s.effect⁹ ⁊ donũ.ita ẽt hec duo ꝯsiderant̃ in recõpẽsatiõe beneficij ⁊ q̃̃tum q̃dẽ ad effectũ statĩ recõpẽsatio fieri dꝫ. Unñ Seneca i.ij.de beneficijs vis reddere beneficiũ.benigne accipe. Q̃̃tũ aũt ad donũ dꝫ q̃dẽ expectari tẽpus q̃ recõpẽsatio sit benefactori opportuna. Si autem nõ ꝯueniẽti tpe statĩ aliqs velit mun⁹ ꝓ munere reddere. videt̃ eẽ uitiosa recõpẽsatio. Ut.n.Seneca dicit in.iiij.de beneficijs. Qui nimis cito cupit soluere.inuit⁹ dꝫ.⁊ q̃ inuit⁹ dꝫ igrat⁹ est. Unñ sicut beneficia sũt oportuno tpe dãda.⁊ tũc nõ ẽ amplius tardãdũ dum oportunũ tẽpus aduenerit sic. Idẽ ẽt obseruari oportet in beneficiorum recõpẽsatiõe. Nota tñ q̃ debitũ legale ẽ statim soluẽdũ.alioq̃n nõ esset ꝯseruata iusticie eq̃litas si vn⁹ retineret rẽ alteri⁹ absq̃ eius volũtate.sꝫ debitũ morale depẽdet ex honestate debẽti. Et iõ dꝫ reddi debito tpe sm qõ exigit rectitudo virtutũ.

Ad q̃ntũ.s. vtrũ recõpẽsatio beneficioꝝ mẽsurãda sit sm acceptũ beneficiũ vel sm dantis affectũ. Dicẽdũ q̃ recõpensatio beneficij põt ad tres virtutes ꝑtinere.s.ad iusticiã.ad gratiã.⁊ amiciciã. Ad iusticiam quidẽ ꝑtinet quando recõpẽsatio habet rationẽ debiti legalis sicut in mutuo ⁊ in alijs huiusmodi. Et in tali recõpensatio debet attẽdi sꝫ quãtitatẽ dati. Ad amiciciã autẽ pertinet recõpensatio beneficij.⁊ similiter ad virtutẽ gratie.sm q̃ habet rationẽ debiti moralis. Aliter tamen ⁊ aliter. Nam in recompensatiõe amicicie oportet respectum haberi ad amicicie causam. Unde in amicicia vtilis debet recompensatio fieri sm vtilitatem quam quis est ex beneficio consecutus. In amicicia autem honesti debet in recõpensationem haberi respectus ad electionem siue ad affectum dantis.quia hoc precipue requirit̃ ad virtutem.vt dicit̃ in.viij ethi. Et similiter q̃ gratia respicit beneficiũ sm q̃ est gratis ĩpẽsuꝫ.qõ q̃dẽ ꝑtinet ad effectuꝫ. Ideo etiaꝫ gratie recõpensatio attendit magis affectum dantis q̃̃ effectũ. Omnis enim actus moralis ex voluntate dependet. Unde beneficium sm q̃ est laudabile ꝓut ei gratie recompensatio debetur materialiter quidẽ consistit in effectu.sed formaliter ⁊ principaliter in voluntate. Unde Seneca dicit in.i.de beneficijs. Beneficium non in eo quod sit aut datur ꝯsistit.sed in ipso dãtis aut faciẽtis animo. Animũ autẽ hominis vel affectũ per se q̃dẽ solus deus videt sed sm q̃ ꝑ aliqua signa manifestat̃ põt etiã ipsũ hõ cognoscere. Et hoc mõ affectus bñfaciẽtis cognoscat̃ ex ipso mõ quo bñficiũ tribuit̃.puta qꝛ gaudẽter ⁊ ꝓmpte aliquis bñficiũ impendit.

Ad sextũ.s.vtrũ oporteat aliq̃d pl⁹ exhibere q̃̃ recepit. Dicẽdũ q̃ sicut dictũ est.recõpẽsatio gr̃e respicit bñficiũ sm voluntatẽ bñficiãtis. In q̃ quidẽ ꝑcipue hoc ꝯmẽdabile videt̃ q̃ grat̃ bñficiuꝫ cõtulit ad qõ nõ tenebat̃.⁊ ideo q̃ bñficiũ accepit ad hoc obligat̃ ex debito honestat̃ vt silr̃ gratis aliq̃d ĩpẽdat. Nõ aũt videt̃ gratis aliquid ĩpẽdere.nisi excedat quãtitatẽ accepti bñficij.⁊ q̃̃diu recõpensat min⁹ vel equale nõ videt̃ facere gr̃is.sꝫ reddere qõ accepit. Et iõ gratie recõpẽsatio semꝑ tẽdit vt ꝓ suo posse aliq̃d mai⁹ retribuat. Sic eni in iusticia q̃ ẽ vtus cardinalis attẽdit̃ eq̃litas rerũ ita in gratitudine attẽdit̃ eq̃litas volũtatũ.vt.s.sic ex ꝓmptitudine voluntatis bñficians aliq̃d exhibuit ad qõ nõ tenebat̃.ita etiã ille q̃ suscepit bñficiũ aliquid supra debitũ recõpenset. Itẽ in recõpẽsatione beneficij magis est ꝯsiderãdus affectus bñficij q̃̃ effectus. Si ẽ cõsideremus effectũ bñficij q̃ fili⁹ a parentib⁹ accepit.s.esse ⁊ viuere.nihil eq̃le filius recõpensare põt vt phs dicit. Si aũt attẽdam⁹ ad ipsaꝫ voluntatẽ dantis ⁊ retribuẽtis sic põt filius aliquid mai⁹ patri retribuere.vt Seneca dicit in.iij.de beneficijs. Si tamen non potest.sufficit ad gratitudinem recompensandi voluntas.

Einde ꝯsiderandũ est de ingratitudine. Et primo vtrum ingratitudo sit peccatũ. Secũdo vtrũ sit peccatuꝫ speciale. Tertio vtrũ sit peccatũ mortale. Quarto vtruꝫ ingrato sint beneficia subtrahenda ⁊c̃. Require infra libro tertio.

De vindicatione. DIS.LXXV.

Einde ꝯsiderãdũ ẽ ỏ vĩdicatõe. Et pmo vtrũ vindicatio sit licita. Scđo vtrũ sit spãlis vt⁹. Tertio de mõ vindicãdi. Quarto ĩ quos sit vindicatio exercẽda.

Ad pmũ.s.vtrũ vindicatio sit licita. Dicendũ q̃ vindicatio fit ꝑ aliqõ malũ penale īflictũ peccãti. In vindicatiõe ẽ sumẽda ꝯsiderãdũ est aliõ ex pte vindicãtis aliud ex pte peccãtis.⁊ aliõ ex pte illate iniurie. Ex pte q̃dẽ vindicatã īferẽtis ꝯsiderãdus est stat⁹ ⁊ aĩus. Stat⁹ q̃ppe ꝯsiderãdus est qꝛ si sit ꝑsona singularis nõ hñs publicã potestatẽ nõ est sibi licitũ vindicare.sic dr̃ Math.xxvj. Oẽs qui acceperint gladiũ.gladio ꝑibũt.talis.n. vsurpat sibi qõ dei est sicut habet̃ Deut.xxxij. Mea est vltio ⁊ ego retribuã eis ⁊c̃. Alia lr̃a est mihi vindictã.⁊ ego retribuã. Si võ potestatẽ hñs sm gradũ sui ordinis ⁊ sue limites potestat̃ vindictaꝫ exercet in malos.nõ vsurpat sibi qõ dei est sed vtit̃ ꝑtãte sibi diuinitus ꝯcessa. Dicit̃.ij.ro.xiij ỏ ꝑncipe terreno q̃ dei minister ẽ vindex in irã ei q̃ male agit. Si aũt ꝑter ordinẽ diuine institutiõis aliqs vindictã exerceat.vsurpat sibi qõ dei est.⁊ iõ peccat. Cõsiderandus etiã est aĩus vindicãtis.si eni ei⁹ intẽtio ferat̃ ꝑncipalit̃ in malũ illi⁹ de quo vindicta sumit̃ ⁊ ibi q̃escit nõ ẽ oĩno licitũ qꝛ delectari in malo alteri⁹ ꝑtinet ad odiũ qõ charitati repugnat qua oẽs hoĩes debem⁹ diligere.nec aliqs excusat̃ si malũ intẽdat illi⁹ q̃ sibi īiuste intulit malũ.sicut nõ excusat̃ aliqs ꝑ hoc q̃ odit se odiẽtẽ. Nõ eni dꝫ hõ in aliũ peccare ꝓpter hoc q̃ ille peccauit prius in ipꝫ hoc eni est vinci a malo. Qõ aplus ꝓhibet Ro.xij.dicẽs. Noli vinci a malo.sed vince in bono malũ. Si võ ĩtẽtio vindicãtis ferat̃ ꝑncipaliter ad aliqõ bonũ ad qõ ꝑuenit̃ per penã peccantis puta ad emẽdationẽ peccãtis.vt saltẽ ad cohibitionẽ ei⁹ ⁊ q̃etẽ alioꝝ ⁊ ad iusticie ꝯseruatiõeꝫ ⁊ dei honorẽ põt esse vindicatio licita.alijs circũstantijs debitis ſuatis. Ex pte peccãtis silr̃ ꝯsiderandũ est vtruꝫ sit ꝑsona singular̃ vel multitudo ꝑplĩ. In primo casu est vindicta exercẽda. Si võ sit peccatũ multitudinis.aut multitudo tota peccat.aut magna ps multitudinis. In primo casu est de ea sumenda vindicta. Uel q̃̃tum ad totã multitudinem.sicut egyptij submersi sunt in mari rubro ꝑsequentes filios israhel.vt habet̃ Exoð.xiiij. Et sicut sodomite perierunt. Uel q̃̃tum ad magnaꝫ multitudinis partem.sicut patet Exo.xij. In pena eoꝝ qui vitulum adorauerunt Quandoqꝫ vero si sperat̃ multoꝝ correctio debet seueritas vindicte exerceri ĩ aliquos paucos principaliores quibus punitis ceteri terreant̃. Sicut oñs Numeri.xxv. mandauit suspendi principes populi pro peccato multitudinis. Si aũt non tota multitudo peccauit sed pro parte tunc si possint mali secerni a bonis.debet ĩ eos vindicta exerceri.si tamen hoc fieri possit sine scandalo alioꝝ.alioquin parcendũ est multitudini.⁊ detrahendũ seueritati. Et eadem ratio est de principe quẽ sequit̃ multitudo. Tolerandũ eni est peccatũ eius si sine scandalo multitudinis puniri non potest nisi forte esset tale peccatũ principis qõ magis noceret multitudini vel spũaliter vel tpaliter.q̃̃ scandalũ qõ exinde timeret̃. Ex parte vero iniurie cõsiderandũ est.qꝛ si inferat̃ iniuria in ꝑsonaꝫ iudicis.debet eã

patiēt̃ sustinē. Sic dic̃ Criso. sup math. Discam⁹ exēplo chr̄i nr̄as iniurias sustinē. dei aūt iniurias nec usq3 ad auditū sufferre. Itē in ꝓ paijs iniurijs ēe quēpiā patiētē laudabile ē. Iniurias aūt dei dissimulare nimis ē ipiū. Un̄ si iniuria illata ꝑsone iudicis vel alteri⁹ redundat i deū ⁊ ecclesiā tūc dz aliqs ꝓpriā iniuriā vlcisci. Sic pz de helya q̄ fecit ignē descēdē sup eos q̄ venerāt ad ipz capiēdū. vt legit̃ iiij. reg. i. Et silr̄ helyse⁹ maledixit puer' ipz irridētib⁹. vt habet̃ iiij reg. ij. Et siluester papa excōmunicauit eos q̄ eū in exiliū miserūt. vt habet̃ . xxiij. q. iij. Inquātū vō iniuria in aliquē illata ad ei⁹ ꝑsonā ptinet. dz eā tolerare patiēter si expediat. Huiusmōi. n. ꝓcepta patiētie itelligēda sūt fm̄ ꝓparationē animi. vt augu. dicit in li. de sermone dni in mōte. Ad scd̄m. s. vtrū vindicatio sit virt⁹ spālis. Dicēdū q̄ sicut phs dicit in. ij. ethi. Aptitudo ad virtutē inest nobis a natura sz cōplemētū virtutis fit ꝑ assuetudinē vel ꝑ aliq̄ aliā cām. Unde pz q̄ virtutes pficiūt nos ad ꝓsequēdū debito mō inclinatiōes naturales ptinēt ad ius naturale. Et iō ad quālibet iclinationē naturalē determinatā ordinat̃ aliq̄ spālis virt⁹. Est aūt q̄dā spālis inclinatio nature ad remouēdū nocumētū. Un̄ ⁊ aīalib⁹ dat̃ vis irascibilis. sepatim a vi ɔcupiscibili. Repellit aūt hō aliqḋ nocumētū ꝑ hoc q̄ se defendit ɔ̄ iniurias ne ei inferant̃. vel iā illatas iniurias vlciscĩt nō itētiōe nocēdi sz itētiōe remouēdi nocumēta. Hoc aūt ptinet ad vindicationē. Dicit enī Tullius in sua rethorica q̄ vindicatio est ꝑ quā vis aut iniuria ⁊ oīno q̄cq̄d obscurū ē. i. ignominiosū defēdēdo aut vlciscēdo ꝓpulsat̃. vnde vindicatō ē spālis virt⁹. Sciēdū aūt q̄ sicut recōpēsatio debiti legalis ptinet ad iusticiā cōmutatiuā recōpēsatio aūt debiti moralis qḋ nascit̃ ex ꝑticulari beneficio exhibito ptinet ad virtutē gratie. ita ēt punitio peccatoꝝ fz q̄ ptinet ad publicā iusticiā ē act⁹ cōmutatiue iusticie. fm̄ autē q̄ ptinet ad īmunitatē alicui⁹ ꝑsone singularis a quo iniuria ꝓpulsatur ptinet ad v̄tutē vindicatiōis. Uirtuti aūt vindicatiōis opponūtur duo vitia. vnū q̄d ē ꝑ excessū. s. peccatū crudelitatis vel seuitie. q̄ excedit mēsurā in puniēdo. Aliud aūt est vitiū qḋ ɔsistit in defectu. sic cū aliqs nimis remissus ē i puniēdo. Un̄ dr̄ puer. xiij. Qui pcit virge odit filiū suū. Uirt⁹ aūt vindicatiōis ɔsistit vt hō fz oēs circūstātias debitā mēsurā i vindicādo ɔseruet. Ad tertiū. s. de mō vindicādi. Dicēdū q̄ vindicatio i tātū licita ē ⁊ v̄tuosa. i. quātū tēdit ad cohibitionē maloꝝ. Cohibēt̃ aūt aliq̄ a peccādo q̄ affectū v̄tut' nō hn̄t ꝑ h' q̄ timēt amittē aliq̄ q̄ plus amāt q̄ illa q̄ peccādo adipiscit̃. al's timor nō cōpesceret peccatū. Et iō ꝑ subtractiōez oīuz q̄ hō maxīe diligit. ē vindicta de penatis sumēda. Hec aūt sūt q̄ hō maxime diligit vitā icolumitatē corꝑis. libertatē suā. Etiam bōa exteriora. puta diuitias. patriā. ⁊ gl'iā. Et iō vt augu. refert. xxi. de ci. dei. Octo gn̄a penaꝝ i legib⁹ eē describit tulli⁹. s. mortē ꝑ quā tollit̃ vita. vbera ⁊ talionē vt. s. oculū ꝓ oculo ꝑdat ꝑ q̄ amittit corꝑoris icolumitatē. ſuitutē ⁊ vincula ꝑ q̄ ꝑdit libertatē. exiliū ꝑ qḋ ꝑdit p̄riā. dānū ꝑ qḋ ꝑdit diuitias. ignominiā ꝑ quā ꝑdit gloriā.

Ad q̄rtū. s. vtrū vīdicta sit exercēda i eos q̄ nō peccauerūt. Dicēdū q̄ pena dupliciter pōt ɔsiderari. Uno mō fm̄ rōnē pene. ⁊ fz h' pena nō debet̃ nisi peccato. q2 ꝑ penā repat̃ eq̄litas iusticie iquātū ille q̄ peccādo nimis secut⁹ ē sua volūtate. aliq̄d ɔ̄ suā volūtatē patit̃. Un̄ cū omne peccatū sit volūtariū ēt originale vt supra habitū ē. ɔsequēs ē q̄ nullus punit̃ h' mō nisi ꝓ eo qḋ volūtarie factū est. Alio mō pōt ɔsiderari pena iquātū est medicina. nō solū sanatiua peccati p̄teriti. sz ēt p̄seruatiua a peccato futuro. ⁊ ꝓmotiua in aliqḋ bonū. Et fm̄ h' aliqs iterdū punit̃ sine culpa. nō tn̄ sine cā. Sciēdū tn̄ q̄ nūq̄ medicina subtrahit maius bonū vt ꝓmoueat min⁹. sicut medicina carnalis nūq̄ cecat oculū vt sanet calcaneū. Quādoq3 tn̄ infert nocumētū in minorib⁹ vt meliorib⁹ auxiliū p̄stet. Et q2 bona spiritualia sunt maxima bona. bona autem temporalia sunt minima. ideo quandoq3 punitur aliquis in tēporalibus bonis absq3 culpa. cuiusmodi sunt plures pene presentis vite diuinitus inflicte ad humiliationem vel probationē. Nō autē punit̃ aliqs in spiritualib⁹ bonis sine ꝓpria culpa neq3 in p̄senti neq3 i futuro. q2 ibi pene nō sūt medicine sz ɔsequunt̃ spiritualez damnationē. Pena inquam spirituali nunquā vnus homo punitur pro peccato alterius. quia pena spiritualis pertinet ad animam fm̄ quā quilibet est liber sui. Pena autē tpali quādoq3 vnus punit̃ ꝓ peccato alterius triplici ratione. Primo quidē. q2 vnus homo tpaliter ē res alterius ⁊ ita in penā eius ⁊ ipse punit̃. sicut filij sunt fm̄ corpus quedā res patris. ⁊ serui q̄dā res dn̄oꝝ. Alio mō inquātū peccatū vni⁹ deriuat̃ in alteꝝ vel ꝑ imitationē. sicut filij imitant̃ peccata parentum ⁊ serui peccata dn̄oꝝ vt audacius peccēt. vel ꝑ modū meriti sicut peccata subditoꝝ merent̃ peccatorem prelatum. fm̄ illud Job. xxxiiij. Qui regnare facit hominē hypocritaz ꝓpter peccata populi

Unde ⁊ ꝓ peccato dauid populū numerātis ꝓplus israhel punitus est vt habet̃ . ij. reg. vlti. Siue etiā per aliqualē ɔsensū seu dissimulationē sicut etiā interdū boni sil' puniunt̃ tpaliter cū malis. q2 eoꝝ peccata nō redarguerūt. vt aug. dicit in p̄mo de ci. dei. Tertio ad cōmēdādū vnitatē hūane societatis ex q̄ vnus dz ꝓ alio sollicitus esse ne peccet. ⁊ ad detestationē peti dū pena vni⁹ redūdat in oēs q̄ si oēs essent vnū corp⁹. vt aug. dicit in petō achor. Qḋ aūt dn̄s dic̄ visitās petā parentū in filios vsq3 ad terciā vel q̄rtā generatōez magis videt̃ ad miāz q̄ ad seueritatē ptinere dū statim vindictā non adhibet sz expectat in posterū. vt saltē vel posteri corrigant̃ sed crescēte malicia posterioꝝ necesse ē vltionē inferri. Itez nota q̄ sic aug. dicit. iudiciū hūanū dz imitari iudiciū diuinū in m̄ifestis dei iudicijs q̄b⁹ hoīes specialiter dānat ꝓ ꝓprio petō. Occulta vō dei iudicia quib⁹ tpaliter aliquos punit. absq3 culpa nō pōt hūanū iudiciū imitari. q2 hō nō pōt ɔp̄hēdere hoꝝ iudicioꝝ rōnes vt sciat q̄d expediat vnicuiq3. Et ideo nūq̄ fm̄ hūanū iudiciū aliqs dz puniri sine culpa pena flagelli vt occidat̃. vel vt mutilet̃ vel verberetur. Pena aūt damni punit̃ aliquis etiā fm̄ humanū iudiciū etiā sine culpa sed non sine causa. Et hoc tripliciter. Uno mō ex hoc q̄ aliquis infamis vel ineptus reddit̃ sine sua culpa ad aliqḋ bonum habendū vel ɔsequendū. sicut ꝓpter vitium lepre aliquis remouet̃ ab administratione ecclesie. ⁊ ꝓpter bygamiā vel iudiciū sanguinis aliquis ipediat̃ a sacris ordinib⁹. Secūdo q2 bonū in quo dānificat̃ non est ꝓpriū bonū sed cōe sicut q̄ aliqua ecclesia habeat epātū ptinet ad bonū toti⁹ ciuitatis. nō aūt ad bonū clericoꝝ tm̄. Tertio q2 bonū vnius dependet ex bono alterius. sicut in crimine lese maiestatis filius amittit hereditatem pro peccato parentis.

De veritate. DIS. LXXVI.

Einde ɔsiderandū est de veritate ⁊ vitijs oppositis. De veritate aūt quattuor ɔsideranda sunt. Primo vtrū veritas sit v̄tus. Scd̄o vtrū sit v̄t⁹ specialis. Tertio vtrū sit ps iusticie. Quarto vtrū declinet in min⁹. Ad primū. s. vtrū veritas sit v̄t⁹. Dicendū q̄ veritas dupl'r accipi pōt. Uno mō fm̄ q̄ fm̄ veritatē aliquid dicit̃ veruz ⁊ sic veritas nō est v̄tus. sed obiectuz vel finis v̄tutis. Sic. n. accepta veritas nō est habit⁹ qḋ est gen⁹ v̄tutis sed equalitas quedā intellect⁹ vel signi ad rem intellectā ⁊ signatā. vel etiā rei ad suā regulā. Alio mō pōt dici v̄itas qua aliqs verū dicit fm̄ q̄ ꝑ eam aliqs dicit̃ verax. ⁊ talis veritas siue v̄acitas necesse est q̄ sit v̄t⁹. q2 hoc ipsuz qḋ est dicere verū est bonus act⁹. Uirtus aūt ē q̄ facit bonū habentē. ⁊ opus ei⁹ bonū reddit. Nō est aūt veritas v̄tus theologica q2 nō hz deū ꝓ obiecto sed res tpales. Dicit enī tullius q̄ veritas ē per quā imutata ea q̄ sunt aut fuerūt aut futura sunt dicunt̃. Sed est v̄tus moralis ɔsistēs in medio inter supfluū ⁊ diminutū dupliciter. Uno q̄dē mō ex pte obiecti. Alio aūt mō ex pte actus. Ex pte q̄dē obiecti. q2 verū fm̄ suā rōnē ipoꝛtat quādā equalitatē. equale aūt est mediū inter magi' ⁊ minus. Un̄ ex hoc ipso q̄ aliquis verū dicit de seipso mediū tenet inter eū q̄ maiora dicit de seipso ⁊ inter eū q̄ minora. Ex pte aūt actus mediū tenet iquātū verū dicit q̄n oꝫ ⁊ fz q̄ oꝫ. Supfluū aūt ɔuenit illi qui ipoꝛtune ea que scit manifestat. defectus aūt ɔpetit illi q̄ occultat q̄n manifestare oꝫ. Ad scd̄z. s. vtrū veritas sit virtus specialis. Dicendū q̄ ad rōnē virtutis humane ptinet q̄ op⁹ hoīs bonuz reddat. Unde vbi in actu hoīs iuenit̃ specialis rō veritatis vel bōitatis. necesse est q̄ ad hoc dispōat̃ hō per specialē virtutē. Cum aūt bonuz fm̄ aug. libro de natura boni cōsistat in ordine necesse est specialez rationē boni cōsiderari ex determinato ordine. Est aūt specialis quidē ordo fm̄ q̄ exteriora nostra vel verba vel facta debite ordinant̃ ad aliquid. sicut signuz ad signatum. ⁊ ad hoc perficit̃ homo ꝑ virtutem veritatis. Unde manifestū est q̄ veritas est specialis virtus. Licet aūt veruz ⁊ bonum ɔuertant̃ fm̄ ph̄m. tamē bonitas nō ponit̃ esse virtus specialis sicut veritas quia omnis virtus bonitas est: sz veritas est virt⁹ specialis ratione iam dicta. Ad cui⁹ euidentiā sciendū est q̄ verum ⁊ bonū subiecto quidē cōuertunt̃ q2 omne verum est bonū. ⁊ omne bonū est verum: sed fm̄ rationē inuicē se excedūt. sicut intellect⁹ ⁊ voluntas inuicē se includūt. Nam intellect⁹ intelligit voluntatē ⁊ intellecta alia. ⁊ voluntas appetit ea que ptinent ad intellectum ⁊ multa alia. Unde verū fz rationē ꝓpriā i qua est ꝑfectio intellect⁹ est quoddā particulare bonū inquātū est quoddam appetibile. Et similiter bonū fm̄ ꝓpriaz rationē ꝓut est finis appetitus est quoddam verū inquātum est quoddaz intelligibile. Quia ergo veritas includit rationē bonitatis potest esse q̄ veritas sit specialis virtus sicut vez est speciale bonū. non aūt potest esse q̄ bonitas sit specialis virtus. cū magis fm̄ rationē sit gen⁹ virtutis. Ad tertium. s.

vtrū veritas sit ps iusticie. Dicēdū ꝙ sicut supradictū ē. ex h̄ ꝙ aliq virt⁹ iusticie annectit̄ sicut secūdario pncipali qđ ptim q̄dē cū iusticia ꝯuenit. ptī aūt deficit ab ei⁹ pfecta rōne. Uirt⁹ aūt veritatꝭ cōuenit q̄dē cū iusticia ī duob⁹. Uno q̄dē mō ī h̄ ꝙ ē ad alterū. Manifestatio eni quā dixim⁹ eē actū veritatis ē ad alteꝝ. inquātū. s. ea q̄ circa ip̄z sūt vn⁹ hō alteri manifestat. Alio mō inquantū iusticia eq̄litatē q̄dā in reb⁹ ꝯstituit. in h̄ facit virt⁹ veritatis: adequat eni signa reb⁹ existētib⁹ circa ip̄z. deficit aūt a ꝓpria rōne iusticie q̄ntū ad rōnē debiti. Nō eni h̄ virt⁹ attēdit debitū legale qđ attēdit iusticia. s̄z poti⁹ debitū morale. inquātū. s. ex honestate vn⁹ hō alteri dz veritatis manifestationē. Unde veritas ē pars iusticie inquātū annectit̄ ei sicut virt⁹ secūdaria pncipali. Ex h̄ eni ꝙ hō ē aīal sociale naturaliter hō dz alteri id sine quo societas hūana ꝯseruari non posset. nō aūt possent hoīes ad inuicē cōuiuere nisi sibinuicē crederet tāq̄ sibinuicē veritatē manifestātib⁹. τ iō virt⁹ veritatis aliquo mō attēdit rationē debiti. Sciēdū aūt ꝙ cū sit triplex veritas s̄z Hiero. s. vitas vite. iusticie. τ veritas doctrine. Ueritas de q nunc loq̄mur differt a veritate vite. qz veritas vite ꝯtinet in se oēm virtutē. Ueritas aūt iusticie dicit̄ dupliciter. Uno mō fm ꝙ ipsa iusticia est rectitudo q̄dā regulata fm regulā diuine legis. τ s̄z h̄ differt veritas iusticie a veritate vite. qz veritas vite ē fm quā aliq̄s recte viuit in seipso. Ueritas aūt iusticie s̄z quā aliq̄s rectitudinē legis in iudicijs q̄ sūt ad alteꝝ seruat. τ s̄z h̄ veritas iusticie nō ptinet ad veritatē de qua nūc loq̄mur sicut nec veritas vite. Alio mō pōt ītelligi veritas iusticie. fm ꝙ aliq̄s ex iusticia veritatē manifestat. Puta cū aliq̄s in iudicio verū ꝯsitet̄ aut veꝝ testimoniū dicit. τ h̄ veritas ē q̄dā pticularis act⁹ iusticie. τ nō ptinet directe ad veritatē de qua nūc loq̄mur. qz. s. in hac manifestatione veritatis pncipalit̄ hō itēdit ius suū alteri reddere. vnde phs in. iiij. ethi. de hac vitate determinās dicit. Nō de iudicio in cōfessionib⁹ dicimus. neq̄z q̄cūqz ad iusticiā vel iniusticiā ꝯtēdūt. Ueritas aūt doctrine ꝯsistit in q̄dā manifestatiōe verboꝝ de q̄b⁹ ē sciētia. Unde nec ista veritas directe ptinet ad hāc virtutē vel veritatē. s̄z solū veritas qua aliq̄s in vita τ sermōe talē se demōstrat qualis est. τ nō alia q̄ circa seipm sint nec maiora nec minora. verūtn̄ qz verba nobiliora inquātū sūt a nobis cognita circa nos sūt τ ad nos ptinēt. τ s̄z h̄ veritas doctrine pōt ad hāc virtutē ptinere. τ quecūqz alia veritas qua q̄s manifestat verbo vel facto qđ cognoscit. Ad quartū. s. vtrū veritatis virtus declinet in minus. Dicēdū ꝙ declinare in min⁹ a veritate cōtingit dupliciter. Uno mō affirmādo. puta cū aliq̄s nō manifestat totū bonū qđ in ipso ē puta sciētiā vel sanctitatez vel aliq̄d hmōi. qđ fit sine p̄iudicio veritatis. qz in maiori ē τ minus. τ s̄z h̄ hec virtus declinat in min⁹. Hoc eni vt phs dicit in. iiij. ethi. videt̄ eē prudētius ꝓpter onerosas supabundātias esse. hoīes eni q̄ maiora de seipsis dīt quā sint st̄ alijs onerosi q̄si excellē alios volētes. hoīes āt q̄ minora de seipis dīt gratiosi st̄ q̄si alijs ꝯdescēdētes p quādā moderatiōez. Un̄ apl's dicit. ij. cori. xij. Si voluero gloriari nō ero insipiēs vitatē. n. dicā. parco āt ne q̄s me existimet supra id qđ videt in me. aut audit aliquid ex me. Alio mō pōt aliq̄s declinare in minus negādo. vt. s. neget sibi inesse qđ inest: τ sic non ptinet ad hanc veritatem declinare in minus. quia per hoc incurreret falsum. τ tamen hoc ipsum esset minus repugnās veritati. nō q̄dē fm rationē ꝓpriam veritatis sed fm rationē prudentie quā oportet saluari in oībus virtutib⁹ magis eni repugnat prudentie. qz piculosius est τ inhonestius alijs ꝙ aliquis estimet vel iactet se habere qđ non habet. q̄ ꝙ nō existimet vel dicat se nō habere quod habet.

Einde ꝯsiderādū est de vitijs oppositis. Et p̄mo de mēdacio. Scđo de simulatiōe siue hypocrisi. Tertio de iactātia τ opposito vitio. Circa mēdaciū ꝯsiderādū ē. p̄mo vtrum mēdaciū semp opponat̄ veritati quasi. s. ꝯtinēs falsitatē. Scđo de specieb⁹ mēdacij. Tertio vtrū mendaciū semp sit peccatū. Quarto vtrū sit peccatū mortale. De hoc req̄re infra tertio libro. De simulatione siue hypocrisi Similiter require infra tertio libro.

De iactantia. DIS. LXXVII.

Einde ꝯsiderādū ē de iactantia τ ironia q̄ sunt ptes mēdacij scđm phm. iiij. ethi. De iactātia aūt ꝯsiderandū est. Primo cui virtuti opponat̄. Secūdo vtrū sit peccatum mortale. Ad primū dicendum q̄ iactantia proprie importare videt̄ ꝙ homo verbis se extollat. illa enim q̄ homo vult longe iactare in altū eleuat. Tūc autem ꝓprie aliq̄s se extollit quando de se aliquid supra se dicit. Qđ quidem ꝯtingit dupliciter. Uno mō quando aliquis loquit̄ de se nō quidē supra id qđ in se est. sed supra id qđ de eo omnes opinant̄: Qđ apostolus refugiens dicit. ij. corin. xij. Parco aūt nec q̄s existimet me supra id qđ videt ī me aut aut audit aliq̄d ex me. Alio mō aliquis p vba se extollit loquēs de se supra id qđ in se ē scđz rei veritatē. τ qz magis est aliq̄d iudicādū scđz id qđ in se est q̄ scđz qđ est in opiñoe alioꝝ. Inde est ꝙ mag ꝓprie dicit̄ iactātia q̄n aliq̄s effert se supra id qđ in seipso est q̄ q̄n effert supra id qđ est in opinione alioꝝ. q̄uis vtroqz mō iactantia dici possit. Et ideo iactātia ꝓprie dicta opponit̄ veritati p modū excessus. Sciēdū tn̄ ꝙ peccatū iactātie pōt ꝯsiderari duplr̄. Uno mō scđm speciē act⁹. τ sic opponit̄ veritati p modū excessus. vt dictū est. Alio mō fm cām suā ex q etsi nō semp tn̄ frequētius accidit. τ sic ꝓcedit quidē ex superbia. sicut ex cā interius motiua τ ipellēte. Ex hoc eni ꝙ aliq̄s interius p arrogātiā supra seipsuz eleuat̄. sequit̄ plerūqz ꝙ exterius maiora quedā de se iactet. l̄z q̄nqz nō ex arrogantia. s̄z ex q̄dā vanitate aliq̄s ad iactantiā ꝓcedat τ in h̄ delectet̄ qz talis est fm habitū. Et ideo arrogātia p quaz aliquis supra seipsuz extollit̄: est superbie species. nō tn̄ est idē iactantie: sed vt frequētius ei⁹ cā. Et ꝓpter h̄ Greg. ponit iactātiā inter superbie species. Tendit aūt iactator plerūqz ad hoc ꝙ gloriā ꝯsequat̄ p suā iactantiā. Et iō scđm Greg. Ex inani glia orit̄ scđm rōez finis. Ad scđm. s. vtꝝ iactātia sit peccatū mortale. Dicēdū ꝙ sicut supra dictū est. peccatū mortale ē qđ charitati ꝯriat̄. Duplr̄ ḡ iactātia ꝯsiderari pōt. Uno mō fm se ꝓut est mēdaciū quoddā. τ sic q̄nqz ē pctm mortale. q̄nqz veniale. Mortale quidē q̄n quis iactāter de se ꝓfert qđ est ꝯ gloriā dei. sicut ex psona regis thyri dicit̄ Ezech. xxviij. Eleuatū est cor tuū τ dixisti deus ego sum. Uel etiā ꝯ charitatē ꝓximi. sicut cū aliq̄s iactando seipsuz ꝓrumpit in ꝯtumelias alioꝝ. sicut habet̄ Luce. xviij de phariseo qui dicebat. nō sum sicut ceteri hoīuz raptores. iniusti. adulteri velut etiā hic publican⁹. Q̄nqz vo est peccatū veniale. q̄n. s. aliq̄s de se talia iactat q̄ neqz sunt ꝯ deū neqz ꝯ ꝓximū. Alio modo pōt cōsiderari scđm cam suā. s. superbiā vel appetitū lucri aut inanis glie τ sic si ꝓcedat ex superbia vel inani glia q̄ sit peccatū mortale. etiā ipsa iactātia erit peccatū mortale. Alioq̄n erit peccatū veniale. S̄z q̄n aliq̄s ꝓrūpit in iactātiā ꝓpter appetitū lucri. τ hoc mō videt̄ ꝑtinere ad ꝓximi deceptionē vel dānū. Et ideo talis iactātia est magis peccatū mortale. Un̄ τ phus dic̄ in. iiij. ethi. ꝙ turpior ē q̄ se iactat cā lucri. q̄ q̄ se iactat cā glie vel honoris. nō tn̄ semp est peccatū mortale: qz potest esse tale lucrū ex quo alius non damnificat̄.

De Ironia

Einde ꝯsiderandū est de ironia. Et primū vtrum ironia sit peccatū. Secūdo vtrū sit maius peccatū q̄ iactātia. Ad primū. s. vtrū yronia sit peccatū. Dicendū ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ minora de se dicant pōt cōtingere dupliciter. Uno mō salua veritate. dum. s. maiora que sunt in seipsis reticēt. q̄dā vo minora detegūt. τ de se ꝓferūt que tn̄ in se esse recognoscūt. Et sic minora de se dicere nō ptinet ad ironiā. nec est peccatū scđm suū genus nisi per alicui⁹ circūstātie corruptionē. Alio mō aliquis dicit minora a veritate declinās. puta cū asserit de se aliq̄d vile qđ ī se nō recognoscit aut cū negat de se aliq̄d magnū qđ tn̄ pcipit in seipso esse. τ sic ptinet ad ironiā. τ est semp peccatū. Ad scđm. s. de ꝯparatiōe ironie ad iactātiā. Dicendū ꝙ vnū mēdaciū ē grauī⁹ altero q̄nqz q̄dē ex mā. sicut mendaciū qđ fit in doctrina religionis est grauissimuz. q̄nqz aūt ex motiuo ad peccandū. sic mendaciū pniciosuz ē grauius q̄ officiosuz. vl̄ iocosū Ironia aūt τ iactantia circa idē mentiunt̄ vel vbis vel factis vl̄ quibuscūqz exteriorib⁹ signis. s. circa ꝯditionē psone. Unde q̄ntū ad hoc equalia sunt. Sed vt plurimū iactantia ex turpiori motiuo procedit. s. ex appetitu lucri vel honoris. Ironia vo ex hoc ꝙ fugit. l̄z inordinate p elationē videtur alijs grauis esse τ fm hoc phs dicit ꝙ iactantia est grauī⁹ peccatum q̄ ironia. Cōtingit tamē q̄doqz ꝙ aliquis minora de se fingit ex aliquo alio motiuo. puta ad dolose decipiendum. τ tunc ironia est grauior. De hac plura require infra inter gradus superbie libro tertio.

De Affabilitate.

Einde ꝯsiderandū est de amicicia que affabilitas dicitur. τ de vitijs oppositis que sūt adulatio τ litigiū. Circa amiciciam seu affabilitatem. Primo considerandū est vtrum sit specialis virtus. Secūdo vtrum sit pars iusticie. Ad primum scilicet vtrum amicicia sit specialis virtus. Dicendū ꝙ sicut dictuz est. cum virtus ordinet̄ ad bonum vbi occurrit specialis ratio boni ibi oportet esse specialem rationē virtutis. bonum aūt in ordine consistit sicut supra dictum est. Oportet aūt hominē conuenienter ad alios ordinari in cōmuni cōuersatione taz in factis q̄ in dictis vt scilicet ad vnumquenqz se habeat scđm qđ decet. Et ideo oportet esse specialē quandam virtutē que hanc cōueniētiā ordinis obseruet. τ hec vocatur amicicia seu affabilitas. Sciendum autem ꝙ

ph̄s in .viij. ethi. de duplici amicicia loquit̄ quarum vna consistit principaliter in affectu quo vnus aliū diligit. et hec pōt ↄsequi quācūq; virtutē. Que aūt ad hāc amiciciā ꝑtineāt supra de charitate dicta sūt. Aliā vero amiciciā ponit q̄ ↄsistit in solis exterioribus vbis vel factis. q̄ q̄dē nō hȝ ꝑfectā rōnē amicicie. sȝ quādā eius similitudinē inquātū s. q̄s decenter se hȝ ad illos cū q̄b⁹ ↄuersat̄. Ad scḋm. s. vtrū amicicia sit pars iusticie. Dicēdū q̄ hec virtus ē pars iusticie. inquātū ei adiungit̄ sicut ꝑncipali virtuti. Cōuenit. n. cū iusticia in hoc q̄ ad alterū ē. sicut etiā iusticia. Deficit autē a rōne iusticie qr nō hȝ plenā debiti rationē, ꝓut aliquis alteri obligat̄. vel debito legali ad cuius solutionē lex cogit. vel etiā aliquo debito ꝓueniente ex aliquo beneficio suscepto. sȝ solū attēdit quoddam debitū honestatis qḋ magis ē ex parte ipsius virtuosi q̄ ex parte alterius. vt. s. faciat alteri qḋ decet eū facere. qr sibi homo est naturaliter animal sociale debet ex quadam honestate veritatis manifestationē alijs hominibus sine qua societas hominum durare non posset. Sicut autem non posset viuere homo in societate sine veritate. ita nec sine dilectione. quia sicut philosophus dicit in .viij. ethi. Nullus potest perfecte morari cum tristi neq; cum non delectabili. et ideo homo tenetur ex quodam debito honestatis naturalis vt ipse alijs delectabiliter conuiuat. nisi propter aliquam causam necesse sit alios vtiliter aliquando contristare.

Einde considerandum est de vitijs oppositis. Et primo de adulatione. Secundo de litigio. De adulatiōe vidēdū est ꝑmo vtrū sit peccatū. Secūdo vtrū sit peccatū mortale. De his oīb⁹ reqre īfra libro tertio. Deīnde ↄsiderandū ē de litigio. Et ꝑmo vtrū opponat̄ veritati amicicia. Scḋo de cōparatiōe eius ad adulatiōē. De his omnibus require infra libro tertio.

¶ De liberalitate. DIS. LXXVIII.

Einde ↄsiderandū est de liberalitate et vitijs oppositis. s. auaricia et ꝓdigalitate. Circa liberalitatē ↄsiderandū est primo vtrum sit victus. Secundo de materia eius. Tertio de actu ipsius. Quarto vtrum ad eam magis dare q̄ accipere pertineat. Quinto vtrum liberalitas sit pars iusticie. Sexto de comparatiōe eius ad alias virtutes. Ad primum. scilicet vtrum liberalitas sit virtus. Dicendū q̄ sicut augu. dicit in libro de libero arbitrio. Bene vti his q̄b⁹ male vti possumus. pertinet ad virtutem. Possumus autē bene et male vti non solum his que intra nos sunt. scilicet potentijs et passionibus anime. sed etiam his que extra nos sunt scilicet rebus huiusmodi mundi concessis nobis ad sustentationem vite. Et ideo cum bene vti his rebus pertineat ad liberalitatem. consequens est q̄ liberalitas sit virtus. Sicut enī dicit ambrosius et basilius supabundantia diuitiarū dat̄ aliq̄bus a deo vt meritū bone dispēsatiōis acquirant pauca aūt vni sufficiunt. Et ideo liberalis plura laudabiliter in alios expēdit q̄ in seipsum. Debet aūt hō semper sibipsi magis ꝓuidere in spūalib⁹ bonis in quibus vnusq̄sq; sibi ꝑcipue subuenire potest tamen etiam in temporalib⁹ reb⁹ nō ꝑtinet ad liberalem vt sic alijs intendat q̄ oīno se et suos despiciat. Unde ambrosius dicit in primo de officijs. Est illa probanda liberalitas vt proximos seminis tui non despicias si egere cognoscas. Ad liberalē etiam nō ꝑtinet sic diuitias emittere. vt non sibi remaneat vnde sustētetur. et vnde virtutis opera exequat̄ quibus ad felicitatē ꝑuenitur. vnde ph̄s dicit in .iiij. ethi. q̄ liberalis curat propria volēs per hoc quibusdam sufficere. Et ambrosius dicit in libro de officijs. q̄ dominus non vult simul effundi opes sed dispensari. Nisi forte vt helyseus q̄ boues suos occidit et pauit pauperes ex eo quod habuit vt nulla cura teneretur domestica. quod pertinet ad statum ꝑfectionis spūalis vite. de quo infra dicet̄. Et tamen sciendū est q̄ hoc ipsum quod est sua liberaliter largiri inquantū est actus virtutis ad beatitudinē ordinatur. Item sciendū q̄ sicut ph̄s dicit in .iiij. ethi. illi qui ↄsumunt multa per intemperantias non sunt liberales sed ꝓdigi. et similiter quicūq; effundit que hȝ ꝓpter quecūq; alia peccata. Unde ambro. dicit in primo de officijs. Si adiuues eum qui possessiones aliorū eripere conat̄ nō probat̄ largitas. Nec illa perfecta est liberalitas si iactantie causa magis q̄ misericordie largians. Et ideo illi qui carent alijs virtutibus licet in aliqua opera multa expendant nō sunt liberales. Nihil etiam ꝓhibet aliquos multa in bonos vsus expēdentes habitū liberalitatis nō habere. sicut et aliarum virtutum opera faciūt homines anteq̄ virtutis habitum habeant. licet nō eo modo quo virtuosi vt supra dictū est. Similiter etiam nihil prohibet aliquos virtuosos licet sint paupes esse liberales. Unde ph̄s dicit in .iiij. ethi. ſm substantiam idest facultatem diuitiarū liberalitas non dicit̄. non enim cōsistit in multitudine datorū sed in dantis habitu. Et ambrosius dicit in primo de officijs q̄ affectus diuitē collationē. aut pauperē facit et preciū reb⁹ imponit. Ad scḋm. s. de materia liberalitatis. Dicēdū q̄ ſm ph̄m in .iiij. ethi. Liberalis nō est acceptiuus pecunie nec custodiuus sȝ emissiu⁹. Unde et alio noīe liberalitas largitas nominat̄. quia qḋ largū est nō est retentiuū. sed est emissiuū. et ad hoc idē ꝑtinere videt̄ etiam liberalitatis nomē. Cum enī aliquis a se emittit quodāmodo illud a sua custodia et dn̄io liberat. et animū suū ab eius affectu liberū esse ostendit. Ea vero q̄ emittēda sunt ab vno hoīe in alium sunt bona possessa. que noīe pecunie signant̄. Et ideo propria materia liberalitatis est pecunia. Quia tn̄ sicut dictū est liberalitas nō attēdit̄ in quātitate dati sed in affectu dantis. affectus aūt dātis disponit̄ ſm passiones amoris et ↄcupiscentie. Et ꝑ ↄsñs delectationis et tristicie ad ea que dant̄. ideo īmediata materia liberalitatis sunt interiores passiones. sed pecunia exterior est obiectū ipsarum passionū. Ad tertiū. s. de actu liberalitatis s. vtrū vti pecunia sit actus eius. Dicēdū q̄ species act⁹ sumit̄ ex obiecto vt supra dictū est. Obiectū aūt siue materia liberalitatis est pecunia. et quicquid pecunia mensurari potest. vt dictū est. Et quia quelibet virtus conuenienter se habet ad suū obiectū. consequens est vt cū liberalitas sit virtus. actus eius sit ꝓportionat⁹ pecunie. pecunia aūt cadit sub ratione bonorū vtiliū. quia omnia exteriora bona ad vsū hoīs sūt ordinata. Et ideo act⁹ ꝓprius liberalitatis est pecunia vel diuitijs vti. Sciendū ergo q̄ ad liberalitatē ꝑtinet bene vti diuitijs inquātum hmōi eo q̄ diuitie sunt ꝓpria materia liberalitatis. Ad iusticiam aūt ꝑtinet vti diuitijs ſm aliam rationē. s. sȝ rationē debiti. ꝓut. s. res exterior debet̄ alteri. Ad magnificentiā aūt ꝑtinet vti diuitijs ſm quandā specialē rationē. id est ſm q̄ assumunt̄ in alicui⁹ magni opis expletionē. vnde et magnificētia quodāmodo se hȝ ex additione ad liberalitatē vt infra dicet̄. Item sicut dictū est ꝓpria materia liberalitatis sunt interiores passiones ſm quas hō afficit̄ circa pecuniā. Et ideo ad liberalitatē ꝑcipue ꝑtinet vt hō ꝓpter inordinatā affectionem ad pecuniā non ꝓhibeat̄ a quocūq; debito vsu eius. Est aūt duplex vsus pecunie. Unus ad seipsum qui videt̄ ad sumpt⁹ vel expēsas ꝑtinere. Alius aūt quo quis vtit̄ ad alios quod ꝑtinet ad dationes. Et ideo ad liberalitatē ꝑtinet vt nec ꝓpter īmoderatū amorem pecunie aliquis impediat̄ a cōuenientibus expensis neq; a cōuenientibus dationib⁹. Unde circa dationes et sumptus liberalitas consistit ſm ph̄m in .iiij. ethi. Verbum aūt senece in .v. de beneficijs intelligendū est de liberalitate ſm q̄ se habet ad dationes. Non enī dicit̄ aliquis liberalis ex hoc q̄ sibi aliq̄d donat. Ad quartū. s. vtrū ad liberalem magis ꝑtineat dare q̄ accipere. Dicendū q̄ ꝓpriū est liberalis vti pecunia. vsus aūt pecunie est in emissione ipsius nā acquisitio pecunie magis assimilat̄ generationi q̄ vsui. custodia vero pecunie inquātū ordinatur ad facultatē vtendi assimilat̄ habitui. Emissio aūt alicuius rei quanto fit ad aliquid distantius tanto a maiori virtute ꝓcedit. sicut patet in his que ꝓiciunt̄. Et ideo ex maiori virtute ꝓcedit q̄ aliq̄s emittat pecuniā dando eam alijs q̄ expēdendo eam circa seipsum. Proprium est aūt virtutis vt ꝑcipue tendat in id qḋ ꝑfectius est. Nam virtus est ꝑfectio quedā. vt dicitur in .vij. phic̄. Et ideo liberalis maxime laudat̄ ex datione. Cū aūt liberalitas a prudentia dirigat̄. sic etiā quelibet alia virtus moralis. ad prudentiā ꝑtinet custodire pecuniā ne surripiat̄. aut inutiliter expendat̄. Sed vtiliter eam expēdere non est minoris prudentie. q̄ vtiliter eam ↄseruare. sed maioris quia plura sunt attendēda circa vsum rei qui assimilat̄ motui q̄ circa ↄseruationē que assimilat̄ quieti. Qḋ aūt illi qui susceperūt pecunias ab alijs acquisitas liberalius expendunt. q̄ existētes inopie inexperti si propter solū hanc inexperientiā liberaliter expenderent. nō haberēt liberalitatis virtutē. sed quādoq; hmōi inexperientia se habet solum sicut tollens impedimentum liberalitatis ita q̄ ꝓmptius liberaliter agant. timor enī inopie ex eius experientia procedens impedit q̄nq; eos qui acquisierunt pecuniā ne eam cōsumāt liberaliter agendo. Et similiter amor quo eam amant tāq̄ ꝓpriū effectū. vt ph̄s dicit in .iiij. ethi. Ad quintū. s. vtrū liberalitas sit pars iusticie. Dicendū q̄ liberalitas nō est species iusticie quia iusticia exhibet alteri qḋ eius est. liberalitas aūt exhibet id qḋ est suum. Habet tn̄ quādam ↄuenientiā cū iusticia in duob⁹. Primo q̄dē qr principaliter est ad alterū. sicut et iusticia. Secūdo qr est circa res exteriores. sicut et iusticia. licet ſm aliam rationē vt dictū ē. Et ideo liberalitas a quibusdā ponit̄ pars iusticie. sicut virtus annexa vt principali. Ad sextum. s. de ↄparatione liberalitatis ad alias virtutes. Dicendum q̄ quelibet virtus tendit in aliquod bonum. Unde quāto aliqua virtus in melius bonū tendit tanto me-

hoc est liberalitas aũt tendit in aliqḋ bonũ dupliciť. Uno mõ pri mo ꝛ ꝑ se. Alio mõ ex ↄsequẽti. Primo q̃dẽ ꝛ ꝑ se tẽdit ad ordiná dũ ꝓpriá affectionẽ circa possessionẽ pecuniarũ in vsũ. ꝛ sic fm h̃ pfert́ liberalitati. ꝛ tẽpantia q̃ moderať ↄcupiscentias ꝛ delecta tiões ptinẽtes ad ꝓpriũ corpus. ꝛ fortitudo ꝛ iusticia q̃ ordinant quodãmõ in bonũ cõe: vna tp̃e pacis alia tp̃e belli ꝛ oĩb⁹ pferunt virtutes q̃ ordinãt in bonũ diuinũ. Nã bonũ diuinũ p̄eminet cuili bet bono hũano: ꝛ in bonis hũanis bonũ publicũ preeminet bono priuato: in q̃bus bonũ corporis p̄eminet bono exterioꝝ rerũ. Alio mõ ordinať liberalitas ad aliqḋ bonũ ex ↄsequẽti. ꝛ fm h̃ libera litas ordinať in oĩa bona p̄dicta. Ex h̃ enĩ ꝙ hõ non est amatiuus pecunie. sequiť ꝙ de facili vtať ea ꝛ ad seipsũ ꝛ ad vtilitatẽ alioꝝ ꝛ ad honorẽ dei ꝛ fm hoc hꝫ quãdã excellẽtiã: ex h̃ ꝙ vtilis est ad multa: q2 vnũq̃dq; magis iudicať ꝑ illud qḋ p̄mo ꝛ ꝑ se cõpetit ei q̃ fm id qḋ ↄsequẽter se hꝫ. iõ dicendũ est liberalitatẽ nõ eẽ ma ximã virtutẽ. De vitijs oppositis. s. auaricia ꝛ ꝓdigalitate. Req re infra libro tertio.

De epykeya.

Einde ↄsiderandũ est de epykeya ꝛ p̄mo vtrum sit virtus. Scdõ vtrũ sit pars iusticie. Ad p̄mũ ↄsiderandũ ꝙ quia actus hũani de q̃b⁹ leges danť: in singularib⁹ ↄtingẽtib⁹ ↄsistũt: q̃ infinitis modis narrari pñt: nõ fuit possibile aliquã regu lã legis institui q̃ i nullo casu deficeret: sed legislatores attẽdũt ad id qḋ in plurib⁹ accidit fm hoc legẽ ferentes: quã tñ in aliquib⁹ ca sibus seruare est ↄtra equalitatẽ iusticie: ꝛ ↄtra bonũ cõe qḋ lex in tendit sicut lex instituit: ꝙ deposita reddanť: q2 h̃ qḋ in plurbus iustũ est. ↄtingit tñ aliqñ esse nociuũ puta si furiosus deposuit gla diũ. ꝛ cũ reposcat dũ est in furia. vel si aliq̃s reposcat depositũ ad patrie ipugnationẽ. In his enĩ ꝛ silib⁹ casibus malũ esset seq̃ legẽ positã. bonũ aũt est ꝑtermissis verbis legis: seq̃ id qḋ poscit iusti cie rõ ꝛ cõis vtilitas: ꝛ ad h̃ ordinať ad epykeyã q̃ apud nos diciť equitas. Uñ pꝫ ꝙ epykeya est virtus. Epykeya enĩ nõ aufert iustũ simpliciť: sed iustũ qḋ est lege determinatũ: neq; etiã opponiť seue ritati q̃ sequiť veritatẽ legis in q̃b⁹ oportet: seq̃ aũt verba legis in quib⁹ nõ oportet vitiosũ est. vñ dř in codice de legib⁹ ꝛ ↄstitutiõi bus p̄ncipũ nõ dubiũ est in legẽ cõmittere eũ q̃ verba legis ample xus ↄ̃ legis nitiť volũtatẽ. Ad scdm. s. vtrũ epykeya sit pars iusti cie. Dicendũ ꝙ sicut supra dictũ est. virtus aliq̃ hꝫ triplicẽ partẽ. s. partẽ subiectiuã integralẽ: ꝛ potẽtialẽ. Pars aũt subiectiua est de qua essentialiť p̄dicať totũ: ꝛ est in minus. Qḋ q̃dẽ ↄtingit dupliciter. Qñq; enĩ aliq̃d p̄dicať de pluribus fm vnã rõnẽ sicut aĩal de equo ꝛ boue. qñq; aũt p̄dicať fm prius ꝛ posteri⁹: sicut ens p̄dicať fm prius ꝛ posterius: q2 p̄dicať de substãtia ꝛ accidẽte. Epykeya ergo est pars iusticie cõiter dicte tanq̃ iusticia q̃dã existẽs vt dicit aplš in. v. ethi. Uñ pꝫ ꝙ epykeya est pars iusticie subiectiua: ꝛ de ea iusticia ꝑ prius dř q̃ de legali. nã legalis iusticia dirigiť fm epy keyam. Uñ epykeya est q̃si superior respectu hũanoꝝ actuũ.

¶ De preceptis iusticie. DIS. LXXIX.

Einde ↄsiderandũ est de p̄ceptis iusticie. Et cir ca h̃ ↄsiderãda sunt sex. Primo vtrũ pre cepta decalogi sint p̄cepta iusticie. Scdõ de primo p̄ce pto decalogi. Tertio de scdõ. Quarto ḋ tertio. Quinto de q̃rto. Sexto de alijs sex. Ad p̄mũ. s. vtrũ p̄cepta decalogi sint p̄cepta iusticie. Dicendũ ꝙ p̄cepta decalogi sũt p̄ma p̄cepta legis ꝛ q̃b⁹ statim rõ nãlis assentit: sicut manifestissimis. Manifestissime aũt rõ debiti q̃ requiriť ad p̄ceptũ: apparet i iusticia q̃ est ad alteꝝ: q2 in his q̃ spectãt ad seipsũ. videť p̄mo aspectu ꝙ hõ sit sui dñs: ꝛ ꝙ liceat ei facere qḋ licet. Sed in his q̃ sunt ad alterũ manifeste apparet ꝙ hõ est alteri obligatus ad reddẽdũ ei id qḋ debet ei. Et iõ p̄cepta decalogi oportuit ad iusticiã ptinere. Uñ tria p̄cepta sũt prima de actibus religiosis q̃ est potissima pars iusticie. Quartuꝫ aũt p̄ceptũ est de actu pietatis q̃ est pars iusticie scda. Alia võ sex danť ꝓ de actib⁹ iusticie cõiter dicte q̃ inter equales attendiť. Ad scdm. s. de p̄mo p̄cepto decalogi. Dicendũ ꝙ ad legẽ ptinet facere hoĩes bonos: ꝛ iõ oportet p̄ma p̄cepta legis ordinari fm ordinẽ ge nerationis: q̃. s. fit hõ bonus. In ordine aũt generatiõis duo sunt at tendenda. quoꝝ primũ est. ꝙ prima pars primo ↄstituiť sicut in ge neratiõe aĩalis p̄mo generať cor. ꝛ in domo fit primo fundamẽtũ. In bonitate aũt aĩe prima pars est bonitas volũtatis: ex q̃ aliquis homo bene vtiť qualibet alia bonitate. Bonitas aũt volũtatis at tendiť ad obiectũ suũ qḋ est finis. Et ideo in eo qui erat ꝑ legẽ in stituendus ad virtutẽ primo oportuit iacere quoddã fundamẽtuꝫ religionis per quã hõ debite ordinať in deũ: qui est vltimus finis humane volũtatis. Secũdo attẽdendũ est in ordine generationis ꝙ primo ↄtraria ꝛ impedimẽta tolluntť. sicut agricola p̄mo purgat agrũ postea proijcit semina. fm illud Hiere iiij. Nouate vobis no uale: ꝛ nolite seminare inter spinas ꝛ tribulos. Et ideo circa religio nẽ primo erat hõ instituẽdus: vt impedimẽta vere religiõis exclu deret. Precipuũ aũt religiõis impedimentũ est ꝙ hõ falso deo in hereat. fm illud Math. vi. Non potestis seruire deo ꝛ mãmone. Et ideo in p̄mo p̄cepto legis excludiť cultus falsoꝝ deoꝝ. Cultus autẽ alienoꝝ deoꝝ dupliciter apud antiquos obseruabať. Quidã enĩ quasdã creaturas pro dijs colebãt absq; institutione imaginũ. Uñ Uarro dicit ꝙ anniq̃ romani diu sine simulachris deos colue runt. Et hic cult⁹ ꝓhibeť p̄mo cũ diciť Nõ habebis deos alienos. Erat aũt apud alios cultus falsoꝝ deoꝝ sub quibusdã imaginib⁹. Et ideo oportune ꝓhibeť ipsarũ imaginũ institutio cũ diciť Nõ facies tibi sculptile. Et imaginũ ipsarũ cultus: cũ diciť Non coles ea ꝛc. Ad tertiũ. s. de secũdo precepto decalogi qḋ est Nõ assu mes nomẽ dei tui in vanũ. Sciendũ ꝙ oportet prius impedimẽta vere religionis excludere in eo q̃ instituiť ad virtutẽ q̃ꝫ eũ in vera religione fundare. Opponiť aũt vere religioni aliquid dupliciter. Uno modo ꝑ excessum: q̃ñ. s. id qḋ est religiõis alteri indebite ex hibeť: qḋ ptinet ad supstitionẽ. Alio modo q̃si ꝑ defectũ reuerẽtie cũ. s. deus ↄtẽniť. qḋ ptinet ad vitiũ vere religiositatis: vt supra ha bitũ est. Supstitio aũt impedit religionẽ q̃ntũ ad hoc ne suscipiať deus ad colendũ. Ille aũt cui⁹ anim⁹ implicatus est indebito cultu nõ potest siť debitũ dei cultũ suscipe. fm illud Isa. xxviij. Angusta tũ est stratũ vt alter decidat. s. deus verus ꝛ falsus in corde hoĩs: ꝛ palliũ breue vtrũq; operire nõ potest. Per irreligiositatẽ aũt impe diť religio q̃ntũ ad hoc ne deus postq̃ꝫ suscept⁹ est honoreť. Pri⁹ autẽ est deũ suscipe ad colẽdũ q̃ꝫ eũ susceptũ honorare. Et ideo p̄ mittiť preceptũ in quo ꝓhibeť supstitio. Secũdo p̄ceptũ quo ꝓhi beť periuriũ ad irreligiositatẽ ptinẽs. Ad q̃rtũ. s. de tertio prece pto: qḋ est Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices. Sciẽdũ ꝙ remotis impedimẽtis vere religionis ꝑ primũ preceptũ ꝛ secũdũ decalogi: vt supra dictũ est ↄsequẽs fuit vt tertiũ preceptũ ponereť: ꝑ qḋ ho mines in vera religione fundarenť. Ad religionẽ autẽ ptinet cultũ deo exhibere. Sicut aũt in scriptura diuina mysteria traduntť no bis sub aliquib⁹ corporaliũ rerũ similitudinib⁹. ita cult⁹ exterior deo exhibeť ꝑ aliqḋ sensibile signũ. Et quia ad interiorẽ cultũ q̃ ↄsistit in oratione ꝛ deuotione magis induciť hõ ex interiori spũs sci in stinctu preceptũ legis dandũ fuisse de exteriori cultu fm aliqḋ sen sibile signũ. Et quia precepta decalogi sunt q̃si quedã p̄ma ꝛ cõia principia vel precepta legis. ideo in tertio precepto decalogi precu piť exterior dei cultus sub signo cõis bñficij: qḋ ptinet ad oẽs re presentandũ. s. opus creationis mũdi: a quo requieuisse dñs diciť septima die. In cui⁹ signũ dies septima mãdať sanctificãda. i. de putanda ad vacãdũ deo. Et ideo Exo. xx. premisso precepto de san ctificatione sabbati assignať ratio: quia sex dieb⁹ fecit deus celũ et terrã: ꝛ in die septimo requieuit. Sciẽdũ aũt ꝙ preceptũ de sancti ficatione sabbati lr̃aliter intellectũ. est partim morale: partim autẽ cerimoniale. Morale quidẽ q̃ntũ ad hoc ꝙ hõ deputet aliqḋ tp̃s vite sue ad vacãdũ diuinis. Inest enĩ homini naturalis inclinatio ad hoc ꝙ cuilibet rei necesse deputeť aliqḋ tp̃s. sicut corporali refe ctioni: somno: ꝛ alijs huiusmodi. Uñ etiã spũali refectiõi q̃ mens hoĩs in deo reficiť fm dictamẽ naturalis rõnis aliqḋ tp̃s deputa tur hoĩ. ꝛ sic habere aliqḋ tp̃s deputatũ ad vacandũ diuinis: cadit sub p̄cepto morali. Sed inq̃ntũ in h̃ p̄cepto determinať spãle tp̃s in signũ creatiõis mũdi: sic ẽ p̄ceptũ cerimoniale. Silr̃ etiã cerimo niale est fm allegoricã significationẽ ꝓut fuit figura quietis christi i sepulchro: q̃ fuit septima die. ꝛ silr̃ fm moralẽ significationẽ ꝓut signat cessationẽ ab oĩ actu peti ꝛ quietẽ mẽtis in deo ꝛ fm h̃ quo dãmodo est p̄ceptũ generale. Silr̃ etiã cerimoniale est fm signifi cationẽ anagogicã: ꝓut. s. p̄figurat quietẽ fruitiõis dei q̃ erit in pa tria. Uñ p̄ceptũ de scificatiõe sabbati poniť inter p̄cepta decalogi inq̃ntũ est p̄ceptũ morale: nõ inq̃ntũ est cerimoniale. Itẽ sciẽdũ ꝙ in obseruatiõe sabbati duo sunt ↄsiderãda. Quoꝝ vnũ est sicut finis. ꝛ h̃ est ꝙ hõ vacet reb⁹ diuinis. qḋ significať in hoc ꝙ dicit Memẽto vt diẽ sabbati scifices. Illa ãt scificari diciť in lege. q̃ diuino cultui applicanť. Aliud est aũt cessatio operũ. q̃ significať cũ diciť Septĩa die dñi dei tui nõ facies dẽ opus. Sꝫ de quo ope itelligať apparet ꝑ id qḋ exponiť Leui. xxiij. Oẽ opus seruile nõ facietis in eo. Opus aũt seruile diciť a seruitute. Est aũt triplex ser uitus. Una q̃dẽ q̃ hõ seruit petõ. Iuxta illud Qui facit petm̃ seru⁹ est peti. ꝛ fm h̃ oẽ opus peti diciť seruile. Alia seruit⁹ ẽ q̃ hõ seruit hoĩ. Est aũt hõ alteri⁹ seru⁹ nõ fm mentẽ: sꝫ fm corp⁹. vt supra ha bitũ est. Et iõ opa seruilia. fm hoc dicunť opa corpalia in quibus vnus hõ alteri seruit. Tertia aũt est seruit⁹ dei ꝛ fm h̃ opus seruile

posset dici opus latrie qd̄ pertinet ad dei seruitiū. Si aūt sic intelligat opus seruile nō ꝓhibet in die sabbati: qꝛ hoc esset ɔtrariū sui obseruatiōis sabbati. Nō enī ad hoc ab alijs opib⁹ abstinet in die sabbati vt vacet opibus ad dei seruitutē ptinētib⁹. Et inde est qd̄ dicit Joh. vij. Circūcisionē hō accepit in sabbato vt nō soluat lex moysi. Inde etiā est ꝙ sicut dicit Matth. xij. Sabbatis sacerdotes in tēplo sabbatū violāt. id est corporaliter in sabbato opant et sine crimine sunt. Et sic etiā sacerdotes in sabbato circūferentes arcā non trāsgrediebant pceptū de obseruatiōe sabbati. Silr etiā nulli⁹ spūalis actus exercitiū est ɔtra obseruantiā sabbati. Puta si qs doceat verbo vel scripto. vñ Numeri. xxviij. dicit glosa ꝙ faber et hmōi artifices ociant in die sabbati. Lector aūt diuine legis vel doctor ab ope suo nō desinit nec tñ ɔtaminat sabbatū. sic sacerdotes i tēplo sabbatū violant et sine crimine sunt. Sed alia opa seruilia q̄ dicunt seruilia pmo vel scdo mō ɔtrariant obseruātie sabbati inquantū impediūt applicationē hoīs ad diuina. Et qꝛ magis īpedit hō a reb⁹ diuinis p opus pctī q̄ p opus licitū q̄uis sit corporale: ideo magis ɔ hoc pceptū agit q̄ peccat in die festo q̄ qui aliqd corporale opus licitū facit. Vn̄ Aug. dicit in lib de decē chordis. Melius faceret videns in agro suo aliqd vtile q̄ in theatro sediciosus existeret. et melius femine eorū die sabbati lanā facerēt q̄ tota die in neomenijs suis impudice saltarēt. Nō enī qui peccat venialiter in sabbato cōtra hoc pceptū facit: qꝛ pctm̄ veniale nō excludit sanctitatē. Opa enī corpalia ad spūalē cultū nō ptinentia inquātū seruilia dicunt inquātū ꝓprie ptinēt ad seruiētes: inquātū vo sunt cōia tam seruis q̄ liberis seruilia nō dicunt. Quilibet aūt tā seruus q̄ liber tenet in necessarijs ꝓuidere: nō tñ sibi sed etiā ꝓximo. pcipue quidē in his q̄ ad salutē corporis ptinēt. sm̄ illud ꝓuer. xxiij. Erue eos qui ducunt ad mortē. Secūdario in dāno rerū vitando. sm̄ illud Deutro. xxij. Nō videbis ouē et bouē fratris tui errantē et pteribis: sed reduces fratri tuo. Et ideo opus corpale ptinēs ad ɔseruandā salutē ꝓprij corporis nō violat sabbatū. Nō enī est contra obseruantiā sabbati ꝙ aliqs comedat: et alia hmōi faciat quib⁹ salus corpis ɔseruat. Et ꝓpter hoc machabei nō polluerūt sabbatū pugnātes ad sui defensionē die sabbati. vt legit. j. Mach. ij. Silr nec helyas etiā fugiens a facie iezabel in die sabbati. Et ꝓpter hoc etiā dn̄s Matth. xij. Excusat discipulos suos q̄ colligebāt spicas in die sabbati ꝓpt necessitatē quā patiebant. Silr etiā opus corpale qd̄ ordinat ad salutē corpalē alterius nō est ɔtra obseruātiā sabbati. Vn̄ dn̄s dicit Joh. vij. Mihi indignamini. qꝛ totū hoiem saluū feci in sabbato. Silr etiā opus corpale qd̄ ordinat ad īminēs dānū rei exterioris vitādū nō violat sabbatū. Vn̄ dn̄s dicit Math. xij. Quis erit ex vobis homo qui habet vnā ouē et ceciderit in sabbato in foueā nōne tenebit et releuabit eā. Itē nota ꝙ obseruatio diei dn̄ice i noua lege succedit obseruantie sabbati nō ex necessitate legis: sed ex ɔstitutiōe ecclesie et ɔsuetudine populi christiani: nec etiā hmōi obseruatio est figuralis: sicut fuit obseruatio sabbati i veteri lege. Et ideo nō est ita arta ꝓhibitio opandi in die dn̄ica sicut in die sabbati. sed quedā opa ɔcedunt in die dn̄ica que in die sabbati ꝓhibebant: sicut decoctio cibor̄ et alia hmōi. Et etiā in quibusdā opib⁹ ꝓhibitis facilius ꝓpter necessitatē dispensat in noua q̄ in veteri lege: qꝛ figura ptinet ad protestationē veritatis quā nec in modico ꝑterire oportet. Opa aūt sm̄ se ɔsiderata imutari possunt ꝓ loco et tpe. Ad quintū. s. de quarto pcepto qd̄ est de honoratiōe parentū. Dicēdū ꝙ pcepta decalogi ordinant ad dilectionē dei et ꝓximi. Inter ꝓximos aūt maxime obligamur parētibus. Et iō imediate post pcepta ordinātia nos in deū. ponit preceptū ordinās nos ad parentes qui sūt particulare principiū nostri esse: sicut deus est vniuersale principiū: et sic est quedā affinitas huius pcepti ad pcepta prime tabule. Ad sextū. s. de alijs sex pceptis. sciendū ꝙ sicut ꝑ partes iusticie debitū reddit aliquib⁹ determinatis ꝑsonis quib⁹ hō ex aliqua speciali rōne obligat: ita etiā ꝑ iusticiā ꝓprie dictam aliquis debitū reddit cōiter oībus. Et iō post pcepta tria ptinētia ad religionē qua reddit debitū deo et post quartū preceptū qd̄ est pietatis qua reddit parentib⁹ debitū. in quo ɔcludit oē debitū qd̄ ex aliqua speciali rōne debet necesse fuit ꝙ ponerent ɔsequenter alia pcepta ptinētia ad iusticiā ꝓprie dictā q indifferēter oībus debitū reddit. Sciendū aūt ꝙ oīa nocumēta q̄ ꝓximis inferunt pñt ad ista reduci q̄ his pceptis ꝓhibent tanq̄ ad qdā cōiora et principaliora. Nā oīa nocumēta q̄ in ꝑsonā ꝓximi inferunt intelligunt ꝓhiberi in homicidio sicut in principaliori. Que vo inferunt in ꝑsonam ɔiunctā et maxime p modū libidinis intelligunt ꝓhiberi simul cū adulterio. Que vo pertinent ad dāna in rebus illata intelligunt prohiberi simul cum furto. Que aūt ptinent ad locutionē sicut detractiones blasphemie et sic hmōi intelligunt ꝓhiberi falso testimonio qd̄ directius iusticie ɔtrariat. Itē qꝛ homicidiū in se nō est cōcupiscibile sed magis horribile qꝛ nō habet de se rōnē alicui⁹ boni. Sed adulteriū de se habet aliquā rōnē boni. s. delectabilis. Furtū etiā habet rōnē alicui⁹ boni. s. vtilis. Bonū aūt de se habet rationē cōcupiscibilis. ideo fuit specialib⁹ precepti ꝓhibēda ɔcupiscētia furti et adulterij. non autē ɔcupiscētia homicidij.

¶ De fortitudine. DIS. LXXX.

Consequēter post iusticiā ɔsiderādū ē de fortitudine. Circa quā ɔsiderāda sunt qttuor. Primo de ipsa fortitudine. Secūdo de pcipuo actu ei⁹. s. de martyrio. Tertio de vitijs oppositis fortitudini. Quarto de partib⁹ ei⁹. Circa primū ɔsiderāda sunt qttuordecim. Primo quō fortitudo laudabilis a reprobabili distinguat. Secūdo q̄ valent ad cōmēdationē fortitudinis: et ostēdūt eā eē laudabilē. Tertio p q̄ fortitudo minuit. Quarto vtꝝ fortitudo sit virtus. Quinto vtrū sit virtus spālis. Sexto vtrū sit circa timores et audacias. Septimo vtrū sit solū circa timorē mortis. Octauo vtrū sit solū in rebus bellicis. Nono vtrū sustinere sit precipuus actus ei⁹. Decimo vtrū habeat delectationē i actu suo. Vndecimo vtrū fortitudo maxime consistat in repētinis. Duodecimo vtrū vtat ira in actu suo. Tredecimo vtrū sit virtus cardinal. Quartodecimo de cōparatiōe ei⁹ ad alias virtutes. Circa pmū sciēdū ꝙ est qdā fortitudo laudabil et virtuosa qdā vo reprobabilis et vitiosa. Prima bonor̄. Secūda malor̄. Mali nāq̄ sunt fortes i carnis opib⁹. debiles in spūalib⁹. Ecōtra boni fortes sunt in spūalib⁹: debiles in carnalib⁹. Fortes sunt mali ad acqrēda tpalia. debiles ad eterna. Fortes inquā sunt boni in opib⁹ virtuosis. sic dicit Isa. lxj. Vocabunt in ea fortes iusticie plātatio dn̄i ad glorificādū. s. ad eternā gloriā acqrēdā. Ecōtra mali sunt fortes in vitijs ꝑpetrādis. Hiere. xxiij. Factus est cursus eor̄ malus. et fortitudo dissimilis a fortitudine bonor̄. De vtraq̄ fortitudine loquēs Grego. aut sup illud Job. vj. Que ē enī fortitudo mea vt sustineā. aut patiētia mea vt fortiter agā: Notādū est inqt ꝙ alia est fortitudo iustor̄ alia reprobor̄. Iustor̄ est fortitudo carnē vincere: ꝓprijs volūtatib⁹ contrarias delectatiōes vite ꝑsentis extinguere: mūdi aspera pro eternis premijs amare: ꝓspitatis blādimēta ɔtēnere: aduersitat metū in corde supare. Reprobor̄ vo fortitudo ē trāsitoria sine cessatiōe diligere: ɔtra flagella cōditoris insensibilit ꝑdurare: ab amore tpaliū nec aduersitate quiescere: ad inanē gl'iā etiā cū vite detrimēto ꝑuenire: malitie argumēta querere: bonor̄ vitam nō solū lingua et morib⁹ sed etiā gladijs impugnare: in semetipsis spem ponere: iniquitatē quotidie sine vllo desiderij defectu perpetrare. An non fortes sunt reprobi: q̄ ad ꝑsētis vite ɔcupiscētiā tot laborib⁹ currūt: tot piculis se audacter obijciūt: pro lucris ɔtumelias libēter ferūt: ab appetitus sui libidine nulla victa ɔtrarietate resiliūt: ꝑcussiōib⁹ decertant: et mala mūdi tollerāt: pro mūdo et ei⁹ gl'ia et fallaci ꝓmissione vt ita diuterim gaudia querētes perdūt. Nec tñ h̄ ꝑdētes fatigant ibi q̄si in absinthio inebriant. At ɔtra vir iustus ad mūdi pericula pro mūdo tolerāda gaudet eē debil: finē suū ɔspicit: vita ꝑsens q̄ sit trāsitoria attēdit: pro eo labores perpeti rēnuit: cui⁹ intrinsecus delectationē vincit. Ad h̄ facit verbū btī Bern. sup illud Canti. v. Inuita sup dilectū q̄ stas da gloriā deo: cui⁹ manu erigeris necesse habes vt ei⁹ manu tenearis: multū opus virtute habes. sed q̄ induaris ex alto. Ipsa enī si ꝑfecta fuerit: facile facit animū victorē sui. et sic inuictū reddit ad oīa. Quid est fortitudo vel virtus: est quippe vigor animi: cedere nesci⁹ ꝓcurāda rōne. Vel sic. Est vigor animi quātū in se est oīa ad rationē ducēs et dirigēs. Quid nisi quia oīa sunt possibilia innitēti sup eū q̄ oīa pōt. Nihil enī potētiā dei clariorē reddit q̄ ꝙ oipotētes facit oēs q̄ in se sperāt: an nō oipotens est: cui oīa possibilia sunt: ita anim⁹ si nō ꝑsumat de se sed ɔfortet a deo: poterit dn̄ari sibi si non dn̄et ei oīs iniusticia. Ita nāq̄ deo innixū nulla vis: nulla fraus: nulla iam illecebra poterit vel stantē deijcere: vel subijcē dn̄antē. Alioq̄n frustra nitit si nō innitit. Hoc aūt q̄ de virtute dicta sunt: fortitudini spālit ɔueniūt: q̄ etiā virtutis noīe designāt. Sap. viij. Ubi int qttuor cardinales virtutes virtutē vocat fortitudinē dicēs. Sobrietatē docet et prudētiā et iusticiā et virtutē. Fortitudo enī multū ē necessaria ad exercitiū bonor̄ operum. Bern. in sermōe rogationū. Veritate: charitate: et fortitudine me egere multū fateor. deficit rō mea pre ignorātia veritat: lāguet volūtas pre desidia affectionis: caro infirmat pre inopia fortitudinis. Nā rō min⁹ intelligit q̄ agēda sunt: et volūtas min⁹ diligit intellecta. et corp⁹ qd̄ corrūpit aggrauat aīaꝫ: vt nō q̄ volum⁹ illa faciamus. Neq̄ enī pateret huc defectū si rō eēt iugit exercitata i inqsi

tione vtatis volūtas in desiderio charitatis: caro in opatõe vtut'.

Circa scdm sciēdū. Primo q ad cōmēdatonē fortitudinis va/
let huius noīs interptatio. Scdo scripture sacre multiplex exhor/
tatio. Tertio status in quo sum⁹ ɔsideratio. Quarto multiplex effe
ctuū eius meditatio. Primū aūt qd facit ad cōmēdationē fortitu/
dinis est ipsū nomē eius. qd vt dicit papias dicit' vel a fero fers: vl'
a ferro: qz est virtus ferrea. oīa mala valēs ferre. Et qz virtus inuin
cibilis est ꝛ turris fortissima in qua dependet oīs armatura fortis
que sunt in ea munimeta oīa ɔtra oīuz tentationū machinamenta
ꝛ insultus hostiles. Per hanc eni virtus oīs habet vincere ꝛ resiste
re a vitio sibi ɔtrario. vñ dicit Tullius. Soli fortitudini nomē vir/
tutis attribuebant. Uirtus q̄si virū tuens dicit'. Hoc specialissime
cōpetit fortitudini qua armatus hō nō pōt vinci nisi eā abiecerit.
Vñ dicit' pho Boecio. Talia tibi ɔtuleramus arma q vinci non
potuisses nisi abiecisses. Hec est armatura q̄ armauit sūma philo/
sophia christus pugiles ꝛ pares duodecim q̄ erant parati ad vincē
dū ꝛ subiugandū totū mūdū vt dicit' Luc. in fine sedete in ciuita/
te donec induamini virtute ex alto. Per hanc armaturā lupi missi
inter lupos subiugauerūt lupo ꝛ locuste gigantes. Dicūt explorato
res terre pmissionis. Numeri. xiij. Uidimus hoīes quibus cōpati
quasi locuste eram⁹. Ibi origenes. Nouit dñs mirabilia facere de
locustis supare gigantes. Hec armatura facit vere hoīem virū a vi
mētis vel rigore sic dictū. sicut ait Seneca. Facilius est vnā gentē
q̄ vnū virū supare. Uolens aūt dñs chananeos vincere ꝛ gigātes
terre pmissionis delere mittens Iosue ad hoc agendū inuitat eū
ad hanc armaturā. qui ait Ios. j. Cōfortare ꝛ esto robustus: tu eni
diuides terrā filijs israel pquā iuraui vt darē eam eis. Hac arma
tura oēs vicit ꝛ deiecit ꝛ inuincibilis pmansit. sicut ostendit' Eccl.
xlvj. Fortis in bello iosue: ꝛ cetera multa ad h'. Scdo ad cōmē/
dationem fortitudinis facit multiplex exhortatio scripture sancte.
Deutro. xxxj. Uiriliter agite ꝛ ɔfortamī: ꝛ nolite timere neqz paue/
atis ad ɔspectū inimicoꝝ vestroꝝ dixit moyses filijs israel. Et post
iosue ait. viriliter age ꝛ cōfortetur cor tuū ꝛc. Psal. Uiriliter agi/
te ꝛ ɔfortet' cor vestrū. Idē habet' Dañ. x. Silr idē. j. Corin. vj. Si/
militer Hebre. xj. Estote fortes in bello ꝛc. Tertio facit ad cōmē
dationē fortitudinis locus ꝛ status in quo sumus. Sumus eni in
mūdo isto in campo certaminis in medio inimicoꝝ in quo habe/
mus vincere cū gloria vel vinci cū ignominia: ꝛ vincere non possu
mus sine hac armatura. Baruch iij. Quid est israel q in terra ini/
micoꝝ es ꝛc. In hoc cāpo. vt dr Treñ. j. Abierūt absqz fortitudine
añ faciē subsequētis. Multi tñ tanq̄ puluis quē pijcit ventus
tentatiōis ante faciē subsequentis diaboli qui vincit' sine aliqua
relectatione. Quarto cōmēdabilē reddit fortitudinē multiplex
eius vtilitatis effectus. Primus effectus eius est: qz a pctō ꝛ a ser/
uitute diaboli fortitudo educit ꝛ liberat. Psal. Qui educit vinctos
in fortitudine ꝛc. Diaboli eni cor ē simile cordi pharaonis. de quo
legitur in Exodo. Induratū est cor pharaonis ipse nō dimittebat
quos tenebat nisi in manu forti. Iud. vj. Dicit dñs gedeoni. Uade
in hac fortitudine tua liberabis israel de manu madian. Sic dñs
p pdicatoreʒ fortē liberat pctōres a seruitute diaboli. Sāpson q̄
diu fortitudinē habuit: se semper de manu philistinoꝝ liberauit ꝛ
eoꝝ vincula ꝛ clausuras dirupit Iud. xv. ꝛ. xvj. Itē dd manu forti li
berauit israel a golyath ꝛ philisteoꝝ seruitute. j. reg. xvij. Scdo
fortitudo diabolum supat ꝛ fugat. psal. Precinxisti me virtute ad
bellū: ꝛ supplantasti inimicos meos subtus me: ꝛ inimicos meos
dedisti mihi dorsū. Berñ. Uirtus ex alto in hoīe si pfecta fuerit ta
le facit animū victorē sui: ꝛ sic eū inuictū reddit ad oīa. Sic sam/
pson philisteos q̄diu fortitudinē seruauit semp supauit: q̄ amissa
deiectus ꝛ abiectus est a femina ꝛ ab aduersarijs captus ꝛ exceca/
tus. Numeri. xxiiij. Hereditas seyr cedet inimicis suis: qz iure he/
reditario israel q̄ interptat' fortis cū deo fortiter aget. Iaco. iiij. Re
sistite diabolo ꝛ fugiet a vobis. qz vt Greg. ait. debilis est hostis q̄
nō pōt vincere nisi volentē. Tertio fortitudo ex victoria premiū
sperat: ꝛ obtinet ex victoria gloriā. Paral'. xv. Cōfortamini ꝛ non
dissoluant' domus vestre erit eni merces opi vestro. Vñ apls Co
rin. ij. Esto fidelis vsqz ad mortē ꝛ dabo tibi coronā vite. Iaco. j.
Beatus vir qui suffert tentationē q̄ñ cū probatus fuerit: accipiet
coronam vite ꝛc. Isa. lxj. Uocabunt' in ea fortes iusticie plantatio
dñi ad glorificandū. Quarto fortitudo eoꝝ qui vacāt dei serui/
tio fortes in eo deū letificat. Nee. viij. Gaudiū dñi est fortitudo no
stra. Ideo psal. dicebat fortitudinē meā ad te custodiam: vt de ea
gaudeas ꝛ mihi retribuas. Quinto fortitudo virilū operū deo
placet ꝛ cū placat. sicut rex multū amat militem qui aliqñ ei forti/
ter resistit vel castrū forte vel eum fortiter impugnauit qñ ad eum
redit: ꝛ ei fideliter seruit: ꝛ fortiter pro eo pugnās hostes ei⁹ fortiē
impugnat. Sicut fecit Paulus q̄ de pessimo psecutore fact⁹ est for
tissim⁹ ꝛ fidelissim⁹ propugnator eccl'ie: ꝛ fidelissim⁹ christi pdica/
tor. Legit' i Egysip. li. j. de cladib⁹ iudeoꝝ: q cū herodes aschaloni/
ta fuisset amicissim⁹ pompei ꝛ pugnasset fortiter ɔtra cesarē p eo.
Pompeio mortuo cū haberet' ei exosus veniēs ad cesarē ɔfessus
fidelitatē amicicie quā habuerat ad pompeiū: ꝛ quāta sustinuerat
pro romanis: ꝛ vt ostēderet nō solū verbis sed factis expoliauit se
dicēs: Cessent vba. loquant' vulnera fidelitatē quā habeo ad amī/
cos. Et ostēdit cesari cicatrices multoꝝ ꝛ magnoꝝ vulnerū q̄ susti/
nuerat pro fidelitate amoris pompei ꝛ romanorū. Quē amorē pa/
ratus erat cū cesare si ei placeret seruare. Qđ adeo cesari placuit: q
eum extūc amicissimū habuit: ꝛ iudee tot⁹ pcurationē et cōmisit.
Ad idē etiā facit exēplū btē magdalene Luc. vij. Que ante ɔuer/
sionē suā ita fortiter deū impugnauit: q de se munitionē septē pn/
cipalib⁹ demonib⁹ munitā ɔtra deū fecit. Que pper h' q ita fortiē
fleuit ꝛ penituit: q lachrymis dñi pedes lauit. deū adeo placauit:
vt oīb⁹ sibi pctīs dimissis ab eo in pace rediret. Silr latro in cruce.
Ad h' etiā facit pōt exēplū qđ refert Hoð. pmāsensis in li. de gestis
imperatoꝝ dicēs: q anno dñi nongentesimo tricesimosexto imperā/
te Othone primo accidit in ei⁹ curia in die pasce: q cum quidam
puer filius cuisdā comitis porrexisset manū ad fercula q̄ portabat
cocus: pcussit eū sic baculo q deiecit eū q̄si mortuū. Miles quidā
custos pueri gladio cocū occidit. capt⁹ ducit' ante impatorē. Qui
cū vellet rationē reddere facti sui: noluit eū audire impator: sʒ pre/
cepit eū occidi. Miles audiēs irruit in ipatorē eū p capillos ad pe
des suo pciēs. Quē cū ducerēt ad mortē: phibuit ipator faciēs
eū adduci ad se: querēs cām tāte psumptiōis. Qui ait q ideo fece/
rat: qz ɔtra leges impiales eū ad mortē iudicauerat nolens audire
suā rationē. Qua sibi ostensa ait impator eū fuisse iustū vltorē sue
iniusticie. ꝛ pcepit ne corā eo cōpareret: ꝛ vt sibi dimitteret'. Cū āt
imperator aliqñ in tentorio suo estiuo tpaliter dormiret: ꝛ hostes
sui latēter veniētes ad eū occidēdū: ꝛ videret h' miles balneans se
nudus exiuit assumpto clipeo ꝛ ense: mouēs clamorē in castris: ꝛ
occurrēs eis fugauit timētes cū alijs q̄ ad ei⁹ clamorē excitati se pa
rauerūt ad arma. Qđ cū audiret impator: nō solū rancorē pstinū ei
remisit: sʒ etiā in curia sua eū fecit amicū ꝛ principē. Sic qntū ad h'
pōt silitudo ad h' aptari q deus quēcūqz suū inimicū quātūcūqz ei
iniuriā intulerit si reatū suū ɔfessus fuerit: facti sui penitēs silr ho/
stes suos impetierit fortit' his resistēs. ꝛ maxime his q̄ pro eo diui/
tiis tpalib⁹ nudant'. ꝛ scuto armant' fidei ꝛ gladio spūs: qđ est vbū
dei demonē ꝛ mēbra ei⁹ impetūt vitia fortiter impugnādo: nō so/
lum eos ad pacē ꝛ amicicia recipit: sed eos in curia sua celesti ma/
gnos efficit. Placat ergo tremēdū iudicē humiliter penitēs. ꝛ opa
penitētie fortit' agēs manū ad fortia remittēs Prouer. xxx. Berñ.
O humilitas penitētiū. obediētia ɔsitētiū. spes ɔsistētiū. q̄ctorīn/
cus inuincibile q̄cito tremēdū iudicē vertis in clemētissimū patrē.
Sexto fortitudo ditat fortiter agentē. Prouer. x. Egestatē opata ē
manus remissa man⁹ aūt fortiū diuitias parat. Idē in eodē. xj. ca.
Robusti habebūt diuitias. Prouer. xxj. Cogitatiōes robusti sem/
per in abundātia: oīs aūt piger semp in egestate. Septimo forti/
tudo hominē ɔfortat. Ephe. vj. Cōfortamī in dño: ꝛ in potētia vir/
tutis ei⁹. Hec est fortitudo q̄ est ei⁹ q̄ nō est fortis: vt est dñs ꝛc. Qui vi/
riliter agūt ex h' habēt ɔfortari. Psal. Uiriliter agite ꝛ ɔfortet' cor
vestrū. Idē. j. Corin. xvj. Octauo mala psentia eq̄nimiter portat
vt faciebat Paulus. ij. ad Corin. iiij. In oīb⁹ tribulationē patimur
sed nō angustiamur ꝛc. Phil. iiij. Oīa possum in eo q̄ me ɔfortat.
Sicut faciebat stephanus plen⁹ grā ꝛ fortitudine. Act. vj. Seneca
de q̄tuor virtutib⁹. Si magnanim⁹ fueris nunq̄ iudicabis tibi cō/
tumeliam fieri de inimico tuo. dices: nō nocuit: et si nocēdi animū
habuit. ꝛ cū illū in potestate tua habueris vindictā putabis vindi/
cari potuisse. Scito eni maius vindicādi gen⁹ ignoscere. Iti h' eni
hō vincit se fortē ꝛ cor suū vehemēter resistētē subijcit. Sicut legi/
tur fecisse Iuli⁹ cesar: q̄ ait cuidā se sibi opponēti. Dignū te cesaris
ira nullus honor faciet. Legit' in gestis Alexādri. q cū quidā offē/
disset eū. nec vellet ei parcere. phēte sibi Aristo magistro suo: q vi/
ctor eēt gl'osior vincēdo cor suū q̄ q vicerat ꝛ subiecerat sibi totū
mūdū. tūc vicit cor suū qđ fuit maxime fortitudinis: ꝛ remisit illi q̄
ipm offenderat iniuriā. Nono glificat: qz facit gl'iose dñari sibi
ꝛ vincit. Prouer. xij. Man⁹ fortiū dñabit': remissa aūt tributis ser/
uiet. j. Mach. ij. Filij dixit mathathias ɔfortamī ꝛ viriliť agite in
lege. ꝛ cū feceritis ea q̄ in ea scripta sunt: in ipsa gl'osi eritis. Isa. lxj.
Uocabūt' in ea fortes iusticie plātatio dñi ad glorificādū. Deci/
mo bona spūalia ꝛ tpalia seruat in pace. Luc. xj. Dū fortis armat⁹

custodit atriū suū. in pace sūt oīa q̄ possidet. Undecimo regnū celoꝝ īpetrat. Mat. x. Regnū celoꝝ vim patit̄. ⁊ violēti rapiūt illō.

Circa tertiū sciendū ꝙ multa sunt q̄ iuuāt hoīez ad fortiter agēdū ⁊ strēnue sustinendum. Primū qđ iuuat fortitudinē est dei grā sine q̄ oīs virtus infirma est ⁊ ipotēs bona agere vel mala vincere ad salutē ⁊ meritū vite eterne. Gratia vō spūalē virtutē fortitudinis adiuuat vt oīa magna ⁊ ardua quātū expedit īplere possit: ⁊ oīa aduersa ⁊ aspera supare. psal. Deus israel ipse dabit virtutē et fortitudinē plebi sue: p quā facilius ⁊ expeditius bona ⁊ ardua pagat: ⁊ mala patiat̄ ⁊ vincat. Huiꝰ grē donū deo attribuebat. Apls j. Corin. xv. Grā dei sum id qđ sum. ⁊ grā eius in me vacua nō fuit. Et j. Corin. xv. Plus oībus laboraui nō aūt ego solus sed grā dei mecū. Hec aūt fortitudo est vigor infusus a deo in aīo in quo est grā q̄ facit aīam in deo p spem ⁊ amorē firmiter inniti: vt p cui innititur oīa possit. Phil. iiij. Oīa possum in eo q̄ me confortat. Bern. Oīa sunt possibilia credēti. innitēti sup eū q̄ oīa pōt. nihil enī clarioīe redāit dei oīpotentiā q̄z ꝙ oīpotētes reddit oēs q̄ in se sperāt.

Scđm qđ adiuuat fortitudinē est consideratio grauis ruine q̄ est in peccati casu. Miles enī fortiter in bello studet agere ne ī seruitutē redigat̄ hostiū. ⁊ ne ī carcerē detrahat̄ teterrimū vl̄ in mortē ignominiosā q̄ in bello spūali vincit̄ in seruitute demonū redigit̄ in latrinā ⁊ sentinā vicioꝝ demergit̄. tandē in inferni carcerē victus detruditur. j. Reg. iiij dicūt philistei. confortamini ⁊ bellate ne seruiatis hebreis. Multo fortius viriliter debemus agere ne demonibꝰ seruiamus: sicut ille faciebat de quo legit̄ in vitispatrū. ꝙ de peccatis suis dolens ⁊ penitens intrusit in quodā sepulchro se ibi mactās fletibus: ad quē cū venissent demones ei diuitias ⁊ delitias ⁊ honores pmittētes. si ad eoꝝ rediret obsequiū. q̄ ⁊ ipse imobilis in luctu pseueraret. verberauerūt eū vsq̄ ad mortē. dicētē ꝙ magis volebat mori q̄z eoꝝ seruituti de cetero subijci q̄ erūt adeo grā est cumulatus: ꝙ inter hoīes q̄si dei angelꝰ appareret: q̄ cū in pugna fuerissent demones inter flagella imobilē vinci clamauerūt fugiētes ab eo consuli dicentes: monache vicisti. Itē egisippus de cladibꝰ iudeorū lib. v. dicit. ꝙ cū titus in obsidione hierusalē hortaret̄ romanos milites vt essent viriles: ⁊ agerent in bello fortiter ne subijcerent̄ viliter victi in confusiōe hūane pbitatis iudeoꝝ pplo. ⁊ ne victi ⁊ occisi mitterent̄ in infernū. pposuit eis exēplū leonid. Qui cū esset in pugna cū trecētis lacedemonijs qbꝰ pperat contra infinitā multitudinē psiāū ait eis. prandeamꝰ aū pugnā in terris: qz si victi fuerimus cenaturi sumꝰ apud inferos. Qđ tantū valuit apud eos ꝙ victores ptas vl̄ occiderūt vel fugauerūt: ⁊ ꝙ nullus in bello cecidit vno excepto. Tertiū qđ iuuat fortitudinē est exhortatio maioꝝ sicut pmissū est in exēplo Titi ⁊ leonid. exhortatiōe. Itē Deutro. xx. Appropinquāte plio stabit sacerdos aū aciē ⁊ sic loquet̄ nolite metuere nolite cedere nec formidetis eos qz dñs deus vester in medio vrī ē ⁊ cōtra aduersarios vrōs dimicabit: ⁊ eruet vos a piculo. ij. mach. xv. Iudas machabeꝰ hortabat̄ suos ne formidarēt aduētū hostiū. Et post. Alloquutus est eos de lege ⁊ pphetis ⁊c. singulos eoꝝ armauit nō hasta ⁊ clipeo sed sermonibꝰ optimis: ⁊ exhortationibꝰ ⁊c. Et nota alta q̄ postea sequit̄ ad h̄ facientia. Quartū est exēpla viroꝝ robustoꝝ. j. mach. ij. dixit mathathias filijs suis Mementote operū patrū q̄ fecerūt in generatiōibꝰ suis. Quoꝝ ostendit eis multa exēpla. Itē Iaco. v. Exēplū accipite exitus mali: ⁊ longanimitatis laboris ⁊ patiētie pphas q̄ locuti sūt in noīe dñi. Et post. Ecce beatificamꝰ eos q̄ sustinuerūt. Et Hebre. xj. Ni pphete. s. p fidē vicerūt regna ⁊c. Et post. fortes facti sūt in bello castra verterūt exteroꝝ. ij. mach. vj. dixit Eleazarus adolescentibꝰ. Exēplū forte relinqua si pmpto aīo ac fortiter p grauissimis ac sanctissimis legibꝰ honesta morte pfungar. Et post. iste hoc mō vita discessit nō solū iuuenibꝰ sed etiā vniuerse genti memoriā mortis sue exēplū virtutis ⁊ fortitudinis derelinquēs. Quinto fides iuuat fortitudinē. Hebre. xj. Sācti p fidē vicerūt regna. j. Pe. vlti. Cui resistite fortes in fide. Glosa. Que est tanq̄ murus. Per hāc vicerūt martyres oīa supplicia. Sexto iuuat spes. Isa. xl. Qui sperāt in dño mutabūt nomē vel ha. fortitudinē ⁊c. Hebre. vj. Fortissimū solatiū habemꝰ q̄ confugimus ad tenendā ppositā spem. Glosa. Qđ nos faciat in oī tribulatiōe fortes volentes ad presens vel horā pati vt in eternū regnemus. Septimo iuuat fortitudinē charitas. j. corin. xiij. Charitas oīa suffert. Cāti. vlti. Fortis vt mors dilectio. Et ibidē. aque multe id ē tribulatiōes nō potuerūt extinguere charitatē. Octauo timor. pueꝝ. xiiij. In timore dñi fiducia fortitudinis. Job. iiij. Ubi est timor tuus: vbi est fortitudo tua. Glosa. Sicut in via seculi audacia fortitudinē timor debilitatez parit: ita in via dñi timor fortitudinē. Nono clamor oratiōis: qz vt dixit iudas suis dicētibus. Quō poterimꝰ ieiuni ⁊ pauci supare tantā multitudinē ⁊ ita fortē: ait Nolite timere: qz de celo fortitudo est. j. Mach. iij. Dñs enī dat virtutē ⁊ fortitudinē plebi sue. Item. j. Mach. iiij. dixit iudas. Impetum inimicoꝝ ne formidetis. mementote quō salui facti sunt pres vrī: ⁊ nūc clamemꝰ in celū. ⁊ miserebit̄ nrī deus. ⁊ cōteret exercitū istū. qđ ⁊ fecit. Exo. xvij. Eleuāte moyse man̄ ī celū: ⁊ orāte vincebat̄ amalech. Decimū qđ iuuat for. est tēperātia ⁊ abūdantia. Grego in mora. Nulla aduersitas deuicit qđ psperitas nulla corrūpit in hac vita. vt ait idem. Qui nulla pspera appetit: nulla aduersa pertimescit. Ebrij ⁊ nimius cibis repleti cito deuicunt̄ sicut p3 iij. Reg. xx. vbi legit̄ ꝙ cum benadab rex obsedisset samariā cū triginta duobꝰ regibꝰ q̄ cū eo erant cū innumera multitudine: cū biberent vinū temulēti victi sunt viliter per centū triginta pedissequos principū prouinciarū. Itē refert Orosius in li. de cladibꝰ seculoꝝ: ꝙ cū Titus rex potētissimꝰ pugnaret contra scithas: Thamaris eoꝝ regina vidēs ꝙ nō posset resistere ei vi. congregato exercitu suo fugiēs a facie eiꝰ. hac arte vsa est sciēs eius exercitū afflictū fame: tetēdit tentoria in locis amenis ponēs: ⁊ vini vasa in multa copia: ⁊ fercula delicata in locis p q̄ debebat titus trāsire ⁊ eius exercitus: q̄si ā scithe fugissent a facie exercitus titi ptermissis relictis cibis sibi preparatis intactis. Cū aūt inuenisset titus ⁊ eiꝰ exercitus loca tentorioꝝ cibaria ⁊ pocula preparata: crediderūt ꝙ ea scithe sibi preparassent: et terrore eoꝝ cōmoti ea intacta reliquissent: sederūt ⁊ comederūt. Et cū cibis eēnt onerati: ⁊ inebriati quiescerēt: exeuntes subito scithe de insidijs sup eos irruerūt. Thamaris autē dicta amputato titi capite: posuit illud in vtre sanguinis humani dicēs: Sāguine sitisti: modo de eo satis bibe. Item Judith. xiij. Post oratione ⁊ lachrymas fusas ad deū caput amputauit inebriati Holofernī. Siīr Jahel Sisaram lacte repletam occidit Iud. iiij. Undecimo iuuat for. carnis continētia. Judith. Fecisti viriliter: ⁊ confortatū est cor tuū eo ꝙ castitatē amaueris. Prouer. xxxj. Accinxit fortitudine lūbos suos: ⁊ roborauit brachiū suum. Job. xvj. Mūdis manibꝰ addit deus fortitudinē. Cū Godfridus de bullione q̄ primus de francis regnauit in hierusalē. cepisset antiochiam ⁊ hierusalē ⁊ terrā syrie occisis ⁊ expulsis saracenis obscenis cum mirarent̄ eiꝰ fortitudinē eo ꝙ nullus saracenꝰ posset resistere: nec ictū manꝰ eius sustinere: p treuge thurcoꝝ admirati miserūt ei munera visitantes eū ⁊ q̄rētes vnde tāta eius manibꝰ eēt fortitudo. q̄ corā eos ense suo scidit vno ictu equi caput. Et cū dicerēt ꝙ erat virtute ⁊ bonitate ensis suscepto ense de eis sibi tradito idē fecit de alio equo. ⁊ tūc cū quererent vnde hec virtus ei. cū ipse nō esset maior alijs hoībꝰ: ait ꝙ manus sue nunq̄ carnes tractauerāt meretricis. nec luxuria fuerāt inqnate. Duodecio iuuat fortitudinē sapiētia. Prouer. xxiiij. Ubi sapiēs fortis est: ⁊ vbi doctus robustus ⁊ validus. Addit enī multū sapientia ad vires: cū melior sit sapiētia q̄z vires: vt Eccl. ix. Ubi Ubi viguit sapiētia tādiu ibi viguit militia. Primo apud chaldeos. Post apud grecos. Post apud romanos. Tādē apud fracos.

Tredecimo iuuat fortitudinē elemosyna data p deo. puer. xxj Uictoriā ⁊ honorē acq̄rit q̄ dat munera. Eccl. xvij. ⁊ xxix. Elemosyna viri q̄si sacculus cū ipso. ⁊ gratiā hoīs q̄si pupillā conseruabit. Et post: Sup scutū potētis ⁊ lanceā aduersus inimicū tuū pugnabit. Unī Lodouicus rex frācie dixit optimū verbū: cū paupes eēnt congregati in curia sua expectātes elemosynā: ⁊ crederet ꝙ ipse dormiret in camera sua: alijs dormiētibꝰ ipse exiuit de camera sua solus cū vno famulo portāte maximā q̄ntitatē denarioꝝ quā in habitu scutiferi distribuebat manu sua egenis: ⁊ largiꝰ eis quos credebat magis egere. Quo cōpleto cū ipse retruderet se in camerā suā occurrit ei frater q̄dā q̄ h̄ de fenestra inspexerat dicens ei. Dñe rex ego bene vidi factū vestrū. Cui rex satis verecūde ait: Frat̄ charissime isti sunt stipēdiarij q̄ p nobis pugnāt contra aduersarios nros ⁊ seruāt nobis regnū frācie in pace: qui nō soluimꝰ stipēdia vt meruerūt. Quartodecimo iuuat fortitudinē caro edomita p disciplinā. qz vt dicit Grego electi dei dū carnē domāt spm roborāt: ⁊ demonibꝰ imperāt. Eccl. xxxiij. Cibaria virga ⁊ onus asino panis ⁊ disciplina ⁊ opus seruo. Et post. Seruo maliuolo tortura ⁊ cōpedes: mitte istū in opus ne vacet. Grego. Quid si hoste p disciplinā debilitato tu fortior efficiaris. Quintodecimo mercedis cōsideratio. Greg. Cōsideratio premij minuit vim flagelli. Gen. xlix. Ysachar asinꝰ fortis vidēs requiē ꝙ eēt bona. ⁊ terra ꝙ eēt optima: supposuit humeros ad portādū. factusq̄z ē tributis seruiēs. Decimo sexto iuuat fort. consideratio christe passiōis. Hebre. xij. Curramꝰ ad propositū nobis certamē: aspicientes in auctorē fidei ⁊ consumatorē ihesum: q̄ pposito sibi gaudio sustinuit crucē confusiōe cōtēpta. Et post Recogitate eū ⁊c. j. Pe. iiij. Passo christo in carne ⁊ vos eadē co

gitatiōe armamini. Hac armatus quidā martyr in tormētis insupa-
bilis requisitus qre sic inuenirent fortes christiani in suppliciis. Re-
spondit. q̄ꝛ passionē christi habebāt impressā in cordibꝰ suis. Tor-
tor aūt volens h̄ experiri in eo occiso extrahēs ab eo cor eius ⁊ diui-
dens: in quotcūq̄ȝ partes diuisit in oibus crucifixi similitudinē vt in
speculo relucentē inuenit. Decimoseptimo iuuat fortitudinē cō-
sideratio inspicientiū certamē nostrū ⁊ remunerantiū ⁊ gaudentiū
de ꝓbitate nr̄a. j. corin. iiij. Spectaculū facti sumꝰ huic mūdo. ⁊ an-
gelis ⁊ hoīb⁹. Boetiꝰ. v. de ꝯsolatiōe. Magna nobis incūbit bene
agendi necessitas q̄ oīa agimꝰ corā oculis cūcta cernētis. Et hinc vt
refert iosephus cū moneret suos vt in bello iudaico agerēt fortiter
inter alias rōnes q̄s ostendebat eis vt acueret eos ad viriliť agēdū
fuit hoc q̄ pugnarēt in oculis impatoris ⁊ iuncte milicie romanoꝝ
q̄ sił esset ⁊ testis ⁊ laudator eoꝝ ꝓbitatis ⁊ remunerator. Deci-
mo octauo est adiutorioꝝ ꝯsideratio dei ⁊ scōꝝ. plures enī sunt no-
biscū q̄ cū eis: ⁊ iuuātes nos ad bn̄ agendū ⁊ gaudētes de nr̄a ꝓ-
bitate. sicut ostēdit Helisæus ministro suo timēti ⁊ vidēti ꝯ se veniē-
tē exercitū syroꝝ. iiij. Reg. vj. Noli ait timere plures sūt nobiscū q̄
cū illis: ⁊ ostēdit ei deꝰ montē plenū curruū igneoꝝ ⁊c. Decimo
nono iuuat fortitudinē laus ⁊ honor ⁊ merces fortis boni pugilis
hō quē rex sūmꝰ voluerit honorare ꝓ victoria sibi erit honor quē
iudicauit assuerꝰ exhibēdū mardocheo Hest. vj. Quia christus in
iudicio ducet eū in ꝯsortio suo indutū vestibꝰ regiis: ⁊ gloria ⁊ ho-
nore coronatū ꝓclamabit honorādū ab oibꝰ. Id enī q̄d in p̄nti est
momentaneū ⁊ leue tribulatiōis nr̄e supra modū i sublimitate eter-
ne glie pondꝰ opabiť i nobis. ait Apl's. ij. corin. iiij. Uicesimo iu-
uat fortitudinē. ꝯsideratio ꝯfusiōis: q ꝯfidenť pugiles inertes corā
oibꝰ victi a vilissimis demonibꝰ ⁊ mēbris eoꝝ. Hiere. xx. ca. Cōfū-
denť vehemēter q̄ nō intellexerūt opprobriū sempiternū q̄d nūq̄
delebiť: q̄ꝛ. s. Locus dicet. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c. Matth.
xxv. Cōfundenť vt ꝯfusi sūt iudei: victi a tyto. vt refert Egisippus
vj. li. de cladibꝰ iudeoꝝ. vbi dicit q̄ iudei victi ⁊ capti a tyto duce-
banť p singulas ciuitates ⁊ ludibriū ⁊ opprobriū an̄ ipatorē ligati
⁊ cathenati ⁊ diuersis ꝯtumeliis ⁊ iniuriis afficiebanť. Tandē be-
stiis verocissimis occidēdi ⁊ vorādi tradebanť corā oibꝰ i ciuitati-
bus cūctis p q̄s tytꝰ impatoris Uespasiani filiꝰ victor trāsibat: vt
oibꝰ eēnt ludibrio ⁊ horrori. Sic in iudicio corā christo adducenť
reprobi ꝯdēnādi ⁊ illudendi ⁊ a tormētibus infernalibꝰ deuorādi.

Ad quartū. s. vtrū fortitudo sit virtus. dicēdū q̄ s̄m p̄hm in. ij.
ethi. Uirtus est q̄ bonū facit habētē ⁊ opus eius bonū reddit. Bo-
nū aūt hoīs est s̄m rōnē esse. s̄m diony. ca. iiij. de diuinis noibus.
Et iō ad virtutē humanā ptinet vt faciat hoīeȝ ⁊ opus eius s̄m rō-
nē esse. Q̄d q̄dē tripliciť ꝯtingit. Uno mō s̄m q̄ ipsa rō rectificať:
q̄d fit p virtutes itellectuales. Alio mō s̄m q̄ ipsa rectitudo rōnis i
rebus hūanis instituiť. q̄d ptinet ad iusticiā. Tertio s̄m q̄ tolluňť
impedimēta huius rectitudinis in rebus hūanis. Dupliciter auteȝ
impediť volūtas humana ne rectitudinē rōnis sequať. Uno mō
p hoc q̄ abstrahiť ab aliquo delectabili ad aliud q̄ȝ rectitudo rō-
nis requirat. Et hoc impedimentū tollit virtus tpantie. Alio mō p
hoc q̄ volūtatē repellit ab eo q̄d est s̄m rōnē ꝓpter aliquid diffici-
le q̄d incūbit. Et ad hoc impedimentū tollendū requiriť fortitudo
mentis: qua. s. h̄mōi difficultatibus resistat: sicut ⁊ hō p fortitudi-
nē corporalē impedimēta corpalia supat ⁊ repellit. Un̄ manifestū
est q̄ fortitudo est virtus inquātū facit hoīeȝ s̄m rōnē esse. Scien-
dū aūt q̄ aliqui exteriorē virtutis actum efficiūt: sicut habētes vir-
tutē ex alia tn̄ causa q̄ȝ ex habitu virtutis. Un̄ p̄hs in. iij. ethi. po-
nit quinq̄ȝ modos eoꝝ qui similitudinarie dicunť fortes quasi ex-
ercentes actum fortitudinis preter virtutē. Q̄d quidem ꝯtingit tri-
pliciter. Primo quidē q̄ꝛ feruňť in id q̄d est difficile ac si non esset
difficile. Q̄d in tres modos diuidiť. Quāq̄ȝ enī hoc accidit propter
ignorantiā. q̄ꝛ. s. homo non percipit magnitudinē periculi. Quāq̄ȝ
aūt hoc accidit ꝓpter hoc q̄ homo est bone spei ad pericula vin-
cenda. puta cum expertus est se sepe pericula euasisse. Quāq̄ȝ auteȝ
hoc accidit ꝓpter scientiā ⁊ artem quādā: sicut patet in militibus
qui propter peritiam armoꝝ ⁊ exercitiū nō reputāt grauia pericu-
la belli. estimantes se per suam artem posse contra ea defendi. Si-
cut Uegetius dicit libro p̄moꝰ de re militari. nemo facere metuit.
q̄d se bene didicisse confidit. Alio mō agit aliquis actum fortitudi-
nis sine virtute propter impulsum passionis vel tristicie quaȝ vult
repellere vel etiam ire. Tertio mō ꝓpter electionē finis non quidē
debiti sed alicuius temporalis cōmodi acquirendi. puta honoris:
voluptatis vel lucri: vel alicuius incōmodi vitandi. puta vituperii
vel dāni vel afflictionis. Ad quintū. s. vtruȝ fortitudo sit virtus
specialis. Dicendū q̄ sicut supra dictū est nomen fortitudinis du-
pliciter accipi pōt. Uno mō s̄m q̄ absolute importat q̄ndā animi
firmitatē ⁊ s̄m h̄ ē generalꝭ virtꝰ vel potiꝰ ꝯditio cuiuslibet vtutꝭ
Quia sic p̄hs dicit in. ij. eth. ad vtutē reqriť firmiť ⁊ imobiliť opa-
ri. Alio mō pōt accipi fortitudo s̄m q̄ importat firmitatē animi i
sustinēdis ⁊ repellēdis his quibꝰ maxime difficile est firmitatē ha-
bere. s. in aliquibꝰ piculꝭ grauibꝰ. Un̄ Tullius dicit in sua rheto. q̄
fortitudo ē ꝯsiderata piculoꝝ susceptio ⁊ laboꝝ ꝑpessio. ⁊ sic forti-
tudo poniť spālꝭ virtꝰ: vtpote materiā determinatā h̄ns. Sciēdū āt
s̄m p̄hm in p̄mo de ce. ⁊ mū. Nomē virtutꝭ refarť ad vltimū potē-
tie. Dicať āt vno mō potētia nālꝭ s̄m quā aliq̄s pōt resistē corrūpē-
tibꝰ. Alio mō s̄m quā est p̄ncipiū agendi: vt p̄ȝ in. v. meth. Et iō q̄
hoc acceptio est cōior: nomē virtutꝭ s̄m q̄ importat vltimū talꝭ po-
tētie est cōe. Nā virtꝰ cōiter sumpta nihil aliud ē q̄ȝ habitꝰ quo q̄s
pōt bn̄ opari. Scd̄ȝ aūt q̄ importat vltimū potētie p̄mo mō dicte:
q̄ q̄dē ē modꝰ magi spālꝭ attribuiť spāli virtuti. s. fortitudo fortitu-
dini: ad quā ptinet firmiť stare ꝯ q̄cūq̄ȝ ipugnātia. Un̄ Ambro. in
p̄mo de offi. dicit: Nō mediocri ē aīe fortitudo: q̄ sola defendit or-
namēta vtutū oīuȝ ⁊ itegra custodit: q̄ inexpugnabili p̄uilegio ad-
uersus oīa vitia decertat: inuicta ad labores fortꝭ ad picula: rigidior
aduersus voluptates: auariciā fugat tāq̄ȝ labē q̄ndā q̄ virtutē effe-
minat. Accipit āt h̄ Ambro. fortitudinē large s̄m q̄ ipoꝛtat animi
firmitatē respectu quoꝛūcūq̄ȝ ipugnātiū. ⁊ tn̄ s̄m q̄ ē spālꝭ virtꝰ ha-
bens determiātā materiā. coadiuuat ad resistēdū impugnatiōibꝰ
oīuȝ vitioꝝ. Qui enī pōt firmiť stare in his q̄ sunt difficilia ad susti-
nēdū. ꝯsequēs est q̄ sit idoneꝰ ad resistēdū aliis q̄ sunt minꝰ diffici-
lia. Ad sextū. s. vtrū fortitudo sit circa timores ⁊ audacias. Dicē-
dū: q̄ sicut dictū est: ad virtutē fortitudinis ptinet remouere impe-
dimentū quo retrahiť volūtas a sequela rōnis. Q̄ȝ aliq̄s retrahiť
ab aliquo difficili ptinet ad rationē timoris: q̄ importat recessum
quedā a malo difficultatē habētē: vt supra habitū est cū de passio-
nibus ageret. Et ideo fortitudo principaliter est circa timores dif-
ficiliū reꝛū q̄ trahere possunt volūtatē a sequela rationis. Oportet
autē huiusmodi reꝛū difficiliū impulsum nō solū firmiter tollera-
re cohibēdo timorē: sed etiā moderate aggredi: q̄n. s. oportet ea ex-
terminare ad securitatē imposterū habendā. q̄d videť ptinere ad
rationē audacie. Et ideo fortitudo est circa timores ⁊ audacias q̄si
cohibitiua timoꝛū ⁊ audaciaꝛū moderatiua. Un̄ Tullius dicit in
sua rhetorica: q̄ ad fortitudinē ptinet susceptio periculoꝛū ⁊ per-
pessio laboꝛū. Sed quia res periculose ⁊ actus laboriosi nō retra-
hunt volūtatē a via ratiōis nisi inq̄ntū timenť. ideo oportet q̄ for-
titudo sit imediate circa timores ⁊ audacias: mediate aūt circa pe-
ricula ⁊ labores sicut circa obiecta p̄dictaꝛū passionū. Ad septi-
mū. s. vtrū fortitudo sit circa pericula mortis. Dicēdū: q̄ sicut dictū
est: ad virtutē fortitudinis ptinet vt volūtatē hoīs tueatur ne retra-
hatur a bonis rationis propter timorē mortis vel mali corporalis.
Oportet autē bonū rationis firmiter tenere cōtra quodcūq̄ȝ maluȝ:
quia nullū bonū corporale equiualet bono ratiōis. ⁊ ideo oportet
q̄ fortitudo animi dicať q̄ firmiter retinet volūtatē hoīs in bono
rationis cōtra mala maxima. quia qui stat firmus contra maiora:
consequēs est q̄ stet firmus cōtra minora. sed nō cōuertiť. Et hoc
etiā ad rationē virtutis pertinet vt respiciat vltimū. Maxime aūt
terribile inter oīa corporalia mala est mors: que tollit oīa corpora-
lia bona. Un̄ Augu. dicit in li. de moribꝰ eccle. q̄ vinculū corporis
ne concutianť atq̄ȝ vexeť laboris atq̄ȝ doloris ne auferať atq̄ȝ peri-
mať mortis terrore animā qua scit. Et ideo virtus fortitudinis est
circa timores periculoꝛū mortis. Timor autē quia ex amore nasci-
tur quecūq̄ȝ virtus moderať timorē cōtrarioꝛū bonoꝛū. cōsequēs
est vt modereť timorē cōtrarioꝛū maloꝛ. sicut liberalitas q̄ mode-
rať amorē pecuniarū: ꝑ consequēs etiā moderať timorē amissio-
nis earū. Et idem apparet in temperātia ⁊ in aliis virtutibus. Sed
amare ꝓpriā vitā est tpale vel nāle. ⁊ iō oportuit esse spālē virtutē
q̄ modereť timores mortis. Ad octauū. s. vtrum fortitudo cōsi-
stat prope circa pericula mortis que sunt in bello. Dicēdū: q̄ sicut
dictū est: fortitudo cōfirmat animū hoīs cōtra maxima pericula: q̄
sunt pericula mortis. Sed quia fortitudo virtus est: ad cuiꝰ ratio-
nem pertinet q̄ semꝑ tendat in bonū. cōsequēs est vt hō pericula
mortis nō refugiat propter aliquod bonū persequendū. Pericula
autē mortis que est ex egritudine: vel ex tēpestate maris: vel ex in-
cursu latronū: vł siqua alia sunt huiusmodi. nō videnť directe ali-
cui imminere ex hoc q̄ ꝓsequať aliquod bonū. sed pericula mortis
que est in bellis: directe imminēt homini propter aliquod bonū cō-
mune: inquātū. s. defendit bonū cōmune p iustū bellū. Potest aūt
esse iustū bellū dupliciter. Uno modo generale: sicut cū aliqui de-
certant in acie. Alio modo particulare: puta cū aliq̄s iudex vel etiā

priuata psona nō recedit a iusto iudicio timore gladij imminētis: vl' cuiuscūq3 pīculi etiā si sit mortiferū. Pertinet g ad fortitudinē firmitatē animi pbere ɔtra pīcula mortꝭ nō solū q imminēt i bello cōi: sed etiā q imminēt in particulari impugnatiōe q cōi noīe bellū dici pōt: ꝛ fm hoc ɔcedēdū est q fortitudo ꝓprie est circa pīcula mortꝭ q est in bello. Sed circa pīcula cuiuscūq3 alteri⁹ mortꝭ fortis bñ se hȝ: ꝑiertim qꝛ etiā cuiuslibet mortis hō pōt pīculū subire ꝓpter virtutē: puta cū aliqs nō refugit amico infirmāti obseq̄ ꝓpter timorē mortifere īfectiōis: vel cū nō refugit itinerari ad aliqđ piū negociū ꝓsequēdū ꝓpter timorē naufragij vel latronū. Ad nonū. s. vtrū pcipuus actus fortitudinis sit sustinere. Dicendū q sicut phs dicit in iij ethi. Fortitudo magis est circa timores reprimēdos q circa audacias moderādas. difficilius enī est timorē reprimere q audaciā moderari eo q ipsū pīculū qđ est obiectū audacie ꝛ timoris de se ɔfert aliqđ ad repressionē audacie: sed opaꝛ ad augmentū timoris. Aggredi aūt ptinet ad fortitudinē fm q moderaꝛ audaciā: sed sustinere sequitur repressionem timoris: ꝛ ideo principalior actus fortitudinis est sustinere imobiliter: id est sistere in periculis q aggredi. Difficilius enī est sustinere q aggredi triplici rōne. Primo quidē: qꝛ sustinere videꝛ aliqs ab aliquo inuadēte. Qui aūt aggrediꝛ: inuadit p modū fortioris. Difficilius aūt est pugnare cū fortiori q cū debiliori. Scđo qꝛ ille q sustinet iā sentit pīcula imminentia ille aūt aggrediꝛ ea q̄si futura. Difficilius aūt est nō moueri a pñtibus q a futuris. Tertio qꝛ sustinere īportat diuturnitatē tpis: sed aggredi pōt aliqs ex subito motu. Difficili⁹ aūt est diu manere immobilē q subito motu moueri ad aliqđ arduū. Vñ phus dicit in iij. ethi. Q3 qdā sūt ꝑuolantes an̄ pīcula. in ipsis aūt discedūt: fortes aūt econtrario se habēt. Ad decimū. s. vtrū fortis habeat delectationē in actu suo. Dicendū q duplex est delectatio. Vna quidē corpalis q ɔsequiꝛ actū corpalē. Alia aūt aīalis q ɔsequiꝛ appreheñsionē aīe: ꝛ hoc mō ꝓprie ɔsequiꝛ opa virtutū. qꝛ in eis ɔsideraꝛ bonū rōnis. Principalis vo actus fortitudinis est sustinere aliq̄ tristitia fm apprehēsionē aīe: puta q hō amittit corpalē vitā: quā virtuosus amat nō solū inquantū est quoddā bonū nāle: sed etiā inquātū est necessaria ad opa virtutū etiā q ad eam ptinēt. Et iterū sustinere aliq dolorosa fm tactū corpis: puta flagella ꝛ vulnera. Et iō fortis ex vna parte hȝ delectationē vñ delectaꝛ. s. delectationem aīalē. s. de ipso actu virtutis ꝛ de fide eius. Ex alia vo parte hȝ vñ doleat: dū ɔsiderat amissionē ꝓprie vite corpalis. Vñ legiꝛ ij. Mach. vj. eleazar⁹ dixit. Diros corpis sustineo dolores: fm aīam vo ꝓpter timorē tuū libenter hec patior. Sensibilis aūt dolor corporis facit nō sentiri aīalē delectionē virtutis: nisi forte ꝓpter abūdantē dei grām: q fortius eleuat aīam ad diuina in q̄bus delectaꝛ q corpalib⁹ penis afficiaꝛ. Sicut btūs tyburtius cū sup carbones incensos nudis plantis incederet: dixit q videbaꝛ sibi sup roseos flores ambulare. Facit tñ virtus fortitudinis: vt rō non absorbeaꝛ a corpalib⁹ dolorib⁹. Tristiciā vo aīalē supat delectatio virtutis inquātū hō pfert bonū virtuti corpalis vite: ꝛ q̄buscūq3 ad eā ptinētibus. Et iō phs dicit in iij ethi. q a forti nō reqriꝛ vt delecteꝛ q̄si delectationē sentiēs: sed sufficit q nō tristeꝛ. Vehemētia enī act⁹ vel passiōis vnius potētie īpedit aliquā potētiā in suo actu: ꝛ iō p dolorē sensus īpediꝛ mens fortis ne in ꝓpria opatione delectationē sentiat: lȝ enī opa virtutū sint delectabilia precipue ꝓpter finē: pñt tñ ex sui natura esse tristia: ꝛ pcipue hoc ɔtingit in fortitudine. Vñ phs dicit in iij ethi. q nō in oībus virtutib⁹ opari delectabiliter existit pter inquātū finē attingit: sed qꝛ dolor corpalis est sensibilior: ꝛ apprehēsio sensitiua magis est hoi in māifesto inde est q a magnitudine corpalis doloris q̄si euanescit delectatio spūalis q est de fine virtutis. Ad vndecimū. s. vtrū fortitudo maxime ɔsistat in repentinis. Dicendū q in opatione virtutis duo sunt ɔsideranda. Vnū quidē quantū ad electionē ipsius: ꝛ sic fortitudo non est circa repentina. Eligit enī fortis pmeditari pericula que pñt imminere vt eis resistere possit: aut facilius ea ferre. Quia vt greg. dicit in quadā homelia. Jacula que preuidenꝛ minus feriunt: ꝛ nos mala mūdi facilius ferimus si ɔtra ea clipeo prescientie pmunimur. Aliud vo ɔsiderādū est in opatione fortitudinis q̄tū ad manifestationē virtuosi habitus: ꝛ sic fortitudo maxime est circa repentina. qꝛ fm phm in iij. ethi. In repentinis pīculis maxime manifestaꝛ habitus fortitudinis. Habitus enī agit in modū nature: vñ q aliquis absq3 pmeditatiōe faciat ea q sunt virtutis cū necessitas imminet ꝓpter repentina pīcula hoc maxime manifestat q sit fortitudo habitualiter in aīa ɔfirmata. Potest aūt aliquis etiam qui habitu fortitudinis caret ex diuturna premeditatione animū suū contra pericula pparare qua pparatiōe etiā fortis vtitur cū tempus adest.

Ad duodecimū. s. vtrū fortis vtaꝛ ira in suo actu. Dicēdū: q de ira ꝛ aliis aīe passiōib⁹ sicut supra dictū est: aliter locuti sunt peripatetici ꝛ aliter stoici. Stoici enī ꝛ irā ꝛ alias aīe passiones ab aīo sapiētis siue virtuosi excludebāt. Peripatetici vo quorū princeps fuit Aristo. irā ꝛ alias aīe passiōes attribuebāt virtuosis. sȝ moderatas rōne ꝛ forte q̄tū ad rem nō differebāt: sed solū q̄tū ad modū loquēdi. Nā peripatetici oēs mot⁹ appetit⁹ sensitiui q̄litercūq3 se habētes passiōes aīe noīabāt: vt supra habitū est. Et quia appetitus sensitiuus moueꝛ p imperiū rationis ad hoc q recoopeꝛ ad promptius agēdū. iccirco ponebāt irā ꝛ alias aīe passiōes assumēdas esse a virtuosis moderatas fm imperiū rōnis. Stoici vo vocabant passiōes aīe imoderatas quosdā affect⁹ appetit⁹ sensitiui. vñ noīabāt eos egritudines vel morbos. ꝛ ideo penitus eos a virtute sepabāt. Sic ergo irā moderatā assumit fortis ad suū actū: nō aūt irā imoderatā. Cū aūt fortitudo sicut dictū est: habeat duos actus. s. sustinere ꝛ aggredi: nō assumit irā ad actū sustinēdū: qꝛ tunc actū sola ratio p se facit. sed ad actū aggrediēdi: ad quē magis assumit irā q alias passiōes: qꝛ ad irā ptinet insilire in rem ɔtristantē. ꝛ sic directe coopaꝛ fortitudini in aggrediēdo. Tristicia aūt fm propriā rationē succūbit nociuo: sed p accidēs coadiuuat ad aggrediēdū vel inq̄tū tristitia est causa ire: vt supra dictū est: vel inq̄tū aliqs pīculo se exponit vt tristiciā fugiat. Silr etiā cōcupiscētia fm propriā rōnē tēdit in bonū delectabile: cui p se repugnat aggressio periculoꝝ. sȝ p accidēs q̄nq3 coadiuuat ad aggrediēdū. inq̄tū. s. aliqs poti⁹ vult in pīcula incidere q delectabili carere. Et ideo phs dicit in iij eth. q int' fortitudines q sunt ex passiōe: naturalissima eē videꝛ q est p irā: ꝛ accipiēs electionē: ꝛ cuius grā. s. debitū finē fortitudo fuit vera. Ad tredecimū. s. vtrū fortitudo sit virt⁹ cardinal'. Dicēdū: q Greg. xxij. mor. ꝛ Ambro. sup lucā. ꝛ Aug. in li. de mo. ec. numerāt fortitudinē inter q̄ttuor cardinales seu principales virtutes. Quia sicut dictū est: virtutes cardinales seu pncipales dicunꝛ que pcipue sibi vēdicāt id qđ ptinet cōiter ad virtutes. Inter alias aūt cōes virtutis ɔditiōes vna ponit firmiꝛ opari: vt pȝ in ij. eth. Laudē aūt firmitatis potissime sibi vēdicat fortitudo. Tāto enī magis laudaꝛ q firmiter stat: q̄nto hȝ grauī⁹ impellēs ad cadendū vel retrocedendū. Impellit aūt hominē ad descēdendū ab eo qđ est fm rōnē ꝛ bonū delectās ꝛ malū affligēs. sȝ grauī⁹ impellit dolor corporis q voluptas. Dicit enī Aug. in li. lxxxiij questionū. Nemo est q nō magis dolorē fugiat q affectet voluptatē. Q̄nq3 q̄dē videm⁹ etiā imanissimas bestias ꝛ maximis voluptatib⁹ deditas exterreri dolorꝭ motu vel metu. Et inter dolores aīe ꝛ pīcula maxime timēꝛ ea q ducūt ad mortē: contra q firmiter stat fortis. vñ fortitudo est virt⁹ cardinal'. Ad q̄rtūdecimū. s. de cōparatione ei⁹ ad alias virtutes. Dicēdū q sicut Aug. dicit in. vj. de tri. in his q nō mole magna sunt: idē est eē maius qđ meli⁹. Vñ tāto aliq virtus maior est q̄nto melior est. Bonū aūt rōnis est hoīs bonū fm Dio. iiij. ca. de di. no. Hoc aūt bonū essentialiter quidē hȝ prudentia q est pfectio rōnis. Justicia aūt est huius boni factiua. s. quātū ad ipsam ptinet ordinē rōnis ponere in oīb⁹ reb⁹ humanis. Alie autē virtutes sunt ɔseruatiue hui⁹ boni inq̄tū. s. moderanꝛ passiōes ne abducāt hominē a bono rōnis. Et in ordine harū fortitudo tenet locū pcipuū: qꝛ timor periculoꝝ mortis maxime efficax est ad hoc q hominē faciat recedere a bono rōnis post q ordinaꝛ temperātia. quia etiam delectationes tactus maxime inter cetera impediunt bonū rōnis. Illud autē qđ essentialiter diciꝛ poti⁹ est eo qđ diciꝛ effectiue: ꝛ hoc etiā poti⁹ est eo qđ diciꝛ ɔseruare fm remotionē impedimēti. Vñ inter virtutes cardinales prudētia est potior: secūda iusticia: tertia fortitudo: quarta temperātia. ꝛ post has cetere virtutes.

De martyrio. DIS. LXXXI.

Einde ɔsiderādū est de martyrio. Et pmo vtrū martyriū sit actus virtutis. Secūdo de perfectiōe ei⁹. Tertio de pena martyrij. vtrū. s. mors sit de rōne martyrij. Quarto de cā martyrij. Ad pmū. s. vtrū martyriū sit actus virtutis. Dicēdū q sicut dictū est: ad virtutē ptinet q aliqs in bono rōnis ɔseruet. Cōsistit autē bonū rōnis in veritate sicut in ꝓprio obiecto. ꝛ iusticia sicut in proprio effectu: sicut ex supradictis pȝ. Pertinet autē ad rōnē martyrij vt aliqs firmiter stet in veritate ꝛ iusticia ɔtra psequētiū impetus. Vñ manifestū ē q martyriū est actus virtutis. Cū aūt actus virtutis sit volūtarius dixerūt quidā q innocētib⁹ occisis pro christo quos vt veros martyres ecclesia veneraꝛ. acceleratus est miraculose vsus liberi arbitrij ita q volūtarie martyriū passi sunt. sed quia hoc p auctoritatē scripture nō cōprobaꝛ: ideo meli⁹ dicēdū ē q martyrij gloriā quā in aliis propria volūtas mereꝛ: illi paruuli occisi dei gratiam sunt

assequi. Nã effusio sanguinis propter christũ vicẽ gerit baptismi. Vñ sicut pueris baptizatis p grãm baptismi meritũ christi operatur ad gloriã obtinẽdã ita i occisis ppter christi meritũ martyrii christi opatur ad palmã martyrii ɔsequẽdã. Vñ Aug. dicit in quodã sermone de epiphãia q̃si eos alloquẽs. Ille de vr̃a corona dubitabit in passiõe p christo q̃ paruulis baptismũ pdesse nõ estimat christi nõ habebatis etatẽ qua i passurũ christũ crederetis. sed habebatis carnẽ in q p christo passuro passionẽ sustineretis. De illis aũt qui seipsos occidisse legunt. sicut dicit Aug primo de ciui.dei. q q̃dã sancte femine tpe psecutiõis vt insectatores sue pudicitie deuitarent: se in fluuiũ deiecerũt eoq; mõ defuncte sunt: earũq; martyria in catholica eccl'ia veneratiõe celeberrima frequẽtant. Dicendũ sicut Aug. dicit ibidẽ possibile esse q aliquibus fidedignis testificationib⁹ diuina psuasit auctoritas ecclesie: vt dictaz sanctaz memoriã honoraret. Cuius aũt virtutis actus martyrii. dicendũ. Precipue dici debet actus fortitudinis: q2 sicut ex supradictis p3 ad fortitudinẽ ptinet vt ɔfirmet hoiẽ in bonũ virtutis ɔtra picula: τ p̃cipue ɔtra picula mortis. τ maxĩe eius q̃ in bello est. Manifestũ est aũt q in martyrio hõ firmiter ɔfirmat in bono virtutis dũ fidẽ et iusticiã nõ deserit ppter imminẽtia picula mortis: q̃ etiã in quodã certamine pticulari a psecutorib⁹ imminẽt. Vñ Cyprianus dicit in quodã sermõe. Vidit admirãs psentiũ multitudo celeste certamẽ: τ in plio stetisse seruos christi voce libera: mẽte incorrupta: virtute diuina. Vñ manifestũ est q martyriũ est fortitudinis actus. Et ppt hoc de martyrib⁹ legit eccl'ia: fortes facti sũt in bello. In actu tñ fortitudinis duo sunt ɔsiderãda. quoꝝ vnũ est bonũ in quo fortis firmat: τ hoc est fortitudinis finis. Aliud est ipsa firmitas q̃ q̃s nõ cedit ɔtrarijs phibentib⁹ ab illo bono: τ in hoc ɔsistit essentia fortitudinis. Sicut aũt fortitudo ciuilis firmat animũ hoĩs in iusticia hũana: ppter cuius obseruationẽ mortis picula sustinẽt: ita etiam fortitudo gratuita firmat animũ hoĩs in bono iusticie dei q̃ est p fidẽ iesu christi. vt dr̃ Ro.iij. Et sic martyriũ cõpat ad fidez sicut ad finẽ in quo aliq̃s firmat. Ad fortitudinẽ aũt sicut in habitũ elicientẽ Ad actũ etiã martyrii inclinat charitas: sicut primũ p̃ncipale motiuũ p modũ virtutis impantis. Fortitudo aũt sicut motiuũ proximũ p modũ virtutis elicientis. Et inde etiã ẽ q martyriũ est actus charitatis vt impantis: fortitudinis aũt vt elicientis: τ inde est q vtriusq; etiã virtutẽ manifestat. Q2 aũt sit meritoriũ: h3 ex charitate sicut τ q̃cunq; virtutis actus. Et ideo sine charitate nõ valet. Itẽ p̃ncipalior actus fortitudinis ẽ sustinere sicut dictũ est. ad quẽ ptinet martyriũ nõ aũt ad secũdariũ actũ eius q̃ est aggredi. Et q2 patiẽtia deseruit fortitudini ex pte actus p̃ncipalis q̃ est sustinere. Inde est q̃ ɔcomitanter in martyribus patiẽtia cõmẽdat. Ad scõm s. vtrũ martyriũ sit actus maxĩe pfectiõis. Dicẽdũ q sic dicit Aug. in libro de virginitate. Prefert martyriũ virginitati q̃ ad pfectionẽ ptinere videt. Sciendũ aũt q de aliquo actu virtutis loq̃ possum⁹ dupliciter. Uno mõ sm̃ speciẽ actus ipsius put cõparat ad virtutem pxime elicientẽ ipsũ: τ sic nõ põt esse q martyriũ q̃ ɔsistit in debita tollerãtia mortis sit pfectissimus inter virtutis actus: q2 tollerare mortẽ nõ est laudabile sm̃ se sed solũ sm̃ q ordinat ad aliq̃d bonũ q̃ ɔsistit in actu virtutis: puta ad fidez τ dilectionẽ dei. Vñ ille actus virtutis cui sit finis melior est. Alio mõ põt ɔsiderari actus virtutis sm̃ q cõparat ad primũ motiuũ q̃ est amor charitatis: τ ex hac pte p̃cipue aliq̃s actus h3 q ad pfectionẽ vite ptineat. Quia vt apl's dicit ad Collo.iij. Charitas est vinculũ pfectiõis. Martyriũ inter oẽs actus virtuosos maxime demonstrat pfectionẽ charitatis: q2 tãtomagis ostendit aliq̃s aliquã rẽ amare quãto p ea rẽ magis amatã ɔtẽnit: τ rẽ magis odiosã eligit pati. Manifestũ est aũt q inter oĩa alia bona p̃ntis vite maxĩe amat hõ ipsaz vitã: τ ecõtrario maxime ipsam mortẽ: τ p̃cipue cũ dolorib⁹ corporaliũ tormẽtoꝝ quoꝝ metu etiã bruta aĩalia a maximis voluptatib⁹ abstinent. vt Aug dicit in lib.lxxxiij.q. Et sm̃ hoc p3 q martyriuz inter ceteros actus hũanos est pfectior sm̃ suũ genus q̃ est maxime charitatis signũ. sm̃ illud Joh.xv. Maiorẽ charitatẽ nemo h3 q̃ vt aĩaz suã ponat q̃s p amicis suis. Martyriũ etiã cõplectit id q̃ esse põt summũ in obediẽtia: vt. s. aliq̃s obediens sit vsq; ad mortẽ: sicut de christo legit q factus est obediens vsq; ad mortẽ. Vñ p3 q martyriũ sm̃ se est pfecti⁹ q̃ obediẽtia absolute dicta. Licet p obediẽtiã dicat hõ dare aĩaz suã deo: τ p martyriũ corpus. Propter q̃ Greg. dicit vlti. moral. q obediẽtia cũctis martyrijs p̃fert: q2 p martyriũ nõ solũ dat corpus suũ deo: veruetiã aĩam multo pfectius q̃ per obedientiam citra mortem. Unde. j. Pe.iiij. Qui patiunt ppter voluntatẽ dei: fidei creatori cõmendant animas suas.

Ad tertiũ. s. vtrũ mors sit de rõe martyrij. Dicẽdũ: q sicut dictũ est martyr dicit q̃si testis fidei christiane p quã nobis visibilia p inuisibilib⁹ ɔtẽnenda proponit: vt dicit Hebr.xj. Ad martyrium ergo ptinet vt hõ testificet fidẽ se ope ostẽdens tpalia cũcta despicere vt ad futura τ inuisibilia bona perueniat. Quãdiu aũtẽ hoĩ remanet vita corpal nõdũ ope se ostẽdit tpalia cũcta despicẽ. Cõsueuerunt enĩ hoĩes ɔsanguineos τ oĩa bona possessa ɔtẽnere: τ etiã dolores corporis pati vt vitã ɔseruẽt. Vñ τ sathan ɔtra Job induxit Pellẽ pro pelle τ cũcta q̃ hõ habet dabit pro aĩa sua τ pro vita corporali. Et ideo ad pfectã rationẽ martyrij reqrit q aliq̃s mortẽ sustineat propter christũ. Fortitudo enĩ principaliter ɔsistit circa pericula mort: Circa alia aũt ɔsequẽter. Et ideo nec martyriũ pprie dicit pro sola tollerãtia carceris: vel exilij vel rapine: vel diuitiarũ: nisi forte sm̃ q ex his sequit mors. Ad q̃rtũ. s. vtrũ sola fides sit causa martyrij. Dicẽdũ q sicut dictũ ẽ martyres dicunt q̃si testes quia. s. corporalib⁹ suis passionib⁹ vsq; ad mortẽ testimoniũ phibent veritati. nõ cuicũq; sed veritati q̃ sm̃ pietatẽ est: q̃ p christum nobis inotuit. vñ τ martyres xp̃i dicunt q̃si testes ipsi⁹. Huiõi aũt ẽ veritas fidei. Et iõ cuiuslibz martyrij cã est fidei veritas. Sed ad fidei veritatẽ nõ solũ pertinet ipsa credulitas cordis: sed etiam exterior ptestatio. Que quidẽ fit nõ solũ p vba quibus ɔfitet fidẽ: sed p facta quib⁹ aliq̃s fidẽ se habẽ ostẽdit. sm̃ illud Jac.ij. Ego ostẽdã tibi ex operibus fidem meã Vñ τ de quibusdã dicit Tyt.j. Cõfitent se nosse deũ. factis autẽ negãt. Et ideo omniũ virtutũ opera sm̃ q referunt in deũ sunt quedã ptestationes fidei: p quas nobis innotescit q deus huiusmodi opera a nobis requirit: τ nos pro eis remunerat τ sm̃ hoc possunt esse martyrij causa. Vñ τ beati Johãnis baptiste martyriũ in ecclesia celebrat qui non pro negãda fide sed pro reprehensione adulterij mortẽ sustinuit.

De Timore. DIS. .LXXXII.

Einde ɔsiderãdũ est de vitijs oppositis fortitudini. Et p̃mo de timore. Secũdo de intimiditate. Tertio de audacia. Circa p̃mũ cõsiderãda sunt q̃ttuor. Primo vtrũ timor sit pctm̃. Secundo vtrũ opponat fortitudini. Tertio vtrum sit pctm̃ mortale. Quarto vtrũ excuset vel diminuat pctm̃. Ad p̃mũ. s. vtrũ timor sit pctm̃. Dicẽdũ. q aliq̃d dicit esse pctm̃ in actib⁹ humanis propter inordinationẽ. Nã bon⁹ actus humani in ordine quodã existit: vt ex supradictis patet. Est aũt hic debitus ordo vt appetitus regimini rationis subdat. Rõ autẽ dictat aliq̃ esse fugiẽda. τ aliq̃ esse psequẽda. Et inter fugiẽda quedã dictat eẽ magis fugiẽda q̃ alia. Et silr inter psequẽda quedã dictat esse magis psequẽda q̃ alia. τ inquantum bonũ est psequẽdũ. tantũ est aliq̃d oppositũ malũ fugiendũ. Inde est q ratio dictat quedã bona esse magis psequẽda q̃ q̃dã mala fugiẽda. Qñ ergo appetit⁹ fugit ea q̃ rõ dictat eẽ sustinenda ne desistat ab alijs q̃ magis psequi debet: timor inordinatus est τ habet rationẽ peccati. Qñ võ appetitus timendo refugit id q̃ est sm̃ rationẽ fugiendũ: tũc appetitus nõ est inordinatus nec pctm̃. Sciẽdũ tñ q timor cõuer dictus sm̃ suã rationẽ importat vniuersaliter fugã. Vñ q̃ntũ ad hoc nõ importat rationẽ boni vel mali. τ silr etiã de qualibet alia passione. Et ideo ph's dicit q passiões nõ sunt laudabiles neq; vituperabiles: q2. s. nõ laudant neq; vituperant qui irascunt vel timẽt: sed qui circa hoc aut ordinate aut inordinate se habẽt. Itẽ mala quib⁹ nõ potest hõ resistere: τ ex quoꝝ sustinẽtia nullũ bonũ puenit homini: ratio dictat eẽ fugienda. Et ideo timor taliũ nõ est peccatũ. Vñ dicit ph's iij. eth. Erit aliq̃s insanus vel sine sensu doloris si nihil timeat neq; terremotũ neq; inundationes. Ad secũdũ. s. vtrũ pctm̃ timoris opponat fortitudini. Dicẽdũ: q sicut dictũ est supra: oĩs timor ex amore pcedit. Null⁹ enĩ timet nisi ɔtrariũ ei⁹ q̃ amat. Amor aũt nõ determinat ad genus virtutis vel vitij. Sed amor ordinatus includit in qlibet virtute. Quilibet enĩ virtuosus amat propriũ bonũ virtutis. Amor aũt inordinatus includit in quolibet pctõ. ex amore enĩ inordinato pcedit inordinata cupiditas. Unde silr inordinatus timor includit in quolibet pctõ. sicut auarus timet amissionẽ pecunie: intẽperatus amissionẽ voluptat: τ sic de alijs. Sed timor p̃cipuus est periculoꝝ mortis: vt pbat in. iij. ethi. τ ideo talis timoris inordinatio opponit fortitudini q̃ est circa pericula mort. Propter hoc antbonomasice dicitur timiditas fortitudini opponi. Ad tertiũ. s. vtrũ sit pctm̃ mortale. Dicẽdũ: q sicut dictum est. timor pctm̃ est sm̃ q est inordinatus: put. s. refugit q̃ nõ est sm̃ rationẽ fugiẽdũ. Hec aũt inordinatio timoris q̃nq; quidẽ cõsistit in solo appetitu sensitiuo nõ superueniẽte cõsensu rõnal' appetitus. τ sic nõ põt esse pctm̃ mortale: s3 solũ veniale. Q̃nq; võ huiusmodi inordinatio timoris pertingit vsq; ad appetitũ rõnalẽ: q̃ dicit volũtas: q̃ ex libero arbitrio

refugit aliqd nō fm rōnē talis inordinatio timoris qūq; est pctm mortale qūq; veniale. Si enī aliqs ꝓpter timorē quo refugit piculū mortis vel qdcūq; aliud tpale malū sic disposit' est vt faciat aliqd ꝓhibitū. vel ꝑtermittat aliqd qd est ꝑceptū in lege diuina: talis timor est pctm mortale: alioqn erit pctm veniale. Ad quartū. s. vtrū timor excuset a pctō. Dicēdū q sicut supra dictū est. timor in tantū hz rōnē pcti inquātū est ꝯ ordinē rōnis. Rō aūt iudicat qdā mala esse magis alijs fugiēda. Et iō qcūq; vt fugiat mala q sūt fm rōnē magis fugienda nō refugit mala q sunt fm rōnē minus fugienda. nō est pctm. Sicut magis est fugiēda mors corpalis q amissio rerū. Vn si qs ꝓpter timorē mortis latronibus aliqd ꝑmitteret aut daret: excusaret a pctō qd incurreret si sine causa legitima ꝑtermissis bonis qbus esset magis dandū pctōribus largiret. Si autē aliqs ꝓpter timorē fugiēs mala q fm rōnē sunt minus fugiēda incurrat mala q fm rōnē sunt magis fugienda: nō posset totaliter a pctō excusari: q timor talis inordinatus esset. Sunt aūt magis timēda mala aīe q mala corpis: z mala corpis q mala exterior rerū. Et iō si qs incurrat mala aīe. i. pctā fugiens mala corporis puta flagella vl' mortē aut mala exterior rerū puta dānū pecunie: aut si sustineat mala corpis vt vitet dānū pecunie: nō excusat totalr a peccato: diminuit tn fm aliqd eius pctm: q minus voluntariū est: q ex timore agit. Imponit enī hoī quedā necessitas aliqd faciendi ꝓpter imminētē timorē. Vn phs in. iii. ethi. Que timore fiūt dicit eē nō simplicit volūtaria: sed mixta ex volūtario z inuolūtario.

De intimiditate.

Einde ꝯsiderādū est de intimiditate. Et primo vtrū intimidū esse sit pctm. Scdo vtrū opponat fortitudini. Ad primū. s. vtrū intimiditas sit pctm. Dicendū q q timor ex amore nascit: idē iudiciū videt esse de amore z de timore quo mala tpalia timent q ꝓueniunt ex tpaliū bonorū amore. Iudiciū aūt est vnicuiq; naturaliter vt ꝓpriā vitā amet z ea q ad ipsam ordinant. Debito tn mō: vt. s. ament hmōi non qsi finis ꝯstituat in eis: sed fm q vtendū est eis ꝓpter vltimū finē. Vn q aliqs deficiat a debito mō amoris ipsorum est ꝯtra naturalē inclinationē: z p ꝯsequēs est pctm. Nūq; tn a tali amore totaliter aliqs decidit: q id qd est nature totaliter pdi nō pōt. Propter qd apls dicit ad Eph. v. Nemo vnq; carnē suā odio habuit. Vn etiā illi q seipsos interimūt ex amore carnis sue hoc faciunt: q volūt a pntibus angustijs liberari. Vn ꝯtingere pōt q aliqs minus q debeat timeat mortē z alia tpalia mala: ꝓpter hoc q minus debito amet ea. Sed q nihil horū timeat: non pōt ex totali defectu amoris ꝯtingere: sed ex eo estimat mala opposita bonis q amat sibi superuenire nō posse. Qd qūq; ꝯtingit ex superbia animi de se presumētis z alios ꝯtēnētis. fm q dicit Iob. xli. Factus est vt nullū timeret: oē sublime videt. Qūq; aūt ꝯtingit ex defectu rōnis. sicut phs dicit in. iii. ethi. q celte ꝓpter stultitiā nil timēt. Vn pz q esse impauidū est vitiosū: siue causet ex defectu amoris. siue causet ex elatione animi: siue causet ex stoliditate: q tn excusat a peccato si sit inuincibilis. Ad scdm. s. vtrū impauidū esse opponat fortitudini. Dicendū q sicut supradictū est. fortitudo est circa timores z audacias. Ois aūt virtus moralis ponit modū rōnis in materia circa quā est. Vn ad fortitudinē ptinet timor moderatus fm rōnē: vt. s. hō timeat qd oportet z qn debet: z silr d' alijs hmōi. Hic aūt motus rōnis corrūpi pōt sicut p excessū timoris: ita p defectū. Vn sicut timiditas opponit fortitudini p excessū timoris. s. inquātū hō timet qd nō oportet: vel fm q nō oportet: ita etiā ipauiditas opponit ei p defectū timoris inquātū. s. non timet aliqs qd oportet timere.

De audacia.

Einde ꝯsiderandū est de audacia. Et pmo vtrū audacia sit pctm. Scdo vtrū opponatur fortitudini. Ad primū. s. vtrū audacia sit pctm. Dicendū q audacia ē passio qdā passio aūt qūq; qdē est moderata fm rōnē: qūq; aūt caret mō rōnis vel p excessū vl' p defectū. Et fm hoc passio est vitiosa. Sumunt autem quandoq; nomina passionis a superabundanti: sicut ira dicitur non quecūq; sed superabundans prout. s. est vitiosa. z hoc etiam modo audacia per superabundantiā dicta ponitur esse peccatum. Ad secundū scz vtrū audacia opponatur fortitudini. Dicendū q sicut dictum est: ad virtutem moralem pertinet modū rationis obseruare in materia circa quam est. Et ideo omne vitium qd importat imoderantiā circa materiā alicui' virtutis moralis opponit illi virtuti moralis sicut imoderatū moderato. Audacia aūt fm q sonat in vitiū importat excessū passiōis q audacia dicit. Vn manifestū est q opponit virtuti fortitudinis q est circa timores z audacias vt supra dictū est.

De partibus fortitudinis in generali. DIS. LXXXIII.

Einde ꝯsiderandū est de ptib' fortitudinis. Et pmo in generali. Scdo de singulis eaꝝ in spali. Circa primū sciēdū q Tul. ponit in rheto. sua qttuor ptes fortitudinis. s. magnificētiā fiduciā. patiētiā z ꝑseuerātiā. Macrobi' āt ponit septē ptes fortitudinis. s. magnanimitatē: fiduciā. ꝯstātiā securitatē magnificētiā. tollerantiā: firmitatē. Ad cui' euidētiā ꝯsiderādū ē: q sic supra dictū ē alicui' virtut' pnt eē triplices ptes. s. subiectiue z integrales z potētiales. Fortitudini aūt fm q ē spāl' virt': nō pnt assignari ptes subiectiue eo q nō diuidit in multas virtutes specie differētes: q ē circa materiā valde spālē. Assignāt aūt ei ptes qsi integrales z potentiales. Integrales quidem fm ea q oportet ꝯcurrere ad actū fortitudinis. Potētiales āt fm ea q fortitudo obseruat circa difficillima. s. picula mort'. Aliq aūt alie vtutes obseruant circa materias qsdā alias min' difficiles. Que qdē vtutes adiūgūt fortitudini sic secūdarie pncipali. Est aūt sic supra dictū est duplex fortitudinis actus. s. aggredi z sustinere. Ad actū aūt aggrediēdi duo reqrunt. Quoꝝ pmū ptinet ad animi pparationē: vt. s. aliqs promptū animū hēat ad aggrediēdū. z qntū ad h ponit Tul. fiduciā. vn dicit q fiducia est p quā magnis z honestis reb' multū ipse anim' in se fiducie cū spe collocauit. Scdm āt ptinet ad opis ꝑsecutionē: ne. s. aliqs deficiat in executiōe illoꝝ q fiducialr inchoauit. z qntū ad hoc ponit Tul. magnificētiā. Vn dicit q magnificētia ē rerū magnarū z excelsaꝝ cū animi ampla: qdā z splēdida ꝓpōne cogitatio atq; administratio. i. executio. vt. s. amplo ꝓposito administratio nō desit. Hec igit duo si coarcēt ad ꝓpriā naturā fortitudinis. s. ad picula mortis erūt qsi ptes integrales ipsi': sine quib' fortitudo eē nō pōt. Si āt referāt ad aliqs alias mat'ias i quib' ē min' difficultat. erūt virtutes distincte a fortitudine fm suā spēm: tn adiūgent ei sic secundariū pncipali. Sic magnificētia a phō in. iiii. eth. ponit circa magnos sumpt'. Magnanimitas aūt q videt eē idē fiducie circa magnos honores. Ad aliū aūt actū fortitudinis q est sustinē: duo reqrunt. Quoꝝ pmū est ne difficultate imminētiū maloꝝ anim' frāgat p tristitiā: z decidat a sua magnitudine. z qntū ad h ponit patiētiā. vn dicit q patiētia est honestas aut vtilitas cā rerū arduarū ac difficiliū volūtaria ac diuturna ppessio. Aliud est aūt vt ex diuturna difficiliū passiōe hō nō frangat vsq; ad h q desistat. fm illud Hebr. xii. Nō fatigemini animis vris deficiētes. z qntū ad h ponit ꝑseuerātiā. Vn dicit q ꝑseuerātia est in rōne bene ꝯsiderata stabil' z ꝑpetua pmāsio. Hec etiā duo si coarcent ad ꝓpriā materiā fortitudis erūt ptes qsi integrales ipsi'. Si aūt ad qscūq; materias difficiles referāt: erūt virtutes a fortitudine distincte. z tn ei adiūgent sic secūdarie pncipali. Macrobi' aūt ponit qttuor pdicta a Tullio posita. s. fiduciā magnificētiā: tollerātiā: quā ponit loco patiētie: z firmitatē quā ponit loco ꝑseuerātie. Supaddit aūt tria. quoꝝ duo. s. magnanimitas z securitas a Tullio sub fiducia cōprehēdunt. Sz Macrobi' magis distinguit p spālia. Nā fiducia importat spem hoīs ad magna. spes aūt cuiuslibet rei ꝑsupponit appetitū in magna ꝓtensum p desideriū. qd ptinet ad magnanimitatē. Dictū est autē supra. q spes presupponit amorē z desideriū rei sperate. Vel meli' pōt dici q fiducia ptinet ad fidei certitudinē magnanimitas aūt ad magnitudinē rei sperate. spes aūt firma eē nō pōt: nisi amor ueat ꝯtrū. Qūq; enī aliqs qntū ex seipso est speraret aliqd sz spes tollit p impedimētū timoris. timor aūt quodāmō spei ꝯtrariat vt supra habitū est. Et ideo Macrobi' addit securitatē: q excludit timorē. Tertiū aūt addit. s. ꝯstātiā: q sub magnificētia cōprehēdi pōtest. Oportet enī in his q magnifice aliqs facit: cōstantē animū habere. Et ideo Tulli' dicit ad magnificētiā ptinere nō solū administrationē rerū magnarū: sed etiā animi amplā excogitationē ipsaꝝ. Pōt aūt ꝯstātia ad ꝑseuerātiā ptinere: vt ꝑseuerās dicat aliqs ex eo q nō desistit propter diuturnitatē. Cōstans aūt ex eo q nō desistit propter quecūq; alia repugnantia. Aduertendū est aūt q magnificētia q videt esse circa pecunias sicut z liberalitas. vnde necesse est magnificū liberalē esse. sicut dicit phs. iiii. ethi. videt eē pars iusticie: nō fortitudinis. Sed magnificētia circa materiā liberalitatis addit quādā magnitudinē q ptinet ad rationē ardui. qd est obiectū irascibil': quā pficit pncipalr fortitudo. z ex hac parte ptinet ad fortitudinē. Itē sciēdū: q spes z ꝯfidētia differūt: q spes q qs ꝯfidit de deo ponit virt' theologica. sz p fiduciā q ponit pars fortitudinis hō hz spem in seipso: tn sub deo. Itē sciēdū q lz magnificētia z fiducia de sui rōne nō iportēt aliquā hitudinē ad pericula: tn q scūq; res res magnas aggredi videt eē piculosū. p eo q i his dficere ē valde nociuū. Itē si magnificē. z fiducia circa qscūq; magna

epanda vel aggredieda ponant habẽt affinitatẽ cũ fortitudine ratiõe periculi imminẽtis. Jtẽ sciendũ q patiẽtia inquãtũ ẽ circa pericula mortis. sic ponit esse pars integralis fortitudinis. Jnquãtũ vero ẽ circa alia quecũq3 difficilia vel periculosa. sic ponit esse virt⁹ adiuncta fortitudini. Ulteri⁹ nota q pseuerantia s3 q dicit ptinuitatẽ boni operis vsq3 in finẽ. sic est circũstantia cuiuslibet virtutis. S3 ps fortitudinis ponit eo mõ quo dictũ ẽ. Preterea phs in iii. ethi. ponit qnq3 modos fortitudinis. Quarum pma ẽ politica que fortiter opat pter timorẽ exhonorationis vel pene. Scda ẽ militaris q fortiter opat pp artẽ vel experiẽtiã rei bellice. Tertia ẽ fortitudo q fortiter opat ex passiõe pcipue ire. Quarta ẽ fortitudo q fortiter operat pter psuetudinẽ victorie. Quinta est q fortiter operat pter ignorãtiã periculoꝝ. Has aũt fortitudines nulla pdictaꝝ diuisionũ ptinet. ergo pdicte enumerationis partiũ fortitudinis videnť esse inconuenientes. Sed ista quinq3 deficiunt a vera ratiõe virtutis. quia ⁊ si pueniant in actu fortitudinis. tñ deficiũt in motiuo. ⁊ ideo nõ ponunt ptes fortitudinis. sed qdã modi fortitudinis.

¶ De magnanimitate. DIS. LXXXIIII.

Einde psiderandũ est de singulis ptib⁹ fortitudinis. ita tñ vt sub qttuor pncipalib⁹ qs ponit Tullius alias cõprehẽdamus nisi q magnanimitatẽ de q etiã tractat phs. loco fiducie ponemus. Prio q psiderãdũ erit de magnanimitate. Scdo de magnificentia. Tertio de patiẽtia. Quarto de pseuerãtia. Jtẽ pmo psiderandũ erit de magnanimitate. Scdo de vitiis oppositis. Circa pmũ videdũ ẽ pmo vtrũ magnanimitas sit circa honores. Scdo vtrũ sit circa magnos honores. Tertio vtrum sit virtus. Quarto vtrum sit specialis virtus. Quinto vtrum sit pars fortitudinis. Sexto quomodo se habeat ad fiduciã. Septimo quõ se habeat ad securitatem. Octauo quõ se habeat ad bona fortune. Ad pmũ. s. vtrũ magnanimitas sit circa honores. Dicẽdũ q magnanimitas ex suo noie iportat quãdã extẽsionẽ animi ad magna. Cõsiderat aũt habitudo virtutis ad duo. Uno qdẽ mõ ad materiã circa quã opat. Alio mõ ad actũ ppriũ q psistit i debito vsu talis materie. Et q habit⁹ virtutis pncipaliter ex actu determinat. ex hoc pncipaliter aliqs dicit magnanim⁹ q h3 aliquẽ magnũ actũ. Aliqs aũt actus põt dici dupliciter magn⁹. Uno mõ sm pportionẽ. Alio mõ absolute. Magn⁹ qdẽ põt dici act⁹ sm pportionẽ ẽt q psistit in vsu alicui⁹ rei pue vl mediocris. puta si aliqs illa re optie vtat. Sed simpliciť ⁊ absolute magn⁹ act⁹ est q psistit i optĩo vsu rei maxie. Res aũt q̃ i vsu3 hois veniũt sũt res exteriores. iter qs simplr maximũ ẽ honor. tũ. q propinqssimũ ẽ virtuti. vtpote testificatio qdã existẽs de virtute alicuius vt supra habitũ ẽ. tũ etiã q deo ⁊ optimis exhibet. tũ etiam q hoies pter honorẽ psequẽdũ ⁊ vituperiũ vitãdũ. alia oĩa postponũt. Sic autẽ aliqs dicit magnanim⁹ ex his q sũt magna simpliciť ⁊ absolute. Sicut dicit fortis aliqs ex his q sũt difficilia simpliciť. Et iõ psequẽs ẽ q magnanimitas psistat circa honores. Et nota q ⁊ q querũt honores ⁊ q ptẽnũt eos laudabiles sunt. s3 q illi q ptẽnũt honores. hoc modo q p eis adipiscẽdis nihil incõueniens faciũt nec eos nimis appetũt. laudabiles sũt. Si qs aũt h mõ cõtẽneret honores q nõ curaret facere ea q sũt honore digna. hoc vituperabile eẽt. ⁊ hoc mõ magnanimitas ẽ circa honores. vt videlicet studeat facere ea q sunt honore digna. nõ tñ sic. vt pro magno estimẽt humanũ honorẽ. Ad secundũ. s. vtrũ magnanimitas sit circa magnos honores. Dicendũ q sm phm in. vii. Ethi. Uirtus ẽ pfectio qdã ⁊ itelligit esse pfectio potẽtie. ad cui⁹ vltimũ ptinet. vt patet in pmo de celo. Perfectio aũt potẽtie nõ attẽdit in qualibet opatõe s3 i opatõe q h3 aliquã magnitudinẽ aut difficultatẽ. Quelibet eni potẽtia ipfecta potest in aliquã operationẽ modicã ⁊ debilem. Et ideo ad rationẽ virtutis pertinet. vt sit circa difficile ⁊ bonũ. vt dicit in. ii. ethi. Difficile autẽ ⁊ magnũ q ad idem pertinẽt in actu virtutis. possunt attẽdi dupliciter. Uno modo ex parte rationis inquãtũ. s. difficile ẽ modũ ratiõis adinuenire. ⁊ in aliqua materia statuere. ⁊ ista difficultas sola inuenit in actu virtutũ intellectualiũ. ⁊ etiã in actu iustitie. Alia aũt est difficultas ex pte materie q de se repugnãtiã habere põt ad modũ rõnis q est circa eã ponendas. Et ista difficultas pcipue attendit in aliis virtutibus moralibus. q sunt circa passiones. q passiões pugnãt ꝯ rationẽ. vt Dionysius dicit. iiii. c. de di. no. Circa qs cõsiderandũ est q quedã passiones sunt q habẽt vim magnã resistẽdi rationi. pncipaliter ex parte passiõis. Quedã vero pncipaliter ex parte reruꝫ q sunt obiecta passionũ. Passiones autẽ nõ habẽt magnã vim repugnandi rõni nisi fuerint vehemẽtes. eo q appetit⁹ sensitiuus i quo sũt passiões. naturaliter subdit rationi. Et iõ virtutes q sũt circa huiusmodi passiones nõ ponunt nisi circa illud qd est magnũ in ipsis passionib⁹ sicut fortitudo ẽ circa maxias timores ⁊ audacias. Tempantia aũt circa maximaꝝ delectationũ cõcupiscẽtias. Et similiť mãsuetudo ẽ circa maxias iras. Passiões aũt qdaꝫ hñt magnã vim repugnandi rõni ex ipsis reb⁹ exteriorib⁹. q sũt passionũ obiecta. sicut amor vel cupiditas pecunie seu honoris. Et i istis oz esse vtutẽ nõ solum circa id qd ẽ maximũ in eis s3 etiã circa mediocria. vel minora q res exteri⁹ existẽtes etiã si sint pue. sunt multũ appetibiles. vtpote necessarie ad hois vitã. Et iõ circa appetitũ pecuniaꝝ sunt due virtutes. Una quidẽ circa mediocres ⁊ moderatas. s. liberalitas. Alia aũt circa maxias pecunias. s. magnificẽtia. Silr etiã circa honores sunt due virtutes. Una qdẽ sm mediocres honores q innominata ẽ. nominat tñ ex suis extremis q sunt philotimia. i. amor honoris ⁊ aphilotimia. i. sine amore honoris. Laudat eni qnq3 q amat honorẽ. qnq3 aũt q nõ curat d honorẽ. pin. s. vtrũq3 moderate põt fieri. Circa magnos aũt honores ẽ magnanimitas. ⁊ iõ dicẽdum ẽ q ppria mã magnanimitatis ẽ magnus honor. ⁊ iõ ad ea tendit magnanim⁹ q sunt maxio honore digna. Ad tertiũ. s. vtrũ magnanimitas sit vt⁹. Dicẽdũ q ad rõez vtut hũane ptiet vt i reb⁹ hũanis bonũ rõis seruet qd ẽ ppriũ hois bonũ. Jnt ceteras aũt res hũanas exteriores honores pcipuũ locũ tenẽt. sic dictũ ẽ. ⁊ iõ magnanimitas q modũ rõnis ponit circa magnos honores. ẽ virt⁹. Proprietates aũt magnanimi qs ponit phs. iiii. ethi. licet prima facie vituperabiles videant. Primo quidẽ magnanimus nõ ẽ memor bñficiorũ. Scdo qd ẽ ociosus ⁊ tard⁹. Tertio. q vtitur ironia ad multos. Quarto q nõ põt puiuere familiariť nisi ad amicos. Quinto q vult magis hre infructuosa q vtilia. Jste tñ proprietates scd3 q ad magnanimum ptinẽt nõ sunt vituperabiles s3 poti⁹ laudabiles excellẽter. Nõ. n. i pso dr q magnanim⁹ nõ h3 memoriã a qb⁹ bñficia recipit. itelligẽdũ ẽ qtũ ad h qd nõ ẽ sibi delectabile q ab aliqb⁹ bñficia recipiat q̃n sibi maiora recõpẽset. qd ptinet ad pfectionez qtitudinis i cui⁹ actu vult superexcellẽ sic ⁊ i actib⁹ aliaꝝ virtutũ. Silr etiam scdo dicit q est ociosus ⁊ tardus. nõ q deficiat ab operando ea. que sibi conueniunt. Sed quia non ingerit se quibuscunq3 opib⁹ sibi nõ puenientib⁹ sed solũ magnis qualia decent eũ. Dicit etiam tertio q vtit ironia nõ scdm q opponit veritati. vt. s. dicat de se aliqua vilia q nõ sunt vel neget aliq magna q sũt. Sed q nõ totã magnitudinẽ suã monstrat maxime qtũ ad inferioꝝ multitudinẽ q sicut phs ibidẽ dicit. ad magnanimũ ptinet magnũ esse ad eos qui in dignitate ⁊ bonis fortunis sũt ad medios aũt moderatũ. Quarto etiã dr q ad aliquos nõ põt cõuiuere. s. familiariter nisi ad amicos: q oĩno vitat adulationẽ ⁊ simulationẽ. q ptinent ad animi paruitatẽ. Cõuiuit tñ oĩbus ⁊ magnis ⁊ paruis scdm q oz vt dictũ est. Quinto etiã dicit q vult habere magis infructuosa q fructuosa. nõ quecũq3 sed bona. i. honesta. Nã in oĩb⁹ pponit honesta vtilib⁹ tãq3 maiora. Utilia. n. querunt ad subueniẽdũ alicui defectui qui magnanimitati repugnat. Ad quartũ. s. vtrũ magnanimitas sit vtus spãlis. Dicendũ q sic supra dictũ est. ad spãlez vtutẽ ptinet q modũ rõnis in aliqua determinata mã põat. Magnanimitas aũt ponit modũ rõnis circa determinatã mãm. s. circa honores: vt supra dictũ est. honor aũt sm se cõsideratus est quoddã bonũ spãle. ⁊ scd3 hoc magnanimitas sm se psiderata est spãlis vtus qdã. Sed q honor est cuiuslibet vtutis premiuꝫ. vt ex supra dictis p3. ideo ex cõsequẽti ratione sue materie respicit oẽs vtutes. Ad quintũ. s. vtrũ magnanimitas sit pars fortitudinis. Dicendũ q sicut dictũ est. principalis vtus est ad quã pertinet aliquẽ generalẽ modũ vtutis cõstituere in aliqua mã principali. Jnt alios aũt generales modos virtutis vnus ẽ firmitas animi. q firmiter se habere in omni virtute requirit. vt dicit in. iii. ethi. Precipue tñ hoc laudat in virtutibus que in aliqd arduũ tendunt in qbus difficillimum est firmitatẽ seruare. Et iõ quãto difficilius est in aliquo arduo firmiter se hre. tãto principalior ẽ virtus que circa illud firmitatem prestat aĩo. Difficilius aũt est firmiter se habere in periculis mortis in qbus cõfirmat aĩu3 fortitudo. q in maximis sperandis vel adipiscendis ad que pfirmat aĩum magnanimitas: q sicut hõ maxime diligit vitã suã ita maxie refugit mortis pericula. Sic ergo p3 q magnanimitas pueniũt cũ fortitudine. iquãtũ pfirmat animũ circa aliquid arduũ. Deficit aũt ab ea in hoc q firmat aĩu3 in eo circa qd facilius ẽ firmitatẽ seruare. Unn magnanimitas ponit ps fortitudinis: q adiungit et sicut secũdaria pncipali. Fortitudo tñ ⁊ magnanimitas p eodem accipi pñt: q sicut dicit phs. ii. ethi. Carere malo. accipit in rõne boni. Unn non superari ab aliquo graui malo. puta a periculo mortis. accipit quodammodo p eo quod est attingere ad magnũ bonum. Quoꝝ primũ pertinet ad fortitu-

dinē. scḋm ad magnanimitatē. Unū Sene. in lib. de q̃tuor virtutibus dicit. magnanimitas q̃ ꝛ fortitudo dicit̃. si insit aīo tuo cū fiducia magna viues. Et Tullius dicit in p̃mo de officiis. Uiros fortes magnanimos esse eosdē vitatis amicos minimeq; fallaces. Et sic pꝫ ꝙ Seneca ꝛ tullius fortitudinē ꝛ magnanimitatē ꝓ eodē acceperūt. q2 tñ alia ratio difficultatis est in vtroq; predictoꝝ. ideo proprie loquēdo pħs magnanimitatē ponit aliā esse virtutē a fortitudine. Ad sextū. s. vtrū fiducia ptineat ad magnanimitatē. Dicendū ꝙ nomē fiducie ex fide sumptū esse videt̃. ad fidē aūt ptinet aliq̃d ꝛ alicui credere. Pertinet aūt fiducia ad spem. scḋz illḋ Job. xi. Habebis fiduciā ꝓposita tibi spe. Et iḋ nomē fiducie h̃ p̃ncipaliter videt̃ signare ꝙ aliq̃s spem cōcipiat. ex hoc ꝙ credit verbis alicui᷒ auxiliū ꝓmittēti. Sꝫ q2 fides dicit̃ opinione vehemēs. ꝯtingit aūt aliq̃d vehemēter opinari nō solū ex eo qḋ ē ab alio dictū. sꝫ ēt ex eo qḋ in alio ꝯsiderat̃. Inde est ꝙ fiducia pōt dici q̃ aliq̃s spem alicuius rei cōcipit ex aliquo ꝯsiderato. q̃nq; q̃dē in seip̃o. puta cū aliq̃s videns se sanū ꝯfidit se diu victuꝝ. q̃nq; aūt in alio puta cum aliq̃s ꝯsiderās aliū amicū suū eē ꝛ potētē fiduciā h̃ꝫ adiuuari ab eo. Dictū ē aūt supra ꝙ magnanimitas ꝓprie est circa spem alicui᷒ ardui ꝛ iḋ q2 fiducia īportat quoddā robur spei ꝓueniens ex aliqua ꝯsideratiōe q̃ facit vehemētē opinionē de bono assequēdo. Inde ē ꝙ fiducia ad magnanimitatē ptinet. Ad septimū. s. vtrūꝫ securitas ptineat ad magnanimitatē. Dicēdū ꝙ sicut pħs dicit in scḋo rethorice. Timor facit hoīes ꝯsiliatiuos inquātū. s. curā habēt q̃liter possint ea euadere q̃ timēt. Securitas aūt dicit̃ ꝑ remotionē huiusmodi cure quā timor īgerit. Et ideo securitas īportat quādā perfectā q̃etē animi timore. sicut fiducia īportat quoddā robur spei. Sicut aūt spes directe ptinet ad magnanimitatē. ita timor directe ptinet ad fortitudinē. ꝛ iḋ sicut fiducia īmediate ptinet ad magnanimitatē. ita securitas īmediate ad fortitudinē. Cōsiderādū tñ ē ꝙ sicut spes ē cā audacie. ita timor ē cā desꝑatiōis. vt supra habitū est cū de passiōib᷒ ageret̃. Et iḋ sicut fiducia ex ꝯsequēti ptinet ad fortitudinē īquātū vtit̃ audacia. ita ꝛ securitas ex ꝯsequēti ptinet ad magnanimitatē inquātū repellit desꝑationē. Ad octauū. s. vtrū bona fortune ptineāt ad magnanimitatē. Dicēdū ꝙ sicut ex supradictis pꝫ. magnanimitas ad duo respicit. ad honorē q̃dem sicut ad materiā. ꝛ ad aliq̃d magnū operādū sic̃ ad finē. Ad vtrūq; aūt istorū bona fortune cooperant̃. Quia enī honor virtuosis nō solū a sapiētib᷒ sꝫ etiā a multitudine exhibet̃. q̃ maxima reputat huiusmodi exteriora bona fortune sic ex ꝯsequēti vt maior honor exhibeat̃ his q̃bus assunt exteriora bona fortune. Silr̃ et ad actus virtutū organice bona fortune deseruiūt q2 ꝑ diuitias ꝛ per potentiaꝫ ꝛ amicos datur nobis facultas operandi. Et ideo manifestū ē ꝙ bona fortune conferunt ad magnanimitatem.

Einde considerandum est de vitijs oppositis magnanimitati. Et primo de illis que opponuntur ei per modum excessus. que sunt tria scilicet. Presumptio. Ambitio. ꝛ Inanis gloria. De his omnibus require infra in. iij. li. De presumptione require infra parte tertia distinctione vicesimasexta. De ambitione require infra parte tertia distinctione nona. De inani gloria. require parte tertia distinctione octaua. Secundo de pusillanimitate q̃ opponit̃ ei ꝑ modū dfect᷒. De hac req̃re pte sexta. dis. iiij.

¶ De magnificentia. DIS. XXXIII.

Einde considerandum est de magnificentia. ꝛ de vitijs oppositis. Circa magnificentiā consideranda sunt quattuor. Primo vtrum magnificētia sit virtus. Secundo vtruꝫ sic virtus specialis. Tertio que sit eius materia. Quarto vtrum sit pars fortitudinis. Ad primum. scilicet vtrum magnificentia sit virtus. Dicendum ꝙ sicut dicitur in primo de celo ꝛ mundo. Uirtus dicitur per comparationē ad vltimum in quod potentia potest. non quidem vltimum ex parte defectus. sed ex parte excessus. cuius ratio consistit in magnitudine. Et ideo operari aliquid magnum ex quo sumitur nomen magnificentie proprie pertinet ad rationem virtutis. vnde magnificentia nominat virtutem. Ad secundum. scilicet vtrum magnificentia sit specialis virtus. Dicendum ꝙ ad magnificentiam pertinet facere aliquod magnum sicut ex ipso nomine apparet. Facere autē dupliciter potest accipi. Uno modo proprie. Alio modo communiter. Proprie autem facere dicitur operari aliquid in exteriori materia. sicut facere domum vel aliquid aliud huiusmodi. Communiter autem facere dicitur pro quacūq; actiōe siue transeat in exteriorē materiā. sicut vrere ꝛ secare. siue maneat in ipso agente. sicut itel ligere velle. Si igitur magnificentia accipiatur secūdū ꝙ importat factiōē alicuius magni. put factio proprie dicitur. sic magnificētia est specialis virtus. Op᷒. n. factibile ꝓducit̃ ab arte. In cui᷒ q̃dē vsu pōt attēdi vna specialis rō bonitatis ꝙ ipsiꝫ op᷒ factū ꝑ artem sit magnū. s. in q̃ātitate ꝛ p̄ciositate ꝛ dignitate. qḋ facit magnanimitas ꝛ scḋm h̃ magnificētia est sp̃alis vtus. Si v̄o nomē magnificentie accipiatur ab eo qḋ est facere bonum vel magnum. scḋm ꝙ facere cōmuniter sumit̃. sic magnificentia nō est specialis vtus.

Ad tertiū. s. de materia magnificētie. Dicēdū ꝙ ad magnificentiā sicut dictū est ptinet tēdere ad aliqḋ magnū opus faciendū. Ad hoc aūt ꝙ aliqḋ magnū opus ꝯueniēter fiat requirunt̃ ꝓportionati sumpt᷒. Nō. n. possunt magna opa fieri nisi cū magnis expensis. Unū ad magnificētiā ptinet magnos sumptus facere ad hoc ꝙ op᷒ magnū ꝯuenienter fiat. Unū ꝛ pħus dicit in quarto ethico. ꝙ magnific᷒ ab equali id ē ꝓportionato sumptu op᷒ faciet magr̃ magnificū. Sumpt᷒ aūt est quedā pecūie emissio a qua pōt aliq̃s ꝓhiberi ꝑ superfluū amorē pecunie. ꝛ iḋ magnificentie ꝑtinet oia ꝛ ipsi sumptus q̃bus vtit̃ magnificus ad op᷒ magnū faciēdū. ꝛ ipsa pecunia q̃ vtit̃ ad sūpt᷒ magnos faciēdos ꝛ amor pecunie quē moderatur magnific᷒ ne sumpt᷒ magni īpediant̃. Unū nota ꝙ vsus pecūie aliter ptinet ad liberalē. ꝛ aliter ad magnificū. Ad liberalē. n. pertinet scḋm ꝙ ꝓcedit ex ordinato affectu circa pecunias. Et iḋ oīs vsus debit᷒ pecunie cui᷒ īpedimētū tollit moderatio amoꝝ pecunie ptinet ad liberalē. s. ꝛ dona ꝛ sūpt᷒. Sꝫ vsus pecunie ptinet ad magnificū in ordine ad opus aliquod magnuꝫ qḋ faciendum est. ꝛ talis vsus nō pōt esse nisi sumpt᷒ siue expēsa. Magnific᷒ etiā dat dōa vel exenia. vt dr̃ in. iiij. eth. Nō tñ sub rōne doni. sed poti᷒ sub rōe sumpt᷒ ordinati ad aliqḋ op᷒ faciēdū. puta ad honorādū aliquem vel ad faciēdū aliq̃d. vñ ꝓueniat honor toti ciuitati sic̃ cū facit aliq̃d ad qḋ tota ciuitas studet. Itē q2 p̃ncipalis act᷒ v̄tutis ē īterior electio quā v̄t᷒ pōt hr̃e absq; exteriori fortūa. iḋ paup pōt esse magnificus. Sꝫ ad exteriores act᷒ v̄tutū req̄runt̃ bona fortune sicut q̄dā instrumēta. ꝛ scḋm hoc paup nō pōt exteriorē actuꝫ magnificētie exercere in his q̃ sunt magna simplr̃. sed forte in his q̃ sunt magna ꝑ ꝯpationē ad aliqḋ op᷒. qḋ etsi in se sic paruū. tñ pōt magnifice fieri sm̃ ꝓportionē illi᷒ generꝭ. Nā paruū ꝛ magnū dicunt̃ relatiue. vt pħs dic̃ in p̄dicamēt̃. Ad q̃rtū. s. vtrū magnificētia sit ps fortitudinis. Dicēdū ꝙ magnificētia scḋꝫ ꝙ ē sp̃alis v̄t᷒. nō pōt poni ps subiectiua fortitudinis: q2 nō ꝯuenit cū ea in mā: sꝫ ponit̃ ps ei᷒ inquātū adiungit̃ ei sicut v̄tus secūdaria p̃ncipali. Ad h̃ aūt ꝙ aliq̃ v̄tus adiūgat̃ alicui p̃ncipali duo requirunt̃. vt supra dictū est. Quoꝝ vnū ē vt secūdaria ꝯueniat cū p̃ncipali. Aliud aūt est vt aliquo excedat̃ ab ea. Magnificētia aūt ꝯuenit cū fortitudine i h̃ ꝙ sicut fortitudo tēdit in aliqḋ arduū ꝛ difficile. ita etiā magnificētia. vñ etiā videt̃ esse in irascibili sicut ꝛ fortitudo. Sꝫ magnificentia deficit a fortitudine in h̃ ꝙ illud arduū in qḋ tēdit fortitudo h̃ꝫ difficultatē ꝓpter piculū qḋ īminet ꝑsone. Arduū aūt in qḋ tēdit magnificētia h̃ꝫ difficultatē ꝓpter dispēdiū reꝝ qḋ est multū minus q̃ periculum persone. ꝛ ideo magnificentia ponitur ps fortitudinis. Et nota ꝙ magnificētia cōuenit in mā cum liberalitate vt dictum est ꝛ tñ liberalitas non est ps fortitudinis sicut magnificētia sed est pars iusticie. Cuius ratio ē q2 iusticia respicit oꝑatiōes sm̃ se. put in eis cōsiderat̃ ratio debiti. sed liberalitas ꝛ magnificētia cōsiderant oꝑatiōes sumptuū scḋm ꝙ compant̃ ad passiones aīe. diuersimode tñ. Nā liberalitas respicit sumptus ꝑ ꝯparationē ad amorē ꝛ ꝯcupiaꝫ pecuniarū que sunt passiones cōcupiscibilis quibus nō impedit̃ liberalis a dationib᷒ ꝛ sumptib᷒ faciēdis. Unū ēt in cōcupiscibili. Sed magnificētia respicit sumptus ꝑ ꝯparationem ad fidē ꝛ spem. attingēdo ad aliquid arduū nō simplr̃ sicut magnanimitas. sed in determinata mā. s. in sumptibus. Unū magnificentia videt̃ esse in irascibili sicut ꝛ magnanimitas. Et si magnificentia nō cōueniat cū fortitudine in mā. conuenit tñ cum ea in conditiōe materie inquātū. s. tendit in aliquid arduū circa sumptus sicut fortitudo in aliquid arduū circa timores.

¶ De paruificentia. DIS. LXXXV.

Einde ꝯsiderandū est de vitijs opposit̃ magnificētie. Et p̃mo vtrū paruificētia sit vitium. Scḋo de vitio ei oppositio. Ad p̃mū. s. vtꝝ paruificētia sit vitiū. Dicendū ꝙ moralia speciē sortiunt̃ a fine. vñ ꝛ a fine vt pluries nominant̃. Ex hoc g̃ dicit̃ aliquis paruificus ꝙ intēdit ad aliqḋ paruū faciendū. paruū aūt ꝛ magnū sꝫ pħm in predicamentis relatiue dicuntur. Unde cum dicitur ꝙ paruificus intendit aliquid paruū faciendū. facere paruum intelligendum est in cōparatione ad genus operis faciendū qḋ facit. In quo quidem magnum ꝛ paruum potest attendi dupliciter. Uno modo ex parte operis fiendi. Alio mō ex pte sumptus. Magnificus igit̃ p̃n

cipaliter itēdit magnitudinē opis. Secūdario itēdit magnitudinē sumpt⁹ quā nō vitat vt faciat magnū op⁹. Unde phs dicit in .iiij. ethi. Qꝺ magnific⁹ ab eq̄li sūptu facit op⁹ magis magnificū. puifi-cus aūt ecōuerso pncipaliter qdē itēdit paruitatē sumpt⁹. Un̄ phs dicit in .iiij. ethi. Qꝺ itēdit qualit' minimū ꝯsumat. ex ꝯsequēti aūt itēdit paruitatē opis quā .s. nō recusat dūmō paruū sūptū faciat. Unde phs ibidē dicit. ꝙ paruificus maxīa ꝯsumēs in paruo puta ꝙ nō vult expēdere. bonū pdit .s. magnifici opis. Sic ḡ pȝ ꝙ paruifi-fic⁹ deficit a ꝓportiōe q̄ dȝ esse fm rationē iter sumptū ⁊ opus. de-fectus aūt ab eo ꝙ ē fm rōēz causat vitiū rationē. Unde manifestū ē ꝙ puificētia vitiū ē. Ad scōz .s. vtrū paruificētie aliqꝺ vitiū op-ponat'. Dicēdū ꝙ paruo opponit' magnū. Paruū aūt ⁊ magnū vt dictū ē relatiue dicunt'. Sicut aūt ꝯtingit sumptū esse paruū in cō-paratiōe ad opus. ita etiam contingit esse magnum in comparatio-ne vt scilicet excedat ꝓportionem que debet esse sumptus ad opus fm rōnis regulā. Unde manifestū ē ꝙ vitio puificētie q̄ aliqs defi-cit a ꝓportiōe debita expensaꝝ intēdēs ad opus min⁹ expēdere q̄s dignitas opis inq̄rat. opponit' vitiū quo q̄s dictā ꝓportionē exce-dit. vt plus .s. expēdat q̄s sit operi ꝓportionatū. Et hoc vitiū qdem grece dicit' banāsea a fumo dicta. qꝛ videlicet ad moduȝ ignis qui est in fumo omnia cōsumit. vel dicit' apyrocalia .i. sine bono igne. qua ad modum ignis omnia consumit. non propter bonum. Un-de latine hoc vitium nominari potest consumptio.

¶De patientia. DIS. LXXXVI.

Einde ꝯsiderādū ē de patiētia circa quā ꝯside-rāda sūt nouē. Primo vtrū patientia sit virt⁹. Scd̄o vtrū sit maxīa virtutū. Tertio. vtꝝ possit ha-beri sine gr̄a. Quarto. vtꝝ sit ps fortitudinis. Quīto. vtꝝ sit idē cū lōganimitate. Sexto. ꝯsiderimus q̄s multiplicit' dicat'. Se-ptīo ꝙ multiplicit' īpugnat'. Octauo. qualiter ⁊ a qb⁹ adiuuat'. No-no qliter īfirmitates corpis patiēter debeāt tolerari ⁊ de multipli-ci vtilitate tribulatiōis. Ad p̄mū .s. vtꝝ patīa sit virt⁹. dicendū ꝙ sicut dictū ē supra virtutes morales ordinant' ad bonū. inquātū ꝯseruāt bonū ratiōis ꝯtra īpetus passionū. Inter alias autē passio-nes tristicia. efficax ē ad īpediēdū bonū ratiōis scd̄m illud .ij. ad co-rin. vij. Seculi tristicia mortem operat'. Et Eccl. xxx. multos occidit tristicia. ⁊ nō ē vtilitas in illa. vnde necesse est habere aliquā virtu-tē. p quā bonū ratiōis ꝯseruet' ꝯtra tristiciā. ne .s. ratio tristicie suc-cumbat hoc aūt facit patiētia. Unde Aug. dicit in lib. de patientia ꝙ patiētia hoīs est qua mala equo animo toleramus .i. sine pertur-batione tristicie. ne aīo iniquo bona deseramus. p que ad meliora perueniam⁹. Unde manifestū est patiētiā esse virtutē. Unde dicit Aug. in lib. de patiētia virt⁹ animi q̄ patīa dicitur tā magnum do-num dei ē. vt etiā ipsius q̄ nobis eā largitur patiētia p̄dicet'. Tulli-us etiā inter ptes fortitudinis eam connumerans dicit in prima re-thorica sua. Patiētia ē honestatis. aut vtilitatis cā reꝝ arduarum terribiliūq; voluntaria a diuturna ꝑpessio. honestatis cā. vt cum q̄s p fidē christi potius mori eligit. q̄s vitā negādo. eā seruare vtilitatꝭ causa. vt cum quis pastor ecclesie pro gregis salute mori eligit vo-lūtaria dicitur. qꝛ nemo omnino inuitus nec laudem acquirit. nec meritū. Diuturna dicitur. ꝙ ad verum patiētie pertinet vt in ipsa p-seueret. Sumitur autem patientia q̄nq; large. scd̄m ꝙ est circa om-ne difficile. ⁊ circa oīum tētationē. stricte vero sumit' scd̄m ꝙ ē cir-ca passiones extrinsecus illatas. actus vero patiētie recipit passio-nē ita ꝙ animus nō succūbat. neq; vindictam inferētis appetat. Et nota qꝺ patientia inter virtutes ponit'. ⁊ inter fructus ab apostolo numerat' Gal. v. qꝛ fructus de sui rōnē īportat quandā delectatio-nē. Sūt aūt operatiōes virtutū delectabiles fm seipsas vt dicit' in primo ethi. Consuetum est aūt vt noīe virtutū etiā virtutum actus significent'. ⁊ ideo patiētia quātū ad habitū. ponitur virtus. quātū autē ad delectationē quā habet in actu ponitur fructus. ⁊ precipue q̄tū ad hoc ꝙ per patiētiaȝ animus preseruat' ne obruat' tristicia.

Ad secūdū .s. vtrū patiētia sit maxima virtutū. dicendum ꝙ vir-tutes fm iam dicta ordinantur ad bonum. Est enim virtus que ho-minem facit habentē. ⁊ opus eius bonum reddit. vt dicitur in .ij. ethi. Unde oportet ꝙ tanto principalior sit virtus ⁊ potior. quātomagis ⁊ directius ordinat in bonum. directius autē ad bonū ordinant ho-minē virtutes que sunt cōstitutiue boni. q̄s ille que sunt impeditiue eorum que abducunt a bono. ⁊ sicut inter illa que sunt constitu-tiue boni tanto aliqua potior est quanto in maiori bono constituit hominem. sicut fides spes ⁊ charitas q̄s prudētia ⁊ iusticia. ita etiā inter illas que sunt impeditiue retrahentium a bono tanto aliqua est potior quanto id quod ad ea impeditur magis a bono retrahit. Plus autem a bono retrahunt pericula mortis circa que est forti-tudo: vel delectationes tactus circa que ē tempeātia q̄s queuis aduersa circa que est patīa. ⁊ ideo patīa nō ē potissima vtutū sȝ de-ficit nō solū a vtutibus theologicis. vt prudētia ⁊ iusticia: q̄ directe statuūt hoīem in bono: sed etiā a fortitudine ⁊ tēpantia q̄ retrahūt a maiorib⁹ īpedimētis. Sciēdū aūt ꝙ in tolerandis q̄ sunt obiectū patīe. Primo ꝓcedit tristicia. quā moderat' patīa. Scd̄o ira: quaȝ moderat' māsuetudo. Tertio odiū qꝺ tollit charitas. Quarto iniu-stū nocumētū. qꝺ ꝓhibet iusticia. tollere .n. pncipiū vitiū scitū sciri qȝ ē pfectius nec tū sequit' .n. in hoc patīa est pfectior: ꝙ sit pfectior simpliciter. Itē nota ꝙ fm Greg. in qdā homel. patīa ē radix ⁊ cu-stos oīuȝ vtutū. nō. q. directe eas causando ⁊ ꝯseruādo. sed solum ꝓhibēs remouēdo. Ad tertiū .s. vtꝝ patīa possit haberi sine gr̄a. dicēdū ꝙ sicut Aug. dicit ī lib. de patīa. via desideriorꝝ facit tolerā-tiā laborꝝ ⁊ dolorꝝ. ⁊ nemo nisi p eo ꝙ delectat spōte suscipit ꝙ cru-ciat. Et hui⁹ rō ē: qꝛ tristiciā ⁊ dolorē fm se abhorret aīus. vñ nun-q̄s eligeret eā pati ꝓpt se. sed solū ꝓpter finē. ḡ oȝ ꝙ illud bonū. pp ꝙ aliquis vult pati mala. sit magꝭ volitū ⁊ amatū. q̄s illꝺ bonū cui⁹ priuatio īgerit dolorē quē patiēter toleram⁹. Qꝺ aūt aliqs p̄ferat bonū gr̄e oīb⁹ nālib⁹ bonis ex quorꝝ amissiōe pōt dolor causari p-tiet ad charitatē q̄ diligit deū sup oīa. Un̄ mānifestū ē ꝙ patīa scōȝ ꝙ ē virt⁹ a charitate causat' .j. corin. xiij. Charitas patiēs ē. Mani-festū ē aūt ꝙ charitas nō pōt hrī. nisi p gr̄aȝ scōȝ illud Ro. v. Cha-ritas dei diffusa ē ī cordib⁹ nr̄is p spiritūsctm̄ q̄ dat⁹ ē nobis. Un̄ pȝ ꝙ patīa sine auxilio gr̄e nō pōt haberi. In nā .n. hūana si esset in-tegra pualeret iclinatio rōis. sȝ in nā corrupta pualet iclinatio cō-cupiscētie q̄ in hoīe dn̄at'. ⁊ iō ꝓnior ē hō ad sustinēdū mala ī qbus cōcupīa delectat' p̄sentialr. q̄s tolerare mala ꝓpt bona futura. q̄ fȝ rōēz appetunt': ꝙ tū ptīet ad verā patīaȝ. vñ dic' Aug. ī li. de patīaȝ ꝙ multa mala ī laborib⁹ ⁊ dolorib⁹ sustinēt hoīes ꝓpter illa q̄ vi-tio se diligūt. Ad quartū .s. vtrū patīa sit ps fortitudinis. dicēdū ꝙ patīa ē ps fortitudinis. q potētionalis. qꝛ adiūgit' fortitudini. si-cut virt⁹ secūdaria p̄ncipali. ad patīaȝ .n. ptinet aliena mala eq̄nimi-ter ꝑpeti. vt Greg. dicit ī quadā homel. In malis aūt q̄ ab aliis īfe-runt' p̄cipua sūt ⁊ difficilia ad sustinēdū illa. q̄ ptinēt ad picl'a mor-tis. circa q̄ ē fortitudo. Unꝭ pȝ ꝙ ī ista mā p̄ncipalitatē tenet fortitu-do. q. vendicans sibi id ꝙ principali⁹ est in hac materia. ⁊ iō patīa adiungit' fortitudini sicut secūdaria virt⁹ principali: qꝛ ad fortitu-dinē ptinet. non aliqꝺcūq; sustinere difficile: sȝ illud ꝙ ē sūme dif-ficile in sustinēdo .s. sustinere picula mortis. ad patiam aūt ptinere pōt sustinentia quorūcūq; malorū. Itē act⁹ fortitudinis non solū consistit ī hoc ꝙ aliqs in bono psistat ꝯ timores futurorū piculorū sed etiā vt non deficiat ꝓpter p̄sentiū tristiciā seu dolorē. ⁊ ex hac pte hȝ affinitatē cū fortitudine patīa. fortitudo tū principaliter est circa timores. ad quorū rōēz pertinet fugere qꝺ vitat fortitudo. pa-tientia vero principalius est circa tristicias. nā patiens aliqs dicit' non ex hoc ꝙ nō fugit: sed ex hoc ꝙ laudabilit' se hȝ in patiendo que principaliter nocēt: vt .s. nō inordinate ex eis tristet'. ⁊ ideo for-titudo ꝓprie est in irascī. li. patīa autē in cōcupiscibili. nec hoc im-pedit q̄n patīa sit ps fortitudinis: qꝛ adiunctio virtutis ad virtuteȝ nō attendit' fm subiectū. sȝ fm materiā vel formā. nec tū patīa po-nit' ps tempantie q̄uis vtraq; sit in concupiscibili. qꝛ temperantia est solū circa tristicias q̄ opponunt' delectatōib⁹ tact⁹. puta q̄ sunt ex absentia ciborꝝ vl' venereorꝝ: sed patīa ē p̄cipue circa tristicias q̄ ab aliis inferunt'. ⁊ iterū ad tempantiā ptinet refrenare hmōi tristi-cias. sicut ⁊ delectationes ꝯrias. ad patiam aūt ptinet. vt ꝓpter hu-iusmōi tristicias quātecūq; sint hō nō recedat a bono vtutꝭ. pōt er-go patīa q̄tum ad aliud sui poni ps integralis fortitudinis. put .s. aliqs patienter sustinet mala. etiā q̄ ptinēt ad picula mortꝭ. nec ē ꝯ rōem patīe: ꝙ aliqs qn̄ opus fuerit insiliat in eū. q̄ mala facit: qꝛ vt Crisost. dicit sup illud Math. vj. Uade sathana. In iniuriis pro-priis patiētē esse laudabile ē. Iniurias aūt dei patiēter sustinere ni-mis est impiū. Et Aug. dicit ī quadā epla ad macelliū. ꝙ precepta patie nō ꝯriant' bono reipub. ꝓ quo ꝯseruando ꝯ inimicos impu-gnat'. scd̄m vero ꝙ patīa se hȝ circa quecūq; alia mala. adiuungit' fortitudini. vt virt⁹ secūdaria principali. Ad quintū .s. vtrum pa-tiētia sit idē cū lōganimitate. dicēdū ꝙ sicut magnanimitas dicit' p quā aliqs hȝ aīuȝ tendēdi in magna. ita etiā lōganimitas dicit' p quā aliqs hȝ aīuȝ tēdēdi in aliud qꝺ ī lōginquū distat. ⁊ iō sicut ma-gnanimitas magis respicit spē tēdēdi ī bonū q̄s audaciā ⁊ timorē siue tristiciā q̄ respicit malū. ita etiā ⁊ longanimitas. Un̄ ⁊ lōgani-mitas maiorē cōuenientiā videt' hre cū magnanimitate q̄s cū pa-tientia. pōt tū habere cū patīa ꝯueniētiā duplici rōne. Primo qui-dem. qꝛ patīa sicut ⁊ fortitudo sustinet aliq̄ mala ꝓpter aliqꝺ bo-nū ꝙ si ex ꝓpinquo expectet' facili⁹ ē sustinere. Si aūt ī lōginquū

differat' difficilius est.mala aūt oportet in p̄senti sustinere. Scd̄o q2 hoc ip3 q̄ ē differri bonū spatū natū ē causare tristiciā scd̄3 illud Prouer.xiiij. Spes q̄ differt' affligit aīa3. Un̄ ⁊ ī sustinēdo huius afflictionē pōt eē patiētia sicut ⁊ ī sustinēdo q̄sciq3 alīs tristicias. Sic ḡ dicēdū ē q̄ sm̄ q̄ sub rōne mali circūstātij pōt cōphēdi ⁊ dilatio boni spati.q̄ ptinet ad lōganimitatē. ⁊ labor quē hō sustinet ī ɔtinuata executiōe boni opis qō ptinet ad ɔstātiā.tā longanimitas q̄3 ēt ɔstātia sub patiētia cōphēdunt'. Un̄ tullius diffinitēs patiētiā.dicit q̄ patiētia ē honestatij aut vtilitatis cā volūtaria ⁊ diuturna ppessio rez arduaz ⁊ difficiliū:qō dicit arduaz ptinet ad cōstātiā in bono.qō dicit.difficiliū ptinet ad grauitatē mali quā proprie respicit patientia: q̄ addit. ⁊ diuturna.pertinet ad longanimitatem secundum quod conuenit cu3 patientia.

DIS. LXXXVII.

Circa sextū sciēdū.q̄ patiētia mltiplicit' īuenit'. Est.n.patiētia euidenter scelerata.hec est patiētia puersoz.q̄ multa mala sustinēt p suis sceleribus adimplēdis: Jere.ix. Ut iniq̄ agerēt laborauerūt.H' in īferno recognoscūt ipij.Sic dicit' sapi.v. Lassati sum' ī via iniq̄tatij ⁊ pditōis ambulauimus vias difficiles ⁊c̄. Itē ē patiētia fraudulēter simulata h' ē patiētia fictoz ⁊ hipocritarū.q̄ se simulāt multa pati.vt videant' hoīb' eē iusti. Math.vj. Exterminat n facies suas vt appareāt hoīb' ieiunātes.multa q̄dē patiūt'.s3 ītētiōe sinistra. ⁊ iō cū latrone sinistro dānāt'. Itē ē patiētia īpatiēter inflata. qn̄.s. aliq̄s aspa ⁊ dura aduersitatij sustinet cū murmure vel dolore cordis.sicut symon cyrene' q̄ crucē dn̄i portauit ī angaria. Math. xxvij. Silīter ⁊ multi religiosi.sed par deuoti frequēter ieiunāt vel alia religiōis onera pferūt.q̄ bn̄ vellēt a talib' abstinē.vl' altō facere si liceret.de talib' dici pōt illō:ps.famē patient' vt canes ⁊c̄. Si vō fuerint saturati ⁊ mur. Silr ⁊ seru' multa pati' a dn̄o suo cōuitia vincula vbera ī corde q̄dē murmurās.s3 nō audēs ondē signu3 īpatiētie ex timore videl3 vel pudore. Sic ⁊ multi patiūt' egritudines ⁊ dolores.s3 ex necessitate.nō ex deuotiōe q2 nō pn̄t aliō facē. ⁊ aliq̄ multa patiūt'.vt ab illis liberēt'.sicut mulier q̄ fluxū sanguinis patiebat'.xij.ānis. Math.ix. ⁊ mar.v. Mulier q̄ erat ī pfluuio sanguis ānis.xij. ⁊ fuerat mlta ppessa a plurib' medicis ⁊ erogauerat oīa sua nec q̄cq̄3 pfecerat s3 magis deterius hēbat ⁊c̄. ⁊ math. xvij. Miserere filio meo.q2 lunatic' ē ⁊ male pati'. Itē ē patia affectāt' acceptata h' ē patia iustoz q̄ sustinēt pp deū. ⁊ illos ēt pp deū diligūt.q̄ psecutōe3 eis īferūt.sicut ait Greg. homel'.xv.euāg.pte pma.patiētia vera ē aliena mala equanimit' ppeti ɔ̄ eū quoq3 q̄ irrogat nullo dolore morderi. Nā q̄ sic pximi mala portat vt cū tacit' doleat. ⁊ tp̄s digne retributiōis q̄rat.patiētiā nō exhibet. s3 ondit. Scriptū q̄ppe ē.charitas patiēs ē.benigna ē.patiēs q̄ppe ē.vt aliena mala tolēt benigna vō vt ipsos quoq3 quos portat amet. Hec aūt patia triplex ē. Uidel3 cordis oris ⁊ opis. In corde q̄dē d3 habēri patia vt hō pp deū volūtarie patiat'. Eccl.vij. Melior ē patiēs arrogāte. Et Prouer.xvj melior est patiēs viro forti. ⁊ q̄ dn̄at aīo suo expugnatore vrbiū. Greg homel'.euāg.xv.pte pma. Minor ē victoria vrbes expugnare q2 ex' sē q̄ vincit'. Maius aūt ē q̄ p patia3 vincit'.q2 ipse a se aīus supat'. ⁊ semetipsum sibimetipsi subicit.qn̄ eū patiētia in humilitate sternit. s3 plerūq3 ɔtingit sicut ibidē dicit Greg q̄ aliq̄ eo tpe quo patiūt' aduersa vel ɔtumelias audiūt.nullo dolore pulsent'. ⁊ sic patiētiā exhibēt q̄ ēt īnocētiā cordis suāt. postmodū qn̄ q̄ ptulerūt ad memoriā reuocāt igne vehemētissimi doloris īstigant' argumēta vltiōis inq̄rūt.mansuetudinē quā tolerātes habuerāt amittūt.callidus.n hostis ɔ̄ duos bellū cōmouet. Unū īflāmās.vt ɔtumelias prior īferat.alter3 vō puocans.vt ɔtumelias lesus reddat. s3 q2 iā victor extitit quē ad ɔtumelias pferēdas cōmouit ɔ̄ illū act' dolet quē ad reddēdas iniurias cōmouere nō potuit.q̄ens ḡ tēporibus ad victoriā suam rediēs vel dānarū.vel iniuriaz iacula ad memoriā reducit.cunctaq3 sibi illata sunt vehemēter exaggerās itolerabilia fuisse ostēdit ⁊ q̄scētis animu3 tāto furore ɔturbat.vt plerūq3 vir patiēs illa se tolerasse.post victoriā erubescat. Isti sunt similes.illis qui per fortitudinē in bello victores sunt.sed per negligētiā postmodū intra vrbis menia capiuntur.vel illis quos irruēs grauis languor a vita nō subtrahit.sed leniter veniens recidiua febris occidit. Ille ergo vere patientiam seruat.qui ad tempus aliena mala sine dolore tolerat. ⁊ hec eade3 pertractans. retractans exultat se talia pertulisse ne quietis temporibus.bonum patientie pereat.quod in perturbationibus custodiatur. Sic ergo seruanda est patientia in corde. Ite3 est patientia seruanda in ore.sicut docet apostolus.j.thi.iiij.argue obsecra.increpa in omni patientia ⁊ doctrina. prelatis precipue necessaria est patientia in ore q2 sicut dicit Greg. vbi supra per impatientie vitiū ipsa v̄tutū nutrix doctrina dissipat'.scriptū nāq3 est Prouer.xix.doctrina viri per patia3 dignoscit'. Tāto ḡ vnusquisq3 minus doctus ondit'.quāto ɔuincit' minus eē patiēs.neq3 n.pōt veraciter bona docēdo ipēdere si viuēdo nesciat equanimiter aliena mala tolerare. Itē seruanda est patia in ope.j.thes.iiij patiētes estote ad oēs Ro.xij. In tribulatiōe patiētes. ⁊ ij.corin vj in oīb' exhibeam' nosmetipsos sicut dei ministros in mlta patiētia. ⁊ Jacobi.v. Patientes estote fr̄es. Greg. vbi supra. Seruate fratres in mēte patiētiā ⁊ cū res exigit exercete in opatiōe. Circa septimū.s.q̄ patiētia mltipliciter ipugnat'.vel exercitat'.sicut ait Greg. vbi supra. Sciendū inq̄ens q̄ q̄tuor modis v̄tus patiētie exerceri solet.alia nanq3 q̄ a deo alia q̄ ab āntiquo aduersario.alia q̄ a pximo. ⁊ alia q̄ a nobismetipsis sustinem'.ab his.n.tribulatio vel afflictio ortū h3. A deo nanq3 nobis infligunt' īfirmitates corpoz amissiōes rez ⁊ etiā amicoz. hec oīa patiēter sustinere debem'.sciētes q̄ hec est disciplina pr̄is pijssimi ⁊ amātissimi quā dat filijs in signū clemētie ⁊ amoris pro correptiōe nr̄a ⁊ vtilitate multiplici sicut īfra patebit Apo.iij.Ego quos amo arguo ⁊ castigo. Heb.xij.fili noli negligē disciplinā pr̄. quē.n.diligit dn̄s corripit castigat flagellat aūt oēm filiū q̄ recipit ⁊ īfra q̄s.n.fili' quē nō corripiat pr̄.q̄ si extra disciplinā estis.ḡ nō filij s3 adulteri estis glo.q̄ vult except' esse a disciplina flagelloz. except' erit a numero filioz. Scd̄o patie virt' ipugnat' a demone p tentatiōes varias. Greg.assidua tentatione dyabol' pulsat.vt saltē tedio vincat.eius tentatio dicit' aquilo. Jere.j. Ab aq̄lone pādet' omne malū.hic ē vētus veniēs a regiōe deserti.i.a dyabolo q̄ deū deserēs ⁊ a deo desertus celū deseruit. ⁊ nos a celesti regione nitit' excludē. De multiplici tentatiōe dyboli Re. īfra li.iij.distī.j.

Tertio patie virt' exercitat' a pximo dū nobis infert lesiōē3 corpoz.dāna rerū ɔtumelias verboz. De pmo Heb.xj. Sancti ludibria ⁊ vbera experti insup ⁊ vincula ⁊ carceres.lapidati.sunt.secti sūt tentati sunt in occisiōe gladij.mortui sunt ⁊c̄ hui'. Ledunt' gladio more bidētiū nō murmur resonat.nō querimōia.sed corde tacito mēs bene ɔscia ɔseruat patientiā.sic dn̄s ī flagellis ludibrijs ⁊ huiusmōi imo ⁊ in crucifixione sua patiam exhibuit. ⁊ q̄ longe mai' ē p suis crucifixorib' exorauit.eos etiā excusando. Jo xx.pat' dimitte illis.nō.n sciunt q̄d faciūt. Sic ⁊ b. Stephan'. in sua lapidatiōe. Act.vij. Silr ⁊ b. Jacob' frater dn̄i p inimicis suis legit' exorasse. De patia exhibēda in corpis lesiōe ponant' exēpla q̄ seq̄ntur. Refert b. Greg.j.dyal'.iij.de liberatino.q̄ tāte fuit v̄tutis q̄ dudū p eū cuiusdā vidue mulieris filiū suscitauerat Ego ait v̄tutē patiētie signis ⁊ miraculis maiorē credo. Pater monasterij aliq̄ cōtra dictū liberti.grauius inardescēs eū manib' percussisset:cedens etiā eū in capite ⁊ facie scabello subpedaneo grauit percussit. ⁊ totā eius faciē tumētē ⁊ liuidā reddidit. qō cū tacit' sustineret in crastinū venit ad lectū dicti abbatis petēs oratiōnē humilit' ⁊ bn̄dictionē.q2 habebat ire p negocijs monasterij.ille aūt hūilitatē ⁊ patiā dicti viri ⁊ asperitatē ⁊ duriciā ⁊ iniuriā quā ītulerat tāto viro cōfusus ⁊ cōpūct' pcidit ad pedes ei' se reū ɔsitēs petijt veniā. Ecōtra libertin' ad terrā se pstrauit sibi iputās qō ptulerat nō eius seuitie. Inde factū est vt ad maximā mansuetudinē dict' abbas deuenīret ⁊ vt humilitas discipuli magistra fieret magistri ⁊ cū q̄reretur a libertino quō sic haberet faciē tumidā ⁊ liuidā peccatis meis exigētib'. Rn̄debat in scabello subpedaneo impegi. Itē vit' pa.legit' q̄ ph̄i venerūt pbare monachos. ⁊ vidētes vnū trāseūtē vestitū bn̄ stola alba.dixerūt.tu veni huc.ille indignat' iniurijs aggressus est eos.trāseunti aūt monacho magno.dixerūt ei. tu monache male senex veni huc.quo aduenīēte ad eos.dabāt ei alapas.qui cesus in vna maxilla porrexit eis aliā.qō vidētes ph̄i illi statim adorauerūt eū dicentes. Uere ecce hic monachus ⁊ fecerunt eum sedere in medio sui querentes quid plus facitis a nobis:q2 ieiunam' ⁊ corpora nostra castigamus sicut ⁊ vos. Respondit senex.in gratia dei speramus. ⁊ mentē nostrā custodimus. Responderūt ph̄i.hoc nō possumus facere. ⁊ recesserūt bene edificati. Item dicit Hiero. in epistola ad rusticu3 monachū q̄ in quadā cōgregatione erat rusticus quidam qui nimio ardore carnalis cōcupie inflāmabat' ⁊ a dyabolo tentabat' ad fornicandum. quem cū non posset pater monasterij reuocare a tentatione illa.verbera attentauit verberibus iniungens cuidam fratri seniori vt eum iniurijs afficeret. ⁊ de eo clamorem in capitulo offerret. ⁊ occasionē accusandi eū semper daret alijs. Unde cum ille eum sepe accusaret. ⁊ pater eum verberaret assidue vocauit eu3 pater monasterij secreto querēs. si adhuc a spiritu fornicationis vexaret'.cui respondit. pape viuere mihi non licet ⁊ fornicari libet. ⁊ ita pater ille p flagellu3 verberu3 curauit vulnera

nus tẽtatiõis. De ipulsiõe tẽtatiõis dyabolice loqtur Berñ. super
cant. Impulsor hoĩs ad malũ ẽ dyabolus mũdus ⁊ hõ. dyabolus
iuuore malicie mũdus vẽto vanitatis. hõ põdẽ sue corruptiõis ipel
lit. sꝫ nõ euertit. si tuũ ei negaueris auxiliũ ⁊ ꝯsensuꝫ. Impellit mũ
dus. q: in maligno posit⁹ est. sꝫ solos euertit suos amicos ⁊ ꝯsenta
neos sibi. Noli q̄ eẽ amicus mundi. ne ꝯstituaris inimic⁹ dei. ⁊ ca
das quo nullus casus grauior. De multiplici tẽtatiõe dyaboli dice
mus ĩfra. iij. li. quõ dyabolus ꝑ suas diuersas ꝯditiões ⁊ ꝓprieta
tes diuersimode tẽtat. de h̄ sũt multe auctoritates rõnes ⁊ exẽpla.
Scđo patiũt iusti ab ipsis ex clarificatiõe reꝝ in quo ꝓbat eo
rũ patiẽtia. ipi vñ o patiẽter sustinẽtes lucra spũalia acqrũt ⁊ eternũ
ꝓmiũ ꝯsequũt. vnde de lucro tãto gaudẽt. sicut illi de qb⁹ dicit. x.
rapina bonoꝝ nostroꝝ cũ gaudio suscepistis. In vit. pa. ii. de patiẽ
tia legit ꝙ cũ i cella cuiusdã senis venissẽt latrões. ⁊ qreret qđ vel
let. dixerũt. ꝙ tollẽ oĩa q̄ i cella ei⁹ erãt venerãt. q̄ rñdit. qñtũ vobis
videt filioli. tollite. q̄ cũ tollerẽt oĩa ꝑter sacculũ quẽdã abscõditũ
clamauit post eos. ecce filioli tollite sacculũ quẽ obliti estis q̄ admi
rãtes senis patiẽtiã. restituerũt ei oĩa pniaꝫ agẽtes. Itẽ. iij. dyal. l. x
ca. Cũ qđã sanct⁹ noĩe stephan⁹ pauptati amator patiẽtiã i aduer
sis custodiẽs amore celestiũ audisset messeꝫ suã quã seminauerat ⁊
collegerat ad op⁹ añi. succẽsaꝫ a quodã malicioso. ⁊ dixisset ei qđã
ve pr̄ stephane qđ ꝯtingit tibi. cui ille statĩ mẽte placita rñdit. ve po
tius illi q̄ h̄ fecit magis n. illi ꝯdolebat. q̄ h̄ fecerat q̄ȝ sibi magis vt
dicit Greg. plãgẽs id qđ culpe reus ꝑdebat iterius. q̄ȝ qđ ꝑdiderat
exteri⁹. Itẽ tertio ꝯsequũt mali bonos ꝯtumeliis vboꝝ. i qb⁹ eoꝝ
patiẽtia ꝓbat. sic legit fecit semel dauid. cũ fugẽt a facie absalon.
lapides post eũ iacẽs ⁊ dicẽs egredẽ vir sanguinũ. vir belial ⁊c. ij.
Re. xvi. Ipse aũt tãq̄ȝ surdus nõ audiebat. ⁊ sicut mut⁹ nõ aperiẽs
os suũ nisi dñ̄ iherebat suis, ne aliqđ malũ iferret ei dicẽs ꝙ deus
h̄ ei pceperat. ve sibi malediceret. sꝫ ei nihil rñdit. Sic dñs i passio
ne icõtumeliis vboꝝ nihil rñdebat saturatus obꝓbriis. sic sancti
vboꝝ ꝯtumelias sustinẽt patiẽt ⁊ libẽter ꝑ dñi ꝓmissũ. Math.
v. beati eritis cũ maledixerint vobis hoĩes ⁊ exꝓbrauerint vobis
⁊c. Gaudete ⁊ exultate ⁊c. Itẽ ꝑ dñi exẽplũ ⁊ patiẽtie lucrũ. sicut
fecit. Cõstãtin⁹ mãsionari⁹ de quo legit dyal. l. i. ꝙ cũ eẽt tãte scti
tatis ꝙ cũ i ecclesia vbi suiebat nõ posset hr̄e oleũ ad lãpades. illu
minãdas. posuit ibi aquã q̄ officiũ olei suppleuit. vt i ea ignis sicut
i oleo luceret. Vñ cũ ꝑ h̄ ⁊ alia opa ei⁹ fama se diffundẽt. ⁊ multi
venirẽt ad eũ visitãdũ venit ibi ad h̄ qđã rustic⁹ ⁊ iueniẽs lãpades
succẽdẽtẽ. ⁊ vidẽs illũ pusillũ statura atq̄ȝ despecti corpe. quẽ tam
magnũ audiuerat fama. despexit eũ ⁊ derisit dicẽs. ego grãdẽ cre
didi iuenire iste aũt nihil hꝫ de hoĩe. qđ audiẽs vir sanct⁹ omissis
lãpadib⁹ qs aptabat. cucurrit in ãplexus ⁊ oscula dicti rustici gau
dẽs ⁊ grãs agẽs ⁊ dicẽs. tu solus i me aptos oculos habuisti. ⁊ de
me recte iudicasti. vt dicit Greg. qualisq̄ȝ apud se lateat. illata cõ
tumelia ꝓbat. Itẽ i collatiõib⁹ patrũ. li. xij. legit ꝙ qđã reclusa
alexãdrie petijt ab epõ ꝙ tradẽt ei sociã aliquã. que esset cum ea in
solatiũ q̄ tradidit ei viduã honestate pollentẽ. mitẽ. dulcẽ. in orati
one ꝯsistentẽ. obedientẽ. ⁊ sibi deuote seruientẽ. que cõque est epi
scopo dicẽs ꝙ nõ esset ei vtilis. q̄ dedit ei aliã durã ⁊ verbosam ⁊ li
tigiosam. ⁊ rebellẽ. ⁊ eam multis cõuitiis afficientẽ de qua est con
questa. sed eã pacifice sustinuit asq̄ȝ quo dum ea excitata eius iniu
riis addisceret perfectã patientiã. ꝑ quo admirans episcopus cum
q̄reret quõ eẽt ei. ⁊ ipsa dicẽt ꝙ in pace. ⁊ q̄reret quõ in maiori pa
ce erat cũ ista q̄ȝ cũ pma. Rñdit ꝙ prima erat ita dulcis ⁊ ita pacifi
ca ꝙ nihil lucrabat ei⁹ patiẽtia. cũ scđa aũt exercitabat. multis iniu
riis pfectã didicerat patiẽtiã hr̄e. Itẽ in li. ij. de vit. pa. Cuꝫ abbas
moyses eẽt niger. ⁊ ordinaret ab epõ p̄sbyter operauit cũ pallio al
bo dicẽs. ecce abba tot⁹ alb⁹ fact⁹ es. Cui ille. puta ne pr̄ ꝙ aliquã
do penit⁹ sic alb⁹ fieri possum tũc eps p̄cepit clericis ꝙ cũ egredere
tur ab altari expellerẽt eũ cũ iniuria dicẽtes. egredẽ foras ethiops
tũc ille hoc secũ dicebat. Iuste hoc tibi fecerũt. cũ sis hõ qlẽ p̄sum
p̄sisti intrare iter hoĩes. Quarto patiẽ hõ tribulationeꝫ a seipso ⁊
periculosius q̄ȝ ab alio. Berñ. sup cant. homo siquidẽ sui ipsius im
pulsor ẽ ⁊ p̄cipitator. intantũ vt nõ possit sine se impellente precipi
tari ab alio impulsore. si ꝓprias a seipso man⁹ ꝯtinuerit ⁊ conser
uauerit. ⁊ nõ dederit mẽbra sua seruire iniq̄tati sue alieno impulsu ca
dẽ põt hõ. absq̄ȝ suo cadẽ nõ põt. ⁊ ideo ei fortissime resistẽdũ ẽ q̄
solus deiicẽ põt. sine ipso aũt alii possunt nihil. a seipso aũt ipugna
tur hõ a sua carne. s. ⁊ a mẽte vel corde. a carne autẽ sua impugnat
⁊ tribulat. s. a carnis sua ꝯcupiscẽtia q̄ ẽ in oĩb⁹ mẽbris suis que ẽ
lex peccati. oĩa. n. mẽbra sua militant cõtra eũ. Ro. vij. Video. n. ꝯ
legẽ in mẽbris meis repugnãtẽ legi mentis mee ⁊c. Berñ. in qbus
dã sentẽ. Maximũ plane est delictũ ꝯcupiscẽtia lex peccati que in
mẽbris oĩb⁹ inenit. Inde. n. risus. inde oculorũ petulãtia. olfatus
inordinata volupta. inordinata edacitas. ⁊ i toto corpe sẽsus molli
cies ⁊ libido pruriciosa tãgẽdi. videt mi⁹ i aĩa ebrietas desideriorũ
maloꝝ ⁊ fornax ambitiõis auaricie. iracũdie cõtumacie oĩb⁹ vitio
rũ affectib⁹ vehemẽter accẽsa.

DIS. LXXXVIII.

Circa septimũ sciẽdũ ꝙ multa sũt ꝑ q̄ patiẽtia robo
rat. ⁊ ex quoꝝ ꝯsideratiõe iuuat. Primũ ẽ
necessitas ipossibil euitari. sum⁹. n. i ĩra tribulatiõis in
agro laboꝝ i cãpo certamis ⁊ tyrocinio ꝓbatiõis. Vbi
tyrões ꝓbant. Berñ. i cãdo certamĩs sum⁹. vbi q̄ plagã. vl liuoreꝫ
nõ sustinuerit. miles igloriosus appebit. i h̄ mũdo tot emergũt ca
sus iminet aduersitates. ifirmitates desolatiões: ⁊ molestie. ꝙ hõ
velit nolit hꝫ sustinẽ sic nauis i medio mari vndiq̄ȝ ꝓcellosis fluctu
b⁹ agitat ⁊ ꝯcutit nec ẽ i volũtate gubernatoris se dare securitã tem
pestat nec ꝯmotiões fluctuũ mitigare. Infirm⁹ corpalit necesse hꝫ
sustinere dolores velit nolit quos si ipatiẽter sustiet grauat dolor q:
cũ afflictiõe corpis ẽ ẽt desolatio cordis ⁊ sue fac aĩe detrimẽtum.
Si aũt hr̄et patiãꝫ leui⁹ sustieret ea⁹ ⁊ facili⁹ curaret. ⁊ ifirmitas
sibi fieret i meritũ ⁊ salutẽ. Sic i his q̄ patimur faciam⁹ de necessi
tate vtutẽ. vt q̄ nobis eẽnt dãnatõis occasio. fiãt nobis mã exercẽ
de vtut. ⁊ acq̄rẽde salutis. Vñ Judith. viij. scribit illi q̄ tentatiões
nõ susceperũt cũ timore dñi ⁊ ipatiãꝫ suã ⁊ iproperiũ murmuratõis
sue ꝯ deũ ꝓtulerũt. exterminati sũt ab exterminatore: ⁊ a serpente
perierũt. Scđo patiãꝫ iuuat ⁊ roborat diuina volũtas cui debem⁹
cõformari. Porro quãtũcũq̄ȝ sensualitas repugnat duris ⁊ aspis
q̄ patimur tñ volũtate regulata ꝑ rõeꝫ patiẽter sustinere debemus
exemplo dñi saluatoris. q̄ imminente sua passiõe dixit. Math. xxvj.
Pat si fieri põt transferat a me calix iste verũtñ nõ mea volũtas: sꝫ
tua fiat nos q̄ eius exẽplo cõmoniti volũtatẽ nostrã debemus di
uine subdere volũtati. accipiẽtes. q. vestrũ cuilibet eẽ dictũ illud. Ie.
Re. xviij. ꝙ pateris fecit tibi dñs. tu aũt q̄s es: vt ꝯdicas deo. nũqđ
vas ꝯ figulũ. aut securis mouebit ꝯ eũ qui secat in ea. quõ q̄ crea
tura ꝯ creatoreꝫ murmurare presumet: q̄s cũ fili⁹ quẽ nõ corripiat
pr̄. Heb. xij. Nunqđ nõ pius dñs seruũ suũ ⁊ pr̄ mitẽ filiũ suum
castigabit. Ideo Prouer. iij. Disciplinã dñi fili mi ne abiicias. nec
deficias cũ ab eo corriperis quẽm. diligit dñs corripit: ⁊ q̄si pr̄ in
filio cõplacet sibi. Ideo dicit aplūs heb. x. patiã vobis necessaria ẽ
vt volũtatẽ dei facientes reportetis ꝓmissionẽ. Tertio patientiã
iuuat ⁊ roborat ꝯsideratio petõꝝ quib⁹ oꝫ dĩs aduersitas quã pati
mur iputari. Poeta ꝙ merito pateris patiẽter fere memento. Sic
fratres ioseph cognoscebãt esse ꝓpẽ petã sua dati ad tribulationeꝫ
Gen. xlij. Merito hec patimur: q: peccauim⁹ in fr̄eꝫ nr̄uꝫ. icarco ve
nit sup nos tribulatio. Mich. vij. Irã dñi portabo. q: peccaui ei.
Silr latro dixit. Luce. xxiij. Nos qđẽ iuste. nã digna fact; recepim⁹
Itẽ Greg. in scđa pte moral. tãto q̄s eat. ⁊ q̄ mltiplicitatẽ delictoꝝ
suoꝝ itelligit cũcta q̄ patit minora ꝑ pẽdit. ⁊ ꝑ hoc ꝙ põdus culpe
cognoscit. afflictõis pena leuigat. Itẽ patienter iniuriã illata tole
rat: q̄ pie respicit ꝙ ipse hꝫ i quo tolerari debeat. Idẽ. Infirmitas
ꝓpria mala nolis excusat aliena. Itẽ i vit. pa. legit ꝙ qđã frat. in
iuriã sibi factã renũciauit seni. cui ait. nõ tibi fec ille iniuriã: sꝫ petã
tua. i omni tribulatõe q̄ tibi iferẽt. nõ arguas eũ q̄ tibi videt eã ifer
re. Sꝫ petã tua ꝑpter q̄ tibi inferũt. Quarto patiẽtiã iuuat exẽ
ploꝝ p̄claritas q̄ debem⁹ imitari meminisse debem⁹ quãtã patiãꝫ
habuerũt p̄res ãtiq̄ ⁊ q̄ȝ eudens exẽplũ nobis dederunt abel a cha
in fr̄i suo pmit. de quo grego ait abel esse renuit. quẽ chain mali
cia nõ exercet. Abrahã a chaldeis loth a sodomitis ysaac ab ysmae
le Jacob ab esau ꝑsecutiões patiunt. Joseph a fratrib⁹ venditus
⁊ patiens sustinuit. ⁊ clemẽter indulsit. imo ⁊ bona ꝓ malis reddi
dit. moyses a pharone ⁊ egyptiis. nec nõ a filiis israhel in deserto mul
ta ⁊ multotiẽs sustinuit. ⁊ semp eoꝝ mores grauissimos supporta
uit ⁊ ꝑ trãsgressiõib⁹ eoꝝ ad eo feruẽter orauit vt diceret Exo. xxij.
Dñe aut dimitte eis noxam hanc: aut dele me de libro tuo. Dauid
a saule ⁊ absalon filio suo. ⁊ a seme pati nec turbauit. Job ⁊ tho
bias exempla patientie p̄buerunt. sicut dixit angelus thobie. xij.
quia acceptus eras deo. necesse fuit vt temptatio probaret. vt po
steris daret exemplum patientie. sicut ⁊ sancti iob Similiter ysa
ias Jeremias. Zacharias Helyas ⁊ omnes prophete ꝓ veritate di
cenda diuersa sustinere supplicia. Eleazarus etiam vir nobilissim⁹
iudeorum. miram exhibuit patiam. De quo. ij. Math. vj. dicitur.
ꝙ gloriosissimam mortẽ magis q̄ȝ odibilẽ vitã eligens volũtarie ꝑ
ibat ad suppliciũ patienter sustinẽs: destinauit nõ admittere illici
ta ꝓpter vite amorem. Et cum plagis perimeret. ingemuit ⁊ dixit
domine tu scis: q: cum a morte possem liberari duros corpis susti
neo dolores. Sm animam vero ꝓpter timorẽ tui. libenter hoc pati,

oi ꝛ h mō decessit exēplū virtutis ꝛ fortitudīs relinquēs. Fratres. vij. cū matre venerabili mirā patiētiā ostēderūt. Tres pueri i camino. daniel in lacu leonū. Mathatyas ꝛ eius filij Et oēs quotquot ante nos fuerūt p multas tribulatiōes trāsierūt. Unde dicit b. Jacob⁹. v. exēplū accipite fratres exitus mali ꝛ longanimitatis ꝛ patiētie ꝛ laboris pphetas. Et heb. xi. Sancti p fidē vicerūt regna Seq̄tur lapidati sūt secti sūt. tētati sūt. in occisiōe gladij mortui sūt egētes. angustiati afflicti ꝛc. Sꝫ iā ad p̄tes noui testamēti ꝛ sanctos nostri tpis veniamus. Primo ꝛ christus exēplar patiētie. voluntate nō necessitate sustinuit famē sitī ꝛ cauımata ꝛ frigus. labores ꝛ fatigatiōes vigilias ꝛ pnoctationes. ɔtumelias blasphemias obprobria ludibria colaphos. alapas. sputa. coronā spineā ꝛ flagella. ī super ꝛ acerbissimū gen⁹ mortis videlicet negligere maledicta. vt acq̄rāt sibi tpales diuitias mortē crucis. Unde b. Petr⁹ ait. Christ⁹ passus ē p nobis. vobis relinquēs exēplū vt sequamini vestigia ei⁹ i. pe. ij. ꝛ Paulus ait heb. xij. deponētes omne pōdus. ꝛ circūstans nos peccatū. p patiētiā curramus ad ppositū vobis certamē aspiciētes in auctorē fidei ꝛ ɔsumatorē ihm q̄ pposito sibi gaudio sustinuit crucē. Istud exēplū pcipue iuuat ꝛ roborat. sicut dicit tren. iij. Dabis eis scutū cordis laborē tuū. ꝛ j. pe. iiij. christo ī carne passo ꝛ vos eadē cogitatiōe armamini. qꝛ vt dicit Bern. Deuot⁹ miles. q̄ bene armat⁹ vulnera nō sentit dū benigni ducis vulnera īspicit. Idē sup cant. vtrūqꝫ es mihi dñe ihu ꝛ speculū patiēdi ꝛ p̄miū patiētis. tu voces mau⁹ mea ī cruce. sꝫ expāsus ad plus ꝛ vehemēt accēdis ad patiēdū pp patiētie p̄miū sāte oculos debem⁹ hēre passionis dei memoriā tāqꝫ speculū. vt p eā animemur ad plꝰ. h est sanguis vue ꝛ mori quā ostēdebāt elephātis. vt acuerēt eos ad p̄liuz. vt legit. j. mach. vj. h ē mirre fasciculus dulcorās oēz amaritudinē posit⁹ in corde. ꝛ pāe oculis memorie collocat⁹. Bern. habere mirre fasciculū nō retro ī hūeris. sꝫ ante p̄ oculis. ne portātes ꝛ nō odorātes. ꝛ onus p̄mat ꝛ odor nō erigat. christus ē vas nouū ī quo fuit recōditū sal diuine sapiētie. qꝛ in aq̄s hiericho amaras ꝛ mortiferas positū eas dulcorauit. Sic ergo exposit⁹ tribulatiōib⁹ penitētib⁹ virtute memorie sue passiōis reddit eas nobis salutiferas ꝛ tolerabiles. Grego. Si passio dñi ad memoriā reducit. nihil ē ita durū qꝫ nō equanimiter toleret. Bern. sup cant. Dolores labores christi ꝛ ea oīa q̄ p nobis sustinuit meditari dixi sapiētiam. h me in aduersis erigūt ī psperis reprimūt. iter aduersa tristiaqꝫ hui⁹ seculi via regia icedēti tutū pbēt vtrobiqꝫ ducatū. h mihi ɔciliāt mūdi iudicē duz tremēdū angelicis ptātib⁹ figurāt. mitē ꝛ humilē. h mea sūma philosophia scire ihm christū ꝛ hūc crucifixū. Idē sup cā. Colūba mea in foraminib⁹ petre. ꝛc. In hac petra ē firmitas atqꝫ securitas a casu ꝛ ab hoste. ꝛ vera tutaqꝫ ē īfirmis req̄es ī vulnerib⁹ saluatoris. tanto illic securior habito q̄to ille potētior ē ad saluādū. p̄mit corpus fremit dyabolus mūdus īsidiat. nō cado fundat⁹ sup hāc petram. Idē peccaui peccatū grāde turbat ɔsciā. sꝫ nō pturbat. qꝛ vulnez dñi recordabor. qd. n. tā efficax ad curādū ɔsciē vulnera ad purgādū aciē. q̄ freq̄ns vulnez christi meditatō. qd tā ad mortē qꝫ nō christi morte medeat. Si igit ī mētē venēit tā efficax medicamētū. nulla tāz possū morbi malignitate terreri. qꝛ ex me mihi deest p̄sumo ex vulnerib⁹ ihu christi. q̄ affluūt misericordia. nec dsūt foramia p q̄ effluat. pꝫ arcanū pꝫ id magnū pietatis sacramētū patent viscera misericordie dei nostri. Refert magister Jacob⁹ exēplū ad h qꝫ memoria passiōis mitiget ꝛ curet turbatiōez mētis. ꝛ peccatorū vulnera. Cū q̄dā occidisset filiū cuiusdā iudicis. ꝛ pater sequeret eum cum manu armata in die pasceues. ille vidēs se fugiēdo non posse effugere. pstrauit se ī forma crucis. dicēs patri occisi filij. Domine scio apud te mortē merui. sꝫ rogo p illo q hodie mortuus ē ī cruce p te. vt tu parū anteqꝫ occidar audias me quo concedente. Dñe ait. scio quia dignus sum morte. sed rogo te per illum. qui hodie mortuus est pro te. vt hodie non occidas me. sed da mihi spacium confitendi. vel si plus vis facere p amore illius qui dixit dimittite ꝛ dimittetur vobis. ꝛ qui pro suis crucifixorib⁹ orauit. ꝛ vt habeatis in die iudicij aliqd magnū. qꝛ p eo feceritis qꝛ ei possitis ostēdere remittatis mihi ne occidar. ꝛ ego omnibus dieb⁹ vite mee p vobis ꝛ p aīa vestri filij peregrinabor. ille aūt motus ad dominice passionis misericordiā. eū liberū abire pmisit. ꝛ cū venisset osculari crucē ipa die crucifixus eū visus ē amplexari in signū pacis ꝛ remissiōis peccatoz. Itē patiētiā nostrā iuuāt ꝛ roborāt exēpla sanctoz. sancti. n. apostoli sua patiētia totū mūdū subiugauerūt fidei. ꝛ vincentes tyrannicā feritatē oīumqꝫ pncipiū ptātē. ecclesiā suo sanguine fundauerūt. post eos sancti martyres in diuersis mūdi ptib⁹ innumerabilia sustinere tormēta. ꝛ qd est mirabili⁹. etiā virgines iuuecule ꝛ alie sancte venerabiles mulieres ī sexu fragili sue fragilitatis oblite acerbissima tormēta letissime ꝛ cōstantissime felici ɔmercio vitā sibi mercabant eternā. Jō dicit Jaco. v. Exēplū accipite fratres exit⁹ mali laboris ꝛ patie. pphetas ꝛc. suos amicos ex pōit de⁹ in tribulatiōib⁹: vt alij sint i exēplū patie. thob ij. Hāc tētationē ei de⁹ euenire pmisit: vt alijs eēt exēplū patie sic ꝛ sci Job. Hiero. Quis sctōꝝ sine patia coronat⁹ ē. a cunabulis ecclie nō defuit iniq̄tas premēs ꝛ iusticia patiēs. Greg. si scā p̄cedētiū patꝝ ɔsideram⁹. nō erit nobis grauia q̄ toleram⁹. Itē patiāz nr̄az iuuāt exēpla maloꝝ q̄ p tot ꝛ tātas tribulatōes ꝛ tormēta q̄ sustinēt adīplendo sua flagitia acq̄rūt sibi eterna tormētaꝝ q̄ ī iferno cognoscūt dicētes. sap. v. Lassati sum⁹ i via iniq̄tatꝭ ꝛ pditiōis ambulauim⁹ vias difficiles. Ecci. xxj. Uia peccātiū ɔplātata lapidib⁹. i. duris ꝛ aspis tribulatōib⁹. ꝛ ī finē illoꝝ īferi ꝛ tenebre ꝛ pene. Bern. Quid ignauie charissimi. ardēti⁹ amāt mali pnitiosa q̄ꝫ nos vtilia. alacri⁹ currūt ad mortē. q̄ꝫ nos ad vitā. Adiuuāt nihilomin⁹ patiāz nr̄az exēpla mūdanoꝝ q̄ p reb⁹ tpalib⁹ acq̄rēdis ꝛ custodiēdis sūt in assiduis dolorib⁹ ꝛ laborib⁹ q̄ portāt patiēter. Bern. Sudāt agricole putāt ꝛ fodiūt vinitores patiēter ferētes labores graues ꝛ assiduos pp̄ lucra modica terrenoꝝ. Jaco. v. agricola patiēter expectat p̄ciosū terre fructū ꝛc. Eccs. ij Quid pderit hoī de vniuerso labore suo ꝛ afflictiōe spūs q sub sole cruciat⁹ ē: cūcti dies ei⁹ laboribus ꝛ erūnis pleni sūt: nec p noctē mēte q̄escit: ꝛ hec oīa pp lucra terrena patiēter portāt: q̄ tn̄ frequēter labore mlto ɔgregata sūt subito amittūtur: Propī iusticiā. q̄ mercedē tpalē plus diligūt q̄ꝫ iusticiā quoniā mlti magꝭ volūt psecutionē q̄ꝫ iusticiā sustinere qd⁹ ē grauis ad cōdēdū ē n. ɔria opib⁹ eoꝝ. Ceterū pp auariciā ꝛ ambitionem patores videas eos dissimulare obprobria: negligere maledicta. vt acquirāt sibi tpales diuitias ꝛ eminētias seculariū dignitatū. ꝛ aliqñ auiqꝫ puenerūt p mlta mala ad id qd itēdūt. ī via moriēdo deficiūt: vel nō assequunt id: sꝫ illi⁹ ɔriū qꝫ intēdebāt. Ad ɔsideratiōnē aūt tribulatiōis mūdanoꝝ q̄ accidit eis ex inspata fortuna. ɔfortabat se paup q̄dā. de quo legit in li. de vbis pa. qꝛ cū in hyemali frigoris aspitate iaceret sub diuo nō hñs nisi vnā nathā cui⁹ medietatē habebat supra ꝛ aliā īfra. cū media nocte surgeret ad vrinā. ꝛ ad natā rediret. cōsolabat dicēs. Gratias ago tibi dñe. Quāti sūt hodie diuites afflicti psuis diuitijs q̄ etiā astricti tenent ferro ꝛ cōpedib⁹ qui nec vrinā suā libere pñt facere. ego āt velut impator extēdo pedes meos sub ista natha vbi volo me vtēs. Qd audiētes q̄dā patres q̄ ibi ppe ad nocturnā oratiōnē surrexerāt. edificati sunt. Quinto patientiā nostrā iuuat clamor oratōis p̄cones in tyrocinijs clamādo animāt tyrones ad fortiter agendū. ꝛ pugnantes in p̄lio exclamādo ꝛ vociferādo cōfortant ad viriliꝰ militandū. ꝛ obsessi ī castro qñ clamādo ꝛ p̄tendēdo auxiliū sperāt se posse audiri principe ei⁹ castrū custodiūt ꝛ p quo bellū gerūt cōfortant sibi sperātes auxiliū affuturū. Sic vir patiens clamare debet ad dñm q̄ est virtus patie ps. de subiecta esto aīa mea qm̄ ab ipso patiā mea. nam qꝛ se deus meus ꝛ sal. meus adiutor me⁹ ꝛc. Hāc patiam ꝛ hoc adiutoriū dat ipse oratibus p se vel p alijs liberando a tribulatiōe. vl dando fortitudinē patiēter tolerandi aduersa. ps. Inuocauit me ꝛ ego exaudiā eū. Idē ad dñm cum tribularer clamaui ꝛ exaudiuit me. Luce. xxj. Docet dñs discipulos ad orationē recurrere dicēs. vigilate ꝛ orate. vt digni efficiamini effugere oīa mala hec. In vit pa. n. de patia. Uenerunt quidam fratres ad. b. Anto. petentes verbū p qd saluarent q̄ ait. Qui vos pcusserit in vnā maxillā porteritis p̄bere aliā Dicūt nō. ꝛ poteritis sustinere vt iterz pcutiam in eadē nō ꝛ vultis nō reddere malū p malo. a quo malū accepistis. Dicūt Nolum⁹. sed volumus malū p malo reddere. Tūc ait ministro vade fac eis escā. qꝛ valde infirmi sunt. ꝛ ait ad illos. si alterūistorū nō vultis. ꝛ alterū nō poteritꝭ. necessaria est vobis oratio p quā vestre impatie īfirmitas sanet. Itē in eodē lib. legit. Qd cū abbas besereā ambularet iuxta mare. ꝛ ei⁹ discipulus grauiter sitiret iussit haurire aquāz de mari. ꝛ facta oratione a dicto abbate dicte aq̄ impotabiles cōuerse sunt in dulcedinē. in quo signat qꝛ vtute orationis fiunt tribulationes dulces ꝛ tolerabiles. Deutro. xxxiij. Inundationes maris. q. lac sugēt ꝛc. Sexto patiam nr̄am iuuat ꝛ roborat amor affectionis. j. corin. xiij. Charitas patiens est. Sequitur oia suffert oia sustinet. Aug. Oia seua ꝛ aspera. facilia ꝛ prope nulla facit amor. hic est qui fecit. be. Stephano lapides torrētis esse dulces. hic martyrib⁹ oia dulcorauit supplicia. hic est que facit infatigabilē currentē post deū: ꝛ oia que in via sunt ꝛ aspa cōtemnere ꝛ trāsilire. donec pueniat ad deū. ꝛ req̄escat i eo. q̄ finis est desideriorūz eius Bern. Finis p̄cepti charitas: finis charitas ... ad quem cū puenerit finis intētio nō habet vltri⁹ quo tēdat: sꝫ ibi req̄escit. In li. de verbis. p. Dixit quidam senex. Intueri debet qui

vult 9seq̄ dn̄m. canes q̄ sequunt̄ leporē quē vidēt. Illi latrādo īse
quunt̄ leporē. alij vidētes eū currere ⁊ audiētes eū sequunt̄ ⁊ fati
gati vn⁹ redit post aliū. Ille aūt q̄ vidit leporē non īpedit̄ intētiōe p
pter reuertētes. nec de spinis neq; de p̄cipitijs cogitat. ⁊ lʒ a spinis
⁊ vepribꝰ pūgat̄. nec q̄escit donec cōp̄hēdat. sic q̄ christū q̄rit lʒ mul
ti retrocedāt. nō dʒ cessare donec christū habeat. amās deū patiēn
do 9siderat q̄ flagellat̄ a deo filiū vberāte. h̄ est. n. disciplina p̄ris
amātissimi. De h̄ Re. supra. h̄ ē virga aurea assueri quā q̄ osculat̄
euadit mortē: quā porrigit his quos vult saluare ⁊ a morte libera
re. assuerus īterp̄tat̄ beat⁹ ⁊ signat deū regē beatū q̄ illis q̄s saluare
vult porrigit virgā p̄sentꝭ tribulatōis ad eoꝝ correctōeʒ. quā q̄ oscu
lat̄ gratāt. grās agēdo euadit mortē eternā. ⁊ virgā ferreā iusticie
īflexibilis. hester. iiij. hāc osculata hester nō soluꝫ mortē euasit. sʒ q̄ǒ
petijt obtinuit. ⁊ a morte pp̄lʒ suū liberauit. Hester. v. Apo. iij. Ego
quos amo arguo ⁊ castigo. Heb. xij. fili noli neglige disciplinā quē
eni diligit de⁹ castigat ⁊ flagellat oēʒ filiū quē recipit. gl. q̄ nō vult
eē recept⁹ a disciplina flagelloꝝ. erit except⁹ a nūero filioꝝ. Et post
ibidē In disciplina p̄seuerate. tāq̄ʒ filij⁹ offert se vobis de⁹ q̄s ē fili
us quē nō corripit p̄r. q̄ si ex̄ disciplinā estis. non estis filij sʒ adul
teri. attēde q̄ qn̄ puer vberat̄ a p̄re si patiēter sustinet. pater cū cō
patiēs cessat a verbē. si aūt clamat ⁊ murmurat. durius verberat̄. ⁊
pater offendit̄ ⁊ amplꝰ p̄uocat̄. Siliter filij israel q̄ncūq; īpatien
ter 9 dn̄ʒ murmurabāt. irat⁹ dn̄s 9 eos. nūc glad. nūc incēdio. nunc
serpētib⁹. nūc fame nūc peste ⁊ alijs modis varijs 9sumebat. vnde
Eccl. ij. Ue illis q̄ p̄diderūt sustinētiā. Itē 9siderare dʒ vir patiens
q̄ pugnat corā deo spectāte. de⁹. n. angeli ⁊ hoīes certamē nostrū
9siderātes attēdūt. de⁹ ⁊ angeli gaudēt. hoīes edificant̄. ⁊ ad patiē
tiā aīant̄. j. cori. iiij. spectaculū facti sumus huic mundo angelis ⁊
hoīb⁹. Heb. x. magnū certamen passionū sustinuistis obp̄robrijs ⁊
tribulatōib⁹ spectaculū facti. Boe. de 9so. Magna nobis īcūbit
hij agēdi necessitas. q̄ oīa facim⁹ corā oculis cūcta cernētꝭ. In vit.
pa. ⁊ b. Anto legit̄ q̄ cū demones vberassent beatū Anto. vsq; ad
mortē. ⁊ ipse īmobilis. p̄seueraret ī bono p̄posito suo deū īuocās.
huc emissi a deo demones fugauit Anto. sanauit: ih̄m christū sibi
astātē et demōstrauit. cui Anto. Ubi eras o bone ih̄u cū demones
ita male me tractarēt. Ego ait de⁹ erā iuxta te cernēs ⁊ gaudēs de
victoria patiētie tue. Iuxta ē. n. de⁹ his q̄ tribulatio sūt corde. iudex
ferēs ⁊ testis aspiciēs ⁊ patiēs mercedē tribuēs. In sentētijs ysid.
diuine sapiētie subtilitas sicut īteri⁹ ē testis ⁊ scrutator 9sciētie. ita
exteri⁹ irrogat penas. vt verꝫ sit testimoniū p̄phe q̄ idē iudex ē ⁊
testis. Miserere ait oīe misero ysidoro īdigna agēti ⁊ digna patiē
ti. ⁊ tua flagella quotidie sustinenti. Ad h̄ aūt pōt valē q̄ legit̄ iose
phi. li. xix. Romanos ad vtutē hortabat̄ 9suetudo vincēdi. q̄ vinci
nō 9sueuerat ⁊ scribē milicie exercitatiores p̄petue. ⁊ īperij magni
tudo. sup oīa Tytus īpator vbiq; p̄sens semp ⁊ q̄ grauissimū sce
lus iudicat̄ eo p̄nte ⁊ spectāte esse inertē ⁊ q̄ decertasset testis ade
rat q̄ repēderet p̄miū ⁊ magn⁹ fruct⁹ ī certamīe laudis p̄coniū. ⁊ ibi
cognosci virū p̄bū ⁊ fortē. ⁊ multos in certamine virtutis exēplo
reddere fortitudinis emulatores. Ubi notant̄ decē cause q̄ aīant
in certamine tribulationū ad viriliť agēdū ⁊ patiēdū. assistūt etiā
angeli sancti patiētib⁹. Legit̄ ī passiōe. b. Eufemie. q̄ cū ipsa ī ma
cedonia pateret̄. sostenes ⁊ victor q̄ eius aderāt passioni. aptis sibi
diuinitus oculis audierūt circa eā angeloꝝ exercitum ⁊ virginū cho
ros. p̄pter q̄ ad dn̄m sunt 9uersi q̄ multa supplicia p̄ferentes ad
ultimū in oratiōe ⁊ exhortatiōe mutua necati sanctas animas dn̄o
reddiderūt. Itē 9siderare dʒ homo q̄ patit̄ cū deo ip̄m benigne ⁊
dulciter comitante. ait. n. in. p̄s. Cū ipso sum in tribulatione O q̄ʒ
gloriosum est talē habere sociū. bonus ⁊ fidelis est iste socius. qui
multipliciter adiuuat patientē. videlicet vires ⁊ fortitudinē augmē
tādo. sicut ait. p̄s. adiutor in oportunitatib⁹ in tribulatione. ⁊ Eccl.
q̄ dat lasso virtutē ⁊ his q̄ nō sunt. i. q̄ deficere videnť. fortitudinē
⁊ robur multiplicat. Unde de multis sanctis legim⁹ q̄ cū ī tormē
tis iā deficere viderent̄. Itē inuocato noīe ih̄u vires eis repabāt̄
ad pugnā. ac si nihil mali ante sensissent. Sicut patet de. b. Uincē.
⁊ alijs multis. vnde diuina virtute sibi assistēte erāt insuperabiles.
nec mirū q̄ de⁹ oīpotēs supportabat debilitatē eoꝝ. ⁊ virtus mini
ma fortiori virtuti coniuncta multa pōt que p̄ se nō poterat. Ideo
p̄s. in p̄sona martyrū dicit. In dn̄o faciem⁹ virtutē. Idē dominus
fortitudo plebis sue. Miles in tyrocinio vallatus auxilio virorum
fortiū. q̄ ipsum de equo ejici nō p̄mittūt. multa sustinet q̄ p̄ se susti
nere nō posset. ⁊ agit viriliter ac inde acq̄rit famā ⁊ gloriā triūpha
lē. Puer nutricis manibus sustentat̄. ⁊ infirmus q̄ p̄pter īfirmita
tē nō posset incedere. brachijs alicuius sani hoīs supportat̄. Et mu
lier delicata q̄ p̄pter debilitatē corpis. ⁊ teneritudinē cōplexionis
se vix sustinere pōt brachijs deducētis eā subleuat̄ per latera. Di
oēs cū adiutorio fortioris adiuncti sustinere possunt vel facere q̄ p
se nō possent facere. Sic iust⁹ fideli deuotiōe ⁊ cōfidētia deo iūct⁹
magna ⁊ mira facere pōt. aut etiā sustinere. q̄ virtute p̄pria nunq̄
posset: sʒ illa pōt sustinere ex virtute diuina cui iungit̄. Idō ait. p̄s.
In deo faciem⁹ virtutē. q. d. nō virtute p̄pria sed diuina. Sequit̄
omne q̄ applicitū tibi fuerit accipe. i. ad te cape. s. ad vtilitatē tuam
cōuerte. siue sint bona dei dona siue mala. Naʒ bona debes recipe
re cū timore. ne sint tibi p̄ retributione ⁊ pagamēto p̄ bōis si q̄ feci
sti. vel ne nō digne facias inde debitū tuū. Itē dōa accipe cū amo
re ⁊ deuota gratiarū actione. Mala vero debes accipe cū patiā q̄
sicut ait Job. Si bona suscepim⁹ de manu dn̄i mala aūt q̄re non
suscipiamus vel sustineam⁹. Uidem⁹ māifeste q̄ǒ canis q̄ntūcū
q̄ʒ sit ferox extraneis tn̄ q̄n verberat̄ a dn̄o suo. oī ferocitate depo
sita caput ⁊ caudā demittit ⁊ totum corp⁹ humiliat. nō latrās. nō
mordēs: ⁊ vix audēs plāgē. sʒ solū relaxationem verberū postulat̄
Simir videm⁹ in alijs bestijs: q̄ a dn̄is suis q̄ eas nutriunt fusti
gationes ⁊ verbera multa recipiūt: q̄ntomagꝭ igit̄ nos tēne. vigen
tes q̄ tanta dei b̄n̄ficia a deo patre ⁊ saluatore nostro accipimus ī
cessanter: mala q̄cūq; sint. p̄p̄t eū sustinere debem⁹. Et q̄ quidam
plus timēt afflictiōes penales q̄ʒ detractiones ⁊ obp̄robria. q̄dā ecō
uerso. Idō dicit sapiēs post verba p̄missa in dolore sustine: q̄ntū ad
p̄mū. Et in hūilitate tua patiam habe q̄ntū ad secūdū. Unī christus
exēplat patie acerbissimā ⁊ ignominiosissimā sustinuit passionē. Itē
adiuuat patiētē supplicium mitigādo hic ē. n. angel⁹ dei q̄ descēdēs
cū pueris ī fornacē ignis ardētis. i. acerbissime tribulatōis facit me
diū fornac̄ q̄si vētū roris flātē. Eccl. xxiiij. Nōne ardorē refrigera
bit ros. Unī dicebat decio. b. Laurē. Disce mis̄ q̄ carbōes tui non
ardorē: sʒ refrigeriū mihi p̄stāt. ⁊ b. Tyburti⁹ cū sup p̄unas ardē
tes iuberet̄ īcedere nudis pedib⁹. dicebat. videt̄ mihi q̄ sup rose
os flores īgrediar. ad. b. Agathā missus ē. b. Petr⁹ ad sanādū ⁊ le
niēdū dolorē māmillaꝝ. Itē adiuuat consolādo. p̄s. tu dn̄e adiuui
sti me ⁊ cōsolat⁹ es me. Idē sʒ m̄ltitudinē doloꝝ meoꝝ. nec ī 9so.
t. letifi. a. me. Ipse ē. n. p̄r miarū ⁊ de⁹ toti⁹ 9solatōis. Itē adiuuat
p̄tegēdo ⁊ liberādo. Sic dauid de manu saul. j. Re. in mlť loc. sic
ezechiā ⁊ p̄p̄lm liberauit. ysa. xxxviij. Sic cristinā. katerinā ⁊ alios
m̄ltos de supplicijs. p̄s. q̄n̄ in me sp̄auit liberabo eū p̄tegā eū ⁊c.
b. Bern̄. Quid ei nocē poterit eoꝝ q̄ sub celo sūt quē de⁹ celi p̄tegē
⁊ 9seruare voluerit. q. d. nihil. Septīo patiā nr̄ā iuuat ⁊ robo
rat 9scīe puritas illibata. j. pe. ij. hec ē gra. apō deū. Gre. ī mor̄. Bo
nis mētib⁹ hec ipsa fiūt p̄spera q̄ videnť aduersa. Itē idē ī homel.
Mēs iustoꝝ hoīs ē in adiutoriū malis ī testimoniū. De hr̄is marty
rib⁹ dič hymn⁹ ambrosij. Ceduntꝭ gladijs more bidētū ⁊c. Et post
corde tacito mēs bn̄ 9scia 9seruat pa. Itē Bern̄. in li. iij. de 9si. inť
angustias q̄ nō desūt. fruat̄ bono 9scīe. magꝭ aūt scias q̄d desit ti
bi. Nā cui nō desit nemo ē oīa. n. illi desūt q̄ nihil sibi deesse putat
Idē sup cant. nihil hac luce clari⁹ nihil hic gloriosi⁹ testimōio. cū
vitas ī mēte fulget ⁊ mēs ī vitate se videt. pudicā verecūdā. pauidā
circūspectā. nihil penit⁹ admittētē q̄ euacuet testimōiū 9scīe ī nul
lo 9sciā sibi quo erubescat p̄ntiā vitatꝭ. h̄ plane ē sup oīa bona aīe
⁊ diuinos oblectās aspect⁹. Idē in s̄rmōe de anūciatōe Testioniū
9scīe ē. cū sp̄ūsctūs testimoniū p̄hibʒ sp̄ūi nr̄o. hoc ē testimonium
sp̄ūssancti. cū dič tibi ī corde tuo p̄ cū tibi dimissa p̄ctā tua. ⁊ q̄ cre
dis q̄ ip̄se ⁊ nō ali⁹ q̄ 9donat p̄ctā. donat ⁊ merita ⁊ p̄mia redonat
cū hoc testimonio christi martyres ibāt gaudētes ad supplicia voca
ti. sicut si eēnt ad nuptias inuitati. Unī agatha letissime ⁊ gloriose
ibat ad carcerē. ⁊ q̄si ad nuptias īuitata agonē suū dn̄o. p̄. con.

Octauo patiā nr̄ā iuuat ⁊ roborat m̄ltiplex vtilitas expectata
Sciēdū. n. q̄ patiā ē. Gubernatrix doctissima. Propugnatrix for
tissima. Mercatrix prudētissima. Cōseruatrix fidelissima. Pa
tiētia dico ē gubernatrix doctissima. nobis q̄dē recte nos guberna
re īsinuat ī h̄ mari magno. i. ī mūdo pleno p̄iculꝭ scādalis ⁊ p̄suris q̄
si turbinib⁹ p̄cellosis amaritudinib⁹ ⁊ hoīb⁹ mōstruosis. cui⁹ p̄i
cula p̄bat. p̄ritū multitudo. Trāseūtiū paucitas ⁊ port⁹ ad quē p̄
ueniēdū ē īcertitudo. In mari mag̃ de. xl. nauib⁹ trāseūtib⁹. vix nō
piclitat̄ vna. In h̄ mūdo de. x. nauigātib⁹ vix euadit vn⁹. q̄ directe
p̄ueniat ad portū optate salutis. multū igit̄ est necessariū homini
gubernaculū tenere fortiť. ⁊ vitā suā vigilātissime gubernare. Pa
tiētia aūt est gubernaculum vite nostre. Sicut dicit̄ Prouer. xiiij.
Qui patiēs est multa gubernat̄ sapiā gubernator in fine nauis exi
stēs vndiq; cōsiderat p̄icula. ne incidat in ea. ne impingat ī saxū. vł
terrā. vel sabulū declinādo vitat ventū 9triū. Sic hō patiens dʒ es
se vndiq; circūspect⁹ p̄icula declinando ne nauis aīe frangat̄ p̄ im
patiam. Greg. tanto q̄sq; min⁹ doct⁹ ostēdit̄. quāto min⁹ patiēs ē.

cōuincit᷑. Prouer. xiiii. q̄ ipatiēs ē opat᷑ stulticiā. magna sapiētia ē scire euadē maris naufragiū ignis icēdiū. vsuras hostiū. feraꝝ rabiē. morsus venenatoꝝ aīaliū. De mūdi periculis Re. ī fra li. iii p. iii. dis. Patiētia ē q̄si anchora. mētē firmās eā ꝛ tenēs imobilē ī tēpestate aduersitatꝭ. Sicᷓ b. Lucia stetit imobilis corpe. sic ꝛ fide erat imobilis mēte. ꝛ b. agatha sic erat imobilis. ꝙ facilius eēt ferrū molliri. ꝛ ferrū ī plūbi mollicie ꝯuerti. q̄ꝫ ipaꝫ a christiana itētiōe reuocari. Patiētia simil' ē cuidā pisci q̄ dr echinus. de quo legit᷑ ī historia trāsmarina q̄ si adheserit naui. reddit eā imobilē. Refert magister geruasius ī li. de mirabilib' terraꝝ q̄ ī ꝓuīcia orbuthēsi ī castro q̄ dicit᷑ remlinū ꝯuenire solēt scarabei ī magna multitudine q̄ maioris sūt q̄ntitatis q̄ꝫ alii. ꝛ plures eoꝝ cornuti sūt ꝛ circa festū sancti Job. pugnātes adinuicē. ꝛ ꝯ̄ turrim ipetū facientes. illa stāte imobili ꝛ illesa se occidūt. Sic de patiētia q̄ ē turris aīe fortissima q̄ stāte imobili. oēs in eā ipetū facientes spūaliter occidunt᷑. Talis erat Job. q̄ dicebat. Iustificationē quā cepi tenere nō deserā. Et thobias de quo legit᷑ eiusdē. ii. Nō ē cōtristatus ꝯtra deum. ꝙ plaga cecitatis euenisset ei. sꝫ in timore dn̄i semꝑ imobilis ꝑmanebat.

Scḋo patiētia est ꝓpugnatrix fortissima. ꝑ patiētiā enim vincit hō totū mūdū. Sicut apostoli sancti ꝛ martyres vicerūt oēꝫ sapiētiā mūdanoꝝ ꝛ potētiā tyrānoꝝ. Sicut vicētius dacianū. laurēti' deciū. petrus ꝛ paulus neronē. katherina maxētium. ꝛ sic de aliis Vincit aūt patiētia. ꝛ de hoste reportat victoriā nō pugnādo. non repcutiēdo. sꝫ solū ictus ꝛ verbera sustinēdo. Sicut ait Aug. de b. stephano in sermōe. vsqꝫ adeo īter fremētes remāsit intrepidus. ꝛ īter lapidū fuit cruciamēta securus. vt incredulitatē iudeoꝝ fidens argueret ꝛ benignus ꝓ lapidātib' exoraret. lapidātes nō repercutiens. sꝫ patiēs superaret. insuꝑ occisus aulā regni celestis. viuus ꝛ coronatus intraret. Patiēs. nō gladiū. nō manū. nō baculū. imo nec festucā leuat ꝯtra aduersarios suos. sꝫ potius amat cōpatit᷑ eis. ꝛ orat. Unde vere dicit᷑. nobile vincēdi genus ē patiētia. Uincit qui patit᷑. Si vis vincē. disce pati. Itē maxīa virtutū patiētia pugnat. inermis armatosqꝫ solet vincere sepe viros. nec solū sic superat patiētia. verūetiā ipsoꝝ iacula retūdit in eos. Iniuriantes. n. prius ledunt᷑ in corde per peccatū. vel per motū cōmotiōis. q̄ꝫ ledant ipos iniuriā patiētes in corporibus eoꝝ. aut reb'. Unde in ps. gladius eoꝝ intret in corda ipoꝝ ꝛc. Itē patiētia sic nobiliter vincit aduersarios. ꝙ eos facit credere in deū suū. i. ꝯuertit ad fidē icredulos. vel ad penitentiā ꝯuertit impios christianos. Sicut patet in legendis agnetis. katherine. cristine. margarithe ꝛ sic de aliis. Patientia sic pugnat viriliter ꝛ ꝯstanter ꝙ martyres facit. Greg. sine ferro ꝛ flāmis martyres esse possumus. si patiētiam veraciter seruauerimus. Nos beatos martyres ornat patiētia ornatu decētissimo. Est. n. patientia vestis purpurea cū qua christus victor ascēdit laureatus in celū. Prouer. in fine. byssus ꝛ purpura indumentū eius. cuius pulchritudinē admirātes virtutes celestes clamabāt. Ysa. lxiii. Quis ē iste q̄ venit de edō ꝛc. Et post. Iste formosus in stola sua. Hoc ornati sancti martyres secuti sunt eū de q̄bus dicit᷑ Apo. vii. hi sunt q̄ venerūt ex magna tribulatiōe. ꝛ lauerūt stolas suas in sanguine agni. Et in apocrifis hesdre addit᷑. Hi sunt q̄ mortales deposuerūt tunicas. ꝛ mō coronant᷑ ꝛ accipiūt palmā. vidit hesdras exercitum angelicū suꝑ mōtē maximū. vbi p̄sidebat iuuenis speciosissimus ꝛ corā eo innumera multitudo iuuenū. q̄b' singulis coronas iponebat. ꝛ palmas dabat. ꝛ cū quereret esdras ab angelo q̄ eēnt hi. Respondit vt supra dictū ē. hi sunt ꝛc. Ad hoc ornamētū monet nos apostolus col. iii. Induite vos sicut electi dei sancti. ꝛ dilecti viscera misericordie. benignitatē. humilitatē. modestiā. patiētiā. Itē sic pugnat patiētia ꝙ miracula facit. ꝛ signis ꝛ miraculis precellit. Hec. n. fecit locustas supare gigātes. agnos vincere lupos apostolos ꝛ martyres. ꝛ virgines supare mūdi ptātes. potētes ꝛ tyrānos. Aug. nouit dn̄s mirabilia facere ꝛ de locustis supari gigātes. infirma enī hui' mūdi eligit deus vt fortia ꝯfundat. De h' dicit Bern. lꝫ deus in mūdū veniēs multa mirabilia fecerit hoc iudicio meo ꝑ oīb' eminet. ꝙ ꝑ paucos simplices ꝛ illiteratos paupes ꝛ ifirmos totā altitudinē mūdane sapiētie. ꝛ potētie supauit. ꝛ sibi subiugauit hec maxime facit ꝓpter eoꝝ patiētiā. vel patiētia facit ꝙ si mortiferū biberint. nō eis nocebit. sꝫ ꝓficiet ad salutē. qꝛ venenū mortiferū ꝯuertit in anime medicamētū. tenebras ꝛ noctē aduersitatis. ī diē ꝛ lucē gratie. Itē miraculo precellit virtus patiētie. i. dyal. iiii. ca. Ego dicit Greg. signis ꝛ miraculis virtutē patiētie maiorem credo hoc dicit ꝓ libertino. q̄ cū mortuū pedib' suscitasset magis admirabat᷑ virtutē patiētie sue q̄ꝫ miraculū. eo ꝙ a suo rectore grauiter ꝑcussus ī facie. scabello subpedaneo. ꝯtra cū nō murmurauit. sꝫ suis peccatis humiliter iputauit. Itē ꝑ patiētiā vincat homo seipsum. i. animi sui impetum. Prouer. xvi. Melior est patiens viro forti ꝛ q̄ dn̄atur animo suo. expugnatore vrbium. Grego. minor est victoria vrbes expugnare qꝛ extra sunt qui vincuntur. Maius autē est q̄ per patientiam vincitur quia ipse a se animus superatur. vnde bragmani scripserunt alexandro ꝙ pugnabat contra hostes exteriores quas vincebat. vt nutriret hostes interiores. a q̄bus vincebat᷑ quos dicebāt aīi sui īpet' ꝛ cupiditates. Aristotiles ꝯ̄ alexandrum cū nollet cuidā iracūdiā remittere. ꝓbauit ei ꝙ nobiliorē triūphū acq̄reret. vincēdo seipsuꝫ. q̄ꝫ in eo ꝙ vicerat ꝛ sibi subiecerat totū mūdūꝫ: ꝙ si se vl' aīuꝫ suū nō vinceret nō erat victor summ'. ob q̄a ratiōnē vicit eū Aristotiles. Itē Senec. ī lib. de naturalib' questionibus. q̄ꝫ plures īmo innumerabiles fuerunt q̄ ppl'os ꝛ vrbes in sua habuerūt ptāte. paucissimi aūt q̄ se. Idē facilius est gentē vnaꝫ q̄ hoīeꝫ vnū vincere. s. se. Itē in vit. pa. venerūt q̄dā fratres ad quendā sanctū senē in solitudine sedētē. iuxta quē pascebāt pueri pecora. clamose ꝛ inhoneste aliq̄a loquentes qui dixerūt ei. Quō potes abba portare verba pueroꝝ istoꝝ. ꝛ nō p̄cipis eis vt taceant. Qui respōdit. volui tādiu ē sꝫ vici cogitationem meā. dicens. Si hoc modum nō potes portare. quō si venerit tibi maior portabis. Job. xx. vbi est fortitudo tua. glo. Qui se vincit. ꝯ̄ oīa fortis ē. Itē sen. Consilio melius q̄ꝫ iracūdia vinces. Itē ꝑ patiētiam vincit hō demōes. Greg. in lib. mor. Inimicus hoīuꝫ callide insidiās fraudē quā ꝯ̄ sc̄tū Job pauerat. ꝓtulit. qꝛ quot sctō viro occasione intulit. tot causas victorie ministrauit. Itē de vītis patrū. Quidā frater q̄siuit ab abbate ysaac. qre demones eū tātū timerēt. R̄ndit. Ex quo factus sū monach' statui apud me ne impatie vel iracūdie vbū extra guttur meū exiret. Itē in vitis pa. refert Iohā. heremita de quodā religiosissimo. q̄ reuersus ad cor intrusit se in quodam sepulchro. se penitentia mactās. ad quē cū venissent demōes volētes eū blandiciis ꝛ minis ꝛ ꝓmissionib' reuocare. ꝛ nō valētes ꝑ tres noctes flagellauerūt eū vsqꝫ ad mortē. Cūqꝫ nec sic eū possent vincere. sꝫ videret ꝙ magis volebat penitus occidi q̄ꝫ eis vlteri' obedire. ꝯfusi clamauerūt recedētes. Uicisti monache vicisti. Ille aūt oī virtute ornatus q̄si angelus dei ē postea cōuersat'. Itē in vit. pa. cū q̄dā arreptus a demone quēdaꝫ patrē ꝑcussisset in maxilla. ꝛ ille p̄beret ei aliā demō eius patiētia victus ab eo discessit. Itē ꝑ patiam vincit hō deū inuincibilē. Nā licet deus sic hominis offensus ꝓpter culpā tū q̄si deū faciente. vel ꝑmittēte dura flagella sustinet patiēter placat᷑ et deus. sicut dicit᷑ Prouer. xix. patiā leniet᷑ princeps. i. christ' princeps regū terre. apo. i. q̄si seru' dn̄m. fili' patrē vel amic' amicū offendit ī aliquo. si postea libēter ꝛ patiēter sustineat aliq̄s iflictū ab eo vel ꝓ eo. sedat᷑ ira. placat᷑ aīus. ꝛ recōciliat᷑. ꝛ sic inter eos pax. ꝛ amicicia reformatur. Similit᷑ q̄si miles q̄ fugit de acie. postmodum cū dolore ꝛ rubore recognoscēs se malefecisse reuertitur ... tiusqꝫ pugnat q̄ꝫ ceteri. q̄ semꝑ cū p̄ncipe exercitus remanserūt. recōciliat᷑ principi. ac amorē recupat ꝛ honorē. Iō dr̄ Eccl. ii. Qui timent dn̄m custodiūt mādata illi' ꝛ patiam habebunt. vsqꝫ ad inspectionē illius dicētes. Si pn̄iam nō egerimus: incidem' in man' dei ꝛ nō ī man' hoīum. Tertio patiā ē ꝯ̄uatrix fidelissima. custodit. n. virū patientē. sicut arma militē. ꝛ sicut arca thesaurū. Iō Luc. xxi. In patiā vestra possidebitis aīas vestras. Greg. prima pte euāge. homel. xv. Iccirco possessio aīe in virtute patie ponit᷑. qꝛ radix oīum. custosqꝫ virtutū est patiā. Per patiam. n. possidem' aīmas nostras: qꝛ dū nobisipsis dn̄ari discim'. hoc ipsum incipim' possidere q̄ sum'. multū diligit hō ꝛ sepe visitat arcam in q̄ thesaurū suū secure custodit. qꝛ vbi est thesaur' tuus. ibi ē coꝛ tuū. Diligit etiā illū q̄ gratis fabricat talē arcā. Tribulatio aūt ē huius arce materia. Iō dicit apost. Ro. v. Gloriamur in tribulationibus scientes ꝙ tribulatio patiam opatur. Deus autē ē artifex hui' arce sicut dicit ps. Deo subiecta esto aīa mea. q̄m ab ipso patiā mea. q̄ ipse deus meus. ꝛ saluator meus. adiutor me'. Attēde ꝙ latrones libenter inuadūt loca in q̄b' sciūt esse thesaurū. ꝛ cū arcā fregerit. cito habēt thesaurū rapiūt ꝛ furant᷑. Sic demones libēt' ꝛ vehementius impugnāt viros iustos habētes thesaurū. i. copiā meritorū. ꝛ cū coꝛ fregerint ꝑ impatiam. tot' thesaur' virtutū ꝛ meritoꝝ amittit᷑. qꝛ coꝛ fatui q̄si vas cōfractū. Bn̄ seruant viri iusti ꝑ patiēam. qꝛ sicut dicit᷑. i. pe. iiii. q̄ patiunt᷑ s̄m volūtatē dei. fideli dn̄o cōmendāt aīas suas. in secura manu ponunt᷑. q̄ fidelitati dei q̄si ī deposito cōmendant᷑. Iō dicit apo. iii. q̄m suasti verbū patie mee. seruabo te ab hora tentationis ꝛc. Quarto patiā est mercatrix prudentissima. q̄ mirabilit᷑ ꝛ copiose magnis meritis aīaꝫ locupletat. nec mirū. qꝛ multam ꝛ magnā inuenit in mundo materiā. spūales diuitias acq̄rendi. oēs aduersitates. tribulatiōes. desolatiōes. iniurias ꝛ cōtumelias hui' mūdi. Item fames. sites. estus ꝛ frigora.

infirmitates ⁊ mors: sunt nobis materia merendi ⁊ meritū cumu
ldi. Preterea patiētia res viles in p̄ciosas ɔuertit. Inuenit enī in
vili sabulo aurū: imo sabulū ɔuertit in gēmas p̄ciosas. vt. h. Joh.
legit̄ fecisse in eccl'iastica hystoria ⁊ virgas in aurū. q2 vba dura et
ɔ̄bera vilipēsiōes ⁊ obprobria ɔuertit in p̄ciosa meritaq̄b⁹ hoīes
sp̄ūalit̄ ditant̄. Hi sūt thesauri abscōditi arenaꝝ: he sūt gēme ⁊ au
rū de q̄b⁹ mali bonis fabricāt coronā eternā. psal. Supra dorsum
meū fabricauerūt peccatores coronā s. eternā flagellādo me. Cū q̄
dā mulier litigiosa cuidā bone mulieri diceret vba ɔtumeliosa ⁊ poz
rexit ei palliū suū dicēs p̄iicias h̄ satis de lapidib⁹ istis p̄ciosis vt
de eis possim ditari ⁊ coronari. Tāte etiā p̄rudētie est hec b̄ndicta
mercatrix q2 amara facit dulcia: aspa suauia: dura mollia: grauia
leuia. Patiētes enī ad modū pisciū marinoꝝ inūdatiōes maris. q̄
lic fugit: vt legit̄ Deutro. xxxiij. Ad modū salamādre i igne tribu
latiōis viuūt: ad modū struttiōis ferro dura ⁊ aspis. s. vbis ⁊ iniu
riis reficiunt̄: ad modū asinoꝝ carduis asp̄is ⁊ pūgētibus pascunt̄ ⁊
delectant̄. Ad modū v̄rsi ieiūb⁹ i̇pinguant̄. Ad modū exīstēus i aq̄
gr̄a dei ⁊ ei⁹ subsidio ⁊ b̄nficio leuit̄ eleuāt̄. Oīa enī vt dicit Aug.
seua ⁊ grauia ⁊ īmania leuia ⁊ p̄pe nulla facit amor. Dis diuitiis
vir patiens debita sua soluit de aliena bursa sine fraude ⁊ sine sui
detrimēto: q̄ꝛ ⁊ culpa remittit̄: ⁊ pena debita relaxat̄. Culpa q̄dē
remittit̄. sic dr̄ Tho. iij. Cū iratus fueris: d̄ne miāz facis ⁊ pctā ho-
minū in tribulatiōe dimittis his q̄ inuocāt te. Bern. Nō sunt ɔdi
gne passiōes hui⁹ tp̄is: ad p̄teritā culpā q̄ remittit̄. ad p̄ntē gr̄az q̄
imittit̄: ad futurā gloriā q̄ p̄mittit̄. Itē Isido. in lib. de sinon. Tri
bulatio ⁊ angustia peruētis tp̄is: sal⁹ est aīe: q̄ꝛ pius ⁊ misericors
deus remittit pctā in tp̄e tribulatiōis oīb⁹ inq̄rētib⁹ eū in veritate
De h̄ req̄re supra. Nec ei solū culpa remittit̄: sȝ pena relaxat̄: eter
na q̄dē totalit̄: purgatoria vō vel in toto vel in p̄te. Vn̄ Aug. Sācti
tp̄alē penā lucrū putāt: q2 p h̄āc eternā cadere nō formidant. Itē
Isido. in lib. de sinon. Ordinata est dei p̄uidētia q̄ prius p flagella
hoīes hic emēdat: ⁊ post eos ab eterno supplicio liberat neq̄q̄
enī delinquētib⁹ parcit deus: q̄ꝛ petōrez aut hic ad emēdationē fe
riat: aut in eterno iudicio eternalit̄ puniendū relinq̄t. Jō dicit Aug.
sup illud psal. D̄ne ne in furore tuo ⁊c. D̄ne hic vre: hic seca: h̄ pcu
te: vt in eternū parcas. Judit. viij. Nō vlciscamur nos p̄ his q̄ pati
mur: sed reputātes pctis n̄ris h̄ ipsa minora esse supplicia flagella
dn̄i. q2 serui q̄ corripimur ad emēdatōez ⁊ nō ad pditionē n̄raz eue
nisse credam⁹. Sic frēs Joseph: dicebāt Gen. xlij. Merito h̄ pati
mur q2 peccauim⁹ i frēz n̄rm. Sic tres pueri i camīo ignis. Dan. iij.
q̄cq̄d patiebant̄ iputabāt pctis. s. dicētes. Judicia vā fecisti iuxta
oīa q̄ induxisti sup nos: q2 in veritate ⁊ in iudicio iduxisti oīa h̄ p
pter pctā n̄ra ⁊c. Sic illi. vij. frēs machabei. ij. mach. vij. Nos p̄p
nosmetipsos patimur peccātes in deū n̄rz. Denique ille latro pēdēs
in cruce iuxta dn̄z dixit socio suo. Nos q̄dē digna factis recipim⁹.

Itē patiētia nō solū debita sua soluit. Verū etiā magnū thesauꝝ
meritoꝝ acq̄rit. vn̄. ij. ti. i. j. Sm̄ gr̄az dei q̄ data ē nobis a christo ⁊c.
hec patior sed nō ɔfundor. scio enī cui credidi ⁊ certus sū q2 potēs
est depositū meū seruare. Nota q̄ꝛ p̄ponit ⁊ icipit aliq̄s b̄nfacere
nitit̄ eū diabol⁹ ipedire: deridet ⁊ dissuadet mūdus: retrahit caro:
retinet q̄nq̄ ɔsuetudo: ⁊ iō necīa est patiētia. Jō de iustis dr̄ Lu
ce. viij. fructū afferūt i patiētia. Nā sic semē iactū in terrā exponit̄
ventis ⁊ imbrib⁹ glaciebus ⁊ niuibus ⁊ h̄mōi. q̄ postq̄ȝ sustinuerit
fructificat̄ ⁊ crescit: sic semē sp̄ūale q̄ð est verbū dei interius inspi
ratū: vel exteri⁹ p̄dicatū in terra deuoti cordis p̄fert fructū bonoꝝ
opeꝝ ⁊ multiplicat̄ in magnū cumulū meritoꝝ: si tn̄ ɔstanter stete
rit in incepto: ita q2 nec tentatiōib⁹: nec dissuasiōib⁹: nec derisiōib⁹
neq̄ȝ molestiis q̄buscūq̄ȝ desistat: q̄ꝛ si p̄stiterit nō cessabit cumu
lare merita: donec ad statū p̄fectōis adducat. Vn̄ sup illō. Job. iiij
vbi est timor tuus: fortitudo tua. patiētia: ⁊ p̄fectio viaꝝ tuaꝝ. dicit
glo. a patiētia p̄fectio nascit̄. p̄fect⁹ enī dr̄ hō ex itegritate mēbroꝝ
oīuȝ: ⁊ q̄ pōt agere opatiōes p̄fectas. nā puer pōt esse p̄fectus p̄mo
mō: sed nō scðo mō. Miles vō strēnu⁹ ⁊ robust⁹ vtroq̄ȝ mō. Alie
virtutes p̄mo mō: p̄ficiūt hoīez. patiētia vō scðo mō: q2 q̄ patiētiaz
h̄ȝ: oēs virtutes h̄ȝ: ⁊ sic est p̄fectus ex oī integritate virtutū. agit ēt
opatiōes magnas ⁊ p̄fectas q̄i opationes strēnui militis ⁊ audac
Jō dicit. b. Jacobus. oē gaudiū existimate frēs cū in tentatiōes va
rias incideritis: scientes q2 p̄batio fidei n̄re patiētiā opat̄. patiētia
aūt opus p̄fectū h̄ȝ: vt sitis p̄fecti ⁊ integri: in nullo deficientes. In
vitis pa. quidā frater requisiuit senē quēdā dicens. dic mihi pater
vnā rem quā faciā vt saluer p ipsā. R̄ndit. Si potueris ferre iniu
rias ⁊ ɔtumelias ⁊ tacere: magna ē res ⁊ sup oīa mādata. Itē ali⁹
ibidē idem interrogatus: palliū suū sub pedibus suis ɔculcauit di
cēs. Nisi q̄ sic fuerit ɔculcatus: p̄fectus monachus esse nō pōt. Itē

ibidem. Quidā cū aliq̄s ɔtumeliā ei diceret vel iniuriā inferebat:
gaudebat dicens: Isti sunt q̄ nos iuuant ad p̄fectū. q̄ aūt nos iustifi
cant: ipsi nos decipiūt. Itē alius cū audisset aliquē sibi detraxisse:
si prope erat eū remunerabat p se. si erat lōge munera ei mittebat.
Itē nō solū sp̄ūales diuitias ⁊ thesaurū meritoꝝ acq̄rit patientia:
veruetiā eterna gaudia premioꝝ. i. Pe. ij. Si q̄d patimini p̄pter iu
sticiā b̄ti. s. h̄ in spe tādē in re. Et p̄pter spem istā ait Ap̄ls Ro. xij.
Spe gaudētes in tribulatiōe patiētes. i. Pe. iiij. Cōicantes christi
passiōib⁹ gaudete: vt in reuelatiōe glie ei⁹ gaudeat̄. Act. v. Ibant
ap̄li gaudētes ⁊c. Mat. v. B̄ti q̄ p̄secutionē patiūt̄ p̄pter iusticiā
q̄m̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Prope iusticiā inq̄t: q2 martyrē nō facit
pena sȝ cā. Multi multa patiunt̄ p̄pter suas malas volūtates ad
implēdas. Isti sunt martyres diaboli. Jdeo dicit Petr⁹ i. Pe. ij.
Nemo vestrū patiat̄ q̄si homicida aut fur. si aūt vt christian⁹ nō
erubescat. Alij multas aduersitates ⁊ inedias patiunt̄ nō sp̄ōte: sȝ
volūtate poti⁹ murmurāte. Isti suū faciūt incōmodū de hoc vnde
mereri poterant regnū celoꝝ. Vn̄ puer. x. Qui impatiēs est sustine
bit damnū. Qui aūt volūtarie patiunt̄ ⁊ p̄pter iusticiā faciēdā vo
cēdā seu etiā defendendā: b̄ti sunt hic in spe tandē in re: q̄m̄ ipsoꝝ
est regnū celoꝝ iure. s. acquisitionis. sicut miles strēnuus acq̄rit re
gnū vel terrā aliquā iure belli. regnū enī celoꝝ vim patit̄: ⁊ violēti
rapiūt illud. In vitis patrū legitur q2 abbas Johā. ait: Via q̄ ducit
ad vitā ⁊ angusta porta regni celoꝝ q̄ est fugne ciuitatis: est patiē
tia in tribulatione. Et dicebat tale exēplū: Cuiusdā ph̄i discipulus
peccauit. dū sibi peteret dimitti: dixit ei ph̄s nō indulgeo tibi: nisi
trib⁹ annis alioꝝ onera portaueris. Quo facto ait iterū ph̄s: Nec
indulgeo tibi nisi tribus annis alijs dederis mercedē his q̄ te iniu
riis ⁊ ɔuitiis affecerūt. Quo facto dixit ei ph̄s: Veni mō ingredere
ciuitatē athenensiū: vt illuc sapiētiā addiscas. Ad portā aūt vrbis
erat q̄dā senex sapiēte studiosus. q̄ oēs ingrediētes experiendi cā
ɔuitiis afficiebat ⁊ iniuriis. Qð cū dicto iuueni faceret: ipse risit. Cui
senex: Quō eum ego iniuriā tibi faciā tu rides: R̄ndit iuuenis: Q2
tribus annis mercedē dedi pro hoc qð tu gratis impēdis. Tūc se
nex ait Ingredē ciuitatē: q2 dign⁹ es. Sic ciuitatē celestē intrare di
gni sunt: q̄ iniurias patiēter sustinēt ⁊ gaudēter. Patiētia meretur
coronā glie sp̄ūalē Tobi. iij. Hoc h̄ȝ pro certo oīs q̄ colit te: q̄m̄ vita
ei⁹ si in p̄batiōe fuerit coronabit̄. Jac. i. B̄tūs vir q̄ suffert tētatiō.
q̄m̄ cū p̄ba. fu. ac. co. vi. In vitis pa. legit̄: q2 cronī⁹ vitrie p̄sbyt̄ refe
rebat q2 q̄dā scholastic⁹ eulogi⁹ audiēs de īmortalitate aīe seculo
abrenūciauit: partē pecunie retinēs de q̄ sibi p̄uideret: q2 laborare
nesciebat. Et cū non posset in monasterio degere: nec in solitudine
morari vidit leprosum totū morbo elephātino occupatū: ita q2 nec
man⁹ nec pedes videret̄ habē. in sola lingua aūt potēs erat. Cui cō
passus: vt ei⁹ obseq̄o acq̄rēt salutē: suscepit eū cura seruiēs ei p an
nos q̄ndeci in cibo ⁊ potu ⁊ lecto ⁊ necessariis. Ecōtra leprosus in
gratus ɔuitiis eū afficiebat vocās eū furē p̄ditorē ⁊c. ⁊ petebat vt
emitteret̄. ecōtra eulogi⁹ ei blādiebat̄ vocās eū dn̄m: veniā petens
ab eo si in aliquo eū offēderat. ⁊ q̄nto mag' ei blādiebat̄. leprosus
mag' ad iracūdiā p̄uocabat̄. ille studebat seruire i cibis ⁊ balneis
⁊ medicinis ⁊ quib⁹ poterat. ille ecōtra mag' erat impatiēs: ⁊ pete
bat eū contumeliis vt reduceret̄ ad locū a quo assūpt⁹ fuerat. Sup
quo ɔsuluerūt frēs eulogiū dictū vt iret ad b̄tū anto. qð cū fecisset
ɔsuluit b̄tūs anto. ne eulogi⁹ dimittat leprosū cui seruiebat christi
vice: ⁊ leproso ne dimittat eulogiū: q̄ vice christi admīstrabat ei: ne
dimittēdo eū christū dimittat q̄ sibi p̄uidet per eū. Addidit etiā: q2
cū eēnt p̄pe finē sūimarie insidiabat̄ eis diabol⁹ quō auferret pa
tiētiā ⁊ patiētie sue coronā: quā ipsi cito si patiēt se ferētes essent
accepturi erāt. Cū aūt pace reformata redirēt: stati' mortu⁹ ē eulo
gius: leprosus post e⁹ p tres dies. Nota ēt exēplū ō. le. martyrib⁹.

De Patientia. LXXXIX.

Circa nonū sciēdū: q2 tā infirmitates corporales
q̄ȝ aduersitates tp̄ales cū multa debent pa
tienter sustinētib⁹ vtiles sunt in multis: ⁊ impatiēter fe
rētib⁹ multipliciť sunt nociue. Primo q̄dē infirmitates corpales:
vl' aduersitates tp̄ales patiēter sustinē debem⁹: q2 p eas de⁹ delin
quētes castigat: negligētes instigat: reos sibi conciliat: arrogantes
humiliat. Per hoc inq̄ȝ de⁹ delinquētes castigat: videlicet auer
sos ad ɔuersionē: cōuersos ad correctionē: puersos ad punitionē.
Castigat auersos ad cōuersionē. sicut ait Psal. in p̄sona peccato
ris: Castigans castigauit me dn̄s ⁊ mor. nō tra. me. Et Tobie. xiij.
Postq̄ȝ deus filios isrel multis modis afflixerat: fame: siti: peste:
gladio: ⁊ captiuitatis erumna: dixit tobias: Castigauit nos p̄pter
iniq̄tates n̄ras: ⁊ ipse saluabit nos propter misericordiā suā. Et in
fra: Hierusalē ciuitas dei castigauit te dn̄s in opib⁹ manuū tuarū.

Ad h' aũt sic castigat vt ad se ɔuertat auersos. Sic dñs seruũ suũ fugitiuũ ꝛ rebellẽ castigat vinculis ꝛ flagellis: vt reuocet ꝛ reducat. Jn psal. Cũ occideret eos q̃rebãt eũ. Cõuersus sũ i erũna mea ꝛc̃. Jn ple facies eoꝝ ignominia ꝛ q̃rẽt nomẽ tuũ de'. Itẽ Isa. xxvj. Dñe in angustia requisierũt te. Osee. vj. Jn tribulatiõe sua mane ɔsurgẽt me. Jon. ij. Cũ angustiaret' i me aĩa mea dñi recordat' sũ. Paral. xxxiij. Cõuersus est manasses rex malignissim' in vinculis ꝛ carcere. Et filius ꝓdigus fame ꝛ miseria afflictus in longinq̃ regiõe. Jonas in ceti võtre. Paul' ꝓstratus ꝛ excecat' in sua vocatiõe. Itẽ castigat ɔuersos ad correctionẽ. q̃m enĩ in multis offendim' oẽs. sicut dr̃ Ja. iij. Nõ est aliq̃s in quo de' nõ inueniat aliq̃d corrigẽdũ Jõ dicit Jere. xxx. Castigabo te in die iudicij: vt nõ tibi videaris innoxi'. Apoc. iij. Ego quos amo arguo ꝛ castigo. Hebre. xij. Quẽ diligit dñs castigat. flagellat aũt oẽz filiũ quẽ recipit. psal. Visitabo iniq̃tates eoꝝ ꝛ in verberib' peccã eoꝝ: miaz aũt meã nõ dis. ab eo.

Tertio castigat dñs puersos ad punitionẽ. Greg. j. moral'. Alia est pcussio q̃ peccõr pcutit': vt sine retractiõe puniat': alia q̃ pcutit' vt corrigat'. De p̃ma dr̃ Jere. xxx. dr̃ ad iudeã. Plaga inimici pcussi te: castigatiõe crudeli: ꝓpter multitudinẽ iniq̃tatis tue: dura facta sũt peccã tua. q̃d clamas ad me sup ɔtritione tua: insanabilis est dolor tuus. Aug. j. de ci. dei. Manet sub silitudine passionũ dissilitudo passoꝝ. ꝛ lz sub eodẽ tormẽto. Nõ est idẽ virtus ꝛ viciũ. nã sub eodẽ igne: auꝝ rutilat ꝛ palea fumat ꝛ sub eadẽ tribula palee cõminuunt' ꝛ frumẽta purgant'. Sequit' vna eadẽq̃z vis bonos probat purificat ꝛ eliq̃t: malos dãnat vastat ꝛ exterminat. vñ in eadẽ afflictiõe mali detestant' ꝛ blasphemãt: boni aũt p̃cant' ꝛ laudãt. nã pari motu exagitatũ exalat horribilẽ fetorẽ ꝛ suauit' fragrat vnguentũ: obdurati ꝛ morte pessima morientes hic incipiũt suũ infernũ quo eternalit' cruciant'. sic̃ pz de antiocho. ij. Mach. ix. vbi dr̃ q̃ de curro cadẽdo oib' mẽbris cassat': ita vt de corpe impij vermes scaturirẽt ꝛ viuẽtes in dolorib' carnes eius effluerẽt odore eciã illius ꝛ fetore totus exercitus grauaret' ꝛc̃. orabat scelestus dñm: a quo nõ erat miaz ɔsecuturus. Itẽ Actuũ. xij. De herode. quẽ angel' pcussit ꝛ ɔsũptus a vermibus expirauit. Itẽ de Jorã rege iuda dr̃. ij. Paral. xxj. q̃ helyas scripsit ei l'ras in q̃b' inter cetera dicebat. Qm̃ ambulasti nõ recte ꝛc̃. Ecce dñs pcutiet te plaga magna ꝛc̃. tu aũt egrotabis pessimo languore vteri tui donec egrediant' vitalia tua paulatim p singulos dies. ꝛ infra longa ɔsũptus ẽ tabe: ita vt egereret viscera sua mortuusq̃z est in infirmitate pessima: ꝛ tñ nõ legit' penituisse: ꝛ iõ nec inter reges alios est sepultus. Itẽ de pharaone qui multiplicit' flagellatus inter flagella legit' obduratus. Itẽ de herode ascalonita sub quo dñs natus est: q̃ ꝓpter nimia scelera sua et occisionẽ inocẽtũ ꝛ vxoris sue mariãne: pcussus ẽ a dño: infirmitatibus pessimis deterior semp fiebat: intantũ q̃ desperãs occidere se tentauit. Sicut g̃ pz q̃ dñs delinquẽtes castigat. Scd̃o negligẽtes instigat ꝛ h' multiplicit' ad diuersa. Instigat enĩ ꝛ stimulat. Ad agẽdũ pniaz ad seruãdã patiẽtiã: ad tenẽdã ꝓudentiã. Instigat quidẽ ad agendũ pniaz. Stimulus asinũ: ꝛ equũ calcaria festinare cõpellũt: ꝛ dormiens q̃nq̃z eũ virga vel baculo: excitat' vt surgat ad opus. Angelus pcusso latere petri excitauit eũ dicẽs. surge velociter. s. de somno pigritie: de vinculis peccõꝝ: ꝛ de carcere herodis. i. diaboli seruitute. psal. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ: postea accelerauerũt. Itẽ p infirmitates ꝛ afflictiões istigat dñs ad patientiã. Ro. v. Tribulatio patientiã opat'. Hoies enĩ qui diu fuerũt sani. nesciũt patienter egritudinẽ sustinere: ꝛ qui diu fuerũt in ꝓsperitate ꝛ nihil expti sunt aduersi: statim p impatientiã ꝑturbant'. postq̃z vo fuit hõ exercitatus in talibus: discit patiẽtiã obseruare videns: q̃z durũ est ɔtra stimulũ calcitrare: ꝛ oportet eũ facere de necessitate virtutẽ. Miles exercitatus in prelijs meli' nouit sustinere ictus: ꝛ hostes repellere. Hebre. xij. Ois disciplina: in p̃senti quidẽ non est gaudij: sed meroris: postea fructũ pacatissimũ exercitatis p eam reddet iusticie. Vñ i col. patrũ legit' q̃ ingressuri religionẽ monachoꝝ p̃mo ãno ꝓbabant' sic occupabant' in exteriorib' officijs ꝛ impabant' eis dura ꝛ aspera. vt discerent patientiã. scd̃o recipiebant' interius ꝛ tradebant' qui impabant eis illa maxime q̃ credebant voluntatibus eoꝝ esse ɔtraria: vt sic assuefierent ad patientiã: ꝛ suas frangere volũtates. vnde de quibusdã dicit Apl's. ij. Corin. viij. Et multo experimento tribulationis eoꝝ gaudiũ fuit: q̃z nõ solũ patienter: sed etiã gaudenter sustinebãt tribulatiões: q̃z ex multo experimẽto erant in talibus assueti. Itẽ p infirmitates ꝛ aduersitates alias instigat dñs ad ꝓudentiã. generat enim terrorem in homine: q̃z q̃n mali vident flagellari bonos in p̃senti qui nõ meruerũt: timẽt sibi: q̃z mala meruerũt iuxta q̃d dicit dñs Luc. xxiij. Si in viridi ligno hec fiũt: in arido quid fiet. Jere. xxv. Si in

ciuitate in qua inuocatũ est nomẽ meũ incipio affligere. ꝛ vos q̃si innocẽtes ꝛ imunes eritis nõ eritis imunes. verberat' catulus ... cãis corã oculis leonis q̃ magistrũ suũ offendit: vt leo timeat: q̃ ... verbere catuli metuit cõscius sibi. Grego. Si deus tã aspere ... vbi parcet: q̃m aspere pcutiet vbi nõ parcet. Idẽ: Pẽsandũ est q̃nta districtiõe districtus iudex in futuro feriet quos reprobat: q̃ hic sic cruciat quos amat. Itẽ generat timorẽ in bonis: q̃ vidẽdo p̃sentia flagella: q̃ sint futuroꝝ q̃dã signa ꝛ iudicia estimãt futura sine cõparatione grauiora. ꝛ timẽt ne incurrent ea. Isi. in sent. et'. Q̃uis p̃sentia flagella iustũ a peccõ absoluãt. tñ sub metu vindicte turbat' ... mens ne instãtes ei pene nõ sufficiãt ad purgãda delicta. pnde ... patiẽtia patit'. vñ futura pertimescit. ꝛ iste timor sollicitat hominẽ cogitare de morte: deũ timere: ꝛ eius horrendũ iudiciũ. penas purgatorij ꝛ inferni. facit hominẽ cõfiteri: cõdere testamentũ: ꝛ sibi prouidere de necessarijs ad salutẽ. Ideo dicit' Hiere. xxx. Tps tribulatiõis iacob ꝛ ex ipso saluabit'. q̃z tribulatio erit ei occasio paradisi salutis. Itẽ Job. xv. Terrebit eũ tribulatio: ꝛ angustia vallabit eũ sicut regẽ q̃ p̃parat' ad preliũ. q̃. s. est in magna sollicitudine de his q̃ sunt necessaria ad defensionẽ ꝛ salutem sui: ꝛ ppl'i sui preparãda.

Tertio deus p infirmitates corpales ꝛ aduersitates tpales reos sibi cõciliat. Sicut q̃n p̃rfamilias contra seruũ suũ offensus fuerit ... ipm verberauerit vel punierit nõ placat'. sed postq̃z puniuit eũ ... cor suũ tũc anim' ei sedat'. sicut dicit' Isa. vj. Jn indignatiõe mea pcussi te: ꝛ in recõciliatiõe mea miserti' sum tui. Prouer. xxv. Patiẽtia leniet' p̃nceps. Ideo dicit' i psal. Apphẽdite disciplinã neq̃ irascat' dñs ꝛc̃. Qm̃ deus offensus erat ɔtra iudeos affligebat eos multiplicit'. ꝛ q̃n ipsi plagã dñi cognoscẽtes miam petebãt recõciliabat' eis. sic̃ pz in Josue: ꝛ in libris Regũ. Ideo dicit'. ij. Mach. j. Exaudiat orõnes vr̃as ꝛ recõcilietur. Quarto deus p h' arrogantes humiliat: sicut paulũ p stimulũ. ij. Corin. xij. Ne magnitudo reuelationũ extollat me ꝛc̃. Job. vj. Sagitte dñi in me sunt: quarũ indignatio ebibit spm̃ meũ. Greg. vij. moral'. ca. ij. Quid est sp̃us hois nisi sp̃us elatiõis. Sagitte dñi spm̃ hoĩs ebibũt: cũ supne ... sione sentẽtie afflictã mentẽ ab elatiõe compescũt. Itẽ dicit' q̃ tribulatio tpalis vel infirmitas corpal' viuificat purificat fortificat in afflictiõe: certificat de electiõe. Interiorẽ quidẽ hoiem viuificat. Psal. Si ambulauero in medio tribulationis: viuificabis me. Greg. Hõ p cibũ sibi mortẽ intulit: p disciplinã reduct' ad vitam meli' viuit. Idem mens viuificat' interi' ex vulnere: q̃ mortua iacebat ex crimie. ij. Cor. iiij. Licz q̃ foris ẽ vet' hõ corrũpat': interior aũt de die in diẽ renouat'. Sydoni': Maximũ vite remediũ ẽ ... interioris hois si in hac area mundi varijs passionũ flagellis hõ exterior cruciat'. Secũdo infirmitas ꝛ tribulatio purificat ... oi ɔtagione. Tobie. iij. Jn tpe tribulatiõis peccã dimittis his q̃ inuocant te. Fit aũt ista purificatio vel p modũ ablutiõis sic̃ pannus vestis mũdat' aq̃. Ezech. xxxvj. Effundã sup vos aquã mũdã: ꝛ mundabimĩ ab oib' inq̃namẽtis vr̃is. Nume. xxxj. Quicq̃d ignẽ nõ poterit sustinere: aq̃ expiationis scificabit'. Per aquã tribulatio ... nor. p ignẽ maior intelligit'. vel p modũ ɔflationis Mal. iij. Sedebit cõflans ꝛ emũdãs argentũ ꝛ purgabit filios leui: ꝛ cõflabit eos q̃si aurũ ꝛ q̃si argẽtũ. Hiero. Rubigo peccĩ sine igne tormẽti ɔsumi nõ põt. Greg. Ignẽ tribulatiõis dñs apponit: ꝛ p hũc in nobis viciorũ rubiginẽ ɔsumit. Fornax enĩ tribulationis ligna vicioꝝ cremat: ꝛ aurũ virtutũ purgat. Aug. Qd̃ lima ferro: fornax auro: flagellũ grano h' facit tribulatio viro iusto: q̃z purgat eũ. Et Greg. j. mor. Aurũ ad nature sue claritatẽ proficit: dũ in fornace sordes amittit. Flagella q̃ppe bonoꝝ aut vitia ꝑpetrata purgãt: aut ea q̃ poterit cõmitti deuitãt. Ad h' facit exẽplũ mauricij ĩpatoris: q̃ ĩpauit ... gesim' ab augusto: aut tyberi' ɔstãtin' vt dicit btũs Grego. turon. dedit vnigenitã filiã in vxorẽ: ꝛ ei imperiũ reliquit: vt habet' in li. dicti Gregorij de gestis francoꝝ. v. li. ca. iiij. Qui prim' fuit imperator grecus. Hic cũ beatũ gregoriũ papã nõ cessaret persequi. ... imperij sui anno vidit in visione monachũ se persequentẽ: gladio extracto ꝛ dicentẽ sibi: morieris. Quo territ' scripsit btõ gregorio pape: ꝛ multis epis ꝛ abbatib' vt pro eo rogarẽt dñm: vt sic eũ puniret in p̃nti ne dãnaret' in futuro. Cũ autẽ hoc ipse rogasset: vidit in somnis se esse ante crucifixũ: ꝛ ereã portã palatij impialis. Qui dicebat ei terribilit' cũ clamore: date mauriciũ date mauriciũ ... Et post dicebat ei. Ubi vis maurici reddat' tibi s̃m exigentiã meritoꝝ tuoꝝ: hic vel in futuro: Qui respondit: Hic volo reddat' mihi s̃m exigentiã meritoꝝ. Tũc iussit eum cũ vxore ꝛ liberis ꝛ tota ... gnatione sua. Cũ aũt mane facto hoc referret philippo genero suo: et ille eũ irrideret: ꝛ stulticiã imputaret q̃ in somnis crederet: ꝛ ... diceret nullũ cognoscere q̃ focas vocaret'. Mane facto redeuntes

nien quos ipse miserat ad b. papā Greg. ꝛ alios scōs viros: retule
rūt et idē eē sciēdū ꝗbꝰ missi fuerāt reuelatū. Cū aūt ipe misisset exer
citū suū ꝯ sibi rebellantes: ꝛ ꝑpter suā auariciā exercitꝰ eius fame
ꝛ inedia laboraret: vñ i seditionē elegerūt ꝯ eū focā: ꝙ cū audisset
sentiēs viterius mauriciꝰ fugit cū vxore ꝛ liberis ꝛ tota ꝓgente sua: ꝛ
cōpꝛehēsus iuxta calcedoniā, patiēter mortē suscipiēs ꝛ pctīn suū
ꝯfitens ꝛ recognoscēs: cū suis oībus decapitatus est. Uel ꝑ modū
medicatiōis: sicut qñ in hūano corpe abūdāt hūores mali sanguinē
corrūpentes. daf ei medicinalis curatio. Osee. vi. percutiet ꝛ curabit
nos ille. s. qui sanat ꝯtritos corde ꝛ alligat cō. e. Eccī. xxxviij. Altissi
mus de terra creauit medicinā ꝛ vir prudēs nō abhorrebit eā. Gre
go. ꝑ amarū poculū ꝑuenit ad spem salutis. Idē. Si dulcia quere
mus: necesse est amara toleremus. Uulnerat dñs vt bonus cirurgi
cus partē hoīs indigniorē. s. corpus vt curet digniorē. s. aīaz. vt fe
cit b. Bñdictꝰ vt dr. i dial. ii. quē cū diabolus tētaret tentatiōe lu
xurie in specie auis merule: se ꝓiecit nudū inter spinas ꝛ ꝑ vulnera
carnis curauit vulnera mētis. Itē i moral. electi lꝫ timerēt: ne vitio
que suspendit grauior in fine seruet: ferūt paterna correctione de
siderāt ꝛ dolorē vulneris salutarē medicinā putāt. huiꝰ patris cor
rectio est curatio. de q̄ Eccī. x. Curatio cessare faciet maxima pctā.
Greg. durū nō estimes esse ꝙ pateris: qꝛ exterioribus cruciatibus
ab interna passiōe liberarꝭ. Idē. qs nesciat ꝙ melius est ardere flā
mis febriū. qꝫ estu vitior ꝛ tñ cū febre corripimur: vitior estū q̄ oc
cupare nos poterat ꝯsiderare negligimus q̄ de ꝑcussione murmu
ramus. Idē diuina dispensatiōe agit vt ꝓ plurioꝛa vitia plurior egri
tudo cruciat: nec solū a ꝯtagione pctī purgat infirmitas corꝑalis vl
aduersitas tꝑalis: verūetiā a pena debita ꝓ pctō. est eni quoddam
purgatoriū: quo purganꝭ aīe in hoc mūdo vel in toto vel in parte:
ꝛ quāto libētius ꝛ cū maiori volūtate qs patiꝭ tāto plus de pena
remittiꝭ: ꝛ aīa plus purgaꝭ. debet ḡ ꝯsiderare patiēs quot ꝛ quāta
cōmisit pctā: ꝑ qbꝰ patiꝭ: ꝛ quātas penas meruit in purgatorio vl
inferno: ꝛ videbit ꝙ incōpabiliter grauiores ac etiā longiores: vel
etiā eternas. Iō debet dicere illud Iere. x. Pessima est plaga mea
ꝛ dixi hec infirmitas mea est. i. mihi debita ꝓ pctīs ꝛ ego portabo
illā. Mich. vii. Irā dñi portabo: qꝛ peccaui ei. Ira eꝫ est flagelluz
eius. multa eni sūt flagella pctōris. Gen. xlii. Merito hec patimur
qꝛ peccauimus ꝛc̄. Iudit. viii. Reputemus pctīs nr̄is hec ipsa sup
plicia ꝛ minora esse flagella dñi. Maria soror moysi ꝓ pctō suo ꝑ
cussa est lepra Numeri. xii. ꝛ rex ozias. ii. Paralꝭ xxvi. Nota q̄ꝫ libē
ter deberet hō afflictiōes hmōi sustinere: qꝛ iste sūt longe leuiores
ꝛ breuiores penis purgatorij: ꝛ longe vtiliores: qꝛ iste sunt merito
rie ille nō. magnā grām faceret hō debitori suo: si fabas qbꝰ fit cō
potꝰ accipet ꝓ marchis auri: sed ve minor ē cōpatio afflictionū pꝛe
sentiū ad illas: q̄ꝫ vniꝰ fabe ad. M. marchas. Itē qñ patiēs libēꝫ
vel sine murmure sustinet leuior ē sibi dolor: ꝛ minꝰ affligiꝭ ꝛ citꝰ
curaꝭ ꝛ deꝰ est cū eo ꝯfortās eū. psal. Cū ipo sū in tribulatiōe. Ro.
viii. Spūs eius q̄ suscitauit ihesū habitat in nobis. sequiꝭ ipse eni
spiritus adiuuat infirmitatē nostram. Isa. xl. Qui dat lasso virtu
tem ꝛc̄. Sequiꝭ. Qui sperant in dño mutabūt fortē. ii. Corin. xii.
Nos infirmi viuimus in illo. nihil horū est in purgatorio. Et iō de
beret hō letissime ꝛ cū grāꝝ actione pñtes afflictiōes sustinere: tūꝫ
qꝛ offensa diuina remittiꝭ. tū qꝛ ꝑ modico a magnis debitꝭ liberaꝭ
tū qꝛ roboraꝭ a deo ꝛ dulciter ꝯsolaꝭ: tū qꝛ feliciter ꝛ abūde remu
nerari mereꝭ. Isido. in senꝭ. Iusto tꝑalia flagella ad eterna ꝓficiūt
gaudia. Idē. Quāto quisqꝫ aut in corpe aut in mēte grauiora fla
gella sustinet: tāto in fine magis remunerari mereꝭ. Tertio infir
mitas vel tribulatio fortificat in afflictōe: sicut ignis materialis cō
solidat ꝛ fortificat: ꝛ h̄ tripliciter. s. ad opandū: ad tolerandū. ad su
ꝑandū. Ad opandū quidē sicut equus piger ꝛ asinus stimulati
citius currūt: ꝛ seruus qñ verberaꝭ: fortꝰ opaꝭ. Iō dr̄ Eccī. xxxiij.
Cibaria ꝛ virga ꝛ onus asino ꝛc̄. psal. Ego aūt cū mihi molesti eēnt
indu. cilicio ꝛc̄. psal. Multiplicate sūt infir. e. postea accel. Itē for
tificat ad tolerandū. i. Reg. iii. Infirmi accincti sunt ꝛc̄. Hebre. xi.
Cōualuerūt de infirmitate fortes facti sunt in bello. sicut eni ignis
materialis ꝯsolidat ꝛ fortificat laterē: ita ignis tribulationis iusti
mentē. Dicebat agatha in tribulatiōibꝰ suis. Mens mea ꝯsolida
ta est in christo. ꝑpter h̄ dicebat apl's. ii. Corin. xii. Cōplaceo mihi
in infirmitatibꝰ meis ꝛ ꝑsecutionibꝰ ꝛ angustijs ꝓ christo. Cū eni
infirmor tūc potēs sum. Sic cū apl'i essent molles ꝛ nō volētes sus
tinere tribulatiōes añ aduentū spūsancti: eo recepto in die pēthe
co. ad robur quāto maioribus tribulationibꝰ obuoluebanꝭ: tanto
fortiores quo magis affligebanꝭ inueniebanꝭ in tribulatiōibꝰ. Sic
bti martyres vt grana synapis quāto magis atterebanꝭ. tanto for
tiores in flagellis inueniebanꝭ: vt laurētiꝰ ꝛ vincē. ꝛ alij. Legiꝭ de

marcelliano ꝛ marco fribꝰ: ꝙ cū eēnt rome pro fide stipitibꝰ ligati
et clauis acutissimis affixi iudici dixerūt: Nunq̄ꝫ ita bene epulati
sumꝰ: mō incipimꝰ esse firmi in amore christi: vtinā q̄ꝫdiu viuimꝰ ita
maneamꝰ. Qui cū sic ꝑseuerassent ꝑ diē integrū ꝛ noctē laudātes
deū: lāceis ꝯfossi coronanꝭ. Itē fortificat ad superādū oēm tēta
tionē. Eccī. xi. Malitia. i. afflictio vniꝰ hore obliuionē facit luxur e
Maxime sic pꝫ in exēplo supra posito illiꝰ q̄ tētabaꝭ a spū fornica
tiōis incessanter cū pr̄e monasterij ꝓcurāte assidue accusareꝭ ꝛ di
sciplinareꝭ abbate q̄rēte quō eēt ei. ridit. Pape viuē nō licet ꝛ for
nicari liberet. Prouer. x. Liuor vulneꝭ absterget mala plage in se
cretioribꝰ vētri. Sic pꝫ in exēplo btī būdicti: q̄ se ꝓiciēs nudū inter
spinas ꝛ vrticas ꝑ vulnera carnis sanabat vulnera mētis. In vi
tispatrū legiꝭ: ꝙ cū q̄dā arreptꝰs demone ꝑcussisset quēdā heremi
tā in maxilla: ꝛ ipse ei ꝑbuisset aliā s̄m euāgeliū. demon exiens ait
Per patiētiā istius amisi quē diu firmiꝭ possedi. Itē extinguit
ignē pctī ꝛ ignea iacula diaboli ꝛ ignē inferni: ꝛ hoīes perducit ad
patriā. Itē tribulatio sicut aq̄ submergit oēm exercitū pharaonis.
Exo. xv. Submersi sunt ꝛc̄. Quarto certificat de electiōe. Ostēdit
eni hoīes eē gratos ꝛ acceptos deo ꝛc̄. Psal. Multe tribulatiōes
iustoꝝ. Tob. xij. Quia acceptꝰ eras deo: necesse fuit ꝙ tētatio ꝓba
ret te. Iudith. viij. Oēs quotquot placuerūt deo ꝑ multas tribula
tiōes trāsierūt fideles. Et. ii. Thi. iii. Oēs q̄ pie volūt viuē in christo
ihesu ꝑsecutionē patiēꝭ. electos eni filios ꝛ dilectos flagellat pr̄a.
Eccī. xxx. Qui diligit filiū assiduat ei flagella: vt leteꝭ i nouissimo
suo. Hebre. xij. Quē diligit deꝰ castigat: flagellat aūt oēm filiū quē
recipit. Et post: Si extra discꝑlinā estis cuiꝰ ꝑticipes facti sūt oēs:
ergo adulteri ꝛ nō filij estis. Aug. Si exceptꝰ es a passiōibꝰ flagello
exceptꝰ es a numero filioꝝ. Idē: Noli eē in sensu puerili: vt dicas:
plus diligit pr̄ meꝰ fratrē meū cui ꝑmittit facē q̄cq̄d vult q̄ꝫ me: ꝙ
si me mouero ꝯ eiꝰ iussionē: flagella inuenio. Potiꝰ gaude flagellis:
qꝛ tibi seruaꝭ hereditas: illis ad tꝑs parcit quos in eternū dānabit.
Idē: Quid mirū si flagellat deꝰ custodiēs pupillos: quos grādos q̄
rit heredes: Greg. in mor. Nisi dñs hēditatē dare disponēt: erudi
re eos ꝑ flagella nō curaret. et Aug. Ne timeas flagellari sꝫ exhere
dari. Desꝑatꝭ egris ꝯsueuerūt medici dare q̄cq̄d petūt: ꝛ ea q̄ negāt
eis de quoꝝ salute sperāt. In vitispa. q̄dā pr̄ q̄ singulꝭ ānis ꝯsueue
rat infirmari. cū vno anno sine infirmitate trāsisset moleste ferebat
dicēs: Reliq̄sti me dñe: ꝛ noluisti me isto āno more solito visitare.
Itē dicas ꝙ infirmitas corꝑalꝭ vel aduersitas tꝑalꝭ cecitatē illu
minat: siccitatē emollit: examinat ꝓbitatē: scītatē extollit. Primo
q̄dē illuminat oculos intellectꝰ: ꝓsꝑitas quippe mūdialꝭ excecat vꝭ
nō cognoscat scip̄sum: nec enormitatē pctī nec grauitatē pene: nec
vanitatē mūdi: nec incertitudinē mortꝭ sue: nec diuine mīe bonita
tē: nec seueritatē horrēdi iudicij. Aduersitas v̄o illuīat oculos intel
lectꝰ ad cognoscēdā suā nullitatē: pctī vilitatē: pene debite grauita
tē: mūdi ꝛ mūdialiū vanitatē: vite ꝓprie breuitatē: mortꝭ vicinitatē
diuine mīe bonitatē: ꝛ ecōtra sue iusticie seuerissimā eq̄tatē. Ideo
dicit: necessaria est talis illuminatio sic expediēs est nebulo. Hier.
xxxi. Castigasti me dñe ꝛ eruditus sum q̄si iuuēculus indomitꝰ ꝛc̄.
Isa. xxviij. Sola vexatio dabit intellectū auditui. s̄m. lxx. ꝑ multa
flagella erudieꝭ isrlꝭ. puer. xxix. Uirga atqꝫ correctio tribuit sapiē
tiā. Itē Augu. in. i. li. de ci. dei. Patiētia dei sic ad penitētiā inuitat
malos: sic flagellū eiꝰ ad patientiā erudit bonos. Itē idē in eodem
ostēdit deus sepe in rebꝰ distribuēdis opationē suā vt veros eru
diat. Nā si omne pctīn manifeste plectereꝭ pena: nihil vltimo ser
uari putareꝭ. Et rursum si nullū pctīn puniret apte: nulla eē diuina
ꝓuidentia credereꝭ. Exēplo laodicie q̄ dicebat se diuitē ꝛ nullius
egere: scribit dñs ꝙ erat paup cecus ꝛ nudus. Et post: Collirio in
unge oculos tuos vt videas. Colliriū amaritudine sua oculos ꝓuo
cat: ꝛ significat tribulationē. Colliriū ꝑmo pungit oculū: ꝛ ad tꝑs
turbat ꝛ ꝓuocat ad lachrymas: sꝫ postea eos efficit clariores. Sic
tribulatio oculos mētis illuminat: vt statū suū videat: doleat: ꝛ lu
geat cecitatē suā: ꝛ bonoꝝ spūaliū egestatē. Treñ. iii. Ego vir vidēs
paupertatē meā ꝛ virga indignatiōis eiꝰ. Job. xxxvi. Reuelabit i tri
bulatione an. eiꝰ. Ibi Gregꝰ. Oculos mētis quos ꝓsꝑitas claudit
aduersitas apit. Itē Ephe. v. Omne qđ arguiꝭ a lumie manifestaꝭ
Grego. Asperitas correctionis origo fit luminis. Tobias q̄ stercori
bus hirundinū est excecatus: felle linitus in oculis est illuminatus.
Hirundinū stercora sunt tꝑaliū affluentia. q̄ scꝫ stercora sunt arbi
trati. Itē nabuchodonosor in ꝓsꝑitatis superbia sensum amisit
Dañ. iiij. Secūdo infirmitas vel aduersitas cor durū ꝛ aridum
emollit sicut ignis cerā ꝛ quodlibet metallū. Emollit aūt ad cōpūc
tionē: cōpassionē: ꝛ deuotionē. Ad amaritudinē cōpūctiōis emol
litū est cor eiꝰ. qꝛ dicit Job. xxiij. Deꝰ emolliuit cor meū. ꝛ oīpotēs

cturbauit me. Greg. xvi. moral. Ex diuino munere cor iusti dr̃ emolliri. qñ supni iudicij timore penetrat̃. Molle ẽ n. qđ penetrari põt durũ qđ penetrari nõ põt. nõ aũt secura sed pturbata sũt corda bonoꝝ. qꝛ diũ futuri examinis pondus ꝯsiderãt quietẽ ħ hr̃e nõ appetũt securitatẽ suã discretiõis intime ꝯsideratione pturbant. Scđo emollit cor hoĩs ad teneritudinẽ cõpassiõis. Infirm⁹ enĩ expimẽto nouit infirmus cõpati. paup paupi ꝛ afflict⁹ afflicto. Medic⁹ q̃ nõ sentit infirmitatẽ infirmitatib⁹ nescit cõpati. Jõ christ⁹ ex his q̃ passus est didicit cõpati p expiẽtiã. Hebre. iiij. Nõ habem⁹ pontificẽ q̃ nõ possit cõpati infirmitatib⁹ nr̃is tentatũ p oĩa ꝛc. magister enĩ cõpatiẽtib⁹ cõpatit̃ fil⁹ia passus. Tertio emollit cor hoĩs ad sollicitudinẽ orõnis. Ignis in domo aq̃ nauẽ intrãs ꝛ tẽpestas vehemẽs excitãt hoĩes ad clamãdũ ꝛ adiutoriũ postulãdũ. Math. viij. Dñe salua nos perimus. Aug. Premunt̃ iusti in eccl̃ia. vt pssi clamẽt: clamãtes exaudiant̃: exauditi glorificẽt deũ. psal. Tribulatonẽ ꝛ dolorẽ inueni: ꝛ nomẽ dñi inuocaui. Tertio infirmitas vel tribulatio examinat. Judit. viij. Abrahã p multas tribulatiões pbat⁹ amicus dei effectus ẽ. Sic ꝛ Thobias eiusdẽ. xij. qꝛ accept⁹ eras deo necesse fuit vt pbaret te tẽtatio. sic ꝛ Job. xxij. Probabit me qsi aurũ qđ p ignẽ trãsit. Prouer. xvij. Sicut igne pbat̃ argẽtũ ꝛ aurũ. ita corda pbat de⁹. Sic martyres de qb⁹ sapie. iij. In igne pbat̃ aurũ ꝛ argentũ. ꝛ hoĩes receptibiles in camino hũiliatiõis. Idẽ. xxvij. Uasa figuli pbat fornax ꝛ hoĩes iustos tentatio tribulatiõis Sic laurenti⁹. psal. Probasti cor meũ. ꝛ visitatio nocte ꝛc. glo. Nemo vires suas in pace cognoscit si bella desunt virtutũ experimẽta nõ pderũt. Itẽ Greg. Improuid⁹ miles est q̃ se fortẽ in pace gl̃iat̃. Nemo q̃ppe quantũ pficit: nisi inter aduersa cognoscit. Aug. Si vis pbare q̃ sunt in eccl̃ia dei granũ vl̃ palea adhibe ons iudiciũ. i. pss̃a aliq̃ ꝯtricia: si steterit granũ ẽ: si palea. recedet in altũ ꝛ quãto minor ꝛ leuior tãto magis in altũ ascẽdit. i. magis mouet̃ ꝛ supbe r̃ndet. q̃dã stoicus. vt dicit Boeti⁹ in porta atheniẽsi stabat: vt pbaret q̃ essent ph̃i ingrediẽtes ꝛ egrediẽtes: ꝛ cũ q̃dã ꝯuiciat⁹ ab eo dure respõdisset: aut ei si tacuisses: ph̃s esses. Examinãdo aũt tentat hoĩez vtrũ veraciter deũ amat. Deutro. xiij. Tentauit vos dñs deus vester. vt palã fiat vtrũ diligatis eũ aut nõ i toto corde ꝛ in tota aĩa vr̃a. De btĩs martyribus dr̃ sap. iij. Deus tẽtauit illos ꝛ ĩuenit illos dignos se: tãq̃ aur̃ in fornace pbauit illos. Greg. Pena interrogat si q̃s in aduersitate posit⁹ deũ veracit̃ amat. Quarto infirmitas vel tribulatio aĩaz extollit. Ad ꝯfidẽtiã sperãdoꝝ. Ad eminẽtiã meritoꝝ. Ad excellẽtiã gaudioꝝ. Primo ad ꝯfidẽtiã sperandoꝝ. Job. xiij. Etiã si occiderit me i eo sperabo. Greg. xi. moral. Nũq̃ patiẽtie virtus est in psperis. Ille aũt vere est patiẽs. q̃ aduersis atterit̃: ꝛ tñ a spe sue rectitudine nõ curuat̃. Idẽ. tãto spes in deo solidior surgit. quãto q̃s p eo grauiora ptulit. Aug. Judex fixe spei tribulatio est. Sap. iij. Et si corã hoĩb⁹ tormẽta passi sunt spes illoꝝ ĩmortalitate plena est. merito põt sperare d regno celoꝝ habẽdo q̃ monetã hꝫ q̃ põt emi. hec moneta tribulatio est. Matt. v. btĩ q̃ psecutionẽ pa. ppter iustĩ. ꝛc. Greg. Electoꝝ desideria dũ ħ pmunt̃ aduersitate crescũt. Sicut ignis flatu pmit̃ vt crescat. ꝛ vñ extingui credit̃: inde roborat̃. Itẽ extollit ad opulentiã meritoꝝ. Tribulatio nãq̃ facit bona sp̃ualia abũdare. multiplicans ea ꝛ dilatans: sicut aurũ malleatione dilatat̃. Exo. j. Filij israel quãto magis opprimebant̃: tanto magis crescebant: ꝛ multiplicabant̃. Auget enĩ merita: qꝛ virtutes perficit sicut dicit̃. ij. Corin. xij. Uirtus in infirmitate pficit̃. ꝛ Jaco. j. Patientia opus pfectũ hꝫ Sicut patet de sancta petronella filia scĩ petri ꝛ de romula. Item extollit aĩam ad excellentiã gaudioꝝ qꝛ glorificat ꝛ pducit ad regna celoꝝ Matth. v. Beati q̃ pse. pa. ꝛc. psal. Cũ ipso sum in tribulatiõe: eripiã eũ ꝛ glorificabo eũ. ij. Corin. iiij. id enĩ q̃ in p̃senti est momẽtaneũ. ꝛ leue ẽ tribulatiõis nr̃e: supra modũ i sublimitate eterne glorie pond⁹ opabit̃ in bonis. Itẽ Bern. in sermõe de ramis palmaꝝ. Tribulatio recens est via vite: via gl̃ie: via ciuitatis habitaculi: via regni. Isido. sup psal. Qui habitat. vtilis est tribulatio q̃ pbationẽ opat̃ ducit ad gloriã. Est tribulatio necessaria q̃ in gloriã vertitur tristicia q̃ in gaudiũ mutat̃. gaudiũ sane verũ ꝛ sũmũ ꝛ longũ: qđ cũ semel acceperimus nemo tollet a nobis. Gloriemur ergo in tribulatiõe in q̃ est spes glorie: imo in ipsa est gloria. sicut spes fruct⁹ in semine: in hũc modũ regnũ dei intra nos est: ingens thesaur⁹ in vase fictili. in agro vili abscõditus. Hec est via recta ꝛ cõpẽdiosa p quã christus intrauit. Luc. xxiiij. Oportebat pati christũ ꝛ ita itrare i gloriã suã. hec est angusta porta ꝛ arta via paradisi. de q̃ Mathei. vij. Intrate p angustã portã. ꝛ post angusta ẽ porta ꝛ arta via q̃ ducit ad vitã qđ pater in eius angustia. Paulus dimisit ꝛ amisit caput qsi capuciũ: beata agatha mãmas. b. Bartholome⁹ pellẽ quasi tunicã. Sic q̃ transit p artũ locũ cũ pressura: aliqñ dimittit ꝛ amittit ibi aliqñ capuciũ aliqñ manicas aliqñ palliũ. Sic martyres in hac porta ꝛ arta via: q̃ est p̃ssura ꝛ passio pñtis tp̃is diuersi diuersa mẽbra amiserũt ꝛ dimiserũt: ꝛ maxime pellẽ diuꝫ tpaliũ ꝛ corporis. ꝛ aĩas exalauerũt in hac p̃ssura. De hac porta siue via dicit̃ Act. xiiij. Per multas tribulatiões oportet nos intrare in regnũ celorũ. Hec est via p quã vt dicit̃ Eccl̃. iiij. de carcere ꝛ cathenis igredit̃ ad regnũ. Hic est turbo. s. pñs tribulatio per quã Helyas. iiij. iustus ascẽdit in celũ. iiij. Regũ. ij. Ascẽdit helyas p turbinẽ in celo Hec est virga aurea quã nobis porrigit assuerus quã osculat̃ hester grãs de tribulatiõe agẽdo intrat secur⁹ in btĩtudinẽ visionis dei q̃ p assuerũ q̃ btũs interptat̃ designat̃. Btĩ enĩ sunt q̃ habitat in domo tua dñe. De hac virga Hester. iiij. et. xv. Itẽ Bern. in sermone de ramis palmarũ: Pñs tribulatio est via vite. via gl̃ie: via ciuitatis habitaculi. via regni. qđ signat̃ Mat. xx. Cũ mr̃ filioꝝ zebedei petiuisset pro filijs suis regni ꝯsessionẽ. r̃ndit ihesus ei⁹ filijs Potestis bibere calicẽ quẽ ego bibitur⁹ sum. q. d. p calicẽ passionis venit̃ ad honorẽ mee ꝯsessionis. Glo. Per calicẽ puenit̃ ad maiestatẽ. Pauci võ sunt qui p istã viã velint seq̃ dominũ. vt beatus Ber. dicit sup Cant. O q̃ pauci sunt o bone ihesu qui post te ire velint: cũ tñ ad te puenire nemo sit q̃ nolit: sciẽtib⁹ cũctis q̃m delectationes sunt in dextera tua vsq̃ in finem. Ideo volũt oes te frui: nõ ita imitari: conregnare cupiũt: sed nõ cõpati. non curãt querere quẽ desiderãt inuenire: cupiẽtes ꝯseq̃ sed non seq̃. Itẽ dicas q̃ infirmitas vel tribulatio retrahit p timorẽ: extrahit p dolorẽ: attrahit ad amorẽ: ptrahit p dulcorẽ. Retrahit a pctõ p timorẽ: qꝛ sentiens hõ se affligi ppter pctã sua timet ea cõmittere: ne q̃ tpali affligit̃ ppter p̃terita. pro futuris si cõmittat eternaliter puniat̃. Aduersitas custodit hominẽ a pctõ: sicut myrrha corp⁹ a putrefactione. custodit enĩ sicut sepes hortũ. Osee. ij. Sepiã vias tuas spinis tribulationũ. Apoc. iij. Qm̃ seruasti vbũ patientie mee: seruabo te ab hora tẽtationis. Glo. Nõ p cibũ sibi mortẽ intulit: p disciplinã reductus ad veniã meli⁹ viuit. Greg. in pasto. Cor salomonis intro funditus sapiẽtia deseruit: qꝛ ipm exteri⁹ nulla disciplina exercuit afflictiõis: q̃ eũ interi⁹ custodiret. Ad ħ facit exẽplũ de quoda clerico. q̃ cũ fuisset in iuuẽtute socius scĩ aymũdi. audiẽs trãsitũ eius miracula q̃ p eũ dñs faciebat: venit portinguiaciũ ad eius tumulũ visitandũ. Cũ aũt egrotare cepisset: rogauit sanctũ p amiciciã quã ad ipm quõdã habuerat: vt ei sanitatẽ apud dñm impetraret. Facta oratione ꝯtinuo sentiens se sanatũ. ꝛ reuertẽs cũ gaudio sensit se pronũ ad peccandũ: proinde stultũ se reputãs: qꝛ simpliciter petisset corporis sanitatẽ. denuo reuersus ad sanctũ. rogauit eũ vt sibi pcuraret suis precib⁹ apud deũ id qđ magis deo placeret: ꝛ sibi fore vtilius esse sciret. Statimq̃ rediit infirmitas: quã cũ gratiarũ actione recepit: certus existens q̃ vtilior esset ei tã ad vitãdũ pctõ q̃ ad augmentũ meriti salutaris. Ad idem valet exẽplũ de milite quodã indeuoto mũdano ꝛ lubrico q̃ sanus existẽs erat oĩ dedit⁹ vanitati nec deũ timere: nec de sua salute curare vl̃ recolere videbatur. sed q̃ñcũq̃ dñs ipm per infirmitatẽ aliquã visitabat: timebat: ꝯfitebat̃. orabat: orationũ suffragia mẽdicabat. Cũ aũt ipso egrotante: clericus quidã q̃ aquã bñdictã portare ꝯsueuerat: domũ ei⁹ intrasset: petiit aquã bñdictã. panẽ ei dare precepit. ꝛ q̃ pro eo porret ad dñm humiliter supplicauit: rogãs vt pro sanitate sua deum suppliciter oraret. Audiẽs ħ cleric⁹ obstupuit: qꝛ nec orationes petere: nec panẽ ei dare vel dari facere solebat: sed magis conuitia ꝛ mala verba dicere tp̃e sanitatis. R̃ndit igit̃ militi: Dñe libẽter orabo dñm q̃ teneat vos in illo statu quẽ aĩe vr̃e vtiliorẽ ꝛ saluti vr̃e magis nouerit expedire. Secũdo extrahit a mũdo ꝛ mũdalib⁹ p dolorẽ. Nã aliq̃ sic mũdo vehemẽter adherẽt: q̃ non sine dolore magno pñt inde diuelli. Ideo deus pius ꝛ misericors per dolores infirmitatũ ꝛ afflictionũ tpaliũ extrahit eos: sicut paterfamilias filiũ insolentẽ de taberna vel societate mala violenter extrahit vel p capillos vel p brachia: vel p pedes cũ verberib⁹ ꝛ vinculis ad se trahens. Vñ Luc. xiiij. Cui⁹ vestrũ asin⁹ aut bos in puteũ cadet: ꝛ nõ ꝯtinuo extrahet eũ. Et Job. xxix. Cõterebã malos iniq̃. i. diaboli: ꝛ de dentib⁹ ei⁹ auferebã predã. Hiere. xxxviij. Extraxerũt eũ de lacu in quo nõ erat aq̃ sed lutũ: qꝛ virũ iustũ extrahũt deus ꝛ predicatores sui de lacu miserie ꝛ de luto fecis: in quo non est aq̃ refrigerãs vel ablnẽs: sed lutũ inq̃nãs ꝛ fetẽs. Silr̃ Dañ. xiiij. Extraxerũt danielem de lacu leonũ. i. de mũdo: in quo sunt leones. i. demones vl̃ hoĩes supbi ꝛ crudeles. ambo isti erat in lacu: nõ sine afflictiõe ꝛ timore mortis: nec sine pena: precib⁹ ꝛ labore inde fuerũt extracti. Ita iusti in profundo lacu mũdane ꝯuersationis nõ sunt sine pena doloris ꝛ afflictione cordis ꝛ corporis. nec inde extrahunt̃ nisi p infir

mitates corpoꝛ afflictiões cordiū valde multas ꝓpter ea gaudent scī in tribulatioib⁹ sciētes ꝙ sic de lacu miserie de carcere carnis ꝙ extrahent ad regnū. Dn̄a q̄dā pulchra facie: sed pulchrioꝛ fide deuota deo pia pauꝑib⁹ ⁊ elemosynis assueto cū a piissimo patre deo tāq̄ filia charissima ꝑcussa fuisset subit plaga lepre tota facie deformata. plangētib⁹ oīb⁹ q̄ videbāt eā ipsa sola gaudebat grās agēs deo. visitās aūt eā q̄dā ep̄s ⁊ vidēs eā sic horribilit̄ deturpatā q̄ tā speciosa fuerat ⁊ tā scā dicebat̄ ab oīb⁹. flere cepit: ⁊ dei iudiciū admirari. Illa vo ridēs interrogauit eū q̄re fleret. Rn̄dit ep̄s ꝙ ex cōpassiōe nō poterat a lachrymis ɔtinere. ingrēti vo ep̄o q̄re ipsa risisset. Rn̄dit. Dn̄e sic̄ detineret̄ in carcere tali pacto ꝙ nūq̄ exiret inde: donec muri fundit⁹ corruissent. Si videret muros paulatim corruere: ꝓ sua liberatiōe gauderet. vn̄ cū aīa teneat̄ in carcere corpis gaudere debet q̄n videt corp⁹ suū deficere ⁊ ad finē suū tendere: gaudet ꝓculdubio sciens exitus sui tp̄s ꝓpinq̄re vt ad sui redēptoris aspectū libera reuertat̄. Tertio infirmitas vel tribulatio attrahit aīam ꝑ amorē q̄n cogitat hō ꝙ de⁹ ipsū paterna charitate castigat. sm̄ illud Apoc. iij. Ego quos amo arguo ⁊ castigo. frequēter vuln⁹ infirmitatis in carne generat vuln⁹ charitatis ī mēte. In sent. Isid. Gemina est sagitta diuina vna q̄ ꝑcutit̄ hō vt in carne emēdet̄. alia q̄ vulnerat̄ in ɔsciā charitate: vt de⁹ ardēti⁹ diligat̄. psal. Sagitte potētis acute cū carbonib⁹ ⁊c. De. b. Augus. legit ꝙ vulnerauerat charitas christi coꝛ eius ⁊ gestabat in visceib⁹ verba eius q̄si sagittas acutas. Itē in passiōe marcelliani ⁊ marci legit̄ ꝙ cū ipsi ꝓ fide christi eēnt stipitib⁹ acutissimis clauis ligati dixerūt iudici nūq̄ ita bn̄ fuit nobis: nec ita bn̄ epulati sum⁹: mō incipimus esse in amore dei q̄ cū ꝑ diē ⁊ noctē sic ꝑseuerarēt ī dei laudib⁹. lanceis ɔfossi coronati sūt. Nota ignis nūq̄ ita bn̄ accendit̄ sicut igne: nec amor diuin⁹ in aīa: sic amore diuino: ⁊ iō tribulatio q̄ ex amore diuino infligit̄ vnit ⁊ accendit corda dura in amorē dei. Vn̄ bn̄ legit̄ figuratū Judic. vj. q̄n dn̄e sūmitate virge quā tenebat ī manu tetigit carnes: exiuit ignis de petra ⁊ carnes ɔsūpsit. q̄n enī dn̄s virga correctiōis prius tāgit carnē hoīs affligendo. de duro corde q̄si lapideo succēdit̄ ignis amoris: ⁊ amorē carnalem quā hēbat ad mūdū cōmutat in sp̄ualē ad deū. psal. Dū supbit impius ꝑsequēdo incēdit̄ pauꝑ in amorē: ⁊ aīat̄ ad aduersa tolerāda ꝓ christo. vn̄ Iere. xxxi. In charitate ꝑpetua dilexi te: iō attraxi te. Iste tractus est tribulatio ꝑ quā deus nos ad se trahit: q̄si violēter Greg. Mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū nos ire cōpellūt. Osee. xi. In funiculis adā trahā eos in vinculis charitatis. Funiculi adā sunt penalitates penitētes: q̄bus ꝓpter petm̄ ade sumus astricti. Bern. sup cant. cū tribulatiōibus ⁊ tentationib⁹ exercemur. Quarto ꝑtrahit ꝑ dolorē: sicut dulcedine vini trahit̄ hō ad tabernā. Aug. ramū viridē ondis oui ⁊ trahit̄: nuces puero ⁊ trahit̄. Sic ꝑ dulcedinē ɔsolatiōis quā infundit deus tribulationē patiētib⁹: trahit eos ad tolerantiā passionū. Psal. sm̄ multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo. con. t. letificauerūt aīam meā. Idē. virga tua ⁊ bacul⁹ tuus i. m. con. s. Thob. iij. Post tēpestatē tranq̄llū facis: ⁊ post lachrymationē ⁊ fletū exultationē infundis. Isa. lx. Sp̄us dn̄i dimisit me vt ɔsolarer oēs lugētes vt ponerē ɔsolationē lugētibus syon. vt darē ⁊c. Job. vj. Hec sit ɔsolatio mea vt affligens me doloꝛe nō parcat. Michee. vij. Afflictā ɔsolaboꝛ ⁊c. Naū. j. Bonus dn̄s ɔfortans in die tribulatiōis. ij. Corin. Pater misericordiaꝝ ɔsolat̄ nos in oī tribulatione nostra: ⁊ post sicut abūdāt passiōes in nobis: ita ⁊ ꝑ christū abūdant ɔsolatiōes nostre. Bern. Quātū abundat tribulatio nostra ꝓ deo. abūdat ɔsolatio nr̄a ꝑ eū. Btūs Egidi⁹ noluit a plaga sua curari: vt frequētius ɔsolatiōe a dn̄o visitaret̄. Itē. b. Martinus cū incidisset ī latrones ⁊ quereret ab eo si nō timeret. Rn̄dit se nūq̄ magis fuisse securū sciens dei ɔsolationē adesse sperātib⁹ in se in tribulatiōe. Istas aūt ɔsolatiōes causat deus ex p̄ntia sua quā exhibet tribulatis. psal. Cū ipso sum in tribulatiōe. Si ambulauero in medio tribulatiōis nō timebo mala q̄m tu mecū es. Isa. xliij. Si trāsieris ꝑ aq̄s tecū ero ⁊c. psal. Juxta ē dn̄s his q̄ tribulato sūt corde. Bern. supra q̄ habitat. vn̄ sciam⁹ ꝙ nobiscū sit dn̄s: ex eo vtiq̄ ꝙ sumus in tribulatione. Quis enī sustineret aut q̄s sufficeret sine eo. bonū est mihi dn̄e tribulari dūmō sis mecū. q̄ regnare sine te: epulari sine te: sine te gloriari. bonū est mihi dn̄e in tribulatiōe magis cōplecti te ⁊ in camino habere te mecū: q̄ esse sine te: vel in celo. Et post. q̄d trepidamus q̄d cūctamur: quid refugimus: hunc caminū: sicut ignis: sed dn̄s est nobiscū: in plenitudine gratie est nobiscū: ⁊ in plenitudine glorie erimus nos cū illo. In plenitudine gratie fuit deus cū tribus pueris in fornace faciēs mediū fornacis: q̄si ventū roris flantē. Dan. iij. Species quarti quē vidit nabuch. cū eis in fornace filis erat filio dei. Sic erat cū. b. antonio de quo legit̄ ꝙ cū eū nō possent demones supare ꝑ multas ⁊ varias tētatiōes ⁊ flagellassent eum vsq̄ ad mortē: cū īuocaret vt peteret dei adiutoriū lux celestis circūfulsit eū. ⁊ demōes effugauit. Et cū iuxta eū dn̄s appareret ait Ubi eras bone iesu cū sic demōes me torquerēt. Rn̄dit. Ego iuxta te erā expectans victoriā tuā. Itē de⁹ q̄nq̄ ex eo ꝙ hominē affligit vehemēter inflāmat coꝛ ei⁹ ad ɔsolationē diuinā petēdā. vel vitā beatā: vbi est requies post laborē. sic q̄n q̄s grauit̄ infirmat̄. vehemēti⁹ desiderat sanitatē. ⁊ q̄nto magis est famelic⁹ ardēti⁹ appetit cibū: ⁊ potū sitibūd⁹. Greg. Mala q̄ nos h̄ premūt ⁊c. xt supra. Aug. Cū molestie in hui⁹ vite fragilitate crebrescūt: eternā requiē nos desiderare cōpellūt. Mūd⁹ quippe iste piculosioꝛ est blādus q̄ molestus. ⁊ magis cauēdus est cū se illicit diligi q̄ cū admonet cogitq̄ ɔtēni. Et Greg. in moꝛ. Mali bonos magis ab hui⁹ mūdi desiderijs expeduūt dū eos affligūt: q̄ dū multa hec molesta ingerūt: festinare eos ad eterna compellunt.

¶ De Perseuerantia. DIS. XC.

Einde ɔsiderandū est de ꝑseuerātia ⁊ de vitijs oppositis. Circa ꝑseuerationē aūt ɔsiderāda sunt q̄nq̄. Primo vtrū ꝑseuerātia sit virt⁹. Scd̄o vtrū sit pars fortitudinis. Tertio quō se h̄z ad ɔstātiā. Quarto vtrū indigeat auxilio grē. Quīto q̄ mouē nos debēt ad ꝑseuerātiā obseruādā. Ad p̄mū. s. vtrū ꝑseuerātia sit virt⁹. Dicendū ꝙ sm̄ ph̄m in. ij. eth. virt⁹ est circa difficile ⁊ bonū. ⁊ iō vbi occurrit sp̄al̄ rō difficultat̄ vel boni: ibi est sp̄al̄ virt⁹. Opus aūt virtut̄ pōt habē bonitatē ⁊ difficultatē ex duob⁹. Uno quidē mō ex ipsa specie actus: q̄ accipit̄ sm̄ rōnē ꝓprij obiecti. Alio mō ex ipsa diuturnitate tp̄is. Nā h̄ ip̄m qd̄ est diu insistere alicui difficili: sp̄alē difficultatē h̄z. ⁊ iō diu ꝑsistere in aliquo bono vsq̄ ad ɔsūmationē ꝑtinet ad speciē virtut̄. Sic ergo tēperātia ⁊ fortitudo sunt speciales virtutes eo ꝙ altera earū moderat̄ delectatiōes tact⁹: qd̄ de se difficultatē h̄z. altera aūt moderat̄ timores ⁊ audacias circa pericula mortis qd̄ etiā sm̄ se difficile est. ita etiā ꝑseuerāntia est q̄dā sp̄al̄ virt⁹. ad quā ꝑtinet in his vel in alijs virtuosis opib⁹ diuturnitatē sustinē ꝓut necesse est: ⁊ in bono ꝑsistere vsq̄ ad finē. Sz sciēdū ꝙ h̄ pōt alicui virtuti dupliciē ɔuenire. Uno mō ex ꝓpria intētione finis. ⁊ sic diu ꝑsistē in bono vsq̄ ad finē ꝑtinet ad sp̄alē virtutē: q̄ dicit̄ ꝑseuerātia. q̄ hic intēdit sic sp̄alē finē. Un̄ dicit Tul. ī sua rheto. ꝙ ꝑseuerātia est in fine bene ɔsiderata stabil' ⁊ ꝑpetua ꝑmāsio. Alio mō ex cōparatiōe habit⁹ ad subiectū. Et sic īmobilit̄ ꝑsistere ɔsequit̄ quālibet virtutē inq̄ntū est q̄litas difficile mobil': sic dicit ph̄s. ij. eth. Sciēdū aūt ꝙ eodē noīe q̄nq̄ noiat̄ ⁊ virt⁹ ⁊ actus virtutis. Sic Aug. dicit sup Joh. Fides est credē qd̄ nō vides. Pōt tn̄ ɔtingē ꝙ aliq̄s h̄z habitū virtut̄ q̄ nō exercet actū. sic aliq̄s pauper h̄z habitū magnificētie: cū tn̄ actū nō exerceat. Q̄nq̄ q̄dē aliq̄s habēs habitū incipit q̄dē exercē actū: sz nō ꝑficit. puta si edificator incipiat edificare ⁊ nō cōpleat domū. Sic ergo dicendū ꝙ nomē ꝑseuerātie q̄nq̄ sumit̄ pro habitu: pro quo q̄s ꝑseuerare eligit. q̄nq̄ aūt pro actu quo q̄s ꝑseuerat. ⁊ q̄nq̄ q̄dē habēs habitū ꝑseuerātie eligit q̄dē ꝑseuerare: ⁊ incipit exeq̄ aliquādiu ꝑsistendo nō tn̄ cōplet actū. q̄ nō ꝑsistit vsq̄ in finē. Est aūt duplex finis Un⁹ q̄dē q̄ est finis opis. Ali⁹ aūt q̄ est finis humane vite. Per se aūt ad ꝑseuerātiā ꝑtinet vt aliq̄s ꝑseueret vsq̄ ad terminū virtuosi opis. sic ꝙ miles ꝑseueret vsq̄ ad finē certaminis: ⁊ magnific⁹ vsq̄ ad ɔsūmationē opis. Sunt aūt q̄dā virtutes q̄rū actus ꝑ totā vitā debet durare: sicut actus fidei spei ⁊ charitatis: q̄ respiciūt vltimū finē totius humane vite. ⁊ ideo respectu harū virtutū q̄ sunt principales nō ɔsūmat̄ actus ꝑseuerātie vsq̄ ad finē vite. ⁊ sm̄ h̄ Aug. in li. ꝑseuerātia. Nemo potest dici perseuerantiā habere q̄diu viuit nisi ꝑseueret vsq̄ ad mortē. accipiēs ꝑseuerantiā pro actu perseuerātie consūmate. Ad secūdū. s. vtrū perseuerātia sit pars fortitudinis. Dicēdū ꝙ sicut supra dictū est. virtus principalis est cui principaliter ascribit̄ aliq̄d qd̄ ꝑtinet ad laudē virtutis. inq̄ntū. s. exercet illud circa propriā materiā in qua difficilimū ⁊ optimū est illud obseruare. Et sm̄ hoc dictū est ꝙ fortitudo est p̄ncipalis virtus: quia firmitatē seruat in his in quib⁹ difficilimū est diu persistere firmiter. s. in periculis mortis. Et ideo necesse est ꝙ fortitudini adiūgat̄ sicut secūdaria virtus principali oīs virtus cui⁹ laus cōsistit in sustinendo firmiter aliquod difficile. Sustinere autē difficultatē que prouenit ex diuturnitate tp̄is boni operis: dat laudem perseuerātie. Nec hoc est ita difficile sicut sustinē pericula mortis. ⁊ ideo perseuerātia adiungit̄ fortitudini sicut secūdaria virtus principali. Ad tertiū. s. quō perseuerātia se habeat ad cōstantiā. Dicēdū ꝙ perseuerātia ⁊ constātia conueniūt quidē in fine: quia ad vtrāq̄ ꝑtinet firmiter ꝑsistere in aliquo bono difficili. Differūt

aūt ſm ea q̄ difficultatē auferūt ad ꝑſiſtendū in bono. Nā virt⁹ ꝑſeuerātie ꝓprie facit firmit ꝑſiſtere hoīez ī bono ꝯ difficultatē q̄ ꝑuenit ex ipſa diuturnitate act⁹. Cōſtātia aūt facit firmiter ꝑſeuerare in bono ꝯ difficultatē q̄ ꝓuenit ex q̄buſdā alijs exteriorib⁹ īpedimētis: ꝛ iō ꝑncipalior para fortitudinis eſt ꝑſeuerātia q̄ꝫ ꝯſtātia qꝛ difficultas q̄ eſt ex diuturnitate actus eſt eſſentialior actui virtutis q̄ꝫ illa q̄ eſt ex exteriorib⁹ īpedimētis. exteriora aūt īpedimēta ꝑſiſtēdi ī bono ꝓcipue ſūt illa q̄ triſticiā īferūt. Circa triſticiā āt ē patiētia vt dictū eſt. ꝛ iō ꝯſtantia ſm finē ꝯuenit cū ꝑſeuerātia. ſm aūt ea q̄ difficultatē inferūt ꝯuenit cū paciētia. finis aūt potior eſt ꝛ iō ꝯſtātia magis ꝑtinet ad ꝑſeuerātiā q̄ꝫ ad patiētiā. Ad q̄rtū ſ. vtrū ꝑſeuerātia indigeat auxilio gr̄e. Dicēdū q̄ ſicut ex dictis patet ꝑſeuerātia dupliciť dr̄. Uno mō ꝓ ipſo habitu ꝑſeuerātie ſm q̄ eſt virtus. ꝛ hoc mō indiget dono gr̄e habitualis: ſicut et cetere virtutes infuſe. Alio mō pōt accipi ꝓ actu ꝑſeuerantie durāte vſq̄ ad mortē. ꝛ hoc mō indiget nō ſolū gratia habituali: ſed etiā gratuito dei auxilio ꝯſeruātis hoīez ī bono vſq̄ ad finē vite. ſicut ſupra dictū eſt cū de gratia agereť. qꝛ cū liberū arbitriū de ſe ſit vertibile ꝛ hoc ei nō tollať ꝑ habitualē grām pn̄tis vite nō ſubeſt poteſtati liberi arbitrij etiā ꝑ grām repati. vt ſe imobiliter in bono ſtatuat: lꝫ ſit in ꝑtāte eius q̄ h̄ eligat. pleriq̄ꝫ enī cadit in ꝑtāte noſtra electio nō aūt executio. Ad quintū. ſ. que mouere nos debēt ad ꝑſeuerantiā ꝯſeruādā. Sciendū q̄ ꝑſeuerātia oēs virtutes ad finē ꝑducit optatū: ꝛ oīa bona ꝯſūmat dans oībus cōplementū. qꝛ ſine ꝑſeuerātia nec labor premiū: nec ſeruitiū grām. nec curſus brauiū. nec pugna victoriā: nec opus q̄dcūq̄ꝫ finē optatū ꝯſequiť. nec etiā pena martyrij q̄ntācūq̄ꝫ afflictiua coronā. Quid enim iuuat in ſtadio currere: ꝛ ante terminū defeciſſe: ꝛ q̄d ꝓdeſt pugnare viriliter: ꝛ añ victoriā terga vertere: aut q̄d valet diu nauigaſſe feliciter: ꝛ ad portū debitū nō venire. Ambro. Lauda nauigātis felicitatē: ſed cū ꝑuenerit ad portū: lauda ducis virtutē: ſed cū ꝑduct⁹ eſt ad triūphū.

Debemus aūt ꝑſeuerare finaliť. In opando. In tolerādo. In pugnādo ꝛ in orādo. In opando q̄dē vt oīa opa nr̄a ad ꝑfectionē debitā ꝑducamus. exēplo ſūmi opificis. de quo dē Deutro. xxxij. Dei ꝑfecta ſunt opa. Et Joh̄. v. Pater meus opať vſq̄ nūc ꝛ ego opor. Et dei filius Joh̄. xvij. dicit. Opus ꝯſūmaui q̄d dediſti mihi vt facerē. Exēplo etiā nature q̄ nō ceſſat opari donec ꝑfecit opus ſuū. ſicut patet in herbis ꝛ arboribus: auibus ꝛ ceteris aīalibus. Unde Eccl̄s. iij. Oīa opa dn̄i ꝑſeuerāt in eternū. Itē exēplo artificū ſingulorꝫ q̄ vſq̄ ad ꝯſūmationē operꝫ ſuorꝫ ꝑſeuerādo ꝑſiſtūt. ſicut dē Eccī. xxxviij. Oīs faber ꝛ architectus noctē tanq̄ꝫ diē trāſigit. Seq̄tur. Uigilia ſua ꝑficiet opus. Sic faber ferrarius ſedēs ꝛc. cor ſuū dabit in ꝯſūmationē operū ꝛc. Sic ſigulus ſedens ꝛ opus ſuū ꝛc. Si igiť ꝓpter lucrū tꝑale iſti ꝑſeuerāt manualiter opando: quāto magis hō iuſtus ꝓpter lucrū ſpūale ꝛ eternū premiū ꝑſeuerare debet. Ideo Gal̄. vj. Bonū aūt faciētes nō deficiamus. tpe enim ſuo metemus nō deficientes. Operantes in vinea nōniſi in ſero denariū diurnū receperūt. Matth̄. xx. Greg. in oral̄ c. xxviij. Incaſſum bonū agiť: ſi ante vite terminū deſerať: qꝛ fruſtra velociter currit qui priuſq̄ꝫ ad metā veniat deficit. Hinc ioſeph inter fratres ſolus talarem habuiſſe tunicā perhibeť. Naꝫ quid eſt eſt talaris tunica: niſi actio ꝯſūmata. Hinc eſt etiā q̄d in ſacrificio dn̄i cauda animalis precipiť īmolari Leui. iij. Secūdo ꝑſeuerare debemus in tolerando. Matth̄. x. Tradet frater fratrē in mortē: ꝛ pater filium et inſurgent filij in parentes ꝛ morte afficiēt eos: ꝛ eritis odio oībus hoībus ꝓpter nomē meū. qui aūt ꝑſeuerauerit vſq̄ in finē: hic ſaluus erit. vñ dn̄s vt ꝑſeuerātiā facto doceret: noluit de cruce deſcēdere: lꝫ deriſorie dicerent ei iudei. Si rex iſrael eſt: deſcēdat nūc de cruce ꝛ credimus ei. vñ Bern̄. ait. Hac ꝑrogatiua. ſ. ꝑſeuerātia chriſti ſpoliare ſatagebant eccleſiā q̄ dicebant ſi rex iſrael eſt ꝛc. Dolebat venenati ſerpentis aſtutia exaltatū in deſerto ſerpentē eneū cuius intuitu ſanabanť vulnera q̄ infixit. Nā virtute crucis emutilari ſe ſentiēs inimicus: fera dicit ꝑria ꝛ quos inſtigauerat ad crucifigendū: inſtigat ad ſuadēdū: vt de cruce deſcendat. Hec plane ſerpētis aſtutia. hec adinuētio fuit neq̄cie ſpiritalis: eo q̄ppe tēdebat malicioſa ꝑſuaſio: nō vt ipſi crederēt: ſꝫ vt nr̄a quoq̄ꝫ ſi q erat fides in eū modis oībus deſperaret. legētes enī dei ꝑfecta ſunt opa: quō crederemus deū eſſe: qui opus nr̄e ſalutis relinqueret impfectū. Nos quoq̄ꝫ qui ſeq̄mur caput noſtrū nō ceſſemus agere ꝑniam. nō ceſſemus tollere crucē nr̄am: ꝑſeuerantes in ea ſicut ipſe ꝑſeuerauit: neminē audiamus fratres deſcenſum de cruce ſuadentē: ꝑſiſtam⁹ in cruce: moriamur in cruce. In legenda. xl. martyrū. dr̄ q̄ cū nocte quadā ī ſtagnū ꝯgelati frigore torquerenť: vnus eorꝫ puſillanimis effectus recurrit ad balneū. Sed calorē balnei ſuſtinere nō valens

confeſtim ſpiritū exalauit. Cuſtos aūt carceris vidēs in ipſa nocte ꝓfunda claritatē maximā deſcēdere de celo ſuꝑ eos. Ac in ipſa claritate. xxxix. coronas ꝑfulgidas ſup eorꝫ capita deſcēdētes: Stanq̄ꝫ ſunt. Corona vni⁹. vbi eſt: Reſiderūt illi q̄ vn⁹ ad balneū ꝯfugiēs ꝛ expirās ibidē ꝓ eo q̄ nō ꝑſeuerauerat coronā glīe ꝑdidiſſet. Quo audito volēs ille mereri q̄d ali⁹ ꝑdiderat: ꝓſiluit in ſtagnū. vt ſoci⁹ paſſionis effect⁹ ipſorꝫ etiā cōſors in glīa fieri mereret. Quarto ꝑſeuerare debem⁹ in orādo exēplo moyſi. q̄ de ſeipſo dicit Deut. Perſeuerauit in mōte. xl. dieb⁹ ꝛ. xl. noctib⁹. Apl̄i ꝑſeuerātes ī oratione vnanimiter cū mlierib⁹ ꝛ maria mr̄e iheſu ꝛ frib⁹ ei⁹ ſpm̄ ſcm̄ in plenitudine receperūt. ſicut dicit Act. j. ꝛ. ij. Ad hāc ꝑſeuerantiā hortať nos dn̄s verbo pariter ꝛ exēplo Luc. xj. Si perſeuerauerit pulſans: dico vobis et ſi nō dabit ſurgēs eo q̄ amic⁹ ei⁹ ſit. propter improbitatē tn̄ ei⁹ ſurget ꝛ dabit illi ꝛc. Vñ Petr⁹ qꝛ ꝑſeuerabat pulſans: apertū eſt ei hoſtiū ꝛ intrauit. Multi ergo nō obtinēt q̄d petūt: qꝛ nō perſeuerāt in petēdo. Quinto ꝑſeuerare debem⁹ in pugnādo. Militia eſt vita hoīs ſup terrā. Job. vij. Miles aūt q̄ntūcūq̄ꝫ pugnet viriliter: nō reportat gloriā triūphalē niſi ꝑſeueret in pugna ij. Thi. ij. Qui certat in agone nō coronabitur niſi legitime certauerit. Joſue xiiij. In me fortitudo ꝑſeuerat tā ad bellandū q̄ ad gradiēdū. In bello ſpūali fortiſſim⁹ pugnādi modus eſt virtus orōnis deuote Sicut exēplū habem⁹ eiuſdē Exo. xvij. de oratione moyſi. de q̄ Chriſo. Stabat moyſes in mōte nō armis ſed p̄catib⁹ pugnatur⁹. Et infra: Fit moyſe orāte pugna occulta: ſꝫ manifeſta victoria ꝑſeuerāte prece ꝑſeuerās victoria roborať. Multos diabolus ſua improbitate diutiſſime tentat vt tedio vincat: ꝛ auferat eis ꝑſeuerantiā ſicut habenť exēpla infra li. iij. de tētatione.

Einde ꝯſiderandū eſt de vitijs oppoſitis ꝑſeuerātie. Primo de mollicie. Secūdo de ꝑtinacia. Ad ꝑmū ſic ꝓcediť. Videť q̄ mollicies nō opponať perſeuerātie: qꝛ ſuꝑ illud. j. ad Corin. vj. nec adulteri nec molles: nec maſculorꝫ concubitores Glo exponit molles. i. patici. i. muliebria patiētes. Sꝫ h̄ opponiť caſtitati ergo mollicies nō eſt vitiū oppoſitū ꝑſeuerātie. Preterea ph̄s dicit ī. vij. eth̄ q̄ delicia mollicies q̄dā eſt. ſꝫ eſſe delicioſum videť ꝑtinere ad intēperātiā. ergo mollicies nō opponiť ꝑſeuerātie. Preterea ph̄s dicit in. vij. eth̄. q̄ luſiuus eſt mollis: ſꝫ eſt īmoderatio. Luſiui oppoiť eutrapelie: q̄ eſt virtus circa delectatiōes ludorꝫ: vt dicit in. iiij. eth̄ ergo mollicies nō opponiť ꝑſeuerātie. Sed econtra eſt q̄d ph̄s dicit in. vij. eth̄. q̄ molli opponiť perſeueratiuus. Reſpō. Dicēdū q̄ ſicut ſupra dictū eſt: laus perſeuerātie in hoc cōſiſtit q̄ aliq̄s nō recedat a bono propter diuturnā tollerantiā difficiliū ꝛ laborioſorū. cui directe videť oppom q̄ aliquis de facili recedat a bono propter aliqua difficilia que ſuſtinere nō poteſt. ꝛ hoc pertinet ad rationē molliciei. Nā molle dicit quod facile cedit tāgenti. nō aūt iudicať aliquid molle ex hoc q̄ cedit forte impellenti. Nam ꝛ parietes cedunt machine percutiēti. ꝛ ideo nō reputať aliquis mollis ſi cedat aliquib⁹ valde grauiter impellentib⁹. Vñ ph̄s dicit in. vij. eth̄. q̄ ſi aliquis a fortib⁹ ꝛ ſuperexcellentib⁹ delectationib⁹ vincať vel triſticiis: nō eſt admirabile ſed cōdonabile ſi cōtra tendat. Manifeſtū eſt autē q̄ grauius impellit metus periculorꝫ q̄ꝫ cupiditas delectationū. Vñ Tul. dicit in ꝑmo de offi. Nō eſt ꝯſentaneū q̄ metu nō frāgiť eū frāgi cupiditate. nec q̄ inuictū a labore ſe preſtiterit vinci a voluptate. Ipſa etiā voluptas fortius mouet attrahēdo q̄ꝫ triſticia de carētia voluptatis retrahēdo. quia carētia voluptatis eſt purus defect⁹. Et ideo ſm ph̄m proprie mollis dicit qui recedit a bono propter triſticias cauſatas ex defectu delectationū q̄ſi cedes debili mouenti. Ad primū ergo dicendū q̄ predicta mollicies cauſatur dupliciter. Uno modo ex cōſuetudine. cū enī aliquis aſſuet⁹ eſt voluptatib⁹ frui: difficilius poteſt earū abſentiā ſuſtinere. Alio modo ex naturali diſpoſitione: quia videlicet habēt animū minus cōſtantē propter fragilitatē cōplexionis. ꝛ hoc modo compaㄒ femine ad maſculos: vt ph̄s dicit in. vij eth̄. Et ideo illi q̄ muliebria patiunť molles dicuť q̄ſi muliebres effecti. Ad ſecūdū dicēdū q̄ voluptati corporali opponiť labor. ꝛ ideo res laborioſe tn̄ impediunt voluptates. Delicioſi aūt dicunť qui nō poſſunt ſuſtinere aliquos labores: nec aliquid quod voluptatē diminuat. Vñ dicitur Deu. xxviij. Tenera mulier ꝛ delicata que ſup terrā ingredi nō valebat: nec pedis veſtigiū figere propter molliciē. ꝛ ideo delicia q̄dā mollicies dicit. Sed mollicies proprie reſpicit defectū delectationū. delicie autē cauſam impeditiuā delectationis: puta laborē vel aliquid huiuſmodi. Ad tertiū dicendū q̄ in ludo duo eſt conſiderare. Uno quidē modo delectationē. ꝛ ſic inordinate luſiuus eutrapelie opponiť. Alio modo in ludo conſiderať quedam remiſſio ſiue requies: que opponiť labori. ꝛ ideo ſicut nō poſſe ſuſtinere la

honesti ptinet ad mollitiē. ita etiā nimis appetere remissionē ludi vel quācūq; aliā quietē. Ad scōm. s. vtrū ptinatia sit pars pseuerantie. Sciendū q sicut Isido dicit in lib. ethi. Pertinax dr aliqs qui est impudēter tenēs: qsi oīa tenēs. et hic idē dicit ptinax eo q in pposito suo ad victoriā pseuerat. antiq enī dicebāt arciā quod nos victoriā. et hoc phs vocat in. vii. ethi ischyrognomones. i. fortis snie. ydiognomones. i. pprie snie. qz. s. pseuerat in ppria snia plusq oportet: mollis aūt minus q oportet: pseuerās aūt sm q oportet. Unī pz q pseuerātia laudat sicut in medio existēs. ptinax aūt vitupat. sicut sm excessū medij. mollis āt sm defectū: et qz qncq nimis psistit aliqs in ppria snia: qz p hoc vult suā excellentiā manifestare Jō ptinatia orit ex inani gloria. sicut dicit Greg. xxxi. moral. Dictū est aūt supra q oppositio vitiorū ad virtutes nō attendit sm causā sed sm speciē. De hoc require infra li. iij. dist. xc.

De temperantia. DIS XCI.

Ultimo inter virtutes cardinales osiderandū est de tpantia. Circa quā osiderāda sūt tria Primo qdē de ipsa tpantia. Scdo de vitijs oppositis. Tertio de ptibus eius. Circa primū primo videndū est vtrū tpantia sit virtus. Scdo vtrū sit virtus spālis. Tertio vtrū sit circa ocupiscentias. Quarto vtrū sit circa delectationes tactus. Quinto vtrū sit circa delectationes gustus inquātū est gustus vel solū sm q est tactus qdā. Sexto que sit regula tpantie. Septimo vtrū sit virtus cardinalis siue pncipalis. Octauo vtrū sit potissima virtutū. Ad pmū. s. vtrū tpantia sit virtus. Dicendū q sicut supra dictū est de rōne virtutis est vt inclinet hoiez ad bonū. bonum aūt hois est sm rōnē esse. vt Dionī. dicit in iiij. ca. de di. no. et ideo virtus hūana est que inclinat ad hoc qd est sm rōnē. Manifeste aūt ad hoc inclinat tpantia. Nam in eius noie importat quedā moderatio seu tēperies quā ratio facit. Et ideo tpantia est virtus. nō aūt otrariat tpantia inclinationi nature hois inquantū hō est. natura aūt inclinat in id qd est ouenies vnicuiq. Unī hō naturaliter appetit delectationē sibi ouenientē: qz vō hō inquantū hmōi est rationalis: ouenies est q delectationes sunt hoi ouenietes: q sunt sm rōnē: et ab his nō retrahit tpantia sed potius ab his q sunt otra rationē. Unī patet q tpantia nō otrariat inclinationi nature hūane: sed ouenit cū ea: otrariat tn̄ inclinatiōi nature bestialis: et nō subiecte rōni. Ad scōm. s. vtrū tpantia sit spālis virtus. Dicendū q sm osuetudinē hūane locutiōis aliqua noia cōia restringunt ad ea q sunt precipua inter illa que sub tali cōitate otinent: sicut nomē vrbis accipit antonomastice p roma. Sic igit nomē tpantie dupliciter accipi pōt. vno mō sm cōitatē sue significatiōis. et sic tpantia nō est virtus spālis sed generalis: qz nomē tpantie signat quandā tēperiē. i. moderationē quā rō ponit in humanis opationibus et passionibus: qd est cōe in oī virtute morali. Differt tn̄ rōne tpantia a fortitudine etiā sm q vtraq; sumit et virtus cōis. Nam tpantia retrahit ab his q otra rōnē appetitū alliciunt. fortitudo aūt impellit ad ea sustinēda vel aggrediēda ppter q hō refugit bonū rōnis. Si vō osideret antonomastice tpantia sm q refrenat appetitū hois ab his q maxime alliciūt hoiez: sic est spālis virtus: vtpote habens spālē materiā sicut et fortitudo. Et sicut ipsū nomen dupliciter pōt sumi. vno mō cōiter. alio mō excellenter. ita et integritas quā Aug. attribuit tpantie dicēs in li. de moribus eccl'ie. Tēpantia est amor sese deo integrū incorruptūq; oseruās. qz etiā tpantia est circa illa que maxie possunt animū inqetare. ppter h q sunt hoi essentialia vt infra dicet. et ideo tranquillitas animi p quādā excellentiā attribuit tpantie: q̄uis cōueniat cōiter oībus virtutibus. Et nota q lz pulchritudo ouenia cuilibet virtuti: excellenter tn̄ attribuit tpantie duplici rōne. Primo quidē sm cōem rationē tpantie ad quā ptinet quedā moderata et ouenies pportio: in quo osistit ratio pulchritudinis. vt patet p Dionī. iiij. ca. de di. no. Alio mō qz ea quibus refrenat tpantia sunt infima in hoie: ouenietia sibi sm naturā bestialē. vt infra dicet. et ideo ex eis maxime natus est hō deturpari et p osequens pulchritudo tpantie attribuit: que pcipue turpitudinē hois tollit. et ex eadē rōne etiam honestū maxime attribuit tēperātie. Dicit enī Isido. in li. ethimo. honestus dicit qd nihil habeat turpitudinis. Nam honestus dicit qsi honoris status. q maxie osideraī in temperantia q repellit vitia maxime obprobriosa. vt infra dicet. Ad tertiū. s. vtrū tpantia sit circa ocupiscentias et delectationes. Dicendū q sicut ait Isido. in lib. ethimo. tpantia est qua libido ocupiscentiaq; refrenat. Sicut enī dictū est supra. ad virtutem moralē pertinet oseruatio boni rationis otra passiones rationē repugnantes. Motus aūt passionū anime est duplex. vt supra dictū est: cum de passiōibus ageret. Unus quidē sm q appetitus sensitiuus psequit sensibilia et corpalia bona. Alius aūt sm q refugit sensibilia et corpalia mala. Primus aūt motus appetitus sensitiui precipue repugnat rōni sed magis seruiūt ei. sic instrumēta quibus hō vtit ad osecutiōez pprij finis. repugnāt āt et pcipue sm q appetitus sensitiuus in ea tēdit nō sm modū rōnis. et ideo ad virtutē moralem ptinet pprie moderari hmōi passiōes q importāt psecutionē boni Motus aūt appetitus sensitiui refugiētis mala sensibilia pcipue otrariatur rōni nō quidē sm sui imoderātiā sz maxie sm suū effectū. put s. quis refugiēdo mala sensibilia et corpalia q interdū cōcomitant bonū rōnis p ouenies discedit ab ipso bono rōnis. et ideo virtutem moralē ptinet in hmōi firmitatē pstare in bono rōnis. Sicut ergo virtus fortitudinis de cuius rōne est firmitatē pstare: pcipue cōsistit circa passionē ptinentē ad fugā malorū corpaliū. circa s. timorē. ex ouenienti aūt circa audaciā q aggredit terribilia sub spe alicuius boni. ita etiā temperātia q importat moderationē quādā osistit circa passiōes tēdentes in bona sensibilia. s. circa ocupiscentiā et delectationē. ex osequēti aūt circa tristitias: q otingūt ex absentia taliū delectationū. Nā sic audacia psupponit terribilia: ita etiā tristitia talis puenit ex absentia delectationū pdictarū. Ad qrtū. s. vtrū tēperātia sit solum circa delectatiōes tactus. Dicēdū q ista est tēperātia circa delectatiōes et concupiscētias: sicut fortitudo circa timores et audacias. Fortitudo āt ē circa timores et audacias respectu maximorū malorū quibus natura extinguit: q sunt picula mortis. Unī similr tēperātia oportet q sit circa ocupiscētias maximarū delectationū. Et qz delectatio osequit opationē cōnaturalē: tāto aliq delectationes sunt vehemētiores: qnto osequunt opationes magis naturales. Maxime aūt nāles aīalibus sunt opationes quibus cōseruat nā indiuidui p cibū et potū: et natura spēi p cōiunctionē maris et femine. et ideo circa delectatiōes ciborū et potuū: et circa delectatiōes venereorū est pprie tēperātia. Hmōi aūt delectatiōes osequunt sensum tactus. vñ relinquit q tēperātia sit circa delectatiōes tactus.

Ad qntū. s. vtrū tēperātia sit circa delectatiōes gustus inqntū ē gustus: vel solū sm q est tactus qdā. Dicendū q sicut dictū est tēperātia osistit circa pcipuas delectatiōes: q maxime ptinēt ad conseruationē hūane vite vel in specie vel in indiuiduo in quibus aliqd osideraī principaliter aliqd aūt secūdario. Principaliter autē ipse vsus rei necessarie: puta vel femine: q est necessaria ad oseruationē spēi. vel cibi vel potus q necessaria sunt ad oseruationē indiuidui. Et ipse vsus horū necessariorū habet quādā essentialē delectationē adiūctā. Secūdario aūt osideraī circa vtrūq; vsū aliquid qd facit ad h q vsus sit magis delectabil. sicut pulchritudo et ornatus femine: et sapor delectabil' in cibo: et etiā odor. Et ideo pricipaliter tēperātia est circa delectatiōes tactus: q p se osequunt ipm vsum rerū necessariarū. qrū oīs vsus est in tāgēdo. circa delectatiōes aūt vel gustus vel olfactus. vel visus est tēperātia et intēperātia. Secūdario sz inqntū sensibilia horū sensuū oferūt ad delectabilē vsum rerū necessariarū. q ptinet ad tactū. qz tn̄ gustus ppinquior ē tactui q alij sensus: ideo tēperātia magis est circa gustū q circa alios sensus.

Ad sextū. s. q sit regula tēperātie. Dicēdū q sic ex dictis pz bonū virtutis moral' pcipue osistit in ordine rōnis. Nā bonū hois ē esse sm rōnē eē vt Dio dicit. iiij. ca. de di. no. Precipuus aūt ordo rōnis osistit ex h q aliq in finē ordinat. et in h ordine maxie osistit bonū rōnis. Nā bonū hz rōnē finis. et ipse finis est regula eorū q sunt ad finē. Oīa aūt delectabilia q in vsum rōnis veniūt: ordinant ad aliquā vite huius necessitatē sicut ad finē. et ideo tēperantia accipit necessitatē huius vite sm regulā delectabiliū quibus vtit. vt. s. tantū eis vtaī qntū necessitas huius vite reqrit. Unī dicit Aug. de mo. ec. Habet vir tēperās in rebus huius vite regulā vtroq; testamēto firmatā vt eorū nihil diligat: nihil p se appetēdū putet: sed ad vite huius atq; officiorū necessitatē qntū est vsurpet vtētis modestia nō amātis affectu. Et nota q necessitas humane vite dupliciter potest attendi. Uno modo sm q dicit necessariū id sine quo res nullo modo eē potest. sicut cibus est necessarius animali. Alio modo sm q dicit necessariū id sine quo res nō potest ouenieter esse. Temperātia autē non solū attēdit primā necessitatē: sed etiam secundā. Unī phs dicit in. ii. ethi. q temperatus appetit delectabilia propter sanitatē: vel propter bonā habitudinē. Alia vō que ad hec nō sunt necessaria possunt simpliciter se habere. Quedā enī sunt impedimēta sanitatis vel bone habitudinis. et his nullo modo tēperatus vtit. hoc enī esset peccatū cōtra temperantiā. Quedam vō sunt que nō sunt his impedimēta. et his moderate vtitur pro loco et tēpore et cōgruētia eorū quibus cōuiuit. Et ideo ibidem phs dicit q etiā temperatus appetit alia delectabilia que. s. non sunt necessaria ad sanitatē vel ad bonā habitudinē. nō impedimēta his existētia. Itē ouenie

tia vite attendit non solū sm̄ ↄuenientiā corporis: sed etiā sm̄ ↄuenētia exterioꝝ rerū. puta diuitiaꝝ ⁊ officioꝝ. ⁊ multomagis sm̄ ↄuenientiā honestatis. ⁊ ideo phs ibidē subdit q̄ in delectabilibꝰ quibus tꝑatus vtit, nō solū ↄsiderat vt nō sint impeditiua sanitatis ⁊ bone habitudinis corporalis: sed etiā vt non sit preter bonū. i. ↄtra honestatē. ⁊ q̄ nō sint supra substantiā. id est supra facultatem diuitiarū. Et Aug. dicit in lib. de moribꝰ ecclesie. q̄ tꝑatus respicit nō solū necessitatē huius vite: sed etiā officioꝝ. Ad septimū. s. vtrū tꝑantia sit virtus cardinalis seu principalis. Dicendū q̄ sicut supra dictū est virtus principalis seu cardinalis dicit que principalius laudat de aliquo eoꝝ que cōiter requirunt ad rationē virtutis. Moderatio aūt que in oī virtute requirit ꝓcipue laudabilis est in delectationibꝰ tactus: circa que est tꝑantia: tum q̄ tales delectatiōes sunt magis naturales nobis. ⁊ ideo difficilius est ab eis abstinere: ⁊ ↄcupiscentias eoꝝ refrenare. tum etiā q̄ earum obiecta magis sunt necessaria presenti vite: sicut ex predictis patet. Et ideo tꝑantia ponit virtus ꝑncipalis seu cardinalis. Ad octauū. s. vtrū tꝑantia sit maxima virtutū. Dicendū q̄ sicut phs dicit in primo ethi. bonū multitudinis diuinius est q̄ bonū vnius. ⁊ ideo quāto aliqua virtus magis ꝑtinet ad bonū multitudinis: tāto melior est. Iusticia aūt ⁊ fortitudo magis ꝑtinēt ad bonū multitudinis q̄ tꝑantia q̄ iusticia ↄsistit in cōicationibꝰ: q̄ sūt ad alterū: fortitudo aūt in ꝑiculis belloꝝ q̄ sustinent ꝓ salute cōi. tꝑantia aūt moderat solū ↄcupiscētias ⁊ delectatiōes eaꝝ: q̄ ꝑtinēt ad ipsū hoiē. vñ manifestū est q̄ iusticia ⁊ fortitudo sunt excellētiores virtutes q̄ tꝑantia quibus prudentia ⁊ virtutes theologice sunt potiores.

¶ De vitijs oppositis temperantie. DIS. XCII.

Einde ↄsiderandū est de vitijs opposit' tꝑantie. Et primo vtrū insensibilitas sit peccm̄. Secūdo vtrū intēꝑantia sit vitiū puerile. Tertio de cōparatiōe intēꝑantie ad timiditatē. Quarto vtrū vitiū intemperantie sit maxime obꝓbriosū. Ad primū. s. vtrū insensibilitas sit vitiū. Dicendū q̄ oē id qd̄ ↄtrariat ordini naturali est vitiosū. natura aūt delectationē apposuit opationibꝰ necessarijs ad vitam hoīs. ⁊ iō nal' ordo reqrit: vt hō intantū hmōi delectatiōibꝰ vtat: quātū necessariū est saluti hūane vel q̄tū ad ↄseruationē indiuidui vel q̄tū ad ↄseruationē speciei. Si qs ḡ intantū delectationē refugeret q̄ ꝑtermitteret ea q̄ sūt necessaria ad ↄseruationē nature: peccaret q̄si ordini naturali repugnās: ⁊ hoc ꝑtinet ad vitiū insensibilitatis. Sciendū tñ q̄ ab hmōi delectationibꝰ ↄsequētibꝰ hmōi operationes q̄nq̄ laudabile est vel necessariū abstinere ꝓpter aliquā finē sicut ꝓpter sanitatē corpalē aliq̄ abstinēt a q̄busdā delectationibus in cibis ⁊ potibus ⁊ venereis: ⁊ etiā ꝓpter alicuius officij executionē. sicut athletas ⁊ milites: necesse est a multis delectatiōibꝰ abstinere: vt officiū ꝓpriū exequant: ⁊ silr penitētes ad recupandā sie salutē abstinentia delectabiliū. q̄si quādā dieta vtunt: ⁊ hoīes volentes ↄtēplatiōi ⁊ rebus diuinis vacare oportet: q̄ se magis a carnalibus abstrahāt: nec aliq̄d ꝑdictoꝝ ad insensibilitatis vitiū ꝑtinet: q̄ fiunt sm̄ rōnē rectā. vnde daniel vt se idoneū redderet ad reuelationes diuinas abstinebat se ab hmōi delectatiōibꝰ. sicut dē Dañ. x. Lugebā triū hebdomadaꝝ diebꝰ. panē desiderabilē nō cōmedi: ⁊ caro ⁊ vinū nō introierūt in os meū. sed neq̄ vnguēto vsus sum. Eccl. ij. Cogitaui a vino abstrahere carnē meā. vt animū meū transferrē ad sapiaz. Et Dañ. j. dr̄. q̄ pueris illis sc; danieli ⁊ socijs eius deus dedit sciam ⁊ disciplinā in oī libro ⁊c̄. Et nota q̄ q̄ hō nō pōt vti rōne sine potentijs sensitiuis: q̄ indigēt organo corpali: necesse est vt hō sustētet corpꝰ ad h' q̄ rōne vtat. sustētatio āt corporis fit ꝑ opatiōes delectabiles. vñ nō pōt eē bonū rōnis in hoīe si abstineat ab oībus delectabilibus. Scḋm tñ q̄ hō in exequēdo actū rōnis plus vel minus indiget corpali virtute: sm̄ hoc plus vel minus necesse habet hō delectabilibꝰ corpalibus vti: ⁊ iō hoīes q̄ officiū h' assūpserūt vt ↄtēplatiōi vacēt: ⁊ bonū spūale q̄i q̄dā spūali ꝓpagatiōe in alios trāsmittāt: a multis delectabilibꝰ laudabilit' se abstinēt: a qbꝰ illi q̄bus ex officio cōpetit opibus corpalibus et generatiōi carnali vacare laudabiliter se nō abstinerēt. Ad scḋz. s. vtrū intēꝑantia sit pctm̄ puerile. Dicendū q̄ aliq̄d dī esse puerile dupliciter. vno mō q̄ ↄuenit pueris. ⁊ sic nō intendit phs dicere q̄ peccatū intemꝑantie sit puerile. Alio modo sm̄ quandā similitudinem. ⁊ hoc modo peccata intemꝑantie puerilia dicunt. Peccatū enī intemꝑantie est peccatū superflue ↄcupiscentie: que similat puero q̄tū ad tria. Primo quidē q̄tū ad id qd̄ vterq̄ appetit. sicut enī puer ita ⁊ ↄcupiscentia appetit aliquid turpe. cuius ratio est: quia pulchrū in rebus humanis attendit ꝓut aliquid ordinat sm̄ rationē. vñ Tullius dicit in primo de officijs. Q; pulchrū est qd̄ ↄsentaneum est hoīs excellentie in eo in quo natura eiꝰ a reliqs aīantibus differt. Puer aūt nō attēdit ad ordinē rōnis. ⁊ silr ↄcupiscētia non audit rōne: vt dicit in iij. eth. Secūdo qntū ad euentum. puer enim sue volūtati dimissꝰ crescit in volūtate ꝓpria. Vñ dicit Ecci. xxx. Equus indomitꝰ euadit durus. ⁊ filiꝰ remissus euadit preceps. Ita etiā ⁊ ↄcupiscētia. si ei satisfiat maiꝰ robur accipit. Vñ Aug. dicit in. viij. ↄfes. Dū seruit libidini facta est ↄsuetudo. ⁊ dū ↄsuetudini non resistit facta est necessitas. Tertio qntū ad remediū qd̄ vtrique ꝓbet. puer enī emendat ꝑ h' q̄ coercet. Vñ dicit ꝓuer. xxiij. Noli subtrahē a puero disciplinā. tu virga percuties eū: ⁊ de inferno liberaberis. Silr dū ↄcupiscētie resistit: reducit ad debitū honestatis modū. Et h' est q̄ Aug. dicit in. vj. musi. q̄ mēte in spūalia suspensa atq̄ infixa ⁊ manēte. ↄsuetudinis. s. carnal' ↄcupiscētie impetus frāgit: ⁊ paulatim repssus extinguit. Maior enī erat tū insequimur: nō oīno nullus: s; certe minor cū refrenamꝰ. et ideo phs dicit in. iij. eth. q̄ quēadmodū puerū oportet sm̄ ꝓceptū pedagogi viuere sic ⁊ ↄcupiscibile ↄsonare rōni. Et nota q̄ ↄcupiscētia aliq̄ pōt dici nālis dupliciter. Vno mō sm̄ suū genus. ⁊ sic tēperātia ⁊ intēꝑātia sunt circa ↄcupiscētias nāles. Sunt enī circa ↄcupiscētias ciborū ⁊ venereoꝝ q̄ ordinant ad ↄseruationē nature Alio mō pōt dici ↄcupiscētia nālis qntū ad speciē eiꝰ. qd̄ nā ad sui ↄseruationē requirit. ⁊ sic nō multū ↄtingit peccare circa nāles ↄcupiscētias. Nā natura nō reqrit nisi id ꝑ qd̄ subuenit necessitati nature. in cuiꝰ desiderio nō ↄtingit eē peccatū nisi solū sm̄ qntitatis excessum. ⁊ sm̄ h' solum peccatur circa naturalē ↄcupiscētiā: vt phs dicit in. iij. eth. Alia sunt circa q̄ plurimū peccat sunt q̄dā concupiscētie incitamēta q̄ hominū curiositas adinuenit. sicut curiose cibi preparati. ⁊ mulieres ornate. ⁊ q̄uis ista nō multū requirūt pueri. nihilominꝰ tñ intēꝑātia dicit puerile peccatū rōne iam dicta. Ad tertiū. s. de cōparatione intēꝑantie ad timiditatē. Dicēdū q̄ vnū vitiū pōt alteri cōparari dupliciter. Vno mō ex parte materie vel obiecti. Alio mō ex parte ipsiꝰ hoīs peccantis. ⁊ vtroq̄ mō intēꝑātia est grauiꝰ vitiū q̄ timiditas. Primo nāq̄ ex parte materie vel obiecti. Nā timiditas refugit pericula mort' ad q̄ vitāda inducit maxima necessitas ↄseruāde vite. Intēꝑātia aūt est circa delectatiōes: quū appetitus nō est adeo necessariꝰ ad vite ↄseruationē. q̄ vt dictū est intēꝑātia magis est circa q̄sdā oppositas delectatiōes seu cōcupiscētias q̄ circa ↄcupiscētias seu delectatiōes nāles. q̄nto aūt illud qd̄ mouet ad peccādū magis videt eē necessariū. tāto peccatū leuiꝰ est. et ideo intēꝑātia est grauius vitiū q̄ timiditas ex parte obiecti seu materie mouētis. Silr etiā ex parte ipsius hoīs peccātis. ⁊ h' triplici rōne. Primo quidē q̄ q̄nto ille q̄ peccat magis est compos sue mētis tāto grauiꝰ peccat. vñ alienatis nō imputant pctā. Timores aūt ⁊ tristitie graues ⁊ maxime in periculis mortis stupefaciūt mētē hoīs: qd̄ nō facit delectatio q̄ mouet ad intēꝑantiā. Secūdo q̄ q̄nto pctm̄ est magis volūtariū tāto ⁊ grauiꝰ. Tēꝑātia aūt est plus de volūtario q̄ timiditas. ⁊ h' duplici rōne. Vno mō q̄ ea q̄ ꝑ timorē fiunt principiū habēt ab exteriori impellēte. vñ non sūt simplicit' volūtaria. Alio mō q̄ ea q̄ intēꝑati sunt magis sunt volūtaria in particulari. minꝰ aūt volūtaria in vniuersali. Nullus enim vellet itēꝑatꝰ eē: allicit tñ hō a singlaribꝰ delectatiōibꝰ: q̄ intēperatū faciūt hominē. Propter qd̄ ad vitādā intēꝑantiā maximū remediū est vt nō imoret hō circa singularū ↄsiderationē. Sed his q̄ ꝑtinēt ad timiditatē est ecōuerso. Nā singula q̄ imminēt sunt minꝰ volūtaria: vt abijcere clipeū: ⁊ alia hmōi. Sed ipm̄ cōe est magis volūtariū: puta fugiēdo saluari. hoc autē simpliciter magis voluntariū est qd̄ est magis voluntariū in singularibꝰ in quibus est actus. Et ideo intemꝑātia cū sit simpliciter magis volūtaria q̄ timiditas: est maius vitiū. Tertio quia cōtra intemꝑantiā pōt magis de facili remediū adhiberi q̄ cōtra timiditatē: eo q̄ delectationes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: circa que est intemꝑātia: ꝑ totā vitā occurrunt. ⁊ sine periculo potest hō circa ea exercitari ad hoc q̄ sit tēperatꝰ. sed pericula mortis rarius occurrūt: ⁊ periculosiꝰ hō in his exercitat ad timiditatē fugiendā. Et ideo intēꝑātia est maiꝰ simpliciter peccatū q̄ timiditas. Itē nota q̄ excellētia fortitudinis supra tēꝑātiā pōt ↄsiderari dupliciť. Vno mō ex parte finis: q̄ ꝑtinet ad rōnē boni. q̄ fortitudo. s. magis ordinat ad bonū cōe q̄ tēperantia. Ex hac enī parte timiditas h; qndā excellētiā supra intēꝑātiā in q̄ntū. s. ꝑ timiditatē aliq̄ desistūt a defensione boni cōis. Alio mō ex parte difficultat' inq̄ntū. s. difficiliꝰ est subire pericula mort' q̄ abstinē a quibusdā delectatiōibꝰ. inq̄ntū ad h' nō oportet q̄ timiditas precellat intēꝑātiā. Sicut enī maioris virtut' est nō vinci a fortiori. ita etiam a cōtrario minoris vitij est a fortiori vinci: ⁊ maioris vitij est a debiliori superari. Ad quartum. s. vtrū

peccatũ intēperātie sit maxīe exprobabile. Dicēdum q exprobatio opponi videt̃ honori ꝛ glorie honor aūt excellēte debet̃. vt supra habitũ est. gloria aūt claritatē īportat. Est ergo ītēperātia maxime exprobabilis ꝑpter duo. Primo qdē q maxime repugnat excellēne hoīs. est enī circa delectatiões cões nobis ꝛ brutis. vt supra habitũ est. Unde ꝛ in. ps̃. dicit̃. hõ cũ in honore esset nõ ītellexit. cõparatus est iumētis īsipiētib. ꝛ similis fact ē illis. Scḋo q maxime repugnat eius claritati vel pulchritudini. inquātũ in delectatioīb circa quas ē intēperātia minus apparet de lumine ratiõis. ex qua est tota claritas ꝛ pulchritudo virtutis. vnde ꝛ huiusmodi delectationes dicuntur maxime exprobabiles.

¶ De partibus temperantie. DIS. XCIII.

Einde ↄsiderādũ ē de ptib tēperātie. Et pmo de istis ptib in gnali. Scḋo de singulis in speciali. Circa primũ sciēdũ q tullius in sua rhetorica. assignat ptes tēperātie. ↄtinētiā. modestiā. clementiā. Macrobius aūt sup somniũ scipionis ponit modestiā. verecũdiā ↄtinētiā. castitatē. honestatē. moderationũ. parcitatē. sobrietatē. ꝛ pudicitiā. Andronicus vero dicit q familiares tēperātie sunt austeritas. ↄtinētia. humilitas simplicitas. ornat. bona ordinatio p se sufficiētia. Ad euidētiā hoꝝ sciēdũ ē q sicut dictũ est supra alicui virtutis cardinalis triplices ptes possunt esse. s. integrales. subiectiue ꝛ potētiales. ꝛ dicunt̃ ptes itegrales alicui virtutis cõditões quas necesse ē ↄcurrere ad virtutē. ꝛ scḋm hoc due sũt partes integrales tēperātie. s. verecũdia p quā aliqs refugit turpitudinē tēperātie ↄtrariā. ꝛ honestas p quā. s. aliqs amat pulchritudinē tēperātie. nā sicut ex dictis pz. pcipue tēperantie īter virtutes vēdicat sibi quēdā decorē ꝛ vitiat intēperātie maxīe turpitudinem habēt. partes aūt subiectiue alicuius virtutis dicunt̃ species eius. Oportet aūt diuersificare species virtutũ scḋm diuersitatē materie obiecti. Est aūt tēperātia circa delectatiões tact q diuidunt̃ in duo genera. Nā qdā ordinant̃ ad nutrimētũ. ꝛ in his qštũ ad cibũ ē abstinētia. qštũ aūt ad potũ ꝑprie sobrietas. Quedā vero ad vim generatiuā ordinant̃. ꝛ in his qštũ ad delectationē principalē ipsius coitus est castitas. qštũ aūt ad delectatões circũstātes. puta q sunt in osculis. tactib. ꝛ amplexib. attēdit̃ pudicitia. ptes aūt potentiales alicuius virtutis pncipalis dicunt̃ virtutes secũdarie. q modũ quem pncipalis virtus obseruat circa aliquā pncipalē materiā ipse obseruāt in qbusdā alijs materijs. in qbus nõ est ita difficile. Pertinet igit̃ ad tēperātiā moderari delectatiões tactus. quas difficillimū est moderari. Unde quecũqz virtus moderationē quādā operat̃ in aliqua materia ꝛ refrenationē appetitus in aliqd tendentis. põt poni pars tēperantie sicut virt et adiũcta. qd qdē ↄtingit tripliciter. Uno mõ i īteriorib motib animi. Alio mõ in exteriorib motib ꝛ actib corpis. Tertio mõ in exteriorib rebus. Pter motũ aūt ↄcupiscētie q moderat̃ ꝛ refrenat tēperantiā. tres motus inueniunt̃ in aīa tēdētes in aliqd. Primus qdē ē motus volũtatis ↄmote ex impetu passiõis. ꝛ hũc motũ refrenat ↄtinētia. ex qua fit. vt lz hõ īmoderatas ↄcupiscētias patiat̃. volũtas tñ nõ vincit̃. Ali aūt mot interior in aliqd tēdēs est motus spei ꝛ audacie. q ipsaz ↄsequitur: ꝛ hũc motũ moderat̃ siue refrenat humilitas. Tertius aūt mot ē ire tēdētis in vindictā quē refrenat mãsuetudo siue clemētia. circa aūtē motus ꝛ actus corpales moderationē ꝛ refrenationē facit modestia. quā andronicus in tria diuidit ad quoꝝ pmũ ptinet discernere qd sit faciēdũ ꝛ qd dimittēdũ ꝛ qd quo ordine sit agēdũ. ꝛ i hoc firmũ psistere. ꝛ qštũ ad hoc ponit bonā ordinationē aliud aūt ē q hõ in eo q agit decētiā obseruet ꝛ qštũ ad hoc ponit ornatũ. Tertiũ ē aūt colloquiũ amicoꝝ vel qbuscũqz alijs. ꝛ qštũ ad hoc ponit̃ austeritas. circa exteriora aūt duplex moderatio ē adhibēda. Primo qdē vt supflua nõ reqrant̃. ꝛ qštũ ad h ponit̃ a macrobio parcitas. ꝛ ab andronico p se sufficiētia. Scḋo vero vt hõ non minus exquisita requirat. ꝛ quātum ad hoc ponit macrobius moderationem. andronicus vero simplicitatem.

Einde ↄsiderādũ ē de ptib tpantie in spāli. ꝛ pmo de ptib qi ītegralib q sũt verecũdia ꝛ honestas. Circa verecũdiā ↄsiderāda sũt qttuor. Pmo vtꝝ verecũdia sit virt. Secũdo de qb sit vecũdia. Tertio a qb hõ verecũdet̃. Quarto quoꝝ sit verecũdari. Ad pmũ. s. vtꝝ verecũdia sit virt. Dicēdũ q virt dupl̃r. accipi põt ꝑpe. s. ꝛ cõiter. Pprie qdē virt pfectio qdā est. vt dicit̃ in. vij. phi s. Et iõ omne illud qd repugnat pfectioni. ēt si sit bonũ. deficit a ratiõe virtutis. verecũdia aūt repugnat pfectioni. timor. n. ē alicui turpis. qd. s. ē exprobabile. Unde damas. dicit q timor ē verecũdia de turpi actu. sicut autē spes ē de bono possibili ꝛ arduo. vt supra habitũ est. cum de passionibus ageretur. ita etiā timor est de possibili ꝛ arduo. ille aūt qui est pfectus scḋm habit virtutis. nõ apprehendit aliqd exprobabile ꝛ turpe ad faciēdũ vt possibile ꝛ arduũ i. difficile ad vitandũ. neqz etiam facit actu aliqd turpe vnde obprobriũ timeat. vnde verecũdia ꝑprie loquēdo nõ ē virtus. deficit enī a pfectione vtutis. Cõiter aūt virt dicit̃ omne qd ē bonũ ꝛ laudabile in humanis actib ꝛ passionib. ꝛ scḋm hoc verecũdia qñqz dicit̃ virtus. cũ sit quedā laudabilis passio Sic dicit ambrosi libro de officijs q verecũdia socia ac familiaris est mēt placiditas. ꝑteruiā fugitās. ab omni luxu aliena. sobrietatē diligit honestatē fouet. ꝛ decoreꝫ requirit. Deficit tñ a ratione vtutis q sicut habet̃. ij. eth. virtus est habitus electiu in med etate ↄsistens. lz aūtē verecundia in medio ↄsistere videat̃. tñ verecũdia non noiat habitũ. sed passionē neqz mot eius est ex electiõe: sed ex īpetu passionis. Ad scḋm. s. vtꝝ verecũdia sit de turpi Dicēdũ q sicut dictũ ē supra. timor est de malo arduo. q. s. difficile vitat̃ est autē duplex turpitudo Una qdē vitiosa que. s. ↄsistit in deformitate act volũtarij. ꝛ hoc ꝑprie loquendo nõ hz rationē mali ardui. qd. n. in sola voluntate ↄsistit. non videt̃ esse arduũ ꝛ eleuatũ supra hoīs potestatē. ꝛ ꝑpter hoc nõ apprehendit̃ sub rõne terribilis ꝛ ꝑpter hoc phus dicit i. iij. reth. q hoꝝ maloꝝ nõ ē timor Alia aūtē turpitudo quasi penalis. q quidē ↄsistit in vituperatione alicui sicut quedaꝫ claritas glorie ↄsistit in honoratiõe alicui. ꝛ q etiā vituperiũ hꝫ rationē mali ardui. sicut hmõi honor hꝫ ratõeꝫ boni ardui. verecũdia que est timor turpitudinis pmo ꝛ pncipaliter respicit vituũ seu obprobriũ ꝛ q vituperiuꝫ ꝑprie debet̃ vitio sicut honor vtuti. Ideo etiā ex ↄseqnēti verecũdia respicit turpitudinē vitiosaꝫ. vñ phs dicit in. ij. rethorice q min hõ verecũdat̃ ex defectib qui nõ ex ei culpa ꝑueniũt. Respicit aūt verecũdia culpā dupl̃r. vno mõ vt aliquis desinat vitiosa agere ꝑpter timorē vituperij. Alio mõ vt hõ i turpib q agit vitet ↄspect publicos ꝑpter timorē vituperij. quoꝝ primũ scḋm greg. nicenũ ptinet ad erubescētiā. scḋm etiā ad verecundiā. Unñ ipse dicit q qui verecundat̃. occultat se in his q agit. q vo erubescit. timet incidere in igñationē. Uerecũdia aūt vel erubescētia ꝑprie respicit igñationē. scḋm q debet̃ culpe q est defect volũtari. vnde phs dicit in. ij. rethorice. q oīa illa hõ verecũdat̃ magis. quoꝝ ipse est cā. obprobriosa aūt q inferunt̃ alicui. ꝑpter virtuteꝫ vtuosus quidē ↄtēnit q indigne sibi irrogant̃. sicut de magnanimis phus dicit in. iiij. eth. Et de apl̄s dicit̃ Actu. v. q ibāt apl̄i gaudentes a ↄspectu ↄcilij qm̃ digni habiti sunt ꝑ noīe ihũ cõri cõtumelias pati. Ex impfectione aūt vtutis ↄtingit. q aliquis verecũdetur de obprobrijs q sibi inferunt̃ ꝑpter vtutē q quāto aliquis est magis vtuosus. tanto magis cõtēnit exteriora bona vel mala. vnde dicit̃ ysa. lj. Noli timere obprobriũ hominũ. Ad tertiũ. s. a qbus hõ verecũdet̃. Dicendũ q cũ vituperiũ opponat̃ honori. sicut honor importat testimoniũ quoddā de excellētia alicui. ꝛ pcipue que est scḋm vtutē. ita etiā obprobriũ cui timor est verecũdia īportat testimoniũ de defectu alicuius. ꝛ pcipue scḋm aliquā culpam. Et ideo quāto testimoniũ alicui reputat̃ maioris ponderis. tanto ab eo aliqs magis verecũdat̃. Põt aūt testimoniũ aliquod maioris ponderis reputari. vel ꝑpter eius certitudinē veritati. vel propter effectũ. certitudo aūt vitatis adest testimonio alicuius. ꝑpter duo. vno qdē mõ ꝑpter rectitudinē iudicij. sicut patet de sapientibus ꝛ vtuosis a quib hõ ꝛ magis desiderat venerari ꝛ magis verecundant̃. vnde a pueris ꝛ bestijs nullus verecundat̃ ꝑpter defectum recti iudicij. qui est in eis. Alio mõ ꝑpter cognitionē eoꝝ. de quib est testimonium: q vnusqsqz bene iudicat q cognoscit. ꝛ sic magis verecũdamur a psonis ↄiūctis. que magi facta nr̃a ↄsiderāt A pegrinis aūt ꝛ oīno ignotis ad quos facta nr̃a nõ ꝑueniũt. nullo mõ verecũdamur. ex affectu aūt est aliqd testimoniũ magni põderis ꝑpter iuuamētũ vel nocumentũ ab eo ꝑueniēs. Et ideo magis desiderāt hoīes honorari ab his qui pñt eos iuuare ꝛ magis verecũdant̃ ab eis q possunt nocere. ꝛ inde etiā est qštum ad aliqd magis verecũdamur a psonis ↄiunct. cũ qb semꝑ sum ↄuersaturi qsi ex hoc nobis ꝑpetuũ ꝑueniat detrimētũ. qd aūt ꝑuenit a pegrinis trāseūtib cito ptrāsit. Silr aūt est rõ. qre verecũdamur a meliorib ꝛ a psonis ↄiūctis q sicut melioꝝ testimoniũ reputat̃ magi efficax ꝑpter vniuersalē cognitionē quā hñt de reb. ꝛ īcõmutabilē simaꝫ a veritate. ita etiā familiariũ psonaꝝ testimoniũ videt̃ magis efficax ꝑpter h q magi cognoscit pticularia q circa nos sũt a psonis võ vobis sil̃ib in pctõ nõ verecũdamur: q nõ estimam q defectũ apphēdāt sicut aliqd turpe. A ꝑpalātib aūt verecũdamur ꝑpter nocumētũ ide ꝑueniēs. qd ē diffamatio apd multos. Ab ill̃ etiā int̃ quos nihil mali fecim magi verecũdamur ꝑpter nocumētũ sequens. q. s. per hoc amittimus bonā opinionē quā de nobis

habebāt. ⁊ etiā q2 ɔtraria iuxta se posita maiora videntᷣ. vnde cum aliq̄s subito de aliquo quē bonū estimauit aliq̄d turpe pcepit. appachēdit hᷓ vt turpius. ab illis aūt a q̄b⁹ de nouo aliq̄d postulam⁹ vel quoꝝ nūc pmo volumus esse amici magis verecūdamur ppter nocumētū inde puenēs. qḋ ē ipedimētū iplēde petitiōis ⁊ amicitie ɔstituēde. Ad quartū. s. quoꝝ sit verecūdari. Dicēdo ꝙ sicut dictum est. verecundia est timor alicuius turpitudinis. Q2 autem aliqḋ malū nō timeat ppter duplicē rationem pōt ɔtingere. Uno mō q2 nō estimat vt malū. Alio mō q2 nō estimat vt possibile. vel vt difficile vitari. ⁊ scḋm hoc verecūdia in aliquo deficit dupliciter Uno mō q2 ea q̄ sunt erubescibilia nō appachēdunt etiā turpia. ⁊ hoc mō carēt verecūdia hoīes in peccatis ɔfundati q̄b⁹ sua peccata nō displicēt. s3 magis gloriant de eis. Alio mō q2 nō appachēdūt turpitudinē vt possibilē sibi vel q̄si nō facile vitabilem ⁊ hoc mō senes ⁊ virtuosi verecundia carent sunt tamen dispositi sicut si in eis esset aliquid turpe. de hoc verecundarentur. vnde philosophus dicit in. iiij. ethi. ꝙ verecundia est ex suppositione studiosi.

Einde ɔsiderādū ē de honestate. Et pmo quō honestuz se habeat ad virtutē. Scḋo quō se habeat ad decorē. Tertio quō se habeat ad vtile ⁊ delectabile. Quarto vtrū hōestas sit ps tēperātie. Ad pmū. s. quō honestas ad virtutē se habeat. Dicēdū ꝙ sicut ysid. dicit. honestas dicit q̄si honoris status. vnde ex hoc videt aliqḋ dici honestū qḋ est honore dignū. honor autem vt supra dictū ē excellētie debet. excellentia aūt hoīs maxie ɔsiderat scḋm virtutē q̄ ē dispositio pfecti ad optimū. vt dicit in. vij. phi. Et ideo honestū pprie loquēdo in idē refert cū virtute. Et nota ꝙ eoꝝ q̄ honorant pter virtutē aliqḋ virtute ē excellēti⁹. s. de⁹ ⁊ beatitudo. ⁊ huiõi nō ita nobis p experientiā nota sūt: sicut virtutes scḋm quas quotidie opamur. Et iō virt⁹ magis sibi vēdicat nomē hōesti. Alia vo q̄ sūt īfra virtutē honorant inquātū coadiuuāt ad opatiōez virtut. sicut nobilitas potētia ⁊ diuitie. vt. n. phs dicit. iiij ethi. huiõi honorant a q̄busdā. s3 scḋm virtutē solus bonus ē honorādus. bon⁹ aūt ē aliq̄s scḋm virtutē. Et iō virtuti q̄dē debet laus scḋm qḋ ē appetibilis pp aliud honor aūt put ē appetibilis pp seipsā. ⁊ scḋm hoc h3 rationē honesti. Itē nota ꝙ radicaliter honestas ē in iteriori electione. signatiue aūt in exteriori ɔuersatiōe. q2 honestū sicut dictū est iportat debitū honoris. honor aūt ē q̄dā attestatio de excellētia alicuius. Testimoniū aūt nō pfert. nisi de reb⁹ notis. interior aūt electio nō innotescit nisi p exteriores act⁹. Et ideo exterior cōuersatio h3 rationē honesti. scḋm ꝙ ē iterioris rectitudinis ostēsiua. pp hᷓ qḋ dicit apls. j. corin. xiiij Oīa honeste ⁊ scḋm ordinē fiāt in vobis. Iterū q2 scḋm vulgarē opinionē excellētia diuitiaꝝ facit hoīez dignū honore. Inde ē ꝙ q̄n13 nomē honestatis ad exteriorem psperitatem trāsfert. scḋm illud Eccl. xj. bona ⁊ mala vita ⁊ mors. paupertas. ⁊ honestas a deo sunt. Et post sequit. Potēs est deus subito honestare pauperē. i. ditare. Ad scḋm. s. quō honestas se habeat ad decorē. Dicēdū ꝙ sicut accipi potes ex verbis dionij. iiij. c. de di. no. Ad rationē pulchri siue decori ɔcurrit ⁊ claritas ⁊ debita pportio. dicit enī ꝙ deus dicit pulcher. sicut vniuersoꝝ ɔsonātie. ⁊ claritatis cā. Unde pulchritudo corpis in hoc ɔsistit. ꝙ homo h3 mēbra corporis. bene pportionata cū quadā debita coloris claritate. ⁊ similiter pulchritudo spiritualis ī hoc ɔsistit ꝙ ɔuersatio hoīs siue actio eius sit bene pportionata scḋm spiritualē rationis claritatē hoc autē ptinet ad rationē honesti qḋ diximus idē esse virtuti q̄ scḋm rationē moderat oēs res hūanas. ⁊ iō honestū ē idē spūali decori. vn̄ aug. dicit i li. lxxxiij. q̄onū hōestatē voco itelligibilē pulchritudinē quā spūalē nos pprie dicim⁹. Et postea subdit ꝙ sūt multa pulchra visibilia q̄ min⁹ ppe honesta appellant. Ad tertiū. s. quō hōestas se hēat ad vtile ⁊ delectabile. Dicēdū ꝙ honestū ɔcurrit ī idē subiectū cū vtili ⁊ delectabili. a q̄b⁹ tn̄ differt rōne. Dicit. n. aliqḋ hōestū sicut dictū ē. inquātū h3 quēdā decorē ex ordinatiōe rōnis. hoc autē qḋ ē scḋm rationē ordinatū ē naturaliter ɔueniēs homini. vnūqḋq3 aūt naturaliter delectat in suo ɔueniēti. Et iō honestū ē homini naturaliter delectabile. sicut de operatiōe virtutis phs pbat in. v. ethi. Nō tn̄ omne delectabile ē honestū. q2 pōt etiā aliqḋ esse ɔueniēs scḋm sensuz nō scḋm rationē. s3 hoc delectabile ē pter hoīs rōnez q̄ pficit naturā ipsi⁹. Ipa ēt virt⁹ q̄ scḋm se honesta ē. refert ad aliud sicut ad finē. s. ad felicitatē. ⁊ scḋm hoc idē subiecto ē honestū ⁊ vtile ⁊ delectabile. s3 ratione differūt. Nā honestuz dicit scḋm ꝙ aliq̄s h3 quādā excellentiā dignā honore ppter spūalē pulchritudinē. Delectabile aūt inquātū quietat appetitū vtile aūt inquātum refert ad aliud in pluribus tn̄ est delectabile. q̄3 vtile ⁊ honestū. q2 omne vtile ⁊ honestū est aliqualiter delectabile. sed nō ɔuertit. vt dicitur in ij. eth. Ad quartū. s. vtrū honestas debeat poni pars tpantie. Dicendū ꝙ sicut dictū est honestas est q̄dā spūalis pulchritudo. pulchro aūt opponit turpe opposita aūt maxie se inuicē manifestant. Et iō spaliter ad tpantia honestas ptinere videt. que id qḋ turpissimū est hoī ⁊ indecentissimū repellit. s. brutales voluptates. vn̄ in ipso noīe temperantie maxie intelligit bonū rōnis cui⁹ est moderari ⁊ tempare ɔcupias prauas Sic igit honestas put spāli quadā rōne temperantie attribuit ponit ps eius nō quidē subiecta vel sicut virt⁹ adiuncta sed pars integralis ipsius sicut quedā eius cōditio.

¶ De partibus temperantie. DIS XCIIII.

Einde ɔsiderandū est de partib⁹ subiectiuis tēpantie. Et pmo de illis q̄ sunt circa delectationes ciboꝝ. Secūdo de illis q̄ sunt circa delectationes venereoꝝ. Circa primū ɔsiderādū est pmo de abstinentia q̄ est circa cibos ⁊ potus Scḋo de sobrietate q̄ est specialr circa potū. Circa abstinentiā considerandū est est pmo de ipsa abstinentia. Scḋo de actu eius qḋ ē ieiuniū. Tertio de vitio opposito qḋ est gula. De abstinentia videndū est pmo vtrū sit virtus. Scḋo vtrū sit specialis virtus. Ad pmū. s. vtruz abstinentia sit virtus. Dicendū ꝙ abstinentia ex suo noīe importat subtractionē ciboꝝ: dupliciter aūt nomē abstinētie accipi potest. Uno mō scḋm ꝙ absolute abstractionē ciboꝝ designat. ⁊ hoc mō abstinētia nō designat. neq3 virtutē. neq3 actuz sed quiddā virtutis ⁊ differens. Alio mō potest accipi scḋm ꝙ est rōne regulata. ⁊ hoc potest fieri dupliter. vno mō p ɔpationē corpis. ⁊ sic moderatio ciborū scḋm quantitatē ⁊ equalitatē ptinet ad artez medicine. Alio mō scḋm interiores affectiones in ɔpatione ad bonū rōnis. ⁊ sic ptinet ad virtutē. vnde augu. in libro de questionib⁹ euāgelij dicit non interest omino ad virtutē quid alemētoꝝ vel quātū quis accipiat. dūmodo id faciat p cōgruentia hoium cū quibus viuit ⁊ psone sue. ⁊ p valitudinis sue necessitate sed quāta facilitate ⁊ seueritate animi his valeat q̄n oportet vel necesse est carere. Et nota ꝙ ad temperantiā ptinet refrenare delectatiōes q̄ nimis animū ad se alliciunt. sicut ad fortitudinē ptinet firmare aīum cōtra timores a bono ratiōis repellētes. ⁊ ideo sicut laus fortitudinis ɔsistit in quodā excessu. ⁊ ex hoc denominant oēs ptes fortitudinis. ita ⁊ laus tempantie cōsistit in quodā defectu. ⁊ ex hoc ipsa ⁊ oēs ptes ei⁹ denoiantur. vnde ⁊ abstinētia: q2 pars est tempantie denoitaur a defectu. ⁊ tn̄ cōsistit ī medio inquātuz est scḋm ratiōez rectā. Ratio enim recta facit abstinere sicut oportet. s. cū hylaritate mētis. ⁊ ppter qḋ oportet. s. ppter gloriam dei. nō ppter gloriā suam. De his que faciunt ad ɔmendatiōez abstinētie. Require infra. vbi agit de vitio gule. nā que dicunt ibi ad detestatiōez gule p oppositū faciunt ad ɔmendatiōez abstinētie q̄ dissuadent gulā. suadent abstinentiā. Ad scḋm. s. vtrū abstinentia sit specialis virtus. Dicendū ꝙ sicut dictū est virtus moralis cōseruat bonū rationis cōtra impetus passionū. ⁊ ideo vbi inuenitur specialis ratio qua passio abstrahat a bono rationis. ibi necesse est esse specialē virtutē. Delectationes aūt ciboꝝ nate sunt abstrahere hominez a bono rationis tum ppter magnitudinē eaꝝ. tum etiā ppter necessitatē ciboꝝ quib⁹ homo indiget ad vite cōseruationē quā maxime homo desiderat. ⁊ ideo abstinētia est specialis virt⁹.

De ieiunio qḋ est actus abstinentie. Require infra. vbi agit de ptibus satisfactionis. De vitio gule opposito abstinentie. Require infra vbi agitur de sexto vitio capitali in. iij. li.

Einde ɔsiderādū ē de sobrietate. ⁊ vitio opposito. s. ebrietate. Circa sobrietatem pmo cōsiderandū est. que sit materia sobrietatis. Scḋo vtrū sobrietas sit spālis virtus. Tertio vtrū vsus vini sit licitus. Quarto quibus pcipue cōpetat sobrietas. Ad pmū sc3 que sit materia sobrietatis. Dicendum ꝙ virtutes q̄ ab aliqua generali cōditione virtutis noīant. illā materiā spāliter sibi vendicāt. in qua difficillimū ⁊ optimū est ɔditiōez huiusmodi obseruare. sicut fortitudo circa picula mortis. ⁊ temperantia circa delectationes tact⁹. nomē aūt sobrietatis sumit a mensura Dicit enī aliq̄s sobri⁹ q2 briā id est mēsurā seruās. ⁊ ideo illā materiam sibi spāliter sobrietas ascribit. in qua maxime laudabile est mensurā seruare. huiõi aūt est potus inebriare valēs quia eius vsus mēsuratus multū ɔfert. ⁊ modic⁹ excessus multū ledit: q2 impedit vsum rationis. magis etiam q̄3 excessus cibi. vnde dicit Eccl. xxxj. Sanitas est aīe ⁊ corpis sobrius potus. vinū multū potatū irritationem ⁊ irā ⁊ ruinas multas facit. Et ideo spāliter sobrietas attēditur circa potum nō quecūq3 sed eū qui sua fumositate natus est caput cōturbare sicut vinū ⁊ oīa que inebriare possunt. cōmuniter sumēdo nomē sobrietatis. potest in quacūq3 materia dici. sicut supra dictū est de fortitudine ⁊ tpantia. Et nota ꝙ sicut vinum materiale corpaliter inebriat. ita etiā methaphorice. cōsideratio sapien-

ne dicit' potus inebrians ꝓpter hoc q̄ sua delectatiōe aīaʒ allicit sm̄ illud ps. Calix tu⁹ inebriās q̄ preclarus ē. Et iō circa ꝯtemplatiōnē sapiētie p similitudinē quādā sobrietas dicit'. Ro. xij. Nō plus sapere q̄ oportet sapere sʒ sapere ad sobrietatē. Ad scđʒ. s. vtruʒ sobrietas sit spāl's virt⁹. Dicēdū q̄ sicut dictū ē ad vtutē moralē ptinet obseruare bonū ratiōis ꝯtra ea q̄b⁹ pōt īpediri. ⁊ ideo vbi inuenit' spāle īpedimētū ratiōis. ibi necesse est esse spalem virtutē ad illud remouēdū. potus aūt inebriās hʒ spālē ratiōnē īpediēdi rationis vsum absorbēdo eā p īmoderātiā delectatiōis inq̄ñtū. s. ꝑturbat cerebrū sua fumositate. Et ideo ad remouēdū hoc īpedimentū ratiōis. requirit' spālis virtus q̄ est sobrietas. Ad tertiū. s. vtrum vsus vini sit licit⁹. Dicēdū q̄ nullus cib⁹ vel potus sm̄ se ꝯsiderat⁹ est illicit⁹ sʒ sniāʒ dn̄i dicētis Math. xv. Nihil q̄d intrat in os coinquinat hoīem. Et ideo bibere vinū sm̄ se loquēdo nō est illicitū. pōt tn̄ illicitū reddi p accidēs. qn̄qʒ q̄dē ex ꝯditiōe bibētis. q̄ a vino defacili ledit'. vel q̄ ē ex speciali voto obligat⁹ ad vinū nō bibendū qn̄qʒ aūt ex mō bibēdi. q̄r. s. mēsurā in bibēdo excedit. qn̄qʒ autē ex pte alioꝝ q̄ ex hoc scādalizarent'. Ad quartuʒ. s. q̄b⁹ ꝑcipue ꝯpetat sobrietas. Dicēdū q̄ virtus hʒ habitudinē ad duo. Uno q̄dē mō ad ꝯtraria vicia. q̄ excludit ⁊ concupiscētias quas refrenat. Alio mō ad finē in quē ꝑducit. Sic igit' aliqua virtus magis req̄ritur in aliq̄bus duplici ratiōe. Uno mō q̄r in eis ē maior ꝓnitas ad ꝯcupiscētias quas oportet p virtutē refrenari ⁊ ad vitia q̄ p virtutē tollunt'. ⁊ sm̄ hoc sobrietas maxime req̄rit' in iuuenib⁹ ⁊ mulieribus. q̄r in iuuenib⁹ viget ꝯcupiscētia delectabilis ꝓpter feruoreʒ etatis in mulierib⁹ aūt nō est sufficiēs robur mētis ad hoc q̄ ꝯcupiscētiis resistāt. vnde sm̄ maximū valerium. mulieres apud romanos antiq̄t⁹ nō bibebāt vinū. Alio vero mō sobrietas magis req̄ritur in aliq̄b⁹ vtpote magis necessaria ad ꝓpriā operationē ipsoruʒ vinū aūt īmoderate sumptū ꝑcipue īpedit vsuʒ ratiōis. Et ideo senib⁹ in q̄b⁹ ratio dʒ vigere ad alioꝝ eruditiōeʒ. vt in ep̄is seu q̄buslibet ecclesie ministris q̄ mēte deuota debēt spiritualib⁹ officiis īsistere ⁊ regib⁹ q̄ p sapiētiā debēt populū subditū gubernare specialiter sobrietas indicit'. De ebrietate require infra libro tertio.

¶ De castitate. DIS. XCV.

Einde ꝯsiderādū ē de castitate. Et primo de ipa virtute castitatis. Scđo de virginitate. q̄ ē pars castitatis. Tertio de luxuria. q̄ ē vitiū oppositū castitati. Circa primū ꝯsiderāda sunt qn̄qʒ. Primo vtrū castitas sit virt⁹. Scđo vtrū castitas sit virt⁹ generalis. Tertio vtrū sit virt⁹ distīcta ab abstinētia. Quarto quō se habeat ad pudicitiā. Quinto ostēdet' q̄ suadēt castitatē. Ad primū. s. vtrū castitas sit virt⁹. Dicēdū q̄ nomē castitatis sumit' ex h̄ q̄ p rōnē ꝯcupiscētie castigat'. q̄ ad modū pueri est refrenāda. vt pʒ p ph̄m in. iij. ethi. In hoc aūt ratio hūane virtutis ꝯsistit. q̄ sit aliq̄d sm̄ rōneʒ modificatū. vt ex supradictis pʒ. vnde manifestū ē castitatē esse virtuteʒ. Est aūt castitas in aīa sicut in subiecto. sʒ materiā hʒ in corpe. Pertinet ad castitatē. vt sm̄ iudiciū ratiōis. ⁊ electionē voluntatis aliq̄s moderate vtat' corpalib⁹ mēbris. q̄b⁹ ⁊ si violētia īferat' nihilominus manet in aīa habit⁹ castitatis. sicut de mulierib⁹ violēter oppressis dicit aug. de ci. dei. ꝓposito animi ꝑmanēte p q̄d etiā corp⁹ sanctificari meruit. nec ipsi corpi aufert castitatē violētia libidinis aliene quā seruat ꝑseuerātia ꝯtinētie sue. ⁊ ibidē dicit q̄ ē virt⁹ animi. q̄ comitē hʒ fortitudinē. qua bon⁹ q̄libet mala tolerare. q̄ malo ꝯsentire decreuit. Ad scđm. s. vtrū castitas sit virt⁹ generalis. Dicendū q̄ nomē castitatis dupliciť accipit'. vno mō ꝓprie ⁊ sic est q̄daʒ spālis virt⁹ habēt spālē materiā. s. ꝯcupiscētias delectabiliū. q̄ sūt in venereis. Alio mō nomen castitatis accipit' methaphorice sicut enī in corpis cōmixtione ꝯsistit delectatio venereoꝝ circa quā ꝓpe ē castitas ⁊ vitiū oppositum. s. luxuria. ita ēt in quadā spūali ꝯiunctiōe mētis ad res aliquas ꝯsistit q̄dā delectatio. circa quā est q̄dā spūalis castitas metaphorice dicta. vel ēt spūalis fornicatio similit' methaphorice dicta. Si. n. mēs hoīs delectet' in spūali ꝯiūctiōe. id cui dʒ cōiungi. s. ad deū ⁊ abstineat se ne delectabiliter aliis ꝯiūgat' ꝯ debitū diuini ordinis. dicet' castitas spūalis sʒ illud. ij. corin. xj. Despōdi vos vni viro virginē castā exhibē chr̄o. Si aūt delectabiliť ꝯ debitū terminū ordinis ꝯiūgat' mēs q̄buscūqʒ aliis reb⁹. dicetur fornicatio spūalis. sʒ illō Hiere. iij. Tu aūt fornicata es cū amatorib⁹ multis. Et h̄ mō accipiēdo castitatē. Castitas dr̄ gn̄alis virtus q̄r p q̄mlibet virtutē retrahit' mēs hūana de reb⁹ illicitis delectabiliť ꝯiūgat'. Principaliť tn̄ rō hui⁹ castitat' ꝯsistit in charitate. ⁊ in aliis virtutib⁹ theologicis q̄b⁹ mēs hoīs ꝯiūgit' deo. Ad tertiū. s. vtrū castitas sit virt⁹ distincta ab abstinētia. Dicēdū q̄ sicut dictū est. tēperantia ꝓprie est circa ꝯcupiscētias delectationū tactus Et ideo oportet vt vbi sunt diuerse rationes delectatiōis ibi sint diuerse vtutes sub tpātia ꝯprehense. Delectatōes aūt ꝓport ꝯnant' opationib⁹ quaꝝ sunt pfectōes. vt dicit' in. x. eth. Manifestū ē autē q̄ alteri⁹ generis sunt opatōes ptinētes ad vsuʒ ciboꝝ. quib⁹ nā indiuidui ꝯseruat' ⁊ opatōes ptinētes ad vsuʒ venereoꝝ. q̄b⁹ ꝯseruat' natura spēi Et ideo castitas q̄ ē circa delectatiōes venereoꝝ. ē virt⁹ distincta ab abstinētia. que ē circa delectatōes ciboꝝ. delectatōes aūt veneree vehemētiores sūt. ⁊ magis opprimētes rōeʒ q̄ delectatōes ciboꝝ. ⁊ pp h̄ magis īdigēt castigatiōe ⁊ refrenatōe q̄r si eis ꝯsentiat'. magis ex hoc increscit vis ꝯcupiscētie. ⁊ deficit virt⁹ mētis. Unī aug. dicit in p̄mo soliloq̄oꝝ. nihil esse sentio. q̄d magis deiciat aīuʒ virilē q̄ blādimēta femie corporisq̄ ille ꝯtact⁹. sine quo vxor haberi nō pōt. Ad quartū. s. vtrū pudicitia ptineat ad castitatē spālit'. Dicendū q̄ nomē pudicitie a pudore sumit'. in quo verecūdia significat'. ⁊ ideo opꝫ q̄ pudicitia ꝓprie sit circa illa de q̄bus hō magis verecūdat'. maxīe aūt verecūdant' hoīes de actib⁹ venereis. vt aug. dicit in. xiiij. de c. dei. intātū q̄ etiā ꝯcubit⁹ ꝯiugalis q̄ honestate nuptiaꝝ decorat' verecūdia nō careat Et hoc ideo q̄r motus genitaliū mēbroꝝ nō subdit' impio rōnis sicut mot⁹ alioꝝ exterioꝝ mēbroꝝ. Uerecūdat' aūt hō nō solū de illa mixtione venerea: sʒ etiā de q̄buscūq̄ signis ei⁹. vt ph̄s dicit in. ij. rethorice. Et iō pudicitia attēdit' ꝓprie circa venerea. ⁊ ꝑcipue circa signa venereorū sicut sunt aspect⁹ impudici. oscula. tactus. ⁊ q̄r hec magis solēt deph̄endi ideo pudicitia magis respicit exteriora signa hm̄oi. Castitas aūt magis respicit ipsaʒ venereā ꝯmixtionē. Et ideo pudicitia ad castitatē ordinat'. nō q̄si virt⁹ ab ipsa distincta: sʒ sicut exprimēs castitatis circūstantia quādā interdū cū vnū p alio ponitur.

Sciēdū aūt q̄ castitas diuidit' in virginalē. vidualē. ⁊ ꝯiugalē. Castitas ꝯiugalis magna virt⁹ est: vidualis maior que est cū ꝓposito decetero nō ꝯtrahēdi. nec corp⁹ suū alio mō polluēdi. virginal' ē maxima. que nec carne polluta est. ⁊ hʒ ꝓpositū incorruptiōeʒ carnis ꝓpter deū ꝑpetuo ꝯseruādi. De castitate ꝯiugali nihil in speciali ꝓponim⁹ hic dicē. nisi q̄ rationes q̄ in sequēti capitulo ponunt' ad amorē ⁊ custodiā castitatis vidualis adaptari possunt ad amorē ⁊ custodiā castitatis cōiugalis. Itē infra. vbi agit' de luxuria ponunt' multa q̄ dissuadēt adulteriū. ⁊ econtra ꝓbāt ⁊ ostēdunt ꝯmēdabilē castitatem ꝯiugalē sed hic spāliter ē dicendū de castitate q̄ habenda ⁊ seruāda est post corruptiōeʒ carnis. siue post experientiaʒ opis carnalis q̄ nō hʒ nomē ꝓpriū. sʒ ꝯmuni noīe castitas appellat' sicut est castitas viduarū. vel regulariū. vel ecclesiasticoꝝ viroꝝ. vel i sacris ordinib⁹ ꝓmotoꝝ. De talib⁹ dicit saluator. Math. xviij. Sūt qui se castrauerūt. ꝓpter regnū celoꝝ ⁊c. Papias dicit q̄ castitas ē carnis incorruptio. vel post corruptiōeʒ ei⁹ abrenūciatio. vn̄ castus primo a castigatiōe dict⁹ est. postea placuit veterib⁹ eos castos vocari. qui ꝑpetuā libidinis abstinētiā pollicent'. Ad cōseruationē aūt ⁊ diligentē custodiā castitatis. multa nos monere debēt. Primum est exhortatio sacre scripture ⁊ sanctoꝝ. Paulus enī ad hoc nos monet verbo ⁊ exemplo. j. corin. vij. Uolo omnes hoīes esse sicut meipsum. Idē ibidē. dico aūt nō nuptis: sed viduis bonū est illis si sic ꝑmanserint sicut ego j. thess. iiij. Hec est volūtas dei sanctificatio vestra. vt abstineatis vos a fornicatione. vt sciat vnusquisq̄ vas suū possidere in sanctificatiōe ⁊ honore. j thy v. Teipsuʒ castū custodi. Scđo suadet s̄uare castitatem natura aliquarū auium puer. xxx. Gallus succinct⁹ lūbos suos est hō. ⁊ ꝑcipue sacerdos castus Luce. xij. Sint lūbi vr̄i ꝑcincti p̄ aliis sacerdotib⁹ veteris legis que cohibebant manū. s. peccati actū. nō oīaʒ. chr̄s aūt ꝓhibet ⁊ cohibet ⁊ actum ⁊ voluntatem. ⁊ punit. Eph. vj. State succincti lumbos mentis vestre in veritate vt cor ⁊ volūtas rn̄deat exteriori mūdicie. Itē nā turturis. que suo ꝯpari casto amore adeo ꝯiungit' q̄ nulli alteri neq̄ etiā post mortē copulat': sed volat solituaga. ⁊ declinat ꝯsortia aliaꝝ auiū. nec volat cū eis. sic aīa casta dʒ insepabiliť adherere chr̄o. ad cui⁹ mortis ⁊ sanguinis memoriā dʒ frequētare gemit⁹. vt facīebat magdalena. Debet etiā dimittere viroꝝ ꝓspeeritatis mūdane ⁊ vite secularis ⁊ declinare ꝯsortia leuiū ꝑsonarū. Itē dicit arist. in li. de nā aīaliuʒ. q̄ turtur latet in hyeme ita q̄ vix inuenit'. In estate aūt libēter tenet loca frigida. Sic aīa casta dʒ occultare se ꝯtra mūdi pericula. ⁊ declinare a locis calidis. ⁊ ea q̄ nutriunt carnis incētiuuʒ. Itē admōet ratio nāʒ. vt hō ratōe vigēs sit admodū angeli mūde viuēs. ꝯformādo se nō brutis aīalibus. Bern. Nihil bestiali⁹ hoīe q̄ ē rōne vigēs. ⁊ nō rōne vtens. Itē q̄dā ph̄s attēdēs aīaʒ suā celestis esse nobilitat' ⁊ dignitatis. ⁊ angelice ⁊ diuine ꝯformē nāe. nō feditatis porcine. cum tentat⁹ vellet cū muliere peccare. ait. Erubesce celū intrare in cenū. non est dignum vt locum debitū deo ⁊ angelis debens habere in celo. in terris iaceat. cū

poris in īmūdicie carnalis ceno. Tercio suadent seruare castitatē exēpla plurima. Primo exēplū chri ⁊ suoꝝ aploꝝ. q̄ adeo castitatē amauit ꝙ voluit esse summe castus. ⁊ de matre castissima ⁊ sine īmūdicie ope ꝯcipi ⁊ nasci ⁊ viuere semp q̄ etiā discipulos suos voluit a ꝯiugib⁹ separi quasi fere oēs. vt dicit ambro. q̄ etiā vxores relinquētib⁹ ꝑpter se vitā ꝑmisit eternā Math. xix. Oīs q̄ reliquerit vxorē ⁊c. ꝑpter nomē meū centuplū accipiet. ⁊ vitā eternā possidebit. Itē ad hoc facit etiā exēplū ioseph de quo dicit̄ Gen̄ xxxix. cui cū diceret vxor phutifaris. dn̄i meā. nequaq̄ȝ acquieuit operi nephario s; ait. Quomō possū hoc malū facere. ⁊ peccare in dn̄m meū ⁊c. Et post mulier molesta erat adolescēti. ⁊ ipe recusabat stupꝛū de quo dicit iosephus in ꝑncipio libri. ij ꝙ dicta mulier sollicitauit cū blādimētis. ꝑmissis ⁊ minis. ⁊ inardēs in amorē eius fingēs se īfirmā. remāsit a festiuitate publice celebratatis. ⁊ ostēdit iuuenī ardorē suū incitās ⁊ rogās cū fletib⁹ vt secū dormiret ipsum nec mulieris miseria nec pietatis misericordia. nec rogātis instantia nec metus nec ꝑmissio nec minae. nec blādimēta nec aliqua scientia tamēta potuerūt aīū iuuenis emollire. nec a castitate recedere persuaserūt. s; p̄ces ⁊ ꝑmissa respuit nec minis cessit. Itē exemplū iudith de q̄ eiusdē. xv. Cōfortatū ē cor tuū eo ꝙ amaueris castitatē. ⁊ post virū tuū alteꝝ nescieris. Ideo benedicta eris ineternū vn̄ habet ꝙ merito castitatis ⁊ hostes vicerit. ⁊ holofernē occiderit quo occiso cū eēt caput exercit⁹. alij sūt victi ⁊ in fugā cōuersi ⁊ iudei liberati. Itē exēplū triū pueroꝝ quoꝝ saraballa in fornace babilonie nō fuerūt ꝯbusta. q2 coꝝ genitalia nō fuerāt ꝑ luxuriā inq̄natā aut inflāmata. vt dicit̄ Dan̄. xiij Ad h̄ facit exēplū susanne que maluit mortē incurrere. q̄ȝ castitatē amittere. Unde ait. Meli⁹ ē mihi incidere in man⁹ vr̄as. q̄ȝ delinquere in legē dei mei. Itē ad h̄ facit exēplū razie de quo legit̄. ij. mach. xiiij ꝙ multis tꝑib⁹ ꝯtinētie ꝑposi tū tenuerat in iudaismo parat⁹ corpus ⁊ aīaȝ tradere ꝑ ꝑseuerātia hic magis voluit vitā amittere. q̄ȝ ꝯtinētiā. Itē ad hoc facit exēplū anne. de qua legit̄ Luc. ij. ꝙ postq̄ȝ vixisset cū viro suo ꝑ. vij. ānos ꝑmāserat vidua vsq̄ȝ ad. lxxxiiij. annos seruiēs deo in tēplo. die ac nocte nō discedēs ab eo ieiunijs ⁊ obsecratiōib⁹ vacās. vnde h̄ meruit chr̄m videre ⁊ cognoscere corꝑaliter ⁊ spūaliter de eo ꝑphare. hoc ostēdit exēplo quō bone vidue debēt ⁊ viuere ⁊ agē. ⁊ castitatē seruare. Itē ad castitatis custodiā facit exēplū beati benedicti. q̄ vt legit̄ dyal. ij. cū tētaret̄ a spū fornicatiōis sub specie merule. ꝑiecit se nudū volutās; īter aculeos spinarū ī vepib⁹. vt ꝑ vulnera carnis excuteret tētatiōes libidinis. ⁊ castitatē inuiolatā seruaret. Itē exēplū beati bern̄ clareuallēsis. q̄ cū iuuenis tētaret̄ ⁊ inflāmaret̄ caro eius libidine ītētiōe cuiusdā mulieris. surgēs de lecto ꝑiecit se nudū in stagno gelido vt flāmā libidinis extingueret ⁊ castitatē suā a ꝑiculo custodiret. Itē ad hoc facit exēplū. qō legit̄ ī vita pauli ꝑmi heremite. ꝙ sub ꝑsecutiōe decij ⁊ valeriani cū ꝑsecutores nō possent quēdā iuuenē tormētis supare. fecerūt ei lectū ī horto floꝛido delicatissimū ⁊ nobilissimū īter rubētes rosas. ⁊ lilia candētia. ꝙ alias horti amenitates resupinū ī lecto. ne se posset quoq̄ȝ vertere ⁊ excutere. blandis funib⁹ nexuerūt. ītroducta speciosa meretrice cū solo. que cū nuda cū eo se poneret. ⁊ eius mēbra ꝯtrectaret. vt eū ad libidinē ꝑuocaret. ip̄e dētib⁹ linguā sibi precidit. ⁊ ipam cū sanguine in faciē eius ꝑiecit. ⁊ sic motū libidinis doloris magnitudine cōpescuit. Quarto suadēt seruare castitatē figure. Figurat̄ .n. per circūcisionē carnis castitas. que est circūcisio carnis ⁊ cordis. remouens non solum a carne. sed etiam a corde noxias delectationes. quia vt dicitur Eze. xliiij. Incircūcisi ⁊ incircūcisi corde nō intrabūt in sanctificationē. s. paradisi. ⁊ Iiere. iiij. Circūcidimini dn̄o ⁊ auferte ꝑputia cordiū vestroꝝ hec aūt duplex castitas carnis ⁊ cordis. significat̄ in duplici cingulo religiosoꝝ. cū vno debēt religiosi dormire. s. īteriori. vt semꝑ illud habeāt .i. ī corde ꝑpositū castitatis. ⁊ reiciāt a se oēs cogitatiōes ⁊ delectatiōes noxias. ysa. xj Erit iusticia cingulū lūboꝝ ei⁹. ⁊ fides cinctoriū reniū ei⁹. vt iusticia coherceat a delectatiōib⁹ prauis carnē ne ꝑcedat ad actū illicitū. fides coꝝ teneat ꝑ amorē eterni ꝑmij. ⁊ timorē eterni supplicij. ne ꝑcedat vsq̄ȝ ad illicitū ꝯsensū. Itē milites chr̄i figurāt̄ ꝑ milites salomōis. quoꝝ vniuscuiusq̄ȝ ensis sup femur suū. q2 ꝯ carnales ⁊ nocturnas tētatiōes pugnāt ⁊ repugnāt eis. Can̄. iij. Ad h̄ facit exēplū qō legit̄ ī vitis pa. Cū q̄dā solitari⁹ tētaret̄ de accipiēda vxore. descripsit eā ī sabulo dicēs. Nō hēs vxorē ⁊ oꝝ te duplr laborare. s. vt acq̄ras tibi ⁊ sibi necessaria. Post finxit sibi filiā. ⁊ triplicauit sibi laborē. p⁹ filiū ⁊ sic s; ꝙ sibi fingebat filios vl̄ filias. augebat sibi laborē ꝑ vxoris ⁊ filioꝝ ꝑuisiōe. Cū āt labor m̄ltiplicat⁹ eēt ei ītolerabil' ait q̄ cū nō posses de vniuerso labore tuo tot filijs ꝑuidē. nō hēs necesse eē nubē. ⁊ sic deuit tētatio. Quīto suadet viuere caste corporis ⁊ cordis mūdicia. vt spiritussancto. qui in mūdis habitat cordib⁹. ⁊ corꝑib⁹ mundū tēplū ꝑpareī. j. corin. vj. Nescitis qm mēbra vestra tēplū sunt spūssancti. ⁊ spūssanct⁹ habitat in vobis qui q̄escit in flore cordis ⁊ corꝑis floridi. ysa. xj. Et requiescit sup florē spūs dn̄i ps̄. Et refloruit caro mea floruit in virginitate refloruit in castitate. post lapsum supra ostēsū; ꝑ vbū beati martini qui vidēs pratū cui⁹ partē porci effoderant. Aliā boues depascerāt ⁊ redibāt ad suū virorē ⁊ florē Tertia pars erat intacta. ⁊ vniuersis floꝛib⁹ q̄i gēmis varijs picturata. Prima typū tenet scortatiū. Secūda castoꝝ post lapsum. Tertia statū signat virginū. mūda debēt esse corꝑⁱ ⁊ aīa illoꝝ qui volūt esse spūssancti habitaculū ⁊ celestis sapīē receptaculū. qui dicit̄ sanct⁹. ⁊ mūdus. Sancti estote q2 ego sanct⁹ sum. de quo dicit̄ in ps̄. Tu aūt in scō habitas. i. mūdo q2 colūba ꝑ quā spūssanct⁹ signat̄ in lutosis nō inuenit vbi requiesceret pes eius. vt dicit̄ Gen̄ viij Sap. j Nō habitabit ī corpe subdito peccatis. Sexto suadet ad amorē ⁊ custodiā hui⁹ [illegible] multiplex vtilitas ipsi⁹ in ꝑsenti. Ipsa siq̄dē facit aīaȝ ꝑciosaȝ pulchrā mūdā. domesticā. angelicā dignā. fecūdā. securā. sana ⁊ honestā ⁊ beataȝ. De ꝑciositate Ecci. xxvj. Nō ē digna pōderatio ꝯtinētis De alijs bern̄. ⁊ yſi. Bern̄ ī ep̄la q̄d castitati decoꝛ⁹. que mūdū de imūdo ꝯceptū semīe facit. de hoste domesticū ō hoīe angelū. Differūt enī inter se hō pudicus ⁊ angel⁹. sed felicitate nō virtute s; ⁊ illi⁹ castitas felicior. hui⁹ fortior eē dignoscit̄. Itē ysidori. de snon. Amāda est pulchritudo castitat'. est ri. fruct⁹ suauitas ⁊ pulchritudo īuiolata. securitas mētis. ⁊ sanitas corꝑis De hac sanctus basili⁹. Castū fili in oīb⁹ teipsū custodi. vt videas dn̄m glorie cōsistētē. mētē tuā ⁊ mēbra tua dedicasti dn̄o. ne ꝯmisceas eiꝯ mulierib⁹ meretricib⁹. reflecte amorē tuū ab amore mulierū. ne ab amore dei excludēt. Itē alchuin⁹. O q̄ pulchra est iuuenū pudica castitas ⁊ deo amabilis. ⁊ ad omne bonū vtilis. Qui filios habet spūales vel carnales nutriat eos in castitate deo nō in luxuria diabolo. Quid ꝑdest homī filiū habere. amare ⁊ nutrire. si eū ꝯ nutriat tormētis qui ī castitate viuūt angelicā ī terris hnt ꝯuersationē. Castitas hoīem celo ꝯiungit. ⁊ angeloꝝ facit ꝯciuem. Itē. Oib⁹ castitas necessaria est. sed marīe ministris altaris chr̄i. quorū aliorꝝ debet esse eruditio ⁊ assidua salutis ꝑdicatio. Tales decet dn̄m habere ministros qui a nullo carnis ꝯtagio corrūpant̄ sed potius ꝯtinētia carnis resplendeāt. ⁊ toti⁹ honestatis in ꝑplo fulgeāt exēplis. Timor etiā ꝑsentiū penaꝝ retrahit a luxuria ⁊ inducit in amorē castitatis. Legit̄ in q̄busdā cronicis ꝙ pictagoras phil'⁹ ⁊ ph̄s de athenis iuit apud egyptū ⁊ babiloniā ad addiscendū mot⁹ syderū. q̄ rediēs īuenit populū gule datū ebrietati ⁊ luxurie ꝯ natum ⁊ lasciuie. qui adeo ꝑdicauit eis frugalitatē. sobrietatē. castitatē. asserens ꝙ viderat multas ciuitates. subuersas ꝑ luxuriā ⁊ ita sunt ꝯuersi ꝙ q̄si virgines viuerēt caste ⁊ sobrie. ⁊ lasciuie ornamēta ⁊ supbie reiecerūt. Octauo suadet castitatē nocumētū q̄ eius amissio infert vel qō suū ꝯtrariū cōfert in ꝑsenti. ⁊ tormētū q̄ cōfert maxime in futuro. in morte ⁊ iudicio ⁊ ꝑcipue in inferno. De hoc require multa infra. iij. li. vbi agit̄ de luxuria. Nono suadet ad amorē ⁊ custodiā castitatis multiplex ꝑmiū. quo ī futuro castitas remunerat̄. Math. xix. Oīs qui reliquerit vxorē ꝑpter nomē meū. centuplū accipiet. ⁊ vitā eternaȝ possidebit. Math. v. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. cui⁹ visio magna merces [illegible] Math. xix. Sunt eunuchi q̄ se castrauerunt ꝑpter regnū celoꝝ. [illegible] sunt q̄ ꝑpter regnum celoꝝ acquirendū caste viuūt. quare ꝑ hoc regnū celoꝝ acquirūt. ysa. lvj. Nō dicat eunuchus. ego lignū aridū q2 hoc dicit dn̄s eunuchis. qui custodierūt sabbatū meū. ⁊ que volui elegerūt. ⁊ tenuerūt fedus meū. dabo eis in domo mea. ⁊ in muris meis nomē ⁊ locū meli⁹ a filijs ⁊ filiab⁹. ⁊ nomē sempiternum eis dabo qō nunq̄ȝ ꝑibit. Ad hoc faciunt multa exēpla de transitu sanctoꝝ que ponit greg. ij. dyal'. iiij. li. de q̄b⁹ sufficiat duo ponere. Refert enī de vrsino ꝑsbyteroꝝ quādā ecclesiā cū timore dn̄i regebat. q̄ quādā ꝑsbyterā quā an̄ ordinationē suā habuerat fugiebat vt hostē s; diligeret eā vt sororē. nec vnq̄ȝ eā ad se sinebat accedere. Cū aūt ī extremis videret̄ laborare. ⁊ tenuē ⁊ q̄si nullū videret̄ spm̄ efflare. accessit dicta mulier ꝯpassiōis eā iuxta nares ei⁹ vt videret si adhuc spm̄ efflaret qō sentiēs ille. recollecto spū feruoris ⁊ voce ait. Recede hinc mulier adhuc igniculus viuit. paleā tolle qua recedente. cū tota virtute corꝑis ⁊ leticia magna cepit clamare. bene venerint dn̄i mei. bene venerint dn̄i mei. quid ad tantillum seruū dignati estis venire. venio venio gr̄as ago. Cū aūt astātes q̄rerent qō videret. cur hoc diceret. ait nūquid nō videtis sanctos aplos venisse nunquid nō videtis hic ꝑncipes aploꝝ aduenisse. petrum ⁊ paulū. ⁊ repetens hec vba. ecce venio ecce venio. emisit in his [illegible]

Itē xiiij. li. c. iiij. dicit q̄ galla nobilissima romanoꝝ defuncto viro post annū. lꝫ plurimi oꝑent ei īspecta rubore faciei q̄ nisi ꝯtraheret. ⁊ a viro cognosceret. barbā virilē haberet. ⁊ lꝫ multas h̄ret diuitias ⁊ arrideret oīs ꝓsperitas q̄ eā ad ꝯdēdū īuitabat maluit in castitate seruire dño. ⁊ ei nubere q̄ꝫ homini. Relectio seculari habitu ⁊ religioso sūpto. sese monasterio beati petri apl'i tradidit religiōi studēs ⁊ elemosynis. verecūdiā barbe aduenīētē nō timēs sꝫ solū quō deo placēt. Cui aūt labores ei⁹ vellet oīpotēs de⁹ eterna mercede remunerare. ꝑcussa ē ī mamilla vlcere cācri. Cūqꝫ iacēt de nocte īter duo cādelabra q̄ ante se lucentia habebat. amica lucis vidit astare beatū petrū aplm̄. ⁊ ait nō ꝑterrita. sꝫ leta. Quis es dñe. Sūt ne mihi dimissa peccata mea. cui ille benignissime īclinato capite ait. Dimissa sūt. veni. Cui illa veniat inq̄t mecū soror benedicta. Cui ille. Nō veniet mō. sꝫ die. xxx. sꝫ alia tal'. dixit ipe veniet tecū. Qd̄ cū reuelasset m̄ri monasterij. migrauit ad deū. quā alie sicut supradictū ē sūt secute. Debet aūt euitare q̄ affectat caste viuē ea q̄ sūt īcitamēta ad peccatū luxurie. ⁊ fugē q̄ sūt desideria carnis. ne. s. curet vl' ꝑcurret ea q̄ caro desiderat. Curā carnis ne feceritis in desiderijs. Gal'. v. Caro ꝯcupiscit aduersus spūm. dꝫ ēt attēdere ⁊ cauē multiplices tētatōes ⁊ fraudes ⁊ astutias sathane. ⁊ quō īsidiaf castitati. Incitātia ad peccatū carnis sūt delicie. vict⁹ ⁊ vestit⁹. ⁊ loci. ⁊ ocia. ⁊ societates leues. j. thiū. v. Vidua q̄ in delicijs ē viuēs mortua est. de q̄b⁹. j. thi. v. Ociose discunt circuire domos. nō solū aūt ociose. sꝫ verbose ⁊ curiose. q̄ filij israel occasiōes luxurie nō euitauerunt. Et iō de ꝯsilio balaā. ⁊ fraude balach ī deserto castitatē diu seruatā amiserūt. ⁊ perierūt. vt legit' Numeri. xxiiij. ⁊ xxv. ⁊ dicit iosephus li. iiij. Antiq̄tatū. q̄ ꝯsiliū fuit balaā q̄ balaach mitteret ī exercitu filioꝝ israel virgines. quaꝝ pulchritudine ⁊ ornatu possēt subdi ⁊ deuincti ē rex venalium copijs. q̄ h' fecit. Que illexerūt eos ad libidinē ludis ⁊ ostēsiōib⁹ ⁊ rex copia. vocātes eas ad festa sua ⁊ ꝯuiuia ⁊ ꝯcubitū. Que cū vellēt recedē ⁊ illi rogarēt cū fletib⁹ q̄ remanerēt. ille respōderūt q̄ nulla rōne possent h' facere. nisi relicta lege sacrificarēt dijs suis. Qd̄ ipi se facturos iurauerūt. vtētes cibis ⁊ sacrificijs. legē dei ⁊ sacrificia ⁊ festa relinquētes. ꝓ quo cū nollēt admoniti p moysen se corrigē. occisi sūt tā gladio q̄ꝫ peste īmissa a dño tā hi q̄ h' fecerāt. q̄ꝫ illi q̄ eos corrigere debebāt. ⁊ nō fecerūt. Ad euitandas carnis illecebras ⁊ demonū īsidias. Ponem⁹ duo exēpla duorū deceptoꝝ p carnis illecebrā ⁊ demonis fallaciā ī mulieris spē se trāsfigurātis. ⁊ p carnis illecebrā. ab altitudine castitatis ⁊ sanctitatis deiectēs duos heremitas. q̄ finē tn̄ dissimilē habuerūt. De vno refert sanct⁹ iohēs in vitispa. q̄ erat q̄dā solitari⁹ ī heremo monachus. cu⁹ dom⁹ spelūca fuit. vir sūme abstinētie. labore manuū sibi victū querēs. die ac nocte in oratiōib⁹ ꝑsistēs. cūctis animi virtutib⁹ florēs quē cū videret de hac ꝑsumētē tētator. laqueos parat. fingit se speciosā mulierē p heremū oberrātē. ⁊ pulsans ad speluncē hostiū. rogat vt eā miseratiōis intuitu ad angulū cellule pnoctare dimittat. ne fiat ꝑda feraꝝ. q̄ pietate fictiōis sue ꝯsentit. ⁊ eā introducit. ⁊ causas vie ⁊ erroris sui p heremū fingit astutias. ⁊ accedēs ꝓpius post vboꝝ figmēta. ⁊ oscula manuū q̄si reuerētia tāgit barbā amplexat' caput. vbis ⁊ factis ꝯcitat ad libidinē. Hic aūt laboꝝ priorū īmemor. ⁊ estuās ardore libidīs cū irrueret ī fedos āplexus. inclinatis lacertib⁹ īter man⁹ amplexātis. cū clamore horribili ⁊ fedissima illusiōe elabit'. ⁊ multitudo demonū q̄ ad hoc spectaculū ꝯuenerat. cū īgēti cachino clamauit. O monache monache qui te vsqꝫ ad celū extollebas. quō demersus es vsqꝫ ad īfernū. Hic āt ꝯfusus nō penitēs sꝫ desperans notosqꝫ fugiēs ad seculū rediēs. releuamē ⁊ colloq̄a bonoꝝ declinās amplius ꝑda demonū ⁊ gaudiū ꝑfectuꝫ efficit'. Itē ad idē aliud exēplū de kalēdario hede. Legit' de victorio martyre. Victorinus ⁊ seuerin⁹ q̄ mortuis parētib⁹ suis vēdiderūt oīa q̄ habebāt. ⁊ pauperib⁹ erogātes. vt deo liberi⁹ fuirēt sibi ad inuicem successiue seruiebant. Et cum nihil haberent. faciēte deo nihil eis deerat. Victorinus autem aliquid perfectius volens agere. secessit ad heremum. sedens in excelso rupis specu. cui subterfluebāt aque. vbi ita erat artus locus. q̄ vix cū posset capere q̄ sedēs posset dormire. si aliqꝫ recipet ibi clausit aditū. Assiduus ī oratiōe ⁊ electiōe stat dyabolus ad hostiū sub similitudine simulate ꝑsone. dicit vt plangit se errabūdā ⁊ metuētē noctis tenebras ⁊ incursus feraꝝ. allegat se debere recipi solius noctis spacio alioquin dicit mortē suā imputandā victorino. Quā cū motus cōpassiōe recepisset. incepit ei blandiri verbis. signis ⁊ gestu. ⁊ tactu. Victorinus victus. scelus ꝑficit. hostis euanescit. irridēs cū cachino victū victorinū. h' ꝑmo fact⁹ velut exāguis. post ad se reuersus fratrē suū adit. casū suū ei referat. ipe sibi penā idicat. arborē findēs ⁊ p fixuras remotis ramis. ī modū crucis man⁹ sibi astrigēs. Seuerin⁹ episcopū ad fratrē adducit. nec ei victorinus. vt inde recedat acq̄escit. Qd̄ vidēs eps̄ ei bn̄dicēs. inde recedit. hic solo die dn̄ico coact⁹ a fratre modicū panis ⁊ aque recipiebat. frat' aūt ꝓ eo sibi cibo ⁊ ieiunio se macerabat. post triēniū aūt vix acq̄euit ab hac pnīa egredi. carnib⁹ ei⁹ iā fere ꝯsumptis. Postea aūt ab epo cū sanctissime viueret ⁊ multa miracula dn̄s p eū faceret amitinine vrbis sit sacerdos. Nerua aūt īpante ab arriāo iudice ꝑmo exilio relegat⁹ ē. post ad locū q̄ catilias vocat' sup aquas putētes ex sulphure p triduū suspēsus capite deorsū dn̄o dira passus supplicia martyrio coronatus est. De castitate claustraliū nontandū. q̄ illa que suadēt castitatē ꝑsonis ecclesiasticis in sacris ꝓmotis. ⁊ q̄ dissuadēt peccatū luxurie in eis ꝑnt suadere in claustralib⁹ castitatis amorē ⁊ obseruātiā. ⁊ dissuadere eis luxurie vitiū. q̄ infra i. iij. li. notata sunt vbi agit' de his que dissuadēt luxuriā in claustralib⁹. ⁊ p ꝯtrariū suadent eis castitatē. Et de circūstātijs que aggrauāt luxuriā monialium. q̄ debent eas incitare ad amorē ⁊ custodiā castitatis ꝓmouere.

De virginitate. DIS. XCVI.

Einde ꝯsiderandū est de v'ginitate. Circa quaꝫ vidēda sunt q̄nqꝫ. Primo in quo ꝯsistit v'ginitas. Scd̄o vtrū sit vtus. Tertio de excellētia ei⁹ respectu m̄rimonij. Quarto de excellētia ei⁹ respectu aliarū vtutū. Quinto sp̄aliter q̄ mouere debēt ad v'ginitatē seruandaꝫ.

Ad p̄mū. s. in quo ꝯsistit v'ginitas Dicendū q̄ nomē v'ginitatis a virore sumptū videt'. Et sicut illd̄ dicit' virēs in suo virore ꝑsistere. qd̄ nō est ex supabundātia caloris adustionē expꝫ. ita etiā virginitas hoc īportat q̄ ꝑsona cui inest īmunis sit a ꝯcupiē adustiōe q̄ esse videt' in ꝯsūmatiōe. maxīe delectatōis corꝑalis q̄lis ē venereoꝝ delectatio. Vn̄ ambrosi⁹ dicit libro de v'ginitate. q̄ castitas v'ginalis ē expers ꝯtagiōis integritas. In delectatiōe aūt venereorū tria ē cōsiderare. Vnū quidē qd̄ est ex pte corpis. s. violatio signaculi virginalis. Aliud est aūt illud in quo ꝯiūgit' id qd̄ est aīe cum eo qd̄ est corpis. s. ipsa resolutio semīs delectatōꝫ sensibilē causās. Tertiū aūt est solū ex pte aīe sue ꝓpositū ꝑueniendi ad talem delectationē. In quib⁹ trib⁹ id qd̄ est p̄mo positū p accidēs se habꝫ ad moralē actū. q̄ non cōsiderat' p se. nisi s̄m ea q̄ sunt aīe. Scd̄m vero materialiter se habet ad actū moralē. Nam sensibiles passiones sunt materia moraliū actuū Tertiū vero se habet formalit' ⁊ cōpletiue: q̄r ratio moraliū in eo qd̄ est rationis ꝯplet'. q̄r igit' virginitas dicit' p remotionē ꝑdicte corruptōis. ꝯsequens ē q̄ integritas mēbri corꝑalis p accidēs se habeat materialiter ad virginitatē. ipa aūt īmunitas a delectatiōe q̄ cōsistit in semīs resolutōe se hꝫ materialiter. ad ipm aūt ꝓpositū ꝑpetuo abstinēdi a tali delectatione se habet formaliter ⁊ cōpletiue in virginitate. ⁊ hec tria tāgit augu. in diffinitione virginitatis. dicēs in libro de nuptijs ⁊ cōcupiscentia. Virginitas est in carne corruptibili incorruptiōis ꝑpetua meditatio. Hec aūt diffinitio tangit in recto illud qd̄ est formale in virginitate. Nā p meditationē intelligit' ꝓpositū ratiōis. Qd̄ aūt addit' ꝑpetua. nō sic intelligit' q̄ oporteat virginē sp actualē meditationē habere: sꝫ q̄r hoc debet in ꝓposito gerē vt ꝑpetuo in h' ꝑseueret. Id vero qd̄ est materiale tangit' in obliquo. cū dicit' incorruptōis in carne corruptibili. qd̄ addit' ad ostendendū virginitatis difficultatem. Nam si caro corrūpi non posset nō esset difficile ꝑpetuam incorruptiōis meditationē habē. Sciendū est aūt q̄ si integritas mēbri corꝑalis aliquo casu p aliū q̄ꝫ p cōcubitū corrūpat'. non magis p̄iudicat virginitatis. q̄ꝫ si corrūperet' manus vel pes vn̄ dicit aug. i. de ci. dei. q̄ mēbra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim pati. ⁊ medici aliquando saluti opitulātes hoc ibi faciunt q̄ horret aspectus. obstetrix etiā virginis cuiusdam integritatē manu velut explorans dum inspicit pdidit. Et subdit. Nō opinor quenq̄ꝫ tam stulte sapere vt huic perisse aliquid existimet etiaꝫ de ipius corporis sanctitate. q̄uis mēbri illius integritate iā pdita. Itē sciēdū q̄ delectatio q̄ est ex semīs resolutiōe dupl'r pōt ꝯtingere. vno mō vt ꝓcedat ex mentis ꝓposito. ⁊ sic tollit v'ginitatē siue fiat p ꝯcubitū. siue absqꝫ ꝯcubitu. Facit tn̄ mentionē aug. de ꝯcubitu: q̄r hm̄oi resolutio cōiter ⁊ n̄aliter ex ꝯcubitu causat'. Alio mō pōt ꝓuenire ꝑter ꝓpositū mētis vl' dormiēdo: vl' p violētiā illatā cui mēs nō cōsentit: q̄uis caro delectatōꝫ expiat'. vl' ex īfirmitate etiā n̄ae: vt pꝫ ī his q̄ fluxū semīs patiunt'. ⁊ sic nō pdit' v'ginitas: q̄r tal' pollutio nō accidit p īpudicitiā quā v'ginitas excludit. Ad scd̄m. s. vtꝝ v'ginitas sit virt⁹. Dicēdū q̄ in hūanis actib⁹ illud ē vitiosum qd̄ est ꝑter rōnē rectā. hoc aūt hꝫ ratio recta: vt his q̄ sunt ad finē vtat' aliqs s̄m eā mēsurā q̄ ꝯgruit fini. Est aūt triplex hoīs bonū. vt dicit' i. j. eth. Vnū quidē qd̄ ꝯsistit in exteriorib⁹ reb⁹. puta diuitijs. aliud autē qd̄ cōsistit in bonis corporis. Tertiū aūt est qd̄ ꝯsistit in bonis aīe

iter q̃ etiā bona cõtēplatiue vite sunt potiora bonis vite actiue vt p
bat p̱hus in .x. ethi. Et dñs dicit Luc. x. Maria optimā ptē elegit.
Duorū bonorū exteriora q̃dē ordinant ad ea q̃ sūt corpis. ea vo que
sunt corpis. ad ea q̃ sūt aīe. ⁊ vlterius ea q̃ sunt vite actiue cõtēplati
ue. Pertinet igit ad rectitudinē rationis. vt aliq̃s vtat exteriorib⁹
bonis fm mēsurā q̄ cõpetit corpori. ⁊ silr de alijs. Unde siq̃s absti
neat ab aliq̄b⁹ possidēdis q̃ alʼs eēt bonū possidere vt cõsulat saluti
corporali vel cõtēplationi veritatis. nõ eēt hʼ vitiosum. s3 fm rõnē re
ctā. Et silr si aliq̃s abstineat a delectatiõib⁹ corpalib⁹ vt liberi⁹ va
cet cõtēplatiõi veritatis ptinet hʼ ad rectitudinē rõnis. ad hʼ aūt pia
virginitas ab omni delectatiõe venerea abstinet. vt liberius omni
cõtēplatiõi vacet dicit .n. aplʼs pma ad corin. vij. Mulier innupta ⁊
virgo cogitat q̃ sūt dñi. vt sit sancta ⁊ corpe ⁊ spiritu. q̃ aūt nupta ē
cogitat q̃ sūt mūdi quō placeat viro. Unde relinquit qȝ virginitas
nõ ē aliquid vitiosum. s3 potius laudabile. Cum igit in virginitate
sit aliq̃d formale ⁊ cõpletiuū. s. ppositū abstinēdi ab omni delecta
tiõe venerea. Qd̃ q̃dē ppositū laudabile reddit ex fine inq̃ntū. s.
hoc sit ad vacādū reb⁹ diuinis materiale. Silr in virginitate ē inte
gritas carnis absq̃ omni experimēto delectatiõis veneree. Mani
festū ē aūt. qȝ vbi ē spālis materia habēs specialē excellētiā ibi īue
nit spālis ratio virtut. sicut patet i magnificētia q̃ ē circa magnos
sumpt⁹. ⁊ ex hoc ē spālis virt⁹ a liberalitate distincta q̃ cõiter se h3
circa oēm pecuniarū vsū. Hoc aūt qd̃ ē seruare se imunē ab experi
mēto veneree voluptat' h3 quādā excellētiā laudis. supra hoc qd̃ ē
cõseruare se imunē ab inordinatiõe veneree voluptatis. ⁊ ideo virgi
nitas est quedā spālis virtus habens se ad castitatē sicut magnifi
cētia ad liberalitatē. ⁊ nota qȝ virginitas q̃ntū ad id qd̃ ē materiale
inest nobis a natura. q2 oēs hoīes ex sua natiuitate habēt id qd̃ ē
materiale in virginitate. s. integritatē carnis. imunē ab experimento
venereorū nõ tñ habēt id qd̃ ē formale in virginitate vt. s. habeāt p
positū seruādi huiõi itegritatē pp deū. ⁊ ex hoc h3 rationē virtutis
vnde Aug. dicit in libro de virginitate. Nec nos in virginibus pdi
cam⁹. qȝ virgines sunt. S3 qȝ deo dicate sūt pia cõtinētia virgines.
Itē virginitas q̃ntū ad id qd̃ ē materiale p penitētiā repari nõ pōt.
sed q̃ntū ad id qd̃ est formale in ipsa. nõ eni si quis magnificus con
sumpsit suas diuitias. p penitētiā peccati restituunt ei diuitie. ⁊ si
militer ille q̃ peccādo virginitatē amisit. p penitētiā nõ recupat vir
ginitatis materiā. s3 recuperat virginitatis ppositū. Circa materiā
aūt virginitatis ē aliq̃d qd̃ miraculose repari poterit diuinit⁹. s. inte
gritas mēbra quā dixim⁹ accidētaliter ad virginitatē se hr̄e. Aliud
ē aūt qd̃ nec miraculo repari pōt. vt. s. q̃ expt⁹ ē voluptatē venereā
fiat nõ exptus. nõ .n. de⁹ pōt facere vt ea q̃ sunt facta nõ sint facta.
Itē l3 id qd̃ est materiale possit amitti sine peccato. s. p matrimoni
um non tñ pōt amitti virginitas fm qȝ est virtus. q2 virginitas fm
qȝ est virtus importat ppositū voto firmatū itegritatis ppetuo ser
uande. Dicit eni Aug. in libro de virginitate. qȝ p virginitatē itegri
tas carnis ipsi creatori anime ⁊ carnis vouet. cõsecrat seruat. Un
de virginitas fm qȝ est virtus nunq̃ amittit. nisi p peccatū. Consi
stit autē virtus virginitatis in medio rationis nõ rei. ille eni qui ab
omnibus delectationibus abstinet. preter rationē rectā q1 delecta
tiões per se abhorrens est insensibilis. sicut agricola. Uirgo aūt nõ
abstinet se ab omni delectatiõe. sed solū a delectatiõe venerea. ⁊ ab
hac abstinet se fm rationē rectā vt dictū est. mediū autē virtutū nõ
fm quātitatē. sed fm rationē rectā determinat. vt dicitur in secun
do ethi. vnde de magnanimo dicitur in .iiij. ethi. qȝ ē magnitudine
extremus. eo qȝ vt oportet medius. Nec est cõtra pceptū legis natu
re qȝ. s. est ad cõseruationē speciei. sicut habet Gen. j. Crescite ⁊ mul
tiplicamini ⁊ replete terrā q2 pceptū habet rationē debiti. Duplicit
aūt est aliquid debitum. vno mō vt impleat ab vno ⁊ hoc debitū si
ne peccato preteriri nõ potest. Aliud autē est debitū implēdū a mul
titudine. ⁊ ad tale debitū implendū nõ tenet quilibet de multitudi
ne. Multa enim sunt multitudini necessaria. ad que implenda vnus
non sufficit. sed implentur a multitudine. dum vnus hoc alius illō
facit. Preceptū igit legis nature homini datū de comestiõe neces
se est qȝ ab vnoquoq3 impleat. Aliter enim indiuiduū cõseruari nõ
posset. Sed preceptū datū de generatiõe respicit totā multitudinē
hominū cui necessariū est nõ solū qȝ multiplicetur corporaliter. sed
etiā spūaliter pficiat. Et ideo sufficiēter puidet humane multitu
dini. si quidā carnali generatiõi operā dent. quidā vero ab hoc ab
stinētes cõtēplationi diuinorū vacēt ad totius humani generis pul
chritudinē ⁊ salutē. sicut etiā in exercitu quidā castra custodiūt. qui
dā signa deferunt. quidā gladiis decertant. que tñ oia debita sunt
multitudini. sed p vnū impleri non possunt. Ad tertiū. s. de cõpa
ratione virginitatis ad matrimoniū. Dicēdū qȝ sicut patet in libro.
Hiero cõtra Iouinianū hic error fuit Iouiniani qui posuit virginita
tē nõ esse matrimonio pferēdā q̃ quidē error precipue destruit ⁊ exē
plo chri. q̃ matrē virginē elegit. ⁊ ipse virginitatē seruauit ⁊ ex doctri
na aplī q̃ pma ad corin. vij. virginitatē cõsulit tanq̃ melius bonū. ⁊
etiā rõne tū q2 bonū diuinū est poti⁹ bono humāo. tū q2 bonū aīe
pfert bono corpis. tū etiā q2 bonū cõtēplatiue vite pfert bono acti
ue. Uirginitas aūt ordinat ad bonū aīe fm vitā cõtēplatiuā. qd̃ est
cogitare ea q̃ sunt dei. cõiugiū aūt ordinat ad bonū corpis qd̃ ē cor
poral multiplicatio generis humani. ⁊ ptinet ad vitā actiuā. q2 vir
⁊ mulier in matrimonio viuētes necesse hñt cogitare q̃ sūt mūdi. vt
p3 p aplʒ pma ad corin. vij. Uñ indubitāter virginitas pferēda ē cõti
nētie cõiugali. q2 tñ meritū nõ solū pensat ex genere act⁹. sed mag
ex aīo opantis. Hic ē qȝ sicut dicit aug. in lib. de bono cõiugali. non
īpar est meritū continētie in iohē. q̃ nullas exptus est nuptias. ⁊ in
abrahā q̃ filios generauit q2 abraham habuit aīuʒ sic dispositū vt
patus eēt seruare virginitatē. si esset tps cõgruū ex quo meritū cõtinē
tie cõiugalis in ipso equat merito cõtinētie virginalis. In iohanne re
spectu pmij substātialis. nõ aūt respectu pmij accidētalis vñ aug.
dicit in libro de bono cõiugali. qȝ iohānis celibat⁹ ⁊ abrahe cõiugiū
p tēporū distributiõeʒ chro militauit. sed cõtinētiā etiā iohes i ope
abrahā in solo habitu hēbat. Itē licet virginitas sit melior q̃ cõtinē
tia cõiugalis. pōt tñ cõiugat⁹ esse melior q̃ virgo duplici rõe. Pmo q̃
dē ex pte ipsi⁹ castitatis. s. si ille q̃ est cõiugat⁹ habeat aīuʒ mag' pa
tū ad virginitatē seruādā. si oporteret. q̃ ille q̃ actu ē virgo. vñ aug. instru
it virginē in li. de bono cõiugali. vt dicat. Ego nõ sum melior q̃ abra
hā. S3 melior est castitas celibū. q̃ castitas nuptiarū. ⁊ rõnē postea
subdit. Qd̃ .n. nūc ago. meli⁹ illi egissent si tūc agēdū esset. qd̃ aūt il
li egerūt. sic ego nõ agerē. etiā si nūc agendū esset. Scdo: q2 forte il
le qui nõ est virgo h3 aliquā excellētiorē virtutē. vnde aug. dicit in
li. de virginitate. Uñ scit virgo q̃uis sollicita que sunt dñi. ne forte p
pter aliquā incognitā infirmitatē nõ sit etiā matura martyrio. illa
vo mulier cui se pferre gestiebat iā possit bibere calicē dñice passio
nis. Itē bonū cõe poti⁹ est bono priuato. si sit eiusdē generis: s3 pōt
esse qȝ bonū priuatū sit meli⁹ fʒ suū genus. ⁊ hoc mō virginitas deo
dicata pfert fecūditati carnali. vñ aug. dicit in li. de virginitate. qȝ fe
cūditas carnis etiā illarū que in hoc tpe nihil aliō in cõiugio q̃ ple
requirūt: q2 mācipant chro p amissa virginitate cõpensare nõ posse
credēda est. Ad quartū. s. de cõparatiõe virginitatis ad alias virtu
tes. Dicēdū qȝ aliquid pōt dici excellentissimū dupl'r. vno mō i ali
quo genere. ⁊ sic virgītas est excellentissima in genere castitatis. trā
scēdit .n. ⁊ castitatē vidualē ⁊ cõiugalē. ⁊ q2 castitati antonomasi
ce attribuit decor. Ideo virginitati p cõsequēs attribuit excellētissi
ma pulchritudo. vnde ambro. dicit in li. de virginitate. Pulchritudi
nē quis pōt maiorē estimare decore virginis. que amat a rege. p
bat a iudice. dedicat dño. cõsecrat deo. Et cyprianus in li. de virgi
tate. Nūc nobis ad virgines sermo est. quorū quo sublimior gloria ē
maior est ⁊ cura. flos inquā est ille ecclīastici germinis decus atq3
ornamētū gratie spūalis. illustrior portio gregis chri. s. p cõparatio
nem ad viduas ⁊ cõiugatas. Scdm hunc modū intelligendū est qȝ
fructus centesimus debet virginitati fm Hiero. propter excellen
tiam quā habet ad viduitatē cui attribuit sexagesimus. ⁊ ad matri
moniū cui attribuit tricesimus. q2 sicut augu. dicit in libro de que
stionibus euāgelij. centesim⁹ fructus est martyrū. sexagesim⁹ virgi
num. ⁊ tricesimus cõiugatorū. Unde ex hoc nõ sequit qȝ virginitas
sit simpliciter maxima virtutū omniū sed solū alijs gradib⁹ casti
tatis. Dicunt etiā virgines sequi agnū quocunq3 ierit: q2 imitātur
agnum chrm nõ solū integritate mētis: sed in integritate carnis vt
augus. dicit in libro de virginitate. Et ideo in pluribus sequuntur
agnum. non tamē oportet qȝ magis de propinquo: q2 alie virtutes
faciunt ppinquius inherē deo p imitationē mentis. Canticū autē
nouū qd̃ sole virgines cantant est gaudium de integritate carnis
seruata. Alio mō potest dici aliquid excellentissimuʒ simpliciter. ⁊
sic virginitas non est excellentissima virtutū. Semp eni finis excel
lit id qd̃ est ad finem. ⁊ ideo quāto efficacius aliquid ordinat ad fi
nem. tāto melius est. finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddit
est vacare rebus diuinis. vt dictū est. Unde ipse virtutes theologi
ce. ⁊ etiam virtutes religionis. quarū actus est ipsa occupatio cir
ca res diuinas pferunt virginitati. Similiter etiam vehementius
operantur ad hoc qȝ inhereant deo martyres. qui ad hoc postpo
nunt ppriā vitā ⁊ viuētes in monasterijs. qui ad hoc postponūt
ppriā voluntatē. ⁊ oia que possunt habere. q̃ virgines. que ad hʼ
postponunt venereas voluptates. Et ideo virginitas non simplici
ter est maxima virtutū. Ad quintū. s. de his que mouere debēt
ad amorē ⁊ custodiā virginitatis. Sciendū qȝ vij. sunt cause pro

per quas virginitas ē ſeruāda. Prima eſt ſcripturaꝝ exhortatio.
Scḋa ē eius ad alios caſtitatꝭ gradus cōparatio. Tertia ē dei ad vir
gines ſūma cura ⁊ dilectio. Quarta ē angelorū ad virgines amor ⁊
obſequiū. Quinta ē qꝛ multis ⁊ diuerſis in ſcriptura ſacra virgini
tas cōparaꝭ. Sexta ē multiplex vtilitas quā virginitas eā ſeruāti
bꝰ efficit in ꝑſenti. Septima eā ē maxima merces q̄ ꝑparaꝭ virgini
bꝰ in futuro. Primū ergo qḋ mouere vꝫ ad virginitatē ſeruādā
ē ꝯſiliū ⁊ exhortatio ſcripturaꝝ. aplꝰs. ij. corin. xj. Deſpondi. n. vos
vni viro virginē caſtā exhibere xp̄o. Glo. virginitas carnis corpꝰ
ē intactū ⁊ īpollutū a luxuria. Itē idē paulus. ij. corin. vij. De virgi
nibus mādatū dn̄i nō habeo. ꝯſiliū aūt do. Glo. a dn̄o ſpiritualiſan
cto mihi inſpiratū. vt. ſ. ꝑmaneāt in virginitate. ⁊ nō nubāt. Ibidē.
Qui matrimonio nō iūgit virginē ſuā. melius facit q̄ꝫ q̄ iūgit. Ibi
glo. Bona ē pudicitia ꝯiugalis. ſed melior virginalis vel vidualis.
Unde ſequiꝭ. Beatior erit ſi ſic ꝑmāſerit ſm̄ ꝯſiliū meū. Legiꝭ in
paſſione beate tecle virginis. ꝙ cū eſſet nobiliſſima iconioꝝ. ⁊ pau
lus ibi veniēs eſſet receptus in domo boniſiforꝰ. ⁊ ꝑdicaret in ea oī
bus aduenientibus de oīum virtutū fructibꝰ. Cū domus parētū te
cle eſſet ꝯiuncta illi. de feneſtra domus paterne audiuit paulū ꝑdi
cantē allecta eius ꝑdicationis adeo dulcedine. ꝙ nec comedere nec
bibere vellet ꝑ triduū. niſi eū audire. Unde cū receſſiſſet inde apud
antiochiā. paulū eſt ſecuta amore ꝑdicatiōis eius audiēde. ⁊ virgi
nitatis ſeruāde. in cuius ꝑdicatiōe fructū audiuerat ꝓ fide ⁊ virgi
nitate ſeruāda. Et cū eēt virgo ſpecioſiſſima. lenonū inſultus. ignū
incēdia. ferarū pugnas ⁊ rabiē. ⁊ multa tormentoꝝ ſupplicia ſuſti
nēs. ⁊ vincēs ad īſtructionē multoꝝ ſeleuciā veniēs quieuit in pa
ce ibi. Quā ad amorē ſeruāde virginitatis ꝑpetue ⁊ toletātiā paſſi
onū animauit ⁊ inflāmauit ſacra pauli apoſtoli doctrina. Scḋꝫ
qḋ incitat ad ſeruādā virginitatē ⁊ amādū eſt iſtoꝝ triū adiunceꝫ
cōpatio. ſ. virginitatis. viduitatis ⁊ ꝯiugalitatis. dn̄s enī comparat
ꝯiugalē caſtitatē terre bone. vidualē meliori. virginalē optīe. Et h̄
ideo. qꝛ ꝑma fert fructū triceſimū. Scḋa ſexageſimū. Tertia cēteſi
mū. Hiero. Laudo ꝯiuges. magis aūt virgines. qꝛ de ſpinis roſam
de terra aurū. de cōcha eligo margaritā. Ex cōparatiōe pꝫ quātū
virginitas ꝑualet ꝯiugalitati. quātū. ſ. roſa ſpine. aurū terre. marga
rita cōche. Itē legiꝭ in vita ⁊ paſſionibꝰ beate victorie ⁊ anatha
lie virginū. ꝙ cū victoria virgo rome eēt deſponſata eugenio paga
no nobili. nec vellet eū accipe. miſſa ē ad eā anathalia virgo vt ſua
deret ei vt ꝯſentiret ei q̄ eā deſpōſauerat. q̄ ait illi. Ego ſuꝫ. chriſtia
na ſicut ⁊ tu. ⁊ ſcio ꝙ deus ꝑcepit nuptias hoībꝰ dicēs. Creſcite ⁊
multiplicamini ⁊c̄. Cui ait victoria. Ego ex eo die quo vēdidi orna
mēta mea ad dādū paupibꝰ. vidi iuuenē auro radiātē. ſplēdidū.
inſignitū dyademate in veſtibꝰ purpureis atqꝫ gēmatꝭ. q̄ grata facie
⁊ vultu hylari me īſpiciēs. ait. O virginitas q̄ morte nō vinceris. q̄
a morte ꝑpetua liberas. q̄ nūq̄ꝫ in tenebris. ſꝫ ſemꝑ in lumine verſa
ris. ⁊ eo diſcedēte cepi flere ⁊c̄. Et ꝓiecit ſe dicta virgo ſuꝑ pauimē
tū ⁊ orauit dn̄m vt ei idē angelus q̄ ei loquebaꝭ vba dulciſſima ap
pareret. q̄ ſub ea forma ſub q̄ prius ei apparuit. ⁊ virginitatē multi
pliciter cōmēdauit. ⁊ eā ad eius cuſtodiā ꝓuocauit vbis multiplici
bꝰ. Ad cuꝰ victorie. ſ. virginis anathalis ꝓuocata. ⁊ exēplo ⁊ ver
bis oīa ornamēta ſua vēdidit ⁊ pauperibꝰ erogauit. in virginitatis
ꝓpoſito ꝯfirmata. Qḋ cū feciſſet apparuit ei idem angelus ⁊ ait ei
Inter alia habēt ſuas cōparatiōes virginitas. caſtitas. ꝯiugalitas:
virginitas cōparaꝭ auro. caſtitas argēto. ꝯiugalitas ferramēto. Vir
ginitas diuitias. caſtitas mediocritas. ꝯiugalitas paupertas. Virgi
nitas pax. caſtitas redēptio. ꝯiugalitas captiuitas. Virginitas ſol.
caſtitas aurora. ꝯiugalitas luna. Virginitas regina. caſtitas portꝰ
ꝯiugalitas pelagus. Virginitas caro ſana. caſtitas cicatrix. ꝯiugali
tas vulnus. Poſt h̄ aūt cū ī virginitatꝭ ꝓpoſito pſeueraret. nec vel
let ydolis īmolare. nec cū ſpōſis ꝯſentire. diuerſi ſuppliciis ꝑcipiē
te īpatore decio afflicte. ⁊ poſt multa miracula gladio ꝯſūmate ſt.
Spiculator aūt eaꝝ lepra ꝑcuſſus īfra ſex dies vermibꝰ ꝯſūptꝰ ex
pirauit. Tertiū qḋ icitat ad amorē ⁊ cuſtodiā virginitatꝭ ē maxi
mꝰ amor quē deꝰ hꝫ ad virgines. cuiꝰ amoris maximꝰ ad eas ꝓpēdi
tur a meritꝭ. Primo. qꝛ xp̄s ē amator virginū. qḋ pꝫ ī eo ꝙ ſuꝑ oēs
mulieres elegit hr̄e in matrē beatē virginē ⁊ qꝛ p̄ aliis purior ⁊ mū
dior ⁊ qꝛ ea ꝑmo ei obtulit votū virginitatis. Elegit. n. eā deꝰ ⁊ ꝑele
git eā ſicut aſſuerus Heſter īter alias virgines ⁊ adamauit eaꝫ ſuꝑ
oēs mulieres. ⁊ inuenit gr̄aꝫ ⁊ miſericordiā in oculis eius. ⁊ fecit eā
regnare ſicut legiꝭ Heſter. ij. Itē beatꝰ iohēs virginitatꝭ ſue ꝓrule
gio īter ceteros diſcipulos a dn̄o magꝭ legiꝭ eē dilectꝰ. Qḋ ex mul
tis ſignis patuit iohis in fine. Itē beda ſuꝑ lucā. ſicut xp̄s i ſūma
pace natꝰ ē vt ſe pacē diligē oñderet. ſic natꝰ de virgine ē vt ſe virgi
nitatem diligere demonſtraret. Incorruptio aūt facit ꝓximū deo.

quia facit aīaꝫ deo ſororē ⁊ ſpōſaꝫ ⁊ amicā ⁊ īmaculatā. qḋ oñdiꝭ
Can. iiij. ⁊. v. Aperi mihi ait dn̄s ſoror mea ⁊c̄. Itē amor iſte queꝫ
dn̄s habuit ad vgines icorruptas mēte ⁊ corpe appet qꝛ ſūt ſpōſe
eius. Spōſus. n. amat ſpōſaꝫ. vt oꝭ de btā katherina. ⁊ marie qū ī
uenit eā fidelē. Oſee. ij. ſpōſabo te in fide ⁊ ſcies qꝛ ego dn̄s. Can.
iiij. Vulneraſti cor meū ſoror mea. ſponſa. ſ. amore tuo. Soror. qꝛ
me ſicut ſe diligit. ſpōſa. qꝛ caſta ſuit. Hū ſuit hoc figuratū Leuit.
xxi. in h̄ ꝙ ſūmus ſacerdos q̄ erat ſine legis macula imaculatā ele
git ſibi ſponſaꝫ ⁊ nō aliā niſi vginē. ſicut īmaculatꝰ dn̄s īmaculatā
elegit ſpōſaꝫ. ſic legiꝭ in paſſiōe beate agathe. Itē de btā agnete le
giꝭ ꝙ cū romane vrbis ꝑfecti filiꝰ eā adamaret ei ꝓmittēs multa.
ſi eiꝰ ꝯiugio ꝯſentiret. Rn̄dit. Diſcede a me pabulū mortis. fomē
pctī. nutrimētū facinoris. qꝛ iā ab alio amatore ꝑuenta ſuꝫ q̄ mihi
ſatis meliora ꝯtulit ornamēta. q̄ anulo fidei ſue ſubarrauit me ⁊c̄.
Et poſt. Ipſi ſuꝫ deſpōſata cui angeli ſeruiūt. cuiꝰ pulchritudinem
ſol ⁊ luna miranꭍ. Itē hec deſpōſatio ſignaꭍ Heſter. ij. Querēti re
gi dicūt miſtri aſſuero q̄ īterꝑtaꭍ beatꝰ. ſ. angelis xp̄o. q̄rant puel
le vgines ſpecioſe. Et poſt. Multe pulchre puelle adducte ſunt regi
aſſuero in ſuſaꝫ. q̄ interꝑtaꭍ leticia gr̄e. vel gaudiū doni: vginitate
ꝑueniꭍ ad dei gr̄e leticiā. ⁊ ad donū ſuꝑni gaudij. Itēꝫ dixit beata
margaritha demōi quē ſub ſuis pedibꝰ ꝯculcabat: ꝙ nō talis ei po
teſtas erat hoc faciēdi. qꝛ ſpōſa xp̄i erat. cuiꝰ nomē ⁊ ꝑtās ꝑmaēt
in ſecl'a ſeculoꝝ. Arripuerat. n. demonē ꝑ capillos. ſub pedibꝰ ſuis
eū ꝯculcās q̄ venerat in carcere ad eā tētandaꝫ in ſpecie nigri ethio
pis. Scḋo: deus vginitatē honorificat qꝛ de vgine voluit naſci
⁊ nutriri. ⁊ a ioſeph q̄ vgo crediꭍ cuſtodiri. ⁊ vgo ꝑmāſiſſe. ⁊ ꝓcura
ſorē vginē habuiſſe. ⁊ dilectū ſuū iohēꝫ. vt vgo ꝑmaneret a ꝯiugio
⁊ nuptiis reuocaſſe. Honorauit vgines multꭍ miraculis ī p̄nti ⁊ in
futuro. ⁊ multꭍ glorioſis triūphis habitꝭ a demonibꝰ ⁊ hoībꝰ. Qḋ
pꝫ in vitis ſcōꝝ ⁊ in miſterio angeloꝝ. ⁊ vgines īnocētes fecit ꝑmo
ſigniferos in hoc mūdo veniēs. Nō ſolū aīas honorat in celo: ſed
etiā corpa multꝭ miraculꭍ ⁊ exēplis ⁊ angeloꝝ miſteriis in terra. ſic
legiꭍ feciſſe de corpe beate katherine. qḋ angeli detulerūt ⁊ ſepelie
rūt ī ſynai vtice. q̄ lōge erat loco ſue paſſiōis pluſq̄ꝫ viginti dietas.
Siliꭍ corpꝰ beate agathe. q̄ cū ſepeliretꭍ ſepulture eiꝰ affuit iuuenis
ſpecioſiſſimꝰ ⁊ ornatiſſimꝰ. ducēs ſecū pluſq̄ꝫ centū pueros ſpecio
ſiſſimos ⁊ ornatiſſimos. q̄ nūq̄ꝫ diſceſſerūt a loco vſqꝫ quo clauſuꝫ
fuit eius ſepulchrū. ⁊ tūc dictꝰ iuuenis poſuit ad caput tumuli eiꝰ
titulū marmoreū. in quo erat ſcriptū. Mentē ſanctā. ſ. habuit. ſpō
taneū honorē dedit. ſ. deo. ⁊ patrie liberatōēꝫ quo titulo poſito. cū
his q̄ cū eo erāt diſceſſit. q̄ nec ātea nec poſtea viſi fuerūt. ⁊ crediꭍ
fuiſſe q̄ oſtū titulū ibi poſuit angelꝰ eiꝰ. Tertio: deꝰ vgines ho
norat: qꝛ in eo totā ſpeꝫ ſuā ponūt in neceſſitate adiuuat ⁊ ꝓtegit.
⁊ eruit a tribulatōe. Eccl. lj. Et caniꭍ ō vginibꝰ. Collaudabo te dn̄e
deū ſaluatorē meū: qꝛ adiutor ⁊ ꝓtector factus es mihi ⁊ liberaſti
corpꝰ a ꝑditiōe marie vginitatis. Et notanꭍ multa ibi a q̄bꝰ liberat
⁊ in q̄bꝰ adiuuat a laqueo lingue inique ⁊c̄. ſ. a tētatiōibꝰ demonū
a ſollicitatōibꝰ hoīuꝫ ꝑuerſoꝝ ⁊ doloſoꝝ. ab īſtātia impatoꝝ. ⁊ mi
nis ⁊ ſeuitiis eoꝝ. ⁊ a multis tribulatiōibꝰ ꝑſecutoꝝ. Et poſt: qm̄ eſ
ruis ſuſtinētes te. ⁊ liberas eos de manu anguſtie. qn̄. ſ. deficit hu
manū auxiliū. vt liberauit tres pueros de camino ignis Dañ. iij. Et
danielē vginē de lacu leonū. Vn̄ rex babilōis ſcripſit oībꝰ ꝓuinciis
deum danielis eſſe omnipotentē. ⁊ ꝙ erat ſaluator. ⁊ ꝙ eſtimarēt
eum qui liberauerat danielē de lacu leonum. Dañ. vj. Et vltimo in
fine. Hoc beneficium recognoſcebat beata agatha de reſtitutione
mamillarū ſuarum. cū quidā que erant in carcere viſo lumine celi
tus miſſo ei in carcere cuſtodes perterriti fugiſſent. oīuīſſo aperto
carcerꭍ ⁊ dicerēt ei ꝙ recederet. Rn̄dit abſit a me vt ego fugiēdo co
ronā meā pdā. ⁊ cuſtodes meos ī tribulatōe relinquā. ego adiuta
a dn̄o ꝑmanebo in ꝯfeſſiōe eiꝰ q̄ me ſaluā fecit. ⁊ ꝯſolatꝰ ē me. Itē
in paſſiōe euſemie vginis legiꭍ: ꝙ cū ipſa ē ſpecioſiſſima p̄hoſonis
ſenatoris filia. ⁊ accuſata. ꝯfeſſa fuiſſet ſe xp̄ianā. venit de eā ꝑi
ſcus iudex in carcere. volēs eā opprimere. ipſa aūt orās ait. Adiuua
me ih̄u ſpes mea. ſaluator mūdi. ipſa aūt xp̄i adiutorio inualuit.
Tūc ꝑiſcꝰ idignatꝰ ꝙ a muliere victꝰ eſſet. fecit fieri rotas terribi
les in q̄bꝰ virginē ꝯtereret. cumqꝫ miſtri ipſaꝫ ꝯfitētē xp̄m ⁊ dicen
tē. ſaluator mūdi adiuua me ⁊ libera me. cū miſtris rotas voluerēt
⁊ oſſa eius attererēt. angelus deſcēdit de celo rotas illas atterens.
eā illeſam reddēs liberatā miſtri aūt ꝑcuſſi ſunt paliſi. ⁊ facie īmu
tati. cū aūt ꝑſes ꝯfuſus cōminareꭍ ei ꝙ mitteret eā in fornacē ardē
tē. Rn̄dit. Nō timeo habēs adiutorē xp̄m. ſed cōculcabo adiuto
rio eius omnes tyrānicos terrores tuos. Cum autēꝫ iuberet tyran
nus eam ꝓici in fornacem quā parauerat maximā miſtri cui ꝑce
perat hoc ei dixit: ꝙ non poſſet in eam manum mittere: qꝛ videbat

circa fornacē candidatoꝝ exercitū expectantē eā. Scḋs aūt cui hoc cepit att. victor noīe. q̄ nō posset hoc facere. q2 videbat circa fornacē viros gloriosos paratos fornacē dispgere. ⁊ illesam ⁊ imaculatā custodire. hi aūt carcere custoditi tādē ī martyrio coronati sūt. Tūc ꝓiectā sup ignē susceperūt eā angeli dei dispgētes ignē huc atq3 illuc. ꝑ hꝰ in carcere ꝑ sex dies ꝑ capillos suspensa ē negato ei cibo ⁊ potu. ⁊ quotidie ab angelo refecta ē. Postea posita est inter maximos lapides q̄ dei adiutorio ī puluerē sūt cōminuti. Postea cū supasset. missa in foueā vrsos ⁊ leones illesa ab his. a carnifice gladio trāsfixa ad deū migrauit. Percussor aūt eius a leone deuoratꝰ. Priscus aūt ⁊ appellius in furtā stati cōuersi. ⁊ seipos comedētes. mortui inuēti sunt. Et de hoc cū multa sint alia exēpla sufficiāt.

Quarto virginitas facit deo habitatōē sanctā ⁊ mūdā. Alcuinus. Virginitas ē vita angelica. q̄ si cū humilitate fuerit. spūssancti merebit habitationē. Ecōtra demonū habitatio ē mēs inuida. vnde demones expulsi ab eo quē inhabitabat legio demonū. petierūt vt cōcederet eis vt intrarēt ī porcos. Math. viij mar. v. luc. viij. Glo. Nisi more porci qs vixerit. in eo dyabolꝰ ꝑtātē nō habebit. p̄s. Tu aūt dn̄e in sancto habitas. i. mūdo. sanctꝰ n. ē idē q̄ mūdꝰ. Dn̄s in tēplo sancto suo. i. mundo corde. j. corin. vj. Tēplū sanctū dei ē q̄ estis vos. In passiōe sancte lucie legit. q̄ ipa orāte. apparuit beata agatha cū choris angeloꝝ dicēs. exauditā oratiōē suā. q2 ī sua virginitate iocūdū deo habitaculū ꝑparauerat. ⁊ cōtinuo sanata ē mater eiꝰ a fluxu sanguinis. vt petebat. Et post. Rn̄dit lucia pascasio. Caste mētes tēplū sūt spūssancti q̄ habitat in eis. Et cū vellet eā facere trahi ad lupanar vt exponeret lenonibꝰ ⁊ fugaret sic ab ea spiritussanctꝰ q̄ eā docebat. tāto pōdere fixit eā in signū. q̄ eā inhabitabat. q̄ nec aliquo tractu nec ꝑ multa paria boum posset moueri. Itē ī passiōe sancte margarithe dixit ei demon quē cōculcabat sub pedibꝰ. video christū ī te habitātē. ⁊ iō cōtremisco. ⁊ nō sū3 ausus resistere tibi.

Quinto in virginibꝰ triūphat christus. Greg. Quāto fragilius ē vasculū q̄d de hoste portat triūphū. tāto dyabolus maioris cōfusionis obprobrio sduit. ⁊ tāto in pugnatricibꝰ suis dn̄s glorior inuenit. Serpēti dixit illa: mulier. s. virgo cōteret caput tuū. ⁊ tu insidiaberis calcaneo eiꝰ. Unde in passiōe beate margarithe dicit q̄ dyabolū apparētē sibi in carcere in forma ethyopis accepit ꝑ capillos cōterēs caput eiꝰ sub pedibꝰ suis. j. corin. j. Nō multi sapiētes nō potētes multi. nō multi nobiles. supple s3 carnē vocati sūt a dn̄o. s3 q̄ stulta sūt mūdi elegit dn̄s. vt cōfūdat fortia. s. sapiētes potētiā demonū ⁊ hoīū. regū ⁊ ꝑncipū. ⁊ mūdi terrenoꝝ. q̄ sic ait. ꝑ virgines marie in sexu ⁊ etate ⁊ sapiētia mūdi debiles ⁊ infirmas. sicut p3 in ꝑdicta eufemia ⁊ margaritha. ⁊ ꝑcipue ī beata katherina. q̄ supauit dei virtute. l3 rethores sapiētissimos mūdi ī philosophia disputādo. ⁊ eos cōuertit ad christū. ꝑ cuiꝰ amore icēdio sūt extincti volūtarii. nō tñ nec ipi nec eoꝝ vestes aut capilli igne sūt cremati. Vicerūt et virgines īꝑatores ⁊ diuersa suppliciorꝰ gña. primo christus in eis eaꝝ ꝓpugnator.

Sexto virginū ē deꝰ magnificator in ꝑsenti miraculis ⁊ meritis. quaꝝ status trascēdit alioꝝ statū. Sunt. n. supior ps ecclesie. ꝑma. n. ps sūt cōiugati. Scḋa cōtinētes. Tertia virgines q̄bꝰ merito aureole fructꝰ. s. cētesim debit. s. excellētiores. Cōiugatis debet fructꝰ tricesimꝰ. cōtinētibꝰ. lx. virginibꝰ cētesimꝰ. In futuro et videnf hr̄e statū emmētiorē. Apoc. xiiij. Hi sūt q̄ cū mulieribꝰ nō sūt coinq̄nati. Virgines. n. sūt. ⁊ sequūf agnū quocūq3 ierit. hi empti sunt ex oībꝰ ꝑmitie deo ⁊ agno ⁊c. Inde sūt purpura regia ⁊ coronate cū virginis filio tāq3 spōses eiꝰ. spōse Cant. iiij. Ait spōsus virginū ī exitu huiꝰ exilij. Veni de libano spōsa mea. veni coronaberis. libanꝰ iterptat cādidatio. ⁊ signat cādorē virginitatis. ⁊ bis dr̄ ꝑꝑ duplicē cādorē mētis ⁊ carnis. In sūa ꝑ̄ virgo carne ⁊ nō mēte nō h3 ꝑmiū ī retributiōe. Angelus ad vicēnā virginē. scḋo apparēs ait Virginitas ē purpura regalis. quā induꝰ fuerit ceteris emminētior erit. Virginitas ē gēma ꝑciosissima thesauris regis. Virginitas thesaurus ꝑciosissimꝰ ⁊ īmēsus ē ꝓgi ssimi cui fures īsidias tēdūt. hūc vigili sollicitudine custodi cōsistu plus te hr̄e cogitas. diligētiꝰ custodi ne ꝑdas.

Septio or[nat] virgines ⁊ vestit vt spōsus. Ezech. xvj. Ingressus sū pactū tecū. ⁊ facta es mihi vxor. laui te aq̄ mūdaui sanguinē tuū a te. vnxi te ol[eo] gr̄e. h̄ in baptismo. vestiui te discoloribꝰ. varietate. s. vtutē. calciate iacincto. ornaui te ornamēto ⁊c. Et post. Et coronā decoris posui sup caput tuū. ⁊ ꝑfecisti ī regnū. h̄ aūt ornamēta spōse christi nō s[ūt] corpalia. s3 spūalia vtutis ⁊ gr̄e. q̄bꝰ ornauit aplos ī die pēthecostes indutos vtute ex alto. de q̄bꝰ Colos. iij. Induite vos sicut electi dei s[an]cti ⁊ dilecti viscera misericordie benignitatē. hūilitatē. modestiā patiā3 ⁊c. De beate agnete legit. q̄ cū filiꝰ romani ꝑpositi offerret ei ornamēta ꝑciosissima vt cōsentiret in amorē suū. respuit ea vtum dicens se ab alio amatore ꝑuentā. qui longe meliora iā ei dederat ornamenta ⁊ genere ⁊ dignitate. christo. s. q̄ dexterā meā ⁊ collū meū cinxit lapidibꝰ ꝑciosis. q̄ circūdedit me vernātibꝰ atq3 coruscantibꝰ gēmis ꝑciosis q̄ induit me ciclade auro texta. ⁊ īmēsis monilibꝰ ornauit me. Hec sunt ornamēta spūssancti. quorū solus ipse ē opator ⁊ doctor cū patre ⁊ filio p baleris charitatis decorata. ⁊ ceterarū vtutū. que q2 ornāt ⁊ illuminānt. ꝑciosam reddūt aīaꝝ. ⁊ eius opatiōes dicunf lapides ꝑciosi. ⁊ q2 eā a vitijs restringūt ⁊ coartāt. dicunf monilia. Spūssanctꝰ significaf p egeū q̄ dat ornamēta ꝑciosa vginibus q̄ introducēde sunt ad cubiculū assueri. q̄ interptaf btūs. Et christum significat qui nutrit ⁊ fouet eas anteq3 īroducanf ad eternā requiē. Per egeū vnguētis charismatū ⁊ pigmēta diuinaꝝ ⁊ spūaliū cōsolationū. Eccli. xxxviij. Nūquid vnguētarius faciet pigmēta suauitatis. ⁊ vnctiōes cōficiet sanitatis. Egeus lene ⁊ festinus sanctūspm̄ signat: q2 dat spūalē lenitā. ⁊ festinus est bospes aīe.

Octauo vltor eoꝝ qui eis violētiā īferūt est christus. Job. xxiiij. anime vulneratoꝝ clamabūt. ⁊ deus multū abire nō patif. sicut qui volebāt deuorari danielē virginē. a leonibꝰ deuorati sunt ab eis Dan. vj. sicut etiā p3 in passionibꝰ vginū q̄ fere oēs oppressores earū ⁊ īꝑeratores morte turpissima sunt perēpti. Sic p3 de beata lucia: q2 ipsa die qua migrauit ad dn̄m dyocletianꝰ ab imperio expulsus. maximianus mortuꝰ. ⁊ pascasius anteq3 ipsa moreref ferro vinctꝰ. romā ductus. capitali sn̄ia dānatus est. a q̄bꝰ vel sub quibus passa est. Itē in passione beate agnetis iuuenis volens eā corrūpere. a dyabolo suffocatꝰ est. Itē ad sepulchrū dicte agnetis cū multitudo gētiliū venisset. ⁊ christianos ibi orātes lapidibꝰ ꝑpararēt ⁊ fugarēt. emerētianā virginē collactaneā eius eos arguentē iuxta eius sepulchrū lapidauerūt. Unde factū est vt sereno celo tāta facta sunt subito tonitura ⁊ fulgura. q̄ pene oēs ab his sūt occisi. Itē de q̄ntiano legif q̄ cū post martyriū beate agathe iret ad inq̄rēdū de facultatibꝰ suis. ⁊ ad oēs de parētela sua accipiēdū. dum trāsiret in naui fluuiū calabꝰ duoꝝ equoꝝ suoꝝ flumine iactatus. nusq3 postea cōparuit. Silr̄ morte etiā maxētiꝰ iterijt q̄ beatā katherinā martyrizauit. q̄ cū trāsiret ad pugnā cō cōstātinū supra pontem quē de nauibꝰ fecerat sup tybrim. ab equo suo ī tybrim ꝑcipitatꝰ. nunq3 postea cōpertus īuētus nō ē. s3 amisit vitā. ⁊ impiū q̄d obtinuit aduersariꝰ eiꝰ cōstantinꝰ. ecclesiā dei exaltās.

Nono defensor est vginū ⁊ liberator. Eccli. lj. Adiutor ⁊ ꝓtector factus es mihi. ⁊ liberasti corpꝰ meū a ꝑditione. Silr̄ etiā cōseruator ⁊ ductor. Hiere. iij. Voca me dicit dn̄s pr̄ meꝰ es tu. dux vginitatis mee. Aliqn̄ et p feras defendit vgines ⁊ seruat. In passiōe crisanti ⁊ darie. cū celestissimꝰ ꝑfectꝰ vrbis romane afflixisset eos diuersis supplicijs q̄ erāt vgines matrimonio cōiuncti. ⁊ ab oībꝰ supplicijs liberasset eos dn̄s illesos. darīā fecit ꝑses poni in lupanari. mittēs ad eā corrūpēdū lenones. vbi cū ꝓsterneref darīa leo subito ꝓrūpēs de cauea intrauit lupanar. ⁊ iuxta ꝓstratā ꝓsternif. ⁊ defendit eā a lenonibꝰ. Itē spūssanctꝰ luciā vt nō posset trahi a lenōibꝰ. Ad hoc aūt q̄ ꝑsecutores vginitatis grauiter puniunf. cōfundanf illudanf cecitate ⁊ morte subita ⁊ eterna. Facit exēplū q̄d legit ī passiōe beate anastasie. q̄ cū eēt nobilissima romanoꝝ. īstructa a btō grisogono quē in carcere visitabat ⁊ necessaria mīstrabat postq3 multa fuisset passa a spōso: q2 eiꝰ copule cōsentire nolebat. eo subito mortuo ⁊ ea in carcere liberata ē. accusate sunt tres eiꝰ socie ⁊ tradite ab īꝑatore cuidā ꝑposito vt illas faceret dijs īmolare. q̄ cum inclusisset eas in quadā camera vbi erāt vasa coquine. igressus est ad eas nocte. volens corrūpere eas. ⁊ dū ille orabāt. ille tota nocte amplexatꝰ ē ollas ⁊ cacabos ⁊ osculatꝰ. In mane exiēs. totꝰ veste ⁊ facie denigratus reputatꝰ est īsanus a familia sua: q̄ cū fugisset ab eo. imꝑatoris curiā credēs se vestitū vestibꝰ mūdis ⁊ cādidis reputatꝰ est ibi īsanus. irrisus ⁊ flagellatꝰ ⁊ vix ad domū reductus ē. ⁊ cognoscēs se delusum. remisit eas ad aliū ꝑpositū q̄ cū nollent idolis īmolare. ꝑcepit eas duci ad scortū. ipsi aūt cū hoc crederēt facere duxerūt eas ad supciliū montis cuiusdam vbi cū vellet ꝑpositus ascēdere nō valuit: s3 tota die montē girauit. q̄ nō sustinēs se delusū. alterā sagitta occidi fecit. duas in ignē ꝓici. quo extincto ille illese ab eo in orōne spm̄ emiserūt. q̄dā aūt ab īꝑatore obtinuit. vt sctā anastasia vxor ei daref. ꝓmittēs q̄ eā a christianitate reuocaret. Q̄d cū multipliciter attentasset ꝓmissis minis ⁊ supplicijs. ⁊ ipsa in camera q̄dā imobilis p triduū ꝑmāsisset sine cibo ⁊ potu ⁊ somno. dicꝰ vir intrās ad eā cū vellet eā amplecti excecatus circuibat p cameram. nec valebat exire. vn̄ cū clamaret p̄ dolore oculoꝝ. intrātes famuli emiserūt eū. ⁊ ad idola duxerūt vt peteret rn̄suz a demonibꝰ. vtrū curaref ab īfirmitate sua. Qui rn̄derūt ei q̄ nō: sed ꝑꝑ hoc q̄d fecerat anastasie. sciret ipse q̄ īfra triduū esset cū eis in īferno eternalit[er].

cruciandas. Qui exterritus ⁊ supra modū turbatus: cū reduceret inter manus famulo⁊ subito mortuus est. ipsa aūt anastasia post multas afflictiōes ꝓ christo carcerē ⁊ exilij ⁊ incēdij ⁊ extensionis corpis sup quattuor palos spm̄ reddidit. Decimo misericors ⁊ miserator dn̄s eis i necessitate positis ꝯsolator cordiū dat pre ceteris spūales ꝯsolatiōes qz ꝓpter ipsū ꝯtēpserūt carnales. Bern. Delicata est diuina ꝯsolatio q̄ nō dat admittētib⁹ aliens. Uestit in nuditate virgines: sicut btā agnetē cū fustigaret nuda crine soluto tantā densitatē crinū dedit ei deus ⁊ lōgitudinē qꝫ potius pulchrius qꝫ ornaret crinib⁹ q̄ vestib⁹. ⁊ cū esset nuda posita in patibulo dn̄s vestiuit eā lumine sicut vestimēto. Itē de btā eulalia legit qꝫ post multa supplicia q̄ ptulit a daciano ꝓ fide cuius corpus iussu tyrāni dū p triduū nudū maneret in patibulo suspēsū deus vestiuit illud vestitu niueo misso de celo ⁊ aīam morientis viderūt astātes ascendere in celū in similitudinē colūbe niuee. Item nō solū induit in pn̄ti deus miserator btās virgines corpalit in pn̄ti: aut spūalit ornamēto grē sed in futuro ornamēto glīe. Isa. lxi. pn̄t dicere vba isaie dicentis. Gaudēs gaudebo in dn̄o qz induit me vestimēto salutis et indumēto iusticie vel leticie. i. vestimēto grē in pn̄ti. ⁊ glīe in futuro q̄ pōt dici indumētū iusticie debite sibi ꝓ meritis: ⁊ solute sibi in gloria. Itē nota deus solus miserator eas nō solū vestit ⁊ ornat sed in suis necessitatib⁹ p seipsū pascit eas visitat ⁊ curat ⁊ ꝯfortat ⁊ p nūcios suos q̄ vestit lilia agri ⁊ pascit ⁊ vestit volucres celi. vt legit Matth. vi. Itē pascit ⁊ visitat dn̄s ⁊ ꝯfortat v̄gines p seipsū qn̄ sūt in arto famis positi. sicut legit fecisse eugenie virgini. q̄ cū multa supplicia sub galieno īpatore sustinuisset ignis ⁊ aq̄ ⁊ alio⁊ tormēto⁊ ⁊ supasset euasissetqz illesa: tādē clausa detinet in obscurissimo carcere sine oī cibo ⁊ lumie: in quo dn̄s eā visitauit ⁊ pauit pane candidissimo: ⁊ carcerē īmēso lumine illustrauit. ⁊ cū crederet mortua appuit corpulētior ⁊ pulchrior q̄ prius. Itē in passiōe btē katherine legit qꝫ post diuersa supplicia ⁊ scorpionū vbera maxētius iubet btām katherinā detrudi in obscurissimū carcerē sine oī cibo ⁊ lumie: quā angeli visitātes: ⁊ vnguētis ⁊ aromatib⁹ vulnera ei⁹ vngētes ⁊ refouētes curauerūt. Per colūbā etiā dn̄s de celo singulis dieb⁹ misit ei cibū. Duodecimo aūt die visitauit eā ipse dn̄s cū discipulis suis i choro virginū. monēs vt virilit ageret: nec timeret: duodecīo aūt die cū crederet mortua fame: ⁊ euocata de carcere appēret pulchrior: cū crederet impator cibū ei ab aliquo ministrari. ⁊ pcepisset torq̄ri carceris custodes. miserta eo⁊ ait virgo. Ego cibū ab hoīe nō accepi: sed q̄ ꝯfortat suos ī tribulatiōe p suū angelū me nutriuit ⁊c. Itē p suū aplm̄ petrū visitauit btā agathā q̄ de celo veniēs ⁊ vnguēta deferēs ei⁹ vulnera curauit: ⁊ mamillas ei⁹ abscisas reparauit ei. Itē in passiōe btē anastasie: de q̄ supra dictū est. legit qꝫ post multa supplicia detrusa est in imo carcere: ⁊ detēta sine cibi admistratiōe p. xxx. dies. Cui misit dn̄s vnā de sociab⁹ suis prius martyrizatā: q̄ apponebat ei mēsā singulis dieb⁹ refertā cib⁹. cui dixissꝫ anastasia. Quō huc venisti soror q̄ tā martyriū suscepisti ꝓ christo. Illa rn̄dit: dn̄s dat libēter licētiā scīs suis visitādi ⁊ ꝯfortādi eos q̄ puro corde adherēt ei. educta aūt de carcere inuēta est pulchrior ⁊ fortior. Habēs āt p̄ses suspectos custodes: adhuc p mēsē in eodē carcere eā īclusit signās hostia sigillo suo: ⁊ p⁹ mēsē inuēta est vt prius ⁊c. Itē danielē virginē ī lacu leonū visitauit dn̄s p angelū suū q̄ ꝯclusit ora leonū vt ei nō nocerēt: ⁊ q̄ ei deportauit de iudea in babylonē p abacuc ꝓphetā cibū quē parauerat dic⁹ abacuc messorib⁹: ⁊ cū ille dedisset ei: ī momēto p capillū capitis sui īpetu suo sic eū deportauerat in babylonē: reportauit vbi eū assūpserat. Undecīo ocul⁹ virginei intellect⁹ meret a dn̄o illūiari intelligētie grā ⁊ in pn̄ti ⁊ in futuro. Qui quāto purior: tāto pspicacior ad cognoscēdū deū ⁊ creaturas: ⁊ marie ad ītelligētiā spūaliū. vn̄ Matth. v. Btī mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. quāto cor mūdi⁹ tāto videbit pspicati⁹. Dicit de btō martino q̄ cordis oculū habuit purissimū ī carne marie di luxuria alienā: qz legit carne fuisse vitro purior. lacte cādidior. ⁊ iō pspicacissimū fuisse intellect⁹ ad spūalia. Dicit etiā qꝫ nigromātici puros virgines ponūt ī adiurationib⁹ demonū: vt limpidi⁹ videre possint ī corpib⁹ ꝯspicatis: vt speculis ⁊ spatiis demonū trāsformatiōes vt repn̄tatiōes. Itē virginitas meret obtinere donū ꝓphie. vt pꝫ Dan. ij. De visiōe statue. ⁊ xij gabriel fac intelligere visionē. Itē in vitispa. poemen virgo ⁊ innocens ⁊ marie abstinētie fuit. ⁊ iō vt dr̄ ibi meruit donū ꝓphie obtinere ⁊ scientiam futuro⁊. q̄ cū moraret cū matre sua ī quodā vicu egypti in summa abstinētia ⁊ puritate. q̄dā de alia villa collecta maxima multitudine hoīū veniebāt ad exterminādū eos de vico suo qd̄ sibi p angelū fuit reuelatū. vn̄ veniēs ad sacerdotes illius ville: aduentū ⁊ ꝓpositū victo⁊ hostium eis reuelauit: ⁊ ꝯsuluit ⁊ monuit eos qꝫ ipsi exirēt eis obuiā ⁊ placarēt eo⁊ furorem ne ⁊ hoīes occiderēt ⁊ vicū destruerēt. Qd̄ illi facere nō sunt ausi timētes eorū furorē. sed ei supplicauerūt flexis genib⁹ qꝫ ipsa hoc faceret qd̄ ipsa se facturā negauit. Ipa aūt in domū suā se inclusit orans deū vt eos ita retineret ligatos ne possent accedere ad exterminiū eo⁊ et destructionē vici sui. Et statī oratione cōpleta ita steterūt vbi erāt prope dictū vicū sic īmobiles ac si ibi fuissent clauis affixi. Qui rogauerūt p nūcios aduenietes ibi illos de dicto vico de pace dicentes: Grās agite deo ⁊ virgini eius poemen cui⁹ orō impediuit nos a destructiōe vr̄a sicut nobis est reuelatū. Itē in passiōe lucie virginis legit qꝫ cū eēt vulnerata ad mortē ait astātib⁹ christianis. Agite grās deo qui mihi h̄ reuelauit: qz hodie reddita est pax ecclesie dioclētiano ⁊ maximiano iam nō imperātib⁹. Alter enī mortuus est: ⁊ alter de īmpio eiect⁹: ⁊ pascasi⁹ rome vinct⁹ ducit vt ꝓ factis suis ibi accipiat capitalē. qd̄ ita factū ē ipa dicēte ipa p̄dixit. Duodecimo suscipit dn̄s aīas virginū ī morte vt eas glificet vt possint dicere ipsi obuiā cū angel aduenientī: Tu aūt dn̄e susceptor me⁹ es gloria mea ⁊ exaltās caput meū. Eccl. xv. Qui ꝯtinēs est iusticie. s. ꝓpter iusticiā apprehēdet illā ⁊ obuiabit ei ipsa sapiētia christus q̄si mr̄ honorificata: ⁊ q̄si mulier a virginitate suscipiet eā sapiētia dei christus. De q̄ loquit ibi qz virgines ꝯtinentiā seruātes ꝓpter iusticiā acquirēdā grē ⁊ ꝯsequēdā: vt iustū est mercedē glīe apprehēdēt illā sapiētiā dei pro mercede. qz obuiat illis q̄si mr̄ honorificata in ꝯsortio filio⁊ honorabiliū ⁊ alio⁊ se cōcomitantiū. Et suscipiet virginē in morte cū sociis scō⁊ ⁊ angelo⁊. sic suscipit mulier virgo honorifice a spōso a virginitate sua. i. ꝓpter virginitatē suā: ꝓpter quā eā despōsauit. Matth. xxv. Quinqꝫ prudētes virgines suscepte sunt a spōso. ⁊ intrauerūt cū eo ad nuptias. ⁊ significāt illas. qui seruauerūt puritatē affectionū ꝯsensuū ⁊ intētionū interi⁹ ⁊ exteri⁹ mūdiciā sensuū ⁊ opationū. Finalit q̄ venerūt ornate lāpadib⁹ bono⁊ operū. qz vt dicit Ier. Uirgo carne ⁊ nō mēte nō hꝫ p̄miū in repromissiōe. Un̄ fatuis virginibus dicit dn̄s. Nescio vos: qz nihil ꝓdest incorruptio carnis: vbi nō est integritas mētis. Necesse est etiā vt prauis opib⁹ abstineant. vn̄ idem. Qui recte de virginitate gaudere volūt: necesse est vt prauis opib⁹ nō seruiāt. sic suscipit mente virgo ⁊ corpore in exitu suo ab h̄ mūdo sic suscipit hester ab assuero de q̄ susceptiōe hester ij. Ducta ē hester virgo. s. humil ad cubiculū assueri ad regis btī requiē eternā. ⁊ habuit gratiam ⁊ miam corā eo. ⁊ posuit diadema regni in capite eius. ⁊ fecit eā regnare secū. s. i susis: q̄ interptat gaudiū meū vel leticia assūpta a deo. s. leticia eterna. q̄ est sup eo⁊ caput. Sic suscept⁹ btūs iohēs euāgelista virgo ⁊ elect⁹ a dn̄o. cui ante obitū suū apparuit dn̄s cū discipul suis dicēs: Ueni dilecte mi: qz tp̄s est vt epuleris in cōuiuio meo cū frīb⁹ tuis. Qui cū vocasset ⁊ docuisset ppłm: ⁊ celebrasset: descēdit i fouea orans. lumie aūt sibi misso desup videri nō potuit: ⁊ recedēte lumine nō est postea inuēt⁹. Un̄ credit a quibusdā qꝫ in aīa sil ⁊ corpe in celo sit assumpt⁹. cū christo glificat⁹. Itē ad hāc susceptionē faciūt exēpla multa dial. xv. De trāsitu romule refert Greg. qꝫ cū maneret cū q̄dā sua magistra noīe redempta plena virtutib⁹. pcussa paralysi ⁊ membro⁊ officio destituta: in summa patientia degens: assidue orabat. Nocte aūt q̄dā vocauit magistrā ⁊ aliā cōdiscipulā q̄ surgētes aduenerūt. tūc tātus fulgor locū repleuit: vt corda astantiū inestimabili pauore pstringēt: ⁊ ita vt corpa eo⁊ obrigescerent. ⁊ ceperūt audire strepitū maxime multitudinis domū ingredientis: ⁊ neminē videbāt. ⁊ qz pauor eos depresserat: ⁊ splēdor tāte claritatis eos reuerberabat. quā lucē mira suauitatis fragrātia ē subsecuta: q̄ perteritos refouit ⁊ ꝯfortauit. Cōfortauit aūt romulā redēptā dicēs: Noli timē mr̄ nō morior mō. Luce aūt paulatī recedente odor remāsit p triduū. Nocte aūt q̄rta magistrā suā redēptā vocauit: viaticū petijt ⁊ accepit. ⁊ cito post ante hostiū cellule duo chori psallētiū astiterūt. ⁊ videbat astātib⁹ qꝫ psalmodiā dicebāt viri: ⁊ femine rn̄debāt. Ad quā vocē illa scā aīa carne soluta est. ⁊ dicta vox psallentiū cū dei ancilla ascēdēte ad celū minus ⁊ min⁹ cepit audiri ⁊ odor sentiri vsqꝫ quo oīno deficeret. Itē de tarsilla sacra virgine ⁊ amita sua refert idē Greg. ibidē. qꝫ felix romane eccl̄ie antistes atauus btī gregorij defunct⁹ ei apparuit: ⁊ māsionē eterne claritatis ei ostēdit dicēs: Ueni in hac māsione te suscipio. Que sequēte nocte febre correpta ē. Cū aūt in extremis vite multi ei⁹ circūdarēt lectū: incepit clamare: Recedite recedite: qz ihesus venit. Et cū in eū intēderet quē videbat: aīa ei⁹ carne soluta est Et statī tāta suauitatis fragrātia aspsa ē vt pateret illic suauitatis auctorē fuisse. Que cū lauaret ex assiduo vsu orōnis inuēta est in genib⁹ ⁊ cubitis ad modū cameli callos ꝯtraxisse. Itē de h̄ facit qd̄ ibidē ponit exēplū muse puelle: cui btā virgo apparuit cū choro vir

ginũ dicẽs. q̃ si vellet cũ eis iugi abstinere a leuitatib⁹ risu ⁊ io- cis. ⁊ die.xxx. si h̃ faceret. eis associar. q̃ subito imitata fuit. Pa- rẽtes eius h̃ videtẽs cã requirũt. q̃ eis eã retulit xxv. die febre corre pta cũ die.xxx. appropinqret hora exitus sui. vidit btã virginẽ eã vocantẽ cũ choro virginũ. Cui r̃ndit. Ecce dñã venio. Ecce dñã ve- nio. ⁊ h̃ dicto de virgineo corpe ad btã̃ virginẽ ⁊ ad alias sacras virgines eas adijciẽs exiit. h̃ est qd̃ dr̃ Hiere xxxi. Letabit̃ virgo i choro ⁊c. Ad hãc susceptionẽ ptinet. qd̃ legit̃ de beata margaritha post multa supplicia. q̃ vicit ⁊ orõnẽ. vox de celo facta est ad eã di- cens. Ueni margaritha i requiẽ christi tui. veni i regnũ celoꝝ. btã es q̃ virginitatẽ desiderasti ⁊ dilexisti ⁊ coronã vite meruisti. Ad quã vocẽ crediderũt in dñõ qnq; milia hoĩuz. q̃ ⁊ p christo decol- lati sũt. In hora aũt decollatõis sue dixit spiculator: miserere mar garitha. Uideo eni christũ circa te cũ mltitudine angeloꝝ expectã tẽ te. cũ orasset: factũ est tonitruũ maximũ. ⁊ colũba nivea appuit descẽdẽs de celo: dicẽs ei. q; dñõ petitiões sue eẽnt exaudite. Ue- ni q̃ celeri⁹ ad locũ tibi paratũ ego sũ tecũ. ego aperiã tibi regnũ celoꝝ. decapitata aũt ea viderũt q̃ aderãt icõs angelos descẽdẽtes ⁊ stãtes sup corpus eius glorificãtes deũ: ⁊ ascẽdẽtes sup nubẽ de ducebãt spm̃ eius cantãtes nõ est silis tui i diis dñe ⁊c. Demones aũt torqbant̃: ⁊ infirmi a diuersis languorib⁹ curabant̃. Ad h̃ etiã facit qd̃ supra positũ est .prĩo de ornamẽto quo christus virgines ornat. Glorificat aũt virgines gloriosis triũphis meritis docume- tis. ⁊ exẽplis ⁊c. pmoꝝ excellẽtia p ceteris: q: aureola. Isa.lvi. Nõ dicat eunuchus: lignũ sũ aridũ. q: h̃ dicit dñs eunuchis q̃ elegerũt q̃ ego volui. s. q̃ se castrauerũt. i. caste viuere elegerũt: ⁊ tenuerũt fe dus mei voti. s. virginitatis vel castitatis. dabo eis in domo mea ⁊ in muris meis locũ. ⁊ nomẽ melius a filijs ⁊ filiab⁹: ⁊ nomẽ sem- piternũ qd̃ nõ pibit: ⁊ erit in h̃ q; oẽs in fructu. lx. cognoscẽt q̃ fue- rũt ornẽtes in cẽtesimo q̃ fuerũt virgines. s. in aureola virginitate

Quartũ motiuũ ad amorẽ virginitat; est maxim⁹ amor quẽ ha bẽt angeli sci ad virgines q̃ dicunt̃ eoꝝ. Matth.xviii. Angeli eoꝝ semp vidẽt faciẽ pris. nõ solũ aũt sũt virginũ amici: sed etiã serui: in multis eni seruiũt eis. Hec aũt oĩa satis patẽt ex pcedẽtib⁹. Q; aũtem angel⁹ sit amator virginũ p;. q: vt dicit Hiero. Uirginitas soror est angeloꝝ: Q; vita virginalis est angelica. reuelat Hiero. di cẽs. In carne pter carnẽ viuere est angelice nature nõ hũane. Dixit btã cecilia valeriano. Angelũ dñi habeo amatorẽ: q̃ nimio zelo cor pus meũ custodit. Itẽ legit̃ q; cũ btã theodora cõfortaret martyres in agone sue passiõis. tradita est cuidã iuueni ludificãda: ⁊ post in scorto publico oĩb⁹ exponẽda: quã cũ vellet ipudice tangere: cepit emittere maximũ sanguinẽ de narib⁹. ⁊ clamauit iudici: stat iuxta eã iuuenis speciosissimus deauratus indutus vestib⁹: de cui⁹ manu pugnũ in narib⁹ accepi. Ipsa aũt btã theodora cũ nollet sacrificare idolis martyrio ignis cõsũmata coronata est. Itẽ q; cũ Serapia vir go cõuertisset scã; sabinã. post plurima supplicia tradita est duob⁹ lasciuis iuuenib⁹ ludificãda quã cũ vellẽt ipudice tãgere: fact⁹ est terremot⁹ maxim⁹: ⁊ ceciderũt exanimes in terra mẽbris oĩb⁹ reso luti. q̃ in mane sic inuẽti sũt. Et nũciatũ est h̃ psidi: ⁊ ei portati ⁊ vir go adducta est corã eo: q̃ orõne facta pcepit eos in noĩe dñi ihesu christi surgẽ ⁊ stare supra pedes suos. Qd̃ fecissẽt q̃suit iudex quõ fecissẽt virgo: q; sic resoluti eẽnt: dixerũt cũ vellem⁹ eã tãgere ingres sus est qdã iuuenis mire magnitudinis decorus: vt sol chorũscãs tonis stans inter nos: ⁊ hãc puellã cui⁹ claritatis tremor ⁊ timor: ⁊ defectiõe nos cõtrasiit. Uirgo aũt post mlta supplicia q̃uicit gladio cõsũmata ẽ. Ex his p; quõ angeli diligũt ⁊ custodiũt virgines ⁊ pu niũt eaꝝ inuasores. Quintũ incitatiuũ ad amorẽ ⁊ custodiã vgi nitatis sũt diuersa q̃b⁹ in scriptura sacra virginitas cõparat̃. Pri mo ad amorẽ virginitatis debet allicere h̃ q; virgĩtas cõpat̃ flori fragrantissimo: ⁊ spãlissimo ⁊ suauissimo ⁊ mũdissimo: ⁊ fructuo- sissimo sup quẽ q̃escat spũs dñi septiformis: ⁊ h̃ qui ad obseruãtiã eius mouet incẽdiũ charitatis. Berñ. Cõpat̃ lilio cãpi sic liliũ iter spinas tentationũ. sic amica mea inter filias: quo magis pungit̃ tri bulatiõib⁹ ⁊ tentationib⁹: meliorẽ deo odorẽ reddit. h̃ liliũ debet habere sex folia repanda. Tria intus ⁊ tria extra. Intus dicũt puri tatẽ cogitationũ vt malis cogitationib⁹ nõ cõsentiat: affectionũ vt delectatiões nõ recipiat noxias: vel intẽtionũ vt ,ppter deũ virgini tatẽ custodiat. Tria folia extra sũt mũditie. s. sensuũ. actuũ ⁊ exem ploꝝ. Hoc liliũ debet habere candorẽ exteriorẽ: ⁊ interiorẽ purita- tis: cordis. s. ⁊ corpis: ruborẽ interiorẽ interne charitatis in curati- one ad se ⁊ ad inferiora humilitatis ad affectus suos habẽt respe- ctũ. Iste tres virtutes debent esse cõiuncte: virginitas humilitas: et charitas. s̃m beatũ Berñ. in eplã ad henricũ senonũ. archiepm. Cha ritas: hũilitas: castitas: nullius quidẽ coloris sunt: sed nulli⁹ decor- ris nec mediocris sed q̃ diuinos oblectare possit aspect⁹. Quid ca- stitate pulchrius q̃ mũdũ facit de imũdo cõceptũ semine: de hoste domesticũ de hoĩe angelũ. Differũt quidẽ inter se hõ pudic⁹ ⁊ an- gelus. sed felicitate nõ virtute. illi⁹ felicior istius fortior castitas ẽe cognoscit̃. Sola est castitas q̃ in h̃ mortalitatis statu ⁊ tpe ⁊ loco statũ imortal' glie represẽtat. sola inter nuptiarũ solẽnia morẽ illi⁹ vẽdicat regionis vbi nec nubẽt nec nubent̃. verũtñ cũ in talib⁹ ve- nustatẽ pemineat castitatis sine charitate tñ nec meritũ h;: nec pre miũ castitas sine charitate sine oleo lãpas est tolle cũ lãpas nõ lu- cet. tolle charitatẽ castitas nõ placet. sed cũ his duab⁹ virtutib⁹ ne cessaria est humilitas: vt absq; illa alie nec virtutes eẽ videãt. nẽpe vt casti ⁊ cari dicant̃ hũilitas h̃ meret̃ q: deo⁹ hũilib⁹ dat grãm: ser uat acceptã q: nec requiescit spũsscũs nisi sup quietũ ⁊ humilem. Seruatã etiã cõsũmat. Nã virtus in infirmitate pficit̃. i. in humili tate. nã inimicã toti⁹ grẽ a se ⁊ ab alijs virtutib⁹ ,ppulsat. Idẽ sup missus est: pulchra cõiũctio virginitatis ⁊ humilitatis q: nec maiẽ placuisset virginitas nisi ei cõiũcta fuisset humilitas. hũc florẽ virgi nitatis bene seruauerat intactũ btũs dñc⁹. de cui⁹ tumulo cũ post multos annos a sepultura sua apiret̃. exuberauit inusitata ⁊ mira suauitatis fragrãtia: vt de eo canit̃. O q̃; ,pbat camis florẽ omnẽ superãs odorẽ tumuli ex fragrãtia. Itẽ hũc florẽ bñ legit̃ seruasse frat̃ merulus. de quo in dial'. i. refert Greg. cui in nocturna visione apparuit. s. q; de albis floub⁹ corona de celo descẽdebat. Qui mor corpis molestia cũ magna securitate defũct⁹ est ⁊ hilaritate anim. De cui⁹ sepulchro cũ abbas monasterij vellet sibi facere ibi sepul- chrũ tanta odoris fragrãtia exiuit: ac si ibi florũ oĩu; odoramenta eẽnt cõgregata. Hic aũt erat mire cõpassiõis ⁊ deuotiõis ⁊ assidue orõnis. Ad h̃ etiã facit exẽpliũ qd̃ legit̃ in passiõe btẽ cecilie vir ginis: vbi legit̃ q; cũ ad predicationẽ cecilie valerian⁹ ,pmisisset se seruaturũ virginitatẽ: ⁊ fuisset purificat⁹: angelus dñi descẽdit et apparuit ei ⁊ cecilie appoztans duas coronas de rosis ⁊ lilijs para disi: q̃ nunq̃ marcescebãt nec decorẽ amittebãt. Quarũ odorẽ sen tiens tyburtius frater valeri ad fidẽ est cõuersus. ⁊ harũ coronarũ odore ⁊ decore virgines ⁊ martyres per multa supplicia transierũt eas in perpetuũ acquisierũt. Maxim⁹ aũt cornicular⁹ q̃ eos cu stodierat i carcere pfect⁹ vrbis rome eis ,pmiserat q; in christũ cre deret si eũ certũ facerẽt de futura vita quã ei predicabãt. Qui dixe runt q; in hora passiõis certificaret̃. Cũ autẽ decapitati eẽnt idem maxim⁹ cum fletu ⁊ iuramẽto asserebat his q̃ aderãt: q; viderit in hora passiõis eoꝝ aĩas eoꝝ egredi de corpe: ⁊ angelos dei lucidio- res sole eas suscipiẽtes tanq̃ spõsas egrediẽtes de thalamo in gre mio suo: ⁊ sub tegmine alarũ suarũ eas deportari ab eis in celum. Propter quã assertionẽ multi crediderũt ⁊ martyriũ susceperũt. ⁊ ipse maxim⁹ pro resurrectiõis ⁊ future vite glia tãdiu plũbatis cẽ- sus vsq; quo spũm exalaret. Btã autẽ cecilia corp⁹ ei⁹ sepeliuit in sarcophago nouo faciẽs sup illud sculpi auẽ fenicẽ q̃ amore inno- uande vite veteris deponẽde ⁊ noue suscipiẽde spõtanee morti se exponit. Sic fecerat dictus maxim⁹. Uel ad h̃ põt ptinẽ qd̃ legit̃ i inuẽtione reliquiarũ sci stephani. vbi legit̃ q; btũs gamaliel pauli nutritor ⁊ magister aploꝝ apparuit luciano psbytero i cui⁹ parro chia fuerat sepult⁹ cũ btõ stephano. reuelãs ei locũ vbi ipse ⁊ btũs stephan⁹ ⁊ nichodem⁹ nepos suus: ⁊ abibas fili⁹ sepulti erãt: ⁊ vt fidẽ ei faceret: ⁊ eoꝝ merito ⁊ sepulture eoꝝ situ. In secũda appari tione ostẽdit ei tres calathos aureos. quoꝝ vnus quem posuit ad dexterã ei⁹ habebat rosas purpureas quib⁹ erat plen⁹. Duo alij ha bebãt rosas albas. ⁊ qrtus argẽteus rosis croceis ⁊ fragrãtissimis plen⁹ quib⁹ man⁹ extẽdẽs ad collũ corã eo deposuit. Et dixit ei: q; pm⁹ purpureas habẽs rosas signabat loculũ btĩ stephani q̃ vrute charitatis circũfult⁹ vndiq;: qd̃ in calatho aureo signat̃ solus inter eos martyrio meruit coronari sanguine ,pprio laureat⁹ ⁊ rubricat⁹ Alij duo calathi pleni rosis albis loculũ suũ ⁊ nichodemi. q̃ amore christi circũfulti iniurias ⁊ psecutiones iudeoꝝ cõtẽpserũt: quia ab aplo fidẽ instructi baptismũ susceperũt christi mũdati ab eo: ⁊ in opib⁹ innocẽtie ⁊ mũdicie pseuerauerũt: ⁊ in illis adhuc neophiti ad dñm in baptismali mũdicia migrauerũt. Abibas ãt cũ pre suo gamaliele baptisatus in virginitate imaculat⁹ semp corpe sũt post baptismũ ad dñm migrauit. Qd̃ significabat̃ in h̃ q; ei⁹ calathus erat argenteus. ⁊ in croco fragrãtissimo feruor charitati ei⁹. ⁊ virgi nalis fragrãtia designabat̃: vt ei scũs gamaliel exponebat. Se- cundo virginitas cõparat̃ ebori. Sicut eni ebur latẽs sub pãno li- neo: ⁊ sic conseruat eũ a cõbustione carbonis ignei superpositi. sic virginitas latẽs in corde seruat corp⁹ fragile ab incẽtiuo luxurie: ⁊ ne succẽdat̃ a diabolica suggestiõe: cui⁹ alitus prunas ardẽtes fa- cit: vt dicit̃ in Job.xl. Itẽ virginitas est thron⁹ eburneus. in quo

regnat ⁊ quiescit verus salomon christus. de quo .i. Regū .x. Fecit rex salomon thronū de ebore grādē: ⁊ vestiuit eū auro fului nimis ⁊c. Tertio cōparatur precioso lapidi illi margarite q̄ inuenta celestis negociator dedit oīa q̄ habuit ⁊ cōparauit eā margaritā. Ros celi q̄ conchis marinis recipitur in ⁊ ibi seruatur in preciosū lapidē mutatur ⁊ candidū recepto ab ostreis ibi in conchis sic grā dei de celo descēdēs in conchis cordiū humiliū. ppositū virginitatis seruāde ibi generatur ⁊ in eius perseuerātia q̄si in lapidē preciosū induratur q̄ est dign⁹ cōparari regno celoꝝ. Uel margarita valet ɔ caducū morbū ⁊ virginitas ɔ luxurie casū. Itē similis est thopazio. q̄ inter lapides preciosos est speciosissimus ⁊ preciosissimus quāto rarius inuenitur. de quo dicūt naturales q̄ posit⁹ in olla custodit eā ab ebullitiōe ⁊ etiā ebullitiōes olle bullientis sedat: ⁊ seruat ollā ab effusiōe. Sic latens in corde virginitas temperat ⁊ sedat ebullitiones tentatiōis carnis: ne hō effluat sup lupiā ⁊ effundatur vt rubē. de quo dicitur Gen. xlix. Effusus es sicut aqua nō crescas. Quarto virginitas cōparatur thesauro. Matth. xiii. Simile est regnū celoꝝ thesauro abscondito in agro. quē q̄ inuenit hō abscondit: ⁊ pre gaudio illius vadit ⁊ vēdit oīa q̄ habet: ⁊ emit agrū illū. Ager virgo in cuius corde abscondit⁹ thesaurus virginitatis p firmitatē in pposito seruādo: in cuius carne manet p eius integritatē. Hō dans oīa p redēptiōe virginis: vt eā sibi sponsāret dicet christ⁹ est q̄ dedit p agro ⁊ thesauro se redēptiōis preciū p suos angelos in custodie cōsortiū. grām suā ad bñfaciēdū adiutoriū ⁊ gloriā suā in premiū. thesauro cōparatur: q̄ thesaurus fit de rebus vtilib⁹ ⁊ delectabilib⁹ ⁊ raris ⁊ preciosis ⁊ durabilib⁹ ⁊ caute ⁊ sollicite occultandis ⁊ custodiēdis. Est aūt virginitas res pulchra ⁊ delectabilis: q̄ est candor lucis eterne: ⁊ speculū sine macula Sap. vii. Quia a luce grē q̄ venit ab eterno deo est candor iste. ⁊ iste est thesaur⁹ de quo Job xxxviii. Nūquid ingressus est thesaur⁹ niuis ⁊ grādinis. Niuis thesaurus dicitur ppter pulchritudinē candoris ⁊ frigiditatis ab incētiuo libidinis carnis. Grandinis dicitur ppter psecutionē demonis ⁊ immissionē tētationū. q̄s cū imittūt p se ⁊ p suos ex victoria maximā vtilitate cōfert in augmēto grē ⁊ acq̄sitiōe corone: sicut marie in btā agatha cui⁹ virginitatis ⁊ fidei ppositū cū nō posset diabol⁹ tentatiōib⁹ aliq̄b⁹ reuocare p se vel p q̄ncianū ciuitatis prefectū: tradidit eā cuidā meretrici q̄ habebat .ix. filias meretrices vt ipsa erat: q̄ nō cessauerūt p xxx. dies blādimētis minis ⁊ pmissis conari quō in pposito eius mutarēt: vel ipsis multiplicib⁹ tormēt. Q: cū nō possent ipsa magis ac magis grāz ⁊ premiū acq̄siuit. Itē thesaur⁹ cōparatur virginitati q̄ thesaurus fit in reb⁹ vtilib⁹. raris ⁊ preciosis. Eccs. vi. Nō est digna ponderatio alicui⁹ rei. s. preciose aīe cōtinētis. Isido. Prelata est virginitas nuptiis q̄ nuptiaꝝ cōiugiū bonū est: virginitas est optimū: cōiugiū est cōcessū: virginitas nō ē iussa sed admonita. q̄ est res nimis excelsa ⁊ preciosa q̄ cognoscit hui⁹ preciositatē: plangūt ⁊ flent amissiōnē: ⁊ timēt ne amittāt potius volētes amittere corpalē vitā: q̄ cū cauētes ei⁹ corruptores tanq̄ latrones spoliatores ⁊ occisores aīaꝝ q̄si est sine cōiugio ⁊ q̄ auferūt tā preciosū thesaurū. De h̄ thesauro puer. xxi. Thesaur⁹ desiderabilis. s. virginitas: ⁊ oleū grē in habitaculo iusti: ⁊ vir īprudēs dissipabat illū. Hui⁹ preciositatē bñ cognoscebat btūs Bern. clareuall. q̄ cū esset iuuenis ⁊ pulcher i seculari quodā hospitio receptus: ⁊ hospita sua de nocte ter surrexisset intrās lectū eius ipse clamauit: latrones latrones: ⁊ sic eam a se ter fugauit. In mane sociis suis ab eo q̄rētib⁹: cur clamauerat. Rñdit q̄ vere inuenerat latronē q̄ thesaurū impciabilē ⁊ irrecupabilē virginitatis sibi arripe volebat. Hui⁹ preciositatē cognoscebāt bñ scē virgines cecilia: agnes: agatha: katherina ⁊ alie q̄ magis voluerūt oīa tormētoꝝ genera sustinere: ⁊ vitā corpalē amittere q̄ istū thesaurū. Itē illa virgo ⁊ alie de q̄b⁹ legitur in vitis scōꝝ: q̄ fuit in ciuitate capadocie vgo speciosissima ⁊ nobilissima: ⁊ instructissima ab origine: apud quā ipse latuit plurib⁹ dieb⁹ tpe psecutiōis: quā cū iudex nō posset iflectere vt ei cōsentiret tradidit eā cuidā lenoni vt poneret eā in lupanari. tali cōditiōe q̄ exponeret eā oībus ⁊ de lucro suo daret ei singulis dieb⁹ .iii. sol. Que cū q̄dā vellet ad eā accedere flebat dicens se velle⁹ habere in secretiori pte corporis: q̄d si discooperiret fetore suo occideret oēs: ⁊ eos repulit. Quidā aūt christian⁹ diues hoc audiēs: amore virginitatis seruāde in ea: pciauit se in corporis periculo dans quinq̄ sol. lenoni cui erat tradita vt eā dimitteret cū eo pnoctare: q̄ cū esset cū ea strauit ei fugam tradēs ei habitum suū: que facto signo crucis recessit incognita. Ille autem pro eo captus imposito sibi christianitatis noīe fortissimis bestiis traditus duplici martyrio est coronatus ⁊ p eo q̄ sustinuit p fide: ⁊ p hoc q̄ p seruāda virginitate ⁊ salute pximi morti se exposuit. Qd audiens virgo q̄ p ea sustinuisset martyriū: ad stadiū reuersa cū ipso martyrio est coronata. Huius thesauri preciositas bene videtur agnouisse q̄dā de q̄ refert btūs Greg. turoñ. in gestis fracoꝝ q̄ tpib⁹ honorii ⁊ archadii impatoꝝ ⁊ bti martini turoñ. epi. q̄dā iuuenis de nobilioribus senatoꝝ romanoꝝ cōtraxit cū q̄dā virgine de nobilissimis ⁊ dignissimis parētib⁹ alumnoꝝ. Cū at sil adducti essent in vno cubili puella versa ad parietē cepit amarissime flere. Cū aūt adiurata fuisset a iuuene q̄ fateretur ei cām tāti fletus: ait se miserā eo q̄ debebat amittere maximū virginitatis thesaurū. q̄d deo obtulerat ⁊ deuouerat coronā virginū. paradisi gaudiū: agni cōsortiū. Cū aūt iuuenis ei diceret q̄ desideranda erat ples q̄ sufficeret par a cōiugio q̄ erat parentū gaudiū. heres bonoꝝ. pax prie ⁊ cōsanguineoꝝ: illa ecōtra ostēdit ei multis rōnib⁹ nihil eē mūdū cōtēnendū q̄d erat caducū ⁊ trāsitoriū. appetēdū bonū eternū conseruādū virginitatis bonū. vilissimū voluptatis viriū. adeo efficaciter ei pducātiq̄ sibi dexteras dederūt de seruanda virginitate mutua. Cū autē diu in h̄ pposito pmāsissent in eodē thoro nullo sciēte: puella migrauit ad christū. Expleto aīe funeris officio cū clauderet in tumulo: ait vir: Grās ago tibi dñe ihesu christe: q̄ hūc thesaurū quē cōmisisti sicut cōmisisti integrum ⁊ imaculatū tibi restituo. At illa de sepulchro subridēs audiētib⁹ astātib⁹. Rndit: Cur loq̄ris q̄ nō interrogaris: Nō post multū vo tpis vir dict⁹ migrauit ad dñm. ⁊ cū sepelissent eū in sepulchro sepato lōge ab illo in quo vxor ei⁹ fuerat posita: inuenerūt in mane sibi ad inuicē cōiūctos. vt quos coniūctos nō sepat celū: sepultoꝝ corporū nō sepet monumentū. Incole aūt terre illi⁹ illos vocare cōsueuerūt duos amātes. Ista āt de subiugo bene cognoscebat preciositatē hui⁹ thesauri q̄ regnū mūdi et oēm ornatū ei⁹ cōtēpsit ppter amorē dñi nri ihesu christi. de q̄ legitur in quibusdā chronicis sic. Cū sigismūd⁹ rex lothoringie fecisset sibi adduci vnā nobilissimā ⁊ speciosissimā virginē de alemānia: ⁊ eā desposaret sibi. ⁊ coronari reginā tūc eēt ad h̄ adducta in eccl'ia bti stephani: incepit flere ⁊ asserere q̄ nullū nunq̄ haberet spōsū nisi christū. cui se offerebat currēs ad altare ⁊ amplexans. Uidens aūt rex ei⁹ firmū ppositū ait: q̄ nolebat facere iniuria illi dño suo cui se deuouerat. ⁊ ait q̄ non erat dignū q̄ cū minori solēnitate ei desposaretur q̄ sibi. Fecit ergo eā indui vestib⁹ regiis ⁊ corona ⁊ velū supimponi: ⁊ sic eā dño cōsecrari: ⁊ regali cōuiuio expleto fecit eā in ecclesia scī petri monialiū collocari. Itē de q̄dā alia dicitur: q̄ cū rex anglie richardus vidisset in q̄dā abbatia regni sui quandā speciosissimā monialē cōcupiuit eā. ⁊ cū nō posset eā inflectere aliquo pacto ad turpe opus: voluit eā rape violēter. Qd cū sciret illa: fecit inquiri q̄d vidisset in ea q̄d ita incitasset eū in ei⁹ amorē. Rndit q̄ sup oīa h̄ fecerat pulchritudo oculoꝝ suoꝝ. Illa aūt bñdicta magis volēs priuari oculis q̄ tāto thesauro virginitatis: ipsamet eruit sibi oculos vt sic euaderet. ⁊ misit q̄si exenium vt se satiaret pulchritudine eoꝝ: ⁊ eā in pace dimitteret. Qd vidēs ⁊ audiēs ille cōfusus recessit. Nō sic fecit q̄dā maledicta q̄ cū a quodā impeteretur: ⁊ vellet eā sub matrimonio rape: cū a monialib⁹ ita eēt occultata q̄ nō posset eā inuenire: ⁊ illa eū recedē videret: adeo clamauit post eū kuku. q̄ ipse sciuit vbi erat: ⁊ ab aliis eā rapuit: ⁊ thesaurū deperdit virginalem. Itē de q̄dā alia dicitur: q̄ cū quidā impeteret eā. pro pmisso precio dimisit se a quodā iuuene deflorari. Cū autē post factū negaret ei iuuenis q̄d pmiserat: illa obtulit clamorē iudici q̄ violēter eā oppressisset. Iudex aūt negāte eo q̄ nō fecerat: ea inuita iudicauit: q̄ die assignata veniret datur⁹ ei quādā sūmā pecunie: vel vt eā acciperet in vxorē. Iuuenis āt magis eligēs dare pecuniā ei tradidit. Cū aūt illa in sinu suo eā posuisset ⁊ recederet: ait iuueni iudex vt iret post eā. ⁊ ei eā auferret: ⁊ si posset recuparet. Quā cū toto conatu suo nō posset ei auferre: adeo se defēdēs q̄ nihil valuit. iuuenis sed male tractat⁹ ab ea rediret ad iudicē: iudex eā reuocās fecit pecuniā reddi iuueni dicēs q̄ patebat eā mētitā: q̄ si sic seruasset virginitatis thesaurū vt pecuniā. nunq̄ eēt ei ablat⁹. Thesaurus aūt virginitatis abscōdendus est sub tegumēto hūilitatis. Un̄ Mat. xiii. Hunc qui inuenit abscōdit. Glo. Ut seruā a malignis spitib⁹ ⁊ humanis laudib⁹: vt si sit opus in publico intentio recta maneat in occulto vt. s. propter deū. nō propter laudē hominū seruet. q̄ vt dicit Greg. ibi. hunc a malignis spiritib⁹ custodire nō sufficit: q̄ eū ab humanis laudib⁹ nō abscōdit. maligni spūs i pnti vita q̄si q̄dā latrūculi obsidēt. depredari desiderat q̄ thesaurū publice portat in via. ideo q̄ ezechias nūciis babylonis publicauit ad gloriā amisi sunt thesauri ⁊ deportati in babyloniā. Ideo dixit angel⁹ ad anastaliā virginē cui apparebat: Uirginitas est thesaur⁹ regis imēsus: cui fures insidias tendūt. hūc tu vigilās sollicite custodi hūc qnti plus id habē cogitas: instāti⁹ custodi ne pdas. Hunc aūt thesaurū bene custodiebat sub tegumēto hūilitatis eukarius pastor. de quo legitur in vitispa. q̄ duo magni heremite rogabāt deū vt ostenderet

eis in quā mēsurā puenerāt ⁊ responsū est eis ꝙ nōdū puenerant ad mēsurā eukarij pastoris ⁊ vxoris eius marie. q̄ sunt in tali villa egypti. vbi venietes ad cellā eius nō inueniētes eū ⁊ requirentes ait eis vxor ꝙ oues pasceret ⁊ recepit eos vxor in domo. Cūq̄ venissent vbi parauit eis ipsi dixerūt ꝙ nec comederent nec pedes lauarēt nisi diceret operationē suā. ⁊ cū diceret se simplicē ⁊ pastorē ⁊ illā vxorē suā. cūq̄ pseuerarent ⁊ ille nollet eis reuelare dixerunt se missos a dn̄o timuit ⁊ ait ꝙ oues hēbāt a parētib⁹ suis ⁊ quicquid ex eis aliūde lucro suo hr̄e poterāt i tres ptes diuidebāt. Unā dabāt paupib⁹. alterā i susceptionē pegrinoꝝ: tertiā ad vsū suū retinebat ⁊ ex quo accepat vxorē nūq̄ pollut⁹ fuerat cū altera. sed virgo erat ⁊ iacebāt sepatim abinuicē ⁊ noctib⁹ induti iacebāt saccis: in die induebant vestib⁹ suis ⁊ null⁹ vsq̄ tūc scieuerat. Quo audiētes ⁊ admirātes glorificauerūt deū. Itē hūc thesaurū bn̄ occultauerat quedā anus. de q̄ sr̄ ibidē dr̄ ꝙ ne virginitatis sue thesaurus piculū pateref in mūdi vanitatib⁹. in maloꝝ societatib⁹. in carnis voluptatib⁹ mūdū fugit heremū adijt: ⁊ se viuā in spelūca q̄si sepeliuit: viuens p xxxviij ānos q̄si pabulo iumētino. Dicit enī ibi ꝙ quidā magni senes ambulabāt p heremū. ⁊ audiētes vocē plāgētis ⁊ q̄rētes inuenerūt introierūt intus ⁊ nihil inuenerūt nisi anū illā plāgentē. Cuꝫ aūt q̄rerēt ab ea q̄s eā ibi introduxisset: ⁊ q̄re ⁊ q̄n ibi venerat: ait: ꝙ xxxviij ānos hēbat ex quo ibi māserat. nec hoīeꝫ ibi viderat herbas comedēs ⁊ christū sequēs ⁊ misit vos mō deus adhuc vt sepeliatis corpus meū. quo dicto q̄euit in pace. Ipsi aūt deū glorificantes illius corpus sepelierūt ⁊ abierūt. Hūc thesaurū etiā seruauit bn̄ sub hūilitatis tegumēto btā eugenia virgo q̄ vt legit̄ i libro de passiōe ⁊ vita ei⁹ cū eēt philippi ⁊ claudie romane vrbis genere nobilissimoꝝ: ⁊ missus fuisset a cōmodo ipatore alexādrina vrbe vt eēt ibi pfect⁹ artes magicas ibi extminauit: ⁊ iudeoꝝ nomē ⁊ christianos ab vrbe expulit. filiā suā eugeniā instrui fecit doctrinis liberaliū artiū ⁊ phoꝝ: ⁊ greco eloq̄o ⁊ latino. Cū autē curiose scrutaret documēta antiquoꝝ ⁊ venisset ad manū eius doctrina pauli apl̄i. exarsit in amorē christianitatis ⁊ seruāde virginitatis. cū aūt pater suus vellet eā desponsare cuidā nobili filio senatoris: ipsa petita ⁊ obtēta licētia a parētib⁹ suis: eunuchis ꝓtho ⁊ iacincto. xv. ānorū existēs iuit ad visitāda pdia p̄dia ⁊ suburbia. vbi audiēs christianos cantātes. Oēs dij gētiū demonia sūt. ꝓbauit h̄ duob⁹ p̄dictis eunuchis ⁊ cūuertit eos ⁊ cū ꝯsentirēt ⁊ eā ducerēt ad desertū egypti attonsā vt virū idutā. ⁊ dicerēt eā fratrē suū eugeniū: venerunt cōi ꝯsensu ad domū religiosā in q̄ ꝑerat scūs helenus eps: ab infātia christianus: ⁊ tante puritatis ⁊ inocētie: ꝙ cū puer mitteret ad ignē quēdā apportabat illū i vlnis suis vestib⁹ illesis. Quēdā etiā hereticū q̄si nō posset eū ꝓpter astutiā suā ⁊ artes supare verbis superauit cū orone ⁊ viculo igne facto i medio cōi ꝯsensu assistētiū ad ꝓbationē vere fidei intrauit scūs helen⁹ ⁊ māsit illesus. vbi cū ꝓiecissent hereticū ⁊ cōbureref scūs eū extraxit de igne semiustū ⁊ expulsus est de terra. hic aūt veniētē ad se cognouit eugeniā ⁊ socios vn̄ venerāt ⁊ q̄re ⁊ q̄ essent ⁊ suscepit eā i monachū dicēs ꝙ multa oporteret eā sustinere ꝓ seruāda fide ⁊ virginitate. Post obitū dicti heleni eligit̄ i abbatē ī oīb⁹ se exhibēs hūilē ⁊ seruiētē cū alijs aūt bonis opib⁹ miraculis ⁊ fama ⁊ i habitu viri fulgeret ⁊ exēplis curauit a lāguore febriū quādā mulierē magna opulētia plenā: q̄ inarsit in ꝯcupiscētia ei⁹ quē cū nō posset inflectere munerib⁹ aut blādicijs vt cū ea ꝯtraheret finxit se īfirmā mittēs ad abbatē vt eā cā salutis visitaret. Quod cū fecisset: ipsa se solā vidēs arripuit eū: volēs violēter eū trahere ad turpē cōmixtionē. Cū āt se excussisset ab ea fugiēs ipsa ꝯtēpta clamauit: iponēs ei ꝙ vellet ei violētiā inferre vadit ad alexādriā accusat abbatē talē ⁊ monachos apud p̄feꝫ eugenie vocant ⁊ capiunt ⁊ testes falsi ꝯ eos apud alexādriā ꝓducunt. Cū aūt iudicareuf ad penas. eugenia remoto caputio. ⁊ scissis vestib⁹ oñdit se feminā: ⁊ iudici ⁊ fratri se eugeniā ⁊ amore assequēde christianitatis ⁊ seruāde v̄gitatis h̄ ꝯsiliū habuisse vt sub tali habitu lateret ⁊ christo seruiret. Hec āt postq̄ p̄feꝫ ⁊ frēs ⁊ magnā ptē vrbis ad christū ꝯuertisset. pr̄ ei⁹ fit vrbis eps. quē q̄dā gētiles i orone positū ꝓditiose gladio ꝑcusserūt ⁊ occiderūt. postmodū mr̄ ei⁹ ⁊ frēs cū ipsa reuersi sūt romā. ⁊ honorifice a senatu recepti. vbi btā eugenia post multoꝝ ꝯuersionē seditiōe orta īter christianos sub ipio galieni post passionē ꝓthi ⁊ iacinti. post multaꝫ fagitationē i tyberim ꝓ saxo ꝓiecta est: euadēs dei virtute illesa. Silr̄ ꝓiecta i fornacē euadēs illesa: supat̄ etiā bestijs fortissimis i carcē. xx. dieb⁹ sine cibo ē detēta: apparēte sibi xp̄o pane cādidissimo est refecta ab eo ⁊ tā celesti lumie ꝯfortata. ibidē tādē i die natalis dn̄i decollata est. Quinto virginitas cōpat̄ cibo quo deus pascitur ⁊ delectat̄. est enī sicis apis: que pascit̄ in floribus ⁊ ortis. Silr̄ deus in mūdis cordib⁹ ⁊ puris affectiōib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹. Cant. ij. Qui pascit inter lilia. Cant. vi. Dilect⁹ me⁹ descēdit in hortū suū ad areolas aromatū vbi pascit̄ in hortis ⁊ lilia colligit. Sexto cōparat̄ lecto suauissimo in quo de⁹ cū scā cōquiescit. de quo Cant. j. Lect⁹ nr̄ floridus sp̄us dn̄i requiescit in flore. i. corde virgineo Psal. cxxxi. Sup ip̄m efflorebit sanctificatio mea. Septimo v̄ginitas cōparat̄ terre bn̄dicte fructifere sil ⁊ florigere: cui⁹ fruct⁹ nō tollit florē. de q̄ Math. xiij. legit̄ ꝙ terra in q̄ seminatū fuit vbū dei talē fructū cētesimū. Bona est cōiugi terra ferēs fructū tricesimū. Melior vidual castitas q̄ fructū fert sexagesimū. Optima virginitas q̄ fructū fert cētesimū aureolā ꝓmerēdo. Vel virginitas est ager plenus. s. florib⁹ fructib⁹ odorib⁹. cui bn̄dixit dn̄s. Itē virginitas est illa pars prati florib⁹ picturata ⁊ intacta a porcis. de q̄ legit̄ in vita bti martini: ꝙ cū ambularet cū monachis vidit pratū qd̄ in parte erat effossum a porcis depastū ⁊ dissipatum. Alia pars sīlis fuerat sed virore graminis ⁊ flore deposito gramē retinēs virore suo prati partē vestiebat. Tertia ps a porcis itacta manebat: grata aspectibus virens graminib⁹ picturata florib⁹: fragrans odorib⁹. Et dicebat scūs monachis ꝙ p̄ma pars a porcis euersa significabat statū incōtinētiū: in quibus fedi demones p luxuriā inhabitāt ⁊ ab eis oīuꝫ bonoꝝ sp̄ualiū germina eradicant. Secūda pars signat statū illoꝝ qui p penitentiā ad statū ꝯtinētie post petiī redeunt. Tertia pars statū significat virginū intactarū in q̄rū aspectu dei fili⁹ delectat̄. Bern. Amat florigera flos de radice iesse. Octauo virginitas balsamo compat̄ Eccl. xxiiij. Quasi balsamū nō ꝑmixtū odor meus. H̄ balsamo corpora incorrupta seruant̄: maxime q̄n non admittit̄ ibi infectio male intētionis vl̄ affectiōis. ⁊ reddunt̄ diuinis ⁊ angelicis narib⁹ bene redolētia ⁊ etiā humanis q̄nq̄ sicut corp⁹ virgineū bti dn̄ici eleuatū a terra: ⁊ multoꝝ alioꝝ scōꝝ virginū ⁊ sc̄itatū effudit circūquaq̄ mire odoris fragrātiā. Hoc balsamū reddit corpora virginea q̄nq̄ ad l̄ram imputribilia: ⁊ incorrupta seruat. semꝑ aūt sp̄ualiter: nisi obijciat̄ a putredine luxurie ⁊ fetore. vñ Bern. ad Henri. sen. epm̄. Sola castitas q̄ in h̄ mortalitatis loco ⁊ tpe statū imortal' glie repn̄tat sola inter nuptiarū solēnia morē illius btē vēdicat regiōis: vbi neq̄ nubēt neq̄ nubent̄. Vas vtiq̄ fragile qd̄ portam⁹: i quo ⁊ pegrinamur tenet castitas i sc̄ificatiōe ad instar balsami: quo ꝯdita cadauera seruant̄ incorrupta: sensus ⁊ artus ꝯtinet ⁊ ꝯstringit ne dissoluant̄: sauciēs ne corrupant̄: desiderijs ne carnis voluptatib⁹ cōputrescāt. De h̄ ponit Beda exēpla i gestis angloꝝ li. iij. ꝙ aliq̄ri etiā incorruptionē carnis ostēdūt miraculo ei⁹ incorruptiōis. Vñ refert ꝙ in terra cātuarie erat q̄dā abbatissa q̄ deo vi vouerat perpetuā virginitatē ita incorruptā seruauit. Cū aūt incepisset edificare ecclesiā in honore. xij. apl̄oꝝ morte p̄uēta sepulta est extra. q̄ ꝯsūmata ⁊ dedicata cū vellēt ossa p̄dicte abbatisse trāsferre intra: inuenerūt corp⁹ in vestib⁹ incorruptū ⁊ illesum ab oī putredine: sicut a pctīs carnis fuerat intactū. Itē corp⁹ bti petri martyris mediolañ de ordine predicatoꝝ post annū a sepultura sua inuentū est integrū ⁊ incorruptū: ⁊ in eadē recētia m̄q̄ fuit ibi positū. in testimoniū ꝯtra hereticos sue incorrupte virginitatis ⁊ fidei scītatis ⁊ integritatis: pro cuius defensione passus est gl'iosus virgo p̄dicator ⁊ martyr. vñ ⁊ meruit triplici aureola decorari. Itē idē Beda li. iiij. in gestis angloꝝ refert ꝙ Anthea rex orientaliū saxonū: dedit elderidā filiā suā vxorē cuidā p̄ncipi. q̄ post cōnubiū cito defunct⁹ est. quā post dedit regi herfrido vxorē. cū quo māsit p. xij. annos in ꝑpetua virginitate. Quo mortuo cū eā multū peterēt in ꝯiugē ⁊ pr̄ eā eis ꝓmitteret: ipsa noluit ꝯsentire: sꝫ sp̄retis carnalib⁹ nuptijs adhesit spōso christo. sumēs monachorū habitū regulā ꝓfitēdo: vbi in mirabili pseuerauit humilitate ⁊ abstinētia. Predixit mortē suā ⁊ oīuꝫ aliaꝝ q̄ suo monasterio eēnt eo cāde. Cū aūt mortua fuisset ⁊ ablutū eēt corp⁹ ei⁹ posita in loculo ligneo in quo māsit p. xij. annos. Cū aūt ascēdissent naui inuenerunt iuxta quosdam muros sepulchrū vacuū de cādidissimo marmore qd̄ deportātes volentes trāsferre ossa ei⁹ in marmoreū illud sepulchrū inuenerūt corp⁹ ei⁹ ⁊ vestes ita recētia sicut p̄mo fuerāt ibi posita ⁊ sepulchrū dictū ita aptatū fuisse ei⁹ corpori ac si pro ea fuisset fabricatū. Et iterū fuerat ablutū ⁊ alijs vestib⁹ indutū. ⁊ cū habuisset inflaturas sub maxilla in gutture: de q̄ fuit scissa ⁊ mortua: cū aperto vulnere inuenta plaga clausa ibi cicatrice remanēte: de q̄ inflatura dicebat gr̄as agēdo ꝙ merito talia patiebat ꝓ ornamēta taliū lapidū preciosoꝝ: q̄ ibi portauerat ⁊ auri. Fuit aūt aūt iterū abluta tertio. ⁊ alijs vestib⁹ induta. cui⁹ ꝑpetue v̄ginitatis testimoniū dedit eps ꝯfessor suus: ⁊ soror sua abbatissa. ⁊ alie mulieres q̄ lauerūt ⁊ tractauerūt corp⁹ ei⁹. Itē de scā brigida legit̄ ꝙ cū tetigisset lignū altaris: viruit in testimoniū ei⁹ ꝑpetue v̄ginitatis.

Itē nono virginitas cōpat̄ aule mūde habitatiōis omnie sic su-pra monstratū est. Sextū incitamētū ad amorē & custodiā virgi-nitatis est multiplex vtilitas quā virginitas facit eā seruātib⁹ effi-caciter in p̄n̄ti & in futuro. Et de h̄ req̄ infra lib. tertio in fine. Se-ptimū incitamētū ad amorē virginitatis ē maxia merces q̄ p̄parat̄ virginib⁹ in futuro in oīb⁹ fere mēbris suis: & ornamēti nobilitate & in nobili societate: & in sponsi agni p̄pinq̄tate: & similitudine eius cōformitate remunerabunt̄ in capite vbi nō solū habebūt coronā: sed etiā singularē virginib⁹ debitā virginitati aureolā. Itē in ore i cantici nouitate & singularitate. Apoc. xiiii. Cātabāt canticū nouū. Glosa. q̄ de integritate aīe & corporis gaudebāt: nemo poterat dice-re canticū nouū corā agno. nisi illa. cxliiii. &c. Et post. virgies enī sūt Itē in pedib⁹ q̄ sequūt̄ agnū quocūq̄ ierit. Itē vt videat̄ i oculis q̄ ceteris vident̄ fuisse corde & corpe mūdiores: quē si btī mundo corde vbi videant videt̄ q̄ q̄ puriorē & limpidiorē habuerūt oculū mētis limpidi⁹ eū vidēt. In sposi p̄pinq̄tate q̄ inocētes adherēt ei in btē v̄ginū societate: vt m̄ris dn̄i & aliaꝝ. vñ Hiere. xxxi. Letabit̄ virgo i choro ludētiū. In toti⁹ corpis & mēbroꝝ puritate q̄ mūda seruauerūt & icorrupta p̄pt̄ deū. De mercede aūt eaꝝ supra habitū est: vbi dictū ē quō de⁹ est susceptor & glorificator & remunerator v̄ginū. In christi & angeloꝝ maiori cōformitate & btē virgis q̄ virgi-nes sūt & virgitatē dilīgūt: specialit̄ sicut christ⁹ pre ceteris iohānē dilexit familiarius & teneri⁹. q̄d patuit in multis indiciis amoris.

Einde cōsiderandū est de luxuria q̄ opponit̄ castitati & de partibus luxurie. Sed de his req̄. infra libro tertio vbi agi-tur de septimo vitio capitali.

De partibus temperantie potentialibus. DIS. XCVII.

Einde cōsiderandū est de potētialib⁹ partib⁹ tē-p̄antie. Et p̄mo de cōtinētia. Scd̄o de cle-mētia. Tertio de modestia. Circa p̄mū cōsiderādū est de cōtinētia & icōtinētia. Circa cōtinētiā cōsiderāda sūt q̄tuor. P̄mo vtrū cōtinētia sic virtus. Scd̄o q̄ sit eius m̄a. Tertio de eius subiecto. Quarto de cōparatiōe eius ad t̄p̄antiā. Quinto de his q̄ faciūt ad cōmēdationē eius. Ad p̄mū. s. vtrū cōtinentia sit virtus. Dicēdū q̄ nomē cōtinētie dupliciter sumit̄ a diuersis. Quidā enī cōtinētiā noiant p̄ quā aliq̄s ab oī delectatiōe venerea abstinet vñ & ap̄ls Gal. v. Cōtinētiā castitati cōiūgit. & sic cōtinētia perfecta p̄ncipalis q̄dē ē virginitas. Secūdario v̄o viduitas. vñ s̄m h̄ eadē rō est de cōtinētia q̄ de virginitate quē supradixim⁹ virtutē. Alii v̄o dicūt cōtinētiā esse p̄pter quā aliq̄s resistit cōcupiscētiis prauis q̄ in eo vehemētes existūt. & h̄ mō accipit ph̄s cōtinētiā in. vii. ethi. Et h̄ etiā mō accipit̄ cōtinētia in collatiōib⁹ patrū. h̄ aūt mō cōtinētia h̄z aliq̄d de rōne virtutis inquātū. s. rō firmata est cōtra passiones ne ab eis deducat̄. nō tñ attingit ad p̄fectā rōnē virtutis moralis s̄m quā etiā appetitus sensitiuus subdit̄ rōni: sic vt in eo nō insurgāt vehemētes passiōes rōni cōtrarie: & iō ph̄s dicit in. iiii. ethi. q̄ cōti-nētia nō est virtus sed q̄dā mixta inquātū. s. aliq̄d h̄z de virtute: et in aliquo deficit a virtute. Largius tñ accipiēdo nomē virtutis p̄ quolibet principio laudabiliū operū: possumus dicere cōtinentiam esse virtutē. Ad scd̄m. s. que sit materia cōtinētie. Dicendū q̄ dicit ph̄s. vii. ethi. q̄ cōtinētia & icōtinentia sunt circa eadem: circa que t̄p̄antia & intemp̄antia. t̄p̄antia aūt & intemp̄antia sunt circa cōcupiscentias delectationū tactus: vt dictū est. nomē v̄o cōtinentie refrenationē quādā importat inquātū. s. tenet se aliquis ne passio-nes sequat̄. Et ideo p̄prie cōtinētia dicit̄ circa illas passiones q̄ im-pellūt ad aliquid p̄sequēdū: in quib⁹ laudabile est vt ratio recta re-trahat hoīem a p̄sequēdo. nō aūt p̄prie est circa illas passiōes que importāt retractionē quādā: sicut timor & alia h̄mōi. In his enī lau-dabile est firmitatē seruare in p̄sequēdo. q̄d rō nō dictat. vt supra dictū est. Est aūt cōsiderandū q̄ naturales inclinatiōes p̄ncipia sūt oīū supuenientiū. vt supra dictū est. & iō passiōes tanto vehemēti⁹ impellūt ad aliq̄d p̄sequendū. quāto magis sequūt̄ inclinationē nature: que p̄cipue inclinat ad ea que sunt sibi necessaria: vel ad cō-seruationē indiuidui sicut sunt cibi: vel ad cōseruationē speciei: sicut sunt actus vener. i. quoꝝ delectationes ad tactū p̄tinēt. Et iō cōtinē-tia & icōtinētia p̄prie dicunt̄ circa cōcupiscētias delectationū ta-ctus. Sicut aūt nomē t̄p̄antie pōt cōiter accipi in quacūq̄ materia p̄prie tñ dr̄ in illa materia in q̄ est optimū hoīez refrenari. ita etiā cōtinētia p̄prie dr̄ in materia in q̄ est optimū & difficillimū cōtinere s. in cōcupiscētiis delectationū tactus. cōiter aūt & s̄m h̄ quidē pōt dici in quacūq̄ alia materia. & hoc mō vtit̄ ambrosius noīe cōtinē-tie. dicens in p̄mo de officiis generale decoꝝ ita est: ac si formā eq̄-bilē atq̄ vniuersitatē honestatis habeat in oī actu suo cōtinentem. Ad tertiū. s. de subiecto cōtinētie. Dicēdū q̄ oīs virt⁹ in aliquo subiecto exn̄s facit illud deferre a dispōne quā h̄z dū subiicit̄ op-posito vitio cōcupiscibil aūt eodē mō se h̄z in eo q̄ est cōtinēs & i eo q̄ est icōtinēs q̄z in vtroq̄ p̄rūpit ad cōcupiscētias prauas vehe-mētes. vñ manifestū est q̄ cōtinētia nō est in cōcupiscibili sicut in sub-iecto. Silr̄ etiā rō eodē mō se h̄z i vtroq̄ q̄z tā cōtinēs q̄ icōtinēs h̄z rōnē rectā & vterq̄ extra passionē exn̄s gerit in p̄posito cōcupis-cētias illicitas nō seq̄. P̄ma aūt differētia eoꝝ iuenit̄ in electiōe: q̄z cōtinēs q̄uis patiat̄ vehemētes cōcupiscētias tñ eligit nō sequi eas p̄pter rōnē. Icōtinēs aūt eligit seq̄ eas nō obstāte cōdictione rōnis. Et iō oportet q̄ cōtinētia sit sicut in subiecto in illa vi aīe cui⁹ ē electio. & h̄ ē volūtas: vt supra habitū ē. Ad q̄rtū. s. de cōpatiōe ei⁹ ad t̄p̄antiā. Dicēdū: q̄ sicut dictū ē nomē cōtinētie dupliciter accī-pit̄. Vno mō s̄m q̄ importat cessationē ab oīb⁹ delectationib⁹ ve-nereis. & sic sumēdo nomē cōtinētie cōtinētia est potior t̄p̄antia simpliciter dicta. vt p̄z ex his q̄ supra dicta sunt de preeminētia v̄gi-nitatis ad castitatē simpliciter dictā. Alio mō pōt accipi nomē cōtinē-tie s̄m q̄ iportat resistētiā rōnis ad cōcupiscētias prauas q̄ sunt in hoīe vehemētes. & s̄m h̄ t̄p̄ātia multo potior q̄ cōtinētia q̄z bo-nū virtutū laudabile est ex eo q̄ est s̄m rōnē. plus aūt viget bonū rōnis in eo q̄ est t̄p̄erat⁹. in quo etiā ipse appetit⁹ sensitiu⁹ ē subie-ctus rōni. & q̄si a rōne edomit⁹ q̄ in eo q̄ est cōtinēs. in quo appeti-tus sensitiuus vehemēter resistit rōni p̄ cōcupiscētias prauas. Vñ cōtinētia cōparat̄ ad t̄p̄ātiā sicut imp̄fectū ad p̄fectū. Quod aūt dicit̄ Eccl̄i. xxvi. Oīs aūt pōderatio nō est digna cōtinētis aīe dupliciter pōt intelligi. Vno mō s̄m q̄ accipit̄ cōtinētia p̄ut abstinet ab oīb⁹ venereis & h̄ mō dicit̄ q̄ oīs pōderatio nō est digna aīe cōtinētis in genere castitatis: q̄z nec etiā fecūditas carnis q̄ q̄rit̄ in m̄rimonio adequat̄ cōtinētie viduali vel virginali. vt supra dictū est. Alio mō pōt intelligi s̄m q̄ nomē cōtinētie accipit̄ cōiter pro oī abstinētia a reb⁹ illicitis & sic dicit̄ q̄ oīs pōderatio nō est digna aīe cōtinētis: q̄z nō respicit estimationē auri vel argēti: que cōmutatur ad pōdus. Et nota q̄ magnitudo cōcupiscētie seu debilitas eius ex duplici cā̄ p̄cedē pōt. Quādoq̄ enī p̄cedit ex cā̄ corpali. q̄dā enī ex nali cōplexio-ne magis sunt p̄ni ad cōcupiscēdū q̄ alii. Iterū q̄dā h̄nt oportuni-tates delectationū cōcupiscētiā inflāmātes magis paratas q̄ alii. & tal' debilitas cōcupiscētie diminuit meritū. magnitudo v̄o auget. Quādoq̄ aūt debilitas v̄l magnitudo cōcupiscētie p̄uenit ex cā̄ spūali laudabili: puta ex vehemētia charitat' vel fortitudine rōnis sicut est in hoīe t̄p̄erato. & h̄ mō debilitas cōcupiscentie auget meritū rōne sue cause: magnitudo v̄o minuit. Ad q̄ntū. s. de cōmedatiōe cōtinētie. Dicendū q̄ cōmēdat̄ h̄ cōtinētia a magnitudine datis: q̄z solu⁹ dei donū ē. Sap. viii. Scio q̄z nō possū eē cōtinēs nisi dederit de⁹ h̄ ip̄m erat sapiētia scire: cui⁹ erat h̄ donū. pro quo dono obti-nēdo multū est rogād⁹ dator hui⁹ muneris. Vñ sequit̄. Adii dn̄m & dep̄cat⁹ sum illū ex totis p̄cordiis meis. Exo. iii. Qui diligit deū exorabit p̄ p̄ctis & cōtinebit se ab illis. Hoc donū virtute orōnis de-dit de⁹ abbati equitio de quo legit̄ dial. i. Q cū iuuenis fatigaret̄ nimis carnis sue incētiuo cōtinuis precib⁹ deū oīpotentē exorabat vt eū ab incētiuo carnis liberaret. vñ post orōnē q̄dā nocte ab an-gelo sibi apparēte in sōnis se eunuchari vidit. & videbat̄ ei q̄ oēm motū ex mēbris genitalib⁹ abscinderet. & extūc ita alien⁹ fact⁹ est a carnis tētatione ac si sexū nō habēt. Itē de quodā clerico legit̄ q̄ cū frequētissime in carnis vitiū laberet̄. freq̄nter cōfitebat̄. & cū cōfiteret̄ cuidā scō viro & multū l'rato. cui⁹ relatiōe h̄ cōpertū ē fre-q̄ntes lubaciū suū cōsuluit ei q̄ frequēter pro hac peste dn̄m p̄caret̄ & p̄cipue beatā mariā v̄ginē. Quā cū p̄ h̄ frequēter oraret: & ea fre-quenter salutaret. in quo cū fatigat⁹ q̄dā nocte dormiret: apparuit ei btā virgo p̄cipiēs ei. & videbat̄ ei in sōnis a veteri pelle excoria-ri. cui⁹ dolore excitat⁹ inuenit se totū imutatū: & ita a carnis incēti-uo liberatū. vt postea nō sentiret motus carnis. Itē secūdo p̄ cōti-nētiā est hō suup̄si⁹ victor & cultor animi sui circūcidēs ab eo sup-flua: sicut cultor vinee a vinea amputat sup̄flua: & nutrit & fouet vti-lia. Hiere. iiii. Circūcidimi dn̄o & auferte p̄putia cordiū vestroꝝ. P̄putia sunt sup̄flue cogitatiōes & affectiōes m̄et' q̄s circūcidat cōtinētia dū facit cōtinē cor ab eis. Sen. Cōtinētiā si diligis circūci-de sup̄flua: & in altū desideria cōstringe. Itē facit iuup̄si⁹ verū victo-rē. i. animi sui: q̄z cui⁹ magis victor est q̄ vincat anim sui cōcupiscētias tñ sp̄et⁹ q̄ si vinceret totū mūdū. Sic p̄basse dr̄ Aristo alexādro: q̄ cū moueret̄ cōtra quēdā q̄ eū offēderat: nec vellet aliquib⁹ p̄cib⁹ re-mittē: dicēs q̄ nō poterat iuenire i corde suo q̄n iniuriā ab eo sibi factā puniret: ait Aristo. Docebo te gl'iosiorē eē victorē q̄ fuer' vin-cēdo totū mūdū. q̄s tātū vicit & subiecit totū mūdū nisi magnani-me cor tuū: q̄d si vicer' gl'iosior victor eris q̄ qui totū mūdū vicisti p̄ ip̄sū. Si aūt secutus fueris eius volūtates & cōcupiscētias. nō es

victor gloriosus. sed ignominiose victus. Eccl. xviii. Post concupiscẽtias tuas nõ eas. et a voluntate tua avertere. si prestes anime tue concupiscẽtias eius: dabit te in gaudiũ inimicis tuis. et hoc cũ fueris nõ victor: sed victus. et ab eis subditus. Eccl. v. Ne sequaris concupiscẽtiã cordis tui. Itẽ hec virtus facit hoiez verũ mundi sui dñatorẽ. et cordis sui possessorẽ: qr subiicit et vincit voluntate cordis. Gen. iiii. Sub te erit appetitus tuus. et tu dñaberis illius. Prover. xvi. Melior est patiens viro forti. et q dñat aio suo expugnatore vrbiũ. talis est hõ temperatus: cõtinẽs et mitis. Glo. Matth. v. Bti mites: qm possidebũt terram. mẽtis mites sũt q malis motib9 dñanẽ. perfecta virtus est mẽtiũ possessio. Vel alia glo. mitis est q nec irritat nec irritat. nec nocet nec nocere appetit. Ad refrenationẽ voluptatũ et voluntatũ propriarũ et motuũ. faciũt multa q habent supra circa pte titulo. ii. ca. i. et ii. De diversis cogitatiõib9. Veros aũt victores et animi dñatores et cordis possessores facit cõtinẽtia: q refrenat motus illicitos cordis sui subiecto virtuti cõtinẽtie subiiciunt oĩa mẽbra q hũt obedire cordi et q dñs est cordis est oĩuz dñs et vincit oĩa rõne sibi aduersantia.

Cũ nũcii alexãdri trãsirẽt iuxta quãdã siluã: secum sunt fontis rivulũ ducentẽ ad fontẽ iuxta quẽ invenerũt phm nudũ cõtẽplantez naturas rerũ. et cũ quereret q essent. Rñderũt q erãt nuncii dñi totius mũdi alexãdri. et cũ illi quereret qs ipse esset. Rñdit q ipse esset dñs dñi sui. Et cũ ipsi artarẽt eũ ad vidẽdũ qs esset ille dñs: qr nullus alexãdro maior eẽt. Rñdit q imo cor suũ. qd et dñabat et ipse ita erat cordis sui servus: q quicqd ei cor suũ imperabat alexãder oĩa faciebat: lz iniusta eẽnt et iniq. Ipse vo phs vt dicebat ita cor suũ domuerat et sibi subdiderat: q eius rõni cor in oĩbus obediebat vt dño: alexander cordis sui concupiscẽtiis obediebat vt servus. Itez cũ idẽ alexãder scriberet dandamo regi bragmãnoz eẽ dñz dñoz: cõtra rescribẽs quõ poterat se vocare dñm q servus erat infinitoz dñoz: cũ anim9 dñabat ei cui dñabant infinite cupiditates cordis sui: q oẽs res mũdi nõ potuerãt nec poterunt satiare. Itẽ scripsit ei in epla qdã. q servus erat tot dñoz quot habebat officia mẽbroz et dicebat: quõ vos inqt minervã: qr inventrix fuit mltoz opez: deã capitis dicitis. Iunonẽ. qr fuit iracũda deã cordis assẽritis. Martẽ: qr fuit bellicosus deũ pectoris. Mercuriũ qr multiloquus deũ lingue. Herculẽ qr fuit fortis: deũ brachioz. Bachum: qr inventor et amator ebrietatis fuit: deũ gutturis. Cupidinẽ. qr inflãmator fuit libidinis: deũ iecoris. Cererẽ: qr invenit agriculturã: assẽritis deã ventris. Venerẽ: qr fuit luxuriosa: asseritis deã genitaliũ. et sic de aliis et ita in vobis nullũ mẽbz relinqtis vobis liberũ: qn de eo fecit demonũ sitis et vitioz. Nõ sic aũt sci pres sed qr iugũ servitutis diabolice a se excusserũt et cor suũ sibi subdiderũt: miracula de mẽbris suis agere potuerũt: et dñari eis: et mira pati et sustinere in eis. Virtus aũt cõtinẽtie facit hoiez deo placitũ et gratiosũ et eius amicũ. Prover. xxii. Qui diligit cordis mũdiciã propter grãm labioz suoz amicũ habebit regẽ: grate sũt taliũ deo orõnes. Itẽ mundoz corde est ola deo preciosa: qr nullus thesaur9 est ei cõponderabilis. Eccl. xxvi. Oĩs ponderatio nõ est digna aĩe cõtinẽtis. Itẽ hec virtus facit aĩaz deo proximã. et eius sponsã. Sap. vi. Incorruptio proximũ facit esse deo: qr facit aĩaz deo dilectã sororẽ: et sponsã: et imaculatã: et colũbã suã. Aug. in lib. cõfes. Per cõtinẽtiã colligimur in vnũ a quo in multa defluximus9 minus enĩ te amat dñe q tecũ aliqd amat qd nõ propter te amat. Itẽ aug. de morib9 eccle dicit: q est amor deo sese integrũ incorruptũq servans: qr deo servat integrũ cor: qd maxie deus reqrit. Prover. xxiii. Fili prebe mihi cor tuũ. qd q hz totũ hz: et predia et rusticã. Silr vt dicit vulgariter. Qui habet rusticã et predia: qr q dñs est cordis: dñs est mẽbroz corpis. actuũ et appetituũ. Itẽ cõtinẽtie virtus facit aĩam mũdã et purã et oculos mũdos et puros mẽtis eius vt possint videre deũ. Matth. v. Beati mũdo corde qm deũ videbũt. Glosa mũdo corde sunt quos nõ arguit cõsciẽtia petõr: vel mũdi corde sunt: q habẽt nõ oculos lye lippos a pravis cogitationibus et affectionibus. sed limpidos ad modũ rachel que interptat videns principiũ dñi: qr beati mũdo corde. q. o. vidębũt purificato oculo intellectus a pravis delectatiõibus. Glo. sup illud. deũ videbũt: intellectus mẽtis oculus eius virtus cõtinendi vtrũq purificat oculũ affectus. ne p illicitas delectationes effinat. ego aũt nõ ab ea tñ q abominabilis est: sed ab oĩ volũtate carnis cõtinendũ dico. Itẽ oculus intellectus debet esse purus et mundus ab oĩ mala cogitatiõe que cũ cõsensu est: et ab oĩ prava intentione. Bern. sup cant. Cõtinẽtia illa apud deũ: et iõ maxĩe opus est puritatẽ intentiõis habere qua soli deo placere cõpetat: vt ei valeat adherere. neq enĩ aliud est deũ videre q ei inherere: qd solis mũdis corde singulari felicitate donat. Hanc cõtinẽtiã et mũdiciã cordis bñ servaverat sara: q dicebat. Thob. iii. Tu scis dñe: qr nũq concu/piui virũ sed mũdã servavi animã meã ab oĩ concupiscẽtia. Silr et Iob dices. xxvii. Donec deficiã nõ recedã ab inocẽtia mea iustificationẽ qua cepi tenere nõ deserã. Itẽ virt9 cõtinẽtie vñ cohibet motus malos facit aiaz nõ solũ mũdã vt deũ in pñti p speculũ enigmate cõtẽplãdo videat: sz etiã facit vt in fonte purissimo cõsciẽtie pacate et pure resultẽt limpidissime dei revelatiões et reru̇ celestiũ imagines. vt intelligat invisibilia dei p ea q facta sunt: et deũ videat in pñti tanq in speculo. et sicuti est facie ad faciẽ in futuro. et etiã facit animã pacatã et quietã. vt i ea divina sapiẽtia intret et habitet et quiescat: cui9 in pace fact9 est locus. Sap. viii. Intrãs in domũ meã cõquiescã in ea. nõ enĩ hz amaritudinẽ cõversatio illi9 nec tediũ cõvict9 illi9: sed leticiã et gaudiũ. Hec etiã virt9 facit virũ pacificũ et beatũ et dei filiũ. Vn Matth. v. Bti pacifici: qr filii dei vocabunt. veri cõtinẽtes sunt bti pacifici. Glosa bede: Bti pacifici sunt q oẽs motus aĩe componũt. et rõni subiiciũt qr his nihil repugnat sz files sunt pri suo. qr est summa quies et pax q fuit filiis arce noem q oĩa aĩalia fuerũt pacata. Silr in mẽte iusti debẽt eẽ mot9 bestiales subditi rõni. Itẽ alia glo. Postq spũs iustus imperat vt tuc9 hõ spũs servat tũc pax q intus est ad alios derivat. vt qntũ ẽ in nobis pacẽ habeam9 cũ aliis. Btã est illa dom9 q filis est arche: vbi oẽs bestie sunt pacifice qñ oĩs motus interior rõni obtẽperat et tota familia interior facit qd ipsa imperat. De q Iob. v. Bestie terre pacifice erunt tibi: et scias qr pacẽ hẽat tabernaculũ tuũ. qr si vitioz tẽtatiões seviãt intus pacẽ nõ turbãt: qn oĩa subiecta fiãt tanq rectori dom9. Glo. supra Bti pacifici. in pñti hõ pacific9 et si bellu gerat cũ vitiis in nullo tñ pacẽ abrũpit quã deus dedit.

Einde cõsiderãdũ est de incõtinẽtia. Et pmo vtrũ incõtinẽtia ptineat ad aĩaz vel ad corp9. Secũdo vtrũ incõtinẽtia sit peccatũ. Tertio de cõparatiõe incõtinẽtie ad intẽperatiã. Quarto qs sit turpior vtrũ incõtinẽs ire vel incõtinẽs concupiscẽtie.

Ad pmũ. s. vtrũ incõtinẽtia ptineat ad animã vel ad corp9 dicẽdũ q vnũquodq magis attribuit ei qd est cã p se: q ei qd solũ occasionẽ pstat id aũt qd est ex parte corpis solũ occasione incõtinẽtie pstat. Ex dispõne enĩ corpis põt cõtingẽ q insurgãt passiões vehemẽtes in appetitu sensitivo: q est virt9 corporei organi. sed hmõi passiões quãtũcũq vehemẽtes nõ sunt sufficiẽs cã incõtinẽtie sed occasio sola eo q durãte vsu rõnis semp põt hõ passiõib9 resistẽ. Si vo passiões adeo increscãt q totalit auferãt vsum rõnis: sic accidit in his q propter vehemẽtiã passionũ amentiã incurrũt: nõ remanebit rõ cõtinẽtie neq incõtinẽtie: qr nõ salvat in eis iudiciũ rõnis qd cõtinẽs servat et incontinẽs deserit. et sic relinquit q p se cã incõtinẽtie fit ex parte aie: q rõne passiõnib9 nõ resistit. Qd quidẽ fit duob9 modis. vt phs dicit in. vii. eth. Vno mõ qñ aĩa passiõib9 cedit anteq rõ consiliet. q quidẽ vocat irrefrenata incõtinẽtia vel prevolatio. Alio mõ qñ nõ pmanet hõ in his q cõsiliata sunt: eo q debiliter est firmat9 in eo qd rõ iudicavit. Vñ et hec incõtinẽtia vocat debilitas. et sic pz q incõtinẽtia pncipalit ad aĩam ptinet. Seqtur tñ incõtinẽtia cõplexionẽ corpis. sic dicit phs. vii. eth. q maxime acuti. i. colerici et melãcolici fm irrefrenatã incõtinẽtiã sunt incõtinẽtes: qr videlicet ex impetu passiõis cõtingit q aliqs statim passionẽ sequat ante cõsiliũ rõnis. Impet9 aũt passionis pvenire põt vel ex velocitate sic in colericis. vel ex vehemẽtia sic in melãcolicis q propter terrestrẽ cõplexionẽ vehemẽtissime inflãmant. sic et cõtrario cõtingit q aliqs nõ pstat in eo qd cõsiliatu est: ex eo q debiliter inheret propter molliciẽ cõplexionis: vt de mulierib9 dictũ est. Qd etiã videt in flegmaticis cõtingẽ propter eãdẽ cãm sic et in mulierib9. Hec aũt accidũt inqntũ ex cõplexione corpis datur aliq incõtinẽtie occasio nõ aũt cã sufficiẽs: vt dictũ est. Qualit aũt itelligat verbũ phi ibidẽ: q mulieres nõ dicunt cõtinẽtes neq incõtinẽtes. Dicẽdũ q aĩa humana q est forma corpis hz qsda vires corporeis organis vtentes. qrũ opationes aliqd cõferũt etiã ad illa opa aie q sunt sine corporeis instrumẽtis. i. ad actũ intellect9 et volũtatis: inqntũ. s. intellect9 a sensu accipit: et volũtas impellit a passiõe appetitus sensitivi. et fm h qr femina fm corp9 hz debilẽ cõplexionẽ: sit vt in plurib9 q etiã debilit inhereat quibuscũq inheret. Et si raro in aliquib9 aliter accidat fm illud prover. vlti. Mulierẽ fortẽ qs inveniet. Et qr id qd est parvũ et debile reputat q si nullũ. inde ẽ q phs loquit de mulierib9 q si nõ habẽtib9 iudiciũ rõnis firmũ. q'vis in aliquib9 mulierib9 cõtrariũ accidat. Et propter h dicit: q mulieres nõ dicim9 cõtinẽtes: qr nõ ducũt q si habẽtes solidã rõnẽ: s; ducuntur q si de facili sequẽtes passiões. Ad secũdũ. s. vtrũ incõtinẽtia sit peccatũ. Dicẽdũ q incõtinẽtia potest attẽdi circa aliqd tripliciter. Vno mõ proprie et simplicit. et sic incõtinẽtia attẽdit circa concupiscẽtias delectationũ tact9. sic et intẽperãtia vt supra dictũ est de cõtinẽ-

ta. Et hoc mō icōtinētia est pctm̄ triplici rōne. Uno mō ex eo q̄ recedit ab eo qd̄ est sm̄ rōnē. Alio mō ex eo q̄ se imergit aliq̄bus turpibus delectatōib⁹. ꝛ iō phs dicit in .vij. Ethi. q̄ icōtinētia vituꝑat̄ nō solū sicut pctm̄ qd̄ .s. ē p recessū a rōne: sed sic malicia q̄si īꝗnq̄tū .s. prauas ꝯcupiscētias sequit̄. Alio mō icōtinētia dr̄ circa aliqd̄ ꝓprie q̄dē inq̄tū nō recedit ab eo qd̄ est sm̄ rōnē sed nō simpliciter puta cū aliq̄s nō seruat modū rōnis in ꝯcupiscētia honoꝝ diuitiaꝝ ꝛ alioꝝ hmōi q̄ sm̄ se vident̄ esse bona: circa q̄ nō ē icōtinētia simplicit̄ sed sm̄ q̄d: sic supra de ꝯtinētia dictū est. Et sic icōtinētia ē pctm̄ nō ex eo q̄ aliq̄s igerat se prauis ꝯcupiscētiis sed eo q̄ nō seruat modū debitū rōnis etiā in ꝯcupiscētia reꝝ p se appetendaꝝ. Tertio mō icōtinētia dicit̄ esse circa aliqd̄ nō ꝓprie sed sm̄ silitudinē: puta circa ꝯcupiscētias eoꝝ q̄bus nō pōt aliq̄s male vti. Puta circa ꝯcupiscētias virtutū circa q̄s pōt dici aliq̄s esse icōtinēs p silitudinē q̄ sicut ille q̄ est icōtinens totaliter ducit̄ p ꝯcupiscētiā malā. ita aliq̄s totalit̄ ducit̄ p ꝯcupiscētiā bonā q̄ est sm̄ rōnē. ꝛ talis icōtinētia nō est pctm̄ sed ptinet ad pfectionē virtutis. Ad tertiū .s. de cōparatiōe icōtinētie ad intēꝑantiā .s. q̄s plus peccet: vtrū icōtinēs vel intpatus. Dicendū q̄ pctm̄ sm̄ Aug. pcipue ī volūtate ꝯsistit. volūtas enī est qua peccat̄ ꝛ recte viuit̄: ꝛ iō vbi est maior inclinatio volūtatis ad peccandū: ibi grauius est pctm̄. In eo aūt q̄ est intpatus volūtas inclinat̄ ad peccandū ex ꝓpria electiōe: q̄ ꝓcedit ex habitu p ꝯsuetudinē acq̄sito. In eo aūt q̄ est icōtinēs volūtas inclinat̄ ad peccandū ex aliq̄ passiōe. ꝛ q̄ passio cito transit. habitus aūt est q̄litas difficile mobilis. Inde est q̄ icōtinēs statim penitet trāseūte passiōe. Qđ nō accidit de intpato: quinimo gaudet se peccasse eo q̄ opatio pctī ē sibi facta ꝯnaturalis sm̄ habitū. vñ de his dr̄ Prouer. ij. Q letant̄ cū malefecerint ꝛ exultāt in rebus pessimis. Uñ p3 q̄ intpatus est multo peior q̄ icōtinēs. vt etiā phs dicit in .vij. ethi. Licet aūt incōtinēs magis ꝯtra sciām agere videat̄ q̄ intpatus. sicut dicit phs ī .vij. ethi. Incōtinēs sciens q̄ praua sūt q̄ ꝯcupiscit. nihilomin⁹ agit ꝓpter passionē. Intpatus aūt credit ea q̄ ꝯcupiscit esse bona: ꝛ sic magis videt̄ ignorāā q̄ icōtinēs. Ignorātia aūt diminuit pctm̄. Dicendū q̄ ignorātia intellectus q̄nq̄ q̄dē ꝓcedit inclinationē appetitus ꝛ causat eā: ꝛ sic q̄to est maior ignorātia: tāto magis diminuit: vel totalit̄ excusat. inq̄tū causat vt voluntariū. Alio mō ꝯuerso ignorātia rōnis sequit̄ inclinationē appetit⁹: ꝛ talis ignorantia q̄nto est maior: tāto pctm̄ est grauius: q̄ ꝯtēdit̄ iclinatio appetitus esse maior. Ignorātia aūt tā icōtinētis q̄ intpati ꝓuenit ex eo: q̄ appetitus est in aliqd̄ inclinatus: siue p passionē: sicut in icōtinētia: siue p habitū: sicut ī intpato: maior ignorātia causat̄ ex hoc in intpato q̄ in icōtinēte. Et vno q̄dē mō q̄ntū ad durationē. Nam in icōtinēte durat illa ignorātia solū passiōe durāte: sicut accessio febris tertiane durat durāte cōmotiōe humoris. ignorātia aūt intpato durat assidue ꝓpter pmanētiā habitus. Uñ assimilat̄ ptysice vel cuicūq3 morbo ꝯtinuo. vt phs dicit ī .vij. ethi. Alio aūt mō est maior ignorantia intpati q̄ntū ad id qd̄ ignorat̄. Nā ignorantia icōtinētis attendit̄ q̄ntū ad aliqd̄ particulare eligibile. put estimat hoc nūc esse eligendū. sed intpatus habet ignorantiā circa ipsū finē: inq̄tū .s. iudicat hoc esse bonū. vt irrefrenate cōcupiscentias sequat̄. Uñ phs in .vij. ethi. dicit q̄ icōtinens est melior intpato. q̄ saluat̄ in eo optimū principiū .s. recta estimatio de fine. Et etsi peccatū icōtinētis insanabilius videat̄ q̄ peccatū alicui⁹ sanat̄ p admonitionē ꝛ correptionē que nihil videt̄ ꝯferre icōtinēti qui scit se male agere: ꝛ nihilomin⁹ male agit. intempato aūt videt̄ q̄ bn̄ agat. Dicendū q̄ ad sanatiōnē icōtinentia nō sufficit sola cognitio sed requirit̄ interius auxiliū gratie ꝯcupiscentiā mitigantis: ꝛ adhibet̄ etiā exterius remediū amonitiōis ꝛ correctiōis ex q̄bus aliq̄s incipit ꝯcupiscētiis resistere: ex quo ꝯcupiscētia debilitat̄. vt supra dictū est. Et hijsdē modis pōt sanari intpatus: sed difficilior est eius sanatio ꝓpter duo: quoꝝ primū est ex pte rōnis: q̄ corrupta est circa estimationē vltimi finis qd̄ se h3 sicut principiū in demonstratiuis. difficilius aūt reducit̄ ad veritatē ille qui errat circa principiū. ꝛ silr̄ in opatiuis ille q̄ errat circa finē. Aliud est ex pte inclinatiōis appetitus que intpato est ex habitu qui difficile tollit̄. Inclinatio aūt icōtinētis est ex passione q̄ facilius reprimi pōt. Itē icōtinens peccat ex maiori libidine q̄ intpatus q̄ maiores habet ꝯcupiscētias. Dicendū tñ q̄ libido voluntatis q̄ auget peccatū maior est in intpato q̄ in icōtinēte: vt ex dictis patet. sed libido ꝯcupiscentie appetitus sensitiui q̄nq3 maior est in incōtinēte: q̄ icōtinēs nō peccat nisi a graui ꝯcupiscētia. Sed intēperat⁹ etiā ex leui ꝯcupiscētia peccat ꝛ q̄nq3 eā puenit. ꝛ iō phs dicit in .vij. eth. q̄ magis intēperatū vituꝑam⁹: q̄ non ꝯcupiscēs: vel quiete .i. remisse ꝯcupiscēs ꝓsequit̄ delectationes. q̄d enī faceret si adesset ꝯcupiscētia iuuenil. Ad q̄rtū .s. q̄s sit peior. vtrū incontinens ire vel icōtinēs ꝯcupiscētie. Dicēdū q̄ pctm̄ icōtinētie pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō ex pte passiōis ex q̄ rō supat̄. ꝛ sic incōtinētia ꝯcupiscētie est turpior q̄ icōtinētia ire: q̄ motus cōcupiscentie h3 maiorē inordinationē q̄ mot⁹ ire. Et h̄ ꝓpter q̄ttuor: q̄ phs tāgit in .vij. eth. Primo quidē q̄ mot⁹ ire pticipat aliq̄liter rōne inq̄ntū .s. irat⁹ tēdit ad vindicādū iniuriā sibi factā. qd̄ aliq̄lr̄ rō dictat: s3 nō pfecte: q̄ nō intēdit debitū modū vindicte. s3 mot⁹ ꝯcupiscētie totalit̄ est sm̄ sensū: ꝛ nullo mō sm̄ rōnē. Secūdo q̄ motus ire magis sequit̄ corpis cōplexionē ꝓpter velocitatē mot⁹ colere: q̄ icēdit ad irā. Uñ magis est in promptu q̄ ille q̄ est sm̄ cōplexionē corpis disposit⁹ ad irascēdū irascat̄: q̄ ille q̄ est disposit⁹ ad ꝯcupiscēdū ꝯcupiscat. Uñ ꝛ frequēti⁹ ex iracūdis nascunt̄ iracūdi q̄ ex ꝯcupiscētib⁹ ꝯcupiscētes. Qđ aūt ꝓuenit ex nāli corpis dispōne reputat̄ magis venia dignū. Tertio q̄ ira q̄rit manifeste opari. sed ꝯcupiscētia q̄rit latebras ꝛ dolose subintrat. Quarto q̄ cōcupiscēs delectabilit̄ opat̄. sed iratus q̄si q̄dā tristitia precedēte coactus. Alio mō pōt ꝯsiderari pctm̄ icōtinētie q̄ntū ad malū in qd̄ q̄s incidit a rōne discedēs. ꝛ sic incontinētia ire vt plurimū grauior est: q̄ ducit in ea q̄ ptinēt ad proximi nocumentū.

De clementia ꝛ mansuetudine. DIS. .XCVIII.

Einde ꝯsiderādū est de clemētia ꝛ mā suetudine ꝛ vitijs oppositis. Circa ipsas aūt virtutes ꝯsiderāda sunt sex. Primo vtrū clemētia ꝛ mansuetudo sint idē. Secūdo vtrū vtraq3 earū sit virt⁹. Tertio vtrū vtraq3 earū sit pars tēperātie. Quarto de cōparatiōe earū ad alias virtutes. Quinto spālit̄ de clementia. q̄ sunt .s. illa q̄ ad clementiā mouere debēt. Sexto de mā suetudine. Ad primū .s. vtrū eadē sint clemētia ꝛ mā suetudo. Dicēdū q̄ sic dicit̄ in .ij. eth. virt⁹ moral' ꝯsistit circa passiōes ꝛ actiōes. passiōes aūt interiores sunt actionū exterioꝝ p̄ncipia: aut etiā impedimēta: ꝛ ideo virtutes que moderāt̄ passiōes exteriores quodāmodo ꝯcurrūt in eūdē effectū cū virtutib⁹ q̄ moderant̄ passiōes interiores: lic3 specie differant. Sicut ad iusticiā ꝓprie ptinet cohibē hominē a furto. ad qd̄ aliq̄s inclinat̄ p inordinatū amorē vel ꝯcupiscentiā pecunie: q̄ moderat̄ p liberalitatē. ꝛ ideo liberalitas ꝯcurrit cū iusticia in h̄ effectu q̄ est abstinē a furto. ꝛ h̄ etiā est ꝯsiderandū in ꝓposito. Nā ex passione ire ꝓuocat̄ aliq̄s ad h̄ q̄ grauiorē inferat penā. ad clemētiā aūt ptinet directe q̄ sit diminutiua penarū qd̄ quidē impediri posset per excessum ire. ꝛ ideo mā suetudo inq̄ntū refrenat impetū ire ꝯcurrit in eūdē effectū cū clemētia. Differūt tñ ab inuicē inq̄ntū clemētia est moderatiua exterioris punitionis. mansuetudo aūt ꝓprie diminuit passionē ire. Uñ mā suetudo ꝓprie respicit ipm̄ vindicte appetitū: s3 clemētia respicit ipsas penas q̄ extern⁹ adhibēt̄ ad vindictā. Ad secūdū .s. vtrū vtraq3 istarū sit virt⁹. Dicēdū q̄ rō virtutis moralis ꝯsistit in h̄ q̄ appetit⁹ rōni subdat̄ vt p3 p phm̄ in .i. eth. Hoc aūt seruat̄ tā in clemētia q̄ in mā suetudine. Nā clemētia in diminuendo penas aspicit ad rōnē vt Sen. dicit in .ij. de clemē. Silr̄ etiā mansuetudo sm̄ rōnē rectā moderat̄ iras: vt dicit̄ in .iiij. ethi. Uñ manifestū ē q̄ tā clemētia q̄ mā suetudo est virt⁹. Differt aūt mā suetudo a seueritate. Alia lr̄a. Directe aūt opponit̄ mā suetudo seueritati. Quia mā suetudo est circa iras: seueritas aūt attēdit̄ circa exteriorē inflictionē penarū. Uñ sm̄ h̄ videretur magis opponi clemētie: q̄ etiā circa exteriorē punitionē ꝯsiderat̄ vt dictū est. non tñ opponit̄ eo q̄ vtraq3 est sm̄ rōnē rectā. Nā seueritas inflexibilis est circa inflictionē penarū q̄n h̄ recta rō req̄rit. clemētia aūt diminutiua ē penarū etiā sm̄ rōnē rectā q̄n .s. oportet: ꝛ in quib⁹ oportet. ꝛ ideo nō sunt opposita: q̄ nō sunt circa idē. Et nota q̄ tā mansuetudo q̄ clementia in diminutiōe q̄dā ꝯsistit. mā suetudo enī est diminutiua ire: clemētia vō diminutiua penarū. Habit⁹ aūt q̄ mediū tenet in ira est innoiat⁹: ꝛ ideo virt⁹ noiat̄ a diminutiōe ire: q̄ signatur noīe mā suetudinis: eo q̄ virtus ꝓpinquior est diminutioni q̄ superabūdātie: ꝓpter h̄ q̄ naturalit⁹ est hoī appetere vindictā iniuriarū illatarū q̄ ab h̄ deficē: q̄ vix alicui nimis parue vident̄ iniurie illate: vt dicit Salust⁹ clemētia est diminutiua penarū. nō q̄dē in respectu ad h̄ q̄ est sm̄ rōnē rectā: s3 in respectu ad id qd̄ est sm̄ legē cōem. quā respicit iusticia legal' sed propter aliq̄ particularia ꝯsiderata clemētia diminuit penas q̄si decernēs hominē non esse magis puniēdū. Uñ dicit Sen. in .ij. de clemē. Clemētia h̄ primū pstat: vt quos dimittit nihil aliud illos pati debuisse ꝓnūciat. Venia vō debite pene remissio est. ex quo p3 q̄ clementia cōparat̄ ad seueritatē sicut epykeia ad iusticiā legalē: cuius pars est seueritas q̄ntū ad inflictionē penarū sm̄ legē. Differt tñ clemētia ab epykeia

vt infra dicet. Itē nota q̄ mā̄suetudo siue mititas īter btitudines ponit̄. Matth.v. Et inter fruct⁹. Gal. v. Inter virtutes etiā̄ numerat̄. q2 btitudines sunt actus virtutū. fructus aūt sunt delectatiōes de actibus virtutū. Et iō nihil ꝓhibet mā̄suetudinē poni ⁊ virtutē ⁊ btitudinē: ⁊ fructū. Ad tertiū. s. vtrū vtraq3 istaꝝ sit ps tꝑantie Dicendū q̄ ptes assignant̄ virtutibus p̄ncipalibus s̄m q̄ imitant̄ ipsas in aliquib⁹ materijs secūdarijs q̄tū ad modū. ex quo p̄ncipaliter dependet laus virtutis vn̄ ⁊ nomē accipit. Sicut modus ⁊ nomē iusticie in q̄dā equalitate ꝯsistit. fortitudinis aūt in q̄dā firmitate. tꝑantie aūt in q̄dā refrenatiōe inquantū. s. refrenat ꝯcupiscentias vehemētissimas delectationū tactus. clemētia aūt ⁊ mā̄suetudo sil'r in q̄dā refrenatiōe ꝯsistit: q2. s. clementia est diminutiua penarū. mā̄suetudo vo est mitigatiua ire: vt ex supradictis p3. Et iō tā clemētia q̄3 mā̄suetudo adiūgunt̄ tꝑantie: sicut virtuti p̄ncipali ⁊ s̄m hoc ponunt̄ ptes ipsius. Et nota q̄ in diminutiōe penarū duo ꝯsideranda sūt. vnū est q̄ diminutio penaꝝ fiat s̄m intētionē legislatoris: l3 nō s̄m verba leg. ⁊ s̄m hoc ptinet ad epykeiā. Aliud aūt est q̄dā moderatio affectus: vt hō nō vtat̄ sua ptāte in inflictione penarū. ⁊ hoc ꝓprie ptinet ad clementiā ꝓpter qd̄ Sene. dicit. Est tꝑantia animi in ptāte vlciscēdi. ⁊ hec q̄dē moderatio animi ꝓuenit ex q̄dā dulcedine affect⁹: qua q̄s abhorret de illud qd̄ pōt aliū tristare ⁊ iō dicit Sene. q̄ clemētia est q̄dā leuitas animi. nā econtrario austeritas animi videt̄ esse in eo q̄ non veret̄ alios ꝯtristare Itē nota q̄ adiūctio virtutū secūdariarū ad p̄ncipales magis attēdit̄ s̄m modū virtutis q̄ est q̄dā forma eius q̄3 s̄m materiā. Mansuetudo aūt ⁊ clemētia ꝯueniūt cū tꝑantia in mō vt dictū est: l3 nō ꝯueniāt in materia. Ad q̄rtū. s. de cōparatiōe clemētie ⁊ mā̄suetudinis ad alias virtutes. Dicendū q̄ nihil ꝓhibet aliquas virtutes non esse potissimas simpliciter nec quo ad oīa. sed s̄m q̄d: ⁊ in aliquo genere. nō est ēt possibile q̄ clemētia ⁊ mā̄suetudo sint potissime virtutes simpliciter: q2 laus eaꝝ attēdit̄ in hoc q̄ retrahūt a malo: inquātū. s. diminuūt irā vl' penā. pfecti⁹ aūt est ꝓsequi bonū q̄3 carere malo. ⁊ iō virtutes q̄ simplicit̄ ordināt hoīez in bonū. sicut fides ⁊ spes ⁊ charitas: ⁊ etiā prudētia ⁊ iusticia sunt simpliciter maiores virtutes q̄3 clemētia ⁊ mā̄suetudo: sed s̄m q̄d nihil ꝓhibet mā̄suetudinē ⁊ clemētiā habere quādā excellētiā inter virtutes q̄ resistūt affectiōib⁹ prauis. Nā ira quā mitigat mā̄suetudo ꝓpter suū impetū maxime impedit āīm hoīs ne libere iudicet veritatē: ⁊ ꝓpter hoc mā̄suetudo maxie facit hoīez esse cōpotē sui. vn̄ dr̄ Eccl. x. Fili in mā̄suetudine serua animā tuā. Q̄uis ꝯcupiscētie delectationū tactus sunt turpiores: ⁊ magis ꝯtinue infestēt ꝓpter qd̄ tꝑantia magis ponit̄ virtus p̄ncipalis vt ex dictis p3. clemētia vo in h' q̄ diminuit maxie penas videt̄ accedere ad charitatē q̄ est potissima virtutū p quā bona opamur ad ꝓximos. ⁊ eoꝝ mala impedim⁹. Ad q̄ntū spālit̄. s. de clemētia. Nota q̄ s̄m tulliū clemētia est virtus p quā anim⁹ alicui⁹ temere ꝯcitatus in odiū alicuius benignitate quietat̄. Uel s̄m Sene. Clemētia est tꝑantia animi in ptāte vlciscēdi. vel leuitas sup̄ioris aduersus inferiorē in penis cōstituēdis. Itē Sene. sicut magni animi nō est q̄ de alieno liberalis est: sed q̄ qd̄ alij donat sibi subtrahit. ita clemētē voco nō in alieno dolore facilē: sed in suo: magni animi est iniurias suas in sūma patiētia pati. nec q̄cq̄3 esse gloriosius p̄ncipe īpune leso. Hec aūt virt⁹ l3 sit necessaria oīb⁹: tn̄ maxie necessaria p̄ncipib⁹ ⁊ p̄latis q̄b⁹ subsunt alij.

Motiua ad clementiam.

Unt aūt octo que principes debent mouere ad clementiā Primū qd̄ debet mouere oēs christianos ad clementiam ⁊ maxime omnes principes ⁊ reges tam seculares q̄3 ecclesiasticos est vnctio qua vngunt̄ in baptismate ⁊ confirmatione et alijs consecrationibus per quā pre ceteris debent esse suaues exterius. q̄ etiā signat vnctionē spūalē quā debent habere interius. de qua. j. Joh. j. Unctionē habetis a scō. Bern. super cant̄. Est intus vnctio spūs. nec mirū si aīa vngit̄ q̄ vnctū cōplectit̄. aīa. s. q̄ p amorē inheret christo. Idē. Crede mihi nō inueni christū curantē cauterio sedenguēto. Scōm qd̄ debet mouere hoīez ad clemētiā est natura multiplex. pmo nā hoīs: q2 hō vt ait ph's est aīal mā̄suetuz natura. Itē natura facit eū nō armatū feritate vt leoninus rictibus ferinis dentib⁹: vnguib⁹: aut cornib⁹: sed aīal risibile. Iō ꝯ naturā est esse ferinū ⁊ crudelē. Cōtra naturā hūanā: vt dicit Sene. est catheraꝝ delectari sonitu quocūq3 ventū est multū sanguinē effundere aspectu suo terrere ⁊ fugare: q̄ alia vita esset si leones vrsiq3 regnarent si serpentib⁹ in nos aut noxiosissimo aīali cuiq3 daret̄ potestas in nobis. ip̄sa eni rōnis inexperta natura abstinet a suis. ⁊ ē tuta ab eis inter feras eni sil'itudo moꝝ est. leo leonā nō comedit: nec serpens serpentē. Aristo. in li. de natura aīaliū. nō est auiū vni⁹ speī vt se comedāt. Itē Sen. Ferina rabies est sanguine ⁊ vulneribus gaudere ⁊ abiecto hoie in siluestre aīal trāsire. Itē ad clemētiā debet mouere naliū nobilitas aīoꝝ humanoꝝ. Sen. Remisse imparanti meli⁹ paret̄. Na ꝯtumax est anim⁹ human⁹: ⁊ in ꝯtrariū atq3 arduū tēdens facili⁹ sequit̄ q̄3 trahat̄. Tertiū qd̄ debet mouere p̄ncipes ad clementiā est sua pax ⁊ securitas. Clemētia facit p̄ncipes dilectos ⁊ securos ab hoīb⁹. crudelitas odiosos reddidit. Eccl. iij. Fili in mā̄suetudine opa tua perfice ⁊ sup gloriā hominū diligeris. De tyto q2 erat clemētissim⁹ impator: legit̄ q̄ fuit ab hoībus oīb⁹ dilectissim⁹. vnde plāgebāt eū sui mortuū. ⁊ q̄ epitaphiū supposuerūt ei h' est: Hic est amor ⁊ delicie tot⁹ mundi. Hic cū videret die trāsisse in q̄ nō fecisset aliqd̄ opus liberalitat̄ ⁊ clemētie: vertēs se ad amicos suos dicebat: O amici qliter diē istū pdidim⁹ in q̄ nihil clemētie ⁊ liberalitatis fecim⁹. Ecōtra ꝓpter crudelitatē suā herodes filijs proprijs exosus: cū insidiarent̄ ei occisi sunt mecoꝝ ab eo. de quo dixit impator August⁹: Mallē eē herodis porcus q̄3 fili⁹: q2 cū ꝓselitus sit ipse porcos nutrit ⁊ filios suos occidit. Sil'r nō ꝓpter crudelitatē suā quā ad oēs exercebat oīb⁹ odiosus effect⁹ est etiā a suis ad mortē q̄sit⁹ est ⁊ fugat⁹ sibiipsi crudelis extitit vt hoīes vitaret fugiēs ad siluas: vt dicit Egysipp⁹ ⁊ Horosius. facto de lignis manigulo ait cuidā suo liberto q̄ secū fugerat: Nunq̄3 vidisti ita bonū artificē sue necis: sicut me videbis hodie. Quo dicto de facto manigulo se iugulauit. cui⁹ corp⁹ postea a canibus dicit̄ fuisse deuoratū. Sil'r domitianus frater tyti impatoris: cū eēt crudelissim⁹: q̄ beatū iohānē euāgelistā viuū voluit frigere viuū ponēs in feruētis olei doleū. Ubi cū dei grā māsisset illesus et exisset inunct⁹ nō exustus. missus in pathmos insulā. vbi humano destitut⁹ auxilio moreret̄: q2 nolebat vel christū negare: vel ab ei⁹ p̄dicatiōe cessare. Hic aūt domitian⁹ frustrat⁹ spe sua ꝓpter crudelitates suas multiplices a suis ⁊ alijs odio sus effect⁹ est. Dicit Horosius a vespilionib⁹ nullo sibi auxiliū ferēte raptus ⁊ captus: plutrinas distract⁹ est extra vrbē oī carēs honore ⁊ sepultura. ⁊ etiam post mortē ei⁹ oīa a senatu vrbis ⁊ ppl'o facta ⁊ edicta cassata sunt ⁊ deducta in irritū. Un̄ etiā btūs iohānes ab exilio reuocat̄. Sen. in epl'is: Alieno sanguini tanq̄3 ꝓprio parcit clemētia. Qui nō parcit alijs nec alij parcūt sibi. ⁊ q̄ fecit oēs crudelia sua timere. merito pōt timē oēs. Sic faciebat alexāder: de quo legit̄ in libro de vita bragmānoꝝ: q̄ cū mādasset dādamo didascolo bragmānoꝝ: q̄ ꝓpter sapiētiā suā vellet eū videre: ⁊ q̄ veniret ad eū multa ꝓmittens se ei daturū ipse ꝯtēpsit ei⁹ dona. ⁊ tūc alexāder deposito regio habitu venit cū aliquib⁹ paucis amicis ad siluā ei⁹. in q̄ inueniēs eū nudū iacentē sub ilice salutauit eū. sedēs ad pedes ei⁹: rogās q̄ impartiret̄ ei donū sapiētie. Qui r̄ndit q̄ ipse cui⁹ cor innumeris cupiditates repleuerāt nō poterat tale donū accipe: cū nō haberet in quo. Et quō possum cordi tuo satisfacē: cui totus mūdus satisfacē nō potuit: Cui post multa que dixit ei. ait alexāder quō oēs timebat cū eū oēs timerēt. Scio inq̄t alexāder te verū dicē. ego inquit inter tumult⁹ ⁊ formidines viuo plurimos ex ipsis q̄ me custodiūt timeo. ⁊ maior semp mihi metus est ab amicis q̄3 ab hostib⁹ quos vereor. eoꝝ ꝯstipatiōe custodior: dieb⁹ totis varias gētes ꝓsequor ⁊ fatigo: noctib⁹ somn⁹ me turbat ⁊ fatigat timeo semp ne q̄s inimicus i me irruēs repēte me occidat ⁊c̄. Et post multa ait dādam⁹ Tu ergo cū sis mortal̄ qre tot mala faciēdo discurris: Uidi ego latronē quēdā spoliatorē strataꝝ publicaꝝ cū satellitib⁹: quē hoīes habitātes in partib⁹ illis ⁊ trāseūtes p stratā publicā timebāt oēs vt mihi ꝯfessus est: q̄ p annos plurimos non audebat se alicui cōmittere nec audebat in villa aliq̄ morari. nec in domo aliq̄ quiescē: s3 in siluis morabat̄ estate ⁊ hyeme: iacēs i hyeme sup niuē p multos annos: ita q̄ nemini de amicis ⁊ socijs audebat se cōmittē nec sustinere q̄ in aliquo appropinq̄rēt ei vel in mēsa vel in lecto: oēs habēs suspectos de ꝓditiōe sua. Et ita excors fact⁹ est. Q2 cū esset maxim⁹ corpore: quidā paru⁹ hō in quē irruebat portās mercenales cū cepit ⁊ ligauit ⁊ potestati seculari cum tradidit puniēdū. Itē Greg. nazanzen⁹ cuidā impatori scribit: A christo tibi in hoīes vite venia mortisq3 potestas indulta est: ⁊ gladi⁹ tibi datus est nō tā vt operis q̄3 vt cōminens. quē vtinā q̄si depositū quoddā īpollutū ⁊ incruentū restituas cōmittēti tibi. Quinto ad clemētiā debēt nos ꝓuocare scōꝝ exēpla: ⁊ exēplū christi: de quo legit̄ Hiere. xx. Ego q̄si agn⁹ mā̄suet⁹ q̄ portat̄ ad victimā. Isa. xvj. Emitte agnū dn̄e dn̄atorē terre. Math. xxj. Rex tuus venit tibi mā̄suet⁹. Itē moyses quē ꝓpter mā̄suetudinē p̄fecit filijs isrl'. Nu. xij. Erat moyses mā̄suetissim⁹ sup oēs. Itē exēplū dauid. q̄ hāc virtutē allegat pre ceteris. Memēto dn̄e dauid ⁊ oīs mansuetudinis eius. ij. Reg. xxij. Mā̄suetudo mea multiplicauit me. Itē assuen Hester

ij. Nolui p̄tās abuti magnitudīne. sȝ clemētia ⁊ lenitate regere subiectos. Re. xx. Audiuimus dicēt syri q̄ reges dom⁹ israelis clementes sūt. Itē nō solū christianoꝝ exēpla. sȝ ēt gētiliū debent p̄ncipes ecclesie ad clementiā ꝓuocare. Legit̄ de adriano īpatore. q̄ tā sciuit clementiā p̄ncipi necessariā q̄ fact⁹ īpator oēs quos prius habuerat inimicos postea fecit amicos eos sibi reconcilians. Et cuidā inimico suo cū fact⁹ īpator obuiauit fert̄ dixisse. hodie euasisti mortē. Itē in eisdē cronicis de antonio pio legit̄ q̄ pius dict⁹ q̄ clemētiā ē. ⁊ p̄mas ⁊ pater patrie. Hic factus īpator vidēs multos oppressos debitis in regnis romanoꝝ. oēs cautiōes in dicto reo cōbussit. oīa debita relaxauit. Hic fert̄ dixisse scipiōis exēplo. malo vnū seruare ciuē q̄ꝫ pdere mille hostes ⁊ occidē. Itē notadū q̄ ad clemētē p̄ncipē ptinet populū subditū modeste ⁊ leniter tractare. vt faciebat assuerus. Hester. xiij. vt tyberi⁹ īpator. cui cū dicerent q̄ deberet a populis exigē vel extorquē. R̄ndebat Boni pastoris ē ouē tondere leniter. nō excoriare. ⁊ q̄ nullus deberet ab imperatore recedē vacu⁹. Hic vt dicit Joseph⁹. nec accusatiōes alioꝝ defacili recipiebat nec officiales defacili mutabat reddēs rōem de hoc. ne alij haberēt occasiōeȝ alios defacili accusandi ⁊ calūniādi ⁊ vexādi. ⁊ ipe ēt ī h̄ vexaret̄. ⁊ q̄ ēt noui officiales q̄ veniūt ad se ditādū ɔsueuerūt populo esse acriores exactores q̄ꝫ iā ditati. Ponebat ad h̄ et exēplū de vulnerato q̄ ɔquerebat̄ de eo q̄ ab ei⁹ vulnere abigebat muscas pores. q̄ꝛ succedebāt alie tāto acriores quāto ieiuniores. Itē Joseph⁹ li. xxij. Cōmēdat philippū fratrē herodis de clemētia dicens. q̄ xxxij. ānis ita māsuete rexit qttuor p̄ncipatus q̄ nullas opp̄ssiōes subditꝭ fecit ⁊ cū paucis ⁊ grauib⁹ maturitate ⁊ sciā visitauit ⁊ ad portas pōsuit. pferēs iusta ⁊ deliberata iudicia ī causis. Si alicui⁹ oppressiōeȝ audiebat statim sedēs ī solio suo ei⁹ audiebat. iniste p̄ssis adiutor. iniuste puritor. In itinere occurrētib⁹ ⁊ ope egētib⁹ ipigre subueniebat. Itē ad clemētē p̄ncipē ptinet iniurias sibi illatas pat̄ēt pati. sicut dauid ɔuicia semei. ij. Re. xvj. Sicut Juli⁹ cesar v̄ba cuiusdā romani q̄ se ei opponebat dicēs. q̄ nō itraret erariū publicū nisi p ventrē suū. cui r̄ndit cesar. ingrū te cesaris ira nullus honoꝛ faciet. Itē clementia ptinet eis q̄ nouerūt sibi iniurias supplicib⁹ p̄tdere. ad exēplū dicti dauid q̄ petit semel supplicit̄ veniā petenti. i. Re. xviij. Et Joseph Gen. xlv. qui cū fratres ei⁹ q̄ eū vēdiderāt eēnt timore pteriti. audiētes eū Joseph q̄ eis loquebat̄ ait eis clemēter. Accedite ad me nolite pauere ⁊c. Hic nō solū iniuriā remisit. sȝ bona p malis reddidit. Ad h̄ nos mouere leonis exēplū q̄ vt dicit naturales supplicib⁹ ɔsueuit parcere ⁊ rebelles ipugnare ⁊ domare. de quo dicit̄. Parcere subiectis nobilis ira leonis. talis. n. feritas vȝ inesse bonis. De his poetis gaudēt īfigere thauros p̄das ɔtēnūt humiles. Itē ad clemētiaȝ ptinet molestias aīe maxīe humiles placare. Sicut legit̄ fecisse leo pa. q̄ q̄ eos molestat. ⁊ deū. ⁊ q̄ eis satisfacit. satisfacit ⁊ deo. sicut legit̄ fecisse dict⁹ leo ī gestis romanoꝝ pōtificū. cū. n. itraret palatiū suū īuenit in porta pauperē vt videbat̄ ei iprobe petētē. queȝ molestasset in itroitu suo. regressus vt eū placaret itroduxit eū in camerā suā ⁊ posuit eū in lectū suū vt ibi q̄esceret. vsq̄ȝ quo deinde ipē q̄ eū vagebāt. rediret ⁊ eū placaret satisfaciēdo. serās ostiū camere sue cū claue. Qui ad eū rediēs inuenit ostiū firmatū vt dimiserat. ⁊ dictū pauperē ibi nō esse. Unde p̄sumpsit illū esse dn̄ȝ q̄ eū molestat̄ ī molestia pauperis ⁊ placat̄ ei⁹ recōciliatiōe. vt dicit̄ Math. xxv. Qō vni ex ⁊c. Quintū qō dȝ tēperare hoies a crudelitate ⁊ reddere clemētes ad hoies est hoiū dignitas. q̄ eoꝝ sanguis p̄ciositas. Sene. in epistol. clemētia sanguini alieno non ꝓprio parcit sȝ docet hoīeȝ esse hoīe nō ꝓdige vtēdū. Idē in psona p̄ncipis clemētis dicit. apō me ɔditū īmo strictū habeto gladiū cū summa psimonia. sanguis ēt mitissime fundēd⁹ ē. Itē Greg nazanzen⁹ ad īpatorē. A chr̄o tibi in hoīs vite venia mortisq̄ȝ potestas īdulta ē gladius tibi datus ē. nō tā vt opereris q̄ꝫ vt ɔminēris. Quē vti ipsi depositū quoddā incruētū ⁊ ipollutū restituas cōmēdāti cū deliberatiōe multa. Si fundit̄ exigēte iusticia est fundēdus ne ex impetu fundat̄. Ideo vt legit̄ cū Theodosius īpatoꝛ ɔtra quosdā ciues. quoꝝ q̄dā eū offenderāt motus ira tulit mortis sn̄iam cōtra illos subito. ⁊ inuentū est quosdā innoxios occisos. Unde cū venisset apud mediolanū. ab Ambrosio sup hoc duriter ē argutus ⁊ ab ecclesia eiectus nec receptus quousq̄ȝ egisset publicā penitentiā. qui etiā p hoc legē sanxit vt nullus mortis sn̄ia ferret̄ nisi post triginta dies. vt esset deliberata sn̄ia. ⁊ cū pacato aīo ferret̄. Cum deliberatiōe multa ⁊ discretiōe effundēdus est sanguis humanus medicine acute dāde quādo non potest leuius adhiberi remediū ⁊ incisiones faciende mēbroꝛū quando putredo ⁊ eoꝝ infectio ad membra alia se extendit. Sene. Non minus turpia sunt p̄ncipi

multa supplicia q̄ꝫ medico multa funera. p̄tātē dedit de⁹ nō in destructione sed ī edificationē. vt dicit̄ .ij. corin. x. Debēt p̄ncipes imitari agricolas q̄ nō oēs arbores excidūt sed alias trāsplātāt. Alias erigūt alias appodiāt. alias iclinēt ⁊ alias circūcidūt vt fructificēt ⁊ crescant. Sextū dissuadēs crudelitatē ⁊ clemētiā suadēs ē h̄ q̄ꝛ qui ledit̄ sepe ad audiēdū mala ⁊ ad deteriora ꝓuocat̄ ⁊ studet quō ledat ledentē se ⁊ audet facere. vn̄ se vindicet q̄lit̄cūq̄ȝ q̄ñ vident se in mortis discrimine. Ingeniū eīn dicit poeta mala sepe mouent. Seneca. Tempat⁹ timoꝛ cohibet aīos. assiduus vo ⁊ acer ad extrema admonēs. in audaciā iacētes aīos excitat ⁊ oīa experiri suadet acerrima seueritas est. q̄ꝛ vltima necessitas extēdit. Legit̄ in q̄busdā cronicis. q̄ cū Philostrat⁹ rex athenieñsiū mortu⁹ reliq̄sset duos filios successores. quoꝝ alter Diocles ēst dict⁹. alter Lupias cū Diocles ɔstuprasset v̄ginē frater v̄ginis occidit eū. Cū aūt Lupias tormēt̄ vrgeret occisorē fr̄is captū vt fateret̄ si q̄ essent ɔscij illi⁹ homicidij. ille vidēs se nō posse euadere accusauit amicos oēs maxīos lupie in tormētis. volēs sic de eis se vindicare. q̄b⁹ occisis oībus cū adhuc torq̄ret̄ inq̄sit⁹ si adhuc plures eēnt ɔscij q̄ superessent. R̄ndit neminē volo occidi ampli⁹ pterq̄ꝫ teipsum. Septimū qō suadet clemētiā ē bonū qō facit ei in quo ē p̄io q̄dē deo assimilat̄. q̄ vt d̄r Joel ij. Est benign⁹ ⁊ mi̇ficos. Jon̄ iiij. Scio dn̄e q̄ tu clemēs ⁊ misericors es. patiēs ⁊ multe miseratiōis. ⁊ ignoscēs sup maliciā dicit barlaā ad Josaphat. datorē p̄tātis poterit p̄nceps imitari si nihil aliud iudicauerit. q̄ꝛ misereri p̄ciosi⁹. Itē cōmotionē pp̄li ad p̄ncipē mitigat. ⁊ eos ei se subijcit. sicut p̄ȝ. ij. Paral. x. dixerūt senes roboā. si leniter pp̄lm cōcitatū v̄bis tremētib⁹ seruiēt tibi oīb⁹ dieb⁹. Qō q̄ꝛ nō fecit sed magi eos exasperauit v̄bis supbis. iuxta ɔsiliū iuuenū amisit dn̄ū dece trib iiij. Itē secūdat. Prouer. xvi. In hilaritate vult⁹ regis vita ⁊ clemētia. q̄ himber serotinus q̄ fruct⁹ maturat ⁊ pficit. Itē regnū roborat. Prouer. xx. Mīa ⁊ veritas custodiūt regē. ⁊ clemētia roborabit̄ thron⁹ eius. Itē dicitur Prouer. xj. Clemētia prepat vitā. Insectatio maloꝝ mortē. q̄ꝛ qui clemēter se h̄ȝ ad populū subditū diligit̄ ab eo ⁊ custodit̄. ɔ maliciosos sepe fiūt cōspiratiōes. ⁊ sepe turpiter occidunt̄. Ultimo suadet clemētiā ɔsideratio districti iudicij dei ⁊ timoꝛ ei⁹ q̄ seuer⁹ erit crudelib⁹. ⁊ clemēs clemētib⁹. Sap vj. Durissimū iudiciū fiet his q̄ p̄sūt. Luc. vj. Eadē mēsura q mensi fueritis remetiet̄ vobis Bene aūt hoc ad ad memoriā reducit q̄dā nobilis de quo referebat magister Jaco. de viterbia. q̄ cū q̄dā plebei⁹ occidisset filiū suum. ⁊ q̄ret eū manu armata in die parasceues. obuiauit ei pegrināti. q̄ vidēs q̄ nō posset effugere. pstrauit se ad pedes dicti nobilis dicēs. rogo te dn̄e vt p amore crucifixi audias duo v̄ba q̄ tibi dicā scio me dignū morte. sȝ p amore illius q̄ p te mortu⁹ est. da mihi modicū vite spaciū vt ɔfitear. ⁊ si tibi plus p eo facere placet vt dimittas mihi misericorditer vitā ad agēdū priāȝ p me ⁊ p filio tuo vt toto tpe vite mee pegriner p eo cū mors mea nec tibi nec aīe filij tui pficiat. ⁊ vt habeas op⁹ magne clemētie q̄ possis in iudicio dei ipsi exhibere p petis tuis. vt tibi clemēs fiat. pce mihi vt tibi parcat de⁹. Ille aūt mot⁹ pietate dimisit eū ⁊ cū veniret eadem die ad adorādū crucē dict⁹ nobilis cū obscuraret̄ crucē eū amplexat⁹ est crucifix⁹. Itē ad detestationē crudelitatis ⁊ ad cōmēdationē clemētie ⁊ amorē ei⁹ p ɔtrariū faciūt multa q̄ habent̄ infra tertio libro vbi agit̄ de ira. Ad sextū. s. de māsuetudine spāliter sciēdū. q̄ cū per clemētiā supiores ɔtempare se debēt suis inferiorib⁹. vt eos tēperate ⁊ amicabiliter regāt. sic subditi p tractabilitatē māsuetudinis debēt se tempare suis supiorib⁹ vt bn̄ regant̄ ab eis. ad hāc aūt v̄tutē debēt mouere subditos ⁊ exēpla ⁊ ea q̄ hec v̄tus facit bona. ⁊ duroꝝ ⁊ rebelliū petā. P̄rio suadet tractabilitatē exēplū chr̄i q̄ dicit q̄ placita sūt pr̄i facio. Itē exēplū. b. v̄ginis q̄ ait Luc. j. Ecce ancilla dn̄i. Siłr ⁊ militie celestis angeloꝝ q̄ ad nutū dn̄i quocūq̄ȝ inuerit pgūt. ministri ei⁹ q̄ faciūt volūtatē ei⁹. Bar iij Stelle vocate dixerūt assum⁹. Ibidē q̄ emittit lumē ⁊ vadit ⁊ vocat illō ⁊ obedit ei. ī quo intelligi pōt obedibilitas angelice n̄ae ⁊ creaturaꝝ oīū. Oīa. n. aīalia ab hoīe ⁊ demōe ei ⁊ obediūt ⁊ seruiūt. Job xxxvij. Nubes lustrāt cūcta p circuitū quocūq̄ȝ volūtas gubernātis direxerit ⁊c. Itē exēplū. b. Pauli. q̄ statī dixit dn̄e q̄d me vis facere. q̄ꝛ pat⁹ sum ad oīa. Itē exēplū cēturiōis. i. uno ⁊ militū. Math viij Ego dixit cēturio sub me milites ⁊ dico vni vade. ⁊ vadit. ⁊ alio veni. ⁊ venit. ⁊ seruo meo fac h̄. ⁊ fac. Hec aūt tractabilitas merito pōt dici māsuetudo. i. māuū suauitas. q̄ꝛ suaues sūt ad tractādū vt iacob: nō hispidus vł esau. q̄ dict⁹ ē esau. qō sic iterp̄tat̄. de quo Gen̄. xxvij. Jacob ait matri. Nosti q̄ esau sit hō pilosus ⁊ ego lenis. Hec aūt v̄t⁹ ipetrat scripturaꝝ itelligētiā. Eccl. v. Fili esto māsuet⁹ ad audiēdum v̄bū dei vt intelligas ⁊c. Itē impetrat misericordiā p quā saluetur

bō. Jaco. j. In mãsuetudine suscipite insitũ vbũ ꝛ cordib⁹ vestris qḋ saluare poterit aĩas vestras. Itẽ ĩpetrat dei gratiã. Ecci. j. Bene placitũ ẽ deo fides ꝛ mãsuetudo. Judith. x. humiliũ ꝛ mãsuetoꝝ ti bi semꝑ placuit deprecatio. Prouer. xij. Mãsuetis grãz dabit. Itẽ facit dei ꝛ hominum amicitiam. Ecci. iij. In mansuetudine perfi ce opa tua ꝛ sup hoĩum gratiã diligeris. Itẽ seruat aĩaz. Eodẽ. In mãsuetudine serua aĩam tuã. Acqrit verbi dei ĩtelligentiã. Ecci. v. Esto mãsuetus ad audiẽdũ verbũ dei vt ĩtelligas. ps. Docebit mi tes vias suas. Itẽ ĩpetrat salutẽ. misericordiam. ꝛ veniã peccatoꝝ. ps. Exaltauit mãsuetos in salutẽ. Dañ. iij. Fac nobis iuxta mãsue tudinẽ tuã. Itẽ facit bonoꝝ abundãtiã. ij. Reg. xxij. Mansuetudo mea multiplicauit me. ps. Dñs dabit benignitatem. ꝛ terra nr̃a da bit fructũ suũ. Itẽ dat possessionez eternã. Math. v. Beati mites qñ possidebũt terrã. ps. Mãsueti hereditabunt terrã. s. viuentiũ. Multi aũt sunt adeo ĩmites ꝛ ĩtractabiles. qꝫ nõ blãde possint tra ctari. nisi cũ armata manu flagelloꝝ. similes spinis q̃ pũgũt ꝛ cruẽ tant manus inermes de q̃bus. ij. Reg. xxiij. Preuaricatores q̃si spĩ ne euellunt. q̃ nõ tolluntꝰ manib⁹. ꝛ si q̃s eos tãgere voluerit arma bitꝰ ligno lanceato igneq; succẽso cõburunt ĩ nihiliũ. Itẽ multi sũt iudeis similes q̃ mansuete tractabantꝰ ꝛ apostatabãt. Ezech. ij. Gẽ tes apostatrices filij dura ceruice ꝛ ĩdomabili corde ad vba christi ꝛ sanctoꝝ. sicut de eis dicit. b. Stephan⁹. Act. vij. Dura ceruice ꝛc. tñ cũ occideret eos querebãt eũ ꝛc. Hi a p̃latis tractari nõ possunt nisi cũ violẽtia flagelloꝝ. De his q̃ reddũt mãsuetudinẽ cõmẽda bilẽ. Re. infra de ira vbi ponuntꝰ multe rationes que ostendunt irã esse detestabilem ꝛ econtra modestiam esse cõmendabilem.

Einde ꝯsiderãdũ ẽ de vitijs opposit͛. ꝛ p̃mo de iracũdia q̃ opponitꝰ mãsuetudini. Scḋo de crudelitate q̃ opponitꝰ cle mẽtie. De vtraq; istaꝝ Re. infra. vbi agitꝰ de tertio vitio ca pitali. iij. lib.

¶ De modestia. DIS. XCIX.

Einde ꝯsiderãdũ est de modestia. Et primo de ipsa. Scḋo de singulis contẽtis sub ea. Circa p̃mũ ꝯsiderãda sunt duo. Primo vtrũ mode stia sit ps tẽperãtie. Scḋo q̃ sit eius materia. Ad pri mũ. s. vtrũ modestia sit pars tẽperãtie. Dicẽdũ qꝫ tẽperãtia mode rationẽ adhibet circa ea in q̃b⁹ difficillimũ ẽ moderari. s. circa ꝯcu piscẽtias delectationũ tact⁹. Ubicũq; aũt ẽ aliq virt⁹ specialiꝰ cir ca aliqḋ maximũ oportet esse aliq; aliã virtutẽ circa ea q̃ mediocri ter se habẽt. eo qꝫ oportet q̃tũ ad oĩa vitã hoĩs sm̃ virtutes regula tã eẽ. sicut supra dictũ ẽ qꝫ magnificẽtia ẽ circa magnos sumpt⁹ pe cuniaꝝ. p̃terq; ẽ liberalitas necessaria q̃ fit circa mediocres sũpt⁹. Unde necessariũ ẽ qꝫ sit q̃dã virt⁹ moderatiua in alijs mediocrib⁹ in q̃b⁹ nõ ẽ ita difficile moderari. Et hec virtus vocaꝰ modestia. ꝛ adiũgitꝰ tẽperãtie sicut p̃ncipali. aliq̃ eñ ĩdigẽt tẽperatiõe ꝑꝑ suam vehemẽtiã. sicut vinũ forte tẽperaꝰ. sꝫ moderatio requiritꝰ in oĩb⁹. ꝛ iõ tẽperãtia magis se hꝫ ad passiões vehemẽtes. modestia vero ad mediocres. Et nota qꝫ nomẽ cõe q̃nq; appropriaꝰ his q̃ sũt ĩfima. sicut nomẽ cõe angeloꝝ appropriaꝰ infimo ordini angeloꝝ. ita ẽt ꝛ mod⁹ q̃ cõiter obseruaꝰ in qualibet virtute appropriaꝰ specialiter virtuti q̃ in minimis modũ ponit. vnde. ij. Thim. ij. Seruũ dei non oꝫ litigare. sꝫ mãsuetũ esse ad oẽs cũ modestia corripiẽtez. Accipitꝰ hic modestia a mõ cõiter sumpto. put reqritꝰ ĩ oĩb⁹ virtutib⁹. Ad scḋz. s. q̃ sit materia modestie. Dicẽdũ qꝫ sicut dictũ ẽ. modestia dif fert a tẽperãtia in h̃. qꝫ tẽperãtia ẽ moderatiua eoꝝ q̃ difficillimũ ẽ refrenare. modestia aũt ẽ moderatiua q̃ in h̃ mediocriter se habẽt. Diuersimode aũt aliqui de modestia videnꝰ esse locuti. vbicũq; n. ꝯsiderauerũt aliquã specialẽ rationẽ boni vel difficultatis in mo derãdo. illud subtraxerũt modestie relinquẽtes modestiã circa mi nora. Manifestũ ẽ aũt oĩb⁹ qꝫ refrenatio delectationũ tact⁹ specia lẽ quãdã difficultatẽ hꝫ. Unde oẽs tẽperãtiã a modestia distinxe rũt. Sꝫ p̃ter hoc Tullius ꝯsiderauit quoddã speciale bonũz esse in moderatiõe penaꝝ. ꝛ ideo ẽt clemẽtiaz subtraxit modestie. ponens modestiã circa oĩa q̃ relinquunꝰ moderãda. Que q̃dez videnꝰ esse quattuoꝝ. quoꝝ vnũ ẽ mot⁹ animi ad aliquã excellẽtiã quã mode raꝰ humilitas. Scḋz aũt ẽ desideriũ eoꝝ q̃ ptinẽt ad cognitionez. ꝛ in hoc moderaꝰ studiositas q̃ opponitꝰ curiositati. Tertium aũt qḋ ptinet ad corporales motus ꝛ actiões. vt. s. decẽter ꝛ honeste fiant. tã in his q̃ serio q̃; in his q̃ ludo aguntꝰ. Quartũ ẽ qḋ ptinet ad ex teriorem apparatum puta in vestibus ꝛ alijs huiusmodi. Sed cir ca quedã eorum alij posuerunt quasdã speciales virtutes sicut an dronicus mansuetudinẽ simplicitatem ꝛ humilitatẽ. ꝛ alia huius modi. de quibus supra dictuz est. Aristo etiam circa delectationes ludorũ posuit eutrapeliã. que oĩa continentur sub modestia. scḋm qꝫ a tullio accipitꝰ. ꝛ hoc modo modestia se habet non solum circa exteriores actões sed etiã circa ĩteriores. Uñ nihil p̃hibet mode stiã eẽ circa ea q̃ reqrũt diuersas vtutes. ꝛ tñ nõ est tãta diuersitas inter ptes modestie adiuuicẽ quãta est iustitie q̃ est circa operatio nes ad fortitudinẽ q̃ est circa passiões. qꝛ i actiõib⁹ ꝛ passionib⁹ in qui bus nõ est aliq excellens difficultas ex pte materie: sed solũ ex pte moderatiõis non attẽditꝰ virt⁹ nisi vna. s. sm̃ rõem moderationis.

¶ De speciebus modestie. DIS. C.

Einde ꝯsiderandũ est de speciebus modestie. Et p̃mo de humilitate ꝛ supbia que ei opponitur. Scḋo de modestia scḋm qꝫ ẽ in verbis. Ter tio de modestia scḋm qꝫ est circa exteriores motus cor poris. Quarto de modestia scḋm qꝫ est circa exteriorem cultum. Quinto de modestia circa res exteriores. Circa humilitatem con siderãda sunt septem. Primo vtrum humilitas sit virtus. Scḋo vtrum sit in appetitu vel in iudicio rationis. Tertio vtrum per hu militatem aliq̃s se debeat oĩb⁹ subijcere. Quarto vtrũ humilitas sit ps modestie vel tpantie. Quinto vtꝝ sit potissima vtutũ. Sexto de gradib⁹ humilitat͛. Septĩo q̃ p̃nt ꝛ debẽt ad humilitatẽ nos in ducere vl̃ mouere. Ad primũ. s. vtꝝ humilitas sit vtus. Dicẽdũ qꝫ sicut supra dictũ est cũ de passiõib⁹ agereꝰ. bonũ arduũz hꝫ aliqḋ vñ attrahit appetitũ. s. ipsaz rõez boni ꝛ hꝫ aliqḋ retrahẽs. s. ipsam difficultatẽ adipiscẽdi. sm̃ quoꝝ primũ ĩsurgit mot⁹ spei. ꝛ scḋz ali ud mot⁹ desperatiõis. Dictũ est aũt supra qꝫ circa mot⁹ appetitiuos q̃ se hñt p modũ ĩpulsiõis oꝫ eẽ vtutẽ moralẽ moderãtẽ ꝛ refrenã tẽ. circa illos aũt q̃ se hñt p modũ retractiõis oꝫ esse vtutẽ moralẽ firmãtẽ ꝛ ĩpellẽtẽ. ꝛ ideo circa appetitũ boni ardui necessaria est duplex vtus. vna q̃dẽ qua tempet ꝛ refrenet aĩuz ne ĩmoderate ten dat in excelsa. ꝛ hoc ptinet ad vtutẽ hũilitat͛. Alia vo q̃ firmat aĩuz cõtra desperationẽ ꝛ ĩpellit ipsũz ad ꝓsecutionẽ magnoꝝ sm̃ rõnẽ rectã. ꝛ hec est magnanimitas. ꝛ sic pꝫ qꝫ humilitas est q̃dã vt⁹. Di citꝰ aũt humilis sicut dicit Ysi. in lib. ethi q̃si humi acclinis. vnis in herens. Qḋ q̃dẽ ꝯtingit dupl͛r. Uno mõ ex principio extrinseco puta cũ aliq̃s ab alio deiicitꝰ. ꝛ sic humilitas est pena. ꝛ dicitꝰ vere humiliatio q̃; humilitas. Alio mõ a p̃ncipio ĩtrinseco. ꝛ hoc põt fie ri q̃nq; quidẽ bene. Puta aliq̃s ꝯsiderans suũ defectũ tenet se in infimis sm̃ suũ modũ sicut abrahã dixit ad dñm Gen. xviij. Loq̃r ad dñm meũ cũ sim puluis ꝛ cinis. ꝛ hoc mõ humilitas ponitꝰ vt⁹. Q̃nq; aũt põt fieri male puta cũ hõ honorẽ suũ nõ ĩtelligẽs com pat se iumentꝰ insipiẽtib⁹. ꝛ fit similis illis. Ex dictis pꝫ qꝫ humili tas scḋz qꝫ est vtus ĩportat quãdã sui laudabilẽ deiectiõez ad ima. Hoc aũt q̃nq; fit solũ sm̃ signa exteriora sm̃ fictionẽ. Uñ hec ẽ fal sa humilitas de qua Aug dicit in quadã ep̃la. qꝫ est magna super bia qꝛ. s. videꝰ tendere ad excellẽtiã glorie. q̃nq; aũt fit sm̃ interio rẽ modũ aĩe. ꝛ scḋm hoc humilitas ꝓprie ponitꝰ vtus. qꝛ vtus non cõsistit in exteriorib⁹ sed p̃ncipalis ĩ interiore electiõe mẽtis vtꝫ p phm in lib. Ethi. Nã reprimit appetitũ ne tendat in magna p̃ter rationẽ rectã. Magnanimitas aũt aĩuz ad magna ĩpellit sm̃ rõnẽ rectã. Uñ patet qꝫ magnanimitas nõ opponitꝰ humilitati. sed ꝯue niũt in hoc qꝫ vtraq; est sm̃ rationẽ rectaz. Ad scḋm. s. vtrũz hu militas cõsistat circa appetitũ ꝛc. Dicendũ qꝫ sicut dictũ est ad hu militatẽ ꝓprie ptinet vt aliq̃s reprimat seipsum ne feraꝰ in ea que sunt supra se. Ad hoc aũt necessariũ ẽ. vt aliq̃s cognoscat id ĩ quo deficit a ꝓportione eius qḋ suã virtutẽ excedit. Iõ cognitio ꝓprij defectus ptinet ad humilitatẽ. Sicut regula q̃dã directiua appeti tus. sed in ipso appetitu cõsistit humilitas essentialiter. ꝛ ideo dicẽ dũ est qꝫ humilitas ẽ ꝓprie moderatiua mot⁹ appetitus. Est igitur humilitas sicut ait. Bern. vtus q̃ hõ verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. Nã cũ homo semetipsum sine dissimulatione ꝯsiderat cõsiderãdo sine adulatione se iudicat. veraciter iudicãdo nihil se re putat apud deũ parũ valere. in multis offendere ꝛ facere pauca bo na. talis cognitio facit hoĩem sibi vilescere. ꝛ in puritatẽ ꝓprie resi lire. ps. In veritate tua humiliasti me. Et nota qꝫ in fortitudine inue nitꝰ eadẽ ratio refrenãdi audaciã ꝛ firmãdi aĩuz ꝯ timorẽ. vtrobiq; eñ ratio ex hoc est qꝫ hõ dꝫ bonũ rationis p̃ferre periculis mortis. Sed in refrenãdo presumptionẽ spei. qḋ ptiet ad humilitatẽ ꝛ fir mãdo aĩuz cõtra desperationẽ. qḋ pertinet ad magnitudinẽ ẽ alia ꝛ alia ratio. Nã ratio firmãdi animũ cõtra desperationem est ade ptio boni ꝓprij. ne. s. desperãdo hõ se indignũ reddat bono qḋ sibi cõpetebat. sed ĩ reprimẽdo p̃sumptionẽ spei ratio precipua sumit ex reuerẽtia diuina ex qua ꝯtingit vt hõ non plus sibi attribuat q̃ sibi cõpetat sm̃ gradũ quẽ est a deo sortit⁹. Uñ humilitas p̃cipue videꝰ importare subiectionẽ hominis ad deũ. ꝛ ꝓpter hoc Aug. in lib. de sermone dñi in monte. humilitatẽ quã intelligit p paupertatẽ spũs attribuit dono timoris quo hõ deũ reuereꝰ. ꝛ ide ẽ qꝫ for

tādo aliter se hʒ ad audaciā q̄ꝫ humilitas ad spem. Naꝫ fortitudo plus vitꝰ audaciā q̄ꝫ eaꝫ reprimat. Unde supabūdātia ē ei similioꝛ q̄ꝫ defectus. humilitas aūt plus reprimit spēꝫ vel fiduciā de seipso q̄ꝫ ea vtat. vnde magis oppōnit sibi supabūdātia q̄ꝫ defectꝰ. Ad tertiū. s. vtrū hō ꝑ humilitatē debeat se oībꝰ subijcere. Dicēdū ꝙ in hoīe possunt duo ꝯsiderari. s. id qḋ ē dei. ⁊ id qḋ ē hoīs. hoīs ē aūt q̄cq̄d ptinet ad defectū. ſʒ dei est q̄cq̄d ptinet ad salutē ⁊ pfectionē. scḋʒ illud Osee. xiij. Perditio tua israhel. ex me tm̄ auxiliū tuū. Humilitas aūt sicut dictū ē ꝓprie respicit reuerētiā qua hō deo subijcit. ⁊ ideo q̄libet hō scḋm id qḋ suū ē dʒ se cuilibet ꝓximo subijcere q̄ntū ad id qḋ est dei in ipso. Nō aūt hoc reqrit humilitas. vt aliq̄s illud qḋ est dei in seipso subijciat ei qḋ apparet esse dei in altero. Nā illi q̄ dona dei ꝑticipāt cognoscūt ea se habere scḋʒ illud. j. ad corin. ij. Ut sciamus q̄ a deo sūt donata nobis. ⁊ ideo absq̄ preiudicio humilitatis possūt dona q̄ ipsi acceperūt pferre donis dei q̄ alijs apparēt collata. sic Aposto. ad ephe. iij dicit. Alijs generatiōībꝰ nō ē agnitū filijs hoīuꝫ. sicut nūc reuelatū est sanctis apostolis eiꝰ. Similiter etiā nō hoc reqrit humilitas vt aliq̄s id qḋ ē suū in seipso subijciat ei qḋ ē hoīs in ꝓximo. alioq̄n oporteret vt q̄libet reputaret se magis peccatorē quolibet alio cū tn̄ apostolus absq̄ ꝑiudicio humilitatis dicat. Gal. ij. Nos ex natura iudei ⁊ nō ex gētibꝰ peccatores. Pōt tn̄ aliq̄s reputare aliq̄d boni esse in ꝓximo qḋ ipse nō hʒ. vel aliq̄d mali in se esse qḋ in alio nō est. ex quo pōt ei se subijcere ꝑ humilitatē. Ad quartū. s. vtrū humilitas sit pars modestie. Dicēdū ꝙ sicut supra dictū est in assignādo ptes virtutibus ꝑcipue attēdit similitudo q̄ntū. s. ad modū virtutis. modꝰ aūt tēperātie ex quo maxime laudē hʒ. est refrenatio vel repssio īpetus alicuius passiōis. Et ideo oēs virtutes refrenātes siue reprimentes īpetus aliquaꝝ affectionū. vel actiōes moderātes ponunt partē tēperātie. Sicut aūt mansuetudo reprimit motū ire. ita et humilitas reprimit motū spei q̄ ē motus spūs in magna tēdētis. ⁊ ideo sicut mānsuetudo ponit pars tēperātie. ita ⁊ humilitas. Unde ⁊ Phs in iiij. Ethi. eū q̄ tēdit in pua. sm̄ suū modū dicit nō esse magnanimū. ſʒ tēperatū quē nos humilē dicere possumꝰ. ⁊ iter illas ptes tēperātie ratiōe supius dicta ꝯtinet sub modestia. put tullius de ea loq̄t inq̄ntū. s. humilitas nihil ē aliud q̄ꝫ q̄dā moderatio spūs. Unde ⁊ prima pe. iij. dicit incorruptibilitate q̄eti ac modesti spūs. ſʒ autē magnanimitas ⁊ humilitas in materia conueniāt. differūt tn̄ in mō ⁊ rōne cuius magnanimitas ponit pars fortitudinis. Humilitas aūt ps tēperātie. Itē nota ꝙ virtutes alique virtutibꝰ ꝑncipalibus assignant vt ptes. nō sm̄ ꝯuenientiā in subiecto. vel in materia. Sed sm̄ ꝯuenientiā in mō formali vt dictū ē. ⁊ ideo ſʒ humilitas sit in irasabili sicut in subiecto ponit tn̄ pars modestie ⁊ tēperātie ꝓpter modū. Ad q̄ntū. s. vtrū humilitas sit potissima virtutū. Dicendū ꝙ bonū humane virtutis in ordine rationis ꝯsistit. q̄ q̄dē ꝑncipaliter attendit respectu finis. vnde virtutes theologice q̄ habēt vltimū finē ꝓ obiecto. sunt potissime. Secūdario aūt attēdit put sm̄ ordinē finis ordinant ea q̄ sunt ad finē. ⁊ hec q̄dē ordinatio essentialiter cōsistit in ipsa ratiōe ordināte. participatiue aūt in appetitu ꝑ rationē ordinato. quā q̄dē ordinationē vniuersaliter facit iusticia. ꝓsertim legalis ordinationū. facit aūt hoīem bene subiectum humilitas in vniuersali q̄ntū ad oīa. Quelibet aūt alia virtus q̄ntuꝫ ad aliquā spetialē materiā. Et ideo post virtutes theologicas ⁊ virtutes itellectuales q̄ respiciūt ipsam rationē. ⁊ post iusticiā ꝓsertiꝫ legalē potioꝛ ceteris ē humilitas. Dicitur aūt humilitas esse fundamētū aliaꝝ virtutū. sicut dicit Aug. i li. de verbis domini. Cogitas magnā fabricā ꝯstruere celsitudinis. de fundamēto cogita humilitatis. sicut enī ordinata virtutū ꝯgregatio ꝑ quādā similitudinem edificio cōparat. ita etiā illud qḋ est primū in acquisitiōe virtutuꝫ fundamēto cōpat. qḋ pmū in edificio iacit. virtutes aūt vere infūdunt a deo. Unde pmū in acq̄sitione virtutū pōt accipi dupliciter. Uno mō ꝑ modū remouētis ꝓhibēs. ⁊ sic humilitas pmū locū tenet. inq̄ntū. s. expellit supbiā. cui deꝰ resistit. ⁊ pbet hoīem subditū. ⁊ sp̄ra patulū ad suscipiēdū īfluxū diuine gratie. inq̄ntū euacuat īflationē supbie. vt dicit Jaco. iiij. Qꝛ deꝰ supbis resistit. humilibꝰ aūt dat gratiā. ⁊ scḋʒ hoc humilitas dicit spūalis edificij fundamētū. Alio mō ē aliq̄d pmū in virtutibꝰ directe. ꝑ qḋ. s. iā ad deū acceditur. Primꝰ aūt accessus ad deū ē ꝑ fidē. scḋʒ illḋ Heb. xj. Accedētē ad deū oꝫ credere. ⁊ ſʒ h̄ fides ponit fundamentū nobilioꝛi mō q̄ꝫ humilitas. Jō aūt chr̄s humilitatē nobis ꝑcipue cōmendauit. qꝛ ꝑ h̄ maxie remouet īpedimētū salutis hūane. q̄ ꝯsistit ī h̄ ꝙ hō ad celestia ⁊ spūalia tēdat a q̄bꝰ hō īpedit. dū ī terrenis magnificari studet. Et iō deꝰ vt īpedimētū salutis auferret. exterioꝛē celsitudinē ꝯtēnēdā mōstrauit ꝑ humilitatis exēpla. Et sic humilitas ē q̄si quedā dispositio ad liberū accessuꝫ hoīs in spūalia ⁊ diuina bona. Sicut ꝫ pfectio ē potioꝛ dispositiōe ita etiā charitas ⁊ alie virtutes. quibꝰ hō directe mouet in deū sūt potiores humilitate. Et nota ꝙ sicut ꝯtēnenti terrena ꝓmittunt celestia sic ꝯtēnenti diuitias terrenas ꝓmittunt celestes thesauri scḋm illḋ Math. v. Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra sed thesaurizate vobis thesauros in celo. ⁊ silr ꝯtēnentibꝰ mundi gaudia ꝓmittunt cōsolatiōes celestes. scḋm illḋ Math. v. Bti q̄ lugent qm̄ ipsi ꝯsolabunt. ⁊ eodē mō humilitati ꝓmittit spūalis exaltatio nō qꝛ ipsa sola eā meretur. sed qꝛ eiꝰ est ꝓpriū ꝯtēnere sublimitatē terrenā. vnde Aug. dicit i li. de pniā. Ne putes eū q̄ se humiliat semꝑ iacere cū dictū sit exaltabit. ⁊ ne opineris eius exaltationē in oculis hoīuꝫ per sublimitates corpales fieri. Ad sextū. s. de gradibꝰ humilitatis. Sciēdū ꝙ in regula. b. Bñdicti ponunt duodecim gradꝰ. quoꝝ pmus ē corde ⁊ corpe semꝑ humilitatē oñdere. defixis in terrā aspectibus Scḋs vt pauca vba ⁊ rōnabilia loquat aliquis. nō clamosa voce. Tertiꝰ vt nō sit facilis. aut ꝓmptꝰ i risuꝫ. Quartꝰ taciturnitas vsq̄ ad interrogationē. Quintꝰ tenere qḋ hʒ cōis monasterij regula. Sextus credere ⁊ ꝓnunciare se oībꝰ viliorē. Septimꝰ ad oīa īdignuꝫ ⁊ inutilē se ꝯfiteri. ⁊ credere. Octauꝰ cōfessio peccatoꝝ. Nonus ꝑ obediētiā in duris ⁊ asꝑis patiam amplecti. Decimꝰ vt cū obediētia se subdat maioꝛi. Undecimꝰ vt voluntatē ꝓpriam nō delectet implere. Duodecimus vt deū timeat ⁊ memoꝛ sit oīuꝫ que ꝑcepit. Preterea anselmus in libro de silitudinibꝰ ponit septē humilitatis gradus. Quoꝝ pmus est ꝯtēptibilē esse cognoscere se. Scḋs de h̄ dolere. Tertius hoc ꝯfiteri. Quartus hoc ꝑsuadere vt. s. velit h̄ credi. Quintꝰ vt patiēter sustineat hoc dici. Sextꝰ vt patiat ꝯtēptibiliter se tractari. Septimus vt hoc amet. ꝫ vident pmissi gradus eē suꝑflui. Preterea Mathei. iij dicit glo. Perfecta hūilitas tres hʒ gradus. Pmus est subdere se maioꝛi. ⁊ nō pferre se equali q̄ ē sufficiēs. Secūdus subdere se equali nec pferri se minoꝛi ⁊ hic dicit abundās. Tertiꝰ gradus est subesse minoꝛi in quo ē oīs iusticia. ꝫ pmissi gradus vident eē suꝑflui. Sciēdū aūt ꝙ sicut ex supradictis patet hūilitas essentialiter in appetitu ꝯsistit. sm̄ ꝙ aliq̄s refrenat impetū animi sui. ne inordinate tendat in magna. sed regulā hʒ in cognitione. vt. s. aliq̄s non se extistimet esse supra id quod est ⁊ vtriusq̄ principiū ⁊ radix est reuerētia quaꝫ q̄s habet ad deū. ex interiori autē dispositiōe hūilitatis ꝓcedūt quedā exterioꝛa signa in verbis ⁊ in factis ⁊ gestibus q̄bus id qḋ interius latet manifestat. Sicut in ceteris virtutibus accidit. Nam ex visu cognoscit vir. ⁊ ab occursu faciei sensatus. vt dicit eccī. xix. Et ideo in predictis gradibus hūilitatis ponit aliquid qḋ ptinet ad humilitatis radicem. s. duodecimus gradus qui est vt homo deū timeat ⁊ memoꝛ sit oīuꝫ que precepit. Ponit etiā aliq̄d ptinens ad appetitū. ne. s. in ꝓpriaꝫ excellētiā ordinate tendat. Qḋ quidē fit tripliciter. Uno mō vt nō sequat hō ꝓpriā volūtatē. qḋ ptinet ad vndecimū gradū. Alio mō vt regulet eā sm̄ supioris arbitriū. qḋ ptiet ad decimū gradū. Tertio mō vt ab hoc nō desistat ꝓpter dura vel aspa q̄ occurrūt. ⁊ hoc ptinet ad nonū. Ponunt etiā q̄dā ptinētia ad extimatonē hoīs recognoscētis suū defectū. ⁊ hoc tripliciter. Uno q̄dē mō ꝑ hoc ꝙ ꝓprios defectꝰ recognoscat ⁊ ꝯfiteat. qḋ ptinet ad octauū. Scḋo vt ex ꝯsideratiōe sui defectꝰ aliq̄s se insufficiētē extistimet ad maiora: qḋ ptinet ad septimū. Tertio vt q̄ntū ad hoc sibi alios pferat: qḋ ptinet ad sextū. Ponunt etiā q̄dā q̄ ptinēt ad exterioꝛa signa. quoꝝ tn̄ vnū ē etiā in factis. vt. s. hō nō recedat in suis opibꝰ a via cōi. qḋ ptiner ad q̄ntū. Alia duo sunt in vbis. vt. s. hō nō pocciꝑiat tꝑs loquēdi. qḋ ptinet ad q̄rtū. nec excedat modū i loquēdo qḋ ptiet ad scḋʒ. Alia vō ꝯsistūt i exterioribꝰ. gestibꝰ puta i reprimēdo extollētiā oculoꝝ: qḋ ptinet ad pmū. ⁊ in cohibēdo exterius risuꝫ. ⁊ alia inepte signa leticie. qḋ ptinet ad tertiū. Oīs aūt gradus quos anselmus ponit reducunt ad opiōnē ⁊ māifestationē ⁊ volūtatē ꝓprie abiectiōis. Nā pmꝰ gradus ptinet ad cognitionē ꝓpriꝫ defectus sed qꝛ vituꝑabile esset si q̄s ꝓpriū defectū amaret hoc ꝑ scḋm gradū excludit. sed ad manifestationē sui defectus ptinēt tertiꝰ ⁊ q̄rtus gradus. vt. s. aliq̄s nō solū simplr suū defectū enūciet: sed etiaꝫ ꝑsuadeat. Alij aūt tres gradus ptinēt ad appetitū q̄ excellētiā exterioꝛē nō querit: sed exterioꝛē abiectionē. vel equanimiter patit siue in vbis siue in factis: qꝛ sicut Greg. dicit in registro. non grāde est his nos eē hūiles a q̄bꝰ honoꝛamur qꝛ ⁊ h̄ seculares q̄libet faciūt. ſʒ illis hūiles maxie eē debemꝰ a q̄bꝰ aliq̄ patimur. ⁊ h̄ ptinet ad q̄ntū ⁊ ad sextū gradū. vel etiā desiderāter exterioꝛē abiectiōeꝫ amplectitur qḋ ptiet ad septimū gradū ⁊ sic oēs gradus isti ꝯtinent sub sexto ⁊ septimo supiꝰ enumeratis. Illi vō q̄ ponunt in glo. Math. iij. accipiunt nō ex pte ipsiꝰ rei. i. ſʒ naꝫ humilitatis: ſʒ. ꝑ comparationeꝫ ad

gradus bonium q̄ sunt vel maiores vel minores vel equales. Circa septimū scīēdū q̄ ad humilitatē multa nos debēt īducē vel mouere. Videlicet vilitas hūane cōditiōis. Vite p̄sentis calamitas erūnosa. Claritas exēplaris īstructiōis. Fruct⁹ sequēs vtilitas copiosa. Primo quidē mouere nos vilitas humane cōditiōis. q̄ luculēter apparet in multis. videlicet si cōsideret materia p̄me formatiōis. q̄ p̄mo nō de aliquo nobili oleo. nec absolute de terra. que tñ est vilior obscurior τ īferior oīb⁹ elemētis sʒ de limo terre. sicut dicitur Gen. ij. Et Job x dicit. Memēto queso q̄ sicut lutum feceris me. Et xxx cōparat⁹ sum luto τc. Scdo apparet hec vilitas si cōsideret materia p̄prie cōceptiōis q̄ longe vilior e q̄ p̄ma. Cōcipit. n. hō de semine fedo τ fetido τ īfecto. Job xiiij. Quis pōt facere mūdum de imūdo cōceptū semine. p̄fecto imūdū. fetidū τ īfectū ē semē cōceptionis humane. ex cuius cōtactu aīa q̄ creat a deo pura τ pulchra cōtrahit feditatē turpitudinē. τ fetorē originalis peccati. τ ex cōiūctione sui cū leprosa carne. cōtrahit leprā iniq̄tatis τ adeo rea efficit. vt gloriosa dei visione priuet ꝑpetuo. nisi p̄ salutē regenerationis lauacrū emūdet. Sicut eñ ex vase corrupto liquor īfusus corrumpit. τ pollutū tangēs ex ipso cōtactu polluitur sic ex cōtactu polluti seminis τ maculati aīa maculat. Ideo Job ait. xv. Quid est hō vt īmaculatus sit τ iustus appareat natus ex muliere. Tertio si cōsideret quo cibo cōcept⁹ hō nutriat in vtero. τ videbit q̄ vilissimo. s. sanguine mēstruali de quo dicit phi. q̄ ex eius cōtactu fruges nō germināt. arescūt arbusta. moriunt herbe. amittūt arbores fruct⁹. τ aīalia fetus suos. Si canes ide comederint in rabiē cōuertūt. De hac materia melius esse tacēdo censeo. q̄ diffusius differendum. Quarto si cōsideret ea que egrediunt de corpe. Nā si diligēter inspicias q̄d p̄ os q̄d p̄ nares. ceterosq̄ meat⁹ corpis egredit. vilius sterq̄linū nūq̄ vidisti. herbe q̄ppe τ arbores de se p̄ducūt frōdes: flores τ fructus. τ tu de te lētes pediculos τ lumbaculos emittis. Ille de se effūdūt oleū. vinū τ balsamū. τ tu de te sputū. vrinā τ stercus. Ille de se spirāt suauitatē odoris. τ tu de te abominationē fetoris. Ex his oīb⁹ apparet q̄ vere dicat Mich. vj. Humiliatio tua ī medio tui. Scdo ad hūilitatē nos mouere vite p̄ntis calamitas erūnosa. in qua cōtinue subiect⁹ ē hō īfirmitatib⁹ desolatiōib⁹. molestiis τ angustiis. tētationib⁹ τ periculis ifinitis De p̄terito meminit se peccasse de q̄b⁹ doleat. In p̄senti sentit ī se p̄uitates ad malū tētatōes hostiū. societates bonoꝝ ipsoꝝ ꝑtrahētes iugiter ad peccatū De futuro videt sibi supesse multa q̄ timeat certus ē q̄ peccauit. sʒ nō ē cert⁹ si vnq̄ de⁹ suā penitētiā acceptauit nescit vtꝝ amore vel odio dign⁹ sit. nescit q̄n vel quō moriet nescit vtrū finaliter saluabit vel eternis suppliciis adiciet. Quis igit ita p̄funde cōsiderās nō humiliet. Unde ps. Humiliasti nos in loco afflictionis. Idē. Persecut⁹ ē inimicus aīam meā τc. Tertio mouere nos q̄ claritas exēplaris īstructiōis. Uidemus eñ q̄ humiliant se pauperes corā diuitib⁹. serui corā magnatib⁹. rei corā iudicib⁹. Nobiles equalibus. Pauperes nāq̄ corā diuitibus magnas humiliatiōes ostēdūt. supplicatiōes faciūt egestates allegāt. īfirmitates demonstrāt. īfortunia sua narrāt. vt corda diuitū ad dulcedinē cōpassiōis τ ad opa pietatis inclinēt. Unde Eccl. xxix. Donec accipiāt osculātur manus dātis. τ in p̄missiōib⁹ humiliant voces suas. Si igitur pauperes hoc faciūt p̄ re minima tēporali ipetrāda. quāto magis aīa se sentiēs egenā gratia pauperē mentis. tota mēte humiliare se d̄z corā deo q̄ diues ē in misericordia. diues inq̄ in oēs q̄ inuocāt illū. Et hoc p̄ spirituali τ inp̄ciabili venia peccatoꝝ. vel gratia meritoꝝ. Tales q̄ bene humiliare se nouerit. ipetrāt in oratiōe a dño q̄cq̄d volūt. Dicit eñ Judith. viij. Supbi nō tibi placuerūt a principio. sʒ humiliū τ māsuetoꝝ semꝑ tibi placuit deprecatio. ps. Respexit in oratiōē humiliū. τ nō spreuit precē eoꝝ. Ideo dicit Eccl. vij. Humiliare deo τ expecta vias eius. sicut paup̄ vidēs q̄ pia mulier manū ponit ad bursā. vel apit arcā. expectat τ respicit manus ei⁹. sperās se elemosynā accepturū. Jō dicit ps. Sicut oculi seruoꝝ in manib⁹ dñoꝝ suoꝝ τ sicut oculi ancille i manib⁹ dñe sue. ita oculi nostri ad dñm deū nostrū donec misereat nostri. Scdo humiliāt se serui corā magnatib⁹. valde diligēter humiliter τ letāter seruiūt domicelli dominis suis regib⁹ principibus τ p̄latis. τ vigilāter assistūt mūdi. nitidi τ ornati flexis genib⁹. curuatis ceruicib⁹ τ totis corporibus iclinatis ministrāt eis in mensis. τ alibi habētes aures erectas ad audiēdū. oculos ītētos ad īspiciēdū pedes ad currēdū. manus ad operādū. τ animos ad hilariter exequendū domini voluntatem. Ex his discant diuites τ potentes huius mundi q̄ sollicite τ attente deo seruire debeant ex toto corde tota anima. tota cordis intentione ac humiliter obedire. Documentum autē humilis obsequij dixit angelus ad agar. Reuertere ad dominam tuam. τ humiliare sub manu eius Gen. xvj. Ideo dicit b. Pe. j pe. v. Humiliamini sub potenti manu dei. Humiles enim honorant deum sicut dicitur Eccl. iij. Magna potentia dei solius. τ ab humilibus honoratur propterea sancti viri corā deo totis viribus humiliare se solent. sicut patet de abraham Gen. xviij. Loquar ad dominum meum cū sim puluis τ cinis. Item ex humilitate moyses ducatū populi refugiens. quinquies excusauit se antequā vellet illū recipe quem cum ei dñs imponebat nec acquieuit donec dominum incedit iratum Exo. iiij. Iratus dominus in moysen τc. Itē gedeon angelo dicenti sibi. Uade ī hac fortitudine liberabis israel. Rñdit humiliter. ecce familia mea infima est ī manasse. τ ego minimus ī domo patris mei. Judicū. vj. Itē ex humilitate recusauit dñiū cū enim dicerent ei filij israel: dñare nostri tu τ fili⁹ tuus. Rñdit humiliter. Nō dñabor vestri nec dñabit in vos filius meus τc. Judicū. viij. Itē dauid valde fuit humilis sicut p̄z in multis. Humilis fuit corā patre. q̄ lʒ p̄ samuelē vnctus esset in regē. tñ ex mādato patris portauit victualia fratrib⁹ suis quib⁹ fuerat p̄electus j. Reg. xvij. Itē humilis fuit corā dño suo rege qñ dicebat. nō sū dign⁹ fieri gener regis. Itē. j. Reg. xxix. egrediēs τ regrediēs τ perges ad īperiū regis. Itē psallēs corā eo qñ malign⁹ eū spūs agitabat. Itē furorē eius declinās humiliter qñ volebat eū lācea pforare. Itē benigne parcēs ei qñ poterat eū occidere. Itē ex humilitate fugiens pluries. τ tandē exiēs regnū eius. humiliādo se dicebat quē p̄seq̄ris rex israel quē p̄sequeris. canē mortuū τ pulicem vnū ij. Reg. xxiiij. Itē humilit se habuit corā semei seruo suo qñ insultabat ei maledicēs τ lapides iaciens τ cōtumelias irrogāt. Itē fuit humilis corā deo qñ saltabat. corā archa dñi ij. Re. vj. Ludā τ vilior fiam τ ero humilis in oculis meis τc. Greg. xxvij. lib. mor. xxx. Multa loquēs de ei⁹ humilitate sic ait Ego dauid saltātē magis stupeo q̄ pugnantē. Pugnādo q̄ppe hostes subdidit. saltādo aūt corā dño semetipsū deuicit. Itē de seipso dicit in ps. Dñe nō ē exaltatū τc. Si nō humiliter sen. τc. Itē humiliat⁹ est corā dño Achab sceleratissimus. iij. Reg. xxi. Itē Ezechias. ij. Paral. xxxij. De his. Re infra. Itē humiliter excusauit se Jere. qñ dixit ei dñs p̄phetā ī gētib⁹ dedi te. Ait eñ Jere. j. Ecce nescio loqui q̄ puer ego sum Johā. baptista cū tāte sanctitatis esset τ fame. vt chr̄s ab oīb⁹ putaret ait nō sum chr̄s nō sum helyas nō p̄pheta. Sed q̄d. Ego vox clamātis in deserto. Jo. j. Et iterū. nō sū dign⁹ soluere cal. eius Beatissima vgo ab angelo tā venerabiliter salutata. τ mater filij altissimi nūcupata audiens se singulariter p̄electā τ vtute spūssancti fecūdatā nō inde supbit mūdi dñā nō dei matrē se noīat sed ancillā. Itē nō mandat p̄ sancta Elizabeth. sed vadit humilē ad illā pior salutat tāq̄ iunior τ humilior. Cū aūt sancta Elizabeth spūsancto repleta cognouisset q̄ fecerat de⁹ ī ea. ipā diuinā potētiā τ miā cōmēdauit dicēs. Magnificat aīa mea dñm. Quia respexit humilitatē an. s. Luc. j. Bern. sup missus ē. Homel. iij. Mater dei eligit τ ancillā se noiat nō mediocris reuera humilitatis insigne ē oblata tāta gloria. nō oblitisci humanitatē nō magnū est humilē ē in abiectiōe. magna p̄sus τ rara vtus humilitas honorata. Sūt enim electoꝝ p̄priū esse solet humilia de se sentire. Sicut dicit Ro. xij. Nō alta sapiētes sed humilib⁹ cōsentiētes. Nota de humilitate b. Petri q̄ cū ad p̄ceptū dñi cōclusisset piscium multitudinē copiosam. pcidit ad genua ihesu dicēs. Exi a me. q̄ hō peccator sum dñe Luce. v. Itē interrogat⁹ a dño Symon Johā. diligis me plus his. Rñdit humiliter dicēs. Tu scis dñe q̄ amo te. Itē de humilitate pauli dicētes. Nō sum dign⁹ vocari ap̄lus qm̄ p̄secutus sum ecclesiā dei. j. corin. xv. Et. j. Thi. j. Christus ihesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere: quoꝝ p̄m⁹ ego sum. Et Phil. iiij. Scio humiliari. Nota etiā d̄ humilitate Pauli primi heremite. Antonij. Benedicti. Frācisci. Dñici. τ huiōi. Tertio humiliauit se rei corā iudicib⁹. Attēde q̄mō dep̄hēsus in furto vel alio crimine corā iudice seculari humiliādo se ex totis īttimis cordis sui flexis genib⁹ cōplosis manib⁹. fusis lachrymis. voce lamentabili petit veniā p̄us tñ correctionē. parat⁹ ad penā quātā τ qualē iudex voluerit ei imponere sustinēdā. Ideo dauid in p̄sona penitētis sic ait. Afflictus sum τ humiliat⁹ sum nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. Dñe ante te omne desideriū meū. τ gemitus me⁹ a te nō est abscōdit⁹. Sequit. Qm̄ in flagella paratus sum. Idē qsi lugēs τ cōtristat⁹ sic humili. Itē sacrificiū deo spūs cōtribulatus cor cōtritū τ humiliatū deus nō despicies. Cōsideret aīa christiana: q̄ si tm̄ humiliat hō corā mortali iudice p̄ morte corpis vel pena tp̄ali vitāda quanto magis humiliare se d̄z hō peccator corā summo τ summe iusto iudice p̄ vitāda morte aie τ pena itollerabili τ eterna. Jō dicit Eccl. vij. Humilia valde spm̄ tuū: q̄m vindicta carnis impij ignis τ vermis. Co

tes seru⁹ ante dñm fili⁹ ante prem multū se humiliāt cū eos offen derunt vt eoꝝ aīos pacificēt nec possunt mētes eoꝝ q̄escere. donec sciat se in pacē ⁊ amiciciā p̄stinā eē receptos. q̄tomagis aīa quotidie se vidēs delinquere. ⁊ multa q̄ deo nō placēt icessant cōmittere humiliare se dz orare gemere lachrymari. donec in pacē ⁊ amiciciā sit recepta. Quarto humiliāt se nobiles corā equalib⁹. vel ēt corā minorib⁹. sicut videm⁹ q̄ domicelli generosi ⁊ emales ex q̄dā vrbanitate ciuili seruiūt socijs suis. ⁊ aliquā minorib⁹ ⁊ diuitijs ⁊ generis claritate assurgāt ⁊ ministrāt inotis capitis ⁊ flexis genib⁹. ⁊ q̄to nobiliores sūt morib⁹ ⁊ genere. tāto humilius hoc faciūt. sm̄ ɔsiliū sapiētis. Eccl. iij. Quāto magn⁹ es humilia te in oīb⁹ ⁊ corā deo inuenies gratiā. Sic spūales viri humiliter seruiūt. nō solū deo sz ēt christi paupib⁹ pp deū. sicut docet b. Petrus. j. pe. iij. Estote cōpatiētes. fraternitatis amatores. misericordes modesti. humiles. Itē aliqui pascūt eos manibus suis. ⁊ lauāt pedes eoꝝ ⁊ manus. ac alia faciūt eis opa pietatis. Precipua humilitatis exēpla accipe possum⁹ ⁊ debem⁹ in dño nr̄o ihesu christo. q̄ vt in omnib⁹ humilitatē ostēderet ⁊ doceret. in despecta patria ɔcipi voluit in galylea. de qua Joh. vij. Scrutamini scripturas. ⁊ videte q2 a galylea pphēta nō surgit. Unde nathanael admirādo dixit. A nazareth pōt aliqd boni esse. De matre humili ⁊ in puula ciuitate. ⁊ i humili loco nasci. Luc. ij. Reclinauit eū in presepio ⁊c. Itē q̄si p annos xxx. latuit in mūdo. ita q̄ nihil legit̄ de ipo. nisi q̄ cū fact⁹ eēt annoꝝ xij. Remāsit in hierusalē. ⁊ inuētus ē i tēplo i medio doctorum audiēs ⁊ iterrogās. Luc. ij. qd̄ ē ɔtra p̄sumptuosos. q̄ nimis se ne p̄ripiūt ad officiū docēdi vel p̄dicādi. Sequit̄ ibi. Uenit nazareth ⁊ erat subdit⁹ illis s. de⁹ hoib⁹. Itē humiles elegit discipulos ⁊ cū eis humiliter ɔuersat⁹. de humilitate p̄cipue docuit eos verbo pariter ⁊ exēplo. Math. xj. Discite a me q2 mitis sū ⁊ humilis corde. Querētib⁹ discipulis. q̄s maior eēt i regno celoꝝ. R̄ndit dicēs. Quicūq3 humiliauerit se sicut puulus iste. h maior ē in regno celorū. Math. xviij. Exēplū humilitatis p̄dicit. Luc. xiiij. Cū inuitatus fueris ad nuptias. nō discūbas i p̄mo loco ⁊c. Itē aliud exēplū induxit de pharisco supbo ⁊ humili publicano Luc. xviij. Itē ad vitandā iactātiā ⁊ humilitatē sectādā. p̄hibebat sua miracula reuelari. sicut patet in leproso mūdato Math. viij. vade nemini dixeris ⁊c. Itē de duobus cecis illuminatis Math. ix. Item de surdo ⁊ muto Mar. vij. Itē de sui trāsfiguratiōe dixit. Nemini dixeritis visiōez Math. xvij. Itē paupib⁹ nuptijs. ⁊ humilib⁹ iterfuit. vbi vinū fecit Johā. ij. nō aūt festis vel cōuiuijs magnatoꝝ. Ad seruū centuriōis sanādū obtulit se vēturū Math. viij. Nō aūt ad filiū reguli Joh. iiij. Itē didragma q̄ seru⁹ aut alienus soluit Math. xvij. Itē nō habebat vbi caput reclinaret Luc. ix. Itē ciuitates vl castella circuiens pedes ibat. ⁊ ex itinere fatigat⁹ sedit sup fontē ⁊ a muliere samaritana bibere petijt Joh. iiij. Itē sciēs q̄ vēturi erāt facere eum regem fugit Joh. vj. Deniq3 de h mundo trāsiturus ad patrē volens relinquere spāle humilitatis exēplū. discipuloꝝ pedes lauit ⁊ lintheo quo p̄cinct⁹ erat. extersit Joh. xiij. Postremo in passiōe nimis humiliauit se. p̄mittēs se viliter vilib⁹ p̄sonis illudi. ɔspui. colaphis cedi ⁊c. Un̄ ysa. liij nos reputauim⁹ eū q̄si leprosum. ⁊ pcussū a deo ⁊ humiliatū. Itē ɔdēnat⁹. crucifix⁹ ⁊ mortu⁹. Phil. ij humiliauit semetipz fact⁹ obediēs vsq3 ad mortē. nō quācūq3 sz crucis. q̄ erat gen⁹ mortis turpissimū. Sic igit̄ chr̄s tāq3 generosus nobilis multiplicit̄ humiliauit se. nō corā equalib⁹. sz corā minorib⁹ nō solū amicis. ver igratis. inimicis ⁊ p̄sequētib⁹. pp h exēpla ei⁹ multi sancti ⁊ nobiles fuiūt. nō solū eq̄lib⁹. sz ēt paupib⁹ subiecti pp deū. de h Re. īfra. li. iij. vbi agit̄ de elemosyna. Quarto q̄ nos iducē ad hūilitatē fruct⁹ sequēti. vtilitas copiosa. Per humilitatē q̄ppe ɔsequūt̄ Rei remissionē. paupes ɔsolatōez. fili liberationē nobiles exaltatōez. Humiliemur ḡ corā dño sic rei corā iudicib⁹. vt obtineam⁹ remissiōem sic docet illa sancta Judith. viij Indulgētiā ei⁹ cū lachrymis postulem⁹ ⁊ humiliem⁹ illi aīas nras. Itē humiliem⁹ nos corā dño sic paupes corā diuitib⁹. vt inueniam⁹ ɔsolationē. sicut dicit̄ Judith viij. Expectem⁹ humiles cōsolatōez ei⁹. Et. ij. cor. j. Qui ɔsolat̄ hūiles. ɔsolat̄ vos de⁹. Intātū deo placet vā humilitas q̄ apud ipz ipetrat q̄cq̄d petit. sicut pz ex h dict. Jō dicit̄ Ecc. xxxv. Oratio humiliātis se nubes penetrabit ⁊c. Re. hui⁹ auctoritatis expositōez īfra li. iij. de oratiōe q̄ dz eē humilis. Itē humiliemur corā dño. sicut fili corā magnatib⁹. vt impetremus liberationē. s. ab omni malo ⁊ p̄iculo aīaꝝ ⁊ corpoꝝ. Humilitas n vera preseruat aīam a vindicta dei placās eius offensaz ⁊ sententiam reuocans sicut patet de achab rege pessimo. iij. Reg. xxj. vbi dicitur. Non fuit alter talis sicut achab qui venundatus ē vt faceret malū in conspectu dominī. ⁊ abominabilis factus est in tantū vt sequeret̄ idola. Cū aūt Helyas ex precepto dñi predixisset ei q̄ ipsum ⁊ totā domū eius destrueret. scidit vestē suā ⁊ operuit cilicio suaz carnē. ieiunauitq3 ⁊ dormiuit in sacco ⁊c. Sequit̄. Factus est igit̄ sermo dñi ad Helyā dicēs. Nūquid vidisti achab humiliatū corā me igit̄ q2 humiliatus est mei cā nō inducā malū in dieb⁹ eius. Exēplū etiā de ezechia de quo dicit̄. ij. Paral. xxxij. Humiliatus est eo q̄ exaltatū fuisset cor eius. ⁊ ideo nō venit in eū ira dñi. Exēplū etiā de niniuitis q2 cū eis p̄dicasset. Jonas ex p̄cepto dñi adhuc. xl. dies ⁊ niniue subuertet̄ humiliati sūt. ⁊ pepcit dñs toti ciuitati. Sic quotiēscūq3 filij israel p̄pter iniquitates suas flagellabant̄ a dño. vel inimicoꝝ suoꝝ manib⁹ tradebant̄ humiliatis parcebat. ⁊ de omni afflictiōe liberās eos mirabiliter exaltabat. sicut habem⁹ i libris iudicū regū iudith. hester. ⁊ machab ps. etiam dicit. Humiliat⁹ sum ⁊ liberauit me. ⁊. ij. Paral. dicit̄ q̄ semeieas pphēta dixit ad roboā ⁊ p̄ncipes ei⁹. hec dicit dñs Uos reliquistis me. ⁊ ego reliq̄ vos. Qui ɔsterniti dixerunt Justus ē dñs. Cūq3 vidisset dñs q̄ humiliati essent. factū est v̄bū dñi ad semeyā dicēs. q̄ humiliati sunt nō disperdā eos. ⁊ ps̄ dicit. Humiliat⁹ sū ⁊ liberauit me. Itē humiliemur corā dño sicut nobiles corā equalib⁹ vt assequamur exaltationē q2 sic dicit̄ Luce. xviij. Qui se humiliat exaltabit̄. Justū enī est q̄ q̄ se equalib⁹ vel inferiorib⁹ subijciunt p̄pter deū ab ipso sublimiter exaltent̄. ⁊ sicut finis superbie ē ignominiosa deiectio. sic finis humilitatis ē sublimatio gloriosa Job. xxij Qui humiliat⁹ fuerit erit in glia. Itē dicas q̄ humilitatis vtilitas ē multiplex hūilitas ē eni spūalis edificij firmissimū fundamētū sicut ait Berā. fundus bon⁹ est hūilitas. in quo omne edificiū spūale ɔstructū crescit in tēplū sanctū in dño. Idē v̄tutū siquidē firmū ⁊ stabile fundamentū est hūilitas. Nēpe si nutet illa. aggregatio v̄tutū nō nisi ruina est. Quisq̄s igit̄ voluerit altum magnū ⁊ nobile edificiū spūale. s. v̄tutū ⁊ bonoꝝ operū fabricare. studeat humilis eē. Nā q̄nto p̄fundius foderit ⁊ iecerit fundamentū tāto maius ⁊ firmius erit edificiū sicut scriptū est. Math. xviij. Accesserūt ad ihesū discipuli dicētes. Quis putas maior ē in regno celoꝝ. ⁊ adducēs ihesus puulū. statuit eū i medio eoꝝ. ⁊ dixit. Amē dico vobis. nisi ɔuersi fueritis ⁊ efficiamini sic paruuli. nō intrabitis in regnū celoꝝ. q̄cūq3 ergo humiliauerit se sic puulus iste. hic ē maior in regno celoꝝ. i. in ecclesia militāte ⁊ etiā i ecclesiā triūphāte. Itē humilitas ē aīe sponse christi decētissimū ornamētū. Dat enī ei deus ornamētū gratie. Prouer. iij. Ornamētū gratie accipias. Bern̄ sup missus est. Semp solet diuine grē familiaris virtus eē humilitas. deus enī supbis resistit. humilib⁹ dat gratiā. Idē Decor aīe est hūilitas. Asperges me inq̄t ysopo ⁊ mūdabor ⁊c. hūilis herba ē ⁊ pectoris purgatiua humilitatem signās. hac se lauārat post grauē lapsum rex pphēta cōsidit ⁊ sic innueū quendā recupare cādorē. Uerū i eo q̄ peccauit. ⁊ si amāda. nō tn̄ admirāda est humilitas at siquis innocentiaz retinet ac simul humilitatē iūgit. nōne videt̄ geminū aīe possidere decorē. Idē ad Euge lib. ij. Humilitas maior in maiorib⁹. ⁊ in clariorib⁹ clarior approbat̄ nulla splēdidior gēma in dī ornatu sūmi pontificis. Quo. n. celsior ceteris. eo in humilitate apparet illustrior ⁊ seipso. Itē humilitas ē potētissimū irritamentū. Emollit. n. hoīū dirā supbiā sicut frequēnt⁹ pz exēplis. q̄ hoīes iusti humilitate sua emolliūt duritiā superboꝝ. Exemplū Gen̄. xxxij. vbi dicit̄ quō iacob humiliādo se corā esau cōpescuit irā eius. Itē Judicū. viij. dicit̄ q̄ gedeon sedauit sua māsueta ⁊ humili responsiōe viros effraim iurgātes fortiter ɔ eū. Itē exēplū de. b. Francisco. q̄ cū a quodā ep̄o humiliter peteret p̄ se ⁊ fratrib⁹ suis q̄ de beneplacito suo possent in eius diocesi p̄dicare ⁊ ɔfessiones audire. ep̄s dure sibi r̄ndit ⁊ turpiter. sz vir dei patiēter ⁊ humilis patiēter egressus. Statī humiliter ē regressus. Cui cū ep̄s arrogāter ⁊ ipatiēter diceret. quare redisset cū iā ei suā volūtatē planius exp̄ssisset. R̄ndit humiliter. Dñe si pater iratus filio per vnū hostiū expulerit cū per aliud reintrādū ē. Quo audito. ep̄s ipsum benigniter amplexat⁹ cōcessit ei q̄cquid petierat dicēs q̄ humilitas eius scā cor eius in māsuetudinē ɔuerterat. nec fas erat ei aliquid denegare. nec dz esse mirum si feritatē humanā emollit. cū ⁊ bestialē feritatē cōuertat in māsuetudinē. sic ait Ysi. i li. Ethimi. Patet leonū mīa exēplis assiduis. p̄stratis enī parcūt. captiuos repatriare p̄mittunt. nō nisi lesi queriūt irasci. Itē humilitas eneruat demonū dirā proteruiā. De multis enī sanctis legim⁹ q̄ si seipsos ⁊ alios de periculis aīarū ⁊ corporū humilitatis sue merito liberabāt q2 demones supbi v̄tutē humilitatis scē nō ferētes. cōfusi fugiebāt In vi. pa. legim⁹ q̄ cū. b. Anto totū mūdū plenū laqueis dño reuelāte vidisset. ingētē. q̄s posset laqueos illos euadere. Responsum est q̄ humilis. Ad hoc facit exemplū de illo q̄ q̄cūq3 te

ptabat a dyabolo dicebat. Ubi sunt nūc peccata tua. ⁊ sic demōes ei⁹ humilitate ↄfusi ↄtinuo fugiebāt. Itē exēplū de illo cui dyabolus apparēs dixit se esse gabrielē. Re. de hoc duo exēpla īfra li. iii. de tētatiōe. Itē nō solū hoīes vel demones vincit humilitas. verū etiā ipsum deū ↄseruās hominem ab vltione diuina placās ⁊c. vt patet ex supra dictis. Itē humilitas ē ↄfidētissimū tegumētū ē. n. custos oīū virtutū sicut opermētū sub quo spūalis thesaurus aīe ↄseruat ne furtim tollat a furib⁹. vel hostib⁹ rapiat. Sicut igit magne fatuitatis ē thesaurū suum latronib⁹ vel hostib⁹ palā ↄsidere. Qđ vtiq; facit supbia elatio vel iactātia. Sic magne sapiētie ē thesaurū suū sub tegumēto humilitatis abscōdere. vn̄ Greg. Thesaurus abscondit vt seruet. thesaurꝫ aūt aīe a malignis spiritibus custodire nō sufficit. q̄ hūc ⁊ ab humanis laudib⁹ nō abscondit. Itē sicut puluis a vēto rapit. nisi sub opermēto ponat. sic ab elationis vēto virtutes cetere dispgunt. nisi sub humilitate tegant. vn̄ de Greg. Qui virtutes ceteras sine humilitate ↄgregat q̄si puluerē in vētū portat. Sicut ergo prima stulticia angeli fuit supbia sic vera hoīs sapientia est humilitas. Prouer. xi. Ubi humilitas ibi ⁊ sapiētia. ⁊ Eccl. xi. Sapiētia humiliantis exaltabit caput illius. in presenti quidem exaltatione gratie. ⁊ in futuro exaltatione glorie.

Einde ↄsiderādū est de supbia. Et primo de supbia in cōi. Scđo de peccato primi hoīs. quod ponitur esse superbia. De his Re. īfra. iii. li. vbi de hoc diffuse agetur.

¶ De modestia. DIS. CI.

Einde ↄsiderādū ē de modestia q̄ ↄsistit in verbis q̄ pōt dici taciturnitas q̄ ē respectu verborū q̄ tēperat ⁊ refrenat linguā a verbis inutilibus Poeta Cato virtutē primā esse puto cōpescere linguā. a verbis. s. supfluis ⁊ inutilib⁹. qꝛ vt dicit. Prouer. x. In ↄmultis loquacitas cumulat. ⁊ in multiloquio nō deerit peccatū. q̄ moderat labia sua. prudētissim⁹ ē. Idē xvii. Qui moderat sermōes suos doctus ⁊ prudēs ē. Stult⁹ quoq; si tacuerit sapiens reputabit. Ad taciturnitatis virtutē amādā ⁊ seruādā. ⁊ vitiū loquacitatis vitādū valēt ⁊ faciūt ea q̄ posita sūt. īfra li. iii. de vitio lingue ⁊ vtilitati silētii. Hec aūt virtus sermones limat. ita vt ante veniāt ad limā q̄3 ad linguā. vt nihil in eis sit supfluū vel inutile aut nociuū. Señ. Pri⁹ veniat sermo ad limā rationis. q̄3 ad linguā locutionis. Unde Eccl. xxi. Uerba sapiētis statera pōderant. Eccl. xxviii. Uerbis tuis facito staterā. ⁊ frenos ori tuo rectos. vt. s. pōderes q̄d sit tacēdū q̄d loquēdū. Qđ nō fecit q̄dā phs dictus Secūdus. de quo legit in quibusdā cronicis. q̄ cū diu studuisset apud athenas tpibus Adriani īperatoris. ⁊ audisset in scholis. q̄ mulier oīs fornicaret. si crederet q̄ hoc posset latere. Cū venisset de scholis mortuo patre suo voluit expiri in matre sua in cuius domo cū tāq̄3 extraneus fuisset hospitatus fecit eā sollicitari p ancillā dom⁹ data pecunia. Cū aūt illa ei ↄsentiret ⁊ eēt cū eo parata ad hoc opus. ait. Scđs Quō indignabo locū vnde exiui. Qđ audiēs mater. ⁊ eum agnoscēs ꝓpudore ⁊ dolore mortua ē. Cū ipse aūt hoc vidēs ait Quid ē optimū. ⁊ q̄d ē pessimū. nisi verbū optimū discrete ⁊ vtiliter ꝓlatū. pessimū incautū ⁊ nociuū. ⁊ extūc ꝑpetuo silētio se dānauit. Cū aūt īpator Adrianus vellet extorquere ab eo vt loqueret vix valuit cōmināti ⁊ itētati mortē. ad quesita pauca ⁊ discreta cū de liberatōe respondere.

Einde ↄsiderādū ē de modestia scđm q̄ ↄsistit circa exteriores motus corporis. Et circa hoc ↄsideranda sunt quattuor. Primo. vtrū in motib⁹ exterioribus corpis q̄ seriose agunt possit esse virtus ⁊ vitiū. Scđo. vtrū possit esse aliqua virt⁹ circa actiōes ludi. Tertio de peccato q̄đ fit in excessu ludi. Quarto de peccato ex defectu ludi. Ad primū. s. vtrū in motib⁹ corpis q̄ serio agunt. possit esse virtus ⁊ vitiū Dicēdū q̄ virt⁹ moralis ↄsistit in hoc q̄ ea q̄ sunt hoīs p rationē ordinant. Manifestū ē aūt q̄ exteriores mot⁹ hoīs sunt p rationē ordinabiles qꝛ ad īperiū rationis exteriora mēbra mouent. Unde manifestū ē q̄ circa horū motuū ordinationē virtus moralis ↄsistit. ordinatio autē horū motuum attenditur q̄ntū ad duo. Uno quidē modo s̄m conuenientiā persone. Alio modo s̄m conuenientiā ad exteriores personas negocia seu loca. Unde Ambro. dicit in. i. li. de officiis hoc est pulchritudinem tenere viuendi. conuenientia cuiuscunq; sexui ⁊ persone reddere. ⁊ hoc pertinet ad primum. Quantū autem ad secundū subdit. Hic ordo gestorū optimus. hic ornatus ad omnem actionē accommodus. ⁊ ideo circa huiusmodi exteriores motus ponit andronicus duo. s. ornatum qui respicit conuenientiā persone. Unde dicit q̄ scientia est circa decēs in motu ⁊ habitudine. ⁊ bonū ordinem qui respicit conuenientiā ad diuersa negocia. ⁊ ea que circūstant. Unde dicit q̄ experiētia ē separationis. i. distinctiōis actionū.

Mot⁹ enī exteriores sunt quedā signa interioris dispositiōis scđm illud Eccl. xix. Amict⁹ corpis ⁊ risus dentiū ⁊ ingressus hoīs enunciāt de illo. ⁊ Ambro. dicit in primo de officiis. q̄ habit⁹ mētis in corporis statu cernit. ⁊ q̄ vox quedā animi ē mot⁹ corpis. Interior aūt dispositio p̄cipue attendit scđm aīe passiones ⁊ iđo moderatio exteriorū motuū reqrit moderationē interiorū passionū Un̄ Ambro. dicit in primo de officiis q̄ hinc. s. ex motib⁹ exteriorib⁹ hō cordis nři absconditus aut leuior. aut iactātior aut turbidior. aut grauior aut incōstātior. ⁊ purior ⁊ maturior estimat. Per mot⁹ enī exteriores alii hoīes de nobis iudiciū capiūt. scđm illud. Eccl. xix. Ex visu cognoscit vir. ⁊ ab occursu faciei cognoscit sensat⁹. Et iđo moderatio exteriorū motuū quodāmodo ad alios ordinat scđm illud q̄đ Aug. dicit ī regula. In oīb⁹ motib⁹ vestris nihil fiat q̄đ cuiusq; offendat aspectū sed q̄đ vestrā deceat sanctitatē. ⁊ iđo moderatio exteriorū motuū pōt reduci ad duas v̄tutes q̄s phs tangit in iiii. Ethi. Inquātū enī p exteriores motus ordinamur ad alios ptinet exteriorū motuū moderatio ad amicitiā vel affabilitatē q̄ attendit circa delectationes ⁊ tristicias q̄ sunt in v̄bis ⁊ factis in ordine ad alios quib⁹ hō ↄuiuit. Inquātū v̄o exteriores mot⁹ sunt signa dispositiōis interioris ptinet eorū moderatio ad v̄tutē veritatis scđm quā aliquis talē se exhibet in v̄bis ⁊ factis q̄lis ē interius. Un̄ pōt dici q̄ ptinet ad v̄tutē q̄ dicit maturitas. q̄ s. refrenat oēs ip̄e⁹ ne aliq̄s p̄cipitant attēptet sed oīa cū deliberatione pura opet. Ita motus exteriores ↄponit ne in eis aliq̄d dissolutū vel remissū appareat aut q̄đ sit indecēs honestati. Hec. n. maturitas in grauitate morū ⁊ honestate ↄsistit q̄ attendit in incessu ⁊ gestu ⁊ habitu. ⁊ motu. v̄bo ⁊ actu ordinato. ⁊ cū pondere deliberatōis scđ De hac maturitate dicit ī ps. In ꝑplo graui laudabo te. graui. i. maturo. Hec maturitas ē ↄtra auiditati gre. ⁊ leuitati pueril lasciuie. De hac maturitate cōmendat Thobias eiusdē. i. Cū esset thobias iunior oībus in tribu neptalim. nihil tñ puerile gessit ī ope. Silr ⁊ Sara eiusdē. iii. Tu scis dñe q̄ mūdā seruaui aīam meā ab omni ↄcupiscētia. nū q̄3 cū ludentib⁹ me miscui. neq; his q̄ ī leuitate ambulāt participē me p̄bui. Ad hāc v̄tutē ptinet ꝓuidere initio operū finē eorū. ⁊ tempore op⁹ vt tēdat honeste ad debitū finē. ⁊ ↄtēperare se in agēdo bōis scđm q̄ cōpetit honestati actionis ⁊ loci ⁊ societatis. Ad scđm scꝫ vtrū in ludis possit esse aliqua vt⁹. Dicēdū q̄ sicut hō īdiget corporali q̄ete ad corpis refocillationē q̄ nō pōt ↄtinue laborare. ppter hoc q̄ hꝫ finitā v̄tutē q̄ determinatis laborib⁹ ꝓportionat. ita etiā est ex pte aīe cuius ē etiā virt⁹ finita ad determinatas opatiōes ꝓportionata. Et iđo q̄ñ vltra suū modū in aliquas opatiōes se extēdit laborat ⁊ ex hoc fatigat ꝓsertim qꝛ in opatiōib⁹ aīe sīl laborat corpus inquātū. s. aīa etiā intellectiua vtit virib⁹ p organa corporea opantibus. Sunt aūt bona sensibilia ↄnaturalia homini. Et iđo q̄ñ aīa supra sensibilia eleuat. opationib⁹ rōnis intēta. nascit exinde q̄dā fatigatio aīalis. siue hō intēdat opatiōib⁹ rōis practice. siue speculatiue m[...] tñ si opationib⁹ ↄtēplatōis intēdat qꝛ p hoc magis a sensibilib⁹ eleuat. Quāuis forte in aliq̄b⁹ opib⁹ exteriorib⁹ rōnis practice maior labor corpis existat in vtrisq; tñ tanto aliq̄s magis aīaliter fatigat quāto vehemētius opibus rōnis intēdit. Sic aūt fatigatio corpalis soluit p corpis quietē. ita etiā o3 q̄ fatigatio aīalis soluat per aīe quietē. quies aūt aīe ē delectatio vt supra habitū ē. cū de passionib⁹ ageret. ⁊ iđo o3 remediū ↄ fatigationē aīalē adhiberi p aliquā delectationē. intermissa intētiōe ad insistēdū studio rōnis sicut in collationib⁹ patrū legit. q̄ b. Johā. euāgelista cū q̄dā scādalizarent q̄ cū suis discipulis ludentē inuenerunt. dicit mādasse vni eorū q̄ arcū gerebat vt sagittā traheret. q̄đ cū plures fecisset quesiuit vtrū hoc ↄtinue facere posset. Qui rñdit q̄ si hoc ↄtinue faceret. arc⁹ frangeret. vnde. b. Johā. subintulit. q̄ similiter aīus homo minus frāgeret. si nūq̄3 a sua intētione relaxaret. Dict⁹ aūt dicta vl facta in quib⁹ nō querit nisi delectatio aīalis vocant ludicra vl iocosa. ⁊ iđo necesse ē talib⁹ interdū vti quasi ad quādā quietē animi Et hoc ē q̄đ phs dicit in iiii. Ethi. q̄ in hui⁹ vite ↄuersatione quedam cū ludo requies habet. ⁊ ideo o3 interdū aliquibus talib⁹ vti. Circa que tñ tria vident precipue esse cauēda. quorum primum ⁊ principale est. q̄ p̄dicta delectatio nō querat in aliquibus opationibus vel verbis turpibus vel nociuis. Un̄ Tullius dicit in primo de officiis. q̄ vnū gen⁹ iocandi est illiberale petulans flagitiosum obscenū. Aliud autem attendēdū est ne totaliter grauitas aīe resoluatur. Un̄ Ambro. dicit in primo de officiis. Caueam⁹ ne dum relaxare animū volumus soluam⁹ oēm armoniā q̄si cōcentū quēdā bonorū operū. Et Tullius dicit in primo de officiis. q̄ sicut pueris nō oēm ludendi licentiā damus sed eā que ab honestatis actionibus nō sit aliena. sic in ipso loco q̄đ ingenii ꝓbi lumē eluceat. Ter

no aūt est attendēdū sicut ꝛ in oībꝰ alijs humanis actibꝰ vt ꝯgruat psone ꝛ tēpori. ꝛ loco. ꝛ fm alias circūstātias debite ordinet. vt. s. sit tpe ꝛ hoīe dignꝰ. vt Tullius ibidē dicit. hmōi aūt fm iudiciū rōnis ordinant. habitꝰ aūt fm rationē operās ē virtꝰ moralis. ꝛ iō circa ludos pōt esse aliqua virtꝰ. quā phus eutrapeliā noīat. ꝛ dicitur aliq̄s eutrapelus a bona ꝯuersiōe. q2. s. hoīe ꝯuertit aliq̄ dicta vel facta in solatiū. ꝛ q̄tū p hāc virtutē hō refrenat ab īmoderātia ludoꝝ. sub modestia ꝯtinet. Ad tertiū. s. vtrū in sup̄fluitate ludi possit esse peccatū. Dicēdū q̄ in omni eo qḋ ē dirigibile fm ratiōez sup̄fluū dicit̄ qḋ regulā rōnis excedit. diminutū aūt dicit̄ aliq̄d fz q̄ deficit a regula rōnis. dictū ē aūt q̄ ludicra siue iocosa vba vl̄ facta sūt dirigibilia fm rōnē. ꝛ iō sup̄fluū in ludo accipit̄ qḋ excedit regulā rōnis. qḋ q̄dē pōt esse duplicit̄. Uno mō ex ip̄a spe actionū q̄ assumunt̄ in ludis. qḋ q̄dē ludēdi genꝰ fz Tulliū dicit̄ esse illiberale. petulās. flagitiosuz. obscenū q̄n. s. vtit̄ aliq̄s cā ludi turpibus factis vel vbis vel ēt his q̄ vergūt in p̄ximi nocumētū. q̄ de se sunt peccata mortalia. ꝛ sic pz q̄ excessus ī ludo ē peccatū. Alio mō pōt esse excessus ī ludo fm defectū debitaꝝ circūstantiaꝝ puta cū aliq̄ vtit̄ ludo vel tpibꝰ vel locis īdebitis. aut ēt p̄ter ꝯueniētiā negocij seu psone. ꝛ h̄ q̄dē qn̄qz pōt eē peccatū mortale pp vehemētiā affectꝰ ad ludū cuꝰ delectationē p̄ponit aliq̄s dilectationi dei. ita q̄ ꝯ p̄ceptū dei vl̄ ecclesie talibꝰ ludis vti nō refugiat. Qn̄qz aūt ē peccatū veniale. puta cū aliq̄s nō tn̄ afficit̄ ad ludū q̄ pp h̄ vellet aliq̄d ꝯ deū cōmittere. Hec aūt ludi sup̄fluitas p̄tinet ad ineptā leticiā q̄ fz Greg. xxxi. moꝝ. ē filia gule. Un̄ Exod. xxxij. Sedit populus mā ducare ꝛ bibere ꝛ surrexerūt ludē. Sciēdū tn̄ q̄ ludi necessarij sunt vel vtiles ad ꝯuersationē hūane vite. ad oīa aūt q̄ sūt vtilia ꝯuersa tōi hūane vite deputari possunt aliq̄ officia licita. Et iō ēt officiuz hystrionū qḋ ordinat̄ ad solatiū hoībꝰ exhibēdū nō ē fz se illicitū nec sūt in statu peccati dūmō moderate ludo vtant̄. i. nō vtēdo aliq̄bꝰ illicitis vbis vel factis ad ludū. ꝛ nō adhibēdo ludū negocijs ꝛ tpibꝰ īdebitis. ꝛ q̄uis in rebꝰ hūanis nō vtant̄ alio officio p cōparationē ad alios hoīes. tn̄ p cōparationē ad seipsos ꝛ ad deū alias habēt seriosas ꝛ virtuosas opatiōes. puta dū orāt ꝛ suas passiōes ꝛ opatiōes cōponūt. ꝛ qn̄qz ēt paupibꝰ elemosynas largiunt̄. Un̄ de illi q̄ moderate eis subueniūt nō peccāt. s3 iuste faciūt. mercedē ministerij eoꝝ eis tribuēdo. Si q̄ aūt sup̄flue sua in tales ꝯsumunt vel ēt sustētāt illos hystriōes q̄ illicitis ludis vtunt̄ peccāt q̄i eos ī peccato fouētes. Un̄ Aug. dicit sup Joh. Donare res suas hystrionibꝰ sup̄flue vitiū ē īmane. nisi forte hystrio eēt in extrema necessitate in q̄ eēt ei subueniēdū. Dicit enī Ambro. in lib. de officijs. Pasce fame morientē. si nō paueris occidisti. Quisq̄s. n. pascēdo seruare poteris. si nō paueris occidisti. Ad q̄rtū. s. vtrum in defectu ludi possit esse peccatū. Dicēdū q̄ omne qḋ ē ꝯ rōnē ī rebꝰ hūanis vitiosum ē. Est autē ꝯ rationē vt aliquis se alijs onerosum exhibeat. puta dum nihil delectabile exhibet. ꝛ etiam delectationes aliorū impedit. vnde Seneca dicit sic te geras sapienter vt nullus te habeat tāq̄ asperū. nec contemnat quasi vilē. illi autez qui in ludo deficiunt. nec dicunt aliquod ridiculū ꝛ dicentibus molesti sunt. q2. s. moderatos alioꝝ ludos nō recipiunt ꝛ ideo tales vitiosi sunt. ꝛ dicunt̄ duri ꝛ agrestes. vt philosophus dicit in. iiij. Ethi. Sed q̄a ludus ē vtilis p̄pter delectationē ꝛ quietē. delectatio aūt ꝛ quies nō p̄pter se querunt̄ in humana vita. sed p̄pter operationē. vt dicit̄ ī x. Ethi. Defectus ludi minus est vitiosus q̄z ludi superexcessus. Unde phs dicit in. x. Ethi. q̄ pauci amici p̄pter delectationē sūt habēdi. q2 paruz de delectatione sufficit ad vitā q̄i p cōdimento. Sicut parū de sale sufficit in cibo. Sciendū aūt q̄ austeritas scōm q̄ est virtus nō excludit oēs delectationes. sed sup̄fluas ꝛ inordinatas. Unde videtur p̄tinere ad affabilitatē. quā phs amicitiā nominat. vel ad eutrapeliā siue iocūditatē. ꝛ tamen nominat. ꝛ diffinit eā sic fm cōuenientiā ad tēperātiā. cuius est delectatiōes reprimere. Ludi aūt caueri debēt qn̄qz ratiōe status. sicut penitētibꝰ q̄bus luctꝰ indicitur. pro peccatis interdicunt̄ ludi sicut dicit Aug. de penitētē loquēs. Cohibeat se a ludis ꝛ spectaculis seculi. quicūqz vult p̄fectam consequi remissionis gratiā. Hoc tamē non pertinet ad vitiū defectus. quia hoc ipsum est fm rationē q̄ ludi diminuātur in eis vel ratiōe temporis. Sicut Jere. xv. Non sedi in consilio ludentiū vbi dicit Hiero. q̄ Jeremias loquitur fm congruentiaz temporis. cuius status amaritudine plenus erat.

De modestia in ornatu. DIS. CII.

Deinde ꝯsiderādū ē de modestia scōz q̄ cōsistit in exteriori apparatu. Et p̄rimo vtrū circa exteriorem apparatū possit esse virtus ꝛ vitiū. Secūdo vtrum mulieres peccent in superfluo ornatu. Tertio ostendendū est rationibꝰ auctoritatibꝰ ꝛ exemplis q̄m̄ simpliciter peccēt mulieres in sup̄fluo ornatu. Ad p̄mū. s. vtrū circa exteriorē apparatū possit esse vtus ꝛ vitiū. Dicendū q̄ in ip̄sis rebꝰ exteriorībꝰ quibꝰ hō vtit̄ nō est aliqḋ vitiuz. sed ex p̄te hoīs q̄ īmoderate vtit̄ eis. que q̄dē īmoderātia pōt esse duplex. Uno mō quidē p cōparationē ad cōsuetudinē hoīum cū q̄bus aliq̄s viuit. vn̄ dicit Aug. in. iii. cōfessionū. q̄ ꝯtra mores hominū flagitia p morū diuersitate vitāda sunt. vt pactū inter se ciuitatis ꝛ gētis cōsuetudine vel lege firmatū. nulla ciuis aut pegrini libidine violet̄. Turpis. n. ē oīs pars vniuerso suo nō ꝯueniēs. Alio mō pōt esse īmoderatio in vsu taliū rerū ex inordinato affectu vtētis. Ex quo qn̄qz ꝯtingit q̄ homo nimis libidinose talibꝰ vtat̄ siue fm ꝯsuetudinē eoꝝ cū quibꝰ viuit siue etiā preter eoꝝ cōsuetudinē. Un̄ Aug. dicit in iij. de doctri. christia. in vsu rerū abesse oportet libidinē. q̄ nō solū ip̄sa eorū inter quos viuit ꝯsuetudine nequiter abutit̄ sed etiā sepe fines eiꝰ egressa feditatē suā q̄ inter claustra moꝝ solēniū latitabat flagitiosissima eruptione manifestat. Cōtingit aūt ista inordinatio affectꝰ tripliciter. q̄ntū ad sup̄abundantiā. Uno mō p hoc q̄ aliq̄s ex sup̄fluo cultu vestiū hoīm gloriā querit. put. s. vestes ꝛ alia hmōi pertinēt ad quēdā ornatū. vn̄ Greg. dicit in q̄dā homelia. Sūt nōnulli qui in cultu subtiliū preciosarūqz vestiū nō putant eē peccatū. q̄ videlicet si culpa nō esset. nequaq̄ sermo dei tam vigilāter exprimeret: q̄ diues qui torquet̄ apud īferos bisso ꝛ purpura indutꝰ fuisset. Nemo q̄ppe vestimēta precipue. s. excedētia p̄p̄riū statū nisi ad inanē gloriā querit. Alio mō scōm q̄ hō p sup̄fluū cultū vestiū q̄rit delitias scōm q̄ vestis ordinat̄ ad corpis fomētum. Tertio mō scōm q̄ nimiā sollicitudinē apponit ad exteriorē vestiū cultū. etiā si nō sit aliqua iordinatio ex p̄te finis. Et scōm hoc Andronicus ponit tres v̄tutes circa exteriorē cultū. s. humilitatē q̄ excludit intētionē glorie. Un̄ dicit q̄ humilitas ē habitus nō sup̄abūdās in sūptibꝰ ꝛ p̄pratiōibꝰ. ꝛ p se sufficientiā q̄ excludit intētionē delitiarū. Un̄ dicit q̄ p se sufficiētia ē habitus ꝯtētus quibꝰ oportet ꝛ determinatiua eoꝝ que ad viuere cōueniūt. scōz illḋ Apo. j. ad Thimō. vltimo. Habētes alimēta ꝛ quibꝰ tegamur his contenti simus. Et simplicitatē que excludit sup̄fluā sollicitudinē taliū. Unde dicit q̄ simplicitas est habitꝰ contēptus his q̄ contingūt. Ex p̄te autem defectꝰ similiter pōt esse duplex inordinatio fm affectum. Uno mō quidē ex negligētia hominis qui nō adhibet studiū vel laborez ad hoc q̄ exteriori cultu vtat̄ scōm q̄ oportet. Un̄ phs dicit in viij. Ethi. q̄ ad molliciē p̄tinet. q̄ aliquis trahat vestimentum p terraz vt nō laboret eleuādo ip̄sum. alio mō ex eo q̄ ip̄sum defectū exterioris cultꝰ ad gloriam ordinat. Un̄ dicit Augu. in lib. de sermone dn̄i in mōte. nō in solo rerū corporearū nitore atqz pōpa. sed etiaz in ip̄sis sordibꝰ ꝛ luctuosis esse posse iactātiā. ꝛ eo piculosiorē quo sub nomīe seruitutis dei decipit. Et phs dicit in. iiij. Ethi. q̄ superabundātia ꝛ inordinatus defectꝰ ad iactantiā p̄tinet. Illi autē qui in dignitatibꝰ ꝯstituunt̄ vel etiā ministri altaris p̄ciosioribꝰ vestibus q̄z ceteri īduunt̄. nō p̄pter sui gloriā sed ad significandā excellentiā sui ministerij. vel cultꝰ diuini. Et iō in eis nō est vitiosuz. vn̄ Aug. dicit in. iij. de doct. christia. Quisq̄s sic vtit̄ exteriorībꝰ rebꝰ vt metas ꝯsuetudinis bonoꝝ inter quos v̄sat̄ excedat. aut aliq̄d significat. aut flagitiosus ē. aūt. s. p̄pter delitias vel ostentationē talibꝰ vtitur. Silr̄ etiā ex p̄te defectꝰ ꝯtingit esse pctm̄. nō tn̄ semp q̄ vilioribus q̄z ceteri vestibꝰ vtit̄ peccat s3 si hoc faciat p̄pter iactātiā vl̄ superbiā. vel vt ceteris p̄ferat̄. vitiū sup̄stitiōis ē. Si aūt hoc faciat pp macerationē carnis vel hūiliationē sp̄ūs. ad v̄tutē tempantie p̄tinet. Un̄ Aug. dicit in. iij. de doct. christia. Quisq̄s restrictꝰ rebꝰ vtit̄ q̄z se habeāt mores eoꝝ cū q̄bꝰ viuit. aut temperans. aut sup̄stitiosus ē. Precipue āt ꝯpetit vestimēta vilibꝰ vti his q̄ alios ꝛ exēplo ꝛ vbo ad p̄niāz hortant̄. sicut fuerūt p̄phete. De q̄bus loquit̄ Apo. Heb. xj. Circuierūt ī melotis ꝛc̄. Un̄ ꝛ q̄dā gl. dicit. Math. iij. Qui p̄niāz p̄dicat. habitū p̄nie p̄tendat. Ad scōz. s. vtꝝ mulieres peccēt ī sup̄fluo ornatu. Dicēdū q̄ circa ornamēta mulierū sunt eadē attēdēda q̄ supra cōiter dicta sunt circa exteriorē cultū ꝛ insup quoddaz aliud speciale. q̄. s. muliebris cultꝰ viros ad lasciuiā p̄uocat. scōm illud Prouer. vij. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio. preparata ad decipiendas aīas. Pōt tn̄ mulier licite operā dare ad hoc q̄ viro suo placeat. ne p eiꝰ ꝯtemptū in adulteriū labat̄. Un̄ dicit̄ prima ad corin. vij. Mulier que nupta ē cogitat q̄ sunt mūdi quō ꝑ placeat viro. Et iō si mulier coniugata ad hoc se ornet vt viro suo placeat. pōt hoc facere absq3 peccato. Ille autem mulieres que viros nō habēt. nec volūt habere. ꝛ sunt ī statu nō habēdi. nō possūt absqz peccato appetere placere viroꝝ aspectibus ad cōcupiscendum. q2 hoc est dare eis incentiuū peccādi. ꝛ siquidē hac intentiōe ornēt

se vt alios ꝓuocēt ad cōcupiscēdū. mortaliter peccāt. Si autem ex quadā leuitate vel etiā ex vanitate ꝓpter quādā iactātiā nō semꝑ ē peccatū mortale. sꝫ qnq; veniale. et eadē rō q̄tū ad hoc ē de viris vnde Aug. dicit in epistola ad possidoniū. Nolo vt de ornamentis auri vel vestis ꝓpriā habeas in ꝓhibēdo sniam. nisi in eos q̄ neq; cōiugati cupiētes. q̄ cogitare debēt quō placeāt deo. Illi aūt cogitāt q̄ sūt mūdi quō placeāt. vel viri vxoribus vel mulieres maritis. nisi q̄ capillos nudare feminas. quas ēt caput velare iubet apostolus. et maritatas decet. in quo tñ possint alique a peccato excusari. qñ hoc nō fieret ex aliqua vanitate sꝫ ꝓpter ɔtrariā ɔsuetudinē q̄uis talis ɔsuetudo nō sit laudabilis. De isto supfluo ornatu dicitur sup illud p̄me Pe. iii. Quarū. s. mulierū sit nō extrinsecus capillatura. aut circūdatio auri aut idumēti vestimētorꝫ cultus. dicit gl. Cypriani. Serico et purpura indute chr̄m sincere iduere nō possunt auro et margaritis ornate et monilibꝫ. ornamēta mētis et corpis ꝑdiderūt. Sꝫ sicut ibidē dicit Cyprianꝰ. mulieres eorꝫ q̄ in tribulatione erāt cōtēnebāt viros. et vt aliis placerēt se pulchre ornabāt. qđ fieri apostolus ꝓhibet in quo etiā casu loquit Cyprianus nō aūt ꝓhibet mulieribꝫ ɔiugatis ornari vt placeāt viris ne dent eis occasionē peccādi cū aliis. Unde p̄ma Thi. ii. dicit apostolꝰ. Mulieres in habitu ornato cū verecūdia et sobrietate ornātes se. nō in tortis crinibꝫ aut auro aut margaritis vel veste ꝑciosa. Per qđ dat̄ intelligi. q̄ sobrius et moderatꝰ ornatꝰ nō ꝓhibet̄ mulieribꝫ. sꝫ supfluus et inuerecūdus et ipudicus. Itē idē Cyprianus i libro de habitu virginū. Nō virgines tñ aut viduas. sꝫ etiā nuptas. Puta ēt oēs omnino feminas admonēdas q̄ corpꝰ dei et facturā eiꝰ et plasma adulterare nullo mō debeāt. adhibito flauo colore vel nigro puluere vl rubore. aut quolibet liniamēta natiua corrūpente medicamine. Et postea subdit. Manꝰ deo iferūt qñ illud qđ ille formauit reformare ɔtēdūt. Impugnatio ista ē diuini operis p̄uaricatio et veritatis. deū videre nō poteris. quādo oculi tibi nō sunt quos deus fecit. sꝫ quos dyabolus īfecit. de inimico tuo cōpta cū illo pariter arsura. Sꝫ sciēdū q̄ mulier fatua de qua Cyprianꝰ loq̄t̄ ē q̄dā spes fictionis. q̄ nō pōt esse sine peccato. vñ Aug. dicit in epistola ad possidoniū. fucati figmētis quo rubicūdior vel cādidior appareat adulterina fallacia ē. q nō dubito etiā ipsos maritos se velle decipi. qbꝰ solis ꝑmittēde sūt femine ornari sm veniā nō sm iperiū. nō tñ semꝑ talis fucatio ē cū peccato mortali. sꝫ solū qñ fit ꝑ lasciuiā vel in dei cōtēptū. in qbꝰ casibꝰ loq̄t̄ Cyprianꝰ. Sciēdū tñ q̄ aliud ē fingere pulchritudinē nō habitā. et aliud ē occultare turpitudinē ex aliqua cā ꝓueniētē. Puta egritudine vel aliquo hmōi. Hoc n. ē licitū. q̄a sꝫ apls. i. ad cor. Que putamꝰ ignobiliora eē mēbra corpis. his honorē abūdātiorē circūdamꝰ. Et sciēdū q̄ si eēt aliq ars ad faciēdū aliq opa. qbꝰ hoīes vti nō pñt absq; peccato. ꝑ ɔsequēs artifices talia faciēdo peccarēt. vtpote p̄bētes directe aliis occasionē peccādi. Puta si aliq̄s fabricaret idola. vel aliq ad cultū idolatrie ꝑtinētia. Si qua vero ars sit cuius operibꝰ hoīes possunt bene et male vti sicut gladii. sagitte. et alia hmōi vsus taliū artiū nō ē peccatū et he sola artes sūt dicēde. Unde dicit Crisost. sup Math. eas solas oportet artes vocare q̄ necessariorꝫ et eorꝫ q̄ ɔtinēt vitā nostrā sūt tributiue et ɔstructiue. si tñ operibꝰ alicuius artis vt pluries aliq male vterent̄ q̄uis de se nō sint illicite. sūt tñ ꝑ officiū p̄ncipis a ciuitate extirpāde sꝫ documēta platonis. qr ḡ mulieres licite pñt ornare. vel vt ɔseruēt decētiā sui statꝰ. vel etiā aliq̄d suaddere vt placeāt viris ɔsequēs ē q̄ artifex taliū ornamētorꝫ non peccat in vsu talis artis. nisi forte fuerit̄ ēdo aliqua supflua et curiosa. vnde Criso. dicit sup Math. Quō ēt ab arte calceatorꝫ et textorꝫ multa abscindē oꝫ. Etenī ad luxuriā deduxerūt necessitatē corrūpētes artē male arti cōmiscentes.

De equanimitate. DIS. CIII.

Einde ɔsiderādū ē de modestia q̄ cōsistit circa vsū rex exteriorꝫ. Et p̄mo de equanimitate. Scđo de parsimōia. Tertio de mūdi ɔtēptu. Quarto de volūtaria paupꝑtate. Circa p̄mū. s. de equanimitate. Sciēdum q̄ equanimitas est animi equalitas. qua. s. homo equaliter se habet in prosperis et aduersis. etiā in subita mutatione fortune prospere et aduerse. Equanimitas enim tenet animum et tēperat ne extollat̄ in prosperis. et ne deiciat̄ in aduersis. sed stabiliter permaneat in vtrisq;. Hec improspitatis tpe facit aīum memorē malorꝫ. et in aduersis bonorum. Iuxta illud Ecci. xi. In die malorū ne īmemor sis bonorꝫ. et die bonorꝫ ne immemor sis malorꝫ. vt virū p̄sentis leticie tēperes aqua future. que pōt tibi accidere mestitie et tribulationis. Ad hāc equanimitatē monet angelus thobiam in tribulatione sua eiusdē. v. Gaudiū ait tibi sit semꝑ. cui thobias. quale gaudiū mihi esse pōt etc. Et angelus. equo aīo esto. qr in proximo est vt a deo cureris. hō debet esse sicut hō silnester de quo dicit̄ q̄ mesticiam quā hꝫ de tpis pluuiosi itēperie temperat future serenitatis spe. et ecōuerso leticiā serenitatis timore intēperiei future. De hac equanimitate cōmendat̄ anna i Re. i. Amplius vultus anne nō sunt in diuersa mutati. Ecci. xxvii. Homo sanctus in sapia sua ꝑmanet sicut sol. Stultꝰ vt luna mutat̄. s. sm mutationē tēporis et fortune. In gestis romanorū impatorꝫ cōmēdat̄ Antonius seuerus qr vt dicit̄ q̄ aliqua fortuna ꝓspera vl̄ aduersa nunq̄ facieꝰ apparuit tristior aut letior in mutatōe vultus. Ideo Seuerus dicebatur qr vultus austeritatem nullo casu deponebat.

Einde ɔsiderandū est de parsymonia q̄ ē moderatrix in vsu rerū tpaliū. q̄. s. frugalitas dicit̄. Ecci. xxxi. Utere quasi hō frugi his que tibi apponunt̄ sicut faciebat b. Aug. cuius mēsa semꝑ frugalis erat. Uestimēta nec nimis sordida. nec nimis ꝑciosa. et sic in oībꝫ aliis moderatōis mēsurā et regulā obseruabat.

Einde ɔsiderādū est de ɔtēptu mūdi. qui refrenat appetitū ne imoderate mūdū vl̄ mūdialia diligamꝰ. ꝓpt̄ qđ dicitur i. Io. ii. Nolite diligere mundū. neq; ea q̄ in mūdo sūt. Cōsiderandꝰ est ḡ mūdus vt cognoscat̄. et cognitus ɔtēnat̄. Contēnendus ē ḡ mūdus ꝓpter vanitatē cōsistentie. abundantiā solicitatis. viscositatē inherētie. inūdātiā iniquitatis. anxietates dolori lamētabiliū. diuersitates piculorꝫ inumerabiliū. Primo quidē contēnendꝰ est mūdus ꝓpt̄ vanitatē ɔsistentie: vanꝰ est n. mūdus et vana sunt oīa que sunt in eo. sicut dicit̄ Ecci. i. Uanitas vanitatū et oīa vanitas. Mūdꝰ nō dicit̄ solū vanus esse sed vanitas emphatice loquēdo qr vanissimus ē plus q̄ꝫ posset dici. vanus etiā efficiens amatores suos. sicut dicit̄ Iere. ii. Ambulauerūt post vanitatē et vani facti sunt. Uere vanꝰ est mūdus et oīa mūdialia vana sūt nō enī replēt diligētē. Sicut nec vacuitas Gen. i. Terra erat inanis et vacua oīa mūdana vacua sunt. Iō nō replēt̄ sed mag̃ euacuant. Itē nō replēt. qr nō sunt in corde sed extra. Uñ archā pōt quis replere pecunia: sed nō mentē. Itē nō replēt: qr cor hoīs tante capacitatis factū est. vt nihil minus deo possit illud iplere. Iō Eccls. v. Auarꝰ nō iplebit̄ pecunia. Uana ḡ sunt mūdialia: qr nō replēt̄ ambientē. Itē vana sunt: qr nō ditant possidentē sicut nec sōnia. Ysa. xxix. Sicut sōniat esuriēs et comedit cū aūt fuerit expꝑrectus vacua ē aīa eius. Et sicut sōniat sitiēs et bibit. et postq̄ꝫ fuerit expgefactus lassus adhuc sitit. et vacua est aīa eius. Sic erit multitudo oīū gentiū. ps. Dormierunt somnū et nihil inuenerūt etc. Nec esuriente reficiūt. sicut nec aura Bern. Nō plus saniabit̄ cor auro. q̄ꝫ corpꝰ aura. Innitētē nō fulciūt vel sustinēt. sicut nec fumus vel baculus arūdineus mūdana subito trāseūt sicut fumꝰ. et sicut aque cū impetu defluētes. q̄ sepe rapiūt omne qđ male radicatū inueniūt. Sic mūdi ɔcupia rapit male radicatos i fide et charitate trahēs et mergēs in mare amaritudinis eterne. Cor. vii. Preterit figura huiꝰ mūdi Ioh. ii. Trāsit mūdus et ɔcupia eiꝰ. Si vis ne te trahat decursus tēporaliū tene te ad lignū qđ plantatū est secꝰ decursus aquarū. i. ad christū. Mundialiū breuē et leuē transitū quē hic nō nouerūt mūdi amatores cognoscūt in iferno plāgētes. vt habet̄ sapia. v. Quid nobis ꝓfuit supbia. q̄d diuitiarū iactātia. Bern. Oīa transierūt tāq̄ꝫ vmbra. et sicut nunciꝰ p̄currens. et sicut nauis q̄ ꝑtransit fluctuantē aquā etc. Sequit̄ Bern. Certa est mundialiū breuitas. Et ipsius breuitatis finis incertus. Sepe enī dimittūt viuentē. raro autē sequūt̄ morientē. Greg. in mora. fugit omne qđ cernit̄. et mansura sunt q̄ sequunt̄. Idē. Si ea q̄ iā trāsacta sunt ad memoriā reducimus. patēter cognoscimꝰ q̄ꝫ celeriter hoc quoq; fugiat qđ tenemꝰ. Nemo valet mobilia diligere. et ipse imobilis stare. Qui enī mobilia amplectit̄. eo ipso ꝑcussum ducit̄ quo decurrētia ɔplecti̅t̄. Idē qui labēti innitit̄ necesse ē vt cū labēte labat̄. Itē ɔfidētē nō stabiliūt. nō dant securitatē. sed decipiūt ɔfidētes. ps. Deꝰ destruet te in finē. euellet te etc. Sequit̄ videbūt iusti et timebūt. et sup eū ridebūt et dicēt. ecce hō q̄ nō po. d. ad. s. sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū etc. Idē. Nolite ɔfidere in p̄ncipibꝫ. In filiis hoīuꝫ in qbꝫ nō ē salus. Sane vix inuenit̄ hodie vir fidelis de quo possit hō cōfidere. ꝓpter qđ Iere. ix. dicit̄. Unusq̄sq; a ꝓximo suo se custodiat. et in oī fratre suo nō habeat fiduciā: qr oīs frater supplantās supplantabit. et oīs amicus fraudulēter incedet vir fratrē suū deridebit. et veritatē nō loquet̄ etc. ꝓpter instabilē vanitatē imo ɔtinuā volubilitatē. pōt dici mūdus rota molēdinaria q̄ voluit̄ et mouet̄ ad cursum ɔtinuū aque fluētis. sic mūdus ad ɔtinuū fluxū tpis mūdana voluit̄ et mouet̄ ad oīa q̄ i eo sunt. Est rota molēdinaria circa cuiꝰ negocia et opa q̄si eq̄ excecati discurrūt mūdani. vt dicit eq̄ circuentes molēdinū ad equos motū et circuitu suo monēt ipsum. ps. In circuitu ipi ambulāt. In huiꝰ rote circuitu rotat dyabolus

eos veri dauid. i. christi sicut lapis rotatur in funda vt pijciatur. Sic oia bol⁹ gppbas ꝛ nephas p diuersos circuit⁹ mūdane ípietatꝭ facit ma los discurrere in acq̄sitiōe tpaliū vt eos sic diu rotatos lōge a deo enciat subito pijciat in infernū dixit Abigail ad dauid .i. Reg. xxv. Aīa inimicoꝝ tuoꝝ dñe rotabitur q̄si ipetu ꝛ circulo funde. qđ fit cū p diuersas sollicitudines ꝛ desideria terrenoꝝ aīe eoꝝ circūuoluūtur deijciunt̄ i infernū. Ad hūc circuitū vt dr̄ Judi. xvj. sampson a phi listeis captus ꝛ excoculatus ꝛ incarcerat⁹ ad molēdū ponitur vt sit lu dibriū philistinoꝝ. Itē in mūdo isto sūt due rote sibi aīn inuicem⁹ ad uersantes plene gladijs. ꝛ sūt files illis rotis qs fecit maxēn⁹ ad ot lacerādū corp⁹. b. katherine: q̄rū altera pōt dici fortuna psperar· al tera aduersa. Altera voluitur a sinistra aduersitatꝭ: ꝛ vertit hoīes de sinistra aduersitatis ad dexterā psperitatis. huj⁹ gladij diuersi sūt varietates ꝯcupiscabiles: q̄ vulnerāt ꝛ lacerāt aīas p diuersas ꝯcu piscētias ꝛ sollicitudies suas. Alia rota aduersitatꝭ tēdēs a dextra in sinistrā hꝫ p gladijs vulnerātib⁹ corda diuersos casus īfortunij tpalis ꝛ spūalis. Itē mūd⁹ est rota fortune: q̄ quosdā gloriātes ex tollit in summo gradu psperitatis ꝛ alios multos deijcit ꝛ deprimit in imo extreme aduersitatis. alios eleuat ab imo alios a gradu sū mo. Scōm has q̄ttuor differētias totū mūdū vertit. Qui stat in sū mo rote pōt dicere qđ dixit q̄dā versificator. Glorior elatus q̄ inci pit deija pōt dicere. Descēdo glificat⁹. Qui stat ī imo depssus sub rota pōt dicere. Subsū pstrat⁹. Quart⁹ dicere pōt. Surgo pri⁹ at tenuat⁹. Scđo ꝯtēnēd⁹ est mūd⁹ ppter abūdātiā feditatꝭ. Hic ē lacus miserie: ꝛ lutū fecis. In lacū istū pijciūt demōes hoīez mūda nū. Sic fuit hieremias missus in lacū in quo nō erat aq̄: sed lutū. Iere. xxxviij. Hec est sentina oīuz sordiū. ad quā ꝯfluūt oēs sordes ꝛ sūt oēs imūdicie q̄ tāgētes ꝛ adherētes maculāt. sic lutū ꝛ ster cora q̄b⁹ mūdana cōpantur a scīs. Phil. iij. Hec oīa arbitratus sū vt stercora. Sap. xiiij. Hec oīa cōmixta sūt in mūdo. s. sanguis: homi cidiū. furtū. fictio corruptio infidelitas: turbatio. piuriū. tumultus bonoꝝ dñi imemoratio aīaꝝ inq̄natio natiuitatis imutatio nupti arū icōstātia. fordinatio mechie ꝛ ipudicicie. Matth. Homicidia furta. adulteria. fornicatōes: falsa testimonia: blasphemie. Hec sūt q̄ coinq̄nāt hoīez. Iō in tāto mūdi ꝯtagio q̄ tot ꝛ tātis ꝛ tā diuersis imūdicijs inq̄nat amātes se: btūs est diuca q̄ inuēt⁹ est fine macu la pcti mortalis. Iō Tren. iiij. Recedite polluti clamauerunt. s. oēs scripture ꝛ scī. recedite: abite: ꝛ nolite tangere. s. mūdū vel mūdana a mūdo polluta: ppter imūdicias pctoꝝ ꝛ sordiū abluēdas: iustific de⁹ diluuiū: ꝛ q̄nq̄ ciuitates euersione dānauit. Sicut dr̄ .ij. Pe. ij. Originali mūdo nō pepcit de⁹. Sed octauū noe iusticie pcone cu stodiuit diluuiū mūdo ipioꝝ inducens: ꝛ ciuitates sodomoꝝ ꝛ go morreoꝝ i cinerē redigēs euersiōe dānauit: exēplū eoꝝ q̄ ipie actu ri sūt ponēs. Sicut aūt in diluuio paucissimi. i. octo aīe saluate sūt oēs alij in iniq̄tatib⁹ ꝛ flagitijs suis submersi sūt: ita nunc saluantur paucissimi respectu dānatoꝝ. Sicut expsse dicit. b. petrus .i. Pe. iij. In arca pauci. i. octo aīe salue facte sunt p aquā q ꝛ vos nūc simi forme saluos facit baptisma. ꝛ in euersione quinq̄ ciuitatū solus loth cū duab⁹ filiab⁹ suis ereptus est. Tertio ꝯtēnēd⁹ est mūdus imo potius fugiēd⁹ ppter viscositatē adherētie. Mūdana enī adeo sūt viscosa ꝛ sic amatores suos inuiscāt q vix psīt ab eo auolare: et ad celestia volare. Aug. Amor terrenoꝝ viscus est spūaliū pēnarū. Suis amatores psīt dicere ꝯglutinat⁹ est in terra vēter nr̄. Sic ad herēs terrenis vt nō possint ab eis separi: lꝫ videāt mortē sibi imi nere in eis q̄ iniuste detinēt p q̄ detinent a diabolo. Aug. Detines alienū: ꝛ detineris a diabolo. Sūt enī aues inuiscate in manu aucu pis diaboli: ꝛ magis ac magis se inuiscāt in h̄ mūdo in quo sūt mul ti puta bituminis qđ est glutē tenacissimū: q̄ detinēt mltos adeo vt non possint ab eis separi. nisi p amare mortis gladiū. Gen. xiiij. Vallis illustris. i. mūdus multos hꝫ puteos bituminis. in hac valle mlti submerguntur: ꝛ subuertuntur in his ꝛ ab his puteis cū sodoma ꝛ gomorra. Aug. de li. de symbolo. Ecce tot calamitatib⁹ repleuit deus mūdū. ecce amarus est. ꝛ sic amatur. ecce ruinosus est: ꝛ sic ha bitatur. qđ facerem⁹ si stabilis ꝛ dulcis esses. o mūde imūde ꝛ tene bras pariēs si trāsiēs sic detines: qđ faceres si maneres. si amar⁹ sic decipis quē si decipes si dulcis eēs. Quarto fugiēd⁹ ac ēt odiēd⁹ ē mūd⁹ ppī iundātiā iniq̄tatꝭ. Inundāt iniq̄tates ꝛ flagitia i mūdo isto plusq̄ aq̄ inales inundauerūt i diluuio. vn̄ Osee. iiij. dr̄. Nō ē veritas nō est misericordia. nō est scīa dei in terra maledictū. men daciū. ꝛ homicidiū. ꝛ furtū. ꝛ adulteriū inundauerūt ꝛ sanguis san guinē tetigit. cū enī fecisset deus mūdū. Sicut dr̄ Actu. xvij. Deus fecit mūdū ꝛ oīa que in eo sunt. diabolus p astutiā suā hoīem ten tando preualuit: totūq̄ genus humanū subijciens. factus est prin ceps mundi. id est omniū mundanorum. sicut dicitur Johan. xvj.

Venit pnceps mūdi huj⁹ ꝛc̄. Et .i. Pe. ij. Tot⁹ mūdus in maligno posit⁹ est. i. in potestate maligni q̄ totū mūdū malignitate repleuit. Et sic solēt hostes facē qui obtinuerūt victoria q totā terra aduer sarij sui cremāt. sic diabolus obtētavictoria ꝯtra primū hoīez totū mūdū incēdio cōcremauit. vn̄ totus mūdus in maligno. i. in malo igne posit⁹ est. Hec ē fornax babylonis succēsa septuplū. i. septēpli ci igne septē capitaliū vitioꝝ. De hoc incēdio tres pueri i puritatē cordis oris ꝛ opis cōseruātes exeunt. ꝛ euadūt illesi solutis vinculis amoris mūdani. sꝫ chaldei in h̄ incēdio deuorantur. Iste pnceps ma lign⁹ excecauit hoīs itellectū. vt dñm suū verū nō cognosceret nec recognosceret. ꝛ deprauauit affectū vt ipm nō diligeret nec timēt. Deus aūt misericors mundū ad se multipliciter studuit reuocare: vi delicet p pphas patriarchas ꝛ angelos: tandē p filiū suū. Jo. iij. Sic de⁹ dilexit mūdū vt vnigenitū suū daret ꝛc̄. Fili⁹ ipse venit. i. Thi. i. Christus ihesus venit in mūdū pctōres saluos facē. ipsi vō nec eū recipe nec recognoscē sicut dñm voluerūt. Jo. i. In mūdo erat: ꝛ mū dus p ipm fact⁹ est: ꝛ mūdus ipm nō cognouit. in ppria venit ꝛ sui eū nō receperūt. Itē pdicauit ꝛ monuit vt redirēt ad se. sꝫ pdicatio nē ei⁹ ꝯtēpserūt. Joh. iij. Ego lux veni in mundū ꝛ dilexerūt hoīes tenebras magis q̄ lucē. Itē corp⁹ suū ppriū dedit eis in cibū: ꝛ san guinē in potū. Joh. vj. Panis quē ego dabo caro mea est p mūdi vita. Et ibidē: Caro mea vere est cib⁹. ꝛ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Itē seipm dedit in pciū redēptiōis ꝛ salutꝭ. Joh. iij. Nō misit de⁹ filiū suū vt iudicet mūdū. sꝫ vt saluetur mūdus p ipm. Sꝫ hec oīa nō solū ꝯtēpserūt: insup ꝛ occiderunt patrē etiā q filiū suū miserat de derat ꝛ morti tradiderat recognoscē noluerūt. Joh. xvij. Pr̄ iuste mūdus te nō cognouit. Itē recedēs a mūdo spūsem misit. sed ne ipm recipe voluerūt. Joh. xiiij. Spiritū veritatis mūdus nō potest accipe. Deniq̄ misit aplos suos discipulos ꝛ alios multos. ꝛ illos iniurijs ludibrijs. vinculꝭ flagellis: ꝛ supplicijs multisq̄ mortis ge neribus occiderūt. De missiōe dicitur Mar. xvj. Euntes in mūdū vni uersum pdicare euāgeliū ꝛc̄. Et Joh. xvij. Sicut tu me misisti in mū dū ꝛ ego misi eos in mundū. De supplicijs vō q̄ mūdus eis intulit dicitur Hebr. xi. Ludibria ꝛ vbera expti insup ꝛ vincula ꝛ carceres: lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt: in occisione gladij mortui sūt. Sequitur. Quib⁹ dign⁹ nō erat mūd⁹. Sic igitur apparet iniq̄tas mū danoꝝ ꝯtra christū ꝛ suos quō maligno principi adheserunt: quō deū summū pricipē sua ꝛ suos multipliciter impugnauerūt. Nō igi tur mirū est si mūdus odit ꝛ psequitur scōs q̄ nō sunt. q: inueteratū est odiū inter mūdū ꝛ deū ꝛ oēs amicos suos. Vn̄ dicebat christ⁹ suis. Joh. xv. Si mūdus vos odit scitote q: me priorē vobis odio habuit. Itē mūdus eos odio habuit. q: nō sunt de mūdo sic ꝛ ego de mūdo nō sum. Itē in mūdo psiurā habebitis. Hac ergo rōne fu giēdus est mūd⁹ ꝛ odiēdus tanq̄ hostis public⁹ dei ꝛ suoꝝ. i. Jo. ij. Nolite diligē mūdū neq̄ ea q̄ in mūdo sunt. Si q̄s diligit mundū nō est charitas pr̄is in eo. Et Jac. iiij. Adulteri nescitis q: amicicia hui⁹ mūdi inimica est deo. q̄cūq̄ ergo voluerit amic⁹ eē hui⁹ mūdi inimic⁹ ꝯstituitur dei. Et nota q sicut amicicia mūdi est dei inimicicia vt dictū est: sic mūdi sapiētia est insipiētia .i. Corinth. iij. Sapiētia hui⁹ mūdi stultitia est apud deū. Sic opulētia facultatū est inopia .i. Thi. vi. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū: haud dubiū q: nec auferre q̄d possum⁹. Mūdus enī in exitu dom⁹ sue inexorabilē cōstituit ianitorē. s. mortē q̄ nec prece nec precio: nec alio quouis mō aliq̄d inde deferre pmittit. Job. i. Nudus egressus sum de vtero matris mee: nudus reuertar illuc. Sic igitur hō paup ꝛ nudus mūdū ingre ditur: ita paup ꝛ nudus egreditur. sꝫ etiā plurimiq̄ pauperiores exeunt q̄ itrauerint: q: s. plurib⁹ pctis irretiti recedūt: nihil secū pter pctā portātes. Itē mūdi delicie sunt feditas: vt dictū est. q̄ in suppliciū ꝯuertentur. Apoc. xviij. Quātū glorificauit se ꝛ in delicijs fuit. tantū date illi tormētū ꝛ luctū. Iō dixit Apls. Mihi absit gl̄iari nisi in cruce dñi nr̄i ihesu christi. p quē mūd⁹ crucifix⁹ ē ꝛc̄. Itē honores mūdi in ignominiā ꝯuertentur. Phil. iij. Gl̄ia in ꝯfusionē eoꝝ q̄ ter rena sapiūt. Iō Mat. iiij. Cū diabolus christū tentās de gl̄ia mū diali ostēdit ei oīa regna mūdi ꝛ gl̄iaz eoꝝ dicēs. Hec oīa tibi da bo si cadēs adoraueris me. dixit ei Vade sathana. scriptū est: Dñm deū tuū adorabis ꝛc̄. Itē gaudiū mūdi ꝯuertitur in merorē. Sic dr̄ Jo. xvi. Mūdus gaudebit: vos aūt ꝯtristabimini. sꝫ tristitia vr̄a vertetur in gaudiū. Per qđ innuit q gaudiū ꝯuertetur in tristitiā ꝛ merorē.

Quīto ꝯtēnēd⁹ ē mūdus ppter anxietates ꝛ calamitates doloꝝ lamētabiliū. Mūdus enī est vallis lachrymarū: ad quā ꝯfluūt cau se doloris ꝛ gemit⁹. q̄s q̄ prudēter ꝯsiderat: pōt dicere illud Psal. Circūdederūt me mala quorū nō est numer⁹. Licꝫ aūt oēs hūane vite miserias nullus pfecte describē enarrare vel enumerare suffi ciat: oēs tn̄ ad q̄ttuor reduci psīt. Est nāq̄ miseria cōnaturalis: quā

nascēdo ɔtrahim⁹. Scḋa est miseria ɔtpalis quā viuēdo pferim⁹.
Tertia est miseria criminalis quā peccādo acqrimus. Quarta est
miseria gehēnalis quā moriēdo incurrim⁹. Prima grauis est. Se
cūda grauior. Tertia grauissima. Quarta supgrauissima. Prima ē
lamentabilis: ⁊ iō miserēda. Scḋa tolerabilis ⁊ iō sustinēda. Tertia
detestabilis: ⁊ iō fugiēda. Quarta itolerabilis. ⁊ iō metuēda. Mi
seria ɔnālis quā ɔtrahim⁹ ē cū q ex vtero nascimur. oēs enī nasci
mur eiulātes vt futurā exprimam⁹ miseriā. vn̄ Aug. ait. Puer a plo
ratu incipit: nec ridere pōt statim natus plorat pphetā. calamita
tis sue lachryme testes sūt future miserie. nōdū loquit̄ ⁊ iā pphe
tizat. Iō Sap. vij. Similē vocē oīb⁹ emisi plorās. nemo enī ex regi
bus aliud habuit natiuitatis exordiū. misera pfecto ⁊ miserabilis
est hoīs nascētis ɔditio. Oēs enī nascimur sine sciā: sine vbo: sine
virtute: sine corpis indumēto. nisi forte indumētū eius volueris ap
plicare vilissimū tegumētū: quo inolut⁹ exit ex vtero turpe dictu:
turpius auditu turpissimū visu. s. pellicula feda: sanguie cruētata.
Nascimur inqʒ flebiles: debiles ⁊ miserabiles pari a brutis diffe
rētes ⁊ in mltis min⁹ vētes. Nā bruta statim cūnata sūt gradiūt
⁊ currūt. nos aūt nō solū pedib⁹ nō ambulam⁹ erecti. verūetiā icur
uati manib⁹ nō reptam⁹. Quidā etiā qḋ miserabili⁹ est deformes
⁊ pdigiosi nascunt̄: qb⁹ meli⁹ fuisset pusū si nūqʒ pcessissent ad
visū. Qui vt mōstra mōstrant̄ ⁊ ostēta ostēdunt̄: pleriqʒ vo omni
nuti mēbris ⁊ sensib⁹ corrupti nascunt̄ i parētū verecūdiā ⁊ tristi
ciā ppinquoꝝ. Scḋa est miseria ɔtpalis: q iō ɔtpalis dr: qꝛ totum
vite nr̄e tēpus ɔcomitat̄. Hāc miseriā grauē reddūt q̄ttuor. sine q̄
bus vita nr̄a nō agit̄. Quoꝝ pmū est nalis fragilitas: q penalit̄ ag
grauat̄. Scḋm est tpalis aduersitas q ingit̄ molestat̄. Tertiū ē cor
palis infirmitas q̄ grauit̄ anxiat̄. Quartū est hostil̄ malignitas: q
nequiter ipugnat̄. Primū inquā est nalis fragilitas q penaliter ag
grauat̄. De q loquit̄ b. Greg. expōnēs illud Iob. Hō natus de mu
liere: breui viuēs tpe: replebit̄ multis miseriis. dicēs. Si breuit̄ cō
sideret̄ oē qḋ hic agit̄: pena est ⁊ miseria: carnis enī corruptiōi serui
re ad necessaria: atqʒ ɔcessa miseria est: vt ɔ frigus vestimēta. ɔ fa
mē alimēta ɔ estū frigora reqrunt̄ q cū multa cautela custodit̄ sa
lus corpis. qḋ etiā custodita amittit̄: ⁊ amissa cū graui labore repa
tur: ⁊ tn̄ repata semp in dubio est. qd hic aliud q̄ȝ mortalis vite mi
seria ē: qʒ amissa celesti patria repulsus hō delectat̄ exilio: grauat̄
curis ⁊ tn̄ cogitare dissimulat qʒ deniqʒ priuatus est eterno lumi
⁊ cū dissimulat suā ppeti cecitatē qd hoc aliud q̄ȝ de pena nr̄a nata
miseria est. Hāc miseriā psal. deplorat dicēs. Miser fact⁹ sū ⁊ cur
uat⁹ sū vsqʒ in finē. Scḋm qḋ ɔtpalē miseriā grauē reddit: est tē
poralis aduersitas q̄ ingit̄ molestat̄. q multiplex est. O quāta mor
tales angit anxietas: sollicitat cura: sollicitudo molestat metus ex
terret tremor ɔcutit dolor affligit: ɔturbat tristicia: ɔtristat turba
tio pauperes ⁊ diues: seru⁹ ⁊ dn̄s: ɔiugat⁹ ⁊ ɔtinēs: bonus ⁊ malus: et
oēs generalit̄ mūdanis cruciatib⁹ affligunt̄. Quis vnqʒ vnicā diē
totā habuit ex sua delectatione iocūdā. quā iactura aliq vel offēsa
seu passio nō cōmouerit quā visus vel audit⁹ vl act⁹ aliqs n̄ offēde
rit. Semp enī mūdane leticie tristicia repētina succedit: ⁊ qḋ ince
pit in gaudio desinit in merorē. Mūdana quippe felicitas multis
amaritudinib⁹ est respersa. Nouerat hic sapiēs. q dicit Eccl. xiij. Ri
sus dolore miscebit̄ ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Bern. in ser
mone de ramis palmaꝝ. Videte seculares ⁊ intelligite qꝛ extrema
gaudij luct⁹ occupat. hic ē finis leticie secularis. hic fruct⁹ glie tpalis.
Subito enī dū nō aduertim⁹ nec timem⁹ īfortuniū accidit: calami
tas irruit: morb⁹ inuadit: mors itercipit quā null⁹ euadit: q̄ ne glierī
ī crastinū. ignorās qd de reuētura pariat dies. Nec solū aduersitates
nobis euenientes nos ɔturbāt. verūetiā pximoꝝ misie nos ɔtristāt.
O quāto dolore turbamur q̄to tore ɔcutimur cū amicoꝝ dāna
sentim⁹. cū pētū picula formidam⁹. Cui⁹ cor tā lapideū. cui⁹ pect⁹
tā ferreū: vt gemit⁹ n̄ exprimat: lachrymas n̄ effūdat cū pxi vl amici
morbū vel īteritū intuet̄. Ipse ihs cū vidisset mariā ⁊ iudeos. q cū
eo venerāt ad lazari monumētū plorātes. ifremuit spū. turbauit se
metipsū. ⁊ lachrymat⁹ ē nec fleuisse credēd⁹ est qꝛ lazarus mortu⁹
erat: sed qꝛ mortuū ad vite miserias reuocabat. Preterea vt totū
tps vite nr̄e miseriis repleat̄. nihilqʒ sine misia ⁊ calamitate ptrās
eat: etiā tps q̄eti ɔcessū nō ɔcedit̄ esse q̄eti. qꝛ terrēt sōnia. visiōes
ɔturbāt ⁊ lʒ nō sint in vitate tristia vel terribilia seu laboriosa que
vident̄ in somniis: tn̄ in veritate terrent: ⁊ tristant̄ ⁊ fatigant̄ dormi
entes intantū. qʒ aliqn̄ lachrymantes ⁊ clamantes euigilant: ⁊ euigi
lantes sepissime ɔturbant̄. Tertiū quod hanc miseriā reddit gra
uē est corporalis infirmitas q̄ grauiter anxiat̄. que etiā multiplex
est. Quis enī innueret quot morboꝝ genera. quot species passionū
quot diuersitates cogitur humana fragilitas tolerare doloꝝ. Pro
fecto plures experimur egritudinū differētias q̄ȝ sic humani corpis
mēbra nec dudū a seculis industria medicoꝝ tot morboꝝ spēs po
tuit indagare quot miserias hō nascit̄ sustinē. hic aūt mirabile mise
rabile ⁊ lamētabile ⁊ dolore plenū est: qʒ solū corpis hoīs plurib⁹
mal ⁊ passionib⁹ subiacē dignoscit̄ q̄ȝ tota vniuersitas creaturaꝝ
cū hoīe ⁊ pp̄ter hoīeȝ pductarū. Quartū qḋ hāc miseriā graue
reddit: est hostilis malignitas q̄ nequit̄ ipugnatur. Hostes enī
vndiqʒ nobis insidiant̄ vt rapiat psequūt̄ vt perimat ⁊c. Recre su
pra de mūdi picul'. Tertia ē miseria criminal': q̄ lōge deterior ē
pmissis qꝛ aīe ptinēt ad corp⁹ ⁊ faciūt corpus miserū. ista ad aīaȝ
ipsā faciēs infelicē. ⁊ sic dignitas aīe incompabilit̄ excellit cuiusqʒ
corpis dignitatē. sic miseria aīe absqʒ vlla cōparatione peior ⁊ vi
lior est q̄ȝ miseria corporal'. O grauis necessitas. O infelix cōditio
anteq̄ȝ peccem⁹ petō ɔstringimur. anteq̄ȝ aliqd boni vel mali feci
mus. filij ire rei mortis ⁊ pditiōis efficimur. Hāc ergo miseriā nō p
actū ppriū nec ex ppria volūtate. sʒ ex necessitate originis ɔtrahi
mus. postmodū aūt ab hac miseria liberati. ⁊ ab originali petō mū
dati ⁊ opa nr̄a ⁊ ɔsensū ppriie volūtatis nosipsos miseros efficim⁹.
Nā post nitorē baptismi. post collatū nobis pie regenerationis can
dorē post acquisitā indumēti nuptial' angelicā dignitatē in pristi
cenū relapsi. ⁊ in antiq criminū volutabra reuolutiuncti cœnu
tū terris inq̄tatū ⁊ libidinū ɔtagiis sordidamus: ⁊ post singulare
dn̄i nr̄i indulgētiā īnouata fedam⁹: itegra rescindim⁹ expiata viola
mus repetētes non iam vndis purgāda sʒ flāmis. De hac aie mise
ria dicit Sap. puer. xiiij. Miseros facit pplos petm̄. Heu q̄m mise
ra fit aīa p petm̄ turpis. s. ⁊ horrida. cui⁹ turpitudine nihil horridi⁹
feda ⁊ fetida. nullū enī cadauer putridū adeo fetet corā hoībus sic
peccatrix aīa corā deo. Itē fit aīa p petm̄ debilis. ⁊ ad oē opus bo
nū infirma. paup inops: ⁊ oī bono vacua. ceca muta. ⁊ fatua deo
scis ⁊ angel' odiosa eterna regno priuata. eternis inferni suppliciis
deputāda. Pro hac miseria deplorat Psal. dicēs. Iniqtates mee
supgresse sunt caput meū. ⁊ sic onus graue grauate sūt sup me. pu
truerūt ⁊ corrupte sūt cicatrices mee a facie insipiētie mee. Miser
fact⁹ sū ⁊ curuat⁹ sū vsqʒ in finē: tota die ɔtristat⁹ ingrediebar ⁊c.
Nota qꝛ sicut btūs ē q hʒ qcqd vult: ⁊ nihil vult male. ita miser ē ille
q nō hʒ qḋ vult: ⁊ multa vult male. Petōr igit̄ recte miser ē q̄ mul
ta vult in malū suū. ⁊ illa nō desiderat q̄ essent ad bonū suū. Mul
ta etiā vult q̄ ɔseq vel implere nō pōt. Heu q̄nta miseria petōris q
p se pōt cadē: sʒ nō resurgē. maculare. nō lauare. vulnerare. nō sana
re. occidē: nō viuificare. malū suū velle pōt: nō bonū. ⁊ si qñqʒ velit
bonū. tn̄ ɔsequi vel implere nō pōt. Volūtarie currit ad interitū ⁊
damnationē suā clare cōspiciēs resilire nō pōt. Vn̄ Bern. Ex quo
peccare cepi. nūq̄ȝ diem vnū sine petō trāsire potui nec adhuc pec
care cesso: sic de die in diē petā petis addo. ⁊ ea pre ocul habeo nec
gemo erubescēda video nec erubesco. dolēda video nec doleo. qḋ
est mortis signū. ⁊ damnationis intuitu vl' indiciū. Mēbrū enī qḋ do
lorē nō sentit mortuū est. ⁊ morb⁹ insensibil' est incurabil. leuis sū ⁊
dissolut⁹. nec me corrigo. ad petā q cōfessus sū. quotidie redeo. nec
caueo fouea in quā cecidi vel aliū cadere vidi. cūqʒ plorare ⁊ orare
deberē p mal' q feci ⁊ p bonis q facē neglexi: phdolor versus est
mihi in luctū. nā tepui ⁊ frigui a feruore orōnis: ⁊ iā frigid⁹ sine sen
su remāsi ⁊ iō meipm flere nō possū qꝛ fons lachrymarū recessit a
me. Est alia miseria petōris. q q̄nqʒ putat se bonū eē q malus est: ⁊
saluari sperat q eternalit̄ est dānād⁹. De hoc btūs Io in apoc. iij. dic
Tu dicis qꝛ diues sum ⁊ locupletatus: ⁊ nulli⁹ egeo. diues. s. grā et
virtutib⁹ locupletat̄ bonis opib⁹. ⁊ nulli⁹ ɔsilio. doctrina vel orōni
bus egeo. qꝛ. s. p me sum sufficiēs ad salutē. ⁊ tu nescis qꝛ tu es mi
ser ⁊ miserabil' ⁊ paup ⁊ nudus ⁊ cec⁹. miser pp̄ter defectū grē. mi
serabil' pp̄ter vilitatē ignominie. paup qꝛ sine merit' operū. nudus
qꝛ sine vestitu virtutū. ⁊ cecus qꝛ ignorās miserie tue statū. Quar
ta est miseria gehēnal'. de q Psal. dicit. Cadēt sup eos carbones i
ignē deicies eos. in miseriis nō subsistēt. Carbones hic itelligi pnt
icrepatiōes eterni iudicis: quib⁹ reproboꝝ facies ɔfūdēt̄: ⁊ dicētē
exurent̄. Ignis vo de quo dicit̄ hic. in ignē deicies eos: est atrocissi
mū icēdiū ineffabilit̄ cruciēs tā aīas q̄ȝ corpa damnatoꝝ. De quo
dicit̄ Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū q parat⁹ ē diabolo
⁊ āgel' ei⁹. Sequit̄: In miseriis nō subsistēt. pluralit̄ dicit miseriis
qꝛ sunt innumerabiles inenarrabiles incogitabiles: intollerabiles
⁊ interminabiles. Sʒ mirū qꝛ dicit: nō subsistēt cū miseri eternaliter
in miseriis viuē cōpellant̄. Sʒ reuera diuina iusticia exigēte sp ser
uant̄ in suppliciis vt sine fine crucient̄. ⁊ tn̄ ex imēsa acerbitate pe
narū ad extremū debilitat̄ deducūt̄ vt oīno deficē videant̄. viuūt
ergo vt sp moriant̄ ⁊ tn̄ mori nō pnt: vt sp iniqtas puniat̄. Horren
dū est ergo in hāc miseriā incidere: q ⁊ tollerari nō potest: ⁊ tn̄ nō

ferit terminari. De hac liberari petebat. Job. x. dicens. Dimitte me vt plangā paululū dolorē meū anteq̄ vadā ⁊ nō reuertar ad terrā tenebrosā ⁊ opertā mortis caligine terrā miserie ⁊ tenebrarū ⁊c. De hac require diffusius infra libro tertio p totū. Sexto fugiēdus est mūdus propter diuersitates periculorū innumerabiliū. Tot sūt pericula ⁊ periculorū occasiōes q̄ vix pōt aliq̄s euadere quin capiat̄ irretiat̄ ⁊ inuoluat̄. vn̄ Matth. xviij. Ve mūdo a scandalis .i. propter scandala q̄ p̄bent oībus occasionē ruine. De his requIre supra de mūdi periculis.

De paupertate. DIS CIIII.

(D)Einde cōsiderādū est de volūtaria paupertate quā generat cōtēptus mūdi q2 ex eo q̄ aliq̄s mūdū cōtēnit incipit diligere paupertatē. hec enī in nobis amorē cōtēpat terrenorū ⁊ refrenat vel extinguit cupiditatē eorū. Circa paupertatē cōsiderāda sūt tria. Primo qd sit paupertas maxīe illa q̄ dr̄ volūtaria siue paupertas spūs q̄ bonos facit. Scdo quō paupertate aliq̄s vel in bonū bn̄ vtit̄: vel in malū male vtit̄: fm q̄ sint diuersa genera paupertatis. Tertio p q̄ hō ad amorē paupertatis inducit̄. Circa primū s. qd sit paupertas. Sciendū q̄ paupertas est carētia diuitiarū: fm q̄ dicit Aug. Inuestiganti singulas rerum naturas nō occurret qd sit paupertas nuditas aut foramē nisi priuationes. Priuatio aūt multorū bonorū q̄nq3 sūt occasiōes. p has enī a mult̄ elongant̄ vitia. q2 vt dicit poeta. nō h3 vn̄ suū paupertas pascat amorē. Nō enī h̄nt tantā mā2 peccandi nec occasionē pauperes sicut diuites. Greg. Habēt sci hoc ꝓpriū vt semp ab illicitis longe sint: ⁊ a se licita abscindāt plerūq3 ne p ea possint cadere in illicita. Q̄nq3 aūt dr̄ paupertas cōtēptus diuitiarū: fm q̄ dicit Sene. Nemo est dignus deo q̄ opes nō cōtēpsit. Tertio dr̄ paupertas amor paupertatis. Bern. in epl̄is. Nō paupertas virtus reputat̄ sed paupertatis amor. Deniq3. Bti pauperes nō rebus sed spū. Idē. Volo te eē amicū pauperū: magis aūt amatorē paupertatis: ⁊ pauperū imitatorē. Amicitia enī pauperum amicos regis cōstituit. Amor paupertatis reges facit. Matth. Bti paupes spū q̄m ipsorū ē regnū celorū. Circa scdm notandū q̄ sunt diuersa genera pauperū fm q̄ hoīes hic dei dono male vtunt̄ aut bn̄. Sūt enī tria genera hoīū q̄ male vtunt̄ paupertate: q̄ sunt mali. peiores. pessimi. Alij q̄ bn̄ vtunt̄ earū sunt aliq̄ boni aliq̄ meliores: alij optimi: alij indifferētes. Horū septē generū pauperū q̄ possunt distingui. Primi possunt dici mali: q2 cū paupertatē habēt nō eā ad deū retorquēt vt eā ꝓpter deū ferant: sed in ea sūt querulosi ⁊ impatiētes ⁊ ignorātes viā dn̄i scire ⁊ tenere negligētes. De quibus Iere. v. Pauperes sunt ⁊ stulti: ⁊ ignorantes viam dn̄i ⁊ iudiciū dei sui. Scdi sūt qui aliqō petīn habent qō aufert eis paupertatis sue meritū: vt q̄ sūt supbi ⁊ vani gloriosi aut p̄sumptuosi. Eccl̄i. x. Qui gloriat̄ in paupertate quāto magis in substātia. Eccl̄i. xv. Odit deus pauperē supbū. Qualis erat eps laodicie. Apoc. iij. Dicis q2 diues sū ⁊ locupletatus ⁊ nullius egeo. ⁊ nescis: quia miser es ⁊ miserabilis ⁊ paup ⁊ cecus ⁊ nudus. Tales sunt vt pauper somniās se imperatorē: qui excitatus inuenit se in veritate in clibano iacentē nudū ⁊ pauperē. Tertij sunt pessimi. s. q̄ de dono paupertatis cōtra deū murmurāt: ⁊ de dono salutari qō dedit eis ad salutē acquirēdā se occidūt: ⁊ vn̄ gratias deo reddere debuerūt: eū impugnāt ⁊ blasphemāt. Eccl̄i. xiij. Nequissima paupertas in ore impij: q2 de ea se nequiter occidūt: ⁊ deū blasphemāt. Itē nequissima est paupertas illorū qui nō solū de ea vel in ea deū impugnāt: sed alios paupes opprimūt ⁊ spoliāt molestijs: fraudibus ⁊ furtis ⁊ alijs iniurijs. De quibus Prouer. xxviij. Vir paup calūniās pauperes: similis est imbri vehemēti in quo parat̄ fames. i. tēpestati q̄ oīa atterit: q2 acriores sunt alijs: sicut scinphes: aut musce macilētiores vn̄ refert iosephus q̄ tyberius imperator nō libenter mutabat p̄positos: nec de pauperibus eos libēter faciebat reddēs cām: q2 quāto erant pauperiores cōsueuerūt esse alijs acriores. Reddit exemplū de muscis ⁊ de vulnerato sedēte ad muscas: q̄s cū quidā amicus suus vellet ab eo abigere. ait. parce: q2 iste q̄ iam sunt satiate succedunt alie: que quāto sunt alijs macilentiores: tanto mihi erūt acriores. Sic sunt pauperes dn̄i u3 exercentes in alios. tales deteriores sunt leonibus: aut lupis: aut serpentibus qui nō comedēt. vt dicit Sene. res sue speciei. Sed oē aīal diligit sibi simile. vt dr̄ in ecclesiastico xiij. Primi sunt insipiētes. q2 lucrū paupertatis ⁊ patientie amittūt. Scdi magis. q2 bonū paupertatis supbia sua: vel alio suo petō in sinū: vel materiā humilitatis que debet esse paupertas: in suū contrariū cōmittūt q̄ de ea supbiūt. Tertij pessimi qui datori huius boni cū gratias agere deberent: nō solū ingrati sunt: sed et cōtumeliā inferūt ⁊ primis quibus magis deberēt cōpati tanq̄ similioribus iniuriosi magis sunt siles illi latroni sinistro cū dn̄o crucifixo. qui cū esset in eadē damnatione: et cōtumeliā inferebat eū blasphemādo.

Sūt āt paupes q̄rti quorū paupertas nec h3 meritū nec demeritū: q2 nō ꝓpter deū onera diuitiarū reiciūt ⁊ sollicitudīes. sicut liberi vacāt philosophie studijs ⁊ sectarib3 scientijs: q̄s nō retorquēt ad deū. De quibus dicit btūs Bern. in ser. de oībus scīs. Philosophi sua oīa reliq̄sse leguntur vt vacarēt liberius studio vanitatis. quos decernit cū dicit spū i spūali volūtate ꝓpter solū dei beneplacitū ⁊ salutē: q̄m ipsorū est regnū celorū. Sunt alij quorū paupertas nō h3 meritū. q̄ ꝓpter h̄ solū diuites fieri nolūt: ⁊ diuitias habitas reiciūt: ne earū curis ⁊ sollicitudinibus ⁊ oneribus affligant̄ nō ꝓpter deū ⁊ suarū salutē aīarū. Sic legit̄ fecisse diogenes philosophus q̄ cū habēt pecuniā quā ad caput suū posuerat vt dormiret: ⁊ q̄dā latro h̄ percipiens insidiabat̄ ei de nocte consurgēs quō dormiēti eā surripet. ⁊ ille ecōtra hec aduertēs pre sollicitudine custodiendi eā cū affligeret̄ ⁊ dormire nequiret vocato latrone ⁊ accepta pecunia illā proiecit ei dicēs. Tolle miser: ⁊ vtriq3 me sine dormire. Itē maximianus imperator purpurā imperialē deposuit: ⁊ imperiū dimisit nihil eē difficilius dicēs q̄ imperare ꝓpter sollicitudines diuersorū negociorū. ⁊ elegit vitā priuatā apud mediolanū ducē: ne diuersis angustiaret̄ curis. Tn̄ in aliquibus cronicis legit̄ q̄ tā ipse q̄ diocletianus: q̄ fuerūt eccl̄ie pessimi psecutores. diuino iudicio a demōe sunt arrepti. diocletianus apud nicomediā. maximianus apud mediolanū. eadē die q̄ sil̄ imperauerūt imperiū relinquentes. De diocletiano legit̄ h̄ cōmēdabile q̄ factus imperator suos parētes ita moderate ditauit: vt nec nimia paupertate depressi nimis affligerent̄: ⁊ ne diuitijs accumulati in supbiā extollerent̄. Horū paupertas sine merito fuit ⁊ impij dimissio ⁊ diuitiarū. q2 nō ꝓpter deū has abiecerūt. Itē est paupertas bona ipsam patiēter ferētiū. eorū s. q̄ sunt paupes necessitate. Secūda ē melior eā nō solū patiēter ferētiū. sed etiā letāter. ⁊ est optima eorū q̄ oīa mūdana abiciūt tpalia ꝓpter deū. ⁊ sustinēt paupertatē libēter. Prouer. xij. Melior ē paup sufficiēs sibi q̄ diues gl̄iosus idigēs pane. Tobi. v. Sufficiebat nobis paupertas n̄ra hec facit diuites q2 nullus pōt eē diues nisi satis habēat. s3 vt dicit̄: Cui satis est qō h3: satis illū cōstat habē. Eccl̄i. xi. Est hō abūdās paupertate: ⁊ oculus dn̄i respexit illū i bonū ⁊c. Et post. Paupertas ⁊ honestas a dn̄o deo sunt. De his āt q̄ sūt pauperes necitate: q̄ onus paupertatis patiēt portāt. Dic Ber. Sūt paupes miserabili necessitate: laudabili volūtate. q̄bus tn̄ apud dei miā3 ꝓfuturā spero hāc ipsā suā miseriā. Scio tn̄ nō de his eē dictū Bti paupes spū. s3 de his q̄ p̄nt dicē: volūtarie sacrificabo tibi. s. q̄ de necessitate faciunt v̄tutē eā sibi inflictā patiēter portādo. vel eā cū eā nō habeāt volūtarie spaciū tpalibus diuitijs suscipiēdo. Bonus paup fuit lazarus: q̄ portatus ē mortuus ab āgelis in sinū abrahe. de quo q̄dā senex ait in vitispa. Nihil reperimus scriptū de lazaro paupere q̄ aliquā v̄tutē fecerit: nisi q̄ nunq̄ aduersus diuitē murmurauit q̄ nullā ei miā3 īpēdebat s3 cū gr̄aȝ actiōe laborē sustinebat paupertatis sibi a dn̄o inflictū. Itē meliores videnī eē paupes cū vite innocētia ⁊ simplicitate q̄ multas habē diuitias: q̄s possēt ⁊ scirent acq̄rē lucris tpalibus inhiādo: ⁊ mūdi negocia excercēdo. pu̇er. xxviij. Melior ē paup ambulās in simplicitate sua q̄ diues prauis itineribus. Itē fiūt meliores q̄ p̄mi videnī: q̄ nō solū paupertatē sibi datā a deo patiēter sustinēt: s3 etiā de necessarijs vite sue sibi subtrahūt: ea q̄ p̄nt ꝓ deo tribuūt: vt faciebat illa vidua euāgelica q̄ de penuria sua i gazophilatiū miserat duo minuta: q̄ dn̄i iudicio plus oībus misit. Mar. xij. Luc. xxi. Itē de melioribus dici p̄nt q̄ oīa sibi subijciunt tpalia ea cōtēnēdo. Psal. Diuitie si affluāt nolite cor apponē. Qui sunt siles dauid. abrae: ⁊ alij s patriarchis scīs: q̄ nō fuerūt pecuniarū auari cōgregatores: s3 fideles dispēsatores. quorū manibus de bonis dn̄i nihil adherē cōtigit q̄ sibi retinerēt. Vt faciebat btūs nicolaus: ⁊ btūs iohēs elemosynarius: ⁊ alij: q̄ vite necessaria solū sibi retinebāt ad vsus necessarios: oīa alia pro deo erogabāt: nō retinēdo aliq̄ supflua. Optimi aūt paupes sunt: q̄ oīa tpalia propter deū abiciūt: ⁊ seipsos seruituti ꝑpetue subijciūt. vt illi de quibus Mat. xix. dicit̄. Ecce nos reliq̄mus oīa ⁊ secuti sumus te ⁊c. Bern. in ser. de passiōe: Hoīes bone volūtatis q̄ christiana pietate diuitias i paupertate cōmutāt ⁊ etiā nō habitas tanq̄ habitas cōtēpserūt: relinq̄ntes oīa ꝓpter christū. sic ⁊ ipse reliq̄t oīa ꝓpter ipsos: sequūt̄ agnū quocūq3 ierit. Idē i ser. de oībus scīs: Vere martyrij gen9 ē paupertas volūtaria. Qō enī martyriū grauius q̄ int̄ epulas esurire: int̄ vestes algere: paupertate premi inter diuitias q̄s offert mūdus: q̄s ostētat malignus: q̄s desiderat appetitus. An nō merito coronabit̄ q̄ sic certauerit: Idem in quibusdam dictis: Paupertas volūtaria suos a gemina impugnatione qua huiusmodi mūdi diuites impugnant̄ reddit securos. s. a propria inuidia ⁊ aliena. Paupertas enim dum putat̄ miseria aliena caret inuidia. ⁊ q2 est voluntaria nemini q̄cq3 inuidet. Hec aūt paupertas bonos facit tā p rerū abdicationē q̄ per

pauptatis donū: ⁊ ex eo ꝙ non solū pauptatis defectus portat hō patiēter. sed etiā libēter ⁊ gaudēter: nō cū murmuratōe sed cū gratiaꝝ actione. Bern. in sermone de oīb⁹ scis. Uis obtinere celū pauptatis volūtatē amplectere ⁊ tuū erit: nō enī tā paupertas virtus reputat̄ ꝙ amor pauptatis amicitia pauperū amicos regis eterni facit. amicicia pauptatis: reges regnū enī celoꝝ pauperū est. Btūs ꝗ ꝗ post illa nō abijt: ꝗ possessa onerāt amata inquināt: amissa excruciant. Idē in sermōe de aduētu dñi. Magna ꝗdā est pēna pauptatꝭ ꝑ quā tā cito volat̄ i celū qđ pauptati nō tā ꝓmittit̄ ꝙ dat̄. Uidemus enī paupes alios ꝗ si verā haberent pauptatē adeo pusillanimes nō inuenirent̄ ⁊ tristes: vtpote reges celi: sed hi sūt ꝗ paupes esse volūt. eo tñ pacto vt nihil eis desit. ⁊ sic diligunt pauptatem vt nullā inopiā patiant̄. Nō talis erat. b. Arsenius ꝗ pauptatis defectus nō solū ferebat patiēs sed etiā libēter ⁊ gaudēter. De quo legit̄ in vi. pa. ꝙ cū fuisset rome de magnis senioib⁹: ⁊ in curia ipatoris in delitijs nutritus amore pauptatis ⁊ xp̄i relictis oīb⁹ fugit ad egypti solitudinē: vbi factus est heremita ꝓbatissim⁹: vbi cū ꝗdā de roma attulisset ei testamētū patris sui defuncti. vbi amplissima reliquebat̄ ei hereditas tant⁹ amator pauptatꝭ fuit ꝙ testamētū patris noluit vel accipe vel videre. dicēs. Pater me⁹ in celis est deus. Ego aūt fui mortu⁹ añ illū de quo mihi facis mētionē. Hic aūt ñ solū pauptatē suā tulit libēter: sed etiā cū graꝝ actiōe gaudēter. Nā cū infirmaret̄. ⁊ ꝓ sua cura paucis egeret nūmis: cū eos ꝓ deo petijssꝫ ait. Grās ago tibi dñe: qꝛ me dignū fecisti ꝓ tuo noīe elemosynā petere ⁊ accipe. Tales fuerūt paupes primitiui christiani ꝗ oīa ꝗ possidebāt vēdebāt: ⁊ ꝓciū añ pedes aplōꝝ ꝓiciebāt: vt ex eos ꝯuersēti⁹ suppleret̄ fideliū necessitas sm̄ ꝙ legit̄ Actu. iiij.

Circa tertiū notandū ꝙ ad amorē pauptatis mouere nos debēt naturalis ꝯditio. Mortis necessitas festināter adueniēs. Exēplaris instructio. Ingens vtilitas incūctanter ꝓueniēs. Primo ꝗdē ad amorē paupertatis mouere debet naturalis ꝯditio: ꝗ nos nudos ⁊ paupes in hūc mūdū itroducit ⁊ educit: nec aliqđ tꝑale nos exportare ꝑmittit. i. Thi. vi. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū haud dubiū: qꝛ nec aliqđ auferre possum⁹. H̄ bñ recognoscebat Job dicēs. Nud⁹ egressus sum de vtero matris mee: nudus reuertar illuc. Jō de bonoꝝ suoꝝ amissiōe bñdicebat dñm: dicens. Dñs dedit: dñs abstulit: sicut dño placuit: ita factū est: sit nomē dñi bñdictū. Itē natura sm̄ phōs ⁊ medicos paucis cōtenta: saluat̄ in paucitate: grauat̄ ⁊ ꝑiclitat̄ in supfluitate. Itē natura fecit pedes hoīs infra qb⁹ calcaret terrā: caput supra: ⁊ sensus oēs: in quo signat̄ hoī ꝙ terrena debet ꝯtēnere: celestia appetere: ⁊ ad ea totis viribus anhelare: lutū ⁊ stercora sunt tꝑalia nō amplexāda sed naturaliter ꝯculcanda: affectibus mētis ꝯtēnendo ⁊ obijciendo. Phil. iij. Hec oīa arbitratus sum vt stercora. Scđo ad amorē pauptatis mouere debet mortꝭ necessitas festināter adueniēs ꝗ oīa diuitib⁹ subito surripit violēter ⁊ inexorabiliter. Unde ꝗdā sapiēs ait. Mors sceptra ligonibus equat. Itē alius. mūdus sibi in exitu domus sue inexorabilē cōstituit ianitorē mortē. s. ꝗ nullis supplicationib⁹ aut ꝑcibus aliqđ sinit deferre. Ad hoc ostēdēdū ponent̄ infra lib. ij. par. j c. dist. vbi aget̄ de morte timēda: auctoritates: rōnes ⁊ exēpla ꝗ h̄ monstrāt. Eccli. xviij. Memēto pauptatis in tꝑe abūdātie: ⁊ necessitatē pauptatis in die diuitiaꝝ: qꝛ a mane vsqꝫ ad vesperā īmutabit̄ tꝑs. s. tibi ꝑ mortē: qꝛ qđ tuū est in mane alterius erit añ vesperā. In mane aliqs diues est ⁊ morte interueniēte tradit̄ ꝑpetue pauptati. vt patet Luce. xv. De diuite epulone ⁊ de alio ꝗ dicebat. Destruā horrea mea ⁊c. Aīa mea multa bona habes reposita in ānos plurimos ⁊c. Cui dñs rñdet. Stulte hac nocte aīaꝫ tuā repetēt a te: ⁊ ꝗ ꝯgregasti cuius erunt. De mūdanis diuitijs ꝗ velociter transeūdo fugiunt. Reqūre infra lib. ij. de auaritia. Siĺr de malis que faciūt amatoribus suis. ⁊ ꝙ difficile saluant̄ ꝗ tꝑalia diligūt ibidē. Tertio mouere debet exēplaris instructio. Specialiter etiaꝫ ꝑncipalit amor christi: ꝗ ꝓpterea factus est paup vt nos ad amorē pauptatis ꝓuocaret. Hiero. Facile ꝯtēnit oīa amor christi ⁊ timor gehēne. j. Corin. viij. Scitis gratiā dñi nr̄i ihesu christi. qm̄ cū esset diues ꝓ vobis egenus factus est: vt eius inopia diuites essetis. Idē in epl'is. Affatim diues est: ꝗ cū christo pauperē. ⁊ Aug. sūma religiōis est imitari quē col. Quātū christus dilexerit dñam pauptatē patet in multis. s. qꝛ de regalibus sedib⁹ ⁊ diuitijs ad vallē miserie ꝓ hac inouāda venit: formā serui accipiēs paup natus: paupior in mūdo ꝯuersat⁹: paupim⁹ mortu⁹. fuit enī de paupe virgine natus ⁊ loco paupere: ⁊ tꝑe hiemali. ⁊ paupibus pānis inuolutus: ⁊ lacte virgineo alitus. Sed pauperior vixit quādo nō habebat quid comederet sepe: nec vbi caput reclinaret. Matth. viij. Uulpes foueas habēt ⁊ vo. ce. ni. fili⁹ vo hoīs nō hꝫ vbi caput reclinet. In cruce autē fuit paupim⁹: vbi nec habuit vbi se verteret nec caput reclinaret: vbi pepēdit sine cibo ⁊ opimēto nud⁹. De hm̄⁹ pauptate Bern. in ser. de oīb⁹ scis. Forte aliqs arbitraret̄ filiū dei sublimia eē ꝗreda palacia vt cū glia susciperet̄. sꝫ nō ꝓpter h̄ ille a regalib⁹ sedib⁹ venit cui⁹ dextera diuitie ⁊ glia. in sinistra lōgitunitas vite. hoꝝ bonoꝝ oīuꝫ in celo affluētia suppetebat̄: sꝫ pauptas nō inueniebat̄ in eis. Porro nimis abūdabat ⁊ supabūdabat hec spēs in terris ⁊ nesciebat hō preciū. Ad hāc itaqꝫ fili⁹ dei descēdit vt eā sua estimatione nobis redderet ꝑciosaꝫ. Itē Aug. in ser. de resurre. Descēdit ab inenarrabilib⁹ celi diuitijs: ⁊ veniēs in hūc mūdū nec istas ꝗlescūqꝫ diuitias habē voluit. sꝫ in tāta pauptate vixit: vt nat⁹ ꝯtinuo poneret̄ in ꝑsepio. Magna abusio ⁊ vere magna vt diues velit eē vermiculus. ꝓpter quē de⁹ maiestatꝭ ⁊ dñs sabaoth voluit eē paup. Sic etiā viuens in mūdo docuit terrena ꝯtēnē ⁊ diligē pauptatē: qꝛ ei⁹ tꝑe nō fuerūt diuitie alicui⁹ precij. qꝛ docuit eas diuitijs pro nihilo pauptatis. Nec est illud nihilū pro quo bri paupes salui facti sunt Psal. Pro nihilo saluos faciet illos ꝓ nihilo habuerūt terrā desiderabilē paradisi celestis regni. iij. Re. x. Argentū nulli⁹ ꝑcij reputabat̄ in dieb⁹ veri salomonis christi. qñ cōmutabat̄ in nihilū pauptatꝭ. Sic pꝫ in matheo ⁊ alijs aplis ꝗ relictꝭ oīb⁹ diuitijs secuti sūt eū ei⁹ imitādo pauptatē ꝗ tāte fuit pauptatꝭ vt dic̄ glo. Mat. xvij vbi misit petr⁹ ad piscādū ꝓ soluēdo tributo: ꝙ nō habēt vñ tributū solueret. Siĺr alia glo. Mar. xj. Circūspectꝭ oīb⁹ cū iā vespera eēt hora. exijt i bethaniā cū. xij. ibi glo. Circūspectꝭ. Si qs eū hospitio susciperet. In cruce aūt nobis depingit̄ nud⁹. suspensus patibulo ⁊ vulnerat⁹ in loco neruoꝝ in extremitatib⁹ vbi ꝯueniūt ⁊ vene ⁊ neui: vt nos in his reducam⁹ ad memoriā sue sūme pauptatꝭ. ꝗ pepēdit nudus ⁊ sūme sue vilitatꝭ ꝗ pepēdit in vilissimo crucꝭ patibulo: ⁊ sūme ei⁹ anxietatꝭ ⁊ amaritudinis ꝗ vulnerat⁹ est in pedib⁹ ⁊ manib⁹ in locis neruosis. vñ dolor ꝑ mēbra oīa diffunderet̄ defacili abscisis ⁊ lesis neruis. Jō vt icitemur ad memoriā sūmā ei⁹ paupertatē ⁊ vilitatē ⁊ dolorē carnis ⁊ cordis ait Tren. iij. Recordare pauptatꝭ mee trāsgressiōis absinthij ⁊ fellis. Itē ad amorē pauptatis debēt nos ꝓuocare exēpla antiquoꝝ ꝑriarchaꝝ. vt moysi. de quo Hebr. xj. Fide moyses grādis effectus negauit se filiū filie pharaonis ⁊c. Et post maiores diuitias estimās thesauro egyptiorū improperiū christi. Et dicit̄ ibi de oīb⁹ prib⁹ antiqs Scī nō receperūt repromissiōes ⁊c. sed ꝯfitebant̄ ꝙ pegrini ⁊ hospites eēt sup terrā. Qui enī h̄ dicūt signāt se patriā inqrē ⁊c. Itē exēplū btī Job ꝗ in rerū amissiōe bñdicebat dñm dicēs. j. ca. Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū est. sit nomē dñi bñdictū. Itē exēplū btōꝝ aplōꝝ: ꝗ oīa ꝓpter christū reliqrūt. Mat. xix. Ecce nos reliqm⁹ oīa ⁊ secuti sum⁹ te. dixit petr⁹ ad ihm̄. Itē Act. ij. Primitiui credētes possessiōes ⁊ substātias vēdebāt ⁊ diuidebāt illas oībus. Act. iij. Argētū ⁊ aurū nō est mihi ⁊c. Act. xx. Paul⁹ ait. Argētū ⁊ aurū ⁊ vestes nulli⁹ vestrū ꝯcupiui. Itē i passiōe btī bartholomei legit̄: ꝙ cū liberassꝫ a demonio filiā polemij reg' misit ei camelos oneratos auro ⁊ argēto ⁊ gēmis ⁊ vestib⁹. ꝗ reducta sūt ad palatiū reg' ipso nō inuēto tota die. In mane vo apparuit ei dicēs Que misisti mihi bene illoꝝ sunt ꝗ terrena ꝗrūt. ego aūt nihil terrenū ꝗro nihilqꝫ carnale ad exēplū filij dei. Itē exēplū btōꝝ martyrū incitat ad amorē pauptatis. de quib⁹ dicit̄ Hebr. xj ꝙ fuerūt egētes angustiati afflicti. in sollicitudinib⁹ errātes. De quib⁹ vnicū ponam⁹ exēplū. Cū ꝗdā mulier bona sua fere oīa expēdisset in medicos Palladia noīe. nec ei aliqđ ꝓfuisset: curata est a btō damiano. Ipe enī ⁊ frat̄ suus scūs cosmas oēs infirmitates curabāt: tā zelatores pauptatꝭ ꝙ nihil volebāt accipe ab aliquo. Dicta aūt mulier cū curata esset: ⁊ offerret munera scō damiano: ⁊ nollet ea accipere: obtulit ei munusculū qđ nō ꝯgrueret cupiditati sꝫ scitati. adiurās eū ꝓpter nomē dñi nr̄i ihesu christi ꝙ illud accipet. qđ ꝓpt ei⁹ adiuratiōeꝫ accepit ꝗsi cōpulsus. Sꝫ cū sciret frat̄ suus scūs cosmas supra modū doluit: ⁊ ꝑcepit ne secū sepeliret̄. Cū aūt martyrio sil' suscepissent: ⁊ ꝓpter adiurationē scī cosme nollēt eū sepelire: misit eis dñs cameliū voce humana loquētē ⁊ dicētē eis in noīe dñi ꝙ eos i sepultura nō separēt: qꝛ mun⁹ qđ accepat scūs damianus nō leserat ei⁹ pauptatꝭ virtutē: qꝛ eū susceperat ꝓpter charitatē adiurat⁹ nō ꝓpter cupiditatē: ⁊ ne videret̄ ꝯtēnē nomē dñi nr̄i ihesu christi. Itē cū btūs Ambro. oraret in loco vbi sepulta fuerant et diu occultata corpa btōꝝ martyrū geruasij ⁊ ꝓthasij: fact⁹ in extasi quasi semidormiēs vidit duos iuuenes speciosissimos collobio ⁊ pallio cādidissimis indutos eleuatis manibus secū pariter orātes Quo excitato ⁊ orante ⁊ ieiunio se affligēte: apparuerūt iterū ei ꝯ pri⁹. Tertia nocte ⁊ vice vigilāti ⁊ stupēti apparēt cū tertia ꝑsona quā recognouit esse paulū aplm̄. ꝗ ait ei. Isti sūt qui monita mea

secuti sunt q̄ respuētes diuitias: ⁊ p̄dia secuti sunt dn̄m nr̄m ihm̄ christū nihil terrenū aut carnale ꝯcupiscentes. Sic in mediolanēsi vrbe p decēniū pdurātes in dei seruitio ad palmā martyrij puenerūt. quoꝝ corpa inuenies in loco ī quo stas ⁊ ozōnū arca marmorea repositus. ad quoꝝ caput scriptā inuenies vitā eoꝝ ⁊ passionē. Qui faciēs vt btūs paulus ei dixerat: īuenit fodiēs dictā arcā ⁊ coꝛpora scōꝝ: cū epis vicinis ꝯuocat⁹: ⁊ īuenerūt scōꝝ corpa ita recentia ac si eodē die fuissent ibi posita miro odore fragrātia. ⁊ libellū ad caput eoꝝ in quo scriptū erat: q̄ patre eoꝝ vitale mortuo famulā suā ingenuā fecerūt: ⁊ domos ⁊ possessiōes vendētes p christo oīa erogauerūt: ⁊ p decē annos in solario quodā inclusi ieiunijs ⁊ oꝛonib⁹ vacātes. accusati a sacerdotib⁹ p̄ncipi romanoꝝ eo q̄ deos ꝯtēnerēt ⁊ offenderēt cū eis nollēt sacrificare: martyrio sunt cōsummati. Itē ad amorē paupertatꝭ debēt nos puocare exēpla btōꝝ ꝯfessoꝝ ⁊ heremitaꝝ: vt pauli primi heremite. qꝛ vt legit' in vit. pa. fugiēs mūdi picula p m̄ltos ānos latuit in spelūca: q̄ illi erat p domo: folia palmaꝝ p vestimēto: aq p poculo: panis quē ei coru⁹ deferebat p cibo: nullū oīno hoiē p multa curricula ānoꝝ vidēs: vel eoꝝ ꝯsolationē habēs nihil oīno possidēs. Cū aūt ad hūc visitādū iret btūs Anto. dn̄o sibi h̄ reuelāte. inuētū in via discū argēteū cognouit diaboli figmētū: ⁊ cū diceret diabolo: pecunia tua tecū sit ī pditionē: euanuit vt fumus. Itē massā auri inuētā in via fugit vt incēdiū. De amore quē habebāt sci patres ad paupertatē: legunt' in vit. pa. multa exēpla. Cū abbas siluanus exiuisset a cella sua: discipulus eius remouēs sepē ampliauit hortū ei⁹: qd̄ cū redisset inueniēs accepto vestimēto suo voluit recedere: nec cellā suā voluit intrare donec sepes posita est in loco suo. Itē senex q̄dā vadēs vendere opa manuū inuenit in via sacculū pecunie cū. c. sol'. ⁊ stetit in eodē loco si forte veniret ille cuius esset pecunia. ad quē cū veniret ploꝛās: accessit inquirens intersignia ei exhibuit. Cū aūt ille vellet partē dare: ⁊ ille nullaten⁹ vellet accipe: clamabat adueniētib⁹. Venite ad hoīeꝫ dei. videte q̄d fecit. Ille aūt fugit ne agnosceret' ⁊ honoraret'. Itē cū in vrbe q̄dā q̄dā paup inuenisset sacculū cū multis aureis tulit ad domū suā vt seruaret illi q̄ amiserat. Cū aūt preco clamaret si q̄s īuenisset pecuniā talis mercatoris si eā redderet medietatē ei daret ille q̄ amiserat. Audiēs hec paup ille adduxit eū ad domū suā: ⁊ agnito q̄ sua esset: reddidit ei pecuniā integre. Ille āt attēdēs viri paupertatē ⁊ fidelitatē ⁊ familie sue: cogitās q̄ melius eā nō posset erogare: totā ei dabat: cū nollet accipe vel eā vel de ea aliq̄d. Ille egressus domū piecit eā intus abiēs. Cū aūt nollet recipere paup clamauit post eū latrones: vterq̄ iudici p̄sentant': req̄sit⁹ cur sic reclamasset post mercatorē ait. Vere latronē exhibeo: quia mihi volebat subripe duo de maiorib⁹ bonis q̄ habeā paupertatē. s. ⁊ fidelitatē piciēs in domo mea pecuniā quā sibi restituerā ex fidelitate mea: ⁊ voluit q̄ eā retinerē vt paupertatē meā: ⁊ fidelitatem amitterē. Ad h̄ faciūt multa exēpla infra li. iij. de auaritia q̄ dissuadent auaritiā: ⁊ p ꝯsequēs suadēt paupertatē. Itē ad h̄ faciūt exēpla ph̄oꝝ paganoꝝ: q̄ nō ppter eterne retributiōis p̄miū: sed ppter vane laudis cōmertiū: ⁊ vane ph̄ie liberius habēdū studiū paupertatē elegerūt. In vita bti Iohā. euāgeliste legit'. q̄ cū in q̄dā ciuitate esset q̄dā ph̄s Chraton noīe emdā iuueni q̄ gēmas hēbat preciosissimas p̄dicauit ꝯtēptū mūdi ⁊ diuitiaꝝ: q̄ corā oī pp̄lo eas fregit: redigens in fragmēta parua. Ubi cū superuenisset btūs Iohēs doctrinā hāc ostēdit rep̄hensibilē esse ex eo q̄ nō ppter verā dei gloriā: sed ppter vanā h̄ factū est: ⁊ q̄ poti⁹ gēme fuissent vēdēde: ⁊ p̄ciū pro deo erogādū paupib⁹ q̄ frāgende: cū cū pmisissent tā iuuenis q̄ ph̄s q̄ ad christū ꝯuerterent'. ⁊ ꝯsiliū suū de h̄ facerēt: si eas p̄cib⁹ reintegraret facta oꝛone corā oī pp̄lo eas in integrū reparauit. Item refert Hiero. de quodā q̄ cū pgeret apud athenas ad ph̄iam addiscendā ⁊ virtutes acq̄rēdas: maximā auri massā quā secū ferebat ꝯsiderās q̄ nō posset sil' aurū ⁊ vtutes possidere: a se piecit dicēs. O diuitie abite hinc peul a nobis. Idē dyogenes vt melius ph̄ie vacaret: degebat in dolio iuxta fontē: habēs doliū p tecto: olera p cibo: resecās a se omnē superfluitatē: ⁊ sic sibi sufficiēs locupletē ducebat vite paupertatē. Ad quē cū venisset quidā aulicus: ⁊ inuenisset eum ad fontē olera sua lauantē. ait ei. Cū sapiens sis ph̄s si mihi credidisses non olera lauares: sed in aula regia summus princeps mecū maneres. Cui respondens ait. Et tu si mihi credidisses ⁊ paupertate mediocriter viuere voluisses: nō oporteret te regibus adulādo blandiri ⁊ mentiri. Hic etiā cū vidisset quendā venientē ad fontem: ⁊ aquā fontis bibentē cū duab⁹ manibus: proiecit vasculum q̄d ad bibendū habebat dicens. nesciebā naturā mihi de ciphō puidisse. Item alius cū ferret aurū: proiecit in mari dicens. Ite pessime diuitie malo submergere vos: q̄ submergi a vobis. Item ad hoc facit exēplū bragmānoꝝ de quib⁹ btūs Hiero. in plogo biblie mentionē facit: q̄ dicunt' nudi sapiētes de quibus Papias ait q̄ bragmāni sunt indie religiosam vitā ducētes ī plaga oriētali q̄ est Vsus paradisum de quib⁹ dicit' in hystoria trāsmarina q̄ sunt ppli timidi habitātes in india de herbis ⁊ fructib⁹ viuētes ⁊ aquā fluminis bibētes separatim a suis vxorib⁹ habitātes ⁊ ad eas p flumiū veniētes nec cū eis coeūtes nisi semel in anno tpe ad h̄ certo: causa prolis pereāde. Uxores aūt si peperint filios postq̄ educati fuerint eos a se separāt ⁊ relinquūt suis pr̄ib⁹: si feminas eas apud se mres detinēt. Hi nec habēt domos nec agros nec possessiones nec causas nec lites: qꝛ nec habēt p̄priū: totus eoꝝ labor est vacādi diuine sapiētie ⁊ sūme. Un̄ eoꝝ sapiētiorē eligūt quē sibi dydascalū ⁊ regē ꝯstituūt quē docentē de diuinis naturis ⁊ de morib⁹ audiūt et et obediūt. De quib⁹ cū audisset alexāder loq̄: scripsit dādamo eoꝝ dydascolo q̄ volebat eos honorare propter suā sapiētiā: ⁊ q̄ ipse parat⁹ erat eis date quicq̄d ab eo petissent. Inter alia aūt q̄ scripsit et dādam⁹ scripsit hoc: Nos nec guerras nec lites habem⁹: qꝛ nec possessiōes nec p̄pria habem⁹: sꝫ de terre gramib⁹ ⁊ radicib⁹ ⁊ fructib⁹ cōiter accipim⁹ put indigem⁹ ad cibū. ⁊ aquā flumini ad potū: qꝛ superfluitates nō habem⁹ infirmitates nō habem⁹. Nos bragmāni aūt simplicē ⁊ purā vitā ducim⁹: nihil volum⁹ habere plus nisi q̄ntū nr̄a na exigit oīa cū patiētia sustinem⁹: necessarius ad vitā ꝯtēti sumus: ⁊ id iudicam⁹ necessariū. q̄d nō est superfluū. hostes interiores occisos habem⁹: vn̄ exteriores nō timem⁹: corpa de folijs arboꝝ operim⁹ de quoꝝ fructib⁹ ea reficim⁹. lac comedim⁹: ⁊ aquā de flumo bibim⁹: laudes deo semp canim⁹: ⁊ desideram⁹ vitā futuri secli. diuitias nō amam⁹: qꝛ insatiabil' est earū cupiditas: q̄ ad paupertatē solēt adducē: nō p̄st acq̄rēdi finē facē. Et post multa hmōi ait dādamus. Rogam⁹ te vt cū moriemur oēs des nobis imortalitatē quā sup oīa desideram⁹: ⁊ tibi in ppetuū seruiemus. Cū aūt rescripsisset alexāder: Ego cū sim mortal: h̄ q̄d petitis quō vobis ꝯferre possum. Rescripsit ei dictus dādam⁹. Tu ergo cū sis mortal' q̄re tot mala faciēdo discurris. Quidā dicūt quosdā istoꝝ vocant gymnosophistas ⁊ nudos sapiētes q̄ habitāt in speluncis in ptib⁹ illis nudi vacātes sūme ph̄ie. i. gymnasie sapiētie vel sophie.

Itē in li. de vita bragmānoꝝ legit': q̄ cū alexander magn⁹ penetrasset inferiora indie: ⁊ venisset ad siluā dandami regis ⁊ dydascali bragmānoꝝ: misit nūcios ad eū q̄ īueniētes eū iuxta fōtē sub q̄dā arbore sup folia ī pace quiescētē ⁊ meditantē: dicūt ei q̄ alexāder magn⁹ hūani generꝭ dn̄s miserat eos vt ei dicerēt q̄ veniret ad eū ī pace: plura munera suscepturus. ⁊ q̄ si nō veniret: capite plecti faceret ꝯtēptorē. Qui ait. Iste solus dn̄s me⁹ ē q̄ homicidia vetat: ⁊ bella nō cōcitat. Alexāder aūt ⁊ bella ꝯcitat ⁊ homicidia facit. moriturus munera sua alij pmittat: qꝛ de eis nō curo: qꝛ sūt inutilia. ego mortē nō timeo. sꝫ si caput abstulerit: aīaꝫ auferre nō pōt. h̄ mineꝛ alexander his ⁊ spōdeat q̄ diuitias appetūt: ⁊ mortē metuūt. ego autē nec quicquā eoꝝ q̄ ad ip̄m pertinēt appeto: nec mortē timeo. Qd̄ cū audisset alexander q̄ vllius eoꝝ q̄ sua erāt volebat eis aut indigebat ⁊ q̄ ipse ad eū non veniret: qꝛ nec suo nec suoꝝ aliquo indigebat sed ipse si eo indigeret ad eum veniret exarsit ad eū videndū. ⁊ latenter cum paucis iuit ad eum: ⁊ inueniens eū vbi erat pstrs: cecidit ad pedes ei⁹ alexāder. Cui ait dādam⁹: Quid tu de nr̄is sollicitudinib⁹ affectas: qꝛ q̄d vos cupitis nos nō curam⁹: q̄d nos hēm⁹ vobis nō eē necessariū iudicatꝭ. nos honoram⁹ deū: amam⁹ hoīes: negligim⁹ aurū: mortē ꝯtēnim⁹. vos ecōtra timetis mortē: honoratis ⁊ appetitis aurū: ⁊ ꝯtēnitis deū. Et post multa alia sequit' Oia possidem⁹ q̄cūq̄ nō cupim⁹. ferocissima pestis ē cupiditas: q̄ solet eos quos capit egenos effi⁊ē dū finē acq̄rēdi nō īueniūt: sed magis quo locupletata fuerit magis mēdicat ⁊c. ⁊ p ꝯtrariū amor paupertatꝭ q̄nto magis habet' magis efficit locupletes. Quarto ad amorē paupertat' moue debet ingēs vtilitas inducētē puenitēs. Paupertas eni reddit hoīeꝫ puriorē: promptiorē: leuiorē: quietiorē. Primo q̄dē paupertas reddit hoīeꝫ puriorē. purgat enī sordes mētis: sic ait Greg. homel. xx. secūde ptis euāgel'. vbi loquēs de lazaro ait. Mala lazari purgauit inopia: ⁊ bona lazari remunerauit felicitas p̄sētꝭ vite. illū paupertas afflixit ⁊ eresciet: istū abūdātia remunerauit ⁊ repulit ⁊c. Sequit': Cū quoslibet paupes nōnulla rep̄hensibilia ppetrare ꝯspicitis: nolite despicē: nolite desperare: qꝛ forsitan q̄d superflui tas tenuissime prauitatꝭ inq̄nat caminꝰ paupertatꝭ purgat. Sequit' Eoꝝ vitā magistra paupertas cruciat: quousq̄ ad rectitudinē pducat. Un̄ paupertas dicit' fornax vel caminus. Isa. xlviij. Elegite. i. electū ⁊ purū facite in camino paupertat'. Apoc. j. Pedes filij hoīs. i. angeli q̄ tenebat figurā christi erāt siles auricalco sicē in camino ardēti. Pedes ei⁹ paupes sunt: q̄ sunt in corpe mystico p̄sentis ecclesie

inferiora membra τ abiectiora q̄ in pñti paupertate purgant̄. Itē in
vitispa. dixit scā sincletica: Perfectū bonū est in hoc mūdo nihil pos-
sidere: qr q̄ nihil possidēt tribulationē carnis habēt: sz mēt' requiē
tenēt. sic̄ fortia vestimēta pedib⁹ conculcant̄ τ dealbant̄. sic fort' aīa
p voluntariā paupertatē purificat̄ τ forti⁹ confirmat̄. Secūdo paup-
tas facit hominē promptiorē. exonerat eni a pōdere terrenoꝝ: faciēs
hoīem leuē τ agilē ad sequēdū christū liberū τ expeditū a pñtib⁹
picul' multis. qḋ pꝫ p scōꝝ multis auctoritatib⁹. Greg. in mor. Libe-
rius ad patriā tēdim⁹ eo q̄ in via pōdere caremus. Itē terrena sub-
stātia eterne felicitati cōparata pōdus ē nō subsidiū. Itē Aug. de
vbis dñi: Abite abite onera diuitiaꝝ: abite vincula voluntaria: abite
anxietates τ tedia. q̄ te plurimis annis inquietāt. Itē Hiero in eplis
Si habes vade τ vende τ da paupib⁹. si nō habes a grādi onere li-
berat⁹ es. Itē Greg. Qui mihi onus diuitiarū abstulit: me ad cur-
rēdū citi⁹ expediuit. Itē Bern. Paupertas leuē facit hoīez vt currat:
humilitas modicū vt lateat: patiētia fortē vt sustineat. diabol⁹ one-
rat hoīez diuitiis τ vitiis vt corruat: inflat p altā viā incedēs vt de-
cidat: frāgit vt deficiat. Et sup illū locū Apli. i. Thi. vi. Qui volunt
diuites fieri incidūt in tētationes τ laqueos diaboli τc̄. dicit: Heu
q̄ paucos inuenies q̄ ab hoc laqueo exultēt se liberari. sz q̄multos q̄
dolēt qr parū sibi vident̄ irretiri: τ ab hoc q̄ntū pñt se mag' magisq̄
inuoluē irretireq̄ laborāt. Sapiētes naute vt euadāt piculū maris
τ tēpestatū: τ ad portū optatū possint puenire sciētes se nimis one-
ratos piciūt in mari q̄cūq̄ preciosa. vt ille phs: q̄ nauigās p mare
cū diuitiarū pōdere: in tēpestate timēs submergi: piecit eas ī mari
dicēs. Ite pessime diuitie: malo submergere vos q̄z submergi a vo-
bis. Sic sapiētes timētes picula mūdi τ tēpestatē futuri iudicii ne
cū eis submergant̄ in inferno: piciūt eas propter deū. eis abrenū-
ciādo ne mergāt eos in interitū τ pditionē. Deu. xvii. Nō habebit
rex auri τ argēti imēsa pōdera. Glo. ibi. Ad īfernū mergētia. Joñ. i
Miserūt naute in tēpestate vasa q̄ erant in naui in mare vt nauis
alleuaret̄ τ euaderēt tēpestatē. Silr Act. xxvii. Naute vidētes se
in periculo tēpestat': ppter onus nauis iactabāt triticū in mari: vt
alleuaret̄ nauis τ euaderēt. Tertio paupertas reddit hoīez letio-
rē. Nēpe qr sci viri nō habēt in mūdo isto q̄ inordinate diligāt et
amāt paupertatē de defectu vel amissiōe tpaliū ñ dolēt: qr sic angel'
qḋ diligūt. Vñ Isa. xxix. Paupes hoīes in scō isrl' exultabunt. Et
Hebr. x. Rapinā bonoꝝ vroꝝ cū gaudio suscepistis. τ Job. i. Dñs
de. dñs abstulit τc̄ Sit no. dñi bñdictū. Nō sic auari: q̄ q̄si se imo
plusq̄ se diuitias diligūt. vnde q̄n cōburunt̄ res sue: dicūt se cōbu-
stos. cōtēpestāt cōtēpestatos: qr ppter amoris adherētiā q̄ res eoꝝ
patiunt̄ dicūt se passos. Vñ cū in q̄dā parrochia attriuisset tempe-
stas bona oīa: τ venissent ad ecclesiam sequēti dñica parrochiā et
murmurarēt ↄtra deū. quidā eoꝝ letus dño bñdicebat. Cū ēt alij
q̄rerēt qre nō doleret: rñdit q̄ sociū habebat cū quo ñ fidelis esset
nihil poterat amittē. τ iste erat de⁹: q̄ ita ei erat ligat⁹ q̄ nihil facie-
bat nisi qḋ ipse vellet. Cū ēt cū accusatū ē corā capellano suo tanq̄
loq̄ntē erronea rñdit q̄uenū dicēt. qr ipse in corde suo statuerat q̄
se in oīb⁹ volūtati diuine cōformaret put posset τ sciret: nec de ali-
quo facto suo murmuraret: nec in aliquo ei ↄdicēt: sz q̄ ipse vellet
facē tanq̄ dñs hoc ei gratū eēt. τ qr nihil volebat nisi qḋ de⁹ volebat
deus faciebat quicq̄d ipse volebat: qr deus faciebat hoc totū: τ nihil
ↄtrū. Veri pauperes sunt leti q̄ nō habēt vnde sint sollicati: nec ti-
ment amittē: nec dolēt vel curāt de rerū amissiōe. vt ille adolescēs
faciebat. de quo Math. xix. cū dixisset ei dñs: Vade τ vēde oīa q̄
habes τ da paupib⁹. Subdit̄. Abijt tristis. Multas eni habebat
possessiōes. Sen. Sepe paup fideli⁹ ridet: nulla eni in alto ei ē solli-
citudo. Idē. Qui felices vocant̄: in eis hilaritas falsa est τ grauis
tristitia eo quidē grauior intra: qr interdū nō licet eis palā esse mi-
seros: sz īterdū erūcias cor ipm excedētes necesse agē felicē. Aug. ī
li. ↄfes. loquit̄ de quodā mēdico exhilarato. Ille inq̄t letabat̄ ego
anxi⁹ erā. nimi⁹ tñ qr hilaritate pfūdebat̄ cū ego curis vrerer:
verū q̄ ille bene operādo vinū acq̄sierat: ego āt mentiēdo q̄rebā ci-
phū. Itē bñ felix leta paupertas. sic paupertas cuiusdā. de quo legit̄ ī
vitispa. q̄ cū venissent q̄dā pr̄es ad q̄ndā vrbē τ eēnt in solario: τ
q̄dā eoꝝ exiuissz ad fenestrā: audiuit quēdā pauperē q̄ exiuerat ad
vinā in hyemali frigore q̄ iacebat ī napta. cū rediret ad eā dicebat
grās ago tibi de⁹: qr q̄multi sūt reges τ magni ↄstricti cōpedib⁹ ī
inferno vł' alibi capti. q̄ nō pñt se extēdē aut pedē mouē. ego āt q̄si
vn⁹ ipator sub napta ista quō volo me extēdo. Itē ad idē facit qḋ
q̄dā diues valde pecuniosus habebat domū suā maximā ↄiunctā
tugurio paupis cuiusdā laboratoris. Cū aūt diues ī loco suo τ ca-
mera pre saturitate τ sollicitudine torq̄ret̄ nec posset dormire: au-
diebat pauperē iuxta igniculū suū cum pueris suis letantē: τ p reli-

duū noctis in pace dormiētē: vsq̄ quo in mane cū vxor sua excita-
ret a sōno vir ad laborē. Qḋ audies diues inuidēs eius leticie cogi-
tauit q̄ eū faceret participē sollicitudinū τ miseriaꝝ suaꝝ: τ surgēs
de nocte apuit hostiū dom⁹ paupis. qḋ nō erat mltū seratū: τ bur-
sā pecunie pepēdit ad hostiū cauillā quā mane inueniēs paup τ vi-
dens q̄ erat pecunia noluit ire ad laborē solitū timēs ne sibi fura-
ret̄ sed gemēs τ sollicitus q̄d inde faceret vt vicinū suū vel vxor sua
nesciret eū inuenisse illā. τ vñ venisset. Posuit eā in stramine lecti
sui. fingēs se infirmū iacēs supra vsq̄ quo deliberasset q̄d inde fa-
ceret: τ dū p plures dies sic affligeret̄: nec cātaret de nocte more so-
lito intrauit domū eius diues querēs eū τ cū vxor sua eū asseret
infirmū in renib⁹. ego inquit scio vñ curē eū: τ accedēs ad eū ait ei
in secreto. redde mihi pecuniā meā quā ī tali loco accepisti. alioq̄n
faciā te suspēdi. q̄ timēs reddidit pecuniā τ recupauit solitā leticiā
Maxime aūt in morte ↄsueuerūt letari bti paupes. Scientes q̄ li-
berant̄ a pñti miseria: τ sperantes de mercede sibi debita τ leticia
futura: ecōtra diuites dolere p diuitiaꝝ amissiōe τ paupertatis futu-
re metu. Ecci. xli. O mors q̄ amara est memoria tua hoī iniusto
pacē habēti in substātijs suis τc̄. Et post ecōtra. O mors bonū est
iudiciū tuū hoī indigēti τc̄. Cōfidit eni de amico fideli christo cui
fuit socius in paupertate fidelis: vt sit ei socius in ↄsolatiōe. Ecci. xxii
Fide posside cū amico tuo in paupertate illius: vt in bonis illi⁹ post-
ea leteris: in tpe tribulatiōis pmane illi fidelis: vt in hereditate illi⁹
coheres sis. Itē ad hoc facit exēplū positū supra de timore nāli de
paupe pegrino de quo legit̄ in vitispatrū. q̄ cū q̄dā paup rogasset
deū vt ei ostēderet q̄liter egrederet̄ ab hoc seculo aīa iusti pauperis af-
fuit ei lupa ducēs eū p vestē vsq̄ ad villā. in cui⁹ platea vidit pau-
perē pegrinū: iacentē sine alicuius auxilio in extremis laborātē: ad
cuius trāsitū vidit missos duos archangelos michaelē τ gabrielē:
vnū ad eius dexterā: τ aliū ad sinistrā: expectātes aīaz vt exiret de
corpe: τ cū illa timeret nālr egredi: τ differret. ait michael gabrieli
vt eā tolleret τ rediret. Rñdit q̄ a dño receperat in mādatis q̄ sine oi
pena eā deferrēt: qr satis in mūdo de pena sustinuerat: tūc ea nolē-
te egredi missus est dauid de celo cū cythara τ cantorib⁹ suis. Ad
cuius cātici dulcedinē aīa illa letata statim exiuit a corpe inter ma-
nus angeloꝝ cū q̄bus est ad celū cū gaudio deducta. Itē ad hoc facit
hoc qḋ dicit btūs Greg. iiii. dyal'. xv. de trāsitu seruuli. Sepe aīabus
electoꝝ exeūtib⁹ dulcedo solet laudis erūpe celestis: vt dū illā libē-
ter audiūt: dissolutionē carnis ab aīa sentire minime pmittāt̄. Et
ponit exēplū de seruulo paupe rebus: sed diuite meritis: q̄ iace-
bat in quodā porticu paraliticus: grās agēs: τ elemosynas sibi da-
tas alijs largiēs: q̄ cū psentiret exitū ppinq̄re: monuit assistentes
secū psalmos cantare. cūq̄ cū eis psalleret psallētes cōpescuit cū
voce magni clamoris dicēs. Tacete tacete: nūq̄d nō auditis quāte
resonēt laudes in celo: τ dū ad easdē laudes q̄s intus audierat au-
re cordis intēderet: sā eius aīa carne soluta est: τ oēs q̄ affuerūt in-
estimabili suauitatis fragrātia odoris sunt repleti. Quarto pau-
ptas reddit hoīez q̄etiorē: qr facit eū esse q̄etū in se auferēdo solli-
citudines rerū mūdialiū q̄ mētē hoīs inq̄etant. sic pꝫ p exēplū supra
positū de diuite τ paupe vicino. τ facit q̄etū esse cū alijs. sic ait Se-
neca. Quietissime viuerēt hoīes si hec duo pnoīa meū τ tuū tollerē-
tur de medio. i. q̄ nō haberēt ppriū. Jō bragmāni vt scripsit eoꝝ
rex alexandro q̄etissime viuebant nec guerras nec lites: nec causas
inter se hēbāt: qr nihil ppriū habere volebant. Sm etiā Bern. meū
τ tuū fecit infernū. Quā aūt paupertas liberū facit p q̄etū a causis et
guerris τ curis. null⁹ eni p ea obtinēda litigat aut mouet guerras
cū oēs vere refugiāt τ laborēt quō eā effugiāt. Licet sit bona mi-
rabile tñ dicit de ea q̄dā phs noīe scōus. paupertas est bonū odibile
mater sanitatis curarū remotio repatrix sapie: negociū sine dāno:
possessio sine calūnia sine sollicitudine felicitas. Ipsa eni sanitatē
generat: quā supfluitas exterminat: τ cū curas abiciat: sapie libere
vacat: est negociatio in q̄ nullus amittit suū capitale: τ nullus aliū
laborat circūuenire: nec decipe: aut furari ei paupertatē suā. Jō pos-
sessio est sine calūnia: τ felicitas p q̄ custodiēda nō oportet esse sol-
licitū: qr nullus vel rarus ei inuidet aut insidiat̄ vt eā alicui subri-
piat. Jō sic elongāt se a mūdo fugientes ad solitudines claustri et
heremi: vt ibi in paupertate degētes liberi τ q̄eti sint a curis rerū mū-
di a q̄b⁹ mūdani diuersimode afficiunt̄. vñ qr paupertas exonerat:
faciēs hoīez expeditū τ pmptū ad currēdū post christū: vt dictū ē.
facit etiā hoīez q̄etū. Jō christ⁹ posuit eā pmariū fundamētū chri-
stiane religiōis dicēs. Math. v. Bti paupes spū. Collocauit eni
eā q̄si pmariū lapidē in fundamēto. Silr τ sci patres nři frāris'
τ dñicus religiones suas scās fundauerūt sup fundamētū solidū
paupertatis. exēplo christi q̄ dicit. Qui audit vba mea τ facit ea assi-

mulabit viro sapiēti· qui edificauit domū suā supra petrā.i.supra
christū pauperē: quā nō potuerūt euertere: nec pluuia irruens: nec
vēti: nec flumina: vt dicit Matth.vij. Sed q̄ fundata est sup are-
nā.i.sup terrenas possessiōes subtracto tpaliū fundamēto cito cor
ruit. Silr que fūdata est sup christi paupertatē: subtracto fundamē
to cito hz corruere. Itē notādū q̄ paupertas est mater ⁊ nutrix ⁊ cu-
stos religionis. Religio aūt repperit diuitias ⁊ possessiōes q̄r ꝓ re
medio aīaꝝ suaꝝ possessiones relinquebāt hoīes ⁊ diuitias: ⁊ da-
bāt vbi religio apparebat: ⁊ vbi maior libētiꝰ maiores. diuitie aūt
⁊ possessiones tpales paupes religiosos fugauerūt vt iudei stepha
nū q̄ regula interpretat religionē occiderūt ⁊ regulares obseruan
tias lapidauerūt. Jam enī in claustris nō est studiū sacroꝝ libroꝝ
sed strepitus causaꝝ ⁊ litigioꝝ terrenoꝝ. In capitulis nō est tā cor
rectio culpaꝝ q̄ cōputatio rerū terrenaꝝ.plus sūt ibi virge ad ostē
tationē q̄ ad vitioꝝ fugationē. In ecclesiis ⁊ choris plus habent
multi affectionē ad tpalia q̄ ad spūalia vel dei verba.plus cogitāt
⁊ vacant terrenoꝝ occupationi q̄ oroni. in refectorio plus dñatur
ferculoꝝ ⁊ potuū superfluitas q̄ tpantie sobrietas plures sepe intro
ducit ibi simon magus q̄ simon petrus. vel pactū tpalis cōmodi:
q̄ amor dei. Aliq̄ etiā sic canes q̄ catulos suos nutrire nō sufficiūt
nobiles q̄licūq̄ ꝓce vel precio vel carnis ītuitu eos ibi reiiciūt.etiā
adeo multi nō curāt de religiōe ⁊ honestate: q̄ potius videnť go-
liardi q̄ monachi. q̄r nihil habēt de monacho nisi floccatū ⁊ tonsu
rā vel passessiōes ⁊ diuitias. Similes sunt pullis vulturū. de q̄bꝰ
dicūt nāles q̄ postq̄ increuerūt enutriti a parētibus q̄ sibi predas
suas subtraxerūt vt eos nutrirēt postq̄ patres debilitati sunt ⁊ at
tenuati ⁊ pulliditati ⁊ augmētati ⁊ roborati eos a nido suo expel-
lūt: q̄rē expulsis eis occupāt: sic diuitie tpales religionē ⁊ pauptas-
tē ꝓpter q̄s date sunt locis sacris ipsā religionē ⁊ paupertatē eiece-
runt ⁊ curis ⁊ occupatiōibꝰ tpalibus ibi introductis. Itē dr̄ q̄ auis q̄
dr̄ cuculꝰ ī nido cuiusdā aue parue ponit oua sua: ⁊ illius oua ab
sorbet. auicula aūt fouet oua cuculi ⁊ nutrit vt ꝓprios pullos eiꝰ q̄
postq̄ creuerūt ⁊ inualuerūt occidūt auiculā q̄ eos nutriuit. Sic mū
dꝰ tpales possessiōes ⁊ curas tpaliū ponit ī locis religiosis sonētes
q̄ postq̄ fortes sūt ⁊ augmētate sine sollicitudinibꝰ religionē suf-
focant. He sunt spine sollicitudinū diuitiaꝝ: q̄ postq̄ creuerunt in
religione suffocauerūt triticū spūaliū bonoꝝ. hec sūt zizanie discor
diaꝝ q̄ generāt lites ⁊ emulatiōes ⁊ suffocationē tritici. de quibus
Matth.xiij.⁊ Luc.viij. Itē dicas q̄ paupertas scā generat securi-
tatē ⁊ opulentiā. humilitatē ⁊ patientiā hec est enī sponsa regis al
tissimi quā nō decet esse solā sed hz istas comites aī dictas. Pri
mo quidē dña paupertas sociā hz securitatē imo ipsa facit hoīes se
curos a latronibꝰ ⁊ calūniatoribꝰ. est enī vt dicit scđus phs. bonū
odibile: negociū sine dāno possessio sine calūnia. quia dicit poeta.
Cantabit vacuus corā latrone viator. Sen. Nudos latrones trās-
mittūt. ⁊ obsessa via paupi pax ē. In vit. pa. legiť cū btūs hylarion
relictis oībꝰ puer ad exēplū btī antonij ad heremū ꝯfugisset: vt ibi
in sūma paupertate sibi facto tugurio viueret: latrones volentes cū
inde fugare ꝯuenerūt: ⁊ tota nocte circa eius tugurium errauerūt. in
mane aūt eo inuēto dixerūt ei q̄d faceret si venirēt ad te latrones:
ait nō timeo eos: q̄r nudus latrones nō timet: ⁊ cū illi dicerēt pos-
sent te occidere ait. nec sic eos timeo q̄r mori paratus sū. Hanc aūt
ille paup nō timebat. Itē de quodam rege misso a romanis ad ex-
plorādū quasdā terras: q̄ vt securius iret ꝑ mare ⁊ terras reliquit
regē in litore.i.regiū habitū. ⁊ sūpto rupto ⁊ vili iuit securus in eo.
Vñ dicit regē parere iubēti.s.principe romano ardua nō pinguis
positusq̄ in signibꝰ aule egrediť ruptos vel raptos famuli indutꝰ
amictus. In dubijs tutū est inopē simare tyrāno. quāto igiť mūdi
dñs securius cū verus paup agit. q.d. securius viuit verus pauper
dñis mūdi cū ꝯfinxit dicťꝰ rex paupertatē ꝓpter habendā securitatē
de quo subdit. dimissoq̄ in litore regi.i.regio habitu: ipse ꝑ britan
nie scopulos ⁊ ꝑ alta loca multa q̄ subdit iuit securus in simata pau
ꝑtate. Ad hoc facit exēplū qđ legiť in libro de vita bragmānoꝝ.
vbi dr̄ q̄ audiēs alexander de paupertate ⁊ vita ⁊ moribus et sapia
bragmānoꝝ. Latēter cū paucis.s.cū x.suis spūalibꝰ amicis. deposi-
to regio habitu venit ad dandamū: ⁊ ipsū inueniēs salutauit eū re
uerēter ⁊ sedēs ad pedes eius: rogauit eū vt sibi ꝑtiriret de data
sibi a deo sapia. Cū aūt dandamus ei multas sui status miserias
⁊ malicias retulisset recognouit ita eē vt ipse asserebat dicēs. Ego
iugiť inter tumultꝰ ⁊ formidines viuo: plurimos ex ipsis q̄ me ꝯstu-
pant ⁊ custodiūt timeo maior mihi semꝑ ab amicis metꝰ venit: q̄
ab hostibꝰ quos vereor: eoꝝ ꝯstipatiōe sp custodior: diebꝰ totis va
rias gētes ꝑsequor ⁊ fatigo noctibꝰ sōnus me turbat ⁊ fatigat: ti-
meo sꝑ ne q̄s inimicus repētinꝰ in me īpetū faciat: ⁊ cetera multa.

Securꝰ ille paup dādamꝰ viuebat alexādro iacēs.s.sup terrā sub
arbore nudꝰ q̄ alexāder gēmis ⁊ purpura ⁊ auro ornatꝰ sic dicit
glo. Aug̃ ij. Corin. viij supra illud Xp̄s cū eēt diues factꝰ est paup
Paup in arca diues in ꝯsciētia securꝰ dormit in terra q̄ diues ī
auro ⁊ purpura. Itē paupertas volūtaria facit securos a duplici im-
pugnatiōe diaboli ꝑ pestē inuidie. Bern. in quibusdā dicit Paup-
tas volūtaria a gemina pugna diuitū huiꝰ mundi securos reddit a
ꝓpria inuidia ⁊ aliena. Paupertas enī dū pura miseria aliena caret i-
nuidia. ⁊ q̄r ē volūtaria neminī q̄cq̄ inuidet Solaꝝ dicit Boe. mise
ria caret inuidia. Itē paupertas securos facit paupes in p̄senti ab
hostibꝰ spūalibꝰ.i. demonibꝰ ⁊ vitiis q̄ diuites quoꝝ ꝓcedit iniq̄-
tas q̄si ex adipe diuitiarū ⁊ deliciarū q̄r abūdantia diuitiarū ⁊ de-
liciarū nisi sunt incitamēta ⁊ fomēta vitioꝝ ⁊ tētamētoꝝ ⁊ materia
coꝝ q̄ vbi deficiūt extinguiť ignis malarū ꝯcupiscētiarū. Prouer.
xxvi. Cū defecerint ligna extinguiť ignis. Itē paupertas voluntaria
reddit paupes in futuro iudicio securos. q̄r sic vulgariť dicit Qui
nihil hz nihil cadet ei. ita q̄ nihil habuit: ⁊ q̄ oīa propter deū reliq̄t:
nihil exigeť ab eo. Cū de oībꝰ bonis tpalibꝰ rō districta a diuitibꝰ
quibꝰ cōmissa sunt exigeť a dictis paupibꝰ nō solū nō exigeť: sed
vt dicit Job. xxvj. Deus paupibꝰ iudiciū tribuit. Hiero. in ep̄la ad
eliodoꝝ ait: Ecce de celo tuba canit: ecce debellaturus mūdū impe
rator sūmꝰ egrediť. ⁊ de ore eius gladius bis acutus: ⁊ via quoq̄
deuitantes aggrediť. tūc ad vocē tube pauebit terra cū ꝑplis ⁊c. Et
post ibi: Reges potētissimi quondā nudo latere palpitabūt: tūc tu
paup rusticanus videbis ridebis ⁊ dices: Ecce deus meus: ecce sal
uator meus filius cuiusdam paupercule questuarie deus hominē
fugiēs in egyptū iudicabit orbē terrarū hic qui quondā indutꝰ est
coccino: ⁊ sentibꝰ coronatꝰ. Securi enīt q̄ potuerūt dicere ibi dño
qđ dicit Petrꝰ Math. xix. Ecce nos reliquimꝰ oīa ⁊ secuti sumus
te. Itē cū quidā monitus fuisset ad ordinis introitū: ⁊ delibera
ret apud se quid ei sup hoc expediret: ⁊ videreť q̄ in seculo statu ⁊
bono esset qui satis vt videbať ei sobrie ⁊ caste ⁊ pie in seculo vi-
ueret: ⁊ bene tpalia sibi credita dispensaret: apparuit ei dñs dicēs:
Et ego propter te tot ⁊ tanta dimisi. tot ⁊ tanta sustinui: ⁊ quid re-
spōdebis mihi: ⁊ q̄d ꝓ me dimisisti aut sustinuisti. recordare paup
tatis mee: trāsgressionis mee: ⁊ vilitate absinthij ⁊ fellis: ⁊ doloris
corporis: ⁊ cordis anxietate. At ille cū nō haberet quid respōderet
ad h̄ obmutuit ⁊ erubuit. ⁊ hec cōfusio eū ad securiorē ⁊ pfectiorē
statū adduxit. Secūdo paupertas dat opulētiā faciēs hoīez diui-
tem ⁊ abūdantē: q̄r sufficit ei id qđ habet. q̄r sine sufficiētia nemo
pōt eē diues: cū hac nemo paup. Vñ v̄sus: Cui satis est qđ habet
satis illū cōstat habere. Prouer. xiij. Est q̄si diues cū nihil habeat:
et q̄si paup cū in multis diuitijs sit. Itē idē. xv. Meliꝰ est parū cū
timore dñi q̄ multi thesauri insatiabiles Psal. Meliꝰ ē modicū
iusto sup diuitias petōꝝ multas. Augu. Felix christiana religio: q̄
oīa nemo pōt. Faciľ est tñ trāsitꝰ ad habitū oīuz ꝯtēptū diuitiarū
ij. Corin. vj. Tanq̄ nihil habētes ⁊ oīa possidētes quia sibi sufficiē-
tes putabanť oīa possidere nō solū spūalia: sz etiā tpalia: q̄r nihil
deest timētibꝰ deū. Hec enī fuit glīa aploꝝ nihil possidere: sine sol-
licitudine eē: ⁊ tā res q̄ dños earū possidere: q̄r oīa ante pedes eo-
rū ponebanť ⁊ ipsi eis subdebanť. ij. Cor. viij. Altissima eoꝝ paup
tas abūdauit in diuitias simplicitatꝭ eoꝝ. Amare aūt paupertatē ⁊ si
bi sufficere in illa facit maxime exēplū christi charitatis ⁊ paupta-
tis eiꝰ. ij. Corin. viij. Scitis gratiā dñi nr̄i ihesu christi. Glo. id est
charitatē. q̄ñ ꝓpter vos egenꝰ factꝰ est cū diues eēt: vt eiꝰ inopia di
uites essetis: ⁊ ꝯsiliū in h̄ do. Hoc enī vtile vobis est. Glo. Paupta
tē assūpsit: ⁊ diuitias nō amisit. intus diues: foris paup latēs deꝰ ī
diuitijs apparēs hō in paupertate: vt diuites esset in spūalibꝰ ꝑ il-
lius paupertatē abiecimꝰ pānos iniq̄tatis: vt indueremur stola īmor
talitatis. oēs diuites facti sunt in paupertate christū credētes. Ne
mo igiť se ꝯtēnat paup in cella: diues ī ꝯsciētia Securꝰ paup dor
mit in terra q̄ diues in auro ⁊ purpura. Nō igiť expauescas ad eū
accedere cū tua mēdicitate: qui indutus est tua paupertate: vbi se de
pauperauit: nos ditauit. Tales paup.s. tpalibꝰ diuitijs: ⁊ diues me
ritis: ⁊ spe mercedis erat ep̄s smyrne: cui scripsit dñs ꝑ beatū Jo-
hannē Apoc. ij. Scio tribulationē tuā ⁊ paupertatē tuā. sed diues
es. Glo Spe remunerationis. Vñ post: Esto fidelis vsq̄ ad mortē:
et dabo tibi coronā vite. Itē talis est ille de quo Eccl. xj. Est homo
marcidus abundās paupertate ⁊c. q̄r de ea potest habere quantū
desiderat. Tales fuerūt btūs dominicꝰ ⁊ btūs frācisꝰ qui nullā
ꝓpinsionē possessionū aut in cōi aut in particulari retinuerūt sibi vl̄
suis: sed in deo omnē suā sollicitudinē ꝓiecerūt. Itē dandamꝰ rex
bagmānoꝝ alexandro venēti ad se ait inter multa alia: Oīa possi
demus queciq̄ non cupimꝰ: quia de eis habemꝰ quantū desidera

mus. Est enī ferocissima pestis cupiditas que cōsueuit quos capit egenos efficere: cū finē acquirēdi nō inueniūt: sed quo magis fuerint locupletati eo magis mendicātes ꝛ cupidi. Uere diuites facit scā paupertas voluntaria. qꝛ thesaurizat in p̄nti christū ꝛ grām eius in celo gloriā. vt dicit Aug. sup. ii. Corin. viii. Christ⁹ fact⁹ est egenus vt eius inopia diuites essēus paup in cella diues est in cōsciā. christū babēs intra se in quo sunt oēs thesauri sapie ꝛ scie dei absconditi. Hiero. in epla cuidā de cibo cogitāti. Si deus famē nō patit: affatim diues est q̄ cū christo paup est. Prouer. xi. Thesaur⁹ desiderabilis. s. grē ꝛ virtutū ꝛ oleū mūde cōscientie in habitaculo iusti. Bern. O mira nouitas eius q̄ oīa noua facit. tollens iugū inuenit requiē: relinquēs oīa hꝫ centuplū. christū. s. ꝛ grām ei⁹ in centuplū plus valentē. In vitispa req̄situs senex q̄d cogitandū est in iuuētute. R̄ndit. christus acq̄rendus est i quo vno habent oīa: tuū est eligere deū aut māmona. Hūc thesaur. volentes emere se vendiderūt vt christū emerēt sui precio. de quo refert Joh. elemosynari⁹ duo exēpla. Unū de petro theloneario. q̄ visione facta sibi terribili q̄ supra posita ē de paupe: cui ex iprobitate sua dedit siliquā panis cū dixisset sibi iudex q̄ cū debebat iudicare ꝛ dānare nihil inuenēs in libra qd̄ deberet ei valere: nisi siliquā. ait iudex. reuertē ad vitā propter istā siliquā. ꝛ si vis saluari adauge ad eā ex quo sanus fact⁹ cū venditis oībus erogasset paupibus obuiās nudo paupi ꝛ exuens exofoziū suū p̄ciosū: rogans vt vestiens eo vteret ꝛ oraret p̄ eo cuz eū videret paup aūt erubescens p̄ciositatē vēdidit cū qd̄ sciens di eius sanctus flebat se nō fuisse dignū vt paup sua vteret veste: cui apparuit dn̄s speciosior sole: sup caput habēs crucē: querēs si euz cognosceret: ꝛ exofoziū. s. quo indutus erat quo respondente q sic. Ait dn̄s. Noli flere qꝛ ex quo hoc vestimētū dedisti paupi pro me eo sum vestitus. q̄ ad se reuersus paupes beatificās cogitauit quō eos imitaret: qui venditis oīb⁹ ꝛ erogatis. Uno seruo retento quē libertati donauit p eū se fecit vendi in loco ignoto ꝛ genti: ꝛ preciū erogari. vt eo christū emeret: et ānis pluribus paup christi seruiuit in coquina emptoris sui. paup p̄ christo ꝛ diues meritis. Item sil'e refert. Idē Johānes elemosynarius de sancto serapione: qui fidosmus appellat⁹ est q̄ obuiās paupi: dedit ei amictū suū: post alteri nudo tunicā suā nihil retinēs nisi euāgeliū: sed cū nudus esset q̄rentib⁹ cur h̄ esset: ait vēdo ꝛ do paupib⁹: quo facto etiā seipsū vendidit q̄busdā mymis grecis dans p̄ciū sui p̄ christo emēdo q̄bus cū seruisset diu humillime v̄bo ꝛ vite exēplo. ad dn̄m cōuertit eos: acq̄rēs hic grām: ꝛ gloriā in futuro. Itē paupertas thesaurizat in celo. Matth. xix. dixit dn̄s adolescēti: Uende oīa que habes ꝛ da pauperib⁹ ꝛ sequere me: ꝛ habebis thesaurū in celo. Itē Luce. xii. Uēdite q̄ possidetis: ꝛ date elemosynas. facite vobis sacculos q̄ nō veterascūt: thesauros indeficiētes: quo fures nō appropiāt: nec tinea corrūpit. Silis est eligens voluntarie paupertatē illi filio diuitis de quo refert Johes dam. in barlaā: quē proposuit barlaā regis filio iosaphat in exēplū dicens. Q̄ꝫ cum quidā diues desponsasset filio suo puellā nobilē ꝛ pulchrā timēs iuuenis q̄ sibi poterat imminere periculū anteq̄ꝫ cōtraheret a patre elabit' fugiens ꝛ veniēs hospitio est receptus in domo cuiusdā agricole: qui rebus videbat' pauper moribus ꝛ honestate diues. Attendens aūt iuuenis rogat: ꝛ obtinet vt moret' cū eo: volens expiri ꝛ se informare eius morib⁹. Hic aūt filiā habebat sibi: quā cū iuuenis videret sedentē in domo patris laborantē assidue ꝛ laudantē deū: quesiuit ab ea quid ꝛ q̄re sic diceret. Cui illa r̄ndit q deū laudabat: cui nec sufficere valebat gratias agere p̄ susceptis iam b̄n̄ficiis multominus p̄ maioribus que sperabat adhuc ab eo suscipere: ꝛ cū quereret cū nec eēt diues: ꝫ nec multū pulchra aut nobilis. respondit. qꝛ de eo ipso volebat: qꝛ in hoc se subtraxerat ei deus malā causā supbiendi: ꝛ qꝛ non sufficeret pro solis b̄n̄ficiis creationis: iustificationis: ꝛ redēptionis. Ad quarū occasionē attendens iuuenis eius sapientiā. postulauit eā a patre sibi dari in cōiugē. Pater aūt volens experiri eius constantiā ꝛ mores: per annū post eam dedit ei vxorē postea ducēs in secretū cubiculū suū ostendit et thesauros suos imēsas copias et pondera quas habebat pre cunctis diuitibus ꝛ gloriosis terre in quibus debebat fieri heres suus. Sic q̄ cōtēnūt honores ꝛ diuitias p̄ paupertate cui cōtrahunt in p̄fessione religionis in fine obtinebūt infinitos thesauros patris christi. q̄ hic apparuit paup: s̄m q ip̄e ostēdit in scripturis in presenti ꝛ exhibebit in fine. Tertio paupertas generat humilitatē. nā ꝛ vilitas habitus ꝛ victus cōpellūt hominē ad iui humiliationē. Item hoīes mūdani paruipendūt ꝛ abiciūt paupes: ꝛ sic eos cōpellūt resilire in p̄priā paruitatē: si petit elemosynā mēdicando p̄pter christū: necesse hꝫ humiliter petere: qꝛ scriptū est p̄uer. xix. Cū obsecrationibus loquet' paup. Si loquit' inter magnos cōtēnit'. Sicut dicit' Ecci. xiii. Locutus est paup ꝛ dicunt despectiue. s. q̄s est h̄. Si sapiēter cōsulit vilipēdit'. Sic d' Eccs. ix. In ciuitate obsessa a rege magno ꝛ potēti inuētus est vir paup et sapiēs ꝛ liberauit vrbē p sapientiā. Sequit' ibi q sapiētia paupis cōtēpta est. Sup oīa aūt qd̄ mouere debet pauperē ad hoc q sit humilis est qꝛ ꝛ mūdus abominat' ꝛ deus ipse supbū pauperē detestat'. Ecci. xxv. Tres sp̄es odiuit aīa mea pauperē superbū ꝛc̄. Itē paupes tanq̄ꝫ leues ꝛ expediti sequunt' christū relictis oīb⁹. ꝛ ideo ipm̄ in b̄titudine premii etiā cōsequunt'. sequunt' p viā p̄fectionis cōsequunt' in mercede retributionis ip̄m in quo sunt oēs thesauri sapiē ꝛ sciētie recōditi. Unī dixit dn̄s abrae Gen. xv. Noli timē protector tuus ego sum. ꝛ merces tua magna nimis. Pro hac mercede cōsequēda apl̄i relictis oīb⁹ secuti sunt eū. Luce. v. Petrus et andreas iacob⁹ ꝛ iohānes: ꝛ leui siue mathias eiusdē. Bern. i ser. Hoīes bone volūtatis q̄ christiana pietate diuitias paupertate cōmutarūt: vel nō habitas tanq̄ꝫ habitas cōtēpserūt: relinquētes omnia p̄pter christū sicut ꝛ ipse reliq̄t oīa p̄pter ipsos. hi sequunt' agnū quocūq̄ꝫ ierit. Mat. xix. Ecce nos reli. oīa ꝛ se. su. te. Bern. in ser. Bene inq̄t petre ꝛ nō ad insipiētiā tibi. Aliter enī gigantē seq̄ non poteras q̄ exultauit ad currēdū viā. Ber. sup Can. Trahe me post te: libēter seq̄r. libēti⁹ fruar trahi sua dulcedine est eū seq̄ cōsequi ē eo frui. Multi aūt volūt christū cōseq. ꝫ paucē seq. Idē Bern. sup Can. O q̄ pauci post te dn̄e ire volūt: cū tn̄ ad te p̄uenire nemo sit q̄ nolit: sciētib⁹ cūctis q̄m delectatiōes in dextera sunt vsq̄ ad finem. Uolūt oēs te frui: ꝫ nō ita imitari. regnari cupiūt: ꝫ nō cōpati. nō curāt querere q̄uē desiderāt inuenire. cōpati cupiūt ꝫ nō pati. Itē Bern. in quibusdā sentētiis: Quidā nō sequunt' christū: ꝫ fugiūt. q̄dā nō sequunt' ꝫ p̄cedūt q̄dā sequunt' ꝫ nō cōsequunt'. quidā sequunt' ꝛ cōsequunt'. Nō sequunt' ꝫ fugiūt q̄ peccare nō desistunt. de quib⁹ in Johāne: Qui male agit odit lucē ꝛc̄. Psal. Qui elōgāt se a te peribūt. Precedūt q̄ magistroꝝ sentētiis suas preferūt. Nō cōsequunt' q̄ segniter ꝛ remisse agūt: vel q̄ vsq̄ in finē nō p̄seuerāt de medio itinere reuertētes. Consequunt' aūt q̄ viā humilitatis ꝛ paupertatis ei⁹ p̄seuerāter imitant' xiii⁹ imitatiōis fruct⁹ est adeptio eterne beatitudinis. Itē seq̄ eū est imitari eū. Bern. Imitemur eū inq̄ntū possum⁹: q̄ sic dilexit paupertatē: q licꝫ in manu ei⁹ eēnt oēs fines terre: nihil tn̄ habuit vbi caput reclinaret. Quarto paupertas comitē debet habere patiētiā. Ecci. xiii. Diues iniuste egit ꝛ fremebit: paup aūt lesus tacebit. Freq̄uēter oportet paupes cōtumelias audire: damna ꝛ iniurias sustinere. qꝛ sicut dicit' Ecci. xiii. Uenatio leonis onager in heremo: ꝛ pascua diuitū paupes. Et Isa. iii. cōtra diuites impios dicit': Uos depasti estis vineam meā: ꝛ rapina paupis in domo n̄ra. Cōtra ipsos p̄ncipes ꝛ iudices q̄ leges iniq̄s instituūt in damnū ꝛ preiudiciū pauperū dicit' Isa. x. Ue q̄ cōdūt leges iniq̄s: ꝛ scribētes iniusticias scripserūt vt opprimerēt in iudicio paupes: ꝛ vim facerēt cause humiliū ꝛc̄. Sed sicut ait Psal. nō i finē obliuio erit paupis: patiētia pauperū nō p̄ibit in finē. Greg. homel'. euāge. xv. p̄me partis: Quasi perisse patiētia pauperū cernitur: cū nihil in hac vita pro illa recōpēsat'. sed patiētia pauperū nō peribit in finē: qꝛ tūc ei⁹ glīa p̄cipit': cū sil' oīa laboriosa terminant'. Seruate ergo frēs in mēte patientiā: eāq̄ꝫ cū res exigit exercete in operatione: nulli vestrū cōtra proximū cōtumeliosa verba cōmoueat: nulla periturarū rerū damna perturbēt. Si enī fixa mēte mansura damna pertimescetis damna transeuntiū rerū grauia nō putatis. Si eterne retributiōis gloriā cōspicitis: de tēporali iniuria nō doletis. Item dicas q ad amorē paupertatis mouere debet: quia veri pauperes habēt deū prouisorē: adiutorē: promotorē: susceptorem. Habent inquā deū prouisorē: qui in necessitate prouidet eis de vestimētis: alimētis. medicamētis: ꝛ huiusmodi. s̄m q eis expedit. Propter qd̄ i. Pe. v. Oēm sollicitudinē nostrā p̄iciētes in eū: quā ipsi cura est de nobis. Psal. Tibi derelictus est paup ꝛc̄. Ideo dicit Math. vi. Ne solliciti sitis aīe vestre quid manducetis: aut corpori vestro quid induamini ꝛc̄. Sequit': Scit enī pater vester quia his omnib⁹ indigetis. Ipse p coruos pauit helyam. quia deferebāt ei panē ꝛ carnes mane ꝛ vespe. Et p viduā mulierē. iii. Re. xvii. Multos etiam scōꝝ in carcere clausos: ꝛ ab humano auxilio destitutos pauit p semetipm̄ eis apparēdo: vt beatū dionysiū ꝛ socios eius. per columbā: vt beatā katherinā. per angelos vt helyam in deserto: ꝛ danielē in carcere: apportās ei abacuc de iudea cū cibis quos parauerat messorib⁹ suis. Psal. Parasti cibum in dulcedine tua pauperi deus. Quod satis patet per exemplum Lysiardi dn̄i castri oisini quod est in p̄uintia prope solcalquerii. Cū enī dictus dn̄s iuisset ad terrā transmarinā: motus deuotione transiuit vltra montē carmeli: vt ibi pro peccatis suis ageret vitam here

mitteā. ibi degēs in sūma paupertate in deserto. Cū aūt cōsumpsisset ibi paucos panes ⁊ ficcos. cōuertit se ad herbas crudas comedēdū. ꝑ quaꝝ crudelitate ⁊ amaritudine languidus ⁊ īfirmus cōuertit se ad oratiōeꝫ. vt īfirmitati sue deꝰ misereref. cui cōpassus deꝰ. misit coruū q̄ vnguibꝰ ⁊ rostro extraxit herbe cuiusdā radicē quā ei exhibuit cognoscēdā. qua gustata. sensit in ea mirā dulcedinē ⁊ saporis suauitatē. ⁊ de illa assidue viuebat cōualescēs. ⁊ de riuo aque bibēs. Cū aūt q̄dā de seruis suis post septēniū transfretasset. uit ad desertū in quo degebat. ingrēs eū ⁊ īueniēs post mutuā agnitionē ⁊ allocutionē de multis. apposuit ei mēsaꝫ radicē ꝓ cibo. ⁊ aquam ꝓ potu. ⁊ postea cū nollet redire dictꝰ pnceps. nec dimittere grām quā deus ei fecerat. retulit ei supradicta. ⁊ remisit eū. Dictꝰ aūt seruus asserebat ꝙ radix dulcedine ⁊ suauitate supabat carnaliū ferculoꝝ delitias. Hoc refert magister geruasius in libro. quē fecit de mirabilibꝰ terraꝝ ⁊ īperialibꝰ solatiis. Ad hoc faciunt multa exēpla īfra de timore mūdano. Et īfra similiter de timore humano. De ep̄o q̄ timore hūano ⁊ afflictiōe suppliciorꝫ ydolis imolās fugit ad heremū vbi p. xxx. annos vixit in fletu ⁊ orōne ꝓ peccato suo penitēs viuēs de palma ⁊ fonte in tugurio qḋ deꝰ parauerat ei quo defuncto ⁊ sepulto a fratre q̄ ibi supuenit. fons ⁊ palma statim aruerūt. ⁊ tuguriū cecidit. Itē ad idē multa exēpla īfraposita de gratibꝰ misericordie dei. quō pascit ⁊ curat ⁊ vestit suos pauperes ac ꝓ otat. de paulo primo heremita ⁊ antonio. ⁊ de sancto frontonio ⁊ suis. ⁊ de monacho lapso fugiēte ad heremū. ⁊ cibo sibi ꝓuiso ⁊ ꝑate eius curato. Itē ad hoc ꝙ dn̄s beāt curā paupes suos pascēdi ⁊ potādi facit qḋ habef īfra de oratiōe de pietatia fidei. ⁊ panibꝰ multiplicatis. quō s. oratio multiplicat. quō oratio pascit ⁊ potat. Itē ad idē faciūt multa exēpla illoꝝ paupeꝝ. q̄ recipe volebant sibi oblata ne amitterēt ꝓuisionē dei q̄ erat pcurator eoꝝ pauperꝫ de q̄bus hř īfra de auaritia capitulo de acceptiōe muneꝝ. Itē capi. de ꝓprietate claustraliū. ibi habēf mlta exēpla. quō deꝰ ꝓuidet victū. vestitū ⁊ medicamentū. Itē ad hꝰ facit qḋ legif dyal. Greg. li. ij. ca. ij. Ubi legif ꝙ cū beatꝰ bn̄dictꝰ fugiēs mūdū. latēt ī specu. ⁊ dyabolꝰ fregisset cāpanā ei. ad cuiꝰ pulsatōez romanꝰ mōachus panē ei porrigebat in die pasche apparuit dn̄s cuidaꝫ p̄sbytero dicēs. Tu tibi delitias ꝑparasti. ⁊ seruꝰ meꝰ tali loco fame cruciat. q̄ surgēs portauit ei q̄ ꝑparauerat sibi ⁊ comedit cū eo. ostēdēs ꝙ esset pascha. Itē in vitispatrū de quodā heremita legif. q̄ ꝯgregauerat pecuniā vt si forte ꝯtingeret eū īfirmari. haberet vnde sibi de cura ꝓuideret passus aūt pedis īfirmitatē. expēdit qḋ ꝯgregauerat. ⁊ nihil ei ꝓfecit. Et dixit ei medicus. ꝙ nisi sibi faceret pedē amputari. ꝯtinuo totū corpus īficeref. ⁊ ipse moreref statiꝫ. in ipa aūt nocte fleuit penitēs ⁊ angelus dn̄i apparuit ei dicēs. ꝙ nisi ꝯfisus fuisses in pecunia sua. curasset eū sūmus medicus. quē cōpūctū curauit angelus. In mane aūt veniēs medicus ad pedē amputādū. eū sanatū inueniēs. sua ferramēta reportauit. Scḋo paupes habent dn̄m adiutorē. ps̄. factus ē dn̄s refugiū pauperi. adiutor in oporꝫ ī tribulatiōe. Idē adiuuat pauperē de inopia. adiuuat aūt eos ꝯseruādo. ne. s. cadāt ī tētatiōnē vel desperatiōnē. Job. v. Saluū faciet egenum a gladio oris eoꝝ. i. a tētatiōne. Itē vires ⁊ fortitudinē tribuēdo. ysa. xv. Factus es dn̄e fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribulatione sua spes a turbine. vmbraculū ab estu. Itē ab angustiis liberando. ps̄. Liberabit pauperē a po. ⁊c. Itē eripiēs inope de manu for. eiꝰ ⁊c. Itē ꝯsolādo. ysa. xlix. Cōsolatus ē dn̄s populū suū. ⁊ pauperꝫ suoꝝ miserebif. qꝛ nō habēt ꝯsolatiōes carnales vel tpales. ideo dat eis spūales. qꝛ sꝫ Bern̄. Delicata ē diuina ꝯsolatio. nec ꝯcedif admittētibꝰ aliena. Tertio pauperes habēt deū ꝓmotorē. petitiones eorum exaudiendo. ps̄. Desideriū pauperꝫ exaudiuit dominus ⁊c. Ecci. xj. Depcatio pauperis ex ore vsq; ad aures pueniet. ⁊ iudiciū festinatū adueniet illi. Idē. Nō despiciet dn̄s pces pupilli ⁊ viduę. si effūdat loquelā gemitꝰ. Itē beneficiū factū paupi sibi pr̄stiti reputādo. Math. xxv. Qḋ vni ex minimis meis fecistis mihi fecist. Qḋ pꝫ ī pallio beati martini. qḋ dimidiū dedit paupi algēti. ⁊ vidit ipsa nocte deū eo īdutū angelis dicētē. Martinꝰ adhuc cathecuminꝰ hac me veste cōtexit. credidit decurtasse suā clamidē. ⁊ adeo augmētauit. vt vnꝰ eiꝰ angulꝰ eēt ī terra sup hūeros martini. ⁊ aliꝰ ī celo sup hūeros xp̄i. Bern̄. de hꝰ Puto o martie. ꝙ si sciuisses qbꝰ hūeri nō ei dimidiasses. sꝫ itegꝝ dedisses. Ad idē facit exēplū supra positū. petri thelonearij. q̄ naufrago nudo dedit suū exoticū. quo vidit dn̄ꝫ īdutū. Itē eterna bōa paupibꝰ reseruādo. ps̄. Nō ī finē obliuio ⁊c. Uidef dn̄s obliuisci paupes ī p̄senti. bōa terrena dans diuitibꝰ sꝫ nō ē ita. sꝫ sicut paterfamilias videf obliuisci ꝓpriū filiū ꝓ hospitibꝰ extraneis sꝫ hꝰ nō facit nisi ad horā. qꝛ ī mane recedētes nihil de bonis eiꝰ secū deferūt. ita diuites cū hinc recedunt. nihil secū deferūt de bonis tpalibꝰ ꝑter stercora peccatorū suoꝝ. Filius aūt licet ad tpus videaf pauper in fine super oīa bona patris ꝯstituif dn̄s. ⁊ hereditas eoꝝ. s. celestis dꝫ esse pclara eisq; est pr̄ orphanoꝝ in testamēto suo iam eis legauit cōficiēs sup hec l̄ras euangelij inuiolabilis. ⁊ adhibēs super hec testes acceptiōe maiores senatū aploꝝ sigillās imagine filij sui ꝓ hoc in cruce pendētis ⁊ septē sigillis intus. ⁊ totidē foris quibꝰ vidit testamētū signatuꝫ beatꝰ Joh. apo. v. Que aperuit agnꝰ q̄ occisus est. ⁊ sunt signacula forinsecꝰ septē articuli fidei. q̄ ptinēt ad eius humanitatē intrinsecꝰ septē q̄ ad eius ptinēt diuinitatē. qui in symbolo ꝯtinent. Dicebat magister guillermꝰ alsinus ep̄s parisien. ꝙ rex regū visitās mūduꝫ istū ꝯuocauit curiā vt munera largiref peccatoribꝰ ad hoc oēs vocans. qḋ audiētes tā diuites q̄ꝫ paupes ad curiā venerūt. sed diuites cū equis suis veniētes videtes agros. prata. siluas. vineta. ⁊ villas. ⁊ rex istarū pulchritudinē nō credētes alia bona istis eē potiora. hoc a rege petierūt q̄ ⁊ ꝯcessit eis. q̄ leti redeūtes currētes equos obuios sibi paupes pedites irridebāt qꝛ inutilif laborarēt eundo ad curiā vbi nihil obtinerēt credētes data sibi oīa bona. Paupes aūt nihilominꝰ ad curiā accesserūt. postulātes vt si aliq̄d remāsisset eis misercordif ꝯferef rege aūt asserēte ꝙ hēbat bona sine ꝯpatiōe meliora ⁊ maiora. s. eterna. ea paupibꝰ ꝯcessit ea ꝯditiōe. ꝙ ad modicū patiēter expectarēt. ⁊ cū vocaret generalē curiā corā oībꝰ eos in plena poneret possessiōe. Cū aūt redirēt ⁊ denūciarēt diuitibus magnitudinē muneris sibi facti. redierūt diuites ad regem petētes bona eterna. Qui ait. q̄ dedi paupibꝰ eis nō auferā: sed emite vobis ab eis: qꝛ vobis dedi tpalia vn̄ emere potestis q̄ petitis. Iste ē dn̄s ihs q̄ dat diuitibꝰ tpalia q̄ pauit in euāgelio spōdēs paupibꝰ eterna. Luc. xii. Nolite timere pusillꝰ grex. ꝯplacuit patri meo dare vobis regnū celeste. i. hos in generali iudicio ponet in plena possessiōe. ꝙ si emerint diuites dādo eis elemosynas. poterūt hēre. Itē sedē eis iudiciꝫ pbendo Job. xxxvi. Judicium pauperibus tribuit. Math. xix. Uos q̄ reliquistis oīa sedebitis sup sedes iudicātes duodecim tribꝰ israel. Glo. sup ps̄. Judicabunf ⁊ saluabunf boni. imꝑfecti iudicabunf ⁊ dānabunf. Fideles mali nō iudicabunf ⁊ dānabunf. infideles qꝛ qui sine lege peccauerūt. sine legeꝑibunt. iudicabūt ⁊ nō iudicabunf. sed saluabunf pfecti viri. ⁊ hoc merito: qꝛ mūdos eos deprimit ⁊ vilipēdit. j. reg. ij. Dn̄s pauperē facit ⁊ ditat. humiliat ⁊ sublevat. suscitās de puluere egenū. ⁊ de stercore. e. p. Ecci. xj. Deficiēs virtute abūdans paupertate. oculus dn̄i respexit illū in bonū. ⁊ erexit eū ab humilitate. ⁊ mirati sunt in eo vniuersi. Sicut pꝫ in beato dn̄ico ⁊ frācisco. quos deꝰ de tāmaxīa humilitate ⁊ paupertate exaltauit ad tantā miraculoꝝ opatiōnē. ad tantā filioꝝ multiplicatiōnē. ad tantā totiꝰ ecclie venerationē. ad tantā ppl'i chr̄iani deuotionē ⁊ glorie sublimationē. ꝙ stupeat inde mūdus. Ad cōfusionem aūt eoꝝ qui vilipēdūt paupes sapiētes. est illud qḋ legitur Eccēs. ix. Est ciuitas parua. ⁊ viri pauci in ea ⁊c. Hāc aūt cū nullus posset liberare aliquibꝰ viribꝰ. inuētus est in ea vir paup ⁊ sapiens qui eā ab obsidiōe liberauit ꝑ sapiāꝫ suā ⁊ nemo postea recordatꝰ est illius paupis. Itē ad hoc valet qḋ legif in cronicis ꝙ circa tpa dn̄i helye homerꝰ poeta floruit. qui cū in habitu vili vellet intrare apud athenas curiā regis. est ꝓhibitꝰ. qui sūpto pcioso habitu. statim itrauit. honorifice receptꝰ obtinuit q̄cq̄d petiuit. Qui ad ꝯfusionem regis ⁊ suoꝝ. vestes corā oībꝰ exuit. ⁊ eas honorauit. ⁊ adorauit gratias eis referēs de obtēto qḋ valuerāt apud regē. qḋ nō valuerat sapiā aut bonitas obtinere. Idē dicif fecisse magister petrꝰ abalardi. in ꝯfusionē aliquoꝝ monachoꝝ. q̄ cū venisset in q̄dā abbatia relinquēs alibi equos ⁊ ornatū cū cappa paupe vix ē ibi receptꝰ. ⁊ cū ribaldis positꝰ in hospitio. ⁊ viliter tractatꝰ postea aūt veniēs ibi cū sūmariis ⁊ pōpa. cū maximo honore ē ibi receptꝰ ⁊ tractatus. ⁊ ad loquēdū in eoꝝ capitulo inuitatꝰ. vbi multū ꝯfutauit eos dicēs. ꝙ si venisset ad eos chr̄s paup ⁊ pedes. fuisset male tractatꝰ. ⁊ eiꝰ sapia repudiata. ⁊ de bono hospitio. qḋ ibi hūit nō agēf sibi grās: sꝫ suis pꝫaleratis eq̄s ⁊ ornatui ⁊ pōpe supbie. Quarto paupes hn̄t deū susceptorē. sicut pꝫ de lazaro. Luc. xvi. Recipit enī in domū suā eos q̄ suas ꝓprias reliq̄rūt. ⁊ qꝛ domꝰ dei ē domus pauperuꝫ. iō pcepit seruo suo. Luc. xiiij. Exi cito in plateas ⁊ vicos ciuitatis. ⁊ paupes ac debiles. cecos ⁊ claudos itroduc huc in cenā meā. Ad hāc etiā cenā vidit beatꝰ antoniꝰ recipi paulū p̄mū heremitā q̄ ad heremū tpe psecutiōis fugerat oīa relinquēs. cū rediret de eius visitatiōe. q̄ vidit vt legif in vitispatrū recipi ⁊ in celū deduci īter choros angeloꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ ⁊ aploꝝ ⁊ alioꝝ sāctoꝝ. Ad hoc faciunt exēpla multa videlicet. Ambrosij. francisci. dn̄ici. ⁊ hmōi. Faciet dn̄s in futuro pauperibus. Sicut fecisse legif otto imperator filius ottonis. qui vt refert godefredus parmensis libro. s. de

gestis īperatoꝝ cū esset coronatus in vrbe romana clamari fecit vt oēs sub pena mortis seruarēt pacē adinuicē. nec depredarēt pauperes nec iniuriarēt eis. q̄ cū recessisset in theutoniā. ceperūt in vrbe vt ↄsueuerant guerras facere. bona paupeꝝ dissipare. ⁊ eos destruere. Qđ cū audisset. fecit inq̄ri. q̄ ⁊ q̄ fecissent. ⁊ scribi. Cū autē redisset ad vrbē. ↄuocauit maximā curiā ad quā cū venissent vndiq̄ maiores. ⁊ p̄paratū esset maximū cōuiuiū ⁊ residerēt. fecit venire maximā multitudinē armatoꝝ ⁊ p̄conizari sub pena mortis. ꝙ nullus se moueret. ⁊ fecit cōuocatis ex noīe malefactoribus ⁊ indicatis ⁊ recitatis eoꝝ iniuriis. ibi coraꝫ se ⁊ aliis decapitari ⁊ capita eoꝝ poni corā se ⁊ oībꝰ pro speculis ⁊ ferculis. illos āt q̄ nō erant malefactores. fecit ibi secū refici multis deliciis. ⁊ sic pauperes vindicauit. ⁊ pacē terre dedit. Sic faciet dñs in iudicio malefactores paupeꝝ morte eternā occidet. ⁊ a se capite ⁊ suis separabit. pacificos secū eternis deliciis reficiet. q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā. vt dicitur Math. v. Ipsos etiā paupes gloria ⁊ honore coronat in celo. ⁊ super soliū regni celestis collocat cū aplīs suis. ps̄. Suscitans a terra inopē ⁊ de stercore erigēs pauperē humilitatis ⁊ vilitatis. vt collocet cū cum principibus populi sui. Itē. i. reg ii. Suscitat de puluere egenū. ⁊ de stercore eleuat pauperē vt sedeat cū p̄ncipibꝰ. ⁊ soliū glorie teneat. Job. xxxvi. Reges in solio collocat ī ppetuū. ⁊ illic erigunt̄ si fuerint in cathenis ⁊ vinciant̄ funibꝰ paupertatis. Pauperibus spiritu dñs dat regnū ⁊ martyribꝰ. qꝛ quoddā genus martyrii est volūtaria pauptas. Bern̄ in sermo. de oībꝰ sanctis. Qđ martyrii genus grauius q̄ȝ īter epulas esurire. īter vestes algere. paupertate p̄mi īter diuitias quas ↄfert mūdus. quas ostētat malignus. quas desiderat appetitus. nōne merito coronabit̄ q̄ sic certauerit. deo q̄ hoc certamine p̄seuerat merito coronat̄. apoc̄. ii. Esto fidelis vsq̄ ad mortē. ⁊ dabo tibi coronā vite. Itē in sermone de oībꝰ sanctis. vis obtinere celū. paupertatis vilitatē amplectere. ⁊ tuū erit. nō eniꝫ pauptas virtꝰ reputat̄. sed paupertatis amor. amicicia paupeꝝ regis amicos facit. amor pauptatꝭ reges. Regnū deniq̄ celoꝝ paupeꝝ ē.

¶ Libri primi pars quarta incipit.

¶ De donis. DIS. I.

Onsequēter ↄsiderandū est de donis. De q̄bꝰ primo ↄsiderādū est in generali. Secūdo de singulis in sp̄ali. De donis in generali ↄsideranda sunt octo. Primo vtrū dona differāt a virtutibus. Scđo de necessitate donoꝝ. Tertio vtrū dona sint habitus. Quarto q̄ ⁊ quot sint. Quinto vtꝝ dona sint ↄnexa. Sexto vtrū maneāt in patria. Septimo de cōparatōe eoꝝ adinuicē. Octauo de cōparatōe eoꝝ ad virtutes. Ad p̄mū. s. vtꝝ dona differāt a virtutibꝰ. Dicēdū ꝙ si loq̄mur de dono ⁊ virtute sꝫ nois rationē sic nullā oppositōeꝫ hūt adinuicē. Nā rō virtutꝭ sumit̄ sꝫ ꝙ p̄ficit hoīeꝫ ad bene agēdū. vt supra dictū ē. Rō aūt doni sumit̄ sꝫ cōparatōeꝫ ad cām a q̄ ē. nihil aūt p̄hibet id qđ ē ab alio. vt donū esse p̄fectiuū alicuꝰ ad bene opādū p̄sertim cū supra dixim̄ꝰ ꝙ virtutes q̄dā nobis sūt īfuse a deo. Un̄ sꝫ h̄ donū a virtute distingui nō pōt. ⁊ iō q̄dā posuerūt ꝙ dona nō eēnt a virtutibꝰ distinguēda sꝫ in eis remanet nō minor difficultas. vt. s. rationē assignēt. q̄re q̄dā virtutes dicāt̄ dona ⁊ nō oēs. ⁊ q̄re aliq̄ cōputāt̄ īter dona q̄ nō cōputāt̄ īter vtutes. vt pꝫ de timore. Un̄ alii dixerūt dona a virtutibꝰ eē distinguēda. sꝫ nō assignauerūt ↄueniētē cāꝫ distinctiōis q̄. s. ita ↄueniret virtutibꝰ ꝙ nullo mō donis aut ecōuerso. Cōsiderātes. n. aliq̄ ꝙ īter septē dona q̄tuor p̄tinēt ad rationē. s. sapiētia. sciētia. ⁊ ītellectꝰ. ⁊ ↄsiliū. ⁊ tria ad viꝫ appetitiuā. fortitudo. pietas. ⁊ timor. posuerūt ꝙ dona p̄ficiebāt liberū arbitriū. sm̄ ꝙ ē facultas rōnis: virtꝰ vō sꝫ ꝙ ē facultas volūtatꝭ. qꝛ īuenerūt solas duas virtutes in rōne vel ītellectu. s. fidē ⁊ prudētiā. alīe vō ī appetitiua vel affectiua. oporteret aūt si hec distinctio eēt ↄueniēs ꝙ oēs vtutes eēnt ī vi appetitiua. ⁊ oīa dona in rōne. Quidā vero ↄsiderātes qđ greg. dicit in scđo moraliū. ꝙ donū sp̄ūssancti qđ ī mēte sibi subiecta format prudētiā. iusticiā. tēperātiā. ⁊ fortitudinē eādē mētem. munit ↄ̄ singula tētamēta p̄ septē dona. dixerūt ꝙ vtutes ordināt̄ ad bn̄ opādū. dona vō ad resistēdū tētatōibꝰ. Sꝫ nec ista distictio sufficit. qꝛ ēt vtutes tētatōibꝰ resistūt. īducētibꝰ ad pctā q̄ ↄ̄rīāt̄ virtutibꝰ. Unaq̄q̄ qꝫ. n. resistit nālr̄ suo ↄ̄rio. qđ p̄cipue pꝫ de charitate de q̄ dicit̄ Cant. viii. Aque multe nō poterūt charitatē extiguē.

Alii vero ↄsiderātes ꝙ ista dona tradunt̄ in scriptura sm̄ qđ fuerunt in chrō vt pꝫ ysa. xi. Dixerūt ꝙ vtutes ordinant̄ simplr̄ ad bene opandū: sed dona ordinant̄ ad hoc ꝙ p̄ ea ↄformem̄ chrō. p̄cipue q̄tū ad ea q̄ passus est: qꝛ in passione eiꝰ p̄cipue hmōi dona resplēduerūt. Sꝫ hoc etiā nō videt̄ esse sufficiēs: qꝛ ipse dñs p̄cipue nos īducit ad sui ↄformitatē sꝫ hūilitatē ⁊ māsuetudinē. Math. xi. Discite a me qꝛ mitis suꝫ ⁊ hūilis corde. ⁊ sm̄ charitatē. vt Joh. x. Diligatis inuicē sic dilexi vos. Et he etiā vtutes p̄cipue in passione chrī refulserūt ⁊ iō ad distinguēdū dona a vtutibꝰ debemꝰ seq̄ modū loq̄ndi scripture in q̄ nobis tradunt̄ nō q̄deꝫ sub noīe donoꝝ sed magꝭ sub noīe spirituū. Sic enī dicit̄ ysa. xi. Requiescet super eū sp̄ūs sapie ⁊ intellectꝰ ⁊c̄. Ex q̄bꝰ vbis manifeste dat̄ intelligi ꝙ ista septē enumerant̄ ibi sm̄ ꝙ sunt in nobis ab īspiratōe diuina. Inspiratio aūt signat quādā motionē ab exteriori. Est enī ↄsiderādū ꝙ in hoīe est duplex p̄ncipiū mouēs. Unū q̄dē interiꝰ qđ ē rō. aliud aūt exterius qđ est deꝰ. vt supra dictū est. ⁊ etiā ph̄s dicit in capitulo de bona fortuna. Manifestū est aūt ꝙ omne qđ mouet̄ necesse ē p̄portionatū eē motori. ⁊ hec ē p̄fectio mobilis inq̄ntū mobile. dispositio q̄ disponit̄ ad h̄ ꝙ bene moueat̄ a suo motore. q̄nto igit̄ mouens est altior. tāto necesse est ꝙ mobile p̄fectiori dispositōe ei p̄portionet̄. sicut videmꝰ ꝙ p̄fectiꝰ oportet eē discipulū dispositū ad hoc ꝙ altiorē doctrinā capiat a docēte. Manifestū ē aūt ꝙ vtutes hūane p̄ficiūt hoīem sm̄ ꝙ hō natus ē moueri p̄ rōeꝫ in his q̄ interiꝰ vel exteriꝰ agit. oꝫ igit̄ inesse hoī altiores p̄fectiōes sm̄ q̄s sit dispositus ad h̄ ꝙ diuinitꝰ moueat̄. ⁊ iste p̄fectiōes vocātur dona nō solū qꝛ infundunt̄ a deo sed qꝛ sm̄ ea hō disponit̄ vt efficiat̄ p̄mptꝰ mobilis ab inspiratōe diuina sicut legit̄ de ysa. l. Dñs aperuit mihi aurē. ego aūt non ↄ̄dico. retrorsum non abii. Et ph̄s dicit in capitulo de bona fortuna: ꝙ his q̄ mouent̄ p̄ īstinctū diuinū. nō expedit ↄsiliari sm̄ rōeꝫ humanā. sed ꝙ sequant̄ interiorē instinctū. qꝛ mouent̄ a meliori p̄ncipio q̄ȝ sit ratio humana ⁊ h̄ est qđ q̄dā dicūt ꝙ dona p̄ficiūt hoīem ad altiores actꝰ q̄ȝ sīt actꝰ vtutū. Hmōi aūt dona q̄nq̄ noīant̄ vtutes sm̄ cōeꝫ rōeꝫ vtutꝭ. hñt tn̄ aliquid supeminēs ratiōi cōi vtutis. īq̄ntū sunt q̄dā diuine vtutes p̄ficiētes hoīem inq̄ntū est a deo motꝰ. Unde ⁊ ph̄s in. vii. eth̄. Supra vtutē ↄmunē ponit quādā vtutē heroycā vel diuinā. sm̄ quā dicunt̄ aliqui diuini viri. vñ Greg. p̄mo mor̄. exponēs illud Job. i. Nati sunt ei septē filii. dicit. Septē filii nobis nascunt̄ cū p̄ cōceptionē bone cogitatōis sp̄ūssancti septē in nobis vtutes oriūtur. ⁊ inducit illud ysa. xi. Requiescet sup eū sp̄ūs sapiētie ⁊c̄. vbi enumerant̄ septē dona sp̄ūssancti. Ad scđm. s. vtrū dona sint necessaria ad salutē. Dicēdū ꝙ sicut dictū est. dona sunt q̄daꝫ hoīs p̄fectiōes quibꝰ hō disponit̄ ad hoc ꝙ bene sequat̄ īstinctū diuinū. Un̄ in his quibꝰ nō sufficit instinctꝰ rōnis sed ē necessariꝰ sp̄ūssancti īstinctꝰ. p̄ ↄsequēs etiā est necessariū donū. Rō aūt hoīs est p̄fecta a deo dupliciter. Primo quidē nāli p̄fectione. s. sm̄ lumē nāle rōnis. Alio mō quadā supernali p̄fectiōe p̄ vtutes theologicas. vt supra dictū ē. ⁊ q̄uis hec scđa p̄fectio sit maior q̄ȝ p̄ma. tn̄ prima p̄fectiori mō habet̄ ab hoīe q̄ȝ scđa. nā prima habet̄ ab hoīe q̄si plena possessio. Secūda aūt habet̄ q̄si impfecte. Impfecte. n. diligimꝰ ⁊ cognoscimꝰ deū. Manifestū est aūt ꝙ vnūquodq̄ꝫ qđ p̄fecte hꝫ naturā vel formā aliquā aut vtutē. pōt p̄ se sꝫ illā opari. nō tn̄ exclusa opatiōe dei. qui in omni nā ⁊ volūtate interius opat̄. sed id qđ impfecte hꝫ naturā aliquā vel formā aut virtutē nō pōt p̄ se opari nisi ab altero moueat̄. sicut sol. qꝛ est p̄fecte lucidū. p̄ seipsuꝫ pōt illumiare. luna aūt in qua est īperfecte nā lucis. nō illumiat nisi illuminata. Medicꝰ etiā q̄ p̄fecte nouit artē medicine. pōt p̄ se opari sed discipulus eiꝰ q̄ nōdū ē plene instructꝰ nō pōt p̄ se opari nisi ab eo instruat̄. Sic igit̄ q̄tū ad ea q̄ sub sunt hūane rōni in ordine. s. ad finē ↄnaturalē homini pōt hō opari p̄ iudiciū ratōis. Si tn̄ etiā in hoc hō adiuuet̄ a deo p̄ specialē instinctū. hoc erit supabundātꝭ bonitatis. Un̄ sm̄ ph̄os. nō quicūq̄ habebāt vtutes morales acq̄sitas habebāt virtutes heroycas vel diuinas: sed in ordine ad finē vltimum supernaturaleꝫ ad quē ratio mouet sm̄ ꝙ est aliqualr̄ ⁊ imperfecte informata p̄ vtutes theologicas. nō sufficit ipsa motio ratōis nisi desuper adsit instinctꝰ ⁊ motio sp̄ūssancti. sꝫ illud Ro. viii. Qui spiritu dei agitur hi filii dei sunt. ⁊ si filii ⁊ heredes. Et in psalmo dicit̄. Sp̄ūs tuus bonus deducet me in terrā rectā. qꝛ in hereditatem illius terre beatoꝝ nullus pōt puenire nisi moueat̄ ⁊ ducat̄ a sp̄ūssancto. ⁊ ideo ad illū finē ↄsequēdū necessariū est homini habere donū sp̄ūssancti. excedunt aūt dona ↄmunē perfectōꝫ virtutū. nō q̄tum ad genus operū eo mō quo cōsilia excedūt precepta: quia ad perfectionē ↄsilioꝝ nō tenet̄ homo de necessitate salutis vnde sine ipsis potest hō cōsequi salutē: sed dona excedūt perfe

tionẽ virtutũ. q̃ntũ ad modũ operãdi. ſ3 ꝙ mouet̃ hõ ab alioꝝ pn cipio. Ad tertiũ. ſ. vtrũ dona ſint habitus. Dicẽdũ ꝙ ſicut dictu3 eſt. dona quedã ſunt pfectiões hoĩs. q̃bꝰ diſponit̃ ad hoc ꝙ hõ be ne ſequat̃ inſtinctũ ſpũſſancti. Manifeſtũ ẽ aũt ex ſupradictis ꝙ virtutes morales pficiũt vim appetitiuã ſm ꝙ participat aliquali ter ratiõnẽ. inquãtũ. ſ. nata eſt moueri p ĩperiũ ratiõis. hec igit̃ do na ſpũſſancti ſe habẽt ad hoĩe3 ĩ cõparatiõe ad ſpũſſanctũ. ſicut vir tutes morales ſe habẽt ad vim appetitiuã in cõparatiõe ad rõne3. Uirtutes aũt morales habitꝰ q̃dã ſũt q̃bus vires appetitiue diſpo nunt̃ ad pmpte obediẽdũ rationi. vnde ⁊ dona ſpũſſancti ſũt q̃dã habitus q̃bꝰ hõ pficit̃ ad pmpte obediẽdũ ſpũiſancto. Et nota ꝙ duo ſunt genera donoꝝ ſpũſſancti. quedã ſine q̃bꝰ ad ſalutẽ peruenire nõ põt. ſicut ſunt iſta de q̃bus nũc loq̃mur. quedã vero ſunt ſine q̃bus põt hõ peruenire ad vitã. q2 nõ ſunt de neceſſitate ſalutis. ſicut eſt donũ pphie ⁊ hmõi. q̃ dicunt̃ gratie gratiſdate. Prima dona ſunt habitꝰ manẽtes in hoĩe. ⁊ in talibꝰ donis ſpũſſanctꝰ in electis oĩbꝰ ſemp manet. Sicut dicit̃ Joh. xiiij. Ubi dñs diſcipulis ſuis de ſpũſſancto loquens ait. Apud vos manebit ⁊ in vobis erit. Alia võ dona mõ ſũt habitꝰ. nec ſemp manẽt in hoĩe. Spũs enĩ pphie nõ ſemp adeſt pphis. Sicut dicit greg. pma homel. ſup ezech. Sic etiã eſt de alijs hmõi donis. Unde pprũ ẽ chri ꝙ dona ſpũſſancti requieſcãt in eo. vt dicit̃ yſa. xj. Et Johis. j. dicit̃. Super quẽ videris ſpm deſcẽdẽtẽ ⁊ manẽtẽ ſup eũ. h ẽ q̃ baptizat. qõ exponẽs Greg. li. ij. mor̃. ait. In cũctis fidelibꝰ ſanctuſſpũs venit. ſ3 in ſolo media tore ſemp ſingularit̃ pmanet. Ad quartu3. ſ. q̃ ⁊ quot ſint dona. Dicẽdũ ꝙ ſunt ſeptẽ. q̃ enumerant̃ yſa. xj. Requieſcet ſup eũ ſpũs ſa piẽtie ⁊ itellectꝰ. ſpiritꝰ cõſilij ⁊ fortitudinis. ⁊ ſpiritꝰ ſciẽtie ⁊ pieta tis. ⁊ replebit eũ ſpiritꝰ timoris dñi. Ad cuiꝰ euidẽtiã ſciẽdũ ꝙ do na ſũt q̃dã habitus pficiẽtes hoĩe3 ad hoc ꝙ pmpte ſequat̃ inſtin ctũ ſpũſſancti. Sicut virtutes morales pficiũt vires appetitiuas ad obediẽdũ rationi. Sicut aũt vires appetitiue nate ſunt moueri per ĩperiũ rationis. ita oẽs vires hũane nate ſũt moueri p ĩſtinctu3 dei. ſicut a quadã ſuperiori potẽtia. Et ideo in oĩbꝰ viribus hoĩs q̃ poſ ſunt eſſe principia hũanoꝝ actuũ. ſicut ſunt virtutes ita etiã ſũt do na. ſ. in ratiõe ⁊ in vi appetitiua. Ratio aũt eſt ⁊ ſpeculatiua ⁊ pra ctica. ⁊ in vtraq3 cõſiderat̃ appꝛehẽſio veritatis q̃ ptinet ad inuẽtio nẽ ⁊ iudiciũ de veritate. Ad appꝛehẽſionẽ igit̃ veritatis pficit̃ ſpe culatiua ratio p ĩtellectũ. practica vero p cõſiliũ. ad recte aũt iudican dũ. ſpeculatiua q̃dẽ p ſapiẽtiã. practica vero p ſciẽtiã pficit̃. appe titiua aũt virtꝰ in his q̃dẽ q̃ ſunt ad alteꝝ pficit̃ p pietatẽ. In his q̃ ſunt ad ſeipm pficit̃ p fortitudinẽ cõtra timorẽ periculoꝝ. cõtra cõcu piſcẽtiã vero inordinatã delectabiliũ p timorẽ dñi. ſm illud puer. xvj. p timorẽ dñi declinat oĩs hõ a malo. ⁊ in pſalmo. Cõfige timo re tuo carnes meas a iudicijs enĩ tuis timui. ⁊ ſic p3 ꝙ hec duo extẽ dũt ſe ad oĩa ad q̃ extẽdũt ſe virtutes tã intellectuales q̃3 morales. In hac enĩ enumeratiõe ponunt̃ quattuoꝛ ptinẽtia ad virtutes in tellectuales. ſ. ſapiẽtia ⁊ ĩtellectus. ſciẽtia ⁊ cõſiliũ. qõ ptinet ad pru dẽtiã. ſ3 nihil ponit̃ qõ ptineat ad artẽ q̃ eſt q̃nta virtus itellectua lis. q2 dona pficiũt hoĩe3 in his q̃ ptinẽt ad bene viuẽdũ. ad q̃ non ordinat̃ ars. ſed ad exterioꝛa factibilia. Eſt enĩ ars rõ recta nõ agi biliũ ſ3 factibiliũ. vt dicit̃ in. vj. ethi. Põt tñ dici ꝙ q̃ntũ ad infuſio nẽ donoꝝ ars ptinet ad ſpiritũſanctũ. q̃ eſt p̃ncipaliter mouẽs. nõ aũt ad hoĩes q̃ ſunt q̃dã organa eius. dũ ab eo mouent̃. Similiter in hac enumeratione ponitur aliquid pertinens ad iuſticiam. ſ. pie tas. ⁊ aliquid pertinens ad fortitudinem ſcilicet donum fortitudi nis. Temperantie aũt reſpondet quodãmodo donum timoris. Si cut enĩ ad virtutẽ tẽperãtie ptinet ſm eius pprĩã rationẽ3 vt aliq̃s recedat a delectabilibꝰ prauis. pp̃ter bonũ rõnis. ita ad donũ ptine ꝙ aliq̃s recedat a delectatiõibꝰ prauis pp̃ter dei timorẽ. Et no ta ꝙ circa fortitudinẽ nõ ponit̃ aliqua pars eius ꝙ ſit donu3. ſicut circa iuſticiã ponit̃ pietas. q̃ ẽ pars eius. Sz p fortitudinis virtute ponit̃ etiã fortitudo donũ ita ꝙ eodẽ noĩe tenet̃ virtus ⁊ donu3 cõ reſpõdẽs. nõ ſic aũt ponit̃ iuſticia. Sz pietas q̃ ẽ quedã3 pars eius. q2 nomẽ iuſticie a rectitudine ratiõis ĩponit̃. ⁊ ideo ẽ nomẽ virtu tis cõuenientius q̃3 nomẽ donũ. ſ3 nomẽ pietatis ĩportat reuerẽtiam quã habemus ad patrẽ ⁊ patriã. ⁊ q2 pater oĩum deꝰ ẽ. etiã cultus dei pietas noĩat̃. vt dicit Aug. x. de ci. dei. Et ideo cõueniẽter donu3 quo aliq̃s pp reuerẽtiã dei bonũ opat̃ ad oẽs. pietas noĩat̃. Non ponunt̃ aũt aliqua dona ptinẽtia ad virtutes theologicas. q̃ tñ ma xime ordinãt nos in deũ. q2 aĩus hoĩs non mouet̃ a ſpũſancto niſi ei ſ3 aliquẽ modũ vniat̃. ſicut ĩſtrumẽtũ nõ mouet̃ ab artifice niſi p contactu3. aut p aliquã aliã vnionẽ. Prima aũt vnio hoĩs ẽ p fidẽ. ⁊ charitate3. vnde iſte virtutes p̃ſupponunt̃ ad dona ſicut radices q̃dã donoꝝ. vnde oĩa dona ptinent ad has tres virtutes. ſicut que dam diuinatões p̃dictaru3 virtutũ. Item nota ꝙ intellectui adiun git̃ ſapiẽtia q̃ regit ipſu3. fortitudini cõſiliũ pietati ſciẽtia. timori do ni ſingulariter noĩat̃. nõ ponit̃ aliud directiuũ niſi ipſa ſapiã q2 p ſapiã3 dirigit̃ hoĩs intellectꝰ ⁊ hoĩs affectus. ⁊ ideo ponunt̃ cor reſpõdentia: ſapiã tanq̃ directiuo. ex pte quidẽ ĩtellectus donũ in tellectus. ex pte aũt affectus donũ timoris. Ratio enĩ timẽdi deu3 p̃cipue ſumit̃ ex cõſideratiõe excellẽtie diuine quã cõſiderat ſapiẽ tia. Ad quintũ. ſ. vtr3 dona ſint cõnexa. Dicẽdũ ꝙ huiꝰ q̃ſtionis veritas de facili ex p̃miſſis põt haberi. dictũ ẽ aũt ſupꝛa ꝙ ſicut vi res appetitiue diſponunt̃ p ṽtutes morales in cõpatiõe ad regimẽ rõnis ita oẽs vires aĩe diſponunt̃ p dona in cõpatõe ad ſpm̃ ſanctũ mouetẽ. Spũs aũt ſanctꝰ hitat ĩ nobis p charitatẽ. ſm illõ Ro. v. Charitas dei diffuſa ẽ i cordibꝰ nr̃is p ſpm̃ſcm̃ q̃ datꝰ eſt nobis. ſi cut ⁊ rõ nr̃a pficit̃ p prudentiã. vñ ſicut ṽtutes morales cõnectunt̃ ſibiinuicẽ i prudẽtia. ita dona ſpũſſancti cõnectunt̃ ſibiinuicẽ ĩ cha ritate. ita. ſ. ꝙ q̃ charitatẽ h3. oĩa dona ſpũſſancti h3. quoꝝ nulliũ ſi ne charitate hñi põt. Unde Greg p̃mo mor̃. dicit. ꝙ minoꝛ ẽ ſapia ſi intellectu careat. ⁊ valde inutilis eſt ĩtellectus ſi ex ſapia nõ ſubſi ſtat. Uile eſt cõſiliũ. cui opus fortitudinis deeſt. ⁊ valde fortitudo deſtruit̃ niſi p cõſiliũ fulciat̃. nulla ẽ ſcientia ſi vtilitatẽ pietatis nõ h3. ⁊ valde inutilis eſt pietas ſi ſciẽtie diſcretione caret. timoꝛ quo q3 ipſe ſi nõ has ṽtutes habuerit. ad nullũ opus bone actiõis aſſur git. ſicut aũt cõnexio ṽtutũ cardinaliũ pbat̃. vno modo p hoc ꝙ vna earum pficit̃ quodãmodo p aliã. vt ſupꝛa dictũ eſt. Ita greg. eodẽ mõ vult pbare cõnexionẽ donoꝝ p hoc ꝙ vnũ ſine alio nõ põt eſſe pfectũ. Unñ p̃mittit dicẽs. valde ſingula q̃libz deſtruũt̃: ſed nõ vna alij virtus virtuti ſuffragat̃. Nõ ergo dat̃ intelligi ꝙ vnũ donum non poſſit eſſe ſine alio: ſed quia ſi eſſet ſine ſapientia. non eſſet do num. ſicut tempantia ſi eſſet ſine iuſticia. non eſſet virtus. Et nota ꝙ ſapia ⁊ ſciẽtia vno mõ poſſunt cõſiderari ſ3 ꝙ ſunt gratie gratiſ date. put. ſ. aliquis intãtũ abũdat in cognitiõe diuinoꝝ ⁊ hũanoꝝ vt poſſit infideles inſtruere ⁊ aduerſarios cõfutare. ⁊ ſic de eis loq̃ tur apl̃us p̃ma Corin. xij. Alij p ſpiritũ dat̃ ſermo ſapie. Alij ſermo ſcientie ⁊c̃. Uñ ſignãter ſit mẽtio de ſermõe ſapie ⁊ ſcientie. ⁊ iſto mõ ſapia ⁊ ſciẽtia nõ ſunt cõnexe. Alio mõ poſſunt accipi put ſunt dona ſpũſſancti. ⁊ ſic ſapia ⁊ ſciẽtia nihil aliud ſunt q̃3 q̃dã pfectio nes hũane mentꝪ. ſm q̃s diſponit̃ ad ſequẽdũ inſtinctꝰ ſpũſſancti ĩ cognitiõe diuinoꝝ vel humanoꝝ. ⁊ ſic p3 ꝙ hmõi dona ſunt ĩ oĩbꝰ charitatẽ hñtibꝰ. Ad ſextũ. ſ. vtrũ dona ſpũſſancti maneãt in pa tria. Dicẽdũ ꝙ de donis dupl̃r poſſumꝰ loqui. Uno mõ q̃ntũ ad eſ ſentiã donoꝝ. ⁊ ſic pfectiſſime erũt in pr̃ia. vñ Ambro. dicit ĩ libro de ſpũſancto. Ciuitas dei illa hieruſalẽ celeſtis nõ meatu alicuius fluuij terreſtri3 abluit̃. ſed ex vite fonte pcedẽs ſpũſſanctꝰ. cuiꝰ nos breui ſatiamur hauſtu in nulli celeſtibꝰ ſpiritibꝰ redũdãtꝰ videt̃ af fluere pleno ſeptẽ ṽtutũ ſpũaliũ feruẽs meatu. Cuiꝰ rõ eſt: q2 dõa ſpũſſancti pficiũt mẽtẽ hũanã ad ſequẽdũ victõe3 ſpũſſancti. qõ p̃ cipue erit in pr̃ia. q̃ñ deꝰ erit oĩa in oĩbꝰ. vt dicit̃ p̃ma Corin. xv. Et q̃ñ hõ totaliter erit ſubditꝰ deo. Alio mõ poſſunt cõſiderari q̃ntũ ad mãã. circa quã opant̃. ⁊ ſic in p̃ſenti hñt opationẽ circa aliquã ma teriã circa quã habebũt opationẽ in ſtatu glĩe. ⁊ ſm hoc nõ mane bũt in patria. ſicut ſupꝛa de ṽtutibꝰ cardinalibꝰ dictũ ẽ. Uñ de do nis ſm ꝙ cõpetit ſtatui p̃ſenti dicit Greg. in ſcõo mor̃. ꝙ ſpũſſãctꝰ cõtra ſingula tentamẽta ſeptẽ donis erudit mẽtẽ: ſed in ſtatu glĩe ceſſantibꝰ malis p dona pficimur in bono. Uñ in ſingul̃ donis po nit Greg. aliq̃d qõ trãſit cũ ſtatu p̃ſenti. ⁊ aliq̃d qõ pmanet etiã in futuro. dicit enĩ ꝙ ſapia mẽtẽ de eternoꝝ ſpe ⁊ certitudine reficit. quoꝝ duoꝝ ſpes trãſit: ſed certitudo remanet. Et de ĩtellectu dĩc ꝙ in eo ꝙ audita penetrat reficiẽdo coꝛ tenebras eius illuſtrat. quoꝝ auditꝰ trãſit: q2 nõ docebit vir fratrẽ ſuũ. vt dicit Hiere. xxxj. Sz il luſtratio mẽtis manebit. de cõſilio aũt dicit ꝙ pꝛohibet eẽ p̃cipitẽ qõ eſt neceſſariũ in p̃ſenti. ⁊ iterũ ꝙ rõne aĩu3 replet. qõ ẽ neceſſariu3 etiã in futuro. De fortitudine võ dicit ꝙ aduerſa nõ metuit qõ eſt neceſſariũ in pñti. ⁊ iteꝝ ꝙ cõfidẽtie cibos apponit. qõ pmãet etiã ĩ futuro. De ſciã võ vnũ tñ ponit. ſ. ꝙ ignorãtie ieiuniũ ſupat. qõ p tinet ad ſtatũ pñtẽ. Sz ꝙ addit in vẽtre mẽtis põt finalit̃ ĩtelligi re pletio cognitiõis ptinet etiam ad ſtatũ futuru3. De pietate võ dicit ꝙ cordis viſcera miſericordie operibus replet. qõ quidẽ ſm verba pertinet tantũ ad ſtatũ p̃ſentẽ: ſed ipſe intimus affectus proximo rum p viſcera deſignatus pertinet etiam ad ſtatũ futurum. in quo pietas non exhibebit miſericordie opera. ſed congratulationis af fectum. De timore vero dicit ꝙ premit mentem ne de preſentibus ſupbiat. qõ pertinet ad ſtatum p̃ſentem. ⁊ ꝙ de futuris cibos ſpei confortat. qõ etiã pertinet ad ſtatũ preſente3 quãtu3 ad ſpem. ⁊ po teſt etiam quãtũ ad ſtatũ futurũ ptinere. quãtũ ad cõfortationem

de reb⁹ hic speratis ⁊ ibi obtentis. Ad septimū. s. vtrū dignitas
donoꝝ attēdat̄ fꝫ ordinē enumeratiōis q̄ habet̄ ysa. xi. Dicēdū q̄
dignitas donoꝝ dupliciter pōt attēdi. Uno mō simpliciter. s. p cō-
parationē ad ppꝛios actus. put pcedūt a suis principijs. Alio mō
fꝫ q̄d. s. p cōparationē ad materiā. Simpliciter aūt loquēdo de di-
gnitate donoꝝ eadē est rō cōparatiōis in ipsis ⁊ virtutib⁹. q2 dona
ad oēs actus potētiaꝝ aīe pficiūt hoīeꝫ ad quos pficiūt virtutes. vt
supra dictū ē. Unde sicut virtutes itellectuales pferunt̄ virtutibus
moralib⁹. ⁊ iō ipsis virtutib⁹ itellectualib⁹ ɔtēplatiue pferunt̄ acti-
uis vt sapiētia ⁊ itellectus ⁊ sciētia. prudētie ⁊ arti. ita tñ q̄ sapien-
tia pfert̄ itellectui. ⁊ itellect⁹ sciētie. sicut prudentia ⁊ synesis eubu-
lie. ita etiā in donis sapiētia ⁊ itellect⁹. sciētia ⁊ ɔsiliū pferunt̄ forti-
tudini pietati ⁊ timori. in q̄bus etiā pietas pfert̄ fortitudini. fortitu-
do timori. sicut iusticia fortitudini. ⁊ fortitudo tēperātie. Sꝫ q̄tum
ad materiā fortitudo ⁊ ɔsiliū pferunt̄ sciētie ⁊ pietati q2. s. fortitu-
do ⁊ ɔsiliū in arduis locū habēt. Sciētia aūt ⁊ ɔsiliū etiā in rationi-
bus. Sic igit̄ donoꝝ dignitas ordini enumerationis rñdet. partim
q̄dē simpliciter fm q̄ sapiētia ⁊ intellectus oībus pferunt̄. partim
aūt fm ordinē materie. fm q̄ ɔsiliū ⁊ fortitudo preferunt̄ sciētie ⁊
pietati. Ad octauū. s. de cōparatiōe donoꝝ ad virtutes. Dicēdū
q̄ sicut ex dictis patet virtutes in tria genera distinguūt̄. Sūt eniꝫ
q̄dā virtutes theologice. q̄dā itellectuales. q̄dā morales. Uirtutes
q̄dē theologice. sunt q̄b⁹ mens humana deo ɔiungit̄. Uirtutes au-
tē itellectuales sunt q̄bus ratio ipsa pficit̄. Uirtutes aūt morales
sunt q̄b⁹ vires appetitiue pficiunt̄ ad credēdū rationi. Dona autē
spūssancti sunt q̄bus oēs virtutes aīe disponunt̄ ad hoc q̄ subdā-
tur motioni diuine. Sic ergo eadē videt̄ esse cōparatio donoꝝ ad
virtutes theologicas p quas hō vnit̄ spiritui sancto mouenti. sicut
virtutū moraliū ad virtutes itellectuales. p quas pficit̄ rō q̄ ē virtu-
tū moraliū motiua. Unde sicut virtutes itellectuales pferunt̄ virtu-
tib⁹ moralib⁹ ⁊ regulāt eas. ita virtutes theologice pferunt̄ donis
spūssancti. ⁊ regulāt ea. vnde Greg. dicit in pmo mor. q̄ neq3 ad de-
nariū pfectionē septē filij id est septē dona puenīūt. nisi in spe ⁊ fide
⁊ charitate fuerit omne q̄ð agūt. Sed si cōparemus dona ad alias
virtutes itellectuales vel morales. dona pferunt̄ virtutib⁹. q2 dona
pficiūt vires aīe in cōparatiōe ad spiritūsanctū mouētem. virtutes
aūt pficiūt vel ipaꝫ rationē vel alias vires in ordine ad rōnē. Ma-
nifestū est aūt q̄ ad altiorē motorē oportet maiori pfectiōe mobile
esse dispositum. Unde perfectiora sunt dona virtutibus.

¶ De donis in speciali. DIS. II.

Einde ɔsiderādū est de donis in speciali. ⁊ pri-
mo de dono timoris. Scđo de dono pie-
tatis. Tertio de dono sciētie. Quarto de dono fortitu-
dinis. Quinto de dono ɔsilij. Sexto de dono itellectus.
Septimo de dono sapiētie. Circa pmū de dono timoris ɔside-
rāda sunt duodecim. Primū est vtrū deus sit timēdus. Secundū
est de diuisiōe timoris. Tertiū est de timore naturali. Quartū ē de
timore hūano. Quintū est de timore mundano. Sextū ē de timore
seruili. Septimū est de timore initiali. Octauū est de timore filiali.
Nonū est vtrū timor sit initiū sapiētie. Decimū ē vtrū timor sit do-
nū spūssancti. Undecimū ē vtrū crescat crescēte charitate. Duode-
cimū vtrū maneat in patria. Ad primū. s. vtrū de⁹ timeri possit.
Dicēdū q̄ sicut spes hꝫ duplex obiectū. quoꝝ vnū ē ipꝫ bonū futu-
rum cuius adeptionem quis expectat. Aliud est auxilium alicuius per
quod expectat illud adipisci q̄ð sperat. ita etiaꝫ timor duplex obie-
ctuꝫ habere pōt quorum vnum est ipm malū quod homo refugit.
aliud ē a quo malū puenire pōt. pmo ergo mō de⁹ q̄ ē ipa bonitas
obiectū timoris esse nō pōt. fꝫ scđo mō pōt esse obiectū timoris in-
quātū. s. ab ipso vel p cōparationē ad ipsuꝫ nobis. pōt aliq̄ð malū
iminere ab ipso q̄dē pōt nobis iminere malū pene. q̄ð nō ē simpli-
citer malū fꝫ fm q̄d. bonū aūt simpliciter. Cū enī bonū dicat̄ in or-
dine ad finē malū aūt iportet huī⁹ ordinis puatōeꝫ. illō ē malū sim-
pliciter q̄ð excludit ordinē a fine vltimo q̄ð ē malū culpe. malū aūt
pene est q̄dē malū inquātū priuat aliq̄ð pticulare bonū. ē tñ bonū
simpliciter inquātū depēdet ab ordine finis vltimi. p cōparatiōem
aūt ad deū pōt nobis malū culpe puenire si ab eo separamur. ⁊ p hūc
modū deus pōt ⁊ dꝫ timeri. In deo enī ē ɔsiderare iusticiā. fꝫ quā
peccātes punit ⁊ misericordiā. fm quā nos liberat. Scđm igit̄ ɔsi-
derationē iusticie ipsius isurgit in nobis timor. Scđꝫ aūt ɔsiderati-
onē misericordie ɔsurgit in nobis spes. ⁊ ita fꝫ diuersas rōnes de⁹
ē obiectū spei ⁊ timoris. Et nota q̄ malū culpe nō ē a deo sicut ab
actore. fꝫ ē a nobisipsis inquātū a deo recedimus. malū aūt pene ē
q̄dē a deo actore inquātū hꝫ rationē boni put. s. ē iustuꝫ. fꝫ q̄ iuste
nobis pena infligit̄ hoc pmordialiter ex merito nostri peccati cō-
tingit fm quē modū dicit̄ Sap. j. q̄ deus mortē non fecit: sed ipij
manib⁹ ⁊ vbis accersierūt illam. Ad scđm. s. de diuisione timo-
ris quā ponit magister sn̄iaꝝ li. iij. dist. xxxiiij. s. in filialē. initialem
seruilē. ⁊ mūdanū. Sciendū q̄ de timore nunc agim⁹ fm q̄ per ip-
sum aliquo mō ad deū ɔuertimur. vel ab eo auertimur. Cū enī ob-
iectū timoris sit malū q̄nq3 homo ppter mala q̄ timet a deo rece-
dit. ⁊ iste dicit̄ timor hūanus vel mūdan⁹. q̄nq3 aūt hō p mala q̄ ti-
met ad deū ɔuertit̄ vt ei inhereat q̄ð quidē malū est duplex. s. ma-
lum pene. ⁊ malū culpe. Si igit̄ aliquis ɔuertat̄ ad deū ⁊ ei inhere-
at ppter timorē pene est timor seruilis. Si aūt ppter timorē culpe
est timor filialis. nā filioꝝ est timere offensaꝫ patris. Si aūt ppter
vtrūq3. est timor initialis. q̄ est medi⁹ inter vtrūq3 timorē. Utrū au-
tē malū culpe possit timeri supra habitū est cū de passiōe timoris
ageret̄. Et nota q̄ timor nālis nō ɔnumerat̄ inter alios timores in
hac diuisione ɔtentos: q2 timor nālis nō est bonus nec malus bo-
nitate vel malicia morali: sed p̄supponit̄ ab vtroq3. Oēs aūt isti ti-
mores iportant vel bonū morale. q̄ð pcipue ɔsistit in ɔuersione ad
deū. vel malū morale q̄ð precipue ɔsistit in auersione a deo. Itē no-
ta q̄ lꝫ alia sit habitudo filij ad patrē. ⁊ vxoris ad virum ⁊ serui ad
dñm. tñ timor castus qui est p ɔpationē vxoris ad viruꝫ nō distin-
guit̄ a timore filiali. q̄ est p ɔpationē filij ad patrē. sicut distinguit̄
a timore seruili q̄ est p ɔpationē serui ad dñm. Cui⁹ ratio ē q2 ha-
bitudo serui ad dñm est p ptātē dñi ad seruū se sibi subijcientē. sed
habitudo filij ad patrē vel vxoris ad virū est ecōuerso p affectū fi-
lij se subdentis patri. vel vxoris se ɔiungentis viro vnione amoris.
vnde timor filialis est cast⁹ ad idē ptinet: q2 p charitatis amorē de-
us pater noster efficit̄. fm illō Ro. viij. Accepistis spm adoptiōis
filioꝝ. in quo clamam⁹ abba pr̄. fꝫ eādē charitatē dicit̄ etiā spon-
sus noster. fꝫ illō. ij. ad Corin. xi. Despōdi vos vni viro virginem ca-
staꝫ exhibere chrō. Timor aūt seruilis ad aliō ptinet: q2 charitatē i
sua resurrectiōe nō icludit. Itē nota q̄ isti tres timores. s. mūdan⁹
seruilis. ⁊ initial̄ respiciūt penā: fꝫ diuersimode. Nā timor mūdan⁹
siue hūan⁹ respicit penā a deo auertētē quā q̄nq3 inimici dei infli-
gūt. vl̄ ɔminant̄. Sꝫ timor seruil̄ ⁊ initialis respiciūt penā p quā ho-
mines attrahunt̄ ad deū diuinit⁹ inflictā vel ɔminatā. Quā q̄dem
penā pncipaliter timor seruil̄ respicit. timor aūt initial̄ secundario.
Itē nota q̄ sic̄ alia est ɔcupia oculoꝝ q̄ ɔcupiscit hō bona mundi.
Alia ɔcupia carnis q̄ quis dilectōeꝫ ppꝛij corpis ɔcupiscit. ita aliō
est malū q̄ð respicit timor mūdan⁹. s. amittere bona mūdana. Aliō
q̄ð respicit timor hūan⁹. s. amitter̄ delectatōeꝫ vl̄ icolumitatē ppꝛij
corpis: q2 tñ eadē rōne hō a deo auertit̄ ppter timorē amittēdi bo-
na mūdana. ⁊ pp timorē amittēdi icolumitatē ppꝛij corpis: q2 bo-
na exteriora ad corp⁹ ptinēt. ⁊ iō vterq3 timor hic p eodē ɔputat̄.
q̄uis mala q̄ timent̄ sint diuersa sic̄ ⁊ bōa q̄ ɔcupiscūt. Ex q̄ q̄deꝫ
diuersitate puenit diuersitas pctōꝝ fm spēm q̄b⁹ tñ oīb⁹ cōe est a
deo abducere. Ad tertiū. s. de timore nāli. Et ad q̄rtū. s. de timo-
re humano. Re. supra vbi agit̄ de passione timoris. Ad q̄ntū. s.
de timore mūdano q̄rit̄. vtrū timor mūdan⁹ semp sit malus. ⁊ d̄r q̄
sic. Sciēdū aūt q̄ sic̄ ex supra dict̄ pꝫ. act⁹ morales ⁊ habit⁹ ex obie-
ctis ⁊ nomē ⁊ spēm hñt. ppꝛiū aūt obiectū appetitiui mot⁹ est bo-
nū finale. ⁊ iō a ppꝛio fine oīs motus appetitiu⁹ ⁊ specificat̄ ⁊ no-
minat̄. Si quis enī cupiditatē nominaret amorē laboris q2 ppter
cupiditatē hoīes laborāt. nō recte nomiaret. Nō enī cupidi labore
q̄rūt sicut finē: sed sicut illud q̄ð est ad finē. sicut finē aūt q̄rūt diui-
tias. Unñ cupiditas recte nomiat̄ desideriū vel amor diuitiaꝝ q̄ð ē
malū. ⁊ p hūc modū amor mūdan⁹ ppꝛie dicit̄ quo aliq̄s mūdo i-
nitit̄ tanq̄ fini. ⁊ sic amor mūdan⁹ semp ē mal⁹. timor aūt ex amo-
re nascit̄. illō. n. hō timet amittere q̄ð amat. vt pꝫ p Aug. i li. lxxxiij.
q̄stiōnū. Et iō timor mūdan⁹ est q̄ pcedit ex amore mūdano tanq̄ a ma-
la radice. ⁊ ppter hoc etiā ipse timor mūdan⁹ semp est mal⁹. Sciē-
dū aūt q̄ nāliter est homini q̄ refugiat ppꝛij corpis detrimentū. vl̄
etiā dāna tempaliū reꝝ: sed q̄ hō ppter ista recedat a iusticia est ɔ
rōnē nālē. Unde etiā phs dicit in iij. eth. q̄ quedā sunt. s. peccato-
ꝝ opa ad q̄ nullo timore aliq̄s dꝫ cogi: q2 peius est hmōi pctā ɔmitte-
re q̄ penas q̄scūq3 pati. Ad timorē humanū ptinere videt̄ q̄ hoīes
reuereamur. Sꝫ dupl'r pōt aliquis hoīes reuereri. Uno mō inquan-
tum in eis est aliquid diuinū. puta bonū gratie vel virtutis. vel saltē
tem naturalis dei imaginis. ⁊ hoc mō vitupant̄ qui hoīes non re-
uerent̄. Sicut iudex iniqu⁹ qui nec deū timebat nec hoīes reuereba-
batur. Luc. xviij. Alio mō potest aliq̄s homīes reuereri inquantum
deo cōtrariant̄. ⁊ sic laudant̄. qui homīes nō reuerent̄ fm illud
Eccl. xlviij. In diebus suis nō ptimuit principem. Et math. x. No-
lite timere eos qui occidūt corpus ⁊c. Ad timorē mundanū ptine-
re videnī pene que p potestates seculares infligunt̄. Potestates

aūt q̄sq̄ꝫ īfligit penas ad retrahēdū a peccato in hoc q̄ dei mini-
stri sunt. sm̄ illud Ro. xiij. Minister dei ē iudex in irā ei qui male
agit. ꝛ sm̄ hoc timere ptātē secularē nō ptinet ad timorē mūdanū.
sꝫ ad timorē seruilē vel initialē. q̄ñdo vero penas īfligūt cōtra iusti-
ciā hoīes ꝑsequēdo vel bona tpalia rapiēdo. sic ad timorē munda-
nū ptinet timere potestati seculari. ꝛ ex hmōi timore ꝓuenit q̄ ho-
mo plus vult iusticiā deserē vel deū offendere q̄ꝫ tpalia bona pde-
re. De hoc re. vbi supra. Circa sextū. s. de timore seruili ↄsideran-
da sunt tria. Primo vtrū timor seruilis sit bonus. Scđo vtrū sit idē
cū timore filiali. Tertio vtrū remaneat cū charitate. Ad primū. s.
vtrū timor seruilis sit bonus. Dicēdū q̄ timor seruilis ex parte ser-
uilitatis hꝫ q̄ sit malus. seruilitas enī opponit libertati. vnde cū li-
ber sit q̄ sui cā est. vt dicit in principio methaphisice. seruus est q̄ nō cā
sui opat sꝫ quasi ab extrinseco motus. Quicūq; aūt ex amore aliq̄d fa-
cit q̄si ex seipso opat. q2 ex ꝓpria īclinatiōe mouet ad operandū ꝛ
ꝛ ideo ↄtra ratiōnē seruilitatis est q̄ aliq̄s ex amore opet. Sic igit
timor seruilis inquātū seruilis est. charitati ↄtrariat. Sic igit ser-
uilitas eēt de ratiōe timoris oporteret q̄ timor seruilis simpliciter
eēt malus. sicut adulteriū simpliciter est malū q2 id ex quo ↄtraria-
tur charitati ptinet ad adulterij spēm. sꝫ p̄dicta seruilitas nō ptinet
ad speciē timoris seruilis sicut nec īfirmitas ad speciem fidei īfor-
mis. Species enī moralis habitus vel act9 ex obiecto accipit. obie-
ctū aūt timoris semel est pena cui accidit q̄ bonū cui cōtrariat pe-
na amet tanq̄ finis vltim9. ꝛ p ↄsequēs pena timeat tanq̄ p̄ncipa-
le malū. q̄ ↄuenit in nō habēte charitatē. vel q̄ ordinet in deū. si-
cut in finē. ꝛ pcōsequēs pena nō timeat tanq̄ p̄ncipale malū. q̄ cō-
uenit in habēte charitatē. nō enī tollit species habit9 p hoc q̄ eius
obiectū vel finis ordinat ad vlteriorē finē. ꝛ ideo timor seruilis sm̄
suā substātiā bon9 ē. sꝫ seruilitas eius ē mala. Ad scđꝫ. s. vtrū ti-
mor seruilis sit idē in re cū timore filiali. Dicēdū q̄ ꝓprie obiectū
timoris ē malū. ꝛ q2 actus ꝛ habitus distinguunt sm̄ obiecta vt ex
dictis patet necesse ē q̄ sm̄ diuersitatē maloꝝ etiā timores specie
differāt. Differt aūt specie malum pene q̄ refugit timor seruilis. ꝛ
ꝛ malū culpe q̄ refugit timor filialis. vt ex supradictis pꝫ. Unī ma-
nifestū est q̄ timor seruilis ꝛ filialis nō sunt idē sꝫ substātiā. sꝫ dif-
ferūt specie. vnde aug. sup p̄mā canonicā Johis dicit duos esse ti-
mores. Unū seruilē. ꝛ aliū filialē vel castū. lꝫ aūt vterq; timor respi-
ciat deū. q2 vtroq; timemus deū. nō tñ sub eadē habitudine. Nā ti-
mor seruilis respicit deū sicut p̄ncipiū īflictiuū penaꝝ. timor aūt fi-
lialis respicit deū nō sicut p̄ncipiū actiuū culpe. sꝫ potius sicut ter-
minū a quo refugit separari p culpā. Et ideo ex hoc obiecto q̄ est
de9 nō ↄsequit identitatē spei. q2 etiā mot9 naturales sꝫ habitudi-
nē ad aliquē terminū specie diuersificant. nō enī est idē motus spe-
cie q̄ est ab albedine. ꝛ q̄ est ad albedinē. Per istā eadē rōnē dicas
q̄ fides formata ꝛ īformis sm̄ obiectū nō differūt. vtraq; enim fi-
des ꝛ credit deo ꝛ credit deū. sꝫ differūt solū p aliq̄d ītrinsecū. s. sm̄
p̄sentiā ꝛ absentiā charitatis. ꝛ ideo nō differūt sm̄ substātiā. sꝫ ti-
mor filialis ꝛ seruilis differūt sm̄ obiecta. ꝛ ideo non est similis ra-
tio. Similiter eadē est spes qua speram9 frui deo. ꝛ aliq̄ alia bene-
ficia obtinere ab eo. nō tñ est idē timor quo timem9 separari a deo
ꝛ ab eo puniri. q2 spes respicit deū. sicut p̄ncipiū tñ respectu fruitio-
nis diuine q̄ꝫ respectu cuiuscūq; alteri9 beneficij. nō sic aūt ē de ti-
more. ꝛ iō nō ē rō similis. Ad tertiū. s. vtrū timor seruilis simul
maneat cū charitate. Dicēdū q̄ timor seruilis ex amore sui causat.
q2 ē timor pene q̄ ē detrimētū ꝓprij boni. Unde hō mō timor pene
pōt stare cū charitate. sicut ꝛ amor sui. eiusdē enī rōnis ē q̄ hō cu-
piat bonū sui. ꝛ q̄ timeat p̄uari eo. Amor aūt sui tripliciter se pōt ha-
bere ad charitatē. Uno. n. mō ↄtrariat charitati sm̄ q̄ aliq̄s ī amo-
re ꝓprij boni finē ↄstituit. Alio mō īcludit in charitate sꝫ q̄ hō se
ꝓpter deū ꝛ in deo diligit. Tertio mō a charitate q̄dē distinguit sꝫ
charitati nō ↄtrariat. puta cū aliq̄s diligit q̄dē seipꝫ sꝫ rōnē ꝓprij
boni. ita tñ q̄ in hō ꝓprio bono nō ↄstituat finē. sicut ēt ad ꝓximū
pōt esse aliq̄ alia spālis dilectio p̄ter dilectiōez charitatis q̄ fundat
ī deo vt ꝓxim9 diligit. vel rōne ↄsanguinitatis. vel alicui9 ↄditiōis
humane. q̄ tñ referibilis sit ad charitatē. Sic igit ꝛ timor pene exclu-
dit. Uno mō ī charitate. Nā separi a deo ē pena quedā. quā chari-
tas maxie refugit. vñ hō ptinet ad timorē castū. Alio autē mō ↄtrariat
charitati sꝫ q̄ aliq̄s refugit penā ↄtrariā bono suo nāli sicut p̄ncipale
malū ↄtrariū ē bono q̄ diligit vt finis. ꝛ sic timor pene nō ē cū chari-
tate. Alio mō timor pene distinguit q̄dē sꝫ substātiā a timore casto. q2
hō timet malū penale. nō rōne separatiōis a deo sꝫ inquātū ē nociuū
ꝓprij boni nec tñ ī illo bono ↄstituit ei9 finis. Unī nec illō malū for-
midat tanq̄ p̄ncipale malū. ꝛ talis timor pōt eē cū charitate. sꝫ iste timor
pene nō dicit eē seruilis. nisi qñ pena formidat sicut p̄ncipale malū
vt ex dictis patet. ꝛ ideo timor inquātum seruilis nō manet cū cha-
ritate. Sed substātia timoris seruilis cū charitate mānere pōt sicut
amor sui manere pōt cū charitate. De hō etiā req̄ vbi supra. Cir-
ca septimū. s. de timore initiali. Re. vbi supra. vbi agit de passione
timoris. Circa octauū. s. de timore filiali. Re. vbi supra. Utrum
aūt timor initialis sm̄ essentiā differat a timore filiali. Dicendū q̄
timor initialis dicit ex eo q̄ est initiū. sed cū ꝛ timor filialis ꝛ timor
seruilis sint aliquo mō initiū sapiētie. vterq; pōt aliquo mō initia-
lis dici. sed sic nō accipit initialis scđm q̄ distinguit a timore ser-
uili ꝛ filiali. sed accipit sm̄ q̄ ↄpetit statui incipietiū in q̄b9 īchoa-
tur quidā timor filialis p inchoationē charitat. nō tñ est in eis ti-
mor filialis pfecte. q2 nondū ꝓuenerūt ad pfectionē charitatis. ꝛ iō
timor initialis hoc mō se hꝫ ad filialē. sicut charitas impfecta ad p-
fectā. Charitas aūt pfecta ꝛ impfecta nō differūt sꝫ essentiā sed so-
lū sm̄ statū. ꝛ iō dicēdū est q̄ timor initialis ꝓut hic sumit nō dif-
fert sm̄ essentiā a timore filiali. Et nota q̄ timor seruil timet penaꝫ
ꝛ timor initial timet penā sꝫ nō eodē mō q2 timor seruilis respicit
penā sicut obiectū ꝓpriū. timor aūt initialis nō timet penā sic ꝓpri-
um obiectū. sꝫ inquātū hꝫ aliq̄d de timore seruili adiūctū. q̄ sꝫ sub-
stantiā manet quidē cū charitate. seruilitate remota sed actus eius
manet quidā cū charitate impfecta in eo qui nō solū mouet ad bñ
agendū ex amore iusticie: sed etiā ex timore pene. Sep iste act9 ces-
sat in eo qui hꝫ charitatē pfectā q̄ foras mittit timore habētē penā
vt dicit. j. Joh. iiij. Circa nonū. s. vtrū timor sit initiū sapiētie. Dic-
endū q̄ initiū sapiētie pōt aliquid dici dupl'r. Uno mō q2 ē initiū
ipsi9 sapiētie q̄ntū ad eius essentiā. Alio mō q̄ntū ad ei9 effectū. sic
initiū artis sm̄ eius essentiā sunt p̄ncipia ex quib9 ꝓcedit ars. Ini-
tiū aūt eius sm̄ artis effectū ē vnde īcipit ars opari. Sicut si dicam9
q̄ p̄ncipiū artis edificatiue est fundamētū. q2 ibi incipit edificator
opari. cū aūt sapiā sit cognitio diuinoꝝ vt infra dicet. aliter cōside-
rat a nobis ꝛ aliter a philis. q2 enī vita nr̄a ad diuinā fruitionē ordi-
nat. ꝛ dirigit sꝫ quādā pticipationē diuine nāe q̄ est p gratiā. Sa-
pientia sm̄ nos nō solū ↄsiderat vt est cognoscitiua dei sicut apud
phos: sed etiā vt est directiua humane vite que nō solū dirigit sm̄
rōnes humanas sed etiā sm̄ rōnes diuinas. vt pꝫ p aug. xij. de tri.
Sic igit initiū sapie sm̄ eius essentiā sunt prima principia sapie q̄
sunt articuli fidei. ꝛ sm̄ hoc fides dicit initiū sapie. Sed q̄ntū ad ef-
fectū. initiū sapie est vñ sapiā incipit opari. ꝛ hoc mō timor est ini-
tiū sapie. Aliter tñ timor seruilis ꝛ aliter timor filialis. timor enī ser-
uilis est sicut p̄ncipiū extra disponēs ad sapiētiā. inquātū aliq̄s ti-
more pene discedit a petō. ꝛ p hoc habilitat ad sapie effectū. sm̄ il-
lud Eccl. j. Timor dñi expellit peccatū. timor aūt castus vel filialis
est initiū sapie sicut prim9 sapiētie effect9. Cū aūt ad sapiāꝫ ptineat
q̄ humana vita reguletur sm̄ rōnes diuinas. hinc oportet sumē p̄n-
cipiū vt hō deū reuereat. ꝛ se ei subijciat. Sic enī ↄsequēter in oī-
bus sm̄ deū regulabit. Dicit aūt timor initium sapie ꝛ ipsa sapia.
Job. xxviij. Timor dei ipse ē sapia. q2 timor compat ad sapiāꝫ sic
radix ad arborē. Unde dicit Eccl. j. Radix sapie timere deū. ꝛ ideo
sic radix v̄tute dicit esse tota arbor. ita timor dei dicit eē sapia. Ex
dictis pꝫ q̄ fides alio mō est p̄ncipiū sapie ꝛ alio mō timor. Unde
dicit Eccl. xxv. Timor dñi initiū dilectiōis eius initiū aūt fidei ag-
glutinādū est ei. Circa decimū. s. vtrū timor sit donū spūssancti.
Dicēdū q̄ multiplex est timor. vt supra dictū ē. Timor aūt huma-
nus vt dic aug. in libro de gr̄a ꝛ libero arbitrio. nō est donū dei. hō
enī timore petr9 negauit christū: sꝫ ille timor de quo dictū est. illū ti-
mete. q̄ pōt alam ꝛ corpus mittere in gehēnā. Silr etiā timor serui-
lis nō est numerādus. inter septē dona spūssancti. lꝫ sit a spūssancto
q2 vt aug. dicit in libro de nā ꝛ gr̄a pōt habere ānexā volūtatē pec-
candi. dona aūt spūssancti nō possunt eē cū volūtate peccādi. q2 nō
sunt sine charitate vt dictū est supra. Unī relinquit q̄ timor dei q̄
numerat inter septē dona spūssancti est timor filialis siue cast9. Di-
ctū est enī supra. q̄ dona spūssancti sunt q̄dā habituales pfectiōes.
potentiaꝝ aīe q̄b9 redduntur bene mobiles a spūsancto sic a v̄tutib9
mobilib9 potētie appetitiue reddunt bñ mobiles a rōe. ad hō autē
q̄ aliquid sit bene mobile ab aliquo mouēte. p̄mo requirit vt sit ei
subiectū nō repugnās q2 ex repugnātia mobilis ad mouens īpedit
motus. hoc aūt facit timor filialis vel cast9. inquātū per ipsūꝫ deū
reueremur ꝛ refugimus nos ipsi subducere. ꝛ iō timor filialis q̄si
primū locū tenet ascendēdo inter dona spūssancti. Ultimū aūt de-
scendēdo sicut Aug. dicit in libro de sermone dñi in mōte. Iste au-
tē timor filialis nō contrariat virtuti spei. non enī per timorē filia-
lem timemus ne nobis deficiat q̄ speramus obtinere p auxilium
diuinum. sed timemus ab hoc auxilio nos subtrahere. ꝛ ideo ti-
mor filialis ꝛ spes sibiinuicem coherent. vt se inuicē pficiunt. nec ē

idē cū charitate nō ē. ex hoc ꝙ amor eſt pncipiū timoris ſequit ꝙ nō ſit habit⁹ diſtinct⁹ a charitate que eſt amor dei. qꝛ amor eſt pn cipiū oīum affectionū. ꝛ tn̄ in diuerſis habitibus pficimur circa di uerſas affectiōes. ideo tn̄ amor magis hꝫ rationē virtutis q̄ꝫ timor qꝛ amor reſpicit bonū ad qḋ pncipaliter virtus ordinat ſm ꝓpriaꝫ rationē. vt ex ſupradictis patet. ꝛ ꝓpter hoc etiā ſpes ponit virtus timor aūt pncipaliter reſpicit malū cuius fugaꝫ iportat. vnde aliqd min⁹ ē virtute theologica. Circa vndecimū .ſ. vtrū creſcēte chari tate creſcat timor. Dicēdū ꝙ duplex ē timor dei ſicut dictū ē. Un⁹ qdē filialis. quo qs timet offenſaꝫ ipſius vel ſepatiōeꝫ ab ipo. Ali⁹ aūt ē ſeruilis timor quo qs timet penā. Timorē aūt filialeꝫ neceſſe eſt creſcere creſcēte charitate. ſicut effect⁹ creſcit creſcēte cā. q̄to n. aliqs magis diligit aliquē. tāto magis timet eū offendere ꝛ eo ſepa rari. Sed timor ſeruilis q̄tū ad ſeruilitatē totaliter tollit charitate adueniēte. remanet tn̄ ſm ſubſtātia timor pene. vt dictuꝫ eſt ꝛ iſte timor diminuit charitate creſcente. maxie q̄tū ad actū. qꝛ q̄to ali qs magis diligit deū. tāto minus timet deū. Primo qdē qꝛ minus attēdit ad bonū ꝓpriū cui otrariat pena. Scḋo qꝛ filius inherens magis ofidit de pmio. ꝛ p oſequēs minus timet de pena. ꝛ ſic itelli git Aug. quādo dicit ſup pmā canonicā iohis ꝙ q̄tū charitas cre ſcit tm̄ timor decreſcit. Sil'r ſpe creſcēte diminuit timor pene. ſꝫ ea creſcēte creſcit timor filialis. qꝛ q̄to aliqs certius expectat ali cuius boni oſecutiōeꝫ p auxiliū alterius tātomagis veret eū offen dere. vel ab eo ſepari. Circa duodecimū .ſ. vtꝫ timor pmaneat in patria. Dicēdū ꝙ timor ſeruilis ſiue timor pene nullo mō erit in pa tria. Excludit enī timor talis p ſecuritatē eterne hereditatis vel bea titudinis q̄ eſt de ipſius beatitudinis ratiōe. ſicut ſupra dictū ē. Ti mor aūt filialis ſi auget augmentata charitate. ita charitate pfecta pficiet. vnde nō habebit in patria oīno eundē actū quē hꝫ mō. Ad cuius euidētiā ſciēdū eſt ꝙ ꝓpriū obiecta timoris eſt maluꝫ poſſi bile. ſicut ꝓpriū obiectū ſpei eſt bonū poſſibile. ꝛ cū motus timoris ſint quaſi fuge. timor iportat fugā mali ardui poſſibilis. parua enim ma la timorē nō inducūt. Sicut autem bonū vniuſcuiuſꝗꝫ eſt vt in ſuo ordine cōſiſtat. ita malū vniuſcuiuſꝗꝫ eſt vt ſuū ordinē de ſerat. ordo aūt creature rationalis eſt. vt ſit ſub deo ꝛ ſupra ceteras creaturas. Unde ſicut malū creature ratiōalis eſt vt ſubdat ſe crea ture īferiori p amorē ita etiā maluꝫ eius eſt ſi nō deo ſe ſubijciat. ſꝫ in ipꝫ pſumptuoſe inſiliat. vel cōtēnat. hoc aūt malū creature ratio nali ſm ſuā naturā oſiderate poſſibile eſt ꝓpter naturalē liberi ar bitrii flexibilitatē. ſꝫ in beatis ſit nō poſſibile p glorie pfectionē. fu ga igit mali qḋ eſt deo nō ſubijci. vt poſſibilis nature. impoſſibilis aūt beatitudini erit in patria. In via aūt eſt fuga hui⁹ mali vt oīno poſſibilis. Et ideo greg. dicit. xvij. mor. exponēs illḋ Job. xxvj. Co lume cōtremiſcūt. ꝛ pauēt ad nutū eius. Ipe inqt virtutes celeſtiuꝫ q̄ habēt ſine ceſſatiōe cōſpiciūt in ipſa. cōtēplatiōe cōtremiſcūt. ſꝫ idē tremor ne eis penalis ſit nō timoris eſt. ſꝫ admiratiōis. qꝛ. ſ. ad mirant deū. vt ſupra ſe exiſtētē ꝛ eis icōprehenſibilē. Augu. aūt in xiiij. de ci. dei. hoc mō ponit timorē in patria. q̄uis hoc ſub dubio derelinquat. Timor īquit ille caſtus pmanēs in ſeculū ſeculi ſi erit in futuro ſeculo nō erit timor exiēs a malo qḋ accidere pōt. ſed te nens in bono qḋ amitti nō pōt. vbi enī boni adepti amor imutabi lis eſt pfecto ſi dici pōt mali cauendi timor ſecurus eſt. timoris ꝗꝫ pe caſti noīe ea volūtas ſignata eſt quā nos neceſſe erit nolle peccare ꝛ nō ſollicitudine infirmitatis ne forte peccemus. ſꝫ trāqlli tate charitatis cauere peccatū. aut ſi nullus oīno generis timor ibi eſſe poterit ita fortaſſe timor in ſeculū ſeculi dictus eſt pmanēs. qꝛ id qdē pmanebit ad qḋ timor ipe pducit. Spes aūt nō manebit in patria. quia ſpes importat quendam defectum .ſ. abſentiam beati tudinis que tollitur in eius preſentia. Sed timor importat defectū naturalē creature ſm ꝙ in infinitū diſtat a deo qḋ etiam in patria remanebit. ꝛ ideo timor nō euacuabitur totaliter.

¶ De dono pietatis. DIS. III.

Einde cōſiderādū eſt de dono pietatis vtruꝫ .ſ. pietas ſit donū ſpiritusſancti. Dicēdū ꝙ ſicut ſupra dictū eſt dona ſpiritusſancti ſunt quedaꝫ ha bituales anime diſpoſitiones quibus eſt prompte mo bilis a ſpiritusſancto. Inter cetera aūt mouet nos ſpūſſanct⁹ ad hoc ꝙ affectū quendam filialē habeamus ad deū. ſm illud Ro. viij. Ac cepiſtis ſpiritū adoptiōis filiorꝫ in quo clamamus abba pater. ꝛ qꝛ ad pietatē ꝓprie ptinet officiū. ꝛ cultū patri exhibere. Conſequens eſt ꝙ pietas p quā cultū ꝛ officiū exhibuerimus deo vt patri p inſtin ctum ſpūſſancti ſit donū. Et nota ꝙ differt pietas que eſt virtus a pietate que eſt donū. qꝛ pietas que eſt virtus exhibet officiuꝫ ꝛ cul tum patri carnali. pietas vero que eſt donum exhibet officiū ꝛ cul tum deo vt patri ꝛ ſicut p pietatē que eſt virtus exhibet hō officiū ꝛ cultū nō ſolū patri corpali ſed etiā oib⁹ ſanguine iūctis ſm ꝙ p tinēt ad patrē ita etiā pietas ſm ꝙ eſt donū nō ſolū exhibet cultū ꝛ officiū deo ſed oib⁹ que ptinēt ad deū. ꝛ ꝓpter hoc ad ipſaꝫ per tinet honorare ſanctos nō ɔdicere ſcripture ſiue intellecte ſiue non intellecte ſicut aug. dicit i li. de doct. chriā. Ipa ēt ex cōſequēti ſub uenit i miſeria oſtitutis ꝛ q̄uis iſte act⁹ nō habeat locū in patria ꝑcipue poſt diē iudiciꝫ. hēbit tn̄ locū ꝑcipu⁹ actus ei⁹ .q. eſt reuere ri deū affectu filiali. qḋ ꝓ ꝓpe tūc erit. ſꝫ illud Sap. v. Ecce quō cō putati ſunt īter filios dei. erit etiā mutua honoratio ſanctoꝝ adinui cē. nūc aūt ante diē iudicii miſerent hoꝝ q̄ui ſtatu hui⁹ miſe ſ.

Einde oſiderandū eſt de dono ſciētie qḋ eſt tertiū inter do na. Et circa hoc oſideranda ſūt tria. Pⁱo vtruꝫ ſcientia ſit donū. Scḋo vtrū ſit circa diuina. Tertio vtrū ſit ſpeculati ua vel practica. Ad primū .ſ. vtꝫ ſcientia ſit donū. Dicēdū ꝙ gra tia pfectior eſt q̄ꝫ nā. Unde nō deficit in his in qb⁹ hō p nām pficē pōt. Cū aūt hō per naturalē rōeꝫ aſſentit ſm intellectū alicui veritati. duplicter pficit circa veritatē illā. Primo qdā qꝛ capit eā. Secūdo qꝛ de ea certū iudiciū hꝫ. ꝛ ideo ad hoc ꝙ intellectus humanus pfecte aſſentiat veritati fidei duo requirunt quoꝝ vnū eſt ꝙ ſane capiat ea que ꝓponunt qḋ ptinet ad donū intellectus vt ſupra di ctū eſt. Aliud aūt eſt vt habeat certū iudiciū de veritate p diſcurſū rationis. ꝛ rectū de eis diſcernēdo .ſ. credēda a nō credēdis. ꝛ ad hoc eſt neceſſarium donū ſciētie. Circa credēda aūt pōt haberi duplex ſcientia. vna quidē p quā homo ſcit qḋ credere debeat. diſcernēs credēda a nō credēdis ꝛ ſm hoc ſciētia eſt donū. ꝛ ɔuenit omnib⁹ ſanctis. alia vō ſcientia circa credenda p quā hō nō ſoluꝫ ſcit quid credere debeat: ſed etiā ſcit fidē manifeſtare. ꝛ alios ad credēdū in ducere. ꝛ otradictores reuincere ꝛ iſta ſcientia ponit inter gratias gratiſdatas. q̄ nō dant oib⁹ .ſed q̄buſdā. vnde aug. xiiij. de tri. poſtꝗ̄ꝫ dixerat ꝙ ſciētia nō pollent plurimi. q̄uis polleāt ipſa fide. ſub iūgit ibidē. Aliud eſt ſcire tm̄ modo qḋ hō credere debeat. Aliud ē ſcire queādmodū hoc ipſuꝫ ꝛ piis opituleꝫ ꝛ otra impios defenda tur. Ex dictis patet quō differt ſcientia q̄ eſt donū a ſcientia q̄ ponit tur inter gratias gratiſdatas. differt aūt a ſcientia q̄ ē habit⁹ intel lectualis aīe que eſt effect⁹ nālis rationis ſicut dicit phs in primo poſterioꝝ: ꝙ demōſtratio eſt ſylogiſm⁹ faciens ſcire: qꝛ certitudo cognitionis in diuerſis naturis inuenit diuerſimode ſm diuerſaꝫ cōditionē vniuſcuiuſꝗꝫ nāe. Nā hō oſequit certū iudiciū de veri tate p diſcurſuꝫ ratiōis. ꝛ ideo ſciētia humana ex ratiōe demōſtra tiua acquirit. ſed in deo eſt certū iudiciū veritatis abſꝗꝫ omni diſ curſu p ſimplicē intuitū. ꝛ ideo diuina ſciētia nō eſt diſcurſiua vel rōtionatiua. ſed abſoluta ꝛ ſimplex. cui ſimilis eſt ſciētia q̄ ponit donū ſpūſſancti. cū ſit quedā participatiua ſimilitudo ipſi⁹. Et no ta ꝙ virtuti fidei rñdet donū intellectus ꝛ etiā donū ſcientie qꝛ hec dona ſint pfectiora vtutib⁹ moralib⁹ ꝛ intellectualibus nō ſunt au tē pfectiora virtutib⁹ theologicis ſed magis omnia dona ad pfe ctionē theologicarū vtutū ordinant ſicut ad finē. ꝛ ideo nō eſt ico ueniēs ſi diuerſa dona ad vnā virtutē theologicā ordinant. Ad ſcḋꝫ .ſ. vtrū donū ſcientie ſit circa diuina. Dicendū ꝙ certū iudiciū de re aliqua maxime daꝫ ex ſua cā. Et ideo ſꝫ ordinē cauſarū opor tet eſſe ordinē iudicioꝝ. Sicut enī cā prima eſt cā ſcḋe. ita p cauſam primā iudicat de ſcḋa cā. De cauſa aūt prima nō poteſt iudicari p aliā cauſam. ꝛ ideo iudiciū qḋ ſit p primā cauſam eſt primū ꝛ pfe ctiſſimū. In his aūt in quib⁹ eſt aliqd pfectiſſimū nomē cōe generis appropriat his que deficiūt a pfectiſſimo ipſi aūt pfectiſſimo ad aptat aliqḋ ſpeciale nomē. vt pꝫ in logicis. Nā in genere cōuertibi liū illud qḋ ſignat id qḋ quid eſt in ſpāli noīe diffinitio vocat. ex trema aūt q̄ ab hoc deficiūt ɔuertibilia exiſtētia nomē cauſe ſibi re tinēt. ſ. ꝙ ꝓpria dicunt. agit qꝛ nomē ſcientie iportat quādā recti tudinē iudicii vt dictū eſt. Si quidē certitudo iudicii ſit p altiſſimā cauſam illi⁹ generis hꝫ ſpeciale nomen qḋ eſt ſapia. dicit enī ſapi ens in vnoquoꝗꝫ genere q̄ nouit altiſſima cauſaꝫ illius generis p quā pōt de oib⁹ iudicare ſimplr aūt ſapiēs dicit. q̄ nouit iudicare altiſſimā cauſaꝫ .ſ. deum. ꝛ ideo cognitio diuinoꝝ vocat ſapientia. Cognitio vō rerum humanaꝝ vocat ſcientia q̄ſi cōmuni noīe im portāte certitudinē iudicii approꝑato ad iudiciū qḋ ſit p cāſ ſcḋas ꝛ ideo ſic accipiēdo nomē ſcientie ponit donū diſtinctū a dono ſa piētie. Unde donū ſciētie eſt ſolū circa res humanas. vel circa res creatas. lꝫ enī ea de quib⁹ eſt fides ſint res diuine ꝛ eterne. tn̄ ipſa fides eſt quoddā temporale in aīa credentis. ꝛ ideo ſcire: qꝛ cre dendum ſit ptinet ad donum ſcientie. Scire aūt res ipſas creditas ſm ſeipſas ſm quādam vnionē ad ipſas ptinet ad donū ſapientie. vñ donū ſapientie magis reſpōdet charitati que vnit mētē hoīs deo.

De fortitudine. DIS. IIII.

Einde ꝯsiderādū ē de quarto dono quod dicitur fortitudo. vtrū .s. fortitudo sit donū. ⁊ dicēdū fortitudo īportat quādā animi firmitatem. vt supra dictū est. Et hec q̄dē firmitas nō req̄rit in bonis faciēdis. ⁊ in malis pferendis. ⁊ ꝑcipue in arduis bonis vel malis. Hō aūt sm ꝓpriū ⁊ ꝯnaturalē sibi modū hanc firmitatē in vtroq̄ pōt habere. vt nō deficiat a bono ꝓpter difficultatē vel alicuius ardui operis īplēdi. vel alicuius mali grauis pferēdi. ⁊ sm hoc fortitudo ponit̄ virtus specialis vel generalis. vt supra dictū est. sz vlterius a spiritusancto mouet̄ aīus hoīs ad hoc ꝙ ꝑueniat ad finem cuiuslibet opis inchoati. ⁊ euadat queciq̄z picula imminētia. qđ q̄dē excedit naturā hūanā. Qūq̄z enī nō subest potestati hoīs. vt ꝯsequat̄ finē boni opis. vel euadat mala seu picula cū q̄nq̄z opprimatur ab eis in mortē. sz hoc opat̄ spūssanctꝰ in hoīe dū pducit eū ad vitā eternā q̄ est finis oīūz bonoꝝ opeꝝ. ⁊ euasio oīuz piculoꝝ ⁊ huius rei īfūdit q̄dā fiduciā mēti spūssanctꝰ. ꝯtrariū timorē excludēs. ⁊ sm hoc fortitudo donū spūssancti ponit̄. Dictū ē.n. supra ꝙ dona respiciūt motiōez aīe a spūsancto. Ex dictis pz ꝙ ⁊ quō differt fortitudo q̄ ē virtꝰ a fortitudine q̄ ē donū. q2 fortitudo q̄ est virtus pficit aīūz ad sustinēdū queciq̄z picula sz nō sufficit dare fiduciā euadēdi queciq̄z picula. sz hoc ꝑtinet ad fortitudinē. que est donū spiritussancti. preterea donum fortitudinis respicit virtutem fortitudinis nō solū. sm ꝙ ꝯsistit in sustinēdo picula. sz etiā sm ꝙ ꝯsistit in quocūq̄z arduo ope faciēdo. ⁊ ideo donū fortitudinis dirigit̄ a dono ꝯsilij. qđ videt̄ ꝑcipue esse de melioribus bonis. Itē nota ꝙ donū fortitudinis manebit in patria. sed nec donū fortitudinis nec alia habēt eosdē actꝰ in patria quos habēt in via. Actꝰ enī fortitudinis ī via ē dare fiduciā trepidāti ꝯ aduersa. q̄ nulla erūt ī patria. Sed actꝰ eiꝰ in pria erit pfrui plena securitate a laboribus ⁊ malis.

Einde ꝯsiderandū ē de dono q̄nto qđ est ꝯsiliū. Circa qđ ꝯsiderāda sūt quatuor. Primo vtrū ꝯsiliū debeat poni inter dona. Scđo vtrū rñdeat virtuti prudētie. Tertio vtrūz maneat in patria. Quarto de effectibꝰ cōsilij in aīa viri iusti. Ad primū .s. vtrū ꝯsiliū sit donū. Dicēdū ꝙ dona spiritꝰ. vt supra dictū ē sunt quedā dispositiōes q̄bꝰ reddit̄ aīa bene mobilis a spūsancto. deꝰ aūt mouet vnūq̄dq̄z sm motū eius qđ mouet̄. sicut creaturā corpalē mouet p tēpus ⁊ locū. creaturā aūt spūalez p tps ⁊ nō p locū. vt augu. dicit. viij. sup Geñ. ad litterā. Est autē ꝓpriū rōnalis creature ꝙ p inq̄sitionē ratiōis moueat̄ ad aliq̄d agēdū. q̄ q̄dē inq̄sitio ꝯsiliū dicit̄. ⁊ ideo spūssanctus p modū cōsilij creaturā rōnalē mouet. ⁊ ꝓpter hoc ꝯsiliū ponit̄ īter dona spūssancti. Differt aūt cōsiliū qđ acq̄rit hō p virtutē prudētie vel eubulie. ⁊ p donū spūssancti ꝙ prudētia vel eubulia siue sit acq̄sita siue īfusa dirigit hoīez in inq̄sitiōe ꝯsilij sm ea q̄ ratio cōprehēdere pōt. Unde hō p prudentiā vel eubuliā sit bene cōsiliatiuus vel sibi vel alij. sz q2 humana ratio nō pōt cōprehēdere singularia ꝯtingētia q̄ occurrere possunt. fit ꝙ cogitationes mortaliū sunt timide ⁊ incerte prouidentie nostre. vt dicit̄ Sap. ix. Et ideo īdiget hō inq̄sitiōe ꝯsilij dirigi a deo q̄ oīa cōprehēdit: qđ fit p donū cōsilij p qđ hō dirigitur quasi cōsilio a deo accepto. Sicut etiā in rebꝰ humanis qui sibipsis nō sufficiūt in inquisitiōe cōsilij a sapiētioribꝰ cōsiliū req̄rūt. Et nota ꝙ ad grāz gratuitā ptinere pōt ꝙ aliq̄s ita boni cōsilij sit ꝙ alijs cōsiliū ꝑbeat in agēdis. Sz ꝙ aliq̄s a deo ꝯsiliū hēat ī his q̄ sūt necessaria ad salutē hoc est cōe oīūz sanctoꝝ. Ad scđz .s. vtrū donū ꝯsilij rñdeat prudētie. Dicēdū ꝙ ꝑncipiū motiuū īferius ꝑcipue adiuuat̄ ⁊ pficit̄ p hoc ꝙ mouet̄ a suo superiori motiuo principio. sicut corpus in hoc ꝙ mouet̄ a spūssancto. Manifestū est aūt ꝙ rectitudo ratiōis humane cōparat̄ ad rationē diuinā sicut principiū motiuū īferius ad superius. ratio enī eterna est suprema regula oīs hūane rectitudinis ⁊ ideo prudētia q̄ īportat rectitudinē ratiōis maxime pficit̄ ⁊ iuuatur sz qđ regulat̄ ⁊ mouet̄ a spūsancto. qđ ptinet ad donū ꝯsilij vt dictū est. vnde donū cōsilij rñdet prudētie. Sicut ipsam adiuuās ⁊ pficiēs. Ad tertiū .s. vtrū donū ꝯsilij maneat in patria. Dicēdū ꝙ sicut dictū est dona spūssancti ad hoc ptinēt vt creatura rationalis mouet̄ a deo. Circa motiōez aūt hūane mētis a deo duo cōsiderari opoztet. Primo quidē. q2 alia est dispositio eius qđ mouet dum mouet̄. ⁊ alia dū est in termino. ⁊ quidē quādo mouēs solū ē pncipiū mouēdi. cessante motu cessat actio mouentis sup mobile. quia iam ꝑuenit ad terminū. sicut domus postq̄z edificata est nō vlterius edificatur ab edificatore. sed quādo mouēs nō solum est causa mouēdi. sed etiaz est causa ipsius forme ad quā est motus. tūc non cessat actus mouētis. etiā post adeptionē forme. sicut sol illuminat aerem. etiā postq̄z est illuminatus. ⁊ hoc mō deus causat in nobis virtutē ⁊ cognitionē. nō solū qn̄ primo acquirit̄: sed etiā q̄diu in eis pseueramꝰ ⁊ sic cognitionē agendoꝝ causat deꝰ in beatis nō q̄si in ignorātibꝰ: sed q̄si ꝯtinuādo in eis cognitionē eoꝝ que agēda sunt. Tñ quedā sunt q̄ beati ⁊ angeli vel hoīes nō cognoscūt q̄ nō sunt de essentia beatitudinis sed ptinēt ad gubernationē rerū sm diuinā ꝓuidentiā. ⁊ q̄tū ad hoc ē aliud ꝯsiderādū .s. ꝙ mens beatoꝝ aliter mouet̄ a deo. ⁊ aliter mens viatoꝝ. Nā mens viatoꝝ mouet̄ a deo in agendis p hoc ꝙ sedat̄ anxietas dubitatiōis in eis ꝑcedens. in mēte vo beatoꝝ circa ea que nō cognoscunt̄ est simplex nesciētia a qua etiā angeli purgant̄ sm dyo. v. ca. eccl'iastice vel celestis hierar. nō aūt ꝑcedit in eis inq̄sitio dubitatōis sed simplex cōuersio ad deū. ⁊ hoc est deū ꝯsulere. sicut aug. dicit sup Geñ. ad litterā. ꝙ angeli de inferioribꝰ deū ꝯsulūt. vnde instructio q̄ sup hoc a deo instruunt̄ ꝯsiliū dicit̄. ⁊ sz hoc donū ꝯsilij est in beatis inq̄tum in eis a deo ꝯtinuat̄ cognitio eoꝝ q̄ sciūt ⁊ inq̄ntū illuminant̄ de his q̄ nesciūt circa agenda. Licet aūt ꝯsiliū sm statum vie sit de his q̄ sunt ad finē. ⁊ oēs beati iaz fine vltimo potiant̄. tñ in eis pōt esse ꝯsiliū. sicut ⁊ alij actus ordinati in finē qui sunt in beatis. vel q̄si ꝑcedētes ex ꝯsecutione finis. sicut ꝙ deū laudant vel q̄bꝰ alios ptrahūt ad finē. quē ipsi sunt ꝯsecuti. sicut sunt ministeria angeloꝝ ⁊ orōnes sanctoꝝ. ⁊ q̄tū ad hoc hz in eis locū donū ꝯsilij. Itē hz ꝯsiliū sm statū vie pūtis dubitationē īportet. nō tñ sm ꝙ est in pria sicut etiā ṽtutes cardinales nō hñt oīno eosdē actus in patria ⁊ in via. Circa quartū .s. de excellētia huiꝰ doni ⁊ de effectibus eius. Sciendū ꝙ ꝯsiliū duobꝰ modis accipit̄. Uno mō large dicit̄ ꝯsiliū deliberatio eoꝝ q̄ a nobis fienda sunt valētibꝰ ad finē eoꝝ q̄ intēdimꝰ. vt si q̄s velit edificare domū. deliberat vbi q̄n. quō. p quos de q̄ mā. ⁊ quō habebit expēsas ⁊c. Alio mō stricte sumēdo dicit̄ ꝯsiliū deliberatio de rebꝰ excellētibꝰ adimplēdis. ad q̄ nō tenemur ex ꝑcepto. nisi ad eoꝝ obseruātiā obligauerimꝰ nos voto. talia sūt cōsilia pfectionis euāgelice q̄ angelus magni ꝯsilij admirabilis cōsiliariꝰ dei filiꝰ attulit in hūc mundū. Ad q̄ īplenda q̄dā se obligāt voto ⁊ pfessiōe solēni vt viuāt ꝯtinēter in obediētia ⁊ sine ꝓprio ꝓpter deū. ⁊ vt alias regulas euāgelice pfectiōis obseruēt. ⁊ statuta maioꝝ suoꝝ. Alij vo diuinitus illustrati etiā sine obligatōe voti sequūtur volūtarie monita ⁊ pia vestigia saluatoris. Nō solū adimplēdo ꝑcepta q̄ sunt de necessitate salutis. verūetiā eiꝰ ꝯsilia. ⁊ sic ꝯsiliū dicit̄ mētis illumiātio vel īspiratio diuini bñplaciti. De his q̄ ptinēt ad pfectionis euāgelice ꝯplemētū. Bern. ad fratres de monte dei. Attēdamꝰ nō solū q̄ deus ꝑcipiat: sed q̄ sit volūtas eius bona beneplacēs ⁊ pfecta. Aug. si ꝯsilio vti volueris maius bonū adipisceris nō mali aliq̄d ppetrabis. Sciēdū aūt ꝙ ꝯsiliū dat aīe pitiā eligendi. leticiā ꝯgaudēdi ꝯstātiā pfistēdi fiduciā obtinēdi. Dat iq̄uaz pitiā eligēdi. ⁊ discernēdi q̄d bonū q̄d malū q̄d meliꝰ. q̄d optimū. q̄d expediēs. q̄d dānosūz. q̄d facile. q̄d difficile q̄d certū. q̄d incertū q̄d securū. q̄d piculosū. ⁊ sic de alijs circūstatijs. ꝑeligit āt bonū a malo. expediēs a dānoso. certū ab incerto. tutū a piculoso. facile a difficili. ideo monet sapiēs Ecc̄i. xxxvij. Ante oīa vbuz verax ꝑcedat te ⁊ ante oēm actū ꝯsiliū stabile. Et tob. iiij. Pete ab eo .i. deo vt vias tuas dirigat. ⁊ oīa ꝯsilia tua ī ipso pmaneāt. Et ecci. xxij. Sine ꝯsilio nihil facias. Hoc dono illumiatꝰ oēs fraudes ⁊ dolos tā demonū q̄z hoīm scit cognoscere ⁊ cauere. Greg. i. mor. Cōsiliū cautū reddit. puer. xiij. Astutus oīa agit cū cōsilio. qui aūt fatuus est aperit stulticiā suā. Astutia sumit̄ hic in bono ꝓ quadā sollertia cognoscēdi ⁊ cauēdi oēs fraudes ⁊ malitias q̄ nocere possunt aīe ⁊ eius īpedire salutē. Secūdo cōsiliū dat aīe leticiā spūalem sicut dicit̄ puer. xij. Qui pacis ineūt cōsilia. sequet̄ eos gaudiū. pacis inq̄uā primo ⁊ pncipaliter cū deo. sine quo nō pōt pax haberi. Job. ix. Quis restitit ei ⁊ pacē habuit. certe nullꝰ. pacis etiā cū ꝓximo. sicut hortat̄ aplus. heb. xij. Pacē seq̄mini cū oībꝰ ⁊ sanctimōia sine qua nemo videbit deū. Idē. Si fieri pōt ꝙ ex vobis est cū oībꝰ hoībꝰ pacē habētes. Pacis deniq̄z in seipso quam nūciauerūt angeli chro nato. Lu. c. ij. In terra pax hoībꝰ bone volūtatis. qui huiꝰ pacis triplicis ineūt consilia sequit̄ eos gaudiū cōsciētie in ꝑsenti ⁊ glie in futuro. nec mirū si tales gaudiū habent in cōscientia cuz quibꝰ habitat deus pacis Hiere. vij. Bonas facite vias vestras. ⁊ studia vestra. ⁊ habitabo vobiscū. Exoď. xviij. Audite vba mea atq̄z cōsilia. ⁊ dñs erit tecū. puer. viij. Ego sapiētia habito in cōsilijs. Tertio cōsiliuz dat cōstātiā pfistēdi .i. animi firmitatē ī bono ꝓposito. vt nō sit hō sicut arūdo mobilis omni vento. Sine isto dono frequēter homo multa bona ꝓponit: sed nō pficit qđ incepit. vel forte etiam non incipit. Unde puer. xv. Dissipant̄ cogitationes id est bona ꝓposita vbi non est cōsilium. Ubi vero sunt plures cōsiliarij .s. deus. angelus bonus. ⁊ prelatus confirmant̄. puer. xx. Cogitationes cōsilijs

roborant. Ecōtra de ipsis dicit in ps. Cogitauerunt ꝯsilia q̄ nō po-
tuerūt stabilire. Idē. dn̄s dissipat ꝯsilia gētiū zc. Seqt. cōsiliū aūt
dn̄i ineternū manet. Quarto ꝯsiliū dat aīe fiduciā obtinēdi. s. eter-
nū p̄miū. puer. xi. Salus vbi multa ꝯsilia. Nota donū ꝯsilij vnū ē
in essentia. sꝫ multiplex in effectu. q2 vno dei ꝯsilio mouet z excita
tur aīa ad molta magnifice faciēdū. vbi ergo multa sunt cōsilia ibi
salus aīe nūc in spe postmodū in re. Sciēdū est etiā q2 lꝫ multa sint
ꝯsilia pfectiōis euāgelice. tn̄ ad quattuor oīa reducunt. Primū est
ppter deū terrena cūcta despicere ex amore paupertatis. Scḋꝫ ē ob-
lectamēta carnis abijcere p cādore castitatis. Tertiū est seipm ho-
mini ppter deū subijcere abnegādo ppriā volūtatē. Quartū est ad-
uersa mūdi letāter suscipere ꝯtēnēdo oīmodā volūtatē. Ista autē
ꝯsilia diuine sapiētie q̄ mūdi iudicio stulticia reputant. sed diuino
iudicio sūma sapiētia iudicant. puer. xiij. Qui oīa agūt cū consilio
multa regit sapientia. Primū ergo ꝯsiliū qḋ dedit angelus ma-
gni ꝯsilij est bene prudenter z sine fraude mercari. dare. s. p paruis
magna. p paucis multa. p cētuplis simpla. p terrenis emere spūa-
lia. p caducis z tēporalib9 sempiterna. Unde dixit angelus magni
ꝯsilij. Math. xix. Si vis pfect9 esse: vade z vēde oīa q̄ habes. z da
paupib9. z habebis thesaurū in celo. Luc. xij. Uēdite q̄ possidetis. z
date elemosynā. Donū ꝯsilij illuminat hoiem vt sequat viā pfecti-
onis chri. oīa ppter eū relinquēdo. z religionē intrādo z et ad vota
pfessiōis obligādo se. puer. xij. Qui ineūt pacis ꝯsilia vouendo vi-
uere sine ppo ꝯtinēter z obediēter: sequet eos gaudiū. Eccl. xl. Au-
rū z argētū. z ꝯstitutio pedis sup vtrūqꝫ ꝯsiliū beneplacitū. p quo
iplēdo relinquūt hoies dono ꝯsilij ispirati aurū z argētū. z statū bo-
norꝫ secularium. z intrāt religionē. qb9 dicit dn̄s Math. xix. Uos q̄
reliqstis oīa. z secuti estis me. sedebitis sup sedes duodecim. iudi-
cātes duodecim trib9 israel. z oīs q̄ reliquerit zc. cētuplū accipiet
z vitā eternā possidebit. Ecce gaudium accipiet ex mercede. paral.
xxx. Mittēte ezechia rege nūcios cursores ad filios israel. vt veni-
rēt in hierusalē ad placādū dn̄m alijs subsannātibus. q̄daꝫ viri ex
aser. z zabulon z manasse acqescētes ꝯsilio venerūt in hierusalem.
Sic multi de trib9 mūdi plagis relicta carnis ꝯcupiscētia. vite sup-
bia. z concupiscētia oculorꝫ venerūt ad religionē. z ibi ꝯtra ista tria
emittūt triplex votū ꝯtinētie. obediētie paupertatis voluntarie. Ista
sūt magnifica ꝯsilia q̄ dat angelus magni ꝯsilij ꝯsiliarius de9 ysa.
ix. Bern. Uocat te angelus magni ꝯsilij dicens. Sequere me. z tu
illud ꝯsiliū pstolaris. amicos ꝯsulat q̄ nō legit inimici hoīs dome-
stici eius. Idē ad fratres de mōte dei. attēdamus pbantes q̄ sit vo-
lūtas dei beneplacēs z pfecta. De his ꝯsilijs dicit Sen. i epl'is. Bo-
nus vir sine deo nemo ē. nō pōt aliq̄s supra fortunā nisi ab eo ad-
iutus exurgere. Ille dat magna ꝯsilia z erecta. Ista ꝯsilia dat de9 p
pastores gregis sui. Per filiū suū ꝯsilia euāgelice pfectiōis. p bea-
tos Aug. benedictū. dn̄icū. franciscū. z p alios hmōi ꝯsilia dedit re-
gularis pfectiōis. de qb9 dicit sub typo filiorꝫ ysachar. paral. xij. De
filijs do ysachar fuerūt viri eruditi. q̄ nouerūt singla tpa ad pcipiē-
dū qḋ facē debēt israel. pncepe. z oīs reliq̄ trib9 eorꝫ ꝯsiliū seqbat.
Sꝫ istud dei ꝯsiliū cōtēnūt cupidi mūdialiū amatores. sic hr Luc.
vij. Pharisei aūt z legispiti spreuerūt ꝯsiliū dei in semetipsis q2
s. erāt auari. sicut dicit Luc. xvj. Audiebāt aūt eū pharisei qui erāt
auari. z deridebāt eū. Scḋꝫ est ꝯsiliū purissime castitatis. de qua
dn̄s Math. xviij. Sūt eunuchi q̄ semetipsos castrauerūt ppter re-
gnū celorꝫ. q̄ pōt capere capiat. Hoc ppter pfectionē nō pcipit. sꝫ in
hoīs volūtate relinqt. Aliq̄ tn̄ ad hoc volūtate deuota se obligant.
castitatis voto se ppetuo obligātes. siu ēt virginitatis pfessionem
solēniter emētes. de qbus dicit apostolus. i. Corin. vij. De virgini-
bus pceptū dn̄i nō habeo. ꝯsiliū aūt do zc. Tertiū ē ꝯsiliū obediē-
tie pfecte. quo quis spōte z deuote ppriā abnegat volūtatē volēs
obedire homini ppter deū. q̄ factus est obediēs vsqꝫ ad mortē zc.
De hoc pōt itelligi illud puer. xiij. Qui oīa agūt cū ꝯsilio dicit. s. de
volūtate plati multa regunt sapiētia. q2. s. in oībus merent. Ideo
Eccl. xxij. Uiro religioso ꝯsulit. Sine ꝯsilio nihil facias. Idē. Oīa
fac cū ꝯsilio zc. Quartū est ꝯsiliū pfecte z inuicte patiētie. hoc ꝯsi-
lio homo diuinitus illustratus eligit aduersa pati ppter christum.
qui pro nobis aduersa pati voluit in hoc mundo. vt nobis exēpluꝫ
patiendi preberet. hoc exemplū dedit nobis z in principio id est in
sue natiuitat' exordijs. Sicut ait Bern. in serm. de natali domini.
Quid est chrs dei virtus z sapiētia eius nasciturus. in cuius arbi-
trio erat quodcūqꝫ vellet eligere. elegit quod molestius ē presertiꝫ
paruulo pauperis matris filio tēpus hyemis asperrimū noctis me-
die tenebras z horrorē. matrem pauperē que vix haberet pannos
ad inuoluendū. presepe ad reclinandū. vbi nullā audio pellium fie-
ri mentionē. Nō ē tale iudiciū mūdi. aut iste fallit. aut mundus er-

ratꝫ sed diuinā ipossibile est falli sapiam. Merito ergo carnis pru-
dētia mors. z ipa inimica ē deo. z seculi prudētia stulticia iudicat.
qd eni chrs q̄ nō fallit elegit qḋ erat carni molesti9 id ḡ melius. id
vtili9. id potius eligēdū. Et q̄sq̄s alius a hoc doceat aut suadeat ab
eo tanq̄ a seductore cauēdū. Idē ibidē. Age piam p hanc appro-
pinquat regnū dei. hāc chrs pdicat z stabulum suggerit. psepe cla-
mat. hec mēbra ifantilia illa loquunt. hoc pueri lachryme z vagi9
euāgelizāt. lachryme chri pudorē mihi pariūt z dolorē. ludebā fo-
ris in plateis. z ecce in secreto regalis cubiculi mortis sñia ꝯtra me
ferebat audiuit h̄ regis vnigenit9. exijt posito dyademate sacco in-
dut9. aspersus cinere caput. nudis pedib9 flens z eiulās q2 dānat9
esset morti seruulus ei9 zc. Et post. Ex q̄litate remediꝫ pīculi me
estimo quātitatē. sanus mihi videbar. z ecce matris vginis z altissi-
mi dei filius z iubet occidi. vt vulnerib9 meis pcioso sanguinis a9
balsamo medeat. Agnosce o hō q̄ꝫ grauia sunt vulnera p qb9 ne-
cesse fuerit chrm dei vulnerari. Si nō esset ad mortē sempiternā
tunc̄ p eorꝫ remedio dei filius moriebat. z in medio sue ꝯuersa-
tionis. sustinēdo vez irrisiōes. detractiōes ꝯtumelias. z obprobria
multa nimis. Habuit eni obseruatores in factis. ꝯdictores in vbis
z derisores in signis sustinuit eni famē. sitiꝫ. frigora. caumata. fati-
gationes. z vigilias. z hmōi. Sustinētes etiā p eius noīe beatos ē
dixit: Math. v. Beati q̄ psecutionē patiunt zc. ad patiēdū nos in-
uitat beatus petr9 j. pet. ij. Chrs passus ē p nobis. vobis relinquēs
exēplū vt sequamini vestigia eius. Sic faciebāt sci martyres de q̄-
bus dicit pp te mortificamur tota die estimati sum9 sic oues occi-
siōis. Et ille q̄ dicebat. qḋ retribuā dn̄o p oīb9 q̄ retribuit mihi. ca-
licē tribulatiōis salutaris accipiā p eo q̄ bibit p me calicē passiōis
z mort. Sic illi faciebāt de qb9 dicit Actuū. v. Ibāt apl'i gauden-
tes a ꝯspectu ꝯsilij qm̄ digni habiti sūt p noīe ihu ꝯtumelia pati.

¶ De dono intellectus. DIS. V.

Einde ꝯsiderandū est de sexto dono spūsancti
de dono. s. intellect9. Circa qḋ ꝯsiderā-
da sunt sex. Primo vtrū intellect9 sit donūꝫ spūsancti.
Secūdo vtrū possit esse sil' in eodē cū fide. Tertio vtrū
intellect9 qui est donū sit speculatiu9 tn̄ vel practicus. Quarto vtrū
q̄ sunt in gratia habeāt donū intellect9. Quinto vtrū hoc donū iue-
niat in aliquib9 absqꝫ gratia. Sexto quō se habeat donū itellect9
ad alia dona. Ad primū. s. vtrū donū intellect9 sit donū spūsan-
cti. Dicēdū q2 nomē itellect quādā itimā cognitionē iportat. dicit
eni itelligere q̄si it9 legē. z h̄ manifestū est ꝯsiderātib9 differentiā
intellectus z sensus. Nā cognitio sensitiua occupat circa q̄litates
sensibiles exteriores. cognitio aūt intellectiua penetrat vsqꝫ ad essē-
tiā rei obiectū eni intellect9 est qḋ q̄d est. vt dicit in. iij. de aīa. Sūt
aūt multa genera eorꝫ que intus latēt ad q̄ oportet cognitione hoīs
quasi intrinsec9 penetrare. Nā sub accidentib9 latet nā rerū substā-
tial'. sub vbis latēt signata vborꝫ. sub similitudinib9 z figuris latꝫ ve-
ritas figurata. res eni intelligibiles sunt quodāmō iteriores respe-
ctu rerū sensibiliū q̄ exterius sentiunt z in causis latēt effect9 z ecō-
uerso. Unū respectu horꝫ oīuꝫ pōt dici intellectus. Sed cū cognitio
hoīs a sensu incipiat q̄si ab exteriori. Manifestū ē q2 quāto lumē
est fortius. tāto pōt magis ad intima penetrare. lumē vo nāle nri i-
tellect9 est finite virtutis. vnde vsqꝫ ad determinatū aliqḋ pingere
pōt. indiget igit hō supnaturali lumine. vt vlterius penetret ad co-
gnoscendū quedā q̄ p lumen nāle cognoscere nō valet. z illḋ lumē
supnaturale homini datū. vocat donū intellect9. Ad scḋꝫ. s. vtrū
donū intellectus sil' sit in eodē cū fide. Dicendū q2 hoc duplici rōe
opus est. Una quidē ex pte fidei Alia ex pte intellectus. Ex pte q̄-
dē fidei distinguēdū est: q2 quedā p se z directe cadunt sub fide q̄
rōnē naturalē excedūt. sicut deū esse trinū z vnū. z filiū dei esse in-
carnatū. quedā vo cadunt sub fide q̄si ordinata ad ista sm̄ aliquē
modū. Sicut oīa que in scriptura diuina ꝯtinent. Ex pte vo intelle-
ctus distinguendum est: q2 dupl'r dici possum9 aliqua intelligere.
Uno mō pfecte. q̄n. s. ptingimus ad cognoscēduꝫ essentiā rei intel-
lecte. z ipsaꝫ veritatē enunciabilis intellectū sꝫ q2 in se ē. z hoc mō
ea que directe cadūt sub fide intelligere nō possum9 durāte fidei
statu sed quedam alia ad fidē etiā ordinata hoc mō intelligi pos-
sunt. Alio modo ꝯtingit aliqḋ intelligi impfecte q̄n. s. ipsa essentia
rei vel veritas ppositionis nō cognoscit quid sit. aut quō sit. Sed
tn̄ cognoscit q2 ea que exterius apparēt veritati nō ꝯtrariāt. iqua-
tuꝫ. s. homo intelligit q2 ppter ea que exterius apparēt nō est rece-
dendū ab his que sunt fidei. z sm̄ hoc nihil phibet durāte statu fi-
dei intelligere etiā ea q̄ per se sub fide cadunt. Ad tertiū. s. vtrū
intellectus qui est donum sit speculatiu9 vel practicus. Dicendum
q2 sicut dictum ē: donūꝫ intellectus non solum se habet ad ea que

primo ⁊ principalit̃ cadūt sub fide: sed etiā ad oia q̄ ad fidē ordināt̃. Operatiões aūt bone quedā ordinē ad fidē habēt. Nā fides dilectionē opaꝛ. vt apls dicit ad Gal. v. Et iō donū intellect⁹ etiā ad quedā opabilia se extēdit: nō q̄dē vt circa ea pncipalit̃ verset̃: sed inq̄ntū in agendis regulamur rōnibus eternis q̄b⁹ ɔspiciēdis et ɔsulēdis. fm Aug. xij. de tri. Inheret supior rō q̄ dono itellect⁹ pficit̃. Ad q̄rtū. s. vtrū donū itellect⁹ sit in oib⁹ hñtib⁹ grām. Dicēdū ꝙ in oibus grām habentib⁹ necesse est esse rectitudinē volūtatis: qꝛ p grām pparat̃ volūtas hoīs ad bonū. vt Aug. dicit. Volūtas aūt nō pōt recte ordinari in bonū nisi p̄existēte aliq̄ cognitione veritatis: qꝛ obiectū volūtatis est bonū intellect⁹. vt dr̄ in iij. de aīa. Sicut aūt p donū charitatis spūssanct⁹ ordinat volūtatē hoīs vt directe moueat̃ i bonū quoddā supnaturale: ita etiā p donū intellectus illustrat mētē hoīs vt cognoscat veritatē quādā supnaturalē in quā oportet tendere volūtatē rectā. ⁊ iō sicut donū charitatis est in oibus habentib⁹ grām gratū faciētē: ita etiā donū intellectus: etsi nō oēs habētes grām intelligāt oia q̄ pponunt̃ credēda. intelligūt tñ esse ea credēda ⁊ ꝙ ab eis p nullo est deuiādū. Et nota ꝙ donū intellectus nūq̄ subtrahit̃ a scis circa ea q̄ sunt necessaria ad salutē. sed circa alia interdū se subtrahit: vt nō oia ad liquidū p intellectū penetrare possit ad hoc ꝙ supbie mā subtrahat̃. sicut dicit Greg. in ij. moral̃. dū sublimia intelligēdo se in elationē anim⁹ erigit: in rebus imis ⁊ vilibus grauī egritudine vl' ebetudine pigrescat. Ad q̄ntū. s. vtrū donū intellectus inueniat̃ in nō habētibus grām. Dicendū ꝙ sicut supra dictū est. dona spūssancti pficiūt aīaz fm ꝙ est bn̄ mobilis a spūscō. Sicut g̃ intellectuale lumen gr̄e ponit̃ donū intellectus maximū intellectus hoīs est bn̄ mobilis a spūsancō. Huiōi aūt motus ɔsideratio in hoc est ꝙ hō apprehendat veritatē circa finē: vn̄ nisi vsq̄ ad hoc moueat̃ a spūscō intellectus humanus vt rectā estimationē de fine habeat: nondū executus est donū intellectus: quecūq̄ ex illustratiōe spūs alia quedā p̄ambula cognoscat. Rectā aūt estimationē de vltimo fine nō habet: nisi ille q̄ circa finē nō errat: sed ei firmiter inheret tanq̄ optimo: qd̄ est solū habētis grām gratū facientē. Sicut etiā in moralibus rectā estimationē habet hō. sicut de fine p habitū virtutis. vn̄ donū itellect⁹ nō habet sine gr̄a gratū faciēte. Ad sextū. s. vtrū donū intellect⁹ distinguat̃ ab alijs donis. Dicendū ꝙ distinctio hui⁹ doni ab alijs tribus donis. s. pietate: fortitudine: ⁊ timore mãifesta est: qꝛ donuz intellect⁹ ptinet ad vim cognoscitiuā: illa vō tria ptinēt ad vim appetitiuā. Sed differentia huius doni ad alia tria. s. sapiaz: sciam et ɔsiliū q̄ etiā ad vim appetitiuā ptinēt: nō est adeo manifesta. Videtur aūt q̄busdā ꝙ donū intellectus distinguat̃ a dono scie ⁊ ɔsilij p hoc ꝙ illa duo ptineāt ad practicā cognitionē. Donū vō itellect⁹ ad speculatiuā. A dono vō sapientie: qd̄ etiā ad speculatiuā cognitionē ptinet distinguit̃ in hoc: ꝙ ad sapiam ptinet iudiciū: ad intellectū vō capacitas intellect⁹ eoꝝ que pponunt̃ siue penetratio ad intima eoꝝ: ⁊ fm hoc supra numerū donoꝝ assignauimus. Sed diligenter intuenti donū intellectus nō solum se habet circa speculāda: sed etiā circa operanda vt dictū est: ⁊ similiter etiā donū sciētie circa vtrūq̄ se habet: vt infra dicet̃. ⁊ ideo aliter oportet eoꝝ distinctionē accipere. oia eni hec quattuor dicta ordinant̃ ad supnaturalem cognitionē que in nobis per fidē fundat̃. fides aūt est ex auditu. vt dicit̃ Ro. x. vnde oportet aliqua pponi hoī ad credendū nō sicut visa: sed sicut audita quibus per fidem assentiat. Fides autē primo quidē ⁊ principaliter se habet ad veritatē primā. Secundario ad quedā circa creaturas ɔsideranda: ⁊ vlterius se extendit etiā ad directionē humanoꝝ operū fm ꝙ p dilectionē operat̃: vt ex dictis patet. Sic igit̃ circa ea que pponunt̃ fidei credenda duo requirunt̃ ex parte nostra. Primo quidē vt intellectu penetrent̃ vel capiantur: ⁊ hoc ptinet ad donū intellectus. Secundario aūt oportet vt de eis homo habeat iudiciū rectū. vt estimet his esse inherendū ⁊ ab eoꝝ oppositis recedendū. hoc igit̃ q̄ntū ad res diuinas ptinet ad donū sapientie. q̄ntū vō ad res creatas ptinet ad donū sciētie. q̄ntū vō ad applicationē ad singularia opera pertinet ad donū consilij. Predicta autē differentia quattuor donoꝝ manifeste cōpetit distinctioni eoꝝ que Grego. ponit esse oppositā in ij. moral̃. dicēs. Sapientie oppoīt̃ stulticia: ebetudini intellectus: precipitationi ɔsilij: ignorantie scientia. Hebetudo enim acuitati opponit̃. Dicit̃ aūt per similitudinē intellectus acutus q̄n potest penetrare ad intima eoꝝ que pponunt̃. Unde hebetudo mentis est p quā ad intima penetrare nō sufficit. Stultus aūt dicit̃ ex hoc ꝙ p̄uerse iudicat circa omnē finē vite: ⁊ ideo pprie opponit̃ sapientie que facit rectū iudiciū circa vniuersalē finē. Ignorātia vō importat defectū mentis circa quecūq̄ particularia: ⁊ ideo opponit̃ scientie: p quaz homo habet rectū iudiciū circa particulares causas. s. circa creaturas. Precipitatio vō manifeste opponit ɔsilio p qd̄ homo ad actionem procedit ante deliberationē rationis.

De dono sapientie. DIS. VI.

Einde ɔsiderādū est de septimo dono. s. sapiētie. Circa qd̄ ɔsiderāda sunt septē. Primo vtrū sapiētia sit donū spūssci. Scd̄o i quo sit tanq̄ in subiecto. Tertio vtrū sapiētia sit speculatiua tm̄: vel etiā practica. Quarto vtrū donū sapiētie possit eē cū petō mortali. Quinto vtrū sit in oib⁹ habentib⁹ gratia gratūfaciētē. Sexto de dignitate sapiētie. Septio de effectib⁹ ei⁹. Ad pmū. s. vtrū sapia sit donū spūssci. Dicēdū ꝙ fm phm in pncᵒ metha. ad sapiētē ptinet ɔsiderare causā altissimā p quā de alijs certissime iudicat̃. et fm quā oia ordinari oportet. Cā aūt altissima dupliciter accipi pōt: vl' simpliciter vel in aliquo genē. Ille igit̃ q̄ cognoscit cām altissimā in aliquo genē: ⁊ p eā pōt de oib⁹ q̄ sunt illi⁹ generis iudicare ⁊ ordinare: dicit̃ eē sapiēs in illo genē: vt in medicina vel in architectura fm illud. j. ad Cor. iij. Ut sapiēs architect⁹ fūdamentū posui. Ille aūt q̄ cognoscit cām altissimā simpliciter q̄ est de⁹ dicit̃ sapiēs simpliciter: inq̄ntū p reglas diuinas oia pōt iudicare ⁊ ordinare. Huiōi aūt iudiciū ɔsequit̃ hō p spūmsctm: fm illud. j. ad Corin. ij. Spūalis iudicat oia. qꝛ sic ibidē dicit̃ spūs oia scrutat̃ etiā pfūda dei. Unde manifestū est ꝙ sapiētia est donū spūssci. Et nota ꝙ sapiētia dicit̃ dupliciter. s. vere ⁊ pprie. Alio mō impropie ⁊ abusiue. sic ⁊ bonū dupliciter dicit̃. Uno mō qd̄ vere est bonū ⁊ simpliciter pfecte. Alio mō dicit̃ aliq̄d eē bonū fm quādā similitudinē: qd̄ est in malicia pfectū. sic dicit̃ bon⁹ latro vel pfect⁹ latro. vt pꝫ p phm in v. metha. Et sic circa ea q̄ sunt vere bona inuenit̃ aliq̄ altissima cā q̄ est summū bonū qd̄ est vltim⁹ finis. p cuius cognitionē homo dicit̃ vere sapiēs. ita etiā in mal' est inuenire aliq̄d ad qd̄ alia referunt̃ sic ad vltimū finē p cui⁹ ɔstitutiōez hō dicit̃ sapiēs ad male agēdū. fm illud Hier. iiij. Sapiētes sunt vt faciāt mala bn̄ aūt facē nescierūt. Quicūq̄ autē auertit̃ a fine debito necesse ē ꝙ aliquē finē indebitū sibi p̄stituat qꝛ oē agēs agit ppter finē. Unde si p̄stituat sibi finē in bonis exterioribus terrenis: vocat̃ terrena sapiētia. Si aūt in bonis corpalib⁹: vocat̃ sapiētia corpal' vel aīal'. Si āt in aliq excellētia. vocat̃ sapiētia diabolica ppter imitationē supbie diaboli. de quo dicit̃ Job. xli. Ipse est rex sup vniuersos filios supbie. Itē nota ꝙ sapiētia q̄ est donū. differt ab ea q ponit̃ esse intellectual' acq̄sita. Nā illa acq̄rit̃ studio hūano. Hec aūt est desursū descēdēs: vt dicit̃ Jac. iij. Silr etiā differt a fide. Nā fides assentit veritati diuine fm seipsā. Sz iudiciū qd̄ ē fm veritatē diuinā ptinet ad donū sapiētie. ⁊ iō donū sapiētie p̄supponit fidē: qꝛ vnusquisq̄ bn̄ iudicat q̄ cognoscit: vt dr̄ in pmo eth. Ad secūdū. s. in quo sit sapiētia sic in subiecto. Dicēdū ꝙ sic supra dictū est: sapiētia importat quādā rectitudinē iudicij fm rōnes diuinas. Rectitudo aūt iudicij pōt ɔtingere dupliciter. Uno mō fm pfectū vsū rōnis. Alio mō ppter ɔnaturalitatē q̄ndā ad ea de quib⁹ iam est iudicandū. sic de his q̄ ad castitatē ptinēt p rōnis inq̄sitionē recte iudicat ille q̄ didicit sciaz moralē. sz p q̄ndā ɔnaturalitatē ad ipsa recte iudicat de eis ille q̄ hꝫ habitū castitatis. Sic igit̃ circa res diuinas ex rōnis inq̄sitiōe rectū iudiciū habē ptinet ad sapiētiā q̄ est virt⁹ intellectual'. sz rectū iudiciū habē de eis fm q̄ndā cōnaturalitatē ad ipsa. ptinet ad sapiētiā fm ꝙ est donū spūssci. sic dicit Dio. in ij. ca. de di. no. ꝙ ideotheus fact⁹ est in diuinis nō solū dicēs: sed ⁊ sapiēs ⁊ patiēs diuina. Huiōi aūt cōpassio siue cōnaturalitas ad res diuinas fit p charitatē: q̄ quidē vnit nos deo. fm illud. j. ad Corin. vj. Qui adheret deo vn⁹ spūs ē. Sic igit̃ sapiētia q̄ est donū: cām q̄dē hꝫ in volūtate. s. charitatē. sz eēntiā hꝫ in intellectu. cui⁹ est actus recte iudicare: vt supra habitū est. Ad tertiū. s. vtrū sapiētia q̄ donū ē sit speculatiua vl' practica. dicēdū ꝙ sic Aug. dicit in. xij. de tri. supior pars rōnis sapiētie deputat̃: inferior autē sciētie. Supior aūt rō vt ipse in eodē dicit: intēdit rōnib⁹ supnis diuinis ⁊ ɔspiciēdis ⁊ ɔsulēdis. Cōspiciēdis q̄dē fm ꝙ diuina in seipsis ɔtēplamur. Cōsulendis aūt fm ꝙ p diuina iudicat de humanis: p diuinas regulas dirigēs actus humanos. Sic igit̃ sapiētia fm ꝙ est donū. non solū est speculatiua: sed etiā practica.

Ad q̄rtū. s. vtrū sapiētia possit eē cū petō mortali. Dicēdū ꝙ sapiētia q̄ est donū spūssci. sic dictū est facit rectitudinē iudicij circa res diuinas. vel p regulas diuinas de alijs ex q̄dā connaturalitate siue vnione ad diuina: q̄ quidē p charitatē fit: vt dictū est. ⁊ ideo sapiētia de q̄ loq̄mur p̄supponit charitatē. Charitas aūt nō pōt esse cū petō mortali. vt ex supradictis pꝫ. vn̄ relinquit̃ ꝙ sapiētia de q̄ loquimur non potest esse cū peccato mortali. Ad quintū. s. vtrū donū sapiētie sit in oib⁹ habētib⁹ gratiā. Dicendū ꝙ sapiētia de q̄

loquimur sic dictũ est importat quãdã rectitudinẽ iudicij circa diui na cõspiciẽda τ cõsulẽda. τ quãtũ ad vtrũq3 ex vnione ad diuina sm diuersos gradus aliq̃ sapiẽtiã sortiunt̃. q̃dã enĩ tantũ sortiunt̃ de recto iudicio tã ĩ cõtẽplatiõe diuinoꝝ q̃3 etiã in ordinatiõe rerũ humanarũ sm diuinas regulas: quãtũ e necessariũ ad salutẽ. τ h̄ nulli deest sine peccõ mortali existẽti p gratiã gratũfacientẽ: q2 si nã nõ deficit in necessarijs . multo min⁹ grã. Unñ dicit̃. i. Joh. ij. Unctio docet nos de oĩb⁹. Quidã aũt altiori gradu pcipiũt sapiẽtie donũ: et quãtũ ad cõtẽplationẽ diuinoꝝ . inquãtũ. s. altiora q̃dã mysteria et cognoscũt τ alijs manifestare pñt. τ etiã q̃tũ ad directionẽ humanoꝝ sm regulas diuinas inq̃tũ pñt sm eas nõ solũ seipsos s3 etiã alios ordinare. τ iste grad⁹ sapiẽtie nõ ẽ cõis oĩb⁹ habẽtib⁹ gratiã gratũfacientẽ: sed magis ptinet ad grãs grãs datas: qs spũsscs distribuit put vult. sm illud. i. ad Corin. xij. Alij dat̃ p spm̃ sermo sapiẽtie τc. Circa sextũ. s. de dignitate sapiẽtie. Sciẽdũ q multiplex est sapiẽtia. sic testat̃ btũs Jacob⁹. s. terrena. aĩalis. diabolica. τ alia desursũ descẽdẽs Jac. iij. Sapiẽtia terrena cõsistit in aggregatione diuitiarũ tpaliũ. Jlli enĩ dicunt̃ sapiẽtes in h̄ mũdo. q sciunt p quascũq3 vias bonas vel malas diuitias aggregare. Sed sicut dicit Apls. Sapiẽtia hui⁹ mundi stultitia est apud deũ. Jdeo si qs vult sapiẽs esse in h̄ mũdo. stult⁹ fiat vt sit sapiẽs. nã bona sua paupib⁹ erogare τ oĩno relinq̃re ppter deũ. est fatuitas apud mũdũ: sed est sapiẽtia apud deũ. Sed sapiẽtia christi paupis cõtẽpta est. Jste est paup τ sapiẽs q liberauit vrbẽ. i. mundũ p sapientiã suã. Quia vo mũdus nõ nouit p sapiẽtiã deũ placuit deo p stultitiã pdicatiõis saluos facere credẽtes: q2 qd stultũ est dei. sapiẽti⁹ ẽ hoĩb⁹. Sapiẽtia aĩal' est sapiẽtia τ custodia carnis τ corporis: τ in degustatiõe delectationũ carnaliũ. S3 sic dicit Apls: sapiẽtia carnis mors ẽ.

Sapiẽtia diabolica est in oppressiõe pauperũ. in excogitatione maliciaꝝ. τ vindicatiõe iniuriarũ. De q sapiẽtia loquit̃ Hiere. ca. iiij. dicẽs: Sapiẽtes sunt vt faciãt mala: bene aũt facẽ nescierũt. vñ Greg. Sapiẽtia hui⁹ mũdi est cor machinationib⁹ tegere: sensum vbis velare: q falsa sũt vera ostẽdere: q vera sunt falsa mõstrare. Hec vsu in iuuenib⁹ scĩt. h̄ a pueris precio discit̃. Hãc q sciũt ceteros cõspiciũt: τ despiciẽdo supbiũt. Hãc q nesciũt stulti τ timidi ab alijs vocant̃: q2 ab eis hec eadẽ duplicitas iniq̃tatis noĩe paliato diligit̃ dũ mẽtis pũersitas vrbanitas vocat̃. Hec sibi obsequẽtib⁹ pcipit honoꝝ culmina q̃rere: adepta tpal' glie vanitate gaudẽ: irrogata ab alijs mala multiplici⁹ reddere: cũ vires suppetũt nullis resistentib⁹ cedere: cũ virtutis possibilitas deest quicq̃d implere nõ valet p maliciã. h̄ velut in pacifica bonitate silare. Sapiẽtia desursum descẽdẽs est sapiẽtia iustoꝝ. de q Greg. ait: Sapiẽtia iustoꝝ est nihil p ostensionẽ fingere: sensum vbis aperire: vera, vt sunt diligere: falsa deuitare: bona gratis exhibẽ: mala libẽti⁹ tollerare q̃3 facere: nullã iniurie vltionẽ q̃rere pro veritate cõtumeliã sustinere: lucrũ putare. S3 hec iustoꝝ simplicitas deridet̃: q2 hec a mũdi sapiẽtib⁹ puritatis virt⁹ fatuitas credit̃. Quid enĩ stulti⁹ videt̃ mũdo q̃3 mentẽ vbis ostẽdere: nil callida machinatiõe silare: nullas pro cõtumelijs iniurias reddere: pro maledicentib⁹ orare: paupertatẽ q̃rẽ: possessa relinq̃re: rapiẽti nõ resistere. De hac sapiẽtia btũs Jacob⁹ ait: Que aũt desursum est sapiẽtia: primũ quidẽ pudica est: deinde pacifica: modesta: suadibil': bonis cõsentiẽs: plena mĩa nõ iudicãs. sine simulatione. Apparet igit̃ dignitas hui⁹ sapiẽtie: q videlicet desursũ descendit. sic dicit̃ Eccl. i. Oĩs sapiẽtia a dño deo est τc. Et infra: Fons sapiẽtie vbũ dei in excelsis. Jdeo Jac. i. Si qs indiget sapiẽtia postulet illã a deo τc. Hãc sapiẽtiã debet hõ feruẽter appetere: deuote τ humilr̃ postulare: q2 sapiẽtia nihil preciosi⁹. nihil speciosius nihil delectabilius: nihil honorabili⁹: tãdẽ nihil fructuosius.

Nihil inquã sapientia preciosi⁹: sic scriptũ est Prouer. xiij. Sapiẽtia preciosior est cũctis opib⁹ preciosissimis: τ omne desiderabile ei nõ potest cõparari. Jdeo dicit Sapiẽs Sap. vij. Sapiẽtiã pposui regnis τ sedib⁹: τ diuitias nihil eẽ dixi in cõparatiõe illius: nec cõparaui illi lapidẽ preciosum: q̃m omne aurũ in cõparatiõe illius arena est exigua: τ tanq̃3 lutũ estimabit̃ argentũ in cõspectu illius. super salute τ speciẽ dilexi eã. τ proposui pro luce habere illã.

Jtẽ sapiẽtia nihil speciosi⁹. Scriptũ est enĩ Sap. vi. Clara est et q̃ nunq̃3 marcescit sapiẽtia. vñ clarã τ speciosam reddit aĩaz sic claritas sol' vel aliarũ stellaꝝ reddit eas toti mũdo speciosas. Et sicut amota claritate solari totus mundus redderet̃ tenebrosus τ horridus: τ oẽs hoĩes essent indicibiliter desolati: τ oĩa q in mũdo sunt suã amitterẽt pulchritudinẽ sic exclusa a rege sapiẽtia: q solus fulget in regno sic sol ĩ celo totũ regnũ efficit̃ desolatũ. Per sapiẽtiã aĩa illustrat̃ interi⁹. τ mirabilr̃ decorat̃. vñ ait sap. Eccl. li. Jn sapia ei⁹ luxit aĩa mea: τ ingratias meas illuminauit. Jtẽ sapia nihil ẽ delectabilius: dat enĩ quietẽ. iocũditatẽ τ pacẽ cordis. Unñ ait sapiẽs Sap. viij. Jntrãs in domũ meã. s. cõscie. cõq̃escã cũ illa. s. sapia. Nõ enĩ h3 amaritudinẽ cõuersatio illius nec tediũ cõuictus illius: sed leticiã τ gaudiũ. hãc delectationẽ nõ expti sapiaz q̃ pupẽdũt. Sic ait sapiẽs Eccl. vi. Q̃ amara ẽ sapia indoctis hoĩb⁹. τ nõ pmanebit ĩ ea excors. Sapia enĩ doctrĩe sm nomẽ est ei⁹. i. sapida est: τ nomẽ h3 ex sapore: sed nõ multis est manifesta: q̃b⁹ aũt agnita ẽ pmanet vsq3 ad cõspectũ dei. Sequit̃. Juuenes requĩẽ in ea. τ cõuertet̃ tibi in oblectationẽ. O stulti q sũt q delectatiões τ solatia q̃rũt exteri⁹ in reb⁹ visibilib⁹. i. venationib⁹ τ aucupijs alijsq3 ludis inutilib⁹ τ vanis in q̃b⁹ ẽ labor τ fatigatio corporis: τ plerũq3 piculũ. imo picula multa animis: amissio tpis distractio cordis τ finalr̃ null⁹ fruct⁹. Jn sapia at q̃es mẽtis τ corpis delectatio: animi nõ piculũ. s3 securitas nõ distractio sed pacis trãquillitas: nõ amissio tpis s3 acq̃sitio meritoꝝ. Jtẽ sapia nihil honorabili⁹. vñ scriptũ est Eccl. xxxvij. Sapiens in pplo hereditabit honorẽ. τ iterũ inq̃t sapiẽs Sap. viij. Habebo ppẽ sapiaz claritatẽ ad turbas τ honorẽ apud seniores. Juuenis τ acut⁹ inueniar in iudicio τ in cõspectu potẽtũ admirabilis ero: τ facies pncipũ mirabũt̃: me tacẽtẽ me sustinebũt: τ loquẽtẽ me respiciẽt: τ sermocinãte me plura: ori suo man⁹ iponẽt. Unñ salomõ ppẽ sapiaz suã apud oẽs natiões fact⁹ est honorabilis τ famosus sic scriptũ est. ij. Paral. ix. Magnificat⁹ ẽ salomon sup oẽs reges terre diuitijs τ sapia: τ glia τ vniuersa terra desiderabat videre faciẽ salomonis. Acq̃rit̃ aũt sapia p doctrinã. diligẽter τ humilr̃ audiẽdo. Ait enĩ sapiẽs. Auris bona cũ oĩ cõcupiscẽtia audit sapiaz τ iterũ: auris sapiẽtũ q̃rit sapiaz. Nec mirũ sicut sapiẽs dicit. Si dilexeris audire sapiẽs eris. Et rursũ. Audiẽs sapiẽs sapiẽtior erit. Jõ hortat̃ sapiẽs dicẽs. Audi tacens τ p reuerẽtia accedet tibi bonã grã. Audi tacẽs fili τ q̃rẽs. Jn signũ hui⁹ inuẽtus est ihs in tẽplo i medio doctoꝝ: audiẽs illos τ interrogãs. Jtẽ acq̃rit̃ τ auget̃ sapia p studiũ i legẽdo: τ subtilr̃ meditãdo. Jõ ait sapiẽs. Stude sapie fili mi τ cor meũ letifica. Libri enĩ sũt p memorie labilis supplemẽto. Parũ esset audire τ interrogare sine memoria: nec memoria sufficeret oĩa retinere sine studio. Jtẽ sine doctoris pñtia põt hõ recordari de auditis. Jn libris etiã inueniunt̃ q̃q3 q hõ alĩs nõ audiuit: preterea visus certiorẽ reddit hoĩez q̃3 auditus. vbũ enĩ auditũ trãsit lĩa scripta manet. Antiq pncipes instrui voluerũt τ vigilantissime studuerũt ĩ sciẽtijs humanis τ aliqui etiã ĩ diuinis. vt p3 ĩ ptolomeo rege q licet eẽt gẽtilis. vocauit septuaginta iterptes. vt haberet noticiã diuine legis: eãq3 cõicaret sapiẽtib⁹ regni sui. Alexãder ab aristotele fuit instruct⁹ τ ĩter insignia philippi macedonis pris ei⁹ h̄ fuit pcipuũ. q studiũ lĩaꝝ ad vnicũ quẽ regni τ felicitat' sue sperabat heredẽ futuꝝ trãsmittẽ curauit. Unñ alexãdro nato misit eplaz aristoteli. h̄ τ silia cõtinẽtẽ: Philipp⁹ aristoteli salutẽ. Dedit mihi de⁹ filiũ mihi genitũ. Scio q̃ eo q̃dẽ deo debem⁹ grãs: nõ tã pinde q2 nat⁹ est: q̃3 p eo q eũ nasci cõtigit tpib⁹ tuis. Spero enĩ fore q educatus erudit⁹ q a te dign⁹ existat nobis τ regni susceptiõe τ ad illud ptinẽtiũ. Silr̃ τ alij pncipes: τ de se studiosi fuerũt: τ magistros q eos ĩstruerẽt habuerũt. Sic nero senecã. traian⁹ plutharcũ τ sic de alijs. De theodosio legim⁹ q diẽ exercitari armis subiectorũq3 negocia disceptare: iudicare sil' τ agere: mõ seorsũ: mõ publice q̃ erãt agẽda cõsiderare: noctib⁹ vo libris incũbere. Cõsilr̃ legit̃ de karolo magno q fuit studiosus ĩ liberalib⁹ sciẽtijs: τ eas miro mõ in palatio suo depingi fecit put habet̃ ĩ gestis ei⁹. Studiosus etiã fuit in libris diuinis τ studiũ trãsferri fecit de roma vsq3 parisius. Qñ tales pncipes. s. sapiẽtes regnabãt: illud seculũ dicebat̃ aureũ. Jsti enĩ cohibebãt malos honorabãt bonos ac p h̄ ad melius cratabant suadebãt: vt dissuadebãt: q2 τ vtilia τ inutilia mõstrabãt. hoꝝ nũ prudẽtia ne q̃d suis deesset sagaciter puidebat: fortitudo armibat picula: bñficia largitas augmẽtabat: nõ erat cuiq3 animi⁹ inimmicãdi vel causa: cũ bñ imperanti bñ pareret. nihilq3 graui⁹ aut ma⁹ posset rex male parẽtib⁹ cõminari: q̃3 vt de regno recedere cogerẽt vere felix ẽ respublica qñ ipsã studiosi regũt p sapiaz: vl' ei⁹ rectores circa sapie studiũ occupant̃. null⁹ enĩ est quẽ oporteat vel plura vl' meliora scire q̃3 pncipẽ: cuius sapia debet oĩbus pdesse subiectis.

Sciendũ est aũt q sapia redñdet in cordis habitatione: declarat̃ in locutiõe: demonstrat̃ in cõuersatiõe τ pbat̃ in opatiõe. Redñdet inq̃3 in cordis habitatiõe. sicut dicit̃ pũer. xiiij. Jn corde prudentis requiescit sapia τ dirigit cogitatiões. Jõ sapiens hortat̃ dicens. Attende fili mi sapiaz: vt custodias cogitatiões tuas. Unñ Sene. dicit. Opiniones tue iudicia sint. Cogitatio tua sit stabilis τ certa: sine deliberet: siue querat: siue cõtẽplet̃ nõ recedat a vero. Cogitationes somnisiles nõ recipies: q̃b⁹ si animũ delectaueris: cũ oĩa disposueris tristis remanebis. Jtẽ sapia declarat̃ in locutiõe. Nã sapiẽ

docet opotuno tpe loq̄: qꝛ tēpus tacendi ꝛ tēpus loquendi. Aliqñ
enī est sapie tacere. Sicut docet sapiēs. Stultus quoqꝫ si tacuerit sa
piēs reputabit᷑. Et iterū est tacens ꝛ ipse sapiēs. Et iterū. Sapiens
tacebit vsqꝫ ad tēpus. fatuus aūt nō obseruabit tēpus. tēpus aūt ꝛ
respōsionē cor sapiētis intelligit. Docet etiā sensate loq̄. Sicut scri
ptū est. In labiis sapiētis inuenit᷑ sapiētia. qꝛ .s. cor sapiētis erudit
os eius. Jdō psal. Os iusti meditabit᷑ sapiaꝫ. Docet etiā loq̄ mode-
rate: qꝛ in corde sapiētū os illoꝝ: ꝛ i ore insipiētū cor eoꝝ est. Sa-
piētes habēt os in corde: qꝛ nihil ore ꝓferūt: qd nō prius delibera
uerint: ponderauerint: ꝛ examinauerint in corde: sed fatui siue stul
ti habēt cor in ore: qꝛ añ ꝓferūt verba sua q̄ꝫ corde deliberauerint
Nā impremeditati loquunt᷑ ꝛ hoc rephendit᷑ in scriptura cū dr̄ in
Job. Nunq̄d sapiēs rñdit: q̄si in ventū loquēs: q̄si diceret nō. Nō
est ꝯtēnēda ista sapia. qꝛ sic ait sapiēs. Nō erudiet᷑ q̄ nō est sapiēs
in verbo. Sapiēs aūt in v̄bis se amabilē facit. Sen. Sermo tuus
nō sit inanis. sed aut suadeat aut moneat: aut ꝯsolet᷑: aut ꝑcipiat.
De circūstātiis in locutiōe seruādis dictū est supra. Itē mōstrat᷑
sapia in ꝯuersatione. sic ait sapiēs. In facie hoīs lucet sapia. Quid
p faciē nisi noticia. id est exterior ꝯuersatio p quā hō interior inno
tescit designat᷑. Vñ btūs iacob᷒ ait. q̄s sapiens ꝛ disciplinatus in-
ter vos ostēdat ꝯuersationē suā in māsuetudine sapie. Itē ꝓbat᷑
sapia in opatione. nā ꝛ fructu arbor cognoscit᷑. Ille enī vere sapiēs
est q̄ bñ se hꝫ in suis opibus exequēdis. Jdō dicebat moyses ad fi-
lios israel. Scitis q̄ docuerim vos ꝑcepta atqꝫ iusticias. Sic facie
tis ꝛ ea obseruabitis: ꝛ cōplebitis ope. hec est enī v̄ra sapia ꝛ intel
lectus corā ppl'is. Diligēter attēde q̄ si rex vel princeps nō habeat
noticiā de agēdis nō est dignus tali dignitate: qꝛ nō est hō: sed be
stia. Si aūt noticiā habēs nō opat᷑ sm̄ sapiaꝫ suā nō est dign᷒: nō
quidē ꝓpter ignorātiā. sed ꝓpter negligētiā nimis crassā ꝛ rephē-
sibilē vel ꝑuersā animi volūtatē. vñ talis incōpabilit᷑ plus peccat: ꝛ
minus est excusabilis: q̄ꝫ si cognitionē sapie nō haberet. Ait enī be
atus iacob᷒. Sciēti bonū facere ꝛ nō faciēti pctm̄ ē illi. Exēplū de
quodā rege q̄ elegātissime dotat᷒ nālib᷒: ꝛ supadiect' gratiis excel-
lētissime cumulat᷒: miro itellect᷒ acumīe ꝛ mēorie viuacitate ꝑpol
lēs audiebat q̄dē satis benignit᷑ ꝛ attēte cās: negocia ꝛ q̄relas: ꝛ in
ipsa hora videbat᷑ moueri. Sed cito post q̄si oblitus oīno nihil aut
pauca exeq̄bat᷑ ope: ꝓpt᷑ qd hēbat᷑ ꝯtēptui: nec timebat᷑ a malis:
nec amabat᷑ a bonis: sed ab oībus dānabilis iudicabat᷑: ꝛ sup īnu-
meris malis q̄ fiebāt in regno inexcusabilis dicebat᷑. Tandē infir-
mitate graui correptus: ꝛ in extasim raptus videbat se trahi ad iu-
dicium iudex aspectu terribilis ꝛ icrepatiōe durus: ꝛ in punitiōe
seuerus apparuit dicēs. Quare gratiis meis nō es vsus. Quare ne
glexis regni negociis venatiōib᷒: ꝛ aucupiis ꝛ aliis vanitatib᷒ in-
tendisti. Quare grauatis paupib᷒ ꝛ oppssis a te clamātib᷒ nō mi-
sertus: sicut oues inter lupos dimisisti. Quare talētū sapie nō ꝓpt᷑
te solū: sed ꝓpt᷑ ppl'm meū tibi cōmissū abscōdisti. Quare qd vide-
bas agēdū dimisisti. Quare ꝑuos tuos timuisti. ꝛ plus eos honora
sti q̄ꝫ me. Cōtra ꝯsciāꝫ tuā eoꝝ volūtatib᷒ ꝛ iniq̄s ꝯsiliis acq̄escere
voluisti: nōne sapiaꝫ ꝛ itelligētiā tibi dederā vt scires: potentiā vt
nō timeres: m̄ltitudinē graꝝ vt nō obmitteres: ꝛ tu post tergū tuū
his oīb᷒ negligēter egisti. Iniquos exactores: raptores: fures
ꝛ ipos exaltasti. Inter h̄ obiurgatiōis v̄ba tortorib᷒ tradit᷒ ꝛ di-
rissime ꝛ diutissime flagellat᷒: iacēs obmutuit. Iudice aūt volente
sniaꝫ dānatiōis ei᷒ ꝓferre. ecce scūs vn᷒ cū m̄ltitudine albatoꝝ sup
plicās rogauit iudicē: vt aīa ad corp᷒ suū reuertēte spaciū emēdā-
di se haberet. Cui iudex īteredēti ꝑcib᷒ inclinat᷒: misericorditer
ꝯcessit ips prie: grauiora cōminās et supplicia: si deinceps negligē
ter ageret tā seuere castigatiōis oblit᷒. Debet ḡ rex ꝛ princeps dili
gēs esse in opatiōe. Ait enī Sen̄. Sapiēs nūq̄ꝫ ocio marcet: aliq̄n
animū remissū hꝫ nūq̄ꝫ solutū. Accelerat tarda ꝑplexa expedit: dura
mollit: ardua exeq̄t᷑. Scit enī q̄d q̄ via aggredi debeat cito singula
ꝛ distincte videt ꝯsiliū pitoꝝ: ex aptis obscura estimat: ex paruulis
magna. ex ꝓximis remota. ex ptib᷒ tota. Circa septimū. s. de vti
litate sapie: ꝛ effectib᷒ ei᷒. Sciendū q̄ sapia nihil ē fructuosi᷒: cui᷒
fruct᷒ multiplex est ꝛ innumerabilis. nā sic ait sapiēs puer. viii. Fru
ctus eius ꝑciosior est cūct' opib᷒: ꝛ oīa q̄ desiderant᷑ huic nō valēt
cōparari. Possum᷒ aūt dicere cōpēdiose q̄ vtilitas sapie est i di
rigēdis ꝯsciētiis. Sapiēs enī ꝑmo ꝛ principalit᷑ debet edificare do
mū ꝯsciētie ꝛ semetipsū ꝑmitus ordinare. Vñ i cōmēdatione aīe
sapiētis: dr̄ puer. xiiii. Sapiēs mulier edificat domū suā. Et iterū.
Puer. ix. Sapiētia edificabit᷑ domus. Ait etiā saluator Matth.
vii. Qui audit verba mea ꝛ ea facit assimulabitur viro sapienti qui
edificauit domū suā supra petrā. Nam supra petrā que est christ᷒
debemus edificare domū nostrā: vt imobiliter ꝑmaneat tanq̄ꝫ su-
pra imobile fundamentū. Sic hic potest edificari dom᷒ pulcherri
ma fortis ꝛ alta: ꝛ oīb᷒ bonis plena. Sed sic ait Sapiēs. Tanq̄ꝫ do
mus exterminata sic fatuo sapiētia: qꝛ videlicet fatuus nō plus vult
manere cū sapiētia q̄ꝫ in domo exterminata. i. ruinosa. vacua. feda:
ꝛ fetida. ꝛ ideo dom᷒ eius. i. ꝯsciētia est sicut dom᷒ exterminata. i.
ruinosa: qꝛ quotidie corruit in peccatū. vacua merit' ꝛ oīb᷒ bonis:
feda p īmūdiciā: fetida p infamiā. Itē sapiētia est vtilis in ꝯferē
dis ꝯsiliis. Scriptū est enī ꝓuer. viii. Ego sapiētia habito in ꝯsilio.
Quāto enī hō sapiētior est: tāto libēti᷒ tractat ꝯsilia sua cū sapiēti-
bus. Vñ dauid habuit secū nathan ꝓphetā: ꝛ sadoch sacerdotē:
chusi ꝛ achitophel: q̄ fuerūt hoīes sapientissimi. Et salomon filii᷒ vi
ros exptissimos. Et tobias docens filiū suū ait Tobi. iiii. Cōsiliū a
sapiēte ꝑquire. Vñ rex q̄ntūcūqꝫ sit sapiens debet habē ꝯsiliarios
sapiētes. Itē sapiētia est vtil' in ꝓferēdis iudiciis. Vñ salomō
sapientiā petēs a dño ait. iii. Re. iii. Tu dñe fecisti me regē sup po
pulū tuū multū q̄ tā innumerabilis est q̄ꝫ puluis terre: da mihi sa-
pientiā ꝛ intelligētiā. Quis enī pōt hūc ppl'm tuū digne q̄ tā gran-
dis est iudicare. De eodē dicit᷑: Timuerūt regē audiētes sapientiā
dei eē i eo ad faciēdū iudiciū. Itē sapiētia vtil' ē in ꝓferēdis mo
lestiis. Nā tribulationes ꝛ aduersitates hui᷒ mundi siue a deo siue
ab hoīe inferāt᷑ multū sūt vtiles ꝛ meritorie: si q̄s eas ad salutē suā
nouerit ordinare. Vñ magne sapie ē scire vti eis in bonū: ꝛ ad salu
tē suā ꝯuertē. Propt᷑ qd ait sapiēs: Qui patiēs est multa guberna
bit᷑ sapiētia. Reuera magna est sapiētia de malis eligere bona: de
damnis lucra: de dur' suauia: de amaris dulcia. Qui aūt impatiēs
est: sustinebit damnū: qꝛ siue sit afflictio corporis: siue rei tpal' amis
sio: siue q̄cūqꝫ desolatio cordis. Hec impatiēti aīo inferūt maiores
angustias: ꝛ mens ei᷒ vehemēti᷒ cruciat᷑: ꝛ nihilomin᷒ ꝑdit meritū:
ꝛ sue facit aīe detrimentū. Itē vtil' est sapiētia in ꝓpellēdis in-
iuriis. Si regi vel ꝑncipi fiat iniuria magna discretiōe opus est in
repellēdo dissimulādo: tollerādo etiā vel vindicādo. qꝛ sic ait Sa-
piens: vir sapiēs fortis est: ꝛ vir doct᷒ robustus ꝛ validus. qꝛ cū dis
positione initur bellū. Et iterū: Gubernacul' tractāda sunt bella. vñ
q̄ sapiētior est in talib᷒ ē fortior ꝛ potētior ceteris parib᷒. Scriptū
est enī: Maior est sapiētia q̄ꝫ arma bellica. Et iterū. Melior est sa
piētia q̄ꝫ vires. Et iterū: Diuꝫ potētior est sapiētia. Itē vtilis est
sapiētia in precauēdis insidiis. Nam ꝛ demones suis tētationib᷒
nos multipliciter circūuenire ꝯtēdūt: ꝛ hoīes p astutias suas nos
multipliciter seducē volunt᷑. Ideo opus ē eē hominē vndiqꝫ circū-
spectū ꝛ ex oī parte multiformit᷑ oculatū. nā vbi tot ꝛ tātas hostis
antiq̄ insidias: ꝛ inter tā exq̄sitas hominū malignoꝝ versutias. plu-
res oculos nos opus eēt habē q̄ꝫ argus sm̄ fabulas habuisse dica-
tur: q̄ tñ centū fingit᷑ habuisse. Vñ in Apoc. dicunt᷑ aīalia scā ple-
na ocul' ante ꝛ retro. In Ezech. x. dicit᷑ q̄ totū corpus eoꝝ plenū
erat ocul'. Et iterū ibidē. Omne corp᷒ eoꝝ ꝛ colla ꝛ man᷒ ꝛ pēne ple-
na erāt ocul'. Ideo scriptū est. Sapiens timet ꝛ declinat a malo: ꝛ
sapiētiā nō vincit malicia. Vñ de iacob dicit᷑: In fraude circumue-
nientiū illi affuit sapiētia: ꝛ honestū fecit illū: custodiuit illū ab ini-
micis: ꝛ a seductorib᷒ tutauit illū. Sciēdū etiā q̄ p sapiētiā cog
noscim᷒ q̄ supra nos sunt. i. deū ad diligēdū. qꝛ dilectio dei hono-
rabil' est sapiētia. Eccl. i. Et celestia ad appetendū sic hortat᷑ Apl's
dicens Col. iii. Que sursum sūt q̄rite: vbi christus est in dextera dei se
dens. Que sursum sunt sapite: hec est vera sapiētia. i. cognitio sapi
da. hec maxime delectabil' est: sic supi᷒ dicebat᷑. Itē q̄ intra nos
sunt. i. nosipsos. ꝛ ea q̄ in nobis sunt. i. mores bonos vl' malos: me
rita vel demerita: vl' dei bñficia ꝛ nr̄a maleficia. hec oīa nos ad hu
militatē inclināt. Vbi autē humilitas ibi sapiētia. Prouer. xi. Hec
sapiētia maxime necessaria est hoī ad salutē. Unde Bern. Stude
nosse te: qꝛ melior es ꝛ laudabilior si te noueris: q̄ꝫ si te neglecto sci
res cursus syderū: vires herbarū: cōplexiōes hominū. naturas aīa-
liū: omniūqꝫ celestiū ꝛ terrestriū haberes sciētiā. Licꝫ enī noueris
oīa mysteria. alta celi. lata terre: ꝓfunda maris ꝛc̄. Si te nescieris
eris similis hoī edificāti domū suā sine fundamēto. ruinā faciēs: nō
structurā. Quicq̄d enī extra te extruxeris: erit instar aggesti pulue-
ris vētis expositi. Itē q̄ circa nos sunt. i. ꝓximos: vt sciam᷒ q̄ bo
ni: q̄ mali. q̄ seductores ꝛ duplices: q̄ veraces q̄ sapientes: q̄ fatui. q̄
amici. q̄ inimici. Et per ꝯsequēs quos diligere ꝛ nobiscū assumē: ꝛ
quos vitare: vl' a nobis elōgare debeam᷒. Hoc maxime necessariū
est ꝑncipi. vt sciat de quib᷒ possit ꝯfidere: quos in ꝯsiliū suū voca-
re: vel malis officiis instituere: quos amare feruēti᷒: ꝛ amplius de
beat honorare. Itē que infra nos sunt. i. mundū ꝛ oīa mūdialia
tanq̄ꝫ trāsitoria: ꝯpariū vtilia: ꝛ dilectorib᷒ suis pleriqꝫ nociua. Ve
re enī sapiēs eris. sic ait Sen̄. si dignitatē reb᷒ nō opinione mul-
toꝝ: sed ex earū natura ꝯstituas. Nā scire debes: q̄ q̄dā vident᷑ eē

bona ꝛ nõ sunt ꝛ q̄dã videntur esse bona ꝛ sũt quecunq; aũt ex rebus transitorijs possides nõ mireris: nec magni estimes: q̃ caducũ est nec apud te q̃ habes tanq̃ aliena seruabis sed ꝑ te tanq̃ tua dispẽses ꝛ vtaris. Itẽ Sen. Si sapiẽs es anim⁹ tuus tribus tpib⁹ dispẽset pñtia ordina: futura ꝓuide: pterita recordare. Presentia q̄ppe debet sapiẽs ordinare. vbi enĩ nõ est ordo ibi est ↄfusio. debet ḡ semetipsũ ꝛ vitã suã totũ tẽpus suũ ꝛ oĩa facta sua prudẽter ꝛ vtilit ordinare: ministeriales in domo officiales in regno pensatis ↄditionibus psonar tẽpor ꝛ terrar. Hanc sapiaȝ habuit salomon sicut scriptũ est. Videns regina saba oẽȝ sapiam salomonis domũ quã edificauerat: ꝛ cibos mense eius: ꝛ ordines ministrantiũ: vestesq; eor ꝛ pincernas: ꝛ holocausta que offerebat p singulos dies nõ habebat vltra spm. Preterita debet sapiẽs recordari: videlicet diuina bñficia ad regratiandũ. mãdata ad exequẽdũ iudicia districta. q̃ iam fecit ꝛ vltiones q̃s exercuit ad timendũ: quõ. s. ꝓpter petã deleuit totũ mũdũ diluuio: sodomã ꝛ gomorrã ꝛ finitimas ciuitates incẽdio: egyptios multipliciter flagellauit: ꝛ tandẽ eos oẽs filios israel ꝑsequẽtes submersit in mari rubro: filios israel multotiẽs ꝛ multipliciter occidit in deserto. ꝛ in terra ꝓmissiõis tpib⁹ iudicũ ꝛ diebus regũ. sicut multa legimus exẽpla in scriptura. Quis etiã recordari sufficit qualia iudicia exercuerit deus in diuersis terrar ptib⁹ tpibus retroactis. debet etiã recordari petã sua ꝓpria ad penitẽdũ ꝛ lachrymis diluendũ: facta nihilominus antiquor regũ ꝛ principũ. s. ꝓbitates largitates sapiẽtiã pietatẽ iustitiam ꝛ alia hmõi ad imitandũ. mala etiã facta scripta sunt ad correptionẽ nrãȝ ne similia facientes in penas siles incidamus. vñ ait sapiẽs Per agrũ hois pigri transiui ꝛ p vineã viri stulti. ꝛ ecce totũ repleuerãt vrtice: operuerãt faciẽ ei⁹ spine ꝛ ex hↄ didici sapiaȝ. Idẽ. pestilẽte flagellato stultus sapiẽtior erit. Futura siliter ꝓuidere debet vir sapiẽs. sic docet Sen. Qui nihil de futuro pmeditat. incaut⁹ in oĩa incidit: ꝓpone aũt aĩo tuo ꝛ mala futura ꝛ bona: vt illa sustinere possis: illa moderari. Idẽ si sapiẽs esse cupis, in futura ꝓspectũ intẽdens: ꝛ q̃ pñt ↄtingere in aĩo tuo cũcta ꝓpone: nihil tibi subitũ sit: sed an totũ ꝓspicias. nã q̃ ꝓuid⁹ est: nõ dicit nõ putaui hoc fieri. q: nõ dubitat: sed expectat: nõ suspicat: sed timet. Hanc sapiaȝ spẽaliter habuit ioseph q̃ ↄtra famẽ futurã septẽ ãnis ꝓuidẽdo egyptũ ꝛ multas alias regiones saluauit. Idẽ dixit ei pharao rex egypti. Nunq̃d sapiẽtiorem te poterimus inuenire: tu eris sup domũ meã.

¶ De fructibus. DIS. VII.

Einde ↄsiderãdũ est de fructibus. Et circa hoc ↄsiderãda sunt quinq;. Primo vtrũ fructus sit actus. Scdo vtrũ differat a beatitudinib⁹. Tertio de numero eor. Quarto de oppositione eor ad opa carnis. Quinto q̃ mouere debent ad ꝓducendũ fructus. Ad primũ. s. vtrũ fructus sint actus. Sciendũ q̃ nomẽ fruct⁹ a corpalibus ad spũalia est translatũ. Dicit aũt in corpalibus fructus: qui ex plãta ꝓducit cũ ad pfectionẽ puenerit: ꝛ quãdã in se suauitatẽ habet: qui q̄dẽ fructus ad duo cõpari põt. s. ad arborẽ ꝓducẽtem fructũ ipsũ ꝛ ad hoĩeȝ q̃ fructũ ex arbore adipiscit. Scdm hↄ ergo nomen fructus in rebus spũalibus dupliciter accipe possumus. Uno mõ vt dicat fructus hoĩs q̃si arboris id q̃d ab eo ꝓducit. Alio mõ vt dicat fructus hoĩs id q̃d hõ adipiscit. nõ aũt de id q̃d adipiscitur homo habet rõnẽ fruct⁹: sed id q̃d est vltimũ delectationẽ habẽs. Habet enĩ hõ ꝛ agrũ ꝛ arborẽ q̃ fructus nõ dicunt. sed solũ id q̃d est vltimũ. q̃d. s. ex arbore ꝛ agro hõ intendit habere: ꝛ scdm hoc fructus hoĩs dicit vltimus hoĩs finis quo debet frui. Si aũt dicatur fructus hoĩs id q̃d ex hoĩe ꝓducit: sic ipsi actus hũani fructus dicunt: operatio enĩ est actus secũdus operantis ꝛ delectationẽ habet: si sit ↄueniẽs operanti. Si igit operatio hoĩs pcedat ab hoĩe scdm facultatẽ sue rõnis: sic dicit esse fructus rõnis. Si vo ꝓcedat ab hoĩe scdm altiorẽ virtutẽ que est virtus spũssancti: sic dicit operatio esse hoĩs fructus spũssancti quasi cuiusdã diuini seminis. Dicit enĩ. i. Joh. iij. Oĩs qui natus est ex deo peccatũ nõ facit: q̃m semẽ ipsius in eo manet. Notandũ aũt q̃ lȝ fructus habeat rõnẽ vltimi finis. vt dictum est: tñ nihil ꝓhibet alicuius fructus esse aliũ fructũ. sicut finis ordinat ad finem. dicit enim Sap. iij. Bonorũ laborũ gloriosus est fructus. ꝛ Johan. iiij. Qui metet mercedẽ accipit. ꝛ ↄgregat fructũ in vitam eternã. Opera igit nostra inquantũ sunt effectus spũssancti operantis in nobis habent rationẽ fructus: sed inquantũ ordinant ad finẽ vite eterne: sic magis habent rationẽ florum. Unde dicit Eccli. xxiiij. Flores mei fructus honoris ꝛ honestatis. Item cum fructus a fruendo dicat: scdm aũt Aug. x. de trinitate. fruimur cognitis in quibus volũtas ꝓpter se delicata cõquiescit. Volũtas hoĩs potest in aliquo ꝓpter se delectari dupliciter. Uno modo scdm q̃ hↄ propter dicit cãm finalẽ. ꝛ sic propter se nõ delectat aliq̃s nisi in vltimo fine. Alio mõ scdm q̃ designat cãm formalẽ. ꝛ sic ꝓpter se aliq̃s delectari põt in oĩ eo q̃d est delectabile scdm suã formã. sic ꝑ q̃ infirm⁹ delectat in sanitate ꝓpter se sic in fine. In medicina aũt suaui nõ sic in fine: sȝ sic in habẽte saporẽ delectabilẽ. in medicina aũt austera nullo mõ ꝓpter se sȝ solũ ꝓpter aliud. Sic igit dicẽdũ est q̃ in deo delectari debet hõ nõ propter se sed propter vltimũ finẽ. In actib⁹ ãt virtuosis nõ sic ꝓpter finẽ: sȝ ꝓpter honestatẽ quã ↄtinet delectabilẽ virtuosis. Vñ Ambro. dicit q̃ opa virtutũ dicũtur fruct⁹: q: suos possessores scã ꝛ sincera delectatiõe reficiũt. Itẽ nota q̃ et si aliq̃ vtutes enumerant ab Aplo inter fruct⁹: puta charitas: fides: mãsuetudo: ↄtinẽtia. castitasq; q̃ nõ sunt actus sȝ habit⁹. Noĩa virtutũ sumunt q̃nq; ꝓ actib⁹ earũ. sic Aug. dicit q̃ fides ẽ credere q̃d nõ vides. ꝛ charitas est motus animi ad diligẽdũ deũ et ꝓximũ. ꝛ hↄ mõ sumunt noĩa virtutũ in enumeratione fructuũ.

Ad secundũ. s. vtrũ fruct⁹ differãt a btĩtudinib⁹. Dicẽdũ q̃ plus reqrit ad rõnẽ btĩtudinis q̃ ad rõẽ fruct⁹. Nã ad rationẽ fructus sufficit q̃ sit aliq̃d habẽs rõnẽ vltimi ꝛ delectabil. sed ad rõnẽ btĩtudinis vlteri⁹ reqrit q̃ sit aliq̃d pfectũ ꝛ excellẽs. vñ oẽs btĩtudines pñt dici fruct⁹: sed nõ ↄuertit. Sunt enĩ fruct⁹ q̃cũq; virtuosa opa in quib⁹ hõ delectat. sed btĩtudines dicunt solũ opa pfecta: q̃ etiã rõne sue pfectiõis magis attribuunt donis q̃ virtutib⁹. Ad tertiũ. s. de numero fructuũ. Sciẽdũ q̃ Apls valde ↄuenienter enumerat duodecĩ fruct⁹ spũs. Gal. v. Et pñt signari p duodecĩ fruct⁹ de quib⁹ dicit Apoc. vlt. Ex vtraq; parte fluminis lignũ vite afferẽs fruct⁹ duodecim. Quia vo fruct⁹ dicit q̃d ex aliquo principio pcedit: sic ex semine vel radice attendenda est distinctio horũ fructuũ scdm diuersum ꝓcessum spũssci in nobis. q̃ quidẽ ꝓcessus attendit scdm hↄ vt primo mens hoĩs in seipsa ordinet: secũdo vo ordinet ad ea q̃ sunt supra vel iuxta. tertio vo ad ea q̃ sunt infra. Tũc aũt bene mens hoĩs disponit in seipsa qñ mens hoĩs bene se hȝ ꝛ in bonis ꝛ in malis. Prima aũt dispositio mentis humane ad bonũ: est per amorẽ: q̃ est pma affectio ꝛ oĩuȝ affectionũ radix. Et ideo inter fructus spũs pmo ponit charitas: in q̃ specialit spũssctũs datur sicut in ꝓpria similitudine: cũ ꝛ ipse sit amor. Vñ dicit Ro. v. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nrĩs p spiritũsanctũ qui datus est nobis. Ad amorẽ aũt charitatis ex necessitate sequit gaudiũ. Oĩs enĩ amans gaudet ex ↄiunctione amati. Charitas aũt semp hȝ pñtẽ deũ quẽ amat. scdm illud. j. Joh. iiij. Qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Vñ seq̃la charitatis est gaudiũ. perfectio aũt gaudij est pax q̃ntũ ad duo. Primo quidẽ q̃ntũ ad quietẽ ab exteriorib⁹ ↄturbãtib⁹. Nõ enĩ põt pfecte gaudere de bono amato: q̃ in ei⁹ fruitione ab alijs pturbat. Et iterũ: Qui pfecte cor hȝ ĩ vno pacatũ. a nullo alio molestari põt: cũ alia q̃si nihil reputet. Vñ dicitur in psal. Pax multa diligẽtib⁹ nomẽ tuũ. Et nõ est illis scãdalũ: q: ab exteriorib⁹ nõ pturbant quin deo fruant. Secũdo q̃ntũ ad sedationẽ desiderij fluctuãtis. Nõ enĩ pfecte gaudet de aliquo cui nõ sufficit id de quo gaudet. Hec aũt duo importat pax. s. vt neq; ab exteriorib⁹ pturbemur: ꝛ vt desideria nrã cõquiescãt in vno. Vñ post charitatẽ ꝛ gaudiũ tertio ponit pax. In malis aũt bene se hȝ mens q̃ntũ ad duo. Primo q̄dẽ vt nõ pturbet mens p imminẽtiã malor. q̃d ptinet ad patiẽtiã. Secũdo vt nõ pturbet in dilatiõe bonor. q̃d ptinet ad lõganimitatẽ. Nã carere bono hȝ rõnẽ mali vt dr̃. i. v. eth. Ad id aũt q̃d ẽ iuxta hominẽ. s. ꝓximũ bene disponit mens hoĩs. Primo quidẽ q̃ntũ ad volũtatẽ bñfaciẽdi. ꝛ ad hↄ ptinet bonitas. Secũdo q̃ntũ ad beneficiẽtie executionẽ. ꝛ ad hↄ ptinet benignitas. Dicunt enĩ benigni quos bon⁹ ignis amoris feruere facit ad bñfaciendũ ꝓximis. Tertio q̃ntũ ad hↄ q̃ equanimit tollerent mala ab eis illata. ꝛ ad hↄ ptinet mãsuetudo q̃ cohibet iras. Quarto q̃ntũ ad hↄ vt nõ solũ p iram ꝓximis nõ noceam⁹: sed etiã neq; p fraudẽ vel p dolũ. ꝛ ad hↄ ptinet fides si ꝓ fidelitate sumat. Sȝ si sumat ꝓ fide q̃ credit in deũ. sic p hanc ordinat hõ ad id q̃d est supra se: vt. s. hõ intellectũ suũ deo subiciat. ꝛ p ↄsequẽs sua q̃ ipsi⁹ sunt. Sed ad id q̃d infra ẽ bene disponit hõ. Primo q̄dẽ q̃ntũ ad exteriores actiones p modestiã q̃ in oĩb⁹ dictis ꝛ in factis modũ obseruat. q̃ntũ ad interiores ↄcupiscẽtias p ↄtinentiã ꝛ castitatẽ. siue hec duo distinguant p hↄ q̃ castitas refrenat hominẽ ab illicitis: ↄtinẽtia vo etiã a licitis. siue p hↄ q̃ ↄtinẽs patit ↄcupiscẽtias sȝ nõ deducit: castus etiã neq; patit neq; deducit. Et nota: q̃ cũ ipse Apls vnũ solũ fructũ ponere videat Ro. vj. Habetis fructũ vestrũ in sctificationẽ. Et Isa. xxvij. dicit: Hic oĩs fruct⁹ est vt auferat peccatũ. Hoc nõ est ↄ enumerationẽ predictã: q: sctificatio sit p oẽs virtutes p quas etiã petã tollunt. vñ fruct⁹ singularit ibi noĩat ꝓpter virtutẽ generis: q̃d in multas spẽs diuidit: scdm q̃s dicunt multi fructus. Itẽ dic

Math. xiij. ponit triplicē fructū terre bone .s. centesimū sexagesimū ⁊ tricesimū. sed ista nō diuersificant̄ sm̄ diuersas spēs virtutū: sed sm̄ diuersos pfectionis gradus: etiā vnius virtutis sicut ꝯtinētia ꝯiugalis dicit̄ significari p fructū tricesimū. ꝯtinētia vidualis p sexagesimū: virginalis aūt p centesimū. ⁊ alijs etiā modis sci distinguūt tres euāgelicos fructꝰ sm̄ tres gradus virtutis. ⁊ ponunt tres gradus: qꝛ cuiuslibet rei pfectio attendit̄ sm̄ pncipiū mediū ⁊ finē. Itē cū fructꝰ hēat rōnē vltimi: fides cū etsi accipiat̄ put est fundamētū. hꝫ quādā rōnē vltimi: ⁊ delectabilis sm̄ qḋ ꝯtinet certitudinē. vñ Glo. exponit. fides .i. de inuisibilibꝰ certitudo. Itēz cū fructus habeat rōnē delectabilis. patiētia tñ ⁊ longanimitas: q̄ habent esse in rebus ꝯtristantibꝰ: dicunt̄ esse fructus qꝛ hꝫ ipsū qḋ est nō perturbari in tristitijs hꝫ delectabilis rōnē. Ad quartū .s. de oppositione fructuū ad opera carnis. Sciendū ꝙ opa carnis ⁊ fructus spūs possunt accipi dupliciter. Uno mō sm̄ cōem rōnē: ⁊ hoc mō in cōi fructus spūssancti ꝯtrariant̄ opibus carnis. Spūs enim scūs monet humanā mentē ad id qḋ est sm̄ rōnē: vel potius ad id qḋ est supra rationē. appetitus aūt carnis q̄ est appetitus sensitiuꝰ trahit ad bona sensibilia: q̄ sunt infra hoiem: vñ sicut motus sursū ⁊ motus deorsū ꝯtrariant̄ in naturalibꝰ: ita in opibus hūanis ꝯtrariant̄ opa carnis fructibus spūs. Alio mō possunt ꝯsiderari sm̄ ꝓprias rōnes singulorꝫ fructuū enumeratorꝫ ⁊ operū carnis: ⁊ sic nō oportet ꝙ singula singulis ꝯtraponant̄. qꝛ sicut dictū est apl's non intēdit enumerare oīa opa spūalia nec oīa opa carnalia: sed tñ sm̄ quandā adaptationē. Aug. sup ep'lam ad gala. ꝯtraponit singulis operibus carnis singulos fructus. Sicut fornicatiōi que est amor explende libidinis a legitimo ꝯnubio ꝯsolutus: opponit̄ charitas p quā aīa ꝯiungit̄ deo in q̄ etiā est vera castitas. Immūditie aūt sunt oēs perturbatiōes de illa fornicatiōe ꝯcepte quibus gaudiū trāquillitatis opponit̄. Idolorꝫ aūt seruitus ꝓpter quā bellū gestū est aduersus euāgeliū dei. opponit̄ paci. Contra veneficia aūt ⁊ inimicitias ⁊ ꝯtentiōes ⁊ emulationes: animositates ⁊ dissensiōes: opponunt̄ longanimitates ad sustinēdū mala hoīuꝫ: inter quos viuimꝰ ⁊ ad curandū benignitas: ⁊ ad ignoscendū bonitas. Heresibus aūt opponit̄ fides inuidie mā suetudo: ebrietatibus ⁊ comessationibꝰ ꝯtinētia. Circa quintū .s. q̄ mouere debent ad fructus spūales pferēdū. Sciendū ꝙ fructū multiplicē legimus in scriptura. Est enī quidā fructꝰ ꝓhibitꝰ: qꝛ venenosus: ⁊ mortē inferēs: ⁊ iō sollicite fugiendꝰ de quo puer. x. Fructus impij ad petīn. De ꝓhibitione fructꝰ huius: ⁊ quātū sit venenosus ⁊ mortē inferēs: habemus expresse. Gen. ij. De ligno scīe boni ⁊ mali ne comedas. In quocūqꝫ enī die comederis ex eo morte morieris. Serpēs aūt .i. diabolus in specie serpentis apparēs dixit ad mulierē. Cur pcepit vobis deus vt non comederetis de oī ligno padisi. Cui rndit mulier. De fructu lignorū q̄ sunt in padiso vescimur. de ligno aūt qḋ est in medio padisi pcepit nobis deus ne comederemꝰ: ⁊ ne tāgeremꝰ ne forte moriamur. Dixit aūt serpens ad mulierē: nequaq̄ʒ moriemini ⁊c̄. Sequit̄. Uidit mulier ꝙ bonū esset lignū ad vescendū. Hoc cognouit ex odore. Et pulchrū oculis ecce aspectus. Tulitqꝫ de fructu: ecce tactꝰ Et comedit: ecce gustus. Et sic in eua cōpletū est petm̄ iobediētie: ad qḋ tñ multe deordinate circūstātie ꝯcurrerūt. Sequit̄. Deditqꝫ viro suo: ecce iniq suggestio. Qui comedit. Et sic ꝯsumata est trāsgressio in vtroqꝫ. Iste ꝓcessus qui fuit in petō pmorꝫ parētū malis solet esse spūalit̄ in petō vniꝰ hoīs. Nā aspectꝰ est in cogitatiōe: et odoratꝰ in delectatiōe: tactus in ꝯsensu: gustus in ppetratiōe. Cōsidera q̄m mortifer sit venenū peti. ꝙ nō solū ex gustu occidit hoiem: verūetiā ex visu odoratu ⁊ tactu. De hꝫ fructu loq̄t̄ apl's Ro. v. quē fructū habuistis tūc i illis i qbꝰ nūc erubescitis. Nā finis illorꝫ mors est. Itē est alius fructꝰ nobis exhibitꝰ ad medēdū ⁊ auferēdū virus mortiferꝫ pmi fructꝰ. psal. Bñdixisti dñe terrā tuā auertisti ⁊c̄. Sequit̄. Dñs dabit benignitatē ⁊ terra nr̄a .i. virgo btā q̄ est celesti bñdictiōe suscepta: dabit fructū suū. Fructꝰ iste est sūme speciosus: saporosus: ꝓciosus ⁊ copiosus. pmo q̄dē speciosus est iestimabilis i decore: cuiꝰ pulchritudinē sol ⁊ luna mirant̄: cuiꝰ specie celestes āgeli rapiūt̄. in quē sic ait apl's petrꝰ: desiderāt āgeli ꝓspicere .i. Pe. i. hūc igit̄ fructū sumamꝰ nobis: sic dē Leuit. xxiij. Sumetis vobis die pmo in pncipio: ex quo incipietis vsū discretiōis habere vel ex quo dies grē vobis cepit illucescere. vobis .i. ad vtilitatē vrāz .s. ad informationē itellectꝰ: refectionē affectꝰ: ⁊ directionē effectus Fructꝰ arboris pulcherrīe .i. virgīs gl'iose. pluralit̄ dicit fructꝰ: qꝛ lꝫ sit vnicus in ꝑsona: tñ est valde multiplex in effectu sic̄ pꝫ subtiliter intuenti ⁊ deuote meditāti. Btā virgo hīc dr̄ arbor pulcherrima. Pulchra q̄dē in matris vtero ꝓpter sanctificatione: pulchrior in mūdo propter vite pfectionē: pulcherrima in celo ꝓpter glorificationē

Item pulchra propter corporis ⁊ cordis integritatē illibatissimā: pulchrior ꝓpter humilitatē ꝓfundissimā: pulcherrima ꝓpter fecūditatē btissimā. Secūdo fructus iste est preciosus inestimabilis in valore. Reddit enī vitā grē pditā p petm̄. Prouer. x. Fructus iusti ad vitā. Dicamꝰ ergo virgini gl'iose Bñdicta filia tu a dño. qꝛ p te fructū vite cōicauimꝰ. Et illud Luc. ij. Bñdicta tu inter mulieres: ⁊ bñdictꝰ fructus vētris tui. Nō qꝛ tu bñdicta: ideo ille bñdictꝰ: sꝫ qꝛ ille te puenit in bñdictiōibꝰ dulcedinis. De q bñdictione Psal. Bñdixisti dñe terrā tuā. ⁊ sequit̄ multiplex effectꝰ huius bñdicti fructus. auertisti captiuitatē iacob: remisisti iniqtatē ⁊c̄. vsqꝫ illuc ꝯuerte nos. Tertio fructꝰ iste est saporosus inenarrabil' in dulcore. Can. ij. Fructꝰ eius dulcis gutturi meo Et Ecci. xj. Breuis in volantibꝰ apis: ⁊ initiū dulcoris habet fructꝰ eius. Initiū inq̄t: qꝛ lꝫ in se dulcorē habeat infinitū. tñ quicq̄d pōt ab hoīe viatore sentiri nō est nisi initiū illiꝰ dulcedinis quā degustāt sci i patria. Quarto fructꝰ iste copiosus ē ⁊ indefectibil' in vigore. Dan. iiij. Uidebā ⁊ ecce arbor in medio terre: altitudo eiꝰ nimia: magna arbor ⁊ fortis: ⁊ ꝓceritas eiꝰ celū ꝯtingens: aspectꝰ eius vsqꝫ ad terminos vniuerse terre: folia eius pulcherrima: ⁊ fructꝰ eius nimius. ⁊ esca vniuersorꝫ in ea ⁊c̄. Hic spūaliter intelligēdo notant̄ in virgine gloriosa septē ꝯditiōes nobilissime: propter q̄s est a nobis sūmopere venerāda. Primo nāqꝫ describitur qntū ad situs aptitudinē in medio terre. Deus enī rex nr̄ ante sec'la opatus est salutē in medio terre vnde btā virgo dicit̄ esse in medio terre tanq̄ʒ oīuꝫ mediatrix. Uñ Bern. Opatus est salutē in medio terre. In vtero videlicꝫ virginis marie q̄ mirabili ꝓprietate terre mediū appellat̄. Ad illā enī sicut ad mediuꝫ: sicut ad arcanū dei: sicut ad rerū cām: sicut ad negociū seculorꝫ respiciūt ⁊ q̄ in celo sunt: ⁊ q̄ habitāt in inferno: ⁊ q̄ nos pcesserūt: ⁊ nos q̄ sumꝰ: ⁊ q̄ sequunt̄ ⁊ nati. Illi q̄ sunt in celo vt resarciant̄. Illi q̄ sunt in inferno vt eripiant̄. Qui pcesserūt vt prophete tui fideles inueniant̄. Nos q̄ sumus vt gratiā ꝯseq̄mur. Illi qui sequunt̄ vt glorificent̄. Secūdo describit̄ qntū ad eius celsitudinē. Altitudo eius nimia: ⁊ ꝓceritas eiꝰ ꝯtingēs celū. Tertio q̄ntū ad sui latitudinē. Aspectꝰ eius vsqꝫ ad terminos vniuerse terre. Quarto qntū ad eiꝰ fortitudinē. Arbor magna ⁊ fortis. Quinto q̄ntū ad foliorū pulchritudinē Folia eius pulcherrima. Sexto q̄ntū ad sui plenitudinē Et fructꝰ eius nimius. Copiosus quidem eīt: qꝛ pōt animā vnā reficere: quā totus mūdus omnibus delicijs ⁊ bonoribꝰ plenꝰ satiare nō posset. Copiosior. qꝛ toti mūdo sufficere pōt. Copiosissimꝰ: qꝛ nunq̄ʒ pōt deficere. Sꝫ nimius: qꝛ si eēnt infiniti mūdi ⁊ semp durarēt: oībꝰ sufficeret iste fructꝰ: ⁊ semp excederet. Septimo describit̄ qntū ad vsus promptitudinē. Esca vniuersorū in ea. O esca delicatissima: esca reficiens. palatū aīe ad saporē afficiēs: cūctis sufficiēs: ⁊ in te nunq̄ʒ deficiēs: ⁊ sumentē in bono pficiēs. Tertio est alius fructꝰ quē debemꝰ ꝓducē: ⁊ quē deꝰ reqrit a nobis sub interminatiōe dānatiōis eterne. Math. iij. Oīs arbor q̄ non facit fructū bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Ita oīs hō q̄ nō facit opera bona excidet̄ a ꝯsortio dei ⁊ scōrꝫ: ⁊ in ignē gehēne mittet̄. Chriso. Due quidē sunt pene: ignis gehēne: ⁊ casus glorie. Nouimꝰ aūt ꝙ multi gehēnā solū abhorrent. Ego aūt casum glie multo amariorē gehēna eē dico. Intollerabile quidē malū est gehēna. sꝫ si decies mille gehēnas ponat q̄s. nihil tale dicturꝰ est q̄le est ab illa glīa excidere. Terror huiꝰ cōminationis horribilis aīos nr̄os excitare deberet ad fructus copiosos bonorꝫ operū ꝓferēdū. Nota ꝙ ficulnea q̄ esuriēte dño ficus nō habuit: maledicta fuit a dño: ⁊ statim aruit. Math. xxj. Notandū aūt ꝙ sic sunt q̄dā arbores infructuose: vt quercus: vlmus: ⁊ huiōi q̄ fructū nō faciūt: vel si quē faciūt nō humano esui aptū: sꝫ porcino. q̄dā aūt ꝓferūt fructū mortiferū. q̄dā fructū vtilē ⁊ suauē. Itē quidā sunt velut arbores infructuose: q̄ nullū fructū ꝓferūt. sic hoīes ociosi: desidiosi qsi spiritū nō habētes. vel si fructū afferūt .i. opa faciūt. nō humano esui apta sunt sed porcino. tales sunt filij huiꝰ seculi: q̄ in cōmessationibus ⁊ ebrietatibꝰ: ludis ⁊ choreis: in venationibꝰ ⁊ aucupijs vitam agūt. De talibꝰ dicit̄ Sap. iij. Uana est spes eorꝫ: ⁊ labores sine fructu. Et infra. iiij. Fructus eorꝫ inutiles ⁊ acerbi ad mādicādū: ⁊ ad nihilū apti. Quidā aūt mortiferū fructū ferūt. De quibꝰ Math. vij Mala arbor fructꝰ malos facit. Sap. x. In testimoniū nequitie fumigabūda extat deserta terra. Uere corꝫ miseri petōris est velut terra deserta inculta .s. sicca: sterilis: ⁊ nō habitata. Est etiā fumigabūda euaporās .s. fumū fetidū ⁊ corruptiuū infamie: qꝛ deus frequēter occulta petā punit p infamiā manifestā. Sequit̄. Et i certo tpe fructꝰ habētes arbores. In sodomis dicit̄ eē q̄dā arbores exteriꝰ q̄dē pulcherrimos fructꝰ hñtes: q̄ si apiant̄ exit inde fumꝰ et cinis. sic ex vita ⁊ opibꝰ ipiorꝫ exit fumꝰ obscurꝰ ⁊ fetidꝰ: ⁊ cinis cōbustio

nis eterne. Quidā vero bonū fructū pferūt. De quib⁹ Matth. vij. Arbor bona fruct⁹ bonos facit. Sed qre infructuosas arbores distinguimus a malis arboribus cū dñs nō distinguat nisi duo genera. Matth. vij. Arbor bona fruct⁹ bonos facit. Mala aūt arbor fructus malos facit. ꝛ Math. xij. Aut facite arborē bonā ꝛ fructū ei⁹ bonū. aut arborē malā ꝛ fructū eius malū. Si qdē ex fructu arbor cognoscit᷑. Notandū aūt ꝙ ad hoc ꝙ arbor fructificet: qttuor requirunt᷑. Primū est localis ꝯgruētia. vñ de viro iusto dr̄ in psal. Erit tanqȝ lignū qd̄ plantatū est secus decursus aquaꝝ qd̄ fructū suū dabit in tpe suo. Et Ezech. xvij. dr̄ de vinea. In terra bona sup aqs multas plantata est: vt faciat frondes ꝛ portet fructū vt sit in vineā grandē. Ad h̄ est exēplū de semīe. cuius vna pars cecidit secus viā. Alia inter spinas. Alia inter petras. Alia in terrā bonā. Luce. viij. Aliud cecidit ī trā bonā ꝛ ortū fecit fructū cētuplū. sꝫ Matth. xiij. dr̄. Alia ceciderūt in terrā bonā ꝛ dederūt fructū: aliud centesimū: aliud sexagesimū. ꝛ aliud tricesimū. Scd̄o reqrit᷑ radicis adherētia. iiij. Re. xix. ꝛ Isa. xxxvij. Mittet id qd̄ saluatū est de domo iuda. ꝛ qd̄ relictū est radicē deorsū ꝛ faciet fructū sursū. ꝛ Joh̄ā. xv. dicit saluator Qui manet in me ꝛ ego in eo. h̄ fert fructū multū. sꝫ de quibusdā dicit᷑ in canonica iude. Hi sunt arbores autūnales infructuose: bis mortue eradicate. Nota arbores autūnales dicim⁹: id est in autūno plantate quarū radix nō pōt figi firmiter in terra: qr tūc nō est tēpus idoneū ad plantandū. nō sunt infructuose: ꝛ qd̄ peius est: dicit᷑ ꝙ sunt bis mortue. mortue qdē sunt: qr nō habēt principiū vite. s. charitatē. Greg. Non hꝫ aliqd viriditatis ramus boni opis: si nō manet in radice delectatiōis vel charitatis. Itē mortue qr mortiferū fructū ferūt: ꝛ tā sibi qȝ aliis mult̄ mortē īferūt. Tertio reqrit᷑ culture diligētia. puta transplantatio. Nā q in vno loco minus bn̄ fructificant: in alio loco. s. aptiori melius fructificant. vñ de viro iusto dr̄ Jere. xvij. Erit qsi lignū qd̄ trāsplātat᷑ sup aquas qd̄ ad hūorē mittit radices suas. Sequit᷑ nec aliqn̄ desinet facere fructū. Itē qnqȝ reqrit᷑ insertio. Arbor eni fructū amarū faciēs ꝛ siluestrē qn̄ inserit᷑ in arborē fructiferā dat fructū bonū ꝛ sapidū: sic dicit apl̄s Ro. xj. Tu aūt cū oleaster esses insertus es in bonā oliuā ꝛ factus es socius. i. particeps radicis. s. patriarchaꝝ ꝛ ꝓphetaꝝ et pinguedinis oliue. i. dulcedinis grē spūssancti. Exēplū de nabuch. Dan. iiij. Succidite arborē: ꝛ dissipate eā attamē germē radicū ei⁹ in terra sinite. Iste fructū ferebat amarissimū ꝛ mortiferū. s. idolatrie ꝛ tyrānidis. nō succisus est de regno suo: ꝛ ablata est tota malicia arboris ꝛ inserta in bonā. Nā sequit᷑. Altissimo bn̄ dixi ꝛ viuētē in sempiternū laudaui. Itē requirit᷑ putatio ꝛ supfluoꝝ amotio Cant. ij. Tēpus putationis aduenit. ꝛ Joh̄ xv. Oēꝫ palmitē in me nō ferentē fructū tollet eū. ꝛ oēꝫ q fert fructū purgabit eū. vt fructū plus afferat. Itē qnqȝ requirit᷑ circūfossio ꝛ appositio nutrimenti. Luce. xiij. Arborē fici hēbat qs plātatā in vinea sua. ꝛ dixit dñs vinee ꝓcuratori suo. ecce ānī tres sunt exquo venio querēs fructū in ficulnea hac: ꝛ nō inuenio. succide ḡ illā: vt qd etiaꝫ terrā occupat. at ille rñdēs dixit illi. dñe dimitte illā ꝛ hoc ānō vsqȝ dū fodiā circa illā ꝛ mittā stercora. nota ꝛ expone. Itē qnqȝ requirit᷑ irrigatio vñ Eccs. ij. Feci hortos ꝛ pomeria. ꝛ ꝯseui ea cūcti gener᷑ arborib⁹ ꝛ extruxi mihi piscinas aquaꝝ vt irrigarē siluā lignoꝝ germinātiū ꝛ Eccl. xxiiij. dixi. Rigabo hortū meū plātationū ꝛ iebriabo part⁹ mei fructū. Deniqȝ reqrit᷑ custodie vigilantia: qr nō minor est virt⁹ qȝ qrere parta tueri. Prouer. xxvij. Qui seruat ficū. comedet fruct⁹ eius. Tres aūt custodes adhibēdi sunt videlicet clausura disciplinē id est murus vel sepes spinosa p quā asperitas vite signat᷑. vñ Math. xxj. Homo erat paterfamilias q plantauit vineā ꝛ sepem circūdedit ei ꝛc̄. Nota totum. Item Isa. v. Vinea facta est ꝛc̄. Sequit᷑. Auferā sepem eius: ꝛ erit in direptionē diruā maceriā eius: ꝛ erit in ꝯculcationē. Scd̄s custos est timor de quo dr̄ Eccl. j. Plenitudo sapīe timere deū. ꝛ plenitudo a fructib⁹ illius. Sequit᷑. Corona sapīe timor dñi replens pacē ꝛ salutis fructū. Tertius custos est hūilitas p hanc oliua ficus: ꝛ vitis fructus suos custodire volētes recusauerūt regiā dignitatē: ꝛ noluerūt inter ligna cetera ꝓmoueri. Judicū. ix. Nota bene qd̄ dicit᷑ ibi. Et ideo Eccl. vj. Nō te extollas in cogitatiōe tua velut thaurus: ne forte elidat᷑ virtus tua ꝑ stulticiā: ꝛ folia tua comedas: ꝛ fructus tuos perdas: ꝛ relinquaris velut lignū aridū. Quarto ad hoc ꝙ arbor fructificet necessaria ē celestis influentia: scilicet calor solaris: ꝛ humor pluuialis. vnde ꝙ in vere solet esse caloris solis influentia plus qȝ in hyeme: ideo arbores tunc incipiūt ꝓducere frondes: flores: ꝛ fructus. Luce. xxj. Videte ficulneā ꝛ oēs arbores cū ꝓducunt iam ex se fructū. scitis qm̄ ꝓpe est estas. videmus ꝙ in eadem arbore poma que sunt versus solē meliora sunt aliis in colore: odore: ꝛ sapore: pariter ꝛ valore. Ideo Deu. xxxiij. In benedictione ioseph dicit᷑ de benedictione dñi terra ei⁹. Sequit᷑. De pomis fructuū solis ꝛ lune. Et Osee. xiiij. Ex me fruct⁹ ei⁹ inuēt⁹ est. Et Joh̄ xv. Sine me nihil potestis facere.

Ad fructū bonoꝝ operū ꝓferendū exercitari debem⁹ multiplici rōne. Primo quidē ꝓpter interne resurrectiōis dulcorē. vñ Hier. xxix. Plātate hortos ꝛ comedite fructū eoꝝ. Et iiij. Re. xix. Seminate ꝛ metite: plātate vineas ꝛ comedite fructū earū. Nā sic ait Apl̄s. ij. Thi. ij. laborantē agricolā oportet p̄mo de fructibus suis pcipe. Secūdo ꝓpter diuine glorificatiōis honorē. Joh̄ xv. In h̄ clarificat⁹ est pr̄ meus vt fructū plurimū afferatis ꝛ efficiamini mei discipuli. gaudet magister de ꝓfectu discipuloꝝ ꝛ pr̄ de ꝓfectu filioꝝ ꝛ cultor horti vel vinee de fructuū vbertate. vñ spōsa dilectū suū inuitat ad visitādū hortū suū. vt in ei⁹ fructib⁹ delectet᷑. Can. v. Veniat dilect⁹ meus in hortū suū vt comedat fructū pomoꝝ suoꝝ. Et infra. vij. Veni dilecte mi ꝛc̄. Sequit᷑: Videam⁹ si floruit vinea: si flores fruct⁹ parturiūt. Tertio ꝓpter multiplicationē spūaliū thesauroꝝ. i. vt efficiamur spūalit᷑ ditiores. Psal. A fructu frumēti vini ꝛ olei sui multiplicati sunt. Expone. Vt autē vberi⁹ multiplicari possim⁹ in oī ope bono fructificare debem⁹. iuxta illud Col. j. Ambuletis digne deo p oīa placētes: in oī ope bono fructificātes: ꝛ crescētes in sciētia dei. Quarto ꝓpter edificationē intuētiū ꝓximoꝝ. Nō eni nobis solis debem⁹ ꝓficere: sed ꝛ ꝓximos vbis parit ꝛ exēplis edificare debemus. Vn. Ezech. xlvij. Mōtes isrl̄ ramos vros germinetis. i. multiplicādo dilatetis. ꝛ dilatādo extēdatis ad alios ꝛ fructū vestrū afferatis pplo meo. i. ad vtilitatē ꝓplī mei. Quīto mouere debet iudicial᷑ cōminatio damnatiōis eterne. Mat. vij. Oīs arbor q nō facit fructū bonū excidet᷑ ꝛc̄. Reqre supra. Sexto mouere debet fiducial᷑ expectatio retributiōis supne. Jaco. v. Ecce agricola expectat preciosum fructū terre patiēter ferēs: donec accipiat tēporaneū ꝛ serotinū. patiētes estote ꝛ vos frēs. Debet in spe fructus pcipiēdi q arat arare. Exploratores missi p moysen ad ꝯsiderādū terrā ꝓmissiōis ostēderūt filiis isrl̄ fruct⁹ terre dicētes: venim⁹ in terrā ad quā misistis nos q reuera fluit lacte ꝛ melle sicut ex his fructib⁹ cognosci pōt. Vlteri⁹ est notādū ꝙ multiplicē fructū legim⁹: videlicet fructū penitētie in seipso puniētis pctā. Fructū iusticie in ꝓximo corrigētis errata. Fructū sapiētie dirigentis: ꝛ fructū patiētie sustinētis aduersa. De p̄mo dicit btūs Johēs baptista. Genimina viperarū qs ostēdit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo dignos fruct⁹ penitētie. Lu. iij. Sup quo vbo ait Gre. Aliud est fructū penitētie face᷑. Aliud est dignos fruct⁹ penitētie facere. Sequit᷑: Neqȝ par debet eē fruct⁹ boni opis ei⁹ q min⁹ ꝛ ei⁹ q amplius deliqt. Per h̄ ergo qd̄ dicit᷑ Facite fruct⁹ dignos penitētie vniuscuiusqȝ consciētia ꝯuenit᷑: vt tāto maiora qrat bonoꝝ opum lucra p penitētiā: qnto grauiora sibi intulit damna p culpā. ꝛ tāto magis a se licita debet abscindere. qnto se meminit ꝛ illicita perpetrasse. Q̄ preciosi sunt fruct⁹ penitētie. pꝫ ex h̄ ꝙ p penitentiā pctm̄ diluit᷑ sic dicit᷑ Isa. xxvij. Iste oīs fruct⁹ ei⁹ vt auferat᷑ pctm̄. Liberat᷑ etiā hō a seruitute diaboli grauissima ꝛ vilissima. ꝛ recipit᷑ in seruitiū dei sūmi: qd̄ est nobilissimū: qr seruire deo regnare est. Jugū etiā ei⁹ suaue: ꝛ onus ei⁹ leue. Itē scificat᷑ ꝛ in scōꝝ numerū cōputat᷑ tādē eterna vita ꝯfert᷑. De his oib⁹ ait Apl̄s Ro. vj. Liberati a pctō: serui aūt facti deo habetis fructū vestrū in scificationē. finē vō vitā eternā. De secundo. s. fructu iusticie dicit᷑ Phil. j. Repleti fructu iusticie. Justicia fm̄ phm̄ est virt⁹ ad alterū. Per iusticiā eni debem⁹ deo obediētiā in pceptis. ꝓpter qd̄ dicit᷑ Job xxij. Acquiesce ei ꝛ habeto pacē. ꝛ p h̄ habebis fruct⁹ optimos: ꝛ grāꝝ actionē pro bn̄ficiis. Sic docet Apl̄s Hebr̄. xiij. Christus vt scificaret p suū sanguinē pplm̄ extra portā passus est. Sequit᷑. Per ipm̄ ergo offeram⁹ hostiā laudis semp deo. i. fructū labioꝝ ꝯfitētiū noi ei⁹. Itē honorē ꝛ gloriā in cūctis opib⁹ nr̄is. cui⁹ signū iubent᷑ soluere decime: qr omnē impfectionē vobis: deo vō pfectionē debem⁹ ascribere: q p denariū numerū designat᷑. vñ Deu. xiiij. Decimā partē de cūctis fructib⁹ tuis sepabis p annos singulos. Itē p iusticiā debem⁹ ꝓximo amiciciā pacē ꝛ ꝯcordiā. Gal. v. Fruct⁹ autē spūs est charitas gaudiū pax. Et Jac. v. Fruct⁹ ī pace seminat᷑. Ad h̄ spālit᷑ tenent᷑ pncipes ꝛ p̄lati: ꝛ oēs iudices: vt vbis opib⁹ ꝛ exēplis pararent pacē inter subditos ꝯseruari. Exēplo sūmi pncipis de quo dr̄ Hier. xxxij. Oculi tui apti sup oēs vias filioꝝ adam. vt reddas vnicuiqȝ fm̄ vias suas: ꝛ fm̄ fructū adinuētionū eoꝝ. De mal᷑ ꝛ iniqs iudicib⁹ dicit᷑ Amos. vj. Cōuertisti ī amaritudinē iudiciū: ꝛ fructū iusticie in absinthiū. qd̄ vtiqȝ faciūt q amore vel odio: pace vel precio paupes opprimūt iudiciū ꝛ iusticiā puertēdo. De tertio fructu. s. sapiētie dicit᷑ ꝓuer. iij. Btūs hō q inuenit sapiētiā ꝛc̄. Sequitur: Primi ꝛ purissimi fruct⁹ ei⁹ fruct⁹ sapiētie sunt lectio meditatio

no ꝛ oratio. Isti sūt purissimi. Puri quidē in lectiōe: puriores in meditatiōe: purissimi in orone. Uel puri sunt in corde meditando puriores in ore ꝑdicando: purissimi in ope exequēdo: ꝓpter qḋ cōparant' auro ꝛ argento ꝛ lapidi ꝑcioso. Aurū qdē est in meditatiōe argentū sonoꝝ in ꝑdicatiōe: lapides ꝑciosi in opatione. Cū his oībus melioꝝ ꝛ purioꝝ est fructus sapie. ꝓuer. viii. Melioꝝ est fruct⁹ meus auro ꝛ lapide ꝑcioso: ꝛ gēma mea argento electo. De qrto fructu. s. patiētie. de quo dr Cant. vii. Ascendā in palmā ꝛ apphēdā fructus eius palma qdē aspera est in cortice: ꝛ in statura sublimis: ꝛ iō difficilis ad ascendendū: sed in eius sūmitate fructus magne dulcedinis inueniť. Jō bn̄ dicit apl's hebre. xii. Oīs disciplina in p̄sti quidē esse nō videť gaudij sed meroris. fructū aūt pacatissimū exercitatis p eā reddet iusticie. Nota q̄ verbū dei retinēt corde pfecto ꝛ optimo fructū afferūt in patiētia. Luce. viii. Granū etiā frumēti cadēs in terrā nisi mortuū fuerit ipsū solū manet. Si autē mortuū fuerit multū fructū affert Joh. xii. Palmitē quoq; q̄ fert fructū purgat paterfamilias: vt fructū plus afferat Joh. xv. Quartus est fructus quē debem⁹ acq̄rere: ad quē debem⁹ ex totis p̄cordijs aspirare Iste est fructus vite q̄ colligiť de ligno vite ꝓuer. xi. Fructus iusti lignū vite. de quo dr Apoc. xxii. Ex vtraq; parte fluminis lignū vite afferens fructus duodecim p mēses singulos reddens fructū suū ꝛ folia ligni ad sanitatē gentiū. huius auctoritatis expositionē req̄re infra inter contēplatiōes: contēplatiōe p̄ma q̄ est de vita eterna. ad idē videť esse qḋ dr Ezech. xlvii. Sup torrentē orieť in ripis eius ex vtraq; pte dē lignū pomiferū. nō defluet foliū ex eo ꝛ nō deficiet fructus eius p mēses singulos afferet p̄mitiua: qꝛ aq̄ eius de sanctuario egredientꝛ: ꝛ erūt fruct⁹ eius in cibū: ꝛ folia eius ad medicinā. nos in ecclīa militāte nō habem⁹ nisi folia ligni vite q̄ nō sūt in morboꝝ oīuz spūaliū medicinā. Bti vō in patria habēt fructus eius in cibū sūme delectabilē cuius: delectatiōis suauitas oīno est incōprehēsibilis gustui btoꝝ. Ad huius fruct⁹ gustū ꝛ suauitatē plenissimā ꝑueniūt puritas illibata: charitas inflamata: humilitas conculcata: penalitas affectata. De primo sapie. iii. Felix est sterilis: ꝛ coinq̄nata q̄ nescīuit thoꝝ in delicto. habebit fructū in respectiōe aīaꝝ scāꝝ: ꝛ hoc iuste: qꝛ enī nō q̄siuit fructū de suo mortali corpe tpalē: habebit fructū spūalē ꝛ penitus imortalē. De secūdo Gal. v. Spūs est charitas. ꝛ psal. Cū dederit dilect' suis sōnū ecce hereditas dñi filij merces fructus ventris. De tertio. i. de hūilitate dr Jsa. iiii. Erit germē dñi in magnificentia ꝛ gloria. i. dei filius in incarnatiōe sua humiliatus ꝛ factus paruulus corpaliter: sicut germē paruuli est in vtero mr̄is. Istud in q̄ germē erit in magnificentia ꝛ gl'ia. Phil. ii. Semetipsū exinaniuit formā serui ac. ꝛc. vsq; i gl'ia est dei p̄ris. Sequiť. Et fructus terre. i. virginis gl'iose ei⁹ sublimis: ꝛ exultatio his q̄ saluati fuerīt de israel. i. hūilibus. q. d. charis hūilis erit merces ꝛ gloria humiliū. De q̄rto. i. asperitate pena li. Sapie quarto bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fructus.

¶ De beatitudinibus. DIS. VIII.

Einde cōsiderandū est de beatitudinib⁹. Et primo in generali. Scdo in spāli. In generali qdē cōsideranda sunt q̄ttuor. Primo vtrū beatitudines a virtutib⁹ ꝛ donis distinguanť. Scdo de numero beatitudinū. Tertio de p̄mijs beatitudinū vtrū. s. ptineāt ad hanc vitā. Quarto de cōuenientia p̄mioꝝ q̄ eis attribuunť. Ad p̄mū. s. vtrū beatitudines a donis ꝛ virtutib⁹ distinguanť. Dicendū q̄ sicut dictū est btitudo est vltimus finis hūane vite. Dicit aūt aliq̄s iam finē habere ꝓpť spez finis obtinēdi. vn̄ ph'e dicit in. i. Ethi. q̄ pueri dicunť bti ꝓpter spem. ꝛ apl's dicit Ro. viii. Spe salui facti sum⁹. Spes aūt de fine cōsequēdo insurgit ex h̄ q̄ aliq̄d cōuenienter moueť ad finē ꝛ appropinq̄t ad ipsū: qḋ qdē fit p aliquā actionē. Ad finē aūt beatitudinis moueť aliq̄s ꝛ appropinq̄t p opatiōes virtutū. ꝛ p̄cipue p opatōes donoꝝ: si loq̄mur de beatitudine eterna. ad quā rō nō sufficit sed in eā reducit spūssanct⁹. ad cuius obediētiaꝝ ꝛ sequelā p dona pficimur: ꝛ ideo beatitudines distinguunť quidem a virtutibus ꝛ a donis nō sicut habitus distincti ab eis: sed sicut actus distinguunť ab habitibus. vn̄ Aug. ꝛ Ambro. attribuūt beatitudines donis ꝛ virtutibus: sicut actus attribuunť habitib⁹. dona aūt sunt eminētiora virtutibus cardinalibus. sicut supra dictū est. Et iō ambrosius exponēs beatitudines turbis ꝓpositas attribuit eas virtutibus cardinalibus. Aug. aūt exponēs btitudines discipulis ꝓpositas in monte tanq̄ pfectiorib⁹ attribuit eas donis spūssancti. Ad scdm. s. de numero beatitudinū. Dicendū q̄ beatitudines cōuenientissime enumeranť. Ad cuius euidentiā cōsiderandū est q̄ triplicē btitudinē aliq̄ posuerūt. q̄dā enī posuerūt btitudinē in vita voluptuosa: quidaz in vita actiua: quidā vō in vita contēplatiua. Hē aūt tres btitudines diuersimode se habent ad btitudinē futurā cui⁹ spe dicunť hic beati. Nā btitudo voluptuosa: qꝛ falsa est ꝛ rōni cōtraria impedimentū est btitudinis future. Btitudo vō vite actiue dispositiua est ad btitudinē futurā. Btitudo vō cōtēplatiua si sit pfecta est essentialiť ipsa futura btitudo. si autē sit impfecta ē q̄dā inchoatio ei⁹. Et ideo dñs p̄mo quidē posuit q̄sdā btitudines q̄si remouētes impedimētū voluptuose btitudinis. Cōsistit enī voluptuosa vita in duob⁹. Primo quidē in affluētia exterioꝝ bonoꝝ: siue sint diuitie siue honores. A quib⁹ quidē retrahiť hō p virtutē. sic vt moderate eis vtať. Per donū aūt excellētiori mō: vt. s. hō totaliť ea cōtēnat vn̄ p̄ma btitudo poniť Bti paupes spū. Qḋ pōt referri vel ad cōtēptū diuitiarū: vel ad cōtēptū honorū. qḋ fit p humilitatē. Secūdo vō voluptuosa vita cōsistit i sequēdo ꝓprias passiōes siue irascibil' siue cōcupiscibil'. A sequela autē passionū irascibil' retrahit virt⁹ ne hō in eis supfluat fm regulā rōnis. Donū aūt excellētiori mō: vt. s. hō fm volūtatē diuinā totaliter ab eis trāquillus reddať. Vn̄ secūda beatitudo poniť Bti mites. A sequela vō passionū cōcupiscibil' retrahit virt⁹: moderate hmōi passionib⁹ vtendo. Donū vō eas si necesse fuerit totaliť abiciēdo. q̄nimo si necessariū fuerit volūtariū luctū assumēdo. Vn̄ tertia beatitudo poniť Bti q̄ lugent. Actiua vō vita i his p̄cipue cōsistit q̄ p̄ximis exhibem⁹ vl' sub rōne debiti: vel sub rōne spōtanei bn̄ficij. ꝛ ad primū quidē nos virt⁹ disponit: vt ea q̄ debem⁹ p̄ximis nō recusem⁹ exhibere. qḋ ptinet ad iusticiā. Donū aūt ad hoc ipm abundātiori quodā affectu nos inducit: vt. s. feruēti desiderio iusticie opa ipleamus: sic feruenti desiderio esuriēs ꝛ sitiēs cupit cibū vel potū. Vn̄ q̄rta btitudo poniť Bti q̄ esuriūt ꝛ siriūt iusticiā. Circa spōtanea vō dona nos pficit virt⁹: vt his donem⁹ quib⁹ rō dictat eē donādū puta amicis aut alijs nobis cōiūctis. qḋ ptinet ad virtutē liberalitatis. Sz donū ꝓpter dei reuerētiā solā necessitatē cōsiderat in his quib⁹ gratuita bn̄ficia p̄stat. Vn̄ dicit Luc. xiiij. Cū facis prandiū aut cenā noli vocare amicos aut frēs tuos ꝛc. sz voca paupes ꝛ debiles ꝛc. qḋ ꝓprie est misereri. Et ideo q̄nta btitudo poniť Bti misericordes. Ea vō q̄ ad cōtēplatiuā vitā ptinēt: vl' sunt ipsa btitudo final' vel aliq̄ inchoatio ei⁹. Et ideo nō ponūť in btitudinib⁹ tanq̄ merita: sz tanq̄ premia. Ponunť aūt tanq̄ merita effect⁹ actiue vite: quib⁹ hō disponiť ad vitā cōtēplatiuā. Effect⁹ aūt actiue vite q̄ntū ad virtutes ꝛ dona quib⁹ hō pficiť in seipso: est mūdicia cordis vt. s. mens hoīs passiōib⁹ nō inq̄neť. Vn̄ sexta btitudo poniť Bti mūdo corde. Q̄ntū vō ad virtutes ꝛ dona quib⁹ hō pficiť i cōparatione ad p̄ximū effectus actiue est pax. fm illud Jsa. xxx. Opus iusticie pax. Et ideo septima btitudo poniť Bti pacifici. Sciēdū aūt q̄ in attributiōe btitudinū ad dona p̄nt duo cōsiderari. Quoꝝ vnū est cōformitas materie. ꝛ fm h̄ oēs q̄nq; p̄me btitudines p̄nt attribui sciētie ꝛ cōsilio tanq̄ dirigētib⁹. Sz inter dona exeq̄ntia distribuunť ita. s. q̄ esuries ꝛ sitis iusticie: ꝛ etiā m̄ia pertineat ad pietatē q̄ pficit hominē: ꝛ his q̄ sunt ad alterū: mitītas aūt ad fortitudinē. Dicit enī Ambro. sup Lucā: q̄ fortitudinis est irā vincere: indignationē cohibere. Est enī fortitudo circa passiones irascibil'. paupertas vō ꝛ luct⁹ ad donū timoris quo hō se retrahit a cupiditatib⁹ ꝛ delectabilib⁹ mūdi. Alio mō possum⁹ in his btitudinib⁹ cōsiderare motiua ipsarū. ꝛ sic q̄ntū ad aliq̄ eoꝝ oportet aliter attribuere. p̄cipue enī ad māsuetudinē mouet reuerētia ad deū: q̄ ptinet ad pietatē. Ad lugēdū aūt mouet p̄cipue scientia: p quā hō cognoscit defect⁹ suos ꝛ reꝝ mūdanarū. fm illud Ecc. i. Qui addit sciētiā addit ꝛ dolorē. Ad esuriēdū aūt iusticie opa p̄cipue mouet animi fortitudo. Ad miserēdū vō precipue mouet cōsiliū dei. fm illud Dan. iiij. Cōsiliū meū regi placeat: pctā tua elemosynis redime: ꝛ iniq̄tates tuas misericordijs pauperū. Et hūc modū attributionis sequiť Aug. in li. de ser. dñi in mōte. Itē sciēdū q̄ oēs alie btitudines q̄ in sacra scriptura cōtinenť ad has btitudines reducunť vel q̄ntū ad merita: vel q̄ntū ad premia: qꝛ necesse est q̄ oēs ptineant aliquo mō vel ad vitā actiuā: vel ad vitā cōtēplatiuā. Vn̄ qḋ dicit Btūs vir q̄ nō corripiť a dño. ptinet ad btitudinē luctus. Quia vō dicit Btūs vir q̄ nō abijt in cōsilio impioꝝ. ptinet ad cordis mūdiciam. Qḋ vō dicit Btūs vir q̄ inuenit sapientiā. ptinet ad premiū septime btitudinis. Et idē p₃ de oīb⁹ alijs q̄ possēt induci. Itē sciēdū: q̄ octaua btitudo est q̄dā cōfirmatio ꝛ manifestatio oīuz p̄cedētiū. Ex hoc enī q̄ aliquis est firmatus in paupertate spūs ꝛ mititate ꝛ alijs sequētib⁹ ꝓuenit q̄ ab his bonis propter nullā psecutionē recedit. Vn̄ octaua btitudo quodāmodo ad septē precedētes ptinet. Deniq; nota q̄ Mathe⁹ enumerat octo btitudies Math. v. Lucas vō ponit tm̄ q̄ttuor: sicut p₃ Luc. vi. Cui⁹ ratio est: qꝛ Matheus recitat sermonē dñi in mōte factū discipulis tanq̄ pfectiori

bus. Lucas vero narrat sermonē dñi factū esse ad turbas. vñ btitudines numerant ab eo sm capacitatē turbarū q solā voluptuosā z tēporalē z terrenā beatitudinē noverūt. vñ dñs p quattuor btitudines quattuor excludit q ad pdictā btitudinē ptinere videntur. quorum primū est abūdantia exteriorū bonorū quā excludit p h q dicit. bti paupes. Scōm est q sit bn̄ hoi q̄tū ad corp⁹ in cibis z potib⁹ z aliis hmōi z h excludit p scōm q ponit. Bti q esuriūt. Tertiū est q sit hoi bn̄ q̄tū ad cordis iocūditatē: z h excludit tertio dicens. Bti q nūc flētis. Quartū est exterior hoīuz favor: z hoc excludit q̄rto dicēs. Beati eritis cū vos oderint hoīes. z sicut Ambro. dicit. Paupertas ptinet ad tpantiā q illecebrosa nō q̄rit esuries ad iusticiā. qr qui esurit cōpatit. z patiēdo largit. fletus ad prudentiā qr cuius est flere cuius est z pati. odiū hoīuz ad fortitudinē. Ad tertiū. s. vtrū pmia q attribuunt btitudinib⁹ ptineāt ad hāc vitā. Dicendū q circa ista pmia expositores sacre scripture diversimode sunt locuti. q̄dā enim oīa ista pmia ad futurā btitudinē ptinere dicūt. sicut ambros⁹ sup lucā. Aug. vo dicit ea ad p̄ntē vitā ptinere. Crisost. aūt ī suis homeliis. q̄dā eorū dicit ptinere ad futurā vitā. q̄dā aūt ad p̄ntē. Ad cui⁹ evidētiā ɔsiderādū ē q spes future btitudis pōt eē ī nobis pp duo. Primo q̄dē ppter aliquā pparationē vel dispositionē ad futurā btitudinē: qd est p modū meriti. Alio mō p quādā inchoationē impfectā future beatitudinis in viris scīs z in hac vita. Aliter enim habetur species fructificatōis arboris cū virescit frondib⁹. z aliter cū iā primordia fructuū incipiūt apparere. Sic g ea q in btitudinib⁹ tangunt tanq̄ merita sunt q̄dā pparatiōes vel dispositiones ad btitudinē vel pfectā vel inchoatā: ea vo q ponunt tanq̄ pmia possūt eē vel ipsa btitudo pfecta. z sic ptinēt ad futurā vitā: vel aliq inchoatio btitudinis: sicut est in viris pfectis: z sic pmia ptinet ad p̄ntē vitā. cū enim aliqs incipit pficere in actibus virtutū z donorū pōt sperari de eo q pveniat z ad pfectionē vie: z ad pfectionē patrie. Oia ergo illa pmia pfecte q̄dē ɔsumabunt in vita futura. sed interim in hac vita quodāmō inchoant. nā regnū celorū vt Aug. dicit pōt intelligi pfecte sapie initiū sm q incipit in eis spūs regnare possessio etiā terre signat affectū bonū aie requiescentis p desideriū in stabilitate hereditatis ppetue p terrā signate. ɔsolant aūt in hac vita spiritū sanctū q paraclit⁹. i. ɔsolator dr̄ ptīcipādo saturādo etiā in hac vita illo cibo de quo dñs dicit. Meus cibus est vt faciā volūtatem patris mei. in hac etiā vita ɔsequēter hoīes miaz dei. in hac etiā vita purgato oculo p donū intellectus: deus quodāmō videri potest. Silr etiā in hac vita q motus suos pacificāt ad siītudinē dei accedētes filij dei noīant: tñ hoc pfectius erit ī patria. Ad q̄rtū. s. de ɔvenientia pmiorū q attribuunt beatitudinib⁹. Dicēdū q pmia ista ɔvenientissime assignant ɔsiderata ɔditione beatitudinū sm tres btitudines supra assignatas. Tres enim prime btitudines accipiunt p retractionē ab his in quib⁹ voluptuosa beatitudo ɔsistit quā hō desiderat: querēs id qd nāliter desiderat non vbi q̄rere debet. s. in deo sed tpalib⁹ z caducis. z iō pmia triū primarū beatitudinū accipiunt sm ea q in btitudine terrena aliq̄d q̄rūt. Querūt enim hoīes in rebus exteriorib⁹. s. divitiis z honorib⁹ excellētiā quādā z abūdātiā quorū vtrūq importat regnū celorū p qd hō ɔsequit excellētiā et abūdantiā bonorū in deo: z iō regnū celorū dñs paupib⁹ spū pmisit. querūt aūt hoīes feroces z immites p litigia z bella securitatē sibi acquirere: inimicos suos destruendo. Vñ dñs repromisit mitib⁹ securam z quietā possessionē terre viventiū: p quā signat soliditas eternorū bonorū. querūt aūt hoīes in ɔcupiscentiis z delectationib⁹ mūdi habere cōsolationē contra presentis vite labores: z ideo dñs cōsolationē lugentibus repromittit. Alie vo due beatitudines ptinent ad opera active beatitudinis que sunt opera virtutū ordinantiū hoīez ad pximū. a quib⁹ opibus aliqui retrahunt p inordinatū amorē pprij boni. z ideo dñs illa premia attribuit his beatitudinibus: ppter que hoīes ab eis discedūt. Discedūt enim aliqui ab opibus iusticie nō reddentes debitū. Sed potius aliena rapientes: vt bonis tpalibus impleant: z ideo dñs esurientibus iusticiā z saturitatē repromisit. Discedūt etiā aliqui ab opibus misericordie: ne se immisceant miseriis alienis. z ideo dñs misericordibus repromittit misericordiam: p quā ab oī miseria liberent. Alie vo due vltime beatitudines pertinent ad ɔtemplatiuā felicitatē seu beatitudinē. z ideo sm ɔvenientiā dispositionū que ponunt in merito premia reddunt. nam mūdicia oculi disponit ad clare videndū. vñ mūdis corde divina visio repromittit. ɔstituere vo pacē vel in seipso vel inter alios manifestat hoīez esse dei imitatorē: qui est deus vnitatis z pacis. z ideo p pmio reddit ei gloria divine filiatiōis q est in pfecta ɔiunctione ad deum p sapiam ɔsumatā. Sciendū aūt q sicut dicit Crisost. Oīa ista premia vnū sūt in re. s. ipsa btitudo eterna: quā intellectus humanus nō capit. Et ideo oportuit q p diversa bona nobis nota describeret: observata convenientia ad merita quibus premia attribuunt. Sicut aūt octava btitudo est firmitas q̄dā oīuz btitudinū. ita debent sibi oīuz btitudinū premia. z ideo redit ad caput vt intelligāt sibi ɔsequēter oīa premia attribui. Vel sm Ambro. paupib⁹ spū repromittit regnū celorū q̄ntū ad aīaz. aliis sz passis psecutionē in corpe q̄ntū ad gloriā corporū. Hoc etiā nota q premia sm additionē se habēt ad invicē. Nā plus est possidere terrā regni celorū q̄ simplicit habere. Multa enim habem⁹ q nō firmiter z pacifice possidem⁹. Plus est etiā ɔsolari in regno q̄ habere z possidere. Multa enim cū dolore possidem⁹. Plus est etiā saturari q̄ simplicit ɔsolari. nā saturitas abūdātiā ɔsolatiōis importat. mia vo excedat saturitatē: vt plus. s. accipiat hō q̄ meruit vel desiderare potuerit. Adhuc autē maius est deū videre. sicut maior est q in curia regis non solū prandet. sed etiā faciē regis videt. Sūmā autē dignitatē in domo regia filius regis habet.

De Paupertate. DIS. IX.

Einde ɔsiderādū est de btitudinib⁹ in spāli. Et primo de paupertate spūs. Secūdo de secūda Beati mites zc. z sic de aliis p ordinē. Circa primā q est paupertas ɔderāda sunt q̄nqz. Primo q̄d sit paupertas maxime illa q dicit paupertas spūs: z q btōs facit: sic dicit Mat. v. Bti paupes spū zc. Secūdo quō aliqs paupertate vel in bonū benetit: vel in malū abutit sm q sūt diversa gnā pauperū. Tertio p q ad amorē paupertatis aliqs adducit. Quarto de bonis q paupertas in oīa facit. Quinto de diversis signis amoris q de⁹ ostēdit paupib⁹ p q pbant esse vere bti. De his oīb⁹ require. s. vbi agit de paupertate.

Circa secūdā beatitudinē. s. Beati mites. Sciēdū q appetēda est mititas z amāda ratione divine imitationis. Ad hanc enim nos invitat dñs Math. xi. Seipsum proponēs in exemplū imitationis dicēs: Discite a me: quia mitis sum z humilis corde. Hanc lectionē summus doctor singulariter cōmendavit: z ad eam retinendā in corde z imitandā in opere singularit invitavit. Secūdo ratione divine instructionis. Mites enim specialiter docet dñs de agēdis z necessariis ad salutē. Psal. Docebit mites vias suas. Beati qui talem habēt doctorē. Tertio ratione divine cōsolationis. Psal. Miserere mei dñe: q̄m ad te clamavi tota die: letifica a. s. t. zc. Sequit: Qm̄ tu dñe suavis z mitis zc. Et ideo dicitur Isa. xxix. Addent mites in dño leticiā. Quarto ratione cōversationis. Taliū enim cōmictus z cōversatio gratiosa est z amabilis. Prover. xv. Melius est humiliari cū mitib⁹ q̄ dividere spolia cū superbis. Quinto ratione divine promotionis. Mites enim promovet dñs z sublimat interdū etiā tēporaliter. Sic patet de beato nicolao z martino z aliis Specialiter etiā de moyse: quē super totū populū suū principē z rectorē instituit. De quo dicit Numeri. xii. Erat moyses vir mitissim⁹ super oēs homines zc. Similiter etiam de david: qui de seipso dicit: Memēto dñe david z oīs mansuetudinis eius. Et Eccl. x. Sedere fecit mites pro eis. Sexto rōne beate possessionis. Math. v. Beati mites q̄m ipsi possidebūt terrā.

Circa tertiā beatitudinē. s. Beati qui lugent. Sciēdū q luctus invenit multiplex in scriptura. Est enim luctus naturalis affectiōis sicut mater dolet z luget pro morte vnigeniti filij sui: vel amicus amici: vt Jacob multo tēpore luxit pro filio suo Joseph: quē mortuū estimabat Gen. xxxvii. Et david luxit pro morte filij sui amon multis diebus. ij. Reg. xiii. Et filiū suū absolon. ij. Regū. xix. Nunciatū est iacob q rex lugeret filiū suū zc. Iste luctus moderādus est: sicut docet Sapiēs Eccl. xxij. Luctus mortui septē dies. Et Eccl. xxxviij. Modicū plora super mortuū.

Itē luctus tēporalis afflictiōis. Et iste est sustinēdus. Job. xxx. Versa est in luctū cythara mea: z organū meū in vocem flentiū. Et Baruch. iiij. Addidit mihi dñs luctum magnū. Itē est luctus amare compūctionis. Jaco. iiij. Agite nunc divites: plorate vlulantes in miseriis q advenient vobis zc. Sequit: Miseri estote. i. miseros vos esse scitote: z miseriā vestrā dolete z lugete anteq̄ in miseriā descēdatis eternā. Et ibidē: Risus vester in luctū convertat: et gaudiū in merorē. Et Eccs. vij. Melius est ire ad domū luctus q̄ ad domū cōvivij. Itē Job. xiiij. dicit de penitēte: Caro eius dū vivit dolebit: ad est penitēs debet in carne sumere z facere penitentiam dolorosam. z anima eius in seipso lugebit. i. penitens semper debet in corde habere luctus cōpūctiōis. Quartus est luctus cōpassionis. sicut ex compassiōe lugebat samuel saul primo Regū. xv. Et ij. Esdre. i. In tota iudea lugebat iosiam. Et primo Esdre. x. Lugebat pro trāsgressione eorū qui de captivitate venerant. Et Neemie. i. Luxi multis diebus z ieiunavi. s. pro destructione hierusalē

Et Thob. ij. Manducauit panē suū in luctu. Itē Joel. j. Luxerūt sacerdotes ministri dñi. Et Ecci. vij. Ne desis ploratib⁹ in ɔsolatiōe ⁊ cū lugētib⁹ ambula. Quint⁹ ē luct⁹ recolēdus. s. luct⁹ deuotiōis quez assumit hō deuotionis ex memoria dñice passionis. De quo Tren. iij. Recordare paupertat' mee ⁊ absinthij ⁊ fellis ⁊c. ⁊ Jere. vij. Luctū vnigeniti fac plāctū amaruz. Et. ij. Esdre. j. In tota iudea lugebāt iosiā i. chrī; q: iosias iterptat' icēsuz dñi vel sacrificiū vel salus dñi. chrūs aūt semetipsū obtulit deo patri in icēsuz iflāmationis. vel iflāmate deuotiōis. ex icēdio dilectiōis ⁊ sacrificiū recōciliationis. ⁊ i salutē eterne glorificatiōis. Sext⁹ ē luct⁹ ɔlatiōis. ps. Heu mihi q: icolat⁹ me⁹ plongat⁹. ⁊ de isto spālit' dicit' Math. v. Beati q̄ lugēt. Et Jere. xxxj. Cōuertā luctū eoꝝ i gaudiū. Et ysa. lxj. Spūs dñi sup me euāgelizare paupib⁹ misit me ⁊c. vt ɔsolarer oēs lugētes in syon. ⁊. lxvj. Gaudete cū ea. s. hierusalē vniuersi q̄ lugebat' sup eā. Septimus ē luctus eterne damnationis. Luce. vj. Ve vobis qui nunc ridetis. q: lugebitis. Prouer. xiiij. Extrema gaudij luctus occupat. Et Apoč. xviij. Quantum glorificauit se ⁊ in delitijs fuit tantum date illi tormentum ⁊ luctum.

Irca q̄rtā beatitudinē. s. Beati q̄ esuriūt ⁊ sitiūt ⁊c. Sciēdū q̄ multiplicē inuenim⁹ esuriē i scriptura. Est. n. esuries detestanda. metuēda. sustinēda. miseranda ⁊ appetenda. Esuries detestāda. q: culpabilis ⁊ vitiosa multiplex ē. Est. n. esuries ambitiosoꝝ q̄ desiderāt honores ⁊ apparētiā fastuosam. q̄ pp fastū plus expēdūt q̄ȝ habeāt. multiplicāt sibi equos ⁊ familiā multā nimis. dāt vestes ⁊ iocalia. celebrāt ɔuiuia sūptuosa. ⁊ vt hec ⁊ alia multa ɔtinuare possint opprimūt paupes ⁊ tyrānice dñant'. sic dicit' Prouer. xiiij. Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriens. pnceps impius sup ppl'm pauperē. Itē est esuries cupidoꝝ. q̄ q̄to plus aggregāt diuitias. tāto plus esuriūt. ps. Diuites eguerūt ⁊ esurierūt. ⁊ hīi dicūt eguerūt: q: sic dicit Hiero. Auaro deest tā q̄d hȝ q̄ȝ q̄d nō hȝ. naȝ crescit amor nūmi. q̄tū ipsa pecunia crescit. Est. n. auaricia ydropisis q̄dā spūalis. sicut ait Greg. Et si ex diuitijs aggregat' q̄nq; videat' eius esuries aliqualit' sedari. nō tñ vere sȝ fantastice satiat'. sic hō famelic⁹ q̄ somniat se comedere ⁊ delitijs abūdare vñ dicit' ysa. xxix. Sicut somniat esuriēs ⁊ comedit. cū aūt fuerit expꝛectus vacua ē aīa eius. ⁊ sicut somniat sitiēs ⁊ bibit. ⁊ postq̄ȝ fuerit expgefact⁹ lassus adhuc bibit. ⁊ aīa eius vacua ē. De cupido dicit'. ysa. iij. Declinabit ad terrā. ⁊ esuriet. Ista esuries ad multa mala ptrahit aīaȝ infelicē. videlȝ ad furta. fraudes. rapinas ⁊ hmōi. Unde de cupido dicit' Prouer. vj. furat' vt esuriētē ipleat aīaȝ. Itē ē esuries accidiosorū. De q̄ dicit' Prouer. xviij. Aīe effeminatoꝝ esuriēt. Et. xix. Anima dissoluta esuriet. Accidiosi nāq; patiunt' castrȝ appetit⁹ q̄ ē ifirmitas periculosa. sicut in. ps. dicit'. esuriētes ⁊ sitiētes aīa eoꝝ in ipsis defecit. Itē ē esuries metuenda. s. fames calamitatis eterne. De qua dicit' ysa. lxv. Serui mei comedent. ⁊ vos esurietis. Serui mei bibēt ⁊ vos sitiēs ⁊c. Nota de siti diuitis epulonis Luce. xvj. Econtra de iustis dicit'. ysa. xlix. Nō esuriēt neq; sitiēt amplius. neq; peutiet sol ⁊ estus. Apoč. vij. Nō esuriēt neq; sitiēt ampli⁹. ⁊ Jere. xxxj. Erit aīa eoꝝ q̄si hort⁹ irrigu⁹. ⁊ vltra nō esuriēt. Et Joh. vj. Qui venit ad me nō esuriet. Itē ē esuries sustinēda. s. esuries tpalis egestatis. Geñ. xlij. In cūcta egypto erat fames. q vagēte clamauit populus. Et Math. xij. Esurientes discipuli ceperunt euellere spicas ⁊c. Et Mar. ij. dauid esuriit ⁊ qui cum illo erant. Ista est indifferens q: potest homo ea vti bene vel male. quoniā si sustineatur cū murmure demeritoria ē. ysa. viij. Cū esurierit irascet'. ⁊ maledicet deo suo. ps. Famē patiētur vt canes. ipsi dispgent' ad mādūcādū. si vō fuerit saturati murmurabūt. Exēplū de iudeis: Exo. xvj. Et in multis alijs locis. Si aūt sustineat' patiēter meritoria ē. Sicut dicit apostolus de seipso Phil. iiij. Ubiq; ⁊ in oīb⁹ istitut⁹ suȝ ⁊ satiari ⁊ esurire ⁊ abūdare ⁊ penuriā pati. Itē est esuries assumēda; exēplo chrī q̄ volūtarie ieiunauit. ⁊ cū ieiunasset. xl. dieb⁹. ⁊ xl. noctib⁹ postea esuriit. Baruch. ij. Aīa esuriēs dabit gloriā deo. De ista specialiter dicit' Math. v. Beati q̄ esuriūt ⁊c. Et Luce. vj. Beati q̄ nūc esuritis. Et Luce. ij. Esuriētes ipleuit bonis. ps. Aīaȝ esuriētē satiauit bonis. Idē. Dat escā esuriētibus. Itez est esuries miserāda ⁊ misericorditer releuāda. s. esuries paupeꝝ de q̄ Thob. j. Esuriētes alebat. Et. iiij. panē tuū cū esuriētib⁹ ⁊ egenis comede ysa. lviij. Frāge esurienti panē tuū ⁊c. Seq̄t' cū effuderis esurienti animā tuā ⁊ aīam afflictā repleueris. orief' in tenebris lux tua ⁊c. ⁊ requiē dabit tibi deus semp ⁊ iplebit splēdorib⁹ aīam tuā ⁊c. Itez Eccl. iiij. Animā esuriētē ne despexeris. de hoc specialiter disceptabit christus in iudicio. dicens impijs. esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare ⁊c. Justus vero dicet esuriui ⁊ dedisti mihi manducare ⁊c. Item est esuries appetenda scilicet ardens desideriū delitiaꝝ spiritualiū ⁊ etiā eternarū. vel etiā feruens desideriū benefaciēdi ⁊ semper in meli⁹ pficiēdi. ⁊ de ista spālit' dr̄ Math. v. Beati q̄ esuriunt ⁊ sitiūt iusticiā ⁊c. Et Eccl. xxiiij. Qui edunt me adhuc esuriēt ⁊c. Ait n. Grego. Hoc distare iter delitias corpis ⁊ cordis solet q: corpales delitie cū nō hñtur graue i se desideriū accendūt. cū vō hñtur eduntur. comedētē ptin⁹ i fastidiū p satietatē vertūt. At ɔ spūales delitie cū nō habent' in fastidio sūt. cū vō hñtur i desiderio. tātoq; a comedente ampli⁹ esuriunt'. quāto ab esuriēte amplius comedunt'.

De effectibus misericordie. DIS. .X.

Irca q̄rtū btitudinez. s. Beati misericordes ⁊c. Aduertēdū est q: de⁹ q̄ sūme misericors ē ⁊ super oīa vult de miā predicari ad miāȝ nos inuitans semetipsum pponit in exēplar euidentissimū. veracissimū ⁊ pfectissimū. p q̄d habeam⁹ doctrinaliter informari p q̄d debeam⁹ veraciter reformari. ⁊ cui studeamus exēplariter ɔformari. ⁊ in q̄d habeam⁹ deiformiter trāsformari. Ait enī Luce. vj. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Sciēdū igit' q: licȝ mīa dei vna sit essentialiter sicut ⁊ deus vnus ē ps. Deus me⁹ mīa mea. tñ multiplex est in effectu. ps. Misericordie tue multe dñe. Et ij. Re. xxiiij. Multe mīe eius. Et vere tā multe sunt vt enarrare nō possint. ps. Quis sapiēs ⁊ itelliget misericordias dñi. Q: tūs autem effectus diuine mīe sint inumerabiles absolute loquendo. libȝ tñ ad presens de duodecim facere mentionē. Primus ē in peccato rē ad penitentiā longanimiter expectādo. Scd̄s est in ipsuȝ multipliciter reuocādo. Tertius est in reuerti volentē liberando ⁊ obice remouendo. Quartus est reuertentē benigne recipiendo. Quintus est clementer indulgēdo. Sextus ē indesolatū p spe venie ɔsolando. Septimus ē in dāna ⁊ deperdita restituēdo. Octau⁹ est in necessarijs puidēdo. Non⁹ ipugnanti succurrēdo. Decim⁹ in bonuȝ pmouendo. Undecim⁹ in donis suis magnū efficiēdo. Duodecimus itroducēdo in celū. ⁊ supra ɔdignū remunerādo. Primus igit' effectus diuine mie est q: peccantē diu expectat ad penitētiaȝ. Sap. xj. Dissimulās peccata hominū propter penitentiā. ysa. xxx. Propterea ex, ectat dñs vt misereat' nostri. Ro ij. an ignoras q: benignitas dei ad penitentiā te adducat. Bern. Magna plane oīno misericordia dñi in expectatione est. Nō enī peccantē angeli expectauit: sed precipitauit e celo hoīem peccantē non distulit: sed primus expulit eū e paradiso. nunc aūt iam expectat. dissimulat. sustinet. x. annis aut viginti. ⁊ vsq; ad senectutē ⁊ seniū ⁊ hec est gratia christi ⁊ virtus crucis eius. q: ait. Viuo ego dicit dñs. Nolo mortē peccatoris: sed vt cōuertatur ⁊ viuat. sic dñs pharaonē diu expectauit. ad vltimū submersit in mari. Exo. xiiij. Sic iudeos vt ab idolatria redirent tandē p babilonios captiuauit. vt peniterēt de hoc q: christū occiderant. vt legitur in ecclesiastica ⁊ scholastica hystoria per quadraginta annos. ad vltimū impenitentes gladio romanoꝝ tradidit. ⁊ per mundū dispersos sempiterno obprobrio. Similiter ysa. v. Cū dñs diu expectasset vineam vt faceret vuas nec faciebat nisi labruscas. eam dissipationi ⁊ destructioni exposuit.

Scd̄s effectus diuine misericordie est: q: peccatorem multipliciter reuocare conat'. videlicet corripiendo flagello blādiendo promisso. demonstrando creaturarum ea vocando predicationis. vel locutionis vbo. incitādo. reclamādo. ⁊ inspirādo. interno ɔsilio icrepādo aliquo terribili signo. Hec oīa notant' Prouer. j. Cōuertimini ad correctionē meā. ecce primū. en pferā ⁊c. Ecce scd̄ȝ ⁊c. Post. Ecce q̄ȝ sollicit⁹ est dñs ad reuocādū peccatores misit enī legē ⁊ pphetas. vt pȝ ysa. vj Ecce ego mitte me. Jere. j. Ad oīa q̄ mittaȝ te ibis ⁊c. Itē Ezech ij. Nō ad ppl'm ignote lingue ego mittā te. Itez aplos Math. in fine. Itē pdicate euāgeliū oī creature ⁊c. Itē i ecclesiastica hystoria legit'. q: cū dñs expectasset iudeos ad pniaȝ p. xl. ānos post passionē suā. auditi fuerūt angeli iudeos exponentes qui fuerāt eoꝝ custodes ⁊ clamabāt. trāseam⁹ ab his sedib⁹. ⁊ sic recesserūt. porte tēpli p se apte sunt. suplumīnare tēpli scissuȝ ē. vacca q̄ debebat imolari iter man⁹ sacerdotis agnū pepit. q̄daȝ hō vnit p ciuitatē hierl'm clamare nō cessans. ⁊ frequēter replicās iter clamores. Ue ve tibi hierl'm. hic nec minis nec vberib⁹ poterat cōpesci. ⁊ cū lacerat⁹ esset a iudeis vsq; ad mortē. hoc moriendo clamauit signis ɔminatoris in iudeos. ij. Macha. v. De cohortib⁹ armat' decurrētib⁹ p area. Tertiū bñficiū diuine mie circa peccatores est: q: volētes redire ab ipedimēt' explicat ⁊ liberat. vt isrl' de ergastulo egypti ⁊ de manu pharaonis ⁊ exercitu eius. Exo. xiiij. vt Jonaȝ de ore piscis Jon. ij ⁊ in mult' alijs locis in biblia. Itez in vitispa. de monacho flagitioso. qui cū nollet redire ad domū. ⁊ itrusisset se i quodā sepulchro vt ibi penitentiā ageret. venerunt demones ad eū volētes eū retrahere. primo blandimentis. deinde pmissis diui

tuꝝ deliciaꝝ. scortoꝝ nobiliũ. ⁊ cũ nec sic ꝓficeret. attriuerũt eũ per triduũ flagellis vsq; ad mortẽ. ⁊ cũ ille in corde semp eis ↄtradiceret in extremo spiritu ↄstitutus dñs eũ misso lumine desup ↄfortauit. ⁊ liberauit. ⁊ demones effugauit. clamãtes. vicisti monache vicisti. ⁊ cũ ita cõmitauit. vt qsi angelus dei ex tũc ĩter hoies appareret. Quartũ beneficiũ ẽ q reuerẽtes benigne recipit ⁊ pro reditu eoꝝ gaudet. vt dicit Luce. xv. De filio ꝓdigo gaudent recepto a patre. ⁊ probat hoc ibi dñs p triplicis parabole exẽpla. s. ouis ꝑdite q recepta ad ouile cũ gaudio reducit. dragme. q amissa ⁊ diligẽter q̄sita ⁊ repta cũ gaudio erigit ⁊ custodit. filij q reuersus cũ gaudio recipit a patre. ⁊ ꝓ receptiõe sua magnũ gaudiũ amicis ⁊ vicinis exhibet. p hoc ꝓbat dñs q magnũ gaudiũ ẽ angelis dei ĩ celo. ⁊ deo similiter sup vno peccatore penitẽtiaꝫ agẽte. vnde Iere. iij. Dicit dñs. vulgo dicit si dimiserit vir vxorẽ suã. ⁊ recedẽs ab eo duxerit viruꝫ alteꝝ nũqd reuertet ad eã vltra nũqd nõ polluta ⁊ ↄtaminata erit mulier illa. Ibi ostẽdit q benigne suscipiat peccatorẽ dñs adulterã q fornicata ẽ cũ amatorib⁹ multis se recepturũ ꝓmittit dicẽs tu autẽ fornicata es cũ amatorib⁹ multis tñ reuertere ad me. ⁊ ego suscipiã te. Unius exẽplũ voluit. b. Bern. imitari. de quo legit in vita sua q quẽdã ĩ monachũ recepat. q lusor fuerat q cũ oĩno vellet exire ordinẽ. quesiuit sanct⁹ qd facere sciret vñ victũ suũ acqreret. At ille ait se nihil scire facere nisi cũ talis ludere. Ad hoc sanct⁹ Bern. ⁊ si tibi capitale cõmisero volo vt singulis ãnis veritas computare mihi ⁊ lucrũ diuidere. esto inqt accipiẽs triginta solidos. let⁹ abijt. post modicũ tpe ꝑdidit. ⁊ ↄfusus ad portã rediit. qd audiẽs beat⁹ Bern. Let⁹ illuc ꝑrexit ⁊ gremiũ suũ illi porrexit vt lucꝝ suũ simul diuideret. At ille ait. nihil lucrat⁹ sũ. s; solidos vestros amisi. sed si vultis me recipe potestis me habere ꝓ vestro capitali. Ad hoc sanctus. Meli⁹ ẽ vt te recipiã q totũ simul ꝑdã. ⁊ recepit eũ gaudens de eius recupatiõe. hec receptio signat. j. Reg. xxij. Cõuenerunt ad dauid in odollã q ĩterpretat testimoniũ eoꝝ vel testimoniũ approbationis oẽs q ↄstituti erãt in angustia. ⁊ oppressi ere alieno ⁊ amaro aĩo. ⁊ fact⁹ ẽ eoꝝ ꝑnceps p quos signant penitẽtes ad chr̄z reuertẽtes ad testimonia misericordie. hec receptio penitentis signat. ij. Re. xix. In receptiõe semei ad pacẽ venientis. ⁊ veniaꝫ postulantis. Itẽ. ij. Re. xiiij. Nõ vult de⁹ perire aĩaꝫ ⁊c. In receptiõe ⁊ recõciliatiõe absalonis. Itẽ q̄to castrũ aliqd forti⁹ ⁊ magis munitũ videt rex ↄtra se fortius rebellare. tãto magis gaudet de ei⁹ redditiõe ad beneplacitũ regie volũtatis. Sic de peccatore q̄to rebellauit acri⁹ ↄtra deũ. tãto de ei⁹ ↄuersiõe volũtaria magis gaudet. Itẽ q̄to venatores regis ferã magis siluestrẽ capiũt ⁊ maiorẽ. ⁊ in aliquo magno festo regi ⁊ curie sue offerũt rex magis letat cũ tota curia sua. Sic de⁹ qñ ꝑdicatores maiorẽ peccatorẽ diuine curie repñsentant. mag⁹ letat cũ celesti curia tota. Itẽ q̄to morbus ẽ grauior ⁊ desperatior. tãto efficit medicus letior. si p manũ ei⁹ infirm⁹ desperatissim⁹ curat. sic chr̄s ꝓ peccatore desperatissimo penitẽte. Itẽ q̄to filius a patre pro recessit longi⁹ tãto eũ videt libẽti⁹. ⁊ letãti⁹ recipit redeũtẽ. vt filiũ ꝓdigũ euãgelic⁹ pater Luce. xv. Itẽ mater habẽs duos filios quoꝝ vnũ audit cecidisse in lutũ leniter. ⁊ aliũ ĩ ꝓfundissimũ puteũ. currit ad magis piculosuꝫ citius subueniẽt ꝓ viribus. plãgit ꝓ eo fortius. recipit eũ gratãtius. Sic chr̄s eos q de maiori piculo eruũt. Quintũ beneficiũ ẽ. q penitẽti veniã petẽti clemẽter indulget. Eccl. xviij. magna misericordia dei ⁊ ꝓpiciatio illius ↄuertẽtib⁹ ad se. Ysa. xliij. Deleo iniqtates tuas ꝓpter me. ⁊ peccatoꝝ tuoꝝ nõ recordabor. Ezech. xviij. q si ĩpius egerit penitẽtiã ⁊c. Huius exẽpla multa habemus ĩ nouo ⁊ veteri testamẽto. vt de dauid dicẽte. peccaui. cui nathã. ⁊ dñs trãstulit a te peccatũ tuũ. ij. Re. xij. Itẽ Math. j. Dixit paralitico. remittũt tibi peccata. Itẽ Luce. vij. Fides tua te saluũ fecit. vade in pace ⁊c. Itẽ dimissa sunt ei peccata multa ibidẽ. Itẽ Math. xv. Chananee clamãti. miserere mei. respondit. fiat tibi sicut petisti. In cuius signũ filia eius a demonio liberabat. Itẽ Iohã. viij. respondit adultere. nec ego te condẽnabo. vade iam amplius noli peccare. Itẽ Luce. xviij. Publicanũ iudicauit iustificatũ. Luce. xxiij. Ait latroni. hodie mecũ eris in paradiso. Act. x. Paulus conuersus dicitur vas electionis. Item nullum sanauit dominus. quẽ integre non sanauerit. nulli remittit quin integre remittat q̄tum ad culpã. ⁊ si integrã agat penitẽtiã q̄tũ ad culpam ⁊ penam integre remittit. Bern. Uere benignus ⁊ misericors est integre remittendo. quia nec punit integre ⁊ perfecte penitenteꝫ vindicãdo nec cõfundit exprobrando. nec minus diligit rancorem retinendo. nec imputat beneficium retrahẽdo. De his multa exempla sunt. In vitispa. dicit q quidaꝫ frater manẽs in heremo suasu seniorum iuit in egyptũ vbi habebat sororẽ carnalem. que multis erat causa perditionis. que cũ audiret euꝫ aduenire. occurrit ei relictis amatorib⁹ nudato capite ⁊ discalciata volẽs eũ amplecti. Qui eã argueret q̄siuit ipsa si adhuc spes superẽt. cui q̄ ait q sic. illa petit q ꝑmittat eã secũ ire in desertũ. Ille ait q pri⁹ vadat calciare se ⁊ cooperire caput. illa dicit q nõ rediret decetero ad officiũ pcti su. illa eũ sequit ad desertũ. cũ aũt videret hoĩes ne male edificarent dixit ei q p aliã viã vadat cũ aũt rediret ad eã inuenit eã mortuã. habentẽ pedes plenos spinis ⁊ sanguine. ⁊ reuelatũ est patrib⁹ q deus acceptasset ei⁹ pniaꝫ. maxie ꝓ feruore suo q nõ fuit reuersa etiã quasi nõ sentiẽs dolorẽ iter arreptũ nõ dimiserat. Sextum beneficiũ est q desolato ꝓ timore venie ↄsolationẽ immittit. Iob v. Merẽtes spiritu erigit sospitate. Ysa. lxj. vt darẽ ↄsolationẽ lugentib⁹ syon ⁊c. In signũ hui⁹. Math. xxvi. dicit angelus dicite discipulis eius ⁊ petro. Ipsuꝫ spãliter noiat ad eũ ↄsolandũ. q vt dicit scholastica hystoria a passiõe dñi in speluca q dicit gallicãt⁹ fles p eo q deũ negauerat ⁊ ꝓ passiõis ↄpassione ꝑmãsit. vsq; quo dñs ei apparuit ↄfortãs eũ. Itẽ apparuit marie magdalene ꝑmũ ad cõsolandũ eã ⁊ erigẽdũ ad spem. Mar. xvj. Et Math. xx. Itẽ in vitpa. dicit. q quidã solitari⁹ magne vite faciebat sportellas quas qdã ꝓuidẽtes q̄ri eius vẽdebãt ei in ꝓxima ciuitate. qb⁹ volẽs parcere in labore. suadẽte dyabolo ipsemet iuit. ⁊ vidẽs ibi mulierẽ in eã incurrit ⁊ cũ rediret videt iuxta flumẽ demões gaudẽtes ⁊ tripudiantes ꝓ ei⁹ ruina. qd aduertẽs cogitauit p dolore ĩ flumẽ se submergere. S; cogitãs q de h ꝑfectũ faceret eis gaudiũ. inclusit se in arta pnĩa hñs ante se lucernã extinctã in cacabo flẽs freqnt. ãno finito ĩ vigilia pasche volẽs experiri si forte remisisset ei dñs. eleuato capite ĩuenit ardẽtẽ lucernã post annũ. Septimũ bñficiũ est q amissa restituit. Ezech. xxxvj. Restituã vos sic a ꝑncipio. bõisq; dotabo maiorib⁹ q habuistis ante. Ioel. ij. Reddã vobis ãnos quos comedit locusta. bruc⁹. ⁊ eruca. ⁊ rubigo ⁊c. Leui. xxv. in ãno iubileo redibãt oẽs ad missas possessiões. Hoc signat p diuersa exẽpla biblie. Gen. xl. Uisio vitis in q erãt tres ꝓpagines signũ fuit pincerne pharaonis q reuerteret in gradũ pristinũ. ⁊ q recuparet amissa Uitis pniã significat. q vino ↄpunctiõis inebriãs deũ letificat. tres ꝓpagines. tres ptes eius. Itẽ. iiij. Re. xx. Penitẽte ⁊ flẽte ezechia. vita ei ꝓlogat. sanitas dat. ⁊ sol reuertit. Item. ij. Paral. xxxiij. Manasse penitẽte de suis scelerib⁹ ⁊ flagitijs enormib⁹ in carcere ⁊ vinculis regis babylõis de⁹ eũ liberauit. ⁊ in hierlm reduxit. ⁊ ablata restituit. Silr Dan. iiij. Cũ nabuchod. ꝓpter pctã sua mutatus in bestiã eiect⁹ esset a regno ⁊ p septẽniũ exul. cũ eleuaret oculos suos ad celũ ad dñm. sensus su⁹ redditus ẽ ei. ⁊ reuocat⁹ ẽ ad regnũ. ⁊ recupauit amissa bona sua. Itẽ ĩ vitispa. dicit. q cũ quidã heremita ĩpugnat⁹ a fornicatiõe venisset in quãdã ciuitatẽ egypti ⁊ videret ibi filiã sacerdotis idoloꝝ adamauit eã. ⁊ petiuit a patre q daret eã sibi in vxorẽ qui de ↄsilio dyaboli in idolo loquẽtis dixit q nõ daret eã ei nisi baptismũ ⁊ deũ negaret. ⁊ ꝓposito monachi. qd vt fecit vidit colũbã de ore suo egredientẽ. ⁊ in celũ ascẽdẽtem nec sic adhuc voluit dare ei nisi ↄsulto deo suo. q ait. nõ dabis ei. q2 deus christianoꝝ etsi ipsi negẽt eũ. nõ negat eos: sed adiuuat. Qd eũ referret ei sacerdos ↄpũctus. ⁊ reuersus ad cor rediit ad heremũ ad magnũ quẽdã senẽ cui hoc oñdit. q eũ data sibi pniã ꝑseueraret p ebdomadã in ieiunio ⁊ oratiõe. in fine rediit ad senẽ. q cũ oraret vidẽt in celũ colũbã sup caput ei⁹: sed nõdũ descẽdentẽ. In fine scḋe ebdomade videt eã appropinquãtẽ. in fine tertie ĩ os ei⁹ intrãtẽ. Octauũ bñficiũ est: q ↄuersis ꝓuidet necessaria ad vitalitatẽ. vt alimẽtũ. vestimẽtũ. documẽtũ. medicamẽtũ. sic fecit filijs isrl' in deserto. post exitũ egypti ⁊ trãsitũ maris rubri. mãna ⁊ aquã de petra dedit eis ꝓ alimẽto. dedit durabilitatẽ eoꝝ vestimẽto ⁊ calciamẽto p qdraginta ãnos. ꝓ documẽto dedit legẽ. ꝓ medicamẽto ereũ serpentẽ. de his oĩb⁹ legit. Deutro. viij. Mar. viij. Misereor sup turbã. q2 iã triduo. s. pñte me sustinẽt ⁊c. Math. vj. Ne solliciti sitis aĩe vestre ⁊c. q2 q pascit volatilia dabit alimẽtũ. q vestit lilia dabit vestimẽtũ. q dat crescere herbas ⁊ arbores dabit augmẽtũ. Qd aũt suos pascit habem⁹ exẽplũ. iij. Re. xvij. Helyã pauit p coruũ ⁊ mulierẽ sareptenã. ⁊ eiusdẽ. xix. Eũdẽ pascit p ãgelũ Dan. xiiij. Danielẽ pascit p abacuck. In vitispatꝝ dicit. q cũ fieret grauissima ꝑsecutio chr̄ianoꝝ timẽs paul⁹ prim⁹ heremita ꝑiculũ fugit in desertũ. vbi parauit ei de⁹ speluncã ad habitãdũ. p qdraginta ãnos folia palme ad vestiẽdũ. fontẽ aq̄ in spelũce ad bibẽdũ. dimidiũ panẽ albissimũ ad vescẽdũ ⁊ h singulis dieb⁹ p illud tpus. Cũ aũt. b. Antoni⁹ venisset p reuelationẽ ad euꝫ. coru⁹ apportauit panẽ itegrũ eo aũt mortuo cũ b. Antoni⁹ nõ haberet quõ ei sepulturã faceret leones duo pedib⁹ eã fecerũt in ea. facta. petita. ⁊ bñdictiõe antonij recedũt. In vitispa. cũ beat⁹ Frontoni⁹ esset i qadaꝫ ciuitate vbi habebat in conuentu triginta monachos sim/

sit eis.vt irent ad heremū ꝓ penitētia faciēda.relictis delitijs ciui-
tatis.qđ facientes secū ferētes sarculos ⁊ semina cūqȝ socij murmura-
rent ꝓ defectu cibi verbis eos ꝯsolabat̄. Angelꝰ aūt dn̄i apparuit ei
dā dicens arguēs eū ꝙ delicate viueret. ⁊ dei suos fame mori pmit-
teret. Itē scđo apparuit ꝯminādo tertio eū grauiṫ flagellauit. mor-
tē minans nisi dictis monachis ꝓuideret. Qui cū nesciret vbi eēnt
ꝯsuluerūt amici eius q̄bus vulnera sua ostendebat ꝙ septuaginta
camelos suos victualibꝰ oneraret. ⁊ extra ciuitatē ꝯduceret ⁊ ī cu-
stodiā angeli eos cōmitteret qđ fecit cū aūt monachi affici fame
deū laudarēt.audiūt cāpanulas cameloꝝ camelos recipiūt lauant
pedes ⁊ reficiūt.medietatē oneꝝ eoꝝ retinent. ⁊ aliā remittūt in ca-
melis. Cū aūt die q̄rta diues ille lugeret credens amisisse camelos
recipit eos.q̄ reportauerūt dedit pauperibus.hoc faciebat singulis
annis quousqȝ mōachi sūt repti. Itē cū q̄dē frater eēt in heremo
⁊ comederet herbas.lȝ eēnt dulces.ita dissoluebāt eū.ꝙ fere morte-
baṫ.⁊ cū ieiunasset p.vij.dies timēs oēs herbas. q̄dā bestia dicta
deccas apportauit ei fasciculū de nō nociuis.vt p eas cognosceret
q̄bꝰ vesci haberet. Itē cū beata Agnes eēt nudata vestiuit eā deus
ꝯdēsitate crinīū suoꝝ solutoꝝ. Itē veste cādidissima sibi missa p an-
gelū. Itē beate Agathe ꝓuidit misso medicamēto p b. Petrū apo-
stolū. Itē in vitispa.q̄dā frater itrās iteriora deserti iuenit spelūcā.
⁊ vidit quēdā venientē cū grege bubaloꝝ.q̄ post adiurationē dixit
ei ꝙ fuerat monachus in ꝯgregatiōe.post inde recesserat ⁊ hospita-
le edificauerat. ⁊ hospites recipiebat.viuēs de textura.fit familiaris
virgini sacre.cū qua p septē mēses post missa munera ⁊ visitatiōes
peccauit.post penitēs fugit ad heremū habitās cū feris.vbi cū pre
dolore epatis.nec stare.nec orare posset clamauit ad dn̄ȝ.adest vir.
tangit digitꝭ locū doloris.scindit ⁊ vlcus abradit ⁊ ei ostēdit. ⁊ epar
ī loco suo reponit ⁊ sanauit.nec post p aliqȝ itēperentē voluit. No-
nū beneficiū ē.ꝙ pugnātī vel ipugnato subuenit.custodiens ⁊ eri-
piēs eū si in tētatiōe vel tribulatiōe ꝯfidēter ad ipsuȝ ꝯfugiat. sicut
ezechiā ab obsidione sennacherib ⁊ suos eripuit ⁊ ꝓtexit.iiij.Reg.
xix.Et.ij.Paral.xxxij. Asa clamante ad dn̄ȝ.ꝓtriuit dn̄s egyptios
⁊ ethyopes.q̄ dn̄o cedēte ꝯtriti sunt ⁊ ꝓstrati ⁊c̄.eiusdē.xx. Orāte
iosaphat ⁊ dicēte. Cū ignoremus hoc solū residui habemus ⁊c̄.ho-
stes in semetipsos versi mutuis se ꝯcidere vulneribꝰ Job.v. In sex
tribulatiōibꝰ liberabit te. ⁊ in septima nō tāget te malū. Nota que
ibi sunt. De hoc habeṫ exēplū in vita beati antonij.de quo legiṫ in
vitispa.ꝙ cū reliq̄sset oīa ꝓpter deū.vadēs in quodā agello tētauit
eū ibi dyabolus diuersimode p spiritū luxurie.blasphemie. ⁊ alijs
occulte. ⁊ post p somnia diuersimode.post aperte. Sub forma pu-
eri ethyopis.dicēs ei.ꝙ ei assentiret ⁊ quō multos seduxerat in oībus
tētatiōibꝰ viriliṫ resistebat dicēs.ꝙ de eo nō curabat.qꝛ sua obscu-
ritas ⁊ paruitas signa erāt sue deformitatis ⁊ ipotētie. Cū aūt iuis-
set ad loca vbi erāt sepulchra vt ibi vitā solitariā duceret. demōes
videntes ꝙ nō preualuerūt ei occulte tētādo.vberauerūt eū ad mor-
tē.frater aūt q̄ ministrabat ei ⁊ visitabat eū.inueniēs eū q̄si mortuū
reportauit eū ad locū vnde venerat.vbi cū venissent fratres q̄si ad
exeq̄as funeris:resumpto spiritu caput eleuās vidēs se vbi erat ro-
gabat vt reduceret ad priorē locū:quo facto venerūt demones tētā-
tes eū pterrere volētes eū sub omni specie feraꝝ ⁊ reptiliū. ⁊ irruen-
tes in eū. ⁊ domū eius diruētes.eū iteꝝ ad mortē flagellātes.Sȝ cū
īmobilis ꝑseueraret clamāt se victos. ⁊ fugiētes recedūt.aduenien-
te chr̄o cū lumine ⁊ domū eiꝰ repante.a quo cū quereret vbi eras
o bone ihesu. R̄ndit ꝙ iuxta eū erat eius triūphū de demonibꝰ a-
spiciēs ⁊ cōgaudēs. Cū solus fugeret ad desertū.discū argēteū iue-
nit.q̄ vt fumus euanuit. Itē massaȝ auri inuētā fugit vt icēdiū. In
loco deserti vbi fuerat castrū desertū fuit p viginti annos.ad queȝ
frequēter veniebāt demones ī forma militū armatoꝝ. nūc vrsoꝝ.
nūc leonū.quos confutabat. ⁊ adiuuāte dn̄o vincebat ⁊ cruce fuga-
bat. Decimū beneficiū ē.ꝙ in bonuȝ ꝓmouet ⁊ nutrit.ps̄.Ocu-
li dn̄i sup iustos. Greg. Cito bonuȝ ꝑdiṫ. qđ a largitore nō custodiṫ.
Exēplū huiꝰ habeṫ Gen̄.xxviij.Dixit dn̄s ad iacob.Ero custos tu-
us in oībꝰ vijs tuis ⁊c̄. Itē Job.i.Dixit sathan ad dn̄m.vallasti iob ⁊
domū eius ⁊ vniuersam substātiā eiꝰ ⁊c̄. Ita ꝙ nō potuit dyabo-
lus ptātē habere in vnica ouicula eiꝰ nisi ꝑmissus. Dixit dyabolus
beato bartolomeo vt legiṫ in passiōe eiꝰ.ꝙ dn̄s adeo custodiebat
eū ⁊ angeli eiꝰ.ꝙ nō poterat ꝯtingere aut ledere minimā formicā i
lecto eius. Custodit dn̄s p seipsȝ vt Job.p angelos vt Jacob.q̄ vi-
dit castra dei.Gen̄.xxxij. Aliq̄n etiā p suos ne cadāt in peccatuȝ. vt
beatū Hylariū p beatū Martinū.de quo habeṫ hoc exēplū.ꝙ cū
b. Hylarius festinaret ꝯtra hereticos ꝓ fidei defensiōe pedes. adiu-
nit se dyabolus ei ī specie cuiusdā seruiētis portās ei cappā ⁊ alia.
multū se igerēs in eius obsequiū quasi cōpatiēdo.rogat eū primo
vt vinū minus limpharet vt laborē vie meliꝰ sustineret. qđ cū ad
eius instantiā fecisset. Postea rogauit.vt sine aq biberet. Post vt
carnes comederet.Et sic eius pn̄ia paulatim īminuta . cū venissent
in quādā siluā dicit ei dyabolus ꝙ ibi erat quedā religiosa mul-
ier q̄ multū affectabat ei loqui ꝓcurante ḡ ita dyabolo pluries lo-
cuta est ei.q̄ sic sanctū virū vbis ⁊ factꝭ allexit ꝙ cōmotus fuisset ad
casum nisi deus hoc opꝰ dyaboli beato Martino reuelasset.q̄ oc-
currēs subito demonē effugauit ⁊ propalauit. ⁊ hylariū liberauit.

Undecimū beneficiū est ꝙ ꝯuersum ad se frequēter ad magna
ꝓuehit.adeo ꝙ vbi abūdauit delictū supabundet ⁊ gratia Ro.v.
vt pȝ de maria Magdalena petro ⁊ paulo. Iteȝ in vitispa.legiṫ
ꝙ cū inistius esset pnceps latronū ⁊ gētilis. ⁊ venisset ad domū cu-
iusdā sacre vginis ad spoliandū eā.dormiēs vidit quendā in habi-
tu regio dicentē sibi ꝙ cessaret ab his maleficijs homicidijs ⁊ fur-
tis. ⁊ faceret eū ducē ⁊ pncipē militie spūalis monachoꝝ. Hic pro-
mittit libēter se facturū querit a vgine monasteriū.baptizaṫ . ⁊ q̄rit
mādata salutis docēs eū tres psmos v̄sus psalterij.dicēs eos posse
ei sufficere ad salutē.vadit ad heremū perseuerās in fletibꝰ ⁊ orati-
onibꝰ.viuit ibi diu de radicibꝰ.post redijt v̄sus dictos reddēs ope
⁊ sermone. Post ad heremū reuersus dn̄icis diebus panē diuinis-
tus sumebat pater multoꝝ extitit postea monachoꝝ. ⁊ operator mul-
torū miraculoꝝ ⁊c̄. Itē inter miracula beati Johis euāgeliste le-
giṫ in hystoria ecclesiastica lib.iii.ca.xxiij. Qđ cū ecclesias circuiret
vidit quendā iuuenē fortē ⁊ pulcherrimū feroc animi quē sub te-
stimonio chr̄i ⁊ ecclesie cuidā ep̄o cōmendauit nutriēdū ⁊ bapti-
zandū ⁊ informādū in seruitio christi qđ cū fecisset.postea cū alijs
laxauit habenas ⁊ recedens ab ep̄o oībus flagitijs se admiscēs fit
princeps latronū.oīno desperans. Post aliquantū tp̄is beatꝰ Jo-
hā.rediens req̄rit ab ep̄o cōmissum.a stupēte requirit iuuenē.quē
cū diceret mortuū in aīa. ⁊ vbi esset ꝑcusso capite diu.ascēdit equū
insequiṫ. ⁊ inuētꝰ ē latronibꝰ q̄rit ab eis suū pncipē quo adducto
eū agnoscens fugit armatꝰ. Johānes oblitꝰ etatis sue cū insequiṫ
clamans q̄d fugis fili dilectissime patrē senem non armatū. noli ti-
mere ego pro te christo rōeȝ reddam. Paratus ꝓ te mori.crede mi-
hi ꝙ christus me misit.tunc ille flentvultū demisit arma deposuit
⁊ amarissime fleuit. Ueniā postulāti ⁊ dexterā nimie cedis cōsciaȝ
occultāti.pollicet̄ Johānes q̄si sub sacramento se ei veniaȝ ipetra-
turū. ⁊ pedibus iniens ꝓuolutū manū eius quasi per pn̄iā purga-
tā osculat̄.ad ecclesiā eū reducit veniā quā ꝓmiserat ei ieiunijs ⁊
orationibꝰ ipetrauit nec destitit vsqȝ eum emendatū per pn̄iaȝ pre-
fecit. Duodecimū beneficiū est.ꝙ itroducit in gloriā ⁊ supra cō-
dignū remunerat.ps̄. Benedic aīa mea dn̄o. Qui coronat te ī mīa
⁊ miserationibus.Deutro.viij.Dn̄s deꝰ tuꝰ introducet te ī terrā bo-
nā ⁊c̄.Ex.xv. Introduces eos ⁊ plātabis ī monte hereditatꝭ tue ⁊c̄.
Sicut fecit latronē.Luce.xxiij. In vitispa.legiṫ ꝙ cum rediret.b.
Anto.de visitatione Pauli primi heremite audiuit choros angelo-
rū cantātes. ⁊ aīam dicti pauli introducētes. Itē in vitis pa.cū bea-
tus Pafnucꝰ oraret. R̄ndit ei angelus ꝙ similis foret cuidā sym-
phoniaco q̄ in vico quodā cātaret.a quo q̄sito ⁊ inuento q̄siuit de
merito suo q̄ dixit se fuisse latronē.adiurauit.vt diceret ei si tūc ali-
q̄d boni fecerat. Ille dixit ꝙ vginē sacratā ⁊ flentē vi rapuerat de
manibꝰ socioꝝ suoꝝ. ⁊ intactā restituit in loco suo. Itē requisitus
vltra. R̄ndit se mulierē lassam inuenisse in silua.q̄ nec p triduū co-
mederat.que ait ꝙ fugerat ꝓpter tortores.q̄ virū suū ꝓpter fiscale
debitū in carcere detinebāt ⁊ pueros suos. ⁊ ipsam ad hoc require-
bāt. ⁊ ꝙ eam duxit ad foueā suā. ⁊ refecit. ⁊ ccc.dedit ei solidos.ad
virū ⁊ filios liberādos. ⁊ reduxit eā ad locū suū.Qui suasus ad vitā
heremiticā.abiectis fistulis ꝓ musica spūali secutus ē pafnuciū. ⁊
p tres annos artissime se affligēs inter choros sanctoꝝ ⁊ angeloꝝ
tradidit spiritū qđ pafnucio ē reuelatū audiēti eū ab eis in celū de-
portari. Itē cū pafnucius dictus post artius se affligeret . R̄nsuȝ ē
ei ꝙ similis foret primario vici illius.vadit ad eū suscipiṫ honorifi-
ce.adiuratus refert ꝙ p triginta ānos cū vxore sua manēs ꝯuenie-
rat.nec eā ante cognouerat nisi cū ꝓlis. ⁊ ꝙ nunq̄ȝ ab hospitalitate
cessauit adueniēte peregrino prior occurrit. ⁊ ꝙ viaticū in recessu
suo semꝑ dedit. ⁊ ꝙ pauperē nullū despexerat: sȝ necessaria ꝓ pos-
se suo eis dederat ꝑsonā in iudicio nō acceperat. alieni fruges in do-
mū suā nō introierant. litē vidēs nō preterierat: sed ad pacē ꝓ viri-
bus reduxerat.famulos suos nemo in forefacto suo inuenerat: gre-
ges sui alienas fruges nō leserāt.quantū potuerat inferiorē oppri-
mere nō sustinuerat.semꝑ studuerat neminē ꝯtristare. ⁊ a nemine
cōtristari.in iudicio neminē ꝯdēnauit sed pacificauit.Ad h̄ pafnu-
ciꝰ ait. Hic vnū tibi deest vt abneges temetipsū.tollꝭ crucē tuā. ⁊ se-
q̄ris christū. qui statim obediuit factꝰ monachꝰ. Quadā autē die

dū in cella sua resideret pafnucius vidit aīaȝ dicti primanī recipi a multitudine angeloꝝ psallētiū. Beatus quē elegisti ⁊ assūpsisti do mine ībabitabit in atrijs tuis. Itē post hoc artius se affligēs q̄s si bi adhuc foret sīlis. audiuit. ꝙ talis negociator alexādrin⁹ viginti milliū solidoꝝ naues duas plenas mercib⁹ deducēs ꝯ decē saccos plenos leguminū deferebat. q̄ dabat viris religiosis quos visitabat quoꝝ orationib⁹ se cōmittebat. Huic occurrit pafnucius amplexās eū. ⁊ dicēs. q̄d tibi cū his negocijs o deo digna ⁊ p̄ciosissima mar garita. Ille aūt statim eū seq̄t. iubēs oīa q̄ ducebat dari pro deo q̄ post breue tēpus ad dn̄m assumpt⁹ ē. Postea aūt ait angelus paf nucio orāti. cras venies in eterna tabernacula. Tūc vocato sacerdo te reuelauit ei ante dicta. ⁊ suscepit sacramēta. tunc emisso spū qui aderāt viderūt aīaȝ eius suscipi ab angelis ⁊ sanctis. hymnū canē tib⁹. Itē legit̄ ꝙ q̄dā rex in terra sua habēs quēdā diuitē sapiētez nō inueniēs occasionē quō eius pecuniaȝ extorqueret. quesiuit ab eo tres questiōes ꝙ nisi eas solueret multā pecuniā ei daret q̄ vide bant̄ isolubiles. Prima fuit. vbi erat mediuȝ terre q̄si cētrum. Alia quot modij aque erāt in mari. Tertia q̄ꝫ magna erat misericordia dei. Cū aūt die assignata corā regis curia a carcē deduceret̄ in quo detinebat̄ vt se redimeret ⁊ dictas questiōes solueret. de cōsilio cu iusdā p̄hi dicti auxiliū miseroꝝ assumpto baculo in terra infixit di cēs. hic ē cētrū terre ⁊ mediū. iproba si potes. Si vis vt mēsurē mo dios maris. retine flumina ⁊ aquas alios ne subintrēt illud quous ꝙ mēsurauerim ⁊ tibi dicā numeꝝ modioꝝ. Tertiā soluere potero si tradider̄ mihi vestes. tu. ⁊ soliū ad hoc iudiciū faciendū. quo fa cto cū esset in sublimi solio in apparatu regio ait. Audite ⁊ videte sublimitatē misericordie dei. qꝛ parū ante erā seruus. mō subito fa ctus sum q̄si rex. ante paup mō q̄si diues. ante in imo mō ī alto. an te in cathenis ⁊ carcere. mō in libertate ⁊c̄. Sic centrū misericordie dei ē vbiq̄ꝫ in p̄nti vita. misericordie eius nō ē nūerus sublimitas ⁊ imēsitas eius est ꝙ de carcere ⁊ vinculis peccatorum per penitētiā modicam venit peccator ad regnum celorum. Ecci. iiij.

¶ De incarnatione filij dei. DIS. XI.

E misericordia dei nobis exhibita p filiū p nobis miseri corditer īcarnatū libet aliq̄ ꝯsiderare breuiter ad ipsius summi dei laudē ⁊ gloriā ⁊ nostrā vtilitatē p maximā. ni bil enī dulcius ad cogitādū. nihil vtilius ad sciēdū. nihil efficacius ad amorē ei⁹ in nobis vehemēti⁹ īflamādū. nihil magis a malo re trabit. nihil eq̄ne ad bonū attrahit. nihil ita disponit ad grām. nec ad ꝯcipiēdā spei fiduciā. nec ad gloriā acq̄rēdā. Sciēdū itaq̄ꝫ ꝙ de⁹ pater misericordiaꝝ. filiū suū misit. ⁊ ipse filius seipm dedit no bis in solatiū nostre pegrinatiōis. In ꝯsiliū nostre directiōis. In re mediū nostre curatiōis. In subsidiū nostre recōciliatiōis. In p̄sidi um nostre defensiōis. In ꝯuiuiū nostre refectionis. In p̄ciū nr̄e re dēptiōis. In p̄miū nostre glorificatiōis. Est igit̄ nobis chr̄s in sola tiū tāq̄ꝫ nr̄e delectiōis reparator. Cū. n. eēt hō p peccatū de stat⁹ sub limitate deiect⁹. de p̄adisi amenitate eiect⁹. ī exiliū p̄iect⁹ ⁊ dyabo lo vili s̄uitute subiect⁹. chr̄s hō fact⁹ ē. ⁊ sic eū de tā vili deiectione misericordit̄ releuauit. dū nāȝ diuinā hūane nē tā mirabilit̄ copula uit. ꝙ fact⁹ ē nobis amic⁹ soci⁹. frater ⁊ spōsus. Sicut ante p̄mise rat antiq̄s patrib⁹. sp̄alit̄ abrahe dicēs. In semine tuo benedicent̄ oēs gētes. qd̄ ē chr̄s. Et dauid. De fructu vētris tui ponā sup sedē tuā. Id̄ dicit̄ Michee. vij. Dabis v̄itatē iacob. misericordias abra hā. q̄ iurasti patrib⁹ antiq̄s nr̄is. Hāc misericordiaȝ petebat dauid dicēs. Ostēde nobis dn̄e misericordiā tuā. ostēde inq̄ꝫ vt videam⁹ ⁊ salutare tuū da nobis vt teneamus. s; de dilatiōe icarnatiōis ve lut ipatiēs dicebat. Ubi sunt misericordie tue antique dn̄e sicut iu rasti dauid in veritate tua. Memor esto obp̄brij seruoꝝ tuoꝝ. De ista p̄missiōe dicit̄ Ysa. lv. Feriā vobiscū pactū sempiternū mi sericordias dauid fideles. i. fideliter repromissas. Et Luc. ij. Sicut locut⁹ ē p os sanctoꝝ q̄ a seculo sūt p̄phetaꝝ ei⁹ ⁊c̄. ad faciēdā mi sericordiā cū p̄rib⁹ nr̄is. ⁊ memo. test. sui san. Iusiurandū qd̄ iura uit ad abra. pa. no. datu. se nobis. Hūc petebat ī fratrē aīa s̄ctā. Cā. viij. Quis mihi det te fratrē meū sugētē vbera matris mee ⁊ iā me nemo despiciat. vn̄ possum⁹ ei dicē illd̄ Ecci. xxix. Hospitio. s. vētris virginei fact⁹ es mihi frat̄. Qd̄ aūt fieri vellet spōsus dulcissim⁹ aīa rū dicit Osee. ij. Spōsabo te mihi ī sempiternū. ⁊ spōsabo te mihi ī iusticia ⁊ iudicio. ⁊ ī misericordia. ⁊ miserationib⁹. ⁊ spōsabo te mihi ī fide. Nota q̄n rex aliq̄s magn⁹ ⁊ potēs aliq̄ꝫ puellā de humili plebe ducit in matrimoniū. tota p̄genies honorat̄. omnis infamia tollit̄ seruitus aboletur. libertas reddit̄. ⁊ in dignitateȝ nimiaȝ sublimat̄. Bern̄ super can. Puto iam me contemnere non poterit os de ossi bus meis. ⁊ caro de carne mea. In vit. pa. legit̄ ꝙ quedā mulier ve nit ad b. Hylarionē. que cū esset sterilis rogabat sanctum vt ei fe cunditatis gratiā suis p̄cibus impetraret. sed cū ipse fugeret eā cla mauit illa nō esse ꝯtēnēdū hunc sexū q̄ genuit ⁊ pepit saluatorem. Quo audito expectauit eā patiēter audiuit eiq̄ꝫ fecunditat̄ gratiā i petrauit. Bern̄. Quō nō te moueat si recordat⁹ fuer̄. qꝛ ille q̄ erat in forma dei in die eternitatis sue in splēdore scoꝝ ante luciferū ge nitus splēdor ⁊ figura dei substātie venit ad carcerē tuū ad limū tuū. Infix⁹ vt dicit̄ vsq̄ꝫ ad cubitos in limo p̄fūdi. Idē q̄d retribu am do. pro. o. q̄ re mihi. Nōne si ꝯferent̄ in me oēs vite filioꝝ adā oēs dies seculi. labores oīuȝ hoīuȝ. q̄ fuerūt ⁊ q̄ sūt ⁊ q̄ erunt. nihil eēt ad ꝯparationē illi⁹ corpis qd̄ spectabile ⁊ stupēdū ē v̄tutib⁹ sup mis. ī ꝯceptu de spūsancto. in ortu de v̄gine. in vite inocētia. in do ctrine fluēta. in chorusca tiōe miraculoꝝ in reuelationib⁹ sacramē toꝝ. Cū g̊ ei deuouero quicq̄d suȝ q̄cq̄d possum nōne sic est sic stel la ad solē. stilla ad flumē. scintilla ad fornaceȝ. lapis ad mōtē. granū ad aceruū. athom⁹ ad totū mūdū. Idē sup missus est. Homel. i. Si vto me ad ꝯceptū ⁊ partū v̄ginis. hāc repio nouitatē. Ibi enī agno scit̄ longitudo breuis ⁊ latitudo angusta. altitudo subdita. p̄fundi tas plana. Ibi agnoscit̄ lux nō lucēs. v̄bū infans. aq̄ sitiens panis esuriēs. ibi videbis regi potētiā instrui sapiāȝ sustētari v̄tutē. dei lactātē sed angelos reficiētē. vagiētē sed miseros ꝯsolātē. Itē Cas siodor⁹. O q̄nta m̄ia nostri ꝯditoris q̄ fecit vt de⁹ imortal' hō fie ret mortal'. ꝙ panis esuriret. fons sitiret. via fatigaret̄. v̄tus īfirma ret̄. vita moreret̄. q̄ fecit creari creatorē. seruire dn̄atorē. vēdi rede ptorē. mori viuificatorē. Monial' q̄dā religiōēȝ egressa facta pu blica meretrix post mltos ānos ad suū mōasteriū ē reuersa q̄ pen tēs q̄n de dei iudicio cogitabat ⁊ d̄ penis īferni fere desperabat se posse veniā obtinē. q̄n de paradiso cogitabat dicebat ꝙ in illū mū dissimū locū nō ītraret. q̄n de dn̄i passiōe q̄nta mala chr̄st⁹ susti nuerat. ⁊ ecōtra q̄nta mala ipsa ꝯmiserat q̄si desperans. anxia ni mis erat ⁊ sic de alijs q̄ chr̄st⁹ fecerat. vel q̄ facta fuerāt circa chri stū. In natali aūt dn̄i cepit cogitare: qꝛ puer nat⁹ est nobis. ⁊ ꝙ pue ri p modico placant̄ corā imagine beate v̄ginis cepit cogitare de infantia saluator̄. ⁊ tot p̄fusa ē lachrymis ꝙ fere moriebat̄. adiurās puerū p benignitatē infantie sue ꝙ misereret̄ eius. ipsa audiuit vo cē dicentē sibi. ꝙ p benignitatē illi⁹ īfātie quā allegabat sciret ipsa sibi dimissa oīno petā sua. Denīq̄ꝫ f̄res scitote: qꝛ puer cito dōat. a to ꝯdōat. p vno pomo pōt placari. q̄re pomū ē p̄nia nr̄a. Itē q̄dā glo. Puer q̄ꝫ cito placat̄. Iesus nō meruit. Scd̄o chr̄s fact⁹ ē ꝯsi liū nr̄e directiōis. Ipse enī est magni ꝯsilij angelus. Luce. i. per vi scera m̄ie dei nostri. in q̄bus visitauit nos oriēs ex alto. Illumīare his q̄ in te. ⁊ in vmbra mort̄ sedēt ad dirigēdos pedes nr̄os. Quia enī primus hō a sūma luce peccādo recesserat. cecus factus in tene bris ambulat: sed deus misericors lucē sapie misit. vnde fact⁹ est le gislator. Ysa. xxxiij. Dn̄s legifer noster q̄ nobis attulit legeȝ gratie. legē amoris. legē libertatis. Hāc legē christus docuit ⁊ vbis sue p̄ dicatiōis ⁊ factis sue sanctissime ꝯuersationis. ⁊ signis miraculoꝝ clarissimis. ⁊ exēplis. Ecci. xviij. Qui m̄iaȝ h; docet ⁊ erudit. Ter tio fact⁹ est nobis in remediū nostre curatiōis. nā per peccatū a tā ta sublimitate collapsi. facti sum⁹ infirmi. Ideo p̄s. Miserere mei dn̄e q̄m infirm⁹ sum. Exēplū Luc. x. de illo q̄ incidit in latrōes. Sa maritanus iter faciēs ⁊ vidēs illū m̄ia mot⁹ ē. Nota bene totā pa rabolā. vbi ad q̄stionē quis hoīū triū videt̄ p̄ximus fuisse illi qui incidit in latrones. R̄ndetur qui fecit m̄iaȝ in illū. Quis est iste Sa maritanus. i. custos nisi chr̄s q̄ nobis fact⁹ est p̄ximus. ⁊ fraterni tate carnis assumpte. ⁊ affectu dilectionis imense. ⁊ effectu misera tionis ipense. Voluit enī p oīa fratribus assimilari vt misericors fie ret. nō solū aūt infirmitates corpuȝ ⁊ aīaruȝ sanauit dū viueret. ve rūetiā sacramenta. i. sp̄uales medicinas instituit. vt medico p̄sona liter in celū ascēdente. sacramentoꝝ remedia ppetuo remanerent. Unde ad thy. iij. Nō ex opibus iusticie q̄ fecimus nos: s; s̄m suā m̄iam saluos nos fecit p lauacruȝ regenerationis: ⁊ renouationis spūssancti. O q̄ꝫ pius medic⁹ q̄ venit p̄sonaliter ad egrotū nō voca tus se ingerit. cū expensis p̄prijs curā assumit. quicq̄d īfirm⁹ susti nere deberet ipse in corpe suo sumit. Puta si oportet egrotū ieiu nare. vigilare. sudare. amarā potionē bibere flebothomiā sustinē. Hec oīa chr̄s assumpsit. Quarto factus est nobis in subsidium nr̄e recōciliatiōis: qꝛ est pacis nr̄e cōuenientissim⁹ mediator. qꝛ vi delicet de⁹ ⁊ hō. q̄ inter deū ⁊ hoīem pacē potuit reformare. Cum enī in curia diuina ꝯtrouersia tractaret̄ p pte dei allegabat veritas ꝯcludens ꝯtra hoīeȝ. iusticia v̄o p eius punitione ⁊ ꝯdenatiōe sen tentiā p̄ferebat. p hoīe v̄o m̄ia veniā implorabat. ⁊ pax non per subterfugiēs petebat fieri ꝯpromissuȝ. ⁊ ꝙ esset aliquis fidelis ⁊ ꝑ tus mediator. Adinuēta est hec via p bono cōi ꝙ fili⁹ dei media. i.

in trinitate ꝑsona naturā humanā assumeret. vt inquātū deus dei ɔseruaret honorē: inquantū homo pacē ⁊ bonū hoīs ꝓcuraret. vn de misericordia ⁊ veritas obuiauerūt inuicē ɔcordantes. iusticia ⁊ pax osculate sunt in signū recōciliatiōis ⁊ federis semꝑ iterni. Unde pace reformata ɔsolat᷑ deus hoīem dicēs Ysa. liiij. In momēto in dignatiōis abscōdi faciē meā parūper a te: ⁊ in misericordia sempi terna misertus sum tui. Seq̄t᷑. Misericordia mea nō recedet a te. ⁊ fedus pacis mee nō mouebit᷑. dicit miserator tuus dñs. Quin ro factus est in presidiū nostre defensiōis. q᷑ ē ꝓ nobis fortissimus ꝓpugnator. ꝑfecto reformata pace inter deū ⁊ hoīez expediēs erat q᷑ hō defenderet᷑ ab hoste ne amplius seuiret ī eū. nec tyrānice do minaret᷑ ei. sicut fecerat subiciēs eū sibi ⁊ opprimēs grauissima ser uitute. Ideo Ysa. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestib⁹ de bosra. Et infra. Ego q̄ loquor iusticiā. ⁊ ꝓpugnator sum ⁊c. Ue re multū expediebat q᷑ fortē haberemus ꝓpugnatorē: q᷑ hostes fortissimos ⁊ ferocissimos habeamus. Ideo Treno. iij. Misericor die dñi q᷑ nō sumus ɔsumpti ⁊c. psal. Dedit eos ī misericordias in ɔspectu oīum q̄ ceperāt eos. Et hiere. xlij. Nolite timere a facie re gis babilonis. i. dyaboli. Seq̄t᷑. Dabo vobis misericordias. ⁊ mise rebor vestri. Iste igit᷑ est rex noster qualē nobis expediebat habe re. q᷑ ⁊ nobis eēt piissim⁹. ⁊ ɔtra aduersarios nostros fortissim⁹. vn de ps. exclamat dicēs. O dñe libera aīam meā misericors dñs ⁊ iu stus ⁊c. Nobis etiaz est mō misericors: sz iustus ⁊ seuerissimus in futuro illis videlz q̄ mō eius misericordia abutunt᷑. vnde Ysa. xvj. ꝑparabit᷑ in misericordia soliū eius ⁊ sedebit sup illud in veritate ī tabernaculo dauid. iudicās ⁊ querēs iudiciū ⁊ velocit᷑ reddēs qđ iustū ē. nūc itaq̄ tenet thronū misericordie. in futuro tenebit thro nū iusticie. Jō iuxta ɔsiliū apostoli. Heb. iiij. Adeam⁹ cū fiducia ad thronū gratie vt gratiā inueniam⁹ ⁊ misericordiā ɔsequamur ī au xilio opportuno. Sexto christus fact⁹ est nobis viaticum iterne refectiōis. q̄ seipsū dat nobis quotidie in cibū ⁊ poculū aīaꝝ. vide licet in eucharistie sacramēto de quo ps. Memoriā fecit mirabi liū suoꝝ miserator ⁊ misericors dñs. escā dedit timētibus se. Expo ne. Septimo seipsū dedit in preciū nostre redēptiōis. ps. Apud dñm misericordia ⁊ copiosa apud eū redēptio. vere copiosa cuius copie nō est numerus nec mēsura. Unde. b. Bern. ait. Cōsidera fi liū virginis deturpatū sputis. liuidū plagis. ɔfixū clauis. Attēde ce lsitudinē stātē in cruce. pallidū morte. deformē carne. ne ꝑtranseas dñm angeloꝝ virū ꝑcussum adeo ⁊ humiliatū virū. q̄si leprosū. ⁊ omni bus detrimētis expositū. Cōsidera apud eū copiosā redēptionē. vere copiosā. q᷑ ꝑ q̄nq̄ ꝑtes corporis ei⁹ vnda sanguinis emanauit cū tñ ad redēptionē totius orbis vna gutta sanguinis sufficeret. sz ideo data est gratis copiosa. vt virtus gratitudinis in beneficio re dundante clarescceret. Et hoc egit vt tibi ostenderet quātū te dilige ret. qui non aliter q̄ sic moriendo a morte te voluit liberare.

De passione domini. DIS. XII.

Circa passionē itaq̄ dñi saluatoris. ꝑ quā talis ⁊ tāta redēptio facta est. considerāda sunt octo cordibus nostris medullitus īprimenda cū gratia rū actiōe iugiter recolēda. Primū est in fact͛ multiplex ostēsio pietatis. Scđm est in verbis multiplex īstructio veritatis. Tertiū est circa passionē multiplex afflictio attēdēda. Quartū ē pe nas īferētiū ɔditio detestāda. Quintū est christi patientie sublimi tas venerāda. Sextū est passiōis atrocitas, dolorosa. ⁊ doloris im mēsitas excessiua. Septimū est cōpatiētiū christo deuotio imitan da. Octauū est passiōis christi vtilitas appetēda. Cū multa deuo tiōe ɔsiderare debemus quō christus tāq̄ totius bonitatis fontale ꝑrincipiū pietatis sue viscera multotiēs multipliciter ⁊ in mult͛ ostē dit. Primo q̄dē in cene ⁊ pasche typici celebratiōe q̄ dupliciter hu militer ⁊ benigne cenauit cū discipulis. cū q̄to desiderio illud vlti mū pascha celebrauit cū eis. quō pedes eoꝝ etiaz ⁊ ꝑditoris sui la uit. quō ꝑ magnificū cōuiuiū in suo recessu parauit. i. corpus suum sacratissimū in cibū. ⁊ sanguinē ꝑciosum in poculū ꝓpinauit. quo modo tā venerabile sacramētū in sue passiōis benedicte memoriā ⁊ in sūme dilectiōis euidētiā ꝓ salute nostra instituit. quō pratem ɔficiēdi ipsis ⁊ ipsoꝝ successorib⁹ ordinauit. quō ɔtra īminētē tri bulatione eis dīu multipliciter ⁊ efficaciter futura reuelādo ad pa tiētiā ⁊ in fide ɔstātiā roborauit. exhortādo ɔsolādo ꝓmittendo. Scđo pietatē suā multipliciter ostēdit in oratiōe. Primo q̄dez in cena patrē orādo ꝓ discipulis vt eos āmodo seruaret. sanctifica ret. ⁊ ɔsūmaret in bono. sibiq̄ inseꝑabiliter vniret. ⁊ eis vitā largi ret᷑ eternā. Itē in horto cepit tristari ⁊ mestus esse. nō ꝓ sua passio ne quā ardēter optabat. sz ꝓ peccatis nostris ⁊ miseria sicut ait Am brosius. Doles dñe nō tua sed nostra vulnera. nō tuā mortem sed nostrā īfirmitatē. vnde plus cōpatiebatur nostre miserie q̄ passio ni sue. Itē qñ se ter in oratione ꝓstrauit nō vt pro se īpetraret sed vt deo patri reuerentiā exhiberet ⁊ nobis preberet exēplū sup īmi nente necessitate quacūq̄ ad orationis esse suffragiū recurrendū. Itē pietatē suā oñdit. q᷑ lz in illa oratione totus esset attētus. nī pi us dñs seruos suos pius magister discipulos obliuisci nō potuit: sed ex cōpassiōe pie eos visitās. dormientes excitās. negligētes ar guēs ne in tentationē inciderent aīauit. Itē in illa oratiōe lz sensua litas mortē naliter exhorreret. tñ ⁊ carnē spiritui ⁊ spiritū paterne voluntati subiecit. Itē in agonia positus ⁊ orās ꝓlixius sudorem sanguineū ex toto corpore sic abundāter emisit q᷑ gutte sanguinis decurrebāt in terrā vt ardorē spūs ⁊ vehemētiā sui doloris oñde ret ⁊ cōpassionis ardorē. q̄ sacrū sanguinē sic ebullire faciebāt ipso facto mōstraret. Itē pius dñs pietatē suā ondit ī sui volūtaria ob latione q̄ñ. s. ꝓditori ⁊ furētibus inimicis spōte se obtulit. eisq̄ nō agnit⁹ obuiauit. ꝓditoris osculū nō recusans. amicū vocās eū tam q̄ diligēs nō dilect⁹. vt ex hoc iniquitatē suā ɔsideret ⁊ ad amiciciam redeat. sic allect⁹. Itē ipsum pie corripit vt rubore ꝑfusus recor daret᷑ qđ in ps. dicit᷑. corripiet me iustus ī misericordia: ⁊ increpa bit me. i. antus cor meū crepare faciet ex dolore. Itē illud superuenit mās uetudo ⁊ corripiemur. Itē pietatē suā oñdit qñ quos sola vo ce ꝓstrauerat. ⁊ ꝓstratos velut in cecitatē ɔuerterat. vt eū nō agno scerēt. nec tangere vel appropinquare valerēt ⁊ pristinā virtutem re stituit ⁊ cognosci se fecit ⁊ obtulit capiendū. Itē pietatē suā osten dit qñ discipuloꝝ infirmitati cōpatiēs se solū capi ꝑmisit. ipsosq̄ nec tangi nec ledi precepit. si me q̄ritis sinite hos abire. Itē pietatē suā oñdit qñ nō armis vel gladijs se defendi sustinuit: sz gladiū extrahentē. ⁊ vnū de astantibus vulnerantē corripuit. sicq̄ passionē suā impediri vel seditionē moueri ꝓhibuit. Insup ⁊ vul neratū salutifico tactu suo sanauit. Itē pietatē suā oñdit qñ ꝓdito res ⁊ homicidas pie ⁊ māsuete ⁊ humiliter increpauit dicens. tāq̄ ad latronē existis ⁊c. Itē pietatē oñdit qñ cū ab impijs cederet᷑. cō spueret᷑. derideret᷑. vinculis alligaret᷑. ⁊ petrū qui iaz ter ipsū nega uerat nō despexit: sed oculo pio respiciēs cognitionē peccati ⁊ con punctiōis lachrymas ei dedit. Itē pietatē oñdit qñ mulieres plāgē tes vt seipsas ⁊ filios suos plangerēt ꝓpter pctā que fecerāt. ⁊ mi serias q̄ eis īminebāt admonuit. Itē pietatē ostendit qñ pendens in cruce ꝓ crucifixorib⁹ suis impijs exorauit pijs allegatiōib⁹. ex cusatiōib⁹. vulnerū suoꝝ oñsione. brachioꝝ extensiōe. manuū ⁊ pe dū cōfixione. veniā īplorādo Bern. Flagellis cesus. spinis corona tus clauis ɔstrictus. affixus patibulo opprobrijs saturat⁹. oīuz tñ doloꝝ īmemor ait. Pater ignosce illis q᷑ nesciūt quid faciūt. Itē pietatē oñdit qñ nō solū ciuitatē respiciēs fleuit sup eā venturā in cruce vidēs ingratitudinē pctōꝝ fleuisse sup eoꝝ cecitate ⁊ miseria ꝑhibet᷑. Itē pietatē oñdit qñ latroni cōfitenti nō solū tñ qđ pete bat ɔcessit. veniā ⁊ pctā remisit. ⁊ penas ei iuste ꝓ scelerib⁹ suis inflictas in martyrij palmā ɔputās. paradisi coronā ⁊ societat͛ sue gloriā repromisit. eodēq̄ die qđ ꝓmiserat adipleuit. Hodie inq̄t meū eris in paradiso. Ambro. Uita ē esse cū christo. q᷑ vbi christ⁹ ibi regnū. Idē. Plus dñs plus tribuit q̄ petat᷑. Ansel. Latro q̄ ꝓ suis scelerib⁹ tecū crucifixus ē o dñe ihesu. vsq̄ ad ipsi⁹ aīe sue sin gultū semꝑ in peccatis fuit: sed tñ in ipsa hora expirationis sue: q᷑ suā maliciā cōfessus est ⁊ miam inuenit. ⁊ tecū ipso die in paradi so fuit. Aug. De symbolo. latro ɔfitet᷑. ⁊ petrus turbat᷑. Hic cogno uit. petrus negauit. quorū alterū est cōtra desperātes. alterū cōtra ꝑsumentes. Uere mirabile fuit valde huius latronis negociū. hic eū christū credidit qñ sui a fide ceciderunt. hic adhesit qñ sui relic to eo fugerūt. hic quō potuit ipsum lingua defendit. quando alij q̄tum poterāt impugnauerūt. hic quicq̄d habuit liberū. s. cor ⁊ lin guā christo dedit qñ aduersarij spoliauerūt. hic solus iustificabat eū qñ alij reū mortis ꝓclamauerūt. hic regnū celoꝝ petijt sibi dari ab eo quē videbat morte dānari. postulauit hēre sui memoriā quē vi debat pati mortis angustiā. Iustē dicebat penaz sibi inflictā. christi vo iniustā. plus plangēs suppliciū christi q̄ ꝓpriū. Itē pi⁹ dñs pie tatē ostendit qñ matrē suē desolatissimā astāti discipulo in custo diā. ɔsolationē. ⁊ ꝓuidētiā cōmendauit dicens. Mulier. ecce fili⁹ tuus. Itē pietatē ostēdit quādo se derelictū planxit. in hoc intelli gēs ruinā suorū. qui fugiētes ipsū solū reliquerāt. vel detentionē eorū qui in limbo tādiu fuerāt derelicti. vnde Aug. sup illud. Deus me⁹ deus meus vt quid dereliquisti me. ait. Caput loquit᷑ pro mē bris derelictis. vnde derelictionē eoꝝ suā reputās se dicebat dereli ctū. Itē pietatē ostēdit quādo dixit sitio. qđ nō de materiali vl cor porali siti debemus intelligere principaliter esse dictū: sed de spiri tuali. vt sit sensus. Sitio. id est ardenter desidero fidem vestram.

¶ De verbis dñi in passione. DIS. XIII.

Secundo circa passionē dñi ɔsiderāda ē i verbis multiplex istructio veritatis. Augu. Lignū vbi fixa sunt mēbra chri morientis fuit cathedra magistri docētis. Notādū aūt q̄ circa passionē ei⁹ a cena vsq̄ ad mortē fuerūt verba .xiij. digna memoria ꝛ recordatione deuota. quoꝝ .vj. verboꝝ genera fuerūt anteq̄ȝ crucē ascēderet. Alia vero .vij. fuerūt in ipsa cruce plata. Primū itaq̄ȝ verbū sumi doctoris fuit verbū pie exhortatiōis nō solū in cena. verūetiā in horto qñ discipulis suis dixit. vigilate ꝛ orate ne intretis i tētatiōez. Multū. n. in illo suo discrimine cōpatiebat̄ eis ꝛ eoꝝ pugne. Ideo freq̄nter eos ad vigilātiā. orationē ꝛ ɔstātiā hortabat̄. Scḋz fuit vbū pie ɔdescēsiōis. cū dixit. Dormite iā ꝛ requiescite. Sciebat eos mesticia ꝑgrauatos. ꝛ q̄ cito malā haberēt requiē. ideo cōpatiens eis dixit. Dor. ꝛc̄. Tertiū fuit verbū pie oratiōis. cū dixit. Pater. si fieri pōt trāseat a me ꝛc̄. In hoc ostēdit se veꝝ corp⁹ habere ꝛ naturaliter mortē horrere. Sȝ vicit naturā pietas cum dicit. Nō sicut ego volo. sȝ sicut tu. Et fiat volūtas tua. Dat nobis exēplū obedientie vt in arduis ꝛ periculosis discam⁹ nihil ꝓprie volūtatis habere sȝ carnē spiritui ꝛ spiritū deo subiicere. Rabanus. Trib⁹ vicib⁹ orauit dñs. vt nos a p̄teritis malis veniā: a p̄sentib⁹ tutelā. a futuris cautelā oremus. hanc dñi orationē p̄cessit pauor comitat̄ agonia ꝛ sudor. seq̄t̄ angelica ɔsolatio. Quartū fuit verbū pie oblatiōis. q꞉ se obtulit vt liberarent̄ sui. Iohā. xviij. Cū dicit ego sum. si me q̄ritis sinite eos abire. Aries capit̄ ꝛ tradit̄ pro ysaac liberādo Geñ. xxij. Agn⁹ imolat̄ ꝑ populo iudeoꝝ Exo. xij. Quintū gen⁹ vboꝝ fuerūt verba pie reprehēsiōis. cū dixit. Nō potuistis vna hora vigilare mecū. ꝛ cū dicit. amice ad q̄d venisti. ex sūma pietate: amicū vocat suū ꝓditorē. Ioh. xviij. Si male locutus sū testimoniū ꝑhibe de malo. Itē tāq̄ȝ ad latronē ꝛc̄. Sextū fuit verbū benigne rñsionis. vt anne. ego palā locut⁹ sū ꝛc̄. Itē Math. xxvj. cayphe. tu dixisti. Luce. xxiij. Si vobis dixero nō credetis mihi ꝛc̄. Ad pylatū. Ioh. xix. Regnū meum nō ē de hoc mūdo. Ista fuerūt verba dñi saluatoris añq̄ȝ crucē ascēderet. Sequūt̄ verba q̄ ꝓtulit i cruce.

Primū fuit ṽbū pie iterpellatiōis. qñ ꝑ crucifixoribus orauit dicēs. Pater ignosce illis q꞉ nesciūt q̄d faciūt. de hoc Re. supra. Secūdū fuit verbū pie remissionis. cū dicit latroni iuxta se pendenti. Amē dico tibi hodie ꝛc̄. Re. supra. Tertiū fuit verbū pie ɔsolationis desolatissime matris sue. cū dixit. Mulier. ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. ecce mater tua. Anselm⁹. O dña mea misericordissima quos fluct⁹ lachrymaꝝ. quos gemit⁹. quos singult⁹ dicā de tuis pudicissimis viscerib⁹ erupisse. vultūq̄ȝ tuū pijssimū ꝑfudisse cū attēderes vnigenitū filiū tuū inocētē corā te ligari. flagellari. mactari. in cruce sine culpa extendi. ꝛ carnem de carne tua crudeliter ab impijs dilacerari. cū audires ab eo. Mulier. ecce filius tuus cum acciperes in filium seruū pro dño. discipulū ꝑ magistro creaturā ꝑ creatore. hoīez ꝑ deo. tū q̄ᷓ i hoc mūdo chari⁹ relinquebat suo charissimo cōmēdauit. Quartū fuit verbū pie cōpassiōis. maxime ꝑ eis q̄ erant in lymbo. quoꝝ miseriā ꝛ detentionē diuturnam suā esse dicebat. cū ait. De⁹ meus de⁹ meus ꝛc̄. Quintū fuit verbū feruētis dilectiōis. cū dixit. Sitio. Sextū fuit verbū ɔsūmate ꝑfectionis. cū dixit. ɔsummatū ē. Septimū fuit verbū discrete ꝑmissiōis. cū dixit. Pater in manus tuas cōmēdo spiritū meum. Hec verba christi que premisimus magnis ꝛ deuotis sententijs sunt fecunda. sed breuiter perstringendo potius q̄ȝ exponēdo tetigimus dantes ea legentibus materiam cogitandi.

¶ De afflictione passionis dñi multiplici. DIS. XIIII.

Tertio circa dñi passionē est afflictio multiplex attēdēda. Hec aūt meditatio ɔtinet septē articulos dñice passiōis. q̄ sunt eius vēditio. venditi captio. capti illusio. illusi flagellatio. flagellati ɔdēnatio. ɔdēnati crucifixio. crucifixi occisio. Hec sunt septem signacula. i. septem mysteria libri signati. que aperuit agnus qui occisus est Apo. v. Prima igitur meditatio dominice passionis esse debet circa eius venditionem qualiter scilicet eterna dei sapientia que preciosior est cūctis opibus cui omnia que desiderant̄ nō valent comparari. quasi pro nullo precio sit venalis exposita. cum iudas dixit. Quid vultis mihi dare. ꝛ ego vobis eū tradā. Glo. quasi vile mancipiū precium posuit in ementiū optatiōe. Cogita igitur quis. q̄bus. ꝛ qualiter sit vēditus. q꞉. s. agnus lupis. innocēs homicidis. amicus inimicis. pius impijs. iustus iniustis. O quantū mouere pōt ad pietatē si cogitemus q̄ualiter mundi preciū ꝛ preciosus vir ꝛ speciosus forma p̄filijs hominū sit venalis expositus. ꝑ tā modico ꝑcio sit vēditus a q̄ȝ ingrato discipulo sit traditus. cum quanta ingratitudine ꝛ fallacia sit a ꝓditore ꝓditus a q̄ȝ crudelib⁹ mercatoribus sit emptus. ex quāte charitatis radice ex quātis pietatis viscerib⁹ vendi voluit vt ꝑ ei⁹ vēditionē mūdus eēt redēpt⁹. Aug. in li. de symbolo. exulta christiane. q̄ᷓ iude⁹ emit. Iudas vēdidit. tu obtinuisti in hoc cōmertio inimicoꝝ tuoꝝ: q꞉ vēditus redemit te. occisus diligit teq̄ mori voluit ꝑ te. Scḋa meditatio dñice passionis ē circa vēditi captionē. dȝ eni mēs deuota meditari q̄ȝ volūtarie saluator noster se obtulit q̄ȝ violēter ꝛ crudeliter cū gladijs ꝛ fustib⁹ capt⁹ ꝛ detētus fuerit. q̄ȝ efficaciꝫ volētib⁹ discipulis gladijs percutere. ꝛ captionē suā īpedire ne pcuterēt ꝓhibuit. q̄ȝ duris ligat⁹ ꝛ astrict⁹ fuit. qualiter deduct⁹ de loco ad locū ꝛ vinct⁹ q̄si vilis latro. ꝑ vicos ꝛ plateas fustigat⁹ fuit Iuxta q̄ᷓ in Treñ. iiij. dicit̄. Spū oris nri. christ⁹ dñs capt⁹ est in peccatis nostris. cui diximus. sub vmbra tua viuemus. Marie aūt mouere dȝ ɔsideratio cause ꝑ q̄ ligari voluit. s. vt nos cōpeditos a vinculis culpe ꝛ pene absolueret. Augu. ligat̄ q̄ soluit cōpeditos. Ansel. quō letabor de libertate mea q̄ nō ē nisi de vinculis tuis. qualiter ḡtulabor de salute mea. cū nō sit nisi ꝛ e dolorib⁹ tuis quō gaudebo de vita mea. q̄ nō ē nisi d̄ morte tua. Hic ēt ɔsiderādū ē q̄ dñs i septē locis fuit ligat⁹. In p̄sepio. In horto. In domo āne. in domo cayphe ꝛ in domo pylati in p̄torio ad colūnā in crucis patibulo. In sepulchro. vt a nexib⁹ septē vicioꝝ capitaliū nos dissolueret. ꝛ vincula nrā disrūperet vt sampson septē funes philistinoꝝ Iudic. xvj. Tertia meditatio dñice passiōis ē circa capti ꝛ detēti illusiōez. Notādū aūt q̄ illusus fuit in q̄ttuor locis. i. domo cayphe. pylati. herodis. ꝛ cruce. O q̄ȝtū nos mouere ad ɔpassionē dȝ q̄lr̄ i domo cayphe facies sole speciosior fuit sputis vilissimis iudeoꝝ inq̄nata. alapis cesa. blasphemijs īhonestata. In ludibrijs velata. de ꝓphetatiōe eū cedētiū palmis iterrogata. O q̄ȝtū sit sūmo regi ɔpatiēdū q̄ i pylati atrio ꝑ nobis vestimētis ꝓprijs exuit̄. ꝛ in ludibriū amictib⁹ tāq̄ȝ rex fatuoꝝ purpura circūdat̄. spinis corōat̄ falso adorat̄. ꝛ rex iudeoꝝ vocitat̄. ꝛ tāq̄ȝ nō valēs saluare. ꝛ lōge a salute sua falso salutat̄. ꝛ arūdie caput ei⁹ āgel̄ tremēdū ꝛ venerādū spiritib⁹ beat̄ pcutit̄ ꝛ tāq̄ȝ fragil̄ vl̄ nulla sit ei⁹ potētia baculū arūdine⁹ i manu ei⁹ dextera ꝑ sceptro regio ponit̄. ꝛ tāq̄ȝ sit vnus vilissim⁹ ꝛ īmūdissim⁹ ɔspuit̄. ꝛ tāq̄ȝ ab oībus sit ɔtēnendus. conuocata tota cohorte iudeorū ab ipsis. ꝛ gentibus illudit̄ multipliciter ꝛ irridet̄ altissim⁹. dei altissimi filius. rex regū dñs sabaoth gl̄ia angeloꝝ ꝛ sal⁹ iustoꝝ. ꝛ decus beatoꝝ. O quātū nos ad cōpatiēdū purgere dȝ angeloꝝ ꝛ celoꝝ regis illusio facta corā herode tyranno ꝛ iniquo rege. cū ab ipso ꝛ toto ei⁹ exercitu ɔtēnit̄. ꝛ tāq̄ȝ fatu⁹ induit⁹ veste alba ꝛ illudit̄ ꝛ irridet̄. ꝛ a curia eius eiicit̄. ꝛ pylato iudicādus remittit̄. O quātū viscera christiane dȝ ɔcutere illusio quanta. q̄ fuit cū rex israel ꝛ pater miāꝝ mīa hoc faciente affixus est in cruce pendēs ꝛ effūdēs viscera mie sue ob salutē ꝛ redēptionē nostrā. vbi a p̄ncipibus ꝛ sūmis sacerdotib⁹ ꝛ seniorib⁹ scribis. ꝛ populis militib⁹. ꝛ etiā ab ipsis ɔdēnatis. ꝛ cū eo crucifixis latronib⁹ a p̄tereūtib⁹ ꝛ caput cōmouētib⁹ felle ꝛ aceto in siti sua potat̄. subsannat̄. blasphemat̄. irridet̄. ꝛ vitupat̄. O vtinā bone ihesu obprobria exprobātiū tibi sup me cadāt. vt cor meū durū ad cōpunctionē cōmoueant. Quarta meditatio dñice passionis ē dȝ circa illusi flagellationē. dȝ eni aīa christiana ꝓfundius cogitare qualiter fuit christus flagellat⁹ multiplr̄ ꝛ attritus veꝝ flagellis: linguarum blasphemātiū. alapaꝝ credētiū spinaꝝ pungentiū. sputoꝝ deturpātiū flagelloꝝ dirūpentiū. arundinis ꝛ lancee. Ysa. liij. Uulneratus ē ꝓpter iniquitates nrās. attritus ē ꝓpter scelera nrā. disciplina pacis nostre sup eū. O vtinā bone ihesu disciplina tua me doceat. me moueat me sanet. ꝛ iō pacificet. Hic aīa christiana christi sanguine ꝑcioso redēpta diuti⁹ imoret̄. ꝓfusius meditet̄. q̄ȝ viliter sit ɔspu⁹ q̄ȝ nequiter alapis ꝛ colaphis laniat⁹. q̄ crudeliter ligat⁹ ad stipitē ꝛ virgis ꝛ funiculis toto corpe lacerat⁹. Quō illa caro virginea innocēs ꝛ tenella vndiq̄ȝ in membris oībus sit dirupta. ꝛ suo sanguine cruētata. hec ē regis nostri vestis purpurea cruore christi roseo rubricata. Habuit etiā rex noster arundinē ꝑ sceptro sicut legit̄. percutiebāt caput ei⁹ arūdine. Habuit ꝛ coronā nō aureā vel argēteā nō lapidib⁹ ꝑciosis ornatā: sed spinis pungētib⁹ fabrefactā. nō in honore ꝑsone vel capitis ornamētū sȝ poti⁹ in ignominiā. obprobriū ac etiā cruciatū. Quīta meditatio dñice passiōis ē circa flagellati ɔdēnationē. fuit eni dñs mēdaciter ꝛ nequiter accusatus. iudicatus ꝛ ɔdēnatus iniuste in quadruplici curia. In curia anne iudicatus est pcutiēdus In curia cayphe morte digñ⁹. In curia herodis irridēdus tāq̄ȝ fatu⁹ ꝛ tāq̄ȝ ipotēs ɔtēnendus. In curia pylati crucifigendus. Qui aūt ab hoīb⁹ iniuste iudicatus ē iuste hoīes iudicabit. Iob. xxxvj. Causa tua tāq̄ȝ impij iudicata ē. iudiciū causamq̄ȝ recipies. Qui cōpatit̄ iniuste iudicato. iuste iudicāti conregna

bit. Et q̄ nō cōpatit' tāq̄ igrat' tāto beneficio ab ipso iuste iudicabit' te cōdēnabit'. Sexta meditatio dn̄ice passiōis ē circa cōdēnati crucifixionē. circa quā quattuor amara ritus ꝛ cōpassiōe dignissima cōsiderare debem'. Primū ē crucis baiulatio. q2 videlꝫ ꝓprijs hūeris crucis patibulū baiulauit. ille sub quo curuant' q̄ portant orbē. Jo. xix. Exiit ergo ihesus portās spineā coronā ꝛ purpureum vestimētū. ꝛ baiulās sibi crucē ꝛc̄. Nota q̄d rñderit illis sanctis mulieribꝰ. q̄ plāgebāt ꝛ lamētabant sequentes eū. Filie hierusalē nolite flere ꝛc̄. Scd'ꝫ ē eius dn̄modā denudatio ps̄. Diuiserūt sibi vestimēta mea ꝛc̄. O q̄ꝫ verecundū fuit ei corā tāta populi multitudine denudari. cū eēt honestissim' maturus ꝛ virgo pudicissim'. lōge grauius ei fuit toto corpe denudari q̄ꝫ ad colūnā ligatū mēbris oībus flagellari. ꝛ carnē suā tenerā dissipari. Tertiū ē aceti ꝛ fell' amara potio. ps̄. Dederūt i escā meā fel ꝛc̄. Quartū ē dolorosa crucis affixio ps̄. foderūt ma' meas. Cui' ē cor tā saxeū. vel pect' tā ferreū q̄d tā acuta nō penetrēt. ꝛ tā pūgitiua nō cōpūgāt. Septia meditatio dn̄ice passiōis ē circa crucifixi occisionē. Ysa. liij. Tradidit in mortē aīam suā ꝛc̄. Phil. ij. Humiliauit semetipꝫ fact' obediēs ꝛc̄. O q̄ꝫ crudelis fuit mors illa q̄ vite pemit actorē q̄ tā iocūdū cōsortiū tā amabile cōnubiū. id est aīe sanctissime ꝛ corpis tāꝫ tā iocūdo federe copulatū dissoluit. q̄ꝫ amarissima fuit mors illa p̄ qua inebriata ꝛ repleta fuit amaritudīe dulcissima mūdi vita. Bern. Deus fratres captiuoꝝ libertas tradit'. gloria angeloꝝ illudit'. de' dīuꝫ flagellat'. cādor lucis eterne ꝛ speculū sine macula cōspuit' ꝛc̄. vita dīuꝫ viuētiuꝫ occidit'. Quid ergo restat nobis miseris agendum. nisi vt eamus ꝛ moriamur cum eo Joh. xj.

¶ De cōditiōe detestāda penas inserentiū. DIS. XV.

QVarto cōsideranda est penas īferētiū cōditio detestāda. Ad hāc aūt passionē īferendaꝫ pariter cōcurrerūt in ꝓditore cupiditas. In iudeis inuidētia. In pylato timiditas. In romanis truculētia. In iuda q̄dē fuit cupiditas execrāda q̄ adeo cor ei' irretiuit ꝛ oculos excecauit. vt dīuꝫ beneficioꝝ sibi factoꝝ īmemor ꝛ īgratus. ꝛ sue salutis oblit' deū vēderet. magistrū ꝓderet salutis actorē morti traderet ac p̄ hoc viā salutis sibi ꝓcluderet. ꝛ finaliter desperādo. seipsuꝫ laqueo suspēderet. vnde Math. xxvij. Vidēs iudas q2 dānat' est ꝛc̄. Seq̄t'. Abiēs laqueo se suspēdit. Infelix mercator q̄ ipꝫ ecciabilē p̄ p̄cio vili vēdidit. ꝛ nō solū p̄ciū q̄d recepat pdidit. sed etiā semetipsuꝫ. ꝛ icōparabiliter plus offendit dn̄ꝫ desperādo. q̄ꝫ dei filiū vēdēdo ꝛ tradēdo. In iudeis fuit īuidētia Math. xxvij. Sciebat pilatus q2 p̄ īuidiā tradidissent eū sūmi sacerdotes. Isti bene ostēderūt se filios esse dyaboli. sicut predixit eis dn̄s Joh. viij. Vos ex patre dyabolo estis. Scriptū ē aūt Sap. ij. Inuidia dyaboli mors īrauit in orbē terraꝝ. imitant' aūt eū q̄ sūt ex pte ill'. Isti fuerunt stultissimi sūmā sapiētiā cōtēnēdo vel poti' odiēdo. Deutro. xxxij. Hecine reddis dn̄o populo stulte. ꝛ īsipiēs. Sap. xv. Insipiētes ꝛ maligni oderūt sapiaꝫ. Fuerūt amarissimi. vinū mirratū ꝓpinādo Jere. ij Quō cōuersa es ī amaritudinē vitis aliena. Osee. xij. Ad iracūdiā me ꝓuocauit effraim in amaritudinib' suis. Itē fuerūt vilissimi. p̄ciosiꝫ mūdi p̄ciū cōtēnēdo. sāctū datū ē canib'. ꝛ p̄ciosa margarita ꝓiecta ē ante porcos. Ysa. liij. Abscōdit' ē vult' ei'. ꝛ despect' nec reputauim' eum. hoc dicit in p̄sona crucifigētiū. Itē fuerūt crudelissimi mortuo nō parcēdo. Jere. xij. facta ē mihi hereditas q̄si leo in silua ꝛc̄. Alia trāslatio q̄si spelūca hyeneꝫ. Itē fuerūt scelestissimi in sanctū israel. man' violētas ꝛ sacrilegas inicieēdo. Ysa. j. Ve gēti peccatrici. populo graui iniq̄tate semini neq̄ꝫ filijs scelestis dereliquerūt dn̄m blasphemauerūt sanctū israel ꝛc̄. Itē fuerūt īgratissimi ꝛ puersissimi malū p̄ bono reddēdo. ꝛ bona in malū puertēdo. Deutro. xxxij. Generatō praua atq̄ꝫ puersa. Jere. xviij. Nūq̄d reddit' p̄ bono malū. Itē fuerūt insanissimi ī man' medici mordēdo. medicinas cōculcādo. ꝛ ipꝫ medicū ꝛ occidendo. Aug. O insanitas iudeoꝝ. o furor freneticoꝝ dicētiū. Noli dimittere hūc. sed barrabā. Geñ. xlix. Maledict' furor eoꝝ q2 ptinax. ꝛ īdignatio. q̄a dura. In pylato fuit timiditas timuit. n. cesarē offendere. ꝛ pdere p̄ncipatū. ꝛ nō timuit sūmū īpatorē offendere. ꝛ sūmū p̄ncipeꝫ p̄ quē p̄ncipes īpant cōdēnare. Criso. Facile declinat a iusticia q̄ ī causis plus hoīeꝫ q̄ꝫ deū formidat. De Timore mundano Reqre supra. In romanis fuit truculētia manib' suis flagellādo cōspuēdo colaphis cedendo. corona spinea coronando. vestibus spoliando. crucifigendo. aceto ꝛ felle potando. latus aperiendo. ꝛ huiusmodi. Hec enim omnia fecerunt romani. sed ad instantiam iudeoꝝ. sicut dicit ipse dn̄s Math. xx. Filius hominis tradetur principibus sacerdotum ꝛ scribis. ꝛ condemnabunt eū morte. Et tradent euꝫ gentibus ād illudendum ꝛ flagellandum ꝛ crucifigendum.

¶ De cōparatiōe passiōis ad ipsuꝫ patiētē. DIS. XVI.

QUinto cōsideranda est christi passio per cōparatiōnē ad ipsum patiētē. Sūt aūt circa hec septē attēdenda. Quoꝝ p̄imū est patientis excellentia sūma. ꝛ ecōtra passiōis sūma deiectio. De summa eius excellētia Phil. ij. Cū ī forma dei esset nō rapinā arbitratus est eē se equalem deo. De sūma eius abiectiōe statim subdit. exinaniuit semetipsum. formā serui accipiēs ꝛc̄. vsq̄ꝫ illuc mortē aūt crucis. Glo. Exinaniuit semetipsum vsq̄ꝫ ad incarnatione. vsq̄ꝫ ad mortalitat' hūane p̄ticipatione vsq̄ꝫ ad dyaboli tētatiōeꝫ. vsq̄ꝫ ad populi derisionē. vsq̄ꝫ ad sputa ꝛ vincula alapas ꝛ flagella. ꝛ si hoc parū ē aliq̄d de genere mortis addēdū est nō cuiuscūq̄ꝫ sed crucis q̄ cete ris ignominiosior Itē Bern̄. q̄ꝫto minorē se fecit humilitate. tāto maiorē se ōn̄dit ī bonitate. ꝛ q̄ꝫto fuit vilior. tāto mihi est charior. Idē sup can. O humilē ꝛ sublimeꝫ. o altissimū ꝛ nouissimū. o obꝓbriū hoīuꝫ ꝛ gloriā angeloꝝ nemo sublimior. ꝛ nemo despectior. De vilitate eius idē Bern̄. Esto vilis q̄ātū poteris. nūq̄ꝫ christo vilior eris. Ipse siq̄dē rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū fuit vilissimo p̄cio venalis exposit' a vilissimo pp̄lo vilissima passus. ī vilissimo loco crucifix'. ꝛ vilissimo crucis supplicio tradit'. ꝛ inter latrones positus. cū iniq̄s ꝛ vilissimis hoībus deputat'. ꝛ mō vilissimo est tractat'. Etenī tāq̄ꝫ malefactor bon' dn̄s capit'. tāq̄ꝫ fimosus māsuetus vinculis cōstringit'. tāq̄ꝫ pestifer saluator accusat' ꝛ arguit'. ꝛ tāq̄ꝫ fatu' dei sapiā irridet'. tāq̄ꝫ homicida vita hoīuꝫ morti dānat'. tanq̄ꝫ leprosus ꝛ īmundus mūdator criminū extra menia eiicit'. tāq̄ꝫ latro crucifigit'. tāq̄ꝫ flagitiosissim' cōfutādus ab oībus ꝛ intuēdus ab oībus iudicat'. ꝛ cōfusione indut'. ab oībus fustigat' ꝛ tāq̄ꝫ vermis vilissim' summus dn̄s cōspuit' abiicit'. occidit' ꝛ cōculcatur.

Scd'o cōsiderāda ē circa p̄sonā patiētis īnocētia ꝛ dn̄modā puritas seu īmunitas a pctō. Ipse est enī q̄ peccatū nō fecit ꝛc̄. prima pe. ij. Et tñ morti tradit' p̄ peccato īnocēs occidit' ꝛ peccator liberatur. Deus enī q̄ diues ē in mīa ꝓpter nimiā charitatē suā qua dilexit nos. filiū suū mittēs in similitudineꝫ carnis peccati. de peccato dānauit peccatū. Ro. viij. Hic ē serpēs ene' habēs quidē similitudinē serpētis. sed nō venenū. Sic christ' similitudinē carnis peccati. sed nō habet peccati. ꝛ sicut qui mordebant' a serpentibus. aspiciētes illū sanabāt' a morsib' serpentū sic qui deuota fide respiciūt christū pēdentē in cruce sanant' a morsib' peccatoꝝ. Mira valde est ꝛ stupenda q2 de' sūme iust' vnigenitū suū dilectissimū īnocenteꝫ occidi voluerit p̄ liberatione hoīuꝫ peccatoꝝ. Ansel. O amātissime iuuenis q̄ fuit causa vt sic patereris. Certe ego cā suꝫ doloris tui. Ysa. liij. Vulneratus ē ꝓpter iniquitates nr̄as. attritus est propter scelera nostra. ꝛ ifra. Ipse peccatū multoꝝ tulit. j. pe. ij. Peccata nostra ipse tulit in corpe suo sup lignū. vnde bene p̄figurat' est p̄ hyrcū emissariū qui pctā populi portabat in desertū. de quo dicit' Leui. xvi. Qō sacerdos oēs iniq̄tates filioꝝ israel. ꝛ vniuersa delicta atq̄ꝫ pctā eoꝝ imprecās capiti eius emittebat eū. ꝛ hoc ē q̄d dicit' Ysa. liij. Dn̄s posuit in eo iniq̄tates dīuꝫ nostrū. Dauid q̄n vidit populū īnocentē p̄ culpa sua occidi. p̄ eius liberatione mori postulauit. ecōtra christus īnocēs mori voluit p̄ populo peccatore vt q̄ mortē meruerat nō moreret'. ꝛ qui mortē nō meruerat moreretur.

Tertio circa personam patiētis cōsiderāda ē eius mira patiā. ad quā declarādā dicit' in p̄sona ei' Jere xj. Ego q̄si agnus māsuet' q̄ portat' ad victimā. ꝛ Ysa. liij. Sicut ouis ad occisionē ducet'. ꝛ q̄si agnus corā tondēte se obmutescet. ꝛ nō aperiet os suū. Itē Ysa. xlij. Nō erit tristis neq̄ꝫ turbulētus ꝛc̄. Certe vt ōn̄deret q2 voluntarie pateret' ōn̄dit multiplr q2 q̄rentib' se occurrit. nō agnit' se obtulit agnosci se fec'. volētes īpedir' p̄hibuit. nō fugit nō diuertit nō murmurauit. nō se defēdit nec defēdi pmisit. accusantib' ipsū īr ēdaciter nō rñdit. q̄n poti' ipse seipsuꝫ tradidit ꝛ exposuit passioni. Treñ. iij. Dabit percutienti se maxillā. Ysa. l. Corpus meū dedi percutientibus ꝛ genas meas vellētib'. faciē meā nō auerti ab increpātibus ꝛ cōspuentib' in me. Et Ysa. liij. Tradidit in mortē aīam suaꝫ Itē Ephe. v. Christus dilexit nos ꝛ tradidit semetipsum pro nobis oblationem ꝛ hostiam deo ꝛc̄. Hec etiā predixit sybilla. Cōuenient aūt sacerdotes hebreoꝝ contra illū qui multa signa faciet ꝛ comprehendēt eū. dabūt autē alapas deo manib' incestis. ꝛ in vultu sacro conspuent venenata sputa: dabit vero ad verbera simpliciter dorsum suū. ꝛ colaphos accipiens tacebit. Ad cibū autē fel. ꝛ ad sitim acetū dabit. ꝛ suspendent eum in ligno. ꝛ nihil valebit eis: q2 tertia die resurget. Unde Ysa. xlij. Tacui. semp silui patiens fui. Et Sap. xv. Tu autē deus noster suauis ꝛ verax es. patiens. ꝛ in misericordia disponēs omnia. Bene op' nostre salutis ī misericordia dispo suit. quando p̄ crucifixorib' suis orabat dicēs. Pater dimitte illis

qꝛ nesciūt qđ faciūt vnde Bern. Caput tremēdū celestibꝰ spiritibꝰ spinaꝝ dēsitate ↄfigit. oculi nitidiores sole in morte caligāt. Aures audiētes cātus angelicos audiūt peccatorū īsultꝰ dicētiū crucifige crucifige eū. os qđ docet āgelos felle ꝛ aceto potat. facies speciosa ꝑ filijs hoīuꝫ sputꝪ iudeoꝝ deturpat. manꝰ q̄ celos fūdauerūt cruci clauis affixe extēdūt. pedes quoꝝ scabellū adorādū qꝛ sāctū ē cruci clauis astringunt. Quid plura. linguā habuit liberā ad orāduꝫ. ꝛ matrē suā dilecto suo discipulo cōmēdādū. Quarto circa ꝑsonā patiētis ↄsiderāda ē iuncta obediētia. de q̄ dicit Phil.ij. Humiliauit semetipsuꝫ factꝰ obediēs ꝛc. O vere mira pietas dei patris. q̄ ex amore nimio filio suo obediētiā talē dedit ꝛ nimis miranda charitas filij q̄ tā durā ꝛ tam asperā obediētiā pie iocūde ꝛ desiderabiliter spleuit. q̄ꝫ ardēter appeteret passioneꝫ exprimebat dicēs: Luce.xij. Baptismo habeo baptizari. ꝛ quō coartor vsq̄ꝫ duꝫ ꝑficiat. Et Johā.iiij. Meus cibꝰ ē vt faciā volūtatē eius q̄ misit me vt ꝑficiaꝫ opꝰ eius. Quinto circa ꝑsonā patiētis ↄsiderāda ē sūma bonoꝝ oīuꝫ affluētia q̄ꝫtū ad dñiuꝫ. ꝛ extrema penuria q̄ꝫtū ad possessionē ꝛ vsuꝫ. Nā ipse q̄ ē rex regū ꝛ dñs dominātiū. imo q̄ creator ꝛ dñs ē oīum. sicut nudꝰ egressus ē de vtero matris sue. sic nudꝰ egredit. nihil terrenū vel tpale prorsus retinēs. nihil habēs iō Tren.iij. Recordare paupertatis mee. q̄ maxime patet ꝛ patuit in his septē. in vilius thesauri vel pecunie possessiōe. qꝛ nō habuit vnde vitā suā redimeret. In amicoꝝ amissione. qꝛ nō fuit q̄ ꝓ ipso coraꝫ iudice staret. In vestiū nudatiōe. qꝛ nō habuit quo carneꝫ operiret. In terre subtractiōe. qꝛ nō habuit de ea vbi pedē figeret. In cibi ꝛ potꝰ sublatiōe. qꝛ nō habuit q̄d biberet aut comederet. paup fuit a domo ꝛ lecto sibi deficiētibꝰ. qꝛ in cruce nō habuit vbi caput reclinaret. pauper fuit a mēbroꝝ incolumitate ꝛ libertate. qꝛ non habuit mēbrū i passiōe liberū de quo se iuuare posset. nisi linguaꝫ aceto ꝛ felle ad vltimū īpeditā. Sexto circa ꝑsonā patiēt' ↄsiderāda ē īmēsa affectio charitatis. nā dña charitas. q̄ mater ē ꝛ regina virtutū oīuꝫ. ipsum plene ꝛ potestatiue possedit. ex cuius inestimabili fornace ꝓgrediēs zelus ardētissimus aīaꝝ ipsuꝫ de celis eduxit. in hoc exiliū mūdanū adduxit. tunicula nostre carnis ꝛ mortalitatis paupertateꝫ extremā induit. cū peccatoribꝰ ↄuersari fecit tāq̄ꝫ medicū cū īfirmis ꝓ vobis ieiunare. vigilare ꝛ in oratiōibꝰ pnoctare. p̄dicādo discurrere. ꝛ discurrēdo fatigari. esurire. sitire. frigora ꝛ caumata sustinere. ↄtumelias. blasphemias. obprobria. ludibria. ↄtradictiōes in verbis. īsidias mortis. ꝛ tētatiōes in factis. Tādē ꝛ ipsius mortis suppliciū sustinere. ꝛ ꝓ nobis aīaꝫ suā ponere. ꝛ a sacratissimo suo corpore separi. j. Jo.iij. In hoc cognouimꝰ charitatē dei in nobis. qm ille ꝓ nobis aīaꝫ suā posuit. Maiorē aūt dilectionē nemo hꝫ q̄ꝫ vt aīam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis Joh.xv. Reuera dulcissime ihesu. tu maiorē habuisti. q̄ tuā beatissimā aīaꝫ ꝓ inimicis actualiter neq̄ssima volūtate ꝑsequētibꝰ posuisti ꝓ te deridētibus. blasphemātibꝰ. ꝛ crucifigētibꝰ exorasti. ꝛ plus iniq̄tatibꝰ eoꝝ q̄ꝫ tibipsi cōpatiēs lōge plus de ipsoꝝ igratitudine ꝛ dānatiōe q̄ꝫ de passionis tue supplicio doluisti. Vñ ait q̄dā. Nō vide q̄ ꝓ te patior. ad te clamo q̄ ꝓ te morior. vide clauos q̄bꝰ cōfodior ꝛ dolores q̄bꝰ afficior. cū sit tātꝰ dolor exterior. intus tñ planctꝰ ē grauior. tā igratū te dū experior. Propter passionē suā nunq̄ꝫ xp̄s fleuisse legit. s; pluries ex cōpassiōe ꝓ nobis. q̄ etiā mulieribꝰ. ipsū ad passiōeꝫ sequētibꝰ ꝛ flētibꝰ dixit. q̄ nō de sua passiōe dolerēt. s; sup seipsas ꝛ sup filios suos flerēt. Bern. in ꝑsona aīe sancte dixit. Nescio q̄ me tm̄ diligeret deꝰ. amplius mihi vilis esse nō debeo q̄ deū ꝓ me crucifigi ꝛ mori ↄspicio. q̄ tm̄ ei placuit. vt ꝓ me mori eligeret ne me perderet. Aug. de symbolis. Hic ꝓ amore tuo. nō timuit iudeos armatos venientes. nec iudices iniuste iudicātes. nec coronā spineaꝫ īponētes. nec vestimēta diuidētes. nec fel ꝛ acetū ꝓpinantes. nec milites irridētes. nec inimicos subsannātes. nec crucē. nec lanceā. nec mortē. ꝛ hec cū fierēt deꝰ virtutū negociū tuū agebat q̄ nō rapuerat tūc exoluebat. Septīo circa ꝑsonā patiētis ↄsiderāda ē sūma diffusio largitatis. ex sūma charitatis affectiōe ꝓcessit q̄ oīa sua. suos. ꝛ se totū nobis exhibuit ꝛ expēdit. Bern. Totꝰ expēsus ē agnus in vsus nostros. ex extēsiōe. n. brachioꝝ ꝛ mēbroꝝ ostēdit q̄ tātū nos dilexit. q̄ꝫtū diligere potuit. cuiꝰ dilectiōis formā puer ꝑuulus. ↄfari īcipit interrogatꝰ ab aliquo quātū eum diligat. postq̄ꝫ nidit plura. ad vltimū extēsis brachijs ꝛ manibꝰ q̄ꝫtū pōt. ꝛ inclinato capite in modū crucifixi dixit. tm̄ vos diligo. q̄si diceret. totū me expono amori vestro. ꝛ exhibeo vobis q̄cq̄d suꝫ. q̄cq̄d possū. tm̄ vos diligo q̄ exprimere nequeo verbo. ideo quod indicibile est exprimo signo. Quomodo se totum diuersimode dedit nobis videlicet in fratrem. socium ꝛ amicū ꝛc. Re. supra de beneficio incarnationis. Hic est excessus amoris ꝛ amorosissime largitatis de qua loquebant moyses ꝛ helyas visi in maiestate. sicut dicit Luce.ix. Vide quāta fuit eius charitas q̄ in passiōe sua ꝛ cruce de se ꝛ de suis tot fecit exēnia largitatis. Etenī corpus dedit crucifixoribꝰ. dorsum flagellatoribꝰ. faciē cedētibꝰ ꝛ ↄspuentibꝰ. genas ꝑcutiētibꝰ barbā vellentibus. coronā volētibꝰ. vestes dedit lusoribꝰ. sanguine reis. sudorem infirmis. fontē lateris īmundis. lachrymas ꝑditis. discipulo matrē. sumorit cyrenco crucē. paradisum latroni. aīam patri. vitā morti. Itē quidā de verbis. Bern. quedā accipiēs ꝛ addēs ait. Vere largus ē ille dispēsator qui carnē suā dedit in cibū. ꝛ sanguinē in potū. aīaꝫ in preciū. vulnera in remediū. brachia in refugiū. crucē in clipeum. cor in amoris indiciū. aquā in balneū. sudorē in medicamentū. clauos in salsamentū. spineā coronā in ornamentū. verba in documētū. vitā ꝛ mortē vtrūq̄ꝫ in exemplū. Hi sunt duodecim fructꝰ ligni vite. Apoc.xxij. Et xij. panes in mensa propositionis.

DIS. XVII.

Sexto circa ipsaꝫ dñi passionē ↄsiderandū ē acerbitas dolorosa. ꝛ doloris īmensitas excessiua. Jere.viij. Dolor meꝰ sup dolorē in me cor meū merēs. Tren.j. O vos oēs qui trāsitis ꝑ viā attendite ꝛ videte si est dolor similis sicut dolor meus. Apparet autē maximus ꝛ grauissimus fuisse dolor iste multiplici ratione. Primo quidem fuit dolor passionis christi grauissimus rōne personalis conditionis. Scđo rōne cōplexionis. Tertio rōne diffusionis. Quarto ratione ꝑcognitionis. Quinto ratione sepationis. Sexto ratiōe paruipensionis. Prīo quidē fuit dolor acerbissimꝰ ratiōe cōditiōis ꝑsone. ꝛ ecōtra passionis inflicte. videlicet q̄ tam magnus nobilis ꝛ excellēs tractaret tam viliter. tā pius tam crudeliter taꝫ innocēs tam duriter. tātus amator tā hostiliter. tā volūtarie se offerens taꝫ violenter. De quo vide supra vbi agit de passione ꝑ cōparationeꝫ ad ꝑsonā patientis. Scđo fuit dolor grauissimꝰ rōne cōplexionis nobilissime. Quanto enī cōplexio melior ꝛ caro magis a corruptione remota. tanto pugna est durior. dissolutio grauior. ꝛ angustia maior. Cū igit in dño ihesu christo caro fuerit mūdior ꝛ viuacior ꝛ a corruptione peccati prorsus immunis. ꝛ cōplexio conuenientior q̄ꝫ in ceteris hominibus. Iō maior fuit sensus doloris in eius lesione. maior doloris violentia. ꝛ vehemētior angustia passionis propter qđ ad ↄsiderationē huiꝰ doloris īuitat dicēs Tren.j. O vos oēs q̄ trāsitis ꝛc. Et īfra. Attēdite vniuersi populi ꝛ videte dolorē meū. Tertio dolor dñice passionis fuit grauissimꝰ rōne diffusionis: qꝛ passio fuit generaliter ī oībꝰ mēbris eius. nō enī habuit dolorē ꝑticularē in vnico solū membroꝝ sed dolor vehemētissimꝰ se trāsfudit ꝑ oēs eius artꝰ. ꝛ ꝑ totū corpꝰ. Vulneratꝰ ē. n. in locis vbi vene ꝛ nerui totꝰ corporis ↄueniunt. s. in manibꝰ ꝛ pedibꝰ ꝛ corde. q̄bus disruptis sanguis de toto corpore effusus est ꝛ dolor per totū corpus diffusus. Cui competit qđ dicitur Jere.x. tabernaculū meum vastatum est. i. corpus omnes eniꝫ funiculi eius disrupti sunt. funiculi vene ꝛ nerui sunt in signum huius generalis doloris cum oīa membra eius fuissent passiōe afflicta. sola lingua videbat immunis derelicta. Iō q̄ꝫ cito fel ꝛ acetū lingua degustauit. statim ↄsūmatū est ꝓclamauit. ꝛ spūm inclinato capite emisit. Quarto fuit dolor grauissimꝰ rōne ꝑcognitiōis aptissime. ꝑcognouit enī xp̄s quātus eēt dolor future passiōis ꝛ mortis. cuiꝰ appropinquātis imaginatio vsq̄ꝫ ad sudorē sanguineū eū artauit. nō enī bibit passiōis calicē oculis clausis vt nō ꝑuideret īternā amaritudinē. vt faciūt q̄ mortē nō timēt. q̄ angustias eiꝰ nō vidēt: sed visuꝫ exhorruit cū ꝓ salute nr̄a bibit. Quinto fuit dolor acerbissimꝰ rōne sepationis amarissime. q̄ꝫto enī aliqua duo magis sibiuinicē copulant tāto cū maiori dolore ꝛ non nisi maiori violētia sepant. Cū igit maiori ꝛ fortiori vinculo nālis amoris corpꝰ ꝛ aīa in xp̄o plusq̄ꝫ in ceteris hoībꝰ fuerint copulata. maior ꝛ vehemētior fuit dolor in sepatiōe Videmꝰ sensibiliter q̄ q̄ꝫto q̄s hꝫ vxorē magis dilectā ꝓptꝰ obedientē sibi ꝛ meliꝰ seruientē ꝛ ad nutū suū oīa facientē. tāto magis dolet de morte eiꝰ vł sepatōe sui. dñs ihesus xp̄s hūs carnē omnino subiectā spiritui. ꝛ sup oēs hoīes obedientē ei. sup oēs ꝓ sepatiōe eius dolere debuit. nisi qꝛ dolorē illiꝰ minuit ꝛ detinuit ineffabilis eiꝰ pietas ꝛ amor nr̄e salutis. Sexto fuit dolor passiōis acerbissimus rōne paruipēsiōis ingratissime. cui tūc ingrati fuerūt iudei ꝛ sunt adhuc hodie xp̄iani. Videbat q̄dē manifeste igratitudineꝫ iudeoꝝ quos ab ergastulo egypti liberauerat. mare transduxerat. māna pauerat. legē docuerat. in colūna ꝓcesserat hostes eoꝝ ꝓstrauerat. terrā optimā eis dederat. ꝓphetas eis miserat. ꝛ post multa alia beneficia. Ad ↄplemētū aūt oīuꝫ ipse ad salutem eoꝝ saluator hoīuꝫ venerat. Post p̄dicatiōis eius īstructionē. post ꝑfectiōis vite demōstrationē. post regni celestis expositionē. post miraculoꝝ

tantā choruscationē post infirmitatū suaꝝ tātā curationē post sa cramentoꝝ salutis tam salutarē institutionē: manus sacrilegas in eū proiciētes ceperūt: ligauerūt: illuserūt: flagellauerūt: dānauerunt: crucifixerūt: ⁊ occiderūt. Iere.xviij. Nunqd redditur ꝓ bono malū. q̄a retribuūt mihi mala ꝓ bonis sterili.aīe mee. Glo.ibi. Ego attuli fecūditatē: illi reddebāt sterilitatē. ego honores: ipsi cōtumelias ⁊ ego medicinas: ⁊ ipsi vulnera. ego vitā: ⁊ ipsi mortē intulerūt. Maxime aūt doluit ꝓ ingratitudine ppli christiani ꝓ quo maiora facturus erat q̄ꝫ ꝓuidebat. q̄b⁹ daturus legis noue documēta grē sacramēta. virtutū ornamēta: salutis munimēta: tot ꝓbitatis ⁊ scitatis exēpla ꝓ q̄b⁹ effodit tot viscera mīe: tot fluēta grē: q̄bus dedit tot refugia pugne tantā spē venie tot aperuit semitas iustitie: tot ostendit signa amicitie: tot remouit īpedimēta glorie: tot dedit solatia pñtis miserie: tot cōtulit ad victoriā laboris pñie: tot cooperantia future corone. Cōtra ingratitudinē christianoꝝ maxime circa bñficiū dñice passionis pōt dici illud Bern. O bone ihesu q̄ꝫ dulciter cū hoīb⁹ ꝯuersatus es: q̄ꝫ magna ⁊ abūdāter eis largitus es. q̄ꝫ dura ⁊ aspera ꝓ eis passus es. dura verba: duriora verbera: durissima ⁊ horrēdissima crucis tormēta. Idē. Nō valuit opus suū reparare nisi cū ista difficultate: valuit q̄dē: sed maluit cū iniuria sui ne odiosū vitiū ingratitudinis vltra in hoīe repiret: sed vt mlte dilectiōis debitorē hoīez faceret: cōmoueretq̄ ad grāꝝ actionē: quē min⁹ fecerat grati felicitas creatiōis. vbi dixit ⁊ facta sunt: mādauit ⁊ creata sunt. Idē. Sub spinato capite non debet corpus luxuriare ego coronā spineā. ⁊ tu in capite habes sertū de florib⁹. ego clauos dextros: ⁊ tu cyrothecas habes in manib⁹. tu in albis vestibus tripudias: ⁊ ego in albis vestib⁹ ab herode fui derisus tu tripudias cū pedib⁹: ⁊ ego laboraui ꝓ te clauis defixis in pedibus. ego habui ꝓ ꝓ te brachia extēsa ad crucis patibulū: tu in choreis ad modū crucis brachia extendis in meū opprobriū. ego in cruce dolui ⁊ tu in choreis exultas: tu habes latus apertū ⁊ pectus in signū inanis glie ⁊ luxurie: ⁊ ego ꝓ te latus fossuz habui mucrone dure lancee. verūtñ reuertere ad me dicit dñs: ⁊ ego recipiā te. Idē Bern. Respice oculo mētali o hō quāto remunerationis debito astringaris dño patiēti ꝓ te. Respice sanguineū sudorē: alapatū cōtumeliā: flagelloꝝ instantiā: coronā spineā. sputa: ludibria. crucis angariā: ⁊ patibuli suspendiū. oculos languidos: oris pallorē: fellita cibaria. acida pocula: caput inclinatū: geniculatiōes: irrisiones: titulū famosū: sortē vestimētoꝝ: geminatū crucifige. Et q̄d plura: vilissimū mortis supplicium ꝓbra nephādissima. Idē. Hic ꝓfudit saluator nr̄ totū⁹ sue charitatis ꝓfluuiū: ⁊ totius pietatis sue plenitudinē. hic ꝓfudit totius incōprehēsibilis ire sue indignationē. nihil est vñ magis appareat ꝙ ingrati sunt: q̄ꝫ q̄ tante grē ingrati existūt. Iō of Eccl.xxix. Grām fideiussoris ne obliuiscaris. dedit enī aīaz suā ꝓ te. Inde g̃ tanti negociatoris dolor est maxim⁹: ꝙ impreciabilis eius sanguis ab ingratis ita turpiter vilipendit: imo viliter ꝯculcat: ⁊ nō solum nō recognoscit: verūetiam iniquis operibus impugnat: hoc etiaz dolorē eius nimis exagerat: ꝙ de tam preciosis suis mercibus fructum tā modicū reportauit.

De deuotione cōpatientiū christo. DIS.XVIII.

Septimo circa dñi passionē ꝯsideranda est cōpatientiū christo deuotio viscerosa. Multū mouere solet ad fletū ī aliquo funere vox lamētantiū ⁊ merētiū. Sic a nobis debēt lachrymas extorquere ⁊ cordiū nostroꝝ duritiā penetrare. Primo cōpassio pia fideliū q̄ presentes in passiōe fuerūt. Secūdo etiā aliquoꝝ infideliū seu gentiliū q̄ affuerūt. Tertio cōpassio angeloꝝ. Quarto cōpassio scōꝝ q̄ a mortuis resurrexerūt. Quinto ꝓphetaꝝ q̄ ꝑdixerūt. Sexto sanctoꝝ noui testamēti qui christū patientē nō viderūt. Septimo irrationabiliū creaturarū q̄ signa cōpassiōis aliqualiter ostēderūt. De passione fideliū dicit Bern. Expansis in cruce manib⁹ dedit risuz malignantib⁹ ⁊ fletū fidelibus: factusq̄ est q̄bus derisui: q̄ solus poterat esse terrori. Mouere aūt debet nos maxime istoꝝ ꝓ ꝯpietas cōpassionis: sc; b. marie matris dñi. Beati petri apl̄i. latronis dextri. ioseph ⁊ nichodemi: mulierū sequentiū mulierū ad monumētū venientiū: ⁊ ꝑcipue beate marie magdalene. Cuius aūt pect⁹ ferreū nō vageat: cor saxeū nō emolliat: mētē nō ꝯcutiat: viscera nō cōmoueat: cōmotio viscerū tuoꝝ ⁊ effusio lachrymaꝝ. O dulcissima dña. O mr̄ miaꝝ pijssima. O maria benignissima: q̄s aūt oculos tuos cerneres ꝓlētuā tā nobilē pati tā ignobiliter: tā pia tā impie: taz mansuetā ⁊ innocētē: tā dira atq̄ dura: q̄s possit digne cogitare: vł lingua exprimere q̄ꝫ maxim⁹ fuit dolor tuus: q̄ꝫ profunda credanī esse tua suspiria: amarissimus gemitus: imēsi cordis tui rugit⁹: inundatissimi lachrymaꝝ tuaꝝ fluctus: vehemētissime angustie: singultus violentissimi viscerū tuoꝝ dimissiue: q̄n iuxta iusti symeonis vaticiniū passionis christi gladius acutissim⁹ tua viscera penetrauit: mors ei⁹ amarissima tuam ipsi⁹ animā trāsuerberauit. O q̄ꝫ accumulauit sup te q te opprimeret cōpassionis vehemētiā: ⁊ q̄ꝫ pturiētis angustiā de⁹. ⁊ q̄ te letā ⁊ ab oī angustia īmunē in partu tuo virgineo effecit: ⁊ de te deus ⁊ hō natus te sup parturiētis angustiā dolor ei⁹ affecit: q̄n corā ocul' tuis bñdict⁹ fruct⁹ vētris tui passus crucifixus ⁊ occisus est: vt merito posses dicere q̄ꝺ dicebat illa vetus noemi quondā Ruth.j. Nolite me vocare noemi.i. pulchrā: sꝫ vocate me mara: q꞉ amaritudine valde repleuit me oīpotēs. Credo veraciter ꝙ ex passiōis vehemētia fuisset mortua. nisi spes certa propinque resurrectiōis eius dolorē refrenasset. Cōtritio etiā btī petri: ⁊ passionis christi cōpassio ⁊ luct⁹ ei⁹ amarissim⁹ ad cōpassionē ⁊ fletū nos debet ꝓuocare. quē oculi dñi lucidiores sole respiciētes illuminauerūt: vt petrꝰ trine negationis sue aduerteret erubesceret ⁊ doleret: ⁊ vt regē glie tā ignominiose ⁊ dura pati attenderet: ⁊ ei cōdoleret. Glo. Dñs inter flagella petrū lachrymantē oculo mie respexit. q̄n dixit: Plus doleo de pctō tuo q̄ꝫ de meo flagello. vnde q̄si si ei⁹ passionē aspicē nō valeret foras exiuit: vt habenas lachrymis liberi⁹ laxaret. nec solū foras exiit: imo etiā in spelūca se inclusit vbi ab amaritudine fletus nō cessauit vsquequo eū dñs resurgēs ⁊ apparēs ꝯfortauit. Vñ dicit magister Petr⁹ comestor: ⁊ legit' in clemēti itinerario: ꝙ audito gallicātu petr⁹ semp ad orationē solebat surgere ⁊ recolere suā negationē: ⁊ dñi passionez lachrymas vberrime effundē. Tertio q̄s nō stupeat dextri latronis tantā fidei illuminationē ⁊ firmitatē: vbi viso dño in tāto passionis discrimīe oīa celi luminaria excepta btā virgine a firmamēto fidei ceciderūt. Quē nō moueat eiusdē regis celestis recognitio ⁊ ad eū ꝯuersio: ⁊ ei⁹ adhesio: q̄n sui relicto eo fugierūt: Quem nō pietatis viscerib⁹ emolliat eiusdē defensio dñi ⁊ iustificatio ⁊ sui accusatio: cū dicēt ei q̄ a sinistris dñi blasphemabat: Neq̄ tu deū times cū ī eadē dānatiōe sis. ⁊ nos q̄dē iuste nā digna factis recipim⁹ hic vō nihil mali gessit: Quē nō moueat pia ad deū ꝯuersio ⁊ humilis ⁊ deuota supplicatio ei⁹ ⁊ petitio dicēt': Memēto mei dñe cū veneris in regnū tuū. Quarta cōpassio fuit filiarum hierusalē. Quis christian⁹ nō lamētet' cū lamētātib⁹: ⁊ fleat cū flētib⁹ filiab⁹ hierusalē: si cordis gressib⁹ sequat' cū sequētib⁹ dei filiū ꝓ suis peccatis ductū ad ignominiosiz crucis suspēdiū. Quīto cōpassi oñs ioseph ⁊ nicodem⁹. Quis enī nō moueat' q̄ recogitet cū q̄nta audacia ⁊ instātia ille ioseph decurio nobilis corp⁹ ihesu a pilato petierit. ⁊ cū q̄nta cordis leticia mun⁹ illi⁹ nobilis funeris sibi datū accepit. cū q̄nta deuotiōe credēdū est ꝙ illud corp⁹ dñicū de patibulo deposuerit. cū q̄ꝫ charis amplexib⁹ illud deportauerit. q̄ꝫ reuerent' tractauerit illud dei tēplū. q̄ꝫ dulciter osculat⁹ fuisse credēdus ē illud dei sāctuariū. q̄ntis lachrymis asꝑsisse credit': ⁊ lauisse loca vulnerū. cū q̄nta diligētia credit' abstersisse ⁊ retinuisse stillas ⁊ asꝑsiones sanguinū ei⁹. cū q̄nta pietate credit' asꝑsisse liuores flagelloꝝ. cū q̄nta deuotiōe ligasse: in mūdo syndone inuoluisse: ⁊ in nouo sepulchro posuisse. De quo Ansel. Utinā cū felice ioseph dñm meū de cruce deposuissem: aromatib⁹ cōdidissem: in sepulchro collocassem: aut saltē ꝑsecut⁹ essem: vt tāto funeri nō deesset aliq̄d officij mei. Quis cogitet cū q̄nta deuotiōe nicodem⁹ tot libras myrrhe ⁊ aloes attulit: quib⁹ corp⁹ q̄ꝺ tot passiōes ptulerat nō sine multa lachrymaruz admixtiōe liniuit vt estimo. Sexto int' fideles cōpassi sunt dño amici ei⁹ ⁊ noti q̄ a lōge stabant: ⁊ passionē ei⁹ cernebāt: q꞉ forsitan pre dolore passionē ei⁹ cernere deprope nō valebāt. q̄nto pie credi ꝑt pietatis signa ostēdisse. ⁊ lachrymarū fluēta visa ei⁹ passiōe effudisse: ⁊ ei⁹ vulnerib⁹ infūdisse: ⁊ ei⁹ sāguini admiscuisse. quot lamēta plāctus ⁊ gemit⁹ in ei⁹ exequijs ⁊ sepultura ingeminasse ⁊ inculcasse credant'. Ansel. O benignissime ⁊ suauissime dñe ⁊ serenissime: q̄n restaurabis mihi q꞉ carnis nō vidi tue passionē: q꞉ nō sum deosculatus loca vulnerū: fixuras clauoꝝ: q꞉ nō vidi illā beatā tue carnis incorruptionē: q꞉ non respersi lachrymis cicatrices veri corporis testes. Septimo fuit piarū cōpassio mariarū: q̄ parauerūt aromatica vnguēta vt deliniret dñi ihesu noua vulnera. q̄rū cōpassio ꝑpēdi pōt ex vehemētia amoris. q̄ oīa reliq̄rūt: patriā familiā ⁊ domū ꝓpriā ꝓpter ihesū: vt audire possent sermōis ei⁹ dulcedinē: vidē possent ꝯuersatiōis ei⁹ pulchritudinē: ⁊ operū ei⁹ mā suetudinē: miraculoꝝ ei⁹ multitudinē. Et seq̄bant' eū ministrātes de facultatib⁹ suis: vt ꝯseq̄rent' p ei⁹ ministeriū mie sue mā suetudinē: ⁊ gratie plenitudine. Et q̄nto maior erat ad eum dilectio: tāto maior in passione ei⁹ erat doloris accumulatio. Pꝫ etiā eoꝝ pia cōpassio ex sepulchri ei⁹ crebra visitatiōe ex passiōis inspectiōe in vnguētoꝝ deportatiōe: ex tpis ꝯsideratiōe ⁊ loci. vbi q̄n īuenerūt ex diligēti dñi

inq̄sitiōe ex pedū eius adoratiōe ⁊ detētiōe. Illa aūt btā peccatrix q̄ p̄ ceteris factā in se magnā miām dei sciebat: p̄ ceteris ardebat: ⁊ p̄ ceteris incōsolabiliť flebat. Fm q̄ tangit Ansel. Quis enī explicet o btā sponsa dei q̄z benigna familiaritate ⁊ familiari benignitate: cui⁹ amore flagrabas: quē ad monumētū flebas q̄rēdo ⁊ flēdo q̄rebas: ipse te quā ↄsolari venerat magis attēdebat ipse se vidēn celabat: ⁊ se nō vidēti se ondit: cū quē q̄reres ⁊ cur fleres q̄rebat. O dulcissime dn̄e cur q̄ris. Quid ploras: nōne viderat te cor suū dulcē vitā aīe sue crudeliter mactari: quodā ligno expēdi clauis ferreis affigi velut latronē ad ludibriū ipiorū suspēdi ⁊ occidi ⁊ q̄r nequerat iuuare ne te occiderēt: volebat corp⁹ tuū diu fuare vnguētis ne putresceret: vt saltē mortuū diu flere posset: ⁊ cū corpus ipsū q̄ gaudebat sibi dimissū credit amissū: ⁊ tu q̄ris mulier cur ploras. O singulare gaudiū ei⁹ cur ↄcitas dolorē eius: nō enī ignorabas amorē quē īspirabas: s3 o bone dn̄e mgr̄ benigne: ecce fidelis ancilla ecce discipula tua nuprime redēpta tuo sanguine: ecce desiderio tui anxiat ⁊ estuat circūspicit ⁊ īterrogat: ⁊ nusq̄z apparet quē desiderat displicet ei q̄cq̄d videt: q̄r te solū quē aspicit nō videt ⁊ tu q̄ris q̄d ploret. Scōm gen⁹ cōpatiētiū fuit ipsa crudelitas īfideliū crucifigētiū. clamat eo moriēte cēturio eū esse dei filiū ⁊ vere fuisse iustū: turba circūspiciētiū eo moriēte pectora sua percutiūt ⁊ recedūt: q̄ aliorū crura frāgūt vidētes eū mortuū os ei⁹ nō cōminuūt. Tertiū gen⁹ cōpatiētiū fuit multitudo celestiū angelorū. O quātā ⁊ q̄z piā cōpassionē de rege celorū ⁊ dn̄o habuit celestis āgel⁹ q̄ eo ī agonia facto de celo descēdit ⁊ ei assistit: ⁊ pietatis fontē ⁊ deū toti⁹ ↄsolatiōis ↄfortauit. O quāta fuit btōrū angelorū circa dn̄m suū deuotio ⁊ pia cōpassio. quāta circa ei⁹ aduersarios eorūdē īdignatio cū eorū voces vt in euāgelio nazareorū legiť. Et idē scribit iosephus et legiť in .xix. li. de bello iudaico ī tertia pte eiusdē libri de signis euersiōis hierlm. Audite fuerūt voces dicētiū. transeam⁹ ab his sedib⁹ ⁊ eos quos prius cū tāta diligētia custodierūt. sacrilegos ⁊ vere excōicatos reliq̄rūt ⁊ q̄ prius erāt eorū defēsores ⁊ ppugnatores facti sūt eorū psecutores: extūc vt dr̄ btūs michael q̄ princeps ⁊ dux erat iudeorū fact⁹ est princeps militie christianorū: ⁊ ppositꝰ ecclie: q̄ prius erat synagoge. Quartū gen⁹ cōpatiētiū fuit multitudo scōrū mortuorū quorū multa corpa surrexerūt: ⁊ de ei⁹ passiōe ⁊ resurrectiōe testimoniū viuis phibuerūt. Quintū gen⁹ est pphetarū btōrū q̄ aduētu dn̄i pdixerūt: q̄ ⁊ si corpali p̄ntia passionē dn̄i nō viderūt tū pphetali spū puiderūt ⁊ pdixerūt. Que enī lingua exprimē bn̄ sufficit cōpassiōes eorū circa christū passū ⁊ acta pia cātica: ⁊ ludibria carmina vba fletus ⁊ planct⁹ ⁊ lamētatiōes ad passionē christi ptīnētia q̄ ipi pdixerūt: ⁊ scripta reliq̄rūt. vt Dauid: Isaias: Jeremias Ezechiel. Daniel: Job ⁊ alij. Sextū genus est cōpassio scōrū martyrū ↄfessorū ⁊ virginū: q̄ ⁊ si passiōis christi tpe nō fuerūt: nec eam oculis corporeis viderūt: tn̄ de ea audiētes: ⁊ eā in pphetijs ⁊ euāgelijs legētes: ⁊ mēte eā recolētes p effuso christi sanguine lachrymas īnumerabiles effuderūt mūdi solatia ⁊ pspa spreuerūt: possessiones huius tpis ad passionis eius memoriā ↄtēpserūt: aduersa q̄q̄ ad passiōis memoriā ↄfecta pati elegerūt: ⁊ ea amore eius tāq̄ colligentes de spinis vuas. ⁊ de tribulis ficus dulcia sepitauerūt. Septimū genus cōpatientiū christo fuit in passiōe eius multitudo irrationabiliū creaturarū. Sol enī patiēte dn̄o obscurať: aer obtenebrať: velū tēpli scindiť supliminare tēpli finditur: lapides scissi sūt monumēta apta sunt: mortui surrexerūt: cōmotis igiť creaturis irrationabilibus p dn̄o passo: quō nō cōmouebiť rōnalis creatura pro qua terra tremuit: creator patitur.

¶ De vtilitate passionis dn̄i. DIS. XIX.

Octauo circa dn̄i passionem ↄsideranda finaliter occurrit eius vtilitas copiosa: q̄ l3 pp̄ter īmēsitatē sui nec verbis explicari: nec hūana possit intelligentia cōprehendi. pauca tn̄ ad deuotionē fideliū excitandā breuiter percurrendo dicam⁹: q̄ passio saluatoris reuocat oberrātes: reuertentes viuificat: puocat torpescentes: penitētes pacificat: intellectū illuminat ⁊ allicit ad amorē: oīum culpā eliminat ⁊ afficit ad dulcorē. In aduersis examinat ⁊ thesauros amplificat oēs hostes extermīat: ⁊ in celis glorificat. Isti sunt duodecim fructus dn̄ice passiōis: ad quos oēs alij reduci pn̄t. Primo christ⁹ sua passiōe reuocat oberrantes. Nā de carne sua suo scō sanguine rubricata fecit reclamatoriū ad reuocādū aues venaticas q̄ de manu nobilis euolauit. Osee. xij. Effraym q̄si auis auolauit: q̄m nimis impinguata si nō redeat nec p voce reclamātis nec p reclamatorio ostendentis: dimittit eā diabolo. Prouer. j. Uocaui ⁊ renuistis: extēdi manū meā: ⁊ nō fuit q̄ aspiceret ⁊c. Sequiť. Ego quoq3 in interitu vestro ridebo. Isa. xliiij. Reuertere ad me: quoniā redemi te Hiere. iij. Reuertere ad me ⁊ ego suscipiā te. Hebre. xij. Accessistis ad sāguinē meli⁹ loq̄ntē q̄z abel. videte ne recuset loq̄ntē. Cū q̄dā cleric⁹ scholaris parisi⁹ multū eēt vitio carnis subdit⁹ ⁊ perastinaret penitētiā faciē: q̄dā nocte apparuit ei dn̄s in ea forma in q̄ crucifixus est ostēdēs vulnera sua cruētata dicēs: q̄ hec p petō suo pertulerat ⁊ eorū cicatrices retinuerat: ad corruos maxime. i. perastinatores faciēde penitētie ad faciēdā penitentiā aduocādos: ⁊ a pctō reuocandos. Qui ad hāc visionē mot⁹ religionē intrauit. q̄ vitā bono fine ↄsūmauit. Itē Mach. v. Ostēdebāt elephāti sāguinē vue ⁊ mori. i. christi: vt acuerēt eos in pliū. h̄ fuit acumē martyrū ad bn̄ agēdū pugnādū patiēdū. Aug. de simbolo. Antidotū christi crucifixi sāguine ↄfectū martyres christi biberūt ⁊ q̄ pri⁹ erāt ecclie psecutores ei⁹ facti sūt defensores. sāguinē ei⁹ biberūt: ⁊ p eo sāguinē suū fuderūt. Hiero ad Heliod. Licz puulus nepos ex collo tuo pēdeat: licz sparso crine scissis vestib⁹ vbera quib⁹ te nutriuit mr̄ ostēdat: licz ī limine pr̄ iaceat: p calcatū pge patrē: p calcatā pge mrē: et exēplo christi ad vexillū cruc̄ euola. h̄ gen⁹ pietatis puū est ī hac re eē crudelē. Qr̄ aūt ⁊ a malo reuocet ⁊ ad bonū puocat ostēdit exēplū btī eustachij: q̄ cū esset pagan⁹ ⁊ princeps militie romanorū venās in silua seq̄reť ceruū quēdā in grege ceruorū maiorē: cū eū a socijs elōgat⁹ stetit ceru⁹ ⁊ apparuit inter ei⁹ cornua dn̄s crucifix⁹ loquēs ei p os cerui. O placida q̄d me pseqūris: ego enī sū ihesus xp̄s. Et q̄ ipse eēt creator celi ⁊ t̄re dixit ei ⁊ fidei articlos docuit alios et q̄ faceret se baptisari cū vxore sua ⁊ filijs: ⁊ q̄ post⁹ ad eū rediret. Qui rediēs dixit h̄ vxori sue. q̄ dixit sibi ei se vidisse cōsimilē visionē. ideo baptisati sunt cū filijs suis. Sequēti die rediit ad venādū et, vbi viderat ceruū crucifixū videt iterū. Qui dixit eū nō ex fructu suo beatū eē: s3 oporteret eū multa sustinē pp̄ter deū: ⁊ q̄ eligeret vel tūc vel post. elegit tūc pati dūmodo daret patētiā ei. Moriunť in breui oēs serui ei⁹: ⁊ tota familia. possessiones diripiunť. nocte fugit cū vxore ⁊ filijs. paup intrat nauē. p naulo retineť ei⁹ vxor. ipse volēs trāsire fluuiū. altero trāsportato cū ad alterū puerorū suorū rediret: ⁊ eēt in medio fluminis: alterū rapit leo: alterū lup⁹. quos pastores eripiētes tradiderūt diuersis dn̄is tūc in eodē vico nutrili. Eustachi⁹ aūt p. xv. ānos in paupertate maria custodiuit agri cuiusdā hōis. Illa uero aūt mortuo vxor ei⁹ mūda est a dn̄o custodita. Cū aūt ingruerēt bella ↄtra romanū impatorē oēs clamāt q̄ si placidas q̄ noiat⁹ est eustachi⁹ in baptismate adesset: oēs vinceret barbaros. Cū āt p mūdū mittēt impator milites venīt ad locū vbi morabaf. Quos vt cognouit inuitauit eos ad quiescēdū ad domū dn̄i sui: ⁊ recolēs dignitatē flebat egrediēs. ⁊ lota facie redibat ⁊ seruiebat eis. Qui eū ↄsiderātes ⁊ cognoscētes a cicatricib⁹ ei⁹: amplexantur eū: ducūt eū ad impatorē: ⁊ filios suos p tyronib⁹ quos venustas forma indicabat. vincit hostes. filios suos habuit socios ⁊ charissimos pp̄ter pbitatē ⁊ nālē strēnuitatē. Cū aūt nutu dei venisset p̄ cū filijs ad domū dn̄i sui vbi vxor ei⁹ hospitabaf: iunior frat incepit q̄re in horto vbi erāt a frē suo vnde eēt. q̄ retulit ei q̄ nesciebat aliud nisi q̄ pr̄ suus princeps militū sic cū mr̄e sua de roma egressus fugit: ⁊ oīa de pcessu vie alteri narrauit quō teruerit recolebat alter pſitēs osculat⁹ est eū dicēs p deū ait audi frat me⁹ es. Mr̄ hec audiens ⁊ admirās rogat eos vt faciam eā loq̄ cū principe suo. ad quē cū adducta eēt notās cū cognouit eū. rogans flētis genib⁹ vt diceret si eēt placidas. Agnoscūt se mutuo. q̄rūt de pueris. Cū eūt dicit q̄d actū eēt: dicit illa q̄ audierat a iuuenib⁹ dictis. q̄ mutuo se noscētes ⁊ narrātes oīa letificauerūt totum exercitū. reducunť de victorie loco mortuo trāslato. Adrian⁹ impator audiēs eos christianos cū nollēt sacrificare idol̄ ⁊ eū dari leonib⁹ incolumes remanerēt fecit eos in boue ereo p q̄ttuor dies ↄcremari. ipsi aūt emissi inuenti sunt integri. nec eorū capillus adustus est. ⁊ hec oīa sustinuerūt propter ad dn̄ice passiōis cōmemorationē. Itē nota q̄ ad bonorū prouocationē ad bn̄faciēdū ⁊ reuocationē malorū a malo ponit crucifixus in medio ecclie. In hystoria tripti[ta] legiť q̄ ↄstātin⁹ crucis signū faciebat pferre suo exercitui plaboro. i. impiali signo: ⁊ militib⁹ pugnātib⁹ passiōis memoria robur daret. In hystoria an. Lāceā dn̄i quā inuenerūt diuina reuelatiōe sub altari scī petri: vbi ei dicit̄ occultasse in memoriā passiōis: vt alarent ad bene pugnādū deportabat ante oculos pugnantiū. Itē q̄ passio dn̄i a malo reuocet: ⁊ puocet ad bonū. poniť exēplū in historia antiochena: vbi dr̄ q̄ cū ciuitas antiochie diuino miraculo fuisset capta a christianis multi eorū cū mulierib⁹ saracenis peccātib⁹ sic sunt obsessi a turcis ⁊ tāta fame pgrauati: q̄ ipsi credebāt q̄ nullaten⁹ euadere possent tūc cuidā sacerdoti noie stephano in q̄dā ecclesia vigilāti ⁊ orāti flēti p morte sibi ⁊ alijs iminēti: apparuit dn̄s ihs christus sup oēm pulchritudinē speciosus: q̄rēs ab eo cām sui flet⁹. ⁊ cū ille eā ei

cerer subito crux sole splēdidior apparuit circa eū. ꝛ dixit ei q erat dñs virtutū. potēs in plio quē offenderat ppl's christian⁹ peccādo ꝛ dixit q diceret epo q p̄dicaret pplo. Cōuertimī ad me ꝛ ego cōuertar ad vos: ꝛ cū ad pugnā irēt ꝛ dicerēt ɔgregati sūt inimici nr̄i ꝛ gliant̄ in virtutib⁹ suis ꝛc. ꝛ q vsq; ad q̄nq; dies misereret̄ eoꝝ si penitērēt: quo facto victoriā iestimabilē ɔ̄ saracenos obtinuerūt. Itē ibidē dr̄ q cuidā bartholomeo. s. illi cui facta ē reuelatio de lācea dñi inueniēda apparuit dñs in cruce duoꝝ lignoꝝ nigroꝝ rotūdoꝝ ꝫpositoꝝ in ea forma q̄ crucifixus est ꝛ petr⁹ ꝛ andreas ꝛ q̄dā iuuenis crucē ei⁹ sustētātes: ꝛ ostēdebat vulnera sua q̄nq; pptet q̄nq; genera hoīuꝫ q̄ erāt in exercitu. vt alios ad bn̄faciendū aīaret: ꝛ alios a malo reuocaret. Primū gen⁹ vt dicebat erāt illi q̄ ad exēplū illi nulli gen⁹ gladioꝝ vl' aduersitatū ppt̄ eū timebāt: ꝛ illi cū obuiū ade⁹ dexterā collocant̄. Alij sunt q̄ posterib⁹ subsidiū ipēdūt: ꝛ eos a tergo in pugna custodiūt: ꝛ refugiētes recipiūt. Hi siles sūt eis q̄ christū seq̄bant̄. Tertij sūt q̄ pugnātib⁹ p̄orib⁹ lapides tela ꝛ arma pugne necessaria mīstrāt. Hi vt dicebat dñs siles erāt eis q̄ eū pati videbāt ꝛ volebāt: ꝛ pectora pcutiebāt: iniuriā ei fieri pclamāies. Quarti sūt hi: q̄ cū clamorē belli audiūt itrudūt se in domib⁹ suis ꝛ ad negocia sua se ɔuertūt nō credētes in virtute dei bella ɔsistere siles sūt illis q̄ i passiōe clamauerūt reus ē mortꝭ: ꝛ crucifigat̄. Quīti sūt q̄ clamorē belli aūt ꝛ cās inq̄rūt: ꝛ ignauie nō virtuti alijs exēpla reliq̄nūt: ꝛ alios a p̄lio ꝛ ɔstantia animi ꝛ ɔfidētia in deo retrabūt: hi vide pditori ꝛ pylato ꝛ alijs crucifixorib⁹ siles sūt. Quidā magi⁹ cleric⁹ p̄dicator crucis h̄ p̄dicabat qd̄ legit̄ in historia arturij: ɔsuetudo ei⁹ erat q differebat cōmedere quousq; aliq̄d nouū ꝛ mirabile veniret ad curiā suā. Cū āt expectarēt h̄: ecce nauis q̄dā applicuit sine gubernatore ꝛ ductore: mirātes ꝛ occurrētes milites inuenerūt in naui illa militē ibi iacētē vulneratū ꝛ lanceatū ꝛ cruētatū: cū aūt respicerēt in ei⁹ elemosynariā inuenerūt ibi lr̄as vbi ɔtinebat̄ q defunct⁹ ille petebat iusticiā a curia ab eis ibi ɔtētis q̄ iniuste eū occiderāt: q̄ lr̄e totā curiā aīauerūt: ad sumēdū arma i vltionē sanguīs inocētis. Hoc āt si nō fuit ad lr̄a verū tñ similitudinarie q christ⁹ pugil nr̄ in nauicula crucis apparet p nobis inocēter occisus a iudeis ꝛ gētib⁹: qd̄ oñderūt nobis euāgelica sacra q̄ de cordis elemosynaria tāq̄ hui⁹ pditiōis lr̄e exierūt: h̄ ad accipiēdū arma p hac pditiōe vindicāda corda nobilia debet multū mouere.

Scdo reuertētes viuificat. petōres enī q̄si filij pdigi abeūtes in regionē longinq̄ā: ꝛ oīa bona sua ɔsumētes spūalr̄ moriunt̄. Uñ enī Luc. xvj. Mortu⁹ fuerat ꝛ reuixit. Ad h̄ enī christ⁹ mortu⁹ est vt nos viuificaret. vñ Treñ. iiij. Spūs oris nr̄i christ⁹ dñs capt⁹ est in pctīs nr̄is cui dixim⁹ sub vmbra tua viuem⁹. psal. Silis fact⁹ sū pelli. ꝛc. ꝛ h̄ i cruce. de q dr̄ q est auis nimie macie q̄ pullos suos cū offendūt eā occidit: ꝛ p̄ dolore eos mortuos p triduū plāgit: et rostro se pforās eos mortuos sanguine suo rigat ꝛ virtute sanguīs viuificat: sic christ⁹ nos virtute crucis ꝛ sanguīs effusi. vñ ad effusionē sanguīs eius multa corpa scōꝝ de morte surrexerūt. h̄ signat̄ iiij. Reg. xvij. De puero suo suscitato sup lectū helye in trina dimēsiōe ei⁹ sup puerū. lectul⁹ helye crux christi ē: trina dimēsio christi quā fecit de eo charitas: sm longū ei⁹ in cruce extēdēs a vtice vsq; ad pedes: sm latū ē scd̄a dimēsio. q̄ charitas brachia eius extēdit. Scdm bassū fuit tertia dimēsio: q̄n vn⁹ militū lancea lat⁹ eius aperuit. qꝛ vt dr̄ in puer. iiij. Ex corde vita pcedit. Itē h̄ figurat̄. ij. Re. iiij. De suscitatiōe pueri i lectulo helysei sup quē puerū icuruatus est: ponēs os suū sup os pueri: ꝛ oculos sup oculos ei⁹: ꝛ sic de alijs mēbris: qꝛ oīa mēbra sua p nr̄is viuificādis morti exposuit. Crux enī dñi est arbor vite i medio padisi. puer. iij. Lignū vite est his q̄ apphēderint eā ꝛc. de quo triplex vita colligit̄. videlꝫ nāe. vñ corpalr̄ mortui suscitati sūt tpe passiōis. Itē vita grē qd̄ notat̄ in h̄ q multi ɔuersi sūt ad fidē. Itē vita glīe qd̄ notat̄ in h̄ q latroni datū est regnū celoꝝ. Bern. Arbor crucis si est q̄ colligat. vitā germinat: iocūditatē fructificat: oleū stillat: balsamū fundit spūaliū carismatū nō est arbor siluestris: lignū vite est apphēdētib⁹ eā. arbor siluestris lignū crucis.

Tertio christ⁹ ex virtute passiōis puocat torpescētes ad bonū. s. faciēdū: ppt̄ h̄ imago crucifixi ponit̄ in medio ecclīe ad pigros. s. excitādū. Nota q hyrandi in tyrocinijs portātes cor alicui⁹ aīalis in lancee sumitate clamāt: q̄ nō hꝫ cor h̄. Jō Hebre. xij. Recogitate eū q̄ talē sustinuit a petōribus aduersus semetipsū ɔtradictionē: vt nō fatigemini animis vestris deficientes nōdū enī vsq; ad sanguinē restitistis aduersus petm̄ repugnātes. Torporē nostrū excitare debent aculei spinarū ꝛ stimuli passionū. Nam passio christi labores leuigat: ꝛ dolores mitigat. Treñ. iij. Dabis eis scutū cordis laborē tuū. psal. Paup sū ego: ꝛ in laborib⁹ a iuuētute mea. Bern. Quid nō suaue tibi erit. si collegeris oēs amaritudines dñi dei ꝛ remorāberis. Primū quidem illarū infantiliū necessitatū. Deinde laborū quos ptulit in p̄dicādo fatigationū in discurrēdo tētationū in ieiunādo vigiliarū in orādo lachrymarū in cōpatiēdo insidiarū in colloquēdo postremo periculoꝝ in falsis frīb⁹. cōuitioꝝ sputoꝝ colaphoꝝ subsānationū. exprobrationū. clauorū ꝛ hoꝝ similiū. q̄ in salutē nr̄i generꝭ triginta trib⁹ annis opat⁹ est in medio terre. Hic est fasciculus myrrhe Can. i. ponēdus inter vbera nr̄a.

Quarto christus virtute sue passiōis penitētes pacificat. Ipse enī est pax nr̄a. Ephe. ij. Pacificās p sāguinē cruc̄ ei⁹ siue q̄ in terris sunt. i. pacē faciēs inter hoīes ꝛ deū. inter hoīes ꝛ angelos. Itē pacē faciēs in terris. i. vt hoīes cū hoīb⁹: ꝛ hoīes in seipsis pacē habeant ꝛ merito pax plene fuit reformata inter deū ꝛ hoīes christo passo. ꝛ p̄me p̄uaricatiōes emēdatæ. tūc enī mīa ꝛ vitas ob. subi. tūc iusticia ꝛ pax osculate sunt. Pacē igit̄ habeamus ad deū p dñm ihesum christū. ꝛ de tā imēso bn̄ficio gaudeam⁹ ac deo grās infinitas agam⁹.

Quīto xp̄s p passionē suā itellectū illuīat. h̄ ē colliriū in quo inungēdi sunt oculi vt videant. Apoc. iij. Itē hec est virga de cui⁹ sūmitate gustato melle illuīat̄. Jonathas. i. Re. xiiij. Gustās gustaui ꝛc. Itē fel pisc̄ quo liniti oculi ceci curant̄. Tobi. vj. Fel ei⁹ ꝛc. In passiōe lōgini martyr̄ dicit̄: q eū eēt cecus astās passioni dñi instigātib⁹ alijs latus dñi lācea apuit ꝛ casu fortuito oculos manu humida tāgēs illuīat⁹ cōuersus est ad dñm. ꝛ post i capadocia p̄dicās ꝛ miracula faciēs martyr efficit̄ gl'osus. Itē i exaltatiōe scē cruc̄ legit̄ q cruce reducta in hierusalē p heracliū q̄ndeci ceci ibi sunt illuminati. In passiōe scī sixti ꝛ scī laurētij legit̄ q btūs laurēti⁹ cū signo cruc̄ cecos illuminabat: ꝛ ad fidē p h̄ eos ꝛ alios conuertebat. Illuminat aūt ad cognitionē dei. suī ꝛ peti. Dei quidē: qꝛ p hoc manifeste cognoscim⁹ q̄ sit mīa dei circa nos. ꝛ q̄ntū diligat nos. De h̄ infra. Sui vo: qꝛ clare videm⁹ q̄ p̄reciose sunt aīe nr̄e dei iudicio qꝛ corp⁹ ꝛ sāguinē ꝛ vitā ppriā i hac statera posuit vt aīas nr̄as h̄ p̄cio precioso redimeret. ꝛ quātū nos diligēt: ꝛ q̄ntū valeam⁹ nobis ostēderet q̄ nos istis preposuit ꝛ prepōderat ne nos vilissimo peti p̄cio de cetero nos vēdam⁹. Prouer. xvj. Pōderator spirituū est dñs. Aug. Ne tibi vilescas o hō appēde te ex p̄cio. Bern. Ue mihi si talentū mihi traditū negligēter tractauero p̄cioso sāguine agni incōtaminati christi appreciatū. Peti vo: qꝛ luculēter ostēdit de⁹ q̄ntū odit petm̄. pro quo destruēdo nec p̄r filio suo pepcit q̄n illū mori p̄cipet nec ipse fili⁹ sibiipsi. Pꝫ etiā ex h̄ q̄ntū debeam⁹ odire ꝛ detestari petm̄ ꝛ studē cauere: qꝛ si de⁹ p̄r filio suo nō pepcit: ꝛ nobis nō parcet. Luce. xxiij. Si in viridi h̄ facit in arido q̄d fiet. Itē q̄ petm̄ facit renouat cām mortis sue: ꝛ q̄ntū in se est dei filiū crucifigit. Hebre. vi. Rursum filiū dei iterū crucifigētes.

Sexto christ⁹ p passionē suā nos allicit ad amorē. Jure sibi nos vēdicat attrahit ꝛ inflāmat sic ipse dicit Jo. xij. Ego si exaltat⁹ fuero a terra. s. in cruce oīa attrahā ad meipm. Hoc aūt dixit ꝛc. Ansel. Dñe qꝛ totū me fecisti totū me debeo amori tuo: qꝛ totū te mihi dedisti: totū me debeo amori tuo. imo tantū plus debeo me tibi totū: q̄nto tu me maior es q̄ p me dedisti teipm totū. Itē Bern. sup Cant. Sup oīa te mihi reddūt amabilē o bone ihū calix quē bibisti pro nobis: opus redēptionis nr̄e frequēter iñueratū. h̄ sepe excogitatū facile sibi nostrū vēdicat amorē. nihil denotionē nostrā blādi⁹ allicit iustius exigit: artius stringit: vehemēti⁹ afficit. Multū quidē laborauit nec in oī machina mundiali tantū sibi fatigatiōis assūpsit. Sic actor vite. ibi enī habuit in dictis cōdictores in factis obseruatores in tormētis irrisores: in morte exprobratores. Itē Bern. in ser. O q̄ indebita miseratio: q̄ gratuita ꝛ pbata dilectio q̄ inopinata dignatio q̄ stupēda dulcedo q̄ inuicta mansuetudo regē glie pro despicatissimo seruo crucifigi. Idem Cū ego deuouero quicq̄d sum: quicq̄d possū: nōne sic est sic stella ad solē: scintilla ad fornacē: stilla ad flumē: lapillus ad montē granū ad aceruū: athom⁹ ad totū mūdū. Ideo nō habeo dñe nisi duo minuta imo minutissima corp⁹ ꝛ aīam. Uel poti⁹ minutū vnicū. s. volūtatē. ꝛ nō dabo pro volūtate illi⁹ q̄ tātus tātillū tātis bn̄ficiis me p̄uenit: q̄ toto se totū me cōparauit. alioq̄n si illa retinuero qua frōte: quib⁹ ocul' q̄ mente: q̄ cōsciētia vado ad viscera mīe dei nr̄i: ꝛ video pfodi illud fortissimū ppugnaculū quo custodit̄ isrl': ꝛ stillas illi⁹: nō guttas s; vndas a q̄nq; corporis partib⁹ in meū preciū detorq̄re. Nota q crux est mēsura q̄ ostēdit ꝛ mēsurat quātus est amor dei ad nos q̄ tantū extēdit vnigenitū suū in ea: q ex oī parte q̄ntū poterat extēdi ad dexterā ꝛ sinistrā. sursum ꝛ deorsum: ac si dicere: tantū vos amo q̄ntū amare valeo q̄ in amorē vestrū totū ex oī parte me extēdo. Eccl. vi. Amico fideli nulla est cōparatio: ꝛ non est digna pōderatio auri ꝛ argēti ɔtra bonitatē fidei illius. Bern. Quis audiuit vnq̄ talē: aut q̄s vidit huic silē? Ipse pro inimicis ꝛ

iniustis mortuus est. eligēs exulare a celis: vt nos ad celos reportaret amicus dulcis: consiliarius prudēs: adiutor fortis. Respice o hō oculo mētali quāte remunerationis debito astringaris dño patiēti p te: respice sudorē sanguineū. alapas: contumeliā flagellorū instātiā coronā spineā. sputa: ludibria: crucis angariā: patibuli supplicium oculos languidos: oris pallorē: fellica cibaria: acida pocula: caput inclinatū. geniculationes. irrisiões. titulū famosū. sortē vestimētorū geminatū crucifige: et qd plura vilissimū mortis suppliciū et pbra nephādissima. et h egit vt ostēderet tibi quātū te diligeret: q nō aliter q sic moriēdo a morte voluit liberare. De fidelitate illius amici et mario eius amore legit i barla. q dixit ad iosaphat. q qdā habuerat quattuor amicos: quorū tres plus q se dilexerat: et negocia sua p eis dimiserat: p qrto valde pauca facere voluerat. Cū aūt a terribilibus regis seruis capet p decē milibus talētorū q debebat: datis sibi inducijs vt amicos rogaret p dicti debiti solutiōe: vt sic a suspēdio liberaret. Primus rogatus ab eo. rndit q ex quo in illo discrimine cecidisset nō daret ei nisi lintheolū. quo ductus ad suspēdiū inuolueret. Scōs dixit q hāc solā grāz ei faceret q cū duceret eū cōduceret: vt honorabilius ad suspēdiū duceret. Tertius dixit q p seruitio qd ei fecerat eū ad suspēdiū ducēt et eū suspēderet. Quartus aūt h audiēs p quo parū fecerat dixit ei. lz p me parū fecisti qz tñ ad me recurris in necessitate et me diligere de cetero pponis p te ne suspēdaris venalē me exhibeo et suspēdi volo. Primus amicus falsus ē mūdus a quo hō i morte nō recipit nisi sudariū. Scōs sūt amici mūdi q cōducūt vsq ad sepulchrū. Et tertius ē diabolus q hoiez suspēdit si ad eū recurrat. Quartus christus q p hoie suspēdi eligit. Septio christus p passionē suā oē pctm̄ elimiat: et sic mūdādo scificat. Vn̄ oñs passionē suā vocat baptismū. Luce. xij. Baptismo habeo baptizari. et quō coartor donec pficiā illud. Baptismus vt dicit Greg. est ablutio quo fedi decori fiūt. Zach. iij. Ecce lapis et celabo sculpturā eius: et auferā iniqtatē terre: p sculpturas lapidis huius riui sāguis exierūt ad emūdatiōez pctōrū. sculpture eius sūt vulnera eius. Heb. ix. Sāguis christi qui p spm̄ scm̄ semetipsū obtulit īmaculatū deo emūdabit cōsciās nr̄as. j. Joh. j. Sanguis iesu christi emūdat nos ab oī pctō et c. Jō in signū huius dr̄. iiij. Reg. v. Lauare septies in iordane. Per septez ablutiōes iordanis naamā leprosus mūdat a lepra: qz p septē effusiōes. sanguis christi pctōr a septē maculis mortaliū pctōrū mūdat. Vt singula singulis rndeāt p quādā appropriationē. sic effusio facta in circūcisiōe de mēbro a quo luxuria maxie exercet ab hoīb: fuit ad purgādū i nobis pctm̄ luxurie. In sudore maxie ē pctm̄ gule nos toxicata comedimus. et adā pr̄ nr̄ pomū vetitū. vn̄ p nobis habuit christus sudare vsq ad sāguinē. Cōtra pctm̄ inuidie fuit effusio de liuore flagellorū. inuidos enī bona vīsa flagellāt et liuidos faciūt. Cōtra pctm̄ pigritie fuit effusio pedū: qd pctm̄ maxie regnat in pedibus. Cōtra pctm̄ ire et odij fuit apertio lateris: et vulneratio cordis christi. Contra pctm̄ auaritie et rapine fuit effusio manuū. Contra pctm̄ supbie q maxie apparet et regnat in capite fuit vulneratio spinarū et effusio sanguīs vt credit de puncturis earū. Nota quō cōstantinus īpator fuit curatus a lepra corpali. et spūali virtute sanguīs christi veraciter inocētis q prius habuerat cōsiliū lauari in sanguine innocentiū puerorū. Apoc. j. Dilexit nos: et lauit nos a pctīs nr̄is in sanguīe suo. Octauo christus p passionē suā afficit ad dulcorē. Iz enī aīa meditādo dolores et obprobria dilectissimi sponsi sui dolorosis amaritudinibus repleat tñ dū cogitat amoris īmēsi dulcedinē. et fructū sacratissime passiōis. i. redēptionē humani generis: et oīa bona q ex ipsa passiōe puenīūt ieffabili gaudio et cōsolatiōe pfundit. Vn̄ post illud Cant. j. fasciculus mirrhe dilectus meus mihi. Seqt Botrus cipri dilectus meus mihi. Et cant. ij. dr̄. Sub vmbra illius quē desideraueram sedi. et fructus eius dulcis gutturi meo. Vn̄ christus p salute nr̄a patiēs aīas deuotas afficit ad dulcorē: si sciāt colligere de spinis corone dulce vuas inebriātis deuotōis. et de tribulis. i. pūcturis. et aculeis flagellorū. duriorū: sputorū: calaphorū et huiusmōi ficus mire cōsolatiōis. Huius passiōis fructus multiplices degustare desiderās aīa scā. dicat Cant. r. Ascēdā in palmā. et apphendā fructus eius. Hec est arbor illa mirabilis de q dr̄ Dan. iiij. videbā: et ecce arbor in medio terre et c. Cuius dignitas gliosa in duodecim cōmēdāda describit. Primo i situ: qz i medio terre sita. Pro eo q p eā opatus est dñs salutē in medio terre: vt sit cōe refugiū et remediū oibus vbicūq cōfugiētibus ad eā. Scōo cōmēdat in altitudine nobilitatis sūme: qz altissimus altissimi filius: gliosus vētris virgīs fructus in ea pepēdit. Vn̄ sequit. Altitudo eius erat nimia. ferēdo. s. tā altū fructū. Tertio in magnitudine dignitatis. qz filios dei cōsignat: et in frontes eorum transiens regno celorū eos dignos ostendit. Super Augu. Magna crucis dignitas: q de patibulis latronū transit ad frōtes impatorū. Vn̄ sequit: Magna arbor. Quarto i fortitudine p quā infernū fregit: mortē destruxit et virtutē diaboli et dominiū pctī oppressit et ad nihilū redegit. Vn̄ sequit: Et fortis. Quinto in rectitudine qz celos apit. et tanq pons tornatilis et scala paradisi qz humiles ab imo i sublime celorū habitaculū trāsuehit. Hoc est qd dicit Sūmitas eius cōtingēs celū. Sexto in latitudine virtutis et potestatis: q p totū mūdū se extēdit. Vn̄ sequit. Aspectus illius erat vsq ad terminos terre vniuerse. Septimo in pulchritudine frondiū et florū. i. vborū et exēplorū virtutis q in ea christus exhibuit. Vn̄ dicit Folia eius pulcherrima: qz vita virida: et floribus bonorū exēplorū ornata. Octauo in fructuū multitudine. s. multiplicis vtilitatis quam mūdo multiplicit impēdit. Vn̄ sequit. Fructus eius nimius. Nono commēdat in necessitate quā de ea habemus. qz in ea carnē suā in vsum et alimentū oīuz christus preparauit. Vn̄ sequit: Et esca vniuersorū in ea. Decimo in securitate et capacitate vmbre est: qz virtute sua religiosos et seculares munit et custodit. Vn̄ sequit Subter eā habitabāt aīalia et bestie. Undecimo in iocūditate cōtēplatiōis et cōpassionis. Vn̄ p passionis iugē meditationē post lachrymarū et cōpassione passiōis dulce multā cōtemplātibus passionē infundit cordis letitiā et exultationē. Vn̄ Et in ramis eius. i. in diuersis passionū eius generibus. Cōuersabant. Iugiter meditādo circa ea. Volucres celi. viri cōtēplatiui. diuersos cantus inde pmēdo: diuersas affectiōes pietatis et cōsolatiōis inde recipiēdo. Duodecimo in cōsolatione et mitigatiōe tribulationū qz in ea caro xpi est afflicta: et attrita diuersis tribulationū flagellis. et cōsideratio attritionis carnis christi multā recipit flagelli sui mitigationē: et diuine grē cōsolationē. Vn̄ sequit: Ex ea vescebat oīs caro. De hac dicit btūs Bern. Quis mē tue o crux bñdicta digne queat inuestigare lōgitudinē: latitudinē: sublimitatē: et pfundū. Nā lōgitudo tua vsq ad diem nouissimū subueniet vniuersis inuocātibus eā. latitudo tua replet oēm orbē terrarū. sublimitas tua supne ciuitatis inuenit restaurationē profundū tuū sedētibus in tenebris et vmbra mortis obtinuit redēptionē. Nono christus p passionē suā dat in afflictiōe solatiū. vt sit hō imperturbabil. Virtus enī passiōis eius oēm amaritudinē cōuertit in dulcedinē. Sic ait Aug. Tpal afflictiōis qd nobis ppinat aduersitas nihil dolemus si cōsideremus qd pro nobis bibit ad patibulū. q nos inuitat ad premiū. Hoc est lignū amarū qd dñs ostēdit moysi. qd positū in aquis marath omnē earū amaritudinē dulcorauit. Eccl. xlviij. Nonne a ligno indulcata est aq amara. i. a passione et cruce xp̄i tribulatio. Hoc est qd dicit. iiij. Reg. ij. Vas nouū. i. corpus xpi. in quo positū erat sal sapiētie diuine positū in aqs iericho reddit eas dulces et potabiles. i. pñtes tribulatiōes. Hec ē farina facta de grano frumēti in cruce cōminuto. quā misit heliseus in ollā. de q nemo gustare poterat. sed clamauerūt filij prophetarū mors in olla vir dei. iiij. Reg. iiij. Quid nō suaue tibi erit: si collegeris oēs amaritudines et c. Reqre. s. Religiosus qdā cū pp̄ter duriciā et aspitatē ordinis maxime in cibis et potibus pponeret religionē exire: cogitauit q de pditiōe posset merito argui si redderet castrū p aliq indigēria. nisi prius ea exposita: et petito adiutorio a dño pncipali a quo castrū tenet. Vn̄ venit ad crucifixū corā quo orare cōsueuerat exponēs necessitates suas. et petēs eius adiutoriū: qz non poterat ciborū duriciā sustinē: qz fuerat i seculo delicatus. tūc visū fuit ei q diceret ei crucifixus: Intinge buccellā tuā in aceto passionis mee: et fac tuū de meis vulneribus salsamentū. Qui extūc recepit tantā cōsolationē: q oīa dura cibaria visa sunt ei dulcia. Decimo christus p passionē suā pstat in tētatione pñdiū vt sit hō insupabil. Ipse enī est virtus et fortitudo pugnātiū. Psal. Dñs dabit virtutē et fortitudinē plebi sue. Ideo monet idē: Ponite corda vr̄a in virtute eius. Ab ipso siqr est victoria: sic dicit. j. Corin. xv. Deo grās q dedit victoriā p iesum christū dñm nostrū. Ipse nēpe virtutē pugnātiū adiuuat sanādo et virtualit roborādo. Itē arma fortissima ministrādo. Itē hostes debellādo et turpit effugādo. De pmo qdē Pugnātē adiuuat eius virtutē sanādo et virtualit roborādo. dr̄ Eccl. xxxviij. Altissimus de terra. i. de terreno corpore saluatoris creauit medicinā. Hoc bene figuratū est in serpēte eneo Nu. xx. Qui solo aspectu sanabat a morsibus serpentū. Qz aūt p hūc fuit figuratus. ipse testat Joh. iij. Sicut moyses exaltauit serpentē in deserto sic exaltari oportet filiū hoīs: vt oīs q credit in ipm̄ nō pereat. Si figura tantā virtutē habuit vt oēs a serpētibus vulneratos solo visu sanaret: nō est mirū si veritas figurata sanat a morsibus serpentū spūaliū. Nota q christus in passiōe sua fuit sicut scaladrio: qui applicat infirmo egrotāti ad mortē si alis extētis in eū oculos pijcit: infirmitatē eius bibit: et egrotat pro īfirmo: et eger liberat. Tñ vt dicit p istū modū auis curat: qz ad ardorē solis eleuat; alas extendit: et cum sudore

emisso infirmitatē emittit. sic christ⁹ quos respicit de cruce oculis
mīe curat sudore suo sanguineo. Eccī. viij. Amicus fidelis medica-
mētū vite. Amicus iste fidelissim⁹ est christ⁹ q̄ oīa medicamētoꝝ
genera ꝓ nr̄a curatiōe spūali in corpe suo sacro dignāter exercuit:
sic p̄ deuote meditanti. Cōtra nāq̄ acutā nuantie sanguinē suda
uit: ꝯ būores subcutaneos hypocrisis fuit q̄si scarificatio sine scar-
pello. Carnis minuta incisio: in flagellatiōe ⁊ spinaꝝ punctiōe. Cō
tra apostemata supbie ⁊ ire ⁊ odij fuerūt vulnerū icisiōes. Fellica po
tio. Cōtra vitiū ebrietatis minutio. Cōtra vitiū luxurie: dieta. Cō
tra gulā vel emplastrū fecit de carne attrita ⁊ resina sanguis diffu-
sa sup pellē agni. Cōtra casus ⁊ ꝯtritiōes īpatiētie ⁊ iracūdie bal-
neū fecit de aq̄ lateris. Cōtra feditates infamie: iunctiōes mīe fecit.
Cōtra crudelitatē iuuidie: fundēdo lachrymas cōpassiōis ⁊ pieta-
tis. Electuaria fecit etiā ꝯtra vitiū accidie ex dulcedine verboꝝ q̄ ꝑ
tulit in passiōe. Mortē etiā gustauit: ne moreret̄ egrot⁹. Qz aūt
passio christi ⁊ crux sanet multa habem⁹ exēpla. Luce. iiij. In occa
su solis curat oēs adductos ad se. Itē Matth. ix. Sanguiflua tā-
gēs fimbriā vestimēti dn̄i curat̄ ꝑ q̄d passio signat̄. fimbria finis
est vestimēti. in quo signat̄ finis corpis christi. Legit̄ in tripertita
historia lib. v. q̄ q̄dā imago christi fuit in cesaria philippi: vbi erat
imago mulieris tāgētis fimbriā vestimēti imaginis christi. vbi cre
scebat q̄dā herba ꝯ medicis incognita que q̄n creuerat adeo q̄ tā-
gebat vestimēti imaginis fimbriā habebat vim curādi de ista infir
mitate: aliter nō. Hanc imaginē cū iulianus apostata fecisset remo
ueri: ⁊ suā vt honoraret̄ loco eius apponi fulgur cadēs caput illi⁹
imaginis iuliani amputauit. Itē idē in nicopoli q̄ quōdā erna⁹ di
cta est: fons vt dicit̄ eodē libro est vbi christus transiēs cū discipu
lis lauit pedes: ⁊ ad tactū pedis ei⁹ vim accepit curādi de diuersis
infirmitatib⁹. multo fortius crux debet hoc habere. Item ibidē dr̄
q̄ ī thebaida hierapoli erat arbor persybolis noīe: sub quo ꝓpter
eius speciositatē posita erant diuersa idola q̄ corruerūt cū christus
fugeret in egyptū: ⁊ arbor christo inclinās ⁊ eū obūbrans ad tactū
eius vim accepit vt q̄cūq̄ poiret ad collū de eius folijs: fructibus:
ligno: cortice: vel radice fiat ei salutare medicamētū. multo fortius
hoc debet habere crux. Itē libro ij tripartite historie legit̄. Cū q̄daꝫ
ꝓbianus noīe de pagano factus esset christian⁹ hoc solū videbat̄
abominabile ei q̄ crux adoraret̄ in q̄ taliter dn̄s esset tractatus: cū
ante podagra laboraret: nec curari posset. vidit angelos ⁊ scōs in
visione crucē adorātes sup altare: ⁊ dicētes ei: q̄ aliter nunq̄ cura
ret̄: nisi crucē adoraret. Cū aūt rediēs a visione crucē adorasset sta
tim curat⁹ est. Itē q̄ crux sanat dr̄ in festo philippi: q̄ cum captus
esset ductus fuit ad tēplū martis vt ibi idolū adoraret: vbi cū phi-
lippus adoraret draco exiuit de sub base idoli m̄ltos occidēs ⁊ cū
multi flatu ei⁹ infirmarent̄: dixit eis Philipp⁹. q̄ loco statue alta-
re facerēt: ⁊ crucē suppositā adorarēt: ⁊ curarent̄. Qd̄ ita fuit factū
⁊ infirmi fuerūt oēs curati: ⁊ mortui eoꝝ suscitati. Itē in exaltatio
ne scē crucis: cū reduxisset heraclius crucē in hierl'm fuit vnus mor
tuus suscitatus: paralitici tres curati: leprosi decē mūdati: ceci illu-
minati: infirmi multi curati. Itē ibidē legit̄. q̄ cū quidā christian⁹
māsisset ibi iuxta iudeoꝝ synagogā. transferēs māsionē suā alibi:
imaginē crucifixi quā iuxta lectū suū infixerat: vt corā eo oraret q̄
erat mirabiliter bn̄ cōposita ibi reliquit. Cū aūt quidā iudeus do-
mū illā ꝯduxisset: ⁊ quēdā suū ꝯtribulē inuitasset aduertit imagi-
nē esse ibi: ⁊ significauit hoc alijs iudeis. q̄ cū dictū iudeū q̄ ibi ha-
bitabat verberassent: ⁊ de synagoga sua eiecissent: lꝫ se assereret ima
ginē dictā ignorare. Crucifixū illū clauis ꝯfixerūt: ⁊ alia passionis
dn̄i facta innouauerūt. cū aūt latus eius lancea aperirēt exiuit inde
sanguis ⁊ aqua: q̄ recipiētes in vase stupefacti: infirmos suos de il
lo liquore tetigerūt: ⁊ oēs curati sūt. Quo viso miraculo factū epo
loci retulerūt: ⁊ baptizati sunt oēs: ⁊ eoꝝ synagoge in ecclesias de-
dicate sunt. Inq̄situs ⁊ requisitus christianus cuius fuerat imago
⁊ vbi eā acceperat: ⁊ quis eā sic pulchre cōposuerat. Respōdit hāc
eā fuisse traditā ab antecessorib⁹ suis: ⁊ q̄ eā cōposuit Nicodem⁹:
q̄ moriēs reliq̄t eā gamalieli. Gamaliel zacheo: iste iacobo. ⁊ ita ꝑ
diuersas successiones ad eū venerat. Ideo bn̄ de ipo dicit̄ Isa. liij.
Vere languores nostros ipse tulit. ⁊ dolores nr̄os ipse portauit.
Vn̄ quātūcūq̄ fuerit quis in bello spūali plagatus nihilomin⁹ decur-
rat ad medicū ⁊ curabit̄: vt cū beata agatha posset dicere. Qui me
dignatus est ab oī plaga curare: ipsū inuoco deū viuū. De scdo
q̄ christus discipulis suis arma ministrat. Dictū est boetio sicut
legit̄ in lib. ij de ꝯsolatiōe. Talia tibi ꝯtuleramus arma q̄ nisi pri
or abiecisses: inuicta te infirmitate tuerent̄. Ideo dicit̄ Eph. vi. Cō-
fortamini in dn̄o ⁊ in potētia virtutis eius. Induite vos armaturā
dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. habem⁹ ergo ꝓ ga-
lea coronā spineā: ꝑ gladijs clauos manuū: ꝑ scuto triāgulo crucē
opertā pelli agni ⁊ rubricatā sanguine ei⁹: vbi depingit̄ rosariū pa
radisi in quo depēdent q̄nq̄ rose apture .s. vulnerū. Pro calcarib⁹
clauos pedū. pro lorica liuores flagelloꝝ. pro equo crucē fm̄ q̄ por
tauit dn̄m pro clipeo fm̄ q̄ baiulat̄ ab eo. Ioh. xix. Baiulās sibi
crucē exiuit ⁊c. Accipiam⁹ etiā ipsam lanceā q̄ latus dn̄i ei⁹ apuit:
vt ꝑ eā trāsfodiam⁹ aduersariū. His armis munita fuit btā kathe-
rina ꝯtra maxētiū ⁊ ꝯtra q̄nq̄ginta rethores ꝯgressura. quib⁹ ꝯtra
oēs nobilit̄ triūphauit. Itē btūs martin⁹ q̄ dixit: Ego signo cruc
nō clipeo ꝓtect⁹ aut galea hostiū cuneos penetrabo secur⁹. Itē dr̄
in triptita historia q̄ ꝯstātin⁹ in prelijs signū crucis habebat ꝓ la-
baro ī pro imperiali signo. Itē milites suos in armis suis faciebat
muniri signo crucis. Itē habebat lustratores q̄ portabāt signū cru
cis tectū auro ⁊ lapidib⁹. ⁊ ꝑ illud acies suas ꝑlustrādo muniebat
ne hostes eas possent irrūpere. ⁊ hā ante etiā q̄ in fide eēnt oēs in-
structi. Dicit̄ ibi q̄ cū q̄dā portaret vexillū crucis timēs impet⁹ ho
stiū: tradidit illud cuidā socio suo portādū vt euadere posset. Ipse
aūt dimisso crucis signo solus in exercitu occisus est. Et dicit̄ q̄ il-
le q̄ vexillū h̄ portabat irruentib⁹ in eū telis ⁊ sagittis a nullo est le
sus: q̄r signū crucis oīa in se tela imissa recipiebat ⁊ sagittas: ita q̄
nullū lederent in exercitu. De tertio. s. q̄ christus ꝑ passionē suā
hostes spūales effugat spoliat ⁊ ꝯfūdat. dicit̄ ephe. ij. Per crucem
interficiēs inimicicias ⁊c. Col. j Per sāguinē crucis ei⁹ spoliās prin
cipat⁹ ⁊ potestates. Vn̄ solo signo crucis agnito demones effugā-
tur. Exēplū de iustina virgine: q̄ ꝑ signū crucis ab oī tētatiōe ⁊ infe
statiōe demonū se penit⁹ liberabat. Cū āt cyprian⁹ q̄reret a p̄ncipe
demonū q̄re nō possent iustinā virginē superare: r̄ndit. Vidi signū
crucis ⁊ extimui. ⁊ dixit q̄ ex quo christus in cruce pepēderat: per
signū cruc' tabefacti ilico fugiebāt: q̄r ibi attrita fuit eoꝝ fortitudo
ꝑ passionē crucifixi. Itē in vitispatrū legit̄: q̄ cū btūs antonius so
lus in heremo habitaret: ⁊ demones sub diuersarū specierū similitu
dine in eū irruerēt: signo crucis eos abigebat. Itē cū ad eū venirēt
hoīes ꝑterriti ꝑ solitudinē a diuersis horrorib⁹ ⁊ illusionib⁹ demo-
nū dicebat eis: Signate vos ⁊ abite securi. Itē signate domos ve-
stras ⁊ eritis securi. Assumūt diuersas spēs. sꝫ statī facto signo cru
cis soluunt̄ ⁊ in nihilū rediguntur. metuūt enī ait illud trophēū salu
tis. Itē cū q̄dā plīi misissent demones perurgēte inuidia ad beatū
antoniū vt eū de cella sua eijcerent: ⁊ ipsi cū acerrime tētarēt ꝑ cru
cē ⁊ orōnē eos repellebat ⁊ eoꝝ tētationes. ⁊ cū redirēt ꝯfusi. vidē-
tes plīi q̄ et nō ꝓualerēt demones: ad eū veniētes veritatē sunt cō
fessi ⁊ ad deū ꝯuersi. Itē dicit̄ in barlaam. q̄ cū iosaphat rex dimi
sisset regnū ⁊ penetraret heremū ī quo plus q̄ꝫ ꝑ duos annos ober
rauit q̄rēs magistrū suum scm̄ barlaam. postq̄ꝫ multas iniserat ei
diabolus tētationes de glīa quā dimiserat: ⁊ de delicijs ⁊ regno ⁊
amicis nec preualeret nec ꝑ aspitatē nec ꝑ paupertatē ⁊ difficultatē
vie quā sustinebat. ad vltimū apparuit ei euaginatū tenēs gladiū
mortē ei intētans ⁊ cōminās nisi rediret. ⁊ assumēs diuersarū fera
rū formas horribiliū ꝑterrere nitebat̄ eū. Sꝫ hec oīa dei seru⁹ cru-
cis opponēs signaculū vincebat: ⁊ demones ⁊ assūptas formas fu
gabat: ⁊ etiā dracones ⁊ serpētes ⁊ feras ⁊ mōstra materialia q̄ oc
currebāt signo crucis fugabat. Itē cū q̄dā iuuenis paup ⁊ nobilis
cupiēs eē diues: duct⁹ ad p̄ncipē demonū ꝑ quēdā magū reqrerer̄
homagiū faciēdo dicē: Abnego patrē ⁊ filiū ⁊ spm̄scm̄. obstupuit:
horruit: ⁊ dexterā quā extēderat vt homagiū facēt retraxit: signās
se ⁊ dicēs Ego me reddo deo pr̄i filio ⁊ spiritui scō. Quo facto tota
demonū multitudo cū maximo strepitu recessit. ⁊ castrū q̄d ibi vi-
debat̄ eē cū oīb⁹ edificijs ⁊ ornamētis fudit⁹ corruit: ita vt nullū ibi
vestigiū remaneret. Undecimo christus ꝑ passionē suā thesau-
ros amplificat. Infinit⁹ enī thesaur⁹ est hoīb⁹: quo q̄ vsi sunt parti
cipes facti sunt amicicie dei. In h̄ thesauro accipit ecclīa remissio-
nes ⁊ indulgētias q̄ cōicant̄ fidelib⁹ Isa. iij. Nō est finis thesauro
rū ei⁹. Christus in passiōe sua salutis apothecā apuit in curationē
infirmoꝝ: horreū ⁊ cellariū celeste i refectionē famelicoꝝ. ⁊ thesau-
rū ꝑadisi in redēptionē captiuoꝝ. diuinū presidiū in refugiū fugiti
uoꝝ. tot mīe incitamēta in recōciliationē reoꝝ. ꝑ tot hostia suam
miaꝫ nobis apuit: q̄n viscera mīe dei nobis tā multiplicit̄ ⁊ tā abū
dāter ⁊ ꝑ tot foramia tā misericordit̄ effudit. Sūt vulnera dn̄i apo-
thece salutis dissipate ob curationē nostrā. Joel. j. Dissipate apothe
ce. Isa. liij. Cui⁹ liuore sa. su sūt horrea q̄ apuit ioseph. Gen. xli. ad
famelicos pascēdū. Vn̄ dicūt egyptij famelici Salus nr̄a in manu
tua est. Gen. xlvij. Itē celle vinarie aperte ⁊ attabernate vt inebriē-
tur aīe charitate. Can. j. Introduxit me rex in cellaria sua exul. ⁊c.
Can. v. Bibite ⁊ inebria charissimi. Ibi sugūt mel de petra: ⁊ san-
guinē vue bibūt meracissimū. Deu. xxxij. Itē sunt thesauri redem-

ptionis nře. Bern. Fodiēdas dñe pbuisti man⁹ tuas vt pcederet nobis de eis thesaurus salutis q̄ in eis latebat. Idē. Ego fidens q̄ ex me mihi deest vsurpo de vulnerib⁹ dñi mei ihu. qui mīa affluūt nec desūt foramina p q̄ effluāt meū plane meritū est mīa dñi. Nō sū meriti inops q̄diu ille miserationū lacus nō defuerit. Patet arcanū cordis per foramē corpis. Patet magnū pietatis sacrm̄. Patent viscera mīe dei nři in qb⁹ visitauit nos oriēs ex alto. Itē sunt fortissimū p̄sidiū fugitiuoꝝ sicut quinqꝫ ciuitates refugij i terra pmissionis sunt foramina petre ꝛ cauerna macerie: colūbarū sancta aīaꝝ p̄ accipitres infernales. Debēt igit ad illud ꝯfugere i tentatiōib⁹ suis Cant. ij. Columba mea veni in foraminib⁹ petre in cauerna macerie. Bern. vbi tuta firmaqꝫ reqes nisi in vulneribus saluatoris. Idem. Bona ꝛ desiderabilis vmbra sub alis dñi ihu ibi tutū fugiētibus refugiū gratū fessis refrigeriū. Idē. Passio tua dñe est vltimū refugiū. singulare remediū. Deficiēte sapia succūbēte iusticia. sanctitatis succūbētib⁹ meritis succurrit illa. Itē christi vulnera sunt apud deū recōciliatiōis incitamenta. Bern. Securū habes accessū o hō ad deū ꝛc. vbi habes an̄ filiū matrē ꝛ filiū an̄ patrē. Mater ostendit filio pectus ꝛ vbera. filius ostēdit patri latus ꝛ vulnera. nec vlla poterit esse repulsa vbi tot incurrunt charitatis insignia. Hec ille.

Duodecimo christus p passionē suā nos in celis glorificat. nam passio vel crux eius est via p quā dirigimur. Pons p quē trāsferimus: scala p quā pgredimur: nauis p quā transitebimur: signū p qḋ distinguimur. Primo q̄dē hec est via regia recta ꝛ cōpēdiosa pueniēdi ad celū. Joh. xiiij. Ego sum via veritas ꝛ vita. Un̄ vere pōt dicere: hec via: ambulate in ea: neqꝫ ad dexterā neqꝫ ad sinistrā. Itē hic est pons p quē transferimur. Pons inquā quē fecit nobis christus assistens pontifex futuroꝝ bonoꝝ. Hebre. ix. In quo fecit tres arcus. s. sūme penalitatis. pauptat⁹: vilitatis ꝯ ꝯcupiscētiā carnis: ꝯ ꝯcupiscētiā oculoꝝ: ꝯ supbiā vite: q̄ sūt tria picula generalia p̄ntis vite: q̄ mergūt aīas in pditionē inferni. Est etiā crux nauis institoris de longe portās panē suū. s. corpus christi q̄ est panis vite. puer. xxxi. De longe qꝛ de mortalitate ad īmortalitē. In hac summus institutor merces p̄ciosa exhibuit p vilibus q̄s assūpsit in ea. Aug. Uenit ad nos celestis negociator accepe pauptatē: dare diuitias: accipe ꝯtumeliā: dare honores: subire labores: dare requiē: accipere dolores: dare salutē: subire mortē: dare vitā. Est etiā scala p quā celū ascendit̄. de q̄ Gen. xxviij. Uidit iacob in somnis scalā stantē sup terrā cui⁹ cacumē attingebat celū: ꝛ angelos ascēdētes ꝛ descendētes p eā: ꝛ dñm innixū scale. Per hāc celos ascēdūt angeli aīas deducēdo ꝛ introducēdo in celū: descēdūt ad misteriū et adiutoriū seruoꝝ crucis. Est etiā porta celi p quā ingredimur. vt dr̄ Gen. xxviij. Un̄ in morte sūmi pontificis redibāt hoīes exules ad hereditates suas. Silr̄ nos ascēdimus p mortē christi ad celū. Itē in vita bti bernardi dicit̄ q̄ aliqñ ei egrotanti est visū q̄ presentaret̄ an̄ tribunal christi iudicand⁹. quē cū diabolus multis questionib⁹ ꝛ accusationib⁹ ppulsaret. R̄ndit. Fateor ex ppriis meritis nō sum dign⁹ obtinere regnū celoꝝ. sed duplici iure illud obtinet dñs meus. s. hereditate patris ꝛ merito sue passiōis: altero ipse sibi ꝯtēt⁹ ē: alterū illud mihi donat: cui⁹ merito passiōis ꝛ dono nō ꝯfundor illud mihi vendicare. Ad hoc diabolus ꝯfusus obmutuit ꝛ scūs de extasi redijt. Est etiā signū p qḋ distinguimur. Un̄ notandū q̄ ē signū multiplex. Est enī signū distinctiuū. distinguit enī monetas christianas ab īfidelib⁹. oues christi a diaboli. Matth. xxij. cui⁹ ē h̄ imago: ꝛ h̄ suprascriptio. Et post. Redde q̄ sūt cesaris cesari: ꝛ q̄ sunt dei deo. Moneta q̄ ī iudicio dei īuenietur sine hac suꝑscriptiōe reddet̄ diabolo q̄ est cesar. i. pnceps possidēs mūdanos vt tāq̄ faber infernalis ī fornace inferni eā cōburēdā ponat. Christiana aīa moneta h̄ signū dei viui hñs reddit̄ ei ī celestes thesauros reponēda. Itē est signū ouiū christi quo celestis pastor eas cognoscit. Joh. x. Ego cognosco oues meas. Itē ē signū domoꝝ dei ꝛ hospitalarioꝝ ꝛ tēplarioꝝ q̄ h̄ signo signant̄ sup habitaculū ꝛ tēplū dei. Un̄ cū h̄ distinguunt̄ domus ꝯsecrate a nō ꝯsecratis: in h̄ distinguunt̄ milites dei. In triptita historia ꝛ ecclesiastica. ix. li. ix. ca dr̄ q̄ ꝯstantin⁹ statuit vt crux imprimeret̄ in monetis christianis: ꝛ q̄ hoc signo signarent̄ arma militū suoꝝ. Itē in historia antiochena legit̄ q̄ vrbanus papa apud claromontē statuit q̄ oēs q̄ vellent facere pegrinationē transmarinā p deo h̄ signo distinguerent̄. Itē in p̄mitiua ecclesia cū hoc signo catholici se cognoscebāt. Un̄ legit̄ in miraculis marie magdalene. q̄ cū ipsa venisset apud marsiliā cū sancta martha sorore sua ꝛ alijs pluribus: ꝛ p̄dicaret ibi articulos fidei ꝛ audiret̄ libenter tum ppter suā nouitatē ꝛ eoꝝ que predicabat: vel ppter suā pulchritudinē: vel eloquij gratiam ꝛ dulcedinē. Et ipsa ꝛ sui multā penuriā paterent̄. vxor princip͂is ciuitatis que ad eam audiend ī aliqñ conuenerat pterrita est de visione horribili: ꝛ vir eius vltimo silr̄. ꝛ dictū est eis q̄ nisi mēbris christi fame afflict ꝛ penuria cito necessarij pruiderēt cito punirent̄ q̄ cū eis inuētis loq̄rent̄ btē marie magdalene: pmiserūt q̄ crederēt in christū quē maria p̄dicabat ꝛ obediēt ei si eis obtineret prolis fecunditatē. ꝛ q̄ visitarēt beatū petrū q̄ apud antiochiā presidebat: ꝛ terrā scām. Cū aūt vxor dicta q̄ diu fuerat sterilis esset pregnās ꝛ ppinq partui pre gaudio voluit stati p̄nceps solue pmissū. ꝛ ire apud antiochiā. vxor aūt ei⁹ noluit remanē. vn̄ btā magdalena in signū recognitiōis dedit eis cruces in vestib⁹. Cū aūt nauigarēt vxor dicta pepit ꝛ post partū mortua est. gaudet vir p nato filio: sꝫ magis dolet pro vxoris morte ꝛ pro filio cito morituro. Cū aūt naute vellēt eā ī mari pijcē obtinet dñs ille vt applicēt ad propinquā insulā vbi vxorē suā dimitteret in lecto parato ꝛ puerum viuū inter ei⁹ vbera: cōmēdauit eos custodie btē magdalene q̄ ī ei obtinuerat vt ea etiā eēt pueri nutrix ꝛ custos. Cū venisꝫ apud antiochiā signū crucis cognitū est a christianis instruct⁹ a btō petro ꝛ baptisat⁹. Postq̄ꝫ visitauerat terrā sanctā cū btō petro rediit post annū applicans ad locū vbi vxorē suā mortuā reliq̄rat: videt puerū ludentē cū lapillulis littoris. q̄ vidēs eos fugit sub coopertura ad vbera mr̄is q̄si catulus cū q̄tuoꝛ pedib⁹: inuenerūt puerū viuū ꝛ sanū. ꝛ mulierē ita iacentē vt dimiserāt eā. adiurāt eā vt virtute fidei quam petrus docebat surgat ꝛ merito btē marie magdalene. Que stati q̄si de somno surrexit: ꝛ ei narrauit quō ipsa fuerat p oīa loca sue pegrinatiōis ꝛ q̄ doctrinā petri apli cū ipso audierat. Deinde gaudētes ad ppria redierūt. Propt h̄ bn̄ dicit Psal. Bñdic aīa mea dño ꝛc. qui coronat te in misericordia. Idem: Misericordias dñi in eternū cantabo: quoniā in eternū misericordia edificabitur in celis. Idem: Dñe in celo misericordia tua.

De misericordia hoīs ad hominē. DIS. XX.

Icto de mīa dei ꝯsiderādū ē de mīa hoīs ad hominē. Circa quā sciēdū est q̄ ad mīam faciēdā multa nos mouē debēt. Sicut in multis locis legim⁹ in scriptura. Primo q̄dē nos inuitat ad mīam faciēdā diuine volūtatis cōplacētia: qꝛ deo q̄ sūme misericors est sūme placet. sic dicit̄ puer. xxi. Facē mīaꝫ magis placet deo q̄ victime. Et Osee. vj. Misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū. Nullum enī materiale sacrificiū tantū placet deo q̄ntū mīa, ppter deū facta pauperibus ex viscerib⁹ pij cordis. Un̄ Mat. ix. dicit saluator: Discite q̄d est Miam volo ꝛ nō sacrificiū. Secūdo diuine legis obseruātia. Hāc enī legē de⁹ instituit: vt q̄ fecerint mīam mīam ꝯsequant̄. et q̄ nō non. Jac. ij. Judiciū sine mīa fiet illi q̄ nō fecerit mīam. Et Eccl. xxviij. Hō hoī seruat irā: ꝛ a deo q̄rit medelā. In hoīeꝫ similē sibi nō hꝫ mīaꝫ: ꝛ pro delictis suis deprecabit̄. q. d. frustra deprecabit̄. Exemplū Math. xviij. Serue nequā omne debitū dimisi tibi qm̄ rogasti me: nōne oportuit ꝛ te misereri ꝯserui tui: sic ꝛ ego tui misert⁹ sum. Nota bene qḋ sequit̄ ibi. Ideo dicit hic Bti misericordes qm̄ ipsi mīaꝫ ꝯseq̄nt̄. Tertiū ē curial̄ exhortatio. Multiplicit̄ enī hortat̄ nos de⁹ ꝛ inuitat ad mīaꝫ faciēdā tā p se q̄ p scōs suos. Luc. vj. Estote misericordes ꝛc. Et. j. Pe. iij. Estote inuicē misericordes modesti hūiles. Itē Eph. iiij. Estote īuicē misericordes benigni. donantes vobismetipsis ꝛc. Col. iij. Induite vos sicut electi dei sci ꝛ dilecti viscera mīe ꝛc. Quartū est exemplaris imitatio. Imitari nāqꝫ debemus exēplar verissimū clarissimū ꝛ pfectissimū nobis exhibitū ꝛ ostensum. Primo exēplar dei p̄ris. Luc. vj. Estote misericordes sic ꝛ p̄r vester misericors est. Un̄ de filio pdigo dr̄ Luc. xv. Uidēs eū p̄r mīa mot⁹ est. Nota qḋ sequit̄. Un̄ antonomastice p̄r miarū nūcupat̄. j. Corin. j. Bñdict⁹ de⁹ ꝛc. P̄r misericordiarū ꝛ deus ꝯsolatiōis. Itē exēplar filij q̄ de seipso dicit Exēplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci vobis: ita ꝛ vos faciatis. Qui nos ad mīam inuitādo dicebat Math. ix. Discite q̄d est: mīaꝫ volo ꝛ nō sacrificiū. Attēde q̄ signāter dicit discite. q. d. hāc lectionē vobis spālit̄ sup oēs cōmēdo: in cordib⁹ vrīs indelebilit̄ imprimi volo: ꝛ ope fidelit̄ adimpleri. Exēplū de mīa filij ponit̄ euidentissimū Luc. x. de illo q̄ incidit in latrones: de quo dicit̄ ibi q̄ samaritanus iter faciēs ꝛ vidēs eū mīa mot⁹ est. Nota bene totā parabolā vbi spālit̄ ad q̄stionē ibi factā Quis horū triū videt̄ tibi p̄xim⁹ fuisse illi q̄ incidit in latrones. R̄ndet̄. Qui fecit mīaꝫ in illū. Quis est iste samaritan⁹. i. custos nisi christus q̄ nobis fact⁹ est p̄xim⁹: ꝛ fraternitate carnis assumpte: ꝛ affectu dilectionis īmēse. ꝛ effectu miseratiōis impēse. Uoluit enī p oīa frīb⁹ assimilari vt misericors fieret. Hebre. ij. id est vt ipse q̄ ex diuinitate essentialiter est misericors: ab eterno ex infirmitatib⁹ ꝛ passionib⁹ nr̄is assumptis in carne deberet eē misericors expimētaliter sustinēdo. Jac. v. Patiētiā

iob audistis: ꝛ finē dn̄i vidistis: qm̄ misericors est dn̄s. Exemplar etiā spūssancti imitari debem⁹. Cui psal. ait Deus deus mīa mea. Idē. Tu dn̄e suauis ac mitis ꝛ multe mīe inuocantib⁹ te. Quintū qd̄ mouere debet ad mīaꝫ exhibendā est diuini honoris exhibitio: q̄ eni honorat seruū ꝑpter dn̄m: nō est illū principalit̄ dn̄m honorare. Oīs eni honor. obsequiū ꝛ bn̄ficiū impensū seruo indubitanter ipsi dn̄o principaliter exhibet̄. Sicut ipse testat̄ Matt. xxv. Q̄diu vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Et ꝓuer. xiiij. Honorat dn̄m q̄ miseret̄ paupis. Sextū est petōꝝ remissio prouer. xv. Per mīaꝫ ꝛ fidē purgant̄ peтā. Et eiusdē. xvj. Misericordia et veritate redimit̄ iniquitas. Ecc̄i. iij. Sicut aqua extinguit ignē. ita elemosyna resistit petis. Dan̄. iiij. Peccata tua elemosynis redime ꝛ iniq̄tates tuas misericordijs pauperꝝ. Septimū est acquisitio meritoꝝ. Multa eni ꝛ magna acquirit hō misericors: q2 ꝓ oī miseria ꝓximoꝝ qb⁹ pie subuenit: vel pro corde cōpatit̄ meret̄. Preterea q̄cq̄d dat paupi: deo accōmodat ad vsuraꝫ. vñ Psal. de viro iusto ꝛ pio dicit. Tota die miseret̄ ꝛ cōmodat Et sapiēs dicit ꝓuer. xix. Fenerat̄ dn̄o q̄ miseret̄ paupi. Attēde quāta sit sapīa dn̄o fenerari ipse eni fidelit̄ soluit vsuras: in manu secura reponit̄: qd̄ ei cū fenore cōmodat̄. Soluit etiā abūdanter q2 pro quolibet obolo plusq̄ centies millesies mille marchas. O terreni ꝛ cupidi filij adā q̄re nō aduertitis. q̄re nō negociamini: q̄re nō ꝑstatis ad tātas vsuras sine petō ꝛ ꝓ ineffabili lucro. Quare ad fideles mercationes ꝛ nūdinas q̄stuosissimas auaricias mūdanoꝝ itepuit ꝛ obdormiuit in terra. Cui iudeo: cui sacrilego dare paruū ꝓ maximo: tp̄ale ꝓ eterno: corruptibile ꝓ incorruptibili: vile ꝓ inpreciabili cūctareris. Idō thobias exhortans filiū suū ad has vsuras dicebat Quō potueris ita esto misericors. Si multū tibi fuerit: abūdanter tribue. Si aūt exiguū. illud exiguū libēter impartiri stude. p̄miū eni bonū thesaurizas tibi in die necessitatis: qm̄ elemosyna ab oī petō ꝛ a morte liberat: ꝛ nō patiet̄ aīas ire in tenebras. Ad hūc thesauꝝ hortat̄ dn̄s Matth. vj. dicens. Thesaurizate vobis thesauros in celo: vbi nec erugo corrodat̄ nec tynea demolit̄: ꝛ vbi fures nō effodiūt nec furant̄. ꝛ bn̄ dicit thobias in die necessitatis. s. in morte ꝛ post mortē: tūc eni indiget hō maxie mīa. Sola aūt mīa est comes defunctoꝝ: ait ambro. Vn̄ diues epulo q̄ lazari paupi nō est misertus dū viueret: nec in morte nec post mortē mīaꝫ inuenit: vt vnicā aque guttulam ipetraret. Magna igit̄ est sapīa paupib⁹ ꝑpter deū misericorditer erogare: hec est sapīa nō terrena aīalis: ꝛ diabolica: sed sapīa q̄ desursū est. De q Iac̄. iij. Que desursū ē sapīa. p̄mū q̄dē pudica est ꝛc̄. plena mīa ꝛ fructib⁹ bonis. Ista sapīa nō tm̄ ē misericors: sꝫ plena mīa. q2 mīa faciā eā plenā replēdo meritis ꝛ spūalib⁹ bonis ꝛ fructib⁹. i. opib⁹ scis. vnusq̄sq2 eni nr̄ꝫ ē i horto dn̄i. i. eccl̄ia sic arbor fructifera. Vn̄ dicit dn̄s Matth. vij. Arbor bona fruct⁹ bonos facit. mala aūt arbor fruct⁹ malos facit. Hō vō misericors ē sic oliua fructifera hn̄s i se fructus suauissimos ex q̄ ꝓcedit oleū dulcissimū vnctiōis. qd̄ q̄dē valet ad mitigādū dolores. ad sanādū lāguorem ad ꝯdimētū saporis ꝛ nutrimētū ardoris. Vn̄ ps̄ i ꝑsona misericordis hoīs dicit. Ego aūt sic oliua fructifera in domo dn̄i. Sane tot fructus ꝓducit hec oliua: tot exhibet opa pietatia. Octauū ē acq̄sitio amicoꝝ: hō nāq2 misericors acq̄rit sibi amicos ꝛ multiplicat: itercessores ꝓ se ad deū obligat: ꝛ i cā sua ꝯgregat aduocatos Idō dicit dn̄s. facite vobis amicos de mām̄ona iniq̄tatis: nec soluꝫ hoīes acq̄rit amicos: sꝫ qd̄ lōge mai⁹ ē ipsū deū. sic dr̄ Ecc̄i. iij. Elemosynā paupis ne defraudes ꝛc̄. Et post m̄lta pietat̄ opa. Subdit In iudicādo esto pupillis misericors vt pr̄ ꝛc̄ Et eris tu velut filius altissimi: ꝛ miserebit̄ tibi magis q̄ mr̄. Nonū est i afflictiōe ꝯsolatio. ps̄. Si dicebā mot⁹ ē pes me⁹ mīa tua: dn̄e ad me: fm̄ multitudinē do. m. in. cor. m. ꝯso. t. lett. fe. a. m. Idē. Fiat mīa tua vt ꝯsolet̄ me. De⁹ eni misericors illos ꝯsolat̄ ꝛ liberat ꝛ a tribulatiōe ꝛ a miseria qui miseros ꝯsolant̄ ꝛ eoꝝ cōpatiētes miserijs miserent̄. vñ Aug. Btōs dicit esse dn̄s q̄ subueniūt miseris. qr̄ eis ita repēdit̄ vt a miseria liberent̄. ps̄. Btūs q̄ intelligit sup egenū ꝛ pauperē in die mala liberabit eū dn̄s. Decimū est pene debite relaxatio: q2 pena quā soluere debet aliq̄s in purgatorio: ꝑpter opa mīe relaxat̄. Sicut hō dando de suis aliq̄ ꝓcurat se a pena carceris liberari. Vn̄ regi nabuch. cui de⁹ i sōno ꝑ visionē ostēderat: ꝛ ꝑ danielē ꝓdixerat: eijcient te ab hoīb⁹: ꝛ cū bestijs ferisq2 erit habitatio tua: fenū vt bos comedes ꝛc̄. Dixit daniel q̄obrē rex ꝯsiliū meū placeat tibi: ꝛ petā tua elemosynis redime: ꝛ iniq̄tates tuas misericordijs pauperū. Econtra. Serui nequā qui noluit ꝯseruo tuo misereri et debitū sibi remittere dixit dn̄s eius. Serue nequā oē debitū dimisi tibi: qm̄ rogasti me. nōne ergo oportuit ꝛ te misereri ꝯserui tui: sicut ꝛ ego tui misertus sum: ꝛ iratus tradidit eū tortorib⁹ quousq2 redderet vniuersum debitum. Vndecimū est districta rationis exactio. Christus eni in iudicio de opib⁹ mīe disceptabit ꝛ rationē exquiret. sicut dicit̄ Math. xxv. Tūc dicet rex impijs q̄ a sinistris ei⁹ erunt: Esuriui ꝛ nō dedistis mihi māducare: sitiui ꝛ nō dedistis mihi bibere ꝛc̄. Et sequit̄ sentētia nimis terribil̄ ꝛ horrēda. Discedite a me maledicti in ignē eternū q̄ parat⁹ est diabolo ꝛ angel ei⁹. Dicit eni btūs Iacob⁹ Iudiciū sine mīa fiat illi q̄ nō fecerit mīam. Misericordib⁹ aūt dicet: Esuriui ꝛ dedistis mihi māducare: sitiui ꝛ dedistis mihi bibere ꝛc̄. Et sequit̄ sentētia desiderabil̄ ꝛ amāda Venite bn̄dicti p̄ris mei possidete regnū qd̄ vobis paratū est a cōstitutione mūdi. Istud horrēdū iudiciū preueniēs Micheas ꝓpheta ait. vj. Indicabo tibi hō q̄d sit bonū. ꝛ quid dn̄s req̄rat a te. vtiq2 facere iudiciū. diligere mīaꝫ: ꝛ sollicitū ambulare cū deo tuo.

Duodecimū est multiplex bn̄dictio. Propt̄ qd̄ dicit̄ ꝓuer. xxij. Qui pron⁹ est ad mīam bn̄dicet̄. A quib⁹: Profecto a recipiētib⁹ a videtib⁹ ꝛ audiētib⁹. sed qd̄ est principaliter apperēdū a deo bn̄dictionē grē in p̄nti: ꝛ benedictionē glīe in futuro iudicio qn̄ dicet iustis: Venite bn̄dicti ꝛc̄. Necnō est statim post mortē qn̄ recipietur in celo. Ideo dicit̄ ꝓuer. xxj. Qui sequit̄ mīam ꝛ iusticiā inueniet vitā ꝛ gloriā. Et eiusdē. xiiij. Qui miseret̄ pauperi beatus erit.

Vlteri⁹ sciēdū ꝙ duplex est mīa. Est eni mīa q̄dā corporalis: ꝛ q̄dā spūal̄. Misericordia corporalis est multiplex. videlicet esuriētē reficere: sitiētē potare: nudū vestire: infirmū vel in carcere existētē visitare: captiuū redimere: vagū in domū recipe. mortuū sepelire de oīb⁹ istis excepto vltimo habet̄ sil̄ Math. xxv. De trib⁹ eoꝝ ꝛ sepultura mortuoꝝ dicit̄ specialiter Tobie. j. Esuriētes alebat: nudis vestimēta praebebat: ꝛ mortuis atq2 occisis sepulturā sollicitus exhibebat. Silr̄ mīa spūal̄ multiplex est: videlicet ignorātes instruere: negligētes exhortari. in dubijs ꝯsulere: peccātes corripere: afflictos seu mestos ꝯsolari: ꝛ eis ex aīo cōdolere: penitētib⁹ indulgere: defectus alioꝝ nō culpabiles supportare: pro oīb⁹ etiā inimicis orare. Versus. Cōsule castiga solare remitte fer ora. Debemus igit̄ eē misericordes: ignorātes instruēdo: delinquētes exhortādo in dubijs ꝯsulēdo. Et dicit̄ Ecc̄i. xviij. Qui mīaꝫ docet ꝛ erudit sic pastor gregē suū. Itē peccātes arguēdo. Psal. Corripiet me iust⁹ in mīa. Itē afflictos ꝯsolādo Ecc̄i. vij. Ne desis ploratib⁹ in ꝯsolatione: ꝛ cū lugētib⁹ ambula. Job. xxx. Flebā quōdā sup eo q̄ afflictus erat ꝛc̄. Hiere. ix. Quis dabit capiti meo aqua ꝛc̄. Et si afflictis corporaliter cōdolere debem⁹ multo magis cōpati debem⁹ petōribus: ꝛ lugere miserias eoꝝ ex zelo. sicut Psal. q̄ dicit: Vidi preuaricātes ꝛ tabescebā ꝛc̄. Idē: Tabescere me fecit zelus me⁹ ꝛc̄. Itē misericordes debem⁹ esse penitētib⁹ indulgēdo: ꝛ illatas nobis iniurias remittēdo. Luc̄. vj. Dimittite ꝛ dimittemini. Et Math. xviij. Pater vester celestis non dimittet vobis petā vr̄a: nisi dimiseritis vnusquisq2 frī suo de cordib⁹ vr̄is. Propter qd̄ Apls ephe. iiij. dicit: Estote inuicē benigni: misericordes ꝛc̄. donātes vobismetipsis ꝛc̄. Itē misericordes eē debem⁹ pro inuicē orando. Iac̄. v. Orate pro inuicē vt saluemi. Sic moyses orabat pro ppl̄o. sic aaron: samuel ꝛ ceteri: sic habet̄ in locis innumeris in scriptura. Math. v. Orate ꝓ ꝑsequētib⁹ ꝛ calumniātib⁹ vos. Exēplo dn̄i: q̄ pro suis crucifixoribus orauit. Luce. xxiij. Pr̄ ignosce illis ꝛc̄. Exēplo etiā beati stephani Act̄. vij. Positis autē genib⁹ ꝛc̄. Itē exēplo btī iacobi minoris: q̄ precipitat⁹ de pinnaculo tēpli dū adhuc supuiueret flexis genib⁹ orauit pro illis q̄ precipitauerāt eū. De btō frācisco legit̄: ꝙ ꝓ petōrib⁹ in orōne flēdo clamabat: ꝛ aiarū ꝑditionē cū tanta teneritudine deplorabat: vt pre dolore totus deficere videret̄. ac si eas in christo quotidie parturiret. De his q̄ ad mīaꝫ ꝑtinēt: req̄re infra li. iij. de elemosyna. Itē misericordes esse debem⁹ defect⁹ alioꝝ culpabiles supportāda. Col. iij. Induite vos sicut electi dei sci ꝛ dilecti viscera mīe ꝛc̄. supportātes inuicē in charitate. De hac materia req̄re in libro. iij. de elemosyna.

De mundicia cordis. DIS. .XXI.

Circa sextā btītudinē Bti mūdo corde ꝛc̄. considerāda sunt tria. Primo quō possit mūdicia cordis acquiri. Secundo quō possit custodiri. Tercio q̄ debēt nos mouere ad mūdiciā acquirēdā vel seruandā. Circa primū sciēdū: ꝙ mūdiciā cordis nemo potest ꝑ se acquirere nec habere. sed solus deus q̄ potest aīas creare pōt mundare. Job. xiiij Quis potest facere mūdū de imūdo ꝯceptū semine: Nōne tu q̄ solus es: Nā aīa licꝫ a deo creata sit mūda de se: tn̄ in ipsa creatiōis hora ꝛ infusionis maculat̄. ꝛ q̄si leprosa efficit̄ ex cōtactu leprosi seminis ꝛ infecti. Ideo desiderās aīa mūdicie sanitatē dicat illud verbū qd̄ dixit leprosus dn̄o ihesu christo Mat. viij Dn̄e si vis potes me mūdare. Qui ꝯtinuo rn̄debit Volo: mūdare.

Sciendū q̄ deus mūdat aīam abluēdo sicut res aliq̄ corpalis ablutione mūdat᷑. Primo q̄dā lauacro baptismali. Intantū enī ostēdit se velle nr̄az mūdiciā q̄ seipsū p nobis tradidit ⁊ morti exposuit vt ex suo corpore bn̄dicto lauacrū nr̄e mūdatiōis pduceret sicut aplūs Eph.v. Christ⁹ dilexit ecclesiā. ⁊ semetipsū tradidit p ea mūdans lauacro. Et ad tytū.ij. Christus dedit semetipsū p nobis vt nos redimeret ab oī iniq̄tate: ⁊ mūdaret sibi ppl'm acceptabilē. Attende pinde rōnalis aīa quāto p̄cio sis redēpta q̄ p̄cioso lauacro sis mūdata. Attende etiā quātū desiderare debes hanc habere mūdiciā quē christus tāto desiderauit ardore: quāto quoq̄ studio debeas eā custodire: ineffabili pcurataz amore. Sed heu: q̄ sic dixit marım⁹ in sermone. Nos post nitorē baptismi post collatū nobis pie regeneratiōis candorē: post acq̄sitū indumētū nuptialis angelicam dignitatē in petōz ceno relapsi ⁊ in antiq crimini volutabra reuoluti mucū vestimētū tetris iniq̄tatū ac libidinū stagnis sordidamus ⁊c. Sed q̄d agem⁹: q̄ nō est iterabilis emūdatio baptismalis. Iō deus cuius mīe nō est finis aliud nouis lauacrū emūdationis nobis instituit: vt q̄ pdidimus mūdiciā baptismalē: per pniam emūdari possumus. ⁊ hec emūdatio q̄ fit p pniam plures habet vias. sicut sunt plures pnīe partes: videlicet ɔtritio: ɔfessio ⁊ satisfactio. Primo igit᷑ mūdat᷑ aīa ablutione ɔtritionis. Sed aquā hui⁹ ablutiōis habere nō possumus: nisi nobis diuinitus infundat᷑. Iō Ezech. xxxvi. Effundā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimini ab oīb⁹ inq̄namētis vestris. Naamā lauādo mūdat⁹ est a lepra. iiij. Re v. Uade ⁊ lauare septies in iordane: ⁊ sanitatē recipiet caro tua atq̄ mūdaberis. Septies lauare precipit᷑: q̄ a septē capitalib⁹ vitijs emūdat᷑. In iordane q̄d interptat᷑ riuus iudicij lauat᷑ q̄ ex ɔsideratione diuini iudicij q̄d formidat: vel ppīj iudicij quo se reū ⁊ dānatiōe dignū ɔsiderat: riuus lachrymaꝝ effundit: quib⁹ ⁊ caro sanat᷑ a feruore libidinis: ⁊ aīa mūdat᷑ funditus a petīs. Scđo mūdatur aīa virtute ɔfessionis: sicut mūdat᷑ corpus euacuatōe ⁊ expulsione maloꝝ humoꝝ. ⁊ sicut mūdat᷑ granū expulsiōe palearū. Mat. iij. Cuius vētilabrū in manu eius ⁊ pmūdabit areā suā. ⁊ sicut mūdat᷑ domus q̄n scobando feces ⁊ puluere emittunt᷑. Matth. xij. Inuenit domū scobis mūdatā ⁊ ornatā. Iō dr̄ Paral. xxix. Mūdate domū dn̄i. i. ɔsciētiā vt fiat habitaculū deo dignū. ⁊ sicut scinditur ⁊ aperit᷑ apostema vt electa sanie sanitas restauret᷑. Tertio mūdat᷑ aīa virtute satisfactionis cuius tres sunt partes. s. ieiuniū. orō: ⁊ elemosyna. Per ieiuniū aūt itelligit᷑ quicq̄d est corpis afflictiuū Col. iij. Mortificate mēbra vestra q̄ sunt sup terraꝝ: fornicationē: imūdiciā ⁊c. De iudith dr̄ q̄ habens sup lūbos suos ciliciū ieiunabat oībus diebus vite sue p̄ter sabbata. ⁊ neomenias: ⁊ festa dom⁹ israel. Iudith. viij. ⁊ infra. Mūda manebat in tabernaculo. De oratione vō dicit᷑ ibidē. Et Leuit. xij. dicit᷑ de muliere purificāda post puerperiū: orabit p ea sacerdos ⁊ sic mūdabit᷑. Si p alteri⁹ orōnē mūdat᷑ aliquis multo magis per orationē ppriā. nam orando cor hō dirigit in deū ⁊ eleuat: eleuando mūdificat. Job viij. Si oīpotentem fueris deprecatus si mūdus ⁊ rectus incesseris: statim euigilabit ad te exaudiendū. s. ⁊ ɔsolandū ac etiā ptegendū. De elemosyna vō dicit᷑. Luce xi. Date elemosynā ⁊ ecce oīa mūda sunt vobis. Et Iaco. j. Religio mūda ⁊ imaculata apud deū ⁊ patrē hec est visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatiōe eoꝝ. Circa scđm. s. q̄liter possit mūdicia custodiri. Sciendū q̄ requirit᷑ disciplinata clausura sensuū: tam interioꝝ q̄ exterioꝝ: ne ex aliqua parte imūdicia admittat᷑. Unde Leuit. xv. Docebitis filios israel vt caueant imūdicias. Debet igit᷑ homo habere mūdiciā i ope. Prouer. xxj. Qui mūdus est rectū est opus eius. Job. xxij. Saluabit᷑ innocens. Saluabitur aūt mūdicia manū suaꝝ: id est operū. nō enī sufficit q̄ntacūq̄ mūdicia interior si nō habeat opa. Qn̄ enī diabolus domū ɔsciētie inuenit vacantē: lz scobatā ⁊ ornataz inueniat: tn̄ assumit alios septem spiritus nequiores se: ⁊ ingressi habitant ibi. Sicut dicitur Matth. xij. Debet enī homo a puero inchoare. ⁊ tunc erit ei facile mūdiciā custodire. Prouer. xxij. Adolescens iuxta viā suā etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Prouer. xx. Ex studijs suis itelligit᷑ puer si recta ⁊ mūda sunt opera eius. Item debet esse lingua munda: q̄ ipsa si mūda nō fuerit maculat totū corpus. Iaco. iij. Ideo dicitur Eph. iiij. Fornicatio ⁊ oīs imūdicia nec noīet᷑ in vobis sicut decet scōs. Itē oculi debēt esse mūdi. Abacuc j. Mūdi sunt oculi tui ne videāt malū. Multas imūdicias ɔtrahit aīa p oculos. Reqūre infra de custodia oculoꝝ lib. iij. Sic̄ tactus ⁊ oēs alij sensus debēt esse mūdi. puer. vj. Qui ingredit᷑ ad vxorē pximi sui nō erit mūdus cū tetigerit eā. s. osculādo amplexando vel alias tangēdo. Sup oīa aūt debet cor mūde suari: ex corde enī exeūt cogitatiōes male ⁊c. mat. xxiij. Arguit dn̄s phariseos: q̄ mūdiciā ptēdebāt extri⁹ tn̄ dicens Math. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hipocrite: qui mūdatis q̄d deforis est calicis ⁊ catyni intus aūt pleni estis rapina ⁊ oī imūdicia. Iac. iiij. Emundate man⁹ petōres ⁊ purificate corda duplices animo. In hac autē mūdicia perseuerare oportet. sicut dicit᷑ Isa. j. Lauamini mundi estote auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. Greg. Lauat᷑ ⁊ mūdus eē negligit. q̄ post lachrymas vite innocētiā nō custodit. Job. xvij. Tenebit iustus viā suā ⁊ mūdus manib⁹ addet fortitudinē. Secūdo ad custodiā pfecte mūdicie requirit᷑ oīuz occasionū euitatio videlicz q̄ hō caueat a ɔsortio malis. a ludis ⁊ spectacul'. Un̄ Tobie iij. Dicebat sara que fuit vxor iobie iunioris: Mūdā seruaui animā meā ab oī ɔcupiscentia nunq̄ cū ludētib⁹ miscui me: neq̄ cū his q̄ in leuitate ambulāt pticipē me prebui. Iac. j. Religio mūda ⁊ imaculata hec est: imaculatū se custodire ab h̄ seculo. Tertio ad seruandā mūdiciā multū valet sacre lectionis frequētatio. Ioh. xv. Uos mūdi estis propter sermonē quē locut⁹ sum vobis. Nota de illo cui precepit senex q̄ calatū imūdū reportaret plenū aq̄ quē pluries imergēdo mūdē lz aq̄ vacuū reportauit. Quarto ad seruādā mundiciā multū valet dn̄ice passiōis deuota meditatio. j. Ioh. j. Sāguis christi emūdat nos ab oī petō. Nota pplo iudeoꝝ data est aq̄ expiationis: q̄ mundaret᷑ aspersus ab imūdicijs corpoꝝ. Nume. xix. Qui aq̄ expiationis nō est aspersus imūdus erit: ⁊ manebit spurcitia eius super eū. Nobis aūt dedit dn̄s ihesus christus suū sanguinē preciosum ad purgādū imūdicias aīarū. Hebre. ix. Si enī sanguis hyrcoꝝ ⁊ vitulorum ⁊ cinis vitule aspersus inq̄natos scīficat ad emūdationē carnis: q̄nto magis sāguis christi q̄ p spiritū scīm semetipm obtulit imaculatū deo emūdabit ɔsciētiā nostrā ⁊c. Circa tertiū. q. s. mouere nos debet ad mūdiciā ɔseruādā. Sciēdū q̄ ad h̄ mouere debem⁹ multiplici rōne. Primo si ɔsiderem⁹ preciū nr̄e mūdationis q̄ est sanguis christi. Secūdo si ɔsideret᷑ difficultas imo impossibilitas recupatiōis eius q̄ est ex nobis: q̄ p nos nec ex nobis recupare possum⁹. s; solus deus potest nobis eā reddere. Tertio debet nos mouere aīe nr̄e sanitas: q̄ recuperādo mūdiciā recupam⁹ partē sanitatē. sicut qn̄ corp⁹ mūdat᷑ a malis humorib⁹ q̄ causant egritudinē recipit sanitatē. De his trib⁹ require supra eodē ca. Quarto mouere nos debet optata trāquillitas: q̄ nō hz pacē ɔsciētia quousq̄ fuerit emūdata. Petā enī pacē turbāt. Isa. xlviij. Nō est pax impis dicit dn̄s. sicut pr̄ familias non est in pace: nec pōt quiescere q̄diu scit latrones vel inimicos suos mortales in domo. Puer iacens in cunis q̄diu dormit in fecib⁹ suis nō clamat nec aduertit. s; q̄n excitatus fuerit excitat⁹ clamat ⁊ eiulat donec extract⁹ fuerit a fecib⁹. sic peccator dormiēs in fecib⁹ petōꝝ nō clamat p ɔfessionē: sed excitat⁹ p gratiā nō habet pacē quousq̄ fuerit mūdicie restitut⁹. Quīto mouere nos debet ad idē: q̄ recuperādo mūdiciā diuinū recuperam⁹ amorē. Neminē potest deus diligere nisi mūdū: q̄ ipse est totius puritat᷑ amator. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mūdiciā ppter gratiā labioꝝ habebit amicū regē. In mūdis corde facit suā mansionē sicut in tēplo suo scō. Ideo dicit᷑. ij. Paral. xxix. Auferte oēm imūdiciā a sanctuario meo. Ibidē. Mūdate domū dn̄i dei. vos aūt estis tēplū dei viui. dicit dn̄s. ij. Cor. vj. Qm̄ inhabitabo in illis ⁊ inambulabo: ⁊ ero illoꝝ deus: ⁊ ipsi erūt mihi pplūs. Sequit᷑: Immūdū ne tetigeritis ⁊ ego recipiā vos ⁊ ero vobis in patrē: ⁊ vos eritis mihi in filios ⁊ filias dicit dn̄s oīpotēs. Has igit᷑ habētes promissiōes charissimi mūdem⁹ nos ab omni inquinamēto carnis ⁊ spūs pficientes sanctificationē in timore dn̄i. Sexto mouere nos debet ad mūdiciā ɔseruandā: q̄ acquirēdo ⁊ recuperādo mūdiciā acquirimus: vel recuperam⁹ splendorē cognitionis. Aer aq̄ oculus vel speculū: quodlibet istoꝝ quāto mūdius tāto clarius. sic ⁊ intellectus quāto affectus mūdior: tāto clarior ad videndū ⁊ spūalia ɔtēplandum. Sap. vij. Spūs intelligētie mūdus subtilis: ⁊ quāto mūdior tanto subtilior. Ideo dicit᷑ hic: Beati mūdo corde: q̄ ipsi deum videbūt. in presenti quidē p gratiā contēplando: ⁊ in futuro p gloriā clare ⁊ nude facie ad faciē intuendo. Septimo mouere nos debet ad idem quia acquirēdo mūdiciā acquirim⁹ dulcorē deuotiōis ⁊ cuiusdā pregustationis. Q̄d figuraliter presignat᷑ Leuit. xxij. Qui tetigerit immūdū cuius tactus est sordidus imūdus erit: ⁊ nō vescetur his que sanctificata sunt. sed cū lauerit carnē suā aq̄. s. ɔpunctionis ⁊ occubuerit sol. s. iusticie: q̄ est christus occubuerit inquā in cruce: tūc mūdatus sanguine christi vescet᷑ scīficatis. i. ecclesie sacramētis. nō tn̄ sacramētaliter sicut cōiter recipiūt oēs sed etiā spiritualiter q̄d nō est nisi iustoꝝ. Per mūdiciā etiā acq̄rim⁹ dulcorē fruitionis eterne: q̄ etiā cōprehēdit᷑ sub noīe visionis. q̄ sm̄ Aug. visio est tota merces: q̄ videlicet fruitionis dulcedine cōprehēdit᷑. Bene ergo dicit᷑ Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt.

De pace. DIS. XXII.

Circa septimā beatitudinē. s. Beati pacifici ꝛc. Sciēdū q̄ ē pax multiplex. Quedā mala ꝛ culpabilis. q̄dā bona ꝛ laudabilis. Nisi enī eēt aliq̄ pax mala. nō diceret dñs: Math. x. Nolite putare q̄m ve ni pacē mittere in terrā. nō veni pacē mittere. s3 gladiū. Hiero. Bel lū missū ē bonū vt rūperet̄ pax mala. Pax aūt mala multiplex ē. q̄dā .n. ē pax fantastica. quedā sophistica q̄dā dyabolica. Pax fan tastica nō vera ē quā credūt ꝛ dñt hoīes mūdani se hr̄e in terrenis diuitiis. i mūdanis fastigiis. ꝛ i carnis dilitiis. s3 vere nō ē pax i istis sicut dicit dñs: Joh. xvi. In mūdo p̄ssurā habebitis. i me aūt pa cē. Bene erat pax fantastica quā hēbat ciuitas hierl3. Luc. xix. Ui dēs ciuitatē fleuit sup illā. dicēs. q2 si cognouisses ꝛ tu. ꝛ nūc i hac die tua q̄ ad pacē tibi ꝛc. Uidebat̄ ciuitas pacis p̄speritate gaudere ꝛ nō videbat sibi excidiū iminere. Si igit̄ pacē sibi videant̄ hr̄e nō ē vera s3 fantastica. Q2 .n. nō sit pax i terrenis diuitiis sat̄ p3 l3 eni3 diuites videant̄ dñari populis. ꝛ i mūdo nō esse q2 timeāt. ac p h' pacē putāt̄ hr̄e. p̄fecto pax ista semp cū ꝯsciā litigat. ꝛ rixat̄ itert̄ ꝛ si nō hēat hostē exterı' secū ipa decertat. Diuitie nāq3 mēm litiū administrāt i q̄etudib' ꝛ erūnis. s3 sētire si videāt̄ laborātes h morbo. q2 ā ꝯsiderāt circa diuitias q̄st' ardor ē i acq̄rēdo. labor i discurrē do. timor i possidēdo. dolor i amittēdo. āxietas i relīquēdo. Timet auar' potētē ne rapiat. pauperē ne furet̄. vmes nec corrodāt icēdiū ne ꝯsumat ꝛ hmōi. ꝛ cū pax sit ille semp insidias suspicat̄. Job. xv. Nulla ibi vā trāq̄llitas vbi nūq3 mēs sine sollicitudine vigilat. ne q3 corp' recreat vā somni suauitas. Qn̄q3 rapiūt̄ extorq̄nt̄. vel in cēdio deuorāt̄ diuitie. vt subito desolat' appareat q̄ se tāta pollere felicitate putabat. Ceter3 desideriū si ꝯpleat̄. delectat aīa3. puer. xiii. Ergo si nō ꝯpleat̄. nō delectat. s3 pacē tollit. cruciat. ꝛ fatigat. Sed auarus (s3 sniam sapiēt̄ Ecc̄s. v.) nūq3 iplebit̄ pecunia. Ergo ꝯtinue desiderās. ꝯtinue cruciat̄. nā ipi diuites si totū mūdū singuli possi derēt. tn̄ adhuc desiderijs arderēt. Uiget .n. i eis ignis q̄ nūq3 dicit sufficit. puer. xxx. Qui iā fere totā hui' mūdi siluā sic iuasit. q2 nec amicicia3. nec p̄pinq̄tat̄. nec iterdū filior3. nec ꝯiugii amorē habeāt q̄ retinēt cupiditatis ardorē. nisi q2 videt̄ eis dulce i tāt̄ ardorib' habitare. i curis ꝛ sollicitudinib' laborare. ꝛ se i talib' reuoluere. sic ut delectat̄ scarabe' i fimo ꝛ stercore. Dicit aplūs. i. thim. vi. Qui volūt diuites fieri icidūt in laqueū ꝛ tētatiōe3 ꝛc. Producant̄ i me diū illi q̄nq3 frenetici quos beat' Bern̄. iducit. Uidi inq̄t q̄nq3 fre neticos. quor3 vn' harenā masticabat maris. Alius astās lacui sul phureo exalātē vaporē fetidissimū gestiebat haurire. Terti' icumbēs fornaci vehemēt̄ accēse. micātes scintillas ore apte letabat̄ ac cipe. Quart' supra pinnaculū tēpli residēs vētū ore attrahebat. vē tū flabello ꝯmouēs. ac si sparet se totū aerē deglutire. Quint' seor sum posit' ceteros irridebat. q̄ carnes p̄prias deuorare laborās. nūc brachiū. nūc partes alias applicabat. Quid ista signāt. nisi miseror3 miserabiliū famē quā hi cibi q̄ naturales nō sunt magis p̄uocant q̄ extinguāt capacē dei aīa3 q̄cq̄d deo min' est iplere nō pōt. Jm mo sicut dicit aug. in li. ꝯfes. Egestas ē oīs copia q̄ deus nō est. Pe regrinis etiā q̄ vere pacis patriā querūt onerose sunt diuitie quas ne grauent̄ in via relīquūt. sufficiūt .n. vt sustētent̄. ꝛ defect' necessarios suppleāt. ꝛ motus noxios reprimāt ꝛ lasciuos. sicut scriptu3 ē p̄mo Mach. xiiii. Unusq̄sq3 colebat terrā suā i pace. De hac ma teria req̄. infra li. iii. Auaritia. Aduertēdū ē q2 nō oēs diuitias nec diuites execramus. q2 nō sunt in culpa diuitie. s3 abusus. Uñ sunt hoīe si sine prauitate acq̄rant̄. si cū humilitate ꝛ timore dei seruet̄. si cū sobrietate ꝛ frugalitate in vsus necessarios ꝛ licitos expēdāt̄. si cū pietate paupib' erogent̄. Jtē nō ē pax vera i delitijs. nisi iudi cio illor3 q̄ eē sub sentib' delitias cōputāt. Nā sicut ait q̄dā h3 hoc oīs voluptas q2 stimulis agit fruētes. aculeus sub melle latitat. In appetitu viget anxietas. ꝛ penitudinem h3 sacietas. ibi nulla reqes. nulla iocūditas. More hator3 voluptuosi lasciuiūt distēti vētrib' hor3 voluptates turpes habēt exit'. p̄pter crapulā multi perierūt Ecc̄i. xxxvii. Et cū dixerint pax ꝛ securitas repētin' eis supueniet in te rit'. i. thes. iiii. Quid salomoni delitie p̄fuerūt q̄ sibi p̄ ceteris abun dant' affluxerūt. Uadā inq̄t. Ecc̄. ii. ꝛ effluā delitijs ꝛ fruar bonis nec p̄hibui cor meū q̄n omni voluptate frueret̄. ꝛ oblectaret se in eis. Habebat pace3 ex omni parte. iii. reg. iiii. Sed suscitauit contra eū dñs seruū suū. iii. reg. xi. Inducit vita voluptuosa dolorē. laborē paupertatē. ꝛ morte3. Jndurādus est igitur animus ꝛ a voluptatib' abstrahendus debellande sunt corporee voluptates. quia multi vi cerunt aduersarios suos fortissimos. quos tandez voluptates ꝛ vi ta vicerunt. De hac materia requi. supra. Abstinentia. Et infra. Gula. Ro. xiiii. Non est regnū dei esca ꝛ potus. sed pax ꝛ gaudiu3 in spūsancto. Sic tractādū est corp' vt seruiat nō vt rebellet aut la sciuiat. Habēda est cura carnis in necessariis. nō fouēda in deside riis: sed exercēda salutarib' disciplinis. Cib' quāto honesti' ꝛ or dinati' ingerit̄. tāto facili' digerit̄. ꝛ corp' dulci' ꝯsopit̄ ꝛ somno honestas exorit̄. ac cū minoris afflictiōis tedio surgit̄. ꝛ robusti' laborat̄. Oīa cū discretiōe p̄sentia sic agant̄ ne retardent̄ spūalia. deficiēte spū ꝛ corpe languescēte. Ideo dicit̄ Ecc̄i xli. Disciplinam ꝛ pacē ꝯseruate. Jtē nō est pax vā in fastigiis. Semp enī vt can cer serpit ambitio. q̄ crescēte tāto se longi' pace se hō repit. quāto magis in mūdanis honorib' desideriū suū ponit. Ad honorē verū facilius ille p̄tingit ꝛ pacē q̄ spernit oīa q3 qui anfractuosa via cir cuiens mēdicat suffragia vt ad optatā p̄ueniat dignitatē. Adepta etiā dignitate quietudo vel pax nō sequit̄ sed magis ac magis cre scit ambitio. Quā tpib' nostris intātū videm' excrescere. q2 q̄dā tā q̄ impudētissimi canes appetūt eē pastores q̄ nec vbo nec exēplo nec subsidio sibi ꝯmissas oues diuicas pascere sciūt ꝛ io nō est eis pax. Sicut nec absalon q̄ libidine dñandi succēsus p̄ris sui regnū conat' est neq̄ter vsurpare. iii. reg. xvii. Tales in se pacē nō hn̄t. nec fouent in aliis q2 viā pacis nō cognouerūt: sed ꝯtritio ꝛ ifelicitas i viis eor3. nec ē timor dei ante oculos eor3: q2 nō sic ipudēter ad ho nores ꝛ ecclesiasticas dignitates currerēt plurimi si timerēt. si ter reret eos mētis ipuritas. corpalis vtutis ibecillitas. oneris difficul tas. De hac mā req̄. infra. Ambitio. Sic igit̄ declaratū est. q2 q̄dam pax fantastica. Scđo q̄dā est pax sophistica puta in vulgarib' amicicijs ꝛ mūdanis. q̄ū inter amicissimos videmus q̄nq3 graues inimicitias suboriri. q̄ pristinā dulcedinē abolētes ierp̄sibilē ama ritudinē p̄ebāt ps. Hō pacis mee i quo sperabā. magnificabit sup me supplātationē. Et Hiere. ix. De fict̄ ꝛ sophisticis amic̄ sic di cit̄. Sagitta vulnerās lingua eor3 dolū locuta ē In ore suo pacem cū amico suo loquit̄. ꝛ occulte ponit ei īsidias ps. Loquit̄ pacē cū p̄ximo suo. mala aūt in cordib' eor3. Et sequit̄. Da illis s̄m opa eo rū ꝛc. Jdē mihi q̄dē pacifice loq̄bant̄ ꝛ in iracūdia terre loquētes dolos cogitabāt. In istis igit̄ nō ē pax vā s3 timor ꝛ suspitio dece ptiōis ꝛ fraudis. Jtē est pax dyabolica. quā. s. se dicunt petōres hr̄e q̄ p̄nt voluptates suas ip̄as adiplere. q̄ letant̄ cū malefecerīt ꝛ exultāt in reb' pessimis: sed nō ē pax ipis dic dñs ysa. xlviii. Mē tē enī corruptā vitijs quā remordet ꝯsciē vīmis. q̄ vt in plurib' dis trahit̄ cogitatiōib' vanis ꝛ noxijs q̄cdiu latet in spinis pacē hr̄e ꝛ i pace q̄escere ipossibile est. hn̄tes tn̄ cordis oculos obscuratos q2 excecauit eos malitia. mlta magna ꝛ q̄uia ꝛ horrēda flagitia i suis ꝯsciētijs nō recognoscūt. nec recognoscē cupiūt ne doleāt ꝛ ꝯpū gant̄. Alij vellēt q̄dē cognoscere: sed ad h̄ laborare nō curant. sicut de iniusto dicit. ps. Noluit itelligere vt bn̄ ageret. tales in magno ꝯsciē bello tot ꝛ tam magna mala pacē appellāt. Sed quō pacem pōt hr̄e q̄ gladiū portat in corde. q̄ iacet in spinis cui' lect' plen' ē serpētib' venenosis. qui int̄ leones ꝛ dracones v̄sat̄ q̄ latrones h3 in domo. qui suos hostes seuissimos sentit ꝯ se crudelissime seuiē tes. ꝛ ipsu3 qualibet hora deuorare volētes. q̄ videt gladiū vltionis diuine vibrari sup se ꝛ horrēdā foueā abyssalē igne ꝛ sulfure succē sam ifra se paratā ipsu3 miserū peccatorē p̄tin' absorbētē. Denique quō pacē habebit. q̄ pacis actori resistit. Job. ix. Quis .n. ei restitit ꝛ pacē habuit. Greg. Peruersa mens vnde ꝯ se erigit actore3. inde se in semetipsa ꝯfundit. habere ergo pacē resistens nō pōt q2 dum supbiam ꝯfusio sequit̄. q̄ stulte p culpā gerit̄ in agētis penā mi rabiliter ordinat̄. Jtē dyabolica ē pax petor3 qui quātūcūq3 inter se dissentiāt odio vel rancore. q̄nq3 ꝯsentiūt in pauperū oppressiōe aut in dei vel ecclesie ipugnatione. sicut pylatus ꝛ herodes facti sūt amici in dñica passione. De tali pace taliū ex magno zelo dolebat. ps. dicēs. Zelaui sup iniquos pacē petor3 videns. Nūc vidēdu3 est de pace bona ꝛ laudabili de q̄ dic̄ Aug. xix. de ci. dei. Tātū ē bo nū pacis. vt in reb' terrenis atq3 mortalib' nihil gratius soleat au diri. nihil desiderabilius ꝯcupisci. nihil possit meli' inueniri. tn̄ est pacis bonū. vt nihil sine pace sit bonū. Denique tn̄ est pacis bonū vt de' ipso sit ꝛ se vocari faciat deū pacis. ysa. ix. vocat̄ princeps pac̄. Et Thess. v. Deus pacis sanctificet vos ꝛc. Jpse est pacis lator. pa cis dator. emulator p̄pugnator. p̄miator. Sciendum aūt ē q2 est pax interna. pax fraterna. ꝛ pax superna. Pax interna quam debet habere quilibet in seipso est affectuose querēda. ꝛ studiose seruan da. Q2 autem sit affectuose querenda. patet ex hoc. q2 quelib3 crea tura naturaliter pacem appetit ꝛ quietem. Si eni3 lapis infimtiens iaciatur superius semp nititur inferius descendere. ꝛ ignis sursum ascēdere. licet q̄nq3 violenter inferius teneat̄. si oleo superinfude ris liquores alios ipsum q̄si sue delectiōis ipatiēs exilit ꝛ donec se suppositerit nō q̄escit. sic videre pōt in oībus creaturis q2 oēs natu

raliter quietē suā appetūt. ⁊ donec locū sue pacis inuenerint nō quiescunt. sic aīa rationalis naturaliter pacē appetit ⁊ donec pacē inuenerit appetitus eius terminari nō pōt. Ideo ps̄. Quis est hō q̄ vult vitā. diligit dies videre bonos. Seq̄t. inq̄re pacē ⁊ psequere eā. Ex his verbis aduerte. q̄ q̄ nō hʒ pacē. nō hʒ vitā nec pōt bonū diē habere. vbi aūt inq̄rēda sunt ⁊ qualiter īsinuat cū ait Inq̄re ⁊c. Inq̄re .i. intus in aīo tuo quere. nō extra te .i. in creaturis extrinsecis nō inuenies pacē. ſʒ potius miseriā ⁊ dolorē. Dictū ē enī supra. q̄ nec in diuitijs. nec in delitijs. nec in excellētijs. nec ēt in amicitijs huius mūdi pōt pax vel req̄es inueniri. Ideo ɔuertere aīa mea in requiē tuā ab oībus extrinsecis creaturis auertere. Ad cor tuū reuertere. ⁊ clausis sensuū exteriorū hostijs ⁊ fenestris. discute visita. pscrutare cor tuū. ne forte aliq̄d in eo lateat q̄d oculos diuine maiestatis offendat. q̄z locū mūdū ⁊ q̄etū querit sponsus ⁊ diligit. nō sordidū spurcitia vitiorū nec inquietū tumultuosis discursib⁹ circūstrepētiū vanitatū. Tūc enī spōsus adueniet in secretariū cordis tui cū clauso hostio nihil ī eo dimiseris q̄d ɔsciētiā tuā remordeat. nihil inq̄etū. nihil inordinatū remāserit. sed oīa pacata ad īstar domus ⁊ familie quietissime ⁊ in oībus ordinate. Tūc inquā chr̄s adueniet dicēs. Pax huic domui Math. x. Ad discipulos suos orantes clausis ianuis adueniēs. dixit eis pax vobis Joh. xx. Q̄d quietū locuʒ diligat. ait ps̄. Fact⁹ est in pace locus eius. Q̄d polchre figuratū ē ij. reg. vij Et .j. paral' xxij. Licet enī dauid sanct⁹ eēt ⁊ grat⁹ deo noluit tn̄ dn̄s q̄ ei edificaret domū. Sʒ solamon filius eius pacificus hoc fuit priuilegio specialiter honoratus. Bene ergo dicit ps̄. Inq̄re pacē. q̄z difficilis est ad inueniēdū. ſʒ q̄z longe difficilior ē ad tenēdū. Ideo subdit Et psequere eā. quasi .s. fugiētē. Multa sunt enī q̄ pacē nostrā īpediūt ⁊ pturbāt. Primo q̄dē hostilis malignitas. Demones nēpe de statu pacis ⁊ felicitatis electi pacē nr̄aʒ multipliciter pturbare nitunt'. pͥma pet. v. Aduersarius vester dyabol⁹ tanq̄ leo rugiēs circuit ⁊c. ps̄. Insidiat' in abscōdito q̄si leo in spe. Ideo necessaria est strenuitas ad defendēdū. q̄z sicut dicit' Luc. xj. Cū fortis armat⁹ custodit atriū suū in pace sūt oīa q̄ possidet. i. cuʒ vir iustus fortis p gratiā armatus virtutibus custodit atriū cordis sui. ne ex aliqua sui pte dyabolus igressuʒ inueniat. tūc in pace sūt oīa q̄ possidet. i. oīa bona sp̄ualia. q̄ sunt aīe vera possessio. Et Job. v. dicit'. Bestiā terre nō formidabis. i. dyaboluʒ. fm̄ Greg. ⁊ bestie terre ⁊ pacifice erūt tibi. nō dicit pacate. ſʒ pacifice. videlʒ nō q̄z pacē habeāt tecū. aut tu debeas pacē habere cū eis. ſʒ q̄z pacē tuā cuʒ deo faciunt. Hostes q̄ppe callidi dū īsidiant' affligūt. ſʒ mens afflicta tāto magis ad eternā patriā reditū diligit. q̄nto in hoc erūnoso exilio laboriosius viuit. ſʒ verius se gratie adiutoris humiliat. cum ɔtra īsidias hostiū acriores pēsat. Inde ergo nobis pax cuʒ deo robustior orit' vn̄ nobis ab aduersarijs pugna durior generat'. Secūdo pacē nostrā pturbat penalis aduersitas. i. multiplex afflictio. tribulatio. ⁊ desolatio cordis. ⁊ īfirmitas corporalis. ⁊ hmōi. Hiere. viij. Expectamus pacē ⁊ nō erat. bonuʒ tēpus medele. ⁊ ecce formido. Unde de falsis pphetis q̄ populū seducebāt. dicit' ibidē. antea sanabāt ɔtritiōeʒ filie populi mei dicētes pax pax. cū nō eēt pax. Ad hoc igit' q̄ homo possit in aduersitatibus huius mūdi pacem habere. necessaria est patiētia ad sustinēdū. vt inter fluctus pelagi nauis cordis inconcussa permaneat ⁊ quieta. Unde beato Job in multis tribulationibus existēti dictū est. Acquiesce ei ⁊ habeto pacem. ⁊ per hoc habebis fructus optimos. Multi sunt enī ⁊ optimi patientie sancte fructus. Heb. xij. Oīs disciplina in presenti quideʒ nō videt' esse gaudij sed meroris postea aūt fructuʒ pacatissimum exercitatis per eā reddet iustície. Tertio pacē nostrā pturbat peruersa societas hoīum. s. impiorū. Sed de hoc patebit infra. cū dicemus de pace fraterna. Quarto pacē nostrā pturbat status nostri dubietas. Graue dʒ esse cuilibet q̄ ignorat quādo vel quō moriet'. vt sit in statu salutis vel dānationis. quia nescit homo vtrū amore vel odio dignus sit. q̄ semp in periculo sit viuens ⁊ moriens. Ideo dicitur Zach. viij. Neq̄ȝ introeunti supple in mūdū. neq̄ȝ exeunti de mūdo erat pax. videlʒ pp̄ter incertitudinē sui status. pͥma Thess. v. Cū dixerint pax ⁊ securitas. repētin⁹ eis superueniet interit⁹. Quinto pacē nostrā pturbat affectionū varietas. Quātaruʒ ⁊ innumeris modis affectiōes aīam inquietant quis enarrare sufficiat. Motus enī bestiales insurgētes in carne frequenter aīam inquietant sicut ostēdit aplus. Ro. vij Uideo aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee. ⁊ captiuātē me ī lege peccati ⁊ mortis ⁊c. Gal. v. Caro ɔcupiscit aduersus sp̄m ⁊c. Jō. ps̄ clamat. Nō ē sanitas ī carne mea a facie ire tue nō ē pax ossib⁹ meis ⁊c. Propter h̄ op⁹ ē carneʒ subijcere spiritui. ⁊ eius ɔcupiscētias edomare. vt subacto interiori aduersario pax reddat'. Un̄ sup illud Job. v. Bestie terre pacifice erūt tibi dicit Greg. Per terre bestias possunt motus carnis intelligi qui dū mentē nr̄aʒ irrōnabilia suadēdo lacessūt. ɔ nos bestialiter insurgūt. sed cū cor sub diuina lege deprimit'. carnis incentiua demulcet. vt ⁊ si tentādo submurmurāt nō tn̄ vsq̄ȝ ad effectū opis q̄si ad apti morsus rabiē exurgāt. Quis enī in hac corruptibili carne subsistēs has ire bestias plene edomet. cū ille ad tertiū celū raptus egregi⁹ pdicator dicat. video aliā legē in mēbris meis ⁊c. Sʒ aliud est has bestias in cāpo opis fremētes aspicere. aliud īra cordis caueā fremētes tenere. Redacte nāq̄ȝ intra claustra ɔtinētie. etsi adhuc tentādo rugiūt. vsq̄ȝ ad morsuʒ tn̄ vt dixim⁹ actiōis illicite nō excedūt. p hoc etiā q̄ pacifice dicunt'. Et id q̄d de malignis spiritibus dixerim⁹ nō incōuenienter accipit'. Motus enī carnis pacē nobis cū deo faciūt dū tentando ɔcuiūt. Nā mens iusti dū ad superna dirigit'. ex corruptibili carne graui bello fatigat' q̄ etsi q̄ri a desiderijs celestib⁹ hui⁹ mūdi qlibʒ minima delectatiōe tardat'. ipso bello sue tentatiōis īpellit'. vt illud toto corde diligat. q̄d ɔdictio nulla pturbat. ɔsiderare enī vnusquisq̄ȝ ɔpellit'. xij ⁊ quo cecidit. q̄ postq̄ȝ pacē dei deseruit. rixā sibi ɔ se exurgere īra semetipsuʒ sentit. ⁊ tūc veri⁹ videt ō secura dei delectatōe q̄d pdidit. q̄n ad se dilapsus suā in se ɔtumeliā inuenit. Sequit'. Et scies q̄ pacē hēat tabernaculū tuū q̄z cū mētē deo ⁊ carnē mēti subiugam⁹ tabernaculū nr̄ȝ pacē hr̄e dicit'. Rursusq̄z nō sufficit mot⁹ bestiales carnis restringere. ſʒ ⁊ alias aīe passiōes sub rōnis regula refrenare. Jō sequit' Et visitās speciē tuā nō peccabis. Necessariū enī est oēs aīe latebras pscrutādo visitare. ne passiōes suas sequēdo irrōnabiliter moueat' in aliquo. ne .s. regnet in ea supbia. ne vana glīa. ne ambitio. psumptio vel aliq̄d hmōi dicit'. ne tabescat inuidia. ne turbet' iracūdia. ne torpescat accidia. ne cupiditate rerū mūdialiū distrahat'. ⁊ sic de alijs. Sic enī paterfamilias domū suā visitat ne latrones lateāt. ne ignis noceat. ne aliqua fenestra. vel hostiū apertum remaneat. ne aliquid inhonestū vel illicitū ibi fiat. Sic vir iustus ɔsciētie sue sedulus explorator debet oēs cordis sui vias ⁊ motus pquirere. ⁊ ſʒ rōnis regulā ordinare. ⁊ quicūq̄ȝ hanc regulā secuti fuerint pax sup illos ⁊ mīa. Sed heu q̄z tanta est mobilitas ⁊ vanitas cordis mei q̄ vix etiā a viris sp̄ualib⁹ teneri possit in vinculo pacis: ſʒ semp extra se nitit' euolare sicut auis in cagia p oīa foramina circūspiciens circuit querēs si possit euadere clausurā. ⁊ libere puagari. Unde beatus Bern. in medita. suis ait. Nihil fugaci⁹ corde meo. q̄d quotiens me deserit ⁊ p prauas cogitatiōes effluit. totiēs deū [illegible] offendit cor meū vanū ⁊ cor vagū ⁊ inscrutabile. dū totiens ducit' suo arbitrio. ⁊ diuino caret ɔsilio in se nō pōt cōsistere: sed oī mobili mobilius p infinita distrahit'. ⁊ hac illac q̄ȝ discurrit p innumerabilia. Dū ⁊ p diuersa requiē q̄rit nō inuenit: sed in labore miserū. ⁊ q̄ vacuū nō manet. sibi nō ɔcordat. a se dissonat. a se resilit. voluntatē alternat. ɔsilia mutat. edificat noua. destruit vetera. destructa iterū reedificat. eadēq̄ iterū ⁊ iterū alio ⁊ alio mō mutat ⁊ ordinat q̄z vult ⁊ nō vult. ⁊ nunq̄ȝ in eodē statu pmanet. Sicut enī molendinū cito voluit' ⁊ nihil respuit: sed q̄cq̄d ei īponit' molit. ſʒ si nihil apponit' seipsuʒ ɔsumit. sic cor meū semp ē in motu. ⁊ nunq̄ȝ requiescit: sed siue dormiā siue vigilē. sōniat. cogitat q̄cquid illi occurrit. ⁊ sicut molendinū si arena ei īponat' extermināt. pax inq̄nat. pelis occupat. sic cor meū cogitatio amara turbat. īmūda maculat. vana inquietat ⁊ fatigat'. ita cor meū celeste nō curat gaudiū. neq̄ȝ diuinū q̄rit auxiliū. ab amore celestiū elongat'. ⁊ in amore terrestriū [illegible] pat'. Cūq̄ȝ elongat' ab illis ⁊ inuoluit' in istis vanitas illud recipit. curiositas deducit. cupiditas allicit. voluptas seducit. luxuria polluit. torquet īuidia. turbat iracūdia. cruciat tristicia. sicq̄ȝ miserabilibus submergit' oīb⁹ vitijs. q̄n vnū deū qui ei sufficere poterat dimisit. vide g̃ q̄ȝ necessariū sit pacē psequi sic mirabiliter fugiētem. Ideo bene dicit ps̄. Inq̄re pa. ⁊ pse. eā. Ulterius sciēdū est q̄ pax cordis custodit' in puritate ɔsciē. feruore dilectiōis. claritate sapiē. dulcore deuotiōis. Primo quidē pax custodit' in puritate ɔsciē. sicut dicit' Job. viij. Si mūdus in cogitatione ⁊ rect⁹ in intentiōe [illegible] incesseris: statim euigilabit ad te. ⁊ pacatū reddet hītaculū iustitie tue. Pacē ⁊ sanctimoniā ɔiungit aplus. Heb. xij. Pacē sequimini ⁊ sanctimoniā sine q nemo videbit deū. Itē beatus aplus pacis [illegible] piēs estimator in oīb⁹ ep̄lis suis paci gratiā pmittebat dicēs. grā vobis ⁊ pax. p h' dās intelligē. q̄ nunq̄ȝ pax vera sine grā pōt haberi. Unde illis quos chr̄s tam mēte q̄ȝ corpe sanauerat dicebat. vade in pace. Mar. v. luce. vij. ⁊ viij. Item nato dn̄o nunciant angeli pacem sed tn̄ homīb⁹ bone voluntatis. Luc. ij. Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hominib⁹ bo. vo. Dn̄e dabis pacē nobis. Ysa. xxvj. Gloriaʒ tuā vsurpare non debeo: q̄n dixisti. Gloriā meā alteri non dabo. Ysa. xlvj. Meaū bene agitur si mihi pacē dederis

scientia seruata. Secūdo pacis tranquillitas custodit in feruore dilectionis. ps. Pax multa diligētib⁹ legē tuā. Lex dei ē lex amoris sm̄ illud Ro xiij. Plenitudo legis est dilectio dei. s. ꝛ proximi. Tertio custodit pacis tranq̄llitas p claritatē sapiētie. Jaco. iij. Que de sursū ē sapiētia. p̄mū q̄dē pudica est. deinde pacifica. Et eccl. j. Corona sapiētie timor dn̄i replens pacē ꝛ salutis fructū. Quarto custodit ꝛ nutrit in dulcore deuotionis. ysa lvij. Creaui fructū labiorꝫ pacē. Fruct⁹ labiorꝫ ē propriorꝫ confessio peccatorꝫ. instructio proximorꝫ. virtutū exhortatio. obiurgatio vitiorꝫ. frequēs ꝛ feruēs oratio. grattiarū actio ꝛ vox laudis. In hac pace sp̄ualiter requiescit dicēs illud ps. In pace in idipsū dormiā ꝛ requiescā. Hac pace nihil vtilius nihil iocūdius nihil securi⁹. Nihil inquā vtilius. qꝛ p hanc acq̄rit opulētia meritorꝫ. sicut qn̄ pax ē in aliqua terra. mercant hoīes ꝛ excolūt terras suas ꝛ recipiūt fruct⁹. colligūt. ꝛ recōdūt. ps. Fiat pax in virtute tua. ꝛ abūdātia in turrib⁹ tuis. Sap vij. Donū ꝛ pax ē electis dei: de⁹. n. dādo bonū pacis qd̄ ē bonū p̄cipuū dat et alia multa bona. Itē pace nihil iocūdius. Ro. xiiij. Nō est regnū dei esca ꝛ potus. sꝫ pax ꝛ gaudiū i sp̄ūsancto. vide qꝫ paci gaudiū sociat. Itē Gal. v. Fruct⁹ aūt sp̄ūs ē charitas gaudiū pax Et Colo ij pax christi exultet in cordib⁹ vestris. Itē pace nihil securius. loquēdo. s. de securitate q̄ pōt haberi in vita p̄senti. vnde Luc. xxiiij. Stetit ih̄s i medio discipulorꝫ suorꝫ. ꝛ dixit eis. Pax vobis ego sum. nolite timere. Itē ioseph fratrib⁹ suis. dixit Gen. xliij. Pax vobiscū. nolite timere. Et angelus gedeoni. Judic. vj. Pax tecū ne timeas nō morieris. Pro his oīb⁹. ij. corin. xiij. Pacē habete ꝛ de⁹ pacis ꝛ dilectionis erit vobiscū. Itē ē pax fraterna q̄ ē pax hoīs ad hoīem. de q̄ Mar. ix. Pacē habete īter vos. Debem⁹ aūt seruare vnitatē in cōsentiēdo. sanctitatē in exēplādo. patiētiā in tolerādo ꝛ prudētiā in declinādo. Primo q̄dē reseruare debem⁹ vnitatē indiuisibilē. Tota. n. ecclesia fideliū vnū ē corpus. cuius caput ē chr̄s. nos aūt singuli aūt⁹ corpis mēbra sumus. Ro xij. Sicut in vno corpe multa mēbra habem⁹. Oīa aūt mēbra nō eūdē actū habēt. ita multi vnū corpus sum⁹ in chr̄o: singuli aūt alter alterius mēbra. Sicut aūt in corpore naturali si mēbrū vnū locū suū reliquerit. vel disiūctum fuerit violēter. magnū dolorē īgerit. qꝛ tot⁹ corpis vnitas īpedit ꝛ dolor donec illud mēbrū ad locū suū redierit vel reductū fuerit nō desīit. sic qn̄ discordat vel cōtētiose dissentit ab alijs vn⁹ hō q̄tū in se ē diuidit vnitatē corpis. ꝛ dolorē īgerit oīb⁹ alijs. nō dꝫ desistere donec redierit ad corpis vnitatē. Ideo dicit ap̄ls Eph. iiij. Solliciti seruare vnitatē sp̄us in vinculo pacis. Sc̄do debem⁹ habere sanctitatē i exēplādo. Ro. xij. Proinuicē sollicita sint mēbra. vnde si patit vnū mēbrū cōpatiunt oīa mēbra. ꝛ si gaudeat vnū mēbrū congaudent oīa mēbra. vnū etiā aliud adiuuat miro mō in actib⁹ suis. Sic in corpe christi mystico debemus inuicē cōgaudere ꝛ cōpati. ꝛ mutuo nos iuuare. nō solū in tēpoalibus. immo multomagis in spiritualibus sanctitatis ꝛ edificationis exēpla inuicē ostendēdo ad alios p̄uocādo. Sicut docet apostolus Ro. xiiij. Que pacis sunt sectemur. ꝛ que edificationis sunt inuicē custodiamus. Heb x. Cōsideremus inuicē in p̄uocationē charitatis ꝛ bonorꝫ operū. Tertio debemus habere patiētiā in sustinendo. Si enī molestet nos aliq̄s. iniuriet vel cōtumeliā inferat. nō statim debemus vltionē repetere. nec nos verbis cōtentiosis vel cōtumeliosis aut gladijs vindicare. Sed oportet multa patiēter tolerare: quicūq̄ pacē suā ꝛ aliorꝫ desiderat custodire. vnde dicebat. ps. Cū his q̄ oderant pacē erā pacificus ꝛc̄. De fratribus Joseph dicit Gen. xxxvij. Qd̄ oderāt eū nec poterāt ei q̄cq̄ pacifice loq̄. tn̄ ipse patiēter sustinuit. Ideo qꝛ difficile est cū talib⁹ pacē habere Dicit ap̄ls Heb. xij Si fieri pōt qꝫ ex vobis ē cū omnibus hoībus pacē habētes. Signanter dicit si fieri pōt. s. salua cōscientia. salua iusticia. debemus semp facere qd̄ in nobis est. vt non ex nobis p̄ueniat defectus pacis. Quarto debemus habere prudētia in declinādo. qꝛ si sunt aliq̄ sic p̄terui rationis exptes. ꝛ oīs iustitie inimici qꝫ nō possint ad pacē adduci. nec ratiōez reddēdo. nec exortādo nec corripiēdo. nec etiā patiēdo tūc si vis pacē habere. necesse habes taliū cōiunctū cōsortiū commertia. ꝛ colloq̄a declinare. Quidā. n. pacē p̄turbāt apte. De q̄bus dicit Eccl. xxviij. Homo iracundus incēdit litē. ꝛ vir peccator turbabit amicos. ꝛ in medio pacē habētiū īmittit inimiciciā. Alij occulte. s. detractores. de quibus Eccl. xxviij susurro ꝛ bilinguis maledictus. multos. n. turbauit pacē habētes. ps. Loquit pacē cū p̄ximo suo. mala aūt in cordibus eorꝫ. Idē. mihi q̄dē pacifice loquebant ꝛc̄. Et hiere. ix. Sagitta vulnerans lingua eorꝫ dolū locuta est. In ore suo pacē cū p̄ximo suo loquit. ꝛ occulte ponit ei īsidias. Primi cauēdi sunt tanq̄ aperti pacis ꝛ cōcordie turbatores. Alij vero fugiendi tanq̄ pessimi p̄ditores.

Praeterea sciendū qꝫ pax fraterna duplex est. Est enī pax domestica. ꝛ pax politica. Pax domestica quā dꝫ paṫ familias p̄curare ꝛ souere in domo sibi cōmissa siue domus ītelligat et⁹ hospiciū siue collegiū ecclesiasticū vel etiā cenobiū regulare. nā quilibet in domo ꝛ familia sua ep̄s in collegio sibi subdito abbas vel prior in monasterio suo dꝫ vnitatē pacis ꝛ cōcordie p̄curare p̄ vir⁹ ꝛ nutrire Unde in cōmendationē āt(i)quorꝫ patrū dicit Eccl. xliiij. Laudemus viros gloriosos ꝛ parētes n̄ros ꝛc̄. Sequit. Hoīes diuites in virtute pulchritudinis studiū h̄ntes pacificātes in domibus suis. oēs isti in generatiōib⁹ gentis sue gloriā adepti sunt. Pax vō politica est pax reipublice. q̄ summe desiderari dꝫ in regnis ꝛ p̄ncipijs. ꝛ tāto vehemēti⁹ dꝫ optari. ꝛ diligēti⁹ obseruari. quāto plura bona ex ipso p̄ueniunt ꝛ plurib⁹. ꝛ q̄nto ex eius cōtrario plura mala p̄cedūt. Ad hoc aūt qꝫ in republica sit pax. tria p̄cipue requirunt. vꝫ ad summū principē. s. deū reuerentia cū timore. In rege vel p̄ncipe prudētia cū amore. In subditis obediētia cū honore. Primo quidē requirit reuerentia cū timore. vꝫ qꝫ tam p̄nceps q̄ pp̄lus dn̄m reuereat ꝛ timeat ipsū offendere. ꝛ cū eo pacē h̄re studeat ꝛ reseruare. vn̄ dn̄s Hiere. xv. dicit. Quis miserebit tui hierusalē. aut q̄s cōtristabit p te aut quis ibi ad rogādū p pace tua. tu enim dereliquisti me dicit dn̄s. Itē Leuit xxvj. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis. ꝛ mādata mea custodieritis ꝛ feceritis ea dabo vobis ꝛc̄. p̄mittens eis abundātiā bonorꝫ oīum. Pacē specialiter p̄mittit eis tanq̄ p̄cipuū bonū dicēs. dabo pacē in finib⁹ vestris ꝛc̄. Qꝫ si nō audieritis me. nec feceritis oīa mādata mea ꝛc̄. cōminat eis bonorꝫ oīum egestatē. famē. pestilētias. itēperiē aeris siccitatē. corruptiōes. ardorē. guerras. gladiū. ꝛ terrores. ꝛ alia multa mala. Quō regib⁹ pp̄lo pacē h̄ntib⁹ cū deo ipse semp pacē dederit. pꝫ exēplis innumeris. Salomon q̄diu deū dilexit ꝛ coluit habuit pacē ex oī pte sicut dicit. iij reg. iiij. Sꝫ qn̄ deprauatū est cor ei⁹ p mulieres. vt deos coleret alienos. suscitauit ei dn̄s aduersariū. iij. regū. xj. Asa rex iuda. qꝛ fec. t qd̄ placitū erat in cōspectu dei ꝛ subuertit aras pegrini cultus ꝛc̄. regnauit i pace. ij. paral. xiiij Sequit. Quiet⁹ erat ꝛ nulla tp̄ib⁹ eius bella surrexerit. pace dn̄o largiente. Itē de iosaphat dr̄. ij. paral. xx. Qꝫ postq̄ terrā purgauit. ꝛ pp̄lo p̄dicauit. vt q̄reret dn̄m. quieuit regnū iosaphat. ꝛ p̄buit ei dn̄s pacē p circuitū. Itē tp̄ibus iudicū quotiens relinquebāt dn̄m dabat eos in man⁹ hostiū. qn̄ vō cōuertebant ad cū miāꝫ postulātes liberabat eos largiens eis pacē qꝛ scriptū est prouer. xvj. Cū placuerint dn̄o vie hoīs. inimicos quoq̄ eius cōuertet ad pacē. Ceterū quāta nūc sustineat ille pp̄lus isr̄l videam⁹. Quid ē israel. qꝫ in terra inimicorꝫ es. inueterasti in terra aliena. cōfide veraciter. ꝛ cognosce nā si in via dei ambulasses. habitasses vtiq̄ in pace sup terrā. Baruch. iij. Perdidisti p̄priā terrā expulsus cū ignominia. terrā icolis alienā. durā ꝛ vilē sustinēs seruitutē q̄ prius oppressiōes egyptiacas euasisti legē dei recipiēs magistros ꝛ iudices habuisti. fundebas ad dn̄m m̄ltas p̄ces. nocte ꝛ die p̄cedebat pp̄lꝫ ignis ꝛ nubes. celū ministrabat cibū esuriētib⁹ petra potū sitienbus. mare sub tuis pedib⁹ solidatū cedebat fugiētib⁹. fluēta iordānis obsequiū p̄buerūt trāseūtib⁹. ꝛ m̄lta mira fecit tibi de⁹. terrā opulētā ꝛ inclytā tibi dedit. exterminauit ante te barbaras natōes. subiecit tibi pp̄los. regnū. diuitias. ꝛ gl̄iā dedit tibi. Ac vō sub bitrāte discordia. diuisus ē pp̄lus hieroboā inter se dissidentib⁹ regētib⁹ pp̄lm tumultuare cepērūt. puer ꝯ senē. ꝛ ignobilis ꝯ nobilē. dereliq̄t populus dn̄m. ꝛ traditi sunt babilonice captiuitati. tādē liberat⁹ non cessauit eius malitia. successit antioch⁹ in pp̄lm exercēs tyrānidez. postmodū a babilōijs destruit ciuitas illa sancta cū tēplo sanctuaria pollutis manib⁹ cōculcant trucidant sine miseratōe senes ꝛ iuuenes matres ꝛ v̄gines. Mulieres etiam filios suos vt comederēt occiderūt. m̄lta quoq̄ alia q̄ narrare nō possum⁹ sustinere cōpulsi sunt tyto ꝛ vespasiano regnantib⁹. sicut ioseph⁹ ꝛ egysipp⁹ referūt de cladib⁹ iudeorꝫ. Quicūq̄ igit rex vel p̄nceps in terra sua pacem habere desiderat cū deo pacem h̄re studeat ꝛ pp̄lus eius sibiterqꝫ quicq̄ꝫ p̄pter pc̄tā populi. q̄nq̄ꝫ propter peccata principis republice pax turbat. Secūdo requirit regis vel principis prudētia cū amore. ij. mach. iiij. Sine regali prudentia īpossibile ē pacē rebus dari. Et hester. xv. Qui malis quorūdā suggestionib⁹ regū studia deprauant. p̄uidendū est paci oīuꝫ p̄uinciarꝫ. Debet ergo p̄nceps pacidēs ꝛ p̄udus habere dulcorē clemētie in subiectos beniuolos gubernādo feruorē astutie in corrigenda diligētius inquirēdo. rigorē iusticie in maleficos acri⁹ puniēdo. vigorē cōstātie in aduersarios expugnādo. Primo quidē princeps dꝫ habere dulcorē clementie beniuolos benignius gubernādo exēplo regis assueri q̄ dicit Hester. xij Cum plurimis gentib⁹ imparem ꝛ vniuersum orbē mee ditioni subiugassem. nolui nequaq̄ potentie abuti magnitudine: sed clementia ꝛ lenitate gubernare subiectos. vt absque vllo

seruore vitã silẽtio trãsigẽtes optata cunctis mortalibus pace fruerẽt. Scḋo ꝺꝫ princeps habere feruorẽ astutie corrigenda vitia disquirẽdo. vnde ꝺꝫ terrã suaꝫ sollicite visitare. ⁊ ꝑ viros fideles facere visitari. ⁊ iquestas fieri sup baillinos ꝓpositos. ⁊ hmõi. ysa. lx. Ponã visitationẽ tuã pacẽ. quasi diceret ex tali visitatiõe tota terra reducet̃ ad pacẽ. Tertio ꝺꝫ ꝑnceps habere rigorẽ iusticie maleficos puniẽdo. frustra. n. fierẽt visitationes nisi punitio sequeret̃. ex punitiõe ꝺo maloꝝ pacẽ turbãtiũ reddit̃ pax in terra. ysa. xxxij. Erit opus iusticie pax. ps̃. Justicia ⁊ pax osculate sunt. Jdẽ. Orietur in dieb⁹ eius iusticia ⁊ abundãtia pacis. Quarto ꝺꝫ ꝑnceps habere vigorẽ ꝯstãtie aduersarios expugnando. sicut fecit dauid hostes expugnãdo vndiqꝫ quousqꝫ pacẽ reddidit in tota terra. Quantũ aũt laborauerit ipse dauid. ezechias. iosias. iosaphat. ⁊ alij reges iperatores. iudices. ptãtes ꝑ pace ꝓcurãda. seruãda. ac etiã defendẽda innumerabilia sunt exẽpla tã in scriptura sacra q̃ȝ in alijs hystorijs ⁊ scripturis. Debet igit̃ dñs ꝑnceps pacẽ habere cũ suo superiori. i. deo. Cũ suo hoĩe iteriori. cũ quolibet iferiori. ac etiã cũ quolibet exteriori. ꝺꝫ pacẽ habere cuꝫ subditis. oẽsqꝫ subditos ad pacẽ deducere vt pacem habeant inuicem ⁊ ad omnes. Item debet pacẽ habere cũ oĩbus extraneis. ꝓpinquis. ⁊ remotis si põt fieri. iusticia semꝑ salua. nec vnq̃ȝ ꝺꝫ cũ extraneis maxime christianis belluꝫ incipe. sꝫ nec illis ꝓuocãtib⁹ ꝺꝫ guerras mouere nisi ꝑ ardua valde cã ⁊ necessitate. Sollicite deliberare ꝺꝫ ⁊ diligenter aduertere q̃ȝta mala fiãt in guerris. tãta pericula tã rex q̃ȝ corpoꝝ imineãt reipub. q̃ȝta turbatio aĩoꝝ. q̃ȝte oppressiões paupeꝝ destructioneꝫ bonorũ vastatiões vineaꝝ ⁊ segetũ. ꝯbustiões villaꝝ euersiões castroꝝ exterminia ciuitatũ. strages hoĩuꝫ. labores corpoꝝ. terrores mẽtiũ rancores ⁊ inimicitie in futurũ. ⁊ dãnatiões innumerabilium aĩaꝝ. Jn his alijsqꝫ plurib⁹ debita ꝯsideratiõe pensatis diligẽter attẽdat prudens ꝑnceps q̃ȝ inuite guerras mouẽ debeat. vel motas ab alijs acceptare. Dicit. n. sapiẽs ꝓuer. xij. Qui pacis ineũt ꝯsilia sequit̃ eos gaudiũ. Deut̃. xx. Precepit dñs si accesseris ad expugnãdũ aliquaꝫ ciuitatẽ. ꝑmũ offeres eis pacẽ. cui si ꝯsenserint pacis ⁊ amicicie federa sociabis. si fieri põt salua iusticie ꝑmanẽte. Nisi forte sint aduersarij fidei cũ q̃b⁹. nec pacis pacta. nec fedus amicicie debẽt hr̃e fideles. dño ꝓhibẽte. Deut̃. vij. Nõ inibis cũ eis fedus nec misereberis eoꝝ. neqꝫ sociabis cũ eis ꝯiugia. Et ꝑmo Esdra. ix. Nõ q̃ratis pacẽ eoꝝ ⁊ ꝓsꝑitatẽ eoꝝ vsqꝫ in sempiternũ. Et. ij. esdre. viij. Nõ q̃ratis pacẽ hr̃e cũ eis omni tpe. Tertio ad pacẽ reipub. reqrit̃ subditoꝝ ad ꝑncipẽ obediẽtia cũ honore. nõ. n. posset ꝑnceps rẽpub. regẽ nisi subditi fidelit̃ ⁊ ex corde sibi pꝫrent. ꝓpt̃ h̃ heb. xiij. Obedite ꝑpositis vestris. ⁊ subiacete eis. Et ꝑma thess. v. Rogamus vos fratres vt noueri̇t eos q̃ laborãt in vobis ⁊ ꝑsunt vt habeat̃ eos abũdãti⁹ in charitate ꝑꝑ op⁹ illoꝝ pacẽ habete cũ eis. Sꝫ iusto dei iudicio fit frequẽter vt popul⁹ male obediat ꝑncipi si ipe male obediat summo regi. nec ipe cũ populo nec populus iter se pacẽ hꝫ. nisi ipe cũ summo ꝑncipe pacẽ seruet. Pax supna dicit̃ quã habem⁹ ⁊ hr̃e debem⁹ respectu supnoꝝ. Et h̃ ẽ duplex. vna quã habem⁹ ad deũ i ecclesia militãte. alia quã spamus nos habituros in deo ⁊ cũ deo i ecclesia triũphãte. Una ẽ pax ichoata. alia ꝯsũmata. Utrãqꝫ dñs nobis isinuat dicẽs Joh. xv. Pacẽ relinquo vobis. paceꝫ meã do vobis. Primã nobis reliq̃t. q̃si sub federe testamẽti dicẽs. Pacẽ relinquo vobis. videlꝫ in h̃ seculo in quo ꝑ fidẽ ambulemus. ⁊ ꝑ quã iustificamur. Justificati igit̃ ex fide pacẽ habeam⁹ ad deũ Ro. v. Ex fide iquã nõ ficta vl̃ mortua. sꝫ viua firma. ꝓbata ꝑ dilectiõeꝫ operante. Hãc pacẽ diligere ⁊ inuiolabilit̃ obseruare nos mouẽt. Primo iclinatio naturalis. Scḋo imitatio cũialis. Tertio redẽptio copiosa. Quarto adeptio fructuosa. Primo q̃dẽ mouẽt nos iclinatio nãlis. Naturalit̃. n. oĩs creatura obtẽꝑat creatori. ⁊ oĩa pacẽ appetũt. ⁊ i vnũ pacis ꝑncipiũ reducunt̃. vñ pacẽ habem⁹ ad deũ si mãdata ei⁹ i reuerẽtia teneam⁹. ꝓuer. xiij. Qui timet ꝑceptũ i pace versabit̃. Naturaliter pater filiũ ⁊ seru⁹ dñꝫ reueret̃. Si q̃s igit̃ libenter seruat pacẽ dñi sui alioq̃n nec de reb⁹ suis nec ẽt de corpe suo securus ẽ q̃ȝto magis ꝺꝫ hõ custodire pacẽ cũ deo. cui⁹ nec manuꝫ effugere. nec sapiẽtiã latere. nec potentiã supare. nec sniam põt aliquatenus reuocare. Scḋo mouere ꝺꝫ ad hoc imitatio cũialis. Attẽde hõ peccator q̃ȝta sit dei benignitas. q̃ nos filios ꝯtumaces. ipsos ⁊ igratos rogat de pace reformãda cũ eo postq̃ȝ offẽdim⁹ eũ. dicẽs ysa. xxvij. Pacẽ faciet mihi. faciet pacẽ mihi. O q̃ȝta ꝯfusiõe dign⁹ ẽ q̃ hãc pacẽ violat. ⁊ ad hãc pacẽ iuitat⁹ venire dissimulat vel recusat. Tertio mouere ꝺꝫ ad idẽ redẽptio copiosa. sũma dei sapiẽtia q̃ nouit pacis h̃ ꝑciũ estiare. pati voluit ⁊ mori vt nobis acq̃rẽt bonuꝫ pacis. ysa. liij. Disciplina pacis nr̃e sup eũ ⁊c̃. Seq̃t̃. Tradidit i mortẽ aĩam suã. ꝑ hac sanguinẽ suũ effudit. col̃. j. Pacificans per sanguinẽ crucis eius siue q̃ in celis siue q̃ in terris sũt. Attẽde q̃ȝ care debem⁹ eã diligere quã tam care emit eterna sapiẽtia dei patris. Cogita q̃ȝ ipreciabilis sit quã ipreciabili sanguiẽ cõparauit. Quarto mouere ꝺꝫ ad idẽ adeptio fructuosa. Uere magni ⁊ inumerabiles sũt fruct⁹ pacis nostre cũ deo sicut pꝫ aliq̃liter ex ꝑdictis. Job xxij. Acq̃esce ⁊ habeto pacẽ. ⁊ ꝑ h̃ hẽbis fruct⁹ optios. Pacẽ plenã ⁊ ꝑfectã ꝯsũmatã ⁊ eternã ꝓmittit nobis dñs i futuro. dicẽs. Pacẽ meã do vobis. Hec ꝓrsus ẽ ineffabilis ineffabilis. ⁊ icomꝑhensibilis. phil̃ iiij. Pax dei q̃ exupat oẽm sensuꝫ. quã elegãter describit ysa. xxxij. Sedebit ꝑplus me⁹ in pulchritudiẽ pacis in tabernaculis fiducie ⁊ in reqe opulẽta. Nota septẽ ꝯditiões laudabiles hui⁹ pacis ꝑmittit eis dñs q̃ȝtũ ad statũ dignitatẽ fastigij. Nã sedere regnatiũ est. Math. xix. Cũ sederit fili⁹ hoĩs in sede maiestatis sue sedebitis ⁊ vos sup sedes ⁊c̃. Scḋo ꝓmittit iocũditatẽ ꝯsortij. cũ dic̃. Popul⁹ meus. O q̃ȝ beat⁹ ꝑplus. o q̃ȝ sanctũ. q̃ȝ amabile ⁊ gloriosum cõsortiũ. sicut ait ps̃. Beata gens cui⁹ est dñs de⁹ eoꝝ. ꝑplus queꝫ elegit in hereditatẽ sibi. Et Leuit̃ xxvj. Ambulabo inter vos. ⁊ ero vester deus vosqꝫ eritis popul⁹ me⁹. Et Apoc̃. xxj. Loquẽs de beatis dicit. Jpsi ꝑplus eius erũt. ⁊ ipse deus cũ eis erit eoꝝ de⁹. Legitur in ꝯsortio sctõꝝ est esse in ꝯsortio dei q̃r de⁹ ẽ in quolibet eoꝝ. Sequit̃. Et absterget deus omnẽ lachꝝ. ab oculis eoꝝ. O felices lachryme q̃s abstergẽ dignabit̃ suauissima pietas piissimi redẽptoris. Et mors vltra nõ erit neqꝫ luct⁹. neqꝫ clamor. neqꝫ dolor erit vltra.

Tertio ꝓmittit refulgẽtiã claritatis. tã loci q̃ȝ habitatorũ eius. Magna ⁊ mirabilis ẽ pulchritudo palacij. Ecci. xliij. Altitudinis firmamẽtũ. pulchritudo ei⁹ ẽ in visione glie. Maior est pulchritudo sanctoꝝ. i. ecclie triũphãtis. de qua Cant̃. vj. Pulchra es amica mea. suauis ⁊ decora sicut hierl̃m Et Cant̃. vij. Q̃ pulchra es ⁊ q̃ȝ decora charissima i delitijs. Sꝫ maria ⁊ merito sup maria est pulchritudo spõsi Cant̃. ij. Ecce tu pulcher es dilecte mi ⁊c̃. Ecci. xliij. Pulchritudinẽ cãdoris ei⁹ admirabit̃ oculus. Quarto ꝓmittit oĩmodã ꝯcordiã vnitatis. cũ dicit pacis. Aug. Pax celestis ciuitatis est ordinatissima ⁊ ꝯcordissima societas fruendi deo ⁊ seinuicẽ in deo. ps̃. Mãsueti hereditabũt terrã. ⁊ delectabunt̃ i multitudine pacis. Jdẽ. Lauda hierl̃m dñm. q̃ posuit fines tuos pacem. ⁊ adipe frumẽ. sa. te. Filij nempe hierl̃m q̃ sursuꝫ est mat̃ nr̃a paleas nõ comedũt. qḋ ẽ pabulũ iumẽtoꝝ sꝫ frumẽti fruunt̃ adipe. qḋ purissimã dicim⁹ similã. qḋ ẽ edulũ angeloꝝ. O felices catelli tui dñe de mensa dñoꝝ suoꝝ reliq̃as colligẽtes ne famelici remaneãt ⁊ deficiãt in via egestate ⁊ fame steriles. Sic eñi de tãtis delitijs panis micã. vini stillã. ignis scintillã imittit quasi de reliquijs ciuiũ tuoꝝ vt attẽdas desideriũ. ⁊ in reliquijs tuis ꝑpares vultũ eoꝝ. Oẽs eñi q̃ hanc internã dulcedinẽ vel tenuiter gustauerũt. q̃cquid extrinsecus trãsitorie delectatiõis occurrit despiciũt ⁊ ad illas delitias supplenas tota mẽtis auiditate ꝓcurrũt vt sicut adipe ⁊ pinguediẽ totũ aĩe repleant̃. Quĩto ꝓmittit distinctiões ⁊ ordines mãsionũ sm̃ dñas meritoꝝ cũ dic̃ in tabernaculis Joh. xiiij. Jn domo patris mei mãsiões multe sũt. Jbi erit tabernaculoꝝ distinctio. sic̃ ait ps̃. Q̃ dilecta tabernacula tua dñe v̄tutũ. Et nũeri. xxiiij. Q̃ pulchra tabernacula tua iacob. Sexto ꝓmittit securitatẽ i frõte bonũ. cũ dic̃. Fiducie. Osee. ij. Dormire eos faciã fiducialit̃. Leui. xxvj. Absqꝫ pauore hitabit̃ i tra vr̃a. dabo pacẽ i finib⁹ vr̃is. dormietis ⁊ nõ erit q̃ exterreat. Septio ꝓmittit q̃etudĩs firmitatẽ cũ dic̃ i reqe ibi erit suauis ⁊ ꝑfectã reqes p⁹ laborẽ. Apoc̃. xiiij. ãmõ iã dic̃ spũs vt reqescãt a laborib⁹ suis. ⁊ ysa. lviij. Reqeꝫ dabit tibi dñs de⁹ tu⁹ sp̃.

Octauo ꝓmittit plenitudĩs vbertatẽ. cũ dic̃. opulẽtã. ysa. xxxiij. Ocli tui videbũt ciuitatẽ opulẽtã. vbi. s. ẽ plẽitudo bonoꝝ oĩuꝫ q̃ q̃ꝫ desiderari pñt aut excogitari: q̃r nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit nec i cor hoĩs ascẽdit. q̃ ꝑparauit de⁹ his q̃ diligũt eũ. ꝑma Cor. ij.

Acta digressiõe: sꝫ nõ inutili sicut puto tractãdo de pace sꝫ cõsideratiões diuersas ad ꝓpositũ redeam⁹. Jn septia beatitudie dicit dñs. Bti pacifici ⁊c̃. Aug. in pace ꝑfectio ẽ vbi nihil repugnat. ⁊ iõ filij dei pacifici: q̃ nihil resistit deo. ⁊ filij silitudinẽ pr̃is hr̃e debẽt. Pacifici aũt i semetipis sũt. q̃ oẽs animi sui mot⁹ ꝯponẽtes. dẽsqꝫ ꝯcupĩas hñtes edomitas fiunt regnum dei. i q̃ ita ordinata sũt oĩa. vt id qḋ ẽ in hoĩe ꝑcipuũ ⁊ excellẽs hoc imperet ceteris nõ reluctãtib⁹. ⁊ id qḋ excellit subdat̃ potiori qḋ est ꝑma veritas fili⁹ dei. nec iperare iferiorib⁹ põt. nisi superiorib⁹ subiciat̃. ⁊ hec ẽ pax q̃ dat̃ i terra hoĩb⁹ bone volũtatis. Maximam aũt dignitatẽ hñt pacifici. sicut q̃ fili⁹ regũ dicit̃. in domo regia summus ẽ. Circa octauã btĩtudinẽ q̃ dicit̃. Btĩ q̃ ꝑsecutiõeꝫ patiuntur ⁊c̃. Criso. Posita pacificoꝝ btĩtudie. ne aliq̃s estimaret q̃r sp̃ sibi pacẽ q̃rere sit bonũ. Subdit. Btĩ q̃ ꝑsecutiõeꝫ ⁊c̃. Hic aũt accipitur iusticia generalit̃ ꝑ omni v̄tute. Nam btĩ sunt q̃ ꝑsecutiõeꝫ pa

tunt͛ ꝓpter veritatē vel ꝓpter defensionē alioꝝ. vel ꝓpter pietatē. Signāter addidit ꝑ iusticiā. q͛ multi ꝓpter peccata sua psecutionē patiunt͛. ꝛ nō sūt iusti. De h̄ necꝫ supra Patientia. Hec aūt octaua beatitudo ad caput redit. q͛ tāq̄ ꝯsūmatā pfectāq̄ ostēdit ꝛ probat. Itaq̄ in pⁱma tertia ꝛ octaua noīatū ē regnū celoꝝ. Septē enī sūt q̄ pficiūt nā octaua clarificat ꝛ pfectū demōstrat. Nec mireris q̄ si in vnaquaq̄ beatitudinē regnū nō audis. nā cū dixit Chriso. Si sm̄ vnāquāq̄ beatitudinē regnū nō audis. nā cū dixit ꝯsolabunt͛ ꝛ misericordiā ꝯsequent͛ ꝛc̄. Per h̄ oīa nihil aliud q̄ regnū celoꝝ occulte īsinuat. vt nihil sensibile expectes neq̄ enī beatus est q̄ in his coronat͛. que cū presenti vita discedunt.

DIS. XXIIII.

De beatitudinū ꝯrñdētia donis.

Einde ꝯsiderādū ē quō pdicte beatitudines respondeāt donis. i. q̄ beatitudo cui dono rñdeat. Et pⁱmo sciēdū q̄ pⁱma beatitudo q̄ ē paupertas spūs rñdet dono timoꝛ. sic dicit Aug ī li. de s̄mōe dñi in mōte. Timor dei ꝯgruit hūilib⁹. de q̄b⁹ dicit͛ Beati paupes spiritu. i. nō inflati nō supbi. Lū. n. ad timorē ptineat deo reuerētiā exhibē. ꝛ ei subsidiū eē illō q̄ō ex hmōi subiectiōe ꝯseq̄t͛ ptinet ad donū timoris. Ex h̄ aūt q̄ aliq̄s deo se subiicit desinit querere ī seip̄o vel in aliquo alio magnificari nisi ī deo. h̄. n. repugnare pfecte subiectiōi ad deū. Vn̄ dicit͛ in ps. Hi ī curribus. ꝛ hi ī eq̄s. nos aūt ī noīe dei nr̄i inuocabim⁹. Et iō ex h̄ q̄ aliq̄s pfecte timet deū ꝯsequēs ē q̄ nō q̄rat magnificari ī seip̄o p supbiā. neq̄ et̄ q̄rat magnificari ī exteriorib⁹ bonis. s. honorib⁹ ꝛ diuitijs quoꝝ vtrūq̄ ptinet ad paupertatē spūs. s̄z q̄ paupertas spūs ītelligi pōt. vel exinanitio īflati ꝛ supbi spūs. vt aug. exponit. vel et̄ abiectio tēpaliū reꝝ q̄ fit spū. i. ppⁱa volūtate p īstinctū spiritussancti. vt ambro. ꝛ hiero. exponūt. Et nota q̄ timor īportat motū s̄m habitudinē recessus a termino a quo spes aūt īportat motū s̄z habitudinē accessus ad terminū ad quē tēdit͛. ꝛ iō vltīa beatitudo q̄ ē spūalis pfectiōis termin⁹ ꝯgrue rñdet spei. s̄z pⁱma beatitudo q̄ ē p recessū a reb⁹ exteriorib⁹ īpediētib⁹ diuinā subiectionē ꝯgrue rñdet timori. Itē nota q̄ in fructibus illa q̄ ptinēt ad moderantiā vsū vel abstinētiā a reb⁹ tēpalib⁹ vident͛ dono timoris ꝯuenire. s. modestia. ꝯtinētia ꝛ castitas. Dono pietat rñdet scđa beatitudo. s. Beati mites sicut dicit aug in li. de sermōe dñi in mōte. pietas ꝯgruit mitib⁹. S̄z sciēdū q̄ ī aptatōe beatitudinis ad dona duplex ꝯueniētia pōt attēdi. vna q̄dē s̄m rōnē ordinis quā videt͛ augustinus secut⁹ vnde pⁱmā beatitudinē attribuit infimo dono. s. timori. Scđam aūt. s. Beati mites attribuit pietati ꝛ sic de alijs. Alia ꝯueniētia pōt attēdi s̄m ꝓpⁱā rōnē beatitudinis. ꝛ s̄z h̄ oporteret adaptare beatitudines donis s̄m obiecta ꝛ act⁹. ꝛ ita actui pietatis magis rñdet q̄rta ꝛ q̄nta beatitudo q̄ scđa. tñ scđa beatitudo h̄z aliq̄ ꝯueniētiā cū pietate ī quātū. s. p māsuetudinē tollūt͛ īpedimēta actuū pietat͛. In fructib⁹ aūt bonitas ꝛ benignitas directe pñt attribui pietati. māsuetudo aūt īdirecte inquātū tollit īpedimēta actuū pietatis vt dictū ē. Dono sciētie rñdet tertia beatitudo. Beati q̄ lugēt. sic aug. dicit ī s̄mōe dñi ī mōte. Sciētia ꝯgruit lugētib⁹. Ad sciāz. n. ptinet rectū iudiciū creaturaꝝ. creature aūt sūt ex q̄b⁹ hō occasionaliter a deo auertit͛. s̄z illō Sap. xiiij. Creature facte sūt ī odiū ꝛ muscipulā pedib⁹ īsipiētiū. q̄. s. rectū iudiciū ex his nō hñt dū estimāt in eis pfectū bonū eē. vn̄ in eis finē ꝯstituēdo peccāt. ꝛ veꝝ bonū pdūt. ꝛ h̄ dānū hoīs īnotescit p rectū iudiciū de creaturis. q̄ō habet͛ p donū sciē. ꝛ iō beatitudo luctus ponit͛ respondere dono sciētie. Dono fortitudinis respōdet quarta beatitudo que est. Beati q̄ esuriūt ꝛ sitiūt iusticiā. sicut dicit Aug in li. de sermone dñi in mōte. Fortitudo ꝯgruit esuriētib⁹ ꝛ sitiētib⁹ iusticiā q̄ laborāt desiderātes gaudiū de veris bonis. amorē a terrenis auertere cupiētes. Quia aug. beatitudines attribuit donis s̄m ordinē enumerationis ꝯsiderata tamē aliqua ꝯueniētia. Et ideo quartā beatitudinē. s. esurire ꝛ sitire iusticiā attribuit quarto dono. s. dono fortitudinis. est tamē ibi aliqua ꝯueniētia. q͛ sicut dictū est fortitudo in arduis ꝯsistit. Est aūt valde arduū q̄ aliquis nō solum opera virtuosa faciat que cōmuniter dicunt͛ opera iusticie. s̄z q̄ faciat ea cū insatiabili quodā desiderio q̄ō pōt significari p famē ꝛ sitim iusticie. Sicut aūt dicit Chriso. sup math̄. Iusticia hic pōt accipi nō solū particularis. sed etiā vniuersalis. que se habet ad omniū virtutū opera. vt dicit͛ in. v. ethi. in quibus arduū intēdit fortitudo que est donū. Inter fructus ponunt͛ duo que respondēt dono fortitudinis. s. patientia que respicit sustinentiā maloꝝ. ꝛ lōganimitas que respicit diuturnā expectationē ꝛ operationē bonoꝝ. Dono ꝯsilij respōdet q̄nta beatitudo que ē. Beati misericordes ꝛc̄. Sicut dicit augu. in li. de sermone dñi in mōte. Lōsiliū ꝯuenit misericordib⁹. q͛ vnicū remediū ē de tantis malis eruī dimittere ꝛ dare. Lōsiliū enī ꝓpⁱe ē de his q̄ sunt vtilia ad finē. vnde ea q̄ maxime debēt correspōdere dono ꝯsilij hoc aūt est mīa. s̄m illud ad Thym. iiij. Pietas ad oīa vtilis ē. Et iō specialr̄ dono ꝯsilij rñdet btīudo mīe nō sicut eliciēti s̄z sicut dirigēti. Dono ītellect⁹ rñdet sexta btīudo. s. Btī mūdo corde Sicut dicit aug in li. de s̄mōe dñi ī mōte Sexta opatio spūssancti q̄ est ītellect⁹ ꝯuenit mūdis corde q̄ purgato oculo pñt videre q̄ō oculus nō vidit. In sexta aūt btīudīe sic ꝛ ī alijs duob⁹ cōtinent͛. vnū p modū meriti. s. mūdicia cordis ꝛ aliud p modū pmij. s. visio dei vt supra dictū ē ꝛ vtrūq̄ ptinet aliquo mō ad donū ītellect⁹. Est. n. duplex mūdicia. Vna q̄dē pambula ꝛ dispositiua ad dei visionē. q̄ ē depuratio affect⁹ ab inordinatis affectiōib⁹. ꝛ hec q̄ de mūdicia cordis fit p vtutes ꝛ dona q̄ ptinēt ad vim appetitiuā. Alia vo mūdicia cordis est. s. q̄ est q̄si ꝯpletiua respectu visionis diuine. Et hec q̄dē est mūdicia mētis depurate a fantasmatib⁹ ꝛ errorib⁹. vt. s. ea q̄ de deo ꝓponunt͛ nō accipiant͛ p modū corpaliū fantasmatū. neq̄ s̄m hereticas puersitates. ꝛ hāc mūdiciā facit donū intellect⁹. Silr̄ ꝛ duplex ē visio dei. Vna q̄dē pfecta p quā videtur dei essentia. Alia vo impfecta p quā etsi nō videam⁹ de deo quid est. videm⁹ tñ q̄d nō est. ꝛ tanto in hac vita deū pfectius cognoscimus. quāto magis intelligim⁹ eū excedere q̄cq̄d intellectu ꝯprehendit͛ ꝛ vtraq̄ dei visio ptinet ad donū intellect⁹. Pⁱa quidē ad donū intellect⁹ ꝯsūmatū s̄m q̄ erit in pⁱa. Scđa vo ad donū intellectus īchoatū s̄m q̄ habet͛ in via. In fructib⁹ aūt fides q̄ est fruct⁹ rñdet dono intellect⁹. q͛ sic dictū est fruct⁹ spūs dicunt͛ vltima ꝛ delectabilia q̄ in nobis ꝓueniūt ex vtute spūssancti. Vltimū autē delectabile h̄z rōnē finis q̄ est ꝓpⁱū obiectū voluntatis. ꝛ ideo oē q̄ id q̄ō est vltimū ꝛ delectabile in volūtate. sit quodāmodo fructus diuiū alioꝝ q̄ ptinēt ad alias potētias. Scđm h̄ igit͛ doni vel vtutis pficiētis aliquā potētiā pōt accipi duplex fruct⁹. Vn⁹ q̄dē ptinēs ad suā potentiā ali⁹ aūt q̄si vltim⁹ ptinēs ad volūtatē Et s̄m h̄ dicendū est q̄ dono intellect⁹ rñdet p ꝓpⁱo fructu fides. i. fidei certitudo ꝛ p vltimo fructu rñdet ei gaudiū q̄ō ptinet ad volūtatē. Et nota q̄ cognitiōis practice fruct⁹ nō pōt esse in ipsa q͛ talis cognitio nō scit͛ ꝓpt̄ se sed pp aliud sed cognitio speculatiua h̄z fructū in seipsa. s. certitudinē eoꝝ quoꝝ est. ꝛ iō dono ꝯsilij q̄ō ptinet solū ad practicā cognitōez nō rñdet aliq̄s ꝓpⁱe fructus. donis aūt sapientie intellect⁹ ꝛ sciē q̄ ptīt etiā ad speculatiuā cognitionē ptinere rñdet solū vnus fruct⁹ q̄ est certitudo signata noīe fidei. plures aūt fruct⁹ ponunt͛ ptinētes ad partē appetitiuā. q͛ sicut iā dictū ē ratio finis q̄ īportat͛ in noīe fruct⁹ magis ptinet ad vim appetitiuā q̄ intellectiuā. Dono sapiētie rñdet septima beatitudo. q̄ ē. Btī pacifici ꝛc̄ Sicut dicit aug. in li. de s̄mōe dñi in mōte. Sapīa ꝯuenit pacificis in quib⁹ nullus mot⁹ est rebellis: sed oēs obtemperāt rōni. Lōgrue aūt pōt beatitudo septima adaptari dono sapie. ꝛ q̄tum ad meritū. ꝛ q̄tū ad premiū. Ad meritū quidē ptinet q̄ō dicit͛ Beati pacifici. Pacifici aūt dicunt͛ q̄si pacē facientes vel in seipsis vel alijs quoꝝ vtrūq̄ ꝯtingit in hoc q̄ ea in quib⁹ pax ꝯstituit͛ ad debitū ordinē rediguntur. Nā pax est tranquillitas ordinis. vt Augu. dicit. xix. de ci. dei. Ordinatio aūt ptinet ad sapiam. vt p̄z p phm̄ in pⁱncipio metha. Et iō eē pacificū ꝯueniēter attribuit͛ sapie. Ad premiū aūt ptinet q̄ dicit͛ filij dei vocabunt͛. Dicunt͛ aūt aliq̄ filij dei ī quātū pticipāt silitudinem filij vnigeniti ꝛ nālis. s̄m illō Ro. viij. Quos pscivit ꝯformes fieri imaginis sui filij q̄ q̄dē ē sapia genita ꝛ iō pcipiēdo donū sapie. ad dei filiatōez hō ptingit. Et nota q̄ ad sapiāz s̄m q̄ō ē donū ptīet nō solū ꝯtēplari diuina: s̄z etiā regulare hūanos act⁹. in q̄ q̄dē directōe. Pⁱo occurrit amotio a malis q̄ ꝯtrāiātur sapie vn̄ ꝛ timor dr̄ eē initiū sapie ī quātū facit recedē a malis. vltimū aūt ē sic finis q̄ oīa ad debitū ordinē redigant͛ q̄ō ptiet ad rōez pac. ꝛ iō ꝯueniēter Jacob⁹ dicit q̄ sapīa q̄ desursū ē. q̄ ē donū spūssctī pⁱmū ē pudica q̄si vitās corruptelas peti. Deīde aūt pacifica. q̄ō ē final̄ effect⁹ sapie. pp q̄ō ponit͛ btīudo. Iā vo oīa q̄ sequunt͛ maīfestāt ea p q̄ ad pacē sapīa pducit ꝛ ordine ꝯgruo. Nā bonū p pudicitiā a corruptelis recedēti. Pⁱmo occurrit q̄ō q̄tū ex se potest oībus modū teneat. ꝛ q̄tū ad hoc dicit͛ modesta. Secūdo vt in his in q̄b⁹ ipsa sibi non sufficit. alioꝝ monit⁹ acq̄escat. ꝛ q̄tū ad h̄ subdit. suadibilis. Et hec duo ptinēt ad hoc hō ꝯsequat͛ pacē ī seip̄o. S̄z vlteri⁹ ad hoc q̄ hō sit pacific⁹ etiā alijs. Pⁱmo requirit͛ vt bonis coꝝ nō repugnet. ꝛ hoc ē q̄ dicit bonis ꝯsentiens. Secūdo q̄ defectib⁹ pⁱmi ꝯpatiat͛ in affectu. ꝛ subueniat in effectu ꝛ hoc ē q̄ dicit͛. plena mīa ꝛ fructibus bonis. Tertio requirit͛ vt charitatiue emēdare petā satagat. ꝛ hoc est q̄ dicit. iudicans sine simulatione. ne. s. correctionem pcedens odium intendat explere.

Vincentij Beluacēsis Speculi Moralis Liber Primus finit feliciter.

Vincentii Beluacensis Speculi Moralis Liber Secũdus in quo de Nouissimis differitur Incipit feliciter.

Pars prima. DIS. I.

Erminato per dei gratiã pmo volumĩnis huius libro. in quo ostẽdit sapiẽs excludẽdã eẽ negligẽtiã ac p h' assumẽdã esse diligẽtiã agẽdorũ. vbi ostendimus qd. quare. ↄ qualiter sit aliqd operandũ. ↄ de pncipiis itrinsecis actuũ humanoꝝ. i. de passionib' seu affectionib' aĩe. rursus de pncipiis extrinsecis. i. de lege ↄ pcept'. de grã ↄ habitib' virtutũ. nũc sũma dei sapiẽtia dirigẽte. ↄsiderãdũ ẽ de pudẽtia futuroꝝ. Ad quã nos sapiẽs hortat' cũ dicit. Memorare nouissima tua. Debemus aũt aduertere q in scriptura sacra docemur locũ nouissimũ tenere. Tẽpus nouissimũ praecauere. Et finẽ nouissimũ prendere. Primo qdẽ docemur nouissimũ locũ tenere. qz pfecto hec est directa via pueniẽdi. ad culmẽ sũme sublimitatis. sicut sũma dei sapiẽtia docet Luc. xiiii. Cũ vocat' fueris ad nuptias nõ recũbas in pmo loco ↄc. Sed cũ vocat' fueris vade ↄ recũbe in nouissimo loco. vt dicat tibi q te inuitauit. Amice ascẽde superius ↄ erit tibi gloria corã simul discũbẽtib'. Nos igit' ad celestes nuptias inuitati nõ queramus primũ locũ tenere nec gerere pncipatũ. ne forte depellat nos in locũ nouissimũ dñs nuptiaꝝ. Sz per humilitatẽ locũ nouissimũ eligamus. vt ad sublimitatẽ glorie ↄscẽdamus. Et merito locũ nouissimũ decet eũ eligere. q se dz iter alios nouissimũ reputare. Exẽplo capitis nostri. de quo dicit' ysa. liii. Vidimus eũ. ↄ nõ erat aspectus. ↄ desiderauimus eũ despectũ. ↄ nouissimũ viroꝝ. In terra voluit esse nouissimus viroꝝ. qui in celis est gloria beatoꝝ. ↄ oĩos angeloꝝ vt exẽplo suo mõstraret verũ esse qd dicit' Math. xx. Erũt nouissimi primi ↄ pmi nouissimi. Hoc aũt multipliciter põt itelligi. Vno mõ sic. Qui se nouissimos. i. humiles ↄ abiectos fecerint propter deũ. isti erũt primi. i. sanctitate precipui. ↄ iter primos amicos dei in regno celoꝝ merito cõputãdi. Et primi nouissimi. i. q volũt esse primi reputatiõe. vel pncipatũ habere sup alios in aliqua dignitate isti erũt nouissimi. i. viles ↄ abiecti diuino iudicio. ↄ vilissimi in inferno. Et hoc est qd dicit'. Luc. xiiii. Oĩs q se exaltat humiliabit' ↄ q se humiliat exaltabit'. Alio mõ. Erũt nouissimi primi ↄc. i. q viliores sũt isti sunt q ardẽtius ↄ ipudẽtius ambiũt dignitates. Qui vero pmi sunt. i. ceteri meliores magis se humiliãt ↄ aspnant' honores. Alio mõ. Erũt nouissimi pmi ↄc. i. q tardius penitere ↄ benefacere ceperũt. feruẽtius agẽdo primi fiunt. ↄ meritis precellunt illos. q citius inchoantes negligenter egerunt. Unde in vinea dñi tardius veniẽtes pri' diurnũ denariũ receperũt. Qd aptissime declarat'. Math. xx. vbi dicit'. Cũ sero factũ esset. dixit dñs vinee pcuratori suo. voca operarios ↄ redde illis mercedem. incipiẽs a nouissimis vsqz ad primos. Exemplũ habemus in latrone. q iuxta dñm pendens credẽs. penitens. ↄ diuinã ↄfitẽs maiestatem primus meruit obtinere paradisi pbendã. Cui dictũ est. Hodie mecũ eris in paradiso Luc. xxiii. Scdo docemur tẽpus nouissimũ precauere. qz tempus nouissimũ etatis mũdi in quo ↄ abũdat iniqtas ↄ charitas magis ac magis ↄtinue refrigescit. sicut pdixit dñs Math. xxiiii. Sũme periculosũ ẽ. Sicut pdixit aplus. ii. thy. iii. Hoc aũt scito q in nouissimis dieb' istabũt tpa periculosa. Que aũt ↄ q̃ta sint pericula describit dicẽs. Erũt hoĩes seipsos amãtes. Sz qd sibi vult aplus. aut qd malũ ẽ seipm amare cũ plus teneat' homo seipm diligere q̃ totũ mũdũ. Quare ergo dicit apls q erũt periculosa tpa. p eo q erũt hoĩes seipsos amãtes. Sciẽdũ est igit' q fm aug. duo sunt amores Alter mũdus. alter imũdus. Alter socialis. alter priuatus. Alter cõmuni vtilitati ↄsulens pꝑter supnã societatẽ. alter rẽ etiã cõmunẽ in ppriã potestatẽ redigẽs pꝑter arrogãtẽ dominationẽ Alter trãquillus. alter turbulẽt'. Alter pacificus. alter seditiosus. Alter amicabilis. alter inuidus ↄc. Et distinxerũt cõditas in genere humano duas ciuitates. Idem. Ciuitates duas. fecerunt amores duo Ciuitatem dei. amor dei. vsqz ad contemptum sui. Ciuitatem dyaboli. amor sui vsqz ad contemptũ dei. Sicut autẽ ex amore dei omnes virtutes alie ↄ affectiones laudabiles generant'. put ait Grego. vt eni multi arboris rami ex vna radice pdeũt sic multe vtutes ex vna charitate generant'. ita oĩa vitia. ↄ oẽs deordinate affectiões amore sui pprio vel puato radicalit' oriunt'. Et h' brĩ isinuat aplus. qui postq̃ dixerat. erũt hoĩes seipsos amãtes amore suo inordinato. amore pprio vl' puato. subiũgit. cupidi. elati. supbi blasphemi. parẽtib' nõ obediẽtes. igrati. scelesti sine affectõe. sine pace. criminatores. icõtinẽtes. imites. sine benignitate. pditores. proterui. tumidi. voluptatũ amatores mag' q̃ dei hñtes qdẽ speciẽ pietat'. vtutẽ autẽ ei' abnegãtes. Et qz cũ talib' hitare piculosũ ẽ. iõ subdit. Et hos deuita. Sz difficile imo ipossibile ẽ istos penit' euitare. qn cũ eis iterdũ oporteat ↄuersari. iõ sũmope cauẽdũ ẽ hoĩ ne seducat' a talibus. aut ↄformet' eis ĩ morib'. vl' ne saltẽ ab eis mẽdaciter ifamet'.

Tertio docemur finẽ nouissimũ pudẽ. Exẽplũ accipiam' in singulis artificib'. q anteq̃ op' sue art' icipiãt. pstituũt sibi finẽ. ↄ q exigẽtiã finis psequunt' op' donec ad finẽ intẽtũ puenãt. Sz ab ista ordinatiõe operũ nroꝝ in finẽ vltimũ abducunt' aliq vehementi passiõe seu delectatiõe illecti. Sicut inuit sapiẽs puer. v. Ne intẽderis fallacie mulier'. fau' eni distillãs labia meretric'. ↄ nitid' oleo guttur ei'. Mulier ista ẽ carnalis ↄcupia. q emolliẽdo mẽtẽ efficit muliebrẽ. Dicit' aũt meretrix qz aĩaz pstituit. Sequit'. Nouissima aũt illi' amara q̃si absinthiũ. Itẽ puer. xxiii. Ne intuearis vinũ qñ flauescit cũ splenduerit in vitro color eius igredit' blãde. sed in nouissimo mordebit vt coluber ↄ sic regul' venena diffundet. Per vinũ intellige delectationẽ carnalẽ. q mentẽ inebriat. ↄ a se quodãmodo alienat. vt nõ videat nec ↄsideret vt sit finis hui' delectationis. Alij a ↄsideratiõe finis vltimi abducunt'. ignorãtia seducti. Sicut inuit sapiẽs puer. xiiii. Est via q videt' homĩ recta nouissima ei' deducũt ad mortẽ. Alij p maliciã obfirmati sicut balaã ex sola malicia pseuerabat in mal'. ↄ tñ dicebat. moriat' aĩa mea morte iustorũ ↄ fiant nouissima mea horũ similia. Mortẽ optabat similẽ iustis. ↄ tñ habebat vitã dissimilẽ. Silr multi vitã eius pessimã imitãtes dñi orant: q det eis mortẽ pudã. ↄ vitã eternã. Qd tñ nunq̃ aut valde raro ↄtingit vt qui san' ↄ sanis sensib' sibi nõ puidit. in mortis angustia ligatis iam sensib' ↄ deficientib' sibi salubriter puidere possit. Cũ dicat ps. Nõ est in morte q memor sit tui. Et beatus augu. ait. Percutit' hac aĩaduersiõe peccatoꝝ. vt moriẽs obliuiscatur sui. qui dũ viueret oblitus est dei. Nec vitã eternã meret' miser hõ peccãdo. vel in petõ manẽdo sed mortẽ eternã. Sic ait aplus Ro. vi. Stipendia peti mors. Magna igit' est fatuitas. imo dementia detestãda post malã vitã sperare bonã mortẽ. Ideo prudẽter ↄ ordine debito monet sapiens puer. xix. Audi ↄsiliũ ↄ suscipe disciplinã. ↄ esto sapiens in nouissimis tuis. Attẽde q̃ breuiter ↄ ordinate pcedit. Primũ est eni. vt ↄsiliũ sanũ requiras ↄ audias reuerenter Scdm vt illud adimpleas diligẽter. i. vt vitã ordinatã hẽas. ↄ vndiqz regulatã. Et tũc sequit' ordinate tertiũ. vt. s. sis sapiẽs i nouissimis tuis. In h' q̃ppe ↄsistit sapie ↄplemẽtũ. Nõ eni q sapiẽter incipit op' grãde. sed q sapiẽter ↄsũmat laudãdus ẽ. Sic ait ambros' Lauda nauigãtis felicitatẽ: sz cũ puenerit ad portũ. Lauda ducis virtutẽ: sed cũ pduct' ẽ ad triũphũ. Quid eni pdest bene ↄ diu nauigasse ↄ in portu perire. Et quid valet cũ hostib' fortiter dimicasse ↄ in ipsa hora victorie defecisse. Non pigeat hic exẽpluz sub breuitate tangere de quadragita martyrib'. quoꝝ vn' post multa supplicia recurrens ad balneũ pusillanimis effectus deficiens emisit spiritũ ↄ coronã pdidit iam paratã. Quid igit' pdest in tpaliũ rerũ dispositione sapientẽ eẽ. ↄ circa finẽ desipere cũ finis ↄsideratio debeat eẽ pncipalis ↄ intẽtione cuiuslibet operãtis. ↄ ex bonitate finis depẽdeat bonitas operis. Ideo dñs insipientiã nostraz redarguẽs. ↄ ad veram sapiam nos exhortans ait Deut. xxxii. Gens absqz ↄsilio ↄ sine prudentia. vtinã saperent ↄ intelligerent ac nouissima puiderent. Notate vba Aliqui consilio nõ egentes. ppria prudentia diriguntur. Alij prudentiam nõ habentes. consilio sapientiore regunt'. ↄ vtriqz sapientia sua vel aliena saluant'. Qui vero nec prudentiam habent nec consiliũ querunt vel negligunt quomõ saluabuntur. Multominus pfecto patere potest via salutis illis hominib' qui prudentiam habent. nec eam ad opus applicant: sed contraria potius operant'. Et rursus habentes consilium. nullatenus acquiescunt. Vtinam inquit saperent: id est sapoarẽt celestia. ↄ intelligerent: id est intus legerent interna conscientie secreta. merita videlicet vel demerita. cogitationes. affectiones. ↄ intentiones. ↄ etiam pronitates. Sequit'. Ac nouissima prouiderent. Sane in prouisione nouissimoꝝ precipue consistit. ↄ totius vite preterite erratorum correctio. ↄ periculorũ futuroꝝ euasio ac procuratio sufficiens

cessariorum seu expedimentū ad salutē. Nouissima aūt. quorū ꝑ uisionem seu prouidā meditationē dominus tam viscerose. q̄ nu sericorditer nobis optat dicens. Utinam nouissima prouiderent. Et sapiens ad eorum iugez memoriā nos inuitat dicens. In omni bus operibus tuis. memorare nouissima. sunt quattuor. videlicet. Penale mortis diuortiū. Finale dei iudiciū. Dānatio reproborū. Re muneratō btōꝝ. Mortē vocaui diuortiū qz vz īminēte morti ar ctio ꝯfligētib⁹ elemētis armonia dissipat̄ ⁊ illud corpis ⁊ aīe separ̄ matrimoniū qd tāto fuerat nexu ꝯcordie federatū. Añq̄ istd diuor tiū celebret̄ debem⁹ nos sollicite ꝑpare p timorē dñi. quo cūcta no xia declinem⁹. Et p sapiētiaz qua operemur salubria ⁊ celestia degu stem⁹. De pͥmo dicit sapiēs puer. xxiij. Ne emulet̄ cor tuū peccato res. ꝫ ī timore dñi esto tota die. qz habebis ī nouissimo spez. ⁊ pre stolatio tua nō auferet̄. De scđo dicit idem. xxiiij. Comede fili mi mel. qz bonū ē. ⁊ fauū dulcissimū gutturi tuo. sic ⁊ doctrina sapien tie aīe tue. quā cū inueneris habebis ī nouissimo spem. ⁊ spes tua nō pibit. ⁊ de muliere sctā dicit̄ puer. xxxi. Ridebit in die nouissimo.

De morte nature. DIS. II.

In scriptura

sacra mortē qͥdruplicē īue nim⁹. Est enī mors nature ad quaz nos ꝑparare debem⁹ qz piculosa. de q ait ps. Quis ē hō q̄ viuet ⁊ nō videbit mortē. eruet aiaz suā de manu īferi. Pͥmū ē ipossibile. Scđz valde difficile. Attēde: nlľū ēēt trāsit⁹ piculosius. vbi nō posset hō euade q̄n aliqd mēbrū emit teret. q̄ūcūq̄ sibi sollicite ꝓcaueret. si vo negligēter ageret. vitam pderet corpalē. sic ē de trāsitu mortis. quā ipossibile ē hoīez euadere q̄ūcūqz diligētia ipaz effugere vel differre conet̄. Sz si prudēter si bi puiderit. aiaz suā de penis īferi liberabit. Si vo male sibi ꝓcaue rit. corpis simul ⁊ aīe vitā pdit. Scđa mors ē culpe quaz declinare debem⁹. qz dānosa. de q̄ dicit̄ Osee. xviij. Aīa q̄ peccauerit ipa mo riet̄. Tertia ē mors grē. quā debem⁹ optare. qz fructuosa. De q di cit aplus Ro. vj. Estimate vos q̄dē mortuos esse peccato. viuentes aūt deo. Quarta ē mors gehēne quā debem⁹ formidare. qz doloro sa. De q̄ dicit̄ baruch. ij. Mortui sūt in doloub⁹ pessimus. Circa mortē nature ꝯsiderare debem⁹ moriēdi. sniaz. Morētis angustiā. Morti ꝑsentiā. Et mortuoꝝ differētiā. Moriēdi snia a sumo le gislatore ꝓfert̄. Gen. ij. vbi dñs ad adaz ait. De ligno sciētie boni ⁊ mali ne comedas. In quocunqz enim die comederis ex eo. morte morieris. Signant̄ aūt dicit. morte morieris. videlz qz mortuus in aia, mortis et corpalis snie subiacebis. O snia gnalis. Rōnabilis. Medicinalis. irreuocabilis. Uere gnalis snia a qua nullus exci pit̄. vt nullus supbiat. Unde. ij. regū. xiiij. Oēs morimur. Ecclesia stes. ij. morit̄ doctus pariter ⁊ ī doctus. Bern. mors nullius inopie miseret̄. nec diuitias reueret̄. nec generi cuiuslibet aut moribus nō ꝑparcit. deniqz parcit etati. Mors ē sicut cyph⁹ illius q̄ ꝓclamat vinū in taberna. q adeo cōis ē q oib⁹ cōicat̄. Nā ipe oibus porrigit cy phū suū vt oēs alliciat. Siliter ē sicut latro dans potū trāseuntibus vt sopiant̄. ⁊ sic eos spoliet dormiēdo. sic mors oib⁹ trāseūtib⁹ vias ꝑsentis vite porrigit potū amaritudinū suaꝝ vt dormiāt somnū sem piternū. Dicebat q̄dā q si haberet iudicē fidelē eligere. mortē ꝑcete ris eligeret. eo q nō ē ꝑsonaꝝ acceptio apd eā. nec miseret̄ pupillo. nec defert seniori. nec timet potentem. nec veret̄ nobilē. nec horret pauperē aut ignobilē. nec dimittit diuitē. nec ꝯtēnit īfirmū aut de bilē. nec euitat fortē nec parcit sapiēti nec ꝯdonat īsipiēti. Sz vt di cit̄. mors sceptra ligonib⁹ equat. est cōe mori. mors nulli parcit ho nori. Nobilis ⁊ fortis venūt ad funera morti. Eccī. xlj. O mors bo nū ē iudiciū tuū. Dicit̄ q cū dñs de mugorn haberet filiū nouū militē cūtē ad tyrocinū ⁊ trāseūtē p claramuallē. vidēs ibi dei mi lites beate virginis militātes. cogitās q̄ finis est vtriusqz militie. ⁊ q in vtraqz posset mori. qz mors cōis erat his ⁊ illis iunioꝝ ⁊ se nioꝝ īstrauit ibi ordinē. Cū aūt pater su⁹ veniret minās q abba tiā destrueret nisi rediret. ait q fili⁹ rediret cū hac ꝯditiōe si vnā cō suetudinē q̄ erat in terra sua remoueret. qd si nō faceret cū in pace dimitteret. Hoc pr̄ annuit. Fili⁹ ꝯsuetudinē pr̄e declarauit. q̄ erat q eque morerent̄ ibi iuuenes sicut senes. Ex his pz q mors ē in uitabilis. ꝓp qd ait aug. Nō īportune nec īcōgrue arbitror accidis se. ꝗ nō hūana īdustria. diuino fortasse iudicio vt h̄ vbū qd ē mo rit̄ ī latina lingua. nec grāmatici declinare potuerūt. ea regula q ce tera declinat̄. Ab eo nāqz qd ē orit̄. sit vbū ꝑteriti tpis qd ē. ort⁹ ē. ⁊ si q̄ sunt similia. q p tpis ꝑteriti pticipia declinant̄. ab eo aūt qd ē morit̄. si q̄ramus ꝑteriti tpis vbū. Rñdēri solet. mortu⁹ ē. u. lra gē minata. Sic. n. dicit̄ mortu⁹ quō fatuus. arduus. carduus. ꝯspicu⁹ ⁊ si qua sūt similia. que nō sūt ꝑteriti tpis. ꝫ qm̄ noīa sunt. sine tpe declinant̄. illd aūt q̄si vt declinet̄ qd declinari nō pōt p pticipio pre

teriti tpis ponit̄ nomē. Cōueniēter itaqz factū est vt queadmodū id qd significat nō pōt vitari agēdo ita verbū nō potest loquendo declinari. Hec aug. Hec aūt ineuitabilis moriēdi necessitas. est ho mini ratio humiliadi vnde Bern. ad eugeniū ait. Cōsiderāti duo hec rōnale s. ⁊ mortale is tibi exinde occurrit fructus. vt mortale qd est in te. rationale humiliet. Et rursuz rōnale. mortale ꝯfortet. Quoꝝ neutrū neglectū est homi circūspecto. Naz etsi supbierit ex rōnali. qd ei cōe est cū angelis. ex mortali fit humilis qd pticipat cū iumētis: qm̄ homo cū in honore esset nō intellexit compat⁹ est iumētis insipiētib⁹. ⁊ similis factus est illis. Itē mortis sentētia est rōnabilis. Nā ꝑ vnū hoīem peccatū intrauit in mūdū. ⁊ p pecca tū mors. ita mors in oēs hoīes p transiuit in quo oēs peccauerūt. Ait aplus Ro. v. Natura enī humana q̄ in pͥmis parētib⁹ tota fu it. ipsorū inobediētia creatori suo ꝯtumeliā fecit que toti humano generi iuste debuit īputari. Cū enī in semīe sit v̄tualiter tota arbor vitiū semīs. vitiū dicet̄ ⁊ arboris. Sicut aūt fluui⁹ vitiat̄ in fonte. fruct⁹ in semīe. sic tota posteritas vitiat̄ in origine. Nōne p q̄busdā criminib⁹. vtpote homicidijs. sacrilegijs. ⁊ hmōi. q̄ cōmittunt̄ a patrib⁹. tota ꝓgenies mort̄ supplicio ꝯdēnat̄. vel in exiliū deporta tur posteritatē suā pater occidit. dū ꝯmittēdo flagitium morte di gnū filijs nō ꝑcauit. Sic in ade petō intelligēdū est q ꝑsona corru pit nām. ⁊ natura corrupta corrūpit ꝑsonam. Unde cū tota hūana natura fuerit in adā q̄n peccauit totā naturā corrupit. que tota cor rupta. nō pōt nisi filios corruptos generare. ⁊ qz peccādo originalē iusticiā ⁊ īmortalitatē pdidit. nō nisi iniustos ⁊ mortales filios ge nerauit. Itē mortis sentētia medicinalis est. Mors quidē chrī est medicinalis. deletiua culpe causaliter. mors aūt nostra nobis ē medicinal̄ occasionaliter. Nā p mortē chrī delet̄ originale peccatū in paruulis. qd suo pondere ipsos trahebat ad tartarū. vt q̄ alteri⁹ volūtatē ⁊ factū. i. ade amisit originalē iusticiā ⁊ reus erat obliga tus ad penā dāni. i. carentiā diuine visionis. p alteri⁹ volūtatē ⁊ re mediū rediret ad īnocētiā ⁊ reduceret̄ ad gloriā. vt sicut ꝑmo vni⁹ delicto regnauit mors p vnū sic dicit apls Ro. v. multomagis vita rediret p vnū ihm. s. chrm. q̄ mortu⁹ est ⁊ resurrexit. imo q̄ ⁊ inter pellat ꝓ nobis. Nec solū delet originale petm̄ in paruul̄. veruetiaz actuale diluit in adult̄ coopante fide ⁊ libera voluntate In dele tiōe enī actual̄ peccati reqrit̄ mot⁹ liberi arbitrij. sicut ipsuz actuale peccatū ꝯmittit̄ p ꝯsensuz ꝓpriū ipsi⁹ peccātis. vñ ait apls Ro. v. Si vni⁹ delicto multi mortui sūt. multomag gr̄a dei. ⁊ donū ī gr̄a vni⁹ hoīs ihu chrī in plures abūdauit. Si enī in vni⁹ delicto mors regnauit p vnū multomagis abūdātiā gr̄e ⁊ donatōis. ⁊ iusticie ac cipiētes ī vita regnabūt p vnū ihm. s. chrm. q̄ in cruce man⁹ expan dit. mēbra distēdit. dilatat viscera. pect⁹ porrigit. latus apit. vt san guie suo viuificet sobolē. vt recurrat. nō tā fili⁹ ꝑuul⁹ ad vbera pie matris. q̄ adult⁹ velut fili⁹ ꝓdigus ad viscera pij pr̄is. Ut lucide vi deam⁹ ⁊ viuacit̄ sentiam⁹: q clam ei⁹ q̄b⁹ mortē nr̄az moriēdo de struxit. nō tā illi⁹ ꝯfixerūt mēbra. q̄ nr̄a viscera trāsfixerūt. nec taz illi īfixere dolorē. q̄ in nobis īfixerūt amorē. extēsio siqdē corpis. i. argumētū fuit ⁊ īdiciū dilatatiōis amoris Rursus mors nr̄a occa sionalit̄ nobis ē medicinal̄. Justis q̄dē medicinal̄ est: qz placēs deo fact⁹ dilect⁹. ⁊ viuēs īter petōres trāslat⁹ est. sic dicit̄ Sap. iv. et q̄ re. Rapt⁹ ē ne malicia imutaret ītellectū ei⁹. aut ne fictio deciperet aiaz illi⁹. Quia enī placita erat deo aīa illi⁹. ꝓpter h̄ ꝓperauit edu cere illū de medio iniq̄tatū. Just⁹ aūt si morte pocupat⁹ fuerit. i re frigerio erit Unde ait q̄dā. iusti mors subita. quā ꝑcessit bona vita nō aufert merita si moriat̄ ita. Iniustis aūt medicinal̄ ē mors. Nā mors ē eis finis peti. reat⁹ diminutio. Nā si eēt vita plurior. eēt for sitan ⁊ culpa numerosior. expedit igit̄ ipsos mori. magis q̄ viuere. ne si diuti⁹ viueret. peccaret ampli⁹. ⁊ acerbi⁹ puniret. Itē mor tis snia ē irreuocabilis. vñ Sap. ij. dicit̄. Nō ē agnit⁹. q̄ sit reuersus ab īferis. et Job. xiiij. Lignū hz spez si pcisuz fuerit. Rursuz virescit ⁊ rami ei⁹ pullulāt. Si senuerit in terra radix ei⁹. ⁊ in puluere emor tu⁹ fuerit trūcus illi⁹. ad odorē aque germiābit ⁊c̄ hō vo cū mortu us fuerit. nudatus atqz ꝯsumpt⁹. vbi q̄so ē: quō si recedāt aque de mari. et fluui⁹ vacue fact⁹ arescat. sic hō cū dormierit. nō resurget. ideo dicit̄. ij. reg. xiiij. Oēs morimur. ⁊ q̄si aque dilabimur in terrā que nō reuertent̄. Sed cū resurrectionez oīuz generalē credamus et dicat apls. j. corin. xv. Omnes quidez resurgem⁹. quō verum est qd hic dicit̄. homo cū dormierit nō resurget. Rñsio. Quia quidaz heretici posuerunt q hō plures moreretur ⁊ plures resurgeret ad vitam corruptibilē ⁊ mortalē qualē vtiqz nūc habemus. Alij vero posuerunt q homo semel mortu⁹ nūq̄z resurgeret ineternuz. Ideo contra pͥmos dicit Job. xxiiij. Homo cū dormierit. non resurget. Contra scđos vero dicit apls. Omnes resurgemus. Et hoc probat

multiplicit̄ sicut patet ibidē. Est etiā ratio vani gaudij ɔtēnēdi. Mirū ē.n. cū homo sit sicut latro. q̄ lata ɔtra se sniā mortis velatis oculis ⁊ ligatis manib⁹ ducit̄ ad suspēdium. quō ridet aut gaudet. Tales erāt ciues hierusalē quoꝝ satiā cecitatē vidēs ⁊ arguēs dominus fleuit. Luc. xix. vides ciuitatē fleuit sup illā. dicens. q̄ si cognouisses ⁊ tu supple fleres. Ad hoc valet exēplū de fratre regis. q̄ timore mortis icōsolabiliter flebat. nec a fletu poterat aliqua musicoꝝ dulcedine cohiberi. Hoc exēplū recite ifra de iudicio. ca. iij. Si sic flebat ille p̄ snia regis terreni fratris sui. p̄ morte corporis. cū tñ nō esset sibi ɔscius criminis alicuius. quātū hō flere dꝫ p̄ snia iudicis eterni iusta ⁊ irreuocabili. p̄ morte non corporis tm̄. sed anime simul ⁊ corporis non temporali ⁊ momentanea. sed eterna.

De mortis angustia. DIS. III.

Post mortis sniā videamus mortis angustiam. Mors quippe a morsu vel amaritudine nomē hꝫ. q̄ primus homo p̄ inobedietiā lignū vetitum tetigit. ⁊ p̄ morsū mortē amarā icurrit. Mortis aūt angustiā ostēdūt. Amor viuoris. Dolor passiōis. Terror dānatiōis.

Amor viuoris ōndit mortis angustiā. qñ amor vite p̄sentis ita cūctos deuincit. q̄ ois homo destitutionē corpis sui p̄lagit. ⁊ viuētā p̄portiōe mirabili corpis ⁊ aīe armoniā dissolui igemiscit. Per mortē aūt dissoluit̄ mr̄imoniū. qō tāto fuerat nexu ɔcordie copulati. Siccine sepat amara mors. j. reg. xv. Quātūcūq3 aūt q̄s desideret volūtate p̄ gratiā ordinata ad eterne vite gloriam puenire tñ appetitu naturali refugit ⁊ horret sepationē aīe a corpe. vnde idem apl's q̄ dicit Phil. j. Cupio dissolui. ⁊ esse cū chr̄o. dicit. j. corin. xv. Nos q̄ sumus in tabernaculo isto. igemiscim⁹ grauati. eo q̄ nolumus expoliari. sꝫ supuestiri vt absorbeat̄ qō mortale est a vita. Petro quoq3 dixit dn̄s Joh. xxj. Cū esses iunior. cingebas te. ⁊ ambulabas quo volebas. Cū aūt senueris alius te cinget. ⁊ ducet quo tu nō vis. Ecce petrus et̄ senex nō p̄sus abiecerat hūc affectū q̄n mortē horreret. ducēdus videlꝫ quo nō vellet. Hic ē affect⁹ queꝫ ōndit chr̄s prim⁹ passiōi. dicēs. Tristis ē aīa mea vsq3 ad mortē Math. xxvj. Et iterū. pater mi si possibile ē trāseat a me calix iste. veruītñ nō sicut ego volo. sꝫ sicut tu vis. Cū igit̄ h̄ affect⁹ taꝫ isepabilit̄ nobis inhereat manifestū est q̄ nō sine angustia p̄st corpus ⁊ aīa tāto federe copulata sciūgi. Deponit̄ aūt in morte corp⁹ ⁊ ab aīa sepat̄ ac destituit̄ a sua pulchritudine. q̄ vt dicit aug. Cui⁹ erat ante gratissim⁹ amplexus fit ei⁹ in morte horribilis aspect⁹. Unde legit̄ in vitispatrū. q̄ cū q̄dā heremita tētaret̄ de pulchritudine cuiusdā mulieris. audiēs eā mortuā post paucos dies cucurrit ad sepulchrum ei⁹. vt videret q̄lis eēt amor ei⁹. ⁊ apto sepulchro absterst saniē de corpe cū pallio suo. ⁊ deformitatē ⁊ saniē opponebat tētationi sue. dicēs. Unde q̄lis ē amor tu⁹. Post sepationē corpis seq̄t̄ etiā eius corruptio in carnis putrefactiōe ⁊ tabefactiōe. Sicut enī hō de putrefactiōe. seu putredine ɔcipit̄ ⁊ nutrit̄ ita in putredinē ipsū corpus reuertit̄. Job. xxv. Homo putredo ⁊ filius hoīs vermis. Idem xvij. ca. putredini dixi. pater meus es. ⁊ mater mea. Quia de nobilitate parētū nihil hꝫ hō nisi putredinē. ad quā redit nobile corpus. Unde ē similis glaciei. q̄ aque filia generat eā. q̄ in eā resoluit̄. vnde. Mater me genuit. eadē mox gignit̄ ex me. Sic mater corporis humani est putredo. quā postea ipsū generat. dū in eā resoluit̄ tabefactū. ij. Mach. ij. glīa peccatoris stercus ⁊ vermis. hodie extollitur ⁊ cras nō inuenit̄. Eccl. xxviij. tabitudo ⁊ mors iminēt. vñ cuidā dictū est in somnis. Diuide q̄cq̄d habes fies cito linda tabes. Qō cū fecisset volēs cū dyabolus facere desparare ⁊ penitere de bono facto. rn̄dit ei p̄ somniū. Sōnia ne cures. q̄ fallūt plurima plures. Itē corruptio patet in vermiū corruptiōe ⁊ corrosione. Unde fili⁹ hoīs vermis. hō vermes de se generat q̄ntūcūq3 nobilis extiterit. Eccl. x. c. Hō cū morit̄ hereditabit serpentes bestias ⁊ vermes. q̄ vt dicit̄ de cerebro corpis buffo post mortē nascit̄. de renib⁹ serpēs. de vētre lūbrici. de carne vermes. de lingua astalab⁹. de pelle tinea. Et h̄ de nobili corpe hoīs nascunt̄ ⁊ illō ɔsumūt. Fuit q̄dā nobilissimus hō. cui⁹ cū sepulchrū p̄ciosum euolutū ōnderet̄ subito insiluit de sepulchro illi⁹ buffo rufus ⁊ maxim⁹ sup marmoreū pauimētū ecclesie. quē aliūde habuisse originē nō estimo nisi a carne illi⁹ nobilissimi ibi sepulti. Ex ista vermiū generatione debēt humiliari hoīes nobiles ⁊ potētes. qō⁹ dicit beat⁹ bern. Quid fetidius hūano cadauere. q̄d horribili⁹ mortuo. cui⁹ erat in vita gratissim⁹ amplexus fit in morte horribilis aspect⁹. Quid ergo p̄sūt diuitie. q̄d delitie. q̄d honores. Diuitie nō liberāt hoīeꝫ a morte. delitie nō liberāt hoīem a verme. honores nō liberāt cū a fetore. q̄ q̄ mō sedebat diues ⁊ gloriosus i throno. mō iacet paup̄ in tumulo. Qui modo delitijs vescebat̄. nūc a vermibus sepulchro consumit̄. Qui paulo ante in aula gloriosus astabat. mō in tūba ignominiosus sepultus iacet. Memorare ergo nouissima tua ⁊ in eternū nō peccabis. Idē bern̄ Nō solū nouissima sed ⁊ prima ⁊ media. Uide prima ⁊ erubesce. Uide media ⁊ ingemisce. Uide nouissima ⁊ ɔtremisce vel p̄timesce. Prima inducūt homī pudorē. Scd̄a dolorē. Nouissima timorē. Habet̄ aūt hui⁹ corruptionis ⁊ tabefactionis exēplū. ij. Mach. ix. b. c. de subita p̄cussione reg' antiochi. de quo ibi dicit̄ q̄ apprehēdit eū dolor dir⁹ viscerū ⁊ amara intestinoꝝ tormēta. Et post. Ita vt de corpe impij vermes scaturirent. ⁊ viuētis in dolorib⁹ carnes ei⁹ effluerēt. odore etiā illi⁹ ⁊ fetore exercit⁹ grauaret̄ ⁊c. Itē actuū. xij. Herodes aūt vestitus veste regia sedebat̄ ad populū ⁊c. Et post. Angelus aūt dn̄i p̄cussit eum ɔfestim. ⁊ cōsumpt⁹ a vermib⁹ expirauit. De cui⁹ corruptione. carnis tabefactiōe ⁊ ɔsumptiōe satis tangit̄ in historia ecclesiastica ⁊ scholastica. Itē ex corruptiōe surgit corpis icineratio. Job xxxiiij. ca. deficiet oīs caro simul. ⁊ hō i cinerē reuertet̄. In signū hui⁹ supponitur ei cineres in capite ieiunij. Et dicit̄ ei. Memēto q̄ cinis es. ⁊ i cinerē reuerteris. Geñ. xviij. f. Dixit abrahā ad dn̄m. loquar ad dn̄m deū meū cū sim puluis ⁊ cinis. Hui⁹ elegans exēplū legit̄ de exercitu sennacherib. quē angel⁹ dn̄i p̄cussit. ⁊ in spacio vni⁹ noctis in cinerē redegit. vt legit̄ in historia scholastica. Qō ⁊ tangit̄ Ysa. xxxvij. g. Et. iiij. reg. xix. ij. paral̄. xxxij. Itē dolor passiōis ōndit mortis angustiā. qñ in morte solent ɔcurrere varia morboꝝ genera ⁊ mēbra sic occupare singula vt plures q̄nq3 sint morbi q̄ membra. Dolores etiā irruūt tam vehemēter intēsi. vt vires corpis eneruant somnū auferāt. q̄etē impediāt. aīꝫ inq̄etēt sensus oēs p̄turbent. appetitū destituāt. obtundāt memoriā obnubilēt intellectum. ac aīaꝫ totā occupēt ⁊ distrahāt. ⁊ nihil aliud ei cogitare liceat. q̄ dolores. Unde greg. Tāta est ibi vis doloris q̄ alibi nō possit esse rīmper⁹ cogitationis. Qō multū deberēt aduertere q̄ cogitāt in sine penitere. ⁊ tūc primo de salute aīe sue cogitare. q̄ q̄ aliq̄s habꝫ aliquē amicissimū quē semp habuit p̄ oculis. ⁊ cū videt amicū ad mortē ⁊ hꝫ vicinū infirmū de cui⁹ incōmodo nunq̄ aut parū cogitauit quē nō hꝫ p̄ oculis. nō est mirū si min⁹ dilectū quē non videt tradat obliuioni. p̄ eo quē magis dilectū modo videt. Amici quem carnales magis dilexerūt corp⁹ eoꝝ est. minime dilect⁹ ⁊ qui nō videtur spūs est q̄ tūc obliuioni tradit̄ ⁊ deus ipe p̄s. Qui nō est i mente. qui me. f. t. Aug. in quadā homel̄. Percutit̄ hac aīa duersiōe peccator. vt moriens obliuiscat̄ sui. q̄ dū viueret obli⁹ est dei. Itē debēt cogitare q̄ ita inexorabilis est mors q̄ p̄ toto mūdo nō daret vnā diem aut horā de inducijs. vel aliquā morā. Et q̄ q̄ p̄ aliquē reuocaret p̄cib⁹ aliquib⁹ aut p̄cio grauidinē infirmitatis. Unde q̄dā quidā. vt dicebat mag̃. iacob⁹ longo tp̄e seruisset cuidā magno principi ⁊ grauiter egrotaret. cū astaret ei dn̄s sui⁹ dicēs q̄ multū ei condoleret. ⁊ q̄ si quo indigeret. hoc ab eo peteret. Dixit eger q̄ petebat p̄ omni seruitio qō ei fecerat q̄ liberaret eū ab īfirmitate vl' saltē ad horā. ⁊ cū diceret q̄ hoc nō posset facere. nisi solus deus. ait eger. ⁊ ego illi qui sol⁹ facē pōt hoc p̄mitto q̄ si me liberet. ei soli i p̄petuū seruiā. qō ⁊ fecit. Itē rex francie laborās ad mortē. ⁊ desperat⁹ a medicis ⁊ posit⁹ in cinerē vocauit oēs astātes. dicēs. Ecce ego qui ditissimus erā. ⁊ nobilissim⁹ de mūdo ⁊ potētissimus p̄ oibus diuitijs meis ⁊ potētia ⁊ amicis nō possum extorq̄re a morte inductas ab hac infirmitate p̄ vnicā horā. Quid ergo valent ista oia. Et hoc dicens. oēs audiētes ɔcitauit ad fletū. Ipse ɔtra spem a dn̄o curatus cū crederet̄ mortu⁹ resurgens. ⁊ deo grat⁹ crucē accepit. Job. xvj. Ego quondā opulētus. repēte cōtrit⁹ sum.

Nō sic fecit q̄dē viuari⁹ q̄ dum in extremis laboraret. fecit apportari ante se vasa aurea ⁊ argentea. p̄mittēs aīe sue illa. ⁊ multo ampliora. vt agros domos ⁊ alia si adhuc cū eo remaneret. Et cū magis vrgeret eū dolor infirmitatis ait. ex quo nō vis mecū morari. redde te dyabolo. et hoc dicens expirauit. Cū aūt mors corporis ad penā purgatoriā p̄tinere credat̄. mā p̄ dolores hmōi nōnunq̄ in toto purgant̄ aīe. vel saltē in parte. Ideo pleriq3 electi duris moriunt̄. q̄m in eoꝝ morte tendunt̄ q̄sīq3 dolores. p̄ quos venalia resecant̄. Sic purgatus est in vita lazarus vlceribus plenus. vt mortuus ab angelis in sinum abrahe cum iubilo portaretur. ⁊ diues moriens apud inferos sit sepultus Luce. xvj. Diues varijs crapulatus ferculis. auribus obturbatis. precordijs obduratis. clamorem pauperis ɔtempsit Sed ecce post modicū vrit̄. ardet ⁊ estuat in inferno qui mendicāti micaꝫ denegauit. Ubi sunt diues cellaria tua vinoꝝ tam annositate. q̄ varietate repleta. vbi sunt horrea. tantis granoꝝ copijs cumulata. Nō te purpura defendit a frigore nō byssus tibi subuenit ab ardore. Nunq̄ q̄ paterís incurrisses si de mēsis horreis micā. si de tātis cellarijs guttā pauperi misericorditer

pēdisses. Sic ergo pꝫ q̄ lazarus pauperē vitā ducēdo ⁊ mortē du
ram ⁊ miserabile sustinēdo purgatus est. Silr viru dei missum ad
hieroboā in bethel. leo ꝓpter culpa inobedientie purgādū occidit
que purgatū in morte vltra tāgere nō p̄sūpsit: quin potius ea ipsi⁹
morui. q̄ eius asini custos fuit. Nō igr̄ mirari debem⁹. si iustos
dure mori ⁊ impios transire leuius audiam⁹. qui iusto dei iudicio
iusti q̄nq̄ dure moriēdo purgant̄ in hoc mūdo: ne puniant̄ acrius
in futuro. Impij vō si q̄d boni fecerūt: q̄si ꝓ remuneratione leniter
moriunt̄. ꝓ malis aūt q̄ fecerūt: puniēdi ꝑpetuo reseruant̄. Nota
in vitispa. de viro iusto: pio ⁊ simplici q̄ durā mortē sustinuit. ⁊ ꝓ
pter pluuias tēpestates ⁊ grādines vix potuit corpus eius ad locū
sepulture deferri. vxor do eius mulier impudica cū serenitate aeris
⁊ ppl̄i multa frequētia fuit ad ecclesiā honorifice deportata. Irē
terroꝫ desperationis multis ostendit angustiā. Imminēte nempe
mortis articulo videntes demones: q̄ꝛ modicū tēpus habēt: ⁊ si ho
minē illa hora ꝑdiderint: non eū vltra recupare valebūt. experiunt̄
plus solito vires suas tentantes acrius: ⁊ ꝓteruius infestantes mi
serū hoīeꝫ in desperatiōis foueā p̄cipitare conantes: vt eū ad penas
sua loca ꝑtrahant: ⁊ illi sint tortores in penis: cuius fuerūt suasores
in vitijs: ꝓpter q̄d bn̄ dicit̄ Eccs. viij. Nō est in hoīs ditione ꝓhi
bere spm̄ scꝫ exeuntē a corpe. Nō enī pōt hō mortē suā impedire
vel differre. Sed tūc q̄si reus de carcere rapit̄ ad tribunal iudicis
ꝓpria corpis recepturus. ſm̄ illud. ij. Corin. v. Oēs nos manifesta
ri oportet an̄ tribunal christi. vt recipiat vnusquisq̄ ꝓpria corpis:
put gessit siue bonū siue malū. Sequit̄. Nec habet p̄tātē sui. s. vel
disponēdi sua in die mortis. anxietate morbi ⁊ debilitate corporis
impeditus. Nec sinit̄ quiescere ingruēte bello. i. incursu demonū.
Ait enī btūs Bern. Hostiū n̄rm maligni spūs obsident ⁊ aduētū
nostrū ille horrende effigies p̄stolant̄. Idem. Quō nō mors petōꝝ
pessima vbi nō subueniat vita. formido exire: ⁊ i ipso extremisco por
tus ingressu. dū nō cōfido ꝓpe assistere q̄ excipiat exeūtē. Quid enī
securē non exeo. si non oīs ipse custodiat exitum meū. heu ero du
bio demonū intercipiētū me. nō assistēte q̄ redimat: neq̄ q̄ saluū
faciat. De mortis angustia. tā ex dolore passiōis q̄ ex terrore dā
nationis. Psal. pulchre loquit̄ dicens. Circūdederūt me dolores
mortis: ⁊ torrētes iniq̄tates cōturbauerūt me. dolores inferni circū
dederūt me. p̄occupauerūt me laquei mortis. Diligenter attende
quattuor q̄ mortis tēpus infelicē aīam coangustant. Primū est
multiplex corpalis infirmitas: q̄ notat̄ cū dicit̄. Circūdederūt me
dolores mortis. Ecce q̄ innuit infirmitates varie vndiq̄ circūdan
tes: vt q̄sicq̄ plura sint doloꝝ genera q̄ mēbra. Itē cū hoc q̄ multe
sint: ⁊ graues sunt dolorose ⁊ grauiter affligentes. ⁊ adeo sunt do
lores vehemēter intensi. q̄ armoniā corpis oīno destruūt ⁊ aīam a
corpe separi cōpellūt. Scōm est multiplex occurrens iniq̄tas. q̄d
notat̄ cū dicit. Torrentes iniq̄tates cōturbauerūt me. Ibi iniq̄tates
oēs quas secū rapide ⁊ fortiter irruētes. Iusto enī dei iudicio fit vt
qui in vita penitere noluit: nec de suis cogitare peccatis. de oībus
tunc simul irruentib⁹ desꝑabiliter cōturbet̄. Vn̄ oīs p̄ psal. ait mi
sero petōri. Arguā te: ⁊ statuā cōtra faciem tuā. Tertiū est cōsidera
tio supplicij infernalis. q̄d notat̄ cū dicit. Dolores inferni circūde
derūt me. Et hoc recte sequit̄ ad p̄cedens. ex quo nāq̄ cōsiderat oīa
pctā sua de quibus nō egit pniāꝫ nec deinceps se sperat agere pos
se: nō restat aliud nisi q̄ ꝓ oībus eternaliter cruciet̄. Pluralit̄ aūt
dicit dolores: q̄ꝛ nō solū ſm̄ mēsurā culpe erit ⁊ mēsura pene: verū
etiā singulis peccatis pene singule respondebūt: vt alie pro alijs di
uerse ꝓ diuersis: ⁊ grauiores ꝓ grauiorib⁹ infligant̄. Quartū est
aspectus demonū nimis terribilis. Q̄d notat̄ cū dicit. Preoccupa
uerūt me laquei mortis. Demones noīant̄ laquei mortis: q̄ꝛ infeli
cem aīam illaqueāt ne penitere possit: ⁊ veniā postulare: ⁊ sic illa
queatā ad mortē ꝑtrahant infernalē. Q̄n enī illaqueāt demones p̄
cōsensum ꝓpriū ⁊ cōsuetudinē tunc fortissime detinent aligatā. vt
ad pniam se mouere nō possit. dicit aūt: preoccupauerūt: videlicet:
ante ꝓlationē dānatiōis a iudice: ⁊ ante separationē aīe a corpe. De
mones nempe tante sunt p̄sumptiōis ⁊ ꝓteruie: vt nō expectēt mi
serū peccatorē sibi tradi a iudice p̄ sniām diffinitiuā. Sed in eo do
miniū ⁊ potestatē q̄si de iure acq̄sitā vsurpant. vn̄ saluator loquēs
hierusalē in ꝑsona petōꝝ. Luc. xix. ait. Venient dies in te: ⁊ circūda
būt te inimici tui vallo. Inimici sūt maligni spūs q̄ aīaꝫ a corpe ex
euntē obsidēt: quā vallo circūdāt: q̄ꝛ an̄ mētis eius oculos reducūt
iniq̄tatibus q̄s ꝑpetrauit. hanc ad societatē sue dānationis trahen
tes conantur: vt in ipsa extremitate vite posita ⁊ a quibus hostibus
circūdata sit videat: ⁊ tn̄ euadēdi aditū inuenire nō possit. q̄ꝛ opari
iam bona nō licet: que cū licuit agere cōtempsit. De q̄b⁹ apte sequit̄
⁊ circūdabūt te ⁊ coangustabūt te vndiq̄: q̄si ei nō solum operis.

verumetiā locutionis atq̄ insup cogitatiōis iniquitates replicāt:
vt q̄ prius dilatauit in scelere: ad extremū de oīb⁹ coangustet̄ in re
tributione. Sciendū q̄ sicut docet Greg. iiij. li. dial. huiusmodi
terribiles visiones q̄nq̄ ad vtilitatē ⁊ correctionē ipsoꝝ videntiū:
q̄nq̄ vō ad vtilitatē audiētū ostēdunt̄. sicut declarat b. Gre. p exē
pla. Ait enī Inquietus valde theodor⁹ noīe puer fuit q̄ in meū mo
nasteriū fratrē suū necessitate magis q̄ volūtate secut⁹ est. cui gra
ue erat si q̄s ei de salute sua aliq̄d loq̄ret̄. bona aūt non solū facere
sed etiā audire nō poterat. nunq̄ se ad scē cōuersationis habitū ve
nire iurādo irascēdo deridendo testabat̄. Cū aūt ꝑductus ad mor
tē extremū spm̄ ageret: cōuenerūt frēs vt ei⁹ exitū orando ꝓtegerēt.
Iā corp⁹ ei⁹ ab extrema fuerat parte premortuū in solo tantūmodo
pectore vital̄ adhuc calor anhelabat. frēs aūt tāto ceperūt enixius
orare quāto eū videbāt sub celeritate discedere. cum repēte cepit
clamare. magnisq̄ vocibus orationes eoꝝ interrūpere dicēs: Rece
dite recedite. Ecce draconi ad deuorandū datus sum: q̄ propter ve
strā presentiā me deuorare nō pōt. Iam in ore suo caput meū ab
sorbuit: date locū ne ampli⁹ me crucient. sed faciet q̄d facturus est.
Dicētib⁹ aūt ei frīb⁹ Frater q̄d loq̄ris signū tibi scē crucis impme.
Ille cū magnis clamoribus respōdebat Signare me volo sed non
possum. quia squamis hui⁹ draconis premor. Tūc fratres in terrā
ꝓstrati ceperūt pro ereptione illi⁹ vehemēter orare. Et ecce subito
cepit eger magnis vocib⁹ clamare dicēs: Grās ago deo: q̄ꝛ draco q̄
me deuorādū acceperat: orationib⁹ vr̄is expulsus stare nō potuit.
Modo pro petīs meis intercedite: q̄ꝛ parat⁹ sum cōuerti. ⁊ funditꝰ
habitū relinq̄re secularē. Postq̄ vō toto ad deū corde cōuersus est
diuq̄ flagellis attritus. tūc ei⁹ aīa carne soluta est. Cōstat ꝓculdu
bio q̄ isti pro vtilitate sua hec visio a pio dn̄o misericordit̄ est ostē
sa. At cōtra crisaurius noīe tantū plen⁹ vitijs q̄ntū rebus superbia
tumidus carnis voluptatib⁹ subdit⁹: in acq̄rēdis reb⁹ auaritie faci
bus accēsus. cū oīs tot vitijs finē imponē decreuisset: corpali mo
lestia ꝑcussus est. Qui ad extremū veniēs. eadē hora q iam de cor
pore erat exitur⁹: apertis ocul̄ vidit nigerrimos spūs corā se assistere
et vt eū ad inferni claustra ꝑducerēt vehementer vrgere. Cepit ille
tremere: pallescere: sudare: magnisq̄ vocib⁹ inducias petere: filiūq̄
suū noīe maximū. quē ipse iam monach⁹ monachū vidi nimis tur
batis clamorib⁹ vocare dicēs Maxime curre: nunq̄ tibi aliq̄d ma
li secum fide tua me suscipe. Turbat⁹ mox maxim⁹ affuit lugens et
ꝑstrepēs familia cōuenit. Ipsi aūt malignos spūs quos ille grauit̄
insistētes tollerabat: videre nō poterāt: sed eoꝝ p̄sentiā in cōfusione
pallore ac tremore illi⁹ q̄ trahebat̄ videbāt. Pauore aūt tetrarū eo
rū imaginū hinc illucq̄ vertebat̄ in lectulo iacebat i sinistro latere:
aspectū eoꝝ ferre nō poterat: vtebat̄ ad parietē ibi aderāt. Cūq̄ cō
strictus nimis relaxari se posse desperaret cepit magnis vocib⁹ accla
mare Inducias vl̄ vsq̄ mane. Sed cū hec clamaret: in ipsis vocib⁹
de habitaculo sue carnis euulsus est. De quo nimirū cōstat: q̄ꝛ ista
pro nobis nō pro se viderit: vt ei⁹ visio nobis ꝓficiat quos adhuc
diuina patiētia lōganimiter expectat. Idē Monach⁹ q̄dā magne
estimatiōis bonis morib⁹ videbat̄. ⁊ in oī sua actione cōposit⁹. Sꝫ
sicut et fine patuit lōge aliter q̄ apparebat fuit. Nā cū se ieiunare
cū frīb⁹ demōstraret: occulte mādūcare cōsueuerat. Quod ei⁹ vitiū
oīno frēs nesciebāt. Sꝫ corporis superueniēte molestia ad extrema
ꝑduct⁹: frēs oēs q̄ in monasterio erāt ad se congregari fecit. At illi
a tali vt putabāt viro cōuocati. magnū q̄d ac delectabile se ab eo cre
diderūt audire. Cui ipse afflict⁹ ac tremēs cōpulsus est dicē: eui ho
sti tradit⁹ cogebat̄ exire. Nā dixit Q̄n me vobiscū ieiunare crede
batis occulte comedebā. ⁊ nūc ecce ad deuorādū draconi sum tra
dit⁹: q̄ cauda sua pedes meos ⁊ genua colligauit: caput vō suū itra
meū os mittēs spm̄ meū ebibēs abstrahit. Quib⁹ dictis statī desū
ctus est. ⁊ vt penitendo liberari posset a dracone quē viderat expe
ctatus nō est. Cōstat q̄ ad solā vtilitatē audietiū nō suā h̄ viderit:
qui hostē cui traditus fuerat ⁊ innotuit ⁊ nō euasit. Itē narrat
Beda de gestis angloꝝ: q̄ rex cenredus quēdā iuuenē grauit̄ egro
tantē vt cōfiteret̄ āmonuit. Qui respōdit q̄ hoc in infirmitate non
faceret: q̄ꝛ sodales insultarēt ei: q̄ hoc nō ex deuotione sed timore
mortis ⁊ defectu cordis egisset: sed postq̄ cōualuisset libēter hoc fa
ceret. Cū aūt infirmitate amplius aggrauata rex eū iterū visitasset
dixit ille q̄ tūc nec deinceps esset aliq̄ visitationis ei⁹ vtilitas eo q̄
duo iuuenes pulchri ⁊ albi ad eū intrauerāt. quoꝝ vnus portabat
librum pulchrū paruulū in quo scripta erāt bona que fecerat sed
perpauca. Postea vō innumerabilis exercitus malignoꝝ spirituū:
quoꝝ maior ꝓtulit librū enormis magnitudinis ꝑōderis importa
bilis: ⁊ deformitati horrēde: in quo scripta erāt teterrimis lr̄is oīa
scelera q̄cūq̄ fecerat ⁊ cogitauerat eger ille. Dixerūt autē maligni

spūs illius albus. Quid statis hic? Recedite: q2 nr̄ est iste. Quib⁹ illi dixerūt. verū est. Ducite eū in dānatiōis abyssū. Duoq3 malignorū spirituū pcusserūt me ait infirmus: vnus in caput: alius in pedes. Cū aūt ad cor puenerint morior ⁊ portat⁹ a demonib⁹ ptraher ad infernū. Qđ ⁊ factū est. Nō ꝓ se vidit ista. q̄ sibi nō pfuerūt: sed p aliis ne sīr penitere differāt ait Beda. Idē etiā narrat de quodā fabro q̄ ꝓpter necessitatē operū in quodā monasterio sustentat⁹ a fratrib⁹ irreligiose viuebat. ebrietati ac aliis vitiis seruiebat: magis q3 nocte in officina sua ↄsueuerat residere q̄3 ad oratoriū ire. Qui infirmatus ⁊ ad extrema pductus. vocatis ad se fratrib⁹ narrauit se videre inferos aptos ⁊ sathanā dimersū in pfundū ⁊ cayphā cū ceteris q̄ christū dn̄z occiderūt. sibiq3 locū ꝑpatū cū eis. Cūq3 fratres hortarent eū ad pniaz. desperās rn̄dit q3 iā nō erat ei tēpus īmutādi vitā ex quo iudiciū suū viderat iā cōpletū. Qui sine viatico obiens extra monasteriū est ꝓiectus. Hec vidit vt desperata salute miserabilius periret. sicut btūs stephanus vidit celos aptos: vt sustineret ↄstantius ⁊ illuc letus perueniret.

¶ De presentia mortis. DIS. IIII.

Dist mortis sniam ⁊ mortis angustiā. videamus mortis p̄ntiā. q̄ bn̄ notať. iii. Regū. xiiii. Oēs morimur. Ex virtute enī verbi p̄ntia tpis mortis p̄ntia designať. Et aplūs dicit. i. Corin. xv. Quotidie morior. Nā media vita in morte sumus. Mors enī quotidie tollit portionē aliquotā vite nr̄e. Nā si crescim⁹ vita decrescit. Quia s̄m augu. quicq̄d viuit: de spacio viuēdi demiť. ⁊ quotidie fit min⁹ minusq3 qđ restat: vt oīno nihil aliud sit tēpus vite hui⁹. q̄3 cursus ad mortē. Cōsiderem⁹ igiť mortis p̄ntiā. Horis oib⁹ meditandā. Locis oībus expectandā. Cūctis mēb⁹ metuēdā. Modis oibus tolerādā. Qm̄ aut horis oibus a morte carpimur: iō morte3 horis oibus meditemur. Sciendū est aūt q3 meditatio mortis multū est vtilis ꝓfunde nō pfunctorie meditanti. Primo quidē horrorē incutit. Nō est enī tam ꝓphanus tam insanus: tā insensibilis: aut tā miserabilis: q̄ nō vehemēter horreret: si diligenter inspiceret: ⁊ in corde suo ꝓfundius ruminaret q3 morieť: ⁊ nescit vbi: q̄n vel quō. vtrū sensus memorie vel loquele facultatē habebit. an ↄscientiā suā discutere: an peccata sua recolere: an grām cōpunctiōis obtinere valebit. Tunc enī forsitan nec deo nec de seipso cogitare licebit: q2 s̄m augu. percutiť hac aīaduersione peccator vt moriēs obliuiscať sui. q̄ dū viueret oblitus est dei. Tunc o miser homūcio circūdabūt te dolores corporis: angustie mortis: terror iudicii: horror inferni. Tunc te miserū maligni spūs obsidebūt: tūc exitū tuū horrende ille effigies expectabūt: tūc s̄m euāgelicā veritatē circūdabūt te inimici tui vallo ⁊ circūdabūt te vndiq3: ⁊ ad terrā ꝓsternēt te. Tūc si poterūt te ī desolatiōis abyssū. ⁊ ī baratrū despatiōis immittēt. Rursus tūc aīā faciē tuā reuolueť horrēda ↄgeries oīuz pctōꝝ ⁊c. Req̄ supra. O miser homūcio. q̄s te tūc exeūtē excipiet q̄s recognoscet. q̄s ↄsolabiť q̄s comitabiť. q̄s hospitabit? Iuuenis q̄dā dux lothoringie cū eēt in extremis respiciens domos suas ⁊ castra: dicebat. O dn̄e deus quātū ↄtēnēdus est mūdus iste: q2 ego qui tot habeo castra ⁊ palatia ⁊ tot potui hospitare: nescio quo adhuc ī nocte hac debeo ire aut quis me debet hospitare. Scđo meditatio morť torporē excutit. Hic est stimulus pungens asinū ⁊ calcar lasciuū ⁊ discolum vrgens equū. Ideo monet sapiēs Eccs. ix. Qđcūq3 pōt manus tua instanter operare: q2 nec opus ⁊c. Ecci. xiiii. Si habes bn̄fac tecu3 ⁊ deo dignas oblationes offer. Memento que q̄m mors nō tardabit. Nota bn̄ ⁊ expone. Tertio meditatio mortis a pctō reuocat. Facit enī hominē dimittere ⁊ detestari peccatū. s̄m illud Ecci. vii. In oībus operibus tuis memorare nouissi. t. ⁊ in eternū nō peccabis. Qui recolit de morte cogitare debet q3 causa mortis pctm̄ est. Gen. iii. Quacūq3 die comederis morte morieris. Diciť in historia transmarina. Q2 cum bragmāni ab alexandro peterent īmortalitatē sibi dari ⁊ ipse se hoc nō posse dare diceret: cū ipe esset mortalis dixerūt: tu ergo cū sis mortalis: quare tot mala faciendo discurris q̄si dicerent ab his malis mors te deberet reuocare. Quarto memoria mortis ad penitentiā agendū ꝓuocat. Quia enī s̄m greg. minus est mala nō agere: nisi etiā quisq3 studeat ⁊ bonis opibus insudare: nō sufficit ad salutē a peccatis ppetratis cessare: vel perpetrāda cauere: nisi ⁊ studeat hō de ppetratis pniam agere. s̄m illud Matth. iii. Genimina viperaꝝ q̄s demōstrabit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo dignos fructus penitētie. Q2 aūt memoria mortis ꝓuocet ad pniam. patet p illud Isa. xxxix. Ezechias enī audito morieris tu ⁊ nō viues. fleuit. Item niniuite audita cōminatione subuersionis ⁊ mortis. pniam egerunt Jon. iii. Item diciť in vitispatrū. q3 quidā sanctus abbas dicebat. Memor esto semp exitus tui: ⁊ ne obliuiscaris extremi iudicii: ⁊ nō erit delictū in aīa tua. Et btūs Greg. ait. Cū culpa animū tēptat: necesse est vt breuitatē sue delectatiōis aspiciat ne ad viuacē morē iniqtas rapiat. Exēplū de quodā diuite pctōre q̄ cū diu male vixisset ⁊ semel ad cōfessionē veniēs nullā a ↄfessore penitētiā recipe vellet: dicēs q3 pniam agere nec ↄsueuerat nec valeret. tādē ↄfessor vix ab eo potuit extorquere q3 quolibet die faceret sibi dici mane qñ surgeret: ⁊ sero qñ lectū intraret: Dn̄e vos moriemini vel aliqđ equipollēs. Qđ cū multis dieb⁹ dictū ei fuisset: ⁊ nec nomē mortis audiuit eius animū penetraret tandē omnino intus cōpūctus expauit: aduertēs q3 indubitāter decederet: sed ignorabat qñ vel quō ex hac vita migraret. Hoc aūt ↄstabat ei q3 nisi vitā suā corrigeret: sine fine periret. Cōfestim igiť ↄfessus oīno se mādatis ↄfessoris exposuit: vitāq3 suā in melius cōmutauit. Itē cū quidā pyrrate agerēt in tēpestate positi vouerūt q3 ↄfiterenť si euaderēt. Euadētes ↄfitenť cuidā heremite. Cū suasu aliquoꝝ eidē ↄfitereť magister eoꝝ: arguiť ab eo de flagitiis suis: ⁊ ad papā mittiť. Ille aūt eū occidit. Idē fecit de alio. Tertio aūt ↄfitēs tractat blande. ⁊ iniūgiť ei cū nō posset euelli a malitia sua vt saltē hoc faceret: q3 quotiens cūq3 aliq̄s moreref si posset adiuuaret eū poni ī terra ⁊ cogitaret q̄lis fuisset mortuus: ⁊ q̄lis ipse eēt futur⁹: ⁊ q3 idē fieret de eo cito. Q2 cū sepe hoc facēt: ⁊ de morte frequēter cogitaret: horruit statū suū. ⁊ fugiēs ad heremū artissimā penitentiā egit. Quinto memoria mortis ꝓuocat ad munera largitatis. Alexander vt cognouerat q3 moreref: diuisit regnū pueris suis. i. Mach. i. Multi timore mortis cōdunt ⁊ ordināt testamēta: ⁊ dant elemosynas: ⁊ amicos sibi faciūt: ⁊ intercessores acquirūt s̄m ↄsiliū dn̄i Luc. xvi. Facite vobis amicos de mā. iniq̄. ⁊c. Ambro. Nō sunt hoīs bona q̄ secū portare nō pōt: sola aūt misericordia comes est defūctoꝝ. Diciť q3 quidā burgensis parisiēsis parauit feretrū suū in camera sua in quo deferret cū moreref: vt p hoc mortis memoriā haberet: ⁊ ꝓuocareť ad opera mīe. ⁊ in die defunctorum replebat illud panib⁹ quos paupib⁹ dabat dicēs: Ecce cito moriar ⁊ q̄s memorabiť mei. Sexto reprobat opera vanitatis. Omne mūdi gaudiū: ⁊ oēm ineptā letitiā ⁊ huiusmodi ↄtēnit qui de mortis amaritudine recordať. s̄m illud Ecc̄s. ii. Risum reputaui errorē: ⁊ gaudio dixi q̄d frustra deciperis. Idē. vii. Meli⁹ est ire ad domū luctus q̄3 ad domū cōuiuii. In illa enī finis docet oīu3. Idē. xi. Si multis annis vixerit hō: ⁊ in his oīb⁹ letus fuerit: meminisse debet tenebrosi tpis ⁊ dierū maloꝝ. qui cū venerint vanitatis arguenť oīa q̄ in mūdo sunt vana eē. Septimo in meditatiōe mortis ↄtēnit mūdi cupiditas. Ad ↄtēptū mūdi ⁊ oīu3 terrenoꝝ multū valet meditatio mortis. Job. i. Nudus egressus sum de vtero matris mee nudus reuertar illuc. Idē. xxvii. Diues cū dormierit nihil secū auferet: aperiet oculos suos ⁊ nihil inueniet. Psal. Ne timueris cū diues factus fuerit hō ⁊c. Ideo Hiero. Facile ↄtēnit oīa q̄ se semper cogitat moriturū. Vn̄ legiť in barlaam q3 cū videret iosaphat senē decrepitū audiēs q3 oēs si diu viuāt habēt ad hāc miseriā deuenire: nisi prius morte deueniant: incepit cogitare de morte: ⁊ inde delectabilia abhorrē. Diciť q3 cū frater gregori⁹ audiēs legi in biblia de antiq̄s: ille vixit tot annis: ⁊ iste tot: ⁊ mortuus est: mūdū contemnens intrauit ordinē predicatoꝝ: vbi factus est magn⁹ magister in theologia: ⁊ ↄtēptor mūdi ⁊ sui. Itē cū ecclesia ↄsecrareť in q̄ erat comes sepult⁹: ⁊ deberet inde extrahi propter ↄsecrationē: patefacto eius sepulchro apparuit īmanissim⁹ bufo sup faciē eius eā corrodēs: ⁊ alii vermes ⁊ serpētes: ad quoꝝ aspectū ⁊ horrorē oēs resilierūt. Fili⁹ aūt dicti comitis iuuenis hoc audiēs accessit: ⁊ visa carnis paterne sanie ⁊ vermiū diuersitate ⁊ horrore: incepit modestius cogitare de morte: ⁊ q̄3 vane sunt mundi diuitie ⁊ delicie ⁊ honores. Vn̄ relictis oib⁹ fugit cogitās se beatū fore si paup fieret pro christo. Quidā autē domicelli eius eū sequētes ⁊ inuenientes nec eū reuocare valentes: vēditis equis ⁊ rebus: ⁊ pro deo erogatis: ad monitionē eius cū pauperē pauperes sequebanť: multa contumelia propter deū ab hoib⁹ sustinentes: romā venit vbi factus est carbonarius: ⁊ secretū suū cuidā cardinali cui cōfessus est ⁊ statū suum reuelauit. Cū aūt post plures annos semel vrbē intrasset ad vendēdū carbonē: ⁊ in domū dicti cardinalis cōfessoris sui carbones deportasset: arrept⁹ ibi īfirmitate: post suscepta sacra oīa paup iacens sub gradu ad dn̄z migrauit. Quo facto oēs cāpane vrbis p se sonuerūt. Qđ cū papa mirareť: ⁊ cardīal' ↄfessor ei⁹ reuelauit cām. hoies aūt terre sue exītes ī curia audiētes h̄ quē viuū q̄rebāt mortuū īuenerūt. Ad idē facit exēplū qđ ponit barlaam ad iosaphat de homine q̄ fugiēs vnicornē: incidit in baratrū in quo arbuscula appendens: vidit in ei⁹ radice duos mures vnū albū aliū nigrū radicē arboris ↄtinue corrodētes. in fūdo vidit draconē horribilē aperto

cte ipsum deuorare volentē. Eleuatis aūt oculis vidit ille modicū mellis in arboris sūmitate. Qui diuȝ p̄dictoȝ oblit⁹ totū se cōtulit ad mellis dulcedinē. Sed dū nō aduertit arbore corrosa a murib⁹ in pfundū subito corruēte: draco cōtinuo ipsū deuorauit. Unicornis est mors. Baratrū mūdus. Arbuscula vite p̄ntis misera q̄ albo z nigro mure. i. die z nocte cōsumit̄ incessanter. Draco expectās diabolus insidiās z exitū nostrū desiderās ad pdendū. Octauo in meditatiōe mortis instruit̄ cordis hūilitas. vn̄ antiq̄ humiliare se volētes ponebāt cinerē sup capita sua in memoriā q cinis eēnt. Eccl. x. Quid supbis terra z cinis. Gen. xviij. Loquar ad dn̄m meū cū sim puluis z cinis. Cū alexāder nauigaret p quēdā fluuiū paradisi: vt veniret ad hortū eius q̄dā senex de rupe apparens ei. suasit ei regressū z dedit ei lapidē preciosū pulcherrimū dicēs ei q in ei⁹ pondere cognosceret valorē suū. Lapis ergo ille positus in statera mūdus: oīa ponderabat: quecūq̄ in alia lance ponebant̄ cooptus puluere nihil ponderabat: sed ei p̄ponderabat festuca vna. In hoc dabat̄ ei intelligi q viuus alijs oībus p̄ponderabat. mortuus aūt z opertus sepulchro nihil. Itē hō ad modū pauonis visis pēnis supbit: z rotā caude visis pedib⁹: deponit. sic hō viso fine. Itē legit̄ in vita Johis elemosynarij patriarche cōstantinopolis. q cōsuetudo imperatorū erat cū essent electi prima die coronatiōis sue veniebat lathomus ferens in manu sua tres aut quattuor pecias marmoris diuersorū colorū dicens. Jubeat imperator de quo genere marmoris velit sibi fieri monumētū. Per hoc insinuantes q tanq̄ mortalis hō cogitaret de morte: curā aīe sue ageret: pie regeret regnū suū. subditos suos nō cōtēneret nec se sup alios arroganter efferret. Idē iohanes elemosynarius factus patriarcha fecit fieri sepulchrū imp̄fectū: z in p̄cipuis solēnitatib⁹ statuit quendā q̄ ei diceret cū esset in loco honoris sui. Dn̄e impfectū est sepulchrū tuū. Jube illud pfici q̄ nescis qua hora fur veniet. Itē dicit̄ cū papa cōsecrat̄ z in sūmū honorē extollit̄. q stuppa cōburit̄ i eius oculis: z ei dicit̄ sic trāsit gloria mūdi. q̄si diceret cogita te cinerē z mortalē. Itē ad h' facit exēplū de achab. iij. Reg. xxi. e. f. g qui cū audiret mortē sibi iminēre quā minabat̄ ei helyas indut⁹ ē sacco z ambulabat demisso capite. z dicit dn̄s ad helyā. nōne vides achab humiliatū corā me z c. Cogitans enī de morte inuenit in se materiā hūiliatiōis z cāmi fragilitatē suā cōsiderans. z sciens se cito in puluerē redigendū oī gloria mūdiali. opulentia tpali. pulchritudine z robore corporali. post mortē spoliandū: ac sic nō intumescit p supbiā. sed potius p humilitatē verā cōprimit̄ in seipsū. Quis enī tam supbus p̄sūptuosus elatus: si pfunde cogitet q cōtinuo aīa sepat̄ a corpe corpus marcescit z corrūpit̄. sitq̄ cadauer quo nihil vilius: nihil fedius nihil fetidius: nihilq̄ horribilius inuenit̄. Quid enī verbi gra sic aerē inficit tam graues exalatiōes emittit olfactū hoīs sic cōtristat: aspectū q molestat: vel eius cōplexionē tā vehemēti alteratione corrūpit. Nullus vnq̄ fuit ita charus homini dum viuebat: cuius aspectū cōtinuoq̄ cadaueris mortui nō horrescat. Nono in mortis meditatiōe carnis feruor deprimit̄. Greg. Nihil adeo valet ad edomāda carnis desideria q̄ȝ cogitare q̄lis mortua sit futura. Sicut mulier volens filiū ablactare aliq̄d amarū apponit vberib⁹ vt puer amaritudinē sentiendo ab vbere abstrahat̄ sic hō mortis amaritudinē pendens a delitijs carnis retrahit̄. Eccl. xli. O mors q̄ȝ amara est memoria tua hoī iniusto. Nota exemplū de heremita abstergente saniē a muliere mortua: z apponēte naribus suis cū tentaret̄. Job ij. Sedens in sterquilinio testa. i. mortis memoria z fragilitatis. et fractione corporis saniē tentatiōis. s. peccati radebat. Hoc aūt p̄termittendū nō est q tanto viliora fetidioraq̄ sunt cadauera. quāto delicatius in crapulis z luxurijs fuerint enutrita. Nam caro q̄ nūc delicatis cibis alit̄ paulopost scaturire vermib⁹ agnoscet̄ vt in sepulchro sit esca vermiū. que delectabiliter saginat̄ affluētia ferculoȝ: z quāto nūc sibi pcurat suauiorē ciborū molliciē tanto grauiorē exalabit putrefacta fetorē. sicut euidenter ostendit̄. ij. Mach. ix. Ubi de supbissimo z impijssimo antiocho dicit̄ q de corpore impij vermes scaturiebāt: z viuētes in dolore carnes effluebāt. ita vt odore eius z fetore totus eius exercitus grauaret̄ nec ipse etiā fetorē suū ferre posset. Cuiusdā duc' venetiarū vxor delicata nimis cōībus aquis sese dedignabat̄ abluere: sed pcurabat sibi fieri balneū de collecto laborios⁹ celi rore: cibos cōcisos minutius a famularū manibus ppris nō tangebat: sed ori suo fuscinulis aureis adhibebat redolebat vel fetebat potius eius corpus z cubiculū m̄lto vapore aromatū diuersorū. Sed vibrato sup eā mucrone diuini iudicij corp⁹ eius vē cōputruit: nec fetorē ei⁹ q̄sq̄ ferre potuit nisi q de ancillis vna nō sine multarū specierū auxilio raptim cō ministrabat: z pruinus fugiēs abscedebat: z sic miserabilē cruciata diē clau

sit extremū cūctis letātib⁹ relinquēs posteris meditationis exēplū vt carnis delicias abhorrētes iugiter habeam⁹ ante cordis oculos finē nostrū. Decimo p meditationē mortis vita nr̄a dirigit̄ qr q̄ de morte cogitat est ad modū nauigātis q̄ regēdo nauē in fine se ponit. Itē ad modū iumēti qd̄ cauda se defendit. Itē ad modum auiū q̄ cauda in volando se regit. Vn̄ Job xij. Interroga iumēta. z docebūt te z volatilia celi z indicabūt tibi. Undecimo meditatio mortis valet ad mortis suppliciū euitādū. cui⁹ ista mors non nisi vmbra reputat̄ z introit⁹. In passiōe scī andree dicit̄. Egrediūtur hoīes a corpe rei z nudi nihil secū p̄ter peccatā portantes. Duodecimo valet ad eterne vite desideriū attēdendū cui⁹ ipsa mors est introitus. Job. iij. Quasi effodiētes thesaurum vehemēter gaudēt cū iuenerint sepulchrū. Eccl. xli. O mors q̄ȝ bonū est iudiciū tuū z c. Et post: Noli metuere iudiciū mort̄. Sap. iij a. Visi sunt ocul' insipientū mori: illi aūt sunt in pace. Sic igit̄ euidēter apparet quāta bona pueniāt ex meditatione mortis. Vn̄ Hier. dicit Sententia platonis est q summa ph'ia est mortis meditatio. Et in vitispatrū dicit̄ q theophilus ep̄s moriens dixit: Btūs es abba arseni. quia semp hāc horā ante oculos habuisti. Semp igit̄ habeat hō memoriam mortis ante oculos cordis sui sicut speculū in quo se videat: vitā suā cōsideret z attēdat. Cōsiderem⁹ etiā mortis presentiam locis oībus expectādā quā eius aduētus nobis est inopinabilis z incertus. Nihil enī morte certius. nihil incerti⁹ hora mortis. nihil venit velocius. nihil inuadit acrius. nihil potest crudeli⁹ impugnare. Ille in loc' oib⁹ nos expectat z nos si sapiētes fuerim⁹ eā vbiq̄ expectare debem⁹. Circa mortē aūt quattuor sunt incerta. s. status locus tps. z modus siue genus. Stat⁹: quia nescit hō in quo statu moriet̄ in bono vel in malo in charitate vel extra. Eccl. ix. b. Nescit hō vtrū amore vel odio dign⁹ sit. Itē nescit vtrū iuuenis vel senex diues vel paup cōpos mētis vel mēte alienatus. Itē dubiū est ei de loco. Nescit hō vtrū moriatur in mari aq̄ vel terra. in aere vel igne. Ideo dn̄s noluit mortis diē esse certū vt in oī loco timeretur mors Sen. Mors insidiat̄ tibi in oī loco z tu eā in oī loco secur⁹ expecta. Debem⁹ facere sicut miles. qui cū pugnaret cū aduersario suo in duello z vterq̄ videret q nō posset aliū supare nocte supueniēte cōi cōsensu egressi sunt campū tali cōditione q vterq̄ diffidauit alterū ita q vbicūq̄ cū inueniret: si posset eum occideret. Ideo alter timens fortitudinē aduersarij z violentiā in nullo loco volebat incedere sine armis. Ita debet quilibet vbiq̄ ferre arma penitētie. ij. Corin. vj. Per arma iustitie a dextris z sinistris. Itē temp⁹ mort' voluit dn̄s incertū eē vt oīs hora suspecta haberet̄. Math. xxiiij. Uigilate quia nescitis horā neq̄ diē. Si enī intrares domū z scires q aliq̄s in domo illa accederet z occideret procul dubio ad te oēs accedētes timeres z suspectos haberes. Sic tu intrās in mūdū hunc certus debes eē q aliq hora te occidet: z nescis q̄ sit illa. z ita oēs debes suspectas habere. Itē incertū est gen⁹ mortis: qr hō res est fragilissima. q̄ pre nimia fragilitate pōt infinitis modis occidi. Hoiem enī potest occidere vel vnus morsus vt canis rabidi vel serpētis: vel vna etiā punctura vt orpsis vel scorpionis aculeus vel tactus alicui⁹ venenati. vel haustus. s. veneni: vel flatus vt situle et reguli. vel visus vt basilisci: vel defect⁹ modici aeris vel morsellus alicuius venenosi. qr intra delicatū morsellū inueniūt diuites sepe subitā z improuisam mortē. vnde frequēter faciūt diuites sicut cocodrillus: qui est maximū aīal potēs in aq̄ z terra durissimā pellē habēs q̄ mirabiliter odit hydrū serpentē quē si pcipit alicubi conculcat eū z atterit. cōculcat⁹ aūt abscōdit se z inuoluit in herba in loco in quo nouit illū venire ad pastū. z dū glutit herbā vna cū glutit ipm̄ q̄ interiora eius pforat z intoxicat z occidit. Sic diues duri cordis habet sup oīa mortē odiosam quā cū perpēdit in aliqua accessiōe vel distēperātia febrili multis medicaminib⁹ eā atterit et cōculcat. Cū aūt aliq̄si credit se comedere cibū gratū z delectabilē in aliquo morsello glutit mortē q̄ subito z ex improuiso cū pforat z occidit. Vn̄ dicit̄. Latet anguis in herba. Uita hoīs est sicut lucerna ad ventū. q̄ cito z subito extinguit̄. Prouerb. xxvij. Lucerna hoīs spiraculū eius. Prouer. xiij. b. Lucerna impiorū extinguet̄ Itē vita hominis est q̄si tela aranee. q̄ ad modicū flatū vēti rūpit̄. Immo fragilior est q̄ȝ filū aranee. Citius enī extinguit̄ ab irruēte aduersitate q̄ȝ filum illud a vēto rumpat̄. In magno periculo sunt petōres: q̄ ad filū tā debile depēdent supra puteū inferni. Vn̄ q̄dā ait. Oia sunt hominū tenui pendentia filo z subito casu q̄ valuere ruunt. Nota exēplū supra positū de hoīe fugiēte vnicornē. Itē cū dixisset quidā dionysio tyrāno q valde felix videret̄ eē stat⁹ eius: puta q̄ multis pplis imperabat: q̄ diuitijs delicijs z honorib⁹ abūdabat: fecit ei dionysi⁹ magnū cōuiuiū preparari. mensam aūt poni se

dit sup foueā ꝓfundā. ⁊ horridā in qua erat ignis magn⁹ accensus sup caput vo sedentis in mēsa gladius acutissimus cum filo tenui dependebat qui singulis horis sup caput eius cadere videbat. Cū ergo multa fercula delicatissima in vasis aureis ⁊ argenteis faceret ei dionysius ppinari ⁊ inuitans eū ad iocūde ⁊ hylariter epulandū nō poterat ille nec comedere nec letari qz ex vna parte timebat ne in foueā ⁊ ignē subito corrueret ex alia parte ne gladi⁹ ille terribilis in caput eius decidēs ipsū scinderet mediū formidabat. Tūc dixit ei dionysi⁹ Ecce felicitas mea quā ita desiderabilē delectabilē ⁊ amabilē reputabas. Cū eni ex vna pte timeā in ꝓfundissimā foueā inferni ⁊ ignis eterni suppliciū repente corruere ex alia pte gladiū eterni iudicis sup caput meū ex improuiso cadere perhorrescā. quō in auro argento ⁊ epulis ⁊ oī glīa mūdiali delectari potero vl' gaudere. Itē hō petōr silis est illi q̄ sōniabat vt postea dixit q̄ aduersarius suus existēs in celo tenebat clauā in manu demissā inferius: in q̄ ipse manib⁹ se tenebat inferi⁹. ⁊ dictus aduersari⁹ eū in abyssū q̄ ei suberat ꝓiicere volebat. q̄ pre timore dormiēdo clamabat vsqz quo excitaret a sōno ⁊ sic liberaret ab imaginato piculo. Sic est de petōre quē de⁹ cui⁹ est aduersari⁹ tenet cui⁹ vita in manu eius est. quē cū p iudicialē sniaz deus cadere dimiserit i abyssū inferni. nō clamat adiutoriū bonoꝝ quo excitatus a petō liberet a piculo. Itē fragilior est hō aliquo vase vitreo luteo ligneo lapideo. qz si vas vitreū pōt aliquo duro frangi. nō tn̄ pōt submersū extingui. Itē ligneū si pōt vel aqua nō ledit si submergit. Itē luteū aquā tenet ⁊ igne solidat. hō aūt ab oībus istis ledit ⁊ destruit. Pōt eni hō lapide frangi. igne exuri. aq̄ extingui. p corruptū aerē infici ⁊ corrūpi. Itē magne fragilitatis est hō qz pūctura vni⁹ acus eū occidit vel accessio vni⁹ febris. Job. xxi. c. Ducūt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descēdūt. Pūctus iste est acule⁹ mortis vt dr̄ vulgarit. Per vnū pūctū pdidit martinus asinā suā i. hō ad punctū mortis corpus suū. Propter h̄ hortat sapiens Eccl. v. Ne tardes cōuerti ad dn̄m. ⁊ ne differas de die in diē. subito eni venit ira illius ⁊c̄. Et dn̄s Apoc. iii. Si nō vigilaueris veniā ad te tanq̄ fur ⁊ nescies qua hora veniā ad te. ⁊ Matth. xxiiii. Si sciret pater familias q̄ hora fur veniret: vigilaret vtiqz ⁊ nō fineret perfodi domū suā. Jō ⁊ vos estote parati qz q̄ hora nō putatis filius hoīs veniet. Debet ḡ quilibet esse parat⁹ oī hora: q̄si nūc esset absqz dubio moritur⁹. Propterea nempe voluit deus finē nostrū nobis esse incertū. vt dū incerti sum⁹ qua die vel hora vel quō moriamur semp ad mortē parati inueniri sollicite studeamus. Debemus autē ad mortē esse parati multipliciē. Primo sicut boni ꝓuisores ad necessaria. i. merita ↄgreganduz. Sicut dispensatores ad rōnē dn̄o suo reddendū. Sicut strēnui bellatores ad nos ⁊ nostra defendenduz. Sicut fideles serui ad aduentū dn̄i expectandū. Sicut sponse dilecte ad nuptias ꝓperātes. Debem⁹ inqz esse parati sicut ꝓuidi mercatores p̄parant merces ad nūdinas ꝓfecturi. Et sicut prudētes iconomi ꝓuidēt sibi necessaria ꝓ victu suo ⁊ familie sue. Uidem⁹ eni q̄ hoīes in messe mane surgūt instanter colligūt: nec an̄ noctē dimittūt: sic debet q̄sqz fidelis ↄgregare manipulos meritoꝝ. Sicut ait sapiens ꝓuer. x. Qui ↄgregat in messe filius sapiēs est: qui aūt stertit in estate filius ↄfusionis. Idē ꝓuer. vi. Uade ad formicā o piger. ⁊ ↄsidera vias eius. ⁊ disce sapiaz: que cū nō habeat ducē nec p̄ceptorē nec principē p̄parat in estate cibū sibi ⁊ ↄgregat in messe qō comedat. Uide q̄ hoīes sapientes ꝓuident sibi necessaria pro anno eo tpe quo possunt sibi ↄueniētius ⁊ vilius ꝓuidere: aliq̄ñ ꝓ vno solo mēse. Paupes vō q̄ nō possunt ad longū tēpus sibi ꝓuidere saltē ꝓ septimana ꝓuident sibi. Diuites etiā q̄ñ volūt facere magnū festū p multos dies ante ꝓuidēt q̄ necessaria sunt ad festū. Quāto magis deberēt sibi merita ↄgregare nō ꝓ die mēse vel anno sed ꝓ vita eterna. Et si mūdani solliciti sunt de thesauris pecunie ↄgregandis quāto magis q̄sqz fidelis deberet esse sollicitus de thesauris spūalibus acq̄rendis Sicut docet saluator Matth. vi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ⁊c̄. Thesaurizate aūt vobis thesauros in celo vbi nec erugo nec tinea demolit: vbi fures nō effodiūt nec furant. Ad hoc exhortans barlaā tale ponit exemplū. In ciuitate quadā mos fuit quolibet anno vnū sibi principē instituere: quē in fine anni nudare: ⁊ in exiliū mittere ↄsueuit. Sapiens aūt q̄dā ⁊ ꝓuidēs electus in p̄ncipē ⁊ legē audiēs bona sua transmisit ad exiliū: ad qō veniēs finito tpe principatus: inuenit sufficientia sibi. ita q̄ bonis oībus abundauit. Item debemus esse parati ad mortē sicut serui reddituri dn̄o suo rationē de receptis pecunijs ⁊ alijs bonis dn̄i sui. De seruitijs omissis ⁊ de transgressionibus cōmissis ⁊ de tēporis aliarūqz rerū abusu: ⁊ de lucris temporalib⁹ augmētandis. Tales pre sollicitudine cogitāt: vigilāt scribūt singula de quib⁹ reddituri sunt rationē ne si deficiant minus fideles reputent: ↄfusionē habeant ⁊ etiā puniant. Un̄ saluator Matth. xxv. Hō quidā pegre ꝓficiscēs vocauit seruos suos ⁊ tradidit illis bona sua ⁊c̄. Post multū vō tpis venit dn̄s seruoꝝ illoꝝ ⁊ posuit rationē cū eis. Ibi nota quō boni remunerati sunt serui⁹ vō malus ⁊ piger reprobatus. Et Luc. xvi. Paterfamilias vocauit villicū dicēs ei Redde rationē villicationis tue. Ibi nota quō prudit sibi ⁊ laudauit dn̄s villicū iniq̄tatis qz prudēter fecisset. nō qz iniq̄tatē approbet dn̄s sed illi⁹ prudentiā q̄ quā pro se habuerat cōmēdauit. Unde subdit Et ego vobis dico facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. Itē debem⁹ esse parati. sicut boni ⁊ strēnui bellatores q̄ in iugi pugna sunt cū multis hostib⁹ fortib⁹ ⁊ malignis Aduerte quō obsessi in castro abstinent vigilant: circūspicientes cauent pericula castrū circueunt ruinas resarciunt infirmiora defendunt ⁊ semp timētes semp solliciti vix audent comedere: vix dormire Et si semp habeam⁹ pugnare cū mult' sicut ait Apl's Eph̄. vi. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sz aduersus p̄ncipes ⁊ potētes ⁊c̄. Imminēte tn̄ morte lōge grauior ⁊ periculosior instat pugna. Tūc naqz hostes maligni totas exercent vires suas qntū pmittunt a deo scientes qz modicū tps hñt. ⁊ si illa hora pdiderit hominē alias recupare nō poterūt. Si vō lucrati fuerint in perpetuū nō amittēt. Itē debem⁹ esse parati sicut ministri suum dn̄m expectātes. sicut ait dn̄s Luc. xii. Sint lumbi vr̄i precincti. ⁊ lucerne ardētes in manib⁹ vr̄is ⁊ vos siles hoīb⁹ expectātib⁹ dn̄m suū qn̄ reuertat a nuptijs. In renib⁹ accinctis castitas. in lucernis ardentib⁹ ardor charitatis ⁊ splendor bonorū operū designat. In expectatione dn̄i venientis a nuptijs intelligit expectatio mortis in q̄ dn̄s de celo q̄si de palatio festiuali ⁊ thalamo nuptiali veniēs visitans amicos suos in morte. Cui curialiter venienti ⁊ pegritudinē pulsanti ad hostiū nostrū mortēqz ꝓximā nūciantī debem⁹ eē parati p ↄsensum cordis hostiū aperire vt de carcere. i. de corpe mortis huius nos educēs ⁊ cū gaudio nos deducēs: ad gaudia sempiterna pducat Itē debem⁹ esse parati ad mortē: sicut sponse ad nuptias ꝓfecture: q̄ se parāt vt placeant spōsis suis. Un̄ Apo. xix. dicitur Uenerūt nuptie agni: ⁊ vxor ei⁹ preparauit se. Et Mat. xxv. Uenit sponsus: ⁊ q̄ parate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. ⁊ clausa est ianua fatuis. s. nouissime venientibus. ⁊ cōgruo. i. mortis tpe nō parat'. Ideo ait dn̄s Luc. xii. Et vos estote parati. qz q̄ hora nō putatis fili⁹ hoīs veniet. Cōsiderem⁹ etiā mortis presentiā cunctis mētib⁹ formidādā tā bonis q̄ malis. Q eni malis timēda sit mors docet Psal. dicens: Mors peccatoꝝ pessima vere pessima. Mala qz in morte eis oīa delectabilia auferunt. Peior qz oīa instabilia infligunt. Pessima. qz nulla solatia vel remedia ↄcedunt. sicut patet de diuite epulone Luc. xvi. Ad maiorē desolationē aliquorū morientiū impioꝝ ostēdit eis deus penas infernales ant exitū ex hac vita. sicut patet p exēpla aliq̄ supra scripta. Cū autē q̄druplex sit mors fm Aug. videlicet mors corporis. q̄ est sepatio aie a corpore Et mors aie: q̄ est s. sepatio dei ab aīa p peccm̄. Et mors aie post hanc vitā s. pena ipsius soli⁹ ante iudiciū. qlis fuit pena diuitis epulonis. Et mors q̄rta. q̄ est pena corporis ⁊ aie sil' in inferno post iudiciū Si mors corporis est adeo metuēda vt dicit est: q̄ tn̄ nō est nisi vmbra mortis sicut dicit Greg. sup illo verbo Job. xii. Producit in lucē vmbrā mortis. Dicit etiā somn⁹ sicut dicit Greg. sup illo verbo Job. xiiii. Nec ↄsurget de somno suo. Quāto mag' alie mortes timēde sunt in quib⁹ oīb⁹ deus ab aīa sepat. Quanto ergo deus melior est aīa. tāto deterior est sepatio aie a deo q̄ aie a corpore Preterea mors aie soli⁹ in inferno ante iudiciū: vel aie cū corpore post iudiciū q̄rū vtraqz dicit mors secūda. sunt incōparabilit plus metuēde sic docet Aug. sic dicēs: Prima mors. s. corporis aīaz nolentē pellit a corpore. Secūda mors aīam nolentē tenet in corpore. Et ideo sempiterna mors: qn̄ nec aīa viuere potent deum nō habēdo nec dolorib⁹ carere corporis moriēdo. nec aīa ibi viuere dicēda est q̄ a vita dei alienata erit nec corp⁹ qō eternis dolorib⁹ subiacebit ac p h̄ durior qz finiri morte non poterit. Ob h̄ aūt pōt pue p̄ma mors est timēda. qz ex ea fit trāsit⁹ ad secūdā. Nō solū it mal' ⁊ impijs est timēda: sz etiā iustis sic ostēdit Greg. in mor. sup illo vbo Job. xxxiii. Hec operat trib⁹ vicib⁹: vbi loquēs de timore electoꝝ in morte ait: Cū de oīb⁹ semp diuina iudicia ptimescāt. tūc tn̄ vehemēter metuūt cū ad soluēdū hūane ↄditiōis debitū venturo districto iudice ꝓpinq̄re sentiūt. ⁊ sit tāto timor acrior q̄nto retributio eterna vicinior Cōsiderādū eni qz nec hec q̄dē sine aliquo reatu est qō laudabiliter gessim⁹ si remota pietate iudicemur. Ideo Dauid dicit Nō intres in iudiciū cū seruo tuo dn̄e. Et Jac. In multis offendim⁹ oēs. Et s. Job. i. Si dixerim⁹ qz peccm̄ nō ha

bemus nosipsos seducimus. Et merito debet quisq; timere. Tum ppter defectū & peccatorum multitudinē. Tum etiā quia multa latere possunt in conscientia quorum memoriā vel noticiā nō habemus. vnde Paulus .i. Corin. iiii. Nihil mihi conscius sum. sed nō in hoc iustificatus sum. Tum tertio quia quedā forte grauiora sunt quā putem⁹. Tum quarto quia eorum remissionē per gratiam ignoramus. Tum quinto ppter bonorum nostrorum impuritatē. Nam sicut dicit Isa. lxiiii. Quasi pannus menstruate oēs iustitie nostre. Et Job. ix. Si lotus fuero quasi aquis niuis & fulserint velut mundissime man⁹ mee tñ sordibus intinges me. Mala enim nostra pura sunt mala. sed bona nō sunt pura bona: sed multis impuritatib⁹ sunt admixta. ppter quod ait Greg. Ve laudabili vite hominū: si remota pietate iudicet. quia vix ante oculos iudicis se placere suspicat probauit. Preterea timere debet hō ppter inflexibilē eterni iudicis equitatē: quia nescit hō quā districte iudicat: & quā seuere punit. Prouer. vi. Zelus & furor viri nō parcet in die vindicte. nec acquiescet cuiusquā precibus: nec accipiet pro redemptione dona plurima. Tum etiā ppter hostium malignorum tunc insidiantium fraudulentiā & infestationē ppetuā. vnde Bern. ait. Hostium nostrum malignus spūs obsidet: & aduentū nostrum ille horrende effigies pstolant. Ideo formido exire: & in ipso extremo sco port⁹ ingressu quia nō confido ppe assistere qui excipiat exeuntē. Secure enim nō exeo si nō dñs ipse custodiat exitū meū. Heu ero ludibrio demonum intercipientium me: nō assistente qui redimat: neq; qui saluū faciat. In vita eiusdē dicit quod cum infirmaret. & extremū trahere spūm videret sathan astitit ei iprobis accusationib⁹ eū pulsans. Sed vir dei iperterritus ridit. fateor nō sum dignus: nec possum regnū celorum ppriis meritis obtinere. Ceterū duplici iure illud obtinet dñs me⁹ ihs christ⁹. s. hereditario iure patris: et merito passionis alterū horum mihi donabit: ex cui⁹ dono illud mihi iure vendicans nō confundor. Hoc dicto malignus hostis abscessit. Itē btō Martino legit astitisse. vt eū in extremis positū temptaret. Cui vir dei dixisse refert. Quid hic astas cruenta bestia. nihil in me funeste repies. De btō quoq; hylarione legim⁹ quod moriēs: & aīe sue loquēs: dicebat. Aīa christiana quid dubitas lxx. ānis. seruisti christo: & mori times. In vitis etiā patrum inuenim⁹ scōs pres hora mortis multū timuisse. Unde dicebat abbas helyas. Tres res timeo. Una est qñ aīa egressura ē a corpe. Alia qñ sum occursur⁹ deo. Tertia qñ aduersum me erit sñia pferēda. Et de abbate agathone dicit quod cū moritur⁹ esset: p tres dies mansit imobilis apertos tenēs oculos. Ad quē frēs. Abba vbi es? Qui ridit. in cōspectu diuini iudicii assisto. Et illi. Et tu times. Et ille. Laboraui virtute qua potui: in custodiēdis mādatis dei: sed & hō sum nescio si placuerunt opa mea corā deo: quia aliter sunt iudicia hoium: & aliter dei. nec psumo: nisi venero ante deū. De btō etiā Augustino legim⁹ quod ante ppriū diē obitus sui: libros a se dictatos & editos recēsuit: & quicquid in eis min⁹ bñ inuenit: correxit. Iussit aūt psalmos penitēles affigi in pariete: quos attēte respiciēs & legēs. vbertim flebat iugiter: & ne eius intētio ipediret ab aliquo ante decē dies ferme quā exiret de corpe postulauit: ne quis ingrederet ad eū. nisi tñ horis quib⁹ intrabāt medici: vel cū ei refectio inferret. Si ergo mortis tpe timuerūt scī: sicut ostēsum est: quō nos miseri peccatores nō multo plus timere debem⁹. Unde bñ ait Greg. in moral. sup illo vbo Job. xxvi. Colūne celi contremiscēt aduētū ei⁹. Quid faciēt tabule: si tremunt colūne: aut quō arbusta imobilia stabunt: si huius pauoris turbine celi etiā cōcutiunt. Deniq; sup illud Tho. vi. Exiuit ad deuorādum eū. dicit glo. Dño in cruce passo diabol⁹ quo moriēte crucifixus erat: aduenit: querēs: si quid peccati in eo forsitan inueniret. Quis ergo tunc poterit aut debebit esse securus: si ad mortez eius qui essentialiter bon⁹ est qui sua morte bñdicta: mortē nostrā destruxit aduenire psumpsit. Predictis rōnibus adde quod mors est oib⁹ metuēda: quia post mortē nō est facultas meriti acqrendi. Sicut dicit Eccs. ix. Uiuētes sciūt se esse morituros corporaliter. s. & etiā eternaliter: nisi sibi caueāt & abstineāt a peccatis: mortui autē nihil nouerūt amplius: scz pficuū ad salutē: nec habēt vltra mercedē quā. s. possint post mortē acqrere: quia tunc nihil possunt meritoriū opari. Itē post nō est potestas ad corpus vel seculū reuertēdi. Dicit enim Sapiē. ii. Nō est agnitus qui sit reuersus ab inferis. et Job. xiiii. Lignū habet spem si precisum fuerit. rursū virescit: & rami eius pullulāt. Homo vero cū mortuus fuerit & nudatus atq; consumpt⁹: vbi queso est: quō si recedāt aque de mari. & fluuius vacuefactus arescat: sic homo cū dormierit nō resurget supple ad vitā istā mortalē: quia scio quod resurget in resurrectiōe in nouissimo die. Nō resurget etiā quātum est de lege cōmuni. & hoc dico quia multos scimus miraculose corporaliter suscitatos. Item post mortē nō est potestas de rebus suis aliter disponēdi. & ideo si testamentū suū hō nō condidit: si debita nō reddidit: si forefacta nō emēdauit: si male acqsita non restituit: nec de mamona iniquitatis amicos sibi fecit: nec bona sua pauperibus erogauit nō reuertit amplius ad predicta faciēdū. Ideo dictum est ezechie Dispone domui tue quia morieris tu & nō viues. Isa. xxxviii. Et Eccī. xi. Est qui locupletat parce agēdo: & hec pars mercedis eius in eo quod dicit inueni requiē mihi & nūc mādūcabo de bonis meis solus. & nescit quod tps preteriat & mors appropinqt: & relinqt oia alijs & moriat. Ideo bene dicit puer. xi. Mortuo homine impio nulla erit vltra spes. s. penitēdi: penitentiā agēdi merēdi reuertēdi: vel reb⁹ suis aliter disponēdi. Declaratū est igit quod mors est cūctis hoib⁹ metuēda. Hoc aūt aduertēdū est quod sicut dicit btūs Greg. iiii. dial. plerūq; de culpis minimis ipse solus pauor egredientes aīas iustorum purgat. sic narrat ibi de quodā viro scō qui veniēs ad mortē vehemēter expauit. sed post mortē discipul' suis in candida stola apparuit: & quā preclare susceptus fuerit indicauit. Nōnunquā vero oipotēs deus trepidantiū mētes quibusdā prius reuelationib⁹ reparat. vt in morte minime ptimescāt sic ibidē declarat Greg. p exēpla. Cōsiderem⁹ deniq; mortis presentiā modis oib⁹ tollerandā. Cū enim nobis insit necessitas moriēdi: faciam⁹ de necessitate virtutē: & dū tributū nature psoluim⁹ apud deū meritū acqram⁹. Uelis nolis necessario morieris. sed si volūtatē tuā diuine conformare volueris: & penales angustias leuius sustinebis: & pacē cōsciētie obtinēs purgatoriū tuū facies hic in mūdo: soluēdo videlz penas debitas pro peccatis: ac insup eterne vite brauiū assequeris. Nōne latro pēdēs iuxta dñm fili⁹ mortis erat: & penas iuste pro scelerib⁹ suis luebat. & tñ quia volūtarie sustinēs penas inflictas peccatis suis imposuit: nō tñ veniā impetrauit sz & triūphalē gloriā martyrii reportauit. Ipm tñ martyrē ee asserit doctor egregi⁹ Augus. Certū est quod moriemur: cur ergo murmuram⁹. prorsus eadē mihi videt stultitia dolere quia nō vixeris: anteq; ipse vixisti: & quia nō viues postquā vixisse desieris: paria sunt hec: nec in tua posita potestate. Tollerat christus mortē: tollerāt martyres. ex quib⁹ vn⁹ qui christū nō audierat incarnatū ait. ii. Mach. vi. Tu dñe qui sanctā habes sciētiā manifeste tu scis quia cū a morte possem liberari. duros corporis sustineo dolores. sm aīaz vero ppter timorē tuū libēter hec patior. Christū & martyres reuoluas aīo quicqd in carne tolleras: leui⁹ esse credas eorum tormēta. Quid si moriaris in terra ppria vel etiā aliena. cū dē solū forti sit pria. nisi quod in ppria moriens plus cōsolatiōis habeat tpal. sz in aliena ceteris parib⁹ ampli⁹ spiritual. Quid siue iuuenis siue senex: cū numer⁹ annorum nec miserū faciat nec btm. Nōne mors est hūani generis termin⁹: nō scopulus in quē impingas: sed port⁹ quē libēter attingas. ad quē si qs infra pmos ānos applicuerit: nō querimoniā agat quasi min⁹ vixerit: sz gaudeat quia citi⁹ nauigauit.

De differētia morientiū. DIS. .V.

Uia supius dictū est mortē oib⁹ ee timēdā: cui⁹ contrariū verū ee videt: cū aliq mortē legant & inueniant optasse. Sciēdū est quod impii cū angustia. iusti cū spei fiducia: pfecti vero cū leticia moriunt. Ideo primi mortē vehemēter abhorrēt. Secūdi patiēter tollerāt. Tertii feruenter desiderāt. Impii debēt mortē nō solū metuere sz horrere. sic pz ex dictis supra de mortis angustia ppter timorē damnationis. Et merito debēt horrere cū eis dicat Sap. Eccī. xli. Ue vobis viri impii qui dereliquistis legē altissimi: quia si nati fueritis in maledictiōe nascemini. & si mortui fueritis: in maledictione erit pars vestra. Maledicti ergo sunt in vita pariter & in morte. sed lōge peius est ipsis in morte quā in vita. Quia sicut dicit Eccī. x. cū morief hō hereditabit serpētes bestias & vermes. Serpentes sunt filii & nepotes imitatores scelerū paternorū: quia de venenatis parētib⁹ venenati filii generant. Unde beatus Johānes baptista ait Luc. iii. Genimina viperarū quis docebit vos fugere a ventura ira. Et Psal. ait de impiis: Introibūt in inferiora terre. i. in infernū. Partes vulpium erunt: i. tēporalia bona cedent in partes vulpiū. i. heredū malitiosorū & ferentiū. Et aduerte quod vulpecule cū parētes eis predā attulerunt: pugnāt ad inuicem dentibus & vnguibus: mordent & lacerant se mutuo. qui prius anteq; predam haberēt diuidere colludebāt & stabant in pace. Per bestias intelligue demones: qui animā rapiunt. Uermes ad litteram cadauer deuorant & corrodūt. Et sic bona impiorum in tres partes diuidunt in morte: anima demonib⁹. cadauer vermib⁹: & tēporalia bona vulpib⁹. i. heredib⁹ assignant. Nō est ergo mirū si cum angustia moriunt qui de tpali ad perpetuā pertrahunt. Moriunt iusti cū fiducia: qui et si morientes cōsiderāt multitudinē peccatorū & paucitatē meritorum. diuino tñ expedit quod in illa hora summā fiduciā qua malign⁹ hostis ad desperationis abyssum conat eos ptrahere considerādo suffragia sanctorum pro eis intercedentiū. presidiū angelorū morituris assistentiū. thesaurū christi pro suis tpe necessitatis expositū. & imēsam diuine pietatis abyssum. Exeplo btī

Bernardi q̄ in extremis agens diabolo assistenti ⁊ improbe accu-
santi ridisse fert. Fateor nō sum dignus ⁊c. Unde dicit sapiēs puer.
xiiij. Sperat iustus in morte sua. Licet enī fidelis quilibet an morte
plus debeat timere q̄ cōfidere ⁊ in ipsa mortis hora precipue for-
midare propter rōnes supius assignatas ⁊ sic inter spem ambulet ⁊
timorē. necesse tn̄ est vt illa hora vltima. spūs assūpta fiducia ne de-
ficiat roboret. Multa enī sūt q̄ tūc ad interitū ⁊ desperatōis bara-
trū pertrahūt desolatū. Ideo talē sic depressū mesticia p spei cōsolatio-
nē subleuare conat. Sapiēs Ecci. xij. Noli metuere iudiciū mortis.
Quis enī fiduciā spei nō assumat: si deuota mēte recogitet q̄ imē-
sa dei pietas petrū post trinā negationē. pastorē ecclesie ⁊ vicarium
christi fecit. Paulū psecutorē miraz cōsecutū. doctorē gētiū ⁊ lumē
orbis effecit. Mattheū thelonariū apl'm ⁊ euāgelistā instituit. Pu-
blicanū orātē iustificauit. Zacheū hospitē christi facere nō cōtēpsit.
Euāgelicā peccatricē: speciosissimā christo reddidit. Filiū prodigum
cōsūpta substātia ⁊ libidine cōsūmata. reuertētē recepit. Dauid post
adulteriū ⁊ homicidiū. eximiū pphaz cōstituit. Manassen post tā
cruēta flagitia reduxit in regnū suū. Et niniuē ciuitatē a subuersio-
ne saluauit. Ipse enī q̄ omnes ē in miā cui' miā nō est numer' neq; fi-
nis: cui ppriū est misereri semp ⁊ parcere: nulli vnq̄ miaz suā de-
negat fideli mēte petēti sicut ipse p pphetā suū pclamat. Quacū-
q; hora ingemuerit pctōr: oīuz iniq̄tatū eius non recordabor. Hoc
exēplū clarissimū luculēter apparet ī latrone euāgelico cui christū
cōfitēti ipsa hora pmisit ⁊ dulu paradisū. Moriunt pfecti cū le-
ticia. Ait enī apl's Phil. i. Mihi viuere christus est: ⁊ mori lucruz.
Sane pfectis est mori lucrū. q: de labore transeūt ad q̄etē de vili-
tate ad gloriā. de paupertate ad regnū. de timore ad securitatē: de do-
lore ad gaudiū: de morte ad vitā. Ideo bn̄ dr̄ Ecci. xli. O mors bonuz
est iudiciū tuū hoī indigēti. De moriente scā dr̄ puer. xxxi. Ridebit
in die nouissimo. Deus enī totius cōsolatiōis scīs suis agonizātib'
multas cōsolatiōes imittit: ⁊ salutis sue reuelationes ostēdit aliqs in-
stis assistētibus: ⁊ plerūq; etiā in remotis agentib'. glorificatiōis
eoz signa demōstrat. sicut b. Greg. ostēdit p multa exēpla. iiij. dial.

Cōsiderādū est aūt q etsi mors viris iustis formidāda sit multi-
plici rōne. sicut est supius declaratū tn̄ timorē istū vincunt ⁊ pene
euacuāt qttuor. propter q̄ mors eis reddit magis desiderabilis q̄ ti-
mēda: videlicet timor trāsgressiōis: dolor afflictiōis. feruor emula-
tiōis. dulcor pgustationis. Primū ḡ propter qd mors desideratur a
iustis est timor trāsgressiōis q̄ timor cōtinue sollicitat aiam viri iu-
sti. Sicut pulchre docet apl's Ro. vij. Scio q̄ nō habitat in me h̄ ē
in carne mea bonū. nam velle adiacet mihi. pficere aūt bonū nō in-
uenio. nō enī qd volo bonū hoc facio: sz q̄d nolo malū hoc ago. In-
uenio enī aliā legē in mebris meis repugnātē legi mētis mee ⁊ ca-
ptiuantē me in lege peccati ⁊ mortis: vt nō quecūq; vultus illa faci-
ant. Et io exclamat idem apl's psonā cuiuslibet nostrū in se expri-
mēs. cū dicit. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpe mortis hui'.
Et sapiens Eccs. vij. Melior est inq̄t dies mortis dies natiuitatis.
Melior id est certior. ait Hiero. q: in morte patet qualis fuit qui
morit. sed in natiuitate nescitur qualis erit q in na scit. bonus scili-
cet vel malus: dānandus finaliter vel saluandus. Infinita sunt pe-
ricula inter que iugiter ambulamus. Quid nos inter demonū laq̄-
os hominū gladios carnis mot' illicitos remanere delectat. Ubi
quotidie mūdus labit. reatus augeī. virtus minuit: corpus multis
penis ⁊ laboribus ⁊ mortis doloribus subiugat. Ruinosū est do-
miciliū corpis in quo viuim': pcellosū est mūdi pelagus intra qd
currimus. piculosū est q̄cq̄d terrenū diligimus: que oīa nobis sua-
dent: vt de tot piculis nō inuiti: sed alacres exeam'. Quia semp in
periculis vicitamus: ⁊ semp est status nr̄ dubius ⁊ incertus. io dr̄
Ecci. xj. Ante mortē ne laudas hoīez quēq̄. Glosa. Stultū est lau-
dare pugnātē: quasi iam victorē. Et b. Ambro. Illo potissimū tpe
merita sanctitatis extollas: quāto nec laudantē adulatio vocet nec
laudatū tentat elatio. Lauda ergo. sz p' piculū pdica securū: lauda
nauigantis felicitatē: sed cū puenit ad portū lauda ducis virtutez:
sed cū pductus est ad triūphū. Quis enī viuēs tuto possit ⁊ sine tre-
pidatiōe laudari. q̄ ⁊ de pterito meminit se habere qd doleat: ⁊ de
futuro videt sibi supesse qd timeat. Quis etiam in hoc corpusculo
positus debeat sibi quicq̄ vendicare de meritis. quoz iter vite oc-
culta demonū infestatio velut latronū obsidet multitudo: quibus
p oēs vias supplantatores inuisi aiaz laqueos tendunt innumerabi-
liū mortibus expauescēdos. Nauigātib' enī nobis p hoc mare ma-
gnū ⁊ spaciosū in quo reptilia quoz nō est numerus: aialia pusilla
⁊ magna. i. diuersa inimicoz genera. nobis valde ptimescendū est:
ne nauē nostrā aut procella tempestatis arripiat aut fluctus absor-
beat: aut in eternā predā pyrrhata crudel' abducat. Secūdū propter
qd mors desiderat a iustis: est dolor afflictiōis. Innumer' enī mo-
dis eueniūt infirmitates sollicitudines: anxietates psecutiōes: te-
dia ⁊ hmōi que adeo cruciant molestāt ⁊ viri iusti animū inque-
tant vt magis desideret mori q̄ viuere. sic pz in btō Job q̄ postq̄
facultates liberos ⁊ corporis sanitatē amiserat: ab vxore ⁊ amicis
multipliciī molestat' obiurgat'. ⁊ linguarū gladijs trāsfossus mē-
talit. plus vellet mori q̄ viuere. Silr tobias q a dn̄o cecitate pcus-
sus: ⁊ postmodū vxoris obiurgatiōib' molestat' dixit: Et nūc dn̄e
sm volūtatē tuā fac mecū miam. ⁊ precipe in pace recipi spm̄ meū.
Expedit enī mihi mori magis q̄ viuere. Et pfectissim' viroz Apl's
dixit. ij. Corin. i. Supra modū grauati sum' sup virtutē ita vt tede-
ret nos etiā viuere. sed ⁊ ipsi in nobis respōsum mortis habuim':
vt nō sim' fidētes in nobis. sed in deo q̄ suscitat mortuos. Sic igit
viri pfecti pre tedijs ⁊ grauaminib' mortē desiderāt: ⁊ vitā odiunt
tpalē. qd faciēt petōres: viri mulieb'es ⁊ tepidi debiles imperfecti. q̄
a petōrib' hui' mūdi molestant. opprimunt. spoliant bonis suis.
grauant angarijs: ⁊ iniustis calumnijs infestant. Ex alia parte do-
mina rerū inserūt latrones: incēdia aurugines ⁊ vmes: niues ⁊ gla-
cies inundatiōes agrū: ardores solis fulgura tēpestates. Ex alia pte
lāguores ⁊ infirmitates innumere corp' propriū affligētes. mortes
etiā liberoz parētū aliorūq; charoz aios eoz trāsuerberāt ⁊ pene-
tāt hec q̄ oīa supradicta in foueā desperatiōis inducūt. Propē qd
bene dicit Sap. Ecci. xxx. Melior est mors q̄ vita amara. Non aūt
sine cā de' oīpotēs psentē vitā tātis mal' impleuit: sz sm altitudinē
sapiētie sue misericorditer ordinauit: vt p tpalia mala q̄ patimur
purgemur a petis pteritis: ⁊ caueam' diligēti' a futur'. retūdat in nobis
supbia. ⁊ negligētia seu vecordia pellat humilient corda: ⁊ me-
rita augeant. imo cōpellamur mūdū cōtēnere vitā caducā nō dili-
gere discam': aios ad deū mētes ⁊ desideria subleuare: vitaq; glo-
riam totis precordijs preoptare. Tertiū propter qd iusti mortē de-
siderāt: est feruor emulatiōis. Cōsiderātes naq; viri iusti oīa mala
q̄ sub sole gerunt: q videlz multiplicant petā regnat iniustitia: ve-
ritas cōculcat: dehonorat deus: aie damnant: paupes opprimunt
iusti despiciunt. ⁊ impij ostant. dolent gemūt ⁊ dolore tabescūt:
mori q̄ viuē preoptātes. Unde vn' eoz mathathias dixit. i. Mach. ij.
Ue mihi. vt qd natus sum videre cōtritionē ppl'i mei: ⁊ cōtritionē ci-
uitatis scē: ⁊ sedere illic cū datur in man' inimicoz ⁊c. Itē Hier. xx.
Maledicta dies in q natus ⁊c. Et Psal. Zelus dom' tue comedit
me. Idē. Defectio tenuit me pro petōrib' derelinquētib' legē tuā.
Idē: Tabescē me fecit zelus me': q: obliti sūt vba tua inimici mei.
Itē. iij. Reg. xix. Helyas petiuit aie sue vt moreret: ⁊ ait: Sufficit
mihi dn̄e tolle aiaz meā. Sequit: Zelo zelat' sum p dn̄o deo exer-
cituū ⁊c. Denīq; ait Sap. Eccs. iiij. Uidi calūnias. i. falsas accusa-
tiones. ⁊ iniq̄s ligatiōes q̄ sub sole gerunt. lachrymas innocentium
pro calūnijs ⁊ oppressiōib' iniquoz: ⁊ neminē cōsolatorē oppresso-
rū. nec posse resistere cūctoz auxilio destitutos. Sequit: Et lauda-
ui magis mortuos q̄ viuētes. Quartū propter qd iusti mortē de-
siderat. est dulcor pregustationis. Sci nāq; q̄ illius celestis glorie
dulcedinis vel modicū gustauerit: oīa terrena fastidiūt mūdi deli-
cias abhorrēt. etiā ipsam vitā despiciūt: ac ad abyssum dulcedinis
totis precordijs aspirāt. Sicut vnus eorū de seipso testat dicens:
Quemadmodū ceruus desiderat ad fōtes aquarū. ita desiderat aīa
mea ad te deus. sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū q̄n veniā ⁊ appa-
rebo ante faciē dei ⁊c. Idem. Heu mihi. quia incolatus meus plō-
gatus est. Idem. Q̄ dilecta tabernacula tua dn̄e virtutū. cōcupiscit
⁊ deficit aīa mea in atria dn̄i ⁊c. Et Apl's Phil. i. Mihi viuē chri-
stus est: ⁊ mori lucrū. Sequit: Desideriū habens dissolui ⁊ esse cū
christo. Et sapiēs ait Ecci. xli. O mors bonū ē iudiciū tuū ⁊c. Sic
pfecto bonū est iudiciū mortis: q: mors nō ē aliud q̄ exit' de carce-
re exilij: labor cōsūmatio: ad portū applicatio: pegrinationis ter-
min': grauissimi oneris. i. corporis depositio: de domo ruinosa li-
beratio: oīuz periculoz euasio: oīuz maloz cōsumptio: debiti nature
solutio: reditus ad patriā: ingressus ad gloriā. Ad quā nos pducat
dn̄s ihesus christus: qui viuit ⁊ regnat ⁊c.

De morte subita. DIS. .VI.

Uoniā mors subita periculosa nimis ē ⁊ hor-
renda: constat illud peccatū esse grauis-
simū: ⁊ summopere detestādū: propter quod deus homi-
ni mortē subitā legit inflixisse. Inuenim' autē hanc in-
flictā eē propter peccatū inobediētie. sicut exēplū habem' Leui. x.
Arreptisq; nadab ⁊ abiu filij aaron thuribulis suis imposuerunt
ignē ⁊ incensum desup offerētes corā dn̄o ignē alienū. qd eis pre-
ceptū nō fuerat: imo prohibitū. Egressusq; ignis a dn̄o deuorauit
eos. Et mortui sunt corā dn̄o. Hiero. Ignē alienū accendit qui

petalis cupiditatis vel corpe volūtatis ignē in sectario cordis nu/mem audet altaribus dñi ꝓpinqre q̄ nō recipiunt accessionē nisi ignis quē dñs venit mittere in terra. ꝛ voluit vehemēter accendi. Luce.xij. Scdo ꝓpter petm̄ murmuris ꝛ impaciētie Sicut scri ptū est Numeri.xi. Ortū est murmur ppli ꝯ dnm̄.q̄si dolentiū ꝓ la bore. Sequit̄. Accēsus in eos ignis dñi deuorauit extremā castro rū ptē. Itē Numeri.xvj Murmurauit vniuersa multitudo filiorū israel ꝯtra moysen ꝛ aaron dicens. Uos interfecistis pplm dñi. Sequit̄. Stans aaron inter mortuos ꝛ viuētes quos.s.vastabat incendiū.ꝓ pplo deprecatus est. Fuerūt aūt q̄ pcussi sunt qttuor/decim milia hoīuz ꝛ septingenti. Tertio ꝓpter petm̄ irreuerētie circa diuina Puniebat eni dñs illos tali morte qui va sa sanctua/rij ꝯtrectabāt indigne: vel etiā qd maius est. q̄ ex curiositate specta bant De indigno ꝯtactu habemus inhibitionē expressaz Numeri iiij. Ubi ait dñs. Nō tāgāt vasa sanctuarij ne moriant̄. s. filij caath Uñ qz oza cū nō esset sacerdos temere plaustrū tetigit: i quo erat arca dñi: pcussit eū dñs ij. Reg.vj Extendit oza manū ad arcā dñi: ꝛ te/nuit eā.qm̄ calcitrabāt boues ꝛ declinauerūt eā. Iratusqz dñs cō/tra ozam pcussit eū sup temeritate qui mortuus est ibi. Greg. Sa/cerdos qui temere arca tetigit: reatū sui ausus immatura morte pur gauit. Ubi intuendū est quātū delinquat q̄ ad corpus dñi reus ac cedit: si ille morte mulctat̄. qz arcā dñi corporis figurā. minori q̄ de/buit veneratiōe corripi. De curioso aspectu dedit dñs inhibitionez expressam Numeri.iiij. dicens. Aaron ꝛ filij eius intrabūt sanctua rium ꝓsisqz deponēt opera singulorū. alij nulla curiositate videant q̄ sūt in sanctuario. alioqn morient̄. ꝓpter qd pcussit dñs bethsami tas sicut dicit̄.i.Reg.vj. Percussit dñs de viris bethsamitis eo q̄ vidissent arcam dñi Et pcussit de pplo septuaginta viros. ꝛ quinq̄ ginta milia plebis. Si ergo tantā reuerentiā requirebat dñs in mi nistris veteris testamēti. ꝛ tam seuere puniebat īdignos ꝓpter illa que nō erant nisi vmbra ꝛ figura sacrosancti corporis dñi iesu chri sti. quātā mūditiā nūc requirit in ministris noue legis. q̄ ipsū san/ctū sanctorū verbis ꝯsecrant manibusqz ꝯtrectāt. Quāta etiā pena digni sunt q̄ indigne ꝛ irreuerēter accedūt. Tales eni filies sunt ui/de pessimo ꝓditori. q̄ exterius ostendūt signa dilectiōis ꝛ pacis. in teri⁹ aūt pleni dolo ꝛ fallacia ꝯtumeliā faciūt creatori. Uñ scriptū est Hebre.x. Irritā q̄s faciēs legē moysi sine vlla miseratiōe duob⁹ vel trib⁹ testib⁹ morit̄. quāto magis putatis deteriora mereri sup/plicia q̄ filiū dei ꝯculcauerit: ꝛ sanguinē testamēti pollutū duxerit in quo sanctificat⁹ est ꝛ spūi gratie ꝯtumeliā fecerit Bern̄. In mul tis multipliciter regnat luxuria. q̄ puritatis auctori impuro corde ꝛ corpore ministrantes nō verent̄ stare an angelū dñi q̄ secet eos medios ꝛ disperdat: sed oīno audent sgui inmaculati sacros ꝯtinge re carnes ꝛ intingere in sanguine saluatoris manus nephariās. qb⁹ paulo ante carnes ꝓ sed dolor meretricias attractarūt: sic altaria cir cuire: ac frequētare psalmos. cū huiōi laus sit execrabilis ꝛ oratio in pctm̄. Quarto ꝓpter petm̄ seditionis. Exēplū manifestissimū habemus Numeri.xvj. De chore: dathan. ꝛ abyron. ꝛ cōplicib⁹ eo rū. quorū aliquos terra deglutiuit: alios incendiū deuorauit. Dicit̄ eni ibi Ecce aūt chore: dathan. ꝛ abyron surrexerunt ꝯtra moysen: aliorū filiorū israel du centi q̄nquaginta. Sequit̄. Si ꝯsueta hoīum morte interierint nō me misit dñs. Cōfestim ergo vt cessauit loqui: dirupta est terra sub pedibus eorū: ꝛ aperiēs os suū deuorauit eos Sequit̄. Sed ꝛ ignis egressus a dño interfecit ducenta quinq̄gin/ta viros q̄ offerebant incensū. Quinto ꝓpter petm̄ impie oppres sionis. Exemplū de egyptijs. quorū primogenita patris vna nocte ꝛ vna hora pariter sunt occisa. sicut dicit̄ Exo.xij. Percussit dñs oē primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis vsqz ad pri mogenitū captiue ꝛc. Sequit̄. Ortus ē clamor magnus in egypto neqz eni erat domus in qua nō iaceret mortuus. Postea pr̄es mor tui sunt in mari rubro. Exo.xiiij Uiderūt filij israel egyptios mor/tuos super litus maris. Sexto ꝓpter petm̄ effrenate luxurie. Ex emplū de holoferne Judith.xiij. ꝛ.xv. Quē vidit dormientē occi/dit. Item exemplū de effrenata luxuria etiam in ꝯiugio. Thob.iij. Sara tradita fuerat septem viris ꝛ demoniū noie asmodeus occi/derat illos. Ideo timebat thobias timor illam ducere in vxorē sicut dr̄ Thob.vi. Uñ dixit angelo raphaeli. Audiui q̄ tradita est septē viris ꝛ mortui sunt sed ꝛ h̄ audiui q̄ demoniū occiderit illos. Exē plū etiā de duob⁹ filijs iude. s. Her ꝛ onā. quos pcussit dñs ꝛ occi/dit. Gen̄.xxxviij. Septio ꝓpter vou trāsgressionē. Exēplū Act.v De anania ꝛ saphyra q̄ partē de precio agri sui venditi retinentes: quē tñ deo deuouerant subito mortui sunt. Dicit̄ enī ibi Audiēs ananias hec verba petri. s. increpantis cecidit ꝛ expirauit. Et infra de saphira. Confestim cecidit ꝛ expirauit. Intrantes autē iuuenes qui veniebāt de sepeliēdo virū ei⁹ inuenerūt illā mortuā. Octa uo ꝓpter petm̄ blasfemie Exēplū iiij Re.xix. de exercitu sennache rib. cui inquit dns Exprobrasti ꝛ blasphemasti ꝛ ꝯtra quē leuasti manū tuā: ꝛ eleuasti oculos tuos ꝯtra sctm̄ isrl̄ ꝓ manū seruorū tuorū exprobrasti dnō. Sequit̄. In illa nocte venit angelus dñi et percussit in castris assyriorū centū octuginta quinqz milia. Cūqz di luculo surrexisset vidit oīa cadauera mortuorū. De illi⁹ blasphemia habet̄ plen⁹.ij. Paral̄.xxxij. Nono ꝓpter despationē. Exēplū Ezech.xi Dū ꝓphetarē ait ezechiel. phathyas fili⁹ banaye mortu⁹ est. Hiero Sūt multi q̄ petōrū ꝯscientia salutē desperāt ꝛ dicūt. Ci/uitas hec in q̄ versamur lebes est nos aūt carnes: ꝛ babylonia ꝯsu/menur ardore ei⁹. s. cui⁹ iacula ignita sunt volētes agere penitētiā ꝛ desperātes salutē De talib⁹ erat iste phathyas immo pnceps eorū. sic dicit̄ ibidē. Decimo ꝓpter petm̄ pusillanimitatꝫ ꝛ somnolen/tie. Exēplū Judicū.iiij de sysara q̄ hostes fugiēs in tanto periculo obdormiuit soporē morti sociās expirauit Exēplū de hysboseth: de quo.ij. Re.iiij. Dormiebat sup stratū suū meridie: hostiaria do/mus obdormiuit ꝛc. Sequit̄. Et pcutientes eū baana ꝛ rechab in/terfecerūt eū. De mult̄ alijs pcussis ꝛ occisis satis legit̄ in biblia in legēdis scōrū ꝛ vitispatrū: ꝛ videm⁹ freqnēter in quotidianis exē plis. In miracul̄ sci andree legit̄ q̄ cū q̄da mulier interpellaret fi/liū de stupro ꝛ nollet ꝯsentire sz adhereī btō andree. Ipsa accusa/uit eū apud prepositū Et cū nollet crimen mris reuelare. submergi iubet̄ in sacco pro quo orante btō andrea mater subito fulgure p/cussa est. Itē cū pr̄ scē barbare eā decapitasset: subito a fulgure p/cussus est. Itē in passione simonis ꝛ iude legit̄: q̄ cū essent occisi a pōtificib⁹ idolorū duo magi zaroen ꝛ arphaxat q̄ eis ꝓsecutionē in/tulerūt celo existēte sereno fulgurib⁹ cadēntibus pcussi in carbones sunt versi: ꝛ tēplū idolorū triphariā est ab ipsis fulgurib⁹ diuisum. Itē in passione sci alexandri pape dicit̄ q̄ cū vellet insurgere ꝯtra martyres mortuos aurelius virga ignea de celo missa cecidit ante eū. ꝛ vox ad eū dixit: Accipe premiū meritorū: ꝛ in infernū scias te mittēdū. Qui furēdo ꝛ pre dolorib⁹ linguā suā māducādo mortu⁹ est. Itē in passiōe timothei ꝛ appolinar̄ dicit̄: q̄ cū lāpadib⁹ decai/pitasset eos iaculū igneū de celo descēdēs dextrū ei⁹ humerū pfo/rauit: ꝛ statim a diabolo est turpiter occisus. Itē ignis a dño mis/sus sodomitas subito cōcremauit. Gen̄.xix.c. Pluit deus sup so/domā ꝛc. Itē Leui.x.a. Egressus ignis a dño deuorauit nadab et abyu. Itē Nu.xvi.e Sed ꝛ ignis egressus a dño īterfecit ducētos quinq̄ginta viros Itē eodē.g. Percussi sunt incēdio q̄ttuordecim milia virorū ꝛ octingēti ꝛc. Itē.iiij. Reḡ.i. Et ignis deuorauit duos quinq̄genarios missos ad gubernādū helyam. Itē in passione btē katherine dicit̄ q̄ illi q̄ parauerāt ei q̄ttuor rotas q̄ puellā dissipa/rent: ab angelo rotas dissipāte emisso celesti igne sunt occisi. Item nō solū mali in bonorū ꝓsecutores igne aut fulgure cōcremant sed etiā frequenter in aq̄ ex insperato extinguunt̄. vt pz de illis q̄ in dilu uio perierūt: ꝛ de pharaone ꝛ de exercitu ei⁹. Et de maxentio i pas/sione btē katherine Qui cū post ei⁹ martyriū iret ꝓ pontē cū equo corruit ꝛ submersus est. Itē in septēbri in passiōe btē lucie ꝛ gemi niani dicit̄. q̄ cū torsisset eos diocletian⁹ diuersis penis exiens de vrbe ꝓ nauigiū cū mille trecētis q̄dragintasex: oēs in flumine sunt submersi ꝛ perempti eo solo euadēte vt duriori iudicio forsitan pu niret̄. Itē in passione btī iacobi apli vt dicit Johēs beleth. q̄ mini/tres regine cui⁹ palatiū petierāt discipuli btī iacobi ad sepeliendū corp⁹ ei⁹ sequētes eosdē discipulos ad perimēdū. de pōte cadētes subito sunt submersi. Itē multi aūt nō in igne ꝛ aq̄ perierūt sed in aere: vt qui pre tristitia ꝛ despatiōe se suspēderūt: vt achitophel.ij. Reg.xvij. Et iudas ꝓditor Act.i.ca q̄ laqueo se suspēdit. Itē alij pre despatiōe ꝛ dolore ꝓprijs manib⁹ se peremerūt vt saul ꝛ seru⁹ ei⁹.ij. Reg in fine Et de pōtio pilato dicit̄ in decollatiōe scī iohis bap. q̄ accusatus est a iudeis in obprobriū sui generi mittit̄ apud lugdū. in exiliū damnādus. vbi vt dicit̄ damnat⁹ ē sic vt nihil come deret. Qui ibidē vbi ꝯuidus fuerat vt dicit̄ pre dolore se occidit. Alij q̄ dicūt lugduni est suspēdio adiudicatus. ꝛ apud viennā est suspēsus. Et ostēdit̄ adhuc ibi in ecclesia btē marie vncus ferreus in quo dicit̄ fuisse suspēsus. ꝛ ibi ꝓpe in mōte supra sanutchamō i in puteo ꝓiect⁹. vbi qñ lapis ꝓicit̄. fum⁹ inde egredi dicit: de quo tēpestas ꝯcitat̄. Itē aliq̄ a terra sūt absorpti: vt dathan ꝛ chore ꝛc. Nu.xvj. Itē in passiōe btī georgij dicit̄. q̄ cū pōtifices idolorū eū duxissent ad tēplū eorū vt ibi idol̄ imolaret: orōne ei⁹ ignis descē/dit de celo vorans eos: ꝛ terra dehiscēs absorbuit eos cū tēplo. Itē ibidē dicit̄ q̄ cū dacianus rediret a decollatiōe ei⁹. igne emisso de celo cū oīb⁹ eius complicib⁹ est deuoratus. Itē alij sunt a demone suffocati subito. vt in passione scē agnetis dicit̄. q̄ iuuenis volens

corrūpere eam a diabolo suffocaᵗ. Itē in passione sci vrbani pape dicit φ cū carpasius rediret a cede martyr. ꝛ idolis gratias ageret arreptus a diabolo idola blasphemabat ꝛ iuuinis christianos inuictos p̄dicans a diabolo suffocaᵗ. Itē in augusto in passione thimothei ꝛ apollinaris. ꝛ in passione. b. bartholomei ꝛ in septēbri in passione euphemie virginis. ꝛ in februario in passione iuliane virginis: ꝛ in multis alijs locis legiᵗ quō ipsi demones tormētauerūt ꝛ occiderūt tortores bonoꝝ. Itē alij a sctis ꝛ angelis ipsis ipsi sunt pempti vt sodomite. Gen. xix. Et babylonij succēdētes fornacē tribus pueris. Dan. iij. c. Et illi de exercitu sennacherib. Isa. xxxvij. g. Itē in miraculis assūptiōis btē marie in tripartita historia legiᵗ φ sicut vidit sctūs Basiliꝰ q̄ ppl'm ꝯuocauerat ad ecclesiā b. virginis: vt oraret ꝯtra minas iuliani apostate. Btā virgo multitudine sctōꝝ cū ꝯquesta est de iuliano apostata querēs. q̄s eā de blasphemo illo vindicaret. Tunc surrexit mercurius martyr nouus ꝛ miles de sepulchro: ꝛ assumptis armis suis ꝛ equo q̄ adhuc in ecclesia dicti basilij seruabanᵗ cū esset dictus Julianꝰ cū exercitu suo cōminās christianis. dictus mercurius p mediū exercitū trāscurrens lancea sua transuerberauit illū q̄ blasphemādo ꝛ sanguinē suū ꝯtra deū ad celū p̄iciēdo. ꝛ dicēdo. vicisti galilee vicisti mortuus est. Diciᵗ in ecclesiastica historia φ de sepulchro eius fetor intolerabilis apud ꝯstantinopolim egrediabiᵗ. Sciendū est φ etiā propter aliqualia petā deus q̄nq; subitā mortē infligit aliquibus: ꝛ frequēter infligit: necnō etiā iustis hoībus: lz iusto semp iudicio. sed nō semp cognito. ignorata videlicet rōne. Hoc aūt indubitanter tenēdū est φ si iustus morte subita raptaᵗ. talis nō solū ei nō obest: verūetiā nō nunq̄ p̄dest. Sicut scriptū est Sap. iiij. Justus si morte p̄occupatus fuerit in refrigerio erit. Et sequiᵗ. Raptus est ne malicia immutaret intellectū eius: aut ne fictio deciperet animā illius. Alia rō est. q: si q̄d in eo purgandū est tali morte purgaᵗ. Sicut patet de viro dei q̄ missus fuerat ad ieroboā regē. iij. Reg. xiij. ꝛ ꝯtra inhibitionē diuinā comedit ibi falsi p̄phete mēdacio circūuentus cuius inobedientiā purgasse credendus est deus: cū iussu diuino occidit eū leo ipsū eni viuū ab inobediētie reatu purgandū occidere potuit: quē mortuū. ꝛ morte purgatū tangere nō p̄sumpsit. Et de oza ait Greg. Sacerdos q̄ arcā dn̄i temere tetigit reatū sui ausus imatura morte purgauit: vt dictū est. s. Alia quoq; rō ē. vt oēs hoīes īp̄rouisi timeāt inueniri. scientes etiā iustos a morte sic subito p̄ueniri. Si aūt petōribus infligaᵗ. nō est de eoꝝ salute penitꝰ desperandū. nec de ipsoꝝ dāṅatiōe temere iudicandū cū in ipsa mortis hora possit hō q̄si in instanti. i. tpe inp̄ceptibili penitere. Deus aūt semp est paratus gratiā suā infundere penitenti. Hoc tñ est rarissimū ꝛ valde difficile est: φ petōr nullā habēs dispositionē p̄ambulā. imo nō solū dispositionē: sz ꝛ habitū ꝯtrariū ꝛ habitudinē repugnātē ꝛ demerita īpediētia. subito se disponat. Ideo talis mors petōribꝰ est horrenda. Impijs aūt quos nō penituros p̄uidet deus mortē istā infligit: vel q: tot ꝛ tāta sunt eoꝝ flagitia: φ nō mereᵗ habere: nec tēpus nec grāṁ penitendi. vel q: p̄euidet eos si diutius viuerent semp deteriora facturos ꝛ sic dāṅatiōis sue cumulū iugiter adaucturos. vel q: cōpatiᵗ deus paupibus ꝛ p̄sonis miserabilibꝰ quos opprimūt ꝛ si viuerēt: opprimere nō cessarent. Nec queq̄ꝫ p̄moueat φ in exemplis suprapositis aliqui nō subito ꝛ in instāti mortui sunt: sed aliq̄ mora lz breuis tpis interuenit. Quia sicut ait Grego. sup illud Job. xxxiiij. Subito moriēᵗ: quālibet sero de hac vita tollanᵗ iniqui subito ꝛ repente tolluᵗ: q: finē suū cogitando p̄uidere nesciūt. Subitū aūt est hoī. q̄ḋ ante cogitare nō potuit. Subito diues ille sublatus est: qui horrea que p̄paraūerat deseruit: et inferni locum quē nō preuidebat inuenit.

¶ De morte gratie. DIS. VII.

Postquā dicta sūt aliqua de morte nature ad quā debemꝰ nos p̄parare: q: periculosa. Dicendū est de morte gratie: quā debemꝰ optare: q: fructuosa. De qua Bern. ait. Bona mors q̄ vitā nō aufert: sed mutat in meliꝰ: p quā corpus nō cadit sed aīa subleuaᵗ. Necesse est eni vt in via moriamur vitijs: vt melior sit dies mortis die natiuitatis. Moriamur ḡ interim petō si viuere desideramꝰ in christo q̄si morientes ait ap'ls. i. Corin. vi. ꝛ ecce viuimꝰ. Ad similitudinē aūt morte nāli morientiū ꝯsideremꝰ in morte sp̄ūali p̄gressum. Moriturꝰ igiᵗ in p̄ncipio infirmaᵗ ꝛ dolet: dolor augmetaᵗ ꝛ languet: lāguor figuraᵗ ꝛ pallet. Cū āt ampliꝰ inualescit infirmitas. motus destruiᵗ: sensus obtūdiᵗ. In morte vō nexus dissoluiᵗ. Spūs egrediᵗ. Corpꝰ mortuū sepeliᵗ. Sepultū resoluiᵗ. His. ix. gradibꝰ sp̄ūalit intellectis petō morimur. Quoꝝ tres p̄mi ad virtutis ingressum. Duo medij ad p̄gressū. Alij vō vltimi ad statū perfectū animę referunᵗ. Moriturus ergo sp̄ūaliter infirmaᵗ p attritionē: ꝛ dolet p ꝯtritionē. Attritionē intelligo q̄n aīa p gratiā gratis datā infirmaᵗ. i. ab illicitis refrenaᵗ. Cōtritionē q̄n p gratiā gratū facientē dolet petis ꝛ corde p̄fecto compūgiᵗ ꝛ penitet. q̄ ꝯtritio similitudinē mortis tenet. Petri em q̄ḋ peccati dulce fuerat ad momentū amaritū postea penitēti ꝯuertiᵗ in lamentū. Et dū eum fetor culpe sollicitat: dū conscientie dolor instigat: dū pudor offense diuine cor penetrat: dū horror extremi iudicij inquietat: suspirat ꝛ gemit in spū vehemēti clamās ꝛ dicēs. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. Math. xxvi. Et illud Psal. Circūdederunt me dolores mortis. ꝛ pro ꝯquꝑicula inferni inuenerunt me. Uel illud. Circūdederunt me dolores mortis: ꝛ torrētes iniq̄tatis ꝯturbauerūt me ꝛc. In secūdo gradu dolor corporis p singula mēbra diffusus egrū in lectū deiicit et languorē inducit. Sic ꝯtritiōis dolor in desideriū surgit: ꝛ in dilectionē ignescit. Et sicut lāguor induciᵗ ex dolore: sic amor gigniᵗ ex ꝯtritiōe. Uñ Can. iiij. Si inueneritis dilectū annūcietis ei quia amore lāgueo. Uideas lāguidū nūc in lecto iacentē: nūc aliquantulū ad surgēdū pro viribꝰ enitentē. Nōne sic se habet ꝯuersio penitētis dū in eo vices alternat affectio doloris ꝛ amoris. Dolor enī deorsū deprimit quē erigere nititᵗ amor sursum. Nā q̄nq; p amoris impetū collectis viribꝰ conaᵗ erigi: tāto repressus memoria petōꝝ cogiᵗ reclinari. Sed bene cū eo agiᵗ si nec penitus p̄stratꝰ: nec erectus in lecto sedeat: ꝛ cū lachrymis gemitibꝰ ꝛ suspirijs gratiā visitātē expectet. Nemo enī ex graui infirmitate resurgēs subito in vigorem pristinū ꝯualescit. In tertio gradu pallor nasciᵗur ex lāguore: sic maceratio carnis ex inualescēte dilectiōe. Palleat ois amās color hic est aptus amāti. Uñ spōsa decoloratā se clamat ex amore dilecti. Can. i. Nolite me ꝯsiderare φ fusca sim q: decolorauit me sol. Hoc pallore in ianuis mortis afficimur: dū ex amore christi caro nr̄a iugiter maceraᵗ. Uñ Psal. Propter te mortificamur tota die estimati sumus sicut oues occisionis: vt nosipsos dn̄o in sacrificiū offerētes sicut in holocausto arietū. ꝛ sicut in milibꝰ agnoꝝ pinguiū sic fiat sacrificiū nostrū vt placeat ante deū. Uñ clamat Ap'ls Col. iij. Mortificate mēbra vestra q̄ sunt sup terrā. Nā sm̄ illud Ro. viij. Si sm̄ carnē vixeritis moriemini. Si aūt spū facta carnis mortificaueritis viuetis. Mortificeᵗ igiᵗ caro vt spūs viuat. Quia sicut ait ap'ls petrus. i. Pe. iij. Christus semel pro petis nr̄is mortuus est vt nos offerret deo. mortificatos quidē carne: viuificatos aūt spū. Semel mori dn̄o satis fuit q̄ petm̄ nō fecit q̄ vna oblatione sua sufficiētissima ꝛ supabūdantissima pro oibꝰ satisfecit. Nos aūt peccātes quotidie petō mori quotidie debemꝰ. Et q: fomes vel libido carnis radicaliter semp manet nec semel ita mortificari pōt vt totaliᵗ destruaᵗ semel. iō carnē nō semel sed ꝯtinue mortificare debemꝰ. In q̄rto gradu motus destituiᵗ. Motus inq̄ā tā exterioris opationis q̄ꝫ interioris affectionis. Adeo nāq; fit hō immobilis ad petm̄: vt nec ipm opeᵗ nec in eiꝰ imaginatiōe vel memoria delecteᵗ vel illiꝰ recipiat etiā p̄mū motū. Nā queadmodū statutū est hoībꝰ semel mori. Hebre. ix. Sic nos debemꝰ esse semel mortui petō nō vltra reiteraturi. Ro. vi. Sciētes φ christus resurgēs ex mortuis iam nō moriᵗ ꝛ mors illi vltra nō dn̄abiᵗ. Sequiᵗ: Ita ꝛ vos existimate vos q̄dē mortuos eē petō viuētes aūt deo. Glo. Sicut christus mortuus est semel ita petm̄ in vobis moriaᵗ semel. vt nō oporteat iterari. Et sic christus semp viuit ita semp etiā vos viuatis virtutibꝰ. Si enī mortui sumꝰ petō s. p grāz dei. quō. i. q̄ rōne adhuc post tantū bn̄ficiū viuemus in illo ꝛ reddemꝰ vires hosti. Cū enī b̄ p̄stitent grāꝫ moreremur petō q̄ḋ aliud facimꝰ si viuimꝰ in eo nisi vt grē simꝰ ingrati. Uis vidē spm̄ innouatū: ꝛ hoīez in virū alterū immutatū. hic est q̄ nō suā sz dn̄i q̄rit facere volūtatē: carnis mūdiciā cordis amplectiᵗ puritatē. seruat silētiū nisi vbū p̄ferat ordinatū. nihil toruū videbit in ocul. nihil inordinatū in gressu nihil offensiuū in gestu nihil lasciuū in risu nihil in auribꝰ q̄ḋ ad pauriginē ptineat leuitatis nihil in toto corpe q̄ḋ p̄tēdat motū aliquē vanitat.

In q̄nto gradu sensus obtūdiᵗ. ꝛ p patiētiā velut insensibilis reputaᵗ. Uñ in filio sunamitis q̄ mortuus iacebat in lectulo nō erat vox neq; sensus. iiij. Re. iiij. Sic martyres velut insensibiles effecti oia tormētoꝝ genera ꝯtēnebāt q̄si penitꝰ nō sentirēt: q: christū mētaliᵗ excedebāt. Sic Ap'ls clamat se ꝯfiguratū morti christi: si quo quō p̄tingat ad resurrectionē: q̄ est ex mortuis. Quia ptes debēt cōgruere suo toti: ꝛ mēbra suo capiti ꝯformari: necesse est formā patiētie ad nos a christo capite deriuari. Uñ christus in cruce paruulo morientē dorsum suū scissuꝫ vberibꝰ vellicatas genas: faciē speciosi pre filijs hominū sputis illitā hominū immūdoꝝ: capud coronā spinea sauciatū. latus sanguine rubricatū manꝰ ꝛ pedes clauis cōfossos. ꝛ tanq̄ꝫ agnꝰ māsuetissimꝰ iugulatori suo nō respōdēs. In

crucis cathedra patiētiā efficaciter voce verbo pariter ⁊ exemplo.
Pater inquit dimitte illis. q2 nesciūt qd faciunt Nouum docendi
genus nouus magister assumpsit Reos excusat factum attenuat.
⁊ ad patiētiā miro modo fideles suos informat Moyses iniurias
suas ꝑsequit. ⁊ lege talionis vlciscit ⁊ absq3 vlla miseratiōe legis
⁊ cōtēptor occidit. Chrs aūt gladiū in vaginā3 reponi ꝓcepit nec
enī ꝑmittit irasci. nec racha nec fatue dici. in quib⁹ tribus irā cō
ceptū ⁊ cōtēptū penitus interdixit Dictū est antiq̄s. oculu3 ꝓ oculo.
dentē3 ꝓ dente. Iudeos vocat antiquos quos furor vindicte sic fre
neticos fecerat. sic reddiderat effrenatos vt ꝓ oculo caput ꝓ dente
vitā expeterēt vnde lex eos ad vindicte vicissitudinem refrenabat.
ꝗ tantū exigerēt vltionis quātū vis furētis intulerat lesionis Ego
autē dico vobis ait chrs Math. v Si q̄s te percusserit in dexterā
maxillā ꝓbe illi ⁊ alterā. Uult dn̄s nō vitia vitijs vindicari s3 virtu
tib⁹ superari. ⁊ ire scintillā in ipso ꝓncipio ne in furoris incēdiū ꝓru
pere ꝓmittat extinguit. Si ergo vitia superare volueris. arma patien
tie sume nō furoris. Nōne dn̄ante colera febre acrius estuāte ple
rosq3 videmus freneticū fieri egrotātē. Frendet dentib⁹ ꝓcurrit pu
gno. morsib⁹ ipetit obsequētes. sed medicus armatus patiētia non
despicit iniurias morsus sustinet vt a pena liberet laborātē. Cū igi
tur inferētes nobis iniurias laborare freneti cognoscamus. furētiū
morbos ⁊ morsus virtute patiētie superemus. ⁊ velut isensibiles fa
cti q̄si mortui taceam⁹. Exēplo dauid q̄ saul ꝑsequēti dicebat. Quē
ꝑsequeris rex israel. quem persequeris canem mortuum perseque
ris ⁊ culicem viuum Attende q̄ significanter loquitur. canis viuus la
trat. clamat ⁊ mordet si potest. sed canis mortuus nihil horum fa
cit. Uideas aliqua animalia pedibus. vnguibus. dentibus ⁊ cornu
bus sese defendere. q̄dā aliq̄bus ꝓdictoꝝ. s3 verus patiēs est velut
canis mortuus. aut culex viuus. Idē quoq3 dicit in. ps̄. Propter te
mortificamur tota die estimati sumus sicut oues occisionis. In
sexto gradu corporis ⁊ aie nexus dissoluit. q2 subtractis sensib⁹ ve
lut isensibilis mēs effecta nullis tpaliū reꝝ nexib⁹. nullius corrupti
bilis creature vinculis ꝑ affectionē amoris illiciti detinetur. Unde
Can. viij. dicit. Fortis est vt mors dilectio. dura sicut iferus emula
tio. lāpades eius lāpades ignis atq3 flāmaꝝ. aque multe nō potue
rūt extinguere charitatē Mors naturalis separat aia3 a corpe. mors
spūalis a rei corruptibilis affectiōe. in hoc gradu separat aīa ab oīb⁹
q̄b⁹ ante fuerat ꝑ affectionē vincta. vt soli spōso ihereat ꝑ amorē. ꝓ
pter q̄d amor morti merito cōpat. Dura sicut iferus emulatio In
fernus quos recipit. nō dimittit. Sicut ergo amor dicit esse similis
morte ꝓpter ꝑfectā separationē. in iferno ꝓpter ꝑpetuā cū chrō vnio
nē. Lāpades eius ⁊c. In lāpade lux ⁊ ardor Ardet mēs īterius de
uotiōe. lucet exterius corā hoib⁹ opinione. Sic ardet deo ꝑ deside
riū. vt luceat foris hoib⁹ ad virtutis exēplū. Dictā separatiōe3 mortis
ꝓponit apostolus in seipso dicēs Phil. j. Desideriū habēs dissolui
⁊ esse cū chrō. In septimo gradu spūs liber egredit q2 nullis
rei create retinaculis ipedit. In h̄ gradu mēs ad celestia meditāda
libere subleuat. Facilit. n. ꝑ meditationē in deū erigit. q̄ tpaliū af
fectiōe nō inuiscat. nec sollicitudine distrahit. nec pōdere ꝑgrauat
Aues suaꝝ leuitate pēnaꝝ subleuant in altū. aut ad cibū querēdū.
aut ad laqueos euadēdū. aut ad delectabilit spaciandū Sic aia ad
celestia subtollit. q̄nq3 ꝓ spūali refectiōe querēda. Sic hortat apo
stolus col. iij. Que sursū sūt querite q̄ sursū sūt sapite. nō q̄ super
terrā. mortui n. estis ⁊ vita vestra abscōdita ē cū chrō in deo. q̄nq3
ꝓ delectatiōe gustāda. ⁊ q̄nq3 ꝓ q̄etis trāquillitate iueniēda. ⁊ ple
rūq3 ꝓ tētatiōe fugiēda. Et de vtroq3 istoꝝ ait. ps̄. Quis dabit mi
hi pēnas sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ req̄escā. ecce elongaui fugiēs ⁊c.
Solēt aialia terrena q̄busdā lusib⁹ saltus dare. ⁊ corpa sua q̄tulū
cūq3 in aera saliēdo trāscēdere. sic ⁊ pisces sup aq̄s saliunt. ⁊ termi
nos sue habitatiōis excedūt. Sic aia semetipā3 d3 excedere ⁊ ꝑ me
ditatiōem ad celestia se leuare. vt mūdo mortua. viuat in deo. Unde
aaron moriturus iubet i mōtē ascēdere. q2 ꝑ meditatiōe3 debem⁹
ad excelsa trāsire. paucoꝝ ē i hūc mōtē ascēdere: paucioꝝ vo stare i
vertice. s3 paucissimoꝝ ibi morari. ⁊ q̄escere. ꝓp q̄d ait. ps̄. Quis ascē
det i mōtē dn̄i. aut q̄s stabit i loco scō ei⁹. Quinimo. Dn̄e q̄s habi
tabit i tabernaculo tuo. aut q̄s req̄escet i loco scō tuo. Ascēsus h3
difficultatē. stat⁹ sublimitatē req̄es voluptatē. De diuinis siq̄dē me
ditari mētib⁹ icōsuetis ad talia. oculis caligātib⁹ ad celi luminaria.
magne ē difficultatis. Exerceri tn̄ i eis. ⁊ meditatiōib⁹ sacris scopa
re ⁊ purgare spm̄. magne ē dignitatis. Quiescē aūt ⁊ nō reuocari ad
īferius. magne est voluptatis. Notabile aūt est q̄d dicit. q̄ aaron. i.
montanus in supercilio montis or. moritur. Or interpretat lumē.
q̄ in vertice montis luminis ⁊ visionis. mundo. carni. ⁊ etiam sibi
ipsi morit vir contemplatiuus. Et aduerte verbum domini. aaron
inquit colligetur. ⁊ morietur ibi. Mēs enī que per varia desideria
spargitur que varijs cogitatiōibus huc illucq3 distrahitur in hoc
monte non moritur Discat igitur mens humana pri⁹ ad seipsā3 in
trare ⁊ in se consistere quatenus in hunc monte3 possit ascendere.
Colligat aia cogitationes suas vt exurgat in meditationem vt cōte
platio proficiat in cōtemplatiōnē contemplatio indicat exultatiōnē
exultatio dilatetur in admiratiōnē admiratio trāseat in alienatiō
nē alienatio terminet in mortē spūale3. Est aūt differentia īter co
gitatiōnē ⁊ meditatiōnē Quia cogitatio est iprouidus mentis ob
tutus ad euagatiōnē pronus. Meditatio aūt est ꝓuidus mētis ob
tut⁹ circa veritatis inq̄sitiōnē vehemēter occupatus. In octauo
gradu mortu⁹ sepelit q2 cū per meditatiōnē mens sursum erigit.
pacis serenitas obtinet. vnaq̄q3 res nō q̄escit nisi cū ad locū pro
priū peruenerit Quare cū loc⁹ aie sit de⁹ q̄diu amor noster ad mlta
spargit. vel ad vna deuiat nūq̄ ad verā pacē ꝓducit. Iō dicit Au
gu Inq̄etū est dn̄e cor nostrū donec req̄escat in te. Ibi g̃ sit mens.
⁊ hic erit req̄es. Ibi mortu⁹ sepelit. Hoc est sepulchrū q̄d Ioseph
dn̄o preparauit in quo christ⁹ mortu⁹ req̄euit. Moriturus moyses
montē ascēdit. terrā ꝓmissiōis aspicit in vertice mōtis phasgas mo
rit. sepelit a dn̄o cuius sepulchrū oībus hoībus est ignotū Ascen
dit in mōtē per mētis eminētiā. cōtēplat ꝓmissam fidelib⁹ patriā.
morit cū efficit quodāmō difformis ꝑ gratiā sepelit a dn̄o per in
fusa3 sibi letitiā sed sepulchrū illius nullus agnoscit hoiu3 q̄a illa
pax exuperat omnē sensum. In nono gradu. corpus sepultū resol
uitur. Quia cū mens in lumīe diuino semetipsā3 clarius intuet. re
cognoscens se q̄tū ad aiam creatā ex nihilo. ⁊ sic q̄tū ē de se sim
pliciter nihil esse q̄tum aūt ad corpus se puluerē esse ⁊ cinerē. im
mo vilissimū sterquiliniū. saccū stercoꝝ. ⁊ cibū vermiu3. necessario
humiliari cōpellit. Sicut ait ps̄. Inflāmatū est cor meū ad dilectio
nē. ⁊ renes mei cōmutati sunt q̄tū ad delectatiōnē: q2 in renib⁹ cō
sistit delectatio. ⁊ ego ad nihilū redactus su3 s. in mei reputatiōe. i.
in verissima mei cognitiōe me nihil esse cognoui. Attēde q̄ quāto
plus ꝓficit q̄s in dei cognitiōe tāto in diuino lumine cognoscit se
verius. ⁊ tāto ampli⁹ se cōspicit nihil esse Un̄ Aplūs primo Corin.
quarto. dicit Puto q̄ deus nos nouissimos aplos. i. vilissimos q
si de quibus non curet ondit tanq̄ morti destinatos quasi ad nul
lam vtilitatē sed mori reseruatos. Sequit. Tanq̄ purgamenta hu
ius mundi facti sumus oiu3 peripsima vsq3 adhuc. Et dauid ex hu
militate se cani mortuo compauit. Attende q̄ sicut ignis in suo ci
nere qui est vltim⁹ sue resolutionis terminus cōseruat. sic aia in hu
militate q̄ resoluit vsq3 ad minima ⁊ vsq3 ad vitia custodit Et sic
fenix cōgregatis aromatib⁹ incēdit ignē quo cōcremata ⁊ in cinere3
redacta renouat. ⁊ per talem renouatiōnē perpetuus cōseruat. sic
aīa charitatis igne succēsa. ac in humilitatis cinere resoluta. cōser
uatur in gratia ac de die in diem per gratiam renouatur.

¶ De morte culpe. DIS. VIII.

Post mortē nature ⁊ gratie. vidēdū est de morte
culpe quā vitare debemus q2 est detestabi
lis ⁊ dānosa Cū enī ois creatura dei bona sit sicut dici
tur j. Thim. iiij Deus tn̄ mortē nō fecit Sap. j. Nec ob
stat huic illud q̄d dicit Eccl. xj Bonū ⁊ malū vita ⁊ mors a deo st
q2 illud est intelligendū de morte corpali. quā3 deus infixit hoīm
ꝓpter peccatū. Unde Ro. v. Per hominē peccatū itrauit in mū
dū. ⁊ ꝑ peccatū mors. Mors igit corpalis i. necessitas moriendi ꝑ
tanto dicit esse a deo q2 impedimēto mortalitatis ablato. ⁊ hoie re
licto ꝓprijs nālibus remāsit hō de necessitate mortalis. Mors na
ture. i. necessitatis moriēdi ē ineuitabilis vt dictū est sed mors cul
pe ē euitabilis. ⁊ est in hoīs libertate. Sicut dicit Eccl. xv. Ante ho
minē vita ⁊ mors. vita inq̄ gratie. ⁊ mors culpe. ⁊ ꝓpter hoc ē cul
pabilis. Si enī mutari nō posset. culpabilis nō esset. Quia sicut di
cit Augu. Nemo peccat in eo q̄d vitare nō pōt. Sciendū aūt q̄
hec mors q̄nq3 cōsistit in corde tm̄ s. in cogitatione delectatiōe vel
cōsensu. Unde in ꝑsona hoīu3 impioꝝ dicit ysa. xxviij. Percussi
mus fedus cū morte. hoc fedus cōmittit in cōsensu. Q̄nq3 consi
stit in ore q̄n s. ꝓrumpit in deordinatā locutiōnē. Dicit enī Pro
uer. xviij. Mors ⁊ vita in manib⁹ lingue: s3 q2 lingua nostra in lu
brico posita ē. ⁊ ꝑ illā frequēter labimur in peccatū. Iō dicit Iaco
bi. iij. Lingua nostra ignis est. vniuersitas iniquitatis. Lingua cōsti
tuit in mēbris nostris q̄ maculat totū corpus. ⁊ inflāmat rotā na
tiuitatis nr̄e inflāmata a gehēna. Ois. n. natura bestiaꝝ ⁊ volucrū
⁊ serpētū ⁊ ceteroꝝ aīaliu3 domat. linguā aūt nulli⁹ hoiu3 domare
pōt. Est n. inq̄etu3 malum plena veneno mortifero. Et Eccl. xxviij.
Post mlta mala q̄ ex lingua ꝓuenire testat ait. Mors illi⁹. mors
neq̄ssima ⁊ vtil' īfer⁹ pot⁹ q̄ illa. Iō salubrit exhortādo dicit. Aug

tuū ⁊ argentū tuū ɔfla. ⁊ verbis tuis facito staterā. ⁊ frenos ori tuo rectos. Attende ne forte labaris in lingua tua ⁊ cadas in ɔspectu inimicoꝝ insidiātiū tibi. ⁊ sit casus tuus insanabilis in mortē. Qui ꝙ progredit̃ ad operationē. Sicut dicit̃ Sap. j. Iniusticia est mortis acq̃sitio. impij aūt manib⁹ ⁊ verbis accersierunt illā. Et ibidem ante. Nolite zelare mortē in errore vite vestre neq; acq̃ratis perditionē in operibus manuū vestrarū. In signū huius triplicis mortis legit christus tres mortuos suscitasse licz enim innumerabiles suscitasse credat̃ de trib⁹ tm̄ euāgeliste faciūt mētionē. Puella suscitauit in domo Math. ix. Ad designandū spiritualē suscitationē quā facit quotidie a morte peccati existētis interius in affectiōe. Iuuenē suscitauit in porta Luce. vij. Ad indicādū suscitationē a morte peccati prorūpentis in locutiōe. Lazarū suscitauit in sepulchro ad figurandū suscitationē a morte peccati existentis in operatiōe Joh. xi.

Progressus aūt peccati quō serpit ⁊ serpēdo ꝓcedit optime declarat̃ in pmo peccato primoꝝ parētū Gen. iij. Dixit serpēs ad mulierē. Cur p̄cepit vobis deus vt nō comederetis de omni ligno paradysi. Cui ridit mulier. De fructu lignoꝝ que sunt in paradyso vescimur. de fructu vero qd̄ est in medio paradysi p̄cepit nobis deus ne comederemus. ⁊ ne tangeremus illud. ne forte moriamur. Dixit aūt serpēs ad mulierē. Nequaq̃ morte moriemini. scit enī deus. ꝙ quocūq; die de eo comederitis aperient̃ oculi vestri. ⁊ eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malū. Attēde ꝙ deus dixerat assertiue ⁊ comminatorie. quocūq; die comederitis ⁊c. mulier addidit verbū hesitationis s. forte. serpēs ɔstanter negauit. dicens. Nequaq̃ moriemini. Ecce dyabolus posuit in questiōe. Mulier ridit cū hesitatiōe. ⁊ ex hoc dedit dyabolo viā ⁊ audaciā negādi. qd̄ deus dixerat cū assertiōe. Nisi enī mulier hesitasset dyabolus verbū dn̄i negare minime presumpsisset. Nisi etiā mulier dyabolo plusq̃ deo credidisset. nequaq̃ cibū vetitū tetigisset. Sequitur. Vidit igit̃ mulier ꝙ lignū eēt bonū ad vescendum. Hoc cognouit ex odoratu. ⁊ pulchrū oculis. ecce aspect⁹. Tulitq; de fructu. ecce tactus. Et comedit. ecce gustus. Et sic cōpletū ē in eua peccatū inobediētie. ad qd̄ tn̄ multe deordinate circūstātie cōcurrerūt. Postmodū dedit mulier viro suo ecce instigatio. Qui comedit. ecce ade preuaricatio. Et sic ɔsūmatum est peccatū in vtroq;. Iste ꝓcessus q̄ fuit in peccato primoꝝ parētum materiali. solet esse in peccato vni⁹ hoīs spūaliter. Nā aspect⁹ est in cogitatiōe. odorat⁹ in delectatiōe. tact⁹ in ɔsensu. gustus in ppetratiōe. Aduerte q̃m mortiferus ē iste fruct⁹ q̄ nō solū ex gustu īfert mortē sic aīalia venenosa. verūetiā ex visu. odoratu tactu ⁊ gustu.

¶ De modis moriendi. DIS. IX.

Sicut ait sapiens Sap. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. Iō nāq; dyabolus inuidit homini. q2 vidit eū illuc p humilitatē posse pertingere. vn̄ p supbiā se nouerat corruisse. Inuidēs aūt homini. tētauit. tētādo deuicit. ⁊ deuictū subiecit. ac subiecto inique tyrānice dn̄ari p̄sumpsit. Sicut aūt tyrannus impijssimus subiectos suos sine misericordia affligit. opprimit. ac eis exq̄sita genera mortis infligit sic dyabolus omni tyrāno crudelior varijs mortis generib⁹ miseros quos in seruitutē suā redigit. mori facit. Alios nāq; mori facit suspēdio s. p supbiā. Supbos enī suspēdit in altū vanitatis. vt postmodū p̄cipitet in ꝓfundū miserie gehēnalis. sicut solēt facere luctatores quoꝝ vnus aliū eleuat a terra. vt sub pedibus suis deiciat eleuatū. Hūc modū p̄cipitij prius expertus fuerat in seipso. Nā cū ipse leuari vellet p supbiā. de⁹ ipm̄ deiecit in ꝓfundū abyssi. Sicut dicit̃ Esa. xiiij. Dicebas ī corde tuo. In celū ɔscēdā super astra celi exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubium. similis ero altissimo. veruntamē ad infernum detraheris in profundum laci. Et ante. Detracta ē ad īferos supbia tua. Et Luce. x. dicit̃ de eodē. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadētem. Sicut igit̃ dyabolū q2 se p supbiā extollere voluerat de⁹ p̄cipitauerat in īfernū. sic ipse tractu ɔsimili conat̃ hoīes primo qdē in altū extollē. vt postmodū p̄cipitet ī ꝓfundū. Exēplū de achitophel. q̄ de sapīa sua p̄sumēs. vidēs ꝙ nō eēt factū ɔsiliū suū. qd̄ s. dederat cōtra dauid. suspēdio interijt ij. Re. xvij. Et de absalon q̄ tumia s̄bitōe dominādi. succēsus. patrē suū dauid de regno fugauit. sicut dicit̃ ij. Re. xviij. ꝙ ipo suspēso inter celū ⁊ terrā mulus cui īsederat ptrāsijt. De amā vō Hester. vij. De p̄cipitio vō dicit̃ iiij. Re. ix. Quō iezabel fuit precipitata de fenestra palatij. Et de ochozia. iiij. Re. j. Cecidit ochozias p cācellos cenaculi. Cui mādauit helias de lectulo super quē ascēdisti nō descēdes. s; morte morieris. De antyocho etiā dicit̃ ij. Mach. ix. Supbia repletus ignē spirās aīo in iudeos. contigit illum impetu euntem de curru cadere ⁊ graui corporis collisiōe mēbra vexari. Isq; q̄ sibi videbat̃ etiā fluctibus maris īperare ⁊ montiū altitudines in statera appendere nūc humiliat⁹ in gestatorio portabat̃. Nota ibi de vilissima morte eius vn̄ bene de supbo dicit̃ Job. xviij. deuoret pulchritudinē cutis eius ⁊ ɔsumat brachia illius p̄mogenita mors. Pulchritudo cutis ē glīa tpalis. Per brachia opa designant̃. Mors aūt est peccatū qd̄ aiam occidit. primogenita ḡ mors ē supbia que est initiū oīs peccati. Pulchritudinē ḡ cutis eius ⁊ brachia p̄mogenita mors deuorat. q2 iniq; gloriā ⁊ opationē supbia deuastabat. Potuit enī etiā in hac vita gloriosus existere si superb⁹ nō fuisset. ⁊ opibus poterat deo cōmendari nisi elatio precessisset. Sequit̃. Euellat̃ de tabernaculo ei⁹ fiducia. De tabernaculo ei⁹ fiducia euellit̃ qn̄ puersis q̄sq; q̄ multa in hac vita parauerat repētina morte dissipat̃. Sequit̃. Et calcet sup eū quasi rex interit⁹. Quia vel hic vitijs premit̃ q̄ ad interitū trahitur vel mortis tpe potestati demoniace subiugat̃. Hui⁹ mortis remediū est timor humilitās. vel humilitas deū timēs. Sicut ait sapiens. Prouer. xiiij. Timor dn̄i fons vite i. vite spūalis initiū vt declinet id est declinare faciat a ruina mortis. Alios perimit dyabolus veneno. s. per inuidiā. Sicut scriptū ē Sap. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbē terrarū. imitant̃ aūt illū. qui sunt ex parte illius. scilicet sicut dyabolus vir⁹ inuidie sue diffundens in hoīes in toto orbe terrarū. vt nō sit qui se abscōdat a calore eius sic ipsi intoxicati p eū ⁊ ei⁹ imitatores effecti alios inficiūt inuidēdo. Pro ḡ moriunt̃ hac peste sicut dicit̃ Job. v. Paruulū occidit inuidia. Glo. Paruulus inuidia occidit̃. q2 nisi inferior eēt de bono alteri⁹ nō doleret vel puus ē. q̄ terrena diligit. magn⁹ q̄ eterna. Paru⁹ ḡ inuidia occidit̃ q2 null⁹ hac peste morit̃. nisi q̄ terrena appetit. q̄ tota nō puenit pluribus. Vn̄ sic desiderati⁹ illi inuidet⁹ q̄ perū⁹ ea accepit. vel pre habēdo quātitatē nobis restrigit. Isti aūt sic infecti inuidia. ⁊ spūaliter interfecti. inficiūt alios venenū inuidie diffundēdo. Sicut detractores. ⁊ vboꝝ infatue relatores. Cōtra quos ait Sap. Eccl. xix. Audisti vbū aduersus ꝓximū tuū. cōmoriat̃ in te fidēs q̄m nō te dirūpet. Et q2 nō minus q̄nq; peccat auditor detractiōis q̄ ipse detractor. Sicut ait Bern. Detrahere an detrahentē audire. qd̄ istoꝝ sit grauius nō facile dixerim. Iō dicit̃ Prouer. xvi. Indignatio regis nūcij mortis. Nuncij mortis sunt detractores. q̄ semp mortē nūciāt ꝓximoꝝ. ⁊ mortē nunciādo etiā audiētes occidūt. Cōtra istos nūcios mortis dz rex i. q̄libet iustus se ⁊ oēs sensus suos bene regēs indignari ⁊ eos cū indignatiōe repellere. vel indignatiōe repellere. vel indignatiōis ⁊ displicētie signa ministrare. Sciēdū aūt ꝙ inuid⁹ dolet de bono alterius. et gaudet de malo. sicut alibi declaratū ē.

Q. tū ad primū. specie inuidoꝝ pretendit Jonas. q̄ de niniuitarū ɔuersiōe dolebat de quo dicit̃ Jone iiij. Petiuit Jonas ut sibi ut moreret̃. dicēs. Meli⁹ ē mihi mori q̄ viuere. De scdo scriptū ē Prouer. xxvj. Sicut noxi⁹ ē q̄ mittit lāceas ⁊ sagittas in mortē. ita vir q̄ fraudulēter nocet ꝓximo suo. Iste q2 gaudet de malo alteri⁹ adeo fraudulēter ī malū alterius machinat̃. ⁊ p vias occultas nocere conat̃. De mala morte taliū exēpla multa legunt̃ in scriptura. Chayn ex inuidia sua p̄imēs fratrē suū abel. occisus ē a lamech Gen. iiij. Egiptij dolētes q2 hebrei in terra sua crescebāt ⁊ multiplicabant̃ nimis timētes. ne ꝓcessu tpis ipsos opprimerēt. affixerūt eos multiplr̄ ⁊ sibi seruitute durissima subiecerūt. S; tū illos fugiētes psequerent̃. aque maris rubri opuerūt curr⁹ ⁊ eqtes cūcti exercitus pharaonis. ita ꝙ nec vn⁹ q̄dē supfuit ex eis Exo. xiiij. Abymelech q̄ septuaginta frēs suos occiderat. vna mulier iaciēs fragmen mole ɔfregit cerebrū. q̄ ab armigero suo fecit se interfici Jud. ix. Saul q̄ tā iniq̄ inuidia psecut⁹ ē dauid tādē irruēs sup gladiū suū mortu⁹ ē. j. Re. xxxj. Siba fili⁹ bochri ɔcitauit ppl'm ɔ dauid ⁊ fugiēs in abela ciuitatē vbi putabat se hr̄e refugiū. decapitat⁹ fuit ibidē. ij. Re. xx. Accusatores danielis iubēte dario rege. missi in lacū leonū cōtinuo sūt a leōib⁹ deuorati. Dan. vj. ⁊ xxxiiij. Alios occidit dyabolus gladio suo p iracūdiā. Vn̄ dr̄ Exo. xv. Dixit inimic⁹ psequar ⁊ ɔprehēdā. diuidā spolia. īplebit̃ aīa mea. euaginabo gladiū meū interficiet eos man⁹ mea. Et Job. v. dr̄ Virū stultū interficit iracūdia. Glo. Mansuetudo imaginē dei ī nobis ɔseruat q̄ sp trāquill⁹ ē. sed ira dissipat q̄ multis vitijs⁹ priuat q̄ dū q̄etē mētis tollit spūsanctus ibi nō deserit. Irati ⁊ ipatiēt̄ figurā tenet ionas. Cui irato pp ederā desiccatā dixit dn̄s. Puta sine bene irasceris tu sup ederā. Et dixit. bene irascor ego. vsq; ad mortē. Ceterū factū sampsonis se ipsum cū hostes occideret occidētis. speciē iracūdi pretēdit. De quo dicitur Jud. xvj. Moriat̃ aīa mea cū philistijm vt vlciscar me de hostib⁹ meis. ⁊ p amissiōe duoꝝ luminū. vnā recipiā vltionē. Irat⁹ enī sibi nocere desiderat. vt vindicādo se nocētib⁹ sibi possit inferre malum vel sīle nocumētū. Itē factū razie pretēdit modū hominis ex impatientia despati. de quo dicit̃ ij. Mach. xiiij. ꝙ nichanor mittens mil

tes angētes q̄ eū cōprehēderent. Cū aūt cōprehenderet gladio se petiit. eligēs nobiliter mori potius q̄ȝ subditus fieri peccatoribus. ꝛ cōtra natales suos idignis iniurijs agi. Sȝ cū nō certo ictu ꝓpter festinationē plagā dedisset. recurrēs ad murū semetipsum pcipitauit in turbas. ꝛ cadēdo venit ꝑ mediā ceruicē cursuq̄ȝ tubā ptrāsiēs. ꝛ stās supra petrā pꝛeruptā. cōplexus intestina sua vtrisq̄ȝ manibus proiecit sup turbas. ꝛ ita defunctus ē. Quāuis aūt scriptura sacra: Jonā. samsonē ꝛ raziā cōputet iter sanctos eorūq̄ȝ facta ꝓdicta existimet a sanctis. q̄tū tñ ad exteriorē apparētiā. modū īpatiētis ire pꝛendūt. Sȝ qualiter ipi in sanctos tyrānides exercētes. crudelitatis sue penas modis varijs exoluerūt in locis innumeris scriptura sacra testaf. Uerbi grā. de sysara dicif Jud. iiij. Tulit Jabel vxor aber cynei clauū tabernaculi. ꝛ defixit in cerebrū sysare q̄ soporem morti sociās defecit. ꝛ mortuꝰ est. De zebee ꝛ salmana dicif Judic. viij. quos Gedeon iterfecit. De azonibezech Judic. j. Cōprehēderūt filij israel Azonibezech cesis summitatibꝰ manuū eius ac peduȝ sicut fecerat septuaginta regibꝰ. addixerūtq̄ȝ eū in hierlīm ꝛ ibi mortuꝰ ē. De chaym q̄ fratrē suū occidit. ꝛ a lamech occisus ē Geñ. iiij. De pharaone Exodi xiiij. De abymelech q̄ septuaginta fratres suos occidit Judic. ix. De Joab q̄ lȝ strenuus miles fuerit qꝛ tñ duos viros pdiciose pemit. iussit dauid moriēs occidi. iij. Regū. ij De zambri q̄ ꝯtra regē israel pessimū. s. hela rebellās occidit. dicif. iij. Re. xvj. q̄ post septē dies seipm cū domo regia succēdit. De achab pessimo dicif. iij. Reg xxij. Qd vulneratus in bello mortuus ē vespi. ꝛ linxerūt canes sanguinē eius in eodē loco in quo linxerāt sanguinē naboth. q̄ ipso achab dissimulāte fuerat lapidatus. De benadab rege syrie. q̄ multa mala filijs israel intulerat quō a seruo suo asael iugulatꝰ fuit. dicit. iiij. Re. viij. De Joas rege iuda. q̄ zachariā filiuȝ Joiade sacerdotis lapidari fecit dicif. iiij. Re. xij. Qd a seruis suis fuerit iterfectꝰ. De antiocho q̄ multoꝝ viscera torserat. quō dirum dolorē viscerū passus miserabili morte defunctus est. ij. Mach. ix. De herode ipiissimo. quō percussus ab angelo ꝯsumptus a vermibus expirauit Act. xij. His oībꝰ exēplis ostēdif. quō ipi iptā vitaȝ agēes dyabolo ꝓcurāte ꝛ deo iuste faciēte. vel pmittente. diuersa dire mortis genera patiunf. Huius mortis remediū. ē patiētie lenitas. sicut ait pš. Nō moriar sȝ viuā. castigans castigauit me dñs. ꝛ morti nō tradidit me. Et. ij. Mach. vj. Cū a morte possem liberari. duros corporis sustineo dolores. ꝓpter timorē aūt tuū libēter hec patior. De patientia. Re. supra de morte gratie q̄nto gradu: Alij submerguntur ꝑ auariciā. Tēporalia nāq̄ȝ fluūt ꝛ refluūt sicut aque. Unde sicut i flumine q̄nq̄ȝ hȝ hō aquā vsq̄ȝ ad taliū: q̄nq̄ȝ vsq̄ȝ ad genua. q̄nq̄ȝ vsq̄ȝ ad renes. q̄nq̄ȝ vsq̄ȝ ad collū. plerūq̄ȝ totus īmergitur. sic aliqñ amor tpaliū nō plus tāgit hoiem q̄ȝ aqua tāgēs taluȝ eius. Unde de re de qua nihil aut parū curaf solet dici. hoc nō tangit etiā talū meū. vl nō ascēdit vltra talū meū q̄si q̄s diceret. Parū afficior vel nō curo. aliquādo amor tēporaliū pertingit vsq̄ȝ ad genua. quasi plus aliquātulū appropinquans ad cor hoīs. sȝ adeo lōge distans q̄ nō est periculū submersiōis. vel deordinate affectiōis aliquādo peruenit vsq̄ȝ ad renes. i. vsq̄ȝ ad delectationē. qꝛ in tēporalibus affectio delectaf tñ citra deū aliquando ꝑuenit aqua vsq̄ȝ ad guttur. ꝛ tūc est hō in magno periculo q̄ñ in tēporalibꝰ delectatur ꝛ nimis occupaf. ꝛ inordinate afficif. sed sicut natans euadere pōt. nec totaliter desperaf quousq̄ȝ caput eius īmergaf. Sic in ꝓposito quādo totus homo imergif in terrenis. i. nō est spes euasionis. Propter qd. pš. exclamat. Saluū me fac deꝰ. q̄ñ itrauerunt aque vsq̄ȝ ad animā meam. Infixus sum in limo ꝓfundi. ꝛ nō est substātia. Sic etiā. b. Petrus cū adiutorio gratie diuine ambulās sup aquas. vidēs vētū validū veniētē timuit. Et cū cepisset mergi. clamauit dicēs. Dñe saluū me fac. Math. xiiij. In hoc facto. b. Petrus figurā tenet eoꝝ q̄ diuine gratie manutenētia siccis pedibꝰ ambulāt sup aquas. i. intactis cordis affectionibus quasi pedibꝰ non tāgētes. imo potius ꝯculcātes illesi ꝑ trāseūt q̄ȝdiu non sibi sed deo gloriā tribuētes. ad christū venire ꝯtēdūt. sed videns petrus vētuȝ tētationis impulsuȝ timuit qꝛ nō est de ꝓprijs viribus iter fluctꝰ pelagi psumēdū. sed diuinū auxiliū est obnixius iplorandum. Et cū cepisset mergi. clamauit. Quia nō vlterius submersiōis periculuȝ expectādū est sȝ in ipso pncipio q̄ȝcito aduertit hō periculū diuinuȝ p̄sidiū est petēdū. Ait enī Aposto. j. Thim. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētationē ꝛ in laqueū dyaboli. ꝛ in desideria multa inutilia ꝛ nociua q̄ mergūt hoiem in interitū ꝛ perditionē. In signuȝ huius dicif Exo. vij. q̄ moyses ex p̄cepto dñi percussit aquā fluminis q̄ versa ē in sanguinē. ꝛ pisces q̄ erāt in flumine mortui sunt. ꝑ quod voluit dñs designare q̄ aqua fluminis egypti. i. bona trāsitoria huius mūdi ꝯuertunf in sanguinē. i. in mortē eoꝝ qui inordinate ea diligūt ꝛ pisces qui in ea erāt mortui sunt. i. qui in eis cōuersanf ꝛ nutriunf ex eis. Itē aqua ꝯuertif in sanguinē. qn cupiditas tpaliū cōuertif in crudelitatē qd sepius ꝯtingit. Cupidi nāq̄ȝ fiunt ipi imisericordes fraudulēti. fures raptores crudeles ꝛ pauperū oppressores. Electoꝝ ꝛ reproboꝝ differentiā q̄ȝtuȝ ad visum tpaliū mirabiliter ōndit deꝰ in diuisione maris rubri Exo xiiij. Ubi dicitur q̄ aque operuerūt currus ꝛ eq̄tes cuncti exercitꝰ pharaōis. nec vnus q̄dē superfuit ex eis. filij aūt israel preterūt ꝑ mediū sicci maris ꝛ aque eis erant ꝓ muro a dextris ꝛ a sinistris ꝛ viderūt egyptios mortuos sup litꝰ maris. Ecce aque sūt electis ꝓ muro defensiōis q̄ reprobis sunt cā perditiōis. Q aūt sint electis ꝓ muro defensionis docef Thob. iiij dicēs. Quō potueris ita esto misericors. Sequif. Elemosyna a pctō ꝛ a morte liberat nec patief aīas ire in tenebras. ecce murus a sinistris. Sequif. Fiducia magna coraȝ deo summo est elemosyna Et parū ante dicif. Premiū bonū thesaurizas tibi in die necessitatis. ecce murꝰ a dextris. Quod v̄o reprobis sint cā pditionis. pȝ per multa exēpla. Achor qꝛ tulit de anathemate iericho. lapidauit eū oīs populꝰ. ꝛ oīa q̄ eius erāt igne ꝯsumpta sunt Josue. vij Adolescēs qui putabat se dauid ꝓspera nunciare ac ꝑ hoc munera reportare. dicendo se saul occidisse. iubēte dauid occisus ē. ij. Reg. j. Simile accidit duobꝰ latronibꝰ qui caput Ysboseth filij saul quē occiderant tulerūt ad dauid. ij. Reg. iiij. Ananias ꝛ saphira vxor eius. qꝛ de p̄cio agri venditi fraudauerūt ad increpationem petri subito mortui ceciderunt Act. v. Diues ille cuiꝰ agri fructꝰ vberes attulerūt cū cogitaret destruere horrea sua ꝛ maiora facere. raptus est citius q̄ȝ credebat. dicente sibi dño. Stulte hac nocte repetunt aiam tuam a te. que aūt parasti cuius erunt Luce. xij.

Alij cruci affigunf per accidiam. Est aūt accidia tristicia quedā coꝛ aggrauās. ne aliq̄d agere libeat vñ reddit hoīs membra quasi stupida ꝛ paralitica. ad omne opus bonum imobilia. sicut in homine cruci affixo manus ꝛ pedes affixi sunt. ꝛ impossibiles ad motuȝ operis cuiuscūq̄ȝ. Uñ Eccī xix. Multos occidit tristicia. Et. xxxviij. A tristicia festinat mors. ꝛ cooperit virtutem. Distingue tamē de tristicia. sicut distinguit Aposto. ij. corin. vij. Que sm deum ē tristicia. penitentiam in salutē stabilem opatur. seculi autem tristicia mortem operatur. Accidiosus ergo etiaȝ si videatur viuere. tamen mortuus est sicut dicif Apoc. iij. Nomē habes q̄ viuas ꝛ mortuꝰ es. Ideo sequitur. Esto vigilans. ꝛ confirma cetera que moritura erant. nō enī iuenio opa tua plena corā deo meo. Alij viui sepeliunf per ingluuiē. Uñ ait Hiero. Uile sepulchrū rōnis est ebrietas pē. Sepulchrū patēs est gutf eoꝝ. Bene sepulchrū ex quo fumi ꝛ fetores exalāt sicut de cadaueribꝰ mortuoꝝ Nec miru. qꝛ sicut ait Aposto. j. Thi. v. Que in delitijs ē viuens mortua ē. Et Ro. viij. Si sm carnē vixerit moriemini. Mortē esse in talibꝰ vere possumus exclamare cū filijs ꝓphetarum. iiij. Reg. iiij. Mors in olla vir dei. mors in olla. Nā pocula delicata ꝯuertunf in absinthiū. ꝛ cibaria in venenū. Mirabile ē q̄ hō nullo mō scienter gustaret aliqd vnde sciret se mortē incurrē corporalē. vtinā ita sollicite sibi caueret ab his gustādis q̄ mortē inferūt spūalē. vñ Job. vj. Nunquid gustari pōt qd gustatū affert mortē. Attēde q̄ philisteos pariter epulantes samson ꝯcussis colūnis domꝰ oppressit. ꝛ mortui sūt virtusq̄ȝ sexꝰ tria milia Jud. xvj Filijs Job bibētibꝰ vinū in domo frīs sui primogeniti. vētꝰ vehemēs irruēs a regiōe deserti. ꝯcussit q̄ttuor angulos domꝰ. ꝛ oppressit eos ꝛ mortui sunt Job j. Balthasar in cōuiuio vidit digitos manꝰ scribētis in pariete mane techel. phares. ꝛ in ipa nocte iterfectꝰ est. ꝛ regnū eiꝰ trāslatū ē ad medos ꝛ psas. Dan. v. Terribile ē exēplū de diuite epulōe q̄ induebaf purpura ꝛ bysso. ꝛ epulabaf quotidie splēdide q̄ mortuꝰ. sepultꝰ ē in infernuȝ Luce. xvj. Alij incēdio ꝯburunf. s. ꝑ luxuriā. Luxuria n igniis ē ad cōsūptiōeȝ deuorās. Hoc igne luxuriosi ꝯburunf. Sic pȝ Geñ. xix. De hoc icēdio ait. b. Jacobꝰ. Unusq̄sq̄ȝ tētaf a cōcupia sua abstractꝰ ꝛ illectꝰ. Cōcupia v̄o cū ꝯceperit. parit pctm. peccatū v̄o cū ꝯsūmatū fuerit ope vel ꝯsensu generat mortē. Nota de filio ꝓdigo. q̄ cōsūpsit oīa sua viuēdo luxuriose. De quo dixit paf. q̄ mortuꝰ fuerat ꝑ luxuriā: sed reuixit ꝑ pniaȝ. De mala etiā muliere dicif Prouer. v. Inclinata ē ad mortē domꝰ eiꝰ. ꝛ ad inferos gressus illiꝰ penetrāt. Itē Eccs. vij. Inueni mulierē morte amariorē. q̄ laqueꝰ venatoꝝ est. sagena cor eiꝰ. vincula sunt manꝰ illiꝰ. q̄ placet deo effugiet illā. Nota sichem filꝰ emor q̄ dinā filiā iacob oppressit. interfectus ē cū toto pplo ciuitatis Geñ. xxxiiij. Amon q̄ thamar sororē absalon oppressit. i ꝯuiuio occisus ē. ij. Re. xiij. Quia pplus isrl fornicatus ē cū madianitis p̄cepit oēs principes suspēdi in patibulis Numeri. xxv. Quia phinees hebreū qui ad scortū intrauerat occidit simul cum illa muliere. placuit dominum. sicut dicitur ibidem.

Ɛ De signis mortis. DIS. IX.

Postquā distinxerimus diuersos modos spiritualiter moriēdi vidēda sūt signa qdā ꝑnostica mortuꝛ. Solent medici in acutis egritudinibus vti signis ꝑnosticis. q̄ sm̄ hypocratis documēta vite sunt indicatiua vel mort'. A corporalib' igit' ad spūalia trāseuntes modis similibus iudicemus in hoīe mortem culpe. Primū signū mortis ꝑnosticū. est gustus deordinatio qn̄. s. eger appetit q̄ nocēt. ꝛ reijcit q̄ iuuarent. Infirmi filij israel spreta dieta quā celestis medicus eis īdixerat. petūt carnes. flētes corā moyse. ꝛ dicētes Numeri xj. Quis dabit nobis ad vescēdū carnes. Recordamur piscū ꝛc. In mētē nobis venūt cucumeres. ꝛ pepones porri. cepe. ꝛ allia. aīa nostra arida ē. nihil aliud respiciūt oculi nostri nisi māna. Impleuit aūt dn̄s petitionē eorum mittēs eis coturnices in multitudine copiosa. sꝫ in malū eoꝝ. Nā seq̄t'. Adhuc erant carnes in dētib' eoꝝ. nec defecerat hmōi cib'. ꝛ ecce furor dn̄i cōcitatus in populū ꝑcussit eū plaga magna nimis. mortui sūt ergo ī sepulchris ꝯcupiscētie. Est igit' mortis signū abiecta sobrietate ꝛ ieiunio. carnalib' vacare delitijs. Unde Job. vj. dicit'. Nūquid pōt comedi insulsum qd nō ē sale ꝯditū aut gustare quis qd gustatū affert mortē. Quotiēs enī ciboꝝ cruditas vitalia deuat īfirmat stomachum. corrūpit sanguinē. vitiat humores. accēdit colerā. febris īdocit icēsdū totiēs eger ꝑdit aīaꝫ. illicitis fertur desiderijs. salutaria respuit. appetit ꝯtraria. ꝛ noxia sibi querit. Aduertēdū est aūt q̄ta sit fatuitas imo īsania taliū. ꝛ q̄ta deordiatio appetit'. q̄ vilissimos cibos appetūt. cucumeres. s. ꝛ pepones. porros cepas. ꝛ allia. cibū celestē fastidiūt. habētē ī se omne delectamētū ꝛ oēꝫ saporē suauitatis. vnde bene verificat' in eis illud. ps̄. Oēm escā abominata ē aīa eoꝝ ꝛ appropinquauerūt vsq; ad portas mortis. tales fastidio moriunt'.

Scōm signū mortis ē digestiue defectio. qn̄. s. eger nō pōt cibū sumere. vel sumptū retinere. vel retētū digerere. Hoc aūt ꝓuenit ex defectu caloris naturalis. ꝛ humidi radicalis. Nā conseruatio vite ꝯsistit in calido ꝛ humido vnde quanto calor magis minuit'. ꝛ humidū magis depascit'. tāto citius necesse est vitā deficere patiētis. Et sicut prima digestio fit in stomacho. scd̄a in epate. tertia in mēbris singulis. digestiua tn̄ virtute ꝑ calidū ꝛ humidū opante. sic qn̄ in mente fuerit calidū dilectiōis ꝛ humidū deuotiōis sufficiēter celebrat' digestio ꝑ quā vita aīe ꝯseruatur. Nā ad ea que dei sunt apponit memoria recordationē. ecce digestio prima in stomacho memorie. volūtas apponit affectionē. ecce digestio in epate. Mēbra vero singula ꝑut eis ꝯgruit actionē. ecce digestio in mēbris. Et sic ꝑ calidū dilectiōis. ꝛ humidū deuotiōis triplicis digestionis bonitas declarat'. Cū aūt diminuit' calor dilectiōis vel deficit. signū est mortis spūalis. Quia sicut corpus sine aīa mortuū ē. sic aīa sine charitate mortua deputat'. Jō ꝑmo Joh. iij. dicit' Qui non diligit manet in morte. Similiter deficiente humore deuotionis desiccat' homo. ꝛ necesse ē cū languere dū viuit ꝛ desiccari ingit' ꝛ mori. Omne enim opus censet' vt mortuū. si spiritu deuotionis nō fuerit aīatuꝫ. Bonū enī opus ex visibili ꝯstat actōe. ꝛ inuisibili deuotiōe. Sꝫ inuisibilis deuotio ē sicut spiritus. visibilis aūt actio sicut corpus. Sicut ergo corpus viuit ꝑ aīaꝫ viuificātē. sic ꝛ opus ꝑ deuotionē īterius operantē. Recedēte siqdē aīa. corpus expirat. morit' ꝛ marcescit. ꝛ cessante deuotiōe. opus morit' ꝛ arescit. ꝛ miser hō velut humore deficiēte tabescit. Unde bene in ꝑsona taliū lamētabiliter cōquerēdo loq̄t' Bern̄. dicēs Quō exaruit cor meū. coagulatū est sicut lac. factū ē sicut terra sine aqua nec cōpūgi ad lachrymas queo tāta ē duritia cordis mei. nō legere libet. nō orare delectat. meditatiōes solitas nō īuenio. vbi illa inebriatio spūs vbi mētis serenitas ꝛ pax ꝛ gaudiū in spūsancto. Jō ad opus manuū piger. ad vigilias somnolēt'. ad irā ꝑceps. ad odiū ꝑtinax. lingue ꝛ gule indulgētior. Heu oēs mōtes ī circuitu meo visitat dn̄s. ad me aūt nō appropinquat. Quid me aliō putē q̄ᵱ vnū ex mōtib' gelboe maledictis. quē ꝑterit ī ira ꝛ īdignatiōe sua ille ceteroꝝ oīuꝫ benignissim' visitator.

Tertiū signū mortis ē vultus īmutatio. Uultū hꝫ sibi sano similē. q̄ custodit ꝑstinā honestatē. ꝛ vultus īmutatio ē desertio hōestatis. Nā eo q̄ deuotio īterius nō habet'. stati exteri' honestatē ꝯuersatio nō seruat'. Attēde q̄ ex decore ꝯsciē emanet decor ꝯuersationis hōeste. Sicut docet Bern̄. q̄ ait. Cū decoris claritas īnima cordis repleuerit. ꝑdeat foris ē. q̄si lucerna latēs sub modio imo lux ī tenebris lucēs latē nescia. Porro effulgētē. ꝛ velut q̄busdā suis radijs erūpente mētis simulacrū corpus excipit. ꝛ diffundit ꝑ mēbra quster' omnis unde reluceat actio. sermo. aspectus. incessus. ꝛ risus si tamē risus mixtus grauitate. ꝛ plenus honestate. Sic ecōtra no de interiore deordinatione cōsciētie. inordinatio exterioris cōuersationis erumpit. Unde de talib' potest intelligi illud Jere. ix. Ascēdit mors per fenestras nostras. In imutatione faciei ꝑcipitur signū mortis. puta si habeat eger nares acutas. oculos ꝯcauos ꝛ obscuratos. aures cōtractas ꝛ frigidas. Nares habent' acutas. cū relictis his que circa nos sunt alioꝝ vias. facta dictaqꝫ ꝑquirimus ꝑ subtiles ꝛ curiosas nō tamē necessarias nec multū ꝓbabiles cōiecturas. Nā qui cōscientie sue negligens est ꝑscrutator. aliene solet esse curiosus explorator. Oculos habent' cōcauos. cū eā q̄ dissimulare videm'. ꝓfundius intuemur. Ut sunt oculi q̄ videt q̄si nō videāt ꝛ dissimulātes que displicēt in cordib' suis maliciose reseruāt. donec tēpus opportunum inuenerint qd expectāt. Obscuros ꝛ caligātes oculos habēt qui nec vite sue cōsiderant breuitatē nec mūdi ꝑicula. nec peccati vtilitatē. nec offense grauitatē nec diuini iudicij seueritatē. nec gehēne acerbitatē. Unde scriptū ē. Eccs. ix. Mortui nihil nouerūt ampli'. aures habent frigidas. surdas ꝛ cōtractas. qui nec molliunt' dulcedine verbi dei. q꞉ frigidas habet aures nec obliuiscunt' iniurie sibi facte. q꞉ ꝯtractas. correptiōes autē ꝛ exhortationes vilipēdunt audire q꞉ surdas. Talibus aūt dn̄s Joh. viij. Moriemini in peccatis vestris. Et sequit' ratio. Qui ex deo ē verba dei audit ꝓpterea vos nō audit' q꞉ ex deo nō estis. Hoc autē signū est reprobatōis sicut scriptū est. j. Reg. ij. De filijs heli nō audierunt vocē patris sui. q꞉ noluit dn̄s occidere illos. Unde Bern. Nōnullos interdū audiētes inuenies. ac si nihil ad eos ꝑtineat que dicunt'. nō intrare cor suū. nō discutere mores suos. nō cogitare ne forte qd audiūt dictū sit ꝓpter eos. Magis aūt si sermo dei viuus ꝛ efficax. qui suo ꝛ nō eius qui loquit' arbitratio fert'. quodcūq; voluerit. si vnq; aduersus vitia sua ꝓcesserit. quib' illi se sentiūt obligatos dissimulāt ꝛ auertūt oculos cordis sui. aut q̄libꝫ adinuētiōe palliāt facta sua. ꝛ seducūt miseri semetipsos. In his salutis signa nō video. magis aūt vereor ne forte ꝓpterea nō audiant vbū dei. q̄ᵱ nō sunt ipsi a deo. ꝓpterea igit' nō hn̄t vitam. q꞉ nō recipiūt vbū vite. Sicut ecōtra dicit saluator. Joh. vj. Qui vbū meū audit ꝛ credit ei q̄ misit me. habet vitā eternā. ꝛ in iudiciū nō venit sed transit de morte ad vitā. Et ibidē venit hora qn̄ mortui. s. in peccatis audient vocē filij dei. ꝛ qui audierit viuēt. Itē Joh. viij. Si q̄s sermonē meū seruauerit. mortē nō videbit in eternū. Et sic patet ex ꝑdictis q̄ ī mutatio vult' dignoscit'. qn̄ color nigrescit. vis' tenebrescit audit' surdescit.

Quartū signū mort' ē īequalitas pulsus. pulsus ē ineq̄lis. cui' ꝑcussio variat' siue in quātitate. qn̄. s. nō p'. nō magnus. siue in motu. vt nō velox. nō tardus nū spissus. nō rarus. Per cui' ineq̄litates ꝑdictas. mort' indiciū declarat'. Pulsuꝫ diffiniūt medici motū eē cordis in arterijs resultātē. q̄ a corde incipiūt aerē ꝯtinentes spiritūq; vitalē. ꝓpter h̄ īdicat dispositionē cordis. sicut in speculo mētis refulget in vbis ꝛ corpis mot' exterior. Uoꝝ quedā eē dignoscit' hoīs nostri īterioris ꝑ signa q̄dā exterius apparētis. mot' cordis dꝫ esse regulariter vniformis. ꝛ hanc vniformitatē indicat pulsus equalitas vniformis. Ineq̄litas vō pulsus in motu cordis ineq̄litatē demōstrat. Inequalitas ista pulsus incōstantia significat petōis. inquietudinē carnalis desiderij. ꝛ human' affect'. Hec ē mulier vaga q̄etis īpatiēs: sed vbiq; insidiās apprehensuꝫ iuuenē ducit in mortē. Prouer. vij. Ergo sm̄ consiliū sapiētis. Prouer. v. Ne itēderis fallacie mulier'. pedes enī eius descēdūt in mortē. vagi sunt gressus ei' ꝛ inuestigabiles. Sane vagi sūt gressus eius q꞉ sicut corp' pedib' circūfert'. sic aīus a carnali desiderio circūducit'. Sicut dicit Aug. Nō mouet' aīa pedib'. sꝫ affectib'. Unde human' animus sequēs appetitū. quietus eē nō finit'. sed vno semꝑ in aliud tēdit. ꝛ vnū post aliud successiue fastidiēs. auiditate maiori ad illud qd pauis fastidierat redit. Propter hoc enī cordis affectus de vno ad aliud euagat'. q꞉ in nulla re creata sufficiēs delectatio reperitur. Dicunt' etiā gressus eius inuestigabiles: q꞉ nullus explicare posset q̄ᵱ varie q̄ᵱ mutabiles. ꝛ q̄ᵱ multiplices sint humanorū affectuū passiones. assimilat' enī affectus pulsui. qui nō magnus. nō ꝑuus nō velox. nō tard'. Nā ꝑtiꝫ ex ꝓpria varietate. ꝑtiꝫ ex ꝑꝑa iniq̄tate. nō diligit. nō odit. nūc itēdit'. nūc remittit'. nūc celerter diligēdo qd malū est. ꝓuenit iudiciū rōnis. nūc tardus ad diligēdū qd bonū ē. nō pōt trahi tribulationib' aut exēplis. ꝓcept' cōsilijs. ꝯminationib' aut ꝓmissis.

Quintū signum ē inquiet' somnus. ꝛ nō ꝯgruo tpe sūpt'. Dicit' enī somn' esse laudabilis. quādo nec noctē effugit. nec diē īpedit. Improbat' aūt econtrario nō sumptus. Dormit ergo nō ꝯgruo tpe. q̄ dormit de die. vigilatq; de nocte. Cū ergo ꝑ diē ꝓsperitas ꝑ somnū negligētia designet. morti vicinus ē qui tēpore salutis sue cōgruo negligit semetipsum. Jō clamat ps. Illumina oculos meos ne vnq; obdormiam in morte. ne qn̄ dicat inimicus me' ꝓualui aduersus eū. Fac ergo sm̄ cō

sibi apls Eph. v. Surge q̄ dormis et exurge a mortuis. et illuminabit tibi chrs. Sextū signū mortis ē sudor inordinat⁹ si fuerit nō die cretico si pticularis nō ex toto corpe sz ex aliquo mi mēbro si fuerit frigidus. si nō ex eo fortior effect⁹ sit aut liberat⁹ egrot⁹. Sudoris purgatio. peccatoꝝ ɔfessio Crysis. iudiciū sacerdotis Subi est ille morti q̄ nō vult aut dissimulat peccata ppria ɔfiteri. Nā teste sapiēte Eccl. xvij. A mortuo quasi nō sit perit ɔfessio. Apūnē ergo poti. psluat sudor ex mēbris singulis fiat ɔfessio generalis tam de peccatis pncipalib⁹. q̄z de circūstāntijs aggrauātib⁹. Tūc aūt est sudor laudabilis qn̄ post ɔfessionē criminis seqtur bone opatiōis effect⁹. alioqn q̄ baptizatus a mortuo et itez tāgit mortuū. q̄d pdest lauatio eius Eccl. xxxiiij. Fit aūt sudoris euacuatio sz nō laudabilis. et quasi nō in die cretico. cū peccatū tuū iactas. vel accusas corā socijs q̄d ɔfiteri nō vis vel nō audes in facie sacerdotis. Jactātiaz vitiorum nō solū de bono si q̄d fecisti te iactare psumis. sz q̄d longe deteri⁹ est cū te minoris pudet esse dedecoris. quo maiora cognoscis vel audis flagitia sociorꝝ et ne tua te reddat innocētia viliorez. q̄d nō fecisti fecisse te fingis. Uel ecōtra vt humilis appareas. supbissime et inanissime ɔfiteris ɔfessiōe tāto piculosius noxia. quanto subtilius vana. cū nō queris humilis esse in ɔspectu dei. sz corāz hoīb⁹ reputari Sudor ēt frigidus imo quasi gelidus est mortalis. cū nō ex amore. sz timore seruili potius ɔfiteris. vel sudor gelid⁹ est ɔfessio sine ɔtritiōe. Cū. n. detestaris peccatū et te peccasse doles. sz nō sufficiēter doles pterito nec caues de futuro. talis sudor ē frigidus nec peccatū delet. sz ex psumptiōe diuine misericordie. et venie ɔsequēde miser remanet in peccato. sicut ex sudore frigido creticante se credēs. assumit ɔfidētiā euadēdi. hoc ē peccatū psumptionis. Cuius exēplū habemus Jere. xx. De fassuth sacerdote q̄ populo pmittebat securitatē. Cui Jere ait. In babilonē venies et ibi morieris. Septimū signū mortis ē fetoris exalatio. Qn̄. n. fetet egrotus. signū ē q̄ corpus iā resoluit. et aīa iā nō pōt retinere. nec regere corp⁹ suū. sic diffusio īfamie. et ipudētia delinquēdi. signū ē mortis. Unde de talib⁹ dicit Jere. vj. Cōfusi sūt. q̄z abominatiōez fecerūt. Quinīmo ɔfusiōe nō sūt ɔfusi. et erubere nescierūt. Uulgo dicitur. q̄ qn̄ vir honestus et verecūdus tpe sanitatis nō curat. vel non verecūdat infirmitate corā hoīb⁹ denudari signū est mortis. Sic qn̄ negligit hō famā suā et nō curat vel dissimulat suā infamiā publicari. signū ē pessimū. De talib⁹ ait sapiēs Prouer. ij. Qui letanī cū malefecerint. et exultāt in rebus pessimis. quoꝝ vie puerse et infames gressus eoꝝ. De hoc pōt ītelligi illud Joh. xj. Dixit martha sorori⁹ q̄ mortu⁹ fuerat. Dn̄e iā fetet. Octauū signū est loquele amissio qn̄. s. hō pdidit vbū ɔfessiōis et diuine laudis. De pmo dicitur Eccl. xvij. A mortuo. s. in peccatis q̄si nihil perit ɔfessio. Itē. ps. Nō est in morte. peccati. s. q̄ memor sit tui. in īferno aūt. s. in pfundo vitioꝝ q̄s ɔfitebit̄ tibi q̄si diceret nullus. Jō sapiēs dat sanū et salubre ɔsiliū Eccl. xvij. Ante mortē ɔfitere. sanus et viuus ɔfiteberis. Multi nāq̄z sicut plurib⁹ exēplis et pluries est cōpertū. q̄z in sanitate sua opportunitate habita ɔfiteri cōtēpserūt. hora mortis aūt ēt nō voluerūt. aut nō potuerūt ɔfiteri. iusto iudice deo nō eis ɔcedēte facultatē aut gratiā ɔfitēdi. De scdo. i. de verbo diuine laudis ait. ps. Nō mortui. s. in peccatis laudabūt te dn̄e. et si laudauerint. deus tn̄ nō approbat. Quia sicut dicit Eccl. xv. Nō ē speciosa laus in ore peccatoris Seq̄tur. Neq̄z oēs q̄ descēdūt in īfernū. i. in profundū vitioꝝ. q̄z peccator cū in pfundū venerit peccatorū cōtēnit. Prouer. xviij. Sed ɔtra clamat ps. Nō moriar sz viuā. et narrabo opera dn̄i. Nonū signū est memorie obtusio qn̄. s. homo prsus amisit memoriā signū est euidentissimū mortis eius. Sic quando miser oblitus ē diuina beneficia. Sicut ait. ps. Nō ē in morte qui memor sit tui. Ecce q̄ mors peccati aufert memoriā. De h̄ etiā. ps. in psona dn̄i de peccatorū obliuione misera cōquerentis ait. Obliuioni datus sū tāq̄z mortuus a corde. Attēde diligenter miser homicida. q̄ nō solū tu mortuus es peccato. sz et chrs mortuus ē ī corde tuo. q̄z nō tm̄ temetipz interimis. quinimo chrm quātū ē de tua pue rsa volūtate denuo crucifigis. Signāter aūt loq̄tur ppheta dicēs. Mortuus a corde nō in corde. Justi nāq̄z iugē dn̄ice passiōis memoriā retinētes. chrm passuz et mortuū ī cordib⁹ suis habēt. Impij vō chri memoriā nō habētes. ipz a suis cordib⁹ expulerūt. Unde chrs mortu⁹ ē a corde taliū. q̄si prsus expulsus. Sz. ps. ad diuinoꝝ beneficioꝝ memoriā semetipsum excitans ait. Surge aīa mea in requiē tuā. q̄z dn̄s benefecit tibi q̄z eripuit aīam meā de morte. Nec solū pdit hō memoriā dei. et oīuz aliorꝝ extra se. verūetiā suipsius sic pz de filio pdigo q̄ ppterea i regiōez lōginquā pbibet abijsse. q̄z peni a semetipso dignoscit̄ recessisse. q̄ ēt p tpe quo memoriā sui pdiderat. mortu⁹ affirmat̄. sz recupata miserie sue memoria vi-

-uere nūcupat̄. Mortu⁹ iquit fuerat et reuixit Luce xv. Decimū signū est qn̄ cessant motus. q̄z. s. quādo hō non potest mouere manū pedē vel aliud membrū corporis signū ē mortis sic aīa qn̄ nō mouet semetipsam nec corpis sui mebra mortua est q̄z defecit in ea motus bone opatiōis Cū enī fides sit vita aīe. Sicut dicit abacuk i. Justus ex fide viuit Fides aūt si nō habeat opa mortua ē in semetipsa Jaco. ij sic et aīa que se nō mouet ad opa mortua est. Undecimū signū est qn̄ deficit anhelit⁹. Un̄ volētes scire d̄ aliquo vtrū sit mortu⁹. ponunt plumā ante os eius et nares vt videat si pluma mouet̄ q̄z si nō mouet̄. certū est ipsuz mortuū esse q̄z non inspirat aerē nec expirat. Ita spūaliter mortu⁹ ē q̄ nō inspirat spiritū per desideriū attrahēdo nec expirat petēdo in oratiōe querēdo in meditatiōe seu cōfessiōe pulsando in opatiōe. Un̄ ps. Os meū aperui et attraxi spiritū. Mortu⁹ est ḡ. qui iterdū os nō aperit ad spūs attrahēdū. Unde de filio mulieris matrisfamilias que helyā in hospicio suo receperat dicit̄ iij. Re. xvij. Erat lāguor fortissim⁹ ita vt nō remaneret in eo alitus. Hoc ē peccatū desperatiōis De quo Prouer. xj. Mortuo hoie impio non erat vltra spes. Exēplū de iuda. q̄ desperans laqueo se suspēdit Math. xxvij. Exemplū etiā de saul qui desperās semetipsum occidit. j Paral. x. Mortu⁹ est saul propter iniq̄tates suas. Signāter aūt dicit̄ pp iniquitates suas q̄z ex peccatis precedētibus orit̄ desperationis flagiciū. Jstud peccatū ē grauissimū. q̄z directe contrariū est pietati diuine. Unde plus peccauit iudas desperando q̄z christū tradēdo q̄z christi traditio non fuisset irremissibil' nisi desperatio subsecuta fuisz. Duodecimū signū mortis est qn̄ deficit tactus. Tact⁹ enī inter oēs sensus pim⁹ ē in via generationis. et vltim⁹ in via resolutiōis. vnde tactus pōt sine alijs. nō ecōuerso. Qn̄ igitur homo prorsus perdidit sensuz tactus. certū est illū esse mortuū. Spiritualiter aūt loquendo tactum amisit homo p peccatū obdurationis. quādo videlicet non sentit. nec dulcedinē diuine cōsolationis q̄tū ad gustuz nec verbū exhortationis seu correctiōis q̄tū ad auditū nec cōsiderat vel cogitat beneficia diuine remuneratiōis q̄tū ad visum nec exempla sancte cōuersationis christi et sanctorum q̄tum ad odoratū. nec flagella diuine correctionis q̄tum ad tactum. Unde scriptuz est. i. Reg. xxv. Indicauit abigail nabal oīa vba q̄ audierat a dauid. et emortuū ē cor eius intrinsecus. et factus ē quasi lapis Est enī videre quosdam hoīes obduratos qui nec vbis nec vberib⁹ corriguntur sed poti⁹ obdurant̄. Tales sunt filīes pharaonis. quē dn̄s peccatis suis exigentibus obdurauit. et ideo mirāz non fuerit sed ipse cū exercitu suo male perit in pfundo. De hoc ait Bern. ad Eugeniū. Nemo duri cordis salutē vnq̄z adeptus est nisi forte miserās de⁹ abstulerit ab eo cor lapideū. et dederit ei cor carneū. Qui ḡ cor durū. ipsuz ē q̄d nec conpunctione scindit̄. nec pietate mollit nec mouet̄ pcibus minis nō cedit. flagellis durat̄. ingratū est ad bn̄ficia. ad cōsilia infidū ad iudicia seuū. inuerecundū ad turpia. impauidū ad pericula. inhūanum ad humana. temerariū ad diuina preteritorū obliuiscēs. presentium negligēs. futura nō preuidēs. Ipsum ē cui preteritorū preter solas iniurias nihil omnino nō preterit presentiū nihil vero perit. futurorū nulla nisi forte ad vlciscendū pspectio siue preparatio est. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar. ipsum ē q̄d nec deum timet. nec hominem reueretur.

De purgatorio. DIS. X.

Postquā dictū est de morte triplici. s. nā gratie. et culpe. et de mortuis tam spūaliter q̄z corpaliter in hoc mūdo dicendū est de mortuis ī purgatorio. Circa q̄d consideranda sunt quattuor Primo de purgatorio in se. Scdo de grauitate penaꝝ quare sunt summope metuēde Tertio de cōpassione hn̄da ad aīas in purgatorio existētes. Quarto. quib⁹ modis possint iuuari. Circa primū cōsideranda sunt quattuor. Primo an sit aliquis locus ad purgandū aīas post hāc vitā deputatus. Scdo vbi sit Tertio qui et q̄bus de causis in purgatorio puniant̄. Quarto an postq̄z purgate sūt aīe ad gloriā trāsferant̄. Circa primū sciēdū est q̄ pena purgatoriā eē p quā purgant̄ aīe post hāc vitā probat̄ p verbū ipsi⁹ veritatis. maxime Math. xij. c. Qui dixerit cōtra spiritū sanctū vbū nō remittet̄ ei neq̄z in hoc seculo. neq̄z in futuro. ḡ in futuro aliq̄d peccatū remittit̄. aliq̄d nō Sz neq̄z in īferno neq̄z in paradiso hz locū peccatorū remissio ḡ ē ibi alius loc⁹ purgatiōis p quā pena remittit̄ Sic probat hoc Greg. dyal. xlj dicēs q̄d de vno negat̄ ɔsequēs intellectus patet q̄z de quibusdā conceditur. Negat̄ de vno cuz dicit̄ non remittet̄ ei &c. Et probat̄ per verbū apli. j. corin. iij dicentis. Si quis autem edificet &c. Et post vniuscuiusq̄z opus quale sit ignis probabit. si cuius opus māserit q̄d supedificat mercedē accipiet. si cuius

optis arserit. detrimētū patief. Ipe aūt saluus erit sic tñ q̃si p ignē ad hoc pinere pōt illō. trāsiuim⁹ p ignē ⁊ aquā. ⁊ iduxisti nos i refrigeriu. Idē pz Sap. iij. b. tāq̃ aurū in fornace pbauit eos ⁊ quasi ⁊c. Prouer. xvij Sicut in igne pbaf argentū ⁊ aurū in camino ita corda pbat de⁹. Eccl. ij. c. In igne pbaf aur ⁊ argētū ⁊ hoīes recepribiles in camino tribulatiōis. Idē xxvij b. Uasa figuli pbat fornax. ⁊ hoīes iustos tētatio tribulatiōis. vel hic. vel in futuro. Iere. ix. b. Ego cōflabo ⁊ pbabo eos. Quis sapiēs cogitet vasa cōtumelie fieri vasa glorie. nisi in fornace fuerit materia bn̄ re depurata prius. Quis credit vasa debere apponi regi glorie in mēsa. vt beneplacita sint ei. nisi prius bene fuerint purificata ⁊ mūdata. Iō dicif Mal. iij. b. Quis poterit cogitare diē aduētus eius. sedebit cōflās ⁊ emundās argētū. ⁊ pur. fi. le. ⁊ colabit eos ⁊c. Numeri. xxxj. dicēs qd pōt trāsire p flāmas igne purgabif ⁊c. trāsit qd remanet. nō transit qd remanet ibi iperpetuū. vt dānat⁹ q̃ i inferno sp cruciabif. Ysa. xxx. g. Transitus virge eius fundatus. vt quiescat ibi virga semper in eis. Unde seqf. Quā requiescere faciet dñs sup eū. i. assur. Itē octo genera penar in legib⁹ describit tullius. Dānū. vincula. verbera. talionē. igtominiā. exiliū. mortē. Ergo hec ad sūmā iusticiā ptinent vt pro culpa que nō est ad mortē infligaf pena nō ad mortem vt pena respondeat culpe. Apoc. ij. f. Ego dñs scrutās corda ⁊ renes. ⁊ do vnicuiq̃ sm opa sua. Mar. iiij. d. In qua mēsura mēsi fueritis. remetief vobis. ergo necesse est vt q̃ plus peccat plus puniet vel hic vel in futuro. Si aūt duo migrāt equaliter cōtriti. ⁊ vn⁹ peccauit par ⁊ alius minus necesse ē ex quo nō puniunt hic inequaliter. q̃ puniātur in futuro plus aut minus. Itē sz Aug. Tria sūt genera hoīuz. q̃dā sunt valde mali. qb⁹ ecclesie suffragia pdesse nō possunt. q̃dam valde boni. quib⁹ nō sunt necessaria. quidā nec valde mali nec valde boni. q̃ habētes venialia idigēt purgari. Itē qz sicut sūma bonitas nō patif q̃ bonū remaneat iremuneratū. ita sūma iusticia nō patif q̃ malū remaneat ipunitū. Itē qz tāta ē dignitas sūme lucis q̃ eā soli mūdi corde videre possunt. Un̄ necesse ē vt aīa ad mundiciā baptismalē pueniat anteq̃ diuino cōspectui psentef. Itē qz culpa offēdit maiestatē diuinā. dānificat ecclesiā. ⁊ maculat seu deformat in aīa diuinā imaginē. Offensa aūt reqrit punitōez. dānū satisfactiōez. deformatio purgatiōez. Iō necesse ē q̃ pena punitiua. satisfactoria. ⁊ purgatoria rñdeat culpe h vl' alibi. Et iō q̃ h ad plenū purgati nō fuerit. necesse ē q̃ alibi puniaf satisfaciāt ⁊ purgef. Itē qz cōtraria cōtrariis curanf iō peccatū qd cū delectatiōe cōmittif oz p penā deleri. Itez qz nulli dz negligētia suffragari. sz si qs neglexerit agere pniaz videref de negligētia cōmodū reportare. nisi eā in futuro pagēt. qd eēt icōueniēs. Circa sz. de loco purgatorij. Sciendū q̃ dupliciter assignaf aut sm legē cōem. ⁊ sic est in vno loco. s. in parte inferni circa lymbum patrū. aut sm dispensationem specialē ⁊ sic aīe purgāf in diuersis locis in qb⁹. s. peccauerūt vel alibi. sicut diuine sapiētie ex cā ratiōabili sz nobis ignota placuerit ordinare. Hoc aūt cōcedit misericors de⁹ pp aīar ipsar reuelatōez p suffragia pcurāda. vel pp aliq̃ edificatōez viuor q̃bus videlz pmittunf aliquotiēs apparere. Circa tertiū. s. q̃ ⁊ p qb⁹ de causis ibi puniantur. Sciēdū q̃ ibi puniunf q̃ hic tarde ad cōuersiōez veniūt. ⁊ p venialib⁹ peccatis. vel p mortalib⁹ de qb⁹ penituerūt q̃dē. sz satisfactionē cōdignā minime cōpleuerūt qz qd mīn⁹ h faciūt. ibi supplēt. Aug in libro de penitētia. Purgādus est igne purgatorij. s. qui distulit fructū cōuersionis. Greg. dyal. j. De quibusdā leuibus culpis esse ante iudiciū purgatorius ignis credēdus est. pro eo q̃ veritas dicit. Siquis in sancto spū blasphemiā dixit vt supra. Et post idē Grego. Hoc de paruis minimisq̃ peccatis fieri posse credēdū est. sicut est assiduus ociosus sermo imoderatus risus vel peccatū cure rei familiaris q̃ vix sine culpa. vel ab ipsis agif que culpas qualiter declinare debēt sciūt. ⁊ error ignorātie. q̃ cūcta post mortē grauāt. si adhuc in hac vita positis minime fuerint relaxata. Itē q̃ ⁊ ppter q̃ puniantf igne purgatorio isinuat paulus. j. corin. iij. qñ dicit. q̃ q̃dā supra christū fundamētū edificāt aurū q̃ vacāt iterne sapiētie in dei cōtēplatiōe. Argentū qui vacāt doctrine ⁊ sacris verbis. lapides pciosos q̃ vacāt operib⁹ bonis sm Grego. Lignū ⁊ fenū ⁊ stipulaz isti edificāt q̃ leuia ⁊ facilia ad soluēdā cōmittūt. nō ferrū. es. ⁊ plūbū q̃ sunt maiora ⁊ duriora. Itē in ench. Augu. Post hāc vitā icredibile nō est nōnullos fideles p ignē quēdā purgatoriū quātominus magis minus siue dilexerūt bona pereuntia. tanto tardius citiusq̃ saluari. Unde nō frustra ista tria distinxit Apls. lig. fe. sti. q̃ illi edificant q̃ aliena nō rapuūt reb⁹ tñ ifirmitati cōcessis aliqua dilectiōe adherēt. q̃ sz suos amādi modos diutius vt lignū vel minus vt fenū vl' minimū vt stipula ignē sustinebūt. Itē Aug. de fide ad petr. lignū fenū. stipula. accipi possūt secularū rez. q̃uis licite cōcessarū tales

cupiditates vt amitti sine dolore non possit. hoc ergo edificat q̃ cogitat q̃ mūdi sunt. quō placeat mūdo qui circa diuitias suas carnali quodā tenef affectu. ⁊ tñ ex eis multas elemosynas facit. nec p eis aliquid fraudis vel rapine molif. Itē Aug. Affectōes carnales q̃b⁹ dediti sūt domib⁹. cōiugib⁹ possessiōib⁹. ita vt nil pponāt christo istis trib⁹ significanf. s. p lignū fenū ⁊ stipulā. Circa quartū sciēdū q̃ post q̃ aīe pfecte purgate sunt ibi statim sine retardatione euolat ad gl'iā sicut pz multiplici rōne. Primo qz post purgatiōnē pfectā nulla remanet in aīa deformitas dissimilitudo. vel ipuritas ppter quā debeat a gl'ia retardari. Scdo qz ianua celi semp est apta illis q̃ obstaculū nullū hūt. aīa aūt nō hz obstaculū. postq̃ nulli subiacet culpe nec debitrix ē pene. Tertio qz necesse est aīaz in q est charitas eleuās. ⁊ nihil est retardās ad gloriā eleuari. Quarto qz cū deus pnior sit ad miserandū q̃ ad puniēdū. merito dz aiam iam purgatā cōiungere glorie. qua purgandā subiecit pene. Quinto qz nō punit deus bis in idipsum. Unde cuz aīa sufficienter satisfecerit ⁊ penis ignū non dz amplius puniri in dilatiōe pmiorū. Sexto qz post purgationē non dz aīa esse in purgatorio. postq̃ nihil habet cremabile vel purgandū. nec in lymbo quia nō est de numero puerorū. nec in inferno qz nō hz mortale. ergo debet esse in celo. qz post mortē nō sunt alia receptacula animarū. Septimo qz efficacior est charitas q̃ iniq̃tas. Sed iniquitas statim in hora separationis anime a corpore ducit eam ad suppliciū. vnde de impiis dicif Job. xxj. In puncto ad inferna descendūt. ergo charitas statim ducit ad premiū. Unde sicut grauia corpora omni ipedimento cessante statim mouenf deorsum ⁊ leuia sursum. sic spūs impiorū remoto carnis onere in ipso momento separationis ferūtur ad locū suppliciorū propter peccati nimiā grauitatem spiritus vero bonorum si non assit impedimentū culpe aggrauantis. vel pene retardantis. statim referuntur ad locum premiorum.

¶ De penis purgatorij quare timendi. DIS. XI.

Irca secundū pncipale s. quare pena purgatorij sit timēda. Sciendū q̃ ppter acerbitatem diuersitatē. diuturnitatē. sterilitatē dānositatē. ⁊ subueniētiū paucitatē. Primo quidē timenda est ppter acerbitatē. Ad cuius intelligentiā sciendū est: q̃ in purgatorio duplex ē pena. vna dāni que est ex carentia diuine visionis. Alia sensus que est ex afflictiōe ignis. vtraq̃ autē grauis est valde. Dicit enī aliqui q̃ minima penar purgatorij. grauior ē q̃ grauissima pena mūdi. Hoc aūt apparet de pena dāni Affectus enim quoniā separata a pondere corpis absoluta desiderat sūmum bonū maior ē ⁊ intensior q̃ affectus cuiuscūq̃ rei tpalis in hac vita. maxime cum tam. tēpus habo idi aduenerit a quo se videt anima p suā negligētiam retardari. Quā retardationem potuisset existens in corpore p modicā penitentiā amouisse. Si enī spes que differf affligit aīam sicut dicif Prouer. xiij. quātomaius est bonū iperatū ⁊ magis cognitū. tanto in expectando maior est afflictio. ⁊ quāto pnior ē consolatio. tanto maior noscif esse dolor eiusq̃ carentia molestius tolleraf. Istud enī de pena sensus apparet triplici ratione. Primo quidē declaraf hoc ex parte ignis affligentis. De igne enī purgatorij loquēs beat⁹ Aug. ait. Hic ignis etsi eternus nō sit miro tñ modo grauis est. Excedit enī omnē penam quā aliquis passus est in hac vita. nunq̃ in carne tāta inuenta est pena. licet mirabilia passi sint martyres tormēta. Idē dicit aliquis ad me nō ptinet q̃diu morā habeā in purgatorio. dū vt ad vitā eternā pergā. Nemo enī dicat fratres charissimi qz ille purgatori⁹ ignis durior erit. q̃ quicq̃ penarū i hoc seculo. aut videri potuit. aut sentiri. Et cū de die iudicij scriptū est q̃ erit dies vn⁹ tāq̃ mille anni ⁊ mille anni tanq̃ vn⁹ dies. vñ scit vnusq̃sq̃ vtrū dieb⁹ aut mēsibus. aut forte etiā ānis illū ignē sit trāsitur⁹. Et qui digitū suū modo timet in ignē mittere. q̃re nō timeat non paruo tpe in aīa simul ⁊ corpe cruciari. Et ideo tot' virib⁹ vnusq̃sq̃ laboret. vt ⁊ capitalia crimīa possit euadere. ⁊ minima pctā ita bonis opib⁹ redimere. vt aut par ex ipsis aut nihil inueniaf remanere. qd ignis ille possit absumere. Dicimus autē alia forsitan elemēta vel elemētata corpa ad cruciatū aīarū cōcurrant. tñ ignis quoniā inter oīa elemēta minus hz de materia subtilior ē purior est. magis ē actiu⁹ ⁊ penetratiuus. ⁊ magis effectiu⁹. Ideo magis dicunf igne q̃ alio materiali corpe cruciari. Itez q̃ pena purgatorij sit grauior q̃ pena aliqua hui⁹ mūdi. est ratio ex parte aīe patientis qz cum dolor essentialiter loquēdo. nō sit lesio: sed lesionis sensus: aīa vō sepata viuaci⁹ sentit lesiuū q̃ cōiuncta. iō vehementior ē dolor aīe sepate q̃ cōiuncte. Ad idē sumif ratio ex pte iudicis penas bñdi infligētis qz plus q̃rit de⁹ emendā q̃ penā. Nō enī delectaf in penis nostris inquantū sunt afflictiue ⁊ lesiue

ura. sz iniquatū sunt satisfactorie ꝓ offensa. Ideo plus pōderat in pena virtutē bone volūtatis acceptātis. ꝫ deuote assumētis ex mera libertate. ꝙ grauitatē doloris affligētis. ꝫ tolerātium volūtatis nō recusantis ex necessitate. Unde ꝫ actiōes nostre ꝫ passiōes ꝗto plus habēt de volūtario. tāto ceteris parib⁹ plus habēt de merito. ꝫ sunt amplius grate deo. Quāobrē multo plus acceptat. ꝫ approbat modicā penā volūtariā in p̄senti ꝙ penā longe grauiorē minus voluntariā in futuro. Quapropter exigit eq̄tas diuine iusticie. vt qd deest ibi de volūtario suppleat acerbius in tormēto. Cū eēt qdā malus p̄positus. dedit ei deus quādā grauē īfirmitatē in qua expēdit oīa q̄ habebat in medicinis. ꝫ alijs. ꝫ nihil valuit ei. Unde cū p q̄nquēniū sustinuisset ita grauē īfirmitatē. ꝙ nō posset surgere. nec haberet aliq̄d vnde necessaria posse habere. ꝫ ab oīb⁹ destitutus eēt. ꝫ ꝓpter paupertatē ꝫ vilitatē languoris ꝫ dolorē cepit murmurare ꝯtra deū. desperās de hoc ꝙ in istis miserijs tādiu viueret. Mittit̄ ei angelus īcrepās eū de murmure. monēs ad patientiā. ꝫ vt p' duos annos alios sustineret. ꝑ quos plene purgatus ad gloriā euolaret. Qui cū diceret se hoc facere nō posse. sz potius occidi vellet. dixit angelus ꝙ aut p duos annos oporteret eū sustinere. aut p duos dies in purgatorio penā sustinere. ꝫ sic post ad deū euolaret. Cū iste duos dies in purgatorio accepisset. rapt⁹ ab angelo dimittit̄ in purgatorio. Iste aūt pene acerbitatē sentiēs credidit ibi fuisse p infinitos dies anteꝙ dimidiā diē cōpleuisset. clamās ꝫ eiulās ꝫ cōquirēs angelū mēdacē nec angelū esse. sz dyabolū. Affuit angelus ad patiētiā monēs eū ꝫ arguēs de murmure. ꝫ dicēs ꝙ parum fuisset adhuc ibi. Tūc rogauit angelū ꝙ reduceret eū ad priorē statū. Et si vellet ip̄e parat⁹ eēt nō solū sustinere patiēter vsq̄ ad duos annos. imo vsq̄ ad diē iudicij. qd fecit angelus. ꝫ vsq̄ ad cōplemētū duoꝝ annoꝝ oīa patiēter sustinuit. Itē Petrus cluniac̄. dicit ꝙ cuidā sancto viro ꝓstrato in oratiōe in die veneris sancti rapto vsq̄ ad diē pasche fuit facta hec reuelatio. vidit qdē in purgatorio quēdā grauissime puniri. q̄ fuerat penitētie magne. sz frequēter ꝯsueuerat nimis bibere. Qui cū aliqn̄ excessisset in potu. dyabolus īgurgitātē suffocauit eū. ascēdēs sup cor ei⁹ in similitudinē maximi buffonis. cōprimēs ꝫ opprimēs eū. ꝫ dū eū traheret ad īfernum b. Nicolaus quē multū dilexerat ꝫ honorauerat in vita. occurrit ei ꝫ traxit eū ad iudicium dei. q̄ grauissime pene purgatorie adiudicatus. Itē vidit aliū ibi q̄ fuerat miles largus curialis. hospitalis ꝫ ꝯtinēs ī suo ꝯiugio. ꝫ multas bonas gr̄as habuerat tn̄ multū semper amauerat ludū auiū: ꝫ aucupiū semꝑ fuerat secut⁹. hic ab alijs penis fuerat liberat⁹. excepto eo ꝙ auiculā ī manu tenebat. q̄ cū rostro ꝫ vnguib⁹ manū ei⁹ dilacerabat. ꝫ maximū dolorē ei īferebat. Itē vidit ibi quēdā militē iuuenē q̄ fuerat vanus ꝫ vitiosus ꝫ crucē acceperat ꝫ abierat q̄ p totā diē a demonib⁹ torquebat̄ mirabiliter ī medio rogo. de nocte faciebat pegrinatiōnē trāsmarinā. sz parū pficiebat ꝑꝑ tenebras ꝫ noctis īteperiē ꝫ vie ꝫ aeris īcōmoditatē. quē facto die demōes reducebāt eū ad tormētū affligēdū. facta nocte vbi primo acceperāt eū reponebāt. Et sic postea. vidit idē q̄ supra aliū militē. q̄ cū hr̄et iuspatronat⁹ ī qdā ecclesia accipiēs a quodā clerico. xxv. marchas p̄sentabat eū ad curiā. Qui de h̄ penitēs ꝫ pegrinatiōe trāsmarina ī q mortu⁹ ē mādauit vxori reddi pecuniā ꝫ missas ꝓ eo faceret celebrari. Hic dicte pecunie denarios accēsos singulis dieb⁹ ministrantib⁹ sibi demonib⁹ accipiebat ꝫ reddebat. ꝫ dicebat se liberari posse se oīno vt credebat si adhuc ꝑ eo reddita pecunia q̄nq̄ tricēnalia celebrarent̄. Multa. n. acceperat pene alleuiationē p missas post se celebratas. Itē cū q̄dā abbas moriēs īterrogaret̄ a mōachis suis quē ei substituerēt in abbatē. Motus carnaliter monuit ꝫ ꝯsuluit quēdā nepotē suū sibi substitui. qd ꝫ ꝗsi fecerūt. Cū aūt dict⁹ nepos factus abbas iret solus ad fontē. q̄ erat in horto suo audiuit de fonte exire qsi vocē auunculi sui mirabiliter plāgētis. Quē cū adiuraret abbas vt ei diceret q̄s eēt. dixit se esse auūculū suū. q̄ inestimabiliter ibi vexaret̄. qꝛ mot⁹ carnalit̄ eū elegi suaserat. Et cū dicēt nepos ꝙ ibi nō multū posset affligi ī fonte tēꝑato. rogat vt deferat cādelabrū cupreū qd erat retro altare. ꝫ ꝓiceret ī fontē. Qd ille fecit. ꝫ statī ī aq̄ q̄si cera ī igne. ꝫ butyꝛ ī olla bulliēti liquefactū ē. Tūc abbas resignauit. nec eū vltra audiuit.

Itē cū q̄dā in quodā mōte iuxta vulcanū. vbi dicit̄ locus purgatorii ꝓpe ciuitatē cathanēsiū. q̄reret equū dn̄i sui. inuenit vt sibi visū ē ciuitatē magnā cui⁹ erat hostiolū ferreū. ꝫ q̄sijt a portitore de equo quē q̄rebat. q̄ rn̄dit ꝙ iret vsq̄ ad aulā dn̄i sui q̄ vel redderet eū vel doceret. ꝫ adiurat⁹ ab eo portitor p deū. ꝙ diceret ei q̄d ageret. dixit ei portitor ꝙ cauēt ne comedēt de aliquo ferculo qd ei daret̄ qd videbat p vicos illi⁹ ciuitatis tot hoīes quot sūt ī mūdo de oī gente ꝫ artificio. Transiens per multas aulas venit in quandā vbi vidit principē suis circūuallatum offerūt ei multa fercula nō vult de eis gustare ondunt̄ ei quattuor lecti ꝫ dicit̄ ei ꝙ vnus eoꝝ ei ac dn̄o suo paratus. ꝫ alij tres triū feneratoꝝ. ꝫ dixit ei p̄nceps ille ꝙ assignaret diē dn̄o suo talē peremptoriā ꝫ trib⁹ dictis feneratoribus alioq̄n veniret iuiti. ꝫ dedit ei cyphū aureū. cooptū opculo aureo. Dicit̄ ei vt nō illū discopiret sed illū in hui⁹ rei īterfignū p̄sentaret dn̄o suo vt biberet de potu suo equ⁹ su⁹ ei reddit̄. redit. implet iussa. cyphus aperit̄. flāma ebulit. In mari cū cypho ꝓicit̄. mare inflāmat̄. Di qttuor lz cōfessi fuissent die sibi assignata rapiunt̄ super quattuor equos nigros. Itē dicit̄ ꝙ ibi in quodā monte iuxta vulcanū vbi dicit̄ loc⁹ purgatorij vident̄ castrū edificantes. ꝫ p septimanas singulas ad ꝯplemētū ducētes nocte sabbati oīno diruitur. Die lune reincipiūt. ꝫ sic postea. Itē dicit̄ ꝙ cū q̄dā capellan⁹ apud nouū castrū in dyoc̄. lausañ. noīe Bullerin⁹. q̄ ē sanctus mō. vt dicit̄. ꝓpter miracula multa que dn̄s dicit̄ per eū fecisse esset in domo sua sup lacū maximū. ꝫ quidā miles q̄ erat cū eo q̄reret ab eo cur se affligeret īmo qsi occideret ieiunijs. cilicijs. ꝫ lachrymis. cū assertione dixit ꝙ vellet esse vsq̄ ad diē iudicij in tāto igne quātus erat lacus ꝫ esset secur⁹ ꝙ posset euadere cū omni pn̄ia sua. vel ignē inferni. vel purgatorij. Et referebat quoddā exemplū. ꝙ cū q̄dā latro fugaret̄ ab hostib⁹ suis vidēs se non posse euadere ꝓstrauit se in cruce dicens. ꝙ bene mortē ꝓmeruerat. qꝛ deū offenderat. flebat ꝓ hoc cōfitebat̄ se peccatorē. ꝫ rogabat eos. vt deū de eorum dicarent exponēdo mēbra martyrio. Quidā aūt heremita erat ꝓpe qui multis annis penitentiā egerat cui reuelatū est ꝙ angeli cū laudibus in celū illius latronis aīam deportarēt. Qui nō egit deo gratias: sed indignat̄ hoc dicēs apud se ꝙ postq̄ se exposuisset omnibus flagitijs similiter in fine peniteret. ꝫ sic ei fieret vt latroni. ꝫ cum ad seculum rediret transiens aquam de ponte cadens submergitur: ꝫ a demonibus in infernum proicitur. Secundo in purgatorio est penaꝝ diuersitas. Sciēdū aūt ꝙ sub eodē igne nō oēs aīe equaliter cruciant̄. sed vnaqueq̄ plus punit̄. ꝫ ardorem sentit scōm ꝙ plus de cremabili vel aliq̄d mag. cremabile secū tulit. Cū enī ignis ille agat in aīas vt instrumētū diuine iusticie. ideo sm regulā equitatis distīguunt̄ grad⁹ in penis. sic sūt gradus in culpis. Et sm quātitatē criminū infligunt̄ cruciamēta penaꝝ. Hec aūt diuersitas nō ꝓuenit ex diuersitate ignis vrent' sed ex pte sp̄us patientis. Sicut enī in domo patris eterni mansiones multe sunt. Sic scriptū est Ioh. xiiij. ꝫ inequalitatē graduū facit differentia meritorū. Sic in purgatorio diuersitatē penaꝝ facit differētia petōꝝ. Unī Gregorius aīt sic Gehēna q̄uis cūctis vna sit. nō tn̄ cunctos vna ꝫ eadē qualitate succēdit. Nā sicut sub eodē sole oēs tāgimur. nō tn̄ oēs sub eo vno ordine estuamus: qꝛ iuxta qualitatē corpis sentit̄ etiā pondus caloris sic dānatis vna est gehēna ꝫ purgādis vnus ē ignis q̄ afficit. Sz tn̄ nō oēs eq̄lit̄ ꝯburit: qꝛ qd h̄ agit dispar valitudo corpoꝝ hoc illic exhibet dispar cā meritoꝝ. Ex dictis patet ꝙuissimas esse penas purgatorij. licz in eis magna sit disparitas grauitatis. Quis igit̄ tam insolens qui nō timeret deū offendē q̄s taz insanus q̄ nō horreret in penas illas incidere quis tā procax q̄ nō deberet peccata fugere. q̄s tam dur⁹ ꝫ ferre⁹ qui nō cōpateret̄ sic vehemēter afflictis. q̄s denique tam impius ꝫ crudelis qui nō conaret̄ aīas illas eripere de tormentis. si cogitaret ꝓfunde nō pfunctorie de premissis. Si nāq̄ hoc hoīes diligēter aduerterent. ac in memorie secreto recōderent. necnō ꝫ frequēter meditando reuoluerēt ac reuoluendo sepius ruminarēt. penitere ꝫ pn̄iaz salutarē vsq̄ in purgatoriū agere nō differrent. In hac vita q̄ppe tam p se ꝙ per alios mō possent faciliter suā ꝓcurare salutē mō possent amicos ꝫ intercessores acq̄rere. mō possent se p breuē ꝫ leuissimā pn̄iam ab eterna morte redimere. mō possent nō tn̄ debitas ꝓ peccatis suis penas exoluere: sz qd lōge maius ē merita cumulare. Pena enī purgatoria satisfactoria est ꝓ reatu sed nō est meritoria. Penitētia vo p̄sentis vite nō tn̄ est satisfactoria pene. verūetiā meritoria felicitatis eterne. Rursus in purgatorio mlta puniunt̄ q̄ nō reputant̄ esse peccata. vel nō ita grauia iudicant̄. Magna itaq̄ fatuitas ē hoīs expectantis vsq̄ tūc agere fructū penitentie salutaris. Beda in gestis angloꝝ dicit ꝙ tpibus sigiberti regis venit de scotia in britāniā maiorē. b. Forseus nobilis genere. qui multos angloꝝ ꝯuertit ad fidē. Qui postq̄ fūdauerat ibi multas domos religiosas. occupat⁹ graui infirmitate eductus ē a corpe a vespere vsq̄ ad primū gallicātū. audiuit angeloꝝ melodias frequēter cātātiū. Ibūt sc̄ti de vtute in vtutē. videntes dn̄m deū in syon. Et post reductus ad corpus. ꝫ die tertia iterū eductus a corpore longiori spacio vidit maiora. Uidit enim bonorū ꝫ malorū spirituū agmina que de eo ad inuicē certabāt. Mali ei viā intercludere c[illegible]dēdebant. ꝫ eū crebris accusationib⁹ impete

bant. ⁊ libros ꝯscriptiōis ꝯtra eū ēēt de cogitationibus offerebant.
Sȝ boni angeli eoꝝ accusatiōes ⁊ libros ꝓ nihilo ducebāt. ⁊ eū ab
eis defendebāt. Cū aūt dicti sancti aīam socū ī aere leuassent respi
ciēs subtus se vidit q̄si vallē tenebrosam. de qua ascēdebat quat
tuor genera ignū a se spacio distātiū. Cū aūt īterrogasset angelū q̄
eēnt hi nichil dum nō succēdebāt. ⁊ ipsi ȝ erāt cōsumpturi. Prim⁹ vt
dixit angelus. erat ignis mēdacij. q̄ꝛ hoīes nec deo nec hoībus ser
uāt pacta. ⁊ illud maxime qḋ in baptismate ꝓmiserūt se abrenūcia
re dyabolo ⁊ pōpis ei⁹. Scḋus ignis ē cupiditat⁹ maxie cū terrena
spiritualib⁹ aut celestib⁹ anteponūt. Terti⁹ dissēsiōis cū aīas pri
moꝝ in reb⁹ etiā supuacuis scādalizare vel offendere hoīes ꝓ nihi
lo ducūt. Quartus ē īpietatis. cū hoīes nō timēt īfirmiores spolia
re vel decipe vel defraudare eos. Dicti aūt quattuor ignes cū adeo
creuissent q̄ in vnā flāmā ꝯglobati essent clamauit sanctus Forse
us territus. cui angelus. Noli timere qḋ nō succēdisti. nō ardebit
in te. Iste ignis facta examinat singuloꝝ. Tres aūt angeli aīaȝ san
cti Forsei comitabant. vnus ab ea flāmā abigebat ex pte anteriori
alius ad dexterā. ⁊ tertius ad sinistrā assistētes custodiebāt a flam
mis eū ⁊ demonibus q̄ multū eā īpetebāt. Cū aūt trāsiret p dictaȝ
flāmā vidit multos demones ⁊ hoīes. ⁊ multos quos nouerat ī se
culo ꝓ diuersis causis diuersimode torqueri. q̄ etiā multa sierūt ei
locuti. q̄ legētibus ⁊ audiētib⁹ possent esse valde vtilia. quoꝝ pluri
ma vt dicit Beda q̄ hoc scripsit. scripta sunt in libro vite sue. Cum
aūt trāsissent dictam flāmā multi angelici spūs de celo descēdētes
multa ei locuti fuerūt. Similiter ⁊ multi quos nouerat in seculo q̄
possent esse valde vtilia audiētibus q̄ ad celum sunt regressi. Tres
aūt angeli q̄ comitabant dictā aīam eū ea remanētes p dictā flā
mā eā reducebāt. in qua vidit torqueri [illegible] aīaȝ succen
sam. vt ferrū candēs clamauerūt demones viz conātes īferre q̄ ibi
deberet remanere. ⁊ cū dicta aīa torqueri. q̄ꝛ cū eēt mortuus in pec
cato. ille cuius erat aīa vestimētū eius accepat. Cū aūt defenderent
eā angeli ⁊ excusarēt q̄ potius fecerat ꝓ salute mortui q̄ꝫ ꝓ cupidi
tate. cū demōes nō possent aīaȝ forsei detinere ꝓiecerūt dictā aīaȝ
sup humeꝝ eius. angeli aūt eā excusserūt a forseo flāmā extinguen
tes. demones clamauerūt. nolite repellere. vt sicut de bonis eius ac
cepit. de penis sentiat. Angeli autē dixerūt. ecce qḋ succēdisti arsit
in te. Plura aūt docētes eū angeli. q̄ sunt salutaria eis q̄ in peniten
tia moriunt ad corpus eius aīaȝ reduxerūt. ⁊ qḋ mirabile fuit īcen
dij vulnus qḋ ab illa aīa passus fuerat in aīa ea reducta ad corpus
apparuit postea visibiliter in humero eius ⁊ maxilla corporaliter vbi
eū tetigerat dicta aīa in aīa solū. Ad hoc ptinet qḋ legit in vita bea
ti patricij ꝯf. q̄ missus ad ꝑdicādū in hyberniā. cū duꝝ populū nō
posset ꝯuertere. nec crederēt cōminatiōib⁹ aut ꝓmissiōib⁹ eius. orā
ti ostēdit dñs ei fossam rotundā. vbi q̄ ītraret in spacio vnius diei ⁊
noctis purgaret si pseueraret. q̄ fecit eā claudi. ⁊ iuxta abbatiā edi
ficauit. Multi penitētes eā intrauerūt visa retulerūt. p que alij fūt
ꝯuersi. In vita sancti patricij dicit. q̄ cū quidā miles multū flagi
tiosus missus fuisset ad suū epm. ⁊ ꝯfessus fuisset ei multa peccata
enormia. pniam quā dabat eps respuebat dicēs q̄ eā nō posset fa
cere. Et cū dixisset ei eps q̄ ex quo nolebat facere pniaȝ ieiunij. aut
oratōis. aut pegrinatōis. ⁊ sic de alijs. iret ad dñm suū dyabolū. Cō
fusus miles. ad eoꝝ rediit. petēs vt daret ei ꝓ pniā vt itraret ī purga
toriū beati patricij. Qui misit illū ad abbatē loci illi⁹ q̄ custodiebat
claues illi⁹ spelūce. Qui cū suasisset ei aliā pniaȝ potius facere. ⁊ mi
les nollet desistere fecit eū p q̄ndecī dies exercitari in ieiunio ⁊ ora
tiōe ⁊ ꝯfessiōe. Quib⁹ ꝯpletis īstruct⁹ ab abbate ⁊ fratrib⁹ q̄d agē
ret īromittit cū ꝓcessiōe. Cū aūt itrasset ⁊ aliquantulū ꝓcessisset
inuenit domū ad modū claustri. in qua erat pratū. ⁊ ibi sedit. Et ec
ce ibi venerūt ad eū q̄ndecī de abbatia. q̄ cū suasissent reditū. nec il
le acq̄esceret īstruūt eū q̄d ageret. ⁊ quō venientib⁹ demonib⁹. nec p
mittētib⁹ ꝓspa. nec minātib⁹ aduersa crederet. q̄ꝛ si hoc faceret pe
riret. sȝ ī suo ꝓposito firm⁹ maneret. ⁊ in omni tormēto nomē ihe
su chri īuocaret. ⁊ crucē si posset sibi īprimeret. Postea illi recesse
rūt ⁊ tūc audiuit tm̄ eiulatū demonū ⁊ strepitū. ac si oīa elemēta as
tererent īsimul. Post vidit eoꝝ maximā multitudinē horribilē aspe
ctu. ꝯsulūt reditū. ꝓmittūt multa si redeat. Quē cū nō possent mo
uere a ꝓposito suo igne succēso in dicto prato eū nudatū vestibus
cū furcis ferreis ⁊ vncis p ignē distrahūt vbi dū torqueret īuoca
to noīe ihesu. ⁊ facto signo crucis. ignis ille extinguit. Tūc ducūt
eū p maximas tenebras ⁊ horribiles. ⁊ sensit ibi vētū calidissimū ⁊
vehemētissimū. q̄ totū videbat eū pforare ⁊ exurere. Post ductus
versus oriētē cepit audire tot⁹ vulgi flet⁹ miserabiles. Post duci
tur ad cāpū latissimū. cui⁹ finē videre nō poterat. q̄ tot⁹ ardēs vide
bat. vt ferꝝ cādēs. Ibi vidit īfinitā multitudinē manib⁹ affixoꝝ ⁊ pe
dib⁹. vētres habētiū deorsū. dorsa sursū. Vi p dolorib⁹ videbant
cū dētib⁹ terrā mordere. aliq̄ clamabāt. parce parce. Et tūc demo
nes currēdo sup eos grauius flagellabant. Cū his dictū militē p̄
mūt ⁊ affligunt sed inuocato ihesu liberat ⁊ inuenit se ad finē cam
pi. Sed demones cōcurrentes ducūt eū ad aliū campū equalis ma
gnitudinis vbi vidit sīlr hoīes affixos sed supinos qui habebant
ignitos serpētes voluētes eos sup vētres. ⁊ brachia ⁊ capita ⁊ pe
ctora ⁊ bufones horribiles q̄ ignitis aculeis videbant extrahere i
teriora similiter ⁊ dētib⁹. Illi ꝯtinue eiulabāt. ⁊ hos demōes trās
euntes flagellauerūt vt alios. Post ducūt dictū militē ad tertium
cāpū. qui erat plenus hoībus viris sez ⁊ sex⁹. qui affixi erant clauis
candētib⁹ p totū corp⁹. ibi p̄ dolore. nec loqui poterāt. nec clamare
nisi modicū suspirare ⁊ plāgere. vt q̄ laborāt in extremis. De eis fe
cerunt demones ⁊ de milite sicut ⁊ de alijs. Post ducit ad q̄rtū cā
pū plenū multis ignib⁹. vbi erāt oīa genera tormētoꝝ que excogi
tari psūt. Alij suspendebant ibi cathenis igneis ⁊ sulphureis. alij p
pedes alij p manus. alij p caput. alij in vncis ferreis ⁊ igneis pen
debāt p vngues. alij p oculos. ⁊ p alia mēbra torquebant ⁊ suspē
debant ⁊ vrebant igne ⁊ flāma fetēte. supposit alijs metallis bul
lientib⁹. alij in sartagine frigebant alij in veru assabant. Ibi vidit
demones torquere aliquos socios suos. Eiulat⁹ ⁊ planct⁹ eoꝝ ꝓ
mo sufficit dicere. Post hoc ducūt militē ad locū vbi vidit rotam
igneā infinite magnitudinis quā demones vtebāt ita velociter q̄
cū voluerent apparebat glob⁹ igneus. Cū tenerēt eā vt miles ma
poneret. vidit in ea vndiq̄ p radios vncos igneos īfinitos. ⁊ hoīes
in eis p diuersa mēbra diuersimode suspēsos. Post ducunt eū ad
domū cui⁹ terminū nō poterat videre q̄ erat plena foueis rotūdis.
plenis metallis bulliētib⁹ ⁊ hoīb⁹ vlulantib⁹ alij habebāt in metal
lis bulliētib⁹ vnū pedē. alij duos. alij vsq̄ ad genua. alij vsq̄ ad vē
trē. alij vsq̄ ad pect⁹. alij vsq̄ ad collū alij vsq̄ ad oculos ⁊c. Post
ducit ad locū mōtis. vbi vidit infinitā multitudinē nudoꝝ sup pe
dū digitos incuruātē mortē expectātē. vt videbat ⁊ trementē. Et
cū miles hoc vidēs stupet. venit vent⁹ aquilo militē ⁊ oēs rapiens
⁊ ad aliā partē montis ferēs. ⁊ eos īmergēs. ī fluuiū fetidissimū ⁊
frigidissimū p oīa tormenta ꝑdicta demōes cū alijs militē torque
bant. Qui inuocato noīe ihesu inueniebat se semp ad finē tormēti.
Postea ducit ad puteū. de quo vidit flāmā putentem ascēdere. ⁊
hoīes candētes quasi ferrū euomi. ⁊ ascēdere cū flāma ad modū
fauillaꝝ sed demones eos reimpingebāt. Ibi militē ꝓuocant. dicē
tes q̄ eū ꝓducebāt in īfernū. Ibi tam vehemēter absorptus a do
lore fuit q̄ nomē dñi fere nō recoluit. Tū vix ad cor rediēs in cor
de cū orare nō posset. Inuocato noīe ihesu euomit⁹ est ad orā pu
tei. Tūc alij duo demones a porib⁹ duxerūt eū ad fluuiū sulphure
um ⁊ igneū. sub quo dicebāt ei esse infernū. in quo erat pons ar⁹ ⁊
arduus. ⁊ ita ꝯgelatus ⁊ lubricus. vt si etiā latissim⁹ fuisset vix aut
nūq̄ aliquis stare vel ascēdere potuisset. Ita artus vt vix in eo pe
dē ponere posset. Inuocato aūt noīe dñi. melius ac meli⁹ per eū in
cepit. ⁊ demones ad pedē remanserūt. Cū aūt esset in sūmo pōtis.
clamor tant⁹ exiuit de fluuio. vt vix stare posset sed plus horruit q̄
pauis: sed inuocato noīe ihesu. libere transiuit fluuiū. q̄ plenus vide
bat diuersis ⁊ inuisis generib⁹ draconū ⁊ serpentū. Quo trāsacto
vidit pratū pciosissimū ⁊ fragrātissimū ⁊ amenissimū. diuersis flo
rib⁹ plenū ⁊ odorib⁹. Post vidit ciuitatē pulcherrimā habētē mu
rū mirabilē diuersis ⁊ preciosis lapidib⁹ fulgentē. de cuius porta
exibat odor mirabilis. Ad cui⁹ afflatū ita fuit recreatus ⁊ ꝯsolat⁹
q̄ ei videbat q̄ nullū vnq̄ dolorē vel fetorē vel laborem sensisset.
Cui obuiā venerūt diuersa cōuenticula speciosissimoꝝ hoīm q̄
eū introduxerūt intra illā ⁊ cōueniebant in media ciuitate. Et circa
diē mediā splendor maximus celo⁹ desup aperto eos ꝑfundebat.
quo inestimabili gaudio suauitate dulcedine pfundebant. ⁊ reple
bant ⁊ reficiebant. ita q̄ inde viuerēt nec victu alio indigerēt. ⁊ di
cebant supra in celo esse celestem paradysum. Aliqui inde cū ipso
lumine sursum ascendebāt. ⁊ ibi remanebāt. Missi aūt fuerunt ei
angeli cū lumine dicētes. q̄ rediret. Et cū rogaret vt dimitteret ibi
in ciuitate illa cū alijs in loco infimo. dictū est ei q̄ tunc non posset
hoc fieri: sed redire eū oportebat p loca per que venerat. ⁊ cū ille di
ceret q̄ potius mori vellet dictū est ei q̄ secure rediret: q̄ꝛ ei⁹ aduer
sarij eū minime ledere possent sed si viderēt eū statim velut vēt ⁊
pterriti eū fugerent nec ipsi. nec tormēta aliqua ledere possent eū
⁊ si bene viueret decetero. ⁊ a peccato ꝓ viribus caueret. nō solum
non sentiret tormētū inferni sed nec aliquis eorū que viderat pate
ret. ⁊ ad loca superne claritatis ascēderet. Qui rediēs p loca p q̄ edu
ctus est nō inuenit aliqua tormēta sed si demōes a lōge eū vidissent
fugiebant ab eo vt tempestas. Mane autem scḋe diei facto bea

quā intrauit venit ad locū p quē venerat .i. intrauerat: ⁊ inuenit eū q eū pcessionaliter intromiserāt: ⁊ eū pcessionalit receperūt. Qui retulit eis q̄ inuenerat: ⁊ rediēs ad suū epm supta cruce trāsmarina transfretauit: ⁊ q̄diu vixit artissime se afflixit. Itē in purgatorio est penaꝝ pluritas seu diuturnitas: qꝛ pena de q le posset hō expedire dū viuit in spacio vnius diei, ptendit in purgatorio p spaciū vnius ānu. Sicut designari videt Ezech. iiij. Fili hois die p anno. diē inq̄ p āno dedi tibi. Ut filijs israel factū est: q̄ iō qꝛ male se habuerūt in deserto ⁊ dei bn̄fitio sunt abusi. via qua potuissent fecisse p qdraginta dies vix pfecerūt in deserto p qdraginta ānos. Numeri. xiiij. c. Annus p die cōputabit: ⁊ qdraginta annis recipietis iniquitatesvras ⁊ scietisvltionē meā. Ad h facit rō supius posita: qꝛ diuina iustitia plus acceptat modicā pniaꝫ volūtarie assūpta in psenti. q̄ꝫ longe grauiorē penā minusvolūtariā in futuro. Jo fm ūitatē diuine iustitie: qd deest ibi de volūtario oportet suppleri et acerbius ⁊ longius in tormēto. Itē in purgatorio est penaꝝ sterilitas. est enī q̄libet pena purgatorij infructuosa q̄tū ad meritū. Cū enī tria sunt genera penaꝝ: videlicet psens puta pnie vel tribulationis q̄ valet q̄tū ad pene debite acuitationē: ⁊ q̄tū ad meriti acq̄sitionē. Itē purgatorie q̄ valet solū q̄tū ad acq̄sitionē: nō ad meriti ampliationē. Itē pena inferni q̄ ad nihilū valet. Tēpus enī psens est tēpus metēdi ⁊ serēdi. Psal. Qui seminat in lachrymis in exultatiōe metet. ⁊ Eccs. iij. Est tēpus acq̄rēdi. Et. ij. corin. ix. Qui parce seminat: parce ⁊ metet. Gal. vj. b. Que seminauerit hō. hec ⁊ metet. Qui seminat i carne: de carne metet corruptionē. Qui aūt seminat in spū: de spū metetvitā eternā. bonū aūt faciētes ⁊c. Hi sunt septē ani fertilitatis in q̄bus p septiformē grāꝫ penitēs pōt accumulare grām⁊ reqrere gloriā. Hoc bn̄ significat Gen. xlj. in septem bouis pulchris: ⁊ in septē spicis plenis. In septē ānis fertilitat. q̄ sunt in pnia: qꝛ hic p pniaꝫ acq̄rit hō septiformē grām: ⁊ eius augmētū in futurā gloriā plenā in septē dotib⁹. In futuro aūte purgatorio vel inferno nō erit tēpus grām vel gloriā pmerendi. Gen. xlv. b. Anni restant in q̄bus nec arari nec meti pōt. Jō dr̄ Matth. iij. Facite h dignos fructus pnie. securis aūt ad radicē arboris posita est. Itē pena purgatorij est nō solū infructuosa q̄tū ad meritū. īmo etiam est dānosa. O q̄ꝫ inestimabile dānū est a dei visione vel modicū retardari. Sicut colligere possumus ex verbis augustini in libro de libero arbitrio sic dicētis. Tanta est pulchritudo iustitie: tāta iocūditas lucis eterne: hoc est incōmutabilis veritatis atq̄ꝫ sapie: vt si nō liceret amplius i ea manere q̄ꝫ vnius diei mora: pp̄ter hoc solū innumerabiles āni huius vite pleni delicijs. ⁊ circūfluētia tp̄alium bonoꝝ recto meritoq̄ꝫ ɔtēnerent. vn̄ nō sine cā nec sine deuotione dictū est. Melior est dies vna in atrijs tuis sup milia. Quātū autē bonū est eius btā pfrui visione: tantū est dānū in ei⁹ carētia ⁊ retardatiōe. Utinā diligēter attēderēt hoīes ac pfundi⁹ cogitaret q̄ꝫ inestimabile sit h dānū: pfecto nō sic facilit ad pctā currerēt nec pctā q̄cūq̄ꝫ leue vel modicū reputarēt: q̄nimo q̄libet venialevehemētius abhorrerēt: q̄ꝫ nūc mortalia pctā formidēt. Quis enī nō tota virtb⁹ euitaret q̄cūq̄ꝫ pctā. si firmiter tenerēt se pp̄ter illud vnius diei mora: vel amplius glorio sa dei visione p̄uādū. Quātū ḡ dolēdū esset ⁊ amarissime deplorādū. qꝛ oēs hoīes sic passim. q̄ꝫ timore dei postposito: eiusq̄ꝫ iudicio sic ɔtēptu currūt ⁊ pcipitanter corruūt nō tm̄ in venialia. sed etiā mortalia: nec est q̄ ɔsideret quanta pena icurrere nō verent: ⁊ ad q̄ꝫ horrēda supplicia dilabūt. Jō dr̄ Eccli. xxij. Sup mortuū plora. defecit enī lux eius. Sup mortuū inq̄ā in purgatorio plora: qꝛ defecit lux bt̄ificās: vel sup mortuū in mortali pctō. qꝛ defecit lux cognitiōis ei⁹. excecauit eū eū malicia eius. Itē aggrauat pena purgatorij pp̄ter subuentiū paucitatē: qꝛ viui mortuos cito obliuiōi tradūt. vn̄ q̄libet existēs in purgatorio clamat illud Job. xix. c. Miseremini mei. miseremini mei saltē vos a. m. qꝛ man⁹. d. te. me. ⁊ Gen. xl. dixit Joseph detēt⁹ i carcere pincerne pharaonis. Memēto mei dū bn̄ tibi fuerit: ſꝫ tn̄ succedētib⁹ psperis oblit⁹ est iterptis sui. sic hoīes hui⁹ mūdi obliuiscunt amicos ⁊ bn̄factores suos q̄ i carcere purgatorij detinent. Sūt enī amici fortune nō psone. Eccl. vj. Est amicus socius mēse ⁊ nō pmanet in tp̄e necessitatis. Tales amici siles sunt cani. q̄ q̄diu pegrin⁹ hō sedēs in mēsa tenet os in manu in signū amoris vertit ei faciē ⁊ applaudit cū cauda: sed q̄ꝫ cito manus hꝫ vacuas nō cognoscit eū: īmo latrat ɔ eū vel mordet sic amici hui⁹ mūdi sic obliuiscunt mortuos ac si nūq̄ꝫ eos nouissent: ⁊ qd est deteri⁹ latrāt ⁊ mordet eos: de ipsis nequiter detrahēdo. Tarde ⁊ male soluunt defunctoꝝ debita vel legata. Rare. pauce. vel nulle fiūt p eis elemosyne: nec p eis ofones vel alia suffragia pcurant. Et qd deterius est eoꝝ bona diripiunt: ⁊ anime negligunt: ⁊ obliuioni tradunt. vn̄ quilibet eoꝝ dicere illud Psal. Obliuioni datus sum tanq̄ꝫ mortuus a corde. Hic notari pōt exēplū qd in gestis karoli scriptū ē. Miles q̄dā ⁊c Reqre infra. § Cū eēt hospitat⁹ ⁊c. Prudēter igit hui⁹ mūdi sapiētes agerēt si dū viuūt ⁊ sani sunt sibi salubrit pruiderēt: nec fidei cuiusquā sua seq̄ꝫ cōmitterēt sed ipsimet potius elemosynas suas darent: debita soluerēt ac amicos sibi pvidere pcurare curarēt q̄ migrātib⁹ ex h exilio eterna tabernacula prepararēt. Si eni h facerēt hoīes certā viā eligerēt: ⁊ nō se cōmitterēt in incertū. Itē maius sibi meritū acq̄reret p se q̄ꝫ p alios faciēdo: qꝛ ex maiori deuotiōe fieri viderent. Un̄ btā lucia dixisse legit matri sue: Nō satis deo charū ē q̄ illi dat h quo ipse pfrui nō pōt: ſꝫ si tibi vis gratū eē deū h illi da quo tu poteris vti. Na qd das moriēs iō das qꝛ tecū ferre nō pvales. viuēs ergo ⁊ saluē tui corpis obtinēs da xp̄o qd possides. Dicebat q̄dā deuot⁹ hō. Qd das viu⁹ ⁊ san⁹ aurū est: qd das moriēs argentū est: qd vō das erogādū post mortē plumbū est.

De penis purgatorij. DIS. .XII.

Irca tertiū pncipale. s. q nos mouē debēt ad cōpaciēdū aiab⁹ in purgatorio existib⁹. Sciēdū qꝛ ad cōpatiēdū eis vi̇ socialiter ex affectu ⁊ efficaciter cū effectu tria debēt spālit nos mouere. Primū est stat⁹ eoꝝ pia cōsideratio. Secūdū est beneficioꝝ q̄ ab eis recepim⁹ grata recognitio. Tertiū est idigētie nr̄e future prudēs pmeditatio. Quātū ad pmū debemus aduertere qꝛ earū miserabil status miseratiōe dign⁹. ⁊ miserādū motiuus demōstrat ex q̄ttuor. Quoꝝ pmū pertinet ad penā sensus. Alia vō tria ptinēt ad penā damni. Istud pmū est dolor afflictiōis: q sic dictū est durissime cruciant. Nō est tyrān⁹ in mūdo nec ali⁹ quisquā corde tā ferreus: q si corā ocul suis videret hoīez q̄ntulibet ignotū. vel etiā impiū sic atrociter cruciari: q nō ad pietatē cōpassionē ⁊ miām moueret. O q damnabiliter ergo dur⁹ ⁊ detestabilit obdurat⁹. ac toti⁹ humanitatis est expers q patrē ⁊ matrē filios ⁊ nepotes ɔsanguineos ⁊ amicos pbabilit credit. si tn̄ recogitat in illi⁹ ardētissime fornacis incēdijs cruciari. illos tn̄ nō solū liberare nō nitit: ſꝫ nec vlla pietatis cōpassiōe mouet. Quodq̄ꝫ mai⁹ est: nec faciē suā illuc ɔuertēt: nec ocul mētis inspicē meditādo dignat. Cōsiderare deberet hō rōnal expers qꝛ aīalia bruta nālit sibi nālia diligūt ac mutuo sibi cōpatiunt. seq̄ꝫ coadiuuāt ⁊ defendūt vn̄ brutal stoliditas ⁊ feral crudelitas humanā ɔdemnat duritiā nālis pietatis oblitā. Secūdo mouē nos debet ad cōpatiēdū eis damnū detētionis q a dei visione diutissime retardant. Detinent enī in carne donec penis addicti ⁊ debitis obligati plene satisfeceri̇nt vsq̄ꝫ ad nouissimū qdrantē. Si aūt piū est hoīes in carcē materiali detētos psonalit vel realiter p trāsmissum eis bn̄ficiū visitare. q̄nto maioris est pietatis ⁊ meriti plenioris. aīas diuino carceri mācipatas nō solū mētalit meditādo: verūetiā realit bn̄ficijs adiuuādo visitare. Hec aūt pena detētionis pp̄ter retardationē a visione diuina loge grauior est oī pena sensibili. ⁊ pter h qꝛ est qlibet pena pīti grauior. est etiā plixior q̄ꝫ cōiter credāt hoīes. Cuius diutine detētionis aut plixe retardatiōis vna rō est: qꝛ nescit hō pōdus diuine iustitie vindicātis. i. q̄ꝫ districte iudicat: ⁊ q̄ꝫ seuere punit. Alia rō est claritas diuine sapie oīa speculātis. videt enī multa q̄ nō videmus in nobis: ⁊ multa inuenit punīēda q̄ nos latet velut negligētia vel obliuione deleta. In auro qd videt eē purissimū. inuenit adhuc ignis aliqd expurgādū. Alia rō est: qꝛ tarde ⁊ male soluunt defunctoꝝ debita ⁊ legata sic dictū est. ⁊ q̄nto ampli⁹ solui differūt debita ⁊ hmōi: tāto tardi⁹ pcipiunt ab eis suffragia. tātoq̄ꝫ diuti⁹ i purgatorio detinēt. Si aūt viuēs san⁹ hō h faceret: in celū sua pmitteret mansionēq̄ꝫ sibi i celesti palatio prepararet: aut pcauēt sibi vt oīno purgatoriū nō intraret vel saltē ibi longe breuiori tp̄e remaneret. Religiosus quidā lrat⁹ ⁊ prudēs salubrit sibi puidē cupiēs ante mortē qten⁹ secur⁹ ⁊ cū maiori spe salut ex hac vita migraret: ac de penis purgatorij celeri⁹ expediri valeret: ɔuocatis frib⁹ de ɔuētu humiliter dixit: Charissimi frēs: ego sperās me ex hac vita infra tp̄s modicum exiturū. tota mētis affectiōe ⁊ feruēti deuotiōe deposco vt missas: ofones: aliaq̄ꝫ suffragia q̄ tenemini soluē corā deo: tā ex cōi charitate q̄ tenemini generalit oib⁹ chr̄istianis q̄ꝫ ex pfessiōis vr̄e tate: q̄ꝫ ex statutis capituli generalī mihi dū adhuc viuo impēdē vr̄a pijssima charitate ⁊ charissima pietate velitis. Si enī vsq̄ꝫ post mortē meā distulentis. necesse habebo penas purgatorij sustinē quousq̄ꝫ p ofones vr̄as fuero liberat⁹. Et sic forsitan p vnū annū duos vel ampli⁹ cruciabor. ⁊ a visione diuina ⁊ fruitiōe glie retardabor. Si vō me viuente missas vr̄as ⁊ ofones exolueritis: forsitan oīno ab ingressu purgatorij pseruabor. vl saltē celeri⁹ liberabor: cūmq̄ꝫ ingressus in gloriā vices vestre charitati repēdens: pro vobis diuini deprecabor. Tertio cōpatiēdū est eis. qꝛ q̄si mendib⁹ irretiti non

possunt opari meritoria. Jam eni euenerūt statū merēdi ⁊ tēpus est
fm̄ merita recipiēdi. Uñ scriptū est Eccs. ix. Mortui nō habēt vl-
tra mercedē i facultatē ꝓmerēdi mercedē. Quarto qꝛ q̄si pedib⁹
vinculati nō pñt ad viuos venire ad petendū suffragia. Qđ intelli-
gendū est q̄tū est de lege cōi sicut dr̄ Sap. ij. Nō est agnitus q̄ sit
reuersus ab inferis. Et Job xiiij. Hō cū mortuus fuerit vbi q̄so est.
Quō si recedāt aque de mari ⁊ fluuius vacue factus arescat sic hō
cū dormierit nō resurget. Et .ij. Re. xiiij. Oēs morimur ⁊ q̄si aque
dilabimur in terrā q̄ nō reuertunt̄. q̄ oīa intelligēda sūt q̄tū est de
lege cōi. Nōnunq̄ tñ mortui charis suis viuētibus apparuisse le-
gunt̄ aut de grā spāli sibi facta ad suffragia postulanda: aut ad in-
structionē correptionē seu ꝯsolationē viuoꝝ: q̄bus videlicet appa-
rebant: q̄ oīa ꝓbari possent euidētissime p exēpla. Sic declaratū ē
p̄mo ꝓposita. videlicet qꝛ ad miserēdū mortuis ī purgatorio mo-
uere debet de pñti eoꝝ penalis miseria. Scđo ad eis miserandū
mouere nos debēt de p̄terito suscepta bñficia. Ad hoc aūt inuitat
dauid rex piissim⁹ ⁊ ꝓpheta ij. Reg. i. Cōsidera israel p his q̄ mor-
tui sunt saul. s. ⁊ ionatha q̄ regebāt eos: ac ꝓ eoꝝ defensione ꝯ ad-
uersarios dimicabāt. Seq̄t. Filie israel sup saul flete q̄ vestiebat
vos coccino i delicijs: q̄ p̄bebat ornamēta aurea cultui vestro. quō
ceciderūt fortes in prelio ⁊c. q̄ sequunt̄. Sed proch dolor oēs pene
hoīes tā seculares q̄ etiā regulares sup receptis bñficijs mortuoꝝ
ingrati coꝝ ⁊ oculū habēt ad reliq̄ que sup sūt ꝓmptiores ad mor-
tuoꝝ spolia rapiendū q̄ ad ipsos mortuos adiuuādū. Uñ scriptū
est ij. Paral. xx. Uenit iosaphat ⁊ oīs ppl's cum eo ad detrahenda
spolia mortuoꝝ. Tertio ad cōpatiēdū mortuis in purgatorio mo-
uere nos debet de futuro nr̄a indigentia. Qm̄ eni liberati fuerint ⁊
in ꝯspectu dei gloriā ꝯsecuti ipsi nos iuuare poterūt suis orōnib⁹
⁊ nos indigebimus adiuuari. Jllos aūt p̄cipue credēdi sunt ꝑpen-
sius recōmendatos habere q̄ eos cū essent in locis penalib⁹ adiuue-
rūt. Et illi merent̄ maxime post mortē adiuuari suffragijs q̄ dū vi-
uerēt fuerūt solliciti p mortuis adiuuādis. Uñ Ruth. i. Faciat vo-
biscū deus miām sicut fecistis cū mortuis. Et scđo capitulo. Bñdi-
ctus sit a dño booz. qm̄ eandē grām quā fecerat viuis seruauit et
mortuis. Nota q̄ si aliq̄s generosus vel valens hō tenet̄ in carcere
de cuius liberatiōe sperat̄. ⁊ q̄ futurus sit magnus ⁊ potēs magni-
fice retribuere illis q̄ ei in sua necessitate cōpassi fuerint: ⁊ eū bñfi-
cijs suis adiuuerint: ac ad eius liberationē operā dederint efficacē
tali libēter seruit̄ in carcere ad eius liberationē ⁊ solatiū cura dili-
gens adhibet̄. Quāto magis ē iuuādi sunt mortui in purgatorio
quos ꝯstat amicos esse magni principis: q̄ de bñficio eis īpenso le-
tat̄. Ipsi aūt ingrati esse nō poterūt: sed bñficijs suis retribuere et
sūma charitate volūt ⁊ ex sūma ptāte valebūt. Religiosus q̄dā ora-
tiones ⁊ missas q̄s fm̄ sue religionis statuta soluere tenebat̄ negli-
genter agebat: q̄ mortuus dure est de neglīgētia reprehensus: ⁊ in-
sup sic punitus: q̄ suffragia q̄ p ipso fiebant iudex iustus distribu-
ebat alijs: vt in quo peccauerat puniret̄: vt sicut ipse mortuos frau-
dauerat sic mortuus fraudaret̄: nec ipse mortuus iuuaret̄ a viuis
q̄ viuēs neglexerat q̄ debebat soluere p defunctis. Ex premissis
apparet q̄ī impiū sit agere ꝯ defunctos: vtpote res eoꝝ retinēdo vl'
testamēta negligenter ⁊ male soluēdo: vel ea q̄ debent̄ mortuis. s.
orōnes ⁊ suffragia male vel tarde reddēdo. Dicit̄ Eccl. vij. Mor-
tuo nō ꝓhibeas grām. s. retardando vel nō soluēdo. Religiosus q̄-
dā mattheus hispanus nocte apparuit cuidā fratri post mortē in
clara facie dicens q̄ post mortē detentus fuerat p quattuordecim
dies in purgatorio. Et cū q̄reret cām huius frater dixit q̄ hoc fece-
rat negligētia illoꝝ fratrū. q̄ missas ⁊ ea q̄ ei debebāt nō ita cito sol-
uerāt vt debuissent: ⁊ monebat frēs sup hoc āmonēdos vt cito sol-
uerent. Jtē dicit̄ q̄ q̄dā monachus mortuus cōpleto eius officio
apparuit cuidā alteri grauiter afflictus: ⁊ petens subsidia dicens.
q̄ multū indigebat: qꝛ ea q̄ facta fuerāt pro eo alij acceperāt q̄bus
ipse nō soluerat. Jtē legit̄ in historia karoli magni q̄ dr̄ de nicual-
lis. Cū esset hospitatus karolus apud baionā quidā miles noīe
Romericus ibi moriēs p̄cepit cuidā ꝯsanguineo suo equū suū vē-
di: ⁊ preciū eius clericis ⁊ paupib⁹ erogari. Qui vendidit equū ⁊ p-
ciū receptū in vsus ꝓprios expendit. Post triginta aūt dies dict⁹
romericus ꝯsanguineo apparuit dicens. Scito mihi pctā mea esse
dimissa. sed qꝛ legatū meū p triginta dies retinuisti p eosdē ī pena
fui. tu aūt eternū supplicū nō euades. Ego aūt ex nunc in paradisi
requie collocabor. Dictus aūt ꝯsanguine⁹ perterritus socijs suis in
mane q̄ viderat ⁊ audierat retulit. Qui ipsa die ī aere supra se audi-
uit rugit⁹ vt leonū vel voꝝ mugitus tauroꝝ ⁊ vlulat⁹ lupoꝝ: ⁊ rapit̄
de medio socioꝝ suoꝝ. Et q̄situs p quattuor dies nō est inuētus. Ex-
erat⁹ aūt post duodecim dies cū p̄trāisset p terrā nauarie inuenit
cū precipitatū a demonib⁹ ⁊ attritū a rupis fastigio. Jtem quidā
scholaris moriēs parū dimisit socio suo culcitrā vēdendā ⁊ paupe-
bus dandā. Qui cū ea retineret ⁊ sup eā iaceret vidit eū ante se ia-
cere multū afflictū in lecto sup nudas chordas. Cū āt p̄territ⁹ peni-
tētiā ageret vēdidit culcitrā ⁊ p̄ciū paupib⁹ erogauit ⁊ p eo orare
fecit. Qui post appuit ei in lecto sup culcitrā valde suauit q̄escēs.

De penis purgatorii DIS. XIII.

Jrca q̄rtū p̄ncipale. s. q̄liter iuuari pñt aīe defun-
ctoꝝ. Sciēdū q̄ iuuari pñt p missarū cele-
brationes: fideliū oblationes deuotas orōnes elemosy-
narū largitiōes: penitētiales afflictiōes legatoꝝ execu-
tiones debitoꝝ restitutiōes. Uñ Aug. in Ench. Nō est ambigēdū
defunctoꝝ aīas pietate suoꝝ viuētiū releuari. cū pro illis sacrificiū
mediatori offert̄ vel elemosyne fiunt in eccl'ia. Sed hec eis ꝓsunt
q̄ cū viuerent hec sibi vt postea possent ꝓdesse meruerūt. Jdē. Cū
sacrificiū siue altaris siue q̄rūcūq̄ elemosynarū pro baptisat' oīb⁹
offerunt̄ pro valde bonis gratiarū actiones sunt: pro nō valde ma-
lis ꝓpiciatiōes. sed pro valde malis etiā si nulla sunt adiumenta
mortuoꝝ tñ qualescūq̄ viuoꝝ sunt ꝯsolatiōes. Jtē in sermone de
de verbis Apl'i. Orationibus sancte ecclesie ⁊ sacrificio salutari ⁊
elemosynis q̄ pro eoꝝ spiritibus offerunt̄ non est dubiū mortuos
adiuuari: vt cū eo misericordius agat̄ a dño q̄ eoꝝ peccata meru-
runt. Hoc eni a patribus traditū tota obseruat ecclesia vt pro eis q̄
in cōione corporis ⁊ sanguinis dñi defuncti sunt: cū ad ipm sacri-
ficiū cōmemorent̄ loco suo ⁊ oret̄ ac pro illis quoq̄ id offerri com-
memoret̄. Jdem. Nō ambigendū est ista ꝓdesse defunctis: sed ta-
libus qui ita vixerunt ante mortē vt possent eis hec esse vtilia post
mortē. s. vt dicit postea qui cū fide operante p dilectionē hinc exie-
runt. Qđ aūt missa ⁊ sacre eucharistie oblatio ꝓficiat existib⁹ in
purgatorio: patet multis exēplis. Greg. xiiij. dial. dicit q̄ cum due
sanctimoniales seruū dñi qui eis ministrabat timide exteriori pro
nobilitate carnis multis cōtumelijs afficerēt. btūs benedictus hoc
audiēs mādauit eis. Corrigite linguā vestrā alioqn excōico vos.
Quā sententiā vt dicit Grego. nō intulit ꝓferēdo sed interpetādo.
Quib⁹ nō correctis sed defunctis cū diacon⁹ clamaret: Qui nō cōi-
cat det locū: nutrix earū de sepulchris suis videbat eas egredi.
Quod audiēs beatus benedict⁹ eas absoluēs oblationē dedit pro
eis precipiēs imolari. q̄ imolata nō sunt vlterius vise egredi. quas
ex hoc patet cōionē recepisse p seruū dei vt dicit Grego. Jtē q̄dā
dicebat q̄ credebat: q̄ nulla missa celebraretur digne quin virtute
sacrificij plures aīe de purgatorio exirēt. Jtē dicit. p. climacē ab-
bas: q̄ quidā sacerdos consueuerat singulis dieb⁹ anni celebrare
Requiē eternā pro mortuis. Qui cū accusatus esset apud suū ep̄m
suspēdit eū ab officio. Cū aūt ep̄s in quadā festiuitate magna iret
ad matutinas transiens p cimiteriū visum est ei q̄ oēs mortui qui
erāt ī cimiterio surgerēt ꝯtra illū sub illo schemate cui⁹ officij quo
fuerāt in mūdo dicētes. Jste ep̄s nullas missas nobis dat: insup sa-
cerdotē nostrū nobis abstulit. sed certe nisi emendauerit morietur. q̄
nō solū sacerdotē absoluit: imo pro mortuis libent̄ celebrauit. Jtē
dial. xxiiij. dicit̄: q̄ cū quidā paruulus monachus sine licentia vi-
sitasset parētes ⁊ sine benedictione mox defunctus est ibi ⁊ sepult⁹.
sed sequenti die eū extra inuenerūt. ⁊ hoc quotienscūq̄ eū sepelie-
bant inueniebāt eū sequēti die extra. Parētes eius recurrētes ad
beatū benedictū acceperūt ab eo sacram cōionē: vt eam cū oī reuerē-
tia ponāt sup pectus defuncti ⁊ sic sepeliant quod facientes nec vltra
rejicit̄. Ad hoc autē q̄ altaris sacrificiū ⁊ misse officiū valeat mor-
tuis in purgatorio ad eorū liberationē facit qđ refert Beda in ge-
stis angloꝝ li. iiij. vbi legit̄: q̄ duos reges anglie cū pugnarent inter
mortuos corruit quidā iuuenis de familia alteri⁹ regis grauissime
vulneratus: ⁊ q̄si mortuus cecidit. Cūq̄ q̄si de graui somno excita-
tus surgeret captus ab hostibus traditus est cuidā comiti. Qui cū
curatus diceret se rusticū ad onera ducēda deductū. vt citius cura-
deret cū aduertissent esse curialem cū carceri mancipātet quan-
tūcunq̄ cathenis ligaret̄ ⁊ cōpedib⁹ semp circa horā tertiā libera-
bat̄ a vinculis vel circa primā. Requisitus q̄ esset causa ⁊ quis esset
cū comes ꝓmisisset ei fide data: q̄ nō propter hoc deterius esset ei:
dixit se esse de curia regis cām liberatiōis sue nesciebat aliā nisi q̄
fratrē carnalē habebat abbatē qui mortuū eū credens sicut crede-
bat ꝓ eo celebrabat vel faciebat celebrari. Jdeo vt credebat illa ho-
ra liberabat̄. Hic aūt comes alteri eū vēdidit: in cuius custodia cū
sic solueret̄ dimisit eū abire fide data: q̄ suā redēptionē ei mitte-
ret. q̄ ⁊ fecit. Et inuentū est q̄ faciens cū frater suus inquirit inter
mortuos vno inuēto filiis illi credens eū esse ipsum sepeliuit: ⁊ pro
eo vel celebrauit vel faciebat celebrari singulis dieb⁹: ⁊ hora sacri-

ru solnebat. Quo multi sunt moti ad deuotionē circa salutare sa
ficiū ꝛ suffragia mortuoꝝ. Ad idē facit hoc qḋ legit̄ in vita Jo
nis elemosynarij Qui cū esset patriarcha Alexādrinus volebat
mp esse, diligenter in exitu morientiū. ꝛ claudere eis oculos. vt p h
ortis memoriā sibi īprimeret: ꝛ īteresse coꝝ exequiis: ꝛ ꝯsiderare
pulchra ꝛ sepulturas: ꝛ monebat multū ꝓ eis fieri collectas: ꝛ q
ulū eis ꝓficeret. Adiūgēs ꝙ an̄ paucos dies q̄dā captus duct⁹
a psis ꝛ detrusus in carcerē. q̄ dicebat lethes .i. obliuio. Quidā
t fugiētes inde: ꝛ veniētes in cypꝛū. dixerūt parētibus suis ꝙ eū
ortuū sepelierāt. Qui tñ nō erat ille: sꝫ ei simillim⁹. Parētes aūt
eo tanꝗ̄ ꝓ mortuo memoriā eius faciebāt ꝑ qttuoꝛ ānos ꝛ col
tas fieri in ecclesia circa epiphaniā: ꝛ pascha: ꝛ penthecosten. Di
s aūt captiuus fuit lapsus ꝛ rediit ad suos in cypꝛū. Cū aūt sui
parētes dicerēt ꝙ ꝓ eo quē mortuū crederāt fecissent fieri memo
riā ter ꝑ ānos singulos tꝑibus ꝓdictis. dixit ille ꝙ illis tribus anni
tꝑib⁹ veniebat ꝑ illos qttuoꝛ ānos q̄dā candidissim⁹ vt sol: ꝛ inui
sibiliter soluebat eius vincula ferrea ꝛ amouebat eū a custodia. et
tota die ambulabat: ꝛ nemo eū cognoscebat ꝛ ī crastinū inueneba
tur ferrea vincula portans: ꝛ ex h̄ vt dicebat dictus scis ꝑpendit̄ vt
dormiētes quietē ꝯsequunt̄ qñ ꝓ eis collecte fiūt. Item legit̄ in
quodā libro de miraculis .b. virginis. Qꝫ rome erāt duo frēs: vn⁹
dictus petrus archidiaconus: bonus in oībus: nisi ꝙ erat auarus.
Alter aduocatus ꝛ iudex malus noīe Stephan⁹. Hic tres domos
abstulerat ecclie sci laurētij: ꝛ vnū hortū ecclesie sancte agnetꝭ. Hi
mortui sunt: dictus stephanus trahit̄ ad iudiciū: vbi btūs laurēn⁹
occurrit. ꝛ improꝑat ei factū suū: stringēs ꝑ brachiū ꝛ terrori inuol
uēs eū. Postea btā agnes improꝑat ꝛ dicit ꝙ sepe veritatē vēdi
derat: ꝛ iō habere dicebat eū iuda portionē: qꝛ tñ fuerat largus ele
mosynarius: uenerūt paupes ad btm̄ ꝓiectū cuius festū singulis an
nis honorifice fecerat. ꝛ paupes in eos pauerat. Hic rogauit beatū
laurentiū ꝛ btām agnetē: vt iniuriā ei dimitterent qui adhuc totū
eis emēdaret. Deinde iuit ad beatā virginē q̄ obtinuit eius mota
precibus a filio vt ad vitā rediret: ꝛ triginta dierū spaciū ad penitē
dū ꝛ restituendū haberet. Cui etiā dixit btā virgo inter alia: vt sin
gulis diebus diceret. Bti imaculati in via ꝛc. Qui dū reduceret vi
dit petrū fratrē suū in pena purgatorij grauiter afflictū ꝓ tenacita
te sua. Et dixit ei ꝙ sperabat se oīno liberari si dn̄s papa ꝛ cardina
les oēs celebrarēt ꝓ eo. Qui reductus narrauit hec pape ꝛ cardina
libus: ꝛ post triginta dies sibi ꝯcessos migrauit ad dn̄m. Itē dial.
lv. dicit Greg. Qꝫ dū quidā presbyter ad lauandū ad balnea veni
ret: inuenit ibi ignotū hoīez ad eius obsequiū ꝑparatūq̄ eū discal
ciabat: ꝛ vestes ab eo accipiebat: ꝛ admistrabat. Cū āt hoc pluries
fecisset veniēs ad balnea duas coronas panū ei detulit: quas cum
balneatus ei offerret: dixit se illo pane non indigere: qꝛ fuerat dn̄s
illius loci. vbi ꝓ culpis suis grauiter torqueret̄. sed rogauit eū vt ꝓ
eo in altari oīpotenti deo offerret: ꝛ sciret se exauditū si eū rediens
nō inueniret. Et hoc dicto disparuit. Dictus aūt presbytēr ꝑ septi
manā integrā ꝓ eo se affligēs: ꝛ singulis diebus sacrificiū offerēs
eundē ad balnea rediens nō inuenit. Item dial' lviij. In monaste
rio beati Grego. fuit quidā monachus iustus noīe: qui grauiter in
firmus tres aureos quos absconderat fratri suo carnali tradidit.
Qḋ sciens .b. Greg. precepit ne aliquis fratrū morienti assisteret: sed
frater suus causam huius rei ei diceret vt in morte dolor eius ani
mū mansueberaret. Qḋ cū frater eius ei dixisset: grauiter ꝓ cōmis
so dolens: ꝛ gemēs in ipso dolore quē habuit ꝓ cōmisso mortuus
est. Quē fecit .b. Greg. in sterquilinū sepeliri. ꝛ tres aureos cum eo
proici a fratribus: dicentibus: pecunia tua tecū sit in ꝑditionē. Tri
ginta diebus elapsis precepit .b. Greg. defuncto cōpatiēs: vt singu
lis diebus vsqꝫ ad tricesimū ꝓ eo celebraret̄. Qḋ factū est ꝛ die tri
cesima apparuit defūctus fratri suo carnali. Qui cū quereret quō
esset ei. ait vsqꝫ mō male fuit mihi: sed mō bñ: qꝛ hodie receptus sū
ad cōionē. Qḋ referēs fratribus iste ignorans q̄d egissent: cōputā
tes dies inuenerūt ꝙ dies erat in qua tricesima oblatio pro eo fue
rat imolata. Scḋo iuuant̄ aīe defunctoꝝ ꝑ fideliū oblatiōes: si
cut expresse habet̄ .ij. Mach. xij. Judas duodecīz milia dragmas
misit hierosolimā offerri ea ibi ꝓ peccatis mortuoꝝ. ꝛ Eccl. xxxv. a
Qui facit misericordiā offert sacrificiū. Itez nō apparebis in ꝯspe
ctu meo vacuus. Item ibidē. Oblatio iusti īpinguat altare ꝛc. eius
dē. xlvj. Impugnauit hostes circūstantes vndiqꝫ in oblatione vitu
li imolati. Item cum quidā effoderet minerā moles montis cecu
dit sup eum. ꝛ interclusus remansit. vxoꝛ aūt eius singulis diebus
offerebat pro eo panē ꝛ vinū: ꝛ candelam vsqꝫ ad finem anni: exce
pto vno die. In fine anni homines excauantes in predicta minera
vsqꝫ ad eū: inuenerunt eum sanū ꝛ incolumē. Et dicebat ꝙ singulis

diebus tali die excepta apportabat̄ ei. semp panis ꝛ vinū ꝛ cādela
tāte quātitatis ꝙ de ea comedere videbat Et cognouit vxoꝛ ꝙ illa
die nō fuit ei delatū qua ipsa distulerat offerre Per quod dicetu
ratur ꝙ sir valeat eis qui sunt in purgatorio qḋ pro eis offertur.
Tertio iuuant̄ p orañōes deuotas siue singularū ꝑsonarū siue
cōes orationes ecclesie siue intercessiones scōꝝ. Qꝫ eni iuuent̄ per
pias orationes singularū ꝑsonarū patet ex libris scōꝝ: ꝛ chronicis
ꝛ exēplis. Miles quidā qui pro mortuis orare ꝯsueuerat q̄ncūqꝫ
trāsibat ꝑ cimiteriū ꝛ descēdere de equo suo. cū transiens ꝑ cimite
riū quoddā fugaret̄ ab hostib⁹ descēdit vt qḋ ꝯsueuerat adimple
ret. Cum aūt vellent hostes intrare cimiteriū. ꝛ militē occidere: visi
sunt cōsurgere de monumētis mortui ꝛ occurrere eis armati sub
illo schemate sub quo in seculo vixerāt. Territi hostes hoc viso fu
gerūt: ꝛ militē in pace dimiserunt. Itē dial. xlij. de paschasio q̄ fuit
mire scītatis cultoꝝ pauperū ꝛ ꝯtēptoꝛ sui diacon⁹ aplīce sedis: q̄
in dissentione electiōis q̄ fuit facta inter laurētiū ꝛ symachū laurē
tiū ꝯtra oēs fouit ꝛ precipe voluit. Quo etiā mortuo ad tactū eius
dalmatice demoniacus liberat⁹ est. Cū aūt germano capuano epo
medici ꝯsuluissent vt pro salute corpis in virgilianis termis se bal
nearet: ingressus inuenit dictum paschasiū obsequentē sibi in eis.
Quo viso inquisiuit dictus german⁹ tremefactus quid ibi faceret.
Cui ille: Pro nulla alia cā deputat⁹ sum in h̄ penali loco nisi quia
partē laurentij fouimus de h̄ in vita perijt sed ora pro me. ꝛ si me
hic rediēs nō inueneris scito te exauditū. Qḋ german⁹ fecit ꝛ post
rediens nō inuenit. Itē in vita marie de oignies quā scripsit magi
ster iacob⁹ de vitriaco tuscul' eps dicit̄ ꝙ cū dicta maria deuotissi
me oraret vidit infinitā multitudinē manuū ad cā directarū ꝛ ꝯiū
ctarū ad inuicē. Sequēti die cū trāsiret ꝑ cimiteriū: vidit easdē ma
nus ab imo ꝯscēdere q̄si vellēt eā detinere ad q̄rū visionē perrita
fugit ad ecclesiā rogans dn̄m vt intimaret̄ q̄d h̄ sibi vellet Tūc di
ctū est ei ꝙ erāt aīe existētes in purgatorio q̄ orationes ei⁹ petebāt
in quib⁹ multū bñficiū recipiebāt. Itē in ꝓlogo eiusdē vite dicit̄:
ꝙ q̄dā mulier defuncta ad preces aliquoꝝ de pena purgatorij re
uocata ad vitā vt penitētiā hic cōpleret ita affligebat se: ꝙ in sepul
chris habitabat in niue ꝛ glacie: ꝛ igne se inuoluebat. Que cū h̄ pe
nitentiā ꝑfecisset h̄ donū habuit vt frequēter extra se rapet̄ ꝛ aīas
in purgatorio cōduceret: ꝛ per purgatoriū sine aliq lesione trāsiret.
Itē ꝙ oēs cōes preces ecclesie siue suffragia valeant pro defunctis.
pꝫ .ij. Mach. xij. Judas xij. milia dragmas argenti misit hierusalē
offerri ea ibi pro peccatis mortuoꝝ ꝛc. Mulier vidua ꝛ lachrymis
proprijs ꝛ multitudinis circūstātis obtinuit filiū suscitari. Luc. vij
Itē cū spūsscō regat̄ ꝛ viuificet̄ ecclīa: ꝛ fit vnū corpus cōgregatio
oīuꝫ fideliū: spūsscūs ꝑ mēbra oīa se fundit: vt cib⁹ spūal' corporis
mystici: quēadmodū cib⁹ corpal ꝑ oīa mēbra corpis se diffundit.
ꝛ ideo valēt mortuis ecclie suffragia in purgatorio vt h̄ viuis. Itē
ꝙ adiuuent̄ mortui ꝑ intercessiōes scōꝝ: quos ipsi in pñti vita ho
norauerunt vel coꝝ festa colēdo vel loca visitādo. vel orōnes voti
uas dirigēdo quoꝝ familiarē amorē aliqb⁹ obsequijs dū h̄ viue
rēt meruerūt. Pꝫ et h̄ ꝙ sat̄ ē ꝓbabile: ꝙ sibi dilecti ꝛ deuoti nō
debeāt ī necite deesse. pꝫ ꝑ exēpluū supra positū ḋ stephano aduoca
to: quē btūs preiect⁹ cui ipse seruierat liberauit. Itē si dn̄s ad pces
marie et marthe liberauit lazarū de inferno ꝛ ad preces multorum
scōꝝ: sicut patet in vitis scōꝝ: ꝛ in vitispatrū. ꝛ in biblia ꝛ in dialo
go ꝛ in alijs libris liberauit multos ꝛ nō solū a morte corporali sꝫ
etiā spūali. ꝛ etiā eterna q̄ eis debebat̄ quia eos ad petitionē scōꝝ
viatoꝝ vel btōꝝ ad vitā presentē reuocabat ꝛ ad gratiā suā. multo
fortius videt̄ ꝙ ad preces scōꝝ debeat eis vitā eternā quam debet
eis citius soluere: quā culpe sue exegerūt qḋ est a pena purgatorij
eos liberare: vel ꝙ ipsi debeant ibi suis amicis aliquā ꝯsolationē
dare. Itē si beata virgo iudeū iudei filiū: qui qꝛ cū alijs pueris chri
stianis ad ecclesiā btē virginis ierat: ꝛ corā imagine ei⁹ adorauerat
ꝓiectus a pr̄e in fumū ardentē eū sub pallio suo occultās ab incē
dio liberauit sicut legit̄ in libro de miracul' ei⁹ qre nō liberet ipsa
a purgatorio: vel in toto vel in parte eos q̄ christiani seruierūt sibi
deuote: ꝛ alij sci silr. De ea dicit Bern. Ille solus in laude ei⁹ taceat
q̄ in suis necessitatibus eā fideliṫ aduocatā inuenerit defuisse. Vñ
quidā ꝓbus hō dicebat: ꝙ cū aliqñ pr̄ suus intrasset lectū suū in
columis ī mane inuenerūt eū ꝓstratū in pauimēto camere sue rigi
dū ꝛ frigidū vt lapis quē operiētes ꝛ calidis balneis fouētes fere
ꝑ mēsem integrū vix ad ꝓstinū calorē redijt ꝓ aliquo sibi facto. Cū
aūt diu postea supuixisset ꝛ egrotaret grauit̄ ad vltimū vocauit fi
liū suū ꝛ sacerdotē rogās filiū vt eēt imitatoꝛ pr̄ne pietati. Ait eni
ꝙ nocte añcedēti qñ eū nudū īuenerāt ī camera sua ꝛ q̄si mortuū:
vox venerat ad eum dicēs ei ꝙ surgeret: ꝛ vocās eū noīe suo edu

xit eũ quidã quẽ nõ nouerat: ⁊ adduxit eũ ad pratũ infinite magni tudinis. vt euidebaẽ: vbi eũ solũ dimisit ⁊ recessit. Tũc ille audiuit post se infinitã multitudinẽ nigerrimoꝝ spirituũ ⁊ horribiliũ ma gnos ⁊ horribiles clamores emittentiũ improperantiũ ei petã sua ⁊ dicentiũ ꝙ suus erat nec eos poterat euadere. Tunc ille territus sup modũ ⁊ fugiẽs: vidit añ se vnã domũ in qua erãt duo hostia: intrans eam clausit eã. Demones aũt cũ infinita multitudine veni entes hostiũ primũ frangebant. Dictus aũt paterfamilias habebat in ↄsuetudine singulis diebus recipe in hospitio vnũ pauperẽ. Ac ciderat aũt ante hoc: vt in vigilia oĩuz scõꝝ vnus paup obitauerat et petens hospitiũ: cui dixit ꝙ veniret. Alius petiuit ab vxore ei⁹ q̃ similr idẽ dixit ei. Tertius petebat in domo a familia domus cui fa milia dixit similr ꝙ veniret in nocte. Cũ aũt in nocte oẽs tres venirẽt audiẽs paterfamilias ꝙ tres venerãt multũ gauisus ẽ de eo qđ ac ciderat: ⁊ eos bñ pcurauit. Cũ aũt in dicta domo eẽt i magna af flictiõe nesciẽs quo se verteret aut qliter effugeret: ⁊ cũ clamaret ob pñtiã ⁊ violẽtiã demonũ: vnus mẽdicus affuit ei subito dicẽs ei ne timeas illud hostiũ bñ custodiã ⁊ ex pte ista bñ seruabo te ab istis. Nũq̃d nosti me? Ego sũ vnus de illis quẽ tu ita letãter accepisti i hospitio tuo: i vigilia oĩuz scõꝝ. Hic assũpto repagulo hostij oppo suit demonib⁹ ipsũ fugãs eos. Cũ aũt illi dicerẽt eam⁹ ad aliud hostiũ ⁊ frãgam⁹: si h nõ recesserit ab isto intrabim⁹ p illud: vel si recesserit p istud. Cũ aũt iã fregissent aliud hostiũ. ⁊ vellẽt demões dictũ hoĩez rape apparuit alius mẽdicus dicẽs se eẽ sm quẽ rece pat: ⁊ expulit eos de illo hostio: vt prior. Cũq; domũ ascenderẽt ⁊ eã discooprirẽt volẽtes descendere: ⁊ dictũ hoĩez rape affuit terti⁹ q̃ tres demones tã lõge fugauerũt ꝙ nusq̃ cõparuerũt. Cũ aũt in de recederet: ⁊ p dictũ pratũ iuisset audit dictos demones post se cũ infinita multitudine ⁊ horribili clamore quo fugiẽs venit ad lit tus cuiusdã fetidissimi fluuij ⁊ latissimi q̃ plen⁹ erat igne ⁊ sulphu re: ⁊ bestijs horribilib⁹ draconib⁹ ⁊ serpentib⁹ flammiuomis. Cũq; clamarẽt ei: vel ꝙ intraret: vel ipsi eũ in mediũ pijcerẽt: respiciẽs vi dit pontẽ artissimũ ⁊ altissimũ. q̃ vix videbaẽ dimidij pedis latitu dinis: ⁊ ptingere videbaẽ versus celũ. cũ autẽ necessitate cõpulsus pontẽ ascẽderet: ⁊ leuius magis ac magis ascẽderet: ⁊ demões post eũ: sed vix euadẽt cadẽdo postq̃ venit ad sũmũ: defecit ei pons. Cũ aũt fieret: nĩ bñs q̃d faceret: vidit ad aliã pte aq̃ speciosissimã dñaz magnã vsq; ad celũ: q̃ dixit ꝙ erat beã maria: ⁊ ꝙ qꝛ a tali tpe qđ ei noĩauit eã singulis diebus quinquagesies flexis genib⁹ salutauerat: volebat illũ ab illo piculo liberare: ⁊ ad domũ suã eũ reducere: ⁊ ac cipiẽs eũ p manũ vsq; in suã camerã reduxit monẽs vt vitã in me lius emẽdaret. Hic aũt nudus ⁊ solus relictus in camera sua p̃e ti more: q̃si mortuus cecidit. Hic in mortis articulo filio suo hec p̃di cta corã sacerdote suo in piculo aĩe sue vera eẽ dixit: hoc monẽs eũ ad hospitalitatẽ: ⁊ ad btẽ vginis salutationẽ ⁊ ad orõnẽ. Dict⁹ aũt filius bñ sciebat quõ nudus inuẽtus fuerat: sed cãz ignorabat.

Quarto iuuari pñt mortui p elemosynaꝝ subsidia: ⁊ hospitalita tes p eis exhibitas. Vñ dr Eccĩ. xij. Paupi porrige manũ tuã: vt p ficiatẽ ppiciatio ⁊ bñdictio tua: ⁊ mortuo nõ phibeat grãz. Min⁹ dicat ⁊ plus significat: qꝛ mortuo nõ solũ nõ est grã phibenda. sed etiã ↄferẽda. Multi sunt aũt q̃ nõ exhibẽt sed magis phibẽt. Jõ signãter dicit sapiens. Nõ phibeas vt si nõ velis grãm exhibere: saltẽ nõ p̃sumas alijs phibere. Jtẽ Thob. xij. Elemosyna a morte liberat. Jpsa est q̃ purgat petã. ⁊ facit inuenire vitã eternã. Hoc di xit raphael thobie. Et Eccĩ. iij. c. Elemosyna paupis nõ erit in obli uione: sed in die tribulatiõis cõmemorabiẽ tui. ⁊ sic glacies in sere no sic soluent petã tua. Jtẽ eodẽ. c. Jgnẽ ardẽtẽ extinguit aq̃ ⁊ ele mosyna resistit petis: ⁊ deus inspector meminit in posterꝝ: ⁊ reddet grãm. ⁊ in tpe casus inueniet firmamẽtũ. Eccĩ. xxix. c. Sup scutuz potẽtis ⁊ lanceã aduersus inimicũ tuũ pugnabit. Ex his habem⁹ ꝙ elemosyna petã purgat ⁊ vitã eternã ĩpetrat: ignẽ refrigerat: ⁊ in die tribulatõis petã dissoluit: ⁊ hoĩez defẽdit: ⁊ hostes repellit. Ad hoc videẽ valere qđ legiẽ in miraculis. b. Jacobi. vbi dr ꝙ cũ tres milites dioc. lugd iirent ad scm̃ iacobũ: q̃dã vetula lassata in itinere rogabat vt amore sancti iacobi doblanũ suũ ei ferrẽt: alijs nõ curã tibus vnus cõpassus p duodecim dietas: ei portauit: q̃ similr in itine re inuenit vnũ pegrinũ infirmũ. Qui cũ nec se etiaz mouere posset: rogauit alios: vt sui misertí eũ deportarẽt vsq; ad galiciã. Jlle mi les delicta sua cogitãs de equo descẽdẽs eũ vsq; galiciã portãs p̃ estu ⁊ lassitudine infirmatus occubuit ⁊ p triduũ mutus fuit: ⁊ cũ monereẽ verbis ⁊ signis: vt confiteretẽ ⁊ disponeret de rebus suis: audiebat eos sed nõ poterat rñdere ⁊ cũ socij eius mortẽ expecta rẽt: quarta die suspirãs gratias deo ⁊ btõ iacobo referebat. q̃ dice bat ꝙ ad eũ venerãt demones: ita eũ opprimẽtes: ꝙ nec loq̃ nec re spirari posset. Sed nũc btũs iacob⁹ veniẽs habẽs burdonẽ pegri ni pro lãcea ⁊ sacculũ pro scuto. demones a me expulit: ⁊ loquelã mihi reddidit q̃ ↄdixit se moriturꝝ cito: ⁊ oĩm cuiusdã socij sui ↄ nãdũ: nisi se corrigẽt ⁊ ꝙ mala morte moreretẽ. qđ ita euenit. Jpse facta ↄfessiõe ⁊ ordinati fact⁹ suis ad dñm migrauit. Et ille dñs de quo p̃dixerat nõ se corrigẽs in quodã exercitu lãcea pcussus sub to mortuus est.

Quinto iuuari pñt p afflictiua ieiunia: q̃ñ s. p penitẽtia cui mortui sunt astricti satisfaciũt eorũ amici. Gal. vi. Al ter alteri⁹ onera portate ⁊c. Hoc ãt intellige ieiuniũ large pro oĩ q̃d est corporis afflictiuũ sic est abstinẽtia pegrinatio ⁊ q̃cũq; peni tialẽ austeritas. Exẽplũ. ij. Re. vlti. quõ dauid pro morte saulis ⁊ io nathe fleuit: planxit ⁊ multiplicit se afflixit. Jtẽ. ij. Re. iij. de abner mortuo. de quo dicẽ ꝙ pcussit eũ ioab in inguine ⁊ mortuus est. Quo audito dauid dixit ad ioab ⁊ ad oẽm ppl'z q̃ erat cũ eo: Sci dite vestimẽta vrã ⁊ accingimini saccis ⁊ plãgite ⁊ cetera q̃ sequũ tur. Sequiẽ Jurauit dauid dicẽs: Hoc faciat mihi de⁹. ⁊ h addat si ante solis occasum gustauero panẽ vel aliud quicq̃ã. Jtem de ama sa. ij. Re. xx. Cũ quidã iniũctã sibi penitẽtiã inchoasset. ⁊ infir mitate graui pducẽ⁹ ad mortẽ amarissime flens doleret ꝙ peni tiã suã pficẽ nõ valeret: pmisit ei quidã soci⁹ ei⁹ ⁊ amicus q̃ illã p eo faceret: rogãs eũ vt post mortẽ suã ipm de statu suo certificare curaret. Qui mortuus pacta ab illo socio suo penitẽtia. apparuit totus purgat⁹ ⁊ lucidus: ⁊ grãs agens de sua liberatiõe. Jn ordine minoꝝ dicẽ fuisse vir q̃dã religiosus ⁊ pius gardian⁹ existens. q ↄfestiq; in ↄuẽtu suo fraẽ aliq̃s expirabat: ↄuocatis frĩb⁹ in capi tulo: pia cõpassiõe cõmotus singulẽ frĩb⁹ imponebat missas vigilias abstinẽtias: ⁊ penitẽnales afflictiões infra certũ ⁊ breue tps ab eis cõplẽdas quãtas p mortui liberatiõe necessarias estimabat: vt fraẽ mortu⁹ citissime purgareẽ ⁊ post paucos dies ad glĩaz trãsi reẽ.

Sexto iuuari pñt eoꝝ debita celerẽ psoluẽdo ⁊ restituẽdo res q̃s male habuerũt vẽ ignorãter retinuerũt vel ad mẽoriã nõ duxerũt. vel qꝛ h solui p̃ceperũt ab amic: ⁊ illi negligẽter egerũt. qꝛ ipsi se impotẽtes in soluẽdo reddiderãt. Accidit ꝙ q̃dã puer magno generẽ mortuus est circa etatẽ nouẽ ãnoꝝ: qꝛ familia p̃ris mr̃is accepat mutuũ vt ludos suos faceẽ. q̃ in morte nõ recoluit ↄfessus eẽt ⁊ sic nihil soluit. Qui post apparuit taliter mr̃i: dicẽs grauiẽ affligi eo ꝙ nõ soluerat qđ debebat. Jlla aũt psona cui a paruit ingrẽs oĩa soluit. ⁊ post dict⁹ puer illi apparuit psone cui ap paruerat itimãs se ab oĩ pena liberatũ. ⁊ eẽ in magna felicitate a parebat. Jste ãt puer fuit fili⁹ ducẽ burgũdie hugo dict⁹. psona cui apparuit fuit mr̃ ducẽ q̃ hec reuelauit. Jtẽ cuidã militi valde de uoto ⁊ bone vite q̃ sup h ⁊ sacerdotẽ ↄsuluit: cũ eẽt solus in eccl in orõne q̃dã cognat⁹ ei⁹ defunct⁹ q̃ fuerat miles valde strenuus a paruit ei pluries. ⁊ cũ q̃reret ab eo quõ ei eẽt: dicebat se eẽ grauis me afflictũ pter aliq̃ q̃ retinuerat de alieno q̃ nõ recoluerat emen dare ⁊ dixit q̃ erãt illa q̃ habuerat: ⁊ a quib⁹ habuerat. p quib⁹ septẽniũ iã multã penã passus fuerat. ⁊ rogabat cũ ꝙ ea faceẽ sol ui ⁊ dimitti sibi faceẽ iniuriã qꝛ credebat se liberari si eẽt de h satisfa ctũ. Miles cui ali⁹ apparuit dict⁹ fuit dñs guillerm⁹ de cõtres cius iuuemẽsis q̃ miles magne abstinẽtie ⁊ deuotiõis fuit: q̃ en terra albigẽsiũ ⁊ trãsmarina multa sustinuit pter deũ. Jtẽ acci dit ꝙ duo scholares de eadem natione socij ⁊ iuuenes religionẽ in uenerũt: ⁊ in eadẽ religiõe bene ⁊ deuote apud deũ ⁊ hoĩes se habue runt. Cũ aũt alter eoꝝ laboraret in extremis: ⁊ alter pro eo fleret dicẽs desolatũ remanẽ in aliena terra: vidit eger: ꝙ si h deo placeret ⁊ posset ꝙ cõsolaret eũ etiã post mortẽ certificãs eũ de statu suo. Cũ aũt eo mortuo ali⁹ esset in orõne: apparuit soci⁹ suus valde tri stis ⁊ afflict⁹. Et cũ iste q̃reret cãm: rñdit ꝙ p nulla alia cã pateret penã purgatorij. nisi p h ꝙ cũ darenẽ noui socci retinebat ⁊ occul tabat veteres ↄ regule statutũ. ⁊ adhuc erãt abscõditi ad pedes lec ti sui. ⁊ rogauit eũ vt eos ibi accipet ⁊ abbati redderet: et rogaret abbatẽ vt eũ de h in capitulo soluẽt: ⁊ orari p se faceẽ. qđ ille fecit. Post apparuit ei letissim⁹ ⁊ splẽdidus rogans vt cũ eo foras egre dereẽ. Quo facto vidit ante se trãseuntẽ maximã multitudinẽ can didatoꝝ hoĩuz ⁊ fulgẽtiũ ⁊ habẽtiũ retro post humeros cruces pul cherrimas in celũ ascẽdẽtiũ. Et statĩ secut⁹ ali⁹ ordo lõge pulchrior apparuit: ⁊ habebat cruces pulchriores ⁊ maiores: ⁊ recepti sunt in celũ. Post secut⁹ est terti⁹ ordo lõge pulchrior. ⁊ q̃libet eoꝝ habe bat vnũ angelũ sibi preambulũ: q̃ crucẽ gemis fulgentẽ ⁊ speciosis simã añ cũ ferebat: ⁊ trãsibãt ascẽdẽtes in celũ. Cũq; ille q̃rẽt a so cio q̃d sibi vellet h: rñdit. Priores erãt q̃ intrauerũt ordinẽ in senectute. Secũdi q̃ in virili etate. Tertij q̃ in adolescẽtia sua. ⁊ cũ istis deputaber' si pseueraueris in incepto. ⁊ btũs eris: ⁊ ego cũ eis p dei grãz ascẽdo. Et h dicto ait: secut⁹ est angelo p̃cedẽte ⁊ crucẽ

buisse. Probabile etiã est q eis valeãt bona grẽ q habẽt ⁊ virtutes. Licet enĩ ibi sint ista ociosa q̃tũ ad meritũ nõ nĩ q̃tũ ad aliqđ solatiũ vel q roborãt subiectũ suũ ne a doloris vehemẽtia vel penitus absorbeat̃ vel opprimat̃ vel q faciũt bona eccl'ie cõicare eos: vt p eoꝝ pticipiũ a penis citius liberent̃. ⁊ maxie dat eis maximũ solatiũ spes cito euadẽdi illa tormẽta: imo certitudo q euaserint eterna supplicia: ⁊ p dei miãz aliqñ hebũt eterna bona. Propt hoc vt eterna tormẽta euaderet ⁊ eterna bona obtineret: magnus sancto: pariter in exitu suo rogabat dñm qtẽn in exitu suo poneret eũ in purgatorio vsq ad diẽ iudicij eũ ibi torquẽdo: ⁊ dicebat circũstantib'. Et vos frẽs rogo. vt sup h' dñm rogetis. Sciendũ aũt q penaꝝ purgatorij meditatio multũ vtilis est. ⁊ ad multa valet: q a culpa reuocat. In tẽtatiõe a ruina peti hoiez ɔseruat. Munit ad patientiã. Prouocat ad cõpassionẽ ⁊ miãz. Inducit ad pniãz. Valet etiã ad pseuerãtiã. Cũ qdã flagitiosus hõ ɔfiteret̃ epo suo nec valeret eũ inducere ad ɔdignã pniaz: misit eũ ad quẽdã sciũ abbatẽ: q sic post multas ãmonitiões nõ valẽs eũ ad ɔdignã pniam mouere: nisi q ad vltimũ diceret ei q faceret pniaz: de q i breui spacio diei vel septimane posset se expedire: tradidit eũ ɔuerso suo dicens: duc istũ ad vallẽ solitariã: ⁊ illi quẽ ibi inuenies dic vt cogitet de isto hoie q faciat ei facere breuẽ pniaz quã cõpleat i spacio diei ac noctis: ita q ipse seruet eũ viuentẽ ⁊ integrũ. ⁊ cras mihi ipsũ remittat. Qđ fecit ɔuersus: ⁊ inuenit in valle vnũ demonẽ sub humana specie: cui tradidit dictũ hoiez hospitandũ. ⁊ vt de eo faceret vt mãdabat abbas. In crastinũ cũ de mãdato abbatis rediret cõuersus ad dictũ vallem adduxit demon dictũ hoiez afflictũ: q̃si ad mortẽ. Et cũ reduxisset eũ ad abbatẽ ⁊ retulisset ei quãta mala: ⁊ q̃ tormẽta passus fuisset. ait abbas: q liber recederet ab oĩ pnia. Ille aũt dixit: q nũq recederet. sed quãticũq asperiorẽ pniaz ageret: ⁊ in ea tota vita sua pseueraret: dũmõ de cetero in demonũ man' nõ caderet: qđ ⁊ fecit. Itẽ qdã miles fuit raptor ⁊ flagitiosus q ad instantiã vxoris sue q̃ valde deuota erat: venit ad ɔfitendũ epo suo. Qui cũ reus esset multoꝝ homicidioꝝ ⁊ alioꝝ scelerũ. nec vellet ire romã: vel aliã pniaz facere ɔdignã. Ait ei eps: ɔfisus de dño: q in facto suo aliqđ ɔsiliũ deberet apponere. Tu inq̃t q̃ tot noctes i seruitio diaboli vigilasti: velles tu saltẽ h' modicũ facere: q p vnã noctẽ integrã in dei seruitio in ecclesia vigilares nulli alij loquẽs vel itẽdẽs nisi deo ⁊ scis eius: rogã do eos p tua salute: ⁊ h' soliũ tibi iniũgim' p remissiõe oĩũ petõꝝ tuoꝝ. Ille cogitãs de bono foro qđ sibi fiebat: ⁊ de leuitate ⁊ breuitate dicte pnie hanc gratãter accepit. Quẽ eps in ecclĩã introduxit: ⁊ pcepit ne oĩno vsq in mane alicui loqueret̃ nisi vt dictũ est vsqquo ipse ad eũ rediret facto mane. Cũ autẽ vsq circa mediã noctẽ miles corã crucifixo in pace orãdo vigilaret: ecce qdã claritas icepit p eccl'iam fulgere: q̃si dilesceret diabolo parãte: ⁊ visa est ei porta apta: ⁊ hoĩes ⁊ mlieres: q̃si ingrediẽtes ad orãdũ: incepit audire: q̃si strepitus q̃drigaꝝ multaꝝ: ⁊ visuz fuit q intrarẽt ecclesiã mercatores: q dixerũt ergo missi erant ab vxore sua. q mercatores erãt ducẽtes multas q̃drigas ⁊ volebãt eũ hre p guidagio ⁊ ductore p terrã vicinã ⁊ dare sibi de pecunia sua ad bñplacitũ suũ. Cũ aũt videret̃ ei q dies nõ ita cito deberet esse: et q nec eps ad eũ venerat: cogitauit apud se: q nullo mõ pniaz frangeret. Cũ aũt illi sollicitassent eũ q̃liter eis responderet: ⁊ ipse imobilis oraret: indignãtes recesserũt: ⁊ q̃si ad domũ eius ciues adduxerunt ei vnũ diabolũ in specie vxoris figuratũ: ⁊ aliũ in specie pueri li paruuli quẽ maxie diligebat quẽ portabat inter brachia mater ⁊ dixit ei vxor. Dñe qđ rñdebitis istis mercatoribus: mõ iuste potestis lucrari q solebatis aliena rape. Silr puer pomũ ei porrigebat ⁊ ei applaudebat: ⁊ loquebat̃ balbutiẽdo. Cum aũt nec p hoc stupens se moueret aut loqueret̃ eis: incepit vxor flere: ⁊ se miserã dicere p viro suo q loquelã amiserat ⁊ sensũ: ⁊ cũ nec sic ille loqueretur mutãt se demones in silitudinẽ epi ⁊ clericoꝝ. ⁊ venit ad militẽ ille factus eps cũ clero suo dicens bñdicite. fili bñdicat tibi dñs quõ fuit tibi in hmõi. Obstupuit miles ⁊ hesitans an rñderet: q nõ videbat̃ ei nox transisse: rogabat intra se dñm ne deciperet̃. ⁊ deliberauit se primo signare: q̃ loqui. Qđ cũ faceret ɔfusi demones: inuenerũt se in horribiles species: militẽ verberãtes vsq ad mortẽ ⁊ eũ acerrime torquẽtes. Cũ ãt ad crucifixũ oculos eleuaret: ⁊ ihm crucifixũ ⁊ matrẽ eius in suũ adiutoriũ aduocaret ɔfusi cũ maximo sonitu fugierũt. Mane ãt facto aperiẽs eps portas: venit ⁊ inuenit eũ q̃si mortuũ. Qui reuersus ad vires retulit q̃lr sibi fuerat. Et cuz eps diceret ei q ei aliã pniaz nõ iniũgeret: ille in artissima pnia permãsit dicẽs q magis vellet mori q̃ demonib' tã crudelib' seruire de cetero vel in manus eoꝝ cadere. Idẽ dixit monachus flagitiosus. de quo supra dictũ est. de quo Hiero. in prin. vitaspatrũ.

Liber secundi Pars secunda incipit.

¶ De finali ⁊ extremo iudicio Prefatio.

Post cõsideratio nem prehabitã de morte m̃plici s. nature ⁊ culpe ⁊ de mortuis tã spũaliter q̃ corporaliter in hoc mũdo nec non ⁊ de mortuis in purgatorio nunc ordine ɔuenienti precunte concomitãte ac etiã dirigete gra ihesu christi cõuertamus oculos ad cõsideratiõẽ finalis ⁊ extremi iudicij. Hoc autẽ finale iudiciu erũt duo precedẽtia duo cõcomitãtia ⁊ duo subsequẽtia. Precedẽtia iudiciũ erũt antichristi psecutio: ⁊ mũdi ɔsũmatio. Cõcomitãtia iudiciũ erũt mũdi cõflagratio: ⁊ oĩuz mortuoꝝ resurrectio. Sequentia iudiciu erũt suppliciũ reproborũ ⁊ glĩa btõꝝ. De his oĩb' est p ordinẽ psequendũ.

¶ De persecutione Antichristi. DIS. I.

Egitur autẽ antichristus in babylone de tribu dan nasciturus. hĩc scis patriarcha iacob nõ orãdo sed pphetãdo pdixit Gen. l. Fiat dan coluber in via. cerastes i semita ⁊c. Sup quo btũs Grego xxxi. li. moral. ait. Cerasta grece cornua dicunt̃. Cerastes q̃ hic cornut' eẽ dicit̃ digne antichristus asserit̃. q contra fideles vitã cum morsu pestifere pdicatiõis armabit̃ etiã cornib' potestatis. Bene aũt dicit̃ in babylone i. ɔfusione nasciturus vt ex loco natiuitatis insinuet̃ q̃lis postmodũ sit futurus. Sicut enĩ christus in nazareth i. flore ɔcipit̃ in bethleem q̃ dom' panis dicit̃ tpaliter de virgine nascit̃ ad insinuandũ q in flore. i. puritate virginitatis materne spũsci virtute ɔceptus postmodũ nascẽdo panis vite nobis factus est. Sic antichristus hõ peti. fili' pditiõis. hĩc actor cõfusionis ordinẽ vite tot' iustitie ɔfundẽs: sectatores suos ad ɔfusionẽ ptrahẽs merito in babylone dicit̃ eẽ nasciturus. Uñ Apoc. vij. Ubi ex alijs tribub' filioꝝ isrl' signati numerãt̃. sola trib' dan subticet̃. Hui' aduẽtus sicut ait Apls. ij. thessa. ij. erit sm operationẽ sathane: q oĩa faciet diabolo q̃ eũ possidebit. instigãte ⁊ cooperante. Nõ tñ ita possidebit eũ vt vniat̃ ei. sicut in christo humanitati diuinitas ẽ vnita. nec ita vexabit eũ vt careat iudicio rõnis: alioquin nõ imputaret̃ ei quicqd ageret: sicut nec hoi furioso. Quidã aũt dicũt q a ɔceptionis pncipio diabolus in vterũ mrĩs ei' descẽdet: cuius virtute deinceps aletur puer nascet̃ ⁊ adolescet. Alij dicũt ⁊ forte veri' q a pncipio ɔceptiõis sue habebit angelũ sm custodẽ: sicut habẽt singuli ceteroꝝ hominũ vsq ad ãnos discretiõis. Sed tunc eũ extolli cepit sup omne qđ dicit̃ deus. ab angelo scõ derelictus: prorsus a diabolo possidebit̃ ad libitũ voluntaria ei' in oĩb' ⁊ p oĩa deducẽdus. sicut possessor ad libitũ suũ ptrahit circũducitq iumentũ. vñ ait Greg. Illũ pditũ hominẽ q̃si vas ppriũ diabolus ingredit̃ q specialiter antichristus nũcupat̃. Ueniens aũt in hierusalẽ circũcidet se vt ex hoc acq̃rat graz iudeoꝝ. ⁊ dicet se eẽ messiã pmissũ i lege. ⁊ faciet sabbatũ custodiri ppter iudeos: diẽ vo dñicam ppter christianos: vtrisq ɔformare se volens. vt vtrosq decipiat. Tũc iudei credẽtes ipm eẽ messiã quẽ mult' tpib' expectarũt ɔuertent̃ ad eũ: ac ei vnanimitẽ adherebũt. Erit aũt in ɔcupiscẽtijs feminarũ. sicut dicit̃ Dañ. xj. In aperto tñ castitatẽ ⁊ scitatẽ oĩmodã simulabit: vt oẽs ad se alliciat ⁊ ostẽtatiõe seducat. Cor ei' i tantã efferet̃ supbiã. vt legẽ ⁊ ceremonias ⁊ etiã cursum tẽpoꝝ se mutare putet. sicut dicit̃ Dañ. vij. Et in deũ pferet blasphemias dicẽs se deũ eẽ: christũ aũt dicet fuisse seductorẽ. vñ sicut ait Apls. ij. thes. ij. Tũc reuelabit̃ hõ peti fili' pditiõis caput suũ oĩuz iniquoꝝ: q̃ aduersat̃ ⁊ extollit̃ supra oẽ qđ dicit̃ de' aut qđ colit̃. ita vt in teplo dei sedeat: ostẽdẽs se tanq̃ sit deus. Ueniẽs enĩ in hierusalẽ in tẽplo qđ reedificabũt iudei adherẽtes ei sedebit: adorari se faciẽs sic deũ. Ueniet autẽ sicut ait Apls in oĩ virtute potestatis humane ⁊ opulentie tpalis. Credit̃ enĩ q reuelãte magistro ⁊ possessore suo diabolo inueniet thesauros occultos: quib' vtat̃ ad vanitatẽ ⁊ gloriam mũdialẽ: ⁊ ad multoꝝ perniciẽ: quos videlicet excecabit magnifica largitione donorũ. Ueniet nihilomin' sm operationẽ sathane in oĩb' figuris ⁊ pdigijs mendacib': ⁊ in oĩ seductione iniqtatis: sic ait Apls. i. faciet signa ⁊ pdigia q̃ hoĩes videtes in admiratione ⁊ seductionẽ inducẽt. Dicunt̃ autẽ signa mendacia vel q non erunt vera sed fantastica: q diabolus cuius virtute operabit̃ prestigiabit oculos videntiũ vt videat̃ eẽ qđ nõ est: vel nõ esse qđ est: aut aliter ⁊ aliter esse: ⁊ sic oculi videntiũ illudentur vel dicunt̃

médacia qr ad ɔfirmãdũ médacia ⁊ seducẽdũ aías ostendent. Et reuera hmõi signa nõ debẽt dici miracula sed mirabilia dici pñt. Mirabile enĩ est facere pter solitũ cursũ nature. Diabolus aũt habẽs subtilẽ intelligentiã ⁊ longã experientiã: q̃d nature facit successiue ipse facit q̃si in instanti .i. subito ⁊ impceptibiliter opari. Sicut magi pharaonis virgas in serpentes subito ɔuertisse legunt. Miraculũ aũt facere: soli⁹ est diuine ptãtis. qr sicut solus ipse est actor nature: sic ipse solus põt naturã trãsmutare. De antichristo dr Apoc. xiii. Et vidi de mari bestiã ascẽdentẽ habẽtẽ capita septẽ: ⁊ cornua decem: ⁊ sup capita eius nõia blasphemie. Et bestia quã vidi silis erat pardo: ppter varietatẽ duplicitatũ in ɔuersatiõe. Et pedes ei⁹ sicut pedes vrsi: ppter ardorẽ libidinis. Et os eius sicut os leonis: ppter imẽsitatẽ crudelitatis. Et dedit illi draco .i. diabolus virtutẽ suã ⁊ ptãtẽ magnã. Nã sicut ait Greg. xxxii. lib. moral. In oĩ fastu fallacie: ⁊ virtutis robore: ⁊ culminis elatiõe psperabit antichrist⁹ qr tota virtus diaboli ĩ illo dãnato hoĩe ɔgesta densabit. Sequit in apoc. Et vidi vnũ de capitib⁹ .s. q̃si occisũ in mortẽ: ⁊ plaga mortis eius curata est. Nã sicut christus pmissus mortuus est ⁊ resurrexit: sic antichristus vt appareat christus in lege pmissus simulabit se mortuũ ⁊ post arte magica ⁊ opatiõe demonũ se mirabiliter suscitatũ. Et admirata est vniuersa terra post bestiã .i. bestiã sequẽtes: ⁊ ei dãnabilit adherẽtes: ⁊ adorauerũt draconẽ .i. diabolũ qui dedit ptãtẽ bestie: ⁊ adorauerũt bestiã dicẽtes. Quis silis bestie .s. in miraculis faciẽdis. Et q̃s poterit pugnare cũ illa ⁊ datũ est ei os loquẽs magna .s. magnificãdo se: ⁊ blasphemiã se christũ esse mẽdaciter asserẽdo. De ipso quoq3 dr Dañ. xi. Faciet iuxta volũtatẽ suã: ⁊ eleuabit ⁊ magnificabit aduersus oẽ deũ ⁊ aduersus deũ deorũ loquet magnifica. Et. viii. eiusdẽ. Cũ creuerint iniq̃tates. cõsurget rex ipudẽs facie ⁊ intelligẽs ppositiões: ⁊ roborabit fortitudo eius sed nõ in viribus suis: ⁊ supra q̃ credi põt vniuersa vastabit ⁊ psperabit ⁊ faciet ⁊c. Est aũt aduertẽdũ: q antichrist⁹ vtet via q̃druplici ad hoĩes subuertendũ. videlicet Callida persuasiõe: donorũ amplissima largitiõe: miraculorũ opatiõe: ⁊ tormẽtorũ inflictione. Primus ḡ modus hoĩes subuertẽdi est callida p̃dicatio vel psuasio. Predicabit enĩ legẽ nouã prauã esse: destruet p posse cultũ dei ritũ ecclie: ⁊ iuge sacrificiũ. vt dictũ est Dañ. viii. Usq3 ad p̃ncipẽ fortitudinis magnificabit: ⁊ ab eo tulit iuge sacrificiũ: ⁊ deiecit locũ sanctificatiõis eius. robur quoq3 datũ est ei ɔ̃ iuge sacrificiũ: ⁊ psternet veritas in terra: ⁊ psperabit ⁊ faciet. Uere psternenet veritas: qr falsitas publice p̃dicabit nec pmittet veritas p̃dicari: nec a fidelib⁹ audiri. Peruerse exponet scriptura sacra nec veraciter exposita catholicis doctorib⁹ pmittet. Scd's modus subuertẽdi erit p donorũ amplissimũ largitionẽ. Inueniet enĩ thesauros occultos vt dictũ ẽ p quos ad se sequẽdũ ⁊ sibi adherẽdũ plurimos instigabit. Cũ enĩ in mult' regnat cupiditas: facilit iclinabũt ad cũ cupidi vidẽtes q seq̃ces suos ditabit: falsãq3 felicitatẽ eorũ ad decipiẽdũ alios ostẽtabit. Terti⁹ mod⁹ subuertẽdi erit p tormẽtorũ afflictionẽ. Nã sic ait dñs Math. xxiiii. Erit tũc tribulatio magna q̃lis n̄ fuit ab initio mũdi vsq3 modõ neq3 fiet. Et h̃ insinuit apocal. i. vbi dr. Pedes ei⁹ silẽs aurichalco: sic in camino ardenti. Per pedes enĩ vltima christi mẽbra p caminũ ardẽtẽ tribulatiõis vehemẽtia designat. Exhibebit eĩ antichrist⁹ ĩ torquẽdo fideles oĩa genera tormẽtorũ: q̃ antiq̃tus in scis martyrib⁹ sũt ipleta. ⁊ oẽ igeniũ sui subtilitatẽ acuet: vt ferocitatẽ sui pectoris ipleat nouis ⁊ inauditis suppliciis affligẽdo: nec p gtes: sed sit tota crudelitat' ei⁹ imanitas exercebit: ne requiẽ aliquãtulã aut iterpolationẽ hñtes vires resumerẽt quo min⁹ ĩ cruciatib⁹ vincerent. Un̄ de antichristo dr Dañ. viii. Interficiet robustos: ⁊ ppl'm scõrũ sm volũtatẽ suã. Qđ exponẽs Greg. xxxii moral. ait. Tũc nõ solũ in reproborũ mẽtib⁹: sz etiã ĩ electorũ corpib⁹ crudelitate inestimabili sine q̃libet obiectiõe grassabit. Robustos ḡ iterficiet cũ eos q̃ mẽte iuicti sũt corpaliter punet. Uel certe robustos .i. ppl'm scõrũ sm volũtatẽ suã iterficiet: cũ eos q̃ robustĩ ac sci credebant ad nutũ sue volũtatis trahet. Durabit aũt h̃ tribulatõis imanitas trib⁹ ãnis ⁊ dimidio tñ. ne si diutius duraret patiẽtia scõrũ pssus deficeret. Sicut enĩ ait saluator. Nisi breuiati fuissẽt dies illi: nõ fieret salua oĩs caro: sed ppẽ electos breuiati sũt dies illi. Ecce pius dñs sic tribulationẽ vẽturã p̃nũciauit: sic ⁊ ei⁹ abbreuiationẽ p̃dixit: vt ad ipsã sustinẽdã p puidẽtiã munirent. Quia sic ait Greg. Dñs ac redẽptor nr̃ pituri mũdi p̃currẽtia mala denũciat: vt eo minus pturbẽt venientia quo fuerint prescita. Minus enĩ feriũt iacula q̃ p̃uidentur. ⁊ nos tolerabilius mũdi mala suscipim⁹: si ɔ̃ h̃ p puidẽtie clypeũ munimur. Predixit etiã vtrũq3: vt etsi ex pnũciata tribulatiõe tã horribili terremur: audita tñ eius abbreuiatione per patientiã sumptis viribus armemur.

Quartus modus seducendi erit p miraculorũ opationẽ. De antichristo enĩ loquẽs Apl's ii. Thes. ii sic ait. Cui⁹ aduẽt⁹ est in oĩ virtute ⁊ signis ⁊ pdigiis ⁊ mendacib⁹: vt dictũ est supra. Finget enĩ se mori ⁊ resurgẽ vt dictũ est. Et multa mirabilia factur⁹ est p artẽ magicã sm opationẽ sathane: q̃ in oĩb⁹ ei⁹ opib⁹ erit actor ⁊ rector. Nec dicẽt⁹ erit antichristus q ipse solus p̃dicet ⁊ seducat hoĩes: sz etiã discipulos ɔgregabit quos ⁊ aplos appellabit q̃ eũ vbiq3 p̃dicent sicut christus aplos suos ad predicandũ euãgeliũ destinauit. Isti aũt satellites antichristi seu pseudo apli p̃dicabũt vbiq3: ⁊ mirabilia q̃si miracula facient: quib⁹ innumerabiles de oĩ natiõe seducent. Sicut enĩ christus aplos suos misit ad p̃dicãdũ ⁊ ad miracula faciendũ. sic antichristus pseudo aplos p totũ orbẽ mittet ad nationes oẽs ad q̃s psonalit accedere nõ valebit. In ciuitatẽ scãz hierusalẽ calcabũt mẽsib⁹ q̃dragintaduob⁹: sicut dicit Apoc. xi. id ẽ ecclesiã psequent annis trib⁹ ⁊ dimidio quib⁹ antichristus regnabit. Hi pessimi erũt in vita tñ sctãtẽ p hipocrisim simulabũt. vnde pene oẽs decipiẽt. partim apparẽtia scitat' partim violentia potestatis partim miraculis reputatis. Hos describẽs btũs Johannes Apoc. xiii. ait. Et vidi aliã bestiã ascẽdẽtẽ de terra post p̃mã bestiã quã viderat ascẽdentẽ de mari. p quã significat antichristus ⁊ sui p̃ncipes. Alia bestia est ipse idem ⁊ pseudo apl'i famã ei⁹ vbiq3 diuulgãtes. q̃ iure dicunt bestia: qr bestia est seua crudelitas: violenta rapacitas: ⁊ insatiabil' edacitas. Oĩa hec erũt ĩ antichristo ⁊ suis Dicunt etiã bestia in singulari ppter vnanimẽ ɔsensum ⁊ ɔcordiã ad nocẽdũ. Dicit ergo btũs Johãnes: Et vidi aliã bestiã ascẽdentẽ de terra: ⁊ habebat cornua duo silia agni. q̃ sunt silatio vite ⁊ puersio doctrine vel vita mala ⁊ ostẽsa miracula. Et loq̃bat sic draco. sic diabol⁹. qr sic spũssctũs loq̃bat in aplis christi. sic dicit eis dñs Mat. x. Nõ vos estis q̃ loq̃mĩ. sz spũs pr̃is vr̃i q̃ loquit in vobis. ita malign⁹ spũs in aplis antichristi. Et potestatẽ p̃oris bestie oẽm faciebat in ɔspectu ei⁹ .i. oẽs modos decipiẽdi: quib⁹ decipiet antixp̃c faciẽt in ɔspectu diaboli ⁊ antixp̃i. Sic enĩ apl'i faciebãt oĩa vt placerẽt christo: sic isti vt placeãt antichristo a quo spabũt se honores ⁊ diuitias adepturos. Dicit enĩ Dañ. xi. Multiplicabit gliã ⁊ dabit eis honorẽ. Seq̃t. Et fecit .i. faciet terrã ⁊ hitãtes in ea adorare bestiã p̃mã .i. antichristũ. Et fecit .i. faciet sig̃ magna .s. ad hoĩes seducẽdũ vt etiã ignẽ facẽt de celo descẽdẽ in terrã ĩ ɔspectu hoĩũ: h̃ ad l'rã faciẽt virtute demonũ: sic fecisse legunt Job. i. vel sic aplis christi dat⁹ fuit spũssctũs ĩ specie ignis Act. ii sic illi dabũt spm malignũ in specie ignis. Et qr h̃ signa nõ fient in occulto sz in publico ĩ ɔspectu hoĩũ: iõ q̃plurimi decipient. Un̄ dr ibidẽ. Et seducat .i. seducet habitãtes ĩ terra ppter sig̃ q̃ data sunt illi facẽ pmissiõe diuina. Un̄ dñs Mat. xxiiii. p̃dixit. Surgẽt pseudo pphe ⁊ seducẽt multos: ⁊ dabũt sig̃ magna ⁊ pdigia vt ĩ errorẽ mittãt si fieri põt etiã electi. Propt' q̃d sic ait Greg. xxxii. li. mor. p̃sẽtem⁹ q̃ enĩ humane mẽt' illa tẽtatio q̃ñ ⁊ pius martyr corp⁹ tormẽtis subiacet: ⁊ tñ ante ei⁹ oculos miracl'a tortor facit. Cui⁹ tũc virt⁹ nõ ab ipso cogitationũ fundo q̃tiat: q̃ñ his q̃ flagris cruciat: miracul' choruscat: et vehemẽtia tẽtatiõis hui⁹ etiã sapiẽtissimi seducent. Sic h̃ r̃ designat Apoc. xii. Cauda draconis trahebat secũ tertiã ptẽ stellarũ. Et de antichristo dicit Dañ. viii Deiecit de fortitudine ⁊ de stell' ⁊ ɔculcauit eas. Qđ exponẽs Greg. xxxii. mor. ait: De fortitudine ⁊ de stellis deiecit: qr nõnullos ⁊ luce iustitie resplẽdẽtes ⁊ sapiẽtie claritate fulgẽtes ⁊ virtute operis robustos frãgit. Ceterũ pseudo apl'i p̃cipiẽt: ⁊ eũ ingẽti potestate cõpellẽt habitãtes in terra vt faciãt imaginẽ bestie .i. antichristi vt eã faciãt adorari. sic fecit nabuchodonosor Dañ. iii. Et dabit illis a diabolo deo .s. permittẽte vt dent spm malignũ imagini bestie: ⁊ facient eã loq̃ ⁊ moueri ad maiorẽ hoĩũ subuersionẽ ⁊ loquet imago bestie p malignũ spm: sic olim in idolis dabãt demões rñsa. Et faciet oẽs diuites ⁊ paupes pusillos ⁊ magnos. liberos ⁊ seruos habẽ characterẽ .i. aliq̃d signũ antichristi repraesentatiuũ. vel ad l'ram insertionẽ sui nõis in dextera manu: aut in frõtib⁹ suis cudẽter ⁊ materialiter. sicut hodie portant iudei signa designãtia ipsos eẽ iudeos. Adhuc isti maiora facient p principes qui eis in oĩbus acquiescẽt q quicũq3 nõ adorauerit imaginẽ bestie occidat. Et ne quis possit emere aut vẽdere nisi habeat characterẽ bestie .i. signũ p q̃d dignoscat ptinẽ ad antichristũ aut nomen .i. vt sicut a christo dicimur christiani. sic illi ab antichristo antichristiani vocent. Hoc aũt faciẽt vt hoĩes extrema necessitate cogãt antichristo ⁊ suis damnabilit adherẽ. In hac tãta necessitate nõ oĩno deseret dñs scõs suos: sz ad eorũ ɔsolationẽ mittet enoch ⁊ helyam. sicut dicit Apoc. xi. Ad hoc enĩ in paradiso terrestri viuentes diu reseruati sunt: vt illo tpe venientes antichristũ redarguãt: vitatẽ defẽdãt: seductos reuocẽt: ac vacillãtes

in fide ↄfirmēt. pphetabūt aūt dieb⁹ mille ducētis sexaginta amicti saccis. i. tribus ānis ꝛ dimidio ꝑdicabūt pn̄iaȝ v̄bo pariter ꝛ exemplo: sicut ꝛ antichrist⁹ tanto tpe ꝑdicabit. Ipsū aūt antichristū corā oī pplo arguēt: ac mēdacē ꝛ fallacē ostēdēt. Tūc bestia faciet aduersus eos bellū. s. disputando blandiendo pmittēdo cōminādo: corpaliter affligēdo ꝛ vincet eos corpaliter occidēdo. ꝛ iacebūt corpa eoꝝ insepulta in platea hierusalē: ꝛ nō sinent poni in monumētis vt. s. hoīes vidētes nō audeāt eis ↄformari: ꝛ magis timeāt antichristū. Tūc erit tanta tribulatio q̄lis nō fuit antea nec post erit. Antichristus enī ꝛ sui gaudebūt ꝛ iocūdabunt ꝛ epulabunt: ꝛ munera mittēt sibi mutuo p morte. s. istoꝝ q̄ eis resistebāt ꝛ cōtrarij erant tā opibus q̄ verbis: ꝛ ꝑdicationib⁹ eoꝝ. Et sicut isti mali gaudebūt: sic iusti etiā fideles lugebūt terrebunt ꝛ ab ipsis ↄfundent. Sed faciet deus cū tentatiōe etiā ꝓuētū. Nā post tres dies ꝛ dimidiū diuina virtute resurgēt iā nō vlterius morituri. Erit aūt eoꝝ resurrectio manifesta: vt sicut ipsi prius gaudebāt boni vo lugebāt: sic vicevsa oēs mali stupeāt: vt terreant: ꝛ in seipsis turpit ↄfundant. boni vo gaudeāt viresq̄ resumāt: ac in fide ↄfirment. ꝛ deo grās agāt. Audiet etiā vox magna de celo vocātis eos in gliā ꝛ cūctis vidētib⁹ ascēdēt in celū. gloriosi videlicet ꝛ fulgētes. Tūc aliq̄ mouebunt ad pn̄iaȝ: alij vo ad duriciā. Tūc iudei videntes se fuisse deceptos: ↄuertent ad christū. Antichristus aūt veniēs hierusalē in mōte oliueti. vn̄ dn̄s ihs ascēdit ad p̄rē: simulabit se velle in celū ascēdere. Sed sic dr̄ Dan. xi. Cū steterit ↄteret. Quia sm̄ Greg. xxxij. moral. Nō angeloꝝ bello. nō scōꝝ certamine: sed ipsi⁹ aduētu iudicis solo oris sui spū eterna morte feriet. Et h' est qd̄ dicit apls ij Thess. ij. Quē dn̄s ihs interficiet spū oris sui. Ibiq̄ seductor ille pibit. vn̄ saluator ad celos ascēdit. Post eius iteritū nō statim veniet dn̄s ad iudiciū: sed electis: q̄ in antichristi psecutiōe titubauerūt: q̄draginta q̄nq̄ dies ad pn̄iaȝ ↄcedent. Quāto vo tpe post venturus sit dn̄s penit⁹ ignorat. In dieb⁹ illius fiet q̄si silētiū in celo. i. pax in ecclesia tribulatiōe cessante. Tūc ministri antichristi gaudebūt nuptias ꝛ ↄuiuia celebrātes: ac ludos diuersi generis exercētes atq̄ dicētes. Licet deceptor nr̄ mortu⁹ sit: nō tn̄ habemus pacē ꝛ securitatē. Sed sic ait apls. j. Thess. v. Cū dixerint pax ꝛ securitas repentin⁹ illis supueniet interit⁹. Et sic ait saluator Matth. xxiiij. Sicut fuit in dieb⁹ noe ita erit aduētus filij hoīs. Sicut enī erāt in dieb⁹ an̄ diluuiū comedētes ꝛ bibētes: ꝛ nubētes ꝛ nuptui tradētes: vsq̄ ad eūdē diē in quo introiuit in arcā noe: ꝛ nō cognouerūt donec venit diluuiū. ꝛ tulit oēs: ita erit aduētus filij hoīs.

¶ De mundi consummatione. DIS. II.

Consūmationē seculi multa signa p̄cedēt: vt vidētes hoīes timeāt ac ad pn̄iaȝ excitent: ppinquū eē iudiciū ꝑnoscētes. Huiōi aūt signa sūt sathane solutio. Charitatis infrigidatio Iniq̄tatis inundatio. Oib⁹ mūdi ptib⁹ facta ↄtumosa cōmotio. Primū g° signū erit sathane solutio. i. ptās eius laxatio. Naȝ virtute passiōis dn̄ice diminuta ꝛ ligata fuit ptās. q̄ prius in hoīes vtebat: vt nō tantū posset nocere hoībus quantū vellet: nec tantū an̄ solebat. Ligatus aūt detentus est vsq̄ ad tēpus statutū q̄ soluēdus est: vt longe plus solito seuiat: tentando. psequēdo: multiplicit infestādo: ad maiorē subuersionē ꝛ dānationē hoīuȝ impioꝝ. ad maiorē vo ꝓbationē ꝛ purgationē pfectissimā electoꝝ. Naȝ in fine mūdi boni erūt optimi: ꝛ mali erūt pessimi. vt sicut dr̄ Apoc. vlti. Quis sanctus est sanctificet adhuc ꝛ iustus iustificet adhuc: ꝛ q̄ in sordibus est sordescat adhuc. Solutus aūt diabolus dictū est multis ꝛ miris modis totā rabiē suā crudelitatē: iniq̄tatē ac astutiā exercebit. Sciēs q̄ modicū tēpus habet. Sicut dr̄ Apoc. xij. vn̄ ad violētiā ꝛ cautelā nos admonet btūs petr⁹ dicēs. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret. Et psal. Insidiat in abscondito: q̄si leo in spelūca sua. Qd̄ exponēs Greg. xxxij. moral. ait. Ad apertā potētiā suffecisset vt leo esset etiā si insidians nō fuisset: rursūq̄ ad occultas versutias suffecisset: vt insidians subripet: ꝛ si leo non esset. Sed q̄ hic antiquus hostis in cunctis suis viribus effrenat scutre p vtraq̄ pmittit: vt contra electos in certamine ꝛ fraude ꝛ virtute laxet. virtute p potentiā fraude p signa. Recte ergo vt leo insidiās dicit. Insidians per miraculoꝝ speciē: leo p fortitudinē secularē. Ut enī eos qui aperte sequi sunt ptrahat: secularē potentiā ostentat: vt viros etiā iustos fallat signa sanctitatis simulat. Idem etiam Greg. exponens illud Dan. viij. Dirigit dolus in manu eius ait. In manu eius dolus dirigit: q̄ fraus p opus adiuuat: qd̄ enī fallendo dicit: hoc mira faciendo asserit. Nam quicq̄d lingua mēdax simulat hoc quasi verū de manu opis ostentat. Secūdū signū erit charitatis infrigidatio sicut predixit dn̄s Matth. xxiiij. Refrigescet charitas multoꝝ. Sicut eñ senescēte microcosmo. i. hoīe q̄ a ph̄o dicit minor mundus: solet calor naturalis diminui. ꝛ appropinquāte morte magis ac magis minuit donec in morte penitus deficiat: sic etiā maiori mūdo senescēte ꝛ ad suū terminū ppinquāte charitas q̄ est calor vite spūal refrigescet ꝛ pene deficiet. Ait eñ Aristo. q̄ senium est frigidum siccū ꝛ mori morbidū: sic mūdus morti i exterminio iam ppinqu⁹ frigidus est p defectū charitat ꝛ sicc⁹ p defectū deuotiōis. In his etiā duob⁹ ↄseruatio vite spūal existit. Cū igit iam videam⁹ charitatis feruorē pene penitus extingui: ac deuotiois humidū exiccari. qd aliud cogitare debem⁹ nisi q̄ ppe est interit⁹ hui⁹ mūdi. Qd eñ antiquat ꝛ senescit ppe interitū est, Hebr. x. Si qs atiēte ↄsiderat in quolibet statu tā seclariū q̄ regulariū tā clericoꝝ q̄ laicoꝝ tā subditoꝝ q̄ etiā platoꝝ: q̄ indeuote deo seruit q̄ tepide adorat q̄ irreuerēter orat q̄ arido corde laudat imo poti⁹ ↄtēnit dehonorat turpit ac detestabilit blasphemat manifeste videbit charitatē ad deū nō solū frigescē sȝ iam ita notabilit friguisse vt pene videatur extincta. De charitate vo ad proximū quō iam plene defecerit clamāt nudi clamāt famelici clamant inedia morientes. Relegata est mīa a filiis hominū clausa est ianua pietatis cōtracta est largitas nisi q̄ vanitati aut cupiditati deseruit. Aruit fons cōpassionis ꝛ viscera sua clausit. ꝛ sic nō restat aliud nisi q̄ cito fiat iudiciū sine mīa illis q̄ ob charitatis defectū miam nō fecerūt. Tertiū signū erit iniq̄tatis inundatio. Nā timore dei postposito ꝛ amore reiecto ꝛ honore ↄtēpto: qd restat nisi maloꝝ inundatio in q̄ntū multiplicatio innumerabiliūq̄ ac indicibiliū supabūdātia petōꝝ. Ideo videm⁹ impletū illud Osee. iiij. Nō ē mīa nō est vitas nō est scientia dei in terra. Maledictū mendaciū inundauerūt ꝛ sanguis sanguinē tetigit. Et clare videm⁹ impletū qd̄ ꝑdixit apls ij ad Thi. iij. In nouissimis dieb⁹ instabūt tpa piculosa. ꝛ erūt hoīes seipsos amantes amore. s. priuato de quo dicit Aug. Ciuitatē diaboli fecit amor sui vsq̄ ad ↄtēptū dei. Ex isto enī amore oīa mala pueniunt: sic ex charitate ↄstat pullulare virtutes. vn̄ post illud Erūt hoīes seipsos amātes: sequit: Cupidi elati supbi blasphemi parētib⁹ nō obediētes ingrati. scelesti. sine affectiōe: sine pace: criminatores: incōtinētes imites. sine benignitate: ꝓditores: proterui tumidi. voluptatum amatores magis q̄ dei. Tales etiā describit idē Apls Ro. i. dicēs eos eē repletos oī iniq̄tate malicia fornicatiōe: auaricia. nequicia: plenos: inuidia. homicidijs: ↄtētione: dolo: malignitate: susurrones: detractores: deo odibiles: cōtumeliosos supbos elatos inuētores maloꝝ: insipiētes: incōpositos: sine affectiōe: sine federe. absq̄ mīa. O si qs linceis ocul' ↄscientiarū parietes penetrare: ꝛ cordiū occulta luculēter posset inspicē: occurrerēt crimia q̄nto secretiora. tāto forsitan grauiora. Sed ne publicem⁹ occulta dedecoris. aut parietē fodiam⁹: vt appareat idolū abominatiōis q̄ nec testes sum⁹ nec iudices occultoꝝ: sed aliū habebūt iudicē: nō regē vel pncipē: sȝ ↄsciētiarū secretissimoꝝ inspectorē: q̄ oīa nuda sunt ocul' ei⁹. q̄ sic nihil deseret inscrutatū. ita nihil pteriet impunitū. videam⁹ q̄ palā corā sole gerunt: q̄ nec ignorari pnt nec aliq̄ tergiuersatiōe celari. nec excusatiōis pallio opiri: q̄ tā impudēter agūt hodie petōres vt frontē meretric' ↄcedere videant. De quib⁹ dictū ē Isa. iij. Pctm̄ suū q̄si sodoma ꝑdicauerūt. imo ꝛ laudat petōr in desiderijs aīe sue: ꝛ iniquus bn̄dicit: ꝛ publicatis pestiferi admiretiōib⁹ vinoꝝ: q̄ est iniq̄s astutior ꝛ effrenatior: ille probior sapiētior: ꝛ valētior iudicat. Verecundia quoq̄ importabil estimat innocentē vel mini⁹ impiū eē inter hoīes sceleratos: simplicē inter vulpes: colūbā inter vulturesꝫ agniculū inter lupos. Inhonorat de⁹ iniq̄s opib⁹ ꝛ linguis nō solū petorātū. sȝ blasphematiū nomē ei⁹ sceleratissime lacerat: ei⁹ mādata ↄtēnunt: ꝓmissiōes vilipēdunt. cōminatiōes nō timētur: supplicia nō horrent. leges abolent: ꝛ ꝓ libito volūtat neq̄ter exponunt. ꝛ sicut ait Cyprian⁹ ↄsentire iura petis: ꝛ cepit licitū eē qd̄ publicū. Jura iniurijs militāt. ꝛ iniuriē ꝓ virib⁹ inducunt. ab vsu siue ↄsuetudines sanciunt. Legē habētes sine lege viuūt ꝛ legib⁹ abutunt. Diues pauperē suppeditat: ꝛ potēs opprimit impotentē. vulp⁹ cuniculū lup⁹ agnū. vultur colūbā accipit alaudā deuorat. ꝛ impi⁹ iustū. ꝛ simplicē versipellis. Facti sunt hoīes sic pisces maris: ꝛ sic reptilia nō habētia p̄ceptorē. In mari pyrrhate predant in vijs insidiant ꝑdones latrones in nemorib⁹. fures i domib⁹ in vrbib⁹ abūdāt seditiosi in curijs ꝓditores. seuit inuicē discordantiū malitia: litigijs replent oīa. vitas odio habet: ꝛ ꝓcul abijcit. iustitia puertit equitas eneruat regnat ipietas. seuit rapacitas: cupiditas dn̄at. Quid plura: Que lingua: aut q̄s intellect⁹ cogitare sufficeret q̄ q̄lis q̄lia q̄ntaq̄ flagitia cōmittunt: Quia eñ nō pro'ert cito ↄ malos sentētia. filij hominū absq̄ vllo timore perpetrāt ma

la. Cũ igiť multitudo sit in scelere. nec sperari possit correctio quin potius quotidie crescit malicia insolescit temeritas obfirmať audacia effrenať ipudetia. sperať ipunitas. ⁊ in imēsũ iniq̃tas cumulat: qd restať nisi dolor ⁊ gemitꝰ. Nõ eni serio crimina moriunť: nec vetustate tēpoꝝ obruunť: quinimo velut idra vno capite resecato alio validꝰ ⁊ numerosiꝰ pullulat ⁊ renascunť. Sic adduntur petã petis ⁊ diminuuntur noua ⁊ multiplicanť absq3 numero ⁊ peccandi libidinosa rabies ardentius inflamať. Quid igiť amplꝰ expectare debemus: nisi q̃ in breui sit finis a iusto iudice tot ⁊ tãtis flagitiis ta horrēdis abominatiõibꝰ ipõnēdꝰ. Debemꝰ eni diligēter advertere. ⁊ memorie retinere. qd Gen. vj. legimꝰ. Videns deus q̃ multa malicia hoiũ esset in terra. ⁊ cũcta cogitatio cordis hũani intenta esset ad malũ oi tpe: penituit eũ q̃ hoiẽ fecisset i terra. Et infra. Finis vniuersie carnis venit corã me: repleta est terra iniq̃tate a facie eoꝝ. ⁊ ego disperdã eos cũ terra. Ecce q̃ ꝓpter multiplicationē ⁊ redũdatia petõꝝ: ⁊ ad purgationē mũdi. ⁊ exterminationē hoiũ impioꝝ immisit dñs cathaclismũ aquaꝝ. Item Gen. xviij. Dixit dñs ad abraã. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicatꝰ est: ⁊ petm eorũ aggrauatũ ē nimis. Et seq̃ꝛ. Ꝑ pluit dñs igne ⁊ sulphur de celo: q̃nq3 ciuitates oĩno subuertēs cũ oĩbus hoĩbꝰ. necnõ ⁊ infantulis ⁊ iumētis. Itē qñ multiplicata sũt petã ppli chanaan p̃cepit dñs filijs israel vt in ingressu suo i terrã ꝓmissiõis. ꝓrsus exterminarēt eos: nec quẽq3 viuere ꝑmitterēt: vñ qꝛ aliq̃bꝰ pepercerũt: increpari a dño meruerũt. sic dꝛ Josu. ij. Itē diu sustinuit dñs petã filioꝝ isrł. Sꝫ postq̃ cõplete sũt iniq̃tates eoꝝ eiecit eos a facie sua. de terra sua trãsferēs eos i exteras natiões. Primo decē tribꝰ: sic habemꝰ iiij. Re. xvij. postea duas tribꝰ. iiij. Re. vlti. Sꝫ illa abiectio seu trãslatio fuit tpalis. vñ post ãnos septuaginta redierũt. Sꝫ postmodũ qꝛ christũ dñm crucifigēdo imanissime peccauerũt: terrã sua vsq3 ad antichristi tēpus irrecupabiliť amiserũt. Sic etiaꝫ exterminata sũt regna chaldeoꝝ: medoꝝ: psaꝝ necnõ ⁊ grecoꝝ. q̃ suis tpibus potentissima fuerũt ⁊ maxia in ꝓpter iniq̃tates eoꝝ ad nihilũ sũt redacta. Deniq3 nup diebꝰ istis etiã christiãi nři ꝓpt eoꝝ petã nepharia. q̃ magis tacēda cēsui q̃ꝫ pādēda. iusto dei iudicio p manꝰ infideliũ nephadoꝝ trucidati captiuati vel i fugã cõuersi sũt. De terra scã ꝓmissiõis quã dñs ihs sua bñdicta natiuitate: cõuersatiõe ⁊ morte sacratissima cõsecrauit turpissime sũt eiecti: qꝛ flagiciosã eoꝝ vitã nõ poterãt amplꝰ sustinere. Hec oĩa supradicta q sũt q̃dã preularia dei iudicia. sũt etiã futuroꝝ signa ꝓnostica. ⁊ futuri iudicij generalis exēpla. qñ sic deꝰ illoꝝ iniq̃tates vsq3 ad p̃finitũ tēpꝰ p patientiã expectauit: ⁊ postmodũ iudiciũ suũ exercēs inflexibiliť ire sue furorē sup eos effudit. Sic de gnãli iudicio firmit ē tenendũ: licꝫ qñ sit pacie futuꝝ oĩ viuenti sit incertũ: nisi cui fuerit a dño reuelatũ.

Quartũ signũ futuri iudicij erit: in diuersis mũdi ptibꝰ facta cõmotio. Ante cõsũmationē eni mũdi necesse ē magnas ⁊ mirabiles cõmotiões fieri in oĩbꝰ creaturis. Sicut naq3 deꝰ suũ p̃mũ aduētũ in mũdũ q̃ debebat esse gratiosus ⁊ amabilis p ꝓphetas suos p̃nunciari voluit: multisq3 figuris ⁊ enigmatibꝰ p̃signari. ne si subito veniret hoĩes nõ agnoscerēt: q̃n potꝰ vt ipsũ agnoscētes cũ oĩ deuotiõe susciperēt ac anteq̃ꝫ veniret ad eius susceptionē deuotã cũ oĩ se diligētia pparerēt. sic scdm eiꝰ aduētũ terribilē ⁊ horrēdũ p oēs ꝓphetas suos voluit ꝓclamari multisq3 signis p̃cedētibꝰ ꝓpinquũ esse iudiciũ faciet demõstrari. vt saluãdi q̃ boni sunt ad meliora. ⁊ ampliora ꝓcedant. ⁊ q̃ in petis suis sunt ꝯtinua ad p̃niaꝫ cõuertanť. reprobi vo iexcusabiles merito iudicenť. Vñ btũs Greg. ait. Saluator noster nos paratos inuenire desiderans. senescentē mũdũ que mala sequanť denũciat: vt nos ab eius amore cõpescat. Appropinquante eius termino q̃ste ꝑcutiones paueniat innotescit: vt si deũ in tranquillitate metuere nolumus vicinũ eius iudiciũ terroribus vel ꝑcutionibꝰ attriti timeamꝰ. Itē qñ p̃sfamilias cõ aliquē ꝓpter iniurias vel cõtumelias sibi factas est vehemēter iratus dēs eius domestici ⁊ amici ad dñi sui vindicandas iniurias vnanimiť animanť. Sic oĩs creatura factori suo deseruiēs excandescit in tormētũ cõ ipsos ad vindicãdũ iniurias creatoris. Itē cũ exigēte iusticia in q̃bus q̃s peccat in his puniri debeat. sicut dꝛ Sap. xj. Per q̃ q̃s peccat p hec ⁊ torqueť nos cũctis creaturis abutentes delinquimus iustũ est vt in cunctis. ⁊ a cũctis a iusto iudice torqueamur. vt impleať qd dꝛ Sap. v. Pugnabit ꝓ eo orbis terraꝝ cõtra insensatos. Sicut ait Greg. Oĩa que ad vsum vite accipimus ad vsum cõuertimus culpe. Sed oĩa q̃ ad vsum nostre prauitatis inflectimus: ad vsum nobis vertunť vltionis tranquillitatē pacis humane conuertimꝰ in vanã securitatē. Et ideo iuste sicut ait saluator Matt. xxiiij. Surget gens cõtra gentē: ⁊ regnũ aduersus regnũ. Peregrinatione vie: pro habitatione dileximus patrie: ideo erunt terremotus. Salutē corpoꝝ in vsum redigimus vitioꝝ: ideo erũt pestilentie. Vbertatis abũdantiã nõ ad necessitatē carnis assumpsimꝰ: sꝫ ad puersitatē inrēuissime voluptatis: ideo erit fames. Serenitatē aeris seruire nobis cogimꝰ ad vsum terrene delectatiõis: ideo erũt fulgura ⁊ tēpestates. ⁊ tonitrua. Iure igiť restat vt sit oĩa nos ferant q̃ sic oĩa vitijs nřis male subiecta seruiebãt: vt quot in mũdo incolumes habuimus gaudia: tot de ipso postmodũ cogamur sentire tormēta. Attēdendũ est aũt q̃ in oĩbꝰ creaturis: ⁊ in singulis mũdi ptibꝰ erũt cõmotiones mirabiles ad cogitãdũ: terribiles ad videndũ. sed pene intollerabiles ad sustinēdũ. Erunt eni hmõi cõmotiones in demonibꝰ: in hoĩbꝰ. in elemētis oĩbꝰ. in corporibꝰ celestibꝰ: necnõ ⁊ in btĩs spiritibꝰ. Primo quidē in demõibꝰ: q̃ sic dictũ ē solueť sathanas. i. potestas eiꝰ relaxabiť. Permittenť eni demões forꝰ solito tētare hoĩes: vehemētiꝰ impugnare: acriꝰ ꝑseq̃: ⁊ ex tota sua malitia ãplius i eo deseuire. Vñ ipsi crudelitate cõmouentes horribiles cõmotiones in hoĩes excitabunť. ac totũ mũdũ cõtra eos mirabiliť cõmouebũt. Itē erit cõmotio in hoĩbꝰ. Nã sic p̃dixit dñs Erunt ꝓlia ⁊ seditiões. Bella ad hostes ptinēt: sic ait Greg. seditiones ad ciues. vt ergo nos indicet interius exteriusq3 turbari: aliud nos fateť ab hostibꝰ. aliud a fribꝰ ppeti. Surget eni gens cõtra gentē: ⁊ regnũ aduersus regnũ. Tolleť vbiq3 pax de terra. vbiq3 p̃elia mouebunť. Insurgēt maiores cõtra seinuicē: ⁊ cõtra minores alios. Minores sũt in maiores ac etiã i seipsos. regnũ cõtra regnũ aliud diuideť ⁊ in seipso diuisionũ scismatibꝰ discindeť. Ciuitas ciuitatē ipugnabit. castrũ vnũ insurget in aliud. domꝰ cõtra domũ: familia cõtra familiã. ꝑsona cõtra ꝑsonã armabiť. Tumultuabiť puer cõ senē: ⁊ ignobilis cõtra nobilē: p̃ncipes cõtra subditos: ⁊ ecõuerso laici cõtra clericos: ⁊ ecõtrario religiosi cõtra seculares: ⁊ ecõuerso religiosi cõtra religiosos alios: ac ipsi diuidenť multifariaꝫ i seipsos. Clerici cõtra p̃latos ⁊ ecõuerso cõsurgēt. Nõ erit collegiũ aut monasteriũ vbi nõ tumultuosa cõmotio ⁊ seditiosa turbatio cõtineť. Tunc implebiť illud Hier. ix. Vnusquisq3 se a proximo suo custodiat: ⁊ in oĩ frē suo nõ habeat fiduciã: qꝛ oĩs frat supplãtãs supplãtabit: et oĩs amicus fraudulēter incedet: ⁊ vir fratrē deridebit: ⁊ veritatē nõ loqueť. Sequiť. Sagitta vulnerãs lingua eoꝝ dolũ locuta est. In ore pacē cum amico suo loquiť: ⁊ occulte ponit ei insidias. Et Michee. vij. Nolite credē amico: ⁊ cõfidere in duce: ab ea que dormit in sinu tuo: custodi claustra oris tui: qꝛ filiꝰ cõtumeliã facit pri: ⁊ filia cõsurget aduersus matrē suã: nurus cõtra socrũ suam: inimici hoĩs domestici eiꝰ. Et qd lõge grauiꝰ est: tradet frať frēz i mortē: ⁊ pr filiũ. ⁊ insurgēt filij in parētes: ⁊ morte afficiēt eos. ait saluator Math. xxiiij. Sicut aũt in corpore nãli cũ mēbra singula dissoluũť: ⁊ cathena aurea. i. harmonia totiꝰ corporis: q videlicet inter se ⁊ aia sibi cũ corpore tenebanť mirabili nexu cõcordie federata: dissidentibus elemētis in corpore: qñ q̃dã intrinseca pugna. vno eoꝝ predominãte sup alia dissipať. necesse est hominē cito mori. sic in corpore vniuersi reipublice certissimũ signũ destructiõis eiꝰ finalis est tã horrēda diuisio qua supiꝰ ē descripta. Ait eni saluator Mat. xij. Omne regnũ cõtra se diuisum desolabiť: ⁊ oĩs ciuitas ⁊ domꝰ cõtra se diuisa nõ stabit. Itē sicut in edificio mãli qñ parietes ab inuicē separanť: ac singuli quoq3 parietes interrupti fissuras multas habētes intrinsecus ⁊ extrinsecꝰ dissoluunť: exterminiũ illiꝰ edificij sine spe repatiõis indicãt ⁊ minanť. Sic in proposito intelligēdũ est q̃ tãta cõmotio in corpore reipublice finalis eiꝰ exterminij est euidētissimũ argumentũ. Itē erunt cõmotiones in elemētis oĩbꝰ. Nã in terra erit fames valida: nõ in vna regiõe tñ vel ꝓuintia. sed vbiq3 terrarũ sterilitas ⁊ defectꝰ necessarioꝝ ad victũ. In viscerıbꝰ quoq3 terre tãta fiet cõmotio q̃ erũt terremotꝰ horribiles: crebriores: ⁊ icõparabiliť vehemētiores solito. i. crebriꝰ ⁊ in pluribꝰ mũdi partibꝰ accidētes tã violēti vel fortes vt ciuitates turres ⁊ castra destruãt ac mõtes a fũdamētis penitꝰ euertãt. Tũc implebiť illud Isa. xxiiij. Cõfractiõe cõfringeť terra. cõtritiõe cõtereť terra. cõmotione cõmouebiť terra. agitatiõe agitabiť terra. Et qd dñs ipse p̃dixit: Erit fames: ⁊ erũt terremotꝰ magni p loca. In aq̃s sũt. i. i mari ⁊ flumibꝰ erũt cõmotiões: videlꝫ inũdatiões insolite: sonitꝰ inauditi: ꝓcellose fluctuũ cõmotiões eleuatiões ac depssiões vndaꝝ: ac tēpestates tã auditu tribiles q̃ꝫ aspcũ. In aere quoq3 multe cõmotiões ⁊ mutatiões erũt: videlꝫ epidimie. i. infectiões maxie ex quibꝰ oriens pestilētie. i. corruptiões morbos ⁊ mortes innumerabiles tã in hoĩbꝰ q̃ꝫ iumētis ⁊ bestijs generãtes. Erũt etiã tonitrua. choruscatiões: ⁊ fulgura: tēpestates: ⁊ grandies: estus itollerabiles: vētoꝝ cõcursus ⁊ turbines. Hec aũt oĩa tãta ⁊ tã crebra erũt q̃lia nunq̃ꝫ ante fuerũt: ita vt hoĩes sup trã arescãt: ⁊ velut amētes p̃ timore ⁊ cõfusiõe fiãt. vñ sup. v dꝛ: Ibũt directe emissiões fulgurũ tãq̃ꝫ habene curuato arcu

bus exterminabut. ꝛ ad certu locu insiliet ꝛ a petrosa ira plena mit tet grandines. ꝛ excandescet in illos aq maris ꝛ flumina concurret du riter ꝛc. In igne vo erut cōmotiões ex oflagratione igniu mūdan tos. De qua dicet ifra. ideo supsedeamus ad psens. In corpib⁹ quoq celestib⁹ erut cōmotiões sicut ait saluator Luc. xxi. Erut si gna in sole ꝛ luna ꝛ stellis. Expssius Math. xxiiii. Sol obscurabi tur. ꝛ luna nō dabit lumē suu. ꝛ stelle cadēt de celo. Scdm ambro siu. sol ꝛ luna ad tēpus possunt itelligi priuari lumine suo. ꝛ pacto de iudicij maius lumē recipiēt. Et chryso ait. Paterfamilias mo riēte. domus tota turbat. familia plāgit. ꝛ nigris se vestimētis in duit. Sic hūano genere ppter quē facta sunt oia circa fine ostituto celi mysteria lugere dicunt. ꝛ cādore deposito tenebris iduunt. Unde Act. ii. Sol ouertet in tenebras. ꝛ luna i sanguinē. antequā veniat dies dni magnus ꝛ manifestus. Et sumpta ē hec auctoritas de Joel. ii. qsi a facie dni otremuit terra. moti sūt celi sol ꝛ luna ob tenebrati sunt. ꝛ stelle retraxerūt splēdorē suū. Pro tāto de stellis dicit psens. Math. xxiiii. Stelle cadēt de celo qr videlz nō lucebūt nec videbunt. ac si cecidissent de celo. Aliter hec verba possunt itel ligi fm ambrosiu. hieronymū ꝛ bedā. Sol ꝛ luna obscurari dicun tur nō diminutiōe sui luminis. sz supueniēte claritate maxima veri solis obscurari. ꝛ nulli⁹ eē luminis videbūt. ysa. xxiiii. Erubescet lu na ꝛ cōfundet sol. cū regnauerit dns exercituū. stelle cadēt de celo. Nō qr stelle q sūt lumina qdā celi credēda sint cadere vel corrūpi. sz in supiori pte aeris fiēt iflāmatiões vehemētes ꝛ multe. q sic obscur rēt p aera. vt qsi stelle de celo cadere videant. Uel fz ambro. Stel le cadēt ꝛc. i. q fulgere videbant in ecclesia. ꝛ eē te firmissimi. turba bunt a sanctitate vite ꝛ veritate fidei p turbatiōe cadētes. Tādem erūt cōmotiōes etiā in beatis spiritib⁹. sicut ait dns. virtutes celoꝝ mouebūt. i. angeli. Et dicunt virtutes celoꝝ. qr in celis ē eoꝝ habi tatio. Aut fm phos qr sunt motores orbiū celestiū. Moueri autē dicunt motu. s. reuerētie. Ex osideratiōe. n. maiestat⁹ iudicis venie tis resiliēt in ppriā paruitatē ꝛ videntes eū iratū otra ipsos. quasi tremere videbunt. Sicut patrefamilias vehemēter irato. oēs eius ēmi motū quēdā ꝛ signa cuiusdā oformatiōis ostendūt. Aut di cunt moueri ad litterā qr explebūt mysteriū osūmationis mūdi ꝛ resurrectiōis generalis. Sicut dicit Math. xiii. Mittet filius ho minis angelos suos ꝛ colligēt de regno eius oia scandala. Et ifra. Exibūt angeli ꝛ sepabūt malos de medio iustoꝝ. Et rursum. xxiiii. Mittet angelos suos cū tuba ꝛ voce magna. ꝛ ogregabūt electos eius ꝛc. Unde chriso. Exurgenti regi celesti iudicare viuos ꝛ mor tuos virtutes angelice mouebunt. terribiles ministri terribilē dnz sedēte. Hieronym⁹ aūt dicit se inuenisse scripta in annalibus hebreoꝝ. xv. signa iudiciū pcessura. Prima die eriget se mare super altitudines mōtiū quadragita cubitis stās in loco suo qsi murus. Scdo tm descēdet vt vix videri possit. Tertio marine belue appa rētes sup mare dabūt rugitus vsq ad celū. Quarto ardebit mare ꝛ oēs aque. Quinto herbe ꝛ arbores dabunt rorē sanguineū. Sexto ruēt edificia. Septimo petre adinuicē collident. Octauo fiet gene ralis terremot⁹. Nono equabit terra. Decimo exibūt hoies de ca uernis ꝛ ibūt velut amētes. nec poterūt mutuo sibi loq. Undecimo surgēt ossa mortuoꝝ ꝛ stabūt sup sepulchra sua. Duodecio cadent stelle. Tertiodecio morient viuētes. vt cū mortuis resurgāt. Quarto decio ardebit celū ꝛ terra. Quītodecio fiet celū nouū ꝛ terra noua. ꝛ resurgēt oēs. Utrū aūt otinue an iterpolate futura sint ista bier. nō expressit. Hec dicta de duobus antecedētibus iudiciū. s. de an tichristi psecutiōe ꝛ de mūdi osummatione sufficiant.

De mundi purgatione. DIS. III.

Onsequēter dicēdū ē de duobus cōco mitātib⁹ aduētū iudicis. ꝛ. Primo de mūdi purgatiōe. Scdo de generali corpo rū resurrectiōe. Quātū ad pmū sciēdū qr vētur iudi ce pcedet ignis q faciē hui⁹ mūdi oburet. peribūtq celū ꝛ terra. Si cut ait dns Math. xxiiii. Celū ꝛ terra trāsibūt. nō fz substātiā. sz fz spēciē q mutabit i meliorē. celū dico aereū nō ethereū. Tantū aūt ascēdet ignis pābulus iudicij qtū ascēderūt aque diluuij. s. vi ginti qnq cubitis sup cacumina montiū. vt hāc mūdi pte purgēt a sordib⁹ peccatoꝝ. Nā hoies peccatores nō solū suis scelerib⁹ ma culant. verūetiā suā habitatiōē inqnant. oēsq creaturas quaꝝ ob sequiis abutūt ificiūt ꝛ puertūt. Jō tm ascēdere credēdus ē ignis mūdi purgatiuus qtū ascēdere potuerūt fumi idolatrie. aut fetor criminū alioꝝ. Terrā igit mare ꝛ oēs aquas. ac aeris crassitudinē purgabit. electos etiā fm apostolū emūdabit. reprobos vo torque bit. Ut. n. ait aug hoc erit incēdiū sanctis qd fuit trib⁹ pueris cami nus babilonis. De reprobis vero dicit in ps. Ignis ante ipsuz pre cedet. ꝛ ifla mabit inimicos eius.

De corporum resurrectione

Jcto de mūdi purgatiōe dicēdū est de generali corpoꝝ resurrectiōe. Circa qua i cōsideranda sunt qnq. Primo qr futura sit resurrectio. Scdo qr vnus qsq resurget idē in nūero. Tertio qr oēs resurgēt in pfecta etate. Quarto qr oēs resurgēt imortales. Quinto qr oēs erūt impassibiles. Circa pmū sciēdū. Resurrectionē corpoꝝ futurā esse pbat multipliciter. vz. Auctoritatib⁹ ratiōib⁹ ꝛ exēplis. Et primo auctoritate ꝛ testimonio pphetaꝝ ysa. xxvi. Uiuēt mortui tui ꝛ iterfecti mei resurgēt. Et post. Uos q i puluere estis ꝛc. Ezech. xxxvii c. Hec dicit dns de⁹. Ecce ego apiā tumulos vestros ꝛ edu cā vos de sepulchris vestris popule me⁹. Et post. Dabo spm meū in vobis ꝛ viuet. Dan. xii. b. In tpe illo saluabit pplus tuus oīs q inuēns fuerit script⁹ in libro vite. ꝛ multi de his q dormiūt in pul uere terre euigilabūt. Alij in vitā eternā. alij in obprobriū vt videat semp. Hoc testat⁹ est danieli angel⁹ indut⁹ lineis cū iurameto in cōspectu duoꝝ angeloꝝ. Itē Job. ii c. Subleuabit de corruptōe vi tā meā. Itē illi septē fratres cū matre de qbus ii mach. vii c. oēs martyriū gratāter suscipiebāt ppter obseruātiā legis ꝛ spē resur rectiōis. qui testimoniū phibēt de hac in extremo spiritu oitutur. quoꝝ vn⁹ ait. Rex mūdi p suis legib⁹ defūctos i eterne vite resur rectiōe suscitabit. Et ali⁹ mēbra obtulit ad martyriū dicēs. E celo ista possideo sz ppt dei leges hec ipa despicio qa ab ipo me ea re cepturū spero. sil' alij ꝛ mat eoꝝ. Legit in hystorijs romanoꝝ. Qz tpe theodosii iparatoris qdā phi ꝛ multi viri ecclesiastici imo vo heretici dogmatizarēt corpoꝝ resurrectionē nō eē futurā nisi ipiā liter ꝛ alii catholici sentirēt ꝛ assentirēt qr futura eēt corpalit. Cuz in his eēt ipator theodosi⁹ anxi⁹ ꝛ dubi⁹ qd esset tenendū cū terra effoderet apud ostātinopolim p fundamēto quoda sacerdotū est sepulchꝝ cuiusdā antiqssimi phi ꝛ famosissimi q fecerat scribi ꝛ sculpi secū i sepulchro suo articulos fidei nre qr. s. dei filiū crede ret oceptuꝝ de vgine. ꝛ nasciturꝝ ꝛc. Per quē etia spabat se resur recturꝝ corpalit in iudicio futuro. In cui⁹ iudiciū ossa sua tpe theo dosii iparatoris soli paterēt. Ad hmōi g sepulchri aptiōē ꝛ scripture lectiōnē ꝛ fides catholica ē ofirmata. ꝛ heresis cōfutata. Job. xix. Scio qr redēptor me⁹ viuit. ꝛ i nouis die de tra sur sū. ꝛ rur. circu. pel. me. ꝛ i car mea vide. de. salua. me. ꝛc. Itē testimonio illoꝝ q per pui fuerūt iter chrianos. s. aploꝝ. q articulū fidei dixerūt carnis re surrectionē. quē q nō crediderit salu⁹ esse nō poterit. Aplus paul⁹ pma Cor. xv. Oēs qdē resurgem⁹. Et i thes. iiii. Mortui q i chri sto sunt resurgēt pmi. Itē beati martyres phui⁹ spe ꝛ testimonio corpa sua ad supplicia tradiderūt. Sup oia aūt oz valere testimo niū chri cui⁹ vtute ipsa resurrectio fiet q hac futurā pdicauit. Jo. v. Procedēt q bona fecerūt in resurrectionē vite. q vo mala ege rūt in resurrectionē iudicij. Itē hāc futurā pbauit saduceis. Ma the⁹. xxii. ꝛ Luce. xx. Per hoc qr de⁹ dixit moysi. Ego sū de⁹ abra hā. de⁹ iacob. deus ysaac. Deus eni nō ē de⁹ mortuoꝝ: sed viuētiū. Oēs eni viuūt ei. qr eos pōt resuscitare qn vult. Itē exemplo suo ꝛ suoꝝ eā futurā pmōstrauit. Math. xxvii. Multa corpa sanctoꝝ qui dormierāt surrexerūt: ꝛ exeuntes de monumetis ꝛc. De ci⁹ re surrectiōe. Math. xxvii. ꝛ Ro. xv. ꝛ Luc. xxiiii. Pōt aūt h idez ꝛ rōnib⁹ pbari. Resurrectionē nempe futurā exigit dei veritas ifal libilis: qui p pphetas suos eā pdixit ꝛ pmisit esse futura. sicut pz auctoritatib⁹ pmissis: pphete aūt dixerūt ispirati. nō possunt esse mētiti. Itē equitas sūme iustitie requirit: vt fm qr oēs boni vel mali in suis corporib⁹ meruerit hoc eis invtriq reddat. Math. vii. Eadē mensura qua mēsi fueritis remetiet vobis. Et ysa. lxi. In terra sua q ē terra hereditatis eterne duplicia possidebūt. i. duplicē gloriā in aīa. s. ꝛ corpore. Cū aūt boni p corpora sua quasi p instru mēta. vel organa diuini deo seruierit. mali vo de corporib⁹ suis ꝛ p corporea instrumēta. quasi incitatiua ad malū deū impugnauerit: ꝛ p corpoꝝ suoꝝ organa peccauerint otra eū. Ad iustū iudiciū ptu net vt p que deo seruiunt aliquis p hec etiā remuneret. Et p q pec cauit p hec etiā torqueat. Itē iudex oium sūme iust⁹ tam maloꝝ qz bonoꝝ corpora suscitabit vt ea q meriti vel demeriti cooperatiua fuerūt pticipatiōnē etiā pmij vel supplicij recipiat ineternū. Itē h exigit corpis ecclie oformitas ꝛ ognitas. Nō. n. ogruū e vt surgēt te integro capite mēbra remaneāt in pte in terra. qtum ad corpa. Nō est formosuz corpus nisi mēbra integraliter surgant. nec. eni in tegrū aliter corpus silr nec corp⁹ ecclesie aliter itegrū erit aut decens nisi resurgāt itegre mēbra sicut integre surrexit caput. Ideo dicit apls. i corin. xv. Chrs surrexit a mortuis pmitie dormiētiū. Et post Unusqsq in suo ordine resurget. pmo chrs deide qui sunt christi

Itē hoc exigit humani corporis nobilitas. Si. n. alia corpa aliq̄ vt sūt semina pmo moriūt̄ ꝛ putrescūt. ꝛ post viuificāt̄. multo forti⁹ videt̄ nobilissimū gen⁹ seminis. pp q̄d alia semina facta sūt cuȝ semināt̄ nō debere depire. s. corp⁹ hūanū cū sepelit̄. vñ h̄ pbat aplȝ p exēplū seminis. j. corin. xv. Insipiēs tu q̄d seminas nō viuificat̄ nisi prius moriat̄. Esa. lxvj. Ossa vr̄a sicut herba germinabūt. Nec mir̄ si h̄ semē tm̄ moriat̄ in terra anteq̄ȝ resurgat q2 aliqua semina postq̄ȝ p cētū annos latuerūt in terra post cētū annos germinā operāte na. Hoc dicit̄ veꝛ eē de grano milij De quo dicit q2 aliqū bene latet in terra p cētū annos anteq̄ȝ germinet. vel ēt p mille. Si h̄ pōt facere nā de tā paruo semine q̄d miraris si h̄ facit creator q̄ supra nām ē de tā nobili semine in fine mūdi. Itē h̄ exigit sūmi regis curialitas. Quid. n. rex eēt curialis cui seruiret in exercitu suo fideliter miles ꝛ scutifer. si ipse in fine plij stipēdia daret militib⁹ ꝛ nihil scutiferis q̄ ei seruiuissent vsq̄ȝ ad mortē. Sic possent dicere scutiferi q̄d dicūt insipiētes iudei. mal. iij. Van⁹ ē oīs q̄ seruit deo. Itē q̄d mirū si ille q̄ creauit cūcta de nihilo. de costa hoīs mulierē de puluere corpis repet illud. Itē si artifices de cinerib⁹ vitrū faciāt. ꝛ vitra fracta in fornacē pijciētes ꝛ liquefacientes ēt pulchriora ex eis vitra reficiāt. Quid mir̄ si sūmus artifex h̄ faciat de corporib⁹ nr̄is fractis. vt ipe reformet. Phil. iij. Saluatorē expectam⁹ dn̄ȝ nr̄ȝ ihm̄ chr̄m q̄ reformabit corp⁹ humilitatis nostre ꝯfiguratū corpi claritatis sue. Itē h̄ exigit ppetua sctōꝝ felicitas quoꝝ aīe desiderāt corpa q̄si suū bonū sociū q̄ fuit pticeps laboris ꝛ tribulatōis vt fit pticeps ꝯsolatiōis. Tertio pōt suaderi resurrectio naturalib⁹ exēplis ꝛ miraculis. Si vt dictū ē tpalis artifex q̄ de puluere feni facit vitrū quare nō sūmus artifex de puluerib⁹ corpis corp⁹ reficiat. In partib⁹ tyri ꝛ achon de sabulo maris fit optimū vitrū. Itē de cinere fenicis noua fenix ꝛ nobili renouat̄. q̄ ē auis nobilissima ꝛ sola nidificat. ꝛ spēs aromaticas in nido suo cōgregat ꝛ secū eas cōburit. ꝛ de puluere suo renouat̄. Ad h̄ aūt pbādū q2 mortuoꝝ resurrectio futura sit multiplicā fidē ꝛ fecit ꝛ pōt facere miraculū de septē dormiētib⁹. de q̄b⁹ legit̄ q2 cū decius iperator venisset ephesum pcepit oēs idolis imolare. aut diuersis supplicijs occidi. q̄ h̄ nō facerēt. Oblati sūt. ꝛ accusati septē viri primi in palatio suo christiani q̄ h̄ facere ꝯtēpserūt. quoꝝ primus vocabat̄ maximus. ꝛ ali⁹ malcus ꝛc. cū dedissent eis tps deliberādi vsq̄ȝ ad reditū suū. ipsi deliberato cōsilio vēditis ꝛ erogatis suis pauperibus latebāt in spelūca i celyon mōte. Cū aūt misissent malcū trāsfiguratū sub habitu medici ad emēdū necessaria victui. cū audiret deciū inq̄rere de eis reuersus ad speluncā socijs hoc retulit. q̄ cū panē comedissent dei volūtate dormierūt vsq̄ȝ ad tēpora theodosij. Decius aūt audiens qualiter sua erogassent. ꝛ per parētes eoꝝ q̄bus mortē cōminabat̄ cognoscēs q2 laterēt in dicta spelunca. maximis lapidibus os spelunce fecit impleri vt sic ibi deficerēt. Duo aūt viri christiani ruphinus ꝛ theodorus martyriū ꝛ gesta eoꝝ describētes ea īter lapides incluserūt signata duobus sigillis argēteis. Cū aūt tēpore theodosij mota esset heresis de resurrectiōe mortuoꝝ. asserētibus multis q2 nō esset futura corporalis. ꝛ iperator theodosius sup hoc multū fleret. indutus cilicio. Accidit vt dn̄ quidā volēs edificare in dicto monte stabulū iumentis suis. ꝛ extraheret lapides de dicta spelunca excitati sunt ꝛ credētes se dormiuisse p spaciū solius noctis. querūt a malco quid de eis tractaret decius. affirmātes q2 nulla ratiōe imolarēt. Cū misissent ad vrbē malcū vt panis ad victualia emenda. cū q̄nq̄ȝ solidis mirabat̄ lapides ad os spelūce. ꝛ q2 videbat signū cruc' sup portas vrbis. ꝛ hoīes loquētes de chr̄o. ꝛ mutatiōes hoīuȝ ꝛ edificioꝝ. Et cū querēs audiret q2 vrbs esset ephesus. credēs se demētatum voluit redire. panis emptis panibus. vēditores vidētes monetā argēteā cū imagine decij dixerūt q2 doceret eos thesauros antiquorum iperatoꝝ. ꝛ nō celarēt eū. q̄d cū negaret victū fune duxerūt eū ad marinū episcopū ꝛ antiparū procōsulē. Ipse autē credebat q2 traheret̄ ad deciū cruciādus. Cū aūt quererēt ab eo. s. q2 doceret eos vbi thesauros acceperat. ꝛ vnde esset ꝛ q̄ essent parētes sui a q̄bus dicebat se habuisse dictos argēteos: dixit eis noīa ꝛ locū parētū suoꝝ. querens ab eis mirantibus vbi esset decius iperator quē antecedenti die in vrbe dimiserat. Illis aūt asserētibus q2 de eo nō extabat iaȝ eis memoria manifestauit eis antedicta omnia. ꝛ de socijs suis. ad quos duxit eos cū maxima multitudine vrbis. quos inuenerunt in spelunca cū colore roseo qui eadē testati sunt. Littere aūt inuente sunt passionis sue cū sigillis argēteis eadē testātes. Cū autē theodosius vocatus de ꝯstantinopoli aduenisset gaudens ad aduētum eius facies sanctoꝝ sicut sol fulserūt. qui pcidens amplexatus est eos flens sup singulos. Qui dixerūt q2 ideo deus eos reseruauerat tantis tēporib⁹ sicut pueri in vteris maternis reseruant̄ sine sensu ꝛ dolore vt nullus de resurrectiōe mortuoꝝ futura corporaliter de cetero dubitaret. Quo dicto flectēdo genua ꝛ orādo i dn̄o dormierūt ei spūs exhibētes. Cū aūt iperator hoc vidisset fecit extrahi corpora sanctoꝝ extra spelūcā pcipiēs fieri loculos aureos in q̄b⁹ corpora sanctoꝝ collocarent̄. fletib⁹ irrigās corpa singuloꝝ. Sz nocte ipsa apparuerūt ei sancti pcipietes ei vt dimitteret eos in pace iacere vbi q̄euerat in dicta spelūca vsq̄ȝ quo eos dn̄s ī resurrectiōe generali resuscitaret. Q̄d ipe fecit. ornās hostiū spelūce lapidib⁹ deauratis De dormitiōe aūt tpe quo pmo dormierūt dicit̄ q̄daȝ q2 dormierūt ccclxxij. annos. Sm̄ alios solū cxlij. q2 ab incarnatione dn̄i vsq̄ȝ ad decij iperiū fluxerūt cclj. ꝛ ita nō dormierūt nisi. cxlij. annis. Deci⁹ tm̄ vno āno regnauit. Itē si ad rugitū leōis suscitant̄ leunculi q̄re nō possint hoīes suscitari ad vocē filij dei. De quo Osee. xj Dn̄s q̄si leo rugiet. ꝛ ipe rugiet. Bn̄ dicit rugiet q2 suscitatonē bonoꝝ ꝛ maloꝝ ipse faciet. Itē si ad vocē vel ad petitionē seruoꝝ filij dei vel ad tactū eoꝝ vl ad rerū eorūdē suscitāt̄ īfiniti mortui q̄re nō ad iussionē oīpotētis filij dei q̄ oīpotens ē. Legit̄ in btī andree miraculis q2 cū pdicaret in littore mar' mare pijcit ad litus vnū mortuū. Qui facta orone ad vbū ei⁹ suscitat̄. Qui retulit istis tib⁹ quō erāt q̄draginta iuuenes q̄ audita fama btī andree tēderēt sibi vt ad pdicationē ei⁹ p mare venirēt. Q̄d cū facerēt dyabol⁹ eos ꝛ barcā in q erāt submersit. Q̄d cū dixisset. mare expulit alios triginta noue ad litt⁹ quos oēs vbo suscitauit. Itē i vita btī Joh. euāgeliste legit̄ q2 ad tactū ei⁹ tunice pōtifex idoloꝝ duos mortuos suscitauit. Itē in vita sancti martial' q̄ fuit vn⁹ de septuaginta duob⁹ discipul' dicit̄ q2 cū beat⁹ petr⁹ mitteret eū apud lemonicas cū duob⁹ p̄sbyteris cū diu pcessissent vn⁹ ex p̄sbyteris illis mortu⁹ est: q̄ cū ad sanctū petrū redissent ꝛ accepissēt ab eo baculū suū ad tactū ei⁹ p̄sbyter surrexit. Silr̄ cū beat⁹ petr⁹ tres discipulos suos euchariū valeriū ꝛ maternū ad ꝯuertēdos theutonicos misisset in trāsitu alpiū mortu⁹ ē matern⁹. Duo aūt ad beatū petrū reuersi recepto ab eo baculo suo maternū iā diu mortuū ꝛ sepultum pcepto ei⁹ exhumātes: ꝛ tāgētes baculo petri. suscitatū secū duxerūt tres rum: ꝛ magnā partē theutonie ꝯuerterūt. Et isti tres successiue epi fuerūt. Postea aūt matern⁹ in alpib⁹ vt dictū est suscitat⁹ pmū in colonia eps: q̄ agrippia tūc tēpoꝛ vocabat̄. Itē. ij. dyal'. xj. dicit̄ q2 cū q̄dā monachi beati bn̄dicti edificarēt parietē: apparuit ei in cella existēti dyabol⁹ dicēs q2 ibat fratres visitare q̄ parietē quē edificabant euertit: vnū pruū monachū sub pariete attriuit. Beat⁹ aūt benedict⁹ corp⁹ laceratū ꝛ ossa attrita fecit in sacculo colligi ꝛ in cella sua reponi ad cui⁹ orationē ꝛ vocē dict⁹ monach⁹ repat̄ redintegrat̄ suscitat̄ ꝛ oīno pristine valitudini restituit̄. Quid mirū ḡ futurū est q̄d dicit̄ in Joh v. Venit hora q̄ñ oēs q̄ in monumētis sūt audiēt vocē filij dei: ꝛ q̄ audierit viuēt cū sit viuificans mortuū ad nutū seruoꝝ. Pōt etiā valere ad suadēdā layc' resurrectionē exēplū q̄d legit̄ Ezech. xxxvij Ubi dicit̄ q2 facta sup eū manus dn̄i duxit eū in cāpū magnū valde q̄ erat plen⁹ ossib⁹ mortuoꝝ aridoꝝ. q̄ ad vocem dei accesserūt ad iūcturas suas: ꝛ fuerūt in eis nerui. caro ꝛ pellis: ꝛ spūs: ꝛ steterūt sup pedes suos exercit⁹ magn⁹ valde. Quid mirū si de ossib⁹ aridis ꝛ puluē reformat p semetipsū corpa q̄ p seruos suos videt̄ fecisse cōsilia: ꝛ magi ꝯ nāz. Legit̄ in vita btī Joh. euāgeliste q2 quodā pho demōstrāte mūdi diuitias ꝯtēnēda q̄dā iuuenes vēdit' p̄rimonijs suis gēmas preciosas emerūt: quos ad suasionē dicti phi in foro i ocul' oīuȝ ad mōstrādū mūdi ꝯtēptū attriuerūt: ꝛ in puluerē redegerūt. Et cū btūs Joh. adueniens argueret hmōi ꝯtēptū ob mūdi gloriā factū: ꝛ diceret mūdū ppter chr̄m cōtēnēdū ad eos ꝯuertēdos q̄ aduenerāt: ꝛ ad petitionē eoꝝ gēmas reintegrauit de puluerib⁹ ꝛ fragmētis suis. Itē post sabulū i gēmas ꝯmutauit. Itē. j. dyal'. vij. dicit̄ q2 cū q̄dā mōach⁹ lāpades reparet vna fracta ē cadēs sup pauimētū. ꝛ ꝯminuta. Qui timēs abbati offensā: fragmēta collegit: ꝛ orādo lāpadē repauit ꝛ reintegrauit. Itē dyal'. iiij. dr̄. Q2 beat⁹ bn̄dict⁹ capisteriū fractuȝ q̄d nutrix sua a vicinis suis mutuo accepat pp afflictōeȝ ei⁹ orone sca reintegrauit. Quid ḡ miraris si p semetipsū reītegrabit corpa vt beāt ipsi quoꝝ fuerūt q̄d meruerūt in ipis q̄ñ ad ei⁹ noīs inuocatione h̄ fuerūt ei⁹ fecerūt. Cui⁹ vocatio ꝛ iperiū lazaꝝ. ꝛ adolescentē ꝛ filiā [illegible] suscitauit. Ad idē pficit q̄d dicit greg. dyal'. xiij. De herculano pontifici. epo quē totilas rex gothoꝝ fecit decapitari: ꝛ corrigiā de toto corpe absciđi: quē cū vellēt postea ciues i eccl'ia sepelire [illegible] ꝛ remouere a loco vbi extra muros cū quodā puero sepultū corp⁹ eius erat: inuenerūt corp⁹ pueri tabefactū: ꝛ vmib⁹ ꝛ putredine plenū. Corp⁹ aūt martyris recēs ꝛ itegrū ita vt ꝯiungeret̄ caput corpori ita vt nullū vestigiū vel cicatrix appareret ibi vel capit' vl' corrigie sublate. Itē i vita sci germani antiss. dicit̄ q2 cū quidam portarium

conpisset eum cū socijs. quem rex britanie noluerat recipere cū nō haberet qđ posset ei dare ⁊ socijs suis vnicū vitulū quē hⁱ ibebat eis pa rat. Cūqꝫ comestus fuisset. dixit beatus germanus vxori ꝙ ossa colligeret. ⁊ in pelle vituli poneret. ⁊ in presepio coraꝫ matre apponeret. Quo facto vitulus surrexit ⁊ fenū cū matre comedebat. Itē cū quidā rauenā in domo regine comederet asinus q̄ eū portare cōsueuerat morit̄. Cū aūt regina palefridū offerret vt sup illū ascēderet dixit si eēt asinus suus. q̄ dicunt ei eū mortuū fecit se duci ad locū vbi asinus iacebat mortuus. Cui dixit. Surge muscio ⁊ ad hospitiū redeamus q̄ statiꝫ se excutiēs surrexit. Itē in passiōe beati christofori legit̄ ꝙ vt crederēt qđ ipse p̄dicabat futurā resurrectiōem. ... duos articulos baculū suū aridū in terra fixit ⁊ precepit ei vt frōderet ⁊ floreret ⁊ fructificaret qđ stati fecit. h. Job xiiij. Lignū hꝫ spē. si precisuꝫ fuerit rursuꝫ virescit. ⁊ rami ei⁹ pullulāt ⁊c. Itē in historia karoli magni legit̄ ꝙ cū milites sui fixissent in sero hastas aridas in terra prati. in mane cū orasset q̄ suscipe deberēt martyriū in bello ꝙ h ei dn̄s īdicaret. inuenerūt illi q̄ mortui sūt in p̄lio hastas suas frondisse. Cū eas amputasset. de eo qđ īfixū in terra radicauerat creuerūt maxime arbores in signū ꝙ hi q̄ videbāt̄ p̄uādi morte ad h virescerēt. vt eēnt magni in eternitate. Circa scdm sciendū ꝙ vnusq̄sqꝫ resurget ideꝫ in nūero q̄ fuit prius. Sicut ait Job. xix. In nouissimo die de terra surrecturus suꝫ. ⁊ rursuꝫ circūdabor pelle mea. ⁊ in carne mea videbo deū. quē visurus suꝫ ego ipse ⁊ oculi mei conspecturi sūt ⁊ nō alius. Cū. n. ad h fiat resurrectio mortuoruꝫ vt vnusq̄sqꝫ scdm opa sua recipiat penā vel p̄miū oportet ꝙ ideꝫ ipse qui demeruit puniat̄. ⁊ q̄ bene egit premiū cōsequat̄. Propter qđ ait saluator. Joh. v. Uenit hora in qua oēs q̄ in monumētis sunt. audient vocē filij dei. ⁊ pcedēt q̄ bōa fecerūt ī resurrectiōeꝫ vite. q̄ vo mala egerūt in resurrectiōeꝫ iudicij. Et h etiā sequit̄ ꝙ resurgētiū corpora erūt eiusdē nature. aliōq̄n nō eēnt eadē nūero q̄ fuerūt prius. Unde dn̄s ait Luce. xxiiij. Uidete manus meas ⁊ pedes meos q̄a ego ipse suꝫ. Et postea palpate ⁊ videte. q̄r spiritus carnē ⁊ ossa nō hꝫ sicut me videtis hr̄e. Sic. n. ait aug. In quēcūqꝫ puluerē cinerēue soluat̄ in quoscūqꝫ alitus auraſqꝫ diffugiat. in quācunqꝫ corporū substātiā vel in ip̄a elemēta vertat̄ in quorūcūqꝫ aīaliū. vel ēt hoīm cibū carnēqꝫ mutet̄. illi aīe in pūcto tp̄is eā reddet q̄ illā primus vt hō viueret aīauit. Resurget aūt nō fantastice. sed vere. q̄r erit de veritate humane nature. ⁊ in eo resurget vnūqđqꝫ in quo ... habuit optimū sui esse. Unde de costa ade detracta de qua mulier formata fuit nō in adā resurget. sꝫ in eua. q̄r formata mulier perfectior fuit hō q̄ntū ad cōseruatiōeꝫ speciei. q̄ꝫ ante. Eadē ratione caro alicuius hoīs comesta ab alio hoīe. resurget in p̄mo. Quia vo corp⁹ humanū pfectissimū ē oīum corporꝫ inferiorꝫ. ideo caro bouis vel alterius aīalis comesta ab hoīe. ⁊ in carnē eius cōuersa. resurget in eo ... nō in sua specie quā prius habuerat. sꝫ in specie carnis humane. Circa tertiū sciēdū ꝙ tūc scdm apostolū oēs electi de cūctis ... p̄tib⁹ occurrēt chr̄o in virū pfectū. i. in virilē pfectiōem quasi etatis triginta vel circiter annorꝫ q̄si in etate chr̄i. in qua s. chr̄s habuit plenitudinē corporis. sensus ⁊ roboris. Resurget ēt vnusq̄sqꝫ in mēsura etatis plenitudinis chr̄i. q̄r vnusq̄sqꝫ sui corporis mēsuram recipiet quā in etate triginta annorꝫ habuit. etiaꝫ si senex obijt vel quā in illa etate habiturus eēt. si vsqꝫ ad eā puenisset. Sic auteꝫ modificabit̄ illa mā corporis. vt nihil ex ea pereat. nihilqꝫ supfluat. Et si qđ alicui defuit. de⁹ ip̄e supplebit. vt oēs resurgāt in integritate mēbrorꝫ. Et si qđ enormiter abūdauerit in aliqua sui pte. diuidetur p totū corpus vt nihil indecēs sit in eis. Dānatorꝫ aūt corpa reparabunt̄ integra absqꝫ omni diminutiōe mēbrorꝫ. ⁊ absqꝫ defectu ⁊ corruptiōe. quā error nature vl' infirmitas introduxit. Uñ ait aplus i. Corin. xv. Mortui resurgēt incorrupti. Qđ q̄dē tā de malis dꝫ intelligi q̄ꝫ de bonis. Unde q̄ntū ad integritatē nature nō erit differentia in corporib⁹ bonorꝫ vel malorꝫ. lꝫ in alijs bene sit magna differētia sicut iā ostēdemus. Circa quartū sciēdū ꝙ oēs resurgēt immortales. Chr̄s enī mortē nostrā sua morte destruxit. ⁊ oēs defectus q̄ in naturā humanā ex peccato puenerāt. Necessitas aūt moriendi ē defect⁹ in nobis puenīēs ex peccato. Unde sic resurgēt oēs a morte. vt nō vlterius moriant̄. Sicut ergo chr̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit̄. Ro. vi. sic resurgēt oēs nō iterꝫ morituri. vñ apoc. xx. Mors vltra nō erit. Et ysa. xxv. Precipitabit dn̄s mortē ī sempiternū. Ex p̄missis patet ꝙ post resurrectionē nō erit vsus ciborū nec venereorꝫ q̄r vsus ciborꝫ corruptibili vite deseruit. Cibos n. assumim⁹ vel ppter nutrimētū vt vitem⁹ corruptionē q̄ posset accidere ex cōsumptiōe humidi naturalis. nihil ppter augmētum. Oēs aūt in debita quātitate resurgēt. Itē nec vsus venereorꝫ erit. q̄r cōiunctio maris ⁊ femine ordinat̄ ad generationē p quaꝫ species ho minus cōseruet̄ ⁊ ppetuet̄ in esse q̄ in indiuiduo cōseruari nō potest. Resurgentiū aūt vita imortalis erit vt dictum est. ita q̄ in quolibꝫ indiuiduo cōseruabit̄ ineternū. Ideo dicit dn̄s Math. xxij. In resurrectiōe neqꝫ nubēt neqꝫ nubent̄ sed sunt sicut angeli dei. In corporib⁹ tamē resurgentiū erūt mēbra singula que nūc in statu vite corruptibilis nutritiue vel generatiue virtuti deseruiunt non ppter actum nutriendi vel generandi sed ad pfectioneꝫ ⁊ decorem nature sicut ⁊ distinctio sexuū erit ibi nō ad iunctionē sed ad ostēdēdum pfectionē ⁊ integritatē nature. Uterqꝫ. n. q̄ sexus ad integritatem nature noscit̄ ptinere. Circa quintum sciendum q̄ non omnes resurgent impassibiles quia licet omnes defectus in resurrectione ab omnib⁹ communiter tam bonis q̄ꝫ malis auferat̄ remanebit tn̄ differētia inter bonos ⁊ malos q̄ntū ad ea q̄ psonaliter cōuenuit vtrisqꝫ. Est aūt de rōe humane nature q̄ aīa sit forma corporis ipsuꝫ viuificās ⁊ in eē cōseruans. Sꝫ ex psonalib⁹ actib⁹ meret̄ aīa vel ad diuine visiōis gloriā eleuari. vl' ab ea p culpā excludi. Disponent̄ igit̄ oīum corpa scdm cōdecētiā aīe vt s. ipsa icorruptibilis existeris corpi suo tribuat eē incorruptibile: cōpositiōe ei⁹ ex c̄rijs non obstāte. eo ꝙ materia corporis hūani q̄ntū ad hoc oīno subiciet̄ aīe diuina v̄tute hoc faciente. vt cū corpore suo eternā etiaꝫ gloria vel penā sicut meruit sortiat̄. Sed ex actibus suis psonalibus meretur vnusquisqꝫ vt corpus suū proportionet̄ anime in⁹ cōditionibus glorie vel miserie. Unde corpora beatorum erunt clara agilia impassibilia ⁊ subtilia Corpora vero reprobotum erunt tenebrosa ponderosa. passibilia turpissima ⁊ fetida Sed de his infra diffusius differemus.

¶ De futuro iudicio DIS IIII.

Icto de precedētibus iudiciū videlicet de tribulatiōe que erit tp̄e antichr̄i ⁊ de cōsumatiōe mundi. ⁊ de duobus cōcomitantib⁹ iudicium videlicet de ignium cōflagratione: ⁊ generali resurrectione. Nūc dicendū est de finali iudicio ⁊ meritorꝫ retributione. Circa qđ considerāda sunt duo. Primo de q̄busdā circūstātijs ipsius iudicij Secūdo de ipso iudicio Circa primū cōsiderāda sunt tria. Primo dicendū ē futurū esse iudiciū. Scdo de loco iudicij. Tertio de tp̄e vl' hora. Circa primū sciēdū ꝙ iudiciū eē futurꝫ pbat̄ auctoritatib⁹ rōnib⁹. ⁊ et ēplis. Auctoritatib⁹ q̄dē. i. multiplici testimonio veritatis īfallibilis scripturarꝫ. q̄ hoc clamāt ⁊ asserūt fere in oīb⁹ sacris libris spāliter ysa. xiij. Ululate: q̄r ppe ē dies dn̄i ⁊ cetera multa ibi. Res cui⁹ aduēt⁹ multū in memoria habet̄ ⁊ timet̄ lꝫ sit remota videt̄ ppiqua. Idē ibidē Ecce dies dn̄i veniet ⁊c. Et Ezech. vij Prope ē dies occisiōis. Ecce venit ⁊ euigilabit aduersū te. Job. xix. Fugite a facie gladij q̄r vltor iniq̄tatū ē gladi⁹. s. diuine sn̄ie in iudicio futuro. Et post Et scitote eē iudiciū Itē testimoniū oīum aplorꝫ q̄ dicūt iudiciū futurꝫ credēdū eē necessariū ad salutē q̄ huc vnū articulū in symbolo posuerūt. dicētes chr̄m venturū iudicare viuos ⁊ mortuos. Docuerūt etiā hoc v̄bo ⁊ exēplo se poti⁹ debere pmittere occidi q̄ꝫ hoc nō fateri ⁊ credere. Itē testimonio beatorꝫ martyruꝫ quorꝫ tot milia trāsierūt q̄ pmiserūt se diuersis tormētis occidi. anteq̄ꝫ hoc faterent̄ nō futurū. ⁊ fidē hāc signis innumerabilib⁹ pbauerūt. Hoc idē asserūt ⁊ asseruerūt btī cōfessores ⁊ eccl'ie doctores. Hoc etiā īdubitāter pbat̄ p v̄bū ipsi⁹ iudicis. q̄ nec fallere vult nec falli pōt. q̄ se asserit vēturū ⁊ mūdū iudicaturū. Unde scredul' iudeis ait. Math. xxvj. Uidebitis filiū hoīs venientē ī nubib⁹ celi. Math. xxv. Cū venerit fili⁹ hoīs. ⁊ oēs angeli ei⁹ cū eo tūc sedebit sup sedē maiestatis sue ⁊c. Hoc etiā asserūt sancti q̄b⁹ formā iudicij imaginabilit̄ p̄mōstrauit. Dauid in ps. De⁹ de. do lo est. ⁊ vo Et illud Ignis ante eū p̄cedet. Et illō. Aduocauit celū desursuꝫ. ⁊ terraꝫ discernere ppl'm suū. Et illud. Cōgregate illi sanctos ei⁹. Et Dan. vij. Aspiciebā donec throni positi sūt. ⁊ antiqu⁹ dierū sedit ⁊c. Et post Aspiciebā ⁊ ecce ī nubib⁹ celi q̄si fili⁹ hoīs veniebat ⁊ dedit eis antiqu⁹ dierū ptātē ⁊ regnū ⁊ honorē ⁊c. Job. apoc. xx. Uidi thronū magnuꝫ ⁊c. Preterea si sup hoc deessent auctoritates aut testes. rōnib⁹ possit ostēdi. Oīs eīn ratio bene disposita dicit deū eē p̄mū bonū. ⁊ sūmū oīuꝫ sūme sapiētē ⁊ iustū De quo dicit anselm⁹. De⁹ est quo meli⁹ excogitari nō pōt Si aūt credis deū creatorē aut gubernatorē mūdi nō debes eū credere. aut cecū vt ea q̄ fiūt nō videat. aut īsipientē. vt si videat nō cognoscat aut malignū. vt malū qđ videt ei placeat. punire nō curet: aut negligat aut ipotēteꝫ. vt si velit non valeat aut iniustū. vt nec bonis bona nec malis mala tribuat: aut ipiū ⁊ nō misericordē vt oppssiōes ⁊ afflictiōes bonorꝫ q̄ntū ad oppssores ipune transire faciat aut īfideleꝫ. vt eis q̄ fideliꝫ ei suūt bonū nō retribuat: sꝫ poti⁹ malū. cū ī hac vita eos q̄ deo seruiūt aduersa multa hr̄e ⁊ eos q̄ male agūt multū psp̄a hr̄e videam⁹. Si g̊ sunt a deo relegata cecitas. īsipiētia. malignitas. negligētia. ipotētia ...

fitia.imia ⁊ ifidelitas.cū ipse optim⁹ sit ⁊ fons oium bonoꝝ ⁊ ṗnci
piū.cū in p̄senti nō fiat ab eo semp bonoꝝ ⁊ maloꝝ retributio.ne
cesse est vt fiat in futuro ⁊ a iusto iudice.⁊ generali oīꝫ in iudicio
generali. Unusq̄sq; iudiciū suū particulare vel ꝑsonale recipiat in
morte q̄ntū ad aīaꝫ penā.s.vel gloriā.tn̄ nec aīe reproboꝝ totā penā
sibi debitā recipiūt nec electi totā suā ꝑfectam gloriam sortiunt.
Quia aīe separate s̄m aug.nō habēt ꝑfectū nature sue moduꝫ ꝓpter
naturalē inclinationē quā habēt ad corpora sua. Nā ⁊ corpora na
turalē inclinatiōeꝫ habēt ad aīas.⁊ eis appetūt reuniri.⁊ aīe appeti
tu naturali inclinant ad corpora sua.intantū ꝙ sicut ait aug.aīe bo
noꝝ aliquo mō retardant.ne ex toto ferant in ꝯtēplatione diuine
maiestatis. Ideo tā bonoꝝ q̄ꝫ maloꝝ aīe sua corpora resumēt.vt di
gnū ē.vt cū corporibus suis in q̄bus meruerūt vel demeruerūt.ꝯdi
gnā penā vel premiū sortiant. Hec aūt ꝯdigna retributio fiet in ex
tremo iudicio. Ideo dicit Job.xix. Scitote esse iudiciū. Licet aūt
tota trinitas iudicet.q2 indiuisa sunt opa trinitatis tn̄ pater omne
iudiciū dedit filio. Sicut dicit Joh.v. Ipe enī ꝯstitutus est a deo
iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ Actu.iiij. Circa s̄m videlꝫ de loco iudi
cij sciēdū ꝙ vbi iudicatus passus ⁊ mortu⁹ est chr̄s resurrexit ⁊ ad
celos ascēdit:ibi suū iudiciū exercebit.sicut ipe dicit Joel.iij. Con
gregabo oēs gētes.⁊ educā eas in valle iosaphat.⁊ disceptabo cuꝫ
eis.Et infra. Cōsurgāt ⁊ ascēdāt oēs gētes in vallē iosaphat. q2 ibi
sedebo vt iudicē oēs gētes. Dicit aūt se iudicaturū i valle iosaphat
nō q2 ꝑcise ibi iudicet cū vallis illa modica sit.nec posset tā inume
rabilē multitudinē hoīum ꝯtinere.ſ3 q2 iosaphat īterp̄tat iudiciuꝫ
⁊ iudicādi q̄ in īfimis vixerūt.in infimis remanebūt. Ideo totus il
le locus in quo fiet ꝯgregatio vallis iosaphat dicit magis q̄ꝫ hieru
salē vbi iudicatus est. vel mons caluarie vbi crucifixus ē.mortuus
⁊ sepultus vel mons oliueti vnde legit ascēdisse. Circa tertiū.s.
de tp̄e iudicij sciēdū ꝙ tēpus q̄n iudicabit chr̄s erit in ꝯsūmatione
seculi. Sicut.n.paterfamilias i fine diei fecit vocari operarios.⁊ red
di fecit eis mercedē laboris. Math.xx. Dixit paterfamilias. Uoca
operarios.⁊ redde illis mercedē suā ita ⁊ i p̄senti vite fine soluet dn̄s
vnicuiq; s̄m opa sua. Apoc.ij. Ego dn̄s ꝓbās renes. Et post. Et do
vnicuiq; s̄m opa sua. Aliter tēpus incertū est nobis s̄m ꝙ dicit dn̄s
Math.xxiiij. De die autem illa ⁊ hora.s.certa ⁊ determinata nemo
scit.neq; angeli celoꝝ nisi solus pater. Sicut.n. in dieb⁹ noe ⁊c. Itē
Marc.xiij. De die aūt illa nemo scit.neq; angeli neq; fili⁹ ⁊c. Scit
siq̄dē filius q̄cq̄d scit pater.ſ3 nescit nobis. Itē solus pater dicit sci
re.q2 dies illa manifestabit ꝑ potētiā nobis in ꝯsūmatiōe reꝝ ⁊ de
structiōe.⁊ in signis.⁊ in eis q̄ fiēt in die illa maxime manifestabit
potētia q̄ attribuit patri. Quidā aūt credūt horā iudicij esse in me
dia nocte.ꝓ eo qd̄ dicit Math.xxv. Media aūt nocte clamor fa
ctus est ⁊c. Itē Exo.xij. Factū est autē noctis medio.percussit dn̄s
omne primogenitū egypti. Alijs aūt videt ꝙ in mane.ps. In matu
tino īterficiebā oēs peccatores terre. Exo.xiiij. In vigilia matutina
respexit dn̄s sup castra egyptioꝝ.q2 illa hora submersit egyptios.
⁊ liberauit hebreos. Augu.dicit hoc nō dictū ꝓ qualitate vel hora
tp̄is.ſ3 q2 tūc veniet cū nō sperabit. Ideo media nocte venire dicit
j.thes.v. Dies dn̄i sicut fur ita in nocte veniet. Luc.xij. Si sciret pa
terfamilias.qua hora fur ve.vi.⁊ nō si. ꝑfo do.su.⁊ vos esto. pa.q2
qua ho.nō pu.fi.ho.ve. Itē de mane.q2 tūc patebūt cogitatiōes sin
guloꝝ.ysa.xxi. Uenit mane ⁊ nox.si queritis querite.mō.s.dū tem
pus est ꝯuertimini ⁊ venite. Nox dicit qd̄ erit maloꝝ excecatio.
Soph. primo Ambulabūt hoīes vt ceci.q2 dn̄o peccauerūt. Itē ma
ne ꝓ bonoꝝ illuminatiōeꝫ.vel ꝓ occultoꝝ manifestatiōeꝫ Soph.
iij. Mane dabit iudiciū suū i luce.⁊ nō abscōdet ⁊c. Post. Dilucu
lo ꝯsurgētes ⁊c. Erit.n. iudiciū ḡnale oīuꝫ ⁊ ꝓ oīb⁹. Joel.iij. Cōgre
gabo oēs gētes ⁊c. Post. Sedebo vt iudicē oēs gētes ⁊c. Math.
xxv. Cōgregabunt ante eum omnes gentes. Iteꝫ de omnibus erit
iudiciū. Eccl.xj.in fine. Scito ꝙ pro omnibus adducet te deus ad
iudiciū. Et.xij.in fine. Cuncta que fiunt adducet deus in iudiciū ꝓ
omni errato siue bonum sit siue malum.

¶ De terrore iudicij. DIS. V.

Is quasi quibusdaꝫ circūstātijs ipsius iudi
cij p̄libatis.nūc iā ad ipsius formā
ꝓcessum ordinē.mētis oculos ꝯuertamus. ⁊ q̄ꝫ tremen
dum ⁊ horrendū sit subtiliter intuēti ⁊ cogitanti ꝓfun
dius videamus. Considerāda sunt aūt quattuor.que ipsiꝫ terri
bile nimis efficiunt quoꝝ etiam singula ratiōne terroris includūt.
Primū est perēptoria citatio. Secūdū est cause discussio. Tertiū ē
sententie platio. Quartū est plate executio. Primū igit est perē
ptoria citatio. Circa qd̄ ꝯsideranda sunt quattuor. Primo modus
vocationis. Secundo causa citationis. Tertio cōpellentis sublimi
tas. Quarto cōpendij necessitas. Primo igit circa modū voca
tionis sciēdū est ꝙ illa voce terribili ⁊ tuba mirabili ꝑstrepēte.q̄ ce
lū ⁊ terra ꝯcutiet ⁊ oīs creatura cōmouebit.oēs hoīes ad iudiciū
vocabunt.⁊ ad tribunal eterni iudicij citabunt. Hec aūt citatio vo
cat iussus dei.vox archangeli.tuba dei.tēpestas.turbo tonitruū.
fulgur.chorruscatio q̄ oia terrorē incutiūt ⁊ ipsaꝫ citationē terribileꝫ
fore dicūt. De trib⁹ p̄mis dicit apl̄s.j.thess.iiij. Ipe dn̄s in iussu ⁊ i
voce archangeli.⁊ in tuba dei descēdet de celo. Hec vox erit aliq̄
euidēs ⁊ clarū signū qd̄ dabit ad mortuos suscitādū.vt oēs resur
gāt ⁊ ad iudiciū ꝯuocent. Hec vox dicit iussus dei.q2 ei⁹ v̄tute su
scitabunt mortui.q̄si iussu diuino ps. Uox dn̄i i v̄tute. Dicit etiā
vox archāgeli q2 ānuētē dei filio ꝑ angeli ministeriū hoc nō dubi
tat ipēdiū Sic enī dicit Math.xxiiij. Mittet angelos suos cū tu
ba.⁊ voce magna.⁊ ꝯgregabit electos a q̄ttuor plagis terre. Tuba
do dicit. q2 tanq̄ꝫ signū triūphi victores ad p̄miū.⁊ ad ꝯuiuiū epu
larū incitabit.victos aūt exterrēdo turbabit. Hec aūt vox ab oīb⁹ ta
electis q̄ꝫ reprobis audiet.⁊ ad ꝯspectū iudicij cui⁹ vox erit ab oīb⁹
occurret. Itē hec citatio vocat tēpestas.ps. In circuitu ei⁹ tempe
stas valida.aduocauit celū desursuꝫ ⁊ terrā ⁊c. Itē ꝙ vocet tēpe
stas.⁊ turbo dicit Naum.j. Dn̄s in tēpestate ⁊ turbine vie ei⁹. Itē
vocat tonitruū ps. Uox tonitrui tui i rota. Job.xxvj. Quis poterit
tonitruū magnitudinis ei⁹ intueri. Itē vocat fulgur ps. Illuxerunt
fulguratiōes tue orbi terre.ꝯmota ē ⁊ ꝯtremuit terra. Mat.xxiiij.
Sicut fulgur exit ab oriēte ⁊ paret vsq; in occidētē.sic erit aduēt⁹
filij hoīs. Hec bn̄ figurata fuerūt Exo.xix. Sicut enī in datiōe legis ce
perūt audire tonitrua.micare fulgura ⁊c.sic i ꝯsūmatiōe seculi dn̄o
ad iudiciū descēsur⁹ vbi de obseruātia ⁊ trāsgressiōe legis ꝯgeretur
nē fulgura ⁊ tonitrua p̄mittent. Aduerte ꝙ tēpestas facit ꝯmotio
nē in mari turbo in terra.fulgura ⁊ tonitrua in celo ad designādū
ꝙ oīs creatura celestiū.terrestriū.⁊ infernoꝝ.in illa citatiōe ꝯmoue
bit. De magnitudine vocis huiꝰ ait ps. Ecce dabit voci sue vocē
v̄tutis. Criso. Uere magna ē vox illa cui oīa obediūt elemēta.q̄ pe
tras scindit īferos apit monumēta frāgit.vincula mortis dissoluit.
tumulos apit.⁊ vniuersos mortuos resurgē facit.⁊ ad iudiciū veni
re ꝯpellit. Idē. Ecce de celo tuba canit. Ecce de celo cū nubib⁹ bel
latur⁹ orbē ipator sūm⁹ armat⁹ egredit. Ecce gladi⁹ bis acut⁹ ex
regis ore ꝓcedēs obuia q̄q; demetit. Rursus q̄ꝫ terribilis sit hu
ius peremptorie citatiōis dies describit dn̄s ꝑ ꝓphetā Sopho.j. Iu
xta ē dies dn̄i ⁊c. Qui ponit q̄ndecꝫ ꝯditiōes.q̄re timeri debet ⁊
horreri. Primū ē diei ꝓpinq̄tas.cū dicit. Iuxta ē ad min⁹ ꝑticular
dies iudicij.s.mortis. Ezech.vij. Afflictio vna afflictio ecce venit. Itē
venit finis iste.⁊ immittā furoreꝫ meū in te.⁊ iudicabo te iuxta vias
tuas ⁊ ponā ꝯ te oēs abominatiōes tuas.⁊ nō parcet ocul⁹ me⁹. Itē
general ꝓpe ē.q2 breue ē omne tp̄us qd̄ trāsit eiuitati copatū. Un
ezech vij Uenit finis:finis venit.euigilabit aduersuꝫ te. Ecce venit
Uenit ꝯtritio sup te.q̄ habitas in terra.venit tp̄s.ꝓpe est dies occi
sionis ⁊ nō glie mētiū. Nūc de ꝓpinquo effundā irā meā.⁊ cōple
bo furorē meū.⁊ iudicabo te.iuxta vias ⁊c. Cōplebit aūt furor in
duplici dānatiōe.s.corpis ⁊ aīe. Secūdū qd̄ aggrauat timorē iudi
cii est diei magnitudo.qd̄ notat cū dicit.dies magn⁹. Magnus q̄
dē est magnitudine iudicātiū.⁊ multitudine eoꝝ. Itē multitudine
iudicādoꝝ Itē multitudine eoꝝ de q̄b⁹ fiet iudiciū:q2 de oīb⁹. Itē
magnitudine eoꝝ q̄ adiudicabunt:q2 alijs regnū eternū adiudica
bit.alijs aūt mors eterna. Itē q2 oēs dies p̄sentiū causaꝝ ꝯfiabun
tur in vnā. Erit enī illa dies citatiōis oīuꝫ peremptoria.in qua null⁹
ꝓ se mittere poterit missilē. Itē erit dies missionis oīs ꝓductiōis te
stiū examinatiōis:testimonioꝝ exceptationis vel replicatiōis ⁊ pu
blicationis testimonioꝝ sententie diffinitiōis eiusdē executionis.que
oīa fiēt in die illa. Tertio aggrauat diei velocitas q2 ita subito ⁊ ex
iprouiso fiet.ꝙ null⁹ iprouisus sibi poterit ꝓuidere. Ideo dicitur
Iuxta ⁊ velox nimis.ysa.xxix. Eritq; repēte:ꝯfestiꝫ visitabit a dn̄o
exercituū ⁊c. Quarto aggrauat diei illi⁹ amaritudo vn̄ sequit vox
diei amara. Ad hui⁹ ꝯparationē videbit peccatorib⁹ mors esse dulcis
⁊ sepultura inferni desiderabilis. Amara erit vox citationis.cū di
cet. Surgite mortui.venite ad iudiciū. Amarior vox disceptatiōis
cū dicet dn̄s. Esuriui ⁊c. Mathei.xxv. Amarissima vox diffinitio
nis. Ibidē. Discedite maledicti. Cū quidā magister diu disputas
set ⁊ oēs caueret sibi ⁊ timerent cōcludi:ait. Quid timetis ab hoīe
cōcludi qui nō cauetis a deo ꝯcludi:nulla aūt ꝯclusio a deo timet
a me.sicut cōcludi a sūmo magistro. Multū timeo ad hāc questio
nē ridere. Amice quō huc intrasti Math.xxij. Itē multū istā. In
lege qd̄ scriptū est quō legis Duplicitateq; istius ꝓpositiōis.Esu
riui ⁊c. Sed sup omnia timeo illationē istius conclusionis. Ite ma
go maledicti ⁊c. Bern. Proponet dn̄s mandatoꝝ propositionē.

trāſgreſſiōes. ꝯcludetqȝ dānationes dicēs. Ite maledicti
ignuā neſcio vos Si beat⁹ Job talis ꝛ tātus ſi hāc viſiōeȝ
ſul nullus in merito ſilis erat in terra ꝙ ſic clamabat qd fa
erit ad iudicādū de⁹. ꝛ cū queſierit qd rñdebo illi. Et dici
quid nos merito vacui rñdebimus Quinto aggrauat ſain
gelorum apparēs turbatio. Unde dicit tribulabit ibi fortis
el angelus in apparētia. Luc. xxi. Uirtutes celi mouebū
xxvi. Uidētes foris clamabūt. angeli pacis amare flebūt.
Colūne celi ꝯtremiſcūt ꝛ pauent ad nutū eius. Ideo qd
gula deſerti. vbi timore ꝯcutit cedrus paradyſi. Sexto ag
dicis ſupplicio Unde dicit Dies ire. qꝛ declarabit irā dei
ribilis es. ꝛ qs reſiſtet tibi. ex tūc ira tua. Septimo aggra
it dies tribulatiōis. In viſione ſignorum ꝛ miſerie corporum.
a afflictiōe cordium poterūt dicere cū ſuſanna. anguſtie ſūt
ique Quō erunt anguſtie dicit Bern. Undique vie anguſte
bis. ſupius erit iudex irat⁹ ꝛc. Octauo bonorum fatuitas ꝛ
ꝛ ablatio tpis merēdi. Unde dicit dies calamitatis a cala
o mtra. Ideo vniuerſitatis malorum ꝯparat quinque fatuis vir
vaſis ꝛ lampadib⁹ vacuis ad nuptias venerūt. Criſo Ibi
ſiſtēdi virtus. nec penitētie locus. nec defenſionis tps nec
acultas nec latēdi poſſibilitas nec apparēdi ſecuritas nec
ōis vtilitas. ꝛ ex anguſtia oīuȝ nihil remanet ib niſi luct⁹
derūt diuitie diuitib⁹. nec parētes parētib⁹. nec angeli pro
rcedēt Apoc. x. Tēp⁹ nō erit amplius ſ. merēdi. Math.
yſa ē ianua. qꝛ miſericordia ē ſublata. Erūt. n. vacui a me
lanius vacuus ē. Nono corpis miſeria ſiue infelicitas de
de iferno. Unde dicit dies miſerie. Decimo tenebroſitas.
cat dies tenebrarum quātū ad peccatorum tenebroſorum manifeſta
oān. iii. Uniuſcuiuſque opus manifeſtū erit. dies dñi decla
n igne reuelabit vniuſcuiuſque opus. Et quarto eiuſdē. Ue
ꝛ illuminabit abſcōdita tenebrarum. ꝛ manifeſtabit conſilia
Undecimo diei obſcuritas. Unde dicit dies caliginis ex au
lii deſtitutiōe. qꝛ vt dicit Orig nec angeli p hoīb⁹ itercedūt
De dānato in iudicio dicit. Suſpiciet ſurſū ad ſanctorum au
ſiliū. ꝛ ad terrā ītuebit. ad ꝯſiliū ꝛ auxiliū terrenū. ꝛ ecce
ge ꝛ diſſolutio ꝛc. Itē yſa. x. Quid facietis in die viſitatiōis ꝛ
itatis delonge veniēt. ad cuius ꝯfugietis auxiliū. qſi diceret
nctus iuuabit vos. Duodecimo dicit dies nebule ꝓpter glo
ꝛ ſanctorum occultationē. Dies nebuloſos occultat ſolē. lunaȝ
ra. Sic occultabit malis gloria dei eccleſie ꝛ ſanctorum Aug.
lud Sap. xiiii. Similiter aūt ſūt deo odio ipius ꝛ ipietas eius.
Tollat ipius ne videat gloriā dei. Et ezech. xxxii. Nigreſcere
ſtellas celi. gloriā ſanctorum occultabo. qꝛ videbunt tenebroſi ꝛ
ri peccatorib⁹. qſi irati eis. ſolē. i. chriſtū nube. ſ obſcuritatis te
luna ſ. beata virgo vel eccleſia nō dabit ſplēdorē ſuū. Tredeci
cat dies turbinis in malorum a bonis ſeparatiōe. Math. xii. Cu
entilabrū in manu ſua. diſcretio. ſ. diſcernēdi malos a bonis ē
ite ſua. pmūdabit areā. triticū ꝯgregabit in horrea ſua paleas
buret igni inextinguibili. Hiere xxv. Turbo magn⁹ egredieba
ſūmitate terre. ergo ꝛc. Quartodecimo dicit dies turbe quatuȝ
ctiuorum reſuſcitatiōeȝ. ꝯgregatiōeȝ. ſiſte. platiōeȝ. ꝯgreſſiōeȝ. in
atiōeȝ ꝛ ad ſuſpēdiū ſeductiōeȝ. Zach. ix. Dñs in tuba canet.
t vt fulgur gladi⁹ ei⁹. ſ. de ira ei⁹ ſnīa dira. Pꝛio filios exhere
. ꝛ a ſe ſeparando. ꝛ a ſuis. Math. xxv. Diſcedite male ꝛc. Itē i
ā mittēdo. Unde ſeqt. In ignē eternū. Itē eos nō retrahēdo.
clauſa ē ianua. neſcio vos. Quindecimo ī malorum deductiōe in
ū. Yſa. xxx. In cytharis tympanis ꝛ ꝑcipuis bellis ipugnabūt
Bern. ī libro meditationū. Quis putas tūc meror erit. qs luct⁹
dicia cū ſepabūt impii a ꝯſortio iuſtorum. ꝛ a viſiōe dei. ꝛ traditi ī
. demonū ibūt cū ipis ī ignē eternū. Ibique erūt ſine fine ī luctu
ntu ꝑ eiulati a beata pīa padyſi ꝛ cruciabūt ī gehēna. nū
oē habituri iuxta qlitatē culpe penā ſuſtinētes. Circa ſ. ſ.
ī citatiōis Sciēdū qꝙ ꝑ cā maxima qua maior eſſe nō pōt. Ut
ad rñdēdū de cūctis q̄ geſſim⁹. q̄ cōmiſim⁹. q̄ recepimus. ꝛ bn
odi. Ad recipiēdū ꝑ meritis vitā beatitudinē gloriā ꝛ honorē
poſſeſſiōeȝ regni celeſtis. ꝛ hereditatis eterne. imo qd nec ocu
vidit. nec auris audiuit. nec ī cor hoīs aſcēdit q̄ ꝑparauit deus
q̄ diligūt eū. Uel ꝑ demeritis ab oīb⁹ excludi. a ꝯſortio ſancto
rum ꝛ angelorum. ſȝ qd ē infinities grauius a deo ꝑpetuo ſepari.
ſup eternis cruciatib⁹ cū horrēdis demonib⁹ mācipari. Statiȝ
vt audierint miſeri tubā illā tā horribiliter ꝑſtrepētē occurret
repente. ꝛ ante mētis oculos reuoluet omniū ſuorum ꝯgeries pec
onū omni tormēto amarior. Inde nāque remorſus ꝯſciētie omni
pente mordacior. Inde gehēne timor inconſolabilis. Inde dor
lor irremediabilis. Inde deſpatiōis horror ineſtimabilis Inde cō
fuſionis pudor intolerabilis Tūc eū vtute diuina fiet vt vnicuique
oia opa ſua mala vl boni ad memoriā reuocent ac mētis intuitu
mira celeritate cernant. vt hoīeȝ vel accuſet ꝯſcīa vel excuſet eaque
teſte. vel dānet eternaliter vel ſaluet. De hac tuba ꝛ citatiōe ait
hieronym⁹ ad helyodorum ꝑfecto veniet illa dies qñ corruptibile h
induet incorruptionē ꝛ mortale īmortalitatē nūc ad vocē tube pa
uebit terra cū pplis tūc lugubre mūdus mugiet trib⁹ ad tribū feri
ent pectora Ibi potētiſſimi quōdaȝ reges nudo latere palpitabūt
Siue comedā ſiue bibā ſiue aliquid aliud faciā ſemꝑ videt mihi
vox illa ſonare in aurib⁹ meis. Surgite mortui ꝛ venite ad iudiciū
Bene hēbat ad aures vocē iſtā rex ille de quo dicit Joh. damaſ ī
barlaā Dicit enī barlaā ad ioſaphat. qꝙ rex quidā erat q̄ ſedēs ī cur
ru aureo obuiā habuit duos paupes heremitas in ſordido habitu
ꝛ macie ꝛ ſolis ardore deformes deſiliēs de curru aureo amplexās
eos oſculat ꝛc. Cū aūt venirēt magni ꝑncipes nullā reuerentiā vi
debat eis exhibere vnde multi ſunt indignati ꝯ eū. Quod ſciens qui
dā frater ei⁹ ad eū veniēs dixit ei qꝙ de h qd fecerat oēs barōes of
fenderat Erat aūt talis ꝯſuetudo regis. qꝙ qñ aliquē morti adiudi
cabat tybicines ad portā eius mittebat. ꝛ ſic eū capi faciebat ꝛ ꝯdē
nari quos miſit ad portā fratris ſui. capit ligat corā rege ꝛ baroni
bus adducit. de ꝑcepto regis nudat ligat ꝛ applicat gladius ex oī
pte mortē ſuā expectabat lugēs. Cū aūt rex ꝑciperet vt cātarēt io
culatores corā eo in omni genere muſicorum inis ꝛ hoc facto nihilo
minus fleret. ꝛ rex cām fletus quereret. rñdit quō poſſum ego gaude
re imo nō flere cū tube tue mortem minant gladios mortiferos vi
deo vndique me circuſtātes. ꝛ te offendi cāȝ offenſe ignoro ꝓpt quā
huic morti me adiudicas. Tūc rex fecit eū liberari dicēs. ſi tu tm ti
mes iudicē terrenū. quātū ego debeo timere celeſtē ſi tu tubas me
as times. quātū debeo timere tubā q̄ mihi mortē ꝯminat nō tpalē
ſed eternā. cui⁹ gladii ſiue. ſ dānationū vndique me circūdant ſȝ ext
gētia peccatorum meorum. Ubi aūt barones ꝛ ꝑncipes terreni nihil mi
hi ꝓderūt aut ꝓdeſſe poterūt iſti beati paupes quos vidiſti defen
ſores ꝛ aduocati mei ī curia ſūmi iudicis erūt. Circa tertiū. ſ. de
ſublimitate citātis in iudicii maieſtate. Sciēdū qꝙ iſte ē iudex ſum
mus cui⁹ potētia iſupabilis. cui⁹ ſciētia indeceptibilis cui⁹ equitas
iplacabilis cui⁹ ſnīa inflexibilis. Pꝛim⁹ quia iudicis potētia īſupa
bilis. Deut. x. Dñs deus noſter. ipſe ē de⁹ deorum ꝛ dñs dñantiū. de⁹
magn⁹ ꝛ potēs ꝛ terribilis. ꝛ q̄ pſonā nō accipit nec munera facit
iudiciū ꝛ iuſticiā ꝛc. Joh ī apo. Poſtque deſcripſit ꝯditiōes ei⁹ ad
veniētis xix. ca. dicēs. Uidēs celū aptū ꝛ ecce equ⁹ alb⁹. ꝛ qui ſede
bat ſup eū vocabat fidelis ꝛ verax. ꝛ in iuſticia iudicat ꝛc. Subiū
git. habēs ī veſtimēto ꝛ in femore ei⁹ ſcriptū. Rex regū. dñs dñan
tium. Job. x. Si fortitudo quirit robuſtiſſim⁹ eſt ꝛc. Dan. vii Dedit
antiqu⁹ dierū filio hoīs veniēti in nubib⁹ celi poteſtatē ꝛ honore.
ꝛ regnū ꝛ oēs pplis trib⁹. ꝛ lingue ſuiēt ei ptās ei⁹ ptās eterna. q̄ nō
auferet. ꝛ regnū eius qd nō corrūpet. Horruit ſpūs me⁹. ꝛ ego da
niel ad hāc viſionē territ⁹ ſum. Hic fili⁹ hoīs eſt lapis paru⁹ exci
ſus de mōte vginee ſublimitat ſine manib⁹ humane coopatiōis. q̄
creuit in mōtē maximū. cui⁹ ptātis magnitudo replet vniuerſaȝ ter
rā. q̄ ꝯminuit ſtatuā. cui⁹ caput aureū pect⁹ ꝛ brachia argētea. ven
ter ꝛ femora erea. tybie ferree. ps aūt qdā pedū ē fictilis. qdā ferrea
qꝛ ei⁹ ptās ꝯſumet ꝛ ꝯminuet oīa regna mūdi. Corā illo dño reges
quondā potētiſſimi nudo latere palpitabūt. vt dicit Hiero. ad he
lyodorum. Secūdo timēdus eſt iudex iſte. qꝛ eius ſciētia infallibil
qꝛ nec fallit. nec falli pōt qꝛ ſcit oīa iudex iſte: qꝛ corā eo argutie ni
hil ꝓderūt ariſtotelis vt dicit Hiero. Job. xlii Scio qꝛ oīa potes ꝛ
qꝙ nulla te latet cogitatio. Ideo Joh ī apoc. deſcribēs eū aduenien
tē in iudiciū. Apoc. i Et. xix. Oculi ei⁹ tanque flāma ignis. Jō eccl'a
ſtic⁹ arguit adulteriū. Ecci. xxiii. dicēs. Quis videt me tenebre circū
dāt me. parietes coopiunt me. et nemo circumſpicit me. quē verear. ꝛ
nō itelligit. qñ oīa videt oculus dñi. Et poſt. Oculi dñi multoplus
lucidiores ſup ſolē circūſpiciētes oēs vias hoīuȝ. ꝛ ꝓfundū abyſſi
ꝛ hoīuȝ corda. Heb. iiii. Nō ē vlla creatura iuiſibil in cōſpectu dei
oīa aūt nuda ſūt ꝛ apta corā oculis dei. Quidā ſcholaris cū amaſſet
quādā anteque iuiſſet ad ſcholas. rediēs de eis. cū illa ſollicitaret eū
veni meā ait. ꝛ dixit illa ī medio foro. ꝛ dixit ei. hic para te vt agā
qd vis. Illa dixit. nō h vbi viderēt nos hoīes. ſed in domo. rñdit ſi
tu nō vis hic ꝓpter hoīes nec ego in domo ꝓpter deū ꝛ celeſtē cu
riā q̄ me videret Ite ad illō ptinet exēplū de thayſi meretrice ꝛ pa
fnutio iſra de ſpeciebus timoris. Tertio timēd⁹ ē iudex qꝛ tunc ira
ei⁹ erit iplacabilis ꝓuer vi. Qui adulter e ꝑ cordis iopiā pdet aīaȝ
ſuā ꝛc. Et p⁹. Quia zel⁹ ꝛ furor viri nō parcet. nec acqeſcet cuiuſque precib⁹
nec ſuſcipiet ꝓ redeptiōe dona plurima. Itē. xxvii. Ira non h mi

sericordiã.nec erūpens furor.ꝛ ipetū ɔcitatū spūs dei sui ferre quis poterit qr eius ira erit iportabilis. Job.ix.deus cuius ire resistere nemo põt. Itez ysa. Uidebit armatus ira ꝛ furore ita ꝙ opificium suū velit destruere.ꝛ i ignē ɔicere. Sap.v. Accipiet armaturas zelus eius ꝛc. Et post. Acuet durã irã in lanceã ꝛc. Itez ysa.xxx. Ecce nomē dñi venit de longinquo ardēs furor eius grauis ad portandū ꝛc. Cõparãt eū scripture leoni furēti ꝛ rugiēti.prouer.xix. Sicut fremitus leonis ita ira regis q̄ facit oēs feras timere ꝛ tremere. Osee ix. Dicit qsi rugiet.ꝛ formidabūt filii maris huius seculi.ꝛ aduolabūt ad iudiciū. Uolabūt qsi aues ex egypto in īfernū.s.aĩe dãnatorū.ꝛ qsi colūbe seducte de terra assyrior. Itē osee.xiii. Ero eis quasi leena.ꝛ sicut pardus in via assyrior occurrã eis qsi vrsa raptis catulis.ꝛ disrūpã īteriora iecoris eor.ɔsūmam eos ibi.qsi leo ꝛc.ps. Quis nouit ptãtē ire tue ꝛc. Ita grauis erit ad vidēdū reprobis ira eius.ꝙ potius vellēt ferre mõtes ꝙ eū videre ꝛ esse sepulti in inferno potius. Job.xiiii. Quis mihi det vt in īferno ɔtegas me.ꝛ abscōdas me donec ptrãseat furor tuus ꝛc. Apoc. vi. Reges terre ꝛ ɔncipes.ꝛ tribuni ꝛ iudices.ꝛ diuites.ꝛ fortes.ꝛ oīs seruus ꝛ liber abscōdēt se in speluncis ꝛ i petris mõtiū.ꝛ dicēt mõtibus ꝛ petris.cadite super nos.ꝛ collibus.abscōdite nos a facie sedētis sup thronū ꝛ ab ira agni q̄tū dies magnus ire ipor.ꝛ q̄s poterit stare.mal.iii. Quis stabit ad videndū eū ꝛc. Math.xxiiii. Sicut fulgur exit ab oriēte ꝛc.

Quartū ē iudicis iflexibilitas. ɔuer.vi. Zelus ꝛ furor ꝛc. Nõ.n. flectet ɔce vel precio.timore amore vel odio.ps. Deus iustus iudex fortis ꝛc. Nõ iusticia eius fit iflexibilis. Numeri.xxiii. Nõ ē deus vt hõ vt vitaĩ.aut vt filius hoīs vt mutet. Criso. Nõ ɔderūt ibi diuitie diuitibus.nec parētes parētibus.nec angeli ɔ hoībus itercedēt. Immo letabit iustus cū viderit vindictã. Luc.xvi. Est īter nos ꝛ vos chaos magnū. Glo.ibi. Justor aĩe tã tūc actoris sui iusticie ɔiūcte tãta rectitudine ɔstringūt.vt nulla ɔpassiõe ad reprobos moueãt.

Ueniēs aūt iste iudex tãtus ꝛ talis.apparebit oībus tã bonis q̄ malis. Uñ apoc.i. Uidebit eū oīs oculus.ꝛ q̄ eū pupugerūt. Sz formã diuinitatis soli boni videbūt ꝛ videre poterūt. Mali võ nõ poterūt nec digni erūt. Uñ ysa.xxvi. Tollet impius ne videat gl'iã dñi. Formã võ hūanitatis gloriose oēs videbūt boni ad gloriam.gaudiū ꝛ honorē. Mali võ ad suppliciū ꝛ dolorē. Nã blãdus.iocūdus ꝛ delectabilis iustis.dirus ꝛ seuerus.ꝛ terribilis reprobis apparebit. singulis.s.sm exigētiã meritor. In ipa igit forma q̄ iniuste iudicatus ē iuste iudicabit.sm illud Job.xxxvi. Cã tua qsi ipii iudicata ē iudiciū cāmq3 recipies. Sz iudicatus ē in humilitate ꝛ ifirmitate. Iudicabit aūt in ptãte magna ꝛ maiestate. Sicut dicitur Luc.xv. Et math.xxi. Attēdēdū est aūt ꝙ in ipa hora descēsus chri ad iudiciū fiet illa vox archangeli.i.principio angelor.s.ipsius chri.ꝛ illa tuba terribilis resonabit.cuius virtute fiet resurrectio mortuor ꝛ cuius clangore oēs ad iudiciū vocabunt. Tūc igit electis occurrētibus iudici in aera subleuatis cū gaudio ineffabili.ꝛ reprobis i terra remanētibus in valle iosaphat.i.iudicii ɔgregatis.sedebit chrs in aere nube sibi ministeriū exhibēte sicut in eius ascēsiõe legimus factū eē. Actu.i. Sic veniet queadmodū vidistis eū eūtē in celū.descēdēs aūt adducet secū totū celestis regni collegiū.stipatus agminibus beatorū tã sanctor q̄ etiã angelor. Uñ Jude.ii. Ecce veniet dñs in sanctis milibus suis facere iudiciū ɔtra oēs impios ꝛc. Sciēdū quoq3 ꝙ nõ solus chrs iudicabit.sz etiã oēs pfecti apli.i.apostolici viri. Sicut ipse ɔmisit Math.xix. In regeneratiõe cū sederit filius hoīs in sede maiestatis sue.sedebitis ꝛ vos sup sedes iudicãtes.xii.tribus israel. Et lz istud solis aplis videaĩ esse ɔmissū.tñ itelligēdū ē de oībus pfectis.alioqn paulus ibi nõ sederet. Dicit aūt ipse.i.corin.vi. Nescitis qr sācti de hoc mūdo iudicabūt. Et Sap.v. Judicabūt sancti natiões. Unde qr duodenarius ē numerus abūdãs.intelligit p duodecim sedes perfectio tribunalis.i.vniuersitas pfector iudicantiū p duodecim tribus vniuersitas iudicãdor. O q̄ terribilis erit impius assessor assistentia beator. Primo q̄dē pp multitudinē. Dañ.vii. milia miliū ministrabãt ei.ꝛ decies milies cētena milia assistebãt ei.ꝛ in can.iude. Ecce venit dñs cū sanctis suis facere iudiciū ɔtra oēs.ꝛ arguere ipios de oībus operibus ipietatis eor ꝛc. Secūdo ɔpter celsitudinē dignitatis. ɔuer.xxxi. Nobilis in portis vir eius.i.ecclesie.qñ sederit cū senatoribus terre. Sap.iii. Judicabūt sancti natiões. Ysa.iii. Deus ad iudiciū veniet cū senioribus populi sui. Et nota si tã sancti.tã chari amici dei tã inocētes ꝛ virgines.s. ioh euãgelista ꝛ daniel viso vnico angelo tãq̄ mortui ceciderūt sicut de ioh.dicitur Apoc.i. Et dañ eiusdē.x. Cum tamen illi angeli mitterent ad eor ɔsolationē.q̄d facturi sunt in iudicio peccatores vidētes tot sanctos ꝛ angelos missos ad eor cõfusionē ꝛ ɔdēnationem. Tertio ɔpter magnitudinem potestatis. Apoc.xix. Exercitus qui sunt in celo seq̄bant eū ꝛc.ps. Gladii ancipites in ma.e.ad fa. vindictã in na.ꝛc. Joel.ii. Multa sūt castra eius ꝛ fortia ꝛ facientia vbū eius. Quarto pp grauedinē feritatis nã sancti tūc ipsis iplacabiles erūt diri.ꝛ incōpatiēter irati. Tū qr eor dēsz offenderūt. Uñ criso. Si rex terrenus ɔcessurus ɔ aliquē expeditionē mãdat in ɔplo. dignitates oēs exercitus oēs excitant. toto ciuitas feruet. q̄ntomagis rege celesti exurgēte iudicare viuos ꝛ mortuos.angelice virtutes cõmouent.terribiles ministri.terribiliorē dñm pcedētes.añ ipsū ɔ candelabris fulgura viua ɔcedūt.ꝛ ɔ tubis horrēda tonitrua. Tū etiã qr ipsos multiplr ɔtēpserūt eor mores ꝛ vitã deridēdo.festa ꝛ vota violādo vel tpaliter opprimēdo.vel corpalr affligēdo. Tūc stabūt iusti in magna ɔstãtia aduersus eos q̄ se angustiauerūt.ꝛ q̄ abstulerūt labores eor.vidētes tur.ti.hor.ꝛc. Sap.v. Ubi nota in reprobis s.pudorē timorē dolorē ꝛ stuporē. Pudorē ɔfusiõis qr stabūt iusti in magna ɔstãtia ꝛc. Erubescēt ꝛ ɔfundent ipi q̄ eos angustiauerūt ꝛc. Secūdo timorē dãnatiõis. Uñ dicit. Uidētes tur ti.hor.vel timorē inundētie turbabunt qr de gl'ia scōr dolebūt ex inuidia ꝛ tabescēt.sm illud ps. Peccator videbit ꝛ irascet dētibus suis fremet ꝛ tabescet. Tertio dolorē pnīe habebūt ipi.sed tarde ꝛ inutiliter. Uñ dicit ibi. Pniãz agētes ꝛ pangustia spūs gementes. Hec est pnīa latrõis violēter extorta.ꝛ iccirco minime fructuosa. Quarto stuporē admirationis.s.dicētes.hi sūt quos aliqñ habuimus in derisuz ꝛc. nota bñ q̄ sequit. Et nota sm grego. Quattuor erūt ordines i iudicio.s.duo elector ꝛ duo reprobor. Elector nãq3 q̄dã iudicabūt ꝛ regnabūt.nõ ãt iudicabūt .vt pfecti.q̄dã aūt iudicabūtur ꝛ regnabūt vt mediocrit boni. Reprobor aūt q̄dã iudicabunt ꝛ pibūt.vt mali catholici. Quidã võ iudicabūt ꝛ pibūt . vt increduli. quor dãnatio adeo nota erit.ꝙ nõ fiet discussio seu disceptatio de peccatis eor. Erit ibi iudiciū q̄druplex.vz prime auctoritatis. ꝛ hoc erit trinitatis totius. Pncipalis misterii q̄d erit chri. Solus assessionis q̄d erit pfector. Et ɔpatiõis q̄d erit minus malor.quo ꝙ minus mali compatõe sui sciatiores iudicabūt.i.iudicados ostēdēt.sz illud Math.xi. Uiri niniuite surgēt in iudicio cū generatiõe ista.ꝛ cõdēnabūt eaz ꝛc. Circa q̄rtū sciēdū ꝙ huius citatiõis terrorē mitū exaggerat cõpendi necessitas De qua dicit Apo.ii.corin.v. Oēs generaliter sine exceptiõe nos psonaliter sine excusatiõe ɔ sine extatiõe manifestari sine abscōsiõe.vel tergiuersatiõe. ante tribunal chri sine retardatiõe.vt recipiat vnusq̄sq3 ɔpria corporis put gessit sine psone delatiõe.siue bonū siue malū. ɔ iusta retributiõe. Oportet igit vt accedas psonaliter.nõ poteris ɔ te ɔcuratorē mittere nemo ɔ te poterit rñdere.nulli licebit tibi ɔsulere.nullus ɔ te audebit itercedere nec aliq̄s poterit te iuuare. Uñ ansel.in medita.ꝛ fere p eadē vba dicit greg. Erūt vndiq3 anguste vie reprobis. Supius erit iudex iratus. Inferius horrēdū patens chaos īferni.a dextris peta accusantia a sinistris infinita demonia ad īfernū trahentia.intus vrēs cõscientia.exterius mūdus ardēs.vix iustus saluabit. Miser peccator sic vndiq3 dephēsus in quã partē se pmet latere erit ipossibile.appere itolerabile. Ex pmissis itellige q̄ iessabiliter erit terribilis illa citatio.qñ miseri audiēt se cū tãta auctoritate citari. Oēs vniuersaliter tam bonos q̄ malos ad citationē huiusmõi conuocari. ɔ cui tã ardua corã tanto iudice ɔgregari totū mundum ɔmoueri.ꝛ oēs ɔtra se creaturas armari. O q̄ tremēda erit dies illa.qñ nec penitentie tēpus erit.nec defensiõis locus.nec resistēdi virtus.nec fugiēdi facultas.nec latēdi possibilitas.nec securitas cõparendi. Ubiq3 fragor. vbiq3 clamor.vbiq3 terror ꝛ horror.vbiq3 tror ꝛ tremor. Criso. Satius esset mille fulmina sustinere.q̄ vultū eius mãsuetudine plenū nos tñ aduersãtē videre illiusq3 totus trãquillitatis oculos nequãq̄ sustinētes nos ɔspicere. Tūc desiderabūt ipii montibus obrui.ꝛ a facie iudicis opiri. Sicut dicit Apoc.vi. Aut certe illa hora iudicii in inferno recondi.sicut dicit Job in psona cuiuslibet ipii. Quis mihi hoc tribuat vt in īferno ɔtegas me.ꝛ adscōdas me donec ptrãseat furor tuus. Quia võ furorē dixit i deo.de quo scriptū est Sap.xii. Tu aūt dñe cū trãquillitate iudicas.sciendū est sm greg.ꝙ districtū iudiciū incōcussus exercebit.q̄ semp mansuetus existēs.ꝛ semp incōmutabilis pmanens malos punit. Uñ in extremo iudicio in semetipso incōmutabilis manēs nulla vicissitudine ac ɔmutabilitate variaĩ. Sed tñ electis ꝛ reprobis nõ sub eiusdē incōmutabilitatis specie demonstraĩ qr ꝛ tranquillus iustis.ꝛ iratus apparebit iniustis. Teste enĩ ɔscientiã intra semetipsos deferūt.vñ ꝛ eor mētes eque vnū respiciãt.sed nõ eqliter modificent.qr ꝛ istis cū benignum ostēdit iusticia.ꝛ illis terribilē culpa sua. Quor pauore q̄s explicet.cū ɔtigerit miseris ꝛ intra se culpas cernere.ꝛ ante se iudicē iustū videre. Hoc nimir quotidie in vsu vite pñtis agit.ꝛ ō q̄tū vēturi iudicii corda mortaliū docent. Nã cū duo ad iudiciū pţū

alius inocēte sibi ɔscius. alius culpe sue ante platā sniaz adhuc tamē iudicē ɔspiciūt. ꝛ tñ culpe debitor grauē ɔtra se irā hoc ipz tu dicis silētiū suspicat᷑ quā irā sibi nō denūciat pturbatio iudicis sꝫ recordatio prauitatis. Quia tñ adhuc eū reū esse sniā nō sonis clamat. unus tñ ɔsciētia grauiter accusat. At ɔtra iustici e amicus decernēs vultū ɔspicit sꝫ stus de testimonio bone recordationis. hylarescat. ꝛ qꝛ qō metuat nō hꝫ. iō omne qō circa ipm ē blādū videt.

¶ De meritoꝝ discussione. DIS. VI.

Dis citatione peremptoriā erit in iudicio meritoꝝ discussio. Circa quā ɔsiderāda sunt sex. Primo qꝫ erit ibi occultoꝝ discussio. Scdo qꝫ fiet ibi discussoꝝ publicatio. Tertio publicatorūz attestatio. Quarto attestatoꝝ disceptatio. Quinto q̄re in disceptatiōe sola opa misericordie memorāt᷑. Sexto qꝫ multū ē vtilis iudicij mēoria. Primo igit᷑ fiet ibi occultoꝝ discussio sicut describere dignat᷑ ē ipe iudex. Math. xxv. Cū venerit filius hoīs in maiestate sua. i. in diuinitate. Cui᷒ virtute tanq̄ ex sūma auctoritate reprobos iudicabit in ea q̄ forma in q iudicat᷒ fuit. i. humiliat᷒ apparebit oīb᷒ tā bonis q̄ malis. ꝛ in ea iudiciū exercebit. vt dictū ē. Et oēs angeli eius cū eo. Nec solū angeli. sꝫ ēt oēs sācti. Sicut dicit᷑ ysa. iij. Dñs ad iudiciū veniet cū senioribus populi ꝛ pncipibus. Per seniores itelligēs ꝛ designas patriarchas. pphetas. ꝛ aplos. q̄ maiores ꝛ excellētiores sūt in populo. p pncipes significās angelos. Tūc sedebit i sede maiestatis sue. In sede notat᷑ excellētia iudiciarie ptātis quā tūc manifestū erit eū hr̄e sup ecclesiā. ps. Deus sedet sup sedē sanctā suam. Et ysa. vi. Uidi dñm sedētē sup soliū excelsum ꝛ eleuatū. ꝛ plena erat ois terra maiestate ei᷒ ꝛc. Et ɔgregabunt᷑ tāq̄ citati ꝛ obediētes citatiōi. ante eū tāq̄ ante iudicē suū p meritis recepturi. Oēs gētes cuiuslibet etatis. stat᷒. ɔditiōis. sexus ꝛ tpis. Et sepabit eos abinuicē. s. bonos a malis. bonis astātib᷒ cū ipo sursū in aere. ipis vo remanētib᷒ deorsū i terra. Sicut pastor sepat oues ab hedis. Per oues significant᷑ electi tāq̄ mūdi. fructuosi. simplices. inocētes humiles. patiētes. Per hedos reprobi designāt᷑ tāq̄ isecūdi fedi ꝛ fetidi. De᷒ n. q̄ ē ispector itim᷒ occultos. sciet videbit ꝛ agnoscet oīa secreta cordiū. ꝛ nihil eū latebit. ꝛ oīa q̄ latuerūt i cordib᷒ singuloꝝ ante ipsoꝝ oculos reuocabit. vt ꝛ ipe iudex videat. ꝛ q̄ fecit. Unā ps. Arguā te ꝛ statuā ɔtra faciē tuā. Hac igit᷑ diuisione sic facta iustis circa iudicē in aere ad dexterā collocatꝭ. ipis vo in ifimis remanētib᷒. ꝛ a sinistris sūmus iudex. q̄ solus nouit ꝛ videt occulta cordiū oīa q̄ latuerūt in cordib᷒ singuloꝝ. ante ipsoꝝ oculos reuocabit. vt reddāt de oīb᷒ rōēz. Et circa hꝫ ɔsiderare debes cur rō sit reddenda. Require sup de iudicis q̄litate. Itē q̄ subito. Require supra. Itē cū q̄ piculo qꝛ q̄ deficiet. amittet ꝛ se ꝛ sua ꝛ oīa bona. Insup eterno carceri adiudicabit᷑. ꝛ supplicijs īfinitis. Qui aūt bn̄ reddiderit rōnē regnū ɔsequet᷑ eternū. Itē de q̄b᷒ rō sit reddēda. qꝛ de oīb᷒ cogitatōib᷒. Job xxxj. Ipe ɔsiderat vias meas. Glo. Sic de᷒ vias uniuscuiusq̄ ɔsiderat. sic gressus dinumerat. vt nec minutissime cogitatiōes ei᷒ iudicio ac vba tenuissima q apō nos vsu viluerūt idiscussa remaneāt. Sap. vj. Interrogabit opa vr̄a. ꝛ cogitatiōes vr̄as scrutat᷑. Itē de oīb᷒ verbis Math. xij. De omni vbo ocioso qō locuti fuerint hoīes reddēt rōnē in die iudicij. Itē de oīb᷒ opibus bonis. q̄ cū intētiōe discretiōe. vtilitate ꝛ deuotiōe facta sūt. Eccs. xij. Cūcta q̄ fiūt adducet de᷒ ad iudiciū ꝛ pro omni errato. siue bonū siue malū sit. Dicit᷑ qꝫ q̄dā comes pictauensis fuit q̄ voluit experiri oīa officia. Et ad vltimum dixit. qꝫ officiū qō ipe alijs omnibus preponeret esset officiū mercatoꝝ in nūdinis q̄bus tradit᷑ qō ipi volūt ꝛ valde splēdide viuūt. Sꝫ hoc solū in illo officio erat odibile qꝫ in fine oīa eis cōputabunt᷑. etiā minima. q̄ q̄ nō solueret capt᷒ detinebatur p solutione. sic fiet in iudicio. Specialit᷑ aūt de decē habebimus ibi reddere rōnē. Primo de spiritu. Scdo de spūalib᷒. Tertio de corpore. Quarto de corpalib᷒. Quinto de tpe. Sexto de temporalibus. Septimo de oībus operibus bonis ꝛ malis. Octauo de omissionibus. Nono de beneficijs generalibus ꝛ specialibus. Decimo de officijs ꝛ artificijs singuloꝝ. Hoc ē qō dicit᷑ Math. xviij. De hoīe rege q̄ voluit rōnē ponere cū seruis. Cū aūt cepisset rōnē. oblatus ē ei vnus q̄ debebat decē milia. Iste vnus. totius ecclesie signat vnitatē. cuius est vna fides. vnum baptisma Eph. iiij. Unū ouile. ꝛ vnus pastor Joh. x. Primo igit᷑ rn̄dere debemus de spiritu rationali. s. aīa. quomō eam seruauimus. Est enī preciosus thesaurus. ꝛ ideo sollicite seruādus. ij. corin. iiij. Habemus thesaurum istū preciosum in vasis fictilibus. i. corporibus. De hoc Deut. iiij. Custodi temetipsū. ꝛ animā tuā sollicite. Ipsa enim anima est preciosa margarita. cuius preciositatē ostēdit celestis negociator. vēdēs omnia que habuit. ꝛ dans p ea habēda Math. xiij. Dedit enī carnem p ea ad lacerādū. vt de eius vulnerib᷒ curaret᷑. Sanguinē ad fundēdū. vt p illū mūdificaret᷑. Uitā ad occidēdū. vt p hoc viuificaret᷑. Aīaz ad deducēdū in isernū vt p hꝫ aīa hoīs de iferno liberaret᷑. Bern. Ue mihi si talētū traditū mihi negligēter seruauero pcioso sanguine agni icōtaminati magi appreciatū. Si n. stillas sanguinis dñi in vase aliquo repositas hr̄ez. diligēs custos pculdubio existerē. thy. vi. Depositū tuū custodi. Quidā frat᷑ pdicator optime rn̄dit cuidā militi cū in pncipio ordinis ignoraret᷑ pdicatoꝝ ordo ꝛ hīt᷒. cū q̄reret cuiusmodi hō eēt ait. Ego sū q̄dā paup medic᷒ collector herbaꝝ ꝛ radicū. Cū q̄reret de q terra eēt. ait. De terra corruptiōis cui᷒ oēs fōtes sūt fetidi ꝛ corrupti. Et cū diceret ei qꝫ se exponeret. ait. Uere de terra de q̄ dixi sū o dñe. Et q̄dā rex dedit mihi filiā suā cōiugē tali ɔditiōe. vt sub pena mortis eā seruarē icorruptā. Cū aūt irrasset terrā meā paulati a corruptiōe ei᷒ isecta leprosa effecit᷑. Ego aūt timēs sniāz patris ei᷒ p mundū discurro. ꝛ radices ꝛ herbas ꝛ fruct᷒ colligo q̄b᷒ possit curari. Terra infecta. caro humana ē cui᷒ fontes fetidi. rex pat᷑ puelle de᷒ est. aīa puella. sponsus ei᷒ hō. radices ꝛ aromata. q̄ de q̄rere hō ad curādū sunt vtutes. lepra pctm ē. Uerba sūt vba scā. fruct᷒ opa bona. p hec curat᷑ aīa. De hac mā habes supra de timore hūano. Scdm de quo rn̄dere debem᷒ sunt bona spūalia tāte bonitatꝭ. ꝛ pciositatꝭ qꝫ faciūt bonā aīaz ꝛ pciosā vt sunt bona nālia aīe. sic memoria. ꝛ cetere vires ꝛ potētie. Bona acq̄sita vt sciētia ars. ꝛ politice vtutes. Et bona gr̄e. vt bona seu dona gr̄e ꝛ theologice vtutes. Sic. n. pciosa ē gr̄a. vt de alijs bonis taceamus. qꝫ sine hac homo. nihil valet. nihil ei ad salutem prodest. Unā a pciositate dicit᷑ charitas. Dicit᷑ n. i. Corin. xiij. Si linguis hoīū loqr ꝛc. Sine hac nihil ē hoī bonū qꝛ ipsa aīe bonitas sit ē homi bonū. sine se bono. Unā. ij. corin. xv. Gr̄a dei sū id qō sū. puer. xxij. Sup argētū ꝛ aurū gr̄a bōa. Et vt dicit᷑ Sap. vij. Diuitias nihil eē dixi ad cōparatiōe illi᷒ ꝛc. Patet thesauri hui᷒ pciositas ꝛ bonitas qꝛ plus valet ad ifernalis ignis extinctionē. ad pctōꝝ ābulatiōnē. ꝛ ad aīarū decoratiōnē. ꝛ fecūdatiōēz vna gutta lachrymaꝝ huic celesti balsamo gratie aduncta ꝛ mixta q̄ oēs aque de mūdo. Iō preciosius est seruād᷒ iste liquor in quo inungunt᷑ reges celestes q̄ ille liquor quo inungunt᷑ reges frācie q̄ nō apportat᷑ p aliā colubā. nisi p ipsū spiritū sanctū. Cōtra. Hūc liquorē effundunt fatui. vt dicit᷑ Eccl. xx. Gratie fatuoꝝ effundent᷑. Et cori. v. Hortamur vos ne inanū gratiā dei recipiat᷑. i. pet. iiij. Unusq̄sq̄ sic accepit gr̄az in alterutrū āministrātes sicut boni dispēsatores ꝛc. Tertiū ē corp᷒ de quo rn̄dere debem᷒ quomō illud custodiuim᷒. Est enī castrum qō tenem᷒ a deo in feudū. quodq̄ tantū amam᷒ qꝫ p toto mūdo illō nō daremus. Unde in curia illa tanq̄ pditor pessim᷒ cōmendabitur. qui dñz ab eo expulit. ꝛ aduersario dyabolo illud reddidit. puer. v. Ne des alienis honorē tuum qui est vt sis castellanus summi regis. ꝛ ānos tuos crudeli ꝛc. Post. Et gemas in nouissimus. Illud castrū debent᷒ custodire mūde ꝛ caste ꝛ sancte. qꝛ tēplū est dei viui. s. spūssancti. i. corin. vj. An nescitꝭ qꝛ corpa vr̄a tēplū sūt spūssācti. Itē triplici iure debem᷒ seruire deo de corpe ꝛ de oīb᷒ membris. Primo qꝛ totū corp᷒ cū mēbris suis ꝛ de suo fecit. Secūdo qꝛ corp᷒ suū. ꝛ oīa mēbra sua tā pciosa p nobis exposuit. ꝛ de oībus nobis in tā duro seruitio seruiuit. Tertio qꝛ tātā remuneratōēz corpori. ꝛ oīb᷒ mēbris ei᷒ pmittit. qꝫ p illa remuneratiōe gloriosa deberet de oīb᷒ mēbris suis hō toto tpe vite sue iudeo vel saraceno seruire. Iō dicit aplus. i. corin. vj. Corp᷒ nō fornicationi debet᷑ sed dño. Anselm᷒. Dñe qꝛ totū me fecisti. totū me debeo amori tuo. ꝛ qꝛ totū me redemisti totū me debeo amori tuo. ꝛ qꝛ tata mihi pmisisti. totū me debeo amori tuo. Quartū de quo debem᷒ ei rn̄dere sūt bona corpalia. Et sūt q̄si q̄nq̄ talēta q̄ nobis tradidit de᷒. de q̄bus exigit rōnē. s. corporis fortitudo. pulchritudo. iuuenilitas. sanitas. leuitas de q̄bus si bene seruierim᷒. alia q̄nq̄ lucrabimur. s. corporis glorificatōēz. vt det nobis fortitudinē sine debilitate. pulchritudinē sine deformitate. iuuētutē sine senectute. agilitatē sine difficultate. sanitatē ꝛ vitā sine ifirmitate. ꝛ moriēdi possibilitate. Illis dicet dñs. q̄ tūc dicēt illud Math. xxv. Dñe q̄nq̄ talēta tradidisti mihi ꝛc. Euge serue bone ꝛ fidelis itra in gaudiū dñi tui. Quintū de quo debem᷒ reddere rōem est tpus qō dedit nobis deus ad agendā pniaz. Apoc. ij. Dedit ei dñs tēpus pnie ꝛ nō vult penitere. Job xxiiij. Dedit ei de᷒ locū vl̄ tpus penitētie. ac ipse abutit᷑ ab eo. Anselmus de meditatiōe ad ɔcitandū timorē. O lignū aridū ꝛ inutile eternis ignib᷒ dignū quid rn̄debis in illa die cū exiget᷑ a te vsq̄ ad ictum oculi omne temp᷒ viuendi tibi impēsū qualiter a te fuerit expēsum. Tūc quippe cōdemnabit᷑ quicq̄d fuerit iuuentū opis ꝛ ocij sermonis ꝛ silentij vsq̄ ad mīmā cogitationez. etiā qꝫ vixisti si nō fuerit ad dei voluntatē directū. Bern. Nō est tibi tempus vi

de īpẽsũ qđ nõ exigat a te qualiter sit expẽsũ. Jdez nihil preciosius tpe. sz heu hodie nihil vilius reputat. Jdẽ. Sicut nõ pibit capillus de capite. sic nec pibit momẽtũ de tpe. qn. s. a te reqrat rõ illi⁹. Naz iter oĩa creata videt nihil fere acceptabilius tpe. qz in vno momento possent peccatores lucrari plusq̃ valeat ĩtius mũdi. s. aĩas suas In modico tpe sibi dato ad penitẽdũ possunt hoĩes facere tãtã penitẽtiã qꝫ futura supplicia euitarẽt. ⁊ eterna bona obtinerẽt. Silr̃ dãnati q̃ sunt in iferno si daret eis hora tpis ad penitẽdũ sicut datur nobis in p̃senti. possent tãtã penitẽtiã in ea agere. qꝫ ĩeternũ nõ perirẽt. Jdeo dicit. ij corin. vj. Ecce nũc tp̃s acceptabile ⁊c. s. ad misericordiã obtinẽdã. ad grãz ĩueniẽdã. ad gloriaz ꝓmerẽdã. Jõ dicit aplũs Gal. vj. Dũ tp̃s habem⁹ operemur bonũ qz tp̃s qđ mõ habem⁹ ꝓ nobis erit ꝯtra nos. Treñ. j. Uocauit aduersũ me tp̃s. Usurarij q̃ ita large mõ vẽdũt tp̃s q̃ tã sunt in iferno vellẽt emisse vnuz momẽtũ tpis de mille mũdis si haberẽt ꝓ pnĩa agẽda. vt hic habere possent. De hac materia ĩfra de iferno de aggrauatiõe boni amissi　Sexto de bonis tpalibus. Eccs. xj. Jn bonis sit cor tuũ ⁊ scito qꝫ ꝓ oĩb⁹ his adducet te de⁹ ad iudiciũ. ꝓ delicijs. diuitijs bonorũ h⁹. De diuitijs dicit Job. xx. Diuitias quas deuorauit euomet. ⁊ de vẽtre ei⁹ extrahet eas de⁹. Apoc̃. xviij. Quãtũ sunt ĩ delicijs. ⁊ q̃tũ glorificauit se. tm̃ date ei tormẽtũ ⁊ luctũ. Jõ dicit villico Luce. xv. Redde rõnẽ villicatiõis tue. iã ñ. nõ poteris villicare. Et nota qꝫ diuitie bonoꝝ erũt ꝓ eis in iudicio tãq̃ aduocati eoꝝ ps̃. Beatus hõ q̃ mi. ⁊ cõ. dis. ser. s. in iu. ⁊c̃. Diuitie aũt maloꝝ erũt tãq̃ aduocati ꝯtra eos. Jac̃. v. Argẽtũ ⁊ aurũ vestrũ eruginauit. ⁊ rubigo eorũ erit vobis in testimoniũ. Et post. Thesaurizastis vobis irãm in nouissimis dieb⁹. Jtẽ abac̃. ij. Ue q̃ ꝯgregat malaz auaritiam domui sue. vt sit in excelso nidus ei⁹. Et post. Lapis de pariete clamabit ⁊ lignũ qđ est iter iũcturas edificioꝝ. Cõtra bene erogata ꝓ hoĩe bene allegabũt. Thob. iiij. Quõ potueris esto misericors. Et p⁹. Premiũ bonũ tibi thesaurizas ĩ die necessitat. qm̃ elemosyna ab omni peccato ⁊ a morte liberat. ⁊ nõ patiet aĩaz ire in tenebras. Fiducia ẽ corã dño elemosyna. Uñ refert Joh. elemosynarius. qꝫ cũ paupe res cẽnt in quadã ciuitate ad solẽ icepertitu dicere q̃ eẽnt boni elemosynarij. ⁊ q̃ nõ. Et cũ dicerẽt. qꝫ q̃daz diues erat ibi petrus noĩe. cui⁹ elemosynã null⁹ eoꝝ vnq̃ recepat vnus eoꝝ firmauit qꝫ ab eo extorqueret elemosynã. q̃ vadẽs ad hostiũ ei⁹ tã sepe ⁊ ĩprobe petiuit qꝫ ille tedio affect⁹ ꝓiecit ei panẽ siligineũ. sumptũ de massa q̃ de furno apportabat. quẽ paup gaudẽs defert alijs ⁊ lucrat⁹ ẽ qđ firmauerat. Demũ dict⁹ diues egrotãs rapit ad iudiciũ. in quo vidit oĩa facta sua appẽdi in vna lance statere. ⁊ teterrimos sp̃us oĩa facta sua ei ĩproperãtes. ⁊ eũ accusantes. Ex opposito vidit quosdã albos ⁊ lucidos dolẽtes. qz nihil inueniebãt boni ĩ fact̃ suis qđ in alia pte libre ponerẽt. Tũc q̃dã apportauit siligineũ panẽ quẽ pauperi dederat. ⁊ posuit in alia parte libre. ⁊ componderauit mala. Tũc dictum est ei. reuertere ⁊ auge ad siliq̃ istã. alioq̃n nõ euades man⁹ hoꝝ. Qui ex tũc fact⁹ ẽ abstinẽs. pius ⁊ misericors. Et cũ iret ad theloneũ occurrit ei q̃dã nauta naufrag⁹ nudus rogãs vt ei vestẽ daret. q̃ exuta veste sua dedit ei. quã ille vẽdidit nõ audẽs eam portare ꝑꝑ p̃ciositatẽ. Qđ audiẽs petrus flebat se indignũ. vt veste sua vestiret paup. Cui ĩ nocte apparuit dñs grãs agẽs ĩdut⁹ veste sua. de h̃ qꝫ sic afflictũ m̃ĩsa ĩ frigore vestierat. Post h̃ cepit anhelare ad pauptatẽ dicẽs beatos eẽ paupes. Uẽdidit autẽ cũcta sua. deditq̃z paupib⁹ excepto vno suo sũo quẽ emerat q̃dragĩta aureis quẽ vocãs iuramẽtũ ei⁹ accepit qꝫ ei⁹ p̃cepti obediret. Tũc p̃cepit ei qꝫ eũ ad nũdinas duceret ⁊ vẽdẽt. ⁊ p̃ciũ paupib⁹ daret. Jurãs qꝫ si h̃ nõ facẽt eũ ip̃e barbaris vẽdẽt. ⁊ si eũ vẽdẽt. eũ liberũ facẽt. Ob h̃ ꝯpulsus seru⁹ duxit. eũ ĩ hierlm̃. vẽdidit eũ cuidã argẽtario. cui seruiuit in coquina moltis annis. A suis ei⁹ sepe vberat⁹ ⁊ vituperat⁹ ⁊ afflict⁹. ip̃se in oĩb⁹ deo grãs agebat. orõni ĩsistẽs ⁊ labori. Dñs aũt ei⁹ vidẽs ei⁹ patiẽtiã ⁊ deuotiõez. dicebat ei qꝫ abiret liber qñ vellet. q̃ h̃ nolebat. Cũ affligeret aũt a seruis dñi sui q̃dã argẽtarij ꝯstãtinopolitani agnouerũt eũ. q̃ vidẽs se nõ posse latere. venit ad portitorẽ domus surdũ ⁊ mutũ. p̃cipiẽs vt ap̃ret ⁊ curaret. qđ ita factũ ẽ. Jlle aũt sugiẽs nõ ĩuenit. s; viso miraculo penitẽt sui de iniuria illata.　Septiõ debem⁹ reddere rõnẽ de oĩb⁹ opib⁹ bonis ⁊ malis. Eccs. xij. Cũcta q̃ fiũt sub sole adducet de⁹ ad iudiciũ. ⁊ pro oĩ errato. Ro. xiiij. Oẽs stabim⁹ añ tribunal chr̃i. Jtaq̃z vnusq̃sq̃z nr̃z ꝓ se rõnẽ reddet. ij. cori. v. Oẽs nos manifestari oꝫ añ tribunal chr̃i. Et p⁹. Ut recipiat vnusq̃sq̃z ꝓut gessit ĩ corpe siue bonũz siue malũ. ysa. lxvj. Ego aũt opa eoꝝ ⁊ cogitatiões eoꝝ venio vt iudicez ps̃. Cũ accepo tp̃s. Ego iusticias iudicabo. Dñs. n. iudicabit ⁊ manifestabit q̃ ĩtẽtiõe ⁊ affectbe attẽtõe. ⁊ in quo statu opa facta sũt. Bern̄. Si iudicabit dñs iusticias. quõ g̃ iniusticias. Cognoscet. n.

dñs iudicia faciens qui nunc ignorat. iniurias patiens.　Octauo reddere debem⁹ rõnẽ de ꝯmissionib⁹ ⁊ obmissionib⁹ maxie a platis hoc requiret. Silr̃ ⁊ de remissionib⁹ petõꝝ. quas nobis dñs fecit Math. xviij. hoc ibi notat. Silr̃ est regnũ celoꝝ homini regi ⁊c̃. Et post. Serue nequã omne debitũ dimisi tibi. qm̃ rogasti me ⁊c̃. Hãc rõnẽ deberẽt timere maxie p̄lati q̃bus maxie de⁹ istas trãsg̃ssiones facit. s. quõ intrauerũt ad ecclesiastica b̃nficia ⁊ curas aĩarũ. Math. xxij. Amice quõ huc intrasti ñ h̃ñs vestẽ nuptialẽ. Scdo quõ custodierũt. Hiere. xiij. Ubi ẽ grex q̃ dat⁹ est tibi pec⁹ inclitũ tuũ. Eiusdẽ. l. Grex pdit⁹ fact⁹ ẽ. ꝑplus me⁹ pastores seduxerũt eũ. Hoc dicet dñs in iudicio. Jdem xxxiiij. Ad hũc trãsibũt greges ad manũ numerãtis. Tũc dicet ver⁹ Joseph. i. chr̃s illud Gen̄. xliij. Nõ videbitis faciẽ meã. nisi adduxeritis fratrẽ vr̃m minimũ. Ezech. xxxiij. Sãguinẽ ei⁹ de manu speculatoris reqrã. Hoc dz eis esse terribile. Silr̃ qđ dicit Ezech. xxxiiij. fere ꝑ totũ. Ue pastorib⁹ isrl̃. Et post Qđ perierat reqrã ⁊c̃. Tertio quõ rexerũt se ⁊ alios reqret dñs Contra hos greg ĩ homel. Designauit ⁊c̃. dicit p̄lat̃. Ecce de celo iam iudex venit ⁊c̃. Ecce de nr̃o negocio fructũ reqrit q̃le. s lucrũ aĩaꝝ de nr̃a negociatiõe ei mõstrabim⁹. Ponam⁹ g̃ ante oculos illi⁹ tante districtõis diẽ in quo iudex veniet ⁊ rõnẽ cũ seruis q̃b⁹ talẽta tradidit ponet. Ecce in maiestate terribili ĩter angeloꝝ ⁊ archãgeloꝝ choros in illo tãto examĩe electoꝝ parit̃ ⁊ reproboꝝ oĩuz multitudo videbit. Unusq̃sq̃z q̃d sit opat⁹ õndet. Jbi petr⁹ cũ iudea cõuersa. quã post se traxit apparebit. Jbi paul⁹ ꝯuersũz vt ita dicam mũdũ ducẽs. Jbi andreas achaiã. Jbi iohẽs asyã. Thomas indiã ĩ cõspectu sui iudicis ꝯuersaz adducet. Jbi oẽs dñici greg̃ arietes cũ aĩaꝝ lucris apparebũt. q̃ sc̃is suis p̄dicatiõib⁹ deo post se subditũ gregẽ trahũt. Cũ igit̃ tot pastores cũ gregib⁹ suis ante eius pastoris oculos venerint. q̃d nos dicturi sum⁹. q̃ ad dñm nr̃m post negociũ vacui redim⁹. q̃ pastoris nomẽ habuim⁹. ⁊ oues q̃s ex nutrimẽto nr̃o debeam⁹ õndere nõ habem⁹. Jtẽ reqret dñs quõ pat ⁊ mater filiũ vel filiã seruauit. quõ familiã. quõ magr̃ discipuliũ seu ci⁹ sociũ. vicin⁹ vicinũ. Ecci. xvij. Unicuiq̃z mãdauit de p̃xĩo suo. Jtẽ reqret rõ de ꝯmissis p̃ceptis ⁊ tradit. ⁊ eoꝝ trãsgressiõib⁹. Legit beat⁹ Bern̄. veniẽs parisi⁹ scholas logice intrasset cogitãs quõ illos quos scholares lucrari ibi posset quos mõachos faceret. finita disputatiõe rogãs eũ magr̃ qꝫ determinaret aut. Nobis de⁹ facit hoc argumẽtũ rñdere. de⁹ ꝓponet nobis legẽ. ⁊ ei⁹ mãdata dicẽs. Hec mãdata ⁊ hãc legẽ dedi vobis. assumit trãsgressionẽ. ꝯcludit dãnatiõez Sic g̃ argumẽtat homi. Legẽ tibi tradidi. tu ꝑuaricator fuisti g̃ damnatõez ꝓmeruisti a iusto iudice g̃ dãnaberis. Jte cũ idẽ audiret sepe ibi dici. rõnale. mortale. aut. Cõsiderãti hoc duplex occurrit mihi fructus qz rõnale mortale humiliat. ⁊ mortale rõnale cõfortat.　Nono requiret rõ de beneficijs generalib⁹. ⁊ particularib⁹ ⁊ specialib⁹. Job. ix. Si voluerit iudicio ꝯtendere non est q̃ rñdeat vnũ ꝓ mille. s bñficijs susceptis. Jdẽ. xxxj. Quid faciã cũ venerit ad iudiciũ. Et cũ q̃sierit q̃d rñdebo illi. Nunq̃d nõ in vtero fecit me ⁊c̃. ysa. xliij. Ego sũ q̃ deleo iniquitates tuas ꝑꝑ me. ⁊ petõꝝ tuoꝝ nõ recordabor. reduc me in memoria iudicemur sil. Narra si quid habes. vt iustificeris. Quis enĩ digne possit rñdere de bñficijs generalib⁹ creatiõis ⁊ passionis ⁊c̃.　Decimo requiret rõ de diuersis artificijs ⁊ officijs hoĩuz. Unde in. ps̃. De⁹ deoꝝ dñs locut est ⁊ vo. i. ⁊c̃. Primo de officio p̄dicationis q̃ñ de dignissimo p̄fert dicẽs ps̃. Peccatori dixit de⁹ q̃re tu enarras iusticias meas. O peccator. i. p̄dicator enarras teipsũz iudicãdo. qñ es in notorio peccato ꝯtra qđ p̄dicas. Secundo de officio sacerdotali. vnde ⁊ assumis o cũ sacerdos. testimoniũ. canõis. vel dñici corpis ⁊ sanguinis ꝑ os tuũ pollutũ. dicit glo Tertio de officio p̄ncipatuũ secularium cũ dicit. Tu vo odisti disciplinam Hiere. v. Job ad optimates ipsi magis ꝯfregerũt iugum. i. disciplinã sacre doctrie nõ obediẽdo. vel penitẽtie eã nõ faciendo. vel abijciendo. Proiecisti sermões meos retrorsũ Cõtra clericos qui sacrã scripturã vel p̄dicationẽ reijciũt ꝓpter alias sciẽtias. Si videbas furẽ ⁊c̃. Hoc ꝯ̃ p̄positos ⁊ p̄latos malis ꝯsentiẽtes. vel nõ ꝯcordes bõis. Os tuũ abũdauit malicia. h̃ cõtra adulatores mala laudãtes vel ꝯ̃ deum blasphemãtes. vt sũt tabernarij ⁊ lusores. Et lingua tua. cõcinabat dolos. i. cõponebat. Hoc ꝯ̃ negociatores ⁊ aduocatos ⁊ testes falsos. Sedens ⁊c̃. Hoc ꝯ̃ falsos iudices ⁊ detractores ⁊ accusatores. Et aduersus filiũ matris tue ⁊c̃. Hoc ꝯ̃ hereticos vel suo exemplo corrũpẽtes alios. Existimasti inique ⁊c̃. Hoc cõtra iusticiam ꝓ aliquo corrũpentes. vel cõtra hypochritas. Arguã te ⁊ statuã ꝯ̃ faciẽ tuã ⁊c̃. Hoc cõtra peccata occultãtes. Jntelligite hec q̃ obliuiscimi deũ. Hoc ꝯ̃ ignorantes ⁊ in ꝓsperis viuẽtes Sacrificiũ laudis ⁊c̃. Hoc ꝯ̃ ingratos et presumentes. Unde illic iter quo ostendam illi salutare dei.

De discussorum publicatione. DIS. VII.

Secundo fiet ibi discussionū publicatio: q2 iu/dex nō solū vniuscuiusq3 secreta sua fa/cinora reuelabit verūetiā oībus alijs angelis ꝛ hoībus bonis ꝛ malis amicis ꝛ inimicis. sicut ait ꝑ ꝓphetā Ezech. xvi. Ecce ego ꝯgregabo oēs quos dilexeras ꝛ vniuersos quos ode/ras: ꝛ nudabo ignominiā tuā corā eis. Soph. iij. Mane iudicium suū dabit in luce ꝛ nō abscondet. Itē reuelabo pudēda corā facie tua ꝛ ostēdā gentib⁹ nuditatē tuā ꝛ regnis ignominiā tuā. Singu/la verba diligenter attende: ꝛ discretionis libra pondera qd̄ sponsē/tur. Replebunt impij pudore ꝯfusionis timore dānationis: dolore turbationis stupore admirationis. Pudore qdē ꝯfusionis. q2 qlibet ho/mo si⁹ bō erubescit: etiā suauidē pudēda magis aūt verecūdatur vide/re aliena: sed incompabiliter plus horret ab alijs videri sua. Osten/dā pauꝑ dicit. Reuelabo pudēda corā facie tua: vt in teipso primi/tus erubescas. Postea subdit. Et ostēdā gentib⁹ nuditatē tuā. At/tende quāta verecūdia suffunderet honesta mulier ꝛ pudica si cor/ā oībus totius regni in suā ignominiā nudaret. Reuera pre ni/mia ꝯfusiōe deficeret: ꝛ si multa speciositate niteret. Magis aūt si deformis esset ꝛ horrida: ꝛ ꝓpter hoc in ludibriū haberet. Adhuc longe magis horreret: si multa feda ꝛ enormis i secreto cordis ꝯcelata corā oībus vulgaret. Quāto igit̄ incōpabilius imo ineffabilius quelibet aīa ꝯfundet qn̄ corpus eius oī deformitate turpius: ꝛ oī fetore fetentius: oībus ostendet. Adhuc lōge vehemē/tius q2 cūcta eius horrēda flagitia oībus reprobis hoīb⁹ ꝛ demo/nibus nudabunt. Adhuc etiā horribilius q2 ab oībus bonis ange/lis ꝛ hoībus videbunt: sed inestimabiliter intolerabilius se videri ab ipso sūmo iudice ꝯfundent. Cogitet vnusqsq3 si pōt: quāta tūc ꝯfusio in cordibus impiorū: ꝛ q̄ inexcogitabile ex hac extrema ꝯfusiōe tormētū. Cōfundent aūt impij sicut fur q̄ in furto deprehē/sus a iure furtiua corā oībus suspendit. Hiere. ij. Quō ꝯfundit fur q̄ deꝑhendit: sic ꝯfundent. Itē vt homicida qn̄ ꝓpter homicidiū corā oībus ad patibulū trahit. Itē vt adulter ꝛ adultera deꝑhensi q̄ corā oībus nudi fustigant. Ezech. xvi. Cōgregabo oēs quos dilexisti. ꝛ vniuersos quos oderis: ꝛ nudabo ignominiā tuā corā eis: ꝛ videbūt oēs turpitudinē tuā: ꝛ iudicabo te iudicijs adulterorū ꝛ effundentiū sanguinē. De hac ꝯfusione adulteri ꝛ adultere ha/bet. Eccli. xxvi. Itē ꝯfundent vt ꝯuictus de ꝓditione: cuius ꝓditio ꝯ eredatio in nundinis acclamat. Ezech. v. Dabo te in desertū et in obꝓbriū cunctis gentib⁹ ꝛc. Itē ꝯfundent vt ille q̄ ꝓpter leprā a ꝯsortio sanorū ꝛ ꝯciuiū expellit. Matth. xiij. Exibūt āgeli ꝛ sepa/rabunt malos de medio iustorū ꝛc. Itē ꝯfūdēt vt ille q̄ excōicat⁹ ē. ꝛ ab ecclesia eicit: ꝛ a nuptijs excludit. Matt. xxv. Nescio vos d̄ fatuis virginib⁹. ꝛ Matth. xxij. Quō huc intrasti nō hn̄s vestē nuptialē ꝛc. Itē ꝯfūdent: vt q̄ corā hoīb⁹ ꝑpetua ifamia ꝛ idelebili dānat. Hie/re. xx. Cōfūdent vehemēter: q2 nō itellexerūt obꝓbriū sēpiternū qd̄ nūq̄ delebit. Et. xxiij. eiusdē. Dabo vos i obꝓbriū sēpiternū: ꝛ ignominiā sēpiternā: qd̄ nūq̄ obliuiōe delebit. Cōfusionē ꝛ do/lorē eorū ostendit illd̄ qd̄ legit̄ i vitispa. Narrauit qdā senex: q̄ cū vel/let ꝯuerti ad religionē ꝛ ipediret eū mr̄ sua: dicebat q̄ vellet saluā/re aīaz suā: nec acqeuit ei. Fact⁹ aūt monach⁹ negligenter agebat. Mortua aūt mr̄e ꝛ eo egrotāte i extasi posit⁹ rapit̄ ad iudiciū iter iudicādos: vbi vidit mr̄ez suā: dicētē sibi. Quid ē fili qd̄ venisti: no/stri h̄ iudicād⁹: vbi sūt v̄ba q̄ dicebas: volo saluare aīaz meā: q̄ eō sic obmutuit: ꝛ erubuit. audiuitq3 vocē dicētē: vt adhuc reduceret/ur ꝛ de ei⁹ cenobio moreret. qd̄ ita factū ē. Et ꝯualuit: ꝛ cogita/uit de visiōe: ꝛ iclusit se: ꝛ assidue flebat ānos quos negligēter eges/sit ꝛ cū multi dissuaderēt ei tantū fletū ne lesionē oculorū pateret: nō acqescebat eis: sed dicebat si iꝓperiū mr̄is mee ferre nō potui qd̄ ferre potero iꝓperiū christi ꝛ angelorū ꝛ scōrū oīū. Itē ibidē qdā interrogauit senē. Dic abba mihi hoc. Cor meū durū nō ti/met deū: ꝛ quō timebo. Dixit ei senex puto q̄ si hō in corde suo te/nerit increpationē: possideat timorē. Dicit ei frater. Quid est incre/patio. Ait: vt in oī re increpet hō aīaz suā: ꝛ q̄ cogitet q̄ deo hoc oportet occurrere ꝛ icrepationē eius ꝛ scōrū sustinere. Itē qdā senex videns quēdā ridētē. dixit ei. Corā celo ꝛ terra reddituri sum⁹ rōnē totius vite nr̄e ꝛ tu rides. Itē dicebat abbas euagius. Illud di/rū ac timēdū ꝛ terribile iudiciū imaginare redijt ad memoriā re/ꝯditā pctōrib⁹ ꝯfusionē: quā passuri sunt in cōspectu dei ꝛ christi sui: ꝛ corā angelis ꝛ archangelis ptātib⁹ ꝛ vniuersis hoīb⁹. Scdo turbabunt timore dānationis. Sap. v. Turbabunt timore horribi/li. Quō enī nō timerent quando viderint ꝑemptorie se citatos: oīa peccata sua dare ꝯspicient: ꝛ se ꝑ eis nō egisse penitentiā recogno/scent: ꝛ sue dānationis manifesta signa videbūt. Isa. ij. Ingredie/tur fissuras petrarū ꝛ in cauernis saxorū a facie timoris dei ꝛ glie maiestatis ei⁹ cū surrexerit ꝑcutere terrā. Itē in ciuitate bisantina tal̄ dicit̄ eē ꝯsuetudo q̄ cū veniret ibi impator oēs vsurarij sui sunt ad redimēdū ꝛ capiēdū. Unī eo veniēte ibi abscōdūt se in latrinis. Quid ergo facient cū venerit ad iudicādū deus. Hiero. in eplīs. Si tāta cura ptimescit̄ iudiciū pulueris q̄ intētiōe cogitādū est q̄ for/midine ptimēdū sit tāte iudiciū maiestatis. Si balthasar rex adeo timuit articulos manus quos vidit scribentes in pariete Mane: techel phares numerauit: appēdit diuisū est. sic dicit̄ Dani. v. Qō vidit facies eius mutata est: ꝛ cogitatiōes ei⁹ ꝯturbabāt eū: ꝛ cōpa/ges renū ei⁹ soluebant: ꝛ genua ei⁹ collidebant. q̄nto plus timebūt videntes illū q̄ numerabit bona ꝛ mala: appendet singulorū merita: diuidet bona ꝛ mala. Nūc etiā timorē quē habebūt mali i iudicio ostēdit timor quē habebūt amici dei ꝛ habuerūt de sola hui⁹ me/ditatiōe. Mat. xxiiij. Nā virtutes celorū mouebunt. Job. xxvi. Co/lūne celi ꝯtremiscūt. Intellige nō timore penali s3 admiratiōe. Iō dauid dicebat: Dn̄e ne in furore tuo arguas me ꝛc. Job. xxxi. Quid faciā cū surrexerit ad iudicādū de⁹ ꝛc. Si q̄sierit qd̄ respōdebo ei. Idē. xiiij. Quis mihi h̄ tribuat vt in inferno ꝓtegas me ꝛc. Inuiti/patrū abbas amon rogat⁹ vt dicēt v̄bū edificatiōis ait. Talē debet hō facē cogitationē suā: q̄lē latrones ꝛ iniq̄ q̄ sunt in carcere iudi/cādū q̄ q̄rūt frequēter: vbi est iudex qn̄ veniet: ꝛ malorū suorū cōscu/ flent. Ita monach⁹ aīaz suā debet obiurgare ꝛ dicē. Ue mihi quō habeo astare ante tribunal christi. ꝛ malorū meorū reddere rationē. Si h̄ meditat⁹ fueris potes saluꝰ eē. Itē Hiero. Quotiēs dei iudi/ciū recolo. totis viscerib⁹ ꝯtremisco. Narrat Petr⁹ alfonsus q̄ qdā scūs heremita h̄ habebat scripta pre oculis: ꝛ ea frequēter in orōne ꝛ meditatiōe ruminabat dicēs. O aīa mea scias ꝛ recognoscas qd̄ operis dū potestas est in manu tua anteq̄ mouearis de loco tuo: anteq̄ venias ad locū in quo est iustitia: ꝛ ad portā iudicij in quo leges oīa q̄ fecisti in rotulo ꝯsciētie: vbi angeli a dextris ꝛ a sinistris ꝯsiliū tuū denudabūt qn̄ ante deū veniet iudiciū tuū in vna lance iudicij librabit omne bonū tuū. in altera omne malū tuū. Ubi oēs frēs ꝛ amici tui te deserēt: redēptionē nullā tibi inueniētes oblinio/ni tradēt. Memēto ergo mō dū potes creatoris tui. Hoc sepe reco/lens fremebat tremēs: ꝛ flebat. Eccēs. xi. Meminisse debet hō tene/brosi tpis ꝛc. Itē. xij. Memēto hō creatoris tui anteq̄ veniat tps afflictiōis ꝛc. Itē erūt stupētes ex horrore mirabiliū visorū ꝛ insoli/torū: ꝛ pre stupore deficiētes ꝛ obmutescētes. Psal. Oīs iniquitas opilabit os suū. Isa. xiij. Unusquisq3 ad ꝓximū suū stupebit. Nō solū stupebūt i visione malorū: s3 etiā in visione bonorū. Sap. v. Ui/dētes turbabunt timore horribili ꝛ mirabunt in subitatiōe inspe/rate salutis. Gemētes ꝛc. Et post: Ecce quō cōputati sūt int̄ scōs ꝛc. Si hester ita timuit in visione viri⁹ hoīs quē vidē ꝯsueuerat q̄ pe/ne exanimata est: vt habet Hester. xv. qn̄ ꝛc. Illa aūt cū redisset a casu requisita ab assuero qd̄ habēt: ait. Uidi te dn̄e q̄si angelū dei: ꝛ ꝯturbatū est cor meū pre timore glie tue. Ualde enī admirabilis es dn̄e: ꝛ facies tua plena grarū. Quid erit pctōrib⁹ in visione serita/tis tāte maiestatis. Itē si Joh. Apoc. j. ꝛ Dan. eiusdē. x. remāserūt q̄si mortui ad visionē vni⁹ āgeli. sic̄ etiā custodes sepulchri. Mat. vlti. Quid erit timoris pctōrib⁹: cū viderint ꝯtra se sūmū iudicē in summa seritate cū tot milib⁹ angelorū ꝛ sanctorū. Itē erūt inconso/labilit̄ merētes: vt dicit Chriso. Ex angustia oīu3 nihil eis ibi relin/quet̄ nisi luctus. qd̄ p3 ꝑ supraposita exēpla de ꝯfutato a mr̄e ꝛ de exēplo latronis ꝛ heremite: ꝛ de rege ꝛ tibicinib⁹. Tertio torq̄bun/tur dolore inuidētie: penitētie quidē sed infructuose: quia de pctīs suis dolebūt: nō amore diuine reuerētie: sed timore damnationis quā sibi scient ꝛ sentient iminere. Jer. xlviij. Erit cor fortiū moab q̄si mulieris parturiētis. Et eiusdē. lxix. Dissoluta est damascus. i. sīa peccatrix q̄ est saccus sanguinis. i. pctī. timor apprehēdit eā et dolores ꝛ angustie q̄si parturientē. Isa. xiij. Ululate q2 prope est dies dn̄i. ꝓpter h̄ oēs man⁹ dissoluent. ꝛ omne cor hoīs ꝯtabescet ꝛ ꝯteret: torsiones ꝛ dolores eos tenebūt q̄si ꝑturiētes dolebūt ꝛc. Sap. v. Intra se penitentiā agentes ꝛ pre angustia spūs gemētes. Ista penitētia nō erit fructuosa sic̄ nec antiochi. d̄ quo. ij. Mach. ix. Hec est penitētia latronis vi tormētorū violenter extorta. ꝛ ideo minime fructuosa. Torquebunt dolore inuidētie. Uidētes enī glo/riam beatorū inuidebūt: quā tn̄ obtinere nō poterūt. Psal. Pecca/tor videbit ꝛ irascet̄: dētib⁹ suis fremet ꝛ tabescet: desideriū pctōrū peribit. Quarto mouebunt stupore admirationis: nam in illa tāta cōgregatione mirabilia ꝛ stupēda videbūt. q2 q̄ boni ꝛ iusti mun/dano iudicio videbunt: inuenient reprobi. ꝛ qui viles ꝛ despicabi/les iudicant. ꝯtēnunt. deijciunt vel tanq̄ fatui deridentur. nūc fulge/bunt sic̄ sol. Sap. v. Mirabunt in subitatione insperate salutis ꝛc.

Sequit᷑. Hi sunt quos aliqñ habuim⁹ in derisũ ⁊ in similitudiné im properij. Nos insensati vitã illoꝝ estimabam⁹ insaniã ⁊ finé illoꝝ si ne honore. Ecce quõ cõputati sunt inter filios dei. ⁊ inter scõs sors illoꝝ est. Isa. xiij. Unusquisq; ad ꝓximũ suũ stupebit.

De promulgatoꝝ attestatione. DIS. VIII.

Ertio adhuc ad augmẽtũ miserie reproboꝝ fiet ibi ꝓmulgatoꝝ attestatio. Erũt aũt ibi multa accusantia ⁊ testimonia ꝑhibẽtia ꝯ malos. Primo q̃dẽ oĩs mũdi creatura. Scdõ sacra scriptura. Tertio interna ꝯsciã. Quarto opa ꝓpria. Quinto hoĩes iusti. Sexto etiã infideles. Septimo ipsi demones. Octauo oẽs scĩ. Nono scĩ angeli. Decimo etiã ipse deus. Primo siq̃dẽ accusabũt ipsos ⁊ ꝯ ipsos testificabunt᷑ oẽs creature sensibiles quaꝝ vsu vł obseq̃o sũt abusi. Greg. Si queris q̃s te accuset. Dico q᷑ totus mũd⁹. Job. xx. Reuelabũt celi iniq̃tatẽ eius. i. impij. ⁊ terra ꝯsurget aduersus eũ ⁊ aptũ erit germẽ domus ei⁹ in die furoris dñi. Psal. Aduocauit celũ desursũ ⁊ terrã discernere ppłm suũ. Itẽ Deut. xxx. Inuocabo ꝯtra vos celũ ⁊ terrã. i. oẽs creaturas q̃ sũt in celo ⁊ in terra. Scdõ ꝯ ipsos testificabit᷑ scriptura sacra: q̃ iõ reuelauit dñs ⁊ docẽri voluit ⁊ ꝯscribi: vt eã audiẽtes: legẽtes ⁊ meditãtes sm̃ eã viuerẽt: in ipsa ⁊ ꝑ ipsã discerẽt q̃d agendũ. q̃d cauendũ. q̃d timẽdũ. q̃d sperãdũ: q̃ oĩa in scriptura sacra docent᷑. Un̄ Joh. v. Scripture testimoniũ ꝑhibẽt de me. Hoc dicebat christus de seipso. Et sicut testimoniũ ꝑhibent christo ⁊ scĩs. ita testimoniũ ꝑhibẽt ꝯ malos. sicut ibidẽ dr̃. Est q̃ accusat vos moyses. i. lex accusabit q̃dã impios q̃ eaz audire vel discere noluerũt: vel audita retinere vel exeq̃ ꝯtẽpserũt.

Tertio ꝯ ipsos testificabit᷑ interior ꝯsciã. Sicut ait apl's Ro. ij. Testimoniũ illis ꝑhibẽte ꝯsciã ipsoꝝ cogitationũ accusantiũ aut etiã desẽdentiũ in die cũ iudicabit dñs occulta hoĩũ. Unusq̃sq; enĩ librũ ꝯdẽnatiõis sue portabit: ⁊ apertũ corã oĩbus demonstrabit: q̃ oĩb⁹ alijs euidẽtior ⁊ irrefragabilior testis erit: cũctisq; ⁊ ipso iudice tacentibus. i. si tacerẽt: q̃nimo si ꝑ ipso testimoniũ ꝑhibere possent ⁊ vellẽt ipsũ impiũ nihilominus ꝯdẽnabit. De libris hmõi dr̃ Dan. vij. Judiciũ sedit ⁊ libri apti sunt. Et apoc. xx. Uidi mortuos magnos ⁊ pusillos stãtes añ thronũ. ⁊ libri apti sunt: ⁊ alius liber aptus est q̃ est liber vite: ⁊ iudicati sunt mortui ex his q̃ scripta erant in libris sm̃ opa ipsoꝝ. Ideo sup illud Hiere. xvij. Peccatum iude scriptũ est stilo fer. ⁊c. dicit Bern̄. Uidebit᷑ in iudicio suo: ⁊ nudabit᷑ pectoris mei ꝯsciã: ⁊ de apto corde videbunt᷑ littere peccatoꝝ meoꝝ: q̃ scripte sunt stilo ferreo ⁊ vngue adamãtino: atq; vniuersa multitudo astantiũ leget in pectore meo signatas imagines pctõꝝ meoꝝ. Quarto testimoniũ ꝑhibebunt opa ꝓpria. Ecci. xj. In fine opis denudatio operũ eius. Apoc. xiiij. Scribe btĩ mortui q̃ i dño ⁊c. Et post. Opa enĩ illoꝝ sequunt᷑ illos. Bern̄. O pa bonorũ sequunt᷑ eos: sed opa maloꝝ eos persequunt᷑. Psal. Cognoscet᷑ dñs iudicia faciẽs in opibus manuũ suaꝝ cõprehẽsus est peccator vt herin⁹. De quo dicit naturales q̃ñ venit ad poma onerat se pomis infixis in eius aculeis ⁊ cũ venit hortulan⁹ ⁊ credit fugere: nõ põt onus excutere: sed capit᷑ cũ furto. ita mali capient᷑ in pctĩs suis. Itẽ vt symia que dr̃ habere duos fetus. vnũ quẽ tenerrime diligit ⁊ aliũ quẽ minus. Primũ vult habere semp pre oculis. aliũ retro: sed adueniẽte venatore dilectũ: vt dicit᷑ accipit intra brachia: minus dilectũ ꝓijcit retro sup humeros. Cũ aũt appropinq̃ãte venatore vult minus dilectũ ꝓijcere. Ille ita adheret ei q᷑ nõ põt cũ eijcere. Et ideo necesse habet dilectũ ꝓijcere: ⁊ capit᷑ sub onere minus dilecti. cũ nõ possit fugere. Sic hõ i ope pctĩ duo habet: voluptatẽ. s. quã semp vult pre oculis habere: ⁊ deformitatẽ ⁊ vilitatẽ ⁊ penalitatẽ. q̃ retro hʒ. nõ cogitans de his: ⁊ ideo cũ his dĩ reiecta voluptate in iudicio capiet᷑. ⁊ in inferni carcerẽ ꝓijciet᷑. Quinto testimoniũ ꝑhibebũt hoĩes iusti quos ꝯtẽnentes deriserũt pauperes: quos oppresserũt tp̃aliter: leserũt corpaliter: vel sp̃ũaliter grauauerũt vel ad pctĩn traxerũt: ĩpedierũt a bono verbis morib⁹ ⁊ exẽplis occasionẽ ruine vel scandali ꝑbuerũt pacẽ eoꝝ ⁊ cordis sabbatũ turbauerũt. Denique creatorẽ eoꝝ ⁊ dñm offenderũt. Ibi sp̃aliter subditi ꝯ supiores suos testimoniũ ꝑhibebũt. Sap. vj. Audite reges ⁊ intelligite. Discite iudices finiũ terre. Et post Data est vobis a dño potestas ⁊ virtus ab altissimo qui ĩterrogabit opa vestra ⁊ cogitationes vestras scrutabit᷑. q̃m cũ essetis ministri regni eius nõ recte iudicastis. Et post. Horrende ⁊ cito apparebit vobis: q̃m iudiciũ durissimũ in his qui presunt fiet ⁊c. Quare hoc Bern̄ respõdet dicens. Ueniẽt veniẽt ante tribunal christi allegatio dura clamor pupilloꝝ ⁊ viduarũ. quarũ vixere stipendijs nec diluere peccata. Contra hos dicit Hec. sup illud euãgelij Luce Designauit dñs. ⁊ alios septuagintaduos discipulos. Ueniet veniet ꝑfecto: nec lõge est illa dies in q̃ pastor pastoꝝ appareat: ⁊ vnusquisq; facta in publicũ deducat: vt q̃ imo subditoꝝ culpas ꝑ prepositos vlcisci᷑. tũc prepositorũ mala ꝑ semetipsm̃ seuiens dampnũ. Un̄ dñs ponit exemplũ de vidua ⁊ iudice iniq̃tatis. Luc. xviij. Et postea subiũgit. De⁹ aũt nõ faciet vindictã electoꝝ suoꝝ clamãtiũ ad se die ac nocte: ⁊ patientiã habebit in illis. Dico vobis q᷑ cito faciet vindictã illoꝝ. Sexto ⁊ pagani ⁊ ethnici q̃ fidẽ susceperũt christianos malos accusabũt. Sicut dicit dñs Math. xij. Uiri niniuite surgent in iudicio cũ generatione ista ⁊ ꝯdẽnabũt eã ⁊c. Qui penitentiã egerũt in predicatione ione. ⁊ ecce plusq̃ ionas hic: q᷑ christus aut ministri ei⁹ ꝑdicauit euãgeliũ regni quos moderni christiani nolunt audire. vel si audiũt penitẽtiã nõ agũt. Illi aũt audierũt ionã ⁊ statim penitẽtiã egerunt. Itẽ regina austri surget in iudicio cũ generatiõe ista: q̃ venit a finibus terre audire sapiẽtiã salomonis ⁊c. Que mulier de remotis partib⁹ cũ multis sumptib⁹ ⁊ comitatu ⁊ labore venit. Septimo accusabũt eos etiã ipsi demones q̃ eoꝝ scelera viderũt: quorũ ꝑsuasionib⁹ acquieuerũt: ⁊ ꝯsilijs adheserũt. Apoc. xij. Dicit᷑ accusator fratrũ q̃ accusat eos ante cõspectũ dei die ac nocte. Zach. iij. Sathan stabat a dextris magni ihesu sacerdotis vt aduersaret᷑ ei. Itẽ Aug. Astabũt deẽs ante tribunal christi: vt referat vnusquisq; q̃d gessit in corpore suo siue bonũ sit siue malũ. Presto erit diabolus: ⁊ recitabunt vba ꝓfessionis nr̃e ⁊ obiciet nobis in facie q̃cq̃d fecim⁹: ⁊ in q̃ die peccauim⁹: ⁊ in quo loco. ⁊ q̃d opis tũc tp̃is facere debebam⁹. Et si tales q̃les ꝓbare tutit᷑ inuẽti fuerim⁹ exultabit ille aduersari⁹ in aspectu iudicis se supiorẽ nobis eẽ clamãs ⁊ agens talẽ cãm apud talẽ iudicẽ. Habet enĩ tũc dicẽ ipe diabolus. Equissime iudex iudica istũ eẽ meũ ob culpã: q̃ tuus noluit eẽ ꝑ grãm. tuus ꝑ naturã me⁹ est ꝑ maliciã. tuus est ꝑ cõpassionẽ: me⁹ est ꝑ obseruationẽ. mihi obediẽs tibi inobediẽs. Cuidã ep̃o grauit᷑ egrotãti apparuit diabolus dicens q᷑ citabat cũ sũm⁹ papa ꝑ eũ ⁊ assignabat et diẽ quã ei nõiauit in q̃ vt dicebat oportebat eũ rõnẽ reddere de administratiõe sua. Cui die assignata visum est q᷑ ipse traheret᷑ in cãm corã papa. ⁊ q᷑ diabolus q̃ ei apparuerat cõtra eũ de eo petebat ius. at a papa de administratiõib⁹ suis q̃lit᷑ administrauerat i officio priorat⁹ q̃d ante habuerat: ⁊ q̃lit᷑ in officio abbatis: ⁊ quõ i officio ep̃i. Fuerat enĩ niger prior: abbas alb⁹: ⁊ tũc erat ep̃s. Cũ aũt respõderet᷑ de officio priorat⁹: ⁊ nesciret de eo rõnẽ reddẽ: q̃rit᷑ rõ de abbatis officio: in q̃ responsione magis deficiebat. ⁊ maxime post in respõsione ep̃atus. Cũ aũt in ea oĩno deficeret: ⁊ peteret aliã diem sibi assignari. allegãs q᷑ nõ fuerat in respõsione dicta premeditat⁹: assignat᷑ et alia dies peremptoria illi valde ꝓxima: in q̃ debebat iudex ꝓcedẽ ad sententiã diffinitiuã. Cũ aũt anxius pro h̄ eiularet fortiter ad clamorẽ ei⁹ cõuenit familia ei⁹. Cũ aũt dicta hec indicasset plurib⁹. die sequẽti apparuit ei diabol⁹ q̃ pri⁹ ei apparuerat: vocãs eũ ad reddendã rõnẽ venĩẽdũ corã sũmo iudice. Qui cũ se nondũ paratũ clamaret ⁊ ei⁹ aspectũ horreret: ⁊ diabol⁹ eũ magis vrgeret: admirantibus oĩb⁹ astãtib⁹ surrexit de lecto in quo iacebat volens fugere ⁊ demonẽ effugẽ. Cũ aũt fugeret cũ impetu impegit i colũnã petens inducias ⁊ eliso in ea capite cecidit ⁊ expirauit. Itẽ cũ q̃dã religiosus in q̃dã ciuitate ꝑdicasset ⁊ quidã q̃ affuerãt ꝑdicationẽ ei⁹ cõmendarẽt. Audiẽs h̄ quidã demoniac⁹ q̃ ligatus tenebat᷑ ibi ait: imo potius diabolus ꝑ eũ loq̃bat᷑. O hoĩes iste frat᷑ nihil dixit ꝑpłõ ad cõparationẽ hui⁹ q̃d ego predicarẽ si ꝑpłõ mihi loq̃ ꝑmitteret᷑. Si aũt ꝑpłm ꝯuocaueritis ꝓmitto vobis q᷑ veritatẽ predicabo: ⁊ in nullo mẽtiar ⁊ q᷑ in pace me habebo nullũ oĩno ledẽs. Cũ aũt sinãs aliquoꝝ ppł's aduocatus venisset: incepit referre historias multas: ⁊ de casu suo ⁊ hoĩs ⁊ quõ multos miserat de⁹ in mũdũ ꝑdicatores ꝓphas: filiũ suũ: aplõs martyres cõfessores ꝑdicatores ⁊ minores. Et ne aliq̃d omittat de⁹ de cõtingẽtib⁹ ĩuenerit ait me eẽ diabolũ: q̃ vobis cõpellor veritatẽ ꝑdicare: vt de⁹ magis habeat in die iudicij q̃d vobis improperet: ⁊ ego vnde vos magis accusem. ⁊ obiciat᷑ vobis ꝑ ipsos diabolos veritatẽ vobis ꝑdicatã fuisse. ⁊ vt vere diabolũ me sciatis. ecce egredior. ⁊ exiuit cũ magno sonitu ab obsesso: partẽ dom⁹ secũ ferẽs. Octauo accusabũt eos sp̃aliter oẽs scĩ quoꝝ piurauerũt noĩa. fregerũt vota: violauerũt festa ꝓphanauerũt impie loca scã blasphemijs ⁊ nephãdis opib⁹ impugnauerũt. Un̄ Apoc. vj. clamãt scĩ. Usq;quo dñe scũs ⁊ ver⁹ nõ vindicas ⁊ iudicas sãguinẽ nostrũ de his q̃ habitãt i terra: ⁊ date sunt illis singule stole albe. Et dictũ est illis adhuc sustinere modicũ tp̃s donec ipleat᷑ numerus fratrũ vroꝝ. In theutonia q̃dã archidiaconus ambiens ep̃atũ insidiabat᷑ ep̃o suo bono viro ⁊ sancto quõ cũ occideret. Et cũ cõsueuisset dict⁹ ep̃s venire ad matutinas ⁊ puenire alios ad salutandã beatã virginẽ ⁊ intrare ꝑ quãdã portã veterẽ. ⁊ collocauit de nocte archidiacon⁹ lapidẽ sup portã occulte

venisse eps vt consueuerat: et aperiens portam: lapide cadente et excere
bas et mortem. Archidiaconus cum multo labore obtinet episcopatum.
Cum ergo illum gaudens obtineret: et faceret conuiuium receptionis sue
quidam principes seruiens in mensa coram eo flexis genibus: subito ra
ptus fuit ante tribunal summi iudicis: et videt ibi beatam virginem mariam cum
magna multitudine sanctorum et angelorum adducentem dictum episcopum por
tantem cerebrum suum in manibus suis. Et dixit beata virgo fili adhuc recen
tes sunt in vulneribus et cerebro huiusmodi militis cuius hec sunt
et sanguis hoc cerebrum. crudelis et proditor homicida gau
det se obtinere pontificalem eius dignitatem. Respondit dominus. Quem mittam et
ille dicit. Tunc beata virgo ait Ecce hic seruitor suus. Cui dominus
dixit: Vade pro morte et citet dominum suum peremptorie: vt cito veniat
ad respondendum probando crimine predicto. et ei causam coram omnibus expo
nens. Quod audiens turbatus infremuit tremuitque. et cultellum quem
tenebat ad ferendum proiecit: amarissime flens. Rogatus ab omnibus et
in fine causam pandit: qua audita: episcopus subita morte percussus
in loco mortuus est. Ad idem facit exemplum valde terribile
quod de francorum quod refert Greg. turonensis. secundo lib. ca. xxij. et
quarto duorum nequam presbyterorum. qui conspirauerunt contra sanctum
sydonium aluernorum episcopum quorum alter egestiones emisit subi
to: et alter visus est a summo iudice: a sancto sydonio accu
sari: et in imis carceris detrudi angustijs. Alius autem
qui sydonio ambitiose et violenter occupasset episcopatum. cum
per pincernam citatus a summo iudice cadente de manu
poculo expirauit. Item in ciuitate turonensi. homo quidam con
sueuerat venire ad matutinas maioris ecclesie: et cum visum fuisset ei
quod venit ante horam: inueniens portas apertas: intrat et
in media. videt lumen maximum intrare per ecclesiam. et ange
los apportantes thronum lucidum et iudicem summum sedentem in illo thro
no et angelos assistentes ei. Tunc venit beatus martinus cum multitudi
ne: et accusauit quendam archiepiscopum illius ecclesie de multis fla
gitiis: et quod tam indignus auderet occupare cathedram beati martini et
fungi sedentibus pontificalibus sedens in cathedra: accusatur de omni
bus maliciis suis: nescit quid respondeat. Tunc dominus quasi indignatus pede
sedis ante personam sancti martini et aliorum illum percussit: et cum eo sede euer
tit et decessit. Ille autem qui hoc viderat ad domum episcopi cucurrit
festinanter rogans vt videret quid circa dominum suum ageretur: quem in
uentum mortuum inuenerunt. Eccl. x. Sedes ducum superborum
destruxit dominus et sedere fecit mites pro eis. Nono contra impios ange
li testimonium perhibebunt sub quorum custodia peccauerunt: quorum
admonitiones: et consilia. necnon intercessiones: et auxilia reprehen
sibiliter et ad statuum misterium contempserunt. Vnde ait origenes. Vnus
quisque in extremo iudicio aderit: producens illos quibus prefuit quos ad
bonum perduxerit per quibus semper faciem patris vidit. Vnde tot testibus
peccatis contra miseros omni fide dignissimis: et omni excepti
one maiorum non habebit eorum aliquis quid valeat respondere Sed dicere po
terit illud Job x. Instauras testes tuos contra me. Item quod angeli accu
sent peccatores ostenditur in visione Eulogij heremite de quo dicitur in vitis
patrum. Quod cum aliquando venisset de heremo ad proximam ciuitatem
vendere cophinos quos fecerat: nec inueniret hospitium in ciui
tate: collegit se in angulo quodam iuxta viam vbi orabat: facta
autem nocte peruenit homo ad eum cum laterna: quaerens quid ibi faceret. Quod ab
duxit eum ad hospitium. cum maxima hylaritate et charitate eum
suscipiens ei largiter ministrans. Qui admirans charitatem di
xit cum vt ei diceret vitam suam qui refert se esse latomum: et
lucrum diuideret in tres partes. De vna ipse et familia sua viue
bat. Secundam in oblationes et alias elemosynas erogabat. Tertiam in ho
spitalitatem et religiosorum reseruabat. Cum autem redisset ad cellam suam
cogitauit quod bonus esset dispensator hospes suus: atebat apud se quod
magnum bonum esset quia non habebat magnam pecuniam ad dispendendum. Ro
gauit deum vt eius pecuniam multiplicaret. Cum in hoc perseueraret. minime
angelus dicens quod forsitan melior esset et mediocris substantia quam m
agna. Cum heremita non acquiesceret: orauit angelus si vellet fideiu
bere pro eo quod non peruerteretur: oratis diuitijs fideiubet heremita Cum autem in
monte latomus intrauisset ad quendam murum antiquum diruendum. inuenit cauam
plenam aureis denarijs. portat ad domum suam: fugit cum auro constantino
polim ad curiam et muneribus gratiam imperatoris fit balliuus eius. Et post quam
dis terre facti oppremebat pauperes terre: rapitur heremita ad iudicium
videt et audit angelos quaerimonias afferentes domino de dicto latomo a
dictus et pro diuersis malicijs accusatur. dicit iudex: vt pro co
fideiussor vocetur. Cum autem ille stupens ac tremens non audiretur a quoquam
et ne se verteret: audit angelos clamantes occurrite augu
stum. Intelligens hanc esse beatam virginem. prosternit se ad pedes eius.
qui prius causa obtinet vt mittatur constantinopolim ad eum reuocandum.
Qui cum vadens ibi multoties attentans ei loqui et se ingerens verberatus
fuisset a seruis suis quasi ad mortem cum non posset ei loqui redit ad cellam
suam affligens se et rogans beatam virginem Qui rapitur vt prius et audit quod
et prius. etiam et plures et grauiores accusationes. venit beata virgo vt
prius allegando pro eo apud iudicem. Impetrat ei quod liberetur a fideiussi
one. Mortuus imperatoralis substituitur. Qui cum vellet capere dictum ba
liuum fugit in bargiam pauper redit ad locum suum et officium et ad peniten
tiam et assueta opera pietatis. Cum dictus heremita veniret ad ciuitatem cum
quodam discipulo suo in angulo in quo prius latitans orabat tunc dictus
latomus cum laterna veniens recepit eum vt prius. Ipse sit incomparabiliter
gaudens refert omnia facta discipulo suo: que prius dicta sunt. Decimo
ad cumulum damnationis eorum contra ipsos testificabitur ex abundanti
etiam ipse iudex. sicut ipse dicit per prophetam Hier. xxix Ego sum iudex
et testis dicit dominus. Vnde egregie ait Prosp. in li. de vita contemplatiua
Cum ad illud vltimum iudicium venerimus ab eo iudice iudicandi qui nec
occultatione criminum falli potest nec ad impunitatem pudendam mune
ris alicuius oblatione corrumpi. cum ceperint omnium secreta reuelari: et non
solum actus vel verba: sed etiam ipse cogitationes ostendi quid faciemus sub
tanti iudicis maiestate: quid excusationis ostendere poterimus: quos de
fensionis arte purgabimus. Que nobis subuentura penitentia quam
gestare carne contempsimus: que nos defensura sunt opera bona que in hac
vita non fecimus. ad quos apostolos ibimus: ad quos alios sanctos confugie
mus. quorum exempla fi et verba contempsimus. An forte aliquos fra
gilitas corporis excusabit. Sed excusationem eorum reclamabunt omnia
exempla sanctorum: que fragilitatem carnis in carne vincentes: quod fecerunt vtique
posse fieri docuerunt. Maxime quia nec ipsi peccato sua virtute sed dei mi
serantis auxilio restiterunt: qui se non quaerentibus et gratiam: atque vt in eum cre
dant ostendit: et in se credentes ne a peccato vincantur inuicta protectione
defendit. Quid ergo responsuri sunt impij: si eis dominus dicat: Si po
tuistis cur non restitistis desiderijs peccatorum. Si non potuistis: quare meum
contra peccata non quesiuistis auxilium. Aut vulnerati quare non adhibuistis
vulneri vestro remedium. Numquid adhuc obmutescentibus: et quid excusa
tionis referant non habentibus dicet: Ligate eos manibus et pedibus. et
mittite in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium.

De attestatorum disceptatione. DIS. .IX.

Quarto fiet ibi ab ipso iudice disceptatio. Non solum enim erit ibi occultorum perscrutatio per scrutatorum publicatio publicatorum attestatio. Quorum primum erit graue: secundum grauius: tertium grauissimum. quinimo ad desolationis miserie eorum cumulum fiet eis obiurgatio ab ore ipsius iudicis quod erit ineffabiliter supergrauissimum. Joel. iij. Congregabo omnes gentes: et ducam eas in vallem iosaphat: et disceptabo cum eis. Ipse namque quanto benignior fuit in peccata nostra dissimulando longanimior ad peni tentiam expectando promptior ad indulgendum. pronior ad gratiam conferendum. tanto tunc erit seuerior ad increpandum. grauior ad audiendum. et implacabilior ad puniendum. Vnde ait Isa. xxiiij. Tacui semper silui. patiens fui: quasi parturiens loquar. O quis faciet eius poterit sustinere: quis interpretationes audire: quis tonitruum magnitudinis eius intueri: Ait Job O quam amara: quam horrenda quam medullarum cordis penetratiua erit vox illa. Ait enim Apostolus Hebre. iiij. Viuus est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti: pertingens vsque ad diuisionem anime ac spiritus: compagum quoque ac medullarum et discrutator cogitationum cordis. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius. Sed sicut ipsemet ait Math. xxv. Ante increpationes reproborum premittet laudes et preconia bonorum. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei. possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim et dedistis mihi manducare. sitiui et dedistis mihi bibere etc. Postmodum increpationes proferet impiorum dicens: Esuriui et non dedistis mihi manducare etc. Hoc autem sciendum quod iudex improperabit eis non solum mala que fecerunt et locuti fuerint: aut etiam cogitauerint. verumetiam bona que omiserunt aut neglexerint. Sed et beneficiorum suorum omnium immensam multitudinem: que ingrate susceperint: quibus abusi fuerint: que neglexerint: contempserunt: aut abiecerint castigationes: medelas: atque innumera remedia quibus curari debuerint et non sunt curati. Creaui vos inquiet ad imaginem et similitudinem meam: et vos eam nequiter prophanastis: angelorum meorum custodiam dedi vobis: et vos eam contemnentes monitis eorum contraria operari minime timuistis. Patriarchas. prophetas et apostolos misi vobis ad commonere faciendum vos: quos audire renuistis. insuper cum in forma dei essem: hanc serui formam propter vos in mundum veniens accepi. in qua triginta tribus annis vobis seruiens salutem vestram curiose procurari non renuam operando: discurrendo predicando: ieiunando: in orationibus pernoctando. Sustinens in factis meis obseruatores. in dictis contradictores et murmuratores. In hac quoque forma pro vobis traditus fui vendutus et ligatus consputus: velatus facie colaphis cesus. flagellatus: spinis coronatus: m

daciter accusatus morte turpissima cōdēnatus crucifixus cū ipsis deputatus derisus ab oībus felle ꝛ aceto potatus mortuus lanceatus. Paradisū vobis aperui grāz meā obtuli. sp iuuare vos paratus fui regnū mei gloriā repromisi. nō cogi vos sed libertatē spūs vobis dedi amore solūmō ꝛ volūtatē bonā a vobis reqsiui. Quid vltra debui vobis facere ꝛ nō feci. Dicite mihi petōres passibiles ꝛ mortales qd passi estis ꝑpter me creatorē ꝛ saluatorē vrm: q cum ipassibilis ꝛ imortalis essem passibilis ꝛ mortalis ꝑpter vos fact⁹ sū. Jmmo passionē ꝛ mortē sustinui. Deniqꝫ ad eoꝝ ꝯfusionē amplius cumulādā. ꝛ vt ꝓfsus inexcusabiles videant̃ ostēdet eis christus sue bñdicte passionis insignia: videlicet crucē clauos lanceā: spongiā: ꝛ arūdinē. Jnsup ꝛ reseruatas in suo glorioso corpe cicatrices. vñ Matth. xxiiij. Tūc apparebit signū filii hoīs i celo. Criso. Nō erit tūc defensiōis loc⁹: vbi videbūt christū exhibētē testimonia seu insignia sue passiōis. Jō retinuit dñs cicatrices vt eas petōrib⁹ in iudicio ostēdat ꝛ exprobret eis q̄ sustinuit. Augu. in lib. de symbolo sup illud. Jnde venturus iudicare viuos ꝛ mortuos. Fortasse in corpe suo dñs cicatrices seruauit ꝛ vulnera cordiū discipuloꝝ sanaret: ꝛ vt in iudicio hostib⁹ exprobraret vt ꝯuincens eos dicat. Ecce hoīez quē crucifixistis. Ecce deū ꝛ hoīez in quē credere noluistis. Uidete vulnera q̄ infixistis. agnoscite latus qd pupugisti qm ꝑpter vos aptū est: nec tn̄ intrare voluistis q nō estis redēpti ꝓcio sāguis mei. Discedite g maledicti a me ꝛc. Festinet g vnusqsqꝫ vt peniteat ꝛ viuat: caueat vt ꝓcio sanguis redimat ne si inuētus nō fuerit: in numero redēptoꝝ sit de numero pditoꝝ. Hiero. Quid facies aut qd dices o petōr hō cū ꝯ te loquet̃ ꝯsciā ꝓpria. accusabūt elemēta cū armabit̃ ꝯ te oīs creatura: erit christ⁹ ꝯ te ꝓ vulnera sua ꝯ te allegabit: cicatrices ꝯ te loquent̃ claui de te cōquerent̃. Sed qre i disceptatiōe diuini iudicij sola opa mīe ꝛ nō aliaꝝ virtutū opa memorant̃. tā in cōmēdatiōe bonoꝝ q̄ȝ in obiurgatiōe maloꝝ. sciendū q hoc nō est: qꝛ de solis illis iudiciū teneat̃ sed vt se pronū ad remunerādū ostēdat magis opa mīe q̄ȝ iusticie vel alteri⁹ virtutis cōmemorat. Si eni opa tā facilia: ꝛ ad q̄ rō nāl̃ inclinat tāto pmio remunerabit: q̄nto magis ea q̄ sūt difficiliora. Jtē vt ostēdat q q̄cūqꝫ saluabit̃ magis ex dei mīa q̄ȝ ex suis meritis saluabit̃: ꝛ ei soli q̄ miaz fecerit: mīa ꝯcedet̃. Jn redargutione maloꝝ sīlr sola imisericors auaritia memorat̃. Primo vt ostēdat̃ q impij nō sūt digni mīa. qui miaz nō fecerūt. Quia sicut ait Jac. ij. Judiciū sine mīa fiet illis. q̄ nō fecerunt miaz. Jtē vt cū cumuluz diuine mīe susceperint iuste de tanta ingratitudine arguent̃: q̄ vel minima mīe opa nō fecerūt. Jtem opa mīe omissa aggrauāt rigorē iustitie. Pensandū est aūt q si dānat̃ qui sua nō dedit: quanto iustius q̄ rapuit aliena. Utrū aūt illa disceptatio vocalis erit vel mētalis tm̄. Rñdent aliqui q erit mētalis tm̄: qꝛ si singuli iudicarent̃ vocaliter: longissimū tēpus requireret. Alij dicūt q erit mētalis ꝛ vocalis: qꝛ christus iudicabit interi⁹ vt deus: ideo iudiciū erit mētale. Et iudicabit vt hō ꝛ in forma hoīs: tō erit vocale. Quia taz fiet mō diuino eo q vnusquisqꝫ ꝯsciā accusabit se in particulari de singulis ꝛ fiet mō humano: qꝛ oēs in generali iudicabunt̃ iudicio vocali. ideo nō oportebit q longo tpe ꝓtendant̃. Sciendū q timor iudicij ꝛ eius memoria vtilis est ad multa. sicut docet Crisosto. dicens. Hic dei timor est qui nocentes corrigit: fugat crimina: innocentiā seruat: perpetē tribuit facultatē. Jdeo sicut ait Greg. in moral̃. Justi predictā ꝯfusionē ꝛ ignominiā euadere cupientes: et etiamen illud districtissimū puenire volētes. iudiciū suū quotidie introrsus agūt: qd deo qd ꝓprimo debeāt solerter aspiciūt atqꝫ ad agēda bona se vehemēter accēdunt: ꝛ de ppetratis malis districte redarguūt. Unī hī dicit̃ ꝓuer. xij. Cogitatiōes iustoꝝ iudicia. Jbi quippe debet vnusquisqꝫ mens ꝛ causas suas apud dñm ꝛ causas dñi ꝯtra se sollicita inquisitiōe discutere. Debet eni caute pensare vel que bona a deo pcepit: vel que mala bonis illius puerse viuendo rependit. Qd electi quotidie facere nō cessant. Accedūt eniz ad secretariū iudicis intra sinū cordis. Cōsiderāt q̄ȝ districte q̄nqꝫ feriat q̄ diu patiēter expectat. Metuūt in his que se egisse meminerūt: ꝛ puniūt flendo qd se male ppetrasse itelligūt: timēt subtilis dei iudicia etiā de his que in semetipsis fortasse intelligere nō pñt. Uidēt eni in dei diuinitate. qd ipsi p hūanitatē nō vident. Cōsiderant districtū iudicē q̄ quo tardius venit: eo seuerius pcutit. Scōꝝ eteni patrū ꝯuentū cū eo pariter ꝯtēplant̃. eorūqꝫ vel exēpla vel dicta se ꝯtempsisse reprehendūt. Atqꝫ in hoc secreto interioris iudicij ipsa mentis sue discussione ꝯstricti penitendi feriūt qd supbiēdo cōmiserunt. Jbi nanqꝫ aduersum se quicquid in se impugnat enumerant. Jbi ante oculos suo omne quod defleant. coaceruāt. Jbi quicquid p irā districti iudicis feriri vel infligi possit intuent̃. Jbi tot patiunt̃ supplicia quot pati timēt. Nec deest in h̄ iudicio mēte ꝯcepto omne misteriū qd punire reos suos plen⁹ debeat. Nā conscientia accusat: rō iudicat: timor ligat: dolor excruciat. Qd etiā iudiciū eo certius punit quo interi⁹ seuit: qꝛ videlicet ab exteriorib⁹ nō accedit. Unusquisqꝫ eni cū cām hui⁹ examinis ꝯtra se aggredi cepit: ipse est actor q̄ exhibet: ipse reus q̄ exhibet̃. odit se q̄le fuisse meminit. ꝛ ipse est q̄ semetipm insequit̃ illū q̄ fuit. Quia g̃ nunc in potestate nr̃a ē interiū mētis nr̄e ꝯtra nos subire iudiciū: recognoscēdo accusem⁹ nosmetipsos q̄les fuim⁹: penitēdo torqueam⁹. nō cessem⁹ dū licet iudicare qd fecim⁹. Quia sic dic̃ Apls. i. Cor. xi. Si nosmetipsos iudicarem⁹: nō vtiqꝫ iudicaremur. Reprobꝝ enim nāqꝫ ꝓpriū eē solet semp praua agere: ꝛ nūq̄ȝ q̄ egerit retractare. Omne eni qd faciūt ceca mēte ptrāseunt: statiqꝫ fuit nisi cū puniti fuerint nō agnoscūt. At ꝯtra Electoꝝ est actus suos ab ipso cogitationis fonte discutē. ꝛ omne qd turbidū ꝓferūt excitare. Hec Gre. Jtē in vitispatrū legit̃ q cū appollonius abbas mitteret̃ a dño ad pdicādū in egyptū. cū eēt dissensio in qdā ciuitate inter duos viros ꝛ altera pars nollet flecti ad pacē ꝑpter ꝯfidētiā cuiusdā latronis sui signifer q̄ erat multū fortis: rogauit ipm scūs q ipse humiliaret se ad pacē ꝓmittēs ei q ipse rogaret dñm pro eo vt dimitteret ei petā sua. tūc ipse se ꝓstrauit ꝛ alij pacē fecerunt. Duxit eū secū ad heremū. ꝛ rogat pro eo dñm. Tunc vterqꝫ rapit̃ ad iudiciū ꝛ vider dñm iudicantē scōs: ꝛ angelos assistētes ꝛ adorātes: discussis actibus latronis ꝛ vita ꝛ manifestat̃: ꝛ damnatiōe quā merebat ostēsa orauit scūs appolloni⁹. ꝛ dictū ei: Licet nulla ꝯuentio christi ad belial: lucis ad tenebras: ꝯcedo tn̄ dicit dñs ei istū tibi. q̄ artissimā penitentiā egit: fact⁹ monach⁹ scūs. Jtē in qdā maxima abbatia cisterciensis ordinis quidā fuit ꝯuersus multū ꝯtēplatiuus. qui cū eēt in oroñe: visum fuit ei astare ante oculos suos diuinū iudicē ꝛ angelos assistētes multū accusare petā ꝛ facta enormia duorum magnoꝝ hominū quoꝝ alter magn⁹ comes fuit: alter magn⁹ plat⁹. Cū aūt dñs q̄si grauiter ferre videret̃ mala eoꝝ: ꝛ grauissimas damnationes eis adiudicaret: affuerūt aliq̄ in illa curia rogātes dñm pro eis. Ad quoꝝ pces dñs distulit sentētiā mortis ꝛ damnatiōis quā eis parauerat: pcipiēs ꝯuerso q eos moneri faceret p abbatē suū. Conuersus aūt abbati retulit visa ꝛ audita. facta ꝛ noīa illoꝝ quos ipse prius nō nouerat. Cū aūt p viros magnos moniti essent ꝓ curāte abbate. ꝛ visio eis eēt relata. laicus vitā emēdauit. iniuit: ꝛ penitentiā egit: ꝯfessor suus ei ciliciū tradidit. quo ipse cū fuisset delicatissim⁹ ad carnē vtebat̃: ꝛ magnas elemosynas ꝛ penitētias faciebat: ꝛ in bona ꝯfessiōe ꝛ in magna deuotiōe cū oī sacroꝝ susceptiōe ad dñm migrauit post plures annos penitētie pacte. Clericus aūt admonitus vel paruipēdit: vel aliquib⁹ ei tribulatiōib⁹ insurgētib⁹ a ꝓposito si bonū ex h̄ cōceperat pedē retraxit: ad vindictam iniuriarū anhelans. Cū aūt oīa successissent ei prospere ꝛ ad votū cōpleuit desideriū animi sui. subito cū nō speraret sublatus est de medio: in nocte festiu⁹ ꝛ letus ꝛ sanus intrans lectū. in mane mortuus a suis in lecto suo inuentus est.

De sententie prolatione. DIS. .X.

Post citatiōez pemptoriā mortuoꝝ: ꝛ disceptatiōnē discussoriā meritoꝝ: restat audire sententiam singuloꝝ. Ad h̄ eni fiunt citatiōes. ꝛ meritoꝝ discussiones in iudicijs: vt a iudice sentētia ꝓferat̃: ꝛ vnicuiqꝫ scdm merita rependat̃. Ait eni Sapiēs ꝓuer. xvi. Judiciū determinat causas. Nimirū iudicial̃ sentētia reformat pacē i linguis: imponit finem in flagitijs. certitudinē prebet in dubijs. Audiat ergo sentētia sūmi ꝛ eterni iudicis cū reuerētia ꝛ tremore: audiat̃ cū indigentia ꝛ amore. Hoc aūt debem⁹ aduertere: q extrema iudicis nr̃i sentētia bipartita est. vt scdm differētia meritoꝝ in iudicatis inuēta fiat differēs retributio premioꝝ: vel inflictio tormētoꝝ. Primo naqꝫ describit̃ sentētia delectabil̃ desiderabil̃ ꝛ amabil̃ in honorē ꝛ gloriā btoꝝ cū dicit̃ Uenite bñdicti ꝛc. Matth. xxv. Scdo ꝓfert̃ sentētia terribil̃ horribil̃ ac intollerabil̃ in dolorē ꝛ eternū reproboꝝ. Et recte primo ꝓfert̃ sentētia de glorificatione beatoꝝ. Nam sūmi iudicis bonitatē magnificā ꝛ largitatē munificā magis decet cōferre stipēdia q̄ȝ inferre supplicia. Dicit ergo Uenite benedicti ꝛc. Et sunt hic quattuor attēdenda totis precordijs: et totis nisibus appetēda. videlicet electoꝝ cōmēdatio gratiosa: cum dicit Benedicti patris mei. Secundo inuitatio amorosa. Uenite. Tertio inuestitio fructuosa Possidete. Quarto possessio gloriosa. Preparatū vobis regnū. Primo siquidem electi ab ipso iudice cōmendant̃ cū dicit Benedicti. O cōmēdatio gaudiosa ꝛ amabil̃ dulcorosa ꝛ honorabil̃. a iudice qui non metit̃ non blanditur nec fallit cōmēdari. Unī dicet eis illud Psal. Bñdicti vos a dño q fe

et celū z terrā. Scḋo cōmēdati curialiter inuitant̄ cū addit. Ue
nite O inuitatoriū gratiosū amarosū z gaudiosū inuitatoriū nul
la vedignatiōe spernēdū nulla pigritia negligendū nulla obliuiōe
delendū: sed oī affectiōe appetendū z tota intentiōe q̄rendū Uos
inq̄ qui fuistis hūiles serui mei mihi hūiliter obsequēdo milites
strenui. p me viriliter sustinēdo fideles amici. sinceriter diligendo
frēs charissimi mihi ɔformiter viuēdo. Uenite inquā et reficiami
ni honoremini et mihi vniamini sicut mēbra capiti sicut rami stir
pi. sicut amici amico dilectissimo sicut sponsa sponso dilectissimo
Unū Matth. xxii. Curialiter nos inuitat ad nuptias: dicens. Oia
parata sūt. venite ad nuptias. Et Apoc. vlt. Et sponsus z sponsa di
cūt veni. z q̄ audit dicat veni: q̄si diceret. Et christus sponsus. z to
ta celestis curia amicabiliter inuitat ad nuptias cuiuslibet nrm. di
cens: veni. Et q̄ istā inuitationē audit nō debet esse ɔtētus q̄ sol⁹
veniat: sed alijs dicat: veni. Tertio inuitati actualiter inuestiunt̄
cū dicit possidete. i. in hereditatis vestre vobis frequenter p̄missē:
tu dilate ardenter ɔcupite: hūiliter requisite: possessiōnē actualē in
trate: ingredimini z possidete eā. Unū cuilibet amico suo dicet dn̄s i
morte illud deutero. Incipe possidere terrā. Quarto inuestiti in
troducunt̄. cū dī. regnū qḋ vobis paratū ē a ɔstitutiōe mūdi. Hec
est passio gloriosa: nō ɔueniēter regni noīe designat̄. De quo dicit̄
Sap. iiii. Accipiēt regnū decoris. z diadema speciei de manu dn̄i.
Unū in iudicio dicet eis vos estis q̄ p̄mansistis mecū in tentatiōib⁹
meis z ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ meus regnū: vt
edatis z bibatis sup mēsam meā in regno meo. Luc. xxii. De hui⁹
regni adeptione recognitionē faciūt oēs sci: z grās agūt christo. di
centes illud Apoc. v. Redemisti nos dn̄e in sanguine tuo ex oī tri
bu z lingua: z pplo z natiōe: z fecisti nos deo nr̄o regnū z sacerdo
tes: z regnabimus sup terrā. O q̄ gloriosū est regnū in quo cū christo
regnāt oēs sancti. Sed hec in generali dicta sufficiāt: quia in
speciali dicere plura p̄ponimus. cū agemus de gloria beatorū. Se
quit̄ snia de ɔdēnatiōe reprobor. cū dicit. Ite maledicti in ignem
eternū q̄ paratus est diabolo z angelis eius. Ubi primo describit̄
impior exprobratio. Maledicti. Scḋo ipsor ɔdēnatio. Ite i ignē
eternū zc. Primo igit̄ ponit̄ exprobratio ignominiosa. Quanti
quippe honoris est z preconij a sūmo iudice cōmēdari: tante ɔfusi
onis est z obprobrij ab ipso exprobrari. De hac malediciōe dicit̄
Eccl. xli. Ue vobis impijs: q̄ dereliquistis legē altissimi. q̄m si nati
fueritis in malediciōe nascemini: z si mortui fueritis in maledicti
one erit pars vestra. O q̄ inestimabilis z intolerabilis erit ɔfusio i
cordibus: sūme supbis z tumidis impior ab ore tāti iudicis: in cō
spectu multitudinis infinite maledictionis iacula sustinere: in tāt⁹
venire: spūs hoīs adhuc in carne viuētis plus eligeret z tolerabil⁹
sustineret: valde graui sensibili pena torqueri: q̄ maledictiōibus z
obprobrijs obiurgari. Post maledictionē p̄fert̄ ɔdēnatio ad pe
nā Et p̄mo ad penā dāni. Ite. Scḋo ad penā sensus cū addit. In
ignē eternū zc. Hec est duplex pena reprobis preparata. s. separatio a
deo z scōr ɔsortio: z cruciatus eternus in inferno. Hec sunt securis
z ignis de qb⁹ dī Matth. vii. Ois arbor q̄ nō facit fructū bonū ex
cidet̄ z in ignē mittet̄. Quarū penar pauorē asserit ibi crisostomus
esse tormētis oībus grauiorem. Horrendū est inquit illud gehēne
supplicū z res intolerabilis. Tn̄ si decē mille gehēnas ponat ali
quis: nihil tale dicturus est: quale est ab illius btē glorie p̄pelli ho
nore: z christo exosum esse. His ergo q̄ regno celor iudicabunt̄ in
digni. sicut dicit Greg nazanzenus. Erit hec grauior oī pena q̄ p̄ij
ciunt̄ a deo z pudor atq̄ ɔfusio ɔsciētie cor cuius finis vel reme
diū nusq̄ inuenietur. Itē btūs Greg. in moral. de virginib⁹ ait. O si
sapere posset quis palato cordis quid admiratiōis hēat. ecce spon
sus venit: q̄d dulcedinis. que parate erant: intrauerūt cū eo ad nu
ptias: q̄d amaritudinis: z clausa ē ianua. Januā enī gloriosi regni
adītū intellexit: q̄ post iudiciū nulli patebit. Tūc siquidē apparebit
illius seueritas magna: cuius nunc est mīa. Nemo scit q̄ districte
iudicat: z q̄ seuere punit. Illud iudiciū timēs Psal. dicebat. Nō
intres in iudiciū cū seruo tuo dn̄e: q2 nō iustificabit̄ in ɔspectu tuo
ois viuēs. Multi nūc iusti credunt̄: z se bonos arbitrant̄: qui tūc
reprobi inuenient̄. Multa nūc bona z meritoria reputant̄: que tn̄
ad examen diuini iudicij deducta manifeste patebūt esse peccata.
Multaq̄ nūc leuia iudicant̄: que appensa libra iustitie i portabili
ter grauia videbunt̄. Unū. i. Pe. iiii. Si iustus vix saluabit̄ impius z
peccator vbi parebūt. O examen horrendū. O tremēdū iudiciū O
sententia diffinitiua modis oībus metuenda: locis oībus meditā
da: momentis oībus expectanda: ac totis viribus declināda. Tūc
eni quis eam audebit audire: quis eā poterit expectare: postremo
quis eam poterit sustinere: Illa cū p̄lata fuerit: nulla potentia po
terit infirmari nulla sapientia reuocari nulla prece nullove precio
mitigari nec ab ea ad aliū iudicē poterit appellari Bern. Ueniet
q̄ male iudicata reiudicabit: male iurata cōsultabit q̄ faciet iudiciū
iniuriā patiētib⁹: z q̄ iudicabit in iustitia paupes. z arguet in equi
tate pro mās̄uetis terre. Ueniet pro certo q̄ p prophetā minat̄ Lū
accepero tp̄s ego iustitias iudicabo Quid faciet de iniustis iudi
cijs q̄ etiā iustitias iudicabit Ueniet inquā dies iudicij vbi plus va
lebūt pura corda q̄ astuta vba: z ɔsciētia bona q̄ marsupia plena:
qm̄ q̄dē iudex ille nec fallet̄ verbis nec flectit̄ donis. Hoc āt pēsan
dū est q̄ iudex ille iustissim⁹ nulli parcet nulli deferet: nulliusq̄ pal
pabit. Nō enī subtrahet psonā cuiusquā: q̄ est oīuz dnator nec vl
lius verebit̄ magnitudinē: qm̄ pusillū z magnū ip̄e fecit z eq̄liter
cura est illi de oib⁹. Hoc tn̄ saluo q̄ exiguo cōcedet̄ mīa potentes
aūt potēter tormēta patient̄. Fortiorib⁹ enī fortior instat cruciat⁹
Zelus z furor viri nō parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusq̄
prec⁹: nec recipiet pro redemptiōe dona plurima. Prouer. vi. Eya
frēs charissimi timeam⁹ illā sententiā: caueamusq̄ totis nisib⁹ ne
incidam⁹ in eā: q2 horrēdū est incidere in man⁹ dei viuētis. Hebr. x.
Curram⁹ ad curiā mīe ɔdonātis anteq̄ ɔueniamur ad curiā iusti
tie punientis Scḋm ɔsiliū Apli Hebre iiii. Adeam⁹ cū fiducia ad
thronū glie vt miam ɔsequmur: z gratiā inueniam⁹ in auxilio opor
tuno. Unū btūs Aug. ait. Misericordie tp̄s mō ē iustitie tp̄s post
erit. Unū mīe tp̄s vocat mō auersos: donat petā ɔuersis patiēs est
sup petōres donec ɔuertant̄. q̄ñcūq̄ ɔuersi fuerint: p̄terita obliui
scitur: futura p̄mittit: hortat̄ pigros: ɔsolat̄ afflictos docet studio
sos adiuuat dimicantes. neminē deserit laborantē z clamantē ad
se: donat vnde sibi sacrificet̄ ip̄e tribuit vnde placet̄. Magnū mīe
tp̄s nō vos trāseat frēs nō vos trāseat: venturū est iudiciū. Erit tūc
penitētia sed infructuosa. Sap. v. Intra se penitentiā agētes: z pre
angustia spūs gemētes. Tūc iudex a seueritate sua flecti non pote
rit: nec ei⁹ sententia immutari valebit Nūc aūt pron⁹ ad miam incom
parabilit̄ plus desiderat grāz suā dare q̄ nos recipe plus petā nr̄a
remittere q̄ nos dimittē vel de illis penitere velim⁹. Si aūtē aliq̄ñ
iuste petis nr̄is irascitur z tanq̄ pius pr̄ filios delinquētes punire
voluerit: nihilomin⁹ tn̄ multa facilitate placat̄. Legim⁹ enī q̄ moy
ses filios isrl̄ punire nitentē detinuit: aaron iā punientē cōpescuit.
Dauid angelū penitentē: pplm humilitate placauit. Ezechias sen
tentiam de morte sua reuocari: lachrymis impetrauit. Niniuitarū
penitētia sententiā de exterminio ciuitatis iam p̄mulgatā reuoca
ri p̄meruit. Quid plura: Ante tp̄s deficiet q̄ oīa exēpla huiōi enu
merare possim⁹: qm̄ quotidie infinitis modis dei miam experimur.
Nouit de⁹ mutare sententiā: si tu noueris emēdare delictū: ait Am
brosi⁹: Caueam⁹ tn̄ frēs charissimi ne diuina clemētia abutētes z
impunitatē nobis fatua securitate z p̄sumptuosa fiducia p̄mitten
tes in petōr sordib⁹ maneam⁹: z dei miam in seueritatē iustitie cō
uertam⁹. Nā quāto mīa dei nobis est largi⁹ preparata tāto distri
ctius z implacabili⁹ seuiet iustitia ei⁹ puersis nr̄is operib⁹ z ingra
titudine p̄uocata. sicut ait Apl's Ro ii. An diuitias bonitatis eius
patiētie z lōganimitatis ɔtēnis. An ignoras q̄ benignitas dei ad
penitentiā te adducit. Scḋm duritiā aūt tuā z cor impenitēs thes
saurisas tibi irā in die ire z reuelationis iusti iudicij dei.

De sententie executione. DIS. XI.

Post citationē electorū z congregationē citatorū
post disceptationē z discussionē plenariam
meritor: post prolatā sententiā fm exigētiā discussor:
iam nō restat aliud nisi actual̄ executio iudicial̄ senten
tie: vt recipiat vnusquisq̄ penā vel premiū pro suorū qualitate fa
ctorū. Nō enī estimandū est q̄ in illa curia sūmi regis ita fiat sicut
fit in aliquib⁹ curijs principū mundanor. In quib⁹ aut veritas nō
inquirit̄: aut inquisita tacet̄: z sub aceruo pecunie sepelit̄: aut sen
tētia nō p̄fert̄: aut saltē in tpa multa differt̄. Sed nō sic impij: nō
sic faciet iustus iudex. de quo scriptū est Isa. xvi. Sedebit iudicās
z querēs iudiciū: z velociter reddens quod iustū est. Bene velocit̄
reddet vnicuiq̄ quod iustū est: q2 p̄fecto imediate post platā sen
tētiā z bonos cū iubilo ducet in gloriā: z reprobos a facie sua pro
iectos sic deuoluet z p̄cipitabit pariter in gehēnā. sicut dicit̄ Math.
xxv. Ibūt hi in suppliciū eternū. s. reprobi. Justi aūt in vitā eternā
In disceptatione fuit ordo cōtrarius: quia iudicis sūme boni pro
priū est prius recordari bona facta bonor q̄ mala facta malorum
Postmodū vo in exitu vtrorūq̄ prius nominat penam malorū: vt
nos prius q̄ timoris sunt mala deuitare discam⁹. Postmodū vo q̄
sunt honoris bona appetere studeam⁹. vel q2 reprobi ex condigno
damnatiōis sue supplicia meruerūt: electi vo gloriā ex dei mia po
tius q̄ ex meritis obtinebūt. Item q2 prius volet purgare mundā

reprobis expellendo: omesq; mūdi totius feces ⁊ fetores ac elemen-
toꝝ omīū purgamēta cum eis in baratrū deuoluēdo: vt illis electis
mūdus pulcer ⁊ mūdus remaneat ad ꝯsolationē electoꝝ in nouaꝫ
pulchritudinē innouandus. sicut infra declarabit᷑. Hoc aūt sciē-
dū est ꝙ ignis ille ꝯflagratōis quo mūdi facies purgabit᷑. vt dictū
est faciē iudicis antecedet. sicut ait Psal. Ignis añ ipsū pcedet et
ꝯcomitabit᷑. sicut ait Idē. Ignis in ꝯspectu eius exardescet Et legi-
tur ꝙ plata sniā ꝯtra malos. Ite maledicti in ignē eternū. Ille tē-
poralis ignis iussu iudicis qsi flatu potenti repentino ⁊ rapido sic
inuoluēs reprobos demerget pariter in infernū. O quātus luctus
oīuꝫ quātus vlulatus ⁊ gemitus. quāta doloris acerbitas quanta
⁊ q̄ȝ ineffabilis calamitas reproboꝝ in actuali ⁊ eterna sepatione a
gloria ⁊ a glorioso ꝯsortio bonoꝝ: quā tūc ꝗdē videbūt vt sciant q̄
⁊ quāta pdiderūt: eā nunq̄ȝ imppetuū aspectur: sed inestimabilit
plus dolebūt de tā vili electione ⁊ sepatiōe ppetua a ꝯsortio ⁊ aspe-
ctu diuino. tanq̄ȝ videlicet de irrecupabili amissione sūmi boni. Et
aduerte ꝙ cū deus magis sit intimus aīe q̄ȝ ipsā sibiipsi ac totū bo-
nū aīe magis sit ipse q̄ȝ ipse sibi dolorē incōpabilit᷑ actiorē sentiet
aīa cuiuslibet in sepatiōe sui a deo: q̄ȝ si ipa ꝯscinderet᷑: ⁊ a seipsa
violenter si esset possibile secaret᷑ ac plus vellet totū bonū suū per-
dere q̄ȝ bonū diuinū Hoc est plus appetet nō esse simpliciē q̄ȝ sic
esse. Rursus cū de amissione alicui⁹ boni tātus debeat esse dolor
quātū est de eius adeptiōe gaudiū. Profecto tā ineffabilis: ⁊ inesti-
mabilis erit dolor in reprobis de eterna a deo sepatione. quātū in-
effabile ⁊ inestimabile gaudiū erit in btīs de eterna dei visiōe. De
quo gaudio dicit apl's. i. Corin. ij. Nō oculus non vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hoīs ascendit: q̄ prepauit deus his q̄ diligūt eū.
Deniq; cū deus sit sūmū. imēsū. ⁊ infinitū bonū. de eius amissione
debet esse sūmus dolor in reprobis: ⁊ esset imensus ⁊ infinitus si
aliqd infinitū posset esse in creatura: sed hoc esse nō pōt: sed est in
eis quātū pōt ipsoꝝ capacitas ꝯtinere. Diabol⁹ ḡ cū toto corpore
suo .i. multitudine innumerabili oīuꝫ reproboꝝ subito demerget᷑ ⁊ p̄-
cipitabit᷑ in infernū. sicut ait Grego. in moral. exponēs illud Job:
Cūctis videntibus pcipitabit᷑: q₂ eterno iudice tūc terribiliter ap-
parente astantibus legionibus angeloꝝ: assistēte cūcto ministerio
celestiū potestatū atq; electis oībus ad hoc spectaculuꝫ deductis:
ista belua crudelis ⁊ fortis .i. diabolus in mediū captiua deducet᷑ ⁊
cū suo corpe .i. reprobis oībus eterne gehēne incendijs mancipat᷑:
cū dr̄. Ite maledicti ī ignē eternū. O quale spectaculū illud erit qn̄
hec īmanissima bestia electoꝝ oculis ostendet᷑ q̄ ħ tpe belli minus
illos terrere poterat si videret᷑. Sed occulto ac iusto dei cōsilio ħ
agit᷑: vt ⁊ nunc p eius grām nō visa vincat᷑ a pugnātibus ⁊ tunc a
lens victoribus iam captiua videat᷑. Tūc aūt iusti diuino adiuto-
rio quātū debitores sunt plenius recognoscūt qn̄ tā fortē bestiam
viderunt quātā infirmi vicerūt: ⁊ in hostis sui īmanitate ꝯspiciunt
quātū debeāt grē defensoris sui. Redeūt enī de hoc plio tūc mili-
tes nr̄i virtutū trophea deferētes: ⁊ receptis corporibus cū iam in
illo iudicio celestis regni īntroitū sortiunt᷑. prius īmanissimas vires
huius antiq̄ serpentis aspiciūt ne vile estimēt qd̄ eua serūt.

De iudiciū subsequentibus.

Eracto iudicio. natura humana in suo termino ꝯstituet᷑:
⁊ iō esse incorruptibile sortiet᷑. Quia vō oīa corpalia quo-
dāmō sunt ppter hoīeꝫ: ꝯueniēs erit vt status oīuꝫ rerum
corpaliū imutet᷑ vt ꝯgruāt hoīuꝫ statui q̄ tūc erūt. Quia igit᷑ mul-
tiplicatio hoīuꝫ est ppter cōplendū numerū electoꝝ q̄ pcipue sunt
de intentiōe diuina. reprobi vō q₂ auertūt se a volūtate diuina: nec
ponunt᷑ in numerū in ordine vniuersi. iō cōpleto numero electoruꝫ
cessabit hoīuꝫ multiplicatio. ⁊ sic cessabit generatio ⁊ corruptio ho-
minis: ⁊ p ꝯsequēs cessabit in oībus creaturis. Et q₂ motus celi est
causa generatiōis ⁊ corruptiōis in istis inferiorib⁹. iō etiā motus
celi cessabit. Quo cessante generatiōe etiā ⁊ corruptiōe cessante cre-
ature incorruptibiles ⁊ q̄ aptitudinē habent ad ppetuitatē post iu-
diciū remanebūt. Sciendū est aūt ꝙ ꝗdā creature habēt aptitu-
dinē ad ppetuitatē sm̄ totū ⁊ sm̄ partē: vt corpora celestia: quedā
sm̄ totū. sed nō sm̄ partē: vt elementa sm̄ partē sunt corruptibilia
q₂ ppter ꝯtrarias q̄litates est in eis mutua actio ⁊ passio: ⁊ per ꝯse-
quēs generatio ⁊ corruptio in ꝯfinijs eoꝝ. ⁊ iō in ꝯfinijs suis corru-
ptibilia sunt. cessante aūt motu celi nō erit ī eis mutua actio ⁊ pas-
sio. iō nec corruptio. Et iō elemēta post iudiciū remanebūt. Quedā
aūt creature corruptibiles sunt sm̄ totū ⁊ non sm̄ partē: vt homo.
Nam aīa rationalis est incorruptibilis cōpositū aūt corruptibile.
Omnes igitur creature que quoquomodo habent aptitudinē ad
perpetuitatē: remanebunt in illo vltimo statu mundi: deo sua vir-
tute supplēte: qd̄ eis ex infirmitate sua deest. Bruta igitur anima-
lia ⁊ plante ⁊ corpora mixta q̄ sm̄ totū ⁊ sm̄ partē sunt corruptibi-
lia nullo mō in illo incorruptiōis statu remanere debebūt. Sic in-
telligendū est verbū Apl'i. i. Corin. vij. Preterit figura hui⁹ mūdi:
q₂ videlicet spēs hui⁹ mundi q̄ nūc est cessabit: sed substātia rema-
nebit. Sic etiā intelligit᷑ illud Job. xiiij. Nō cū dormierit nō resur-
get donec atterat᷑ celū. i. donec ista dispositio celi cesset q̄ cū moue-
tur in alijs motū causat. Sicut ait Aug. Judicatis his q̄ non sunt
inuēti in libro vite ⁊ in eternū ignē missis figura hui⁹ mūdi igniū
mūdanoꝝ conflagratiōe purgabit᷑ sicut facto mūdanoꝝ aq̄ȝ dilu-
uio. Qua siquidē ꝯflagratione corruptibilia elemētoꝝ q̄litates in-
cendendo penit⁹ interibūt q̄ corporib⁹ nr̄is corruptibilib⁹ cōgruebāt:
atq; ipsa eoꝝ substātia q̄litates illas habebit q̄ corporib⁹ īmortali-
bus mirabili mutatione ꝯueniāt: vt videlicet mūdus in meli⁹ inno-
uatus apte accōmodet᷑ hoīb⁹ etiā carne in meli⁹ innouata. Unī vi-
dit Johānes sedentē in throno a cui⁹ cōspectu fugit: celū ⁊ terra ⁊
mare tam nō est. q₂ peribūt hec sm̄ exteriorē faciē. nō sm̄ substan-
tiam. Ante iudiciū quidē fiet eorū purgatio ab infectione ⁊ corru-
ptione quā ex pctīs hominū ꝯtraxerūt. Et q₂ ignis inter alia elemē-
ta maxime est actiuus ⁊ corruptibiliū ꝯsūptiuus: ⁊ sordiū purga-
tiuus. ideo ꝯsumptio eoꝝ q̄ post iudiciū remanere nō debent ⁊ pur-
gatio totius mūdi ꝯuenientissime fiet p ignē. Ceterū q₂ gen⁹ huma-
nū nō solū a corruptione liberabit᷑ sed in electis glīa vestiet᷑. Crea-
tura autē corporalis sm̄ ꝯgruētiā status finaliter disponet᷑. Ideo
quelibet creatura corporalis nō solū purgabit᷑ vt dictū ē veniētā
innouato hoīe innouabit᷑. ⁊ hoīe glorificato etiā suo modo q̄dā
claritatis gloriā ꝯsequet᷑. Unī Apoc. xxj. Uidi celū nouū ⁊ terram
nouā. Et Isa. lxv. Ecce creo celos nouos ⁊ terrā nouā. ⁊ nō erūt in
memoria priora ⁊ nō ascēdent sup cor ⁊c. Cōsiderem⁹ si placet
faciē ⁊ pulchritudinē hui⁹ mūdi in meli⁹ innouati. Et sciēdū ꝙ
terra nō erit gibbosa vel mōtuosa. sed ad figurā sphericā reducetur.
Et quia nō erit amplius hominū habitatio sup terrā: tota circūda-
bitur aquis vt in elemētū aqua formā sphericam habeat. Sic ⁊ aer
et ignis sphericam formā habebūt ⁊ se mutuo cōtinebūt. nec erūt
in confinijs confusa vel permixta. quia cessabit in eo actio ⁊ passio
vt dictū est. Supposito igit᷑ ꝙ in elemētoꝝ purgatiōe quicqd gros-
sius pōderosius ⁊ amplius tenebrosum erat in terra descēdent in-
fra regionem inferni. In aqua frigidū glaciale: ⁊ omnis salsedo et
amaritudo ⁊ fluibilitas. In aere grossities oīs mobilitas: ⁊ oīs
peregrine impressiōis receptio. In igne vō ardor ⁊ siccitas fuerit
sepata terra in superiori sui parte erit vt cristall⁹: aque multoplus
perspicue subtiles ⁊ pure q̄ȝ sint modo. Et forte sic erunt similes ce-
lo aqueo. Aer vero purior clarior rarior ⁊ ignis. Similiter in aere
non fient impressiones alique: vtpote nubes ⁊ venti: ros ⁊ pruina:
niues et grandines fulgura ⁊ choruscationes: tonitrua ⁊ tempesta-
tes. nec aliqua huiusmodi: sed perpetua serenitas: claritas. ⁊ tem-
peries sempiterna. In igne vō q̄ nunc vsq; ad diem iudicij calidus
est ⁊ lucidus post illam innouationē mūdi: vt ait Basilius in exa-
meron. Lux sepabit᷑ a calore Aut enī. In retributionib⁹ delictoꝝ
ratio nos secretior docet partiendā esse ignis naturā. cui⁹ lux ad il-
luminādos iustos deputabit᷑ ardor autē pficiet ad impios ꝯcre-
mandos. Unī ait Psalmista. Uox dn̄i intercidentis flammā ignis.
Hec ergo credit᷑ esse facies huius mūdi. Corpora vō celestia mira-
bili claritate fulgebūt. Porro iuxta verbum Isa. xxx. Erit lux lune
sic lux solis ⁊ lux sol' septēpliciter sicut lux septē dierū. Celū aūt
firmamenti facies luminosa credit᷑ esse: sicut nunc sunt stelle. Stel-
larū vō claritas in septuplū maior erit. Dicit autē Isido. ꝙ nec sol
nec luna postea ad occasum sunt ventura. sed in loco in quo creata
sunt sine fine manebūt. Unde dicitur Abac. iij. Sol ⁊ luna steterūt
in habitaculo suo: sol in puncto orientis: ⁊ luna in puncto occiden-
tis. Unde dicit᷑ Isa. lx. Nō occidit vltra sol tuus. Non ergo erunt
amplius diei noctisq; vicissitudo. sed erit vna dies nō habens vi-
speram continua: semper clara: que nota est dn̄o. Hec autē clari-
tas et pulchritudo mirabilis non erit ad necessitatem. quia etiam
omnes sancti fulgebunt sicut sol. Sicut ait dn̄s Mathei. xiij. Ful-
gebunt iusti sicut sol in regno patris eoꝝ. Propter quod dicitur
Isa. lx. Non erit tibi sol ad lucendū. s ad necessitatē: erit tamen ad
vniuersi decorē: consolationē ⁊ delectationē sanctoꝝ et creatoris
laudem gloriam ⁊ honorē. Unde Isaie. lxv. Post illud: Ecce creo
celos nouos et terram nouam. Subditur: Exultabitis ⁊ gaude-
tis vsq; in sempiternū in his q̄ ego creo. Hec de finali iudicio et
de statu mundi post iudicium ad presens in generali ⁊ grosso mo-
do: modo dicta sufficiant. Nunc non restat nisi in speciali dicere
de supplicijs reproboꝝ ⁊ gloria beatoꝝ. Et prius dicemus sancien-
te dn̄o de supplicijs reproboꝝ.

¶ Libri Secundi Pars tertia de supplicijs reprobor.

E numero nouis/
simor quattuor ppositor. supius duo
bus expeditis exiliter z breuiter termi
nati ordine ɔsequẽti cũ adiutorio grẽ
ihesu christi iã nr̃e ɔsideratõis oculos
ɔuertamus ad tertiũ nouissimor. i. in/
fernũ put inspirãte deo poterimus in
tuendũ z aliquit ostendẽdũ supplicia
dãnator. Circa q aũt tria ɔsideran
da occurrũt. Primo ostendẽdũ est q
infernus sit. Scdo vbi sit. Tertio qd sit. i. que quales z quante sint
pene inferni. Q infernus sit z de situ eius. DIS. I.

Irca primũ. s. q infernus sit pbat auctoritatib9
scripture sacre tã noui q̃ veteris testamẽti
scõr testimonijs. rõnib9 z exẽplis. Primo qdẽ aucto
ritatibus vet. testa. Ait eni patriarcha Jacob Gen. xlij.
Deducetis canos meos cũ dolore ad inferos. z Numeri. xvj. dicit
moyses de chore, dathan z abyron. Descẽdẽt viuẽtes ad infernũ.
Itẽ. j. Reg. ij. Dñs mortificat z viuificat. deducit ad inferos z redu
cit. Itẽ Job. vij. Qui descẽderit ad inferos nõ ascendet. Psal. Do/
lores inferni circũdederũt me. Idẽ in eode. Pericula inferni inue/
nerũt me. Silr z alij pphete in locis innumeris. Silr z apli inter
articulos fidei hũc articulũ posuerũt. Descẽdit ad inferna. Itẽ pau
lus Eph. iiij. Qd ascendit qd est nisi q z descẽdit primũ in inferio
res ptes terre. Et. b. petrus. ij pe. ij. Rudentib9 inferni detractos in
tartarũ zc. Et Apoc. xx. Infernus z mors dederũt mortuos suos:
sed qd est oibus efficacius testimoniũ pme veritatis. q dicit ore p
prio. Luce. xvj. Mortuus est diues. z sepultus est i inferno. q aut
nõ receperint testimoniũ scõr z christi nouerunt se esse iudeis aut
paganis deteriores z infideliores q infernũ esse crediderũt: z in li/
bris suis de hoc scripta multa reliquerũt. Itẽ h ostẽdit rõ si scri
ptura aut hũana testificatio cessaret. Cuilibz eni bn disposito ostẽ
dit hec hũana rõ quẽlibet regẽ debere hre aulã regiã ad amicos z
sodales tenendũ: delectãdũ: z secreta sua eis ɔ̃icãdũ. Et ille dz eẽ
in domo regis pulcherrim9: z honestissim9 loc9. Ali9 loc9 ẽ magis
infim9 z min9 decẽs. Ubi fiũt a suis necia dom9: vt ẽ coq̃na: stabu
lũ. Itẽ ali9 ẽ loc9 infim9 abiectissim9 vt carcer. Prim9 loc9 ẽ cõmẽ/
sũlũ regi z amicissimor. Scõs suor z iumẽtor. Terti9 ẽ reor. g cũ
rex regũ de9 sit z oiuz maxim9 z iustissim9 bz ista tria edificia. Pri
mũ ẽ celũ. qd ẽ habitaculũ amicissimor: vbi recreant pascunt z cõ
solant cireo. Scõs ẽ mũd9 iste stabulũ iumẽtor. s. corpor z offici
u suor laboratũ. Terti9 ẽ infern9 vbi rei z iudicati artant. De h
Isa. xxiiij. Cõgregabũt sic i ɔgregatiõe vni9 fascis. z claudent in
carcere ppetuo. Et. xlvj ca. Et Sap. xviij. Digni erant carere luce z
pati carcerẽ tenebrar. Et dñs Matth. v. Iudex tradet te ministro
vt in carcerẽ mittaris. Itẽ nõ solũ h pbat p viuos. sz z p mortuos
q resuscitati h dixerũt. Ut pz Hebr. xj. Receperũt mulieres de resur
rectiõe mortuos suos. Hoc etiã pz in miraculis scõr: z in vitis pa. z
dial. Greg. Circa scdm. s. vbi sit infern9. Sciẽdũ q sub terra sic
scriptura sacra testat. Psal. Introibũt i inferiora terre. Idẽ. Sub
stãtia mea in inferiorib9 tre. Idẽ. Eruisti aiaz mea ex iferno inferi/
ori. Itẽ Job. xvij. in fine. In pfundissimũ iferni descẽdẽt oĩa mea
Itẽ Eph. iiij Q aũt ascendit qd ẽ zc. Itẽ Apoc. v. Nemo poterat
apire librũ neq i celo neq i tra neq subt9 terrã. Itẽ Numeri. xvj
De absorptiõe chore. Disrupta ẽ terra sub pedib9 eor: z apiens os
suũ deuorauit eos. descẽderũtq viui in infernũ opti humo. põ. Li
berasti aiaz meã ex inferno inferiori. Qd videt velle pbare Greg.
dial. xliij. De hac re nihil temere diffinire audeo. Nõnulli nãq i
terrar qdã pte infernũ eẽ putauerũt. Alij vo hũc sup terrã esse exis
tĩmãt. Et post exponẽs vbũ apli supra dictũ. dicit. Sub tra aie exute
sũt in iferno existẽtes zc. Post ɔcludit. Cũ g ad soluẽdũ librũ nul
lus sub tra dign9 inuẽt9 oẽ. qd obstet nõ video vt sub terra infern9
esse credat. Aug. tñ dicit. ignis iferni cuiusmodi sit vl i q pte mũdi
nemine pcit9 arbitror scire: nisi cui spũs dei reuelauerit. Circa
tertiũ. s. de penis z supplici ɔdãnator tã hoĩuz q̃ demonũ i iferno
ɔsiderãda sũt quattuor. Primo qdẽ de ɔditionib9 huiõi penar. Scdo
de vtilitate meditatõis ear. i. ad qd z quãtũ sit vtile de penis huiõi
meditari. Tertio mouẽt aliq qões circa ɔditiões huiõi penar z sol
uũt. Quarto ponũt aliq visiões siue reuelatões ad meditãdũ vtiles
z sciẽdũ. Circa primũ sciẽdũ. q sic ex diuersis scripture sacre loc z
ex libris scõr instruimur: i inferno credẽda sũt firmissime: cogitãda
pfunde frequẽtissime meditãda ac vehemẽtissime formidãda sup

plicior ac miseriarũ diuersitas innumerabil. acerbitas intollerabil.
et eternitas interminabil. Nã ibi est dolor z miseriarũ diuersitas
ta innumerabil q nec lingua posset exprimere nec intellect9 cõpre
hẽdere: nec mens hoĩs cogitare. Sicut etiã quidã gentilis ait. Non
mihi si centũ lingue sint oraq centũ Ferrea vox. oẽs scelerũ cõpre
hẽdẽ formas. Oĩa penarũ pcurrere nõia possem. Sic eni ocul9 nõ
vidit nec auris audiuit nec in cor hoĩs ascendit q̃ preparauit de9 his
q diligũt eũ. sic pfecto debem9 agnoscere q humanus oculus nunq
vidit. nec auris hoĩs viatoris audiuit nec in cor hoĩs ascedit q̃nta
sint mala q preparauit deus his q offenderũt eũ. Licz aũt innumera/
bilia sint z ineffabilia nõ tñ oino tacere volum9. nec silẽtio cõpe
rire debem9. sz de innumerabilib9 aliq numerare: z de ineffabilib9
pauca z breuiter effari studebim9. vt nobis z alijs cogitandi mate/
riã pbeam9. Est igit sciendũ q ibi erit pena duplex. videlicet pe
na damni z pena sensus. Pena damni nihil aliud est q̃ eterna ca/
rẽtia diuine visionis pper demerita ppria. Eterna dico ad differẽ
tiã pene purgatorij: q nõ est eterna. Propt demerita ppria dico ad
differentiã pene puero: q sine purgatiõe ab originali petõ decesse
runt. q et si ppetuo diuina careant visione: nõ tñ pper aliqd actua
le vel psonale petũ. Pena sensus multiplex est. Nã qdã ptinẽt ad
sensum interiorẽ. qdã ad exteriorẽ. i. qdã ad corp9. qdã ad animã.
sic enumerãdo patebit. Primo quidẽ est ibi penarũ diuersitas:
sic ex plurib9 scripture sacre locis. z scõr vbis z scriptis salubriter
edocemur. Deu. xxxij. Cõgregabo super eos mala. i. oĩa genera tor
mẽtor: z sagittas meas. i. penas pũgitiuas penetratiuas z afflicti/
uas cõplebo in eis: q septẽ sagitte q hic infixe sunt pper petũ. s.
fames. sitis: calor z frigus. lassitudo infirmitas z mors ibi perfecte
cõplebunt. Unũ ibide subdit: Cõsumẽt fame: z deuorabunt eos
aues morsu amarissimo. Dẽtes bestiarũ imittã i eos zc. Itẽ Eccl.
xxix. Ignis grãdo fames z mors oĩa hec ad vindictã creata sũt zc.
Itẽ eiusdẽ. xl. Furor zelus z tumultus fluctuatio z timor mortis:
iracũdia pseuerãs z ɔtentio. Sequit. Et sup peccatores septuplũ.
Pluet sup petõres laqueos dicit Psal. Quia sic gutte pluuie sunt
innumerabiles: sic z pene malor. Sequit. Ignis sulphur spũs pcel
larũ pars calicis eor. Nota totũ Greg. Erit in inferno frigus insu/
perabile: ignis inextinguibil. vermis imortal. fetor intollerabil. te/
nebre palpabiles flagella cedentũ. horrida visio demonũ: cõfusio
petõr: despatio oiuz bonor. Itẽ Aug. Ue illis quib9 prepat dolor
vermiũ. ardor flãmarũ. sitis sine extinctiõe: stridor dentiũ lachry me
oculor: tenebre exteriores sine luce: pena interminabil. Ubi nõ est
vllus honor sine agnitio primis sed cõtinuus dolor z gemit9. Ubi
mors appetit z nõ dabit. Ubi nõ ẽ honor seruor z regis: nec dñs
sup seruũ. nec mr diligit filiũ aut filiã. nec fili9 honorat patrẽ. Ubi
est oẽ malũ z ois indignatio: z fetor z amaritudo abundat. Ad
idẽ declarãdũ faciũt q infra dicunt de visionib9 ostẽsis. Ad aiaz
nẽpe ptinet timoris pturbatio pudoris ɔfusio vehemẽtia doloris
corrosio odij z rancoris ire tristitie: z furoris. remorsus ɔscientie:
excecatio rõnis tediũ vite: z desideriũ mortis. ɔsortiũ demonũ. ser
uitus: despatio z blasphemia. Ex parte vo corporis erũt ibi acerbi/
tas ardoris. atrocitas algoris. fetoris imẽsitas. fumi obscuritas. te
nebre palpabiles: pcelle terribiles: penuria famis: ariditas sitis: at/
tritio verberũ ɔstrictio cathenarũ. morsus serpentũ. turpitudo hor
ribil. põderositas iportabil. imbecillitas debil. vlulat9 z gemit9. do
lores z torsiões: amaritudines z egritudines. De his oib9 z hor
singul lz nõ eodẽ ordine quo enumerata sunt saltẽ breuit ad decla
rationẽ istor tã scripture sacre sentẽtias q̃ scõr testimonia pfera/
mus. Licet sint alia multa q nec pseq nec enumerare possem9: hic
solũ pauca de multis imo de infinit sunt eligim9 succinctore de/
claranda. Primo qdẽ de acerbitate ardor9. q istud ẽ de quo cõmu
z scripture sacre z sci loquit inchoare pponim9. Dicit eni de ipso
Deu. xxxij. Ignis succẽsus ẽ in furore meo. z ardebit zc. Itẽ Psal.
Sic ignis q cõburit siluã. z sic flãma cõburẽs mõtes ita psequeris zc.
Job. xx. Deuorabit eũ ignis q nõ succẽdit. Sup qd ait Gre. Hebe/
ne ignis cũ sit corpore9: z i se missos reprobos corpalit exurat: nec
hũano studio succẽdit. nec lignis nutrit. sz semel creat9 durat inex
tinguibil nec succẽsiõe indiget. nec ardore. Sciedũ vo ẽ q reprobi
q ex aĩa sil z carne peccauerũt: illic i carne patit z i aĩa cruciat. vñ
bñ p psal. dr: Pones eos vt clibanũ ignis i tpe vult9 tui Dñs i ira
sua ɔturbabit eos: z deuorabit eos ignis. Cliban9 nãq intrisec9 ar
det. Is vo q deuorat ab igne ab exteriori pte icipit ɔcremari. Ut g
sacra eloqa reprobos ardẽ iteri9 z exteri9 demõstrarẽt eos ab igne
deuorari z vt clibanũ poni testant: vt z p ignẽ deuorent in corpe:
z p dolorẽ ardeãt i mẽte. De ardore sil z frigore dicit Job. xxiiij.
Ad calorẽ nimiũ trãseunt ab aquis niuiũ. Impyjnãq vt acri9 tor/

quicunt. ad ardorē imēsū de glaciali frigore subito regirant. De
fetore vō Isa. xxxiiij. De cadaueribꝰ eoꝝ ascēdet fetor. Nullū eni
sterqlinū vilꝰ nullū cadauer fetidꝰ corpibꝰ ipioꝝ. Cogita ḡ q̄ in
effabilis erit fetor in innumerabili multitudine corpoꝝ fetidoꝝ. De
ardore sil' ⁊ fetore vī Apoč xx. Bestia ⁊ pseudo pphe missi sūt in
stagnū ignis ⁊ sulphuris. Un̄ i figura huiꝰ cū deꝰ sodomā ⁊ gomor
rā punire decreuisꝫ: puniuit eos igne ⁊ sulphure. Sic etiā petōres
q̄ ⁊ puersis desideriis ⁊ fetore carnis arserūt iuste i igne ⁊ sulphure
peniā luūt. In mētibꝰ ēt istis quotiēs feda carnis delectatio oriaꝝ
sulphureo quodā fetore ɔspergit. Sic scriptū ē Job xx. Aspergaꝝ
in tabernaculo eiꝰ sulphur: ⁊ ex carnis delectatiōe disponiꝝ aīa vt
igne sulphureo succēdaꝝ. Un̄ nota q̄ infernꝰ est locꝰ fetidꝰ ⁊ imū
dus: vbi oēs sordes huiꝰ mundi tā spūales ɔfluūt q̄z etiā corpales
post iudiciū ɔgregāde credunꝝ. Un̄ ē q̄si sentina vilissima. ⁊ latri
na fetidissima huiꝰ mundi. ps̄ de ipsis ait. Ut lutū plateaꝝ delebo
eos. Qd̄. s. lutū p plateas colligiꝝ ⁊ i foueā pijciꝝ. ppt̄ h̄ vocaꝝ infer
nus puteus abyssi. Et pōt dici puteus a puteo putes. i. feteo fetes.
Apoč. ix. De fumo putei obscuratꝰ ē aer. Et huic cōpetit qd̄ refert
Greg. dial' xxxvij. Dicit eni q̄ q̄dā miles romanꝰ eductꝰ a corpe et
postea cito rediēs narrauit sevidisse pontē artū ⁊ aītū sub quo cur
rebat fluuiꝰ nigerrimꝰ ⁊ caliginosus: nebulā fetoris itolerabilis ex
alans. Ultra quē pontē vidit prata virētia florētia suauissimi odo
ris quo satiabanꝝ ⁊ reficiebāꝝ deambulātes illic ⁊ habitātes illic.
Diuerse etiā luci plene erāt māsiōes ibi. Quedā etiā mire potentie
edificabaꝝ domꝰ aureis laterculis quā vt vidit alius postea edifi
cabūt hoies diuerse etatis ⁊ sexus. Iuxta ripā fluminis iā dicti erāt
habitacula aliq̄ q̄ tāgebanꝝ a nebula fetoris: aliq̄ nō. De h̄ ponte i
iusti labebanꝝ i fluuiū: iusti trāsibāt. Ibi vidit petrū maiorē eccias
stice familie nulto ferro depssū ⁊ ligatū: ⁊ imersū i flumie. Et dictū
est q̄ h̄ iō. q̄z plus crudelitatꝭ desiderio q̄z obediētia vl' corrigendi
desiderio plagas iferebat. Uidit etiā ibi quēdā pegrinū sacerdotē
cū rāta aucte ei quāta sinceritate vixerat trāseūtē. Uidit ēt ibi ste
phanū. de quo facta mētio i dial. supra. e. c. cuꝰ pes dū vellet trāsi
re lapsus est: ⁊ a teterrimis viris ex flumie surgētibꝰ ex media pte
corpis a pōte eiectꝰ: p coxas iufernꝰ trahebaꝝ: ab aliis cādidissimis
⁊ speciosissimis supius p brachia trahebaꝝ. Sed q̄d eo post actuꝫ
fuerat trāsiēs ignorauit. De ardore fetore ⁊ fumo sil' vī Apoč ix.
Qꝫ de puteo abyssi fumꝰ exiuit: ⁊ q̄si fumꝰ fornacis magne ⁊ occisa
est tertia ps hoiuꝫ de igne: fumo: ⁊ sulphure. Pria ps hoiuꝫ cōpre
hēdit bonos. Scd̄a viuos. Tertia mortuos ifernali incēdio cruciā
dos. Itē Isa. xxxiiij. Cōuertenꝝ torrētes eiꝰ i picē: ⁊ humꝰ eiꝰ i sul
phur: ⁊ erit terra eiꝰ i picē ardētē ⁊ nō extingueꝝ i sēpiternū ⁊ ascē
det fumꝰ in generatiōe ⁊ generationē: ⁊ desolabiꝝ in scl'a scl'oꝝ. Et
Apoč xiiij. Fumꝰ tormētoꝝ eoꝝ ascēdet p scl'a scl'oꝝ: ni hēbit reqeꝫ
die ac nocte ps̄. Ascēdit fumꝰ i ira eiꝰ: q̄z nō cessant crescere ligna
⁊ multiplicari mā icēdii. i. aīe ⁊ petā. Mirū quō ibi singulis diebꝰ
edificāt diuites huiꝰ mūdi q̄ h̄ ita fumū timēt ⁊ domos fumo sas
refugiūt. De igne: sulphure: ⁊ pcella tēpestuose iugiter iruēte ⁊
ɔstrictiōe catheraꝝ ardētiū ppetuo detinēte ait. ps̄. Pluet sup pec
catores laqueos. ignis: sulphur ⁊ spūs pcellaꝝ pars calic' eoꝝ. In
libro quoq̄ꝫ Sap. xvij vī. qvia cathena tenebraꝝ oēs erāt colliga
ti. Et Job xxxvj. Si in cathenis fuerint ⁊ vinciant funibꝰ pauptas
tis: indicabit eis opa sua. q̄si diceret de petōribus adhuc in mūdo
viuētibꝰ. si pseuerauerint in petis donec ligati fuerint in cathenis
infernalibꝰ vbi oīuꝫ egestatis inopiā sustinebūt. Ibi pfecto indica
bit eis malignitatē cordiū: iniq̄tatē operū grauitatē quoq̄ꝫ nimiaꝫ
petōꝫ. ⁊ inexcogitata supplicia tormentoꝫ. Indicabit inquā eis q̄
prius pudere neglexerūt: nec credere voluerūt. De pcella spāliter
vī cuidā viro scō fuisse diuinitus reuelatū: q̄ ex mobilitate vel cur
su aeris tāta erat ibi tēpestas iugis ⁊ ipetꝰ: q̄ subito q̄si i ictu ocu
li reprobos q̄si ab oriēte in occidēs vehemēter ipellet. ⁊ ex illo mo
tu q̄dā terribilis sonꝰ q̄si tonitruū magnū exurget. ⁊ h̄ eis ineffabi
lis pena fiet. De tenebris horrēdis vī Job x. Dimitte me: vt plan
gā paululū dolorē meū anteq̄ꝫ vadā ⁊ nō reuertar ad terrā tenebro
sam. ⁊ opertā mortis caligine: terrā miserie ⁊ tenebraꝫ ⁊c. Hec au
ctoritas infra diffusius exponeꝝ. Itē cuidā i exēplū oīuꝫ ipioꝫ vī
Math. xxij. Ligatis manibꝰ ⁊ pedibꝰ eius pycite eū in tenebras
exteriores. Quid est aūt manibꝰ ⁊ pedibꝰ alligari nisi oī bona acti
one ⁊ euasiōe puari. Sicut in tenebras exteriores mitti nihil aliud
erit: q̄z a deo q̄ est mētiū lumē expelli. Sciēdū ē aūt q̄ sūt ibi tene
bre multiplices sic infra declarabiꝝ. Iste tenebre ita spisse sūt q̄ nul
la luce pñt fugari vel penetrari. Sap. xvij. Nulla eni vis ignis po
terat illuminare illā noctē horribilē: aut limpide syderū flāme. Itē
ante sunt ɔdēsitatis vt nullus de eis se mouere videat vel valeat.

Sap. xvij. Una cathena tenebrarū oēs erāt ligati. vñ erūt q̄si lapis
in muro: q̄z nō poterūt se mouē p voluntate sic' nec egyptij. Exo. x.
Uir nō est motus de loco suo: nec cognouit fratrē suū ppter tene
bras horribiles ⁊ palpabiles. Itē tāte amaritudinis vt morte sint
amariores. Job x. Ad ter te. ⁊ oper. mor ca. Itē q̄dā q̄ ductus fuit
ad infernū inter alia q̄ vidit ⁊ audiuit: audiuit i medijs tenebris vo
ces muliebres ⁊ lugubres ⁊ dicētes Ue ve ve q̄nte sūt tenebre. Itē
sunt tales vt aliq̄d ibi luceat ad dānatoꝫ maiorē ɔtristationē ⁊ nō
ɔsolationē. Gre in mor. Illa vltrix flāma vitoꝫ ɔcrematione q̄dē
hꝫ sed lumē nō hꝫ. illic ignis ad ɔsolationē nō lucet: sꝫ tn̄ vt magis
torqueat ad aliq̄d lucet. Nā seq̄ces suos secū in tormento reprobi
visuri sunt: quoꝫ amore deliq̄rūt. De egestate famis ait Greg. ex
ponēs illud Job. vj. In vastitate ⁊ fame ridebis sic' vastitas fames
q̄ cruciat: q̄z nō solū foris tormēta sentiūt sꝫ etiā itus inedie peste
moriunꝝ. Uastat gehēna q̄z ɔcremat. fames interficit q̄z faciē suā
illis redēptor abscōdit. Sic eni hti i regno celoꝫ eternalitē ⁊ hēe de
pane vite satianꝝ. sic scriptū est Luč. xiiij. Btūs q̄ māducabit panē
in regno dei. sic merito famis inedia moriunꝝ q̄ ppetuo pane vite
priuanꝝ. Un̄ de impio ⁊ maledicto viro dicit' Hiere. xvij. Habita
bit in deserto ab oī bono. s. delicto in siccitate ⁊ terra salsuginis. s.
amarissime siccitat'. Bene esuriūt illi: de quibus Isa. ix. Erit pplꝰ
quasi esca ignis vir frī suo nō parcet: vnu sq̄sq̄ꝫ carnē brachij sui
vorabit. Bene sitiēt illi de quibꝰ dicit' Fel draconū vinū eoꝫ: ⁊ ve
nenū aspidū insanabile Deu. xxxij. Psal. Ignis sulphur ⁊ spūs p
cellarū pars calic' eoꝫ. Ideo dicit' terra miserie: q̄z nihil gignet nisi
miseriā ⁊ penuriā. Qd̄ pꝫ in h̄ maxime q̄z amarissimꝝ mortellus in
mūdo quē refugiūt p virībꝰ oia animātia. erit ibi desideratissimꝰ
s. mors. Apoč. ix. Desiderabūt mori ⁊ mors fugiet ab eis. De vlu
latu ⁊ gemitu clamore ⁊ eiulatu ⁊ fletu dicit' Luč. vj. Ue vobis di
uitibꝰ q̄ habetis hic ɔsolationē vestrā: q̄z plorabitis ⁊ flebitis vos.
Itē Isa. lxv. Ecce serui mei comedēt ⁊ vos esurietis: ecce serui mei
bibēt ⁊ vos sitientis: ecce serui mei letabunꝝ ⁊ vos confundemini. ecce
serui mei laudabūt pre exultatiōe cordis: ⁊ vos clamabitis pre do
lore cordis ⁊ pre ɔtritiōe spūs vlulabitis. Quia locus ille plenꝰ est
fumo plenꝰ est ⁊ luctu. ⁊ diuitres huiꝰ seculi ita sunt corde duri. q̄
q̄z nullā habēt hic lachrymā deuotionis vel ɔtritiōis: ibi incessanꝝ
flebūt ex vtraq̄ꝫ parte corporis ⁊ aīe. Itē mala q̄ pmeruerūt: ⁊ bo
na quibꝰ se priuauerūt. Un̄ sic' ligna dura viridia ⁊ quercina: que
sine humore videnꝝ esse: posita p mediū in camino cū cōburunꝝ in
vtroq̄ꝫ capite fumāt ⁊ sudant ⁊ aquam stillant sic ipsi lugebūt ⁊ in
aīa ⁊ in corpore ⁊ in perpetuū. Isa. lxv. Isti fumus in furore meo
⁊ ignis ardens tota die. Magnꝰ est fletus in sensu illius ignis: q̄si
tātus est in solo remoto visu. Apoč. xviij. Plangēt sup illā videns
tes fluuiū eiꝰ. ⁊ lōge stātes ppter timorē tormētoꝫ ⁊ flētes ⁊ lugē
tes. Itē Math. xiij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dētiū. Hiero. Fumus
ab igne veniēs lachrymas in fletum puocat: frigus nimiū dētes ⁊
stridores coartat. plus hꝫ flere q̄ minꝰ ibi flebit q̄z sit de aq̄ in quo
cūq̄ꝫ fluuio vl' mari: q̄ nisi alie aq̄ succederēt possent siccari ⁊ defice
sꝫ infernal' luctus nunq̄. Hos siccāt lachryme pñtes ipsis penitēti
bus. Un̄ in vitispatrū dicit': q̄ ɔgregati frēs rogauerūt beati arse
niū vt diceret verbū edificatiōis. Qui fleuit dicēs: Producāt oculi
nr̄i lachrymas: ⁊ cōburant corda nr̄a hic ne comburanꝝ in futuro.
Itē ibidē Quidā senex migrans post rediit: qui ⁊ fleuit inconsola
biliter: dicēs se audiuisse voces innumeras dicētes frequēter Ue
mihi ve mihi q̄z nō fleui. Fletus aūt est ibi inutil' q̄ breuia est pre
ciosus. Aug. Frustra flebunt ibi petōres: q̄z maloꝫ suoꝫ venia in
nō ɔsequenꝝ. De attritione verberū nota. q̄ sic' puer in scholis q̄si
lasciuus est ⁊ nō repetit lectionē ⁊ oportuno tpe nescit eā reddere
magistro suo: verberaꝝ egregie ⁊ tādiu verberaꝝ donec cordetenꝰ
sciat eā. Quia igiꝝ reprobi lectiōes suas q̄s de lege dei de fide et
moribꝰ: de timore dei ⁊ amore: ⁊ huiusmodi audierūt: nesciēt red
dere corā magno magistro: ideo durissime verberabunꝝ. Itē seruꝰ
sciēs volūtatē dn̄i sui ⁊ nō faciēs eā plagis vapulabit multis Luč.
xij. Itē ribaldi postq̄ꝫ expēderūt hylariꝝ in taberna: si nō pñt solue
verberanꝝ. Itē q̄ facit alij iniuriā ⁊ nō pōt soluere emēdā flagella
tur: ⁊ in carcerē detrudiꝝ. Erūt igiꝝ corpora dānatoꝫ flagellata
attrita cōculcata ⁊ gladio cōminuta. Psal. Multa flagella pecca
toris. Itē Psal. Gladij ancipites in manī. eoꝫ vt fa. ⁊c. Prouer. xix.
Preparata sunt derisorībꝰ iudicia: ⁊ mallei percutiētes stultoꝫ cor
poribus. Eccl. xxv. Qui trāsgrediꝝ dei iustitiā ad peccatū. deus p
rauit illū ad rumpheā detruncationis eterne. Itē ɔculcabūt eos sci
mal'. in fine. Calcabitis impios. Job. xviij. Calcet eū desup q̄si rex
interitus. Isa. xviij. Pedibꝰ cōculcabiꝝ corona supbie. De vehe
mentia doloris torsionū. Isa. xiij. Omne cor hominis tabescet ⁊

cōterent torsiones τ dolores tenebunt. quasi parturiens dolebūt. Greg. Tāta est vis doloris vt alibi ferri nō possit īpetus cogitatiōis pñ. Ibi dolores vt parturiētis. De h̄ īfra vbi agit̄ de acerbitate penar. De amaritudine vō q̄ erit in īferno dicit̄ ysa. xxiiii. Amara erit potio bibētibus illā. Et Deutro. xxxii. De vinea sodomor vinea eor τ de suburbanis gomorre. vua eor vua fellis τ botr⁹ amarissimus. fel draconū vinū eor τ venenū aspidū īsanabile. Itē Iere. ix. Ecce cibabo populū meū absinthio τ dabo ei bibere aquā fellis. De plumb⁹ istor simul dicit̄ Deutro. xxxii. Ignis succēsus ē in furore meo τ ardebit vsq₃ ad īferni nouissima. deuorabitq₃ terraʒ cū germine suo. τ montiū fundamēta cōburet. cōgregabo sup eos mala. τ sagittas meas cōplebo in eis. ɔsument̄ fame. τ deuorabūt eos aues morsu amarissimo. dētes bestiar̄ īmittā in eos cū furore trahētiū atq₃ serpētiū. De turpitudine corpor dānator ait Anselmus q̄ q̄libet eorum erit ceno τ omni cadauere fetidior. τ omni fuligine turpior. Et sicut de sanctis canim⁹. sancti tui dñe florebūt sicut liliū. τ sicut odor balsami erūt ante te. τ illō. Fulgebūt iusti sicut sol τc. sic de reprobis dici pōt q̄ fetebūt sicut sterq̄liniū. τ sic cadauer putridū erūt. Reuera null⁹ fetor ē illor fetori cōpabilis nulla turpitudo pōt īueniri eor turpitudini filis ī h̄ mūdo. Si n. ignis iste sic dicit aug. ī li. de ci. dei. Cū sit formosus oīa q̄ lābit fere ēt lucida τ decora deturpat τ denigrat q̄ntomagis ignis īferni. ita turpis τ obscurus cui⁹ erūt pabulū sempiternū τc. ysa. ix. Erit popul⁹ sic esca ignis. Idē. xiii. Facies cōbuste vult⁹ eor. Tren. iiii. Denigrata ē sup carbones facies eor. Joel ii Oēs vult⁹ redigent̄ ī ollā. Nau. ii. Facies eor q̄si nigredo olle q̄ q̄ntūcunq₃ sit pulchra τ lucida cito tñ sit nigra bulliēs ad hūc ignē. Itē si ethiopes sūt ita nigri a solis calore. q̄ntomagis illi ab illo igne. Itez si ignis iste q̄ dicit̄ sacer. vel sancti antonii vel īferni. h̄ sic deturpat mēbra q̄ntomagis ille cū iste nō sit nisi signū vel vmbra illi⁹. Job. xxx. Cutis mea denigrata ē. τ ossa mea aruerūt a caumate. Hoc ibi poterit dicere dānatus. De pōderositate vō corpor dānator dicit Anselm⁹. Q̄ ipius in inferno tāto penar ῡmet̄ pōdere. vt nec pedē vel manū vel aliq̄d corporis possit mouere. Itē corpus eius ꝓpriū erit pondus ei grauissimū. τ sarcina īportabilis quā tñ depone nō licebit. Exo. xv. Descēderūt ī pfundū q̄si lapis Et īfra. quasi plūbū in aq̄s vehemētibus. Apoc. xviii. Sustulit angelus lapidē molarē magnū τc. Itē oppressi erūt suor pōdere peccator τ cathenar. τ cōpedū ps. Iniq̄tates mee supgresse sūt caput meū. τ sicut onus graue grauate sūt sup me. Idē ad alligādos reges eor in cōpedib⁹ τc. Itē pōdere demonū opprimunt̄ Job. xvii. Calce sup eū quasi rex īteritus ps. Cōculcauerūt me inimici mei tota die. Eccl. xxii. Sup plūbū q̄d grauabit̄. arenaz τ salē τ massaz ferri. facilius ē ferre q̄ ipiū. Hui⁹ ipi pondus ferre nō potuit firmamētū. De ībecillitate siue debilitate dicit Ansel. q̄ sic imbecillis erit q̄libet reprobor. vt nec vermē possit a suis oculis amouere. Si enim sic efficit̄ debilis hō vt nō possit surgere nec vertere se ab vna īfirmitate τ dolore q̄ntomagis ibi vbi plus patietur q̄ si hēat oēs. Job xx. Oīs dolor irruet sup eū. ysa. i. Erit fortitudo nr̄a vt fauilla stuppe Job. xviii. Deuoret pulchritudinē cutis eius. τ ɔsumat brachia eius. pmogenita mors. Si ista mors sic desformat τ reddit īpotēs corpus hūanū. quātomagis illa q̄ e in īfirmitū quasi acerbior. De īfirmitate vero dicit idē Ansel. Tāta scias egritudine iniustū quēlibet īfirmari. vt ei nullo medicamine valeat subueniri. Sicut aūt in beat⁹ erit pfecta sanitas tā in singulis membris q̄ in toto corpe. sic in corporib⁹ reprobor τ ī singulis eor mēbris erit īfirm⁹ īcurabilis τ dolor īcōpabilis. sicut scriptū ē de ipso Job. xx. Oīs dolor irret in eū. Erūt n. īfirmi omni genere. īfirmitatis īteri⁹ τ exterius. Job xx. Ardabit̄ s. extra. τ estuabit. īt̄a. s. τ oīs dolor irruet sup eū īteri⁹. Job xxx Interiora mea efferuerunt absq₃ vlla reqe. Hoc pōt dicere dānatus Si sic pcussit acriter dyabolus impiū sanctū Job pmissus q̄ aliter nō poterat nisi q̄ntū de⁹ sustinebat īterius vt ipe dicit exteri⁹ pcuties cū vlcere pessimo a plāta pedis vsq₃ ad verticē. τ in momēto torquebit. sibi datos ad hoc eterno īcēdio τ tormēto. De īfirmitatib⁹ q̄b⁹ pcutiēt̄ p₃ Deutro xxviii Percutiet te de⁹ egestate febre τ frigore. ardore τ estu. τ aere corrupto ac rubigine. Et post. Percutiet te de⁹ vlcē egypti. scabie τ prurigine. amētia τ cecitate. ac furore mētis. Et post. Augebit de⁹ plagas tuas magnas τ pseuerātes īfirmitates pessimas τ ppetuas τ ɔuertet ī te oēs afflictiōes egypti quas timuisti τ adherebūt tibi. Jō bñ dicit̄ ō dānato. oīs dolor irruet sup eū Job xx. Quia nō solū dolor ptuniētis. febricitātis. furētis τ sic de aliis vt videbit̄ dānato oīs nō successiue vna īfirmitas post aliā. s₃ insimul ruēte nō lēte aut tēperate sed cū īpetu ruent. τ sup eū τ pondus opprimēs nō in vno mēbro tñ. sed sup eū totū. De corrosiōe vermiū tātū. Deutro xxxii. Dētes bestiarū īmittā in eos cū furore trahentiū atq₃ serpentiū. ysa. xiiii Subter te sternet̄ tinea τ opimētū tuū vmes. Et in fine ysa Vermis eor nō moriet̄ Itē Eccl. vii Vindicta ipii vermis τ ignis. Eiusdē x. Hō cū morief hereditabit bestias. serpētes τ vmes. Et xxxix. Creata sunt in vindicta ipiorū dētes bestiarū τ scorpii τ serpētes. In vitis pa. q̄dā quesiuit a quodā sene q̄d faceret q̄r p accidia nō poterat morari in cella sua. Iste r̄ndit. q̄ si cogitaret de vmib⁹ τ penis īferni si hēret ibi vsq₃ ad colliū vmes pacifice sustineret. Itē in quodā libro q̄ intitulat̄ visio pauli dicit̄ q̄ vidit in īferno mulieres nigras īdutas pice τ sulphure τ dracones τ serpētes torquētes eas τ īcrepātes τ dicētes Agnoscite nūc saltē peccatū vestrū τ habebāt cornua ignita τ serpētes τ vippe circa colla earū eas sugētes τ torquētes. He fuerāt luxuriose τ necatrices puerorū suorū. Itē in passiōe symonis τ iude dicit̄ q̄ q̄dā magi miserūt cōtra eos multitudinē serpentiū qui recipiētes eos τ pallia sua inde īplentes ꝓiecerūt in eos. q̄ magnos laniantes cōpellebāt eos eiulare. τ occidissent eos nisi apl̄i eos liberassent in quo possumus ꝓpēdere morsus serpētū īferni. Deut̄ viii. Ubi est serpēs flatu adurēs τ scorpio dypsos. De ɔsortio demonū. Math. xx Ite maledicti in ignē eternū q̄ parat⁹ ē dyabolo τc. O. horrēda sit eorū societas. Reqre de cōditiōib⁹ eorū supra de purgatorio. De timore Greg sup Job. xxiii. In tpalib⁹ cū pena infligit̄ timor q̄escit apō inferos. Pene īflictio ē timoris augmētatio. Eccl. xl Fluctuatio ē ibi timor mortis τ iracūdia pseuerās. Job. xv. Sonit⁹ terroris semp in aurib⁹ ei⁹ nō credit q̄ possit reuerti de tenebris ad lucē circūspectās vndiq₃ gladiū. Hoc de dānato dicit̄ Et post. Terrebit euz tribulatio τ angustia valde. Et. xviii. eiusdē Undiq₃ terrebūt eum formidines sicut supra dictū est de ensauro. q̄ nō poterat sustinere horrorē teterrimor demonū. nec effugere quocūq₃ se vteret clamās īducias vel vsq₃ mane Ad hāc mā₃ pertinēt q̄ supra dicta sūt de horrore īferni vel de horrore demonū. De cōfusiōe pudoris. Sciēdū q̄ cū sint supbissimi erit eis sūma miseria q̄ī sentiēt se vilipēdi ɔculcari τ deridere τ insup eorū horrēda flagitia ab oīb⁹ videri τ corā oīb⁹ denudari. Ezech. xvi. Nudabo ignominiā tuā τ videbūt oēs turpitudinē tuā. Job. xx. Reuelabūt celi iniq̄tatē eius τ terra cōsurget. Jere ii. Sicut fur ɔfundit̄ in furto s. q̄n res furtiua ad colliū eius in ꝓpatulo vel pilorio ligat̄ τ oībus ōndit̄. ita τ tu cōfunderis in īferno. De corrosiōe odii τ rācorisare tristicie τ furoris hic ē vmis q̄ nō moriet̄. ysa. lxvi. Prouer. xxv. Sicut tinea ī vestimēto τ vmis in ligno. sic tristicia in corde Sūt n. dānati siles q̄busdā nucib⁹ indie q̄ sunt ad modū humani capit̄ de q̄rū cortice fiunt cyphi ad bibēdū optimi. q̄ int⁹ sūt plene diris serpētib⁹. Itez sūt vt vippe q̄ interiora corrodūt ista genimina viperarū. ira rixa. odiū furor τ tristicia. Eccl. xxxix. Furor zelus tumult⁹ τ iracundia pseuerās. De seruitute vō scias q̄ seruitute vilissima τ grauissima opprimentur τ tāq₃ serui neq₃ seruiliter punient̄. τ ī vilissimo carcere seruilit̄ tenebūt̄. ac in chatenis igneis artabant̄. Denique sicut ait Anselmus. Ad omnia q̄ noluerit ipius coget̄. τ ab oībus q̄ voluerit ꝓhibebit̄. Sic nihilomin⁹ exhonorabit̄ vt ut vilissimū serorē detectus. eius vmiū dominio subicias. De ira eciā scias q̄ impii erūt vltra oīa₃ bestiarū insaniā iracūde τ pre nimia īpatientia τ furore ɔtinue pturbati. Sicut ait ps. Dñs in ira sua ɔturbabit eos τ deuorabit eos ignis Un̄ τ ex īmensa pturbatiōe ꝓrūpēt in blasphemias creator. Sic scriptū ē Apoc. xvi. Cōmāducauert linguas suas pre dolore i. libēter linguas suas ꝓscinderēt τ oīa corpor suorū mēbra si possent pre furore nimio lacerarēt. Ecce furor īpatiētie Et sequit̄ ibidē. Et blasphemauerūt deū celi pre dolorib⁹ τ mūeribus suis. De odio quoq₃ scias q̄ īter ipsos sūmū ē odiū. Oderunt deū τ ei⁹ iusticiā puniētē nec eos de tātis cruciatib⁹ liberātē nec aliq̄lit̄ eor dolores τ supplicia vl̄ modicū mitigātē Odiūt nihilominus oēs alios. odiūt etiam semetipos. Un̄ ex odio τ tedio vite sue mortē desiderāt. Sic d̄r Apoc. ix Querēt homies mortē τ non inuenient eā. τ desiderabūt mori. τ fugiet mors ab eis. De odio vō ad deum dic̄ ps. Supbia eor q̄ te oderūt ascēdit sp. Erūt etiā ī odiū dei τ sctōr oīuz Sic ait Ansel. Malū queq₃ de⁹ dēsq₃ sctī sic hēbunt odio vt nec eū adiuuet in ope vel ɔpatiat̄ ī corde. Ibi etiā nec amicus amico nec pater filio nec mat̄ filie nec filii parētib⁹ cōpatiunt̄.

De discordia vō scias q̄ in sūma discordia sp̄ erunt. Sic ait Ansel. Mali ī discordia tāta psistēt. vt eor corp⁹ τ aīa semp dissideat Nā τ corp⁹ aīaz odio hēbit eo q̄ vnq₃ male cogitauerit. τ aīa corpus eo q̄ male cogitata ope ɔpleuerit. p q̄bus oībus torquent̄ in penis. Inter ipsos similiter est semper iurgium. Quia sicut ait sapiens. Eccl. xli. De patre impio conqueruntur filii. quia videlicet non eos ad salutem necessaria docuerūt. nec eos delinquētes corripue-

rūt nec ↄpescuerūt a malis nec eis vilia monuerūt. Parētes vero de filijs qꝛ pp eos laborauerūt. ꝛ solliciti fuerūt ac forsita multa male acquierūt. ꝛ male acqsita nō restituerūt nec de multis possessis elemosynas erogauerūt. Quidā vidisse refert quendā vsurariū sepultū in inferno. Cū aūt aīa filij defuncti descenderet illuc. pater hō videns eiulado clamabat. maledicta sit hora fili in qua te genui ꝛ tu sis maledictus. qꝛ pp te feci mala. ꝓpter q̄ hic cruciot. Ecōūa filius videbat eū maledictū esse. ꝛ horā maledictā in qua fuerat fact⁹ pater fili⁹ qꝛ ipse docuerat eū fenerari. ꝛ alienū ei reliquerat pp q̄ im perpetuū torqueret. Itē ysa. xv. In plateis ei⁹ oīs vlulatis. Et post expedit moab vlulabūt aīa eius vlulabit sibi. Et. lxv. Uos clamabitis pre dolore cordis. ꝛ pre cōtritiōe spiritus vlulabitis. Legit in quodā libro de initijs ordinis cisterciensiū q̄ cū de nouo icepisset ordo cistercien. qdā intrauit ibi. ꝛ cū diu tētatus fuisset de exitu proponebat exire. cui apparuerūt semel ꝛ scdo pater suus ꝛ mater sua dissuadētes exitū. Itē cū tertio vellet oīno exire. apparuit ei mater multū iratā. ꝛ querēs quare vellet hoc. q̄ cū diceret q̄ nō posset sustinere aspiritatē ordinis. quesiuit mater quō posset sustinere isernū. aūt eius minimū tormentū. ꝛ cū ille diceret. qs ordo tāte duricie cuius vigilie q̄ ppetue sletū amare. luctus ferreus cibus lapidus ꝛc. Intulit mater. vis experiri vnū modicū iferni tormētū. Et cū ille diceret volo. audiuit tā horribilē porcoꝝ grūnitū q̄ nullum tormētū posset ei cōparari. ꝛ videbat ei q̄ celum scinderet. ꝛ q̄ caderet sup caput ei⁹ ꝛ cū p̄ timore clamaret ꝛ deficeret ↄfortauit eū mater ꝛ cessauit sonit⁹ ille. Itē mater ad eū. vis audire vnū minimū paradysi gaudiū. dixit q̄ sic. ꝛ tūc audiuit voces tāte dulcedinis ꝛ suauitatis q̄ supabāt oēꝫ dulcedinē musicoꝝ. Et tunc mater ad eū. si vis euadē tormēta iferni. ꝛ adipisci gaudia paradysi pseuera in icepto. Tūc ille firmiter hoc ei ꝓmisit ꝛ cōpleuit. De desolatiōe manifestū ē. qꝛ nec vnus eoꝝ cōpatieī alij. nec vn⁹ poterit aliū ↄsolari. nec beati cōpatieī eoꝝ miserijs q̄nimo letabit iustus cū viderit vindictaꝫ. Et Jere. xv. Quis miserebit tui. aut q̄s ↄtristabit ꝓ te. aut q̄s ibit ad rogādū ꝓ pace tua q̄si diceret nullus. Itē nulla ꝓ eis facta suffragia. elemosyne erogat misse celebrate orationes quecūqꝫ vel prie si fierēt possent eis ꝓdesse. nec ipi ꝓ seipsis exaudirēt i aliquo. Unde diues ille epulo. nec guttā aque potuit ipetrare Luce. xvi. Sed q̄d ē oīe deus misericordie cuꝫ nobis p̄ceperis ꝓ inimicis nostris orare. Math. v. Orate ꝓ psequētib⁹ ꝛ calūniantib⁹ vos. quō non orabimus saltē ꝓ charis nostris dānatis. Numirū ꝓ inimicis orādū ē eo tpe quo possūt ad fructuosaꝫ pniaꝫ puenire. Dānati autē cū nō possint ad opa iustitie reuocari. nihil eis p orationum suffragia poterit ipetrari. Eadē .n. cā est vt nō oreī ꝓ dyabolo ꝛ angelis eius eterno supplicio deputatis. q̄ nūc etiā cā ē vt nō orēt sancti ꝓ ifidelib⁹ impijsqꝫ dānatis. Nā si nullū meritū cooperantꝫ fuerit in hac vita frustra reqrunī suffragia post hāc vitā. De terrorib⁹ ꝛ horrorib⁹. de tristicia ꝛ desperatiōe. iaꝫ satis cito dicemus. Ex predictis patet q̄ in inferno erit penarum diuersitas.

De acerbitate penarum. DIS. II.

Postquā de multitudine penaꝝ isernalium visuꝫ ē aliqualiter ꝛ ex pte. ↄsequēter vidēdū ē de acerbitate q̄ lꝫ simpliciter sit inexplicabilis. tū sicut ex verbis scripture sacre ꝛ sanctoꝝ. ꝛ reuelationibus ostēsis diuinitus edocemur. possumus ad huius acerbitatis declaratione ex quattuor manuduci. Primo q̄dē. qꝛ quelibet pena ni ē in summo gradu. Scdo qꝛ icessant in actu sine iterruptiōe. Tertio sūme generalis in oīb⁹ mēbris sine exceptione. Quarto qꝛ prorsus inutilis sine acq̄sitiōe meriti ꝛ sine debiti diminutione. Primo inqꝫ qꝛ quelibet pena i iferno ē in summo gradu sine mitigatiōe. Nā sicut dicit Anselmus. ꝛ alij sancti doctores. Oia huius mūdi bona vel mala pmixta sūt cū suis ↄtrarijs nec habēt vltimatū gradū sue pfectōis q̄n possint augeri vel minui. vel q̄n possint plus vel minus haberi. sicut in singulis virtutib⁹ patet ꝛ vitijs singulisqꝫ tā corporis q̄ aie bonis vel malis. Nec .n. habet h̄ gaudiū sine tristicia vel timore. nec dolor vel tristicia sine ↄsolatiōe. nec pfecta sanitas sine egritudine. vel aliqua lesiōe. nec fortitudo. nec oia hmōi sine cōtrarijs h̄ habent. nec hui⁹ mūdi bona sine labore acq̄runt. sine sollicitudine possidenī. sine dolore pdūt. sine tristicia relinquūt. nec mala similit hui⁹ mūdi eueniūt sine p̄sentia vel possibilitate ↄtrarij. In celo aūt sūt oia bona simpliciī impmixta. ꝛ vltimata ↄsūmatiōe pfecta. In iferno silr mala sūt oia. q̄libet eoꝝ ipmixtū suo ↄtrario ꝛ in suo sūmo. Uerbi gratia sūmus dolor. sūmus ardor. sūma frigiditas. sūma in cūctis malis acerbitas. sūma turpitudo. sūma debilitas. sūma ↄsolatio sūme sūma calamitas. Unde reprobi tortitoꝝ acerbitate imēsa ꝓsus absorpti. tātā i penis tolerabūt āgustiā. vt nihil cogitare valeāt pter penā sed illuc tot⁹ fereī impet⁹ cogitationis vbi senserit vim doloris. Un baruch iij dicit. Proiecta sūt ossa regū i calore solis ꝛ i gelu noctis mortui sūt in dolorib⁹ pessimis. Dolorib⁹ dicit pluraliī ꝓpter poenaꝝ diuersitatē. pessimis ꝑpt acerbitatē. Itē de his q̄ supius dicta sūt de ardore satis apparet quāta sit ei⁹ acerbitas. Et q̄d silr sit de penis alijs sentiēdū. Acerbitatē .n. ei⁹ maximā satis ondunt vba supi⁹ posita Job xx. Deuorabit eum ignis ꝛc. Itē ps. Pones eos vt cliba ignis ꝛc. Sequiī. Et deuorabit eos ignis. Idē. Sicut ignis q̄ ↄburit siluā ꝛ sicut flāma ↄburēs mōtes ita psequeris eos ꝛc. Itē deut. xxxij. Ignis succēsus ē i furore meo ꝛc. Ysa. xxxiij. Quis ex vobis habitare poterit cū igne deuorāte. Greg. Tāta erit ibi vehemētia doloris q̄ alibi ferri nō possit ipe nis cogitatiōis. Idē. Nō h̄ suspicari nō potuit illic cruciatu sentētiadu⁹. Bern. O mors tam dulcis esses q̄b⁹ tā amara fuisti. si te desideratā obtinerēt q̄ te solā desideratā optabūt. tū te solā vehemēter oderūt. Ex his pꝫ ei⁹ acerbitas. ex eo q̄ morte acerbior ē absq̄ bēs cognitionē. ꝛ q̄ hic ē ūsuspicabilis. ꝛ q̄ eius compatione mors pñs esset ibi dulcis. Itē pꝫ ei⁹ acerbitas qꝛ ab aq̄ ignis iextinguibilis ē Sap. xvj. Qō enī mirabile erat aq̄ que oia extinguit pl⁹ ignis valebat. Et post nix aūt ꝛ glacies sustinebūt ipetū ignis ꝛ nō tabescebāt. Ignis ardebat i grādine ꝛ grādo nō tabescebat. Exo ix. Item dicit Aug. in li de ciui. dei q̄ō legiī in historijs romanorū. q̄ ante bellū ciuile pōpeij ꝛ cesaris. Ita ethna mōs igne euomito efferbuit vt q̄si fluui⁹ igneus efflueret vsqꝫ ad mare q̄ ita efferbuit vt saxa cōburerenī naues soluerenī pice ab eis liquefacta. Itē si sarracīi vt dicit in historia trāsmarina de quodā fonte ↄficiū ignē grecū vt ipugnet p hūc inimicos suos q̄ tāte acerbitatꝫ ē q̄ nō pōt extingui nisi difficulter p q̄dā quātē acerbitatis dꝫ esse ignis ille quē sūma iustitia creauit ad puniendū hostes suos. Augu. de ciui. dei. Oipotēs iustitia futuroꝝ pscia a pma mūdi origine gehenē ignē creauit q̄ cōtrari⁹ est isti igni q̄ a deo sel succēsus nūqꝫ extinguit: nec studio hūano succēdit nec lignis nutriī successione nō indiget ardore nō caret cōsumptionē nō hꝫ: ꝛ lꝫ sit corporeus corporalia q̄dā ꝛ incorporalia torquet. Itē ignis iste ad compationē illi⁹ nō ē nisi q̄si vmbra vel pictura. In legēda. b. Sebastiani policarp⁹ ait. Si trāseuntes dolores aīa hoīs nō suffert: q̄d de illis doloribus acturus ē q̄bus null⁹ vnqꝫ eueniet finis: null⁹ dat dīno successor. Nā isti dolores dolorū illoꝝ imaginē portāt. Et q̄tū distat inter ignē verū ꝛ picturā ei⁹ tātū distat iter illos dolores ꝛ istos. Itēꝫ vis q̄ diffundiī p diuersa minor ē: q̄ in vnū tēdit maior ē cū ignis iste habeat diuersos effect⁹ p quos diuidiī. Ille ignis totā suā vim ponit in torquēdo. Itē quāto forti⁹ est ↄbustiōis subiectū ꝛ durabili⁹: tāto vehemētior ē ardor. vñ acri⁹ ardet in ferro quā in palea. sic i. aia ē acrior⁹ q̄ est imortalis. Itē si tam acer ē illi⁹ doloris sudor: q̄ acerb⁹ ē iste dolor. De acerbitate sudoꝝ supra de scholari stillāte guttā sudoris. Supra de timore seruili legiī: q̄ q̄dā vir sanct⁹ ꝛ religiosus cū esset nouiti⁹ tradit⁹ fuit dyabolo multipliciī affligēdus q̄ p oragratiā liberat⁹ multā ↄsecutus ē discretionē spirituū. multaqꝫ virtutē ↄtra dyabolū qui referebat q̄si de alto q̄ credidit ↄpleta in ipo scꝫ q̄ nouerat fratrē q̄ afflict⁹ fuerat a dyabolo multis modis: ꝛ aliq̄n fuit raptus ad vidēdū penas futuras. q̄ ex solo visu tormētoꝝ sine aliquo sensu ipsoꝝ tātū ꝛ tam acerbū habuerat sudorē q̄ nulla pñs pena videbaī ei esse compabilis illi sudori. Itē si olei inferni est tante violētie: quāte sunt iste flāme. Legiī in vita b. Nicolai q̄ cū quidā peregrini visitarent per mare ecclesiā beati Nicolai apparuit dyabolus in littore maris in specie magne dñe: dicens q̄ volebat facere illā peregrinationē. ꝛ linire sepulchrū ꝛ ecclesiā Bti Nicolai quodā pciosissimo ꝛ fragrātissimo vnguēto q̄ō emerat: ꝛ secū in pixide ferebat: q̄ rogauit eos vt ipsi vnguētū ferrent ꝛ hoc p ipsa facerēt qꝛ habebat impedimētū nec poterat vltra ire. Qui cū acquieuissent apparuit eis. b. Nicolaus: dicens illud esse oleū inferni: ꝛ q̄ apta pixide ꝓijcerent in mari: q̄ō proiectū oēs aquas maris quas tangebat succēdebat. Itē aliud exemplū legiī in libro Petri cluniacen. ait enī q̄ in pago pictauie apud Lisimaciū fuit quidam sacerdos multoꝝ seruoꝝ: seruus q̄ familiaris erat prioris bone vallis cisterciensis ordinis frequēter eū monebat vt vitā corrigeret ꝛ seculo abrenunciaret q̄ ꝓmittebat se aliq̄n facturꝫ. Qui subito grauiter egrotās misit ꝓ dicto priore. q̄ admonitus ab eo nolebat cōplere ꝓmissum sꝫ differebat. Qui subito clamauit pater ora ꝓ me qꝛ ecce duo vrsi venūt ad deuorādū me: qui ad orationē dicti patris ꝛ socioꝝ dicit se esse liberatū. nec sic liberat⁹ ꝛ admonit⁹ statū mutauit. Et tūc subito forti⁹ icepit clamare. ecce ignis occupat me ad deuorādū. ꝛ petebat orari ꝓ se: ꝛ opponebat cooptorium suum igni. Similiter ꝛ tunc liberat⁹ est p orationem. nec tunc se correxit

ne pmissū cōplere voluit. Tūc factus ac si expirasset rapit' ad dei iudiciū. Audit ibi sniam ɔtra se de malis suis. Redit refert visa ꝛ audita. ꝛ spez salutis iā ab eo pscissam. Et ecce Ait. Duo demones fuerūt portātes vnā maximā sartaginē vt frigar in ea ineternum et sciatis inquit q nō insanio qr hec est cuculla. Et hec lutheanis. qd cū diceret: gutta vna frixure cecidit sup manū egri. ꝛ deuorat eam vsq ad ossa oibus vidētibus. ꝛ ait. Ecce nunc credite Ecce nūc demōes proiecerūt me in sartaginē. Et hoc dicēs expirauit. Vulnus etiā patebat semp. etiā post sepulturā. Scdo ad acerbitatis augmētū nulla erit ibi interpolatio vel īterruptio. sed ɔtinuitas in tormētis. Aliquātulū solatiū est egroto. qñ aliqua interpolationis requies est in morbo. Augmētū aūt doloris. est cōtinuitas passionis. Iudic. aūt. xx. scriptū est. Nō erat momentū requies. Qd aūtē dictū est oia mala ibi esse suis ɔtrariis īpermixta nō est ītelligēdū q nō sint ibi elemētoꝝ ɔtrarie qualitates. sz nō habebūt ibi mutuas actiōes. Cū eni qualitates elemētares nūc inuicē se tēperēt tūc eni nō se tēperabūt in aliquo. Nā ardor ignis nō mitigabit frigiditatē aque nec ecōuerso. nec humiditas aeris. ignis vel terre minuet siccitatē. Similiter amaritudo aque nō alterabit humiditatē aque vel aeris nec humiditas pdicta salsedinē aque. vel amaritudinē tēperabit. nec leuitas aeris terre minuet grauitatē. Nec aliquo mō si grata sunt antiquitus in punitione seu flagellatiōe egypti. Sicut dicit' Sap. xvi. In aqua q oia extinguit. plus ignis valebat. Et ifra eodē capitulo. Nix ꝛ glacies sustinebāt vī ignis. ꝛ nō tabescebāt. Hec aūt patient' ipi a creaturis extra se. qr pugnabit orbis terraris ɔtra īsensatos. Et hoc p modos īfinitos. qr quacūq re hō male vtitur extra deū illa res et esse quodāmō saluabit' in aliquo elemētoꝝ pfectorū vt p q peccat qs. p hoc etiā puniat' Sapie. xi. Preter hoc etiā habebūt reprobi intra se. quasi aliū īfernū ex ɔtrarietate qualitatū pdictaꝝ. sicut dicunt aliq. Quia cū ipsoꝝ corpa cōposita sint ex quattuor elemētis. ppetuo pugnabūt elemētares qualitates in ipso corpore sicut extra. Erit aūt hec pugna grauissima. ꝛ ieffabilī mō tāto atrocius quāto intimius afflictiua. Horribilia sunt hec pdicta ad cogitādū. terribilia ad nūciādū. sz grauissima ad sustinendū. Re vera sup mortē oia grauiora. i. plus q mortē corporalez legimus ꝛ credimus oia supplicia gehēne grauiora. Ad h' facit exēpluz supraspositū de fulcone. Tertio ad cumulum acerbitatis facit generalitas afflictiōis. q ē īt9 ꝛ extra in aia ꝛ corpe post iudiciū. ꝛ in oib9 mēbris. magis eni dolebūt in oib9 mēbris q si illoꝝ singula euellerent' vel scinderent' a locis suis: qr oia intus ꝛ extra cōburent'. Attēde quantus ē dolor vbi ignis ille se diffundet p oēs ptes. vt fit in ferro ꝛ aliis metallis in fornace positis. qn hō p toto mūdo nō sustineret cōbustionem vnius mēbri sui in isto igne materiali. Ezech. xxii. Oēs isti stānū ferrū ꝛ plūbū in medio fornacis ꝛc. Exēplū sensibile quo faciliter possit qs imaginari acerbitatē hmōi. pōit anselmus ī libro de silitudinib9 ita dicēs. Sit aūt oculos cordis nri positus hō exēpli cā: q tā in ipsis oculoꝝ suoꝝ pupillis q ēt in singulis mēbris ferrū ignitū ꝛ cādēs īsitū hēat. vt nec medulle nec itestina: nec oino qcq in toto ipo cruciatu imanitate careat vel eā leuius q in oculis aliquaten9 sentiat. Quid dicā angustiat'. qs huic sane mēs extimet īter ista: si tāta erit acerbitas in vno solo tormēto. qd erit q in tāta diuersitate ꝛ pluralitate tormētoꝝ q simul ɔcurrēt ī vno dānato. In vita patꝝ legit' q qdā iuuenes miserūt meretricem qdā ad quēdā solitariū q asserebat eis q faceret cū peccare secū. q venit ad cellā ei9. dicēs se esse errabūdā. supplicās vt intromitteret eā ifra domū suā. ne ex moreret' vel frigore vel occideret' a bestiis. qd fecit ad vltimū mot9 pietate. ꝛ cū illa multū sollicitaret eū se nudās ad ignē. ꝛ vbis silit' ꝛ signis ꝛ ille fugēt ad iteriora celle ad orationē; sentiēs mot9 surgē. cōburebat digitos suos ad lucernē dicēs intra se. Miser si eū ista peccatiero igni īferni quō sustinē potero. q huic sustinē nō possuz. ꝛ h' fecit totiēs ī nocte quotiēs īsurgebat temptatio vsq quo manū qsi sibi totā cōbussit. Iuuenes āt iruētes īuenerūt illā miserā mortuā. ꝛ heremitā habētē man9 ɔbustas. Ad cuius pces eā dn̄s suscitauit. q dicebat q viderat flāmā a fumo celo vsq ad terrā durātē ī quā debebat pici. Itē qdē dicebat. q nihil erat q tn̄ timerēt dānati qstū ne exirēt de īferno. Et ecōuerso beati nihil tn̄ desiderabāt qstū egressū de paradiso. qr h nō eēt nisi ī die iudicii qn recipiēt mali ī corpore. ꝛ aia penā gehēnalē. ꝛ ecōuerso beati duplicē remuneratiōez. De malis d' ī. ps. Induēt' sic diploide ɔfusiōe sua. Quarto idicibilit' aggrauat' acerbitas. qr pcessus ē inutilis. In psenti vita pena pōt vtilis eē ad tria. Videlz ad remissionē peccati. ad diminutiōez pene future vel totalē solutiōem. ꝛ ad meritū acqrendū vel augmentandū. Pena vero purgatoria futura ad prima duo valet. sed nō habet meritū. Sz pena inferni ad nihil

est vtilis. Bern̄. In inferno pōt cōfessio esse sed nō pdesse pñ. In inferno quis ɔfitebit' tibi Eccl. xvii. A mortuo quasi nihil perit cōfessio. Itē lachryme nihil valēt ibi Aug. Ibi peccatores frustra flebūt qr peccatorū suoꝝ veniā nūq obtinebūt. Itē penitentia nulla valet ibi. Unde dicit magister Iohanes de abbatis villa sabinen. eps. card. q fuit quidā fenerator quē cū moneret suus sacerdos ad penitentiā semp dicebat bene adhuc faciā qr satis est adhuc de tēpore. Similiter in infirmitate hō adhuc faciā dicebat. Et cū improbe instaret sacerdos vidēs periculū ille subito rapit' quasi mortu9: ꝛ cū rediret statum. ꝛ adhuc instaret sacerdos clamauit eger. O penitētia vbi es decetero penitere nō valeo hoc iudicate iusto iudice qr dū facere penitentia potui nō volui. ꝛ hoc dicens mortuus est.

De eternitate pe*narum* inferni. DIS III.

Grauia sunt hec ꝛ horribilia ad cogitandū terribilia ad nunciandū: sed grauissima ad sustinēdū. supergrauissima vo ꝛ non solū ineffabiliter verumetiā inestimabiliter humanū intellectū trāscēdentia si pmissis addat' eternitas: ꝛ hoc ē tertiū qd supra fuit ppositū in suppliciis reprobaꝝ: qr nō solū est ibi penaꝝ diuersitas innumerabilis ꝛ acerbitas intolerabilis verūetiā eternitas iterminabil. Nō eni est ibi dolor momētaneus. nū imaginari9 nec trāsitori9 sz sensibilis solidus ɔtinu9 sempiternus: qñ corpora dānatoꝝ eternis ignib9 ardebūt ꝛ cōsumi oino nō poterunt. Sicut aia corp9 viuificās dolorē tolerare pōt: ꝛ mori nō pōt. Qd ergo nūc ppedim9 ī aiabus hoīum hoc tūc erit in corpibus dānatoꝝ vt eoꝝ corpora sempiternis suppliciis puniēda ꝛ in igne aias nō amittat ꝛ sine interitu ardeāt: vt quoꝝ vita fuit hic in culpa mortua. illic eoꝝ mors semp viuat in pena. Vn̄ Iudith xvi. Dabis igne ꝛ vermes ī carnes eoꝝ vt vrant' ꝛ viuāt: ꝛ sentiāt vsq in sempiternū. Ysa. lxvi. Vermis eoꝝ non moriet'. ꝛ ignis nō extinguet'. Math. xxv. Discedite maledicti in ignē eternū. Et post. Ibūt hi in suppliciū eternū. Dur9 ignis eternitatē Aug. pbat in lib. de ci. dei. p mōtes sicilie ethne ꝛ vulcani. q flāmis vsq hodie estuāt ꝛ integri pseuerat. Itē p exēplū salamādre q viuit in igne. Itē p exēpluz lapidis arcbadie dicti abestō. q sel' succēsus nūq extinguit'. Vn̄ dicit' q fuit phanū veneris ī quo erāt lucerne sub diuo de dicto lapide: q nūq aliqua intemperie extinguebant'. Per hoc pbat' q maloꝝ corpa dei volūtate poterūt semp durare ꝛ ardere. Itē ignis iste nō deficit qdiu nāz parata inuenit. Silr' ignis etern9 in mā īmortali. i. in aia semp viuet. Itē huius exēplū habes in vita sctī Nicolai d illo igne cui si manū apponas sentit' ardoris afflictionē. sed man9 nō patet' ɔbustiōis destructionē. Bern̄. in qbusdā sentētiis. In īferno peti ꝛ carnis filis videtur eē ɔditio: qr culpa semp poterit ibi puniri. ꝛ nūq poterit expiari. sic nec ī corpe poterūt tormēta finiri. nec corp9 ipsuz tormentis exsiari. hec fr̄es mei q pauet cauet. q negligit icidit. Ondit Grego in dyal. xlvi. Qz ignis īferni sit eternalit' cruciās aias p culpa cū fine ppetrata: ꝛ qr hō offendit deū eternū: ꝛ qr in suo eterno i mala voluntate pmāsit. Greg. in dyal. xlvi. Voluissent reprobi si potuissent sine fine viuere: vt possent sine fine peccare: ad magnā iudicant' iustitiā ptinet vt nūq careāt supplicio: q in hac vita nūq voluerūt carere petō. Cogitādo de eternitate pene dicit' ī suma de virtutib9. cōuersus fuisse fulco eps Tolosan9: q cū eēt primo ioculator icepit cogitare q si daret' ei in pn̄a q sp iaceret ī pulcherrimo ꝛ mollissimo lecto ita q nūq p aliquo recederet: nō posset h' sustinere: qnto minus q in pena iestimabili. ꝛ fact9 ē monach9 cistertien. ꝛ post eps Tolosan9. Itē Idē Gre. ī dyal. xlvii. dicē. Erūt reprobi ī īferno mortē sine morte: defectū sine defectu finē sine fine. qr mors ē ibi immortal' defect9 idefitiēs. finis īfinit9. Bern̄. ī li. meditationū. Exclusi reprobi a btā pn̄a padysi. cruciabūt' ī gehēna. nūq lucē visuri. nūq refrigeriū habituri. sz iuxta qlitatē culpe qiq pena sustinebit gehēne ꝛ siles culpe rei adiūgent' suis ɔsilib9 cruciādi. nihil ibi audiet' nisi gemit9 ꝛ luct9. ꝛ stridor dētiū. nihil videbit' nisi vmes ꝛ laruales facies tortoꝝ: ꝛ teterrima mōstra demonū. ī carne cruciabunt' ibi per ignē: ī spū p ɔsciē vmē: ibi erit stridor itolerabilis. fetor icōpabilis. timor horribilis. ignis iextinguibilis. Etem erit ibi ignis ꝛ sulphur spūs pcellaꝝ: mors corpis ꝛ aie sine spe venie ꝛ mīe. Sic tn̄ morentur vt semp viuāt: viuent vt semp moriant'. Hāc mortē sempiternā ante sue mentis oculos attente posuerat qui dicebat. Dimitte me vt plangā paululū dolorē meū anteq vada ꝛ nō reuertar ad terrā tenebrosam ꝛ opertā mortis caligine: terrā miserie ꝛ tenebraꝝ vbi vmbra mortis ꝛ nullus ordo. sed sempitern9 horror inhabitat. Dimitte me inquit. Sepe nanq peccator iniquitatis sue vinculis constringitur: vt pondus peccatorum tolleret: ꝛ tamen q tolerat ignorat. Sepe autem cogitans quanto reatu astringitur. erumpere conatur.

vt huc in se mēte libera ɔuersione integra psequatur. ⁊ nō pōt Flere ergo dolore suū nō valet q̄ ⁊ iniq̄tatis sue reatū ɔsiderat. ⁊ tn̄ p terrene occupatiōis pondere hac et gemere nō vacat. Flere dolorē suū nō valet q̄ graue q̄dē ɔsuetudini ɔtraire nitit̄. sȝ tn̄ adhuc succedētibus carnis desiderijs pregrauat̄. Tūc igit̄ ad plangendū dolorē nostrū dn̄s nos dimittit. cum ⁊ mala q̄ fecimus nobis demonstrat. ⁊ ad hec etiā flēda q̄ cognouimus nos adiuuat. Tūc aūt veraciter reatus nostri dolore plāgit̄ cū illa īferni retributio cū formidine p̄uidet̄. Antēq̄ȝ vadā ⁊ nō reuertar. Caueat diligēter ⁊ vigilāter p̄uideat vnusq̄sq; dū viuit. q2 q̄sq̄s illuc semel iuerit. vlterius nō redibit. q̄sq̄s intrauerit. ppetuo nō exibit. Sap. ij. Nō ē agnitus q̄ sit reuersus ab īferis. Et ysa. xxxviij. Dixi nō videbo dn̄ȝ deū ī terra viuētiū. Nō aspiciā hoīeȝ vltra. ⁊ habitatoreȝ quietis: q̄si diceret ille rex egregius ezechias. Dn̄e deus gemēs doleo. ⁊ dolorē meū amare plāgo. antequā in īferni claustra descēdā: qm̄ si illuc semel exigētib⁹ peccatis meis descēdero. nec deū meū vlterius videbo in gloria. nec hoīeȝ in hac pegrinatiōe terrena. nec q̄etē iueniā ī eterne calamitatis erūna. q2 nequaq̄ȝ vltra misericordia parcētis liberat. quos iusticia vindicātis dānat. Dicit aūt antēq̄ȝ vadā. nō q2 q̄ culpā deflet illuc iturus sit. sed q2 pculdubio q̄ flere negligit. illuc vadit. Sicut debitori suo creditor dicit. Solue debitū antēq̄ȝ ɔstringaris q̄ tn̄ nō ɔstringit̄ si q̄d dȝ soluere nō morat̄. Ad terrā tenebrosaȝ. Recte īferni claustra. tenebrosa terra nominant̄ q2 quos puniēdos accipiūt. nō pena trāsitoria vel fantastica imaginatiōe cruciāt. sȝ vltione solida ppetue dānatiōis obseruāt. Sicut .n. terra in eternum stat īmobiliter. ita quos īfernus recipit ineuasibiliter retinet nec dimittit. Nota q2 terra ē vilissimū ⁊ fex oīuȝ elemētoꝝ. sȝ īfernus ē vilissimus oīum locoꝝ. q2 in eo ɔgregabunt̄ oēs feces. ⁊ īmūdicie ⁊ vilitates. Ideo de dānatis dicit̄ Ezech. xxxi. Traditi sunt in mortē ad terrā vltimā cū his q̄ descēdūt in lacū. Infernus etiā terra dicit̄. q2 susceptos īmobiliter retinet. ⁊ lacus dicit̄ q2 quos semel recepit. semp fluctuātes ⁊ trepidos tormētis circūfluētib⁹ absorbet. Tenebrosaȝ inq̄t. q2 ibi erūt tenebre dēsissime. palpabiles ⁊ horrende. Erūt eni. ibi quadruplices tenebre. due videlȝ corporales ⁊ due spirituales. Primo .n. erūt ibi tenebre ex ipsa obscuritate loci pp dēsitatē aeris ⁊ carētiā luminis solaris. vel cuiuslibet alterius luminaris. Ignis etiā īfernalis nō p̄bet splēdorē. sȝ fumū fetidū ⁊ obscurū. Licet .n. ignis ardorē nāliter exhibeat ⁊ fulgorē. ignis tn̄ īfernalis cōcrematiōeȝ exhibet ⁊ lumē nō hȝ. q̄uis aūt ad ɔsolatiōeȝ nō luceat tn̄ vt magis torqueat ad aliq̄d lucet. Nā sequaces quosq; suos secū visuri sunt reprobi quoꝝ amore deliquerūt. vt ipsoꝝ intuitus eos ad augmētuȝ sue dānationis affligat. Ignis itaq; q̄ in obscuritate cruciat lumē ad tormētū seruat. Scd̄o erūt ibi tenebre ex turpitudine ⁊ opacitate corporꝝ dānatorꝝ. que omni fuligine nigriora. horrēdas tenebras ex se reddēt. Quāte ergo erūt ibi ex tāta multitudie turpissimorꝝ corporꝝ resultātes. Tertio erūt ibi tenebre iteriores. q2 reprobi īterius excecati omni ītellectus lumine p̄uabunt̄ ⁊ omni cognitiōe carebūt nisi eorꝝ dūtaxat q̄ desolatiōeȝ eis ⁊ suppliciū ministrabūt. Quarto erūt ibi tenebre deteriores oīb⁹ antedictis ab eterna sepatiōe a cōtuitu sume ⁊ icōprehēsibilis claritatis. Ista quattuor genera tenebrarꝝ designāt̄ hic sicut patet subtilius ītuēti. Naȝ prime describunt̄ cū dicit̄. Terrā tenebrosam. Tertie cum subdit̄. Opertā mortis caligine. Quarte cū addit̄. Terrā miserie ⁊ tenebrarū. Scd̄e vero cū subiungit̄. Ubi vmbra mortis. terrā miserie ⁊ tenebrarꝝ: miseria ptinet ad dolorē. tenebre ad cecitatē. Nā dolor ibi cruciat. quos a vero lumine diuisos cecitas īt⁹ obscurat. bene terra miserie pp sepationē ab eterna beatitudine. Et sicut beatitudo ē status oīuȝ bonorꝝ aggregatiōe pfect⁹. sic miseria ē oīuȝ malorꝝ aggregatio. Sicut scriptū ē deutro. xxxij. Congregabo sup eos mala. Uere magna miseria ē vbi p oīb⁹ mūdi diuitijs nō posset haberi vnica gutta aque. Sūma pfecto miseria ē cuȝ illo nō esse. sine quo nō pōt bn̄ esse. Illa simul miserie ⁊ tenebrarꝝ terra ē. q2 q̄sq̄s ad eā mala tolerāda descēderit. ad diuine claritatis aspectū vlterius nullomō redibit. Ibi pfecto vmbra mortis ē obscuritas diuisiōis. Sicut .n. mors exterior ab aīa sepat carnē. sic īterior a deo sepat aīaȝ. q2 dānat⁹ q̄sq; cū eterno igne succēdit̄. ab iterno lumīe tenebrat̄. Uel de vmbra mortis pōt ītelligi obscuritas illa dēsissima resultans ex vniuersitate corporꝝ dānatorꝝ vt dictū ē. que pp̄ter sui turpitudinē semp mortis imaginē in se gerūt. Et nullus ordo. Sane erit ibi ordo iusticie. q2 nō decet deū q̄ sume bonus ē pmittere q2 sit deordinatio culpe. sine ordie iusticie. Hic aūt ordo reqrit. vt ⁊ culpa quelibet puniat̄. ⁊ qui plus peccaūt amplius torqueat̄. Scd̄m q̄d scriptū est Apoc. xviij. Quātum glorificauit se ⁊ in delitijs fuit. tātum date illi tormentum ⁊ luctuȝ. Et illud Deutro. xxv. Iuxta quantitatem delicti erit ⁊ plagarū modus. Precepit etiā paterfamilias zizania colligi ⁊ ad cōburenda in fasciculos alligari Math. xiij. vt pares parib⁹ socient̄ ⁊ penis parib⁹ puniant̄. Nā quos par culpa pariter inq̄nauit par pena sil̄r cruciabit. Par eni cruciat flāma supplicij quos succēdit par flāma peti. Sic igit̄ in domo patris eterni māsiones multe sunt Ioh. xiiij. i. differentia p̄miorꝝ scd̄m differētiā meritorꝝ. sic in īferno p disparitate criminū est ⁊ aduersitas tormentorū. Unde Greg. Gehēna q̄uis cūctis vna sit. nō tn̄ oēs vna ⁊ eadē q̄litate succēdit. Sicut eni sub vno sole oēs tāgimur: tn̄ nō oēs vno ordine estuamus: q2 iuxta qualitatē corporis sentit̄ ⁊ pondus caloris. Sic dānatis vna est gehēna que affieit tn̄ nō equaliter oburit: q2 q̄d hic agit dispar valitudo corporꝝ: hoc illic exhibet dispar causa meritorꝝ. Idē etiaȝ Grego. exponens illud Iob. xx. Iuxta multitudinē adinuentionū suarū sic sustinebit. ait. Qui multa inuenit ad culpaȝ nouis cruciat̄ inuentionib⁹ in pena. Nā q̄d hic suspicari nō potuit: illic vltioni traditus sentit: q2 ⁊ ipsi actiones ex quibus feriri debeant: inuenerūt. Et q̄uis oīum damnatorꝝ dolor sit infinitus: grauiora tn̄ tormēta recipiūt qui multa iniquitatib⁹ suis ɔsiderijs inuenerūt. Erit ergo ibi ordo diuine iusticie vindicātis: sed nō erit ibi ordo pene puniētis. Sil̄r enim affligunt supplicia etiam cōtraria non successiue. Dū eni pena pene pariter coexistit: penarꝝ confusio plus affligit. Inde ē q2 aīa reprobi simul ⁊ semel intensissimum frigus patitur ⁊ ardorē: q2 in eius culpa iuēta fuit frigiditas ⁊ carentia charitatis: ⁊ ardēs ɔcupiscentia voluptatꝝ. Rursus Nō est ibi ordo nature scd̄m Greg. ix. mor. Quibuslibet rebus in penam surgentib⁹ ppria qualitas non seruat̄: q2 ibi simul est timor cū dolore. ⁊ dolor pariter cuȝ timore. Ibi ignis ardet non lucet nisi ad tormētū. Natura patitur non moritur: nec aqua poterit ignē extinguere: nec ignis aquā consūmere. Quinimo glacialis aque frigiditas in nullo ignis mitigabit ardorē: nec ardoris ignis [illegible] in aliquo glacialē tpabit algorē. Unde b. Grego. ait. Ibi mors p̄mit ⁊ nō finit: extinguit: dolor cruciat: sȝ nullaten⁹ pauorē fugat. Flāma cōburit: sed nullaten⁹ tenebras excutit. Supplicia q̄ nō hīt ordinē: q2 non suas q̄litates per oīa tenēt. Ibi fit miseris mors sine morte: finis sine fine: defect⁹ sine defectu: q2 mors semp viuit: ⁊ finis semp incipit: ⁊ defect⁹ deficere nescit. Id dicit Aug. O mors q̄ dulcis esses: q̄b⁹ tam amara fuisti. te solā desiderabunt q̄ te solam vehemēter oderūt. Sequit̄. Sed sempitern⁹ horror inhabitat. Diligēter attēde q2 erit ibi horror de loci tenebrositate: q2 sicut dictuȝ est. ibi erūt tenebre densissime palpabiles ⁊ horrēde: ⁊ carentia cū luminis. Itē erit ibi horror ex ɔsortu vilitate. s. ⁊ oīum danatorꝝ q̄ erūt turpissimi ⁊ inestimabilit̄ horridi. Unde Iob. xx. Uadēt ⁊ venient sup eū horribiles. Itē erit horror cuilibet de ppria turpitudinis ⁊ vilitatis ɔsideratiōe. Adeo nāq; semetipsos horrebūt īspicere cū sint supbissimi: q̄ tn̄ se nō poterūt nō videre q2 pre ɔfusiōis horrore vellent oīno deficere ⁊ si eēt possibile nihil eē. Itē de penarū imaginatiōe ⁊ sui perpetua detentiōe: dicit Greg. Ibi sempiternus horror inhabitat. q2 eius ignib⁹ traditi ⁊ in supplicijs dolorē sentiunt: ⁊ in doloris angustia pulsante semper pauore feriuntur. Quis nō horreat semp igne cremari. nec finiri? mori semp fumū teterrimū sustinere: ⁊ nūq̄ȝ lucē videre: semp impleri fetorib⁹: sociari cū demonib⁹: nullū inuenire solatiū: nullū ɔsiliū: nullā hr̄e spem euasionis vbi semp circūdāt dolores mortis ibi pon⁹ oīmoda desolatio ⁊ ex desolatiōe desperatio: ⁊ ex despatiōe odiū dei: ⁊ blasphemie nephādissime ɔ deuȝ. Patet q̄ q̄ȝ vere dictum sit. Heb. x. Horrendū est icidere in man⁹ viuētis. De desolatiōe lamētabili ⁊ lamētatiōe ineōsolabili reproborꝝ dicit̄ Sap. x. Usq; ad suppremū desolabunt̄. Et de babilonica ciuitate. i. reproborꝝ oīuȝ ɔgregatione dicitur ysa. xxxiiij. Conuertent̄ torrentes eius in picem ⁊ humus eius in sulphur: ⁊ erit terra eius in picē ardētē: ⁊ nō extinguet̄ in sempiternū. ⁊ desolabit̄ in secula seculorꝝ. Reprobi nāq; se peccasse dolebūt: ⁊ nō peccasse nō poterit: nec eorꝝ peccata deleri vel purgari valebūt: q̄bus semp manētib⁹ ⁊ supplicia permanebūt. Tūc videbūt q2 p vili ⁊ momētanea delectatiōe peccati acerbissima sustinebūt supplicia: ⁊ p amore tpaliū bonorꝝ bona perdiderūt eterna. ⁊ semper cruciabunt̄ eternaliter in gehēna q̄ tn̄ per modicā breuē q̄ penitentiam: ⁊ ista merēdo acquirere: ⁊ ille euadere potuerūt. Unde Sap. v. dicit̄. Turbabunt̄ timore horribili. ⁊ mirabunt̄ in subitatione insperate salutis. dicentes intra se penitentiā agētes: ⁊ pre angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliq̄n habuimus in derisum ⁊ in similitudinē improperij. Nos insensati vitam illorꝝ estimabamus insaniā: ⁊ finem illorꝝ sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei: ⁊ inter sanctos sors illorum ē. ergo errauimus a via veritatis: ⁊ lumen iusticie non luxit nobis: ⁊ sol intelligentie non ē

mus nobis lassati sumus in via iniquitatis ꝛ pditionis. ambulaui/
us vias difficiles viã aũt disciplĩne ignorauimus. Quid nobis ꝓ
it suꝑbia ꝛ diuitiaꝝ iactantia q̃d ɔtulit nobis. Trãsierũt oĩa ve/
t vmbra ꝛc. Talia dixerũt in iferno hi q̃ peccauerũt quorum ɔti/
us gemitus. eiulatus assiduus. cruciatus eternus. dolor summus.
nalis sensus torquẽt aĩas nõ extorquẽt puniũt corpora dãnata
ꝛ fiunt quos ideo sibi deputatos ignis inextinguibilis non ex/
nguit. vt ꝑmanẽte sentiẽdi vita pena ꝑmaneat ꝛ ad dolẽdũ magi
ꝛ ad vidẽdũ eternis corporibus ɔpeditos hẽat quos in flãmis vi
ribus ꝛ mortalitas secũde mortis occidat. Proinde dẽs q̃ dicitur
in gehẽna occidi. nõ ideo cũ eis agit vt maximis ɔsumpti dolo
bus aliqñ deficiãt. sȝ vt in illis penaliter viuãt. Unde Grego. Ex
nẽs illud Job. xx. Deuorabit eum ignis qui nõ succenditur. Et ꝑ fecit oĩa noc tñ cõsumet ait ꝑsolut in
mẽtis ea q̃ hic illicita seruauit desideria. ꝛ flãmis vltricibus tra/
tis. semꝑ morit. qꝛ semꝑ in morte seruat. Non enim morte con
mit. qꝛ si cõsumeret vita morĩẽtis. cũ vita etiã pena finiret. sȝ vt
e fine cruciet. etiã sine fine viuere cõpellit. vt cuius vita hic mor
a fuit in culpa. illic eius mors semꝑ viuat in pena. Cruciat ergo
õ extinguit. morit ꝛ viuit. deficit ꝛ subsistit. finit semꝑ ꝛ sine fi/
ẽ. Hec solo auditu valde terribilia sunt q̃to magis passiõe. Itez
atus Sebastianus dicebat sicut scribit in legẽda eius. Timẽda
nt tormẽta inferni vbi edax flãma incredulorũ aĩas deuorat. vbi
acones blasphemãtiũ labra comedũt. vbi serpẽtes morsibꝰ suis
redulorꝫ pectora depascunt. vbi vlulatus ꝛ gemitus sonat ꝛ cla/
or cõfusus querẽtis tormẽtorꝫ exagitat. ꝛ incẽdij ardor extorquet.
ec tribulatio nullo termino diffinit nullo fine claudit. sȝ flãmas
atrocium exustione cõsumentur. ꝛ ad rediuiua incẽdia iterum q̃ adu/
s fuerit reparat. Itẽ ipse Sebastianus. Ipse penaꝝ dolor ꝛ cru
tus qui huius vite amatoribus dat cũ sit vehemẽtior vniuersis
mẽtis nũq̃ finiẽdus aggredit ꝛ acrius subinde q̃ȝ inchoauer
sunt. ꝛ nullus sentẽti terminus. nullus omnino finis occurrit sȝ
bet secũ vniuersa supplicia. ꝛ suppliciorꝝ genera. Subinde reno/
t vt seuiat. augmentatur vt exterat. inflãmatur vt vrat.

De peccatorũ recordantiũ vtilitate. DIS. IIII.

Einde ɔsiderandũ est quãta sit vtilitas de pe/
nis huiusmodi ꝓfunde sepe nõ transito/
rie meditari. Cũ autẽ hec meditatio studiosa ad multa
sit vtilis. specialiter tñ ad quattuor salubris ꝛ vtilis in/
uenit. Primo q̃dẽ ꝓuocat ad agẽdã penitẽtiaꝫ. Propter q̃d ps.
bat. Cõuertant peccatores in infernũ. s. ꝑ ɔsideratiõnẽ vt sic ad
nitẽtiã ɔuertant. Quidã homo cũ muliere ɔiugata icestũ faciẽs
bito mortuus est in peccato. ꝓ quo cũ illa dolẽs. desideraret scire
õ esset ei. illi iacẽti in lecto suo musset apparuit. totus ardẽs quẽ/
modũ ferrũ candẽs. ꝛ dixit. vide qualis suȝ exterius. ꝛ ex hoc cogi
is aliqualiter quõ ꝓpter peccata mea mihi sit interius. Tũc ipe
oculis eius ardẽtẽ vrinã velut metallũ bulliẽs emisit. cuiꝰ ardor
rã cõburere videbat penetrare ac etiã subintrare. Post hoc illo
ꝑente mulier valde ꝑterrita peccatũ funditus dereliq̃t. egitq; pe
ẽtiã valde durã. Nota q̃ sicut ignis ꝛ fumi ꝓpinq̃tas fletũ ꝛ la/
ymas ꝓuocat. sic ꝛ meditatio ignis ꝛ fumi ĩfernalis lachrymas
ũctiõis extorqueat. Unde q̃dã dixit. si nõ potes hr̃e lachrymas
ne oculos tuos ad fumũ ĩferni ꝛ ardorẽ eiꝰ. ꝛ ad vehemẽtiã ad/
us a quo pẽdit omne malũ. ꝛ sic habebis. Itẽ in vitispa. Cũ qui
quereret ab abbate ãmone verbũ salutis. fret alia dixit ei. memo
e eorꝫ q̃ in ĩferno sunt. ꝛ cogita apud temetipm̃ q̃lo sunt ibi aĩe
ĩ amaro silẽtio. aut ĩ quo pessimo gemitu. vel ĩ q̃li metu ꝛ certa
ne. vel ĩ q̃li expectatiõe ꝛ dolore sine mitigatiõe. ꝛ ĩfinitas lachry
is fũde. Legit ĩ vitispa. q̃ puella q̃dã pr̃eȝ hũit religiosũ valde ꝛ
ntẽ ꝛ amãtẽ deũ. ꝛ matrẽ luxuriosaȝ ꝛ ĩhonestaȝ. Ista aũt bone
is pr̃eȝ imitabat. Pater aũt eius graui lãguore ꝛ cũ multa mi/
a vitã finiuit. In cuiꝰ morte ita cõmotus ẽ aer. ꝛ tãta facta ẽ i/
enes q̃ vix potuit sepeliri. Matre aũt mortua ĩ magna ꝓspita/
magna facta ẽ serenitas. ita q̃ viderent seruire ei elementa. ꝛ cũ
ximo honore ẽ sepulta. Et cũ filia cogitaret. cuiꝰ vita eẽt magis
geda ꝛ videret q̃ matris cui ita ꝓspe semꝑ successerat ĩ peccato
o. ꝛ videbat hũisse tã pulchrũ finẽ. visuȝ fuit ei q̃ ipa duceret ad
a tormẽtorꝫ. ꝛ q̃ videret ibi mr̃eȝ suã mirabilit torqueri a demo
bꝰ. ꝛ cũ alijs peccatoribꝰ. Postea ducta ẽ ad locũ ĩeffabilis cla/
at ĩ quo vidit pr̃eȝ suũ cũ alijs multis speciosissimũ ꝛ ĩeffabiliter
ultãtẽ quẽ cũ ipsa rogaret vt possȝ ibi morari ꝛ remanẽ cũ eo. At
e affirmat q̃ si vellet ibi cũ eo morari vitã ducẽt illã ꝛ pr̃iam ꝑ q̃
ꝛ ad illa bõa ꝑuenerat. Alit̃ si mr̃eȝ imitaret cũ mr̃e puniret illa
rediẽs a visiõe ĩ bona vita ꝑseuerãs pr̃eȝ ẽ imitata. Unde ꝑsper de
ta ɔtẽplatiua. Hec ꝛ his similia libẽter audire ꝛ legere. iugiter an

te mentis oculos adducere futura credere: sine vlla ꝑturbatiõe me
tuere cogitare quale malũ sit ab illo gaudio omnis cõtẽplatiõis e
excludi beatissima sanctorũ omniũ societate priuari fieri patrie ce
lestis extorrẽ mori beate vite: mori viuere sempiterne: in ignẽ eter
nũ cũ dyabolo ꝛ angelis eius impelli vbi sit mors secũda damnatis
exilium vita suppliciũ non videre in illo igne q̃d illuminet: sentire
q̃d cruciet exundãtis incẽdij terribiles crepitus pati baratri fumã
tis amare caligine oculos excecari in ꝓfundo gehẽne fluctuantis
ĩmergi edacissimis ineternũ dilaniari vermibꝰ nec finiri. Hec ꝛ mł
ta alia his silia cogitare nihil est aliud q̃ȝ viris oĩbꝰ libellũ repudij
dare ꝛ oĩa blãdimenta carnalia refrenare. Scd̃o dat in tentatio
ne cõstãtiã. In vitispa. legit q̃ quidã iuuenis tẽtatus querebat cõ
siliũ a sene quõ euaderȝ tẽtationẽ. Cui ille dixit q̃ faceret sicut nu
trix q̃ cũ vult separare puerũ ab vbere: ponit desuꝑ aliq̃d amaruȝ q̃d
sentiens puer refugit. sic tu tentationi amaritudinẽ inferni. Itẽ le/
git in barlaã. Ut dicit Joh̃ Damas. q̃ cũ theodas incãtator misis/
set cõtra Josaphat regis filiũ ad eũ subuertendũ multitudinẽ demo
moniũ ꝛ puellaꝝ pulcherrimaꝝ ꝛ q̃dã speciosissima regis filia suasis/
set ei ꝛ coniungeret ei matrimonialiter: nec sic posset ipsa vel alie
aut demões eũ emollire: qꝛ semꝑ ad fletũ ꝛ ad oratiõeȝ recurrebat
ad vltimũ ꝓmisit ei dicta regis filia q̃ fieret christiana si semel vna
nocte eius optato ɔcubitu frueret: ostẽdẽs quãtũ esset ei meritum
vnã aĩaȝ lucrari deo. Cũ aũt motus pietate ꝛ illectus aliquãtulum
eiꝰ pulchritudinẽ cepisset cogitare q̃ hoc nõ esset magnũ peccatuȝ
facere ꝓ hoc aĩa illa deo lucrãda. Hoc etiã facere metuẽs ꝓstraret
se in pauimẽto ad oratiõnẽ flẽs multũ. Et post ibi q̃si dormiẽs vi/
dit quosdã valde terribiles q̃ eũ rapiunt ꝛ educũt: ad pratũ inesti/
mabilis odoris: ꝛ ad amenissima loca vbi erant oĩa delectabilia ꝛ
iocũda: ꝛ audiuit vocẽ dicẽtẽ sibi. Hic est reqes iustorꝫ. Postea du/
cit ad locũ totũ huic cõtrariũ omni miseria ꝛ infelicitate plenum ꝛ
dictũ est ei. Hic est locꝰ pctõꝝ: post reductꝰ ꝛ ad se reuersus treme
bundus factꝰ sensit pulchritudinẽ puelle p̃dicte: ꝛ aliarũ fetidioreȝ
stercore: demones aũt ɔfusi ad theoda sunt reuersi. suã deiectionẽ
ꝛ cõfusionẽ inuiti fatẽtes. Itẽ supra de pene generalitate: de eo q̃
cõburebat sibi digitos. Itẽ dicit in vitispa. de eo q̃ tẽtatus ad solẽ
egypti nudũ se ponebat q̃rẽs quõ posset sustinere inferni ignẽ: qui
nõ poterat solẽ sustinere. Itẽ in vita. b. Antonij legit q̃ cũ dyabolꝰ
tẽtaret eũ offerẽs ei imagiãre speciẽ ornatissime mulieris ipe semꝑ
opponebat meditationẽ infernalis incẽdij. Unde dyabolus aꝫ paru/
it ei in silitudinẽ paruuli ꝛ teterrimi ethiopis dicẽs se esse spm̃ for
nicatiõis victũ ab eo. Itẽ ad idẽ dicit Egisyppus de cladibꝰ iudeo
rũ. lib. v. Cũ tytus vespesiani filiꝰ obsedisset hierlm: ꝛ aiaret suos
ne timore mortis desisterẽt vel deficerẽt vel recederẽt a ꝑlio: ꝓposu
it eis exẽpliũ leonidis qui fuit de socijs alexãdri magni q̃ cũ istaret
ꝑeliũ ꝛ videret innumerabilẽ exercitũ persaꝝ cõtra tricẽtos lacede/
monios q̃bus ipse leonides preerat: ait suis: prãdeam꜠ hodie ĩ ter
ris: qꝛ summus cenaturi ad iferos. Q̃d apud lacedemonios adeo va/
luit q̃ nullꝰ vno excepto a ꝑlio se subtraxit: sed pugnauerũt ꝛ victo
res fuerũt. Qui aũt cogitat q̃ȝ mala sit cena inferni viriliter dimicat
ne vincat: ꝛ victus ꝛ captus ad illã reducat. Tertio cõfortat ad
patientiã: qꝛ presentes penas ꝛ aduersitates leuigat vt respectu fu/
turorꝫ leuissime reputent. Gre. sancti tp̃alẽ penã lucrũ putant: qꝛ ꝑ
hanc eternã euadere nõ formidãt: vt dicit supra Aug. de pene acer
bitate. Et Sebastianus q̃ iste est quasi ignis pictꝰ ad verũ ignẽ ꝛc.
Itẽ supra de illo qui dicebat q̃ tota vita penitẽtie sue ꝛ labor quo
artissime per octuaginta annos se afflixerat nõ erat equipabilis vni
diei laboris illiꝰ. Quarto ad cõtemptũ mũdi ꝛ sui prouocat. In
legenda beati Joh̃ euangeliste dicit q̃ cũ quidã mundũ cõtẽnẽ/
tes ad predicationẽ beati Johannis aurũ ꝛ gẽmas vendidissent ꝛ
pauperibꝰ dedissent. Uidentes postmodũ se pauperes ꝛ abiectos:
ꝛ seruos suos magnos effectos in hoc mũdo. de hoc q̃ fecerant pe
niterent. Beatus Johãnes: facto auro de vͥgis ꝛ de sabulo gẽmis:
ab eis erogata restituit eis. Cũ ad instantia multorꝫ beatus Johã/
nes quendã iuuenẽ qui mortuus efferebat suscitasset: ꝛ ille eis re/
ferret q̃ premia amiserant ꝛ gaudia: ꝛ q̃ supplicia eis parata erant
ex eo q̃ ad vomitũ redissent. ꝛ quõ bonos angelos de sua ruia fle
re faciebãt: ꝛ malos gaudẽ: illi reddũt gẽmis ꝛ auro se ꝛ mũdũ post
modũ ꝓpt̃ deũ ɔtẽpserũt. Itẽ cũ magister Jordanꝰ bone memorie
dixisset mlta ad ɔuertẽdũ q̃ndã nobilẽ comitis filiũ ꝛ videret q̃ nõ
posset eũ mouere ad ɔtẽptũ mũdi: ꝛ ĩtroitũ ordinis ꝑ v̄ba sua. Cuȝ
ille cui loq̃bat eẽt iuuenis speciosissimꝰ rogauit illũ q̃ cũ respiceret
mẽbra sua semꝑ cogitaret q̃ magnũ dãnu eet si tã pulchra mẽbra
essent pabulũ incẽdij eterni. Q̃d cũ ille sepe faceret ad illa v̄ba cre/
ditur fuisse ad ordinis introitum inductus. Item ibidẽ parum an/

te. Cum beatus Bernardus omnes fratres suos ad sue religionis habitum adduxisset solo patre in seculo remanente veniens in villã suã ⁊ p̃dicãs ibi iuxta truncũ antiquissimũ in p̃sentia p̃ris sui cũ videret eius duriciã p̃cepit bob⁹ q̃ in circuitu trũci sicca ligna apportauerãt. vt ipse eis mãdauerat igne succederẽt. Quo facto ligna tñ cito succẽsa sũt ⁊ truncus tarde circa mediũ ab extremis emittẽs humorẽ fedũ ⁊ fumũ teterrimũ diu ignẽ seruauit. Tũc icepit sanctus loq̃ de penis iferni. dixit patri q̃ ille eẽt similis illi trũco q̃ hic non poterat igne diuino succẽdi nec flere peccata sua. nec suspirare ad deũ. sed ipse in iferno nisi penitẽtiã ageret ieternũ arderet. fleret. ⁊ fetentẽ fumũ emitteret. Ad q̃ verba pater dictus cõpũctus eũ secutus est. ⁊ monachus factus ẽ. Itẽ cũ scholaris q̃dã parisius quẽdã sociũ suũ de nouo religionẽ igressum visitans rogaret eũ vt aliq̃d verbũ ei diceret q̃d cor eius ad cõpũctiõis grãm emolliret. dixit ei. nolo vobis aliud p̃dicare nisi q̃ amore mei qñ camerã vestrã itrauertis ⁊ videritis lectũ vestrũ cuius culcitra valde mollis ẽ. ⁊ corp⁹ totũ delicata cogitet quale camerã. quale culcitrã. ⁊ qualia coop̃toria habebitis in iferno. Dicit eni ysa. xiiij. Concidit cadauer tuum detracta ẽ ad iferos supbia tua. subter te sternet tinea. ⁊ operimẽtũ tuũ erũt vermes. Quib⁹ auditis illa verba adeo sũt in corde ei⁹ infixa. q̃ nec in camera nec in lecto potuit dormire. nec q̃escere. donec religionẽ itrauit. Unde sũme nobis ẽ vtile iferni cõsiderare nouissima. iugiter ante mẽtis oculos ponere frequẽti meditatiõe reuolure memorie ⁊ viuaciter memoria retinere miserias ifernales. vt eas timere. ⁊ timẽda vitare discamus peccata. cũcta cauere ne fiant. ⁊ facta diluere. ac penitẽtiã salutarẽ agere studeamus. Sicut docet hortat. Prosper in libro de vita cõteplatiua dicẽs. Ad penã q̃ post-to debet. mẽs anteq̃ peccet aspiciat cruciatus ac dolores q̃ seq̃ valẽt peccatorẽ carnalib⁹ icẽtiuis opponat. ⁊ nihil eã peccati delectet. nec ad peccãdũ delectatio nulla carnalis iclinet. Si eni eo tpe quo q̃s peccare deliberat attẽta mẽte cõsideret. q̃ pena expetet. in suis facinorib⁹ dep̃hẽsos. q̃d suppliciũ cõuictos excruciet. quis tremor mẽbra quatiat. pallor ora p̃fundat. quãtũ denique inexecrabilẽ oĩb⁹ reddat etiam ipsum sordide opinionis obp̃brium nescio an possit quibuslibet vitijs accõmodare consensum.

De acerbitate ⁊ eternitate penarum. DIS. V.

Deinde ponẽde sunt aliq̃ q̃ões q̃ moueri solẽt tã de acerbitate q̃ de eternitate penarũ hmõi. De acerbitate q̃dẽ valde mirũ videt aliquib⁹. ⁊ icredibile reputat id q̃d dictũ est de acerbitate penarũ ifernaliũ. Cũ eni deus sit sũme misericors. semp̃q̃ citra cõdignũ puniat peccatores. Sicut tota scriptura sacra clamat. ⁊ oẽs sancti testant. quomodo credẽdũ est tã ineffabiliter acerbas penas ifligere illis p̃cipue quos nouit magis ex ignorantia vel infirmitate q̃ ex malicia deliquisse. Ceterũ s̃ s̃z rectitudinẽ equitatis. quã ipsemet in lege sua cõstituit. iuxta mensurã delicti d̃z esse ⁊ plagarũ modus Deutro. xxv. Et apoc. xviij. Quantũ glorificauit se ⁊ in delitijs suis quis. tantũ date illi tormentũ ⁊ luctũ. videt q̃ s̃m quãtitatẽ delectationis in crimine mensurari debet quãtitas acerbitatis in punitione. Ad ista breuiter est dicendũ q̃ cũ in quolibet mortali peccato sint duo. Uidelicet auersio a summo bono cõmutabili. ⁊ cõuersio ad bonũ cõmutabile tã ratione cõuersionis. q̃ ratione auersionis. debet esse tanta acerbitas in supplicijs reproborũ sicut superius est expressum. Ratione cõuersionis dico .i. amoris ⁊ adhesionis seu etiã delectationis in peccato. mensurari debet acerbitas in tormento. nõ solũ quã peccator habuit. sed potius quã habere voluit. q̃ deus nõ tantũ extrinsecas cõsiderat actiones. verũetiã intrinsecas voluntates nec cõsiderat quãtũ. sed ex quãto in eius sacrificio quis impẽdit. vel in flagitio q̃d cõmittit. Cũ igit impius ex improba volũtate nõ apponat modũ in delectatione peccati nec tantã delectationẽ vnq̃ inuenire põt. quin semp vellet si posset amplius delectari. ideo deus q̃ corda pẽsat nõ facta penas infligit nõ s̃m delectatiõẽ habitã. s̃z quesitã. Ratiõe auersiõis luce clarius id apparet. Tanta nãq̃ ẽ offẽsa. quãtus ille q̃ offendit. vnde nõ equalis ẽ culpa. nec equalis ẽ pena eius q̃ p̃cussit rusticũ ⁊ q̃ militẽ. vel ei⁹ q̃ militẽ ⁊ q̃ regẽ. p̃pter q̃d cõstat q̃ ois culpa mortalis. p̃ quã deus bonitate ⁊ maiestate ifinit⁹ ostendit merito d̃z ifinita iudicari. ⁊ ifinita meret pena puniri. De imẽsitate aũt pene reproborũ partiz deus remittit. q̃ etiã in puniẽdo ⁊ iusticiã exercẽdo nõ obliuiscit misereri. nec cõtinet in ira sua misericordias suas. s̃z citra cõdignũ penas infligit. Iuste tñ in sũme malũ meret incidere q̃ sũme bonũ nõ veretur offendere. Et sicut q̃ vitã deserit. mortẽ incurrit. sic q̃ spõte summe bonũ deserit in suppliciũ sũme malũ incidit. De eternitate similiter penarũ infernaliũ mouent aliqui questionẽ. Nam sicut ait Greg. xxxiiij. li. mor. Sunt nonnulli q̃ iccirco peccatis suis ponere fine negligũt: q̃ q̃q̃ finẽ habere futura sup se iudicia suspicant. Sed si q̃q̃ finiẽda sũt supplicia reproborũ. q̃q̃ finiẽda sũt etiã gaudia bonorũ. Per semetipsã nãq̃ veritas dicit. Ibũt hi in suppliciũ eternũ iusti aũt i vita eterna. Si ergo hoc verũ nõ est q̃d cõminatus ẽ neq̃ illud verũ ẽ q̃d p̃misit. Ac inquiunt. iõ eternã penã peccãtib⁹ minat⁹ ẽ: vt eos a peccatorũ p̃petratiõe cõpesceret q̃ creature sue eterna supplicia minari debuit nõ iferre. Quib⁹ citius ridem⁹ q̃ si falsa cõminat⁹ ẽ vt ab iniusticia cohiberet etiã falsa ẽ pollicitus vt ad iusticiã p̃uocaret. Et q̃s eorũ vesaniã toleret. q̃ deũ p̃misit omib⁹ suis reproborũ supplicia finiri asserũt etiã assertiõe sua electorũ p̃mia remunerationes cõfundũt. Quis eorũ vesaniã toleret q̃ conãtur astruere verũ nõ eẽ q̃d veritas de eterno igne cõminata ẽ ⁊ dũ satagũt deũ p̃hibere misericordẽ nõ verent p̃dicare fallacẽ. Ac inq̃unt sine fine puniri nõ d̃z culpa cũ fine. iust⁹ ẽ de⁹. ⁊ q̃d nõ eterno peccõ cõmissũ ẽ eterno nõ d̃z puniri tormẽto. Quib⁹ etiã ridem⁹ q̃ recte dixerũt si iust⁹ iudex districtusq̃ veniẽs nõ hoĩuz corda sed facta pẽsaret. Iniq̃ eni ideo cũ fine deliquerũt q̃ cũ fine vixerũt. noluissent q̃ppe sine fine viuere: vt sine fine potuissent i iniq̃tatib⁹ p̃manere. Et iõ hic semp viuere cupiũt vt nunq̃ desinãt peccare dum viuunt. ad districti igit iudicis iusticiã p̃tiet: vt nunq̃ careãt supplicio quorũ mẽs i hac vita nunq̃ voluit carere peccõ. Et null⁹ iniquo detur termin⁹ vltiõis q̃ q̃diu valuit terminu noluit h̃re criminis. Ac inquĩt. nullus iust⁹ crudelitate pascit. Et delinquens seruus a iusto dño iccirco cedi p̃cipit: vt a neq̃cia corrigat. Ad aliq̃d g̃ cedit. cũ dñs eius nõ ei⁹ cruciatib⁹ delectat. Iniq̃ aũt gehẽne ignib⁹ traditi. quo fine semp ardebũt: ⁊ q̃ certũ ẽ q̃ eius atq̃ oĩpotẽs de⁹ non pascit cruciatib⁹ iniquorũ. cũ cruciant miseri si nõ expiant. Quib⁹ citius ridem⁹. q̃ oĩpotẽs deus q̃ pius ẽ miserorũ cruciatu nõ pascit q̃ aũt iustus ẽ. ab iniquorũ vltiõe in p̃petuũ nõ sedat. S̃z iniq̃ oẽs eterno supplicio ⁊ q̃dẽ sua iniq̃tate puniunt ⁊ tñ ad aliq̃d cremant. s. vt iusti oẽs ⁊ i deo videat gaudia q̃ p̃cipiũt ⁊ in illis respiciãt supplicia q̃ euaserũt: vt tãto i eternũ diuie grẽ se mag debitores eẽ cognoscãt: q̃to ieternũ mala cõspiciũt puniri. q̃ ei⁹ adiutorio vitare potuerũt. Notadũ igit q̃ peccata q̃ tpalr h̃ gerunt illic eternalr puniunt multiplici rõne. Primo q̃dẽ q̃ peccm cõmittit c̃ deũ q̃ infinitus ẽ: ⁊ iõ pena d̃z esse eterna. nõ q̃de acerbitate. q̃ talis ifinitas nõ posset eẽ in creatura: ⁊ q̃ de⁹ citra cõdignũ punit. sed ẽ ifinita duratiõe. Scdo q̃ hõ peccauit i suo eterno vt dictũ est. volũtas nãq̃ p̃uersa peccãdi ⁊ in peccõ manẽdi q̃tũ ẽ de se eterna est. q̃ vellet in peccõ si posset eternaliter delectari. ideo d̃z eternaliter puniri. Tertio q̃ mã ignis ifernalis ẽ eterna: ⁊ macula peti est ierpiabilis. seu idelebilis ⁊ eterna. iõ ⁊ pena d̃z eẽ etña. Nunq̃ eni d̃z eẽ dedec⁹ culpe sine decore iusticie. Quarto q̃ volũtas reproborũ tã existentium in iferno incorrigibilis ẽ ⁊ in affectu malignitatis eterna. Sic̃ scriptũ est. Supbia eorũ qui te oderũt ascẽdit semp. volũtas g̃ dãnati l̃z amiserit potestat effectũ: semp tñ habebit malignitatis affectũ: ⁊ ipsa erit in iferno suppliciũ. q̃ fuerat in mũdo peccatũ. Impi⁹ ergo q̃ semp habebit reatũ ex malicia semp in se sentiet cruciatũ ex pena. Et q̃ de peccõ perpetrato nunq̃ habebit verã p̃niam. iõ nunq̃ reuocabit deus punitionis eius s̃niam. Quinto quia impius peremit in se bonum q̃d posset esse eternũ .i. d est gratiã de qua dicit aplus. Ro. vi. Gr̃a dei vita eterna. Iõ dignus est morte eterna.

Ad hoc idẽ iducunt exẽpla. Uidem⁹ eni q̃ emptio tpal dat ius p̃petuũ possidẽdi. Itẽ v̄beratio tpalis ⁊ trãsitoria. isert morte q̃ est p̃petua. Itẽ crimẽ lese maiestatis tpale: seruitus vo p̃petua. Itẽ casus in foueã tpalis ⁊ detẽtio p̃petua. Nõ d̃z g̃ esse mirũ si p̃pt p̃m q̃d in breui tpe p̃petrat: impius eternalit cruciat. Om aũt p̃missa nõ ad sciẽdũ tñ scripta sũt. s̃z potius ad vitãdũ: nõ p̃pter speculatiõẽ sed p̃pter praxim .i. operationẽ: nõ p̃pter istruẽdũ scientialiter intellectũ sed magis ad mouẽdũ affectũ. vt vez excitet sonolentia. excutiatur negligẽtia. terreat audacia: cõstringat duricia: cõfundat ipudentia peccõrũ. vt. s. q̃ boni sũt ad meliora efficaci⁹ excitent: q̃ vo mali sunt citius corrigant: ⁊ q̃ obstinati sũt iexcusabiliter cõdẽnent. Plus aũt mouẽt exẽpla: q̃ v̄ba. ideo subscribunt aliq diuinitus reuelata: ⁊ ad nr̃az eruditionẽ ostẽsa: q̃ nõ mõ p̃pt eos q̃ ea viderũt aut dit ea dñs sed p̃pter nos ⁊ oẽs generaliter q̃ ex audiẽtibus volunt occasionem sumere vitam suam in melius corrigendi.

De reuelationibus. DIS. VI.

Denique non superuacuũ esse puto hic recitare reuelationes aliquas ostẽsas omnibus ad declarationẽ ⁊ confirmationem aliquam predictorum. In anglia vir quidam viribus corporis valde potens post multa peccata cõpunctus in cõscientia p̃posuit sibi beneficium

sibi in dei seruitio expendere residuū vite sue. Cui sup hoc voto seu
proposito quēdā abbatē cistertiēsis ordinis consulēti psuasit dict⁹ ab
bas vt crucē religiōis assumeret et ad celestem hierusalē q̄st otius
properaret. Ingressus aūt et seruēter icipiēs. tētatus a sathana muta
re ppositū. volēs terrā sanctā sicut prius vouerat psonaliter visita
re. Eadē vero nocte demonē quēdā sup vnam trabē dormitorij in
specie symie sedentē vidit. Sz qz tales bestie nō nutriunt in ordine
cogitauit q nō symia. sz dyabolus eēt. Qui se sentiēs cognitū. subi
to descēdēs de trabe sup eū. verberauit eū tā fortiter q de naribus
eius et ore sanguis vbertim exiuit. Quo clamante demon euanuit.
Et excitati fratres accurrūt. vidētesqz grauiter verberatū. mirantes
qualiter hec ei accidisset. in īfirmariā detulerūt. Jacēs aūt trib⁹ die
b⁹ velut exanimis. aptis carneis oculis nihil vidit. Sz de⁹ ei multa
p angelū reuelauit. Inter cetera duxit eū angelus ad terrā tenebro
sam et horridā nimis regionē videlz vmbre mortis. Uidēs aūt ibi
fratres quosdā horribiles. putauit q ibi esset īfernus. Sz angelus
dixit ei. Nō est hic. sed ille turres īfernales camini sunt. p quos flā
ma et fumus īfernales exeūt. Post hec vidēt hoiez in ardēti cathe
dra sedētē. ante quē quedā pulchre mulieres erāt. quaz singule ar
dētes cereos ardētes in os eius et faciē ipingebāt. et p eius intranea
ardētes similiter extrahebāt. Hic hō ait angelus. fuit in seculo sue
carnis amicus et inimicus aīe sue. luxuriosus videlz et gulosus. Ca
thedra naqz significat q potēs fuit in malicia. Amauit mulieres. et
ideo maligni spūs in tali specie torquēt eū. Post hec videt hoiem
quē teterrimi spūs viuū excoriabāt. et fricabāt cū sale. et sup craticu
lā assabāt. Hic inqt angelus potēs fuit. et crudelis ī subditos. Post
hec vidēt hoiem sup equū ardētē. clypeū igneū gerētē. q sup collū
eq capā ferebat. et ad caudā eq sui habitū monachi trahebat. Hic
inqt angelus paup hō fuit. semp de rapina vixit. Int cetera rapuit
capā vnā a quadā paupere muliere. Circa finē vite sue voluit fieri
monachus. nō tn̄ vere penitēdo. sz vt ignominiā suā pariter tege
ret. Cogitabat aūt q ad vitā priorē rediret si viueret. et ideo trahit
religiōis habitū sicut rē quā parūpēdebat. Capa autem et clipeus
tormēta sūt sue dānatōis. Post hec vidēt diuersas psonas religio
sas monachoz. monialiū. epoz. sacerdotū ac etiā clericoz. Quoruz
quidā ridebāt. cachinnabāt. alij dulciabant. alij gule satiāde stude
bāt. alij libidini sue cōplēde vacabant. nō qz post mortē sint ibi hu
iusmodi voluptates. sz ad maiorē confusionē suā et tormētū. pteritoz
scelez criminū similitudines repsentāt. demonib⁹ ad hoc eos cogē
tibus. Qui etiā postmodū pcutiebāt eos de fustib⁹ sup capita sua
vsqz ad excussionē cerebroz et eiectionē oculoz. et hoc incessanter
agebāt. Uidit et alia genera tormētoz. miro mō diuersimode dis
posita. sm diuersitatem variam peccatorum.

¶ De visione quadaz Tundali.

Anno dn̄i millesimo centesimoquadragesimonono. Ostē
sa fuit hec visio q sequit. In hybernia fuit hō Tundalus
noīe. nobilis genere. crudelis in opere. forma corpis egre
gius fortitudine robustus. de salute aīe sue nihil sollicitus. grauit
ferens si quis eū de salute aīe sue vel breuiter amonebat ecclesiā ne
gligebat. pauperes christi nec videre volebat. scurris et ioculatori
bus quicqd habebat. pro vana gloria tribuebat. Hic in domo soda
lis sui volēs cibū sumere. repēte percussus inuisibiliter. manū quā
extenderat ad os suū. non potuit replicare. Clamansqz terribiliter
se mori testatus est. Statimqz corruit corpus eius velut mortuum
cium mēbroz officijs destitutū. assunt omnia signa mortis. accur
rit familia tollitur cibus. exclamāt armigeri plorat hospes. corpus
extendit. pulsantur signa cōueniunt clerus. mirat populus. totaqz ci
uitas subita boni militis morte turbat. Ab hora decima in quarta
feria vsqz ad eandē horā in sabbato sicut mortuus iacuit. qz tamē
calor modicus ī sinistra parte pectoris a diligenter palpātibus sen
tiebat. eū subterrare noluerūt. Post hec resumpsit spiritū. et debili
ter quasi p vnius hore. spaciū respirare cepit. et mirantibus cunctis
debiliter circūspicere. Interrogatus si cōmunicare vellet. petiuit hu
militer afferri sibi corpus dn̄i. Quo deuote sumpto. cepit cū gratia
rū actōe laudare deū. et dicere. O deus eterne maior ē misericordia
tua q iniqtas mea. lz magna sit nimis. Quantas ostēdisti mihi tri
bulatiões multas et malas. et cōuersus viuificasti me. et de abyssis
terre iterū reduxisti me. Statimqz sub testō oīa que habebat distribu
it. et dedit pauperibus. vitā pristinā funditus se relicturuz deuouit.
Et cūcta que viderat et passus fuerat ad dei laudē et audientiū vtili
tatē retulit. ita dicens. Cū aīa mea corpus exueret et illud mortuuz
iā crederet. reatus sui cōscia formidare cepit. et tremere. sz qd ageret
nesciebat. Timebat enim. sed qd timeret ignorabat volens ad cor
pus redire: intrare non poterat: foras exire non audebat: qz vbiqz
timebat. Flēs igit et tremebūda: et qd ageret nesciā: et in nullo cōfi
dēs nisi in dei miā. Tandē vidit ad se tantā demonū multitudinez
venientē. vt nō solā tota domū et eius atriū sed etiā vicos et plateas
ciuitatis ipleret et miserā aiaz circūdantes dixerūt. Cātemus huic
misere aīe debitū mortis canticū qz filia mortis est: et cib⁹ ignis inex
tinguibilis inimica lucis: et tenebraz amica. Et cōuersi ad eam stride
bāt dētib⁹ in ipsaz dicētes. Ecce misera pplus quē elegisti cū qb⁹
in eternū arsura intrabis in īfernū. Nutrix scādali amatrix discor
die: quō et nos amamus qre modo nō superbis: qre non adulteraris.
vbi est vanitas tua inepta leticia imoderatus risus vbi ē fortitudo
tua qua plurimis īsultabas. Quare modo nō annuis oculis: nec pe
de. digito loqris: prauo corde machinaris malū. sicut ante solebas ī
vanitatib⁹ et leccacitatib⁹ tuis. Cū hec et similia dicerent. vidit a longe
q̄si stellā lucidissimā ad se venientē in quā statim īfatigabiles fixit
intuit⁹ sperās seper eā aliqd solatiū pcepturā. Erat aūt angel⁹ ei⁹.
Qui cū appropinquasset salutauit eū noīe, pprio dicēs. Aue Tūda
le. Uidēs ille iuuenē speciosuz nimis: et audiēs se, pprio noie saluta
rī pre timore sil et gaudio sic rndit. Heu dn̄e pater: dolores inferni
circūdederūt me: pocupauerūt me laquei mort. Cui angelus modo
me vocas dn̄m et patrē quē semp tecū hn̄s nūqz als dignū me tali
noīe iudicasti. Cui Tūdalus. Dn̄e vbi vnqz te vidi aut dulcissimaz
vocē tuā audiui: ad quē angelus. Ego a natiuitate tua tecū semper
erā et quocūqz ibas te sequebar: et nūqz cōsilijs meis acqescē volui
sti. Et extēdēs manū in vnū immundoz spirituū q eis oībus maledic
insultabāt. Ecce inqt ille cui⁹ volūtati et cōsilio obtemperabas. Sz ad
erit tibi dei mīa: quā tn̄ nō meruisti. Esto igit secura et letaqz: pau
ca de multis q meruerās patieris: sequere me: et quecūqz tibi mōstrauero
memoriter tene: qz ad corpus tuū iterū reuerteris. Tūc illa vehe
mēter pterrita: pprius accessit ad angelū. Demōes hoc audiētes. et
mala q minabant ei īferre nō posse vidētes blasphemauerūt deuz
iniustū esse dicētes: qz nō sicut pmiserat vnicuiqz sm opa sua red
debat. Post in semetipsos insurrexerūt et plagis mult se pcutiētes
illū cū furore nimio et indignatiōe relicto: cū tristicia recesserūt. An
gelus aūt dixit ad aiaz. Sequere me. At illa rndit. Heu dn̄e mi. Si
tu precesseris. isti retro me rapient: et eternis ignib⁹ tradēt. Ad quā
angelus. Ne timeas qz plures nobiscū sunt: q cū illis. Si deus p
nobis: qs cōtra nos: cadent a latere tuo mille: et decē milia a dextris
tuis: ad te aūt nō appropinquabit. Ueruntamē oculis tuis cōsidera
bis et retributionē peccatoz videbis. Simul aūt pgētes nullūqz
lumē pter ipsius angeli splēdorē habētes. venerunt ad vallē valde
terribilē: tenebrosam et opertā mortis caligine. Erat aūt pfunda: et
carbonib⁹ ardētib⁹ plena sup os angustū opculū ferreū hn̄s spis
situdinis sex cubitoz. qd ardore nimio ipsos carbones supabat ar
dētes: cui⁹ fetor oēs. qs aīa vnqz fuerat expta tribulatiōes supabat.
Sup illā laminā descēdebat magna multitudo īfeliciū aiarū. et ib
ic cremabant: donec ad modū cremij in sartagine liquescerēt. Et
qd erat grauius. p illā laminā colabant: sicut colat cera p pānuz. Et
iterū in carbōib⁹ igneis ardētib⁹ renouabant ad tormētū. Et post
hoc ait angel⁹. Ducemur ad maiores. Hec erat pena patricidaz. fra
tricidarū: et homicidaz. Tu aūt licet homicida sis mō tn̄ nō ista pa
tieris. Post hec venerūt ad montē mire magnitudinis horroris ma
gni: et vaste solitudinis: q traseūtib⁹ angustū valde pbebat iter. Ex
vna pte mōtis hui⁹ erat ignis putridus: sulphureus et tenebrosus.
Ex altera pte nix glacialis. et vēt⁹ horribil. Erat mōs ille tortorib⁹
plen⁹: q furcas ferreas ignitas hebāt et tridētes acutissimos qb⁹ iu
gulabāt aīas trāsire nolētes: et trahebāt ad penas: et p vices nunc
e grādine mittebāt in ignē: et ecōuerso. Hic ē inqt angel⁹ pena insi
diatoz et psidoz. Post hec aīa cū timore sequēs angelū pcedentē
venit ad vallē tenebrosaz et horridā. cui⁹ pfunditatē ipsa videre nō
poterat. sonitū tn̄ sulphurei fluminis et vlulatū ī co patientū audie
bat. Fum⁹ vo de sulphure et cadauerib⁹ adeo fetidus exalabat qui
oēs penas qs ante viderat aīa supabat. Angel⁹ aūt cōsolās aiaz tre
mebūdā ait. Hec ē pena supboz: ab hac qde liberaberis sz aliā pa
tieris. Precedēte āgelo: pfecti sūt ī viā tenebrosaz: tortuosaz: et
difficilē nimis et cū mltū laborasset aīa ambulādo p tenebras. vidit
bestiā icredibili magnitudie et horrore itolerabilē. q maior erat oī
bus mōtib⁹ quos an̄ viderat oculi ei⁹ q̄si colles igniti. os ei⁹ valde
patēs et aptū. videbat posse sil cape nouē milia hoīuz armatoz flā
ma iextiguibilis ex ore ei⁹ exibat: et fetor icōpabilis. et planct⁹ mul
titudinis eiulātis de vētre ei⁹ p idez os audiebat. Int⁹ eni erant
multa milia viroz ac mulierū dura tormēta sustinētiū. Ante os ei⁹
īmundoz spirituū stabat maxima multitudo aias in os eius itra
re cogentiū et eas anteqz intrarēt multis plagis et verberibus afflu
gebāt. Cū anima Tundali monstruū tam horribile cōspexisset ni

mis pterrita dixit ad angelũ. Dñe quare illuc appropinquas: dixit et angelus. Iter nostrũ aliter explere nõ possumus. Hec bestia vocaẗ acherons: ⁊ deuorat oẽs auaros. De hac scriptũ ẽ. Absorbebit flumiũ ⁊ nõ mirabiẗ. ⁊ hꝫ fiduciã ꝙ influat iordanis in os eiꝰ. Et cũ hec dixisset angelus ꝓcedẽs stetit ante bestiã. ⁊ aĩa lꝫ nolẽs sequebaẗ eũ. Et cũ simul starẽt ante bestiã ãgelo disparente aĩa sola remãsit. Demones aũt ↄtinuo circũdederũt eam. sicut canes rapidi. ⁊ flagellatam traxerunt eam in ventrem bestie. vbi multa passa est morsus ⁊ lacerationes canum. vrsorum. leonum serpentum. ⁊ aliarum innumerabilium bestiarum. ⁊ ignotorum monstrorum ferocitatẽ ⁊ demũ ictus. ardorẽ ignis. fetorem sulphuris caliginẽ oculorum fluxũ lachrymarũ ardẽtiũ. stridorẽ dẽtiũ copiã tribulationũ. Ibi se misera aĩa de peccatis ꝑteritis accusabat. ⁊ pre tristicia nimia ⁊ desperatiõe genas ꝓprias lacerabat. Et cũ se putaret ibi eternaliter eẽ dãnãdã. nesciã quo ordine subito se extra bestiã esse sensit. Et longius a bestia iaces debilis aperiẽs oculos ꝓpe se vidit angelũ lucis ductorẽ suũ. Gaudẽs illa lꝫ afflicta nimis. cepit deũ de sua misericordia collaudare. Quã angelus tãgẽs. eã ↄfortauit. Cũqꝫ irẽt vlterius ꝑ loca tenebrosa ⁊ horrida. apparuit domus quedã maxima quasi quedã mons arduus rotũda. quasi furnus. Inde flãma ꝑ mille passus exibat. q̃ oẽs aĩas quas inuenire poterat. cõburebat. Quam vidẽs aĩa. dixit ad angelũ. Ecce appropinquamus ad portas mortis. Heu qs me miserã liberabit. rñdit angelus. ab hac quidẽ exteriori flãma liberabis. sꝫ ipsaꝫ domũ de qua ꝓcedit ĩtrabis. Et cũ ꝓpius accessissent. viderũt carnifices cũ securibus cultris bis acutis. dolabris. ⁊ crebris falcibus ⁊ forcipibus acutissimis. ⁊ angis fossorijs ⁊ ceteris ĩstrumẽtis q̃bus aĩas excoriare. decollare. scindere. vel truncare poterãt. In medio flãmarũ stãtes. ⁊ sub manibus eorũ multitudinẽ aĩarũ. hec oĩa sustinẽtiũ. Quod vidẽs Tundalus dixit ad angelũ. Obsecro dñe ab hoc solo supplicio me libera. ⁊ ceteris oĩbus q̃ post hec occurrẽt me tradi ↄcedo. Cui angelus. Hoc ẽ maius suppliciũ quod hactenus videris. sꝫ adhuc videbis vnũ maius. Intra istud suppliciũ. q꞉ canes rabidi te expectãt. Tundalus aũt tremẽs. ⁊ pre angustia totus deficiẽs rogabat ne ĩtraret sꝫ nõ ꝓfecit. Demões autẽ videntes eũ sibi esse ↄcessũ. circũdederũt eũ. ⁊ multis cõuitijs exprobrãtes. cũ supra dictis ĩstrumẽtis eũ in frusta discerpserũt. In hac domo erat gemitus in tristicia. fletꝰ ⁊ stridor dẽtiũ. lẽtus ignis exrinsecus. sꝫ ĩtrinsecus vastũ ĩcẽdiũ. auiditas inexplebilis ibi erat. nec poterat gule voracitas satiari. verẽda loca doloribꝰ maximis torquebaẗ. Pudẽda ipsa corrupta putredine. scaturire vermibꝰ videbanẗ. In ipsa quoqꝫ verẽda viroꝝ ac mulieꝝ nõ solũ secularium verũ etiã religiosoꝝ. dire quedã ĩtrabãt bestie. ibiqꝫ aĩa Tundali se in iste pati talia fatebaẗ. Sꝫ q̃si deo placuit nescia quo ordine se extra tormẽta esse cognouit. Sedẽs aũt ĩ tenebris ⁊ vmbra mortis videns ãgelũ suũ dixit. Heu dñe mi. vbi ẽ quod audiuimꝰ. misericordia dñi plena ẽ terra. rñdit ãgelꝰ. Hec sñia multos decipit. Deꝰ. n. lꝫ sit misericors tñ ⁊ iustꝰ ẽ. Multa iudicat plura ↄdonat tu iuste passus es quecũqꝫ sustinuisti. Sed tũc grãs ages deo. q̃si videbis q̃nta ꝑ dei misericordiã euasisti. Ideo. n. iusti q̃ penas nõ patiuntur post mortẽ ad vidẽdũ tñ illas adducũẗ. vt visis tormẽtis a q̃bꝰ ꝑ dei misericordiaꝫ liberãẗ. magis ĩardescãt ĩ amorẽ dei ⁊ ĩ laudẽ eiꝰ assurgãt. Ceterũ vidit Tũdalꝰ bestiã ceteris q̃s an̄ viderat lõge dissimilẽ. duos pedes ⁊ duas alas habẽtẽ. collũ lõgissimũ. rostrũ ferreũ. ⁊ vngulas ferreas de cuiꝰ ore flãma ĩextinguibilis eructuabaẗ. Sedebat antẽ hec bestia sup stagnũ glacie ↄdẽsuꝫ. ⁊ deuorabat aĩas. q̃ ĩ vẽtre eius ꝑ suppliciũ redigebãẗ ĩ nihilũ. Et iterũ pariebat eas ĩ stagnũ glacie ↄgelatũ. ibiqꝫ renouebãẗ iterũ ad tormẽtũ. Impregnabanẗ vero oẽs aĩe tã viroꝝ q̃ mulieꝝ q̃ descẽdebãt ĩ stagnũ. ibiqꝫ grauide ꝑstolabãẗ tẽpus ad ꝑtũ. Intꝰ ãt mordebãẗ a ꝑle genita more vipereo sicqꝫ vegetabanẗ misere ĩ vnda frigida mortui maris glacie ↄcreta. Cũqꝫ tps eẽt vt perẽt. clamãtes replebãt ĩferos vlulatibꝰ. Et sic serpẽtes pariebãt. nec solũ femĩe. sꝫ ⁊ viri pariebãt. et hĩ nõ ꝑ mẽbra ad hoc nãliẗ ĩstituta. imo ẽt ꝑ brachia sil' ⁊ pectora. Exibãtqꝫ ꝑ cũcta mẽbra. bestie erũpẽtes hñtes capita ferrea ⁊ ardẽtia. ⁊ rostra acutissi. q̃bꝰ ipa vñ exibãt. corpa lacerabãt. In caudis ãt suis hẽbant multos aculeos. q̃ q̃si hami retro retorti. ipas a q̃bꝰ exigãt aĩas pũgebãt. Ille nãqꝫ bestie volẽtes exire cũ caudas suas nõ possent secũ trahẽ. ĩ ipa corpora vñ exibãt rostra sua ferrea ⁊ ardẽta retorquẽ nõ cessabãt. donec ea vsqꝫ ad neruos ⁊ ossa arida ↄsumerẽt. Et sic simul ↄclamantes stridor glacieꝝ inũdãtiũ ⁊ vlulatus aĩaꝝ talẽ penã sustinẽtiũ. ⁊ mugitꝰ bestiaꝝ ab eis exeũtiũ pueniebãt ad celũ. Erãt. n. ĩ oĩbꝰ vniuersis mẽbris ⁊ digitis ↄdiuersaꝝ capita bestiaꝝ q̃ ipa mẽbra mordebãt vsqꝫ ad neruos ⁊ ossa. Habebãt ãt linguas viuas ĩ modũ aspidũ. que totũ palatũ ⁊ ẽt arterias ↄsumebãt vsqꝫ ad pulmones. Verenda quoqꝫ ipsa viroꝝ ac mulierũ erant in similitudine serpentũ q̃ ĩferiores ꝑtes vẽtris lacerabat: ⁊ ipa viscera ĩde extrahere satagebãt. Tũc aut angelꝰ. Hec ẽ pena monachoꝝ sanctimõialiũ canonicoꝝ ac alioꝝ ecclẽasticoꝝ viroꝝ. q̃ mẽtiri deo ꝑ tõsurã ⁊ hñtũ noscũtur: q̃ linguas exacuerũt sicut serpẽtes: ⁊ mẽbra sua nõ cohibuerũt ab ĩmũdis opibꝰ. Hãc penã sustinebũt: q̃ ĩmoderata luxuria se polluũt: ⁊ ĩõ istã te sustinere oꝫ. His dictis demões eã cum impetu rapuerũt ⁊ deuorãdã bestie tradiderãt. Cũ aũt post ꝑdicta tormẽta esset in ꝑtu viperarũ affuit ei angelꝰ lucis: ⁊ tãgẽs eã sanauit: ⁊ se sequi ꝑcepit. Pretẽ splẽdorẽ aũt angeli nullũ lumẽ habẽtes: ꝑgebãt ꝑ loca terribilia ⁊ inuisa priorꝰ dirior: via valde cõbusta ⁊ q̃si a cacumine mõtis altissimi tẽdẽte in ꝑcipitiũ. Quãto aũt plus illa via descẽdebat: tãto minꝰ ad vitã reditũ sperabat. Dixit aũt aĩa ad angelũ. Dñe: quo imus: rñdit angelꝰ. Hec via ducit ad mortẽ. Et aĩa. Quid est ẽ quod dictũ est. Lata ⁊ spaciosa ẽ via q̃ ducit ad mortẽ: ⁊ multi sũt q̃ ĩtrãt ꝑ eã cũ hic ꝓpter nos neminẽ videamꝰ. rñdit angelꝰ. Nõ de ista dictũ ẽ hoc: sed de ĩpudica ⁊ illicita seculari: q̃ ducit ad istã. Eũtes aũt longiꝰ ⁊ vltra modũ laborãtes: venerũt in valle fabroꝝ. Ibiqꝫ viderũt fabricas ĩ q̃bꝰ maximꝰ audiebaẗ luctus. Tũc ait angelus. Tortor iste vocaẗ vulcanus ꝑ cuiꝰ igeniũ multi corruerũt: ⁊ ab ipso cruciãnẗ. Ait aũt aĩa. Dñe si debeo pati eiꝰ supplicia debes ĩnqt. Quo dicto plorãs sequebaẗ eũ. Et ecce tortores cũ ignitis forcipibꝰ angelo sancto nihil dicẽte ceperũt eãm ꝓiecerũt in caminũ ignis ardẽtis ⁊ sufflãtes follibꝰ. sicut solet ferrũ ĩ fornace cõflari. ita exarminauerũt eã. Sic enĩ ↄflabãt aĩas q̃ patiebanẗ ibi. donec ad nihilũ redigerenẗ. Cũqꝫ ita liquefierẽt vt nihil nisi aque apperẽt iugulabãẗ tridẽtibꝰ ferreis: ⁊ posite sup ĩcudẽ ꝑcutiebãẗ malleis. donec vicene vl' tricene vl' ẽt cẽtene redigerẽẗ ĩ massã vnã. Sicut scriptũ est. Prouer. xix. Data sunt derisoribꝰ supplicia ⁊ mallea ꝑcutientes stultoꝝ corporibus. Et tñ quod grauiꝰ est: nec sic perũt. Desiderant enĩ mortẽ ⁊ inuenire nõ possunt. Loquebãẗ aũt tortores adinuicẽ: dicentes. Nunq̃d sufficit. Et alij in alia fabrica rñdebant proijcite nobis: ⁊ videamus si sufficiat. Et alij accipiebant eos cum forcipibꝰ ferreis anteqꝫ terrã tãgerent. Et sicut primi. ita ⁊ isti eas ignibꝰ tridebãt. Et ita misere ꝓijciebanẗ mõ huc mõ illuc. ⁊ ducebanẗ vbiqꝫ donec sil' pelles ⁊ carnes: ⁊ ossa: ⁊ nerui redigerenẗ in fauillã ⁊ flãmaꝫ ignis. Post multas passiones affuit aĩe Tundali ductor suus ⁊ apprehendens eam de medio fauille dixit. Quomodo vales. Nunq̃d tã dulcia fuerũt tibi carnis oblectamẽta: vt pro tot ⁊ tãta sustinere deberes. Ille penitꝰ rñdere nõ poterat: q꞉ post tãtũ suppliciũ vires ad loquẽdũ nõ habebat. Et tũc angelus ait. Cõfortare q꞉ dñs deducit ad ĩferos ⁊ reducit. Quis enim magna fuit q̃ nũc vsqꝫ passa es: minora tñ sunt a q̃bꝰ per dei miãꝫ liberaberis. Nõdũ enĩ vidisti nec ꝑuenisti ad ĩferos ⁊ ĩferiores. Et more solito, tãgẽs eã ⁊ ↄfortãs ꝑcessit. Cũqꝫ sil' pergeret ⁊ incedentes se mocinarenẗ ecce subitꝰ horror. frigus ĩtolerabile. ⁊ fetor: ⁊ tenebre priorꝰ incõpabiles: tribulatio ⁊ angustia: aĩaꝫ ĩuaserũt ita vt omnia fundamẽta terre viderenẗ sibi ↄtremiscere: ⁊ angelo ꝓcedẽte ↄpulsa ẽ dicẽ. Heu dñe mi. q̃d est ꝙ more solito stare nõ possũ. Quo dicto: pre nimia formidine nõ potuit se mouere. Et ecce angelus cito disparuit: ⁊ eũ amplius videre nõ potuit: statimqꝫ desperare cepit. Audiuit aũt clamores ⁊ vlulatꝰ mire multitudinis: ⁊ tonitruũ tã horribile: vt nec ꝑuitas nr̃a potuerit capere: nec eiꝰ lingua narrare. Circũspiciẽs ẽ si quõ videre posset: vnde venerat: vidit foueã quadratã vel quadrãgulã q̃si cysternã qui puteꝰ flãme ⁊ fumi putridã emittebat colũnã. q̃ colũna extendebaẗ vsqꝫ ad celos: ⁊ in ipsa colũna erat multitudo aĩaꝝ ⁊ demonũ more fauillaꝝ cũ flãma ascẽdentiũ. ⁊ ad nihilũ redacte: cadebãt iterũ cũ demonibꝰ in fornace vsqꝫ in ꝓfundũ. Quo viso aĩa Tundali volebat se retro retrahere: sꝫ pedes a terra nõ poterat eleuare. Et cũ sepiꝰ tentasset: ⁊ nĩ nõ posset semetipsaꝫ exarsit: ⁊ nimio furore repleta: genas ꝓprias lacerabat clamãs ⁊ dicẽs. Ve mihi qre nõ morior: q̃ me decepit demẽtia. Audiẽtes hec demones q̃ cũ flãma ascẽdebãt circũdãtes eã cũ instrumẽtis quibꝰ rapiebãt aĩas ad tormẽta: dixerũt. O misera aĩa penis ⁊ cruciatibꝰ digna. Vñ huc venisti. nil adhuc expta es. Adhuc videbis dignũ opibus tuis tormẽtũ: de quo nec exire poteris nec perire: sed semꝑ in cruciatu viuẽs ardebis sine refrigerio: sine lumine sine ↄsilio ⁊ auxilio: ⁊ sine omni ↄsolatiõe. nullã deinceps miãꝫ sperare poteris. Appropinq̃sti enĩ vsqꝫ ad portas mortis: ⁊ infernis demonibꝰ sine mora ꝑsentaberis. Qui te huc adduxit: ipse te decepit liberet te si põt de manibꝰ nr̃is nõ videbis eũ amplius. Et dicebãt adinuicẽ. Quid adhuc moramur. Trahamꝰ eã ad luciferũ. demonidã. Et sic arma vibrãtes minabanẗ ei mortẽ eternã. Ipsi aũt demones erãt nigri sicut carbones. Oculi eoꝝ vt lampades ignis ardentes

tes. Dentes eoꝝ erāt candidiores. Caudas habebāt vt scorpiones Ungues ferreos acutissimos: Alas vt vultures. Interea affuit angelus lucis: q̄ fugatis spiritib⁹ tenebraꝝ ↄsolatus est eā suā dicēs Gaude ⁊ letare filia lucis: q2 miaꝝ ↄseq̄ris: penas q̄dē magnas vidbis: sed eas minime patieris. Ueni ⁊ ostēdā tibi pessimū humani generis inimicū. Appropinquās aūt aīa vidit pncipē tenebraꝝ in pfūdū inferni. Que aūt ⁊ quāta vidit ibi explicari nō posset. Ibi visus est pnceps diabolus q̄ magnitudine sua oēs bestias qs Tūdalus añ viderat excedebat: cui⁹ quātitati nihil eoꝝ q̄ viderat cōpare sciebat. Erat illa bestia nigerrima sicut coruus. formā habēs humani corpis a pedibus vsq3 ad caput. Excepto q̄ plurimas hēbat manus nō minus. Cq̄: mille centū cubitos habēs ī altitudine In grossitudine vo decē. Unaqueq3 manus vicenos digitos hēbat ⁊ digiti habebāt in longitudine centenas palmas. In grossitudine vo denas. Habebat vngues ferreos tā in manib⁹ q̄3 in pedib⁹ lanceis militū grossiores ⁊ etiā longiores. Rostrū eius nimis longū ⁊ grossum. Cauda eius asperrima ⁊ longa. ad nocendū animabus aculeis acutissimis pparata. Jacet autē illud mōstrū horribile sup cratē ferreā suppositis ardētibus prunis ab innumerabili multitudine demonū follibus sufflantiū succēsa. Circūdat autē illū tanta multitudo animarū ⁊ demonū q̄ nulli esset credibile q̄ mundus tot animas a principio potuisset habere. Ligatus est autē ille hostis antiquus p singulas membroꝝ iuncturas. cathenis ferreis ⁊ eneis ignitis ⁊ valde grossis. Cūq3 sic versatur in carbonib⁹ ⁊ vndiq3 coartatur. nimis exardescens ira vertit se de vno latere ī aliud ⁊ oēs manus suas in illā multitudinē animaꝝ extēdit. easq3 repleas animabus cōstringit. Sicut rusticus sitiēs racemos opprimit vnde vinū. eliciat intantū vt nulla sit ibi aīa q̄ nō ī illa cōstrictione puletur capite. vel pedib⁹ vel manib⁹. ⁊ tunc suspirans sufflat ⁊ spargit aīas in diuersas partes gehēne. ⁊ statim eructuat putēs de quo pdixim⁹ fetidā atq3 horribilē flāmā. Et cū anhelitū suū retrahit dira illa bestia. retrahit ad se oēs aīas q̄s ante disperserat ⁊ fumo ⁊ sulphure ī os eius cadētes deuorat. Sȝ ⁊ q̄cūq3 man⁹ effugiūt ne stringātur pcutit illas cū cauda sua. Et sic misera bestia pcutiens semp pcutitur ⁊ tormēta omnib⁹ inferēs. sup oēs in tormētis oib⁹ cruciatur. Tūc ait angelus ad animā. Hic est lucifer principiū creaturaꝝ dei. q̄ versabatur in delicijs paradysi. Qui si solutus fuerit. celū simul ⁊ terrā vsq3 ad inferos pturbaret. Hi autē q̄ cū eo sunt ptim sunt filij tenebraꝝ. ptim filij ade. ⁊ iā iudicati sūt multos alios expectāt. q̄ vel christū negauerūt. vel negātiū opa fecerūt. Hic sunt plati ⁊ principes mali. de q̄bus scriptū est. Potētes potēter tormēta patiētur q̄ scilicet nō bene vsi sunt potestate sibi a deo cōcessa. Hic autē princeps tenebraꝝ dr. nō pp̄ter potētiā quā habeat. sed pp̄ter primatū quē tenet in tenebris. Omnes autē q̄ pene q̄s visus sint maxime. aspectu huius pro nihilo cōputātur. Libera aīa. vox est. Nā videre tantūmodo locum istū magis me conturbat. ⁊ fetorē eius sustinere plus me grauat. q̄3 pati oīa q̄ ante patiebar. Unde rogo vt si pōt fieri hinc me cito subtrahas. ⁊ h me diutari amplius nō pmittas. Hic enim video multos notos ⁊ sodales meos quos mecū in seculo gaudebā hr̄e socios quoꝝ h cōsortiū multū phorresco. Scio autē pcerto q̄ nisi mihi grā diuina succurrat. peccatis meis exigentibus nō minus ista patiar q̄3 ipsi. Cui quā angelus. veni. O felix aīa cōuertē in requiē tuā. q̄a dn̄s bn̄ fecit tibi. Nō enī ista patieris. neq3 amplius hic videbis. nisi istos q̄s vidisti obiita. ⁊ iusticiā dei nō verita peccatis iteꝝ implicens.

C Uisio karoli calui de tormentis inferni.

Ego Charolus imperator dei dono rex germanoꝝ. patricius romanoꝝ. atq3 īpator francoꝝ. sacra nocte diei dn̄ice post celebratū nocturnarū horaꝝ diuinū officiū dū vellē somnū capere. venit ad me vox terribiliter mihi dicēs. Charole. exiet a te modo spiritus tuus in hora modica. Statimq3 fui raptus in spiritu. ⁊ q̄ me sustulit erat cādidissimus. tenens in manu sua glomerē lineū. clarissimū ad istar luminis emicantē sicut solent comete facere quādo apparēt. Incipiensq3 illud dissoluere dixit ad me. Accipe filū glomeris emicantis. ⁊ liga ⁊ noda fortiter in pollice dextre man⁹ tue q̄a p illū duceris ad laborintheas infernoꝝ penas. Hoc dicto pcessit me velociter dissoluēs filū luciflui glomeris duxitq3 me ī pfundissimas valles ignes q̄ erāt plene puteis ardētib⁹. pice. sulphure. plumbo. cera. ⁊ adipe. Ibiq3 inueni pōtifices pr̄is mei. ⁊ auunculoꝝ meoꝝ. Quos cū pauens iterrogarē. cur tā grauia patiebātur supplicia. rn̄derūt. Fuimus epi patris tui ⁊ auunculorū tuorum. Et dum deberemus illos ⁊ ipsorum populū de pace ⁊ concordia admonere seminauimus discordias ⁊ fuimus monitores maloꝝ. Ideo nunc incendimur in istis tartareis supplicijs ⁊ nos ⁊ alij homicidarū ⁊ rapinarū amatores. Huc etiā ⁊ tu epi ⁊ satellites tui veniēt q̄ sibi amāt nunc facē. Et dū h tremebūdus ascultarē ecce nigerrimi demōes adiuolātes cū vncis igneis volebāt appehēdere filū glomeris quem in manu tenebā ⁊ ad se attrahē. Sȝ reuerberātib⁹ radijs illi⁹ nō valebant illū attingē. Deinde post tergū currētes voluerūt me in ipsos puteos sulphureos pcipitare. Sȝ ductor me⁹ traxit me ad se fortiter Et sic ascēdim⁹ sup mōtes igneos altissimos de quibus oriebantur paludes ⁊ flumina feruētia ⁊ oīa genera metalloꝝ bulliētia. Ubi reperi īnumeras aīas hominū ⁊ principū pr̄is mei ⁊ fratrū meoꝝ. Quarū alie q̄dē pcipitate erāt vsq3 ad capillos. alie vsq3 ad mentū alie vsq3 ad vmbilicū Et clamauerūt ad me eiulādo Dum viuimus amauim⁹ tecū cū pr̄e tuo ⁊ auūcul' tuis facē plia homicidia ⁊ rapinas pro cupiditate terrena. Ideo in istis bulietib⁹ flumīb⁹ ⁊ diuersis metalloꝝ generib⁹ nūc torquemur. Et cū adhuc timidus accederē audiui post me aīas acclamare Potētes potenter tormēta patient. Et respiciēs vidi sup ripas fluminis bulliētes fornaces igneas piceas ⁊ sulphureas plenas magnis draconib⁹ scorpionib⁹ et serpētib⁹ generꝝ diuersoꝝ. vbi etiā vidi aliquos pr̄is fratrū ⁊ auūculoꝝ meoꝝ pncipes dicētes mihi. Heu nobis karole vides quāta sustinem⁹ tormēta pp̄ter malitiā ⁊ supbiā nostrā. ⁊ mala cōsilia q̄ regib⁹ nr̄is ⁊ tibi dedim⁹ pp̄ter cupiditatē. Cūq3 dolēdo ↄgemiscerē accurrerūt ad me dracones apertis faucib⁹ plenis igne: sulphure: ⁊ pice: volētes me trāsglutire. sed ductor me⁹ liberauit me: valid⁹ inde trahēs. Et descēdim⁹ in vallē quādā. q̄ ex vna parte erat tenebrosa ⁊ ardēs sicut cliban⁹ ignis. Ex altera vo tā amenissima ⁊ splēdidissima vt nulla rōne valeā explicare. Uerti me tc̄ora tenebrosam partē ⁊ flāmiuolā ibiq3 vidi aliquos reges de genē meo ī magnis supplicijs deputatos. Tūc angustiat⁹ nimis pitaui me statī ī illis supplicijs demergēdū a gigātib⁹ nigerrimis q̄ ipsaȝ vallē ↄflabāt diuersis generib⁹ ignium. Sȝ p dei miām liberat⁹ sum. Sicq3 post hec ⁊ alia multa q̄ vidi reuersus est in me spūs me⁹ valde fessus ⁊ contritus. laudauiq3 dn̄m qui saluat sperātes in se q̄ potestatē hȝ vite et mortis: ⁊ q̄ ducit ad inferos ⁊ reducit. Sȝ sunt multi q̄ tales visiones ↄtemnūt nec referentib⁹ eas credūt eas velut viles fabulas deridentes aut figmēta mēdaciter adinuēta: aut melancolicoꝝ vana somnia: aut arreptitioꝝ insanias reputātes. Nec mirū si talib⁹ fidē nō adhibēt q̄ infernū esse nō credūt vel si ore vocaliter ↄfitent. tn̄ te credē nec timē facti ostēdūt. ⁊ fortassis etiā ore dicerēt si auderent. Btūs tn̄ Greg. iiij dial. ⁊ alij scī talia credē nō dedignati sunt: ⁊ in script' legēda posteris reliquerūt. Aduertēdū est tn̄ q̄ multa describūt ibi corpalit q̄ tn̄ spūalit intelligēda sunt. sic pȝ de mōstruosa bestia sup⁹ descripta in visione tundali. ⁊ de lucifero figura horribili ⁊ statura: ⁊ multa talia q̄ dicunt ibi: ⁊ in libris sctōꝝ referunt. Sicut in pp̄hetis sub figuris reꝝ corpaliū plurima designant. Et in Apoc. fere p totū etiā spūalia corporeis imaginib⁹ figurant q̄ nō nisi spūalit pn̄t intelligi. sic pȝ diligēter in singul' intuēti. Utrū aūt sint ibi vmes māles ⁊ aīalia venenosa vtpote dracones. serpētes bufones ⁊ hmōi. Dicūt aliq̄ q̄ nō. q2 cū oīa bruta aīalia in cōflagratione mūdanoꝝ ignis destruent vt dictū est q2 cū talium generatio ⁊ corruptio penit⁹ auferent. Alioꝝ est opinio: q̄ erūt ibi hmōi aīalia venenosa: vt ⁊ horrorē ingerāt aspectib⁹ ipsoꝝ. ⁊ dolorē inferāt morsib⁹ dētiū pessimoꝝ: ⁊ laceratiōib⁹ vnguiū acutoꝝ. Seruabunt enī ibi talia diuina virtute ad impios cruciandū. Qui si ante ↄsūmationē mūdi salamādra adhuc corruptibil' existēs aliquāto tpe pōt viuē in igne: q̄nto magis post iudiciū q2 oīa corpora reꝝ erūt incorruptibilia viuē poterūt in igne gehēne. Hoc aūt videt pretēdē ta scriptura sacre verba q̄3 plurima q̄3 sctōꝝ. Hic etiā sciēdū est q̄ lȝ ante iudiciū demones torquere dicant animas impioꝝ vt iusto dei iudicio si sint tortores in supplicijs q̄ fuerūt incētores inuitius: eisq3 miseri subiciant inuitiq3 quoꝝ puersis suasionib⁹ volūtarie ↄsentierūt. tn̄ post iudiciū cū cessabit oīs platio: ⁊ euacuauerit de⁹ oēm pncipatū ⁊ potestatē: nō amplius torq̄būt hoīes: q2 recepta plena ⁊ oīmoda pena sibi debita p cūcti iniq̄tatib⁹ eoꝝ fiēt socij reproboꝝ. Adeoq3 erūt pfūdissime absorpti ī supplicijs: q̄ illos vlt̄ torq̄re nō poterūt.

C Libri secūdi Pars q̄rta. De beatitudinib⁹ corporis ⁊ aīe.

Post cōsiderationem habitā de trib⁹ nouissimis. Pr̄io videlȝ de morte triplici: ⁊ de mortuis tā corporalit q̄3 spūalit in h mūdo: ⁊ de mortuis in purgatorio detēti penalit ⁊ afflicti. Scd̄o d̄ finali iudicio ⁊ his q̄ ad illud extremū iudiciū ptinent. Tertio de in

ferno ⁊ de suppliciis reproboꝝ. Tandē ad ꝯsiderādū q̄rtū nouissimū qḋ est ī lectione nr̄a ꝓpriū. ⁊ in ītētiōe cuiuslibet eē dʒ primū ⁊ sup oīa ꝑncipale mētis oculos cū ardētī desiderio cōuertamus. Hoc enī eē dʒ ⁊ opeꝝ nr̄oꝝ ꝑncipiū ⁊ finis desideriōꝝ nr̄oꝝ ⁊ appetitū nr̄oꝝ ꝑfecta q̄es ⁊ ꝯsūmatio gloriosa. Circa hoc cōsideranda sunt sex. Primo de beatitudine in generali. Scḋo de dotib⁹ in generali. Tertio de dotibus anime in speciali. Quarto de dotib⁹ corpoꝝ. Quinto de septē ꝑtibus beatitudinis anime. Sexto de septē partibus beatitudinis corporis.

❡ De beatitudine in generali. DIS. .I.

Irca ꝑmū ꝯsiderāda sunt q̄tuor. Primū est de introductiōe sctōꝝ ī gloriā. ⁊ de ipsa ī generali. Scḋo ponit̄ excitatio q̄dā ad beatitudinē cōtēplādā. Tertio ōndit̄ q̄ntū sit debilis ⁊ defectiua hūana cognitio respectu beatitudinis. Quarto q̄ō possit hō in cognitionē beatitudinis ꝑuenire. Circa ꝑmū sciendū q̄ electis ipsius a facie dn̄i. ⁊ ī abyssum īferni sine fine detrusis. mūdo remanēte purgato ac in dei laudē ⁊ gloriā ⁊ solatiū beatoꝝ glorificato ⁊ ī q̄ndā admirādā pulchritudinē pro raptu creature cuiuslibet innouato. Christus dn̄s sanctos oēs cū angelis beatis ī gloriā deducet cū iubilo. ac ī eterne claritatis abyssum secū regnaturos ꝑhēniter introducet. Ubi beatis angelis similes erūt. ⁊ creatoris essentiā mūdis cordib⁹ ꝯtēplātes eterna exultatione gaudebūt. Diuine dilectiōis ac mutue charitatis possessione deo suo ineternū ⁊ inuicē sibi feliciter adherebūt. Ibi exuberabit eis tāta leticia tāta celestiū gr̄a gaudioꝝ. vt remuneratori suo pro tantis munerib⁹ gr̄as semꝑ agant. ⁊ nullū fastidiū ex ipsa affluētiā bonoꝝ ꝑceptiōe sustineat. Quāuisq̄ ibi erūt. ⁊ si differētib⁹ meritis abinuicē distabūt. oēs tn̄ vna ꝑfectione beati erūt. q̄a singulis sua ꝑmia sufficiētia. passus erūt. Nos autē fratres charissimi. in huius mūdane ꝑegrinationis erūna nr̄i penas exilii sustinētes bonoꝝ omniū egestate squalētes. ⁊ maloꝝ omniū dispēdia ꝑferētes. vndiq̄ peccatoꝝ laqueos. hostiūq̄ malignoꝝ insidias metuētes. sed nō satis vigilāter aut solicite ꝑcauentes vndiq̄ ꝑssuras ⁊ angustias patiētes cecutiētes in miseriis. ⁊ ꝯpescētes ī vitiis. vanitatē pro vitate. exiliū pro patria egestatē pro copia. vilitatē pro gloria. cecitate miserabili seu poti⁹ īsana demētia diligētes. ad illā sanctoꝝ gl̄iā de q̄ aliq̄ātisꝑ ꝑfati sum⁹ ītellectus aciē ⁊ mētis faciē eleuātes. eterne vite gaudia cōtēplemur. vt ei⁹ dulcedinē palato cordis aliquātulū ꝑgustem⁹ ⁊ suauitate degustationis illecti. deū ipsum feruēti⁹ diligam⁹ ac ipsam gl̄iā ardēti⁹ appetam⁹. petrū vigilāti⁹ caueam⁹. mūdi ꝯtēnam⁹. ꝓspera letusq̄ ac leui⁹ sustineam⁹ aduersa oīb⁹ quoq̄ q̄ ī mūdo sunt fundit⁹ renūtiamur. Si enī de illi⁹ īmēse suauitatis abysso nobis fuerit a summo largitore ꝯcessum stillā vel modicū ꝑsentire. statī vite ꝓsentis tediū etiā finiri optabim⁹. ac misere ꝑegrinationis exiliū nequaq̄ pro patria diligem⁹. sʒ ad vitā beatā ardēti desiderio suspirādo tēdem⁹. Notādū est aūt q̄ ait Greg. dicēs. hoc distare inter delitias corporis ⁊ cordis solet q̄ corꝑales delitie dū nō habent̄. graue in se desideriū accēdūt. Cū vero habite edunt̄ comedētē ꝓtinus in fastidiū ꝑ satietatē vertūt. At cōtra. sp̄ūales delitie dū nō habent̄ in fastidio sunt. cū vero habent̄. ī desiderio. Tātoq̄ a comedēte amplius esuriunt̄. quāto ab esuriēte ampli⁹ comedunt̄. Et iccirco nō habite amari nō possunt q̄a eaꝝ sapor ignorat̄. Quis enim amare valet qḋ ignorat. Proinde Ps̄. admonet dicēs. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dn̄s. ac si aperte dicat. Suauitatē ei⁹ nō cognoscitis q̄a hunc minime gustatis. Sed cibū vite ex palato cordis tāgite. vt ꝓbātes ei⁹ dulcedinē valeatis amare. Aduertēdū est autē q̄ sic ait Grego. iiii. dial. Prim⁹ humani generis parēs postq̄ de paradysi gaudiis exigēte culpa sua pulsus est. in huius exilii ⁊ cecitatis quā patimur erumnā venit. ⁊ illa celestis patrie gaudia q̄ prius cōtēplabat̄ videre nō potuit. In paradyso quippe ꝯsueuerat verbis dei ꝑfrui beatoꝝ angeloꝝ spiritib⁹ cordis mūdicia ⁊ celsitudine visionis interesse. Sed postq̄ huc cecidit. ab illo quo īplebat̄ mētis lumine recessit. Ex cui⁹ videlicet carne nati ī hui⁹ exilii cecitate. audim⁹ q̄dē celestē eē patriā. audim⁹ ciues ei⁹ eē āgelos dei. audim⁹ socios eoꝝ eē sp̄us iustoꝝ ꝑfectoꝝ. Sed carnales quiq̄. q̄a inuisibilia ꝑ experimētū scire nō valēt dubitāt vtrū ne sit qḋ corꝑalib⁹ oculis nō vidēt. Que nimiꝝ dubietas ꝑmo parēti esse nō potuit. q̄ exclusus a paradysi gaudiis. hoc qḋ amiserat se vidisse recoluit. Nos aūt recolere vel sentire audita nō possum⁹. q̄ eoꝝ exꝑimētū de ꝑterito nō tenem⁹. ac si enī mulier ꝑgnās mittat̄ ī carcerē ibiq̄ pariēs puerꝝ natū nutriat. adolescētiq̄ mr̄ solē. lunā. ⁊ stellas. mōtes. colles ⁊ cāpos aues volātes currētes equos. varietates coloꝝ. diuersaq̄ genera nominet picturaꝝ. Ille vo nat⁹ ⁊ nutrit⁹ ī carcerē nihil aliud sciens q̄ tenebras. Hec audiēs nō credat. q̄ ꝑ exꝑientiā nō cognouit. Ita in hac cecitate nati hoīes dū sūma ⁊ inuisibilia audiūt an vera sint diffidūt q̄ sola hec infima in q̄b⁹ nati sunt visibilia cognouerūt. Unū factū est vt visibiliū inuisibiliūq̄ creator ad hūani generis redēptionē veniret. vt dū visibilit̄ deū cognosceren⁹. ꝑ ipsū factū visibilē in amorē inuisibiliū rapemur. Rursus In corda nr̄a sp̄m̄ scm̄ misit q̄ten⁹ ꝑ eū viuificati crederem⁹ q̄ ꝑ exꝑimētū adhuc scire n̄ possum⁹. quotquot ḡ hūc sp̄m hēditat̄ nr̄e ꝑign⁹ accepim⁹ de vita inuisibiliū nō dubitam⁹. Quisq̄s āt ī hac credulitate nō ē solidus. dʒ ꝓculdubio maioꝝ dict̄ credē ac illis exꝑimētū iam inuisibiliū ꝑ sp̄m̄ scm̄ habentib⁹ fidē ꝑbē. Nā stult⁹ est puer si matre sua tō putat de luce mētiri. q̄ nihil tale potuit exꝑiri. Nos itaq̄ in cognitiōe inuisibiliū ⁊ exꝑimētali degustatiōe celestiū inexꝑti scripture sacre sentētiis: viroꝝq̄ ꝓbatissimoꝝ tā ꝯtinua exercitatione vtutū q̄ iugi meditatiōe: q̄ subtili ꝯtēplatiōe q̄ etiā diuina reuelatiōe celit⁹ instructoꝝ testimoniis ⁊ exēplis fidē plenā indubitanē adhibē debem⁹. Quoꝝ vn⁹ vsq̄ ad tertiū celū raptus vt inter angelos btōs disceret qḋ inter hoīes ꝑdicaret: ait .i. Corin. ii. Q̄d ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in coꝝ hoīs ascēdit: q̄ ꝑeparauit deus his q̄ diligūt eū. Sʒ q̄m h̄ sic in generali ꝓlata ⁊ sūmaria breuitate ꝓmissa parū alliciūt: ⁊ inexꝑtoꝝ mētes nō nutriūt: qui nō nouerūt ex pauc̄ multa colligē nec ex ꝑncipiis ꝯclusiōes elicē: nec ex minutiis eximia cogitare: nisi enucleati⁹ explicent̄ ⁊ velut in ꝑticulas diuidant̄. puta si puero pomū grossū porrexeris: aut integrū panē ad edēdū ꝑbuer̄: ꝓpter cōplexiōis tenerititudinē ⁊ oris angustiā nequaq̄ sumē nec nutrir̄ nisi pro ei⁹ capacitate ī ꝑticulas discindant̄. Ideo diuidam⁹ in ꝑtes magna q̄ dixim⁹ vt puuloꝝ gustus afficiat̄ sapidius. ⁊ mētes efficaci⁹ attrahāt̄ ac aīe ad vitā eternā vegetati⁹ nutriant̄.

❡ De dotibus in generali. DIS. .II.

Um btītudo sit finis vltim⁹ hoīs: ⁊ oīs ei⁹ desiderii cōpletiuus: ⁊ duplex sit finis ei⁹ s. intrinsec⁹ ⁊ extrinsec⁹: est duplex btītudo. Est enī q̄dā btītudo intrinseca q̄ nos beatificat formalit̄ .i. btītudo creata. Est etiā btītudo extrinseca. q̄ nos beatificat effectiue: videʒ ipse de⁹. Prima est tanq̄ finis quo quiescim⁹. Secunda est tanq̄ finis in quo quiescim⁹. Btītudinis create septē partes ꝑncipales a scīs ⁊ doctorib⁹ assignant̄ q̄ dotes cōiter solēt dici. q̄rū tres sunt in aīab⁹. ⁊ q̄tuor ī corporib⁹ btōꝝ. Dicunt̄ aūt dotes in ꝓposito metaphorice ad sīlitudinē dotis in mr̄imonio carnali. q̄m sicut ibi dos dat̄ spōso a pr̄e spōse .i. ad vsū spōsi ꝓpter onera mr̄imonii sustinēda: tn̄ ꝓprietas remanet penes spōsā. Unū soluto mr̄imonio carnali dos remanet penes eā. Sic dos in ꝓposito dicit̄ nō quodcūq̄ donū datū aīe ī traductiōe sui in gl̄iā: sʒ donū ꝑpetuū aīā ad actū vite gl̄iose disponēs. qḋ dat de⁹ pr̄ aīe btē ad possidēdū. sʒ spōso christo ad gl̄iā ⁊ honorē: ⁊ nō ad vsū: q̄ bonoꝝ nr̄oꝝ nō eget. Uñ dicit̄ h̄ dos id qḋ dat̄ spōse ab ipso spōso. sic dicit̄ Gen. xxxiiii. sic dixit sichem iacob ⁊ filiis ei⁹: Augete dotē ⁊ munera postulate. Et Exo. xxii. Si seduxerit quis virginē: dormieritq̄ cū ea: dotabit eā. Dotes ergo aīe sunt dona q̄dā ꝑpetua diuinit⁹ ei data ī traductiōe sui in gl̄iā: q̄b⁹ aīa deo īmediate ꝯiūgit̄ tanq̄ ꝑncipio vite sue: ⁊ ad spōsi amplex⁹ indissolubiles introducit̄. Dotes aūt corꝑis sunt q̄b⁹ corꝑ⁹ ꝑfecte subiicit̄ aīe tanq̄ ꝑncipio vite sue: ⁊ ei ꝑfecte obediēs ne ꝑ ipm̄ aīa ab actu gl̄ie retardet̄. Est aūt aduertēdū q̄ dotes iste ꝓprie sunt in aīab⁹ beatis min⁹ ꝓprie in angel̄: minime ꝓprie in christo. q̄ in mr̄imonio dʒ esse ꝯsensus aīoꝝ: ꝯformitas nature: distinctio ꝑsonaꝝ: ⁊ de nō spōsa fit spōsa. Hec oīa vere sunt inter christū ⁊ aīā beatā. Licʒ aūt ꝑmū istoꝝ cōe sit angel̄ ⁊ aīab⁹ ꝓpo. Uñ ꝑ secundū excludunt̄ angeli: q̄ nō habēt ꝯformitatē nr̄ā cū christo ꝑ alia duo excludit̄ christus: q̄ in ipso nō est distinctio ꝑsonaꝝ. Nō enī hʒ hūanitas in christo ꝑsonalitatē: sʒ subsistit̄ in ꝑsona v̄bi: nec hūanitas assūpta de nō spōsa facta est spōsa. Ideo christus nō dicit̄ dotes habē. Dotes aīe sunt tres: videʒ apꝑhensio. delectatio siue fruitio: ⁊ secura tētio vl̄ cōprehēsio s̄m aliquos: sʒ etiā s̄m quosdā fruitio. Sciēdū aūt q̄ fruitio īportat delectationē in fruēte: ⁊ adhesionē cū re fruibili. Q̄tū ad primū ponit̄ secūda dos s̄m quosdā. Q̄tū ad secūdū .i. inseperabilē adhesionē ponit̄ tertia. Dicit̄ aūt secura tentio vel poti⁹ securitas ꝑpetuatiōis btītudinis. Quia s̄m Aug. xiii. de tri. īpossibile est aliquē eē beatū si nō sit de sue btītudinis perpetuatiōe secur⁹. Tres iste dotes succedūt trib⁹ v̄tutib⁹ theologic̄: q̄ fidei succedit cognitio siue visio charitati delectatio vel fruitio spei vo securitas ꝑpetuatiōis. Rn̄dent etiā trib⁹ potētiis aīe: q̄ visio ꝑficit intelligētiā: delectatio volūtatē: secura tētio memoriā. Prima dos aīe est apta ⁊ īmediata dei visio: q̄ diuina eēntia tota videbit̄ ab oīb⁹ beatis: sed nō totalit̄: quia

ꝑpter sui infinitatē & imēsitatē est incōprehēsibilis cuilibet creatu re. Nec equalit͛ etiā videbit͛. sed limpidius ab vno q̄ ab alio. Hec autē diuersitas erit nō ex pte dei visibilis. q2 ꝑpter suā summā sim plicitatē nō pōt videri q̄n totus videat͛. sed ex pte videntiū inquātū vna potētia magis erit pfecta lumine glorie q̄ alia pfectius opabi tur circa vnū & idē obiectū. sicut sol equaliter se representat oculis omniū videntiū. tñ nō oēs equaliter in illū aspiciūt sed alit͛ & aliter. scd̄m q̄ oculus est magis vel min⁹ dispositus ad videndū. Et ea dē l̄ra a diuersis legētib⁹ nō equaliter intelligit͛. sed vn⁹ subtilius apphēdit & pfundius eā intelligit q̄ alius q̄ diuersitas nō ex pte l̄re. sed ex pte legētiū dignoscit͛ ꝑuenire. Hec autē beata visio dr̄ immediata. q2 vr̄ diuina essentia a beatis sine medio deferēte. & si ne medio obnubilāte. nō tñ sine medio disponēte. Videbit͛ inq̄ si ne medio deferēte. In cognitione enī sensibiliū requirit͛ mediū de ferens sicut patet in visu & auditu. vbi reqrit͛ aer medius iter potē tiā & obiectū deferens speciē ab obiecto vsq̄ ad oculū vel aurē. vñ impedit͛ actus vidēdi. vel ꝑpter nimiā distātiā q̄n tāta est q̄ non pōt species visibilis deferri vsq̄ ad oculū. vel ꝑpter indistāniā. q2 obiectū visibile sup̄ oculū positū nō vr̄. Et sic p3 q̄ ad actū visionis requirit͛ mediū deferens. Sed in visione beata nō est mediū defe rens q2 nō est visio p distātiā sed p p̄sentiā. q2 deus vbiq̄ p̄sens ē p̄sentiā. etiā est intimior aīe q̄ ipsa sibi. Videbit͛ etiam sine me dio diuidēte vel separāte q̄d est culpa. sicut dr̄ Ysay. lix. Peccata vr̄a diuiserūt inter nos & deū nostrū. Itē sine medio obnubilante. sicut est mediū creature. q2 mediāte vestigio creature. manuducit͛ hō in cognitionē dei. Sicut habet͛. Ro. i. Inuisibilia dei a creatu ra mūdi. i. ab hoīe p ea q̄ facta sunt intellecta conspiciunt͛. Itē sine medio figure. quo medio patriarche & ꝑphete manuducebantur. & manuducebāt antiquitus in cognitionē diuinoꝝ. Sicut ait Apo stolus. i. corin. x. Oīa in figura cōtingebāt illis. Itē sine medio scri pture. Ibi enim nō idigēt beati ad cognoscēdū deū rationib⁹ phōꝝ nec auctoritatib⁹ scripturaꝝ nec testimoniis sanctoꝝ. i. cori. xiij. siue ꝑphetie euacuabunt͛ siue lingue cessabūt. siue sciētia destrue tur. Itē sine medio fidei. Videm⁹ enim p speculū in enigmate. tūc autē facie ad faciē. Cū autē venerit q̄d pfectū est. euacuabit͛ q̄d ex parte est. Auferet͛ enī oē enigma & oīs obscuritas. Euacuabit͛ etiā fides. q2 fides est nō apparētiū. Fidei autē q̄ nūc est succedit visio manifesta. Nūc enim sumus in tenebris. ibi aūt i lumine claritatꝭ. Et hoc est mediū disponēs ad visionē dei. de quo dictū est q̄ de⁹ nō vr̄ sine medio disponēte. Vñ ps̄. ait. In lumine tuo videbimus lumē. id est in lumine glorie. videbim⁹ lumē diuinitatis tue. Hoc ē lumē viuificās clarificās. simplificās. ac p hoc deiformē efficiēs. & deo assimilans. Vñ. i. Joh. iij. Charissimi nūc filij dei sum⁹. s3 nō dū apparuit q̄d erim⁹ cū autē apparuerit. similes ei erim⁹. q2 vide bim⁹ eū sicuti est. Hoc aūt sciēdū. q̄ deū videbim⁹ in se. & deū i no bis. & nos i deo. deū in singulis creaturis & creaturas i deo. Cogno scere deū i se. i. i essentia sua. vocat͛ cognitio meridiana. Cognosce re creaturas i vbo. dr̄ cognitio matutina. Cognoscere vero creatu ras in se id est in ꝑprio genere appellat͛ cognitio vespertina. Attēdē dū est etiā q̄ aīe beate vidēdo deū simul & semel & vnica visione. vi dent oīa q̄ sunt eis necessaria ad integritatē beatitudinis. Alia ve ro nō vidēt nisi quātū & q̄n & q̄do placet ei reuelare. q2 claritas ei⁹ i speculū nō reluceret in eo species id est idee omniū fiēdoꝝ. sed spe culū est volūtariū. Ideo aliq̄ reuelat. aliq̄ nō. & q̄dā vni. q̄ nō alij. q̄ dā vno t̄pe q̄ nō alio. & hoc scd̄m suū b̄nplacitū volūtatis nulla tñ mutatione vicissitudinis i se facta. Aie quoq̄ beate sūt q̄dā specu la spūalia ad modū speculi diuinā i se recipiētia claritatē. vñ quē admodū mālī sole i sua maxīa virtute lucēte radiosq̄ suos p spe culū solidū de calibe politū & tersū. ꝑpēdicularit͛ emittēte. Tūc i speculū i se recipit similitudinē solaris luminis. itātū vt alt͛ sol cōtuē tib⁹ videat͛. & q̄ tale videt speculū. solēq̄ videt. tātaq̄ claritatꝭ effu dit͛ vt null⁹ sufferre possit aspect⁹. s3 reuerberat⁹ nimietate luminis obtūdat͛. Sic & multofortī⁹ i aiab⁹ beatis q̄ sūt specularis nitē vt di cti ē cōiecturare debem⁹. Ex influētia enī illi⁹ icōmutabilis & icōpre hēsibilis claritatꝭ recipiūt radios luminosos nō solū i supficie sic māle speculū recipit radios solares. s3 i itimis suis. vt eis totalit͛ pe netrent͛. & sic oīno dei formes effecte. i eādē imaginē trāsforment͛. Q̄d ē v͛tute cōtēplatiōis quodāmō ichoat͛ i via. sic ait Apl̄s. ij. cor. iij. Nos aūt gl̄iā dn̄i speculātes i eandē imaginē trāsformamur a claritate i claritatē tāq̄ a dn̄i spū. S3 q̄ h̄ fit ꝑfecte ieffabilit͛ i glo ria cōsumat͛. Exēplū grossum & māle potes h̄ aliqlit͛ adaptare. De ferro ignito q̄d ab ignis virtute totū vndiq̄ vsq̄ ad intima pene trat͛. & adeo indiuisa sunt ignis & ferrū. vt q̄ videt ferrū ignē vide re se videat. plusq̄ ferrū. & sic a natura sua imutari videt͛. & in pro prietates ignis mirabiliter transformari vt actionis ignis & speciē plus videat͛ assūpsisse q̄ ferri. Secūda dos aīe est fruitio seu de lectatio. Est āt delectatio sic ait Aug. xiij. de ci. dei. cōiūctio cōueniē tis cū cōueniēti cū sensu eiusdē. In p̄ria aūt erit pfectissima cōiūctio aīe cuiuslibet cū deo. Cū igit͛ summa sit cōuenientia inter aīam & deū: summa erit ibi delectatio in deo & de deo. Ceterū cū tāta sit delecta tio in re adepta q̄nta ē res ipsa: & de⁹ sit infinitū īmēsū. ineffabile: & incōprehēsibile bonū delectatio quā h3 q̄libet aīa in deo est imēsa ineffabil͛ & incōprehēsibil͛ scd̄m capacitatē cuiuslibet aīe pfruētis. et eēt infinita si capacitas aīe posset cape infinitū. Est aūt differēter i diuersis nō ex pte subiecti fruibil͛ s3 ex pte fruētiū aīaꝝ. Nā bti q̄n to lumīe gl̄ie sunt pfecti⁹ illustrati & ipsa illustratiōe pfecti⁹ deifor mes effecti tāto diuinā eēntiā acuti⁹ cōtēplant͛. & in ipsa cōtēplatiōe ampli⁹ delectant͛. Hec ineffabil͛ & incōprehēsibil͛ delectatio q̄ frui tio nūcupat͛ inchoat͛ i dei clarissima visiōe. Jō tota btitudo q̄nq̄ dicit͛ cōsistē in visiōe. sic ait Aug. Visio ē tota merces. Et Joh. xvij. dicit saluator: Hec ē vita eīna vt cognoscāt te solū verū deū: & quē misisti ihesū christū. Nā diuine claritatꝭ imēsitas ipsa sua pulchri tudine virtualit͛ trahit. Et imēsa dulcedine rapit ad se oēm spm̄ cō tuentē vt a se deficiēs se toto ferat͛ in ipm̄ totusq̄ trāseat & trāsfe rat͛ in ipm̄ ac abysso incōprehēsibil͛ luci absorpt⁹: & quicq̄d creatū est in semetipm̄ oblit⁹ quodā ineffabili mō deificat⁹ ipsi⁹ dei pcor dijs itimetur. Vñ Aug. ait: Tāta ē pulchritudo iustitie: tāta iocū ditas luc͛ eīne. Hec est incōmutabil͛ veritatꝭ atq̄ sapiētie: vt etiā si nō liceāt ampli⁹ in ea manē q̄ vni⁹ diei mora: ꝑpter h̄ solū innume rabiles anni hui⁹ vite pleni delicijs in circūfluētia tpaliū bonoꝝ re cte meritoq̄ cōtēnerent͛. Et addit Bern. Cui cōparata oīs aliunde suauitas dolor est: oīs iocūditas meror. dē dulce amarū. oē decoꝝ fedū. oē quodcūq̄ aliud delectare posset molestū cū dei bonitas i infinitū excedat omnē aliā bonitatē. Idē quoq̄ Aug. ait in psona dei. Ego ero illis q̄cūq̄ ab hoīb⁹ honeste desiderant͛. vita: salus. vi ctus & copia. gl̄ia & honor: & pax & oīa bona. Sic enī erit ipse oīa in oīb⁹ ipe erit finis desideroꝝ nroꝝ: q̄ sine fine videbit͛ sine fastidio amabit͛. sine fatigatiōe laudabit͛. Vñ seipm̄ ꝑmittēs moysi dixit Exo. xxxiij. Ego ostēdā tibi oē bonū. Et sapiens puer. xj. Desideriū iustoꝝ oē bonū. Et idē x. Desideriū suū iustis dabit͛. Vñ tūc cōple bit͛ oē nostrū desideriū: & human⁹ oīno terminabit͛ appetit⁹. Ps̄. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua. Nec obstat quod dicit͛ Ecc̄i. xiij. Quis satiabit͛ vidēs gl̄iaz dei. q̄ñ nō erit ibi satietas q̄ fastidiū ge neret͛: s3 erit ibi satietas q̄ desideriū impleat͛. Sil͛ ergo est ibi satie tas & esuries. Satietas q̄dē ex abūdātissima plenitudine sūmi bo ni. esuries vō ex cōtinuato sp̄ desiderio fruitionis. Satietas q̄ tollit indigētiā: esuries autē excludit fastidiū. In h̄ enī differūt corpa. es delicie a spūalib⁹: q̄ corpales dū nō habent͛ graue in se desideriū accēdūt cū vō habite edunt͛. comedentē ꝑtin⁹ in fastidiū p satieta tē vtūt. S3 spūales dū nō habent͛ in fastidio sunt. cū vō habent͛ in desiderio: tātoq̄ a comedēte ampli⁹ esuriunt͛: q̄nto ab esuriēte am plius comedunt͛. Nā de visione q̄ bti angeli deū vidēt: dr̄ Mat. xviij. Angeli eoꝝ sp̄ vidēt faciē p̄ris. Et tñ sp̄ vidē desiderat. sic dr̄. i. Pe. i. In quē desiderāt angeli pspicē. Vñ ex maxīe deuotiōis spū dictū est: mirant͛ nec deficiūt: in illū quē ꝑspiciūt: ruunt͛ nec fasti diūt: quo frui magis fiuūt. Tertia dos aīe ē secura tētio. Tētio q̄dē ē. i. pfecta possessio sine amissiōe: & secura sine dubitatiōe. Neq̄ enī bti essent si deū amittē formidarēt. Ait aūt Ansel. in li. de similitu dinib⁹. Dico enī q̄ si illa bona celestia btūs aliq̄s pdidit⁹ ē: aut ipe nolet ea pdere sua spōte: aut de⁹ volet ei nolēti ea auferre: aut aliqs ali⁹ deo fortior superuenēs illa tollet ab ea. deo & illo nolēte. S3 cer te nec ipse abiecto tāto bono i miserias q̄s euasisse gaudio suo exul tabit decidē volet. Nec de⁹ q̄ illa tā larga & tā clemēti bonitate do nauit ei aliq̄n auferre volet. Nec vllus deo fortior superuenter qui deo iustū ꝑtegēte illi inuito aliq̄n⁹ ea tollet. Et sic p3 q̄ bti de sua eterna & imarcessibili gl̄ia sunt securi. Hec aūt securitas oēs alias btitudinis ptes q̄ nō pfecte p̄nt habē sine illa. cōfirmat: aīosq̄ bea toꝝ in maxima pacis tranquillitate quietat.

¶ De dotibus corporis.

Dotes corpoꝝ btoꝝ sunt q̄tuor videlicz claritas: ipassibili tas. subtilitas: & agilitas. Cū enī forma debeat ꝑportiona ri materie: in illo statu future resurrectiōis disponent͛ cor pora scd̄m exigētiā & decētiā aīaꝝ. Vñ sic corpora dānatoꝝ ex ordi natiōe diuina habebūt dispōnes eoꝝ miserie respōdētes. sic corpa btoꝝ habebūt dotes & ꝑprietates illi statui cōdecētes. Dānatoꝝ q̄dē corpora demeritꝭ eoꝝ exigētib⁹: & diuina iustitia h̄ agēte. erūt turpissima fedissima fetidissima: debilissima. & ponderosissima. vt ex eoꝝ vilissimis cōditiōib⁹ aīe dānatoꝝ desolabilit͛ pegrauent͛:

⁊ ex eoꝝ cruciatib⁹ eaꝝ miseria. ⁊ suppliciū augeat᷑. Corpa vo bea-
toꝝ habebūt ɔditiōes oīno ɔ̄nias sic miro mō ꝓportionatas bea-
titudini aīaꝝ. vt oīno sint eis subiecta. ⁊ ꝑfecte obediētia nullo mō
retardātia eas vel īpediētia vel ab actu glorie q̄nimo ineffabiliter
sublimabunt᷑ sup statū cuiuslibet corporee creature vt ex eoꝝ do-
tib⁹ gloriosis aīaꝝ beatitudo ampli⁹ augeat᷑. Preter h̄ aūt ꝙ aīa
beata corpi suo inseꝑabilit᷑ vniet᷑. vt forma īcorruptibilis in statu ī
corruptionis corpi suo eē incorruptibile tribuat ꝓpositiōe ex ɔ̄riis
nō obstāte h̄ eniꝫ ɔ̄iter ɔuenit tā reprobis ꝙ̄ beatis. Et vlteri⁹ ex
h̄ ꝙ aīa ad statū glorie sublimabit᷑ decēs erit. vt corp⁹ ei vniuī ad
talē gloriā q̄ tali corpori decēat. ⁊ ꝙ̄ ꝓportionale fiat aīe sublimet᷑.
Ad h̄ aūt ꝙ corp⁹ ꝑfecte sit subiectū aīe nec eā īpediat ab actu glo-
rie. q̄ttuor reqrunt᷑. Quoꝝ duo ꝑtinēt ad sensum. alia duo ꝑtinent
ad motū. Quo ad sensum enī necessariū est ꝙ corpus sit facile rece-
ptibile sensibiliū specieꝝ. ⁊ ad h̄ disponit claritas. Aliud ꝙ nō sit re-
ceptibile passionū ignobiliū. ⁊ ad h̄ disponit īpassibilitas. Quo ad
motū reqrunt᷑ duo. Vnū est ꝙ ꝑ inclinationē ɔ̄riā suo motori nō
resistāt. ad qd̄ disponit agilitas. Aliud est ꝙ a corpib⁹ extrinsecis
ꝑ q̄ mouet᷑ ei resistētia nulla fiat. ad qd̄ disponit subtilitas. De ori-
gine dotiū istaꝝ dicūt aliq̄ ꝙ erūt a deo ꝑ creationē. Alii ꝙ a deo n̄
ꝑ creationē. sꝫ mediāte beatitudine aīe ꝑ redūdātiā sꝫ aīe ī corpus
suū. sicut expsse vr̄ dicere Aug. ad dyoscoꝝ dicēs. tā potētē fecit de⁹
animā vt ei⁹ plenissima beatitudine q̄ ī fine tēpoꝝ sanctis ꝓmittit᷑
redūdet in īferiorē nāꝫ q̄ est corp⁹ nō beatitudo q̄ fruētis ⁊ itelli-
gētis ē ꝓpria. sꝫ plenitudo sanctitatis ⁊ īcorruptiōis vigor. Cir-
ca h̄ igit᷑ attēde diligēter. ⁊ subtilit᷑ intuere ꝙ sic aīa beata clarissi-
ma visione illi⁹ inaccessibilis lucis fruēs q̄dā spūali claritate reple-
bit᷑. ita ꝑ quādā redūdātiā ex aīa ī corp⁹ ipsiū suo mō claritatis
sibi cōpetētis gloria vestiet᷑. Vn̄ dicit apl̄us. j. corin. xv. Seminatur
corp⁹ ī ignobilitate surget in gloria. Quia corp⁹ nostrū nūc ē opa-
cū. nūc aūt erit claꝝ. Sicut ait apl̄us Ro. viij. Reformabit corp⁹ hu-
militatis nr̄e ɔfiguratū corpi claritatis sue. Et aduerte ꝙ cuꝫ aliq̄d
dicat᷑ claꝝ dupliciter. aut qꝛ purū. sic ē vitrum dr̄ claꝝ. vel aq̄ dr̄ clara.
Aut qꝛ lucidū sicut stella dr̄ clara. corpa glorificata vtroqꝫ mō sūt
clara id est pura ⁊ lucida. Perura q̄dē. sicut ait Greg. sup illō Job
xxviij. Nō adequabit᷑ ei auꝝ. Beatoꝝ eniū corpa sibiinuicē ⁊ clari-
tate fulgēt. ⁊ puritate trāslucēt ita ꝙ vniuscuiusqꝫ mētē ab alteri⁹
oculis mēbroꝝ corpulētia nō abscondet. sed patebit omniū oculis
ipsa etiā corpis armonia. Sicqꝫ vniusq̄sqꝫ erit ɔspicabilis alteri. sic
nūc nō pōt esse cōspicabilis sibipsi. Et aug. xxij. de ci. dei. Oīa mem-
bra ⁊ viscera incorruptibilis corpis q̄ nūc videm⁹ ꝑ vsus necessita-
tis varios distributa. qm nūc nō erit illa necessitas. sed plena. certa
secura. ⁊ sempiterna felicitas. ꝓficiēt laudib⁹ dei. Oēs q̄ppe q̄ nūc
latent armonie corpalis numeri. nō latebūt intrinsecus ⁊ extrinse-
cus ꝑ corpis cūcta mēbra dispositi. Lucida vo erūt corpa beato-
rū. Sicut ait dn̄s Math. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol ī regno pa-
tris eoꝝ. Nūc aīa fidelis oculos cordis aperiat ⁊ dilatato mentis
sinu cōsideret ineffabilē pulchritudinē corpoꝝ beatoꝝ. Fulgebunt
inq̄t sicut sol. Immo certe plusqꝫ sol nūc fulgeat. qꝛ fulgebūt sic sol
fulgebit post iudiciū recepta gloria sua id est imēsa pulchritudine
claritatis De q loquens Isa. xxx. ait. Erit lux lune sicut lux solis. ⁊
lux solis septēpliciter sicut lux septē dieꝝ. Claritas ergo corporuꝫ
beatoꝝ. excedet in septuplū modernā solaris luminis claritatē. Hoc
etiā sciēdū ꝙ corpora beatoꝝ nō equalit᷑ erūt clara. qꝛ cū eoꝝ clari-
tas causet᷑ ex redūdātia claritatis aīe ⁊ corpus suū quāto aīa ꝑfe-
ctius deū videt ⁊ ex diuina visione spūaliter fit clarior tāto corpus
eius maiori claritate refulget. Et hoc patēter insinuat apl̄s. j. corin.
xv. Alia claritas solis. Alia claritas lune. alia claritas stellaꝝ. Stel-
la eniꝫ a stella differt in claritate sic ⁊ resurrectio mortuoꝝ. Vides
igit᷑ aliqualit᷑ quāta sit claritas singuloꝝ corpoꝝ ex redūdātia aīa-
rū. Nūc vlterius cōsidera quāta erit ex redūdātia claritatis singu-
loꝝ in singulos. ⁊ vniuersoꝝ in oēs. Non est dubiū ꝙ quāto plura
sunt lumina tāto maior est eoꝝ refulgētia. Cū ergo in gloria innu-
merabilia sint futura corpora gloriosa ineffabili claritate radiātia
quātus erit fulgor omniū beatoꝝ in patria. Bene ergo dicit beat⁹
Iohēs Apoc. xxi. Ciuitas illa nō eget sole neqꝫ luna vt luceāt in ea.
Adhuc adde qd̄ ibidē ait. Nā claritas dei illuminabit eaꝫ. Spiri-
tualis quippe claritas diuinitatis illuminabit animas. ꝑm differē-
tias meritoꝝ. ⁊ xp̄i claritas corpalis illuminabit corpa beatorum.
Vnde sequit᷑. Et lucerna eius est agnus. Signū ꝓnosticū aliquale
⁊ q̄si vestigiū huius claritatis future. ondit xp̄e in sua trāsfigurati-
one Math. xvij. vbi dicit᷑ ꝙ resplenduit facies eius sicut sol. Si
tantā claritatē ostendit in corpore adhuc mortali. vt nullus eā sus-
tinere posset aspectus ꝓpter qd̄ ibi beati apl̄i ceciderunt in facies
suas stupefacti ī ebriati alienati ɔ̄tute pariter deficientes ⁊ sensu.
Vn̄ Petr⁹ incipiēs loq̄ nesciebat qd̄ diceret: quāta īmo ꝙ̄ ineffabi-
lis ⁊ inestimabil᷑ ⁊ inexcogitabil᷑ est claritas ei⁹ īmēsitas: quā nūc hꝫ
in corpe glioso ⁊ cōicatiōe sua liberali diffūdit ⁊ infūdit in electos.
Et si tāta sit futura glia claritatis in corporib⁹ proculdubio profusa
incōpabil erit claritas in btīssimis aīab⁹. Aīab⁹ etiā q̄ diuina visio-
ne fruet᷑ vltio sim ɔiuncta explet᷑ desideriū suū in oīb⁹ adimpletū.
Et qꝛ ex desiderio aīe mouet᷑ corpus ɔsequēs erit ꝙ corp⁹ spūi ad
nutū obediat in mouendo vn̄ dicit Aug. xxij. de ci. dei. ꝙ vbicūqꝫ
voluerit spūs illic ꝓtin⁹ erit ⁊ corp⁹. Et h̄ est qd̄ dicit Apl̄s Seminat᷑
corp⁹ in infirmitate: surget in virtute. Infirmitatē experimur ī corpe
qꝛ inualidū pōderosū: ⁊ graue īuenit᷑ ad cōplēdū desideriū aīe in
motib⁹ ⁊ actiōib⁹ q̄ voluerit imparare: q̄ infirmitas totalit᷑ auferet᷑ a
corpe ex virtute aīe deo ɔiuncte in corp⁹ ꝓpriū redūdāte. Erit aūt
in eis mot⁹ nō ꝓpter necessitatē cū nulla sit in eis indigētia: qꝛ nul-
lo indigē pūt q̄ deū habēt sꝫ ad virtutis demōstrationē. Sic ꝫ aīa
deo fruēs desideriū suū sentiet adimpletū quātū ad adeptionē ple-
nariā oīs boni ita ipletū erit ei⁹ desideriū quātū ad remotionē oīs
mali: qꝛ cū summo bono nullo mali pōt habē locū. Corpus igit᷑ ꝑfe-
ctū ꝑ aīam gliosā ꝓportionalit᷑ aīe totalit᷑ liberū ⁊ īmune erit ab oī
malo q̄ntū ad actū ⁊ quātū ad potentiā. Quātū ad actū q̄dē: qꝛ nulla
corruptio nulla deformitas: infirmitas: debilitas: vel defect⁹ rema-
nebit in eis. Quātū ad potentiā vo: qꝛ nō poterūt aliq̄d pati qd̄ sit
eis molestū vel qd̄ nullā inferat lesionē. ⁊ iō dicunt᷑ ipassibilia. q̄
tū impassibilitas nō excludit ab eis passionē q̄ est de rōne sensus.
Vtent᷑ enī sensib⁹ ꝑm ea q̄ incorruptiōis statui nō repugnant. Ad
hāc īpassibilitatē ostēdendā dicit Apl̄s. j. Cor. xv. Seminat᷑ corp⁹
in corruptiōe surget in incorruptiōe. Et iterū: Oportet corruptibile
h̄ induere incorruptionē ⁊ mortale h̄ induere īmortalitatē. Rur-
sus aīa deo fruens ꝑfectissime adherebit ei: ⁊ ei⁹ bonitatē ꝑticipa-
bit in summo: ꝑm ꝙ erit possibile capacitati sue. Sic etiā corp⁹ ei⁹ ꝑ-
fecte subdet᷑ aīe: ⁊ ei⁹ ꝓprietates ꝑticipabit q̄ntū erit possibile in ꝑ-
spicacitate sensus ⁊ ordinatiōe corporei appetit⁹: ⁊ oīmō omnī
perfectiōni nature. Nā vnūquodqꝫ tāto ꝑfecti⁹ ē in nā q̄nto ei⁹ mā
forme sue ꝑfecti⁹ ē subiecta. vn̄ corpa btōꝝ dicunt᷑ eē spūalia. Sic
ait Apl̄s: Seminat᷑ corp⁹ aīale: surget corp⁹ spūale Spūale quidē
erit: nō qꝛ fiat spūs: sic q̄dā male ītelligētes dixerūt siue ꝑ spm intel-
ligat᷑ creatura spūal siue vēt⁹. siue aer. sꝫ qꝛ oīno subiectū erit spūi.
Sicut nūc dicit᷑ aīale: nō qꝛ sit aīa sꝫ qꝛ aīalib⁹ passionib⁹ subiacet ⁊
alimonia indiget. Pꝫ igit᷑ ex p̄dictis ꝙ sicut aīa hoīs ad celestiū spiri-
tuū. i. angeloꝝ gliaꝫ sublimabit᷑ vt deū ꝑ eēntiā videat. ita corpus
ei⁹ ad ꝓprietates celestiū corpoꝝ sublimabit᷑: vt sit clarū ipassibile
sine labore ⁊ difficultate mobile: ⁊ ꝑfectissime sua forma ꝑfectū. Et
ꝓpter h̄ dicit Apl̄s resurgētiū corpa eē celestia: nō q̄ntū ad naturā
sꝫ q̄ntū ad gliaꝫ. Vn̄ cū dixisset ꝙ sunt corpa celestia: ⁊ sunt corpa
terrestria: subiūxit ꝙ alia est celestiū glia. alia terrestriū. Sicut aūt
glia ad quā aīa sublimat᷑ excedit nālē virtutē celestiū spirituū. ita
glia corpoꝝ beatoꝝ excedit nālē ꝑfectionē celestiū corpoꝝ. Erit enī
eoꝝ claritas fulgētior. impassibilitas firmior: agilitas facilior ⁊ ve-
locior: ⁊ spūalitas nature ꝑfectior. sicut manifestū est subtiliter in-
tuenti. Hee sunt ergo dotes glorie: tres aīe: ⁊ quattuor corpis:
sicut sunt a sanctis doctoribus assignate.

¶ De septē partib⁹ beatitudinis ad aīaꝫ ꝑtinētib⁹. DIS. III.

Nselmus aūt in li. de similitudinib⁹ q̄ttuordecī btītudinis ꝑtes enumerat.
septē ad aīe ⁊ septē ad corpis gliaꝫ ꝑtinētes. Ait enī sic.
Quattuordecī sunt btītudinis ꝑtes: qs finito generali
examine q̄ ꝑfecti⁹ oēs electi habebūt ⁊ totidē miserie genera q̄
oēs reprobi sustinebūt. Septē btītudinis ꝑtes ad gliaꝫ aīe ꝑtinē-
tes sūt sapiētia: amicitia. ɔcordia. honor: potestas: securitas: ⁊ gau-
diū. Septē vo ꝑtinētes ad corp⁹ sunt pulchritudo: agilitas: forti-
tudo: libertas: sanitas: voluptas ⁊ lōgeuitas. Ista vt estima sunt q̄
ꝓpter se ⁊ ꝓpter alia queqꝫ appetunt᷑. Si aūt in his aliq sunt que
aliq̄n serui dei mō nō appetūt: sed summope in hac vita refugiūt vt
sunt vbi gr̄a pulchritudo corpis ⁊ voluptas. Hoc vtiqꝫ nō ē qꝛ na-
turalit᷑ ea nō appetāt sꝫ ne quoquomō deū in ipsis offēdāt. Nā si
nil offensionis in deū ꝑ ea ɔtrahi posse certe sentirēt: vel se ab eter-
noꝝ bonoꝝ amore impediri nō ꝑtimescerēt: ꝑfecto nequaq in
ipsis ꝙ̄ ī eoꝝ ɔ̄rijs se deducerēt. Quicūqꝫ illas oēs btītudinis ꝑtes
habē poterit: ꝑfectā aīe corpisqꝫ btītudinē possidebit. Partes vo
miserie p̄libatis btītudinib⁹ ɔ̄rie hee sūt: insipiētia. inimicicia: disco-
dia: dedecus: ipotētia: timor: tristitia: turpitudo: pōderositas: imbe-
cillitas: seruit⁹: infirmitas: anxietas: vite breuitas. Quicūqꝫ has
oēs miserie ꝑtes tollerare ɔtigerit: summe corpis ⁊ aīe miserie subia-

ebit. Uerū nec vnā illiꝰ btitudinis vel vnā huiꝰ miserie ptes q̄sq̄z in hac vita pfecte pōt hr̄e. nec rursus ex toto ea carere. In aliꝰ vō vita aut pfectā habēs beatitudinē nullatenꝰ miserie subiacebit aut sime subiacēs miserie. oīno beatitudine carebit. Qđ vt totū cōprobare possimꝰ. p singulas beatitudinis ptes p ordinē discurramus.

Prima pars beatitudinis ad animā ptinēs est sapientia. Hec aūt ī futura vita tāta bonis erit vt eoꝝ q̄ scire voluerint. nihil sit qđ ignorēt. Bonus enī pfecta q̄ deus est sapiētia replebit. eāq̄z facie ad faciē videbit. quā oīa clare pspicit. nā̄ cuiuslibet creature videbit potius q̄z in seipsa videret. q̄ in deo melius q̄z in seipsa cōsistit. Tunc enī iusti cūcta sciēt q̄cūq̄z deꝰ fecit. tā ea q̄ pterita q̄z ea q̄ postmodū sūt futura. Ita ⁊ a singulis oēs ibi ⁊ ab oībꝰ singulis cognoscēt. nec quēq̄z oīno latebit q̄ patria q̄ gēte. q̄ stirpe q̄s fuerit ortūdus. Cū āt supius dictū sit q̄ vniuscuiusq̄z mētē ab alteriꝰ oculis mēbroꝝ corpulētia nō abscōdet. ⁊ h̄ dicat anselmus. q̄ ⁊ singulis oēs. ⁊ ab oībꝰ singuli cognoscent. Pōt aliq̄s moueri ⁊ q̄rere vtruz peccata q̄ fecit videbūt oēs. Absit h̄. Ea enī cōfessus sum. vt delerētur ⁊ obliuioni darent vt nulli amplius panderent. Rñdet anselmus. Cū tu in illa gloria ab omni criminū sorde purgatꝰ. vultu dei plenus astiteris. igratus ne ei poteris esse pro tāta misericordia quā tibi fecit remissis illis delictis. Nō inquies. Et vñ inq̄z grās ages. si nihil eoꝝ vñ grās agere debeas in memoria tua habeas. Ut igit in illius laude eternalit iocūderis. seruꝝ de quāta miseria sis eruitꝰ deputa corā habebis. Cū ergo singuloꝝ cōsciētie singulis pateant. audeo fateri ea quoq̄z peccata cūctis electoꝝ patere pro quoꝝ curatione tu deo gratiosus extites assidue. nō ad tuā cōfusionē. sed ad magnā dei misericordiā. etꝰ quoq̄z glorificationē tuāq̄z cōgratulationē. Nō enī nūc pro peccatis te maior angustia cordis p̄met. scelerumve tuoꝝ magis pudebit. q̄z aliquē magnus olī vulneribꝰ sauciatuz. iāq̄z ex oī pte sanatū aboliti languoris molestia p̄mit. Uel nūq̄d eoꝝ q̄ in curiis positꝰ īfans egit. nūc grādeuū pudet. Tūc q̄ppe cū integra sanitas. pfecta mūditia. plena remissio. secura omniū offensionū īpunitas tibi certo arriserit cognitio vel recognitio peccatoꝝ tuoꝝ. ī nullo tibi horrori vel ꝯfusioni magis eē valebit q̄z est mō beato petro aploꝝ principi q̄ christū negauit abiuratio sua vel beate marie magdalene peccata sua. ⁊ multis aliis multa q̄ scriutur donata crimina sua. Uerꝫ sup h̄ agnitis delictis suis velut enormi ac feda īfirmitate sua pietas. virtus ⁊ sapientia medici q̄ te sanauit. sublimꝰ a cūctis admirabit. laudabit. ⁊ magnificabit. Laus autē ⁊ magnificētia glorie dei. sua si bn̄ aduertis gloria ē. Sic igit pꝫ q̄ omniū peccatoꝝ tuoꝝ sine dolore recordaberis. ⁊ oēs ea sine tu cōfusione videbūt. sꝫ potiꝰ h̄ ad dei misericordiā ostēdēdū. ⁊ ad grātū actionē iugit exoluēdā. Perpēde si potes q̄z grata sit ista sapiā. q̄ tu sic ab oībꝰ cognosceris. sic a te oēs ⁊ singuli cognoscunt.

Secūda ps beatitudinis ē amicitia. Perfecta aūt amicitia ē. q̄ ad inimicitiā cōuerti nō pōt. Bonū enī quēcūq̄z sic deꝰ oēsq̄z alii bōi diligūt. vt cū odio vltra hr̄e nō possint. Quātū nāq̄z seipsum q̄sq̄z tātū ⁊ tādiu diliget ⁊ alteꝝ. Cū oēs vnū corpꝰ christi sint. ⁊ christe oīuz caput. nō minori sese affectu amplectunt. q̄z vniꝰ corpis mēbra sibiinuicē copulātur. Puta sine abūdās eris in dilectione. q̄ h̄ tibi fuerit in possessione. ⁊ tū istā trāsi. ⁊ illū cōtēplare p quē tibi bona oīa prouenire. ⁊ pcipies q̄ ille plus q̄z tu teipsum. ⁊ q̄z oēs alii se incōparabilit amet te. ⁊ tu sup teipsum ⁊ sup oēs alios ineffabili q̄daz suauitate illū amabis. Unū anselmꝰ in ꝓlogion. Si delectat amicitia diligūt deū plusq̄z seipsos. ⁊ inuicē tāq̄z seipsos ⁊ deꝰ illos plus q̄z illi seipsos. Si igit ī hac vita misera iocūdū est amicū vereꝝ ⁊ fidelē hr̄e ⁊ delectabile ē amicis cōuiuere. ꝓpter qđ dicit sapiēs. Eccl. xv. Beatus q̄ inuenit amicū veꝝ. quāta nūc erit iocūditas. tātos. tales ⁊ tot amicos. tā pfecte. fideliter. ⁊ veracit diligētes hr̄e ⁊ ipm fontē amicitie possidere. Aug. Nulli superiori nullus īferior inuidebit. sicut nūc nō inuidēt archāgelis angeli ceteri. Habebit enī donū alius alio minꝰ vt h̄ quoq̄z donū habeat nec velit ampliꝰ. Tāta erit ibi amicitia q̄ christi deū plus diligēt. q̄z seipsos. ⁊ deꝰ illos diliget plusq̄z ipsi seipsos. ⁊ tanta vis charitatis oēs sibi sociat. vt vnusq̄sq̄z qđ in se nō acceperit. in alio accepisse se gaudeat.

Tertia pars beatitudinis est cōcordia. Cōcordiā tā raram hꝫ h̄ homo. vt nec ipse cū aliis. nec alii secū. imo nec ipse semꝑ sibimetipsi cōcordet. Sic enim corpꝰ ⁊ aīe dissident vt qđ vnū appetit. alteꝝ nolit. Sicut ait aplus Gal. v. Caro cōcupiscit aduersus spūm. spiritus autē aduersus carnē. h̄ enī sibiinuicē aduersant. Et Ro. vii. Inuenio aliā legē ī mēbris meis repugnātē legi mētꝭ mee. In alia vō vita in sūma ꝯsistūt ꝯcordia. Corpus enī ⁊ aīa cuiuslibet sancti īmo oēs iusti sibiinuicē tāte erūt concordie. quante in presenti sunt oculi nr̄i. Sicut enī oculus vnꝰ verti non pōt quo nō vtal ⁊ aliꝰ. sꝫ sp in eādē partē voluunt. sic corpꝰ ⁊ aīa vel societas illa iustoꝝ nū poterit velle diuersū sꝫ eādē sp volūtatē habebūt. Corpꝰ vnū erimꝰ q̄cūq̄z ibi erimꝰ. ecclīa vna spōsa vna christi erimꝰ q̄cūq̄z ibi erimꝰ. Ipsa dei volūtas diuersa nō erit a tua sꝫ sic tu qđ ille sic ⁊ ille ī cūctis qđ tu. Caput nāq̄z a corpe suo quoquomō discreparet. aderit oībꝰ oīs sufficiētia quā pficiet singul vnanimis ⁊ plena ꝯcordia.

Quarta pars btitudinis est honor. Nō ab hoībꝰ in hac vita appetu honorari eoꝝ vbis aut factis. Uerbis q̄dē vt eū collaudet. Factis āt vt sibi obediāt. Sꝫ cū honorē hmōi appetit. tale est ac si vnꝰ mus ab aliis laudari q̄ratꝰ eisq̄z in regimine preponi. Nūc tn̄ honorē licꝫ nullus sit tn̄ pene nemo pōt ipm̄ h̄ ad plenū habē. Nullꝰ enī est imperator q̄ ab oībꝰ laudet vel oībꝰ aliis preponat. In futuro āt iustus quisq̄z verū ⁊ pfectū honorē ī pria ꝯsequet. Cuiusmodi vo sit h̄ honor breui cōsideremꝰ exēplo. Ecce h̄ ante oculos nr̄os positus aliq̄s paupꝰ oī solatio destitutꝰ vlcerū ⁊ aliarū infirmitatū feditate corruptꝰ. ⁊ oī quo vl a frigore defēdat tegumēto nudus. Nūc igit talē tali mō iacentē ⁊ in nullo semetipm̄ iuuare valentē si rex aliq̄s potētissimꝰ trāsiēs vidēt eiusq̄z miseriꝰ vulneribꝰ mederi iuberet: curatūq̄z suis regalibꝰ ornamētis indutū sibi ppetuo putarē filiū adoptaret: ac deinde ppetuo vt in regno suo tanq̄z filiꝰ suus a cūctis haberet: atq̄z ī nullo qđ imperaret a quoquā ꝯdiceret. hōdeq̄z suū. filiūq̄z sui ppriū coheredē institueret: ⁊ eū vocari noīe suo vellet Nōne dicēs hunc magnifice ⁊ sublimit honoratū: Et certe deꝰ nobis hec oīa faciet. Natos enī de putredine carnis: repletos multis miseriis: oīq̄z solatio destitutos: omniūq̄z infirmitatū passiōibꝰ obnoxios: peccātis ac corruptibilitati vlceribꝰ plenos: sola nr̄a ductꝰ accipiet ⁊ curabit nos sanitati restitutos: ornamēt pfecte iustitie ⁊ īcorruptibilitatis ornabit: adductos ad se in filios adoptabit regni sui ꝯsortes efficiet ⁊ heredes: filioq̄z suo vnigenito sibi p oīa coeq̄li ⁊ coomnipotēti cōcorpales ꝯstituet ⁊ cohēdes. Oīq̄z creature iubebit vt in oī qđ volemus nobis obediat. vocatosq̄z noīe suo nos deos efficiet. Ipse enī dicit: Ego dixi dii estis ⁊ filii excelsi oēs. Sꝫ ipse deꝰ ē p eēntiā: tu vō p pticipationē sic testat Pe. dicēs. ii. Pe. i. Ut efficiamī diuine ꝯsortes nature: ipse deꝰ ē deificās tu vō deus deificatꝰ. Aug. Ibi erit verꝰ honor. q̄ nullo negabit digno nulli cōferēt indigno. q̄z nec ambiet ad eū vllus indignꝰ: vbi nullus pmittetur eē nisi dignꝰ. Attēde fidelis aīa q̄z inestimabil erit honor a sūmo rege regnū manu ꝓpria coronari. ⁊ dyademate pheñis glie decorari nō in mūdi sterquilinio: sꝫ in celi palatio in cōspectu innumerabiliū angeloꝝ ⁊ scōꝝ oīuz īmortalitatꝭ stola vestiri: ⁊ regalibꝰ indumētis p̄fulgidis adornari. Unū Sap. v. dr̄: Accipiēt regnū decoris: ⁊ dyadema spei de manu dñi.

Quinta pars btitudinis ē potētia. Uerā ille potentiā obtinet: q̄ q̄cūq̄z voluerit facē pōt. Qđ qꝛ nullus h̄ valet facē nec verā pōt potētia h̄ habē. Uerū q̄de in futuro bonꝰ quicq̄d voluerit facē pōt: qm̄ ipm̄ oīpotentē in oībꝰ sue volūtati ꝯcordantē habebit. Qm̄ q̄ cū tāto honore: ⁊ cū ceteris p̄libatis hāc adeptꝰ fuerit oīpotētiā. nō video q rōne possit cupe ampliorē. Oēs enī oīpotentes erūt sue voluptatis sic deꝰ sue. Nā sic deꝰ pōt quicq̄d vult p seipm̄. ita poterūt illi q̄cq̄d volēt p seipsos. Quia sic illi nō aliud volet q̄z qđ ille: ita ille volet q̄cq̄d ipsi volet. Et qđ ille volet nō poterit nō eē.

Sexta pars btitudinis est securitas. In hac vita nihil pōt aliq̄s habē de quo securꝰ valeat eē. Sub eodem enī momēto paup ex diuite: tristis ex leto: infirmꝰ ex sano: mortuꝰ ex viuo pōt existē. Ergo nec alias btitudinis ptes: nec securitatē pfectā h̄ hꝫ. In futuro aūt bonꝰ quisq̄z securitatē pfectā habebit: qꝛ q̄cq̄d voluerit obtinebit: ⁊ nihil ex eo se amissurū timebit. Bern. O ciuitas celestis: secura mansio patria totū cōplectēs qđ delectat: ppl's sine murmure: incole quieti. hoīes nullā indigentiā habētes. O q̄z gliosa dicta sūt de te ciuitas dei. Aug. quoq̄z sic loquit: Ibi erit sūma securitas. secura trāquillitas traquilla iocūditas. iocūnda felicitas: felix eternitas: eterna btitudo. De h̄ req̄re. s̄ i tertia dote aīe.

Septima pars btitudinis ad aīaz ptinētis ē gaudiū. Gaudiū pfectū solus ille pōt habē q̄ oēs p̄dictas ptes btitudinis p̄ualet obtinē. qrū qꝛ nullā hō h̄ habē pōt: pꝫ qꝛ nec gaudiū sūmū. In futuro aūt bonꝰ quisq̄z tūc oīno gaudē poterit: qꝛ pfecte p̄dictas oēs ptes btitudinis obtinebit. Quid ergo beatiꝰ isto. quo tūc replebit iustus gaudio. Adhuc tn̄ ad cumulū btitudinis sue aliud habebit: vnde ampliꝰ possit gaudē. Quia enī quisq̄z sic alterū vt seipm̄ amabit: pꝫ q̄ sic de illiꝰ felicitate sicut de sua gaudebit. Quot ⁊ q̄nta gaudia quisq̄z btūs habebit: qui de tot ⁊ tātis btitudinibꝰ scōꝝ gaudebit. Qr si de aliis quos vt se diliget tā ineffabilit iubilabit: q̄ntū de deo quē plusq̄z se diliget exultabit. Gaudiū enī erit ei intus ⁊ extra sursuz deorsuz gaudiū circūquaq̄z. Cuilibet eoꝝ erit gaudiū sup se de diuina visione. Intra se de sui glorificatiōe. Infra se de suppli

cioꝝ infernaliū cuasione. Circa se de sanctoꝝ angeloꝝ ꝛ hominū societate iocūdissima. Extra se de mūdi formositate gratissima vbiqꝫ gaudiū plenū erit. Aug. Ibi nihil obest. nihil deest nihil extra qḋ appetat. nihil intra qḋ fastidiat. Ibi vita sine morte iuuētus sine senectute. Ibi lux sine tenebra. ibi gaudiū sine tristicia. ibi pax sine discordia. ibi volūtas sine iniuria. Ibi merces sanctoꝝ tā magna ē. q̄ nō pōt mēsurari. tā multa q̄ nō pōt numerari. tā copiosa q̄ nō pōt finiri. tā preciosa q̄ nō pōt estimari. Idē. Ibidē illud qḋ pmittit de⁹. fide nō capit. spe nō attingit. charitate nō cōprehendit. desideria ꝛ vota trāscēdit. acq̄ri pōt. estimari nō potest. Ibi nihil qḋ amabit deerit ibi nihil desiderabit qḋ nō assit. Propter qḋ sicut scriptū est Isa. lx. Gaudiū ꝛ leticia inuenietur in ea id est in superna hierusalē grāꝝ actio ꝛ vox laudis. Et iteꝝ. lxv. Ecce ego creo hierusalē exultationē ꝛ populū ei⁹ gaudiū. Notate vba hierusalē ꝛ populus eius tāta plenitudine gaudij pfruent. vt nō solū dicant exultatione ꝛ gaudio repleri vel etiā cumulari. sꝫ magis eē ipm gaudiū qꝛ gaudiū oīno supercedit in eis. Itē. lxvj. Letamini cū hierusalē ꝛ exultate cū ea q̄ diligitis eā. Gaudete cū ea gaudio vniuersi q̄ lugebatis sup eā vt fugatis ꝛ repleamini ab vbere ꝯsolationis eius. vt mulgeatis ꝛ delicijs affluatis ab oīmoda gloria ei⁹. Uñ bñ ꝛ deuote loquēs Anselm⁹ de hoc gaudio ait. Cor humanū cor īdigens. cor expertū erūnas. imo obrutū erūnis quātū gauderes si his oībus abūdares. interroga intima tua. si cape pñt gaudiū suū de tāta beatitudine sua. Sꝫ certe si q̄s ali⁹ quē oīno sicut teipsū diligeres. idē gaudiū eādēqꝫ beatitudinē haberet. duplicaret gaudiū tuū q̄a nō min⁹ de illius bono q̄ꝫ de tuo gauderes. Si vō duo vel tres. vl' multo plures idipsum haberēt tm̄ īmē pro singulis. quātū pro teipso gauderes si singulos sicut teipsum amares. Ergo ī illa pfecta charitate innumerabiliū āgeloꝝ ꝛ hominū. vbi nullus min⁹ diliget aliū q̄ꝫ seipsum. nō alit gaudebit q̄sqꝫ pro singulis q̄ꝫ pro seipso. Si ergo cor hoīs vix capiet gaudiū. s. de tāto bono suo. quō capax erit tot ꝛ tātoꝝ gaudioꝝ. ꝛ vtiqꝫ quātū q̄sqꝫ diliget aliquē. tātū de bono illi⁹ gaudet. Sicut in illa pfecta felicitate vnusq̄sqꝫ sine cōparatione deū diliget plus q̄ꝫ se. ꝛ oēs alios secū. ita plus gaudebit absqꝫ dubitatione de felicitate dei q̄ꝫ de suo. ꝛ omniū alioꝝ secū. Sed si deū sic diliget tota mēte. toto corde. vt tñ tota mens. totū cor. tota aīa nō sufficiat dignitati dilectionis dei totū cor tota mens nō sufficiet dignitati gaudioꝝ. Nō ergo totū gaudiū intrabit in gaudentes. sed toti gaudētes intrabunt in gaudiū. Peto dñe meditet int⁹ in te mens mea. loquat lingua mea. amet illud cor meū. sermocinetur os meū. esuriat illud aīa mea. sitiat caro mea. desideret te tota substātia mea. donec intrē in gaudiū dñi dei mei. Predicte septē beatitudinis ptes ad tres dotes aīe supius memoratas pñt reduci. Nā sapiētia ad pmā dotē reducit. Amicitia cōcordia ꝛ gaudiū ad secūdā. Honor potestas ꝛ securitas ad tertiam.

De septem partibus beatitudinis corpis. DIS. IIII.

Similiter enumerat anselm⁹ septē ptes beatitudinis ad corpus ptinētes. Prima ps est pulchritudo. miserieqꝫ p cōtrariū turpitudo. Est aūt pulchritudo bonū quoddā qḋ nāliter a cunctis desiderat haberi. In illa siqdē vita pulchritudo iustoꝝ. solis pulchritudini cōpat q̄ tūc septēpliciter. q̄ꝫ mō sit clarior ꝛ splendidior erit. Unde scriptū est Matth. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol in regno pris eoꝝ. Amplius corpus dñi claritati solis pplacere. nemo pōt ambigere. Huic aūt teste aplo similes erim⁹. q̄ ait Ro. viij. Reformabit corp⁹ humilitatis nr̄e cōfiguratū corpi claritatis sue h̄ auctoritate cōprobata. Si q̄s etiā velit sibi rōne pbari. credo nulli debere īcredibile videri iustos pulchritudinē solis ī illa vita vbi mortale h̄ absorbebit tātūmō sortiri. cū vere dicant ꝛ sint templū ꝛ sedes dei. qḋ nusq̄ꝫ in diuina pagina inuenim⁹ de isto visibili sole legi. Secūda ps beatitudinis est agilitas. In futuro tāta nos velocitas comitabit. vt ipsi eq̄ celeres angelis dei simus q̄ de celo ad terras ꝛ ecōuerso dicto citi⁹ dilabunt. Que celeritas. virū sit ī āgelis pbari necesse esset. Exēpli grā dici posset hoīem mortali adhuc carne grauatū. moꝝ a iudea p angelū in chaldeā delatum videlicet tradito prādio qḋ deferebat sine mora relatū. Ergo cum istis dino par velocitas nobis erit. q̄h⁹ sicut pmissa est illoꝝ eqlitas nobis in erit. Aplus etiā q̄ corpa nr̄a quātacūqꝫ locoꝝ intercapedine separata mēbratim fuerint vel dispersa. in ictu oculi asserit resurrectura. satis īnuit quā velocitatē eadē corpa iā īcorruptibilia sint habitura. Corruptibile enī h̄ sic ipse testat īcorruptionē īduet. īmortale h̄ īmortalitatē. Hui⁹ quoqꝫ velocitatꝫ exēplū ī radio solis possum⁹ intueri. q̄ stati orto sole ī plaga orientali. ptingit vsqꝫ ad vltīa plage occidentalis. vt ī eo ppēdam⁹ nō esse impossibile qḋ de nr̄a dicimus futura velocitate. Huic etiā radio solis simile exēplū velocitatꝫ habem⁹ in nobis. Radi⁹ quippe oculoꝝ nroꝝ in sublevatione palpebrarū adusqꝫ celū ptingit. ꝛ ictu earū totus in semetipm ac integer redit. Ampli⁹ cōstat scōꝝ aīas q̄ iam celestia tenēt. necdū plena felicitate pfrui donec incorruptibilitate suoꝝ corpoꝝ potiant. quam cū adepte fuerīt. nō est qḋ ampli⁹ velint. Hec inquā corpora si eas ad suā felicitatē tardiores aut grauiores efficē deberet. nimirū eoꝝ ꝯsortiū potius abhorrerēt q̄ꝫ appeterēt. Tertia pars btitudinis ad corp⁹ ptinēs est fortitudo. Prestabūt virib⁹ qcūqꝫ meruerīt angelicis ciuib⁹ sociari. intantū vt nullaten⁹ illis quicquā obsistē valeat vel si mouēdo q̄d aut euertendo voluerint a statu suo quin illico cedat. Nec in eo qḋ dixim⁹ maiori laborabūt conatu q̄ꝫ nos mō in oculoꝝ motu. Neqꝫ sꝫ fortitudo illa angeloꝝ nro cadat ab aīo quā adepturi sum⁹ in futuro. qꝛ in⁹ si in hac fortitudine. aut in his q̄ dicturi sum⁹ exēplū aliud nō occurrit vel ipsa p quā angel' adeq̄bimur ad ea cōprobāda psit. Sic igit in quib⁹ angelos valere constat nr̄a nihilomin⁹ fortitudo valeat. Nemo aūt est qui dubitet vt puto existere angelos ea q̄ volūt fungi fortitudine. Cū igit similes eis fuerim⁹ nunq̄d imbecilliores illis erim⁹. In futuro igit iustus sic fortis erit vt etiā si velit terrā cōmouere possit. Sꝫ fortasse querat aliq̄s q̄d nobis tūc illa fortitudo pstabit. cū singul' tāta ꝯuenientia vt ꝯuenēt⁹ nequeant vbiqꝫ dispositis nil mutādū. nil euertendū nil statuendū sit in quo vires suas q̄s exercere possit. Qui h' dicit attēdat q̄ nō semp oīb⁹ q̄ habem⁹ ꝛ q̄ nos nō parū habere gaudemus. actu vtimur. Uerbi grā. Ipso visu. potestate aliq̄ nonnullarū sciētia rerū Sic ꝛ de multis alijs in hūc modū. Sic ꝛ tūc de q̄ agimus fortitudine erit. Sola nāqꝫ possessio ei⁹ grata nobis erit. ꝛ exultatio grādis. licꝫ in actu nō sit nobis necessaria. Cūctis vt dictū ē in suo statu cōueniēter aptatis. Hec eadē q̄stio si aut de velocitate aut de alia btitudinis parte moueat hac solutione si nō aptiorē lectoꝝ inuenerit dissoluatur. Quarta pars btitudinis ad corp⁹ ptinētis est libertas. Liber est q̄ cogi nō pōt ad ea q̄ nolit nec phiberi pōt ab eo qḋ velit. Sed q̄s in hac vita hāc libertatē possit habē. Quis non quotidie patit qḋ nollet q̄s asseq̄ valet oē qḋ vellet. In futuro aūt quicūqꝫ angel' assimilabunt eoꝝ quoqꝫ libertatē necessario assequunt. Itaqꝫ sic angel' nihil obsistit nihil eos impedire pōt vel ꝯstringē. quin pro velle suo cūcta liberrime penetrēt. ita nō erit obstaculū qḋ nos retardet. nulla clausura q̄ nobis aliqten⁹ obsistet. Nō elemētū qḋ nobis ad velle nostrū peruiū nō existet. Ampli⁹ dñicū corp⁹ cui corpora nr̄a paulus ꝯfigurāda testat. clauso sepulchro a mortuis resurrexit h̄ etiā ad discipulos clausis ianuis palpandū introiuit. Nobis quoqꝫ in h̄ future libertatis documentū grāde reliq̄t. In illa vita si bon⁹ fuerit. nil patiet qḋ nolit sꝫ agere pmittet quodcūqꝫ voluerit. Quinta pars btitudinis ad corpus ptinentis est sanitas. miserie vō infirmitas. Illa hō ab orta suo carere. hāc aūt incipit tollerare. Ex quo enī nascit pmaꝛoꝝ ei⁹ indicat q̄ patiat. Mox nāqꝫ incipit esurire. sitire. lacessere. suis in pannis sordescere. hic cecus vel surdus. mutus vel claudus. cardiacus vel scabiosus leprosus vel paralytic⁹. aliove morbo efficit infirm⁹ q̄tū ei⁹ infirmitas quibusdā medicamētis liniri potest. nō sumē infirmitati subiacet. verū in futuro sic san⁹ erit. q̄ nullaten⁹ infirmabit. sꝫ sūma sanitate fruet. De hac sanitate q̄d meli⁹ dici possit q̄ꝫ qḋ Psal. canit. Salus iustoꝝ a dñō. Uerū de ista sanitate quā in seculo futuro habebim⁹. exēplū afferre queam. vt q̄ sit intelligat. nō video qꝛ nil sanitatis qḋ ei cōparare possem. aut ego in mente aliq̄s in mortali carne degens sensit in se. In futuro autē abstergat de⁹ oēm lachrymā ab ocul' scōꝝ. ꝛ iam nō erit ampli⁹ neqꝫ luctus neqꝫ clamor. neqꝫ vllus dolor. q̄ pma trāsierūt. Et nō esurient neqꝫ sitiēt ampli⁹ neqꝫ cadet sup illos sol neqꝫ vllus estus. qm̄ dextera sua deus teget eos ꝛ brachio suo scō defendet illos. Quid igit eis nocere poterit quib⁹ dextera dei tegumentū erit. Qual' aute sit illa sanitas. scio me nec meo nec alicui⁹ sensu vel expimēto accepisse. Credere tñ licet. ꝛ incūctāter astruere sanitatē vite future ita fore incōmutabilē ac inuiolabilē fore. vt ineffabili q̄da dulcedine totū hominē repleat. ꝛ omne qḋ alicui⁹ in se vicissitudinis mutabilitatis aut lesionis suspitionē pretēdere queat. penit arceat ac repellat.

Sexta pars btitudinis ad corp⁹ ptinētis est voluptas. Hanc cū ī hac vita hoīes querūt. nō nisi p anxietatē inuenire queunt. Cūqꝫ ad id puenīt qḋ voluptatē putāt. nō nisi laborādo eo fruī valēt. quo si etiā īmoderati⁹ vsi fuerint. rursum eis in anxietatē ꝯuertit. Post hāc vō vitam aut in oīmoda voluptate funt. aut oīmoda replebunt anxietate. Sicut enī ferrū ignitū quaqua sui parte ꝯtinet ignē. sic in se boni voluptatē mali vō sentient anxietatē. Hanc voluptatē neminē inuentū esse puto. q̄ eā vt est senserit vel gustauerit

nit. vt illiꝰ saporẽ vel habitudinẽ aliis declarare possit. Sit tñ ante mentis oculos positus exẽpli causa hõ aliqs q tã in ipsis oculorũ suorũ pupillis q̃ ꝛ in singulis mẽbris ferrũ ignitũ ꝛ candẽs infixũ habeat. vt nec medulle nec intestina. nec oĩno q̃cq; in corpore eius cruciatus imanitate careat. vel eã leuius q̃ in oculis sentiat. Quid dicã angustiaꝛ. Quis istũ sane mẽtis estimet inter ista eodẽ mõ. sꝫ penitus cõtraria cõsideratione in illa futura vita delectatio quedã ineffabilis bonos inebriabit. ꝛ iestimabili dulcedine sui totos eos inenarrabili q̃dã exundãtia satiabit. Quid dixi totos oculi aures. manus. os. nares. guttur. cor. iecur. pulmo. ossa. medulle. exta etiaꝫ ipsa. ꝛ cuncta sigillatim ꝛ singula mẽbra eoꝝ in cõmuni tã mirabilis delectationis ꝛ dulcedinis sensu replebunt. vt hõ vere totꝰ torrente voluptatis dei potet. ꝛ ab vbertate domus eius inebrietur.

Hoc autẽ aduertendũ q ibi nõ erunt voluptates carnales siue delectationes que cõsistunt in vsu corporaliũ ciboꝝ ꝛ venereorũ. qñ iste ad vitã animalẽ pertinẽt. ꝛ sunt nobis brutisq; cõmunes. Sed sunt ibi delectationes altissime purissime ꝛ nobilissime in q̃bus cũ angelis sanctis cõicamus que cõsistunt in iocũdissima dei visione. ꝛ suauissima fruitione. que nobis ꝛ angelis est cõis. Unde Matth. xxii. In resurrectione neq; nubent. neq; nubent. sed sunt sicut angeli dei. Qꝫ autẽ in futuro seculo nõ vtãtur cibis ꝛ venereis patet. Remota enim vita corruptibili. necesse est remoueri illa q̃ corruptibili vite deseruiunt. Manifestũ est aũt q vsus istoꝝ corruptibili vite deseruit. Sũmunt enim cibi. vel ppter nutrimẽtũ vt vitetur corruptio q̃ posset accidere ex corruptione humidi nãlis. vel ppter augmẽtũ vt perueniat corpus ad debitã quãtitatẽ. Sed neutrũ pdictoꝝ erit in patria. qñ oẽs erũt incorruptibiles. ꝛ oẽs in debita corpoꝝ quãtitate resurgent. sicut dictũ est supra. ergo vsus ciboꝝ nõ erit ibi. Similiter cõmixtio maris ꝛ femine corruptibili vite deseruit. Ordinat enĩ ad generationẽ vt p eã conseruet in specie q̃d nõ põt in indiuiduo cõseruari. Cũ igit oẽs hoies in futuro sint incorruptibiles nulla tũc erit hominũ generatio. Si aũt dicas q tũc erit vsus ciboꝝ ꝛ venereoꝝ nõ ppter cõseruationẽ. vel augmentũ corpis. nec ppter cõseruationẽ speciei. vel multiplicationẽ hominũ. sed solũ ppter delectationẽ q̃ in illis actibꝰ existit. ne desit aliq̃ delectatio hominibꝰ in vltima remuneratione. Patet hoc inconuenienter ꝛ irrationabilit esse dictũ. Quia cõstat q illa vita beata ordinatioꝛ erit q̃ vita p̃sens. In hac aũt vita inordinatũ ꝛ vitiosum est si q̃s vtat hmõi cibis ꝛ venereis pp solã delectationẽ. ꝛ nõ pp necessitatẽ sustẽtãdi corpis vel pcreãde plis. Nã delectationes q̃ sunt in pdictis actionibꝰ nõ sunt fines actionũ. sꝫ magis ecõuerso. Est ergo ordo pposterus ꝛ indecẽs. si opatioẽs pp solas delectationes exerceant. Nullo ergo mõ h ponendũ est in beatis. quoꝝ vita ordinatissima dꝫ eẽ. Per h aũt excludit error iudeoꝝ ꝛ saracenoꝝ q̃ ponũt ꝛ estimãt q hoies post resurrectiõeꝫ cibis ꝛ venereis vtent sic ꝛ nũc. Quos ẽt q̃dã christiani heretici sunt secuti ponentes regnũ christi futuꝝ in terris terrenũ p mille ãnos. i quo spacio tpis dicit eos q̃ tũc resurrexerint moderatissime cibis ꝛ venereis vacaturos. In q̃bꝰ cibꝰ sit tãtus aut potꝰ. vt nõ solũ nullã modestiã teneãt. sed modũ quoq; ipsiꝰ credulitat excedãt. Sꝫ ista nullo mõ nisi a carnalibꝰ credi pñt. q̃ sola carnalia sapiũt. ꝛ spũalia ꝛ eterna minime gustauerũt. Sũt aũt aliq q̃ huic opinioni suffragari vident. Prio q̃dẽ q̃ʒ adã i statu innocẽtie vitã habuit imortalẽ. ꝛ tñ si stetisset. cibis ꝛ venereis vsus eẽt. cũ illi dictũ sit. De oĩ ligno paradysi comede. Et crescite ꝛ multiplicamini ꝛc̃. Itẽ christe post resurrectionẽ suã legit comedisse. Luc. vlt. Cũ mãducasset corã discipulis sũpsit reliquas dedit eis. Et Actu. x. dic petrꝰ. Hũc. s. ihꝫ deꝰ suscitauit tertia die ꝛ dedit eũ manifestũ fieri nõ oĩ pplo. sꝫ testibꝰ p̃ordinatis a deo nobis q̃ mãducauimꝰ ꝛ bibimꝰ cũ eo postq̃ surrexit a mortuis. Itẽ Act. i. Cõuescẽs p̃cepit eis ꝛc̃. Sũt ẽt auctoritates multe i scriptura sacra q̃ ciboꝝ vsũ vident nobis pmittẽ i illo statu futuro. Dr enĩ Isa. xxv. Faciet dñs oĩbꝰ pplis i mõte h cõuiuiũ pinguiũ medullatoꝝ vindemie defecate. Et q h itelligi dẽat de statu post resurrectionẽ pꝫ ex h qõ sequit. Et p̃cipitabit dñs mortẽ i sempiternũ. ꝛ auferet dñs oẽꝫ lachrymã ab oĩ facie. Itẽ Isa. lxv. Ecce s̃ui mei comedẽt ꝛ vos esurietis. Ecce s̃ui mei bibent ꝛ vos sitietis ꝛc̃. Et q h referẽdũ sit ad statũ futuꝝ. pꝫ ex h qõ postea subdit. Ecce ego creo celũ nouũ ꝛ terrã nouã. Itẽ dñs dic Matth. xxvi. Nõ bibaꝫ amodo de h genimie vitis. vsq; i diẽ illũ cũ illõ bibã vobiscũ nouũ i regno p̃ris mei. Et Luc. xxii. Ego dispono vobis sic disposuit mihi p̃r meꝰ regnũ. vt edatis ꝛ bibatis sup mẽsã meã i regno meo. Iteꝫ Apoc. xxi. dr q ex vtraq; pte fluminis qõ erit i ciuitate sctõꝝ erit lignũ vite afferẽs fructꝰ duodeci p singlos mẽses. Et. xx. ca. eiusdẽ dr. Uidi aĩas decollatoꝝ pp testioniũ ihu. vixerũt ꝛ regnauerũt cũ christo mille an ceti. mortuoꝝ ñ vixerũt donec cõsũmarẽt mille ãni. Ex p̃dictis oĩbus predictoꝝ hereticoꝝ opinio cõfirmari videt. Sed hec oĩa sane intelligẽtibꝰ nõ est difficile soluẽ. Qõ enĩ p̃mo obiicit de adã nullã habet efficaciã. Adã nãq; pfectionẽ quãdã habuit psonalẽ. nõdũ tñ erat pfecta humana natura multiplicatiõe humani generis. nõdũ adhuc inchoata. Institutꝰ ergo fuit adã in tali pfectione q̃ generis humani p̃ncipio cõpetebat. ꝛ ideo oportuit q generaret ad multiplicationẽ humani generis. ꝛ p cõsequens q cibis viueret. Post resurrectionẽ aũt natura humana totaliter erit pfecta electorũ numero iam cõpleto. Et ideo generatio tũc nõ erit necessaria etiã alimẽti. ppter qõ ꝛ alia erit imortalitas resurgẽtiũ ꝛ alia q̃ fuit in adã. Resurgẽtes enĩ sic erũt imortales. vt mori nõ possint. nec corpꝰ aliqd possit resolui. Adã aũt sic fuit imortalis. vt posset nõ mori si nõ peccasset. ꝛ posset mori si peccasset. Eius aũt imortalitas sic poterat cõseruari. nõ q nihil resolueret. sed vt contra resolutionẽ humidi nalis subueniri posset p ciboꝝ necessariã sumptionẽ ne corpus eius ad corruptionẽ veniret. Qõ aũt obiicit de christo q̃ post resurrectionẽ comedit. Dicẽdũ q reuera comedit nõ ppter necessitatẽ: sed ad demõstrãdũ sue resurrectiõis veritatẽ. Cibꝰ aũt ille quẽ sũpsit nõ fuit cõuersus in carnẽ eiꝰ. sed in preiacentẽ materiã resolutꝰ. Hec aũt cã comedẽdi nõ erit in resurrectiõe cõi. Auctoritates vo q̃ vident pmittere ciboꝝ vsum post resurrectionẽ spũaliter intelligẽde sunt. Nã scriptura diuina paruitati nr̃e intelligẽtie condescẽdens ppõnit nobis spũalia sub silitudine sensibiliũ. vt animus nr̃ sensibilibꝰ assuetus: ex his q̃ nouit surgat ad incognita q̃ nõ nouit: vt p h qõ scit nota dilige discatꝰ ꝛ incognita amare. Et p huc modũ delectatio q̃ cõsistit in cõtẽplatiõe sapiẽtie: ꝛ assumptio veritatis intelligibilis in intellectũ nostrũ cõsueuit p vsum ciboꝝ in sacra pagina designari. Sicut illud pueꝛbi. ix. qõ de sapiẽtia dicit. Miscuit vinũ ꝛ pposuit mensam ꝛ insipiẽtibꝰ locuta est: venite ꝛ comedite panẽ meũ. ꝛ bibite vinũ qõ miscui vobis. Et Eccl. xv dicit. Cibauit illuꝫ pane vite ꝛ intellectus: ꝛ aq̃ sapiẽtie salutaris potauit illũ. De ipsa enã sapiẽtia dicit Prouer. iii. Lignũ vite est his q̃ apprehẽderint eã. Auctoritates igit supius allegate nõ cogũt nos dicere q scĩ post resurrectionẽ cibis vtantur. Hoc tñ qõ positũ est de vbis dñi Mat. xxvi. põt itelligi: vt referat ad h q ipse cũ discipulis suis post resurrectionẽ suã comedit ꝛ bibit. Nouũ quidẽ vinũ i. nouo mõ. s. nõ propter necessitatẽ: sed ad sue resurrectiõis demõstrationẽ. Et dicit In regno p̃ris mei. q̃ʒ in resurrectiõe christi regnũ imortalitatis demõstrari cepit. Qõ aũt dicit in Apoc. de mille annis: dic q p mille annos intelligit totũ tps ecclesie in quo martyres regnãt cũ christo. ꝛ alii scĩ tã in p̃nti ecclesia q̃ regnũ dei dicit: q̃ etiã in celesti p̃ria q̃ntũ ad aĩas. Millenarius enĩ pfectionẽ significat. Sic ergo manifestũ est q scĩ post resurrectionẽ nõ vacabũt cibis ꝛ potibus neq; venereis actibus. Ex quo sequit q oẽs occupatiões actiue cessabunt que vident ordinari ad vsum ciboꝝ ꝛ venereoꝝ. et ad alis que corruptibili vite sunt necessaria. Sola ergo occupatio contẽplatiue vite remanebit. Inde est qõ dicit Luce. x. Optimam partẽ elegit sibi maria. que nõ auferet ab ea in eternũ.

Septima pars beatitudinis p̃tinẽs ad corpus est longeuitas. Hec corporis beatitudinẽ perficit ꝛ consũmat. Tũc enĩ p̃mũ oẽs predictas beatitudinis partes corpus habere potest: cum eas sine amissione retinere valet. Nam si eas haberet: ꝛ tamen moriẽdo amitteret: quid sibi eas habuisse prodesset. Ac longeuitatẽ perfectã habere nõ potest: qui aliqñ moriturus est. Quãtũlibet enĩ diuꝰ viuat: somniũ eẽ sibi videt oẽ qõ vixit cũ morit. Nõ ergo lõgeuitatẽ hõ h hꝫ: q̃ aliqñ moriẽdi necessitatẽ ineuitabilẽ hꝫ. Sed q̃ nũc bene vixerit: i futuro lõgeuitatẽ habebit: q̃ʒ viuet q̃ntũ ꝛ deus. Si ergo lõga ꝛ salubris vita diligitur: ibi est eternitas sana: ꝛ eterna sanitas q̃ʒ iusti in ppetuũ viuẽt ꝛ salus iustoꝝ a dño. Aug. Uacabimꝰ ꝛ videbimꝰ videbimꝰ ꝛ amabimꝰ: amabimꝰ ꝛ laudabimus. Ecce q̃d erit in fine sine fine. Nã q̃s aliꝰ nr̃ est finis: nisi puenire ad regnũ cuiꝰ nullus est finis. Nã scriptũ est Luce. i. Regni eiꝰ nõ erit finis. Ad illud regnũ eterne btĩtudinis nos pducat: q̃ fidelibꝰ suis dicturꝰ est in iudicio Uenite bñdicti p̃ris mei possidete paratũ vobis regnũ a cõstitutiõe mũdi. Iste septẽ btĩtudinis partes ab Ansel p̃dicte reducunt ad q̃ttuor dotes corporis supius assignate. Nã pulchritudo reducit ad claritatẽ: fortitudo sanitas ꝛ lõgeuitas ad ipassibilitatẽ: libertas ꝛ voluptas ad subtilitatẽ: agilitas aũt pprio noĩe nũcupat. He sunt q̃ttuordecim ptes btĩtudinis: q̃s btũs Ansel. enumerat: licꝫ non eodẽ ordine prosequat.

¶ Uincentii speculi moralis Liber seruñdus: in quo de quattuor nouissimis disserit Finit feliciter.

¶ Uincentij Beluacen. Speculi moralis Liber tertius: in quo de consecutione pfecte innocētie: z preseruatione a peccatis disseritur Incipit feliciter.

¶ Pars prima. DIS. I.

Xpeditis per dei grām duob' libris hui' voluminis. In quorū p' sapiēs imonis p sapiētē ostēdit assumendā esse diligētiā agēdorū cū dicit. In oīb' operibus tuis. In secūdo hortat ad habendā prudentiā futurorū cū subdit. Memorare nouissia tua. Nūc accedam' ad tertium in quo pmittit pfectā innocētiā nior. cū addit. Et in eternū nō peccabis. Primis videlicet duobus suppositis q.d. Si diligētiā operosam in agēdis tenueris. si prudētiā studiosam de futuris habueris. ex his procul dubio pfectā innocentiā cōsequeris. Magna valde pmissio z ex totis p̄cordijs appetenda. qz quātū est de lege cōi nō ē hō q̄ nō peccet. vt or. iij. reg. viij. Itē eccs. vij. Nō est iustus in terra q̄ faciat bonū z nō peccet: subaudi venialiter. z paucissimorū ē nō peccare mortaliē. et munere grē spālis. Ex dictis in secūdo libro. luculēter apparet qđ nouissimorū cōsideratio funditus excludit voluntatē peccādi. sicut est facile videre diligētius intuēti ea q̄ dicta sunt de morte. Itē eodē libro de extremo dei iudicio. Rursus eodē libro de penis peccatorū in purgatorio. necnō z de reproborū supplicijs in iferno. tādē de p̄mijs z remuneratione iustorū. Ulteri' aūt cōsiderare debemus qđ sunt alia qttuor q̄ nō modicū suffragant ad pseruādū hoīez a peccato que si iugit habēt hō pre oculis nūq̄ vellet assentire peccatis. Primū est rōnalis aīe cōditio generosa. scđz est eiusdē discussio seriosa. tertiū est in pugna sui defensio virtuosa. qrtū est omniverbe retētio studiosa. Primū itaqz multū valēs ad pseruādū hoiem a peccato est rōnalis aīe dignitas z cōditio generosa. Nā si qs diligenter inspiceret aīe dignitatē qñcūqz de peccato cōmittēdo tentat' petō nullaten' assentiret. Hāc eni de' sup creaturas nobilē fec̄ z oīgnā q̄ eā cū maiori deliberatiōe creauit. imagine sua illustrauit. similitudine decorauit. ornauit vtute. s. iusticia nāli. Huic ēt dedit libertatis arbitriū. rōnis fastigiū. iferiorū offiū. intellect' acumen. discernēdi facultatē. nālis legis z scripte sciētiā. spūs sui gratiā. āgelorū societatē. Hāc elegit sibi beatissima trinitas i habitaculū. pr̄ in filiā. fili' in sponsam. spūssanctus sibi cōsecrauit i tēplū. Pro hac dei fili' in mūdū venit. carnē passibilē z mortalē assumpsit. euāgelica documēta pposuit. sanctitatis exēpla pbuit. sacramēta istituit mirabilia opa ostēdit. pro eius redēptione iniuria mūdi mala sustinuit. sanguinē suū fudit. mortē ptulit. pro hac liberāda ad inferos descēdit. pro hac spe cōfortāda hominē assūptū resuscitauit a morte. pro hac docēda z ad amorē suū inflāmāda spiritū sanctū misit. pro hac reuocāda ab errorib' z ad veritatē fidei reducēda. discipulos suos p vniuersum orbē dispersit eosqz innumeris tormētorū et mortis generib' exposuit. pro hac exaltāda celos ascēdit. z regnū eterne beatitudinis pparauit. Hec oīa si qs attēderet. nō ipsam vilipenderet nec pro vilissima peccati cōmertio venalē dyabolo tradēret nec lenoni vilissimo turpissimo z crudelissimo pstitueret nullo mō. Hor multa describunt. Eccl. xvij. Deus de terra creauit hominem z sm imaginē suā fecit illū zc. Bern. in medit. suis. O aīa insignita dei imagine decorata similitudine. despōsata fide dotata spū. redēpta sanguine. deputata cū angelis cōsors beatitudinis heres bonitatis. rōnis pticeps q̄d tibi cū carne. Et ifra. Tot' siquidē mūdus iste ad vni' aīe preciū estimari nō pōt. pro q̄ christi sanguis effusus est. z q̄ nō nisi christi sanguine redimi potuit. Ecōtra si qs diligēter attēderet vilitatē peccati q̄uilē z miserā. q̄fedā z fetidā. q̄z deformē z abominabilē deo z angelis ei' sanctis reddat aīaz peccatricē quot z quāta mala pueniāt aīe p petū. nullo mō nulla rōne peccaret. De vilitate peccati z de malis z dānis q̄plurimis q̄ facit i aīa. Require ifra vbi agit de effectibus peccati. Or aūt sic cōsiderata nobilitas eiusqz generosa cōditio pseruet ipsaz z retrahat a petō os infra Joh. iij. Quinat' est ex deo nō peccat. Ex deo inqz nō ex sua substātia vel essentia pducēte. sz ex deo ad suā imaginē cōformāte z ex deo redimēte. z deformatā p sacramēta regenerāte. z p grām reformāte. Reuera oīs hō si natiuitat' hui' dignitatē cōsiderat nō peccat. i. adeo vilitatē petī abominabilē ituet. q̄ petm̄ omittē penitus dedignat. vn̄ Sen. Si scirē deos ignoscituros. z hoīes ignotoros: adhuc nō peccarē. Sequit: Qm̄ semē dei manet in eo. Hoc semen est fides q̄ est bonorū oīuz primariū fundamentū. h̄ semē manet in hoīe etiā post petm̄: cui' virtute debet retrahi a petō. Sequit: Et nō pōt peccare. i. habet in se vnde possit nō peccare si velit.

Scđm q̄ multū valet ad pseruādū hoīem a petō est seriosa sui circūspectio. Si eni hō semetipm̄ diligēter sine dissimulatiōe discuteret: z oēs aīe sue latebras oēs sensus suos tā interiores q̄ exteriores sollicite visitaret nūq̄ peccaret. Hoc autē est sūme necessariū. qm̄ cū tota vita hoīs sit tētatio sicut dicit Job. vij. Tētatio est vita hoīs sup terrā. expedit oīno vt se custodiat z defendat sicut infra ostēdet. Rursus qz nō solū ab extrinseco. i. a tētatione hostis generat in nobis petm̄: imo etiā a nobisipsis. i. a corruptiōe nr̄a intrinseca. z nosipsi frequēter dam' hostib' occasionē tētandi. ideo sūme necessaria est nobis circūspecta nr̄i custodia. Sic eni q̄n abbates z priores in monasterijs oī die circueunt pscrutant z visitant oēs officinas z oīa latibula ne fiat in eis aliq̄d inordinatū: vel ne lateat aliq̄d inhonestū tādiu regularis disciplina seruat. Qn̄ vo plati negligūt vel ptēnūt discutē z corrigē: tūc perit regularis obseruātia discipline z religiōis honestas. Sic etiā ē i aīa: q̄n semetipaz discutit pscrutat z visitat oīa latibula cordis sui. z oēs sensus suos z si q̄d inordinatū inuenerit statim corrigit. tunc ordinata sunt oīa nec pōt ibi latere vel manere aliq̄d inhonestū. Ideo dicit Eccl. vij. Uisitās speciē tuā nō peccabis. i. si domū ɔsciētie tue sollicite visitare volueris nō peccabis: qz nec petm̄ cōmittes. z si cōmissum inueneris illud ibi manere seu morā cōtrahere nō pmittes. Debes ḡ diligēter inspicere ne sit in corde tuo aliq̄ mala cogitatio: nec in lingua inordinata locutio: nec in sensibus viciosa delectatio.

¶ De custodia cordis.

Primo itaqz debes custodire cor tuū sicut monet Sapiēs puer. iiij. Oī custodia serua cor tuū: qm̄ ex ipso vita pcedit. Sic eni cor ē pncipiū vite nālis: ita ē pncipiū vite vel mortis moralis. Ex corde eni exeūt cogitatiōes male: furta homicidia zc. Mat. xv.

¶ De cogitatione. DIS. II.

Otandū autē q̄ tria sunt genera cogitationū. Quedā eni sūt vtiles z fructuose: q̄dā volabiles z ociose: z q̄dā vitiose. Utiles z fructuose sunt q̄n ex voluntate z pposito versat hō in eis honorē dei z vtilitatē aīe sue vel pximi sui intendens. De quib' .i. Regū. ij. Deus sciētiarū dn̄s est: z ipsi zc. Et puer. viij. Erudiens vniuersuz cogitatiōib'. Sap. v. Cogitatio illorū apud altissimū. Bern. Omne tps̄ i quo de deo nō cogitas: h̄ te pdidisse puta. Itē fructuose sunt semp cogitatiōes male: qn̄ viriliter z cito eis resistit: quantūcūqz male sint. Un̄ v̄sus. Semp lucrat bona semp q̄ meditat. Pugnāe lucrat ɔtra mala q̄ meditat. Greg. Tētatio cui nō ɔsentitur nō est petm̄: sed materia exercēde virtutis. De hac materia infra vbi agit de tētatione: z supra vbi de pseuerantia. Itē in vitispatrū quidā senex respōdit cuidā interroganti de cogitatiōib': Motus nō timeas: sz vincētes fuge. h̄ est ɔsēsu vel ope petm̄ nō opare. Itē abbas syrus r̄ndit: Si cogitatiōes nō habes. qz opa nō habes. Hoc est qz q̄ cogitatiōe aduersus petm̄ nō pugnat neqz resistit sed corpaliter peccat: cogitationū nullas molestias h̄z. Sicut vbi est palus fixus in aq̄ vel sarīu. ibi est strepit' vndarū. qm̄ eis resistit. Ubi aūt palus vndas sequit sine strepitu vadit. Sic q̄ ducitur a cogitatione in actū nō repugnās. nō h̄z strepitū malarū cogitationū sed q̄ eis repugnat. In vitispatrū quidā frater interrogauit senē q̄d faceret ɔtra diuersas tētationes. R̄ndit: Nō pugnes ɔtra oēs: sz ɔ illā q̄ caput est aliarū. Cōtra īmūdas cogitatiōes nihil adeo valet sicut eas spūalib' prib' reuelare: in qrū reuelatiōe cōfusus hostis fugit: vt scabiosus qn̄ scabies ei' nudat. Secūdo sunt cogitatiōes inutiles z infructuose z ociose. z hoc dupliciter. qn̄. s. diabolus ingerit cordi assidue malas cogitatiōes: tūc sunt sine fructu suo q̄s intendunt demones qn̄ sunt sine ɔsensu ne placeant: tūc necesse habent euanescere z deficere: vt ventus z fum'. In vitispatrū dixit abbas pastor: Cogitatiōes sunt vt securis q̄ nihil opat nisi aliqs ei manū porrigat. sz remanet ociosa. Itē dixit q̄dā: Sicut vestes incluse in capsa exterminant z putrescūt si fuerint ibi lōgo tpe. sic cogitatiōes in cordib' nr̄is deficiūt z exterminant nisi fecerim' eas. Itē ad abbatē ioseph: Sicut si qs claudat in vase serpentē pcedēte tpe moritur: sic maligne cogitatiōes paulatim deficiūt patiētia illi' cui eas demones imutūt. Itē ociose sunt qn̄ sunt vane z volatiles vt ve'. Interrogauit frater quid faceret: qz multe cogitationes in aīa sua veniebāt z pclitari sibi videbat in eis. Dixit eū senex sub aere ventos: Expāde sinū tuū ad vētū z appzehēde. Qui cum diceret se nō posse retinere: ait senex: Sicut nō potes vētos appzehēdere: nec

nere. sic nō potes cogitatiōes phibere ne veniāt. sȝ tuū est eis resistere. Itē ociose sūt q̄ñ de eo qð ad deū ptinet nō sūt. Bern. Omne ociosum ⁊c. vt supra. puer. xxj. Cogitatiōes robusti semp in abundātia sūt. Itē in collatiōib⁹ patrū dixit q̄dā pater. Mēs hoīs ē vt mola quā īcursus aquarū voluit ⁊ q̄escere nō sinit sȝ necesse ē voluere ⁊ reuoluere q̄cq̄d ei ministrat̄. siue frumētū siue loliū. Ita mēs circūacta tētatiōib⁹ hȝ voluere ⁊ reuoluere siue bonas siue malas cogitatiōes q̄ ministrant̄ ei. Job. xx. Cogitatiōes varie succedūt sibi ⁊ mens mea in diuersa rapit̄. R̄ndit sophar. Item nota q̄ stabilitas loci multū valet cōtra istas cogitatiōes. Itē dixit q̄dā frater seni. Cogitatiōes mee nutāt ⁊ tribulor. R̄ndit senex. In cella tua sede. q̄ēadmodū n. si asina alligata sit. ⁊ pullus eius gestiat ⁊ currat hinc atq̄ illuc ⁊ quocūq̄ ierit semp ad matrē suaȝ reuertit̄. ita erūt cogitatiōes eius q̄ ppter deū in cella residet. s. ad modicū nutāt reuertunt̄ tñ ad eū. Itē q̄dā senex ait. Nō deseras cor tuū tpe tētationis q̄r si deserueris. ante te semp inuenies qð fugiebas. Tertio notādū est quot sunt cogitatiōes quedā vitiose ⁊ culpabiles. quarū sunt q̄ttuor genera. alie n. sunt curiose alie libidinose ⁊ morose alie in consensu pniciose. alie in defensione culpe magis malitiose.

Primū ergo gen⁹ cogitationū vitiosar̄ ē curiositas. Est aūt curiosa cogitatio q̄ñ studet hō quō sciat ⁊ cognoscat ea q̄ nō ptinent ad salutē. vel q̄ñ nimis īplicat se circa vana vt phi de q̄bus. Ro. j. Euanuerūt in cogitatiōib⁹ suis. ⁊ obscuratū ē īsipiēs cor eor̄. Ecōtra puer. xij. Cogitatiōes iustor̄ iudicia ibidē. xx. Cogitatiōes cōsiliis roborant̄. Nō sit q̄ñ īplicat se hō ī cogitatiōib⁹ q̄ sūt recto iudicio ⁊ cōsilio rex magis vtiliū. Secūdus mod⁹ ē q̄ñ sūt libidinose ⁊ morose. i. q̄ñ hō delectat̄ in malis cogitatiōib⁹. ⁊ morat̄ ī eisdeȝ. In collatiōe patrū dixit q̄dā senex. Aīa ē ad modū aq̄le q̄ cū descēdit de alto cōtēplatiōis. īsidet cadaueri delectatiōis carnalis. Itē in vitispatrū q̄dā senex quereti cām passionū suarū dixit. Infestāt te passiōes q̄r vasa ear̄ intra te sunt. s. cogitationes ⁊ imaginationes carnales. moram ibi faciendo. q̄ñ eas nō eiicis viriliter ⁊ velociter. Bern. Preterite cogitatiōes diu in animo ludūt illudūt. Hiere. iiij. Laua a malicia cor tuū. vsq̄ quo morabunt̄ in te cogitationes noxie. Itē in vitispatrū frater quidā venit ad quendā senē dicēs. Ora p me q̄r a spiritu fornicatiōis sollicitor. ⁊ orauit senex p eo. Iteruȝ venit idē petēs. ⁊ senex idē fecit. Cū autē iterū veniēs ideȝ diceret. rogauit senex dn̄m vt ostēderet ei causam quare nō exaudiret̄. qui vidit spiritū fornicatiōis iuxta fratrē illū sedētē ⁊ quasi ludentē cū eo. angelus autē bonus missus in adiutoriū eius similiter. ⁊ idignabat̄ aduersus illū q̄ nō psternebat se deo. sȝ potius delectabat̄ in cogitationib⁹ suis. Annūciauit senex fratri q̄ viderat monēs q̄ obsisteret cogitationib⁹ suis malis. Exaudiuit frater senē ⁊ inuenit requiē. Itē ait q̄dā senex. Sicut apponit̄ amaritudo vberi vt puer segreget ab eo. ita delectatiōis cogitatiōes apponēda ē amaritudo cruciat⁹ eterni. Ad hoc valēt q̄ dicta sūt supra de īferno. de illis quorū habitacula tāgebant̄ a nebula fetoris. Itē cauere dȝ hō nedum de peccato cogitat ad dolēdū. ⁊ dolere dolēdum imitat ei dyabolus delectationē carnalem vt delectet̄ in eo. de quo dolere ⁊ flere volebat. Unde soph. iij. Corrūpūt oēs cogitatiōes suas. Tertio sūt cogitatiōes pniciose q̄ puenerūt vsq̄ ad cōsensum mortalis peccati. Sic. n. sunt sicut fetus vippi q̄ corrodēdo matrē suā occidūt. ⁊ ventrē de quo nascunt̄ dilacerāt ⁊ disrūpūt. Sicut eñ vippa a fetib⁹ suis intra se positis lacerat̄ ⁊ occidit̄. ita nos cogitationes nostre in cordib⁹ nostris orte ⁊ in vētre memorie nutrite p cōsensuȝ occidunt. Ideo dicit̄ Hiere. iiij. Usq̄ quo morabunt̄ in te cogitatiōes noxie. Et dan. xiij. Senes pleni iniqua cogitatiōe ⁊c. Quarto sūt cogitatiōes magis pniciose. q̄ñ. s. peccatū in corde tegit̄. occultat̄. excusat̄. ⁊ defendit̄. q̄ est grauissimum genus peccati de quo infra vbi agitur de gradibus superbie. De talibus cogitationibus dicitur Sap. j. Peruerse cogitatiōes seperant a deo. Magna peruersitas est. deo velle occultare qð ipsum latere nō pōt. Job. xiij. Nulla te latet cogitatio. Et. j. pal. xxviij. Omniū nouit corda ⁊ cogitatiōes intelligit. Magna etiā peruersitas ē velle excusare ⁊ defendere qð accusari ⁊ cōdemnari debet. Ideo dicitur ysa. lv. Derelinquat impius viam suam. ⁊ vir iniquus cogitationes suas.

¶ De custodia lingue. DIS. III.

Post custodiā cordis videndū est de custodia lingue. Circa quā cōsideranda sunt quattuor. Primo ostendendum est quātum sit necessarium ⁊ difficile linguā compescendo seruare. Scd̄o q̄ȝ sollicite cauenda sunt peccata lingue. Tertio que ⁊ quot sunt huius peccata. Quarto per oppositū dicendū erit de silentio. Circa primuȝ sciendum q̄ȝ necessariū sit homini linguā suā sollicite custodire. pȝ ex hoc qð dicit̄ puer. xviij. Mors ⁊ vita in manib⁹ lingue. Quātū aūt difficile sit eā cōpescere ⁊ custodire ostēdit Jac. iij. Lingua nr̄a ignis est vniuersitas iniquitatis. lingua cōstituit̄ in mēbris nr̄is q̄ maculat totū corp⁹ ⁊ īflāmat rotā natiuitat̄ nr̄e inflāmatā a gehēna. Oīs. eñ nā bestiar̄ ⁊ volucrū ⁊ serpētū ⁊ ceteror̄ aīaliū domat̄. linguā aūt nullus hoīuȝ domare pōt. Est. eñ inq̄etū malū plena veneno mortifero. Jō hortat̄ sapiēs. Eccl. xxviij. post multa mala q̄ ex lingua pueniūt testat̄. Attēde ne labaris in lingua ⁊ cadas in cōspectu inimicor̄ insidiātiū tibi ⁊ sit casus tu⁹ insanabilis in mortē. Nota q̄ quattuor in v̄bis istis cōsiderāda ⁊ memoriter cōmēdāda. Primo q̄r lingua lubrica est ⁊ in lubrico cōstituta. Ideo in vita multa p linguā incidim⁹ faciliter ⁊ frequēter. ppterea maior ⁊ diligētior sollicitudo requirit̄ circa custodiā ei⁹. Ideo dicit. Attēde s. ppter lingue lubricitatē. Scd̄o nota q̄ aduersarii nr̄i multū īfestant nos de pctīs lingue q̄r vbi castrū debili⁹ inuenit̄ ibi forti⁹ īpugnat̄. Vñ freq̄ēti⁹ tentamur de pctō lingue q̄ȝ de aliis. ppter qð vitiū lingue vigilāti⁹ est cauēdū q̄r vbi magis insistit robur obsidēciū ibi vigilanti⁹ ē ⁊ forti⁹ obsistēdū. Tertio ppter facilitatē lapsus ⁊ difficultatē resurgēdi. ideo dicit. ⁊ sit casus tu⁹ īsanabilis. Quarto ppter peccator̄ lingue grauitatē q̄r. s. sūt ad mortē. Attende ḡ q̄ in pctā lingue faciliter labimur ⁊ frequēter ⁊ ad hoc forti⁹ īpugnamur ⁊ cūȝ maiori difficultate resurgim⁹. ac p hoc in mortē primā ⁊ scdāȝ incidim⁹. i. in mortē culpe q̄ ē mors prima. ⁊ in morte gehēne q̄ ē mors scd̄a. Itē p linguā corruūt hoīes. ⁊ in mortē ppriā ⁊ in mortes mltor̄. sic infra patebit. Sūt aūt pctā lingue diligēter ⁊ studiose cauēda. tūȝ q̄r deo sunt iniuriosa. tū q̄r sunt ipsi loquenti pniciosa tū q̄r primo mihi sunt dānosa. Primo q̄dē q̄r deo sūt iniuriosa. Deus eñ ppter seipsuȝ homi̅ linguā dedit. s. ad se laudādū. benedicendū ⁊ sibi gr̄as agēdū. p oīb⁹ bonis ⁊ bn̄ficiis q̄ fecit. ⁊ omnia facit nobis ⁊ se facturū pmisit. vt hoīes sacrificēt ei sacrificiū laudis ⁊ annunciēt opa ei⁹ in exultatōe. hoc ē officiū angelor̄. ⁊ ita tā in hoc exilio p modulo nr̄o pticipamus cū angelis scīs. Vñ. j. corin. xiij. Si linguis hoīuȝ loquar ⁊ angelor̄. Linguis hoīum loq̄mur pctā ppria cōfitēdo humiliter ⁊ orādo. laudādo vō deū linguis loq̄mur angelor̄. Jac. iij. In lingua benedicim⁹ deū. O q̄ grauiter ḡ peccant ⁊ q̄ȝ nequiter ingrati sūt q̄ v̄ba blasphemie pferūt vel alia hmōi ꝯ deum. ysa. iij. Lingue cor̄ ⁊ abomīatōes cor̄ cōtra deū. Scd̄o dedit nobis dn̄s linguā ad cōceptus nr̄os inuicē exprimēdū. ⁊ ad corp⁹ alēdū ⁊ sustētandū. Fm̄ duo opa nāe ad q̄ nobis est data. gustūveȝ ⁊ loquelā ⁊ q̄ eñ adhuc mai⁹ ⁊ meli⁹ dedit eā nobis. ad veniā ipetrāda in cōfessione: ad grām ⁊ merita pmerēda in oratiōe. ysa. lxv. Mihi curuabit̄ omne genu: ⁊ cōfitebit̄ oīs lingua. De his duob⁹ īfra Cōfessio. ⁊ infra Oratio. Tertio dedit deus nobis linguā ad pximor̄ salutē pcurādā. docēdo. monēdo. cōsulendo. corripiendo arguēdo cōsolādo. ⁊ hmōi. ysa. l. Dñs dedit mihi linguā eruditā ⁊c. Eccl. vj. Lingua eucharis i bono hoīe habūdabit. qua. s. p dei gratiā sciat ⁊ possit pximos a malo retrahere ⁊ ad bonū attrahere. Talis fuit lingua petri pauli. ⁊ alior̄ aplor̄. qui cūȝ essent pauci humiles ⁊ abiecti totū mundū modico tpe ad fidem ihū xp̄i p dei gratiā cōuerterunt. Talis etiā fuit lingua beati augu. ⁊ beati ambro aliorūq̄ doctor̄ sanctor̄ ⁊ pdicator̄: qui ad fidem xp̄i multas animas adduxerūt. fideles vero ad salutē eternā instruendo. monendo exhortādo. ⁊ hmōi. in fide ⁊ morib⁹ attraxerūt: q̄r videlicet cor̄ lingua erat sancti spūs instrumētū. qui loquebat̄ in eis ⁊ eas mouebat. Sicut dicit ps. Lingua mea calamus scribe velociter scribētis. i. spūssancti qui velociter. s. in instāti scribit legē ⁊ mādata ⁊ omnia ad salutē necessaria in cordib⁹ auditor̄. Unde in linguis igneis descendit spūssanctus in aplos: aliosq̄ discipulos. vt ignea verba loquendo infideliū mentes p errorē excecatas illuminarent. obduratas ad penitentiā emollirent. frigidas ad amorē diuinū vehemētius īflāmarent. ⁊ pigras ad bene opandum fortius excitarent. Quarto dedit dn̄s nobis linguā ad cōsecranduȝ sua mysteria. ⁊ ecclesiastica sacramēta. quib⁹ sanctificant̄ creature visibiles p verbū dei ⁊ oratiōnē. viuificant̄ ⁊ cōsecrant̄ aīe spūales morbi curant̄. diuina offensa remittitur gratia infundit̄. remedia conferunt̄. demones effugant̄. ⁊ qð maius est mirabilius ⁊ efficacius etiā in xp̄i corp⁹ creature visibiles cōuertunt̄. Eccl. xxxvj. Si est lingua curatiōis. est ⁊ mitigationis ⁊ misericordie. In istis nō solū pares sumus angelis. imo etiam excellimus q̄r nō eis cōtulit sacramentor̄ suor̄ mysteria dispensanda. Attēdat ḡ vnusquisq̄ quāta sit ingratitudo. quāta iniquitas. quātū flagitiū mēbror̄ tā nobile tātis dotatū progatiuis. ⁊ priuilegiis adornatū inqnare sordib⁹ pctōr̄: ⁊ q̄ est instrumētū dei in tā dignis ⁊ diuinis officiis facere diaboli īstrumētū. Sic ergo pȝ quātum sit cauenduȝ vitium lingue ⁊ oīno detestandum. quia est deo

multipliciter uiciosũ. Scḋo cauenda sunt sollicite peccata lingue q: ipsi loquenti sũt perniciosa. ⁊ ei faciũt multa mala. Pri̇o q: oē bonũ mortificat. Scḋo q: peccata multiplicat. Tertio q: psonã reddũt odibilē. Quarto q: reddũt eã dãnabilē. Pri̇o igitur peccatũ lingue omne bonũ mortificat. corrũpit ⁊ īficit sicut modicũ venenũ infusũ in vas vini vel balsami. Jac̄. iii. Lingua ↄstituit̄ ī mēbris nostris q̄ maculat totũ corpus. Et post. Est enī inq̄etũ malũ plena veneno mortifero. Lingua silis ē salamādre. de qua dicũt phi q: q̄n arborē pomũ ascēdit oēs fructꝰ eius iaculo suo pũgit ⁊ īficit. Qualiter omne bonũ q̄ḋ ē in hoīe maculat. ⁊ corrũpit ostēdit̄ Jac̄. i. Si q̄s putat se religiosũ eē nō refrenās linguã suã sꝫ seducēs cor suũ huiꝰ vana ē religio. Exēplũ de moniali de qua loquit̄ beatꝰ greg. dyal̄. q: post mortē suã cũ eēt sepulta in ecclesia visa ē ardere a capite vsq: ad renes. sꝫ a lūbis ⁊ deorsũ remanebat ītacta. cuius cãz assignat greg. q: cũ eēt casta ⁊ religiosa ī alijs. ī lingua tñ fuerat viciosa. Scḋo lingua peccata multiplicat. vnde facit hoīez multipliciter vitiosũ. ⁊ de peccato corruere ī peccatũ. puer. xxvi. Os lubricũ opat̄ ruinas. Eiusdē. xii. pp peccata labioꝝ ruina pximat malo. ysa. iii. Ruit hierl'z ⁊ iudas ↄcidit. q: lingue eoꝝ ⁊ adinuētões eoꝝ ↄtra dñz. puer. xxv. Sicut vrbs patēs ⁊ absq: muros ambitu. sic hō qui nō pōt in loquēdo cohibere spiritũ suũ. Jn vitispa cũ q̄dam senex iret ad beatũ antoniũ. iuenit quosdã alios fratres q̄ ibãt ad eũ q̄ in naui ⁊ ī via multa loquebãt̄ ⁊ de diuersis scriptur̄ de ope manuũ ⁊ alius senex tacebat. cũ peruenissent ad sanctũ ait seni. bonos fratres habuisti socios itineris. cui ait boni sũt sꝫ habitatio eoꝝ nō hꝫ ianuã q̄ vult ītrat ī eoꝝ stabulũ ⁊ soluit. Facit. n. hoīez sicut domũ sine hostio. arcã sine sera. ciuitatē sine rectore. nauē sine gubernaculo equũ sine freno. vas sine opculo. Tertio lingua reddit hoīez odibilē. nec mir. q: oēz grãz effundit abijcit. Eccl̄i. xx. Sapiēs ī v̄bis se ipm amabilē facit. grẽ fatuoꝝ effundēt̄. Et īfra. Hō eucharis ⁊ sine grã q̄si fabula vana. q: s. nec ipse reputat̄. nec fides eiꝰ sermonibus adhibet̄. imo v̄ba eiꝰ fabulosa vident̄. ⁊ velut fabula deridenẗ. Sꝫ econtra dicit̄ Eccl̄i. vi. Lingua eucharis. i. gratiosa ī bono hoīe habũdabit. Bern̄. Lingua ī lubrico posita lata ⁊ tenuia optimum īstrumētũ ad euacuãdũ coꝝ. Un̄ sensibiliter videmꝰ q: hoīes linguosi sūt aridi. īdeuoti ⁊ omni bono spirituali vacui. Sicut n. linguis igneis s. igne celesti mētes aploꝝ replete solidant̄. exiccãt̄ ⁊ spiritusancto replēt̄ sic linguis igne maligno succēsis exiccãt̄ corda. ⁊ spũsancti grã vacuant̄. ex quo sequit̄ q̄ḋ lingua reddit hoīez odibilē vl̄ odiosũ. puer. xxvi. Uerbosus odiosus erit. Eccl̄i. ix. Terribilis ī ciuitate sua vir linguosus. ⁊ temerariꝰ ī v̄bo suo odibilis erit. Eccl̄i. xx. Procax ad loquēdũ odibilis erit. Eccl̄i. xxv. Ascēsus arenosus pedibus veterani. sic mulier linguata homini grauissima. s. ad sustinendũ.

Narrat̄ de quodã q: cũ ipe ī mari hr̄et vxorē suã secũ lingua tã grauē ad tolerãdũ cũ īminēte tēpestate clamatũ eēt a nauta q: grauiora de naui pijcerēt̄. ille exhibuit vxorē dicēs. q̄ḋ ī toto naui nō erat aliq̄d grauiꝰ lingua eius. Hec ē cã quare multi habent vxores suas exosas. ⁊ male tractãt eas. q: malas habēt linguas. Jtē cũ quedã iuuēcula req̄reret a quadã vetula q̄ dicebat̄ diuinatrix q̄d facere possꝫ vnde pacē viri sui habere valeret. ⁊ amorē. ⁊ vnde erat q: eaz ita male tractabat. dixit vetula. q: summo mane surgeret ante diē. ⁊ ītraret vicinũ vetule domũ. ⁊ q: nō loq̄ret̄ eũdo nec redeũdo ⁊ cũ illuc veniret genua flecteret versus oriētē ter. ⁊ pater noster diceret ⁊ ab herba que vocat̄ aurone quereret ter quid faceret q: vir suus eaz male tractaret. ⁊ ab herba audiret q̄d eã facere oporteret. q: illa fecit. sꝫ vetula eã puenit. ⁊ sub herba latuit. cũ autē quereret hoc q̄ḋ īstructa fuerat. ad tertiã questionez iuuencule rn̄dit vetula ter pmo ī bassa voce. postea inalzãdo vocē. tace ⁊ pacē habe. redeũdo nō loquaris. Cũ aũt redisset ⁊ vetula quereret q̄d audisset. ⁊ illa referret. dixit vetula. vere filia bene dictũ ē tibi si tacueris ⁊ viro redeũte domũ ⁊ litigãtē linguã tenueris pacē cũ eo habebis. Jtē alia ↄsimilis misit aliã p casu ↄsimili post venatores pncipia dicēs q: docerēt eã lepores quos īsequũt̄ canes quō pacē ⁊ amorē viri sui hr̄et si īterrogaret eos. q̄ ipa aũt cũ videret lepores fugientes. nec de v̄bis eiꝰ curãtes reuersa ad vetulã cõquerebat̄ se illusaz. Cui vetula. Jn veritate lepus optime te docuit. ⁊ si nō v̄bo. tñ exēplo. Sicut enī lepus nō rebellãdo. nec de v̄bis curãdo. sꝫ fugiēdo. ⁊ canes declinãdo euadebat. ita ⁊ tu potes. Jtē aliꝰ docuit aliã digitũ supponere ori suo. Q: odiosũ reddat hoīez nō solũ hoibꝰ. sꝫ et deo ⁊ angelis. paret ex hoc q: dicit̄ in vitispa. Legit̄. n. ibi q: cuidaz de senibus sanctꝰ p spiritũsanctũ reuelatũ ē q: cũ frēs ↄuenissent ⁊ loquerent̄ de his q̄ ptinebãt ad edificatiōez. videbat sctōs angelos inter eos stãtes. ⁊ letãtes delectabant̄ ī eloquio dei ⁊ leuabãt manꝰ quasi deo grãs referētes. Cũ aũt de secularibꝰ loquerent̄. vel de inepti-

nentibꝰ ad salutē statim angeli indignãtes longiꝰ recedebãt. ⁊ demões in specie porcoꝝ accedebãt. ⁊ delectabant̄ volutãtes se. ⁊ plenī fetoribꝰ polluebãt eos. Cũ aũt postmodũ loq̄rent̄ de edificatione. iterũ veniebãt angeli vt priꝰ. agētes ⁊ mouētes manꝰ laudabant eos a sordibꝰ. Senex aũt ibat p monasteria post multũ fletũ ⁊ vlulatũ monēs fratres ⁊ dicēs. Cauete frēs a multiloq̄o ⁊ ociosis sermonibꝰ. ⁊ seruate linguã p quã malus iteritꝰ aīe generat̄. ⁊ per quã deo ⁊ angelis sctīs odibiles sumꝰ. v̄ba enī inutilia īfirmã faciũt mentē ⁊ euacuãt aīaz nr̄az. Quarto lingua reddit hoīez dãnabilez. sicut pꝫ Luce. xvi. de diuite epulōe q̄ ppter loq̄citatē suã dãnatꝰ ē vt dicit greg. ⁊ eterne pene supplicio cruciat̄. nec vnã aque guttam potuit īpetrare. Et de dãnatis dicit̄ Apoc̄. xvi. Mãducauerũt linguas suas p doloribꝰ ⁊c. Quia enī p q̄ peccat q̄s p h̄ ⁊ torquet̄. ideo q̄ p linguas suas peccauerũt. in linguis pcipue cruciant̄. Ulterius de multis malis q̄ facit lingua loquēti spāliter iuenies īfra vbi ī spāli agit̄ de singulis eiꝰ pctīs. Tertio cauēda sunt pctã lingue q: p̄ximo multiplr̄ sunt dãnosa. Pri̇o nãq: lingua pmũ succēdit. ⁊ puocat ad iracũdiã ⁊ furorē. Hic est serpēs flatu adurēs ⁊ īflamans filios isrl̄. Deut̄. xviii. Hic serpēs dicit̄ situla faciēs sitire pcm vidicte vel aliō. Job xli. Halitꝰ eius prunas ardere facit. ⁊ de ore eius ignis egredit̄ ad modũ vehemoth. siue dyaboli. Eccl̄i. xxviii. Lingua nequã flãma sua nō vret iustos. q̄ dereliq̄runt deũ incident in illã ⁊ ardebit in illis ⁊ nō extinguet̄. Jac̄. iii. Lingua nr̄a ignis est q̄ inflãmat īflãmata a gehēna nō igne q̄ luceat. sꝫ q̄ fetet obscurat ⁊ denigrat. Jtē Eccl̄i. xxviii. Lingua testificans adducet mortē. si sufflaueris q̄si ignis ardebit. De hia magister iacobus dixit multa exēpla maxīe ↄtra litigatores ⁊ alioꝝ īflãmatores ad irã. Cũ quedã mulier litigiosa frequēter litigaret ↄtra quedã bonũ virũ. ⁊ ipse ei quasi cani latrãti tergũ verteret. ⁊ nihil rn̄deret. req̄situs ab alio quare nō rn̄deret. dixit q: nesciebat litigare. Ait ille. Si vis vt q̄escat q̄re aliã litigiosam. ⁊ ↄducas eã que litiget p te. ⁊ indicauit ei quãdam q̄ optime sciebat litigare. Cũ eã rogaret vt accepto bono pcio litigaret cõtra talē q: audierat q̄ḋ hoc facere nouerat. ipsa fortiter indignata incepit cũ eo litigare ⁊ vitupare fortiter dicens q: aliã queret q: nō erat talis. Cũ aũt ille diceret: benedictꝰ deꝰ q: iueni q: querebã tũc illa acriꝰ ⁊ turpiꝰ eũ vitupabat. ⁊ se magis excusabat. tũc ille nō querã ego aliã q: meliorē te ad hoc nō inuenirē q̄ h̄ melius sciat facere ⁊ velit ⁊ possit. Jtē cũ quedã alia litigaret tũ quadã bona muliere. nec posset eã sedare ac diu corã tota vicinia illa auscultasset. ad vltimũ dixit: nisi tacueris ego de vobis dicã corã oībus tale verbũ q: nunq: de vobis fuit dictũ. Cũ aũt illa instaret q: diceret illud q: de ea mentiret̄. ait. O dñã pba mulier loquimini. at illa ↄtra adhuc vitupabat eã. Jtē cũ alia mulier cũ quadã alia coraz vicinia litigaret. ⁊ illa eēt īplacabilis. altera expãdit ei palliũ suũ dicens sic audiuerat in sermonibꝰ. Dñã ista vitupia vr̄a sũt mihi valde necessaria q̄si pciosũ aurũ ⁊ lapides pciosi ad mea debita q̄bꝰ multũ astrigor psoluēda. ⁊ ad coronã eternã mihi fabricãdã. pucians q̄ satis de his in hoc pallio. Propter h̄ bene dicit̄ puer. xv. Rn̄sio mollis frãgit iram. sermo durꝰ suscitat furorē. Sicut pꝫ in vitispatrũ. Dũ abbas macharíꝰ montē ascēderet ⁊ quidã discipulꝰ tũ pcederet obuiã cuidã sacerdoti idoloꝝ currēti. ⁊ grãde lignũ portãti clamauit. Quo curris demon. at ille īdignatꝰ tãtũ eum v̄berauit q: eũ q̄si exanimē reliq̄t. Jtē currēs obuiauit beato machario. Cui ait sanctus. Salueris laborator saluerꝰ. q̄ admirãs ait. Quid īuenisti in me boni vt ita me salutares. Cui machariꝰ. q: vidi te laborãtē. ignorãs quo curreres. Et ille. ⁊ ego tua salutatōe ↄpunctꝰ. fuiũ magni dei te eē cognoui ⁊ dixit ei quō p v̄bis ↄtumeliosis alteri v̄bera intulerat. Et tenēs pedes eiꝰ rogauit vt eũ mõachũ faceret q̄ asserebat q: si eũ nō dimitteret. tũc aliũ fratrē q: vulneratꝰ ambulare nō poterat ad eccl̄iã manibꝰ detulerũt. frēs aũt illũ videntes ↄuersum admirati sũt. ⁊ multi ex paganis pp illũ sacerdotē suũ ad fidē ↄuersi sũt. Dicebat machariꝰ sermo durꝰ ⁊ malꝰ etiã bonos puertit. humilis ⁊ bonꝰ malos ↄuertit in bonũ. Scḋo lingua inq̄nat emittēdo īmũditiaz ⁊ fetorē q: fit duplr̄. s. vel p v̄ba ↄtumelie. vel p v̄ba īmũditie. Per v̄ba q̄dē ↄtumelie q: litigiosi vel ↄtumeliosi siles sunt pdicibꝰ de q̄bus dicit̄ q: postq: diu pugnauerũt rostro ⁊ vnguibꝰ ad vltimum posterioribꝰ pprijs pugnãdo ⁊ mutuis stercoribꝰ piecti in faciē se maculãt. Sic hoīes linguosi post litigia se fedãt vitupijs ⁊ ↄtumeliosis v̄bis. Jtē siles sũt iudeis crucifixoribꝰ chri̇. q̄ postq: chro nulla fecerãt ⁊ dixerãt etiã ī eiꝰ faciē ↄspuebãt. Per v̄ba v̄o īmũdicie ligua multos inq̄nat. q: sic̄ dr̄ Jac̄. iii. Lingua maculat totũ corpꝰ. s. eccl̄ie. ideo pcipit̄ Leui. xiii. q: leprosus hēat os opertũ ne halitu suo corrũpat alios ⁊ trahat ad īmũditiã. vt. i. cori. xv. Corrũput bonos mores colloq̄a praua. Frequēter. n. luxuriosi v̄bis suis īpudicis

pont alios ad luxuriaz. Tertio lingua seducit. ⁊ inducit in errorem alios. Lingua iprudentis subuersio illius ē. Imprudēs quippe primo subuertit semetipsum postmodū subuertit alios p linguā suaz sicut fuit lingua arrij q fere totū mūdū subuertit ⁊ īfecit ēt ipm papā leonē ⁊ multos pastores p cui⁹ peste tot ⁊ tāte psecutōes orte sūt in ecclia dei. quia q p fide stabāt ad mortē querebāt. vel in exiliū relegebāt. Athanasi⁹ alexādrin⁹ patriarcha ⁊ beat⁹ hylari⁹ ⁊ beatus marti⁹ de cui⁹ secte ortu legit ecclīastice historie li. xj. ⁊ de processu et īfectiōe ⁊ psecutiōe facta catholicis. xiij. ⁊. xiiij. eiusdez hist. Itē li. viij. cap. de psecutiōe basilij. Itē. xv ca. xvij de psecutiōe orthodoxoꝝ. Itē pestifera fuit lingua manichei. a quo secta manicheorum ⁊ alioꝝ heresiarchaꝝ. ⁊ maxīe mahometi. q fere totā ecclesiam orientalē ⁊ meridianā subuertit ⁊ destruxit. sic pꝫ hodie. De lingua heretica dicit Apoc. ix. Angel⁹ abyssi q p̄sidebat locustis p quas heretici. dicebāt exterminās Et. iij. Eiusdē. De ore eoꝝ procedunt ignis .i. vba īflāmātia ad irā. ⁊ fumus. qꝛ excecātia p errorē. ⁊ sulphur. qꝛ fetētia p blasphemiā vel luxuriā. De hac mā reqre īfra heresis. Quarto lingua mala dissemīat. s. īfamias discordias. ⁊ rāces. De peccato seminātiū īfamias. Reqre īfra Detractio. De peccato seminātiū discordias Reqre īfra īter filias ire. Quinto lingua pungit ⁊ vulnerat pꝫ. Dētes eoꝝ arma ⁊ sagitte. ⁊ lingua eoꝝ gladi⁹ acutus. Viere. ix. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ. Sexto lingua mortificat. generat pmo suā. postmodū multoꝝ alioꝝ. nō vni⁹ tm̄. sed q̄nq3 centē vl cētū vl mille. Job. xx. Occidet eū lingua vippe. Ecci. xxviij. Multi occiderūt i ore gladij. ſꝫ nō sicut q̄si q interierūt p linguā. Se. Mors illi⁹ mors neq̄ssima. Circa tertiū. s. q ⁊ quot sint peccata lingue dicēdū qꝫ tā multa vt vix valeāt nomerari. Jac. iij. Lingua ignis vniuersitas iniq̄tatis. glo. p hāc oīa facinora aut cōcinātur adulteria. latrocinia. ⁊ hmōi. aut ppetrāt vt piuria. falsa testimonia aut defendūt. sic facit q̄libet ipius facin⁹ qd cōmisit. Dicūt āt lingue peccata. iactātia. ironia. simulata ꝯfessio peccatoꝝ. de qbus. ꝯtētio. ipugnatio veritatis agnite. ⁊ de his oīb⁹ reqre īfra in grad⁹ supbie. ⁊ īter filias inanis glorie. Itez detractio. susurratio. derisio. murmuratio prauū ꝯsiliū. secreti reuelatio. de qb⁹ reqre sub inuidia. Itē blasphemia. ꝯuitiū seu ꝯtumelia. litigiū. clamor. maledictio īproperiū. discordiaꝝ seminatio de qb⁹ oīb⁹ reqre īfra sub ira. Itē adulatio. multiloquiū. vaniloquiū. scurrilitas īdiscreta. psussio īdiscreta cōminatio. taciturnitas. de singulis hoꝝ require sub accidia. Itē mēdaciū. piuriū. falsū testimoniū. reqre sub auaricia. Itē turpiloquiū reqre sub luxuria. Cū sūt lingua sꝫ phꝫ ꝯgruit in duo opa nature. gustū videlꝫ ⁊ loquelā. h oīa supradicta ptinet ad linguā q̄tū ad pmū eius officiū. i. loquelā. Preter h sūt duo peccata ptinētia ad linguā q̄tū ad scđz eius officiū. i. gustū. videlicet castrimargia ⁊ ebrietas. de quibus require infra sub gula.

De silentio. DIS. IIII.

Circa quartū s. de silētio sciendū qꝫ sicut peccata lingue sollicite sūt cauēda. sic ē silentiū diligēdū. ⁊ regulariter obseruādū. multiplici rōne. Primū ē exēplaris īformatio scđz ē regularis īstitutio. tertiū ē amor puritatis. quartū ē decor hōestatis. q̄ntū qꝛ valet ad īstructionē. sextū qꝛ pdest ad deuotionē. septimū qꝛ p̄tendit sapiētiā. octauū qꝛ ostēdit patiētiā. nonū qꝛ dat veꝝ gaudiū. decimū qꝛ meretur premiū. Primū ergo ppter qd dꝫ amari silentiuz est exēplaris informatio. Deus enī silet nostra dissimulādo peccata. ⁊ ad penitētiā expectādo sed postea loquit in iudicio disceptando. ⁊ vnicuiq3 sm opera sua reddēdo. ysa. xlij. Tacui. semp siluī. patiens fui sicut pturiēs loquar. p hoc ostēdēs nobis qꝫ est tēpus tacēdi. ⁊ tēpus loquēdi. sicut dicit Ecce. iij. Itē christus ante pylatuz stetit sicut mutus ⁊ nō aperiens os suū. pꝫ. Ego aūt tanq̄ sur. nō au. ⁊ sicut mutus ⁊c. ysa. liij. Sicut ouis ad occisionem ducet. ⁊ obmutescet. ⁊ nō aperuit os suū. Similiter beata virgo rarissime ⁊ paucissima verba legit ptulisse. Itē abbas agathon. vt taciturnitatē disceret. dicit lapidē in ore suo p triēniū tenuisse Itē de quodaz milite legit qꝫ volens intrare religionē attēdēs mala que faciebat lingua. misit quēdā vasallū suū ad abbatē iniungens ei qd diceret abbati voluntatē suā ⁊ qꝫ esset mutus paratus tn̄ per oīa obedire. reputatus credebat mutus. ⁊ cū multū pfecisset. eduxit eū abbas secū ad quēdā militē in extremis laborantē. quē videns in exitu miserāliter a demonibus ptrahi flevit multū. redeuntibus illis occurrit quidā miles pmittens abbati qꝫ expeditis factis suis q̄ciuis religionem intraret. Qui cū precederet eos viā tentans. p quēdā pontē cecidit. ⁊ submersus est. cuius animā vidit dictus miles in modo columbi specie in celū ab angelis deferri. ⁊ cū risisset adiurauit illum dictus abbas in virtute sancte obedientie qꝫ si posset loqui diceret

ei quare risisset sic Qui ait. Male fecisti cōtra ppositū meū faciēs me loqui. Cui oīa visa narrauit. Cū aūt abbas corā eo se prostrasset ⁊ ille eū repulisset rogauit illū vt ipsuz in aliquo loco icluderet. vbi suū ppositū seruaret. Scđz est regularis institutio vez benedicti aug. frācisci ⁊ hmōi. q qsi custodē religiōis silentiū posuerūt in claustro oratorio. dormitorio ⁊ aliis officinis. ysa. xxxij. Cult⁹ iusticie silentiū. Viere. viij. Cōuenite īgrediamur ciuitatē munitaz ⁊ sileamus ibi vn⁹ enī dꝫ aliū ad silentiū puocare Sicut enī hō in ingressu religiōis posuit pedes suos in ꝯmo obediētie vt nō sit ei licitū pedē extra ponere vt dom⁹ religiōis exeat fines sine licētia plati. ita nec lingua dꝫ exire terminos suos sine licētia plati quā in uia mi ei⁹ posuit sicut alia mēbra clauis oris ē licētia plati. sera regularis clausura silētiū. fures videnꝝ eē q faciūt ꝯ clauē nec accipiūt eaz a plato q claues dom⁹ dꝫ tradere ⁊ seruare puer. xxij. Ne trāsgrediaris terminos antiquos. s. loci vel tpis quos posuerūt patres tui. Itē nō aduertūt qꝫ p̄ciosuz thesauꝝ ꝯtinent in se q vbiq3 silentiū pderūt Sicut dicit Amos. viij vbi pijciet silētiū. Tertiū ē amor puritatis ad quā seruādā multū valet silētiuz ppter qꝫ ait pꝫ. Dixi custodiā vias meas vt nō delīquā in lingua mea. Idē. Pone dñe custodiā ori meo ⁊c. Ecci. xxij. Quis dabit ori meo custodiā ⁊ super labia mea signaculū certū vt nō cadā i ipis ⁊ lingua mea pdat me Greg. Mens sine clausura silētij. vndiq3 ptꝫ iaculis inimici. In vitispa. cū arseni⁹ adhuc eēt in palatio rogauit dñm dicēs. Dñe dirige me ad salutē. Et vox ad eū. Fuge hoīes ⁊ saluaberis Itē cū adhuc in solitudine oraret. vox facta est iterū ad eū Fuge tace q̄esce. hec enī sūt radices nō peccādi. Nota sꝫ legē vas nō hn̄s opculū. s. silentij imundū est. ppter qꝫ Ambro. Alliga sermonē tuū ne lasciuiat. ⁊ multiloq̄o sibi pctā colligat. lutū enī colligit aīus v̄bis erūdās Idē Plures vidi peccasse loquēdo. ⁊ paucos tacēdo. Itē dicit gre go. Redire nō valet ad cognitionē. sui mēs q multiloq̄o ē corrupta sed a secreto ītime ꝯsideratōis se excludit qꝛ in fonte īpuro ītuētis facies nō videt. Bern. Quis nouit quātas modiciū mēbraꝝ lingue attrahat sordes q̄ multiplex in labiis incircūcisis īmūditia. quanta fit pnicies oris icircūspecti vn in laudē bti iohis baptiste canitur. Antra deserti teneris sub ānis ⁊c. vere in magno piculo sūt hoīes sine silētio vt eq̄tātes equū rabidū sine freno in domo succēsa sūt sine obstaculo. i via in q ē fouea abyssalis sine opculo sūt vt castrū sine clausura. sūt vt vrbs sine porta. sūt vt dom⁹ expolita sic vt arca sine sera. vt nauis sine anchora vinea sine sepe messis sine custode. In vitispa. dixit abbas sysoi. Crede qꝫ. xxx. anni sūt qd nō deprecor dñm p pctō. sed orās dico. Dñe ihu chrīe ptege me a lingua mea: ⁊ vsq3 nūc p singulos dies corruo p ipsaz ⁊ delinquo. Quartū ē decor honestatis. Sen. Primū argumētū ꝯposite mētis ē in se posse ꝯsistere secūq3 morari. Leuitas q̄ppe metuū ppēdit ex leuitate v̄boꝝ. ⁊ ne q̄ris ex ne q̄ria. ⁊ hmōi. Math. xxvij. Loq̄la tua māifestum te facit. Greg. Praui sic in mēte sūt leues ita in locutōe p̄cipites qꝛ qd leuis ꝯscia ꝯcipit leuior ptin⁹ lingua pdit. Idē Qualis sermo ostēdit talis aīus ꝯprobat. Quītū est qꝛ silētiū valet ad īstructionē. Ecci. xj. Audi taces ⁊ p reuerētia accedet tibi bona grā. Idem Audi tacēs sil ⁊ q̄rēs. Vn̄ chrīs in medio doctoꝝ tacet. audit. ⁊ interrogat. Luc. ij. Sen. Esto tacit⁹ auditor. q̄rēti facile rn̄de. ꝯtēdēti facile cede: nec iurgia ꝯtētiōe sq3 ꝯtende. In vitispa. frater q̄da interrogauit abbatē moy. sermonē q rn̄dit ei. vade ⁊ sede i cella tua. ⁊ ipa te docebit vniuersa. Sextū est qꝛ pdest ad deuotionē. Treñ. iij. Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit qꝛ leuabit se supra se. Greg. Mēs mortis q circūclusa ad supiora colligit qꝛ illō repente vn̄ descēdit: ⁊ relaxata dedit: ⁊ se p īferiora īutiliter spgit. Quot enī supuacuis vbis a silētij sui cēsura dissipat. q̄si p tot ruinas extra se ducit. Vn̄ redire ad sui cognitionē nō sufficit. qꝛ p multiloquiū exteri⁹ sparsa vim ītime ꝯsideratōis amittit. Dicūt nāles ⁊ artifices qꝫ aqua tātū pōt descēdere quantū descēdit p aq̄ductū. ⁊ p cubitū vltra. Septimū est qꝛ signū est sapientie. Sen. Silentiū hoīs stulti p sapientia est. puer. xvij. Stultus si tacuerit. sapiēs reputabit. Job. xiij. vtinā taceretis vt reputemini sapientes. Xenocrates phs cum inter multos taceret interrogat⁹ cur hoc faceret. Rn̄dit qꝛ me locutū esse penituit. tacuisse nūq̄. Itē socrates inter alios phos tacēs interrogat⁹ cōpando vtrū hoc faceret ex īopia an ex stultitia. ait. Nemo stult⁹ tacere pōt. Theofistus phus rustico tacēti in cōuiuio dixit. Ex doctrina hoc solū habes qꝫ taces. Itē cenon phs cuidaz loquēti ait. Si te auribus nris audires taceres Viero. Bene loq nescit. q tacē non nouit. Quidā phs Serua vocis ⁊ silentij temparamētū ⁊ si loqui habuerit sic loq̄ris vt alſs libentius audioris. Octauū est qꝛ signuz est patientie. Vn̄ chrīs ⁊ corā pilato ⁊ corā herode tacuit in signuz patientie. Itē colaphis cesus. cōsput⁹. illusus. flagellat⁹. coronat⁹.

crucifixus 7c. semp tacuit. ysa. liii. Quasi agn⁹ corā tōdēte se obmu
tuit. Eccl. xiii. Paup lesus tacebit. In vitis pa. fratres ↄueniētes in
scitu voluerūt pbare abbatē moysen. 7 ipo adueniēte dixerūt. Ut
qd venit excors iste īter nos. Qui tacuit. Discedēte ↄuentu qsierūt
frēs ab eo si fuerat turbat⁹. Qui rñdit. turbat⁹ sum 7 nō sū locut⁹.
Itē abbas pastor qsiuit ab abbate vesiorio vnde tantā acqsiuerat
ṽtutē vt qñ abbas ei aliqd iniūgeret i monasterio ipe nō loquere
nec se mediū faciebat. aut adiurat⁹. qñ stratu i monasterio dixi. Tu
7 asinus vnū estote. vt sic asin⁹ vberat 7 nō loqr iniuriā patit 7 nō
rñdet. sic 7 tu. Sic i ps. legit. vt iumētū fact⁹ sū apd te 7c. Nō
nū ē qr dat pacē 7 gaudiū. puer. xxvi. Qui iponit stulto silētiū. iras
mitigat. In vitis pa. frater qdā iterrogauit senē vsqquo ē tuādū
silētiū. q rñdit. vsqquo iterrogeris. In omni loco si tacit⁹ fueris re
quiē habebis. Ibidē. Qui sedet i cella a trib⁹ bellis eripit. audit⁹.
locutiōis. 7 visus. Unū tñ habebit. s. cordis. Itē frater iterrogauit
senē. Si habito cū alijs 7 video aliq rē icōueniētē. tūc vis vt loqr.
Dixit senex. si sūt aliq maiores aut coetanei. tacēs mag⁹ requiē ha
bebis. in h ēt qr minorē te facis. securū te reddis. Si aūt coartat te
spūs tuus. ↄmonefacito hūili. Si nō obediūt. relinque laborē tuū
i ↄspectu dei. 7 ↄsolabit te. Decimū ē. qr dat eternū brauiū. ps.
Letati sūt qr siluerūt. 7 deduxit eos 7c. Io dicit Tren. iii. Bonū ē
pstolari cū silētio salutare dñi.

De custodia sensuum. DIS. V.

Ostquā dictū ē de custodia cordis 7 oris. di
cēdū ē de custodia sensuū exteriorū
Per hos. n. aīe ciuitas ipugnat. Sic aūt ciuitas qñ ob
sidet totū robur exercit⁹ ponit circa portas. qb⁹ fract.
ciuitas cito capit. Ēo ciues obsessi totū robur constituūt circa por
tas. Uñ hiere. cū pdiceret ciuitatē hierlm capiēdā a chaldeis dixit
qd ↄuenirēt oēs pncipes 7 cognationes regnor aqlonis 7 colloca
rēt soliū suū i portis ei⁹. vnusqsqz i introitu suo. Hiere. i. Sic aīa nō
custodiēs sensus suos expugnat. capit. spoliat. Uñ de singulis eo
rū spāliter ē vidēdū.

De visu.

Pmo de custodia oculor. qr sic visus inter alios sensus
prior ē in situ 7 ordine i capite. ita i aīe nocumēto obtinet
pncipatū. Io diligēter inuigilādū ē circa custodiā oculor
Ad h aūt debēt qttuor pncipaliter nos mouere. Pmo qdē multi
plex opatio nature. Scdo ↄsideratio iacture. Tertio eterna specula
tio. Quarto eterna retributio. Pmo qdē ad custodiā oculorū
dz nos mouere sollicitudo nature. q tot opimēta posuit. Dicūt enī
phi qr nā virtutē visiuā opuit septē tunicis. quar altera deficiente
necesse ē vī visibilē depire. Itē de⁹ fecit nāz oculi marie necessariā
7 marie passibilē ab itrinseco tāgēte. Itē naturale ē homini vt ma
nus vl qdlibet mēbrū qd pōt ante oculos ponat p custodia eorū a
lesiōe. Itē nā visū iter sēsus alios posuit capitaneū principē. 7
supiorē ducē. 7 io magis timēda ē eius ipugnatio. 7 cautius custo
diēdus est. Itē visū oculor marie fecit necessariū. 7 abusus marie
piculosus ē 7 io marie ē cauēdus. Itē nā collocauit oculos i sum
mo capitis nostri. p qd nobis signat qr eos figere debemus i chro
capite nro. ps. oculi mei semp ad dñz. Et qr nam diuinā in celo ↄtē
plari debemus. vt ad eā semp dirigamus oculos iteriores itētionū
nostrar 7 affectionū. Ut beat⁹ martinus faciebat. q oculis ac mani
b⁹ erat i celū semp itētus. Et beat⁹ stephanus q itēdēs i celū vidit
gloriā dei Act. vii. Et beat⁹ iohēs q p aqlā figurat. qr ituit⁹ ē solē
i rota i. deū i sua deitate. de quo legit qr cū reuersus esset de exilio
de pathmos isula i asyā. 7 inuenirēt multas hēses pullulasse. ↄuoca
uit populū 7 idixit orōnē. 7 missa celebrata sub diuo exiēs. 7 oclos
i solari rota ifigēs irreflexos. euāgeliū illō. In pncipio erat vbū. in
quo hereses q pullulauerāt ↄfutauit. libera voce deprompsit. Dicit
a nālib⁹ qd aqla volēs expiri pullos suos. q sīt generosi vl degene
res. iuertit eos v̄sus rotā solis. 7 illos q solē ituēt irreuerberati ocu
lis tāqz generosos fouet 7 nutrit. illos aūt q oculos ad terrā defle
ctūt. tāqz degeneres 7 idignos abicit. Sic dñs eos degeneres repu
tat. q mētis oculos i eū nō figūt. sz affectōes 7 cogitatiōes i terrenis
ponūt. puer. xvii. Oculi sapiētis i capite ei⁹. oculi stultor i finib⁹ ter
re. Itē nā nra 7 eius figura h signat. Señ. Cetera aīalia nā deiecit
ad pastū hoiez āt erexit ad sidera. Dicit qr lupus rapiēs puer 7 nu
triēs. cū puer vult nāliter oculos eleuare sursū. lup⁹ cū pcutit cau
da sup oculos vt ad modū catulor suor respiciat deorsū. Sic dya
bolus hoies lucris tpalib⁹. Itē qd i celestib⁹ oculos mētis figam⁹. h
ē figuratū in hoc qd pcepit filijs israel. Nūeri. xv. qr in oris 7 angu
lis palliorū ponerēt vittas iacinctinas 7 fimbrias vt nō sequerent
cogitatōes suas. 7 oculos fornicātes p varias res. sz vidētes eas re
cordarent vniuersor mādator dei. De fimbrie signāt mādata dei

Uitte iacinctine ppter colorē celestē signāt celestē beatitudinē p
qua debem⁹ oīa facere q facim⁹. In qua debem⁹ itētōes 7 affecti
ones figere. Scdo dz nos mouere magnitudo iacture. Sūt enī
oculi nri raptores fures 7 pditores 7 turpitudīs ↄsiliatores porte
mortis. 7 fenestre. Raptores sunt. Tren. iii. Oculus me⁹ depdat⁹ est
aīaz meā in cūctis filiab⁹ vrbis mee. Capiūt 7 furant 7 pdunt aīaz
aliqñ nō aduertētē. 7 captiuā detinēt in reb⁹ exteriorib⁹ qs iliciter
oīa ↄcupiscit. Iudith. xvi. Sādalia ei⁹ rapuerūt oculos eius 7 pul
chritudo ei⁹ captiuā fecit aīaz ei⁹. Di sūt latrūculi egressi de syria
q captiuā duxerūt puellā de isrl in obsequiū vxoris naaman leprosi
q signat ↄcupiaz mūdi cui⁹ decor leprosus ē dum se amātes ificit.
Naaman iterptat decorās. Syria sublimis interptat. 7 signat ca
put de cui⁹ sublimiori pte duo oculi egrediunt dū circa exteriora
vagant. Cito aūt captiuas faciūt aīas dū circa mulierū pulchritu
dinē euagant. phs. Cū mulieres aspicim⁹ vtinā linceos oculos ha
berem⁹. Linx enī est aīal ita acute vidēs vt vis visiua ei⁹ 7c. vt di
cit penetret parietes q d. phs. Utinā sicut aspicim⁹ exteriorē pul
chritudinē viderem⁹ feminar iteriorē feditatē 7 cordis prauitatē.
Femina pulchra foris manet intus plena fetoris. Legit in barlaam
vbi refert iohēs dam. quō theodas magus dedit ↄsiliū regi auēnir
qr oēs viros excluderet a ↄsortio filij sui iosaphat. 7 vgines specio
sissimas cū eo icluderet ad quar visionē 7 colloquiū aīus iosaphat
emolliret 7 a chro reuocet 7 retulit ei h exēplū ondēs quāz potēs
sit aspect⁹ mulierū ad capitiuādū corda viror. ait. Quidā rex qui
habuit filiū post qdiu desiderata susceptiōe pius carnisset. quē cū
ↄsideret medicis ipi ↄsiderata ei⁹ dispositiōe dixerūt phs qr nisi eū i
cluderet tali qr p decēniū nō videret lumē. lumīe priuaret oculor
quē illo tpe iclusū expleto decēnio emisit pr. 7 fecit adduci corā eo
diuersar rer pulchritudīes. 7 noīa singular rer ei idicant vt equo
rū 7 alior iumētor iuuenū 7 hoiū 7 mulier 7 auri. Cū aūt qreret
de mulierib⁹ dixit ei spatari⁹ reg ludēdo. Hi sūt demōes q seducūt
hoies. quar amore in ear aspectu mag⁹ exarserat. Itē nota qr i mu
lierib⁹ nō solū cū aspiciūt. imo etiā cū aspiciunt potētes sunt ocli
aīas cape. Job. xl. In ocul sūs qsi hamo capiet eū. Cū rex āgle
richard⁹ itrasset in quādā abbatiā monialiū vidit ibi quādā sāctā
monialē vginē cui⁹ pulchritudīe illect⁹ mādauit abbatisse qr ei si
bi mitteret qr si nō faceret ipe abbatiā destrueret. 7 eā violēter aufer
ret. Q audiēs dicta mōialis qsiuit qd ei i ipa pl⁹ placuisset. audies
qz qr oculi ei⁹ eū illaqueauerāt volēs decetero piculū oculor carē eru
it sibi oclos suos. 7 ponēs eos i vase misit dicto regi. mādans ei q
sanaret se optato q ex h ↄfusus eā i pace dimisit. Uñ greg. sup il
lud. Gen. iii. Uidit mulier lignū. dicit. Depmēdi sūt oculi a lascivia
sue voluptatis. q qsi qdā raptores ad culpā velocissimi sūt. Dis enī
corruptio tā aīe quā corpis ab eis sūpsit exordiū. Pmū nāqz pec
catū 7 pma corruptio carnis. ortū habuit ab ocul. Gen. iii. Uidens
mulier lignū qr eēt pulchr 7c. dicit qr qz cito gustauerit. apti sunt
oculi eor. i. rui ↄcupiar. 7 corruptele carnis. Itē cū oculi maxime
sint passibiles. marie iterne passiōes illatum. oculi marie ledunt nā
liter ex ituitu lepre 7 marie ituitu lepre spūalis. i. pcti carnalis ↄue
nerūt aīaz ificere. 7 sic lepra māllis 7 sentit 7 appet in ocul. sic 7 spi
ritualis. Gl. sup illud Math. vii. qd vides festucā 7c. Ocul⁹ q i pa
diso post culpā est reserat⁹. apt⁹ videt nō vt pficiat. sz vt deterius
cadat. Hoc signat Gen. xxxiiii. vbi dicit. Dina egressa vt videt mu
lieres regiōis ili⁹ corrūpit a sychen. Aug. Ne dicati vos hēre aīos
pudicos si habeatis oculos ipudicos. qr p hos intactis ab imūda
violatiōe corporib⁹ fugit castitas ipsa de moribus ibi supra. hugo
de scō victore. Et si corp⁹ ab imūda violatiōe nō tāgit. apa tñ imū
da violatio. visu. affectu. cogitatiōe. delectatiōe. ppetrat. visus for
dinat⁹ pit malā cogitationē. cogitatio delectationē. delectatio ↄ
sensū. ↄsensus opationē. opatio ↄsuetudinē. ↄsuetudo necessitatē
7 ita paulatī sic corrūpit aīa. vt iā dicat se nō posse a petō abstinē.
Oculi etiā sūt pditores secreta aīe exteri⁹ nūciātes. Aug. Impudi
cus ocul⁹ ipudici cordis ē nūci⁹. Oculi iteriora secreta cordis 7 ei⁹
turpitudinē reuelāt. tā demonib⁹ qz hoibus. qr ex fructu arbor co
gnoscit. 7 ex riuuli qlitate fontis qlitas idicat. 7 illa q sūt in domo
vident p hostiū vl fenestras. 7 ignis i domo pcipit p fumū exteri⁹
exeūtē. Itē ocli sūt porte vl fenestre p qs mors itrat ad aīaz. Hiere.
ix. Ascēdit mors p fenestras vras. Per oclos frequēter capiunt in
cauti. a laqis venātiū demonū sic aues. Sz attēde qr aues descēdē
tes ad terrā circūquaqz respiciūt ne in laqos pedes suos inuitat. vl
ne alio mō capiant. ita qr oculis cauēt laqos. Sz aīa oculis qui⁹
laqueos declinare deberet irretit 7 capit qr solo visu infinitis la
queis. i. reb⁹ cōcupiscibilib⁹ etiā ab ea distantib⁹ capi pōt irrautis
oculis 7 ppter euagationē 7 incuriā oculorū. Ideo dicit Eccl. ix.

Ne respicias mulierē multiuolā. ne forte icidas in laqueos illius. Pbus q̄dā vidēs aucupē vocantē cū quadā muliere clamauit Tu q̄ amb° ⁊ fert tēdis laqueos. vide ne capiaris icidēs ī eos. Ab hmōi laqueis capit̄ icaut° iuuenis. de quo ꝓuer. vij. Uideo vecordē iuuenē ⁊c. Et postea seq̄t. velut si auis festinet ad laqueū. Tertio nos mouē ad custodiā oculoꝝ eterna speculatio qꝛ q̄to oculus exterior circa exteriora vagat̄ tāto magis ab interiori speculatiōe ocul° interior obscurat̄. Uñ de balaā dr̄. Nūeri. xxiiij. Dixit vir cui° obstruct° ē ocul° q̄ visiōez oīpotētis dei ītuitus ē q̄ cadit ⁊ apiunt̄ oculi ei°. Itē de paulo dr̄ Actu. ix. Cū excecat̄ exteri°. illuminat̄ interi°. Ad h̄ facit exēplū didimi de cui° itellect° ꝓfūditate multa dr̄ Hyst. ecclesiastica. q̄ cū eēt cecus tā magni ⁊ alti itellect° fact° ē et ꝑfect° videret̄ eē ī omni facultate. Hic p̄mus expositor sacre scripture legit̄ q̄ vidit ī spū p revelatiōez mortē iuliani apostate. Cū āt beat° antonius visitasset alexādriā pp hēticos arrianos ꝯ eos ꝓdicādo. ⁊ sederet iuxta didimū. q̄siuit ab eo si doleret de h̄ q̄ oculorū materialiū lumine ꝑuaret̄. ⁊ ait q̄ de h̄ nō debebat dolere. sꝫ poti° gaudere. qꝛ ⁊ musce ⁊ pulices corpales oculos habebāt ⁊ vilissima qꝫ aīalia ista videbāt nec h̄ eēt magnū sꝫ p eo maxīe d̄bebat gaudere. qꝛ de° ei dederat oculos angeloꝝ. nō corpales q̄ ipediūt ꝓfectū aīe ⁊ puritatē ⁊ acumē itellect° p fantasmata reꝝ exterioꝝ q̄ immittūt̄ ī ea. Seneca. Intelligēdū ē ptē eē inocētie cecitatē. Hic. n. oculi adulteria mōstrāt. Hinc icestū. hinc alia q̄ hoīes ꝯcupiscant. Propter hmōi ipedimēta q̄dā phi legūt̄ sibi oculos eruisse. ī h̄ nō imitādi. Quarto mouē nos dꝫ eterna retributio q̄ ē dei visio. Augu. Uisio ē tota merces. ysa. xxxiij. Regē ī decore suo videbūt. Eiusdē lx. Tūc videbis ⁊ affllues ⁊c. Job. xxi. Qui inclinauerit oculos suos ipse saluabit̄. In vitispa. Cū mat̄ abbatis pastoris ⁊ alioꝝ fratrū suoꝝ vellet eos vidē nec possꝫ. cū irēt ad ecclīā obtulit se eis. Ipi aūt ad cellā suā retrocedētes. hostiū ei ī faciē clauserūt. Tūc pastor q̄siuit vtꝝ eos vellet vidē ī p̄senti vel ī futuro. cū illa quereret si abstinēt h̄ ab eoꝝ visiōe si videt eos ī futuro. Rn̄dit abbas. Si potes equanimiter sustinere vt h̄ nos nō videas. videbis nos illic. Tūc illa gaudēs recessit dicēs q̄ magis vellet eos h̄ nō videre. vt videret eos ibi. Ecōtra q̄ male custodiūt oclos suos eternū suppliciū sustinebūt. ⁊ eterna dei visiōe carebūt. qꝛ p q̄ peccat q̄s p h̄ ⁊ torquet̄. Sap. xi. Affliget̄ aūt ardore. Leui. xxiiij. Ardor ꝯficiet oclos nr̄os ⁊ affliget aīas nr̄as. Itē merore Deut. xxiiij. Dabit tibi dn̄s oculos deficiētes ⁊ aīaꝫ merore ꝯsuptā. Itē terrore Ibidē Terreberis pp eaq̄ videbis oculis tuis. In vita marie de ognies legit̄ qꝫ cū q̄dā mulier moreret̄. reuelatū fuit ei ⁊ vidit maximā multitudinē demonū occurrētē ⁊ volētē eā cape ⁊ pugnātē ꝯ bonos angelos ꝓ q̄ ipetrauit vt a demonib° liberaret̄. ⁊ ī purgatorio torqueret̄. ⁊ ostēdit ei eā āt beat° petrus quō ī purgatorio dicta mulier torquebat̄ transiēs ab aq̄s nimiū ad calorē nimiū. pp h̄ q̄ nimis ardēs fuerat ī mūdi vanitatibus ꝯspiciendis.

¶ De auditu.

Ecūdus īter q̄nq̄ sensus ē audit°. Dicit n. aresto. ī li de natura aīaliū: q̄ visus ī oīb° aīalib° ē supra auditū ⁊ vltra naturaliter se extēdit. post eū audit°. sub q̄b° ē olfact°. Et nos tātū ē q̄ p̄mo debem° auditū nr̄ꝫ diligēter custodire. Scd̄o a q̄b° Sūt aūt q̄nq̄ q̄ nos dꝫ mouē ad custodiā auriū siue audit°. Primo qꝛ mēs frequēter affligit̄ Eccl. vij. Cūctis s̄monib° q̄ dicunt̄ ne accōmodes cor tuū ne forte audias seruū maledicētē tibi. In hoc cautor ē vulpis hoīe. q̄ vt dicit̄ itrudit se in foueā cū timet audire tonitruū ⁊ ne illud audiat ⁊ turbet̄. obturat pedib° suis aures suas q̄tū pōt. Job. xxxix. Nō audierūt vocē exactoris eoꝝ. ī. q̄ hūt vba ꝯturbātia alioꝝ. Scd̄o qꝛ dyaboli seru° efficit̄ vt ducat eū quo vult ne possit euadē. sic fac̄ carnifex de porcis ēpt̄ cū vult eos ducē ad terrā suā. Carnifices. n. hūt canes ad hoc aptatos. q̄ cū volūt a carnificib° recedē. ⁊ ad terrā illā redire. canes eos subsequūt̄: ⁊ eū eos p aures ceperit ꝓ volūtate sua ad carnificē q̄ ad h̄ eos ducit vt īterficiat deducūt vsq ad gregē alioꝝ q̄ ad mortē ducunt̄. Sic canes .i. detractores vel oblocutores eos quos p aures tenent q̄ vba mala audiūt libēter ad ꝯsortia maloꝝ ⁊ carnifices īfernales adducūt. vt ꝓ volūtate sua eos ad mortē trahāt ⁊ ne euadāt. Exod. xxi. Qui volebāt possidē hoīez suū ꝑforabat ei aurē. ⁊ ex quo hēbat aurē ꝑforatā erat ei seru° sēpitn°. Sic q̄diu hꝫ hō aurē ꝑforatā ad recipiēdū oīa mala vba. fit seru° dyaboli sēpitern°. Tertio qꝛ mordax ⁊ detractor ⁊ rixosus efficit̄ vt fiat imitator eoꝝ quoꝝ ē discipul°. Prouer. xxv. Sicut q̄ app̄hēdit aurib° canē ⁊ trāsit īpatiēs. sic q̄ īmiscet se rixis. ⁊ q̄ audit rixas ad modū canis q̄ mordet ⁊ latrat cū app̄hēdit̄ aurib° mordet alios. Quarto qꝛ mēs polluit̄. Osee. xiij. Effraim quasi vas īmūdū in nationib°. q̄ ē qui lingua hoīs nō habet ligaturā tpantie vel discretionis ⁊ auris nō habet operculū prudētie. Nūeri. xix. Uas ē īmūdū q̄ nō hꝫ ligaturā aut opimētū. Dixit q̄dā pater q̄ hō hūs inimicū q̄ ꝯsueuit p fenestras sordes ī domū ꝓijcere. dꝫ tacere ⁊ fenestras claudere. Sic hō aures ꝯ sordes demonū. Quinto aufert deuotionē. Leui. xxij. Nō acceptabit dn̄s q̄ offert ei aīal hūs aurē amputatā. Sexto q̄ aufert aurē aufert eiam vitā. qꝛ latro ītactus aure amputata suspēdit̄. Dicit̄ q̄ draco p hūc modū occidit elephātes rostrū suū in aure figēdo ⁊ sanguinē absorbēdo ⁊ cauda pedes eoꝝ ligādo. Sic dyabol° hoīes cū audiunt vba male ꝑsuasiōis ꝯsidūt ⁊ assecurāt p ꝓmissionē finalis penitentie. Ab istis aūt ē audit° maxīe custodiēdus. a vbis vel musice cātib° vel instrumetis ad lasciuiā ⁊ libidinē ꝓuocātib° ⁊ reuocātib° a bono. q̄ viriles aīos emolliūt quoꝝ finis luct°. Eccl. ix. Ne audias saltatricē: ne pereas in efficatia illius. Job xxi. Tenent tympanū ⁊ cytharā ⁊ gaudēt ad sonitū organi ducūt in bo. di. s ⁊ in pūc. ⁊c. ysa. v. Cythara ⁊c. j. macha. ix. Cōuerse sūt nuptie ī luctū ⁊ vox musicoꝝ in lamētū Job. xxx. Uersa ē in luctū cythara ⁊c. Dr̄ eiꝫ de vlixe q̄ cū iret p mare p loca vbi ꝯsuerāt audiri cant° syrenarū q̄ finguntur ⁊ describunt̄ a poetis pisces ex pte inferiori ⁊ mulieres ex pte superiori canētes cū cytharis ⁊ tybijs ille sapiēs dicit̄ obturasse aures suas pice. nec attractus cāt° eaꝝ dulcedine ꝑcipitaret se in mare. Qd̄ multi faciūt allecti suauitate musicoꝝ ⁊ mulierum cātuū se p̄cipitātes in piculū luxurie ⁊ amaritudinē īferni. Aures pice sibi obturat q̄ cogitās q̄ꝫ turpe ter̄ia ꝯfendū ⁊ ꝯbustibile ī inferno fit peccatū. Aures auertit ab hmōi. Hiero in ꝓlogo sup iosue nos ad patriā festināntes syrenaꝝ mortiferos cāt° debem° surda aure trāsire. nō sicut ille de quo dicit̄ q̄ suauitate cāt° attractus duct° ē ad suspēdium. Itē dicit̄ q̄ cū alexāder iuuenis delectaret̄ in hmōi vidēs aliq̄n antigon° ei° nutrit° eū cytharizātē timēs ne p hoc emolliret̄ ei° animi vigor. cucurrit ⁊ fregit cytharā ei° dicēs Etatē tuā decetero regnare decet nō cytharizare. Scd̄o cauēdū est a vbis adulatoris. vñ in p̄s. Molliti sūt s̄mōes eius ⁊c. Sen. Si ꝯtinēs es adulatōes deuita. sitq tibi tā triste laudari a turpib° q̄ȝ vt lauderis ob turpia. Itē difficillimū op° ꝯtinētie est blādicias adulatoꝝ repellere quoꝝ s̄mōes aīuꝫ resoluūt voluptate q̄daꝫ. Similis ē adulator cauda serpēti de quo dicit ysid. q̄ si quē momorderit ore suo tabescere facit hic ē dipsas tabeficus. Tertio custodiēd° est audit° a vbis detractoris. Eccl. xxix. Sepi aures tuas spinis ⁊ ne audias liguā nequā q̄ bona vel ꝑuertit vel diminuit: ⁊ mala īponit vel auget. q̄ est ꝯ eq̄tatē hoc facit q̄ ad modū spinarū linguā hīs pūgentē alios arguēdo rn̄det. Sequit̄ Et aurib° tuis facito hostia ⁊ seras q̄ facit q̄ detractori auditū nō pādit nec sordes alienas ī domū suā ꝓijci pmittit: qꝛ vt dicit greg. Nō min° peccat auditor q̄ꝫ detractor qꝛ si deerit auditor deerit detractor. Quarto a vbis subuersoris vt sūt vba mala suggerētiū. ij. thi. ij. Quoꝝ s̄mo vt cācer serpit. Ezech. ij. Incredui ⁊ subuersores sūt tecū. Jō ad modū aspidis debem° aures obturare terra ⁊ cauda .i. ꝯsiderādo fragilitatē nr̄aꝫ ⁊ finē peti ⁊ nr̄uꝫ ne audiam° marsos dyaboli .i. malos suasores p̄s. Facti illis scd̄ꝫ sil. ser sicut aspi. sur. ⁊ obt aures suas. Quīto a vbis litigiosis ne ponāt ignis itret domū ꝯsciē ⁊ īflāmet eā draco flāmiuom°. Eccl. xxviij. Iracūd° icēdit litem. Et p°. Certamē festināter succēdit ignē ⁊ lis ⁊c. Sexto a vbis ociosis ⁊ hoc audiēdo edificatoria vba vel stupēdo in eis. ꝓuer. ij. Audiat sap. au. t. Hoc signat̄ .ij. reg. xv. Bananias q̄ edificatio dn̄i. vl̄ ꝯfisio vl̄ secretari° iterpt̄at̄. erat auricular° dauid̄ ⁊ signat vbū dei qd̄ dꝫ eē custos auriū nr̄aꝫ. Septīo a vbis blasphemosis. Eccl. xxvij. Loq̄la multū iurās horripilatōꝫ capiti statuet ⁊ in irreuerentia ipsi° obturatio auriū. Uñ dicit magister Jaco. de quodā iudeo cū luderet cū quodā chr̄iano ad aleas iudeus audiēs blasphemias de deo q̄s chr̄ian° euomebat: duab° manib° aures suas obturans relicta pecunia sua fugit.

De olfactu.

Lfactū aūt debem° custodire ab odorib° varijs: ⁊ p̄cipue ab illis q̄ alliciūt ad pc̄ūꝫ: vt illoꝝ q̄ portāt res odorabiles: vel ꝯspergūt se vl̄ domos vel lectos. vl̄ vestes vt p hoc alliciāt ad libidinē maxīe ꝓpter quatuor. Prio ne aīab° nr̄is vl̄ p̄ximoꝝ noceam° vt illa meretrix de q ꝓuer. vij. Asp̄si cubile meum mirra ⁊ aloe ⁊ cinamomo. Et p°. Statī sequit̄ eā q̄si bos ad victimā ⁊c. Et illa de qua ysa. lvij. Unxisti te regio vnguēto ⁊ multiplici pigmētario ⁊c. Et btā magdalena q̄ cū illo vnguēto p̄cipso q̄d parauerat ad vnguēdū se vnxit pedes dn̄i. Silr̄ ⁊ pelagia meretrix q̄ venerat ad epoꝝ ꝯsiliū ad aīas venādū. de qua ī stra vbi agit̄ de penitentia. Scd̄o vt fetorē inferni caueam°. de quo ysa. iij. Erit p suaui odore ⁊c. supra de inferno de adulterijs. In vitispa. de beato arsenio dicit̄ q̄ mittebat aquaꝫ in peluim vt infunderent̄ palme

nec pmittebat īde aquā fetidā remoueri. s3 sup illā aliā īfūdi faciebat ita vt fetore ei9 cella repleret. et h' vt dicebat sustinebat libo iter pthymiamathe et vnguēta qb9 vsus fuerat in seculo et muscata ad vitādū fetore īferni. Tertio vt odorē spūalē dei et bonoꝝ melius sentiam9. Bern. Dñe q̄ nō sentit odorē t. aut mortu9 aut fetidus ē. Cant. i. Curremus i odorē vnguētoꝝ tuoꝝ. Johēs euangelista dño apparēte sibi clamauit. Odor tuus dñe ꝯcupiscētias in me generauit eternas. Legit' i kalēdario bede. viii idus febar q cū3 beata dorothea virgo ad martyriū duceret. et illa gaudēs se diceret ire in padisū. q̄dā scholastic9 rogauit eā vt ei mitteret de fructib9 ei9. Lū aūt decollata eēt. tn̄ sensit ille i mappula virginis odorē. q clamauit se christianū esse. et decollat9 p fide odorē et fructū eternū pmeruit. Quarto vt odorē padisi pcipiam9. Odor. n. suauissimi corpora sanctoꝝ erūt vbi sūt cythare et phyale plene odoramētoꝝ q̄ sūt ōrones sanctoꝝ. Apoc. iiii. et vii. ascēdit fumus aromatū rc̄.

De gustu.

Quartus inter sensus est gustus. de quo nihil ad presens dicere proponimus. sed īfra qn̄ agemus de vitio gule qd̄ ē viciū de vitijs capitalibus. Itē īfra de ieiunio et abstinētia.

De tactu.

Ltimus inter oēs sensus ē tact9. quē moltū expedit diligēter et sollicite custodiri. qr cū sit materialior vehemētioris ē īpressiōis. et iō si sit illicit9. fit hostis aīe potētior. fortior. et violētior ad nocēdū. Est āt tact9 illicit9 qdruplici rōne. Prio pp īobedietiā. pmū. n. peccatū ꝯmissū fuit p tactū ligni vetiti. sicut p3 Gen. iii. Dixit mulier ad serpētē de ligno sciē pcepit nobis dñs ne comederem9 neq; tāgerem9 illō ne forte moriamur. forte addidit de suo. q qr tengit oēs dānati sum9 ad mortē. Oēs fruct9 arborū padisi ꝯcesserat eis dñs. h' solū ihibuerat. et ipi h' solū tetigerit. Scd̄o tact9 aliqs ē illicit9 pp irreuerentiā. nā q̄ ministri dñi q̄ hīt tractare et dispēsare diuina. debēt ea tractare. deuote. reuerent. et mūde. ysa. lii. Pollutū nolite tāgē. mūdamini q̄ fert' vasa dñi. debēt aduertē sacerdotes et ministri. imo et oēs q̄ recipiūt corp9 chr̄i. cū mūditia et reuerētia debēt accedē. et tāgē sācta sāctoꝝ. ii. pali. xiii. dicit' q irat9 dñs ꝯ ozā pcussit eū qr tetigerat arcā. Si g̃ tā horrenda morte pcussus ē q̄ arcā tetigerat. q̄ nō erat nisi vmbra et figura corporis chr̄i. et tn̄ sacerdos existēs voluit eā tenē ne cadēt qr declinauerāt eā boues. q̄ morte plectēdus ē miser peccator q̄ idigne tāgit vel ꝯsecrat corp9 chr̄i. Itē dñs post resurrectiōez suā nō pmisit q btā magda. tāgēt eū. s3 repellēs eā dixit ei. Noli me tāgē q̄ tn̄ erat sanctissima. deuotissima et amoris ei9 igne succēsa. Quis g̃ dign9 ē ad cū accedē. et tāgē sacratissimū corp9 ei9. Tertio tact9 ē illicit9 pp facti seuitiā sic̄ diuites tāgūt et opprimūt paupes i corpib9 corp. vel in reb9. ꝯ quos dicit' in ps. Nolite tāgē chr̄os meos. i. christianos meos vnctos et ꝯsecratos mihi i baptismo. Quicq̄d. n. mali dā ni vel opp̄ssionis fit eis chr̄s reputat sibi factū. Math. xv. Qd̄ vni ex minimis meis fecistis. Zach. ii. Qui tetigerit vos tāget pupillā oculi mei. Quarto tactus ē illicit9 pp̄ter ipudicitiā q̄tū3 ad hoc maxime seruādus ē et cauēdus sensus tactus. qr p cū fortius sentitur ardor libidinis. Cauēdus ē sollicite pp̄ter multa mala q̄ facit i aīa. Primo q̄dē qr inq̄nat. In multis locis i lege dicit' spāliter Leui. v. Aīa q̄ tetigerit imūdū. rea est et deliq̄t. Et. xiii. Quicūq; tetigerit aliq̄d imūdū. imūdus erit. Ideo pu̇er. vi. Qui īgredit' ad eā i. mulierē. nō erit mūdus cū tetigerit eā. Ecci. xiii. Qui tāgit picē inq̄nabit' ab ea. Scd̄o qr inuiscat vel agglutinat et illaqueat. Hiero. Femina ē viscus tenacissimus ad aīas illaqueādas. Idē si fuerit ꝯuersatio viroꝝ cū mulieribus nō deerit viscus dyaboli. Auis cū visco vl' glutino vel laqueis nō capit' nisi tāgat ea. Petr9 alfon. Leonē et draconē et scorpionē seq̄ris. mulierē nō. Itē q̄dā phus videns aucupē iocātē cū muliere in loco vbi tetēderat laqueos et retia ad aues et feras capiēdas. ait. Tu q̄ feras et aues decipis. vide ne vt auicula capiar'. Ecci. vii. vincula sūt manus illius. Tertio suauiter itoxicat. Hiero. Luxuria ē scorpionis pcussio. q̄ tenet illā sicut q̄ appchēdit scorpionē. Ecci. xxvii. Qui pmo lābēdo tāgit. post in sine pūgit. et venenū effundit. Et nota q nullū venenū nocet nisi p tactū. Quarto sive p cām sive p occasiōez in pditionez ducit. Ecci. ix. Nō accūbas cū ea sup cubitū. ne forte declinet cor tuū in illā. et labaris in pditionē. Judith. xi. Quia volūt ꝯsūmare q̄ nec manib9 debent contingere. q̄ hoc faciūt certū est q in perditionez obaunt. Quinto corrumpit et inficit. vt tactus vue putride vuā sanā porrumpit et pu̇tridi sanū gregis morbidi sanū3 rc̄. Gal. v. Modicū fermēti totā massam corrūpit. Sexto succēdit vt tactus titionis ardētis extinctū succendit et ꝯsumit. prouer. vi. Nūquid potest aliquis abscondere ignē in sinu suo. et vesti. e. non ꝯbu. Ecci. ix. Ex hoc concupiscentia q̄si ignis exardescit. Ad hoc facit q dicit'. iii. dyal. xii de quodā sacerdote q̄ ex quo ordines susceperat: remouēta se cōcubinā suā amans ea vt sororē nec p. xl. annos sustinuit q ad eā accederet vel ei i aliquo ministraret. Cū aūt laboraret in extremis dicta mulier accessit: et aurē suā ei9 narib9 applicauit. vt sentiret si spūs eēt in eo halit9: quā sentiēs spm̄ colligēs ait. Recede mulier. tolle paleā: adhuc igniculus viuit. Post icepit lec9 dicere. Vn̄ venit dñi mei. venio. venio. Et q̄rētib9 ait. aduenisse sctōs aplōs. et iterās dicta v̄ba cū eis emisit spm̄. Itē ad huc ignē extinguēdū ille beat9 martyr amputauit sibi linguā de quo dicit' Hiero. in pricipio vitisp. a. q cū vicisset multa tormēta posit9 ē in lecto strato florib9 vbi meretrix speciosa carnes ei9 attrectabat: q̄ scindēs sibi linguā expuit eā cū sanguine in faciē ei9. Itē ad h' facit exēplū de illo q̄ vt illū extingueret digitos suos in alio igne ꝯburebat sibi. Itē in vita mime de ogines. legit' q cū vehemētissime egrotaret q̄dā vir spūalis eā visitās cū eā ꝯpassiōis tāgeret pulsū brachiū ei9 stringēdo sensit subito mot9 carnis: et ipa audiēs voce hāc noli me tāgere. q̄sim; ab eo q̄ erat lrat9 q̄d h' vellet dicere: ipe aūt h' ei facto ostēdēs: eā dimisit pīculū aduertēs et dei miā3 eū a pīculo reuocātē. Itē in vitis pa. dicit' q cū quedā solitariū mat' sua an9 visitaret: et ille eā recipere haberet trāsferre torrētē. inuoluit man9 suas ne carnes suas aliqnus tangeret: et ei q̄renti cur hoc fecisset. Rn̄dit q carnes mulieris erant ignis homo autē stuppa vel stipula.

De tentatione. DIS. VI.

Ertiū q multū valet ad pseruādū hoīē3 a pc̄ō ē suspiti9 defensio v̄tuosa. qr dyabol9 multipliciter nos īpugnat. iō necessariū ē q hō resistat fortiter et viriliter se defendat q nō pōt facere nisi hēat arma virtutū. pp qd̄ dicit aposto. ephe. vi. Induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus īsidias dyaboli. Ista sūt arma fortissima d q̄b9 boetio dictū ē: sic ipe ait li. de ꝯso. Talia tibi ꝯtuleram9 arma q̄nisi prius abiecisses inuicta te firmitate tuerent'. Qui hmōi arma portat. dīuina v̄tute ptegit' cui pncipalr' innitit' qr ipse in deo ē et de9 in eo. Nō ē g̃ mirū si fortiter pugnat et viriliter opat' q̄ diuia v̄tute pugnat et opat'. Talē q̄diu stat cū deo et i deo nō pōt dyabol9 vincē nec audet suadere. sic nec lup9 ouē q̄diu stat iuxta pastorē. Nec ē q̄ audeat homi nocere vl' eū ledere vl tāgere: q̄diu stat iuxta regē. Puer qn̄ videt q aliqs velit eū v̄berare cito currit ad matrē: et se sub alis ei9 abscōdit. Ita q̄diu vult hō stare cū deo nō pōt eū dyabol9 impugnare. Jō. i iohā. iii. Qui manet i deo peccm̄ nō facit. De pdict' armis v̄tutū īfra dicem9. De tētatoē vo q dyabol9 nitit' hoīe3 ipedire vl impugnare aliq psequimur. In pmis aūt dicēdū ē de diuersis tētationū generib9. Scd̄o spāliter de tētatiōib9 q̄ fiūt a demōib9. Tertio de his q̄ dant demonib9 occasionē tentādi. Quarto de remedijs cōtra tentationes. Quinto de vtilitate tentationum.

De diuersis generibus tentationum.

Irca primū sciēdū est q tentat: deus: mundus: caro et dyabolus. Deus quidē tentat vt pbet et approbet: et vt qualis sit homo sibiipsi pateat: et det' alijs in exemplū: sicut tentauit abrahā in exemplū obedientie. Gen. xxii. Tentauit deus abraham rc̄. Itē iob et thobiā in exemplū patientie. Tob. ii. Hanc tentationem. s. cecitatis pmisit deus euenire illi vt posteris daret' exemplū patiētie. sicut et sancti iob. Itē sanctos martyres in exēplū fidelitatis et cōstantie. Sap. iii. De9 tentauit eos: et inuenit illos dignos se. Itē filios israel i exēplū timoris. Exo. xx. vt pbaret vos venit deus et vt terror ei9 esset in vobis: et nō peccaretis. Deut. vii. Tentauit te dñs vt nota fierent q̄ in aīo tuo versabant'. Itē in exemplū amoris Deut. xiii. Tentat vos dñs vt palā fiat vtrum diligatis eum an nō. Scd̄o tentat mundus. Sap. xiiii. Creature dei facte sunt in odiū et muscipulā et tentationem pedib9 insipiētū. Super oēs res cōcupiscibiles q̄s ostendit mūdus ptēdunt' laquei vt hoīes in eis capiant'. Laquei isti sunt ea p q̄ res tpales in amorē suum alliciunt. sive cap pulchritudo sive dulcedo et hmōi. Hoīes capiunt' cū his fruuntur: q̄b9 poti9 deberēt vti. Beat9 antoni9 raptus in extasi vidit mundū plenum laqueis et clamauit. Quis euadet o dñe hos laqueos? Rn̄sum est ei q humilitas euaderet eos i. paupertas spū q̄ mūdana contēnit. ab his non capit' nisi q̄ hoc cape nitit'. sic nec piscis hamo nec auis laqueo nec fera pedica. nisi eam tangat. Job. xviii. Immisit in rete pedes suos. et in maculis eius rc̄ Et post. Abscondita est in terra pedica eius grossior tentatio et decipula eius super semitā. qr grossiores. s. seculares capit grossioribus cupiditatib9. religiosos et clericos q̄ sunt in semita cōsilioꝝ tentatiōibus subtilioribus capit. Itē ysa. xxxiii. Formido timoris in obseruādo. fi. ... mis timent amittere fouea desperatiōis et nunq̄ doloris in ...

sione laqueus nimij amoris in possidēdo. Tertio tentat caro .i.
carnalis ɔcupiscētia. Jac. i. Unusqsqз tētat a ɔcupiscentia sua abs
tract⁹. Hec ē illa meretrix q̄ hз poculū aureū in manu illicitū act⁹.
plenū abominatiōe īmūdicie. Calix ē carnalis ɔcupiscētia vel dele
ctatio Apoc. xvij. Notādū aūt qd caro ē eua misera q̄ virū in mor
tē īducat .i. spiritū. ꝛ a paradiso excludit dū peccatū mortifere suasio
nis ɔsentiēdo vel nō corrigēdo accipit q̄ nō ē acceptāda sз corrigē
da. Gen. iij. Hec ē egyptiaca q̄ ioseph .i. spiritū ad ɔsensū illicitum
cogē cupit. q̄ nō ē audiēda. sз relicto pallio carnalis ꝛ secularis ɔuer
sationis fugiēda. Gen. xxxix. Hec ē thamar q̄ deposita veste lugubri
s. pnīe īduta teristro mollicieі sedet in biuio ɔcescēs in voluptate ꝛ
vanitate. vt iudā .i. penitētē spiritū pуocet ad icestuosū ɔcubitū.
q̄ nō ē aspiciēda sз ɔtēnēda. Gen. xxxviij. Hec ē cozbia filia principis
madian q̄ ornatu habitu meretricio. mittit ad seducēdos filios is
rael. q̄ nō ē appetēda sз p disciplinā trāsfodiēda. Nūeri. xxv. Hec ē
meretrix ornata habitu meretricio ꝑparata. ad capiēdas aīas garru
la. vaga. quietis ipatiēs. quā vidit salomon de fenestra dom⁹ sue pro
uer. vij. Uecordē iuuenē illaqueātē ꝛ ad pditiōeз trahētē. q̄ nō ē se
quēda sз spnēda. Hec ē iabel. q̄ sysarā .i. spiritū a prelio fugientē. ꝛ
ocij ꝛ qetē appetētē inuitat ad ɔcescēdū in tabernaculo suo .i. i agē
do curā carnis in desiderijs q̄ ppinādo lac blāde delectatiōis p cō
sensū illicitū occidit dū clauū amoris penetrātis ꝛ illiciti in cа illi⁹
agit hec nō ē audiēda sз declināda ꝛ cauēda Judic. iiij. Itē hec ē da
lila scilicet q̄ samsonē nimis ei cōpatiēdo ꝛ secretū suū ei reuelādo
i gremio ei⁹ dormiēdo. nimis ei ɔsentiētē. ꝛ curā ei⁹ agētem. crine
virtutū spoliauit ꝛ philisteis .i. demonib⁹ excecādū ꝛ illudēdū tra
didit Judic. xvi. q̄ nō ē audiēda qr situla est. ꝛ sanguisuga duas ha
bēs filias īsatiabiles. s. gulā ꝛ luxuriā. sз vt dicit puer. xxx. in sicco
pnide diete dimittēda ꝛ sic vincit vt piscis a thobia Thob. vi. Itē
hec ē iezabel fluxus sterqlinij q̄ pcurat q sanguis naboth iniuste
effūdat p horto voluptatis acqrēdo. iij reg. xxi. q̄ nō ē in altitudi
ne supbie ꝛ vanitatis dimittēda sз ad humilitatē deiciēda ꝛ ɔcul
cāda iiij reg. ix. Itē h̄ ē vasti in ɔuiuio deliciaꝝ inobediēs summo re
gi q̄ nō ē in dnīo admittēda sз deponēda Hest. i. Itē h̄ ē athalia q̄
interfecit omne semē regiū bonaꝝ affectionū. q̄ mortificāda ē nō in
tēplo ɔtēplatiōis dimittēda regnare. iiij reg. xi. Itē h̄ ē herodias p
curās filie sue .i. imaginationi. vel delectationi corpali. caput iohis
.i. gre diuīi amputare a spū Math. xi. Itē h̄ ē ancilla hostiaria q̄ hз
custodiā sensuū q̄ fecit petrū .i. spiritū negare chrīз Math. xxvi. No
tādū aūt q q̄ttuor modis tētat caro. Primo timore hūano ad
uersa nimis timēdo ꝛ horrēdo qr suadet vt illo timore q̄ sūt ɔ salu
tē aīe faciat. vel q̄ sūt ad salutē omittat. ne aduersa incurrat. Cōtra
q̄ hз hō iferni supplicia sibi opponē. vel grauiora sibi inectare. vt le
uiter sustineat min⁹ dura. Fuit qdā frater minor q̄ cū tētaret i
hyeme ꝑp frig⁹ ab ordine recedē. surrexit de nocte ꝛ habitu relicto
nudus piecit se i magnū cumulū niuis volutās se ibi. Cū aūt caro
sua afflicta fuisset ibi. q̄suit ipe. O dnā caro accipet vos mō ꝛ am
bo vnā tunicā patiēter. Cū aūt carnalis voluptas diu post rediss
et sic. resūpto habitu rediit. ꝛ de illa tētatiōe postea in pace remāsit
Et h̄ facit q habet supra de timore hūano. Scdo tētat ex eo q
nimis amat blāda ꝛ suauia ꝛ delectabilia sibi. vt p ea suadeat spiri
tui vt piciat se in foueaз peccati vt ea q̄ pomū vetitū viro suo por
rexit. hmōi suasiōeз sequēdo. Ille q̄ voluptates carnales sequit
illis ē versō. quē volēs rustic⁹ cape. posuit vt dicit vas mellis sup ra
mū gracilē. ꝛ suptiorē arboris a quo dimittit distillare p arborē ali
qd de melle faciēs ad pedē foueā i quā cū vrsus mel de ramo i ra
mū īseqt dū appetit plen⁹ iuenire. i foueā cadēs capit. Sic q̄ vult
seq̄ carnis voluptates cadit i foueā peccati capit a dyabolo. ꝛ occi
dit. Itē cū qdā puer traderet cuidā seni i lecto iacēti vt abigeret
ab eo muscas. ꝛ datū fuisset dicto puero lac ad comedendū accepit
q̄tuor scutellas. easqз linēs lacte posuit sup q̄ttuor conos lecti vt
muscas īfestātes cū ibi ɔcurrētes capet ꝛ occideret qd flabello nō
poterat ꝛ sic eas cepit. Sic dyabol⁹ hoīes īmūdos capit p volupta
tē carnis. quos nō pōt cape vel occidē cū flabello alteri⁹ tētatiōis.
Quatuor scutelle pnt vocari. gula luxuria. mollities vestiū. ꝛ ocij req̄
es. Tertio tētat ex eo q oppssa vel afflicta pnīa vl tribulatōe ad
murmur ꝛ ipatiētiā spiri puocare laborat. ꝛ ɔ reclamat. Sic Jud.
xvi. Uidēs samson afflictōeз dalile a teneat ei. ꝛ reuelauit ei secretū
suū cū audiret eā ɔ eū murmurātē q̄ fecit eū dormire i gremio suo
ꝛ totōdit eū. ꝛ tradidit eū phylisteis illudēdū ꝛ excecādū. Sic tha
mar mag⁹ murmurauit de eo q ab amō abiecta fuit. q̄ꝫ de eo q fu
it corrupta. ij reg. xiij. Itē cū qdā lothoring⁹ iret ad sop. emit q̄u
dā āguillā. cū āt rediēs qescēt iuxta fluuiū. videt dictā āguillā i sac
co afflictā i quo posuerat eā. ꝛ ob h̄ voluit eā recreare ꝛ tenēs eam
manib⁹ misit in aquā ꝛ stringēs eā ne euaderet dicebat: bibe pul
chra bibe ꝛ illa subito resumptis in aqua virib⁹ ab eis manib⁹ est
elapsa sic caro afflicta p pnīaз dū hoc ei nimis ɔpatit dū in delici
as imergit cito in peru elabit. Itē fabulose dicit q cū hō p deser
tū iret iuenit serpētē frigore afflictū iacētē q̄si mortuū quē ei ɔpas
sus in sinu suo fouit ꝛ calefact⁹ circūuoluit eū resumpt virib⁹ cū i
torcās. Qui cū serpētē argueret d̄ igratitudine Rñdit. Tu scis q
nā mea ē q nō noceo nisi calefact⁹. sз tūc cū caleo venenū effūdere
necesse hēo nō iculpes me si scdз meā nāз feci sз tibi iputa q̄ me ca
lefecisti ꝛ fouisti. Quarto tētat p ɔtumaciā q̄ nimis ipinguat.
ꝛ delicate nutrit. puer. xxix. Qui delicate a pueritia sua nutrit suū
suū postea sentiet eū ɔtumacē Sic fuit d miphyboseth ꝛ suo sy
ba q ɔtēpsit eū ꝛ ipediuit eū ne dauid regē sequeret. ꝛ eo pcurate
amisit hereditatē suaз. sic legit ij reg. xvi. ꝛ. xix. Sic ꝛ leprosus ni
mis ɔpatit asino suo subtrahit ori suo panē de quo pascit eū ꝛ ipse
ipugnat⁹ ɔtēnit dnm suū ꝛ pcipitās eū in lutū fugit ab eo sic caro
spiū. Itē vt dicit accipit q̄ nimis ē ipinguat⁹ nō vult ad dnm suū
venire nec gallia ad dnāз suā sic nec caro obedit spiritui. Itē agar
vidēs se plenā ɔtēpsit dnāз Gen. xvi. Itē dicit q qdā diues ipin
guauerat arietē quēdā ita q ppinguedine i oēs iuitātes eū cornu
b⁹ ipingebat. Cū aūt sel' dorutitaret dns ad ignē vidēs aries cū fre
quēter iclinātē ꝛ deprimētē caput credidit q eū iuitaret vt i ipз i
pingeret. Ipe aūt aries ita fortit i dnз suū irruit q eū occidit Sic
facit caro spiritui negligēti. ꝛ eā nimis ipinguāti. Quinto tētat
dyabol⁹ cui⁹ totū studiū exercitiū ꝛ conat⁹ est hoīes tētare pp qd
anthonomatice dicit tētator. Math. iiij. Et accedēs tētator. Circa
cui⁹ tētatoēs. Prio dicēdū ē de ei⁹ malicia ꝛ crudelitate ꝛ diuersis
modis tētationū. Scdo de his q̄ dāt occasionē tētādi. Tertio d̄ re
medijs ꝛ adminiculis ɔ tētatoēs Quarto de tentationū vtilitate.

De diuersis modis tentandi

Circa primū sciēdū q dyabol⁹ cū sit itellectu subtilissim⁹:
malicia astutissim⁹. expiētia longissim tpis vsitatissim⁹
audacia pcacissim⁹: discursu velocissim⁹ infatigabilis ad
nocēdū. isatiabilis ad pdēdū iplacabilis ad pcēdū. horribil' ad me
ditādū. itolerabilis ad sustinēdū. isensibilis ad ituēdū. ppt has oēs
cōditiōes pessimas summe timēd⁹ ē De mult ɔditōib⁹ demonū Re
qre supra de iferno de purgatorio: ꝛ de morte Sciēdū ē aūt q cū
sit astutissim⁹ diuersos hз modos ꝛ artes tētādi Un tētat multiplr
cū sit venator ꝛ piscator diuersa hз artificia p q̄ hoīes capit trahit:
decipit: ꝛ iuoluit. Un leo papa i quodā smōe. Nō desinit hostis an
tiqu⁹ deceptionum laqueos vbiqз ptēdere ꝛ vt quoquo mō fidē
credētū corrūpat istare. Nouit cui adhibeat ei⁹ cupiditatis cui gu
le illecebras igerat. cui apponat icitamētū luxurie: cui īfundat vir⁹
iuidie. Nouit quē merore ɔturbat quē fallat gaudio: quē metu op
primat quē admiratōe seducat. Oīuз discutit ɔsuetudines. vētilat
curas. scrutat affect⁹: ꝛ ibi q̄rit causas nocendi vbi quēcūqз viderit
studiosi⁹ occupari. Cū religiosus qdā arrept⁹ eēt a demōe ali⁹ q̄s
dā adiurādo demonē iterrogauit quō vocaret. Qui rñdit q mille
artifex vocaret: qr mille artes hēbat hoīes seducēdi: ꝛ vt scias aīt
q vere dico. ego suз q̄ decipio magnos theologos decretistas legi
stas phisicos. barōes. milites ppositos mercatores. ꝛ cepit singulo
rū modos gest⁹. vba ꝛ officia repsentare: vsqз ad domicellas q̄ ter
auit in camera dnāꝝ: blādiēdo adulādo ꝛ molliter alloquēdo. In
vitispa. legit q abbas theodor⁹ cuidā frī dicēti sibi frat qdā reuer
sus ē ad seculū. Rñdit. Nō mireris sup hoc: sз de hoc mireris si q̄s
euadere potuerit de ore ꝛ laq̄is inimici. Itē tētat generalit oēs
ꝛ omni genē tētamētū. omni tpe ꝛ oī loco: si a dnō pmittat. Un sic
dicit beū. Null⁹ ē loc⁹ secur⁹. Abac. i. Totū in hamo subleuauit:
traxit i sagena sua ɔgregauit in rethe suū Nulli pcit etati. dignita
ti statui vl sexui. sanctitati. nec etiā ipi dnō sic pз Math. iiij. ꝛ Lu
ce. iiij. vbi nota de triplici ei⁹ tētatōe. Jō dicit ad Heb. iiij. Tētatum
aūt p oīa Licз aūt generalr oēs tētet. tñ libēti⁹ ꝛ studiosi⁹ tētat ma
iores: ꝛ sanctiores: ꝛ de deiectōe eoꝝ ampli⁹ gliat. In vitispa. di
xit qdā senex q cū esset puer filius sacerdotis idoloꝝ in eoꝝ templo
intrauit cū patre suo vbi vidit de nocte excitatus principem demo
num in solio sedentem ꝛ exercitū eius assistentē ei. q̄ quē vn⁹ adueni
ens adorauit. Requisitus vnde venisset ꝛ quid egisset dixit q in il
la puincia vbi fuerat multas guerras cōcitauerat: ꝛ multā sangui
nis humani effusionem pcurauerat Requisit⁹ in quāto spacio tē
poris. Rñdit in. xxx. dieb⁹. ꝛ multū flagellari iussus est. Post hūc
venit alius ꝛ idem faciens. dixit qd multas naues in mari submer
serat cc. homines occiderat in spacio. xx. dierū ꝛ similiter iussus est
flagellari. Tertius aūt veniēs ꝛ similiter faciēs dixit q fuerat i nu
ptijs vbi in spacio. x. dierum multa prelia ɔcitauerat: ꝛ multos cū

ipo sponso occiderat. ꝛ similiter iussu⁹ ē flagellari. Uenit quartus postea q cū adorasset eū reqsit⁹ de factis suis. Rūdit se venire de remo. vbi p .xl. annos monachū tēptauerat ꝛ vix tādē tm fecerat vnā fornicatiōe3 cecīderat: Ꝭ p ceteris honorat. corona regia ei imponit. ꝛ i cathedrat. ꝛ ab alijs adorat dicētib⁹ oīb⁹ q maximū opus fecisset. Itē simile habet .iij. dyal. vij. de iudeo q vidit i templo ydolorum demonē assistere i modū regis vt supra ꝛ illū demonē demonibus honorantē. ꝛ vt inceptū pficeret suadēte q procurauerat multis temporibus q andreas fūdane ecclie eps sanctimonialē quādā manu ad posteriora percuteret. qd audiētes demōes gaudebāt. ꝛ vt pficeret incitabant rogabāt. Itē in vitispa legit qd quidā heremita duct⁹ ab angelo ad locū quēdā vbi erat 9gregatio monachorum vidit oēs officinas plenas maxia multitudie demonū volitātiū ad modū muscarū. veniens autem ad ciuitatē vbi erat forū vidit ibi vnū solū demonē sup portā ciuitatis stātē. heremite mirāti ꝛ cām istorum quereti. Rūdit angelus q i ciuitate oēs volūtatē dyaboli faciebat. iō vn⁹ ibi sufficiebat. In abbatia vo q2 oēs eos turpit expellebant ꝛ rebelles erāt eis. iō ibi multi erāt ꝛ mōachos acriter īpugnabāt. Qm .n. aliquis fortis armatus custodit atriū suū. Cū .n. aliquis castrū suū tenet pacifice ꝛ possidet ad volūtatē suā sufficit ibi vnus castellan⁹ q castrū custodiat. S3 qn rebellat ei. tūc illd obsidet cū exercitus multitudine copiosa donec subiugauerit eos sibi. Un .j. machab. i. Ascēdit antiochus cū multitudine graui itrās sanctificationē cū legiōis. In vitispa. abbas moyses ita iprobe tēptat⁹ fuit q in cella sua stare nō poterat p tētatōe carnis ꝛ fugit ad abbatē ysidorū. q facta ofone dixit ei. qd ascēdēs i suꝑiora celle sue respiceret ad occidēte. Quo facto vidit īfinitā multitudinē demonū furētiū ꝛ tumultuātiū ad pugnā. Post hoc dixit ei vt respiceret ad orientē. ꝛ vidit innumerā multitudinē sanctorū angelorū gloriosā. tūc dixit ei abbas ysidorus. illi q sunt ad occidentē sunt illi q pugnāt cū sanctis. sed hi q ad orientē mittunt a deo in auxiliū eorum. Cūq3 abbas moyses hoc vidisset: gratias egit deo. ꝛ cū magna 9fidētia ad cellā rediit. Qm plures sunt nobiscū q cū illis. Respice ad oriente. Qui respiciens vidit īfinitā multitudinē angelorū ꝛ gloriosū celi exercitū fulgore sole splēdidiore. Qua visiōe ōfortat⁹ ad cellā suā redijt confortatus. Itē dyabol⁹ tediosus ē ꝛ iprob⁹. iō tētat iprobe ꝛ procaciter fuit multa. q2 sepe repulsus sepe redit sic canis ipudēs q vnā ipsa expellitur redit p aliā. Tētat q frequēter ꝛ assidue. Un .q. assidua tētatio ē tētat. ꝛ fastidiū tedio vincat .pa. Circuiēdo enī tētat apes q sint iprobissime. ꝛ qnq3 in hac iprobitate diuturnitate pseuerat sic p3 de bōnita q̄ ātius .xl. tētauit. Itē q dyabol⁹ crudelissim⁹ ē cui crudelitas ē īsatiabilis ad nocēdū. iō tētat crudelr. q2 sm̄ Berii. ē īsatiabilis homicida. cui⁹ crudelitas apparet q bonis inuidet ꝛ eos q̄ceq3 ēstat pōt. cui⁹ q se sic psonas pares ꝛ Job. q p filios sic filios israel p pharaonē. p herodes. nabuch. ꝛ alios multos. inno-cētes p herodē. primitiuā ecclīa p neronē ꝛ alios tyrānos. chri3 ꝛ p ipsū ꝛ p iudeos. Ite e diaco ille magn⁹ ꝛ tuus q volebat deuorare masculū mulieris q̄cito pepisset. Itē i b apparet e⁹ crudelitas q de malo gaudet ꝛ maxie de ruina ꝛ dānatōe bonorū. Sicut ifra p3 de peccato. Itē i b apparet e⁹ crudelitas q2 ne quedāe eos tollet. sic p3 ifra de ofōne. Itē de bonos ꝛ ola bōa rē q̄dō īpedit sic q ofone ꝛ alia bōa. sic p3 ifra de ofone. sic et ifra de beato frācisco ꝛ de beata clara patebit. Itē de beato frācisco legit q sepe demonū pugnas horribiles sustinebat q manu ad manū cū illo durissime osligētes mitebant ipsū ab orōne studio pturbare. Itē de beato martino legit q̄ cū edomat⁹ eret ad patriā ad visitādū ꝛ querēdū parētes suo apparuit ei dyabolus dicēs q aduersaret ei oībus⁹ cū multis. Cui rūdit. Dns mihi adiutor nō ti. rē. Itē i vitispa. legit in vita beati antonij q vocat⁹ et videret. rapt⁹ vidit demonē horribilē. ꝛ terribilē habētē caput vsq3 ad nubes. ꝛ quosdā volāre ad celū n̄ite eos q̄ti poterat īpediebat quosdā manib⁹ retrahebat. quosdā ad terrā manibus collidebat. quosdā autē nō poterat. s. supuolabat. Idem facebat demones sollicite ascēdēt p scalā ꝛ sequeret bea-tū benedictū q vidit in quolibet gradu scale duos demōes. alij eos retrahebāt. alij eū īpugnabāt. alij eū suffocabant tn̄ beati benedicti adiutorio euasit. Itē nō solū ex malignitate bonos īpedit. s3 et inquātū pōt ola bona pseq̄t ꝛ extinguit. Unde oparat eius tētatio adlomō. de quo Ecclē. xiiij. Lepestas adlonis rogregatio ipsius. rē. Et post. Exuret deserta ꝛ extinguet viride sicut ignē. Hic e⁹ ventus vehemēs a regiōe deserti oppressit ōes liberos Job. ii. Sic madianite ꝛ amalechite q īrrātes terrā israel nihil ad vitā ptinens ibi reliquerāt. Jud. vi. Itē ex malicia sua omne semē regulit terminat. Unde cor tētatio similis ē athalie q omne semē regiū iterfecit. iiij. reg. xi. Itē sic volucres celi deuorātes semē vel Math. xiij. Sic sunt sicut mergulli fluminū sicut dicit beat⁹ martin⁹ q sēp̄ fixidatur leuit incantatōe capit q̄ta deuorauit. Satanas vel eicit deuoratas. Tētat aūt acriter eos dominū fugiētes q sicut ait greg. Illos dyabolus tētare negligit quos quieto iure possidere se sentit. Sustinet quī aliquis tenet illū in suo carcere ōpeditū. sufficit ei vnus q

eum custodiat. ꝛ sepe videat. sed cū fugiens euadit. tūc post eū mittit magna multitudine dicēs. Persequimini ꝛ cōprehēdite eum. Quōda aūt viscū⁹ expertimētis illos q q̄tū deliberat an⁹ ista tanta a cōcupiscētia carnis ꝛ eos grauiūs⁹ in operib⁹ tam laterum q⁹ lenti⁹ pūem q egypti egredi ꝛ pharaonē fugere moliunt. Jo. Ecclē. ij. Fili accedens ad seruitutē stā in iusticia ꝛ timore ꝛ prepara aīam tuā ad tentatiōne. Job. xl. Constringit caudā ꝛ cibi greg. Dum vitē motib⁹ a coxde expellit acriores tētatiōis aculeos infligere molit vt et⁹ tentatiōis ostiat⁹ mēa ab eo īpugnata semonū q p⁹ professa nesciebat. Ex pfīlā sītra de beato benedicto. Itē ex pfīlā de beato frācisco q̄ue in puerrōis sue pncipio pater retrahere nitebat⁹. Itē exemplū de beata clara cui⁹ parētes in multitudine cōgregati violenter ad se retrahere ꝛ ad domū patris reducere conabantur.

De quadruplici genere tentationis.

Uīn ait maxille sit artifex dyabolus vt reuz ꝛ cōs artes suas exerceat in tentādo ita oēs modi tentationū ei⁹ rediguntur ad qttuor. q notant in ps. Nō timebis a timore nocturno ꝛ. Iō dicit glo. q ꝗdā tentatio leuis ꝛ occulta. q notat qn dicit. A timore nocturno. alia leuis ꝛ aꝑta. q notat qn dicit a sagitta volāte in die. Quedā grauis ꝛ occulta q notat qn dicit. A negocio pambulāte i tenebris. alia grauis ꝛ manifesta. q notat qn dicit. Ab incursu ꝛ demonio meridiano. Leuis ꝛ aꝑta dicit q dyabol⁹ in aliqs visibiles figuratiōes se trāsfigurās bōs. s. vel aliquos viros sanctos. pruocat ad aliquā leuitatē. Sicut in vita beati patris sic patet q oratiōi dyabol⁹ in specie fris apparēs. pruocabat eū ad silentiū fractionē. que vir sanct⁹ dyaboli se cognoscēs. adiurabat ei vt recederet ce quo fris strepidū in choro. Cui rūdit sato con tarde venire ideoq3 psallere ꝛ ita orte. Interrogat⁹ de quo tentatet eos in dormitorio dixit. facio eos nimis dormire. tarde surgere ꝛ foiunio officio remanere ꝛ ite3 di mūnda ꝛ cogitatōes. Sut. Dux⁹ ad refectoriū fasies sup mēsas plus ꝛ min⁹ fecit⁹ repetēdo dicebat.⁹ sic quidā faciebat munis comedere vt delīnqret. aliōs nimis min⁹ finirent vt in seruitio debiles esset. Duct⁹ ad loquitoriū lingua credo voluebe. ꝛ visuōs mirabilia. Sōni, pniēs. ait. Tu locus meus e⁹ est. cū eni fres ad loquēdū oueniūt ipsos tētare studeo vt vana se loquant⁹ ꝛ mutū se vbus iutilib⁹ īmisceāt. ꝛ vn⁹ aliū nō reprehēdit. Denīq3 duct⁹ ad capitulū frās āte hostiū otit. Tēc locū nō īgredior quia ibi loc⁹ maledictiōis ꝛ iferni⁹ mihi ē. q2 qd perdo i loco alio adq3 recipere amitto. Sepe dyabol⁹ tētat bōos de leuib⁹ ad grauiora puenit: vt bōs de vitiis oscilatos sic q aliquis frequēter ad maiora plabit greg. vn. mor. c. j. Du ociosa vba cauere negligim⁹ ad noxia puenimus vt pu⁹ aliena lōq libeat ꝛ postmodū detractōib⁹ eorū vitā ꝛ ... de qb⁹ loq̄mur lingua mordeat. q̄rēq3 aut vsq3 ad apertas oteūmelias erūpat. Dinc semīnant stimuli: oriunt rixe: accendunt faces odiorū. rūpat tota extinguit ocordia. Sepe enī de cosis actibus mala occasiōe subeūta puenit bōēs ad vba otumeliosa. ꝛ ab illis ad laborā mīq q̄nq3 ad gladios ꝛ ad mortē q2 a modica scintilla augetur ignis Eccli. x. Itē tentatio leuis ꝛ occulta. Ecro. ꝛ. vel⁹ vbis leuiaut locutib⁹. pcepit in mare. Demōes opant vero pter volūtatē sed vel⁹ verbis q̄ grauis deuotiōis excutit. Itē aūt vel⁹ vbis leuit locutib⁹ q̄ demōes de loco ad locū leuiter ostituuntur sic aliquā leuia vba vel facta excitāt leues mēbra. sed ad hoc eū ducūt vt mergant in mare. i. in amaritudine iferunt. Aliqñ enī demōes et se locitare sua subito prouocāt q ne nemo⁹ pt⁹ facta fuisse videtur. vt in aliqs credas esse. ꝛ vt credas se reuelatio q ei tentatio. Dyabol⁹ filius ē cuidā aiali mōstruoso. qō dicit maticora. q faciē hōis sibilū serpētis. corp⁹ leonis. caudā scorpiōis. velocitate autē volucris. ꝛes dyabolus tētās sibili, sycarnes h̄ūanas appetit ad oīssū. Itē hōis ꝛ sibilū serpētis. q2 pmo tentat scolēsti ꝛ sibilis vt vtinam ste q2 occuptētia eius sempra ꝛ supibia vite. Sic sic mea ordines dentiū. Corp⁹ leōis q2 detinet fortiter. Caudā scorpiōnis q2 i sine pugit neditur. volaris auis. q2 ofcurrit velocite. Deliter carnes appetit vt carnales voces atrociter. Tentat q dyabol⁹ leuit ꝛ occulte qn sub specie boni tentat. vt de leniōib⁹ ad grauiora peruenit. In vitispa legit q ei quidā fres veni sset ad beati antonij vt ab eo edificarent. de quibusdā reuelatioib⁹ sibi factis. Respōdit eis q fecerat ꝛ accidetis ... fuerat. Rūdit q̄ hoc reuelauerit ... decipere. Itē tentatio q̄ustr ista ꝛ duplex occulta vel ꝛ patēs. Tā dyabol⁹ crudelitate sua ꝑeeet vel ... in nobis sicut tētat q̄ cū videtur eis q̄ sit ... decipere ... pstatis infirmitate tētat patēter vt leo. i. pe. v. Aduersari⁹ vester dyabolus tam

tanq̃ leo rugiens circuit q̃rens quez deuoret. Et p̃s in psona christi loquẽtis de iudeis q̃ instigati a dyabolo christum psequebant ad mortẽ. ait. Aperuerũt sup me os suũ sicut leo rapi. ⁊ rugi. Tentatio ergo grauis ⁊ patens est qñ dyabolus apte tentat qd̃ fit multiplr. Uno mõ res corpales ⁊ visibiles ⁊ appetibiles oculis offerẽdo. Scdo mõ seipsum in corporeaz rerũ similitudines trãsformãdo. Tertio psonas christi angelorz vel sanctorz mẽdaciter represẽtando. Quarto mõ psecutiones ⁊ pugnas sensibiles p se vel p suos atrociter inferẽdo. Prima ergo tentatio sensualis est qñ dyabol⁹ offert oculis corpalib⁹ res visibiles q̃ prit animũ videntis allicere ad sui cõcupiscẽtiã. Sicut fecit beato francisco ostẽdens ei in via bursã magnã qsi pecunia multa plenã quã cũ socius eius suaderet accipi. ⁊ inde elemosynas multas fieri. sanctus phibuit sentiens machinamẽtũ dyaboli. sed cũ socius nõ q̃esceret falsa pietate delusus precepit sanctus. vt videret socius manifeste dyaboli falsitatẽ. quã leuãte fratre exiuit inde serpens. ⁊ postmodũ cito disparuit. Sic fecit beato antonio sicut legit̃ in vita ei⁹ cũ fugeret seculũ ⁊ iret ad heremũ. in via heremi inuenit discũ argenteũ. quẽ cũ recusaret accipe dicens esse insidias dyaboli. vt fum⁹ euanuit. Postea apparuit ei in ipsa via massa veri auri q̄ velut incendiũ fugit. Similit̃ cum obiicit aliis sensib⁹ sibi delectabilia sensualis põt dici illa tẽptatio vt qñ sonora auditui. odores olfactui. sapores gustui. suauia tactui. Per portas vrbis attentãt cape ciuitatẽ. vt abimelech de quo Iu. de. ix. dr̃. Appropinquãs porte vrbis ignẽ apponere nitebat̃. i. rerũ cõcupiscẽtiã. Itẽ similis est dyabolus obsidẽti ciuitatez q̃ circuit q̃o inueniat i muro debilius. Itẽ lupo vel leoni q̃ circuit ouile si inueniat aliquã apturã aut foramẽ p qd̃ intret ⁊ deuoret. i. pe. v. Uigilate q̃r aduersarius vester ⁊c. vbi distinguit glo. viij. genera tentationũ dicẽs. Circuit tanq̃ hostis obsidẽs muros clausos explorat an sit aliq̃ ps murorz min⁹ stabilis. cui⁹ auditu ad interiora penetret offert oculis formas illicitas ⁊ faciles ad voluptates. vt visu destruat castitatẽ. Aures p canora tentat vt molliat christianũ vigorẽ linguã cõuitio puocat. manũ iniuriis lacessentib⁹ ad cedẽ instigat honores terrenos pmittit vt celestes adimat: ⁊ cũ latent̃ nõ põt fallere. addit apertos terrores. i pace subdolus. i psecutiõe violentus. Si quẽ anim⁹ ds eẽ parat⁹ ad ipugnãdũ. Scdo mõ ipugnat sẽsus se trãsfigurãdo i diuersas rerz silitudines extra. vt eos quos ludificat sub specie mulierz. vt cũ trãsfigurat se i specie mulierz q̃ dicunt̃ vulgarit̃ fayete vl̃ striges. vel q̃ de nocte cõueniũt ⁊ choreas ducũt. vl qñ apparet p adiurationes nigromãticorz i diuersas rerz similitudines. vel qñ simplicib⁹ vt eq̃tes hastiludia agẽtes. vel vt fauni ⁊ satiri. vt vel familia q̃ dr̃ gallice herlequin. p qs trãsfigurationes maxime simplices decipe i multis locis solebãt. anq̃ denudarent̃ p p̃dicationes frequẽtiã. Tertio mõ ludificat sensus ⁊ tentat trãsfigurãdo se i similitudinẽ christi ⁊ aplorz ⁊ angelorz ⁊ alio𝔯 sctõ𝔯. vt sic mẽtiẽdo illos icautos seducat. ij. corin. xi. Angelus sathane trãsfigurat se i angelũ lucis. In vita beati martini legit̃ qd̃ dyabol⁹ appruit ei indut⁹ purpura ⁊ corona aurea coronat⁹. dicẽs ei q̄ esset christe q̃ ad terras descẽdẽs pmo voluit ei appere ⁊ adorari ab eo. Qui rñdit q̄ dñs ihs christe nõ pmiserat se vẽtu𝔯 i habitu regio ⁊ purpura. ⁊ q̄ nõ reciperet christũ nisi i ea forma i q̃ passus fuerat ⁊ p̃ferẽtẽ sue stigmata passionis. Quo audito. dyabol⁹ cõfusus abscessit. Itẽ i vitispa. cũ appereret i magna claritate i habitu regio cuidã patrũ dicẽs q̄ ad h̃ venerat ipse cũ esset christe vt eũ adoraret. ⁊ de h̃ lucrũ maximũ reportaret. Rñdit sanct⁹. christũ meũ quotidie adoro sic ipse scit tu aũt q̃s es. qd̃ audiens ipse euanuit feda relinquẽs vestigia. Itẽ cũ alteri patrũ similit̃ ⁊ i forma filii appereret. ⁊ filia diceret. ille clausit oculos dicẽs. fuge christũ nolo h̃ videre. suf ficit mihi si eũ videre possim i celo ⁊ silĩẽ fugit. Ad h̃ fac qd̃ habet̃ infra de orone. de pachomio. Itẽ i q̃dã ciuitate fuit q̃dã mulier sic seducta. Incepit ipsa aliquãdo apd̃ se cogitare q̄ eẽt mũda mulier ⁊ talis q̃ eẽt digna q̄ dñs aliq̃s sibi daret visibiles cõsolatiões. ⁊ cũ aliqñ eẽt sola i camera sua de h̃ cogitãs. visus ẽ ei fulgor maxim⁹ i camerã suã itrare. ⁊ cũ eo q̃dã rex pulcherrim⁹ cõstipat⁹ multitudie. xij. vl̃ religiosorz plurimorz hoĩz. dicẽs ipsi horrẽti q̄ ñ timeret. q̄ ipse erat ihs christe cũ discipulis suis veniẽs ad cõsolãdũ ipsam eã cũ multa blãda dixisset ⁊ multa ei pmisisset si i ei⁹ amore pseueraret ⁊ ipsa hoc ei se facturã pmitteret recessit pmittẽs q̄ eã sepe visitaret. similiter in sequẽti nocte venit ad eã solus. sollicitãs eã ad amplexus ⁊ federis cõmixtionẽ. Quia cõsentiẽte. fecit eã iurare q̄ nõ reuelaret alicui familiaritatẽ quam ostendebat ei plurima pmittẽs. Tertia nocte venit in mĩn⁹ speciosa forma ⁊ habitu. post in forma militis. post clerici. post rustici. post monachi. post goliardi. Cum autẽ videns se deceptam fuisse ad confessionẽ. veniẽs ad eã sequenti nocte fere insanire videbatur cõminãdo ei. sed nõ poterat eã opprimere vel extinguere vt volebat. Quotienscũq̃ aũt peccabat venialiter grauius magis ad eã accedebat ⁊ magis eã terrebat qñ aũt cõfessa erat ⁊ cõione recipiebat q̄ erat ei singulare remediũ ⁊ cõsolatio tũc diabolus a lõge stabat nec accedere poterat nec turbare vsq̃ quo in aliquo excessisset. Itẽ in vitispatrũ legit̃ q̄ btõ or apparuerũt demones sub specie celestis militie qsi de celo descẽdentes in curribus igneis quedam adducentes cum magna pompa ei dicẽtes eẽ christũ regẽ. Qui ait. Postq̃ omnia pfecisti vnũ restat tibi faciẽdũ. vt adores me ⁊ tollã te sic helyam in curru igneo te eleuãs ad celũ. Qui rñdit. habeo regẽ meũ quẽ quotidie adoro tu nõ es ille. Quo dicto tota illa multitudo disparuit. Itẽ quidã nouitius in religione multũ erat sollicitus de salute sua. De nocte aũt cũ alii dormirẽt vigilans deuote rogauit deũ ⁊ beatã virginẽ q̄ reuelaret ei de matre sua defuncta in quo statu eẽt credẽs q̄ dign⁹ eẽt q̄ fieret ei reuelatio pro eo q̄ aliis in lecto suo dormiẽtibus hora dormitionis vigilaret. Cũ aũt sic vigilasset fere vsq̃ ad matutinas apparuit ei diabolus sub specie bte virginis qsi ostẽdens matrẽ suã sub pallio suo. dicẽs eã ei⁹ precib⁹ liberatã. Itẽ cũ secũda nocte silr̃ vsq̃ ad dictã horã vigilasset apparuit ei in mi̅n⁹ decẽti silitudine: ⁊ ad vltimũ feda relinquẽs vestigia eũ ad turpia puocabat ⁊ ad tantã ex h̃ deuenit vigilãtiã ⁊ capitis debilitatẽ q̄ nisi fuisset ei discretorz cõsilio subuentũ grauiter periclitari potuisset in aĩa ⁊ corpore. Itẽ trãsfigurat se in speciẽ scõrz aplorz. aliqñ sicut habet̃ in miraculis btẽ virginis: ⁊ de iuuene quẽ diabolus decepit sub specie beati iacobi. Itẽ sub specie angelorz sicut in passiõe scẽ iuliane legit̃ q̄ cũ ipsa post multa flagella esset in carcere cathena maxima ligata: apparuit ei diabolus in specie angeli monẽs eã ad cõsensum prefecti ne periret: multas suasiones ei faciens ⁊ dicẽs q̄ erat angelus sibi ad h̃ a dño destinat⁹. Cũ aũt illa turbatã gemeret: facta est secreta vox ad eã dicẽs eũ esse diabolũ ⁊ q̄ eũ caperet ⁊ flagellaret donec ei diceret q̃s eẽt. Qui ab ea adeo est cũ cathena flagellatus ⁊ pedib⁹ depressus vsq̃ diceret ei veritatẽ: q̄ esset princeps demonũ: q̃ eos mittebat ad subuersionẽ christianorz. a quibus cũ victi essent flagellabat eos. Dixit etiã ei quos ⁊ qntos triũphos ⁊ a quib⁹ ⁊ quãtis psonis habuerat ipsa aũt ligãs eũ cathena manibus retro dorsum: eduxit eũ in mane secũ cũ euocaret̃ ad certamẽ vsq̃ ad forũ. vbi cũ eã argueret de maxima crudelitate dicẽs christianos debere eẽ misericordes: ipsa in maximã lacunã eũ piecit.

Itẽ in vitispatrũ legit̃ q̄ demones multis annis seduxerũt quẽdã fratrẽ in silitudine angelorz multa ei secreta reuelantes. Ad vltimũ cũ pr̃ suus veniret ad visitãdũ eũ secũ ferẽs bipennẽ ad scindẽdũ ligna: q̃ rediẽs deferret secũ puenit eũ demon dicẽs q̄ diabol⁹ debebat venire ad eũ trãsfigurat⁹ in silitudinẽ pr̃is sui ferens bipẽnẽ: vt eũ impugnaret ⁊ occideret. Cõsuluit ergo ei vt cũ preueniret cũ alia bipẽne ⁊ hoc de eo faceret qd̃ de ipso diabolus facere cogitabat. qd̃ cũ ipse fecisset pr̃e occiso. diabolus q̃ factũ ei cõsulerat tã enorme: suffocauit eũ. Itẽ sub specie epi ⁊ sacerdotis supra de purgatorio de milite tẽtato. Itẽ infra de oratione quõ tẽtauit in specie sacerdotis deferẽtis eucharistiã. Itẽ in specie iuuenis supra de eo q̃ secut⁹ est aquilã. Itẽ in forma moysi: sicut legit̃ in fine tripartite historie: q̄ quidã dicens se moysen missum ad liberationẽ iudeorũ infinitos seduxit iudeos: cõgregãs eos de diuersis locis faciens aliq̃ signa eis apparẽtia: duxit eos supra cacumen prerupte rupis pmittẽs eis q̄ sicut traduxerat eos per mare rubrũ. ita duceret eos p magnũ mare ad terrã pmissiõis. Qui cũ credidissent ei et vẽdidissent oẽs possessiões suas: ⁊ venissent ad terrã. vbi dictũ est cũ vxorib⁹ ⁊ filiis suis: iussit eis vt pmitterẽt se ⁊ sua labi in mare p decliuũ rupis. qd̃ cũ fecissent: alii a rupib⁹ alii a fluctib⁹ necati sũt. Quidã aũt negociatores superueniẽtes ⁊ eos necatos inueniẽtes: ascẽdẽtes ad eos qui nũdũ collapsi fuerãt: nũciantes eis necẽ aliorũ. Illi aũt requirẽtes actorẽ sceleris nõ potuerũt eum occidere: q̃r subito euanuit. Unde multi eorũ videntes se a diabolo deceptos baptisati sunt. Quarto diabolus qñ non potest alliciendo blandiendo: pmittẽdo mẽtiendo seducere. tũc p flagella ⁊ verbera. psecutiones: seditiones apertas tam per se q̃ per suos perturbare conatur. Per se quidẽ sicut apparet de Iob. Per suos vero sicut in principio nascẽtis ecclesie fecit per eos qui martyres occiderũt. Adhuc etiã sepe mouet cõtẽtiones ⁊ lites inter hoĩes: seditiones in vrbib⁹: guerras inter regna. tempestates in mari ⁊ submersiões hominũ: vt quos nõ potest occulte tẽtando vincere possit frãgere flagellando. In vita beati frãcisci legit̃ q̄ cum venisset Aretiũ ciuitatẽ: ⁊ seditione inter ciues exorta ppinquũ immineret excidiũ ciuitatis vidit scõs demones exultãtes: ciues illos cõtra se inuicẽ succẽdẽtes.

Cū aūt vir sanctus mandasset p sociū q ex parte omnipotētis dei ⁊ sui demones dēs recederent subito miro mō cives dēs vnanimiter in pacē assenserunt Quomō aūt ipsum sanctū demones afflixerunt. vt ipsum ab ōronis studio pturbarent. dictū est supra. Idē patet de beato antonio qui cū in cōuersionis sue principio in quodā sepulchro intrusisset se ibi solitariā vitā agēs. demones cū multipliciter tentauerūt apparentes ei sub diuersoꝝ aīaliū speciebus. Ad vltimū nō valentes eū deuincere. durissime flagellauerūt eum adeo vt a fratre q̄ ministrabat ei ad cōgregationē fratrū quasi mortuus portaret̄. Cū aūt fratres ad celebrādas eiꝰ exeqas cōuenissēt aperiens oculos ⁊ vidēs vbi erat. rogauit vt ad locū priorē denuo deferret̄. vbi cū nec aliis tentationibꝰ posset a demonibꝰ superari verterunt se in deformes similitudines flagellātes eū vsq ad mortē ⁊ cū sic esset imobilis. victi fugerūt. Cui christe apparens cū maximo lumine. ⁊ vires eius reparans cōfortauit eum. Cui dixit antonius. Vbi eras o bone ihū cū me sic demones flagellarēt. Rn̄dit ihs ei. Tecū erā. de tuo certamine ⁊ de victoria tua ⁊ demonū confusione gaudens. Item est tentatio grauis ⁊ latens vel occulta qn̄. s. demon ex crudelitate sua tentat grauiter sed ex astutia sua virus iniquitatis sue ⁊ deceptionū laqueos mira subtilitate occultat. vt seducat pš. In via hac q̄ ambulabā abs. la. mihi. Itē isidiat̄ i occulto q̄si leo in spelunca sua. hoc aūt fit multipliciter. Primo i vi imaginatiua diuersas species reꝝ vel imagines p̄sentādo. Secundo in memoria. Tertio in intellectu siue operatione rōnis. Quarto qn̄ fit cū negociatione rōnis. Primo itaq mō dyabolus opat̄. in imaginatiua imprimēs in ea diuersas reꝝ imagines in q̄s ipse dyabolus se trāsformat sicut in speculo imprimunt̄ imagines reꝝ extra. Vn̄ augus. in libro de diuinationibꝰ demonū. Demones inqt terrenoꝝ amatoribꝰ malefacta suadent miris ⁊ inuisibilibꝰ modis. p subtilitatē suā hoīum corpa nō sentientia penetrādo ⁊ se cogitationibus eoꝝ p q̄dā imaginaria imiscēdo. siue vigilātiū siue dormiētiū. Ludificat aūt hoīes tripliciter. Fm vim imaginatiuā vel fantasticā vt videant̄ hoībus res exteriores in aliaꝝ reꝝ species trāsmutate. vel ipsi hoīes videant̄ sibipsis in aliā reꝝ speciē trāsmutati. Sicut q̄dā incātatores artificio demonū faciūt ⁊ nigromātici p adiurationes demonū. Unde dr̄ q q̄dā incantator sic adiurabat demones q ipsi imprimebāt in fantasia hoīum q videbat̄ eis q vnꝰ galius q̄ filio trahebat festucā. traheret maximā trabē cū magnis funibꝰ. ⁊ cū incantator modicā ligaturā feni diuideret p plures particulas. videbat̄ aspicientibꝰ q diuideret equū suū p frusta ⁊ cū eis mitteret dicta frusta. p hospicia eis receptis postea recedēte illusione nihil inueniebant nisi modicas ligaturas feni. Ludificat aūt sic hoīes in fantasia eoꝝ imprimēs imaginez auis vel alteriꝰ aīalis. vt hō sibi esse videat̄ illud aīal qd̄ ipressit Sicut pz infra de cypriano de cōfessione quō mutabat se ⁊ alios in diuersas species. Et sic pz in passione eiꝰ ⁊ iustine v̄ginis nec tn̄ oculi v̄ginis ludificari poterant vel eiꝰ imaginatio. vel ei alius q̄ eēt apparere. Itē i vitispatrū legit̄ de machario egyptio q cū q̄dā hō adamaret vxorez alterius. nec posset eā ad illicitū coitū flectere fecit p maleficos vt mutata videret̄ in equā quā vir suus capistro ligatā adduxit ad machariū. q̄ adductores ⁊ discipulos suos arguit de h̄ q dyabolus eorū oculos ludificauerat. qz in muliere nullā videbat imutationez. Vngens autē eoꝝ oculos oleo bn̄dicto. viderūt mulierē i priori ⁊ nāli effigie quā habebat. Idē fere refert beatus aug. i lib. de ci. dei ⁊ de. doc christia. Scdo mō tentat ludificādo. se in diuersas rerū species trāsmutādo. ⁊ imaginationi se interius p̄sentādo. Vn̄ i ipsa tāq in speculo resultāt q̄si diuerse species in q̄bus se trāsformat ⁊ diuersi gestus siue in ōrone aut alibi. habētibus etiā oculos clausos. Sicut dicet̄ ifra de ōrone quō beato machario demōstrati sunt hoīes diuersimode ludificātes orātes ⁊ q extra p̄sentabāt intra in corde resultabat. Tertio mō ludificat ⁊ tentat in fantasia p imagines somnioꝝ p diuersas visiones aut mulieꝝ. aut alioꝝ p q̄ illud in somno videāt dormiētes. Sicut fecit forsitā ille spūs q̄ missus est ad decipiēdū achā. q̄ dixit Ero spūs mēdax in ore oīuz pphetaꝝ vt subinferat alia. In vitispa legit̄ q cū q̄dā fratres indiscrete abstinētes viderent visiones. venerūt ad abbatē antoniuz vt q̄rerēt de visionibꝰ suis. quoꝝ asinus mortuꝰ est i via. q̄ puenientes eos dixit eis de morte asini sui ⁊ cū q̄rerēt quō h̄ sciret dixit q dyabolus h̄ ei reuelauerat p somniū. dicēs q eoꝝ visiones erāt nō dei reuelationes sed demonū illusiones. Itē in vitispa legit̄ q demones quēdā fratrē sic illudebāt. q qnciūq fratres debebāt cōionē corpis ⁊ sanguinis dn̄i recipe. apparebāt ei demones somniātido i specie mulieꝝ illudētes ⁊ polluētes eū. Cū āt ɔsulerēt p̄res q̄d sibi sup h̄ eēt faciēdū. inq̄rētes de statu eius ⁊ inuenientes q h̄ nō accideret ex cibi ⁊ potus supfluitate. sed ex diaboli illusione iudicauerūt hoc fieri. Et cū ɔsuluissent ei q nec pp̄ter hāc cām cōicare dimitteret diabolus ei postea nō illusit ex h̄ manifestās q h̄ faciebat vt eū ab oī bono ipediret. Itē legit̄ in vita btē marie de ogni. q demon meridianꝰ cuidā amico suo de nocte apparebat in luce angelū se trāsformās. de quibusdā vitiis eū reprehēdēs ⁊ q̄dā bona suadens p̄mo. ⁊ multa vera p̄dicēs postea eū stringēs candētes hemoib ad miserabilē cōclusionē fratrē illū adduxisset nisi ancille christi fuisset h̄ reuelatū. Cū ipsa diceret h̄ eē diaboli illusionē: ille ɔtra dicebat eē spūsscī reuelationē: q̄ tot bona ei suaserat. Cū autē illa se trāstulisset ad solitā ōronē cum oraret de nocte in cella sua astitit ei diabolus falso lumine obumbratꝰ. Cui cū diceret ingterrita Quis es tu aut quo noīe vocaris ille intuēs eā toruo vultu ait Ego sum ille quē tuis p̄cibꝰ ad te venire fecisti. cui amicū meū abstulisti q̄ somniū vocor. Ego enī sum q̄ maxime religiosis i somnis appareo multa eis reuelo vt lucifer appareo multas falsas cōsolationes adhibeo vt mihi credāt ⁊ obediāt: ⁊ in elationē inducāt q̄si digni p̄e aliis diuinis ɔsolationibꝰ ⁊ reuelationibꝰ ⁊ angelicis collocutionibꝰ. Illū aūt amicū meū ab oī bono pposito deiecissē ⁊ de eo volūtatē meā fecissem nisi tu eū mihi abstulisses. Secundus gradus tētationis est in memoria qn̄ diabolus pcurat q̄ in memoria veniāt preterite delectatiōes: vel p imaginatiuā vel aliā: vel ea q̄ hō audiuit vel vidit preterito tp̄e: q̄ prīt hominez mouē ad ad aliqd̄ petrū opis vel delectatiōis. sicut facit somniare esurientē q comedat vt expergefactꝰ magis esuriat ⁊ vigilās qd̄ appetit ad mentē reducat sicut dicit̄ Isa. xxix. Sic tētabat filios isrl̄. Exo. xvi dicētes: Utinā mortui essemus in egypto: qn̄ sedebamꝰ sup ollas carniū ⁊ comedebamꝰ panē in saturitate. Silr̄ Nu. xi. Quis dabit nobis ad vescēdū carnes: recordamur pisciū quos comedebamus in egypto in mentē nobis veniunt cucumeres ⁊ pepones porriq ⁊ cepe ⁊ allia ⁊c. Reducit autē diabolus ad memoriā res factas aut mulierū spēs aliqn̄ visaꝝ. Sicut faciebat btō bn̄dicto. ii. dial. ii. ca. Cū btūs bn̄dictus fugisset seculū: ⁊ eēt solus in heremo: diabolus tētauit eū sub specie merule auis: q̄ vultui eiꝰ importune insidebat Quā cū fugasset facto signo crucis aue recedēte subsecuta est maxima carnis tētatio: ⁊ improbissima de q̄dā muliere quā aliqn̄ in seculo viderat: ita q fere victus ad seculū volebat redire. Sed respectu diuine grē ad se rediēs: ⁊ nudatū se inē vrticas ⁊ vepres piciēs p vulnera carnis curatus est a vulneribus mētis. Itē in vitispatrū abbas moyses ita improbe tētatus fuit: q in cella sua non poterat stare p̄e tētatione carnis: sed fugit ad abbatē Isidō: q̄ facta oratiōe sua dixit ei q ascēderet ⁊c. vt supra. Itē in vita bti hiero. legit̄. q cū ipse eēt in vastissimo heremo adherēs terre: ⁊ mēbra eiꝰ terre adherētia: ⁊ p̄e ieiuniis pallida ⁊ q̄si mortua ⁊ frigida: ⁊ calore sol' q̄si adusta: sola libidinis tētatio improba eū quiescere nō sinebat. Sed cū ipse esset ibi sociꝰ ferarū ⁊ scorpionū solus videbat̄ ei sepe q ipse esset inter choros psallētiū puellarū. Itē in vitispatrū de btō arsenio legit̄: q cū q̄dā mulier romana diues ⁊ nobil' venisset ad ipm vidēdū in deserti egypti: ⁊ vix potuisset obtinē ab eo alexādrinꝰ p̄triarcha vt eā vellet videre: cū ipsa arguta ab eo q pro vidēdo ipm ɔsumpsisset tantū laborē: rogaret in recessu suo vt eius memoriā haberet: rogauit scūs ea audiēte q deꝰ deleret de corde suo in perpetuū eiꝰ memoriā: q̄ pro h̄ verbo q̄si desperās: ɔfortata est a theophilo alexandrino ep̄o et asserēte q h̄ dixerat scūs arseniꝰ ne eius memoria eēt occasio feminee cogitatiōis ⁊ carnalis tētatiōis.

Tertius gradus tētationis est qn̄ intellectus humanus accipit a fantasia similitudines rerum: quas ei diabolus fantasia mediāte ministrat. vel forte quia diabolus per subtilitatem nature suū intellectum suum plenum formis rerum applicat humano intellectui. q̄ est sicut speculū susceptibile oīuz formarū q̄ applicant̄. sic est de duobꝰ specul' sibi inuicē oppositis: forma q̄ est in vno resultat in alio. Sic potest esse in aīa: q formas ⁊ spēs quas vult ei diabolus presentare: exhibet in intellectu suo. Sic etiā potest eē in aīa q diabolus volens ei repsentare species aliquas ad tētandū intellectū suū applicat quantū potest humano intellectui tanq̄ speculū speculo: vt in ipso resultēt ita subtiliter vt videatur homini q sint cogitationes sue. Cassianꝰ in libro collationū: Non est mirum spiritum insensibiliter coniugari aīe ad suadendū q̄ sunt placita ei Est enī inter eos sicut inter hoīes q̄dā silitudo substantie ⁊ cognatio. Nunq̄ autē sibi simul vniri ita vt alter alterius sit capax possibile est hoc enī soli deo ɔuenit. Hanc autē applicationē fm cū aūt forte facit diabolus qn̄ tētat de rebus pure spūalibꝰ q̄ nō apprehēdunt̄ imaginatione corporali. vtpote de fide ⁊ spe. Hec autē tētatio ɔtingere potest duobꝰ modis. Uno modo qn̄ tētat ipse diabo

tus sine oratione rōnis hoīs. Alio mō cū q̄dā ratiocinatione ⁊ argumētatione. Primo mō tentat simplices q̄n s. dyabolus applicans se humano intellectui cū q̄dā obscuritate vmbrosa. obscurat eū ⁊ obnubilat. vt in maximā insticiā veniat. vel accidā. vel nimiū timorē. vel obliuionē eoꝝ q̄ sciunt. vel q̄ scire debet sicut fit in energuminis. qui mēte patiunf. Vñ Cassi. vbi supra. Energumini qui dā sic a demonib⁹ vexanf. vt ea q̄ gerūt ⁊ loquunf nequaq̄ꝫ intelligunt q̄dā vo norunt ⁊ postea recordanf. Itē quorūdā intellectū sic cōnubilat vt faciat eos hesitare in fide ⁊ in his q̄ ad fidem pertinent. Alios inducit in tātā amaritudinē tristicie vel meroris. vt nullā cōsolationē recipiāt. sicut fit q̄nq̄ꝫ cōtra melancolicos. ⁊ infirmos q̄bus aliq̄n videf q̄ oēs cōspirauerūt in mortē ipsoꝝ. ⁊ illi q̄ salutē ⁊ pacē eoꝝ in toto posse ꝓcurāt. Itē alij sic inuoluunf in oib⁹ factis ⁊ dictis vt semp timeāt se peccare mortaliter ⁊ vix volūt vel p̄nt credere vel fidē adhibere ɔsilijs melioꝝ. Alij sic se deo reputāt in oib⁹ displicere q̄ in nullo meritū h̄re se credūt. vel nūq̄ꝫ posse salutē acq̄rere. Alios in desperationē inducit ⁊ ex desperatione semetipsos interimūt. submergūt. suffocāt. vel suspendūt. Sicut p̄ꝫ de chaym et iuda. ⁊ achitophel. Q̄ꝫ aūt dyabolus etiā viros sanctos nitif i desperationē inducere. patet ꝑ hoc q̄d in vita beati Antonij legitur. Ubi dicif q̄ cū oraret vidit se raptū ⁊ ꝑ aera deduci ab angelis. ⁊ vidit infinitos demones ei occurrere ⁊ peccata adolescētie replicare ⁊ augmētare. ⁊ eū de his accusare. ⁊ cū ecōtra angeli dicerent. ea ꝑ dei misericordiā sunt sopita. sed si q̄d haberēt ex quo factus fuerat monachus illud obijcerēt. ipsi multa falsa imponebāt sꝫ cū angeli libꝝ cōscientie vel cōsensus eius euoluerēt. ⁊ de his q̄ obijciebant nihil inuenirēt. cōfusi ⁊ obmutescētes demones recesserūt. ipse aūt Antonius inuenit se vt prius erat. Itē i vita beati Berñ. legif cū ipse grauī infirmitate laboraret. vidit se raptū ad summum iudicē. cui cū p̄sentaref. affuit sathan multis accusationib⁹ eū improbissime pulsans. Cū aūt oīa quecūq̄ꝫ habebat sathanas contra sanctū dixisset. nihil perterritus r̄ndit. Berñ. fateor nō sum dign⁹ nec ꝓpriis meritis possum obtinere regnū celoꝝ. sꝫ duplici iure obtinet illud dñs meus iesus christus. hereditate p̄ris ⁊ merito passionis. altero sibi cōtētus est. ⁊ alteꝝ mihi donat. Itē q̄cq̄d agāt merita mihi misericordia dñi sup vitas. hoc autē audiens sathanas. cōfusus recessit. Itē in vita beati Martini. cum angeli ducerēt aīam sancti in padysum. occurrerūt infiniti demones eū accusātes ⁊ eū detinere volētes. sed cū nihil suū inuenirent in eo. cōfusi recesserunt. Itē alios cōtra charitatē inducūt. alios i amaritudinē odij. inuidie vel rancoris. Sicut iudeos dicētes de dño. Grauissim⁹ est nobis etiā ad videndū. q̄m dissimilis est alijs vita illius. Exēplum ad hoc q̄ aliq̄ de fide cōtra fidē tentāf. Uir q̄dā lr̄atus ⁊ bon⁹ religionē ingressus. in nouiciatu suo sic fuit tentationis laqueis inuolutus. vt cogitaret. vtrū mundus esset aliq̄d nisi somniū. vtrūꝫ ipse animā haberet. vtrū etiā deus esset. de his dolebat ad mortē. ⁊ per hoc fere in desperationē cadebat. vel ad sui occisionē videbanf inducti. nisi sanioꝝ cōsilio credidisset dicenti sibi q̄ ex quo illa cogitatio q̄ est dyaboli tentatio displicebat sibi potius erat martyriūꝫ q̄ꝫ culpa. q̄m sicut ait Greg. Tentatio cui nō cōsentif nō est peccatuꝫ. sed mā exercende virtutis. Itē mulier q̄daꝫ nobilis ad hereticę prauitatis inquisitorē accedens. petiuit vt cōbureref tāq̄ꝫ heretica pessima deterior oīb⁹ illis q̄ pro infidelitate vel heresi cremabātur cū lachrymis multis asserēs q̄ ⁊ de articulis fidei. ⁊ de sacramētis pessima cogitabat. Inquisita si hec ei placebāt vel si acquiescebat illib⁹. R̄ndit q̄ potius vellet esse mortua ⁊ bene volebat comburi. vt ab istis posset penit⁹ liberari. Cū autē diceref ei q̄ ista ɔtēneret ⁊ cor suū trāsferret ad alia cogitāda ɔsolationē recipiēs plene fuit ab omnibus liberata. Itē quādoq̄ꝫ fit hec tentatio in memoria cū argumentatione. vel ratiocinatione. puta q̄ dyabolus probat ꝑ aliqua verba scripture que prima fronte videnf fidei repugnare. vl̄ ꝑ aliquas naturales ⁊ philosophicas rationes impossibile esse sic vt fides tenet circa articulos fidei ⁊ ecclesie sacramenta vel quādo in aīa est strepitus malarū cogitationū ratione ꝑ dyaboli procurationē alicui occupata. vl̄ nō corrigente. vel negligēte reprimere seu repellere differēte. Hiere. iiij. Usq̄ꝫ quo morabunf in te cogitationes noxie. Itē quādo probat aliquibus verisimilibus rationibus vel auctoritatibus aliquid in q̄d debeat intellectus faciliter assentire. Sicut domino quē rationabileꝫ iudicabat. quicq̄d ei suggerebat auctoritatibus cōfirmabat Matth. iiij. ⁊ Luce. iiij. Sicut etiā legitur in passione cypriani ⁊ iustine quomō dyabolus in specie virginis apparens beate iustine ꝓbabat auctoritatibus noui ⁊ veteris testamēti matrimoniū melius esse v̄ginitate. Itē in hystoria iosaphat ⁊ barlaā dr̄ q̄ cū rex auēnyr si posset iosaphat filiū suū a christianitatis proposito reuocare cōsilio theode magi seruiētib⁹ qui ei ministrabāt expulsis posuit cum eo puellas speciosissimas. qui cor eius emollirēt ⁊ ad amorē suū ipsum allicerēt theodas etiā ad iuuās demones misit q̄ cū interi⁹ inflāmarēt ⁊ mulieres exterius. inter q̄s vna nobilior ceteris ⁊ speciosior filia regis suadendo ei ꝓmittebat q̄ fieret christiana si ɔsentiret ei matrimonialiter copulari ⁊ diabolo linguā ei⁹ mouēte ꝓbabat auctoritatib⁹ noui ⁊ veteris testamēti optimū esse mam monū dicēs verba Ap̄li. Honorabile ɔnubiū ⁊c. Cui tñ iosaphat nō assensit.

De occasione tētandi. DIS. VII.

Uia nosipsi sepe demonib⁹ occasionē dam⁹ nosmetipsos tētandi ideo expedit ostēdē quib⁹ modis. vt nobis diligēti⁹ caueam⁹. Primū est ociositas Quē enī nō inuenit diabolus occupatū in ope diuino. libēter occupat in suo. Ideo Hiero. Semp aliq̄d boni facito vt te diabolus inueniat occupatū. Grego. Cū ociosam animā callidus tētator inuenit ad eā q̄si occasionib⁹ allocutur⁹ aduenit. Poeta. Res age tutus eris. Idē. Ocia si tollas periere cupidinis artes. Math. xij. Intrat sp̄us inmūdus domū vacantē. In vitis pa. cuidā sem data fuit gr̄a vt videret q̄ fiebāt. q̄ vidit demonē ad hostiū celle cuiusdā fr̄is venientē. ⁊ q̄diu frater erat occupatus in meditationib⁹ nō poterat intrare. sed stabat ad hostiū expectās. Cū aūt frater ille cessabat a meditationib⁹ demon intrabat. Secūdo dat occasionē tētandi amor vane gl̄ie vel laudis humane sicut habef exemplū. ij. Paral. xxxij. de ezechia q̄ gl̄iabaf de portēto solis. Recipiens aūt a nūcijs regis babylonis ad ostentationē ostēdit eis oīa bona sua. Vñ ibi dicif. Dereliq̄t eū dñs vt tētaref ⁊ nō fieret oīa q̄ erāt in corde suo. Eccl̄i. xxvij. Ne collaudes virū h̄ enī est tētatio hominū. Tertio presumptio eoꝝ q̄ sunt in ɔiugio q̄ presumunt posse cōtinere p se. cū nō possint nisi deus dederit ij Cor. xij. Reuertamini in idipsum ne vos tentet sathanas ⁊c. Uel presumptio est cā tentādi ⁊ cadendi. sicut infra de oratione patebit de monacho arrepto. Quarto occasionē tētandi dat somnolentia ⁊ pigritia. Vñ multotiēs excitabat dñs apostolos ⁊ incitabat ad orationū vigiliam ⁊ instantiam īminēte tentatione Math. xxvj. ⁊ Marci xiiij. Uigilate ⁊ orate ne intretis in tentationē. Quinto nimia securitas. Ezech. xxxviij. dicit diabolus. Ueniam ad securos ⁊ quiescentes. Judith. viij. Intrabimus ad securos. Hiero Tunc maxime oppugnaris cū te impugnari nescis. Sexto nimia implicatio ⁊ dilectio terrenoꝝ. Gen. iij. Serpens supra pectus suū graditur qui solebat ire erectus querens deuorare eos qui adherēt terre. Isa. lxv. Serpenti puluis panis ei⁹. Septimo curiositas sensuū ⁊ in cautela exponendi eos. Sicut patet in prima tentatione Genes. iij. Uidit mulier ligniꝫ. Diabolus est vt abimelech qui appropinquans hostio ignem supponere nitebatur Ezech. xxxviij. Ascendā ad terram que est sine muro. Item in cautela alios male ⁊ indiscrete iudicandi ⁊ aspernandi dat occasionē tentandi. Sicut fecit senex ille qui inexpertus tentationib⁹ mouit iuuenē vsq̄ꝫ ad desperationem dicens: q̄ esset indignus habitu monachi eo q̄ tentaretur turpiter a spiritu fornicationis. De quo dicef infra de indiscretione. Octauo boni propositi fractio ⁊ asperitatis assuete emollitio. Mat iiij. Dic vt la. i. pa. fiant. Hoc dixit dño tentator. q. d. Dura mollifica: aspera relaxa. Hostes q̄n vident aliquā fracturā in muro castri ꝑ illam ingredi molinnf. Vñ sup illud. j. Pe. v. ei. Tanq̄ꝫ rugiēs circuit ⁊c. dicit glo. Nō audet diabolus aggredi hoīes duros ⁊ asperos asperitate penitētie inuolutos: sed molles ⁊ dissolutos vt aq̄.

Nono dat occasionem tētandi hominis instabilitas. ⁊ motuū exterioꝝ leuitas: ꝑ q̄ iudicat diabolus de interiori leuitate: ⁊ q̄ leuiter poterit hominē ad malū inclinare. Si hō est leuis ipse est vētus q̄ cito secū rapit leuia. Exo. x. Uentus vrens leuauit locustas. Psal. Sicut puluis quē proijcit vētus a facie terre. Leuis est: ⁊ leues rapit: ⁊ per nature sue leuitatē leuiter dicta vel facta cognoscit. Orige. sup illud Job. ij. Circuiui terrā tanq̄ꝫ sp̄us volās: ⁊ ea q̄ dicunf voce extra audiēs vel q̄ in opib⁹ fiunt cūcta sciens ⁊ videns: ea vō q̄ in corde tractanf nesciēs. In coll. p. Cassi. ipsas cogitationes q̄s demones ingerūt: vtrū suscepte vel quō suscepte sciūt nō ꝑ ipsius aīe naturā: nō ꝑ ipsi⁹ aīe motū in medullis latentē. sꝫ ex motibus indicijsq̄ꝫ corporis deprehēdūt: vt puta si castrimargiā suggerunt suadent monachū ad fenestrā vel ad coquinā curiosius aspectare si audierint eū de cibo loquentē: fornicationē suggerūt si viderint eū carne cōmotū petulanter aspicere aut loq̄ aut tāgere: ⁊ similiter in ceteris vitijs q̄d etiā aliq̄n a viris prudētib⁹ deprehēdif. Cogitationes aūt q̄ in intimis aīe sensib⁹ nondū ꝓdierūt: adire vel cognoscere omnino non possunt.

¶ De remedijs contra tentationes. DIS. VIII

Diso de tentationibus ꝛ de his ꝙ dant occasionē tentandi. videndū est de remedijs cōtra tentationes. Necesse est enim aīam esse munitā ad se sollicite defendendū sicut hostes nostri multas habent artes ad nocendū. Sicut ait paulinus eps ad Aug. Hostis noster qꝛ mille habet artes nocēdi tā varijs repugnādus est telis ꝙ varijs nos impugnat insidijs De turre dauid.i.ecclesia turrita. dicit Cant iiij. Mille clypei pendēt ex ea ōis armatura fortiū. Isti clypei sūt multimoda munimēta cōtra diuersa demonū tentamēta. Primū ergo munimentū per qd vincit tentatio est fides sicut docet primus pastor ecclesie.i.pe.v. Aduersarius vr dyabolus tanꝙ leo ru. cir. ꝙ. quē deuo. cui resistite fortes in fide. Itē Apost. Ephe.vi. In oībus sumētes scutū fidei. in quo possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere Hebre.xi. Sancti p fidē vicerūt regna. Fides habens crucifixum pro vexillo ostendit militi vel pugili coronā pro mercede ꝛ patibulū inferni. Gen.l. Ysachar asinus fortis habitans īter terminos ex vna pte respiciēs pmiū. ex alia supplicium ij. Paral.xv. Confortamini ꝛ nō dissoluant manꝰ vestre. est enī merces opi vestro. Secundū est spes diuine misericordie. ꝛ cōfidentia de adiutorio dei. ps Ad te dñe leuaui aīam m d.m. in te cōfi. ꝛc. vniuersi ꝙ te expectant nō cōfundent. Exo xiiij. Dñs pugnabit pro nobis. ij. Paral. xx. Nō est pugna vestra sed dñi. Sequit. State cōfidēter videbitis auxiliū dñi sup vos. Ubi ponit exēplū elegans de victoria hostiū ppter confidentiā iosaphat Isa.xxx. In silentio. ꝛ in spe erit fortitudo nr̄a. Tertiū est timor sollicitans. Quādo enī tētatus timet ne si victus fuerit offendat deū. damnet. ꝛ ab hostibꝰ confundatur pugnat viriliter. ꝛ deus illū adiuuat. Eccl xxxiij. Timētibꝰ deū nō occurrent mala. sed in tentatione deus illū cōseruabit ꝛ liberabit. De hac mā supra. Timor. Itē supra. de timēdo iudicio. Quartū est virilitas velociter resistendi. Poeta. Principijs obsta sero medicina parat. Cū mala p longas cōualuere moras. Qñ cito latrūculus incipit intrare domū resistendū est ei ꝛ non debet hō pmittere ꝙ domū effodiat. Pugil qñ cito videt aduersariū suū velle ipsū percutere obsistit ei. beatus enī est ꝙ allidit paruulos suos ad petrā. Qui vult serpentē occidere caput eius velociter atterit. i. nunciū tentationis. Greg mor. Lubricus est antiquus hostis ꝙ nisi capite teneatur. totis visceribus illabit. Ephe.iiij. Nolite locum dare dyabolo. Jacobi.iiij. Resistite dyabolo ꝛ fugiet a vobis. Notandū tamen ꝙ qñqȝ vincit tentatio fugiendo specialiter tentatio carnis. i. cori. vi Fugite fornicationē. Eccs.xij. Qui timet deū effugiet illā. f. mulierē p quā signat concupiscentia carnis. oportet enī effugere oēs occasiones. Nota tentatio de diuitijs habēdis vincit diuitias contēnendo ꝙ fit p molestias patiēdo. ꝙ p delitias. fugiēdo. Quintū est oratio. tā ppria ꝙ̄ bonoꝝ. Oratio qdē ppria sicut docet saluator. Matth xxvi. Uigilate ꝛ orate ne intretis in tētationē. i. pe. iiij. Uigilate in oronibꝰ. Euidentissimū exēplū habemus. Exo.xvij. de oratione moysi. De hac materia infra. Oratio. Itē oratio bonoꝝ fugat tentationes demonū Sap.xviij. Tetigit autem iustos tentatio mortis. sed nō pmansit. pperans enim hō sine querela ꝛc. In vita marie de Oig. legit ꝙ dyabolus quādā sanctimonialē simplicē tentauit. Primo immūdis cogitationibus. ꝛ ad vltimū blasphemosis. ita qd se omnē amisisse fidē credebat ꝛ omne fastidiebat desperata. nec cōfessionē peccatoꝝ poterat facere. nec eucharistiā recipere nec verbū pdicatiōis audire. quā cū alie sanctimoniales adduxissent ad dictā mariā ꝛ pro illa orasset. nec liberationē sic obtineret. cogitauit fortiori potentie fortius remediū adhibendū. ꝛ ꝙ hoc genus demonū vt dñs dicit nō eijcitur nisi in ieiunio ꝛ oratione. fortius se afflixit virgini cōpatiens p xl. dies nihil māducās nisi bis vel ter in septimana. in oratiōe ꝛ lachrymis se mactauit. ꝛ relicta virgine ille teterrimus spiritus cū multa confusione cōpulsus est ab angelo venire corā ea miserabiliter vt videbat afflictus. Uidebat enī ei ꝙ euomuisset oīa interiora sua. ꝛ ꝙ portare cōpelleretur oīa intestina sua sup humeros suos. Omnipotens enī deus aliquādo vult ostendi p signa exteriora visibiliter ꝙ fiunt interius inuisibiliter Rogabat autē eā vt eius misereret ꝛ ei quācūqȝ vellet pniām iniungeret. qꝛ ad eā perficiendā cogebat. Sup hoc autē requisito cōsilio a quodā magistro eius cōsiliario ꝙ ei dicebat ꝙ in desertū eū emitteret. alius feruētior superueniens dixit nō sic euasurū illū pditorē. sed mittēdū esse in infernū. Cū autē ipsa illuc eum mitteret. ꝛ sic cū vlulatu maximo descēderet. infinitū clamorē malignoꝝ ipsa in spū audiuit ad ruinā illiꝰ magni pncipis. Ego aūt pdicta liberata facta cōfessione aīo libenti. ꝛ recepta cōione ad suum monasteriū est reuersa. Sextū est scripture sacre lectio. ꝛ sacrorū verborū recitatio. Dñs enī tētatorē noluit fortitudine superare sꝫ auctoritatibꝰ vicit. Matth.iiij. ꝛ Luc.iiij. Sap vi. Melior est sapiētia ꝙ vires Et.vij. Sapientiā non vincit malitia. Et.ix. eiusdē Ea tamen forte dedit ei vt vinceret ꝛ sciret qꝛ potentior omniū est sapiētia. hoc tētatū iustū non dereliquit. Septimū est cōfessio. Ad hoc multe auctoritates rationes ꝛ exempla adducunt infra Cōfessio. Octauū est cordis humilitas ꝛ operis. Luctator ad hoc se inclinat vt aduersariū suū vincat ꝛ deiciat. sicut humilis. In vitis patrū vidit Antonius mundū plenū laqueis diaboli ꝛ cū clamaret ad dñm ꝙs eos euaderet respōsum est ei ꝙ sola humilitas. Itē in vitispatrū cuidā fratri apparuit diabolus trāsformatus in angelū lucis ꝛ dixit ad eū Ego sum gabriel missus ad te: Ille respōdit: Uide ne ad aliū mittaris. qꝛ nō sum dignꝰ vt angelus mittatur ad me. Itē ibidē: cū vellent demones seducere senē quēdā dixerunt ei Uis videre christū. Ait: Anathematizo vos ꝛ ipsum de quo dicitis: qꝛ christo meo credo dicēti: Si dixerit vobis: ecce hic est christus: nolite credere. Qui cōfusi disparuerūt. Itē in vitispatrū qdā senex litigabat cū demonibꝰ videns eos manifeste: ꝛ vincēs tētantes. ꝛ cū transfiguratꝰ diabolus diceret: Ego sum christus. ꝛ ille responderet claudens oculos: Christū nolo hic videre: sed in futura vita. cōfusus diabolus disparuit ad hec verba. Itē de illo fratre qui cū p triduū pstratus flens orasset: ꝛ dicerēt ei cogitatiōes sue ꝙ magnꝰ effectus eēt clamabat dicēs: Ubi sunt nūc peccā mea que ego feci. Si āt replicarēt ei suas negligētias: dicebat ꝙ ppter quā seruitiū dei pietas miām ei faceret. Cū apparuerūt demones dicētes se turbatos in eo ꝙ cū eū extollerēt: ipse se deprimebat. ꝛ cū eū deprimerēt: ad altū mēte dei ascēdebat. Nonū est cōsideratio exēplorū. In prelijs solent militibꝰ pugnātibꝰ recitari pbitates predecessorū suoꝝ: vt ad preliū animent. Jac.v. Exēplū accipite frēs exitus mali lōganimitatis: laboris ꝛ patiētie pphetas. Decimū est laboris occupatio: Poeta: Labor improbus oīa vincit. Unū homini post lapsum indictū est laboris exercitiū. Gen.iij. Itē in vitis patrū cū tētationes fornicationis impugnarēt quēdā fratrē ante singuli finxit in luto formā mulieris: dicēs: Ecce vxor tua. Oportet ergo te ī duplo plus laborare ꝙ̄ ante: vt habeas vnde pascas eā. Ubi cū fecisset: supposuit ꝙ vxor illa peperisset ei filiam: ꝛ sic triplicauit laborē. ꝛ sic deinceps vsqȝquo deficeret: nō valens ferre tantū laborē. ꝛ tunc dixit cogitationi sue: Si nō potes hunc laborē sustinere: neqȝ mulierē requiras. Uidens autē deus eiꝰ feruēs propositū eū a tētatione liberauit. Bern. ad frēs de monte dei: Rusticus habēs duos neruos fortes laceratos exteriora non sentit: hoc facit vsus: vsus facit exercitiū: exercitiū vires ī oī labore subministrat. Undecimū est discipline rigor. Bern. Quid mirū si hoste debilitato p disciplinā tu fortior efficeris: Ideo sci mirabiliter fuerunt rigidi in custodia discipline. sicut patet de sancto antonio hylarione ꝛ alijs.

De btō benedicto legit: ꝙ cū sensisset tentationē in carne: nudū se pijcit inter vepres ꝛ vrticas: vt p vulnera carnis extingueret ardorē mētis. De btō frācisco legit: ꝙ cū tētationis motū modicū prosensisset: cum chorda sua durissime se verberās dicebat corpori suo: Eya frat asine: sic te decet atteri: sic durū subire flagellum: postmodū in fossā extens nudū se volutabat in niue. ꝛ cōpingēs septē massas de niue dicebat: Ecce ista ē vxor tua. Iste quattuor sūt duo filij ꝛ due filie. Iste due alie seruꝰ ꝛ ancilla. oēs istos festina induere qꝛ frigore moriunt. si āt tāta te sollicitudo molestat: pcurꝰ vni soli dño serui. Quo facto tētator victꝰ abscessit. ꝛ vir scūs sic plene victor extit ꝙ nunqȝ deinceps aliqd tale sensit. In vitispa. cū qdā iuuenis grauiter tētaret: nec aliquo modo posset flāmā extinguere: abbas monasterij precepit cuidā viro graui ꝛ aspero vt eū insectaret verbis. iurgijs iniurijs: ꝛ querimoniā deponeret cōtra eū. ꝛ testes aduersus eum loquerent. Ideo iuuenis flebat quotidie maxime pro eo ꝙ nullus ei credere vel cōpati videbat. Cū aūt post annū interrogaret qualiter esset ei: Respōdit: Pape mihi viuere nō licet: ꝛ luxuriari licebit. Et sic p artē abbatis suppressa libidine saluatus est.

Duodecimū est feruor charitatis. Cant.viij. Fortis est vt mors dilectio ꝛc. Aque multe nō potuerūt extinguere charitatē. Poeta: Omnia vincit amor. Greg. moral. Qui charitate adheret veritati nullo modo potest subijci vanitati. Nota: Musca non audet insidere sup ollam feruentē aut sup scutellam nimis calidā. Infra de feruore orationis. Tredecimū est spūalis iocūditas mētis que tentat diabolus de molestijs. i. Mach.iij. Judas machabeus preliabat preliū israel cū letitia ꝛ vincebat. In vita beati antonij legit ꝙ cū dñs ostendisset beato antonio diuersas artes ꝛ fallacias diaboli: subiunxit Una est rō vincēdi inimicū. spūal letitia. Quartūdecimū est virtus passionis christi ꝛ sancte crucis. Quintūdecimū

cum est eucharistie sacramentū. Ecc̄i .xliij. Medicina omniū sup.
tentationū in festinatione nebule obuians ros ab ardore veniēti.
Nota zabolus fallax ausus est decipere quādā mulierē sub spe/
cie christi. q post pceptionē corporis christi multū robur obtinuit.

¶ De vtilitate tentationum. DIS IX.

Ostremo Videndū est de tentationū vti/
litate. Nā ad multa sunt vtiles
et multa bona faciunt illis qui sustinent patiēter. sic pa
tet multis auctoritatibus et exemplis. Primū bonū
qd facit tentatio est peccatoꝝ purgatio. ppterea nō solum sustine/
bat patiēter. sed etiā tentationē petebat. ps. dicens. pba me dñe et
tenta me. Et aperit q̄re petebat tentarí cū subiungit. vre renes me/
os et cor meū. i. purga delectationes cordis et corporis. qm̄ misericor/
dia. t. añ oculos m. est. i. scio q misericorditer assistis tētatio. et pur
gas misericorditer a peccatis. Secūdū est cordis humiliatio et
humilitatis cōseruatio Greg. Dū vitia nos tentant. pficiētes ī no/
bis virtutes humiliant. Hinc est. q israel iebuseū tolerat. vt huma
na mens de se humilia sentiat. Idē tentari pmittit deus vt dum p
tentationē homo cōcutitur. imbecillitate cognita in deo fortius so
lidetur. In vitispa. narrabat qdā pater pascho nomine cuiusdā
spiritu fornicationis grauiter tentato. q post. l. annos etatis sue. et
postq̄ in heremo in cella sua manserat sollicitus de salute aie sue
p. xij. annos die ac nocte nō cessauit eū impugnare spūs fornicati/
onis. cū autē crederet se a deo derelictū eligens magis vorari a be
stia. q̄ tā bestialē sustinere passionē. exiuit circuiens fere totā soli/
tudinē. et veniens ad speluncā leonū. nudū se exposuit in ea iacere
vt cū venientes bestie vorarēt. cū autē per totā diē ibi iacuisset ī no
cte venientes leo et leena odorantes a capite vsq; ad pedes. et postea
recedētes cesserunt ei. Cū autē cogitaret q deus ei ppercisset ad cel
lam rediit. post paucos dies tentatio validior surrexit. venit zyabo
lus in specie puelle ethyopisse quā aliquādo in mēse viderat. que
sup genua sua stans multū eū ad peccandū cōmouit. quā cū a se re
pelleret. dans ei de pugno. et alapas in maxillis. fugauit eā. et p bien/
niū fetorē manus de qua eā tetigerat ferre nō poterat. Cū aūt pre
tristitia fere desperaret et deficeret tabefactus. audiuit vocē dicētē
sibi. Uade pascho. certare. ppterea pmisit tibi deus eas tentatiōes
vt nō altū de te sapias. et ne quasi de virtutib⁹ extollaris et infirmi/
tatē tuā recognoscas. rediit ad cellā. reliquos pacificos habēs dies
ij. Corin. xij. Ne mag re. ex. m. da. est mihi sti. rē. Tertiū est do/
ctrinalis instructio. Facit enī in hoīe experientiā. et expiētia sapiē/
tiā. et hoc nūq̄ cognoscit homo fragilitatē suā vel virtutē et multi
antequā tentent. estimant se multū patiētes et fortes. vel industrios
vel cautos. q̄ superueniēte tentatione deficiūt. et defectū suū cogno
scunt. Sicut patet ī beato. Petro q̄ dicebat Matth. xxvi. Dñe te/
cū paratus sum et in carcerē et in mortē ire. Et iteꝝ. Si oportuerit
me mori tecū nō te negabo. q̄ tñ ad vocē vnius mulercule christū
denegauit. Quis petro fidelior. q̄s eo feruentior. q̄s eo inter christi
socios et amicos maior. et tñ modico impulsu tentationis cecidit.
Quis audeat de se cōfidere. q̄s īminēti graui tentatione debeat
nō timere. nisi tā in tentationib⁹ sit exptus. Itē in tentationib⁹ co/
gnoscit hō mundi malitias. et demonū īsidias. astutias. et artes co/
rū innumeras quas nō expedit ignorare. Itē experit hō dei mise/
ricordiā assistentē. Ideo Ecc̄i. xxxiiij. Qui nō ē exptus q̄lia scit. vir
exptus ī multis cogitabit multa rē. Iud. iij. De sunt gētes q̄s dimi/
sit de⁹ in terra vt in eis erudiret israel. Quartū est meritoꝝ acq̄si
tio. qd hñ figuralit est ostēsum in Iob. cū post tētationes oīa reddi
ta sunt duplicia. Idē Gen̄ xxij. postq̄ tētauerat de⁹ abrahā. dixit
ei. Benedicā tibi et multiplicabo te. Ista bñdictio est meritoꝝ cu/
mulatio q̄ sic dr̄ Prouer. x. Bñdictio dñi diuites facit. s. diuitijs
meritoꝝ. In vitisp. dr̄ de abbatissa sara. q p. xxiij. annos fuerit gra
uissime tētata spiritu fornicationis. nec vnq̄ petiit se semel liberari
ab eo. sed semp dicebat da mihi fortitudinē dñe de⁹ me⁹. Itē i
vitispa. dicebat abbas pastor de abbate iohāne breui. q rogauerat
dñm vt auferret ab eo oēm impugnationē. qd ipse fecit. Et cū ipse
retulisset hoc cuidā seni q q̄esceret secur⁹ ab omni impugnatione.
et ā sēptibus obdormiuisse. arguēs eū. ille senex. cōsuluit ei q peteret
a dño in se moueri pugnā. q̄ in pugna perficit anima. qd cū fecis/
set. pugna rediit nec postea orauit ab eo auferri pugnā. sed q deus
daret ei eā tolerandi virtutē. Itē discipulus cuiusdā senis tentaba
tur grauiter. et resistebat. et se grauiter affligebat. Senex vidēs hoc
ait. Uis fili q rogē dñm vt auferat a te hanc tētationē. Qui ridit.
Nō pater. q̄ sentio ex ea in aīo meo pfectū quia occasione huius
amplius ieiuno. vigilo et oro. veruntamē ora pro me vt deus dei mi/
hi fortitudinem. Quod audiens senex commendans eum gaui

sus est. Quintū est in amore dei confirmatio. Probat enī deus
amicos suos vt approbet et in amore suo cōfirmet. Ecc̄i. xxvij Ua/
sa figuli probat fornax et hoīes iustos tētatio tribulationis. Tobi.
xij. Quia acceptus eras deo necesse fuit vt tētatio probaret te. Iu/
dith. viij. Abraam pater noster p multas tentationes pbatus est.
Sextū est proximoꝝ compassio vt s homo sciat cōpati alijs in
tentationib⁹ eoꝝ. Multi enī qui non sunt experti tentationes ne/
sciunt compati. Sicut habet exemplū in vitispatrū. q cū quidam
iuuenis tentatus valde grauiter a spiritu fornicationis a quodam
sene consiliū et solatium requisisset. senex iuuenē fere in desperatio
nem īmisit dicēs ei q deus oderat eū et q non erat dignus habitu
monachi nec societate sanctoꝝ fratrum. Quibus verbis cōmotus
redibat ad seculū. nisi prouidente deo alius cōpassus ei cōsolatus
esset eū: et ad monasteriū reduxisset. Unde propterea permisit de⁹
beatū petrū tentari. vt ipse futurus pastor ecclesie disceret peccato
ribus misereri. Amplius ipse dñs tentari voluit: vt sciret compati
tentatis. Sicut expresse dicit Apl's Hebre. iiij. Nō habemus pon/
tificē q̄ nō possit compati infirmitatib⁹ nostris: tentatū autē p oīa
pro similitudine absq; peccato. Et Hebreo. ij. In eo enī in quo pas/
sus est: et tētatus potens est. et his qui tentant auxiliari. Didicit er/
go p experientiā compati tentatis. sicut medicus per simplicē noti
tiam artis sue scit compati infirmo. sed infirmatus scit vel didicit
compati per experientiā infirmitatis sue. et hoc dat nobis magnā
fiduciā obtinēdi misericordiā apud eū. Ideo sequit Adeamus cū
fiducia ad thronū gratie vt misericordiā cōsequamur: et gratiā in/
ueniamus in auxilio oportuno. Septimū est optanda perfectio
Per tentationes enī consequit homo perfectionē: ideo nō solū pa
tienter sed etiam gaudēter debemus eas sustinere. Iaco. j. Omne
gaudiū existimate fratres cū in tentationes varias incideritis: sciē
tes q tribulatio patientiā operat: patiētia autē opus perfectū ha/
bet: vt sitis perfecti et integri in nullo deficiētes. Propter hoc bea/
tus paulus et alij sancti viri gloriabant in tribulationib⁹. Nota de
beato francisco q̄ iocūde et cū gratiarū actione sustinebat dolores
illos vehemētissimos in omnib⁹ membris suis: et non dolores vo
cabat eos sed sorores. Octauum est diuina protectio. Tentatos
enī deus seruat et protegit. Sicut dicitur Ecclesiasti. xxxiij. Timen
ti deum non occurrēt mala futura. s. et eterna. quia sine dubio iusti
multa mala presentia vel trāsitoria patiunt. sed in tētatione deus
illum conseruabit de cadat ne per impatientiā frangatur: et libera/
bit a malis: id est a malo culpe et a malo pene. Nonū est diuina
cōsolatio. Nam qui tentationes in mūdo sustinent merent a dño
et angelis visitari et dulciter cōsolari. Item exemplū huius Ma/
thei. iiij. legitur: q completa omni tentatione reliquit eum diabo/
lus. et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Ad hoc sunt infini/
ta exempla. De beata katherina: agneta: cecilia: et alijs martyribus
sanctis vtriusq; sexus. Decimū est exemplaris ostensio. Perfe/
ctos enim dat deus et proponit alijs in exemplum. Tobie. ij. Hanc
tentationē permisit deus euenire illi. vt posteris daretur exemplū
patientie. Sicut et sancti Iob. Et de Eleazaro dicitur Machabeo.
vj. Memoriam mortis sue exemplum virtutis et fortitudinis de/
relinquens. Undecimū est dei glorificatio. Nam qui sustinent
patiētes. fiunt primos edificāt p exemplū. ita deū glorificāt. j. Pe. j.
In deo exultabis modicū nūc si oporteret cōtristari in varijs tēta/
tionibus: vt probatio fidei nostre multo preciosior auro qd p ignē
pbat inueniat in laudē et gloriam et honorē in reuelatione ihesu
christi. Duodecimū est diuina retributio. Deus enī illis retribu/
it et in presenti nomen eoꝝ et famā diuulgādo: celebre et honorabi
le faciēdo. Sicut de abraam dicit Ecc̄i. xliiij. In tentatione inuen/
tus est fidelis: ideo dedit ei gloriā deus in gente sua. Itē in vita
beati antonij legit: q cū demones diuersimode tentantes eū fingē
tes diuersas voces et similitudines serpentū et ferarū: nec preualere
possent: domus eius parietib⁹ patefactis atrociter irruentes in eū
verberauerūt eū vsq; ad mortē. Cū autē se eleuans oculos aperiret
vidit lucis radiū desup venientē: cuius splēdore oīs dolor ab eo pe
nitus et demones effugant. dom⁹ eius et oīs valitudo corporis oīo
no reparant. Sentiens autē dei presentiā ait ei. Ubi eras o bone
ihesu cū me sic demones flagellarēt quare nō a principio affuisti.
Respōdit: Hic erā. sed expectabā certamen tuū. nūc autē quia fide
liter dimicasti auxiliabor tibi. et in orbe toto te faciā nominari. Itē
in futuro glorificat eos deus eternaliter. Iaco. j. Btūs vir q̄ suffert
tentationē. qm̄ cū pbatus fuerit accipiet coronā vite. Itē Luc. xxij
Uos estis qui permāsistis mecū in tentationib⁹ meis: et ego dispo/
no vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū: vt edatis et biba/
tis super mensam meam in regno meo.

De verbo dei. DIS. X.

Quartum. q multū valet ad preseruandum hominē a peccato. est diuini verbi retentio studiosa. Multū enim est efficax dei verbū qd siue cogitatū interius siue prolatū exterius siue celitus inspiratū. dūmodo sit reuerēter susceptū memoriter obseruatū. & fideliter operi mancipatū. preseruat hominē efficaciter a pctō. Jō expertus ps. dicebat. In corde m. abs. e. t. vt nō peccē tibi. Et Ecci. xxiiij. Qui opantur in me nō peccabūt. Est ergo verbū dei diligenter audiendū. deuote suscipiendū. memoriter retinēdū. sollicite custodiendū. & fideliter exequendū. & hoc multiplici ratione. Primo ppter eius eximiā dignitatē quia originaliter deriuaf a verbo increato. Ecci. j. Fons sapientie verbū dei in excelsis. Attende cuꝫ quāta reuerentia audif verbū alicuius regis vel principis. Sicut dicif Ecci. xiij. Diues locutus est & oēs tacuerunt. & verbū illi⁹ vsqꝫ ad nubes perducent. quāto magis ergo quādo nobis loquif de⁹. verbū eius debemus reuerenter audire. retinere medullitus. & inuiolabiliter obseruare. ideo commendat apostolus aliquos. j. Thes. ij. Suscepistis inquiens illud nō vt verbū hominū. sꝫ vt est vere verbū dei. Secūdo ppter eius preciositatē. Attende qꝫ sollicite custoditur thesaurus. & quāto preciosior. tāto vigilātius custodif. verbuꝫ autē dei thesaurus est infinitus quo qui vsi sunt. pricipes facti sūt amicitie dei. Nota qui thesaurū temporalē dnī sui custodiunt. si illo vtunf. si ex illo amicos acquirunt fures sunt & īfideles dño suo & dnm suū damnificant. nec illo possunt vti. vel amicos acquirere sine dnī sui dāno. nō sic de isto. qꝛ quanto plus thesauro isto vsus fueris. quāto in plures dispersseris. & inde amicos acquisieris. tāto maiorē dei amicitiā obtinebis. Nec mirū quia īfinitus est thesaurus hominibus nō deo. i. ad vtilitatē nō dei sed hominū. tā ipsius cui seruādos cōmittitur. qꝫ illorū omniū quibus cōicatur. Nota. Religiosi libenter thesauros magnorū hominū in depositum recipiunt scientes qꝛ vbi est thesaurus tuus. ibi est & cor tuū. Matth. v. Ita nos thesaurū sapientie dei libenter custodire debem⁹. vt ei⁹ & multorū aliorū amicitiā acquiramus. Tertio ppter eius sanctitatē. Nota si sudorē qui fluxit de corpore christi. vel lachrymaꝫ de oculo. vl' stillā sanguinis de quocūqꝫ mēbro possemus habere. cū magna reuerētia seruaremus. quātomagis verbū qd de cordis eius intimis emanauit. ps. Eructauit cor meuꝫ ver. bo. Hoc inquā verbū de dei corde pductū per legeꝫ. pphetas. & apostolos nobis missum. imo & p ipsum dei filiū. verbū. s. carnē factū nobis audibile. visibile & legibile verbaliter ppinatū. vt saltē verbū eius cōtinere nō possemus. Unde Isa. ix. Verbū misit deus ī iacob. ps. Misit verbū suū & sanauit eos &c. Igif a quocūqꝫ pferatur verbū dei nō est attendenduꝫ a quo. sed cuius. qꝛ Matth. x. dicif. Non vos estis q loquimini sed spūs pris vestri q loquif in vobis. Quarto ppter eius multiplicē vtilitatē. Sane innumera sunt bona q verbū dei faciunt in aīa. Sap. viij. Venerūt mihi oīa bona pariter cuꝫ illa. s. sapiētia. & innumerabilis honestas p man⁹ illius &c. De multis aūt pauca recitabimus. vt demus aliis materiā cogitādi. Primo verbū dei pascit & sustentat. Sicut enim verbū dei eternum est pabulū angelorꝫ in celo. ita verbū dei est pabulū sanctarꝫ aīarꝫ ī terra. Unde dixit dyabolo. q ieiunus erat hoc cibo. Matth. iiij. Nō in solo pane viuit hō. sed in omni vbo qd pcedit de ore dei. Sicut. n. aues pascunt & nutriūt filios suos cibo quē eis emittūt de ore suo sic deus suos vbo suo. Job. xxxviij. Qui pparat coruis escā. quādo pulli eius clamāt ad dnm. ibi dicit glosa. qꝫ pullos coruorꝫ de⁹ rore celesti pascit quousqꝫ nigrescant. & de eis patres eorꝫ curā habeāt. q nō pudent eis in aliquo qꝫdiu vidēt eos hre plumas albas. q dicunf fatue. sed qꝫcito nigrescunt eos qsi nō degeneres sꝫ sibi similes pascunt. Sic deus pascit vbo suo. quos mundus abiicit. Sap. xvi. Nō fruct⁹ natiuitatis pascūt illos. sꝫ smo tuus hoies. Unde i vitispa. legif qꝫ qdā frater. vidit i eadē mēsa alios mel comedētes. alios pane. tertios stercus. & orāti pro reuelatiōe. vox ait. pmi sūt q semp orāt alij q grās agūt tertij q murmurāt & cibo ōtrahūt. Si in eodē smone alij reficiūt ibi affectū. alij ītellectū tertij detrahunt vel murmurāt pdicatori. vl' vbo dei. Itē h cibo btā maria magdalena reficiebaf ad pedes dnī audiēs sic vba oris ei⁹. vt oblitiōi traderet cibū vētris. Sic duo fratres de qb⁹ ī vitispa. dr. qꝫ cū passent refectionē post ieiuniū inceperūt loq de deo. & vsqꝫ i crastinuꝫ ita loquēdo de deo assidue pseuerauerūt qꝫ cibū corporis accipe obliti fuerūt. Sꝫ mirabanf si comedissēt. Scdo potat & iebriat. qꝛ ē fons vite ad quē spēs venenū effūdēdo. ceru⁹ cornua dponēdo. Aqla plumas rostrū & vngues imutādo renouāf. ps. Quēad. desi. cer. ad fo. a. Idē renouabif vt aqle iuuēt⁹. t. Apoc. xxi. Ego sitiēti dabo de fonte aq vite gratis. Hoc verū est spiritualiter quia verbum dei fons est cuius virtute subito anime spūaliter imutanf & innouantur: vt ad modū serpētis malitiosus euomat venenū malitie: inobediens & rebellis cornua inobediētie ad modū cerui: auar⁹ vngues tenacitatis & rapine: & plumas cōuersationis antique ad modū aqle: & rostrū verbi mali. Nō solū aūt potat: sed etiā potādo inebriat. Iere. xxiij. Factus sum sicut vir ebrius & quasi homo madidus a vino a facie verborū dei. Sicut erāt apostoli ebrij q quasi pre inebriate nō poterāt se cōtinere ab huiusmodi locutione: sed in diuersas voces in assuetas linguas suas transformabāt. Unde eos ebrios iudei reputabāt. Hoc inebriati martyres se rebus temporalib⁹ denudabant: vulnera & cruciatus corporis pro nihilo ducebant: imo ad mortē alacriter pperabāt: vt vincētius: agatha: & alij corp⁹ in taberna martyrij pignorātes. Apls: Scio cui credidi &c. Bern. Quē talf gustus inebriauerit: ad omne opus & omnē laborē hilarescit. laborat nec lacessit: festinat nec deficit: dolet & nō sentit: laceraf & nescit: irridef & nō aduertit. Ideo de sacra scriptura dicif Cā. j. Meliora sunt vbera tua vino. Et post: Vbera tua assimilata sunt botris id est duo testamēta. Prouer. v. Vbera eius inebriant te omni tempore. Tertio edificat. Jo. xiiij. Si quis diligit me sermonē meū ser. Et post: Et ad eū veniemus: ego filius pater & spiritussanctus: & mansionē id est domū ad manendū apud eū faciemus. Hic competit exemplū qd ponif Math. vij. de sapiēte edificāte supra petrā. Unde ibi dicif: Qui audit verba mea & facit ea. simil' erit viro edificāti domū supra petrā &c. Ephe. ij. Superedificati supra fūdamētū aplorꝫ & prophetarū &c. Quarto rigat & fecūdat. Isa. lv. Quemadmodū imber & nix descēdit de celo & inebriat terram: & infundit eam: & germinare eā facit &c. sic erit verbū qd egredief ex ore meo. vbi multiplex eius effect⁹ notaf. Deut. xxxij. Fluat vt ros eloquiū meū. Ideo Exo. xvi. & Nume. xj. dicif: qꝫ cū māna descēderat ros pariter descēdebat. Semini comparaf quia fecūdat. Math. xiij. Semen est verbū dei & semen totius boni. quod si aliqñ diu latet in corde: aliqñ post tempora multa germinat & coalescit in fructū. Unde cū quidā argueret quendā ribaldū de hoc qꝫ frequentabat sermones. Respōdit: Et si modo statim non imuter tamen semen recipio quod aliqñ coalescet in fructū. & erit mihi deo dante verbū quod modo audio salutis causa & emēdationis. Quinto sanat. Psal. Misit verbū suū & sanauit eos. Sap. xvj. Nō eni herba neqꝫ malagma sanauit eos: sed omnipotēs sermo tuus dñe qui curat oia. Nō alio medicamine herbe vel radicis vsus est dñs ad curationē infirmorꝫ nisi verbi sui. Mat. viij. dixit leproso: Mūdare: & mūdat⁹ est. & sic de alijs plurib⁹. Unde dixit ei centurio Mat. viij. Dic tm verbo & sanabif puer meus. Et bene omnipotens dicif. qꝛ magne virtutis dicerer aliq cōfectio de multis: si cū multis spetionibus haberet vnū hominē ab vno morbo curare. In vno aute sermone oēs quotquot audiūt illud & obediūt: curanf ab oi infirmitate spūaliter. & aliqñ etiā corporaliter: vt fiebat in sermonib⁹ apostolorū & dñi frequēter. Sexto verbū dei viuificat. vn fons vite dicif. Prouer. xvj. Fons vite eruditio possidētis. i. christi. de quo fluunt qtuor flumina paradisi. puer. x. Os iusti vena vite. Joh. v. Oēs q in monumētis sunt audiēt vocē filij dei: & q audierint viuēt. Eodē post: Verba que ego loquar spūs & vita sunt: qꝛ oferūt vitā nature grē & glie. Nā cū dñs suscitauit puellā: adolescentē: lazarū: eos verbo vocādo viuificat dicēdo: Surge & veni foras lazare. Ad cui⁹ vocē ōtinuo surrexerūt ad vitā nature & grē. Itē ad vnica vocē ei⁹ surgēt oēs: mali solū ad vitā nature nō grē nec glie. Joh. v. Oēs qui in monumētis sunt &c. Huius exemplū habem⁹ Ezech. xxxvij. de campo pleno ossibus mortuorū. vbi dicif: Fili hominis vaticinare. Et dices Audite verbum dñi &c. Ecce ego intromittam in vos spiritum & viuetis &c. Et accesserūt ossa ad ossa vnūquodqꝫ ad iuncturā suā: & ingressus est spiritus in ea & vixerūt &c. Per verbum incarnatū viuūt omnia. Sicut in epistola didascali bragmanorū ad alexandrū imperatorē grecorū cōtinef. & in historia trāsmarina. Scripsit eni inter alia multa alexandro & suis hec verba. Vos oēs sensum vestrū in lingua vestra habetis: & tota sapiētia vestra in ore vestro cōsistit. nostra autē sapiētia in ore dei cōsistit. & per hoc homo similis est deo: quia deus verbū est &c. & p illud deus mūdū creauit. & p hoc verbū viuūt oīa. hoc colim⁹: adoram⁹: amam⁹. nā deus spūs & mens est: q nō amat nisi mūdā mentē. Hoc aūt verbū imo & dei verbū prolatū nō solū viuificat: sed cōtinue sumptū vitā continuat vt lignū vite. Prouer. iij. Sapiētia est lignū vite. Septimo seruat a casu materiali & spirituali. Sic fundamēta firmant domū. Tobie. iiij. Verba mea quasi fundamēta in corde tuo construe. Hoc exēplū dñs ponit Math. vij. de edificante supra petrā

e arma;. Itē ſuat a caſu ſpūali. In miraculis beati Andree legit̄
de Nicolao ſene cōportante euāgelium in ſinu ad ſcortū. Eccs.xij.
Uerba ſapientū quaſi ſtimuli.ad erigendū a caſu.ꝛ q̄ſi claui in al-
tum defixi.ad retinendū a caſu peccati. Itē ſeruat ſeruātē ſe ab ho-
ſtibus materialibus ꝛ ſpūalibꝰ. Prouer.xix. Qui cuſtodit manda-
tū.cuſtodit aīam ſuā. In miraculis beati Andree legit̄ cū beatꝰ
Andreas cōuertiſſet concubinā cuiuſdā ꝑpoſiti in ꝑdicatione ſua.
dedit ei euāgeliū.vt illud portaret. ꝛ vt eius memoria ꝛ v̄tute ipſiꝰ
a peccato ſibi caueret. Uxor autē dicti ꝑpoſiti adhuc habēs eā; ſu-
ſpectā.fecit eā capi ꝛ ad lupanar trahi.ꝛ lenonibꝰ tradi vt ab eis in-
duceret̄.ꝛ cū accedebant ad eā ꝑdebāt viros ſuas. Cū autē veſtes
eius ſcinderet vnus ex eis ꝛ eo deſinit eius cadēte vellet vim īferre
illa clamāte ad dn̄m leno ſuffocat̄.ꝛ angelus apparuit ei ɔfortans
eā.ꝛ liberans. Uxor autē dicti ꝑpoſiti balneans ſe cū adultero ſuo
a dyabolo ſuffocant̄.tamē ad pedes dicte mulieris vterq; ſuſcitat̄.
ꝛ cōuerſi ſunt ad dn̄m. Itē in paſſiōe beati Thome dē de tráſla-
tione corporis eiꝰ qḋ fuit tráſlatū ab India in edeſſenā vrbē; q̄ olim
dicta fuit rages ab alexādro iꝑatore petētibus ſyris.in q̄ regnauit
quondā abagarus q̄ ſcripſit dn̄o.ꝛ dn̄s ei epiſtolā ſuā q̄ ibi ſeruat̄
et quo nullus hereticus iudeꝰ vel paganus pōt ibi viuere. Si obſi-
deat̄ ciuitas.infans nuꝑ natus legit epiſtolā ſuꝑ portā ciuitatis.ꝛ
eadē die aut pacē faciūt aduerſarij.aut bello vincunt̄. Itē ɔſeruat
in vita. Un̄ ſimiles ſunt hoīes caſtoribꝰ q̄ nō poſſunt diu viuere niſi
ꝑpe aq̄s. Similiter ꝛ piſcibꝰ. Iſa.l.v. Cōputreſcēt piſces ſine aq̄.
ꝛ morient̄ in ſiti. Sic hoīes ſine doctrina.ꝛ maxīe clauſtrales. Itē;
cōſeruat a mortis caſu. Prouerb.xiij. Lex dei fons vite vt declinet
a ruina mortis. Nota q̄ i ciuitate cuiuſdā regni magne erāt
nundine. filius autē regis cū ſocijs ſuis iuit ꝑ nundinas videre di-
uerſitatē mercīū ſi forte ibi videret qḋ ei placeret.ꝛ cū ꝑtrāſiret.vi-
dit domū mirabiliter ornatā ꝛ paratā pānis ſericis ꝛ deauratis tn̄
inus vacuā. admiratus intrauit nihil vidit intra niſi ſenē cathedra
ſedētē.ꝛ in manu librū tenētē ꝛ legētē. a quo q̄ſiuit qḋ ſibi vellet h̄
q̄ dixit ei.q̄ domus illa erat in q̄ vendebant̄ ꝑcioſiora.ꝛ vtiliora q̄
eſſent in nūdinis maxīe hominibꝰ q̄ alios habēt regere ꝛ ſi ipſe vel-
let emere vederet ei.c.libratas.ꝛ dixit q̄ merces eiꝰ erāt ſapiētia et
prudētia. Ipſe emit.c.libratas.ꝛ ſenex ſcripſit in cedula hec. In oi-
bus factis tuis cōſidera anteq̄; facias ad quē finē ideuenire valeas
aſſerens q̄ ſi hoc ſemꝑ haberet pre oculis.plus poſſet ei valere q̄;
mū regnū. Iuuenis aūt mortuo prē rex factꝰ v̄ba illa ſcripſit i mē-
ſis ꝛ mappis.ꝛ in alijs rebꝰ q̄bꝰ vti poterat. Cū aūt barones eiꝰ cō-
ſpiraſſent ɔ eū fecerūt pactū cū barbitonſore eiꝰ q̄ eū occideret. Cū
aūt h̄ vellet facere.ꝛ radēdo barbā guttur eiꝰ āputare.legit qḋ erat
ſcriptū in mappulla.ꝛ īcepit ſtupere.fremere.ꝛ tremere. Qḋ rex ad-
uertens fecit eū teneri.ꝛ vrgeri vſq; dū diceret veritatē.q̄ ꝑditores
ſuos capi fecit.ꝛ ipſe a morte liberatus eſt. Prouer.iij. Melior eſt
negociatio eiꝰ acq̄ſitiōe auri ꝛ argenti. Octauo v̄bū dei penetrat.
Hebre.iij. Uiuus eſt ſmo dei ꝛ efficax.ꝛ penetrabilior omni gla-
dio ancipiti.q2 nō ſolū penetrat corpꝰ ꝛ eiꝰ ſenſus.ſed ꝛ ſpūm vſq;
ad cogitationes.affectiōes.ꝛ ītētiones.vt ibi dr̄. Item penetrauit
ꝛ ſuꝑauit beatos martyres quos mālis gladius ſuꝑare nō potuit.
Nono dicat. Prouer.x. Qui indocti ſunt.i cordis egeſtate erūt
bn̄dictio autē dei.i.bonadictio diuites facit. Sap.vij. Uenerūt mi-
hi oīa bona pariter cū illa.q2 ſpiritusſanctus replet corda audiētiū
ꝛ bona ſpūalia dat. Ideo dr̄ Act.x. Adhuc loquēte Petro cecidit
ſpūs ſuꝑ oēs q̄ audiebāt verbū;.ꝛ plenitudo coꝝ patuit.q2 loque-
bantur linguis ꝛc̄. Dicit̄ vulgariter.q̄ habet ruſticū habet paedā.ꝛ
qui habet ſpiritū ſanctū.habet cōmunionē bonoꝝ ſuoꝝ. Sap.vij.
Scio q̄ cōmunicabit mihi de bonis ſuis. Apoc.iij.b. Iohānes epi-
ſcopū q̄ ſe iactabat diuitē.dicit eſſe pauperē.q2 erat ſine auro cele-
ſtis doctrine. Et ſubdit. Suadeo tibi emere auꝝ ignitū ꝑbatū vt
locuples ſias.q2 facit hominē ſibi ſufficere aut ſit diues. Decimo
incendit pē. Ignitū elo.i.vehe. Idem. Eloquiū dei inflāmauit eū.
Hiere.xxiij. Nunquid verba mea ſunt quaſi ignis ardēs: Prouer.
xxx. Omnis ſermo dei clypeus ignitus. Ideo de helya dicit̄ Eccl.
xlviij. Surrexit quaſi ignis ꝛ verbum illius quaſi facula ardebat.
Ideo dabat̄ ſpiritusſanctus i linguis igneis. Act.ij. Propter igni-
tum eloquiū deſignandū. De beato dominico dicit̄ in legenda eiꝰ.
q̄ videbatur matri eius pregnanti.q̄ habebat in vtero catulū facē
in ore portantē ꝛ inflāmantem mundū.qḋ fuit ei ſignum.q̄ filiū;
haberet qui lupos.i.hereticos impugnaret.gregē ſeruaret.dormiē-
tes in vitijs latraret ꝛ linguā medicinalē haberet.ꝛ facē igniti elo-
quij portaret.quo mundū illuminaret ꝛ inflāmaret. Undecimo
cor mollificat. Cant.v. Aīa mea liquefacta eſt vt dilectus locutus
eſt. Iud.ij. Cum loqueretur angelus domini filijs iſrael verba
dn̄i fleuerūt. Simile exemplū habet̄ Nee viij. Flenit oīs ppl̄s cū
audiret verba legis Itē Math.xxvi Flenit petrus gallo cantāte.
Et dicit̄ q̄ q̄cūq; audiebat gallū cātare mouebat̄ ad lachrymas
recolens peccatū ſuū. Itē in vitiſpatrū dicit̄ q̄ cū quidā quereret
ab abbate iohāne de duritia cordis. Reſpōdit. Quid durius lapi-
de: quid mollius aq̄.ꝛ tn̄ gutta ſepe cadendo lapidē penetrat. Sic
verbū cor durū aperit ad timorē dei. Ibi etiā ponit̄ exēplū de hoīe
īmutato ꝛ in lachrymis reſoluto cū audiuit v̄bū Iſa.i. Lauami ꝛc̄
Duodecimo illuminat. Pſal. Lucerna pedibꝰ meis ꝛc̄. Idē De-
claratio ſermonū tuoꝝ illuminat ꝛc̄. Idē: Preceptū dn̄i lucidū ꝛc̄.
Prouer.vj. Lucerna mādatū ꝛ lex lux. Huiꝰ exemplū ponit̄ Luc.
xxiiij.q̄ñ diſcipuli cognouerūt dn̄m in fractione panis. Sed multi
ſunt vt noctue odiētes lumē hoc. Ioh.iij. Qui male agit odit lucē.
Itē vt hely q̄ nō poterat vidē lucernā dei.j. Reg.iij. Tredecimo
indulcat ꝛ delectat. Pſal. Q; dul.fa.me.eloquiū tuū ſuꝑ mel o m.
Cant.iiij. Eloquiū tuū dulce. Prouer.xvi. Fauus mellis verba cō-
poſita.ſ.cū gr̄a poſita. Hanc dulcedinē nō ſentiūt q̄ habēt palatū
infectū a febre iniq̄tatis. Sunt enī multi vt ruſticus purgator latri-
narū: q̄ trāſijt ante apothecas apud montē peſſulanū nō valēs fer-
re bonū odorē: corruit vt mortuus. Cū aūt medici apportarēt ei ele-
ctuaria ɔfortantia nō guſtauit nec ſurrexit. Un̄ cū ad conſiliū cui-
uſdā dicētis q̄ cōfortaret̄ aſſuetiſſimis deportaſſent naribꝰ eius
ſtercus qḋ aſſueuerat ſurrexit cōfortatꝰ. Sic eſt de peccātibꝰ ꝛ v̄bis
Ecōtra Ezech.ij.ꝛ.iij. Uolumē ezechieli traditū factū eſt i ore eius
tanq̄; mel dulce Dicit̄ q̄ bufo nō poteſt ſuſtinere bonū odorē vi-
nee florētis. Sic nec peccator verbū dei. De hoc ſupra de comeden-
tibus mel in menſa in ſignū dulcedinis verbi dei. In os ambroſij
paruuli dormiētis apes edificauerūt examen ꝛ fauū q2 os eiꝰ ſuit
melliſluū dulcedine verbi dei. hoc dictū eſt patri ſtupēti miraculū
hoc legit̄ in principio vite eius Uerbū dei ſimile eſt māne habēti
dulcedinē ꝛ gratū ſaporē: ſm̄ qḋ hō ſufficiebat̄ in guſtu illiꝰ. Sap.
xvj. Habebat omne delectamentū: ꝛ oīs ſaporis ſuauitatē. Et poſt
Dulcedinē tuā quā in filios habebas oſtēdebas deſeruiēs vniuſ-
cuiuſq; volūtati: ꝛ ad qḋ quiſq; volebat ɔuertebat̄. Decimoq̄r-
to erudit ꝛ informat. Roma.xv Queciq; ſcripta ſunt: ad noſtram
doctrinā ſcripta ſunt.ij. Timothei.iij. Omnis ſcriptura diuinitus
inſpirata vtilis eſt ad docendū: ad arguendū: ad corrigendū. ꝛ eru-
diendū in iuſtitia. Prouer.xvj. Eruditus in verbū reperiet bona:
quia bene aptus: quia extra ruditatē poſitus: beatus a ſpiritusſan-
cto dicitur. Pſal. Beatus homo quē tu erudierꝭ dn̄e: vt noutios
et diſcipulos facias perfectos ꝛ beatos: de rudibꝰ tibi feciſti apl̄os
verbo tuo inſtructo. Math v. Aperiēs os ſuū docebat eos dicēs:
Beati ꝛc̄. Deut.viij. Sicut homo erudit filium ſuū ꝛc̄. Econtra di-
citur Prouerbi.xxix. Seruus verbis non poteſt erudiri. Hac lima
maſſam rudem ꝛ indigeſtā ꝛ confuſam dn̄s extra ruditatē poſuit.
diuidēs elemēta ꝛ ſeparans ordināns ꝛ ornans. Dixit enī ꝛ facta ſunt
mādauit et creata ſunt. Pſal. Uerbo dn̄i celi fir. ſunt ꝛc̄. Deci-
moquinto armat vt gladiꝰ. Hebre.iiij. Penetrabilior oī gla. anci-
pi. ꝛc̄. Ephe.vi. Gladiū ſpūs qḋ eſt verbū dei. Pſal. Accingē gla.t.
ſuꝑ fe.t.po. Nō vt ioculatrices q̄ portāt gladiū in labijs. Pſal. Gla-
dius in labijs eoꝝ q̄m q̄s audiunt. Sed vt milites ſalomonis.q̄ te-
nētes gladios in manibꝰ ſunt ad bella doctiſſimi. Cañ.iij. De h̄ gla-
dio habemꝰ exēplū elegās.ij. Mach.xvj. de viſione iude: cui appa-
ruit hieremias ꝑmittēs ei victoriā.ꝛ porrigēs ei gladiū aureū ꝛ di-
cens: Accipe gladiū ſanctū munꝰ a deo i quo deijcies aduerſarios
Qḋ ꝛ fecit. Itē euſdē.iij. dicit̄: Armauit iudas ſuos nō clypei vel
haſte munitione ſed ſermonibꝰ optimis. Itē armauit vt triangula-
ris clypeus. Pſal. Scuto cir.te veri.e. Prouer.xxx. Oīs ſermo dn̄i
ignitus clipeus eſt ſperātibꝰ in ſe. Decimoſexto pugnat contra
malā volūtatē: q2 eſt aduerſarius cui debemꝰ cōſentire. Math v.
Eſto ɔſentiēs aduerſario tuo q̄diu es i via ꝛc̄. Sap.xvj. Oīpotēs
ſermo dei dicit̄ durus bellator: q2 pugnat cōtra hoīes: ꝛ repugnat
malis. Decimoſeptimo mūdificat. Hec eſt ablutio celeſtis q̄ fa-
cta ſunt vaſa celeſtis gr̄e mūda receptacula. Ioh.xv. Mūdi eſtis
ꝑpter ſermonē quē locutus ſum vobis. Hebre.j. Uerbo virtutis
ſue purgationē peccātoꝝ faciēs. In vitiſpatrū legit̄: q̄ quidā pater
cuidā dicēti ſibi: q̄d valebat ei audire verbū dei.q2 licꝫ libēter audi-
ret illud.cito tradebat obliuioni q̄ audiebat: tradidit ei calatū īmū-
dū.ꝛ fumo nigrū: ꝛ fuligine plenū: dicēs vt in fonte illū īmergeret:
ꝛ plenū ei deferret. Qḋ cū attētaret facere: ſemꝑ cū aq̄ plenū extra-
heret de fonte: aq̄ exibat. Qui cū videret ſe nō poſſe aquā deferre i-
eo rediit triſtis: eo q̄ inutilit̄ laboraſſet. Cui dixit pater Et ſi aquā
nō detuliſti.tn̄ calatum hūc mūdaſti. Sic eſt de corde ꝑ qḋ tranſit
verbū dei: q2 ꝑ illud mūdat̄. Decimooctauo ɔfortat ꝛ cōfirmat

Sicut patet .ij. Mach. x. et xj. Post predicationē inde sui cōualue runt animis nō solū autem homines: sed et bestias ferocissimas. et muros ferreos penetrarūt. leonum more cū impetu ruentes in hostes et c. Cōfortat vt cibus et cōfirmat. vt fit frequēter fortior helya vt in fortitudine cibi illius vadat. aliquādo audito vno bono sermone. nō per .xl. dies. sed p .xl. annos aut plures vsqz ad montez paradysi p viā penitentie. Itē ɔfortat ad modū dulcissimi carminis musici. Ezech. xxxiij. Sermo meus ē quasi carmē musicū qd dulci suauiqz sono canit. ps. Cantabiles mihi erāt iusti. et c. in lo. pe. m. Mirabiliter sunt plusqz asini qui in tā dulci carmine nō recipiūt cōsolationē. quidā duriores et indeuotiores sunt illi qz asinus ad lyrā. Asinus qn audit sonū cithare aures erigit. Cignus vt dicit Iside. cū cithara sono cōcinit. et gestus letície ondit. Bestialior est bestijs que vt legit in passionib' beatoz martiris et blasij ad eos cōueniebant. et quasi mansuete verba dei ab eis audiebant attente. Decimonono. liberat hominē a periculo mortis. Jo. viij. Ueritas liberabit vos ps. Misit verbū suū et eripuit eos de interitionibus eorū. Hic est angelus liberans. Petrū a carcere et vinculis et mortis periculo. Act. xij. Angelus dn̄i astitit et lumē refulsit et c. nota supra de rege per verbū qd emerat liberato a morte. Uicesimo. obstat et vincit maxime tentationes dyaboli. Un̄ Matth. iiij. scuto triāgulo sacre scripture. s. repulit dn̄s tres tentationes generales. sicut ibidē patet et dyabolū tentantē repellendo deuicit. psal. Scuto. cir. te. ve. e. et c. A sagitta volāte et c. Nota historiā Esdre. ii. ca. iiij. de trib' fortibus qs vicit veritas. vbi dicit. Magna ē veritas. et fortior pre omnibus. Et post. Ueritas nāqz et inualescit ieternū. et viuit. et obtinet in secula seculoz. Uicesimoprimo mutat. vt patet i illis qui missi fuerūt ad capiendū dn̄m Jo. vij. Audientes verba eius capti sunt. et redeuntes dixerūt iudeis querētibus quare non adduxerāt eū. nūqz sic locutus est hō. Sic saul audiēs pphetas mutat in virū alteṙ. i. Re. xxxj. Uicesimosecundo saluat. Ja. ij. In mansuetudine sus. insi. ver. qd sal. po a. v. Uicesimotertio fructificat. et fac mori in pace. Qz autē fructificet habet. Col. j. Uerbū veritatis euāgelij. qd peruenit ad nos fructificat in nobis et crescit et c. Prouer. iij. Primi et purissimi fructus ei'. Primi qn̄tū ad gratiā. purissimi qn̄tū ad gloriā. Ibidē. viij. Melior est fructus meus auro. et omni lapide pcioso et c. Matth. xiij. Qui verbū dei audit et intelligit. fructū affert. et facit aliud centesimū et c. In vitispa. legit. qz cū effrē esset puer sanctus. vidit somniū qz de lingua sua exibat vitis totaz terrā implens. cuius fructus cū amplius comedebāt volucres celi. amplius abundabant. Itē ibidē. quidā sanctus vidit ordinē angelicū descēdentē de celo ferentē librū scriptū totū intus et foris. et dicebāt ad iudicē cui tradēd' erat. et cū multi multos noīassent sanctos. dixerūt vniformiter. lz dēs nominati spiritus sancti sint et boni. nō pōt tamē tradi nisi effrē. et hunc ei detulerunt. Senex aūt cui facta fuit hec reuelatio. vidit in mane effrem verba dei docentē qsi fontē ebullire. et cognouit. qz qd viderat sanctispiritus opere factū erat. Huiusmodi autē verba lecta. multū i ecclesia ferūt fructū. Itē facit mori in pace. Luce. ij. Nunc dimittis seruū tuū do. sm ver. t. i pace. Legit in vitispa. qz cū abbas mustius visitaret quendā fratrē laborantē in extremis. et videret cū horrere et pauere remordēte cōscientia. ait ei. Surge dat tibi spaciū penitentie triū annorū. qui statim sanus factus vixit p tres annos cuz dicto patre qsi angelus dn̄i. et cū expleto hoc tēpore predicaret dictus pater de fructib' penitentie. frater ille qsi suauiter dormiens migrauit ad dn̄m. Uicesimoquarto gratiā impetrat in p̄senti et gloriā i futuro Prouer. xv. Doctrina bona dabit gratiā. Qd patet in act. in multis locis i p̄dicatione aplōz. Luc. xj. Beati q audiūt vbū dei et c. iij. Re. x. Beati sui tui q stant corā te semp. et audiūt sapientiā tuā. Hec dixit regina saba de sua salomonis. Legit in vitispa. qz cū qdā audiēdo et legēdo sacra vba nō sentiret in eis pfectū. accedēs ad quēdā senē dixit ei. qz oia audita vel lecta obliuioni tradebat. tūc senex habens duos batos nouos pcepit alteṙ impleri oleo pluries et refundi. ad vltimū dixit. oleo effuso. qz sentiret i vtroqz. et dixit ille qz iste suauior erat in quo fuerat oleū. et pinguior qz alter. Sic est cor qd sepe suscipit vbū dei fit deuoti' et paratus ad omne bonū. Itez quidā pater impetrauit in oratione qz nūqz dormiret in p̄dicatiōe. vel cū dicerent vba edificationis cū aūt diceret verbū ociosum. vl aliud nō pertinēs ad edificationē. statim dormiebat. cū aūt aliquādo fratribus loqueret de diuinis. oēs dormierūt qd aduertēs innuit ex industria vbūz ociosum et oēs excitati sunt. Quos arguit ondens deceptionē dyabolicā. Itē ibi dr qz cū fratres ɔuenirēt ad audiēdū vbū dei. vel orādū vel psallēdū. qdā pr vidit paruulos ethyopes eoz oculos claudētes. et ad dormiendum eos incitantes.

Libri Tertij Pars Secunda Incipit.

De peccatis. DIS. I.

Ostquaz ostendimus quattuor esse remedia que p̄seruare possint hominē a peccato tractauimus etiā de suggestioib' petōz. i. tē tationib' et de radicib' petōz. i. cogitationib': et de pgressib' eoz. i. de peccatis lingue: et de occasionibus eoz. i. de quinqz sensib': qui plerūqz p̄bēt occasionē viam et materiā ad peccandū: ɔsequēter ɔsiderādū est de istis petis. Erit autē hec cōsideratio bipartita: quia primo cōsiderabimus de peccatis in generali. Secundo de singulis eoz in speciali. Circa peccata in generali sex ɔsideranda occurrūt. Primo quidē de peccatis et vitijs sm se Secūdo de distinctione eoz. Tertio de comparatione eoz ad inuicē. Quarto de subiecto peccati. Quinto de causa eius. Sexto de effectib' eius. Circa primū ɔsiderāda sunt sex Primo vtrū vitiū ɔtrariet virtuti. Secūdo vtrū vitiū sit ɔtra naturā. Tertio quid sit peius: vtrū peccatū vel actus vitiosus. Quarto vtrū actus vitiosus possit siṁ esse cū virtute. Quinto vtrū in oi petō sit aliqs actus. Sexto de diffinitiōe peti: quā ponit Aug. xxij. ɔtra faustū. Ad primū. s. vtrū vitiū ɔtrariet virtuti. Dicendū qz circa virtutē duo possum' ɔsiderare. s. ipsam essentiā virtut: et id ad qd est virtus. In essentia quidē virtutis aliqd potest ɔsiderari directe et aliqd ex ɔsequenti. Directe quidē virtus importat dispositionē quādā alicu' ɔueniēter se habētis sm modū nature sue. Un̄ phs dicit in. vij. phi. qz virtus est dispositio pfecti ad optimū. dico aūt pfecti qd est dispositū sm naturā. Ex ɔsequēti aūt sequit qz virt' sit bonitas quedam. In hoc eni ɔsistit vniuscuiusqz rei bonitas qz ɔueniēter se habeat sm modū sue nature. Id autē qd virtus ordinatur est actus bon'. Scdm hoc ergo tria inueniunt opponi virtuti. Quoz vnū est peccatū: quod opponit sibi ex parte eius ad quod virt' ordinat. Nā peccatū proprie noiat actū inordinatū: sic actus virtutis est ordinatus et debitus. Scdm aūt qd ad rationē virtutis consequit qz sit bonitas quedā: opponit virtuti malitia. sed sm id qd directe est de ratione virtutis: opponit virtuti vitiū. Uitiū eni vniuscuiusqz rei esse videt qz nō sit disposita sm qd ɔuenit sue nature. Un̄ Augu. dicit in tertio de libe arbi. Quod pfectioni nature pspexeris: id voca vitiū. Et nota qz sic dicit Tulli' in. iiij. de tuscul. questi. Morbi et egritudinis sunt partes vitiositatis. In corporib' eni morbū appellant totius corporis corruptionē: puta febrem vel aliqd huiusmodi. egrotationē vo morbū cū imbecillitate. vitiū aūt cuz partes corporis inter se discordent. et qnuis in corpore qnqz sit morbus sine egrotatione. puta cū aliqs est male dispositus inter' nō tn̄ exterius prepedit a solitis opationib'. in aīo tn̄ vt ipse dicit hec duo nō possunt sine cogitatiōe secerni. Necesse est eni qz qncūqz aliquis est interius male dispositus habens inordinatū affectū: qz ex hoc imbecillis reddat ad debitas operationes exercēdas: qz vnaqueqz arbor ex fructu cognoscit. i. hō ex opere: vt dicit Mat. xij. Sed vitiū animi vt ibidem dicit Tullius: est habitus aut affectio animi in tota vita incōstans et a seipsa dissentiens. Quod quidem inuenit etiam absqz morbo. vtputa cū aliquis ex infirmitate vel ex passione peccat. Unde in plus se habet vitiū qz egrotatio vl morbus. Sicut etiā virtus in plus se habet qz sanitas. Nam sanitas etiā quedā virtus ponit in. vij. phisi. Et ideo virtuti conuenientius opponit vitiū qz egrotatio vel morbus. Ad secundū. s. vtrū vitiū sit cōtra naturā. Dicēdū: qz sicut dicit Aug. in. iij. de libe. arbi. Omne vitiū eo qz vitiū est ɔtra naturā est: quia sicut dictū est vitiū virtuti cōtrariat. Uirtus autē vniuscuiusqz rei ɔsistit in hoc qz sit bene disposita sm cōuenientiā sue nature. Unde oportet qz in qualibet re vitiū dicat ex eo qz est dispositū cōtra id quod cōuenit nature. Unde et de hoc vnaqueqz res vituperat a vitio: aut nomen vituperationis detractū credit. vt dicit Aug. in. iij. de libe. arbi. Sed cōsiderādū ē qz natura vniuscuiusqz rei potissime est forma sm quaz res speciē sortit. Homo autē in specie cōstituit per animā rōnalē. et ideo illud quod est cōtra ordinē rationis proprie est cōtra naturā hominis inquantū homo. Quod autē est sm rationē est sm naturam hois inquantū est homo. Bonū autē hominis est sm rationem. et malū hominis est esse preter rationē: vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. Unde virtus humana que hominē facit bonū: et ipsi' opus bonū reddit: est sm naturam hominis inquantū conuenit rationi.

Vitiū aūt est ɔtra naturā hoīs inquantū est ɔtra ordinē rationis. Virtutes aūt ꝛ si nō causent a natura fm suū esse pfectuz. tñ inclinant ad illud qḋ est fm naturā .i. fm ordinē rationis. Dicit .n. Tullius in sua Rethorica. ꝙ virtus est habitus in modū nature rationi ɔsentaneus. ꝛ hoc mō virtus dicit esse fm naturā ꝛ p ɔtrarium intelligit ꝙ vitiū sit ɔtra naturā. Itē nota ꝙ vitiū dicit esse contra naturā ꝛ ɔtra legē diuinā sicut patet ex diffinitiōe Aug. Peccatuz est factū vel dictū ꝛc. vt infra patebit. qꝛ qcq̄d est ɔtra naturā artificiati est etiā ɔtra naturā artis qua artificiatū pducit. Lex autē eterna cōparat ad ordinē rationis hūane sicut ad artificiatū. Unde eiusdē rationis ē ꝙ vitiū ꝛ peccatū sit ɔtra ordinē ratiōis hūane. ꝛ ꝙ sit ɔtra legē eternā. Unde Aug. dicit in .iij. de li. ar. ꝙ a deo habēt oēs nature ꝙ nature sunt. ꝛ intātū vitiose sūt īquātū ab eius qua facte sunt arte discedūt. Ad tertiū .s. qd sit peius. vtrū vitiū vel act⁹ vitiosus. dicēdū ꝙ habit⁹ medio mō se hz īter potētiā ꝛ actū. Manifestū est aūt ꝙ actus in bono ꝛ in malo p̄eminet potētie. vt dicit in ix. Metha. Melius ē enī bene agere q̄ȝ posse bene agē. ꝛ similiter vituperabilius ē male agere. q̄ȝ posse male agē. Unde sequit ꝙ habitus in bonitate ꝛ in malicia mediū gradū obtineat īter potētiam ꝛ actū. vt .s. sicut habit⁹ bon⁹ vel malus p̄eminet in bonitate vel malicia potētie. ita etiā subdat actui. Qḋ etiā ex h̄ apparet. qꝛ habit⁹ nō dicit bonus vel malus nisi ex h̄ ꝙ īclinat ad actū bonuz vel maluz. Unde ꝑpter bonitatē vel maliciā act⁹ dicit habit⁹ bonus vel malus ꝛ sic potior ē act⁹ in bonitate vel malicia. q̄ȝ habitus. qꝛ ꝑpter vnūqḋqꝫ tale. ꝛ illud magis ē. Ad quartū .s. vtrū actus vitiosus possit simul esse cū virtute dicēdū ꝙ peccatū cōparat ad virtutē. sicut actus malus ad habitū bonū. aliter aūt se hz habit⁹ in aīa ꝛ forma in re naturali. forma enī naturalis ex necessitate ꝑducit opationē sibi ɔuenietē. Unde nō pōt esse simul cū forma naturali act⁹ forme ɔtrarie. sicut nō pōt esse cū calore act⁹ īfrigidatiōis. neqꝫ simul cū leuitate motus descēsiōis. nisi forte ex violētia exterioris mouētis. sꝫ habitus in aīa nō ex necessitate ꝑducit suā operationē. sꝫ homo vtit eo cū voluerit. vnde simul habitu in hoīe existēte pōt non vti habitu. aut agere ɔtrariū actū. ꝛ sic pōt habēs virtutez ꝑcedere ad actū peccati. Actus aūt peccati si cōparet ad ipsaz virtutē ꝑut ē habit⁹ qdā nō nō pōt ipsaz corrūpere si sit minus tm̄. Sicut enī nō generat vnus habit⁹ p actū. ita nec p vnū actū corrūpit vt supra dictū ē. Sꝫ si cōparet act⁹ peccati ad cām virtutuz. sic possibile ē ꝙ p vnū actū peccati alique virtutes corrūpāt. qḋlibet enī peccatū mortale ɔtrariat charitati que ē radix oīum īfusaꝝ virtutū inquātum sunt virtutes. ꝛ ideo p vnū actuz peccati mortalis exclusa charitate excludunt p ɔsequēs oēs virtutes īfuse. quātū ad hoc ꝙ sunt virtutes. Et hoc dico ꝑpter fidē ꝛ spem quaꝝ habitus remanēt informes post peccatū mortale. ꝛ sic nō sunt virtutes. Sꝫ peccatū veniale qḋ nō ɔtrariat charitati nō excludit ipsaz p consequēs etiā nec alias virtutes. virtutes vero acq̄site nō tollunt per vnū actū cuiuscūqꝫ peccati. Sic ergo peccatū mortale nō pōt simul esse cū virtutibus infusis. pōt tamē simul esse cū virtutibus acq̄sitis. peccatū vero veniale potest simul esse ꝛ cū virtutibus infusis ꝛ cū virtutibus acquisitis. Ad quintū .s. vtrū in quolibet peccato sit aliquis act⁹ dicendū ꝙ ista questio pncipaliter mouet ꝑpter peccatū omissionis de quo aliqui diuersimode opināt. Quidā .n. dicūt ꝙ in omni peccato omissiōis est aliq̄s actus vel interior vel exterior. Interior qdē sicut cū aliq̄s vult nō ire ad ecclesiā qn̄ ire tenet. Exterior autē sicut cū aliq̄s illa hora qua ad ecclesiaz ire tenet. vel etiā ante occupat se talibus q̄bus ab eūdo ad ecclesiā īpedit. ꝛ hoc quodāmō videt in pmū redire. Qui enī vult aliq̄d cū quo aliud simul esse nō potest. ex ɔsequenti vult illo carere. nisi forte nō perpēdat ꝙ p hoc qḋ vult facere īpedit ab eo qḋ facere tenet. in quo casu posset per negligentiā culpabilis iudicari. Alij vero dicunt ꝙ in peccato omissionis nō requirit aliquis actus. ipsum enī nō facere qḋ quis facere tenet peccatū est. Utraqꝫ aūt opinio fm aliq̄d veritatē hꝫ. Si .n. tollatur in peccato omissionis id solum qḋ per se pertinet ad rationem peccati. sic quādoqꝫ peccatū omissionis est cuꝫ actu interiori. Ut cū aliquis vult nō ire ad ecclesiā. quādoqꝫ vero sine omni actu vel interiori vel exteriori. sicut cum aliquis hora qua tenetur ad ecclesiam ire nihil cogitat de eundo. vel non eundo ad ecclesiā. Si vero in peccato omissionis intelligant etiā cause vel occasiones omittendi. sic necesse est in peccato omissionis aliquē actum esse. nō enī est peccatum omissionis nisi cum aliquis pretermittit qḋ potest facere. Qḋ autem aliquis declinet ad nō faciendū illud qḋ potest facere ꝛ non facere. non est nisi ex aliqua causa vel occasione coniuncta vel precedente. ꝛ si quidē causa illa nō sit in potestate hominis omissio non habet rationem peccati. sicut cum aliquis propter infirmitatem pretermittit ad ecclesiā. Si vero causa vel occasio omittendi subiaceat voluntati. omissio habet rationem peccati: ꝛ tunc semper oportet ꝙ ista causa inquantum est voluntaria habeat aliquem actum ad minus interiorem voluntatis: qui quidem actus quandoqꝫ directe fertur in ipsam omissionem. puta cuꝫ aliq̄s vult non ire ad ecclesiam vitans laborem. ꝛ tunc talis actus per se pertinet ad omissionem. Voluntas enim cuiuscunqꝫ peccati per se pertinet ad peccatum illud. eo ꝙ voluntariū est de ratiōe peccati. Quā qꝫ autem actus voluntatis directe fert in aliud per qḋ homo impeditur ab actu debito. siue illud in quo fertur voluntas sit coniunctum omissioni puta cum vult ludere quando debet ad ecclesiam ire. siue etiam sit precedens. puta cum aliquis vult diu vigilare de sero. ex quo sequitur ꝙ non vadat hora matutinali ad ecclesiam. ꝛ tunc actus iste interior vel exterior per accidens se habet ad omissionem: quia omissio sequitur preter intentionem. hoc autem dicimus per accidens. qḋ est preter intentionem. vt patet in .ij. Phisi. Unde manifestum est ꝙ tūc peccatū omissionis habet quidem aliquem actum cōiunctum vel precedētez. qui tamen se habet per accidens ad peccatū omissionis. Iudiciuz autē de reb⁹ dandū est fm id qḋ est per se. ꝛ nō scḋm id qḋ est p accidens. Unde verius dici potest ꝙ aliqḋ peccatū potest esse absqꝫ omni actu. Alioq̄n autem ad essentiā aliquorū peccatorū actualiū ptinerēt actus ꝛ occasiōes circūstantes. Ad sextū .s. de diffinitione peccati quā ponit Aug. xxij. cōtra faustum. Peccatum est dictū. vel factū. vel cōcupitū cōtra legem diuinam. dicendum ꝙ sicut ex dictis patet. peccatum nihil aliud est quam actus humanus malus. Qꝫ autez aliquis actus sit humanus habet ex hoc ꝙ est voluntarius. siue sit voluntari⁹ q̄si a voluntate elicitus. vt ipsum velle ꝛ eligere. siue quasi a voluntate imperatus. vt exteriores actus: vel operationis vel locutionis. Habet autem humanus actus ꝙ sit malus ex eo ꝙ caret debita commensuratione. omnis autez commensuratio cuiuscunqꝫ rei attēditur per comparationem ad aliquam regulam. a qua si diuertat. incōmensurata erit. Regula autem humane voluntatis est duplex. Una propinqua ꝛ homogenea scilicet ipsa humana ratio. Alia vero est pma regula scilicet lex eterna. que est ratio dei. Et ideo in diffinitione peccati Augu. posuit duo. Unū qḋ pertinet ad substātiā actus hūani qḋ ē q̄si māle in petō: cū dixit dictū vel factū vel ɔcupitū. Aliō qḋ ptinet ad rōez mali. qḋ est q̄si formale ī petō. cū dixit. ɔ legem eternā.

De distinctione peccatorum.

Einde considerandū est de distinctione peccatorum adinuicem. Et circa h̄ querunt .ix. Pmo vtrū petā distinguant fm obiecta. Scḋo de distinctione petōꝝ spūaliū a carnalibus. Tertio vtrū distinguant fm cās. Quarto vtrū fm eos in quos peccat. Quinto vtrū fm diuersitatē reatus. Sexto vtruz fm omissionem ꝛ commissionem. Septimo vtrum fm diuersum processum peti. Octauo vtrū fm abūdātiā ꝛ defectū. Nono vtꝝ fꝫ diuersas circūstātias. Ad primū .s. vtꝝ petā differāt specie fm obiecta dicendum ꝙ sicut dictū est. ad rationē peti duo ɔcurrūt .s. act⁹ voluntarius. ꝛ inordinatio ei⁹. q̄ ē p recessuz a lege dei. hoꝝ aūt duoruz vnū p se compat ad peccantē qui intēdit talē actū voluntariū exercere in tali mā. Aliud aūt .s. inordinatio actus p accidēs se hꝫ ad intentionē peccātis. nullus enī itēdēs ad malū opat. vt dicit Dyonisius .iiij. c. de di. no. Manifestū est aūt ꝙ vnūqḋqꝫ ɔsequit speciez fm id qḋ ē per se. nō aūt scḋm id qḋ est per accidēs: qꝛ ea que sunt p accidens sunt extra rationē speciei: ꝛ ideo peccata specie distinguunt. ex pte actuum voluntarioꝝ magis q̄ȝ ex parte inordinationis in peccato existētis. Actus aūt voluntarij distinguūt specie fm obiecta. Unā sequit ꝙ petā ꝑprie distinguunt specie fm obiecta.

Ad scḋm .s. vtrū ɔuenienter distinguant petā spiritualia a carnalib⁹. dicendū ꝙ sicut dictū est petā recipiunt speciez ex obiectis: omē autē peccatū consistit in appetitu alicui⁹ ɔmutabilis boni qḋ inordinate appetit. ꝛ per cōsequēs in eo iam habito iordinate aliquis delectat. Est aūt duplex delectatio. Una quidē aīalis que cōsumatur in sola apprehensione alicui⁹ rei ad votū habite: ꝛ hec etiaꝫ pōt dici delectatio spūalis. Sicut cū aliq̄s delectat in laude humana. vel in aliquib⁹ hmōi. Alia vo delectatio ē corpalis siue nālis. que ī ipso tactu corpali pficit. q̄ pōt etiā dici delectatio carnalis. Sic igitur illa petā q̄ perficiunt in delectatiōe spūali. vocant petā spūalia. Illa vo q̄ pficiunt in delectatiōe carnali. vocant petā corpalia seu carnalia. Sicut gula q̄ perficit in delectatiōe ciboꝝ. ꝛ luxuria q̄ perficit in delectatiōe venereoꝝ. Unā ꝛ Aposto. dicit .ij. corin. vij. Mūdem⁹ nos ab omni inq̄namēto carnis ꝛ spūs. Sꝫ nota ꝙ cū oīa genera peccatoꝝ dicant opera carnis ꝛc. caro sumit ibi pro homine. qui dum fm se viuit fm carnē viuere dicit. Ut etiam Augu. dicit.

uni. de ci. dei. et huius ratio est ex hoc q omis rationis humane defectus ex sensu carnali aliquo mo initiu hz. Ad tertiu. s. vtru peccata distinguantur fm causas. dicedu q cu sint quattuor causaz genera. diuersimode a diuersis attribuunt. ca formalis et materialis respiciut pprie substatia rei. et ideo substatie fm formaz et materiam specie et genere distinguunt. ages aut et finis respiciut directe motu et operatione. et ideo motus et operatioes fm huiusmodi causas distinguunt. diuersimode tn. na pricipia actiua naturalia sunt determinata semp ad eosde act9. et ideo diuerse species in actib9 naturalib9 attedunt. no solu fm obiecta q sunt fines vel termini. sz etia fm pricipia actiua sicut calefacere et ifrigidare distinguunt specie fm calidu et frigidu. Sed principia actiua in actibus volutariis cuiusmodi sunt actus peccatoz no se habet ex necessitate ad vnuz. et ideo ex vno principio vel actiuo vel motiuo possunt diuerse species peccatoz pcedere. Sicut ex timore male humilitate pot pcedere q homo furet. et q occidat. et q deserat gregem sibi comissuz. et hec eade possunt pcedere ex amore. Unde manifestu est q peccata no differut specie fm diuersas causas actiuas vel motiuas. sed solu fm diuersitate cause finalis. finis aut e obiectum voluntatis. Actus eni humani hnt specie ex fine. Ad quartu. s. vtru peccata distinguant fm eos in quos peccat. dicedu q sicut supradictu est. peccatu est actus inordinatus. Triplex aut ordo in hoie debet esse. Unus qde fm coparatione ad regula ratiois. put. s. oes actioes et passioes nostre debet regula rationis mesurari. Aliis aut ordo est p coparatione ad regula legis diuine. p qua ho in oibus dirigi debet. et si qde naturaliter ho esset aial solitariu. hic duplex ordo sufficeret. Sed qz ho est naturaliter aial politicu et sociale. vt pbat in pmo politicoz. ideo necesse est q sit tertius quo ordinet ad alios hoies qb9 couiuere dz. Hoz aut ordinu pmus ptinet scdm. et excedit ipsuz quecuqz eni ptinent sub ordine ratiois. ptinent sub ordine ipsius dei. sz queda ptinent sub ordine ipsius dei q excedunt ratione humana. sicut ea q sunt fidei et q debent soli deo. Unde q in talib9 peccat. dicit in deu peccare sicut hereticus. et sacrileg9. et blasphemus. Similiter et scds ordo icludit tertiuz. et excedit ipm. qz in oibus in qb9 ordinamur ad pximu. oportet nos dirigi fm regulaz ratiois. Sz in qbusda dirigimur fm ratione qtu ad nos tm. no autem qtu ad pximu. et qn in his peccat. dicit ho peccare in seipsuz. sicut patet de luxurioso. guloso. et pdigo. qn vero peccat ho in his qbus ad pximu ordinat. dicit peccare in pximu sicut patet de fure et homicida. Sut aut diuersa qbus ordinat ho ad deu et ad pximu et ad seipsuz. Unde hec distinctio peccatoz e fm obiecta. sz que diuersificant spes peccatoz. Unde ista peccatoz distinctio pprie est fm diuersas peccatoz species. Na et virtutes qb9 peccata opponutur fm hac differetia specie distinguunt. Manifestu e eni q virtutibus theologicis ho ordinat ad deu. teperantia vero et fortitudine ad seipsuz. iusticia aut ad pximu. Ad qntu. s. vtru peccata distinguant fm reatu. dicedum q eorum que specie differut duplex differentia inuenit. Una qde q ostituit diuersitate speciez. et talis differetia nuqz inuenit nisi in specieb9 diuersis. sicut rationale et irrationale. animatu et inanimatu. Alia differetia est oseques diuersitate speciei. et talis differetia. et si in aliqbus osequat diuersitatez speciei in aliis tn pot inueniri in alia specie. Sicut albu et nigru cosequunt diuersitatez specie corui et cigni. et tn inuenit huiusmodi differetia in eade hois specie. Dicedu est ergo q differentia venialis et mortalis peccati vel quecuqz alia differetia que sumit penes reatu. no pot esse differetia ostitues diuersitate speciei. nuqz eni id qd e p accides ostituit specie. id aut qd est pter intetione agetis. e p accides vt patet in. ij. Phi. Manifestu aut est q pena e pter itetione peccatis. Unde p accides se hz ad peccatu ex pte ipsius peccatis. ordinat tn ad peccatu ab exteriori. s. ex iusticia iudicatis. qui fz diuersas oditioes peccatoz diuersas penas infligit. Unde differetia que est ex reatu pene pot osequi diuersam specie peccatoz. non aute ostituit diuersitate speciei. differetia autez peccati mortalis et venialis osequit diuersitate inordinatiois que coplet ratione peccati. Duplex eni est ordinatio. Una per substractione principii ordinis. Alia qua saluato principio ordinis fit inordinatio circa ea q sunt preter principiu. Sicut in corpore aialis quadoqz quide inordinatio copletionis pcedit vsqz ad destructione vitalis principii. et hoc est mors. Qnqz vero saluo pricipio vite fit deordinatio queda in humoribus. et tuc est egritudo. Principiu aut totius ordinis in moralibus est finis vltimus. qui ita se hz in operatiuis. sicut principiu indemonstrabile in speculatiuis. vt dicit in vij. Ethi. Unde. quado aia deordinat per peccatu vsqz ad auersionez ab vltimo fine. s. a deo cui vnimur per charitate. tuc est peccatu mortale. Sicut

eni in corporalib9 deordinatio mortis q e p remotione principii vite est irreparabilis fm natam. inordinatio aut egritudinis reparari pot ppter id q pricipiu vite. Silr e i his q pertinet ad aiaz. Na in speculatiuis q errat circa pricipia. impsuasibilis est: q aut errat saluatis principiis p ipsa pricipia reuocari pot: et silr in opatiuis q peccado auertit ab vltimo fine quatu est ex na peccati lapsuz hz irreparabile: et io dicit peccare mortaliter eternaliter puniedus. Qui vo peccat citra auersione a deo. ex ipsa rone peti reparabiliter deordinat. qz saluat principiu. et io dicit peccare venialiter qz. s. no ita peccat vt mereat interminabile pena. Ad sextu. s. vtru peta distinguant fm omissione et comissione. dicedu q in peccatis inuenit duplex differentia. Una malis et alia formalis. Malis quide attendit fm nate speciem actuu peccati. Formalis aut fm ordine ad vnu fine pprium. q etia est ppriu obiectu. Un inueniunt aliq actus maliter specie differetes. q tn formalr sut in eade specie peti. qz ad ide ordinatur sicut ad eade specie homicidii ptinet iugulatio. lapidatio et pforatio: qui actus sint specie differetes fm specie nature. Sic g si loquamur de specie peti omissionis et comissiois maliter. differut specie. large tn loquedo de specie sz q negatio vel puatio specie hre pot. Si aute loquamur de specie peti omissionis et omissiois formaliter sic non differut specie: qz ad ide ordinant. et ex eode motiuo pcedit. Auarus eni ad ogregadu pecunia et rapit: et no dat ea q dare dz. Et silr gulosus ad satisfaciedu gule et supflua comedit. et ieiunia debita ptermittit. et ide etia est videre in ceteris. semp eni in reb9 negatio fundat super aliq affirmatoe q est quodamo ca eius. Un etia in reb9 naturalibus eiusde rois est q ignis calefaciat: et q non infrigidet. Et nota q in lege diuina necesse fuit ppom diuersa pcepta affirmatiua et negatiua: vt gradatim hoies introducerent ad virtute. pu9 qde abstinedo a malo. ad qd inducimur p precepta negatiua. et postmodu faciedo bonu ad qd inducimur p precepta affirmatiua. et sic precepta negatiua et affirmatiua no pertinent ad diuersas virtutes sed ad diuersos gradus vtutis. et per coseques no oportet q contrarientur diuersis peccatis fm specie. Peccatu etia non hz specie ex pte auersionis: qz scdm hoc est negatio vel priuatio: sed ex pte auersionis scdm q est act9 quida. Un fm diuersa pcepta legis no diuersificant peccata fm specie. Ad septimu. s. vtru coueniter diuidatur peccatu i peccatu cordis. oris. et opis. dicendu q aliq inueniunt differre specie dupliciter. Uno mo ex eo q vtreqz habet speciez completam sicut equus et bos differunt specie. Alio modo sicut fm diuersos gradus in aliqua generatione vel motu accipiutur diuerse species. sicut edificatio est copleta generatio domus: collocatio aut fundamenti et erectio parietis sunt species incomplete. vt patet per Phm in x. Ethi. et illud etiam potest dici in generationib9 animalium. Sic ergo peccatu diuiditur per hec tria. s. peccatum oris. cordis et operis. no sicut p diuersas species copletas: naz consumatio peccati est in ope. Unde peccatum opis habet specie completa. sed eius prima inchoatio est quasi fundatio in corde. Scds aute gradus eius est in ore. scdm q homo promptus e ad manifestandum conceptu cordis. Tertius aute gradus iam est in cosumatioe operis. et sic hec tria differut fm diuersos gradus peccati. patet tamen q hec tria pertinet ad vna perfectam peccati specie cu ab eode motiuo procedat. Iracudus enim ex hoc q appetit vindictaz. Primo quide perturbatur in corde. Scdo in verba contumeliosa prorumpit. Tertio vero pcedit vsqz ad facta iniuriosa. Et ide patet in luxuria et in quolibet alio peccato. Peccata ergo oris et operis non distinguuntur a peccato cordis quin simul couingant cum eo: qz no potest esse peccatum in ore. vel opere. nisi prius fuerit in corde: sz prout qdlibet horu per se inuenit. Sicut ps motus non distinguitur a toto motu quando mot9 est cotis: sed solum quado motus sistit i medio. Distinguunt ergo ista tria qz possunt ab inuicem separari. Unde Hiero. sup Ezechielem. Tria sunt generalia delicta quibus humanum genus subiacet. aut cogitatione. aut sermone. aut opere peccamus. Omne peccatum cordis couenit in ratioe occulti: et scdm hoc ponit vnus gradus. qui tn per tres gradus distinguitur sicut patet per Aug. xij. de trini. Quoru primus e cum carnalis sensus illecebram quadam ingerit. qd est peccatu cogitationis. Scds gradus est: quado sola cogitationis delectatione e contetus. Tertius gradus est quado faciendu decernit p consensum. Peccata vero oris et operis couenit in manifestatioe: et ppter hoc sub vno computantur a Greg. iiij. mor. Ubi ponit. iiij. gradus peccati. Quorum primus est: culpa latens in corde. Scds cum exterius publicatur. Tertius est cum cosuetudine roborat. Quartus est cu vsqz ad presumptionem diuine misericordie vel ad desperatione ho procedit. Hic no distinguit peccatum opis a peccato oris. qz couenium

in manifestatione. vt dictū est. Diero autē distinguit ea. q: in pec-
cato oīs ē manifestatio tm̄ ⁊ pncipaliter icēta. In peccato vo opia
ē pncipaliter expletio itētionis cōceptus cordis. sz manifestatio est
ɔsequēti. Cōsuetudo vo ⁊ desperatio sūt gradus ɔsequētes post
pfectā speciē peccati. sicut adolescētia ⁊ iuuentus post pfectā hoīs
generationē. Progressus aūt peccati quō serpit. ⁊ serpēdo ,pcedit.
optime declarat̃ in pmo peccato pmoꝝ parētum. Geñ. iij. Dixit ser-
pēs ad mulierē. Cur precepit vobis deus vt nō comederetis de o-
mni ligno paradysi. Cui rñdit mulier. De fructu lignoꝝ q̄ sūt in pa-
radyso vescimur: de fructu vero ligni. qđ ē in medio paradysi prece-
pit nobis ne comederemus. ⁊ ne tangeremus illud ne forte moria-
mur. Dixit aūt serpēs ad mulierem. Nequaq̄ȝ morte moriemini.
Scit enī deus ꝙ quocūq̄ȝ die comederitis aperient̃ oculi vestri. ⁊
eritis sicut dij sciētes bonū ⁊ malū. Attēde ꝙ deus dixerat asserti-
ue ⁊ cōminatorie. quocūq̄ȝ die comederitis ⁊c. mulier addidit vbū
hesitatiōis. s. forte. serpēs ɔstāter negauit. dicēs. Nequaq̄ȝ morie-
mini. Ecce dyabolus posuit in q̄ōne. Et mulier rñdit cū hesitatiōe
⁊ ex hoc dedit dyabolo viā ⁊ audaciā negādi qđ deus dixerat cū
assertione. nisi enī mulier hesitasset dyabolus verbū dñi negare mi-
nime psumpsisset. nisi etiā mulier dyabolo plusq̄ȝ deo credidisset.
nequaq̄ȝ cibū vetitū tetigisset. Sequit̃. Uidit ḡ mulier ꝙ lignū eēt
bonū ad vescēdū. hoc cognouit ex odoratu. Et pulchrū oculis. ecce
aspectus. Tulit de fructu. ecce tactus. Et comedit. ecce gustus. ⁊ sic
cōpletū est in ea peccatū inobediētie. ad qđ tñ multe deordinate
circūstātie ɔcurrerūt. Deditq̄ȝ viro suo. ecce iniqua suggestio. Qui
comedit. ecce ade preuaricatio. ⁊ sic peccatū ɔsummatū est in vtro-
q̄ȝ. Iste ,pcessus q̄ fuit in peccato primoꝝ parētū materialiter. solet
esse in peccato vnius hoīs spūaliter. Nā aspectus est in cognitiōe.
Odoratus in delectatiōe. Tactus in ɔsensu. Gustus in ppetratiōe.
Aduerte q̄m mortiferus ē iste fructus q̄ nō solū ex gustu īfert mortē
sicut aīalia venenosa. verumetiam ex visu: odoratu. tactu. ⁊ gustu.

Ad octauū. s. vtrū peccata distinguant̃ fm supabundātiā ⁊ de-
fectū. dicēdum ꝙ cū in peccato sint duo. s. ipse actus ⁊ inordinatio
eius. put recedit̃ ab ordine rationis ⁊ legis diuine. species peccati
nō attendit̃ ex parte inordinationis q̄ est pter itētionē peccātis. sz
magis ex pte ipsius actus scđm ꝙ terminat̃ ad obiectū. in qđ fert̃
itētio peccātis. ⁊ ideo vbicūq̄ȝ occurrit diuersū motiuū iclinans
itētionē ad peccatū. ibi est diuersa species peccati. Manifestū est
aūt ꝙ nō ē idē motiuū ad peccandū in peccatis que sunt fm super-
abundantiā. ⁊ in peccatis que sunt fm defectū. quinīmo sunt con-
traria motiua. sicut motiuū in peccato tēperantie ē amor delectati-
onum corporaliū. motiuū aūt in peccato insensibilitatis est odium
eaꝝ. Unde huiusmodi peccata nō solū differūt specie sed etiā sunt
inuicē ɔtraria. Ad nonū. s. vtrū peccata distinguant̃ fz diuersas
circūstātias. dicēdū ꝙ sicut dictū est. vbi occurrit aliud motiuū ad
peccandū. ibi est alia peccati species q: motiuū ad peccandū est fi-
nis ⁊ obiectū. Cōtingit aūt q̄nq̄ȝ ꝙ in corruptionibus diuersaꝝ cir-
cūstantiaꝝ est idē motiuū. sicut illiberalis ab eodem mouet̃ ꝙ acci-
piat q̄n nō dȝ. ⁊ vbi nō dȝ ⁊ plusq̄ȝ dȝ. ⁊ similiter de alijs circūstan-
tijs. hoc enī facit propter inordinatū appetitū pecunie cōgregande
⁊ in talibus diuersaꝝ circūstantiaꝝ corruptiōes nō diuersificāt pec-
catoꝝ species. sed ptinēt ad vnā ⁊ eandē peccati speciē. Quādoq̄ȝ
vero ɔtingit ꝙ corruptiōes diuersaꝝ circūstantiaꝝ prouenīūt a di-
uersis motiuis. puta ꝙ aliq̄s preppropere comedat. potest prouenī-
re ex hoc ꝙ homo nō potest ferre dilationē cibi propter facilē con-
sumptionem humiditatis. Quod vero appetat immoderatū cibū
potest contingere propter virtutē nature potentem ad conuertēdū
multū cibum. ꝙ aūt appetat aliquis cibos delitiosos cōtingit pro-
pter aliquem appetitum delectationis qui est in cibo. Unde in tali-
bus diuersarum circumstantiarum corruptiones inducunt diuer-
sas peccati species.

¶ De comparatione peccatorum adinuicem. DIS. II.

Einde ɔsiderandū est de cōparatiōe peccatorū adinuicē. Et circa hoc querunt̃ decem. Primo vtrū oīa peccata ⁊ vitia sint cōnexa. Scđo vtrū oīa peccata sint paria. Tertio vtrū grauitas peccatoꝝ attēdat̃ fm obiecta. Quarto vtrū fm dignitatē virtutū qb⁹ pecca-ta opponunt̃. Quinto vtrū peccata corporalia sint grauiora q̄ȝ spi-ritualia. Sexto vtrū fz causas peccatoꝝ attēdat̃ grauitas peccato-rū. Septimo vtrū fz diuersas circūstātias. Octauo vtrū fz quātita-tē nocumenti. Nono vtrū fm ɔditionē psone in quā peccat̃. Deci-mo vtrū ,ppter magnitudinē psone peccātis aggrauetur peccatū.

Ad primum. s. vtrum omnia peccata sint cōnexa. dicendū ꝙ ali-ter se habet intentio agentis sequēdū virtutem ad sequendum ratio-nem: ⁊ aliter intētio peccantis ad diuertendū a rōne. Cuiuslibet. n. agentis fm vtutē intētio est vt rōnis regulā sequat̃ ⁊ iō oīuz vtutū intētio in idē tēdit. ⁊ ,ppter hoc oēs vtutes habēt cōnexionē adin-uicē ratione recta agibiliū q̄ e.t prudētia. Sed intētio peccātis nō est ad hoc ꝙ recedat ab eo qđ est fm rationē: sed potius intēdat in aliqđ bonū appetibile quo speciē sortit̃. hmōi aūt bona in q̄ tēdit intētio peccantis a rōne recedēs sunt diuersa nullā ɔnexionē habē-tia adinuicē. Imo etiā interdū sunt ɔtraria. Cū igit̃ vitia ⁊ peccata speciē habeāt scđm id ad qđ cōuertunt̃. manifestū est ꝙ fm id ꝙ perficit species peccatoꝝ nullā cōnexionē hñt peccata adinuicē. nō enim cōmittit̃ in accedēdo a multitudine ad vnitatē. sicut accidit in vtutib⁹ q̄ sunt cōnexe: sed potius in recedēdo ab vnitate ad multi-tudinē. Vñ Beat⁹ Jacob⁹ q̃n dicit Jaco. ii. Qui in vno offendit. factus ē oīuz reus. loquit̃ de peccato nō ex pte ɔuersiōis fm ꝙ pec-cata distinguunt̃. sicut dictū est: sed loquit̃ de eis ex pte auersiōis inquātū. s. hō peccādo recedit a legis mādato. Oīa aūt legis man-data sunt ab vno ⁊ eodē vt ipse dicit ibidē. ⁊ ideo idē deus cōtēni-tur in omni peccato. ⁊ ex hac pte dixit: ꝙ qui offendit in vno fact⁹ est oīum reus: q: s. vno peccato peccādo incurrit hō pene reatū ex hoc ꝙ contēnit deū. ex cui⁹ contēptu ,puenit omniū peccatorum reatus. Et nota ꝙ non per quēlibet actū peccati tollit̃ virtus oppo-sita: nā peccatū veniale virtutē non tollit peccatū autē mortale tol-lit virtutē infusam inquātū auertit a deo. Sed vnus actus peccati etiam mortalis nō tollit habitū virtutis acquisite. Sed si multipli-cent̃ actus in tātū ꝙ generet̃ habitus cōtrarius. excludit̃ habitus virtutis acquisite. qua exclusa excludit̃: q: dū hō agit cōtra quēcū-q̄ȝ virtutē. agit cōtra prudentiā. Sine prudētia autē nulla virt⁹ mo-ralis esse pōt. ⁊ ideo p consequēs excludunt̃ omnes virtutes mora-les q̄tum ad pfectū ⁊ formale esse virtutis qđ habēt scđm ꝙ parti-cipāt prudentiā. remanēt tñ inclinationes ad actus virtutū nō ha-bentes rationem virtutis: sed nō sequit̃ ꝙ ,ppter hoc hō incurrat oīa vitia vel peccata. Primo quidem q: vni virtuti plura vitia op-ponunt̃. ita ꝙ virtus nō pōt priuari p vnū eoꝝ. ⁊ si alterū nō assit. Scđo q: peccatū directe nō opponit̃ virtuti q̄tū ad inclinationez virtutis ad actum. Unde remanentibus aliquibus inclinationib⁹ vtuosis nō pōt dici ꝙ hō habeat vitia vel peccata opposita. Item q: amor dei est cōgregatiuus inquātū affectū hominis a multis du-cit in vnum. ideo vtutes q̄ ex amore dei causant̃ cōnexionez hñt: sz amor sui disgregat affectū hoīs in diuersa. prout. s. hō se amat ap-petēdo sibi bona tēporalia q̄ sūt varia ⁊ diuersa. ⁊ ideo vitia ⁊ pec-cata q̄ causant̃ ex amore sui nō sunt ɔnexa. Ad scđm. s. vtrū oīa petā sint paria. dicendū ꝙ opinio stoycoꝝ fuit quā Tull⁹ psequit̃ in paradoxis: ꝙ oīa petā sunt paria: ⁊ ex hoc etiā deriuat⁹ ē quoꝝ-dā hereticorū error: q̄ ponētes oīa petā esse paria. dicūt etiā oēs pe-nas īferni eē pares: ⁊ quātū ex vbis Tullij pspici pōt stoyci moue-bant̃ ex hoc ꝙ ɔsiderabāt petā ex pte priuatōis tm̄. put. s. ē reces-sus a rōne. Vñ simplr̄ estimātes ꝙ nulla priuatio susciperet magis ⁊ min⁹. posuerūt oīa petā eē paria: Sz si qs diligēter ɔsideret īueni-ret duplex priuatiōis gen⁹. Est eñ q̄dā simplex ⁊ pura priuatio. q̄ ɔ-sistit q̄si in corruptū eē. sic mors ē priuatio vite: ⁊ tenebre priuatio lu-minis. ⁊ tales priuatiōes nō recipiūt magis ⁊ minus: q: nihil residu-um ē de hitu opposito. Vñ nō min⁹ ē mortu⁹ aliqs pmo die mor-tis ⁊ tertio vel q̃rto: q̄ post ānū q̄n cadauer iā fuerit resolutū. ⁊ si-militer nō magis ē tenebrosa dom⁹ si lucerna sit opta plurib⁹ velaminib⁹ q̄ si sit opta vno solo velamine. totū lumē īterckudēte. Est aūt aliq̄ priuatio nō simplex: sed aliq̄d retinēs de hitu opposito: q̄ q̄dē pri-uatio magis ɔsistit i corrūpi: q̄ icorruptū eē. sicut egritudo q̄ priuat de-bitā cōmēsurationē humoꝝ. ita tñ ꝙ aliud ei⁹ remanet. alioq̃n nō remaneret aīal viuū. Silr̄ est de turpitudīe: ⁊ alijs hmōi. Hmōi aūt priuatiōes recipiūt mag ⁊ min⁹ ex pte ei⁹ qđ remanet de habitu ɔ-trario. Multū eñ refert ad egritudinē vel turpitudinē vtꝝ plus vel mi-nus a debita ɔmēsuratiōe humoꝝ vel mēbroꝝ recedat̃. Silr̄ etiā dicēdū est de vitijs ⁊ petis. Sic eñ priuat̃ in eis debita ɔmēsura-tio rōnis: vt nō totaliter rōnis ordo tollat̃. Alioq̃n malū si sit īte-grū seipsuz destruit: vt dicit̃ in. iiij. Ethi. Nō eñ posset remanere sub-stātia act⁹ vel affectio agētis: nisi aliq̄d remaneret de ordine rōnis. Et iō multū īterest ad grauitatē peti vtrū plus vel min⁹ recedat a rectitudīe rōis. Et scđm h̃ dicēdū ē ꝙ nō oīa petā sūt paria. Ad tertiū. s. vtꝝ ḡuitas petōꝝ attēdat̃ fz obiecta. dicēdū ꝙ sic ex supra dictis pz. grauitas petōꝝ nō differt eo mō quo vna egritudo ē alia grauior. Sic eñ bonū sanitatis ɔsistit in q̄dā cōmēsuratiōe humoꝝ p ɔueniētiā ad nāꝫ aīalis. ita bonū vtutis ɔsistit in q̄dā cōmensura-tiōe humanī actus fm ɔueniētiā ad regulā rōnis. Manifestū est autē ꝙ tāto est grauior egritudo: quāto magis tollit̃ humoꝝ ɔ-

debita cõmẽsuratio p cõmẽsurationẽ priocis principij. sicut egritudo q̃ puenit in corpore hũano ex corde qḋ est principiũ vite vel ex aliquo qḋ appropinquat cordi piculosior ẽ. Unde oportet q etiaz peccatũ sit tanto grauius q̃to maior deordinatio ↄtingit circa aliqḋ pncipiũ. qḋ ẽ prius in ordine rõnis. ratio aũt ordinat oĩa in agibilib⁹ ex fine. ⁊ ideo q̃to peccatũ ↄtingit in actib⁹ hũanis ex altiori fine. tanto peccatũ ẽ grauius. obiecta aũt actuũ sunt fines eoꝝ. ⁊ ideo fm diuersitatẽ obiectoꝝ attẽdit diuersitas grauitatis in peccatis. sicut patet q res exteriores ordinant ad hoiem tãq̃ ad finẽ. hõ aũt vlterius ordinat in deũ sicut in finẽ. Unde peccatũ qḋ ẽ cõtra ipsam substãtiã hoĩs sicut homicidiũ. ẽ grauius peccato qḋ est ↄtra res exteriores sicut furtũ. ⁊ adhuc est grauius peccatũ qḋ immediate ↄtra deũ cõmittit. sicut infidelitas. blasphemia. ⁊ hmõi. ⁊ in ordine quoꝝlibet hoꝝ peccatoꝝ. vnũ peccatũ est grauius altero scḋm q est circa aliqḋ principalius vel minus pncipale. ⁊ qꝛ peccata habẽt speciem ex obiectis. differẽtia grauitatis q̃ attẽdit penes obiecta. est prima ⁊ principalis q̃si ↄsequens speciẽ. Ad quartũ scilicet vtrum attendatur grauitas peccatoꝝ fm diuersitatẽ virtutũ qb⁹ peccata opponunt. dicẽdũ q virtuti opponit peccatũ dupliciter. Uno q̃dẽ mõ principaliter ⁊ directe q. s. est ↄtra idẽ obiectũ. nã ↄtraria circa idẽ sunt. ⁊ hoc mõ oportet q maiori virtuti oppõat grauius peccatũ. Sicut. n. ex pte obiecti attẽdit maior grauitas peccati. ita etiã ⁊ maior dignitas virtutis. Utrũq; enĩ ex obiecto speciẽ fortit. vt ex supradictis patet. Unde oportet q maxie virtuti directe opponat maximũ peccatũ. quasi maxime ab eo distãs in eodẽ genere. Alio mõ ↄsiderari põt oppositio virtutis cohibentis peccatũ. quãto enĩ fuerit virtus maior. tãto magis elõgat hoiẽ a peccato sibi ↄtrario. nõ solũ ipsũ peccatũ. sed etiã inducentia ad peccatũ cohibet. ⁊ sic manifestũ ẽ q quãto aliqua virtus fuerit maior. tanto etiã minora peccata cohibet. sicut etiã sanitas quãto fuerit maior. tãto minores distẽperãtias excludit. ⁊ p hũc modũ maiori virtuti minus peccatũ opponit ex pte effectus. Ad quintũ. s. vtrũ peccata carnalia sint minoris culpe q̃ spiritualia. dicendum q peccata spũalia sunt maioris culpe q̃ peccata carnalia. qḋ nõ ẽ sic intelligẽdũ q qḋlibet spũale peccatũ sit maioris culpe quolibet peccato carnali. sed qꝛ cõsiderata hac sola differentia spũalitatis ⁊ carnalitatis. grauiora sunt spũalia peccata. ceteris paribus. Cuius ratio triplex assignari põt. Prima q̃dẽ ex parte subiecti. nam peccata spũalia pertinẽt ad spiritũ cuius ẽ ↄuerti ad deũ. ⁊ ab eo auerti. Peccata vero carnalia ↄsummant in delectatione carnalis appetitus. ad quẽ principaliter pertinet ad bonum corporale conuerti. Et ideo peccatũ carnale inquãtũ huiusmodi habet plus de ↄuersiõe ppter qḋ etiã est maioris adhesionis. Sed peccatũ spũale hꝫ plus de auersione ex qua procedit ratio culpe. ⁊ ideo peccatũ culpe inquãtũ huiusmodi est maioris culpe. Scḋa ratio sumi põt ex parte eius in quẽ peccatur. Nã peccatũ carnale inquãtũ huiusmodi ẽ in corpus propriũ qḋ ẽ minus diligẽdũ fm ordinẽ charitatis q̃ deus ⁊ pximus in quos peccat per peccata spũalia. ⁊ ideo peccata spiritualia inquãtũ huiusmodi sunt maioris culpe. Tertia idẽ potest sumi ex parte motiui qꝛ quãto est grauius impulsiuũ ad peccandum tanto homo minus peccat. vt infra dicet. Peccata aũt carnalia habent vehementius impulsiuum. i. ipsam ↄcupiscentiam carnalẽ nobis innatã. ⁊ ideo peccata spiritualia inquãtũ huiusmodi sunt maioris culpe. Ad sextũ. s. vtrũ grauitas peccatoꝝ attẽdat fm causas peccatorũ. dicendũ q in genere peccati. sicut ⁊ in quolibet alio genere potest accipi duplex causa. Una que ẽ propria ⁊ p se causa peccati. que est ipsa voluntas peccandi. cõparatur enĩ ad actũ peccati. sicut arbor ad fructũ. sicut dicitur in glosa super illud Math. vij. Nõ potest arbor bona fructus malos facere. ⁊ huiusmodi causa quãto fuerit maior. tanto peccatũ erit grauius. quãto enĩ fuerit voluntas maior ad peccandũ. tãto homo grauius peccat. Alie vero cause peccati accipiunt quasi extrinsece ⁊ remote. ex quibus. s. homo inclinat ad peccandũ. ⁊ in his causis est distinguẽdũ. Quedã enĩ harũ inducũt volũtatẽ ad peccãdũ fm ipsam naturã voluntatis. ⁊ tali cã augeť peccatũ. Alie vero cause sunt que inclinant volũtatẽ ad peccãdũ preter naturã ⁊ ordinez ipsius volũtatis q̃ nata est moueri libere ex seipsa. fm iudiciũ rationis. sicut ignorantia. vel q̃ diminuunt liberũ motũ volũtatis. sicut infirmitas vel violẽtia. aut met⁹ aut aliqḋ huiusmodi. diminuũt peccatũ sicut ⁊ diminuũt voluntariũ. intãtũ q si actus sit omnino inuoluntarius nõ hꝫ rationẽ peccati. Ad septimũ. s. vtrũ attẽdat grauitas peccatoꝝ fm circũstantias. dicendum q vnũquodq; ex eo natum est augeri. ex quo causatur. sicut dicit Phs. de habitu virtutis in. ij. Ethi. Manifestũ est autẽ q peccatũ causat ex defectu alicuius circũstantie. ex hoc enĩ recedit ab ordine rationis: q aliquis in operando nõ obseruat debitas circũstantias. Unde manifestũ est q peccatũ natũ est aggrauari p circũstãtiã. sed hoc quidẽ ↄtingit tripliciter. Uno quidẽ modo inquãtũ circũstantia trãsfert in aliud gen⁹ peccati. sicut peccatũ fornicationis ↄsistit in hoc q hõ accedit ad nõ suaz. Si autez addat hec circũstantia vt illa ad quã accedit sit alterius vxor. trãsfert iam in aliud gen⁹ peccati. s. in iniusticiã inquãtũ hõ vsurpat rẽ alterius. ⁊ scḋm hoc adulteriũ est graui⁹ peccatũ q̃ fornicatio. Aliquãdo vero circũstantia nõ aggrauat peccatũ quasi trahẽs in aliud gen⁹ peccati: sed solũ qꝛ multiplicat rõnem peccati. sicut si pdigus det qñ nõ debet: ⁊ cui nõ debet. multiplicius peccat eodem genere peccati q̃ si solum det cui nõ debet: ⁊ ex hoc ipso peccatũ fit grauius sicut etiã egritudo ẽ grauior que plures ptes corporis inficit. Unde ⁊ Tullius dicit in paradoxis: q in patrĩ vita violãda multa peccantur. violať is q̃ pcreauit. q̃ aluit. q̃ erudiuit. qui in sede ac domo atq; in rẽpublicã collocauit. Tertio mõ circũstantia aggrauat peccatũ ex eo q auget deformitatẽ prouenientẽ ex alia circũstantia. sicut accipe alienũ ↄstituit peccatũ furti. si autẽ addať hec circũstãtia vt multũ accipiat de alieno. erit peccatũ grau⁹. q̃uis accipe multũ vł parũ de se nõ dicat rationẽ boni aut mali. Ad octauũ. s. vtrũ grauitas peccati augeať fm maius nocumẽtũ. dicẽdũ q nocumẽtum tripliciter se põt habere ad peccatũ. Qñq; enĩ nocumẽtum qḋ puenit ex peccato. ẽ p̄uisum ⁊ intẽtũ. sicut cũ aliq̃s opatur aĩo nocendi alteri. vt homicida vel fur. ⁊ tũc directa quãtitas nocumẽti adauget quãtitatẽ peccati: qꝛ tũc nocumẽtũ est p se obiectũ peccati. Qñq; vero nocumẽtũ est p̄uisum sꝫ nõ intentũ. sicut cũ aliq̃s trãsiens p agrũ vt ↄpẽdiosius vadat ad fornicandũ. infert nocumẽtũ his q̃ sũt seminata in agro sciẽter: licet nõ aĩo nocẽdi. ⁊ sic etiã quãtitas nocumẽti aggrauat peccatũ sꝫ indirecte. inquãtũ. s. ex volũtate multũ inclinata ad peccãdũ pcedit q aliq̃s nõ ptermittat dãnũ facere sibi vel alij qḋ simpliciter nõ vellet. Qñq; aũt nocumẽtũ nec ẽ intẽtũ nec p̄uisum. ⁊ tũc si p accidẽs se habeat ad peccatũ. nõ aggrauat peccatũ directe: sꝫ ppter negligẽtiã cõsiderãdi nocumẽta q̃ consequi possent imputanť homini ad penã mala q̃ eueniũt pter ei⁹ intẽtionẽ: si dabat operã rei illicite. Si vero nocumẽtũ p se sequať ex actu peccati: licet nõ sit intẽtũ vel p̄uisum. directe peccatũ aggrauat: qꝛ quecũq; p se cõsequunť ad peccatũ: ptinẽt quodãmõ ad ipaz peccati speciẽ. puta si q̃s publice fornicet. sequiť scãdalũ plurimoꝝ. qḋ q̃uis ipse nõ intẽdat nec forte p̄uideat. directe p hoc aggrauať peccatũ. Aliter tñ videť se habere circa nocumẽtũ penale qḋ incurrit ipse q̃ peccat. hmõi enĩ nocumẽtũ si p accidẽs se habeat ad actũ peccati ⁊ nõ sit p̄uisum nec intentũ: nõ aggrauat peccatũ nec sequitur grauitatẽ peti. Sicut si aliq̃s currẽs ad occidẽdũ impingat ⁊ ledat sibi pedẽ. Si vero tale nocumẽtũ p se consequať ad actũ peccati licet forte nec sit p̄uisum nec intentũ. tũc maius nocumentũ nõ facit grau⁹ petm: sed ecõuerso grauius petm inducit grau⁹ nocumẽtũ. Sicut aliq̃s infidelis q̃ nihil audiuit de penis inferni. grauiorẽ penã in iferno patiť p petõ homicidij q̃ p petõ furti. qꝛ. n. hic itedit nec p̄uidet nec aggrauať ex hoc petm. sicut ↄtingit circa fidelẽ q̃ ex hoc ipso videť grau⁹ peccare q maiores penas ↄtẽnit: vt impleat volũtatẽ peccati: sꝫ grauitas hui⁹ nocumẽti. solũ causať ex grauitate peccati. Ad nonũ. s. vtrũ aggraueť petm ppter ↄditionem psone in quã peccať. dicendũ q psona in quã peccať. ẽ quodãmõ obiectũ peccati. Dictũ est aũt supra q pma grauitas peccati attẽdiť ex pte obiecti: ex quo q̃dẽ tãto maior attẽdiť grauitas ĩ petõ: q̃to obiectũ eius ẽ pncipalius. fines aũt humanoꝝ actuũ sunt. de⁹ ipse hõ. ⁊ pximus: quicq̃d enĩ facim⁹. ppter aliqḋ hoꝝ facimus: q̃uis etiã hoꝝ triũ vnũ sub altero ordineť. Potest igiť ex pte hoꝝ triũ cõsiderari maior vel minor grauitas in petõ fm ↄditionẽ psone in quã peccať. Pmo q̃dez ex pte dei. cui aliq̃s tãto ↄiũgiť. quãto deo ẽ vtuosior. vel deo sacratior. ⁊ iõ iniuria tali psone illata magis redundat ĩ deũ scḋm illud Zach. ij. Qui tetigerit vos. tãget pupillã oculi eius. Unde petm fit grauius ex eo q peccať in psonã deo magis cõiunctã vel rõne virtutis. vel rõne officij. Ex pte võ suipsius manifestũ est: q tãto aliq̃s grau⁹ peccat: quãto in magis cõiunctã psonã seu naturali necessitudine: seu bñficijs: seu q̃cũq; cõiunctione peccauerit: qꝛ videť in seipsum magis peccare: ⁊ p tãto grau⁹ peccat: scḋm illḋ Eccl. xiiij. Qui sibi nequã est: cui alij bonus erit. Ex pte vero pximi tanto grauius peccať: quanto petm plures tangit. ⁊ iõ petm qḋ fit in psonã publicã puta regẽ vel principẽ: qui gerit psonã totius multitudinis est grauius q̃ qḋ cõmittiť ↄtra vnã personam priuatã. Unde specialiter dicit Exo. xxij. Principẽ populi tui ne maledices. Et silr iniuria que fit alicui famose psone videť esse grauior ex hꝰ q in scandaluz ⁊ turbationez plurimorum redundat.

Ad decimum. s. vtrum propter magnitudinem persone peccantis aggrauetur peccatum. dicendum q duplex est peccatum quoddam ex surreptione proueniens propter infirmitatem humane nature. et tale peccatū minus reputatur ei qui est maior in virtute. eo q minus negligit huiusmodi peccata reprimere q tñ oino īterfugere infirmitas hūana nō sinit. Alia vero peccata sunt ex deliberatione pcedētia. et ista peccata tāto magis alicui iputant̄ quāto maior ē. et hoc pōt esse ꝓpter quattuor. Primo q̄dē q2 facilius possunt resistere peccato maiores. puta q̄ excedunt in scīa et virtute. Unī dñs dicit Luc. xij. Qd seruus sciēs volūtatē dñi sui et nō faciēs. plagis vapulabit multis. Scđo ꝓpter ingratitudinē q2 omne bonū quo q̄s magnificat̄ est beneficiū dei. cui hō fit ingrat⁹ peccādo. et ꝗtuz ad hoc quelibet maioritas ēt in tpalibus bonis peccatū aggrauat. scđm illud Sap. vj. Potētes potēter tormēta patient̄. Tertio propter specialē repugnātiā act⁹ peccati ad magnitudinē psone. sicut si princeps iusticiā violet. q̄ ponit̄ iusticie custos. et si sacerdos fornicet̄. q̄ castitatē vouit. Quarto ꝓpter exēplū siue scādalū. q2 dicit Greg. in past. In exēplū vehemēter culpa extēdit̄. qū ꝓ reuerentia gradus peccator honorat̄. Ad plurimū etiā noticiā puenīūt peccata maiorū. et homines ea magis indigne ferunt.

De subiecto peccatorum. DIS. III.

Einde ꝯsiderandū est de subiecto peccatorū. Et circa hoc querunt̄ decē. Primo vtrū volūtas possit esse subiectū peccati. Scđo vtrū sola voluntas sit peccati subiectū. Tertio vtrū sensualitas possit esse subiectū peccati. Quarto vtrum possit esse subiectū peccati mortalis. Quinto vtrū ratio possit esse subiectū peccati. Sexto vtrū delectatio morosa sit in ratione iferiori sicut in subiecto. Septimo vtrū peccatū ꝯsensus in actū sit in superiori ratiōe sicut in subiecto. Octauo vtrū ratio inferior possit esse subiectum peccati mortalis. Nono vtrum ratio superior possit esse subiectum peccati venialis. Decimo vtrū in ratiōe superiori possit esse peccatū veniale circa ꝓpriū obiectū. Ad primū. s. vtrū volūtas possit esse subiectū peccati. dicēdū q peccatū q̄dā actus est. Actuū aūt quidā transeūt in exteriorē materiā. vt vrere et secare. et huiusmōi actus habēt ꝓ materia et subiecto id in qđ transit actio. Sicut dicit Phs. in iij. Phic. Qđ motus est actus mobilis a mouēte. Quidā actus sunt nō trāseuntes in exteriorē materiā. sed manētes in agēte. sicut appetere et cognoscere. et tales actus sunt oēs morales. siue sint actus virtutū siue peccatorū. Unde oportet q ꝓpriū subiectū actus peccati sit potentia que est principiū actus. Cū autē ꝓpriū sit actuū moraliū q sint volūtarij. vt supra habitū est. sequit̄ q volūtas que est principiū voluntariorū actuū siue bonorū. siue malorū qui sunt peccata sit principiū peccatorū. et ideo sequit̄ q peccatū sit in voluntate sicut in subiecto. Ad scđm. s. vtrū sola voluntas sit subiectū peccati. dicēdū q sicut ex supradictis patet. omne qđ est pncipiū voluntarij actus. est principiū peccati. actus autē voluntarij dicunt̄ illi non solū qui eliciunt̄ a voluntate. sed etiā illi qui a voluntate imperantur. vt supradictū est cū de voluntario ageret̄. Unde nō sola voluntas pōt esse subiectū peccati. sed oēs ille potētie que possūt moueri ad suos actus vel ab eis reprimi per volūtatē. et eedē etiā potētie sunt subiecta habituū moraliū siue bonorū siue malorū. q2 eiusdē ē actus et habitus. Ad tertiū. s. vtrū in sensualitate possit esse peccatū. dicēdū q sicut supradictū est. peccatū pōt īueniri in qualibet potētia cuius act⁹ pōt esse voluntarius. et inordinat⁹ in quo ꝯsistit rō peccati. Manifestū ē autē q act⁹ sensualitatis pōt esse volūtarius inquātū sensualitas. i. appetit⁹ sensitiu⁹ nata ē a volūtate moueri. Unde relinquit̄ q in sensualitate possit esse peccatū. Ad quartū. s. vtrū in sensualitate possit esse peccatū mortale. dicēdū q sicut inordinatio corrumpens principiū. vite corporalis causat corporalē mortē. ita ēt inordinatio corrūpēs principiū spūalis vite qđ ē vltimus finis causat mortē spūalē peccati mortalis. vt supra dictū est. Ordinare aūt aliq̄d in finē nō ē sensualitatis. sz solū rōnis. inordinatio aūt a fine nō ē nisi eius cui⁹ ē ordinare i finē. Unī peccatū mortale nō pōt esse in sensualitate. sz solū in rōne. Et nota q cū peccatū veniale sit dispositio ad mortale. dispositio aūt et habit⁹ habeāt eē in eodē. nō tñ pōt esse peccatū mortale i sensualitate sicut peccatū veniale q2 dispō tripliciter se hz ad id ad qđ disponit. Qñq3 eni est idē et in eodē. sicut sciētia inchoata dicit̄ esse dispō ad sciaz pfectā. Qñ aūt ē in eodē sz nō idē. sicut calor ē dispositio ad formā ignis. Qñq3 vero idē. nec in eodē. sicut in his q̄ habēt ordinē adinuicē. vt ex vno perueniatur in aliud. sicut bonitas imaginationis ē dispositio ad sciētiā que ē in itellectu. Et hoc mō peccatū veniale qđ ē in sensualitate pōt esse dispositio ad peccatū mortale qđ ē in ratiōe.

Ad quintū. s. vtrū in rōne possit esse petīn. dicēdū q petīn cuiuslibet potētie ꝯsistit in actu ipsi⁹ sicut ex dictis patet. habet aūt ratio duplicē actū. Unū quidē scđm se i cōparatione ad ꝓpriū obiectū qđ ē cognoscere aliqđ verū. Aliud autē actus rōnis est inquantū ē directiua aliarū virtū. vtroq3 aūt mō ꝯtingit petīn esse in rōne. Primo quidē inquātum errat in cognitiōe vera qđ quidē tūc imputat̄ ei ad petīn. qñ habet ignorantiā vel errorē circa id qđ pōt et debet scire. Scđo qñ inordinatos actus inferiorū virtū vel impat: vel etiam post deliberationē nō coercet. Ad sextū. s. vtrū petīn morose delectatōis sit in rōne inferiori sicut in subiecto. dicēdū q sicut dictū est. petīn ꝯtingit esse in rōne qñq3 q̄dē iquātū est directiua humanorū actuū. Manifestū est aūt q ratio nō solū est directiua exteriorū actuū sz etiā interiorū passionū. et ideo qñ rō deficit in directiōe interiorū passionū. dicit̄ esse petīn in rōne sicut etiā qñ deficit in directiōe exteriorū actuū. Deficit aūt in directiōe passionū interiorū dupliciter. Uno mō qñ impat illicitas passiōes. sicut qñ hō ex deliberatiōe ꝓuocat sibi motū ire vel ꝯcupiscē. Alio mō qñ nō reprimit illicitū passiōis motū. Sicut cū aliq̄s postq̄3 deliberauit q mot⁹ passionis insurgēs ē inordinat⁹. nihilomin⁹ circa ipsum īmorat̄ et ipsū nō expellit. et scđz hoc dicit̄ petīn delectatōis morose eē in rōe.

Ad septimū. s. vtrū petīn ꝯsensus in actū sit in rōne supiori. dicēdū q ꝯsensus īportat iudiciū quoddā ex eo in qđ ꝯsentit̄. Sicut eni rō speculatiua iudicat et sentētiat de reb⁹ intelligibilib⁹. ita rō practica iudicat et sentētiat de agēdis. Est aūt ꝯsiderādū q in oī iudicio vltima sniā ptinet ad supremū iudicatoriū. Sic videm⁹ etiā in speculatiuis q vltia sniā de aliq̄ ꝓpositione dat̄ ꝑ resolutionē ad prima pncipia. q̄diu eni remanet aliqđ pncipiū altem⁹. adhuc pōt ꝑ ipsū examinari id de quo q̄rit̄. Unī adhuc ē suspēsum iudiciū q̄si nōdū data finali snia. Manifestū ē aūt q act⁹ hūani regulari possunt ex regula rōnis hūane q̄ sumit̄ ex rebus creatis q̄s naliter hō cognoscit et vlteri⁹ ex regula legis diuine. vt supra dictū est. Unī cū regula legis diuine sit supior. ꝯsequēs est vt vltima snia ꝑ quā iudiciū finaliter terminat̄ ptineat ad rōnē supiorem q̄ intēdit rōnib⁹ eternis. Cū aūt de plurib⁹ occurrit iudicādū. finale iudiciū ē de eo qđ vltimo occurrit. In actib⁹ aūt humanis vltimo occurrit actus. preambulū aūt est delectatio que inducit ad actum. et ideo ad rationē superiorē proprie ptinet cōsensus in actum: ad rationem vero inferiorē que habet inferius iudiciū ptinet iudiciū preambulū qđ est de delectatione: q̄uis etiā et de delectatione ratio supior iudicare possit: q2 quicquid subdit̄ iudicio inferioris subdit̄ et iudicio superioris: sed nō conuertit̄. Ad octauū. s. vtrū ꝯsensus in delectationē morosam sit peccatū mortale: dicendū q circa hoc aliq̄ diuersimode opinati sunt. Quidā eni dixerūt q ꝯsensus in delectationē nō ē petīn mortale: sed veniale tñ. Alij dixerūt q ē petīn mortale: et hec opinio cōior est et verisimilior. Est eni ꝯsiderādū q cū ois delectatio ꝯsequat̄ aliq̄3 opationem: vt dicit̄. x. Ethi. et iterū cū ois delectatio habeat aliqđ obiectum. delectatio quelibet pōt cōparari ad duo. s. ad opationē quā ꝯsequitur: et ad obiectū in quo quis delectatur. Cōtingit autē q aliqua opatio sit obiectū delectatiōis sicut et aliqua alia res: q2 ipsa opatio potest accipi vt bonū: et finis i quo aliquis delectatus requiescit. et qñq3 quidē ipsamet opatio quā cōsequitur delectatio est obiectū delectationis. inquātū. s. vis appetitiua cuius ē delectari reflectit̄ in ipsam opationē sicut in quoddam bonū. puta cum aliq̄s cogitat et delectat̄ de hoc ipso qđ cogitat inquantum sua cogitatio placet. Qñq3 vero delectatio consequens vnā opationem. puta cogitationem aliq̄3. habet ꝓ obiecto aliam opationē quasi rem cogitatā vel cogitatā. et tunc talis delectatio ꝓcedit ex inclinatione appetit⁹. nō quidē in cogitationē: sed in opationē cogitatam. Sic igit̄ si aliquis de fornicatione cogitat. de duobus pōt delectari. Uno mō de cogitatiōe ipsa. Alio mō de fornicatione cogitata. Delectatio autem de cogitatione ipsa sequitur inclinationem. affectus cogitationē ipsam. cogitatio autē ipsa scđm se non est petīn mortale. imo qñq3 est veniale tñ. puta cū aliq̄s inutiliter cogitat: qñq3 autem sine petō omnino puta cum aliq̄s vtiliter de ea cogitat. sicut cum vult de ea pdicare vel disputare. Et ideo per cōsequens affectio vel delectatio que sic ē de cogitatiōe fornicationis non est de genere peccati mortalis. sed qñq3 est peccatū veniale. et qñq3 nullū. Unī nec ꝯsensus in talē delectationē est petīn mortale. et scđm hoc prima opinio habet veritatē. Qđ autē aliq̄s cōgitans de fornicatione delectet̄ de ipso actu cogitato. hoc cōtingit ex hoc q affectio eius est iclinata in hūc actū. Unde q aliq̄s ꝯsentiat in talē delectationē. hoc nihil aliud ē: q̄3 q ipse ꝯsentiat in hoc q affectus suus sit inclinatus in fornicationē. Nullus eni delectat̄ nisi in eo qđ est conforme appetitui eius. Qđ autē aliq̄s ex delibe

ratiōe eligat q affectus suus ɔformet' his q̄ sm se sūt peccata mortalia. ē peccatū mortale. Unū talis ɔsensus in delectationē peccati mortalis. ē peccatū mortale. vt scdā opinio ponit. Ad nonum. s. vtrū in ratiōe supiori possit esse veniale. dicēdū q sicut Augu. dicit in. xij. de trinit. Rō supior inheret rōnibus eternis cōspiciēdis aut ɔsulendis. Cōspiciendis q̄dē sm q eas veritatē speculat'. Cōsulēdis aūt sm q p ratiōes eternas de alijs iudicat ⁊ ordinat. ad qō ptinet q deliberādo p ratiōes eternas ɔsentit in aliquē actū. vel dissentit ab eo. Cōtingit aūt q inordinatio actus in quē consentit nō ɔtrariat' rationibus eternis. q2 nō est cū auersione a fine vltimo. sicut act⁹ peccati mortalis. sȝ ē pter eas. sicut actus peccati venialis. Unde qñ rō supior in actū venialis peccati ɔsentit. nō auertit' a rationibus eternis. Unde nō peccat mortaliter. sȝ venialiter. Et nota q sicut in vita corpali ɔtingit duplicē esse infirmitatē. puta in corde qō est principiū vite corpalis. sic ⁊ in superiori rōne q̄ ē pncipiū vite spūalis pōt esse inordinatio duplex. Duplex inquā ē īfirmitas cordis. Una q̄ est in ipsa substātia cordis. ⁊ inmutat naturalē cōplexionē ipsius ⁊ talis infirmitas semp est mortalis. Alia aūt est infirmitas cordis ,ppter aliquā inordinationē. vel motus eorū que circūstant cor. ⁊ talis infirmitas nō semp est mortalis. ⁊ similiter in ratione superiori semp est peccatuȝ mortale qñ tollit' ipsa ordinatio rationis superioris ad propriū obiectū. qō est rationes eterne. Sȝ quādo est inordinatio circa hoc. nō est peccatū mortale sȝ veniale.

Ad decimū. s. vtrū in rōne superiori possit esse peccatū mortale. dicēdū q ratio superior aliter fert' in suū obiectum. ⁊ aliter in obiecta inferiorū viriū que per ipsaȝ dirigunt'. In obiecta enī īferiorȝ viriū nō fert' nisi inquātū de eis consulit rōnes eternas. Unde nō fert' in ea nisi p modū deliberationis. Deliberatus autē ɔsensus in his que ex genere suo sunt mortalia ē peccatū mortale. ⁊ ideo ratio semp peccat mortalit'. si act⁹ īferiorū viriū ī quos ɔsentit sint peccata mortalia. Sed circa ,ppriū obiectū hȝ duos actus. s. simplicē ītuitū ⁊ deliberationē. sm qō etiā de ,pprio obiecto cōsulit rōnes eternas. Scdm aūt simplicē intuitū pōt aliquē inordinatū motū habere circa diuina. puta cū quis pati' subitū īfidelitatis motū. ⁊ q̄uis infidelitas sm suū genus sit peccatū mortale. tñ subitus infidelitatis motus est peccatū veniale. q2 peccatū nō est mortale nisi sit contra legē dei. Pōt aūt aliq̄d eorȝ que ad fidē pertinēt subito rationi occurrere sub quadā alia ratione. anteq̄ȝ sup hoc ɔsulat'. vel cōsuli possit ratio eterna. i. lex dei. puta cū quis resurrectionē mortuorȝ subito apprehēdit. vt īpossibile sm naturā. ⁊ simul apprehēdendo remittit' anteq̄ȝ tempus habeat deliberandi. q hoc est nobis traditum vt credendum sm legem diuinā. Si vero post deliberationeȝ motus infidelitatis maneat. est peccatū mortale. ⁊ ideo circa ,ppriū obiectū etiā si sit peccatū mortale ex genere pōt ratio superiorū peccare venialiter in subitis motibus. vel etiā mortaliter p deliberatū cōsensum. In his autem que ptinent ad inferiores vires semp peccat mortaliter in his q̄ sunt peccata mortalia ex genere suo. nō aūt in his que sm suum genus sunt venialia peccata.

¶ De causis peccatorȝ in generali. DIS. IIII.

Einde ɔsiderādū ē de causis peccatorū ⁊ p̄mo in generali. Scdo in speciali. Circa primū querunt' quattuor. Primo vtȝ peccatū habeat cāȝ. Scdo vtrū habeat cām interiorē. Tertio vtrum habeat cām exteriorē. Quarto vtrū peccatū sit cā peccati. Ad primuȝ. s. vtrū peccatū habeat causam. dicēdū q peccatū est quidā actus inordinatus. Ex parte igit' actus pōt habere p se cām. sicut ⁊ quilibet alius actus. Ex pte aūt inordinatiōis habet cām eo modo quo negatio vel priuatio cām habere pōt. Negationis aūt pōt cā duplex assignari. Primo q̄dē defectus cause. i. ipsius cause negatio ē. ⁊ cā negatiōis sm seipsaȝ. Ad remotionē enī cause sequit' remotio effectus. sicut obscuritatis cā ē absentia solis. Alio mō cā affirmationis ad quā sequit' negatio. est p accidēs cā negatiōis ɔsequentis. Sicut ignis causando calorē ex p̄ncipali intētione. ɔsequēter causat priuationē frigiditatis. quorȝ primū pōt sufficere ad simplicem negationē. Sed cū inordinatio peccati ⁊ q̄libet malū non sit simplex negatio. sȝ priuatio eius qō q̄d natū est ⁊ debet habere. necesse est q talis inordinatio habeat cām agentē p accidēs. Qō enī natum est inesse ⁊ debet. nūq̄ȝ abessent nisi ,ppter aliquā cām īpedientem. ⁊ scdm hoc ɔsueuit dici q malum qō in quadā priuatiōe consistit hȝ causam deficientē vel agentē per accidēs. omnis autem cā p accidēs. reducit' ad cām p se. Cū igit' peccatū ex pte inordinationis habeat cām agentē p accidēs: ex pte antē actus habeat causaȝ agentē p se. sequit' q inordinatio peccati cōsequatur ex ipsa actus causa. Sic igitur volūtas carens directione regule rationis ⁊ legis diuine intendēs aliq̄d bonū cōmutabile: causat actū quidē peccati p se: sed inordinationē actus p accidens ⁊ pter intentionē. Prouenit enī defectus ordinis in actu. ex defectu directionis in volūtate.

Ad scdm. s. vtrū pctm̄ habeat cām interiorē. dicenduȝ q sicut iā dictū est p se cām peccati oportet accipe ex pte ipsi⁹ actus. act⁹ aūt humani pōt accipi cā interior: ⁊ mediata ⁊ īmediata. Immediata quidē cā humani actus ē ratio ⁊ volūtas: sm q̄ hō ē liber arbitrio. Cā aūt remota ē apphēsio sensitiue ptis: ⁊ etiā appetit⁹ sensitiu⁹. Sicut enī ex iudicio rōnis voluntas mouet' in aliq̄d sm rationem ita etiā ex apprehēsione sensus appetitus sensitiu⁹ in aliq̄d inclinatur que quidē inclinatio interdū trahit volūtatē ⁊ rationeȝ. Sicut infra patebit. Sic igit' duplex cā īterior peccati pōt assignari. Una ,pxima ex pte rōnis ⁊ volūtatis. Alia vero remota ex pte imaginationis vel appetitus sensitiui. Sed q2 supra dictū est q cā peccati ē aliq̄d bonū apparēs motiuū cū defectu debiti motiui. s. regule rationis vel legis diuine ipsum motiuū qō est apparēs bonū pertinet ad apprehensionē sensus appetitiui. ipsa aūt absentia debite regule ptinet ad rationē que nata ē hmōi regulā ɔsiderare. sed ipsa pfectio voluntarij actus peccati ptinet ad voluntatē. ita q ipse voluntarius actus premissis suppositis iam est quoddā peccatū. Ad tertiū. s. vtrū pctm̄ habeat cām exteriorē. dicendū q sicut supra dictū est. causa interior peccati ē volūtas vt pficiens actū peccati. ⁊ rō q̄tum ad carentiā debite regule. ⁊ appetit⁹ sensitiu⁹ īclinās. Sic igitur aliq̄d extrinsecū potest esse causa peccati tripliciter. Uel q2 monet īmediate ipsam. volūtatē: vel q2 monet rationē. Uel q2 mouet appetitū sensitiuū. Uolūtatē aūt vt supra dictū est: interius mouere nō pōt. nisi deus qui nō pōt esse causa peccati. vt infra ostendet' Unde relinquit' q nihil exterius pōt esse causa peccati. nisi vel inquātū mouet rōnē sicut homo vel demon psuadens pctm̄: vel sicut mouēs appetitū sensitiuū sicut aliqua sensibilia exteriora mouent sensitiuū appetitū sed neq̄ȝ psuasio exterior in reb⁹ agēdis ex necessitate mouet ratōeȝ. neq̄ȝ etiā res exteri⁹ ,pposite ex necessitate mouēt appetitū sensitiuū. nisi forte aliquo mō dispositū. ⁊ tñ etiam appetitus sensitiuus nō ex necessitate mouet rationē ⁊ volūtatē. Unū aliquid exterius pōt esse aliqua cā mouēs ad peccandū nō tñ sufficiens ad peccatū inducēs: sed cā sufficienter complēs pctm̄ ē: sola voluntas. Ad quartū. s. vtrū pctm̄ sit cā peccati: dicendū q cū peccatū habeat cāȝ ex pte actus: hoc mō vnū peccatū posset esse cā alterius. sicut vnus act⁹ humanus pōt esse alterius cā. Contingit igit' vnū peccatū esse cām alterius sm quattuor genera causarum. Primo quidē sm modū cause efficiētis vel mouētis ⁊ p se ⁊ p accidens. Per accidēs quidē sicut remouēs prohibens dicit' mouēs p accidēs. Cū enī per vnū actū peccati hō amittat gratiā. charitatē vel verecundiā: vel q̄dcūq̄ȝ aliud retrahēs a pctō incidit ex hoc in aliud peccatū. ⁊ sic primū peccatū est cā scdi pctī per accidēs. Per se autē sicut cū ex vno actu pctī hō disponit' ad hoc q aliuȝ actum cōsimilē facilius cōmittat. ex actib⁹ enī causant' dispositiōes ⁊ habitus īclinātes ad similes actus. Scdm vero genus cause materialis vnū pctm̄ est cā alterius. inquātum prepat ei materiā. sicut auaricia prepat materiā litigio. qō pleruq̄ȝ est diuitijs cōgregatis. Secundū vō gen⁹ cause finalis vnū pctm̄ est cā alterius inquātū ,ppter finē vnius pctī aliq̄s ɔmittit aliud pctm̄. sicut cū q̄s ɔmittit simoniā ,ppter finē ambitionis: vel fornicationē propter furtū. Et q2 finis dat formā in moralib⁹: vt supra habitū ē. ex hoc etiā sequit' q vnū pctm̄ sit cā formal' alteri⁹. in actu enī fornicatiōis q̄ ,ppter finē cōmittit' ē quidē fornicatio. sicut materiale. furtū vō sicut formale.

¶ De causis peccati in speciali. DIS. V.

Einde ɔsiderandū est de causis pctī in speciali. Et primo de causis interioribus. Secundo de exterioribus. Tertio de peccatis que sunt causa aliorū peccatorū. Prima autem cōsideratio sm premissa erit triptita. Nam primo aget' de ignorantia que est cā peccati ex pte rōnis. Scdo de infirmitate seu passiōe que est cā peccati ex pte appetitus sensitiui. Tertio de malicia que est cā peccati ex pte volūtatis. Circa primum querunt' quattuor. Primo. vtrū ignorantia sit causa peccati. Scdo vtrū ignorantia sit peccatū. Tertio vtrū totaliter a peccato excuset. Quarto vtrū diminuat peccatuȝ. Ad primū. s. vtrum ignorantia sit cā peccati: dicendum q sm phm̄ in. viij. Phisi. Causa mouens est duplex. Una p se alia per accidens. Per se quidem que ,ppria virtute mouet. sicut generans est causa mouens grauia ⁊ leuia. Per accidens autem sicut remouēs prohibens. vel sicut ipsa remotio ,phibētis ⁊ hoc mō ignorātia potest esse causa actus pctī est enim priuatio sciētie pficiētis rationē que p habet actū peccati inquantū dirigit actus humanos. Cōsiderādū

est autem ꝙ ratio ſm duplicē ſciētiā eſt humanoꝝ actuū directi ua. ſ. ſm ſcietiā vniuerſalē ⁊ ꝑticularē. ꝯferens eni de agendis vtit̄ quodā ſillogiſmo cuius ꝯcluſio ē iudiciū ſeu electio vel operatio. operationes aūt in ſingularibus ſunt. vnde ꝯcluſio ſillogiſmi operatiui ē ſingularis. ſingularis ꝓpoſitio non ꝯcludit̄ vniuerſali niſi mediāte aliqua ꝓpoſitione ſingulari. ſicut hō ꝓhibet̄ ab actu ꝑricidij ꝑ hoc ꝙ ſcit patrē nō eſſe occidēdū. ⁊ ꝑ hoc ꝙ ſcit hūc eſſe patrē. Utriuſqꝫ ergo ignorātia pōt cauſare patricidij actum. ſ. ⁊ vniuerſalis principij qḋ eſt quedā regula rōnis ⁊ ſingularis circūſtātie. Unde patet ꝙ nō quelibet ignorātia peccātis eſt cā peccati. ſꝫ illa tātū que tollit ſcietiā ꝓhibentē actū peccati. Unde ſi volūtas alicuius eſſet ſic diſpoſita ꝙ nō ꝓhiberet̄ ab actu ꝑricidij. etiā ſi patrē agnoſceret. ignorātia patris nō eſt huic cā peccati. ſed cōcomitāter ſe hꝫ ad peccatū. ⁊ ideo talis nō peccat ꝑ ignorātiā. ſꝫ peccat ignorās ſm phm in. iij. Ethi. Ad ſcḋm. ſ. vtrū ignorātia ſit peccatū dicendū ꝙ ignorantia in hoc a ſcietia differt. qꝛ neſcietia dicit ſimplicē ſcietie negationē. Unde cuicūqꝫ deeſt aliquaꝝ reꝝ ſcientia pōt dici neſcire illas. ſm quē modū Dyoni. in angelis neſcietiā ponit. vj. ca. ecclesiaſtice hierarchie. Ignorātia vero importat ſciētie priuationē. ſ. dum deeſt ſciētia eoꝝ que aptus natus eſt ſcire. Horū autē quedam aliqs ſcire tenet̄. ſ. illa ſine quoꝝ ſciētia nō poteſt debitū actū exercere. Unde omnes tenent̄ ſcire cōmuniter ea que ſunt fidei. ⁊ vniuerſalia iuris precepta. ſinguli aūt ea que ad eoꝝ ſtatū vel officium pertinent ſiue ſpectant. Unuſqſqꝫ vero tenet̄ ſcire ea que ad ſui officiū ſpectant. Quedā vero ſunt que etſi aliquis natus eſt ſcire. nō tamē ea tenet̄ ſcire. ſicut theoremata geometrie. ⁊ contingētia particularia niſi in caſu. Manifeſtū eſt aūt ꝙ quicūqꝫ negligit habere vel facere. id quod tenet̄ habere vel facere. peccat peccato omiſſionis. Unde ꝓpter negligētiā ignorantiā eorū que quis ſcire tenetur. eſt peccatū. Nō aūt imputat̄ homini ad negligētiā ſi neſciat ea que ſcire nō pōt. Unde hoꝝ ignorantia inuincibilis dicit̄. qꝛ ſtudio ſuꝑari nō poteſt. ⁊ ꝓpter hoc talis ignorātia cū nō ſit voluntaria eo ꝙ nō eſt in ꝑtāte noſtra. eā repellere nō eſt peccatū. Ex quo patet ꝙ nulla ignorātia inuincibilis eſt peccatū. ignorātia aūt vincibilis eſt peccatū ſi ſit eoꝝ q̄ quis ſcire tenet̄. nō autē ſi ſit eoꝝ que quis ſcire nō tenet̄. Ad tertiū. ſ. vtrū ignorātia ex toto excuſet peccatū. dicendū ꝙ ignorātiā de ſe hꝫ ꝙ faciat actū quē cauſat inuoluntariū eſſe. Jā eni dictū eſt ꝙ ignorātia dicit̄ cauſare actum quē ſciētia appoſita prohibebat. ⁊ ita talis actus ſi ſciētia adeſſet. eſſet ꝯtrarius volūtati qḋ importat nomē voluntarij. Si vero ſciētia que per ignorantiā priuat̄ nō ꝓhiberet actū ꝓpter inclinatiōē volūtatis in ipſum. ignorantia huius ſciētie nō facit hominē inuoluntariū ſed nō volentem. vt dicit̄ in. iij. Ethi. ⁊ talis ignorātia que nō eſt cā actus peccati vt dictū eſt qꝛ nō cauſat inuoluntariū. non excuſat a peccato. ⁊ eadē ratio eſt de quacūqꝫ ignorantia non cauſante. ſed cōſequente vel cōcomitante actū peccati. ſed ignorātia q̄ eſt cā actus qꝛ cauſat inuoluntariū. de ſe habet ꝙ excuſet a peccato. eo ꝙ voluntariū eſt de ratiōe peccati. Sꝫ ꝙ aliqn̄ nō totaliter a peccato excuſet. pōt ꝯtingere ex duobus. Uno mō ex ꝑte ipſius rei ignorate. inquantū eni ignorantia excuſat a peccato. inquātū ignoratur aliqḋ eſſe peccatū. Pōt aūt ꝯtingere ꝙ aliqs ignoret qdē aliqꝫ circūſtātiā peccati. quā ſi ſciret. retraheret̄ a peccādo ſiue illa circūſtantia faciat ad rationē peccati. ſiue nō. ⁊ tū remanet in eius ſcientia aliqḋ ꝑ qḋ cognoſcit illud eſſe actū peccati. puta ſi aliquis ꝑcutiens aliquē ſciat qdē ipſū eſſe hoīeꝫ. qḋ ſufficit ad rationē peccati nō tū ſcit ipſū eſſe patrē qḋ eſt circūſtātia ꝯſtituēs nouā ſpeciem peccati. vel forte neſcit ꝙ ille ſe defendens repercutiat eū. Qḋ ſi ſciret. nō percuteret. qḋ nō ꝑtinet ad rationē peccati. Unde lꝫ talis ꝑ ignorantiā peccet. nō tamē totaliter excuſat̄ a peccato. qꝛ adhuc remanet cognitio peccati. Alio modo poteſt hoc ꝯtingere ex parte ipſius ignorātie. qꝛ. ſ. ipſa ignorātia eſt volūtaria. vel directe. ſicut cū aliquis ſtudioſe vult neſcire aliqua vt liberius peccet. vel indirecte. ſicut cū aliqs ꝓpter laborē vel propter alias occupationes negligit addiſcere id per qḋ a peccato retraheret̄. talis eni negligentia facit ipſam ignorantiā eſſe voluntariā ⁊ peccatū. dūmō ſit eorū que qs ſcire tenet̄ ⁊ poteſt. ⁊ ideo talis ignorantia non totaliter excuſat a peccato. Si vero ſit talis ignorantia que oīno ſit inuoluntaria. ſiue qꝛ eſt inuincibilis. ſiue qꝛ ē eius qḋ qs ſcire nō tenebat̄. talis ignorātia oīno excuſat a peccato. Ad q̄rtū. ſ. vtrū ignorātia diminuat peccatū. dicendū ꝙ qꝛ omne peccatū ē volūtariū. intātū ignorātia pōt diminuere peccatū. inquātū diminuit voluntariū. Si aūt non diminuit volūtariū. nullo mō pōt diminuere peccatū. Manifeſtū aūt ꝙ ignorātia q̄ totaliter a peccato excuſat. qꝛ totaliter volūtariū tollit peccatū nō minuit. ſed omnino aufert. Ignorātia vō q̄ nō eſt cā peccati: ſed cōmitāter ſe habet ad peccatū nec minuit peccatū nec auget. Illa igit̄ ſola ignorātia pōt peccatū minuere que eſt cā peccati ⁊ tū totaliter a peccō nō excuſat. Cōtingit autē qñqꝫ ꝙ talis ignorātia directe ⁊ ꝑ ſe ē volūtaria: ſicut cū aliquis ſua ſponte neſcit aliquid vt liberius peccet ⁊ talis ignorātia videt̄ augere volūtariū ⁊ peccatū. De intētione eni volūtatis ad peccandū ꝓuenit ꝙ aliquis vult ſubire ignorātie dānū ꝓpter libertatē peccandi. Qñqꝫ vero ignorātia que eſt cā peccati non ē directe volūtaria ſed indirecte vel ꝑ accidēs: puta cū aliqs nō vult laborare in ſtudio: ex quo ſequit̄ eū eſſe ignorantē: vel cū aliquis vult bibere vinū immoderate ex quo ſequitur eū inebriari ⁊ diſcretione carere. ⁊ talis ignorātia diminuit voluntariū: ⁊ ꝑ conſequēs peccatū: cū eni aliqḋ non cognoſcit̄ eſſe peccatū nō poteſt dici ꝙ voluntas directe ⁊ per ſe ferat̄ in peccatū ſed ꝑ accidēs. Unī eſt ibi minor cōtēptus: ⁊ per cōſequēs minus peccatū. Et nota ꝙ peccatū peccō additū non ſemꝑ facit maius peccatū. ſed facit plura peccā. qꝛ forte nō coincidūt in idem peccatū: ſed ſunt plura ⁊ pōt cōtingere ꝙ ſi primū diminuat ſcḋm: ꝙ ambo ſimul nō habeāt tantam grauitatē quāciū vnū ſolū haberet. Sicut homicidiū grauius peccatū eſt a ſobrio hoīe factū. q̄ ſi fiat ab ebrio: q̄uis hic ſint duo peccā. qꝛ ebrietas plus diminuit de ratione ſequētis peccati. q̄ ſit ſua grauitas. Sicut patet de ebrio q̄ ex ignorātia vel defectu rōnis cōmittit aliqḋ aliud peccatū: meret̄ quidē duplices maledictiones ſm phm. in iij. Ethi. ꝓpter duo peccā que cōmittit. ſ. ebrietatē: ⁊ aliud peccatū qḋ ex ebrietate ſequitur. tamen ebrietas ratione ignorātie adiūcte diminuit ſequēs peccatū: ⁊ forte plus q̄ ſit grauitas ipſius ebrietatis vt dictū eſt: vel pōt dici ꝙ illud verbū phi inducit̄ ſm ordinationem cuiuſdā pitaci legiſlatoris: q̄ ſtatuit ebrios ſi percuſſerint amplius puniri: nō ad veniā reſpiciēs quā ebrij debēt habere: ſed ad vtilitatē qꝛ plures iniuriātur ebrij q̄ ſobrij: vt patet ꝑ phm in. ij. politi.

¶ De cauſa peccati ex parte appetitus ſenſitiui. DIS. VI.

Einde ꝯſiderādū eſt de cauſa peccati ex ꝑte appetitus ſenſitiui. vtrum paſſio anime ſit peccatū. Et circa hoc querunt̄ octo. Primo vtrum paſſio appetitus ſenſitiui poſſit mouere vel inclinare volūtatem. Scḋo vtrum poſſit ſuꝑare rationē contra eius ſciam. Tertio vtrum peccatū qḋ ex paſſione ꝓuenit ſit peccatū ex infirmitate. Quarto vtrum hec paſſio que ē amor ſui ſit cā omīs peccati. Quinto de illis tribus cauſis que ponunt̄. j. Joh. ij. concupiā oculoꝝ. concupiſcentia carnis ⁊ ſuperbia vite. Sexto vtrum paſſio que eſt cā peccati diminuat ipſū. Septīo vtrū totalit̄ excuſet. Octauo vtrū peccatū qḋ eſt ex paſſiōe poſſit eē mortale. Ad primū. ſ. vtrū paſſio appetitus ſenſitiui poſſit mouere volūtatē: dicēdū ꝙ paſſio appetitus ſenſitiui nō pōt directe trahere aut mouere voluntatē: ſed indirecte pōt ⁊ hoc qdē tripl'r. Uno mō ſm abſtractionē quādā. cū eni oēs potētie aīe in vna eſſentia aīe radicent̄ neceſſe ē ꝙ qn̄ vna potētia intēditur in ſuo actu: ꝙ alia remittat̄ vel etiā totaliter īpediat̄. tū. qꝛ oīs virtus ad plura diſperſa ſit minor. Unī ecōtrario dicit̄ qn̄ intēdit̄ circa vnū minus pōt ad alia diſpgi. tū. qꝛ in opib' aīe aialib' requirit̄ quedā intētio que dū vehemēter applicat̄ ad vnū. nō pōt alteri vehemēter attēdere: ⁊ ſm hōc modū ꝑ quādā diſtractionē qn̄ mot' appetit' ſenſitiui fortificat̄ ſm quācūqꝫ paſſionē neceſſe ē ꝙ remittat̄. vel totaliter īpediat̄ mot' ꝓprius appetitus rōnalis q̄ ē voluntas. Alio mō ex ꝑte obiecti volūtatis qḋ eſt bonū rōne appheſum. Impedit̄ eni iudiciū ⁊ apprehēſio rōnis ꝓpt̄ vehemētē ⁊ inordinatā apprehēſionē imaginatiōis: ⁊ iudiciū v̄tutis eſtimatiue: vt pꝫ in amētib'. Manifeſtū ē aūt ꝙ paſſionē appetit' ſenſitiui ſequit̄ imaginatiōis apprehēſio ⁊ iudiciū eſtimatiue. ſicut etiā diſpoſitionē lingue ſequit̄ iudiciū guſt'. Unī videm' ꝙ hoīes ī aliq paſſiōe exiſtētes: nō facile imaginationē auertūt ab his circa q̄ afficiunt̄. Unde ꝑ ꝯſ iudiciū rōnis pleruqꝫ ſequit̄ paſſionē appetit' ſenſitiui. ⁊ ꝑ cōſequēs motus voluntatis ſemper natus eſt ſeq iudicium rōnis.

Ad ſcḋꝫ. ſ. vtrū paſſio poſſit ſuꝑare rōnē cōtra eius ſcientiā: dicendum ꝙ opinio ſocratis fuit vt dicit Phs in. vij. Ethi. ꝙ ſciētia nunqꝫ poſſet ſuꝑari a paſſione. Unde ponebat oēs virtutes eſſe ſcientias ⁊ omnia peccā eſſe ignorantias: in quo quidē recte aliqualiter ſapiebat: qꝛ cū voluntas ſit boni vel apparētis boni. nunqꝫ voluntas in malū moueret̄. niſi id qḋ non eſt bonum aliqualiter rationi bonū apparēt: ⁊ ꝓpter hoc voluntas nunqꝫ in malū tēderet. niſi cū aliqua ignorantia vel errore rōnis. Unde dicit̄. Prouer. xiiij. Errant qui operantur malum. Sed qꝛ experimento patet ꝙ multi agunt cōtra ea quoꝝ ſcientiā habēt. ⁊ hoc etiā auctoritate diuina confirmatur. ſcḋm illud Luce. xij. Seruus q̄ cognoſcit voluntatē dn̄i ſui ⁊ non facit. plagis vapulabit multis. Et Jaco. vltimo dicitur. Scienti bonū ⁊ nō facienti: peccatū ē illi. nō ſimpliciter verum

dixit. sed oportet distinguere. vt dicit Phs in. vij. Ethi. Cū enim ad recte agēdū hō dirigat duplici scia. s. vniuersali z pticulari. vtriusq defectus sufficit ad hoc q ipediat rectitudo opis z volūtatis. vt supra dictū ē. Cōtingit aūt q aliqs hēat sciētiā in vniuersali. puta nullā fornicationē esse faciēdā. sz tñ nō cognoscit in pticulari hunc actū q ē fornicatio nō esse faciēdū. z hoc sufficit ad hoc q volūtas nō sequat vniuersalē sciam rationis. Itē ɔsiderādū ē q nihil phibet aliqd scire in habitu. qd tñ actu nō ɔsiderat. Pōt igit cōtingere q aliqs etiā rectā sciētiā habeat in singulari. z nō solū in vniuersali. sz tñ actu nō ɔsideret. z tūc nō videt difficile q pter id qd actu nō ɔsiderat homo agat. Qd aūt hō nō ɔsideret in particulari id qd habitualiter scit. qñqz quidē ɔtingit ex solo defectu ītentionis. puta cū hō sciēs geometriā nō intēdit ad ɔsiderandū geometrie ɔclusiones quas statiz in pmptu hz ɔsiderare. Qñqz aūt homo nō ɔsiderat id qd habet in habitu pp̄ter aliqd īpedimentū superueniens. puta pp̄ter aliquā occupationē exteriorē. vel pp̄ter aliquā infirmitatē corporalē. z hoc mō ille q est in passione ɔstitutus nō pōt ɔsiderare in particulari illud qd scit in vniuersali inquantū tamē passio īpedit talē ɔsiderationē. Impedit autem tripliciter. Primo per quandā distractionē. sicut supra expositū est. Secundo per contrarietatē. qz pleruqz passio inclinat ad ɔtrariū huius qd scientia vniuersalis habet. Tertio per quandā immutationē corporalē. ex quo ratio quodāmodo ligat ne libere in actū exeat. sicut etiaz somnus vel ebrietas quadā corporali trāsmutatiōe facta ligāt vsum rationis. Et q hoc contingat in passionibus patet ex hoc q aliquando cū passiones multū intendunt. homo amittit vsum rationis totaliter. Multi enī pp̄ter abundantiā amoris z ire sunt in insaniā versi. z per hunc modū passio trahit rationē ad iudicandū in pticulari ɔtra scientiā quā habet in vniuersali. Ad tertiū. s. vtrū peccatuz qd est ex passione debeat dici peccatū ex infirmitate. dicēdū q causa peccati pp̄ria est ex parte anime. in qua principaliter est peccatū Potest aūt dici infirmitas in anima ad similitudinez infirmitatis corporis. Dicit autē corpus hominis esse infirmū quādo debilitatur. vel impeditur in executione pp̄rie operationis pp̄ter aliquā inordinationē partiū corporis. ita. s. q humores z membra hominis nō subdunt virtuti regitiue z motiue corpis. Unde z mēbruz dicit esse infirmū. quādo nō potest perficere operationē mēbri sani. Sicut oculus quādo nō potest clare videre. vt dicit Phs in. x. de historijs animaliū. Unde z infirmitas aīe dicit qñ aīa īpedit in propria opatiōe pp̄ter inordinationē partiū ipsius. Sicut aūt ptes corporis dicunt inordinate qñ nō sequunt ordinem nature ita z partes aīe dicunt inordinate qñ nō subdunt ordini rōnis. Rō enī est vis regitiua ptiū aīe. Sic ergo qñ extra ordinē rōnis vis cōcupiscibilis aut irascibilis aliqua passiōe afficit. z p hoc īpedimētū prestatur modo predicto debite actioni hoīs. dicit peccatum esse ex infirmitate. Unde z Phs in. vij. Ethi. cōparat incōtinentē paralitico cuius partes mouent in ɔtrariū eius qd ipse disponit. Et sicut quanto fuerit motus fortior in corpore preter ordinez nature. tāto ē maior infirmitas. ita quāto fuerit motus fortior passionis preter ordinē rationis tanto est maior īfirmitas aīe. Et nota q qz peccatū pricipaliter ɔsistit in actu volūtatis qui nō impedit p corporis īfirmitatē. pōt enī q ē īfirmus corpore pmptā habere volūtatē ad aliqd faciendū. impedit autē per passionē vt supra dictum est. Unde cū dicit peccatū esse ex infirmitate. magis ē ad infirmitatē anime referendū. q̄ ad infirmitatē corporis. Dicit tamē z ipsa infirmitas aīe infirmitas carnis. inquātū ex cōditione carnis passiones aīe insurgunt in nobis. eo q appetitus sensitiuus ē virtus vtēs organo corporali. Licet aūt assentire vel non assentire his ad q̄ inclinat passio sit in potestate volūtatis. z pro tāto dicit appetitus noster sub nobis esse. Gen. iiij. Sub te erit appetitus tuus. z tu dñaberis illius. tamē ipse assensus z dissensus īpedit modo predicto. Ad quartū. s. vtrū amor sui sit principiū z causa oīs peccati. dicendū q sicut supra dictū est. pp̄ria z per se cā peccati accipienda est ex parte cōuersionis ad cōmutabile bonū. ex qua quidez parte omnes actus peccati procedūt ex aliquo inordinato appetitu alicuius tēporalis boni. Qd aūt aliqs appetat inordinate aliqd tēporale bonū. procedit ex hoc q inordinate amat seipsuz. hoc enī est amare aliquē velle sibi bonū. Unde manifestum est q inordinatus amor sui est causa omnis peccati. Ad quintū. s. vtrū ɔueniēter ponant cause peccatorum esse cōcupiscētia carnis. ɔcupiscētia oculoꝝ. z supbia vite de quibus habet. j. Jo. ij. dicendū q sicut iā dictū est inordinatus amor sui est cā omnis peccati. in amore aūt sui includit inordinatus appetitus boni. Unusquisqz n. appetit bonū ei quē amat. Unde manifestuz est q inordinatus appetitus boni est cā oīs peccati. Bonū autē dupliciter est obiectū sensibilis appetitus. in quo sunt anime passiones que sunt cā peccati. Uno mō absolute scdz q est obiectū ɔcupiscibilis. Alio mō sub rōne ardui. put est subiectū irascibilis vt supra dictū est. Est aūt duplex ɔcupiscentia. Una quidē nālis q est eoꝝ qb⁹ nā corpis sustētat. siue qntū ad ɔseruationē indiuidui sicut cib⁹ z pot⁹ z alia hmōi. siue qntū ad ɔseruationē speciei sic in venereis z hoꝝ inordinat⁹ appetit⁹ dicit ɔcupia carnis. Alia ē ɔcupia aīalis eoꝝ. s. q p sensuz carnis sustētationē aut delectationē nō afferūt: sed sūt delectabilia sm apprehēsionē imaginationis aut alicui⁹ hmōi acceptiōis. sic sunt pecunia. ornat⁹ vestiū. z alia hmōi. z hec qdē aīalis ɔcupia vocat ɔcupia oculoꝝ. siue intelligat ɔcupia oculoꝝ. i. ipsi⁹ visiōis q fit p oculos vt referat ad curiositatē. sm q Aug. exponit. x. ɔfess. siue referat ad ɔcupiaz reꝝ q exterius oculis pponunt. vt referat ad cupiditatē. sm qd ab alijs exponit. Appetit⁹ aūt inordinat⁹ boni ardui ptinet ad superbiā vite. nā supbia est appetit⁹ inordinat⁹ excellētie vt infert⁹ dicet. z sic p; q ad ista tria reduci psūt oēs passiones q sunt cā peti. Nā ad duo prima reducunt oēs passiōes ɔcupiscibilis: ad tertiū aūt oēs passiones irascibilis: qd ideo nō diuidit in duo qz oēs passiōes irascibilis ɔformant ɔcupie aīali. Et nota q ɔcupia oculoꝝ nō dicit hic cōcupia oiuz reꝝ q oculis videri possunt: sed solū eaꝝ in qbus nō querit delectatio carnis q ē sm tactū: sed solū delectatio oculi. i. cuiuscūqz apprehēsiue virtutis. Dicit aūt ɔcupia magis sm visum q sm alios sensus qz sensus visus est excellētior. Ad sextū. s. vtrū passio que est cā peccati diminuat peccatū. dicēdū q peccatū essentialiter cōsistit in actu liberi arbitrij qd est facultas volūtatis z rōnis. passio aūt ē motus appetit⁹ sensitiui. appetit⁹ aūt sensitiu⁹ pōt se habere ad liberū arbitriū. z antecedēter z ɔsequēter. antecedenter quidē sm q passio appetit⁹ sensitiui trahit vel inclinat voluntatez. vt supra dictū est: ɔsequēter aūt sm q motus superioꝝ viriū si sint vehemētes redundāt in inferiores: nō enī pōt volūtas intense moueri in aliqd qn excitet aliqua passio in appetitu sensitiuo Si igit accipiat passio sm q precedit actū peccati. sic necesse est q diminuat peccatū. Actus enī intātū est peccatū inquātū est volūtariū. z in nobis existēs. In nobis aūt esse aliqd dicit per rōnē z volūtatez. Unde qñ ratio z volūtas ex se aliqd agunt nō ex ipulsu passionis magis est volūtariū z in nobis existēs. z sm hoc passio minuit peccatū inquātū minuit volūtariū. passio aūt cōsequēs non diminuit peccatū: sz magis auget. vel poti⁹ est signū magnitudinis eius. inquātū. s. demōstrat intētionē volūtatis ad actū peti. z sic verū ē q quāto aliquis maiori libidine vel concupia peccat. tanto magis peccat.

Ad septimū. s. vtrū passio totaliter excuset petm̄. dicēdū q sz solū aliquis act⁹ q est de genere suo mal⁹ totaliter a petō excusat: q totaliter inuolūtarius reddit. Unū si sit talis passio q totaliter inuolūtariū reddat actū sequentē. totaliter a petō excusat. alioqn nō totaliter. Circa qd duo ɔsideranda vident. Primo quidē q aliquid pōt esse volūtariū vel sm se sicut qñ volūtas directe in ipsum fert: vel sm suā cām qñ voluntas fert in cām z nō in effectū: vt patet in eo qui volūtarie inebriat. ex hoc enī q ei voluntariuz iputat qd p ebrietatē cōmittit. Scdo ɔsiderandū est q aliqd dicit voluntariū directe z indirecte. Directe qdē id in qd fert volūtas. Indirecte autez illud qd potuit volūtas phibere: sed nō phibet. Scdz hoc igit distinguēdū est: qz passio qdē qñqz est tāta q totaliter aufert vsuz rōnis sicut pz in his q pp̄ter amorē vel irā insaniunt. z tunc si talis passio a pricipio fuerit volūtaria. iputat actus ad petm̄: qz est volūtarius in sua cā. sicut etiā de ebrietate dictū est. Si vo nō fuit volūtaria sed nālis. puta cū aliquis ex egritudine vel aliq hmōi cā incidit in talē passionē q totaliter aufert vsuz rōnis actus reddit oino inuolūtarius. z p ɔsequens totaliter a petō excusat. Qñqz vo passio nō est tāta q totaliter intercipiat vsuz rōnis. z tūc ratio pōt passionē excludere diuertēdo ad alias cogitatiōes vel īpedire ne suū cōsequat effectū. qz mēbra nō applicant opi nisi per ɔsensuz rōnis vt supra dictū est. Unū talis passio non totaliter excusat a peccato.

Ad octauū. s. vtrū peccatū qd est ex passione possit esse mortale. dicendū q peccatū mortale vt supra dictum est cōsistit in auersione ab vltimo fine q est deus. q quidez auersio ptinet ad rationē deliberantē cuius etiā est ordinare in finē. hoc igit solummō pōt cōtingere q inclinatio aīe in aliquid qd cōtrariat vltimo fini non sit peccatū mortale: qz ratio deliberans nō pōt occurrere. qd cōtingit in subitis motib⁹. Cū autē ex passione aliquis pcedat ad actū peccati vel ad cōsensum deliberatū hoc nō fit subito. Unū ratio deliberans potest hic occurrere. pōt enī excludere vel saltē impedire passionē: vt dictum est: vnde si nō occurrat. est peccatuz mortale. sicut videmus q multa homicidia z adulteria per passionez cōmittunt.

Pars

ex noīa q̄ aliqd̄ peccatū pōt dici veniale tripliciter. Uno modo ex causa. qz s. habet aliquā causam venie q̄ diminuit peccatū. ⁊ sic peccatū ex infirmitate vel ignorātia dicit᷑ veniale. Alio mō ex euentu. sicut omne peccatū fit veniale p penitentiā .i. veniā cōsecutū. Tertio mō dr̄ veniale ex genere. sicut vbū ociosum. ⁊ hoc solū veniale opponit᷑ mortali. Pctm̄ aūt qd̄ est ex passione dr̄ veniale. pmo mō qz .s. in se hz cām venie. pōt tamē esse mortale sicut dictū est.

¶ De causis peccati ex parte volūtatis. DIS. VIII.

Einde cōsiderandū est de causa peccati q̄ est ex parte volūtatis que dicit᷑ malicia. Et circa hoc querunt᷑ quattuor. Primo vtruz aliq̄s possit ex certa malitia vel industria peccare. Secūdo vtrū quicūq; peccat ex habitu. peccet ex certa malicia. Tertio vtrū quicūq; peccat ex certa malicia. peccet ex habitu. Quarto vtrū ille qui peccat ex certa malicia grauius peccet q̄ ille qui peccat ex passione.

Ad primū .s. vtrū aliquis possit ex industria vel ex certa malicia peccare. dicendū q̄ hō sicut ⁊ q̄libet alia res nāliter hz appetitum boni. Unī q̄ ad malū eius appetitus declinet cōtingit ex aliq̄ corruptione seu inordinatione in aliquo principioꝝ hoīs. Sic enīz ⁊ in actionib⁹ reꝝ nāliū pctā inueniūtur principia aūt humanoꝝ actuū sunt itellectus ⁊ appetitus. tā rōnalis q̄ dicit᷑ volūtas q̄ sensitiu⁹. Peccatū igit᷑ in humanis actib⁹ cōtingit qñq; sicut ex defectu intellectus. puta cū aliq̄s p ignorātiā peccat. ⁊ ex defectu appetit⁹ sensitiui sicut cū aliquis ex passione peccat. ita etiā ex defectu volūtatis qui est inordinatio ipsius. Est aūt volūtas inordinata qñ min⁹ bonū magis amat. cōsequens autē est vt aliquis eligat pati detrimētum in bono min⁹ amato. ad hoc q̄ potiat᷑ bono magis amato. sicut cū hō vult pati abscisionē mēbri etiā scienter vt cōseruet vitā quā magis amat. ⁊ p hunc moduz qñ aliqua inordinata volūtas aliqd̄ bonū tēpale plus amat. puta diuitias vel voluptates. q̄ ordinē rationis vel legis diuine vel charitatē dei. vel aliqd̄ huiusmodi. seq̄t᷑ q̄ velit dispēdiū in aliquo spiritualiū bonoꝝ. vt potiat᷑ aliquo tēporali bono. nihil autē est aliud malū q̄ priuatio alicuius boni. ⁊ sm hoc sciēter vult aliqd̄ malū spūale qd̄ est maluz simplicit᷑ p qd̄ bonū spūale priuat᷑. vt bono corpali potiat᷑. Unī dr̄ ex certa malicia vel ex industria peccare q̄si scienter malū eligens. Cū aūt dicat Phs. q̄ oīs malus est ignorās. Et Prouer. xiiii. Errāt qui operant᷑ malū. sciendū q̄ ignorātia qñq; qdē excludit scientiā qua aliquis simpliciter scit hoc esse malū qd̄ agit᷑. ⁊ tunc dicit᷑ ex ignorātia peccare. Qñq; autē excludit sciētiā qua hō scit hoc nūc malū esse sicut cū ex passione peccat᷑. Qñq; autē excludit scientiā q̄ aliquis scit h̄ malū nō esse sustinendū ꝓpter cōsecutionē illius boni. scit tn̄ simpliciter hoc esse malū. ⁊ sic dicit᷑ ignorare qui ex certa malicia peccat. Itē cū dicat Dyonisius .iiij. de di. no. q̄ nullus intēdens ad malum operat᷑ intelligēdū est q̄ malū nō pōt esse sm se intētum ab aliquo: pōt tn̄ esse intētū ad vitandū aliud malū vel ad cōseqnēdū aliqd̄ bonū. ⁊ in tali casu aliquis eligeret cōsequi bonū p se intentuz absq; hoc q̄ pateret᷑ detrimētū alteri⁹ boni. Sicut si aliq̄s lasciu⁹ vellet frui delectatione absq; offensa dei sz duob⁹ ꝓpositis magis vult peccādo incurrere offensam dei. q̄ delectatione priuet᷑. Sciēdum etiā q̄ malicia ex q̄ aliquis dicit᷑ peccare pōt intelligi malicia habitualis sm q̄ habitus malus a Phō nominat᷑ malicia sic habitus bonus dicit᷑ virtus. ⁊ sm hoc aliq̄s dicit᷑ ex malicia peccare. q̄ peccat ex inclinatione habitus. Pōt etiā intelligi malicia actualis. siue ipsa mali electio nominet᷑ malicia. ⁊ sic dicit᷑ aliquis ex malicia peccare inquātū ex mali electione peccat. siue etiā malicia dicatur p̄cedens culpa ex qua orit᷑ subsequens culpa. Sicut cū aliq̄s impugnat fraternā gratiā ex inuidia. ⁊ tūc idē nō est causa suipsi⁹. sed actus īterioꝝ est causa actus exteriorīs. ⁊ vnū peccatū est causa alterius. nō tamē in infinituz. qz est deuenire in aliqd̄ primū peccatum qd̄ non causat᷑ ex aliquo priori peccato. Ad secūdū .s. vtruz omnis q̄ peccat ex habitu peccet ex certa malicia. dicēdū q̄ non est idē peccare habentē habitū. ⁊ peccare ex habitu. vti enim ex habitu nō est necessariū sed subiacet volūtati habētis. vnī ⁊ habit⁹ diffinit᷑ esse quo q̄s vtit᷑ cū voluerit. ⁊ ideo sicut pōt cōtingere q̄ aliq̄s habens habitū vitiosum ꝓrumpat in actū ṽtutis. eo q̄ rō nō tota corrumpit᷑ p malū habitū sed aliqd̄ eius īegrū manet. ex quo ꝓuenit q̄ peccato. opat᷑ aliqua de genere bonoꝝ ita etiā pōt cōtingere q̄ habens habitū interdū nō ex habitu operet᷑. sed ex passione insurgente vel etiā ex ignorātia. sed quādo vtit᷑ habitu vitioso. necesse est q̄ ex certa malicia peccet. qz vnicuiq; habēti habituz est p se diligibile illud qd̄ est ei cōueniens sm ꝓpriū habitū. qz sic ei quodāmodo cōnaturale est. sm q̄ cōsuetudo ⁊ habitus vertit᷑ in naturam. hoc autē qd̄ est alicui conueniens sm habitū vitiosum. est illud quod excludit bonū spūale. ex quo sequit᷑ q̄ homo eligat malū spūale vt adipiscat᷑ bonū quod est sm habitū conueniēs. ⁊ h̄ est ex certa malitia peccare. Unde manifestū est q̄ quicūq; taliter peccat peccat ex certa malitia. Ad tertiū .s. vtrū oīs qui peccat ex certa malitia peccet ex habitu. Dicendū q̄ volūtas aliter se habet ad bonū ⁊ aliter ad malū. Ex natura enī sue potētie inclinat᷑ ad bonū rōnis sicut ad propriū obiectū. Unī ⁊ omne peccatū dicit᷑ esse ɔtra naturā. Q᷒ ergo in aliquod malū voluntas eligēdo inclinet᷑: oportet q̄ aliunde cōtingat. Et qñq; quidē cōtingit ex defectu rationis Sicut cū aliquis ex ignorātia peccat. Qñq; aūt ex impulsu appetitus sensitiui. Sicut cū aliq̄s peccat ex passione. Sed neutrū horū est ex certa malitia peccare. Sed solū tunc aliquis ex certa malitia peccat: qñ ipsa volūtas ex se mouet᷑ ad malū. Quod potest cōtingē dupliciter. Uno quidē modo p hoc q̄ habit⁹ habet aliquā disposi tionē corruptā inclinantē in malū: ita q̄ sm illam dispositionē fit homini quasi ɔueniēs ⁊ simile aliquod malū. ⁊ in hoc ratione ɔueniētie tēdit volūtas quasi in bonū: quia vnūquodq; sm se tēdit in id qd̄ est sibi ɔueniēs. Talis autē dispositio corrupta vel est aliq̄s habitus acquisitus ex ɔsuetudine que vertit᷑ in naturā: vel est aliq̄ egritudinalis habitudo ex parte corporis. sicut aliq̄s habens q̄sdā naturales inclinationes ad aliq̄ pctā propter corruptionē nature in ipsis. Alio modo cōtingit q̄ volūtas p se tendit in aliquod malū p remotionē alicuius phibētis puta si aliq̄s phibeat᷑ peccare: nō q̄ peccatū ei sm se displiceat: sed propter spem vite eterne. vel ꝓpter timorē gehēne: remota spe p desperationē vel timore p p̄sumptionē sequit᷑ q̄ ex certa malitia q̄si absq; freno peccet. Sic igit᷑ patet q̄ pctm̄ qd̄ est ex certa malitia semp presupponit in hoīe aliquam inordinationē: q̄ tn̄ nō semp est habitus. Unī non est necessariū q̄ quicūq; peccat ex certa malitia peccet ex habitu. Ad q̄rtū .s. vtrū ille qui peccat ex certa malitia grauī⁹ peccet q̄ ille q̄ peccat ex passione. Dicēdū q̄ peccatū qd̄ est ex certa malitia est grauī⁹ pctō qd̄ est ex passiōe triplici rōne. Primo quia cū peccatū principaliter in volūtate cōsistat: quāto motus peccati est magis proprius volūtati tāto peccatū est grauius ceteris paribus. Cū aūt ex certa malitia peccat᷑ motus peccati est magis propri⁹ volūtati q̄ ex seipsa in malū mouet᷑ q̄ qñ ex passione peccat᷑ q̄si ex quodā intrinseco impulsu ad peccandū. Unī peccatū ex hoc ipso q̄ est ex malitia aggrauatur. ⁊ tāto magis q̄nto fuerit maior malitia. Ex eo vō q̄ est ex passione diminuit᷑. ⁊ tāto magis quāto passio fuerit magis vehemēs. Secūdo quia passio q̄ inclinat volūtatem ad peccādū: cito trāsit. ⁊ sic hō cito redit ad bonū propositū: penitens de pctō. Sed habitus quo hō ex malitia peccat est q̄litas ꝑmanēs. ⁊ ideo qui ex malitia peccat: diuturni⁹ peccat. Unī phs in .vii. ethi. cōparat intemperatū qui peccat ex malitia infirmo qui cōtinue laborat. incōtinentē aūt qui peccat ex passione: ei qui laborat interpolate. Tertio quia ille qui peccat ex certa malitia est male dispositus q̄ntū ad ipm̄ finē: q̄ est principiū in operabilib⁹. ⁊ sic defectus eius est periculosior q̄ ei⁹ q̄ ex passione peccat: cui⁹ propositū tēdit in bonū finē: licz hoc ꝓpositū ad horā interrumpat᷑ propter passionē. semp aūt defectus principij est pessim⁹. Unde manifestū est q̄ grauius est peccatū quod est ex malitia q̄ quod est ex passione.

¶ De causis exterioribus peccati. DIS. IX.

Einde ɔsiderādū est de causis exteriorib⁹ pctī. Et primo ex parte dei. Secūdo ex parte diaboli. Tertio ex parte hoīs. Circa primū querunt᷑ quattuor. Primo vtrū deus sit causa peccati. Secūdo vtrū actus peccati sit a deo. Tertio vtrū deus sit causa excecatiōis vel obdurationis. Quarto vtrū hec ordinent᷑ ad salutē eoꝝ q̄ excecant᷑ vl̄ obdurant᷑. Ad primū .s. vtrū deus sit causa peccati. Dicēdū q̄ hō dupliciter est causa pctī: vel simpliciter vl̄ alteri⁹. Uno mō directe inclinādo .s. volūtatē suā vel alterius ad peccādū. Alio mō indirecte: dū .s. non retrahit alios a pctō. Unī Ezech. iij speculatori dicit᷑: Si nō dixeris impio morte morieris: sanguinē eius de manu tua requirā. Deus autē nō potest esse directe causa peccati vel sui vel alterius: q̄ omne peccatū est p recessum ab ordine: q̄ est in ipm̄ sicut in finē. deus autē oīa inclinat ⁊ cōuertit in seipm̄ sicut in vltimū finē. Sicut dicit Dio. ij ca. de di. no. Unī impossibile est q̄ sic sibi vel aliis causa discedendi ab ordine: qui est in ipsum. vnī nō potest eē directe causa peccati. Silr etiā neq; indirecte. Cōtingit enī q̄ deus aliquib⁹ nō prebet auxiliū ad vitandū peccata. qd̄ si preberet nō peccarēt. sed hoc totū facit sm ordinē sue sapientie ⁊ iustitie cum in ipso sit sapiētia ⁊ iustitia. Unde nō imputat᷑ ei q̄ alius peccat sicut cause peccati. Sicut gubernator nō dicitur causa submersionis nauis ex hoc q̄ nō gubernat nauē. nisi qñ subtrahit guber

nationē potens ⁊ debens gubernare. ⁊ sic patet q deus nullo mō est causa peccati. Ad secundū. s. vtrū actus peccati sit a deo. dicēdum q actus peccati ⁊ est ens. ⁊ est actus. ⁊ ex vtroq3 hz q sit a deo omne enim ens quocūq3 modo sit. oportet q deriuet a pmo ente. Ut patet p Dyon. v. ca. de di. no. Omnis enim actio causat ab aliquo ente in actu. qz nihil agit nisi fm q est in actu. omne autez qd est actu reducit in primū actū. s. deū sicut in causam q est p suam essentiā actus. Unde requirit q deus sit causa omnis actionis in quātū actio. Sz peccatū nominat ens ⁊ actionē cū quodā defectu. defectus autē ille est ex causa creata. s. libero arbitrio. inquātū deficit ab ordine primi agentis. s. dei. Unde defectus iste nō reducitur in deū sicut in causam. sed in liberū arbitriū sicut defectus claudicationis reducitur in tybiā curuam sicut in causam nō autē in virtutez motiuā. a qua tamē causatur quicqd est motionis in claudicatione. ⁊ fm hoc deus est causa actus peccati nō tamē est cā peccati. qz nō est causa huius q actus sit cū defectu. Ad tertium. s. vtrū deus sit causa excecationis vel obdurationis. dicendū q excecatio ⁊ induratio duo important. quorū vnū est motus animi humani inherentis malo. ⁊ auersi a diuino lumine. ⁊ qntū ad hoc deus nō est causa excecationis ⁊ obdurationis sicut nō est causa peccati. Aliud autē est subtractio gratie ex quo sequit q mens diuinitus nō illuminet ad recte videndū. ⁊ cor hominis non emolliatur ad recte viuendū. ⁊ qntū ad hoc deus est causa excecationis ⁊ obdurationis. Est autē cōsiderandū q deus est causa vniuersalis illuminationis animarum. fm illud Jo. j. Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientē in hunc mundū. Sicut sol est vniuersalis causa illuminationis corpor. Aliter tamē ⁊ aliter. Nā sol agit illuminando per necessitatē nature. Deus autē agit voluntarie p ordinē sue sapiētie. Sol autē licet quantū est de se oīa corpa illuminet si qd tamē impedimētū inueniat in aliquo corpe. relinquit illud tenebrosum. Sicut patet de domo cuius fenestre sunt clause. sed tñ illius obscurationis nullo mō cā est sol. non enim suo iudicio agit vt lumē interius nō immittat. sed cā eius est solū ille q claudit fenestrā. Deus autē pprio iudicio lumē gratie nō immittit illis in qbus obstaculū inuenit. Unde cā subtractionis gratie est nō solum ille qui ponit obstaculū gratie. sed etiā deus qui suo iudicio grām nō apponit. ⁊ p hunc modū deus est causa excecationis. ⁊ aggrauationis auriū ⁊ obdurationis cordis. que qdē distinguit fm effectus gratie. qui ⁊ pficit intellectū dono sapientie ⁊ gratie. ⁊ affectū emollit igne charitatis. ⁊ qz ad cognitionē intellectus maxie deseruiunt duo sensus. visus. s. ⁊ auditus. quor vnus deseruit intētioni scilicet visus. alius disciplīe. s. auditus. ideo qntū ad visum ponit excecatio. qntū ad auditū auriū aggrauatio. qntū ad affectū obduratio. Ad quartū. s. vtrū excecatio ⁊ obduratio semp ordinentur ad salutē eius q excecat ⁊ obdurat. dicēdū q excecatio est quoddā pambulū ad peccatū. peccatū autē ad duo ordinat. ad vnū qdez per se. s. ad damnationē. Ad aliud autē ex misericordia dei ⁊ puidentia. s. ad sanationē. quādo deus pmittit aliquos cadere ī petm vt petm suū agnoscētes humilient ⁊ cōuertant. Sicut Aug dic in libro de natura ⁊ gratia. Unde ⁊ excecatio de sui natura ordinat ad damnationē eius qui excecat. ppter qd etiā ponit reprobationis effectus. Sed ex diuina misericordia excecatio ad tēpus ordinatur medicinaliter ad salutē eor q excecant. sed hec misericordia nō oībus impendit excecatis. sed pdestinatis solū quibus oīa coopant in bonū. sicut dicit Roma. viij. Unde qntū ad quosdā excecatio ordinat ad sanationē. ⁊ p consequens ad saluationē qntū ad alios aut ad dānationē. vt Aug. dic in. lxx. de qōnibus euangelij.

¶ De causa peccati ex parte dyaboli. DIS. .X.

Einde. Considerādū est de cā peccati ex parte dyaboli. Et circa hoc querunt qttuor. Primo vtrū dyabolus sit directe cā peccati. Secundo vtrū dyabolus inducat ad peccandū interius psuadendo. Tertio vtrū possit necessitatē peccandi inducere. Quarto vtruz oīa petā ex dyaboli suggestione pueniant. Ad pmū. s. vtrū dyabolus sit directe cā peti. dicēdū q petm actus quidā est. Unī h mō pōt aliqd esse directe cā peti. p quē modū aliqs ē directe cā alicuius actus qd qdē nō ptingit nisi p h q pprīū pncipiū illius actus mouet ad agēdū. pprīū autē pncipiū peti est volūtas. qz dē petm ē voluntariū. Unī nihil pōt esse directe cā peccati. nisi qd pōt mouere volūtatē ad agēdū. Volūtas autē a duob pōt moueri. Uno mō ab obiecto. Sicut dr q appetibile apphensum mouet appetitū. Alio mō ab eo qd interi iclīnat volūtatē ad volēdū. h aūt nō ē nisi vel ipsa volūtas vel de. de aūt nō pōt eē cā peti vt dictū est. Relinquit ergo q ex hac pte sola volūtas hoīs sit directe cā peccati eius.

Ex parte autē obiecti potest intelligi q aliquid moueat volūtatē tripliciter. Uno mō ipm obiectū ppositū sicut dicim q cibus excitat desideriū hoīs ad comedendū. Alio mō ille q pponit hmōi obiectū. Tertio mō ille q psuadet obiectū ppositū ratione boni habē: qz ⁊ hic aliqlr ppont pprīū obiectū voluntati. qd est rōnis bonū verū vel apparēs. Primo igit mō res sensibiles exteri apparētes mouēt volūtatē hoīs ad peccādū. Secūdo aūt ⁊ tertio vel diabolus vel etiā hō pōt incitare ad peccandū vel offerēdo aliqd appetibile sensui: vel psuadēdo rōni. Sed nullo istor triū modorū pōt aliqd eē directe cā peti: qz volūtas nō ex necessitate mouet ab aliquo obiecto nisi ab vltimo fine. Unī nō est sufficiens cā peti. neq3 res exterius oblata neq3 ille q eā ppont neq3 ille q persuadet. Unī sequit q diabolus nō sit directe ⁊ sufficiēter cā peti. sz p modū psuadentis vel pponētis appetibile. Ad secundū. s. vtrū diabolus sit cā peti psuadēdo vel interi instigādo. Dicēdū q interior pars aīe est ⁊ intellectiua ⁊ sensitiua. Intellectiua aūt ptinet intellectū ⁊ volūtatē. ⁊ de volūtate quidē iam dictū est quō ad eā intellect se hz. Intellectus quidē p se mouet ab aliquo illumināte ipm ad cognitionē veritatis: qd diabolus circa hominē nō intēdit: sed magis obtenebrare rōnē ipsi ad ɔsentiendū petō. q quidē obtenebratio puenit ex fantasia ⁊ sensitiuo appetitu. vñ tota opatio diaboli eē videt circa fantasiā ⁊ appetitū sensitiuū. quor vtrūq3 cōmouēdo pōt inducere ad petm. Pōt enī opari ad h q imaginationi aliq forme imaginarie psentent. Pōt etiā facere q appetit sensitiuus cōcitet ad aliquā passionē natura aūt corporal spūali nālr obedit ad motuz localē Unī ⁊ diabolus oīa illa causare pōt q ex motu locali corporū inferior puenire pñt nisi virtute diuina reprimat. Q antē aliq forme imaginationi repsentent: ɔsequit qnq3 ad motū localem Dicit enī phs ī li. de som. ⁊ vigi. q cū aīal dormierit descēdēte plurimo sanguine ad pncipiū sensitiuū. sil descēdūt motus siue ipressiones relicte ex sensibiliū motionib: q in spūtib sensibilib ɔseruant. ⁊ mouēt principiū apphēsiuū: ita q apparēt ac si tūc pncipiū sensitiuū a reb ipsis exteriorib imutaret. Unī tal motus localis spirituū vel humorū pōt pcurari a demonib siue vigilent siue dormiant hoīes. ⁊ sic sequit q hō aliq imaginet. Silr etiā appetitus sensitiuus ɔcitat ad aliqs passiōes fm quēdā determinatū motuz cordis ⁊ spirituū. vñ ad h etiā diabolus pōt coopari. ⁊ ex h q passiones alique concitant in appetitu sensitiuo sequit q etiā motū vel intentionē sensibilē pmo mō reductā ad pncipiū apphensiuū magis hō pcipiat. qz vt in eodē li. dicit phs: Amātes modica silitudine in apphēsionē rei amate mouent. contingit etiā ex hoc q passio est ɔcitata vt id qd ppont imaginationi iudicet psequendū. qz ei q a passiōe detinet videt id eē bonū ad qd p passione īclinat. ⁊ p hūc modū diabolus interi inducit ad peccādū. Ad tertiū. s. vtrū diabolus possit inducere necessitatē ad peccandū. Dicendū q diabolus ppria virtute nisi refrenet a deo pōt aliquē inducere ex necessitate faciēdū aliquē actū q de suo genē petm est in aliquē actū peti nō aūt pōt inducē necessitatē peccandi. qd pz ex h q hō motiuo ad peccādū nō resistit nisi p rōnē: cui vsum totalr īpedire pōt mouēdo imaginationē ⁊ appetitū sensitiuū. Sicī arreptitis pz. sz tūc rōne sic ligata quicqd hō agat nō imputat ei ad petm. Sz si rō nō sit totalr ligata: ex ea parte q est libera pōt resistē petō. Unī manifestū est q diabolus nullo mō pōt necessitatē inducē hominī ad peccādū. Ad qrtū. s. vtrū oīa petā sint ex suggestiōe diaboli. Dicēdū: q occasionalr ⁊ indirecte diabolus est causa omniū petōr nror: inqntū induxit primū hominē ad peccādū. ex cui peccato intantū viciata est humana nā. vt oēs sim ad peccādū procliues. Sicut diceret eē causa cōbustionis lignor q ligna siccaret. ex quo sequeret q facile incēderent. Directe aūt nō est causa omniū peccatorū humanor: ita q singula peccata psuadeat. Qd Origen. pbat ex h qz etiā si diabolus nō eēt hoīes haberēt appetitū cibi et venereor ⁊ similiū. qui posset eē inordinatus nisi rōne ordinaret: quod subiacet libero arbitrio.

¶ De causa peccati ex parte hominis. DIS. XI.

Einde ɔsiderandū est de causa peccati ex parte hoīs. Lū aūt hō sit causa peccati alterius hoīs exterius suggerēdo: sicut ⁊ diabolus. sic pz in primis parētib. quor alter suggestionē diaboli alter mulieris suggestione peccauit habet nihilomin quendā specialē modū causandi peccatū in alterū p originē traducēdo. Unī pmo dicēdū est de petō primor parentū. Secundo de petō originali. Circa pmū ɔsiderāda sunt tria. Primo de tētatione q inducti sunt ad peccādū. Secūdo de petō eor. Tertio de pena eis inflicta pro petō. Circa primū ɔsiderādū est primo vtrū fuerit cōueniēs q homo

a dyabolo tentaret̄. Secūdo de modo ⁊ ordine illius tentationis. Ad primū dicēdū φ diuina sapiētia disponit oīa suauiter. vt dr̄ Sap. viii. inquātū. s. sua ꝓuidētia singulis attribuit q̄ eis cōpetunt ſm suā nām. q2 vt dicit Dyonisius. iiii. ca. de di. no. ꝓuidētie nō est nām corrumpe sed saluare. hoc aūt ptinet ad conditionē humane nature vt ab aliis creaturis iuuari vel īpediri possit. vñ cōueniens fuit vt deus hominē in statu innocētie. ⁊ tentari pmitteret p malos angelos. ⁊ iuuari eū faceret p bonos. Ex speciali aūt bñficio gratie ħ erat ei collatū vt nulla creatura exterior posset ei nocere ɔ̄ ꝓpriaʒ voluntatē p quā etiā tentationi demonis resistere poterat. Vñ sic ſm ordinē nature p angelū bonū ꝓmouet̄ ⁊ iuuat̄ hō ad pfectionē. Angelus aūt a suo supiori. s. a deo pfici potuit in bono. nō autē ad petm̄ induci. q2 sicut dr̄ Ja. i. Deus intentator maloꝝ est. tētare enim inducēdo ad malū. nō est nisi iā dānati p culpā. Sic cōueniens fuit φ hō p angelū malū tentaret̄ ad peccādū. ⁊ sicut de⁹ sciebat φ hō p tentationē in petm̄ esset decidēdus. ita etiā sciebat φ p liberū arbitriū resistere poterat tentatori. ħ aūt requirebat conditio nature ipsi⁹ vt ꝓprie volūtati relinqueret̄. ſm illud Eccli. xv. De⁹ reliquit hominē in manu cōsilii sui. Vñ Augu. dicit. xi. sup Gene. ad lrām. Nō mihi vr̄ magne laudis futuꝝ fuisse hoieʒ. sʒ ppterea posset bene viuere q2 nemo male viuere suaderet cū ⁊ in nā posse ⁊ in potestate haberet velle nō cōsentire suadenti. Ad scdm̄. s. de mō ⁊ origine tentationis: dicēdū φ hō cōpositus est ex duplici nā. itellectiua. s. sensitiua ⁊ ideo dyabolus in tentatione hoīs vsus ē incitamēto ad peccādū duplicit̄. Vno qdē mō ex pte intellectus. iquātū. s. pmisit diuinitatis similitudinē. p sciētie adeptionē quam hō nāliter desiderat. Alio mō ex pte sensus. ⁊ sic vsus est istis sensibilibus reb⁹. q̄ maximā habēt affinitatē ad hominē partim qdē in eadē specie tentās viꝝ p mulierē. partim vō in eodē genere tētās mulierē p spentē. ptim vō in genere ꝓpinquo ꝓponēs pomū ligni vetiti ad edēdū. Et nota φ cū multa aīalia maiorē apparētiā habeāt hoī q̄ spens. ꝓpter qō cōueniētiora fuissent ad tētādū. tñ nō nisi p spētē tentare pmissus est. q2 sicut Aug. dicit. ix. sup Geñ. ad lrāʒ. Nō debem⁹ opinari φ spentē sibi p quē tentare dyabolus elegeret. sed cū esset in illo decipiēdi cupiditas. nō nisi p id aliqō potuit p qō posse pmissus est. Dictus est aūt ille spēs astutus vel callidus sicut dicit Aug. xi. sup Geñ. ad lrām ꝓpter astutiā dyaboli q̄ ī illo agebat dolū. sicut dr̄ prudens vel astuta lingua. quam prudēs vel astutus mouet ad aliqd prudēter vel astute suadēdū. neqʒ ēt spēs voꝝ sonos itelligebat q̄ ex illo fiebāt ad mulierē. neqʒ ɔuersa credenda est aīa ei⁹ in nām rōnalē. q̄n qdē nec ipsi hoīes quoꝝ rōnalis nā est cū demon in eis loquit̄ sciunt qd loquant̄. Sic ergo locutus est spens homini sicut asina in q̄ sedebat balaā locuta fuit homini. nisi φ illud fuit opus dyabolicū. ħ angelicū. vñ spēs nō ē interrogat⁹ cur ħ fecerit. q2 nō in sua nā id fecerat. sʒ dyabolus ī illo: q̄ ex petō suo igni destinatus fuerat sempiterno. Qō aūt serpēti dr̄ ad eū q̄ p serpētē est opatus refert̄. Et sicut aug. dicit in lib. sup Geñ ɔ̄ manicheos. nūc qdē ei⁹ pena. i. dyaboli dr̄ q̄ nobis cauenda est. nō ea q̄ vltimo iudicio reseruat̄. Per ħ enī qō ei dr̄. Maledict⁹ es inter oīa animātia ⁊ bestias terre. pecora illi preponunt̄. nō in ptāte. sed in ɔseruatione sue nature. q2 pecora nō amiserunt aliquā beatitudinē celestē quā nunq̄ȝ habuerūt. sed in sua nā quā acceperūt peragunt vitā. Dicit̄ enī ei. Pectore ⁊ vētre repes. ſm aliā lrām. vbi noīe pectoris signat̄ supbia. q2 ibi dñat̄ impet⁹ aīe. noīe ventris signat̄ carnale desideriū. q2 hec pars mollior sentit̄ in corpore. His aūt reb⁹ spit ad eos quos vult decipe. Qȝ aūt dr̄. terraʒ comedes cunctis dieb⁹ vite tue. duob⁹ modis pōt intelligi. vel ad se ptinebūt quos terrena cupiditate decipis. i. peccatores qui terre noīe significant̄. Vel tertiū genus tentationis his vbis figurat̄. qō est curiositas. Terrā enim q̄ mādūcat. ꝓfunda ⁊ tenebrosa penetrat. Per hoc aūt φ inimicitie ponunt̄ inter ipsum ⁊ mulierē ondit̄ nō posse nos a dyabolo tentari nisi p illā aīalē ptē q̄ q̄si mulieris imaginē in hoīe ondit. Semē aūt dyaboli est puersa suggestio semē mulieris fruct⁹ boni opis qō puerse suggestiōi resistit. Et iō seruat spens plantā mulieris. vt si q̄n in illicita illabit̄ delectatio illā capiat. ⁊ illa obseruat caput ei⁹. vt ipsum ⁊ in ipso initio male suasionis excludat.

Einde cōsiderandū est de peccato pmi hominis. circa qō cōsideranda sunt quattuor. Primo vtrum peccatū primi hominis fuerit supbia. Secūdo quid primus homo appetiit in peccando. Tertio vtrū peccatū eius fuerit grauius omnibus aliis peccatis. Quarto quis grauius peccauit vtrum vir vel mulier. Ad primum scilicet vtrum superbia fuit primi hominis peccatum. dicendum φ ad vnū peccatum multi motus concurrere possunt. inter quos ille habet rationē primi peccati in quo primo ordinatio inuenit̄. Manifestū est autē φ pmo inuenit̄ inordinatio in motu interiori aīe q̄ȝ in actu exteriori corporis: q2 vt Aug. dicit in pmo de ciui. dei nō amittit̄ corporis sanctitas manēte aīe sc̄itate. Inter motus autē interiores prius mouet̄ appetitus in finē q̄ȝ in id quod querit̄ propter finē. ⁊ ideo ibi fuit pmū peccatū hoīs: vbi potuit esse prim⁹ appetitus inordinati finis. Sic autē erat in statu innocētie institutus vt nulla esset rebellio carnis ad spiritū. vñ nō potuit esse prima inordinatio appetitus humani ex hoc φ appeterit aliqō sensibile bonū in qō carnis ɔcupiscētia tendit preter ordinē rationis. Relinquit̄ ergo φ prima inordinatio appetit⁹ humani fuit ex hoc φ aliqō bonū spūale inordinate appetijt. Nō aūt inordinate appetiuisset appetēdo ſm suā mensurā ex diuina regula prestitutā. Vñ relinquit̄ φ primū peccatū eius fuit in hoc φ appetijt aliqō spūale bonū supra suā mensurā qō ptinet ad superbiam. Vñ manifestū est φ primū peccatū hoīs fuit supbia. Ad idem aūt ɔcurrit motus inobediētie Sed φ hō diuino precepto nō obedierit: nō fuit ꝓpt̄ se ab eo volitū: q2 nō posset ħ ɔtingē nisi psupposita inordinatiōe volūtatis. Relinquit̄ ergo φ voluerit ꝓpter aliqd aliud. Primū āt qō inordinate voluit: fuit ꝓpria excellētia. ⁊ ideo inobediētia in eo causata fuit ex supbia. Et hoc est quod Aug. dicit ad Orosiū φ hō elatus supbia suasioni serpētis obediēs precepta dei ɔtēpsit. Itē in eodē etiā petō gula locū habuit. Dicitur enī Geñ. iij. Vidit mulier φ lignū eēt bonū ad vescēdū: ⁊ pulchrū oculis aspectuqȝ delectabile. ⁊ tulit de fructu illi⁹ ⁊ comedit. Nō enī ipsa bonitas ⁊ pulchritudo cibi fuit primū motiuū ad peccādū: sed potius suasio serpētis. q̄ dixit Aperient̄ oculi vestri. ⁊ eritis sicut dij. Quod appetēdo supbiā incurrit. Et ideo peccatū gule deriuatū est ex peccato supbie. Itē ibi fuit inordinatus appetitus sciētie: quod ptinet ad curiositatē. Sed appetitus sciētie causatus fuit in pmis parētib⁹ ex inordinato appetitu excellentie. Vñ ⁊ in verbis serpētis premittit̄ Eritis sicut dij. Et postea subiungit̄ Sciētes bonū ⁊ malū. Deniqȝ fuit in illo petō quidā infidelitatis motus. sicut patet p hoc quod dicit Apls. j. Timo. ij. Mulier seducta in preuaricatiōe fuit. Glo. Hanc seductionē ꝓprie appellauit Apls: p quā id quod suadebat̄ cū falsum eēt verū putatū ē. s. φ. s. de⁹ lignū illud ideo tangere ꝓhibuerit: q2 sciebat eos si tetigissent velut deos eē futuros. q̄si eis diuinitatē inuideret: q̄ eos hoīes fecerat. Hoc autē credere ad infidelitatē ptinet. Sed sicut dicit Aug. xij. sup Geñ. ad literam Verbis serpētis mulier nō crederet a bona atqȝ vtili re diuinit⁹ se fuisse ꝓhibitos: nisi iam inesset menti amor ille ꝓprie potestatis: ⁊ qdā de se supba presumptio. Qō non est sic intelligēdū q̄si supbia precesserit suasionē serpētis: sed q2 statim post suasionē serpentis inuasit mentē eius elatio. ex q̄ cōsecutū est φ crederet verū esse qō demon dicebat. Ad secūdū. s. qd prim⁹ hō appetijt in petō: vtrū. s. diuinā silitudinē. Dicendū: φ duplex est silitudo. Vna oīmode apparētie. ⁊ hanc silitudinē ad deū pmi parētes nō appetierūt: q2 talis silitudo ad deū nō cadit in appzehensionē precipue sapiētis. Alia autē est silitudo imitationis: q̄lis possibil' est creature ad deū inq̄ntū videlicet participat aliquid de silitudine ipsius ſm suū modū. Dio. autē dicit in. ix. ca. de di. no. Eadē similia sunt deo ⁊ dissimilia hoc quidē ſm cōtingentē imitationē: hic aūt ſm φ causata min⁹ habēt a causa. Quodlibet āt bonū a creatura existēs est qdā participata silitudo primi boni. Et ideo ex hoc ipso φ homo appetijt aliquod spūale bonū supra suā mensurā vt dictū est: ɔsequens est φ appetierit diuinā silitudinē inordinate. Cōsiderādū est est φ appetitus proprie est rei nō habite. Bonū autē spūale ſm φ creatura rōnalis participat diuinā similitudinē: potest ſm tria attēdi. Primo quidē ſm eē nature. ⁊ talis silitudo ab ipso creationis pncipio fuit impressa ⁊ homini. de quo dicit̄ Geñ j. φ fecit deus hominē ad imaginē ⁊ silitudinē suā. Et angelo: de quo dicit̄ Ezechi. xxviij. Tu signaculū silitudinis. Secūdo vō q̄ntū ad cognitionē. et hanc etiā silitudinē in sui creatiōe angelus accepit. Vñ in pmissis verbis cū dictū esset Tu signaculū silitudinis: statim subdit̄ Plenus sapiētia. Sed primus hō in sua creatione istā silitudinē nōdū actu adept⁹ erat: sed solū in potētia. Tertio q̄ntū ad potestatē operandi. ⁊ hanc silitudinē nondū erant in actu assecuti neqȝ angelus neqȝ homo in ipso creationis pncipio: quia vtriqȝ restabat aliquid agēdū: quo ad beatitudinē pueniret. Et ideo cū vterqȝ. s. diabolus ⁊ prim⁹ hō inordinate diuinā silitudinē appetierūt: neuter eoꝝ peccauit appetēdo silitudinē nature. Sed primus homo peccauit pncipaliter appetēdo similitudinē dei q̄ntū ad sciētiā boni ⁊ mali: sicut serpēs suggessit ei: vt. s. per virtutem proprie nature determinaret sibi quid esset bonū: ⁊ quid malū ad agendū. vel etiā vt p seipsum

precognosceret quid sibi boni vel mali esset futurũ. Et secundario peccauit appetendo similitudinẽ dei q̃tũ ad ꝓpriã potestatẽ operandi vt. s. virtute proprie nature operaret̃ ad beatitudinẽ cõsequendã. Unde augus. dicit. xi. sup Gen̄. ad lr̄am. Q₂ menti mulieris inerat amor ꝓprie potestatis. Sed dyabolus peccauit appetendo similitudinẽ dei q̃tum ad potestatẽ. vnde augu. dicit in libro de vera religione. q̃ magis voluit sua potentia frui q̃₂ dei. Uerũtamẽ q̃tum ad aliq̃d vterq₂ deo equiparari appetijt. inquãtũ. s. vterq₂ sibi inniti voluit. cõtempto diuine regule ordine. Ad tertiũ. s. vtrũ peccatum primi hominis fuerit grauius omnib⁹ peccatis dicendũ q̃ duplex põt attendi grauitas in petõ. Una q̃dẽ ex ipsa specie peccati. sic dicimus q̃ adulteriũ est grauius peccatũ fornicatione simplici. Alia est grauitas peccati q̃ attendit̃ s̄m aliquã circumstantiã loci. vel psone. aut tẽporis. Prima aũt grauitas essentialior est petõ ꝛ principalior. Unde s̄m eã magis petm̄ dr̄ graue q̃₂ s̄m aliã. Dicẽdũ ẽ igitur q̃ peccatũ primi hominis nõ fuit grauius oĩbus alijs peccatis humanis s̄m spẽcĩẽ peccati. Et si enim supbia s̄m suũ genus hẽat quandã excellentiã inter alia peccata. maior t̄n est supbia qua q̃s deũ negat vel blasphemat q̃₂ superbia q̃ inordinate diuinã similitudinẽ appetit. q̃lis fuit supbia primor₂ parẽtũ. vt dictũ est. S₂ s̄m cõditionẽ personar₂ peccãtiũ. peccatũ illud habuit maximã grauitatẽ ꝓpter pfectionẽ status eor₂. Et ideo dicendũ est q̃ illud petm̄ fuit quidẽ nõ s₂ quid grauissimũ. sed simpliciter. Ad quartũ. s. quis eor₂ grauius peccauit. vtrũ. s. vir q̃₂ mulier. dicẽdũ q̃ sicut dictũ est grauitas peccati principalius attendit̃ s̄m peccati speciẽ q̃₂ s̄m psone circunstãtiã. Dicẽdũ est ergo q̃ si cõsideremus cõditionẽ psone vtriusq₂. s. mulieris ꝛ viri. peccatũ viri est grauius. q₂ vir erat pfectior muliere. Sed q̃tũ ad genus peccati vtriusq₂ peccatu₂ equale dicit̃. q₂ vtriusq₂ petm̄ fuit supbia. Unde aug. dicit. xi. sup Gen̄. ad lr̄am. q̃ mulier excusauit peccatũ suũ in impari sexu. s₂ pari fastu. Sed q̃tũ ad speciẽ supbie grauius peccauit mulier triplici ratione. Primo quidẽ q₂ maior elatio fuit mulieris q̃₂ viri. Mulier enim credidit ver₂ q̃d serpẽs suasit. s. q̃ de⁹ ꝓhibuit ligni esum ne ad eius similitudinẽ pueniren̄t. ꝛ ita dũ p esum ligni vetiti dei similitudinẽ cõsequi voluit. supbia eius ad hoc se erexit q̃ cõtra dei voluntatẽ aliq̃d voluit obtinere. Sed vir nõ credidit hoc esse ver₂. Unde nõ voluit cõsequi diuinã similitudinẽ cõtra dei volũtatẽ. s₂ in hoc supbiuit q̃ voluit eã cõsequi p seipsum. Secũdo q₂ mulier nõ solũ ipsa peccauit. sed etiã viro peccatũ suggessit. vñ peccauit ꝛ in deũ ꝛ in ꝓximũ. Tertio in hoc q̃ peccatũ viri diminutũ est ex h̄ q̃ in peccatũ cõsensit amicabili quadã beniuolẽtia. q̃ plerũq₂ fit vt offendat̃ deus ne hõ ex amico fiat inimicus. q̃d eum facere nõ debuisse diuine sentẽtie exitus indicauit. vt aug. dicit. xi. sup Gen̄. ad lr̄am. ꝛ sic patet q̃ peccatũ mulieris fuit grauius q̃₂ peccatum viri.

De pena peccati. DIS. XII.

Einde cõsiderãdũ est de pena peccati. ꝛ p̄mo de morte que est pena cõis. Secũdo de alijs penis q̃ in genesi describunt̃. Ad p̄mum. s. vtrũ mors sit pena peccati primor₂ parẽtũ: dicẽdũ q̃ si aliq̃s ꝓpter culpã suã priuet̃ aliquo beneficio sibi dato. carẽtia illi⁹ bñficij est pena culpe illius. Homini aũt in p̄ma sui institutione h̄ bñficiũ fuit collatũ diuinitus vt q̃diu mens ei⁹ eẽt deo subiecta. iferiores vires aĩe subijcerent̃ rõnali menti. ꝛ corpus subijceret̃ aĩe. S₂ q₂ mens hoĩs p petm̄ a diuina suggestione recessit. cõsecutũ est vt nec vires inferiores totalit̃ rõni subijcerent̃. Uñ tanta est rebellio carnalis appetit⁹ ad rõnẽ. nec ẽt totalit̃ corp⁹ subijceret̃ aĩe vñ cõsequit̃ mors ꝛ alij corporales defect⁹. Uita enĩ ꝛ icolumitas corpis cõsistit ĩ h̄ q̃ subijciat̃ aĩe. sic pfectibile sue pfectioni. Uñ p oppositũ mors ꝛ egritudo ꝛ q̃libet corporalis defect⁹ ptinet ad defectũ subiectionis corpis ad aĩa₂. Uñ p₂ q̃ sic rebellio carnalis appetit⁹ ad spiritũ ẽ pena peti p̄mor₂ parẽtũ. ita ẽt mors ꝛ oẽs corporales defectus. Primi enĩ parẽtes istituti fuerũt a deo nõ solũ sic q̃dã psone singulares. s₂ sic q̃dã pncipia toti⁹ humane nature ab eis ĩ posteros deriuãde simul cũ bñficio diuino p̄seruãte a morte. ꝛ iõ p eor₂ petm̄ tota hũana nã ĩ posteris tali bñficio destituta mortẽ icurrit. Cũ aũt mors sit quodãmõ nãlis homini q₂ videlicet corp⁹ ei⁹ cõpositũ ẽ ex cõtrarijs vñ ꝛ mortale ponit̃ ĩ diffinitiõe hoĩs. nihilomin⁹ mors dr̄ eẽ pena peti. nãle enĩ dr̄ q̃d ex pncipijs nãe causat̃. nãe aũt p se pncipia. sũt mã ꝛ forma. Forma aũt hoĩs ẽ aĩa rõnalis. q̃ de se ẽ immortalis. ꝛ iõ mors nõ est nãlis homi ex pte sue forme. Materia aũt hoĩs ẽ corp⁹ tale q̃d est ex cõtrarijs cõpositũ. ad q̃d seq̄t̃ ex necessitate corruptibilitas. ꝛ q̃tũ ad h̄ mors ẽ homini nãlis. h̄ t̄n cõditio ĩ mã humani corpis est cõsequẽs ex necessitate materie q̃ oportebat corpus hũanũ eẽ organicũ. ꝛ p cõsequẽs mediũ int̃ tãgibilia. ꝛ h̄ nõ poterat esse nisi esset cõtrarijs compositũ. vt patet p ph̄m in. ij. de aĩa. Nõ est aũt cõditio s̄m quã materia adaptet̃ forme: quia si eẽt possibile: cũ forma sit incorruptibil̃ oporteret materiã incorruptibile₂ esse. sicut q̃ serra sit ferrea cõpetit forme ꝛ actioni ipsius: vt p duritiem sit apta ad secãdũ sed q̃ sit potẽs rubiginẽ cõtrahẽ. cõsequit̃ ex necessitate talis materie: ꝛ nõ s̄m electionẽ agẽtis. Nam si artifex posset faceret ex ferro serrã que rubiginẽ nõ posset contrahere. Deus aũt qui est cõditor hoĩs oĩpotẽs est: vnde ademit suo beneficio ab hoĩe primitus instituto necessitatẽ moriẽdi ex tali materia cõsequentẽ. q̃d t̄n beneficiũ subtractũ est p petm̄ primor₂ parentũ. et sic mors ꝛ est naturalis propter cõditionẽ materie: ꝛ est penalis propter amissionẽ diuini beneficij preseruantis a morte. Itẽ nota q̃ aliquis defectus potest cõsequi dupliciter ex peccato. Uno mõ p modũ pene taxate a iudice. ꝛ talis defectus eq̃lis debet eẽ in his ad quos eq̃liter ptinet peccatũ. Alius autẽ defectus est q̃ ex huiusmodi pena p accidẽs cõsequit̃. sicut q̃ aliq̃s pro sua culpa excecat⁹ cadat in via. ꝛ talis defectus culpe nõ proportionatur: nec ab hoĩe iudice pẽsat̃: q̃ nõ potest euẽtus fortuitos precognoscere. Sic igit̃ pena taxata pro primo peccato proportionaliter ei respõdens fuit subtractio diuini beneficij: quo rectitudo ꝛ integritas humane nature cõseruabat̃. Defectus autẽ consequẽtes subtractionẽ hui⁹ beneficij sunt mors ꝛ alie penalitates presentis vite. ꝛ ideo non oportet huiusmodi penas eq̃les esse in his ad quos eq̃liter ptinet primũ peccatũ. Uerũ q₂ deus prescius est oĩu₂ futuror₂ euentuũ. ex dispẽsatione diuine ꝓuidẽtie huiusmodi penalitates diuersimode in diuersis inueniunt̃. nõ quidẽ propter aliq̃ merita precedẽtia hãc vitã vt Origen̄. posuit. Hoc enĩ est cõtra id q̃d dicit̃ Ro. ix. Cũ nõdũ aliquid boni vel mali egissent. Est etiã cõtra hoc quia aĩa non est creata ante corpus. sed vel in penã paternor₂ petõr₂ inq̃ntũ fili⁹ est q̃dã res pr̄is. Uñ freq̃nter parẽtes puniunt̃ in ple: vel etiã ꝓpter remediũ salutis ei⁹ qui huiusmodi penalitatib⁹ subdit̃: vt. s. p hac a peccatis arceat̃: vel etiã de virtutib⁹ nõ supbiat: ꝛ p patientiã coronet̃. Item nota q̃ mors dupliciter potest cõsiderari. Uno mõ s̄m q̃ est quoddã malũ humane nature. ꝛ sic non est ex deo: sed est defectus q̃ndã incidens ex culpa humana. Alio modo potest cõsiderari s̄m q̃ habet quandã rationẽ boni: put. s. est quedã iusta pena. ꝛ sic est a deo. Uñ Aug. dicit in libro retrac. q̃ deus nõ est actor mortis nisi inq̃ntũ mors est pena. Ad secũdũ. s. de singulis penis particularibus primis parẽtib⁹ impositis. Dicendũ: q̃ p̄mi parẽtes propter suũ peccatũ priuati sunt beneficio diuino: quo humane nature integritas in eis cõseruabat̃. p cuius subtractionẽ humana natura in defectus penales incidit. ꝛ ideo dupliciť puniti fuerũt. Primo q̃dẽ q̃ntũ ad hoc q̃ subtractũ fuit eis id q̃d integritatis statui competebat. s. locus terrestris paradisi. q̃d signat̃ Gen̄. iij. cũ dicit̃ Et emisit eũ dñs de paradiso voluptatis. Et q₂ ad illũ statũ p̄me innocentie p seipm̄ redire nõ poterat: cõueniẽter apposita sunt impedimẽta ne rediret ad ea q̃ p̄mo statui cõpetebãt. s. a cibo ne sumeret de ligno: ꝛ a loco. Collocauit deus ante paradisum cherubin ꝛ flãmeũ gladiũ. Secũdo aũt puniti fuerũt q̃ntũ ad hoc q̃ attributa sunt eis ea q̃ nature cõueniũt tali bñficio destitute. ꝛ h̄ quidẽ ꝛ q̃ntũ ad corp⁹ ꝛ q̃ntũ ad aĩa₂. Quãtũ quidẽ ad corp⁹ ad q̃d ptinet differẽtia sex⁹ Alia pena attributa est mulieri: alia viro.

De pena mulieris q̃ntũ ad corpus.

Ulieri attributa est pena s̄m duo: propter que viro cõiungit̃: q̃ sunt generatio ꝓlis: ꝛ cõicatio operũ ptinẽtiũ ad domesticã cõuersationẽ. Quantũ aũt ad generationẽ punita fuit dupliciť. Primo quidẽ q̃ntũ ad tedia q̃ sustinet portando ꝓlẽ cõceptã. ꝛ hoc signatur cũ dicit̃ Multiplicabo erumnas tuas ꝛ cõceptus tuos. Et quantũ ad dolorẽ quem patit̃ in pariendo. ꝛ q̃ntũ ad hoc dicitur In dolore paries. Quantũ v̄o ad domesticã conuersationẽ punitur s̄m hoc quod subicitur dominationi viri. per hoc quod dicit̃ Sub viri potestate eris.

Pena viri ex parte corporis.

Icut autẽ ad mulierẽ ptinet vt subdat̃ viro in his que ad domesticã cõuersationẽ ptinẽt: ita ad virũ ptinet q̃ necessaria vite ꝓcuret. Et circa h̄ punit̃ tripliciť. Primo quidẽ p terre sterilitatẽ cũ dicit̃ Maledicta terra in ope tuo. Secudo p laboris anxietatẽ. Uñ dicit̃ In labore comedes de ea cunctis dieb⁹ vite tue. Tertio q̃ntũ ad impedimẽta que proueniũt terrã colẽtib⁹ Uñ dicit̃ Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi.

Pena amborũ ex parte anime.

Imiliter etiã ex pte aĩe triplex eorũ pena describit̃. Primo q̃dẽ q̃ntũ ad cõfusionẽ quã passi sunt de rebellione carnis ad spiritũ. vñ dicit̃: Apti sunt oculi ambor₂: ꝛ cognouerũt se eẽ nudos. Scdo

quātū ad increpationē ꝓprie culpe: ꝑ hoc ꝙ dicit̃. Ecce adam factus est q̄si vnus ex nobis. Tertio q̄ntū ad ↄmemorationē future mort. scđm ꝙ ei dictū est. Puluis es. ꝛ in puluerē reuerteris. Ad qđ etiā pertinet ꝙ deus fecit eis tunicas pelliceas. i. signū mortalitatis corꝑ. Et dictis patet ꝙ quedā pene imposite sunt spāliter mulieri. q̄dā viro. quedā vero cōmuniter ptinent ad vtrūq₃.

Pena mulieris specialiter.

Quantū ad penas specialiter impositas mulieri. ponuntur tres. Gen. iij. Prima videlicet. Multiplicabo erūnas tuas ꝛ cōceptus tuos. Secūda in dolore paries filios. Tertia. Et sub viri potestate eris. Quātū ad primū nota ꝙ lȝ multiplicatio cōceptuū videat̃ ad dignitatē mulieris ptinere. tamen in penā inducit̃. nō ꝓpter ipsam ꝓductionē prolis. q̄ etiā ante petm̄ fuisset sed ꝓpter multitudinē afflictionū quas mulier patit̃ ex hoc ꝙ portat fetū conceptū. Unde signanter dicit̃. Multiplicabo erūnas tuas ꝛ cōceptus tuos. Quecūq₃ enī mulier cōcipit. necesse est vt erūnas patiat̃. ꝛ cū dolore pariat. ꝑter beatā virginē. q̄ sine corruptione cōcepit ꝛ sine dolore peperit. q₂ eius cōceptus nō fuit s̄m legē nature a primis parētibus deriuatus. Quia lȝ multū vehemēter desiderēt prolē cōcipere ꝛ cū delectatione cōcipiant. tñ vix pōt actus ↄiugales exercere sine pruritu carnis. feruore libidinis ꝛ fetore. Postq̄ aūt mulier cōcepit. facies palescit. venter intumescit. gressus lentescit. grauat̃ corpus debilitat̃ virtus. minuit̃ somnus. sollicitat̃ animus. ꝛ tā sui q̄ fetus periculū metuēs anxiat̃. cibū fastidit. q̄ sibi ꝓficua sunt refugit. nociua appetit. Quātū ad scđm dr̄. In dolore paries filios. Nā in statu innocētie fuisset partus absq₃ dolore. Dicit enī aug. in. xiiij. de ci. dei. Sic ad pariēdū nō doloris gemit⁹ sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret. sicut ad cōcipiēdū nō libidinis appetitus. sed volūtarius vsus natm̄ vtrāq₃ cōiungeret. Post petm̄ vero quātas anxietates ꝛ angustias in partu sustinent mulieres. quot periculis subiacent. quot doloribus cruciant̃. quot terroribus anxiant̃. plus docet experiētia q̄ possit explicare scriptura. Rachel pre nimio dolore ptus interijt ꝛ moriēs vocauit filiū suū benoni. i. filiū doloris. Uxor phynees subitis doloribus irruentib⁹ peperit simul ꝛ perijt. in ipso aūt momēto vocauit filium suū hycabod. i. filiū mortis. O misera tā nascentis q̄ pariētis cōditio q₂ plerūq₃ fetus anteq̄ nascat̃. vel i ipsa hora natiuitatis moritur. nec sine suo ꝛ parturiētis periculo nasci pōt. Aliā vō pariēs aut pariendo perit ꝛ fetū perimit. aut vt viuū pariat aperit̃. vt fetus ad vitā nō veniat nisi pariens moriat̃. Cōcipit mulier cū imūditia ꝛ fetore. portat cū angustia ꝛ timore. parit cū tristitia ꝛ dolore. nutrit cū sollicitudine ꝛ labore. custodit cū instātia ꝛ merore. Quātū ad tertiū dr̄. Sub viri potestate eris. Huiusmodi aūt subiectio mulieris ad virū intelligēda est in penā mulieris esse inducta. nō q̄ntū ad regimē. q₂ etiā ante peccatū vir caput mulieris fuisset. ꝛ ei⁹ gubernator extiteret. sed inquātū mulier necesse habet obedire volūtati viri sui. etiā quādoq₃ cōtra ꝓpriā voluntatē. Ante peccatū enī mulier obediret ꝛ furet viro ex libera volūtate. ꝛ mera charitate. post peccatū vō mulieri impositū est in penā vt viro sit subdita. ex cōditione quodāmō. s. velit nolit. Si aūt aliqua nō cōcipit neq₃ parit. patit̃. defectū sterilitatis que ꝑponderat penis oībus ante dictis.

Pena viri specialiter.

Similiter viro imponunt̃ tres pene. Prima est. Maledicta terra in ope tuo. Secūda. Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Tertia. In laborib⁹ comedes ex ea. Et infra. In sudore vultus ꝛc̄. Quātū ad primū nota ꝙ terre maledictio intelligenda est. vel ꝓpter sterilitatē. q₂ post peccatū terra in multis locis est sterilis. qđ forte nō fuisset ante peccatū vel ꝓpter diminutionē fecunditatis. q₂. s. nō tantos nec tot fruct⁹ ꝓfert post lapsum sicut aī fuisset. Uel ꝓpter bonitatis fructuū diminutionē. q₂ post peccatū fructus terre. nec ita sunt pulchri ad delectādū aspectū. nec ita odoriferi ad dlectādū olfactū. nec ita dulces ad delectādū gustū. nec ad nutriendū equaliter efficaces. Quātū ad secūdū sciendū ꝙ ante peccatū terra spinas ꝛ tribulos germinasset in cibū aīaliū. nō aūt i hominis penā. q₂. s. ꝑ eaꝝ exortū nullus labor vel punctio seu impedimētū homini. terrā opāti accideret. sic dic̃ aug. xi. sup Gen. ad lrām. Quātū ad tertiū dr̄. In sudore vult⁹ tui vesceris pane ꝛ. Hoc in penā imponit̃ homini. q₂ aī petm̄ nō fuisset labor q̄ fatigationē. tediū vel laborē mētis vel corpis generaret. sȝ hr̄i fuisset opatio delectabilis ad ↄsolationē ꝛ recreationē hoīs opātis. Un̄ aī petm̄ dictū est homini. Posuit de⁹ hoīem i padyso voluptatis vt oparet̃ ꝛ custodiret illū. Post petm̄ aūt oȝ vt q̄lib₃ terrā opat̃. i sudore vult⁹ panē comedat. ꝛ q̄ ꝑ seipsos agriculturā nō exercēt. i alijs opib⁹ occupēt̃ hō. n. ad laborē nascit̃ iob. v. ꝛ sic ī sine sudore vult⁹ panē māducāt.

Pene vtriusq₃ specialiter.

Similiter etiā imponūt̃ tres pene ptinētes ad vtrūq₃. Prima q̄ntū ad habitationis locū cū dicit̃ Emisit dn̄s de⁹ hominē de paradiso voluptatis ꝛc̄. Secūda q̄ntū ad cibū cū dicit̃ Uidete ne forte sumat is de ligno vite ꝛc̄. Tertia q̄ntū ad vestitū cū dicit̃ Fecit eis tunicas pelliceas. ꝛ induit eos. Quantū ad primū sciēdū. ꝙ hō iusto dei iudicio de loco voluptatis exclusus est q₂ locū tā sublimē mūdissimū luminosum: delectabilē: sūme quietū: sūme tēperatū ꝛ bonis oīb⁹ abundantē fedauerat. ideo dignū fuit vt in locū infimū. imūdū. tenebrosum laboris ꝛ angustie: doloris ꝛ miserie fetoris ꝛ penurie plenū deiceret̃. tñ locus ille post emissionē hoīs i rerū ordine debuit remanere q₂ q̄uis nō seruiat hoī ad vsum habitatiōis: seruit tñ ei ad documentū dū cognoscit propter peccatū se a tali loco fuisse ꝑuatū ꝛ dū ꝑ ea q̄ corporaliter in illo paradiso sunt: instruunt̃ de his q̄ ptinēt ad paradisum celū: quo aditus hoī preparat̃ ꝑ christū. Quantū ad secūdū qđ dicitur: Uidete ne forte sumat is de ligno vite ꝛc̄. Sciendū ꝙ si post petm̄ comedisset hō de ligno vite nō tñ propter hoc im̄ortalitatē recuperasset. sed beneficio illi⁹ cibi potuisset vitā magis ꝓlōgare. Un̄ qđ dicit̃ Et viuat in eternū. sumit̃ ibi in eternū pro diutino. hoc aūt nō expediebat hoī vt in miseria hui⁹ vite diuti⁹ ꝑmaneret. Cū aūt dicitur ibidē Ecce adam: q̄si vn⁹ ex nobis factus est sciēs bonū ꝛ malū Uerba dei sicut dicit Aug. xi. sup Gen. ad lrām. nō tam sunt primis parētib⁹ insultātis q̄ ceteros ne ita supbiant deterrētis ꝓpter ista ↄscripta sunt q₂. s. nō solū adam nō factus sunt q̄si fieri voluit. sed nec id qđ factus fuerat ↄseruauit. Quantū ad tertiū sciendū ꝙ primis parētib⁹ ante peccatū assignatus ꝛ datus fuit cibus. nō autē vestit⁹: q₂ cib⁹ necessari⁹ est hoī. ꝛ fuisset necessari⁹ etiā ante lapsū ad somē caloris nalis: ꝛ ad corporis augmētū. Uestitus aūt necessari⁹ est hoī s̄m statū p̄ntis miserie ꝓpter duo. Primo q̄dē ꝓpter defectū ab exteriorib⁹ nocumētis: puta i tpe caloris ꝛ frigoris. Secūdo ad tegumentū ignominie ne turpitudo mēbroꝝ appareat: in quib⁹ precipue manifestat̃ rebellio carnis ad spm̄. Hec aūt duo in primo statu nō erāt: q₂ in statu illo corp⁹ hoīs nō poterat ꝑ aliq̄d extrinsecū ledi. nec etiā erat in statu illo aliq turpitudo in corpe hoīs q̄ ↄfusionē induceret. Un̄ dicit̃ Gen. ij. Erāt aūt vterq₃ nudus adā s. ꝛ vxor eius: ꝛ non erubescebant.

De peccato originali. DIS. .XII.

Deinde ↄsiderādū est de petō qđ a primis parētibus trāsfundit̃ ꝑ originē in posteros. s. de petō originali. Circa qđ tria ↄsiderāda occurrūt. Primo de ei⁹ traductione. Secūdo de ei⁹ essentia. Tertio de eius subiecto. Circa primū videnda sunt quinq₃. Primo vtrū peccatū primi hoīs per originē in posteros deriuet̃. Secūdo vtrū oīa alia petā p̄mi parētis vel etiā alioꝝ parentū per originē in posteros deriuent̃. Tertio vtrū peccatū originale deriuet̃ ad oēs q̄ ex adā ꝑ viā seminis generant̃. Quarto vtrū deriuaret̃ ad illos q̄ miraculose ex aliq̄ parte humani corporis formarentur. Quinto vtrū si femina peccasset viro nō peccāte: traduceret̃ originale petm̄. Ad primū. s. vtrū peccatū p̄mi hoīs in posteros ꝑ originē traducatur. Dicēdū: ꝙ s̄m fidē catholicā est tenēdū ꝙ peccatū p̄mi hoīs originaliter trāsit in posteros. Propter qđ etiā pueri mox nati deferunt̃ ad baptismū tanq̄ ab aliq̄ infectione culpe abluendi. Contrariū aūt est heresis pelagiane: vt patet ꝑ Augu. in plurimis suis libris. Ad inuestigandū aūt q̄liter peccatū p̄mi parētis originaliter possit trāsire in posteros diuersi diuersis vijs ꝓcesserūt. Quidā enī ↄsiderātes ꝙ peti subiectū est aīa rōnalis: posuerūt ꝙ cū semine rationalis aīa traducat̃. vt sic ex infecta aīa infecte aīe deriuari videātur. Alij vō hec repudiātes tanq̄ erroneū conati sunt ostēdere quō culpa aīe parētis traducit̃ in ꝓlē: etiā si aīa nō traducat̃ ꝑ hoc ꝙ corporis defectus traducunt̃ a parēte in ꝓlē. sic si leprosus generat leprosum: vel podagric⁹ podagricū propter aliquā corruptionē seminis: licȝ illa corruptio nō dicat̃ lepra vel podagra. Cū aūt corpus sit proportionatū aīe: ꝛ defect⁹ aīe redundent in corp⁹: ꝛ ecōuerso. simili modo dicūt ꝙ culpabiles defectus aīe ꝑ traductionē seminis in ꝓlē deriuant̃. q̄uis semen actualiter nō sit culpe subiectū. Sed oēs huiusmōi vie sufficiētes sunt: q₂ dato ꝙ aliq̄ defect⁹ corporales a parēte trāseant in ꝓlē ꝑ originē: ꝛ etiā aliq̄ defect⁹ aīe ex cōsequenti ꝓpter corporis indispositionē. sicut interdū ex fatuis fatui generant̃. tñ hoc ipsum qđ est ex origine aliquē defectū habere: videt̃ excludere rationē culpe: de cui⁹ rōne est ꝙ sit volūtaria. Un̄ etiam posito ꝙ aīa rationalis traduceret̃ ex hoc ipso ꝙ infectio aīe ꝓlis nō eēt in ei⁹ volūtate: amittēt rōnē culpe obligātis ad penā: vt ꝓbatur in. iij. eth. Nullus improbabit ceco nato: sed magis miserebitur

Et ideo alia via pcedendū est. dicendo ꝙ oēs homines qui nascū/
tur ex adam possunt cōsiderari vt vnus hō inquātū conueniunt in
na quā a primo parente accipiunt sꝫ qō in ciuilibus oēs qui sunt
vnius cōmunitatis reputanť quasi vnū corpus. ꝛ tota cōmunitas
quasi vnus hō. Porphyrius etiā dicit ꝙ p participationē act⁹ spe/
ciei plures hoīes sunt vnus hō. Sic igiť multi hoīes ex adā deriua
ti sunt tanq̄ multa membra vnius corpis. actus aūt vni⁹ mēbri cor/
poralis puta manus nō est volūtarius volūtate ipsius manus. sed
volūtate anime q̄ pmo mouet mēbra. Unde homicidiū qō manus
cōmittit. nō imputať manui ad pctm̄ si ɔsiderať manus secūdū se
vt diuisa a corpore. sed imputať ei inquātū est aliqd hoīs qō mo/
uetur a pmo principio motiuo hoīs. Sic igiť inordinatio q̄ est in
isto hoīe ex eodē generato nō est volūtaria volūtate ipsius. sed vo/
luntate primi parētis qui mouet motione generationis oēs qui ex
ei⁹ origine deriuanť. sic volūtas anime mouet oīa mēbra ad actū.
Unde pctm̄ qō fit a pmo parēte in posteros dr̄ originale. sic pctm̄
qō ab aīa deriuať ad mēbra corpis dr̄ actuale. ꝛ sic pctm̄ actuale
qō p mēbrū aliqō cōmittiť nō est peccatū illius mēbri nisi inquā/
tū illud mēbrū est aliqd ipsius hoīs pp̄ter qō vocať pctm̄ huma/
nū. ita pctm̄ originale nō est pctm̄ huius psone nisi inquātū h̄ pso
na recipit nāam a primo parēte. Unde ꝛ vocať pctm̄ nature sꝫ illud
Ephe. ij. Eramus na filij ire. Sicut aūt filius nō portat iniquitatem
pris. i. non puniť pro peccato actuali pris. sicut dr̄ Ezech. xviij nisi
sit particeps culpe pris p imitationē imitans paterne sic nec pro
pctō primi parētis puniunť filij nisi pticipes essent peccati pmi pa
rentis. Sunt aūt hoīes pticipes culpe eius. qr deriuať p originem
culpa a pmo parēte in oēs posteros. sicut ꝛ actuale pctm̄ p imitati/
onē. Itē q̄uis aīa q̄ est subiectū culpe nō traducať a parēte in plē
qr virtus seminis nō pōt causare aīam rōnalē. mouet tn̄ ad ipsam
dispositiue. Un̄ p v̄tutē seminis traducať humana nā a parēte in
prolē. ꝛ simul cū nā nature infectio ex hoc fit iste q̄ nascitur consors
culpe primi parētis. ꝙ nā ab eo sortiť p quādā generatiuā motio/
nē. Itē q̄uis in illo semine nō sit actualiter culpa qr nō pōt eē sub
iectū culpe. tn̄ virtualiter est in illo humana nā. quā cōcomitať ta/
lis culpa. Itē magis inficiť aīa p semē. q̄ p carnē. qr semē est pri
cipiū generationis q̄ est pprius actus nature eius ppagationi de/
seruiens. caro aūt dicit qd pfectū iā determinatū ad psonā. Si n.
p carnē iā pfectā inficereť aīa sibi vnita. iā aīa nō posset emūdari a
peccato originali q̄diu esset carni vnita. Ad secūdū. s. vtrū oīa
alia peccata. vel primi parētis vel primoꝝ parētū traducanť i po/
steros. dicēdū ꝙ aug. hanc q̄stionē mouet in ench. ꝛ insolutā relin
quit. Sed si qs diligēter attendat. impossibile est ꝙ aliq pctā pri/
moꝝ parētū. vel etiā primi parētis p̄ter primū p originē traducanť
cuius rō est. qr hō generat sibi idē in specie nō aūt sm̄ indiuiduū.
ꝛ ideo ea q̄ directe ptinēt ad indiuiduū sicut psonales actus ꝛ q̄ ad
eos ptinēt. nō traducanť a parētib⁹ in filios. Nō enī grāmaticus
traducit in filiū sciētiā grāmatice quā pprio studio acq̄siuit. Sed
ea q̄ ptinēt ad nāam speciei traducunť a parētib⁹ in filios. nisi sit de
fectus nature. sicut oculatus generat oculatū. nisi nā deficiat. Et si
nā sit fortis ēt aliq indiuidualia accidētia ppaganť i filios. ptinē/
tia ad dispositionē nature. sic velocitas corpis. bōitas īgenij. ꝛ alia
huiusmodi. nullo aūt mō ea q̄ sunt pure psonalia vt dcm̄ est. Sic
enī ad psonā ptinet aliqd sm̄ seipsam. ꝛ aliqd ex dono gr̄e ita etiā
ad nāam pōt aliqd ptinere sm̄ seipsam. s. qō causať ex pncipijs ei⁹.
ꝛ aliqd ex dono gratie. Et h̄ mō iusticia originalis erat quoddā do/
nū gr̄e. toti humane nature diuinit⁹ collatū in pmo parēte. qō q̄dē
pmus hō amisit p pmū pctm̄. Un̄ sicut illa originalis iusticia tra/
ducta fuisset in posteros simul cū nā. ita ꝛ inordinatio opposita. sꝫ
alia pctā actualia vel alioꝝ nō corrūpunt nāam q̄tū ad id qō nā est
sed solū q̄tū ad id qō psone est. i. sm̄ prauitatē ad actū. Unde alia
pctā nō traducunť. Ad tertiū. s. vtrū peccatū primi parētis trāscat
p originē in oēs posteros q̄ ex eo p viam seminis generātur dicen
dum ꝙ sm̄ fidem catholicā firmiter est tenendū ꝙ omnes homi/
nes preter solū christum ex adam deriuati peccatum originale ex
eo cōtrahunt. Alioquin nō omnes indigerent redemptionem que
est per christū. qō erroneū est. Ratio autē potest sumi ex eo qō su/
pra dictū est. ꝙ sic ex peccato primi parentis traducatur origina/
lis culpa in posteros. sicut a voluntate anime per motionē mēbro/
rum traducit peccatū actuale ad membra corporis. Manifestum
est autē ꝙ peccatū actuale traduci potest ad omnia membra que
possunt moueri a voluntate. Unde ꝛ culpa originalis traducitur
ad omnes illos qui mouētur ab adā motione generationis. Ad
quartum scilicet vtrum si aliquis miraculose formaretur ex car/
ne humana ɔtraheret originale peccatū. Dicēdū ꝙ sicut iam dictū
est pctm̄ originale a pmo parente traduciť in posteros inquātū mo/
uenť ab ipso p generationē. sicut mēbra mouentur ab aīa ad pctm̄
actuale nō aūt est motio ad generationē nisi p virtutē actiuā in ge
neratione. Un̄ illi soli peccatū originale ɔtrahūt qui ab adā descē
dunt p virtutē actiuā in generatiōe originaliter ab adam deriuata.
qō est sm̄ seminalē rationē ab eo descēdere. nam rō seminal' nihil
est aliud q̄ vis actiua in generatione. Si aūt aliqs formareť virtu/
te diuina ex carne humana manifestū est ꝙ vis actiua non deriua
retur ab adam. Un̄ nō ɔtraheret peccatū originale: sicut nec actus
man⁹ ptineret ad peccatū humanū si man⁹ nō moueret a volūtate
hoīs sed ab aliquo extrinseco mouēte. Ad quintū. s. vtrū si adā
nō peccasset eua peccāte filij ɔtraherēt originale peccatū. Dicendū
ꝙ huius dubitatiōis solutio ex premissis apparet. Dictū est enī su
pra ꝙ peccatū originale a primo parēte traduciť inquātū mouet ad
generationē natoꝝ. vn̄ dictū est ꝙ si materialiter tm̄ aliqs ex carne
humana generareť: originale peccatū nō ɔtraheret. Manifestum
est aūt sm̄ doctrinam phoꝝ ꝙ principiū actiuū in generatiōe est a
pr̄e. materiā aūt ministrat mater. Un̄ pctm̄ originale nō ɔtrahiť a
matre sed a patre. Et sm̄ hoc si adam non peccāte eua peccasset: fi/
lij originale peccatū non contraherēt. Ecōtrario autē esset si adam
peccasset ꝛ eua non peccasset.

¶ De peccato originali q̄ntū ad ei⁹ essentiā. DIS. XIII.

Einde ɔsiderādū est de pctō originali q̄ntū ad
ei⁹ eēntiā. Et circa h̄ q̄runť quatuor. Pri
mo vtrū pctm̄ originale sit habit⁹. Secūdo vtrū sit vnū
tm̄ i vno hoīe. Tertio vtrū sit ɔcupiscētia. Quarto vtrū
sit eq̄liter in oīb⁹. Ad primū. s. vtrū originale pctm̄ sit habit⁹. Di
cendū ꝙ sicut supra dictū est duplex est habit⁹. Unus quidē quo
inclinať potētia ad agēdū. sicut sciētie ꝛ virtutes habitus dicunť.
Et h̄ mō pctm̄ originale nō est habitus. Alio mō dicit habit⁹ dis/
positio alicui⁹ nature ex multis cōposite: sm̄ quā bene se habet vel
male ad aliqd. ꝛ pcipue cū talis dispositio versa fuerit q̄si in naturā
vt patet de egritudine ꝛ sanitate. Et h̄ mō pctm̄ originale est habi/
tus. Est enī q̄dā inordinata dispositio pueniēs ex dissolutiōe illi⁹
armonie in q̄ ɔsistebat rō originalis iustitie. sicut etiā egritudo cor
poralis est q̄dā inordinata dispositio corporis: sm̄ qō soluiť equa
litas in q̄ ɔsistit rō sanitatis. vn̄ pctm̄ originale languor nature di
cit. Ad secūdū. s. vtrū in vno hoīe sit tm̄ vnū originale peccatū.
Dicēdū ꝙ in vno hoīe est vnū pctm̄ originale. cui⁹ rō dupliciť acci
pi pōt. Uno mō ex parte cause peti original'. Dictū est enī supra ꝙ
solū primū pctm̄ pmi parētis in posteros traduciť. vn̄ pctm̄ origi/
nale in vno hoīe est vnū numero. ꝛ in oīb⁹ hoīb⁹ est vnū pportiōe
respectu. s. ad primū pncipiū. Alio mō pōt accipi rō ei⁹ ex ipa essen
tia original' peti. In oī enī inordinata dispōne vnitas spēi ɔsidera/
tur ex parte cause. vnitas aūt sm̄ numerū ex parte subiecti. sicut pꝫ
in egritudine corporali. Sūt enī diuerse egritudines specie: q̄ ex di
uersis causis pcedūt: puta ex supabundātia calidi ꝛ frigidi: ex lesio
ne pulmonis vel epatis. Una autē egritudo sm̄ speciē in vno hoīe
non est nisi vna numero. Causa aūt hui⁹ corrupte dispōnis q̄ dicit
originale peccatū est vna tm̄. s. priuatio original' iustitie: p quā sub
lata ē subiectio humane mētis ad deū. ꝛ ideo peccatū originale est
vnū specie. ꝛ in vno hoīe nō pōt esse nisi vnū numero. In diuersis
aūt hoīb⁹ est vnū specie ꝛ proportione: diuersum numero. Ad
tertiū. s. vtrū originale pctm̄ sit cōcupiscētia. dicēdū ꝙ vnūquodq
hꝫ speciē a sua forma. Dictū est aūt supra ꝙ spēs original' peti su/
miť ex sua causa. Un̄ oportet ꝙ id qō est formale i originali pctō
accipiať ex parte cause peti original'. oppositoꝝ aūt opposite sunt
cause. Est igiť attēdenda causa original' peti ex cā original' iustitie
q̄ opponiť ei. Tota autē ordinatio original' iustitie est ex h̄ ꝙ volū
tas hoīs erat deo subiecta. Que quidē subiectio pmo ꝛ principaliť
erat p voluntatē: cui⁹ est mouere oēs alias partes sic in finē. vn̄ ex
auersione voluntatis a deo ɔsecuta est inordinatio in oīb⁹ alijs aīe
virib⁹. Sic igiť priuatio original' iustitie p quā volūtas subdeba/
tur deo est formale in pctō originali. Oīs āt alia inordinatio viriū
aīe pncipue in h̄ attēdiť: qr inordinate ɔuertunť ad bonū cōmuta
bile. q̄ quidē inordinatio cōi noīe pōt dici ɔcupiscētia. Et ita pctm̄
originale materialiter quidē est ɔcupiscētia. formaliter vō est defe
ctus original' iustitie. Ad q̄rtū. s. vtrū pctm̄ originale sit eq̄liť in
oīb⁹. Dicēdū ꝙ in originali pctō sūt duo. Quoꝝ vnū ē defect⁹ ori/
ginal' iustitie. Aliud aūt est relatio hui⁹ defect⁹ ad pctm̄ pmi parē
tis a quo p vitiatā originē deduciť. Quantū aūt ad primū peccatū
originale nō recipit magis ꝛ minus: qr totū donū original' iustitie
est sublatū. Priuationes autē totaliter aliqd priuantes: vt mors ꝛ
tenebre nō recipiunt magis ꝛ minus. Similiter etiā nec q̄tum ad

secundū equaliter enim oēs relationē habent ad primū principiū viciate originis. et quo peccatū originale recipit ratonē culpe. Relatio enim nō recipit magis ⁊ minus vnde manifestū est ꝙ peccatum originale nō pōt esse magis in vno ꝙ in alio.

De subiecto originalis peccati. DIS XIIII.

Einde Considerādū est de subiecto originalis peccati. ⁊ circa hoc videnda sunt quatuor. Primo vtrū subiectū originalis peccati p prius sit caro vel anima. Secūdo si anima vtrū per essentiā aut per potentias suas. Tertio vtrū voluntas per prius sit subiectū originalis peccati ꝙ alie potentie. Quarto vtrū alique potētie anime sint specialit' infecte. s. generatiua vis. cōcupiscibilis ⁊ sensus tact⁹.

Ad primū. s. vtrū peccatū originale magis sit in carne ꝙ in aīa. dicendū ꝙ aliquid pōt esse in aliquo dupliciter. Uno mō sicut in causa vel principali vel instrumētali. Alio modo sicut in subiecto. Peccatū igitur originale omniū hominū fuit quidē in ipso adam sicut in prima causa principali. sm illud Ro. v. In quo oēs peccauerunt. In semine aūt corporali est peccatū originale sicut in causa instrumētali. eo ꝙ p virtutē actiuā seminis traducit' peccatū originale in prolē simul cū natura humana. Sed sicut in subiecto peccatum originale nullo modo pōt esse in carne. sed solū in aīa cuius ratio est. Sicut supra dictū est hoc mō ex voluntate primi parētis peccatū originale traducit' in posteros p quandā generatiuā motionē. sicut a voluntate alicuius hominis deriuat' peccatū actuale ad alias ptes eius. in qua q̄dē deriuatione hoc pōt attēdi. ꝙ q̄cq̄d puenit ex motione voluntatis peccati ad quācūq; partem hoīs q̄ quocūq; mō pōt esse particeps peccati. vel p modū subiecti. vel p modū instrumenti hꝫ rationē culpe. Sicut ex voluntate gule puenit cōcupiscentia cibi ad cōcupiscentē. ⁊ sumptio cibi ad manus. ⁊ os. q̄ inquātū mouētur a voluntate ad peccatū sunt instrumēta peccati. qd vero vlterius deriuat' ad vim nutritiuā ⁊ ad interiora mēbra q̄ nō sunt nata moueri a volūtate. nō hꝫ rationē culpe. Sic igit' cū anima possit esse subiectū culpe. q̄cq̄d puenit de corruptione primi peccati ad animā. hꝫ rationē culpe. qd aūt puenit ad carnē nō habet rationē culpe. sed pene Sic ergo anima est subiectū peccati originalis nō autē caro. Nec obstat qd dicit ap̄ls Ro. vii. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Ex quo vbo videt' ꝙ repugnātia carnis ad mentē principaliter cōsistit ī carne. Repugnātia autē carnis ad mentē procedit ex corruptione originalis peccati. ⁊ sic originale peccatū principaliter videt' esse ī carne. Sed apost. ibi loquit' de hoīe iā redempto. q̄ liberatus est a culpa. sed subiacet adhuc pene. ratione cuius peccatū dicit' habitare ī carne. Unī ex hoc nō sequit' ꝙ caro sit subiectū culpe sed pene. Itē q̄r peccatū originale causat' ex semine sicut ex cā īstrumētali vt dictū est. nō autē oportet ꝙ aliq̄d sit principalius in cā instrumentali ꝙ in effectu. ideo nō oportet qd peccatū originale principali⁹ sit ī carne ꝙ in aīa. sed in adā peccante principalius fuit in quo fuit sm rationē actualia peccati. Itē peccatū originale a primo parēte cōtrahimus inquātū in eo fuimus sm rationē seminalē. Sic aūt non fuit ibi aīa. sed sola caro. Sed licet anima huius vel illius hominis nō fuerit in adā peccante sm rationē seminalē sicut in principio effectiuo. fuit tamē in eo sicut in principio dispositiuo. eo ꝙ semē corporale qd ex adā traducitur. sua virtute nō efficit animā rationalē sed ad eā disponit. Cū autē anima in sui infusione in corpus inficiat' macula originalis peccati ex cōtractu carnis maculate. huiusmodi infectio originalis peccati nullo modo causat' a deo. sꝫ ex solo peccato primi parentis p carnalē generationē. ⁊ ideo cū creatio importet respectū anime ad solū deū. nō pōt dici ꝙ anima in sui creatione inquinet'. Sed infusio importat respectū ⁊ ad deū infundentē ⁊ ad carnē cui infunditur anima. Et ideo respectu ad deū infundentem nō pōt dici ꝙ anima per infusionē maculet' sed solū habito respectu ad corpus cui infundit'. Licet autē sic inficiat' anima a carne in ipso sue infusionis instanti. nō debet tamē deus summe bonus ⁊ sapiens pretermittere creationē huius anime. quia bonū cōmune bono particulari p̄fert'. Unde deus sm suā sapiētiā nō pretermittit vniuersalē ordinē rerū. qui est vt tali corpori talis anima infundat'. vt vitet' singularis infectio huius anime p̄sertim cū nā anime h' habeat. vt esse non incipiat nisi in corpore. Melius est aūt ei sicut esse sm naturā ꝙ nullo mō esse. p̄sertim cū possit p grām dānationē euadere. Ad secundū. s. vtrū originale peccatū sit p pri⁹ in aīa ꝙ in eius potētiis. dicēdū ꝙ illud principaliter est subiectū alicuius peti. ad qd ptinet prima cā motiua illius peti. Sicut si cā motiua ad peccādū sit delectatio sensus qui ptinet ad vim cōcupiscibilē sicut ppriū obiectū eius. sequit' ꝙ vis cōcupiscibilis sit ppriū subiectū illi⁹ peccati. Manifestū est autē ꝙ peccatū originale causatur p originē. Unī illud aīe qd primo attingit' ab origine hoīs est primū subiectū originalis peccati. Attingit aūt origo animā vt terminū generationis sm quod est forma corporis. qd quidē cōuenit ei sm essentiā propriā. Unī aīa sm essentiā est subiectū primū originalis peccati. Sicut originalis iustitia primordialiter pertinebat ad essentiā anime. Erat enī donū diuinitus datū humane nature: quā per prius respicit essentia anime ꝙ eius potētie. Potētie enī mag' videt' ptinere ad psonā inq̄ntū sunt principia psonaliū actuū Unī sūt ppria subiecta petōꝝ actualiū q̄ sunt petā psonalia. Ad tertiū. s. vtrū peccatū originale p prius inficiat volūtatē ꝙ alias potētias. Dicendū ꝙ in infectione peccati originalis duo est ɔsiderare. Primo quidē inherētia eius ad subiectū. ⁊ sm hoc primo respicit essentiam anime: vt dictū est. Deinde cōsiderare oportet inclinationē eius ad actum. ⁊ hoc modo respicit potētias anime. Oportet igit' ꝙ illam p prius respiciat que primā inclinationē habet ad peccādū. hoc autē est volūtas: vt ex supradictis patet. Unī peccatū originale p prius respicit volūtatē. Ad q̄rtū. s. vtrū vis generatiua ⁊ vis cōcupiscibilis ⁊ sensus tactus sint magis infecte ꝙ alie potētie aīe. Dicēdū: ꝙ huiusmodi corruptio precipue infectio nominari solet que nata est in aliud transferri. Unī ⁊ morbi cōtagiosi sicut lepra ⁊ scabies ⁊ huiusmodi infectiōes dicunt'. Corruptio aūt originalis peccati traducit' per actū generationis: sicut supra dictū est. Unde potentie que ad huiusmodi actum concurrūt maxime dicūtur esse infecte. Huiusmodi enī actus deseruit generatiue inquantum ad generationē ordinat'. Habet autē in se delectationē tactus que est maximū obiectū cōcupiscibilis. Et ideo cum omnes partes anime dicant' esse corrupte per peccatū originale: specialit' tres predicte dicunt' esse corrupte ⁊ infecte.

De causa peccati. DIS. .XV.

Einde considerādū est de causa peccati: sm ꝙ vnū peccatū est causa alteri⁹. Et circa h' querunt' q̄tuor. Primo vtrum cupiditas sit radix oīū peccatorū. Secundo vtrū supbia sit initiū oīs peti. Tertio vtrū preter superbiā ⁊ auaritiā debeant dici capitalia vitia aliq̄. Quarto quot ⁊ que sunt capitalia vitia. Ad primū. s. vtrū cupiditas sit radix oīū peccatoꝝ. Dicendū: ꝙ sm quosdā cupiditas multipliciter dicit'. Uno modo prout est inordinat⁹ appetitus diuitiarū. ⁊ sic est speciale peccatū Alio modo sm ꝙ significat inordinatū appetitū cuiuscūq; boni tēporalis. ⁊ sic est gen⁹ oīs peccati. Nā in omni peccato est inordinata ɔuersio ad cōmutabile bonū. vt dictū est. Tertio sumit' put significat quādā inclinationē nature corrupte ad bona corruptibilia inordinate appetēda. Et sic dicūt cupiditatē esse radicē oīū petōꝝ: ad silitudinē radicis arboris q̄ ex terra trahit alimentū. Sic enī ex amore rerū tpaliū omne petīn pcedit. ⁊ hec quidē q̄uis vera sint: nō tī videt' esse sm intētionē Ap̄li. qui dicit cupiditatē eē radicē oīū peccatoꝝ. Manifeste enī ibi loquitur ɔtra eos qui cū velint diuites fieri incidūt in tētationes ⁊ in laqueū diaboli: eo ꝙ radix oīū maloꝝ est cupiditas. Unī manifestū est ꝙ loquitur de cupiditate sm ꝙ est inordinatus appetitus diuitiarū. Et sm hoc dicendū est ꝙ cupiditas sm ꝙ est speciale peccatū dicit' radix oīū petōꝝ: ad silitudinē radicis arboris q̄ alimentū prestat toti arbori. Uidem⁹ enī ꝙ p diuitias hō acquirit facultatē ppetrādi quodcūq; peccatū. ⁊ adipiscēdi desideriū cuiuscūq; peti: eo ꝙ ad habēda quecūq; tpalia potest homo p pecuniā iuuari sm ꝙ dicitur Eccl. x. Pecunie obediūt oīa. Et sm hoc patet ꝙ cupiditas diuitiarū radix est oīū peccatoꝝ. Sciendū aūt ꝙ sicut in naturalibus nō querit' quid semp fiat sed quid in plurib⁹ accidat: eo ꝙ natura corruptibiliū rerū impediri potest vt nō semper eodem mō operet'. ita etiā in moralib⁹ ɔsiderat' qd vt in plurib⁹ est: nō aūt qd est semp: eo ꝙ volūtas nō ex necessitate opat'. Nō ergo dicit' auaritia radix oīs mali. quin interdū aliqd aliud malū sit radix ei⁹: sed q̄r ex ipsa vt frequēti⁹ alia mala oriunt' rōne predicta. Ad secundū. s. vtrū superbia sit initiū oīū petōꝝ. Dicēdū: ꝙ quidā dicūt superbiā tripliciter dici. Uno modo sm ꝙ superbia significat inordinatū appetitū proprie excellētie. ⁊ sic est speciale peccatū. Alio mō sm ꝙ importat quēdā actualē ɔtēptū dei q̄ntū ad hunc effectū: q̄ est nō subdi eius precepto. ⁊ sic dicūt ꝙ est generale peccatū. Tertio mō sm ꝙ importat quādā inclinationē ad huiusmodi ɔtēptū ex corruptione nature. ⁊ sic dicūt ꝙ est initiū oīs peccati. Et differt a cupiditate: quia cupiditas respicit peccatū ex parte conuersionis ad bonū cōmutabile: ex quo peccatū quodāmodo nutrit' ⁊ fouet'. propter hoc cupiditas dicit' radix. Sed superbia respicit peccatū ex parte auersiōis a deo: cui⁹ precepto homo subdi recusat. ⁊ ideo

vocat initiũ qr ex parte auersionis incipit ratio mali. Et h quidez q̃uis vera sint nõ tamẽ sunt sm intentionẽ sapiẽtis qui dicit. Initium omnis peccati superbia. Manifeste enim loquit de supbia sm q̃ est inordinatus appetitus ,ppie excellentie. Qd patet p hoc qd subdit. Sedes ducũ superboꝝ destruxit de⁹ ꝛc. ꝛ ideo dicendũ est q̃ superbia sm q̃ est speciale peccatũ est initiuz omnis peccati. Cõsiderãdũ est enim q̃ in actibus voluntatis cuiusmodi sunt peccata duplex ordo inuenit. s. itẽtionis ꝛ executionis. In primo qdẽ ordine habet rationẽ principii finis. Finis autez in omnib⁹ bonis temporalibus acquirẽdus est. vt hõ p illa quandã pfectionẽ ꝛ excellentiã habeat. ꝛ ideo ex hac parte supbia q̃ est appetitus excellẽtie ponit eẽ initiũ omnis peccati. Sed ex parte executionis est primũ illud qd prebet opportunitatẽ adimplẽdi omnia desideria peccati qd habet rationez radicis. s. diuitie. ꝛ ideo ex hac pte auaritia ponit esse radix omniũ maloꝝ. Nec obstat qd dicit Eccl. x. Initiũ superbie hois apostatare a deo. ꝛ sic supbia nõ videt esse initiũ ois peccati Sed sciendũ q̃ apostatare a deo dicit esse initiũ superbie ex parte auersionis ex hoc enĩ q̃ homo nõ vult subdi deo sequit q̃ inordinate velit ,ppriã excellentiã in rebus tẽporalib⁹. ꝛ sic apostasia a deo nõ sumitur hic quasi speciale peccatũ Sed magis cõditio quedã generalis omnis peccati que est auersio ab incõmutabili bono. Uel põt dici q̃ apostatare a deo dicit esse initiũ supbie qr est prima superbie species. Ad superbiã autẽ ptinet cuicũq3 superiori nolle subiici. ꝛ pcipue nolle subdi deo. ex quo ɔtingit q̃ hõ supra seipsum indebite se extollat q̃tũ ad alias superbie spẽs. Itẽ nota q̃ inordinatus amor sui dicit initiũ ois peccati. qr sm augu. xiiii de ci. dei facit ciuitatẽ babilonie sed in hoc dicit hõ se amare. q̃ vult sui excellentiã. Idẽ enim est se amare qd velle sibi bonum. Unĩ ad idẽ ptinet q̃ superbia ponat initiũ ois peccati. vel ,ppius amor sui. Ad tertiũ s. vtrũ pter superbiã ꝛ cupiditatez sint q̃daz aliqua alia peccata q̃ capitalia nominent. dicẽdũ q̃ capitale a capite dicit. Caput aũt ,ppie quidẽ est quoddã mẽbrũ animalis. qd ẽ principiũ ꝛ directiuũ totius animalis. Unde methaphorice omne principiũ caput vocat ꝛ etiã hoies qui alios dirigunt ꝛ gubernant capita alioꝝ dicunt. Dicit ergo vitiũ capitale vno mõ a capite proprie dicto ꝛ sm hoc peccatũ capitale dicit peccatuz qd capitis pena punit. Sed sic nũc nõ intendimus de capitalibus vitiis vel peccatis. Sed sm q̃ alio modo dicit peccatũ capitale a capite,put methaphorice significat principiũ vel directiuũ alioꝝ. ꝛ sic dicit vitiuz capitale ex quo alia vitia oriunt ꝛ pcipue sm originẽ cause finalis q̃ est formalis origo vt supra dictũ est. ꝛ ideo vitiũ capitale nõ solũ est principiũ alioꝝ. sed etiã est directiuũ quodãmodo alioꝝ. semp enim ars vel habitus ad quã ptinet finis pncipatur ꝛ impat circa ea q̃ sunt ad finẽ. Unde Greg. xxxi. moral. huiusmodi vitia capitalis ducibus exercitũ compat. Dicunt autẽ capitalia vitia nõ solũ illa que habent rationẽ prime originis sicut auaritia que dicit radix. ꝛ supbia que dicit initiũ sed etiã illa que habent rationẽ originis ,ppinque respectu pluriũ peccatoꝝ. Ad quartũ s. quot ꝛ que sint capitalia vitia. dicendũ q̃ sicut dictuz est vitia capitalia dicuntur ex quibus alia oriunt pcipue sm rationez cause finalis. huiusmodi autẽ origo potest attendi dupliciter. Uno quidẽ modo sm cõditionẽ peccantis qui sic dispositus est vt maxime afficiatur ad vnũ finẽ. ex quo vt pluriũ in alia peccata pcedat. sed iste modus originis sub arte cadere nõ põt eo q̃ infinite sunt particulares hominũ dispositiones. Alio modo sm naturalẽ habitudinẽ ipsorum finiũ adinuicẽ. ꝛ sm hoc vt in pluribus vnũ vitium ex alio orit. vñ iste modus originis sub arte cadere nõ põt. Secundũ hoc ergo illa vitia capitalia dicunt quoꝝ fines habent quasdã primarias rationes mouendi appetitũ. ꝛ sm harũ rationẽ distinguuntur capitalia vitia. Mouet aũt aliquid appetitũ dupliciter. Uno modo directe ꝛ per se. ꝛ hoc modo bonũ mouet appetitũ ad ,psequendũ. malum autẽ sm eandẽ rationez ad fugiendũ. Alio modo indirecte ꝛ quasi per aliud. sicut aliquis aliquod malũ ,psequitur ,ppter aliquod bonũ adiunctũ vel aliqd bonuz fugit ,ppter aliquod malũ adiunctũ. Bonũ autẽ hominis triplex est. Est enim pmo quoddã bonũ anime. qd scilicet ex sola apprehẽsione rationez appetibilitatis habet. sicut excellentia laudis vel amoris. ꝛ hoc bonũ inordinate ,psequit inanis gloria. Aliud est bonũ corporis ꝛ hoc vel ptinet ad cõseruationez indiuidui sicut cibus ꝛ potus. ꝛ hoc bonũ inordinate ,psequit gula. aut ad conseruationẽ speciei sicut coitus. ꝛ ad hoc ordinatur luxuria. Tertio bonũ est exterius. s. diuitie. ꝛ ad hoc ordinat auaritia. ꝛ eadẽ quattuor vitia inordinate fugiunt mala cõtraria vel aliter bonũ pcipue mouet appetitũ ex hoc q̃ participat aliquid de ,ppietate felicitatis quã naturaliter omnes appetunt. de cuius ratione est quidem primo quedã perfectio. Nam felicitas est perpetuũ bonũ ad quod pertinet excellentia vel claritas quã appetit supbia vl inanis gloria. Secũdo de ratione eius est sufficiẽtia quam appetit auaritia in diuitiis eam promittẽtibus. Tertio est de cõditione eius delectatio. sine qua felicitas esse nõ potest vt dicit in. i. ꝛ x. ethi. Et hanc appetit gula ꝛ luxuria. Qz autẽ aliquis bonũ fugiat propter aliquod malũ adiunctũ. hoc cõtingit dupliciter. Quia aut est respectu boni proprii. ꝛ sic est accidia que tristat de bono spũali propter laborẽ corporalem adiũctũ. Aut est de bono alieno. ꝛ hoc si sit sine insurrectione pertinet ad inuidiã que tristatur de bono alieno inquantũ est impeditiuũ proprie excellentie. Aut est cum quadã insurrectione adiũcta s. ad vindictã. ꝛ sic est ira. ꝛ ad eadem vitia pertinet prosecutio mali oppositi. Dicuntur etiam ista vitia capitalia: quia ex eis frequẽti⁹ alia oriunt. Unde nihil prohibet aliqua peccata interdũ ex aliis causis oriri. Potest tamẽ dici q̃ omnia peccata que ex ignorantia prouenĩũt possunt reduci ad accidiã: ad quaz pertinet negligẽtia qua aliquis recusat spiritualia bona acquirere propter laborẽ. Ignorãtia aũt q̃ potest eẽ causa pcti ex negligẽtia ,puenit vt supra dictuz est. Qz aũt aliqs cõmittat aliqd peccatũ ex bona intẽtione: ad ignorantiã videt pertinere.

¶ De effectibus peccati. DIS. .XVI.

Einde considerandũ est de effectibus peccati. Et primo de corruptione boni nature. Secũdo de macula anime. Tertio de reatu pene. Quarto de diuersis damnis que peccatũ facit in anima. Circa primũ querunt sex. Primo vtrum bonũ nature diminuat per peccatũ. Secũdo vtrũ totaliter tolli possit. Tertio de quattuor vulneribus que Beda ponit: quib⁹ humana natura vulnerata est propter peccatũ. Quarto vtrum priuatio modi speciei ꝛ ordinis sit effectus peccati. Quinto vtrũ mors ꝛ alii defectus corporales sint effectus peccati. Sexto vtrum sint aliquo modo homini naturales.

Ad primũ. s. vtrum peccatũ diminuat bonũ nature. Dicendũ q̃ bonũ humane nature potest tripliciter dici. Primo ipsa principia nature ex quibus natura constituit. ꝛ proprietates ex his causate: sicut potẽtie anime: ꝛ alia huiusmodi. Secũdo quia homo a natura hz inclinationẽ ad virtutẽ: vt supra habitũ est. ipsa autẽ inclinatio ad virtutẽ est quoddam bonũ nature. Tertio modo potest dici bonũ nature donũ originalis iustitie: quod fuit in primo homine collocatũ toti humane nature. Primũ igitur bonũ nature neq3 tollitur neq3 diminuit per peccatũ. Tertiũ vo bonũ nature totaliter ẽ ablatum per peccatũ primi parẽtis Sed mediũ bonũ nature. s. ipsa naturalis inclinatio ad virtutẽ diminuit per peccatum. Per actus eñi humanos fit quedã inclinatio ad similes actus: vt supra habitum est Oportet autẽ q̃ ex hoc q̃ aliquid inclinat ad vnũ contrarioꝝ diminuat inclinatio eius ad aliud. Unde cum peccatũ sit cõtrariũ virtuti ex hoc ipso q̃ homo peccat diminuit bonuz nature: quod est inclinatio ad virtutẽ. Ad secundũ. s. vtrũ totũ bonũ nature possit per peccatũ auferri. Dicendũ q̃ sicut dictũ est bonũ nature quod per peccatũ diminuit est naturalis inclinatio ad virtutem que quidẽ ɔuenit homini ex hoc ipso q̃ rationalis est. ex hoc eñi habet q̃ sm rationẽ operetur: quod est agere sm virtutẽ. Per peccatũ autẽ non potest ab homine totaliter tolli q̃ sit rationalis: quia iam nõ esset capax peccati. Unde nõ est possibile q̃ predictũ nature bonũ totaliter tollat. Cũ aũt inueniat huiusmodi bonũ cõtinue diminui per peccatũ: quidã ad hui⁹ manifestationẽ vsi sunt quodã exẽplo: in quo inuenit aliquod finitũ in infinitũ diminui: nunq3 tamẽ totaliter cõsumi Dicit eñi phs in. iii. phisi. q̃ si ab aliq magnitudine finita cõtinue auferat aliquid sm eandẽ quantitatẽ totaliter tandem consumet puta si a quacũq3 cõuertibilitate finita semper subtrahit mensurã palmi. Si vo fiat subtractio semper sm eandẽ proportionẽ ꝛ nõ sm eandẽ quantitatẽ: poterit in infinitum subtrahi. puta si quãtitas diuidat in duas partes: ꝛ ad min⁹ subtrahat dimidiũ: ita in infinitũ poterit procedi. ita tñ q̃ semper quod posterius subtrahit erit minus eo quod prius subtrahebatur. Sed hic in proposito nõ habet locũ. Nõ eñi sequens peccatum min⁹ diminuit bonũ nature q̃ precedẽs: sed forte magis si sit grauius Et ideo aliter est dicendũ: q̃ predicta inclinatio intelligit vt media inter duo. fundat eñi sicut in radice in nã rationali. s. in natura corporali: ꝛ tẽdit in bonũ virtutis sicut in terminũ ꝛ finẽ. Dupliciter eñi potest intelligi eius diminutio. Uno modo ex parte radicis: alio mõ ex parte termini. Primo quidẽ mõ non diminuit q̃ pctũ: eo q̃ pctũ nõ diminuit ipsaz naturã: vt supra dictũ ẽ. sed diminuit secũdo mõ. inquãtũ. s. ponit impedimentũ ptingẽdi ad terminũ. Si autẽ primo mõ diminueret: oporteret q̃ q̃nq3 totaliter

ↄsumeret᷑ natura rationali totaliter consumpta. s; qꝛ diminuit᷑ ex parte īpedimēti qđ apponit᷑ ne ꝑtingat ad terminū manifestū ē ꝙ diminui qđē pōt in infinitū qꝛ in īfinitū possunt īpedimēta apponi. fm qđ pōt homo in īfinitū addere peccatū peccato nō tñ pōt totaliter ↄsumi. qꝛ semꝑ manet radix talis inclinatiōis. sicut patet in dyaphano corꝑe qđ qđē h; inclinationē ad susceptionē lucis ex hoc ipso ꝙ est dyaphanū. diminuit᷑ aūt hec inclinatio vel habilitas ex parte nebularū superuenientiū cū semꝑ maneat in radice nature.

Ad tertiū. s. de quattuor vulneribꝰ que beda ponit qbus hūana nā vulnerata est ꝓpter peccatū. q̄ sunt Infirmitas. ignorātia. malitia ⁊ ↄcupiscētia. Dicēdū ꝙ ꝑ iusticiā originalē ꝑfecte ratio cōtinebat īferiores aīe vires. ⁊ ipsa ratio adeo ꝑficiebatur ei subiecta. hec aūt originalis iusticia subtracta ē ꝑ peccatū primi parētis. sicut iā; dictū est. ⁊ ideo oēs vires aīe remanēt quodāmō destitute ꝓprio ordine. quo naturaliter ordinant᷑ ad virtutē;. ⁊ ipsa destitutio vulneratio nature dicit᷑. Sūt aūt quattuor potentie aīe q̄ possunt esse subiecta virtutū. vt supra dictū ē. s. ratio in qua prudētia ē volūtas in qua est iusticia. irascibilis in qua est fortitudo cōcupiscibilis in qua est tēperātia. Jnquātū igit᷑ ratio destituit᷑ suo ordine ad verū ē vulnus ignorātie. Jnquātū vero volūtas destituit᷑ ordine ad bonū. est vulnus malitie. Jnquātū vero irascibilis destituit᷑ suo ordine ad arduū est vulnus īfirmitatis. Jnquātū vero destituit᷑ ordine ad delectabile moderatū ratiōe. est vulnus concupiscētie. Sic igit᷑ quattuor sūt vulnera īflicta toti hūane nature ex peccato ꝑmi parētis. S; qꝛ īclinatio ad bonū virtutis in vnoquoq; diminuit᷑ ꝑ peccatū actuale. vt ex dictis patet. ēt ista quattuor vulnera sūt ex alijs peccatis ↄsequētia inquātū. s. ꝑ peccatū. ⁊ ratio hebetat᷑ ⁊ ꝑcipue in agēdis. ⁊ volūtas ad bonū; īdurat᷑. ⁊ maior difficultas bene agēdi accrescit. ⁊ ↄcupiscentia magis exardescit. Licet aūt hec quattuor sint cause peccatoꝝ vt dictū ē. nihilominꝰ sūt effectꝰ peccati. Nihil enī ꝓhibet id qđ ē effectꝰ vniꝰ peccati. esse cā; peccati alteriꝰ. Ex hoc enī ꝙ aīa deordinat᷑ ꝑ peccatū ꝑcedens. facilius īclinat᷑ ad peccandū. Sciēdū aūt ꝙ malitia nō sumit᷑ hic ꝓ peccato s; ꝓ quadā ꝓnitate ad malū fm ꝙ dicit᷑ Gen. viij. Proni sūt sensus hoīs ad malū; ab adolescētia sua. Jtē ↄcupiscētia pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō fm qđ ē qđ naturale. s. actus vis ↄcupiscibilis. ⁊ sic subdit᷑ rationi. Alio mō fm ꝙ excedit limites ratiōis. ⁊ sic est ↄtra naturā. ⁊ est vulnus nature. Jtē īfirmitas vno mō dici pōt oīs passio secundū qđ debilitat robur aīe. ⁊ īpedit ratonē. Unde idē est peccare ex infirmitate. ⁊ ex passiōe. Alio mō dicit᷑ infirmitas fm ꝙ opponit᷑ fortitudini que ꝑtinet ad irascibile;. ⁊ sic dicit᷑ esse vulnus nature.

Ad quartū. s. vtrū priuatio modi speciei ⁊ ordinis sit effectꝰ peccati. dicēdu; ꝙ modus species ⁊ ordo ↄsequunt᷑ vnūqđq; bonum creatū inquātū huiusmodi. ⁊ etiā vnūquodq; ens. Omne enī esse. ⁊ bonū ↄsiderat᷑ ꝑ aliquā formā fm quā sumit᷑ species. forma aūt vniuscuiusq; sit siue substātialis. siue accidētalis. ē fm aliquā mēsurā. Unde in. viij. meth. dicit᷑ ꝙ forme reꝝ sunt sicut numeri. ⁊ ex hoc h; modū quēdā q̄ mēsurā respicit. ex forma vero sua vnūqđq; ordinat᷑ ad aliud. Sic igit᷑ fm diuersos gradus bonoꝝ sunt diuersi gradus modi. speciei. ⁊ ordinis. Est igit᷑ quoddā bonū ꝑtinēs ad ipsam substantiā nature. qđ habet suū modū. speciē ⁊ ordinē. ⁊ illud nec priuatur nec diminuit᷑ per peccatū. Est etiā quoddā bonu; naturalis inclinationis. ⁊ hoc habet suū modū. specie; ⁊ ordine;. ⁊ hoc diminuit᷑ per peccatū vt dictū est. sed nō totaliter tollit᷑. Est etiam quoddā bonū virtutis ⁊ gratie quod etiā habet suū modū. speciē ⁊ ordinē. ⁊ hoc totaliter tollitur per peccatū mortale. Est etiam quoddā bonū qđ est ipse actus ordinatus quod etiā h; suū modū speciem ⁊ ordinē. ⁊ huius priuatio est essentialiter ipsum peccatu;. ⁊ sic patet qualiter peccatū ⁊ est priuatio modi. speciei ⁊ ordinis. ⁊ priuat vel diminuit modū. speciē ⁊ ordinē. Ad quintu;. s. vtrum mors ⁊ alij defectus corporales sint effectus peccati. dicēdū ꝙ aliquid est causa alterius dupliciter. Uno quidē modo ꝑ se. Alio mō per accidēs. Per se quidē est causa alterius. qđ fm virtutē nature sue vel forme ꝓducit effectū. Unde sequit᷑ ꝙ effectus sit ꝑ se intentus a causa. vnde cū mors ⁊ huiusmodi defectus sint ꝑter intētionē peccātis. manifestū est ꝙ peccatū nō est ꝑ se causa istoꝝ defectuu;. Per accidēs aūt aliqđ est causa alterius si sit causa remouēdo ꝓhibens sicut dicit᷑ in. viij. phic. ꝙ diuellēs colūnā ꝑ accidēs mouet lapidē colūne suꝑpositū ⁊ hoc mō peccatū primi parētis est causa mortis ⁊ omniū huiusmodi defectuū in natura humana inquātu; ꝑ peccatū primi parētis sublata est originalis iusticia. ꝑ quā nō solū aīe vires īferiores ↄtinebant᷑ sub ratōe absq; omni deordinatione s; etiā totū corpus ↄtinebat᷑ sub aīa absq; omni defectu. ⁊ ideo subtracta hac originali iusticia ꝑ peccatū primi parentis. sicut vulnerata est humana nā quātum ad aīam ꝑ deordinationē potentiaꝝ vt supra dictū ē. ita etiā ē corruptibilis effecta ꝑ deordinationē ipsius corꝑis. Subtractō aūt originalis iusticie h; rationē pene. sicut etiā ⁊ subtractio gratie: vnde etiā mors ⁊ oēs corꝑales defectus cōsequētes. sunt quedā pene originalis peti ⁊ q̄uis hmōi defectꝰ nō sint intenti a peccāte. sunt tñ ordinati fm iusticiam dei punientis.

Ad sextū. s. vtrū mors ⁊ alij corꝑales defectꝰ sint homi nāles. dicendū ꝙ de vnaquaq; re corruptibili dupl'r loq̄ possumꝰ. Uno mō fm naturā vniuersalē. Alio mō fm naturā particularē. natura quidē; particularis est ꝓpria virtus actiua. ⁊ ↄseruatiua vniuscuiusq; rei. ⁊ fm hanc omnis corruptio ⁊ defectus est ↄtra naturā. vt dicit᷑ in. ij. de celo ⁊ mūdo. qꝛ hmōi virtus intendit esse ⁊ ↄseruationē eiꝰ cuiꝰ est natura vero vniuersalis est virtus actiua in aliquo vniuersali principio nature. puta in aliquo celestiū corꝑoꝝ. vel alicuiꝰ superioris substātie. fm ꝙ etiā deus a quibusdā dicit᷑ natura naturās que quidē virtus intendit bonū ⁊ ↄseruationē vniuersi. ad qđ exigit᷑ alternatio generatiōis ⁊ corruptiōis in rebꝰ. ⁊ fm hoc corruptiones ⁊ defectꝰ in rebꝰ sunt naturales. nō quidē fm inclinationem forme que est principiū essendi ⁊ ꝑfectio nature: sed fm inclinationē forme que ꝓportionaliter attribuit᷑ tali forme fm distributōe; vniuersalis agentis. ⁊ q̄uis oīs forma intendat ꝑpetuū esse quantū potest. nulla tñ forma rei corruptibilis potest assequi ꝑpetuitatē sui ꝑter aīa; rationalē. eo ꝙ ipsa nō est subiecta oīno materie corporali sicut alie forme. quinimo habet ꝓpria; oꝑationē immaterialē. Unde ex parte sue forme naturalior est homi incorruptio q̄ alijs rebꝰ corruptibilibꝰ: sed qꝛ ipse h; materiā ex ↄtrarijs ↄpositā ex inclinatiōe materie sequit᷑ corruptibilitas in toto. ⁊ fm hoc hō est nāliter corruptibilis fm naturā materie sibi relicte: sed nō fm nām forme. Unde ↄsiderandū est ꝙ forma hoīs q̄ est aīa rationalis fm suam incorruptibilitatē ꝓportiōata est suo fini qui est beatitudo ꝑpetua. Sed corpꝰ humanū qđ est corruptibile fm suā nām cōsideratū est quodāmō ꝓportionatū sue forme ⁊ quodāmō nō. Duplex enī ↄditio attendi pōt in aliqua mā. Una. s. quā agens elegit. Alia que nō est ab agente electa: sed est fm ↄditionē materie. Sicut faber ad faciendū cultellū eligit ma; durā ⁊ ductilē q̄ subtiliari possit. vt sic sit apta incisiōi. ⁊ fm hāc ↄditionē ferrū est materia ꝓportionata cultello. Sed ad hoc ꝙ ferrū sit frāgibile ⁊ rubiginē trahēs cōsequit᷑ ex nāli dispositiōe ferri. nec hoc elegit artifex in ferro: sed magis repudiaret si posset. Unū hec dispositio materie nō est ꝓportionata intētioni artificiati. nec intētioni artis. Similiter corpꝰ humanū est materia electa a natura quātū ad hoc qđ est temꝑate complexionis. vt possit esse cōuenientissimū organū tactus. ⁊ aliarū virtutum sensitiuarū ⁊ motiuarū. Sed ꝙ sic corruptibile hoc eo ex conditione materie. nec est electa a natura. quinpotius natura eligeret materiā incorruptibilē si posset: Sed deus cui subiacet omnis natura in ipsa institutione hoīs suppleuit defectū nature: ⁊ dono iusticie originalis dedit corpi incorruptibilitate; quādā ⁊ fm hoc dicitur ꝙ deus mortem non fecit. ⁊ ꝙ mors est pena peccati.

¶ De macula peccati. DIS. XVII.

Einde ↄsiderandū est de macula peccati. Et circa hoc querunt᷑ duo. Primo vtꝝ macula aīe sit effectus peti. Scđo vtru; remaneat in aīa post actū peccati. Ad primū. s. vtrū peccatū causet aliqua; maculā in aīa. dicendū ꝙ macula ꝓprie dicit᷑ in corꝑalibꝰ qñ aliqđ corpus nitidū ꝑdit suū nitorē ex ↄtactu alterius corꝑis. sicut vestis ⁊ auri. ⁊ argentū aut aliud hmōi. Jn rebꝰ aūt spūalibꝰ ad similitudine; huiꝰ oportet maculā dici. Habet aūt aīa hoīs duplicem nitorē. Unū quidē ex refulgentia luminis nālis ꝑ qua; dirigit᷑ in suis actibꝰ. Aliu; vero ex refulgētia diuini luminis. s. sapientie ⁊ gratie ꝑ quā etiā homo ꝑficit᷑ ad bene ⁊ decenter agendu;. Est aūt quasi quidā aīe tactus quādo inheret aliquibꝰ rebꝰ ꝑ amorē cū aūt peccat. adheret rebꝰ aliquibꝰ ↄtra lumē rationis ⁊ diuine legis. Unde ipsu; decrementū seu detrimētū nitoris ex tali cōtactu ꝑueniens macula aīe methaphorice vocat᷑. Sciēdū aūt ꝙ aīa nō īquinat᷑ ex rebꝰ inferiorībꝰ v̄tute earū q̄si agētibꝰ eis in aīam: sed magis econuerso aīa sua actiōe se inqnat. inordinate eis īherendo ↄ lumē rationis ⁊ diuine legi. Jtē sciendū ꝙ actio intellectꝰ ꝑficit᷑ fm ꝙ res intelligibiles sunt in ītellectu ꝑ modū ipsiꝰ intellectus. ⁊ ideo intellectus ex eis nō īficit᷑: sed magꝭ ꝑficit᷑. Sed actꝰ voluntatis ↄsistit in motu ad ipsas res. ita ꝙ amor conglutinat aīa; rei amate. ⁊ ex hoc aīa maculatur qñ inordinate inheret. fm illud Osee. ix. Facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt. Jtem sciendū ꝙ illa macula non est aliqđ positiue in aīa. nec signat priuationē sola;: sed signat priuationē quandā nitoris aīe in ordine ad suam causa; q̄ est pec-

catū. ꝛ ideo diuersa peccata diuersas maculas inducūt. ꝛ est simile de vmbra q̄ est priuatio luminis ex obiecto alicuius corporis. ꝛ sꝫ diuersitatē corpoꝝ obiectoꝝ diuersificantͬ vmbre. Ad scdm̄. s. vtrū macula remaneat in aīa post actū peccati. dicēdū ꝙ macula peccati remanet in aīa etiā trāseūte actu peccati. cuius ē ratio qꝛ macula īportat quēdā defectū nitoris ꝓpter recessuꝫ a lumine rationis. vel diuine legis. ꝛ ideo q̄diu manet hō extra huiusmodi lumē. manet in eo macula peccati sꝫ postq̄ꝫ redit ad lumē diuinū ꝛ ad lumē rationis. qḋ fit ꝑ gratiā. tūc macula cessat. Licet aūt cesset actꝰ peccati quo hō discessit a lumine ratiōis. vel legis diuine nō tñ hō statim redit ad illud in quo fuerat. Sꝫ reqritͬ motus volūtatis otrarius primo motui. Sicut si aliquis sit distans alicui per aliquē motum non tamen statim cessante motu fit propinquus. sed oportet ꝙ appropinquet rediens per motum contrarium.

De reatu pene. DIS. XVIII.

Einde ɔsiderādū ē de reatu pene. ꝛ p̄mo de ipso reatu. Scdo de mortali ꝛ veniali peccato q̄ distinguūtͬ sꝫ reatū. Circa p̄mū querūtͬ octo. Primo vtrū reatus pene sit effectꝰ peccati. Scdo vtruꝫ peccatū posset esse pena alterius peccati. Tertio vtrū peccatū faciat reū eterna pena. Quarto vtrū faciat reū pena īfinita ſm q̄ntitatem. Quinto vtrū peccatū faciat reū eterna ꝛ īfinita pena. Sexto vtrum reatus pene possit remanere post peccatū. Septimo vtruꝫ oīs pena īferatͬ ꝓ aliquo peccato. Octauo vtrū vnus sit reus pene ꝓ peccato alterius. Ad primū. s. vtrū reatus pene sit effectꝰ peccati. dicēduꝫ ꝙ ex rebus naturalibus ad res humanas deriuatͬ vt id quod contra aliqḋ insurgit. ab eo detrimētū patiatͬ. Uidemus enī in rebꝰ naturalibꝰ ꝙ vnū ɔtrariū vehemētius agit altero ɔtrario superueniēte ꝓpter qḋ aque calefacte magis ɔgelantͬ. vt dicitͬ in. i. metheoroꝝ. Unde ꝛ in hoībꝰ hꝫ ex naturali īclinatione inuenitͬ. vt vnusq̄sq̄ꝫ deprimat cū q̄ ɔtra ipm̄ īsurgit. Manifestū ē aūt ꝙ quecūq̄ꝫ ɔtinentur sub aliquo ordine sūt quodāmō vnū ꝛ in ordine ad p̄ncipiū ordinis. Unde q̄cq̄d ɔtra ordinē aliquē īsurgit. ɔsequēs ē vt ab ipso ordine a principe ordinis deprimatͬ. Cū aūt peccatū sit actus inordinatus manifestū est ꝙ quicūq̄ꝫ peccat ɔtra aliquē ordinē agit. ꝛ ideo ab ipso ordine ɔsequēs est vt deprimatͬ. q̄ q̄dē depressio pena est. Unde ſm tres ordines qbꝰ subditͬ hūana volūtas triplici pena pōt hō puniri. Primo enī subditͬ hūana natura ordini ꝓprie rationis. Scdo ordini exterioris hoīs gubernātis vel tpaliter vel spūaliter politice. seu iconomice. Tertio subditͬ vniuersali ordini diuini regiminis. Quilibet aūt hoꝝ ordinū ꝑ peccatū ꝑuertitͬ. dū ille q̄ peccat agit ꝛ ɔtra ratiōeꝫ. ꝛ ɔtra legē hūanā. ꝛ ɔtra legē diuinā. Unde ꝛ triplicē penā incurrit. Unā q̄dē a seipso. q̄ est ɔsciētie remorsus Aliā vero ab hoīe. Tertiā vero a deo. Ad scdꝫ. s. vtruꝫ peccatum possit esse pena alterius peccati. dicēdū ꝙ de peccato dupliciter loqui possumus ꝑ se. ꝛ ꝑ accidēs. Per se quidē nullo modo peccatū potest esse pena peccati. Peccatū enī per se ɔsideratͬ ſm ꝙ egreditur a volūtate sic enī hꝫ rationē culpe. De ratione aūt pene est ꝙ sit ɔtra voluntatē Unde manifestū est ꝙ nullo mō ꝑ se loquēdo peccatū potest esse pena peccati. Per accidens aūt peccatuꝫ potest esse pena peccati tripliciter. Primo quidē modo ex parte cause que est remotio ꝓhibentis. Sunt enī cause inclinātes ad peccatuꝫ. passiones. tentatio dyaboli. ꝛ alia huiusmodi. que quidē cause impediūtur per auxilium diuine gratie que subtrahitur per peccatū. Unde cū ipsa subtractio gratie sit quedā pena. ꝛ a deo vt supra dictū est. sequitͬ ꝙ per accidēs etiā peccatū qḋ ex hoc sequitͬ pena dicatͬ. Et hoc modo loquitͬ apostolus Ro. i. dicens. Propter qḋ tradidit illos deus in desideria cordis eoꝝ. que sunt animi passiones. s. homines deserti ab auxilio diuine gratie vincuntͬ a passiōibus. ꝛ hoc modo semꝑ peccatū dicitͬ esse pena precedētis peccati. Alio modo ex parte substātie actus que afflictioneꝫ inducit. siue sit actus exterior vt patet in ira ꝛ in inuidia. siue sit actus exterior. vt patet cū aliqui graui labore opprimuntͬ. ꝛ dāno vt cōpleāt actū peccati. ſm illud Sap. v. Lassati sumus in via iniq̄tatis. Tertio mō ex parte effectus. vt s. aliqḋ peccatū dicatͬ pena respectu effectus ɔsequētis. Sꝫ his duobꝰ modis vltimis vnū peccatū nō solū ē pena p̄cedētis peccati. sꝫ ēt sui. Ad tertiū. s. vtrū aliqḋ peccatū inducat reatū eterne pene. dicendū ꝙ sicut supra dictū est. peccatū ex hoc inducit reatuꝫ pene ꝙ ꝑuertit aliquem ordinem. Manente auteꝫ causa manet effectus. vnde q̄diu remanet ꝑuersitas hoīs. necesse ē ꝙ remaneat reatus pene. Peruertit aūt aliq̄s ordinē q̄nq̄ꝫ q̄dē reparabiliter. q̄nq̄ꝫ irreparabiliter. Semꝑ enī defectꝰ quo subtrahitͬ principiū irreparabilis est. Si autē saluetͬ principiū eius ipsius virtute. alii defectus reparari possunt. Sicut si corrūpatͬ visiuū principiū. non potest

fieri reparatio visionis nisi sola virtute diuina. Si vero saluo principio visitio aliq impedimēta visionis adueniāt. reparari possunt ꝑ naturā vel artē. Cuiuslibet aūt ordinis ē aliqḋ principiuꝫ. ꝑ qḋ aliq̄s p̄nceps fit illiꝰ ordinis. ꝛ ideo si ꝑ peccatū corrūpatͬ principiū ordinis quo volūtas hoīs subditͬ deo erit īordinatio quātū est de se irreparabilis. etsi reparari possit virtute diuina. P̄rīcipiū aūt huiꝰ ordinis est vltimꝰ finis cui hō inheret ꝑ charitatē. ꝛ ideo quecūq̄ꝫ peccata auertūt a deo charitatē auferēdo quātū est de se īducūt reatū eterne pene. Cū aūt pena debeat ꝓportionari culpe. sicut dicitͬ Isa. xxvii. In mēsura ɔtra mēsurā cū abiecta fuerit iudicabo eā. Et Deut. xxv. Iuxta mēsurā delicti erit ꝛ plagarū modus. Et Apoc. xviii. Quātū glorificauit se ꝛ in deliciis fuit. tātū date illi tormentū ꝛ luctum. Proportionatͬ quidē scdm̄ acerbitatē tam in iudicio diuino q̄ꝫ in humano sicut aug. dicit xxi. de ci. dei In nullo iudicio reqritͬ vt pena adequetͬ culpe scdm̄ durationē. Nō enī qꝛ adulteriū vel homicidiū in momēto ɔmittitͬ ꝓptͬ hꝫ momētanea pena punitͬ sed q̄nq̄ꝫ quidē ꝑpetuo carcere dānatͬ vel exilio q̄nq̄ꝫ etiā morte. in qua nō ɔsideratͬ occisiōis mora: sed potiꝰ ꝙ inꝑpetuū auferͬ de societate viuētiū. ꝛ sic suo mō representat eternitatē pene inflicte diuinitꝰ. Iustū tñ est scdm̄ greg. ꝙ q̄ in suo eterno peccauit ɔtra deū. in eterno dei puniatͬ. Dicitͬ aūt aliq̄s in suo eterno peccasse nō solū ꝓptͬ ɔtinuationē actꝰ in tota hoīs vita durātis: sed qꝛ ex hoc ipso ꝙ in petō finē ɔstituit volūtatē hꝫ in eternū peccādi. Unde dicit greg. xix. mor. ꝙ iniqui voluissent sine fine viuere vt sine fine potuissent in iniq̄tatibus ꝑmanere. Nec punit deꝰ eternaliter qꝛ delectetͬ ī penis nisi ꝓpter ipsas: sed delectatͬ in penis ꝓpter ordinē iusticie sue q̄ hoc requirit. Itē cū pene debeāt esse medicinales. iste medicinales sūt nō impiis q̄ puniuntͬ sed solū aliis. Nā ꝛ pene q̄ scdm̄ leges infliguntͬ nō semꝑ sūt medicinales ei q̄ punitͬ: sed solū aliis. sicut latro suspēditͬ. nō vt ipse emēdetͬ sed solū ꝓpter alios. saltē metu pene peccare desistāt. scdm̄ illud ꝓuer. xix. Pestilēte flagellato stultꝰ sapientior erit. Sic igitͬ ꝛ eterne pene reprobroꝝ a deo īflicte sūt medicinales his q̄ ɔsideratiōe penaꝝ abstinēt a petis scdm̄ illud. ps. Dedisti metuētibꝰ te significatiōeꝫ vt fugiāt a facie arcꝰ vt liberentͬ dilecti tui. Itē qꝛ pene infliguntͬ ad seruādū ordinē diuine iusticie. ꝛ ad puniēdū inordinationē peti. ideo semꝑ manēte īordinatiōe semꝑ pena manebit. De hoc reqre supra de eternitate penarū infernalium.

Ad q̄rtū. s. vtrū petō debeatͬ pena īfinita. dicēdū ꝙ pena ꝓportionatͬ petō. In petō aūt duo sunt: quoꝝ vnū est auersio ab incōmutabili bono qḋ ē finitū. vnde ex hac pte peccatū ē infinitū. Aliud qḋ est in petō ē inordinata ɔuersio ad ɔmutabile bonū ꝛ ex hac parte petm̄ est īfinitū. tū qꝛ ipsuꝫ bonū ɔmutabile est finitū. tū etiā ꝙ ipsa ɔuersio ē finita nō enī pōt eē actꝰ creature īfinitꝰ. Ex pte igitur auersiōis rn̄det petō pena dāni q̄ etiā est īfinita. est enī amissio infiniti boni. s. dei. Ex pte aūt ɔuersiōis rn̄det ei pena sensus q̄ etiā ē finita. Ad q̄ntū. s. vtrū omne petm̄ īducat reatū eterne pene. dicendū ꝙ sicut supra dictū ē petm̄ causat reatū eterne pene īquātū irreparabiliter repugnat ordini diuine iusticie. ꝑ hꝫ. s. ꝙ ɔtrariatͬ ipi p̄ncipio ordinis qḋ ē vltimꝰ finis. Manifestū ē aūt ꝙ in q̄buscūq̄ peccatis ē q̄dē aliqua īordinatio. nō tñ ꝑ ɔtrarietatē ad vltimū finē: sed solū circa ea q̄ sūt ad finē. īquātū plus vel minꝰ debite eis ītēditͬ. saluato tñ ordine ad vltimū finē puta cū hō etsi ad aliquā reꝫ tpalē nimis afficiatͬ. nō tñ ꝓ ea vellet deū offendere. aliqḋ ɔtra eius p̄ceptū faciendo vnde hmōi petis non debetͬ pena eterna: sed tpalis. Ad sextū. s. vtrū reatꝰ pene remaneat post petm̄. dicēdū ꝙ in petō duo pñt ɔsiderari. s. actꝰ culpe: ꝛ macula sequēs. Planū ē aūt ꝙ cessante actu peti. remanet reatꝰ in oībus petis. Actꝰ enī peti facit hoīeꝫ reū pene inquātū trāsgreditͬ regulā diuine iusticie ad quā nō redit nisi ꝑ recōpēsationē pene q̄ ad eq̄litatē iusticie reducit: vt. s. q̄ plus volūtati sue indulsit q̄ꝫ debuit ɔtra mādatū dei agens ſm ordinē diuine iusticie aliqḋ ɔtra id qḋ vellet simpliciter spōtaneꝰ vel furtꝰ patiatͬ. qḋ etiā in iniuriis hoībꝰ factis obseruatͬ. vt ꝑ recōpēsationē pene reintegretͬ equalitas iusticie. Unde patet ꝙ cessante actu peti vel iniurie illate adhuc remanet debitū pene. Sed si loquamur de ablatione peti q̄tū ad maculā. sic manifestū est ꝙ macula peti ab aīa auferri nō pōt nisi ꝑ hoc qḋ aīa deo ɔiungitͬ. ꝑ cuius distātiā detrimētū nitoris incurrebat qḋ ē macula. vt supra dictū est. Cōiungitͬ aūt hō deo ꝑ volūtatē. vnde macula peti ab hoīe tolli nō pōt. nisi volūtas hoīs hoīeꝫ diuine iusticie acceptet. vt. s. vel ipse penā sibi spōtaneꝰ assumat in recōpensationē culpe p̄terite. vel etiā a deo illatā patienter sustineat. Utroq̄ꝫ enī mō pena rationē satisfactiōis habet. Pena aūt satisfactoria diminuit aliqḋ de ratione pene. Est enim de ratione pene ꝙ sit contra volūtatē. Pena aūt satisfactoria etsi ſm absolutā cōsiderationē sit ɔtra voluntatē. tamē nūc ꝛ ꝑ hꝫ est volunta

ra. vnde simpliciter est voluntaria. sm quid aūt inuoluntaria. sicut patet ex his q̄ supra de volūtario ꝛ inuolūtario dicta sunt. Dicēdū est ergo ꝙ remota macula culpe pōt quidē remanere reatus nō pene simpliciter ſ; satisfactorie. Ad septimū. s. vtrū oīs pena iferat̄ ꝑpter aliquā culpā dicēdū ꝙ sicut iam dictū est. pena pōt dupliciter ꝯsiderari simpliciter. ꝛ inquātū satisfactoria. Pena quidē satisfactoria est quodāmō volūtaria. ꝛ qꝛ ꝯtingit eos q̄ differūt in reatu pene esse vnū sm volūtatē vnione amoris. inde est ꝙ iterduꝫ aliquis q̄ nō peccauit penā volūtarius ꝓ alio portat. sicut etiā in reb⁹ humanis videmus ꝙ aliq̄s in se transfert alterius debitū. Si vero loquamur de pena simpliciter sm qꝺ hꝫ rationē pene sic semꝑ habet ordinē ad culpā ꝓpriā. sed qn̄q; quidē ad culpā actualeꝫ. puta quādo aliquis vel a deo vel ab hoīe ꝓ peccato cōmisso punit̄. quādoq; vero ad culpā originalē. ꝛ hoc q̄dē. vel principaliter. vel consequēter. Principaliter quideꝫ pena originalis peccati est ꝙ natura humana sibi relinquit̄ destituta auxilio originalis iusticie. Sꝫ ad hoc ꝯsequētur oēs penalitates q̄ ex defectu nature in oībus contingūt. Sciendū tamē ꝙ qn̄q; aliq̄d videt̄ esse penale qꝺ tamē non habet simpliciter rationē pene. Pena enī est species mali. malū aūt priuatio boni. Cū auteꝫ sint plura boīs bona. s. aīe. corporis. ꝛ exteriorꝝ rerū. cōtingit interdū ꝙ homo patiat̄ detrimentum in minori bono. vt augeat̄ in maiori. sicut cū patit̄ detrimentū pecunie ꝑpter sanitatē corporis. vel in vtroq; hoꝝ ꝑpter salutem anime. ꝛ ꝑpter gloriā dei. ꝛ tūc tale detrimentū nō est simpliciter malum hoīs. sed sm q̄d. Unde nō dicit simpliciter rationē pene. sed medicine. Naꝫ ꝛ medici austeras potiones ꝓpinant infirmis vt ꝯferāt sanitatem. Et qꝛ huiusmodi nō ꝓprie habēt rationē pene. nō reducunt̄ ad culpā sicut ad causam. nisi ꝓ tanto ꝙ hoc ipsuꝫ ꝙ oportet humane nature medicinas penales exhibere. est ex corruptione nature que est pena originalis peccati. In statu enī innocētie non oportuisset aliquē ad ꝑfectū virtutis inducere ꝑ penalia exercitia. Unde hoc qꝺ est penale in talib⁹. reducit̄ ad culpā originalē sicut ad cām. Ad octauū. s. vtꝝ vn⁹ puniri debeat ꝓ peccato alterius. dicēdū ꝙ si loquamur de pena satisfactoria q̄ volūtarie assumit̄. ꝯtingit ꝙ vnus portet penā alteri⁹ inquātū sūt quodāmō vnū. sicut iā dictū ē. Si aūt loq̄mur de pena ꝓ peccato īflicta inquātū hꝫ rōeꝫ pene. sic solū vnusquisq; ꝓ suo peccato punit̄. qꝛ act⁹ peccati aliq̄d ꝑ se penale ē. Si āt loq̄mur de pena q̄ hꝫ rōnē medicine. sic ꝯtingit ꝙ vn⁹ punit̄ ꝓ peccato alteri⁹. Dictū ē. n. ꝙ detrimēta corꝑaliū reꝝ vel ēt ipsi⁹ corporis sūt q̄dā penales medicine ordinate ad salutē aīe. Unn̄ nihil ꝓhibet talib⁹ penis aliquē puniri ꝓ peccato alterius vel a deo vel ab hoīe vtpote filios ꝓ patrib⁹. ꝛ subditos ꝓ dn̄is. inquātū sūt quedā res eorū. ita tn̄ ꝙ si subdit⁹ vel filius ē p̄ticeps culpe hui⁹ penalis defect⁹ hꝫ rationē pene quātum ad vtrūq;. s. ꝛ quātum ad eū qui punit̄ ꝛ q̄tū ad eū ꝓ quo punit̄. Si vero nō sit particeps culpe. hꝫ rationē pene q̄tum ad eū ꝓ quo punit̄. q̄tū vero ad eū qui punit̄. hꝫ rationē medicine tm̄. nisi per accidēs inquātuꝫ peccato alterius ꝯsentit. ordinat̄ enī ei ad bonū aīe si patiēter sustineat. Pene vero spūales nō sunt medicinales tm̄. qꝛ bonū aīe non ordinat̄ ad aliud melius bonū. Unde in bonis aīe nullus patit̄ detrimētū sine culpa ꝓpria. ꝛ ꝑpter hoc etiā talib⁹ penis vt aplūs dicit in epla ad tytum. vnus nō punit̄ ꝓ alio. qꝛ q̄tū ad aīam filius nō est res patris. vnde ꝛ huius cām dn̄s assignās dicit. Ezech. xviij. Oēs aīe mee sunt. Unde qꝺ dicit̄ Exo. xx. Ego sum deus zelotes visitās iniquitatē patrum in filios in tertiā ꝛ quartā generatōeꝫ his q̄ oderūt me. Et Math. xxiij. Ueniet sup vos oīs sanguis iustus q̄ effusus est sup terram. vtrūq; istoꝝ referēdū esse videt̄ ad penas tēporales vel corporales inquātū filij sunt res quedā parētū vel successores predecessorum. Uel si referat̄ ad penas spūales. hoc dicit̄ ꝑpter imitationē culpe. Unde in Exo. addit̄ his qui oderūt me. ꝛ in Math. dicit̄. Et vos implete mēsurā patrū vestroꝝ. Dicit aūt puniri peccata patrū in filijs. qꝛ filij peccatis patrū nutriti promiores sunt ad peccādū. tū propter ꝯsuetudinē peccādi. ꝛ in peccatis diutius manēdi. tū etiā propter malū exēplū qꝺ acceperūt a patrib⁹. quasi auctoritatē ꝛ vitā eorum malā seq̄ntes. Sūt etiā ipsi maiori ꝛ acerbiori pena digni. si graues penas patrū suoꝝ vidētes quas ꝑpter peccata sua tollerāt. non sunt correcti. Ideo addidit dn̄s in auctoritate preallegata. In tertiā ꝛ quartā generationē. Exo. xx. qꝛ tātū ꝯsueuerūt hoīes viuere. vt vsq; in tertiā ꝛ quartā generationē videāt. Et sic mutuo videre possunt ꝛ filij peccata ꝛ malā vitā parentū suoꝝ ad imitanduꝫ. ꝛ similiter patres filioꝝ penas ad dolēdū. Quātū aūt ad penas temporales vel corporales puniunt̄ filij ꝓ peccatis parētū suoꝝ. ꝛ sm iusticiaꝫ humanaꝫ sicut patet in crimine lese maiestatis. ꝛ iste pene remedia quedam vel medicine sunt contra culpas seq̄ntes. vt vel ipsi qui puniunt̄ vel alij cohibeant̄ a similib⁹ culpis. Magis autē dicunt̄ ꝓpinqui q̄ extranei puniri ꝓ pctīs alioꝝ. tū qꝛ pena ꝓpinquorū quodāmō redūdat in illis qui peccauerūt inquātū filius est quedā res patris vt dictū est tū etiā qꝛ ꝛ domestica ꝓpinquoꝝ exēpla ꝛ domestice eoꝝ pene magis mouēt. vnde qn̄ aliquis nutritus est in pctīs parentū vehemētius ea sequit̄ etsi ex eoꝝ penis non est deterritus obstinatior videtur. Unde ꝛ maiori pena dignus est.

¶ De peccati diuersis effectibus. DIS. XIX.

Einde ꝯsiderandū est de diuersis effectib⁹ malis ꝛ dāna que facit peccatū in aīa. ꝑpter que peccatū sūmope cauendū est: ꝛ omni mode detestādū. Circa q̄ ꝯsiderare debemus septē. Primo qꝛ si peccatū nō esset: nihil posset esse qꝺ homini obesset. Secūdo qꝛ si peccatū nō esset: quicq̄d ē homī ꝓdesset. Tertio qꝛ deo sūme displicet. Quarto qꝛ bonus angelus illud sūme abhorret. Quinto qꝛ sanctis oībus iniuriaꝫ infert. Sexto qꝛ dyabolo sūme placet. Septimo qꝛ facientī multipliciter nocet. Primo igit̄ cū sūma sollicitudine cauendū est peccatū qꝛ si peccatū nō esset: nō oporteret hoīeꝫ timē nec mortē nec infernū nec purgatoriū nec iudiciū nec aliqꝺ periculū. Si ergo timenda sunt hec oīa: sūme timendū ꝛ cauendū est peccatū propter qꝺ solū hec oīa sunt timēda. Iteꝫ nihil nocet homī sine hoc malo. Greg. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominet̄ iniquitas. Eccs. viij. Qui custodit mandatū nō experiet̄ quicq̄ mali. Itē qui hꝫ hoc malū nihil est ei bonū. Sen. Nihil est homī bonuꝫ sine se bono. Hoc solū maluꝫ facit hominē malū. Math. xxvj. Bonuꝫ esset illi si natus nō fuisset hō ille. imo melius esset ei nō ee q̄ʒ malū esse: qꝛ malus charitatē nō habet. Quā qui nō habet nihil qꝺ faciat aut qꝺ habeat aliquid ei ꝓdest. j. corin. xiij. Si distribuero ꝛc. Sequit̄. charitateꝫ aūt nō habuero: nihil mihi prodest. imo nihil ē scꝫ in valore. Ibidē supra dicit̄. Si charitatē nō habuero nihil suꝫ imo minus q̄ʒ nihil qꝛ faciēdo peccatū destruit hō illud qꝺ in ipso est bonū. Iteꝫ ibidē supra. Si linguis hoīm loquar ꝛ angeloꝝ charitateꝫ aūt nō habeā factus suꝫ velut es sonās: aut cymbalū tinnēs.

Secūdo qꝛ homī qui est pctō inoxius. oīa cooꝑant̄ in bonum. Ro. viij. Diligentib⁹ deū oīa cooꝑant̄ in bonū. imo oīuꝫ bonoꝝ particeps est. ps̄. Particeps ego suꝫ omniū timentiū te. Et ysa. iij. Dicite iusto q̄n bene ꝛc. Aug. Sectamī charitatē. sine qua diues paup ē: ꝛ cū qua paup est diues. Nō soluꝫ aūt bona cedunt bonis in bonū imo etiā mala culpe ꝛ pene ꝯuertunt̄ eis in bonū. nā ī oīb⁹ lucrantur. in bonis ꝯgaudēdo. in malis ꝯdolendo. In passiōib⁹ sanctorū legit̄: ꝙ cū quidā gentilis cōpateret̄ martyrio cuiusdā virginis. vidit duas coronas ab angelo deferri: vnā martyri ꝑpter passioneꝫ. aliaꝫ sibi ꝑpter ꝯpassionē: ꝛ occasione hui⁹ visiōis ꝯuersus ad dn̄ꝫ martyriuꝫ suscepit. Iteꝫ malū culpe cedit electis in bonū. dūꝫ de ꝓpriis dolent: ꝛ alienis ꝯdolēt: ꝛ fit peccatū simile serpenti dicto tyro. de quo cōficit̄ venenū mortalissimū. ꝛ tyriaca q̄ est remediuꝫ contra venenū: qꝛ de peccato sumit̄ toxicū venenosissimū ꝑ peccati delectationē ꝛ peccati remediū. ꝑ ꝓprij peccati detestationē ꝛ abominationē ꝛ ꝯtritōeꝫ cordis. ꝛ ꝑ alieni peccati ꝯpassionē. Hiere. xxx. A vulnerib⁹ tuis sanabo te. Tertio cauendū ꝛ detestandū est peccatū: qꝛ deo sūme displicet. qꝺ patet i. vij. Primo qꝛ nihil ei displicet preter peccatū. Sap. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. Immo oīa diligit. in quib⁹ peccatū nō inuenit. Iteꝫ nullū habet ita bonū amicū queꝫ nō habeat odio si in peccato mortali fuerit ꝛ pessimū reputat inimicū. Ut patet in lucifero. ꝛ iuda. Eccl. xij. Altissim⁹ odio habet peccatores. ps̄. Iniquos odio habui. Secūdo ex ꝯtumelie irrogatiōe quā facit deo. Una est qꝛ corā eius oculis spōsaꝫ ei⁹ dilectissimā. vilissimo adultero. i. dyabolo ꝓstituit. s. animaꝫ. Hiere. ij. Quomō ꝓsternebaris meretrix. Iteꝫ filiā eius spoliat ꝛ corrūpit. ps̄. Corrupti sunt ꝛ abomiābiles facti sūt ꝛc. Aug. Peccatū ē spoliatio boni gratuiti ꝛ corruptio boni nālis. Iteꝫ filios ꝛ filias dei ī oculis ei⁹ occidit. s. bona opa ꝛ virtutes. Iteꝫ deuꝫ a domo sua ꝓpria ꝛ castro eijcit. ꝛ aduersariuꝫ eius. s. dyaboluꝫ introducit. Item templū dei succendit. Iteꝫ stratā paradisi publicā obedientie mandatorū dei in ꝯtumeliā eius ad moduꝫ predōis frangit. Itē ad modū iudeoꝝ in faciē dei ꝯspuit duꝫ eū ꝯtemnere facit. Iteꝫ ipsum inquātuꝫ in ipso est iterū crucifigit. ꝛ sanguinē eius q̄si fundit. duꝫ pciū redemptiōis eius abijcit. Heb. vj. Rursuꝫ crucifigētes sibimetipsis filiū dei. ꝛ ostētui habētes. Ibi glo. Christū crucifigunt ꝛ ꝯtumelie habēt qui gratiā eius vilipendētes in peccatis iacent. Iteꝫ glo. Plus peccat qui ꝯtēnit regnantē in celis: q̄ʒ qui crucifixerunt ambulantē in terris. Tertio patet qualiter ei displiceret ꝑsecutiōe quā ꝓ pctō infert. Persecutus enī est peccatū in omni loco: vt nullus loc⁹ sit ei tut⁹. Persecut⁹ fuit peccatū in celo: vt patet in lucife-

ro quē sic deiecit de tanta altitudine in tantā profunditatē. de tanta pulchritudine in tantā deformitatē de tāta bonitate ad tantā boni paucitatē de tāta felicitate ad tātā infelicitatē. Itē patz quō persecutus est peccatū in paradyso terrestri. sicut patz in pūitiōe protoplastoꝝ. Itē in terra per aquā diluuij. ꝛ per ignē sodomoꝝ. Itē in aere. qd̄ patet in grādinatiōe egyptioꝝ ꝛ habitatoꝝ terre promissiōis. Itē in terra qd̄ patet in absorptiōe dathā ꝛ chore. Itē per angelos suos. ꝛ per alias creaturas suas. ꝛ etiā per ipsos demōes persequit̄ deus peccata faciētes. hō multiplicitet. in īferno eternaliter. ysa. xxxiiij. Inebriatus est in celo gladius meus. ꝛ vsqꝫ ad idumeā descēdet. Quarto patet q̄tū deo displicet ex dei īmutatiōe. Benignissimū enī ꝛ clemētissimū patrē mutat ī crudelissimū iudicē. ita qꝫ p toto mūdo nō dimittat q̄n filios quos creauit quos tā̄ dilexit si eos in mortali peccato in morte inuenerit etiā si possent fugere sub pallio beato virginis gladio eterne dānatiōis īterficiat. ꝛ in ignē eternū sine retractiōne pꝛoiciat ꝛ puniat prouer. vj. Zelus ꝛ furor viri nō parcet in die vindicte. nec acq̄escet cuiuscūqꝫ precib⁹. nec accipiet pro redēptiōe dona plurima ꝛc̄. Quinto patet in bonoꝝ abominatiōe. si fuerint infecta hic ex toxico. prouer. xv. Victime peccatoꝝ abominabiles. Eccī. xxxiiij. Dona iniquoꝝ nō probat altissimus. nec respicit in oblationibus eoꝝ. Faciūt peccatores faciētes opa de genere bonoꝝ. vt videre de qb⁹ in ps̄. Dederūt in escā meā fel ꝛc̄. Itē ipi sūt similes vetule faciēti caseū cū manib⁹ vlcerosis q̄ cis limpitudinē oculoꝝ. ꝛ nasi sanie tergēs. canē ꝛ cattū eisdē tractās caseū pficiebat muscas ꝛ eo cōprimēs. sicut hic caseus abominabilis est hec cernēn sic eorum opa deo sūt abominabilia. lꝫ de genere bonoꝝ sint cū fiūt cū peccato. Sexto patet q̄tū deus odit peccatū ex eius elaboratiōis destructiōe. oēs enī labores suos fere assumpsit vt peccatū destrueret. Voluit enī carnē assumere vt carnē a peccato mūdaret p̄dicare vt illud ꝯtēneret sacramēta instituere vt illud destrueret. apostolos ꝛ discipulos per mūdū mittere. vt illud ipugnaret. vendi voluit. vt nos a peccato redimeret. ligari. vt nos ab ipso dissolueret. vulnerari. vt nos ab ipo sanaret. sanguinē suū fundere vt. p ipsū nos a peccato lauaret. dānari vt peccatū dānaret. crucifigi. vt illō crucifigēt. trāsuerberari ꝛ mori. vt illud transfigeret ꝛ occideret. Hiero. Gr̄as tibi referimus saluator seculoꝝ. qꝛ fortissimū aduersariū nostꝝ elecisti quē dū occideris occidisti. In h̄ fuit similis samsoni. q̄ mori voluit vt phylisteos occideret. Glo sup illud Collo. ij. Innocēs occidit̄. peccatū occidit̄. Septio patet ex dei sepatiōe. ꝛ exheredatiōe peccatoꝝ. ꝛ detectiōe ī ꝑpetuū carcerē. Nullus enī amicus eius ita charus est ei q̄n q̄cito peccat mortaliter sepet eū a sui societate ꝛ suoꝝ ꝛ bonoꝝ suoꝝ priuet a pncipio. ꝛ exheredet eū a regno. ꝛ detrudat in carcerē ꝑpetuū. ꝛ hoc nisi ante mortē pacē cū eo fecerit. ysa. lix. Iniq̄tates vestre diuiserūt īter vos ꝛ deū vestrū. Quarto tamen dū ꝛ detestādū est peccatū qꝛ sanctis angelis displicet ꝛ fetet. In vitispatruꝫ dicit̄. qꝫ cū q̄dā senex ambularet p heremū. vidit duos angelos cōcomitātes se. vnū ad dexterā ꝛ aliū ad sinistrā. Et cū inuenissēt cadauer hōis fetidū. senex obturauit nares suas nō valēs fetorē sustinere. Angeli aūt viso iuuene ornato nares obturauerūt ꝛ cū senex quereret cām aiunt angeli. Tu cū sis caro sentis fetorē carnis nos aūt cū simus spiritus sentimus solū spūalē fetorē peccati Ansel. Tolerabilius fetet canis putridus hōib⁹. q̄ aīa peccatrix deo ꝛ angelis eius. Quinto detestādū ē peccatū. qꝛ sanctis iniuriā īfert. Primo qꝛ regē eoꝝ ꝛ dn̄ꝫ offendit. s. deū. Eccī. xxviij. Vir peccator turbabit amicos. s. summi regis. Vel qꝛ a communione ꝛ societate sanctoꝝ se subtrahit quasi si eos excōmunicatos iudicaret. Eccī. xiij. Si cōmunicabit lupus cū agno. s. peccator cum iusto. aut q̄ cōmunicatio homini sancto ad canē. Vel qꝛ ꝯtrariū sanctis se efficit. dū ꝯtrarie potestati militat. Eccī xxxiij. Sicut mors contra vitam. sic contra virū iustum peccator. Item quia quātū in ipso est gloriam sanctorum imminuit qui de eius gloria visa gauderent Eccī. vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Iacobi ij. Qui offendit in vno factus est omniū reus. Sexto qꝛ dyabolo sup oia placet. ꝛ hoc propter maximū lucrum quod ibi facit. Ubi animas sanguine christi acq̄sitas sibi acquirit. Unde dicitur qꝫ cum dyabolus per quendā demoniacum diceret qꝫ peccatū eius feteret. ꝛ ille quereret quare ergo illud cū tanta diligentia procuraret respondit qꝫ propter lucrum. sicut cloacarius intrat latrinā propter lucrū licet ei feteat. Itē hoc patet ex eo qꝫ assidue tentat. Grego. Assidua tentatione pulsat vt saltem redio vincat. Eccī. xxvij. Leo semper venationi insidiatur Unde beatus Martinus videns mergos in flumine. ait vt legitur in vita eius. Hec est forma demonū insidiantur incautis. captos deuorant saciariqꝫ nequeunt deuoratis. Eius assiduitas tentandi patet ex hoc qꝫ aliquādo per. xxx. vel. xl. vel plures annos tentat vnum pauperem hominē vt eū in peccatuꝫ ꝑcipitet nec cessat die ac nocte qd̄ si in tanto tpe obtinet multū gaudet ps̄. Euge euge viderunt oculi nostri. Unde in vita beati iohis euāgeliste dicit̄ qꝫ iuuenis quidā suscitat⁹ a beato iohe dicebat ꝯuiderat demones gaudētes de ruina peroꝝ quorūdā conuersoꝝ a beato iohāne. ꝛ angelos de hoc lugētes. Septimo detestandū est peccatū qꝛ homini sup oia nocet. Nocet autem facienti multis modis. Primo qꝛ facit hominē sibiipsi odiosum inimicū. pestiferū ꝛ homicidā sui. ps̄. Qui diligit iniquitatē odit aiam suā. Thob. xij. Qui faciūt peccatū ꝛ iniquitatē hostes sunt aīe sue. Sen. Nullū conscius peccatoꝝ tuoꝝ magis oderis q̄ te. Alios fugere poteris te autē nunq̄. Hec est pestis que ad mortē tpalē adducet nos ꝛ adduxit oēs antecessores nostros ꝛ facientes ad mortē spiritualē ꝛ eternā. Unde multū est odienda ꝛ fugiēda. Sap. xv. Homo per maliciā suā occidit aīā suā. Eccī. xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatū ꝛc̄. Dētes illius dētes leonis interficiētes aīas hoīuꝫ ꝛc̄. Bern. Vita pctī igredientib⁹ mel ꝓpinat sophisticū. pgredientib⁹ fel ꝛ acetū egredientib⁹ venenū aspidū insanabile. ingredientes excecat: pgredientes obstinat. egredientes exterminat vt ꝛ in aīa ꝛ in corpe sīl dānent̄ iusto dei iudicio. Uñ ponit̄ de hoc exēplū de rege qui vindarū suū tradidit custodie ceci ꝛ ꝯtracti. Cōtractus suadebat ceco vt ad arbores cū portaret ꝛ eleuaret ꝛ d̄ fructib⁹ ei daret qd̄ faciebat. Qd̄ rex aduertēs sic vtrūqꝫ morti adiudicauit. Tu cece licet te excuses qꝫ fruct⁹ nō videris: qꝛ contractū portasti qui nō nisi p te cepisset fructus morieris. Tu ꝯtracte licet te excuses qꝫ ad fructus nō iueris qꝛ tū cepisti ꝛ dedisti fructus morieris. Silr iudicat de⁹ de anima ceca que corp⁹ portat ꝛ erigit ad mala opera faciēda qd̄ sine regimine eius peccatū explere nō posset. Itē ponit̄ exēplū de duobus fratrib⁹ sapiēte ꝛ stulto. qui cū redire deberēt ad patriā suam de qua elongati erāt. venerūt ad biuiū vbi audierūt a pastoribus loci qꝫ altera via que erat alta ꝛ arta ꝛ aspa recte ꝛ secure ducebat ad patriā suā: alia autē que erat lata ꝛ plana ꝛ delectabilis minus erat longa ꝛ periculosa ꝛ plena latronib⁹. Cū aūt sapiens vellet ire p viā artā ꝛ securā ad rogatū fatui. cū audisset periculū cōsensit ire p latā ꝛ spaciosā ꝛ periculosā viā. p quā cū irent. a latronibus capti ꝛ spoliati ꝛ vulnerati sunt: ꝛ cū fatuus in foueā proijceret̄ occidendus: ꝛ alius ligat⁹ ad mortē duceret̄. maledicebat fatuo dicēs qꝫ ꝑpter suā fatuitatē moreret̄. Tunc respondit fatu⁹. tu poti⁹ maledicaris: qꝛ tibi potius imputādū est qui me sciebas fatuū. ꝛ mihi credidisti ꝛ acquieuisti. Adapta quō fatuus est corp⁹. Sapiēs aīa vel sensualitas: ꝛ ratio. Via arta que ducit ad vitā. penitētia ē. Lata. peccatū ꝛ inobediētia. pastores. predicatores. Patria. celestis regio Latrones demones. Secūdo facit hoīeꝫ inutileꝫ ꝛ infructuosum. ꝛ similē mari mortuo qd̄ nihil generat ꝑtinēs ad vitā. Isa. lix. Opera eoꝝ inutilia ꝛc̄. Hiere. xvij. De maledicto viro dicit̄: erit q̄si mirice in deserto. qꝛ sine fructu: vel sine vtili fructu. Similes sūt q̄busdā nucibus indie: que deportant nuces pulchras ꝛ magnas ad modū humani capitis. ꝛ intus inueniunt̄ plene serpētib⁹ vt dicit̄ in historia trāsmari. Itē similes sūt sambuce. Itē pomis sodomorū que ferunt fructus plenos fauilla. faciunt enī labruscas cū deberent facere vuas. ysa. v. ꝛ Deut. xxxij. de vinea sodomoꝝ. vinea eoꝝ ꝛ vua eoꝝ vua fellis. Itē similes sunt ficulnee maledicte i q̄ fruct⁹ dn̄s nō inuenit. Math. xxi. ꝛ Luc. xiij. Tres anni sunt qꝫ venio fructū querēs in ficulnea ꝛc̄. Tertio facit hoīeꝫ durū. Hiere. xx. Duriora dicunt̄ pctā qꝛ indurāt: ꝛ faciūt hoīeꝫ similē tāmno q̄ p̄mo q̄si herba mollis indurat̄ in arborē ꝛ in spinā durā. Hiere. i. Pctm iuda scriptū est in vngue adamātino: maxie q̄n senescit in corde vt sit q̄si idelebile. Pctā iuuenū p̄dicant̄ in cīle qꝛ sūt delebilia de facili. Pctā senū predicant̄ in q̄d: qꝛ eis q̄si substātialiter adherēt: qꝛ vix inde emēdant̄ nisi cū maxīo dei miraculo. Unde in vita btī andree legit̄ qꝫ dn̄s xl. iuuenes submersos in mari a dyabolo q̄ueniebāt ad sermonē ei⁹ cū solo breui vbo suscitasset: q̄dā senex nicola⁹ noīe audito sermōe ei⁹ q̄ p. lxx. ānos fuerat in imūdicia luxurie obdurat⁹ venit ad eū h̄ ꝯfitēs. cui dedit euāgeliū in sinu suo portādū vt dū ardore suo assueto stimularet̄ eius memoria ꝛ virtute a pctō suo reuocaret̄ q̄ dū inflāmaret̄ libidine ꝯsueta iuit ad scortū. cui clamauit meretrix. egredere senex: qꝛ sup te video mirabilia. Qui aduertēs euāgeliū i sinu suo ꝯfusus redijt ad aplm dicēs qꝫ nō poterat ꝯtinere nisi h̄ sine oratiōib⁹ ipetraret. Tūc andreas ei cōpassus diu ꝯtra illud peccatū p̄dicauit a tertia vsqꝫ ad nonā. ꝛ flens ꝛ orauit: ꝛ cū nō sentiret se eē exauditū: dixit dn̄o qꝫ non comederet nisi exaudiret̄. sic dicēs. Dn̄e. p mortuis suscitandis obtinent⁹ misericordiā quare nō. p isto qui vult saluari: Tunc ad eius afflictionem vox de celo ait. Non est parum andrea. quia exauditus es p

sene. sz oportebat q ante p sex menses se ieiunio z oratione fatiga-
ret. Qui cū h' fecisset z vēditis oibus bonis suis ea p deo pauperi-
b' erogasset migrauit ad dñz. z vox ad apl'm. Andrea lucratus es
sene. Itē sicut deus p spiritūsanctū facit de corde lapideo carneū z.
Ezech. xxxvi. ita dyabolus p peccatū de corde carneo facit lapideū
imo ferreū pharaonicū. dyabolicū. vt nec igne tribulatōis. nec mal
lo ꝑdicatiōis plusq̃ ferreū existēs emolliat' aut moueat'. Item de
aqueo. i. lachrymoso z ꝯpūcto. fit cristallinū q̃ntū ad duritiē. z ipos-
sibilē resolutiōez ad lachrymas. Eccī. xliii. Frigidus vētus aq̃lo fla
uit z īdurauit cristallus ab aqua. De duritia cordis peccatoris di-
cit bern. Nemo duri cordis salutē vnq̄z adeptus ē nisi forte cū do-
minus misericors abstulit cor lapideū z dedit cor carneū. ibi z. n. cor
duꝝ est qd nec cōpūctiōe scindit' nec pietate mollit'. nec ꝑcib' mo-
uet'. minis nō cedit. duratū ad flagella. ingratū ad beneficia. infidū
ad ꝯsilia. ꝑmptū ad iudicia. īuerecūdū ad turpia. īpauidū ad ꝑicu-
losa. inhumanū ad hūana. ꝑteritoꝝ obliuiscēs. ꝑsentia negligēs. fu
tura nō ꝑuidēs. z vt breuiter cūcta cōꝑhēdā. ip'z ē qd nec deū timet
nec hoīes reuerēt'. De quo Eccī. iii. Cor duꝝ male habebit in nouis-
simo. Job. xl. Indurabit q̃si malleatoris incus. Quarto facit ho
minē peccati z dyaboli seruū. i. Joh. viii. Qui facit peccatū. seruus
ē peccati. ii. pet. ii. A quo supat' q̃s: eius seru' ē. Aug. Bon' homo
si seruit liber ē q̃ malus si regnet seruus ē. nō vni' hoīs. sz qd peius
ē tot demonioꝝ quot vitioꝝ. Bragmanni scripserūt alexādro sicut
legit' in historia trāsmarina. z ī epistola dādami alexādro. Tu ho
stes exteriores spolias. et interiores nutrias. tu hoīes tue subicis
seruituti. z vitijs tuis īterioꝝib' seruis. Idē. Uos nullā ptez corpis
vestri potestati vīe reliq̄stis. q̄n inde tributarij sit'. Uobis tot deos
aut dños asseritis. quot mēbra habetis. Mineruā deā capitis di-
cis. iunonē q' iracūda. deā cordis. Martē q' bellicosus. deū pe-
ctoris. Mercuriū q' multiloquus. deū lingue. Herculez q' magne
fortitudinis. deū brachioꝝ. Bachū q' ebriosus. deoz gutturis. Cu
pidinē q' fornicator. deū renū. z sic de alijs. Item peccator victus a
dyabolo fiue a peccato seruus ē. vt ceruus victus. de quo dicūt na-
turales q ex quo vincit' ab alio ceruo semp postea quasi dñm suū
iudicās. cū occurrit ei caput īclinat. z cornua demittit in signum su
biectiōis z seruitutis. Quinto facit hoīez in aīa deformē z nigrū
Treni. iiii. Denigrata ē sup carbones facies eoꝝ z c. Hiere. xiii. Si
mutare pōt ethyops pellē suā aut pardus varietatē suā. sic ne vos
poteritis benefacere cū didiceritis malefacere Ezech. xvij. Abomi-
natione fecisti decorez. t. Ansel. Aīa si in peccato fuerit nigrior erit
coruo. Patet aūt quāta sit peccati deformitas. ex eo q ita turpissi-
ma z teterrima creatura q̃ dicit' dyabolus. nihil h'z deformitat' nisi
ratione peccati. q̃diu enī fine peccato fuit. pulcherrimus fuit z cla-
rissimus. Siliter aīa nihil h'z deformitatis nisi ratiōe peccati. Et no
ta q' apud ethyopes q̃ sunt nigriores. iudicant' pulchriores. Simi-
liter īter peccatores q̃ alios nō reputant nisi q̃ sunt sibi similes. Si-
militer apud coruos est. q' pullos nō reputāt suos. sz degeneres v'l
q̄quo nigrescāt. nec ꝑuident eis. sz eos dñs q̃diu nō nigrescūt pa
stit roze celesti. vt dicit Grego sup illud Job. xxxix. Qui ꝑparat cor
uo escā q̃n pulli ei' clamāt ad dñz. Siliter mūdani nō curāt de fi
lijs suis nisi videāt eos nigrescere p peccati z malitie spēz. Apō pi-
gmeos dicit' ī historia trāsmarina. q̃ plus viuūt plus nigrescūt. Si
milr' apud mūdanos mag' de die in diē aīe nigrescūt peccādo. viuē
do s'z morē eoꝝ. In vitispatrū legit' q cū q̄dā sanct' ep's ī die pas
che deberet cōicare suos parochianos. rogauit dñz q ostēderet ei
q̃les essēt. q̃ vidit diuina illuminatiōe quosdā vt pix nigros. Alios
habētes facies ignitas vt cādēs ferrū. Alios habētes facies sangui
neas. Alios lucidas vt sol. īter quos vidit duas mulieres lucidissi-
mas vt sol. Apparuit aūt ei angelus dicēs q nigri erant luxuriosi.
Ignei auari. Sanguinei. iracūdi. z malitiosi. Lucidi q̃ hēbāt grām
dei. z ait q due mulieres de q̄b' audierat q erāt peccatrices. p pe-
nitētiā quā acceperāt sic erāt illuminate. Itē paulus simplex cū
videret īntrātes ecclesiā īter alios vidit hoīez nebulosū z nigrū z du
obꝰ a demonib' gaudētib' z letātib' incathenatū z vinctū. z ange
los remotos z tristes. Cūq̄z ꝯuerteret se ad oratiōez z fletū p eo qd
viderat. surgēs īde videt quē prius viderat claꝝ z pulchꝝ z solutū
z angelos letātes circa eū. z demōes remotos. ꝯfusos z tristes. Cū
q̄ eū z alios ꝯuocaret vt viderēt z audirēt mirabilia dñi. ille admi-
ratus dixit se eē se peccatorē. sz audito in ecclesia verbo. ysa. i. Laua
mini z mūdi estote z c. cōpūctus fuerat. Sexto facit hoīez macu
losum. Hiere. xiij. Nūq̄d pōt pardus deponere varietates suas z c.
Similis est peccator illi maculoso. de quo dicit petrus alfon. q
cū dedisset rex cuidā portitori ciuitat' sue vnū denariū p q̄libet ma
cula ingredientis maculosi. Uidens ingredientē quendā claudum
petiuit vnum denariū pro claudicatione z cū ille negaret. inuenit
eū balbū z cū peteret duos z ille reddere nollet. remouens ei capu
tiū inuenit eū vlcerosū z tunc petiuit tres denarios quos cū differ-
ret soluere inuenit eū monoculū. post gibbosū z cū plus rebella-
erat z solutionē differens plures macule inueniebant' in eo z plus
oportebat eū soluere. Sic peccator quo plus tardat soluere penitē
tie debitū. in plurib' maculis inuenit' dū de vitio in viciū ruit. vt di
cit Greg. Peccatū qd p pniāz nō diluit' suo pōdere ad aliū trahit.
Septimo facit hoīez corruptū z fetidū z īmundū. Aug. Pecca-
tū est corruptio boni nāls. z priuatio gratuiti. ps. Corrupti sunt z
abominabiles facti sunt in studijs suis. Hoc est fermētū qd corrū-
pit totā congeriē bonoꝝ operū. i. corin. v. Modicū fermentū corrū
pit totā massam. Hec est lepra corrūpens aīaz humanā omni gene
re lepre. de quo legit' Leuit. xiii. z xiiij. per totū. Hec est oīs īmun-
ditia que est abicienda. Jac. i. Abicite omnē īmūditiā quia diuer
simode facit aīam inmundaz omni īmunditia legali. de qua Leuit.
xj. habet' per totū. est enī īmunditia terre vt īmundoꝝ aīaliuz qua
les sunt qui ꝑpter amorē terrenoꝝ celestia postponūt. Itez īmun
duz facit īmunditia aque. q̃ est īmundoꝝ pisciū duz facit hominez
curiose volutari z fluere p īmundas voluptates z carnalia desideri-
a. Itez īmunditia aeris que est in īmūdis auibus duz facit homi-
nez eleuari p supbiaz contra deū. Hac īmūditia super oīa vult dya-
bolus aīaz fieri īmundā. qd significat'. i. Mach. i. Precepit anthio
chus coinquinari aīas in oibus īmunditijs z abominationibus.
Hec est īmunditia meretric' spiritualis quo aīa relicto deo vo spon
so mechat' cū dyabolo. de quo satis habet' Ezech. xvj. p totū. Expo
suisti fornicationez tuā omni trāseunti z c. post in plurib' locis. ysa
lvi. Iuxta me discooperuisti z suscepisti adulterium. Et ysa. xxviij
Coangustatuz est stratuz. ita vt alter decidat palliuz breue vtrunq̄z
opire nō potest. Primo patet eē magnam īmunditiam pecca-
ti ad cuius cōparatione nullam īmūditiaz corporalē deus aut san-
cti angeli immunditiam iudicant: quia hec sola in oculis coꝝ totū
hoīez inquinat. Math. xv. De corde exeunt cogitatōes male z c. h
sunt q̃ coinquināt hoīez. Non lotis aūt manib' mādücare non co
inq̄nat hoīez. Secundo nulla terrena ablutio aīaz hac īmūditia
īmūdā potest mūdare nisi deus de sup mittat et aquā celestis grē
cū igne spiritussancti. quo ipse z nō alius eā mūdet cū virtute san-
guinis agni incōtaminati. Apoc. i. Qui lauit nos a peccatis nr̄is in
sanguine suo. Tertio q' dignissimā creaturā. s. hoīez facit porco
īmūdiorē vt sit sic dicit'. ij. pet. ij. Canis reuersus ad vomituz z sus
lota in volutabro luti. Quarto q' hoīem hac īmūditia īmūdum
euomit deus vsq̄z in sentinā inferni etiaz q̄n cito accedit ad hanc p
teporē. Apoc. iij. q' tepid' es īcipiā te euomere ex ore meo. Qui
to q' apud dñm oīa bona facta hoīs īmūda reddit. quicq̄d tangit
īmūda sunt ei. Sexto q' deus ad ablutionē peīi de celo descē-
dit. Heb. i. Purgationē peccatoꝝ faciens. Septīo q' tot lauacra
cōtra hāc statuit. s. aquā diluuij z ignē iudicij z purgatorij z tribu-
latiōis. z martyrij: z passiōis sue: z aque benedicte z lachrymarū z
sacramētoꝝ z vboꝝ suoꝝ z c. Octauo q' facit hoīez in aīa pōde-
rosum. Nihil enī aīa q̃ est fine peccato leuius cū exuit' a corpe. que
in momēto in ictu oculi illuc ꝑuenit: vbi aliqua aq̃la aut auis aliq̄
nō posset toto tpe vite sue trāsuolare. s. vsq̄z supra celuz sydereum.
Ecōtra exuta cū mortali petō existēs nō pōt ꝯsistere vsq̄z quo veni
at ad inferni ꝑfundū. In hoc p'z q est pōderosior omni re corpea
pōderosa: q' si massa plūbea esset vbi ē luna. cū caderet eā terra re-
tineret: sed petōrē spiritū nec potuit firmamētū qd sic ꝑpter suam
firmitatē dicit'. nec terra nec aliq corpea creatura v'l ra retinere q̄n
caderet vsq̄z ad inferni nouissima. Ideo iniq̄tas sedet sup talentuz
plūbi. zach. v. Mulieri sedenti in medio amphore edificat' domus
in terra sennaar. vt ibi ponat' sup basem suā. Sennaar qd interpre
tat' fetor aut excussio dentiū. aut domus vacuefactiōis: z significat
infernū vbi basis est aīe peccatricis. Itē multū ponderat petōr: qui
quātūcūq̄z portat peccatū portat z dyabolū quo nihil rōne culpe
ponderosius. Ideo dicit' Eccī. xxij. Sup plumbū quid grauabitur
Et post. Harenā z salē z massaz ferri facilius est ferre: q̃z hoīem im
prudētē z fatuū z impiū. Uñ dicit'. ij. dyal. ix. q cū fratres ꝯstrue-
rent cellā beati bñdicti leuare volētes lapidē quē tres hoīes leuare
debuissent leuiter: nec posset a multis moueri. vocato btō benedi-
cto. z fugato dyabolo q̃ lapidi insidebat. eius oratiōe z benedictōe
tāta celeritate lapis leuat' est ac si nullū pōdus habuisset. De pōde
re peīi dicit' in ps. Iniq̄tates mee supgresse sūt caput meū z sic on'
graue grauate sūt sup me. Cū hoc pōdere nō pōt hō nō solū p altam
z artā viam vite currere vel ambulare. sed nec serpere vel se erigere
nisi hoc onere deposito. Heb. xij. Deponētes omne pōdus z omne

circūstās nos peccatiꝫ currāmus ad propositum nobis certamen ꝛc. Ad cōparationē huius oneris quodcūqꝫ onus pnie leue ē ꝛ p̄sentis tribulatiōis. Si q̄s sentiret onus peccati ꝛ aīe lesionē perferret. aut paꝝ aut nihil oīno sentiret corporis penaꝫ. Octauo facit hominē vilē ꝛ abiectum. phs. Si scirē hoīes nō agnoscituros ꝛ deos ignosci tā vile ē peccatū q̄ dedignarer peccare. Uilificat eniꝫ p̄ciosaꝫ margaritā p̄ qua celestis negociator oīa sua vēdidit ꝛ emit eā. Math. xiij. vt sit ex ꝯtactu luti hui⁹ luto vilior. Sap̄. xv. dicitur de idolatria tā materiali q̄ꝫ spirituali. Luto vilior vita ei⁹. Quidā phs voiēs peccare aduertēs aīe dignitatē ꝛ peccati vilitatem ait. Erubesce celū intrare in cenū. Ideo cōtra iterationē peccati clamat Hiere. ij. q̄ꝫ vilis facta es nimis iterās vias t. Hiere. xv. Si separaueris p̄ciosuꝫ a vili. quasi os meū eris. Abijcit enī de⁹ peccatorē ab ore suo vt vilissimū euomēdo a sinu suo charitatis excutiendo. j. ioh. iiij. Qui manet ī charitate in deo manet. Aug. Quid times hoīeꝫ hō in sinu dei posit⁹. taiē de⁹ abijcit a suo ꝛ suoꝝ ꝯsortio. abijcit a mūdo p̄icit in sentinā īferni cū dyabolo. Per h̄ lucifer vilis ꝛ abiectus abijcit ab angeloꝝ ꝯsortio. vt leprosus. Adam eijcit a paradiso. Saul a regno j. reg. xv. Quia abiecisti verbuꝫ dn̄i. abieci te ne sis rex. Itē nabuch. ab humano ꝯsortio. Dan̄. iiij. tibi dicit nabuch. Regnū tuuꝫ trāsit a te ꝛc. Ideo dicit in ps. Hō cū in honore eēt nō itellex. cōp. ē iu. insi. ꝛ similis factus ē illis. Nō solū similis factus ē illis. sꝫ de filio fit iumētoꝝ seruus. vt filius p̄digus. Bern. O q̄ꝫ misera cōditio peccatoꝝ q̄ de filio facit seruū porcoꝝ. Idē. Ecce quō de grege facta ē tam egregia creatura. puta diceret iumēta si loq̄ possent. Ecce adā quasi vnus ex nobis factus ē ꝛc. Nono facit hoīeꝫ fatuū ꝛ īsanū. cuius fatuitas apparet in tredecim q̄ sequunt. Primo in via sua. q: p̄elegit magis ambulare sciēs ꝛ prudēs viā latā ꝛ spaciosaꝫ q̄ ducit ad mortē. q̄ꝫ artā q̄ ducit ad vitā. Math. vij. Ubi cūdo sume sapiētie ꝯsiliū. puer. j. Sapiētiā atqꝫ doctrinā stulti despiciūt. Silis ē illi q̄ cū sciret rectā viā q̄ duceret ad patriā. de volūtate fratri fatui secutus ē eā quā nouerat ire ad mortl piculū. de quo supra. Scd̄a fatuitas eius ē incuria. de q̄ Bern. Sic stulti efficiuntur matores de maximis minimā. ꝛ de minimis maximā curā gerunt. Maiorē curā habēt de carne morbida seruāda. q̄ꝫ de aīa. imo corticē carnis custodiūt ꝛ nutriūt ꝛ īpinguēt nucleū aīe sepe pdūt. Similes illi p̄posito q̄ canē sic īpinguauit. q: puellā iugulauit. De quo supra ti. de timore hūano. Itē similis ē illi epo q̄ maiorē solicitudinē habuit de custodiēdo calato pleno piroꝝ. q̄ꝫ de multitudine aīaꝝ. Cū enī tradidisset nepotulo suo archidyaconatū. ꝛ q̄dā aportasset ei calatū plenū piris. ꝛ quereret cui cōmēdaret dixit nepotulus archidyaconus. Mihi cōmēdate. Ait ep̄s. Nō cōfido de te q̄ male mihi custodires. Rn̄dit q̄dā magister. Miser ei cōmisisti infinitū numeꝝ aīaꝝ. cui nō audes cōmittere calatū pirorū. Cōtra hoc Bern. Ue mihi si talētū mihi traditū negligēter seruauero. sanguine chr̄i p̄cioso mag⁹ appreciatū. Si enī stillas dominici sanguinis in vase aliquo seruarē. diligēs custos p̄culdubio existerē. Tertia eius fatuitas apparet in mēsa eius. q: p̄pter modicā stillā dulcedinis exteriores. comedit cibū īmūdissimū ꝛ venenosissimū ꝛ bibit potū similē potui quo necesse habēt mori in aureo calice babylonis. Apoc. xvij. nō attēdēs īternā ꝛ eternā amaritudinē. Job. xx. Cōuertet panis in vtero eius in fel aspidū. Deut. xxxij. Fel draconū vinū eoꝝ ꝛc. ps. Fiat mēsa e. co. ip. in la. ꝛ in ret. ꝛ ī scā. Silēs sꝫ illi fatuo q̄ de fructib⁹ p̄rimi comedebat testudines p̄pter aliquā similitudinē. ꝛ cū argueret de hoc dicebat in masticādo quare ergo se fecit prunū? Itē similis est lupo de quo fabulose dicit q̄ vulpes dedit ei rasoriū inuolutū sanguine. ꝛ cū glutiret ꝛ optimū diceret. dixit ei vulpes. In exitu senties cū te scindet. Itē peccator similis ē illi rustico q̄ inuitatus ad nuptias. in via sitiēs bibit aquaꝫ de fumo fetidā quā euomit in porta nuptiaꝝ turpiter. Et nō solū nō ē ad nuptias admissus. imo cū flagello in carcerē detrusus. Sic homo hic bibēs delectatiōes īmūdas ī morte euomet. Hiere. ij. Quid tibi ī via egypti vt bibas aquas turbidas nō sic onagri. sꝫ expectāt quousqꝫ inueniāt aquā limpidā ps. Expectabūt onagri in siti sua. nō bibētes aquā turbidā. Itē similis ē peccator cocodrillo q̄ de nilo ad pastū accedēs. ad virorē herbe hydrū inuolutuꝫ nō aduertit. Sꝫ dū herbā viridē pascit. hydrū cū ea glutit q̄ euꝫ iterius itoxicat scindit ꝛ occidit. Sic peccatū hoīem dū illicitā delectationē glutit dyabolus ē ibi q̄ vult itoxicare vel potionare hoīeꝫ. amaritudinem eius potionis exterius inuoluit aliqua dulcedine. Beda. Qui veneni pocula porrigit quasi labiū calicis melle tingit. vt qd̄ dulce ē sentiat ne qd̄ mortifeꝝ ē timeat. Itē greg. Quid īsanius q̄ꝫ p̄ modica delectatiōe carnis eternis se obligare supplicijs. Itē ēꝫ augu. Melior est modica amaritudo ī faucib⁹ q̄ꝫ eternū tormētū in viscerib⁹.

Bern. Uīa pcī ingredičtib⁹ p̄pinat mel sophisticū. egredičtib⁹ fel ꝛ acetū. egredičtib⁹ venenum aspidum insanabile ꝛc. vt supra.

Quarto pꝫ fatu⁹ ꝛ insan⁹. q: sciēs ꝛ prudēs domū suā incēdit ꝛ se ꝛ sua in ea comburit ꝛ ꝯsumit flāma pcī: vt modicuꝫ calorem ꝛ momentaneū ex hoc incendio habeat explēdo desideriū illicitum. De quo Job. xxxi Ignis est vsqꝫ ad pditionē deuorās ꝛ oīa genimina eradicans. s. bonorū. i. virtutes. In hoc efficit̄ filis aui fenic. que postq̄ꝫ multas radices aromaticas in nido suo ꝯgregauit se cū eis nido apposito igne succendit. Quinto pꝫ fatuus ꝛ insan⁹ q: p̄pter splēdorē eius gladij ꝛ decorem. s. rei ꝯcupiscibilis se cū illo cite eā appetit trāsuerberat ꝛ occidit cū filijs suis. i. bonis opibus. Eccl. xij. Rūphea bis acuta oīs iniquitas. Sap. xv. Hō p̄ maliciam occidit aīaꝫ suam. Itē in hoc similis est Lamie q̄ dilaniat ꝛ occidit fetus suos diu nutritos a se. Sexto q: de sinu charitatis ꝛ penitētie exit ꝛ in os leonis pcī ꝛ lupi infernalis q̄ dispergit oues. vt dicit Joh. x. se p̄icit. Eccl. xxi. dentes illi⁹ dētes leonis iterficientes aīas hoīuꝫ. Septimo qui in tp̄e belli ꝛ in loco certaminis arma virtutū p̄icit. Boeti⁹ talia tibi ꝯtuleramus arma q̄ nisi prius abiecisses inuicta te firmitate tuerent. Octauo q: p̄ pomo monētanee delectationis. regnū eternū vendit ad similitudinē pueri. ꝛ sibi noxia ad silitudinē infirmi ꝯcupiscit. Osee. xiij. Ipse est fili⁹ insipiens. puer. i. Usqꝫquo puuli diligit̄ infantiā. ꝛ stulti ea q̄ sibi sunt noxia ꝯcupiscūt. Nono q: serpētē venenosiꝫ in sinu suo ponit. quē deberꝫ sup oīa fugere. Eccl. xxi. Quasi a facie co. su. pec. q: vt dicit puer. xxiij. In fine mordebit vt coluber. ꝛ q̄si regulus venena diffundit. Decimo q: spōtane⁹ dyabolo se tradit hosti pessimo ꝛ cū nō hēat vnū possit eū ligare ꝛ tenere ꝛ suspēdere. p̄prijs manib⁹ funē facit p̄ quē eū dyabolus ligat. ꝯseruat. ducit. ꝛ demū suspēdit puer. v. Iniqtates sue capiūt ipm̄ ꝛ funib⁹ peccatoꝝ suoꝝ quisqꝫ cōstringit̄. Aug. Qui peccatū pctō adijcit. q̄si funē nectit vnde liget̄. Ideo si potes. funiculū peccatoꝝ solue si non potes soluere. rūpe. si nō potes rumpere. p̄scinde. Aug. Peccator in collū mittit laqueū quo trahat̄ ꝛ suspēdat̄. ꝛ fasciculū spinarū portat quo comburat̄.

Undecimo q: sponsuꝫ speciosissimū ꝛ suauissimū. ipsuꝫ. i. vt dicit̄ Can. j. est flos cāpi. ꝛ liliū ꝯuallium. abijcit ꝛ in faciē eius ꝯspuit. ꝛ medicamina eius respuit ꝛ amplexat̄ stercora vilissimaꝝ delectationū. Duodecimo q: cū sit in spinis peccatoꝝ quib⁹ ꝯcomburi in infernū importabiliter. onustus semꝑ onus oneri adijcit. ꝛ gratiā quaꝫ multo labore acquisierat inutiliter effundit: ꝛ regno celesti obstaculuꝫ vt nō intret in illud. apponit. Silis est illis de q̄b⁹ legit̄ in vitispa. q: angelus ostēdit cuidā patri tres hoīes triplici fatuitate laborantes. Primus fasciculū de lignis faciebat ꝛ cū p̄ grauedine nō posset portare adhuc ligna semꝑ adiungebat. Scd̄s aquā de puteo p̄fundo cū multo labore hauriebat: ꝛ haustā in momēto inutilit̄ fundebat. Terti⁹ trabē portās ꝛ volēs intrare domū in hostio eius ex trāsuerso ponebat: ꝛ sibi obiceꝫ ne itraret de co faciebat: sic peccator fatu⁹ petrī pctō adijcit: gratiam dei p̄ quā diu laborauerat effundit. ꝛ regnū celoꝝ p̄ inobediētie rigorē precludit.

Tredecimo q: illud qd̄ hꝫ gloriosius ꝛ preciosius quāto vilius pōt ꝛ deterius expendit. s. honorē diuinū de hoc qd̄ est filius dei: quē quāto vilius pōt dat quādo p̄ peccatū est filius dyaboli: ꝛ tēpus suuꝫ quo nihil p̄ciosius vt dicit Bern. Nihil p̄ciosius tp̄e sed heu hodie nihil reputat̄. expendit̄ in seruitiū dyaboli contra ꝯsiliū celestis sapientie. puer. v. Ne des alienis honorē tuū ꝛ ānos tuos crudeli. i. dyabolo. cui quāto plus seruies. crudeliorē inuenies eū. Similis aūt est peccator quinqꝫ fatuis v̄ginib⁹. Primo q: in vasis cordiū oleū gratie nō sumpserūt: sed potius abiecerūt. Scd̄o q: cū deberent habere ignē ꝛ oleū tūc primo aduerterūt q̄si mendicauerūt. Tertio q: adueniēte sponso nō expectauerūt sed recedentes iuerūt. Quarto q: tp̄e debito īparate fuerūt. Quinto q: apta ianua nō itrauerūt q: vsqꝫquo clausa fuit venire distulerūt. Decīo fac̄ hoīeꝫ mōstruosū. Silis ē pctōr ioculatori q̄ pedes hꝫ v̄sus celestia. cōculcādo caput ꝛ sensus ꝛ man⁹ ad īferiora. p̄p q̄ opat̄: ꝛ q̄ sola latēdit. Itē silis ē mōstris marinis q̄ lꝫ hēant corpa piscīū. hnt capita diuersoꝝ aīaliū. Silr pctōres lꝫ habeāt corpa hūana cor hnt ferarū: vt habeāt corda vulpina p̄ dolositatē. lupina p̄ rapacitatē. asinina p̄ pigritiā. leonia p̄ supbiā. porcia p̄ luxuriā. canina p̄ detractionē ꝛ gulā: ꝛ sic de alijs. Itē siles sunt bestijs q̄ pingunt̄ i. p̄cessiōe vulpes extra vestite ad modū hoīuꝫ. int⁹ aūt sūt fere diuerse. Math. vij. Intrinsec⁹ aūt sunt lupi rapaces. ps. Facies pctōꝝ sunt̄ Eccl. iiij. Ne accipias faciē ꝯ faciē. t. Itē sunt onocētauri ꝛ asini ꝛ tauri. luxuriosi ꝛ laboriosi sūt mōstra babilōica de q̄b⁹ ysa. xiij. Habitabūt ibi struthōes ꝛ pilosi ꝛc. Idē. Erit cubile draconū ꝛc. Itē puer. xxx. Est generatio que pro dentibus habet gladios. Item similes sunt

monstris infernalibus. hydro qui dicit̃ habere vii. capita capitaliũ vitiox. Apoc. xii. de dracone. Itẽ sunt similes cerbero ꝛ tãtalo. Itẽ sunt similes mõstruosis piscib᷒ de q̃b᷒ in libro de mappa mũdi legitur. Sunt acephali. q̃ nõ hz caput chr̃m. Monoculi. q̃ nõ habẽt affectũ ad deũ. Itẽ monipedes. q̃ nõ habẽt bonaz volũtatez. Beda. Mõstruosa res ẽ gradus p̃mus ꝛ aĩus īfimus. sedes p̃ma ꝛ vita ima. lingua magniloq̃ ꝛ manus ociosa. vult᷒ grauis ꝛ actus leuis.

Undecimo facit hoiez ĩpotẽtẽ. q̃ p se põt in peccatũ cadere sed p se nõ pũt surgere. Amos. v. Cecidit ꝛ nõ adiciet vt resurgat. Tren. i. Dedit me in manu forti de qua nõ potero surgere. Homo similis est elephãto. q̃ ex quo cadit nõ põt surgere p se tñ cũ p barrit alij ↄueniũt ꝛ fiẽt adiutores p̃bẽt si possunt. si non quasi cõpatiẽtes cũ eo barriũt quasi casuz ei᷒ lugẽtes. Sic peccatores cũ adiutorio humiliũ possunt erigi. Itẽ peccatũ nassa dyaboli. vbi hõ ad moduz piscis põt p se cadere. sz nõ exire. Similiter lupus in pedicaz ps̃. Spiritus vadens ꝛ nõ rediens. Difficile imo psus soli virtuti diuine possibile ẽ suscepti peccati iugũ a ceruicib᷒ excutere. q̃ q̃ facit peccatũ seru᷒ est peccati Joh. viii.

Duodecimo facit hoiem reũ ꝛ maledictuz. Agnoscat hõ quãtũ valeat quãtũ debeat. ꝛ dũ preciuz suuz vilis ꝛ venalis esse desinat. reus itaq̃ erit nõ parui p̃cij. sanguinis ihũ chr̃i. q̃ violat ꝛ maculat aĩam chr̃i passiõe ꝛ sanguine datã. Itẽ sicut homo bonus semp hz manũ dñi sup se cũ benedictiõe. sic malus hõ maledicẽtez. Eccl. xli. Ve vobis viri impij qui dereliq̃stis dñm. q̃ si nati fueritis. in maledictiõe nascemini. ꝛ si mortui fueritis. in maledictiõe erit pars vestra. ysa. i. Ve gẽti peccatrici. Maledicunt̃ etiã ab oĩbus in sacris ordinibus cõstitutis singulis diebus in hora p̃ma diei dicẽtibus. Maledicti q̃ decli. a mã.

Tredecimo facit hoiem cecũ ꝛ mutuz surdũ ꝛ demoniacũ. vt nõ videat. vt cũ dñs nõ audiat. vt ipse deo non obediat. dyabolus eũ quomõ vult circumducat. ꝛ in ipso maneat vt dicit illud Luc. xi. Erat ihs eiciẽs demoniuz ꝛ illud erat mutum. cecus inq̃t videt. mutus loquit̃. obsessus a demone liberat̃. qui peccatũ facit eũ habitaculuz oĩum vitiox. vt sit quasi pantheon. de quo legit̃ in legẽda oĩum sanctox q̃ ibi oĩa demonia colebãt̃. Tale tẽplũ fuit magdalena ante ↄuersiõez. Marc. xvi. de qua dñs eiecerat septẽ demonia. Apoc. xviii. Facta ẽ habitatio demoniox ꝛ custodia oĩs spiritus ĩmũdi ꝛ volucris immũde. Itẽ similis fit illi tẽplo. de quo Ezech. viii. Cum fodissem parietẽ. ꝛ ecce similitudo reptiliũ ꝛ aĩalium abominatio vniuersa domus israhel. In his notant̃ radices. ꝛ prima natura peccatorũ. Fit habitatio oĩuz demoniox quãtũ ad peccata que ptinẽt ad supbiã vite. Spiritus immũdi ꝛ volucres immũde quantũ ad ea q̃ ptinẽt ad cõcupiscentiã carnis. odibilis quãtũ ad auaritiã. abominatio aĩaliũ q̃tũ ad luxuriã. Uniuersitas ꝛ pictura idoloꝝ quãtũ ad ea que ptinẽt ad vite superbiã. Itẽ cecos facit. q̃ peccatuz est simile coruo q̃ aĩalis cadaueri cũ insidet. primo intendit ad extrahẽdũ oculos vt excecatũ aĩal possit occidi. Sic peccatũ primo aufert oculos prudẽtie vt peccator nõ videat quid agat. ꝛ corã q̃bus agat. ꝛ qđ p̃mũ acquirat. ꝛ q̃d ꝛ p quo. Itẽ nõ solum facit peccatũ hominẽ cecum surdũ mutũ demoniacũ sz omni miseria misex. puer. xiiii. Miseros populos facit peccatũ. Augu. Quid miserius misero nõ miserẽte se.

Decimoquarto facit omni creature obnoxiũ. Grego. Offenso creatore offendit oĩs creatura. Ideo si patitur ab alia creatura homo peccator debet iputare hoc pro quo offendit̃ creatori. Sap. v. Armabit creaturã in vltionẽ inimicox. Et post. pugnabit orbis terrax cõtra insensatos. In vitispa. dicit̃ q̃ cũ q̃dã fecisset iniuriam fratri cuidam. cũ facta est iniuria ad senẽ cõquerẽdo de eo q̃ fecerat. dixit senex. Nõ h̃ fecit frater sz peccata tua. Nã in omni tpe q̃ cõtra hoiem nõ arguas cũ sz dic q̃ peccata tua h̃ tibi pinecerũt. ꝛ sic dic in oĩbus aduersis. Sz si q̃d boni ↄtingit ascribe diuine dispẽsatiõi. q̃ vt dicit Grego. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominet̃ iniq̃tas.

Decimoquinto spoliat hoiez quo erat bonis interiorib᷒. ps̃. Diuites dimisit inanes. Tren. i. Manũ suã misit ad oĩa desiderabilia eius. Judic. vi. Per septez annos populabãt medianitei terrã israel. postq̃ȝ malũ fecerãt ĩ ↄspectu dñi. vastabãt ꝛ nihil oĩno ad vitã ptinẽs relinquebãt. Sic demões peccatorib᷒ malũ faciẽtib᷒. ꝛ sibi seruiẽtib᷒ in septẽ capitalib᷒. q̃ illos vastãt ꝛ spoliãt. ita q̃ nihil relinquãt qđ ad vitã glorie. aut gratie. Sic antioch᷒ ascẽdẽs hierl̃m cuz intrat sanctificationẽ. ꝛ tẽplũ spoliat vasis ꝛ diuitijs suis. de q̃ h̃ antioch᷒ silẽtiũ paupertat̃ interptat̃. ꝛ significat peccatũ quantã paupertatem adducit. semper intrat templum cordis cũ sup̃bia contẽptus dei ꝛ inobediẽtie.

Et nota quattuordecim que aufert. Primo chrm̃ de corde hoc est altare aureũ Secũdo spiritũ sanctũ hoc est candelabrũ lumĩnis Tertio vasa eius. i. septẽ dona vel beatitudines aut virtutes. Quarto mensaz ppositionis i. fidẽ formatã q̃ pponit duodecim panes i. duodecĩ fidei articulos. Quinto libatoria i. abolitionẽ formate spei ad quã ptinet futurã btitudinẽ libare Sexto phyalas q̃ ↄtinẽt liq̃da i. viscera pietatis. vt nõ liq̃scat lachrymis ↄtritiõis. Septĩo mortariola in q̃bus aromata redigebant in pulverẽ Ecce meditatiões ꝛ affectões hũilitat̃ q̃ ceteras v̄tutes hũiliãt ꝛ q̃si in pulverẽ redigũt odorifex dũ hũilis de se sentit hõ v̄tuosus. Octauo velũ de sag̃ qd̃ pniaz significat. Nono ornamẽtũ aureũ qd̃ charitas ẽ. corõe sũt p̃mia. Decio aufert argẽtũ i. fructũ locutiõis. Undecio aurũ i. meritũ obediẽtie ꝛ patie. Duodecio vasa ↄcupiscibilia i. bona opa. Tredecio thesauros abscõditos quos inuenit i. scãx meditationũ ꝛ affectionũ. Decimoqrto cortinas de q̃ttuor colorib᷒ i. q̃ttuor cardinales v̄tutes q̃tũ ad meritũ vsũ earũ aufert. His aũt bonis erat spoliat᷒ ille paup de quo dicit beat᷒ iohes in Apoc. iii. Dicis q̃ diues es ꝛc. ꝛ nescis q̃ miser es ꝛ mi̾abil̃ ꝛ nud᷒. ꝛ paup ꝛ cec᷒.

Deciosexto nõ solũ spoliat bonis gratuit᷒ sz vulnerat plaga insatiabili. nisi p miraculũ sũmi medici p̃seruet̃. Hiere. xxx. Insanabilis ẽ fractura tua: pessima plaga. Ecc. xxi. Plage peti nõ ẽ sanitas. vñ cãtat eccl̃ia. Petã mea q̃si sagitte infixe sũt ĩ me ꝛc. Hoc signat̃. Luc. x. de eo q̃ icidit in latrones. Et nota quõ spoliat̃ virtutibus. Job. xix. spoliauit me gloria mea. abstulit coronã de capite meo. Simil̃ est petõr illi militi q̃ cũ alij pugnarẽt in tyrocinio exiuit vt dormiret sub vmbra arboris. Qđ videtes septẽ heraudi ↄdixerunt sibi vt ei arma sua destes furarent̃. Un᷒ furat̃ ei calcaria ꝛ ensez. Ali᷒ loricã. Terti᷒ scutũ. Quartus equũ. Quint᷒ lanceã. Ali᷒ bracas cingulũ ꝛ camisiã. Unus galeã. Et cũ nec sic excitaret̃. vulnerãt eũ diuersimode ꝛ p̃iculosissime in diuersis locis ad mortẽ. Miser aũt fact᷒ insensibilis nec sic excitat̃. puer. xxiii. h̃ dicit̃ de ebrio dormiẽte. s. v̄berauerũt me ꝛ nõ dolui. traxerũt me ꝛ nõ sensi. Hic est hõ qui negligit ĩ hoc mũdo pugnare ↄ vitia ꝛ tentatiões. Septẽ latrões sunt septẽ capitalia vitia. Supbia furat̃ calcaria timoris mortis tpalis ꝛ eterne. ꝛ ensem timoris diuine iustitie: vulnerat eũ ĩ ocul̃ ne h̃ videat. aut timeat. ꝛ ne videat ↄditionẽ fragilitatis sue. Inuidia vulnerat in narib᷒ ne bonũ odorẽ pximi sustineat. ꝛ spoliat eũ lorica charitat̃ q̃ oĩa p̃cepta v̄tutes ꝛ opa ↄnectit. q̃si diuersos anulos. ꝛ totũ corp᷒ munit. H̃ est lorica iustitie. Ira furat̃ ei scutũ triãgulare qđ dz eẽ in sinistra aduersitat̃ cui᷒ tres anguli sũt patiẽtia: in ↄtumelijs v̄boꝝ in ablatiõe rerũ. in lesiõe corpoꝝ. H̃ vulnerat aures ne hõ possit sustinere v̄buz correctiõis: vel admonitiõis. vel p̃cepti. Pigritia furat̃ equũ corpis dũ totũ corp᷒ occupat. pedes vulnerat ne de lacu miserie aut de luto peti exeat. Auaritia furat̃ homĩ lanceã q̃a longe ferit hostẽ. s. elemosyne. de q̃ Ecc. xxix. Sup scutũ potẽtia ꝛ lanceaz ĩpugnabit inimicos p te. H̃ furat̃ ei lãceã operũ mĩe. Itẽ vulnerat manus vt eas ad pximũ misericorditer extẽdere neq̃at. Silr̃ ꝛ coz vt ĩpleri nõ valeat. Luxuria furat̃ ei bracas ↄtinẽtie: ꝛ vulnerat in libis ꝛ genitalib᷒ q̃ rapit eũ corde. Gula spoliat eũ cingulo abstinẽtie. p qđ ventrẽ ↄstringat: ꝛ galea salut̃ p quã sensus suos ab illicitis cõprimat: ꝛ caput bonis custodiat.

Decimoseptimo fac̃ hoiez desertũ ꝛ solitudinẽ. Deut. xxxii. Inuenit eũ in terra deserta in loco horroris ꝛ vaste solitudinis. ysa. i. Derelinquetur filia syon ꝛc. Joel. ii. Quasi hort᷒ voluptat̃ terra corã eo ꝛ post eũ. s. petm̃ solitudo deserti. Derelinquit̃ enĩ aĩa a dño. ꝛ gratia ei᷒ p petm̃. Est enĩ similis taxo. i. cuidã aĩali qđ vulgariter dicit̃ tayssons. H̃ aĩal vt dicitur cũ magno labore edificat sibi subt̃raneũ habitaculũ. Vulpis aũt volẽs illud lucrari ꝛ dictũ aĩal expellere. stercorizat ĩtus. aĩal aũt dedignãs morari cũ stercorib᷒ recedit ĩde. Silr̃ deus dedignat̃ habitare in corde in quo dyabolus petã stercorizauit. Luce ix. Vulpes foueas hñt ꝛ volucres celi nidos. filius aũt hoĩs nõ hz in corde peccatoris vbi caput suũ reclinet. Itẽ deus ẽ vt auis nobilis nidificãs in alta arbore asperũ nidũ hñs exterius. mollẽ ꝛ suauẽ interi᷒. Ecõuerso dyabolus est vt vpupa q̃ nidificat in stercoribus.

Decimooctauo inducit amaritudinẽ. Hiere. ii. Scito ꝛ vide q̃ malũ ꝛ amarũ est te dereliq̃sse dñm. Verũtamen nutriti in petis sunt vt pisces maris. q̃ pp̃ter nutrimẽtũ reputãt mare dulce. Itẽ aĩa peccatrix est vt p̃gnãs q̃ postq̃ȝ concepit dolorem ꝛ peperit iniquitatem amara videnť ei dulcia. ꝛ dulcia amara. ysa. v. Ponentes amarum dulce. ꝛ dulce amarũ. Glo. sup illud ps̃. O magna multitudo dulce. t. d. Hanc dulcedinem non sentiũt qui palatũ habent infectum a febre. Item similis est peccato cuidã fatuo. qui cũ audiret multum commendari in bonitate falconem dñi sui. comedit eũ. ꝛ cũ laudaren

tur ꝛ cōmendaret de bonitate. ꝛ nesciret quid actum esset de eo. rn̄dit fatuus ꝙ falsum dicebāt: qꝛ nūq̄ comederat ita amaras carnes. Sil'r hoīes credētes inuenire in peccato multā dulcedinem inueniūt ibi in fine multā amaritudinē: ideo qḋ nō h̄. dulcius suspicat. Itē dicit ꝙ quedā virgo q̄ diu omnuerat audiens a lecatoribus multū cōmēdari delectationē luxurie. voluit experiri. ꝛ experta qḋ iā qḋ esset ad tantā deuenit amaritudinē ꝙ volebat se occidere. qꝛ nō inuenerat qḋ crediderat inuenire. ꝛ qꝛ pdiderat qḋ nō poterat recuperare. Decimonono facit cordis inq̄etudinē. Augu. in li. de ꝯfes. Dn̄e fecisti nos ad te. ꝛ inq̄etū est cor nostrū donec requiescat in te. ys̄a. lvii. Cor ipu quasi mare feruēs qḋ q̄escere nō potest. Et post. Nō est pax ipis dicit dn̄s. Treñ. i. Peccatū peccauit hierl'm. ꝓpterea istabilis facta est ꝛ caduca. Inde hi sunt nubes sine aqua nebule turbinibus agitate. Itē vt nauicula in mari. Itē vt gallus sup pinnaculū. Itē pelus sup aquā. Itē vt pluma vel lanugo in via q̄ omni vēto circūferunt. Uicesimo facit ꝯie corrosionē. ii. thy. Cauteriatā habētes ꝯsciētiā suā. Augu. Dixit deus ꝛ ita est. vt pena sibi sit inordinatus animus. ys̄a. xxxiiii. Erit cubile draconū ꝛc. ꝯsciētia peccatrix. s. peccata in memoria. cū de eis vt dicit Hiero habet ꝯsciētia torquēt hoīez ꝛ corrodunt. vt genimina vipparū matrē suā. Iḋ sicut vippera filius in vtero positus lacerata perimit ꝛ corrodit. ita nos cogitatiōes nostre ītra nos nutrite. Itē potest dicere peccator cū ītrat ꝯsciētiā suā eā scrutādo qḋ dixit iulius cesar romanis tediēs de obsidiōe cuiusdā ciuitatis rebellis. Inueni att ollā plenā diris serpētib⁹. Itē similis ē peccator in ꝯsciētia tēplo pleno reptibilib⁹. de quo Ezech. viii. Cū fodisset parietē īuenit reptilia ꝛc. Itē similis ē vasi pleno exhibito petro in quo erāt quadrupedia ꝛ serpētia ꝛc. Actuū x. Itē similis ē peccator nimio q̄ qñ ītrat domū suā inq̄etat ꝛ corrodit a familia murmurāte. nec alibi peius ē ei q̄z in domo sua. Sic nec peccatori peius ē q̄z in cōsciētia ꝓpria. Itē tullius ad catilinā. Iniq̄tates tue quasi quedā īfernales furie occurrūt tibi. ys̄a. xxxiiii. Ibi occurrūt demonia ꝛc. Uicesimoprimo adducit oēm languorē ꝛ egritudinē corporalē. naturalez vt fomitis ꝛ difficultatis bene agēdi. ꝛ spiritualem. culpe actualis. Iḋ dicit dauid in ps̄. Miserere mei dn̄e qm̄ īfirmus sum extra. s. in corpe. sana me dn̄e qm̄ ꝯturbata sūt oīa ossa mea. īterius in virtute ex originali corruptiōe. Et aīa mea turbata ē valde de īteriori īfirmitate actualis culpe. Grego. Oēs īfirmi sumus. s; ille īfirmior q̄ suā nescit īfirmitatē. Magnitudo īfirmitatis peccati patet ex magnitudine medici ꝛ medicine ad hoc curandū necessarie. Bern̄. Ex magnitudine remedii. periculi mei estimo q̄ntitatē. ꝓpter hoc oportuit dei filiū sic pati. sic vulnerari. sic potionari. sic sudare sanguinez ꝛ gustare mortē. Itē ex diuersitate medicinaꝝ. ꝛ multitudine quas statuit ad peccati curā. Uicesimosecūdo ducit ad oīmodā mortē. s. tp̄alē siue corporalē. spiritualez ꝛ eternam. ꝛ hec ē pessima. ps̄. Mors peccatorꝫ pessima. fatuus est miles q̄ nō querit aliq̄d de stipēdio seruitii sui. Ro. v. Stipēdia peccati mors. fatuus ē viator qui non querit quo via ducat eū. prouer. xiiii. Est via q̄ videt homini iusta. ꝛ nouissima eius ducūt ad mortē. ps̄. Iter impioꝝ pibit. Et nota ꝙ dicit parabolice: Duo peregrini veniētes ad locū biuii. quesierūt a quodā sapiēte de via sua. Qui rn̄dit si ieritis ad sinistrā ibitis p quādā ciuitatē vbi ꝯsuetudo est ꝙ peregrini cū gaudio recipiunt. ꝛ p triduū optata eis large exhibent. s; post viliter eiciunt spoliati oīb⁹ bonis suis suspēdunt ꝛ occidunt. Si ad dexterā p triduū inuenietis viā difficilē. s; postea pulcherrimā vbi recipiemini cum gaudio. coronabimini ꝛ ditabimini. Peregrinatio vita p̄sens est. Ciuitas praua ē mūdus. vbi postq̄z p tres dies. s. diuitiaꝝ. deliciarū ꝛ honorꝫ q̄ sola lucēt mūdanis. q̄ postq̄z ibi voluptates suas cōpleuerint. ducunt hoīes rei nudi ad suspēdiū ꝛ mortē eternā. Uia difficilis est penitētialis religio. Triduū ē ꝯtritio. confessio. satisfactio. vel obediētia ꝯtinētia pauptas volūtaria. In his aūt pseuerātes coronant in celesti hierusalē. Ue illi q̄ elegit priorē viā timēdo modicam vie asperitatē. Bern̄. Uia peccati ingrediētes ꝯtaminat ꝓgredientes obstinat egredientes exterminat.

De peccato veniali. DIS. IX.

Uia peccata venialia distinguunt a mortalibus fm̄ reatū ꝯsiderandum est de vtrisq̄. Et primo de peccato veniali per comparationem ad mortale. Secundo de veniali scḋm se. Circa primū sex cōsiderāda sunt. Primo vtrū peccatū veniale ꝯuenieter diuidat ꝯtra mortale. Secūdo vtrū distinguant genere. Tertio vtruz veniale sit dispositio ad mortale. Quarto vtrū veniale peccatū possit fieri mortale. Quinto vtrum circumstantia aggrauans possit de veniali peccato facere mortale. Sexto vtruz peccatū mortale possit fieri veniale.

Ad primū. s. vtrum peccatū veniale ꝯuenienter distinguat ꝯtra mortale dicendū ꝙ aliq̄ fm̄ ꝙ ꝓprie accipiunt nō vident esse opposita q̄ si methaphorice accipiant. opposita inueniunt. sicut ridere nō opponit ei qḋ est arescere: sed fm̄ ꝙ ridere methaphorice de prato dicit ꝓpter eius floritionē ꝛ virorē. opponit ei qḋ est arescere. Sil'r si mortale accipiat put refert ad mortē corporalē. nō videtur oppositionē habere cū veniali. nec ad idē genus ptinere. Sed si mortale accipiat methaphorice fm̄ ꝙ dicit in peccatis mortale opponit ei qḋ est veniale. Cū eni peccatū sit q̄dā infirmitas aīe. vt supra habitū est. peccatū aliqḋ mortale dicit ad silitudinē morbi qui dicit mortalis ex eo ꝙ inducit defectū irreparabilē p destitutionem alicui⁹ principii. vt dictū est. pincipiū aūt spūalis vite q̄ est s; virtutē est ordo ad vltimū finē. vt dictū est. qui q̄dē si destitutus fuerit. reparari non pōt p aliqḋ principiū intrinsecū: sed solū p virtutē diuinā vt supra dictū est: qꝛ inordinatiōes eoꝝ q̄ sunt ad finē reparant ex fine. sicut error qui accidit circa ꝯclusiones p veritatē principioꝝ. Defectus igit ordinis vltimi finis non pōt per aliqḋ aliud reparari qḋ sit pncipalius. sicut nec error qui est circa pncipia. ꝛ ideo hm̄oi peccata mortalia dicunt quasi irreparabilia. pctā aūt q̄ hn̄t inordinationē circa ea que sunt ad finē. ꝯseruato ordine ad vltimū finē. reparabilia sūt ꝛ hec dicunt venialia. tūc eni peccatū h̄z venia qn̄ reatus pene tollit qui cessat cessante pctō. vt dictū ē. fm̄ h̄ g̃ mortale ꝛ veniale opponunt. sicut reparabile ꝛ irreparabile. ꝛ hoc dico p principiū interi⁹ non aūt per ꝯpationē ad vtutē diuinā que oēm morbū ꝛ corporalē ꝛ spiritualē reparare pōt. ꝛ ꝓpter hoc veniale peccatū ꝯuenieter diuidit ꝯ mortale. Hec aūt diuisio pcti nō est diuisio generis in species que equaliter pticipēt generis rōnē: sed anaoglī. qꝛ fm̄ pri⁹ ꝛ posterius cōuenit eis ratio generis. Scḋm pfectā rationē generis diffinit aug. peccatū. xxii. ꝯ faustū dicens. Peccatū est dictū: vl' factū. vl' cōcupitū ꝯ legē diuinā. q̄ quidē diffinitio solū cōuenit pctō mortali. Peccatū aūt veniale dicit peccatū fm̄ rationē impfectā ꝛ ad pctm̄ mortale: sicut accidens dicit ens in ordine ad substātiā fm̄ rōez impfectā entis nō eni est ꝯtra legē qꝛ venialiter peccās nō facit qḋ p hibet lex nec pretermittit id ad qḋ lex p preceptū obligat: sed facit pter legē: qꝛ nō obseruat modū rōnis quē lex intēdit. Ad scḋz. s. vtrū peccatū mortale ꝛ veniale differāt genere ita. s. ꝙ sit aliqḋ peccatū ex genere. ꝛ aliqḋ veniale ex genere: dicēdū ꝙ peccatū veniale a venia dicit. Pōt ergo aliqḋ peccatū dici veniale. Uno mō qꝛ est veniā ꝯsecutū. ꝛ sic dicit Ambro. ꝙ omne peccatū p pniāz fit veniale. ꝛ hoc dicit veniale ex euentu. Alio mō dicit veniale qꝛ nō h̄z in se vnde veniā nō consequat. vel totaliter vel in pte. In pte quidez sicut cū h̄z in se aliquid diminuēs culpā. vt cū fit ex infirmitate vel ignorātia. ꝛ hoc dicit veniale ex cā. In toto aūt ex eo ꝙ nō tollit ordinē ad vltimū finē. Unde nō meret penā eternā sed tp̄alē: ꝛ de h̄ veniali ad p̄sens nō intēdimus. de primis eni duob⁹ cōstat ꝙ nō habēt genus aliqḋ determinatū: Sed veniale tertio modo dictū pōt habere gen⁹ determinatū. ita ꝙ aliqḋ peccatū dicat veniale ex genere. ꝛ aliqḋ mortale ex genere. fm̄ ꝙ genus vel species act⁹ determinat ex obiecto cū eni volūtas fert in aliquid qḋ h̄z se repugnat charitati p quā hō ordinat ī vltimū finē. peccatū ex suo obiecto h̄z ꝙ sit mortale. Unde est mortale ex genere siue sit ꝯ dilectionē dei sicut blasphemia piuriū ꝛ hm̄oi. siue ꝯ dilectionē pximi. sicut homicidiū adulteriū ꝛ silia. Unde hm̄oi sunt peccata mortalia ex genere suo. Qñq̄z vō voluntas peccātis fert in id qḋ in se ꝯtinet quādā inordinationē. nō tn̄ ꝯtrariat dilectiōi dei ꝛ pximi. sicut vbū ociosum. risus supflu⁹. ꝛ alia hm̄oi. ꝛ talia sunt pctā venialia ex suo genere: sed qꝛ act⁹ morales recipiunt rationē boni ꝛ mali. non solū ex obiecto sed etiā ex aliqua dispositione agentis. vt supra habitū est cōtingit qñq̄z qḋ est peccatū veniale ex genere rōne sui obiecti qḋ fit mortale ex pte agentis. vel qꝛ in eo ꝯstituit finē vltimū: vel qꝛ ordinat ipsū ad aliquid qḋ est peccatū mortale ex genē. puta cū aliquis ordinat vbum ociosum ad adulteriū ꝯmittendū. Sil'r ꝛ ex pte agentis ꝯtingit ꝙ aliquod peccatū qḋ ex genere suo est mortale fit veniale ꝓpter hoc fm̄ ꝙ actus est impfectus. i. non deliberatus rōne que est principiū ꝓprii mali actus. sicut supra dictū ē de subitis motib⁹ infidelitatis. Ad tertiū. s. vtrū peccatū veniale disponat ad mortale. dicendū ꝙ dispositiones sunt quodāmō cā. Unde fm̄ duplicē modū cause est duplex dispositiōis modus. Est eni q̄dā cā mouēs directe ad effectū. sicut calidū calefacit. Est etiā cā indirecte mouēs remouēdo ꝓhibēs. sicut remouēs columnā dicit remouere lapidē suppositū. ꝛ fm̄ h̄ act⁹ pcti duplicat ad aliq̄d disponit. Uno q̄dē mō directe ꝛ sic dispōit ad actū similē fm̄ speciē. ꝛ h̄ mō pr̄o ꝛ p se veniale pctm̄ ex genere: nō dispōit ad mortale ex genere. tn̄ differūt specie. Sed p hunc modū peccatū veniale potest

disponere ꝑ quandā cōsequentiā ad peccatū qd̄ est mortale ex pte agentis augmētata enim dispositione vel habitu ꝑ actū peccatorū venialiū intantū pōt libido peccandi crescere.qz ille q̄ peccat finem suū cōstituit in veniali pctō nam vnicuiqz habēti habitū inquātū huiusmodi.finis est opatio sm̄ habitū ⁊ sic multotiens peccādo veniali' disponit' ad pctm̄ mortale. Alio mō act' humani' disponit ad aliqd̄ remouēdo ꝓhibēs.⁊ h̄ mō pctm̄ veniale ex genere pōt disponere ad pctm̄ mortale ex genere.q̄ enī peccat veniali' ex genere ꝑmittit aliquē ordinē ⁊ ex h̄ ꝙ cōsuescit volūtatē suā i minoribus debito ordini nō subiicere disponit' ad h̄ ꝙ etiā volūtatē suā nō subiiciat ordini vltimi finis eligēdo id qd̄ est pctm̄ mortale ex genere.Ex p̄dictis appet ꝙ valde timēda sunt ⁊ cauēda pctā venialia nec debēt q̄ſi minima putpēdi multiplici rōne. Prio q̄dē qz q̄ putpēdit ea tāq̄ minima facili' labit' i maiora sz illud Eccl.xviij. Qui spernit modica paulatim decidit Grego.Si ista pua negligimus i̇sensibili' seducti audacter maiora ꝑpetram'. Itē sic sunt aliqua venialia grauiora q̄ nō ita grauia reputam'.ita sunt aliq̄ mortalia diuino iudicio q̄ venialia iudicam'. Itē etsi qd̄libet eoꝝ in se leue cēset'.tn̄ ꝑp multitudinē innumerabilē sunt timēda.Quis.n. posset numerare venialia q̄ quotidie imo ɔtinue cōmittit.qz lz qd̄libet ꝑ se vitare possum' nō tn̄ oīa.Sz dū vnū vitare nitimur.i alia multa volētes aut nolētes incidim'.sic aliq̄s existēs i medio mari i naui vndiqz ꝑforata.dū vnū foramē obstruit.aq ꝑ alia multa subintrat.nos aūt i medio mari sum' .i.in h̄ mundo.de quo dr̄ in ps. Hoc mare magnū ⁊c. vndiqz fluctib' ⁊ pcellis expositi vndiqz ꝑforati.i.maximā ꝓnitatē habētes in oīb' sensib' nr̄is tā iterioꝛib' q̄ exterioꝛib' ad peccādū sz illd̄ Gen.vj. Sēsus ⁊ cogitatio cordis humani i malū ꝓna sunt ꝑp h̄ incessant' venialia ꝑpetram'. Id aug. Ista q̄ſi leuia noli cōtēnere. Si cōtēnis.q̄n appēdis q̄n numeras expauesce.Itē nemo dz leue reputare.qd̄ p̄ter volūtatē dei cōmittitur.vel pōt displicētiā aliquā generare. Itē nemo dz leue dicere vn̄ pōt aīa dānū incurrere valde graue.Ex venialib' aūt aīa multiplex dānū incurrit in p̄senti vita pariter ⁊ futura. In p̄senti q̄dē; t̄pus amittit'.de cuius momēto quolibet oportebit nos valde districte reddere rationē. Itē mens distrahit' a sp̄ualib'.⁊ plus vna hora euanescit.⁊ a semetipsa longius euagat'.q̄ in multo tp̄e.etiā cū multo labore ad se ⁊ ad deuotionē ꝑditā quā prius habebat recurri possit Itē charitatis feruor minuit'.ita ꝙ mens tepidus orat tremissi' opat'. Itē vigor ⁊ robur mētis debilior ⁊ paulatī efficit' sic quāto q̄s frequētius cadit in lutū.vel cespitat in via vel īpingit in lapidē tātomagis debilitat'.qz in quolibet casu cespitatione.vel impactione aliqd̄ lz modicū diminuit' de vigore.⁊ fit min' fort' sit aia ad grauiora deuitādū.vel tētationib' resistēdū.aut adūsa q̄ dura ⁊ aspera sustinēdū Itē ꝓfectus in sp̄ualib' impedit'.qz quanto q̄s minus gratus ⁊ deuotus est deo.⁊ nō vult pro eo facere nisi qd̄ ex salutis vel voti necessitate tenet'.tāto minus meret' sibi dari gratiā vel augeri q̄ possit ꝓficere vel merita cumulare. Itē modicus puluis cadens in cibū vel musca insidens reddit eū abominabilē.sic ⁊ venialia sacrificiū nostrū minus gratū efficiūt puritatis actori. Itē modicus puluis multū obnubilat oculū corpis.sic ⁊ venialia oculū mētis. In futuro vero multū dāmnificat' aīa qz pro eis pena sensus ⁊ pena dāni puni'.cui' vtriusqz grauitatē nullus hō in vita p̄senti sciret aut posset veraciter estimare. De hoc require supra de purgatorio. Ad quartū.s.vtrū pctm̄ veniale possit fieri mortale.dicendū ꝙ pctm̄ veniale fieri mortale.tripliciter pōt intelligi. Uno mō sic ꝙ idē actus numero p̄mo sit pctm̄ veniale.⁊ postea mortale. Et hoc nō pōt esse.qz p̄ncipaliter pctm̄ cōsistit in actu voluntatis sicut ⁊ quilibet actus moralis.vnde nō dicit' vnus actus moraliter si voluntas mutet' q̄uis etiā actio sm̄ naturā sit cōtinua. Si aūt voluntas nō mutet'.nō pōt esse ꝙ de veniali fiat mortale Alio mō pōt intelligi vt illud qd̄ est veniale ex genere.fiat mortale.⁊ hoc q̄dē possibile est inquātū cōstituit' in eo finis.vel inquātū fert' ad mortale peccatū sicut ad finē vt dictū est. Tertio mō pōt intelligi ita ꝙ multa venialia peccata cōstituāt vnū pctm̄ mortale.qd̄ si sic intelligat' ꝙ ex multis peccatis venialib' integraliter ɔstituat' vnū pctm̄ mortale.falsum est nō enim oīa peccata venialia de mūdo possunt h̄re tantū de reatu quātū vnū pctm̄ mortale. Quod patet ⁊ ex parte durationis.qz pctm̄ mortale habet reatū pene eterne.pctm̄ āt veniale reatū pene tēporalis.vt dictū est Patet etiā ex parte pene dāni qz pctm̄ mortale meret' carētiā visionis diuine.cui nulla alia pena cōparari pōt.vt Cris.dicit. Patet etiā ex pte pene sensus q̄tū ad vermē cōscientie.lz forte q̄tū ad penā ignis nō sint improportionales pene. Si vero intelligat' ꝙ multa peccata venialia faciūt vnū peccatum mortale dispositiue.sic verum est.sicut supra ostensum est sm̄

duos modos dispositionis q̄b' pctm̄ veniale disponit ad mortale.

Ad quintū.s.vtrū circūstātia aggrauās possit facē de pctō veniali mortale Dicēdū ꝙ circūstantia inq̄ntū hmōi ē accns act' moral: ɔtingit nī circūstatiā accipi vt differētiā specificās actus moral.⁊ tūc amittit rōnē circūstatie:⁊ ɔstituit speciē moral actus.h̄ āt ɔtingit in pctīs q̄n circūstātia addit deformitatē alteri' generi sic cū aliq̄s accedit ad non suā est actus deformis deformitate opposita castitati.sed si accedit ad nō suā q̄ est alteri' vxor.addit' deformitas opposita iustitie.Cōtra quā ē vt aliq̄s vsurpet rem alienā.⁊ sm̄ h̄ hmōi circūstantia ɔstituit nouā speciē pcti q dicit' adulteriū.Impossibile est aūt ꝙ circūstātia de pctō veniali faciat mortale.nisi afferat deformitatē alteri' generi.Dictū est enī ꝙ pctm̄ veniale hz deformitatē ꝑ h̄ ꝙ importat deordinationē circa ea q̄ sunt ad finem. Pctm̄ aūt mortale hz deformitatē ꝑ h̄ ꝙ importat deordinationē q̄ndā respectu vltimi finis.Un̄ manifestū est ꝙ circūstātia nō pōt de pctō veniali facē mortale manēs circūstātia:sz solū tūc q̄n transfert in aliā speciē.⁊ fit quodāmō differētia specifica moral' actus. Un̄ cū dicit Aug.in ser.de purgatorio.ꝙ si diu teneat' iracūdia et ebrietas si sit assidua trāseunt in numerū pctōꝝ mortaliū diuturnitas ire nō est circūstātia trahēs in aliā speciē. Silr neqz frequētia vel assiduitas.nisi forte ꝑ accñs ex aliquo supueniēte.nō enī aliq̄d acq̄rit nouā speciē ex h̄ ꝙ multiplicat' vel ꝓtelat'.nisi forte in actu ꝓtelato vel multiplicato supueniat aliq̄d qd̄ variet speciē puta inobediētia vel ɔtēpt' vel aliq̄d hmōi.Dicēdū est q̄ ꝙ cū ira sit mot' animi ad nocēdū ꝓprio.si sit tale nocumentū in qd̄ tēdit motus ire qd̄ ex genē suo sit mortale.sic homicidiū vel furtū. tal' ira ex genere suo est pctm̄ mortale.Sz ꝙ sit pctm̄ veniale hz ex imperfectiōe actus inq̄ntū est subit' mot' sensualitat' Si vo sit diuturna redit ad naturā sui gener' ꝑ ɔsensū rōnis.Si vō nocumētū in qd̄ tēdit mot' ire est veniale ex suo genē.puta cū aliq̄s in h̄ irascit' ɔtra aliquē ꝙ vult ei dicē aliqd̄ vbū leue ⁊ iocosum qd̄ modicū ip̄m ɔtristet:nō ē pctm̄ mortale q̄ntūcūqz sit diuturna.nisi forte ꝑ accidēs.puta si ex h̄ grane scādalū oriat'.vel ꝓpter aliqd̄ hmōi.De ebrietate vo dicēdū est ꝙ sm̄ suā rōnē hz ꝙ sit mortale ꝙ enī hō absqz necessitate reddat se impotētē ad vtēdū rōne:ꝑ quā hō in deū ordinet':⁊ multa pctā occurrētia vitat:ex sola voluptate vini:expsse ɔtrariat' virtuti. Sz ꝙ sit peccatū veniale ɔtingit propter ignorantiā quandā vel infirmitatē.puta cū hō nescit virtutē vini.aut ꝓpriā debilitatē: vnde non putat se inebriari.tunc enī non imputat' ei ebrietas ad pctm̄ sz solū superabundantia potus.sed q̄n frequēter inebriat' nō potest ꝑ hāc ignorātiā excusari quin videat' volūtas ei' eligē magis pati ebrietatē q̄ abstinē a vino superfluo.vn̄ redit pctm̄ ad suā naturā. Sicut cū dicit magister sententiaꝝ.xxiiij.di.secūdi libri ꝙ si delectatio sit morosa ē pctm̄ mortale.Si āt nō sit morosa:veniale.delectatio morosa nō dicit' eē pctm̄ mortale neqz in his q̄ ex genē suo sūt mortalia pctā.in quib' si delectatio nō morosa sit pctm̄ veniale est ex imperfectiōe actus:sicut ⁊ de ira dictū est.Dicit enī ira diuturna delectatio morosa propter approbationē rōnis deliberātis. Ad sextū.s.vtrū pctm̄ mortale possit fieri veniale.Dicendū ꝙ mortale ⁊ veniale differūt sm̄ perfectū ⁊ imperfectū in genē pcti.vt dictū est. Imperfectū autē ꝑ aliquā additionē pōt ad pfectionē peruenire:vnde et veniale ꝑ hoc ꝙ addit' ei deformitas ptinens ad gen' pcti mortal' efficit' mortale.sic cū q̄s dicit vbū ociosum vt fornicet'.Sed id qd̄ est pfectū non pōt fieri imperfectū ꝑ additionē.⁊ ideo pctm̄ mortale nō pōt fieri veniale ꝑ h̄ ꝙ addit' ei aliq deformitas ptinēs ad gen' pcti venial'. Nō enī diminuit' pctm̄ ei' q̄ fornicat' vt dicat verbū ociosum:sz magis aggrauat' ꝓpter deformitatē adiunctā. Pōt tn̄ id qd̄ est ex genē mortale esse veniale ꝓpter imperfectionē actus: qz nō pfecte ptingit ad rōnē actus mortal' cū non sit deliberat' sed subitus:vt ex dictis patet.⁊ hoc fit ꝑ subtractionē quādā.s.deliberate rationis.Et qz a rōne deliberata habet speciē mortalis actus: unde est ꝙ ꝑ talem subtractionē soluit' species.

De peccato veniali sm̄ se. DIS. .XXI.

Einde ɔsiderandū est de pctō veniali sm̄ se.Et circa h̄ q̄runt' sex. Primo vtrū pctm̄ veniale causet maculā in aīa.Secundo de diffinitiōe pcti venialis put figurat' ꝑ lignū.fenū:⁊ stipulā j Corin.iij. Tertio vtrū hō in statu innocētie potuerit peccare veniali'. Quarto vtrū angelus bonus vel malus possit peccare venialiter.Quinto vtrū p̄mi motus infideliū sint pctā venialia.Sexto vtrum pctm̄ veniale possit esse in aliquo simul cū solo pctō mortali.

Ad primū.s.vtrū pctm̄ veniale causet maculā in aīa.Dicēdū ꝙ sicut ex dict' patet:macula importat detrimentū nitoris ex aliquo contactu.sicut in corporalibus patet:ex quib' per similitudinē nos

men macule ad animā transferť. Sicut autē in corpore est duplex nitor. Unus qdē ex intrinseca dispositione mēbroꝝ ꝛ coloris. Aliꝰ ex interiori claritate supueniēte. ita etiā ī aīa ē duplex nitor. Unus qdē habitualis qsi intrinsecus. Alius aūt actualis qsi exterior fulgor. Peccatū aūt veniale īpedit qdē nitorē actualē. nō tū habitualem qꝛ nō excludit nec diminuit habitū charitatis ꝛ aliaꝝ v̄tutū ꝫ solū īpedit eaꝝ actū. macula aūt īportat aliqd manens in re maculata. Unde magis vr̄ ptinere ad detrimentū habitualis nitoris q̄ actualis. Unde ꝓprie loquēdo petm̄ veniale non causat maculā in aīa. ꝛ si alicubi dicať maculā inducere. h̄ est fm̄ qd inquātū īpedit nitorē q̄ ex actibꝰ v̄tutū. Unde illud v̄bū aug. lib. de pniā qꝙ petā venialia decorē internū extermināt. ita vt a sponsi celestis amplexibꝰ nos sepent. intelligendū est in eo casu in quo multa venialia dispositiue inducūt ad mortale. aliť enī nō separent nos a sponsi celestis amplexibꝰ. Ad scdm̄. s. vtrū petā venialia cōueniēter p lignū ꝛ fenū ꝛ stipulā designenť. dicēdū qꝙ qdā intellexerūt fundamētū esse fidē informē supra quā aliq edificāt bona opa q̄ significanť p auꝝ argētū ꝛ lapides p̄ciosos. qdā v̄o petā etiā mortalia q̄ signanť secūdū eos p lignū. fenū. ꝛ stipulā. Sed hāc expositionē īprobat augu. li. de fide ꝛ operibꝰ qꝛ vt apl's dicit ad Gal. v. q̄ opa carnis facit regnū dei nō cōsequeť qꝺ est saluū fieri. Apl's aūt dicit qꝙ ille q̄ edificat lignū fenū ꝛ stipulā saluus erit sic tū qsi p ignē. Unde nō pōt intelligi qꝙ p lignū. fenū. ꝛ stipulā petā mortalia designenť. Dicunt v̄o qdā qꝙ p lignū. fenū ꝛ stipulā signanť opa bona q̄ supedificanť qdē spirituali edificio. sed tū cōmiscēt se eis petā venialia. sic cū aliqs h̄ꝫ curā rei familiaris qꝺ bonū est ↄmiscet se supfluus amor vł vxoris vel filioꝝ vel possessionū sub deo cū ita fm̄ qꝙ pro his nihil hō vellet facere ↄ aīam suam. Sed hoc iteꝝ nō vr̄ cōueniēter dici. Manifestū est enim qꝙ oīa bona referunť ad charitatē dei ꝛ pximi. Unde ptinent ad auꝝ. argētū ꝛ lapides p̄ciosos nō ergo ad lignū fenū ꝛ stipulā. ꝛ ideo dicendū est qꝙ ipsa peccata venialia q̄ admiscent se ꝓcurātibus terrena signanť p lignū. fenū ꝛ stipulā. Sicut enim huiusmodi cōgreganť in domo. ꝛ nō ptinēt ad substātiā edificii. ꝛ possunt cōburi edificio remanēte. ita etiā venialia petā multiplicanť in hoīe. manēte spūali edificio. ꝛ pro istis patiť ignē. vel tpalis tribulationis in hac vita. vel in purgatorio post hanc vitā. ꝛ tū salutē cōsequeť eternā. Nec dicunť venialia edificari sup spūali fundamento qsi directe supra ipsum posita. sed qꝛ ponunť iuxta ipsū sicut accipiť ibi. Sup flumina babilonis .i. iuxta qꝛ petā venialia nō destruūt spūale edificiū vt dctm̄ est. Nec dr̄ de quocūqꝫ edificante lignū fenū ꝛ stipulā. qꝙ saluus fit qsi p ignē sed solū de eo q̄ edificat supra fundamētū. qꝺ qdē nō est fides īformis vt qdā estimabāt. sed fides īformata charitate. fm̄ illud Eph. iii. In charitate radicati ꝛ fundati. Ille ergo q̄ decedit cū mortali ꝛ venialibꝰ h̄ꝫ quidē lignū. fenū ꝛ stipulā. sed nō sup edificata supra fundamētū spirituale. ꝛ ideo nō erit saluus sic qsi p ignē. Illi v̄o q̄ sunt abstracti a cura tpaliū reꝝ. ꝛ si aliqn̄ venialiť peccent. tū leuia petā venialia cōmittūt. ꝛ frequētissime p feruorē charitatis purganť. Un̄ tales nō supedificāt venialia qꝛ in eis modicū manēt sed petā venialia ipsoꝝ q̄ circa terrena occupanť diutius manent. qꝛ nō ita frequenter recurrere possunt ad huiusmodi peccata delenda p feruorē charitatis. Ad tertiū. s. vtrū hō ī statu innocētie potuit peccare venialiť. dicēdū qꝙ cōiter ponitť qꝙ hō in statu innocētie nō potuit venialiť peccare. h̄ aūt nō ē ītelligēdū sic qsi id qꝺ nobis ē veniale si ipse cōmitteret eēt sibi mortale pp altitudinē sui status. dignitas .n. psone ē qdā circūstātia aggrauās petm̄. nō tū trāsferť in aliā speciē nisi forte supueniēte deformitate inobediētie. vel voti. vł alicuiꝰ huiusmodi. qꝺ ī ꝓposito dici nō pōt. Un̄ id qꝺ de se ē veniale nō potuit trāsferri ī mortale pp dignitatē p̄mi status. Sic ergo ītelligēdū ē qꝙ nō potuit peccare venialiť. qꝛ nō potuit eē qꝙ cōmitteret aliqd qꝺ de se est veniale anq̄ꝫ integritatē p̄mi status amitteret peccando mortaliť. Cuiꝰ rō ē. qꝛ petm̄ veniale in nobis ↄtingit. vel pp īꝑfectionē actus. sic subiti motus in genere peccatoꝝ mortaliū. vel pp inordinationē existēte circa ea q̄ sunt ad finē. suato ordine debito ad finē. Utrūqꝫ aūt hoꝝ ↄtingit pp quēdā defectū ordinis. ex eo qꝙ inferius nō cōtineť firmiť sub supiori. Qꝙ enim in nobis īsurgat subitus motus sensualitatis. ex h̄ ↄtingit qꝙ sensualitas nō est oīno subdita rationi. qꝙ vero insurgat subitus motus in rōne ipsa. ꝓuenit in nobis ex h̄ qꝙ ipsa executio actus rōnis nō subdiť deliberationi q̄ est ex altiori bono. vt supra dctm̄ ē. Qꝙ v̄o humanꝰ animus inordineť circa ea q̄ sunt ad finē seruato debito ordine ad finē. ꝓuenit ex eo qꝙ ea q̄ sunt ad finē nō ordinanť infallibiliť sub fine q̄ tenet summū locū qsi p̄ncipiū ī appetibilibus vt dictuꝫ est. In statu autē innocētie erat infallibilis ordinis firmitas: vt semp inferius ↄtineret sub supiori quādiu summū hoīs ↄtineret sub deo vt etiā Aug. dicit xiiii. de ci. dei. Et ideo oportebat qꝙ inordinatio in hoīe nō eēt nisi inciperet ab h̄ qꝙ summū hoīs nō subdereť deo qꝺ fit p petm̄ mortale. Ex quo pꝫ qꝙ hō in statu innocētie nō potuit peccare venialiť anteq̄ꝫ peccaret mortaliť. Ad q̄rtū. s. vtrū angelus bonus vel malus potuit peccare venialiť. Dicendū qꝙ intellectꝰ angeli nō est discursiuꝰ. vt s. ꝓcedat a p̄ncipiis ad ↄclusiōes: seorsū vtrūqꝫ intelligēs. sic in nobis ↄtingit. Un̄ oportet qꝙ q̄ncūqꝫ ↄsiderat ↄclusiones cōsideret eas ꝓut sunt in p̄ncipiis. In appetibilibꝰ aūt sicut multotiēs dictū est fines sunt sic p̄ncipia ea v̄o q̄ sunt ad finē sunt sic ↄclusiones. vn̄ mens angeli nō ferť in ea q̄ sunt ad finē nisi fm̄ qꝙ ↄstāt sub ordine finis. ꝓpter h̄ ex nā sua habēt qꝙ nō possit ī eis esse deordinatio circa ea q̄ sunt ad finē nisi sił fit deordinatio circa finē ipm̄ qꝺ est p petm̄ mortale. Sꝫ angeli boni non mouenť in ea q̄ sunt ad finē nisi in ordine ad finē debitū q̄ est deus. ꝛ ꝓpter hoc oēs eoꝝ actus sunt actus charitatis ꝛ sic in eis nō pōt eē petm̄ veniale. Angeli v̄o mali in nihil mouēť nisi in ordine ad finē peccati ipsoꝝ. ꝛ ideo in oībꝰ peccāt mortaliter q̄cūqꝫ ꝓpria volūtate agūt. Secus aūt est de appetitu nālis boni q̄ est in eis: vt supra dictū ē.

Ad quintū. s. vtrū p̄mi motꝰ in infidelibꝰ sint petā mortalia. Dicēdū qꝙ irrōnabiliť dicit qꝙ p̄mi motꝰ infideliū sint in eis petā mortalia. si eis nō ↄsentiať. Et h̄ pꝫ dupliciť. Primo qdē qꝛ ipa sensualitas nō pōt eē subiectū peti mortał. vt supra habitū est. Est aūt eadē nā sensualitatis in infidelibꝰ ꝛ fidelibꝰ. Un̄ nō pōt esse qꝙ solus motus sensualitatis in infidelibꝰ sit petm̄ mortale. Alio mō ex statu ipsiꝰ peccātis. Nunq̄ꝫ enī dignitas psone diminuit petm̄ ꝫ magis auget vt ex supradictis pꝫ. Un̄ nec petm̄ est maiꝰ in fideli q̄ꝫ in infideli sed multo maiꝰ. Nā ꝛ infideliū petā magis merenť veniā ꝓpter ignorantiā. fm̄ illud .i. Timo .i. Misericordiā cōsecutꝰ sum quia ignorās feci in incredulitate mea. Et petā fideliū aggrauanť ꝓpter grē sacra. fm̄ illud Hebre. x. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia q̄ sanguinē testamēti quo sāficatꝰ est pollutū duxerit. Un̄ cū dicat Ansel. in li. de grā ꝛ libero arbitrio: qꝙ qui nō sunt in christo ihesu sentiētes carnē sequunť damnationē. ꝛ si nō fm̄ carnē ambulāt debet intelligi de damnatiōe debita petō originali. q̄ auferť p gratiā ihesu christi in baptismo q̄uis maneat ↄcupiscētie fomes. Un̄ h̄ qꝺ fideles ↄcupiscūt nō ē in eis signū damnationis originał peti. sic est in infidelibꝰ. Et h̄ etiā mō loquiť Apl's Ro. viii. Nihil damnatiōis est his q̄ sunt in christo ihesu q̄ nō fm̄ carnē ambulant. loquēs ibi de ↄcupiscētia sensualitatis. p h̄ enī insinuat qꝙ ↄcupiscē. nō est damnabile his q̄ nō fm̄ carnē ambulāt cōsentiendo. s. cōcupiscētie: qꝛ sunt in christo ihesu. qꝛ videlicet hmōi damnatio debita originali petō ablata est p gratiā ihesu christi in fidelibꝰ. nō aūt in infidelibꝰ. Ad sextū. s. vtrū petm̄ veniale possit eē in aliquo cū solo originali. Dicēdū qꝙ impossibile est qꝙ petm̄ veniale sit in aliq cū originali petō absq̄ꝫ mortali. Cuiꝰ rō est. qꝛ anteqū ad annos discretiōis ꝓueniat defectꝰ etatis ꝓhibēs vsū rōnis excusat eū a petō mortali. Un̄ multo magis excusat eum a petō veniali si cōmittat aliqd qꝺ fit ex genere suo tale. Cū v̄o vsum rōnis habē cepit nō oīno excusať a culpa veniał ꝛ mortał peti. sed p̄mū qꝺ tūc homini cogitādū occurrit: est deliberare de seipo. ꝛ si quidē seipm̄ ordinauerit ad debitū finē p gratiā ↄsequeť remissionē originalis peccati. Si v̄o nō ordinet seipsum ad debitū finē fm̄ qꝙ in illa etate est capax discretionis peccabit mortaliter nō faciēs qꝺ in se est. ꝛ extūc nō erit petm̄ veniale sine mortali: nisi postq̄ꝫ totū fuerit sibi per gratiam remissum.

Libri tertij Pars tertia incipit.

De superbia. DIS. I.

Ost cōsideratio

nē p̄chabitā de peccatis in generali. Consequēter considerandū est de peccatis in speciali. Et qꝛ a septē capitalibus vitiis oīa alia vitia vł petā trahūt originē. ꝛ reducunť ad ea. iō cōgruus erit ordo de septem vitiis ↄsiderare p ordinem. et sub quolibet eoꝝ tractare de singulis petis specialibꝰ. q̄ sub illo capitali vitio ↄtinenť. In p̄mis autē agēdū est de superbia: de qua dicit Eccl. x. Initiū oīs peccati superbia. Hec est regina oīū vitiorū. sicut dicit Greg. xxxi. moral. ca. xxxi. Est aūt supbia inordinatꝰ appetitꝰ proprie excellentie. Nā superbus appetit excellentiā vltra debitā rationē. Un̄ supbus dictus est qꝛ sup vult videri q̄ꝫ est. Sic

dicit Isi. lib. Eth. ⁊ supbire dicit q̄si supire. Ideo dicit Aug. xiiii. de ci.
dei q supbia est puerse celsitudinis appetit⁹. Ab huiusmodi appe
titu debēt nos retrahere. Vilitas humane cōditionis. Fragilitas
nr̄e corruptiōis. Innumera petā q cōmittim⁹. Et dāna p maxima
q incurrim⁹. Primo q̄dē dʒ nos retrahere vilitas humane cōdi
tionis. Si ɔsideret hō māʒ pme formatiōis q: pm⁹ hō format⁹ est
nō solū de terra q inferior obscurior ⁊ vilior est aliis elemētis. ſʒ de
limo terre. Gen̄. ij. Formauit de⁹ hoiem de limo terre. Job. x. Me
mēto q̄so q sicut lutū feceris me ⁊c. Et. xxx. Cōpat⁹ sum luto. assimi
lat⁹ sū fauille ⁊ cineri expiet. Ulteri⁹ si ɔsidēt māʒ pprie ɔceptōis q
multo vilior est q: de semine imūdo. Job. xiiij. Quis pōt face mun
dū de imūdo ɔceptū semine. Uere imūdū. fetidū. ⁊ īfectū est semē
ɔceptōis hūane. ex cui⁹ cōtactu aīa q creat⁹ mūda ⁊ pulcra. ſbit fe
ditatē turpitudinē. ⁊ ferorē originalis peti. ⁊ ex ɔiunctiōe sui cū le
prosa carne ſbit leprā iniqtat. Sicē eni ex vase corrupto liquor īfu
sus corrūpit. ⁊ pollutū tāgēs ipso ɔtactu polluit. sic ex ɔtactu pol
luti seminis aīa maculat. ⁊ adeo rea efficit vt gloriosa dei visione
careat ppetuo. nisi p sancte regeneratiōis lauacrū. Ulteri⁹ si ɔsideret
quo cibo nutrit i vtero. videbit q vilissimo. s. sanguine mēstrua li.
de quo dicit phi. q: ex ei⁹ ɔtactu fruges nō germināt. arescūt arbu
sta. moriunt herbe. amittūt arbores fruct⁹. ⁊ aīalia fet⁹ suos. Si ca
nes ex eo comederint. i rabiē ɔuertunt. Tandē si ɔsideret q ⁊ qua
sint q de corpe exeūt puta q̄d p os. q̄d p nares ceterosq meat⁹ cor
poris vili⁹ ſter qlinū nūq vidisti. Herbe q̄ppe ⁊ arbores ex se pdu
cūt frondes flores ⁊ fruct⁹. ⁊ tu de te lēdes pediculos ⁊ lumbricos
emittis. Ille de se effundūt vinū oleū ⁊ balsamū. ⁊ tu de te sputū ⁊
vrinā ⁊ sterc⁹. Ille de se spirāt suauitatē odoris. ⁊ tu de te abomi
natiōnē fetoris. Hec oīa pbēt homini necessitatē humilitat. ⁊ pr
sus excludūt occasionē supbie. Uñ bñ ait q̄dā. Cū sex cū limus cū
res vilissima sim⁹. Uñ supbim⁹ in terraʒ terra redim⁹. Uñ Bern̄.
ait. De sordib⁹ generamur. in tenebris ɔfouemur. mr̄es nr̄as graui
das oneram⁹. i ptu doloab⁹ āgustiam⁹. ⁊ ad modū vippe i exitu la
ceram⁹. Quid ē hō nisi sperma fetidū vas stercop. cib⁹ vmiū. Se
cūdo supbiā dissuadet fragilitas nr̄e corruptiōis. De q multa inue
nies supra de morte. Et in passione sācte cecilie. Quid supbis o hō
cuius vitā humores distēperāt. dolores atteriuāt. ardores exiccāt
aere morbidāt. esce inflant. ieiunia macerāt. ioci dissoluūt. tristicie
cōsumūt. solicitudo coartat. securitas hebetat. diuitie iactāt. paup
tas deiicit. iuuētus extollit. senectus incuruat. infirmitas frāgit. lā
guor atterit. ⁊ post oīa mors furibūda succedit. ɔ vniuersis gaudiis
finē iponit. vt cū eē desierint. nō fuisse putent. Bern̄. Inē oīa aīan
tia paupime nascit hō. sʒ nō paupior nascit q̄ viuit. detrahe coriū
aīalib. lanas ouiū. limū terre ⁊ reddant singula singulis. q̄d habes
o hō vñ iste fastus. ista supbia. cui⁹ criminosa natiuitas. cui⁹ natiui
tatē demolit penalitas. cui⁹ penalitatē cōcludit mortis necessitas.
cui eē est momētū. vita naufragiū. mūdus exiliū. vita spōdet mor
tis distātiā. mors instat aut minat p̄sentiā. Ecci. x. Ois potētatus
breuis vita. hodie rex est ⁊ cras morief. Et ibidē. Quid supbis ter
ra ⁊ cinis. Ideo i capite ieiunij ecclesia intēdēs hoīes reuocare a su
pbia ⁊ ɔuocare ad humilitatē. sup capita iponit cinerē vt ad mor
tis memoriā humilient. cogitātes q: cinis sunt. ⁊ in cinerē reuertē
tur. Legit de Xerse rege psap ⁊ medoꝝ. cū esset supbissim⁹ ⁊ potē
tissim⁹ ⁊ ditissim⁹. ⁊ iret ɔ grecos cū mille milib⁹ armatoꝝ. ⁊ mille
⁊ cc. nauiculis rostratis. ⁊ trib⁹ milib⁹ onerarijs videns sū se tam
īmēsuʒ exercitū cogitauit de morte. ⁊ ad q̄d deuenire vsq ad. c.
annos tot⁹ ille exercitus. tūc corā oīb⁹ fert doluisse. Regē me vocāt
hoīes tā fortis ⁊ tā grādis exercit⁹ ego aūt me fateor regē pulueris
⁊ cineris. Sic abraā Gen̄. xviij. Loquar ad dn̄ʒ meū cū sim puluis
⁊ cinis. Aug. Memēto q puluis es ⁊ cinis. ⁊ nisi te humilies. quā
to magnus es pdis oīno qd es. Nunqd tu pmo angelo sublimior.
nūqd tu eo i terra q̄ ille in celo splēdidior. qd si ille de tāta felicita
te ad tātā miseriā cecidit p supbiā. quomodo tu de tāta miseria cū
supbia ascēdere poteris ad tātā glorie excellētiā. Itē supbus est vt
pauo q cū extollit de cauda faciēs rotā circūspiciens plumas sua
rū rotūditatē videns pedes. i. finē suū cōsiderans. supbiā deponit
⁊ caudā demittit. Itē ad idē facit pprie infirmitatis cōsideratio q
tāta est q a pulicib⁹ ⁊ muscis ⁊ aliquādo etiā minoribus animali
bus ledimur. Aug. Dixit hō cōuiciū ⁊ intumuisti. defende te a puli
cibus si potes ⁊ dormi. Greg. Potuisset dn̄s supbū populū pharao
nis domuisse vrsis ⁊ leonib⁹. sed ranas īmisit eis. muscas ⁊ cyni
phes vt minutis ⁊ vilib⁹ aīalib⁹ humana supbia ɔfunderet. Sicut
legit i cronicis peib⁹ christianoꝝ ⁊ marie iacobi epi fugatus ē exer
citus sabor supbi regis psarū q obsederat migdonū ciuitateʒ. sur
gente nebula de flumine īmittēte in exercitū diuersa genera acutis
simarū muscarū intrātiū in aures ⁊ promuscidas ⁊ oculos elephā
toꝝ ⁊ equoꝝ ⁊ iumētoꝝ ⁊ hominū que eos ad fugā ⁊ q̄si ad insa
niam compellebāt vt ipsi gētiles fateren̄t deū christianoꝝ potētis
simū. Sic antiochus infirmitatē grauē sentiens cepit ad agnitionē
sui de supbia sua venire. vt legit. ij. Mach. ix. Silr de alio antio
cho. ij. Mach. v. qui pre supbia existimabat ⁊c. Ad idem etiā facit
ɔsideratio infirmitatis aliene. sicut de iosaphat ⁊ barlaam dicitur:
q cū iosaphat videret cecū leprosum ⁊ decrepitū senē: ⁊ audiēs q
humana miseria poterat ad hoc deuenire. ingemuit intra se humi
liatus. Item dicit q Odo epūs parisien. cū comederet despicabilio
res paupes faciebat ante se poni. alios hinc ⁊ alios inde. Hoc idē
faciebat beatissim⁹ ludouic⁹. Ad idem etiā valent exēpla. Et maxi
me cōtra supbiā valet exēplū humilitatis christi. Bern̄. Intollera
bilis impudētie est vt vbi se exinaniuit maiestas inflet vermicu
lus ⁊ intumescat. exinaniuit se vsq ad exēplū extreme depaupera
tionis subiectionis. deiectionis extra vrbē in caluariā. reiectionis
cū dicit nō hunc sed barrabā. actionis lauādo pedes maxime pdi
toris. ⁊ vsq ad exēplū nouissime passiōis ⁊ mortis. s. cruc. Phil. ij.
Humiliauit semetipm. Glo. Ecce habem⁹ humilitatis exēplū sup
bie medicamentū. Quid ergo intumescis hō pellis morticina q̄d
inflaris. Tertio supbiā dissuadēt petā q cōmittim⁹. Supbia eni
ex sua natiuitate eleuat cor ⁊ extollit. sic dicit Job. xi. Uir vani⁹ in
supbiā erigit. Et. xv. Cūctis dieb⁹ vite sue impi⁹ supbit. Sʒ cōside
ratio petoꝝ humiliat: ⁊ q̄si quoddam pōdus grauissimū deprimit.
Psal. Iniqtates mee supgresse sunt caput meū: ⁊ sicut onus graue
grauate sunt sup me ⁊c. Cū q̄dā puella trāsiret aquā: ⁊ vētus vehe
mens flaret: timēs ne per eū in aquā deiiceret ⁊ submergeret: lapi
dē grossum supposuit humero suo: q suo pōdere ɔ vētū eā retinēt.
Qd videns senex q̄dā: ⁊ audiēs cām ab ea stupuit clamās: mō vene
runt tpa q pueri docēt senes. Sic nos ɔ vētū supbie hēm⁹ magnū
repressiuū pōdera petoꝝ nr̄oꝝ. Itē ad h facit ɔsideratio status nos
tri loci ⁊ tpis in quo sumus: sicut infra declarabit. s. de mūdo. Ad
idem multū valet ɔsideratio mortis. supra de morte. Item ɔsidera
tio extremi iudicij. supra de iudicio. Quarto peccatū supbie dis
suadent multa dampna q incurrim⁹. Supbia nāq reddit hominē
multipliciter criminosum. q: initiū ois peti supbia. Ecci. x. Bern̄.
Initiū ois peti supbia. ⁊ causa totius perditionis. Tu aūt q salutē
opari desideras aduersus hāc caput tuū sup cornu crucis habē me
mēto: vt nō extollaris psperis nec deprimaris aduersis. Tobi. iiij.
Supbiā in tuo sensu ⁊ in tuo aīo nunq dn̄ari pmittas. ab ipa eni
initiū sumpsit ois pditio qd pʒ in petō luciferi ⁊ ade. Supbia fm
Grego. est regina oīuʒ vitioꝝ. ideo oīa vitia cōcomitant eā sicut re
ginā suam. Diabolus aūt rex est sup oēs filios supbie Job. xli. Est
etiā mater oīuʒ vitioꝝ vñ ex ipsa sicut ex mr̄e venenata ois venena
ta vitioꝝ soboles generat. Secūdo supbia facit hominē detestabi
liter odiosum tā deo. s. q̄ hoib⁹. Ecci. x. Odibil est corā deo ⁊ corā
hoib⁹ supbia. Deo quidē q: deū sub pedib⁹ suis q̄si deprimē ⁊ cō
culcare conat: dū volūtatē suā nō vult subiicē: sʒ diuine preponere
volūtati. Itē supbia merito deū offēdit q: magnitudinē ei⁹ ɔtēnit.
Immo omne petm̄ p supbiā deū offendit q: ois peccās dn̄ʒ peccat
supbiēdo ɔtēnit. Aug. Supbia laxat habenas ɔtēptui. non equat
paritatē suā diuine volūtati. nō attēdit q̄d pscīt sʒ q̄d velit. Bern̄.
Quotiēs hoib⁹ preesse cupio: deū meū preire ɔtēdo. De ipso nāq
scriptū est: Erat subdit⁹ illis. Quis quib⁹. Deus hoib⁹. Immo in h
ɔtra omne ius vult eē seruus maior dn̄o suo qui hic voluit hoib⁹
preesse. ij. Paral. xxx. de ezechia dicit: Iuxta beneficia q acceperat
nō retribuit dn̄o q: eleuatū est cor ei⁹. ⁊ facta est ɔtra eū ira dn̄i ⁊c.
Itē notādū q nō solū supbia est prima ⁊ pcipua in ɔtēptu ⁊ offen
sa dei in perpetratiōe oīuʒ vitioꝝ imo ipsa est pma oīuʒ vitioꝝ ori
gine celestiū in q maxima dei offensa ⁊ implacabil apparet: q tā no
bilē: ⁊ tā sublimē: ⁊ tā pulchrā: tā pstabilē ⁊ honorabilē creaturaʒ
ppter solā supbiā cogitatiōis q dicebat in corde suo Isa. xiiij. In
celū ɔscēdā ⁊c. De tanta nobilitate pcipitauit ad tantā vilitatē: de
tāta pulchritudine ad tantā turpitudinē: de tāta altitudine ad tan
tā inferni pfūditatē de tāta quiete ad tantā inquietudinē. Hoib⁹
vo odibilis est q: ceteros despicit ⁊ ɔtēnit calumniat ⁊ opprimit.
Uñ silis est tēpestati q surgit subito: ⁊ ab imo vehemēter inferio
ra atterit: ⁊ subito cadit: ⁊ grauissime premit. Ezech. xxxviij. de gog
⁊ magog oppressione grauissima dicit ascēdens q̄si tempestas ve
niens. ⁊ q̄si nubes ⁊c. Poeta. Asperius nihil est humili cū surgit i
altū. Dicit in historia trāsmarina. q cum naute vident ardeam ad
modū aquile ab imo ad alta ascēdere: signum est eis statim future
tēpestatis grauissime. Sic superbus cū de imo ascendit in altū ad
moduʒ tēpestatis grauissime. Sap. Ois supbus intollerabilis est

actu supbus habitu. pomposus incessu. hirus ceruix erecta facies torua truces oculi. de loco superiore certat. melioribus se pponi affectans. sntias suas vba et facta iactat reuerētiā nō obseruat. Ite grego. in mor. Supbis ppria timor in cogitatione. clamor in locutione amaritudo in silētio dissolutio in leticia furor in tristicia. inhonestas in actiōe honestas in imaginatione erectio in incessu rancor in risione. Itē sicut draco fl immortis et qsi regulus venena diffundit. Prouer. xvi. Inf supbos semp iurgia sunt. Et xi. Ubi supbia ibi cōtumelia. Greg. Sunt nōnulli q dū trāqllitas fuerit humilitatē in corde et ore solēt ostēdere sed si aliq tribulationis vel scandali pcella surrexerint statim effrenato ore et erecta ceruice supbia q in corde tegebat multis cōtumeliis ab ore pfert. q nō tūc nascitur. sed manifestat. Greg. Qualis qsq apud se lateat. illata cōtumelia pbat. Itē est impatiēs subiectiōis intolerabilis suppositionis cum hac multitudine gratiam ascendit ad portādū antiochus in sanctificationē cū supbia. i. Mach. i. Tertio supbia facit hominē monstruosum videlicet in altitudine dū vult oibus supire qd est supbire cuius altitudo pungit vsq ad deū imo supra deū dū vult cū pedibus conculcare. In grossitudine qr supbia inflat. Cinis enim pcussus in celū vertit in vesicas. Exo. ix. qr hoies q ex nature cōditione sunt cinis eleuati in altū p supbiā inflant. ad modū vesicaz q a vento vanitatis quo replent inflant et execant. et magnū spaciū occupātes cum modica infirmitatis cōpunctione vacuant. et in modicum imo qsi ad nihilū redigunt cū morte crepant. Similis ē in hoc calamo arundinis siue canne. et nō sunt sicci intus et vacui. et ad cōbustionē infernalē apti. Similes sunt hydropico et supbia hydropisi. q pmo facit hominē inflare p indignationē cū tangit correctione postea crepare p cōtumelie irrogationē. Itē supbi similes sunt buffoni qui cum pungit adeo veneno inflat qd crepādo venenū emittit et effundit. Sap. iiii. Disrūpet dñs illos inflatos sine voce. Iud. viii. Spiritus effraim intumescebat cōtra gedeon. bene erat inflatus roboā q dicebat. iii. Reg. xii. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Monstruosos hz oculos ex qbus spirat ignis indignatiōis q ptendunt vsq ad extrema terre pre timore nimio sic ē eius facies inflata vt optos hēat oculos. Supbia. n. ē macula q i oculis nascit dū de eis q videt i seu el sentit de se excecat supbiēdo nō attēdēdo a quo bona sint vel cuius sint. vel ad qd data sint. Itē aug. Tumore meo sepabar a te dñs. et inflata facies mea claudebat oculos mētis mee. Itē dū lippie oculis claritas solis ītēdit ex ipsa claritate cecitas generat. Itē adeo creuit cecitas cordis supbi vt oia velit hre bona pter se. Ioh. iii. Tu es magister in israel et h ignoras. Glo. q inflatus ignoras humilis addiscis. Monstruosā hz linguā cuius longitudo pcedit vsq in celū dū loquit cōtra deū et vsq ad vltimos fines terre. ps. Posuerūt in celū os suū et lingua eoz adhe. in terra. Itē mutat i diuersa monstra brutoz. Sic Nabucho. Dan. iiii. qsi in tot bestias mutat quot bestiaz mores bestialit viuēdo imitat. Hēt angelū mutauit i brutū dū lucifer in behemoth mutauit et leuiathā qsi nature eius spiritualē subtilitatē qsi mutauit in brutalitatē. Sicut iproperauit ei datius mediolanēsis eps. iii. dyalogoz. iii. q cū pro negocio fidei iret cōstātinopolim veniēs corinthū cū multa societate recepit se in qdā domo quā demones inhabitātes alienā faciebāt ab habitatione hominū. Cū aūt media nocte ibi qesceret āntiqus hostis cepit ibi fingere rugitus leonū. sibilos spētū. grunitos porcoz. et voces diuersoz alioz aīaliū. Cui eps alta voce ait. bn cōtigit tibi miser q dicebas. In celū ascēdā etc. ecce p supbiā tuā porcis et spētibus similis factus es. et sic p supbiā vt dignus es imitaris bestias ad quā vocē sic dyabolus erubuit qd a dicto domo sic recessit qd eā vlterius nō itrauit. Quarto supbia oē bonū cōtamiāt et destruit. Eccl. xvi. Domus q nimis locuples annullabit supbia Augu. Tynea diuitiaz ē supbia. qr videlicet sic tynea nascit ex veste et ipsā corrodit. sic ex diuitiis plerūq nascit supbia. et ipsa eas cōsumit i eqs familiis festis cōuiuiis et hmōi. Itē frequēter iusto dei iudicio supbi ad maximā inopiā deducunt. Unū orosius lib. iii dic qd pseus rex ditissimus q romanos multotiēs victor occiderat captiuos duxerat et in suos vēdiderat. et ad vltimū supbiēs victus ab eis capit. filius eius ad triumphū ductus vnū eius frangit. ipse inops in carcere cōsumptus est filius eius ad tollēdā vite inopiā rome artē humanā didicit. atq ibi inopia cōsumptus est. Itē bona nature sic patet de lucifero Ezech. xxix. Tu signaculū similitudinis dei etc. Et post Qui viderūt te obstupescēt sup te. et dicēt nihil factus es et nō eris ippetuū. Itē bona gre Eccl. x. Radices gētiū supbaz arefec dñs. Apoc. iii. Angelo laodicie dicas qr diues sū etc. et nescis qr miser es et miserabilis et paup et nudus et cecus. Unū maculat omne bonū vt lepra spiritualis fm qd. iiii. Regum. v. dr. Naaman q erat princeps regis syrie fuit m igitur et honoratus apud dñm suū per eū q dedit dñs salutē syrie sed totū inquinat qd subditur Sed leprosus Sap. Si tibi gra seu sapiētia formaq detur inqnat oia sola supbia si comitet. Itē alius Inqnat egregios cōiūcta supbia mores. Quīto supbia ipz supbū exterminat et obruit. exterminat quidē sepe tpaliter et semp ipm exterminat eternaliter. Tpalit enī deus deiicit supbos de statu sublimitatis et eminētie in imū deiectionis et cōfusionis extreme Psal. Deiecisti eos dū alleuarent. Idē: Inimici dñi mox vt honorificati fuerint et ex. etc. Luc. i. Deposuit potētes Et Eccl. x. Sedes ducū supborū destruxit deus etc. Per supbiā vasti deponit et hester humil et substituit. Hester. ii. Nabuchodo. a regno eiectus est Dan. iiii. Regnū tuū trāsit a te et ab hoibus eiciēt te. Et v. Qñ eleuatū est cor nabucho et spūs eius obfirmatus est ad supbiā depositus est de solio regni sui et glia sua ei ablata est ppter supbiā. Dauid deiecit golia i. Re. xvii. Iudith holofernē. xiii. Hester aman et eius pgeniē. Item eos cōfundit. Psal. Cōfusi sunt qm deus spreuit eos Sicut illos q volētes contra deū ascēdere edificabāt turrim babylonie. Gen. xi. Sennacherib q sic cōtra deū supbierat: vt legit. iiii. Reg. xviii. et xix. quē vt magis eū cōfunderet noluit eū occidere cū suo exercitu. sz in terrā suā cū cōfusione reuersus corā deo suo in tēplo eius vbi adorabat ad maiorē suā cōfusionē a filiis suis occisus est. Et Act. xii. Herodes antipas coram hoibus in supbiā elatus et ab angelo pcussus ignominiose mortuus est. Silr et pilatus q in cōfusionē suā et generi sui a tyberio cesare et romanis morti adiudicatus. vt dicit Iosephus apud lugdunū vnde oriundus erat mittit punitēdus vbi corā sua vt dicit suspēdio iudicatus et apud viennam suspēsus vt fertur. vnde et vncus ferreus in quo suspensus fuit ibi ostēdit in quodā mōte ppinquo a castro q dicit sanctus chameros in puteo pictus est. a quo vt fert quotiēs prouiciunt ibi lapides tempestates egrediunt Dorosius tñ dicit de eo qd tot malis est affectus qd semanu ppria desperās interfecit. qd totū potuit eē: vt damnatus se occiderit. et mortuus suspēdiū nō euaserit ad quod iudicatus erat. Iob. xl. Respice cūctos supbos et cōfunde eos etc. Propter supbiā abimelech fecit se ab armigero suo occidi ne diceret qd a muliere fuisset interfectus. Iud. ix. Achitophel semetipm suspēdit qr cōsiliū eius fuerat infamatū. ii. Reg. xvii. Propter supbiā absolon contra proprium patrē insurgēs suspēsus ē in quercu. ii. Regū. xviii. Chore dathan et abyron p supbiā se cōtra moysen erigentes absorpti sunt a terra. Nu. xvi. Aman supbissimus suspensus est. Iudith. vii. Nabuch. in bestiā mutatus donec hūiliatus cognouit creatorē. Dan. iiii. Baltasar interfectus est: et regnū eius trāslatū est ad medos et psas. Dan. v. Antiochus q pre supbia putabat se terrā ad nauigādū: et pelagus ad iter agēdū deducturū fugatus turpiter de pside supbe locutus est dicens se vēturū hierosolymā et eā cōgeriē sepulchri iudeoz facturū. sz deus pcussit eū inuisibili et insanabili plaga. de cuius casu cōtritione ferore et morte vilissima habet. ii. Mach. ix. Herodes ppter superbiam pcussus ab angelo. cōsumptus a vermibus expirauit. Act. xii. In passione bti petri etiā habet de volatu et casu et attritione simonis magi. Itē dicit qd cornicula volēs frāgere nucē et nō valens eā volando in altū eleuat: et deiiciens eā ad ima sup durū lapidē cortice eius frāgit et nucleū comedit. Sic diabolus facit qādiu hoies latēt sub cortice et testa humilitatis nō pnt a diabolo vorari. sed in altum eleuati p supbiā subito casu mortis fractis corporibus nūc a demonibus deuorant. Sic faciūt qdā aues de ostreis marinis cum non pnt eas vorare qādiu latent in conchis suis et testis in imo eas eleuant et allidūt et frāgūt testas earū et comedunt eas. Iob. xxx. Eleuasti me et qsi supventū ponēs allisisti me valide. Itē exterminat eos eternalit in futuro. Isa. xiiii. Detracta est ad inferos supbia tua: cōcidit cadauer tuū subter te sternet tinea etc. Sequit: Qui dicebas in corde tuo. In celo cōscēdā sup astra celi exal. so. m. etc. Sequitur Uerūtñ ad infernū detraheris in profundū laci. Nota qnto subliminora loca tenuerit qs in mūdo tanto pfundiora tormēta sustinebit in inferno. Apoc. xviii. Quātū glorificauit se et in deliciis fuit etc. ii. Mach. vi. dictū fuit antiocho supbissimo Tu vo inflas supbie. et exolues penas. Itē sophonie. ii. moab vt sodoma erat. filii amon vt gomorra Sequit tō. Hoc enī eis eueniet pro supbia sua. Item Isa. v. Descēdēt fortes eius gliosiq eius et sublimes ad ifernū. Berñ. Mirū ē de supbis q nec cū hoibus hitare desiderāt: nec ad celū ascēdere pnt. relinquit g eis flāma ignis deuorāt. Exo. x dr qd vētus vrens leuauit locustas. et piecit in mare. Hier. l. Cadet supbus et corruet et nō erit q suscitet eū. Sciēdū est etiā qd supbia duobus modis potest cōsiderari Uno mō fm qd spāle petm est habēs obiectū speciale distinctū: qd est appetitus inordinatus proprie excellētie dictū ē Et sic dic Aug. in li. de na et gra: q̄rat hō et inueniet fm lege

dei supbiā esse peccatū multū distinctū ab alijs vitijs. Unī Isido. ꝛ cassianus ipsam cōnumerāt inter vitia capitalia. Alio mō ɔsiderat supbia fm ꝙ hꝫ quādā influētiā generalē in oīa pctā. Qō pōt esse duobꝰ modis. Uno mō ꝑ se. in quātū .s. oīa pctā ordinant ad finez supbie ꝗ ē ꝓpria excellētia ad quā pōt ordinari omne illud qō ꝗs inordinate appetit. Alio mō indirecte ꝛ qsi ꝑ accidens. .s. remouendo ꝓhibens in quātū .s. hō ꝑ superbiā cōtēnit diuinā legē ꝑ quam ꝓhibet aliꝗs a peccādo. fm illud Hiere. ii. Cōfregisti iugū. rupisti vincula ꝛ dixisti nō seruiā. Greg. ergo cōsiderās supbiā fm vniuersalē eiꝰ influentiā quā hꝫ in oīa vitia nō posuit eā esse vitiū capitale. sed posuit eā reginā omniū vitiox. ꝛ matrez. Unī in. xxxi. mor. Ipsa vitiox regina cū deuictū cor plene ceperit. mox illud septē principalibꝰ vitijs qsi qbusdā suis ducibꝰ deuastandū tradit. ex qbus vitiorū multitudines oriuntur.

¶ De gradibus superbie. DIS. II.

Otandum autē ꝙ beatꝰ Bernardꝰ ponit duodecim gradus humilitatis. ꝛ sumunt per oppositum ad gradus superbie. Primus enī gradus humilitatis est corde ꝛ corpe semꝑ humilitatē oñdere defixis in terrā aspectibꝰ. cui opponit curiositas ꝑ quā aliꝗs curiose ꝛ inordinate circūspicit. Secūdus gradꝰ humilitatis est vt pauca vba ꝛ rōnabilia loquat aliꝗs nō clamosa voce. Cui opponit leuitas mētis ꝑ quā .s. aliꝗs leuit ꝛ supbe se hꝫ in vbo. Tertiꝰ gradus humilitatis est vt nō sit facilis aut ꝓmptus in risu. Cui opponit inepta leticia. Quartus gradus humilitatis est taciturnitas vsqꝫ ad interrogationem. Cui opponitur iactātia. Quintus gradus humilitatis est. tenere qō cōis hꝫ regula monasterij. Cui opponit singularitas. ꝑ quā vult aliꝗs sanctior apparere. Sextꝰ gradus humilitatis est credere ꝛ ꝓnūciare se oībus viliorē. Cui opponit arrogātia. ꝑ quā .s. hō se ꝓfert alijs. Septimus gradus humilitatis est ad oīa inutilē se ɔfiteri ꝛ credere. Cui opponit ꝓsumptio. ꝑ quā .s. hō reputat se sufficiētem ad maiora. Octauus gradus humilitatis est cōfessio pctōx. Cui opponitur defensio pctōx. Nonꝰ gradus humilitatis est i duris ꝛ asperis patiētiā amplecti. Cui opponit simulata cōfessio ꝑ quā .s. ꝗs vult subire pniam pro peccatis ꝗ simulate cōfitet. Decimꝰ gradꝰ humilitatis est obediētia. Cui opponit rebellio. Undecimꝰ gradꝰ humilitatis est ꝙ hō nō delectet facere ꝓpriā volūtatē. Cui opponit libertas peccādi ꝑ quā hō delectat facere qō vult. Duodecimus gradus humilitatis est timor dei. Cui opponit peccādi ɔsuetudo ꝗ multiplicat dei cōtēptū. In his duodecim gradibꝰ ponunt nō solū supbie species sed etiā aliꝗ antecedētia ꝛ ɔsequētia ad ea ꝙ de singulis earū ꝑ ordinē videamꝰ. Primꝰ itaqꝫ gradus supbie est curiositas. Est aūt curiositas vehemēs applicatio mētis ad aliꝗd vane ꝛ inutiliter inquirēdū. Sciendū est aūt ꝙ curiositas vitiū multiplex est. Nā lꝫ curiositas ꝓprie loquēdo cōsistat circa appetitū cognitiōis. tñ extēso noīe curiositas est etiā vbis ꝛ factis sicut patebit. Dicamꝰ ergo ꝙ curiositas ꝗdā est circa cognitionē intellectiuā. ꝗdā circa cognitionē sensitiuā. ꝗdā in falleratis. sermonibꝰ ꝛ ꝗdā in ornatis opibꝰ. Curiositas aūt ꝗ est circa cognitionē siue intellectiuā siue sensitiuā. nō ē directe circa cognitionē. sꝫ circa appetitū cognitionis acꝗrēde. Aliter autē iudicādū ē de ipsa cognitiōe vitatis. aliꝰ de ipso appetitu ꝛ studio vitatis cognoscēde. Ipsa enī cognitio vitatis ꝑ se loquēdo bona est. pōt aūt ꝑ accidēs eē male. s. rōne alicuiꝰ ɔsequētis in quātū .s. aliꝗs de vitatis cognitione supbit. fm illud .i. Corin. viii. Sciētia inflat. vel in quātū hō vtit cognitione vitatis ad peccādū. Sꝫ ipse appetitꝰ cognoscēde vitatis pōt hre rectitudinē vel puersitatē multis modis. Uno mō qñ suo studio tēdit aliꝗs in cognitionē vitatis in quātū ipsi cognitioni ꝑ accidens cōiungit malū. Sic illi ꝗ studēt ad acꝗrēdā sciētiā vitatis vt inde supbiāt. Unī dic Aug. i lib. de moribꝰ ecclesie. Sūt ꝗ desertis virtutibꝰ ꝛ nesciētes ꝗd sit deꝰ ꝛ ꝗd sit maiestas semꝑ eodē mō manētes nāe magnū aliꝗd se agere putāt. si vniuersaz istā corpox molē quā mūdū nūcupamꝰ curiosissime intētissimeqꝫ ꝑquirāt. Unī et tāta supbia gignit. vt in ipso celo de quo sepe disputāt sibimetipsis habitare videant. Similit illi ꝗ studēt aliꝗd addiscere ad peccādū. vitiosū studiū habēt. fꝫ illō Hiere. ix. Docuerūt linguā suā loqui mēdaciū. vt iniꝗ agerēt laborauerūt. Alio mō pōt eē vitium ex ipsa inordinatiōe appetitꝰ ꝛ studij vitatis cognoscēde. ꝛ hꝫ qdrupliciter. Uno mō in quātū ꝑ studiū minꝰ vtile retrahūt a studio qō eis ex necessitate icūbit. Unī Hiero. Sacerdotes iꝗt dimissis euāgelijs ꝛ ꝓphetis. videmꝰ comedias legere amatoria bucolicox vsuū cāta verba. Alio mō qñ vult aliꝗs addiscere ab eo a quo nō lꝫ. Sic ꝑꝫ ꝗ hīs ꝗ aliꝗ futura vl occulta vl icerta iꝗrūt a demonibꝰ qō ē supstitiosa curiositas. Unī Aug. in li. de vera reli. Nescio ꝗ dementia ipediunt aliꝗ a fide vitio curiositatis in ꝑcūctādis demonibꝰ. Tertio qñ appetit cognoscē vitatē circa creaturas nō referēdo ad debituz finē .s. ad cognitionē dei. Unī dicit Aug. in li. de ve. reli. ꝙ in ɔsideratione creaturarū nō est vana ꝛ peritura curiositas exercenda sed gradus ad īmortalia ꝛ semꝑ manētia faciendꝰ. Quarto mō qñ studet aliꝗs ad cognoscēdū veritatē ꝓpriꝫ ingenij facultatē: qꝛ ꝑ hꝫ hō de facili labit in errores. Unī dicit Ecci. iii. Altiora te ne ꝗsieris: et fortiora te ne scrutatus fueris. Sꝫ ꝗ ꝓcepit deus cogita illa semꝑ. ꝛ in pluribꝰ eiꝰ opibꝰ ne fueris curiosus. Sequit: In supuacuis rebꝰ noli scrutari multipliciꝰ. ꝛ in pluribꝰ eius opibꝰ ne fueris curiosus Multos enī supplātauit supplicio eox: ꝛ in vanitate detinuit sensus eox. Nota ꝙ sapiēs in verbo proposito multiplex curiositatis vitiū cōpꝛehēdit. Aliꝗ enī transcēdūt humani intellectꝰ capacitatē ꝓpter sui sublimitatē. Alia ꝓpter sui ꝓfunditatē siue difficultatē. In alijs nō est occupādus ꝓpter sui inutilitatē. In alijs ꝓpter sui nocuitatē. Hec oīa notant hic ꝑ ordinē. Primo ɔtra vitiū eorū ꝗ sublimia appetūt scire: ꝗ intellectꝰ eox capacitatē trāscēdūt. Dicit altiora te ne quesieris. Multi vō vires intellectꝰ sui metiri nesciūt incōpꝛehēsibilia cōpꝛehēdere: ꝛ sibi nō intelligibilia intelligere se ꝓsumūt. Cōtra tales .i. Corinꝰ. xii. Nō plus sape ꝗ͂ oportet sape: sꝫ sapere ad sobrietatē. Et quia tales faciliter incidūt in errores ideo ꝓuer. xxvii. Perscrutator maiestatis opprimet a glīa. Greg. xx. li. moral. ca. vii. Glīa inuisibil est cōditoris: quē moderate inquisita nos erigit: vltra vires ꝑscrutata ꝓmit. Itaqꝫ de sublimi intelligētia ꝗnto plus repleri ambiūt: tāto ampliꝰ inanescūt. Unī de eis dicit Egestate ꝛ fame steriles. Immoderatis nāqꝫ ausibus supne cognitionis sciētiā quo plus ambiūt plus amittūt. Narrat de quodaz magistro presumptuoso: ꝗ dū ꝗdā sibi incōpꝛehēsibilia cōpꝛehēdē posse ɔsideraret: ꝛ de eternitate dei īmensitate ꝛ simplicitate ꝓfunde et anxie cogitaret: illi stanti iuxta mare apparens iuuenis aquā de mari hauriēs cū paruulo cocleari: ꝛ portās ad quādā paruā foueā ibi iuxta: inquirenti magistro ꝗd faceret: respōdit Uolo totū mare exhaurire cū isto cocleari: ꝛ in istā foueam totū effundere. Cui cuz magister diceret: stulto labore cōsumeris: qꝛ nec vita tua sufficeret nec tā modicū instrumentū. nec tā parua fouea posset totū mare capere. respōdit iuuenis: Immo tu stulta meditatiōe torqueris: qꝛ lōge minus pōt intellectus tuus secreta dei mysteria cōpꝛehēdere ꝗ͂ hoc modicū coclear totū mare exhaurire: vel hec fouea parua recipere. Quo audito magister insipientiā suā cognouit: ꝛ extūc ab oī curiosa meditatiōe vel inquisitione quieuit. Itē aliꝗ excedūt intelligētiā alicuiꝰ ꝓpter materie difficultatē. sicut in libris phicis sunt multe questiones valde difficiles ꝗs aliꝗ nō facile nec sine multo studio ꝛ dolore penetrare pñt. nec ad hꝫ habēt aptitudinē ꝓpter sui hebetudinē intellectꝰ. Ideo dicit Sap. Fortiora te ne scrutatꝰ fueris. In quo bene repꝛimit curiositatē aliquox: quibꝰ scripture sacre vba despiciūt: sentētie ꝛ expōnes doctorū fastidiūt: ꝛ grecas glosas optimas arbitrātes: pluris estimāt vnū verbū phi ꝓferre: ꝗ͂ multa salutaria documēta pauli vel christi. Et ipsi miseri decipiūt seipos qꝛ semꝑ discētes nunꝗ͂ ad cognitionē veritatis ꝑueniūt: semꝑ vacui: semꝑ in scij. semꝑ tñ inflati euanescūt in cogitationibꝰ suis. Dicētes enī se eē sapiētes stulti facti sunt: oīa disputātes de oībꝰ volunt reddere rationē. quā si forte verā vel apparentē inuenire nesciuerint: reputāt se ɔfusos. Unī de homero legitur: ꝙ trāsiens iuxta quendā fluuiū: ibiqꝫ pastores se expediculantes inueniēs. interrogat eos ꝗd ibi agerēt. Quibꝰ respondentibꝰ Nos quos capimꝰ dimittimꝰ: ꝛ quos nō capimꝰ portamꝰ nobiscū. ille putās ꝙ piscarētur: ꝛ de piscibꝰ loꝗrent. diu querēs sentētiā huiꝰ vbi ꝛ ꝑ se nō inueniētēs: sentiēs se confusum a talibꝰ: ꝛ ɔfusionē suā nō ferēs in flumine se submersit. In eisdē chronis dicit: ꝙ scribit in libris grecorū: ꝙ Aristoti. iuxta fluuiū quēdā incedēs. ꝛ aꝗ reuolutionē inspiciēs volunt scire cām eiꝰ. sꝫ cū eā inuenire nō posset: aquā intrās voluit sēsibilit experiri. cū at hincinde curiose ɔspiceret: repēte raptꝰ a fluctibꝰ est submersus. Sed alij ipm alit mortuū eē dicūt. Sequit Et in pluribꝰ eius opibꝰ ne fueris curiosus. Multa nāqꝫ sunt opa dei quox non pōt hō reddē rōnē. Sic qre de duobꝰ vnū elegit: aliū reꝓbat. qre huc i inocētia custodit illū peccare ꝑmittit. ꝗre huc iustificat: illū indurat. huc pauptate ꝛ omnibus passiōibꝰ affligit: illū corporis sanitate ꝛ rerū ꝓsꝑitate mulcēdo nutrit. ꝛ sic de alijs. Si ꝗs in hmōi opibꝰ dei iusto quidē sꝫ occulto iudicio factis rōnē ꝗreret in vacuū laboraret. Sequit: In supuacuis rebꝰ noli scrutari multipliciter. In hoc repꝛimit sapiēs curiositatē multox: qui ꝑtermissis vtilibꝰ imo necessarijs totū tp̄s suū amittūt in studēdo legēdo recitādo fabulas poetarū: vt dictū est. Alij in logicis sophismatibus

Alij in musicis vel mathematicis. vl' ceteris phicis disciplinis dies suos expēdūt. Cōtra quos ait Hiero. Nōne videt' vobis in vanitate sensus ⁊ obscuritate mētis ingredi q diebus ⁊ noctib' in dyalectica arte torquet'. q phisicus pscrutator oculos trans celū leuat. Intelligēdū est tn̄ q studiū phie scdm se licitū est ⁊ laudabile pp veritatē quā phi pceperūt deo eis reuelāte. Sicut dicit' Ro.ii. ⁊ inquātū viā pbēt ad verā ⁊ summā sapientiā. Sicut ondit Aug. in li. de doc. christi. q si aliq vera dixerūt Phi ab eis sunt tāq ab iniustis possessorib' in vsum nostrū vendicāda. Itē Hiero sup Dan. Qui de mēsa regis noluerūt comedere ne pollueren'. si scientiā atq doctrinā babyloniorū scirent esse peccatū nunq acquiescerēt discere qd nō liceret. Sz qdā nimis affecti hmōi phicis ⁊ nimis inueterati abutun' eis ad impugnationē fidei. Ideo dicit apls Col.ii. Uidete ne qs vos seducat p phiā ⁊ inanē scientiā. Uel saltē non referunt in finē debitū. sed ibi cōstituūt finē suū. vel p hoc impediun' a necessarijs ad salutē. Unn̄ Seneca. epistola.l. ad lucillū dicit. q cū tēpus vite nr̄e sit breuissimū. pciosissimū. irreuocabile ⁊ irrecuperabile. ⁊ incertū. Si inquit multū supesset etatis. parce dispēsandum erat vt sufficeret necessarijs. nūc autē q demētia ē supuacua discere in tāta tpis breuitate. Intātū aūt afficiun' aliq in talibus q eis vba pphetarū imo etiā aplorū ⁊ christi videntur insipida ⁊ insulsa. Unn̄ narrauit Hiero. de seipso. q cū scripture sacre vba qsi simplicia fastidiret. legeretq in libris Cyceronis raptus in spiritu ⁊ iudici psentatus. interrogat' cui' cōditionis esset. rn̄dit christianus sum. cui dictū est. tu mētiris. imo cyceronianus es. iussusq est durissime flagellari. Patet ergo quātū curiositas i talib' vitiosa. Sz longe deterior est curiositas quorūdā qui artes illicitas ⁊ nepharias addiscūt ⁊ studēt puta alchymiā: artē notoriā. necromāciā. alias q nepharias i qb' nō solū tēpus suū pdūt sed ⁊ aīas dānūt. Act. xix. Cū qdā exorciste cōiurassent demonē in quodā hoīe existēte per ihm quē paul' pdicabat. demō in eos insiliit ⁊ durissime flagellauit. ⁊ fact' est timor magnus sup oēs q erāt ephesi. ideo multi qui fuerāt curiosa sectati cōtulerūt libros suos. ⁊ cōbusserūt. Scdo qdā est curiositas circa cognitionē sensitiuā. Sciēdū aūt q cognitio sensitiua ordinat' ad duo. Uno mō ordinat' ad sustentationē ⁊ cōseruationē corpis tā in hoīb' q in brutis. inquātū tā homines q bruta p hmōi cognitionē vitāt nociua. ⁊ ea q sibi necessaria sunt ad sustentationē vite cōcurrūt. Alio mō cognitio sensitiua in hoīb' ordinat' ad cognitionē intellectuā. speculatiuā vl' practicā. Ponere ergo studiū circa cognitionē sensitiuā pōt eē dupliciter vitiosum. Uno mō inquātū cognitio sensitiua nō ordinat' ad aliqd vtile. sed potius auertit ab aliq vtili cōsideratione hoīem. Unn̄ dicit Aug. x. cōfess. Canē currētē post leporē tā nō specto. at vo in agro si casu trāseā auertit me ab aliq magna cogitatiōe. atq ad se cōuertit illa venatio. ⁊ tā nisi cito sensum amoueā. van' heresco. studiosa ergo inspectio ludorū in theatris. chorearū in plateis. venationis in cāpis. vel aucupij in aere est curiositas vitiosa. Alio mō cognitio sensitiua ordinat' ad aliqd nociuū. Sicut inspectio mulieris ad cōcupiscēdū. ⁊ diligēs inqsitio eorū q fiūt ab alijs ad irridēdū vl' detrahēdū. Unn̄ dicit Aug. lib. de vā religio. q cōcupiscētia oculorū reddit hoīes curiosos. Beda vo dic. q cōcupiscētia oculorū nō solū est i discēdis magicis artib'. sed etiā i cōtēplādis spectaculis. ⁊ i dignoscēdis ⁊ carpēdis vitijs pximorū. Ex curiositate sensuū ortū habuisse vr̄ pme trāsgressiōis occasio Gen. iii. Nā mulier curiose serpentē audiuit. curiose vetitū lignū inspexit. curiose sciētiā cōcupiuit curiose voluit expiri vtrū ex tactu ligni verū sperentis pmissio impleta sequeret'. Dina curiose mota fuit vt videret mulieres regionis illius. q visa ⁊ oppressa vginitatē amisit Gen. xxxiiii. Ad reprimēdū curiosū aspectū pcepit dn̄s moysi q diceret pplo. Cauete ne ascēdatis in montē nec tāgatis fines ei'. Sequit'. cōtestare pplm ne forte trāscēdere velint terminos ad vidēdū dn̄m. ⁊ pereat ex eis plurima multitudo Exo. xix. Itē Numeri. iiii. Caueāt filij israel ne aliq curiositate pmoti videāt q sunt in sanctuario priusq inuoluant'. alioqn morient'. Unn̄ bethsamite q curiose viderūt arcā dn̄i postq reducta fuerat de terra philistinorū mortui sunt. Sic dr̄ .i. Reg. vi. Percussit dn̄s de viris bethsamitibus eo q vidissent arcā dn̄i. ⁊ pcussit de pplo. lxx. viros ⁊ .l. milia plebis. Cōtra illd pceptū dn̄i faciūt q irreuerēt' accedūt ppe altare. marie dū celebrant' diuina curiose videre volētes q fiūt a sacerdote. qd ē eis illicitū. Herodes viso ihu gauisus ē valde sperās se signū aliqd vidē ab eo fieri. Sz q curiositate nō pietate vl' deuotiōe mouebat' nullū vidē meruit. ⁊ sic illa visio nō pfuit ei sz obfuit Luce. xxiii. Iudei vidētes quotidie miracula christi cōtēnebāt ⁊ signū aliqd d celo petebāt Luc. xi. Cōtra curiositatē illorū q curiose iquirūt secrā seruitia pximorū. vt noceāt dr̄. ij. Re. xxiii. Curiosius agnoscite ⁊ cōsiderate locū vbi sit pes ei'. Nota hūc stoziā ⁊ applica. Dan. vi. Curiosi' ingrētes inuenerūt danielē orantē ⁊ obsecrātē deū suū. Hac de cā miserūt eū in lacū leonū. Dan. vi.

Tertia curiositas est in phaleratis sermonib'. Hec est curiositas pdicatorū nr̄i tpis q nō edificationē audiētiū nō salutē aīarū qrūt: sz ostētationē sciētie sue: ⁊ gloriā fame sue. Hi pdicāt semetipsos: hi adulterāt vbū dei indoctis humane sapiētie vbis. ⁊ sic euacuāt crucē christi. Tales in sacro eloquio pri' secreta dei studēt pscrutari q sapiūt: nec ea qrūt ex quib' semetipsos ad humilitatē erudiāt mores in trāquillitate cōponāt: patiētiā seruēt: lōganimitatē exhibeant: sed ea solūmō q eos doctos aut loqces demōstrēt. illa scire appetūt ex quib' singulares eruditi videan'. Isti nō granū qrūt sz paleā nō fructū sz folia nō nucleū sed testā nō oleū sz amurcā: non auru vel argentū sed scoriā. In pdicādo vo qrūt aures mulcere: nō corda cōpūgere plus clamores fauoris attollere q deuotionis lachrymas excitare. Isti signati sunt p ficū illā cui maledixit dn̄s: q famescēte dn̄o fructū quē dn̄s esuriebat nō habuit: sed solū folijs abūdauit. De btō frācisco legit': q cū corā sūmo pōtifice ⁊ cardinalibus predicare deberet: ⁊ preter morem solitū sermonē artificiose cōpositū pponeret: in ipsa hora q iam pulpitū ascenderat sic funditus est oblitus oīm q cogitauerat: q de nullo vbo recoluit: sic ipse corā oīb' recognouit. sed oratiōe facta ad deū cū lachrymis tantā gratiā impetrauit: ⁊ cū tāta spūs efficacia pdicauit vt oīb' clare pateferet q nō hō sed deus in hoīe predicaret. Itē vir quidā religiosus de ordine minorū orans vidit in spū multitudinē demonū. ⁊ principē eorū qsi sedentē in throno: rōnē de factis suis a quolibet requirentē. Cūq multa mala q fecerāt recitassent: nec tn̄ fecissent scdm principis volūtatē: nec de recitatis malis cōtētus eēt: ac ppter h eos flagellari fecisset: surgēs vnus in mediū dixit. Dn̄e nō mireris si parū pficim' q maledict' ille frāciscus cū misera gēte sua nobis intulerūt multa damna nā ipsos mūdū fugiētes mūdus sequitur: ⁊ ex sua vilitate delectione morumq simplicitate pplm ad se trahūt: ⁊ plus exēplis q verbis predicātes ipm alliciūt. ⁊ quicqd multo tpe acquisisse gaudebam' tā secretis eorū colloquijs q publicis pdicatiōib' pdim' oī die. Qd dictū testificati sunt oēs de btō frācisco ⁊ frib' suis grauissime cōqrētes. Princeps aūt furore succēsus: tale remediū adinuenit. Auferā ab eis istā quā habēt in morib' honestatē: austeritatē in victu: ⁊ humilitatē in habitu. daboq curiositatē verborū: ⁊ sic euacuabo fructū predicatiōis eorū. Itē refert Beda de gestis anglorū li. iii. cap. ii. ⁊ .iii. q cū rex quidā edoardus noīe: q regnabat in qdā parte anglie cōuersus ⁊ baptisat' eēt: pplo adhuc gētili ⁊ idolatra existēte: rogauit epm scotie q mitterēt ei vnū epm q fidē christi pplo pdicaret. Missus aūt vn' quē pre ceteris subtilem ⁊ l'ratū elegerāt: predicauit eis alta ⁊ subtilia ⁊ austera scotica lingua loquēs. Rex vo interpretabatur populo lingua anglicana. Sed populus subtilia non intelligēs non est conuersus ad fidem nec motus in aliquo. ⁊ sic iste rediit sine fructu. Cum aūt epi scotie cōciliū celebrātes causam hui' inquirerēt: rn̄dit se gentē indomabilem dure mentis ⁊ barbare repisse. Surgēs aūt vnus qdā noīe virtutiq discret' ⁊ matur' morib' dixit: q hec non erat rō. sz q nimis austera ⁊ subtilia pdicauerat: ⁊ quilibet lacte opus erat: nō solido cibo: tu nis grādia mīstrauerat. Missus ergo iste ex cōi epōrū consensu tā scē cōuersatiōis humilitatis ⁊ benignitatis exēplo q simplicis ⁊ facilis predicatiōis eloquio totā terrā ad fidē christi cōuertit p verba grossa parabolas ⁊ exēpla. Sicq totā terrā britānicā in qttuor linguas diuidit'. s. britonū. pictorū: scotorū: ⁊ anglorū christo ⁊ regi edoardo subiecit. Quarta curiositas est in opib' ⁊ ornatib'. Sunt eni aliq qui in oīb' suis opib' plus exteriorē apparētiā ⁊ decorē requirūt q existentiā realē. puta in domib' volūt habere curiositatē in celaturis: picturis. fenestris artificiose cōpositis: i lectisternijs cooptorijs ⁊ alijs hmōi. In libris plus desiderāt pulchritudinē q bonitatē: plus volētes habē libros pulchros ⁊ curiose illuminatos q veraces ⁊ bene correctos. In habitu silr curiositatē suā ostēdūt in qttuor. In genē: qualitate: colore: ⁊ coaptatiōe. In genē: volentes habere vestimēta preciosa. In qlitate: subtilia ⁊ mollia. In colore. q sint nitida ⁊ variata. picturata. colorū varietate distincta: nouo ⁊ insolito modo facta. In formatione aūt nimis magna ⁊ depēdentia: aut nimis ampla: aut nimis stricta: siue quolibet alio modo scdm seculi vanitatē. Coaptatio ad modū portandi ptinet. ⁊ sunt modi varij scdm q hoīes varijssimi de se spectaculū inuētientib' modis faciūt infinitis. De talib' .ij. Thessal. iii. Audiuim' inter vos quosdā ambulare inquiete nihil operātes sz curiose agētes. De h specialit' reprehēdit btūs Bern. clericos ita dicēs. Honorati incedūt de bonis dn̄i: cui honorē nō deferūt. Inde est aurū in

ellis ⁊ phaleris. Inde est meretricius nitor hystrionū habit⁹ regi⁹ apparatus. plus fulgēt calcaria q̄ altaria. Est ergo curiositas ī speciositate. preciositate. diuersitate. nouitate. ⁊ singularitate vestimētorū. ornamētoꝝ capitis vel corporis aut equoꝝ domoꝝ. lectoꝝ libroꝝ vasoꝝ localiū ⁊ vtensiliū alioꝝ. In mulierib⁹ autē perpēde quāta sit curiositas imo quantus curiositatis excessus q̄s enarrare sufficiat quāta sit vestiū preciositas coloꝝ varietas mutatorioꝝ numerositas caudaꝝ defluentiū longitudo. latitudinis amplitudo. quāta varietas in iocalibus. in sertis ⁊ coronis ex auro ⁊ argēto ⁊ lapidib⁹ preciosis. ī peplis croceatis. crispatis. ī aurifrigiis in pectoralib⁹. ⁊ palliolis ⁊ alijs hmōi mira curiositate varietate subtilitate contextis. De viduis loquēs Apost. j. Thimo. v. dicit. Ociose discūt circuire domos ⁊c. nō solū aūt ociose. nihil meritoriū operantes sed ⁊ verbose nō solū verbis ociosis sed ⁊ preiudiciosis. detractorijs. cōuiciatorijs diuersis mēdacijs. ⁊ plurijs ⁊ hmōi effluētes. Et curiose. innumeris curiositatib⁹ vanitatē suā inexcusabilē ostēdētes. Cū sit ergo in rebus extrinsecis tā varia curiositas vel vanitas curiosa. nō ē dubiū q ex corde procedit ista iniq̄tas. Bern. de duodecim gradib⁹ humilitatis. Ex motib⁹ exterioris hoīs interiorē agnoscas. Curiosus ēt vbiq; stat. ambulat. sedet. oculis vagat̄ caput erectū. aures portat suspēsas. vir quoq; peruersus annuit oculo. terit pede. digito loquit̄ ex insolēti corporis motu morbus aīe deprehēditur. Q̄ diu enim a sui circūspectione torpescit. incuria sui curiosam in alijs facit.

¶ De leuitate mentis. DIS III.

Secundus gradus supbie est leuitas mētis. De hac Bernardus vbi supra loquit̄ sic. Qui sui negligēs est alios circūspicit. dū quosdā suspicit supiores quosdā despicit īferiores. In alijs quidē videt qd̄ inuidet. in alijs qd̄ irridet. Inde sit vt mobilitate oculorum leuigatus anim⁹. nulla vtiq; sui cura aggrauat⁹. mō p supbiā in alta se erigit mō p inuidiā in ima demergit. nūc p inuidiā nequiter tabescit. nūc p excellētiā pueriliter hylarescit. In altero nequā. in altero van⁹. in vtroq; supbus existit. q ⁊ q supari se dolet ⁊ q superare se gaudet. amor proprie excellētie fac̄. Has aūt vicissitudīes nūc pauca ⁊ mordacia nūc multa ⁊ inania nūc risu. nūc planctu plena. semp vo irrationabilia iudicāt vba. Est ergo leuitas mētis p quā aliqs leuiter ⁊ supbe se hz in vbo. Sciēdū est autē q leuitas duplex inuenit̄ in scriptura sacra. Est enī leuitas q̄dā laudabilis. ⁊ q̄dā vituperabilis. Laudabilis q̄dē leuitas ē q̄ dr̄ hō leuis. i. agilis ad ambulādū. ignis leuis ad ascēdēdū. vel auis ad volādū. penna vel pluma leuis ad portādū pena leuis ad tolerādū. Q hō inq̄ sit leuis. i. agilis ad ambulādū spūaliter loquēdo. i. nō tardus nec piger ad operandū bonū ⁊ de bono in meli⁹ pficiēdo currēdū. hoc ē valde laudabile. Ideo dr̄ Hier. ij. Cursor leuis explicās vias suas. Scdō q esse hō leuis ad ascēdēdū ⁊ volādū in altū p cōtēplationē ⁊ desiderā eternoꝝ. Nota q ignis nāliter ascēdit sursum rōne leuitatis nālis. Auis volat sursum vtute pennaꝝ. Nubes ascēdit sursum vtute solis interius attrahētis. sic hō ex desiderio nāli ⁊ adiutorio pennaꝝ vtutū ⁊ vtute solis iusticie attrahētis allicientis ⁊ inten⁹ inspirantis dz ad summā volare nō in infimis latere. Ideo dr̄ Isai. xix. Ascēdet dn̄s sup nubē leuē. ⁊ in ascēsione sua dr̄ ascēdisse ī nube. Tertio q leue est facile pōt portari. sicut pluma. Isto mō mādata diuina dicunt̄ leuia. j. Joh. v. Mādata dei grauia nō sūt. Et Matth. xj. dicit saluator. Tollite iugū meū sup vos Sequit̄. Iugum enim meū suaue est. ⁊ onus meū leue. Quarto aliqd dr̄ leue q̄ pōt faciliter tolerari. Isto mō tribulatiōes. infirmitates ⁊ alie aduersitates mūdi dicunt̄ leues. Vn̄ ij. Corin. iiij. Cū pmisisset apl's. In oib⁹ tribulationē patimur sed nō angustiamur. apodiamur. sed nō destituimur ⁊c. subiungit. Id enī qd̄ in psenti est momētaneū ⁊ leue tribulationis nr̄e supra modū in sublimitatē eternū glorie pondus operat̄ ī nobis. Est etiā leuitas vituperabilis. de q principalit̄ ē hic intentio nostra principalis ad presens de gradib⁹ superbie psequēdo. Notandū ergo q leuis cito credit. cito cedit. cito resilit. cito exilit. Cito inq̄ credit cunctis sermonib⁹. Cito cedit ventis pflantibus. Cito resilit ab incepto. Et cito exilit furore cōcepto. Primo dicit̄ leuis corde cito credit cunctis sermonib⁹. Sicut dicitur Eccl. xix. Qui cito credit leuis est corde. Hoc sūt valde periculosum sicut docet experientia. maxime in principibus ⁊ platis ⁊ quāto quis dignitate celsior. tanto facilitas credulitatis periculosior. Ber. in fine secundi libri ad Euge dicit. Est viciū cuius si te immunē sentis inter oēs quos noui ex his qui cathedras ascenderūt sedebis me iudice solitarius. q veraciter singulariterq; leuasti te supra te. Facilitas credulitatis hec est cuius callidissime vulpecule magnoꝝ neminē repi satis cauisse vsutias. Inde eis pro nihilo ire multe ide innocētiū frequens adiectio. inde preiudicia ī absētes. Scdō leuis corde cito cedit ventis pflantib⁹ dī vēto tētationis rapit̄. Talē cordis leuitatē negabat se habere sara. Tobie iij. Nunq̄ cū his q̄ in leuitate ambulant participē me prebui. De tali leuitate dicit̄ Job. xxiiij. Leuis est sup faciē aq̄. Greg. xvj li. mora. ca. xxiiij. Superficies aq̄ huc illucq; aura impellit̄ ⁊ nulla stabilitate solidata mouet̄. Iniq̄ ergo mens plus q̄ aq̄ superficies leuis est q quelibet hāc aura tētationis attingit siue tarditate aliq retractiōis trahit. Si enī cor fluxū peruersi cuiusq; cogitam⁹ qd̄ aliud q̄ superficiē aq̄ vēto expositā cernim⁹: Illū nūc ira trespellit nūc aura luxurie nūc findic. nūc fallacie ptrahit. Est q̄ cor talis hoīs q̄si lanugo q̄ a vēto tollit̄. ⁊ sicut spuma gracilis q̄ a procella dispergit̄ ⁊ tanq̄ fum⁹ q̄ a vēto effusus est. Sap. ij. Tertio leuis corde cito resilit ab incepto q cito mutat̄ volūtas eius ⁊ cito mutat ppositū. Hāc leuitatē cordis se negabat habē Pau. ij. Cor j. Nūquid leuitate vsus sum aut q̄ cogito scdm carnē cogito. vt sit apud me est ⁊ nō q. o nō est ita. Pōt aūt quiq; contingē q pro necessitate euidenti vel causa rōnabili vir iustus ⁊ stabil mutat sentētiā suā. sic dicit ille rex Assuerus Hester. xv. Ne putare debetis si diuersa iubeam⁹ ex animi nr̄i venire leuitate sed pro qlitate ⁊ necessitate tēpoꝝ put reipublice poscit vtilitas sententiā ferre. Quarto leuis corde cito exilit furore cōcepto. Cito enī mouet̄ ad irā ⁊ cito motus cito prorūpit ad cōtumelias ⁊ opprobria. vel etiā ad nocēdum. Hic est gladius ioab quo occisus est amasa. ij. Reg. xx. Qui fabrefactus leui motu egredi poterat ⁊ percutere. Nam leui occasione mouetur ⁊ leui motu turbatur. ⁊ turbatus foras erumpit. et erumpens percutit lingua vel gladio.

¶ De inepta letitia. DIS. IIII.

Tertius gradus supbie est inepta letitia. Ait enī Bern. li. de duodecim gradib⁹ humilitatis: Propriū est supboꝝ leta semp appetere: tristia deuitare. Dū enī superbus p curiositatē ad animi leuitatem deuenit̄ cū gaudiū qd̄ semp appetit frequēter videt interpolari tristitia. quā de bonis alien⁹ cōtrahit: impatiens sue humiliatiōis fugit ad cōsiliū false cōsolationis. Et ista bene dicit̄ inepta letitia: cōditiones q̄ttuor habēs propter q̄s nominat̄ inepta. Hec enī letitia annexā habet fatuitatē sociam impuritatē: admixtā anxietatē. et adiunctā peruersitatē. Obfuscat fatuitas: deturpat impuritas: perturbat anxietas: fermētat impietas. Apparet autē fatuitas hui⁹ inepte letitie tā rōne loci q̄ rōne tpis in quo sum⁹: q nō est locus letantiū sed flentiū. Iudi. ij. Et vallis lachrymarū. in psal. Vn̄ puer cū nascit̄ mūdū istū ingrediēs incipit a ploratu prophetica calamitatis sue nondū loquit̄ ⁊ iam prophetat. Itē dormiēdo ridet: q̄ q̄ cito excitat̄ plorat. q mors que p somnū designat̄ esset ei risus et gaudiū: sed vita presens vertit̄ ei in luctū. Vel p hoc designat̄ q q̄ clausos habēt oculos ⁊ nō vident miseriā suā ridet. sed excitati ⁊ apertos habētes oculos vident se nō ridendi sed flendi rationē habere. Si respiciat hō ⁊ cōsideret diligēter videbit vndiq; materiā luctus: nō gaudij vel letitie: videlicet interius ⁊ exteri⁹. inferi⁹ ⁊ superius. Interius q petā nostra preterita nō mouēt nos ad letitiā sed ad fletū. Itē infirmitas nostra: q̄ nobis est occasio ⁊ materia et sentina oīuz petōꝝ. Ro. vij. Video aliam legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee: ⁊ captiuantē me in lege peti ⁊ mortis. Exterius vō nos vrgent ad luctū innumerabiles miserie tā nr̄e q̄ proximoꝝ vndiq; nos impugnātes ⁊ pungētes: ⁊ pericula tā infinita tā animarū q̄ corpoꝝ: q tps nos rapit incessanter ad mortē: ⁊ peccatores ad mortē tpalem pariter ⁊ eternā. Causam ridendi vel letandi nō habet ille quē equus velocissim⁹ cū fune ligatū in collo precipitanter ⁊ incessanter ⁊ velocissime trahit ad patibulū p spinas et tribulos. Miserū est ergo quō ridere pūt illi quos tēpus p funē presentis vite p spinas ⁊ tribulos. i. p multas miserias tpales incessanter ⁊ velocissime trahit ad patibulū mortis tēporalis ⁊ eterne. Aug. Nihil aliud est tēpus vite presentis q̄ cursus ad mortē. ī quo paululū stare vel tardius ire permittit̄ nemo. sed omnes pari motu vrgemur. Fatuus est qui ridet ⁊ videt se ⁊ socios suos in fluuiū rapidissimum cecidisse: qui eos omnes incessāter ⁊ cursu rapidissimo trahit in mare. Fluuius iste in quē cecidim⁹ omnes. est fluxus tēporis vite presentis: qui nos omnes pertrahit ad amaritudinē mortis tēporalis: sed peccatores ad amaritudinē mortis eterne. Superius autē est cōsideratio rationis reddende corā summo iudice de omnib⁹ operibus cogitationib⁹ ⁊ verbis nostris: de omnib⁹ beneficijs dei nobis impensis de quolibet momēto temporis nobis concessi. De hoc require supra de iudicio. Inferius aūt mouet nos cōsideratio purgatorij vel inferni. Prouer. xiiij. Extrema gaudij luct⁹ occupat. Luc. vj. Ve vobis qui nunc ridetis: quia lugebitis. Nota

exemplū de hoīe fugiente vnicornē. Itē refert q̄ describit purgato-
riū sancti patricii q̄ in monasterio in quo ipse abbas p̄fuit fuit q̄-
dā monachus cuius sanctitati demones īuidētes dormiētē a dor-
mitorio detulerūt ipsumq; p triduū detinētes ad lectū suū grauis-
sime flagellatū ⁊ vulneratū retulerūt. q̄ confessus est ei q̄ loquit se
stupenda ⁊ horrēda vidisse tormēta. Superuiuens autē annis q̄ndecī
nullo medicamine curari potuit a vulnerib⁹ suis. sed semp recentia
⁊ apta manebāt quorū q̄dā p̄funda erāt ad mensurā vnius digiti.
asserit autē qui loquit se illa vulnera sepius attrectasse ⁊ illū mor-
tuū suis manib⁹ sepelisse. dictus aūt monachus q̄ hec viderat quā-
do videbat aliquē ridentē leuiter vel iocāter vel incōposite se habē-
tē. dicebat. O si scires quāta huic dissolutioni debeat pena. disso-
lutiones tuas ⁊ mores incōpositos forsitā emēdares. Itē ī anglia
vir q̄dā religiosus q̄ faciē hēbat velut emortuā. dicebat ī illo pur-
gatorio fuisse q̄ in nullo q̄d videret in hoc mūdo letari poterat nec
ad risum vel saltē ad hylaritatis speciē prouocari. Propter hec oīa
christus ⁊ alii sancti q̄ fleuisse ⁊ nō risisse legunt. suo nobis ostēde-
runt exēplo q̄ ineptā leticiā cauere debem⁹. Bene ergo dictū est.
Cor stultorū vbi leticia. Un̄ Bern̄. Mundus est vbi malicie pluri-
mum. sapiētie modicū vbi sunt oīa viscosa oīa lubrica oīa oper-
ta tenebris obsessa laqueis vbi periclitant anime affligunt corpa ⁊
vbi est vanitas ⁊ afflictio spiritus. Secūdo inepta leticia h̄z so-
ciā impuritatē. Sicut in libro sapiētie dicit in psona impiorū. veni-
te ⁊ fruamur bonis q̄ sunt. ⁊ vtamur creatura tāq̄ in iuuētute ce-
leriter. vino p̄cioso ⁊ vnguentis nos impleamus ⁊ nō p̄tereat nos
flos tēporis coronem⁹ nos rosis anteq̄ marcescāt. nullū pratū sit
quo nō p̄tereat luxuria nostra vbiq; relinquam⁹ signa leticie. Ad-
uerte quomō se mutuo cohortant. Primo ad voluptatē. Secūdo
ad vanitatē. Tertio ad feditatē. vnū enī cōsequit ad aliud. ⁊ vnū
est cā alterius. Sed in his oībus est breuitas durationis sicut ipsi-
met cōfitent in verbis p̄missis. Et hoc bene figuratū est Jone. iiii.
Preparauit dn̄s ederā vt esset vmbra sup caput Jone. ⁊ p̄tegeret eū
laborauerat enī. ⁊ letatus est Jonas sup edera leticia magna. Sed
ista leticia parū durauit q̄ statim sequit. Preparauit dn̄s vermē in
ascēsu diluculi in crastinū q̄ percussit ederā ⁊ aruit. Exēplū ēt habe-
mus Dan̄. v. de balthasar q̄ crapulabat in cōuiuio. ⁊ cū eēt ī leticia
magna p̄cepit sibi afferri vasa dn̄i ⁊ bibit in eis ipse ⁊ cōcubine ei⁹
⁊ visa est man⁹ q̄si hoīs scribētis in pariete mane. techel phares i.
numeratū ē regnū tuū. appēsuz ē ī statera ⁊ īuēt⁹ es min⁹ habēs. di-
uisuz ē regnū tuū ⁊ datū ē medis ⁊ psis eadē nocte īterfect⁹ ē ⁊ pdi-
dit aīaz ⁊ vitā. Tertio inepta leticia h̄z admixtā anxietatē. In oī
mūdano gaudio plus ē de tristabili q̄ de delectabili plus de solli-
citudine ⁊ labore q̄ de cōsolatiōe ⁊ pace q̄ risus dolore miscebit ⁊
extrema gaudii luct⁹ occupat Prouer. xiiii. Un̄ gre. b. Job sciebat ī
diuitiis hui⁹ mūdi nō eē verā leticiā sine anxietate. sollicitudie ⁊ la-
bore ⁊ timore iō dicebat Si letat⁹ sū ī diuitiis meis mlt' q. d. nō
Job. xxxi. Reprehēdit ēt talē leticiā ⁊ ostēdit īsania plenā eē dicēs.
Job xxx. Rodebāt ī solitudine squalētes egestate ⁊ miseria. ⁊ mā-
debāt herbas ⁊ arborū cortices ⁊ radix iuniperorū erat cib⁹ eorū. In
hmōi letabant. q. d. ī talib⁹ nō erat letādū Et q̄d plus ē. Et esse sub
sentib⁹ delicias cōputabāt. Greg xx. mor. c. xiiii. h' exponēs dic. In
hmōi letant q̄ attēdūt trāsitoria q̄ pcipiūt. ⁊ ītueri negligūt pmā-
nētia bona q̄ pdūt. cūq; amore tpaliū flagrāt verā leticiā nolentes
ignorāt quā si studiose cognoscere q̄rerēt q̄ss feda sint gaudia q̄ ap-
petūt videret. sz visibilia sequētes eorū fugiūt ⁊ tāto extrinsec⁹ gau-
dēt quāto recordationē sui intrinsec⁹ nō habēt. Miscent tn̄ eorū
gaudi splerūq; tribulatiōes. ⁊ ex reb⁹ ipsis ex q̄b⁹ supbiūt flagel-
lant. neq; n fine grauib⁹ curarū molestiis p̄sit tpalia q̄ appetunt vel
nō habita q̄rere vel q̄sita seruare inter eq̄les p̄stātiorē gloriā expete-
re a minorib⁹ reuerētiā plus q̄ oportet exigere maior⁹ q̄ dz cā maio-
rib⁹ exhibere. plerūq; potētiā p iniusticiā ostēdere semp praua sge-
re. ⁊ tn̄ ne opinionē prauitatis habeāt formidolose custodire. Nec
p̄fecto oīa miseros pungūt. sed easdē pūctiōes ipso rerū tpaliū victi
amore nō sentiūt. Un̄ recte subdit. Et eē sub sentib⁹ delitias cōpu-
tabāt. q̄ petōrū delectationib⁹ p̄ssi. ⁊ affectu vite p̄sētis q̄ sunt aspe-
ra q̄ patiunt ignorāt letant itaq; sz sub sentib⁹. q̄ reb⁹ q̄dē tpali-
bus gaudēt sed q̄ displēsare sine tribulatione nequeūt eadē cura
pungunt miseri q̄ p̄mūt. Manēt sub sentib⁹ ⁊ tn̄ hoc ipsum de-
litias estimāt. q̄ ⁊ diligi ex p̄sentis vite amore tolerāt ⁊ tamē affe-
ctu nimie cupiditatis obligati laborē eiusdē tolerātie voluptatē pu-
tant Un̄ recte Hieremias tot⁹ in se humane cōuersationis speciē
sumens p planctū cōquerit dicēs. Inebriauit me absinthio Ebri⁹
q̄sq; q̄d patit nescit q̄ absinthio ebrius est amarū est q̄d sumpsit ⁊
tamē nō intelligit eandem amaritudinez qua repletur. Quarto
inepta letitia habet adiunctā puersitatē. Ualde naq; puersi cor-
dis est letari de malo quia malū in eo q̄d malū contristat nō lenifi-
cat. Peruersi sunt ergo in affectiōe qui de malo suo ī de pctō gau-
dent. De quib⁹ dicit puer. ii. Letant cū male fecerint ⁊ exultāt in
rebus pessimis. Tales sunt similes freneticis qui de vinculis suis
gaudēt ⁊ de insania sua rident. Sap. xiiii. Dū letant insaniūt. Itē
letant de malo tpali vl spūali proximorū sicut iudei. Cōtra quos
dicit puer. xxiiii. Qui in ruina letat alteri⁹ nō erit impunit⁹. Tales
sunt similes demonib⁹ qui de malis aliorū rident ⁊ casum eorū irri-
dent ⁊ inde derisiones suas faciūt ⁊ cachīnos. Refert magister Ja-
cobus de vitriaco q̄ cū quidā scūs vir in claustro solus post alios
remāsisset in orōne vidit magnā multitudinē demonū cōuenientē
in loco vbi iuuenes monachi cōsueuerāt inter se cachinnare: ⁊ vidit
illos demōes cachinnātes ridētes ⁊ irridētes dicēdo ha he hy q̄si
representātes signa monachorū ⁊ cachinnos eorū.

¶ De Jactantia. DIS. .V.

Quartus gradus superbie est iactātia. Uidet
aūt iactātia proprie importare q̄ hō
se verbis extollat Uidem⁹ enī q̄ hō volēs aliquid lon-
ge iactare eleuat illud in altū Tunc hō p̄prie se extollit
q̄n dicit aliquid supra se. Quod cōtingere potest dupliciter. Uno
modo q̄n loquit de seipō quidē sup id q̄d in se est: sed supra illud
q̄d de se hoīes opinant. Quod Apls refugiēs dicit ii. Corinth. xii.
Parco aūt ne quis me existimet supra id q̄d videt in me aut audit
aliq̄d ex me. Alio mō aliq̄s se extollit loquēs de se supra id q̄d in
se est s̄m veritatē Et q̄ magis est aliquid iudicandū s̄m id q̄d ī se
est q̄ s̄m id q̄d est in opinione aliorū ideo magis proprie dicit ia-
ctātia q̄n aliquis effert se supra id q̄d in se est q̄ q̄n effert se supra
id q̄d est in opinione aliorū q̄uis vtroq; modo iactātia dici possit.
Notandū aūt q̄ latinis loquēdo possum⁹ dicere q̄ iactat aliquid
ex confidētia bonitatis ex affluētia pietatis. ex vehemētia tēpesta-
tis ex redundantia vanitatis. Ex confidentia diuine bonitatis
hō q̄nq; se totum iactat in deū ⁊ diuine pietati cōmittit. s̄m illud
Psal. Jacta cogitatū tuū ī dn̄o ⁊ ipse te enutriet. Isto modo veri
pauperes qui propter deū oīa contemnūt mūdana: se totos diuine
pietati cōmittunt. Ex affluētia pietatis diuites huius mūdi bo-
na sua iactant in gazophilatiū i. in thesaurū dn̄i. Nam facultates
suas in celestes thesauros manus pauperum deponūt. Mar. xii.
Aspiciebat ihesus quō turba iactaret es in gazophilatium. ⁊ multi
diuites multa iactabāt Cū autē vidua quedā duo minuta misisset
conuocās discipulos dixit eis Amē dico vobis quoniā vidua hec
plus omnib⁹ misit. ⁊ reddit causam huius dicēs: Omnes enī ex eo
q̄d abundabat illis miserūt. vtinā saltē de supabundātia suis mit-
terent diuites. Sicut figurate dicit Actu. xxvii. Satiati cibo alle-
uiabant nauē consciētie iactantes triticū in mare. ⁊ pauperes q̄ in
amaritudine multa viuūt. Ex vehemētia tempestatis. i. tribula-
tionis iactant aliqui sicut discipuli qui tota nocte laborabāt in re-
migando quia ⁊ vētus erat eis cōtrarius. ⁊ christus dormiebat. i.
quia tribulatio grauis est q̄nq; ⁊ christus quasi dormiēs eos relī-
quisse videt. sed excitatus ihesus oratione feruēti: imperat ventis
⁊ mari. ⁊ statim fit trāquillitas magna. Math. viii. Nauicula in
medio maris iactabat fluctib⁹. Talib⁹ ergo sic iactatis necessaria
est patientia ⁊ orationis instantia. Ex redundantia vanitatis ia-
ctat se superbus. ⁊ hec est iactātia q̄ dicit quartus gradus supbie:
de q̄ loquimur principaliter quo ad presens. Sciendū autē q̄ ista
iactantia fieri potest vel ostentatione factorū. sicut dicit Hester. i. q̄
Assuerus fecit grāde cōuiuiū ⁊c. vt ostenderet diuitias regni sui. et
magnitudinē atq; iactantiā potētie sue. Uel ostentatione verborū.
Sicut dicit Job xviii. Usq; ad quē finē verba iactabis. Et de hac
ait Bern̄. Sicut vesica collecta turgida vento pūctoq; pforata cu-
spide si stringit crepitat cū detumescit ac vētus egrediēs nō passim
effusus se strictim emissus quosdā crebros sonitus reddit. postq̄
vō vanitas crescere ⁊ vesica tumescere cepit: necesse est vt amplio-
ri foramine laxato sinu vētositas eructet: alioquin vētositate rum-
pet. Sic supb⁹ inepta redundante letitia dū risu vel signis eā apire
nō sufficit in helru verba prorumpit. En vēter meus quasi mustū
absq; respiraculo q̄d laguneulas nouas disrumpit. aut loquet cu-
go aut rumpet plen⁹ est sermonib⁹. ⁊ coartat eū sp̄s vteri sui. esu-
rit ⁊ sitit auditores quib⁹ suas iactitet vanitates. quibus omne q̄d
sentit effundat quibus q̄lis ⁊ quātus sit innotescat. Inuēta autē
occasione loquēdi si de līis sermo oritur vetera p̄ferunt ⁊ noua
volāt sentētie vba resonāt ampullosa p̄ueniunt interrogantē nō q̄rē-
ti r̄ndit. ipse q̄rit ipse soluit: ⁊ vba p̄locutoris īpfecta p̄scindit. nō loq
tur vt edificet: sz vt sciētiā suā iactet edificare pōt: sz edificare nō ī-

tendit.non curat docere vel a te doceri qđ nescit sed vt scire scitur qđ scit. Quod si de religione agitur.statim visiones ꝛ somnia profe runt. Deinde laudat ieiunia cōmendat vigilias super oīa oratiōes exaltat.de patientia aut de humilitate.aut de singulis virtutib⁹ ple nissime ꝫ vanissime disputat.vt tu dicas .s.si audieris.q ex abūdā tia cordis os loquit.ꝛ q̄ bonus hō de bono thesauro cordis pfert bona. Notādū aūt q q̄ se iactat.euacuat iternā cōscietiam Bern. Lingua in humido posita lata ꝛ tenuis optimū īstrumētū ad euacuandū coꝝ. Jactator enī q̄cqđ hꝫ in corde vnde possit habere laudē ꝛ excellentiā suā ostēdere.reuelat ꝛ interdū etiā qđ nō hꝫ. Unde Actu.xxij. Uociferantibus iudeis ꝯtra Paulū. ꝛ pijcientib⁹ vestimēta sua. ꝛ puluerē iactantib⁹ in aera.iussit tribunus induci paulum in castra.qz supbi cū clamore ꝛ ipudentia se iactādo vestimenta virtutū proijciūt. ꝛ sic turpiter se denudāt. ꝛ puluerē iactāt in aerē.qz verba iactātie quasi puluis in aere q̄b⁹ aer obscurat. ꝛ assistētiū obnubilat aspect⁹. Scđo pturbat fraternā cōcordiā. Prouer. xxviij. Qui se iactat ꝛ dilatat.iurgia cōcitat.Et hoc bene signatū ē ij Mach.x. Supra modū maledicebāt ꝛ sermones nephandos iactabāt.dicit de Tymotheo ꝛ suis q̄ pugnabāt ꝯ machabeū. Tertio incurrit displicentiā. Unde Hiere.xxviij. Audiuimus superbiā moab supbus ē valde sublimitatē eius ꝛ supbiā.ꝛ altitudinē cordis eius.ꝛ iactātiā ego scio dicit dns.nō scietia approbatiōis ꝫ reprobationis ꝛ eterne dānationis.Sicut patet de lucifero q̄ iactando dicebat. In celū ꝯscēdā sup astra celi exaltabo soliū meū. similis ero altissimo Statim rūdet. Ysa.xiiij. Uerūtū ad īfernū detraheris in pfundū laci. Quarto meret eternā miseriā.Sicut impij conquerēdo recognoscant. Sap.v. Quid nobis pfuit supbia ꝛ diuitiaꝝ iactātia q̄d ꝯtulit nobis.transierunt oīa velut vmbra Bern. Quid illis profuit superbia.diuitiaꝝ iactantia breuis.leuis leticia. mūdi pōpa.vana voluptas.magna familia post voluptatem vbi locus vbi risus vbi iactātia vbi arrogātia. Nota q diuitiaꝝ iactātia dicit duplici ratiōe.qz opulētia duplicit causat iactātiā.s.occasiōaliter in q̄tū aliq̄s supbit de diuitijs.Et iō Prouer.viij.dicūt opes supbe Alio mō p modū finis.qz sicut dicit.iij.Ethi. Aliq nō solū propter gloriā seipsos iactant.ꝫ etiā pter lucrū qui de seipsis fingunt ꝛ dicunt ea de quibus lucrari possunt.puta q sint medici vel sapientes.vel aliquid huiusmodi.

De singularitate. DIS. VI.

Uintus gradus supbie est singularitas p quā nō sufficit homini facere sicut alij faciūt.,vel tenere quod iubet communis regula monasterij.sed vult sanctior oībus apparere. De hac ait Bern. vbi supra. Turpe ē ei q̄ se sup ceteros iactat si nō plus ceteris agat p qđ vltra ceteros appareat. pinde non sufficit q cōis regula monasterij vel maioꝝ cohortāt exēpla.nō tñ melior esse studet: ꝫ videri melius viuere gestit quatenus dicere possit.nō sū sicut ceteri homines.plus sibi blandit de vno ieiunio qđ ceteris prādētib⁹ facit. q̄ si cū ceteris septē dies ieiunauerit. Melior sibi videt vna oratiūcula peculiaris q̄ tota psalmodia vnius nocti ad oīa sua strenuus. ad cōia piger vigilat in lecto.dormit in choro. Cūq̄ alijs psallētibus tota nocte ad vigilias dormitet.post vigilias alijs in claustro quiescētibus solus in oratorio remanet. Inter prandētes crebro solet oculos iactare p mēsas.vt si quē minus comedere viderit.victū se doleat: ꝛ idip̄m incipiat sibi subtrahere crudeliter qđ necessario victui pūiderat idulgēdū.plus glorie detrimētū q̄ famis metuēs cruciatū.hic oēs iudicat hic oium facta corrodit. Unde.ps. Singularis ferus depastus est eā.s.vineā domini.

Extus gradus supbie ē arrogātia.Est aūt arrogātia elatio spūs p quā hō se pfert alijs iudicās se ceteris meliorē. Et opponit sexto gradui hūilitatis p quā hō se credit ꝛ pnūciat alijs vilioꝛē. De h aït Bern. vbi supra. Cū ex his q̄ singulariter ꝛ inaniter agit apud simpliciores.opinio ei⁹ icreuerit q pfecto laudāt opa q̄ cernūt.ꝛ vnde pdeāt nō discernūt.dū miserū beatificāt in errorē iducūt. Credit qđ audit. laudat qđ agit.ꝛ q̄d itēdat nō attēdit obliuiscit itētionē dū amplectit opinionem de omni alia re plus sibi credit q̄ alijs de se solo pl⁹ alijs credit q̄ sibi.vt iā nō vbo tenus nec sola opeꝝ ostētatiōe suā pferat religionē. sed intimo cordis affectu credat oīb⁹ sanctiorē. ꝛ q̄cq̄d de se laudādū nouerit nō ignorātie aut beniuolētie laudatoris ꝫ suis meritis arrogātet ascribit. Sic āt dicit Greg.xxiij.mor.ca.vj. Quattuor sūt spēs q̄b⁹ oīs tumor arrogātū demōstrat cū bonū aut a seipis se hre estimāt. aut dū sibi datū desup credūt p suis meritis h se accepisse putāt.aut cū iactāt se hre qđ nō hnt.aut cū despectis ceteris singularit videri appetūt habere qđ nō habēt. Sed qz credere vl estimare se bonū aliqđ habere nō a deo vel.qđ bonū gratie habeat ex pprijs meritis. ad infidelitatē ptinere videt. Ideo nota q vera estimatio pōt corrumpi dupliciter. Uno mō in vniuersali et sicut in his que ad fidē pertinent corrūpit vera estimatio p infidelitatem Alio mō in aliquo pticulari eligibili. ꝛ hoc nō facit īfidelitatē Sicut ille qui fornicat estimat p tpe illo sibi bonū fornicari nec tñ est infidelis sicut si in vniuersali diceret fornicationē esse bona sic etiā est in pposito. Nā dicere in vniuersali aliqđ bonū esse qđ habet homo non a deo vel gratiā hoībus dari pro meritis ptinet ad infidelitatē. Sed q aliq̄s ex inordinato appetitu ppter excellentie ita de bonis suis gloriet ac si ea a se haberet vel ex meritis pprijs.ad superbiā ptiet. ꝛ nō ad infidelitatē pprie loquēdo Est aūt arrogātie vitiū multis rationibus detestandū. Primo qz per insipientiā excecat. Prouer.xv. Superb⁹ ꝛ arrogās vocat indoctus. Nec mirū.qz sicut ait Grego. xxiij.mor.c.viij. Arrogans vba multiplicat ꝛ suā sapientiā ostentare festinat hanc enī partē suā oīs arrogās estimat si scientiā nō tā habeat q̄ ostēdat.qz nimiū dēs elari scientiā nō habere appetunt sed ondere. Et infra.ca x. Sicut grauis labor iustoꝝ est mala irridere nec corrigere.ita grauis est labor arrogātiū si qđ sapiūt nō ostēdūt. Scđo qz p impatientiā turbat ꝛ rumpit. sicut vesica collecro turgida vēto quādo vel modicū pungit crepitat ꝛ rumpit . sic arrogantes cū aliquātulū per correctionē tangunt vel aliquid contra voluntatē coꝝ dicit. statim vesice in ore voces murmurationis emittūt. ꝛ ex ipatientia in eoꝝ viscerib⁹ disrumpunt. Ideo dicitur Eccs.vij. Melior est patiens arrogāte. arrogātes enī volūt arguere.sed argui nolunt. Greg.xx.mor.ij. Arrogātes argui despiciunt etiam cū se veraciter errasse cognoscūt.sed asperitas superboꝝ vsq̄ ad duritiā maledictiōis extendit. Et infra.ij. Arrogantes qz charitatis viscera nō habēt.nō solū se nō argui patiunt.sed nec cōpatiuntur etiā iustis dolētibus sed eos insuper sub specie iuste icrepationis affligunt. ꝛ in illis aliqua parua mala vidēt exaggerant vl ea q̄ vere bona sunt male apud se iterpretādo ꝯmutāt. Tertio qz de⁹ illud abominat. Prouer.xvj. Abominabilis ē dño oīs arrogans. quicq̄d aūt deus abominat. ꝛ nos abominari debemus. In figurā aūt q deus abominat arrogantes.helyu repꝛehendit . nec tñ p eo sacrificiū offert. sicut p ceteris amicis Job. Sicut ait Greg.xxiij.mor. xij p helyu qui rectis quidē sensib⁹ loquit: sed ad stulta elationis verba deriuat psona vniuscuiusq̄ arrogātis exprimit . qui reprehēsione diuine increpatiōis arguit.nec tñ pro illo sacrificiū offert: qz fidelis quidē sed tñ arrogans p veritatē credulitatis iustus ē.ꝛ tamē per tumorē elationis acceptabilis nō est. hūc ergo increpatio diuina redarguit: sed sacrificiū nō reducit. Quarto, qz deus eū psequit .humiliādo plerūq̄ tpaliter. Sicut dicit Ysa.xiij. visitabo sup orbē mala ꝛ ꝯ impios iniq̄tatē eoꝝ. Sequit. arrogantiā fortiū humiliabo. Et Job.xl. Omnē arrogātē humilia. ꝛ indubitāter dānabo eternaliter. Ysa.ij. Dies dñi exercituū super omnē supbū ꝛ excelsū ꝛ super omnē arrogātē. ꝛ humiliabitur.i. deijciet ꝛ ꝯfūdet.

Septimus gradus superbie est presumptio . Sꝫ de hac dicetur infra.inter filias inanis glorie.

Ctauus gradus supbie est defensio,peccatoꝝ. Notandū aūt q ē q̄dā defensio licita.q̄dā illicita. Defensio licita multiplex est. Quedā quā ꝯsciētia ꝯtestat. Sicut qñ loquunt hoīes suspiciose vel falso imponētes ei aliquid qđ non fecit. ꝛ cuius nō est conscius.consciētia sua defendit eū apud deū. Sicut dicit apostolus Ro.ij. Testimoniū reddēte illis cōsciētia ipsoꝝ. ꝛ cogitationū inter seinuicē accusantiū aut etiā defendentiū.et hoc est magnū solatiū iustis hoībus q̄ mēdaciter diffamant . Naꝫ gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre.ij. Corin.j. Apud hoīes etiā se defendit p se rationē reddēdo. ꝛ veritatē rōnabiliter ondendo. sicut p se fecit apl's cū a iudeis accusaret mēdaciter super multis.cepit rōnē reddere dicens. Act.xxvj. De oībus de quibus accusor a iudeis estimo me beatū eē cū sim defensur⁹ me hodie. Secūda ē defensio nō solū licita sed necessaria oīno.qñ vicꝫ de perō tētat. j. Paral.xj. dicit q cū philistei ꝯgregati essent in pliū ꝯtra filios israel hi steterūt in medio agri ꝛ defenderūt eū.s.iesbabā q̄ interpretat laudās populū. ꝛ eleazar q̄ interpretat deus meus adiutoꝛ. Nā illi q̄ stant in vnitate populi christiani. ꝛ q̄ deū hnt adiutoꝛem debēt stare pugnādo strenue in medio agri ecclesie. vel agri pprie cōscientie ꝛ hūc agrū ꝯstāter defendere ꝯtra philisteos .i. demones ipugnātes. Tertia est defensio licita qñ in cāꝫ trahit actione.s. psonali vel reali.siue ciuiliter siue criminaliter ipetat . Unde dicit Act.xxv. Nō ē romanis ꝯsuetudo dānādi aliquē hominē priusq̄ is q̄ accusat presentes habeat accusatores.locūq̄ se defendēdi accipiat ad abluēda crimina. Quarta est defensio licita immo de-

bita qñ paup opprimit seu psona quecunq miserabilis iniuste af
fligit tūc pncipes ⁊ iudices tenent eos defendere ɔtra violentiā ⁊
feritatē potētū ysa.j. Subuenite oppsso iudicate pupillo defendi
te viduā. Sed ɔtra iudices ipsos ⁊ auaros dicit ibidē. Principes
tui ifideles socij furū. oēs diligūt munera sequunt retributiōes pu
pillo nō iudicāt ⁊ cā vidue nō igredit ad eos. Ideo Hiere l. Redē
ptor eoꝝ fort ē dñs exercituū nomē ei⁹. iudicio defendet cāz eoꝝ.
Quinta est defensio necessaria qñ fides vel veritas ipugnat. ad
hoc tenent plati ⁊ doctores ecclesie. sicut de seipso dicebat aposto
lus Phi j. In defensiōe euāgelij posit⁹ sūz. Et ɔuersus ad fidē dice
bat. Cōfido in vobis eo q habeā vos in corde ⁊ in vinculis meis
in defensiōe ⁊ ɔfirmatiōe euāgelij. socios gaudij mei oēs vos esse.
Defensio aūt illicita multiplex ē. Prima ē qñ hō peccatū suū p
caciter ⁊ supbe se insuficiādo defendit. De hoc ait Bern. vbi supra.
Multas faciūt aliq excusatiōes in peccatis aut n. dicit q excusat
se nō feci. aut feci. feci qdē. sed bene feci. aut si male nō multū male
aut si multū male. nō mala itētiōe. Si aūt de illo sicut adā ⁊ eua cō
uincit. aliena suasiōe excusare se nitit. Et greg xxij mor c. xij Usi
tatū hūani generis vitiū ē. ⁊ libēdo peccatū cōmittere. ⁊ cōmissum
negādo abscōdere. ⁊ cōuictū defendēdo multiplicare. Ex ipo qppe
lapsu pmi hois hec augmēta deḡne ducimus ex quo ipsaz radicez
trahimus culpe. Interrogat⁹. n. hō vbi esset vt perpetratā culpā re
spicēt ⁊ ɔfitēdo. cognoscēt adhibē sibimet vterq defēsionū solatia
magis q ɔfessionem elegerūt. Cūq excusare peccatū voluit vir p
mulierē. mulier p serpentē auxerunt culpā quā tueri conati sunt.
oblitusq adā dñi tāgēs qđ ipse peccati eoꝝ actor extiterit q mulie
rē fecit. eua ad dñm culpā referēs q serpētē in paradyso posuisset.
Sic ergo reatū suū dū defendere moliunt addiderūt vt culpa eoꝝ
actior discussa fieret q fuerat ppetrata. Unde nūc quoq hūani ge
neris rami ex hac adhuc radice amaritudinē trahūt. ⁊ cuz de vitio
q̄sq arguit sub defensionū verbis quasi sub qbusdā arboꝝ folijs
se abscōdit. In qua videlz occultatiōe nō se dño sz dñm abscondit
sibi agit nāq ne oīa vidētē videat. nō vt ipe nō videat. Idē. xxxiij
mor. c. xxvj. Oēs iniq in omni peccato qđ faciūt scutū supbe defen
siōis opponūt. Nā cū qs taliū de reatu sue iniqtatis arguit. nō mox
cogitat quō culpā corrigat. sz qđ in adiutoriū sue iniqtatis oppo
nat. nulla itaq veritatis sagitta penetrat qz verba sancte correctio
nis. scuto excipit supbe defensiōis. Scđa defensio illicita ē quā
do qs aliū in peccato suo defendit. qđ faciūt adulatores. Sicut in
ps. dicit. Laudat peccator in desiderijs aie sue. ⁊ iniquus benedici
tur. Greg. xxxiij mor. c. v. expōnēs illud Job. xl. ptegūt vmbre vm
brā eius. ait. Dū doctrine iustoꝝ mali ɔtradicūt dū ab eis iniquūz
qđlibet corrigi nō pmittūt vmbre vehemoth vmbraz eius ptegūt.
Dū neqssimoꝝ facta nequiores puersis patrociniis tuent. qđ nimi
rū hoc studio faciūt. ne dū culpa in aqua ⁊ ipsi obligati sūt in alijs
corrigit ad ipsos qnq veniat. se igit tegūt dū alios ptegūt. qz eū
pā suā preuidēt imperi. Unde alios ɔsiderāt libera correptiōe con
fundi. Sicq fit vt sñia criminū dū defendit augeat. ⁊ vniuscuius
qz nequicia eo fit ad perpetrādū facilis quo difficilis ad puniēdū.
Scelera quippe peccantiū tāto maiora incremēta pcipiūt. quāto p
defensionē potētū diu multa tolerant. Sed tales qcūq seu intra
seu extra sanctā ecclesiaz esse videant. tanto se aptiores dei hostes
exhibēt. qnto maiores sunt patroni vitioꝝ. ɔtra illum qppe suis de
fensionibus pugnant. cui ea que displicēt defendēdo multiplicāt.
Bene de talibus pōt dici illud Judith. vij. Montes i. supbi ⁊ po
tētes defendunt illos. Tertia defensio illicita est si quis tēporali
ter affligatur se defēdat qz nō dz vindictā expetere sed patiēter sus
tinere. Sicut apostolus monet. Ro. xij. Si fieri pōt qđ ex vobis ē
cū oībus hoībus pacē habētes nō vosmetipsos defendētes charis
simi. sed date locū ire. Scriptū est. n. mihi vindictā. ⁊ ego retribuaz
dicit dominus. Quarta defensio est quādo qs ex presumptiōe
sua volēs alijs dominari ⁊ eos sibi subijcere contēni se iudicat ⁊ cō
fundi si nō obediant ei vel reuerentiā exhibeant. Sicut nabuch. vo
lens cūctis nationibus dominari. iurauit p thronū ⁊ regnū suūz q
defenderet se de omnibus illis qui suū imperiū recusabāt. Judi. ij.
Aman quoq cōfusuz se reputans qz mardocheus nō flectebat ge
nua corā eo. nec ei reuerentiā exhibebat. nō solū in mortē eius ma
chinat⁹ ē sz ⁊ toti⁹ populi iudeoꝝ. Hester p totū. Sic multi ex sum
ma superbia iniuriatos se dicunt ab illis qui eis nō exhibēt hono
rē ⁊ reuerētiaz. ⁊ querūt occasiōes nocēdi multipliciter ⁊ grauādi.
Onus gradus supbie ē fallax ⁊ supba ɔfessio. De qua Bern.
vbi supra. Sed hec excusationis genera eatenus mala iudi
centur quatenus ore prophetico verba malicie appellantur. multo
tamen periculosior est fallax ⁊ superba confessio q pertinax ⁊ ob

stinata defensio. Nōnulli enī cū de apertioribus arguunt scientes
q si se defenderēt nō sibi crederet subtili⁹ inueniūt argumētū de
fensiōis vba ridētes dolose cōfessionis est enī q necter se humili
at ⁊ interiora ei⁹ plena sunt dolo. Eccl. xix. Uult⁹ demittit. pster
nit corp⁹ aliquas sibi lachrymas extorquēt si possunt. vocē suspi
rijs vba gemitib⁹ interrūpunt nec solū qui hmōi ē obedētia non
excusat sed sic culpā exaggerat vt dū ipossibile aut icredibile aliqđ
sue culpe audis additū enā aliud qđ ratū putabas discredere pos
sis ⁊ ex eo qđ falsūz esse nō dubitas in dubiū veniat qđ qsi certūz
tenebat. dūq affirmāt qđ credi volūt cōfitēdo culpā defendunt ⁊
aperiēdo tegūt qñ ⁊ cōfessio laudabiliter sonat in ore. ⁊ adhuc ini
quitas occultat in corde. quaten⁹ magis ex humilitate q ex verita
te fateri putet q audit aptās ei illud Prouer. xviij. Iust⁹ in pncipio
accusator est suipsi⁹. Sed q veraciter penitet laborē penitētie non
abhorret qz qcqd p culpa sibi iniūgit quā odit. tacita ɔscientia am
plectit patiēter. Cui⁹ vo simulata cōfessio est vna vel leuis ɔtume
lia. aut exigua pena interrogatus iā humilitatē simulare. iam simu
latione dissimulare nō pōt murmurat. frēdit. irascit. Quāta putas
tūc cōfusio fit i corde supbi cū fraus deprehēdit. pax amittit. laus
minuit. nec culpa diluit. tādē notat ab oīb⁹. iudicat ab oībus. eo
q oēs vehemētius indignant q falsūz aspiciūt quicqd de eo pius
opinabant. Decimus gradus superbie est rebellio. De qua dice
tur infra inter filias inanis glorie.

Undecimus gradus supbie est libertas peccādi p quā ali
qs cū iaz nec supiorē videt quē timeat. nec fres quos reue
reat tāto securi⁹ quāto liberi⁹ sua desideria delectat adim
plere. a qb⁹ prius taz timore q pudore phibebat. De hac nerbana
libertate dicit Job xj vir van⁹ in supbiā erigit. ⁊ quasi pullū ona
gri se liberū natū reputat ⁊c. Greg. x. mor. xj. Uanitans ē vt cū pro
mētē sauciat. hāc ex culpa audacē reddat. quaten⁹ sui reat⁹ oblita
q se inocentiā amisisse nō dolet. iusto excecata iudicio sit ⁊ humili
tatē pdat. Et fit plerūq vt prauis desiderijs seruiens a iugo se diui
ni timoris excutiat ⁊ qsi i maloꝝ ppetrationē tam libera omne qđ
voluptas suggerit iplere contēdat. Unū cū vir vanus se erigere per
supbiā dicit illico subinferi. Et qsi pullū onagri se liberū natū pu
tat Per pullū onagri omne gen⁹ agrestiū exprimit. qđ nature di
missūz motib⁹ loris dominatū nō tenet. agri nāq aialia hnt in li
bertate ire quo appetūt. ⁊ qescere cū lassant. Et qmuis insensatis aia
libus hō longe sit melior. hoc tn plerūq homini nō licet qđ brutis
aialibus licet. Qui eni ad aliud nō seruant eoꝝ mor⁹ sub discipli
na minime restringunt. hō vo qz ad sequentē vitaz ducit. necesse
est vt in cunctis suis motibus sub discipline dispositione religet ⁊
qsi domesticū aial loris vinctū seruiat ⁊ eternis dispositōib⁹ restri
ctū viuat. Qui g̃ iplere cūcta q desiderat p libertatē qrit qđ aliud q
pullo onagri eē filis ɔspicit. vt huc disciplinę lora non teneāt sz au
dacter vag⁹ p siluas desideriorꝝ ⁊ abrupta vitioꝝ sine retardatione
discurrat.

De cōsuetudine peccādi. DIS. VII.

Duodecimus gradus supbie est peccādi ɔsuetudo. Postq terribi
li dei iudicio prima flagicia ipunitas sequit experta vo
luptas libēter repetit. repetita blandit. ɔcupiscentia re
uiuiscēte sopit ratio. ligat ɔsuetudo. trahit miser in pfundū malo
rum. tradit tyrānidi pessimoꝝ. ita vt carnaliū voragine desideriorꝝ
absorbtus sue ratiōis diuiniq timoris oblitus dicat insipiēs i cor
de suo nō est de⁹. Iā indifferēter libitis p licitis vtit. Iā ab illicitis
excogitādis ppetrādis. inuestigādis. aīus. manus. ⁊ pedes. mime
phibent. In vndecimo quidē gradu supbie ⁊ si nec fratres. nec su
periorē suū timet nōdū tamē penitus formidine caret. hāc ratio te
nuiter adhuc submurmurās voluntati pponit. nec sine qualicunq
dubitatiōe quequ primū illicita perficit. Sed sicut is qui vadū ten
tat pedetētim nō cursim gurgitē vitioꝝ intrat. In hoc aūt duodeci
mo gradu iā effrenata voluptate deduct⁹. iā experta ipunitate secu
rus tam dei iudicioꝝ oblitus per deuia queq miser currit. Quēad
modū deniq ascensus duodecim humilitatis gradib⁹ corde iaz ala
cri absq labore p bona cōsuetudine iustus currit ad vitā. sic descē
sis duodecim superbie gradib⁹ ipius p malo vsu nō se rōne guber
nans nō timoris frena retētās intrepidus currit ad mortē. In me
dijs gradib⁹ humilitatis ⁊ supbie iust⁹ ⁊ ipius fatigant ⁊ angustiā
tur. q nūc metu cruciati gehēne. nūc pristina retardati ɔsuetudine
descēdēdo vel ascēdēdo laborāt. suprem⁹ m̄ ⁊ ifim⁹ currit absq
ipedimēto ⁊ absq labore. hic ad mortē. alter ad vitam. vterq festi
nat. ille alacer hic pclunor. illū alacrē charitas hunc procliuem cu
piditas facit. In altero amor. In altero stupor laborem non sentit
In illo nanq perfecta charitas. In isto cōsūmata iniquitas forat

ẽ. Illi veritas huic cecitas dat securitatẽ. Potest ergo
quodecimus appellari ↄsuetudo peccãdi cuius occasiõe
ne bona ⁊ mala ẽ dicẽdũ. Primo oñdẽdũ q̃ita mala fa
ↄsuetudo mala. Scd̃o de remediis ↄtra ↄsuetudinem
o qȝ opposita iuxta se posita clarius elucescũt dicendũ
udine bona. Sciẽdũ autẽ qȝ ↄsuetudo mala multa
pter q̃ sũmope cauẽda ẽ. Primũ ẽ qȝ facit hoĩeȝ p
malũ Hiere. ij. Cursor leuis explicans vias suas. Ona
q̃ sine freno circũducit' vbi suus ĩpetus ducit eũ. Ho
assueti sũt vt peluis in aq. gallus sup pinnaculũ. mole
. nauicula in mari sine regimine. pluma in via vel lanu
bes sine aqua nebule turbinib⁹ agitate. fluct⁹ seu ma
' quocũq; s vẽto tẽtatiõis vel ꝓprie cõmotiõis ĩpellũ
Scd̃o facit hoĩeȝ grauẽ ⁊ põderosũ ad benefacien
giẽdũ. Hiere. xiij. Nũq̃d põt ethyops mutar' pellẽ suã
varietatẽ suã. sic nec vos poteritis benefacere cũ didice
ere. hoc iugũ graue sup filios adã. Tre. j. Uigilauit iu
u meaꝝ. Et post. Dedit me in ma. foꝛ. de q̃ nõ potero
. xj. Lapis erat suppositus lazaro. Glo. Difficillime sur
es male ↄsuetudinis p̃mit. Exo. j. Premebãt filij isra
o⁹ luti ⁊ lateris ⁊ paleaꝝ. ⁊ h' sub pharaonica seruitute
j ↄsuetũ numerũ lateꝝ exigebãt. sicut dicit' Exo. v. Ad
õ habet' supra. ti. de põdere peccati ⁊ seruitute. Itẽ est
ntis ad tolerãdũ ⁊ ad curãdum. Ecc̃i. x. c. Lãguoꝛ plu
nedicũ. ẽ ẽt quasi gutta inossata. ⁊ lepra incurabilis ⁊
nisi solo diuino miraculo. Poeta. Principiis obsta se
parat'. q̃uis ꝑ lõgas ↄualuere moras. Siliter frustra
uinebis. posteriores videas veniẽti occurrite mor
bicis. Difficile ẽ illã passionẽ repellere q̃ ẽ cũ tẽpe
eruersi difficile corrigunt'. Tertio mala cõsuetu
rat. Indurat' hõ in mala ↄsuetudine. vt es ĩ aq̃. la
s sub maleo. cornu in capite. aq̃ in gelu q̃ ꝑ lõgã cõ
' in lapidẽ cristallinũ. Ecc̃i. xl. frigidus vẽtus aq̃lo
auit cristallus ab aq̃. Quarto ligat hoĩeȝ cathe
ñ Aug. lib. ↄfes. Tenebar nõ ferro alieno sȝ mea fer
Ad modũ samsonis q̃ ꝑmo ligat⁹ ẽ neruis mollib⁹
ub⁹. tertio cũ licio ⁊ cũ septẽ crinib⁹. q̃rto capt⁹ ex
at⁹. a philisteis ĩcarcerat⁹ Iudicũ. xvj. Sic ꝑmo li
neruis recẽtib⁹. q̃n peccatũ recẽs ẽ latẽs ĩtra ĩ cogita
uis funib⁹. q̃n peccatũ nouũ ẽ in opaꝑ õe tertio cũ li
in freq̃nti iteratiõe. sȝ vltĩo ĩcathenat' q̃si cathena fer
ccãdi assuefactõe ysa. lviij. Si abstuleris de medio tui
oh. xj. Lazar⁹ q̃driduan⁹ ligat⁹ erat istis. Bern. Uo
libẽter repetit'. repetita b lãdit'. ↄsuetudo ligat. rõ cõ
nto facit hoĩeȝ dyabolo ⁊ ĩferno ⁊ petõ q̃si iuramẽto
q̃si naas. ãmonites eruit dextros oculos sibi ↄfederatꝭ
⁊ affectiões q̃ ꝑtinẽt ad dexterã vite eterne. j. Reg. xj.
ctũ vobiscũ vt eruã oĩuȝ vestrũ dextros oculos ⁊ po
brũ ⁊c̃. ysa. xxviij. Percussimus fedus cũ morte. ⁊ cũ
pactũ. Hoc faciũt q̃ manus suas ponũt ĩter man⁹ dya
i homagiũ vt nõ recedãt ab opib⁹ ei⁹. Sic fecit theo
o legit' ĩ miraclis beate virginis. Reqre ĩfra. ꝑmo ti. õ
o deleto ⁊ de sedẽ dyaboli dissipato ⁊ õ manu dealba
oĩa nature diruit ⁊ ꝓsternit bonos mores ⁊ paulatĩ
g̃e destruit oĩno. Ecc̃i. vij. Nõ ẽ illi bonũ q̃ assiduus
Hiere. xlviij. Fertilis fuit moab ab adolescentia ⁊c̃. Et
t ĩ fecib⁹ suis ⁊c̃. Et p⁹. Sternẽt eũ. s. demões ⁊ vitia ⁊
ẽt. i. v̓tutes ⁊ bonos mores ⁊ opa gratuita. Hoc signa
j. ca. Antioch⁹ ĩtrãs sanctificatiõeȝ cũ multitudine gra
q̃dã ⁊ alia abstulit. Sic dyabolus ĩtrãs mẽtẽ cũ multi
male ↄsuetudĩs q̃ multa ẽ qȝ ex multis iteratiõib⁹ re
s qȝ graue dãnũ ⁊ grauit' p̃mit. ⁊ difficulter põt expel
o mala ẽ q̃rta bestia. de q̃ Dañ. vij. Terribilis ⁊ fortis ni
ẽtes ferreos ⁊ vngues q̃dã comedẽs ⁊ alia ↄsumẽs. ⁊
oculcãs. Sic mala ↄsuetudo bona gratuita tollit ⁊ cõ
ralia ⁊ acq̃sita. vt sciam ⁊ v̓tutes politicas q̃b⁹ maxie
uit. ⁊ bõa nãlia ↄculcat ⁊ atterit. Septĩo de vitio ĩ
cit hoĩeȝ. Ecc̃i. xviij. Assidua ẽ ↄmissio illoꝝ. Petr⁹ pri
Scd̃o iurat. Tertõ ↄtestat'. Ecc̃i. xxiij. c. Iuratiõi ne as
ũ. multi. n. sũt casus ĩ illa. Et. d. Indisciplinate loq̃le nõ
tuũ. ẽ. n. ĩ illa vbũ peccati. Ad h' ꝑtinẽt exẽpla q̃ ĩfra po
ramẽto. de muliere cũ argueret' qȝ iurauerat semꝑ ma
rabat qȝ nõ iurauerat. Silr de bubulco assueto nega
ꝑ magis negabat. Octauo in cõtẽptũ adducit dei ⁊

sui. Prouer. xviij. Impius cũ venerit in profundũ peccatoꝝ cõtẽ
nit surgere. s. a peccato p̃. Nũquid q̃ dormit nõ adiiciet vt resur
gat. Plus lõge dormit q̃ glis gen⁹ muris q̃d aĩal dormit ꝑ sex mẽ
ses cõtinue q̃si mortuũ. Sed peccatoꝛ aliq̃n in mala cõsuetudine ꝑ
xl annos. nec inde surgit. Sicut vulnerati dormiẽtes in sepulchris
cõtẽnũt ⁊ peccare. ⁊ se casu leuare. cõtẽnũt etiã deũ a quo desperat.
vt dicit glosa. supra predictũ vbũ Prouer. ibi. Impius cũ ⁊c̃. Qui
lõgius peccatoꝝ tenebris inuolut⁹ cũ semel de luce desperat ex des
peratione peccãdi sibi frena relaxat. Sed obꝓbriũ future dãnati
oĩs nõ euadet. Siliś est stulto puro q̃ cadens in lutũ flet nec a lu
to surgere laborat cũ de facili posset ĩmo aliq̃n vidẽs se deturpatũ
ridet. Itẽ siles sunt fatuis ⁊ freneticis ⁊ insanis q̃ insanias suas cõ
tẽnunt. ⁊ de miseriis suis ⁊ vinculis nõ curãt nec dissolui laborãt.
Siles illis de quib⁹ in barlaã refert iohẽs Damasce. dicens qȝ q̃dã
catholicus seruiebat cuidã regi idolatre. quẽ cũ rex aliq̃n de nocte
duceret solũ per ciuitatẽ videns lucẽ exeũtẽ de domo subterranea
⁊ respiciẽs vidit ꝑ fenestrã hoĩeȝ miserrimũ oĩb⁹ bonis nudatuȝ ⁊
pauperrimũ. ⁊ quãdã mulierẽ eque miserã ꝓpinãtẽ ei calicẽ queȝ
bibebãt. q̃ erat melos dulce decãtãs ⁊ ei ↄgaudẽs. tunc ait. O mi
ra res o extrema demẽtia dico tibi ait socio suo mirãn visa secum
nunq̃ mihi tãtũ placuit vita mea q̃ tot deliciis affluit. quãtuȝ istis
miseris sua q̃ mihi videt' vilissima ⁊ abiectissima. Tũc sumpta oc
casiõe dict⁹ catholicus ait regi. qȝ siles erat his vita idolatrarũ qui
depauperati bonis eternis. ⁊ obligati malis eternis demonib⁹ ser
uiebãt letãtes in isania sua. Silr ⁊ quos pctĩ mala ↄsuetudo ⁊ pec
cati seruit⁹ oblectat. sunt lusorib⁹ siles q̃ amiserũt oĩa ĩ tabernis. ⁊
sunt in multis obligati. ⁊ cito ꝓpter debita sua ĩcarcerãdi. obliti mi
serie sue cantãt. nec de debitis suis aut eoꝝ solutiõe curãt nec cogi
tãt. Nono facit hoĩeȝ despicabilẽ. defedãs omnẽ dignitatẽ ⁊ no
bilitatẽ ⁊ honorẽ. Ecc̃i. xlj. filij abominationũ sũt filij petoꝝ. ⁊ q̃ ver
sant' sec⁹ domos ĩpioꝝ filioꝝ petoꝝ pariet hereditas ⁊ cũ semie eo
rũ assiduitas obꝓbrij. s. ꝓpter eoꝝ malã nutriturã qȝ nutriunt' fi
lij a' parẽtib⁹ ĩ malis ↄsuetudinib⁹. Uñ de hoc sequit'. de p̃ceipio
cõquerunt' filij. Sicut pȝ ꝑ exẽplũ illi⁹ filij q̃ ꝓpter hoc qȝ pat' suus
male eũ nutrierat ad tabernas ducẽdo secũ. de ludis ⁊ furtis ⁊ ma
leficiis nõ corripiẽdo eũ. ꝓpter furtũ suũ adiudicat⁹ ad suspendiũ
duceret' ꝓpter cõsuetudinẽ furãdi. cũ rogaret patrẽ suũ vt osculare
tur eũ amputauit ei⁹ nasũ cũ dẽtib⁹ ꝑ osculo. dicẽs qȝ pater suus
q̃ eũ male nutrierat nec corripuerat ad suspẽdium eum ducebat.
Decimo facit p̃scriptionẽ. Sicut q̃n aliq̃s postq̃ per longũ tp̃s
tenuit rẽ aliquã in pacifica possessiõe lõgitudinitas tp̃is facit qȝ sua
fit in ꝑpetuũ. licet ꝑmo male possideret. Sic oȝ timere malis assue
tis ne ꝑ prescriptionẽ lucret' eũ dyabolus seruũ ꝑpetuũ. sicut vole
bat pharao filios isrl' iure prescriptiõis possidere. dicẽs Exo. v. Ne
scio dñz. ⁊ isrl' nõ dimittã. Itẽ Exo. xxj. q̃d si aliq̃s haberet seruũ ⁊
vellet morari cũ eo vltra septẽniũ ꝑforabat ei dñs aurẽ subula. ⁊ fie
bat ei seru⁹ sempitern⁹. Itẽ Sap. xiiij. dicit' qȝ lõga ↄsuetudo facit
idolatriã interueniẽte tp̃e cõualescẽte iniq̃ ↄsuetudine. hic error tã
q̃ lex custodit⁹ ẽ ⁊c̃. Ecc̃i. xvij. Ne demoreris in errore impiorum.
Undecimo ĩducit ⁊ facit necessitatẽ vt dicat hõ se q̃si non posse
dimittere q̃d ↄsueuit. vt sit sicut lana iacẽs in tinctura q̃ nõ põt ali
um colorẽ accipere. Hiere. xiij. Nũquid põt niger ethyops muta
re pellẽ suã ⁊c̃. Itẽ vt sit hõ sicut v̓ga tortuosa. q̃ ĩgrossata ⁊ ĩdura
ta in trũcũ antiquũ nõ põt tortuositatẽ veterẽ deponere. Hugo de
sctõ vic. Istius fomẽtũ q̃si q̃busdã gradib⁹ crescit pena. cogitatio pa
ria parit delectationẽ. delectatio ↄsensuȝ ↄsensus opationẽ. opatio
cõsuetudinẽ. ↄsuetudo necessitatẽ. Uñ aplus legẽ dic' eẽ ĩ mẽbris
suis q̃ lex ẽ ↄsuetudo. a q̃ cũ volum⁹ discedere nõ possum⁹. qȝ neces
sitatis vinculo ꝑ ↄsuetudinẽ detinemur. Duodecio ducit ad pai
tionẽ ⁊ etnã dãnationẽ. ps. Prolõgauerũt iniq̃tatẽ suã. do. in. cõ.
cer. per. Idẽ. Qui elõgãt se a te pibũt. Leui. xviij. Iuxta cõsuetudi
nẽ terre egypti ne faciatis. Qui fecerit de abominatiõib⁹ eoꝝ ꝑpiã
pibit. Ecc̃i. ix. Cũ saltatrice ne sis assidu⁹. ne pereas in efficacia illi⁹
Hec saltatrix ẽ mala ↄsuetudo q̃ excludit a ↄsortio bonoꝝ. sic dicit'
iiij. Dyal. xviij. de musa puella. cui oñdit btã v̓go choꝝ v̓ginũ cãdi
daꝝ. q̃rẽs si vellet eẽ cũ eis. q̃ cũ r̃nderet qȝ sic. dixit btã v̓go. qȝ si abs
tineret a ↄsuetis ĩeptitatib⁹. risu ⁊ ioco ⁊c̃. die tricesima ↄiugeret' eis
Cũ aũt q̃rerẽt parẽtes ei⁹ ab ea cur ita subito eẽt ĩmutata ⁊ oĩeȝ as
suetã teneritatẽ abiecisset. dixit eis q̃ dixerat btã v̓go. Tricesima
aũt die appuit ei btã v̓go cũ choro v̓ginũ. q̃ correpta febre ⁊ clamãs
ecce venio dñã mea ecce venio. cũ ipo clamore reddidit spm̃. Item
eiusdẽ. xix. de puero quẽ p̃r male nutrierat. q̃ vidit cũ eẽt ĩnq̃. eẽ
n⁹ demões. ⁊ cũ fugeret ad gremiũ p̃tis sui clamans. obsta p̃r: qȝ
me manu tollere volunt cũ territ⁹ ⁊ tremẽs vellet se abscõdere in

dicto sinu potris blasphemauit dei maiestatem sicut ɔsueuerat qn̄ aliq̄d ɔtra voluntatē eius fiebat. ⁊ blasphemando mortuus ē.

¶ De remedijs contra malam consuetudinem.

Unt aūt septē q̄ valēt ad tollēdā malā ɔsuetudinē. Primū ē vt homo oēs īportunitates ⁊ feditates eius pre oculis habeat. ⁊ eas abhorreat ⁊ mala que induit. Sicut faciebat q̄ volebat repudiare mulierem describebat oēs eius feditates. Sicut dicit͂ Deu. xxiiij. Scd̄o vȝ laborare vt malā cōsuetudinē in sua nouitate repellat ⁊ abijciat. ⁊ maxie cū iuuenis ē vel ipse vel ɔsuetudo. Uirgula eni͂ anteq̄ȝ ingrosset͂ ⁊ induret͂ in veterē cito a sua tortuositate rectificatur. ⁊ transplātata radicatur. ⁊ inserta. domesticatur. Infirmitas recens cito curatur. Auicula cito domesticatur ⁊ aptat͂. Pullus equinus cito ambulare addiscit. Unde vulgariter in gallico dicitur. Qua prēt poulain endantenre. tant comme il vit si li dure. Plica noua cito ad ptē cōtrariaȝ replicat͂. Testa recēs cito malū saporē amittit. ⁊ bono imbuit͂. Cōsuetudo noua cito imutat͂. antiqua difficulter vel nūq̄ȝ nisi cū diuino miraculo deponit͂. De alexādro dicit͂ q̄ aliquos mores degeneres ⁊ indecētes quos didicerat a quodā histrione dicto leonide in iuuētute sua. lȝ displicerēt ei qn̄ duceret exercit⁹ fact⁹ iā rex nūq̄ȝ potuit deponere. Tertio vt in ɔtrariā ɔsuetudinē tēdat. Sicut virga tortuosa ad ɔtrariā iflectit͂. ⁊ iflexa tenet͂ diu p violētiā vsq̄quo rectificet͂. ⁊ sicut ramū arboris tēdetē sursuȝ volēs hō extēdi in latū ⁊ sub eo delectari. alligat ei lapidē iclinātē cū deorsuȝ. ⁊ postea ligat eū in latū vt fit de vimo. ⁊ vite. ⁊ alijs arborib⁹ aliq̄b⁹ vsq̄quo idurent͂ ⁊ dirigant͂ in latū Sic hō vȝ sibi violentiā inferre ad ɔtrariā ɔsuetudinē. vt assuetus deū maledicere. loco eius addiscat eum benedicere. Ro. xx. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Quarto vt fortiorē potētiā aduocet cui se subijciat. vt q̄ opprimit͂ a potēte q̄ vult eū in seruitutē ppetuā redigere aduocat fortiorē in adiutoriū sui. Ita cum dyabolus vult te redigere in seruitutē p malā ɔsuetudinē aduoca dei adiutoriū. ⁊ ɔtra malā ɔsuetudinē quā ducit in terra tua. offer ei vel eius sanctis aliq̄d votū vel aliquā bonā cōsuetudinem assuescere cōtra malā in honore eoꝝ vt te liberēt a iugo seruitutis male ɔsuetudinis. sicut dauid faciebat dicēs. Deus in adiutoriū meū intēde ⁊c̄. Deus in no. t. sa. me fac. Et post. Quoniā alieni isur. ad me ⁊c̄. Et post. Uoluntarie sa. t. Quintū remediū ē vt hō in muta se ponat. Sicut ponūt͂ accipitres in muta vt innouent͂ veteri pluma deposita ⁊ mutent͂ ibi. Sic hoies oppressi in seculo malis ⁊ secularibus ɔsuetudinib⁹ debēt se ponere in muta religiōis. vbi deponāt veterē hoiem cū actib⁹ suis. ⁊ induant nouū q̄ sm̄ deū creatus est. vt dicit͂. Ephe. iiij. Deponētes sm̄ pristinā ɔuersatione nostrā veterē hoiem ⁊c̄. Et post. Renouamini in spiritu mētis vestre ⁊c̄. hec ē mutatio dextere excelsi. Sextū remediū est vt hō occasiōes consuetudinū fugiat. Ut mala cōsortia ⁊ colloquia ⁊ pacta. ⁊ oīa illa p que pōt cito relabi in ɔsueta mala. vt aues laqueos. fere pedicas. ⁊ loca in q̄bus capta fuerūt. ne fit hō quasi torrēs. vel tito raptus de incēdio. ⁊ repositus in illud q̄ tūc fortius incedit͂. Amos. iiij. Septimū ē vt bonis ɔsortijs adhereat. vt dicit Phs. Ex conuictu mores formant͂. ps̄. Cū sancto sanctus eris. vt vitis erigit͂ ad modū arboris cui applicat͂. Et saul veniēs in cuneo pphetaꝝ factus ē ppheta. j. Re. x. Itē dicit͂ q̄ q̄dā rusticus grecus cū venisset apud athenas ad forū trāsiēs ante scholas phoꝝ incepit curiose ispicere quā disputabāt. postea auscultare q̄d dicebāt. postea incepit dicta pēsare. ⁊ post in ipsis adeo delectari. ⁊ iterato venire ⁊ audire q̄ ad vltimū vēdidit oīa que habebat vt scholas sequeret͂. Q̄d cū fecisset p longū studiū ⁊ cōsortiū phoꝝ factus est phs summus. De bona autē cōsuetudine que maxima est ɔtraria vitio male cōsuetudinis possunt competere multa que supradicta sunt ti. de perseuerantia per totū. ⁊ que dicta sunt supra de bona conuersatione ⁊ exemplo Hoc solum notandū est q̄ ea facit non solū res graues ⁊ difficiles portabiles iuxta illud poeticū. Q̄d male fers assuesce feres. sȝ facit eas ad faciēdū ⁊ portādū faciles ⁊ ad vltimū iocūdas ⁊ delectabiles. Tullius. Optima forma viuēdi eligēda ē quā iocūda reddet cōsuetudo. Prouer. iiij. Ducā te p semitas eq̄tatis quas cū ingressus fueris nō artabunt͂ gressus tui. ⁊ currēs nō habebis offendiculuȝ. q̄ȝ via penitētie ⁊ semite virtutū pmo sūt difficiles icboātib⁹. post tolerabiles pgrediētib⁹. post faciles pfistētibus. post iocūde ⁊ delectabiles assuetis. Q̄d patet ad exēplū dauid. j. Re. xvij. Cū dauid armatus esset armis regijs nō potuit incedere q̄ȝ nō habebat eorū consuetudinē. sed postq̄ȝ assuetus fuit in armis factus armiger ipsius saul. facta sunt eius arma ei ad portandū facilia ⁊ delectabilia Itē Orosius iiij. de cladibus romanoꝝ dicit. q̄ cū romani pugnarent contra hannibal regē penoꝝ ita deleta est oīno romana militia q̄ dictus hānibal misit apud carthaginē vrbē suā regiam tres modios anuloꝝ quos abstulerat de digitis senatoꝝ ⁊ militū occisoꝝ. Romani aūt desperati se posse postea ɔsurgere sine aliquo obfidente volebāt vrbē dimittere ⁊ fugere: sed cū ɔsilio cuiusdā sapiētis seruos suos q̄ erāt magni roboris liberos fecerunt ⁊ milites. ⁊ quos apud se nō habebāt cū alijs emebāt. ⁊ p hmōi rurales hoīes q̄ erāt assueti duris ⁊ asperis postq̄ȝ assueti fuerūt ⁊ exercitati in militarib⁹ vicerūt. ⁊ regē carthaginis ⁊ ciuitatē ceperūt ⁊ succēderūt. ⁊ ciues eius nobiles ⁊ milites seruos ante se egerūt. Itē. Idē historiographus. cū romani misissent Scipiōē ad africā subiugadā cū venissent ad eā vidēs suoꝝ multitudinē nō ita eē exercitatā in pliis vt aduersarij erāt noluit stati ɔ̄ eos ɔfligē. sed trahēs exercitū suuȝ ad ptē. Fecit eū p āniū exercitari in armis ⁊ i his q̄ ptinebāt ad pugnā. ⁊ p assuefactionē totā affricā pdomuit. ⁊ romāo iperio subiugauit. ⁊ i de dict⁹ ē african⁹. Hec de g̃dibus supbie dicta sufficiant.

¶ De peccato inanis glorie. DIS. VIII.

Einde

ɔsiderandū ē de petō inanis glorie. Circa q̄d ɔsideranda sunt octo. Primo q̄d sit gloria. Scd̄o quid vana vel vere gloria. Tertio vtrū appetitus inanis glorie sit peccatū mortale. Quarto vtrū inanis gloria sit vitiū capitale. Quīto circa q̄ habeat eē inanis gloria. Sexto que mouere debēt ad inanē gloriā ɔtēnēdā. Septimo que mala facit in aīa. Octauo de filiabus eius. Circa primū sciēdū q̄ sm̄. Tulliū in sua rethorica. Gloria ē frequēs de aliquo fama cū laude. Et Ambrosius dicit. q̄ gloria est cū laude clara notitia. Appetere aūt famā laudabilē vel noīs claritatē nō videt͂ esse petm̄. cū dicat͂ Eccl. xlj. Curā habe de bono nomine. Et aplūs. ij. Corin. ij. christi bonus odor sum⁹ deo in omni loco. Itē. Ro. xij. Prouidentes bona nō tm̄ corā deo sed etiā corā oībus hoīb⁹. Itē. j. Mach. ij. Memētote operū patrū vestroꝝ ⁊ accipietis gloriā magnam ⁊ nomē eternū. Appetere ergo gloriā nō est malū. Circa scd̄m. s. q̄ vera vel vana gloria sit dicēda. Sciēdū q̄ gloria multipl'r accipit͂ i scriptura Quedā eni͂ est vera. Quedā vana. Uera q̄dē est q̄ ē de bone ɔscientie testimonio. sm̄ illud ij. Corin. j. Gloria vestra hec est testimoniū ɔsciētie vestre. qn̄. s. hō refert in oēi bn̄ōi gloriā a quo est. ⁊ cōscientie puritas ⁊ opeꝝ bonoꝝ executio. Sīc honat͂ aplūs j. Corin. x. Qui gloriat͂ in dn̄o glorietur. nō eni͂ qui seipsum ɔmēdat ille pbatus ē: sed quē de⁹ cōmendat. Itē vera ē gloria quā hȝ vir iustus de testimonio spiritussancti ⁊ eius dulcedine qua sentit vir sanct⁹. qn̄ mēs et⁹ in dn̄o gloriat͂. Ro. viij. Ipse spūs testimonium reddit spūi nostro q̄d sum⁹ filij dei. Et iterū ibidē. Gloriamur i spe glorie filioꝝ dei. Itē vera ē gloria qn̄ vir iustus ⁊ patiens ē in tribulationibus quas pp̄ter deū sustinet. sm̄ illud Ro. v. Gloriamur in tribulationibus. ⁊ ij. Corin. xij. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. Et Act. v. Ibant apostoli gaudentes a cōspectu concilij. quoniā digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliā pati. Itē verissima est gloria beatorum in patria. ps̄. Exultabūt sancti in gloria. Cum gloria dicatur multipliciter semper gloria claritatē quandam importat. Unde sm̄ Augus. super Ioh. Glorificari idem q̄d clarificari. Claritas autem ⁊ decor quandā habet manifestationē. Ideo nomen glorie pprie importat manifestationem nominis alicuius de hoc q̄d apud homies decoꝝ videt͂. siue illud sit bonū corporale siue spūale. Quare vero illud q̄d simpliciter clarū est a multis conspici potest ⁊ a remotis. ideo p nomē glorie pprie designat q̄ bonū alicuius deueniat in notitiā ⁊ approbationē multoꝝ. Largius tamen accepto nomine glorie nō solū ɔsistit in cognitiōe multitudinis: sed etiam paucoꝝ vel vnius. aut etiā sui solius. prout scilicet aliq̄s bonū suū ɔsiderat vt dignū laude. Q̄ȝ aūt aliquis bonū suū cognoscat ⁊ approbet nō est peccatū. dicit͂ eni͂. j. Corin. ij. Nos aūt nō spiritū hui⁹ mūdi accepim⁹: sed spiritū q̄ ex deo est. vt sciamus q̄ a deo donata sunt nobis. Silr̄ nō est petm̄ q̄ aliq̄s bona sua velit ab alijs approbari. Dicit͂ eni͂ Math. v. Sic luceat lux vestra corā hoībus vt videāt opa vestra bona. ⁊ glorificēt patrē vestrū q̄ in celis est. Et iō appetit⁹ glorie de se nō noiat aliquid vitiosum: sed appetit⁹ inanis vel vane glīe vitiū iportat. Nā q̄dcūq̄ vanum appetere vitiosuȝ est. sȝ illō ps̄. Ut q̄d diligit͂ vanitatē ⁊c̄. Potest aūt gloria dici vana tripl'r. Uno mō ex pte rei de qua q̄s gloriā q̄rit. puta cū aliq̄s querit gloriā de eo q̄d nō est. vl' de eo q̄d nō ē gloria dignū. Sicut de aliqua re fragili ⁊ caduca. Uanissima aūt imo uanissima ⁊ dyabolica est q̄ nascit͂ de malicia. sm̄ illud. ps̄. Quid gloriaris i malicia ⁊c̄. Alio mō dicit͂ eē vana ex pte eius a quo q̄s gloriā q̄rit puta ab hoīe cui⁹ iudiciū nō ē certū. Tertio mō glīa dicit͂ eē vana ex pte ipsi⁹ q̄ gloriā appetit. q̄ȝ. s. appetitū glīe sue nō refert i finē debitū. puta ad honorē dei ⁊ salutē. vl' edificationē pximi.

illud Math.v. Videāt opa vestra bona. ⁊ glorificent patrē vestrū
⁊c. Sicut .n. de⁹ gloriā suā querit ab hoib⁹ nō pp se ſʒ pp nos q̄ in
eī gloriā ↄsequimur sic laudabilit' pōt hō ad dei gloriā ⁊ vtilitatē p
ximoꝝ appetere. quā si in se retorqueret peccaret. Unde Augu. sup
illud Joh.xiij. Vos vocatis me magister ⁊ domine ⁊ bene dicitis.
⁊c. Periculosuʒ ē placere .i. placētiā querere. cui cauēdū ē supbire.
Nō ergo appeti laus hūana nō ppter se. q2 nō ē p se appetibilis.
Sʒ tñ appeti inquātū vtilis ad aliq̄d .s. vel ad hoc q̄ deus glorifice
tur ab hoib⁹ vel ad hoc vt hoīes pficiāt ex bono qd̄ in alio cognos
cūt. vel ad hoc q̄ ipse hō ex bonis q̄ in seipso cognoscit ex testimo
nio laudis hūane studeat in eis pseuerare ⁊ ad meliora proficere.
Circa tertiū .s. vtrū appetitus inanis glorie sit peccatuʒ mortale.
Sciēdū q̄ ex h̄ iudicat' aliqd̄ peccatū eē mortale. qd̄ ↄtrariat' chari
tati. Peccatū āt inanis glorie ſʒ se ↄsideratū nō vr ↄtrari charitati
q̄ntū ad dilectiōeʒ pximi. Quātū aūt ad dilectionē dei pōt ↄtrari
charitati dupliciť. Uno mō rōne materie de qua q̄s gloriat'. pu
ta cū gloriat' de aliquo falso qd̄ ↄtrariat' diuine reuerētie. ſʒ illud
Ezech.xxviij. Eleuatū ē cor tu. ⁊ dixisti. de⁹ ego suʒ. Et .j. Corin.iiij.
Quid habes qd̄ nō accepisti. si aūt accepisti q̄d gloriaris q̄si nō ac
ceperis. vel etiā cū q̄s bonū aliqd̄ tpale de quo gl'iat'. pfert deo. Qd̄
phibet' Jere.ix. Nō glorieť sapiēs in sapiētia sua. nec fortis in for
titudine sua. nec diues in diuitijs suis ſʒ in hoc glorieť qui gloriat'
scire ⁊ nosse me. Vel etiā cū q̄s testimoniū boīuʒ pfert testimonio
dei. Sicut ↄtra quosdā dicit' Joh.xij. Qui dilexerūt magis gloriaʒ
hoīuʒ q̄ʒ gloriā dei. Alio mō peccatū vane glorie ↄtrariat' charitati
ppter ipsi⁹ gloriātis q̄ itētionē suā refert ad gloriā ↄsequēdā tanq̄
ad finē vltimū. ad quē ordinat ēt opa virtutū. ⁊ p quo cōsequēdo
nō pretermittit facere etiā illa q̄ sūt ↄtra deū. ⁊ sic ē peccatū mortale.
Unde Aug. v. de ci. dei dicit q̄ hoc vitiū .s. amor hūane laudis tam
inimicū ē pie fidei si maior sit in corde cupiditas glorie q̄ʒ timor vl'
amor. Ut dñs dicit Joh.v. Quō potestis credere gloriā ab inuiceʒ
expectātes ⁊ gloriā q̄ a solo deo est nō querētes. Si aūt appetitus
vel amor hūane glorie q̄uis inanis nō repugnat charitati. neq3 q̄
ad id de quo ē gloria neq3 q̄tū ad itētiōeʒ ipsi⁹ querētis gloriā.
nō ē peccatū mortale. ſʒ veniale. Vñ dicit Criso. sup Math. q̄ cuʒ
cetera vitia locū habeāt in seruis dyaboli. inanis gloria locū hʒ etiā
in seruis chri. In sanctis enī opibus habēt frequenter aliquos
motus vane glorie. cū tñ nullo mō vellent aliq̄d cogitare vel facere
ↄtra deū. Circa quartū .s. vtrū sit vitiū capitale. Sciēdū q̄ Grego. ⁊
Cassianus ⁊ alij q̄dā ↄsiderātes supbiā ſʒ qd̄ ē speciale peccatū dis
tinctū ab alijs ponūt eā esse vitiū capitale. ⁊ inanē gloriā nō esse vi
tiū capitale. ſʒ primā supbie filiā. Capitalia .n. vitia sūt q̄dā peccata
principalia. ex q̄bus oriunt' multa genera peccatoꝝ. Alij vo ↄsideran
tes supbiā inquātū hʒ quādā vniuersalē īfluentiā ⁊ causalitatē in
oīa peccata nō ↄnumerāt eā cū alijs capitalib⁹ vitijs. Sʒ inanē glo
riā ponūt esse pmū peccatū capitale. Unde Greg.xxxj. mor. dicit ip
sā esse reginā oīuʒ vitioꝝ ⁊ matrē. ⁊ inanē gloriā q̄ imediate ab ip
sa orit' ponit vitiū capitale. ⁊ hoc rationabilit' dictū esse videt'. Su
perbia enī ē inordinat⁹ appetit⁹ excellētie. ex omni aūtē bono qd̄ q̄s
appetit q̄dā excellētiā ⁊ pfectionē ↄsequit'. ⁊ ideo fines oīuʒ vitio
rū ordinant' ad finē supbie. ⁊ fm hoc videt' q̄ habeat q̄dā genera
lē causalitatē sup oīa alia vitia. ⁊ debeat cōputari īter alia pncipa
lia oīa vitioꝝ que sunt capitalia vitia. Inter bona etiā per que conse
quit' q̄s excellētiā precipue videt' ad hoc operari gloria que impor
tat manifestationē alicuius bonitatis. Nā bonū naturaliter amat'
⁊ honorat' ab oībus. Et ideo sicut per gloriā que est apud deū cōse
quit' homo excellentiā in rebus diuinis. ita per gloriaʒ que ē apud
homines ↄsequit' homo excellentiā in rebus humanis. ⁊ ideo pro
pter ppinquitatē quā hʒ ad excellentiā quā hoīes maxime deside
rant. cōsequens est q̄ sit multū appetibilis. ⁊ q̄ ex eius inordinato
appetitu multa vitia oriant'. ⁊ sic inanis gloria ponit' esse vitiuʒ ca
pitale. Nec obstat q̄ inanis gloria orit' ex supbia. q2 sicut dictū est
supbia est regina ⁊ mater oīum vitioꝝ. Circa quintū .s. circa q̄ ha
beat esse inanis gloria. Sciendū q̄ inanis est gloria si te extollas ⁊
queras gloriā. vel de bonis naturalibus. vel fortune. vel gratie. De
bonis q̄dē nature corporalib⁹. vt ē pulchritudo fortitudo iuuēt⁹. sa
nitas. nobilitas. ⁊ hmōi. Vel de bonis nature spiritualib⁹ vt
est intellectus acutus memoria tenax. subtile ingeniū. industria na
turalis ⁊ discretio. Itē de bonis spiritualibus acq̄sitis. sicut est scīe
⁊ peritia quecūq3. Itē de bonis spūalib⁹ īfusis. sicut sunt grā ⁊
virtutes. vt patiētia. misericordia. obediētia humilitas. fides. spes.
charitas ⁊c. Itē de bonis tpalib⁹. sicut sūt diuitie. potētia. honores
⁊ delitie. fauores ⁊ laudes humane. Itē de bonis que ex ore proce
dūt sicut sunt. oratio. lectio. predicatio. cātus. vel bona ars cantādi.

peritia cōsulendi. allegandi. pulchre ⁊ vrbane loquēdi ⁊ hmōi. Itē
de bonis q̄ opamur vt ē elemosynā facere ieiunare. peregrinari. ⁊
hmōi. De his ⁊ hmōi in corde gloriari. vel ex eis fauores ⁊ laudes
hoīuʒ appetere ad vanā gl'iā ptinet. Itē dare histrionib⁹ ad laudes
eoꝝ acqrendū. vel eoꝝ vitupia repmēdū aut velle laudari de alie
no bono vl' de ↄtēptu pprio. aut velle laudari de malis ⁊ a mal. aut
gloriari de hoc q̄ magis appareat īter malos ⁊ q̄ alios excedat. ⁊ de
ipsa malicia gloriari qd̄ peius est oīb⁹ antedictis. Ex pdictis ap
paret q̄ vana gl'ia inter filias supbie pmū locū obtinet. vtpote q̄ in
sublimib⁹ radicat'. ⁊ ex bonis orit'. ⁊ eos īpugnat fortissime q̄ iam
cetera vitia deuicerūt. fm illud Greg. valde timēdū est vitiū qd̄ ex
victoria orit' vitioꝝ. Ipsa ē .n. q̄ natiōe celestis sublimiū mētes iha
bitat. in cinere ⁊ cilitio latitat ⁊ memorans vñ ceciderit ad ort⁹ sui
pmordia nitit' aduolare. Circa sextū .s. q̄re sit ↄtēnēda gl'ia mun
dialis. Sciēdū q̄ merito ↄtēnēda est. Pmo ppter vanitatē existen
tie. Scdo ppter breuitatē pmanētie. Tertio ppter pugnā difficilē
Quarto ppter culpā odibilē. Pmo q̄dā ↄtēni dʒ gloria mūdialis
ppter ipsaʒ vanitatē q2 vanū in eo qd̄ vanū nō est appetēdū ſʒ po
tius ↄtēnendū. ps. Filij hoīuʒ vsq3quo graui corde vt q̄d diligitis
vanitatē. ⁊ q̄. men. Hec aūt in se vana est. ⁊ hoīes vanos facit. Hie
re.ij. Ambulātes post vanitatē vani facti sunt. Qz aūt hmōi gloria
vana sit ī mo nihil dicit' Joh.viij Si ego q̄ro gloriā meā gl'ia mea
nihil est. Ideo cōparat' pulueri. vēto. somnio. ⁊ vmbre. Pulueri cō
parat' Math.x. Puluerē pedū vestroꝝ excutite. Puluis mīma pars
est terre. ⁊ tñ ledit oculos .i. viros spūales. vel oculos intētiōis. Itē
cōparat' vēto q2 subito magnas naues in hoc mari mūdi in periculū
dānationis mergit. Hic vētus aliq̄s mouētes ad eundū in hierusa
lē celesteʒ ducit in saracenoꝝ infernaliū captiuitatē nō portans ad
portū salutis sed pcipitās: nō īplens sed euacuās: nō satiās: ſʒ exic
cans. tñ hoc multi pascunt' insatiabiliter laudari appetentes. De q̄
bus Hiere.xxij. Oēs pastores .t. pascet vētus. Osee xij. Effraim pa
scit ventū. Siles sunt onagris ⁊ draconib⁹ q̄ vētū attrahūt. ⁊ eo re
ficiunt'. Hiere.ij. Onager ī desiderio aīe sue attraxit vētū amoris sui
Dicit magister iacob⁹ q̄ cuidā heremite mōstrata est mundi mali
cia p huc modū. videbat tres hoīes. Prim⁹ in mōte eminēti sedēs
aperto ore ventū attrahebat. ⁊ flabellū ī manu tenēs ad plus attra
hēdū laborabat. Hi sunt vani gloriosi qui opa sua faciūt vt lauden
tur. Scds sedens sup fornacē fabri apto ore scintillas absorbebat.
Hi sūt insatiabiles auari. Terti⁹ sup fluuiū cū totū absorbere nite
bat'. Hi sūt voluptuosi ⁊ luxuriosi q̄ oīa voluptuosa volūt experiri
Itē ↄparat' somnio. ps. Dormierūt somnū suū ⁊c. Job.xx. Velut
somniū aduolās nō inuenieť. ps. Ne timueris cū diues fact⁹ fuerit
hō ⁊c. Ysa.xxx. Sicut sōniat esuriēs ⁊ comedit. ⁊ cū expergefactus
fuerit vana est aīa eius ⁊c. Sicut pauper ribaldus aliquādo sōniat
se esse regē vel imperatoreʒ. ⁊ expergefactus inuenit se nudū in fur
no. Sic vani gloriosi recedente somnio presentis vanitat' glorie ⁊
honoris. se nudos inuenēt in inferno ps. Dormierūt somnū ⁊c. Qui
dā clericus cuiusdaʒ ecclesie prebēdatus somniauit q̄ existeret in
eminētia cuiusdā monticuli. ⁊ q̄ plebs totius dyoč. esset ↄgregata
ante eū. ⁊ q̄ ipse indutus cappa serica cū deberet recedere signauit
Qd̄ cuʒ narraret nutrici sue interpretata ē eū futurū episcopū eccle
sie sue. Cui cū ille fideʒ adhiberet. cepit esse parcus ⁊ auarus. pecu
nias cōgregare vt haberet vnde posset vel promotioneʒ suaʒ iuua
re. vel defendere electionē. vel ius sui episcopat⁹ qd̄ ex ipso sōnio sī
putabat sibi deberi. Cū autez canonici illi⁹ ecclesie mitterēt questo
res ad fabricā ecclesie repandā cogitantes q̄ ille ppter parcitatē su
am melius acq̄sita seruaret. miserūt eū cū questorib⁹ cū reliquijs q̄
busdā ⁊ cū brachio argēteo cuiusdā sancti. Cū aūt populus mult⁹
illius dyoč. cōuenisset ad locū de quo somniauerat. ⁊ facta q̄stia ex
hibuisset eis reliqas cū cappa serica indut⁹ ad dictū questoꝝ ⁊ po
puli surrexit. signans populū cū dicto brachio. Qd̄ cū faceret ⁊ ad
uerteret somniū suū esse ↄpletuʒ. in hoc aduertēs circūstētias som
nij prouecit dictuʒ brachiū se vidēs esse frustratū a spe sua. Itē cō
parat' vmbre. Eccl.xxxiiij. Sōnia extollūt imprudentes. qui appre
hendit vmbraʒ. ⁊ sequit' ventū. sic qui attendit ad visa mendacia.
Nota q̄ vmbra sequit' fugientē se ⁊ fugit sequentē. ⁊ in hoc appa
ret fatuitas vanā gloriā appetētis: q2 magis fugiēdo ⁊ cōtēnendo
posset gloriā obtinere ⁊ consequi q̄ʒ sequēdo. fm pħm hoc solū ha
bet vana gloria gloriosuʒ q̄ se appetentes fugit. ⁊ se fugiētes appe
tit. Quidā fatu⁹ respiciens vmbrā suā similē sibi ferentē baculū su
per humerū vt ipse credidit q̄ esset alius qui cōtra se vellet pugna
re. quē cū sequeret' ⁊ vmbra fugeret. piecta claua sua vmbrā suaʒ
māib⁹ apphēdere voluit. ⁊ amplecti. nec valuit cape. Scdo ↄtē
nēda ē gl'ia mūdialis ppter breuitatē duratōis. trāsit enī ad modū

vēti. sōnij ⁊ vmbre. vt dictū est hoc bene percipiūt miseri in inferno. sȝ tarde. Sap. v. Quid nobis ꝓfuit supbia ⁊ cetera trāsierūt oīa velut vmbra ⁊c. Sequitur Spes ipij quasi lanugo q̄ a vēto tollit̄. ⁊ quasi spuma gracilis q̄ a ꝓcella dispgit̄. Cōsuetudo romanoꝝ ē ꝙ cū nouus papa intronizat̄ stuppa succēdūt oculis ei⁹ dicētes. Sic trāsit gloria mūdi. ⁊ ad nihilū reducitur. Hō patet Dan. ij. Statua cuius caput aureū ⁊c. in momētū ad nihilū redacta ē. ꝑ quā signātur quattuor generalia dn̄ia mūdi chaldeoꝝ medoꝝ. grecoꝝ ⁊ romanoꝝ ꝑ christū ad nihilū redigēda subito. Hō satis patet ꝯsiderāti in cronicis quō tria pma subito defecerūt. Tertio ꝯtēnēda est gloria mundialis ꝓpter pugnā difficilē. nā subtiliter ipugnat. plerūqȝ enī surgit pugna de victoria alioꝝ vitioꝝ. Sepe enī cū hō vicerit vitia de sua victoria vana gloria nascit̄. ⁊ de eo ꝙ vicit vitiū a vana gloria supatur. ⁊ aliqñ de hoc ꝙ hō vincit vanā gloriā ab ea superat̄. Sicut Mach. vj. Eleazar vincēs ⁊ occidens maximū elephātoꝝ vincit̄ ⁊ opprimit̄ ab eo. Jud. xvj. Samson viriliter ⁊ fortiter domū subuertēs opprimit̄ ab ea. Grego. Sub hoste quē sternit moritur q̄ de suo ope gloriat̄. Augu. Sūt q̄ de ꝯtētu vane glorie vanius gloriant̄. hi quasi de sua victoria vincunt̄. Greg. Ualde tremēdū ē vitiū qō de victoria nascit̄ vitioꝝ. Aug. Quas vires nocendi vana gloria habeat nō sentit q̄ ei bellum īdixerit. qꝛ si et ē facile laudē nō appetere cū negat̄ difficillimū tn̄ est nō delectari in ea dū offert̄. hec pugna nō melius vincit̄ q̄ȝ fugiendo. Ideo chr̄s ⁊ sancti ipsā fugiētes nos exēplis suis fugere docuerūt. De christo namqȝ legimus Math. viij. ꝙ leproso mūdato dixit. Uide nemini dixeris Math. ix. Cecis illuminatis ait. Uidete ne q̄s sciat. Et discipulis trib⁹ de trāsfiguratiōe Math. xvij. Nemini dixeritis visionē ⁊c. Itē post miraculū de q̄nqȝ panib⁹. fugit ne fieret rex. Joh. vj. Et vt fugeret vanā gloriā ꝓcepit discipulos statim ascendere nauiculā. ⁊ trāsfretare Math. xiiij. Joh. viij. Gloriā meā nō quero. Itē Luce. x. ꝯtra vanā gloriā repressit discipulos suos dicēs. videbam sathanā sicut fulgur de celo cadētē. Itē hāc fugiēs beata virgo laudationē angeli expauit. ⁊ erubuit. se ancillā dixit. ad montana fugit. vbi Elizabeth se ancillā exhibuit Luce. ij. Itē ad hanc fugiēdā Beatus Antonius socios adiurauit moriēs vt corpus suū ita sub terra occultaret̄. ne ab aliquo sciret̄ vel inueniret̄. ne mortuo eius cadaueri honor aliq̄s exhiberet̄. Itē beat⁹ Hylarion ꝑ mare ⁊ terras eā fugiebat. vtrūqȝ timēs ⁊ fugiēs laudes hūanas. Aliqui autē sancti adeo eā timebāt. vt se fatuos simularent. ⁊ eā sic effugerent.

In vitispa. legit̄. ꝙ iudex ꝓuincie venit in sciti. videre abbatem moysen de quo multa ⁊ magna audierat. Hō audiēs dictus moyses abijt vt fugeret in egyptū. Cū aūt obuiaret ei iudex ꝗsiuit ab eo vbi eēt cella abbatis moysi. q̄ ait. Quid vultis eū īfestare. hō fatu⁹ est. ⁊ trāsijt ab eis. venit aūt dict⁹ iudex cū socijs suis ad fratres. ⁊ audiuit ꝙ ille eēt q̄ fatuū abbatē moysen dicebat. Unde illi bene edificati discesserūt. Itē venit ad abbatē sysoi q̄dā iudex. qō cū dictū eēt ei coopiēs se de sacco. accipiēs panē ⁊ caseū ad hostiū celle sue sedebat mādu cās. Judex aūt audiēs eū esse de quo tā magna audierat cū socijs suis recessit ꝯtēnēs eū. Itē q̄dā senex vacās q̄eti ⁊ ꝯtēplatiōi rogat⁹ ē a quodā q̄ ministrabat ei vt veniret rogatur⁹ ꝑ filio suo defūcto. Hō cū faceret ꝓcucurrit hō annūciās vicinis suis aduētū senis. Senex aūt lōge vidēs eos sibi occurrere cū lāpadib⁹. exuit se vestimētis suis lauās ea ī flumīe nud⁹. Hō vidēs minister ei⁹ erubuit dicēs aduenietib⁹. recedite. senex noster sensū suū ꝑdidit. Hō cū q̄reret a sene q̄re h̄ faceret eū oēs dicerēt eū arreptū a demōe ait senex. Et ego volebā h̄ audire. Itē de scō Petro Tarētasien̄ epō legit̄ in vita ei⁹ ꝙ cū eēt famosissim⁹ sanctitate. ꝑdicatiōis gr̄a ⁊ miraculoꝝ nec posset latere latenter fugit simulato sub habitu clericali vt effugēt piculū laudū hoīuȝ ī thoronitā ītrās qsi nouiti⁹ ordinē cysterciū. i quo fuerat ⁊ prior ⁊ abbas. ⁊ de quo fuerat assūpt⁹ ī archiepiscopū. Cū aūt ibi diu latuisset humillime subiect⁹ ⁊ obediēs ⁊ aliqñ vt solebat cū alijs iret ad laborē cognit⁹ a suis ⁊ manifestat⁹. redire cōpulsus ē. Hō audiētes monachi cuȝ qb⁹ fuerat ꝯuersat⁹. mirabant̄ tāti viri humilitatē ⁊ patiētiā ⁊ obediētie subiectionē. ⁊ alias virtutes qb⁹ ꝓpollebat ⁊ cognitus ē ab eis.

Quarto ꝯtēnēda ē. imo potius detestāda ꝓpter culpā odibilē. iniuriat̄ enī creatori ei⁹ gloriā vsurpādo qꝛ ysa. xlij. dicit dn̄s Gloriā meā alt̄i nō dabo. Sȝ arrogās dicit Et si nō dederi vsurpabo. Uere magnā iniuriā facit deo q̄ de bono qō ab eo ē a quo bōa cūcta ꝓcedūt q̄si a seipo ꝓcedēt gl'iat̄. imo aliqñ vnū vilissimū ribaldū dn̄o ꝓponit cui⁹ laudē nō dn̄i eternū pmiū finē opis sui ponit. Itē ꝯ fidē quā ꝓmisit ī baptismo videt̄ agere. qꝛ nō renūciat pompis dyaboli vt ꝓmisit Bern. Fidelis reuera famulus es si de multa gloria dn̄i. t. ⁊ si nō exeūte ex te. tn̄ per te trāseunte nihil manibus. t. adhe-rere contingat Fidelis famulus fuit ioab vt legit̄. ij. Re. xij. Qui vidēs ꝙ capiēda esset rabath ciuitas quā obsederat. dn̄o suo dauid gl'iā reseruauit mādās ei vt veniret ⁊ ciuitatē caperet. vt ipsi dauid victoria nō ioab ascriberet̄. Ex ore laudātiū ꝓbat̄ hō vtrū sit fidelis dn̄o an nō. vt dicit̄ in Prouer. xxvij. Quō ꝓbat̄ auȝ ī fornace ⁊c. Hāc culpā odibilē faciliī euitam⁹ si ꝯsideram⁹ pctā q̄ ꝯmisim⁹. Si picula sine qb⁹ nō viuim⁹. Si futura tormēta q̄ meruim⁹ pctā nr̄a nos vilissimos faciūt. ꝓpter q̄ nō gloriari sȝ dolere debem⁹ ⁊ erubere De pctōre enī dicit̄. Sap. xv. Luto vilior vita eius. Hiere. ij. Quā vilis facta aīa peccatrix nimis iterās vias tuas. De cui⁹ vilitate satis habet̄ supra de effectib⁹ pctī. In vitispa cū q̄dā pater diu orasset ⁊ fleuisset ⁊ ieiunasset ⁊ dyabol⁹ tentaret eū de vana gl'ia clamabat Ubi sūt nūc pctā mea. Qñ de desperatiōe clamabat. Ubi ē dei mīa. demones fugerūt ab eo se clamātes victos ꝓpter humiliationē. Pericula vō ꝑ sentia nō sequit̄ vel appetere gloriā nos ꝯpellūt. Nō enī dȝ gloriari ꝯtra quē lata est iā mortis sn̄ia irreuocabilis. Qui in carcere astrict⁹ ē vinculis. q̄ iā cōuict⁹ ducit̄ ad patibulū infernū ⁊c. Futura vō tormēta nō gloriari nos ꝑmittūt: sȝ potius exhorrere siue illa q̄ infligunt̄ in purgatorio ꝓ veniali. vel in iferno ꝓ mortali culpa. Apoc. xviij. Quātū glorificauit se q̄s ⁊ in delitijs fuit. tātū dare ei tormētū ⁊ luctū. Hiere. xlviij. Erit moab ī derisū ⁊ etē plū ⁊ obprobriū ⁊c. Et post. Et erit cor ei⁹ sicut mulieris parturiētis quoniā ꝯ deū gloriat⁹ ē pauor ⁊ laque⁹ ⁊ souea ꝯtra eū ⁊c. Legit̄ ꝙ magister Hugo de scō vict. post mortē suā apparuit cuidā scō viro grauit̄ afflict⁹ petēs suffragia eius ⁊ bonoꝝ. Cū aūt ille causā afflictiōis q̄reret rn̄dit ꝙ ꝓpter zedoxiā. ⁊ post disparuit. Cū aūt ille q̄reret sensum vbi qō rn̄derat īuenit illō grece significare vanā gloriam. Circa septimū f. que mala vana gloria facit in aīa. Sciendū ꝙ multa. Sed ad presens dicam⁹ ꝙ inanis gloria mentē īfatuat prorsus euacuat. reddit ꝯtemptibilē. ⁊ facit dānabilē. Primo quidē mentē infatuat. ⁊ facit de numero q̄nqȝ virginū fatuarū per quas vani gloriosi significant̄. quoꝝ fatuitas maxime in q̄nqȝ apparet. Primo qꝛ id qō nihil est ꝓ aliquo īmo ꝓ magno accipit vanā gloriā Joh. viij. Si ego gloriā meā quero. gloria mea nihil ē. Illudit in his dyabol⁹ sic illudit̄ puero vel fatuo cui porrigit̄ pnū ad ponēdū in os ⁊ mordēdū. ⁊ cū apuerit os retrahit̄. ⁊ nihil ī illō ponit̄ Silis ē vane gloriosus fatuo saltāti ad caseū. cū aūt apit os subtrahit̄ ⁊ nihil capit. Itē silis ē cani de quo dicit̄ cū portaret caseū trāsiens sup pontē vidēs vmbrā eius in aqua credidit ibi esse aliū caseū. ⁊ volens habere vtrūqȝ dimisso caseo quem portabat. ⁊ descendēs ad vmbrā eius amisit vtrūqȝ. Sic q̄ vanā q̄rit gloriā vel in oratiōe vl̄ ꝑdicatiōe vel in alijs amittit verā sīl ⁊ vanā q̄ trāsit statim. Scdo qꝛ id qō aliq̄d est ponit in loco vbi necessariū hȝ illud amittere. vt in ore hoīuȝ intētionē ⁊ spē suā. vt columba seducta q̄ ibi nidificat vbi amittē pullos nō dubitat. Itē merces qs cōgregauit ponit in saccū ptusū ore laudantiū f. Agg. j. Itē in arca sine claue ⁊ sera cū potius deberet ponē in securissima arca bone cōsciente. Bern. Fidelis custos nō tutū arbitrat̄ labijs hoīuȝ cōmittere gloriā suā. arce sine claue ⁊ sera nullisqȝ oīno clause. nocere volētū nō est tutū. sed stultū plane ibi thesauros tuos cōdere. vbi cū volueris nō valeas retrahere. cū ponis in os meum faciēs ꝓ laude mea iā nō est in tua. sed mea ptāte laudare vel vituperare. Sanū aūt vas ⁊ cōcussū bona ꝯsciā. ⁊ seruādis secretis idoneū. nullis patens insidijs. nulli violētie cedēs nullo oculo vel manu accessibilis excepto diuino dūtaxat spiritu q̄ scrutat̄ ꝓfunda dei q̄cquid ibi deposuero secur⁹ sū: qꝛ nō perdā. seruabit viuo ⁊ restituet mortuo. Tertio fatu⁹ est in emēdo qꝛ de ꝓcio vite eterne emit. eternā miseriam Itē de eodē ꝓcio emit vanitatē quā scit nihil valere. Bern. Ue q̄ alieno vel meo testimōio ꝯtētus sū cui⁹ nec vitupio reprober nec laude dign⁹ īueniar. cū ante tribunal christi iudicādus apparebo. Quarto qꝛ plus appetit videri ⁊ dici bon⁹ q̄ȝ esse dū nō curat q̄lis sit sȝ q̄lis videat̄ vel dicat̄. Crisost. Hipocrita vt q̄d nō vis eē laudabilis q̄ vis vt lauderis: qꝛ formosū est apparere. formosi⁹ ē esse. Itē pl⁹ appetit se rectificari cū distorta regula ī via. qui videt oīno tortuosā. q̄ȝ recta q̄ sit q̄ñ regit se ad nutū vel laudē histrionū. quorū vitā videt ⁊ iudicat tortuosam. ⁊ quoꝝ laus vituperiū. Seneca. Idē sit tibi laudari a turpib⁹ q̄ȝ laudari ob turpia. Petrus alfonsi. Ne glorieris in laude histriōis qꝛ ei⁹ laus vitupiū est. Quidā phūs videns aliū histrionē laudātē. ait. Sibi simile eit attrahere adamātē. Laus enī ⁊ lud⁹ attrahit ad filia. qꝛ sequit̄ rem illā quā meli⁹ posset habere abiiciēdo ⁊ fugiēdo q̄ȝ sequēdo vt dictū ē supra de vmbra. Scdo ꝓrsus euacuat. reddit enī hoīeȝ vanū ⁊ vacuū oī bono. facit enī expēdere bona tp̄alia in festis. ludis. hastiludijs. torneamētis. rocinijs. vestib⁹. ornamētis. equis. famulis. ⁊ hm̄oi. De hoc Regu

re infra Vanitas. inter filias inanis glorie. Cū miles quidā ma-
gnus τ nobilis moreret q fere oīa bona sua ɔsumpserat in vanita-
te. τ maxime dādo histrionibus τ tyrocinijs aduertēs τ volēs pro
vanitate sua. rogauit amicos suos vt sibi vnū darēt obolū. Cū aūt
obolū tenēt ait Ecce multū dolē possū q p tā vili pcio vēdidi oīa q
habebā. s. p laudib⁹ vanis. Oīa. n. q p eis lucrat⁹ sum darē p vno
tali obolo q pl⁹ valebit mihi. qr p deo illud dari pcipio. Hō. n. de
hoc qd facit p vana gloria nō habebit plusq dextran⁹ mortu⁹. cu-
ius bonitas cū mortu⁹ ē amissa plāgit τ laudat. cito tn oblinioni
tradit. Itē euacuat spūalib⁹ bonis. qr veritas cū vanitate stare nō
pōt. Unde Grego Qui ceteras virtutes sine humilitate ɔgregat q
si puluerē in vētū portat Magi thesauros suos aperuerūt chro. sʒ
ceteris clauserunt Math. ij. Ezechias qr thesauros suos ondit ba
bilonijs oēs pdidit. iiij. Reg. xx. Tertio reddit hoiez īstabilē arū-
dinē vēto agitatā Math. xj. Nubes sine aqua q a vēto circūferun
tur Jude c. Palee ante faciē vēti τ puluis Job xx. ps. Tanq pul-
uis quē pncit ven. τc. Gallus supra pinnaculū puluis in aquā. spu-
ma in mare q a vēto circūfer. τc. Greg. Adhibe eis iudiciuʒ τ scies
qd palee τ qd granū. Itēz in vitispa. Quidā frater reqsiuit abbā-
tē poemū si melius eēt remotius q cū alijs fratrib⁹ remanere. Rñ-
dit. hō si seipsuʒ rephēdit. vbiq pōt ɔsistere. Si aūt se magnificat.
nusq qescit. Quarto facit hoiez dānabilē. Dānatio enī dupliceʒ
penā īportat videlʒ penā dāni. τ penā sensus. Quātū ad penā dāni
priuat vero gloria qcūq fuerit vana gloria delectat⁹. Unde vanaʒ
gloriā querētib⁹ dicit dñs Math. v. Amē dico vobis receperunt
mercedē suā. In vitispa. legit q dixit qdaʒ pater. Sicut īpossibile
ē vt simul herba nascat τ semē ita īpossibile ē vt laudē τ gloriā se-
cularē habētes simul τ fructū faciam⁹ eternū. Quātū ad penā sen-
sus duplex erit pena. qr videlʒ vane gloriosus ɔculcabit τ cruciabi-
tur. De pmo ysa. xxviij. Ue corone supbie. flori decidēti. glorie exul-
tatiōis eius Calcabūt demones eos q nō calcāt vanā gloriā. Job.
xviij Calcabit sup eū quasi rex interitus. ps. Cōprehēdat inimicus
aīaʒ meā. τ ɔculcet in terra vitā meā. τ gloriā meā in puluerē dedu-
cat. Cōculcat dyabolus vane gloriosos sup eos regnās. Ecōtra cō-
culcāt eū. vanā gloriā ɔculcātes. Ad hoc faciūt duo exēpla q se-
quunt. In vitispa. cū dñs pciperet apollonio q descēderet in egy-
ptū ad pdicādū. petiuit a dño vt auferret ab eo spirituʒ vane glorie
vel elationis ne dominaret ei. Cui ait dñs q manū suaʒ sup caput
suū poneret. τ qd inueniret apprehēdēs sub pedib⁹ ɔculcarēt. Qd
cū fecisset inuenit sup caput suū paruū ethyopē q dixit se spūs ela-
tiōis. q de vana gloria tētabat. ipse vo ipʒ apphēsuʒ sub pedib⁹ su-
is deiecit τ in sabulo ɔculcauit. De scdo Apoc. xviij. Quātū glori-
ficauit se τ ī delitijs fuit. tātū date ei tormētū τ luctū. De vtroq si-
mul hiere. xlviij. Erit moab in derisuʒ τ exēplū τ opprobriū. Seqt
Et erit cor eius sicut mulieris parturientis. quoniā contra deū glo-
riatus est. pauor. laqueus τ souea contra eum. pauor. s. demonum
souea inferni. laqueus penarum inevitabilium.

De speciebus inanis glorie τ de filiabus eiusdē. DIS. IX.

Einde ɔsiderādū ē de speciēb⁹ inanis glorie. τ de filiab⁹ eiusdē. Sūt autē spēs eius se-
ptē. scdm Grego. xxxi. mor. videlʒ. Inobediētia. Jactā-
tia. hipocrisis. Cōtētio. Pertinacia. Discordia. Presūp-
tio nouitatū Quar numerus sic ostēdit. Illa enī vitia q de se na-
ta sūt ordinari ad finē alicui⁹ vitij capitalis dicūt filie ei⁹. finis aūt
inanis glorie ē manifestatio pprie excellētie vt ex pdict pʒ. Ad qd
pōt hō tēdere dupliciē. Uno mō īdirecte siue p vba. τ sic ē iactātia
siue p facta. τ sic si sint vera habētia aliquā admiratiōeʒ. sic ē psum-
ptio nouitatū. quas hoies solēt magi admirari Si aūt p facta ficta
sic ē hipocrisis. Alio aūt mō nitit aliqs manifestare suā excellētiā
īdirecte. ondēdo se nō esse alio minorē. τ hoc quadrupliciter. Pri-
mo qdē qtū ad ītellectū τ sic ē ptinacia. p quā hō nimis innitit sue
snīe. nolēs cedē snīe meliori. Scdo qtū ad volūtatē τ sic ē discor-
dia. dū nō vult a ppria volūtate discedere. vt alijs ɔcordet. Tertio
qtū ad locutionē. τ sic ē ɔtētio dū aliqs clamose ɔtra aliuʒ litigat.
Quarto qtū ad factū. τ sic ē inobediētia. dū. s. aliqs nō vult exequi
superioris pceptū. Filie vo inanis glorie dicunt esse. Ambitio.
Singularitas. Arrogantia. Adulatio. Ironia. Indignatio. Discor-
diar seminatio. Tētatio dei passiue. Cōtēpt⁹ dei. Irreuerētia. Re-
bellio. Cōtumacia. Ex certa malicia vel īdustria peccare. Inuerecū-
dia peccādi. Erubescētia de bono. Supstitio. Scisma. Infidelitas
Heresis. Apostasia. Obduratio. Agnite veritat ipugnatio. De sin-
gulis speciēb⁹ τ filiab⁹ inanis glīe dicēdū ē. licʒ nō eodē ordine quo
sunt nominate. Primo de ambitione dicemus. circa quā consi-
deranda sunt duo. Primo vtruʒ ambitio sit peccatuʒ. τ quō. Scdo
que nos mouere possunt τ debēt ad ambitionis vitiū detestandū.
Circa primū sciēdū est q ambitio est appetitus honoris τ dñij.
Sicut enī nomē supbie īportat inordinatū appetitū excellētie cu-
iuscūq generalr loquēdo. Inanis aūt glīa īportat inordinatū ap-
petitū laudis τ fauoris humani ita ambitio īportat inordinatū ap-
petitū honoris. Honor aūt est reuerētia alicui exhibita in testimoni-
um excellētie ei⁹. Circa excellētiā hoīs duo sunt attēdenda. Prio
qdē q illud sm qd hō excellit nō hʒ a se sed a deo Unī est in eo qsi
qdā dñiū. τ ideo ex hoc nō debet honor pncipaliter homī sʒ deo
Scdo ɔsiderādū est q id in quo hō excellit dat ei a deo vt ex hoc
psit alijs. τ ideo ī tātū dʒ homī placere testimoniū excellētie sue q
sibi ab alijs exhibet inquātū ex hoc parat sibi via ad hoc q alijs p-
desse possit. Appetitū g honoris tripliciter esse inordinatū ɔtingit.
Uno mō ex hoc q hō appetit testimoniū de excellētia quā nō hʒ.
qd est appetere honorē supra suā pportionē. Alio mō ex hoc q si-
bi appetit honorē nō referēdo in deū Tertio mō ex hoc q ei⁹ appe-
tit⁹ ī ipso honore qēscit nō referēdo ad vtilitatē alior Ambitio au-
tē īportat appetitū honoris vt dictū est. Unī manifestū est q ambi-
tio semp est peccatū qr semp est ɔ dei vel pximi charitatē. ppt qd
bene dicit aplus .j. Corin. xiij. Charitas nō est ambitiosa Licet aūt
honor sit premiū vtutis sm phm. viij. Ethi. tn nō est pmiū vtutis quo
ad ipsuʒ vtuosuʒ. vt. s. hoc p pmio debeat expetere ita q p tali pre-
mio debeat operari. sed p pmio dʒ expetere beatitudinē q est vtutuʒ
oīum finis. Sed honor dʒ eē vtutis pmiū quo ad alios qui nō hñt
aliqd maius qd vtuoso retribuāt q honorē: q ex hoc ipso magni-
tudinē hʒ q phibet testimoniū vtuti. vnde pʒ q nō est sufficiēs pre-
miū: vt dicit .iiij. Ethi. Et si aliq ppter acqrendū honorē puocant
ad bonū: vel reuocent a malo Sicut dicit .iiij. Ethi. tn illi q ppter so-
lū honorē vel bona faciūt: vel mala vitāt nō sunt vere vtuosi vt dic-
phs ibidē. vbi dicit q nō sunt vere fortes q ppter honorē fortia fa-
ciūt. Circa scdm sciēdū q ad ambitiōis vitiū detestādū mouere
nos debent. nālis cōditio. τ mentalis afflictio. seruilis subiectio pi-
culor aggrauatio breuis eius duratio. exēplor cōsideratio. τ fina-
lis dānatio. Primo quidē ad ambitiōis vitiū detestandū moue-
re nos debet cōditio nālis. Natura enī oēs homies equalis cōdi-
tionis fecit que nō preposuit hominē homini nisi per ratōis abusuʒ
peccādo fiat brutū. brutis enī solis prefecit naturā τ deus hominē
ps. Cōparat iumentis insi. τ similis f. est illis. Berñ. Nihil bestia-
lius homine qui est ratōe vigens. τ nō ratōe vtens. Aliter nā fecit
pares τ similis cōditiōis. Grego. in mor. Nō est data homini pla-
tio vt dominet hoībus: sed vt presit bestijs terre: τ piscib⁹ maris. τ
volatilib⁹ celi. nisi indurēt facies eor: vbi nō delinquim⁹ pares su-
mus. Itē natura corrupta nobis dissuadet appetere preesse alijs:
qr ex quo primus homo corrupt⁹ fuit p peccatū. vix aliquis vixit
q sibi preesse potuerit. imo aliquā modicā sui partē. vt oculos aut
linguaʒ aut ipsiū cor vix potest hō bene regere. j. Thim. iij. Si quis
preesse domui sue nescit quō ecclesie dei diligentiā habebit. Mul-
ti autē appetēdo dominiū hominū serui fiūt demonū. Ut scripse-
rūt bragmāni alexandro. dicētes. Tu aūt diuʒ hominū acquirēdo
dominiū. seruū te facis diuʒ dominorū. in eorū seruitutē redigēs
vniuersitatē membror tuor. vbi probauerūt ei de mēbris singulis
in quib⁹ vitia regnabāt. τ in quib⁹ deos suos. i. demōes pfecerat.
Scdo ad ambitiōis vitiū detestādū mouere nos dʒ afflictio mul-
tiplex quā infert ambitio. Mltū n. torquet hoiez in appetēdo τ ac-
qrēdo dignitates τ honores. magi aūt ī ɔseruādo maxie vo ī amit-
tēdo: sed sup maxie eternū dānatōis suppliciū īfligēdo Q aūt am-
bitio multiplr torqat hoiez pmo int⁹ in ɔscia ondit Bern. de ɔside-
ra lib. iij. Dū singuli q nra sunt qrimus. fit vt inuicē inuidētes exer-
ceamur ad odia. acuimur ad iniurias. armemur ad lites. cautlemus
ad dolos. feramur ad detractōes. prupam⁹ ad maledicta. opprima-
mur a supiorib⁹ opprimētes iferiores. Et p⁹ O ambiētiū crux quō
oēs torqs. τ oīb⁹ places. nihil acri⁹ cruciat. nil molesti⁹ inqetat. nil
apud miseros mortales celebri⁹ negocijs ei⁹. an nō limina aplorū
frequēti⁹ terit ambitio: qʒ deuotio an nō qstiōib⁹ eius tota legū τ
canonū disciplina īsudat. Tertio mouere nos dʒ piculor multo-
rū aggrauatio. De⁹ enī multū indignat sicut princeps aliqs idigna-
tur qñ vult aliqs eius sedē dignitatē vel dominiū vsurpare. ipo nō
pcipiēte. ignorāte vel nolēte. Sic q appetit dignitatē ecclesiasticaʒ
vel secularē nō mādāte dño. Heb. v. Nemo assumit sibi honorē: sʒ
q vocat a dño tanq aaron. non vt chore. Numeri. xvj. Ubi pʒ ira
dñi in terre apertiōe. τ eor deuoratōe. Nō vt lucifer. ysa. xiiij. Ascē-
dā super al. nu. super astra celi col. soli. m. Ubi pʒ ira dei ī tot ange-
lorū pcipitatiōe. Similiter. iiij. Re. xv. de psecutiōe azarie regi iuda
ppter ambitionē sacerdotij summi. Augu. In nullo deū sentio ita

iratū mihi q̄ in hoc cū indignus essem positus sim ad gubernaculū i apice regiminis ecclesie. Maxie aūt. idignat de⁹ qñ videt dyabolū .i. dyaboli mēbrū vel ministrū velle sedere in sede sua. eo maxime ibibēte. Sicut supra ponit exēplū de eo q̄ puer sus sedebat i sede beati Martini quē pede percussit. z sedē subuertēdo eū ꝓcipitauit z occidit. Secūdū piculū ē qz ipet⁹ hostiū sup eū amplius agrauaẗ. Sicut ad loca altiora magis irruūt ꝓcelle fulgura z venti. Juxta illud. Perflāt altissima vēti. Et sicut i bello materiali magis irruūt hostes in maiores. sic i bello spūali ꝯ maiores vitia z demones z tētatões magis irruūt. j. Reg. xxxj. Irruerūt philistīj i saul. Et p⁹. Totū pōd⁹ plij versū ē i saul. iij. Reg. xxij. Preceperat rex syrie dicēs. Nō pugnabitis ꝯ quēpiā nisi ꝯ regē israel. Quia dyabolus qñ nō curat adeo ipugnare alios. vt maiores maxie ꝓlatos. quos si vicerit. alios defacili habebit. Juxta illō Math. xxvj. Percutiā pastorē z dispgenẗ oues. Hac cautela vtiẗ dyabolus q̄ dicit visus fuisse in histo karoli. Rothlādus ꝯtra marsiliū saracenū exercitū. cū ꝓ ꝓditionē ganalonis dict⁹ Marsili⁹ occidisset pugnatores Frācie in rōciualle. z de viginti milib⁹ christianoꝝ nō remāsisset nisi Rothlādus cū cētū christianis quos ille collegerat latitātes in mōtib⁹ cupiēs vindicare sanguinē christianū effusū. vidēs q̄ nō eēnt nisi cētū christiani ꝯtra q̄nq̄ginta milia saracenoꝝ aīauit suos ad vlciscēdū christi iniuriā z suoꝝ. z q̄ oēs irruerēt vnanimiẗ ꝯtra pricipē z capitaneū exercit⁹ saracenū q̄ demōstrat⁹ eis fuerat. Qō cū fecissent oēs illā multitudinē vicerūt occiso marsilio oēs autē alij occisi sunt victi z fugati sūt ab illis cētū christianis. Hac ēt idustria legiẗ i historia britonū. arturus ꝓcuratorē romanoꝝ cū regib⁹ orietalib⁹ z occidētalib⁹ z romanis q̄ secū habebāt q̄draginta quattuor milia pugnatoꝝ vicisse: pcipiēs suis vt relictis alijs tēderēt cū ipetu vbi erāt reges exercitus z ipatores. Qō z fecerūt. z eis occisis oēs alij occisi sūt z victi. Similiter vt diciẗ Judith. xv. q̄ oēs exercit⁹ assirioꝝ cū audissent decapitatū olofernē fugit mēs z ꝯsiliū ab eis q̄ oēs defacili fugati ꝓstrati sūt ab hebreis. Tertiū piculū ē. qz pōd⁹ cure maioris ampli⁹ augmētaẗ. vn⁹ eni miser q̄ satis ē onatus de cura aīe sue z vix pōt sufficere sibi soli ardēter appetit z gaudēter suscipit curā z onus cētū miliū aīaꝝ. cū tñ singulis aīab⁹ singuli angeli ꝓponāẗ. Maximū ē ergo pōdus cure. z maximū opus z laborē reqrit. nō ociū. Bern. ad eugeniū papā. Homo natus in ꝓlatiōe ad laborē nō honorē. j. Thi. iij. Qui epatū desiderat bonū opus desiderat hoc dicebat pro illo tēpore qñ mors assidua officio episcopi imminebat z labor assiduus z grādis. quoniā qui alijs preerant pmis querebanẗ ad martyriū. vt fiebat i tpe pauli. Vel bonū. i. grāde op⁹ qō officiū reqrit. vel s̄z q̄ dicit glo eps grecū ē nomē dictū ab epi. qō ē supra z copos qō ē itētio vel itēdere. qz q̄ postq̄ ꝯsecratus suscepit officiū epat⁹ desiderat itēdere sup curā gregis bonū opus desiderat. S̄z pauci sūt vt dicit Bern. Quis mihi det vnū de numero ꝓlatoꝝ q̄ nō magis inuigilet in marsupijs euacuādis. q̄z i aīab⁹ curādis. Sat n. patet q̄ ꝓp pinguedinē tpaliū dignitates appetūt z ꝓpter honores tpales nō ꝓpter onera subleuāda. Legiẗ. n. in cronicis q̄ oēs pape z epi ad martyriū pmi reqrebanẗ. Unde a tpe Beati petri vsq̄ ad tēpora beati. Siluestri fuerunt triginta duo pape ꝯtinue q̄ p martyriū trāsierūt fere oēs. Unde post beatū Sixtū papā sedes diu vacauit papat⁹. nullus volebat papatū suscipere ꝓpter mortis timorē vel ꝓpter adiūctā paupertatē. S̄z postq̄ tpe magni ꝯstātini adiecte sūt possessiōes z tpales honores nec vnus inuētus ē q̄ papatū respuerit. Multi aūt inuēti sunt postea papatū ambiētes. tūc cū date sūt possessiōes nobiles ecclesie a dicto constātino. audita ē vox dicēs. Hodie venenū effusū ē in ecclesia dei. qō verū fuit de veneno ambitiōis. possessiōes eni z tēporales honores. adduxerūt in ecclesiā dei ambitione. Itē annexū est onus tēporaliū de quo oportet rationē reddere. z q̄ plura h̄z tēporalia plus ē oneratus. Quarto mouere nos d̄z seruilis subiectio. ambitiosi nāq̄ ꝓcurāt se poni in seruitijs illoꝝ p quos posse ꝓmoueri se sperāt puta prelatorū vel principū in principio se recipi supplicātes ad aliqua humilitatis officia. z eis sufficit q̄ pedē habeāt in curia. cū autē ingressū primū habuerint nō cessant cogitare z ꝑcibus ꝓcurare q̄ ꝑueniāt ad maiora. Nūq̄ vero ꝯtēti adeptis honorib⁹ appetūt cogitāt. somniāt. anxiāẗ. mediatores querūt itercessores multiplicāt. falsas amicitias simulāt. adulāẗ. fuūt donec ad gradū cōscēderint altiorē. Est. n. vidē plurimos aucupes dignitatū. honorē auidos adherere potētib⁹. tētātes viā q̄ se possint e latē vel aduersoꝝ alnū extollē. Et h̄ vel rōne nobilitat vel rōne expēsaꝝ vel munerū vl̄ obsequioꝝ. vel dissimulationū fictaꝝ allegādo se idignos eē ad officia dignitatū vt ex h̄ hūiles z digni ꝓcōsequēs reputēẗ. Sicut patet p exēplū de monacho q̄ cupiēs abbas eē. data cuidā princi-

pi magna sūma pecunie vt p ipsum intrareẗ. vel potius intruderet ille vocatus ad abbatis officiū hūilitatē simulās. vt audiuit petere tur onus refugere z recusare honorem. z se tāta dignitate ꝓclamabat indignū. Plane inqt princeps indign⁹ es. qz data mihi pecuniā emisti. sed p me nō stat quo minus pacto ꝯpleaẗ. Justū ē me liberatū esse. z in domū redeas. z qui dignus est ꝓficiaẗ ecclie destitute. Tales q̄ seruiunt z se hoīm seruos efficiunt. vt quoquo pacto ꝑueniāt ad internū nec solū hoīm sed etiā demonū z viciorum. Sicut diciẗ in gestis alexādri. Cū alexāder p mundū pugnaret vt suū dñiū augmētaret. nuncij ꝓcursores intrauerūt siluā venientes ad fontē iuxta quē morabaẗ quidā Phs nudus se reficiēs de fontis gramine z aq̄. q̄ ita mūdū abiecerat q̄ nihil de mūdanis sibi retinuerat nisi cyphū in quo hauriebat aquā: z tonelli medietatem habētē vnicū fundū clausū ex alia pte erat aptū. Cū aūt vent⁹ flaret z plueret ꝯfugiebat ad illud vas vtens fundū ꝯ pluuiā z ventū ꝯ illud dormiebat. philosophabaẗ. meditabaẗ. z q̄escebat. Cū aūt videret nūcios ꝓdictos ꝯiunctis manib⁹ trahētes aquā de fonte z bibētes. abiecit versus eos cyphū suū. Quo viso. illi cucurrerūt versus vas in quo erat. qb⁹ ait. Nolite mihi auferre qō nō potestis cōferre. hoc dicebat de solis splendore quē ei retinebant vmbra sua. Querētib⁹ aūt illis cur cyphū proiecerat. ait q̄ doctus fuerat de beneficio qō natura ei ꝓbuerat nesciens q̄ dedisset ei natura de manibus cyphū. cū aūt illi se dicerēt seruos esse z nuncios magni dñi alexādri iq̄sicus q̄s ipse esset. rñdit qō maior esset dño eoꝝ. cū ipse esset dñs dñoꝝ suoꝝ ductus ad alexādrū ꝓbauit hoc ei sic. qz ipse sibi subiecerat z abiecerat mūdū. z in seruitutē redegerat corpus ꝓpriū. z sibi subiecerat ita cor suū vt nō seruiret ei faciēdo suā voluntatē: sed potius eū artauerat ad faciēdū z seqēdū qō ipse volebat. Quib⁹ oib⁹ ipse alexāder qsi seruus dñis seruiebat. z subditus erat. merito dicebat q̄ erat dñs dñoꝝ suoꝝ. Quinto nos mouere d̄z exēplaris instructio. Primo docet nos exēplū christi q̄ ponit fugit regnū sibi oblatū q̄z crucē. imo vt diciẗ Joh. vj. Cū vellent eū rape vt eū regē facerēt fugit solus. Cū aūt ad mortē eū q̄rerent. ei se obtulit dicēs Joh. xviij. Ego sum zc. Itē beat⁹ Hiero. fugit romanū cardinalatū. z abiit ꝓfugus in egyptū. Itē Augu. diciẗ q̄ fugiebat ab omni ciuitate q̄ nō habebat epm. ne in epm rapeẗ. q̄ tñ inuit⁹ a btō Valerio hiponēsi epo est ꝓsbyter ordinat⁹. Itē de b. Ambrosio legiẗ q̄ cū esset missus apud mediolanū index nōdū baptisat⁹ cū mortuo epo vrbis seditio esset ppl̄i in ecclesia. intrauit eā ambrosi⁹ ad ꝑolm sedādū. vox īfantis sonuit in ecclia vt ambrosiū eligerēt. ad quā vocē in eū oēs ꝯsentiūt. q̄ fugiēs ab ecclia ascēdens tribūal ꝓmittēs tormēta electorib⁹ suis cū nec sic cessarēt. ait ꝓhibeā seqr nisi q̄euerit. cū nec ꝓp hoc ꝓmitterēt qsdā meretrices secum ad se īgredi vt sic cessarēt. Cū aūt de nocte egrederef furtiue de mediolano z fugeret deo volēte p errorē noct in mane in portā vrbis mediolanen īuēt⁹ z capt⁹ z baptizat⁹. die octaua in epm est ordinat⁹. Itē de btō Greg legiẗ. q̄ cū eēt nobilis de genere senatorū defictis parētib⁹ suis mūdi honores fugiēs. z de p̄rimonio septē abbatias fūdās fact⁹ ē monach⁹. mortuo papa pelagio oīs ꝓplus romanus eū papā elegit. z maurici⁹ ipator eū īuitū z renitētē eū cōfirmauit. Cūq̄ porte vrbis ita seruarenẗ ne posset effugē. obtinuit a q̄busdā negociatorib⁹ vt eū itra doliū sup q̄drigā educerēt ab vrbe. z cū per triduū latuisset. cū romanus popul⁹ ieiunijs z oratiōib⁹ ꝓ eo se affligerent. colūna lucis tertia nocte vbi latebat super eū descendit ꝑ quā quidē inclusus angelos ascēdentes z descēdētes vidit z sic inuētus ad papatū reduct⁹ est. Et ita Greg pollens virtutibus inuitus z coactus incedit ad regimē aīarū. Itē in vitispatrū de beato arsenio legiẗ q̄ cū esset maxim⁹ in curia impatoris z honoratus. z oraret quō salu⁹ fieret. vox facta est ad eū dicens. Arseni fuge hoīes z saluaberis q̄ ex tūc fugit curīs z honores. Itē. b. Marcus euāgelista discipulus. b. Petri apl̄i. abscidit sibi pollicē ne ad sacerdotalē honorē posset ꝓmoueri sed deo volēte factus ē prim⁹ alexandrie patriarcha. Itē in vitispa. legiẗ q̄ ꝯuenerunt oēs sancti seniores q̄ habitabāt in sithy. z ꝯsenserūt vt pater ysaac ordinareẗ eis in ꝓsbyterū. Qō audiens dict⁹ ysaac fugit in egyptū latens in quodā agro indignū se reputās. Cū aūt multi sequerenẗ vt eū ꝯprehēderēt. fatigati ex itinere dimiserūt asinū q̄ vie necessaria eis portabat ad pascendū. qui pascēdo venit vbi senex latitabat. die aūt illucescēte requirentes asinū suū venerūt z inuenerūt eū in loco vbi senex latitabat z admirātes dei dispēsationē volebāt eū ligare z ꝯstringere z secum reducere. Senex aūt nō permisit dicēs. Jā nō possum vobis contra dicere: qz forsitan volūtas dei ē: l3 sim idign⁹. vt sic voluitas vīa fiat. Ad idē ē exēplū de ꝓore clarevall'. gāfredo noīe q̄ cū ipse eēt electus episcopus tornacēs. z ab eugenio papa z beato Bernardo abbate

suo cogeret onus episcopatus illius accipere. pstrauit se ad pedes beati Bernardi ꝛ clericoꝝ in modū crucis ꝛ ait. Monachus fugitiuus si me eligitis esse potero. eps nūq̃ ero. Cū laborāti in extremis q̄dā monachus aderat q̄ multū eū dilexerat ꝛ vicēuersa. ꝛ ait ei. Adiuro te p deū charissime ꝙ si de⁹ tibi cōcesserit. certifica me de statu tuo post mortē. Qui cū post mortē eius oraret pstratus ante altare apparuit ei dict⁹ ganfredus dicēs. ꝙ ipse erat quē adiurauerat. Cū aūt ille q̄reret. quomodo esset ei. rñdit. bene p dei grãz. Uerūtamē est mihi a beata trinitate reuelatū ꝙ si fuissem de numero episcopoꝝ. essem de numero reproboꝝ ꝛ dānatoꝝ. Sexto mouere nos dꝫ male mortis incursio. qꝛ ambitiosi frequēter turpit̃. ꝛ subito moriunt̃. qđ patet ex multis biblie locis. Ex numeri. xvi. patet p exēplū chore ꝛ suoꝝ q̄ ambiētes sacerdotiū subito a terra absorpti sunt. ꝛ in infernū descēderūt. Itē Iudi. ix. p exēplū abimelech q̄ a muliere est excerebratus. pcussus subito lapide. ꝛ a gladio armigeri pcussus ꝛ occisus. Itē de absalon q̄ ambiebat regnū q̄ suspensus p capillos a ioab trib⁹ lāceis est pforatus ij. Reg. xviij. de morte adonie q̄ dixerat. ego regnabo. ij. Reguꝫ. j. Itē. ij. Mach. vij. De ambitione alchimi. de morte eius detestabili quomō paralisi percussus obmutuit. De inopinata ꝛ turpi morte ambitiosoꝝ refert Gotfridus parisiensis ꝙ cū darius esset victus ab alexādro ꝛ fugeret a facie eius quidā serui ei⁹ in fauorē dicti alexādri cōfossum dariuꝫ seminecē reliquerūt. Cū aūt hoc suisset alexādro intimatū fec̃ pconizari ꝙ quicūqꝫ hanc vindictā de aduersario suo ei fecisset si hoc ei notū esset. sup oēs homines eos exaltaret. Cū aūt illi credētes se sup oēs honorē habere se manifestauerūt. ꝛ eos alexāder sup oēs altius suspendit. vt sui terrerent̃ ne de eo similia attentarēt. Itē in lib. Fa iiij. ca. vj. ꝙ beato Thederico deberet succedere in epatu lingonēsi. Thedericus p regis francoꝝ violētiā esset expulsus quidaꝫ silvester ei substituit̃. q̄ dū res epales occupasset ꝛ apō lugdo. iret pro epali benedictione suscipienda a beato niceno archiepo. epilētico morbo correptus. cū p duos dies cōtinuos mugitus dedisset. tertia die spiritū exalauit. Post hunc autē elegerūt lingonēses papulū. q̄ fuerat archidyaconus eduen̄ quē multa iniq̄ egisse dicūt. q̄ cū octauo epatus sui anno diocesim suā visitaret dormiēti apparuit beatus Thedericus dicens vulto minaci. Quid hic ita agis q̄d sedē meā polluis papule. q̄d ecclesiā peruadis q̄d oues dispergis. cede loco. relinque sedē. abscede longius a regione. Hec dicēs cuꝫ ictu valido virgā quā habebat in manu ei⁹ pectori impulit. ex quo euigilans dū cogitat q̄d hoc esset dolore maximo i loco illo i quo depulsus fuit virga pastorali affligit̃. cibū ꝛ potū abhorret. ꝛ mortē primā pstolat̃. ꝛ in his afflictionib⁹ cū die tertia sanguineꝫ ore proiceret. cū eo spiritū exalauit. Septimo mouere nos dꝫ eterne mortis inflictio. Baruch. iij. Ubi sūt pncipes gētiū ꝛc̃. Et post. Nō est finis acq̄sitionis coꝝ oēs exterminati sunt. ꝛ ad inferos descenderūt. Numeri. xvj. Chore ꝛ sui oēs descendūt in infernū. Isai. xiiij. de lucifero q̄ dicebat ero similis altissimo. supra astra celi collo. me. ꝛ ascēdā sup alti. nu. ꝛc̃. Et post. Usqꝫ ad infernuꝫ detraheris ꝛc̃. Et post. detracta est ad inferos supbia t. Bern̄. Ambi pmatū possidē archidyaconatū. ascende ad epatū gradatim ascendens. verūtamē vsqꝫ ad inferni nouissima descendens.

¶ De hipocrisi. DIS. X.

Einde considerādū est de hipocrisi. Sicut aūt ambitio est appetitus honoris. ita hipocrisis est appetitus apparentie. De hac autē cōsiderā da sunt tria. Primo q̄dē sit hipocrisis. ꝛ quale peccatū sit. Secūdo q̄ debēt nos mouere ad vitandū hoc vitiū. Tertio de differentijs vel modis ei⁹. Circa primū sciēdū ꝙ dic̃ Isido. li. Ethi. hipocrita greco sermone in latino simulator interpretat̃. q̄ dū intus malus sit bonū se palā ostēdit. hipo. enim falsum. crisis iudiciū interpretat̃. Unī nomē hipocrite tractū est a specie illoꝝ qui in spectaculis facies suas opiūt. distinguētes vario colore facies suas vt ad psone quā simulant colorē puenīāt mō in specie viri. mō in specie mulieris vt in ludis ppl̃m fallant. Un̄ Aug. in lib. de s̃mone dn̄i in monte. dic̃ ꝙ sicut hipocrite simulatores aliaꝝ psonaꝝ agūt partes illius qđ nō sunt. Nō enī q̄ agit partes agamenonis vere ē ipse. sed simulat eū sic in ecclesia ꝛ in omni vita humana q̄ se vult videri qđ nō est hipocrita ē. simulat enī se iustū qđ nō exhibet. Itē Greg. xviij. mor̃. iij. hipocrita q̄ latine dr̃ simulator iustus nō esse appetit sed videri. Et iccirco auar⁹ raptor ē q̄ dū iniq agēs de sanctitate desiderat venerari. laudē vite rapit aliene. Hipocrita vō studiū eē solet vt qđ sunt supprimāt. ꝛ h̄ qđ nō sūt. eē se hominib⁹ innotescāt refugiūt videri qđ sunt. ꝛ añ oculos hominū supducta innocētie q̄dā honestate se vestiūt. Unde recte p euangelij voce nr̃e redemptoris increpant̃ cū eis dicitur. Ue vobis hipocrite q̄ similes estis sepulchris dealbat ꝛc̃. Math. xxiij. Sic ergo patet ꝙ hipocrisis est simulatio non quecūqꝫ sed solū illa q̄ simulat psonā alterius. sicut cū peccator simulat psonā iusti. Nota tn̄ ꝙ si quis habitū sc̃itatis assumpsit puta religionis vel clericat⁹ intēdens se ad statū pfectionis trāsferre qꝛ habit⁹ ille significat statū quo q̄s ad pfectionis opa obligat̃. sed si p infirmitatē deficiat non est simulator vel hipocrita qꝛ non tenet̃ suū manifestare pctm̄ sc̃itatis habitū deponēdo. Si autē sc̃itatis habitū assumeret ad hoc vt se iustū ostētaret: eēt hipocrita ꝛ simulator. Ulteri⁹ notare debemus: ꝙ cū in hipocrisi sint duo. s. simulatio sc̃itatis ꝛ defect⁹ eius: si hipocrita dicat̃ ille cui⁹ intētio fertur ad vtrūqꝫ vt. s. aliq̄s nō intēdēs sanctitatē habere solū appetat sc̃ūs apparere sic̃ in scriptura sacra accipi solet: sic hipocrisis est pctm̄ mortale. Un̄ Hiero. sup Isa. xvj. dicit in glo. ꝙ in cōparatione duoꝝ maloꝝ leuius est aperte peccare q̄ sc̃itatē simulare. Et sup illud Job. j. Sicut dn̄o placuit ꝛc̃ dicit glo. ꝙ simulata equitas nō est equitas sꝫ duplicatū pctm̄. Itē sup illud Tren. iiij. Maior fc̃a ē iniq̄tas ppl̃i mei pctō sodomoꝝ. dicit glo. Scelera aīe plāgunt̃ q̄ in hipocrisim labit̃ cui⁹ iniq̄tas maior est pctō sodomoꝝ. Itē Job. xiij. Nō veniet in ɔspectu eius oīs hipocrita. Si autē dicat̃ hipocrita ille q̄ intēdit simulare sc̃itatē a q̄ deficit p peccatū mortale tūc q̄uis sit in pctō mortali ex quo sc̃itate priuat̃. nō tn̄ ipsa simulatio semp est ei in pctm̄ mortale: sꝫ q̄nqꝫ veniale. Hoc autē discernendū est ex fine: qui si repugnet charitati dei vel proximi erit peccatū mortale. puta cum simulat sanctitateꝫ vt falsam doctrinā disseminet vel assequat̃ ecclesiasticā dignitatē indign⁹: vel quecūqꝫ alia tpalia bona: in quib⁹ finē ɔstituit. Si vō finis intētus nō repugnet charitati dei vel proximi sic est pctm̄ veniale. puta cū in ipsa fictione delectat̃. de quo dicit ph̄s. iiij. eth. ꝙ magis videt̃ van⁹ q̄ malus. Eadē est rō de mēdacio ꝛ simulatiōe. Cōtingit tn̄ q̄nqꝫ ꝙ aliq̄s simulat sc̃itatis pfectionē q̄ nō est de necessitate salutis. ꝛ talis simulatio nō semper est pctm̄ mortale: nec semp est cū pctō mortali. Circa secundū sciēdū ꝙ ad hipocrisis viciū detestandū mouere nos debet pmo exhortatio scripturarum Scdo op⁹ rerū nature. Tertio ɔsideratio figurarū. Quarto pene future. Primo inquā mouere debet exhortatio scripturarū. Contra nullos enī alios pctōres magis inuehit scriptura sacra ꝛ etiam christus in pdicationib⁹ suis q̄ ɔtra hipocritas. Ecc̃i. j. Ne accesseris ad deū duplici corde: neqꝫ fueris hipocrita i ɔspectu ei⁹. Leuit. xix. Nō indueris vestē lana linoqꝫ ɔtextā. Math. vj. Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoib⁹ vt videamini ab eis. Sequitur. Nolite fieri sicut hipocrite tristes ꝛc̃. In quo capitulo ꝛ in multis alijs ostēdit scriptura quō deus hipocrisim detestat̃. Specialiter Math. xxiij. Ubi octo maledictiones p ordinē describunt̃ a dn̄o Ue vobis ꝛc̃. Prima est qꝛ regnū celoꝝ nō intrāt sed illud alijs obturāt. Secūda qꝛ bona spūalia simulabāt: tpalia deuorabant. Tertia qꝛ erāt hoīes cum multo labore venātes: ꝛ ad inferos ducētes. Quarta quia erant minora venerantes ꝛ maioribus nō deferētes. Quinta qꝛ erant minora soluētes: ꝛ maiora relinquētes. Sexta qꝛ exteriora colentes ꝛ interiora negligētes. Septima qꝛ erāt oculos hominū ludificantes ꝛ dei oculos ɔtēnentes. Octaua qꝛ erāt pres suos accusantes: ꝛ se excusantes: ꝛ grauiora scelera consūmantes.

Secūdo mouere debet opus nature. Natura enī vt dicit ph̄s in opib⁹ preponit interiora exteriorib⁹. Primo enī in formatiōe corporū sensibiliū: ꝛ maxime hoīs operat̃ circa interiora: vt circa cor ꝛ epar ꝛ pulmonē q̄ vitā administrāt: anteq̄ circa formā exteriorē. Itē in arborib⁹ ꝛ plantis circa germina ꝛ radices: ꝛ in occulto operat̃ primo q̄ in aperto. Ecōtra hipocrita totā ꝛ primā curā suā ponit circa exteriorē apparentiā relicta cultura ꝛ cura interioꝝ. Ecc̃i. xix. Est q̄ nequiter se humiliat ꝛ ei⁹ interiora plena sunt dolo. Isa. ix. Oīs hipocrita nequā quasi nō equus sed iniquus: qꝛ de minimis maximā. ꝛ de maximis minimā curam gerit: vt dicit btūs Bern̄. Nō enī est equū magis curare de serpellaria q̄ de trossello: de exteriorib⁹ q̄ de interiorib⁹. Tertio mouere debet cōparatio figurarū. i. diuerse rerū silitudines ꝛ figure quib⁹ hipocrite cōparant̃. Hipocrite nempe in scripturis compant̃ quibusdā auib⁹: aīalib⁹: arborib⁹. ꝛ herbis: ꝛ quibusdā artificialib⁹. Auib⁹ quidē vt cigno q̄ sub pluma alba habet carnē nigrā. Itē similis est struthoni: cui⁹ pēna silis est auib⁹ generosis. herodij ꝛ accipitris: que sub pēnis q̄s exteri⁹ ostēdit habet pedes ferinos: qꝛ hi sub silitudine virtutū habēt effect⁹ ꝛ volūtates bestiales. oua sua derelinq̄t in terra: q̄ opa sua proicit in terrenis dū ea facit pro eis. De hoc Job. xxxix. Pēnas struthōis ꝛc̃. Itē silis est vpupe: q̄ lꝫ sit auis picturata ꝛ cristata. tn̄ in stercore nidificat ꝛ quiescit. Silr̄ hipocrita in stercore

imunde ꝯscientie nidificat ⁊ quiescit. De aues fm legē imūde sunt ⁊ ꝓhibite comedi. Leuit. xi. Et nos cauere debem⁹ imitatione hipocritaꝝ. Itē similis est pauoni q̄ ꝓtendit pennas angelicas. ⁊ hꝫ pedes latronis. ⁊ caput serpētis q̄a cū imaginē virtutū extra ostēdit. pedes latronis hꝫ .i. affectus capiendi ⁊ seducēdi caput serpentinū hꝫ. qđ in principio seducere intēdit ꝓtendēs faciē virgineā .i. simplicē apparētis vt ille serpens qui seduxit euā. caudā tamē hꝫ serpentinā. q2 in fine venenū mortiferꝫ imittit. Itē similis est vespertilioni. ⁊ aīb⁹ nocturnis q̄ lucē odiūt. Narrat᷑ ꝙ cū aues cōuenirēt venit inter eas vespertilio occultans q̄ttuor pedes ⁊ extēdens alas fingebat se esse de illis nō de quadrupedib⁹. Cū autē aīalia cōuenirent veniebat ad cōgregationē eoꝝ clausas tenens alas. ⁊ q̄ttuor pedes ꝓtendens. vt ostēderet se esse de illis. Qđ aduertētes tā aues q̄ aīalia odiosum cū habētes ⁊ ꝑsequētes. de societate sua ꝓiecerūt. Sic est de hipocritis q̄ aliq̄n sunt cū bonis ⁊ habitū sanctitatis ostēdūt ⁊ q̄si alas extēdūt. ostū similitudinē sc̄itatis ⁊ honestatis ꝓtēdūt. Cū aūt in cōgregatione maloꝝ cū dissolutis ⁊ bestialiē viuētib⁹ pedes suos .i. bestiales affect⁹ suos dissolutos pre aliis ostēdūt q̄si pre aliis dissoluunt᷑ alis honestatis suspēsis. ⁊ iō deprehēsi merito sūt ⁊ a bonis ⁊ a malis euitādi ⁊ iō tāq̄ aues noctis lumē eternū sustinere nō poterūt. nec dei faciē videbūt. Job xiii. Nō veniet in cōspectu ei⁹ oīs hipocrita. Itē similis est hipocrita q̄busdā aīalibus. vt lupo. Sic dr̄ Matth. vii. Intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Dīcit Aresto. in libro de naturis aīaliū ꝙ lupi affricani sibilos pastoruꝫ fingūt. ⁊ oues eos esse pastores credūt ⁊ ad eos cōueniūt. ⁊ ipsi eas postq̄ tenuerint diripiūt. Joh. x. Lupus rapit ⁊ dispgit oues. Itē videnť eē nutriti a lupis infernalib⁹. lupi enī q̄n rapiunt pueros ⁊ nutriūt. q̄n vidēt eos velle se erigere sursū fm qđ nāle ē eis eos in capite cauda ꝑcutiunt vt ad terrā se ꝓsternāt. Sic dyabol⁹ facit istis ad terrena semꝑ intēdāt. Legit᷑ de nabuch. Dan. iiii. ꝙ tādiu mutat⁹ in bestiā ꝑmāsit. vsq3 quo ad celū oculos leuauit. Itē similes sunt vulpib⁹ q̄ fingūt se mortuas. ⁊ ad capiēdū corniculas extrahunt linguas. Unde dr̄ ꝙ aliq̄ aliq̄n se mortuā simulant videns quadrigas alecibus oneratas. q̄ cū a mercatorib⁹ crederetur mortua ⁊ esset sup quadrigā posita aleca deuorabat. Sic ipsi aīas ⁊ ecclesiarū bona q̄bus ꝓponunt᷑ deuorant. In hoc etiā similes sūt vulpi que solā pellē exteriorē hꝫ bonā. ⁊ sola eoꝝ cōuersatio exterior est bona nō est. bona tn̄ vr̄. Ezech. xiii. Quasi vulpes i deserto ꝓphete tui erāt. Bern. sup cant. Hi sunt oues habitu vulpes actu. crudelitate lupi. q̄ boni videri ⁊ nō eē. mali eē ⁊ nō videri volūt etenī min⁹ sēp malicia palā nocuit. Null⁹ .n. hoi⁹ nisi boni simulatiōe decept⁹ ē. Ita ergo boni i bonoꝝ medio appē studētes ꝓrium edificēt mali volūtes plus malignēt. nec ē apd eos virtutes colere. sꝫ vitia colorare q̄si quodā v̄tutū minio. Itē similes sūt ericiis. q̄ spinis suis ita potitus cōtegunt ꝙ nō appet i eis caput nec pedes sꝫ si i vase aq̄ pleno supponunt᷑ nātes ostēdūt q̄ caput ⁊ pedes habēt. Sic hipocrite videnť circūsepti asperitate pnīe q̄diu sunt paupes. sꝫ postq̄ ꝓficiunt᷑ honorib⁹ nādo diuersas delitias ⁊ diuitias cōgregādo reiectis aculeis asꝑitatis ⁊ pnīe ostēdūt caput itētionū suaꝝ. ⁊ pedes affectionū malaꝝ. ⁊ ꝙ iō studebāt ⁊ pnīe signa ostēdebāt. vt dignitatib⁹ pficerent᷑ ⁊ in deliciis voluptarent᷑. Itē sunt similes simie de q̄ dicūt nāles. ꝙ lꝫ nullū aīal sit homini similius extra. intus tn̄ est maxīe dissimile. Sic vita hipocrite extra vr̄ rōnalis. intra tn̄ est rōni maxīe dissimilis. Itē similes sunt lamiis q̄ facies dicunt᷑ hr̄e virgineas pedes eq̄nos. catulos quos lactare debēt laniāt. Isai. xxxiiii. dr̄ de ecclesia. Erit cubile draconū ⁊ pascua struthionū. Et post. pilosus saltabit ibi cubabit lamia. ibi foueā habuit erici⁹ ⁊c. Item similes sunt aranee q̄ se totā euiscerat vt capiat muscas. Sic hipocritas se ⁊ totā subtilitatē suā appōit vt capiat muscas laudis humane. vel alicui⁹ bn̄ficii tp̄alis. ⁊ h̄ ē tota fiducia ei⁹ Job. viii. Que est enī spes hipocrite si auare rapiat sic̄ tela aranee fiducia ei⁹. Itē similis ē hipocrita angelo sathane q̄ se trāsfigurat in angelū lucis. q2 hipocrite extra sunt hoīes. sꝫ intus sunt demones. angeli sunt i exteriori apparētia. sꝫ interi⁹ sunt angeli sathane i lucis āgelos trāsformati vt decipiāt hoīes simulata sanctitate. Refert magister iacob⁹ ꝙ cū q̄dā abbas cystercien̄ rediret a capitulo cū quodā monacho multū lassato ⁊ eēnt in medio cuiusdā silue errātes occurrerunt eis q̄dā q̄ videbant᷑ valde religiosi rogātes eos vt declinarēt ad abbatiā suā. Qđ cū facerēt. videbat᷑ eis ornatissima ⁊ ordinatissima abbatia illa in oīb⁹ officiis. Et cū viderēt iacere i lectis pulcherrimis garsiones. ⁊ monachi horrore ꝯcussi nō poterāt q̄escere. sꝫ ⁊ eq̄ nitebant᷑ capistra sua rūpe ⁊ fugere nec de auena sibi apposita gustabāt. Cū aūt facto mane vellēt recedē. venit abbas ill⁹ abbatie rogās eum vt loqueret᷑ aliq̄s eoꝝ i capi. Qđ cū itrassēt videntes maximū capl'ꝫ ⁊ monachoꝝ maximā societatē mirati sūt q̄ appēt maxima religionis ⁊ de spūalitate maxima monachoꝝ. Cū aūt ad preceptū abbatis dict⁹ monachus ꝓdicaret estimās eos spūalissimos vt ipsi apparebāt incepit loq̄ de hierarchiis ⁊ ordinib⁹ angelorū. Cū autē p̄mo loqueret᷑ de inferiori ordine angeloꝝ ⁊ delectiōe maloꝝ q̄ non steterūt exiuit maxima multitudo de capitulo. Silr̄ cū de tertio ordine ⁊ aliis loqueret᷑ multi exibāt. Cū aūt ad vltimū paucissimi remāsissent indignat⁹ monach⁹ q̄siuit q̄d h̄ eēt. Tūc abbas ait Nos sum⁹ de illis angel' de q̄b⁹ loq̄ris. Illi aūt de quoꝝ ordine ⁊ ruina loq̄baris cū de h̄ loq̄baris recedebāt nō valētes ferre v̄ba sue delectiōis. Nos q̄ remāsim⁹ sum⁹ de superiorib⁹ ordinibus de q̄b⁹ nōdū locut⁹ es nec volum⁹ vltra audire v̄ba tua. ⁊ h̄ dicto ipsi cū abbatia sua cū maximo sonitu euanuerūt. Dicti autē monachi se īueniētes inter dumos ⁊ paludes vix ad viā redire potuerūt. Itē siles sunt quibusdā arborib⁹. vt viti siluestri q̄ p̄mo floret in vere ⁊ redolet in autūno fert pro fructu labruscas. Isa. v. Expectaui vt faceret vuas ⁊ fecit labruscas Silr̄ ⁊ arundini. q̄ pro fructu fert lanuginē. Sap. v. Quasi lanugo q̄ a vēto tollit᷑. Matth. xi. Arūdinē vēto agitatā. Arundo luto radicat᷑: vacua eleuat᷑ lanugine fecūdat᷑. Sic hipocrite cū sint vani varia opa habēt. hic Apoc. iii. dicit dn̄s de ep̄o sard. Non inuenio opa tua plena corā deo. Item sunt siles arbori sambuce: q̄ gratū pulchꝝ ⁊ odoriferū ꝓtēdit florē fructū fert tetrū ⁊ ꝯtagiosum. Sic hipocrita licꝫ p̄mo habeat apparentiā honestatis in fine exhibet opa feditat'. Aliq̄n sꝫ raro fit q̄ asserit btūs Greg. turon. in histo. frācoꝝ. iiii. li. xi. ca. q̄n ante mortē theotenaldi regis frācoꝝ arbor sambuce sine vitis ꝯiūctione vuas maturas ꝓtulit ⁊ que grana nigra dare solita est: dedit grana racemoꝝ. Sic fit miraculose q̄n hipocrita aliq̄s ad deū ꝯuertit᷑ qui faciebat opera feda in charitate manēs fert opa deo grata. h̄ dicit dictus gregori⁹ se vidisse. Itē sunt siles arborib⁹ sodomoꝝ de quib⁹ in histo. scholastica dicit᷑ ꝙ ferūt iuxta mare mortuū poma lucida apparētia exteriori. sꝫ cū matura credunt᷑ ⁊ apiunt᷑ fauillis plena īueniunt᷑. Sic opa hipocritarū q̄ vident᷑ mō viua īueniunt᷑ in morte corā deo ⁊ scīs morte plena. Itē cōparant᷑ mirice: que fert florē pulchꝝ. ⁊ multū in fine fructū inutilē ⁊ vacuū. Hiere. xvii. Erit q̄si mirice in deserto. Itē silis est ligno putrido: qđ de nocte lucere videt᷑: sꝫ de die eē putridū apparet. Sic hipocrita in nocte vite p̄ntis videt᷑ eē aliq̄d lucidū ⁊ pulchꝝ. sꝫ in die eternitatis apparebit esse lignū putridū eternis incēdiis preparatū. Itē cōparat᷑ quibusdā graminib⁹ vt dicit btūs Greg. i moral'. sup illud Job. viii. Nunq̄d virescere pōt scirpus absq3 humore. ⁊ carectū sine aq̄ ante oēs herbas arescit cū adhuc sit in flore: nec manu carpat᷑. Sic spes hipocrite pibit. Glo. ibi. Scirpus intus est vacuus. carectū manū tangētis ledit: q2 hipocrita correctionē nō recipit sꝫ ad dilacerādū vitā aliorū ꝓrūpit. alios enī iudicat ⁊ reputat petōres: ⁊ habēs trabē in oculo suo videt festucā i oculo fr̄is sui. Cōtra quē dn̄s Matth. vii. Hypocrita eiice p̄mū trabē de oculo tuo ⁊c̄. Correptionē aūt nō recipit: vel q2 nō curat eē bon⁹ sꝫ solū apparere: vel q2 culpā suā nō recognoscit: plus eis credēs q̄ cū sciēt ꝓdicāt ⁊ credūt q̄ cōscīe sue q2 sunt illi plures: ⁊ cōsciētia ceca ē. Cōtra quos poeta: Plus aliis de te q̄ tu tibi credē noli. Greg. sup illud Job xxvi. Nō clamabūt cū vincti fuerint. Uincti nō clamāt q2 humana auditate supati scōs se putāt: etiā cū in pctīs moriunt᷑. sic̄ pꝫ in vitis patrū. Quidā frater īterrogauit senē: q̄d saluat hominē? Rn̄dit senex: Opus. Hoc pbauit p exēplū ill⁹ solitarii. de quo tanta opinio habebat᷑ in ciuitate ꝙ oēs ꝯuenerūt in ei⁹ trāsitu cū cereis. quē vidit quidā scīs a demonib⁹ violent᷑ extrahi ⁊ deportari. de quo habet᷑ supra de morte. Itē cōparat᷑ hipocrita quibusdā artificialib⁹: sicut idoloꝝ: q̄ tota cultura ⁊ apparentia est exteri⁹. Zach. xi. O pastor ⁊ idolū. q̄si nec hꝫ vitā grē: nec motū virtutū vel affectionū ad bene operandū nec sensum cōpassionis vel deuotiōis. magis enī vult apparere bonus q̄ eē magis habē simulachra bonoꝝ q̄ vera bona. Sen. Apud multos nō sunt vera bona sed simulachra bonoꝝ. Itē silis est statue quā erexit nabuchodonosor q̄ exteri⁹ erat aurea. intrinsec⁹ lutea. tales ꝯstituit in ecclesia vt ab hoīb⁹ adorarent᷑. Itē silis est statue q̄ inuēta est loco dauid in lecto ei⁹. i. Reg. xix. Item hipocrita est figmentū qđ dicit᷑ chimera. vt sit in sola hominū opiniōe: sed in re nihil. Itē hipocrisis dicit᷑ eē fermētū. Luc. xii. Attēdite a fermēto phariseoꝝ qđ est hipocrisis. Et dicit᷑ esse fermentū: q2 hipocrite suo malo exēplo vel mala doctrina corrumpunt alios. i. Corin. v. Modicū fermentū totā massam corrūpit. Job xxxiiii. Qui regnare facit hipocritā ꝓpter pctā ppl'i q2. s. eoꝝ supbia meret᷑ illud. vt superiorib⁹ corruptis corrūpant᷑ ⁊ ipsi. Unī hipocrisis cōparat᷑ lepre: q̄ est morb⁹ cōtagiosus. q̄ cū nascit᷑ in capite ⁊ maxime in oculis: inferiora mēbra

corrumpit. Isai. i. Omne caput languidū ꝛc. Et post subiungit̃ fa/cilis corruptio interior. A planta pedis vsq ad verticē nō est in eo sanitas. Itē hipocrita compat̃ sterq̄linio niuib⁹ cooperto. ꝛ sepul/chris ornatis. ꝛ parietib⁹ dealbatis. calicib⁹ ꝛ parapsidib⁹ exterius mundatis. intus autē fecibus plenis Matth. xv. ꝛ aureo calici ba/bilonis Apoc. xvi. Quarto ad hipocrisis vitiū detestādū moue/re debz horror pene future qr videlicet finaliter dānabunt̃. Job. xiii. Nō veniet in cōspectu eius oīs hipocrita. Veniet q̄dē ad iudiciū cōdemnādus. ꝛ de sua occultata malitia ɔfundēdus sed nō veniet saluādus ab eo ꝛ faciē eius gloriosaz visurus. Itē Job. xxvii. Que enim spes mea si auare rapiat ꝛc. Sequit̃. nō liberabit de⁹ animaz eius. nec audiet clamorē eius cū venerit angustia sup eū. sed sepa/bit eū a se ꝛ exponet dyabolo. Sicē malū ſuū de quo dr̃ Matth. xxiiii. diuidet eū. i. a se separabit ptēq; eū hipocritis ponet. ibi erit fletus ꝛ stridor dentiū. Circa tertiū sciendū q̄ hipocrisis q̄ttuor sunt differētie vel species. Prima species est quādo aliq̄s simulat se habere qd̄ nō hz ꝛ facere qd̄ nō facit. Sicut illi q̄ facies suas ex/terminant pallore. s. ꝛ macie. vt appareāt hominib⁹ ieiunātes cū tñ nō ieiunent. i. Thi. iiii. In hipocrisi loquētiū mēdaciū. Secūda spe/cies est eoꝝ qui bona quidē faciunt. sed ea fedant intētione corru/pta. Matth. vi. Cū facies elemosynā noli canere ante te. sicut hipo/crite faciūt. Tertia species est quādo bonis obumbrationib⁹ mala sua depingunt. cōtra quos Matth. xv. Ve vobis hipocrite q̄ simi/les estis sepulchris dealbatis ꝛc. Vel qui sumūt habitū sanctitat/ ꝛ nō habēt actū. Isti sunt similes symoni cyreneo qui crucē dñi in angaria portauit. nō q̄ cū introduceret in paradysum. sed alios: de quibus beatus Berñ. Ve portātib⁹ crucē nō sicut saluator suaz. sed sicut ille symon cyreneus alienā. Ve cytharedis cytharizantib⁹ nō vt illi de Apoc. in cytharis suis sed in alienis. Ve semel ꝛ ve iteruz supbis paupib⁹ crucē christi portātib⁹ ꝛ christū nō sequētib⁹. Qui miserij ei⁹ passionib⁹ pticipant̃. humilitatē sed negligūt duplici cō/tritione cōterent̃ q̄ hmōi sunt. q̄ pro tpali gloria tpaliter se affligūt ꝛ in futuro pro interna supbia ad eterna supplicia ptrahunt̃. labo/rant cū christo. sed nō regnāt cū eo christū in paupertate sua sequun/tur. De torrēte in via bibūt. sed nō exaltabūt caput in pria. Quarta species est qn̄ aliq̄s simulat se velle occultare bona sua cū tñ desi/deret ea eē manifesta hominib⁹ ne appareat esse hipocrita ꝛ vt me/lior appet hominib⁹. Cōtra tales Matth. vi. Cū oratis non eritis sicut hipocrite tristes. qui amāt in synagogis ꝛ in angulis plateaꝝ stantes orare vt videant̃ ab hominibus vt videlicet homines eos velle latere videant. amē dico vobis receperunt mercedē suam.

De iactantia. singularitate. ꝛ arrogātia. Require supra. inter gra/dus supbie. Itē de iactantia. supra primo libro.

¶ De Ironia. DIS. XI.

Einde considerādū est de ironia. Circa quā cō/siderāda sunt duo. Primo vtrū ironia sit peccatū. Scd̄o de cōparatione ei⁹ ad iactātiā. Circa primū sciendū q̄ ironia dr̃ duob⁹ modis. Uno mō ſm vulgarē modū loquēdi qn̄. s. aliq̄s in pferēdo aliq̄d ptinēs ad lau/dē alteri⁹ intēdit ɔtriū. vbi gratia. Volens vitupare aliquē de ferita/te dicit. tu multū es benignus. Vel de i patiētia sic ira dic̃ tu mul/tū es patiens. Vel o quātū tu es benign⁹ ꝛ patiēs. ꝛ hmōi. Ironice loquebat̃ apl's. i. Corin. vi. Secularia iudicia si habueritis ɔtēpti/biles q̄ sunt in ecclesia illos cōstituite ad iudicādū. Qz aūt ironice loqueret̃ ostēdit cū illico subiungit dicēs. Ad verecūdiā vestrā dico. Alio mō dicit̃ ironia ſm ph̄m. iiii. ethi. p quā aliquis minora de se fingit. Hoc aūt pōt cōtingere dupliciter. Uno mō salua vitate. dū. s. maiora q̄ sunt in seipsis reticent. Quidā vō minora detegūt ꝛ de se pferūt q̄ tamē ipse esse recognoscit. ꝛ sic minora de se dicere nō p/tinet ad ironiā. nec est dictū ſm genus suū nisi p alicui⁹ circūstātie corruptionē. Alio mō aliq̄s dicit minora a vitate declinās puta cū asserit de se aliq̄d vile qd̄ in se nō recognoscit. aut cū negat de se ali/q̄d magnū qd̄ tamē pcipit in se esse. ꝛ sic ptinet ad ironiā. ꝛ ē semp petm̄. Vñ dicit aug. sup Joh. Nō ita caueat̃ arrogātia vt veritas relinquat̃. Et greg. dicit q̄ incaute sunt humiles q̄ se mētiēdo illa/queant. Salomon aūt nō est mētitus. dicēdo pūer. xxx. Stultissi/mus sum viroꝝ ꝛ sapiētiā hominū nō est mecū. Similit̃ nec amos ppheta qn̄ dixit. Nō sum ppheta nec fili⁹ pphe. Duplex. n. ē sapiā. ꝛ duplex stulticia. Est. n. q̄dā sapiā ſm deū q̄ humanā vl̃ mūdanā stulticiā hz adiūctā. ſz illud. i. Cori. iii. Si q̄s inť vos sapiēs vr̃ eē i/ h̄ seculo stult⁹ fiat vt sit sapiēs. Alia vō est sapiā mūdana q̄ vt ibi/dē subdit̃ stulticia ē apud deū. Ille ergo q̄ a deo ɔfortat̃ ɔfitet̃ se eē stultissimū ſm reputationē humanā. qz. s. hūana ɔtēnit q̄ hoīm sapiā q̄rit. Vñ ꝛ ibidē subdit̃. Et sapiā hoīuz nō ē mecū. Et postea subdit: Et noui scōꝝ scientiā. Vel pōt dici sapiētia hominū eē que humana rōne acq̄rit̃. Sapiētia vō scōꝝ q̄ ex diuina inspiratiōe ha/bet̃. Amos autē negauit se eē pphetā origine. qz. s. nō erat de genē prophetarū Vñ ꝛ ibidē subdit Nec fili⁹ prophete. Circa secun/dū. s. de cōparatione ironie ad iactantiā. Sciēdū q̄ vnū mēdaciū dicit̃ eē graui⁹ altero. Qñq; quidē ex materia de q̄ est. sic mēdaciū qd̄ fit in doctrina religionis est grauissimū. Qñq; autē ex motiuo ad peccādū sicut mēdaciū pniciosum est graui⁹ q̄ officiosum vel iocosum. Ironia aūt ꝛ iactātia circa idē mētiunt̃ vel verbis vel q̄/buscūq; exteriorib⁹ signis. s. circa ɔditionē psone. vñ q̄ntū ad hoc eq̄lia sunt. Sed vt plurimū iactātia ex turpiori motiuo pcedit. s. ex appetitu lucri vel honoris. Ironia vō ex hoc q̄ fugit licz inordina/te p electionē alijs graui⁹ est. Et ſm hoc ph̄s dicit q̄ iactātia ē gra/uius petm̄ q̄ ironia. Cōtingit tñ qñq; q̄ aliq̄s minora de se fingit ex aliquo alio motiuo: puta ad dolose decipiēdū. Et tūc ironia est grauior. Et nota q̄ cū duplex sit excellētia. Una quidē in tpalibus reb⁹. alia vō in spūalib⁹. Cōtingit aūt q̄ aliq̄ p exteriora signa vl̃ p verba pretēdūt quidē defectū in exteriorib⁹ reb⁹: puta p aliquā ve/stē abiectā aut p aliq̄d hmōi. ꝛ p hoc ipm intēdit ostentare aliquā excellentiā spūalē. sicut dñs de quibusdā dicit Matth. vi q̄ exter/minātt facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Unde isti simul incurrūt vitium ironie ꝛ iactantie: tamen ſm diuersa. ꝛ pro/pter hoc grauius peccāt. Vñ ꝛ ph̄s dicit in. iiii. ethi. q̄ ꝛ supabūdā/tia ꝛ valde defectus iactantiū est. Propter qd̄ de Augustino legit̃ q̄ neq; vestes nimis p̄ciosas neq; nimis abiectas habē volebat: qr in vtroq; homines suā gloriā querunt.

Einde considerādū est de adulatione. Circa quā ɔsideran/da sunt tria. Primo quid sit adulatio. Secūdo vtrū sit ve/niale vel mortale petm̄. Tertio q̄ prīt ꝛ debēt mouere ad h̄ vitiū detestādū. Circa primū sciendū est q̄ amicitia vera ꝛ affa/bilitas et si principaliter intendat delectare illos cū quib⁹ viuit seu amicabiliter ɔuersat̃. tñ qn̄ expedit vel ppter bonū nō veret̃ vl̃ re/fugit cōtristare. vel ppter bonū pximi ɔsequēdū: vel propter malū aliq̄d excludendū. sicut dicit ph̄s. iiii. eth. Et Apl's. ii. Corin. vii. Si ɔtristaui vos in ep'la nō me penitet. Et sequit̃. Gaudeo nō qz ɔtri/stati estis: sed qz ɔtristati estis ad penitentiā. Si ergo velit aliq̄s il/los quib⁹ ɔuiuit in oīb⁹ delectare i loquēdo: pfecto excedit modū in delectando. ꝛ ideo peccat p excessum. Et si quidē hoc faciat sola intētione placēdi vl̃ delectādi. placidus ſm ph̄m appellat̃. Si aūt hoc faciat intētione alicui⁹ lucri ɔsequēdi. vocat̃ blāditor vel adu/lator. Cōiter tñ solet nomē adulationis attribui oīb⁹ q̄ supra mo/dū debitū volūt alios verbis vel factis delectare in ɔuersatiōe cōi. Sciēdū aūt q̄ aliquis pōt aliū delectare laudando ꝛ bene ꝛ male: put. s. circūstantie debite vel seruant̃ vel p̄termittunt̃. Si enī velit quis aliū delectare laudando vt cū suis sermonib⁹ ɔsolet̃ ne in tri/bulatiōib⁹ deficiat: vel vt leui⁹ ea ferat: aut vt ampli⁹ in bono pfi/ciat debitis circūstātijs obseruatis. sic nō est adulatio: sz ptinet ad virtutē amicitie. Ad adulationis vō vitiū ptinebit si velit quis aliū laudando delectare in illis in quib⁹ nō est laudandus: puta qz ma/la sunt. ſm illud Psal. Laudatur peccator in desiderijs aīe sue ꝛc. Vel qz nō sunt certa. ſm illud Ecc̄i. xxvii. Ante sermonē ne laudes virū. Vel etiā si pbabilit̃ timeat̃ q̄ hmōi laude ad inanē gloriam puocet̃. ſm illud Ecc̄i. xi. Ne laudes virum in specie sua. Et iterū: Ne laudes hominē ante mortē. Silr̃ si velit aliq̄s hoī placere vt in eo nutriat vel augeat charitatē: ꝛ sic ampli⁹ pficiat: laudabile est. Sed si velit placere deo propter inanē gloriā. vel ppter lucrū aliq̄d ɔsequēdū. vel etiā si malis placere quereret ꝛ in malis: hoc eēt pec/catū. ſm illud Psal. Dñs dissipauit ossa eoꝝ qui hoībus placēt. Et Apl's Gal. i. Si hoīb⁹ placerē: christi seruus nō essem. Circa se/cūdū. s. quō adulatio sit mortale vel veniale petm̄. Sciēdū q̄ petm̄ fit mortale: qd̄ ɔtrariat̃ charitati. Adulatio qñq; ɔtrariat̃ charita/ti: qñq; nō. Cōtrariat̃ aūt charitati tripliciter. Uno mō rōne ipsi⁹ materie. puta cū aliq̄s laudat peccatū alteri⁹. hoc enī ɔtrariat̃ dile/ctioni dei: ɔtra cui⁹ iustitiā loquit̃. ɔtrariat̃ etiā dilectioni pximi: ſm illud Psal. Quoniā laudat̃ peccator in desiderijs aīe sue: ꝛ ini/quus benedicit̃ exacerbauit dñm peccator. Et Hiero. dicit: Nihil est qd̄ tam facile corrumpat mētes q̄ adulatio. Et sup illud Psal. Cōuertant̃ statim erubescētes. dicit glo. Plus nocet lingua adula/toris q̄ gladius psecutoris. Itē sup illud Psal. Oleū peccatoꝝ nō impinguet caput meū. dicit glo. Falsa laus adulatoris mentes ho/minū a rigore veritatis emollit ad noxia. Vñ manifestū est: q̄ sic ē petm̄ mortale. Alio modo cōtrariat̃ charitati ratiōe intētionis: pu/ta cū aliquis adulat̃ alij vt ei fraudulenter noceat siue corporaliter siue spūaliter. ꝛ sic etiā ē petm̄ mortale. Et de hoc dicit̃ puer. xxvii.

Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulēta odientis oscula. Tertio modo cōtrariaꝛ charitati ꝑ occasionē. Sicut cū laus adulatoris fit alicui occasio peccādi. etiā ꝑter intētionē adulātis. ꝛ ī h̄ ɔsiderari oportet vtrū sit occasio data vel accepta. ꝛ q̄lis ruina subsequitur. q2 si sit occasio data ꝛ inde sequaꝛ peccatū mortale. ipse adulator dans occasionē illā peccat mortalit̄. Si v̄o sequaꝛ petm̄ veniale. peccat adulator venialiter. Si v̄o sit occasio accepta ꝑter intētionē adulatoris si seq̄t ruina peccati mortalis. adulator peccat mortaliter. Si aūt sit occasio peccati venialis. venialit̄ peccat. Sic̄ ꝛ de scādalo dici solet. Si aūt ex sola aviditate placēdi vel alios delectādi ad malū aliq̄d excludēdū. vel ad bonū aliq̄d in necessitatis articulo cōsequēdū aliq̄s adulaꝛ. sic nō est ɔ charitatē. Vñ nec ē mortale sed solū veniale petm̄. Circa tertiū sciēdū q2 adulationis vitiū cauēdū ꝛ detestādū ē multiplici rōne. Primo q̄dē q2 adulatio simplices demētat. Secūdo q2 bonos fermentat. Tertio q2 malos fomētat. Quarto q2 ꝑuersos augmētat. Simplices q̄dē dementat v̄bis fallacib᷒. vt sibi videanꝛ alii q̄ sint. vel alios credant alios q̄ sint. vt malos credāt bonos ꝛ feras ꝛ lupos ꝛ leones faciāt sibi videri hoīes. s. eis eos q̄ opanꝛ crudeliter. vt exactores pauꝑꝝ faciūt sibi videri q2 operenꝛ rōnabiliter paruos faciant sibi videri magnos. ꝛ stultos sapiētes. ꝛ malos bonos. Sicut erat demētatus roboā adulationib᷒ iuuenū cū dicebat. Minim᷒ digit᷒ me᷒ grossior est dorso pr̄is mei iii. Reg. xii. Secūdo adulator bonos fermentat v̄bis mēdacib᷒ adulatores enī sūt falsi testes ꝛ mēdaces quos q̄rūt hoīes vt ferāt testimoniū pro se. Eccl. xx. Qui edūt panes illi᷒ false lingue sunt. cū ipsi sup oīa indigerēt veridicis testib᷒ q̄ eis dicerēt v̄itatē. In hoc enī magni hoīes sunt egētes. q2 nō habēt qui dicat eis v̄itatē. lʒ alia tēꝑalia abundāter habeāt. Seneca. Mōstrabo tibi q̄d oīa possidētib᷒ deēst. s. q̄ vez dicat. Sicut recognouit bene Theodosius imꝑator de ambrosio q̄ arguit eū publice de peccato suo publico. Vñ ait. Inueni vnū hominē v̄itatis in toto mūdo. ambrosiū. s. pontificē. q̄ etiā pniam publicā fecit pro petō suo publico. Isti blādiēdo decipiūt q2 faciunt hoīes obliuisci diuinoꝝ indicioꝝ ꝛ recedere a mādatoꝝ via. Isa. iii. Popule me᷒ q̄ te beatū dicūt. ipsi te decipiūt. q2 faciūt credere miseris q2 sint beati. ꝛ stultis q2 sint sapiētes. Sicut illi q̄ stultis nāliter imponūt mitrā de ꝑgameno. quos faciūt credere ep̄os. faciūt errātes credere q2 bene vadunt ꝛ ducūt eos ꝑ inuia. vt latrones ducūt ꝑegrinos extra viā publicaꝫ vt spoliēt. Ideo sequiꝛ. Viā gressuū tuoꝝ dissipāt. Stat ad iudicādū dn̄s. Hiere. xxxviii. Seduxerūt te ꝛ ꝑualuerūt aduersum te viri pacifici tui. Sicut dicit Hiere ad Sedechiā. Similit̄ Hiere. xli. legiꝛ fecisse hysmael fili᷒ caree ꝑegrinis euntib᷒ in hierusalē. quos seducens occidit. Isti sunt similes aucupib᷒ q̄ dulciꝛ sibilādo laq̄os abscōdūt in q̄b᷒ cū dulci sibilo inducūt aues. Sicut dr̄ ꝑuer. xxix. Homo q̄ blādis fictisq̄ s̄monib᷒ loquiꝛ cū amico suo q̄si rethe expandit pedib᷒ suis. Falsūt hoīes. q2 eos q̄si vendere sibi volūt dū eos sibi laudāt. Vñ adulatori ait q̄dā. Quid mihi me laudas. nunq̄d mihi vendere me vis. Tales sub specie amicitie decipiunt. Sed meliora sunt vulnera diligētis q̄ fraudulēta odiētis oscula ꝑuer. xxvii. Quis debeat aut velit irasci amico v̄a dicēti nā etsi odiū parit veritas, nō h̄ agit. Nā i odiū vitioꝝ sanct᷒ amor ignescit ꝛ loq̄ꝛ. ꝛ in illos magis inuehit quos magis diligere cōprobaꝛ. Amicorū parcere vitiis est adulatio nō dilectio. nec tā amicitiā q̄ amentiam sapit nō arguere quos amam᷒. Adulatores aūt eo ampli᷒ caueanꝛ quo sub amātie specie nocere nō desinūt. donec lumē interioris oculi obtundaꝛ. ꝛ aures ne veꝝ audiāt obtureꝛ. Sed vt ait cicero. cui᷒ aures clause veritati vt veꝝ audire nō possint eius salus desperanda est. Adulatores oīa ꝓferūt ad libitū aliene volūtatis. paꝝ ad solidū veritatis. De h̄ ait q̄dā sapiēs. Adulator est inimicus oīs v̄tutis. ꝛ q̄si clauū figit in oculo illi᷒ cū quo cōserit eoq̄ magis cauendus est quo sub amātis specie nocere cupit. Comites enī hʒ odiuꝫ ꝑditionē. ꝛ notā mēdacii. excecationē ꝓximi exterminiū toti᷒ honestatis. Seneca. Adulatio similis est amicitie aptis aurib᷒ excipitur ꝛ iociter in ꝑcordia nr̄a descēdit eo ipso gratiosa quo ledit. Venit ad me pro amico blādus inimicus. ꝛ vitia mihi sub v̄tutū specie suggerit. Idē adulationes euita. sitq̄ tibi tā triste laudari a turpib᷒ q̄ vt lauderis ob turpia. Difficillimū est adulatoꝝ assertiōes repellere quoꝝ s̄mones aīum q̄dā voluptate resoluūt nulli᷒ ꝑ adulationē amicitiā merearis. nec ad tuā ꝓmerēdā. ꝑ hanc aditū pandas. nō acerba sed blāda v̄ba timebis. Tertio adulator malos fomētat blādis s̄monib᷒. est enī adulator sicut nutrix diaboli lactās ꝛ nutriēs in malū. nō solū puulos sed etiā senes. ꝛ liberi᷒ magnos q̄ puos. puta reges. ꝑncipes ꝛ ꝑlatos. Adulatores sunt similes lamiis q̄ facies habēt v̄gineas ꝛ corp᷒ ferinū. q̄ quos lactant laniant et occidūt. Vñ dicūꝛ lamie q̄si lanie a laniādo. Ideo ꝑuer. i. Fili si te lactauerint petōres ne acq̄escas eis. Et. xvi. Vir impi᷒ lactat amicū suū ꝛ ducit eū ꝑ viā nō bonā. Nota nutrices puulorꝫ nō solū lactant: sʒ ꝛ suauiter cantāt ad sopiēdū eos. Sic adulatores quos lactant cantib᷒ suis. i. blādis s̄monib᷒ sopiūt in petis. Siles sunt illis tibicinib᷒ q̄ canebāt circa mortuā filiā archisynagogi Math. viii. Itē illis q̄ sepeliebāt mortuū Mat. viii. Sinite mor. se. ꝛc. Greg. ibi. Mortuus mortuū sepelit: cū peccator peccatorē fauoꝝ aggere p̄mit. Sūt sacerdotes diaboli cātātes adulatiōes sup mortuos quos flere debuerūt. Isti incipiūt q̄si vigilias de placebo: cātāt enī carmina diaboli: q̄. s. sciūt hoīb᷒ placē. R̄ndent enī singuli sic echo. Sap. xxvii. Resonās de altissimis montib᷒ echo. Consonant enī se adulatores vocib᷒ ꝛ volūtatib᷒ eoꝝ quib᷒ cupiunt adulari. Osee vii. In malitiis suis letificauerūt regē: malitias ei᷒ dicētes eē iustitias. Dicit enī ꝑncipi rapiēti vos potestis ꝛ debetis h̄ facē: q2 oīa v̄ra sunt: ꝛ ipsi sunt mali rustici. Ecclesias spoliāti dicit: dn̄e potestis accipere: q2 totū ē ꝑditū q̄cq̄d isti clerici v̄l monachi possidēt. ꝛ sic de aliis. Ps̄. Laudaꝛ petōr in desideriis aīe sue ꝛc. Aug. Lingue adulātiū alligant hoīes in petis: ꝛ sic aīas eoꝝ trahūt secū in ꝑditionē. Rex q̄dā collaterales suos interrogauit dicēs: Quid de me dicunt hoīes in regno meo. Qui dixerūt ei. Dn̄e q̄d p̄nt ipsi dicē de vobis nisi oē bonū. oēs laudāt vos ꝛ amāt: dicētes q2 nunq̄ fuit ꝑnceps melior vobis. Rursuꝫ interrogauit eos Vos aūt q̄d dicit̄is q̄d de me sentitis: R̄nderūt: Nos dicim᷒ dn̄e: q2 vos estis sapiētissim᷒: benignissim᷒. largissim᷒. ꝑissim᷒. aīosus. bellicosus. deo ꝛ hoīb᷒ gratiosus. Indignat᷒ rex vidēs illoꝝ infidelitatē ꝛ falsitatē verboꝝ: dixit eis. Si forēses qui me nō nouerūt. q2 facta mea nō vidēt: falso me laudāt: nō est mirū sʒ vos q̄ quotidie mecū estis: ꝛ vitā meā vidistis eoꝝ ista q̄ in me laudastis. Iō mēdaces ꝛ seductores vos reputo: q2 huiusq̄ me v̄ris blādis s̄mōib᷒ decepistis: ꝛ in multis vitiis enutristis. Iā nō sū puer: nec deinceps volo tales nutrices habere. Vos dicitis me prudentē cū ego video q2 inutilia ɔcupiscā ꝛ appetā nocitura. Saluti mee necessaria omitto: cōmitto cōtraria: in ociositatib᷒ vanitatib᷒: ꝛ q̄d peius est in ꝑniciosis operibus totū tēpus expēdo. Quare ergo me in nullo laudabilē laudare mēdaciter presumpsistis: recedite a me: q2 ɔsiliū ꝛ ɔsortiū vestrū vilipendo. Quō enī in vobis cōfidere possū. q2 in tēporalib᷒ tanq̄ mini᷒ necessariis mihi fideliꝛ ɔsulatis. q̄ de necessariis aīe mee saluti metā ipse seduxistis. Vtinā sic facerēt oēs reges ꝛ ꝑncipes q2 a se abicerent tales pestes. Isti sunt q̄ pincerne diaboli: mortis poculū ꝓpinātes. Alexāder nechao. Adulatio est venenū melle linitū. aut mel venenatum. Hiero. Adulatoꝝ assentationes ꝛ noxia blādimēta velut q̄sdā pestes fuge. Itē tales sunt sub cubito dn̄oꝝ suoꝝ: vel sub capitib᷒ puluinos ponūt. Ezech. xiii. Ve illis q̄ ɔsuunt puluinos sub oī cubito man᷒: ꝛ faciūt ceruicalia sub oī cubito ad capiēdas aīas. Sicut enī ait Greg. Quisq̄s male agētib᷒ adulaꝛ puluinū sub cubito vel sub iacētis capite ponit. vt q̄ corripi ex culpa debuerat: in ea fultus laudib᷒ molliꝛ requiescat. Quarto adulatio ꝑuersos augmētat in suis sceleribus. Hoc enī est oleum vel vnguentum diaboli de quo Psal. Oleū petōris nō impinguet caput meū. Hoc q̄ vngiꝛ hic preparaꝛ vt in petō succēdaꝛ: ꝛ in futuro forti᷒ cōburaꝛ. Hoc est simile illi oleo. de quo legiꝛ in vita bti nicolai q2 quibusdā nauigātib᷒ ꝑegrinis ad scm̄ nicolaū diabolus apparēs in littore in similitudine cuiusdā matrone nobiliꝛ tradidit pixidē. in q̄ dicebat esse ꝑciosū vnguentū. rogās eos vt linirēt inde parietes ecclesie sci nicolai vt meliorē odorē semꝑ haberēt. Quib᷒ cū btus nicolaus nauigātib᷒ appareret. ꝛ precipet vt illud oleū diaboli in mare proiceret. Hoc facto mare inde exarsit inflāmatū. Sic adulatio in maltum inflāmat eos q̄ in amaritudine penitētie sunt. Itē adulatio silis est diabolico vnguēto q̄d dedit diabolus cypriano vt eo domū iustine vngeret: ꝛ ipse cor ei᷒ interi᷒ ad petm̄ inflamaret. sic legiꝛ in passione iustine ꝛ cypriani. Itē agit h̄ oleū. i. falsa laus adulatoris: q2 mētes a rigore veritatis emollit: ꝛ ad noxia inficit. Exēpluꝫ q̄ñ nabuchodonosor ꝑncipib᷒ ꝛ ducib᷒ bellatoꝝ cogitationē suā in h̄ eē vt oēm terrā suā suo subiugaret impio. placuit oīb᷒ tanq̄ adulantib᷒. Judith ii. Itē cū rex assuer᷒ iratus ɔtra vasti reginā interrogauit cōsiliarios suos cui sententie regina subiaceret: r̄nderūt. Regis iusta est indignatio. nō tēꝑauerūt furorē regis nec excusauerūt absentē: sʒ magis ɔtra eā sententiā ꝓtulerūt Hester. i. Itē amici aman ꝛ vxor videntes pessimā ei᷒ volūtatē ɔtra mardocheū nō mitigauerūt: eāq̄ʒ duxerunt. Iube parari excelsam trabē ꝛc. Hester. v. Itē ꝑncipes dari regis persarū volētes q2 rex iniquū decretū statueret ɔtra danielē. ꝓtulerūt aliq̄d q̄d ad ei᷒ honorē videbaꝛ ꝑtinē. Dan. vi. Pharisei volētes ihesum cape in sermone ceperūt magnas laudes ei dicere.

Magister sentē⁹ qꝛ verax es ⁊c̄. Itē herodi regi nephādissimo qui occidit Jacobū ⁊ incarcerauit petrū populus acclamabat dei laudes ⁊ nō hominis. Actu. xij. ⁊ iō pcussus ab angelo expirauit. Patet igitur ex pmissis q̧ adulatores nō solū fomētāt hoīes magnos in viciis. verūetiā ipsoꝝ p̄sumptiones. elationes ⁊ temeritates augmētant suis puersis cōsiliis. Propter hoc antiq̄ sapiētes cauebāt solliciter ne adulatores regib⁹ loquerēt. Unī orator q̄dā ipatori loquēs dicebat. Imperator auguste cū in multis tū in h̄ elucet maxie prudētia tua q̧ isti adulatores nōdū te oīno reddiderūt insanū. q̄ cū speplaudūt. nō mō diis sed tibi ⁊ pplo iniuriā faciūt. deoꝝ siq̄dez maiestatis reuerētiā quos tibi parificāt. te arguūt insipiētie. cū cōditiōis tue repugnāte nā te parē diis esse ɔsuadere p̄sumūt. nota suꝑstitionis seducūt populū cū mortales deos pro immortalib⁹ ɔsuadēt esse colēdos. Sed in eo aliq̄d diuinū tibi in esse monstrabis. si oēs illos q̄ diuinitati. t. frandulēter applaudūt rapi feceris ad tormenta. Quis eni deoꝝ ei parcat a quo se deceptū iri intelligat. q̄s nō irascat in eū q̄ aureos iouis oculos eruit. vt argēto gēmisq̧ sublatis finitat excecare. nēpe deos inuisibiles ⁊ īmortales circūuenire. ⁊ fallacie parare insidias. grauioris culpe est. eo q̧ ab his visibilium deoꝝ fabrica sustētat. ⁊ honorē q̄ istis exhibet ipsi remunerāt. si sapis ergo auguste in deoꝝ hostes insurges. ⁊ te deoꝝ docebis esse cultorē. si deceptores istos exterminaueris. excecatores. t. deorū cōtēptores ⁊ iniuriā punias vtroruq̧. Gutardus cancellari⁹ parisiensis ⁊ postmodū tornacensis ep̄s. dicebat fabulā talē. Duo homines errātes a casu venerūt i terrā symiaꝝ. quos cū vidissent huiusmodi symie. cōuenerūt adinuicē dicētes. Isti hoīes sunt exploratores. vocem⁹ eos ⁊ sciam⁹ ad q̄d venerūt. Ego inq̄t eaꝝ maior ero in loco eminenti. ⁊ vos circūdabitis me q̄si regē vestrū ⁊ honorabiles vndiq̧. ⁊ ego faciā altos gestus. Qd̄ cū fecissent vocauerunt duos hoīes. quoꝝ vn⁹ vocabat falsidicus. ⁊ alter veridic⁹. Uocat⁹ ē falsidicus ⁊ requirit a rege eaꝝ ad q̄d venerat ⁊ q̄d sibi videret de eis. q̄ ait Dn̄e lz vos faciatis nobiles ⁊ magnos gestus. mihi vr̄ q̧ cōpetūt cōditioni vestre. cū sitis aīal deforme ⁊ īpotēs. Tūc rex ait simiis suis. audistis q̄d iste ausus est dicere ꝯ me. acriter vnguibus vestris ⁊ eū totū discerpite. Qd̄ ⁊ fecerūt. Postea q̄siuit a falsidico ɔsimile. Qui ait. Dn̄e vos estis aīal maxime nobilitatis ⁊ dignitatis ⁊ potestatis. q̄ tot ⁊ tātos habens pncipes sub vobis. multū est vestra sublimitas honorāda. Qd̄ audiēs rex p̄cepit vt sublimaret ⁊ ab oīb⁹ honoraret. Itē idē aliud exēpluz dicebat fabulosum. Cū leo ⁊ lupus ⁊ vulpes iuissent venatū. ⁊ accepissent p̄dā q̄siuit leo a lupo quomō deberet distribui. Qui ait q̧ media ps esset sua ⁊ leonis altera pro quo dedignatus leo piecit pedē suū sup caput ei⁹. ⁊ extraxit inde pellē vnguib⁹. ⁊ q̄siuit a vulpe, quō deberet diuidi p̄da. Qui ait. dn̄e vos estis rex nr̄. ⁊ capitane⁹ vos debetis habere medietatē p̄de. ⁊ dn̄a nr̄a regina vxor vr̄a q̄rtā ptē. ⁊ filius vr̄ nobilis leūculus aliā q̄rtā ptē. Quē respiciēs leo q̄siuit q̄s ita egregie docuerat eū partiri. Rn̄dit. Dn̄e ille dn̄s cui dedistis capucium rubeū. Sic est i ɔgregatione magnoꝝ. vidicos opprimūt. ⁊ falsidicos exaltāt. ⁊ balliuos q̄ eis aliena adiudicāt. diligunt alios opprimunt q̄ ꝯ faciūt. Hoc lz sit fabulosuz. ppriissime ⁊ verissime cōpetit malicie multorum.

De discordia. DIS XII.

Einde ɔsiderādū ē de discordia. Circa quā cōsiderāda sunt duo. Primo vtrū discordia sit petm̄. Scđo vtrū sit filia inanis glīe. Ad pmū dicēdū q̧ discordia oppōit ɔcordie. Cōcordia aūt ex charitate causat i quātū charitas multoꝝ corda ɔiūgit i aliq̄d vnū qd̄ est pncipalit q̄dē bonū diuinū. secūdario aūt bonū pximi. Discordia igit ea rōne ē petm̄ i quātū hmōi ɔcordie ɔriat. Sz sciēdū ē q̧ ɔcordia p discordiā tollit dupliciter. Uno mō p se. Alio mō p accidēs. Per se q̄dē humanis actib⁹ ⁊ motib⁹ dr̄ eē id qd̄ ē sm itētionē. Unī p se discordat aliq̄s a pximo q̄n sciēter ⁊ ex itētiōe dissentit bono pximi in quo dz ɔsentire. ⁊ h̄ ē petm̄ mortale ex suo genere ꝑ ɔrietatē ad charitatē. lz pmi mot⁹ hmōi discordie pp̄ īpfectiōez et⁹ sint petā venalia. Per accidēs aūt i humanis actib⁹ ɔsideratur hoc q̧ aliq̄d est p̄ter intētionē. Unī cū intētio aliquoꝝ est ad aliq̄d bonū qd̄ ptinet ad honorē dei. vel ad vtilitatē pximi. si vn⁹ estimat h̄ bonū eē. ali⁹ aūt habet ꝯriā opinionē: tūc discordia est p accidēs cōtra bonū diuinū vel pximū. ⁊ talis discordia nō est petm̄ nec repugnat charitati. nisi hmōi discordia sit vel cū errore circa ea q̄ sunt de necessitate salutis vel pertinacia indebite adhibeat. cū etiā supra dictū est q̧ ɔcordia q̄ est charitatis effect⁹ ē vnio voluntatū nō opinionū. Ex quo pz q̧ discordia q̄nq̧ ē ex petō vni⁹ tm̄. puta cū vn⁹ vult bonū cui alius sciēter resistit. Q̄nq̧ aūt est cū petō vtriusq̧. puta cū vterq̧ dissentit a bono alteri⁹: ⁊ vterq̧ diligit bonū propriū. Discordia autē q̄ fuit inter paulū ⁊ barnabā fuit p accidens ⁊ nō p se. Uterq̧ eni intēdebat bonū. sz vni videbat h̄ eē bonū: alij aliud. qd̄ ad humanū defectū ptinebat. Nō eni erat tal' cōtrouersia in his q̄ sunt de necessitate salutis: q̄uis hoc ipsum fuerit ex diuina pudētia ordinatū propter vtilitatē inde ɔsequentē.

Ad secūdū s. vtrū sit filia inanis glīe. Dicendū. q̧ discordia ipoꝛtat quādā disgregationē volūtatis anq̄ntū. s. volūtas vnius stat in alio: ⁊ volūtas alteri⁹ in altero stat. Q₂ aūt volūtas alicui⁹ in proprio sistat. puenit ex h̄ q̧ aliq̄s ea q̄ sunt sua p̄fert his q̄ sunt alioꝝ. Qd̄ cū inordinate fit ptinet ad supbiā ⁊ inanē gloriā. ⁊ ideo discordia p quā vnusquisq̧ sequit qd̄ suū est: ⁊ recedit ab eo qd̄ alteri⁹ est: est filia inanis glīe. Sciēdū autē q̧ discordia ⁊ rixa differūt: qꝛ rixa ɔsistit in exteriori ope: sic infra patebit. Unī causat ab ira que mouet animū ad nocēdū pximo. ⁊ ideo ponit filia ire. sz discordia ī disiūctiōe motuū volūtatis quā facit supbia vel inanis glīa rōne iā dicta. ⁊ ideo discordia ponit filia inanis glorie.

Einde ɔsiderādū ē de seminatiōe discordiarū. Prouer. vj. dicit: Sex sunt que odit dn̄s ⁊ septimuz detestat aīa ei⁹. Oculos sublimes ⁊c̄. Sequit Et eū q̄ seminat int' frēs discordias istū septimo loco ponit tanq̄ magis exosum deo inter ceteros petōres. Nec mirū: qꝛ tales tunicā christi inconsutilē nitunt diuidere: quā dn̄s indiuisam voluit remanē. Per hāc tunicā signatur charitas in q̄ ⁊ p quā vnitas ecclesie cōseruat. Ad hanc hortat Apl's Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Tales sunt recte ɔtrarij christo: qꝛ christus venit vt dispersos cōgregaret in vnū. Joh. xj. Psal. Dispsos israelis congregabit. De diabolo autē vel de mēbro ei⁹ impio dicit Joh. x. Lup⁹ rapit ⁊ dispgit. Et nota q̧ sicut nihil magis nocet humano corpori q̄ ɔtinuitatis ei⁹ diuisio: sic nihil magis nocet corpori christi mystico. i. ecclesie q̄ diuisio vnitatis ex vnu verbo qd̄ dicit ille discordie seminator: orit tāta dissensio q̧ destruunt interdū ciuitates ⁊ castra: dissipāt bona: hoīes occiduntur: capitales inimicitie subsequunt. Pessimū est h̄ semē ex cui⁹ vnico grano tā pestifera messis exurgit. De petō praui ɔsilij nota: q̧ prauus cōsiliari⁹ est pditor: qꝛ decipit illū q̄ de ipo ɔfidit. Unī pruer. xj. Simulator ore decipit amicū suū. Et. xxvj. Sicut noxi⁹ est q̄ mittit lāceas ⁊ sagittas in mortē: ita vir q̄ fraudulenter nocet amico suo. Tales velāt faciē christi: sic faciebāt iudei Mat. xxvj. q̄si dn̄s possit eoꝝ astutias ignorare. Cū tn̄ scriptū sit Job. xij. Ipse nouit decipientē ⁊ eū q̄ decipit. Isa. xxix. Ue q̄ pfundi estis corde vt a dn̄o abscōdatis ɔsiliū. Itē prauū ɔsiliū qd̄ ipsi volūt aliis dare q̄nq̧ iusto dei iudicio retorquet in ipsos. Sicut fuit golyath pprio mucrone pempt⁹. j. Reg. xvij. Et aman suspēsus in patibulo qd̄ ipse parauerat mardocheo Hester. vij. Psal. Conuertet dolor ei⁹ i caput ei⁹ ⁊c̄. Istud eni hz iustitie oīs iniustitia: q̧ pmo noceat sibiipsi quicūq̧ nocē alij machinat. Oīs laqueus deceptiōis pmo capit eū q̄ tetēdit. ⁊ oīs gladi⁹ psecutiōis pri⁹ spūaliter transuerberat eū q̄ eo vtitur. Unī Ecc̄i. xxvij. Qui fodit foueā incidet in eā: ⁊ q̄ statuit lapidē pximo offendet in eo. ⁊ q̄ laqueū ponit alij pibit in illo. faciēti nequissimū ɔsiliū sup illū deuoluet. Et pruer. xvj. Qui fodit foueā incidet eā: ⁊ q̄ voluit lapidē reuertet in eū. Praui ɔsiliarij de mal' oīb⁹ q̄ ɔsuluit fieri: puta de rapinis ⁊ exactiōib⁹ ⁊ hmōi: habēt petm̄: ⁊ ad restitutionē tenent cū alij habeant cōmodū tpale. In mal' faciēdis acquiescit eis cōiter: nō in bonis. Unī si malū ɔsiliū suū velint corrigē ɔtrariū ɔsulēdo: nō credit eis vel nō acquiescit. sic iudei iude pditori dicēti Peccaui tradēs sanguinē iustum rīderūt Quid ad nos. tu videris Math. xxvj. De petō reuelantiū secreta sciēdū: q̧ agūt ⁊ ɔtra ius nature. qꝛ ius naturale dictat celandū eē qd̄ alicui cōmittit sub secreto Et cōtra ius amicitie: sic dicit Ecc̄i xxvij. Qui denudat arcana amici: fidē pdit. Itē reuelando secretū damnificat aliū vel diffamat: vix potest restituere famā quā abstulit vel damnū qd̄ intulit. Unī Ecc̄i. xxv. Que viderūt oculi tui ne pferas in iurgio cito ne postea emēdare nō possis cū dehonestaueris amicū tuū. De reuelatiōe secreti multa mala euenire pñt: sic cuilibet patere pōt. ideo sūmope cauēdū est h̄ petm̄. De petō multiloquij dicatur pruer. x. In multiloquio nō deerit petm̄. Qui multis vtit v̄bis ledit animā suā. Et Leuit. xv. Uir q̄ patit fluxuz seminis imūdus erit. Itē signū est stultitie. Eccl̄s. v. In multis sermonib⁹ inuenit stultitia. Idē. x. Stult⁹ v̄ba multiplicat Et. xxix. Totū spm̄ suū pfert stult⁹. Prouer. xxv. Sicut vrbs patens absq̧ muro eū ambitu. sic hō qui nō potest in loquēdo cohibere spm̄ suū. De h̄ require multa infra de silentio. De petō turpiloquij dicit ephe. v Fornicatio autē ⁊ imūditia nec nominet in vobis neq̧ turpitudo aut stultiloquiū ⁊c̄. Sen. Turpia ne dixeris: paulatim eni p verba

pudor eiicitur. Unde turpiloquiũ inquinat nõ solũ os hoĩs. imo potius aĩam eius. ⁊ totũ hominẽ indecẽtẽ reddit ⁊ mũdi cordib⁹ abominabilẽ. aufert verecũdiã ⁊ hoĩem efficit ipudẽtẽ. q̃ cũ turpia verba nõ erubescit pferre et turpia facta vel opa facere nõ veref. Itez multũ corrũpit ⁊ inficit audiẽtes. iuxta illud. j. Corin. xv. Corrũpũt bonos mores colloquia praua. De pctõ secularitatis dicit Eph. v. Fornicatio aũt ⁊ imũditia ⁊c. Sequit. Nec scurrilitas q̃ ad rem nõ ptinet. Scurrilitas q̃ a stultis dr̃ curialitas ẽ iocularitas in vbis prouocãtib⁹ auditores ad risum. Unde scurre sunt q̃si symie cũ q̃b⁹ ludit dyabol⁹. ⁊ hoĩes excitat ad risum. Ipsi etiã sunt 9solatores falsi. q̃ suis recreationib⁹ releuant ⁊ cõfortãt hoĩes i dyaboli fuitio laborãtes ne deficiãt i via q̃ pperãt ad ifernũ. De pctõ vaniloquii siue ociosi vbi nota fm Greg. q̃ ociosum vbũ est qd̃ pondere iuste necessitatis vel intẽtione pie vtilitatis caret fz Hiero. Verbũ ociosũ est qd̃ absq; loquẽtis vel audiẽtis vtilitate pfert. A vbis ociosis abstinere dz hõ multiplici rõne. Primo q̃ cũ vir iustus sit celũ fz illud aĩa iusti sedes est sapiẽtie. os ei⁹ est porta celi. celũ aũt nunq̃ aptũ fuisse legit sine magna ⁊ vtili cã. Sic pz vbiq;. Itẽ hõ ẽ velut castrũ obsessum vndiq; fm illud ps. Inimici aĩaz meã circũdederunt. Os aũt hoĩs est porta hui⁹ castri p quã castrũ istud frequẽter capit. Id nõ sine magna vtilitate apiri dz. sed cũ multa diligẽtia custodiri. Itẽ q̃ thesaurũ aliẽ nõ vult amittere. dz portam oĩs sollicite custodire. Itẽ vno vbo põt mereri gr̃az. Unde reprehẽdit eos Bern. q̃ nõ timẽt tps amittere in cõfabulationib⁹ ociosis dicẽs. Cõfabulari aiunt lz donec hora ptrãseat quã sibi ad agẽdã pniam. ad obtinẽdã veniã. ad acq̃rẽdã grãm. ad pmerẽdã gloriã. miseratio conditoris indulserat. nec solũ sibi. sed ⁊ multis aliis põt hõ esse salutis occasio vno vbo. Unde ex magna corruptione puenit q̃ hõ ita passiz vba inutilia loq̃ velit. Itẽ lingua hoĩs ẽ calam⁹ spũssancti. ps. Lingua mea ca scri. velo scri. Irreuerẽtiã ergo fac spiritui sancto q̃ linguã suã ad inutilia vba laxat. Itẽ loquela in solis rõnẽ habẽtibus inuenit ⁊ lingua est rõnis interpres. ⁊ io nunq̃ dz hõ sine rõne pferre fmonẽ. Itẽ pro vbis ociosis ad examẽ diuini iudicii ptrahemur. Sic dr̃ sup illud Iob. xxxi. Nõne ipse vias meas 9siderat. Glo. sic de⁹ vniuscuiusq; vias 9siderat. sic gressus dinumerat. vt nec minutissime cogitatiões nec tenuissima vba q̃ apud nos vsu viluerũt. indiscussa remaneant. Et Math. xii. De omni vbo ocioso qd̃ locuti fuerint hoĩes. reddẽt rõnẽ in die iudicii. Sed heu q̃ rõ poterit reddi de vbis ociosis cũ sine rõne dicant. Unde Bern. Si ppterea vbũ ociosũ est q̃ nullã rõnabilẽ cãm hz quã rõnẽ reddere poterimus de eo. qd̃ ẽ pter rõnẽ. De pctõ indiscrete pmissionis dicit pue. xxii. Et q̃ pmittit ⁊ q̃si gladio pungit 9sciẽtie. Qd̃ 9tingit multipliciter. Primo qñ non soluit aliq̃s qd̃ pmisit. Unde de nõ soluendo reprehẽdit cũ 9sciẽtia sua. Secũdo qñ pmittit qd̃ soluere non ppõnit. sic aliq̃ suscipiẽdo sacros ordines iplicite 9tinẽtiã pmittunt. quã tenere nõ itẽdũt. De tali voto vel pmissione dr̃ Eccs. v. Melius est nõ vouere q̃z post votũ pmissa nõ soluere. Tertio qñ pmittit indistincte. cũ tñ pmissio nõ debeat fieri vel intelligi nisi sub debitis circũstãtiis tacitis vel expressis. Sicut Iepthe pmisit absolute q̃ imolaret deo q̃cq̃d de domo sua prius occurreret sibi de plio cũ victoria reuertẽti Iudic. xi. Stultus fuit absolute pmittẽdo. sz impius in soluẽdo. i. filiã imolãdo. Similiter herodes stultus fuit in pmittẽdo filie sue q̃ q̃cq̃d peteret sibi daret nisi debitis circunstantiis intellectis. ⁊ ipius in soluẽdo. i. iohãnẽ decolãdo Math. vi. Quarto quãdo pmittit aliq̃d illicitũ cõtra fidẽ vel mores. Sicut illi de q̃bus dicit Actuũ. xxiii. Deuotione deuouimus nos nõ comesturos panẽ donec occiderimus paulũ. De tali pmissione dicit Eccs. v. Displicet deo infidelis ⁊ stulta pmissio. De peccato indiscrete cõminationis dicit Eccĩ. xxii. Ante sanguinẽ. i. sanguinis effusionẽ. maledicta cõtumelie. ⁊ mine. frequẽter cõminat homo ex surreptione que nõ vellet. vel ex arrogãtia q̃ nõ posset. vel ex ira q̃ sibi nõ lz implere. a talib⁹ est cauendũ. exemplo christi de quo in pria. j. petri. ii. cũ pateret nõ cõminabatur. Aut pcedere debet correctio charitatiua sicut dicit Eccĩ. xix. Corripe amicũ anteq̃z cõmineris. ⁊ da locũ timori altissimi. Locũ aũt dat aliq̃s timori altissimi qui magis vult q̃ hoĩes timore dei peccare omittãt q̃z humano timore. De pctõ indiscrete taciturnitatis sciẽdũ q̃ sicut vitiosa ẽ nimia loquacitas. ita vitiosa ẽ q̃nq; nimia taciturnitas. Est. n. tps tacẽdi ⁊ tẽpus loquẽdi Eccs. iii. Isidorus. Seruãda est lingua nõ indissolubiliter alligãda. Est enim vitiosum in electionib⁹ ⁊ pmotionib⁹ ad officia dignitatis officii vel honoris si tacẽdo pmittas indignũ vl' min⁹ idoneũ pmoueri. vl' dignũ pmittas amittẽ dignitatẽ bñficiũ vl honorẽ. Itẽ i 9siliis. Si aliis ex ignorãtia vl' malicia male 9sulẽtib⁹ reticeas veritatẽ. Itẽ in iudiciis si vides aliquẽ nequiter accusari. vel iniuste 9demnari tacendo peccas. Itẽ in colloquiis si aliis detrahẽtibus alicui vel nõ arguis detrahẽtes. vel nõ excusas aut cõmendas psonã cui detrahit. peccas tacẽdo. Itẽ si qñ speras pdesse vbũ edificatiõis instructiõis: exhortationis: vel correctiõis retines vbũ salut. tacẽdo delinq̃s. Unde Isa. vi. Ue mihi q̃ tacui. Et ideo dicit Eccĩ. iiii. Ne retineas vbũ in tpe salut. Ad h spãlit tenẽt plati ⁊ oẽs habẽtes curã ⁊ regimẽ aĩaz. Hoc bene figuratũ ẽ Exo. xxviii. vbi pcipit vt in extremis ptib⁹ vestiũ sacerdotaliũ fieret tintinnabula aurea cũ mal. granat. vt audiret sonit⁹ qñ sacerdos ingrederet ⁊ egrederet sãctuariũ ⁊ nõ moreret. Qd̃ exponẽs Greg. ait. Sacerdos ingrediẽs morit si de eo sonit⁹ nõ audit. q̃ cõtra se irã eterni iudic. puocat. si de eo sonit⁹ pdicatiõis nõ pcedat. Item Ezech. xxiii. Si speculator viderit gladiũ venientẽ ⁊ nõ insonuerit buccina ⁊ pp̃ls nõ custodierit se. veneritq; gladius ⁊ tulerit de eis aĩaz. ille q̃dẽ in iniq̃tate sua capt⁹ est. sãguinẽ aũt ei⁹ de manu speculatoris requirã. De taciturnitate laudabili reqre infra Silentiũ.

De contentione. Dis. XIII.

Einde 9siderãdũ est de 9tẽtione. Circa quã cõsiderãda sunt duo. Primo distinguunt diuersi modi 9tẽtionis. Secũdo spẽalit de 9tẽtioe q̃ est filia inanis glĩe quõ sit pctm mortale vl veniale. Circa primũ sciẽdũ est: q̃ large sumẽdo nomẽ 9tẽtionis multipliciter accipit i scriptura. Est eñi 9tẽtio q̃dã laudabil' ⁊ appetẽda. Q̃dã culpabil' ⁊ fugiẽda. Et q̃dã horribil' ⁊ metuẽda. In 9tẽtiõe iustorũ q̃ laudabil' est: debet eẽ benignitas patiẽtie. exẽplo christi: de quo dicit Mat. xii. Nõ 9tẽdet neq; clamabit: neq; in plateis aliq̃s audiet vocẽ eius. Et ideo exemplo suo hortat nos ad patiẽtiã dicẽs Mat. v. Si q̃s te percusserit in dexterã maxillã: prebe ei ⁊ alterã. ⁊ ei q̃ vult tecũ 9tẽdẽ in iudicio ⁊ tunicã tuã tollere: dimitte ei ⁊ palliũ. Utrũ aũt liceat alicui rem suã repetẽ in iudicio: ex vbo pposito videt q̃ nõ. Sz dicũt q̃dã q̃ h nõ est pceptũ cõiter datũ oĩb⁹: sz e 9silii pfectiõis. vel nõ licet cũ dolo vel scãdalo. licet tñ cũ moderamine rõnis: ⁊ fm leges ⁊ scita canonũ. Unde j. Corin. vi. Frẽ cũ frẽ 9tẽdẽte rephẽdit eos Aplĩs: q̃ corã infidelib⁹ iudicia exercebãt. Q̃ eñi iudicare possent ⁊ corã fidelib⁹ iudicari. manifeste declarat cũ dicit ibidẽ. Audet aliq̃s vestrũ habẽs negociũ aduersus alterũ iudicari apud iniquos ⁊ nõ apud scõs: an nescit. q̃ sci de h mundo iudicabunt: ⁊ in vobis iudicabit mũdus indigni estis q̃ de minimis iudicatis ⁊c. Secũdo austeritas penitẽtie. j. Corin. x. Oĩs qui in agone 9tendit ab oĩb⁹ se abstinet. ⁊ illi quidẽ vt corruptibilẽ coronã accipiant: nos aũt incorruptã. ego igit sic curro nõ quasi in incertũ ⁊c. Seq̃t: Castigo corp⁹ meũ ⁊c. Tertio affectiõis hũilitas. Luc. xiii. ait illi quidã. Dñe si pauci sunt qui saluant. ipse aũt dixit ad illos. Contendite intrare p angustã portã. q̃ dico vobis: multi querent intrare ⁊ nõ poterũt. Hec angusta porta ẽ humilitas. Christus eñi hũillim⁹ de seipso dicit Ioh. viii. Ego sũ hostiũ. Hoc hostiũ bassiz est p humilitatẽ. vñ Math. xi. Discite a me q̃ mitis sum ⁊ humil corde. Et angustũ p pauptatẽ. Quia vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. fili⁹ aũt hoĩs nõ hz vbi caput suũ reclinet. Diuites ergo hui⁹ mundi p angustã portã nõ possent intrare: q̃ nimis sunt grossi. Nec supbi: q̃ nimis sunt alti. Sz graciles paupertate: ⁊ bassi hũilitate. Inter humiles q̃ est interdũ pia 9tẽtio de humilitate disputãtes ⁊ humilit 9tẽdẽtes. Sic pia fuit 9tẽtio inter iohãnẽ baptistã ⁊ christũ. Dicebat eñi iohãnes Ego a te debeo baptisari ⁊ tu venis ad me. Dixit ei ihesus: Sine mõ. Sic decet nos implere omnẽ iustitiã. i. pfectã hũilitatẽ. Itẽ Luc. xxii. Facta est 9tẽtio inter discipulos q̃s eorũ videret eẽ maior. Nõ eñi verisile qd̃ imminẽte passiõe christi de maioritate 9tẽderẽt: sic intelligẽdo q̃ vnusquisq; maioritatẽ appeteret: ⁊ se maiorẽ ceteris eẽ iactaret: vel etiã in corde sentiret. Sz estimo pia fide q̃ p tãto de maioritate fuit 9tẽtio inter eos q̃ vnusquisq; se minimũ reputabat. ⁊ oẽs alios sibi pferẽdos cẽsebat. Isto mõ fuit pia 9tẽtio inter scõs bñdictũ ⁊ mauriũ. sic legit. in dial. Cũ eñi placid⁹ puer ⁊ monach⁹ aquã hauriẽs mergeret. btũs bñdict⁹ h videns in spũ mauriũ vocãs celerrime misit vt puerũ liberaret. Qui cursu cõcito ad lacũ pueniẽs: ⁊ sup aquã q̃si p terrã ambulãs puez p capillos extrahit ⁊ reducit. Qui mox vt tetigit: ⁊ post tergũ respiciẽs q̃ sup aquã cucurrisset agnouit: ⁊ q̃ nullo mõ facere psumpsisset: mirat⁹ extimuit eẽ factũ. reuersus ad patrẽ rẽ gestã retulit. Sz viro dei h nõ suis meritis sz illi⁹ obediẽtie deputãte: econtra mauro dicẽte h pro ei⁹ impio factũ eẽ seq̃ illa q̃si nesciẽs fecisset q̃ a seiũ nõ fuisse. In illa autẽ hũilitat. pia 9tẽtiõe arbit accessit puer q̃ fuerat liberat⁹. Ego inq̃t cũ ex aquis traherer abbat. manib⁹ mello tã sup caput meũ aspiciẽs ipm ex aquis me educẽ credebã. Itẽ in vita beati pauli pmi heremite legit. q̃ cũ beatus antonius venisset

ad eū corruus pro eoꝝ refectione detulit viuū panē. Quo viso. eya inquit paulus. dñs prandiū misit nobis. quadraginta aūt iā sunt anni ex quo dimidiū semꝑ panis fragmē accipio. verum in aduentu. t. christe militib⁹ suis duplicauit ānonā. Refectionis hora secus fontē sedentib⁹ q̄s eoꝝ panē frangeret oborta cōtentio diē pene duxit in vesperā paul⁹ more cogebat hospitis antoni⁹ iure repellebāt etatis. Tādē cōsiliū fuit inter eos vt cōprehenso e regione pane. dum ad se quisq̄ traheret. pars sua remaneret in manib⁹. Ecce. q̄ꝑpia cōtentio humilitatis extitit inter sanctos. Quarto correctionis aspiritatis. j. Reg. xij. Ait samuel ad populū. State vt iudicio cōtendaꝫ aduersum vos corā dño sup vniuersis misericordijs dñi ⁊c̄. Nota ibi quomodo de peccatis suis repehēdit populū. Quinto deuotionis sinceritas. ij. Corin. v. Sciētes qm̄ dū sumus in hoc corpe peregrinamur a dño. ꝑ fidē enim ambulam⁹ ⁊ nō ꝑ speciē audemus ⁊ bonā voluntatē habemus magis peregrinari a corpore. ⁊ p̄sentes esse ad deū ⁊ ideo cōtendimus siue absentes siue p̄sentes placere. oēs enim vos manifestari oportet ante tribunal christi ⁊c̄. Cōtentio culpabilis fugienda est multiplici ratione. Primo q̄ꝛ obnubilat intellectū ⁊ puertit iudiciū rōnis. Ideo dicebat Job. Rn̄dete obsecro absq̄ꝫ cōtētione. ⁊ loquētes id qḋ iustuꝫ est iudicate. q. d. Dūdū cōtēditis. iuste iudicare nō potestis. Secūdo q̄ꝛ corrumpit affectū. Jaco. iij. Si zelū habetis aiaꝝ ⁊ cōtētiones sunt in cordib⁹ vestris. nolite gloriari. Tertio impedit ꝓfectū ⁊ subuertit corda audientiū. ij. Thy. ij. Noli v̄bis cōtēdere. ad nihilū enī vtile est nisi ad subuersionē audientiū. Vel dicas q̄ꝛ cōtētio impedit veritatē. Job vj. Rn̄dete obsecro. vt supra. Et Jac̄. iij. Si zelum habetis aiaꝝ ⁊c̄. Sequit̄. ⁊ mēdaces esse aduersus veritatē. Ex p̄ma auctoritate habes q̄ꝛ cōtentio obnubilat intellectū. ⁊ sic impedit iudiciuꝫ v̄itatis. et secūda habes q̄ꝛ facit hominē mētiri in p̄iudiciū v̄itatis. Secundo eneruat charitatē. j. Corin. xj. Ne sint inter vos cōtētiones ⁊c̄. Nota ibi pessimā sequelā q̄ tota est cōtra charitateꝫ. Tertio diuidit vnitatē. j. Corin. j. Idipsum dicatis oēs ⁊ nō sint vobis scismata. Significatū est mihi de vobis q̄ꝛ cōtētiones sint inter vos. Sequit̄. Diuisus est christe. Itē. j. Corin. xj. Si q̄s cōtētiosus videt̄ eē nos talē cōsuetudinē nō habem⁹ nec ecclesia dei. Quarto destruit totius opis bonitatē. Jac̄. iij. Ubi zelus ⁊ cōtētio. ibi inconstātia ⁊ omne prauū opus. Omne enīꝫ opus quātūcūq̄ꝫ sit bonuꝫ de se si ꝑ cōtētionē fiat fit prauū. Sicut ipsa p̄dicatio q̄ q̄dā christū annunciabāt. Sicut dr̄ Phil. j. Ipsuꝫ p̄dicationis opus sanctū erat de se. ⁊ forte audiētib⁹ vtile. sed m̄ ipsis p̄dicātib⁹ erat dānabile. q̄ꝛ ex cōtentione erat deprauatū. Ideo hortat̄ apl̄s Phil. ij. Nihil ꝑ cōtētionē neq̄ꝫ ꝑ inanē gloriā. supple faciatis. Et ꝓuer. xx. Honor ē homini si se separat cōtētionib⁹. Et nota q̄ꝛ lꝫ cū nullo homine sit sine cā rōnabili cōtendēdū. Sicut dr̄ ꝓuer. iij. Nō cōtendas aduersus hoiem frustra. cū ille nihil mali tibi fecerit. tn̄ cōsuluit sapiēs nō eē spāliter ɔtendendū cū ditiore. Eccl. viij. Nō cōtēdas cū hoīe locuplete. Itē nec cū hoīe potētiore. Eccl̄s. xj. Non pōt hō ꝯ̄ fortiorē se iudicio cōtēdere. Itē nec cū hoīe stulto vel insipiente. ꝓuer. xxix. Vir sapiens si cū stulto ɔtēderit. siue irascat̄ siue rideat. non inueniet requiē. Itē nec cū pessimo cōsciētiā nō habente. ꝓuer. xxiiij.

Circa scḋꝫ sciēdū q̄ꝛ ɔtētio ponit̄ filia inanis glorie. sic̄ ⁊ discordia. q̄ꝛ sic̄ aliq̄ sunt adinuicē discordātes ex h̄ q̄ꝛ corde stāt i ꝓprijs ita sunt aliq̄ cōtēdētes ex h̄ q̄ꝛ vnusq̄sq̄ꝫ id qḋ sibi vr̄ v̄bo defendit ꝓpriū aūt est supbie vel inanis glorie ꝓpriā excellētiā q̄rere. tā discordātes q̄ cōtendētes ꝓpriā excellentiā q̄runt. q̄ꝛ isti corde ⁊ illi v̄bo stant in ꝓprijs ⁊ alijs nō acquiescūt. H̄ aūt cōtētio s̄m q̄ꝛ est filia inanis glorie q̄nq̄ꝫ pōt esse mortale. q̄nq̄ꝫ veniale petm̄. q̄ꝛ ɔtendere est ꝯ̄ aliquē tendere. Sicut aūt discordia quādā ɔ̄rietatē ipoꝛtat in volūtate. ita cōtētio ipoꝛtat ɔ̄rietatē in locutiōe. Cōtrarietas aūt locutionis pōt attēdi dupliciter. Uno mō q̄stū ad intētionē ɔtēdentis. Alio mō q̄stū ad modū. In intētione q̄dē ɔsiderādū ē vtrū aliq̄s ɔ̄riat̄ v̄itati qḋ est vituperabile. vel falsitati qḋ ē laudabile. In mō aūt cōsiderādū est vtrū talis modus ɔueniat ꝑsonis ⁊ negocio q̄ꝛ h̄ est laudabile. Vn̄ tulli⁹ dic in ij rhetorice. Q̄ꝛ ɔtentio est oratonis ad ɔfirmādū v̄itatē ⁊ ɔfutādū errores accomodata. Vel vtrū excedat ɔueniētiā ꝑsonaꝝ ⁊ negocioꝝ ⁊ sic ɔtētio ē vituperabilis. Si ergo accipiat̄ ɔtētio s̄m q̄ꝛ ipoꝛtat ipugnationē v̄itatis ⁊ inordinatū modū. sic ē petm̄ mortale. ⁊ h̄ mō diffinit eā ambrosi⁹ dicēs. Cōtentio est ipugnatio v̄itatis cū ɔfidentia clamoris. Si aūt ɔtentio dicat̄ ipugnatio falsitatis cū debito mō ⁊ acumine. sic ɔtentio laudabilis ē. Si vō ɔtētio accipit̄ s̄m q̄ꝛ ipoꝛtat falsitatis ipugnationē cū inordinato mō. sic nō pōt eē petm̄ mortale. nisi forte tāta fiat inordinatio in ɔtēdēdo q̄ꝛ ex h̄ generet̄ scandalū alioꝝ. Vn̄ tn̄ dixisset apl̄s. ij. Thi. ij. Noli v̄bis ɔtendere. subiūxit. Ad nihilū enīꝫ vtile est nisi ad subuersionē audientiū. Notandū ergo q̄ꝛ si accipiat̄ ɔtētio s̄m cōpletā rōnē ɔtētionis p̄ut est petm̄ mortale. ille in iudicio ɔtēdit q̄ impugnat veritatē iustitie. Et in disputatiōe ɔtēdit q̄ itēdit impugnare veritatē doctrine. ⁊ ꝑ h̄ catholici nō ɔtēdūt ɔtra hereticos. s̄ꝫ poti⁹ ecōuerso. Si tn̄ accipiat̄ ɔtētio in iudicio vel in disputatiōe s̄m imꝑfectā rōnē s̄m qḋ importat quādā acrimoniā locutionis. sic nō semꝑ est peccatū mortale.

De Pertinacia.

Ost hoc dicendū est de ptinacia. q̄ est septima filia inanis glie. Est aūt ptinacia ꝑ quā hō nimis innitit̄ ꝓprie sententie nolēs cedere sentētie meliori. Vn̄ ptinax nimis ē ꝓprij sensus. qḋ maxime periculosū est in viris religiosis inter quos ptinax maxime turbat pacē ⁊ ɔtemnit mādata seniorū. Vn̄ Hugo de san. vic. in expōne regule beati augustini. Sunt quidā in cōgregatione obstinati in suo sensu sapiētes in oculis suis hi qḋ nō ɔcepe runt ex rōne defendūt: nec se alijs sed sibi alios applicari ɔtēdūt. et si viderint nō obtēperari. statim cōmouent̄ atq̄ꝫ alios ꝑturbāt. Jō dicit Sen. Mobilis esto nō leuis: cōstans non ptinax. Reuera naturale ē q̄ꝛ hō sentētiā suā vel opinionē libēter sustinet ⁊ defendit Sicut dicit̄ ꝓuer. xv. Letat̄ hō in sententia oris sui tn̄ nō sic ei debet īmutabiliter adherere: q̄ꝛ nullo mō velit acquiescere sentētijs ⁊ ɔsilijs melioꝝ. Nō dico q̄ꝛ sentētijs quoꝝcūq̄ꝫ debet acquiescere q̄ꝛ nec iniquoꝝ. Quia btūs vir q̄ nō abijt in cōsilio ipioꝝ. Et ꝓuer. j. Fili si te lactauerint petōres ne acquiescas eis ⁊c̄. Non stultoꝝ ⁊ populariū. Exo. xxiij. Nec plurimoꝝ insipiētū ⁊ populariū acquiesces sentētie: vt a vero deuies. Videlicet si sit veritas certa vel ꝓbabilis. de q̄ certitudinaliter vel ꝓbabiliter tibi cōstet. Nō pueroꝝ vl̄ iuuenū inexpertoꝝ: relinquēdo sententiā expertoꝝ. Sicut fecit roboam. iij. Regū. xij. sed sapientū ⁊ bonoꝝ. Deu. xvij. Seq̄ris formā eoꝝ sapientū. s. nō declinabis ad dexteram vel sinistrā. Nota quō moyses q̄ spm̄ dei habēs quotidie cū dño loq̄bat̄. ɔsiliū iethro soceri sui nō contēpsit. Exo. xviij. Tales aūt in quibus sensus eorum nimis abundat de se nimis magna sentiūt: q̄ꝛ supbia dn̄at̄ in eis. ⁊ ideo semetipsos supbos ⁊ p̄sumptuosos ostēdūt. Que est maior supbia q̄s q̄ꝛ vnius hō toti cōgregationi iudiciū suū p̄ferat tanq̄ꝫ si ipse solus spm̄ dei habeat. Propter qḋ dicit̄ Tobie. iiij. Superbiā in tuo sensu aut in tuo v̄bo nunq̄ꝫ dn̄ari ꝑmittas. Itē meliores se ɔtemnūt s̄m illud ꝓuer. xxvj. Sapiētior sibi videt̄ piger septē viris loquētib⁹ sententias. Tales manifeste ostēdunt se stultos eē: q̄ꝛ ɔsūmata stultitia est q̄ꝛ hō se reputet sapientē: ⁊ in factis suis nihil videat nisi sapientiā. Ideo dicit̄ Ro. xij. Nolite prudētes eē apud vosmetipsos. Et Isa. v. Ve q̄ sapiētes estis in oculis vestris. ⁊ corā vobismetipsis prudētes. Isti sunt similes belyꝛ: qui cū esset iunior oīuꝫ: sensum suū sensui alioꝝ preferebat: imo v̄ba despiciēs alioꝝ verba sua sententias reputabat dicēs Job. xxxiij. Sententiā labia mea purā loquēt̄. Itē ptinaces sūt impsuasibiles. intractabiles. ⁊ ideo de pctīs suis incorrigibiles fiunt. Si in errorē incidūt: in errore suo fiunt ptinaces: ⁊ ex ptinacia irreuocabiles. Vn̄ q̄ꝛ nimis innitunt̄ sensui ꝓprio: ideo dat illos deus in reprobū sensum. Ro. j. Et ibidē: Euanuerūt in cogitationib⁹ suis ⁊ obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. dicētes enī se eē sapiētes stulti facti sunt. Itē ꝓpter sui ptinaciam dei maledictionē incurrūt. Gen̄. xlix. Symeon ⁊ leui frēs vasa iniquitatis bellantia in ɔsiliū eoꝝ nō veniat aīa mea. Sequit̄ Maledict⁹ furor eoꝝ q̄ꝛ ptinax. Nota symeon. i. audiēs q̄ oīa audit ⁊ oīb⁹ credit. ⁊ leui q̄ interpretat̄ firmator societatis. Isti sunt frēs. i. cōplices: ⁊ in oī malignitate cōcordes. Sequit̄: Vasa iniq̄tatis. Bene sunt vasa iniq̄tat̄. i. receptacula oīs iniq̄tatis: q̄ꝛ ex quo credūt oīb⁹ q̄ dicunt̄: ⁊ ad oīa se applicāt ad sue ptinacie firmamentū colligatiōes faciūt: quibus in suis scelerib⁹ mutuo se defendūt. Vn̄ bene signant̄ ꝑ squamas vehemoth. de quib⁹ dr̄ Job. xl. Una vni ɔiūgit̄: ⁊ nec spiraculū q̄dē incedit ꝑ eas. Gre. xxxiij. mor. xxviij. Quos sic̄ reat⁹ sociat cōcordi ptinacia etiā defensio ꝑuersa cōstipat: vt in facinoribus suis alterna se defensione tueant̄. Qui enī diu ūsi corrigi poterāt i iniq̄tatū suarū ptinacia vniti ꝑdurāt. ⁊ Et tāto magis quotidie a cognitiōe iustitie insepabiliores sunt: q̄nto a se inuicē nulla increpatiōe sepant̄. Vn̄ tales dei maledictionē merent̄ Ideo bene subdit̄ Maledictus furor eoꝝ quia pertinax.

De indignatione. DIS. .XIIII.

Einde ɔsiderādū est de indignatiōe: q̄ est octaua filia inanis glie. Ad euidentiā aūt veritatis sciēdū est q̄ꝛ indignatio multipliciter accipit̄ in scriptura. Uno modo importat culpā q̄ cōmittit̄. Alio modo offensāꝫ q̄ ɔsequit̄. Alio modo penā q̄ infligit̄. Alio mō virtutē q̄ quis ɔtra peccatū inuehit̄. Indignatio nāq̄ꝫ ꝓprie ⁊ stricte

loquendo importat displicentiam cum quadam inflatione cordis elati. Unde dicuntur homines indignantis vel indignantis nature quibus displicent omnia que fiunt ab aliis et nihil quod fiat ab aliis reputant bene factum. Alio modo minus proprie dicitur indignatio displicentia alicuius quod creditur esse malum et ex indiscreto zelo movetur aliquis contra facientem vel factum. Tertio modo dicitur indignatio large loquendo pro pena debita pro peccato. Quarto modo impropriissime dicitur displicentia dei que sibi displicet omne malum et contra facientem dicitur indignari. Primo itaque dicitur indignatio displicentia cum inflatione cordis et hoc fit multipliciter. Aut enim movetur quis contra personam quam ex arrogantia vilipendit. Vel propter ignorantiam. Vel propter inopiam. Vel propter simplicitatem vel humilitatem. Isto modo indignatus est heliu contra iob et amicos eius sicut dicitur eiusdem .xxxii. Iratus est heliu adversus iob eo quod se iustum esse diceret coram deo. Porro adversus tres amicos eius indignatus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem. Greg. xxiii. mor. c. xv. Istius indignatio apte colligitur quod per eum amatorum vane glorie species designatur. Iob quippe de presumpta iustitia, amicos vero eius de stulta responsione redarguit. Omnes enim vane glorie sectatores dum se in omnibus preferunt alios de fatuis sensibus, alios de indignis meritis reprehendunt, id est alios iudicant nihil scire, alios non bene vivere. Item indignatur quis quando videt et volet parem sibi preferri et sic iudei indignabantur quando videbant christum plusque se a populis honorari. Matth. xxi. Videntes principes sacerdotum et scribe mirabilia que fecit et pueros clamantes in templo et dicentes osanna filio david indignati sunt, et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt. Item indignatur quis quando videt inferiorem sibi parificari. Sicut filius senior filio prodigo indignatus est quia vidit eum cum gaudio in gratiam recipi. Luc. xv. Indignatus est autem et nolebat introire. Item indignatur quis quando videt aliquid contra voluntatem vel honorem suum fieri, et propter hoc infestus contra personam persequitur eam vel dimittit ei facere quod deberet. Sicut naaman indignatus est quia helyseus non exivit ad eum nec honorifice recepit. iiii. reg. v. Iratus naaman recedebat indignans.

Oritur autem indignatio in corde. Vel propter sapientiam, quia scientia inflat. Ideo dicitur Eccles. i. In multa sapientia multa est indignatio. Vel propter opulentiam. Unde divites huius seculi contra pauperes faciliter indignantur. Sicut naaman de quo dicitur iiii. regum v. quod erat vir magnus honoratus et dives indignatus est contra helyseum ut dictum est. Vel propter potentiam, sicut nabuchodonosor propter potentiam suam volens sibi omnes subiicere nationes nuncios suos misit ad omnes terras, et quia noluerunt ei obedire, sed sine honore eius nuncios abiecerunt indignatus est nabuchodonosor ad omnem terram etc. Iudith. i. Vel propter presumptam iustitiam. Sic pharisei et iudei indignabantur quia christus sabbato curaret. Ioh. vii. Si circumcisionem recipit homo in sabbato ut non solvatur lex moysi, mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato. Item Luc. xiii. Archisynagogus indignans quod sabbato curasset ihesus dicebat turbe: Sex dies sunt in quibus oportet operari in his venite et curamini. Cavendum est autem hoc vitium quia viam aperit ad multa vitia. Sicut dicitur prover. xxix. Qui ad indignandum facilis est, erit ad peccata proclivior. Ideo hortatur apostolus Eph. iiii. Indignatio autem et clamor et blasphemia tollatur a vobis. Item col. iii. Deponite vos omnia iram indignationem maliciam etc. Ex predictis patet quod indignatio proprie dicta id est sua perfectam rationem sumpta est peccatum mortale. Si autem accipiatur indignatio secundum incompletam rationem id est secundum quod importat displicentiam respectu boni ex zelo minus discreto sic est peccatum veniale. Et sic fuit in apostolis qui sub specie pietatis indignati sunt de effusione unguenti super caput ihesu dicentes: Ut quid perditio hec. Marc. xxvi. Item sub specie humilitatis indignati sunt de duobus fratribus, scilicet iacobo et iohanne, pro eo quod sublimitatem glorie petierunt. Matth. xx. et Mar. x. Sic ergo indignatio importat culpam que committitur. Item indignatio importat offensam que ex peccato consequitur. Isto modo indignatio ponitur in deo. Sic ira, zelus et furor transferuntur in deum. Isto modo dicitur de peccato vel peccatoribus indignari. i. reg. vi. Indignatus est dominus contra ozam. iiii. reg. xxii. Succendetur indignatio mea. Isai. xiii. Ecce dies domini veniet crudelis et indignationis plenus. Item c. xxx. Labia eius plena sunt indignatione. Item indignatio importat penam que incurritur. Sic dicitur Iob iii. Venit super me indignatio id est pena que est divine indignationis effectus. Item Iob. vi. Sagitte domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum. Greg. vii. mor. Sagittis animadversionis percussio designatur. Quid autem est spiritus hominis nisi spiritus elationis. Sagitte autem domini spiritum hominis ebibunt cum superne animadversionis sinus afflictam mentem ab elatione compescunt. Sagitte domini spiritum hominis ebibunt cum ictum externus introrsus trahunt. Epotatus spiritus david fuerat qui dicebat: In deficiendo ex me spiritum meum, et tu cognovisti semitas meas. Et quia pius dominus afflictos non deserit, sed post afflictionis duritiam dulcedinem consolationis immittit. Ideo dicitur Isai. liiii. In momento indignationis mee abscondi faciem meam parumper a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui. Quia vero sunt nonnulli quos etiam tormenta non cruciant non emendant, contra tales dicitur Ro. ii. His qui sunt ex contentione id est qui contendunt inter se vel contra correptores vel predicatores et qui non acquiescunt veritati doctrine vel correptionis credunt autem unquam impunitatem sibi promittentes vel de futuro iudicio non cogitantes seu futurum iudicium non timentes ira id est aspectus irati iudicis. Psal. Domine ne in furore tuo arguas me etc. Indignatio id est disceptantis redargutio. Isa. xxx. Labia eius repleta sunt indignatione tribulatio id est pena exterior ignis materialis et angustia id est pena interior vermis spiritualis. Isa. ult. Vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur in omnibus animabus supple ventura sunt hec primo et postea etiam in omnibus corporibus hominis operantis malum. Quarto et ultimo indignatio importat virtutem qua quis contra peccatum invehitur, vel contra peccatum proprium per dolorem contritionis, vel contra peccatum alienum per fervorem emulationis. Contra peccatum inquam proprium per penitentiam. Unde ii. Corin. vii. Que secundum deum est tristitia id est dum peccator tristis est quia fecit quod deus odit, penitentiam id est penitentialem satisfactionem in salutem stabilem id est eternam operatur. Ecce enim hoc ipsum, scilicet contristari secundum deum quantam sollicitudinem etc. Enumerat hic Apostolus septemplicem gratiam tristitie penitentialis contra septem incommoda que facit peccatum in anima. Primo enim causat offensam ad deum contra quod est sollicitudo de emenda. Secundo obligationem ad supplicium contra quod ponitur defensio a gehenna. Tertio maculam quantum ad subiectum proprium contra quod ponitur indignatio de macula. Quarto pronitatem ad malum contra quod ponitur timor. Quinto difficultatem ad bonum contra quod ponitur desiderium de profectu. Sexto exemplum mali ad proximum contra quod ponitur bonorum emulatio. Septimo delectationem voluptatum contra quod ponitur corporis punitio. Dicit ergo: Ecce hoc ipsum, scilicet contristari per deum quantam sollicitudinem emendandi quod deliquistis operatur in vobis nec hoc solum sed etiam operatur defensionem vestram a gehenna quia secundum glo. penitere est defendere se a gehenna. nec solum hec sed etiam indignationem contra vosipsos pro statu preterito. Ps. Ad meipsum anima mea conturbata est. nec solum hec sed etiam timorem respectu recidivi. prover. xxviii. Beatus homo qui semper est pavidus. nec solum hec sed etiam desiderium proficiendi. nec solum hec sed etiam emulationem id est bonorum imitationem. Apoca. iii. Emulare ergo et penitentiam age. nec solum hec sed etiam vindictam id est punitionem pro peccatis vestris. Aug. Penitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse. Contra vero alienum peccatum indignatur quis per zelum. Ezechie. iii. Abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim domini erat mecum confortans me. Item Zach. viii. Zelatus sum syon zelo magno et indignatione magna zelatus sum eam.

De Excessu.

Einde considerandum est de excessu. Circa quod sciendum est quod excessus multipliciter dicitur in scriptura. Uno modo dicitur excessus contemplationis errantice. de quo dicitur ii. Corin. v. Mente id est contemplatione rationis excedimus temporalia, scilicet a temporalibus ad celestia nosmetipsos elevando, deo teste et conscio. Alio modo dicitur excessus miserationis dominice. Luc. ix. Erant moyses et helyas visi in maiestate et loquebantur cum eo excessum quem contemplaturus erat in hierusalem. Excessus iste fuit beneficium dominice passionis. Bene autem sua passio dicitur excessus si consideretur quis quantus et qualis pro quibus et qualibet qualiter et quare. Quam gratia quam horrenda passus fuerit manifeste patet quod tante dignationis mysterium tam immense miserationis beneficium, prorsus excessit modum ordinem et mensuram: excedit humana merita: excedit intelligentiam angelicam et humanam. Unde sicut ioseph qui salvator mundi dictus est tantam frumentorum multitudinem congregavit quod copia mensuram excedebat. Ita christus tantam multitudinem gratiarum et beneficiorum congregavit in ecclesia quod copia mensuram excedit. Tertio modo dicitur excessus abusionis et iniustitie quando scilicet abutitur aliquis habita potestate: vel usurpat sibi potestatem non commissam: vel officium non iniunctum: vel nimiam crudelitatem exercet prelatus in subditum dominus in servum vir in uxorem. vel quando se ingerit per seipsum amicorum potentiam violentiam fallaciam vel pecuniam ut presit cum sit inutilis et indignus. Vere si quis diligenter inspiceret: et profunde consideraret quantas habent sollicitudines anxietates et curas illi qui presunt in quantis periculis sunt et quam districtam habebunt coram summo iudice reddere rationem nec ita ardenter ambirent: nec de adeptis superbirent. Sic dicitur Sap. vi. Audite reges et intelligite: discite iudices finium terre etc. Sequitur: Horrende et cito apparebit vobis quoniam durissimum iudicium in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. Et infra: Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo o reges sunt hi sermones mei ut discatis sapientiam et non excedatis prelationes, scilicet non habitas ambiendo: vel habitis abutendo.

De studio et amore vanitatis. .DIS. XV.

Einde considerandum est de studio et amore vanitatis. quando scilicet homo nimis diligit sequitur et frequentat vanitates huius mundi. Sicut sunt ludi, cantationes: et chorec: venationes: et aucupia: aves et canes: et tyrocinia: comessationes et convivia: et huiusmodi que vana sunt et

hoīe vanū reddit. Oīa pfecto mundana vana sunt. Eccs. i. Uanitas vanitatū z oīa vanitas. Et hoc lucide declarat qz vanū est qd nec satietatē pbet appetēti nec vtilitatē possidēti nec stabilitatē in ntēti. nec securitatē ↄfidēti. Oīa terrena quecūqz sunt in mūdo vana sunt pp istas quattuor rōnes. Primo qdē. qz nō dāt satietatē. imo potius vacuitatē hominū diligētū. Tū qz nō sūt in corde hominis. Sz nihil pōt iplere cor hoīs nisi qd est in eo. Tū scdo qz cor hoīs ppter deū amādū z capiēdū factū ē. z tāte capacitatis z amplitudinis est vt nihil nisi de⁹ pōt illud iplere nec sibi sufficere. Tūc etiā qz tpalia nō plenitudinē sz vacuitatez adducūt. Uñ q̄ plus hz. eo plus icipit se pluribꝰ idigere. ppter qd bene dicit sapiens Eccs. v. Auarus nō iplebit pecunia. Noīe pecunie itelligas oīa quecūqz pñt pecunia cōparari. Scdo tpalia nō pbēt vtilitatē possidēti. sz magis onus. sollicitudines. angustias. z timores. dāmū z pīculū multiplex sicut docet experiētia. Et Eccs. v. dicit. Qui amat diuitias fructum nō capiet ex eis. Inuanū dicit aliqs laborare qñ de labore suo nullū vel modicū fructū vel vtilitatē ↄsequit. Sicut pueri sequēdo papiliones. z hō qlibet vētū. vmbrā. vel fumū isequendo. Ideo dicit Eccs. ij. Uidi cuncta q̄ sub sole fiūt z ecce vniuersa vanitas z afflictio spūs. Seqt. Magnificaui opa mea, edificaui mihi domos z plantaui vineas zc. Et post multa q̄ enumerat cōcludit. Cūqz me ↄuertissez ad vniuersa opa q̄ fecerāt manus mee. vidi in oībꝰ vanitatē z afflictionē animi. Tertio tpalia vel mūdana nō pbent stabilitatē innitēti qz sicut ipsa trāseūt. sic z ipsi talia possidētes. Grego. Qui labēti innitit. necesse ē vt cū labēte labat. Hoc ↄfitent impij in iferno. Sicut dicit Sap. v. Quid nobis pfuit supbia. z diuitiaꝝ iactantia quid ↄtulit nobis. Trāsierunt oīa tāquaz vmbra zc.

Quarto nō pbēt securitatē ↄfidēti. Nō enī pñt dare securitatez vite vel pacis vel sanitatꝭ z huiusmōi. puer. xj. Qui ↄfidit ī diuitijs suis corruet. Et Noe. j. Uanitate seducti sumus. Propter qd. ps. stultitatē mūdanoꝝ arguēs. Filij hoīuz vsqzquo graui corde. vt qd diligitis vanitatē z queritis mendaciū. Sicut autē ista sunt vana. ita diligentes se vanos efficiunt. Hiere. ij. Ambulauerūt post vanitatem z vani facti sunt. Qui enim mundi vanitates diligunt z in eis delectant. ex ipsa vi dilectiōis z adherētie vani sunt. Quoꝝ vanitas radicat in istatis viscerib⁹. declarat in platis sermonibus demōstrat in opib⁹ ppetratis. z pbat in passionib⁹ tolerati. De pmo. ps. Dñs scit cogitatiōes hoīum qm̄ vane sūt. Cōuenit ergo vnusqsqz ↄsciētiā suā z videat quales cogitatiōes hz. quia si vane sūt ↄuincit esse vanus. Uane sūt aūt si p eo qz ceteris pfert tpalit reputat se etiā spūaliter pferēdū. Unde grego. Magna est pōtentia tpalis. q̄ apud deū meritū suū hz de bona administratione regiminis. Nōnūq̄ tñ eoipso qz peminet ceteris. elatiōe cogitatiōis intumescit. z dū foris imēso fauore circūdat. intus veritate vacuat. atqz oblitus sui in voces se spgit alienas. taleqz se credit. qualē foris audit. nō qualē intus discernere debuit. ceteros despicit. eosqz sibi quales ordine nature nō cognoscit. cūctis se estimat amplius valere qd⁹ se videt amplius posse. Scriptū ē etiā Job. xj. Uir vanus in supbiā erigit. Mūdana enī qz vana sūt faciūt cor hoīs frequēter euanescere. nisi sit p gratiā stabilitū. Unde de sapiētib⁹ huius mūdi dicit aplus Ro. j. Euanuerūt in cogitatiōib⁹ suis. z obscuratū ē isipiēs cor eoꝝ. dicētes enī se esse sapiētes stulti facti sunt. Nota qz alius euanescit ppter sciētiā. alius ppter potētiā. alius ppter nobilitatē generis. alius ppter diuitias z sic de alijs z hec oīa vana sūt.

Itē declarat eoꝝ vanitas in sermonib⁹. Qd enī latet in cordib⁹ in verbis frequēter ostēdit. Sicut dictuz est beato petro. Loquela tua manifestū te facit. Et dñs ait. Ex abūdātia cordis os loquitur. Scriptū ē aūt Uana locuti sūt vnusqsqz ad pximū suū. Deū q̄uina sūt aliquoꝝ eloquia. s. v̄ba arrogātie. iactātie. fatuitatis z immūditie. verba friuola. ociosa z hmōi. Itē mōstrat vanitas ex opib⁹. Nā vt plurimū in aleaꝝ scacoꝝ. taxilloꝝ. ludis vel ī alijs iocis eqꝫ paꝝ vtilib⁹ aut in venatiōib⁹ z aucupijs occupant. z ē q̄cq̄ tā vanū. Itē p vanissima laude faciūt festa z ↄuiuia. nō p paupibus dñi. sz p diuitib⁹. hystrionib⁹. traiectorib⁹. z p sonis alijs ihonestis z h vanissimū iudico. Itē equos sibi multiplicāt pphaleratos. scutiferos z alios seruiētes. supra numeꝝ z vltra supperētis facultatū. Itē seruis suis z alijs multis multa dāt paria vestiū p noīe largitas z hōnōre vanitas. Itē pbat vanitas ex dolorib⁹ tolerati. nā ī venatiōib⁹ z aucupijs attēdite. multos labores sustinēt. vigilias estus pluuias. paludes. niues. glacies. spinaꝝ. z vepꝝ punctiōes. famē. sitim. z plures alias corpoꝝ passiōes. Siliter in tyrocinijs vberant. fustigant. z aliqñ mutilant. vt nomē sibi vēdicēt pbitatis. sz hec vanitas ē. Si p peccatis suis iponeret eis penitētia incōparabiliter minus grauis. dicerēt se sustinere nō posse. Si aūt pp deuz z animarū suarū salutem tanta z tā grauia sustinerēt. magni essent apud deū z sancti ab hoībus dicerent. Item vt hmōi torneamēta frequētent expendūt que possident z p expensis hmōi faciendis terras suas obligant pecunias mutuo sub vsuris accipiūt. expēsas ĩtolerabiles faciūt extra ad ostentationē. z in domib⁹ suis tam ipsi q̄ vxores z liberi famis inedia cruciant. Tandē vsuras soluere nō valentes paupperes effecti de ppriis hereditatib⁹ expellunt. Ecce q̄ de vano corde pdeunt vana sunt z vane ppter vanitatem facta. vanū z vacuū hominē ostēdunt. z ad paupertatis vacuitatez pducunt.

¶ De peccato ex certa malitia. DIS. XVI.

Einde ↄsiderandū est de peccō ex certa malitia. Dicit enī Grego. xxv. in mor. super illud Job. xxx. Qui de industria recesserūt a deo. Peccatum trib⁹ modis ↄmittit. s. aut ignorantia aut īfirmitate. aut studio ppetrat. Qd pōt sic declarari. Hō enī sicut z quelibet res alia nāliter hz appetitū bonū. Unde qz ei⁹ appetit⁹ declinet ad malū. nō pōt ↄtingere sine aliq̄ deordinatiōe in aliquo pncipioꝝ hoīs existente. Sic enī z in actiōib⁹ reꝝ nāliū inuenit peccatū. Principia aūt actuū humanoꝝ sunt intellect⁹ z appetit⁹. tāz rōnalis q̄ dicit voluntas. q̄z sensitiu⁹. In humanis igit actib⁹ ↄtingit qñqz peccatū sic ex defectu intellectus. puta qñ peccat hō ex ignorantia z ex defectu appetitus sensitiui. qñ. s. peccat hō ex passiōe sic etiā ex defectu voluntatis q̄ est inordinatio ipsi⁹. Est aūt voluntas inordinata. qñ minus bonū magis amat. z potius eligit pati detrimentū in bono minus amato vt potiat bono magis amato. Sicut potiꝰ eligit hō abscisionē alicuius mēbri etiā scienter vt cōseruet rem quez plus amat. Per hūc modū qñ voluntas inordinata plus diligit aliquod bonū tpale. puta diuitias. honores. z voluptates q̄z ordinem rōis. vel charitatē dei vel aliqd hmōi. sequit qz velit z eligat in aliquo spūali bono dispēdiū sustinere vt bonū tpale qd plus amat possit obtinere. Nihil aūt aliud est malū q̄z priuatio boni. Et sm h̄ aliquis sciēter vult aliqd malū spirituale p qd bonuz spirituale priuat. vt bono tpali qd plus diligit potiat z sic peccare dicit ex certa malitia quasi scienter eligēs malū. Licet aūt nullus opet ad malū intēdens sicut dicit dyonisius. iiij. de di no. qz malū sz se z absolute nō pōt esse intētū ab aliquo. pōt tñ esse intētum ad vitādū aliqd mali. vl' ad ↄsequendū bonū aliqd plus dilectū. vt dictū est. In tali aūt casu aliqs eligeret ↄsequi bonū p se itētū si posset absqz h̄ qz alteri⁹ boni dispēdiū nō pateret. Sicut voluptuosus vellet vti delectatiōe si posset absqz offensa dei. Sz duob⁹ ppositis magi vult offensaz dei incurrere. q̄z dilectiōe priuari. Sciēdū etiā qz qñ dicit aliqs peccare ex malitia hoc pōt intelligi tripliciter. Uno mō pōt intelligi de malitia habituali. sz qz habit⁹ mal⁹ vocat malitia. qz peccat ex iclinatiōe habit⁹ vitiosi. Alio mō dr malitia actual sz qz electio mali dicit malitia z sic dicit aliqs ex malitia peccare qz ex deliberata electiōe mali peccat. Alio mō pōt intelligi malitia aliq̄ culpa precedēs ex q̄ orit culpa sequēs. sicut cū aliqs ipugnat diuinā grāz ex inuidia pcedēte. Itē nota qz volūtas ex nā sue potētie iclinat ad bonū tanq̄ ad ppriū obiectū. Unde omne peccatū dicit esse ↄ nām. ppter qd dicit Damascenus qz peccatū est ab eo qd est sz nām in id qd est contra nām versio. Qz g̃ voluntas ex electiōe incline ad malū. hoc aliunde ↄtingit. Et qñqz quidē ex defectu rōnis. z sic dicit peccare ex ignorantia. vel qñqz ex ipulsu appetit⁹ sensitiui. Sic qñ aliquis peccat ex infirmitate siue ex passiōe. Sed neutrū hoꝝ ē ex certa malitia peccare. Sed solū tūc aliqs ex certa malitia peccat qñ voluntas eius ex se inclinat vel mouet ad malū. Quod pōt itelligi dupliciter. Uno mō p hoc qz habitus hz aliquā dispositionem corruptā inclinātē ad malū. ita qz scdm illaz dispositionē corruptā aliqd malū sit bonum quasi ↄueniens z sile. z in hoc ratione cōueniētie voluntas tendit qñ in bonū qz vnūquodqz tēdit in id qd est sibi ↄueniens. Talis aūt dispositio corrupta vel est aliquis habit⁹ acq̄situs ex ↄsuetudine q̄ vertit in nām. vel est aliqua egritudinal habitudo ex pte corpis. Sicut aliq̄ hñt aliquas inclinatiōes nales ad aliqua petā ppter corruptionē nature in ipsis. Alio mō cōtingit qz voluntas p se tendit in aliqd malū ex remotiōe phibētis. vbi gratia. Siquis phibet vel ipedit peccare non qz peccatū ei displiceat absolute: sed ppter spem vite eterne vl' timorē gehēne. remota spe p desperationē. vel timore p psumptionē. sequit qz ex certa malitia qsi absqz freno peccat. Sic g̃ patet qz peccatū qd est ex certa malitia semp in hoīe psupponit aliquā inordinationē q̄ tñ nō semp est habitus. Uñ nō est necessariuz qz quicūqz peccat ex certa malitia. peccet ex habitu. Deniqz sciendū qz peccatū qd sit ex certa malitia multo grauius est q̄z peccatū ex passione vel ignorantia. Sicut dicit. Greg. xxv. mor. xij. Grauius est ex infirmitate q̄z ex ignorantia

ꝫ multo grauius studio q̄ȝ ĩfirmitate peccare. De peccato ex certa malicia dicit᷑ Job. xxxiiij. Quasi de industria recesserunt a deo. Et Joh. xv. Si nō venissez ⁊ locut᷒ eis nō fuissez. peccatū nō haberēt. nūc aūt excusatōez nō habēt de peccato suo. Et paulopost. Et viderūt ⁊ oderūt ⁊ me ⁊ patrē meū. Greg. vbi supra. Aliud ē ex ꝑcipitatiōe aliud ex deliberatiōe peccare. Sepe. n. peccatū ꝑcipitatiōe cōmittit᷑. qō tñ ɔsilio ⁊ deliberatione dānat᷑. Ex ĩfirmitate. n. plerūqȝ solet accidere amare bonū ⁊ ĩplere nō posse. Ex studio vō peccare ē bonū nec facere nec amare. Sicut ergo nōnūq̄ȝ grauius ē peccatū diligere q̄ȝ ꝑpetrare. ita neq̄us ē odisse iusticiaȝ q̄ȝ nō fecisse.

De inuerecundia peccandi.

Einde ɔsiderādū est de inuerecūdia peccandi. q̄ñ. s. hō nō verecundat᷑ peccare vel aliq̄d inhonestū facere corā deo ⁊ angelis ⁊ sanctis. ⁊ hoībus. Greg. iii. mor. ix. Sūt nōnulli quos ad ꝑpetrādā neq̄tiaȝ oborta malitia subita inuitat. ꝫ tñ hūana verecūdia reuocat. ⁊ plerūq̄ȝ ꝑ h' ꝙ exterius erubescūt. ad īteriora sua redeūt. ⁊ ɔtra se ītemū iudiciū sumūt. q̄ꝛ si ꝓꝑ hoīem malefacere metuūt q̄ȝto magis ꝓpter deū q̄ cūcta īspicit nec mala appetere debuerūt. in q̄bus tñ vt maiora corrigāt ꝑ bona minima. s. ꝑ exteriorē verecūdiā. īteriorē culpā. Et sunt q̄dā q̄ postq̄ȝ deū in mēte ɔtēpserint multo magis hūana iudicia spernūt atq̄ȝ omne malum qō appetūt audacter ꝑagere nō erubescūt. quos ad ꝑpetrādū maliū occulta neq̄tas inuitat. ⁊ nulla apta verecundia retardat. Sicut de quodā iudice iniquo dicit᷑ Luce. xv. Deū non timebat ⁊ hoīem nō verebat᷑. Hinc ē etiā qō de q̄busdā īpudēti fronte peccātib᷒ dictū ē ysa. iij. Peccatū suū q̄si sodoma ꝑdicauerunt. Tales ergo nec timore dei nec hoīum pudore a perpetrādis flagitijs refrenant᷑. De talib᷒ etiaȝ dicit᷑ Hiere. iij. Frons mulieris meretricis facta ē tibi. noluisti erubescere. Itē. vj. Ɔfusi sūt q̄ꝛ abominatiōez fecerūt. q̄n īmo ɔfusiōe nō sunt ɔfusi ⁊ erubescere noluerūt. Grego. vbi supra. Prauū sunt malū facere voluisse. ⁊ peius ē ꝑpetrata nō erubescere.

De scandalo. DIS. XVII.

Einde ɔsiderādū est de scādalo. q̄ꝛ. n. ex inuerecūdia peccādi nō curat hō facere vel dicere aliq̄d vnde scādalū oriat᷑. Jō post inuerecūdiā peccādi ɔsequēs ē ɔsiderare de scādalo. Circa qō ɔsiderāda sūt nouē. Primo q̄d sit scandalū. Scdō vtrū sit peccatū. Tertio vtrū sit spāle peccatū. Quarto vtrū sit mortale peccatū. Quinto vtrū ꝑfectoꝝ sit scādalizari. Sexto vtrū eoꝝ sit scādalizare. Septīo vtruȝ spūalia bona sint dimittēda ꝓpter scādalū. Octauo vtrū ꝓpter scādalū sint tpalia dimittēda. Nono q̄ mouere possunt ad scādalū fugiēdū vel detestādū. Ad pmū sciēdū ꝙ scandalū est dictū vel factū minus rectū ꝓbens occasionē ruine. Et sumit᷑ hec diffinitio ex verbo hieronymi q̄ exponēs illud Math. xvij. scis q̄ꝛ pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt. dicit q̄ñ legimus. Quicūq̄ȝ scādalizauerit. hoc intelligimus q̄ dicto vel facto occasionē ruine dederit. Sicut aūt dicit ibidē. qō grece scādalon dicit᷑. hoc offensionez vel ruinā ⁊ īpactionē pedis possumus dicere. Ɔtingit enī q̄nq̄ȝ ꝙ aliq̄d exponit᷑ alicui in via corpali cui īpingēs disponit᷑ ad ruinā. ⁊ talis obex dicit᷑ scādalū. Et similiter in ꝓcessu vie spūalis ɔtingit aliquē disponi ad ruinā spūalē ꝑ dictū vel factū alterius. inquantū. s. aliq̄s sua admonitiōe. vel īductiōe aut exēpla altez trahit ad peccādū. ⁊ hoc ꝓprie dicit᷑ scādalū. Nihil aūt fm ꝓpriā rōnez disponit ad ruinā spiritualē nisi qō hȝ aliquē defectū rectitudinis. q̄ꝛ id qō ē pfecte rectū magis munit hoīez ɔtra casuȝ. q̄ȝ ad ruinā inducat ⁊ ideo ɔueniēter dicit᷑. ꝙ dictū vel factū minus rectū ꝓbēs occasiōez ruine sit scādalū. Et nota ꝙ in diffinitione peccati generaliter dicit aug. xxij. ɔtra faustū. Peccatū ē dictū vel factū vel ɔcupitū ɔtra legē dei. In diffinitōe aūt scādali nō ponit᷑ ɔcupitū. q̄ꝛ cogitatio vel ɔcupiscētia q̄ȝdiu latet in corde nō ꝓponit᷑ alteri vt obex disponēs ad ruinā. Dicit᷑ aūt hic minus rectū nō ꝑ cōparatiōez ad aliq̄d aliō a quo in rectitudine supet᷑ sicut vnus actus virtuosus dicit᷑ rectior altero ꝫ dicit᷑ minus rectū qō hȝ aliquē rectitudinis defectū. vel q̄ꝛ est fm se malū. sicut peccatū. vel q̄ꝛ hȝ speciē mali. sicut cū aliq̄s recūbit in idolo. q̄uis enī hoc fm se nō sit peccatū si aliq̄s hoc nō corrupta intentione faciat tamen quia habet quandā speciē vel similitudinē venerationis ideo potest alteri prebere occasionem ruine. Et ideo apostolus monet. j. thes. v. Ab omni mala specie abstinete vos ⁊ ideo cōuenienter dicit᷑ minus rectū. vt cōprehendant᷑ tā illa que sunt fm se peccata. q̄ȝ illa que habent speciem mali. Itez dicit᷑ prebens occasionē nō causam q̄ꝛ sicut dictū est nihil potest esse homini sufficiēs causa peccati qō est spiritualis ruina nisi ꝓpria voluntas. ⁊ ideo dicta vel facta alterius hoīs: possūt esse solū īpfecta cā aliqualiter inducens ad ruinā. ⁊ ꝓpter hoc non dicit᷑. dans causam ruine sed dans occasionē. qō significat causam imperfectaȝ. ⁊ non semꝑ causam ꝑ se sed ꝑ accidens. ⁊ tamen nihil ꝓhibet in quibusdam poni illud qō est agens quia id qō est fm accidens virtus potest ꝑ se alteri cōuenire. Sicut in diffinitione fortune ponit᷑ causa ꝑ accidens in ij phicoꝝ. Item nota ꝙ aliqō dictū vel factum alterius potest esse alteri causa peccādi dupliciter. Uno modo per se Alio modo ꝑ accidens. Per se quidem q̄ñ aliquis suo malo verbo vel facto intendit aliū ad peccandū inducere. Uel etiam si ipse nō hȝ intendit ipsuȝ factū esse tale ꝙ de sui ratione habet ꝙ sit inductiuū ad peccandū puta ꝙ aliquis publice facit peccatū. vel qō habet similitudinē peccati. ⁊ tunc ille qui hmōi actum facit ꝓprie dat occasionem ruine. vnde vocat᷑ scandalū actiuum. Per accidens aūt verbum vel factū vnius est alteri causa peccandi. q̄ñ ⁊ pater intentionem operantis ⁊ ꝓter conditionez opis aliquis male dispositus ex hmōi ope inducit᷑ ad peccandū vel opandum puta cū aliquis inuidet bono alioꝝ. ⁊ tunc ille qui facit hmōi actū rectum non dat occasionem ruine quantū in se est: sed alius sumit. fm illud Ro. xij. Occasione aūt accepta ⁊c. ⁊ ideo hoc est scandaluȝ passiuū sine actiuo quia ille qui recte agit quātū est de se nō dat occasionē ruine quā alter patit᷑. Q̄ñq̄ȝ ergo cōtingit ꝙ etiam sit simul scandalū actiuuȝ in vno ⁊ passiuū in alio. puta cū ad inductionē vnius alius peccat. Q̄ñq̄ȝ aūt est scandalū actiuuȝ sine passiuo puta cum aliquis inducit verbo vel facto alium ad peccanduȝ. ⁊ ille non consentit. Q̄ñq̄ȝ vero est scandalū passiuū sine actiuo. Sicut iam dictū est. Item nota ꝙ apłus Ro. xiiij. diuidit scandalū contra offensionez ⁊ infirmitatem dicens. Bonū est non manducare carnē ⁊ non bibere vinuȝ neq̄ȝ in quo frater tuus offendit aut scandalizat᷑ aut infirmat᷑. Infirmitas enī noīat ꝓmptitudinē ad scādalū. Offensio aūt noīat indignationē alicui᷒ ɔtra eū q̄ peccat. q̄ pōt esse q̄nq̄ȝ sine ruina. Scandalū aūt īportat ipsaȝ īpactionē ad ruinā. Ad scdȝ. s. vtrū scādalū sit peccatū. dicēdū ꝙ sicut dictū est duplex est scādalū. Passiuū in eo q̄ scādalizat᷑. ⁊ actiuū in eo q̄ scādalizat dans occasionē ruine. Scādalū igit᷑ passiuū semꝑ est petm̄ ī eo q̄ scādalizat᷑. nō enī q̄ scādalizat᷑ scādalizat᷑ nisi inquātū aliq̄liter ruit spūali ruina q̄ ē petm̄. Pōt tñ esse scādalū passiuū sine petō ei᷒ ex cui᷒ facto aliq̄s scādalizat᷑. sicut cū aliq̄s scādalizat᷑ de his q̄ alius facit bene. Silr etiam scādalū actiuū semꝑ est petm̄ in eo q̄ scādalizat: q̄ꝛ vel in op᷒ qō facit est petm̄ vel etiā si habeat speciē peti dimittēdū est semꝑ ꝓpter ꝓximi charitatē de q̄ vnusquisq̄ȝ conat᷑ saluti ꝓximi ꝓuidere. ⁊ sic q̄ nō dimittit. ɔtra charitatē agit. Pōt tñ esse scandalū actiuū sine petō alterius q̄ scādalizat᷑. sicut supra dictū est. Qō aūt dr̄ Math. xviij. Necesse est vt veniāt scādala nō est ītelligēdū de necessitate absoluta sed de necessitate ɔditiōali q̄ necesse est ꝓscita vel ꝓnūciata a deo euenire. Si tñ ɔiunctim accipiat᷑ vt dictū est. Uel necesse est euenire scādala necessitate finis: q̄ꝛ vtilia sunt ad h' ꝙ q̄ ꝓbati sunt manifesti fiāt. Uel necesse ē euenire scādala ꝫ ɔditionē hoīū qui a petis nō cauēt. sic si aliq̄s medic᷒ vidēs aliquos īdebita dieta vtētes dicat necesse est tales īfirmari. qō ītelligēdū ē sub hac ɔditiōe si dietā nō mutēt. ⁊ silr necesse ē euenire scādala. si hoīes cōuersationē malā nō mutēt. Itē nota ꝙ q̄ñ dixit petr᷒ dn̄o. Absit a te dn̄e ⁊c. Math. xvj. Hoc dixit ex pietatis affectu quēȝ hēbat ad chr̄m. Uñ nō peccauit hoc dicēdo: q̄ꝛ sicut dicit Hiero. Error apłi de pietatis affectu veniēs nūq̄ȝ incentiuū videt᷑ eē dyaboli. Uñ q̄n dixit ei ihs. Scādalū mihi es. scādalū hic ponit᷑ ꝑ quolibet īpedimēto large loquēdo. Ad tertiū. s. vtrū scādalū sit spāle peccatuȝ dicēdū ꝙ scādalū passiuū nō pōt esse speciale petm̄: q̄ꝛ ex dicto vel facto alterius aliquē ruere ɔtingit fm quodcūq̄ȝ gen᷒ peti. nō aūt hoc ipsuȝ qō est occasionē peccādi sumere ex dicto vel facto alteri᷒ specialē rōnē peti ɔstituit: q̄ꝛ nō īportat specialē deformitatē spāli ꝟtuti oppositā. Scādalū aūt actiuū pōt accipi dupliciter ꝑ se. s. ⁊ ꝑ accidēs. Per accidēs q̄dē q̄ñ est ꝓter ītētionē agētis. puta cū aliq̄s suo facto vel ꝟbo inordinato nō ītēdit alteri dare occasionē ruine: sed solū sue satisfacere volūtati. Sic etiā scādalū actiuū nō semꝑ ē peccatū spāle: q̄ꝛ qō est ꝑ accidēs nō ɔstituit speciē. Per se aūt est scādalū actiuū q̄ñ aliq̄s suo īordinato dicto vel facto ītēdit alium trahere ad peccatū ⁊ sit ex ītētiōe spēcialis finis sortit᷑ specialē rōnē spālis peti finis enī dat speciē in moralib᷒: vt supra dictū ē. Uñ sicut furtū est spāle petm̄ aūt homicidiū ꝓꝑ spāle nocumētū ꝓximi qō ītēdit᷑: ita etiā scādalū ē spāle petm̄ ꝓꝑ hoc ꝙ ītēdit᷑ spāle nocumētū ꝓximi. ⁊ opponit᷑ directe correctiōi fraterne in q̄ ītēdit᷑ spālis nocumēti remotio. Ad q̄rtū. s. vtrū scādalū sit peccatū mortale dicēdū ꝙ sicut dictū est scādalū īportat īpactionē quādaȝ ꝑ quā aliquis disponit᷑ ad ruinā. ⁊ ideo scandalū passiuū q̄nq̄ȝ quidē potest esse peccatū veniale quasi habens inpactionē quādam tantū

puta cū aliquis ex inordinato dicto vel facto alterius ꝯmouet̄ mo
tu venialis peccati. Quãq3 võ ē peccatū mortale qñ habēs cū ĩpacti
one nimiā. puta aliq̄s ex inordinato dicto vel facto vel vbo ꝓcedit
vsq3 ad peccatū mortale. Scãdalū aūt actiuū si sit quidē p accidēs
põt esse q̃nq3 q̄dē peccatū veniale puta cū aliq̄s vel actū peccati ve
nialis cõmittit. vel actū q̄ nõ ē s3 se peccatū s3 h3 aliquā speciē ma
li cū altq̄ leui idiscretiõe. Quãq3 võ ē peccatū mortale siue q3 cõmit
tit actū peccati mortalis siue q3 cõtēnit salutē ꝓximi. vt p ea ꝯser
uāda nõ ꝑtermittat aliq̄d facere qð sibi libuerit Si võ scãdalū acti
uū sit p se puta cū itēdit iducere aliū ad peccãdū. Si q̄dē itēdit in
ducere ad peccãdū mortaliter ē peccatū mortale. ꝛ simulit̄ itēdat i
ducere ad peccãdū venialit̄ p actū peccati mortalis. Si võ itēdat i
ducere ꝓximū ad peccãdū venialiter p actū peccati venialis ē pecca
tū veniale. Ad q̄rtū. s. vtrū ꝑfectoꝝ sit scãdalizari. dicēdū q̄ scan
dalum passiuum importat quandam commotionem animi a bo
no in eo qui scandalū patit̄. nullus autē cõmouet̄ qui rei ĩmobili
firmit̄ ĩheret. Meliores aūt siue ꝑfecti soli deo inherēt cui⁹ ē ĩmu
tabilis bonitas q3 etiā si inhereāt suis ꝑlatis nõ inherēt eis nisi in
quātū illi ĩherēt chrõ. sm illud. ij. corin. iiij. Imitatores mei estote
sicut ꝛ ego chri. Unde q̃ntūcūq3 videat alios ĩordinate se hr̄e dict̄
vel factis ipi a sua rectitudine nõ recedūt. s3 illud ps. Qui ꝯfidunt
in dño sicut mons syon nõ cõmouebit̄ ĩeternū q̄ habitat in hierl3.
Et iõ in his q̄ ꝑfecte ĩherēt chrõ p amorē scãdalū nõ ĩuenit̄. s3 illð
ps. Pax multa diligētib⁹ legē tuā dñe ꝛ nõ ē illis scandalū. Ad
q̄ntū. s. vtrū ꝑfectoꝝ sit scãdalizare. dicēdū q̄ scãdalū actiuū ꝓprie
ē cū aliq̄s aliq̄d tale dicit vel facit qð de se ē tale vt alteꝝ natū sit in
ducere ad ruinā. qð q̄dē ē solū id qð ĩordinate fit vel dicit̄. ad ꝑfe
ctos aūt ꝑtinēt ea q̄ agūt s3 regulā ratiõis ordinare. sm illud. ij. co
rin. xiiij. Oĩa honeste ꝛ s3 ordinē fiāt in vobis. ꝛ ꝑcipue hanc caute
lā adhibēt ĩ his ĩ q̄b⁹ nõ solū ipsi offenderēt. s3 ēt alijs offensiõem
ꝑpararēt. ꝛ si q̄d in eoꝝ manifestis dicti vel factis in hac moderatiõe
desit h̄ ꝓuenit ex ĩfirmitate hūana s3 quā a ꝑfectiõe deficiūt. nõ tñ
ĩtātū deficiūt vt multū ab ordine ratiõis recedāt. s3 modicū ꝛ leuit̄
qð nõ ē tā magnū vt ex hoc rõnabilit̄ possit ab alio sumi peccandi
occasio. Ad septimū. s. vtrū spũalia bona sint pp scãdalū dimittē
da. dicēdū q̄ cū duplex sit scãdalū actiuū. s. ꝛ passiuū. q̃stio ista nõ
h3 locū de scãdalo actiuo. q3 cū scãdalū actiuū sit dictū vl' factū mi
nus rectū nihil est cū scandalo actiuo faciendū. Habet autem locū
q̃stio si itelligat̄ de scãdalo passiuo. Cõsiderãdū ē igit̄ q̄d sit dimit
tēdū ne alius scãdalizet̄. Est aūt ĩ spũalib⁹ bonis distinguēdū. Nã
q̄dã boꝝ sūt de necessitate salutis q̄ ꝑtermitti nõ possūt sine pecca
to mortali. Manifestū ē aūt q̄ nullus d3 mortaliter peccare vt alte
rius peccatū ĩpediat q3 s3 ordinē charitatis plus d3 hõ suā salutē
spũalē diligere q̃3 alterius. ꝛ iõ ea q̄ sunt de necessitate salutis ꝑter
mitti nõ debēt pp scãdalū vitãdū. In his aūt spũalib⁹ bonis q̄ nõ
sūt de necessitate salutis videt̄ distinguēdū q3 scandalū qð ex eis
orit̄ q̃nq3 ex malicia ꝓcedit cū. s. aliq̄ volunt ĩpedire hmõi spũalia
bona scãdala ꝯcitãdo ꝛ h̄ ē scandalū pharisęoꝝ q̄ de doctrina dñi
scãdalizabant̄. Qð esse ꝯtēnēdū dñs docet Math. xv. Quãq3 vero
scãdalū ꝓcedit ex ĩfirmitate vel ignorãtia. ꝛ hmõi scãdalū ē pusil
loꝝ ꝓpter qð spũalia opa vel occultãda vel etiã interdū differēda
sunt. vbi periculū nõ ĩminet quousq3 reddita rõnē huiusmodi scã
dalū cesset. Si aūt post redditā rationē huiusmodi scãdalū duret.
iã videt̄ ex malicia esse. ꝛ sic ꝓpter ipsū nõ sunt huiusmodi spũa
lia opa dimittēda. Unde notãdū sm augu. in libro ꝯtra eplãꝝ ꝑme
niani. Ubi scismatis ꝑiculū timet̄ a punitiõe peccatoꝝ cessandū ē.
ꝛ tñ punitio peccatoꝝ ē q̄d spũale ad iusticiã ꝑtinēs. q3 penaꝝ in
flictio nõ ē ꝓpter se expetēda s3 pene ĩfligunt̄ vt medicine q̄dã ad
cohibēdū peccata. ꝛ ideo intãtū habēt rationē iusticie inquãtū per
eas peccata cohibent̄. Si aūt p ĩflictiõem penaꝝ manifestū sit plu
ra ꝛ maiora peccata seq̄ tūc penaꝝ ĩflictio nõ ꝯtinebit̄ sub iusticia.
ꝛ in hoc casu loq̄tur augu. s. q̄ñ excõmunicatiõe alioꝝ iminet ꝑicu
lū scismatis tūc enĩ excõmunicationē ĩferre nõ ꝑtinet ad veritatē
iusticie. Itē sacra scriptura res est maxime spũalis. s3 ab ea docēda
cessandū ē ꝓpter scãdalū. sm illud Math. vij. Nolite sanctū dare
canibus. neq3 ꝓiciatis margaritas ante porcos ne cõuersi dirrum
pant vos. Sed circa doctrinã duo sunt ꝯsiderãda. s. veritas que do
cetur ꝛ ipse actus docētis. quoꝝ primū est de necessitate salutis vt
s. ꝯtrariū veritati nõ doceat. sed veritatē sm cõgruētiã tpis ꝛ ꝑso
narum proponat ille cui incumbit docēdi officiū. ꝛ ideo ꝓpter nul
lū scãdalū qð sequi videat̄ d3 homo ꝑtermissa veritate falsitatē
docere. Sed ipse actus docendi inter spirituales elemosynas com
putat̄ vt supra dictū est. ꝛ ideo eadē ratio est de doctrina ꝛ de alijs
misericordie operib⁹ de q̄bus postea dicet̄. Item correctio frater

na interdū dimittenda est ꝓpter scandalū alioꝝ. vt dicit Aug. j. de
ci. d. S3 aduertendū q̄ q3 correctio fraterna ordinat̄ ad emēdatio
nes fratris intãtū ꝯputãda est ĩter spũalia bona inquãtū hoc ꝯseq̄
põt qð nõ ꝯuenit si ex correctiõe fraterna scãdalizet̄. Et ideo si ꝓ
pter scãdalū correctio dimittat̄ nõ dimittit̄ spũale bonū. Rursus
sm Hieronymū ꝓpter scãdalū dimittēdū est omne illud qð ꝑter
mitti põt salua triplici veritate. s. vite iusticie ꝛ doctrine. Impletio
aūt ꝯsilioꝝ ꝛ largitio elemosynaꝝ multotiens põt ꝑtermitti salua
triplici veritate ꝑdicta. alioq̄n semp peccarēt illi dēs q̄ ꝑtermittūt.
Sed sciendū q̄ in veritate vite iusticie ꝛ doctrine nõ solū ꝯprehen
dit̄ id qð est de necessitate salutis sed etiã id p qð ꝑfecti⁹ ꝑuenit̄
ad salutē. sm illud. j. cori. xij. Emulamĩ charismata meliora. vñ cõsi
lia etiã nõ sunt simplr̄ ꝑtermittēda. nec etiã mĩe opera ꝓpter scãda
lū sed sunt ĩterdū occultãda vel differēda ꝓpter scãdalū pusilloꝝ
vt dictū est. Quãq3 tñ cõsilioꝝ obseruatio ꝛ ĩpletio operū mĩe est de
necessitate salutis. qð p3 in his qui iã vouerūt cõsilia. ꝛ in his quĩ
bus ex debito ĩminet defectib⁹ alioꝝ subuenire. vel in tpalibus. pu
ta esurientē pascēdo. vel in spũalib⁹. puta docēdo ignorantem siue
hmõi fiant debita ꝓpter iniunctū officiū vt p3 in ꝑlatis siue ꝓpter
necessitatē indigētis. ꝛ tūc eadē est rõ de hmõi sicut de alijs q̄ sunt
de necessitate salutis. Utrū aūt p vitãdo scãdalū ꝓximi debeat q̄s
peccare venialiter dixerūt q̄dã q̄ petm̄ veniale ē ꝯmittēdū pp vitã
dū scandalū. sed etiõ iplicat ꝯtria: si enĩ faciē dū est iã nõ est malū ne
q3 peccatū nã peccatū nõ põt esse eligibile ꝯuenit tñ aliquid ꝓpt̄
aliquã circũstãtiã nõ esse petm̄ veniale qð tñ illa circunstãtia sub
lata peccatū veniale eēt. Sicut vbū ociosū ē petm̄ veniale qñ abs
q3 cã dicit̄ si aūt ex cã rationabili ꝓferat̄ nõ est ociosū nec pecca
tū. q̃uis aūt p petm̄ veniale gratia nõ tollat̄ p quã est hoĩs salus.
inquãtū tñ veniale disponit ad mortale vergit in detrimētū salutis.

Ad octauū. s. vtrū ꝓpter scãdalū sint bona tpalia dimittēda. di
cendū q̄ circa tpalia distinguēdū est aut enĩ sunt nr̄a. aut sunt no
bis ad ꝯseruãdū p alijs ꝯmissa. Sicut bona eccl'ie ꝯmittunt̄ ꝑlatis.
ꝛ bona cõia cuiuscũq3 reipublice rectorib⁹. ꝛ taliū ꝯseruatio sicut ꝛ
depositoꝝ iminet his q̄b⁹ sunt ꝯmissa ex necessitate. ꝛ ideo nõ sunt
ꝓpter scãdalū dimittēda. sicut nec alia q̄ sunt de necessitate salutis.
tpalia võ quoꝝ nos sumus dñi dimittere ea tribuēdo si penes nos
ea habeam⁹. vel nõ repetēdo si apud alios sūt. q̃nq3 q̄dē debemus
ꝓpter scãdalū q̃nq3 aūt nõ. Si enĩ scãdalū ex hoc oriat̄ ꝓpt̄ igno
rãtiã vl' ĩfirmitatē alioꝝ qð supra diximus eē scãdalū pusilloꝝ. tūc
vel totaliter dimittēda sunt tpalia. vel alit̄ sedãdū scãdalū. s. p ali
quã admonitionem. Un̄ aug. dicit in libro de sermõe dñi in mõte
Pãdū est qð nec tibi nec alteri noceat q̃tū ab hoĩe tradi põt. ꝛ cū
negaueris qð petit iudicãda est iusticia ei. ꝛ meli⁹ aliq̄d dabis cū
petētē iniuste correxeris. Aliq̄n võ nascit̄ ex malitia qð ē scãdalū
phariseoꝝ. ꝛ pp eos q̄ sic scãdala ꝯcitãt. nõ sunt tpalia dimittēda.
ꝛ h̄ etiã noceret bono cõi. daret̄. n. malis rapiēdi occasio ꝛ noceret
ipsis rapiētib⁹ q̄ retinēdo aliena in petõ remanēt. Un̄ greg. dicit in
moralib⁹. Quidã dū tpalia nobis rapiūt solūmõ sūt tolerãdi. q̄dã
võ seruata eq̄tate ꝓhibēdi. nõ solū curãtes ne nr̄a subtrahant̄: sed
ne rapiētes nõ sua semetipsos ꝑdãt. Preterea si passim ꝑmitteret̄
malis hoĩbus vt aliena raperēt. vergeret hoc in detrimētū veritatis
vite ꝛ iusticie. ꝛ iõ nõ oportet ꝓpter q̃dcũq3 scãdalū tpalia dimitti.
Itē q̄ñ dicit ap̄l's Ro. xiiij. Noli cibo tuo illū ꝑdere ꝓ quo chrs
mortu⁹ est. nõ ē ĩtētio ap̄li mõere q̄ cib⁹ sit ꝓpter scãdalū totaliter
dimittēdus q3 sumere cibū est de necessitate salutis. S3 talis cib⁹ ē
ꝓpter scãdalū dimittēdus sm illud. j. Corin. viij. Nõ manducabo
carnē ineternū ne fratrē meū scãdalizē. Itē ãnexa spũalib⁹ q̃nq3 sũt
ꝓpter scãdalū dimittēda. vt p3 q3 ap̄lus semināns spũalia tpalia sti
pēdia nõ accepit ne offēdiculū daret euãgelio chri. Sic dicit̄. j. co
rin. ix. ꝛ ex sili cã nõ exigit eccl'ia decimas in aliq̄b⁹ terris ꝓpter scã
dalū euitãdū. S3 itelligēdū ē q̄ scãdalū qð vitabat ap̄lus ex igno
rãtia ꝓcedebat gētiliū: q3 hoc nõ ꝯsueuerãt: ꝛ ideo ad tēp⁹ abstinē
dū erat ne pri⁹ ĩstituerent h̄ ē debitū. Ex sili cã ecclesia abstinet de
decimis exigēdis in terris in q̄b⁹ nõ est consuetum decimas dare.

Circa nonū. s. q̄ mouere debēt ad scãdalū fugiēdū. ꝯsiderãdū ē.
Primo q̄re nõ sit scãdalū faciendū. Scdo q̄re nõ sit scãdalū patiēdū.
Circa pmū sciēdū q̄ cū summa diligētia scãdalū ē vitandū actiuū. s.
ne hõ aliq̄d agat vñ scãdalū oriat̄. Primo pp blasphemiã diuini no
minis. Scdo ꝓpter nocumētū multiplex ꝓximoꝝ. Tertio ꝓpter ĩfa
miã ꝛ augmētū nephãdi criminis. Quarto ꝓpt̄ ĩcremētū ꝛ cumu
lū tormētoꝝ. Primo q̄dē vitãdū ē scãdalū pp dei blasphemiã. vñ
cõquerit̄ dñs ysa. lij. dominatores tui inique agūt. ꝛ iugiter nomē
meū blasphemat̄. peccata enĩ maioꝝ. i. ꝑncipū secularium ꝛ prelato
rū ecclesie pcipue faciūt nomē dñi blasphemari. Unde minores

excusant se de peccatis suis pp peccata maioꝝ. Sz ⁊ iudei ⁊ heretici in pfidia pseuerēt ppter exēpla mala ⁊ scādala prelatoꝝ. dicētes Videte quō isti viuūt. quō incedūt nō sic petrus. paulus. ⁊ alij. Cū qdā legati ⁊ abbates tredecim missi ad terram albigēsiū cū multis equis ⁊ famulis ambularēt ɔtra hereticos pdicātes. isurgebāt contra eos heretici pdicātes ecōtra exēpla mala ⁊ insolētia vite prelatoꝝ clericoꝝ ac etiā religiosoꝝ. dicētes. Ecce quō isti pdicāt nobis chrm dnm suū equites pedirē. diuites pauperē. pōposi humilē. ⁊ huiusmodi. ⁊ sic sine fructu de terra ɔfusi recedere habuerūt ij reg. xij. Dixit nathan ad dauid. blasphemare fecisti nomen dñi Aaron ponēs scādalū corā filijs israel. i. vitulū fecit eos apostatare a deo. ⁊ dixerūt. isti sunt dij tui israel ⁊c. Exod. xxxij. Similiter ieroboā. iij. reg. xij. Cogitato ieroboā ɔsilio fecit duos vitulos aureos. ⁊ posuit vnū in bethel. ⁊ alterū in dan. ⁊ dixit. Isti sunt dij tui israel ⁊c. ⁊ factū ē hō israel in peccatū s. apostasie vel idolatrie. Duo vituli duo exēploꝝ maloꝝ genera significāt in platis ⁊ psonis ecclesiasticis. Hic ē vitulus quē posuit in bethel. i. ī domo dei ecclesie ad ruinā populi. Vitulus in dan q iudiciū īterptat significat exēplū malū pncipū terrenoꝝ. q alios ⁊ iudicāt iuste ⁊ a dño iudicabunt. Itē balaā docebat balach mittere scādalū corā filijs israel vt dicit Apoc. ij edere. s. de sacrificijs idoloꝝ ⁊ fornicari cū mulierib madianitis q i duxerūt eos ad idolatriā. Sicut dicit Exo. xxxv. Siliter de salomone iij. reg. xj. Cū iā eēt senex deprauatū ē cor eius p mulieres vt sequeret deos alienos. Similiter ij. mach. iiij. Jason facinorosus vbis suis ⁊ exēplis oēs ɔtribules suos traxit ad ritū gētiliū Et sic patet qp scādalū īducit dei blasphemiā. Scdo vitādum ē scādalū ppter nocumētū multiplex proximoꝝ. multi enī visis vel auditis scādalis vulnerant in mētib puertunt in morib. ps. Cū puerso puerteris imitādo. s. vitia puersoꝝ. Itē pcipitant in foueā peccati. scādalizantes enī pmo corruētes in foueā multos secū trahūt. maior autem ⁊ grauiorē ruina pmo cadēti. qz oēs alij corruūt sup eū. Hō qdā volēs arborē inclinare multos socios aggregauit q ascēdēs in arborē sūmitatē arboris apprehēdēs pepēdit in ea deorsū trahendo. Secūdus vero manib apprehēdit pedes pmi. ⁊ tertius scdi. ⁊ quartus tertij. ⁊ sic de alijs. cū aūt pmus pondere grauatus screare vellet in manib auulse sūt ab arbore. ⁊ sic ipe cecidit ⁊ oēs alij pariter ceciderūt. Sic vno corruēte p peccatū. multi adherētes ei corruūt eius exēplo vel scādalo. Sicut pmo angelo corruēte oēs alij adherētes ei p ɔsensū pariter corruerūt. Sic ⁊ multi post se trahūt alios. Cōtra quos ysa. v. Ve q trahitis iniqtatē in funiculis vanitatis. ⁊ quasi vinculū plaustri peccati. Tales sūt dyaboli venatores q multos venant illaqueāt. capiūt. ⁊ acqrunt dyabolo. Michee. vij. Vir fratrē suū venat ad mortē. Hier. v. Inuēti sūt i pplo meo impij isidiātes qsi aucupes laqos ponētes. ⁊ pedicas ad capiēdū viros. Laquei sē exēpla vanitatis pedice sē exēpla cupiditatis. decipula sē dolositatis exēpla. Vñ legit sicut decipula ⁊c. Itē sunt vt bubo circūdati laqueis quē aucupes ponūt de die iter laqueos. ad quē accedētes cornicule vel alie aues admirātes capiunt in laqueis circūpositis maloꝝ exēploꝝ q accedūt imitādo. Itē similes sunt cuidā grui q capta ab aucupe ⁊ diu nutrita detractis alis facta ē ei quasi domestica. cum aūt redissent plume videns gregē aliaꝝ aduolauit cū eis. ⁊ cū circa tēpus hyemale mutarēt patriā facta est ductrix aliaꝝ. ⁊ trāsiēs per locū vbi nutrita fuerat quasi recordata boni pabuli qd in domo mstici habuerat. de nocte p tenebras introduxit alias in dicta domo quaꝝ clamorē audiētes q in domo erāt surrexerūt. ⁊ accēsis luminib illā ⁊ alias ceperūt. quā īter alias potuit dñs domus agnoscere signo qd ɔsueuerat hre i coxa eius inuēto. Silr q apostatāt a deo vl a fide vl ab ordie cū maxia venatiōe aiaꝝ ad dyabolū. vl mūdū vl peccatū redeūt. Itē sē milites i exercitu dyaboli ppotētes q aliqñ vno ictu. i. vno actu mali exēpli mltos imo qñ īnūerabiles occidūt. Sāson in mādibula asini mille viros occidit Jud. xv. Et ipe se occidēdo plurimos īterimit. ibidē. xvj. Principes ⁊ plati q subditis suis mala pbēt exēpla similes sūt herodi. de quo fert dixisse cesar Mallē esse herodis porc qz fili. qz cū pselit sit ipe occidit filios suos ⁊ nutrit porcos. Osee. ix. Effraīz ad īterfectorē ducit filios suos. Itē sē siles neroni. de quo dr ī cronicis qp hostis iusticie pmā psecutiōē ī christianos excitās petrū ⁊ paulū occidit ⁊ mrē suā ⁊ sororē ⁊ fratrē suū lucretiū ⁊ senatū. ⁊ oēs fere domesticos. ⁊ tādē se occidit execrabilis fact oib ⁊ odiosus lz pmo pmot ad iperiū modeste ipare cepisset. Multi ī platiōe sē ei siles. Zach. xj. Qui pauci rāt vbo occidebāt exēplo malo. Tertio vitādū ē scādalū ppter infamiā ipsius facientis. reddit enī eū vilē ⁊ in vilitate notabilē deo sanctis ⁊ hoib odibilē. Exo. x. Exosos habui eos ppter maliciā adinuentionū suarū. ps. Iniquos odio habui. Aues nocturnales odiose sūt auib lucis. Sic noctua ⁊ bubo. Sic petōres amātes tenebras peccatoꝝ sanctis oib sunt exosi. Itē tales ecclesiā vel collegiū sua vilitate ɔfundūt. Hiere. xv. Cōfusa est ⁊ erubuit. ps. Tota die verecūdia mea cōtra me est dicit ecclesia ⁊ cōfusio faciei mee cooperuit me. ⁊ ideo merito sunt ɔfusibiles ⁊ confusione digni. ⁊ tñ quiqz ipsi de sua confusione nō erubescunt. Hiere vj. Confusi sunt qz abominationē fecerunt. Quinino confusione non sunt confusi ⁊ erubescere nescierūt Debent aūt confundi qz sunt monstruosi. venenosi. cōtagiosi. ridiculosi. Monstruosi quidē siles monstris babilonis. de quib dicit ysa. xiij. ⁊ xxxiiij. Erit cubile draconū ⁊ pascua struthionū. ibi occurrent demonia. onocentaur ⁊ pilosus ⁊c. Dracones sūt qz ventū vanitatis attrahūt flāmas puersitatis ⁊ malignitatis euomunt. aquas diuitiaꝝ ⁊ delitiaꝝ mūdi insatiabiliter bibunt. ⁊ aera flatu infamie inficiūt. Struthiones hñtes qsi alas auiū. nō volatus. vellera quasi ouiū ventrē ferrugineū pedes quasi asinoꝝ. qz etsi vbis volatū ad alta sīlant. de terra tñ nō se eleuāt. mentē hñt qsi ferrugineā p auaritiā. etsi exteri ali qñ ptendūt ouinā simplicitatē in fine ondūt asininā stoliditatē. Demonia. demones grece. sciētes latine qz scientie quā pdicādo ondunt opando ɔtradicūt quasi demonia ibi occurrūt. ptendūt ouinā scientiā. ⁊ exēplis ostendūt demoniū vitā. Onocētauri. i. asini ⁊ tauri. qz multi thauri sunt dñi pdicatione laborādo excolunt terrā ecclesie: sed asini insensate ⁊ luxuriose viuēdo. Pilosi sunt. i. simie habētes humanā effigiē in corporibus. humanā dissimilitudinē in morib. Lamie sunt. q fetus suos quos vbo lactant. exēplo lacerāt. lamie dicunt qsi lanie qz fetus suos laniāt quos lactāt vel vt dicit Glosa. lamie habēt faciē femineā pedes equinos: qz multi in apto sunt molles ⁊ dissoluti compti ⁊ ornati. sed inferius brutales ⁊ luxuriosi apparent. Venenosi vbiqz circūquaqz virus sue iniqtatis effundūt ⁊ effundēdo corrumpūt. i. corin. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. multo fortius cōsortia praua. silr ⁊ exempla praua. De prauis colloquijs. reqre supra de peccatis lingue. De prauis ɔsortijs. reqre supra quō mala societas corrūpit. De malis exēplis quō vulnerant ⁊ occidūt. supra pximo. Sūt enī sicut basilisc qui totū aerē corrūpit. Et sic dracones vt dictū est Hiere. lj. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrupis vniuersaꝝ terrā. Mōtes pestiferi sunt maiores quoꝝ corruptio deriuat in īferiores. Cuidā viro religioso appuit qdā dña pulchra valde. ornatu regio pparata quā vidēs obstupuit credēs q esset vgo beata. Sed illa dixit. nō sum illa quam tu estimas. i. mater christi sed ei sponsa. i. ecclia p qua frequēter gemis ⁊ oras. cui est dolor mirabilis ⁊ corruptio descēdens a capite per oēs artus vsqz ad pedes. ⁊ hoc tibi sit signū quo dicto coronā speciosissimā amouēs de capite ondit ei superiorē ptem capitis ad modū crucis in quatuor ptes incisaꝝ. ⁊ vermes ebullientes ⁊ saniē defluentē. ⁊ ait. Ecce ex his q vides ppendere potes quātus sit dolor meus. ⁊ quanta corruptio in mēbris alijs. ⁊ his dictis euanuit. Isti sunt cōtagiosi. multo peius qz lepra vel morb alius. Isti hyrci fetidi ⁊ sicut thuribula ex qb exalat fumus nō aromaticus: sed fetor īmanis. ysa. iij. Erit p suaui odore fetor. qz odorē viroꝝ fetōꝝ fetere faciunt. fumo ⁊ fetore īfamie totū vnū collegiū vel religionē vl ecclesiā diffamātes. Tales sunt ridiculosi facti vicz in derisū ludibriū ⁊ obprobriū nō solū etiā corā hoib. verūetiā corā demonib. Hoīes qdē de talib in ɔuiuijs ⁊ tabernis obloquunt ⁊ detrahūt. ⁊ eos ondūt digitis in derisū. Demōes etiā ludūt de talib sic cattus de sorice. Hiere. xlviij Erit moab in derisū ⁊ in exēplū oib incircuitu suo. Sic Judi. xvj. legit de sampsone qp cū phylistei cepissēt dormiētē i gremio dalile crine nudatū ⁊ excecatū de eo ludebāt. ⁊ festū magnū faciebāt. ⁊ ei illudebāt. Silr postqz hō capt a demōib ē in manifesto petō expoliat virtutib. ⁊ excecat p peti ipudētiā: q pmo erat demonib terribilis fit eis ɔtemptibilis. Itē ad idē est qd dicit in scholastica historia. qp cū sedechias fugeret recedēs a hierusalē cōphēsus a chaldeis in cāpis hiericho ad regē babilonis adduct in reblata occisis filijs ei corā eo ⁊ familia excoculat. i babilonē vinctus ducit. Ubi cū maximū festū facerēt babilonij fecit eū nabuchodonosor adduci in mediū inter duluas cū cantorib suis. q cū de pcepto regis nabuchodonosor caneret in vasis musicis de cāticis syon. cū suitarēt cātatores ad bibendū. dat est sedechie de pcepto nabuchodonosor potus laxatiu. q turpiter solut ⁊ ignominiose fedat corā oib derisus in carcere detrusus. in ɔfusiōe sua cito mortuus est. Silr mali prelati male se habētes in regimine populi a pacis dicuntur visione recedētes ⁊ mūdana sequētes ⁊ publice peccantes filijs eoꝝ. i. subditis q eos sequunt imitādo ɔsuetudie adducti in babiloniā infamie turpiter defedati. per mala exēpla fiunt peccatorum cantus ⁊ demonum risus ⁊ ludibriū. Hoc etiam dicit glo

sup Abac. ij. Ue q̄ potū dat amico suo mittēs fel inebrians vt aspi
ciat nuditatē eius. Abdias. Illuserūt tibi viri federis tui. Itē notā
dū ē ꝙ dyabolus vt incātator q̄ oēs circūstātes in ludo suo volēs
puocare ad risū īsufflat in pixidē in qua est inqnamētū. nec appa
ret in aliquo inqnatus. quē cū porrexerit pluribus q̄ nec postq̄ⷨ suf
flauerit in pixidē ex hoc apparēt inqnati. tādē tradidit eā alicui fa
tuo ad insufflandū vertēs ei illā ptē in qua ē inqnamētū q̄ cū exuf
flat exit de pixide puluis teterrimus subito denigrās ꝛ inqnans fa
ciē eius totā. ex cuius ꝯfusiōe ꝛ fedatiōe oēs astātes ludo puocan
tur ad risū ꝛ plausū. Sic cū aliq̄s fatuus vult occulte peccare dya
bolus vertit ei quasi pixidē inqnatiōis ei qn̄. s. deprehendit̄ aliqua
occasiōe in aliquo facto aperit patēter qd̄ credebat facere latēter. p
qd̄ eius fama denigrat̄. de quo demones gaudēt ꝛ ridēt. Tales igi
tur ꝯfundūt ꝛ ꝯfundunt̄. scandalizāt ꝛ scandalizant̄. i. scandalis q̄
faciūt diffamant̄. Ideo hortat̄ sapiēs vitare scandalū dicēs Eccl.
xxij. Doctrinā oris audite filij. q̄ custodierit illā nō periet labijs suis
nec scādalizabit̄ in operib⁹ pessimis. i. nec verbis nec factis scan
dalizabit. nec diffamabit̄ ex scādalis. Sequit̄. Supbus ꝛ maledi
cus scādalizabit̄. Cōtra religiosos ꝑcipue q̄ sanctitatis habitū por
tāt exterius s; iterius iniq̄tate pleni ex abūdantia cordis ꝛ verbis ꝛ
factis alios scandalizāt. dici videt̄ illud Eccl. j. Ne fueris hipocri
ta in ꝯspectu hoīm. ꝛ nō scādalizeris in labijs tuis. attēde ī illis ne
forte cadas ꝛ adducas aīe tue inhonoratiōnē. ꝛ reuelet deus abscō
sa tc̄. Sic ergo vitādū est scādalū ppter infamiā. Quarto vitan
dū est ppter incremētū ꝛ cumulū tormētoꝝ. Sicut enī dicit Greg.
Sciāt tales q̄ tot mortib⁹ digni sūt quot pditiōis exēpla ad alios
trāsmittūt. Math. xiij. Mittet filius hoīs angelos suos. ꝛ colligēt
de regno eius oīa scādala. ꝛ alligabūt eos sicut zizaniā ī fasciculos
ad cōburēdū ꝛ mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ꝛ stridor
dētiū. ponet aūt de illos in exēplū dānatiōis ꝛ pene. sicut fuerūt in
exēplū culpe. Ezech. xiiij. Hō de domo israel q̄ posuerit idola ī cor
de suo. scādalū iniq̄tat̄ sue tc̄. Et post. Ponā faciē meā sup hoīē
illū ꝛ faciā illū in pverbiū ꝛ exēplū. ꝛ dispdā eū Naū. iij. Reuela
bo pudēda tua ꝛ ostēdā gētibus nuditatē tuā ꝛ ponā super te abo
minatiōes tuas ꝛ ꝯtumelijs te afficiā ꝛ ponā te in exemplū tc̄.

Einde ꝯsiderādū ē quare sit scādalū euitādū passiue. Sciē
dū ꝙ fatuitas illoꝝ q̄ malū exēplū accipiunt ꝛ mutant̄ ab
his quos male vidēt agere: apparet in multis. Uidel; ꝛ in
male eligēdo. ꝛ in male agēdo. In eligēdo q̄dem. q̄ bonos ꝛ bona
visa ꝯtēnūt. malos aūt eligūt imitari q̄ ꝑponūt ꝯuersatiōnē maloꝝ
ꝯuersationi bonoꝝ. q̄ potius sequunt̄ eoꝝ opa. vitia vel exēpla q̄ⷨ
virtutes. magis volūt esse degeneres q̄ⷨ generosi. deformes q̄ⷨ for
mosi: fetidi q̄ⷨ odoriferi pernitiosi q̄ⷨ fructiferi. tenebrosi q̄ⷨ lucidi.
Joh. iij. Dilexerūt hoīes tenebras magis q̄ⷨ lucē. Eligūt lignū mor
tifeꝝ. ꝛ lignū vite dimittūt. Sicut adā sue vxoris exēplo comedit li
gnū vetitū ꝛ mortifeꝝ. Dimittūt cibū ꝛ potū salutifeꝝ ꝛ sumūt mor
tifeꝝ. Dimittūt mel ꝛ gustāt fel. Dimittūt panē ꝛ sumūt lapidē. Di
mittūt piscē ꝛ accipiūt scorpionē. Dimittūt sanū ꝛ eligūt putridū.
qd̄ nō facerēt ipi porci. Eligūt malos in vasa sua. bonos aūt foras
dimittūt. ps. Fiat mēsa eoꝝ in retributiōēz ꝛ in laqueū ꝛ in scāda
lū. Itē isti dimittūt auꝝ. ꝛ eligūt cenū. Dimittūt rosā ꝛ eligūt spi
nā. Sequunt̄ lupū ꝛ dimittūt piū pastorē. Sequunt̄ iudā pditorē
ꝛ dimittūt saluatorē. Cū dicat petrus. Sequamini vestigia eius q̄
peccatū nō fecit. Isti sūt similes illi q̄ dimisit sociū suū sapiētē. ꝛ se
cutus fatuū incidit in latrones. Deut. xij. Caue ne imiteris abomina
tiōes gētiū. Eccl. xxij. In via ruine nō eas. ꝛ nō offendes ī lapides.
nō credas te vie laboriose. ne ponas aīe tue scādalū. Fatuus ē q̄ se
quit̄ ductorē cecū. cursorē claudū. comitē inimicū. Isti querūt sibi
exēpla corruptōis. cū inuenire possent exēplaria veritatis. i. vitā ꝛ exē
pla bonoꝝ. Iac. v. Exēplū accipite frēs lōganimitatis laboris ꝛ pa
tiētie pphetas. Joh. xiij. Exēplū dedi vobis. Exo. xv. Inspice ꝛ fac
sm̄ exēplar qd̄ tibi in mōte mōstratū ē. Nō d; accipi exēplar a sa
cerdotib⁹ baal. s; a sacerdotib⁹ leuitici generis. Itē fatui sūt in agē
do q̄ faciūt ea q̄ dānāt ꝛ dānāda iudicāt in alijs. Ro. ij. Eadē agis
q̄ iudicas. Et post. Existimas o hō qui talia agis q̄ tu effugies iu
diciū dei. Tales sūt similes armigero saul qui vidēs dn̄m suū irruis
se in gladiū suū fecit ipe similr̄. ꝛ sic seipm̄ occidit. j. reg. xxxj. Isti cū
possent inuenire auꝝ. ꝛ argētū. ꝛ lapides ꝑciosos de quib⁹ edificarēt
sibi domos in q̄b⁹ ꝑpetuū habitādo regnarēt. Isti non solū edifi
cāt lignū. fenū. ꝛ stipulā. s; magis lutū. ferrū. plūbū. ꝛ stagnū cū q̄b⁹
ardeāt ineternū. Qui vult inuenire multa exēpla mala legat ī libro
mūdane vanitatis ꝛ inueniet illū plenū malis exēplis. Math. xix.
Ue mūdo a scādalis. Isti colligūt de mundo oīa scandala ad inu
tandū. sed filius hoīs mittet angelos suos ꝛ colligēt de regno eius
omnia scandala ad comburendū. Math. xiij. Hoc aūt sciendū ꝙ
alij scandalizant̄ ex ignorantia. alij ex fragilitate alij ex tolerantia.
alij ex malignitate. Scandalizant̄ aliq̄ ex ignorātia veritatis sumē
tes occasionē scandali vbi sumēda nō esset. Sicut iudei audientes
doctrinā chri ꝛ vidētes miracula mirabant̄ ipsū puꝝ hoīez estimā
tes. Marc. vj. Multi sapiētes admirabant̄ in doctrina eius. dicē
tes. vnde huic oīa. ꝛ q̄ est sapīa q̄ data est illi. ꝛ vtutes tales q̄ p ma
nus eius efficiunt̄ nōne hic est faber marie filius. frater iacobi ꝛ io
seph ꝛ iude ꝛ symonis nōne ꝛ sorores eius hic nobiscū sunt. ꝛ scā
dalizabant̄ in eo. Itē Joh. vj. cū multa diceret de sacramēto altaris
discipulis suis. Panis quē ego dabo caro mea ē tc̄. Caro mea ve
re est cib⁹ tc̄. multi audiētes dixerūt. Dur⁹ est hic sermo tc̄. Sciēs
aūt ih̄s q̄ murmurarēt. dixit eis. Hoc vos scādalizat. Alij scādali
zant̄ ex infirmitate. Sicut dixit dn̄s discipulis. Math. xxvj. Oēs
vos scādalū patiemini in ista nocte. Et Math. xj. Ceci vidēt. clau
di ambulant tc̄. Beat⁹ est q̄ nō fuerit scādalizat⁹ in me. Greg. Ui
sa chri passione q̄sq; nō scandalizari debuit sed admirari. Math.
xiij. Facta tribulatiōe ꝛ psecutiōe ppter vbū cōtinuo scādalizant̄.
Et Math. xxiiij. Tūc scādalizabunt̄ multi. Alij scādalizant̄ ex co
herētia ꝯuersationis ꝛ societatis maloꝝ. facti vicz imitatores eoꝝ.
ps. Cōmixti sunt iter gētes ꝛ didicerūt opera eius. ꝛ factū est illis
in scādalū. Ideo Math. xviij. Si manus tua vel pes tu⁹ scandali
zat te. abscide eū. Et si oculus tuus scādalizat te. erue eū tc̄. Itē ali
qui scādalizant̄ ex malignitate. sicut dn̄o publice ꝑdicāte ꝯ vitam
malā ꝛ doctrinā scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ. discipuli dixerūt ei. Scis q̄
pharisei audito hoc vbo scandalizati sunt Et j. corin. j. Nos ꝑdica
mus chr̄m crucifixū iudeis quidē scandalū gentib⁹ aūt stulticiā.

¶De erubescentia bonitatis. DIS. XVIII.

Einde ꝯsiderandū est erubescētia de bono q̄ ē
tredecima filia inanis glorie. q̄ ē qn̄ ve
recundat̄ aliq̄s se pauperē esse: vel male vestitū. minus
esse iter alios honoratū. Uerecūdant̄ aliqui se de īfimo
genere natos eē parentes ꝯsanguineos ꝛ amicos paupes vidēre cū
ad pinguiorē fortunā ascēderint vel eos corā hoībus recognoscere
dedignant̄. Sicut ille qui req̄situs q̄s esset pater ei⁹. r̄ndit se nepo
tem esse cuiusdā epi. nō audēs patrē suū noīare. Sicut de mulo di
cit̄ fabulose ꝙ requisit⁹ q̄s eēt. r̄ndit se creaturā esse dei. req̄sit⁹ q̄s
esset pater ei⁹ r̄ndit dextrariū auunculū suū esse. Ad eandē speciē
ptinet erubescētia iniq̄tatis. nō ꝙ nō erubescat de iniq̄tate quā fec
ad ꝯfitendū. q̄ hoc eēt laudabile. Sed intātū timēt verecūdari co
rā hoīe. ꝙ aut oīno nō cōfitet̄. aut cōfitens minora ꝛ minus erube
scibilia dicit subticens grauiora. De fatuitate taliū req̄re infra Cō
fessio. Ad eandē speciē ptinet erubescentia veritatis. qn̄. s. verecun
dat̄ aliquis veritatē dicere vbi ꝛ qn̄ op⁹ est: q̄ timet offendere ali
cuius gratiā: vel fauorē amittere. vel req̄situs a iudice vel ꝑlato pec
catū suū negat nolens erubescere corā eis vel verecūdiā sustinere.
Uel si vbū mēdosū ptulit nō vult in mēdacio deꝑhendi. ꝛ iō mē
daciū suū negat vel vbū suū sustinet eē verū. aut si mēdaciter detra
xit de aliquo nō vult famā ei⁹ restituere ne de mēdacio erubescat.
aut si nō audet q̄s ꝯfiteri fidei veritatē. Cōtra qd̄ sp̄alit̄ dic̄ aplus
Ro. j. Nō erubesco euāgelium. Eccl. iiij. Pro aīa tua nō erubescas
dicere verū. Est enī ꝯfusio adducēs peccatū. ꝛ est ꝯfusio adducens
gratiā ꝛ gloriā. Ad eādē speciē ptinet erubescētia sanctitatis. nam
multi sunt q̄ corā hoībus erubescūt ieiunare. orare. elemosynas. da
re. ꝛ hmōi. ne irrideant̄ ab eis. Sed stult⁹ eēt miles q̄ seruitiū regi
debitū nō auderet ei reddere ne de hoc hoīes loq̄rent̄. Itē si recte
incedēs derideret̄ a claudo ppter hoc ꝙ recte icedit. noll⁹ est q̄ nō
contēneret. ꝛ fatuus esset ille si ppter hoc vellet incedere sicut clau
dus. Itē si per lutū ambulās derideret illos qui per viā mūdā ꝛ re
ctā incederent nullus sequeret̄ eū per lutū Itē nō debet sanus eru
bescere de hoc ꝙ sanus est alijs egrotantib⁹. Uel q̄ mūdus ē alijs
leprosis. Uel q̄ nō est sordid⁹ alijs inq̄natis. Uel q̄ stat alijs cadē
tib⁹. Seneca. Sit tibi tā a turpib⁹ laudari q̄ⷨ vt lauderis ob turpia.
Itē nō q̄ⷨ multis sed q̄b⁹ placeas cogites. letior esto quotiēs displi
ces malis ꝛ maloꝝ de te estiatōes prauas. verā tibi laudatōez ascribe.

Einde ꝯsiderandū est de tentatione dei que est decimaq̄r
ta filia inanis glie. Circa quā consideranda sunt duo.
Primo in quo consistat tētatio dei. Secundo vtrū sit pec
catū. ꝛ quomō. Circa primū sciendū ꝙ tentare est per experimē
tum sumere de eo qui tentatur. Sumimus autem experimentum
de aliquo ꝛ verbis ꝛ factis. Uerbis quidem vt experiamur an sciat
quod querimus: vel possit aut velit illud implere. Factis autem
cū per ea que facimus exploramus alterius prudentiam. vel volun
tatem: vel potestatem. Utrunq; autē bonum contingit dupliciter.

Uno quidē modo aperte. Sicut cuʒ quis tentatorē se pfitef. sicut samson Iud. xiii. Proposuit pblema phylisteis ad eos tētādūʒ. Alio vō mō īsidiose ⁊ occulte sicut pharisei tētauerūt chrīʒ Math. xxii. Rursus qñq; expresse puta cū qs dicto vel facto intēdit experimētū sumere de aliquo. Qñq; vero iterpretatiue. qñ. f. ⁊si hoc non intēdat vt experimētuʒ sumat. ad tū agit vel dicit qd ad nihil aliud videt ordinabile nisi ad experimētū sumēdū. Sic ergo hō deū tentat qñq; verbis qñq; factis. Uerbis qdē deo colloquimur orādo. Unde in sua petitiōe aliqs expresse deū tētat qū ea intētiōe aliqd a deo postulat vt exploret dei sciētiā potestatē. vel voluntatē. Factis aūt aliqs expresse deū tētat. qū p ea q facit intendit experimentū sumere diuine potestatis vel pietatis. aut sapiētie. Sed quasi interpretatiue dū tētat q ⁊si nō intēdat experimentū sumere de deo. aliqd tū vel petit vel facit ad nihil aliud vtile nisi ad pbādū dei potestatē vel bonitatē. seu cognitionē. Sicut cū aliqs equū currere facit vt euadat hostes hoc nō est experimētū de equo sumere. Sed si equū currere faciat absq; vlla vtilitate hoc nihil aliud esse videtur qm experimētū sumere de equi velocitate. ⁊ idē est in oībus aliis rebus. Qñ ergo pter aliquā necessitatē seu vtilitatē cōmittit se aliqs diuino auxilio in suis petitionibus vel factis hoc nō est deū tentare. Dicit enī ii. paral. xx. Cū ignoramus qd agere debeamus hoc solū resid ii habemus vt oculos nostros dirigamus ad te. Qñ vero hic agit absq; necessitate ⁊ vtilitate hoc ē iterpretatiue tētare deū. Unde Deut. vi. Nō tētabis dīm deū. dicit glosa. Deū tētat qui habens qd faciat sine ratione se cōmittit periculo experiēs vtrū possit liberari a deo. Et Aug. xxv. cōtra faustū dicit. q chrs q palā docēdo ⁊ arguēdo ⁊ tm̄ inimicoꝝ rabiē valere in se aliqd nō sinēdo. dei demonstrabat potestatē. Idē tū sugiēdo ⁊ latēdo hoīs īstruebat īfirmitatē. ne deū tētare audeat qñ hʒ qd faciat. vt qd cauere oportet. euadat. ex quo videt in hoc tentationē dei ɔsistere qñ pretermittit homo facere qd pōt ad pericula euadēda. respiciēs ad auxiliū diuinū. Hoc aūt aduerte q sancti p inuocationē diuini noīs miracula faciūt. ʒ expectēt solius diuine potestatꝭ effectū. Similiter predicatores regni dei q pretermissis humanis subsidiis in solo deo spem suā ponūt. Iuxta illud. i. pet. v. Oēm sollicitudinē vestrā pīciētes in eū. Et ps. Iacta cogitatū tuū in dño ⁊c. nō tētant deū. q; ex magna vtilitate vel necessitate subsidia tpalia ptermittūt vt vacent expeditius verbo dei. ⁊ iō si soli sūmo innitant nō pter hʒ tētāt deū. Sʒ si absq; vtilitate vl' necessitate hūana subsidia desererēt. deū tētarēt. Unde ambro. sup illud Luc. ix. Nihil in via tuleritꝭ ⁊c. dicit. Qualis dʒ esse q euāgelizat regnū dei pceptis euāgelicis designat. hʒ ē vt subsidii secularis adminicula nō reqrāt. fideiq; totus iherēs putet quo minus ista reqret. magis posse suppetere. Circa scōʒ s. quō tētare deū sit peccatū. Sciēdū q sicut dictū ē. tētare ē experimētū sumere. nullus aūt experimētū sumit de eo de quo est certus ⁊ ideo oīs tētatio ex aliqua ignorātia vel ex dubitatiōe pcedit. vel eius q tētat sicut cū qs experimētū sumit de re aliqua vt eius qualitatē cognoscat. siue alioꝝ. Sicut cū qs expimētū sumit de aliquo vt aliis ostēdat p quē modū deus dicit nos tētare. Ignorate autē vel dubitare de his q ptinēt ad dei pfectionē ē peccatū Unde manifestū ē q tētare deū ad hoc q ipe cognoscat dei virtutē. ē peccatū. Unde Deut. vi. dicit. Nō tētabis dñʒ deū tuū. Et. i. corin. x. Nō tentemus chrʒ. sicut qdā eoꝝ tētauerūt. Si qs aūt ad hʒ experimentū sumat eoꝝ q ad diuinā pfectionē ptinēt. nō vt ipe cognoscat. sed vt aliis demōstret. hʒ nō ē tentare deū. cū subsit iusta necessitas vel pia vtilitas. ⁊ alia q ad hoc ɔcurrere debēt. Sic enī apli petiuerūt a dño vt i noīe ihū chri signa fierēt. Ut dicit Actu iiii. ad hʒ. f. q virtus chri īfidelib' manifestaret. Et nota q duplex est cognitio diuine bonitatis vel volūtatis. Una qdē speculatiua. ⁊ qntū ad hāc nō lʒ dubitare nec pbare vtrū volūtas dei sit bona. vel vtrū de' sit suauis. Alia ē cognitio diuine bonitatis seu volūtatis affectiua seu experimētalis. dū qs experit in seipo gustū diuine dulcedinis. ⁊ complacētiā diuine voluntatis. Sicut de ierotheo dicit Dionysius. ii. c. de di. no. Qd didicit diuina cōpassiōe ad ipa. ⁊ hʒ mō mouemur vt pbemus dei volūtatē. ⁊ gustem' eius suauitatē. Itē nota q reprehēdit rex achaʒ q; dicēti sibi q signū peteret noluit petere. dicens ysa. vii. Nō petā. ⁊ nō tētabo dñʒ. pter qd videri posset q tētare deū nō sit peccatū. Abrahaʒ vō petiuit signū. sic legit Geñ. xv. Unde scire possuʒ q possessurus sim eā. f. terrā pmissaʒ. Et Gedeon signū petiuit a dño de victoria repromissa sicut dicit Iud. vi. q nī ex hoc nō reprehēdunt. Est aūt ratio premissoꝝ. q; de' volebat signū dare regi achaʒ. nō p ipo solū. ʒ p totius ppl'i īstructiōe. ⁊ iō rephēdit qsi ipeditor cōis salutis q signū petere nolebat. nec petēdo tētasset deū. Tū q; ex mādato dei petiisset. Tū q; hoc pertinebat ad vtilitatem cōmunē. Abrahā vero signum petiit ex instinctu diuino ⁊ ideo nō peccauit. Gedeō vō signū ex debilitate fidei petiisse videtur. ⁊ ideo a petō nō excusat. Sicut glosa ibidē dicit. Sic ⁊ zacharias peccauit dicēs. Luc. i. ad angelū Un̄ hoc sciā. vn̄ ⁊ pter incredulitatē puniit' fuit. Sciēdū tū q duplr aliquis signū petit a deo. Uno mō ad explorādū diuinā pietatē aut veritatē dicti ei'. ⁊ hoc de se ptinēt ad dei tētationē. Alio mō ad hoc q īstruat qd sit circa aliqd factū placitū deo. ⁊ hʒ nullo modo ptinet ad dei tentationeʒ.

De contemptu dei.

Einde ɔsiderandū est de ɔtēptu dei. Circa qd ɔsiderandū quō sit peccatū speciale. ⁊ filia inanis glorie. Et dicēdū q in aliquo petō pōt esse contēptus dei duplr. Uno mō p se ⁊ ex intētiōe peccātis. Alio mō p accidens ⁊ pter intētioneʒ. Pao mō ɔtēptus dei dicit eē speciale peccatū. q; hʒ ppriā rōnē obiecti. Alio mō dicit dei ɔtēptus esse in aliquo petō p accidens: q; nō intendit in petō deū ɔtēnere. Sed preter intētionē suā sequit q peccando ɔtēnit deū faciēdo. f. aliquid qd est ɔ preceptū dei puta fornicator nō intēdit pncipaliter deū ɔtēnere. sed libidinē suā explere Sed ex hoc sequit q ɔtēnit deuʒ cōtra inhibitioneʒ eius agendo. Est ergo ɔtempt' dei peccatū. qñ. f. aliquis ex itētiōe facit aliquid in ɔtemptū dei. qñ minas eius ⁊ iudicia nō metuit. qñ peccare pro nihilo ducit. qñ negligit exire a petō. qñ bona spiritualia ⁊ eterna puipendit. Un̄ pucr. xviii. Impius cū in pfundū venerit petoꝝ cōtēnit. Et nota q est ɔtēptus laudabilis ⁊ culpabilis. Cōtēptus laudabilis est qñ quis ɔtēnit mūdanū honorē pter deū. sicut de viro iusto dicit Job. xxix. Cōtēnit multitudinē ciuitatis. ⁊ vocē exactoris nō audit ⁊c. Itē qñ ɔtēnit pauorē. i. qñ non timet sustinere dolores ⁊ āgustias ppt' deū. Un̄ de equo forti ⁊ audaci dicit Job xxix. Cōtēnit pauoreʒ nec cedit gladio. Itē qñ ɔtēnit pudorē. i. qñ nō timet sustinere ɔfusionē ⁊ verecūdiā pter deū. exēplo chri. de quo dicit Heb xii. Sustinuit crucē cōfusione ɔtēpta. Cōtēpt' vō culpabilis ē multiplex. Qñq; enī ɔtēnit deus q; ɔtēnunt ei' ipe ria Un̄ reprehēdit dauid. ii. reg. xii. Quare ɔtempsisti vbū dñi. Et Nūeri. xv. Aīa q p supbiā aliquid ɔmiserit. qm aduersus dñm rebellis fuit peribit de pplo suo vbū enī dñi ɔtēpsit. Itē qñq; ɔtēnuntur eius iudicia. Sicut ɔquerit dñs Ezech. v. Cōtēpsit iudicia mea vt plus eēnt ipia q gētes. Et Leuiti. xxvi. Si spreueritꝭ leges meas ⁊ iudicia mea ɔtēpseritis vt nō faciatis ea q a me ɔstituta sunt ⁊c. Uisitabo vos velociter ⁊c. Itē qñq; ɔtēnunt eius ɔsilia. siue cōtēnit eius sapia. Sicut dicit Eccs. ix. Sapia pauperis. f. chri. ɔtēpta est. Itē cōtēnnit eius clemētia. Sicut ipse ɔquerit Hiere. iii. Quō si cōtēnat mulier amatorē suū. sic ɔtēnit dom' israel. Ro. ii. An diuitias bonitatis eius ⁊ patiētie ⁊ longanimitatis eius cōtēnis. Sʒ oēs tales maledicti sunt sicut habet Thob. xiii. Maledicti erūt q contēnunt te. Et. i. Reg. ii. Qui cōtēnūt me erunt ignobiles. Itē qñ cōtemnit eius familia. bene reputat se contemni. Sicut ipse dicit Luce. x. Qui vos spernit me spernit. Et ideo Math. xviii. Uidete ne ɔtēnatis vnū ex his pusillis. Itē qñ cōtemnit eius ecclesia. Sicut rephendit alios aplus. i. corin. xi. Ecclesiam dei cōtemnitis. Et ii. Mach. iiii. Contempto templo ⁊ sacrificiis neglectis ⁊c.

De irreuerentia ⁊ maxie de sacrilegio. DIS. XIX.

Einde ɔsiderandū est de irreuerētia q est decimasexta filia inanis glorie. qua. f. homo nō exhibet honorē quib' debet Et hoc fit multipliciter sicut multe sunt res quib' est reuerētia exhibenda. Est enī irreuerētia facta deo. ⁊ irreuerētia facta sacris reb'. Irreuerentia facta deo est sicut qñ deus tentat vel ɔtēnit. Sicut dictū est de tētatione vel passiue. ⁊ de ɔtēptu dei. Uel qñ nomē eius irreuerenter assumit. sicut in periurio. de quo dicet infra. Irreuerētia vō facta reb' sacris est sicut irreuerētia sacroꝝ vboꝝ quādo irreuerenter vel audiunt pferunt vel officioꝝ qñ negligēter exercent. Uel sacramentoꝝ quādo ihoneste ⁊ irreuerēter recipiūt vel tractant. Ul sacroꝝ locoꝝ vt ecclīaꝝ. cymiterioꝝ. altariū. vl' locoꝝ religiosoꝝ. qñ in eis ⁊ circa ea fit aliqd qd nō dʒ. vel qñ non exhibet eis honor debitus. vel sanctis eoꝝ reliquiis. vel psonis vt parentib': senioribus vel maiorib': vel prelatis Cū igit multiplex sit irreuerētia sic dictū est. de illa sola irreuerētia diffusius est agēdū q fit respectu rerum sacrarum que dicit sacrilegium. Circa considerāda sunt septem. Primo quid sit sacrilegiū Scdo vtrū sit speciale peccatuʒ. Tertio de speciebus eius. Quarto de pena sacrilegii. Quinto specialiter de sacrilegio personali. Sexto de sacrilegio locali. Septimo de sacrilegio reali Circa pimū. f. quid sit sacrilegiū. dicendū q sacrilegium dicit sacre rei violatio: quasi sacriledū. Uel fm ysid. in libro ethymo. dicit sacrilegiuʒ ex eo q aliqs sacra legit. i. furat. naʒ sicut

supra dictis pz. sacrū dicit aliqd ex eo q ad cultū diuinū ordina
tur. Sicut aūt ex eo q aliqd ordinat in finē bonū sortit rōnē boni
ēt ex hoc q aliqd deputat ad cultū dei efficit quoddā diuinū.
c ad ea qdā reuerētia debet q refert in deū. ꝛ iō omne id qd ad
reuerētiā rex sacrax ptinet ad iniuriā dei ptinet. ꝛ hz sacrilegij ra
tionē. Notādū tñ q violatio hic large accipit p quacūqz irreuerē
tia vel exhonoratiōe. Sicut aūt honor ē in honorāte nō aūt in eo q
honorat. vt dicit in .i. eth. ita etiā irreuerētia ē in eo q irreuerenter
z. quis etiā nihil noceat ei cui irreuerētiā exhibet. ergo quātuz
in se rē sacrā violat lz ipsa nō violet. Circa scōm s. vtrū sacri
ū sit spāle peccatū. dicēdū q vbicūqz inuenit rō spālis deformi
tatis. ibi necesse ē q sit spāle peccatū. qz spēs cuiuslibet rei pcipue
dit sm formalē rationē ipsius. nō sm materiā vel subiectū. In
sacrilegio aūt inuenit spālis rō deformitatis. qz sic violat res sacra
aliquā irreuerētiā. ꝛ ideo ē spāle peccatū ꝛ opponit religiōi. Si
ciū Dam. dicit .iij. li. Purpura regale idumētū facta honorat ꝛ
ficat ꝛ siqs hāc pforauerit morte dānat quasi ↄtra legē agēs.
a etiā siqs rē sacrā violet. ex hoc ipso ↄtra reuerētiaz dei agit. ꝛ sic
religiositatē peccat. puta siqs sacerdotē occidat. ē ibi homicidiū
Si virginē sacratā violat. vel quācūqz mulierez in loco sacro. ē
luxuria. Si vero rē sacrā furatus fuerit in loco sacro. vel nō sa
vel nō sacrā in sacro. furtū cōmittit. tñ ppter vnā formalē rōnē
ormitatis ē vnū speciale peccatuz formaliter loquēdo. Circa
ū. s. de speciebꝰ sacrilegij. dicēdū q peccatū sacrilegij in hoc cō
t vt dictū est q aliqs irreuerēter se hz ad rē sacrā: debet aūt rei
e rōne sanctitatis reuerētia. ꝛ ideo sm diuersaz rōnē sanctitatū
sacrax. qbꝰ irreuerētia exhibet necesse est q sacrilegij spēs dis
guant. ꝛ in tāto sacrilegiū ē grauius. qīto res sacra in quā pec
catorē obtinet sanctitatē. Attribuit aūt sanctitas ꝛ psonis sa
is diuino cultu deputatis. ꝛ locis sacris. ꝛ rebꝰ qbusdā alijs sa
Sanctitas aūt loci ordinat ad sanctitatē hoīs q in loco sacro
ū exhibet deo. Dicit enī in .ij. mach. v. Nō ppter locū gētē sz p
r gētē dñs locū elegit. Et ideo grauius est sacrilegiū quo peccat
a psonā sacrā qz quo peccat ↄtra locū sacz. Sūt tñ in vtraqz sa
legij specie diuersi gradus sm differētiā psonax ꝛ locox sacrox.
Similiter ꝛ Tertia spēs sacrilegij q circa alias res sacras cōmittit
diuersos hz gradus sm differētias rex sacrax īter quas summū lo
obtinēt ipsa sacramēta qbꝰ hō sanctificat. quox pncipuū vel pre
ū est eucharistie sacramētū. qd ↄtinet ipm xpm. ꝛ ideo sacrile
giū qd ↄtra hoc cōmittit. grauissimuz est īter oīa. Post sacramēta
t scōm locū tenēt vasa ↄsecrata ad sacramētox susceptionē. ꝛ ip
e imagines sacre. ꝛ sanctox reliquie. in qbꝰ quodāmō ipe persone
sanctox venerant vel dehonorant. Deinde ea q ptinēt ad ornamē
ecclesie ꝛ ministrox siue sint mobilia siue imobilia. qcūqz aūt cō
a hoc qcūqz peccator peccat. crimē sacrilegij incurrit. Et nota q
possibile est aliqua duo peccata sm aliqd vnū esse vnius speciei. ꝛ
m aliud diuersax. Sicut sortes ꝛ plato conueniūt in specie aīalis.
differūt in specie colorati si vnus sit albus ꝛ alius niger. Et similit
possibile est aliqua duo peccata differre specie sz materiales actꝰ
atre sūt in specie sm vnā formalē ratiōez sacrilegij. puta siquis
sanctimonialē violauerit verberādo ꝛ ↄcūbēdo. Itē nota q omne
peccatū q sacra psona cōmittit. materialiter qdē ꝛ quasi p accidēs
ē sacrilegiuz. Unde Hiero. dicit q nuge in ore sacerdotis sacrile
giū est vel blasphemia. formaliter aūt ꝛ ppie illud solū peccatū sa
cre psone sacrilegiū est. qd agitur directe contra eius sanctitatē. pu
ta si virgo deo dicatus fornicet. Eadē ratio est in alijs. Circa qr
tū .s. de pena sacrilegij. Sciēdū q in penis īfligēdis duo sūt ↄsiderā
da. Primo qdē equalitas ad hoc q pena sit iusta. vt. s. in quo quis
peccat p hoc torqueat. Ut dicit Sap. xj. ꝛ h mō ↄueniens pena sa
crilegij q sacris iniuriā īfert est excōmunicatio p quā a sacris arce
tur. maior aūt excōmunicatio si in psonā sacrā violētia īferat. vel si
qs incēdat vel frāgat ecclesiā. minor vero in alijs sacrilegijs. Se
cūdo aūt ↄsiderat vtilitas. nā pene quasi medicine quedā īfligunt.
vt his territi hoīes a peccādo desistāt. Sacrilegus aūt q sacra nō re
ueret. nō sufficiēter videt a peccato arceri p hoc q ei sacra īterdicāt
de qbꝰ nō curat. ꝛ ideo sm leges humanas adhibet capitis pe
na vt saltem penis tēporalibus hoīes a sacrilegijs reuocent. Quīqz
sm canones īfligit pena pecuniaria. qz penaz mortis nō īfligit
ecclesia. ꝛ īterdū sunt aliq q excōmunicatiōis sniam nō timēt sz cō
temnūt. ideo ppter tales necesse ē ꝛ expedit penas pecuniarias ad
hiberi. qz videlz p excōmunicationis penā nō sufficiēter cohercent
a peccādo. Unde .xvij. q. iiij. Si qs ↄtumax vel supbus seruū fugiti
uū de atrio ecclesie p vī abstraxit. nōgētos solidos cōponat. Et īfra
Si quis inuentus fuerit reus sacrilegij. viginti libras argenti exa
minati purissimi ↄponat. Talis enī pena ratiōabiliter exigit ad ho
minū correctionē. vel aliā manifestā vtilitatē Sz si exigeret sine iu
sta ꝛ rationabili cā hoc videret ad occasionē auari ptinere. Cōtra
qd dicit aplus .i. thessa. ij. Nō fuimus aliqñ in occasione auaritie.
Circa quintū .s. specialiter de sacrilegio psonali. Sciendū est q
istud sacrilegiū sollicite cauendū est multiplici ratiōe. Primo qui
dez ppter reuerentiā dñi cui tales psone seruiūt ꝛ cuiꝰ sunt officio
dedicati. Ipse enī ē rex regū ꝛ dñs dñantiū. Apoc. xix. hñs investi
mēto ꝛc. Nota violētia q sit balliuo regis punit ac si facta eēt ipsi re
gi. Luc. x. Qui vos spernit me spernit. Et etiam patet Math. xxij.
de eis qui seruos regis vocātes ad nuptias ↄtumelijs affecerūt. cō
tra quos rex iratus collectis exercitibꝰ venit ꝛ eos occidit ꝛ ciuita
tē eox succendit. Itē hoc pz .ij. reg. x. de nuncijs regis dauid quos
pplus filiox amō dehonestauit. qd ita grauiter sustinuit dauid q
nō qeuit donec dēs ciuitates eox destruxisz ꝛ spolia cepisset: ꝛ de
hoībꝰ talē vindictā accepisset. qlis legit .i. reg. xij. Idē dicit Eccl.
vij. In tota aīa tua time deū. ꝛ sacerdotes eiꝰ sanctifica. Et īfra. Ho
nora deū ex tota aīa tua ꝛ honorifica sacerdotes. Qz honorādi sint
marie sacerdotes ostēdit beatus martinꝰ. cū inuitatꝰ fuisset ad cōui
uiū maximi imperatoris. ꝛ porrexisset ei imperator ciphū suū vt prior
biberet. prius porrexit calicē sacerdoti suo īdignū iudicās aliquez
ipatorē regē vel aliū quēcūqz esse pponēdū illi quē deꝰ alijs ppo
suit. ꝛ quē pre alijs honorauit. Itē ī pmo li. tripe. hyst. legit q ↄstā
tinus baptizatꝰ epōs ꝛ sacerdotes ꝛ pmotos ī sacris ordinibꝰ ma
xime honorabat. ꝛ eos secū habebat in plijs tanqz ꝑuiā ꝛ pceptum
aciē pugnatox. nō q manibꝰ gladijs pugnarēt: sed vt cū hymnis ꝛ
orationibꝰ cū crucis vexillo exercitu eiꝰ circuirēt. ꝛ cū diuinis offi
cijs ꝛ mysterijs comitarēt. Itē fecit reuocari ab exilijs quos dāna
uerāt ātecessores sui epōs ꝛ sacerdotes. ꝛ cū maximinꝰ epūs fecisset
erui dextros oculos ꝛ sinistros suras ipe reuocatꝰ ab exilijs in cōci
lio niceno ↄ arrianā heresim ꝛ alias celebrato osculabat eis cicatri
ces vulnex p reuerētia. ꝛ qz sustinuerāt p fidei defēsiōe. Itē cū mlti
ti ↄuenissent de diuersis mūdi ptibꝰ ↄqueiētes de epīs ꝛ alijs cleri
cis libellos qrimoniax fecit sibi dari. ꝛ facto igne fecit eos ↄcrema
ri. dicēs. Absit a nobis vt nos h eox simꝰ iudices. a qbꝰ hic ꝛ ī futu
ro habemꝰ iudicari. Itē in hyst. britonū legit q cū īpugnasset artu
rus hibernos. scotos. pictos. ꝛ quosdā alios pditores suos. ꝛ ei re
bellātes fugerūt ad qdā loca q credebāt īexpugnabilia pp rupes in
accessibiles ꝛ stagna. quos cū maxia idustria ꝛ strenuitate obsedis
set ꝛ affligeret ad mortez fame et miseria. nec aliquo mō vellet eis
pcere: sz oīno vellet eos delere. nec aliquos sup h vellet audire. Ad
vltimū ↄuenerūt. ꝛ oēs epī ꝛ sacerdotes ꝛ clerici īduti sacrꝰ vestibꝰ
apportātes scōx reliqas pcessiōalit ꝛ flētos genua corā deo. Quos
cū ipe veniētes vidit. descēdit ꝛ eis occurrit psternēs se silr coram
eis flens ꝛ eos cū maxīo honore suscipiēs. ꝛ qcqd postulabāt ↄces
sit. dicēs. Nō ē dignū vt eox recusemꝰ petitiōes. q nras petitiones
hñt deferre ad deū. Scdo cauēdū ē h petīm pp officiuz qd exer
cēt. sūt n. capita pplox a qbꝰ sēsus ꝛ motꝰ ceteris mēbris ecclie mi
nistrat. ps. Cōstitues me ī caput gētiū. Et .i. reg. xv. Nōne cū puulꝰ
eēs ī oculꝰ tuis caput ī tribubꝰ isrl factꝰ es. Itē Amos. vj. optimates
tes capita pplox. Itē sunt patres. patroni pastores. ꝛ medici. ꝛ me
diatores. duces. lumina. doctores. ꝛ iudices. qbꝰ oībꝰ reuerētia de
bet. Qui g ↄtumeliam vel iniuriā inferunt sacerdotibꝰ ꝛ alijs pso
nis sacris. similes sunt freneticis mordētibꝰ: vel aliter ledētibꝰ eos
qui sibi bñficia ↄferūt. Cū beatꝰ franciscus quādā itrasset ecclesiam
ad orandū cuiꝰ parochialis sacerdos īfamis erat qz ↄcubinā tene
bat. qdā heretic q famā sctitatꝰ bti frācisci audierat accessit ad eū
ꝛ volēs p cū sibi pplm allicere. fidē subuertere. ꝛ officiū sacerdota
le ↄtēptibile reddere. dixit ei. Ecce nunqd credēdū ē vbis huiꝰ vl fa
ctis eiꝰ aliq reuerētia exhibēda q ↄcubinā tenet. ꝛ manꝰ hz pollutas
carnē meretricis tractādo. attēdēs igit vir sctus heretici malicia. co
rā pochianis venit ad sacerdotē illū. ꝛ flectēs genua anī eū. ait. Si
tales sūt manꝰ illiꝰ qles iste dicit nescio etsi etiā tales eēnt. scio q
nō pñt inqnare vtutē ꝛ efficatiā diuinox sacramētox. Sz qz p ma
nus istas multa bñficia dei ꝛ charismata pplo dei fluūt. istas oscu
lor ob reuerētiā eox q mīstrāt. ꝛ cuiꝰ auctate mīstrāt ea ꝛ h dicēs
ꝛ genua flectēs corā sacerdote illo. manꝰ eiꝰ osculabat ↄfundēs he
reticos ꝛ eis credētes q aderant. Tertio cauēdū est h petīm ppē
exēpla angelox sanctox. creaturax irrationabiliū. ac etiā demoniū.
q oēs psonas sacras .i. sacerdotes ꝛ clericos venerant. Angeli qdē
sancti sacerdotes honorāt. qz faciūt eox officiū qd est deū laudare
cātare legere. pdicare ꝛ missarū solennia celebrare. Unī ꝛ ipsi sacer
dotes angeli dicunt. Mal. ij. Angelus dñi exercituū est. Unde an
geli dei assistunt eis dum officium suū exercent. ps. Preuenerunt

principes diuineti psallentibus. Greg. in homel. pasche. Quis fide/
liū dubiū habere possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vo/
cē celos aperiri ⁊ in ipso ministerio angelorum choros adesse. summa ⁊
ima sociari. Quidā bonus hō abominabatur multū sacerdotē suum
quē audierat esse in quodā peccato mortali. ⁊ cogitabat quō talis
sic indign⁹ poterat conficere sic dignū sacramētū. Cū aūt sacerdos ac/
cederet ad altare ⁊ vellet se induere vestib⁹ sacris. aperuit de⁹ oculos
dicti hoīs ⁊ vidit sup humeros dicti sacerdotis sedētem dyabolū abs/
scedere. ⁊ bonū angelū accedere q assistebat ei vsq ad finē misse.
Cū aūt i fine misse dict⁹ sacerdos deposuisset vestimēta sacra rece/
debat bon⁹ angelus ab eo se elōgās. malus aūt angel⁹ semot⁹ vt pri/
us accedebat ⁊ sup eū ascēdebat. Itē i quāta veneratiōe habeāt dei
ministros boni angeli. satis pz i passiōe beati vincētii quē cū data/
nus multū irreuerēter tractasset. ⁊ multis tormētis affecisset. ⁊ i car/
cerē obscurissimū detrusisset. ⁊ fecisset illū astringi ligno duro. ⁊ aliis
tormētis illū affligi ibi precepisset. lux imēsa p carcerē spargitur. teste i car/
cē fracte i qb⁹ nud⁹ erat vincētius posit⁹ i flores ouertūtur. ⁊ affuerūt
beati angeli suauit cū eo cōcinnētes ⁊ eū de pmio dulcit cōfortātes
⁊ cū eo deū collaudātes. Itē nō solū reuerētiā exhibēt viuis. sz etiā
mortuis. vt dicit Augu. in passiōe dicti sancti. qz mortuū corp⁹ bea/
ti vincētii cū datianus fecisset proiici feris ⁊ auib⁹ vorādū. affuerūt
beati angeli corp⁹ dicti sancti seruātes. coruus etiā qdā vt maius
appareret diuinū miraculū ab auib⁹ ⁊ feris ⁊ a lupo adueniēte illō
defendebat q etiā flexo capite in aspectu sacri corporis affigebatur. ⁊
angelorum custodiā admirabatur. Itē in passione beati dyonisii legitur
q cū caput eius ⁊ sociorum eius esset amputatū surrexit corpus eius
⁊ caput suū deportauit a monte martyrum vsq ad sancti dionysii
locū. vbi nūc requiescit angelorum vallatū caterua lumine precedēte.
tātaq melodia eorum longe lateq diffusa ē angelorum. ita q multi gē/
tiles eā audiētes ad dnm sunt conuersi. Itē irrationabiles bestie pso/
nis sacris reuerētiā exhibuisse legunt. vt leones. Dani. vi. ⁊ xiiii. Itē
in vita beati pauli pmi heremite legitur de reuerētia quā fecerūt leo/
nes beato antonio cū facta fouea ⁊ sepulto corpe beati pauli duo
leones iclinauerūt capita sua p eius benedictiōe habenda. Siliter
fecerūt zozime monacho sepulto corpe egyptiace. Itē in vita beati
mamertis legitur q fere ad eū conueniebāt. ⁊ lac ei ppinabāt. ⁊ bene/
dictionē eius expectātes. Siliter legitur in vita beati egidii q cū eēt so/
lus i heremo. qdā ceruā venit ad eū lac suū ei ppinās singulis die/
bus. ⁊ p lacte suo benedictionē eius ipetrās. quā cū canes venato/
rū regis isequerentur. ipsa ad sanctū virum quasi ad refugiū refugiebat
ad pedes eius pcūbēs. qd vidētes semp retrocedebāt. Itē in vi/
ta beati blasii legitur q cū ipse eēt eps sebaste ciuitatis tpe psecutio/
nis cū vitā solitariā duceret in spelūca. conueniebāt ad eū fere nec di/
cedebāt ab eo donec ille q erāt ifirme acciperēt sanitatē. ⁊ sane ⁊
infirme benedictionē suā. Cū aūt feras quererēt venatores. inuene/
rūt eū in dicto loco orantē. ⁊ magnā ferarū multitudinē hinc inde
ei assistētē. In vita felicis presbyteri legitur. q cū persecutores eū ad
mortē quererēt cū secessisset ad angulum inter duos parietes nutu
dei aranee subito telis suis eū occultauerūt. Itē clemēta psonas sa/
cras honorāt. De igne legitur. i. dyal. i. de marcellino epo. cū ciuitas
eius eēt in igne succēsa. nec aliquo conamine valeret extingui com/
patiēs ciuib⁹ suis fecit se portari cū ipe podagra morbo laboraret
nec posset ire. ⁊ opponi se fecit igni ex illa pte ex q ignis ascēdebat.
Quo facto flāma cepit retroagi ⁊ i semetipā ignis collect⁹ defecit.
Itē terra sic pz i vita beati hylarii q cū venisset romā ad concilium leo/
nis pape heretici vt ꝯ heresiz arrianā se opponeret. ⁊ cū nullus ei as/
surgere nec locū ei daret. sedit i terra dicēs. Dni ē terra ⁊c. stati ter/
ra qsi eū honorās sub eo se eleuauit. ⁊ eū inaltauit. Itē cū Beda pre/
sbyter de roma veniret ⁊ mortu⁹ eēt in qdā villa in dyoc. lugd. que
vocatur puanc sepult⁹ in cymiterio aliquātulū ab ecclesia remoto. ⁊
cū dna ville fecisset gradus palatii iuxta tūbā dicti viri. frequenter
accidebat qsi volebat ascēdere equū suū vt prius ascēderet tūbā di/
cti viri. ⁊ de ea ascēderet sup equū suū. tūc terra qsi indignata de hoc
q talis vir calcaretur ibi. trāstulit eū i dicta ecclesia iuxta mai⁹ alta/
re cū sepulchro suo. vbi inuēt⁹ i mane quodam acū pmo ibi fuisse
situat⁹. Itē aq videtur eis deferre. Inter miracula beati martini dicitur
q cū ipe trāsiret p pratū qddā exactor dni prati violenter petebat ab
eo cornetā cū āt ipse i dicto prato humiliter laboraret. torrēs subito de
mōtib⁹ abūdātissim⁹ descēdit. ⁊ oīa prata replēs ⁊ oīa subuertēs.
beat⁹ martin⁹ imobilis stetit. Cū āt qdā cōfugerent ad salices. qdā
accederēt ad beatū martinū cū ipe exactor ⁊ alii q ad salices cōfuge/
rāt i illo diluuio perirēt. beat⁹ martin⁹ solū cū his q ad eū cōfugerāt
intactus ab aqua remāsit. Itē etiā ipsi demones viros sanctos reue/
reri videntur. dū nō audēt in eos violētas manus iniicere. nec eos le/
dere nisi de licentia sūmi iudicis ⁊ auctoritate. imo nec ea q ad eos
ptinēt leduntur. Unde Job. i. ⁊ ii. Extēdes paululū manū tuā q. d. da
mihi licentiā in reb⁹ ⁊ in psonā eius. Ubi dicit grego. q dyabolus
nec in vitā aiculā iob habebat ptātē nec audebat contingere nisi
deo ei ꝯcedente. nec in psonā eius. Itē in passione iacobi iunioris
legitur q cū hermogenes magus adiurasset ⁊ misisset demones ad
capiendū ipsū. ⁊ deducendū ad se vinctū. vt se de eo ⁊ phyleto di/
scipulo suo vindicaret. Cū venissent ad beatū iacobū. in aere vlula/
re ceperūt. a quib⁹ cū quereret ad quid venissent. rñderūt ei q mis/
si erant ab hermogene vt eū vinctū cū phyleto ad se ducerent. Sed
ipsi ecōtrario ab angelis cathenis igneis ligati sunt ⁊ cruciabātur
ab eis. qb⁹ cū precepisset vt ipsi ecōuerso ducerēt ad se vinctū hermo/
genē. ⁊ ipsi hoc fecissent. quesiuit ab eis quare nō caperent ipsi filiū
phyletū. Qui dixerūt q nec minimā formicā auderent vel possent
ipsi ꝯtingere q esset in lecto eius. tūc cū precepisset dissolui hermoge/
nē ⁊ dimitti libertati sue. ipse submersis libris suis ad dnm cōuer/
sus est. ⁊ multa p eū miracula facta sunt. Itē videtur eos reuereri nō
audentes loqui in eorum psentia. Sicut in passiōe symonis ⁊ iude le/
gitur q cū venissent apli in quādā ciuitatē. demones in illa rñsa da/
re nō audebant vsqquo ab aplis illis preceptū est. Itē siliter cū venis/
set beat⁹ bartolomeus in indiā in ciuitate vbi erat astaroth idolum
nullū potuit dare rñsū. Itē in ecclesiastica hyst. li. vii. c. xxvii. legitur
q Grego eps ponti puincie cū transiret alpes vrgentib⁹ caus⁹ nec
haberet quo sibi declinaret. intrauit phanū apollinis pnoctās ibi
tunc ipsū idolū nullū rñsū dedit vt solebat nec in sequēti die. Sz
apparuit sacerdoti demon in sōnio dicens se recessisse de loco illo
in aduentu. Greg. nec decetero posse ad eundē locū regredi nisi de
licentia gregorii pdicti quē secutus est sacerdos apollinis cōque/
stus q questū suū amiserat p hospitalitate sua. tunc Greg. scripsit
apollini. pmitto tibi redire ad locū tuum ⁊ agere vt prius. ⁊ posita
charta iuxta simulachrū. affuit demon agens q pri⁹. qd vidēs sacer/
dos iudicans Greg demone superiorē. clauso ⁊ serato phano cōuer/
sus est ad deū. ⁊ a dicto greg. baptizatus. ⁊ ita claruit in vita ⁊ do/
ctrina q ei in epatū successit. Quarto cauendū est hoc petm ppe/
penā qua facientes iniuriā puniunt. xvii. q. iiii. decretorū. Si quis
suadente dyabolo ⁊c. Dicit Innocētius: q sacrilegii crimē incurrit
qui in clericū vel monachū man⁹ iniecerit violentas. anathematis
vinculo inodatur. Debet hō cōsiderare q hanc sniaz pferat. qz sūm⁹
pontifex chri vicarius. q inter alias snias quas pfert. singulis ānis
in die cene hanc inouat. ⁊ q ista nō pōt ab alio absolui nisi a sum/
mo pontifice vel eius mādato. nisi in casib⁹ exceptis. ⁊ q sit efficatia
illius sentētie. Sicut enī per ministeriū beati Petri saphyra ⁊ ana/
nias dyabolo traditi sunt. ⁊ corinthius icestuosus ministerio pau/
li suffocatus. ita hmōi sacrilegi. per eū qui est loco illorum apud quē
residet plenitudo potestatis traduntur lupis infernalib⁹ deuorandi.
Sed si queratur qs quare nō statim excōmunicatū deuorat q quasi
leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Ad hoc solunt qdā q dya/
bolus silis est lupo qui qsi inuenit ouē extra ouile in os suū eā col/
ligit. sz nō statim ei dētes sentire facit sed molliter ⁊ leuiter eā tra/
ctat ⁊ defert vsq ad siluā ne si forte eā statim lederet. ac curreret ⁊ suc/
currerēt ei canes ⁊ pastores ea clamāte. vt eā ab eius faucib⁹ eripe/
rēt. ⁊ alie extra ouile exire timerēt. Sed cū eā dyabolus vsq ad in/
tū mortis pduxerit tūc satis pōt clamare ⁊ recalcitrare. qz nec pdi/
catores canes christi. nec pastores. s. sacerdotes possunt ei subueni/
re. In primitiua ecclesia qsi aliquis excōicabatur ⁊ a dyabolo deuo/
rabatur ⁊ occidebatur in corpe. alii tātū timebāt q nullus excōicationē
sustinere audebat. ⁊ ideo vidēs incōmodū suū dyabolus. blāde ⁊
leuiter tractat excōicatos vsq ad mortē. vel vsqquo aliqs subit⁹
casus eos opprimat. Itē punitur hoc sacrilegiū aliqn pena ignis Nu/
meri. xvi. habetur exēplū de his q volebāt irruere in aaron ⁊ moysen
vbi igne succēsa sunt. xiiii. milia boūz Et. xiiii. Reg. i. de igne cele/
sti deuorāte duos qnquagenarios q venerāt ad capiēdū helyam.
Itē cōtra irreuerētiā sacerdotū in vita beati Martini legitur cū ip/
se quādā necessitate vrgēte impatorē valētinianū adiret. ⁊ ille nol/
let dare qd. b. Martinus petebat. nō pmisit eū igredi palatiū suū
tunc. b. Martin⁹ p totā ebdomadā in cinere ⁊ cilicio ⁊ orōne ⁊ ie/
iunio pdurās angelo pmonēte palatiū intrauit. ⁊ vsq ad impatorē
penetrauit nemine pbibēte. Quo viso. impator idignat⁹ nec ei as/
surrexit. nec et cū eo loquēti voluit rñdere. donec ignis ex pte poste/
riori sedē ⁊ eū inuasit iferi⁹. q vtutē diuinā sentiens ⁊ cōfitēs ꝯcessit
ei oēqd petebat. ⁊ assurgēs honorauit sanctū. Itē in cronicis romanorum
legitur. li. vii. Sic. O mira. valēs impator arrianus pcepit oēs mona/
chos fustib⁹ occidi nisi vellēt militare. Cū aūt gens hunorū fugas/
set gētē gothorum de sedib⁹ suis venerūt ad romanos tradentes as/

arma sua volētes eis fuerent defenderent ab hui⁹. Cū aūt vinceret eos secū valēs. rogauerūt eū φ mitteret eis sacerdotes christianos q eos instruerēt q misit eis arrianos q eos i errore illo imbuerūt i quo ⁊ mãserunt. Cū autē vrgente fame sumpsissent arma ɔ̄ romanos. q nec eis subuenire volebãt eos vicerūt. ⁊ valētē imꝑatorē fugauerūt. ⁊ eū sagitta vulnerãtes in quodã paruo tugurio icluserūt ⁊ ibi inclusuz cremauerūt cū tugurio q caruit sepultura. Itē i historia francoꝝ. lib. x. cū marathariꝰ comes relicto comitatu fact⁹ eēt eps. ⁊ res ipsius ecclesie strenue gereret veneno i capite piscis intoxicatus crudeliter enecat᷑ cui successit frontonius cui⁹ cōsilio añcessor fuerat intoxicatus. q diuino irruēte sup eū iudicio infra annū mortuus est. Quidã aūt nepos dicti maratharij natiuus res ecclesie qs auūculus suus ei scripto testamēto reliqt abstulit ecclesie multas iniurias inferens epo q alijs successerat noīe. Heraclio q ⁊ quēdaz sacerdotē cū ptica occidit. ꝙpropter a dicto epo excōicatus est. postea aūt cū corã multis iurasset epis se satisfacturū ecclesie. ⁊ subiectuz esse decetero epo heraclio. ad instãtiã alioꝝ epoꝝ absoluit eū. ꝗ aūt post absolutionē suã deteriora faceret. arripuit eū grauissima dissenteria. q interiora emittebat. ⁊ febris grauissima q cū totū urebat. ⁊ clamabat: Heu heu ab heraclio crucior. ab eo cōsumor ab eo tot⁹ exuror. ab eo ad iudiciū vocor. memini me quãtas iniurias ei intuli iniuste: ⁊ cū h dixisset infelicē aīam exalauit. Itē submergit᷑ in aq̄ sicut supradictū est de illo q angariauit sanctū Marinū ad cometã ab inundãte aq̄ submerso cū socijs suis. Itē arripit᷑ a dyabolo. In passione beati hipoliti legit᷑ φ deci⁹ cesar post passionē beati hipoliti sociorūq; eius ⁊ beati Laurētij quē torq̄ri iusserat cū descēderet cū valeriano de curru aureo: cepit clamare arreptus a demone. O hipolite vinctū catherus aspis trahis me. Valerianus similit᷑ clamabat. O laurēti igneis catherus me trahis. q statim a dyabolo suffocat⁹ corã decio expirauit. Decius aūt ꝑ triduū vexatus mortuus est. Itē in vita sancti siluestri cū p̄fectus romanus cepisset beatū Siluestrū iponēs ei nomē christianitatis ait. Stulte hac nocte repetēt aīam tuã a te tormenta q nobis minas sustinebis imꝑpetuū. cū comederet in cena cū amicis piscē: os piscis in os ei⁹ trãsuersatū est. ⁊ tota nocte cruciat⁹ est ⁊ nō valēs illud glutire i mane mortu⁹ est. ⁊ eodē tpe educt⁹ de domo sua ductus est ad sepulchrū. ⁊ siluester eductus de ea reductus est cū gaudio in domū melchiade pape a christianis. Itez Hiero. in cronicis suis dicit. φ cū iulian⁹ apostata cōtra ꝑsas pugnaret: vouit idolis φ cū ipse victor rediret φ sanguinē clericoꝝ: sacerdotū ⁊ monachorum idolis īmolaret q a quodã simulato ꝑfuga ꝑ ꝑfunda deserta ꝑductus fame ⁊ siti apostatã ꝑdidit gentē sui exercitu⁹ a suis agminibus oberrãs: a quodã forte hostiū equite cōto ꝑfossus ilia interijt.

¶ De sacrilegio locali. DIS XX.

Circa sextū. s. de sacrilegio locali sciēdū φ cauendū est istud pctm̄ multiplici rōne. Ad hoc enim mouere nos debent. Primo q̄dē sanctoꝝ venerãda p̄sentia q̄ a deo ⁊ sanctis spãliter habitant᷑. Secundo diuina officia q̄ ibi mirabiliter celebrantur. Tertio dei dona ⁊ beneficia q̄ ibi liberaliter cōferunt᷑. Quarto dãna ⁊ supplicia que violatorib⁹ inferunt᷑. Primo quidē debēt haberi in reuerentia loca sacra ꝑpter sanctoꝝ p̄sentiã. ⁊ primo sancti sanctoꝝ. i. dei ps̄. Dñs in tēplo sancto suo. Et. ij. Matth. iij. Qui habet in celis habitationē visitator ⁊ habitator est loci illius. Ideo ps̄. Adorate dñm in atrio sancto eius. Idē domū tuã decet sanctitudo. Idē Introibimus in tabernaculū eius ⁊c. Matth. xxj. Domus mea dom⁹ orationis vocabit᷑ ⁊c. Itē p̄sentie corporis christi quãta reuerētia debeat exhiberi declarat᷑ exēplo. Rusticus quidã multū desiderans ditari multos habens alueolos apū. q̄suit ab alio quomodo posset ditari. ⁊ apes multiplicare. Qui ridit φ si in die sancto pasche cōmunionē retineret ⁊ in aliquo alueolo suo eã poneret oēs apes vicinoꝝ suoꝝ lucraret᷑ qui dimissis alueolis suis ad locuz vbi esset corpus dñi cōuenirent. ⁊ ibi mellificarent. qd̄ ille fecit. tūc omnes apes ad alueolū vbi erat corpus christi cōuenerūt. ⁊ pro reuerentia ibi facta cōpatientes quasi opere suo inceperūt cōstruere ecclesiaz paruulã fundamēta ⁊ bases ⁊ colūnas erigere ⁊ altare cōsimili opere corpus dñi cū maxima reuerētia sup illud altare collocauerūt. ⁊ ecclesiolã illã miro opere ⁊ pulcherrimo īfra alueolū illū ꝑfecerūt. Vicine vō apes relictis alueis suis ad illū cōueniebãt ⁊ q̄sdã melodias mirabiles suo mō circa illō opificiū cōcinebãt ad modū hymnoꝝ. Rustic⁹ aūt h audiēs mirabat᷑. expectãs aūt vsq; ad debitū tps ad colligēdū examē ⁊ fauū nihil i alueolis suis i q̄b⁹ apes mellificare cōsueuerãt inueniēs se depauꝑatū: vñ credebat se debē fieri diuitē: iuit ad illō vbi cōionē īposuerat: vbi apes viderat cōuenisse. Cū aūt appropinq̄ret apes q̄si volētes vindicare cōtumeliã saluatoris irruētes in rusticū aculeos in eū defigebãt ita φ vix euasit multū afflictus veniēs ad sacerdotē retulit totū factū ⁊ suū ⁊ apū. q de cōsilio epi collegit pro chrīã ⁊ venit ꝑcessionalit᷑ ad locū tūc apes de alueo exeūtes in sublime se eleuauerūt dulcē melodiã faciētes. Eleuãtes aūt alueolū inuenerūt intus nobile opificiū illi⁹ paruie eccl'ie: ⁊ corp⁹ dñicū sup altare collocatū ipsi aūt illã paruulã ecclesiã luculētissime et artificiosissime cōpositã in ecclesiã suaz intromiserūt cū laudib⁹ sup altare collocãtes. Hic p̄nt multū cōfundi q nō deferūt sꝫ potius cōtumeliã inferūt vel sacro christi corpi vel sacro loco ei⁹. Itē meritis scōꝝ in quoꝝ honore eccl'ie sunt dedicate. ipsi enī honorãt illos qui loca sua honorant ⁊ visitant defendunt ⁊ liberant. In historia sara. li. ij. legit᷑ φ gens hunoꝝ a sedib⁹ suis egressa de pãnonia: videlicet in vigilia pasce obsedit metensem vrbē. sꝫ anteq̄ꝫ venisset apparuit in eccl'ia bti stephani quibusdã religiosis scūs stephan⁹ loquens cū btō petro ⁊ paulo vt rogarēt cū eo dñm ne ciuitas illa destrueret᷑ in q oratoriū suū multū freq̄ntabat᷑ ⁊ honorabat᷑ tūc illi rñderūt φ illa ꝑpter malitiã suã erat cremãda excepto oratorio suo cū cōtētis in eo qd̄ ab eis erat obtentū suis orōnib⁹. qd̄ ita factū fuit. Scd̄o venerari debem⁹ loca sacra ꝑpter officia diuina q̄ ibi celebrant᷑. s. officia angeloꝝ: vt leg. cãtare: ⁊ deū laudare. Aug. In oratorio nemo aliq̄d agat nisi ad qd̄ factū ē. Vñ ⁊ nomē accepit. ibi etiã assunt p̄ncipes cōiūcti psallētib⁹. s. ãgeli scī. Ps̄. In cōspectu angeloꝝ psallã tibi ⁊c. id est cōspiciētib⁹ angel'. q̄ audiūt et gaudēt ⁊ officijs eccl'iasticis. vel in cōspectu angeloꝝ. cōspiciēdo angelos silia faciã ei in eccl'ia q ipsi faciūt in celo. Sic legit᷑ fecisse btūs ignati⁹ martyr in histo. triꝑar. li. x. ca. ix. q fuit terti⁹ post beatū petrū eccl'ie antiochene antistes cōuersat⁹ cū beatis aplīs q vidit angeloꝝ visionē: quō ꝑ antiphonã beate trinitati hymnos dicebãt. qd̄ ip se eccl'ie faciēdū instituit. ⁊ de illa deuenit ad alias. Vñ ob reuerentiã domoꝝ ⁊ officia sacra dederūt antiq etiã gētiles p̄uilegia templis suis. Sic in histo. britonū φ ante incarnationē dñi quidã rex deonallo noīe: dñs illi⁹ gentis statuit vt quicūq; pro quocūq; forefacto ꝑ totã britanniã maiorē fugeret ad templa deoꝝ in eis vel in via eoꝝ secur⁹ eēt. ⁊ quicūq; hãc legē suã violaret summa pena puniret᷑. Silr ⁊ q ad atria cōfugerēt: eodē p̄uilegio gauderēt. Reges aūt catholici postea nolētes min⁹ eē deuoti eccl'ie q̄ꝫ gētiles idolatrie: hãc legē voluerūt seruari de ecclesijs ⁊ eaꝝ vijs. ꝑ istos etiã hec lex trãsiuit ad alia regna. Itē i vita btī siluestri legit᷑ φ cōstãtin⁹ in ipsa die q baptismū acceꝑat: septē leges in honorē dñi ꝑmulgauit. q̄rū q̄nta fuit: vt quicūq; reus in eccl'ia ingressus fuisset sub ꝑiculo iudicis illi⁹ loci defenderet᷑. Multa etiã iura sunt cōtra sacrilegos violatores ecclesiarū: ⁊ confinioꝝ ipsarū. In decretis. xvij. causa. q. iiij. Qui excōicãdi sunt ⁊ pena puniēdi: ⁊ φ rei sunt lese maiestatis criminis: ⁊ φ sunt ab oīb⁹ euitãdi. Sic antiq̄s ⁊c. Si quis in atrio ⁊c. Si q̄s suadēte ⁊c. C. Qui aūt de eccl'ia ⁊c. Virtutē aūt dedicationis ⁊ cōsecratiōis ecclesiarū ostēdit btūs Gre. dial'. xxx. vbi dicit: φ cū q̄dã eccl'ia q fuerat arrianoꝝ cōsecraret᷑ ab eo: ⁊ eēnt ibi delate reliquie scī sebastiani ⁊ agathe cū missa celebraret᷑ alij qui erãt in sacrario p̄mo inceperūt audire ⁊ sentire porcū fetidissimū discurrentē per pedes suos huc ⁊ illuc. Silr ppl's q erat in ecclesia cōpressus quilibet dictū porcū vt videbat᷑ iuxta se sentiebat: sꝫ vidē non poterat eū: ⁊ h vn⁹ alij ostēdebat. ⁊ sic tantas petēs exiuit. ⁊ licꝫ sentiretur: tñ videri nō potuit. nocte etiã eadē tãtus strepit⁹ in dicta ecclesia fact⁹ est supra tectū: ac si ibi aliq̄s errãdo discurreret. seq̄nti nocte grauior sonitus excreuit: ita vt subito videret᷑ eccl'ia a fundamētis euersa. ⁊ ꝑtin⁹ recessit: nec vltra ibi inq̄etudo diaboli apparuit: q̄ñ inuitus a loco quē tenuerat diabolus exibat. post magna serenitate aeris nubes celitus emissa sup altare dicte eccl'ie descēdit ⁊ operuit illud. ⁊ tãto terrore ⁊ odore replauit ecclesiã: vt nullus auderet egredi patētib⁹ ianuis: sacerdos custodes ⁊ ppl's q cōuenerãt ad audiēdã missam ingredi nō poterãt: licꝫ odore mirifico traherētur. die alio lãpades ibi extincte sunt succēse. quas finita missa custos extinxit accēsas inuenit. ⁊ iterū diligēti⁹ extinguēs: rediēs firmatis hostijs accēsas inuenit. ⁊ ex ipso lumine aperte claruit: φ locus ille de tenebris ad lucē venisset. Tertio reuerētiã exhibē debem⁹ sacris locis ꝑpter dei dona ⁊ bñficia q ibi abūdãti⁹ cōferunt᷑. ibi nãq; sepe recipit᷑ pctōꝝ venia scī spūs grã diuersa christi bñficia: ⁊ sacroꝝ ordinū officia. ⁊ diuina sacra ibi in baptismate facti sum⁹ filij dei. ibi suscepim⁹ corp⁹ christi: cōfirmamur in regnū dei: ibi ꝑ penitentiã recōciliamur ei. Ideo locū illū debem⁹ reuereri cū iacob Gen. xxviij. Vere dñs est in loco isto ⁊c. pauēsq; ait: O q̄ terribil' est loc⁹ iste: nō est hic aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi. Ad h facit qd̄ legit᷑ in histo. frãcoꝝ. xxvij. ca. φ cū clodoneus p̄mus rex frã

corū christianoꝝ voto facto de baptismo suscipiendo pro victoria
obtinenda cōtra alemānos noluit statim baptizari nisi cū honore
maximo ⁊ lucro animaꝝ tā nobile nobiliter reciperet sacramentū.
Unde fecit fieri vel a depicta actu pulcherrima diuersoꝝ coloꝝ in
q̄bus ipse ⁊ q̄ cū ipso erant tūc susciperet sacramentū. ⁊ tūc diuine
largitatis reciperent bn̄ficiū. adduxit antē secū ad baptismū susci-
piendū plus q̄ꝫ tria milia gentiliū francoꝝ. ⁊ sororē suā. cui occur-
rit beatus Remigius remensis archiep̄s dicens rethorice applau-
dendo. mitis depone colla sycābre. Sycambrū eū vocat q̄ꝛ frā-
ci de sycambrie terra venerāt. ⁊ incēde q̄ð adorasti. i. idola. adora
q̄ð succēdisti. i. signū crucis ⁊ alia sacra. tantā aūt cōtulit ibi deus
gratiā sup baptizatos ⁊ tāta erupit suauitatis fragrātia ꝙ oēs qui
aderāt putauerūt se esse in delitijs ⁊ odorib⁹ paradysi. ⁊ vt in vita
beati remigij dicit̄ colūba clodoueo in phyala de p̄cioso lapide ce-
lestē detulit vnctionē. de q̄ reges francie cōsueuerūt iungi. No-
ta ꝙ Symeon ⁊ Anna frequētantes ⁊ honorātes tēplū christū vi-
dere ⁊ suscipe meruer̄ t Luce. ij. Itē in bethel q̄ domus dei dicit̄.
Ubi etiā tēplū edificatū esse credit̄. vidit Jacob scalā ⁊ dn̄m innix-
ū scale ibi ꝓmisit ei deus se daturū terrā ꝓmissionis. Itē Salo-
moni orāti in tēplo ꝓmisit deus ꝙ ⁊ ipse ⁊ alij orātes ibidē q̄cq̄d
peterent obtinerēt. iij. Reg. viij. ⁊ fere p totū. Et Paral. vj. Confir-
mauit autē dn̄s oēs petitiones suas in dedicatione templi nube ⁊
gloria dn̄i tēplū replēte iij. Reg. viij. ⁊ igne de celo ibi descēdēte. ij.
Paral. vij. ⁊ dn̄o ei apparēte ⁊ dicēte sibi. Exaudiui orationē tuā
⁊c̄. iij. Reg. ix. Quarto ad reuerētiā sacroꝝ locoꝝ monere debēt
dāna ⁊ supplicia q̄ violatorib⁹ inferunt̄. Huius exēplū ondit chri-
stus q̄ vendētes ⁊ emēte. oues ⁊ boues eiecit ⁊ nūmulariorꝫ effu-
dit es. ⁊ cathedras vendētiū colūbas euertit. Math. xxj. ⁊ Joh. ij.
Aliquādo etiā q̄ loca sacra maculāt vel violant igne diuino succē-
dunt. vel q̄ eis iniuriā faciūt: ps̄. Qui dixerunt hereditate possidea-
mus sanctuariū dei ⁊c̄. Deus me⁹ ⁊c̄. Sic̄ ignis q̄ cōburit siluā ⁊c̄.
Isai. xxix. Erit sicut fauilla pertrāsiens multitudo omniū q dimica-
uerunt cōtra ariel. i. altare vel tēplū vel sanctā ciuitatē hierusale q̄
dicebat̄ ariel ꝓpter altare holocaustoꝝ q̄ð vocabat arietes. hec vin-
dicta patet in exercitu sennacherib. igne diuino cōsumpto mirabi-
liter Isai. xxxvij. Egressus angelus dn̄i pcussit in castris assyrioꝝ
centūoctoginta quinq; milia ⁊c̄. Itē aliquādo ab hostib⁹ vincunt̄.
Sicut patet. j. Mach. ij. de nichanore q̄ cōtēpsit in tēplo oblata sa-
crificia. ⁊ polluit tēplū. ⁊ iurauit ꝙ illud destrueret ⁊ succēderet cū
victor rediret nisi iudā ei traderent ipse autē nō vicit sed est victus
⁊ occisus. ⁊ totus ei⁹ exercitus caput eius amputatū est. ⁊ manus
quā iurans cōtra tēplū extēderat. De hoc etiā habet̄ Mach. xv.
Itē i chronicis Orosij legit̄ cū pompeius. viginti duos reges orien-
tales pugnādo vicisset. ⁊ semp victor i omnib⁹ factis suis extitisset
ad vltimū hierusalē veniens tēplū obsedit. ⁊ in eo cōfugiētes cepit
⁊ occidit. alibi etiā dicit̄ ꝙ in templo equos suos collocauit. Dicit̄
etiā ꝙ violato templo q̄ ante i omnib⁹ factis suis victor semp erat
semp postea victus est. Itē eodē libro legit̄. ꝙ crassus collega
pompeij cōtra fedus q̄ð habebāt romani cū iudeis templū auro ⁊
opib⁹ spoliauit. ⁊ ide parthos inuasit. dicēs ꝙ ad huc volebat ipse
aurū parthicū ⁊ sericū i quē rex parthoꝝ surenas subito irruit ⁊ ro-
manos oēs vicit ⁊ occidit ⁊ ipsum crassum. Legit̄ ⁊ alibi ꝙ eo ca-
pto cū tractarēt primo parthi cū eo quasi volētes pacē ei⁹ ꝙ daret̄
ei de auro quātū deberet ei⁹ appetitui sufficere cū captū parthi ce-
perunt. ⁊ p os eius aurū liquefactū igne proiecerūt. dicētes. aurū si-
tisti aurū bibe. Satis cōueniens est ꝙ vincantur ⁊ diuino iudicio
occidant̄ q̄ loca sacra inuadunt. Legit̄ in cronicis regionis abbatis
ꝙ tēpore charoli magni quidā saxones obsederūt christianos qui
cōfugerūt ad castrū q̄ð dicit̄ bursaburg. ⁊ cum vicina vastassent ⁊
quādā capellā quā dedicauerat Bonifacius martyr dicēs ꝓphe-
tice. ꝙ nō cōbureret̄. cū laborarent intus. ⁊ extra igne in lignis ap-
posito apparuere interioribus christianis ⁊ paganis duo iuuenes
ipsā basilicā defendētes nec potuerūt eā succendere. sꝫ diuino pa-
uore territi fugerūt nemine ꝑsequēte. Unus autē eoꝝ inuētus est
mortuus habens ignē ⁊ ligna quasi flexis genib⁹ ea ecclesie appli-
cans q̄si ignē sufflans. Ite in eisdē chronicis legit̄ ꝙ cū saxones vi-
cti charolo iurassent se fieri christianos ⁊ subiectionē audiētes ꝙ
decessisset pacti ruperūt iuramēta. ⁊ obsederūt castrū ⁊ ecclesiā in
qua erant franci q̄ð dicit̄ beresburg. cū autē eos instanter impu-
gnarēt. apparuit gloria dn̄i supra dictā ecclesiā. ⁊ tria scuta sangui-
neo colore flāmantia. ⁊ velut quibusdā motibus in prelio agitātia
se. Q̄ð aspiciētes dn̄m pagani timore ⁊ formidine repleti fugiētes
inuētā . . . . erūt ꝙ strictis gladijs armis mutuis se cōfo-
derēt. illi aūt h̄ videntes deū laudabāt. q̄ saluos fac̄ sperantes in se.

Item q̄nq; diuino iudicio ceci fiunt. Sicut patet de heliodoro fla-
gellato ⁊ multa caligine circūfuso. Itē Greg. dial. xxx. dicit ꝙ cum
in spoletana vrbe ep̄s longobardoꝝ arrian⁹ venisset ⁊ cōtra inhibi-
tionē ep̄i illi⁹ vrbis catholici accessisset summo mane ad ecclesiā bt̄i
pauli ap̄li cū multitudine suoꝝ volēs eā frāgere vt festū suū in ea
faceret repēte eo assistēte value subito aperte sunt q̄s antecedēti no-
cte fortiter serrauerat ⁊ lāpades extinxerat ⁊ latebat. tunc lāpades
oēs accēse sunt ⁊ ep̄s arrianus cecitate pcussus est subita manib⁹
alienis ad suū habitaculū reduct⁹ nec aūt fuerūt vltra lōgobardi
sc̄i virtutē agnoscētes loca sc̄ā temerare. ⁊ mirū fuit q̄ꝛ eadē bea-
tis lumen est ecclesie redditū ⁊ heretico ablatū. Itē in fine historie ka-
roli legit̄ ꝙ cū post mortē ei⁹ terra gallitie mult' tpib⁹ in pace quie-
uisset attā maior codube collectis multis milib⁹ saracenoꝝ terras
vsq; ad vrbē sc̄i iacobi inuasit ⁊ ipsam ecclesiā dicti sc̄i spoliauit ⁊
sine oī reuerētia egestionib⁹ humanis inquinauit. illico ei⁹ exercit⁹
ita a dn̄o est pcussus ꝙ alij sunt excecati alij oīa viscera cū intesti-
nis egerebāt. Cum aūt ipse in vtroq; affligeret̄ videlicet cecitate ⁊
dissenteria percussus mirabili quidā sacerdos quē secū captiuū te-
nebat ait ei ꝙ ista ei acciderant ⁊ suis q̄ꝛ locū sc̄ti ꝓphanauerūt ⁊
consuluit ei ꝙ ꝓmitteret btō iacobo ꝙ mahometū negaret ⁊ abla-
ta restitueret in duplū. Q̄ð ⁊ fecit restituens ablata in duplū ⁊ pre-
dicans magnā dei virtutē cessauit ab eo ⁊ suis plaga ⁊ recessit. Cū
aūt postea ipse diu ⁊ sui vastarēt ⁊ q̄sdā alias partes christianoꝝ
ecclesiā quādā btī romani quidā princeps saracen⁹ intrauit ⁊ spo-
liauit. Uidēs aūt ibi oēs columnas marmoreas q̄ habebant capitel-
la deaurata ⁊ deargētata. voluit eas precipitare. ⁊ tūc versus est in
statuā lapideā tal' coloris cui⁹ erat vestimentū. q̄ vsq; hodie ibidē
est. Dicūt aūt pegrini ꝙ si tāgat̄ imago lapidea in quā cōuersus est
dictus saracen⁹ fetorē maximū emittit. Hoc audiēs maior ait Fu-
giam⁹ a finib⁹ christianoꝝ q̄ꝛ reuera magn⁹ est deus eoꝝ q̄ tales hꝫ
alumnos q̄ꝛ mortui sic pūt in viuos sibi rebellātes: q̄ꝛ iacob⁹ me ex-
cecauit ⁊ roman⁹ hominē lapideū fecit. Itē in vita sc̄i clemētis legit̄
ꝙ sisinnius vir theodore maxim⁹ in vrbe romana cū intrasset eccle-
siā clemēte celebrāte volēs scire q̄d ibi vxor sua faceret: cecus mu-
tus ⁊ surdus factus est. Silr̄ ⁊ pueri sui ita ꝙ nō possent hostiū in-
uenire: orōne sc̄i clemētis liberat⁹ est. ⁊ cū crederet se magicis arti-
bus delusum. ⁊ misit seruos ad deducēdū sibi vinctū sc̄m clemen-
tē loco ei⁹ ligabāt columnā ecclesie: ita ceci facti sūt ꝙ columnā cū
eē putabāt. hic tn̄ postea precib⁹ vxoris sue cōuersus est. Itē in
reuerētia sacroꝝ locoꝝ mutos ⁊ surdos efficit. Greg. turoñ. in gestis
francoꝝ. iiij. li. xvij ca. dicit ꝙ trān⁹ fili⁹ clotarij regis francoꝝ pessi-
mus pessimū habebat cōsiliariū Lenonē noīe ⁊ re. ad cuius instiga-
tionē multa mala faciebat dictus trāuis: q̄ vt spoliarentur ecclesie
turoñ sꝫ ⁊ limonicen. aliqñ dixit marcial' ⁊ martin⁹ cōfessores dn̄i
nihil fisco regio addiderūt illico amens effect⁹ visum amisit loquē-
di pariter ⁊ audiēdi. ⁊ ad basilicā btī martini vigilias faciēs nō est
exaudit⁹. Sed in eadē plaga ꝑmāsit merito sic punit⁹: q̄ꝛ mala cōsi-
lia corde tractauerat: ore deduxerat. aure audierat ad sacroꝝ basili-
cas spoliādas. Itē ꝓpter illā irreuerētiā sepe relinquūt̄ hoīes dia-
bolo cruciādi arrepti ab eo. Greg. turoñ. i gestis frācoꝝ li. iij. c. xiij.
Cū theodoric⁹ rex frācoꝝ misisset cōtra aluernos exercitū: cū preda-
rent̄ terrā: fractis seris intrauerūt basilicā btī iuliani martyris ex-
trahere nitētes res ibidē depositas a paupib⁹. q̄ mox a diabolo ar-
repti ꝓprijs se morsib⁹ lacerabāt: clamātes Cur nos martyr sc̄e sic
crucias. Itē dial. iij. dicit̄ ꝙ cū lōgobardi seuiētes intrassent mo-
nasteriū sc̄i equicij. ⁊ vellēt inde monachos extrahē vt eos traherēt
⁊ monasteriū spoliarēt: fugerūt ad sepulchrū sc̄i viri monachi quo-
rū abbas ingemuit dicēs: O sc̄e equici placet ne tibi ꝙ hinc extra-
hamur ⁊ nō nos defendas. statim ad hāc vocē a spū imūdo longo-
bardi arrepti ad terrā precipitati sunt: ⁊ tādiu vexati quousq; qui
foris erāt lōgobardi cognoscerēt ꝙ loca sc̄ā temerare accedere nō
auderēt. Itē q̄nq; diuersis plagis morbis ⁊ flagellis ⁊ cladib⁹ affli-
gunt̄ qui loca sacra audēt temerare. ij. Mach. iij. de heliodoro fla-
gellato. In chronicis horosij in fine legit̄: ꝙ quidā magn⁹ p̄nceps
a fratre dict⁹ gildo interfecit duos filios frīs sui michezel volēs ei-
ā eū occidere. q̄ nō habēs p quos posset impugnare dictū gildō:
cogitās ꝙ theodosi⁹ imparor imperiū obtinuerat: ⁊ victoriā nō vi-
rib⁹ aut multitudine sꝫ orōnib⁹ ⁊ visitatiōe scōꝝ. s. locoꝝ ⁊ ꝑsonaꝝ
adijt insulā caprariā vbi erāt multa loca scōꝝ visitās eā cōmēdans
se ⁊ suū negociū scīs vigilās ⁊ orans ⁊ ieiunās in sacris locis. Cui
apparuit btūs Ambro. qui nup obierat: cū pastorali baculo ter hu-
mū percutiēs: ⁊ dicēs ter Hic hic hic. Qui ex his intellexit ⁊ victoriā
sibi deberi ⁊ locū ⁊ tps: tā ex merito annūciantis q̄ ex trib⁹ dictis
et pcussionib⁹. q̄ cū q̄nq; milib⁹ die tertia in loco sibi assignato a

sancto cōfisus in exēplo theodosij ⁊ visione sancti Ambrosij ausus est cōfligere cōtra octoginta milia hostiū. Cū aūt signifer aduersarioꝝ percussus in brachio inclinasset vexillū. credētes alij ꝙ vexillū reddidisset. venerūt ⁊ se ⁊ signa sua michezeli reddiderūt. gildo autē hoc videns p affricā fugiens iugulatus interijt. Michezel aute p̄dictus ex victoria elatus ⁊ ingratus loca sacra spoliās ⁊ homines inde vi extrahens. vnde primus sensit dei adiutoriū cum loca sacra veneraret. inde sensit diuinū iudiciū. ⁊ factus sacrilegus graviter est punitus ⁊ interfectus. Itē ī eodē lib. dicit ꝙ cū augustus cesar misisset gayū nepotē suū ad partes trāsmarinas pro ordinādis negocijs. veniens hierusalē in tēplū ibi adorare cōtēpsit. ⁊ locū despexit quī cū redisset augustus hoc approbauit prauo vsus cōsilio. Nā vt dicit Orosius ex hoc secuta est diuina vltio tā grauis vt tāta seuiret fames in populo romano vt lanistar familias ⁊ suos ⁊ peregrinos in vrbe tradi p̄ciperet augustus. extremitates impij vndiꝗ; inceperūt rebellare cōtra romanū imperiū. Templū iaꝫ qḋ circa natiuitatē christi mūdo vndiꝗ; pacificato p duodecim annos clausum fuerat in signū pacis ppetue. in signum guerre ⁊ discordie apitur. Itē tēpli pphanator morte turpi ⁊ inopinata affligit⁊ ⁊ occidit. Sicut in eodē libro legit⁊ de gayo caligula tertio īpatore romano post iuliū q̄ postq̄; sensisset post eius innumera flagitia tēplū pphanari. apposititis in eo idolis gentiū a suis ꝓtectorib⁹ est turpiter occisus. Itē Greg. turoñ. in gestis francoꝝ. iiij. lib. xv. c. Cū q̄dā exercit⁹ trāns venissent ad spoliādū ecclesiā beati Martini turoñ. monachi clamauerūt ex vna parte fluminis. recedite barbari q̄r ecclesia est beati Martini quā vultis spoliare. qḋ nisi feceritis. scitote ꝙ grauiter lugetis. Uiginti aūt ceteris audaciores flumū cū nauī trāsierūt alijs timore dei discedētibus. illi v̄berātis monachis ⁊ factis sarcinis de vestib⁹ ecclesie spoliate redire voluerūt. Cū autem flumū vellent trāsire subita cōmotione facta cū nō possent se de remis iuuare conabant⁊ lanceis ferro eoꝝ a supiori parte posito. tūc diuino iudicio lancea vni⁹ secu⁹ sꝑ pectus eius infixit. ⁊ ex alia pte in terra affixa sup aquā appensum ⁊ occisum tenuit vsꝗ; quo naue sub pedib⁹ ei⁹ collapsa. monachi ad eos venientes ⁊ res suas recipientes eos mortuos inuenerūt. Uno excepto q̄ alios semp arguebat. Ad hoc facit qḋ habet⁊. j. Mach. vj. Quomō antiochus fecit pphanari tēplū. Eiusdē. ix. p totū. de pcussione ātiochi ⁊ graui ei⁹ afflictione ⁊ ignominiosa ei⁹ morte. Itē sacra loca irreuerētes sunt merito cōfundēdi ⁊ cōfusi. ps. Confusi sunt. q̄m dñs spreuit illos. Sicut patet. ij. Mach. iij. ⁊ vj. ⁊ ix de antiocho quomō vict⁹ est ⁊ repulsus ⁊ a dño ignominiose pcussus. Ad hoc etiaꝫ faciūt exēpla antecedētia. Itē cōfundi merito debēt eo ꝙ creature irrationales reuerite sunt aliquādo sacra loca. Dicit⁊ Dial⁊. iij. Cū q̄dā rustic⁹ deportasset quādā arcā in ecclesia beati Laurētij sup sepulchrū sancti Equicij. turbo celitus factus dictā arcā extulit. ⁊ longe ꝓiecit vt omnib⁹ innotesceret ꝙ sacra loca debēt reuereri ⁊ vt pateret meritū sancti viri. Itē Greg. Dial⁊. viij. Cū tpe regis totile. gothi venissent ad cellā cuiusdā monachi sancti iuuenis. nomine bñdicti. voluerunt ipsum incēdere cū cella sua ignē supponētes. oīa autē que superāt in circuitu ei⁹ ꝯbusta sunt. dict⁹ loc⁹ celle ei⁹ ꝯburi oīno nō potuit. nec ille q̄ intus erat. Unī indignati gothi eū extraxerūt ⁊ in clibanū quē nō longe coquēdis panib⁹ paratū succēsiꝫ viderāt intruserūt. clibanūꝗ; clauserūt q̄ ī crastino ita illesus inuēt⁹ ē vt nec ī capillis aut in vestib⁹ etiā extremis aliqḋ ignis vestigiū remaneret aut ēt appēret. Itē nō solū aer aut ignis ꝯfundēpōt irreuerētes. ſꝫ etiā ipsa aq̄ ſꝫ ꝙ legit⁊ dial⁊ iij. Dr. in. ibi ꝙ ī veroñ. vrbe fluui⁹ athesis subito ita excreuit ꝙ vsꝗ; ad ianuas eccl'ie bti Zenonis martyris veniēs eas claudēs mul:os int⁹ īntrusit ⁊ vsꝗ; ad supiores fenestras ascēdit. ⁊ q̄si in soliditatē v̄sa dictā ecclīā nō īntrauit. illi aūt q̄ erāt in ecclīa inclusi ad ianuā veniētes ⁊ ianuā aperiētes cū pro necessitatib⁹ suis vt liquidā hauriebāt. ⁊ bibebāt ſꝫ vt solida aū ianuā stabat. ⁊ erat aq̄ fluida ad adiuuādū. ſꝫ solida erat ad nocumētū sacri loci cauēdū. Itē maledicti sunt q̄ sīsaꝫ anathemati īcurrūt q̄ inter penas eccl'iasticas maior ē. q̄r mors sp̄ūalis ē sup oīa incōmoda timēda ⁊ cauēda. j. Corin. iij. Si q̄s violauerit tēplū dei. disꝑdet illū de⁹. Multi aūt magis timēt in bursa ledi ī modica pecunia q̄ hic gladio ferri mortifero aīe ⁊ corpi. q̄ ī vtroꝗ; disperdit ⁊ eternalit⁊ ꝑdit. Quidā eps geronopolitan⁹ p̄cepit suis sacerdotib⁹ vt venientes ad synodū honeste cū stolis ⁊ albis ⁊ suppellicijs veniret. qḋ ipsi facere ꝯtēpserūt. tūc p̄cepit eis sub pena suspensionis. nec tunc etiaꝫ hoc fecerunt. tunc aggrauauit manū dicens in alia synodo ꝙ sub pena excōicationis veniret. Qḋ cū nō fecissent nisi pauci. ait. Cras veniens vt dixi sub pena quinꝗ; solid. tunc oēs ne incurrerent penā dicte pecunie albas ⁊ suppellicia q̄sierūt vel p mutuū q̄ nō habebant vel p p̄ciū datū. ita ꝙ oēs venerūt sicut eis fuerat impatū. Unos de hoc eps in synodo arguit ⁊ cōfutauit ꝙ magis timerent amissionē dicte pecunie q̄ aīe sue. Item notādū ꝙ dñs loca sacra sepe punit ex eo ꝙ pphanant⁊ q̄r aliq̄ inhonesta in eis fiūt. Sicut ꝓpter mala q̄ fiebāt ī tēplo dñi vt credi⁊ sustinuit ꝙ a nabuzardā cōcremaret⁊. iiij Reg. xxv. ⁊ ab antiocho spoliaret⁊. ij. Mach. j. Titus ciuitatē ⁊ tēplū subuertit ⁊ combussit ⁊ oīno destruxit. Sic pꝫ horosij li. v. Itē archieps lugd. aliq̄ū quesiuit a quodā frē p̄dicatore vnde erat ꝙ loca sacra plerūꝗ; fulminib⁹ ferirent⁊ ⁊ frequēti⁹ q̄ loca prophana. Et cū frater respōderet ei ꝙ sibi occurrebat respondit eps ꝙ expti⁹ erat ꝙ ideo loca sacra deus puniebat vel concremādo: vel alio modo ꝓpter inhonestates q̄ ibi male fiunt. Et adiūxit ꝙ de nouo visitauerat ecclesiā btē mane podieñ q̄ loc⁹ est valde venerabil⁊ ⁊ multis diuinis miracul⁊ ⁊ bñficijs illustris ⁊ a multis frequētat⁹ in quo dicit⁊ eē ⁊ ostēdit⁊ calciamentū btē virginis: ⁊ digit⁹ quo iohānes baptista dñm demōstrauit. Ibi etiā vt dicit⁊ saraceni occidētales mittūt munera vt btā virgo eos liberet a fulgorib⁹ ⁊ tēpestatib⁹ ⁊ agros suos. Ibi parū anteq̄; venisset dictus archieps fulgur ceciderat: ⁊ etiam ipsos lapides pauimēti combusserat. qḋ multis fiebat in stuporē. Cū aūt nō rediret ad ipsam ecclesiam dictus archieps sed iuisset cū podieñ. epo ad quēdā locū q̄ silua vocat⁊ monialiū: ad visitādū quādā sanctimonialē quā btā virgo curauerat q̄ fuerat gutta fistula ⁊ alijs morbis ita corrosa ⁊ psorata vt interiora apparerēt. Uisitata a btā virgine ⁊ curata subito hoc datū fuit ei vt singul⁊ sabbatis in extasim rapta multas ibi reuelationes accipiebat. Cū aūt dicti prelati quesiuissent ab ea q̄ eēt causa dicte fulminationis: ait ꝙ due psone adulter ⁊ adultera cum non haberēt aliū locū vbi sine suspitione ꝯuenire possent: locū illū pctō suo contaminauerāt. Ideo dñs igne illo locū predictū voluit purgare. Et dixit dict⁹ archieps ꝙ eps podieñ. ei postea dixerat ꝙ inuenerat p vtriusꝗ; persone confessionē qui peccatū cōmiserant: ita verū esse vt eis dicta sanctimonialis dixerat. Item in quadam abbatia vt dicebat illi⁹ loci abbas: accidit ꝙ cū monachi eēnt insimul congregati in choro: tonitruū maximū insonuit. ⁊ in dicta ecclesia fulgur cecidit comburens pauimentū ⁊ quedam loca. Quosdam autē maiores monachos paruis innocentibus intactis remanentibus vulnerauit ad mortem. per sinum eoꝝ subtiliter intrans ⁊ plos inferiores radens et vrens. Et loc⁹ illa inferiora grauiter ledens. Ultimo notandū est: ꝙ sicut deus punit ⁊ ꝯfundit loca sacra ledētes ⁊ inhonorātes: ita ꝓmouet ditat ⁊ exaltat loca sacra colentes ⁊ honorantes. Qḋ pꝫ in salomone: q̄ tēplū edificauit: q̄ fact⁹ est a dño sapiētissim⁹ potētissim⁹ ⁊ ditissim⁹: ⁊ pacē semp in terra sua habuit q̄diu cū dño pacē seruauit. Itē h̄ pꝫ in alexādro honorāte tēplū ⁊ sūmū sacerdotē. cui deus dedit in bellis victoriā ⁊ mūdi monarchiā. Legit⁊ in chronic⁊ fracoꝝ ⁊ maxime in chronicis regionis abbatis: ꝙ clotarius fili⁹ clodonei p̄mi regis frācoꝝ christiani obtinuit regna q̄ttuor fratrū suoꝝ: ⁊ ea dimisit q̄ttuor filijs suis mouēs. Herbertus regni sui sedē habuit parisi⁹. Gontrādus aute lianis. Hypinus regnū p̄ris sui tenēs habuit sedē suessionis. Sigibertus sedem regni habuit remis. Hoc fuit magni gregorij pape et maurici imꝑatoris tpib⁹. Gontrādus aūt in parte sua tenebat burgundiā ⁊ inferiores partes. Hic erat pacific⁹ ⁊ oī bonitate ornatus cultor edificator benefactor ⁊ honorator locoꝝ sacroꝝ. Cū āt q̄dā die venaret⁊ in q̄dā silua suis huc illucꝗ; dispsis: solus remansit cū vno fideli suo. ⁊ grauiter somno depressus obdormiuit capite suo in ei⁹ gremio inclinato. de cui⁹ dormiētis ore vidit ille sup cui⁹ gremiū recumbebat egredi paruū aīal albū ad modū mustele moliētē trāsire quendā riuū sibi ꝯtiguū: ⁊ nō valebat. tūc ille cōpassus eius conatibus: spatā suā eduxit ⁊ riuo superposuit: ⁊ illud aīal statim riuū illū transijt. ⁊ post paululū rediens de cauerna quā intrauerat sup eādē spatā riuū transiens in os dicti regis regredit⁊. statim rex excitat⁹ mirā se visionē vidisse testat⁊: asserēs se trāsisse quendā fluuiū per pontē ferreū. ⁊ in q̄dā spelūca multū pōdus auri vidisse in terra: ⁊ p eundē fluuiū ad locū suū redisse. Ille aūt in cui⁹ gremio dormierat: q̄ viderat ⁊ fecerat refert. Tūc rex fecit effodi locū. ⁊ īuenit thesaurū inestimabilē. de cui⁹ auro fecit fieri cyphū ex auro solidū mire magnitudinis ⁊ pōderis: ⁊ sup corp⁹ bti marcelli tabulas poni fecit. nec vsquā vt dicit chronica vllū opus ex auro factuꝫ est qḋ ei valeret compari. nec post multū tps cū thesauros oēs ecclesijs ⁊ paupib⁹ erogasset morit⁊: ⁊ in eadē bti marcelli ecclīa sepelitur. Cuius regnū chyldebert⁹ ⁊ eius filij obtinuerūt. Itē in histo. karoli legit⁊ ꝙ cū ipse redisset de hispania ⁊ bello de roncevalle: et turpin⁹ archieps remensis pro suis vulnerib⁹ curandis remāsisset apud viennā. ⁊ cū incepisset horas: dicendo Deus in adiutoriū ⁊c.

coram altari raptus in spū vidit infinitā multitudinē spirituū īmūdorū versus metis cū maximo exercitu decurrētiū. ⁊ post eos viū similē ethyopi lentius incedētē quē adiurauit vt ei diceret quo festinarent. q̄ ait q̄ versus aquisgranū ad mortē charoli festinabat eorū exercitus vt eius aīam raperēt in infernū quē adiurauit vt p cū rediret ⁊ ei denūciaret q̄d egissent. Cū autē vix fuisset hora dicendi psalmū ecce idē demones q̄ prius ante cū trāsierūt vt prius cōfusi nihil ferētes. ⁊ tunc archiepūs q̄siuit a quo prius audierat de morte q̄d egissent. q̄ r̄ndit. q̄ nihil potuerāt p̄ualuisse q̄ galatian⁹ sine capite se eis opposuerat. ⁊ tot lapides in statera posuerat ecclesiarū omniū q̄s edificauerat charolus. ⁊ tot alia bona q̄ eis fecerat. ⁊ dona q̄ eis dederat. ⁊ honores quos eisdē īpenderat q̄ ad cōparationē eorū ea q̄ habebāt ꝯ cū erāt nullius pondens. ⁊ dict⁹ gallacianus cū suis aīam eius eisdē abstulit ⁊ hoc dicto demones dispa ruerūt. Quidā aūt miles adiuratus a charolo q̄ cōcito mortē eius sciret. eā turpino denūciaret decimaquīta antē die post obitū dicti charoli venit ad turpinū festināter ei eā annuncians q̄ inuenit eū migrasse eadē die ⁊ hora qua p̄dixerat ei demon. Econtra qui sancta loca violat nō videbit gloriā dei. Isai. xxvi. In terra sanctorū iniq̄ gessit non videbit gloriā dei.

De sacrilegio reali. DIS XXI.

Circa septimū. s. de sacrilegio reali. Sciēdū q̄ sacrilegiū reale cōmittit in rē sacrā. i. dedicatā vel sacris locis psonis. aut officiis deputatā. Uidecet ex inuasione. captiōe ⁊ detētione sacrarū rerū. vel sancta loca siue sanctos ptinētiū. Hoc aūt petīn canēdū est multiplici rōne. Primo q̄ q̄ res sacras capiūt. capiunt vel detinent psonaliter. Scdo q̄ puniunt ⁊ flagellant vel torquent corpalit. Tertio q̄ dānant eternalit. Primo q̄dē capiunt vel detinent psonaliter. Aug. Preda quā rape cupis in muscipula est. In histo ecclesiastica. x. li. c. v. ⁊ in tripi. histo. similit h̄ legit q̄ eo tpe quo sanct⁹ Pyridion eps cypri cū adhuc curā maluū ouiū gerebat cū latrones venissent ad ouile suū ⁊ oues suas ligassent. vt eas secū deferrēt ligati sunt a dn̄o. ⁊ in mane veniēs inuenit eos ad caulas suas ligatos pēdētes quos suis orōnib⁹ soluit. ⁊ arietē eis dedit. Itē Dial. ii. dicit Greg. q̄ cū q̄dā fur intrasset ouile quorundā religiosorū ⁊ ouile esset ppe ecclesiā in qua erāt dicti religiosi diuinū officiū agentes. arietē tulit ⁊ cū venisset ad locū vbi quidā sanct⁹ vir sepultus erat de loco illo nec egredi valuit nec arietē deferre. ⁊ cū vellet eū relinquere. nō valebat eū dimittere nec man⁹ laxare vsq̄ quo dicti religiosi quorū erat venerūt q̄ vir suis orationibus ei liberationē obtinuerūt. Itē dial. iii. Cū libertin⁹ fundēsis ecclesie p̄fect⁹ pro negocius ecclesie sue equitaret q̄dā gothi ducētes exercitū eū de caballo deposuerūt. q̄ dedit eis flagellū cū quo eū ducerēt. dum vellent aquā cuiusdā fluuii trāsire eorū equi licet verberati ⁊ calcarib⁹ afflicti nō poterāt moueri. sz vsq̄ ad sanguinis effusionē eos attriuissent. Cū aūt vnus eorū diceret hoc esse petīn equi abl. ... tūc ipsi redierūt ⁊ libertinū orantē ⁊ nolētē equū suū recipere. ipsi equo sup posuerūt veniā de iniuria postulātes. ⁊ statī eorū equi velocissime p viā ⁊ fluuiū cucurrerūt. Secūdo q̄ res sacras rapiūt vel furantur plerūq̄ tempaliter puniunt. ⁊ hoc multipliciter. Nā q̄nq̄ diris plagis ⁊ cruciatib⁹ feriunt. Sicut patet. ii. Mach. iii. De Heliodoro q̄ volebat vasa tēpli deferre flagellato. Eiusdē ix. De Antiocho qui templū vasis ⁊ thesauris spoliauerat. Et de Balthasar qui in sacris vasis bibebat Dan. v. Et sicut supra ostensum est de spoliatoribus sacrorū locorū. Itē q̄nq̄ a deo cōburunt. In passione Iuliani martyris inter alia eius miracula legit q̄ cū quidā tyrannus res ecclesie sancti Iuliani puasisset. nec admonit⁹ a sacerdote reddere vellet. sed clericos cū cōtumeliis repulisset cū venisset ad festū sancti ⁊ cōuiuiū magnū faceret. in mē sa q̄ sederet. fulgor cū tonitruo de celo descēdit ⁊ cū intactis aliis cōcremauit. Itē in eadem passione dicit ⁊ hoc idē refert Greg. turon. in histo. francorū. q̄ quidā clericus rebelta ecclesia fisco adhesit regio. ⁊ cū discurreret p mōtes q̄si pro iure suo requirēdo inuenit oues ecclesie sancti Iuliani. Cū autē eas q̄si pprias tolleret inhibētib⁹ ei pastorib⁹ ex pte sancti Iuliani ne detineret. r̄ndit Iulian⁹ arietes nō comedit. Cū aūt postea pupēdens iniuriā ad villā sancti Iuliani venisset. ⁊ ante se pulchrū eius staret grauissima febre corripit. ⁊ tanto ardore q̄ cadens se leuare nō potuit nec aliquē vocare q̄ eū ad se tollēdū iuuaret. Cū aūt inde fuisset delatus cepit clamare q̄ cōbureret. ⁊ aquā sup se p̄ici fec. ⁊ tāt⁹ is fum⁹ ⁊ fetor de ei⁹ corpe exiuit vt astātes sustinere nō valētes secederēt. ⁊ sic expirauit. Itē q̄nq̄ arripiunt a demonib⁹ vel ab hoīb⁹ occidunt. In passiōe sctōrū Simplicii Faustini ⁊ Beatricis legit q̄ duob⁹ martyrizat. Lucreti⁹ p̄fect⁹ abiens predia eorū cū nollet idolis imolare fec. t eos nocte p̄focari Et cū intrasset eorū po sessiones epulēs cū amicis quidā infantulus lactens de gremio mr̄is clamauit Audi lucreti occidisti insup ⁊ possedisti ecce datus es in possessionē inimici. statim lucren⁹ timēs ⁊ tremēs a diabolo arripit. ⁊ p tres horas ita vexatus est vt in ipso diuino moreret. Et qui aderāt timētes facti sunt christiani Itē in histo. fran. cū clodoneus rex frācorū factus eēt christian⁹ vadēs ad pugnandū ꝯtra regē aldericū arrianū fecit preconizari in exercitu suo ne quis rāgeret res sctōrū herbis pascualibus exceptis. Cū autē quidā accepisset fenū cuiusdā pauperis de hoīb⁹ sci martini dicens q̄ fenū erat herba. cū sciret hoc clodone⁹ fecit eū necari dicēs: Ubi erit nobis spes victorie si btūs martin⁹ offendat. Qui ad placandū sctm martinū misit ad eius basilicā nūcios cū munerib⁹. Itē q̄nq̄ morte subita rapiunt. In fine passiōis cyriaci largi ⁊ smaragdi legit. q̄ post martyriū bti cyriaci impetrauit carpasi⁹ a maximiano domū cyriaci. Et cū ad derisionē christianorū vbi baptisabat beat⁹ cyriac⁹ se balnearet cū xix. sociis epulas celebrans oēs subito mortui sunt. extūc clauso balneo gētiles christianos timē cepenūt. Itē inter miracula sci andree legit q̄ prepōsit⁹ cuiusdā ciuitatis abstulit agros ecclesie sci andree. Cū aūt admonit⁹ ab epō nollet reddere. statim arripuit eū febris fortissima. Qui mādauit epō q̄ pro eo oraret ⁊ agros redderet. Qd̄ cū fecisset. ⁊ eps orasset statim curat⁹ est. Qui vidēs se curatū occupari fecit p seruos suos agrū predictū. Tūc eps extinxit oēs lāpades q̄ erāt in domo sua dicēs Nō accendet hic lumē donec deus vindicet ecclesiā de hoste suo. Qd̄ cū fieret ⁊ oraret febris grauissima arripuit prepositū. Et statim mandauit epō vt oraret pro eo ne moreret: ⁊ redderet ecclesie agrū similē illi adiūgentē pro emēda. Tūc remādauit eps ei Iam oraui ⁊ exaudiuit me deus ⁊ tu me derisisti ⁊ deū decipe credidisti. Tūc prepositus precepit se ferri ad epm. Cū aūt rogaret eū p seipm vt ecclesiā intraret ⁊ noller eū cōpelli fecit. Cū aūt h̄ fecisset q̄ cito eps ecclesiam intrauit. prepōsit⁹ obiit. ⁊ ecclesia rem suā recupauit ⁊ prepositus amisit ⁊ se ⁊ agrū p̄dictū. Tertio dānant eternalit. sic p̄z supra de theoderico ⁊ karolo martello piectis in vulcanū. ⁊ de stephano aduocato qui abstulerat ecclesie sci laurētii p aduocationē falsam quattuor domos ⁊c. Isa. v. Ue q̄ iustitiā iusti anfertis ab eo. propter h̄ sicut deuorat stipulā ligna ignis: ⁊ calor flāme exurit: sic radix eorū q̄si fauilla erit ⁊c. q̄ in inferno comburentur. Quia sicut ignis q̄ cōburit siluā ⁊ sic flāma cōburēs montes. ita p̄sequet eos de⁹ in potestate sua. s. inferno cū demonib⁹ in supplicio eterno.

De inobedientia. DIS XXII.

Deinde ꝯsiderādū est de inobediētia q̄ est decima septima filia matris glie: q̄ s. hō non vult iugū obediētie subire: sz oīb⁹ īupire. Et sic ex ambitione vult preesse. ita p inobediētiā vult nō subesse nec alteri⁹ puta dei vel suporis: sz suā facere volūtatē. Cū aūt ex inani glia appetat hō manifestationē excellentie sue: ex h̄ maxime manifestari videt q̄ alteri⁹ volūtati vel obediētie nō subdat. ⁊ sic ex inani glia orit inobediētia. Circa inobedientiā autē notanda sunt q̄ttuor. Primo vtrū oīs inobediētia sit mortale petīn. Scdo vtrū sit petīn spāle. Tertio q̄ mouere nos debēt ad petīn inobediētie detestandū. Quarto ꝯsiderādū est de volūtate ppria. q̄ maxime causat in nobis inobediētiā. Circa primū sciēdū est. q̄ petīn ideo dicit mortale q̄ ꝯtrariat charitati p quā est spūal vita. charitate aūt diligit de⁹ ⁊ proxim⁹. Exigit aūt charitas dei vt ei⁹ mādatis obediat: sicut supra dictū est. ⁊ ideo inobedientē eē diuinis p̄ceptis peccatū mortale est. q̄si diuine dilectioni ꝯtrariū. In p̄ceptis aūt diuinis cōtinet q̄ etiā supiorib⁹ obediat. Et ideo etiā inobediētia q̄ q̄s inobediēs est preceptis supiorū est petīn mortale: q̄si diuine dilectioni ꝯtrariū. s̄m illud Ro. xiii. Qui potestati resistit dei ordinationi resistit. Cōtrariat insup dilectioni pximi inq̄ntū supiori pximo subtrahit obediētiā quā ei debet. Ad secūdū s. vtrū inobediētia sit petīn spāle. Dicēdū q̄ petīn aliqd̄ dicit eē spāle petīn pp̄ter spālē rationē obiecti. Inobediētia aūt h̄z specialē rationē obiecti. q̄ licz inobediētia possit eē circa obiectū cuiuslibet peccati. nō spālit respicit preceptū sub rōne precepti. Uñ non omne petīn ppie loquēdo est inobediētia sed solū q̄n aliquis preceptū ex intētione ꝯtēnit. Qñ aūt aliqs facit ꝯtra preceptū nō propter preceptū ꝯtemptū principaliter sed propter aliqd̄ aliud. tūc est inobediētia materialit tm̄. sed formalit ptinet ad aliā speciē peccati. puta fornicatiōis furti vel homicidii ⁊ h̄mōi. Licz aūt videat Ambro. diffinire petīn. dicēdo Peccatū est preuaricatio legis diuine ⁊ celestiū inobediētia mandatorū. Et sic omne petīn videt eē inobediētia tñ illa diffinitio nō datur nisi de petō mortali. qd̄ habet p̄fectā rationē peti. petīn em̄

veniale nõ est cõtra preceptū sed pter. nec tamē omne peccatū mortale est inobedientia. formaliter loquēdo vt dictū est. Itē licet nõ omnis motus inanis glorie sit mortale peccatū. tamen ex ipsa põt oriri inobediētia. qr nihil phibet ex veniali peccato oriri mortale. qn peccatū veniale sit dispositio ad mortale. Itē non omnis inobedientia est peccatū mortale. sed sunt gradus grauitatis in eo. Põt enim vna inobediētia esse grauior alia dupliciter. Uno mõ ex pte pcipientis. Cũ uis enim omnē curā homo apponere debeat ad hoc q cuilibet superiori obediat. tamē magis est debitū q hõ obediat superiori q̃ꝫ inferiori potestati. Cuius signū est. qr pceptū inferioris ptermittit si sit pcepto superioris cõtrariū. Unde cõsequēs est q quãto superior est ille q̃ precepit. tãto et inobedientē esse fit grauius. ⁊ sic inobediētē esse deo est grauius. q̃ꝫ inobediētē esse homini. Secũdo ex pte preceptoꝝ. Nõ enim pcipiens equaliter vult adimpleri oĩa q̃ mandat. Magis enim vnusq̃sqꝫ vult finē. ⁊ id qđ ē fini ppinquius. ⁊ ideo tãto est inobediētia grauior quãto pceptū qđ quis pterit magis est de intētione illius qui pcepit. Et in preceptis quidē dei manifestū est q quãto pceptū dat̃ de meliori. tanto est eius inobediētia grauior. qr cū voluntas dei p se ferat̃ ad bonū quãto aliquid est melius. tãto deus vult illud magis impleri. Unũ qui inobediens est pcepto de dilectione dei grauius peccat q̃ꝫ qui inobediens est pcepto de pximi dilectione. Uolũtas autē hoĩs nõ semp magis fert̃ in melius. ⁊ ideo vbi obligamur ex solo hoĩs pcepto nõ est maius peccatū ex eo qr maius bonū pterit̃. sed ex eo q pterit̃ qđ est magis de intētione pcipientis. Sic ergo oportet diuersos inobediētie gradus diuersis peccatoꝝ gradib⁹ cõpare. Nã inobedientia q̃ cõtēnit̃ dei pceptū ex ipsa ratione inobediētie grauius est peccatū. q̃ꝫ petm̃ quo peccat̃ in hominē si secerneret̃ inobedientia dei. Et hoc dico. qr qui cõtra pximū peccat. etiã ꝫ preceptū agit. si tamē in aliquo peccator pceptū dei cõtēneret adhuc grauius peccatū esset. Inobediētia autē qua cõtēnit̃ pceptū hoĩs leuior est peccato quo cõtēnit̃ ipse pcipiens. qr ex reuerētia pcipientis pcedere dꝫ reuerētia pcepti. Et similiter petm̃ qđ directe ptinet ad cõtēptū dei. sicut blasphemia vel aliq̃d hmõi grauius est. semota mẽ p intellectū inobediētia q̃ꝫ petm̃ i quo cõtēnit̃ solū dei pcept.

Circa tertiū. s. q̃ mouere nos debēt ad petm̃ inobediētie detestãdũ. Sciendū q ad hoc nos debent mouere spāliter q̃tuoꝛ. Primo lex nature. Secundo lex scripture. Tertio bona q̃ pdimus. Quarto mala q̃ incurrimus. Primo q̃dē petm̃ inobediētie detestãdū eē ondit lex nature. q̃ dictat homini q deo sup oĩa obediēdū ē. bern. Infidelē vrget nãlis rõ. totū se debere ei a quo totū se hꝫ. Judicat enim se totū debere deo q̃si suo creatori. totū genitori. redēptori ⁊ dño. Bern̄. Si seruus est timet a facie dñi. si mercenarius est mercedē sperat de manu dñi. si discipulus aurē parat magistro. si filius honorat patrē. Ex his oĩb⁹ reū iudicat ius nature illũ qui deo obediendo nõ obtēpat vt creatura creatori a quo totū se hꝫ. genitura genitori a quo descēdisse se videt. liber redēptori cui se totū dꝫ. mercenarius remuneratori. magistro discipulus. dño seruus. Et mētē ĩ q̃ inobediētiã videt semp reprehendendo mordet ius nature. Unũ dñs ad chaym dixit Geñ. iiij. Si male egeris in forib⁹ petm̃ tuū aderit. reclamãte cõsciētia tua ppria te malū egisse. Unũ inobediēs deū cõtēnit ⁊ ius nature puertit̃ dũ mēbra nolũt obediēdo subesse capiti vt creatura creatori. vxor viro. fili⁹ pr̃i. subditus plato. seru⁹ dño imo cedũt eis q̃nqꝫ ex aduerso. Per hãc cõtēnit creatura creatorē. ⁊ creator creaturã abijcit. ps̃. Aduersum te testamētū disposuerũt ta. ydu. ⁊ ysma. j. Reg. xv. Dixit samuel ad saul. Scelus idolatrie ē nolle acquiescere. qr abiecisti smonē dñi. abiecit te ne regnes sup israel. Quia filij israel abiecerũt dñꝫ p inobediētiã. abiecit eos dñs in multã suturus miseriã. Osee. ix. Abijciet eos dñs de⁹ me⁹ qr nõ audierũt eū. ⁊ erũt vagi ĩ nationib⁹. Itē pp inobediētiã ꝯtēnũt subditus platū suū ⁊ sacerdotē suū. ⁊ p h̃ cõtēnũt deū. j. Reg. viij. Dixit dñs ad samuel. Nõ te abiecerũt sꝫ me. ne regnē sup eos. Et eiusdē. x. Filij belial dixerũt ⁊c. De⁹ etiã pp h̃ abiecit eos sicut ondit dñs p figurã. Ezech. v. Loquens ad eos ⁊ nõ audiēt te. Et post. Precepit eis tondē capillos ⁊ pijcē. dixitqꝫ eis sic pijciēdos inobediētes. Itē p hãc ꝯtēnit vxor vir. vt vasthi assuerꝫ Hest. j. Itē inobediētia facit suū rebellē dño suo. Job. xj. Uir van⁹ in supbiã erigit̃. ⁊ q̃si pullū onagri se liberꝫ natū putat. q̃ nullo mõ sustinet iugū. ij. Reg. xix. Dixit miphyboseth. Seru⁹ me⁹ cõtēpsit me. Q inobediētia sit ꝯtra legi nature manifeste patet ex h̃ q oēs creature obediũt creatori. sm̃ illud Judith. xvj Tibi seruiat oĩs creatura tua ps̃. Oĩa seruiũt tibi. Job. ix. Qui pcipit soli ⁊ nõ orit̃ ⁊c. In solis autē hoĩe ⁊ demone inuenit rebellionē. Scđo hoc idē docet lex scriptura. Et h̃ multiplicit̃. Uidelicet. suadendo. arguendo. promittendo. cõminãdo. exempla obedientiū ⁊ penas inobedientiū describēdo. Primo quidē suadēdo Deu. x. Et nũc israel q̃d dñs deus tuus petit a te nisi vt timeas ⁊c̃. Sequit̃. Et custodias mandata dñi ⁊c̃. Et xix. Obedias voci dñi. ⁊ illi adhereas. Hebre. xiij. Obedite prepositis vestris ⁊c̃. Item hoc idem docet scriptura arguēdo Deu. xxxij. Deū qui te genuit dereliquisti. Hiere. xxxj. Nũquid non recipietis disciplinã vt obediatis verbis meis dicit dñs. Itē ad Gal. v. Quis vos impediuit nõ obedire veritati. Itē hoc idē docet scriptura cõminãdo Deut̃. viij. Peribitis si inobediētes fueritis. Et xvij. Qui superbient nolēs obedire sacerdotis imperio q̃ ministrat dño deo tuo. morit̃ hõ ille. Itē. xxi Si genuerit hõ filiū ꝯtumacē ⁊ ptervũ q̃ nõ audit pr̃is vel mr̃is imperiũ. ⁊ coercitus obedire ꝯtēpserit ⁊c̃. lapidib⁹ obruet eū oĩs ppl̃s. Itē. ij. Timo j. Qui nõ obediũt euãgelio dñi nr̃i ihesu christi: penas dabunt in interitũ sempiternas Itē hoc idē docet scriptura pmittēdo Geñ. xxij. Bñdicent̃ in semine tuo gētes: qr obedisti voci mee. Et. xxvj. Bñdicent̃ in ipso oẽs gētes: eo q obedierit abraam voci mee. Ideo dicit̃ Hiere. xlij. Obediamus vt bene sit nobis. Denuqꝫ hoc idem docet scriptura exēpla obedientiū ⁊ penas inobediētiū describēdo. Obedientiū quidē vt abraam sicut dictū est. Itē christi Phil. ij. Christus factus est obediēs ⁊c̃. Inobediētiū facta ⁊ exēpla recitat scriptura sac̃ i mult̃ locis. puta de lucifero qui noluit eē deo subditus sed similis ei. ⁊ ideo a sũmo celo eijcit̃: ⁊ in pfundũ inferni detrudit̃. Adã p inobedientiã a paradiso voluptatis in hui⁹ mũdi miserias exul emittit̃. Geñ. iij. Uxor loth p inobediētiã in statuã salis ꝯuertit̃. Geñ xix. Pharao nolens obedire dño: dicēs Nescio dñm. q̃si lapis vel plumbum in pfundũ maris demergit̃. Exo. xiiij. Chore per inobedientiã terra deglutiuit: ⁊ ĩ inferno absorbet̃. Nu. xvj. Ppl̃s deo ⁊ moysi inobediens ab hostib⁹ suis occidit̃: trahit̃ ⁊ vincit̃ ab eis Nu. xiiij. ⁊ in multis alijs locis. Achã inobediens mãdatis dñi tollens de rebus phibitis a dño deprehēsus trãsgressor lapidib⁹ obruit̃ Josue. vij. Saul dño inobediens cũ filijs occidit̃ a philisteis: corp⁹ eius decapitatũ muro suspēdit̃. ⁊ regno cũ sua pgenie in perpetuũ spoliat̃. j. Reg. xxxi. Salomon mãdatũ dñi trãsgrediēs cũ mulierib⁹ alienigenis matrimonia ꝯtrahēs: sapiētia priuat̃ idolatra efficit̃: ⁊ amore ardentissimo alienigenis mulierib⁹ copulat̃ regnũ ei⁹ ab eo scindit̃: et ei aduersarij suscitant̃. iij. Regũ. xj. Itē vir dei qr inobediēs fuit verbis dñi: a leone occidit̃. iij. Reg. xiij. Itē vasthi pter inobediētiã suã de impio eijcit̃. Hester. j. Tertio ad idem mouere nos debent multa ⁊ magna bona q̃ pdim⁹: ⁊ quib⁹ p inobedientiã priuamur. Que sunt duodecim sicut sunt fructus duodecim ligni vite: quib⁹ licitũ fuisset hoĩ vesci: si se hic p iobediētiã nõ priuasset. Obedientia quippe est lignũ vite cuius fructus ducit ad vitã perpetuã. Inobediētia võ lignũ mortis: cui⁹ fructus ducit ad mortē. Fruct⁹ autē duodecim sunt ĩmortalitas corporis: vita eterna: ornamēta virtutũ: meritũ bonoꝝ operũ: benefaciēdi facultas: promptitas virtutũ aĩe puritas ⁊ pspicacitas: scõꝝ associatio: bonorũ ecclesie cõicatio: pax et cõcordia supioꝝ: obediētia inferioꝝ: abũdãtia terrenoꝝ ⁊ tpaliũ bonoꝝ. His fructib⁹ priuat hominē vitiũ inobediētie. Primo q̃dē ĩmortalitate corporis Inflicta naqꝫ est nobis necessitas moriendi pter inobedientiã. sicut dictũ est ade Geñ. ij. In q̃cũqꝫ die comederis ex eo mor. mo. Itē priuat vita spũali: q̃ deus est: q̃ pter inobediētiã relinq̃t animã quã inhabitabat p gratiã. ij. Paral̃. xv. Si dereliqueritis dñm p inobedientiã derelinquet vos p sublatã grãꝫ. Et j. Paral̃. xxviij. dixit dauid salomoni. Si dereliqueris dñm: derelinquet te ⁊ pijciet in eternũ. Itē inobediētia tollit ⁊ aufert ornamenta virtutũ Unũ adã ⁊ eua post inobedientiã senserũt se esse nudos: qr p inobedientiã nudant̃ hoĩes vestib⁹ virtutũ quib⁹ fuerãt induti ex alto. Itē inobediētia priuat vita eterna. Geñ. iij. Uidete ne forte sumat de ligno vite ⁊ viuat in eternũ. Joh. xij. Mãdata dei vita eterna sunt: supple cũ iplent̃. ⁊ ei⁹ priuatio cũ nõ implent̃. Mat. xix. Si vis ad vitã ingredi: serua mãdata. Itē p inobedientiã priuant̃ et spoliantur hoĩes bonoꝝ operũ preciositate: q̃ erãt meritoria vite eterne. ⁊ ita adeo despiciunt̃ q nec respiciunt̃. Geñ. iiij. Ad chaym munera nõ respexit: qr deo nõ placēt inobediētes: vel eoꝝ obseq̃a. Nu. xv. dicit̃ de chore ⁊ suis cõplicib⁹. Nõ respicias ad sacrificia eoꝝ. Itē priuant̃ benefaciēdi facultate. Cũ eni hõ ante petm̃ inobediētie haberet arbitriũ liberũ a peccati seruitute: prius erat ad bonũ volendũ ⁊ faciēdũ. p peccatũ inobediētie facilis est hõ ad malefaciēdũ. Itē priuat̃ aĩe pspicuitate ⁊ subtilitate vt nõ sint in ea q̃nta erãt ante inobediētiã. Itē priuat̃ scõꝝ societate: qr q̃ prius erat de grege ⁊ societate scõꝝ: fit soci⁹ demoniũ p inobedientiã: qr infectus lepra spũali eijcit̃ a societate sanctorũ ad modũ leprosi. Itē separat̃ ab ecclesie cõione: vt ecclesie suffragia que prius ei valebãt: iam nõ

valeant directe ad salutē. ⁊ maxime sacramentū corporis christi. aut ecclesiastica sepultura. Sicut patet de excōicatis. Itē p inobedientiā amittit hō pacē superioꝝ. vt rōnis q̄ i pugnat ⁊ reprehēdit eū. ⁊ dei cū quo nō hȝ pacē sed guerrā. ⁊ cū sanctis ei⁹. Isai lvij. Nō est pax impijs dicit dñs. Itē p inobediētiā amittit inferioꝝ obediētiā. Unde eniȝ ante petīn inobediētie erāt ad nutū subiecta oīa inferiora. qꝛ oīa mēbra corporis erāt subiecta rōni ei⁹. ⁊ oīa aīalia obediebant ei. ps. Oīa subiecisti sub pedib⁹ ei⁹ ⁊c. Unī dixit ei dñs Gen. j. Dñamini piscib⁹ maris ⁊c. Ultimo inobediētia aufert homini gratuitā abundātiā terrenoꝝ. qꝛ ante petīn inobediētie terra sine labore dabat bona sua ⁊ postea dedit spinas ⁊ tribulos. ⁊ excolit cum magno labore. Gen. iij. Maledicta terra in ope tuo in laborib⁹ comede ⁊c. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Quarto petīn inobedientie detestandū ostendunt mala q̄ p illud incurrim⁹ q̄ si nō eēt. nihil noceret homini nec in h̄ seculo nec in futuro. Greg. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominet̄ iniquitas. Multū esset obediēda ⁊ fugienda illa pestis a qua oīa mala euenerūt. eueniēt. ⁊ eueniunt. oīa mala q̄ facit peccatū facit inobedientia. De h̄ req̄re. supra de petō in genere. Tamen causa breuitatis pñt reduci ad q̄tuor q̄ sunt. Nae vulneratio. Iniq dñatio. Multiplex maledictio. Diuīa idignatio. Prīo q̄dē nāe nr̄e lesio. q̄ p inobediētiā facta ē ita corrupta in aīa ⁊ corpe. passibilis infecta ⁊ afflicta. Oēs infirmitates et pene qs caro patit̄ sūt inflicte ex inobediētia pmi hoīs. qb⁹ ꝯfigit̄ q̄si septē sagittis. q̄ sunt afflictiones caloris ⁊ frigoris famis ⁊ sitis lassitudinis ⁊ īfirmitatis. ⁊ mortis corporalis. qbus nā nostra q̄si spinis cōfigit̄. ps. Cōuersus sum in erūna. mea dū cōfigitur spina. Et sicut sagittis cōfoditur Iob. vj. Sagitte dñi in me sunt. quarū indignatio ebibit spiritū meū. ps. Sagitte tue infixe sunt mihi. Si tāta pena plectit̄ hō pro inobediētia aliena cui volūtate ppria nō cōsensit pro qua necesse hȝ tātas penalitates corporis ⁊ mortē etiaȝ sustinere. cogitare debet q̄ grauiter pro sua inobediētia cui⁹ ē ipse culpabilis sit plectēdus. Oēs etiā passiones ⁊ pene spūales aīe ex illa prima inobediētia puenerunt. puta ignorātia. impotētia. cōcupiscētia. malicia. rebellio carnis ad spiritū. timor. dolor tristitia. solicitudo. augustia. ⁊ hmōi. Et breuiter oīa mala q̄ patimur. vobis ppter inobedientiā infligunt̄. Secundo monere nos dȝ iniq dñatio. Per hanc enim solā hȝ dyabolus potestatem ⁊ iurisditionē in peccatore. Aug. Eandē iurisditionē hȝ dyabolus in peccatore. quā hō hȝ in pprio pecore. Per hanc solā efficit̄ hō seruus dyaboli. vt de mēbris eius immo de corpore suo reddat ei censum. dū in eius corde cōtēptus ⁊ inobediētia dñat̄. Et sicut obediētia facit hoiem filiū dei. Ecci. iij. Filij sapiētie ecclesia iustoꝝ. ⁊ natio eoꝝ obedientia ⁊ dilectio. sic inobediētia facit hominē filiū dyaboli. Ioh. viij. Vos ex patre dyabolo estis. Aug. Qui fm seipsum ⁊ nō fm deuȝ vult viuere. similis est dyabolo. Unī in talibus dyabolus spūalit̄. ⁊ q̄nq; etiā corporaliter pmit̄ dñari. In vita b. Frācisci legit̄ q̄ cuȝ frater q̄dā in capitulo corā gardiano suo nollet culpā suā recognoscere nec recipere disciplinā beatus Frāciscus in orōne existēs vidit in spiritu dyabolū sup fratris inobedientis dorsuȝ q̄ talis sessoris sequebat̄ habenas. Itē. ij. dial. xxv. dr̄ q̄ cū q̄dā iuuenis monachus leuis morib⁹ dissuadēte beato benedicto exiret ordineȝ. i via inuenit draconē ipsum deuorare volētē. Timens autē ac tremens clamare cepit. succurrite fratres succurrite. aduenētes autē fratres trementē ⁊ palpitantē ad monasteriū reduxerūt. Reductus autez pmisit se nūq̄ deinceps de monasterio recessuꝝ. Itē. iiij. dial. xix. de theodoro puero qui in extremis draconi traditus fuit ad deuorandū sed ille fuit fratrū pcib⁹ effugatus. Tertio h̄ idē ōndit multiplex maledictio. q̄ maledicunt̄ inobediētes. Maledicunt̄ enim a deo ⁊ a sanctis eius Deu xi. En ppono vobis maledictionē si non custodieritis mādata dei ⁊c. Itē. xxviij. Q; si nō audieris vocē dñi dei tui ⁊c. Ubi ponunt̄ maledictiones multe ⁊ grauissime qb⁹ feriunt̄ mandatoꝝ dñi trāsgressores. Itē Deu. xxvij. pcepit domin⁹ filijs israel vt se diuiderēt in duas ptes. ⁊ starēt sup duos montes garizim ⁊ hebal. ⁊ sex trib⁹ starent in vno monte. ⁊ sex trib⁹ pponerent bñdictiones. sup obseruatores mādatoꝝ. secūdi maledictiōes in fine subiungerēt. Maledictus q̄ nō pmanet in fmonibus legis nec eos ope pficit. ⁊ rñdit oīs ppl's. amē. Sic fiet in iudicio. omnes sancti deo assistētes ppónēt bñdictionē eternā obediētib⁹. ⁊ econtra maledictionē ppetuā inobediētib⁹. ps. Maledicti q̄ declināt a mādatis tuis. Ecci. xlj. Ve vobis viri impij q̄ dereliquistis legē altissimi. qꝛ si nati fueritis ⁊c. Quarto hoc idē ōndit furor ⁊ indignatio dei cōtra inobediētes. qua eā vehemēter ⁊ implacabiliter indignatur q̄ eos a suo regno excludit. Sicut enim obedientia christi regnuȝ celoꝝ aperuit. ita inobedientia parentū illud clausit. multo fortius ergo claudit illud inobediētia propria. Psal. de inobediētibus dicit: Iuraui in ira mea. si in. in re. me Oēs enī filij israel post mare rubrū trāsierūt q̄ fuerūt inobediētes terrā pmissiōis nō introierūt. Itē magister Iacob⁹: Cū q̄dā monach⁹ fact⁹ fuisset archiepūs ⁊ abiecisset fere oēm ordinē q̄ntū ad obedientiā ⁊ ordinis paupertatē. cū veniret aliq̄n visitare abbatiā de q̄ assumptus fuerat cū maximo apparatu equoꝝ sumarioꝝ ⁊ socioꝝ magnoꝝ. cūm mensa in q̄ pparata erāt multa preciosa fercula. quendā ꝯuersum quē videbat ibi virū simplicē ⁊ obedientē p oīa meditationi ⁊ ꝯtēplationi attētū incepit irridere corā alijs de hoc q̄ ipse videret̄ q̄si alibi rapt⁹ dicens Dñe ꝯuerse dicite nobis quid somniatis. Et cū instaret ait cōuersus Dñe ex quo placet vobis ego referā. Mihi videbatur q̄ raptus erā ad iudiciū dei. ⁊ q̄ ibi erat infinita multitudo assistentiū ante deum. Cum autem supplicasset beatus benedictus pro monachis suis: concessum est ei q̄ omnes p virtutē obedientie q̄ erāt de suis monachis intrarēt in regnū celoꝝ. Uerūtñ multi aderāt q̄ de suis monachis se dicebant. Cū aūt regula reuolueret. ⁊ de obediētia inquireret̄. inuentū est q̄ regulā nō obseruabāt multi in exteriorib⁹: vt in vestimētis: equis. ⁊ huiusmodi. Et cū iudex diceret q̄ vētres eoꝝ scinderent̄. ⁊ inquireret̄ vtrū intra cibaria regularia inuenirent̄ vt fabe ⁊ hmōi. cū apirent̄ effundebat̄ maxima multitudo cōmixta volatiliū carniū pinguiū. ⁊ specierū. ⁊ cum nec intus nec extra inueniretur aliq̄d de beati benedicti regula. dictū est eis a dño Nescio vos nō intrabitis in requiē meam cū illis inter quos vos videbamini eē. Quib⁹ auditis dictus archiepūs ꝯfusus: cōuersum dimisit i pace. Aug. O q̄ detestabile est vitiū obediētie ꝯtrariū. p qd̄ angelus cecidit de celo: hō exclusus est a paradiso: saul amisit regnū. ppl's israel gentē ⁊ locū. Itē ex ira ⁊ indignatiōe quā habet ꝯtra eos in infernū intrudit eternaliter cruciādos. Sola enī inobediētia huiusmodi aperuit infernū. ⁊ ibi torquet eū. que si nō fuisset: infernus nō esset. Sicut enī artifex inueniēs ferrū durū fornacē succendit ⁊ martellos parat ad domandū illud. ita deus ignē ⁊ tormēta ⁊ tortōres parauit ad ꝯtūdendā duritiā supbie ⁊ inobediētie ⁊ rebellionis. Deu. xxxij. Ignis succēsus ē in furore meo ⁊c. Itē. xxviij. Si nō audiens vocē dñi dei tui vt facias mādata eius: iponet dñs iugū ferreū sup ceruicē tuā donec te ꝯterat. Ecci. xxxix. Sūt spūs ad vindictā creati. ⁊ in furore suo tormēta ꝯfirmauerūt. De his dicunt̄ exēpla multa supra de inferno. Itē cū btūs Berñ. ꝯuertisset oēs suos: ⁊ secuti fuissent eū: pater eius inobediens erat ei in sua duritia pseuerēs. Cū aūt semel in villa sua predicaret: nec vellet ei pater suus obedire: pcepit q̄ apportaret̄ ignis. Quo facto applicauit eū ad quendā truncū veterē qui erat ante portā ecclie. ⁊ cū laboraret ad eū succēdendū. nō poterat accēdi sed fumabat. tūc iniūxit oīb⁹. q̄ post comestionē illuc ꝯuenirēt ad sermonē. ⁊ q̄ quilibet apportaret secū vnū fasciculū de malleolis sermētoꝝ: ⁊ proicerent sup illū truncū. Quo facto pcepit ignē apponi. ⁊ succēsis fasciculis etiā truncus succēsus est: maximū ignem emittēs ⁊ flāmantē. Tunc btūs Berñ. incepit sermonē de tormētis ⁊ igne inferni: quō inobediētes fasciculis petōꝝ suoꝝ sup eos pīectis torq̄rent̄ in inferno. ⁊ de h̄ ita excellēter pdicauit q̄ ipm pr̄ suus dur⁹ ⁊ inobediēs sibi ad claustralē obedientiā est secutus.

De causis inobediētie. DIS. XXIII.

Einde ꝯsiderādū est de his q̄ principalit̄ inobedientiā causant in nobis. Que sunt duo principalit̄. s. volūtas propria ⁊ sensus proprius. Nam hō in quo voluntas propria dñat̄ nō vult ali. s subesse: nec vult alienā seq̄ s; propriā volūtatē. Ille vo q̄ est propij sensus sic adheret sue sentētie q̄ nō vult cedere sentētie meliori. Sūt aūt multa q̄ nobis ostēdunt volūtatē dei vel prelati vicarij eius. quē q̄ audit deū audit: ⁊ qui spernit deū spernit: preferendā eē proprie volūtati. Primo qꝛ volūtas dei est bona ⁊ irreprehensibilis. Secūdo qꝛ est certa ⁊ imutabil̄. Tertio qꝛ beneplacēs ⁊ delectabil̄. Quarto qꝛ pfecta ⁊ honorabil̄. Probetis aūt Apl's Ro. xij. que sit voluntas dei bona beneplacēs ⁊ pfecta. Nostra vo volūtas proprias conditiones habet cōtrarias. vt infra patebit. Primo quidē volūtas dei est bona sancta principiū ⁊ causa totius bonitatis. Nā eo ipso q̄ vult aliquid fieri. bonū ⁊ iustū ⁊ sanctū est illud fieri. ⁊ tādiu est aliquis bonus q̄diu volūtatē suā cōformat deo. Unde Augu. sup illud Psal. Mihi adherere deo bonū ē. dicit: Quid vultis amplius frēs hoc omne bonū est: qꝛ qui adheret deo: vnus spūs est: qꝛ suā participat bonitatē q̄ ei adheret p volūtatis vniformitatē. Econtra propria volūtas est principiū oīs mali: ⁊ oīa bona inficiēs mala facit: ⁊ sine ipsa nihil malū est. Aug. Peccatū adeo est voluntariū q̄ volūtariū nō est peccatū. Secūdo volūtas dei est certa ⁊ imuta

volūtas dei est certa ꝛ immutabilis. Unde voluntatē dei necesse est adimpleri nō nostrā. Hest. l. Nō dei possumus resistere voluntati. Hest. xiij. Non est qui possit tue resistere voluntati. psal. Oīa quecūqꝫ voluit fecit ꝛc. Si autē voluntatē dei sequimur. errare nō possumus. ꝛ fructu meriti nō caremus. Volūtas autē nostra vaga ē. faciens hominē vagū ꝛ instabilē. ꝛ inducit eum ad quecūqꝫ mala ꝛ precipicia ꝛ pericula. vt fit similis vacce percusse oestro. Osee. iiij. fm aliā translationē. Sicut vacca percussa oestro declinauit israel quasi musca canū. qua percussa currit vaga. nec regitur ad nutū pastoris. Itē fit sicut nauis i tempestate sine remige ꝛ anchora rationis ꝛ diuini timoris. que fertur ꝑceps ad oīa pericula. Prouer. xj. Ubi nō est gubernator corruet populus. Hi sunt nubes sine aqua nebule turbinibus agitate Iud. ij. Item sunt similes lunatico quē spiritus nequā nunc in ignē ꝓiciebat. nunc in aquā Matth. xvij. Ideo Ecci. xviij. Post cōcupiscētias tuas nō eas ꝛ a volūtate tua auertere ne sic te precipitet ꝑ mala multa vt equus vmbratilis ꝛ indomitus. Itē sicut sequi ꝓpriā voluntatē est periculose ꝛ male viuere. ita ꝑ cōtrariū nō sequi sed abijcere est bene viuere. Aug. Illū diē te bn̄ vixisse puta. in q̄ volūtati tue abrenūciasti. in qua desideriis tuis restitisti quā sine vlla trāsgressione regule duxisti. Tertio volūtas dei est beneplacens ꝛ delectabilis. Ioh. iiij. Meus cibus est vt faciā voluntatē patris mei. Idē. vj. Nō veni vt faciā voluntatē meā. sed voluntatē eius q̄ misit me. Unde imminēte passione dicebat. Nō mea volūtas sed tua fiat Luce. xxij. Bern. Cogita dn̄i passionē ꝛ erubesce sequi propriā voluntatē hanc sequi fac minister christi. ꝛ eū sequi ꝛ cōsequi. Aug. in lib. confess. Ille tuus optimus minister erit dn̄e q̄ nō magis intuetur hoc a te audire qd̄ voluerit. sed potius hoc velle qd̄ audierit a te. Unde christus nos docuit orādo dicere. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛc. Matth. v. Et. xvi. dr̄. Qui vult venire post me abneget semetipsum. quia nec propriā voluntatē faciētes nec eoꝝ opa. nec oblationes. nec munera placēt ei. Mal. ij. Nō est voluntas mea i vobis dicit dn̄s. ꝛ munus nō suscipiā de manu vestra. Sane diuina volūtas multū ē delectabilis in corde deuoto. sicut dicit Aug. vbi supra. Mihi adherere deo bonū est. Quid vultis fratres amplius ꝛc. Idē cū tibi adhesero. ex omni me nūq̄ɜ mihi labor. nunq̄ɜ dolor. sed vita mea tota viuet in te tota plena te. Talis itaqꝫ adhesio facit hominē pacificū. imperturbabilē ꝛ quietū. ꝛ in ꝑsenti q̄si deū facit. Luce. ij. In terra pax hominib⁹ bone volūtatis. ps̄. Pax multa diligentib⁹ legē tuā. ꝛ nō est illis scandalū. Nec de ꝑsentibus aduersitatibus si insurgant cōtra eū cōturbat̄. qꝛ cōformat voluntatē suā voluntati diuine a qua oīa aduiltate fiunt. Sicut quidā bonus hō faciebat cū quedā tempestas attriuisset quandā parochiā ꝛ in dn̄ica die cōuenissent in ecclesia parochiani mesti ꝛ afflicti de h̄ q̄ amisissent bona sua. ꝛ contra deū murmurarent. quidā eoꝝ letus persistebat dn̄o gratias agens. Cū autē alij quererent ab eo quare hoc faceret ait q̄ hoc ideo faciebat. qꝛ in potestatē suā ita deū redegerat. q̄ nihil faceret deus nisi qd̄ ipse vellet. Cū autē de hoc accusarent eum apud sacerdotē q̄ videbat̄ heresim sapere. reddens de hoc rōnem sacerdoti ait q̄ hoc ideo dixerat. qꝛ quicq̄d deus volebat. ꝛ ipse similiter. ita q̄ ipse nihil volebat nisi qd̄ deus volebat. Et ꝓpter hoc de omnib⁹ factis eius sic gaudebat. q̄ de nullo turbabat̄. sed cum ipso tanq̄ɜ amicissimo habebat idē velle ꝛ nolle. Et cū segetes suas videret̄ attritas. de hoc gaudebat. sciens q̄ hoc deus ad eius vtilitatē faciebat. Itē de parabolis ph̄oꝝ. cū quidā socratis discipuli recederent ab eo rogauerūt eū vt aliqd̄ preceptū ab eo reciperēt bn̄ ordinandi vitā suā qui ducens eos secū in diuersoriū suū. ꝛ ascendens superiora domus iussit vxori sue vt vasa melle ꝛ oleo plena ijceret desup. q̄ statim parens hoc fecit. Admirātib⁹ autē discipulis ait. Si talē in rebus ꝛ domib⁹ vestris potestatē habueritis beatam vitā ducetis. qꝛ si voluntatē superioꝝ fecerint iferiores nō suā tunc pacifica vita est ꝛ btā in domo. Quarto volūtas dei est ꝑfecta ꝛ honorabilis. ideo diuine volūtatis impletio. ꝛ abdicatio proprie volūtatis. ducit hominē ad ꝑfectū. Et causam ondit Ambro. Tantū inquit adijcies virtuti. quantū subtraxeris ꝓprie volūtati. Bern. Quicq̄d fit sine spiritualis patris voluntate vel cōsensu vane glorie deputabit̄ nō virtuti. Itē in Col. pa. dicit̄. iiij. lib. q̄ q̄ veniebat in cenobio ad suscipiendū ordinis habitū. per annuꝫ morabatur in domo hospituꝫ cū seniore. ꝛ examinabatur ibi ꝛ instruebatur in seruitio hospitū. ꝛ si bene se habebat ibi. tradebat̄ alteri seniori qui ꝑerat decē iuuenib⁹ q̄bus ꝑcipiebat ea que perpēdebat volūtatib⁹ eoꝝ cōtraria. ꝛ hoc faciebat vt eoꝝ frangeret voluntates quia nec humilitas nec cōcordia nec ꝑfectio. nec perseuerātia pōt haberi in ordine ab his qui ꝓprias nō didicerint frangere volūtates. Itē in vitispatrū narrauit abbas cassian⁹ de abbate iohāne q̄ cū migraturus eēt cū hilaritate maxia ꝛ ↄstātia frēs circūstātes rogauerūt eū vt aliqd̄ verbū cōpēdiosū ad salutare q̄si loco hereditatis eis dimitteret ꝑ qd̄ possent ad ꝑfectionē ascēdē q̄ ē in chr̄o. Ille autē ingemiscēs ait. Nūq̄ɜ feci ꝓpriā volūtateꝫ. nec aliqū docui qd̄ prius ipse nō fecerim. Reddit etiā hoīem honorabileꝫ qꝛ magnus est honor seruo dn̄m filio patrē. discipulo magistrū venerabilē honorare. ꝛ eius facere volūtatē. Itē tales vocat fratres ꝛ sorores. qd̄ est honorificū nimis. Unde Math. xij. Quicūqꝫ fecerit voluntateꝫ patris mei q̄ in celis est. ipse frater ꝛ soror ꝛ mater est. E cōtra propria volūtas reddit hoīeꝫ ↄfusibilē. sicut dicit̄ Osee. x. In volūtate sua ↄfundet̄ israel. Et q̄ nutrit̄ in religione fm̄ voluntatē suam. sepe confundit eam. Prouer. xxx. Puer qui dimittit̄ voluntati sue ↄfundit matrē suā. In viti spa. dicit̄ q̄ q̄dā iuuenis circuiens multos patres. venit ad quēdā senē causa edificatiōis. Cum aūt senex ab eo peteret q̄d ipse quereret. ait iuuenis q̄ aliquē senē quē videret viueret fm̄ volūtatē suā vt cū eo moraret̄. Cui ait senex. Quomodo tu tot trāsiuisti bene viuētes ꝛ huc venisti. tu ergo vis inuenire senē qui viuat fm̄ volūtatē tuam quē tu potius deberes querere vt fꝫ eius viueres volūtatē. Hic ē ordo ꝑposterus saluti tue ꝛ saluatori ↄtrarius. q̄ nō quesiuit facere volūtatē suā sꝫ potius patris sui. Hec audiēs iuuenis ↄfusus se ꝓstrauit ad pedes ei⁹. Merito ↄfusiōe digni sunt qui sequunt̄ ꝓpriā voluntatē. qꝛ ꝑ hāc potest homo conuinci de furto vel rapina. maxime claustralis. de rapina si est violēta ꝛ aperta. de furto si est occulta. In ꝓfessione aūt dimisit imo cōmisit eam in manu prelati vt de ea ꝛ eo faceret quicquid fm̄ deum vellet. quam inuito eo sibi vsurpat homo proprie voluntatis. Bernardus talibus loquens dicit. Uos q̄ vos nobis semel dedistis. q̄d adhuc vos de vobis intromittitis. similes sūt crucifixoribus dn̄i q̄ arundinē quā pro ramo tenebāt q̄si eū honorantes i manu ei⁹ pro sceptro ponebāt regio. ꝛ iteꝝ eā inde rapiētes. caput ei⁹ inde ꝑcutiebāt Marth. xxvij. Itē vident̄ subsānare dn̄ꝫ ad modū illoꝝ q̄ ludunt cū pila ꝛ ad modū pueroꝝ qui modo dāt ꝛ statꝫ rehabere volunt. qd̄ etiā si statim nō rehabent improbe repetunt. ꝛ flent nisi statim rehabeant. Ecci. xxxiiij. Nō placent deo subsannationes impioꝝ. ꝛ vota eoꝝ nō probat altissim⁹. Denīqꝫ qui dei faciunt voluntatē abnegādo propriā voluntatē. deus eos ad honorē perpetuū perducit. ysa. lviij. Si auerteris a sabbato pedē tuū facere voluntatē tuā. Et post. ꝛ nō inueniet̄ voluntas tua. tunc delectaberis sup dn̄o. sustollaꝫ te sup altitu. t̄re ꝛ cibabo te hereditate patris tui. Itē Math. vij. Qui facit volūtatē patris mei ipse intrabit in regnū celoꝝ. Aug. Si in vita nostra laborauerimus facere nō nostram sed dei voluntatē. deus per totā vitā suā studebit nostram implere voluntatē. s. per totaꝫ eternitateꝫ. ps. Uoluntatē timentiuꝫ se faciet ꝛ deprecationē eoꝝ exaudiet ꝛ saluos faciet eos. Aug. Si hoc feceris volūtatē dei in beatitudine quicq̄d voles erit. Miser igitur est qui voluntateꝫ dei nō vult facere ad tempus modicū. quam si faceret deus suā faceret in eternū. Scd̄m qd̄ maxime causa inobedientiā in nobis. est sensus ꝓprius. sicut est quando aliq̄s nimis tenet de sensu suo. dū prelatos suos minus esse discretos iudicat. etiaꝫ mandata eoꝝ contemnit. ꝛ sic inobediens efficit̄. Sicut chore cū suis complicibus iudicans mādata moysi tanq̄ɜ irrationabilia ꝛ peruersa. vocati venire contēpserunt. dicentes. non venim⁹ nunq̄d oculos nr̄os vis eruere. De hoc req̄re supra. de pertinacia.

¶ De contumacia. DIS. XXIIII.

Einde considerādū est de cōtumacia. Sciēduꝫ autē q̄ cōtumacia duobus modis accipitur. Uno mō cōiter pro inobedientia Deu. xxi. Si q̄s genuerit filiū cōtumacē ꝛc. cuius pena fm̄ legē mosaycam erat mors corpis. sicut dicit̄ ibidē. Alio modo ꝓprie pro inobedientia qua cōterit aliquis corā suo iudice cōparere paruipendens canonicas ꝛ ecclesiasticas sanctiones id est sentētias excōicationis suspēsionis. ꝛ hmōi. Uel postq̄ɜ icurrerit de eis paruipēdit exire ꝛ q̄rere remedia opportuna. Istud autē peccatū est dei cōtēptiuū. cōtumacivalde nociuū. ꝛ ecclesie corruptiuū. Job. xv. Cucurrit aduersus deū erecto collo. ꝛ pingui ceruice armatus est. Cū aūt multiplex sit ecclesiastica sentētia. q̄ pro cōtumacia ferri solet. de sola sn̄ia maioris excōicationis q̄ magis est pestifera dicendū est ad ꝑsens. ondendo solū q̄ɜ sollicite sit cauenda. Sciēdū aūt q̄ sicut dē in decretis. inobediēs sacerdotib⁹ in veteri lege aut extra castra positus lapidabat̄ a ppl'o. aut gladio ceruice subiecta cōtēptū expiabat cruore. Nunc autē inobediēs eis q̄ apl'ico gradu succedunt. q̄ christi corpus ore sacro ↄficiūt. q̄ claues regni celoꝝ habētes ante iudicij diē iudicāt. spūali animaduersione truncant̄. i. excōicatiōe.

Que licet ex intẽtione ecclesie ꝛ iudicis excõicationis sentẽtia ꝑserentis sit medicinalis sicut ait Inno. extra. Cũ medicinalis. tamen ex peruersitate cõtumacis hominis claues ecclesie cõtẽnẽtis. fit sibi nociua multipliciter ꝛ dãnosa. Per sentẽtiã enĩ excõicationis ab ecclesia separatus eiicit. bonoꝝ omniũ expers efficit. hostibus suis ductus exponit. cõtagioso morbo inficit. a deo ꝛ eius ecclesia maledicit ab eterno regno excludit. ꝛ exclusus in infernũ demergit.

Primo quidẽ ab ecclesia separat. i. a cõione fideliũ ꝛ a consortio ouiũ christi. ꝛ est vt ouis extra ouile posita. Itẽ est vt mẽbrũ putridũ a corpore ꝑscisum. ramus excisus a radice. palmes a vite. Numeri. xv. cũ chore dathã. ꝛ abyron suiqꝫ essent separati ab aliis terra eos absorbuit. Aug. sup Ioh. Nihil tantũ dꝫ timere christian⁹ ꝙ separari a corpore christi. a quo si se separat iã nõ est membrũ eius. nec vegetat spũs ei⁹. Ad hoc facit exẽplũ qđ habet. ii. dial. xxiii de duabus monialib⁹ excõicatis a. b. Benedicto ꝗ semꝑ videbant egredi ab ecclesia qñ celebrabat missa. Similit ibidẽ habet. de puero monacho quẽ terra humatũ ex se ꝓiciebat. De his require supra de purgatorio. Augu. Grauius periclitat talis ꝙ si gladio mãli ꝑcuteret ꝙ si a feris deuoraret. ꝙ si flãmis cremaret. Percutit enĩ gladio spirituali qui in ꝑsenti occidit animã ꝛ in futuro occidet corp⁹ ꝛ animã simul qñ ꝑcutiendus est gladio exutraqꝫ pte acuto. ꝗ egredit de ore dñi Apoc. i. Quãtũ ista sentẽtia sit timẽda ostẽdunt etiaꝫ bruta. Nã omne aĩal maxime timet separationẽ capitis a corpe suo. per quã priuat vita. Sic debet hõ timere excõicationẽ. p quã maxime separatur a christi capite. ꝛ priuat vita spũali. Mẽbra enim naliter se opponũt ne amputet caput aut ledat. ꝛ homo manũ aut brachiũ opponit cõtra ictũ vel aliud si põt. Serpens totũ corpus suũ exponit scindendũ ne abscindat ei caput. ꝛ timens capiti suo toto corpe suo caput inuoluit. qꝛ sine capite nõ est vita in mẽbris. Maxime ergo timẽda est excõicatio. ꝗ est capitis abscisio ꝛ vite spũalis priuatio. Itẽ in vegetabilib⁹ cũ truncus ꝛ ramus a radice separat aquã quasi lachrymas emittit ꝛ siccat. similiter qui separat a radice matris ecclesie per excõicationẽ. nõ sine lachrymis debet hoc sustinere. qꝛ per hoc separatur ab ecclesie sacramẽtis. a quibus ministratur nõ excisus ramis humor gratie ꝛ vita spũalis. ꝛ q̃si ramus excisus siccat arefactus a gratia. ꝛ preparat ad incendiũ infernale. Itẽ sentẽtiaꝫ excõicationis docent timere ꝛ cauere animalia exẽplo ꝛ diuino miraculo hoc agẽte. Narrat ꝙ cũ Papa Greg. nonus eẽt ante papatũ legatus sedis aplĩce in lombardia. inuenit in quadã ciuitate quosdã maiores cõpugnãtes qui ꝓcessum eius impediebãt cuꝫ altera pars staret ad arbitriũ eius de pace reformãda. ꝛ altera cõtumax nollet cõsentire. cũ excõicasset capitaneũ illius dissensionis ꝗ solus pacẽ impediebat. ꝛ ille excõicationẽ cõtẽneret cyconie multe q̃ nidificauerãt sup turres ꝛ caminos domus eius recesserunt. ꝛ nidos suos trãstulerũt ad domũ alterius capitanei dicte guerre. ꝗ paratus erat stare mãdato dicti legati. Qđ videns ille cõtumax humiliauit cor suũ ad absolutionẽ ꝓcurandã. ꝛ ad voluntatẽ dicti legati faciendã. Quo absoluto. dicte cyconie nidos suos sup domuꝫ suã reportauerunt. Itẽ multi passeres solebãt intrare ecclesiã ꝛ sedare ꝛ diuinũ officiũ impedire. Cũ autem nõ possent excludi eps illius loci excõicauit eos. mortẽ eis cõminans si ecclesiã ipsam vlterius intrarẽt. Qui ab ecclesia recedentes nũq̃ postea eandẽ ecclĩaꝫ intrauerũt. ꝛ multitudo magna earũdẽ auicularꝫ circa eandẽ ecclesiã nidificauerũt sup eã aliquando volitantes sed nulla earꝫ dictaꝫ ecclesiã intrabat. Et dicit adhuc ꝙ si aliquis capiat aliquã earuꝫ ꝛ eã in dictã ecclesiã violenter intromittat. statim illa morit. Itẽ cuꝫ quidã eps haberet piscatores in lacu. ꝛ quadã nocte misisset eos piscari ad anguillas. ꝓiicientes retia sua in lacu ceperũt serpentes cuꝫ anguillis. Quidã autẽ eorũ capita dentibus atterebat credens anguillas esse ne possent exire nauiculã. In mane autẽ cũ vidisset ꝙ essent serpentes ita abhorruit. ꝙ pre abominatiõe mortuus ẽ. Qđ audiens dictus eps excõicauit dictas anguillas. si de cetero i dicto lacu morarent. omnib⁹ autẽ inde recedẽtibus. nulla earꝫ postea in dicto lacu reperta fuit.

Secũdo bonoꝝ omniũ expers efficitur. qꝛ priuat bonis spũalibus ꝛ eternis. sacramẽtis. officiis. beneficiis ꝛ a participatione omniũ bonoꝝ fideliũ deum timentiũ ps. Particeps ego sum omniũ timentiũ te ꝛc. Si dannuꝫ incomparabile alicui incõmodo tẽporali est amittere participationem vnius solius misse. qꝛ bonũ eius est inpreciabile. debẽt attendere excõicati quãtũ dãnificant qui amittũt nõ soluꝫ lucrũ vnius misse. sed singulis diebus tot miliũ missaꝫ lucrũ. quot p vniuersum orbẽ celebrant. ꝛ etiã fructũ omniũ ieiunioꝫ orationũ. peregrinationuꝫ ꝛ aliorũ bonorũ operũ que fiunt singulis dieb⁹ per totũ mundũ. Vñ excõicatus est in grauissima captiuitate. qꝛ ꝙ diu est in tali statu. nullũ bñficiũ absolutionis vel liberationis sue põt ad eum venire adiutorij christiani. Unde melius esset ei si esset in captiuitate saracenoꝝ. qꝛ ab illa posset per aliqđ christianoꝝ beneficiũ liberari. ab ista vero ꝗ est in illã iuste intrusus nõ põt aliquo christianoꝝ adiutorio liberari. s. a captiuitate dyaboli. nisi p manus eoꝝ qui eũ intruserũt. s. p plãtos ecclesie ꝙdiu p eos egredi cõtẽnit. Itẽ similis est illi qui a cõmunia alicuius ciuitatis de qua fuerat. est bãnitus. qꝛ si capit ab hostibus ciuitatis. nullũ consiliũ apponit dicta cõia ad eius liberationẽ. Similiter nec cõia ecclesie aliqđ adiutoriũ apponit. quomodo vel instãtia orationũ. vel ꝑcio spũaliũ bonoꝝ de manu dyaboli liberet. Iob. xv. Nõ credat errore deceptus. ꝙ aliquo sit precio redimẽdus. Itẽ similis est illi qui cecidit in foueaꝫ ꝛ sub onere pressus nõ habet adiutorẽ. Eccl. iiii. Ue soli qꝛ si ceciderit. nõ habebit subleuantẽ se.

Tertio ligatus hostib⁹ suis exponit. Ligat enim p sententiã ecclesie tali vinculo qđ dissolui nõ potest nisi p manus illius ꝗ ligat. vel superioris eius qꝛ summus iudex i celo ratas habet sentẽtias quas in terris ferũt officiales sui. sm mãne sue iura. oẽs dies cõtumacie sue cõputans. ꝛ cõdẽnatus sñialiter ꝯtumaces Matth. xvi. Quodcũqꝫ ligaueris sup terraꝫ ꝛc. Mal. iii. Uenia ꝛ ꝑcutiã terrã anathemate. Miser vo sic ligat⁹ hostib⁹ suis exponit qñqꝫ q̃dẽ mãlib⁹. Sicut pꝫ Iosue. vii. de achã ꝗ trãsgressus mãdatũ dñi tulit de anathemate. pro quo ibi dicit. Peccauit israel ꝛ ꝑuaricat⁹ ẽ. nec poterit stare añ hostes suos eosqꝫ fugiet. qꝛ pollut⁹ ẽ anathemate. Itẽ spũalib⁹ hostib⁹ tradit: qñqꝫ. n. excõicat⁹ sathane tradit. Sic dicit. i. Corin. v. Tradidi hmõi sathane vt spiritus saluus sit. Augu. Omnis christianus ꝗ a sacerdote suo excõicat. sathane tradit. qꝛ extra ecclesiã ẽ dyabolus sicut i ecclesia christus. Itẽ eiectus de ecclesia rapido ore demonũ discerpit. In vita beati Eligij legit. ꝙ cũ in eius dyocesi esset quidã ꝑsbyter nimis infamis ꝛ frequẽter admonitus ab eo. nollet a peccato cessare semꝑ se excusans ipse excõmunicauit eũ. ꝛ prohibuit ei vt nullo mõ celebraret. Cũ aũt sñiam paruipẽdẽs celebrare vellet. astãs altari subito cecidit a dyabolo suffocatus.

Quarto excõicatus inficit. qꝛ excõicatio inficit eũ in quẽ fert. aĩam eius corrũpẽs ꝛ denigrãs ꝑ opa ꝗ fecerat ꝛ ꝗ facit. Inficit etiã ipsos cõicãtes. Inficit aiam sustinẽtis qꝛ est lepra spũalis ꝗ sup alias ĩfirmitates horrẽda ẽ. Figurata est aũt per leprã marie sororis moysi Numeri. xii. qꝛ excõicatio est morbus ꝯtagiosus. ideo excõicatus est extra castra fideliũ abiciẽdus vt leprosus ꝗ solus habitat extra castra. Leui. xiii. ne alios inficeret habẽs opertũ os. Itẽ ouis morbida ab ouili eiciẽda ẽ alioqꝫ inficit omnes alias. Itẽ inficit aias ꝛ denigrat maledictiõe vt dyabolica tinctura. Cũ quidaꝫ comes Tholosanus fautor esset hereticoꝝ ꝛ receptator quidã sanctus fuit missus ad eũ ammonẽdum vt ab hoc desisteret. ꝗ cũ nollet sancto viro acquiescere nec excõicationẽ timeret. sciens sanctus ꝙ cor subuersuꝫ nõ erudit. verbis dixit illi. Tu ꝛ tui videatis factis ꝙ infecta sit anima sñia excõicationis innodata. Uolo mihi deportari panem album. quo sibi delato accepit eum ꝛ dixit. panis licet non merueris tamen vt in te ostendatur veritas fidei nostre ꝛ maledictio anime excõicationẽ nõ timentis excõico te. Quo dicto. panis qui inter manus eius erat cãdid⁹ subito factus est niger. ꝗ precepit illũ in duo diuidi. ꝛ sic interius apparuit niger musicid⁹ ꝛ corruptus. Tũc subiũxit. vt etiã vos scitis virtutẽ absolutiõis. accepto pane dixit. Absoluo te panis. Qui statim in priorẽ speciẽ ꝛ candorẽ est reuersus. Itẽ in historia charoli dicit turpinus archieps ꝙ cũ charolus obsideret quandã ciuitatẽ hyspanie in qua erãt saraceni in valle viridi ꝗ vocabat lucerna ꝛ nõ posset eaꝫ capere p spaciũ quattuor mensiũ. ꝓstrauit se in oratione ad deũ ꝛ sanctũ iacobũ. ꝛ surgẽs maledixit ciuitati. ꝛ statim eius muri corruerũt. ꝛ vbi erat ciuitas ab ei⁹ medio ater amnis erupit. ꝛ vsa est ciuitas in desertũ. ꝛ facta ĩhabitabilis. i cui⁹ loco fact⁹ ẽ gurges teterrim⁹ cui⁹ pisces magni ꝛ nigri sunt. Si hõ nõ sanct⁹ dõs sꝫ vel nuncius hoc fecit in dicta ciuitate suo maledicto. intẽdi dꝫ quãta maledictiõe inficit aia ꝗ excõicatiõe ꝑcutit a dei vicario Itẽ excõicatio inficit bona opa ꝛ intoxicat. imo illa ꝗ sunt de se bona. facit excõicatio mala. salutifera. pestifera. bñdictionẽ. maledictionẽ. sacramẽtũ. nocumẽtũ. Et vt dicit raban⁹ salus repit ad mortẽ qꝛ excõicato sacramẽta salutifera. sũt mortifera cõicatio execratio officiũ ecclie nihil ꝓficit: sed officit ꝛ bona ecclesiastica excõicatis. qui se in eis ingerũt nõ sunt ad absolutionẽ sed ad ꝑditionẽ. Itẽ excõicatio inficit oẽs ꝑticipãtes cũ excõicato. Vñ excõicat⁹ est sicut colũba dyaboli seducta ꝛ excecata quã dyabol⁹ ponit ad modũ aucupis in rete suũ ad quã alie accedẽtes capiũt i reti dyaboli. cũ cõicãt ei ꝯtẽnẽdo ecclĩasticã sñiaꝫ. ꝛ maxie qñ cõicãt in crimine. Itẽ excõicatio ẽ muscipla ꝛ sagena dyaboli. Abac. i. Totũ traxit i sage

na sua. Nec sagena cū vnū capit sepe totā parochiā inuoluit. Cum Conradus apostolice sedis legatus cardinalis ⁊ albus monachus predicaret in theutonia. vidit quēdā arreptū in quo demon loquebatur. q̄ inter alia multa hoc dixit. ꝙ vnū erat ꝑ qḋ in ecclesia plures lucrabat. s; nullo mō diceret illud. Ad vltimū tñ multis cōpulsus cōiurationib⁹ dixit ꝙ illud erat excōicatio ꝑ quā vno capto aliqñ plures parochie vel oēs ei cōicāt. ecclesie sn̄iam ɔtēnētes. vel timore vel pudore. vel amore. vel ɔtēptu clauiū. Calixtus papa in decretis suis. Nullus cōicet excōicatis in oratione aut cibo vel potu. aut osculo nec aue dicat eis aliq̄s. nec vale. q: q̄cunq; in his aut aliis ꝓhibitis scienter eis cōicauerit. iuxta apostoloꝝ īstitutionē ⁊ ipse simili excōmunicationi subiacebit. Ysidorus. Si quis cū excōicato aut palam aut abscōse fuerit locutus. statim cū eo cōem excōicatiōis ɔtrahet penā. Nō ē ergo securū contingere se eis quoꝝ ora. cib⁹. ⁊ potus. ⁊ opera plena sunt laqueis ad aīas capiēdū. ⁊ captas tradendū ꝺyabolo ad deuorādū. Quinto excōicatus maledicit̄. q: excōicatio quedā maledictio. ps̄. Dilexit maledictionē ⁊ veniet ei. ⁊c̄. Unde excōicatus arescit ab humore gratie. siccat̄ ⁊ sterilis efficit̄. Sicut palmes nō pōt ferre fructū a semetipso nisi mā serit in vite ⁊c̄. Johannes. xv. Et mēbrū excisū a corpe. nec sensū; nec motū; nec vitā recipit ab aīa s; ē prorsus inutile. Excōicati sūt sicut mōtes gelboe. de q̄b⁹ dicit̄ ii. Reg. i. Mōtes gelboe nec ros nec pluuia ⁊c̄. Item similes sunt illi ficulnee cui dn̄s maledixit. ⁊ statim aruit Math. xxi. In historia karoli legit̄ karolus maledixisse aliquibus ciuitatibus que in desertū vsq; hodie sunt redacte ⁊ cūctis habitatoribus desolate. Item ducissa burgundie dicit̄ emisse a quodā sacerdote quoddā viridariū valde pulchrū ī quo erāt arbores multe pulchre ⁊ terra bona ⁊ pinguis nullus tñ fruct⁹ ibi crescebat. Cū aūt ab incolis quereret rationē. dixerūt ꝙ causam huius esse credebant. q: cum ꝑe fructuū pueri fructus discerperet clausurā ⁊ arbores dissiparet. sepe monuit eos sacerdos ꝙ ab istis furtis ⁊ dānis desisterēt. videns eos monitiones suas ɔtēnere. excōicauit viridariū ñ deceteri ferret fructū. Ducissa vero in plena parochia fecit absolui viridariū. Sacerdos aūt absoluēdo precepit ꝙ deinceps ferret bonos fructus ⁊ vtiles. qḋ ⁊ fecit. Itē in dyoc. beluacēn. cū miles q̄dā a q̄budā religiosis violēter ⁊ iniuste siluā vnā ⁊ stagnū adiacēs q̄ predecessores ei⁹ dederāt abstulisset. vidēs prior loci ꝙ nec vi nec placito recuperare poterat possessionē ablatā. venit ad locū dicens silue ⁊ stagno. Sicut vestrius habemus in vobis. ita sub interminatione anathematis vobis īhibeo ne de cetero fructū vel vtilitatē aliquā prestetis illis q̄ vos nobis abstulerūt iniuste. ⁊ extūc ꝑ plures annos neq; illa silua. ⁊ stagnū pisces nō habuit. Sexto excōicatus a regno celoꝝ excludit̄. vnde nō solū ab ecclesia militāte ⁊ a fideliū cōsortio separ̄. veꝝ ēt ab ecclesia triūphāte ⁊ a ɔsortio beatorū. Ideo super illud Joh. xx. Accipite spiritū sanctū. quoꝝ remiseritis peccata ⁊c̄. dicit glo. Quib⁹ ecclesiā interdixeritis nisi satisfactionē ɔdignā reconciliati fuerint. illis ianua regni celestis clausa erit. Apoc̄. xxii. Beati q̄ ꝑ portas īrrāt ciuitatē. foris aūt canes ⁊c̄. Canes vocat excōicatos Ecc̄i. xiii. Que cōicatio sancti ad canē. Septimo in īfernū demergit̄. igne cōcremādus eterno. ⁊ cū hoc a demonib⁹ ineternū cruciādus. ps̄. Exarsit ignis in synagoga eoꝝ ⁊c̄. Math. xxv. dicet dn̄s excōicatis. Itē maledicti in ignē eternū ⁊c̄. Amos. vi. Ue q̄ separati estis in diē malū. Apoc̄. xxi. Execratis erit pars illoꝝ in stagno ardēti igne ⁊ sulphure. Dn̄s faciet excōicatis sicut fecit iudas. i. Mach. v. Qui filios Bean anathematizauit. quoꝝ malitias recordatus ē q: populo erāt in laqueū ⁊ in scādala. ⁊ cepit ⁊ succēdit eos in turrib⁹ eoꝝ. Itē q̄dā miles in excōicatione mortuus ⁊ extra cimiteriū posit⁹. cū ab amicis ꝓcurata fuisset eius absolutio ⁊ vellent eū sepelire. inuenerunt maximū serpētē q̄ collū eius cingebat ⁊ ventrē. Cū aūt vellent serpentē amouere. intrauit ꝑ os in ventrē ei⁹. Ex his ergo potest aduerti qualiter eoꝝ anime in inferno a serpentibus infernalibus ligentur. qui excōmunicati moriuntur.

¶ De rebellione.

Einde ɔsiderādū ē de rebellione. Est aūt rebellio qñ aliq̄s nō solū senioꝝ vel superioꝝ p̄cepta nō obediēdo ɔtēnit. verūetiā ɔtra supiores ipsos īsurgit. repugnādo. blasphemādo. cōminando. sanctū eoꝝ ꝓpositū īpediēdo. cōmotiōes. colligationes ⁊ ɔspiratiōes ɔtra eos faciēdo. ɔtra ipsos ⁊ eoꝝ facta murmurādo. iterdū etiā corporaliter ꝑsequēdo. Tales pacē nō habētes in cordib⁹. pacē ⁊ ɔcordiā alioꝝ ꝑturbāt. cōplices aggregādo. discordias in collegijs. dissensiones in cenobijs. seditiōes in vrbib⁹. rixas in domib⁹. ⁊ guerras cōmouentes in regnis. Tales nō solū aduersus homines. verūtiam aduersus dominū rebellare conant̄: Hoc detestabile crimen dissuadet moyses. dicens filijs israel Numeri xiiij. Nolite rebelles esse cōtra dn̄m. Itē Deu. ix. increpando dicit. Semp fuistis rebelles contra dn̄m. Itē Numeri. xv. Anima que per superbiā aliquid peccati fecerit quoniā rebellis fuit cōtra dn̄; peribit de populo. Exemplū euidētissimū habemus Numeri xvi. de chore. dathā ⁊ abyron. ꝑceribus synagoge. quos terra deglutiuit. ⁊ viui descēderunt in infernū. Itē cū in crastino murmurarent filii israel ɔ moysen ⁊ aaron dicētes vos interfecistis populū domini. ignis descendēs de celo ex eis. quattuordecim milia deuorauit.

¶ De presumptione. DIS. XXV.

Einde ɔsiderādum est de presumptione. Circa quā ɔsideranda sunt duo. Primo quid sit. ⁊ quot modis dicat̄. Scd̄o ex quib⁹ oriatur ⁊ causetur in nobis. Circa primū notandum ꝙ presumptio multipliciter accipit̄ in scriptura. Uno modo ꝓprie ꝑ quā. s. aliq̄s desiderat ⁊ attentat aliquid vltra propriā facultatē de qua dicitur Ecc̄i. xxxvij. Uidit presumptione; eorū q: mala. Alio modo minus ꝓprie ponit̄ presumptio pro fiducia. Sicut dicitur Judith. vi. Nō derelinquis presumentes de te id est cōfidētes. Et. ix. eiusdē. Exaudi me miserā deprecātē ⁊ de tua misericordia p̄sumentē. Alio mō improprie ꝓ attentare. Sap. vij. Mihi dedit deus dicere ex sententia ⁊ presumere digna hoꝝ que mihi dant̄. Alio modo ponit̄ abusiue pro timere. Sicut spes abusiue dicit̄ de malo. Sap. xvij. Semper presumit seua perturbata cōsciētia. De presumptione primo mō dicta. est hic intentio. Sciēdū est autē ꝙ presumptio importat immoderantiā spei. Obiectum autē spei est bonū arduū possibile. S; aliquid dicit̄ possibile dupliciter. Uno mō per virtutē propriam. Alio modo ꝑ virtutē diuinā. Circa vtrāq; vero ꝑ immoderantiam potest esse presumptio. Nā circa spem per quā aliquis de propria virtute confidit. attenditur presumptio ex hoc ꝙ quis tendit in aliquid vt sibi possibile. qḋ tamen suam facultatem excedit. sm̄ qḋ dicitur Judith. vi. Presumentes de se ⁊ de sua virtute gloriātes humilias. Circa spem autem qua quis inheret diuine potentie. potest per immoderantia; esse presumptio ex hoc ꝙ tendit hoc in aliquid vt possibile per virtutē ⁊ misericordiā diuinā. qḋ tamē possibile nō est. Sicut cū sperat quis veniā de peccatis sine pn̄ia ⁊ gloriā sine meritis obtinere. ⁊ hec presumptio ꝓprie est species peccati in spiritū sanctū: q: per hanc tollit̄ vel cōtēnitur adiutoriū spiritussancti ꝑ qḋ reuocat̄ homo a peccato. Dicit̄ aūt presumptio importare sup excessum vel īmoderantiā spei. nō quia possit homo nimis sperare de deo: sed q: deo imputat id qḋ deo nō cōuenit. Unde innitit̄ intellectui falso. vel estimationi false sicut ⁊ desperatio. Sicut enī; falsum est ꝙ deus penitētibus nō idulgeat. vel ꝙ peccatores ad penitentiā nō cōuertat. ita falsum ē ꝙ in peccato perseuerātibus concedat veniā vel ꝙ sine meritis. vel oīno a bono opere cessantib⁹ eternā gloriā largiat̄. Circa scd̄m sciēdū ꝙ presumptio solet in nobis oriri ex quattuor. Est enī; presumptio que orit̄ ex apparētia vanitatis. Quedā ex sapiētia vel noticia veritatis. Quedā ex eminētia sanctitatis. Quedā vero ex nimia confidētia diuine pietatis. Est itaq; presumptio que cōsurgit ex apparētia vanitatis qñ. s. hō nimis ɔfidit de rebus caducis ⁊ vanis. puta de diuitijs. fortitudine. potētia. nobilitate generis. ⁊ amicis carnalibus que omnia vana sunt. Sicut dicitur Ecc̄s. i. Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Q; enī de diuitijs nō sit ɔfidendū. ait ps̄. Diuitie si affluant nolite cor apponere. Idē ne timueris cū diues factus fuerit hō. ⁊ cū mul. f. g. do. e. q. cū in. nō su. omnia ⁊c̄. Idē de impio dicit. Uidebūt iusti ⁊ timebūt. ⁊ super e. ri. ⁊ di. ecce hō qui nō po. de. ad. s. sed spe. in mul. di. s. ⁊ pre. ī va. s. Prouer. xi. Qui ɔfidit in diuitijs corruet. Exēplū de illo q̄ dicebat. Aīa mea habes molta reposita in annos plurimos. quiesce. comede. epulare. Cui dictū est. Stulte hac nocte repetēt aīa; tuā a te ⁊c̄. Luce. xii. Nō est ḡ presumendū de opulētia tēporali. nec de potentia seculari. Sicut de antiocho dicitur. ij. Math. ix. qui tam ignominiose ⁊ dure interijt. Itē Dan. iiij. dicit̄ de naburh. qui ꝑ potentiā suā totū mundū sibi voluit subiugare. ⁊ ex sua presumptiōe dicebat. Nōne hec est babylon ciuitas magna ⁊c̄ qui tamē in bestiā mutatus ē. ⁊ ab hoībus abiectus fenū vt bos comedit ⁊c̄. donec cognouit potestatē celestē. sicut dicit̄ ibidē. Itē sennacherib potetissimus erat. cui⁹ exercitus vna nocte fuit exterminatus ⁊ redactus in cinerē. Itē totū robur exercitus assyrioꝝ per iudith fuit cōfusū interfecto holoferne. Judith. xiij. Itē panis subcineritius visus est in castra madyan descēdere. i. gedeon cū tricētis viris. ⁊ ea penitus destruxit Judi. vij. Itē in chronicis legit̄ de Xerse rege ꝑsarū qui ꝑ magnitudine exercitus presumebat se posse mōtes vallib⁹ coeq̄re maria pontibus transfretare. immēsas aquaꝝ voragines ꝑmeabiles facere. semper tñ fuit vltim⁹ in conflictu. ⁊ in fuga primus. Du

sū iret ad expugnandū greciã ⁊ haberet in exercitu suo septuaginta milia eq̄tū armatoꝝ. ⁊ peditū triceta milia naues mari rostratas mille ducētas. onerarias tria milia tāto exercitu dux deficiens victus est turpiter ⁊ ꝯfusus. Itē nō est presumēdū de nobilitate carnali. Scd̄o solet oriri ꝓ̄sumptio ex sapiētia ⁊ sciētia veritatis. cōtra qd̄ Ecci. xxxij. Audi tacēs simul ⁊ querēs. ⁊ in medio seniorū loqui nō p̄sumas. Sūt tñ aliq̄ ita presumptuosi q̄ docēt qd̄ nesciūt. vel p̄sumunt docere doctiores se. ⁊ corripe meliores. Sicut helyu iob eiusdē xxxij. Itē p̄sumūt aliq̄ scrutari curiose q̄ trāscēdūt eoꝝ itelligētie facultatē. ꝯtra quos dicit̄ Ecci. iij. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris ⁊c̄. De hoc teq̄re supra. de curiosita te. In vitispa. legit̄ q̄ iterrogat⁹ abbas zenen. qd̄ ē qd̄ dicit̄ Job. xxv. Stelle nō sunt mūde in ꝯspectu ei⁹. R̄ndit. Reliquerūt hoīes peccata sua ⁊ scrutant̄ celestia. solus autē deus mūdus ē. hoc ē qd̄ dicit̄. Celi nō sunt mūdi ⁊c̄. Itē p̄sumūt aliq̄ adinuenire nouitates q̄ magis solet hoīes admirari. nō ꝯtēti sentētijs vel opinionib⁹ aliorū. vt p̄ h̄ subtiliores ⁊ admirabiliores hoīb⁹ videant. Cōtra quos Prouer. xxij. Ne trāsgrediaris terminos antiquos quos posuerūt patres tui. Tales sūt similes atheniensib⁹ de qb⁹ dicit̄ Act. xvij. q̄ ad nihil aliud vacabant nisi dicere aut audire aliq̄d noui. Terno solet oriri p̄sūptio ex eminētia sc̄itatis. Nā plerūq; nimis p̄sumit hō de meritis suis. ⁊ de sanctitate sua occasionaliter extollit̄ in p̄sumptionē. vt nimis alta hō de se sentiat ⁊ audeat attētare. Hec ē filia q̄ ꝯ̄festim nascit̄ occidit matrē. s. presumptio sanctitatē. Mira quō de bono orit̄ p̄sumptio. cū nullū bonū s; solū malū sit a nobis Bonū aūt ad vsurā nobis accōmodatū ē cū p̄iculo corpis ⁊ anime si illud negligēter vel indigne tractauerimus. ⁊ ad iudiciū dei propter hoc adducēdi sumus Ecci. xxxvj. Reddet homini s; p̄sumptionē illius. De bono enī pōt fieri malus ⁊ de optimo pessimus. Ecci. xxxvj. O presumptio nequissima vnde creata es. q̄ nec de bono nec de malo qd̄ solū habemus a nobis debuit oriri. Itē aliquādo nasle orit̄ vt de signis sanctitatis ⁊ miraculis. Ideo dn̄s Luce. x. hanc reprimebat i discipulis signa faciētib⁹. dicēs. Uidebā sathanā ⁊c̄. Itē in vitispa. legit̄ q̄ cū q̄dā fratres senes fatigati ex itinere venissent ad visitādū quēdā iuuenē solitariū q̄ vidēs eos fatigatos. vocauit ad se onagros quos vidit trāseūtes. precipiēs eis in noīe domini. vt duos senes deferrēt ad locū quo tēdebāt. q̄ statim obedierūt ⁊ eos tulerūt quo volebāt. Qd̄ cū relatū fuisset beato Antonio dixit. Q̄nq; nauis onerata oīb⁹ bonis. tēdit ad iteritū. Et post modicū cepit acerrime flere beatus Antonius dicēs. maxia colūna ecclesie cecidit hodie. ⁊ misit duos discipulos suos ad dictū solitariū q̄ inuenerūt eū flētē peccatū in quo ceciderat ꝑpter p̄sumptionē. ⁊ īfra q̄nq; dies mortu⁹ ē. Ad hoc facit qd̄ habet Infra. de oratione de monacho p̄sumptuoso q̄ cū supuenisset. ⁊ ad ignē inueniret beatū Pachomiū sedētē cū fratrib⁹ dixit. Ubi ē fides vestra. ⁊ postq̄ stetisset sup ignē illesus ipsū dyabolus decepit sub specie pulcherrime mulieris. arripuit. fugauit in fornacē p̄cipitauit. ⁊ occidit. Itē in vitispa. legit̄. de quodā q̄ cū multa miracula faceret. ⁊ demones expelleret ⁊ hoīes ad eū fluerēt timēs spiritū p̄sumptōis ⁊ elatōis qua tētabat̄ rogauit dn̄m. vt dyabolus quē expellebat ab alijs eū arriperet ⁊ vexaret̄. ⁊ humiliaret̄. qd̄ factū ē. ⁊ satis cito post liberauit eū a vexatiōe ⁊ tētatiōe dyaboli. Itē i vitispa. abbas Nesteron vidēs draconē fugit. Qd̄ videns discipulus eius ait. Tu times pater? R̄ndit. Nō timeo fili. s; fugio vanā gloriā ⁊ presumptionē. Ex hac p̄sumptiōe orit̄ nimia securitas. q̄ñ. s. homo de meritis suis p̄sumēs. credit esse de sua salute securus ⁊ minus timet ⁊ cauet casū. Prouer. xiiij. Sapiēs timet ⁊ declinat a malo. stultus trāsilit ⁊ ꝯfidit. Aug. Multū effrenis ē q̄ illuc ire ꝯtēdit. vbi multos valētiores se ꝯspicit corruisse. Qs enī lucifero altior. adā innocētior samsone fortior. dauid sanctior. salomone sapiētior. nabuchodonosor potētior. petro feruētior q̄ oēs ob vite p̄sumptiōez ex nimia sui ꝯfidētia corruerūt. Bern̄. Nullus locus ē securus fratres. q̄ angelus p̄ supbiā cecidit de celo. adā p̄ gulā de paradyso iudas p̄ cupiditatē de saluatoris ꝯsortio. Aug. Nemo securus esse d;. q̄ nescit vtrum fiet ex meliore deterior. qui fieri potuit ex deteriore melior. Hiero. Prospitats parit securitatē. securitas negligentiā. negligētia cōtēptū. ꝯtēpt⁹ inobediētiā. inobediētia malā ruinā. Itē ex hac orit̄ audax temeritas qua. s. homo audet indignus accedere ad sacra mysteria tractanda ⁊ agenda. Sicut oza. de quo dicit̄. ij. Reg. vj. Qui tāgēs arcā domini percussus est a dn̄o super temeritate sua ⁊ hoc ideo. q̄ nocte precedēte cū vxore sua dormierat. Si tantū deo displicuit q̄ iste tetigisset arcā dn̄i que non erat nisi vmbra ⁊ figura dominici corpis pro eo q̄ cū vxore ꝑpria dormiuisset q̄d erit de illis qui cum alienis dormiunt ⁊ sacrosanctum domini corpus tangere. ⁊ nephandis manib⁹ tractare. ⁊ ore sacrilego cōsecrare presumunt. Apparet etiā hec temeritas in hoc q̄ hō dignuz se reputans vltra merita sua ⁊ supra ꝑpriā facultatē presumit assumere ⁊ ambitiose se ingerere presumit ad statū nimis arduū. ac statū persone sue incompabilē trāscēdentē. puta dei ⁊ angeloꝝ officiū. s. regimē aīarū. ⁊ sedere in loco dei Sic lucifer. ysa. xiiij. Silis ero altissimo Et princeps thyri. de quo dicit̄ Ezech. xxviij. Deus ego sum. ⁊ in cathedra dei sedi. De hoc supra. Ambitio. Itē apparet ista temeritas in hoc q̄ hō audet ⁊ presumit se cōpare vel preferre meliorib⁹. ⁊ tātū se reputat q̄ maiores meliores ⁊ sapiētiores in sui comparatione paruipēdit. Sicut maria soror moysi p̄sūpsit se fratri suo. s. moysi incompabilē meliori se compare Numeri. xij. Et roboaz patri suo salomoni se p̄ferre presumpsit. iij. Reg. xij. dicens. Minim⁹ digit⁹ me⁹ grossior est dorso patris mei. Presumptio enī ita excecat hominē vt nesciat se metiri. Sicut aliq̄ñ ludificant̄ oculi hoīz vt res aliqua multo maior videat̄ q̄z sit. Ro. j. Euanuerūt in cogitatiōib⁹ suis. ⁊ obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. dicentes enī se esse sapientes stulti facti sunt. Hoc dictū est de phis ⁊ phariseis christū arguere ⁊ et cōtradicere presumētib⁹. Unde dicit̄ Math. xv. Ceci. sunt duces cecoꝝ. Et epō laodicie dicit dn̄s Apoc. iij. Dicis q̄ diues sum ⁊ locupletat⁹. ⁊ nullius egeo. ⁊ nescis q̄ tu es miser. ⁊ miserabilis. ⁊ pauper ⁊ cecus. ⁊ nudus. Multū erat excecatus. ille de quo legit̄ i vitispa. q̄ cū in durissima p̄nia seruisset in heremo p̄sumēs de meritis suis cepit cogitare q̄ ꝯ̄festim moreret̄. dignus esset angelic manibus in celi fastigiū deportari qui dyabolo sibi apparente in specie angeli ⁊ suadēte. in profundū puteū se proiecit. Cū aūt fratres illum cadentē audientes accurrissent. ⁊ eū magno conamine seminecē extraxissent. vix per triduū quo supuixit ei persuadere potuerunt q̄ p̄ presumptionē fuisset a dyabolo seductus. Quarto solet oriri presumptio ex nimia ꝯfidentia diuine pietatis. q̄ñ. s. tante mīe ⁊ benignitatis credit̄ dn̄s vt nō dānet delinquētes. cuius fuise fuit Origenes. vt dicit Hiero. Tñ eum excusat cesariensis ep̄us in ecclesiastica historia. dicēs libros ei⁹ ab hereticis corruptos. multa magnifica dicens. ⁊ scribēs de eo. Licet aūt in ps̄. dicat̄ q̄ misericors ⁊ miserator sit dn̄s. tñ subdit̄ q̄ etiā est iustus. cui⁹ vniuerse vie mīa ⁊ veritas equitatis. Itez hac presumptione laborat. qui viuens deū impugnare nō cessat. ⁊ tñ credit q̄ deus cū ad bonū finē perducat. Sed vt vulgariter dicit̄ Ista cauda nō est de isto vitulo nec bonus finis esse pōt quē nō precesserit bona vita. Ecci. xxix. Repromissio nequissima multos perdidit. Inter istas quattuor p̄sumptionū species. p̄ma est mala. scd̄a peior. tertia pessima. quarta superpessima que est peccatū in spiritūsanctū. Dicit̄ enī peccā in spiritūsanctū per qd̄ remouet̄ vel contēnit̄ ab hoīe id per qd̄ pōt impediri ab electione peccī. Auertit̄ aūt homo ab electione peccī ex cōsideratione diuini iudicij. qd̄ habet iustitiā cū misericordia. Unde sicut per desperationē tollit̄ spes que cōsurgit ex cōsideratione diuine misericordie remittētis peccā ⁊ p̄mittētis bona. sic per presumptionem excludit̄ timor qui cōsurgit ex cōsideratiōe iustitie punientis peccata. ⁊ sic per presumptionē homo precludit sibi viā salutis.

¶ De superstitione. DIS. XXVII.

Deinde cōsiderandū est de superstitione. Circa quā cōsiderāda sunt duo. Primo q̄d sit superstitio. Scd̄o de speciebus eius. Circa primum sciendū q̄ superstitio est vitiū religiōi ꝯtrariū. Religio autē s̄m ysid. libro ethim. dicitur a relegēdo. q̄. s. ea que sunt diuini cultus frequēter in corde legēda ⁊ reuoluēda sunt. Iuxta illud Prouer. iij. In oībus vijs tuis cogita illū. Uel dicit̄ religio a relegēdo eo q̄ nos peccatores deū debem⁹ reeligere quē negligētes amisimus. Sicut dicit Aug. x. de ciui. dei. Uel dicit̄ religio a religādo. Unde dicit. Aug. in lib. de vera reli. Religet vos religio vni oīpotēti deo. Siue autē religio dicat̄ a frequēti lectiōe. siue ab iterata electione. siue a relegatione. religio ꝑprie importat ordinē hoīs ad deum. q̄tū ad cultū ei principaliter exhibendū. Ipse enī est cui principaliter alligari debemus. tanq̄ŝ indeficienti principio ad quē etiaz nostra electio dirigi debet sicut in vltimū finez. quē etiā negligēdo amittimus. ⁊ credēdo ⁊ fide protestēdo recupare debemus. Huic religioni cōtrariat̄ vitium superstitionis s̄m excessum. Dicit̄ enim superstitio esse religio supra modum seruata. sicut dicit glosa. sup illud Col. ij. Que sunt ratione habentia ⁊c̄. Dicitur autem supstitio excedere mediū religionis nō quia transcēdat faciendo plus in cultu diuino q̄z religio faciat. vel q̄ ad maius aliquid tēdat sed q̄ facit vel exhibet cultū diuinum. vel cui nō debet. vel eo modo quo non debet Dicitur autez superstitio esse religio sicut dicitur in glosa preallegata. non proprie sed transsumptiue. sicut transsumptiue

dicimus bonū latronē. ꝛ noīa virtutū transsumptiue accipiunt in malū. Sicut prudētia aliquādo dicit p astutia. Luce. xvi. Filij huius seculi prudētiores .i. astutiores filijs lucis in generatiōe sua st.

Supstitiōis quattuor sūt spēs. Prima est in hoc ꝙ deo exhibetur cult⁹ indebito mō. Scđa ē idolatrie. Tertia diuinatiōis. Quarta ē obseruātiaꝝ. Pōt enī diuinus cultus exhiberi cui exhibēdus ē sꝫ nō debito mō. Uel ei cui non dꝫ exhiberi .s. cuicūqꝫ creature. ꝛ sic ē aliud supstitiōis genus qđ in multas spēs diuidit sm diuersos fines diuini cultus. Ordinat enī diuinus cultus ad reuerētiā deo exhibēdā. ꝛ sm hoc prima spēs huius ē idolatria. q̄ reuerētiā debitā deo exhibet creature. Scđo cultus diuinus ordinat ad hoc ꝙ hō īstruat a deo quē colit. ꝛ sm h' accipit diuinatiua supstitio q̄ demones cōsulit p aliq pacta cū eis inita. tacita vel expssa. Tertio ordinat diuinus cultus ad quādā directiōē actuū humanoꝝ sm q̄ colit īstituta. ꝛ ad h' ptinet supstitio quarūdā obseruationū. H' tria tāgit Aug. ij. de doct. christiana. dicēs supstitiosū eē q̄c q̄ ē ab hoīb⁹ īstitutū ad colēda idola. ꝛ hoc ptinet ad pmū. Et post subdit. Uel ad ꝯsultatōes ꝛ pacta q̄dā cū demonib⁹ inita atqꝫ federata. ꝛ h' ptinet ad scđm. Et post pauca subiūgit. Ad h' gen⁹ ptinēt oēs ligature ꝛc. ꝛ in h' īsinuat tertiū. De pma specie supstitionis q̄ ꝯsistit in cultu veri dei mō idebito sciēdū ē ꝙ sicut dicit Augu. in lib. ꝯtra mēdaciū. Mēdaciū maxīe pniciosū ē in his q̄ ad christianā religionē ptinēt. Est aūt mēdaciū cū ali qs exteri⁹ signat ꝯtrariū veritati. Sicut aūt signat aliq̄d verbo. ita etiā signat facto in tali significatiōe facti. ꝯsistit exterior religiōis cult⁹. Exteriores aūt actus religiōis. sūt adoratio exterior qua corpus deo subijcit ꝛ offert. ꝛ oblatiōes ꝛ sacrificia p q̄ iterior deuotio designat. ꝛ ideo si p cultū exteriorē aliq̄d falsū significet. erit cult⁹ pniciosus. Hoc aūt ꝯtingit dupliciter. Uno mō a pte rei signate a qua discordat significatio cultus. ꝛ hoc mō tpe legis noue pactis iā christi mysterijs pniciosū est vti cerimonijs veteris legis. q̄bus christi mysteria signabant futura. Sicut pniciosū eēt siqs verbo cōfiteret christū eē passurū. Alio mō pōt ꝯtingere falsitas in exteriori cultu ex parte colētis. ꝛ hoc precipue in cultu cōi q̄ p ministros ecclesie exhibet in psona totius ecclesie. Sicut enī falsarius esset q̄ in psona alicuius ꝓponeret q̄ nō essent ei cōmissa. ita vitiū falsitatis icurrit qꝫ ex parte ecclesie exhibet deo cultū ꝯtra modū auctoritate dei ab ecclesia ꝯstitutū ꝛ in ecclesia ꝯsuetū. Unde dicit Ambro. Indignū ē q aliter celebrat ministeriū q̄ꝫ christus tradidit. Et Col. ij. dicit glo. ꝙ supstitiosū est quādo traditioni humane nomen religionis applicatur. Possunt tamen in cultu diuino diuerse cōsuetudines obseruari quantū ad aliqua non principalia. obseruato principali institutione diuina. Sicut dicit Grego. ad Aug. anglorū episcopū ꝓponentē ꝙ sunt diuerse consuetudines ecclesie in celebratione misse. Mihi inquit placet vt siue in romanis siue in galliarum ecclesijs seu in qualibet ecclesia aliquid inuenisti quod plus omnipotenti deo placere possit. sollicite eligas. Sic igitur patet ꝙ circa cultum deo vero ꝛ summo exhibitū potest esse aliquid supstitiosū.

E idolatria vidēdū est. q̄d sit ꝛ vnde originē habuit. q̄ꝫ graue sit peccatū. ꝛ vtrū sit spēs supstitionis. Sciēdū ergo ꝙ idolatrie duplex fuit cā. Una .s. dispositiua. Alia ꝯsūmatiua. Dispositiua fuit ex parte hoīū. Cōsummatiua ex pte demonū. Dispositiua cā fuit triplex. Prima ꝓcessit ex in ordinatione affectus q̄ .s. hoīes aliquē aliū nimius amātes ꝛ vltra modū honorare volētes. nō erāt ꝯtētipsū sicut aliū hoīez honorare. ꝛ ideo honorē diuinū ei īpēderūt. ꝛ hec ratio tāgit Sap. xiiij. Acerbo luctu dolēs pater cito rapti sibi filij fecit imaginē. ꝛ illū q̄ tūc quasi hō mortuus fuerat. tāq̄ꝫ deū colere cepit. Et ibidē subdit. ꝙ homines aut affectui aut regibus seruientes. incommunicabile nomen. s. diuinitatis lignis ꝛ lapidibus imposuerūt. Scđa causa quia homines in representatiōe expressa rei multū dilecte naturaliter delectantur. ꝛ ideo rudes hoīes a principio vidētes imagines hominis expressiū sime factas. eis cultū deo debitū impenderunt. Unde dicit Sap. xiij. ca. Si quis artifex de silua lignū rectum secuerit. ꝛ scientia sue artis figuret illud ꝛ assimulet imagini hominis. de substantia sua ꝛ filijs ꝛ nuptijs votū faciēs inquirit. Et ibidē. xiiij. dicit ꝙ superuacuitas hominum hoc id est idolatriā adinuenit in orbe terrarum. Tertia propter ignorantiā veri dei cuius excellentiā homines considerare nescientes quibusdā creaturis propter pulchritudinē vel virtutē cultum diuinitatis impenderunt. Unde Sap. xiij. a. Operibus attēdētes nō agnouerunt quis esset artifex. sed aut ignem. aut spiritū. aut citatū aerem. aut gyrum stellarum. aut nimiam aquam aut solē. aut lunā. rectores orbis terrarū deos putauerunt. Sic ergo patet ꝙ causa idolatrie dispositiua fuit ex pte hominis. vel per iggnorantiā intellectus. vl' per deordinationē affect⁹. Causa vo consūmatiua fuit ex parte demonū. qui hoībus errantibus se colēdos exhibuerūt in idolis dādo respōsa. ꝛ aliqua q̄ videbant hominibus mirabilia faciēdo. Unde in. pš dicit Oēs dij gentiū demonia. Et notandū ꝙ in prima mūdi etate nō fuit idolatria. ꝓpter recentē memoriā creationis mundi. in mētib⁹ hominū existētē. ex q̄ adhuc vnius dei cognitio vigebat. In sexta vo etate idolatria exclusa ē per doctrinā ꝛ virtutē christi. q̄ de dyabolo triumphauit. Unde Sap. xiiij. dicit ꝙ nō semp fuit idolatria neqꝫ erit imperpetuū. In scđa vo etate legit inuēta fuisse. vel a nemroth. qui cogebat homines ignē adorare. vel a Nino qui patris sui defuncti fecit imaginē adorari. Apud grecos aūt sicut refert Isid. ꝓmethe⁹ prim⁹ simulacra hoīū de luto finxit. Iudei vo dicūt ꝙ ismael primus simulacra de luto fecit. Et sic patet primū. s. vnde ortum habuit idolatria.

E grauitate ꝛ enormitate hui⁹ flagitij. sciendū ꝙ alicuius pcti grauitas pōt attēdi vel ex pte ipsi⁹ pcti. vel ex pte peccātis. Si ꝯsideret grauitas pcti idolatrie ex parte ipsi⁹ peccati. sic ē sup oīa grauissimū. Sicut enī in terrena republica grauissimū eē videt qđ aliquis honorē regiū exhibeat alteri q̄ꝫ vo regi. qꝛ quātū in se est totū ordinē reipublice puertit. ita inter pctā q̄ cōmittunt in deū. que tm̄ sunt maxima grauissimū eē videt ꝙ aliqs honorē soli deo debitū creature impēdat: qꝛ quātū in se est aliū deum facit in mūdo. diuinum destruēs principatū. Alio mō pōt attēdi grauitas peccati idolatrie ex pte ipsius peccātis. ꝛ sicut grauius est peccatū ei⁹ qui sciēter q̄ꝫ qui ignorāter peccat. sic nihil ꝓhibet hereticos qui sciēter corrūpunt fidē quā acceperūt grau⁹ peccare q̄ꝫ idolatras q̄ ignorāter peccāt. Silr etiā aliqua alia pctā possunt eē maiora ꝓpter maiorē contēptum peccātis. Deniqꝫ sciendum ꝙ soli sūmo deo creatori propter sui singularem excellentiā singulariter debet diuinitatis cultus. Ideo si cuicūqꝫ creature impēdat excedit modus diuini cultus. qꝛ .s. exhibet cui nō dꝫ exhiberi. ꝛ iō supstitionis vitiū incurrit. ideo idolatria species ē supstitiōis. Sicut aūt per aliqua signa sensibilia cult⁹ exhibet deo. puta p sacrificia. oblationes. ꝛ alia hmōi. ita etiā exhibebat creature representate p aliquā formā sensibilē vel figurā q̄ simulacrū vel idolū nuncupat. Diuersimode tm̄ exhibebat idolis cultus hmōi. Quidā .n. imagines aliquas ꝯstituebāt. q̄ virtute demonū aliquos certos effect⁹ habebāt. Unī putabāt ipsis imaginib⁹ aliquid diuinitatꝭ inesse. ꝛ p cōsequēs cultū diuinū eis exhiberi debere. ꝛ hec fuit opinio trimegisti. sicut dicit Aug. viij. de ci. dei. Alij vo nō exhibebāt cultū diuinitatis ipsis imaginib⁹ sed creaturꝭ quaꝝ erāt imagines. Et vtrūqꝫ tangit aplus Ro. j. Nā q̄ꝫtū ad primū dicit. Mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs ꝛ volucrū. ꝛ quadrupedū. ꝛ serpētū. Q. tm̄ vo ad scđm subdit. Coluerunt ꝛ seruierūt creature potius q̄ꝫ creatori. Hoꝝ tm̄ fuit triplex opinio. Quidā enī estimabāt quosdā hoīes deos fuisse quos p eoꝝ imagines colebāt. Sicut iouē. mercuriū ꝛ alios hmōi. Quidā vo estimabāt totū mundū eē vnū deū nō ꝓpter corpalē substantiā: sed ꝓpt aīaꝫ quā deū esse credebāt. Dicebāt enī deū nihil aliud eē q̄ꝫ aīam motu ꝛ rōne mundū gubernātē. Sicut ꝛ hō dicit sapiens. nō ꝓpt corp⁹ sed ꝓpter aīam. Unī putabāt toti mūdo ꝛ oībus eius ptibus cultū diuinitatis esse exhibendū. puta celo. aeri. aque. ꝛ oīb⁹ hmōi ꝛ ad hoc referebāt noīa ꝛ imagines deoꝝ suoꝝ. Sicut dicit Augu. vij. de ci. dei. Alij vo .s. platonici. posuerūt vnū sūmū deū cām oīuꝫ. post quē ponebāt quasdā spūales substātias a sūmo deo creatas quas deos nominabāt pticipatōe .s. diuinitatis. Nos aūt angelos esse dicimus. Sub his ponebāt demones. quos dicebāt aerea q̄dā aīalia. ꝛ sub his ponebāt aīas hominū. quas p vtutis meritū dicebāt ad deoꝝ vel demonū societatē assumi. ꝛ his oībus cultū diuinitatis exhibebāt. Sicut narrat Aug. viij. de ci. dei. Has aūt duas vltimas opiniones dicebāt ptinere ad phicā theologiā quā phi ꝯsiderabāt i mūdo ꝛ docebāt in scholis. Aliā vo de cultu hominū dicebāt ptinere ad theologiā fabularē. quā sm figmēta poetarū repsentabāt in theatris. Aliā aūt opinionē de imaginib⁹ ptinere dicebāt ad ciuilē theologiā q̄ p pōtifices celebrabat in tēplis. Oīa aūt hec ad supstitionē idolatrie ptinebāt. Unī Aug. in de doc. christiana. Supstitiosū est quicq̄d ab hoīb⁹ institutū est ad faciēda ꝛ colēda idola ptinēs. vel ad colēdā sicut deū creaturā . partē ve vllam creature. Hoc aūt sciēdū ꝙ licet in veteri testamento fuisse legant imagines cherubin. Exo. xxv. ꝛ nūc in ecclīa sint imagines. sctōꝝ beate vginis ꝛ christi. tm̄ nō ꝯstituunt vt eis cultus latrie exhibeat sed ad quādā significationē. vt p hmōi imagines iprimat in cordibus hoīū memoria. ꝛ ꝯfirmet fides de excellētia angeloꝝ ꝛ sctōꝝ. Sec⁹ āt ē de imagīe chrī cui rōe diuinitatꝭ vnite cult⁹ latrie debet.

De diuinatione. DIS. XVII.

E superstitiōe

diuinatiua vidēdū est primo vtrū sit peccatū. Scdo de speciebꝰ eiꝰ. Circa pmū sciēdū ē φ noie diuinatiōis designaẗ q̄dā prenūciatio futurorꝫ. Futura aūt dupliciter pnosci possunt. Uno mō in causis suis Alio mō in seipsis. Cause aūt futurorꝫ sūt in triplici differētia Quedā n. ex necessitate ⁊ semp̄ pducūt suos effectus ⁊ tales effectus ⁊ certitudinē p̄sciri ⁊ pnūciari possūt ex suarꝫ ɔsideratiōe causarꝫ. Sicut astrologi pnūciāt eclipses futuras. Quedā vero pducūt suos effectꝰ nō ex necessitate ⁊ semp̄. ſꝫ vt in pluribꝰ. aliqñ tñ deficiunt. lꝫ raro ⁊ ex talibꝰ causis possunt pnosci ⁊ prenūciari euētus futuri. nō p certitudinē. ſꝫ p quādā ɔiecturā. ⁊ sic astrologi p ɔsideratiōem stellarꝫ aliqua de pluuijs ⁊ siccitatibꝰ p̄scire ⁊ prenūciare possūt. ⁊ medici de sanitate vel morte. Quedā vero cause sūt q̄ si ſꝫ se ɔsiderenẗ se habēt ad vtrūlibet. qd̄ p̄cipue videẗ de potētijs rōnalibꝰ. q̄ fm p̄lꝫ se habēt ad opposita. Et tales effectus vel etiā si q̄ effectꝰ vt in paucioribꝰ ⁊ casu accidūt ex naturalibus causis ex ɔsideratiōe causarꝫ presciri nō possunt qꝛ hmōi cause nō habēt inclinatiōnē determinatā ad illos effectus. ideo hmōi effectꝰ p̄sciri nō possūt nisi in seipsis cōsiderenẗ. Hoīes aūt ɔsiderare possunt hmōi effectꝰ in seipsis solū mō dū p̄sentes sunt. sicut cū videt hō sortē currere vel sedere. Cōsiderare aūt tales effectꝰ in seipsis anteq̄ fiant. pprū ē solius dei q̄ solus in eternitate sua videt ea q̄ futura sūt q̄si p̄sentia. Unde dicitur ysa. xli. Annūciate q̄ ventura sūt in futurꝫ. ⁊ sciemus qm̄ dij estis vos. Si q̄s ergo hmōi futura pnoscere ⁊ pnūciare p̄sumpserit nisi deo reuelante. manifeste vsurpat sibi qd̄ dei est. ⁊ ex h̄ aliq̄ dicunẗ diuini. Unde ysid̄ li. Ethi. dicit φ diuini dicunẗ q̄si deo pleni. qꝛ s. diuinitate se plenos esse simulant. ⁊ astutia quadā fraudulēter hoībꝰ futura pnūciāt. Diuinatio ergo nō diciẗ si q̄s pnūciet ea q̄ de necessitate euenūt vel vt in pluribꝰ q̄ hūana rōne pnosci possūt vel etiā si aliq̄s futura ɔtingētia deo reuelāte pnoscat. tūc eni nō ip se diuinat id est nō qd̄ diuinū ē facit. ſꝫ suscipit. Tūc aūt solū diciẗ diuinare qñ indebito mō vsurpat sibi pnūciationē euētuū futurorꝫ. Hoc aūt ɔstat esse peccatū ⁊ ad supstitionis vitiū ptinere. quoniā sicut idolatria spēs supstitiōis ē p eo φ cultū deo debitū demonibꝰ īpēdit. oblatiōes sacrificia. vel alia hmōi exhibēdo. ita diuinatio spēs est supstitionis diuinū aliq̄d sibi assumēdo. Ois eniꝫ diuinatio pueniṫ ex opatiōe demonū vel qꝛ demōes inuocanẗ expresse. ad futura p̄dicēda. vel qꝛ demones vltro se īgerūt vanis inq̄sitiōibꝰ futurorꝫ. vt mētes hoīuꝫ inducāt in errorē ⁊ īplicēt vanitate. Uana autē inq̄sitio futurorꝫ ē qñ futura pnoscere tentat aliquis vnde prenosci non possunt.

Diuinatiōis tria sūt genera. Primū ē p manifestā demonū inuocationē. Scdm̄ ē p solā ɔsideratione dispositiōis vel motus alterius rei. Tertiū est dū nosipsi facimus aliq̄d vt nobis manifesteẗ aliq̄d occultū. Sub quolibet aūt istorꝫ multi modi ɔtinenẗ. qm̄ ois diuinatio ad p̄cognitiōeꝫ futurorꝫ euentuū vtiẗ aliquo demonū ɔsilio ⁊ auxilio. qd̄ q̄dē vel exp̄sse īploraẗ. vel p̄ter petitiōeꝫ hoīs demon se īgerit occulte ad pnūciandū aliqua futura q̄ hoībꝰ sunt ignota. Demonibꝰ aūt possūt futura esse cognita multis modis. q̄ tāgunẗ. ij. q. iiij. Sciēdū demonū hant esse naturā ⁊c. Ipsi aūt exp̄sse inuocati solēt pnūciare futura multipliciter. Qñq3 q̄dē quodā p̄stigio siue q̄busdaꝫ apparitiōibꝰ aspectui vel auditui hoīum se īgerētes ad p̄dicēdū futura. ⁊ hec spēs vocaẗ p̄stigiū. pro eo φ oculi hoīuꝫ p̄stringunẗ. Qñq3 aūt p somnia. ⁊ hec vocaẗ diuinatio somniorꝫ. Qñq3 vero mortuorꝫ aliquorꝫ apparitiōeꝫ ⁊ locutionē. ⁊ hec spēs vocaẗ necromantia. qꝛ necron grece. mortuus latine. mantia diuinatio nūcupaẗ. vt ait ysid̄. in lib. Ethi. qꝛ q̄busdā p̄cātationibꝰ resuscitati mortui videnẗ diuinare. ⁊ ad īterrogata rn̄dere. Qñq3 vo futura pnūciāt p hoīes viuos Sicut pꝫ ī areptitijs ⁊ hec est diuinatio p phytones. Phytones autēꝫ a phyton apolline dicti sunt. Sicut dicit ysid̄. q̄ apollo dicebaẗ esse actor diuinandi. Qñq3 vero futura pnūciāt p aliquas figuras vel signa q̄ in rebꝰ inanimatis apparēt. q̄ si appareāt in aliquo corpe terrestri. puta ferro. vel lapide polito. diciẗ geomātia Si in aqua hydromātia. Si in aere. aeromātia. Si in igne piromātia. Si aūt in viscerib̄ aīaliū imolatorū in aris demonū aruspiciū nūcupaẗ. Diuinatio autēꝫ q̄ fit sine expressa demonū inuocatiōe. in duo genera diuidiẗ. Quorū primū est cū ad precognoscēdū futura cōsideramus aliq̄d in dispositionibus aliarꝫ rerꝫ. ⁊ si quis conet futura prenoscere ex ɔsideratiōe situs ⁊ motus syderꝫ. hoc ptinet ad astrologos. Si vero p motus vel voces auiū. seu quorūcūq3 aīaliū. siue p sternutatiōes. vel mēbrorꝫ saltus. hoc pertinet generaliter ad auguriū qd̄ diciẗ a garritu auium. Sicut auruspiciū dicitur ab inspectiōe auiū. quorū pmū pertinet ad aures. scdm̄ ad oculos. In auibꝰ aūt hoc precipue ɔsiderari solent. Si vo hmōi cōsideratio fiat circa vba hominū alia intētiōe dicta. q̄ retorquet q̄s ad futurū qd̄ vult pnoscere. h̄ vocaẗ omen. Si aūt ɔsiderenẗ alique dispositiōes figurarꝫ in corporibus visui occurrentes erit alia species diuinatōis. Nā diuinatio sumpta ex lineamentis manꝰ ɔsideratis. chyromātia vocaẗ quasi diuinatio manꝰ chyros eni grece. diciẗ manꝰ latine. Ad scdm̄ genus diuinatiōnis q̄ est sine manifesta demonū īuocatiōe. ptinet ɔsideratio eorꝫ q̄ eueniūt ex quibusdā q̄ seri o fiūt ab hoībꝰ ad inq̄rēdū aliq̄d occultū siue p ptractionē punctorꝫ qd̄ ptinet ad artē geomātie. siue p cōsiderationē figurarū que pueniūt ex plumbo liquefacto in aqua proiecto. siue ex quibusdā cedulis scriptis vel nō scriptis in occulto repositis. dū ɔsideraẗ quis quā accipiat. vel etiam ex festucis inequalibus ppositis q̄s maiorē vel minorē accipiat vel etiā ex taxillorum piectione quis plura puncta piciat. vel etiā dum consideratur q̄d aperienti librum occurrat. que omnia sortium nomen habent.

Viso de speciebꝰ diuinatōis in generali. videndū est de eis in speciali. Et primo de diuinatōe q̄ fit p īuocationē demonū vtrꝫ sit licita Ad qd̄ breuiẗ ē dicēdū φ nō. sicut pꝫ deu. xviij. vbi phibeẗ expresse. Nō inueniaẗ in te q̄ ariolos sciscteẗ. nec phytones ɔsultat. Hoc aūt est illicitū duplici rōne. Prīo ex pte principij diuinatōis qd̄ est pactū expresse initū cū demone p eius inuocationē. qd̄ est oīno illicitū Uñ de quibusdā diciẗ ysa. xxviij. Percussimus fedus cū morte ⁊ cū inferno fecimꝰ pactū. Adhuc aūt esset grauiꝰ si sacrificiū offereẗ vl' reuerētia exhibereẗ demōi inuocato. Scdo ē illicitū ex pte ipsiꝰ euētꝰ de quo inq̄riẗ qꝛ demō q̄ semp intēdit pditionē hoīuꝫ ex rn̄sis suis ⁊si aliqñ vera dicat. itēdit hoīes assuefacere ad hoc φ ei credaẗ. ⁊ sic conaẗ pducere in aliqd̄ qd̄ sit hūane saluti ɔtrariū ⁊ nociuū. Uñ athanasius exponēs illd̄ Luce. iiij. Increpauit illū dicens. obmutesce. diciẗ. Q. ius vera fatereẗ demon. ɔpescebat tñ christus eius sermonē ne sl' cū veritate etiā suā iniquitatē pmisceret. vt nos etiā assuefaceret ne curemꝰ de talibus etiā si vera loqui videaẗ. Nephas eni ē vt cū assit nobis diuina scriptura. a dyabolo instruamur. ergo nec pro rebꝰ pditis recupandis. nec pro inquirēdo statu defunctorꝫ seu pro quacūq3 scīa vel noticia inquirēda. sunt demones inuocādi. qꝛ nulla tpalis vtilitas pōt ɔpari detrimēto salutꝰ qd̄ īcurriẗ p īuocationē demonū. Et si chrꝰ legaẗ interrogasse demonē. Qd̄ tibi nomē est. qui respondit. Legio multi eni sumus. tamen hoc nō est trahēdum in cōsequentiam qꝛ sicut dicit Beda Luce. viij. Non velut inscius dn̄s requirit: sed vt confessa peste quā colorabat virtus curantis gratior emicaret.

E diuinatione que fit p astra sciendū φ diuinatiōi que ex opinione falsa pcedit ingerit se opatio demōis vt hoīum mētes īplicet vanitati aut falsitati. Uana aūt ⁊ falsa opinione vtiẗ. si quis ex ɔsideratiōe stellarꝫ futura velit precognoscere q̄ per eā cognosci nō possunt. Est igiẗ cōsiderandū quid p celestium corporꝫ inspectionē de futuris possit pnosci. ⁊ de his quidē ex necessitate eueniūt. manifestū est φ p ɔsiderationē stellarꝫ possunt pnosci. sicut astrologi pnunciāt eclipses futuras. Circa p̄cognitionem vo futurorꝫ euētuū ex ɔsideratiōe stellarꝫ diuersi diuersa dixerunt. Fuerūt eni quidā qui dixerūt φ stelle signāt potꝰ q̄ faciāt ea que ex earū ɔsideratione pnunciant. Sed h' irrationabiliṫ diciẗ. Omne eni corporale signū vel est effectꝰ eius cuiꝰ est signū. sicut fumus signat ignē a quo causaẗ. vel pcedit ab ea cā. ⁊ sic dū signat causam p ɔsequēs signat effectū sicut iris q̄nq3 signat serenitatē inquantū cā eius ē cā serenitatis. Nō pōt aūt dici φ serenitas. dispositiones corporꝫ celestiū. ⁊ motꝰ sint effectꝰ futurorꝫ euentuū. Nec iterū pnt reduci in aliquā superiorē cām cōem q̄ sit corporꝫ. Possunt aūt reduci in vnā cām cōem q̄ ē in puidētia diuina. Sed alia rōne dispo nunẗ a diuina puidētia motꝰ ⁊ sitꝰ celestiū corporꝫ. ⁊ alia rōne euētus ɔtingentiū futurorꝫ qꝛ illa disponunẗ fm rōnē necessitatis. vt semp eodē mō eueniāt hec aūt fm rōnē ɔtingētie. vt variabilē cōtingāt. Uñ nō pōt esse φ ex īspectiōe syderū accipiaẗ p̄cognitio futurorꝫ nisi fm φ ex causis pnosciẗ effectus. Duplices aūt effectꝰ subtrahūt causalitati celestiū corporꝫ. Primo q̄dē oēs effectꝰ ɔtingētes per accidēs siue in rebꝰ humanis. siue in rebꝰ nālibꝰ. qꝛ vt pbaẗ in. vi. metha. Ens per accidēs nō hꝫ cām ⁊ precipue nālē. cuiꝰ ē vtus celestiū corporꝫ qꝛ qd̄ per accidēs fit. nec est ens. pprie. neq3 vnū sicut φ lapide cadēte fiat terremotꝰ. vel φ hoīe fodiēte sepulchrū inueniaẗ thezaurus. Hec eni ⁊ hmōi nō sunt vnū sed simpliciter plura. Opatio aūt nature semp terminaẗ ad aliq̄d vnū. sicut ⁊ procedit ab vno principio. qd̄ est forma rei naturalis. Scdo subtrahuntur causalitati celestium corporū actus liberi arbitrij qd̄ est fa

citas volũtatis ꝛ rationis. Intellectus enĩ siue ratio nõ ẽ corpus
nec act⁹ organi corporei. ꝛ ꝑ ↄsequẽs nec volũtas q̃ ẽ in ratione vt
patet ꝑ pħm in .iii. de aĩa. Nullũ aũt corpus põt ĩprimere in rẽ ĩcor
poreã. Vñ ĩpossibile ẽ ꝙ corpa celestia directe ĩprimãt in ĩtellectuꝫ
ꝛ volũtatẽ. hoc enĩ esset ponere ĩtellectũ nõ differre a sensu qđ Ari
stoteles in libro de aĩa ĩponit his q̃ dicebãt ꝙ talis volũtas ẽ in ho
minibus qualẽ in die ĩducit pater viroꝝ deoꝝq̃ꝫ .s. sol vel celũ. Vñ
de corpa celestia nõ possunt esse ꝑ se cã opeꝝ liberi arbitrii. possũt
tñ ad hoc dispositiue inclinare inquãtũ imprimũt in corpus huma
nũ ꝛ ꝑ ↄsequẽs in vires sensitiuas q̃ sunt actus corporaliũ organo
rũ q̃ inclinãt ad hũanos actus. cũ vires sensitiue obediũt rationi vt
patet ꝑ pħm in .iii. de aĩa ꝛ in .i. Ethi. nulla necessitas ex hoc libero
ĩponit. Sed ↄtra inclinationẽ celestiũ corpoꝝ hoc põt ꝑ rõnẽ opa-
ri. Si q̃s ergo ↄsideratiõe astroꝝ vtat̃ ad ꝑcognoscẽdos casus fu-
turos. vel fortuitos euẽtus aut etiã ad cognoscendũ ꝑ certitudinẽ
futura opa hoĩum. ꝓcedet hoc ex vana ꝛ falsa opinione ꝛ sic opera
tio demonis se ĩmiscet. Unde erit diuinatio supstitiosa ꝛ illicita.
Si vero aliq̃s vtat̃ ↄsideratione astroꝝ ad precognoscenda futura
q̃ ex celestibus causant̃ corporibus. puta siccitates ꝛ alia huiusmo
di. non erit illicita diuinatio nec superstitiosa.

E diuinatiõe que fit ꝑ somnia. Sciẽdũ ꝙ somniorũ causa
duplex esse põt interior ꝛ exterior. Interior duplex. Una
.s. aĩalis. inquãtũ .s. homini fantasie occurrũt in dormiẽdo
illa circa q̃ cogitatio ei⁹ ꝛ affectio fuit ĩtẽta ꝛ ĩmorata ĩ vigilãdo. ꝛ
tal̃ cã somnioꝝ nõ ẽ cã futuroꝝ euẽtuũ. Unde hmõi somnia ꝑ ac-
cidẽs se habẽt ad futuros euẽt⁹. ꝛ si q̃nq̃ꝫ simul ↄcurrũt erit casua-
le. Q̃nq̃ꝫ ṽo cã extrinseca somnioꝝ ẽ corpalis tñ ex ĩteriori dispo
sitiõe corpis format̃ aliq̃s mot⁹ in fantasia ↄueniẽs illi dispositioni
Sicut homini in quo sũt hũores frigidi occurrit in somnis qđ sit
in aq̃ vel niue. Et ꝓp hͦ medici dicũt esse somnijs ĩtẽdẽdũ ad cogno
scẽdũ ĩteriores dispositiões. Cã aũt somnioꝝ exterior similit̃ ẽ du-
plex. s. corpalis ꝛ spũalis. Corpalis q̃dẽ inquantũ imaginatio dor-
miẽtis ĩmutat̃. vel ab aere ↄtinẽti. vel ex ĩpressione corpis celestis.
vt sic appareãt dormiẽti alique fantasie ↄformes dispositiõi celesti
um. Spũalis aũt cã q̃nq̃ꝫ ẽ a deo q̃ ministerio angeloꝝ aliq reue-
lat in somnijs. Sicut dicit̃ Nũeri .xij. Si q̃s fuerit ĩter vos ꝓpheta
dñi visiõe apparebo ei. aut ꝑ somnia loquar ad eũ. Et Job .xxxiij.
Per somniũ in visiõe nocturna qñ sopor irruit super hoĩes. ꝛ dor
miũt in lectulo. tũc aperit aures viroꝝ. ꝛ erudiẽs eos instruit discu
plina. Q̃nq̃ꝫ vero ꝑ opatiõeꝫ demonis apparẽt dormiẽtib⁹ alique
fantasie ex q̃b⁹ q̃nq̃ꝫ aliq̃ futura reuelãt illis q̃ cũ eis habent pacta
illicita. Sic ergo dicẽdũ. ꝙ si q̃s vtat̃ somnijs ad precognoscẽdũ fu
tura sm̃ ꝙ somnia ꝓcedũt ex reuelatiõe diuina. vel ex causa natu-
rali intrinseca siue extrinseca. quãtũ põt talis virtus se extẽdere. nõ
erit illicita diuinatio. Unde ꝛ ioseph interpretatus est somnia pin-
cerne pharaonis ꝛ magistri pistorũ diuina reuelatione Gen̄ .xl. Et
daniel somnium regis babylonis Dañ .i. ꝛ .iiij. Et medici ex causa
naturali coniecturant de infirmitate vel morte. vt dictũ est. Si au-
tẽ hmõi diuinatio causet̃ ex reuelatiõe demonũ. cũ q̃b⁹ habent̃ pa
cta expssa. q2 ad hoc inuocant̃. vel tacita. q2 hmõi diuinatio ad id
extẽdit̃ ad qđ nõ põt se extẽdere erit diuinatio illicita ꝛ supstitio-
sa. Ideo dicit̃ Deu .xviij. Nõ inueniat̃ in te q̃ obseruet somnia ꝛc̃.

Ad ludificationẽ q̃ fit in somnijs. ꝑtinet error illaꝝ mulieꝝ q̃ di-
cũt se nocturnis horis cũ dyana ꝛ herodyade ꝛ alijs ꝑsonis quas
bonas res vocant ambulare ꝛ sup quasdã bestias equitare. ꝛ multa
terraꝝ spacia trãsire. ꝛ certis noctib⁹ ad deaꝝ seruitiũ euocari. q̃ vti-
nã sole in sua ꝑfidia perijssent ꝛ nõ multos secum ad infidelitatem
suã ꝑtraxissent ꝛc̃. sicut in decretis ↄtinet̃ .xxvi. q .v. Episcopi ꝛ eo-
rũ ꝛc̃ Et post. Nõ omittendũ ꝙ q̃dã scelerate mulieres retro post
sathanã abeũtes. q̃ mẽtẽ quã captiuã tenet in somnijs deludit. ꝛ ꝑ
diuina queq̃ꝫ deducit. ꝛ qđ solus patit̃ spũs. ĩfideles hͦ nõ aĩo ſ3 in
corpe euenire opinant̃. Cũ q̃dã vetula volẽs blãdire suo sacerdoti
dicit ei in ecclesia. dñe multũ debetis me diligere. q2 liberaui vos a
morte. q2 cũ ego vadã cũ bonis rebus. media nocte ĩtrauim⁹ domũ
vrãm cũ luminarib⁹. ego vidẽs vos dormiẽtẽ ꝛ nudũ coopui vos.
ne dñe nrẽ viderẽt nuditatẽ vrãꝫ. quã si vidissẽt ad mortẽ vos fla-
gellari feci ssẽt. q̃ſiuit sacerdos quõ ĩtrauerãt domũ ei⁹. ꝛ chameraꝫ
cũ eẽnt fortiter serata. Tũc ait illa ꝙ bene intrabãt domũ ianuis
claus̃. Sacerdos aũt ĩuocãs eã ĩtra cãcellũ clauso hostio vberauit
eã cũ baculo crucis dicẽs Exite hinc dña sortilega. ꝛ cuꝫ nõ posset
exire. emisit eã sacerdos dicẽs. Modo videt̃ q̃ꝫ fatue estis q̃ som-
nioꝝ creditis veritatẽ. Item cũ in quadaꝫ parochia hoĩes talibus
crederẽt quidã ribaldi transfigurauerũt se in similitudinẽ mulierũ
taꝝ assumpto habitu. ꝛ domũ cuiusdã diuitis rustici cum tortijs
intrãtes ꝛ choreas ducẽtes suppssa voce canebãt Gallice. Unẽ pe-
nes cent en rẽdres. Laune. Unũ accipite cetũ reddite. ꝛ sic ĩ oculi
rustici domũ ei⁹ euacuauerũt oĩb⁹ bõis dicẽtes vxori sue Tace ꝛ
claude oculos. diuites erim⁹ q2 bõe res sũ ꝛ cẽtuplicabũt bõa nrã.

E diuinatiõe q̃ fit ꝑ anguria ꝛ oĩa ꝛ alias hmõi obseruati
ones exterioꝝ reꝝ. Sciẽdũ ꝙ mot⁹ ꝛ garrit⁹ auiũ. vel q̃cũ
q̃ꝫ dispõẽs hmõi in reb⁹ ↄsiderate. manifestũ est ꝙ nõ sũt
cã futuroꝝ euẽtuũ Uñ ex eis futura cognosci nõ possũt sic ex cau-
sis. Relinquit̃ ergo ꝙ si ex eis aliqua futura cognoscant̃ hoc erit ĩ
quãtũ sunt effect⁹ aliquaꝝ causaꝝ q̃ etiã sũt causantes vel ꝑcogno
scẽtes futuros euẽtus. Cã aũt opationũ brutoꝝ aĩaliũ est instinct⁹
quidã quo mouent̃ ĩ motu nature nõ enĩ habẽt dominiũ sui act⁹.
Hic aũt instinct⁹ ex duplici cã põt ꝓcedere Uno mõ ex cã corpali.
Cũ enim bruta aĩalia nõ habeãt nisi animã sensitiuã cui⁹ potẽtie
oẽs sunt actus corpaliũ organoꝝ subiacet eoꝝ aĩa dispõni ↄtinẽti-
um corpoꝝ ꝛ primordialiter celestiũ ꝛ ideo nihil ꝓhibet eoꝝ opati
ones esse futuroꝝ signa inquãtũ cõformant̃ dispõnib⁹ celestiũ cor
poꝝ. ꝛ aeris ↄtinẽtis ex qua ꝓuenit aliq̃ futuri euẽtus. In hoc tñ
duo ↄsiderari. oꝫ. Primũ quidẽ vt hmõi opatiões nõ extẽdant̃ ni-
si ad precognoscẽda futura que causant̃ ꝑ mot⁹ celestiũ corpoꝝ. vt
supra dictũ est. Scđo vt nõ extẽdant̃ nisi ad ea que eq̃liter ptĩ ad
hmõi aĩalia ꝑtinere. ↄsequunt̃ enĩ ꝑ celestia corpa cognitionẽ quã
dã naturalẽ ꝛ instinctũ ad ea que eoꝝ nature sunt necessaria sicut
sunt ĩmutatiões que fiũt per vẽtos ꝛ pluuias ꝛ alia hmõi. Alio mõ
instinct⁹ hmõi causant̃ ex cã spũali. s. vel ex deo vt patet in colũba
sup christũ descẽdente. ꝛ in coruo q̃ pauit helyã. ꝛ in ceto q̃ exoluit
ꝛ eiecit ionã. Uel etiã ex demonib⁹ q̃ vtunt̃ hmõi opationib⁹ bru
toꝝ animaliũ ad implicãdas aĩas vanis opinionib⁹. Et eadẽ ratio
videt̃ esse de oĩb⁹ alijs hmõi ꝑterq̃ꝫ de hoĩbus: q2 verba humana
nõ accipiunt̃ ꝑ hoĩe nisi subdant̃ dispositiõi stellaꝝ disponunt̃ tñ
sm̃ diuinã prouidẽtiã. ꝛ q̃nq̃ꝫ sm̃ demonũ opationẽ. Sic igit̃ dicẽ
dum ꝙ oĩs diuinatio hmõi si extẽdat̃ vltra id ad qđ põt ꝑtingere
sm̃ ordinem nature vel diuine prouidẽtie est supstitiosa ꝛ illicita.

E diuinatione q̃ fit ꝑ sortes videt̃ ꝙ nõ sit illicita. q2 super
illõ ps. In manib⁹ tuis sortes mee. dicit Glo. Aug. Sors
nõ est aliquid mali: sed res in humana dubitatiõe diuinã
indicãs volũtatẽ. Preterea ea q̃ in scripturis a sanctis obseruata le-
gunt̃ nõ vident̃ esse illicita: sed sctĩ viri taꝫ in ve. q̃ꝫ in no. testamẽ-
to inueniunt̃ sortib⁹ vsi esse. Legit̃ enĩ Josue .vij. ꝙ Josue ex pce-
pto dñi indicio sortiũ puniuit achã q̃ de anathemate surripuerat.
Saul etiã sorte filiũ suũ ionathaꝫ dephẽdit mel comedisse .i. Reg.
xiiij. Jonas etiã a facie dñi fugiẽs sorte deprehẽsus est ꝛ ĩ mare ꝓ-
iectus Jonas .i. Zacharias etiã sorte exijt vt incẽsuꝫ poneret Luce.
i. Mathias etiã est ab aplĩs in aplm̃ elect⁹ Actu .i. q̃ꝫ videt̃ ꝙ diui-
natio sortiũ nõ sit illicita. Preterea pugna pugiliũ q̃ monomachia
dicit̃ est singularis adcertatio. ꝛ iudicia ignis ꝛ aque q̃ dicunt̃ vul
garia vident̃ ad sortes ꝑtinere. cũ ꝑ hmõi aliq̃ exq̃rant̃ occulta: sed
hmõi nõ vident̃ eẽ illicita: q2 ꝛ dauid legit̃ cuꝫ philisteo singulare
iniisse certamen .i. Reg. xvij. q̃ꝫ videt̃ ꝙ diuinatio sortiũ nõ sit illici-
ta. Sed cõtra est qđ dicit̃ in decretis .xxvi. q .v. Sortes quibus
cũcta nos vestris discriminatis ꝓuincijs. quas patres dãnauerunt
nihil aliud q̃ꝫ diuinatiões vel maleficia decreuimus. q̃ꝫ obrẽ dño
illas dãnari ꝛ vltra inter christianos nolum⁹ noĩari. ꝛ ne exercean
tur anathematis ĩterdicto ꝓhibemus. Rñsio. dicẽdũ ꝙ sortes ꝓ-
prie dicunt̃ cũ aliquid fit vt eius ↄsiderato euẽtu aliq̃d occultũ in-
notescat. ꝛ siq̃dẽ queratur indicio sortiũ q̃d cui sit exhibẽdũ siue illõ
sit res possessa siue honor siue dignitas. seu pena aut actio aliqua
vocat̃ sors diuisoria Si aũt inquirat̃ q̃d agere oporteat. vocatur
sors ↄsultoria. Si ṽo querat̃ q̃d sit futuꝝ. vocat̃ sors diuinatoria.
Actus aũt hominũ qui req̃runt̃ ad sortes. nõ subdunt̃ dispositiõi
stellaꝝ. nec etiã euẽtus ipsoꝝ. Uñ si quis ea intẽtiõe sortib⁹ vtat̃ q̃-
si hmõi actus humani q̃ requirunt̃ ad sortes sm̃ dispositionẽ stel-
laꝝ sortiant̃ effectũ. vana ꝛ falsa est opinio. ꝛ ꝑ ↄsequẽs nõ carẽs
demonũ ingestiõe ex quo talis diuinatio erit supstitiosa ꝛ illicita.
Hac aũt cã remota necesse est ꝙ sortaliũ actuũ expectet̃ euentus.
vel ex fortuna vel ex aliqua spũali cã dirigẽte Et si quidẽ ex fortu-
na qđ locũ habere põt solũ in diuisoria sorte. non videt̃ habere ni-
si forte vitiũ vanitatis. Sicut si aliq̃ nõ valẽtes aliquid cõcorditer
diuidere velint sortib⁹ ad diuisionẽ vti q̃si fortune exponẽtes. q̃s
quã partem accipiat. Si vero ex spũali causa expectet̃ sortiũ indici
um. Q̃nq̃ꝫ quidẽ expectat̃ ex demonibus. sicut legit̃ Ezech. xxi. ꝙ
rex babylonis stetit in biuio in capite duarum viarũ cõmiscens sa
gittas interrogauit idola ꝛ ea consuluit. Et tales sortes sunt illici-
te ꝛ sm̃ canones ꝓhibent̃. Q̃nq̃ꝫ vero expectatur a deo sm̃ illud.

Propter xvi. Sortes mittunt̃ in sinũ. sed a dño temperant̃. ⁊ talis sors ſʒ se nõ est malũ vt dicit Aug. Pōt tñ quadrupliciter peccatũ incidere. Primo qdeʒ si absq; vlla necessitate ad sortes recurrat̃. hoc enĩ videt̃ ad dei tentationē ptinere. Vñ Ambro dicit sup Lucã. Qui sorte eligit̃ hũano iudicio nõ cõprehendit̃. Scdo si quis etiã ex necessitate absq; reuerentia sortib⁹ vtat̃. Unde sup act⁹ apostolor̃ dicit Beda. Siq necessitate aliqua cõpulsi deũ putãt sortibus exẽplo apostolor̃ eē cõsulẽdũ. videãt hoc ipsos apostolos nõ nisi collecto fratrũ cetu ⁊ precib⁹ ad deũ fusis egisse. Tertio si diuina oracula ad terrena negocia cõuertant̃. Unde Aug. dicit ad inqsitiones Ianuarij. His q de paginis euãgelicis sorte legunt̃. etsi optandũ sit vt id potius faciãt. qʒ ad demonia cõsulẽda cõcurrãt tñ ista mihi displicet cõsuetudo negocia secularia ⁊ ad vite huius vanitatez diuina oracula velle cõuertere. Quarto si in electionib⁹ ecclesiasticis q sancti spiritus ĩspiratõe fieri debēt aliq sortib⁹ vtant̃. Unde sicut Beda dicit sup act⁹ apostolor̃. Mathias ante pẽthecosten ordinat⁹ sorte querit̃. s. qr nõdũ erat plenitudo spũssancti in ecclesia effusa. Septẽ aũt dyacõi postea nõ sorte ſʒ electiõe discipulor̃ sunt ordinati. Sicut aũt ē in tpalib⁹ dignitatib⁹ q ad terrena dispõẽda ordinant̃. in quar̃ electiõe plerũq; hões sortib⁹ vtunt̃. sic ⁊ in diuisione tpaliũ rer̃. Si vero necessitas ĩmineat licitũ est cũ debita reuerẽtia sortib⁹ diuinũ iudiciũ ĩplorare. Unde sicut Aug. dicit in epistola ad honoratũ. Si inter dei ministros sit disceptatio qsi eor̃ psecutiõis tpe q eor̃ maneãt ne fuga oĩum. ⁊ q fugiãt ne morte oĩum ecclesia deserat̃. si hec disceptatio aliter nõ poterit terminari. qʒtũ mihi videt̃. q maneãt ⁊ q fugiãt sorte eligẽdi sũt. Augu. i. de doct. christia. dicit. Si tibi abũdaret aliqd qd oporteret dari ei q nõ haberet. nec duob⁹ dari potuisset. si tibi occurrerẽt duo. quor̃ neuter aliũ vel ĩdigẽtia vel erga te aliqua necessitate superaret. nihil iustius faceres qʒ vt sorte legeres cui dandũ esset qd dari vtriq; nõ posset. ⁊ p hoc patet rñsio ad pmũ ⁊ ad scdm. Ad tertiũ dicẽdũ q iudiciũ ferri candẽtis vel aque feruentis ordinant̃ qdē ad alicuius peccati occulti inqsitionē p aliqd qd ab hõe fit. ⁊ in hoc cõuenit cũ sortib⁹ inquãtũ tñ expectat̃ aliqs miraculosus effect⁹ a deo excedit cõem sortiũ rõnē. Unde hmõi iudiciũ illicitũ reddit̃. tũ qr ordinat̃ ad iudicãdũ occulta q diuino iudicio reseruant̃. tũ etiã qr hmõi iudiciũ non ē auctoritate diuina sancitũ. Unde ij. q. v. in decreto stephani pape dicit̃. Ferri cãdẽtis vel aque feruẽtis examinatiõe cõfessionẽ torqueri a quolibet. sacri nõ cẽsent canones. ⁊ qd sanctor̃ patrũ documẽto sancitũ nõ ē. supstitiosa adinuẽtiõe nõ ē psumẽdũ. spontanea enĩ cõfessiõe vel testiũ approbatiõe publicata delicta habita pre oculis timore dei cõcessa sunt nostro regimini iudicanda. Occulta vero ⁊ icognita illi sunt relinquẽda q solus nouit corda filior̃ hominũ. Et eadẽ ratio videt̃ esse de lege duellorũ. nisi q plus accedit ad cõem rationẽ sortiũ. inquãtũ nõ expectat̃ ibi miraculosus effectus. nisi forte qñ pugiles sunt valde ĩpares vel virtute vel arte.

¶ De superstitionibus obseruãtiis. DIS. XVIII.

Einde cõsiderãdũ ē de supstitionib⁹ obseruãtiis. Et primo de obseruãtijs q traduntur in arte notoria. Scdo de obseruantijs q ordinant̃ ad aliqua corpa imutãda. Tertio de obseruãtijs q ordinant̃ ad coniecturas de futuris eufortunijs vel infortunijs assumendas. Quarto de suspẽsionibus sacror̃ verbor̃ ad collũ. De obseruantijs q ordinant̃ ad sciam acqrẽdã in arte notoria. sciẽdũ q ars notoria illicita est ⁊ inefficax. Illicita qdẽ ē qr vtit̃ qbusdã ad sciẽtiã acquirẽdã que nõ habẽt ſm se virtutē causandi sciam. sicut inspectione quarũdã figurar̃ ⁊ platiõe quorũdã ignotorũ verborũ. ⁊ alijs hmõi. ⁊ ideo hmõi ars nõ vtit̃ his vt causis. ſʒ vt signis. non aũt vt signis diuinit⁹ istitutis. sicut sunt sacramẽtalia signa. Unde relinquit̃ q supuacua signa sunt ⁊ per consequens pertinentia ad quedã significationũ pacta cũ demonibus placita atq; federata. ergo notoria est penitus repudiãda ⁊ fugiẽda christiano. sicut ⁊ alie artes nugatorie vel noxie supstitionis. vt Aug. dicit ij. de doc. christiana. Est etiaʒ huiusmodi ars inefficax ad sciam acquirendã. Cũ enĩ p hmõi artē nõ intendat̃ acqsitio sciẽtie per modũ hominĩ cõnaturalē. s. adinuenẽdo vel addiscẽdo. cõsequẽs ē q iste effect⁹ vel expectat̃ a deo vel a demonib⁹. Certũ est aũt aliquos a deo sapiẽtie ⁊ sciẽtie infusionē habuisse. Sicut de Salomone dicitur iij. Reg. iij ⁊ ij. Paral. j. Sed dominus etiã discipulis suis dicit Luce. xxj. Ego dabo vobis os ⁊ sapiẽtiã ⁊ sciẽtiã cui nõ poterũt resistere aduersarij vestri. Sed hoc donũ nõ datur quibuscunq; non cuʒ certa obseruatione. sed ſm arbitrium spiritussancti. secũdũ apostolũ j. Corin. xij. Alij quidẽ datur per spũm sermo sapiẽtie. Alij sermo sciẽtie ſm eundẽ spiritũ. Et post subdit̃. Hec oĩa operatur vnus atq; idẽ spũs diuidẽs singulis put vult. Ad demões aũt nõ ptinet illuminare intellectũ. acquisitio aũt sapie ⁊ scie fit p illuminatõeʒ intellect⁹. ⁊ ideo null⁹ vnq; p demones sciam acquisiuit. Vñ Aug. dicit in x. de ci. dei. ad porphyriũ. fateris qd theurgicis ⁊ teletis in opationib⁹ intellectuali aĩe nihil purgatõis accidit qd eã faciat idoneã ad vidẽdũ deum suũ ⁊ pspiciẽda que vera sũt qlia aũt oĩa sunt sciẽtiar̃ theoremata. Possunt tñ demões vbis hoibus colloquentes exprimere aliq sciar̃ documẽta. ſʒ hec nõ qrunt̃ p artẽ notoriã.

E obseruãtijs q ordinant̃ ad imutationẽ corpor̃ videt̃ q sunt licite. Quia licitũ est vti nalib⁹ ṽtutib⁹ corpor̃ ad proprios effect⁹ inducẽdos. Res aũt nãles habẽt quasdã virtutes occultas quar̃ rõ ab hoĩe assignari nõ pōt. Sicut q adamas trahit ferrũ. ⁊ multa alia q Aug. enumerat xxj. de ci. dei. ḡ videt̃ q vti hmõi reb⁹ ad corpa ĩmutãda nõ sit illicitũ. Preterea Sicut corpa nãlia subdunt̃ corpib⁹ celestib⁹ ita etiã corpa artificialia. ſʒ corpa nãlia sortiunt̃ quasdã ṽtutes occultas speciē cõsequẽtes ex impssione corpor̃ celestiũ ergo etiã corpa artificialia. puta imagines sortiunt̃ aliquã ṽtutē occultã a corpibus celestib⁹ ad aliquos effect⁹ causandos. ḡ vti eis ⁊ alijs hmõi nõ ē illicitũ. Preterea demones etiã multipliciter possunt corpa ĩmutare vt dicit Aug. iij de trin. sed eor̃ virtus a deo est. ergo licet vti eor̃ virtute ad aliquas hmõi imutationes faciẽdas. Sed cõtra est qd Aug. dicit. ij. de doct. christiana. Ad supstitionē pertinent volumina vel molimina magicarũ artiũ. ⁊ ligature ⁊ remedia que medicor̃ vera medicina condẽnat siue in precãtationib⁹. siue ĩ quibusdã notis quas characteres vocant siue in quibusdã reb⁹ suspẽdedis atq; insignandis.

Rñsio dicendũ q in his que fiunt ad corpales effectus inducẽdos considerandũ est vtrũ naturaliter videant̃ posse tales effectus causare. Sic enĩ nõ erit illicitũ. Licet enĩ causas naturales adhibere ad pprios effect⁹. Si aũt nõ videant̃ tales effect⁹ posse causare. cõsequẽs ē q nõ adhibeant̃ ad hos effect⁹ causandos tãqʒ cause sed solũ qsi signa. ⁊ sic ptinẽt ad pacta significationũ cũ demonib⁹ inita. Et Aug. dicit xxi. de ciu. dei. Alliciunt̃ demones per creaturas qs nõ ipi sed deus cõdidit. delectabilib⁹ p sua diuersitate diuersis non aũt vt aĩalia cibis sed vt spũs signis que cuiusq; delectationi cõgruũt per varia genera lapidũ herbar̃. lignor̃ aĩaliũ. carminum ritũ. Ad primũ ḡ dicendũ q si simpliciter adhibeant̃ res nãles ad aliquos effect⁹ pducẽdos ad quos putant̃ habere nalē virtutē. nõ est supstitiosum neq; illicitũ. Si vero adiungant̃ vel characteres aliq vel aliq noĩa vel alie quecũq; obseruationes qs manifestũ est naturaliter efficaciã nõ habere. erit supstitiosum ⁊ illicitum. Ad scdm dicendũ q ṽtutes naturales corpor̃ naturaliũ cõsequunt̃ eor̃ formas substãtiales qs sortiunt̃ ex impssione celestiũ corporũ. Et ideo ex eor̃ impssione sortiunt̃ qsdã virtutes actuales. Sʒ corpor̃ artificialiũ forme pcedũt ex cõceptione artificis. ⁊ cũ nihil aliud sit qʒ cõpositio. ordo ⁊ figura. vt dicit in j. Phi. nõ possunt habere naturalē virtutē ad agendũ. Et inde ē q ex impssione celestiũ corpor̃ nullã virtutē sortiunt̃ inquãtum sunt artificialia. sed solũ ſm materiã naturalē. Falsũ est ergo qd porphyrio videbat̃. vt Aug. dicit. x. de ci. dei. herbis ⁊ lapidib⁹ ⁊ animãtib⁹. ⁊ sonis certis qbusdã ac vocib⁹ ⁊ figurationib⁹ atq; figmẽtis quibusdã etiã obseruatis in celi cõuersiõe motib⁹ syderũ fabricari in terra ab hoib⁹ ptates idoneas syderũ varijs effectib⁹ exequẽdis. qsi effectus magicarũ artiũ ex ṽtute celestiũ corpor̃ puenirẽt. Sed sicut Aug. ibidem subdit. totũ hoc ad demones ptinet ludificatores aĩar̃ sibi subditarũ. Vñ ⁊ imagines qs astronomicas vocãt ex opatiõe demonũ habẽt effectũ. cui⁹ signũ ē q necesse ē eis ĩscribi quasdã characteres q nãliter ad nihil opant̃. nõ enĩ ē figura actõis nãlis principiũ. Sʒ in hoc distãt astronomice imagines a nigromãticis. qr in nigromãticis fiũt expsse inuocatiões ⁊ fastigia quedã. Vñ ptinẽt ad expssa pacta cũ demonib⁹ inita. sʒ in alijs imaginib⁹ sũt qdã tacita pdã pacta figurarũ seu character̃ signa. Ad tertiũ dicẽdũ q ad diuinã diuine ptãtis ptinet cui demones subsũt vt eis vtat̃ de⁹ ad qdcũq; voluerit. sʒ homĩ nõ ē ptãs sup demões cõmissa. vt eis vti possit licite ad qdcũq; voluerit sed enĩ ē cõ demões bellũ idictũ. Vñ nullo mõ licet homini demonũ auxilio vti p pacta tacita vel expressa.

E obseruãtijs que ordinant̃ ad cõiecturas de futuris eufortunijs vl' ĩfortunijs assumẽdas. videt̃ q nõ sint illicite. Inter alia enĩ eufortunia hoĩuʒ sunt etiã ĩfirmitates. Sʒ ĩfirmitates ĩ hoib⁹ quedã signa pcedũt que etiã medici obseruant̃. ergo obseruare hmõi significationes nõ videt̃ esse illicitũ. Preterea. irrationabile ē negare illud qd quasi cõiter oẽs experiunt̃ q aliq tempa vel loca vel verba audita. vel occursus hominũ vel animaliũ. aut distorti aut inordinati actus aliqd presagiũ habẽt boni

vel mali futuri. ergo obseruare ista nõ videt̃ esse illicitũ. Prete-
rea act⁹ boĩuꝫ ⁊ euẽt⁹ ex diuina ꝓuidẽtia disponũt̃ sꝫ ordinẽ quẽ-
dã ad quẽ ꝑtinere vident̃. ergo videt̃ ꝙ ꝓcedẽtia sint subsequẽtiũ
signa. Vñ ea q̃ antiq̃s patrib⁹ ꝯtigerũt signa sũt eoꝝ q̃ in nobis cõ-
plent̃. vt pꝫ ꝑ Aplm̃ i. Corin. x. Obseruare aũt ordinẽ ex diuina ꝓ-
uidẽtia ꝓcedẽtẽ nõ ẽ illicitũ ergo obseruare hmõi ꝑsagia nõ vide-
tur esse illicitũ. Sꝫ ꝯtra ẽ qḋ dicit Aug. in ii de doct. christia. ꝙ
ad pacta cũ demonib⁹ inita ꝑtinẽt milia inaniũ obseruationũ puta
si mẽbrũ aliqḋ salierit si iũcti ambulãtib⁹ amicis lapis aut canis.
aut puer medi⁹ īteruenerit. Limẽ calcare cũ ante domuꝫ suã aliq̃s
trãsit. redire ad lectũ siq̃s cũ se calciat sternutauerit. Redire domũ
si ꝓcedẽs offẽderit. cũ vestis a soricib⁹ rodit̃ plus timere suꝑstitio-
nẽ mali futuri q̃ꝫ ꝑsens dãnũ dolere. Rñsio dicẽdũ ꝙ hoĩes oẽs
hmõi obseruatiões attẽdũt nõ vt quasdã causas sꝫ vt q̃dã signa fu-
turoꝝ euẽtuũ bonoꝝ vel maloꝝ. Nõ obseruant̃ auteꝫ sicut signa a
deo tradita cũ nõ sint īroducta ex auctoritate diuina. sꝫ magis vani-
tate hũana coopante demonũ malicia q̃ nitunt̃ aĩas hoĩum hmõi
vanitatib⁹ īplicare. ⁊ ideo manifestuꝫ ẽ oẽs hmõi obseruãtias esse
suꝑstitiosas ⁊ illicitas ⁊ vident̃ esse q̃dã reliquie idolatrie. sꝫ quaꝫ
obseruabant̃ auguria. ⁊ q̃dã dies fausti vel infausti qḋ quodãmõ
ꝑtinet ad diuinatiõeꝫ q̃ fit ꝑ astra sꝫ q̃ diuersificant̃ dies. nisi ꝙ hu-
iusmodi obseruatiões sũt sine rõne ⁊ arte vnde sunt magis vane ⁊
suꝑstitiose. Ad ꝑmũ ḡ dicẽdũ ꝙ īfirmitatũ cause ꝓcedũt ĩ nobis
ex qb⁹ aliq̃ signa ꝓcedũt futuroꝝ morboꝝ q̃ licite a medicis obser-
uant̃. Vñ ⁊ siq̃s ꝑsagiũ futuroꝝ euentuũ ꝯsideret ex sua cã. nõ erit
illicitũ. Sicut si seruus timeat flagella vidẽs dñi iratũ. ⁊ simile etiã
esse posset si q̃s timeret nocumẽtuꝫ alicui puero ex oculo fascinãte.
sicaũt nõ ẽ in hmõi obseruatiõib⁹. Ad scḋm dicẽdũ ꝙ ꝫ qḋ a ꝑn-
cipio in istis obseruatiõib⁹ aliq̃d veri hoĩes ex pti sũt casu accidit.
sꝫ postmodũ cũ hoĩes ceperũt hmõi obseruãtijs suũ aĩuꝫ implicare.
multa sꝫ hmõi obseruatiões euenũt ꝑ deceptionẽ demonũ. vt his
obseruatiõib⁹ hoĩes īplicati curiosiores fiãt. ⁊ se magis īgerãt mul-
tiplicib⁹ laqueis ꝑniciosi erroris. vt Aug. dicit in ij. de doc. christia.
Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ ĩ his populo iudeoꝝ ex quo chr̃s erat nasci-
turus nõ solũ dicta. sꝫ etiã facta fuerũt ꝓphetica vt Aug. dicit cõtra
faustũ. ⁊ ideo licitũ ẽ illa facta assumere ad nostrã īstructionẽ sicut
signis diuinit⁹ datis. nõ aũt oĩa q̃ agunt̃ ꝑ diuinã ꝓuidentiã sic or-
dinant̃ vt sint futuroꝝ signa. vnde ratio nõ sequitur.

E suspẽsionib⁹ sacroꝝ verboꝝ ad collũ videt̃ ꝙ nõ sint illi-
cite. Nõ n. diuina vba minoris sũt efficacie cũ scribunt̃ q̃ꝫ
cũ ꝓferunt̃. sꝫ lꝫ aliq̃ sacra vba dicere ad aliquos effect⁹ pu-
ta ad sanãdũ īfirmos sicut. Pater noster. Aue maria. vel q̃litercũqꝫ
nomẽ dñi inuocet̃. sꝫ illḋ Math. vlti. In noĩe meo demonia eiciẽt
&c. lo. fer. tol. ergo videt̃ ꝙ licitũ sit aliq̃ sacra scriptura collo suspẽ-
dere in remediũ īfirmitatis vel cuiu scũqꝫ nocumẽti. Preterea vba
sacra nõ min⁹ opant̃ in corpib⁹ hoĩuꝫ q̃ꝫ in corpib⁹ serpẽtũ ⁊ alio-
rũ aĩaliũ. sꝫ īcãtatiões quãdã efficaciã habẽt ad repmẽdũ serpen-
tes. vel ad sanãdũ q̃dã alia aĩalia. Vñ dicit̃ in ps̃. Sic aspidis sur.
⁊ ob. aur. su. q̃ nõ ex. vo. in. sa. ergo lꝫ suspẽdere sacra vba ad reme-
diũ hoĩuꝫ. Preterea vbũ dei nõ ẽ minoris sanctitatis q̃ꝫ sancto-
rũ relĩq̃e. sꝫ lꝫ homini vbo vel scripto vba sacre scripture ad suã tu-
telã assumere. Vñ dicit Aug. ꝙ nõ minus ẽ vbũ dei q̃ꝫ corp⁹ chr̃i.
sꝫ lꝫ homini reliq̃as sanctoꝝ collo suspẽdere. vel qualitercũqꝫ porta-
re. ergo similiter lꝫ homini verba sacre scripture ad suã tutelã assu-
mere. Sꝫ ꝯtra ẽ qḋ Crysosto. dicit sup Math. Quidã aliq̃ par-
tẽ euãgelij scriptã circa collũ portãt. sꝫ nõne quotidie euangeliũ in
ecclesia legit̃ ⁊ audit̃ ab hoĩb⁹. Cui ergo in aurib⁹ posita euãgelia
nihil ꝓsunt. quõ poterũt eũ circa collũ suspẽsa saluare. deinde. Vbi
ẽ virt⁹ euãgelij in figuris litteraꝝ. an in ĩtellectũ sensuũ. sive in figu-
ris bene circa collũ suspẽsis. si in ĩtellectu. ḡ melius in corde hoĩum
ꝓsũt q̃ꝫ circa collũ suspẽsa. Rñsio dicẽdũ ꝙ in oĩb⁹ incãtationi-
bus vel scripturis suspẽsis duo cauẽda vident̃. Primo q̃dẽ q̃d
sit qḋ ꝓfert̃ vel scribit̃. qꝛ si ẽ aliq̃d ad incãtatiões demonũ ꝑtinẽs
manifeste ẽ suꝑstitiosuꝫ ⁊ illicitũ. Similiter etiã videt̃ esse cauẽdũ
si ꝯtineat ignota noĩa ne sub illis aliq̃d illicitũ lateat. Unde Criso.
dicit sup Math. ꝙ phariscoꝝ magnificãtiũ fimbrias suas exẽplo
nũc multi aliqua noĩa hebraica angeloꝝ ꝯfingũt ⁊ scribũt ⁊ alligãt
que nõ ĩtelligẽtib⁹ metuẽda vident̃. Est etiã cauẽdũ ne q̃d falsitati
ꝯtineat. qꝛ sic eius effectus nõ põt expectari a deo q̃ nõ ẽ testis fal-
sitatis. Deinde scḋo cauẽdũ est ne cũ verbis sacris cõtineant̃ ibĩ
aliqua vana puta aliq̃ caracteres ĩscripti preter signuꝫ crucis. aut si
spes habeatur in modo scribendi. aut ligandi. aut in quacunqꝫ hu-
iusmodi vanitate que ad diuinaꝫ reuerentiã non pertineat. qꝛ hoc
iudicaretur superstitiosum. alias autem est illicitũ. Unde in decre-
tis dicitur. xxvj q. v. c. Non liceat christianis ⁊c̃. Nec in collectio-
nibus herbaꝝ que medicinales sunt aliq̃s obseruatiões aut incãta-
tiones liceat attendere nisi tñ cũ symbolo diuino aut oratione do-
minica. vt tñ creator oĩuꝫ deus honoret̃. Ad ꝑmũ ḡ dicenduꝫ
ꝙ ꝓferre diuina vba aut ĩuocare diuinũ nomẽ. si respectus habea-
tur ad solã dei reuerentiã a qua expectat̃ effectus licitũ erit. Si vo
habeat̃ respectus ad aliq̃d aliud vane obseruatũ erit illicitũ. Ad
scḋm dicendũ ꝙ etiã in incãtatiõibus serpẽtũ vel quorũcũqꝫ aĩali-
um. si respect⁹ habeat̃ solũmõ ad vba sacra ⁊ ad virtutẽ diuinã li-
citũ erit. Sed pleruqꝫ tales precãtationes habẽt illicitas obseruan-
tias ⁊ per demones sortiunt̃ effectũ. ⁊ precipue in serpẽtib⁹ qꝛ ser-
pens fuit primũ demonis instrumẽtũ ad hoĩeꝫ decipiendũ. Vñ di-
cit glosa ibidẽ. Notandũ est qꝛ nõ laudat̃ a scriptura vndecũqꝫ da-
tur in scriptura similitudo vt patet de iniquo iudice qui rogamen
viduã vix audiuit. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ eadẽ ratio est de portati-
one reliquiaꝝ qꝛ si portent̃ ex fiducia dei ⁊ sanctoꝝ quoꝝ sunt reli-
quie non erit illicitũ. Si aũt circa hoc attenderet̃ aliquid aliud va-
nũ puta ꝙ vas esset triangulare aut aliquid hmõi. qḋ nõ pertine-
ret ad reuerentiã dei ⁊ sanctorum esset superstitiosum ⁊ illicitum.
Ad quartum dicendũ ꝙ Crisosto. loquitur ibi quãdo respect⁹
habetur magis ad figuras scriptas q̃ꝫ ad intellectum verborum.

De infidelitate. DIS. XXIX.

Einde ꝯsiderandũ est de errore precipue cõtra
fidem. Circa qḋ consideranda sunt q̃tuor.
Primo de ĩfidelitate in cõi. Scḋo de heresi. Tertio
de apostasia a fide. Quarto de scismate. Circa primum
cõsideranda sunt duodecim. Primo vtrũ infidelitas sit peccatum.
Scḋo in quo sit sicut in subiecto. Tertio vtrum sit maximum pctõ-
rũ. Quarto vtrũ omnis actio infideliũ sit pctm̃. Quinto de specieb⁹
infidelitatis. Sexto de compatione earũ adinuicẽ. Septimo vtruꝫ
cũ infidelibus sit disputandũ de fide. Octauo vtrũ sint cogendi ad
fidẽ. Nono vtr̃ sit eis cõicandũ. Decimo vtrũ possint christianis fi-
delib⁹ preesse. Undecimo vtrũ ritus infideliũ sint tolerãdi. Duode-
cimo vtrũ pueri infideliũ sint inuitis parentibus baptizandi. Ad
ꝑmũ. s. vtrũ infidelitas sit pctm̃. dicendũ ꝙ infidelitas accipit̃ du-
pliciter. Uno mõ s̃m purã negationeꝫ fidei. vt dicatur infidelis ex
hoc solo ꝙ non habet fidẽ. Alio mõ potest intelligi infidelitas s̃m
contrarietatẽ ad fidẽ. qꝛ. s. aliq̃s repugnat auditui fidei. vel etiã cõ-
tẽnit ipsam s̃m illud ysa. l. Quis credidit auditui nr̃o. ⁊ in hoc pro-
prie perficit̃ ratio infidelitatis. ⁊ s̃m hoc ĩfidelitas est pctm̃. Si au-
tẽ accipiat̃ infidelitas s̃m purã negationẽ sicut in illis qui nihil au-
dierũt de fide nõ hꝫ rationẽ peccati sed magis pene: qꝛ talis igno-
rantia diuinoꝝ ex pctõ primi parẽtis est subsecuta. Qui aũt sic sũt
infideles dãnant̃ quideꝫ ꝓpter alia pctã que sine fide remitti non
possunt nõ aũt dãnant̃ ꝓpter infidelitatis pctm̃. Unde dñs dicit
Joh. xv. Si nõ venissem ⁊ eis locutus nõ fuisseꝫ. pctm̃ nõ haberẽt.
Qḋ exponens Aug. dicit. ꝙ loquit̃ de illo pctõ quo nõ crediderũt
in christũ. Orit̃ aũt infidelitas ex superbia. ex qua ꝯtingit ꝙ hõ in-
tellectũ suũ nõ vult subijcere regulis fidei ⁊ sano intellectui patruꝫ.
Unde Greg. dicit. xxxi. mor. ꝙ ex inani gloria oriuntur nouitatum
presumptiones. Quis posset dici ꝙ sicut virtutes theologice nõ re-
ducuntur ad virtutes cardinales: sed sunt priores eis. ita etiã vitia
opposita virtutib⁹ cardinalibus non reducuntur ad vitia capitalia.
Ad scḋm. s. in quo sit infidelitas sicut in subiecto. dicendũ ꝙ pec-
catũ dicitur esse in aliqua potentia que est principiũ actus peccati.
Actus aũt peccati potest esse duplex principiũ. Unũ quidẽ primũ ⁊
vniuersale. qḋ importat oẽs actus peccatoꝝ. ⁊ hoc principiũ est vo-
lũtas: qꝛ omne pctm̃ est voluntariũ. Aliud aũt principiũ peccati est
propriũ ⁊ proximũ. qḋ elicit pctĩ actum. Sicut cõcupiscibilis ẽ prin-
cipiũ gule ⁊ luxurie. ⁊ s̃m hoc gula ⁊ luxuria dicunt̃ esse in cõcupi-
scibili. Dissentire aũt qui ẽ ꝓprius actus infidelitatis ẽ actus intel-
lectus sed moti a volũtate. sicut ⁊ assentire ⁊ ideo ĩfidelitas sicut ⁊ fi-
des est quidẽ in intellectu sicut in primo subiecto. in volũtate aũt
sicut in primo motiuo. ⁊ s̃m hoc dicit̃ esse omne pctm̃ in volũtate.
Ad tertiũ. s. vtrũ infidelitas sit maximũ pctõꝝ. dicendũ ꝙ omne
pctm̃ formaliter ꝯsistit in auersione a deo. Unde tanto aliqḋ pctm̃
est grauius. quãto ꝑ ipsum hõ magis a deo separ̃t. ꝑ infidelitatẽ aũt
maxime hõ a deo elõgat̃: qꝛ nec verã dei cognitionẽ hꝫ. per falsam
aũt cognitionẽ ipsius non appropinquat ei. sed magis ab eo elon-
gat̃. nec põt esse ꝙ q̃tũ ad q̃d deũ cognoscat. qui falsaꝫ opinioneꝫ
de ipso hꝫ: qꝛ id qḋ ipse opinat̃ nõ ẽ de⁹. Vñ manifestũ est ꝙ pctm̃
infidelitatis est mai⁹ oĩbus pctĩs que cõtingunt in ꝑuersitate moꝝ.
secus aũt est de pctĩs oppositis aliis virtutib⁹ theologicis. Licet aũt
peccatũ infidelitatis s̃m genus suũ sit maximũ peccatorum. põt ta-

men esse minus graue alio peccato s3 aliquam circũstantiam. Unde vj. q. j. Utrũ catholicũ pessimũ in moribus aliqui heretico in cuius vita pter id qd hereticus ẽ nõ inueniũt hoĩes qd reprehẽdãt preponere debeamus. nõ audeo inqt Aug. pcipitare sniam. ppter h autẽ nõ fuit ausus pcipitare sniaz. qz peccatũ heretici ₇ si sit grauius sm gen⁹ suũ põt tñ ex aliqua circũstãtia alleuiari. ₇ ecõtra peccatũ catholici ex aliq circũstãtia aggrauari. Itẽ nota q̃ ĩfidelitas h3 respectũ ad ea q̃ sũt fidei ₇ ex hac pte h3 rationẽ peccati grauissimi. Itẽ h3 ignorãtiã adiũctã. ₇ ex hac pte h3 aliquã rõnẽ excusatiõis. maxime qñ aliqs peccat ex ignorantia nõ ex malicia. Sicut fuit in apostolo Paulo q̃ de seipso dicit pmo Thim. j. prius fui blasphemus ₇ psecutor ₇ ɔtumeliosus. s3 misericordiã ɔsecutus sũ qz ignorãs feci in icredulitate. Hic etiã sciẽdũ q̃ ĩfidelis p peccato ĩfidelitatis grauius punit q̃ alius peccator p quocũq3 alio peccato ɔsiderato genere peccati. s3 p alio peccato. puta p adulterio si cõmittat ab ĩfideli ₇ a catholico ceteris paribus plus peccat catholicus q̃ infidelis. tũ pp noticiã veritatis ex fide. tũ ẽt pp fidei sacramẽta qb⁹ imbut⁹ ẽ q̃bus peccãdo ɔtumeliã facit. Unde Heb. x. Irritam qs faciẽs legez moysi duob⁹ aut trib⁹ testib⁹ absq3 vlla miseratiõe morit q̃tomagis putatis deteriora mereri supplicia q̃ filiũ dei ɔculcauerit. ₇ sanguinẽ testamẽti pollutũ duxerit in quo sanctificat⁹ ẽ ₇ spiritui gratie ɔtumeliã fecerit. Ad quartũ. s. vtrũ quelibet actio ĩfidelis sit peccatũ. dicẽdũ q̃ peccatũ mortale tollit gr̃az gratũ faciẽtẽ. nõ aũt totaliter corrũpit bonũ nature. vnde cũ ĩfidelitas sit quoddã peccatũ mortale. ĩfideles qdẽ gr̃a carẽt. remanet tñ in eis aliqd bonũ nature. Unde manifestũ ẽ q̃ ĩfideles nõ pñt operari opa bona q̃ sũt ex gr̃a. s. opa meritoria. tñ opa bõa ad q̃ sufficit bonũ nature aliq̃ operari pñt. Unũ nõ oz q̃ in omni ope suo peccẽt s3 qñcũq3 aliqd op⁹ operat ex ĩfidelitate tũc peccãt. Sicut n̄ habẽs fidẽ põt aliqd peccatũ in actu cõmittere quẽ nõ refert ad fidei finẽ vel venialit vel ẽt mortalit peccãdo. ita ĩfidelis põt aliquẽ bonũ actũ facere in eo qd nõ refert ad finẽ infidelitatis. Nec obstat verbũ apl̃i Ro. xiiij. Omne qd nõ ẽ ex fide peccatũ ẽ. Glo. Ois ĩfideliũ vita ẽ peccatũ. Sed taz textus q̃ glo. itelligẽda sunt. vel qz vita ĩfideliũ nõ põt esse sine fide. cũ peccata sine fide nõ tollant. vel qz q̃cquid agũt ex ĩfidelitate peccatũ ẽ. Unde ibidẽ subdit qz ois ĩfideliter viuẽs vel agẽs vehemẽter peccat. Ad q̃ntũ. s. vtrũ sint plures spẽs ĩfidelitatis. dicendũ q̃ quelibet virtus ɔsistit in hoc q̃ attingat aliquã regulã cognitiõis vel operationis hũane. Attingere aũt regulã ẽ vno modo circa vnã materiã. S3 a regula deuiare ɔtingit multipliciter. ₇ vni virtuti multa vitia opponunt. Diuersitas autẽ vitioꝝ q̃ vnicuiq3 virtuti opponit põt ɔsiderari dupliciter. Uno mõ s3 diuersaz habitudinẽ ad virtutẽ. ₇ sm hoc determinate sũt q̃dã spẽs vitioꝝ q̃ opponunt virtuti. Sicut virtuti morali opponit vitiũ s3 excessũ ad virtutẽ ₇ aliud vitiũ s3 defectũ a virtute. Alio mõ põt ɔsiderari diuersitas vitioꝝ oppositoꝝ vni virtuti s3 corruptionẽ diuersoꝝ q̃ ptinẽt ad virtutẽ. ₇ s3 hoc vni virtuti. puta tẽperantie vel fortitudini opponunt ĩfinita vitia sm q̃ ĩfinitis modis ɔtingit diuersas circũstãtias virtutis corrũpi. vt a rectitudine virtutis recedat. Unde pitagorici malũ posuerũt ĩfinitũ. Sic ergo dicẽdũ q̃ si ĩfidelitas attẽdat s3 cõparationẽ ad fidẽ. diuerse sunt ĩfidelitatis spẽs. ₇ numero determinate. Cũ n. peccatũ ĩfidelitatis ɔsistat in renitẽdo fidei hoc põt cõtingere dupliciter. qz aut renitit fidei nõdũ suscepte. ₇ sic ẽ infidelitas paganoꝝ vel gẽtiliũ. aut renitit fidei christiane suscepte vel in figura ₇ sic ẽ ĩfidelitas iudeoꝝ. vel in ipsa manifestatiõe veritatis. ₇ sic ẽ ĩfidelitas hereticoꝝ. Unde in generali pñt assignari tres predicte species ĩfidelitatis. Si vo distinguant ĩfidelitatis spẽs sm errorẽ in diuersis q̃ ad fidẽ ptinẽt sic nõ sũt spẽs determinate ĩfidelitatis. pñt enĩ errores in ĩfinitũ multiplicari. vt p3 p Aug. in libro de heresib⁹. Et nota q̃ sic formalis rõ alicui⁹ peccati põt attẽdi dupliciť. Uno mõ s3 ĩtẽtionẽ peccãtis. ₇ sic id ad qd ɔuertit peccãs ẽ formale obiectũ ĩ peccato. ₇ ex h diuersificat ei⁹ spẽs. Alio mõ s3 rõnẽ mali ₇ sic illd bonũ a quo recedit ẽ formale obiectũ peccati s3 ex hac pte peccatũ nõ h3 spẽz. imo ẽ puatio speciei. Sic dicẽdũ q̃ ĩfidelitatis obiectũ ẽ veritas pma. sic a qua recedit. s3 formale obiectuz sicut ad qd ɔuertit ẽ snia falsa quã seqt. ₇ ex hac pte eius spẽs diuersificant. Unde sic charitas ẽ vna q̃ ĩheret sũmo bono. sunt aũt diuersa vitia charitati opposita q̃ p ɔuersiõez ad diuersa bona tpalia recedũt ab vno sũmo bono. ₇ iteꝝ s3 diuersas habitudines iordinatas ad deũ ita ẽt fides ẽ vna virt⁹ ex h q̃ adheret vni pme veritati. s3 ĩfidelitatis species sunt multe ex hoc q̃ infideles diuersas falsas snias sequunt. Sicut aũt fides ẽ vna qz multa credit in ordine ad vnũ ita infidelitas põt esse vna etiã si in multis erret. inquãtum oia habẽt ordinẽ ad vnũ. nihil tamẽ phibet hominẽ diuersis ĩfidelitatis er-

rare specieb⁹ sicut etiaz põt vnus hõ diuersis vitiis subiacere. ₇ diuersis corpalib⁹ morbis. Ad sextũ. s. de compatiõe specieꝝ infidelitatis adinuicẽ. s. q̃ sit grauioꝝ. vtꝝ infidelitas iudeoꝝ ₇ hereticorũ sit grauior infidelitate gẽtiliũ. Dicẽduz q̃ in ĩfidelitate duo pñt cõsiderari. Quoꝝ vnũ ẽ ɔparatio ei⁹ ad fidẽ. ₇ ex hac pte aliqs grauius ɔ fidẽ peccat q̃ fidei suscepte renitit q̃ q̃ renitit fidei nõduz susceptẽ. Sicut grauĩ⁹ peccat q̃ nõ implet qd pmisit. quã si nõ ipleat qd nũq̃ pmisit. ₇ sm hoc ĩfidelitas hereticoꝝ qui psitent fidez euangelij ₇ ei renitunt corrũpentes ipsaz grauius peccãt q̃ iudei q̃ fidẽ euãgelij ₇ chr̃i nunq̃ susceperũt. Sed qz susceperũt eius figuraz in veteri lege male interptãtes corrũpũt ideo etiã eoꝝ infidelitas est grauĩ⁹ peccatũ q̃ infidelitas gẽtiliũ qui nullo mõ fidẽ euãgelij susceperũt. Aliud qd in ĩfidelitate ɔsiderat est corruptio eoꝝ q̃ ad fidẽ ptinẽt ₇ sm hoc cũ in plurib⁹ errẽt gẽtiles q̃ iudei. ₇ iudei q̃ heretici grauior est ĩfidelitas gẽtiliũ q̃ iudeoꝝ. ₇ iudeoꝝ q̃ hereticoꝝ. nisi forte quoꝝũdã. puta manicheoꝝ. qui etiã circa credibilia plus errãt q̃ gentiles. Haꝝ tñ duaꝝ grauitatũ prima ppondɇrat scd̃e q̃tũ ad rationẽ culpe: qz infidelitas h3 rationẽ culpe magis ex hoc q̃ renitit fidei q̃ ex hoc q̃ nõ h3 ea q̃ fidei sunt. hoc enĩ videt magis ad rationẽ pene ptinere. Unde simplr loquẽdo infidelitas hereticoꝝ est pessima. Ad septimũ. s. vtrũ cũ ĩfidelib⁹ sit publice de fide disputandũ. dicẽdũ q̃ in disputatiõe fidei duo sũt cõsiderãda. Unũ quidẽ ex pte disputãtis. Aliud aũt ex pte audientiũ. Ex pte quidẽ disputãtis est ɔsiderãda intẽtio. Si enĩ disputet tanq̃ de fide dubitãs ₇ veritatẽ fidei p certo nõ supponẽs: sed argumẽtis experiri intẽdẽs. pculdubio peccat tanq̃ dubi⁹ de fide ₇ infidelis. Si aũt disputet q̃s de fide ad ɔfutandã errores vel etiam ad exercitiũ laudabile est. Ex pte vo audientiũ ɔsiderandũ est vtrũ illi qui disputationẽ audiũt sint instructi ₇ firmi in fide aut simplices ₇ in fide titubãtes. Et corã quidẽ sapiẽtib⁹ in fide firmis nullũ periculũ est disputare de fide. Sed circa simplices est distinguendũ: qz aut sunt sollicitati aut pulsati ab infidelib⁹. puta iudeis vel hereticis siue paganis intẽdẽtib⁹ corrũpere in eis fidẽ. aut oĩno non sunt sollicitati sup hoc. sicut in terris in qb⁹ nõ sunt aliq̃ infideles. In primo casu necesse est publice disputare de fide. dũmõ inueniãt aliqui sufficiẽtes ₇ idonei q̃ errores ɔfutare possint. p hoc enĩ simplices in fide firmabunt ₇ tollet infidelib⁹ decipiẽdi facultas. ₇ ipsa taciturnitas eoꝝ qui resistere deberẽt puertẽtib⁹ fidei veritatez. eẽt erroris ɔfirmatio. Unñ in scd̃o pasto. Sicut enĩ incauta locutio in errorẽ ptrahit. ita indiscretũ silẽtiũ eos q̃ erudiri poterãt in errorez derelinquit. In secũdo vo casu periculosũ est publice disputare de fide corã simplicib⁹. quoꝝ fides est firmior q̃ nihil diuersum audierũt ab eis q̃ credũt. ₇ ideo nõ expedit eis vt verbũ infidelium audiãt disputãtiũ ɔtra fidẽ. De his igit q̃ sunt fidei disputare q̃si de eis dubitãdo nõ licet: sed ppter veritatẽ manifestãdã ₇ errores cõfutãdos. Oportet enĩ ad fidei ɔfirmationẽ aliqñ cũ infidelibus disputare. Aliqñ quidẽ defendẽdo fidẽ. sm illud. j. pet. iij. Parati simus ad satisfactionẽ omni poscenti nos rõnẽ reddere de ea q̃ in nobis est spe ₇ fide. Aliqñ aũt ad ɔuincẽdos errãtes sm illd Tit. j. Ut sis potẽs exhortari in doctrina sana. et eos qui ɔtradicũt arguere. Ad octauũ. s. vtꝝ infideles sint ad fidẽ ɔpellẽdi. dicẽdũ q̃ infideliũ quidã sunt q̃ nũq̃ susceperũt fidẽ. sicut gẽtiles ₇ iudei. ₇ tales nullo mõ sunt ad fidẽ ɔpellẽdi vt ipsi credãt: qz credere volũtatis est. sunt tñ ɔpellẽdi a fidelib⁹ si facultas assit vt fidẽ nõ ipediant. vel blasphemijs vel malis psuasiõib⁹. vel etiã apertis psecutiõibus ₇ ppter hoc fideles chr̃i frequẽter ɔ infideles bellũ mouẽt nõ quidẽ vt eos ad credẽdũ cogant: qz si etiã eos vicissent ₇ captiuos haberẽt. in eoꝝ libertate relinquerẽt an credere vellẽt. sed ppter h vt eos ɔpellãt ne fidẽ chr̃i ipediãt. Alij vo sunt infideles q̃ quãq3 fidẽ susceperũt ₇ eã psitent. sicut heretici vel quicũq3 apostate. ₇ tales sunt etiã corpaliter ɔpellẽdi vt ipleant qd pmiserunt. ₇ teneãt qd semel susceperũt. Illud aũt Math. xiij. de zizanijs qd dicit patersamilias nõ dixisse seruis suis q̃rentibus. Uis imus ₇ colligimus ea. nõ. ne forte colligẽtes zizaniã. eradicetis siml triticũ. intellexerũt q̃dã phibitã esse nõ quidẽ excõicationẽ hereticoꝝ sed occisionẽ eorũ. Dicit enĩ Cris. Hoc dixit dñs phibẽs occisionẽ fieri nec enim oportet interficere hereticũ. qz si eos occideritis. necesse est multos sctõꝝ submitti. Et Aug. ad vincẽtiũ de se dicit. Hec pmit⁹ snia mea erat neminẽ ad vnitatẽ chr̃i esse cogẽdũ vbo esse agẽdũ. disputatione pugnãdũ. Sed hec opinio mea nõ ɔtradicẽtiũ vbis ad emẽdandũ. sed demõstrãtiũ sumit exẽplis. Legum enĩ terror ita pfuit. vt multi dicant gratias dño q̃ vincula nr̃a dirupit. Qd q̃ dñs dicit sinite vtraq3 crescere vsq3 ad messem. qualiter ĩtelligẽdũ sit apparet ex hoc qd subdit. Ne forte colligentes zizania eradicetis cum eis

simul triticū. Ubi satis ostendit. sicut Augu. dicit ꝫ epistolā ꝑmeniani. cū metus iste nō subest id est qū ita cuiuscūq; crimē notū ꝛ omnib⁹ execrabile apparet. vt vel nullos prorsus vel nō tales hēat defensores ꝑ quos possit scisma ꝯtingere. nō dormiat seueritas disciplinę. Ad nonū .s. vtrū cū infidelib⁹ sit cōicandū dicēdū ꝙ cōmunio alicui⁹ ꝑsone interdicit fidelib⁹ dupliciter. Uno mō ī penā illi⁹ cui cōio fideliū subtrahit. Alio mō ad cautelā eorū q̄bus interdicit ne alii cōicent Et vtraq; cā pōt accipi ex v̄bis apli. j. Corin. v. Nā postq̄ sententiā excōicationis ꝓtulit subdit pro rōne. Nescitis qz modicū fermētū totā massam corrūpit. ꝛ postea rōnē subdit ex pte pene ꝑ iudiciū ecclesię illate. cū dicit. Nōne de his q̄ sunt intus vos iudicatis. primo igit mō nō interdicit ecclesia fidelib⁹ cōiōnē infideliū q̄ nullo mō fidē christianā receperūt. s. paganoꝝ vl' iudeoꝝ. qz nō hꝫ de eis iudicare spūali iudicio sed tpali in casu. cū inter christianos cōmorātes aliquā culpā cōmittunt. ꝛ ꝑ fideles tpaliter puniunt. Sed isto mō. s. in penā interdicit ecclesia fidelib⁹ cōiōnē illoꝝ infideliū q̄ a fide suscepta deuiant. vel corrūpendo fidem fideliū sicut heretici. vel etiā totaliter a fide recedēdo sicut apostatę. In vtrosq; eniꝫ hoꝝ excōicationis sententiā ꝓfert ecclesia. Sꝫ q̄tū ad secundū modū videt esse distinguendū sm diuersas cōditiones ꝑsonaꝝ. negocioꝝ ꝛ temporꝝ. Si enim aliqui sint firmi in fide ita ꝙ ex cōione eoꝝ cū infidelib⁹ cōuersio infideliū magis sperari possit q̄ fideliū a fide auersio. nō sunt ꝓhibendi infidelib⁹ cōicare q̄ fidē nō susceperūt. s. paganis vel iudeis. ꝛ maxime si necessitas vrgeat. Si aūt sint simplices ꝛ infirmi in fide de quoꝝ subuersione ꝓbabiliter timeri possit. ꝓhibendi sunt ab infideliū cōione. ꝛ p̄cipue ne magnā familiaritatē cū eis habeāt vel absq; necessitate eis cōicēt.

Ad decimū. s. vtrū infideles possint hr̄e prelationē vel dn̄iū aliqḋ sup fideles. dicēdū ꝙ circa hoc dupliciter loqui possumus. Uno mō de dn̄io vel p̄latione infideliū sup fideles denouo instituenda ꝛ hoc nullo mō ꝑmitti debet. cedit eniꝫ hoc in scādalū ꝛ in piculuꝫ fidei. De facili eniꝫ illi q̄ submittunt alioꝝ iurisdictioni. imutari possunt ab eis q̄b⁹ subsunt. vt sequant eoꝝ imperiū nisi q̄ subsunt fuerint magne virtutis. ꝛ similiter infideles cōtēnūt fidē si fideliū cognoscant defectus. Et iō apl's ꝓhibuit ꝙ fideles nō contēdāt iudicio corā iudice infideli. ꝛ ideo nullo mō permittit ecclesia ꝙ infideles acquirāt dn̄ium sup fideles. vel qualitercūq; p̄ficiant ī aliquo officio. Alio mō possum⁹ loq̄ de dn̄io vel p̄latione iā p̄existēte. vbi cōsiderādū ꝙ dn̄iuꝫ ꝛ p̄latio introducta sunt ex iure humano. Distinctio aūt fideliū ꝛ infideliū est ex iure diuino. Jus autē diuinum qḋ est ex gratia. nō tollit ius humanū qḋ ē ex nāli rōne. Distinctio fideliū ꝛ infideliū sm se cōsiderata nō tollit dn̄ium vel p̄lationē infideliū sup fideles. Pōt tamē iuste ꝑ sententiā vel ordinationē ecclesię auctoritatē dei habentis tale ius dn̄ij vel p̄lationes tolli. qz infideles merito sue infidelitatis merent potestatē amittere sup fideles qui trāsferunt in filios dei. Sꝫ h̄ quidē ecclesia qn̄q; fac̄ qn̄q; nō facit. In illis eniꝫ infidelib⁹ qui etiā tpali subiectione subiciuntur ecclesię ꝛ mēbris eius hoc ius ecclesia statuit. vt seru⁹ iudeoꝝ statim factus christianus a s̄uitute liberet. nullo p̄cio dato si fuerit vernaculus id est in s̄uitute natus. Et similit̄ si infidelis existens fuerit emptus ad seruitiū. Si autē fuerit emptus ad mercationē. tenetur eū infra tres mēses exponere ad vendēdū. nec in hoc iniuriā facit. qz cū ipsi iudei sint serui ecclesię. pōt disponere de reb⁹ eoꝝ. Sicut ꝛ principes seculares multas leges ediderūt erga suos subditos in fauorē libertatis. In illis v̄o infidelib⁹ q̄ tpaliter ecc̄lie vl' eius mēbris nō subiacēt. p̄dictū ius ecclesia nō statuit. ſꝫ posset instituere de iure. ꝛ hoc facit ad scandalū vitādū. Sicut etiā Math. xvij. dn̄s ōn̄dit ꝙ poterat se a tributo excusare qz liberi sunt filij ſꝫ tn̄ mādauit tributū solui ad scādalū vitādū. Ita etiā paulus cū dixisset ꝙ serui dn̄os suos honorarēt subiūgit. ne nomē dn̄i ꝛ doctrina blasphemet. Ad vndecimū. s. vtrū sint ritus infideliū tolerādi. dicēdū ꝙ humanū regimē deriuat a diuino regimine ꝛ ipsum dꝫ imitari. Deus aūt q̄uis sit omnipotēs ꝛ sūme bon⁹. ꝑmittit tn̄ aliq̄ mala fieri in vniuerso q̄ ꝓhibere posset ne eis sublatis maiora bona extollerent. vel etiā peiora mala sequerent. Sic igit ꝛ in regimine humano illi q̄ p̄sunt recte aliq̄ mala tolerāt ne aliq bona impediant. vel ne aliq̄ mala peiora incurrant. Sic̄ Aug. dic̄ in lib. de ordine. Aufer meretrices de reb⁹ humanis. turbaueris oīa libidinib⁹. Sic igit̄ q̄uis infideles in suis ritib⁹ peccēt. tolerari pn̄t vl' ꝓp aliqḋ bonū qḋ ex eis ꝓuenit. vel ꝓp aliqḋ malū qḋ vitat. Ex h̄ autē ꝙ iudei ritus suos obseruant in q̄b⁹ olim p̄figurabat v̄itas fidei quā tenem⁹. hoc bonū ꝓuenit ꝙ testimoniū fidei nr̄e habem⁹ ab hostib⁹. ꝛ q̄si in figura nobis representat qḋ credim⁹. ꝛ ideo in suis ritib⁹ tolerant. Alioꝝ v̄o infideliū ritus q̄ nihil v̄itatis aut vtilitatis afferūt. nō sunt aliqualit' tolerādi. nisi forte ad aliqḋ maluꝫ vitandū s. ad vitādū scandalū vel discidiū qḋ ex hoc posset ꝓuenire. vel impedimētū salutis eoꝝ q̄ paulatim sic tolerati conuertunt ad fidē ꝓpter hoc etiā hereticoꝝ ꝛ paganoꝝ ritus aliqūdo eccl'ia tolerauit. quādo erat magna ifideliū multitudo. Ad duodecimū scilicet vtrū pueri iudeoꝝ vel alioꝝ infideliū sint inuitis parētibus baptizādi. dicēdū ꝙ maximā hꝫ auctoritatē ecclesię cōsuetudo q̄ ē semp in oībus emulāda qz ꝛ ipsa doctrina catholicoꝝ doctoꝝ ab ecclesia auctoritatē habet. Un̄ magis est standū auctoritati ecclesię q̄ auctoritati Aug. hiero. vel cuiuscūq; doctoꝝ. Hoc aūt ecclię vsus nunq̄ habuit ꝙ iudeoꝝ filij inuitis parentib⁹ baptizarent q̄uis fuerint retroactis tpibus multi catholici principes potentissimi. vt cōstātinus. ꝛ theodosius q̄bus familiares fuerūt sanctissimi episcopi. vt siluester cōstātino. ꝛ ambrosius theodosio q̄ nullo mō pretermisissent hoc ab eis impetrare. si hoc eēt cōsonū rōni. Et ideo periculosum vr̄ hanc assertionē de nouo inducere vt p̄ter cōsuetudinē in ecclesia hactenus obseruatā filij iudeoꝝ inuitis parētib⁹ baptizent. ꝛ hui⁹ est duplex cā. Una q̄dē ꝓpter periculū fidei. Si. n. pueri nōdū vsum rōnis habētes baptismū susciperēt postmoduꝫ cū ad pfectā etatē peruenirent. de facili possent a parētib⁹ induci vt relinquerēt qḋ ignorātes susceperūt qḋ vergeret in fidei detrimētū. Alia v̄o ratio est qz repugnat iusticie naturali. filius. n. nāliter ē aliqḋ pr̄is. ꝛ primo q̄dē a parentib⁹ nō distinguit sm corp⁹ q̄diu in m̄ris vtero cōtinet. postmodū v̄o postq̄ ab vtero egreditur. anteq̄ vsuꝫ liberi arbitrij hēat ꝯtinet sub parētuꝫ cura. sicut sub quodā spūali vtero. q̄diu. n. puer vsuꝫ liberi arbitrij nō hꝫ. nō differt ab aīali irratiōali. Un̄ sicut bos vel equus ē alicuius vt vtat eo cū voluerit sm ius ciuile sicut ꝓprio instrumēto. ita de iure naturali ē ꝙ filius anteq̄ habeat vsuꝫ ratiōis sit sub cura patris. Unde cōtra iusticiam naturalem esset si puer antequā habeat vsum rationis a cura parentum subtrahatur vel de eo aliquid ordinetur inuitis parētibus. Postquā autē incipit habere vsum liberi arbitrij. iaꝫ incipit esse suus. ꝛ potest quātū ad ea que sunt iuris diuini vel naturalis sibipsi prouidere ꝛ tunc est inducendus ad fidem nō coactione sed persuasione. ꝛ potest etiam inuitis parētibus consentire fidei ꝛ baptizari nō autē antequaꝫ habeat vsum rationis. Unde de pueris antiquoꝝ patrum dicit ꝙ saluati sunt in fide parentuꝫ. per quod datur intelligi ꝙ ad parentes pertinet prouidere filijs de sua salute p̄cipue antequā habeant vsum rationis.

¶ De heresi. DIS. XXX.

Einde ꝯsiderādū ē de heresi. circa quā querit quattuor. Primo vtꝝ heresis sit sp̄es infidelitatis. Scḋo de mā circa quā habeat esse heresis. Tertio vtrū heretici sint tolerādi. Quarto vtrū reuertētes sint recipiendi. Ad primū. s. vtrū heresis sit species ifidelitatis dicēdū ꝙ nomē heresis electionē importat. sicut dicit Hiero. ꝛ habetur. xxiiij. q. iij. heresis grece ab electione dicit. eo scilicet ꝙ vnusq̄sq; eā sibi eligit disciplinā. quā putat eē meliorē. Electio aūt ē eorum que sunt ad finē supposito fine. In credēdis aūt voluntas assentit alicui vero tanq̄ ꝓprio bono. Unde qḋ est principale veruꝫ hꝫ rōnē finis vltimi. q̄ aūt scḋaria sunt habēt rōnē eoꝝ q̄ sunt ad finē. Quia v̄o quicūq; credit alicui⁹ dicto assentit p̄ncipale videt eē ꝙ finis sit in vnaquaq; credulitate ille cui⁹ dicto assentit. q̄si autē scḋaria sunt ea q̄ quis tenēdo vult alicui assentire. Sic igit q̄ recte fidē chr̄ianā hꝫ sua volūtate assentit chr̄o in his q̄ vere ad eius doctrinā ptinēt. A rectitudine igit fidei chr̄iane dupl'r aliquis pōt deuiare. Uno mō qz ipsi chr̄o nō vult assentire. ꝛ hic hꝫ quasi malā voluntatē circa ipsuꝫ finē. ꝛ hoc ptinet ad speciē infidelitatis paganorū vel iudeoꝝ. Alio mō ꝑ hoc ꝙ itēdit quidē chr̄o assentire. sed deficit in eligēdo ea q̄ vere sūt a chr̄o tradita: sed ea q̄ sibi ꝓpria mēs suggerit. ꝛ ideo heresis est infidelitatis species ptinēs ad eos q̄ fidē chr̄i ꝯfitent: sed eius dogmata corrūpunt. Et nota ꝙ vitia hn̄t speciē ex fine ꝓximo: sed ex fine remoto habēt gen⁹ ꝛ causaꝫ. Sic cū aliq̄s mechat vt furet. est ibi quidē species mechie ex ꝓprio fine ex obiecto. Sed ex fine vltimo ōn̄dit ꝙ mechia ex furto oritur ꝛ sub eo ꝯtinet sicut effectus sub cā vel sicut species sub genere. Unde ꝛ sil'r in ꝓposito. finis ꝓxim⁹ heresis est adherē falsę sententię ꝓprię. ꝛ ex hoc speciē hꝫ sed ex fine remoto ōn̄dit cā eius. s. ꝙ orit ex supbia vel cupiditate Dicit eni aug. in libro de vtilitate credēdi. ꝙ heretic⁹ est q̄ alicui⁹ tpalis cōmodi ꝛ maxime glorię principatusq; sui gratia falsas aut nouas opiniones aut gignit aut sequitur.

Ad scḋm. s. circa que sit heresis. dicendū ꝙ de heresi nūc loquimur sm ꝙ importat corruptionē fidei chr̄iane. Nō autē ad corruptionē fidei chr̄iane ptinet si aliquis habeat falsaꝫ opinionē in his

que nõ sunt fidei. puta in geometralib⁹. vel etiã in aliis hmõi q̃ oĩno ad fidẽ ptinere nõ possunt. sed solũ aliqs h3 falsam opinionem circa ea q̃ ad fidẽ ptinẽt. Ad quã aliqd ptinet duplicter. Uno mõ directe ⁊ pncipaliter sic articuli fidei. Alio mõ idirecte ⁊ secũdario. sicut ea ex qb⁹ sequit̃ corruptio alicuius articuli. ⁊ circa vtraq3 põt esse heresis. Uñ dicit Hiero. Qs quicũq3 scripturã intelligit aliter q̃3 spiritussancti sensus efflagitat a quo scripta est l3 ab ecclesia nõ recesserit. tñ hereticus appellari põt. Ille aũt dicit̃ aliter exponere scripturã q̃3 spiritussanctus efflagitet. qui ad hoc expositionẽ sacre scripture retorquet q̧ cõtrariat̃ ei qđ est p spiritũsanctũ reuelatu3. Uñ dĩ Ezech. xiij. de falsis pphetis qui pseuerauerũt confirmare sermonẽ. s. p falsas expositiones scripture sacre. Inueniunt̃ aute3 quãdoq3 sacri doctores circa ea q̃ ad fidẽ ptinent dissentire. sic au. gu. ⁊ hiero. circa cessationẽ legaliũ. ⁊ tñ hoc est absq3 vitio heretice prauitatis. Quia sicut dic̃ aug. xxiij. q. iij. Si q̃ sentẽtiã suã quã falsam atq3 puersam nulla ptinaci aĩositate defendunt. q̃rũt aũt tãta sollicitudine veritatẽ. parati corrigi cũ inuenerint nequaq̃3 sunt inter hereticos deputãdi. q2. s. nõ habẽt electionẽ cõtradicẽtẽ ecclesie doctrine. Sic igit̃ aliq̃ doctores dissensisse vident̃ vel etiã circa ea quo3 nihil ad fidẽ ptinet vtrũ sic vel aliter teneat̃ vel etiã in q̃bus dã ad fidẽ ptinẽtib⁹. q̃ nondũ erant p ecclesiã determinata. postq̃3 aũt essent auctoritate vniuersalis ecclesie determinata si q̃s tali ordinationi ptinaciter repugnaret. hereticus cẽseret̃. Que q̃dẽ auctoritas pncipaliter residet in summo pontifice. Dicit̃. n. iij. q. j. Quotiens fidei rõ ventilat̃. arbitror oẽs fratres nr̃os ⁊ coepos non nisi ad petrũ. i. sui noĩs ⁊ honoris auctoritatẽ referri debẽ. Cõtra cui⁹ auctoritatẽ nec hiero nec Aug. nec aliq̃s sacro3 doctor3 suã sñiam defendit. Uñ dicit Hiero. Hec est fides pape beatissime quã in catholica didicim⁹ ecclesia. i. q̃ si minus perite aut par3 caute forte aliqd positũ est. cupim⁹ a te emẽdari q̃ petri fidẽ ⁊ sedẽ tenes. Si aũt hec nr̃a ↄfessio aplat⁹ tui iudicio ↄprobat̃. q̃cũq3 me culpare voluerit se imperitũ vel maliuolũ. vl' etiã nõ catholicũ sed hereticũ cõprobabit. Ad tertiũ. s. vtrũ heretici sint tolerãdi. dicẽdũ q̧ circa hereticos duo cõsiderant̃. Unũ q̃dẽ ex parte ipso3. Aliud q̃de3 ex parte ecclesie. Ex parte quidã ipso3 est peccatũ p qđ meruerunt nõ solũ ab ecclesia p excõicationẽ separari. sed etiã p mortẽ a mũdo excludi. Multo enim grauius est corrũpe fidẽ p quã est aĩe vita. q̃3 falsare pecuniã p quã tpali vite subuenit̃. Uñ si falsarii pecunie vel alij malefactores statim p seculares pncipes iuste morti tradunt̃ multomagis heretici statim exquo de heresi cõuincunt̃ pñt nõ solũ excõicari. sed etiã iuste occidi. Ex parte aũt ecclẽe est misericordia ad errantiũ cõuersionẽ. Et ideo nõ statim cõdẽnat. sed post primã ⁊ secundã correptionẽ. vt apls dicit. Postmodũ vo si adhuc ptinax inueniat̃. ecclesia de ipsius cõuersione nõ sperans alio3 saluti puidet eũ ab ecclesia sepando p excõicationis sentẽtiã. ⁊ vlterius relinq̃t eũ iudicio seculari a mũdo extermĩãdũ p mortẽ. Dic̃ en3 Hiero xxiij. q. iij. Secãde sunt putride carnes, ⁊ scabiosa ouis a caulis repellẽda. ne tota dom⁹. massa ⁊ corp⁹ ⁊ pecora corrũpat̃. ardeat. putrescat ⁊ intereat. Arrius in alexãdria vna scintilla fuit. s3 q2 nõ statim oppressus est totũ orbẽ ei⁹ flãma populata ẽ. Ad quartũ. s. vtrũ reuertẽtes ab heresi sint recipiẽdi. dicẽdũ q̧ ecclesia sm diuinã institutionẽ charitatẽ suã extẽdit ad oẽs. nõ solũ amicos. verũetiã inimicos. ⁊ psequentes. sm illud Matth. v. Diligite inimicos vestros bñfacite his q̃ oderũt vos. Pertinet aũt ad charitatẽ vt aliq̃s bonũ pximi velit ⁊ operet̃. Est aũt duplex bonũ. Unũ q̃dẽ spũale. s. salus aĩe qđ pncipaliter respicit charitas. hoc enim q̃libet ex charitate d3 alij velle. Uñ q̃tũ ad hoc heretici reuertentes ad fidẽ quotienscunq3 relapsi fuerint ab ecclesia recipiunt̃ ad penitentiã p quã impendit̃ eis via salutis. Aliud est bonũ qđ secũdario respicit charitas. s. bonũ tpale. sicuti est vita corpalis. possessio mũdana. ⁊ bona fama ⁊ dignitas ecclĩastica siue secularis. Hoc. n. nõ tenemur ex charitate alijs velle nisi in ordine ad salutẽ eternã. ⁊ eo3 ⁊ alio3. Uñ si aliq̃d de hmõi bonis existens in vno impedire posset eternã salutẽ in multis nõ oporzet q̧ ex charitate hmõi bonũ velim⁹ ei. sed poti⁹ q̧ velimus illo carere. tũ q2 salus eterna pferenda est bono tpali. tũ etiã q2 bonũ multo3 pfert̃ bono vni⁹. Si aũt reuertẽtes semp reciperent̃ vt cõseruarent̃ in vita ⁊ alijs tpalibus bonis. posset in pĩudiciũ salut' alio3 h' esse tũ q2 si relaberent̃ alios inficerẽt. tũ etiã q2 si sine pena euaderent. aliq̃ securi⁹ i heresi3 laberent̃. Dicit̃. n. Eccl. ix. Ex eo q̧ nõ cito pfert̃ cõtra malos sententia. absq3 vllo timore filij hominu3 perpetrant mala. Et ideo ecclesia primo quidem reuertentes ad fidẽ ab heresi non solum recipit ad penitẽtiã. sed conseruat eos in vita interdum. ⁊ restituit eos dispensatiue ad ecclesiasticas dignitates. quas prius habebant si videantur vere cõuersi. Et hoc pro bono pacis frequẽter legit̃ eẽ factũ. Sed q̃i recepti iterũ relabunt̃: videt̃ eẽ signũ incõstãtie eo3 circa fidem. ⁊ ideo vlteri⁹ redeuntes recipiunt̃ quidẽ ad penitẽtiã nõ tñ vt liberent̃ a sentẽtia mortis. Uñ nõ est siãs rõ de hereticis relapsis ⁊ alijs ĩfidelib⁹ q̃ nũq̃3 fidẽ susceperũt: q2 i istis apparet signũ icõstãtie circa fidẽ. i alijs aũt nõ apparet. Itẽ et si dñs semp recipiat penitẽtes. sm illud Ezech. xviij. Quacũq3 hora ingemuerit peccator ⁊c. Et Hier. iij. in psona dñi. Fornicata es cũ amatorib⁹ multis. tñ reuertere ad me ⁊ ego recipia te dicit dñs. tñ hoc ecclĩa nõ põt imitari. Deus enĩ scrutator est cordiũ: ⁊ vere reuertentes cognoscit. Ecclesia vo q2 nõ nouit occulta cordiũ: sed necesse h3 de his q̃ patent exteri⁹ iudicare pĩsumit eos nõ vere reuerti. Qui cũ recepti fuissent iterũ sunt relapsi. ⁊ ideo viã salutis eis nõ denegat: s3 a mortis piculo nõ tuet̃. Hoc etiã intelligẽdũ. q̧ h3 vnusquisq3 peccatũ in se cõmissu3 remittere teneatur. ppter quod petro dictũ est Matth. xviij. Nõ dico tibi septies: s3 vsq3 septuagesiesseptiẽs. Per qđ dat̃ intelligi sm expositionẽ Hieronymi. q̧ quotiẽscũq3 q̃s peccauerit in se ei dimittẽdũ. tñ nõ est ita de pctõ in pximũ cõmissum: qđ non est nr̃i arbitrij dimittẽ. sicut dicit Hiero. sed in hoc est modus a lege statutus sm q̧ cõgruit honori dei ⁊ vtilitati pximi.

De Apostasia.

Einde ↄsiderãdũ est de apostasia. Circa quã cõsiderãda sunt duo. Primo vtrũ apostasia ad infidelitatẽ pertinear. Secundo vtrũ subditi ppter apostasiã a fide absoluant̃ a dominio presidentiũ apostatarũ. Ad primũ dicẽdũ q̧ apostasia importat retrocessionẽ quandã a deo. Que quidẽ diuersimode sit sm diuersos modos q̃b⁹ hõ deo ↄiungit̃. Primo nãq3 coniungit̃ hõ deo p fidẽ. Scdo p debitã ⁊ subiectã volũtate ad obediẽdũ preceptis. Tertio p aliqua specialia ad superogationem ptinẽtia. sicut p religionẽ. ⁊ clericaturã. vel sacrũ ordinẽ. Remoto aũt posteriori remanet prius. s3 nõ ↄuertit̃. Cõtingit ergo aliquẽ apostatare a deo recedẽdo a religiõe quã pfessus est. vel ab ordine que suscepit. ⁊ h' dicit̃ apostasia religiõis vel ordinis. Cõtingit etiã aliquẽ apostatare a deo p mẽtẽ repugnãtẽ diuinis mãdatis. q̃bus duabus apostasijs existẽtib⁹. adhuc potest remanere homo deo ↄiunctus p fidẽ. Sed si a fide discedat tũc oĩno a deo retrocedere videt̃. ⁊ ideo simpliciter ⁊ absolute est apostasia p quã aliq̃s discedit a fide q̃ vocat̃ apostasia pfidie. Et p hũc modũ apostasia simpliciter dicta ad infidelitatẽ ptinet. Nec ĩportat determinatã spẽciẽ ĩfidelitatis. s3 quãdam circumstantiã aggrauante3. sm illud. ij. pet. ij. Melius erat veritatem non agnoscere. q̃3 post agnitã retroire. Sciendũ aũt q̧ ad fidem pertinet nõ solum credulitas cordis. sed etia3 ptestatio exterior fidei p exteriora v̄ba vel facta. nã cõfensus est actus fidei ⁊ per hunc modũ q̃dã exteriora v̄ba vel opa ad infidelitatem ptinent inquãtũ sunt infidelitatis signa p modũ quo signũ sanitatis sanũ dicitur. Uñ illud pu̇er. vj. Hõ apostata. vir inutilis gradit̃ ore puerso. annuit oculis. terit pede. digito loquit̃. praua corde machinat̃ malũ. ⁊ omni tpe iurgia seminat. Et si possit intelligi de q̃libet apostasia. tñ verissime cõuenit in apostasia a fide. Quia. n. fides est primũ fundamẽtũ sperãda3 re3. Et sine fide ĩpossibile est placere deo sublata fide nihil remanet in homine qđ possit esse vtile ad salute3 eternã. Et ppter hoc primo dĩ apostasia vir inutilis. Fides aũt est vita anime sm illud Ro. j. Iustus ex fide viuit. Sicut ergo sublata vita corpali mẽbra ⁊ ptes hoĩs a debita dispositiõe recedũt ita sublata vita iusticie q̃ est p fidẽ apparet inordinatio in oib⁹ mẽbris. ⁊ primo q̃dẽ in ore. p qđ maxime manifestat̃ cor. Scdo ĩ oculis. Tertio in istrumẽtis mot⁹. Quarto ĩ volũtate q̃ ad malũ tẽdit. ⁊ ex his seq̃t̃ q̧ iurgia seminet alios intẽdẽs separe a fide sic ⁊ ipse recessit.

Ad scdm. s. vtrũ princeps ppter apostasia3 a fide amittat in subditis quin teneantur ei obedire. dicendu3 q̧ infidelitas sicut supra dictũ est sm seipsa3 non repugnat dominio eo q̧ dominiũ introductum est de iure gentiu3 qđ est ius humanũ. Distinctio aũt fideliũ ⁊ infidelium est sm ius diuinũ. per quod nõ tollit̃ ius humanum. Sed aliquis p infidelitatem peccãs põt sententialiter ius dominij amittere sicut ⁊ q̃nq3 ppter alias culpas. Ad ecclesiam aũt non ptinet punire infidelitatẽ in illis qui nũq̃3 fidẽ susceperũt. s3 illo apli. j. corin. v. Quid mihi de his q̃ foris sunt iudicare: sed infidelitatem illo3 qui fidem susceperunt põt sentẽtialiter punire. ⁊ ↄuenienter in hoc puniunt̃ q̧ subditis fidelib⁹ dñari nõ possunt. Hoc enĩ ↄuingere posset in magnã fidei corruptionẽ: q2 vt dictũ ẽ hõ apostata suo corde machinat̃ malũ. ⁊ iurgia seminat itẽdens hoĩes separe a fide. ⁊ ideo q̃3 cito aliq̃s p sñiam denunciat̃ excõicat⁹ ppter apostasiã a fide. ipso facto ipsi subditi sunt absoluti a dñio eius. ⁊ iuramẽto fidelitatis quo ei tenebant̃. Uñ extra dicit greg. septimus. Nos

vite sanctoꝝ ꝑdecessoꝝ statuta tenētes eos q̄ excōicatis fidelitate aut sacramēto sunt astricti auctoritate ap̄lica absoluimꝰ. ꝛ ne sibi fidelitatē obseruent modis oībus ꝓhibemꝰ quousq̧ ad satisfactionē veniāt. Apostate aūt sunt excōicati sicut ꝛ heretici. vt dicit extra Ad abolendā. Legimꝰ tñ fideles obediuisse apostatis. sic dicit Ambrosius φ iulianus imperator lȝ esset apostata. habuit tñ sub se christianos multos qbꝰ cū dicebat. ꝓducite aciē pro defensione reipublice. obediebāt ei. Sed illo tp̄e ecclesia in sui nouitate nondū habebat potestatē terrenos principes cōpescēdi. ꝛ ideo tolerauit fideles iuliano apostate obedire in his q̄ nō erāt ↄ fidē. vt maius fidei periculū vitaret. Legimꝰ etiā multos sanctos infidelibꝰ obedisse ꝛ seruisse. Sicut ioseph pharaoni. Daniel nabuch. Et mardocheus assuero. Sed alia rō est de infidelibꝰ q̄ nunq̄ fidē susceperūt. ꝛ de apostatis vel hereticis relapsis vt dictū est.

De scismate.

Einde cōsiderādū est de scismate. Circa qḋ ↄsiderāda sūt q̄tuor. Primo vtrū scisma sit spāle petm̄. Secūdo vtrū sit grauius infidelitate. Tertio de ꝑtāte scismaticoꝝ. Quarto de pena eoꝝ. Ad primū. s. vtrū scisma sit spāle petm̄ dicendū φ sicut Isido. dicit in lib. eth. Nomē scismatis a scissura vocatū ē. Scissio autē vnitati opponit. Unde petm̄ scismatis dicit qḋ directe ꝛ ꝑ se opponit vnitati. Sicut enim in rebꝰ nālibus id qḋ est ꝑ accidēs nō cōstituit speciē. ita etiā nec in rebꝰ moralibꝰ in q̄bus id qḋ est intentū est ꝑ se. Qḋ aūt sequit ꝑ̄ter intentionē est q̄si ꝑ accidēs. Et ideo petm̄ scismatis ꝓprie est spāle petm̄ ex eo φ intēdit se ab vnitate separe quā charitas facit. q̄ nō solū alterā ꝑsonā alteri vnit spirituali dilectionis vinculo sed etiā totā ecclesiā in vnitate spūs. Et ideo ꝓprie scismatici dicunt q̄ ꝓpria sponte ꝛ intētione se ab vnitate ecclesie separāt. q̄ est vnitas ꝑncipalis. Nā vnitas particularis aliquoꝝ adinuicē. ordinat ad vnitatē ecclesie. sicut cōpositio singuloꝝ mēbroꝝ in corpe nāli ordinat ad totius corꝑis vnitatē. Ecclesie aūt vnitas in duobꝰ attendit. s. in cōnexione mēbroꝝ ecclesie adinuicē. seu ī cōicatione. ꝛ iterū in ordine omniū mēbroꝝ ecclesie ad vnū caput. ſm illud Col. ij. Inflatus sensu carnis sue ꝛ nō tenēs caput ex quo tot corpꝰ ꝑ nexus ꝛ cōnexiones subministratū ꝛ constructū crescit in augmētū dei. Hoc aūt caput est ipse christꝰ. cuius vicē in ecclesia gerit summus pontifex. ꝛ ideo scismatici dicunt q̄ subesse renuunt summo pontifici ꝛ q̄ mēbris ecclesie eidē subiectis cōicare recusant. Per alia q̇dē peccata diuidit hō a deo. sic dicitur Isai. lix. Peccata vestra diuiserūt inter vos ꝛ deū vestrū. Sȝ hoc est ꝑ accidens ꝛ ꝑ̄ter intentionē peccātis. accidit ex inordinata conuersione eius ad cōmutabile bonū. ꝛ ideo nō est scisma ꝑ se loquēdo. Itē lȝ omne peccatū mortale sit celestiū inobediētia mādatoꝝ sicut ait. Ambro. tñ nō obedire ꝑceptis ecclesie cū rebellione q̄dā cōstituit scismatis rōnē. dico aūt cū rebellione. cū ꝑtinaciter p̄cepta cōtēnit. ꝛ iudicia eius subire recusat. Hoc autē nō facit q̄libet peccator. Unū nō omne peccatū est scisma. Est autē differētia inter scisma ꝛ heresim. qꝛ ſm Aug. cōtra faustū. Scisma est eadē opinātē. atq̧ eodē ritu colētē quo ceteri. solo cōgregationis delectari dissidio. Heresis vō diuersa opinat ab his q̄ catholica credit ecclia. Distinguitur heresis ꝛ scisma ſm ea qbꝰ vtrunq̧ ꝑ se ꝛ directe opponit. Nā heresis ꝑ se opponit fidei. Scisma aūt ꝑ se opponit vnitati ecclesiastice charitatis. Et iō sicut fides ꝛ charitas sunt diuerse virtutes q̄uis q̄cūq̧ careat fide careat charitate. ita etiā scisma ꝛ heresis sunt diuersa vitia. q̄uis q̄cūq̧ est hereticus sit etiā scismaticus. sed nō cōuertunt. Et hoc est qḋ dicit Hiero. in ep̄la ad Galathas. Inter scisma ꝛ heresim hoc interesse arbitror. φ heresis ꝑuersum dogma hȝ. scisma ab ecclesia sepat. ꝛ tñ sicut amissio charitatis est via amittēdi fidē. ſm illud. j. thi. vj. a q̄busdā aberrātes. s. a charitate ꝛ alijs hmōi cōuersi sunt in vaniloquiū ita etiā scisma est via ad heresim. Unū Hiero. ibidē subdit φ scisma in principio aliq in ꝑte pōt intelligi diuersum ab heresi. ceteꝝ nullū scisma est nisi sibi aliquā heresim ↄfingat. vt recte ab ecclesie vnitate recessisse videat. Ad secūdū. s. vtrū scisma sit grauiꝰ petm̄ infidelitate. Respondendū φ grauitas peccati dupliciter pōt ↄsiderari. Uno mō scḋm suā speciē. Alio mō scḋm circūstātias. Et qꝛ circūstātie particulares sunt. ꝛ infinitis modis variari possunt. qn̄ q̄rit in cōi. de duobꝰ peccatis qḋ sit grauius intelligēda est q̄stio de grauitate q̄ attenditur ſm genus aut speciē peccati genus aūt aut species peccati attēdit ex obiecto. Et ideo illud peccatū qḋ maiori bono contrariat. est ex suo genere grauius peccatū. sicut petm̄ in deū q̄ petm̄ in ꝓximū. Manifestū est aūt φ infidelitas est petm̄ cōtra ipsum deū ſm φ ipse est veritas prima cui fides innitit. Scisma aūt est cōtra ecclesiasticā vnionē. q̄ est quoddā bonū ꝑticipatū ꝛ minꝰ q̄ sit ipse deꝰ.

Unde manifestū est φ peccatū infidelitatis ex suo genere ē grauiꝰ q̄ peccatū scismatis. lȝ possit ↄtingere φ aliq̄s scismaticus grauiꝰ peccet q̄ q̇dā infidelis ꝓpter maiorē cōtēptū vel ꝓpter maiꝰ periculū qḋ inducit. vel ꝓpter aliq̇d hmōi. Legit tñ grauius esse punitū petm̄ scismatis q̄ petm̄ heresis vel idolatrie qḋ attestari videt grauitati peccati. ſm illud Deu. xxv. Secūdū mēsurā delicti erit ꝛ plagaꝝ modus. Or aūt grauius punitū fuerit petm̄ scismatis. patet Numeri. xvi. Si nouā rē fecerit dñs vt aperiens terra os suum deglutiat eos. ꝛ oīa q̄ ad eos ꝑtinēt. descenderintq̧ viuētes in īfernū. scietis φ blasphemauerūt dñm. Itē decē tribꝰ q̄ vitio scismatis a regno dauid recesserūt. grauissime sunt punite sicut habetur iiij. Reg. xvij. Peccatū vō infidelitatis vel idolatrie humana manu gladio punitū est Exo. xxxij. cuiꝰ rō est. qꝛ iā manifestū erat ꝑ legē susceptā φ erat vnus deꝰ. ꝛ φ nō erant alij dij colendi. ꝛ h̄ erat apud eos ꝑ multiplicia signa cōfirmatū ꝛ iō nō oportebat φ peccantes ↄ hanc fidē punirent miraculo aliq sola pena sed solū cōi. Sed nō erat sic notū apud eos φ moyses deberet esse semp eorū princeps. ꝛ ideo rebellātes eius principatui oportebat miraculosa ꝛ incōsueta pena puniri. Vel pōt dici φ petm̄ scismatis q̄nq̧ grauius est punitū in ꝑplo illo qꝛ erat ad seditiōes ꝛ scismata ꝓmptꝰ. Dicit enī Esdre. iiij. Ciuitas illa a diebꝰ antiq̄s aduersus regē rebellat ꝛ seditiones ꝛ ꝓlia cōcitant in ea. Pena aūt maior q̄nq̧ infligit pro peccato magis consueto. Nā pene sunt medicine q̄dā ad arcendū hoīes a peccato. tñ vbi est maior ꝓnitas ad peccandū dȝ seuerior pena adhiberi. Decē aūt tribꝰ nō fuerūt solū punite pro peccato scismatis. sed etiam pro peccato idolatrie. Item sicut bonum multitudinis est maius q̄ bonum vnius qui est de multitudine. ita est minus q̄ bonū extrinsecū ad qḋ multitudo ordinatur Sicut bonū ordinis exercitus ē minus q̄ bonū ducis. Et similiter bonū ecclesiastice. vnitatis cui opponit scisma ē minus q̄ bonum veritatis diuine cui opponit īfidelitas. Itē lȝ scisma opponat charitati. ꝛ īfidelitas fidei q̄ minor ē. hoc tñ nō ꝓhibet qn̄ īfidelitas sit grauior. qꝛ charitas hȝ duo obiecta. Unū ꝑncipale. s. bonitatē diuinā. ꝛ aliud secūdariū. s. bonū ꝓximi. Scisma aūt ꝛ alia peccata q̄ sūt in ꝓximū opponunt charitati q̄ntū ad secūdariū bonū qḋ ē minus q̄ bonū fidei. qḋ ē ipse deus. Et ideo ista peccata sūt minora q̄ īfidelitas. Sȝ odiū dei qḋ opponit charitati q̄ntum ad ꝑncipale obiectū. nō est minus. tñ inter peccata q̄ sunt in ꝓximū peccatū scismatis videt esse maximū qꝛ est contra spirituale bonū multitudinis.

Ad tertiū. s. vtrū scismatici habeāt aliquā ꝑtātē. dicendū φ duplex ē spūalis potestas. Una q̇dā sacramētalis. Alia iurisdictiōalis Sacramētalis q̇dē potestas ē q̄ ꝑ aliquā ↄsecrationē ↄfert. Oēs aūt ↄsecratiōes ecclesie sūt imobiles manēte re q̄ ↄsecrat. sicut patet etiā in rebus inaīatis. Nā altare semel ↄsecratū. nō ↄsecrat iterū. nisi fuerit dissipatū. ꝛ ideo talis potestas ſm suā essentiā remanet q̄ per consecrationē est eam adeptus q̄ndiu viuit siue in scisma siue in heresim labat. qḋ patet ex hoc φ rediens ad ecclesiā nō iterū consecratur. sed quia potestas inferior non debet exire in actum nisi ſm φ mouetur a potestate supiori. vt etiā in rebus naturalibꝰ patet. Inde est φ tales vsum potestatis amittunt. ita etiam φ non licet eis sua potestate vti. Si tñ vsi fuerint. eoꝝ potestas effectū habet in sacramētalibꝰ. qꝛ in his hō nō operat nisi sicut instrumentū dei. Unde effectus sacramētales nō excludunt ꝓpter culpā quancūq̧ ↄferētis sacramētū. Potestas aūt iurisdictionalis est q̄ ex simplici iunctiōe hoīs ↄfert. ꝛ talis potestas nō imobiliter adheret. Unde in scismaticis ꝛ hereticis nō manet. vnde nō possunt absoluere nec excōicare. nec indulgētias facere. aut aliq̇d hmōi. qꝛ si fecerint. nihil est actū. Cū ergo dicit tales nō habere potestatē spūalē. intelligendū est vel de ꝑtāte scḋa. vel si referat ad primā potestatē nō est referēdū ad ipsā essentiā potestatis. sed ad legitimū vsum eius. Ad quartū. s. de pena scismaticoꝝ. dicendū φ ꝑ que peccat quis ꝑ ea debet puniri. vt dicit Sap. xj. Scismaticus aūt vt ex dictis patet. in duobꝰ peccat. In vno quidē qꝛ separat se a cōione mēbroꝝ ecclesie. ꝛ q̄ntū ad hoc ↄueniēs pena scismaticoꝝ est vt excommunicent. In alio vō qꝛ subdi recusant capiti ecclesie ꝛ qꝛ coherceri noluīt ꝑ spūalē potestatē ecclesie. iustū est vt potestate tēporali cohercea nt. Et qꝛ pene vite ꝑ̄sentis medicinales sūt. ideo qn̄ vna nō sufficit ad cohercendū hoīem supaddit altera. Sicut ꝛ medici diuersas medicinas corꝑales apponunt. qn̄ vna nō est efficax. ita etiam ecclesia qn̄ aliq̄s ꝑ excōicationē sufficienter nō reprimit. adhibet cohertionē brachij secularis. Sed si vna pena sit sufficiens. nō dȝ alia adhiberi. Quantū aūt excōicent scismatici tñ in articulo necessitatis posset aliq̄s recipe baptismū a scismatico. sic dicit Augu. i libro ↄ donatistas. qꝛ meliꝰ est de hac vita cum signo chri exire ꝗ̄

quocunqꝫ detur etiam si sit iudeus vel paganus q̄ sine hoc signo qd̄ p baptismū cōfert. Itē p excōicationē vō interdicit̄ illa cōicatio p quā aliquis salubrib⁹ monitis diuisos reducit ad ecclesie vnitatē cū ⁊ ipsa separatio quodāmodo eos reducit. dū de sua separatione cōfusi q̄nqꝫ ad penitentiā adducunt̄.

¶ De impugnatio veritatis agnite. DIS XXXI

Einde cōsiderādū est de impugnatione vitatis agnite q̄. s. aliquis ex certa malicia veritati ꝑcaciter aduersat̄. Est aūt triplex veritas. videlicet veritas vite. doctrine. ⁊ iusticie. Ueritas vite cōsistit in humili sui reputatione. q2 qui se putat aliq̄d esse cū nihil sit ipse se seducit. ij. Corin. vj. Superb⁹ se reputat aliq̄d esse humilis se indicat nihil esse. Nā quāto se magis discutit ⁊ defectus suos agnoscit tāto se min⁹ esse ⁊ minus valere cognoscit. Bern. Humilitas ē virtus q̄ hō verissima sui cognitione ipse sibi vilescit. hec est via veritatis. sicut ait ps̄. Deduc me in via tua s. humilitatis ⁊ ingrediar in veritate tua. Si hanc viā dimisisti a veritate cadendo. sic de dyabolo dn̄s dicit Joh. viij Ille in veritate nō stetit ora cū ꝓpheta dicens Viā iniquitatis amoue a me Quomō Et in lege tua miserere mei. i. lla. s. lege quā dedisti delinquētibus in via id est delinquētibus veritatē quoꝝ vnus ego sum q̄ a veritate cecidi. Sed nunq̄d q̄ cecidit nō resurget vtiqꝫ ꝓpter hoc viā veritatis elegi id est humilitatē cordis. me miseꝝ sentiendo. ⁊ humilitatē oris peccata ꝓpria cōfitendo. fm̄ illud Eccl. iiij. Pro aīa tua nō cōfundaris dicere verū. Est enim cōfusio adducens peccatū. ⁊ est cōfusio adducens gratiā ⁊ gloriā. De cōfessione infra. Secūdo veritas vite cōsistit in fideli dilectione dei videlicet ⁊ ꝓximi. Dilectio dei facit deo deuote seruire ⁊ ipsum feruenter ⁊ fideliter adorare. fm̄ illud Joh. iiij. Spirit⁹ est deus. ⁊ eos q̄ adorāt in spiritu ⁊ veritate oportet adorare. Dilectio ꝓximi facit vere sine fictione ipsum diligere bonū eius optare. ⁊ ei⁹ miseriis cōdolere. Ideo dr̄. j. Joh. iij. Nō diligam⁹ verbo neqꝫ lingua. sed opere ⁊ vitate. vt ⁊ veritas dilectionis sit in corde. ⁊ ꝓbatio dilectionis in opere. Ideo pūer. xiiij Misericordia ⁊ veritas nō te deserant. Et. xvj Misericordia ⁊ vitate redimit̄ iniquitas. Tertio veritas vite cōsistit in sancta opatione. siue in sctōꝝ opeꝝ actione. Isai. xxxviij. Memēto dn̄e quō ambulauerim coraꝫ te in veritate. ⁊ in corde pfecto. ⁊ qd̄ bonū est in oculis tuis fecerim.

Quarto cōsistit in aduersoꝝ forti ꝑpessione vt s. hō in aduersis a vitate nō deficiat. Sicut legim⁹ de thobia. q̄ in captiuitate posit⁹ veritatis viā nō deseruit Tho. j. Ueritas vite a mūdanis multipliciter impugnat̄. supbiendo. de se inaniter p̄sumēdo. petā sua nō cōfitendo humilit̄. sed poti⁹ occultādo vel iprobe defendēdo ꝓximos nō vere sed simulatorie diligēdo eisqꝫ in necessitate nec subueniendo nec etiā cōpatiendo. Ideo bene dr̄ Osee. iiij Nō ē veritas. nō est misericordia. nō est sciētia dei in terra. Nec mir q2 spiritū veritatis mūdus nō pōt accipere Joh. xiiij Unī multi puersi homines legunt̄ viros sanctos ipugnasse pro veritate vite. pro eo q2 eoꝝ vitā pessimā arguebāt. Ut ioseph vēditus fuit a fratrib⁹ q2 accusauit eos apud patrē crimine pessimo Gen̄ xxxvij. Iratus ē rex saul ɔ ionathan filiū suū. q2 dauid q̄ vere innocēs erat excusabat. j. reg. xx. Itē achabod erat micheā ⁊c. require infra. Itē q2 iohānes arguebat herodē dicēs. Nō lꝫ tibi hr̄e vxorē fratris tui. ad p̄ces herodiadis misit eū in carcerē ⁊ decollauit Matth. xiiij.

Veritas doctrine cōsistit in loquēdo veraciter zach. viij. Loquimini veritatē. vnusq̄sqꝫ cū ꝓximo suo. Idez Eph. iiij. Itē in docēdo seu exhortādo vtilit̄. Matth. xxij Magister scim⁹ q2 verax es ⁊ viā dei in veritate doces. ij. thi. ij. Sollicite cura teipsum ꝓbabilē exhibere deo operariū inconfusibilē. recte tractantē verbū vitatis. Itē in corripiēdo fideliter ij. thi. ij Seruū dn̄i nō oportet litigare sed mansuetū esse ad oēs. cū modestia corripiētem eos. q̄ resistūt vitati. nequādo det eis dn̄s penitētiā ad cognoscendū veritatē. Itē in defendēdo viriliter. vt s. hō veritatē doctrine defendat ɔ hereticos ⁊ alios infideles sicut fecerūt sancti martyres vsqꝫ ad mortē. Sicut dixit dn̄s stans corā pylato imminēte passione. Joh. xviij. In hoc natus sum. ⁊ ad hoc veni in mundū vt testimonium perhibeā veritati. puer. xij. Labiū veritatis firmū erit in perpetuū. Ecōtra multipliciter impugnat̄ hec veritas q2 multi veritatē odiunt. Unde Gal. iiij. Inimicus factus sum vobis veruꝫ vobis dicens. Inde est illud vulgare pūerbiū. Ueritas odiū parit. Itē veritatē nō audiunt ij. thi. iiij Erit tēpus cū sanā doctrinā non sustinebunt ⁊c. Sequit̄ Et a veritate q̄dē auditū auertent ⁊c. Itē veritatē nō loquunt̄ qm̄ nō est in ore eoꝝ veritas. Sciendū aūt q multi veritatē nō loquunt̄. Alij q̄dē pre pudore cōfusionis male retrahente. Alij pre timore male humiliante. Alij ex amore male inflāmante. Alij ex dolore mentē desolante. Primo quidē aliq nō loquunt̄ veritatē pre pudore male retrahente. Sicut mulier suspecta de adulterio nō audet recognoscere ne cōfundat̄. Et multi nō audent cōfiteri peccata sua. vnde minora dicunt. ⁊ subticēt maiora. vel nō plene. vel nō plane ⁊ nude dicunt. Contra quos dicit̄ Eccl. iiij. Pro aīa tua ⁊c. vt supra. Itē prelatus vel p̄dicator malaꝫ habens vitā ⁊ multoꝝ cōscius peccatoꝝ non audet corripere de peccatis in q̄bus se culpabilē esse sentit Sicut sup illud ps̄. Ne auferas de ore meo verbū veritatis vsqꝫquaqꝫ dic̄ Glo. Obmutescet eloquētia. si rea sit cōscientia. quasi diceret. Nō me pmittas malā habere vitā ꝓpter quā nō audeā dicere veritatē. Alij veritatem nō loquunt̄ pre timore male humiliante. Sicut latro coraꝫ iudice ne puniat̄ ⁊ puer corā magistro ne verberet̄. ⁊ multi ne pdāt pecuniā. gratiā vel amiciciā magnoꝝ subticent veritatē. Unde multi timent magnis hominib⁹ dicere veritatē ne pdāt eoꝝ gratiaꝫ vel fauorem. Cōtra qd̄ Gal. ij. dicit apostolus q beatus petrus absentibus iudeis cū gentibus edebat. cū autē venirent subtrahebat segregans eos qui ex circūcisione erant. Sequit̄. Sed cū vidissez q nō recte ambularent ad veritatē euāgelij. dixi cephe corā omnib⁹ ⁊c. Ausus est inferior suū superiorē arguere. Unde mirabilis fuit cōstantia libertatis in paulo. sed nō minus mirabilis sanctitas humilitatis in petro. q2 veritas parit odiū. ⁊ veritas odit̄. ⁊ veritatē dicētes odiunt̄. repellunt̄ ꝑsecutiones. dāna ⁊ iniurias patiunt̄. tō nō inuenit̄ paul⁹ nec petr⁹ id est superior humilis ⁊ patiēs inueni̅t. Sꝫ i ꝑsona ɔstāt' viri dic̄ ps̄. Ueritatē tuā ⁊ salutare tuū dixi. Nō abscōdi misericordiā tuā ⁊ veritatez tuā a cōcilio multo. i. quo tamen solēt multi ⁊ magni homines congregari q d. nec ꝓpter multitudinem nec ꝓpter magnitudinē ꝑsonarū tacui veritatē. Tertio veritatē tacent aliqui. ex amore male inflāmante. Sicut multi vendendo ⁊ emendo mendacia multa dicunt. sicut patet ex dictis supra de fraudulentia. Itez adulatores qui semp volunt dicere placentia in omnib⁹ querunt habere gratiā ⁊ fauorē. nō audēt dicere veritatē. Unde Seneca de beneficiis. Demonstrabo cuius rei laborāt penuria etiā magna fastigia quib oia possidētib⁹ deest scꝫ qui veruꝫ dicat. Istud hodie satis apparet in curijs magnatoꝝ. Itē iij. reg. xxij. De achā rege pessimo cui iterogāti are deberet ⁹i ramoth galaad. respōderūt quadrigēti ꝓphete q̄ credebāt ei placare sic ei victoriā ꝓmittentes. sol⁹ micheas dixit ei veritatē. ⁊ ideo missus fuit i carcerem durissime dietat⁹ pane tribulatiōis ⁊ aqua angustie. Similiter cū xerses bellū indiceret grecis cū exercitu maximo ⁊ apparatu īfinito ⁊ oēs ɔsiliarij sui dicerēt adulando q grecia nullo mō posset ei resistere. sol⁹ demarat⁹ p̄dixit ei piculū. ⁊ quia nō est ei creditū. xerses cū toto exercitu suo ɔfusus ē turpiter ⁊ deuict⁹. Quarto veritatē nō dicūt aliqui pre dolore mentē desolante q2 videlicet de correctiōe nō sperāt. sed magis vt auditores exasperati deteriores fiāt. ps̄ Obmutui ⁊ humiliat⁹ suꝫ ⁊ silui a bōis ⁊c. Hiere. xx. Factus ē mō domini i obprobriū ⁊ i derisuꝫ tota die. ⁊ dixi nō recordabor ei⁹ neqꝫ loquar vltra i noīe ei⁹ ⁊ fact⁹ ē in corde meo quasi ignis exestuās. claususqꝫ i ossib⁹ meis. ⁊ defeci ferre nō sustinens. Qz aliqui deteriores fiāt post veritatē auditā patet i multis exemplis īferius annotatis. Sic igit̄ declaratū ē q aliq̄ veritatē non loquūtur. Itē veritatē ꝑsequūt̄ vel occulte detrahēdo fꝫ illud Job. vj Quare detraxistis fmonib⁹ veritatis. Sicut vbis amos detraxit amasias sacerdos Amos. vij Misit amasias sacerdos ad ieroboaꝫ dicēs. Rebellauit ɔtra te amos ⁊c nō poterit terra sustinere oēs fmones ei⁹ ⁊c. Uel apte cōtradicēdo Sicut iudei verbis christi. Et sicut belymas magus paulo Actu. xiij. Uel ꝑsonā docētis vel corripiētis ꝑsequēdo Sicut rex achab oderat micheā q̄a p̄dicebat ei veritatē iij reg xxij Ego īquit odi eū q2 nō ꝓphetat mihi bonuꝫ sed semp malū. ⁊ misit eū i carcerē. Itē asa rex iuda misit ananiam ꝓphetā in neruuꝫ quia ausus fuit eum arguere sup hoc q cōfisus fuerat de benadab rege syrie. ij paral. xvj Item ad imperiuꝫ regis ioas lapidatus ē zacharias filius ioiade qui regē ⁊ p̄ncipes arguebat pro eo q dn̄ꝫ dereliquissent. ij paral. xxiiij. Itē cū achior dixisset magnalia que fecerat deus p filijs israel. irati sunt oēs magnates holofernis. ⁊ volebant eū occidere. holofernes etiā idignatus est. Judith v. ⁊ vj. Itē sedechias clausit hieremiā in carcerez dicēs quare vaticinaris ⁊c Hiere. xxxij. Itē librū ꝓphetie de captione ciuitatis hierusalez misit rex in ignez ⁊ iussit hieremiā ⁊ baruth cōprehēdi Hiere. xxxvi Postmodū vō cū ꝓphetizaret captionē ciuitatis eiusdez missus est in lacū i quo nō erat aqua. sed lutum ⁊ descendit hieremias i cenū Hiere. xxxviij. Itē daniel p vitate miss⁹ ē i lacū leonū Dan. xiij. Itez cū dn̄s de multis argueret hipocritas phariseos. ceperūt illi grauiter īsistere ⁊ os eius opprimere de multis

tis insidiantes et Luc. xi. Itē pharisei ceco nato ꝛ illuminato male dixerunt. ꝛ extra synagogā eiecerūt pro eo ꝙ veritatē audebat asserere Joh. ix. Itē principes sacerdotū audiētes aplos verba de doctrina christi. cesis denūciauerūt ne ī nomine christi amplius loquerentur. Illi aūt ibant gaudētes a cōspectu concilij. qm̄ ꝛc. Act. v. Itē audientes iudei vba stephani dissecabant cordib⁹ suis ꝛc. Actu. vij.

Veritas iusticie cōsistit in q̄ttuor q̄ simul notant. Isai. xvi. Preparabit in misericordia soliū eius ꝛ iudex sedebit super illud in veritate iudicans ꝛ q̄rens iudiciū. ꝛ velociter reddens qd iustū est. Primo nāq̄ notat clemētia rigorē cōtēperans ꝙ vniuerse vie dn̄i misericordia ꝛ veritas. Quilibet iudex sic dz eē iustus vt clemētiā nō omittat. sic clemens vt iusticiā nō relinquat. Et hoc optime dr̄ in ps. Propter veritatē ꝛ mansuetudinē ꝛ iusticiā ꝛc. Greg. Regat discipline vigor māsuetudinē. ꝛ mansuetudo ornet vigorē. ꝛ sic alterū cōmendet ex altero vt nec vigor sit rigidus nec māsuetudo dissoluta. Sit amor sed nō emolliens. sit vigor sed nō exasperans. sit zelus sed nō immoderate seuiens. sit pietas sz nō plusq̄ expedit pariēs. Secundo notat trāquillitas turbationum ꝛ iracundie motū sedans. ꝛ hoc notat in sessione. Isai. ix. Sup soliū dauid ꝛ sup regnū eius sedebit. De summo iudice dr̄ Sap. xv. Tu autē dn̄e cū tranquillitate iudicas. Tertio notat sedulitas discussionis. Unde Job. xxix. Causam quā nesciebā diligētissime inuestigabā. Qd exponens Greg. ait. Hic docemur ꝙ ad pferēdam sententiā in iudicio nūq̄ p̄cipites esse debem⁹. ne temere indiscussa iudicemus. ne q̄libet mala audita nos moueāt. ne passim sine pbatione credam⁹. Deut. xiij. Si audieris in vna vrbiū. i. diuites aliquos ꝛc. Sequit. Quere sollicite ꝛ diligēter rei veritatē pspecta. si inueneris certū esse qd dr̄ ꝛ abominationē opere ppetratā. statim percuties habitatores vrbis ꝛc. Quarto notat celeritas decisionū. Joelis. iij. Cito velociter reddā vicissitudine ꝛc. puer. xxij. Vidisti hominē velocē ī ope suo. corā regib⁹ stabit. Et Ecci. xxxi. In oīb⁹ operibus tuis esto velox ꝛc. In iudicijs tamē nō est ita festinandū ꝙ precipitanter ꝛ sine debita deliberatione sententia pferat. nec tādiu differendū ꝙ negociū interminabile videat. Quales debeāt esse iudices pulchre describit Exo. xviij. Prouide de omni plebe viros potentes ꝛ timētes deū. in q̄bus sit veritas ꝛ q̄ oderint auariciā et cōstitue ex eis tribunos ꝛc. vt iudicent populū omni tpe. Prouide inquit. in quo insinuat ꝙ nō sine magna deliberatione debēt iudices institui. De omni plebe. nō solū de patria tua domo vel familiaritate vel affinitate. i. Uiros nō muliebres. timidos. pusillanimes. negligētes. sed viriles ꝛ strēnuos. Potētes nō potētia tpali q̄ pauperes opprimant. sed potētia virtuali. q̄ minus potētes ptegant. et oppmentū potestati resistant. Ecci. vij. Noli velle fieri iudex nisi virtute valeas irrūpere iniquitates. Sequit. Et timentes deū. Judex qui timet deū nō timet hominē. ita ꝙ ppter hominē iudicet cōtra iusticiā. q: qui timet deū nihil trepidabit. Itē iudex timens deū et sciens ꝙ si iniuste iudicauerit ipse iuste iudicabit. horret incidere in iudiciū dei. Propter hoc iosaphat rex dicebat iudicib⁹. ij. paral. xix. Uidete q̄d faciatis. nō enim hominis exercetis iudiciū sed dei. ꝛ quodcūq̄ iudicaueritis. in vos redundabit. sit timor dn̄i vobiscū ꝛ cū diligentia cuncta facite. Sequit. In q̄bus sit vītas. Judex aūt debet veritatē diligere. veritatē inq̄rere. ꝛ sm̄ veritatē in omnib⁹ iudicare. Et q̄ oderint auaritiā. q: auaritia sepe puertit iudiciū. vt infra patebit. Ueritas iusticie multipliciter impugnat. Nā a quibusdā distrahit ꝛ venalis efficit. cōtra id qd dicit puer. xxiij. Ueritatem eme ꝛ noli vendere. Et. xxviij. Qui cognoscit psonā in iudicio nō bene facit. hic enim pro bucella panis deserit veritatē. Sed heu in curijs oīa venalia pponunt. locus tēpus. accessus audiētia. iusticia cōsiliū. patrociniū. verbū silentiū. ac etiā bonus vultus ꝛc. Req̄re infra de acceptione munerū. Propter veritatē ioseph vēdit ī egyptū. Et christus q̄ veritas est Joh. xiiij. Ego sum via veritas ꝛ vita. a discipulo vendit ꝛ tradit occidēdus. Itē veritas ptrahit. nā quādoq̄ vītati cōtradicit. qd est cōtra deū. rōnē ꝛ iusticiā. ꝛ cōtra illud Ecci. iiij. Nō cōdicas vbo vītatis nullo mō. Si vō vītas ita sit euidēs ꝙ cōtradici nō possit. q̄runt diffugia. ineunt cōsilia. dilationū tpa pserunt. vt saltē qd negari nō pōt. in longa tpa differat. vt vel mors interim superueniat. vl̄ occurrat īfirmitas vel laborib⁹ ꝛ expēsis fatigatus paup vl̄ affect⁹ tedio. vl̄ de sn̄ia despat⁹. totū dimittē. vl̄ cū aduersario cōponē cōpellat. Itē q̄dā vītatē īcarcerāt. ꝛ hō cōtingit multis modis. q: vl̄ psona paupis vītatē habēs pro se. vl̄ testes ei⁹ volentes phibere testimoniū vītati. capiunt. affligunt. ꝛ carceri mācipant. vel lr̄e vītatis. vel inquesite de mādato p̄ncipis pro vītate cōfecte. rapiut. detinent. ꝛ nūq̄ postea videbunt. vl̄ munera ī p̄iudiciū vītatis accepta puta vasa aurea ꝛ argētea. iocalia p̄ciosa. ꝛ alia huiōi detinent. ꝛ in arcis. scrinijs ꝛ cameris icludūt. Ro. i. vītatē dei ī iniusticia dtinēt. Itē vītatē q̄dā dilacerāt et hō solet fieri mult modis. Nā ipa psternit ꝛ pedib⁹ cōculcat. cōculcata spoliat spoliata mutilat mutilata iugulat. Primo quidē psternit. Nā qui prius erāt diuites sunt paupes qui pri⁹ in equis curiā seq̄bant equos suos vēdere: vēditos expēdere ꝛ peditare cogunt. ꝛ plerūq̄ equorū pedibus cōculcant. quādoq̄ etiā diffamant iniuste vt sic eis tanq̄ infamib⁹ nō credat. ꝛ sic veritas psternit. Ideo bene dicit ysa. lix. Cōuersum est retrorsum iudiciū. ꝛ iusticia longe stetit. corruit in plateis veritas. ꝛ equitas nō potuit igredi. Nota ꝛ expone. Itē Dan. viij. Prosternet veritas in terrā. Itē veritas psrata spoliat: q: q̄ veritatē habet bonis suis tpalib⁹ spoliat. Uel veritas spoliat quādo p mēdaces informatiōes iudex decipitur. vt veritas mendaciū videat. ꝛ quasi veste sua denudata aliena veste ꝛ colore vestit. Unde Ro. i. Ueritatē dei cōmutauerūt in mēdaciū. Item veritas lacerat. ꝛ mēbratim detrūcat. Multi enī vel veritatem nō dicunt. vel nō totā sed sic diminuunt ꝙ vix remanet pars integra. In iudicio veritatē pauperis recitando ptē quidē referūt. que vīz minus facit ad rem qd aūt magis est necessariū reticent ꝛ occultant. vel veritatē diminuūt. q: corripiendo. p̄dicādo. exhortando. nitunt dicere qd credunt placere auditorib⁹. ꝛ sic nō totam veritatē pferunt ne offendāt. vel vni dicunt vnū alij aliud. ꝛ sic sunt psonarū acceptores. Uel mēbratī lacerant veritatē q: oculos eius eruūt ne videat. dentes frangūt ne mordeat. man⁹ amputant ne possit cōtra eos aliquid operari. pedes ne possit quoq̄ pcedere nisi ad volūtatē eorū. linguā p̄scidūt ne loquat. os obstruūt quiq̄ tantis munerib⁹ ꝙ loqui vl̄ clamare nō pōt. Exēplū de aduocato q̄ a duob⁹ cōtra seinuicē litigantib⁹ accepit munera. ab vno bouē ab alio vero vaccā. Cū essent ambo corā iudice. ꝛ aduocatus taceret. vn⁹ dixit. Bos loquere. Rn̄dit alius. nō faciet q: vacca nō pmittit. Sic ergo patet quō veritas lacerat. Ideo ps. Saluū me fac dn̄e qm̄ defecit sanctus. qm̄ diminute sunt veritates a filijs hoīm. Itē veritas iugulat ꝛ occidit. Sicut patet ꝙ ysaias. hieremias. oēs apl̄i. ꝛ discipuli chr̄i. oēs etiā martyres ludibria ꝛ vbera expti. insup ꝛ vincula ꝛ carceres lapidati sunt secti sunt. tentati sunt in occisione gladij mortui sunt. Unde caput martyrū ih̄s dicit Joh. viij. Quid me queritis interficere hominē qui vera locutus sum vobis.

De obstinatione.

Einde cōsiderandū est de obstinatione seu obduratione. Circa quā cōsideranda sunt duo. Primo de causa obstinationis. Secundo de effectibus eius. Circa primū sciendū ꝙ aliq̄s dicit obstinat⁹. vel obduratus q̄si ptinacit ꝛ irreuocabilit est cōfirmatus ī malo. Sicut de symeō ꝛ leui. dicit Gen. xlix. Maledictus furor eorū q: ptinax. ꝛ indignatio q: dura. Sciendū aūt ꝙ sicut aliq̄d materialit obdurat multipliciter. videlicet ex forti adhesione. lōga cōgelatōe. multa desiccatōe. magna malleatōe. sic cor impij obdurat ī malo. Primo q̄dē forti adhesione. Sicut res aliq̄ fragilis fortit adherēdo alicui duro ꝛ īmobili. fit durū ꝛ īmobile. vt ostree fortit adherēdo alicui saxo duro. fiunt īmobiles cōtra mare. ꝛ due tabule forti glutino copulate. duriores fiunt ꝛ minus sepabiles. q̄ si essēt quelibet earū p se. quāto diuti⁹ fuerint glutinate. tanto fiūt duriores. Sic etiā ē dō lapidib⁹ ꝛ cemēto. Silr̄ mōs hoīs vehemēter adherēs culpe obdurat ī culpa. Sicut de impijs cōq̄rendo dicit dn̄s Hiere. xvij. Indurauerūt ceruicē suā ne audirēt me. ꝛ ne acciperēt disciplinā. Ideo dicit Deut. x. Ceruicē vestrā ne induretis ampli⁹. ps. Nolite obdurare corda vr̄a. Secūdo obdurat aliq̄d lōga cōgelatōe. Ecci. xliij. Frigid⁹ vētus aquilo flauit. ꝛ gelauit cristallus ab aqua. Et Job. xxxviij. In silitudinē lapidis aque durant. Ita cor hoīs iniq̄tatū frigore cōgelatū fortit obdurat ī malicia. Sicut dō vehemoth dicit Job. xli. Cor ei⁹ cōgelabit q̄si lapis. Sed q: potēs ē de⁹ dō lapidib⁹ suscitare filios abrahe. Math. iij. ideo pmittit Ezech. xi. Auferā cor lapideū de carne vr̄a. ꝛ dabo vobis cor carneū ꝛc. Itē obdurat aliq̄d forti dsiccatōe. sicut lutū ꝛ terra arefactōe. ꝛ later forti dcoctōe. ps. Induret ꝛ arescat. ysa. lxiij. Indurasti cor nostrū ne timerem⁹ te. Sicut terra sup q̄ diu nō cecidit nec ros nec pluuia arescit ꝛ īdurat q: nō recipit humorē roris nec pluuie sic mēs hoīs q̄ nec humorē gratie nec pluuiā lachrymarū cōpūctiōis vl̄ penitēne desiccat. Sicut ps cōquerit dicēs. Aīa mea sicut terra sine aqua tibi. velocit exaudi me dn̄e ꝛc. Itē īdurat aliq̄d forti malleatōe. sicut inc⁹ quāto magis malleat. tāto ampli⁹ īdurat. Job. xli. Cor ei⁹ īdurabit q̄si lapis. ꝛ stringet. q̄si malleatoris icus Et Exo. vij. Induratū ē cor pharaonis. Quāto enī plus flagellabat a deo. tāto plus īdurabat. Sciēdū aūt ꝙ obduratio vl̄ obstinatio duo importat. Primū est motus

volūtatis humane inherētis malo ⁊ sic pctm̄ pcedens est cā obstinationis. Nā ex peccatis qb⁹ hō vehemēter inheret inueret obstinari. Aliud est subtractio gratie ex q sequit q mens hoīs nō illuminat ad recte videndū nec emollit ad recte viuendū ⁊ sm h' de⁹ ē cā excecationis ⁊ obstinationis. Ideo j Corin.ix. Cui vult miseret: ⁊ quē vult indurat. Et Exo.iiij. Ego indurabo cor pharaonis. De⁹ ti. iusto iudicio grām nō īfūdit illi i quo īuenit obstaculū ī p(er)reuolūtat.

Circa secūdū. s. de effectib⁹ obdurationis Sciēdū q quāto aliqd est dur⁹. tāto fortius retinet impressionē. Sicut p3 in lapidib⁹ ⁊ metallis. Sic quāto mens hoīs ī pctō magis fuerit obdurata. tāto inseparabilius adheret ei pctm̄. Un̄ Hiere.xvij. Pctm̄ iuda scriptū est stilo ferreo ī vngue adamātino. Adamas vt dr̄ frāgi nō pōt nisi hyrci sanguine calido supfuso Et cor hoīs obdurati nō scinditur ad cōpunctionē nisi christus illud curabilit suo pfuderit sanguine pcioso. imo frequēter deū vocātē ad pniam contēnit. Ro.ij. An ignoras qm̄ benignitas dei ad pniam te adducit. scdm̄ duritiā aūt tuā ⁊ cor impenitens thesaurizas tibi irā in die ire. ⁊ reuelatiōis iusti iudicij dei Et puer.xxviij. Qui corripiētē dura ceruice cōtēnit repentinus ei supueniet interit⁹. Itē quāto aliqd est dur⁹ tāto difficilius penetrat ad noue impressionis receptionē. Ita cor hoīs indurati difficili⁹ imutat p gratiā. imo resistit spūisancto tāgēti Sicut dr̄ Act.vij. Dura ceruice ⁊ incircūcisi cordib⁹ ⁊ aurib⁹ vos semp spiritui sancto restitistis. O q̄ frequēter ⁊ pie tāgit spiritussanctus corda nr̄a. ⁊ nos ei⁹ visitationes ⁊ inspirationes cōtēnim⁹. Itē quāto aliqd est durius. tāto difficilius emollit. Sic cor hoīs obdurati vix emollit ad pietatē. cū habeat ipietatē in corde. Sicut de nabal dr̄ .ij reg.xxv. q erat vir durus ⁊ pessim⁹. Un̄ nec pcib⁹ nec beneficijs receptis nec miserabili statu dauid motus est ad pietatē. Et de structione dr̄ Job.xxxix. Durat ad filios suos q̄si nō sint sui. Item habens impietatē in ore iij.reg.xij. Rn̄dit rex pplo dura. Et q sermo durus suscitat furorē. Prouer.xv. ideo diuiserūt se ab eo decē trib⁹. ⁊ diuisum est regnū. Itē habens ipietatē in ope sic patet de pharaone ⁊ egyptijs. Exo.j. Oppresserūt eos operib⁹ duris luti ⁊ lateris Et Deut.xxvj. Dura vos opprimūt fuitute. Itē quāto aliqd ē durius. tāto est pclivius ad cadēdū q videlicet ponderosius est. ⁊ mā magis cōpacta. ideo sua grauitate deorsum tendit Greg. Peccatū qd p penitētiā nō diluit. mox suo pondere ad aliud trahit. Iō puer.xxviij. dr̄ Qui mētis est dure corruet in malū. Itē quāto aliqd est durius. tāto vehemētius malleat. Sic impius induratus a deo nō ad emēdationē sed ad cōsumptionē tunditur. ⁊ durissime malleat. puer.xix. Parata sunt derisorib⁹ iudicia. ⁊ mallei percutiētes stultoꝝ corporib⁹. Hiere.xxx. Plaga inimici pcussi te castigatione crudeli. ppter multitudinē iniqtatis. t dura facta sunt pctā. tua vba sunt dn̄i ad impiū in inferno damnatū. Un̄ sequit. Quid clamas ad me sup cōtritione tue. q.d. Si clamares. frustra clamares q insanabilis est dolor t. ppter multitudinē iniqtatis t. ⁊ pp dura pctā. t. feci h tibi. Isa.xxvij. Uisitabit dn̄s in gladio suo duro ⁊ grādi ⁊ forti ⁊c. Et Eccl iij. Cor dur male habebit in nouissimo. Un̄ Bern. ad eugen. Nemo duri cordis salutē vnq̄ adeptus ē nisi forte misericors de⁹ abstulit ab eo iuxta pphetā cor lapideū ⁊ dederit ei cor carneū. Quid igit cor dur. ipsum est qd nec cōpunctione scindit. nec pietate mollit nec mouet pcib⁹. minis nō cedit flagellis durat. ingratū ad bn̄ficia. ad consilia infidū. ad iudicia seuerū. inuerecūdū ad turpia. impauidū ad picula. inhumanū ad humana. temerariū ad diuina. pteritoꝝ obliuiscens. p̄sentia nō ordinans futura nō puidēs. ⁊ vt ī breui horribilis mali mala cōplectar ipsum est qd nec deū timet nec hominē reueret.

¶ Libri tertij Pars quarta Incipit.

¶ De inuidia. DIS .I.

Onsequenter

cōsiderādū est de scdo vitio capitali. qd est inuidia q sic ait grego.xxxi.mor. Pria soboles supbie est inuidia. q dū oppressam mētē corrūpit. mox inuidiā gignit. q du vani nois potētiā appetit ne illud alius valeat adipisci tabescit. Circa inuidiā cōsideranda sunt duo. Prio de inuidia s3 se. Secūdo de filiabus eius. Circa primū consideranda sunt duo. Primo quid sit inuidia. Secūdo quare sit summopere detestāda.

Circa primū sciendū q inuidia est tristicia de alienis bonis. vt dicit Dam.lib.ij. Obiectū aūt tristicie est malū propriū. Sed q̄n cōtingit bonū alterius apprehendi vt propriū malum ⁊ sic d alieno bono pōt esse tristicia. Et h cōtingit dupliciter. Uno modo quando tristatur aliqs de bono alteri⁹ inquātū sibi iminet piculū alicuius nocumēti. Sicut qn̄ tristat aliqs de exaltatione inimici sui. timēs ne p eū damnū. lesionē vl iniuriā patiat. ⁊ talis tristicia nō ē inuidia sed magis timoris effect⁹. Alio mō bonū alteri⁹ apphēdit vt malū ppriū inquātū ē diminutiuū ppie glorie. excellētie vl honoris. ⁊ ideo de bonis alioꝝ tristat inuidus. pcipue de bonis illis in quib⁹ ē gloria ⁊ in quibus appetūt homines honorari. Circa scdm̄ sciēdū q peccatū inuidie detestādū ē multiplici ratiōe. Primo q inuidus p pfectu deficit Dicit eni. augu. q inuidia est tristicia felicitatis aliene. Inuid⁹ eni de bono dolet ⁊ de malo gaudet. sicut dyabolus. Inuidi eni sunt socij dyaboli ī lucro ⁊ damno. qn̄ lucrat dyabolus gaudēt. qn̄ pdit dolent lucrū ei⁹ ⁊ damnū suum reputāt. Sap.j. Inuidia dyaboli mors itrauit in orbē terraꝝ. Imitant aūt illū q sunt ex parte illi⁹. Inuidia dicit de in p nō. ⁊ videre. quia nō potest videre bona alioꝝ Un̄ inuidus compat noctue vel vespertilioni Greg. Mens inuidi dū de alieno bono affligitur. q̄si de radio solis obscurat. Un̄ sunt multa exempla. Hostis eni callid⁹ pmo homi inuidit. quia ad beatitudinē vn̄ ipse corruerat. ipm̄ posse puenire cognouit. Cayn fratri suo abel inuidit. q̄a sacrificium ei⁹ acceptū a deo. suo spreto sacrificio itellexit. Hinc esau ad psecutionē iacob exarsit. q̄a ius pmogeniture qd tn̄ ipse vēdiderat iacob pcepta benedictione patris obtinuit. Hinc ioseph fratres sui vendiderūt. q cognito reuelatiōis mysterio. ne se ipis maior ⁊ melior fieret ei⁹ exaltationē impedire conati sunt: vn̄ Gen.xxxvij. dicitur Quod vidētes fratres ei⁹ q a patre plus cunctis filijs amabat oderāt eū nec poterāt ei q̄cq̄ pacifice loq. Itē narrato somnio psagio futuroꝝ q fratres ei⁹ deberēt eū adorare sup terrā. Sequitur. Hec ergo cā somnioꝝ atq̄ smonū. inuidie ⁊ odij fomitē ministrauit. Saul etiā dauid psequit q̄a quē quotidie magnus virtutū successib⁹ sensit augeri. vltra se crescere formidauit. Iudei quoq christū psequūt ⁊ puniūt q̄a ipm̄ plusq̄ se honorari voluerūt. Dicit eni Joh.xj Collegerūt pōtifices ⁊ pharisei cōciliū aduersus ihm̄ ⁊ dicebāt. Quid facim⁹. q̄a hic homo multa signa facit Et infra.xij. Pharisei dixerūt ad semetipos. Uidetis q nihil pficim⁹. ecce totus mūdus post ipm̄ abijt. Ideo inuidia stimulāte tradiderūt eū pylato. Sic dicit Math.xxvij. Sciebat pylat⁹ q p inuidiā tradidisset eū. Ex his oīb⁹ patet q inuid⁹ d alteri⁹ pfectu deficit ideo pfectū vl bonū alteri⁹ nitit impedire. Itē bona alioꝝ corrūpēdo ifiat. Est eni inuidia vitiū venenosum. qd primo ipm̄ inuidentē ifiat. deinde venenū suū circūquaq̄ diffundit. Sicut araneā quicqd tangit in venenū cōuertit sic inuid⁹ oīa bona primoꝝ ī detraccione p̄te inspicido corrūpit. Greg. Qn̄ p hoc vitiū qd ppetrat. virus hostis antiq humano cordi īfundat: ī hac tn̄ nequitia serpēs tota viscera sua cōmouit ⁊ impmēde malicie pestē vomit. Un̄ bene dicit puer.xiiij. Putredo ossiū inuidia. Sup qd Greg. ait. Ossa p inuidiā putrescere est. q̄daz etiā robusta depire. Qualit inuidia sit putredo ossiū patet. q̄a inuid⁹ ita corrupt⁹ ē vt ei fetētia redoleāt ⁊ redolētia feteāt. amara sunt ei dulcia ⁊ econuerso. Un̄ similis ē homi īfirmāti. cui etiā bona cibi sunt cōtrarij. q̄a sicut mūdis oīa mūda sunt ita inuidis oīa sunt immūda. Itē inuidia stultū efficit. Stult⁹ eni ē q vestes suas dilaniat carnē ppriā lacerat alio sibi panē dāte inuadit eū dentibus alio sibi dāte alapā manū ppriā amputat oculū sibi eruit vt alij sic vn⁹ eruat. Talis ē inuid⁹ q alius inuidēdo sibiipi soli nocet ⁊ si alqs damnū tpale fecerit ipe sibiipi īfert damnū spūale. Un̄ psp ī li de vita cōtēpla. dicit. Inuid⁹ q alienū bonū suū facit inuidēdo primu nulla videt ad inuidendū cōcupiscētia puocari. sed tn̄ supbie modo vexari. Sequit inuidi sancte viuētiū merita sua faciūt esse pctā. Itē inuidia bonis oīb⁹ spoliat sicut docet Greg. Inuidia c mentē ta defecerit cūcta q̄ inuenerit bene gesta cōsumit. Sic.n. hō ex charitate meret i oīb⁹ suis ⁊ alioꝝ opib⁹. i suis opando. i alioꝝ cōplacēdo vl cōgaudendo. ita inuid⁹ i omnib⁹ demeret. Itē sicut diligētib⁹ deū oīa coopant in bonū Ro.viij. Ita inuidis oīa coopant in malum. Itē inuidia animū cruciat. Inuid⁹ eni de lenia tabescat. de sanitate languescit. de pinguedine marcescit. O insania ⁊ stulticia inuidia de alieno vulnere suū vult sanare vuln⁹. sanitatē q̄rit in aliena infirmitate. bonū in alieno malo. qd idē est ac si querit ignem in aqua. ⁊ aquā i igne. i spinis vuas ⁊ in tribulis ficus. Aug. De aliena peta querit sibi medicamentū ⁊ de salute acqrit grande tormētū. Inuidia eni est egritudo animi vel tristicia de felicitate alteri⁹ Iustū est vt inuid⁹ torqueat q nō querit nisi malū. ⁊ malū iudicat ⁊ suspicat vbi maluz nō est. Poeta. Iustius inuidia nihil est que primitus ipm̄. Corrodit actorē excruciatq̄ suū. exemplū de rubigi-

ne q̃ cõsumit ferruʒ. ⁊ de verme ⁊ tinea q̃ de ligno ⁊ veste nascẽtes corrodũt illa de q̃b⁹ nascunt. Seneca. Utinã inuidi in oib⁹ ciuitatibus aures ⁊ oculos haberẽt vt de oib⁹ ꝓfectib⁹ torquerent. Quanti torqueant ꝑonit beat⁹ Greg. signa dicẽs. Cũ detectũ cor liuoris putredo corrupit ipsa quoq; exteriora indicant q̃ȝ grauiter animũ instigat vesania. Color quippe pallore afficit. oculi deprimũtur mẽbra frigescunt. fit in cogitatione rabies. in dentibus stridor. cũq; in latebris absconditur odiũ dolore ceco terebrat cõsciẽtiã vulnus inclusum. nil letũ de ꝓprijs libet q; tabescẽtẽ mentẽ sua pena sauciat. quã torquet felicitas aliena. Nec solũ magistrũ torquet inuidia. sed etiã alios q̃b⁹ inuident. detrahẽdo. diffamãdo. iniciando. ⁊ qḋ deterius est etiã crimina mẽdaciter iponẽdo. Exẽpluʒ de ioseph ⁊ fratrib⁹ ei⁹. Gen. xlix. Exaspauerũt eũ ⁊ iurgati sunt. inuiderũtq; illi habẽtes iacula. s. lingue sue. Itẽ inuidia ꝑuertit iudiciũ. Nã malũ dicit bonũ. ⁊ ecõuerso. Contra tales vr̃ Isa. iij. Ue q̃ dicãs malũ bonũ. ⁊ bonũ malũ. ponẽtes lucẽ tenebras. ⁊ tenebras lucẽ. Tales cõuertũt auꝝ in cupꝝ. ⁊ vinũ in aquã. aquã in lutũ. diẽ in noctẽ. argẽtũ in scoriã. oleũ in amurcã. granũ in paleã. mel i absinthiũ. gaudiũ in merorẽ. rosam in spinas. balsamũ in sterq̃liniũ. electuariũ in venenũ. Itẽ inuidia occidit nephariũ. Job. v. Paruulũ occidit inuidia. Sup qḋ Greg. Paruulus est q̃ inuidia occidit. q; nisi ipse inferior existeret. de bono alteri⁹ nõ doleret. inuidere eniʒ nõ possum⁹. nisi eis quos in aliquo meliores esse putam⁹. Paruuluʒ ergo occidit inuidia spũaliter ⁊ eternaliter. vñ Sap. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbẽ terraꝝ. q; puulus est q̃ terrena diligit. magn⁹ q̃ eterna cõcupiscit nõ incõuenienter puulũ occidit inuidia q; huius pestis languore nõ morit. nisi q̃ adhuc in desiderijs infirmat. De malis q̃ facit inuidia loquẽs Prosper. li. iij. de vita cõtẽpla. ait. Inuidus q̃ alterũ bonũ suũ facit esse supplicium. nulla vr̃ cõcupiscẽtia ꝓuocari. sed tm̃ supbie morbo vexari. sed si animi ei⁹ pestẽ q̃ ꝑcipitat intensius subtiliter alteq; rememini. inuenietis eũ cui⁹ obprobriũ vel interitũ cupit. ⁊ supbie malo teneri quo tugit ingemisci sibi meliorẽ eũ inuidet anteferri. Quis facile põt hoc malũ vbis exprimere quo inuidus odio boĩs ꝑsequit diuinũ munus in boĩe cũ pot⁹ hõ amari debeat etiã pro sui meriti sanctitate. Inuidus tãtos habet iuste pene tortores. quãtos inuidiosus habuerit laudatores. Si q̃dẽ inuidiosum cã facit meriti. inuidũ pena peccati. nec ei põt ab hoĩe adhiberi remediũ. cui⁹ est vulnus occultuʒ. Sequit. Inuidi q̃cq̃d boni fieri a sanctis audiũt. aut oĩno nõ credunt aut res bene gestas in malũ male interpretãdo cõuertũt. omne malũ qḋ de eis mẽdax fama iactauerit. statim tãq̃ȝ si ipsi viderint credũt. feraliter eis q̃ illud veꝝ nõ esse ꝓbare voluerint. contradicunt. omnia sine emulis fingunt eoꝝ ꝓfectib⁹ deficiũt. odia intra se abscondũt ⁊ in suos cruciatus enutriũt. ꝓficiẽtib⁹ insup inuidẽt peccãtib⁹ fauent. de malis bonoꝝ gaudent. de ꝓfectib⁹ lugent. inimicitijs gratuitis ardẽt. deprehẽdi pectoris sui maliciã timẽt. semp amari. semp ceci. amici dyaboli. inimici etiã sui. omnib⁹ odiosi. ad gaudẽda auia. ad plãgenda leti. vtrobiq; ꝑuersi. Demũ inter amicos discordias seminãt. discordãtes si possunt in dissensione cõfirmant. opiniones bonoꝝ mẽdacijs decolorãt. in spũalibus carnalia laudãt. vt spũalia bona eis deesse ꝑsuadeãt. amicitias simulant vt eos q̃ se eis incaute cõmiserint q possunt arte decipiãt. odioꝝ opinionẽ prauis sibi suspicionib⁹ coaceruãt. demones quoꝝ sectant facta letificãt. sanctos viros q̃b⁹ sunt noti cõtristãt. velut amici in obsequio. hostes in aĩo. corrupti in vbo. turpes in facto. ꝓdigi secretoꝝ. tenaces malaꝝ suspicionũ. Cõsiderate q̃liter inuidos punitura sunt sua mala. quos etiã bona puniũt aliena. Ubi isti fieri poterũt boni. q̃ sunt in bono mali. aut q̃ñ malis bene vsuri sunt q̃ male bonis vti nõ desinũt. Hucusq; Prosper. Propter hec oĩa bene dicit Eccã. xiiij. Nequã est oculus inuidi.

De prima filia inuidie. DIS. II.

Einde cõsiderãdũ est de filiab⁹ inuidie. Et p̃io de ipsis in generali. Secũdo de singulis eaꝝ i speciali. De p̃mo sciẽdũ q̃ inuidie filie sunt octo. Prima est exultatio in aduersis ꝓximi. Scḋa est tristicia de ꝓsperis ei⁹. Tertia ẽ detractio. Quarta est susurratio. Quinta est derisio. Sexta temerariũ iudiciũ vel falsa suspitio. Septima falsum testimoniũ. Octaua est odiũ. Haꝝ aũt numer⁹ sic põt sumi. Quia in conatu inuidie est aliquid tanq̃ȝ p̃ncipiũ. aliq̃d tanq̃ȝ mediũ. ⁊ aliq̃d tãq̃ȝ termin⁹. Principiũ q̃dẽ est vt aliq̃s diminuat in occulto gloriã alteri⁹. ⁊ sic est susurratio. Uel manifeste. ⁊ sic ẽ detractio. Mediũ aũt est q; aliq̃s itẽdẽs diminuere gloriã alteri⁹. Aut põt. ⁊ sic ẽ exultatio i aduersis. Aut nõ põt. ⁊ sic ẽ afflictio i ꝓspis. Termin⁹ aũt ẽ i ipso odio. q; sic bonũ d̃lectãs causat amorẽ. ita tristicia causat odiũ. Afflictio aũt i ꝓspis ꝓximi. Uno mõ ẽ ipsa inuidia. inq̃ntũ aliq̃s tristat de ꝓspis alteri⁹ sc; q̃ habẽt aliquã gl̃iã. Alio vero mõ est filia inuidie sm̃ q̃ ꝓspera ꝓximi eueniũt ꝯtra conatuʒ inuidentis qui ea nitit impedire. Exultatio aũt in aduersis nõ est directe idem qḋ inuidia sed ex ea sequit. Nã ex tristicia d̃ bonis ꝓximi que est inuidia. sequit exultatio de malo eiusdem.

De filiabus inuidie in speciali.

Einde considerandũ est de filiab⁹ inuidie in speciali. ⁊ primo de leticia vel exultatione i alieno malo. Hoc peccatuʒ est ꝯtra naturã. q̃a obiectuʒ gaudij est bonum. ⁊ obiectuʒ tristicie malum omne eniʒ maluʒ naturaliter habet rationeʒ tristabilis. ⁊ ideo ꝯtra naturaʒ est gaudere de malo.

Einde considerãduʒ ẽ de dolore vel tristicia de bonis ꝓximi. Sciẽduʒ autẽ q̃ tristicia de bonis ꝓximi potest oriri quadrupliciter. Uno mõ q̃ñ aliq̃s dolet de bono alteri⁹ inq̃ntuʒ timet ex eo nocumẽtuʒ. vl' sibipi. vl' etiã alijs bonis. ⁊ talis tristicia nõ est inuidia ⁊ potest esse sine peccato. Uñ Greg. xxij. mor. Euenire plerũq; solet vt nõ amissa charitate ⁊ inimici nos ruina letificet. ⁊ rursũ ei⁹ gloria sine inuidie culpa ꝯtristet. cũ ⁊ ruẽte eo quosdaʒ bene erigi credim⁹. ⁊ ꝓficiente illa plerosq; iniuste opprimi videamus. Alio mõ potest aliq̃s tristari de bono alteri⁹. nõ ex eo q̃ ipse habʒ bonũ. sed ex eo q̃ nobis deest bonũ illud qḋ ipse habet. ⁊ h̃ ẽ ꝓprie zelus. vt ph̃s dicit in scḋo rethorice. ⁊ si iste zel⁹ fit ꝯtra bona honesta. laudabilis est sm̃ illud. i. corin. xiiij. Emulamini spũalia. Si aũt fit de bonis tẽporalib⁹. potest esse cũ peccato ⁊ sine peccato. Tertio mõ tristat aliq̃s de bono alteri⁹ inquantuʒ ille cui accidit bonũ est eo idignus. que q̃deʒ tristicia nõ potest oriri ex bonis honestis ex q̃bus aliq̃s iustus efficit. Sed sicut ph̃us dicit i scḋa rethorice. ẽ de diuitijs ⁊ de talib⁹ q̃ possunt ꝓuenire dignis ⁊ idignis. ⁊ h̃ tristicia sm̃ ip̃m vocat venesis ⁊ ptinet ad bonos mores. Sed h̃ ideo dixit q̃a ꝯsiderabat ip̃a bona tpalia sm̃ se ꝓut possunt magna videri. nõ respiciẽtib⁹ ad eterna. sed sm̃ doctrinã fidei tpalia bona q̃ idignis ꝓueniũt ex iusta dei ordinatione disponũtur. vl' ad eoꝝ correctione. vel ad eoꝝ dãnationẽ. ⁊ hmõi bona q̃si nihil sũt i compatione ad bona futura q̃ ꝓuant bonis. ⁊ ideo hmõi tristicia ꝓhibet in scriptura. sm̃ illud p̃s Noli emulari i ⁊c̃. ⁊ alibi. Pene effusi sunt gressus ⁊c̃. Quarto aliq̃s tristatur de bonis alicuius inquantũ alter excedit ip̃ȝ i bonis. ⁊ h̃ ꝓprie ẽ inuidia. istud semp est prauũ. vt dicit ph̃us. ij. rethorice q̃a dolet d̃ eo quo ẽ gaudẽduʒ scʒ d̃ bonis ꝓximi. Inuidia ꝯtrariat charitati. q̃ maxĩa ẽ ⁊ optĩa virtutuʒ. q̃ i omnib⁹ lucrat ꝯgaudẽdo d̃ bonis ⁊ ꝯpatiẽdo d̃ malis. Ecõtra inuidia ꝑdit i omnibus dolẽdo d̃ bonis. gaudẽdo de malis. imo ⁊ spiritui sancto ⁊ diuine bonitati resistit. ⁊ aduersat. Uñ h̃ peccatuʒ vix ẽ remissibile. q̃a impugnat agnitã v̄itatẽ fraternã charitatẽ ⁊ diuinã bonitatẽ. Itẽ q̃ inuidi sint pessimi patet ex h̃ q̃ bonũ naturaliter ẽ ꝯmunicatiuũ sui. Ideo de⁹ sũme nobilissim⁹ ⁊ optim⁹ p̃dicat. q̃a sũme cõmunicatiu⁹ ẽ sue bonitatis. ⁊ sol iter corpa celestia. ignis inter elemẽta: leo iter aĩalia. lux iter accidẽtia. Ecõtra inuidus vilissim⁹ põt dici q̃a nõ solũ nõ ꝯmunicat sua. sed etiã d̃ ꝯmunicatiõe facta ꝓximo dolet vn̄iq; ꝓueniat. Uñ tales miseri iã vident esse damnati. q̃b⁹ bona cedũt i malũ. ⁊ alioꝝ gaudia i tormentum.

De detractione. Dist iij.

Einde de detractione. Circa quã ꝯsideranda sunt q̃nq; Primo q̃d sit detractio. Secũdo quomõ sit peccatũ mortale vl' veniale. Tertio de cõpatione ei⁹ ad alia peccata q̃ ꝯmittunt i ꝓximũ. Quarto vtrũ detractionẽ audire sit peccatũ. Quinto que mouere nos debent ad detractionis malũ detestandũ. Circa primũ sciendũ q̃ d̃tractio est aliene fame p occulta vba denigratio. Ad cui⁹ euidentiã sciẽduʒ q̃ sicut facto nocere potest aliq̃s ꝓximo dupliciẽ scʒ mãifeste vt i rapina vel alia quacũq; violẽtia patẽter illata ⁊ occulte vt i furto vel dolosa ꝑcussione. ita etiã vbo ledit q̃s ꝓximũ duplicit. manifeste vʒ. vt i ꝯtumelia. ⁊ occulte. vt in detractione. Ex h̃ aũt q̃ aliq̃s manifeste ꝓfert vba ꝯ ꝓximũ. vr̃ cũ paruipẽdere ⁊ ex hoc ip̃o exhonorat. ideo ꝯtumelia detrimentũ infert honori illi⁹ in quẽ ꝓfert. Sed q̃ vba ꝓfert ꝯ aliquẽ i occulto. magis vr̃ teueren q̃ȝ puipẽdere. vñ nõ directe detrimẽtũ ifert honori s; fame. q; q̃ntũ i ip̃o ẽ facit illos q̃ audiũt malã opinionẽ habere de illo ꝯ quẽ loq̃tur. Uñ patet q̃ ꝯtumelia differt a detractione i duob⁹. Uno mõ q̃tuʒ ad modũ ꝓferẽdi vba. q̃a ꝯtumeliosus loq̃tur manifeste d̃tractor occulte. Alio mõ q̃tuʒ ad finẽ itentũ siue nocumẽtũ illatũ. q; ꝯtumeliosus derogat honori detractor fame. Ideo i descriptione p̃dicta dicit q̃ d̃tractio ẽ denigratio aliene fame. Qr̃ aũt addit p occulta vba. sciendũ q̃ vba detractionis dicũt occulta nõ simplr̃ s; p ꝯpa

tionē ad eum de quo dicunt. q. s. eo absente ꝛ ignorante dicunt. Unde si aliqs loquat male de alio coraꝫ multis eo absente detractio est. Si aūt eo solo p̄sente cōtumelia est. Quis etiā si quꝫ uni soli loquat male de aliquo absente corrūpit famā ei⁹ nō i toto sed in pte. Nota etiā q̄ pōt alicui⁹ fama diminui. ꝛ tñ nihil diminuit de vitate. q. s. vex est qd̄ dr̄. Denigrat enī fama alicui⁹ duob⁹ modis. s. directe vel indirecte. Directe qdē q̄druplicit. Uno mō qñ falsum iponit alteri. Scd̄o mō qñ detractor pctñ adaugetvbis suis. Tertio mō qñ occultū reuelat. Quarto qñ dic̄ mala itētione fuisse factū id qd̄ bonū est in suo genere. Indirecte vō denigrat aliqs famā alteri⁹ vel negādo bonū vel ex malicia reticēdo. Circa scdm scilicet vtrū detractio sit pctm̄ mortale vel veniale. Sciendū q̄ peccata vboꝝ maxime sunt iudicāda ex itētione dicētis. Detractio aūt fm̄ suā rōnē ordinat ad famā alteri⁹ denigrandā. Uñ ille ,ppue ꝛ p̄ se loquēdo detrahit. q̄ hac intentione de aliquo obloquit eo absente vt ei⁹ famā diminuat vel corrūpat. Amittere aūt alicui famā suā est valde graue. qꝛ iter res tpales fama vr̄ eē p̄ciosior p̄ cui⁹ defectū hō a multis bonis agēdis obtinēdis vel acqrēdis ipedit. pp̄ qd̄ dr̄ Eccl. xli. Curā habe de bono noīe. hoc. n. magis tibi pmanebit q̄ȝ mille thesauri magni ꝛ p̄ciosi. Et ideo detractio p̄ se loquendo est mortale peccatū. Cōtingit tñ q̄ aliqs quādoq; aliq̄ vba profert vñ diminuit fama alicui⁹. lꝫ hmōi vba p̄ferēs nō intēdat diffamare nec famā ledere. sed aliqd aliud. Uñ p̄ter intētionē dicentis sequit diminutio fame ei⁹ de quo vba dicunt. Hoc autē nō eēt detrahere p̄ se ꝛ formaliter loquēdo. sed tñ materialiter ꝛ q̄si p̄ accidens. Et si quidē verba p̄ q̄ ledit alicuius fama ,pferat aliqs ,ppter aliqd bonū ꝛ necessariū debitis circūstātijs obseruatis nō est peccatū. nec detractio debet dici. Si aūt verba ,pferat ex animi leuitate. vel ,ppter aliqd nō necessarium nō est peccatū mortale nisi forte verbū qd̄ dicit sit adeo graue q̄ notabiliter ledat famā alterius in his p̄cipue q̄ ad vite ptinent honestatē qꝛ hoc ex ipso genere vboꝝ habet rationē peccati mortalis. ꝛ tenet homo ad restitutionē fame sicut ad restitutionē cuiuscūq; rei tēporalis ablate. Si qs ergo peccatuꝫ vel malā cōditionē alicuius occultā reuelet nō intēdēs diffamare sed ,ppter eius emendationē denunciat et q̄ ,pdesse pōt ꝛ debet. vel ,ppter bonū publice iusticie accusat. denūciat. vel reuelat h̄ nō est detrahere. Tum qꝛ stultoꝝ infinitus est numerus. pauci vō sunt qui p̄ viā salutis ambulent. Tū etiaꝫ qꝛ pauci vel nulli sunt q̄ nō aliquādo verba ,pferāt ex animi leuitate. p̄ q̄ fama alicui⁹ quoquomodo. vel saltē leuiter minorat. Ideo sup illo vbo ,puer. xxiiij. Cū detractoribus non cōmiscearis. dicit glo. Hoc specialiter vitio periclitat pene totuꝫ genus humanū. Circa tertiū s. de cōparatione detractionis ad alia peccata q̄ cōmittunt in ,pximū. sciēdum q̄ huiusmodi peccata potissime sunt pensanda fm̄ nocumēta q̄ ,pximo inferunt. qꝛ ex hoc habēt rationē culpe. Tāto autem maius est nocumētū. quāto maius bonū aufert. Cū autē triplex sit bonū hominis s. bonū anime. bonū corporis. ꝛ bonū exterioꝝ reꝝ. Bonum autē anime qd̄ est maximū nō pōt ab aliquo tolli nisi occasionalit puta p̄ psuasionē que necessitatē nō infert. Sed ꝛ bonū corporis ꝛ bonū exterioꝝ reꝝ possunt violenter auferri. Quia vero bonū corporis p̄eminet bono exterioꝝ reꝝ. ideo grauiora sunt peccata qb⁹ infert corporis nocumētū. q̄ȝ ea q̄bus nocumētū exterioꝝ ifert. Unde inter cetera peccata q̄ cōmittunt in ,pximū grauius est homicidiū p̄ qd̄ tollit vita ,pximi. Cōsequenter autē adulteriū qd̄ est cōtra debitū ordinē generationis humane. p̄ quā puenit ad vitaꝫ. Cōsequēter autē sunt exteriora bona inter q̄ p̄eminet fama pro eo q̄ spiritualib⁹ bonis est ,ppinquior. Unde ,puer. xxvi. dr̄. Melius ē nomē bonū q̄ȝ diuitie multe. Et Eccl. xli. Curā habe de bono noīe. hoc enim magis ꝛc̄. Et ideo detractio fm̄ suū genus grauius ē peccatū q̄ȝ furtū tamē minus graue q̄ȝ homicidiū vel adulteriuꝫ. Pōt tamē inter ista esse alius ordo ,ppter circūstantias aggrauantes vel diminuētes. Per accidens autē attendit grauitas peccati ex parte peccātis qui grauius peccat si peccet ex deliberatiōe q̄ȝ si peccet ex surreptione. vel ex infirmitate. ꝛ fm̄ hoc peccata locutionis q̄ ex lapsu lingue ,pueniunt leuitatē quandā habent respectu illoꝝ q̄ sunt ex p̄meditatione. Circa quartū. s. vtruꝫ peccet detractiones audiens nec resistens. Sciendū q̄ dicit apostolus Ro. j. Digni sunt morte nō solū qui faciunt peccata sed etiā qui cōsentiunt facientibus. Cōsentire autē cōtingit dupliciter. Uno modo directe. quando. s. aliquis inducit aliū ad peccādū vel quādo placet ei peccatū. Alio modo indirecte. quando. s. nō resistit cū resistere possit ꝛ hoc quādoq; contingit nō qꝛ peccatū placeat. sed ,ppter aliquē humanuꝫ timorē. Dicendū est ergo q̄ si aliquis detractiones audiat nec resistat. videt detractori consentire. ꝛ ideo sit particeps peccati ei⁹.

Et si quideꝫ inducat aliuꝫ ad detrahenduꝫ. vel saltem placeat ei detractio pp̄ odiū eius cui detrahit nō peccat minus q̄ȝ detrahens ꝛ quādoq; magis. Uñ Bern̄ dicit. Detrahere an detrahentē audire. qd̄ hoꝝ damnabilius sit nō facile dixerim. Si vō peccatū nō placeat audiēti. sed ex timore vel negligētia vel etiā verecūdia quadā omittit repellere detrahēteꝫ peccat qdē sꝫ multo min⁹ q̄ȝ detrahēs. q̄ꝫ peccat venialit. Quādoq; vō potest esse peccatū mortale. vel q̄a illi incumbit ex officio corripe detrahentē vel pp̄ piculū inde seq̄ns. vel pp̄ radicē qua timor human⁹ potest esse peccatū mortale puta si ex timore refugit aliqd qd̄ ē p̄ceptū i lege diuina vel facit qd̄ ē ,phibitū talis timor ē peccatū mortale. Et nota q̄ si ille cui detrahit alijs referētib⁹ audiat detractiones de seipso dictas. si patiēter sustineat. ei⁹ patiētia laudabilis ē. ꝛ meret. qꝛ in sui arbitrij est detrimentū sue fame pati nisi h̄ v̄gat i piculū alioꝝ sed nō ē in arbitrij detrimētū fame alteri⁹ sustinere imo i culpā ei vtit si nō resistat si possit. In h̄ enī ei⁹ patiētia nō esset laudabilis qꝛ q̄libet tenet famā alterius fuare ꝛ eā ledētib⁹ obuiare si potest. vel saltē de lesione dolere. Si aūt ille cui detrahit vtilitatē suā inde faciat q̄a p̄ patientiā acqrit meritū apud deū h̄ tñ nō est de itentione detrahentis sed ex dei ordinatione q̄ voluit ex malis bonū elicere. ꝛ ideo nihilomin⁹ est detractorib⁹ obuiandū. sicut raptorib⁹ ꝛ opp̄ssorib⁹ alioꝝ. q̄uis ex h̄ spoliatis vel oppressis quandoq; meritum augeatur.

Circa q̄ntuꝫ scꝫ que nos mouere debeant ad detractionis vitiū detestandū Sciendū ē q̄ detractio deo sanctis ꝛ hominib⁹ ē exosa. Ro. j. Detractiones deo odibiles ,puer. xxiiij. Abominatio hoīuꝫ detractor. Eccl. v. Denotatio pessima sup bilinguē. Nec mirū si odibilis ē detractor. qꝛ vꝫ est. feculent⁹ plen⁹ spurcitia fraudulēt⁹ plen⁹ v̄sutia. virulent⁹ plen⁹ neq̄tia. truculent⁹ plen⁹ feuitia. Detractor inq̄ȝ ē feculēt⁹ id ē fecib⁹ plen⁹ ꝛ immūd⁹. quia scꝫ i immūditijs duersat. de immūditijs loq̄tur immūditijs pascit alioꝝ. Detractor similis ē aui honocrotalo q̄ nescit cantare nisi cū rostrū tenet i luto ꝛ tūc dat stridorē p̄ cātu. Sic detractor q̄ñ tenet os in luto vitij alieni. Similis ē musce canine q̄ libēter tenet i membro vlceroso aculeū ꝛ īde pascit sanie libenti⁹ q̄ȝ sano membro. Similis ē musce q̄ dicit destrū q̄ sub cauda iumētī pascit ꝛ in posterior h⁹ brutoꝝ rostrū ifigit. Sunt musce egypti corrodētes in cruribus pharaonē ꝛ seruos ei⁹ id est p̄latos principes ꝛ ministros eoꝝ. Exo viij f. Uenit musca grauissima i domo pharaōis ꝛ seruoꝝ ei⁹ ꝛ corrupta est terra ab hmōi muscis. Itē sunt fedi qꝛ immūda habent ora ad modū canū ꝛ porcoꝝ. q̄bus compat eos dñs Math. vij. Nolite sanctū dare canib⁹. Itē i gestis romanoꝝ pōtificū legit q̄ scd̄us sergi⁹ papa ante papatū vocabat os porci. Post sergius. h̄ ɔstituit vt nomē pape mutaret i bonū nomē. in quo ostēdit q̄ p̄lati nō debēt habere ora sordida. nec nomē male fame. Sūt similes canib⁹ de macello q̄ isidiant sanguini mortuoꝝ aialiū ꝛ lābūt eū. ꝛ habēt dētes ꝛ os eoꝝ sordidos. Sic detractores habēt os sordidū peccatis mortuoꝝ hoīuꝫ. Item sicut canes d̄ macello olfaciūt posteriora canū aduenientiū ꝛ si eos inueniūt sibi dissimiles ꝛ extraneos mordēt eos dētib⁹. ꝛ ɔtra extraneos sibi ɔueniūt ꝛ lacerāt eos ꝛ a ɔsortio suo expellūt. Si aūt sibi sūt ɔuenientes eos sibi ɔiūgunt. Sic d̄tractores eoꝝ diffidētes morib⁹ a b eoꝝ societate expellūt cū morsib⁹ detractionis. Si vitijs eoꝝ ɔueniūt. eos sibi ɔiūgūt. Sicut legunt fecisse beato hieronymo q̄dā clerici ꝛ religiosi ecclie romane q̄ cū esset rome p̄sbyt̄ cardinalis nec maloꝝ vitijs ɔueniret. sed eos rep̄hēderet. licꝫ ab oīb⁹ dign⁹ iudicaret sūmo sacerdotio ,puersi īuidia moti ei detrahētes ꝛ eū p̄seq̄ntes ab vrbe expulerūt. Sūt vt canes lunatici ꝛ rabidi q̄ quos mordēt intoxicāt ꝛ i rabiē ɔuertūt. Sunt canes ,pditores similes scorpionib⁹ q̄ ante blādiūtur retro mordēt ꝛ pūgunt ad modū canū calcaneo isidiantes. Sūt similes q̄busdā mōstris. d̄ q̄b⁹ legit i historia transmarina ꝛ Anselm⁹ refert i libro de imagine mūdi q̄ i q̄busdā ptib⁹ orientis sunt homines habētes corpa humana ꝛ canina ora. Simili q̄daꝫ mulieres habitātes i quodā flumio īdie habētes caninos dentes. Deteriores sunt canib⁹. q̄a canes diuitis Luc. xvj Ulcera nō mordebāt sed līgebāt. Isti ɔtrariū faciūt. Isti nō comedūt solū carnes sed ossa vt lupi atterūt. Refert petr⁹ alfons⁹ q̄ cū duo ioculatores comederēt corā rege quodā alr̄ volēs ɔfūdere sociū suū latēter reponens canib⁹ a scutella sua iposuit ibi struē ossiū ꝛ dixit regi. dñe fac qd̄ iustū ē. Iste soci⁹ me⁹ oēs istos d̄mōstrans ossib⁹ suis spoliauit vestib⁹ Cui alr̄ respōdit. dñe ꝛ iste ɔtra naꝫ ɔmisit postq̄ in canib⁹ ossa spoliauit. ip̄a ossa vorauit ꝛ vtriusq; scutellā suā nudauit. Sic d̄tractores aliq̄ si solū vitijs carnalū d̄trahūt q̄si canes comedēdo sꝫ ossa d̄uorāt dū, v̄tuosis eoꝝ opib⁹ ꝛ virtutib⁹ d̄trahūt. Itē detractores sunt canes imo peiores canib⁹ nō habētes vt alij

linguā medicinalē.ſʒ peſtiferā ⁊ letalē. Itē ſunt ſimiles cerbero in-
fernali ianitori.ꝗ dicit᷑ a poetis cerberus qſi carnes vorās. deſcribi
tur ab eis ſub vno corpe habere multa capita canina qꝛ habēt mul
tos modos detrahēdi. Itē ſunt ſimiles illis ſeptē canib⁹ de qͥb⁹ in
miraculis ſancti Andree dicit᷑ ꝙ cū beat⁹ andreas in patras ciuita
te pdicaret dixerunt ciues illius ꝙ ad chr̄m ↄuerterent ſi ab eis ſe-
ptē demones expelleret ꝗ iuxta viā in ſepulchris habitabāt ⁊ trāſ-
eūtes lapidibus obruebāt quos cū adiuraſſet vt venirēt. venerūt
in ſpecie ſeptē canū. quos pcepto ſuo expulit ⁊ ciues crediderunt.
Sic detractores ad modū canū oblatrātes ſeptē modis trāſeuntī-
bus a mūdo pegrinis oblatrāt.ꝗ ſunt abiciēdi. Ideo Phil' iii. Vi-
dete canes. videte ↄciſionē ꝗ in ↄgregationib⁹ ſe lacerāt. Similes
ſunt illis canib⁹ de qͥb⁹ dicit᷑ a plurib⁹ ꝙ in cāpania francie iuxta
montē byſmū oēs canes patrie circa annū dn̄i Mileſimū ducēteſ-
ſimū ↄuenerūt. ⁊ pugnātes mutuis morſib⁹ ſe occiderūt. Gal. v. Si
inuicē mordetis videte ne inuicē ↄſumamini. Itē deteriores canī-
bus rabidis. In hoc cnī ſimiles eis ꝙ habēt morſus venenoſos.ſʒ
deteriores qꝛ hi canes fugiūt notos. ⁊ maxime dn̄os ſuos ne furia
cōmoti dētes in eos figāt. Ecōtra detractores nō parcūt notis aut
plātis. Licet dicat᷑ Deut. xxvii. Maledictus ꝗ clā pcuſſerit ꝓximū
ſuū. Exo xxiii. Diis nō detrahes. Itē ſūt ſimiles porcis ⁊ ſcarabeis
ꝗ ex ore ſuo ſtercora rouoluūt ⁊ comedūt. Itē ranis ꝗ in mēſa pha
raonis ⁊ in cibis erāt. Exo. viii. Nō ē cōmunicādū cū iſtis. Detra-
ctoribus nō cōmiſcearis ⁊c̄. Ecci. xiii. Que cōicatio ſancti ad canē.
Ideo beat⁹ aug. eis cōicare nolebat. ſʒ ſup mēſaꝫ ſuā ſcripſerat. Si
ꝗs amat dictis abſentū rodere vitā. Hāc mēſaꝫ īdignā nouerit eſſe
ſibi. Et ſi aliqs forte in detractiōis verbū ibi īcidebat. dicebat ei vt
ceſſaret. aut a mēſa ſurgeret ⁊ verſus deleret. Itē ora detractorum
ſūt ſepulchra patētia ⁊ fetētia. pſ. Sepulchrū patēs ē guttur eoꝝ.
Sūt ducelli. dyabolici pleni aqua maledicta dyaboli. pſ. Quoꝝ os
maledictiōe ⁊ amaritudine plenū ē. Lingua eoꝝ ē dyaboli aſpſoꝛ.

Scd̄o detractor ē fraudulētus. i. plenus verſutia. mordēs retro
ad modū canis pditoris ⁊ ad modū ſcorpionis. Ezech. ii. Subuer-
ſores ſunt tecū ⁊ cū ſcorpionib⁹ habitas. Hiere. ix. Sagitta vulne-
rās lingua eoꝝ dolū locuta ē. Lingua tua cōcinnabat dolos. ſedēs
aduerſus fratrē tuū ⁊c̄. Inſidiant᷑ ſanie hoīs vt ſurent᷑ eaꝫ Ecci. xi.
Multe inſidie doloſi ⁊c̄. Et poſt. Bona in mala ↄuertēs īſidiat᷑. ⁊
in electis īponit maculā. ſ. infamie. Itē detractor tāto ē deterior fu
re. ꝗnto meliorē theſauꝝ furari conat᷑. Oſee. vii. Facti ſunt quaſi ar
cus doloſus. cadēt in gladio a furore ire. qꝛ in arcu doloſo ſagitta
emiſſa ad oppoſitū tēdit huius qd̄ videt᷑. Similiter verbū detracti
onū qd̄ tāquā ſagittā mittūt in alios qd̄ videt᷑ alios pcutere in de-
trahētes redit. ⁊ eos pmo in aīa occidit. Sicut legit᷑ in paſſiōe ſan-
ctoꝝ coſme ⁊ damiani. Ubi cū lapides ꝓicerēt in ſanctos pagani
vt eos lapidarēt. dei virtute retroacti eos ꝗ immittebāt pcutiebāt
⁊ cū applicarent᷑ currib⁹ dicti fratres. ⁊ a quattuor militib⁹ ſagitta
rent᷑. iuſſu dei retroacte multos gētiū aduerſantiū pimerūt. Detra-
ctores vtunt᷑ īſidiis vt retro mordeāt. pſ. Ipſi calcaneū meū obſer-
uabūt. Calcaneus ē īferior ps corpis. ⁊ ꝗ ſepius ē in luto. Et detra-
ctores nō digniora nō meritoꝝ ⁊ opeꝝ ſanctoꝝ laudes ↄſiderāt ſed
infirmiora ⁊ ꝗ defectuoſa videnť in hoīe. vt mordeāt ad modū ſer
pētis. cui dictū eſt. tu inſidiaberis calcaneo eius. Gen. iii. Detractor
ſimilis ē ſerpenti ꝗ inſidiat᷑ in ſemita corpus in herba vel in arena
occultās. vt dicit Iſido. ⁊ cornua qſi pabulū extra demonſtrās. ad ꝗ
cū veniūt aīalia quaſi ad pabulū. retro inſilit mordet ⁊ occidit. de
quo Gen. xlix. Fiat dan coluber in via. ceraſtes in ſemita. mordens
vngulas eq̄. Talis ē detractor ꝗ alios iudicat retro mordens. vt ca-
nis rabidus. Deut. xxvii. Maledict⁹ ꝗ clā pcuſſerit ꝓximū ſuū ⁊c̄.
pſ. Sedet in īſidiis cū diuitib⁹ in occultis vt īterficiat īnocētē. Qd̄
faciūt ꝗ accuſant paupes apud tyrānos. Tertio detractor ē viru
lentus plenus nequitia venenoſa. Os cnī detractoris ſimile eſt ori
hidropici. leproſi. vel latrine reſpiraculo. ⁊ īferni puteo. ⁊ ori draco-
nis a qͦ⁹ exit fetor. ⁊ flat⁹ ↄtagioſus ⁊ venenoſus. Quidā dixit nō
ē curādū vtrū detractores ab īferiori vel ſupiori foramine intonēt.
qꝛ nō minus īmo longe plus fetēt ⁊ īficiūt a ſupiori ꝗ̄ ab īferiori.
Eccs. x. ſerpēti cōparat᷑. vbi dicit᷑. Si mordeat ſerpēs in ſilētio ni-
hil eo minus hꝫ ꝗ occulte detrahit. pſ. Acuerunt linguas ſuas ſicut
ſerpētes ⁊c̄. Silr̄ ē detractor ſerpēti. de quo Gen. iii. Serpēs erat
callidior ⁊c̄. Hic ſub facie virginea venenū male ſuaſiōis infundit.
ꝑ qd̄ tota hūana natura infecta eſt. Sic detractor primo facie virgi
neā oſtēdit cū bona intētiōe ⁊ pura dicere aſſerit qd̄ detrahēdo di
cit. talis eſt pharoas ſerpens ſicut dicit Iſido. ſimilis ſibilo ſerpen-
ti ſic dicto quia ſibilum habet infectū. Similis eſt his ſerpentibus
de quibus Iſido. ſcelidro ſerpenti ꝗ terraꝫ per quā vadit fumo mor

tifero ⁊ peſtifero fumare facit. Eſt ꝗ̄ſi ſeps ſerpēs qui ꝓuſq̄ᷓ mor-
deat carnē ⁊ oſſa ↄſumit. Silis dipſe vel dipſadi ſerpēti. ꝗ ita ſub-
tiliter pungit ꝙ pri⁹ occidit ꝗ̄ʒ dolor ſentiat᷑. Itē ſilis ē regulo ſer-
pēti ꝗ fontē quē tāgit inficit. pver. xxiii. Quaſi regul⁹ venena diffū
det. Ideo dicit aug. Ne accōmodes aures tuas ad pcipiēdū vba de
trahētis. ne accipias mortē in aīa tua. detrahēti enī ⁊ audienti aīa
vtriuſq̄ʒ eſca morti ē detractio. Bern. ad eugeniū papā. Uelle au-
dire ⁊ detrahē ꝗd horꝫ dānabili⁹ ſit nō facile dixerī. Plus diſcēt
nō libēter detrahē cū te viderint nō libenter audire. Jō dicit᷑ Ecci.
xx. Sepi aures tuas ſpinis. ⁊ ne audias linguā detrahētē. qm lin-
gua detractoris aures obiectas frequēter rodit. ⁊ venenū p medica
mēto effundit. Silis antigono de quo dicit egyſipp⁹ ī pmo de cla
dib⁹ iudeoꝝ. ꝙ aures auiculi ſui hyrcāi dētib⁹ corroſit. ne ſacerdo
tio fūgeret᷑. ⁊ medicū ei miſit ſub ſpecie pietatꝭ ꝗ ī ei⁹ aurib⁹ vulne
ratꝭ venenū p medicamēto pditioſe īfudit. Sic detractor pditor
dicit ſe ↄpati eis qͥb⁹ in aurib⁹ venenū detractiōis effundit. cui⁹ lin
gua plena ē veneno mortifero. vt dicit᷑ Jac̄. iii. De hac mā habet᷑ ſu
pra de cuſtodia audit⁹. Quarto detractor ē truculēt⁹ plen⁹ ſeui-
tia. Que maior ſeuitia pōt eē ꝗ̄ʒ hō multos īmo īnumerabiles occi
dat ac etiā ſemetipſuꝫ. detractor aūt occidit p maliciā aīaꝫ ſuam ⁊
charitatē fraternā extinguit in cordib⁹ plurimoꝝ. Detractio mōſtꝝ
eſt qd̄ ꝓ dētib⁹ gladios hꝫ. pver. xxx. pſ. Filii hoīuꝫ dētes eoꝝ ar-
ma ⁊ ſagitte ⁊ lingua eoꝝ gladi⁹ acut⁹. Bern. Lingua detractoris
qſi gladius occidit enī vno ictu ⁊ illū ꝗ detrahit. ⁊ illū ꝗ detractio-
nē libēter audit ⁊ illū qn̄q̄ʒ cui detrahit᷑. qn̄. ſ. ad eius noticiā pue-
nit. Detractio eſt illō mōſtrū qd̄ deſcribit᷑ Dan. vii. Qd̄ ſilē erat vr
ſo. ⁊ ī pte ſtetit. tres hn̄s ordines dētiū. ⁊ in dētib⁹ ei⁹ pncipes tres
ꝗ dicebāt vt comederent carnes plurimas. Urſo ſilis eſt detractor
ꝗ eſt obſcurū aīal. ⁊ obſcuro antro inſidiat᷑ trāſeūtibus. Sic detra
ctor inſidiat᷑ qſi leo in ſpelunca ſua ⁊c̄. Hec beſtia in pte ſtat; qꝛ ali-
qua bona ⁊ ↄmēdabilia dicit de pſona cui detrahit vt meli⁹ ei cre-
dat᷑. Tres principes in dētib⁹ eius ſunt. pncipes terreni. plati eccle
ſiaſtici. ⁊ viri religioſi. quoꝝ carnib⁹. i. carnalib⁹ opationib⁹ ↄſueue
runt paſci. Itē eſt illud mōſtrū de quo Apoc̄. xii. Draco magnus ⁊
ruffus per maliciā hn̄s ſeptē capita nitebat᷑ filiū eccleſie maſculuꝫ
deuorare. Iſta ſeptē capita flāmiuomi draconis ſunt ſeptē ſpecies
detractiōis. ꝗ euomūt flāmā peſtifere ſuaſiōis ⁊ tētatiōis dicti dra
conis flāmiuomi. Sūt aūt hmōi ſeptē ſpecies. Pria occulta mala
publicare. Scd̄a audita mala cū augmēto ꝓferre. Tertia ē crimina
falſa īponere. Quarta ē bona occulta negare. Quīta māifeſta bona
vitupare. vl' ex malicia reticē. Sexta bōa ī malū ↄuertere. Septima
bona ſuis ſcere malis vl' mala ſua alienis addere. Ut cū ſe accuſat ⁊
defect⁹ ſuos dicit detractor vt de aliis ꝗ ſubiungit meli⁹ ei credat᷑.
vel cū eū ↄmēdat vt de malis ꝗ īferre nitit᷑ meli⁹ ei credat᷑. vel cū ſe
ex ↄpaſſiōe loqͥ teſtat᷑. Detractores ſūt culices ⁊ mordaces cinifes.
Itē ſunt ſanguiſuge dyaboli humanū ſanguinē ſitiētes ⁊ ſugētes
īmo crudeliores ſūt feris: qꝛ leoni leo parcit. lup⁹ lupū nō comedit.
fere parcūt reb⁹ ſui generis. Siles ſunt hyenis ꝗ ſepulta cadauera
exhumāt. ⁊ ipſi in peccatis latentes ꝓpalant ⁊ deuorāt. Item ſimi
les ſunt dyabolo qui crudelis eſt bonis. crudelior ſuis. crudeliſſi-
mus ſibiipſi. Bonis crudel᷑ ē qꝛ quoꝝ vitā nō pōt mordere īterius
aut penetrare. ſedat᷑ nitit᷑ exteri⁹ īfamādo ſi pōt falſuꝫ crimē īponē
do. Crudeliores ſūt malis. quoꝝ carnes. i. carnalia comedūt. pver.
xxiii. Noli eē in ↄuiuiis petoꝝ. ⁊ ꝗ carnes ad veſcēdū cōferūt Glo.
Carnes ad veſcēdū ꝓferre ē vitia ꝓximoꝝ in derogatiōe hr̄e vel
dicere. Job xix. Carnib⁹ meis ſaturamī. Quidā nutriuit lupū. quē
factū pꝛuatū poſuit ad cuſtodiā ouilꝭ. Quo dormiēte venit ſilueſter
lup⁹ ī ouile ⁊ oēs oues iugulauit. qd̄ aduertēs dormiēs domeſtic⁹
cū eo pugnās occidit eū. ⁊ oēs oues iugulatas ſup caput ei⁹ ↄgrega
uit. Silr̄ detractor totū vnū ouile deuorat. religionē. ſ. aliquam cui
detrahit. Greg. ibi. Qui aliene vite detractiōe paſcit᷑. ꝓculdubio alie
nis carnib⁹ ſatiat᷑. Detractor aliqn̄ comedit epm̄ vnū. vel archiepꝫ.
vel vnā religionē. vl' pplm̄ qn̄ eis detrahit. Itē in vitiſpatꝝ ꝗdā ſe-
nex dixit. Meli⁹ ē comedē carnes ⁊ bibere vinū. ꝗ̄ʒ in detractiōe co
medere carnes fratrū. Hiere. xix. Unuſq̄ſq̄ʒ ꝓximi ſui car. comed.
Ezech. x. Pr̄es comedēt filios in medio tui. Siles illis de qͥb⁹ Ain
ſelm⁹. Et pate ſibi ī cibū carnes eoꝝ reputāt pietatē. Un̄. Sūt loca
ſūt gētes qͥb⁹ ē mactare parētes. Eſt mos ⁊ pietas cū longa ſugue-
nit etas. Hec lex tenet apō detractores ꝗ detrahūt tā ſpūalib⁹ patri
bus ꝗ̄ʒ carnalib⁹. Un̄ merito puniunt᷑ in eo ꝙ peccant qꝛ ꝑter h̄ ꝙ
ſpūaliter occidūt frequēter ⁊ mala morte tpali plectunt᷑. In anglia
religioſus ꝗdā. veſte n̄ ō vita hītu nō actu. detractorib⁹ aſſuet⁹ ī ex
tremis exiſtēs. mōit⁹ ⁊ rogat⁹ ꝙ ↄfiteret᷑. ⁊ de ſalute aīe ſue ſolli
te cogitaret. Rn̄dit ꝙ nō faceret. Interrogat⁹ q̄re. dixit ꝙ nō pote

rat. Cū aūt multis verbis ⁊ ꝑsuasiōib⁹ moueret ꝙ in hac extrema necessitate tota mētis attētiōe ⁊ cū fiducia spei recurreret ad diuinā clemētiā explorādā. extrahens linguā digito ꝑcussit eā ⁊ dixit. Ista lingua pessima me dānauit. Quo dicto lingua sic intumuit ꝙ vlterius eā reponere nō potuit in os suū ⁊ sic horribilr̄ expirās oībus detractorib⁹ exēplū dānationis ondit. Itē inter miracula beati Greg. legit ꝙ cū post ei⁹ mortē inuasisset romanā ꝑuinciā fames grauissima paupes religiosi venerūt ad eius successorē rogātes vt eoꝝ inopie misereret. quos papa Greg. alē solebat eos vacuos semꝑ dimittebat. dicēs se nō posse sufficere his quos grego. pascebat. ad augmētū sue vane laudis. Cui cū beat⁹ greg. ter apparuisset arguēs eū de sua tenacitate ⁊ imisericordia ⁊ detractōe. nec tn̄ cor ad cōpassionē iflecteret nec linguā a detractiōe cohiberet nec manū ad misericordiā extēderet. post tertiā apparitionē postq̄ sup h' eū tertio arguisset. horribilr̄ apparēs ⁊ cōminās eū i capite percussit. quo dolore vexat⁹ i breui vitā finiuit. Itē in vita beati beati Benedicti de turpe morte florētij monachi. Itē i vita beati Ambrosij legit ꝙ cū gloriosus miraculis dict⁹ sanct⁹ i pace qeuisset. q̄dā sacerdos mediolanēsiū i cōuiuio cū alijs sctō detrahēt subito graui vulnere ꝑcussus. ⁊ a loco cōuiuij deportat⁹. cōtinuo expirauit. Itē i chartaginēsi vrbe cū post mortē beati ambrosij tres epi simul comederēt cū multitudine p̄sbyteroꝝ ⁊ clericoꝝ. cū q̄dā eps audiens de factis beati ambrosij ei detrahere icīperet. q̄dā retulit ibi de morte diui p̄sbyteri. dict⁹ aūt eps h' audiēs simul vulnere ꝑcussus ⁊ ad lectū deportatus ipsa nocte diē clausit extremū.

De susurratione. DIS IIII.

Einde ꝯsiderādū ē de susurratiōe. Sicut autē dicit isido. in libro ethy. Susurratio de sono locutiōis appellat. qr nō in facie alicui⁹ sz i aure loquit. Sciēdū autē ꝙ susurratio ⁊ detractio cōueniūt in mā ⁊ in forma. i. i mō loquēdi. qr ⁊ susurro ⁊ detractor malū dicit de ꝑximo. ⁊ ꝓp hāc ꝯueniētiā vnū ꝓ alio q̄nq; ponit. Unde eccl. v. Nō appelleris susurro. i. detractor. Differūt eni i fine qr detractor intēdit famā ꝑximi denigrare. Unde illa vba ꝑcipue ꝓfert de ꝑximo ex q̄b⁹ diffamari possit. vel saltē diminui fama eius. Susurro aūt itēdit amiciciā separare. sicut patet i Glo. sup illud Ro. i Susurrones detractores ⁊c. Susurrones sūt inter amicos discordiā seminātes. detractores q̄ alioꝝ bonā famā necāt vel diminuūt. Unde ꝓuer. xxvi. Susurrone subtracto iurgia ꝯquiescunt. Et ideo susurro talia vba ꝓfert de ꝑximo q̄ possint ꝯtra ipsū cōmouere aīū audientis sm̄ illud Eccl. xxviij. Uir peccator conturbabit amicos. ⁊ in medio pacē habētiū ponet inimiciciā. Igit sic patet ꝙ detractor nō itēdit dicere de ꝑximo suo nisi malū. vnde. s. possit ꝑximus infamari. Susurro vō nō simpliciter itēdit malū dicere. sed q̄cq̄d sit illud q̄ possit aīum vnius ꝯtra aliū ꝑturbare ēt si sit bonū simpliciter. sz tn̄ apparēs malū ingratū displicet audiēti. Tales merito dei maledictionē icurrūt. Sicut dicit Eccl. xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹ multos eni turbauit pacē habētes. Et bene dicit bilinguis. qr dū amiciciā inter duos nitit rūpere duab⁹ vtit linguis vni dicēs de alio vn̄ possit ei⁹ aīū ad odiū ꝯcitare. Hoc ē inter septē q̄ dn̄s ꝑceteris testat. ꝓuer. vi. eū. s. q̄ seminat inter frēs discordias.

De derisione.

Einde ꝯsiderādū ē de derisione. Circa quā tria ꝯsiderāda occurrūt. Primo vtrū derisio sit peccatū. Scdo vtrū sit peccatū mortale. ⁊ qn̄ vel quō sit veniale vel mortale. Tertio q̄ mouere nos debēt ad h' vitiū testādū. Circa ꝑmū sciēdū ꝙ cū peccata verboꝝ ꝑ̄cipue sint ꝑ̄sanda sz itētionē ꝓferētis ideo sz diuersa q̄ q̄s ꝯtra aliū loquēs intēdit distinguunt hmōi peccata. Sicut aūt aliq̄s ꝯuitiādo intēdit honorē cōtumari deprimere. ⁊ detrahēdo famā diminuere. ⁊ susurrādo amiciciā tollere ita etiā irridēdo intēdit aliq̄s deriso verecūdiā seu erubescētiā generare. Unde qr finis iste distinct⁹ ē ab alijs. derisiōis peccatū distinctū ē a ꝑmissis peccatis sm̄ finē cōicat tn̄ cū eis in materia. Quia sic de ope virtuoso meret aliq̄s apud alios reuerētiā ⁊ famā. apō seipsū bone cōsciētie gloriā sm̄ illud. ij. corin. i. gloria vestra hec ē testimoniū cōsciencie vestre. ita ecōtrario de actu turpi. i. vitioso apud alios tollitur hoīs fama ⁊ honor ⁊ per hoc cōtumeliosus ⁊ detractor dicunt turpia de alio. Apud seipsū aut ꝑ turpia q̄ dicunt ꝑdit aliquis cōsciētie gloriā ⁊ quietē per quandā ꝯfusionē ⁊ erubescentiam. ⁊ ad hoc ⁊ propter hoc derisor dicit turpia. Ex hoc enim aliquis erubescit quia timet vel dolet dehonorari. Sicut eni dicit Damascenus lib. ij. Erubescentia est dehonorationis timor. Differt autem derisio a predictis quia derisio fit iocose alia vero serio proferuntur.

Circa scdm. s. quādo vel quō derisio sit mortale vel veniale peccatū. Cōsiderandū est ꝙ nō est derisio nisi de aliquo malo vel defectu. Malū aūt si sit magnū nō ꝓ ludo vel ioco accipit: sed seriose. vnde si in lusū vel risū vertat ex quo derisiōis vel illusiōis nomē imponit. hoc est qr accipit vt paruū. Potest tn̄ aliq̄ malū accipi tanq̄ paruū dupliciter. Uno mō sm̄ se. Alio mō ratiōe ꝑsone. Cū aūt aliq̄s malū vel defectū alicui⁹ ꝑsone in lusum vel risū ponit vl sm̄ se paruū malū est veniale ⁊ leue peccatū est sm̄ genus suū. Cū aūt accipit quasi paruū malū rōne ꝑsone. sicut defectus pueroꝝ ⁊ stultoꝝ paꝝ ponderare solemus. sic aliquē deridere ⁊ eū oīno paruipendere ⁊ tam vilē estimare ꝙ de eius malo nō sit curādū sed ꝓ ludo potius sit habēdū. ⁊ sic derisio est peccatū mortale ⁊ grauius q̄ cōtumelia q̄ siīr est in manifesto. qr ꝯtumeliosus videt accipe peccatū alterius seriose. illusor aūt vel derisor in lusum. ⁊ ita videt esse maior ꝯtemptus ⁊ dehonoratio ⁊ scdm h' illusio grauius est peccatū. ⁊ tanto grauius quāto maior reuerētia debet ꝑsone q̄ illuditur. Un̄ grauissimū est irridere deū ⁊ ea que dei sunt. sm̄ illud ysa. xxxvij. Cui exprobrasti ⁊ quē blasphemasti. ⁊ sup quē exaltasti vocē tuā ⁊ postea subdit. Ad sanctū israel. Deinde scdm locū tenet irrisio parentū. Unde ꝓuer. xxx. dicit. Oculū qui subsānat patrē ⁊ despicit partū matris effodiāt eū corui de torrentib⁹. ⁊ comedāt eū filij aquile. Deinde derisio iustoꝝ grauis est. qr honor est ꝑmiū virtutis. Et ꝯtra hoc dicit Job. xij. Deridet iusti simplicitas. Hmōi aūt derisio valde nociua est qr ꝑ hāc hoīes a bene agēdo ipediunt ⁊ retrahunt. sicut ait Greg. Qui maloꝝ actib⁹ exorti bona cōspiciunt. mox ea manu pestifere exprobrationis euellunt.

Circa tertiū sciēdū est ꝙ derisio vitāda est ꝓpter multa. Primū est dei reuerētia. Secūdū est rea ꝯscientia. Tertiū derisi verecūdia. Quartū est pene vehemētia. Primo vitādū est peccatū derisionis ꝓpter dei reuerentiā. qui se derisū reputat qn̄ deridet hō ad imaginē dei factus ⁊ suo sanguine ꝓ̄cioso redēptus. Ait eni Luc. x. Qui vos spernit me spernit. Et Math. xxv. Qō vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. In mēbris suis esse derisū se ꝯquerit Tren. iij. Factus sū in derisū omni pplo meo canticū eoꝝ tota die. Itē. ij. paral. xxxvi. Illi subsānabāt nūcios dn̄i ⁊c. Sequit. Ascēdit furor dn̄i in pplm ita vt nulla esset curatio. Secūdo cauendū est peccatū derisionis ꝓpter reā ꝯscientiā. Homo nāq; sciens ⁊ sentiēs ꝯscientiā suā reā esse in multis nō habet vnde deberet alios deridere: sed flere potius ⁊ dolere. Ridiculū est ⁊ fatuū ꝙ eger sanū. cecus vidētē. claudus recte incedentē. scabiosus sanū caput habētē derideat. Sed lōge maioris est fatuitatis ⁊ insanie ꝙ peccator istū ⁊ simplicē audeat deridere. Derisor simpliciū ⁊ iustoꝝ siīis est homini pigro. ⁊ stulto cui⁹ ager plenus est spinis ⁊ vrticis ⁊ tribulis. ⁊ dimittit cū incultū. ⁊ videns ortū ꝑximi plenū arborib⁹ fructuosis ⁊ bene cultis irridet. qr in eo videt arborē exteriorē corticē rugosū. Sic multi iculti ⁊ incōpositi in morib⁹ ⁊ pleni defectib⁹ ⁊ vitijs negligētes maiores defectus suos. ⁊ vidētes exteriores aliquoꝝ ruditates deridēt eos. Similes sūt cuidā stulto q̄ stans in via dēs euntes ad ecclesiā irridebat gestus eoꝝ fingēdo ad risū vidētes ꝓuocādo. quē tn̄ oēs tanq̄ fatuū ⁊ ꝯtēptibilē sup alios iudicabāt ⁊ irridebāt. Cōtra quos ꝓuer. xxiiij. Per agrū hoīs pigri trāsiui ⁊c. Itē derisores sūt siīles latroni q̄ cū duceret a bedellis multis ad suspēdiū sup equū maximū ⁊ videret icedētes in via pedites simplr̄ irridebat eos nō curans de ꝑ̄ctio itentu suo vilissimo. Itē siīles sunt cuidā meretrici q̄ cū capta eēt in adulterio ⁊ nuda fustigaret a bedellis ꝑ ciuitatē. i. oculꝭ oīu cuidā matrone obuiās irridebat eā de sua mini⁹ ornata ꝯpositione cult⁹ postposita ⁊ neglecta sua nuditate. Sic ē de derisorib⁹ bonorū q̄ nō attēdūt in quāta ꝯfusiōe peccatoꝝ sūt ⁊ quō a demōib⁹ inidi ⁊ rei ducunt ad suspēdiū iferni ⁊ deridēt iustos de h' ꝙ iuxta cōposite icedūt in via a iudicio seculi quos de⁹ ⁊ sctī ⁊ ipsi demōes irridēt de temeritate sua. In vitispatꝝ cuidā q̄renti quō hīs ꝓpria vulnera detrahit vl' irridet aliena rn̄dit abbās iohēs parabolā. Cū q̄dā hō hēret duas vxores nudas ⁊ vellet ire ad nūdinas ⁊ iste sēti duci peterēt posuit eas i dolio ⁊ cū nauicula trāsfretauit. altera eoꝝ de vase exiliēs veterib⁹ pānis se operit quos iuenit. Qō vidēs alia eā irridebat dicēs viro. H' mētrix sic male vestita nō erubescit. Cui vir ait. Tu cū sis vndiq; nuda quō nō erubescis iculpare vtcūq; vestitā In vita btī Iohīs euāgeliste legit de iuuene quodā quē suscitauit ꝙ retulit quō mortu⁹ viderat ridētes demōes ⁊ cachinātes de ruina illoꝝ discipuloꝝ iohīs q̄ redierūt ad seculū. ⁊ quō ad h' suas faciebāt derisiōes. Itē derisor siīis est strutioni. q̄ cū sit auis deformis ⁊ mōstruosa. sicut dicit Job. xxxix. Deridet equū ⁊ ascensorem ei⁹ cū sit magi derisiōe digna. Itē similis est simie ioculatoris vel ad fenestrā diuitis sedēti. q̄ cū sit maxime irrisibilis cui⁹ exteriora nuda patent. transeuntes irridet. Sic derisores sunt simie ora-

re. Itē fatuū est q̄ aliq̄s existens in periculo derideat aliū simi
culo laborātē. Talis. n. similis ē latroni sinistro q̄ q̄si nō curās
alū mortis spūalis corpalis ⁊ eterne īminētis ⁊ crucis. alīm cru
cū irridebat. cui dixit socius su⁹. Luc. xxiii. Neq̄ tu times deū
n eadē dānatiōe sis. Itē sūt similes q̄busdā q̄ nec in piculis cō
ui dimittūt derisiōes suas. De q̄b⁹ magister iacob⁹ de vitriaco
sequētia ponit exēpla. dicēs. Qd̄ q̄dā pncipes habebāt quēdā
rionē secū cū mare trāsfretarēt q̄ ita erat ɔsuetus derisionibus
dis q̄ cū videret piculū imminere sibi ⁊ aliis ⁊ nauē submergen
ū alii flerēt ⁊ dn̄m rogarēt. p piculo euadēdo. ille cepit irride
sim suū dicēs. Dn̄e vsq̄ mō habuistis cyphū vestrū separatū a
hodie aūt cōes habemus fieri. ⁊ in cypho cōi bibere cui⁹ latitu
rat a marsilia vsq̄ ad achon. Itē ali⁹ vidēs piclitātes socios
tes ait. vsq̄ mō pepcistis carnib⁹ vestris salsis. mō nō parcati.
ns de eis comedatis q̄ iā oportet vos satis bibere. Tertio
dū ē h̄ vitiū. ppter derisi angustiā. Qn̄q̄ꝫ. enī plus affligūt ho
es irrisiōes ⁊ ludibria sepe q̄ alie afflictiōes. Multi enī preele
t potius mori q̄ derisiōes ⁊ ludibria sustinere. Sicut samson
. xvi. Moriat aīa mea cū phylistiim. occidit se ne sustineret eo
um⁹ irrisiōēꝫ. Siliter ⁊ saul. de quo. i. reg. xxxi. Dixit saul armi
suo. Interfice me ne forte veniāt icircūcisi ⁊ illudāt mihi. Itē
idet clamat ad dn̄m ɔtra irrisorē ⁊ exaudit. Job. xi. Qui deri
ab amico suo sicut ego. inuocabit dn̄ꝫ ⁊ exaudiet eū. Sicut enī
ti afflictis ⁊ defectib⁹ alienis ē charitatis. ita irridere videt ē
ne malignitat. Nee. iiii. Peccata eoꝝ corā facie sua nō deleāt
iserūt edificātes. Afflictio nō ē addēda afflictioni. nec amari
amaritudo iungēda. ppter qd̄ dicit Ecci. vii. Nō irrideas ho
ē i amaritudine aīe. Quarto cauēdū ē h̄ vitiū. ppter pene de
tiā. tales enī malediciōes incurrūt. Sicut cham q̄ patrē suū
e derisit Geñ. ix. Tales etiā in ludibriū sūt dei. hoīum ⁊ demo
Illos enī q̄ hoīes dei deridēt in p̄senti. deus irridebit in futuro
ternis irrisionibus eos tradet. ps. Qui habitat in celis irridebit
Sap. iiii. Illos aūt dn̄s irridebit. Dant etiā in ludibriū hoīem
moniꝫ. Sicut legit de iudeis q̄ irridebāt. pphetas dn̄i missos
os. s. qd̄ legit. ii. paral. xxxvi. Et ideo vt habet ibidē capti sunt
ni ludibrio chaldeoꝝ expositi. Idē habet. i. esdre. ii. Itē idem
rt factū egysippus in fine libri de cladib⁹ iudeoꝝ. de iudeis q̄ ir
ūt dn̄m. q̄ postq̄ fuerūt ad penitētiā diutius expectati. tādē sūt
ni ludibrio expositi. et in singulis ciuitatib⁹ romani īperii ante
agerēt captiui. ⁊ oī ludibrio i arenis pugnātes cū bestiis cru
ssimis expōerēt. ⁊ ab oīb⁹ irriderent ⁊ ɔfunderēt. De⁹ etiā q̄ui
derisores occidit mala morte ⁊ subita. qd̄ ostēdi pōt per multa
pla. Egyptios illudētes filiis israel Exo. xiiii. Inuoluit sup eos
s aquas maris. Itē viri socboth ⁊ phanuel q̄ deriserūt Gedeon
us ⁊ tribulis cōburunt. Iud. viii. Itē phylistei illudentes sam
. subito ruina opprimunt. Iud. xvi. Pueri q̄ illudebāt helyseo
ētes. ascēde calue ascēde. duob⁹ vrsis subito occidunt. iiii. reg.
erodes q̄ illusit dn̄o apd̄ lugdunū exilio relegat. lōga tabe ex
eficiēs. Pylatus sub quo dn̄s ludibria multa patit ibidē in ob
briū generis sui missus semetipm manu ppria īterfecit. ⁊ tamē
pēdiū nō euasit. Qd̄ se manu sua occiderit. dicūt Hieronymus
usebius i chronicis suis. In vita sancti pieti legit q̄ cū ipe die
sche resideret īmensa cū q̄busdā q̄ a carnibus abstinebāt. cū alii
irriderēt q̄ a carnib⁹ abstinerēt. ille arguit irrisores dicens. q̄
s potius deberēt honorare. p abstinentia q̄ irridere. Cū aūt illi
acq̄escerēt eius monitioni. solariū subito corruit. ⁊ eos oppres
q̄ alios irridebāt. Itē in vita beati antonii legit q̄ cū q̄dā arria
s noīe balanus dux egypti ecclesiā īfestaret ⁊ monachos ⁊ virgi
s nudatos publice verberaret. scripsit ei beat⁹ antoni⁹. Video irā
sup te venire. desine psequi chrīanos ne ira dei te occupet. q̄ pxi
ū tibi minat īteritū. Miser āt ille lrāꝫ ei⁹ vidit ⁊ irrisit. ⁊ exsreās
g lrās in terrā. piecit. multis afficiēs iniuriis eaꝝ portitores. ⁊ bea
antonio ɔminatorias lrās scripsit. Cū aūt dict⁹ balan⁹ equū mi
simū eq̄taret cū i terrā. piecit. morsib⁹ cū discerpēs. ⁊ calcib⁹ ita
attriuit. q̄ reportat⁹ ad vrbē īfra triduū expirauit. Itē post pas
nē beati cyriaci sicut i ei⁹ miraculis legit. Carpasi⁹ pfect⁹ domū
atris a maximiano obtinuit. in q̄ cū epulas cū decē ⁊ nouē amī
s suis celebraret ⁊ in loco vbi baptizabāt chrīani. i derisiōe chrīa
oꝝ se balnearēt gentiles morte subita oēs ibidē perierūt.

De temerario iudicio. DIS. V.

Einde ɔsiderandū ē de temerario iudicio. Est aūt temerariū iudiciū quo quis aliū si bi non subditum vel ad sub suam iurisditionē nō ptinē tē temere iudicare presumit. Ro. xiiii. Tu q̄s es qui iu dicas alienum seruum. dn̄o suo stat aut cadit. Et post. Tu quid iu dicas fratrē tuū. Uel q̄n iudicat de dubiis ⁊ occultis. Uel q̄n aliq̄ que bene vel male possint fieri in deteriorē ptem interpretant. Uel q̄n ex leui cā vel occasiōe modica suspicat malū. ⁊ ex leui suspicio ne iudicare p̄sumit. Tale iudiciū phibet dn̄s Math. vii ⁊ Luc. vi. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Et Iac. iiii. Qui iudicat fratrē detrahit legi. Sunt aūt multa q̄ peccatū istud ostēdunt esse vitan dū. Primū est mēs ɔscia peccatoꝝ. Scd̄m est incertitudo futuroꝝ. Tertiū est ignorātia internoꝝ. Quartū est iniuria diuinoꝝ. Pri mo quidē hoc peccatū ostēdit esse cauendū ɔscientia peccatoꝝ: q̄ frequenter hō iudicat aliū de peccato in quo eq̄ue grauiter. vel for te grauius deliquit. vel si nō in eodē genere cōmisit forsitan in alio genere grauiora ɔmisit. Temere iudicat ō cōscientiis alienis quas ignorat qui cōscientiā. ppriā indiscussam ⁊ peccata sua inuidicata dimittit. Idō dicit Math. vii. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini ⁊c. Quid aūt vides festucā in oculo fratris tui ⁊ trabē in oculo tuo nō vides. Hypocrita. eiice primo trabē de oculo tuo. ⁊ tūc videbis eiice re festucā de oculo fratris tui. Sꝫ q̄ndoq̄ꝫ magni fures tyrāni ⁊ p positi iudicāt minores fures ⁊ ducūt ad suspendiū. Sicut quidam phus dixit athenēsib⁹ cū quereret quare rideret videns ppositos ville ducentes paruū latrunculū pro paruo forefacto ad suspendiū rideo inq̄t q̄ magni latrōes paruū ducūt ad mortē. Ro. ii. In quo iudicas aliū teipsuꝫ ɔdēnas. eadē enī agis que iudicas. Siles sunt illis iudeis qui rei mulierē dephensaꝫ in adulterio iudicabāt. q̄b⁹ ait dn̄s Ioh. viii. Qui sine peccato est vestrū primus in illā lapideꝫ mittat. Siles sunt illi pharisei de quo dicit Luce. vii. q̄ beatā pec catricē tam sanctā peccatricē iudicabat ⁊ dn̄m nō esse. pphetā. ⁊ se inuidicatū relinquebat. Silr ⁊ illi de quo Luce. xv. Qui publicanū iudicabat ⁊ se iustificabat cū ipse a domino recederet iustificatus ab illo. Itē siōis est illi hypocrite qui festucā in oculo fratris sui vi det ⁊ trabem in oculo suo nō ɔsiderat Math. v. Sed q̄ homo de bet se potius ⁊ prius iudicare q̄ alios. ostēdūt exēpla sequētia. In vitispatrū facta cōgregatione in scythi. dū patres de multorum vi ta loquerent abbas prior tacebat. postea egressus impleuit saccū arena. ⁊ portabat in dorsum suum. Similiter ⁊ in quodā paruulo misit arenā ante se portans illū. qd̄ videntes alii requirebant quid hoc significaret exēpluꝫ. Respondit. Saccus qui habet multā are nā peccata mea sunt. q̄ post dorsum posui nolens ea videre vt plan gam. Sed parua fratris mei ante me porto ⁊ pro ipsis crucior ɔdē nans fratrē. rogate dn̄m vt indulgeat mihi. cui rn̄derūt. In verita te hec est via salutis. Itē in vitispatrū legit. q̄ cū frater quidā pec casset in ɔgregatione. ⁊ alii iudicassent eū expellendū. ⁊ etiā ipsum expulerunt. abbas exiuit cū eo. dicens. Si iste q̄ peccauit debet ex ire. ⁊ ego q̄ peccaui exire debeo. Itē alius. Si videris aliquē pecca re. ne mittas in eū culpā sed in illū qui īpugnat illū dicens: q̄ iste nolens iustus est. ve mihi. q̄ ego volens victus sū. plāge ⁊ q̄re dei solatiū. q̄ oēs decipimur. Et nota q̄ mens ⁊ ɔscientia temere iudi cantis. aut rea est ⁊ ex corruptione sua male iudicat aut si sic iudi cās iust⁹ est in eo q̄ male iudicat reus efficit. Primū patet: q̄ par uū iudiciū signū est parue ⁊ puerse mentis. Sap. xvii. Semp presu mit seua pturbata ɔscientia. vulgariter dicit. Semp credit latro q̄ oēs sint fratres sui. Bern. Nequaq̄ ō alio talia suspicaret. nisi cū radix eiusdē vitii infecisset. Itē in vitispatrū cuꝫ duo fratres in via mouerent cellula quidā venit ad seniorē qui curā de eis habebat. suspicādo de eis peruerse. quos vocauit senior eos dormire sil iu bens in via mattha vno optorio eos coopiens dicēdo. Isti filii dei sunt. iniq̄tas tua docuit os tuū iudicare talia. Dixit autē discipulo suo. hūc fratrē reclude in cella decēsuꝫ. laborat. n. eadē passiōe quā iponit istis. Itē in vitispatrū cū senex. pbatissim⁹ in cenobio icurrisset grauissimā īfirmitatē ⁊ lōgissimā. nec haberēt fres vñ ei subue nirēt. q̄dā ancilla hītās in ciuitate rogauit patrē mōasterii vt ei⁹ cu rā ei ɔmitteret. Qd̄ cū fecissꝫ. ⁊ ad cellā suā deportatū reuerēter tra ctaret ⁊ necessaria ei loco chrī mīstraret. ⁊ h̄ p triēniū fecisset. hoīes corrupti mēte scd̄ꝫ suā corruptelā ceperūt iudicare male de sene ⁊ virgīe. Senex aūt h̄ audiēs deū rogabat vt virgini retribuēt ⁊ suspicio nē tollēt. Cū āt ad ei⁹ obitū multi fres ɔuenissent. rogauit eos vt ba culū suū plātarēt sup sepulchꝛ suū. dicēs q̄ si radices miserit ⁊ fru ctū fecerit scirēt ɔsciāꝫ suā mūdā a famula dei. Qd̄ cū factū fuisset. eo mortuo bacul⁹ frōduit ⁊ floruit ⁊ suo tpe fruct⁹. ptulit. Et subdit Hiero. Ad h̄ miraculū multi de vicinis ciuitatib⁹ venēnb⁹. nosq̄ı vi dim⁹ miraculū ⁊ cū ipis glificauim⁹ deū. Silr scd̄ꝫ ps. s. q̄ male iu dicās re⁹ efficit: q̄ eo q̄ male iudicat. grāꝫ dei pdit. sicꝫ pꝫ Luc. xiii. de phariseo iudicāte publicanū q̄ nō descēdit iustificat⁹ ab illo. Itē i vitispatrū duo fratres insimul habitabāt quoꝝ alter videbat grāꝫ

dei sup alterū descēdētē τ manentē in eo. Cū aūt eū semel aspiciēs eā nō videret miratus quesiuit ab eo qd fecerat ꝓpter qđ dei graꝫ amisisset. Cū aūt nō esset sibi conscius de aliquo tandē aduertit ꝙ quēdā hoīem in corde suo iudicasset de hoc ꝙ in sexta feria mane comederet ꝗ ꝑ hoc culpā suā cognoscēs τ penitētiā agens visibiliter vt vidit dictus frater gratiā recuperauit amissam. Itē ad idē in vitispa. cū frat qdā peccasset i ꝯgregatiōe dū argueret ab alijs iuit ad abbatē antoniū frēs aūt eū sequētes reducē volētes eū exprobrabāt ei culpā suā quā ipse negabat. Abbas pafnutiꝰ talē retulit parabolā i ꝯspectu fratrū. Vidi in ripa fluminis hoīeꝫ vsqꝫ ad genua i luto ꝯmersū. Venientes aūt qdā vt eū porrecta manu extraherēt vsqꝫ ad collū se merserūt. Quo cōpūcti ad cenobiū dictū fratrē reduxerunt Tūc de eo dixit beatus antonius. Ecce hō qui pōt aīas ex veritate saluare. Scđo hoc peccatū diligēter esse vitandū ostēdit incertitudo futurorꝫ. qꝛ ꝗ hodie est pessimus cras forsitan fiet optimus. τ ecōuerso. iuxta verbum apostoli. Qui stat videat ne cadat. Qui hodie ē pessimus cras pōt fieri sūmus. Vt paulus ꝗ subito deo operante factus est de saulo paulus de lupo agnus de ꝑsecutore predicator. Et Matheus. de publicano apl̄us. Et ecōtra iudas de apostolo ēē diabolus. Ad Ro. ix. Vasa ire apta in īteritū fecit deus. τ vasa misericordie ꝗ preparauit in gloriā. Nō debes iudicare de incertis τ futuris. qꝛ nullus ē adeo malus. ꝗn tu deterior esse possis Itē in vitispa. quidā pater cū videbat aliquē grauiter peccantē flebat dicēs. Heu mihi dñe qꝛ qđ iste est hodie. ego forsitan cras vel deterior sum futurus. Ideo in vitispatrū legiť ꝙ cū quidā heremita ꝯsueuisset recipere eucharistiā a quodā sacerdote τ audisset euꝫ peccatorē. cū venisset nō admisit eū nec eucharistiā recepit. factus aūt statꝫ i extasi videt puteū aureū τ situlā aureā τ leprosuꝫ aquā optimā haurientē quā maxime desiderabat. τ audiuit vocē sibi dicentē. Que est cā quare nō bibis aquā optimā. nūqd minus valet eū leprosus eā nō tāgat nec inficiat. argutus sup temeritate sua sacerdotē reuocauit. τ sacramētū ab eo recepit. Ipse eni ꝗ crediť malus freqūēter tā penituit τ est dei filius. Tertio ostēdit hoc peccatū esse cauendū ignorātia interiorꝫ. s. cogitationū. affectionū. intētionū. Itē sicut de proximo qui malus est nō ēst certū iudicare vtꝫ in futurū eēt bonus. ita de seipso ꝗlibet incertus est vtrū ꝗ bonus ēst hodie cras erit malus vel qui malus est hodie cras forsitan fiet bonus. Cū qꝛ fragiles sumus nimis. Cū etiā qꝛ status huius mundi periculosus est. sicut ostensum est supra. Homo enꝫ in presenti stat in lubrico. τ inter laqueos ambulat. cito cadit τ capiť. τ subito Sepe deterius ꝗꝫ ille quē de casu suo iudicat. Et ꝗ videt cadere. dꝫ sibi timere. cū forsitan ipse sit fragilior ꝗꝫ ille queꝫ viderat cecidisse. In vitispa quidā frater reqͥsiuit a sene quō sibi caueret ne alijs detraheret. vel ne eos iudicaret Qui ait. Ego τ ꝓximus meus due sumus imagines. Cū meā quasi in speculo ꝑspexero τ reprehēdero me. inueniť imago proximi mei apud me venerabilis. Cū aūt meā laudauero. fratris mei imaginē paruā respicio τ despicio. Nō enꝫ alteri detrabam. aut aliū iudicabo. si reprehēdo meipsuꝫ. Itē in vitispatrū diciťꝙ duo fratres erāt quorū vnus senior erat mundus. nec poterat sustinere ꝙ monachus haberet malā cogitationeꝫ. qui rogauit seniorē vt sustineret ꝙ secū habitaret. ꝗ vidit hoc se nō posse eo ꝙ peccator esset. τ ipse abhorreret forsitan τ iudicaret eū. Cuꝫ aūt recessisset senior ab eo in fine septimane rediit iterꝫ rogās eū vt secū maneret tūc iunior volēs experiri si adhuc esset suspiciosus τ male iudicās ꝓximū. ait. In grandi tētatiōe incidi abba in hac septimana. qꝛ exiens in hortū ꝓpter necessitatem peccaui. Et dixit senex. Vis penitere. cū diceret ꝙ volebat. ait senex. Et ego tecū porto medietatē peccati illius Tūc frater vidēs senē nō esse male iudicātem. sꝫ cōpatientē ait. Nō possumus insimul manere. τ post vsqꝫ ad vite exitū simul mā serūt. De abbate dixit beatus benedictus in regula sua. Caueat ne sit suspiciosus. aliter nūqꝫ bene erit ei. Item qui iudicāt alios forsitan in illud de quo male iudicāt cadere ꝑmittunť. vel in deterius. sicut iudas iudicans magdalenā de effusione vnguenti sup caput τ pedes domini. tentatus fecit primo ꝓditiōeꝫ domini τ postea homicidiū sui. Similiter τ phariseus iudicās publicanum. deterior factus est. Itē in vitispatrum quidam anachorita thymotheus nomine consuluit abbati vt quendam fratrem negligentem expelleret de cenobio. Quo facto tentatio venit super eum. cum autē fleret in conspectu domini. venit vox ad eum dicēs Thymothee iccirco hoc pateris quia fratrem tuum in sua tentatione despexisti. Econtra qui se iudicat. τ non alium securius euadit. In vitispatrum quidam frater requisiuit abbatem poemum. quid est pater quod dixit apostolus. Oīa sunt mūda mundis. Respondit. Qui hoc intelligit. videt se inferiorē omni creatura. ait frater. Et quō possum me iudicare minorē eo quē video homicidium ꝑpetrasse. Respondit senex. Iste semel homicidiū perpetrauit. ego aūt omni hora occido animā. Hec est enꝫ sola hoīs iusticia. vt seipsuꝫ reprehendat. Tūc eni iustus est cū sua peccata ꝯdemnat. Itē valde temerariū est τ satuū ex signis exterioribꝰ ꝗ vt plurimuꝫ sunt fallibilia iudicare de īterioribꝰ que nō videnť. τ dubia ꝑ certis vel falsa ꝓ veris asserere propter qđ diciť Ioh. vij. Nolite iudicare fm faciē. Siles sunt tales simie que inueniēs malūgranatū sentiens corticē amarū extra iudicant similē intra. nec gustant de interiori dulcedine. Itē ad hoc facit qđ legiť dyal. iij. Cuꝫ Totila rex gothorꝫ intraret varinus ciuitatē τ occurreret ei ep̄us eius cassianus habens ex ꝯspersione caloris rubeā faciē assidue. iudicauit eū assiduū potatorē ex quo iudicio regis spatarius corā rege arripiť τ crudeliter vexať. hunc aūt sibi adductū. dictus cassianus oratiōe τ signo crucis a demone liberauit. τ sic barbarus cepit venerari corde. quē iudicabat despectū facie. Item in vitispatrū egressi fratres de cenobio ad visitandū solitarios venerūt ad quēdaꝫ solitariū senem. qui maximo gaudio eos recepit τ refecit ante horā nonam. τ quicqđ boni habuit eis apposuit. Ipse aūt seorsum stans. audiuit eos loquentes adinuicē. quoniā isti heremite melius habēt ꝗꝫ ꝗ in cenobijs sunt In mane cū recederēt. dixit eis senex. Salutate mihi illum heremitā ad quē itis. τ ei dicite ex parte mea. Obserua τ noli irrigare olera. qđ τ fecerunt. Ille aūt alius heremita hoc audiens detinuit fratres τ dedit eis ad operandū. τ sedens cū eis non cessabat texere sportas τ vespere facto addidit psalmos ad limitaria. Quibus cōpletis ait. Nos cōsuetudinē nō habemus refici quotidie sed ꝓpter vos oportet nos cenare. τ apposuit eis panes siccos τ sal. dicens ꝓpter vos oportet nos aliqđ aliud accipere. τ apposuit eis modicū acetū cū sale τ oleo. τ cū surrexissent fecit eos psallere vsqꝫ ꝓpe lucē. τ ait. ꝓpter vos oportet nos paruꝫ pausare qꝛ de itinere fatigati estis. Et cū mane vellet eos detinere τ post vsqꝫ ad tres dies de nocte fugerūt. Itē nō sunt iudicandi de facili maxime religiosi duplici ex cā. Primo qꝛ ipsi hominū iudices erunt cū deꝰ iudicabit populos in equitate τ veritate sua. Iuxta hꝰ qđ dixit petro Math. xix. Vos qui reliquistis oīa τ secuti estis me. sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Quia sepe id qđ videť hīs in quo iudicio malefactū benefit eo iudicante. τ sic instinctu spiritussancti. Sicut factū ō see sumendo fornicariꝫ Et sampson sumēdo de filiabꝰ phylistiorꝫ. Ideo dicebat Bern̄ Si potes excusa actionē. si nō potes actionē. excusa intentionē. si non potes intentionē. excusa tentationē. Itez in vita iohānis elemosynarij dicitur. ꝙ idē iohānes nolebat recipere accusatiōes cōtra monachos dicēs. ꝙ si videret eos actualiter peccātes operiret eos pallio propter monachorꝫ infamiā τ scandalū. Repetebat etiā verba τ facta cōstantini in nicene cōcilio dicentis cū multi porrexissent accusationes ꝯtra monachos τ ep̄os nolens eas recipere: sed insimul proijciens in ignē. dixit. Absit vt eos hic iudicemus qui nos habet iudicare τ dei iudiciū irritemus qui eos solus habet iudicare. Humanū sepe fallitur iudiciū. Et exemplū adducebat de seruis suis. ꝗ aliquādo quēdā inuenientes ducentē quēdā mulierculā. quā flagellatā dimiserūt τ monachū grauissime flagellantes incarcerauerunt. cū ibi diutius detinētes Qui apparuit ei in visione ostendēs quō putruerāt vulnera dorsi eius. τ quō iniuste fuerat flagellatus Mane autē facto vocauit dictū monachū cōpellens eū ostendere vulnera dorsi sui. Qđ cū cōpulsus facere dato ei lintheo quo carnes verecūdus tegeret cadentibus pānis. apparuit eunuchus. inquirētes autus inuenerūt ꝙ illa mulier erat hebrea quā ducebat. que ad eū venerat rogans vt fieret chr̄iana. quā duxit ad abbatē. qua baptizata abbas suꝰ vt ꝑsōe secure eā ipsi tradidit vt ipsaꝫ duceret ad cenobiū monialiū vestiendā τ instituēdā. Qđ cū faceret cū ea iterꝫ captus est τ flagellatꝰ τ īcarceratꝰ. Itē idē Iohēs ponebat exēplū de vitellio abbate ꝗ aduertēs mala ꝗ faciebāt meretrices in alexandria venit illuc cogitās quō eas deo lucrareť. cū adducebat opꝰ suum de die. τ nocte veniēs ad scorta ꝯducebat meretricē. Et cū ipsa crederet ꝙ debēt cū ea iacē ibat ad angulū ꝑnoctās i orone. τ i mane ei ꝑdicās vbis τ exēplis eā ad ꝑniāꝫ ꝓuocabat. τ eā iurare ꝯpellebat ne hꝰ in vita sua alicui reuelaret. τ sic faciebat ꝑ singula scorta Cū aūt qdā ꝯ iuramētū suū hꝰ hoībꝰ reuelasset. arrepta fuit a diabolo. Quidā etiā vidēs eū egredietē de scorto. dedit ei durā alapā dicēs. Quare tu itras scorta nr̄a. τ scādalizas nomē monachi. Cui ridit. Et tu accipies talē alapā. ad quā ꝯgregabiť tota alexandria. Cū aūt redisset i cellā suā ꝯuenerūt meretrices τ plures alij qbꝰ ꝑdicabat. τ eos curabat. Dyabolꝰ āt i forma tetrimi ethyopis apparuit illi ꝗ vitellio dederat alapā. dicēs. Mittit tibi vitelliꝰ alapam

quā tibi ꝑmisit. ⁊ arripuit eū grauissime vexās eū. ad quē clamātez
vitelli. vitelli. cōuenit ꝑplus alexādrin⁹ ducēs eū ad dictū virū. ad cui⁹
cellā venientes inuenerūt eū solū flexis genib⁹ ⁊ iūctis manib⁹ extremū
spūm exalātē. Tūc venerūt meretrices penitētes ⁊ ↄfitentes quō se
habuerat ad eas. eius merit⁹ dict⁹ arreptiu⁹ liberat⁹ ē. Itē i vitispa
trū cū qdā venator predā sequeret. venit a casu vbi beatus Anto
nius cū discipulis suis cōuenerat cā recreatiōis. q̄ vidēs eos male
iudicabat de eis. quē rogauit beatus Antonius trahere plures cū
arcu quē i manu tenebat qđ cū fecisset ad vltimū chordā laxauit.
Et cū quereret causā beatus Antonius. ait ꝙ hoc fecerat ne arcus
assiduo rigore frangeret. Sic ait beatus Antonius ē de hoib⁹. qꝛ
assiduo rigore franguntur. Itē legit in vita beati Greg. Qđ cū qdā
magnus heremita rogasset dñm ꝙ ostēderet ei cui eēt par in futu
ro. Rñsum est ꝙ Grego. pape qđ cū iudicaret hoc indignū cū eēt
Greg. in tanta gloria ⁊ diuitijs papatus ꝑ qbus male iudicabat de
eo. ⁊ ipse ecōuerso pauper esset ⁊ afflictus ꝓpter deū. Rñsum fuit
ei. Est tibi plus cattus q̄ pape pontificat⁹. Tales errāt tāq̄ pisca
toribus sūme sapiētie dissimiles. q̄ bonos in vasa sua eligūt. ⁊ ma
los foras mittūt. Isti ↄtraria faciūt qꝛ malas itētiōe de bonis col
ligūt. ⁊ vt dicit baculū accipiūt ex parte inquinata. de rosario spinas
colligūt. ⁊ rosas dimittūt. imo qđ mirū ē mala colligūt inde vbi nō
sunt. In bonis malas itētiōes vbi nō sūt dicūt. nō de spinis vuas
colligūt. s; de vuis spinas. ⁊ de ficubus tribulos colligūt. Quar
to hoc peccatum ostendit esse vitandum. iniuria diuinorum. Ta
les enim iniuriam faciunt summo iudici. cui soli reseruandum est
iudicium de occultis. Sicut enim ipse solus animas creauit. ⁊ rede
mit. creare ⁊ recreare ⁊ iustificare potest. ita solus h; eas ad vitam
vel mortē. ad p̄miū vel suppliciū iudicare. Iniuriā ergo sibi faciūt.
q̄ alias vel de occultis aīaꝝ iudicare p̄sumunt. Ro. xiiij. Tu qđ iudi
cas fratrē tuū oēs stabimus ante tribunal chri. j. Corin. iiij. Nolite
ante tēpus iudicare. quoadusq; ⁊c̄. In vitispatrū. Cū abbas ysaac
visitasset cenobiū ⁊ inuenisset ibi quēdā fratrē negligētem expulit
eū. Cūq; regrederet ad habitaculū suū. angelus domini stetit ante
ostiū cellule dicēs. Nō te ꝑmitto igredi. cūq; causā quereret. re
spondit angelus. Deus misit me vt dicerē tibi. Ubi vis mittam fra
trē q̄ peccauit. qđ audiēs senex penituit. veniāq; petiuit. Cui ange
lus caue ne de cetero quēq̄ iudices. anteq̄ de⁹ iudicet illū. Tale
est hoies iudiciū dicit dñs ⁊ nō mihi ꝑmittūt illud. Tales appro
priata ꝑsonis beatissime trinitatis insipiēter vsurpātes iniuriā fa
ciūt p̄mo deo patri. qui de tꝑibus q̄ pater posuit in sua potestate sic
dicit Actu. j. aliter q̄ ipse male iudicādo disponūt. de preterito
faciūt p̄sens. qui illū q̄ aliquādo fuit malus cuius malicia iā in ocu
lis dei preterijt. iudicāt adhuc malū. De presenti preteritū qui quez
vidēt male agere. iudicāt in p̄terito talē fuisse. Semp de p̄senti fa
ciūt ⁊ de p̄terito esse futurū. qui quē vidēt vel viderūt malum. iudi
cāt semp futurū malū ⁊ incorrigibilē. Sapiētiā filij sibi vsurpant.
qui quā solā ꝑtinet de occultis cordiū iudicare. Cōtra clemētiā spūs
sancti sine bonitatē peccāt. qui iudicāt reprobos quos ipsa saluare de
creuit. Unde quia sūmo iudici iniuriant. a sūmo iudice maledicū
tur. ysa. v. Ue qui dicitis bonum malum ⁊ malum bonum. Et fina
liter iudicati damnantur. Math. vij. Nolite iudicare ⁊c̄. In quo
enim iudicio iudicaueritis iudicabimi. Et Ro. ij. In quo alium iu
dicas. teipsum condemnas. i. pronuncias condemnandū.

De falso testimonio. DIS. VI.

Einde ↄsiderādū ē de falso testimonio. Qđ ali
quādo ꝑfert ex malicia ⁊ inuidia. vt pa
tet in falso testimonio quod iudei ↄtra ihm tulerūt. Et
cōgrue postq̄ egimus de falso ⁊ temerario iudicio qđ
aliqñ cōmittit solo corde. vt in solis temerarijs suspitionib⁹. aliqñ
corde ⁊ ore simul. ⁊ vtrūq; ↄtrariū ē veritati ⁊ bonitati qbus p̄iudi
cat hō. Ueritati ꝑ falsitatē benignitati ꝑ malignitatē. falsa ꝓ veris
⁊ mala ꝓ bonis accipiēdo. Nūc ↄsequēter agēdū ē de temerario
⁊ falso testimonio qđ p̄stat dupliciter. Uel tacēdo veritatē agni
tam in iniuriā ꝓximi. ⁊ in incōmodū eius. Uel asserēdo incertā veri
tatē. vel agnitā falsitatē. Uel qꝛ ꝓ agnita veritate nō stat hō eū im
pugnatur. Uel quia veritatē agnitā īpugnat. cū ↄtra eā testat. Hic
vterq; reus ē ⁊ q̄ veritatē tꝑe necessitatis occultat. ⁊ q̄ menda
ciū dicit. ille quia proximo suo non vult prodesse. alter quia ei mē
tiendo vult nocere. Augu. ad cassulanum. Reus est qui veritatem
occultat. ⁊ qui mēdaciū dicit. quia ille prodesse nō vult. iste obesse
desiderat. Cris. Non solū ille reus est qui viam veritatis transgre
diens mendaciuz palam loquitur. sed etiam ille qui non libere pro
nunciat veritatem quā libere pronunciare tenetur. aut qui nō libe
re veritatem defendit. quā libere defendere conuenit. Notandū

autem ꝙ multa sunt que peccatū istud ostēdunt summopere detestā
dū. Primo quidē lex nature. que dicat nō faciendū esse alij. qđ
nō vult homo sibi fieri. Unde cū nullus homo vellet cōtra se falsuz
testimoniū ꝓhiberi. ex lege nature docet nō debere cōtra ꝓximum
falsum testimoniū ꝓhibere. Ro. ij. Cū oēs qui legē nō habēt natu
que legis sunt faciūt. ipsi sibi sunt lex. ostēdunt eni opus legū scriptū
esse in cordibus suis testimoniū illis ꝓhibente cōscientia ipsorum.
Secūdo hoc idē ostendit lex scripture Exo. xx. Nō falsum testi
moniū dices. ⁊ xxiij. Nō iunges manū tuā vt pro impio dicas fal
sum testimoniū. Tertio hoc idē ostēdit sanctoꝝ cōstantia tā vete
ris. s. testamenti q̄ noui. Naz sancti ꝓphete. apostoli ⁊ martyres in
testimoniū veritatis vocati magis voluerūt oia tormenta sustine
re. q̄ a veritate deficere. vel falsum testimoniū dare. Heb. x. Sancti
ludibria ⁊ vbera sunt experti ⁊c̄. Et ibi. Hi oēs testimonio fidei ꝓba
ti in uēti sunt ysa. xliij. Uos testes mei estis dicit dñs. Actu. ij. Eri
tis mihi testes in omni iudea ⁊c̄. Tales testes erant apostoli. dicen
tes Actuū. iiij. Nō possumus ea q̄ audiuimus ⁊ vidimus nō loqui.
Itē talis erat iohānes euāgelista qui dicebat domitiano īperatori
ꝑmittenti ꝙ eū in oleo bullienti frigeret nisi a testimonio chri ces
saret potius voluit frigeri q̄ hoc facere. dicens. Nec chrm dñz me
um negabo nec a p̄dicatiōe ⁊ testimonio eius cessabo donec implea
cursū ministerij qđ accepi. Ideo fuit in feruētis olei doliū missus
⁊ in pathmos insula exilio relegat⁹. Cū beat⁹ Iacob⁹ minor. epūs
p̄mus hierosolimitanus. ꝓpter mirā e ius sanctitatē ab oībus i ma
gna reuerētia haberet. In die festo iudei populū de circūiacentib⁹
locis ↄuocauerunt. ⁊ rogauerūt dictū iacobū vt a fide chri populū
reuocaret. ⁊ testimoniū daret ꝙ ihs nō esset de⁹. ideo ꝙ ꝑplus cre
deret vbis eius tanq̄ illius quē sanctissimū reputabāt. statuentes
eū super pinaculū tēpli. minantes ei precipitiū. nisi hoc faceret. testi
ficatus est chrm verū deū. ⁊ fidei articulos p̄dicauit potius eligens
p̄cipitari ⁊ excerebrari q̄ testimonio veritatis deficere. Silr ⁊ i Act.
iiij. legit ꝙ licet iudei cepissent ⁊ incarcerassent aplos ⁊ mortē com
minati fuissēt p̄cipiētes ne ferrēt testimoniū fidei. ipsi vtute magna
reddebāt testimoniū resurrectiōis dñi nostri ⁊c̄. Quarto h̄ idez
ośdit ꝓximoꝝ iniuria. Quia videlicet ꝓximus ↄtra quē fert falsuz
testimoniū multipliciter dānificat ⁊ leditur. qꝛ ꝑ falsuz testimoniū
amittit causaz suaz ⁊ cōdemnat vel in rebus vel in ꝑsona. ⁊ tenetur
ei restituere ⁊ satisfacere de iniuria: qꝛ aliter nō dimittit peccatum
ei. Ledit eius ↄscientiā iaculo odij ⁊ rācoris vulnerādo ⁊ occidēdo
ꝓuer. xxv. Iaculū ⁊ gladi⁹ ⁊ sagitta acuta hō qui loquit ↄtra ꝓxi
muz suū falsuz testimoniū. Ledit eū affligēdo per penā vexando ꝑ
calūniā. tollendo pecuniā. Ledēdo aliqñ eius famā auferēdo pos
sessiunculā. vulnerādo eius ↄscientiā. scādalizando eius famā. ⁊ oc
cidendo aiaz. Itē nō solū eū cōtra quē fert falsum testimoniū ledit
imo seipsuz ⁊ eū pro quo fert falsuz testimoniū. ⁊ cui adiudicat ius
alienū. ⁊ iudicē ⁊ oēs illos qui indebite ei credūt occidit. Et ita ꝑz
verū esse qđ dicit Eccī. xxviij. Lingua testificās adducet mortez. s.
multiplicē. Hiero. Qui falsum testimoniū profert. tribus personis
obnoxius est. Primo deo cui⁹ presentiā cōdemnit. Secūdo iudici
quē mentiēdo fallit. Tertio inocenti quez falso testimonio ledit. ⁊
haeriter oēs ledit ⁊ interficit. qui sibi indebite credūt. Quinto h̄
peccatū de christiano facit antichrz. Qui eni aduersat veritati. aduer
sat chro. qui de seipso dicit Ioh. xiiij. Ego sum via. veritas ⁊ vita.
Et. j. Ioh. ij. Spūs est q̄ testificat qm chrs est veritas. ad hoc etiam
venit in mūdū vt testimoniū ꝓhiberet veritati. Ioh. xviij. In h nas
tus suz ⁊ ad hoc veni in mūdū vt testimoniū perhibeā veritati. Unde
magis mori voluit q̄ vel dicere falsitatē. vel celare tꝑe suo veritatē
Nota ꝙ falsi testes aut sunt siles iude q̄ veritatē vēdidit. aut latro
ni sinistro q̄ eā īpugnauit dicēdo ↄtra eā falsuz. Aut iudeis qui cō
tra eā in passiōe testimoniū tulerūt in mortē ei⁹. Math. xxvj. Que
rebāt falsuz testimoniū ⁊c̄. Itē. Uenerūt duo falsi testes occultātes
veritatē Siles sunt custodib⁹ sepulchri. qui cū iudeis dicerēt ea q̄
facta sunt circa eos ⁊ de resurrectiōe chri. vt dicit in libro de gestis
saluatoris. pecunia corrupti. ipsaz veritatē celauerūt. Sexto hoc
peccatū facit filiū dyaboli. q̄ mēdax ē ⁊ pat mēdacij. ipse fuit p̄mus
falsus testis q̄ p̄mo testimoniū ꝓhibuit falsitati. Gen. iij. Neq̄ mo
riemini ⁊c̄. Io oēs falsi testes dyabolū imitāt. ⁊ ei⁹ filij fiūt. Unde duo
falsi testes ꝓducti ↄ naboth. iij. reg. xxi. dicuntur filij belyal. Et post
dicit. adductis duob⁹ viris filij dyaboli fecerūt sedere ↄ naboth. q̄
vt viri dyabolici dixerūt ↄtra eū falsum testimoniū. q̄ obrē lapidi
bus interfecerūt eū. Siles istis fuerūt illi q adducti fuerūt in testi
moniū cōtra beatū stephanū Actu. vij. ad quoꝝ falsum testimoniū
interfect⁹ est. Septimo ad hoc d; nos mouere: qꝛ ꝓpter predicta
deus odit eos ⁊ multiplici pena punit. ꝓuer. vj. Sex sunt que odit

deus ⁊ septimū detestaꝛ aīa eius .s. ꝓferentē mendacia testem fal
lacē. ꝓuer. xix. Testis falsus nō erit īpunitus ⁊ q̄ loq̄tur mendacia.
non effugiet. Supra illud ꝓuer. xij. Qui nouit qđ loq̄tur. Glo. Qui
falsū testimoniū ꝓfert ꝯtra ꝓximū. ⁊ q̄ metu peccatoꝝ veritatē ce
lat irā dei supra se ꝓuocat. In duodecimo libro collationū legiꝛ cō
tra falsi criminis īpositores. Qđ cū beatus pachomius adhuc esset
viuēs gratiosus sedēs in cella sua. quidā de fratribus motus inui
dia librū suū abscondit in lecto dicti sancti. ⁊ accedens ad locū vbi
fratres ꝯuenerant missa celebrata asseruit. librū suū ꝑdidisse. ⁊ illū
fuisse sibi furto sublatū. missis aūt trib⁹ fratrib⁹ q̄ per cellas scruta
renꝛ inuenerūt eū in lecto beati pachomij. q̄ accusat⁹ lȝ in nullo sibi
ꝯscius. apud patres voluit humiliter suscipe ⁊ ꝑficere penitētiā de
furto. Qđ cū faceret. ille q̄ librum in lecto suo dolose posuerat arre
ptus ⁊ grauiter vexatus a demonio clamare cepit doluȝ qđ fecerat
de libro occultādo. ⁊ quō ꝓ īfamatiōe sancti viri hoc fecerat. ⁊ cla
mabat ꝙ adduceretꝛ ad eū vt orationib⁹ eius liberaretꝛ a demone.
Qđ vt ita factuȝ ē ꝑcib⁹ eius a demone liberaꝛ. Item in vita beati
Nicolai legiꝛ ꝙ cū quidā chr̄ianus pecuniā vellet mutuo accipere
a quodā iudeo. nec haberet vadiuȝ vel fideiussorē accōmodauit ei
iurando ꝑ sc̄m Nicolaū ꝙ dictā pecuniā tp̄e assignato redderet.
quā cū dictus iudeus repeteret. negauit chr̄ian⁹ dictū mutuū. Cuȝ
aūt corā iudice citari eū fecisset ꝓ dicta pecunia. christian⁹ sciēs ꝙ
oporteret eū iurare ꝓ dicta pecunia fecit poni in baculo ꝯcauo quē
vulgariꝛ vocamus burdonē aureos quos debebat iudeo. ⁊ sic iuit
ad diē assignatā. Cū aūt iudeus nec haberet litteras nec fideiusso
rē. petiuit iuramētū dicēs ꝙ nō habebat testē. nisi sanctū Nicolaū
ꝑ quē iurauerat chr̄ianus ei se redditurū dictā pecuniā. Ille autē
volēs facere iuramentū. dixit iudeo ꝙ teneret ei burdonē suū. Qđ
cū faceret iudeus iurauit ei chr̄ian⁹ ꝙ nihil ei debuerat qđ nō red
didisset ei. Cū aūt sic ab vrbe recederet cū burdone ⁊ pecunia. occu
patus somno. cū dormiret iuxta viā quadrigarius q̄dā trāsiēs sup
eū cū quadriga onerata eū opprimēs occidit. ⁊ baculū fregit. Ubi
cū ꝯuenirēt hoīes ⁊ iudeus cū alijs ꝑpendit dolū ꝓmittens beato
Nicolao q̄ sic eū puniuerat ꝓ dolo suo ꝙ si eū suscitaret. baptizare
tur cū tota familia sua. Qđ cū beatus Nicolaus fecisset. baptizat⁹
ē iudeus cū familia sua tota. ⁊ ille resuscitat⁹ veritatē aperuit. Itē
cū quedā mulier sanctā Eugeniā mēdaciter accusasset. q̄ illā virū
esse putabat ꝓ eo ꝙ in habitu virili īter viros religionē intrauerat
⁊ īponeret ei dicta mulier ꝙ vellet eā opprimere. ⁊ h̄ vex esse tā ip
sa q̄ȝ tota eius familia iuramēto firmaret. igne de celo visibiliē sup
eos descēdēte ꝯsumpta ē cū tota familia. ⁊ omnibus rebus suis.

¶ De odio. DIS. VII.

Ende ꝯsiderādū ē de odio. Circa qđ videnda sūt tria. Primo de odio dei. Secūdo de odio peccati. Tertio de odio ꝓximi. Circa primuȝ .s. vtrū deus possit odio haberi. Sciēdum ꝙ deus pōt ab
hoīe dupliciter apprehēdi. Uno mō fm̄ seipm̄ vt cū ꝑ essentiā vide
tur. Alio mō ꝑ effectus suos q̄ñ .s. inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sūt in
tellecta ꝯspiciunꝛ. Deus aūt ꝑ essentiā suā ē ipsa bonitas quā nul
lus odio pōt habere. q̄ de rōne boni ē ꝙ ameꝛ. ⁊ ideo īpossibile ē
ꝙ aliq̄s deū ꝑ essentiā suā vidēs. habeat eū odio. Effectū aūt dei q̄
dā sūt q̄ nullo mō possūt esse ꝯtrarij volūtati hūane. q̄ esse. viuere
⁊ itelligere. est appetibile ⁊ amabile oībus. q̄ sūt quidē effect⁹ dei.
Unde etiā fm̄ ꝙ deus apprehēdiꝛ. vt actor hoꝝ effectuū nō potest
odio haberi. Quidam sunt effectus dei qui repugnant inordinate
voluntati. sicut est inflictio pene. ⁊ cohibitio peccatorū per legē di
uinā. que voluntati per peccatum deprauate repugnat. ⁊ ideo in cō
sideratione taliū effectuū. deus ab aliquibus odio habeꝛ. inquātū
scilicet apprehēdiꝛ vt peccatoꝝ ꝓhibitoꝛ. ⁊ penaꝝ inflictoꝛ. Unde
Joh. xv. Dicit saluatoꝛ. Odio habuerūt ⁊ me ⁊ patrē meū. Et i ps̄.
Odio habuerunt me gratis. Idē. Superbia eorum qui te oderunt
ascendit semper. Hoc autē peccatum summe detestanduȝ est ⁊ hor
rendum. tāq̄ȝ grauissimum omnium peccatorum. Omne enim pec
catum mortale consistit in voluntaria auersiōe a deo hec aūt auer
sio per se quidem importatur in odio dei in alijs peccatis ꝑ aliud. ⁊
quasi per quandam participationē. Sicut enim voluntas per se in
heret ei quod amat. ita per se refugit id quod odit. Unde quando
aliquis odit deum. voluntas eius secundū se auertitur a deo sed in
alijs peccatis puta in fornicatione voluntas non auertitur a deo fȝ
se sed fm̄ aliud inquantū scilicet appetit inordinatam delectationē
que habet annexam auersionem a deo. Semper autē id quod est
per se principalius est eo quod est per aliud. Unde odium dei inter
alia peccata grauius est. Quia vero dictum est ꝙ deus non habe
tur odio nisi ratione suoꝝ effectuum inquātum repugnant volun
tati inter quos precipuum locum tenet pena. Sciendum ꝙ quicūq̄
q̄ odit penas. nō odit penarū actorē. Nā multi penas oderunt q̄ tñ
ex reuerentia diuine iustitie. eas sustinēt patiēter. Unde dicit Augu.
x. ꝯfes. ꝙ mala penalia deus tolerare iubet nō amare. Sed ꝓrum
pere in odiū dei puniētis. hoc est odio habere ipsam dei iustitiam.
qđ est peccatū grauissimū. Unde dicit Greg. xxv. moꝛ. Sicut inq̄
grauius est peccatū nō diligere q̄ȝ perpetrare. ita nequius est odis
se iustitiā q̄ȝ nō fecisse. Notandū est etiam ꝙ odiū dei grauius est
peccatū q̄ȝ infidelitas. q̄ infidelitas nō habet rationē culpe. nisi in
quantū est voluntaria. ⁊ tāto grauioꝛ est. quāto magis est volūta
ria. Quod autē sit voluntariū ꝓuenit ex hoc ꝙ hō odio habet veritatē.
Unde patet ꝙ ratio peccati in infidelitate fit ex odio dei circa cui⁹
veritatē est fides. Et ideo sicut eā potioꝛ est effectu. ita odiū dei ma
ius peccatū est q̄ȝ infidelitas. Nota etiā ꝙ odiū dei nō numeratur
inter species peccatoꝝ in spiritūsanctū licet maxime sit peccatum
in spiritū sanctū fm̄ ꝙ peccatū in spiritūsanctū nominat aliqđ ge
nus speciale peccati ideo cū nō numeratur inter species ei⁹ q̄ gene
raliter inueniꝛ in qualibet eius specie. Circa scđm .s. de odio pec
cati sciendū ꝙ nihil odiendū est nisi peccatū. vel ꝓpter peccatū. Si
cut autē vnūquodq̄ȝ diligiꝛ ratione bonitatis ⁊ illud magis aman
dū est in quo magis relucet ratio bonitatis. sic vnūquodq̄ȝ odien
dum est ꝓpter malū ⁊ vbi est maioꝛ ratio mali illud est ampli⁹ odiē
dum. Primo igiꝛ ⁊ principaliter odire debemus peccatū. inquā
tum est ꝯtrariuȝ voluntati diuine. ⁊ inquātū per ipsuȝ deus ꝯtēn
tur. dehonoraꝛ ⁊ offendiꝛ. Et sicut deū ⁊ eius honorem debemus
amare super omnia. peccatū inquantū est contra deū ⁊ eius hono
rem super oīa debemus odire ps̄. Qui diligitis dominū odite ma
lum. Debemus etiā odire omnes dehonorantes deuȝ. ps̄. Nōne q̄
oderunt te oderaȝ. ⁊ sup inimicos tuos tabescebam. perfecto odio
oderaȝ illos. Hoc autē est perfectū odiū vt sic odianꝛ vitia. vt tñ di
liganꝛ homines. Sicut de⁹ diligit omnia que sunt. ⁊ nihil odit eo
rum que fecit. Sicut dicitur Sap. xj. Odit tñ peccatores. Eccl. xij.
Altissimus. odio habet peccatores. nō naturā quā cōdidit. nec ani
mam quā redemit. Ideo statim sequiꝛ. ⁊ misertus est penitētibus
id est rationē nature quā diligit misereꝛ peccatori q̄ȝ cito peccatuȝ
dimittit penitēdo. Secundo peccatū debemus odire rōne qua
cōtrariū est saluti nostre. ps̄. Qui diligit iniquitatē odit animā su
am. Odiamus ergo peccatū ⁊ omnē hominē qui salutē nostram ⁊
nos pertrahit ad peccatū. ait enī saluatoꝛ Luc. xiiij. Si quis venit
ad me ⁊ nō odit patrē suū aut matrē suā ⁊ vxorem ⁊ filios. adhuc
autē ⁊ animā suā non potest meus esse discipulus. Qđ exponens
Grego ait. Percunctari libet quō parentes ⁊ carnaliter ꝓpinquos
precipimur odisse qui iubemur ⁊ inimicos diligere. Sed si vim p̄
cepti perpendimus vtrūq̄ȝ agere per discretionē valeamus. vt eos
qui nobis carnis cognatiōe ꝯiuncti sunt ⁊ quos ꝓximos nouim⁹
diligamus. ⁊ quos aduersarios in via dei patimur odiēdo ⁊ fugien
do nesciamus. Quasi enī per odiū diligiꝛ qui carnaliter sapiēs dū
praua nobis ingerit nō audiꝛ. Sic aūt odisse debem⁹ ꝓxios ⁊ ami
cos sicut ⁊ animā nostrā quā tūc recte odio habem⁹. cū eius appe
titū frangim⁹ īclinatiōes carnales frenamus. mot⁹ vitiosos restrin
gim⁹. ⁊ īhonestos mores penit⁹ abdicam⁹. Qui sic odit aīaȝ suā in
hoc mūdo. in vitā eternā custodit eā Joh. xij. Qđ exponēs aug. ait
sic. Magna ⁊ mira sñia quēadmodū sit hoīs in aīam suā amoꝛ vt
pereat. odiū ne pereat. Si male amaueris tūc odisti. si bene oderis tūc
amasti. Felices q̄ oderūt custodiēdo. vel custodiūt odiēdo ne per
dāt amādo. Tertio debem⁹ odire q̄cq̄d est ꝯtrariū ⁊ nociuū rei
publice ⁊ bono cōi exēplo psalmiste dicētis. A iudicijs tuis nō de
clinaui q̄ tu legē posuisti mihi. Sequiꝛ. A mādatis tuis itellexi ꝓ
pterea odiui omnē viā iniq̄tatis. Idē. Faciētes ꝑuaricatiōes odiui.
Et iteꝝ. Iniquos odio habui. Et q̄ cupiditas detestāda ꝑuertit iu
diciū subuertit iustitiā ꝑ quā respublica cōseruaꝛ. Sic dicꝛ .j. reg.
viij. de filijs samuelis Declinauerūt post auaritiā. acceperūtq̄ȝ mu
nera. ⁊ ꝑuerterūt iudiciū Ideo dicitū Exo. xviij. Prouide de omni
plebe viros potētes ⁊ timētes deū in q̄bus sit veritas. ⁊ qui oderit
auaritiā. Cōtra auaros ⁊ iptos principes dicꝛ Michee. iij. Audi
te ꝓncipes numq̄d nō vestrū est scire iudiciū q̄ odio habetis bonuȝ ⁊
diligitis malū. q̄ violēter tollitis pelles eoꝝ desup eos ⁊ carnes eoꝝ
desup ossib⁹ eoꝝ. De causis odiēdi peccatū Require diffusius supra.
vbi agiꝛ de effectib⁹ peti. Circa tertiū .s. de odio ꝓximi. Sciēdū
ꝙ aliq̄ ꝓximos odiūt ꝓꝑ displicētiā veritatis. Alij ꝓꝑ displicētiā bo
nitatis. Propꝛ displicētiā veritatis q̄ sūt adeo ꝑuersi ꝙ odio hñt
diligētes se. ⁊ diligūt odiētes. Sic falso dictū est Dauid. ij. reg. xix.
Diligis odiētes te. ⁊ odio hēs diligētes te. Diligūt enī adulatores ⁊
eos q̄ eis ꝯsulūt ad sue placitū voluntatis. Odiunt vero bonos qui

nos corripiunt. et nituntur avertere ab eis q illorum cordibus male placent. Unde oderunt illos propter solam displicentiam veritatis. Exemplum habemus iii. reg. xxii. Dixit rex achab de michea propheta. Ego odi eum quia non prophetat mihi bonum. sed semper malum. Falsos prophetas qui prospera nunciabant amabat. tamen suis promissionibus decipiebant eum. Sanctum vero prophetam qui veraciter predicebat ei mala que ventura erant super eum odiebat. Huius rationem reddit salvator Joh. iii. Omnis qui male agit odit lucem. et non venit ad lucem. ut non arguantur opera eius. De talibus dicitur Osee. v. Odio habuerunt in porta corripientem. et loquentem perfecte abominati sunt. Alii oderunt bonos propter displicentiam bonitatis. quia eo ipso quod mali sunt. bonos videre. vel de bonis audire bona non possunt. Exemplum de iacob et esau Gen. xxxvii. Oderant eum fratres eius nec poterant ei quicquam pacifice loqui Et Exodi. iii. Oderant egyptii filios israel. Diligenter adverte quod nec iacob nocebat. nec malum volebat esau fratri suo. Nec ioseph fratribus suis. Nec filii israel egyptiis sed serviebant eis et bona plurima faciebant. et tamen non poterant eos diligere sed neqiter odiebant. Nec mirum si mali bonos oderunt. quia et ipsum deum qui summe bonus est oderunt. Sicut ipse testatur Joh. xv. Si mundus vos odit. scitote quia me priorem vobis odio habuit. Est autem hoc vitium detestandum. Primo quia proximum odiens deum odit. Secundo quia odium hominis cor corrodit. Tertio quia oculum mentis obscurat. Quarto quia contra proximum cor obdurat. Quinto quia a celo excludit et in infernum intrudit. Primo quia qui proximum odit. deum odit. quia videlicet invisibilem imaginem eius odit. i. Joh. iiii. Qui non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt quomodo potest diligere. unde nec proximus sine deo nec deus sine proximo potest diligi vel odiri. Qui proximum affligit ex odio. similis est illis iudeis qui imaginem christi in eius contumeliam affligebant. colaphis cedendo. conspuendo. flagellando. crucifigendo. et omnia omnino passionis obprobria renovando. Hoc peccatum adeo detestatur dominus quod eius occasione occidi voluit dominus pro inimicis suis ipsum odientibus et actu persequentibus pati et mori dignatus est. et pro ipsis patrem reverenter oravit. Secundo peccatum odii cor odientis dilacerat et corrodit etc. De hoc require infra de Ira. Tertio peccatum odii detestandum est. quia oculum mentis obscurat. Require infra de Ira. Ubi dicitur. Item per iram gratie lumen amittitur. Quarto detestandum est quia cor odientis obdurat. Require ibidem. ubi dicitur. Item per iram amittitur clementia. Quinto quia regnum celorum obturat. i. Joh. iii. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Scimus enim quod homicida non habet vitam eternam. Math. v. Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. qui autem dixerit fatue. reus erit gehenne ignis.

Libri tertii pars quinta. Incipit.

De ira. DIS. I.

Consequenter considerandum est de tertio vitio capitali quod est ira. Circa quod consideranda sunt sex. Primo videndum est quid sit ira. Secundo de speciebus eius. Tertio de gradibus eius. Quarto quantum et quare sit vitanda et detestanda. Quinto de remedio eius. Sexto de filiabus eius. Primo ergo dicendum est quid sit ira. Ira ut dicit Cassiodorus super illud psalmi. Domine ne in furore tuo. est motus animi concitatus ad penam provocans inferendam. Alia descriptio glo. super illud Math. v. Qui irascitur fratri suo etc. Ira est omnis malus motus ad nocendum. Damascenus. Ira est fervor eius qui contra cor est sanguinis ex evaporatione fellis. Augustinus. Ira est tristicia ex impotentia ulciscendi se. Aliter a magistris describitur. Ira est subita animi tempestas que dum inordinate se concutit. cor hominis ad insaniam trahit. Item alia. Ira est fervor animi ab interioribus ad exteriora prorumpens cum anima ob illatas sibi iniurias vindictam excogitans adimplere desiderat. Alia. Ira est subitus animi furor ulciscendi se libidine fervens. Secundo sciendum quod sicut ait Grego. v. mor. Alia est ira quam impatientia excitat. Alia quam zelus format. illa ex vitio hec ex virtute generatur. Si enim nulla ira ex virtute surgeret. ultionem divinam phynees per gladium non placasset. Ira per zelum debet in homine incipere a seipso. Debet enim homo irasci contra sua vitia et peccata ut ea detestetur et puniat per penitentiam condecentem. De hoc psalmista ait. Irascimini et nolite peccare. i. irascimini contra vosipsos propter peccata preterita et nolite ulterius peccando perpetrare futura. que dicitis. i. que cogitatis in cordibus vestris. et in cubilibus vestris. i. in secreto cordium vestrorum compungimini per contritionem amaram. Item iram per zelum debet homo habere contra vitia proximorum. Ait enim Greg. Si proximos sicut nos amare precipimur. restat ut eorum erroribus sicut nostris vitiis irascamur. Sicut phynees ex zelo transfodit gladio peccatores Numeri. xxv. Et moyses ex zelo illos qui vitulum conflatilem adoraverant fecit occidi Exo. xxxiii. Et mathathyas idolatram trucidavit. Hanc iram quia helyu non habuit motum superne ultionis contra se implacabiliter excitavit. Nam quia contra vitia subditorum corrigenda tepuit ideo contra eum districtio eterni iudicis exarsit. De hac dicitur Eccs. vii. Melior est ira risu: quia per tristiciam vultus animus corrigitur delinquentis. Tertio sciendum est quod sicut dicit Grego. v. mor. diversi sunt gradus in ira ait enim sic. Fit plerumque ut usque ad manus ira prosiliat. et quanto ratio longius recedit tanto audacior exurgat. seipsum animus retinere non potest quia factus est potestatis aliene. et eo foris membra furor ad ictus exagitat. quo intus ipsam mentem membrorum dominam captivam tenet. Aliquando autem manus non exerit sed in maledictionis iaculum linguam vertit. fratris namque interitum precibus exposcit. et hoc deum perpetrare expedit. quod ipse perversus homo facere metuit vel erubescit. et sic fit ut et voce et desiderio homicidium peragat. etiam cum a lesione proximi manus cessat. Aliquando ira perturbato animo quasi ex iudicio silentium indicat. et quo se foris per linguam non exprimit. intus deterius ignescit ut iratus collocutionem suam proximo subtrahat et nihil dicendo quantum sit adversus indicat. Et aliquando hic silentii severitas per discipline dispensationem geritur si cum discretionis forma in intimis teneatur. Aliquando vero dum accensus animus a consueta locutione restringitur per accessum temporis a proximi dilectione penitus separatur. et acriores stimuli. causeque quibus gravius exasperent oriuntur. Sicque in irati animo festuca in trabem vertitur. dum ira in odium permutatur. Plerumque ira per silentium clausa intra mentem vehementer estuat. et clamosas voces tacita format. verba sibi quibus exasperetur obiicit et quasi iudicare examine posita durius exasperata respondet. Sicque fit ut perturbatus animus maiorem strepitum sui silentii sentiat. cumque gravius ut clausa flamma comburat. Cogitationes enim iracundi sunt quasi vippe progenies que mentem corrodunt et comedunt matrem suam. Sciendum est etiam quod nonnullos ira citius accendit sed cito deserit. Nonnullos vero tarde quidem commovet: sed diutius et durius tenet. Alii namque accensis calamis similes dum vocibus perstrepunt quasi quosdam sonitus reddunt accensionis sue. Cuius quidem flammam faciunt sed protinus in favillam frigescunt. Alii autem lignis durioribus similes accensionem tarde suscipientes: sed semel accensi. difficilius extinguuntur. et quia in asperitatem se tardius concitant furoris sui diutius ignem servant. Alii autem quod nequius et citius iracundie flammas accipiunt. et tardius deponunt. Nonnulli has et tardius suscipiunt et citius amittunt. In quibus quatuor modis ad tranquillitatis bonum ultimus plusquam primus appropinquat et secundum in malo tertius superat. Circa quartum sciendum quod peccatum ire cavendum est multiplici ratione. Primo quia per iram turbatur mentis tranquillitas. et imago divine similitudinis deturpatur. Sicut docet beatus Greg. Quanta sit iracundie culpe pestis per quam dum mansuetudo amittitur. superne imaginis similitudo vitiatur. Quoties enim turbulentos motus animi sub mansuetudinis virtute restringimus. ad similitudinem conditoris qui cum tranquillitate iudicat redire conamur. Nam cum tranquillitatem mentis ira diverberat. dilaniatam quodammodo scissamque perturbat. Ira vel odium aufert imaginem dei. et characterem filiorum dei quem imprimit charitas. imprimens characterem bestie. i. dyaboli. de quo legimus Apoc. xiii. hic character imprimitur in corde. cum mens intrinsecus perturbatur. In fronte vero dum per signum extrinsecus demonstratur. In manu autem cum ad proximi lesionem manus exeritur. Secundo per iram gratie lumen amittitur: quia mentis oculos excecat. Sicut equo operiuntur oculi ut circueat in molendino Sicut phylistiim sampsonis oculos eruerunt et clausum in carcere molere fecerunt. Iud. xvi. Corvus etiam primo currit ad oculos cadaveris. et piscator turbat aquam ut pisces non videntes passam intrent. Grego. Per iram sapientia amittitur. ut quid vel quo ordine agendum sit omnino nesciatur. Sicut scriptum est. Ira in sinu stulti requiescit. quia intelligentie lumen subtrahit dum mentem permovendo confundit. psalmista. Turbatus est in ira oculus meus. Greg. Ira per zelum oculum mentis turbat ipse namque zelus rectitudinis quia inquietudine mentem agitat. eius aciem obscurat nec valet perturbata conspicere. ad quod vix tranquilla poterat inhyare quia nec sol radius cernitur cum commote nubes celi faciem obducunt. nec turbatus fons imaginem respicientis reddit. quam tranquillus ostendit quia quo eius unda palpitat in se speciem similitudinis obscurat: sed idem subtilius ad altra reducitur. verum ad tempus ne videat reverberatur. et verum mens turbatur ne videat. idem per sic ut ad videndum clarius et verius clarescat. Sic infirmanti oculo cum collirium immittitur. lux penitus denegatur: sed idem eam post paululum veraciter recipit verum hanc ad tempus salubriter amittit. Sed ira per vitium oculum mentis excecat. Ire namque sue stimulis accensum cor palpitat. corpus tremit. lingua se prepedit. facies ignescit. exasperantur oculi. et nequaquam recognoscuntur noti. ore quidem clamorem format sed sensus quod loquitur ignorat. In quo itaque ab arreptitiis differt. qui sue non est conscius actionis. Patet ergo ex predictis quod ira red-

munē fatuū ꝛ insensatū. propter qḋ bene dicit Eccl. vij. Ira in sinu stulti requiescit. Iracundus enī multis stulticijs elaborat. Primo quidē stultus ē q illatā iniuriā appetit vindicare: q sicut dicit Aug. de aliena pena querit sibi medicamentū q acqrit sibi grāde tormētū. Simile ē quasi si in aqua quereret ignē. Scḋo stultus ē q potius vult mortē corporis quoq ꝛ aīe semp ꝛ eterne se exponere vt occidat ꝛ puniat aīum inimici sui i. corpus q̄ expectare diē iustissimū q ita iudicabit eū de hoste ꝛ asino insimul. qḋ totus mundus vidēs admirabit ꝛ satiabit. nec posset etiā vindicte grauedinē excogitare. Sicut dicit Ysa. vlti. Vermis eoꝝ nō mor. ꝛ ig. nō ex. ꝛ erūt vsq ad sa. m. oīs carnis cū dicet Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Tertio q pontē misericordie dei sibi frangit ꝛ periclitat volēs īpedire ꝓximū. cū nihilominus possit ꝓximus suus venire ad deū si peniteat: ipse aūt q vindictā querit in piculo remaneat. Iac. v. Iudiciū sine misericordia fiet illi. qui non fecerit misericordiā.

Quarto q cū sit in manu creditorū crudelissimorū ꝛ in carcere pessimo peccatoꝝ. Iracūdus odit ꝓiciētes sibi aurū ꝛ argētū ꝛ lapides p̄ciosos de qb' pōt debita soluere. ꝛ se redimere a carcere ꝛ coronā sibi celestē fabricare. ps. Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores. coronā s. ppetuā. nos malleo maledictiōis ꝛ ꝑsecutionis apte vel detractiōis occulte feriēdo. Cū quedā mulier lingiosa ꝛ iracūda lingaret cū quadā bona muliere ꝛ illa aduerteret fructū ɔtumeliaꝝ eius quas ei īferebat extēdēs palliū suū dicebat ei. charissima proijce hic satis. q cōuitia tua argētū sūt ꝓ debitorū solutiōe meoꝝ. ꝛ ꝓ captiuitatis mee liberatiōe. aurū ꝛ lapides p̄ciosi sūt ꝓ celestis corone fabricatiōe. qḋ cū audiret alia qḋ hic magis ac magis ꝓsequeret ɔfusa cessauit. postea sequit. Tertio p irā amittitur clementia vel pietas. q nec cōdolet patiēti. nec subuenit indigēti. nec ignoscit penitēti: ꝓpter primū dicit Prouer. xxvij. Ira nō hꝫ misericordiā nec erūpēs furor. ꝓpter scḋm Eccl. iiij. ab inope ne auertas ꝓpter irā. ꝓpter tertiū Eccl. xxviij. Relinque ꝓximo nocēti te. ꝛ tūc deprecanti tibi peccata soluent. hō homini seruat irā ꝛ a deo querit medelā. in hoīem sibi similē nō hꝫ misericordiā ꝛ de peccatis suis deprecabit. ipse cū caro sit reseruat irā ꝛ ꝓpiciationē querit a deo q̄si dicēt. frustra petit. Ira facit imitē. de hūano faciēs inhumanū. de hoīe bestiā sꝫ q legit ij. Mach. iiij. de iasone qḋ nihil dignū habebat summo sacerdotio. sꝫ aīos crudelis tyrāni ꝛ fere belue irā gerēs. Hoc vitiū maxime videt ɔtra naturā cū hō sit aīal māsuetū natura qḋ manifeste patet ex hoc qḋ natura nō armauit hoīez cornib' nec vnguib'. nec dētib' sꝫ dedit ei minores dentes ꝛ vngues q̄ alicui aīali sue q̄titatis nec dedit ei rictū sꝫ risum. In vita Iohānis elemosynarij legit qḋ dicebat angeloꝝ ē nullatenus litigare. hoīuz ē altricari. sꝫ statim recōciliari. demonū ē litigare ꝛ irasci ꝛ diē trāsire sine recōciliatiōe. Cū aūt dict' sanctus descendisset ad forū ꝓ negocijs pauper ɔtigit vt litigaret ɔtra eū patricius presens alexādrinus tēdēs ad lucra ꝛ recederet sancto irrecōciliato. Cū aūt sol diē claudēt. mādauit ei dici' sanct'. Dñe sol iā tendit ad occasū. Quo vbo cōpūctus veniente patriarcha occurrit ei. ꝛ mutuo se amplexi sūt. Sic viuebāt vt angeli illi duo fratres q insimul manētes multo tpe. nūq lite habuerūt: vt dicit ī vitispa. Cū alter quereret ab altero qd eēt lis. ꝛ quō fiebat alter dicebat qḋ qn vn' dicebat h' ē meū. ꝛ alius imo meū ex h' surgit lis. Et ali' faciam' litē. dic qḋ vas illud tuū ē qn accipiā illḋ ꝛ ego nō dimittā illud tibi ī pace. Qḋ cū faceret. ꝛ ali' q̄reret q̄re vas recipet. ille rn̄dit qḋ suuz erat. ꝛ ali' q nō ɔsueuerat litigare. rn̄dit Si tuū ē vas illud accipe ꝛ habe. Silr ad h' facit exēplū suprapositū de pacifica ɔuersatiōe duaꝝ mulieꝝ vxoꝝ duoꝝ fratꝝ. q ꝑ mltos annos simul vixerāt ꝛ nullū vbū litigiosū vnq̄ sibi dixerāt. de qb' risuz ē bono antonio orāti qḋ nōdū puenerat ad mēsurā eaꝝ. Itē in vitispa. legit de quodā q cū eēt ī cōgregatiōe litigiosus ꝛ iracūdus dixit q dimissa ɔgregatiōe iret ī solitudinē vbi nullus molestaret eū nec ipse irasceret cū alio. Qḋ cū fecisset irat' sūt. ꝛ cepit cū poto suo litigare ita qḋ illḋ fregit pre ira. Qḋ cū fecisset. ait vbicq ē pugna reuertar ad ɔgregatiōez vbi motus iracūdie refrenabo repugnās ire. Quarto p irā relinqit iusticia. Sic scriptū ē Iac. j. Ira viri iusticiā dei nō opat. q dū perturbata mēs iudiciū sue rōnis exaspat. omne qḋ furor suggerit rectū putat. Iḋ sic docet Greg. cū p zelū aīus mouet curādū summopere ē ne h' eadē ira q instrumētū virtutis assumit mēti dominet ne q̄si dn̄a preeat. sed q̄si ancilla ad obsequiū parata a tergo rōnis nō recedat. Nā q̄tūlibet ira ex zelo rectitudinis surgat si īmoderata mētē vicerit rationi ꝓtinus seruire ɔtēnit. Unde necesse est vt ante oīa hic attendat ne ira extra mentis dominium transeat. sed in vltiōe peccati tempus modumq considerans surgentem animi perturbationē subtilius pertractando restringat. animositate repāmat ꝛ motus feruidos sub equitate disponat. vt eo fiat maior vltor alienus quo plus extitit victor suus ne itēpanter excitat' ipso zelo rectitudinis lōge a rectitudie aberret. vnde bn̄ dicit Iob. xxxvj. Nō te superet ira vt aliquē opprimas. ibi Greg. Oīs p quē necesse est aliena vitia corrigi prius dꝫ semetipsuz intueri. nedū alioꝝ culpas vlciscit. ipse vitia ſuccēdi furore superet. plerūq enī mētē sub obtentu iusticie ire īmanitas vastat. ꝛ dū quasi seuit zelo rectitudinis rabiē explet furoris. modūq sepe trāsgredit: q mēsura iusticie nō frenat. nō aūt iā correctio delinquētis sed magis oppssio sequit. sꝫ in vltiōe ira vltra q̄ culpa meret extendit. In correptiōe q ppe vitioꝝ subesse menti dꝫ iracūdia nō preesse vt executionē iusticie nō dn̄ando pueniat. sꝫ famulādo subsequat. Bn̄ q dicit. Nō te superet ira vt aliquem opprimas q vicꝫ si his q corrigē nitit ira superet. opprimit añq corrigat.

Quinto per irā gratia vite socialis amittit. Sicut scriptū ē. Prouer. xxvij. Graue ē saxū ꝛ onerosa est harena: sꝫ ira stulti vtroq grauior. ꝛ Prouer. xviij. Spiritū ad irascēdū facilē quis poterit sustinere. Iḋ dicit Prouer. xxij. Noli esse amic' homini iracūdo neq ambules cū hoīe furioso ne forte discas semitas ei' ꝛ sumas scandalū aīe tue: q qui ex rōne nō se tēperat necesse ē vt bestialiter solus viuat. De ira mulieris spāliter dicit. Eccl. xxv. Nō est caput nequi' sup caput colubri. ꝛ nō est ira sup irā mulieris. Itez Prouer. xxi. Melius ē habitare ī terra deserta q̄ cū muliere rixosa ꝛ iracūda. Nec mix si iracūdus gratiā vite socialis amittit q pacē ꝛ ɔcordiā socialē destruit. Sicut dicit Prouer. xxix. Vir iracūdus ꝓuocat rixas. Et. xxvj. Sicut carbones ad prunas ꝛ ligna ad ignē. sic hō iracūdus ꝓuocat rixas. Itē Eccl. xxviij. Scḋm ligna silue sic ignis exardescit ꝛ scḋm vtutē hoīs sic iracūdia illius erit. ꝛ scḋm substantiā suā exaltabit irā suā. Hō iracūdus intēdit litē. ꝛ vir pctōr ɔturbat amicos ꝛ ī medio pacē habētiū immittit inimicitiā. Itē per irā spūs sancti splēdor excludit q iuxta veterē trāslationē scripturę est Ysa. lxvj. Super quē requiescit spūs me' nisi sup humilē ꝛ q̄etū ꝛ tremētē sermōes meos. Cū humilē diceret q̄etū ꝓtinus adiūxit. Si q irā quietē mēti subtrahit. suā sancto spiritui habitationē claudit. Itē p irā aīa occidit. Sicut scriptū ē Iob. v. Virū stultū interficit iracūdia. Ira enī p zelū sapiētes turbat. ira aūt p vitiū stultos trucidat: q illa sub rōne restringit h' vo deuicte mēti dn̄at. Sexto scḋm irā quies mētis destruit: q ira cor hoīs dilacerat ꝛ corrodit. vt genimina vipꝑaꝝ corp' ꝛ latera matris vbi alunt. vermes corrodētes se ꝛ dilacerātes quos debēt excutere sinu suo ibi nutrit miser hō similis illi de quo fabulose. Dicit Petr' alf. q cū inuenisset serpētē afflictū ꝛ q̄si mortuū pre frigore ei cōpassus eū in sinu suo posuit vt illū ibi foueret q calefact' ibi incepit robur accipe ꝛ cū cingere stringere ꝛ mordere. Cū aūt quereret hō cur hoc facēt rn̄dit se non posse dimittere nām suā. Sic est de motib' ire q pungūt cor in quo fouētur. Sicut vermes lignū ꝛ tynea vestē qui nt in eis ꝛ ex eis nascūtur ꝛ alunt. Iracūdus enī vindicat hostē suū de seipso dū causas odij in seipso abscōdit qb' affligit corrosus ab his hoste illeso iracūdi q̄si sepeliūt se viuos in īfernū a vermib' īfernalib' ꝛ imortalibus corrodēdi. Ysa. vlti. Vermis eoꝝ nō moriet. Vermis īfernalis est ira rācor īsania. quo icessanter affligunt Ysa. xiiij. Subtē te sternet tynea ꝛ opimētū tuū erūt vmes. In vitispa. senex qdā dixit. Si de scripturis vel re aliq tecū ɔtēdere quis voluerit. nō ɔtēdas cū eo si bn̄ dicat. ɔsentias ei si male dicit. tu vide quō loquaris. hec faciēs semp requiē habebis. Sequit. De q̄cūq cā si cōtentiōes obseruaueris nullomō requiē possidebis. Septimo per irā oībus malis aditus aperit. vnde sup illud Prouer. xv. Vir iracūdus ꝓuocat rixas dicit Beda. Oīuz vitioꝝ ianua est iracūdia. qua clausa virtutib' interi' dabit q̄es ꝛ ea apta. ad omne facinus armabit aīus. Prouer. xxix. Qui est ad irascēdū facilis erit ad pctā ꝓclior. Eccl. xvij. ira ꝛ furor vtraq execrabilia ꝛ vir peccator ɔtinēs erit illoꝝ. i. peccatoꝝ. Octauo per irā omne bonū succēdit. aufert enī homi bona sua tpalia spūalia ꝛ eterna. Prouer. xix. Qui īpatiēs ē sustinebit dānū. Ira ē q̄si ignis subitus. qui subito occupans domū hoīs aufert ei se ꝛ sua oīa. Iob xxv. Ignis est vsq ad ɔsūmationē deuorās ꝛ oīa germina eradicās. Idē iiij. c. Vidi eos qui opant iniquitatē flāte deo piisse ꝛ spiritu ire eius ɔsumptos. Iracundiā ꝛ odiuz ferens similis est ramno qui in radice fouet ignē qui subito erumpēs primo seipsam postvicinas arbores ɔsumit. Idē. Ira ē subita animi tēpestas quo ad modū tēpestatis agros mentiū fertiles euertit ꝛ steriles facit ꝛ cultores paupes dū p eā subito irruētē amittūt laborē suū p̄teritū. Ira ignis est primo nocēs rei in q nascit q̄ rebus alijs. Aug. Nemo malus q nō primo sibi noceat. Iracūdus prio se succēdit faciēs de se faculā qua rē ꝓximi sui ledat. se vō succēdendo animam suam occidit. sicut scriptū est Iob. v. Virum stultum

interficiat iracundia ibi Greg. Ira ꝑ zelū ſapiētes turbat Ira ꝑ vitiū ſtultos trucidat. Nono ꝑ irā hō vilis efficit. Magna vilitas eſt iraſci vel cōtēdē cū fatuo vel inſano vel egro aut de talib⁹ vindicare ſe velle talis aūt eſt q̄ tibi fecit iniuriā iniuſte Magna vilitas eſt pugnare cū vilib⁹ pſonis. ⁊ cū leproſis loripedib⁹ ⁊ ɔſimilibus quoꝝ pugnā abhorret nobilis anim⁹ vt inquinamētū man⁹. Seneca. Quibuſdā parcas a qb⁹ te vindicare faſtidias. a qb⁹ reducēda eſt man⁹ tanq̄ ab ſialib⁹ paruis qbuſdā ⁊ inquināib⁹. Lucan⁹ refert qđ cū qdā vilis pſona opponeret ſe iulio ceſari ait illi ɔtēnens iraſci ɔ eā. dignū te ceſaris ira null⁹ honor faciet. Prouer. xx. Honor eſt homini q̄ ſepat ſe a cōtētionib⁹. Ecōtra vilitas eſt inquinare os tuū cōtumelijs ⁊ ɔuitijs ⁊ quāto maior eſt pſona q̄ iraſcit. tāto vilius ⁊ ſibi indecētius eſt iraſci. Decimo ꝑ iram aīa eterna morte punit: Matth. v. Oīs q̄ iraſcit fratri ſuo ⁊c. tales deſcēdūt in infernū cū armis ſuis: ſicut dr̄ Ezech. xxx. q. ſ. armati odio ⁊ mala volūtate moriunt. Sic dicit magiſter Iaco de quodā comite q̄ cū inungeret ⁊ moreret diceret ei ab inungēte pax tecū. cū habuiſſet guerrā cū quodā vicino ſuo. credidit q̄ rogaret de pace faciēda cū eo. cū aūt totis virib⁹ reclamaret ⁊ ɔdiceret paci faciēde. ī illa cōtradictione ſpiritū exalauit. ⁊ ſic cū odio ⁊ ita armatus malicia ad inferos deſcēdit. Ad hoc etiā facit qđ dr̄ Matth. xviij. de illo q̄ noluit dimittere conſeruo ſuo ꝓcepit rex eū detrudi in carcerē ⁊c. Et poſt ſubdit. Sic pr̄ me⁹ celeſtis faciet vobis niſi remiſeritis ⁊c.

Circa q̄ntū ſciendū q̄ multa ſunt remedia ad iracūdiā mitigandā. Primū remediū eſt cōſideratio ſctōꝝ documētoꝝ q̄ irā diſſuadent: Gen. xlv. Ne iraſcimini ī via. Ro. xv. Oīs amaritudo ⁊ ira ⁊ indignatio tollat a vobis. Matth. xviij. Nō dico tibi ſepties dimittere: ſed vſq̄ ad ſeptuagieſſepties. Ephe. iiij. Eſtote inuicē benigni donātes inuicē ⁊c. Secūdum remediū eſt ɔſideratio lucri ⁊ mercedis quā acq̄rit q̄ ꝓpter deū tpat ſe vel dimittit irā vel iniuriā Matth. v. Beati q̄ pſecutionē patiunt ꝓp iuſticiā qm̄ ipſoꝝ ē regnū celoꝝ. Et poſt. Beati eritis cum vos oderint hoīes ⁊c. Et poſt. Gaudete ⁊ exultate qm̄ merces vr̄a copioſa eſt in celis. Luc. vj. Dimittemini. date. ſ. veniā. ⁊ dabit vobis venia gr̄a ⁊ gloria ad mercedē regni eterni. Ad hoc facit exemplū qđ legit in vitiſpa. Abbas Iob. referebat q̄ patiēter ferre iniurias eſt porta ꝑ quā intrat ī regnū celoꝝ: ⁊ ſupponebat hoc exēplū. Cuiuſdā phī diſcipulus peccauit ⁊ dū ſibi indulgeri peteret dixit phs. Nō īdulgeo tibi niſi his trib⁹ annis portaueris onus alioꝝ. Qui cū h̄ feciſſet: ait phs. Nec adhuc indulgeo tibi niſi alijs trib⁹ annis mercedē dederis his q̄ iniurijs ⁊ cōtumelijs te affligent. Qđ cū ille feciſſet: remiſit ei peccatū phs ⁊ ait. Modo intra ciuitatē athenieñ vt addiſcas ibi ſapiam. Quidā aūt ſenex ſedebat in porta vrbis q̄ oēs experiēdi cā intrantes īpetebat in ɔuitijs. Qđ cū dicto diſcipulo faceret ille dict⁹ diſcipulus q̄ſi gaudēs riſit. Cū aūt ſenex cām q̄reret. rñdit diſcipulus. Ego trib⁹ annis ꝓciū dedi pro h̄ qđ mō dat mihi gratis. Tūc ſenex ait. Ingredere ciuitatē. qm̄ dign⁹ es. Sic q̄ patiēter portant onera alioꝝ ⁊ iniurias inueniūt remiſſionē pctōꝝ ⁊ ingreſſum regni celorū. Itē ibidē alter ſenex. cū q̄s ei detraxiſſet aut ɔuitia intuliſſet. ſi erat vicinus feſtinabat eū remunerare. ſi longi⁹ manebat ei munera mittebat: cogitās q̄ ſic veniā grām ⁊ gloriā emebat. Tertiū ē memoria finis: qꝛ morti iā prim⁹ nō cito īfert iniuriā. quinimo ꝓp afflictionē corpis obliuiſcit iniurias ſibi factas aut ꝓp timorē mortis faciliter remittit. Itē illi q̄ ꝓxim⁹ eſt morti nemo dʒ inferre iniurias quin poti⁹ in tali articulo eſt ei miſerēdū dānabilit. n. dur⁹ ē qui laborāti in extremis nō cōpatit nec indulget: nemo. n. dʒ alij facere qđ moriēs facere nō auderet. nec alij dʒ facere qđ moriēti nō faceret. Quartū ē facta vel exēpla ſctōꝝ. ꝑmo valet exēplū dn̄i. i. Pet. ij. Chriſtus paſſus ē pro nobis vobis relinquēs exēplū vt ſequamini veſtigia ei⁹ ⁊c. Et poſt. Qui cū malediceret nō maledicebat. cū pateret nō cōminabat ⁊c. Qui ait Luc. xxiij. Pr̄ dimitte illis qꝛ neſciūt quid faciūt. Itē exēplū beati ſtephāi Act. vij. Ne ſtatuas illis h̄ petm̄. Itē exēplū btē v̄ginis de q̄ legim⁹ q̄ aliqđ ſignū iracūdie vel vbū nō dixerit ɔ filij ſui crucifixores de q̄ īter alias mirificas v̄tutes d̄s de ea ſcribit beat⁹ Ignaci⁹ martyr ait ī ep̄la qdā. Quidā nobis referūt mariā eē omniū grāꝝ plenā ⁊ omniū v̄tutū fecūdā Et poſt alia. Iniuriātib⁹ ſibi ē grata ⁊ moleſta letat ⁊c. Item exēplū btōꝝ aplōꝝ Act. v. Ibāt apl̄i gaudētes a cōſpectu ɔcilij qm̄ digni habiti ſūt pro noīe iheſu ɔtumeliā pati. Itē ī tripartita hiſto. li. ij. Cū quidā q̄reret a theodoſio iuniore piiſſimo īpatore q̄re h̄ erat q̄ ſic ꝓprias iniurias ſuſtinebat ⁊ ledētes ſe nō occidebat: ait. Vtinā mortuos poſſem⁹ ad vitā reuocare. nō ē magnū occidē viuētes qđ ꝓſit face minuta aīalia vt ſpētes. ſʒ magnū ē ⁊ ſoli deo poſſibile mortuos ꝑ pniam reſuſcitare. Quintū remediū ē diuini iudicij ɔſideratio de q̄ . . . . .Dꝛ. v. Oīs q̄ iraſcit fratri ſuo re⁹ ē iudicio. Eccli. xviij. Memento timoris altiſſimi ⁊ nō iraſceris. Qui recordat ſeueritatis diuine ɔ illos q̄ ſuāt irā ⁊ nolūt dimittē ꝑ diſtrictū iudiciū mouet. Itē ī vitiſpa. q̄dā ex fratrib⁹ paſſus iniurias ab alijs venit ad abbatē ſyſoiū. exponēs iniurias nec volēs dimittē q̄n ſe vindicaret. Tūc ſenex ſurgēs orauit dicēs. Dn̄e iā nō eſt vobis neceſſariū vt ꝑ nobis ſis ſollicit⁹ qm̄ noſipſi ⁊ volum⁹ ⁊ poſſum⁹ nos vīdicare. ad qđ v̄bū ille fratēr cōpūct⁹ cecidit ad pedes ei⁹ ꝓmittēs ſe de cetero nō vindicari. Legit lib. i. tripartite hiſto. qđ ī ɔcilio Niceno cõſtantinus magnus accuſationes factas ꝑ querimonias nō admiſit. ſʒ chartas eoꝝ ɔgregās in ignē ꝓiecit. mouēs epiſcopos ⁊ viros eccleſiaſticos qđ adinuicē recōciliarent. dicēs. ſi has iniurias vindicarem iā locū diuina iudicia nō haberēt. Sextū eſt ɔſideratio miſeri ſtatus ⁊ periculi in quo ſumus dānati capitali ſnīa. ⁊ in mari periculoſiſſimo ⁊ tēpeſtuoſiſſimo vbi nauigamus in naui pforata ⁊ fracta ⁊ vitro fragiliore in tempore tempeſtatis ⁊ pyrate iminente periculo feſtinãt omnes iniurias remittere. Lupus vidēs ſe captum per eſcam ⁊ in pedicam cecidiſſe deponit feritatē nec tāgit ouem. ſic nos capti ⁊ detenti a pedica miſerie quā dominus aggregauit ſup nos debem⁹ māſueſcere. pſ. Cōuerſus ſum in erūna mea ⁊c. Septimū pctā ꝓpria. ſ. cū ɔſideram⁹ q̄ plus forſitan offendim⁹ alios vel deū q̄ͣ ali⁹ nos ⁊ q̄ pctā nr̄a ſunt grauiora q̄ ꝓximi. ⁊ neceſſariū ē q̄ de⁹ remittat ea nobis. q̄ aliter nō dimittit niſi dimittam⁹ alijs. Eccē. xxviij. Remitte ꝓximo tuo nocēti te ⁊ tunc depcati tibi pctā ſoluēt ⁊c. Mlta ad h̄ Math. vj. ſi dimiſerit ⁊c. Si āt nō dimiſeritis hoībus. nec pat̄ veſter celeſtis dimittet vobis. Qđ pʒ ꝑ ſeruū a quo rex repetiuit dimiſſuʒ debitū Hoc bene cogitabat ioh̄es elemoſynari⁹. in cui⁹ vita legit qđ cū ꝓcepiſſet dari cuidā elemoſynā ⁊ ille vituperaret eū. qꝛ nō dederat ei quātū volebat quidā de ſeruis ſuis ait. Dn̄e nōne audis quō iſte te blaſphemauit cōpeſcuit ſe nec voluit ſe vindicare dicēs. Nō vis vt deus dimittat mihi pctā mea qui tota die blaſphemo deū meū. ⁊ blaſphemāti ſe aperuit pecunie ſacculū vt acciperet amplius. Item debemus conſiderare qđ mala que nobis eueniunt propter peccata noſtra nobis infliguntur ⁊ ille qui infert iudex dei eſt noſtris maleficijs. Sicut dicebat dauid de ſemey vt fineret eum ſibi maledicere ſciens qđ hoc cōueniebat ei propter peccata ſua. ⁊ patientia iniuriaruʒ miſericordiam dei prouocat Auguſ. Vnuſquiſq̄ talem indulgentiam accepturus eſt a deo qualē ipſe dedit ꝓximo. glo. ſupra ꝑnuſſum verbū. Eccl. xxviij. Indignū ē illi deū eſſe ꝓpiciū qui crudelis ē ad ꝓximū ſuū. ibi glo. Fruſtra pro ſeipſo quis orat. qui fratri ſuo debitā charitatē negat. iiij. Reg. iiij. de oleo multiplicato mulier ſoluit debitū ſuū. ampliata ⁊ multiplicata miſericordia eſt remittere ⁊ orare pro īferētib⁹ iniuriā. Grego. Quid eſt qđ moyſes ⁊ helyas in poſtulatione alijs ꝓferunt. niſi q̄ iſti tm̄ in ſerie veteris teſtamēti pro inimicis oraſſe legunt. Moyſes a populo lapidibus impetitur. ⁊ pro lapidātibus ꝓcat. alter ex pricipatu eiicit ⁊ ait. abſit a me vt ceſſem orare pro vobis. Itē in vitiſpa. cū iniuria eſſet illata cuidam fratri ait. Pone in cogitatiōe tua qꝛ frater tuus nō pōt iniuriari tibi. ſʒ peccata tua ⁊ ſemꝑ debes dicere q̄ peccata tua hec tibi fecerunt. Octauum eſt quia qui tibi fecit iniuriā tam forte penitet. ⁊ magis forte torquet quia fecit. q̄ͣ tu cui facta eſt iniuria. vel ſi non penitet cito penitebit vt paulus de nece Stephani Luc. xvij. Si penitentiam egerit frater tuus dimitte illi ⁊c. Nonū remedium eſt conſiderare mala que ira facit. mala ſcilicet que infert ⁊ bona que aufert de quibus ſatis ſupra dictum eſt. Decimuʒ eſt cōſiderare qđ mendicū facit ira hominē qꝛ ira aufert ei ſapiam. ſeipſum. deū. ⁊ ꝓximū. Prouer. xix. Qui īpatiēs eſt ſuſtinebit dānū ſcilicet q̄ eſt ī amiſſione ꝓdictoꝝ. Vndecimū eſt ɔſiderare q̄ͣ ſtultum ſit iraſci qđ ſupra oſſum eſt. nō eni eſt iracūdus ſolū ſtultus ſed inſan⁹ qꝛ in odiū alteri⁹ ſe ſuo gladio īpetit vindicat cū de ſeipſo ⁊ ad ſimilitudinē lunatici ſepe ꝓiicit ī ignē. ſepe ī aquā Math. xvij. Graue ſaxum ⁊ oneroſa arena ſed ira ſtulti vtraq̄ grauior. Dia. n. fere grauamina q̄ infert vn⁹ alteri ex ira ꝓcedūt. Duodecimū eſt cōſiderare q̄ iniquus eſt iracūdus qđ patet in ſex. qꝛ ɔ aduerſariuʒ ſuū in cā ſua vult eſſe actor ⁊ iudex. Scđm eſt q̄ vult ſe vindicare pendēte ꝑemptoria iudicij. Tertiū eſt qꝛ ipſe ſeipſuʒ quibus deliq̄t aīam ſuā occidēdo q̄ͣ aliua ꝑimitū vult relinq̄re. Quartū qꝛ nō reddit iniuriāti patiētiā quā dʒ ei vt ali⁹ ſibi innocētiam. Quinto quia cū iuſticia ex iudicio debeat ꝓcedere ex iniq̄tate vult eam elicere. Sexto quia deo iniuſte iudicium ſuum auferre vult.

Tredecimū eſt qꝛ nō ꝓſequi iniuriā illatā ſignū eſt magne pfectionis. ⁊ pfectus. In vitiſpa. Cū quidā frater pateret iniuriaʒ ab alijs ⁊ irrideret currebat dicēs Iſti ſūt qui occaſionē nobis ꝓbēt

ad pfectū nostrū ⁊ pfectionē q̄ aūt beatificāt nos ipsi nos decipiūt. Itē ibidē q̄dā frat̄ req̄siuit senē dicēs. dic mihi vnā rē quaz custodiā ⁊ saluer p ipsaz. Rn̄dit ei senex. Iniuriari ⁊ affici cōtumelis ⁊ portare ⁊ tacere magna res est h̄ ⁊ sup alia mādata. Decimūquartū ē ꝯsiderare ꝙ vincēs irā suā facit nobilissimū victorē. Vn̄ Nobile vincēdi gen⁹ est patiētia. vincit q̄ patit̄ si vis vincere disce pati. Per hāc beati martyres vicerūt. vincūt mūdi seuiciā ⁊ maliciā de q̄bus canit̄. Hi pro te furias ⁊c̄. Ceduntur gladijs more bidentiū. nō murmur resonat nec q̄rimonia. Sed corde tacito mens bene cōscia cōseruat patiētiā. In vitis pa. dixit abbas machari⁹. Ille ē monach⁹ q̄ se in oīb⁹ vincit. Nā si aliū arguēs ad iracūdiā moueat̄, ppriam passionē iplet necq̄ n. vt aliū saluet se pdere dz. ergo vicit se patiēs. Itē cū q̄dā alexādrū magnū offendisset nec pcib⁹ alicui⁹ posset recōciliari sibi: nisi Aristo. sic sedauit eū dicēs. O rex nobilis documētis docebo te ceteris vtili⁹ si feceris. Quo respōdēte psto sum au. Quis est q̄ supauit oīa mūdi regna ⁊ reges. Certe nobile cor tuū ⁊ strenuū. Sz maiorē victoriā hodie acq̄ris ceteris si vincas animuz tuū. q̄ tibi dic̄ ꝙ nō remittas iniuriā. ipsum dico aliū victorez. q̄ si te si viceris ñ es victor sz vict⁹. ad q̄ vba placat⁹ ē. Prouer. xvi. Qui dn̄at̄ aīo fortior est ppugnatore vrbiū. Itē nō solū vincit patiens mūdū. seipsum sz etiā aduersarios hoīes. Sic pz p exēplū suprapositū de sacerdote idolor. Itē vincit etiā demones. In vitis pa. Req̄situs a quodā fratre abbas ysaac q̄re demones ita timerēt eūz. rn̄dit Ex quo fact⁹ sum monach⁹ statīz apud me decreui vt iracūdia mea foras guttur meū nō pcederet. In collocutionib⁹ patrū. xii li. dr̄. qd cū q̄dā senex vite pbatissime quēdā smonē dux et ira ⁊ presumptione ꝯ b. machariū ptulisset. tradit⁹ neq̄ssimo demoni humanas egestiones p os emittebat q̄ leui vbo sancti expulsus ē. Itē q̄dā frater vidēs abbatē achillē sanguinē expuentez req̄siuit ab eo vn̄ hoc eēt. q̄ ait. Sermo erat fratris q̄ me ꝯtristauerat. sz repugnaui vt nihil ei dicerē ⁊ petiui a dn̄o vt tolleret̄ a me ⁊ factus est sanguis in ore meo. ⁊ expui illū ⁊ requieui. sz ⁊ ipsaz tristiciā ⁊ smonē ipsuz oblit⁹ sum. Decimūquintū fugat hāc humilis rn̄sio. Prouer. xv. Rn̄sio mollis frangit irā. Hoc pz p exēpla anteposita de sene inuido vel de sacerdote idolor ꝯuerso. Itē in vitis pa. dū abbas Jobēs inter fratres sederet. ⁊ singuli eū de suis cogitationib⁹ inq̄rerent. atq; ille oīb⁹ rn̄suz daret. q̄dā senex inuidia ductus dixit ei. Sic est h̄ Johānes q̄m mulier meretrix ornat semetipsam vt cōgreget amatores. Rn̄d. t iohānes Vere dicis. ⁊ h̄ tibi de⁹ reuelauit. Et ille iterū q̄ vas tuū veneno plenū est. Et iohānes. Uere dicis abba. ⁊ si h̄ dicis q̄ ea q̄ deforis sunt tm̄ vides. qd diceres si ea q̄ deintus sunt videres. tūc plus haberes dicere. ⁊ alius q̄lis sum ⁊ ego deforis. sic sū deintus. Dr̄ qd cū q̄dā ep̄s iracūdus q̄si furiosus cōsueuisset loq̄. quidā ei⁹ cleric⁹ cōtēpauit irā suā p hūc modū. Dn̄e cū scis q̄ famuli tui sum⁹ ⁊ volūtatē tuā parati facere semp sum⁹. Effunde ergo irā tuā in gētes q̄ te nō nouerūt ⁊ in regna q̄ nomen tuū nō inuocauerūt ⁊c̄. Decimūsextū est amor ⁊ bn̄ficia pro iniurijs exhibita. Vn̄ Matth. v. Diligite inimicos vestros. ⁊ benefacite his qui oderūt vos. Ap̄ls Ro. xij. Similiter Prouer. xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitit potū da illi. hec faciēs cōgeres carbones ignis sup caput ei⁹. i. bn̄ficia amoris q̄ eū inflāmabūt in amorē tuū vt pugnes p cōtraria. q̄ ꝯtria cōtrarijs ipugnant̄ vincunt̄ ⁊ curant̄. vnde sequit̄ Vince in bono malū. In vitis pa. dicebat abbas. Poemē malicia nūq̄ exuperis. Sz siquis tibi malū intulerit. tu p bonitatē vince maliciā. Itē in vitis pa. abbas inuit⁹ edificauit cellā in quodā loco vbi erat quidā frater qui motus inuidia habebat irā cōtra eū sepe litigādo qui declināns irā iuit ad aliuz locū sibi edificans habitaculū. Qd audiētes alij adduxerūt secū illuz fratrē ad dictū abbatē vt illos recōciliarēt. sed aliquātulū longe dimiserūt dictū fratrē ⁊ melotas suas. cūq; pulsantib⁹ aperuisset fenestrā cellule rogātes vt rediret ad locū priorē ⁊ querēti vbi essent melote audiēs qd ppe cū illo fratre dimisissent eas voluit apire. sz pre gaudio fregit hostiū cū securi ⁊ occurrit cū eis dicto fratri ⁊ primo pniam egit veniā petēs ⁊ amplexans eū introduxit in cellā suā ⁊ p tres dies eos secū refecit. licet nō cōsueuisset ieiuniuz soluere ⁊ redijt cū eis. Itē ibidē abbas agathon dicebat nūq̄ dormiui litem habēs. quā si aliquis mecū habuit nō dormiui vsq; quo eū mihi recōciliaui. Itē interrogat⁹ senex quid esset maiorē charitatē nemo hz ⁊c̄. nisi dit. Si quis audit verbū malū a pximo suo ⁊ nō nisi det sz vincit animū suū sic animā suā ponit pro amicis suis. Item i vita Johānis elemosynarij legit̄ qd cū quidā iniuriā intulisset cuidā nepoti suo ⁊ ipse venit ad auriculā suū flēs ⁊ ꝯq̄rēs sedauit eū sctis dicēs qd talē vīdictā faceret de eo qd tota alexādria miraret̄ postq̄ aūt dict⁹ nepos fuit sedat⁹ vocauit dctm̄ nepotē ⁊ eū q̄ iniuriā itulerat corā populo alexādrie dicēs ab eo quātū debebat ei cēsuz. q̄ dixit q̄titatē ⁊ ego talē vindictā de te facio qd totū censū tibi remitto pro eo qd itulisti nepoti meo qui degenerauit a me. ⁊ vocato dicto nepote dixit ei ꝙ nō eēt nepos suus nisi esset nepos mētis sic carnis vt sic ipse illas iniurias ferret. Decimūseptimū remediū qd tēperat irā est virilis mens qñ homo cogitat se vir. ⁊ qd ē homo aīal māsuetū nā repellere dz viriliter ferinas ⁊ crudeles voluntates ⁊ eis viriliter dominari. Prouer. xvi. Melior ē patiēs viro forti ⁊ qui dn̄at̄ aīo ppugnatore vrbiū. Lusand phs iterrogatus cur barbā magnā libēter portaret rn̄dit vt frequēter eā tangēs me virum meminerī ⁊ viriliter agā. Socrates. Si viriliter agis psone tibi auctoritatē dabis. viri boni est nescire vel pati iniuriā pati dicit. i. patiendo frāgi ab iniuria. Itē Seneca. Si magnanim⁹ fueris nunq̄ iudicabis tibi fieri iniuriā de inimico dicēs. nō nocuit mihi sz animū nocēdi habuit. si fuerit in tua ptāte vindictā putabis iudicare potuisse. scito honestū esse ⁊ magis gerī⁹ vīdicte agnoscere. Decimūoctauū qd dz valere ad remittēdū irā vel odiū ē efficacia orationis ⁊ maxime dn̄ice. Qui enim vult vt eius exaudiat̄ oratio debet leuare puras manus in celū sine ira ⁊ disceptatione, Thim. ij. Ecc̄i xviij. Remitte pximo nocēti te ⁊ tūc depcāti tibi soluent̄ peccata tua ⁊c̄. Multa aliter nō soluunt̄ sed potius soluta replicantur. Math. xviij. Jussit dn̄s seruū qui nolebat dimittere ꝯseruo in carcerē mitti. ad hoc aūt maxime facit oratio dn̄ica. quā videt̄ dicere ꝯtra se qui nō remittit rancorē. nā hāc pōt dicē q̄libet in psona ecclesie vel itēdēs ea dicere vt de⁹ oēm irā a corde suo remoueat. In vita iohānis elemosynarij dr̄ qd cū rogasset quēdā principē vt rācorem dimittēt nec posset induci ad hoc cū in ecclesia vellet dicere orationē dn̄icā fecit eū vocari ad se rogās vt eā secū diceret. Cum aūt dixisset vsq; ibi. dimitte nobis debita nostra. ait sanctus. vide ne qd vltra audeas dicē. Tūc aduertēs dictus pnceps vim vborū pstratus ⁊ ꝯpunct⁹ veniā petijt. ⁊ iniuriā remisit. Decimūnonū est ꝯsideratio imēse pietat(Math. v. Diligite inimicos vestros ⁊ bn̄facite his qui oderūt vos De hac mā satis habet̄ supra. Uigesimū ē sacra mēsa sacri altaris ⁊ eucharistia sacra q̄ est cib⁹ charorū: quē cibū non possunt participare nisi qui sunt in mutua charitate. Cātico. v. Comedite amici ⁊ bibite ⁊ inebriamini charissimi Math. v. Si offers munus tuum ad altare ⁊c̄. Et post. Uade prius recōciliari fratri tuo Bern̄. Nūq̄ ꝯtingat mihi accedere turbato corde ad patris sacrificiū nec tangere sacrificium per quod christus sibi mundum reconciliauit.

De filiabus ire. DIS. III.

Irca sextū ꝯsiderādū. est de filiab⁹ ire. Et⁹ autē filie sunt Indignatio. Mētis tumor. Impatiētia. Clamor. Litigium Cōtumelia. Maledictio. Blasphemia. Rixa. Crudelitas Seuicia. Bellū homicidiū. Ira nāq; pōt ꝯsiderari tripl̄r. Uno mō put solū ꝯsistit in corde. ⁊ sic ex ira nascunt̄ duo vitia. Unū q̄dē ex pte eius ꝯtra quem irascit̄. quē reputat indignū vt tale qd sibi psumpserit facere. ⁊ sic est idignatio. Aliud aūt est vitiū ex pte ipsius qui irascit̄. inquātū s. excogitat diuersas vias vindicte: ⁊ sic ē tumor mentis. Alio mō ꝯsiderat̄ ira fm ꝙ est in ore. ⁊ sic ex ipsa orit̄ multiplex iordinatio Una q̄dē ex pntate ꝯdicēdi psone loquēti. ⁊ sic est lis vel litigiū Alia ē fm qd hō est ꝯfusa locutiōe irā suā ⁊ ꝯmotionē animi sui demōstrat. ⁊ sic ē clamor. Alia ē inordīatio fm ꝙ hō prumpit in vba iniuriosa. Et si sint vba ꝯ deū sic ē blasphemia. Si aūt cōtra pximū: aut pferunt̄ improperādo malū: ⁊ sic est ꝯtumelia. Aut imprecando malū: ⁊ sic est maledictio. Tertio mō ꝯsiderari pōt ira fm ꝙ puenit vel pcedit vsq; in factū: ⁊ sic ex ipsa oriunt̄ vltima vitia supradicta quor̄ dn̄a patebit de singulis psequēdo. Prima ergo filia ire ē idignatio de qua sciēdū est ꝙ Bern̄. eā ꝯnumerat inter gradus supbie in lib. de. xij. gradib⁹ humilitatis. Greg. vero xxxi. mor̄. ponit eam inter filias ire. nā ex inordinato amore ppie excellentie pueniat ꝙ hō impatiēter ⁊ dure fert si ali⁹ ꝯtra suā excellentiam vel reuerētiā audeat attentare. i. Bern̄. ponit eā iter gradus supbie. Quia vero talis idignatio ex cordis cōmotione pcedit et ppinquior ⁊ imediatior eā iō Grego. rationabiliter eam ponit inter filias ire De indignatione sufficiat. qd dictū est supra cum de gradibus supbie ageret̄. Secūda filia est tumor mentis. Sciendum est aūt ꝙ tumor mētis pōt cōsiderari dupl̄r. Uno modo fm qd homo magnū se reputans dicit̄ habere magnū ⁊ inflatum spiritū sicut dicit Aug. exponēs illud Beati pauperes spiritu. Pauperes inquit spiritu dicunt̄ humiles non habētes inflātez spiritū ⁊c̄. Vn̄ Deu. ij. Tumētes supbia ascēdistis in montē ⁊c̄. Et Hest xvi. Tantū arrogātie sue tumore sublat⁹ est. s. aman vt nos regno

puuare videret. Alio mō cōsideratꝰ tumor fm qḋ hō turbatꝰ itam suā ruminat in corde suo ⁊ vias diuersas excogitat. qbꝰ se vindicare possit ⁊ talibꝰ cogitationibꝰ aīum suū replet fm illud Job. xv. Nūquid sapiens replebit ardore stomachū suū. Unā Jnō viij. Requieuit spiritꝰ eoꝝ quo tumebāt ꝯ eū. s. gedeonē. Terna filia ire est impatiētia qñ. s. hō vtutez patiētie sancte pdens nihil tolerare pōt. ⁊ impatiētiā in corde cōcipiens nō pōt eā iteriꝰ occultare. Hoc impatiētie vitiū multa nobis ondūt esse vitandū. Primo qꝛ p impatientiā fatuitas hoīs foras erūpit. vt q prius esse sapiens putabatꝰ. ex ostensis signis impatiētie fatuꝰ demonstretꝰ. Unā Greg. Qualis qsq apud se lateat. illata contumelia pbat. Jdeo dr Prouer. xiiij. Qui impatiēs est exaltat stulticiā suā. Scdo p impatiētiā nō solū in signa vel vba. veruētiā in opa fatuitatis prumpit. Sicut sapiēs Prouer. xiiij. Jmpatiēs opabiꝰ stulticiā. Turbatꝰ enī p impatientiā multa facit q nullo mō faceret serenatus. Tertio p impatiētiaz dānificatꝰ spūaliter qꝛ tāta bona pdit p impatiētiā quanta mereri potuit p patiētiā. De qbꝰ require multa supra de patiētia. Jdeo dr Prouer. xix. Qui impatiēs est sustinebit dānū. Quarto p impatiētiā hō dānatꝰ eternaliter ⁊ etiā interdū affligitꝰ tpaliter ⁊ punitꝰ. Sicut dr Judith viij. Jlli q tentationes nō susceperūt cū timore dñi ⁊ impatiētiā suā ⁊ improperiū murmurationis sue ꝯ dñm ptulerunt exterminati sunt ab exterminatore ⁊ a serpentibus perierunt.

Quarta filia ire est clamor qñ. s. ex aīo pturbato prumpit hō in vocē cōfusam ⁊ clamosam. Sicut ait Greg. v. moꝝ. Jre sue stimulis accensum cor palpitat corpus tremit lingua se pspedit. facies ignescit. exasperantꝰ oculi ⁊ nequaq recognoscuntꝰ noti. ore qdez clamorē format sed sensus quid loquatꝰ ignorat. Jdeo dicit Apls Eph. iiij. Omnis clamor tollatꝰ a vobis. Quinta filia ire est litigiū sciendū est autez q litigiū cōsistit in verbis fm qḋ aliquis verbis alterius cōtradicit. Unde phs. iiij. Ethi. dicit qḋ illi qui cōtrarie ad oīa cū eius qḋ est cōtristare. neq qñcūq curātes discoli ⁊ litigiosi vocantꝰ. Et Prouer. xvj. dicitꝰ. Uir iracundus incendit litē.

Sexta filia ire est seminatio discordie. de q dicitꝰ Prouerb. vj. Sex sunt q odit dñs. ⁊ septimū detestatꝰ aīa eiꝰ. Oculos sublimes ⁊c. Sequitꝰ ⁊ cū qui seminat inter fratres discordias. istū septimo loco ponit tāq magis exosum deo inter ceteros peccatores. Nec mirū. qꝛ tales tunicā christi incōsutilē nitūtꝰ diuidere quā dñs indiuisam voluit remanere. Per hanc tunicā significatꝰ charitas in q ⁊ p quā vnitas ecclesie ꝯseruatꝰ. Ad quā hortatꝰ apls Eph. iiij. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Tales sunt recte cōtrarii christo. qꝛ christus venit vt dispersos cōgregaret in vnū Joh. ⁊ ps. dispersos israelis cōgregabit. de dyabolo autē vel de impio mēbro eiꝰ dicitꝰ Joh. x. Lupus rapit ⁊ dispergit. Et nota q sicut nihil magis nocet humano corpori q cōtinuitatis eius diuisio. sic nihil magis nocet corpori christi mystico. i. ecclesie q diuisio vnitatis. Et inde pro qḋ dicit ille discordie seminator oritꝰ tāta dissensio qḋ destruūtꝰ interdū ciuitates ⁊ castra. dissipantꝰ bona. hoīes occiduntur. capitales inimicitie subsequuntꝰ. pessimū est hoc semē ex cuiꝰ vnico grano tam pestifera messis exurgit.

De cōtumelia. DIS. IIII.

Eptima filia ire est ꝯtumelia. Primo ergo videndū est qḋ sit cōtumelia. ⁊ q sit differentia inter cōtumeliā cōuiciū ⁊ improꝑiū. Secūdo vtrū oīs cōtumelia sit petm mortale. Tertio vtrū hō debeat illatas sibi cōtumelias sustinere. Circa pmū sciendū qḋ cōtumelia importat dehonorationē alicuius. Cōtingit aūt aliquē dehonorare dupliciter. Uno mō qñ priuat eū aliq dignitate vel excellentia p quā habebat honorē. ⁊ hoc fit p petā factorū sicut infra patebit. Alio mō qñ deducit qs in noticiā sui vel alioꝝ id qḋ est ꝯ eius honorē ⁊ hoc pprie ptinet ad cōtumeliā. qḋ qdē fit p aliq signa. Sicut aūt ait Aug. ij. de doct. christia. Uerba inter signa obtinent significādi principatū. ⁊ ideo ꝯtumelia pprie loquēdo ꝯsistit in verbis. Unā dicit Jsi. li. ethi. qḋ cōtumeliosus dr aliqs qñ prius ⁊ velox ē ⁊ tumet vbis iniurie. qꝛ tñ p aliq fctā qñq significatꝰ aliqd q in hꝰ qḋ significāt obtinēt vim vboꝝ significātiū. Jnde est qḋ ꝯtumelia extēso noīe aliquotiēs ē i factis. Unā sup illud Ro. j. Cōtumeliosos supbos ⁊c. dicitꝰ glo. Cōtumeliosi sunt q dictis vl factis ꝯtumelias ⁊ turpia inferūt. Similitꝰ ꝯuiciū ⁊ iproꝑiū iportāt dehonorationē in vbis sz differēter. qꝛ cū p hꝰ oīa intēdat qs representare defectū alteriꝰ i detrimētū honoris eiꝰ. Hmōi aūt defectꝰ pōt eē triplex. s. culpe vel pene vel minorationis p ꝯuiciū ḡ repñtatꝰ defectꝰ culpe vl pene. qꝛ vitiū solet dici nō solū defectꝰ aīe sz et corporis. Unā si qs iniuriose dicat alicui ipsū eē claudū cecū vl aliqd hmōi ad deformitatē vl ðfectū corporis ptinēs ꝯuiciū dicē. sz nō ꝯtumeliā. Si aūt dicat ipm esse furē mēdacē vel aliqd aliud culpabile nō solū ꝯuicium dicit: sz etiā ꝯtumeliā. ⁊ sic pz qḋ ꝯtumelia ꝯsistit in vbis repñsentantibus defectū culpe in detrimētū honoris alteriꝰ. ꝑprīs ꝯuiciū vō ꝯsistit tā in vbis repñsentātibꝰ defectū culpabilē q penalē. Quñq etiā repñsentat aliqs defectū minoratōis siue idigētie. q etiā derogat honori q̄cūq excellētiā ꝯñti. ⁊ hoc fit p vbū improꝑii. qḋ pprie fit qñ aliqs iniuriose reducit ad memoriā alteriꝰ bñficiū vel auxilium qḋ ei ꝯtulit necessitatē vel idigētiā patiēti. Unā vr. Eccl. xx. Data insipiētis nō erit tibi vtilis. exigua dabit ⁊ multa improꝑabit. ⁊ Jac. j. Deꝰ dat oībꝰ affluēter ⁊ nō improꝑat. Jstud viciū dissuadet sapiēs. Eccl. xxxj. Uerba improꝑii nō dicas. Et. xviij. Hō assuetus in vbis improꝑii oībꝰ diebꝰ vite sue nō erudietꝰ. Et sic pz dña istoꝝ tñ qñq vnū pro alio poni solet. Circa scdm. s. vtz oīs ꝯtumelia sic petm mortale sciēdū qḋ vba inquātū sunt qdā soni nō sunt in nocumētū alicuiꝰ nisi forte p accidēs. grauādo. s. auditū. puta cum aliqs nimis clamose loqtꝰ. Sz iquātū sunt signa significātia aliqd in noticiā alioꝝ prīt multa dāna iferre: iter que vnū ē detrimētum honoris vel reuerētie q illi cui. infertꝰ ꝯtumelia essz ab aliis exhibēda ⁊ iō tāto maior ē ꝯtumelia qnto corā plibꝰ vel maioribꝰ psonis pfertꝰ. Hmōi aūt vboꝝ significatio ex iteriori pferētis effectu pcedit. ⁊ iō in petis vboꝝ maxie ꝯsiderādū vr ex quo affectu quis pferat illa vba. Cū ergo ꝯuiciū vel ꝯtumelia de sui rōne importēt quādā dehonorationē si pferētis itētio feratꝰ ad hoc qḋ p vba sua auferat alicuiꝰ honorē hoc pprie. ⁊ p se est dicē ꝯuiciū vel ꝯtumeliam ⁊ hoc est petm mortale nō minꝰ graue q furtū vel rapina: qꝛ nō minus amat hō honorē suū q rē possessā. Si vō verbū cōuicii vel cōtumelie dicat aliqs nō aīo dehonorādi. sz forte vel ppter correptionē: vel ppter aliqd hmōi. nō est ꝯuiciū vel ꝯtumelia formalr ⁊ p se sz p accidēs ⁊ qsi materialr iquātū dicit id qḋ pōt esse ꝯuiciū vl cōtumelia. Unā hoc pōt eē qñq veniale petm ⁊ qñq absq oī petō. i quo necessaria ē discretio ⁊ cautela vt hō moderate talibꝰ vbis vtatur: qꝛ posset esse ita graue ꝯuiciū qḋ p incautelā platum. auferret honorē illius ꝯtra quē pferetꝰ: ⁊ tūc posset peccare mortalr etiaz si nō itendit dehonorationē illiꝰ. sicut si aliqs incaute aliū ex ludo pcutiēs grauitꝰ ledat culpa nō caret. Qḋ aūt sine petō possit aliqs pferre ꝯuiciuz pz. qꝛ ⁊ dñs Luce vl. dixit discipulis. O stulti ⁊ tardi corde ad credēdum. Et apls ad Gal. iij. O isensati galathe ⁊c. Unā idubitāter sicut licitū ē aliquē cā discipline vel correptōis vberare vel dānificare in rebꝰ. sic etiā ⁊ cā discipline pōt aliqs aliū corrigēdo aliqḋ verbū ꝯtumeliosum ei dicere. Sicut dñs discipulos vocauit stultos ⁊ apls galathas isensatos. tñ sicut Aug. dicit in lib. de sermone dñi in mōte. raro ⁊ ex magna necessitate obiurgatōes sūt pferēde in qbus nō nobis. sed vt dño seruiatꝰ istemus. Preterea. Phs. iiij. Ethi. dicit eutrapeliā qndā esse vtutē ad quā ptinet bene ꝯuiciari. Dicēdo. s. aliqḋ leue ꝯuiciū nō ad dehonorationē vel ad ꝯtristationē illiꝰ in quē pfertꝰ. sz magis cā delectationis ⁊ ioci. hoc enī pōt esse sine petō si debite circūstātie obseruentꝰ. Si vō aliquis nō formidet ꝯtristare eū in quē pfert hmōi iocosum ꝯuiciū dūmodo risum excitet audiētibꝰ hoc est viciosū. sicut ibidē dr. Est ḡ ꝯuicium vel ꝯtumelia veniale petm si sit leue ꝯuiciū nō multū hoiem dehonestās ⁊ pferatꝰ ex animi leuitate. vel ex leui ira sine firmo pposito aliquē dehonestādi: puta qñ itendit qs aliuz p huiusmodi verbū leuiter ꝯtristare. Circa tertiū. s. vtz debeat hō illatas sibi ꝯtumelias sustinere. Sciēdū qḋ sicut patiētia necessaria est in his que ꝯtra nos fiūt. ita etiā in his q ꝯtra nos dicuntꝰ. Precepta autē patiētie in his que ꝯtra nos fiunt sunt in pparatione aīe habēda. Sicut Aug. in libro de sermone dñi in mōte exponit illud pceptum dñi. Si qs pcusserit te in vna maxilla. pbe ei ⁊ aliā. Ut. s. homo paratꝰ sit hoc facere si opus fuerit. nō tñ hoc semp tenetꝰ facere actu. qꝛ nec ipse dñs hoc fecit. Sz cū suscepisset alapam rñdit. Quid me cedis. vt habetꝰ Jo. xviij. ⁊ iō etiā circa vba ꝯtumeliosa q ꝯtra nos dicuntꝰ. est idē itelligēdū. Tenemur enī hēre animū paratū ad ꝯtumelias tolerādas. si expediēs fuerit: qñq tñ oꝫ vt ꝯtumeliā repellamus. maxie pp. duo. Pmo qdē pp bonū eiꝰ q cōtumeliā ifert. vt videlz eiꝰ audacia repmatꝰ: ⁊ de cetero talia nō attētet. fm illḋ Prouer. xxvi. Rñde stulto iuxta stulticiā suā ne sibi sapiēs videatꝰ. alio mō pp bonū multoꝝ quoꝝ pfectꝰ ipeditꝰ p ꝯtumelias nobis illatas. Unā Gre. dicit sup eze. Omel. ix. Hi quoꝝ vita in exēplo imitatōis ē posita deberēt si possent detrahētiū sibi vba cōpescē ne eoꝝ pdicationē nō audiāt qui audire poterāt ⁊ i prauis moribꝰ remanētes bñ viuē ꝯtēnāt. Sciēdū tñ qḋ ꝯuiciātis audaciā dz hō moderate reprimere. nō ppter amorē vel cupiditatē priuati honoris. sz ppter officiū charitatis. Unā Prouer. xxvj. dicitꝰ. Ne rñdeas stulto iuxta stulticiā suā ne efficiaris ei similis. Hoc ēt sciēdū qḋ si aliqs cōtra

qué cōtūlia ꝓferunť taceret vt tacēdo cōuiciātē ad iracūdiā ꝓuo-
caret pctm eet. qz h ad vindictā ꝑtineret. Sed si aliqs taceat volēs
dare locū ire vel cōtumelie. ⁊ vt ꝓstet exēplū patiētie. h est laudabi-
le. Uñ ps. Qui inquirebāt mala mihi locuti sunt vanitates ⁊c. Se-
quiť. Ego aūt tanꝗ surd⁹ nō audiebā ⁊ sicut mut⁹ nō aperiēs os suū. ⁊
Eccī. viij. Ne litiges cū hoīe linguato ⁊ nō strues i ignē illi⁹ ligna.

De maledictione. DIS. V.

Ctaua filia ire est maledictio circa quā ɔsiderā-
da sunt tria. Primo vtrū sit licitū male-
dicere homini. Scđo vtrū liceat maledicere irrationali
creature. Tertio vtrū maledictio sit peccatum mortale.
Circa primū sciēdū ꝙ maledicere idē est qđ malū dicere. Diffe-
renter aūt tripliciť se hz ad id qđ dr. Uno mō p modū enūciationis.
sic aliqd exprimiť mō indicatiuo. ⁊ sic maledicere nihil est aliud ꝗ̄
malū alteri⁹ referre qđ ptinet ad detractorē. Uñ qnqꝫ maledici de-
tractores dicunť. Alio mō dicere se hz p modū cause ad id qđ dr.
⁊ hoc qdez pmo ⁊ principaliter cōpetit deo q oīa vbo suo fecit fm
illud psal. Dixit ⁊ facta sunt. Cōsequenter aut cōpetit hoīb⁹ q vbo
suo alios mouēt p imperiū ad aliqd faciēdū. ⁊ ad h instituta sunt ver-
ba īpatiui modi. Tertio mō ipsum dicere hz se ad id qđ dr qsi ex-
pressio qdā affect⁹ desiderātis id qđ vbo exprimiť ⁊ ad h instituta
sunt vba optatiui modi. Pretermisso g pmo mō maledictiōis q ē
p simplicē enūciationē mali. ɔsiderādū ē de aliis duob⁹ vbi scire oz
ꝙ facē aliqd vel velle illud se ɔsequiť in bonitate ⁊ malicia. Uñ in
istis duob⁹ modis qbus malū dicit p modū imperātis vel p mo-
dū optantis eadē rōne est aliqd licitū ⁊ illicitū. Si n. aliqs impet
vel optet malū alteri⁹ inqꝫtū est malū qsi ipsum malū intendens sic
maledicere vtroqꝫ mō est illicitū. ⁊ h est maledicere p se loquēdo.
Si autē aliquis impet vel optet malū alterius sub rōne boni sic est
licitū. nec erit maledictio p se loquēdo sed p accidēs. qz pncipalis
intentio dicētis nō ferť ad malū sed ad bonū. Cōtingit aūt maluz
aliqđ dici impando vel optādo sub rōne duplicis boni. qñqꝫ qdez
sub rōne iusti ⁊ sic iudex licite maledicit illū cui pcipit iustā penaz
inferri. ⁊ sic etiā ecclesia maledicit anathematizādo. Sicut etiā pro-
phete qsi imprecanť mala peccatorib⁹ qsi cōformātes volūtatē suā
diuine iusticie. lz hmōi imprecationes possint etiā p modū pnūcia-
tionis intelligi. Qñqꝫ vō dr aliqđ malū sub rōne vtilis puta cū ali-
quis optat aliquē peccatorē pati aliquā egritudinē vel aliqđ ipe-
dimentū. vel vt ipse melior efficiať. vel saltē ab alioꝝ nocumēto ces-
set. vñ malū optare p se loquēdo sub rōne mali ꝓhibet apls Ro.
vij. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Et Jaco. iij. dr ꝙ sicut ex eodem
fonte nō ꝓcedit aq dulcis ⁊ amara. sic nec ex eodē ore dz ꝓcedē bñ-
dictio dei ⁊ maledictio hoīs qui ad imaginē dei factus est. Malū
tamē sub ratione boni iusti vel vtilis imprecať scriptura in multis
locis. Nā Deut. xxvij. dr. Maledict⁹ q nō pmanet in fmonib⁹ le-
gis huius. Et Helyas maledixit qnquagenariis duob⁹. iiij. Reg. j.
Et helyzeus pueris sibi illudētib⁹. iiij. Reg. ij. ps etiā dicit: Muta
fiāt labia dolosa. Jdē. Erubescāt ⁊ reuereanť vehementer oēs inimi-
ci mei. Et multa talia ꝓfert q oīa intelligēda sunt vel p modū pnūs-
ciationis vel p modū imprecationis mali sub rōne boni iusti vł vti-
lis. Circa scđm. s. vtruz liceat maledicere irrationabili creature.
Sciēdū ꝙ maledictio ⁊ bñdictio ad illā rē ptinēt cui pōt aliqđ bñ
vel male ɔtingere in ordine ad creaturā rōnalē pp quā sunt irrōna-
les creature. Ordinanť aūt ad eā multipliciť. Uno mō p modū sub-
uentionis i creaturis irrōnalib⁹ subueniť hūane necessitati. ⁊ h mō
de⁹ hoi dixit Gen. iij. Maledicta terra i ope tuo. vt. s. p ei⁹ sterilita-
tē hō puniret. Et ita etiā intelligiť qđ hr Deut. xxviij. Bñdicta hor-
rea tua. Et ifra. Maledictū horreū tuū. Sic etiaz dauid maledixit
montes gelboe fm Greg expositionē. Alio mō creatura irrōnalis
ordinať ad rōnalē p modū significationis. ⁊ sic dñs maledixit ficul-
neā in significationē iudee. Tertio mō creatura irrōnalis ordinať
ad rōnalē p modū ɔtinētis. s. tpis vł loci. Et sic maledixit Job diei
natiuitatis sue pp culpā originalē quā nascēdo ɔtrxit. ⁊ pp sequētes
penalitates. Et pp h etiā pōt intelligi dauid maledixisse mōtib⁹ gel-
boe vt legiť. ij. Reg. j. s. ꝓpter cedē ppli q in eis ɔtigerat. Maledi-
cere aūt reb⁹ irrōnalib⁹ inqꝫtū sunt creature dei est pctm blasphe-
mie. Maledicere aūt eis fm se ɔsideratis. est ociosum ⁊ vanū et p
ɔsequēs illicitū. Circa tertiū. s. vtrū maledictio sit pctm mortale
sciēdū ꝙ maledictio de q nūc loquimur est p quā pnūciať malū ɔ
aliquē vel impando vel optādo. velle aūt vel impio mouē ad malū
alteri⁹ fm se repugnat charitati q diligim⁹ ꝓximū volētes bonum
suū: ⁊ ita fm suū gen⁹ est pctm mortale. ⁊ tāto grauius quāto ꝓso-
nā cui maledicim⁹ magl amare ⁊ reuereri tenemur. Exo. xxj. Qui ma-
ledixerit patri suo ⁊ matri morte moriatur. Cōtingit tamē verbuz

maledictionis platū esse pctm veniale. vel ꝓpter puitatem mali qđ
qs alteri maledicendo impcať vel etiā ꝓpter affectū ei⁹ cui ꝓfert ma-
ledictionis verba dum ex leui motu. vel ex ludo aut surreptōe aliqꝫ
talia verba ꝓfert: qz peccata vboꝝ maxie ex affectu pensanť vt su-
pradictum est.

De blasphemia. DIS. VI.

Ona filia ire est blasphemia. Circa quā ɔsiderā-
dum est primo de blasphemia in generali.
Scđo de blasphemia q dr pctm in spūm sctm. Circa
primū vidēdū est primo qd sit blasphemia. ⁊ de ɔuisionib⁹ eius.
Scđo vtꝝ blasphemia semp sit pctm mortale. Tertio vtꝝ sit in dā-
natis. Quarto spālr dicēdū est de blasphemia q qdā puersi ex con-
suetudie deū negāt in fmone cōi. Quito de blasphemia illoꝝ q se
dyabolo reddē ɔsueuerūt. Sexto de blasphemia ꝓprie dicta que ē
qñ vba ɔtumeliosa ꝓfert aliqs contra deū vł sanctos. Circa pri-
mum sciēdū est qđ blasphemia est qñ ɔtumeliosa vba ɔ dei boni-
tatez vel scōꝝ reuerentiā ꝓferunť. Est aūt blasphemia qdruplex. s.
cordis oris scripture. ⁊ opis. Prima ergo blasphemia est q in so-
la cordis cogitatōe ɔsistit de qua dr Math. xv. De corde exeūt co-
gitatiōes male blasphemie ⁊c. Quicūqꝫ eni negat de deo qđ ei ɔue-
nit. vel asserit de eo qđ ei nō cōuenit. derogat diuine bonitati. Qđ
qdē pōt ɔtingere dupl̄r. Uno mō fm solā opinionē itellect⁹. Alio
mō adiūcta qdā detestatiōe affect⁹. Sic ecōtrario fides de deo per
dilectionē ei⁹ pficiť. hmōi ergo derogatio diuine bonitatis vel fm
itellectū tm̄ vel etiā fm affectū si ɔsistat tm̄ in corde est cordis blas-
phemia. Scđa est blasphemia oris que ex corde puerso ꝓgrediť i
vba ɔtumeliosa ɔ deū. Uñ hiere. iij. Uerbis supbie blasphemasti.
Et Math. xxvij. Blasphemabāt mouētes capita sua. Itez Luc.
xxiij. Unus de his qui pēdebāt latronibus blasphemabat eū ⁊c.
Tertia est blasphemia scripture vt in libris hēticoꝝ. Ut in alcora-
no mahumetti ⁊ in dogmate arrij. ⁊ manicheoꝝ: ⁊ alioꝝ hēticoꝝ
de qb⁹ ysa. x. Ue qui ɔdūt leges iniqs. Uñ Apoc. xiij. Bestia asce-
dens de mari p quē hēsis significať. septē capita hēbat in qb⁹ erāt
scripta nōia blasphemie. p septē capita signať hēsum vniuersitas
⁊ diuersitas que scribūt ⁊ tradūt blasphemosa ɔ deo ⁊ libris ⁊ scri-
ptis famosis ⁊ blasphemosis. Legiť in ecclesiastica hist. lib. ix. c. v.
qđ maximinus impator ɔfinxit acta blasphemosa ɔtra xpm q fe-
cit in tabulis ereis ɔscribi ⁊ p singulas vrbes ferri i ppetuā memo-
riā: ⁊ in eis ⁊ in agris pmulgari ⁊ pceptorib⁹ scholariū tradi. vt in
eis facerēt pueros exercitari legendo. dictando meditādo. Sz hāc
blasphemiā tāta vltio dei secuta est vt dr in. viij. eiusdē libri. quod
vbiqꝫ illesis chrianis ⁊ di ꝓspitate fruētib⁹ vbiqꝫ fame peste ⁊ aere
corrupto ⁊ igne sacro ⁊ morbis variis afficiebanť ⁊ moriebanť gē-
tiles blasphemi. Ipse aūt vt dicit. x. c. impius maximin⁹ vict⁹ ⁊ cō-
fusus fugiēs ⁊ compulsus flagellis christum fateri deum verum ⁊ iu-
stum tabe ⁊ miseria cōsumptus ⁊ desiccatus orbatus luminib⁹ vi-
dens clarius que in christū cōmiserat p doloris sensum pre angu-
stia iteriori viscerꝫ de stratu suo ꝓsiliēs ⁊ p doloris vehementia in
terrā se allidēs sepe ⁊ christi oipotētiā recognoscēs spm blasphe-
mū p dolorib⁹ exalauit. Quarta ē blasphemia opis qñ aliqs vsur-
pat sibi qđ dei soli⁹ ē. vt cū facit se tanꝗ deū adorari vł vsurpat sibi
honores diuinos vt nabuch. q pcepit holoferni vt oēs deos terre
exterminaret vt ipse sol⁹ de⁹ diceret Judith iij. ⁊ vt herodes agrip-
pa cui acclamabāt hoīes dei voces ⁊ nō hoīs. q pcussus ab angelo
vermib⁹ scaturiēs expirauit Act. xij. Blasphemia ē cū aliqs aliqm
ad idola colēda icitat aut cōpellit. vt nabuch. Dan. iij. blasphemia
tm̄ ē qñ aliqs aliqđ factū facit turpe p qđ aliis dat occasionē rume
⁊ obloquēdi ɔtra deū vel ɔtra bonos. vt cū aliqs apostatat a fide
vel a bonis morib⁹ p cui⁹ exēplū alij scādalizāť ⁊ ɔ deū aut bonos
obloquūť. vt dauid in casu suo de quo dr. ij. Reg. xij. Qui blasphe-
mare fecisti inimicos nomē domini ꝓpter verbum hoc. i. factū di-
gnum verbo ꝙ fuit factū pditionis ⁊ adulterij cū bersabee ⁊ homi-
cidij ⁊ pditionis vrie. Silr filius qui natus est tibi morte morieť
Item ponunť a quibusdā tres species blasphemie. Quarum pri-
ma est quando aliquid attribuitur deo qđ ei non cōuenit. Secun-
da est quando remoueť a deo ꝙ ei cōuenit. Tertia est quādo ꝙ id
dei qđ ē ꝓpriū attribuiť creature. Sed fm ista tria nō possunt pro-
prie loquēdo distingui diuerse species peccati blasphemie qz deo
attribuere ꝙ ei non conuenit vel ab eo remouere qđ ei ɔuenit non
differt nisi fm affirmationē ⁊ negationē. que qdē diuersitas speci-
em habitus nō distinguit quia per eandē scientiā falsitas affirmā-
tionum ⁊ negationum ⁊ per eandem ignorātiam vtroqꝫ mō errať
cum negatio pbetur per affirmationē sicut habeť. ij. posteriorum.
Qđ autem ea que dei sūt ꝓpria creature attribuanť hoc genere vi-

detur ad id q̄ aliq̄d ei attribuat̃ quod ei nõ conuenit. Quicquid enĩ est deo ꝓpriũ est ipse de⁹ attribuere ergo alicui creature q̄ est dei ꝓpriũ est ipsũ deũ dicẽ idẽ eẽ creaturẽ. Itẽ sunt q̄ttuor modi vulgares blasphemie nimis apud hoĩes assueti. Prim⁹ est passim sine cã deũ negare q̄si ad singula iurãdo. Secũdus est dyabolo se reddere similẽ in iurãdo. Terti⁹ est turpiẽ ꝛ irreuerẽter assumẽ sacra mẽbra q̄ christ⁹ pro nr̃a redẽptione suscepit. ipsumq̄ q̄si mẽbratim enormiẽ lacerare. Quart⁹ est actũ illũ sedissimũ deo attribuere q̄ nephãdissimũ iuramẽtũ multũ est assuetũ apud multos. Istis q̄ttuor modis blasphemie maxĩa ps christianitatis horribiliter ẽ corrupta. Vñ.h. Joh. Apoc. xvii. dic̃ vidisse mulierẽ.i.modi maliciã sedẽtẽ sup bestiã coccineã.i. dyabolũ ĩfernalẽ. Et h̃ mulier erat plena noĩb⁹ blasphemie q̄ fere tot⁹ mũd⁹ istis q̄ttuor blasphemijs est repletus. Circa scdm̃.s. vtrũ blasphemia semp sit pctm̃ mortale. Sciẽdũ q̄ pctm̃ mortale ẽ p q̄ hõ separat̃ a pmo pncipio spũalis vite q̄ est charitas. Vñ q̄cũq̄ repugnãt charitati sũt pctã mortalia. Blasphemia aũt s̃m gen⁹ suũ repugnat charitati dei q̄a derogat diuine bonitati vt dictũ est q̄ est obiectũ charitatis ꝛ ideo blasphemia ex suo genere est mortale pctm̃. Vlteri⁹ q̄ blasphemia opponit̃ ɔfessioni fidei. hꝫ in se grauitatẽ infidelitatis. ꝛ aggrauat̃ pctm̃ si pueniat detestatio volũtatis ꝛ adhuc magis si prũpat i verba sic̃ ꝛ fidei laus augeẽ p dilectionẽ ꝛ ɔfessionẽ. Vñ cũ ĩfidelitas sit pctm̃ grauissimũ. ɔñs est q̄ blasphemia sit pctm̃ maximum ad idẽ gen⁹ ptinẽs ꝛ ipsam aggrauãs. Põt tñ ɔtingere q̄ aliq̄s absq̄ deliberatiõe ꝛ ex surreptiõe ꝓfert vba blasphemie ꝛ h̃ dupliciter. Vno mõ q̄si nõ aduertit illud q̄ dic̃ eẽ blasphemiã. puta q̄ñ subito ex aliq̄ passione in vba imaginata ꝓrũpit nõ ɔsiderãs nec attendens significationẽ vbor̃. ꝛ tũc est veniale pctm̃. ꝛ nõ hꝫ ꝓprie nomẽ blasphemie. Alio mõ q̄ñ scit ꝛ aduertit hoc esse blasphemiã significata vbor̃ ɔsiderãs. ꝛ tũc nõ excusat̃ a pctõ mortali. maxie si ex ɔsuetudine pessima imo execrabili corruptela subito sine deliberatione i talia vba ꝓrũpit. Circa tertiũ.s. vtrũ blasphemia sit in dãnatis. sciẽdũ q̄ dãnati in ĩferno retinẽt puersaꝫ volũtatẽ auersam a dei iusticia q̄ diligũt ea pro q̄b⁹ puniunt̃ ꝛ vellent eis vti si possent ꝛ nihilominꝰ odiunt penas q̄s pro peccatis huiõi patiunt̃. volẽt ergo de peccatis q̄ ɔmiserũt nõ q̄ ipsa odiãt s̄ q̄ pro eis cruciant̃. Sic ergo talis detestatio diuine iusticie est in eis quedã interior cordis blasphemia. Et credibile est q̄ post resurrectionẽ erit in eis etiã vocalis blasphemia. Sicut ꝛ laus vocalis dei erit tũc i beatis. Vñ Apoc. xvi. dr̃. Estuauerũt hoĩes estu magno ꝛ blasphemauerũt nomẽ dñi habẽtis potestatẽ sup has plagas vbi glo. dicit q̄ in inferno positi q̄uis sciãt se pro merito puniri. dolebũt tñ quod de⁹ tãtã habeat ptãtẽ q̄ eis inferat tales plagas. videntes ergo ꝛ sentiẽtes se pro scelerib⁹ suis cruciari ꝛ sciẽtes huiõi penas esse ppetuas. nec se posse imppetuũ eas euadere tãq̄ desperati feruntur ad omne q̄ eis suggerit puersa volũtas diuinaꝫ iusticiã detestando.

¶ De blasphemia. DIS. VII.

Circa quartũ ɔsiderãdũ est de blasphemia illorũ qui passim in singulis fere vbis deũ negãt. Que pestis quãtũ sit detestabilis ꝛ nephãda spãliter ɔñdunt. Baptismalis ꝓmissio. Exemplaris instructio. districtũ dei iudiciũ. ꝛ horrẽdũ supplicium. Primo q̄dẽ ostẽdit baptismalis ꝓmissio quãtũ sit h̃ vitiũ detestãdũ. dũ dyabolo ꝛ põpis ei⁹ abrenũciauim⁹ ꝛ christo nos deuouim⁹ eẽ suos quã sponsionem huiãtes christi ppl̃s sunt ꝛ saluãdi p eũ Matth. j. Saluũ faciet populũ suũ a peccatis eor̃. Isai. lxiij. dic̃ domin⁹ ppl̃s meus est ꝛ filij nõ negãtes. ꝛ fact⁹ sum eis saluator. Ideo sponsionẽ hãc infringẽtis iniquitas maxĩa ꝛ negatio ɔ̃ deũ altissimũ. Job. xxxi. Si maximũ fuit pctm̃ petri q̄ negauit christũ nõ corde s̄ ore. nõ ex leui cã. sꝫ vt mortẽ euaderet. nõ nisi ter. nõ turpiẽ. nõ aliẽ nisi dicẽdo trãseũtib⁹ dicẽtib⁹. tu ex illis es. nescio q̄d dicis. nõ sum. nõ noui hoĩem illũ. q̄ñtũ põt vocari pctm̃ illor̃ q̄ tã sepe. ꝛ tã sine cã. ꝛ tã apte ɔsueuerũt dicẽ nõ de hoĩe s̄ de deo tota die nego deũ nisi h̃ vel illa faciã vel nisi h̃ ita sit ipsa pñia petri ostẽdit magnitudinẽ culpe hui⁹ qui stati vt cognouit q̄d fecerat negãdo senõ nosse hoĩeꝫ illũ. egressus foras fleuit amare. Et dr̃ in scholastica histo. q̄ intrauit speluncã quãdã i q̄ ɔtinue fleuit p in duũ añ resurrectionẽ quousq̄ christus post resurrectionẽ suã apparuit ei ɔfortãs eũ. Et dr̃ q̄ fuit cõsuetudo. b. Petri. postea q̄ q̄ñ de nocte ante gallicantũ recolebat fletũ suũ prũpebat i fletũ ꝛ in itinerario clemẽtis legit̃ q̄ tũc surgebat ad or̃onẽ. Ad h̃ fac̃ exẽplũ de epõ q̄ timore morti christũ negauit pp q̄ factũ vt domin⁹ ei dimittẽt fugit ad solitudinẽ in q̄ p xl. annos vixit nud⁹ de radicib⁹ herbar̃ i or̃one ꝛ lachrymis ĩsistẽs ꝛ deũ rogãs vt h̃ pctm̃ ei dimittẽt. quẽ sic legit̃ i vitispa. cũ quidã

sciũ pr̃ in spelũca inuenisset dixit ei q̄ nec dñ inuenerat apd deũ q̄ pctm̃ illud esset ei dimissum nisi penultio anno añ mortẽ suã. q̄ cũ ei h̃ dixisset egressus est foras ad or̃onẽ flexis genib⁹ ꝛ eleuatis ad celũ oculis ꝛ manib⁹ iũctis pariẽ facta ẽ facies ei⁹ splẽdẽs vt sol ꝛ i oratiõe spũtũ emisit quẽ sanct⁹ q̄ inuenerat eũ sepeliuit. Itẽ homines q̄nq̄ multũ volũt ɔ̃dere se amare amicos ɔsueuerũt eis dicere oĩa facereꝫ p vobis p̃terq̄ negare deũ. p q̄ ɔ̃dũt dihil debere fieri ꝓ officiis q̄ negare deũ ꝓpter culpe huiõi grauedinẽ tales dicunt̃ antichristi. i. Joh. ii. Nũc antichristi multi sunt. Quis est mẽdax nisi q̄ negat ihesũ christũ. h̃ antichrist⁹ ẽ pp magnitudinẽ hui⁹ pctĩ vr̃ inutiliẽ sacerdos orare p mortuo i h̃ peccato. dicit Orig. i ɔmendatione mortuor̃. ꝛ si in te peccauerũt tñ nũq̄ te negauerũt. q̄ d. si te negassent nõ exaudires nos p eis nisi ɔdignaꝫ pñiaꝫ sup h̃ fecissẽt. Scdm̃ h̃ idẽ ɔ̃dit exẽplaris ĩstructio ad h̃. ii. sunt exempla plurima scõrũ. Heb. xi. Sancti ludibria ꝛ vbera sunt experti. insup ꝛ vincula ꝛ carceres. lapidati sunt secti sunt. in occisione gladij mortui sunt. poti⁹ pati eligẽtes oĩa tormẽtor̃ genera. q̄ semel christũ negare. Vt ptꝫ currẽdo p martyria ꝛ tormenta singulor̃ q̄ aspecta multũ possunt ɔfundere sic de facili deũ negãtes q̄ p morsu vni⁹ pulicis vl̃ musce septies deũ negãt. Cõtra quos ẽ q̄ legit̃ i triptita histo. li. vi. Cũ q̄dã martyr diuersis afflict⁹ supplicijs nollet aliq̄ten⁹ christũ negare tandẽ seminiuus relict⁹ ꝛ melle punct⁹ in alto patibulo eleuat⁹ ẽ nud⁹ ad solẽ vsq̄ ad vespas. ꝛ h̃ extorq̄ret q̄ alia tormẽta nõ poterãt. q̄ nõ solũ chr̃m nõ negabat s̄ ipsũ laudabat ꝛ tortores tãq̄ ĩferiores ɔtẽnebat ꝛ irridebat i alto positus ipi i imo ad ɔfusionẽ eor̃ q̄ ab vbere dicti sunt christiani christianor̃ filij ꝛ int̃ christianos nutriti ꝛ edocti ꝛ veterani q̄ sic de facili deũ negãt. Ponit̃ h̃ exẽplũ cuiusdã saraceni i fide neophyti. d̃ quo dr̃ q̄ q̄ñ rex francoꝛ ꝛ franci ceperũt damiatã i primo impetu sine sanguis effusiõe ꝛ ĩsultu q̄dã saracen⁹ venit ad licias christianoruꝫ clamãs q̄ reciperet̃ q̄ volebat fieri christian⁹ quo recepto ꝛ proposito examiato cũ fuisset baptizat⁹ ꝛ iret cũ rege ꝛ alijs christiãis fideliẽ ɔtra saracenos captis christianis ꝛ rege ludouico capt⁹ est ꝛ ipe a saracenis. q̄ cũ fuisset int̃ eos pmo blãdicijs ꝛ ꝓmissis cum nõ possent eũ ad chr̃ꝫ negãduꝫ ĩflectere minis addiderũt scã ducentes eũ nudũ flagellãdo p eor̃ castra. cũ nec sic vellet christũ negare lardũ ardẽs i carnẽ ei⁹ fundebãt. ꝛ post pluria alia tormẽta eũ ad stipitẽ ligatũ totũ texerũt ꝛ ɔfixerũt sagittis. nec tñ christi negationẽ s̄ laudationẽ extorserũt. Ad idẽ facit exẽplũ q̄ legit̃ i triptita histo. li. iii. Cũ simeon ep̃s pfide q̄ nolebat christũ negare ꝛ solem adorare i carcerẽ duceret̃ zuzades eunuch⁹ regis sabor psar̃ sequebat̃ htificãs eũ in scõ suo. quẽ cũ ille argueret d̃ h̃ q̄ ipe cũ eẽt maxim⁹ i curia dicti regis psar̃ simulatõe vsus fuerat christũ negare. ꝛ solẽ adorare. ille dolẽs p simulatõe facti abiecit vestimẽta p̃cio sa q̄b⁹ erat idut⁹ ꝛ venit ad fores regias flẽs ꝛ eiulãs. ꝛ cũ ab eo vocato q̄reret rex sabor. aũ zuzades. dupliciẽ cã o rex re⁹ suꝫ ꝛ mori debeo. Vna ẽ q̄a simulatione te decepi. Alia ẽ q̄ christũ negare vis⁹ fui ꝛ soleꝫ adorare ꝛ populũ scãdalizaui figmẽto meo. Cũ aũt nollet christũ negare nec solẽ adorare. capitalis sñia data ẽ ɔtra eum. Rogauit aũt regẽ vt p oĩ seruitio q̄ ei fecerat daret ei vt p̃co clamaret q̄ p nullo alio forefcõ decapitabat̃ nisi p h̃ q̄ christũ nolebat negare ꝛ q̄ h̃ p pñia susceprat q̄ populũ figmẽto suo scãdalizauerat. q̄ ita factũ ẽ Itẽ ibidẽ legit̃. li. vi. q̄ cũ esset ɔsuetudo romanor̃ ĩpator̃ q̄ in p̄cipuis solẽnitatib⁹ ãte ĩpatores poneret̃ ara ꝛ th⁹. ꝛ p honore ĩpiali milites supponerẽt th⁹ ꝛ munera acciperent. Quidã milites christiani nõ aduertẽtes dolũ iuliani apostate ĩpator̃ q̄ ãte se arã fecerat vt demõib⁹ sacrificarẽt p honore ĩpiali th⁹ supposuerũt ꝛ auri munera ab ĩpatore acceperũt. Cũ aũt a ɔsilijs suis christũ hñdicerẽt q̄dã dixerũt eis. Quõ inuocat̃ eũ quẽ paulo ãte negastis. Cũ aũt ipsi q̄rerẽt vbi h̃ fecerãt ꝛ q̄ñ. ꝛ diceret̃ eis q̄ q̄ñdo th⁹ obtulerũt i signũ idolatrie ꝛ negatõis chr̃i aduertẽtes dolũ ad ĩpatorẽ venerũt ꝛ aur̃ q̄ acceperãt piecerũt ꝛ dextras q̄b⁹ ignorãtes fraudẽ th⁹ obtulerãt sibi ãputari rogauerũt: quos capitali sñia ɔdẽnauit post aũt edictũ reuocans eos exilio ppetuo ɔdẽnauit ne breui miseria vitã finirẽt. Tertio ad h̃ flagitiũ detestãdũ mouẽ nos dꝫ districtũ dei iudiciũ. q̄ chr̃s se negãtes negabit i iudicio pticulari. i. i morte. ꝛ i iudicio gñali Math. x. Qui negauerit me corã hoĩb⁹ negabo ꝛ ego eũ corã patre meo. i. Thim. ij. Si negauerim⁹ eum ipse negabit nos. Tũc iplebit̃ illud Sap. xij. vidẽtes illũ quẽ olim negabãt ver̃ deũ agnouerũt pp q̄ ꝛ finis ɔdẽnatõis illor̃ veniet sup illos. Quarto mouẽ dꝫ ad hoc flagitiũ detestãdũ horrẽdum suppliciũ quo negãtes eternaliẽ puniẽt̃ Sap. xvi. Negãtes nosse te impij p fortitudinẽ brachij tui flagellati sũt nouis aquis ꝛ grandinibus ꝛc̃. Jude. j. sub introierũt q̄dam ꝛc̃. solũ dñm nostrũ ihe

sunt christū negātes. Et de pena eoꝝ sequit̃ sicut sodoma ꝛ gomorra ꝛ vicine ciuitates facte sunt exemplū ignis eterni penā sustinētes. Similit̃ ꝛ hi q̄ carnē maculāt dn̄ationē spernūt negādo sꝫ maiestatē blasphemant q̄ deum negant. dyabolo se reddunt. tradunt̃ demonib⁹ eternalit̃ cruciādi. Sic dr̄ Iere. v. Sicut dereliq̄stis me ꝛ dijs. sic seruietis dijs alienis i terra nō vr̄a ꝛ i iferno. Sic iudei q̄ dereliquerūt deū ꝛ corā pylato negauerūt pro cesare īpatore romano traditi sunt īpatori romanoꝝ ꝛ ipsis romanis cruciandi. Sic refert iosephꝰ ꝛ egysippus. ꝛ Dan. ix. Occidet̃ christus ꝛ non erit eius populus qui eū negaturus est ꝛc.

¶ De blasphemia. DIS VIII.

Circa quintū. s. de blasphemia illoꝝ q̄ se dyabolo reddē ɔsueuerūt. Sciēdū qꝺ ad h̄ flagitiū detestādū mouē nos debēt admirāda dei benignitas ɔseruāda deo fidelitas. ꝛ horrēda hostꝭ crudelitas. Primo q̄dē mouē nos dei benignitas q̄ nos ex mera bonitate creauit. ex ineffabili nos pietate redemit. angelicā nobis custodiā dputauit. ɔseruat ꝓtegit. dirigit ꝛ defendit. ꝛ hmōi īnumera bñficia ꝓstat ꝛ ꝓstitit. īsup ꝛ regnū eternū nobis dare disposuit. Bern. Illi te totū debes a quo te totū habes. Magna g̃ ē īfamia talē dn̄ꝫ cōtēnē. ꝛ alij se reddē. hoīes fideles ꝛ grati q̄ a dn̄is suis tpalib⁹ multa bñficia receperūt. nullo mō volūt eos dimittē ꝛ alij adherē. Un̄ Iosue xxiiij. Absit a nobis h̄ scel⁹ vt recedam⁹ a dn̄o ꝛ ei⁹ vestigia relinquam⁹. Scd̄o mouē nos dꝫ ad h̄ idē ꝓmissa fidelitas ꝛ pactū qꝺ cū ipso fecim⁹ i baptismo vbi nos deo ꝓmisim⁹ futuros. abrenūciātes dyabolo ꝛ pōpis ei⁹. Un̄ grauissimū ē pctm̄ ꝛ ꝓditio pessima alij dn̄o se reddē ꝓmissaꝫ fidelitatē īfringē. ꝛ sūmū dn̄m denegare ꝛ pacta fidei violare de h̄ dr̄ Isa. xxiiij. Dissipauerūt pactū sēpiternū. s. baptismi. Et. xxviij. Percussim⁹ fed⁹ cū morte ꝛ cū iferno fecim⁹ pactū. Grauis īfidelitas ē qñ legitimū negāt deū ꝛ dn̄m: grauior cū eū ɔtumelijs afficiūt ꝛ de possessiōe ꝰl castro suo cū eiciūt. grauissima qñ castrū aduersario dyabolo tradūt. Nec tales infideles deo iudicādi sunt ab hoīb⁹ fore fideles ipsis hoīb⁹. In tripertita historia li. ı. legit̃. qꝺ cū ɔstātin⁹ īpator vellet experiri q̄ eēnt fideles christiani vt eos sibi i palacio retineret. nouu⁹ fact⁹ christian⁹ occult⁹ edidit edictū tale q̄ oēs christiani q̄ nollēt idola adorare de curia ei⁹ exirēt ꝛ dignitates pderēt ꝛ vitā sibi dimitti pro magno munē reputarēt. Tūc q̄dā relict⁹ honorib⁹ a curia recesserūt. dicētes qꝺ magis volebāt deo ſuire q̄ꝫ demonib⁹ ꝛ eterno īpatori q̄ꝫ tpali. Alij āt eō dixerūt amore tpaliū illecti qꝺ magis volebāt ſuire īpatori ꝑeligētes volūtati ꝛ īpiali edicto obedire ꝛ facē q̄cq̄d īpator vellet. qꝺ audiēs īpator illos q̄ parauerāt christū negare ꝛ idolis īmolare abiecit a se dicēs. Impossibile ē illos eē fideles hoīb⁹ q̄ deo sunt infideles ꝛ ei⁹ ꝓditores sunt. Alios aūt q̄ deo fideles extiterāt. circa se vocauit ꝛ se ꝛ officia sua eis ɔmisit ꝛ dignitates suas. Tertio dꝫ te ad idē mouē hostis maligni horrēda crudelitas cui te reddis. quē q̄to plus te ei reddis tāto crudeliorē eū inuenis. ꝛ quanto plus ei ſuis. Similis ē pharao Iere. vi. Crudelis est ꝛ nō miserebit̃. Crudelis ē hoīs. crudelior suis. crudelissim⁹ sibi ipsi vt dic̄ q̄dā glo. Crudelis ē suis i vita. crudelior i morte. crudelissim⁹ post mortē Isa. v. Rugit⁹ ei⁹ vt rugit⁹ leonis frendet ꝛ tenebit ꝑdā ꝛc. h̄ facit suis i morte vel post mortē Prouer. v. Ne des alienis honorē tuū ꝛ annos tuos crudeli. qꝺ fac̄ q̄ se dyabolo reddit. De hui⁹ crudelitate Require supra De iferno. Itē cū q̄dā luderet ad decios i q̄dā terra vbi hoīes assueti sunt negare deū ꝛ se ꝑ guttur dyabolo reddē ꝛ cū oīa amisisset vno denario excepto dyaboli si corpe ꝛ aīa se ꝑ guttur reddidit. ꝛ i signū hui⁹ post multas blasphemias eis denariū ꝓiecit. Et cū mane fc̄o iret sol⁹ ꝑ viā obuiauit duob⁹ demonib⁹ i specie hūana q̄ dixerūt ei qꝺ eēnt dn̄i sui demones q̄b⁹ reddiderat se ꝛ signū hui⁹ denarij quē eis ꝓiecerat ei ōnderūt ꝛ dixerūt ei qꝺ iret añ eos q̄ venerāt ad eū deducēdū ad hītationē suā. Qui rogauit eos q̄ ꝑmitterēt eū ire ad domū suā ꝛ qꝺ post duos dies sequeret̃ eos quotiēq; irēt vel vellēt. Qꝺ cū factū eēt ꝑima die mānsit i domo sua tristis ꝛ desperās nec cū alicui pādens. nec comedens nec bibēs. Cū aūt sequēti die q̄dā mulier añ domū ei⁹ trāsiret paup ꝛ infantulū int̃ brachia portās ꝛ peteret ab eo pro deo de pane suo dixit illi q̄ nō daret ei nisi reciperet pro dn̄is suis cū q̄bus erat itur⁹. s. demonib⁹ q̄b⁹ se reddiderat q̄ illa facē abhorruit. ꝛ iuit ad amicos illi⁹ suadēs eis vt diligentē requirerēt ab eo q̄d eēt qꝺ ei dixerat ꝛ eū custodirēt. Qꝺ cū fecissent ꝛ ille eis totā vitatē manifestasset. icepit clamare. Veniūt vt me secū deferāt. Sinite me ire ne violentē rapiāt me. Cū aūt illi eū detinerēt ꝛ ad pñiam ꝓuocarent. demōes inuisibiles ab eis eū int̃ man⁹ ꝓstrauerūt ꝛ occiderūt. Magna nimis ē insania sic peccātiū. q̄ cū ouis naturaliter horreat lupū ꝛ fugiat mus cattū columba accipitrē. isti excutiūt se a sinu pastoris pij ꝛ ꝓiciūt se in os infernalis lupi qui rapit ꝛ dispgit oues. sic dicit̃ Ioh. x. Nō sufficit eis reddē se ei sꝫ reddūt se suos ꝛ sua qꝺ frequēter multi de q̄bus in ps. Immolauerūt filios suos ꝛ filias suas demonijs. Cū q̄dā calciaret se ꝛ difficulter intraret in sotulari dixit q̄ reddebat illū dyabolo. Qui cū vellꝫ intrare ecclesiā ad missā vt solebat dyabolus eū ꝑ pedē retinebat. Qui aduertēs q̄d in māe dixisset vocato sacerdote ɔfessus ē ꝛ remoto sotulari a pede ꝛ ꝓiecto a se sine difficultate ecclesiā intrauit. sotular aūt visum ē deferri ꝑ aera. Itē isti fatui sunt q̄ꝛ si esset aliq̄s tyrān⁹ hui⁹ mundi cui q̄ solū semel se reddidissent nō corde sꝫ ore vellet eos semꝑ hēre suos sempiternos. multo forti⁹ hostis crudelissim⁹. Itē fatui sunt q̄ hosti suo crudelissimo ꝛ potētissimo man⁹ dissoluūt ꝛ gladiū eis tradunt. quo eos ꝑimat cū alr̄ nō possit. gladius hic ē ꝑuersa volūtas sine qua non posset eos aut rape aut occidere.

¶ De blasphemia. DIS. IX.

Circa tertiū. s. de blasphemia ꝓprie dicta q̄ est. s. verba ɔtumeliosa ꝓfert aliq̄s ɔ̄ deū vel scōs ɔsiderāda sunt tria. Primo q̄bus modis dissuaderi pōt hoc vitiū Scd̄o quot ꝛ q̄tis crimib⁹ blasphem⁹ inoluitur. Tertio de pena blasphemāniū. Enormitatē peccati blasphemie ōndūt lex nature lex scripture. difficultas curatiōis ꝑuersitas imitatōis. Primo q̄dē enormitatē hui⁹ flagitij demōstrat nā que creaturis oīb⁹ dictat deū oīuꝫ creatorē esse laudādū ꝛ glorificādū Un̄ ps. creaturas oēs inuitat ad laudādū deū. Et tres pueri i camyno Dan. iij. Aug. in smōe. Oīa q̄cūq; fecit de⁹ laudāt dn̄ꝫ audistis in bn̄dictōib⁹ audistis in solēnitate qñ legunt̃ qñ oīa laudāt deū celestia terrestria angeli. hoīes luminaria celi. arbores terre flumina maria. hō igit̃ qui ꝑ ceteris creaturis corpeis plā bñficia recepit a deo ꝑ ceteris creaturis deū laudare ꝛ glorificare tenet̃ nō igitur blasphemare imo nālr̄ oīs hō debꝫ horrere blasphemiā audiēdo. Eccl. xxvii. Loq̄la mltū iurās horripilatiōnē capitis faciet psa. xviij. Populū terribilē ibi glo. Nihil ē horribili⁹ blasphemia q̄ ponit os in celū Dicit magister Iacob⁹ Cū q̄daꝫ iude⁹ luderet ad aleas cū quodā christiano ꝛ multā pecuniā lucrat⁹ fuisset ab eo qui erat i ludo cū dict⁹ christian⁹ deū horribilr̄ blasphemaret horruit iudeus opturās aures ꝛ fugit. magis volēs pecuniā suam amittere q̄ꝫ blasphemias audire. Scd̄o enormitatē hui⁹ crīs ōndit scriptura. colo. iij. Deponite blasphemiā ꝛc. Itē Leui. xxiiij. Qui blasphemauerit nomē dn̄i morte moriet̃ Iob. xv. Imitaris ligūā blasphemātiū ɔdēnabit te os tuū Dan. iij. Nabuch. viso miraculo triū pueroꝝ edidit decretū qꝺ q̄cūq; locutus fuisset blasphemiā ɔ̄ deū eoꝝ dispiret ꝛ dom⁹ ei⁹ vastaret̃. Scd̄m canones olim blasphem⁹ laic⁹ excōicabat̃ clericus deponebat̃. xxiiij q. iij. Si q̄s ꝑ capillū. In decretalib⁹ ostēdit̃ q̄ꝫ grauie sit pctm̄. vbi dr̄. qꝺ lōge grauius est eternā q̄ꝫ tpalē ledē maiestatē vt habet̃ ex de hereticis. Vergentis Itē iura ciuilia merito blasphemos diuine maiestatis pena capitali ɔdēnāt Itē sm̄ decretales puniēdi sunt sm̄ qꝺ statuit. Greg. ix. li. vi. Statuim⁹ siq̄s ɔ̄ deū vel aliquē scōꝝ suoꝝ ꝛ maxie ɔ̄ b. virginē linguā in blasphemiā publice laxare ꝓsūpserit. ꝑ epm̄ suū pene subiaceat īfer⁹ annotate ꝛc. q̄ ē q̄ ꝑ septē dies dn̄icos blasphem⁹ āte fores ecclesie in missa debeat eē in māifesto in vltiō loco sine calciamēto ꝛ pallio ligatus corrigia circa collū q̄i dignū se iudicās suspēdio ꝛ septē sextis ferijs debeat in pane ꝛ aq̄ ieiunare. īfra t̄ps illud ecclesiā nullaten⁹ igressurus: ꝛ duos vel tres vel plēs si cōpeterent ei⁹ facultates reficiat paupes. Qꝺ si facē rēnueret. ecclesia dꝫ carere sepultura. vel si diuites esset ꝑ tpalē facultatē ꝛ ptātē puniēdꝰ indicāt̃ sine misericordia pena xl. vel. xxx. vel. xx. sol. vel si nō sufficiat pena. v sol. Tertio hoc idē ostēdit difficultas curatōis hui⁹ morbi siue pctī qꝺ dr̄ irremissibile. eō q̄ꝛ vix dimitti pōt q̄ꝛ ē īsania ɔ̄ illū medicū q̄ sol⁹ illi morbo mederi pōt q̄ꝛ nō hꝫ blasphem⁹ colorē excusationis cū peccet ex pura ꝛ certa malicia. In alijs pctīs mouet hoīem lucꝝ tpale vel aliq delectatio. In h̄ nihil lucrat̃ sꝫ os suū inq̄nat ꝛ deū ɔ̄ se ꝓuocat. Iō dr̄ spūs blasphemie nō remittet̃ nec i h̄ sclō nec i futuro Math. xij. Luc. xij. Marc. iij. ꝛ ē pctm̄ ad mortē maxie cū trahit̃ ad ɔsuetudinē. ı. Ioh. vi. Est pctm̄ ad mortē ñ ꝑ illo dico vt q̄s oret difficile imo q̄si īpossibile ē impetrare veniā pro tali peccato ꝓpter eius grauitatē maxime qñ tractū est in ɔsuetudinem. Ad hoc etiā concurrūt multe circūstantie aggrauātes. Sicut paret ysa. ı. Ve gēti peccatrici populo graui iniquitatē semini nequā filijs sceleratis dereliquerunt dn̄m blasphemauerūt sanctū israel Itē sup illud ysa. xviij Itē angeli veloces ad pplm̄ post q̄ꝫ nō est alius. dicit glo. Omne peccatū blasphemie comparatū leuius ē. Grauitas hui⁹ peccati ostēdit̃. si ɔsiderent̃ ista. s. quis est cui ɔtumelia

infert. q̄a īfert. ⁊ q̄lr̄ īfert. ⁊ q̄re īfert. ⁊ vbi īfert. Infert aūt h̄ iniuria nō garcioni nō scutifero nō famulo nō solū illi aut filio sȝ regi summo. ⁊ pōtifici altissimo ⁊ nobilissimo p̄ri potētissimo ⁊ eterno. Infert a vermiculo vilissimo. ⁊ suo neq̄ssimo. Infert aūt corā oculis eius ⁊ ī p̄sētia q̄ vbiq̄ p̄sens ē. q̄d nō faceret vni garcioni. Et loco ī quo est ī oīum p̄tāte ⁊ ī spectaculo demonū ⁊ angelorū ⁊ hoīū. Inferūt blasphemi deo iniuriā. nō de rebus suis aut suis suis aut amicis suis. sȝ ī p̄sona īfert blasphemus sine cā et q̄ nūq̄ fec̄ ei nisi bonū. cū garcioni vel vicino nō dicēt cōtumelia nisi prius ipse malefecisset ei vel maluȝ dixisset. Quarto h̄ idē ostēdit puersitas imitatōis q̄r. s. h̄ petri facit hoīeȝ similē dyabolo a quo ē oīs blasphemia cū datuȝ ē apire os ī blasphemias ꝯ deū ⁊ sc̄tōs eius. vt dr̄ Apoc. xiij. Et eiusdē. xvij. Bestia coccinea erat plena noībus blasphemie ⁊c̄. Blasphemus est filius vel os dyaboli. sic̄ dr̄ in col. patrū. li. xij. Nō solū demones stimulāt mēdacijs sȝ blasphemus sic̄ q̄dā testati sunt p os arrij ⁊ eunomij a liorū hereticorū ipsiū dogma p̄tulisse. Huius criminis reatus nō solū inuoluit ipsos blasphemos. verūetiā oēs ꝯsentientes ⁊ oēs qui possent ⁊ deberēt corrigere sciūt audiūt ⁊ dissimulāt. Sic̄ dn̄os qui nō corripiūt suos blasphemātes. p̄res q̄ nō puniūt filios suos p̄latos qui nō cohibēt subditos. Tales vident̄ eē deteriores iudeis qui auditā dei blasphemiā nō poterāt sustinē sȝ blasphemos lapidibus impetebāt ⁊ si nō poterāt emendare vel punire. aures obturabāt. ⁊ vestimēta scindebāt. ī signū doloris maximi. Itē deteriores vident̄ saracenis qui auditā mahumeti cōtumeliam puniunt sentētia capitali ⁊ eos q̄ blasphemiā audiūt ⁊ dissimulāt punire et accusare in eū blasphemātes. Itē qui audiūt blasphemiā ⁊ nō corrigūt vident̄ esse infideles generali dn̄o a quo oīa q̄ habēt tenent. Nō enī sustinerēt aliqui fideles milites q̄d diceret̄ impune cōtumelia regi suo. vel dn̄o tp̄ali. q̄̄ sustinēt d̄ deo. Dissimules illi sūt militi qui cū intrasset parisius ⁊ trāsiret p magnū pōtē ⁊ filius cuiusdaȝ magni burgēsis blasphemaret deū nō sustinuit multū. sȝ maximā dedit ei alapā. q̄d vidētes burgēses duxerūt eū ad regē philippū captū. accusātes eū de hoc q̄d villā suā fregerat. ⁊ iuxta palatiū suū filiū suū burgēsem verberauerat. Cū aūt rex stupens ⁊ iratus q̄reret si verū eēt ⁊ cām tātī ausus. rn̄dit miles q̄d cū etat regis summi fidelitas. q̄r cū ipse iudicaret̄ infidelis si clausis oculis trāsisset cōtumeliā eius sine vindicta. multo fortius debuit vlcisci ꝯtumeliā regis summi. Quo audito rex fidelitatē eius cōmēdauit ⁊ p̄cepit q̄d vbiq̄ in regno suo cū similia audiret puniret. Itē vr̄ esse generatio praua ⁊ puersa ⁊ īfideles filij h̄ sustinētes. Qui talia sustinēt de deo vident̄ filij adulteri nō filij legitimi. q̄d p hāc similitudinē p̄baf. Quidā bō vxorē habēs suspectā de adulterio eā frequēter vocaret eaȝ meretricē. illa impatiēter ferens ait. q̄d nisi taceret tale v̄bū et dicēret. de quo imppetuū doleret. Cū aūt ille magis ac magis īpropararet ⁊ diceret q̄d tale posset dicere. dixit illa q̄d verū dicebat. q̄r adultera fuerat ⁊ de adulterio duos filios habuerat. ⁊ solus tertius erat legitimus pro cuius amore duos nutriret. ⁊ hēdes in bonis suis relinqueret. Cū autē ille q̄reret q̄s de tribus esset suus. nec vi nec p̄ceibus q̄̄ diu vixit voluit ei indicare. Quo defuncto cū moreret̄ ipse cōdens testamētū dixit q̄d oīa bona sua vnico filio suo relinquebat. Cum aūt eo mortuo q̄libet illorū triū diceret se eē illū ⁊ pugnarēt pro hereditate. cū vocati eēnt a iudice vrbis tulit talē sn̄iaȝ q̄d q̄libet eorū acciperet arcū ⁊ sagittā. Quo facto p̄cepit corpus defuncti p̄ris ad truncū arboris applicari ⁊ q̄d v̄sus cū sagittas iaceret. ⁊ q̄ melius corpus eius infigeret. ille lucraret̄ hereditatē. Cū aūt duo eū infixissent. tertius cepit flere dicēs q̄ nulla rōne posset eū infigere sȝ si q̄s ī eū iaceret. ipse ꝯ eū pugnaret. ⁊ pro viribus p̄rem suū vindicaret. Et iudex ait. hic est heres ⁊ huic cōpetit hēditas. Similr̄ blasphemi sunt illegitimi filij ⁊ adulteri vt v̄r. legitimi vident̄ quorū viscera audita blasphemia cōmouent̄. Blasphemi aūt vt dr̄ Tren. iij. Posuerūt me sic̄ signū ad sagittā dic̄ dn̄s. q̄r magis infestāt in festiuitatibus in diebus ferialibus quādo intēdūt ludis ⁊ tabernis. magis eū ipuniūt blasphemijs. ps̄. Filij hominū dētes eorū ar. ⁊ sagit. ⁊c̄.

De blasphemia. DIS. X.

Circa sc̄dm p̄ncipale. s. q̄bus ⁊ quātis criminibus blasphemus īuoluit̄. Sciēdū q̄d blasphemia figuralit̄ designat̄ p illā bestiā coccineā plenā noībus blasphemie de q dr̄ Apoc. xvij. q̄ erat armata ꝯ deū ⁊ sanctos. x. cornibus. i. oībus criminibus q̄ sunt vel esse possunt ꝯ decalogū. Primo q̄dē blasphemus armat̄ ꝯ deū ingratitudine quādo de mēbro illo de quo vel pro quo pre ceteris creaturis dȝ esse gratus. s. lingua rationali q̄r p̄cellit corporeas creaturas data sibi ad laudādū deū ꝯuertit in oppositū. i. in ꝯtumeliā creatoris. Ingratus ē quādo membris illis q̄ assumpsit pro eo q̄ morti exposuit pro eo eū in honorat cum mēbra humana que deus assumpsit p nobis turpiter iurat ⁊ blasphemat de quibus Bern̄. In nullo magis esse ingrati possunt q̄̄ qui iam bn̄ficiū ingrati existunt. Sc̄do blasphemus ē rabidus ⁊ īsanus. magis q̄̄ canis rabidus mordēs portātē sibi cibū. sic blasphemi ipm̄ deū q̄ dat eis victū ⁊ necessaria cibū ⁊ potū. Sicut filius de q̄ dicit̄ Iud. ix. Inter epulas ⁊ pocula maledicebāt abymelech. Canis vidēs dn̄m suū vulneratū nō mordet sȝ flet ⁊ lābit postius vulnera sua lingua mulcens. Canis rabidus sentiēs se verti in rabiē domū dn̄i sui fugit ne forte rabies eū mordē ꝯpellat dn̄m suum. vel domesticos eius isti sunt oī cane deteriores. Tertio crudelissimus ē ⁊ inhumanus q̄̄ seuit in corpus christi mortuū ⁊ passuȝ. Iō licȝ claui q̄ infixerāt corpus christi viuū dicant̄ dulces: Lācea q̄ vulnerauit mortuū dȝ esse dira. Itē crudelior videt̄ blasphemus q̄̄ crucifixores dn̄i q̄̄ inueniētes eū mortuū cū ossa aliorū viuorū fregissent ossa eius nō cōminuerūt nō tunicā eius inconsutilem sciderūt. Itē sunt sicut canes de macello corpus crucifixi lacerātes ⁊ dentes eius sanguine cruētatos hn̄tes de q̄bus habet̄ in p̄s circūdederūt me canes multi ⁊c̄. hiere. xij. Nūq̄d q̄̄ leo in silua hēditas mea mihi. Alia trāslatio habȝ Nūq̄d q̄̄ spelūca hyene hēditas mea mihi. hyena corpa sepulta exhumat. ⁊ in spelūca suo deuorat. Sic isti faciūt corpa in tabernis. Itē inhumanū est illi īferre mala q̄ nunq̄̄ verbo vel facto lesit īferētē. sȝ maior rusticitas est eū ꝯuicijs afficere qui te nutriuit ⁊ oīa bona tibi fecit ⁊ maiora nisi rusticitas tua ipedit̄ p̄mittit ⁊ faciet. Ad hoc facit q̄ legit̄ in histo. ecclesiastica lib. iij. ca. xij. de btō policarpo cui cū cōminaret̄ iudex feras ⁊ ignem ⁊ diuersa supplicia nisi fortunā cesaris iuraret ⁊ christo malediceret rn̄dit. Quō possum ego christo meo regi ⁊ dn̄o maledicere. lxxxvj. anni sunt ex quo ei seruio ⁊ in nullo vnq̄̄ me molestauit sȝ salutem mihi dedit. ⁊ oīa bona mihi ꝯtulit: magis voluit oīa suppliciorū genera pati q̄̄ hāc rusticitatē facē p quam posset ⁊ supplicia euadē ⁊ dona acq̄rē. Cū aūt ī fornacē ignis mitteret̄ p̄pter hoc q̄d nolebat deū inhonorare: honorē ei ignis exhibuit nō ledēs eū. sed circa eū faciēs pulchrā testudinē. q̄d vidēs iudex fecit eū gladio trāsuerberari de cuius corpe tātus sanguis exiuit: q̄ totā fornacem extinxit. ⁊ corpus martyris ab igne intactū p̄māsit. Quarto blasphemus est p̄phanus q̄̄ in patrē celestē ⁊ in summū ⁊ eternū pōtificē insigit den̄tē. Prouer. xxx. Est generatio q̄ patri suo maledixit ⁊ q̄ p dētibus gladios hȝ. Isti deteriores vidēt̄ hereticis qui blasphemāt q̄d ignorant. isti aūt nō possunt se de ignorātia excusare. Circa tertiū. s. de pena blasphemātiū sciēdū q̄d blasphemus ꝯ se deū p̄uocat vt eū diuersimode ⁊ subita morte puniat. Iob. xxxiiij Qui addit super pctā sua blasphemiā sermonibus suis p̄uocat deū ad iudiciū p̄s. Bn̄dicētes eī hēdiabūt terrā maledicētes āt ei disꝑibūt. i. diuersimode pibūt. Nā sȝ legē diuinā blasphemus erat a p̄plo lapidād⁹. leuit. xxiiij Educ blasphemū ex castra vt lapidet̄. Sc̄dm leges ciuiles capite plectēdus est. Sc̄dm legē mahumeti blasphēator mahumeti similr̄ sn̄ia capitali punit̄. Sc̄dm iura canonica sp̄uali sn̄ia. s. excōicatiōe nisi desistat p quā sn̄iam a deo ⁊ ab ecclesie ꝯsortio separ̄. Itē q̄nq̄̄ deus blasphemos occidit hostili gladio. vt p iudith holofernem Iud. xij. per dauid goliā. j. Reg. xvij. Et p iudā nichanorē. j. mach. vij Qn̄q̄ p sanctos angelos. vt exercitus senacherib Ysa. xxxvij. Dr̄ enī Tho j. q̄d p̄pter blasphemiā īmisit in eū plagā illā dn̄s. Itē p sc̄tōs q̄nq̄ vt iulianū apostatā p sanctū mercuriū. Sicut legit̄ ī miraculis. b. virginis. Itē q̄nq̄ diuersis iudicijs punit eos dn̄s vltionum. De quodā milite dr̄ q̄d cum in ludo alearū oculos dei iuraret subito eius oculi in aleā ceciderūt. Itē in remēsi dyocesi Cuȝ miles q̄dā in die cene ludēt ad taxillos ⁊ deū enormiter blasphemaret percussus ē morbo caduco corā oībus oībus cadēs ⁊ p totā diē sequētem se discerpēs ad terrā se allidēs ⁊ spumās aīam miserā sic euomuit. Itē cū q̄dā alius similr̄ ludēt ⁊ horribilr̄ blasphemaret deuȝ: horribilr̄ percussus cecidit spumās ⁊ euomēs vsq̄ adeo ꝯsumptus ē q̄d cū essȝ magnū corpus eius redactū ē ad quātitatē pui pueri ⁊ oculi eius ita liq̄facti vt reducerent̄ ad q̄ntitatē oculorū vnius passeris. Itē q̄nq̄ arripiunt̄ ⁊ suffocant̄ a demonibus sicut pȝ de puero quinquēni blasphemo. iiij. dyal. xix. Silr̄ d̄ illo qui blasphemādo dyabolo se reddidit ⁊ ab eo suffocatus interijt vt dictū est supra. Itē aliq̄̄ fulminant̄. Cōtigit semel parisius q̄d cū q̄dā q̄drigarius ducēt in q̄driga multas p̄sonas de parisius apud sc̄m Dyonisiū cū aliq̄d aduersi accideret ei in via ⁊ turpiter blasphemaret deū. subito fulgur de celo corruit ⁊ cum p̄sorās occidit equis p̄sonis ⁊ rebus alijs illesis. Itē q̄dam nauta in dyoc. cabolonen̄. cū nauē duc̄et ⁊ blasphemaret in aq̄ corruit ⁊ lȝ sciret bn̄ natare cadēs nō surrexit quē frater suus qui hic retulit q̄rēs īuenit eū mortuū toto corpe intacto hn̄tē intus ī ore linguā radicitus ⁊ oīno ꝯsumptā. Itē blasphemi sepe puniunt̄ ī mē

bro de quo peccāt ⁊ ꝯ quez peccāt. Sepe.n. h puniūt in lingua p quaz peccāt iuxta illud Sap. xi. Per q̄ peccat q̄s p h ⁊ torquet. vt diues epulo in inferno cruciat in lingua in q peccauerat Luc. xvi. Ideo iudas. ii Mach. xv. linguā ipsi nichanoris q̄ deū blasphemauerat precepit pticulatim auib⁹ dari. In īferno aūt blasphemi, ī lingua ipsi semetipsos puniēt. vt dr̄ Apoc. xvi. Effundit angel⁹ t christus phyalā iracūdie dei sup sedē bestie. i. in infernū ⁊ factū est regnū ei⁹ tenebrosum ⁊ cōmāducauerūt linguas pre dolorib⁹ suis ⁊ blasphemauerūt deū celi pre dolorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ suis. Itē ī ptib⁹ aqtanie dr̄ accidisse qd̄ duo macellarij vēditores carniū erāt assueti blasphemijs ⁊ lingua maledica carnes christi lacerare. Cū autē ī villa vbi erāt hostes irruerēt ⁊ multos occidissent eos occiderūt q̄ morientes linguas horribilr̄ emiserūt incredibili quātitate. Canes aūt ꝯgregati ꝯ morē eoꝝ de alioꝝ medio quos intactos reliquerūt eos mēbratim dilacerauerūt. sic ipsi viui dilacerauerāt mēbra christi. Itē de quodā alio accidit qd̄ cū blasphemaret subito percussus cecidit mortu⁹ linguā extrahēs ī cōsimili q̄titate ⁊ pre horrore ē a suis relict⁹. Puniūt ēt nō solū se blasphemātes. sz ēt sanctos suos. Vn̄ cū q̄dā blasphemaret beatā vgīnē mariā ei⁹ sinistra distorta ē ⁊ cū pro hac plus blasphemaret. dextera ei⁹ ꝯsimilis fctā ē. ⁊ cū pre dolorib⁹ desperās plus ⁊ plus blasphemaret ī alijs mēbris plus ⁊ pl⁹ peutit. Cū aūt p vētrē ei⁹ iuraret vētre ei⁹ īflato subito crepuit medius. In passione alexādri ⁊ euētij ⁊ theodoli legit̄ qd̄ cū aureli⁹ p̄fect⁹ vrbis rome beatū alexādrū papā occidisset ⁊ eo occiso īsultaret blasphemijs subito an̄ pedes ei⁹ vga ignea cecidit ⁊ vox ad euz facta ē. aureli accipe brauiū meritoꝝ tuoꝝ. Cū aūt h credēs factū p maleficiū adhuc occisis martyrib⁹ īsultaret vox ad eū facta ē aureli. Ecce istis q̄b⁹ īsultas regnū celoꝝ aptū ē vt illud obtineāt. tibi āt inferni⁹ paratur ⁊ apt⁹ ē vt ibi penas sustineas sempiternas q̄ ad domū suā duct⁹ tremefact⁹ ⁊ q̄si amēs fact⁹ ⁊ pre dolorib⁹ linguā suaz māducās expirauit. In tripartita histo li. vi dr̄ qd̄ cū q̄dā oraconis Cyrill⁹ noīe igne diuino succēsus gētiliū idola ꝯcremasset sic ipsi ī sebaste ciuitate sepulchrū. b. Ioh. bapti cōfregerāt ⁊ ossa cōbussissent ipsi eo occiso iecur ei⁹ in vindictā iniurie māducauerūt. ⁊ stati lingua eoꝝ putrefacta ē. ⁊ ipsi dētib⁹ ⁊ toto corpe tabefacti ī seo iuine vētis iudiciū cognouerūt ⁊ pdicauerūt. Si g̃ sic puniti sūt comestores iecoris martyris. quātū puniri credunt̄ q̄ dētib⁹ lacerant corp⁹ ⁊ mēbra christi. Itē de alio accidit qd̄ dū blasphemaret. vermis in lingua ei⁹ exort⁹ eā totā corrosit. Itē q2 blasphemi ī īferno detruduntur ⁊ claudūt̄. vt pz Apoc. xix. Bestia plena noīb⁹ blasphemie ⁊ oēs q̄ hēbant characterē ei⁹ ⁊ similitudinē missi sūt ī stagnū ignis ardētis. Si n. pueri pui q̄ maledicebāt helyseo ascēdēti ī bethel traditi sunt vrsis ad deuorādū. iiii. Reg. ii quātomagis magni ⁊ puecti tradent̄ demonib⁹ ad deuorāduz q̄ maledicūt eterno dei filio ⁊ in eternū cruciabunt̄. Itē in passione beati Sebastiani legit̄ q2 zoe vxor nichostrati vidit angelū librū tenētē aptū in quo legebat. b. Sebastianus qui pdicabat de cōtēptu mundi ⁊ penis inferni ⁊ gaudijs paradisi. ⁊ dicebat inter multa alia de inferno timenda sunt illa tormēta inferni vbi flamma edax incredulorūz animas deuorat. vbi dracones linguas blasphemantiū cōmedent vbi spētes dīis morsibus incredulorū pectora depascunt. vbi vlulatus resonat ⁊ gemitus ⁊ clamor ꝯfusus ⁊c. Adhuc sunt multa que habētur supra de inferno.

¶ De blasphemia. DIS XI.

Einde cōsiderandū est in speciali de blasphemia in spiritūsanctū. ⁊ circa hec consideranda sunt tria. Primo quid sit blasphemia in spirituz sanctū. Secūdo de speciebus eius. Tertio vtrū peccatū blasphemie sit irremissibile. Circa primū sciendū qd̄ de peccato siue blasphemia in spirituz sanctū tripliciter homines loquuntur. Antiqui enim doctores. s. athanasius. hylarius. ambrosius hieronimus. ⁊ Crisost. dicunt esse peccatū in spiritūsanctū quādo ad litteraz aliqd̄ blasphemū dicit̄ cōtra spiritūsanctū siue spiritussanctus accipiat̄ fm̄ qd̄ est nomē essentiale cōueniens toti trinitati cuius q̄libet psona est spiritussanctus. siue prout est nomē psonale vnius in trinitate psone. ⁊ fm̄ hoc distinguit̄ Matth. xii. blasphemia ī spiritūsanctū cōtra blasphemiā in filiū. christus enim opatus est q̄dā humanitus puta comedēdo bibēdo ⁊ alia hmōi faciēdo. ⁊ q̄dā diuinitus. s. demones eijciēdo. mortuos suscitando ⁊ cetera hmōi. q̄ q̄dē habebat ⁊ p vtutē ppie diuinitatis ⁊ p opatione spiritussancti quo fm̄ humanitatē erat repletus. Iudei autē primo quādā dixerūt blasphemiā ī filiū hoīs cū dicebāt eū voracē potatorē vini ⁊ publicanoꝝ amatorē vt habet̄ Matth. xi. Postmoduz autē blasphemauerūt in spiritūsanctū. dū opa q̄ ipse opabat̄ vtute ppie diuinitatis ⁊ p opatione spūsancti attribuebāt principi demonioꝝ. ⁊ ppter hoc dicunt̄ in spiritū scm̄ blasphemasse. Aug aūt in lib ꝺ verbis dn̄i blasphemiā vel petm̄ in spm̄ scm̄ dicit esse finalē impniam qñ. s. aliq̄s pseuerat in petō mortali vsq3 ad mortē. qd̄ q̄dē nō solū vbo dr̄ fit sz ēt vbo cordis ⁊ opis nō vno sz mlt̄i. h aūt vbū sic acceptū dr̄ eē ꝯ spm̄ scm̄ q2 ē ꝯ remissionē petoꝝ q̄ fit p spm̄ scm̄ q̄ e charitas patris ⁊ filii. nec hoc dixit iudeis oīs qsi ipsi peccarēt in spm̄ sanctū. nōdū enī erāt finalr̄ impenitētes. sed admonuit eos ne taliter loquētes ad hoc puenirēt qd̄ in spm̄ sanctū peccarēt. Et sic itelligēdū est qd̄ dr̄ Math. xii. vbi postq̄ dixerat. q̄ blasphemauerit ī spiritū scm̄ ⁊c. subiūgit euāgelista qr̄ dicebat: spm̄ imūdum hz. Alii vo alr̄ accipiūt dicētes petm̄ vel blasphemiā in spm̄ scm̄ esse quando aliq̄s peccat ꝯtra appropriatū bonū spūssancti. cui appropriat̄ bonitas. sicut patri potētia. ⁊ filio sapiētia. Vn̄ petm̄ ī patrē dicūt esse qñ peccat̄ ex infirmitate. petm̄ aūt in filiū qñ peccat̄ ex ignorātia petm̄ in spm̄sanctū quādo peccat̄ ex certa malicia. i. ex ipa electione mali. Qd̄ q̄dem ꝯtingit dupliciter. Vno mō ex inclinatione habitus vitiosi qui malicia dicit̄. ⁊ sic nō est idē peccare ex malicia qd̄ peccare in spiritūsanctū. Alio mō cōtingit ex eo qd̄ per ꝯtemptuz abijcit̄ ⁊ remouet̄ id qd̄ delectationē peccati poterat impedire. sicut spes p desperationē ⁊ timor per p̄sumptionez. ⁊ q̄dam alia hmōi. hec aūt oīa que peccati delectationē impediūt sunt effectus spirit⁹ sancti in nobis. ⁊ ideo sic ex malicia peccare. est peccare in spiritum sanctū. Circa scd̄m. s. de speciebus peccati seu blasphemie ī spiritum sanctū sciendū qd̄ fm̄ qd̄ peccatū in spiritūsanctū. tertio modo accipit̄ ꝯuenienter pdicte species ei assignant̄ que distinguunt̄ fm̄ remotionē vel ꝯtemptū eorum per que pōt homo a delectatione peccati impediri. que quidē sunt vel ex pte diuini iudicij. vel ex parte donoꝝ ipsius vel etiā ex parte ipsius peccati. Aduertit̄ enim homo a delectatōe peccati ex ꝯsideratōe diuini iudicij qd̄ hz iusticiam cū misericordia. Et p spem que ꝯsurgit ex ꝯsideratōe remittentis petā ⁊ p̄miātis bona. ⁊ hoc tollit̄ p desperationē. Et iterum per timorē qui ꝯsurgit ex ꝯsideratione diuine iusticie punientis petā et hoc tollit̄ p p̄sumptionē. dum. s. aliq̄s se p̄sumit gloriā adipisci sine meritis vel veniā sine pniā. Dona aūt dei q̄bus retrahimur a peccato sunt duo: quoꝝ vnum est cognitio veritatis contra qd̄ ponit̄ impugnatio veritatis agnite dum. s. aliq̄s veritatē fidei agnitā impugnat vt licētius peccet. Aliud est auxiliū interioris gratie cōtra qd̄ ponit̄ inuidētia fraterne gratie dum. s. aliq̄s nō solum inuidet psone fratris sed etiā inuidet gratie dei crescenti in mūdo. Ex parte vero peccati duo sunt que hominē a petō retrahē possunt: quoꝝ vnū est inordinatio ⁊ turpitudo act⁹ cui⁹ ꝯsideratio inducere solet ī hominē pniam de petō ꝯmisso. ⁊ ꝯtra hoc ponit̄ impnia nō q̄dem eo mō quo dicit pmanentiā in petō vsq3 ad mortē sicut supra impnia accipiebat̄ sic enim nō esset speciale petm̄. sz q̄dam peccati circūstantia. sed accipit̄ hic impnia fm̄ qd̄ importat ppositū nō penitendi. Aliud aūt est puitas ⁊ breuitas qd̄ q̄s in petō querit fm̄ illō Ro. vi. Quē fructū habuistis in q̄bus nunc erubescitis cui⁹ ꝯsideratio inducere solet hominē ad hoc qd̄ eius volūtas in petō nō firmetur. ⁊ hoc tollit̄ per obstinationē qñ. s. hō firmat ppositū suū i hoc qd̄ peccato inhereat. Et de his duobus dicit̄ Hiere. viii. Null⁹ est qui agat pniam sup petō suo dicēs q̄d feci. Oēs ꝯuersi sunt ad cursum quasi equus impetu vadēs ad preliū. q̄tum ad pmum: oēs ꝯuersi sunt ad cursum quāsi equus impetu vadēs ad preliū q̄tum ad scd̄m. Circa tertiū. s. vtrū petm̄ in spiritumsanctū sit irremissibile. Sciendū q2 fm̄ diuersas acceptōes peccati in spiritūsanctum diuersimode irremissibile dicit̄. Si enim dicat̄ petm̄ in spiritūscm̄ finalis impnia. sic dicit̄ irremissibile q2 nullo modo remittit̄ petm̄ mortale in quo hō pseuerat vsq3 ad mortē. q2 in hac vita nō remittitur p pniam nec etiā in futuro dimittet̄. Scd̄m aūt alias duas acceptiones dicit̄ irremissibile. nō q2 nullo mō remittat̄. sed q2 quātum est de se hz meritum vt nō remittat̄: ⁊ hoc dupliciter. vno modo quātum ad penā. Qui enim ex ignorātia vel ex infirmitate peccat minorē penā meret̄. qui aūt ex certa malicia peccat. nō hz aliq̄ excusationē vn̄ eius pena minuat̄. Similiter etiā qui blasphemabat in filium hoīs eius diuinitate nondū reuelata. poterat habere aliquā excusationē ppter infirmitatē carnis quaz in eo aspiciebat ⁊ sic minorē penam merebat̄. Sed qui ipsam diuinitatē blasphemabat opa spūssancti dyabolo attribuēs nullā excusationē habebat vn̄ eius pena diminueret̄. ⁊ ideo dicit̄ fm̄ expositionē Crisostomi qd̄ hoc petm̄ nō remittit̄ neq3 in hoc seculo neq3 in futuro: q2 pro eo passi sunt penam ⁊ in pn̄ti vita p romanos ⁊ in futura vita in pena īferni. Sic dn̄ā athanasius inducit exēplū de eoꝝ parētibus qui pmo q̄dē ꝯ moysen ꝯtēderūt ppter defectū aque ⁊ panis. ⁊ hoc dn̄s sustinuit patiēter: habebant enī excusationē ex infir

mitate carnis. Sȝ postmodū grauius peccauerūt qꝛ blasphemātes in spiritūsanctuȝ beneficia dei qui eos de egypto eduxerat idolo attribuētes cū dixerūt hi sūt dii tui israel q̄ te eduxerūt de terra egypti. ⁊ ideo dn̄s ⁊ tpaliter fecit eos puniri qꝛ ceciderūt in die illo q̄si tria milia hoīuȝ. ⁊ insuꝑ eis penā cōminat̄ dicēs Ego aūt in die vltiōis visitabo h̄ peccatū eoꝝ. Alio mō pōt intelligi q̄tū ad culpā sicut aliq̄s dicit̄ morb⁹ icurabilis vel sm naturā morbi p quē tollitur id ex quo morb⁹ pōt curari. puta cū morb⁹ tollit virtutē nature vel iducat fastidiū cibi ⁊ medicine. lȝ etiā talē morbū de⁹ possit curare. Ita etiā peccatū in spiritūsanctū dicit̄ irremissibile sm suā naturā inquātū excludit ea p que fit remissio peccatoꝝ. p hoc tn̄ nō precludit̄ via remittēdi ⁊ sanādi omnipotentie ⁊ misericordie dei, per quā aliquādo tales quasi miraculose spiritualiter sanant̄.

¶ De Rixa. DIS. XI.

Ecima filia ire ē rixa. Sciēdū ē aūt q̄ sicut ↄtētio iportat quādā ↄtradictionē i verbis ita rixa iportat quādā ↄtradictiōeȝ i factis. Unde sup illud ad gal. v. Ire rixe dissensiones ⁊c. Dicit glo. q̄ rixe sūt qn̄ ex ira se inuicē peutiūt. ⁊ ideo rixa videt̄ eē q̄dā ꝑuatū bellū q̄ iter ꝑuatas ꝑsonas agit̄. nō ex aliq publica auctoritate. sȝ magis ex inordinata volūtate ⁊ iō rixa semp iportat peccatū ⁊ in eo q̄dē q̄ alteꝝ inuadit iniuste ē peccatū mortale. Inferre eni nocumētū ꝓximo ēt ope manuali nō ē absq̄ mortali peccato. i eo aūt q̄ se defendit pōt eē sine peccato. ⁊ q̄nq̄ cū peccato veniali. ⁊ q̄nq̄ etiaȝ cū mortali sȝ diuersū motū animi ⁊ diuersū modū se defēdēdi. Nā si solo aīo repellēdi iniuriā illatā ⁊ cū debita moderatiōe se defendat nō ē peccatū. nec ꝓprie pōt dici rixa ex pte ei⁹. Si vō cū aīo vidicte vel odij vel cū excessu debite moderatiōis se defēdat. semp ē pctm̄. Sȝ veniale q̄dē qn̄ aliq̄s leuis mot⁹ odij vel vindicte se imiscet vel cū nō multū excedit moderatā defēsiōeȝ. Mortale aūt qn̄ obfirmato aīo i ipugnātē isurgit ad eū occidēdū vel grauiter ledendū.

¶ De Bello. DIS. XII.

Ndecima filia ire ē bellū. Circa q̄d cōsiderāda sunt q̄ttuor. Primo, vtruȝ omne bellū sit illicitū ⁊ peccatū. Scd̄o vtrū ꝑlatis ⁊ clericis sit licitū bellare. Tertio vtꝝ i bellis liceat vti isidijs. Quarto vtrū liceat bellare i festis. Circa ꝑmū. s. vtrū omne bellū sit peccatū. Dicēdū q̄ nō Sic expsse dicit Aug. i smōe de puero cēturiōis dicēs. Si christiana disciplia oīa bella culparet h̄ poti⁹ ↄsiliū salutꝭ petētib⁹ i euāgelio daret̄ ne arma abiceerēt. seq̄ militie oīno subtraherēt. Dictū ē aūt eis. Nemīnē ↄcutiatꝭ ⁊ ↄtēti estote stipendijs vr̄is. Quib⁹ ꝓpriū stipēdiū sufficē p̄cepit militare negociuȝ nō ꝓhibuit. Sciēdū ē aūt q̄ ad h̄ q̄ aliq̄d bellū sit licitū ⁊ iustū: tria requirunt̄. Prīo q̄dē auctoritas ꝑncipis cui⁹ mādato bellū gerit̄. nō eni ptinet ad ꝑsonā ꝑuatā bellū mouere qꝛ pōt ius suū i iudicio supioris ꝓseq̄. Silr̄ ēt ↄuocare multitudinē q̄d i bellis oꝫ fieri nō ptinet ad ꝑuatā ꝑsonā. Cū aūt cura reipub. cōmissa sit principibus ad eos ptinet rēpub. ciuitatis vel regni seu ꝓuincie sibi subdite tueri ⁊ sic licite defendūt eā materiali gladio ↄ̄ iteriores q̄dā pturbatores dū malefactores puniūt. sȝ illud Ro. xiii. Nō sine cā gladio portat minister. n. dei ē vindex i iraȝ ei q̄ male agit. ita ēt gladio bellico ad eos ptinet rēpublicā tueri ab exteriorib⁹ hostibus. Unde ⁊ ꝑncipibus dicit̄ in. ps̄. Eripite paupeȝ ⁊ egenū de manu peccatoris liberate. Unde aug. ↄ̄ faustū. Ordo naturalis mortaliū paci accōmodat⁹ hic poscit vt suscipiēdi belli auctoritas atq̄ȝ cōsiliū penes ꝑncipes sit. Scd̄o reqrit̄ cā iusta vt. s. illi q̄ ipugnāt̄ ꝓpter aliquā culpaȝ impugnationē mereant̄. Unde aug. dicit i li. questionū. Iusta bella solēt diffiniri q̄ vlciscunt̄ iniurias si gēs vel ciuitas plectēda est. q̄ vel vindicare neglexerit q̄d a suis iprobe factū ē. Tertio reqritur vt sit itētio bellantiū recta quo. s. intēdit̄. vel vt bonū ꝓmoueatur. vel vt malū vitet̄. Unde aug. in lib. de verbis dn̄i. Apud veros dei cultores etiā ipsi bella pacata patrati sunt q̄ nō cupiditate aut crudelitate sȝ pacis studio gerunt̄. vt mali cohereant̄ ⁊ boni subleuent̄. Pōt etiā ↄtingere q̄d ēt si sit legitima auctoritas idicētꝭ bellū ⁊ cā iusta. nihilominus ꝓp prauā itētionē bellū reddat̄ illicituȝ. Dicit Aug. i li. ↄ̄ faustū. Nocēdi cupiditas vlciscēdi crudelitas implacatus ⁊ implacabilis animus feritas rebellādi. libido dominandi ⁊ si q̄ sūt similia. h̄ sūt q̄ in bellis iure culpant̄. Nec premissis obstat q̄d dn̄s dicit Math. xxvi. Oīs q̄ acceperit gladiū gladio peribit q̄ sicut ait Aug. in ij. li. ↄ̄ manicheos. Gladiū accipit q̄ nulla superiori aut legitima ptāte aut iubēte vel ↄcedēte i sanguinē alicuius armat̄. Qui vero ex auctoritate ꝑncipis vel iudicis si sit ꝑsona priuata vel ex zelo iusticie. q̄si ex auctoritate dei si sit persona publica gladio vtit̄ nō ipse accipit gladiū sȝ ab alio sibi cōmisso vtit̄. Unde ei pena nō debet̄: nec tn̄ ille ēt q̄ cū petō gladio vtunt̄ semp occidunt̄ gladio sed ipso suo gladio semp pereūt qꝛ p petō gladij eternaliter puniunt̄ nisi peniteāt. Itē p̄missis nō obstat q̄d ait aplus Ro. xij. Nō vosmetipsos defendētes charissimi sed date locū ire. Et dominus Math. v. Si q̄s te percusserit in maxillā p̄be ei ⁊ alterā qꝛ sicut docet Aug in li. de sermōe dn̄i i mōte. Hmōi p̄cepta sūt sruāda semper in preparatiōe animi vt. s. semp hō sit parat⁹ nō resistē nō se defendere si opus fuerit Sȝ q̄nq̄ȝ ē alit̄ agēdū ꝓpt̄ cōe bonū ⁊ ēt illoꝝ cū q̄bus pugnat̄. Unde Aug. dicit i ep̄la ad marcellinū. Agēda sunt multa ēt cū inuitis benigna q̄dā aspitate plectendis. Nā cui licentia iniq̄tatis eripit̄. vtilit̄ vincit̄: qm̄ nihil ē infelici⁹ felicitate peccātiū q̄ penalis nutrit̄ impunitas ⁊ mala volūtas velut hostis interior roborat̄. Itē sciēdū q̄ illi q̄ iuste bella gerūt ꝑncipalit̄ ⁊ finaliter pacē intēdūt: ⁊ ita nō ↄ̄trant̄ paci nisi male quā dn̄s nō venit mittere in terrā vt dicit̄ Math. x. Unde Aug dicit ad bonifaciū. Nō q̄rit̄ pax vt bellū exerceat̄. sȝ bellū gerit̄ vt pax acquirat̄. Esto ḡ bellādo pacific⁹ vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatē vincēdo perducas. Sciēdū p̄terea q̄ exercitatōes hoīuȝ ad res bellicas nō sunt vniuersalit̄ seu totalit̄ ꝓhibite nisi ꝓpt̄ inordinatōes q̄ a modernis ibi gerunt̄: ⁊ ꝓpt̄ ꝑicula multa q̄ inde ꝓueniūt. puta occisiōes ⁊ depredatiōes ⁊ alia multa mala. Apd̄ antiquos. n. hmōi exercitatōes ordinate ⁊ modeste sine hmōi ꝑiculis reꝝ ⁊ corpoꝝ ⁊ sine mutilatiōe mēbroꝝ: ⁊ sine sanguinis effusione fiebāt. Circa scd̄m. s. vtruȝ clericis ⁊ ꝑlatis licitū sit bellare: dicēdū est q̄ nō. Cui⁹ rō est: qꝛ ad bonū societatis hūane plura sunt necessaria diuersa aūt a diuersis meli⁹ ⁊ expediti⁹ agunt̄ q̄ȝ ab vno vt pȝ p phm̄ i sua politica: ⁊ q̄dā negocia sūt a deo sibi repugnātia: vt ↄueniēter sil̄ exerceri non possint. ⁊ iō illis q̄ maiorib⁹ deputant̄ ꝓhibent̄ miora. Sicut sȝ leges hūanas militib⁹ q̄ deputant̄ ad exercitia bellica negociatiōes interdicunt̄. Bellica aūt exercitia maxie repugnāt illis officijs q̄b⁹ ep̄i ⁊ clerici deputant̄ ꝓpter duo. Prīo q̄dē generali rōe: qꝛ bellica exercitia maxias inq̄etudies habēt. Unde multū ipediūt animū a ↄtēplatione diuinoꝝ ⁊ laude dei ⁊ oratiōe pro ppl̄o q̄ ad officiū ptinēt clericoꝝ ⁊ iō sicut negociatiōes ꝓpter hoc q̄ nimis implicant animū interdicunt̄ clericis. ita ⁊ bellica exercitia. sȝ illō. ij. Thim. ij. Nemo militās deo implicat se secularibus negocijs. Scd̄o propter specialem rōnē Nam oēs clericoꝝ ordines ordinant̄ ad altaris ministeriū in quo sub sacramēto rep̄sentat̄ passio christi. sm illud. j. Cori. xij. Quotienscūq̄ȝ mādūcaueritis panē hūc ⁊ calicē bibetis mortē dn̄i annūciabitis donec veniat. ⁊ iō nō cōpetit eis occidere vl̄ effundere sanguinē sȝ magis esse paratos ad ꝓpriā sanguinis effusionē p christo: vt imitent̄ ope q̄d gerūt ministerio: ⁊ ꝓpter hoc ē institutum vt effundētes sanguinē etiaȝ sine petō sunt irregulares. Nulli autē q̄ deputatus est ad aliq̄d officiū licet id p q̄d suo officio incōgruus reddit̄. Unde clericis oīno nō licet bella gerere q̄ ordinant̄ ad sanguinis effusionē. Eis ergo interdicit̄ bellare: non qꝛ sit pctm̄ de genere suo cū possit eē meritoriū: sȝ reddit̄ eis illicitū qꝛ sūt ad opa multo sublimiora ⁊ magis meritoria deputati. sicut act⁹ matrimonialis potest esse meritorius ⁊ tn̄ his q̄ virginitatē vouerunt dānabilis reddit̄ propter obligationē voti ad mai⁹ bonū. Debēt prelati gregē suū defendere ⁊ resistē lupis nō solū illis q̄ spūaliter gregē interimūt veruetiam raptorib⁹ ⁊ tyrānis q̄ corpaliter vexant ⁊ tpaliter opprimūt ⁊ molestāt nō aūt armis materialib⁹ eis in ꝓprijs ꝑsonis vtēdo sȝ spūalib⁹ sȝ illud. ij. corin. x. Arma militie nostre nō sunt carnalia sȝ spiritualia. que quidē arma sunt salubres admonitiones deuote oratiōes ⁊ cōtra pertinaces etiam excōmunicatiōis sentētia. Possunt etiaȝ prelati ⁊ clerici bellis personaliter interesse: non quidē vt ipsi propria manu pugnēt sed vt iuste pugnātibus ipsi spiritualiter subueniant suis exhortationibus absolutionibus ⁊ alijs huiusmodi spiritualibus fulcimētis. Sicut ⁊ in veteri lege mādabat̄. Deut. xx. q̄ sacerdotes in bellis clā se gerent sacris tubis ⁊ ad hoc ergo fuit primo cōcessum clericis personaliter interesse. Quod aūt aliq̄s ꝓpria manu pugnet abusio ē nec eis ē a iure concessum.

Circa tertiū. s. vtrum in bellis liceat vti insidijs: sciendū q̄ insidie ordinantur ad fallendum hostes. dupliciter autē aliquis potest falli ex dicto vel facto alterius. Uno mō ex eo q̄d ei dicit̄ falsum vel nō seruat̄ ꝓmissum ⁊ istud semp est illicitū. ⁊ hoc mō nulli⁹ dȝ hostes fallere. Sunt autē quedā iura belloꝝ ⁊ federa inter ipsos hostes seruāda: vt dicit Ambro. in li. de officijs. Alio mō pōt aliquis falli ex dicto vel facto nostro qꝛ ei ꝓpositū aut intellectū nō apim⁹ hoc aūt semp facere nō tenemur qꝛ etiā in doctrina sacra multa sūt occultāda maxime infidelib⁹ ne irrideāt sm illud Math. x. Nolite sanctū dare canib⁹. Unde multo magis ea q̄ ad impugnādū inimicos paramus sunt eis occultāda. Unde int̄ cetera documēta rei mili-

tarin hoc ṕcipue ponitur de occultandis ɔ̃filiis ne ad hostes perue niāt vt pȝ in libris stragomatū frācoꝝ. Et talis occultatio ptinet ad rōnē īsidiaꝝ qb⁹ licitū ē vti in bellis iustis. Nec ꝑprie hmōi īsidie vocant̄ fraudes nec iusticie repugnāt nec ordinate volūtati. eēt enī iordinata volūtas si aliq̄s vellet nihil sibi ab aliis occultari. Circa qrtū. s. vtrū bellare licitū sit in festis. Dicēdū ꝙ obseruatio festorū nō īpedit ea q̄ ordinant̄ ad hoīs salutē ēt corpalē. Unde dn̄s arguit iudeos dicēs Joh. vii. Mihi īdignamini qꝛ totū hoīem sanū feci in sabbato. Et īde ē qꝺ medici licite pn̄t medicari hoīes in die festo. Multo aūt magis ē ɔ̄seruāda salus reipublice p quā īpediū tur occisiōes multoꝝ ꝛ innumera mala ꝛ tp̄alia ꝛ spūalia q̄ꝫ salus corpalis vni⁹ hoīs. Et iō ꝑ tuitiōe reipublice fideliū licitū ē iusta bella exercere in dieb⁹ festis si tn̄ h̄ necessitas exposcat. Hoc. n. eēt tētare deū si q̄s īmiōēte tali necessitate a bello vellet abstinere. sȝ necessitate cessante non est licitum bellare in diebus festis.

De crudelitate.

Undecima filia ire ē crudelitas. Est aūt crudelitas sic ait. Sene. li. de clemēti a attrocitas q̄dā animi ī exigēdis. Nomē aūt crudelitatis a cruditate sumptū esse videt̄. Sicͥ aūt ea q̄ sūt decocta ꝛ digesta solēt habere saporē dulcē ꝛ suauē ita illa q̄ sūt cruda horribilē ꝛ aspeꝝ saporē hr̄e solēt. Un̄ sicut clemētia īportat quādā leuitatē ꝛ dulcedinē animi p quā ē aliq̄s diminut⁹ penaꝝ: ita directe crudelitas īportat quandā aspitatē ꝛ attrocitatē animi p quā ē exauctiu⁹ ꝛ exaggeratiu⁹ penaꝝ. Est aūt sciēdū ꝙ misericordia ꝛ clemētia ɔueniūt in h̄ ꝙ vtraq̄ꝫ refugit miseriā alienā: sȝ aliter ꝛ alit̄. Nā ad misericordiā ptinet miserie subuenire p beneficii collatiōē. ad clemētiā aūt ptinet diminuē miseriā p pene subtractionē. Et qꝛ crudelitas īportat supabūdātiā in penis exigēdis. ideo directi⁹ opponit̄ crudelitas clemētie quā misericordie. Interdū tn̄ crudelitas accipit̄ ꝑ īmisericordia. Un̄ Hiere vi. dr̄ Crudelis ē ꝛ n̄ miserebit̄. Et Prouer xi. Qui crudelis ē ꝑpīquos abiicit.

De Seuitia.

Duodecima filia ire ē seuitia siue feritas. Uidēdū ē aūt q̄d sit ꝛ quō differt a crudelitate. Sciēdū vō ꝙ nomē seuitie vel feritatis accipit̄ a similitudine siluestriū bestiaꝝ. i. ferarū q̄ etiā seue dicunt̄. Hmōi. n. aīalia nocent hoībus vt ex eoꝝ corporibus pascant̄. nō ex aliqua iusticie cā. cui⁹ ɔ̄sideratio ptinet ad solā rōnē ꝛ ideo ꝑprie loquēdo feritas vel seuitia dicit̄ sȝ quā aliq̄s ī penis īferēdis nō ɔ̄siderat aliquā culpā eius q̄ punit̄ sȝ solū h̄ qꝺ delectat̄ in hoīuȝ cruciatu ꝛ sic pȝ ꝙ ɔtinet̄ sub bestialitate. naȝ talis delectatio nō ē hūana sȝ bestialis ꝑueniēs vel ex mala cōsuetudine vel ex corruptiōe nature. Sicut ꝛ alie hmōi bestiales affectiones. Sȝ crudelitas attēdit culpā in eo q̄ punit̄ sȝ excedit modū in puniendo. ꝛ ideo crudelitas differt a seuitia siue feritate sicut malicia humana a bestialitate. vt dicitur in. vii. Ethi.

De mutilatione. DIS. XIII.

Einde ɔ̄siderādū ē de peccatis iniuriaꝝ q̄ ꝑximis īferunt̄. Et circa h̄ querunt̄ q̄ttuor. Primo de mutilatiōe mēbroꝝ. Scd̄o de verberatione. Tertio de incarceratiōe. Quarto de occisione. Circa primū vidēdū est. vtrū in aliquo casu sit licitū aliquē mutilare. Dicēdū ꝙ quelibet ps hūani corporis ē ꝑpter totū corpus sicut īperfectū ē ꝑpter pfectū. ꝛ ideo de quolibet mēbro corporis disponēdū est fm̄ qꝺ expedit saluti ꝛ bone dispositioni totius. Mēbrū aūt hūani corporis per se quidē vtile est ad bonū totius corporis. per accidēs tn̄ pōt ɔtingere ꝙ sit nociuū puta cū mēbrū putridū est totius corporis corruptiuū. Si ergo mēbrū sanū fuerit in sua naturali dispositiōe cōsistēs nō pōt precidi absq̄ꝫ totius hoīs nocumēto. Sȝ qꝛ ipse totus homo ordinat̄ vt ad finē ad totā cōitatē cuius ē pars pōt ɔtingere ꝙ abscisio mēbri ꝛ si vergat in detrimentū totius corporis. ordinat̄ tn̄ ad bonū cōitatis īquātū alicui īfert̄ in penā ad cohibitionē peccatoꝝ. ꝛ ideo sicut per publicā ptātē aliq̄s licite ꝑuat̄ totaliter vita ꝑpter aliquas maiores culpas. ita etiā priuat̄ mēbro ꝑpter aliquas culpas minores: hoc aūt nō ē licitū alicui priuate ꝑsone etiā volēte illo cuius ē mēbrū: qꝛ p h̄ fit iniuria cōitati cuius ē ipse hō ꝛ oēs ptes eius. Si vō mēbrū ꝑpter putredinē sit toti⁹ corporis corruptiuū. tūc licitū ē de volūtate eius cuius ē mēbrū putridū mēbrū precindere ꝑpter salutē totius corporis qꝛ vnicuiq̄ꝫ commissa ē cura ꝑprie salutis. ꝛ eadē rō ē si fiat voluntate eius ad quē ptinet curare de salute eius q̄ hȝ mēbrū corruptū. Aliter aūt aliquē mutilare oīno est illicitū. Sciēdū vero est ꝙ propter salutē totius corporis pōt licite mēbrū precidi sȝ nō ꝑpter salutē anime seu propter peccatū qꝺcūq̄ꝫ vitādū cuius ratio ē. qꝛ mēbrū nō ē ꝑscindendū ꝑpter corpalē salutē totius nisi qn̄ aliter toti subueniri nō pōt. Saluti aūt spūali semꝑ pōt aliter subueniri quā p mēbri precisionem. qꝛ petm̄ subiacet volūtati ꝛ iō in nullo casu lȝ mēbrū precindere ꝑpter qꝺcūq̄ꝫ petm̄ vitādū. Un̄ Criso exponēs illud. Math. xix. Sūt eunuchi q̄ seipsos castrauerūt ꝑpter regnū celoꝝ. dicit nō mēbroꝝ abscisionē sȝ malarū cogitationū īteremptionē. maledictione enī est obnoxi⁹ q̄ mēbꝝ abscindit. Etenī q̄ homicidie sunt talis ꝑsumūt. Et postea subdit. Neq̄ꝫ ɔcupia māsuetioꝛ ita fit sȝ molestior. Aliūde enī hȝ fontes spīa qꝺ in nobis ē ꝛ ṕcipue a ꝑposito incōtinēti ꝛ mēte negligēte: nec ita abscisio mēbri ɔp̄mit tētatiōes vt cogitationis frenū. Circa scd̄m. s. vtrū patrib⁹ liceat filios verberare. vel dn̄is seruos. Dicēdū ꝙ p v̄berationē quoddā nocumentū infert̄ corpi eius q̄ v̄berat̄. alit̄ tn̄ q̄ꝫ in mutilatiōe. nā mutilatio tollit corpis integritatē. v̄beratio vō tātūmodo afficit sensū dolore. Unde multominus nocumētū est q̄ꝫ mutilatio. Nocumentū autē inferre alicui nō licet nisi per modū pene ꝑpter iusticiā. Nullus autē iuste punit aliquē nisi sit eius ditioni subiectus. Et iō verberare aliquē non licet nisi habēti potestatē sup illū qui verberat̄: ꝛ qꝛ filius subditur potestati patris ꝛ seru⁹ potestati dn̄i licite pōt pater verberare filiū ꝛ dominus seruū causa correctiōis ꝛ disciplime. Ideo dicit̄ Prouer. xiii. Qui parcit virge odit filiū suū. Et infra xxiii. Noli subtrahere a puero disciplinā si enī percusseris eū virga non morieť: tu virga percutis eum ꝛ aīam eius de inferno liberabis. Itē Heb. xii. Quis enī filius quē nō corripiat pater. Itē Ecc. xxxiii. Seruo maliuolo tortura ꝛ cōpedes. Et ibidē. Cibaria ꝛ virga ꝛ onus asino: panis ꝛ disciplina ꝛ opus seruo. Nec obstat ṕdictis id qꝺ dicit apl̄s Ephe vi. Uos p̄res nolite ad indignationē ꝑuocare filios vestros. Et infra subdit. Et vos dn̄i eadē facite seruis remittētes minas. qꝛ p hoc ꝙ prohibent̄ patres ne filios ad iracundiā prouocēt nō prohibet̄ quin filios verberent causa discipline ꝛ correctionis: sed ꝙ nō immoderate eos affligant verberibus. Qꝺ vero indicitur dn̄is ꝙ remittāt minas pōt dupliciter intelligi. Uno mō vt remisse minis vtant̄ qꝺ pertinet ad moderationē discipline. Alio mō vt aliq̄s nō semꝑ impleat qꝺ cōminat⁹ est qꝺ ptinet ad hoc ꝙ iudiciū quo q̄s cōminatus est penam p remissionis miām temperetur.

Circa tertiū. s. vtꝝ sit licitū aliquē incarcerare. Dicēdū ꝙ ī bonis corporis tria per ordinē cōsiderant̄. Primo quidē integritas corporalis substātie: cui detrimentū affert̄ p occisionē vel mutilatiōē. Scd̄o delectatio vel quies sensus cui opponit̄ verberatio: vel qꝺlibet sensum dolore afficiēs. Tertio motus ꝛ vsus mēbroꝝ qui impedit̄ p ligationē ꝛ incarcerationē seu q̄ncūq̄ꝫ detentionē: ꝛ ideo incarcerare aliquem vel qualitercūq̄ꝫ detinere ē illicitū nisi fiat sȝ ordinē iusticie aut in penā aut ad cautelā alicuius mali vitādi. Sciendū tn̄ ꝙ aliquē detinere ad horā ad impediēdū ipsum ab aliquo illicito ope ꝑpetrando licitū ē cuilibet. Sicut cū q̄s aliū detinet ne se ṕcipitet vel ne aliū feriat. Sȝ simpliciter aliquē includē vel ligare nō ad illū solū ptinet qui hȝ vniuersaliter disponē de actib⁹ ꝛ vita alterius: qꝛ p talē inclusionē vel detētionē impedit̄ nō solū a malis sed etiā a bonis agēdis. Cōueniēs autē est ꝙ talis pena aliquotiē imponat̄. Hō enī q̄ ptāte sibi data abutit̄ meret̄ eā amittere. Naȝ priuilegiū meret̄ amittere q̄ cōcessa sibi abutit̄ ptāte. Et iō hō qui peccādo abusus est libero vsu mēbroꝝ suoꝝ: cōueniens ē ꝙ pena detētionis puniat̄. Sicut aūt deus fm̄ ordinē sapīe sue q̄nq̄ꝫ cohibet petōres ne possint suas malas voluntates implere. fm̄ illꝺ iob. v. Qui dissipat cogitatiōes malignoꝝ. ne possint manus eoꝝ implere qꝺ ceperāt. Q̄nq̄ꝫ vero pmittit eos agere quicq̄d volūt. fm̄ illud. ps̄. Dimisi eos fm̄ desideria cordis eorum. Et Ecc. xv Deus reliquit hominē in manu cōsilii sui. Sic fm̄ humanam iusticiam homines nō ꝑ qualibet culpa incarcerant̄ sed ꝑ aliq̄bus includunt̄.

De homicidio. DIS. XIIII.

Irca quartū. s. de occisione seu homicidio querunt̄ quinq̄ꝫ. Primo vtrū licitū sit occidere peccatores. Scd̄o vtrū in aliquo casu liceat occidere innocentē. Tertio vtrū liceat alicui occidere semetipsū. Quarto vtrū liceat alicui occidere hominem seipsum defendendo. Quinto vtrum casualiter occidēs hominē sit homicida dicendus.

Primo declarādū est ꝙ licitū sit peccatores occidere. ꝛ quomō. Uideam⁹ aūt ꝙ ordine naturali imꝑfectiora sunt ꝑpter ꝑfectiora. Un̄ ꝛ in via generatiōis natura ab imꝑfectis ad ꝑfectiora ꝑcedit. Et inde est ꝙ in generatiōe hoīs pri⁹ est viuū. deinde sensitiuū. postremo aūt hō. Ita etiā illa q̄ tn̄ viuūt vt plante sunt ꝑpter aīalia. aīalia sunt ꝑpter hoīeȝ. Sicut aūt ordine naturali plante sunt propter vsum aīaliū. ꝛ aīalia bruta ꝑpter vsum hoīs. sic ordine naturali ps ordinat̄ ad totū sicut imperfectū ad ꝑfectū. qꝛ oīs ps naturaliter est ꝑpter totū. ꝛ iō sicut ꝑpter cōseruationē vite aīaliū par-

scindunt plãte. ꝛ ꝓpter nutrimentũ ꝛ ꝯseruationẽ vite hoïs aĩalia licite occidunt. ita si saluti totius hũani corporis expediat ꝑscisio alicuius mẽbri puta cũ ẽ putridũ ꝛ alioꝝ mẽbroꝝ corpis corruptiuũ laudabiliter ꝛ salubriter amputat. Quelibet aũt ꝑsona singularis cõparat ad totã cõitatẽ sicut pars ad totuꝫ ꝛ ideo si aliqs homo sit in periculũ ipsius cõitatis ꝛ corruptiuus ipsius ꝓpter aliqđ peccatũ laudabiliter ꝛ salubriter occidit. vt boni cõis itegritas cõseruet. Nã modicũ fermẽtũ totã massaꝫ corrũpit. j. corin. xv. Ideo pcipit Exo. xxii. Maleficos non patieris viuere. Et ps. In matutino iterficiebã oẽs peccatores terre. Licet. n. hoïeꝫ vt homo ẽ occidere sit ꝑ se ꝛ ꝛm se malũ ꝓut homo naturaliter liber ẽ ꝛ ꝓpter seipm existẽs. qꝛ tñ peccãdo ab ordine rõnis recedit ꝛ decidit a dignitate hũana incidẽs quodãmõ in seruitutẽ bestiaꝝ vt. s. de ipso ordinet ꝛm qđ ẽ aliis vtile: ꝛm illud. ps. Homo cũ in honore eẽt nõ intel. cõpa. est iumẽtis. ꝛ similis factus ẽ illis. Ideo q̃uis hoïeꝫ in sua dignitate manẽtẽ occidere sit ꝛm se malũ. tñ hoïeꝫ peccatorẽ occidere potest esse bonũ. Sicut ꝛ occidere bestiã. qꝛ malus homo peior est bestia ꝛ plus nocet vt dicit Phs. ij. Polit. ꝛ. viij Ethi. Sciẽdũ tñ qꝫ nec oẽs sũt semp nec vniuersaliter abscindẽdi. Sicut nãqꝫ ꝛm ordinẽ sapiẽtie sue dñs qñqꝫ statim peccatores occidit ad liberationeꝫ bonoꝝ qb9 peccatores erãt in scãdalũ piculũ ꝛ grauamẽ. Qñqꝫ vero ꝯcedit eis tẽpus pnie ꝛm qꝫ ꝛ ipsis peccatorib9 ꝛ electis suis nouit dñs expedire. ꝛm illud ysa. xxvj. Propterea expectat dñs vt misereat vestri. Sic hũana iusticia diuinã iusticiã ꝑ posse cupiẽs imitari. piculosos hoïes vt alios seruet occidit. eos vero q̃ nõ grauiter nocẽt aliis a d pniam reseruat. Perniciosos etiã nõ põt vniuersaliter extirpare. s. vel qꝛ mali nõ possunt occidi q̃n simul occiderent ꝛ boni. vel qꝛ latẽter iter bonos. vel qꝛ multos hñt sequaces. ita qꝫ sine bonoꝝ piculo iterfici nõ possunt. Sicut dicit Aug. ꝯ permenianũ. Unde dñs mag9 docet sinẽdũ esse malos viuere ꝛ vltionẽ vsqꝫ ad extremũ iudiciũ reseruãdũ q̃ꝫ qꝫ boni simul cũ peccatorib9 occidantur. ꝛ hꝫ pꝫ in pabola de zizaniis Math. xiij. Qñ vero ex occisiõe maloꝝ nõ iminet bonis piculũ sꝫ magis tutela ꝛ salus. tũc licite pñt occidi. Malos aũt occidere nõ oïb9 ẽ licitũ. nulli. s. singulari ꝑsone. sꝫ solũ illis qb9 cura cõitatis ꝯseruãde cõmittit. sicut ad medicũ ꝑtinet mẽbrũ putridũ amputare qñ sibi cura totius corpis ẽ cõmissa. Cura aũt cõis boni cõmissa ẽ pncipib9 hñtib9 publicã ptãtem. ꝛ ideo illis solis lꝫ malefactores occidere. nõ aũt priuatis ꝑsonis. Itẽ hꝫ idẽ clericis nõ lꝫ duplici rõne. Prĩo q̃dẽ qꝛ sũt electi ad altaris ministeriũ in quo cħri passio repñtat. Qui cũ malediceret nõ maledicebat. cũ pateret nõ cõminabat. vt dicit. j. pe. ij. Et ideo ꝯpetens ẽ qꝫ clerici nõ sint percussores nec occisores qꝛ ministros decet suo dño ꝯformari. ꝛm illud Ecci. x. Scđm iudiceꝫ populi sic ꝛ ministri eius. Alia rõ ẽ qꝛ clericis cõmittit ministeriũ noue legis in q̃ nulla pena occisiõis vel mutilatiõis determinari videt. Et ideo vt sint idonei ministri noui testamẽti debẽt a talibus abstinere. Licet de sanctis aliqb9 legamus in veteri testamẽto qꝫ occiderũt peccatores. vt moyses a leuitis fecit occidi vigintiduo milia hoïuꝫ ꝓpter adoratiõnẽ vituli Exo. xxxij. Et phinees sacerdos iterfecit israelitam cum madyanitide coeũtẽ Nũeri. xxv. Et samuel iterfecit agag regẽ amalech. j. Reg. xv. Et helyas sacerdotes baal. iij. Reg. xix. Et Mathathyas cũ q̃ ad sacrificãdũ accesserat. j. Mach. ij. Isti eni erãt ministri veteris legis in q̃ ꝛ ꝑ quã pene corpales ïfligebant. ꝛ ideo illis ꝯgruebat etiã manu ꝓpria occidere peccatores. In noua vero lege qꝛ clericoꝝ officiũ ordinatũ ẽ ad meliora q̃ꝫ sint occisiões corpales ad ea. s. q̃ ptinẽt ad spũalẽ salutẽ. ideo nõ ꝯgruit eis vt se igerãt in minora. Unde ꝓlati ecclesie si officia pncipũ terre suscipiant. nõ tñ debent iudiciũ sanguinis exercere ꝑ seipsos. sed eorum auctoritate dꝫ ꝑ alios exerceri. Circa scđꝫ. s. vtrũ in aliquo casu sit licitũ occidere inocẽtẽ. Dicẽdũ qꝫ hõ põt ꝯsiderari dupliciter. Uno mõ ꝛm se. Alio mõ ꝑ cõparationẽ ad aliud. Scđm se q̃dẽ ꝯsiderando hoïem nullũ lꝫ occidere. qꝛ i quolibet ẽt peccatore debem9 amare nãꝫ quã de9 ꝯdidit q̃ ꝑ occasionẽ corrũpit. Sꝫ sicut dictũ ẽ occisio peccatoris sit licita ꝑ cõparationẽ ad bonũ cõe qđ corrũpit ꝑ peccatũ. vita aũt iustoꝝ ẽ ꝯseruatiua boni cõis ꝛ ꝓmotiua. qꝛ ipi sũt pncipalior ps multitudinis vniuersi. ꝛ ideo nullo mõ lꝫ inocẽtẽ occidere. Nec tñ peccauit abrahã volẽs occidere ysaac qꝛ hꝫ volebat facere ex mãdato diuino. De9 aũt vniuersale dñium hꝫ mortis ꝛ vite. Eius n. ordinatiõe moriũt ꝛ peccatores. ꝛ iusti. Et ideo ille q̃ ex mãdato dei occidit hoïeꝫ nõ peccat. sicut nec de9 cui9 ẽ executor. Idẽ iudex sciens aliquẽ innocentẽ q̃ tñ ꝑ falsos testes ꝯuincit dꝫ diligẽtius examinare testes vt inueniat occasionẽ liberãdi innoxiũ sicut fecit Daniel. xiij. Si aũt hoc nõ potest aut subterfugiat iudiciũ mittẽdo ad superiorẽ. aut cõponat iter ptes si põt. aut differat ꝓferre sñiaꝫ. aut si nihil horũ põt facere nõ peccat ꝛm allegata sñiaꝫ ꝓferẽdo: qꝛ nõ ipse occidit inocẽtẽ sꝫ illi q̃ ipsuꝫ asserũt esse nocẽtem. Itẽ minister iudicis ꝯdẽnãtis inoxiũ si sñia manifestũ errorẽ ꝯtineat nõ dꝫ obedire alioqñ excusarent carnifices q̃ martyres occiderũt. Si vero nõ cõtineat iniusticiã manifestã nõ peccat ꝑceptũ iudicis exequendo: qꝛ ipse nõ hꝫ sñiam supioris nec ipse occidit inocẽtẽ sed iudex cui9 ꝑceptũ exequit. Circa tertiũ. s. vtꝝ alicui liceat occidẽ semetipsũ. Dicẽdũ qꝫ seipsuꝫ occidẽ est oĩno illicitũ triplici rõne. Prĩo q̃dẽ qꝛ nãlit q̃libet res seipsaꝫ amat. ꝛ ad hoc ptinet qꝫ q̃libet res nãlr seruat se in esse: ꝛ corrũpẽtib9 resistit quãtũ põt. ꝛ iõ qꝫ aliqs seipsum occidat ẽ ꝯ inclinationẽ nãlẽ: ꝛ ꝯ charitatẽ q̃ q̃libet dꝫ seipsuꝫ diligere. ꝛ iõ suupsi9 occisio semp ẽ pctm mortale: vt pote ꝯ nãlẽ legẽ ꝛ ꝯ charitatẽ existẽs. Scđo qꝛ q̃libet ps id qđ ẽ ẽ toti9. q̃libet aũt hõ ẽ ps cõitatis. Unñ in hoc qꝫ seipsuꝫ interficit iniuriã cõitati facit vt pꝫ ꝑ phm. v. Ethi. Tertio qꝛ vita ẽ quoddã donũ diuinit9 homi attributũ ꝛ ei9 ptãti subiectũ. q̃ occidit ꝛ viuere facit ꝛ iõ q̃ seipsuꝫ vita priuat i deũ peccat. Sicut q̃ alienũ seruũ interficit peccat i dñm cui9 est seru9: ꝛ sicut peccat ille q̃ vsurpat sibi iudiciũ de sibi nõ cõmissa: ad solũ eni deũ ptinet iudiciũ mortis ꝛ vite. ꝛꝫ illud Deutro. xxxij. Ego occidã ꝛ viuẽ faciã. Unñ nulli etiã publicã ptãtẽ hñti licitũ ẽ seipsuꝫ occidẽ quãtũcũqꝫ sit impi9 ꝛ pctõꝛ: qꝛ aliũ pctõrẽ põt occidere ꝓpter hꝫ qꝫ põt de ipso iudicare nulli9 aũt ẽ iudex. suupsi9. Licet tñ ei seipsuꝫ ꝯmittẽ iudicio alioꝝ. Itẽ nota qꝫ lꝫ hõ sit dñs suipsius ꝛ libeꝝ arbitriũ ꝛ dñs suoꝝ actuũ ꝓpter hoc licite põt disponẽ de seipso q̃ntũ ad hꝫ qđ ptiet ad istã vitã q̃ libero arbitrio ipsi9 hoïs hꝫ regi. tñ trãsit9 de hac vita ad aliã feliciorẽ nõ subiacet libero arbitrio hoïs sꝫ ptãti diuine. ꝛ iõ nõ lꝫ homi seipsuꝫ interficẽ vt ad feliciorẽ trãseat vitã. Silr ẽt nec vt miserias pñtis vite euadat: qꝛ vltimũ maloꝝ hui9 vite ꝛ maxĩe terribile ẽ mors vt pꝫ ꝑ phm. iij. Ethi. ꝛ ita inferre sibi mortẽ ad altas hui9 vite miserias euadẽdas ẽ mai9 malũ assumẽ ad minoris mali vitationẽ. Silr etiã nõ licet seipsum occidẽ ꝓpter aliqđ pctm ꝯmissuꝫ. tũ. qꝛ in hꝫ sibi maxĩe nocet qꝫ sibi adimit necessariũ pnie tpus. tũ etiã. qꝛ malefactorẽ occidẽ nõ lꝫ nisi ꝑ iudiciũ publice ꝓtãtis. Silr etiã nõ licet mulieri seipsaꝫ occidẽ ne ab alio corrũpat: qꝛ nõ dꝫ in se ꝯmittere crimẽ maximũ qđ ẽ suipsius occisio vt vitet min9 crimẽ alienuꝫ. Nõ eni ẽ crimẽ mulieris ꝑ violẽtiã violari si ꝯsensus nõ assit. qꝛ nõ inqñat corp9 nisi de ꝯsensu mẽtis vt lucia dixit. Cõstat aũt minus eẽ pctm fornicationẽ vel adulteriũ q̃ꝫ homicidiũ: ꝛ ꝑcipue suipsi9. qđ ẽ grauissimũ qꝛ sibiipsi nocet cui maximã dilectionẽ dꝫ. Est etiã piculosissimũ qꝛ non restat tpus vt ꝑ pniaꝫ expiet. Silr nulli lꝫ seipsuꝫ occidẽ ob timore ne cõsentiat in pctm: qꝛ nõ sũt faciẽda mala vt veniãt bona vel vt videtur mala. ꝯsertim miora ꝛ min9 certa. Incertũ est eni vtrũ aliqs in futurũ ꝯsentiat in pctm. potẽs ẽ eni de9 quacũqꝫ tẽtatiõe supueniẽte liberare a pctõ. Itẽ nota qꝫ sampson q̃ seipsum cũ hostib9 ruina dom9 oppressit Iud. xvj. nõ aliter excusat ꝛm aug. j. de ci. dei. nisi qꝛ latenter spũssanct9 hoc ei iusserat q̃ ꝑ illũ miracula faciebat: ꝛ ipse in cathalogo scõꝝ ꝯnumerat Heb. xj. Eãdẽ rõnẽ assignat Aug. de q̃busdã sanctis mulierib9 q̃ tpe ꝑsecutiõis seipsas occiderũt quaruꝫ memoria in ecclia celebrat. Circa q̃rtũ. s. vtrũ liceat alicui hoïeꝫ occidẽ se defendẽdo. Dicẽdũ qꝫ vni9 act9 nihil ꝓhibet duos eẽ effect9. quoꝝ alẽ solũ sit in itẽtiõe. ali9 vero ꝓter intẽtionẽ. Morales aũt act9 recipiũt speciẽ ꝛm id qđ intẽdit. nõ ab eo qđ ẽ ꝓter itẽtionẽ cũ sit ꝑ accidẽs. Ex actu ergo seipsum defendẽtis duplex effectus sequi potest. Unus q̃dem cõseruatio ꝓprie vite. alius aũt occisio inuadẽtis. actus aũt huiusmodi ex hoc qđ intendit conseruatio ꝓprie vite non habet rationeꝫ illiciti. cũ hoc sit naturale cuilibet qđ se conseruet in esse quantũ potest. Põt aũt aliquis actus ex bona intentione ꝓueniens illicitus reddi: si non sit ꝓportionatus fini. Et ideo si aliquis ad defendẽduꝫ propriaꝫ vitaꝫ vtatur maiori violentia q̃ꝫ oporteat erit illicituꝫ: si vero moderate violentiaꝫ repellat erit licita defensio. Nã ꝛm iura vim vi repellere licet. cuꝫ moderamine inculpate tutele: nec est necessariuꝫ ad saluteꝫ. vt actuꝫ homo moderate tutele pretermittat ad euitandũ occisioneꝫ alterius: qꝛ plus tenetur homo vite sue ꝓuidere q̃ꝫ vite aliene: sed qꝛ occidere hominẽ nõ licet nisi publica auctoritate ꝓpter bonuꝫ cõmune vt ex supradictis patet. illicitũ est vt hõ intendat occidere hominẽ vt seipsum defendat. nisi ei q̃ hꝫ publicã auctoritatẽ q̃ intendẽs occidere hominẽ ad sui defensionẽ refert hoc ad publicũ bonũ vt pꝫ in milite pugnante ꝯ hostes: ꝛ in ministro iudicis pugnãte ꝯ latrones. q̃uis etiã isti peccent si priuata libidine moueant. Unñ i eo i quo intẽdit aliqs occidere hominẽ vt seipsũ a morte liberet dicit Aug ad publicolã de occidendis hominib9 ne ab eis quisqꝫ occidat nõ mihi placet cõsilium nisi forte sit miles aut publica functione teneat vt nõ ꝑ se hoc

faciat sz p alijs accepta legitima ptāte si eius ɔgruat psone. Jdē in iij. de libero. ar. dicit quō apud diuinā puidēnā a peccato liberi sē q̄ p his reb⁹ q̄s ɔtēni oz hūana cede polluti sūt. eas aūt res dicit eē ɔtēnēdas q̄s hoīes possunt amittere velint nolint. de quoꝝ numero ē vita corpalis. Circa q̄ntū. s. vtrū casualit occidēs hoīez icurrat homicidij reatū. Dicēdū q̄ fm phm in. ij. Phic. casus ē cā agēs pter itētionē. et ideo ea q̄ casualia sūt simplr loquēdo nō sūt intēta neqz volūtaria. et qz omne peccatū ē volūtariū. fz Augu. ɔsequēs ē q̄ casualia inqnātuz hmōi nō sunt peccata. Cōtingit tm̄ id qd nō ē actu et p se volitū vel itētū. esse p accidēs itētū et volituz. fm q̄ cā p accidēs dicit remouēs phibēs. Unde ille q̄ nō remouet ea ex qb⁹ sequit homicidiū si debeat remouere erit quodāmō homicidiū volūtariū. Hoc aūt ɔtingit dupliciter. Uno mō qn̄ dās operā reb⁹ illicitis q̄s vitare debebat homicidiū incurrit. Alio mō qn̄ nō adhibet debitā sollicitudinē. et ideo fm iura si aliq̄s det operaz rei licite debitā diligētiā adhibēs et ex hoc homicidiū sequat nō icurrit homicidij reatū. Si vo det operā rei illicite. vel etiā dās operā rei licite nō adhibēs diligētiā debitā nō euadit homicidij reatū si ex eius ope mors hoīs sequat. Unde lamech q̄ credēs occidere bestiā occidit hoīez sicut dicit Gen. iiij. qz nō adhibuit sufficiētē diligentiā reatuz homicidij nō euasit. Jtē Exo. xxj. dicit. Si q̄s pcusserit mulierē pgnātē et abortiū fecerit et mors eius fuerit subsecuta reddet aiaz p aīa. Quia videlz ille q̄ percutit mulierē ipregnātē dat operā rei illicite et ideo si sequat mors vel mulieris vel pueri aīati. homicidij crimē icurrit. Jtē i decretis. di. l. multi canones iducūt in qb⁹ casualia homicidia puniunt. qz videlz fm canones puniunt illi q̄ casualiter occidunt. dantes operam rei illicite vel debitam diligentia non adhibentes.

Libri tertij. Pars Septa. Incipit.
De accidia. DIS. I.

Emde dicēdū ē de quarto vitio capitali qd est accidia. Circa qd ɔsiderāda sūt quattuor. Primo qd sit accidia et vtrū sit peccatū. Scdo vtrū sit peccatū mortale. Tertio q̄ mouere pnt ad hoc vitiū fugiēdū. Quarto de filiab⁹ eius. Circa pmū sciēdū q̄ accidia fz Dam. ē q̄daz tristicia aggrauās q̄. s. ita deprimit aīuz hominis vt nihil ei agere libeat. et ideo accidia iportat quoddā tediū bene opandi. sicut patet per glo. super illud ps. Oēm escam abominata ē aīa eorum. accidia inquit est tediū interni boni. Huiusmodi autē tristicia semper est mala quādoqz quidē fm seipsam. quādoqz vero fz effectū. Tristicia quidē fz se mala est. que est de eo qd est apparēs malū et vere bonū. Sicut ecōtrario delectatio mala ē que est de eo qd est apparēs bonū et vere malū. Cū igit spirituale bonuz sit vere bonū tristicia q̄ est de spirituali bono est fm se mala. Tristicia etiā q̄ est de vere malo mala est fm effectū sic hoīez aggrauat vt eūz totaliter a bono retrahat. Unde nō vult apostolus q̄ penitēs maiori tristicia absorbeat sicut habet. ij. Corin. vij. Quia igit accidia nominat tristiciā spiritualis boni. dupliciter mala ē. s. fm se. et fm effectū. et sic patet q̄ accidia ē peccatū quia maluz in motibus dicimus esse peccatū. Circa scdm. s. vtrū accidia sit mortale peccatū. Sciēdū q̄ cū accidia sit tristicia de spūali bono. si spirituale bonum accipiatur cōiter nō habebit ratione specialis vitij. qz omne vitium refugit spirituale bonuz virtutis opposite. Similiter non potest dici qd sit speciale peccatū inquantuz refugit spirituale bonū prout ē laboriosuz et molestū corpori vel delectationis eius impedimētū. quia sic accidia nō distingueret a vitijs carnalib⁹ q̄bus homo reqrit delectationē corpis et quietē. et ideo sciēdū est q̄ in spiritualib⁹ bonis est quidē ordo nā oīa spiritualia bona q̄ sunt in actibus singularibus virtutū ordinant ad vnū spirituale bonū diuinū circa qd ē specialis virtus q̄ est charitas. Unde ad quālibet virtutē ptinet gaudere de spirituali pprio suo bono qd ɔsistit in actu pprio. sz ad charitatē pertinet specialiter illud gaudiū quo q̄s gaudet de bono diuino et tristicia qua tristat aliq̄s de bono spirituali qd est in actibus singulariū virtutū nō ptinet ad aliqd vitiū speciale. sz ad oīa vitia. sz tristari de bono diuino de quo gaudet charitas ptinet ad speciale vitiū qd est accidia. et sic patet q̄ accidia est speciale vitiū. qz habet specialē vitij ratione. Rursus qz accidia contrariat charitati que ē specialis vita aīe manifestū est q̄ accidia fm suuz genus est peccatū mortale. Sed cōsideratio est in omnib⁹ peccatis q̄ de genere sūt mortalia petā q̄ nō sūt mortalia. nisi qn̄ suā perfectionē cōsequūt est aūt peccati ɔsūmatio in ɔsensu rōnis. Unde si sit eius icboatio in sensualitate et nō pueniat vsqz ad ɔsensuz rōis ppt ipfectionē act⁹ est petm̄ veniale. sic aūt in genē adulterij ɔcupia q̄ ɔsistit in sola sensualitate ē petm̄ veniale. Si tm̄ pcedat vsqz ad ɔsensuz rōnis ē petm̄ mortale. Jta ēt mot⁹ accidie qnqz est in sola sensualitate q̄. s. puenit ex repugnātia carnis ad spm̄ et tūc est petm̄ veniale. Qnqz vo ptingit vsqz ad ɔsensuz rōnis q̄. s. cōsentit in fugā horrorē et detestationē boni diuini carne oīno ɔ̄ spm̄ tūc pualēte et tūc est manifestuz qd accidia est petm̄ mortale. Jn viris pfectis pleruqz inueniunt aliq̄ mot⁹ accidie: sed nō pueniūt vsqz ad ɔsensuz rōnis. Jtē nota q̄ accidia nō est recessus mētalis in quocūqz bono spūali: sz a bono diuino cui oz mētē inherere de necessitate salutis. Unde si tristet aliq̄s de hoc q̄ alt⁹ cogit eū ad opa v̄tutis q̄ facere nō tenet nō est petm̄ accidie: sed qn̄ ɔtristat in his q̄ iniūgunt ei faciēda pp̄ter deū. Jtē nota qd accidia ɔtrariat pcepto de sanctificatōe sabbati. in quo fz q̄ ē pceptū morale precipit q̄es mētis in deo: cui ɔtrariat tristicia mētis de bono diuino. Circa tertiū sciēdū q̄ mlta nobis ɔsidūt accidie petm̄ esse vitādū. Primo cōis nature ɔditio. Scdo diuine legis traditio. Tertio supne gratie fulcimētū. Quarto exēploꝝ multiplex hortamētū. Quinto multū dānū inde pueniēs. Sexto eterni pmij fruct⁹ alliciēs. Septio diri supplicij dolor excruciās. Primo quidē ɔsidit hoc vitiū diligēter eē vitādū cōis nature ɔditio. Oēs eni nāe tam spūales q̄z corpales tā supiores q̄z iferiores tā sensibiles q̄z isensibiles ad aliqd opus sunt nāliter institute. Et oēs opus illud ad qd creator eis imposuit exequunt. Supiora quidē corpa puta sol luna. et stelle nō cessant lumen suū spargere cursus suos pagēdo die ac nocte. quib⁹ pactis p suos circulos iterū reincipiūt et sine cessatione volūtatē sui cōditoris pagunt vt dicitur baruch. iij. Stelle dederūt lumen in custodijs suis vocate sunt et dixerūt assumus. et luxerūt ei cū iocūditate qui fecit eas. nec tamē expectāt talē remunerationē sui laboris qualē homo nec talē penā sue negligentie. Excitat pigrū radius solis. ad fenestram dom⁹ sue radios suos mittens et sup faciē pigri. q. d. Usqz quo piger dormis ego iā surrexi q̄ heri et tota die tātū cucurri. Orig. Jndecēs est christiano si eū radi⁹ solis in lecto suo inueniat. Jtē auicule que cant⁹ suos incipiunt ita mane. et porci etiā sūmo mane de luto surgētes et p vias gradiētes. Plāte et arbores nō cessantes folia ramos etc. sursūz extēdere nisi impediant ab extrinseco. et tamē singulis ānis labore suo pauātur nec remunerationē expectāt laboris sui. Jtē etiā natura brutorū que est ita sollicita de victu suo acquirēdo et fetib⁹ suis ppagādis. Jtē dicit Petrus alfon. qd quidā phs dixit filio suo. fili mi vide ne formica sit sapiētior te. que cōgregat in estate cū tanto et tā sollicito labore vñ viuat in hyeme. Ne sit gallus te vigilantior aut fortior q̄ matutinas horas ita diligēter obseruat et se alis verberando ad cātus nocturnos excitat. et qui ita fortis ē q̄ decez vxores iustificat. et sibi facit subditas. et tu dic q̄ tu nō potes vincere aut subdere carnē tibi. Ne sit canis te nobilior q̄ benefactorib⁹ suis grat⁹ ē et eis bene seruit et bñficia non obliuiscit. Jtez Prouer. vj. Uade ad formicā o piger et ɔsidera vias eius. Ut faciebat malchus mōachus. De quo refert beatus Hiero. in vita sua. q̄ vidit cū senē in heremo habentē vxorē ppe eum. et cū quereret cām retulit ei q̄ vxor sua esset taliter facta cū ipse esset iuuenis relictis parētib⁹ fugit ad heremū fact⁹ ibi monachus. Qui cū post longū temp⁹ vellet visitare patriā vt de bonis paternis aliqua bona faceret. in via capt⁹ est a a saracenis q̄ ɔmiserūt ei custodiā pecudū suarū et coegerūt eū cōtrahere cū illa muliere christiana quā secū habebāt captiuā. que cū videret cū flentē p hoc qd rēnueret cohabitationē eius pmisit ei mulier qd ipsa esset custos virginitatis sue et proposuit potius q̄z hostis q̄ manus saracenoꝝ p diuinū miraculū et adiutoriū euaserūt. et postea in perpetua castitate pseuerauerūt. q̄ referebat btō Hiero. quō maxiaz ɔsolationē et eruditionē accepat in heremo ɔsiderādo opa formicaꝝ et quō meliora grana eligebāt. electa portabāt ad locū suum grana ne germinarent rodebāt. et germē remouebant ne euanescerēt germē emittēdo. et quō per eandem viā irēt et redirēt. et quō onera maiora se portarēt. s. vt dicit de plūbo et ferro vel quocūqz pōderoso. et quō cadētes sub onere humeris suis subleuabāt. et quō mō meat⁹ aquarū factis a gregib⁹ a suis foueis vbi grana exposita erant excludebāt. et quō quasi luctu celebri defunctarū corpa portabāt. et exeq̄as defunctis faciebāt. et quō aliqua ab agmine nō recedebat sed vna post aliaz sequebatur. et quō in estate sibi horrea ad hyemē faciebant in quib⁹ omnib⁹ multū pōt cōfundi humana pigricia et instrui humana industria. Prouer vj. Uade etc. que cū nō habeat ducē hominē q̄ eā exemplo suo pcedat. aut preceptorem q̄

ei verbo instruat ⁊ leges ei instituat aut principe3 quē timeat qui penas īfligat. aut pmia tribuat ꝓ tāto labore suo parat in estate cibum sibi ⁊c. Scḋo hoc idem ondit diuine legis editio deꝰ. n hoīni pmo legē īposuit vt opareť sicut dicit Gen. ij. Posuit eū ī paradyso voluptatis vt opareť ⁊ custodiret illū. i. vt opꝰ custodiret illū a casu. vel vt opando custodiret padysū ⁊ quā cito ꝑ accidiā cessaret ab ope. tā cito ꝑderet padysū. Itē hoī post peccatū legē īposuit qsi ꝑ pnia pmi pecc iti dicēs. Gen. iij. In laboribꝰ comedes ex ea cūctis diebꝰ vite tue. Et ē. In sudore vultꝰ tui vesceris pane tuo. Huiꝰ legis ⁊ pnīe trāsgressores sūt accidiosi q qz hic nō laborant sine fine laborabūt s3 inutilit in īferno. ps. Laborabit ineternu3 ⁊ viuet adhuc in finē. Idē. qz ī labore hoīu3 nō sūt ideo cū hoībꝰ nō flagellabunť s3 cū demonibꝰ. Hāc legē deꝰ etiā ꝑ scripturā voluit ꝓmulgari. Eccī. vj. Subiice humeꝝ ⁊ porta illā ⁊ ne accidieris in vinculis illius. Eccs. ix. Quodcūq3 pōt manꝰ tua īstāter opare. qz nec opꝰ nec rō ⁊c. Itē xij. Uerba sapiētū qsi stimuli qz stimulāt accidiosos ⁊ pigros ad bene ⁊ salubriť opandū. Itē Joh. ix. Opamini dū venio venit nox qn nemo pōt opari. Itē Gal. vj. Dū tps habemꝰ operemur bonū. ⁊ multa talia legimꝰ ī locis innumeris ī scriptura. Tertio ad idē monet supne grē fulcimētū ad hʼ enī deꝰ nobis grā3 suā cōfert vt nos moneat excitet ⁊ adiuuet ad salubriter opandū. Uia breuis porta apta ⁊ adminicula multa sūt. Sic diuine grē donū. sacramētales medicine. suffragia ecclesie q nō sūt ī vacuū suscipiēda. Ideo dicit aplus. ij. Corin. vj. Hortamur vos ne in vacuū grā3 dei recipiatis. Et. j. Corin. xv. Grā dei in me vacua nō fuit. Uacua aūt ē qn nō opať hō ꝑ eā. vel accidiose operať. Quarto monet ad hoc fugiēdū exēploꝝ multiplex hortamētū. pmo exēplū ipsius dei q sex diebus opatus ē. ⁊ septima die requieuit. Aug. Cum audis deu3 sex diebus operatū fuisse ⁊ in septima quieuisse frustra sperās requiē nisi post laborē. Operať etiā deus 9tinue gubernādo mūdū. ordinādo puidēdo Joh. v. Pater meus vsq3 mō operať ⁊ ego operor. Item exēplū christi habemus. q dicit. Paup suz ego ⁊ in laboribꝰ a iuuētute mea. pius dñs laborare nō destitit vsq3 ad diē mortis sue. diebꝰ qdē discurrēdo. ꝑdicādo. compliēdo. miracula faciēdo. noctibꝰ aūt in oratiōibꝰ īsistēdo ⁊ sic 9tinue ꝓ salute nostra penaliť laborādo. Bern. Multū qdē laborauit nec in omni machina mūdiali tātū sibi fatigatiōis assumpsit actor vite q3 carnē assumēdo. in q habuit in factis obseruatores. ī vbis 9tradictores. ī flagellis irrisores ī in morte. Idē. qd nō erit suaue cu3 recordatꝰ fueris qnobis christus exhibuit in carne īfantulū necessitatū laboꝝ quos ptulit in ꝑdicando. fatigationū in discurrēdo. vigiliaꝝ in orādo. tētationū ī ieiunādo. ⁊ horū similia ⁊c. Quis amplius gemet dicēs. nimiu3 ieiunamꝰ nimiū vigilamus. cū nec millesime pti debitoꝝ reddere valeamus. Exēplū etiā beate virginis q panē ociosa nō comedit. s3 opata ē cōsilio manuū suarū. vt cū acu ⁊ cū filo sibi ⁊ filio suo victū acqreret. De qua refert Hiero. q vsq3 ad horā tertiā ꝑseuerabat in oratione a tertia vsq3 ad horā nonā in manuū ope. totū vo tēpus residuū expēdebat in oratiōe ⁊ in 9tēplatiōe. Exēplū etiā angeloꝝ q nūq3 cessant laudare deū assistere ⁊ ministrare. De sanctis aliquibus dicit Apoc. iiij. q nō habebāt reqe3 die ⁊ nocte clamātia. sanctꝰ ⁊c. Exēplū patriarchaꝝ. s. ade. cui dixit dñs. In labore comedes cūctis diebus vite tue ⁊c. Zach. xiij. Hō agricola ego su3. adā exēplū meum ab adolescētia mea. Siliter noe ⁊ abrahā ⁊ alij q oēs fuerūt viri laboratores agricole ⁊ pastores ⁊ in assiduo labore ⁊ afflictiōe. Sic dicit iacob Gen. xxxj. Die ac nocte vrebar estu ⁊ gelu. Et post. Afflictionē meā ⁊ laborē manuū meaꝝ respexit dñs. De abrahā sic dicit Orig. sup illō Gen. xviij. Festinauit abrahā in tabernaculu3 ⁊c. Senex currit. sara accelerat. puer festinat. nullus piger inueniť in ocio sapiētis. Itē exēplū aploꝝ quoꝝ labor vsq3 ī mūdi fines se extēdit. qz in oē3 terrā exiuit so. eo. Exēpla multa Reqre infra. Ociū. Hoc bene significatū ē Math. xx. ī hʼ q sūmꝰ paterfamilias ab hora pma vsq3 ad horā vndecimā mittit oparios in vineā suā arguēs ociosos. Quinto ondit hʼ vitiū vigilāter esse vitādū multiplex dānū ide ꝓueniens. vtpote tētationū. ⁊ alioꝝ multoꝝ maloꝝ occasio. Qð bene signať Math. xij. Cū immūdus spūs assumit septē spūs neqores se ⁊ igrediť domū quā inuenit vacātē. Hiero. Semꝑ ē agēdū aliqd ne agri nostri pectoris malaꝝ cogitationū sentibꝰ occupetur. Greg. Cū ociosā aīa3 callidus tētator inuenerit ad eā quibusdā allocuturꝰ occasiōibꝰ accedit. Quoniā vt dicit Bern. Ociositas est mater oīu3 vitioꝝ. ⁊ nouerca vtutū. Qð aūt sit origo tētationū ⁊ ruina ꝑ diuersa vitia habeť ꝑ vba cassiani in col. patrū. in libro de septē vitijs pncipalibꝰ. Patres ꝑ egyptū frēs ociosos nullo mō viuere pmittūt. marie iuuenes ꝓpter custodiā cordis ⁊ ꝓfectū virtutū. ⁊ vt de laboribꝰ suis subministrēt īfirmis ⁊ peregrinis. Itē ī eodē de accidia apud egyptū ab antiquis patribꝰ est laudata sntia operātē3 monachū vno demone pulsari. ociosu3 innumeris demoībꝰ. Itē in vitispa. qdā monachꝰ inueniens regulā mōachi pdidit ⁊ ꝑ tristicia opꝰ monachi dimisit. Cū aūt postea qsisset a patribꝰ mōachoꝝ statuta ⁊ accepisset pre accidia ⁊ dissuetudine. nesciebat quō opꝰ monachi icipet. s3 totū dimittebat. varijs agitatꝰ tētatiōibꝰ. Uenit ad senē q cognoscēs passionē suā dixit illi. Quidā pať ꝑcepit filio suo hortū suū excolē. q vidēs eiꝰ magnitudinē. tedio affectꝰ icepit opꝰ dimittere. ⁊ sub arbore dormire. Et sic fecit ꝑ multos dies ad agru3 colēdū missus. vsq3 quo spine ⁊ male herbe totū occupauerūt. Pať aūt eū visitāť īuenit totū agrū maľ herbis occupatū. ⁊ cū nihil fecisse. cā3 qrit qre nihil fecerat. Rñdit. pp eiꝰ magnitudinē quā videbat tedio afficiebať ⁊ diffidebat se posse pficē. Tūc pr ait. fili fac quotidie ð agricultura vsq3 ad quātitatē corpis tui. qð ille recepit gratanter. ⁊ ī breui totū hortū excoluit. Sic ē de illꝭ q se excolere negligūt. ⁊ ociosi pigrescūt. replētur sentibꝰ malaꝝ tētationū. ⁊ herbis malis malarū cogitationū ⁊ desiderioꝝ. Et hoc ē qð dicit Prouer. xxiiij. Per agrū hoīs pigri trāsiui. ⁊ ꝑ vineā viri stulti. ⁊ ecce totū repleuerant vrtice. ⁊ operuerāt supficiē eius spine. ⁊ maceria lapidu3 eius destructa erat. Sexto dissuadet hoc vitium fructus alliciens scilicet spūale meritū ⁊ eternu3 premium. qui modico tempore ⁊ non multo labore possunt acquiri. nā quasi ꝑ nihilo lucrari pōt hō plus q3 valeāt oēs diuitie ⁊ oīa regna mūdi. s. gratiā ⁊ gloriā. ps. Gratiā ⁊ gloriā dabit dñs. Prouer. xxij. Sup aurū ⁊ argentū gratia bona ꝑ quā vt dicit aplus acquiriť vita eterna. Greg. Amor dei nūq3 est ociosus. operať enī magna si est si aūt renuit opari. amor nō ē. Jō de militibꝰ alexādri legiť in chrōicis. Hug de scō Uict. qð iō oēs puictores inde essi erāt: qz ordinatissime in bellis ꝓcedebat. nemo illoꝝ fugā sed victoriā cogitabat. Spes illoꝝ nō in pedibꝰ sed in lacertis erat. nō piculū belloꝝ sed diuitiaꝝ lucra memorabāt. ꝓdā auri pfici. ⁊ diuitias totiꝰ oriētis ante se in mēte reducebāt. Sic laborabāt indefesse q lucra laboris facti in charitate ⁊ ex charitate attēdūt. Ad hoc vehemēter ⁊ efficaciter nos excitare deberet. imo 9pellere labor quē. volūtarie sumūt ⁊ gaudēter sustinēt hoīes mūdani oībus diebꝰ vite sue ꝓ modico lucro vel 9modo tpali sicut mercatores vel alij negociatores ardētissime inhiātes diuitijs tpalibꝰ cōgregandis. Denic3 si 9sideremꝰ quātos labores. timores. ⁊ picula quātas sollicitudīes ⁊ angustias sustinēt miseri petōres ꝓ flagitijs suis ⁊ pũersis volūtatibꝰ 9diplēdis. qbꝰ nō vitā. s3 morte sibi merent eternā. Aug. ī lib. de patiētia. Intueamur q3ta ī doloribꝰ ⁊ laboribꝰ sustineāt ꝓ rebꝰ qs vitiose diligūt. quāta ꝓ falsis diuitijs. ⁊ quāta ꝓ vanis honoribꝰ. quāta ꝓ ludicrꝭ affectiōibꝰ piculosissima ⁊ molestissima patiētissime toleranť. pecunie glie lasciuie cupidos videmꝰ. vt ad desiderata ꝑueniāt. optatisq3 nō careāt soles hymbres niues. ⁊ glacies. fluctꝰ ⁊ ꝓcellosissimas tēpestates. aspa ⁊ icerta bellorꝝ imanuū actꝰ ⁊ vulnera horrēda plagaꝝ nō ieuitabili necessitate s3 culpabili volūtate pferre. Et ꝓ apertis scelerībꝰ. nō vt ea puniāt: s3 vt ppetrēt hoīes mīn ḡuissima pferūt. Quid de latronibꝰ dicā quorū oēs ⁊ singuli cū īsidianť viatoribꝰ nocturnas patiunť īsidias. atq3 vt trāseūtes excipiāt inocētes. sub qlibet celi asperitate nocte3 aīu3 corpusq3 defigūt. Unī bene dicit Hiere. ix. Ut inīq agerēt laborauerūt. ꝓpť qð amarissime s3 inutiliter in īferno plāgē 9pellunť. Sap. v. Lassati sumꝰ in via iniqtatis ⁊ ꝑditiōis ambulauimꝰ vias difficiles ⁊c. Bern. Quid ignauie ē frēs. ardētiꝰ enī appetūt hoīes pniciosa. q3 nos vtilia. alacrius currūt ad morte. q3 nos ad vitā. Angu. O si possemꝰ excitare hoīes ⁊ cū ipsis pariť excitari. vt tales essemus amatores vite pmanētis: qles sūt amatores vite fugiētis. Itē in vitispa. Abbas pambo vadēs in alexādriā. vidēs ibi mulierē saltatricē. amare fleuit. Reqsitꝰ causa3 ait. due cause mouēt me. vna ē dānatio huiꝰ mulieris. alia est qz toto tpe vite mee non habui tale studiū placēdi deo. quātū ista placēdi hoībꝰ. Ite3 nota de pelagia meretrice cuiꝰ ornatū ⁊ curā vidēdi. s. aīas dyabolo cū videret pallā eps helyopoleos. ī 9cilio epoꝝ alte suspirās. demisso capite grauissime fleuit. cā3 reddēs: qz viuꝰ diei mētric huiꝰ ornatꝰ. vite mee supauit idustriā seruiēdi deo. ⁊ post. ī vitate dico vobis dixit eps ipsam nobis pferet deꝰ in iudicio q negligētia torpemꝰ. Septio ondit hʼ vitiū eē sūmope detestādū diri supplicij doloꝝ excruciās q debeť accidiosis sicꝰ arboribꝰ infructuosis Math. vij. Oīs arbor q nō facit fructū bonū. exciděť. ⁊ in ignem mitteť. Johā. xv. Si qs in me nō māserit mitteť foras sicut palmes ⁊ arescet. ⁊ colliget eū. ⁊ in ignē mittēt: ⁊ ardēt. Ficuinea sterilis. i. que fructū nō habuit quādo dñs esuriēs venit ad eam. maledicta fuit ⁊ aruit. Joh. xxj. ⁊ tñ non erat tunc tēpus pomoꝝ: sicut dicit Aug. Seruum inutilem precepit paterfamilias proijci in tenebras exteriores. Math. xv.

De filiabus accidie. DIS. II.

Circa quartū. s. de filiab⁹ accidie Sciēdū q multa sunt. q multis modis p accidiā peccat hō. Eius aūt filie sī he. Dilatio. Segnicies sive pigritia. Tepiditas. Pusillanimitas. Incōstātia sive īpseuerātia. z Inquietudo corpis. Euagatio mētis. Ignorātia. ociositas. verbositas sive multiloquiū. variloquiū. murmur. taciturnitas mala. indiscretio. grauedo. somnolētia. negligētia omissio īgratitudo. īdeuotō lāguor. tediū. īpeditio bonorū. in pniā. desperatio. Prima igit filia accidie ē dilatio bonoz agēdoz puta ūersiōis ad deū. sive ingressus religiōis. pegrinatiōis pnie. ofessiōis. solutiōis voti. vel ipletionis alicui⁹ boni pppositi p̄cōcepti. Sūt aūt septē cause q̄re benefaciēdi sit piculosa dilatio. Pria cā ē ira dei. q̄ exclusus pmo blandit vt ei apiat stans ad hostiū z pulsans Cant. v. Vox dilecti mei pulsant⁹ api mihi. Et. ii. En ipse stat post parietē nostrū respiciēs p fenestrā. Apo. iii. Ego sto ad hostiū z pulso q̄ si diu extra dimittat irascit. z miat. gladiū vibrādo. hostiū frāgēdo. adulterā occidēdo ps. De⁹ iudex iustus zc. Et post. Nisi ūersi fueritis. gladiū suū vibrabit. zc. Eccī. v. Ne tardes ūerti ad dñz subito eni supueniet ira illius z in tpe vindicte disperdet te. Irascit ōtra excusatiōez dicētiū ysa. xxviii. Māda remāda. expecta reexpecta zc. Talis erat Augu. ante ūersionē vt ipse ait. Nō habebā quid tibi dicērē surge q̄ dormis rńdere nisi verba somnolēta z lēta sive mō sive paululū. z illō mō nō hēbat modū. z illud paululū ptēdebat in lōgū. Similes sūt illis qui inuitati ad cenā patrisfamilias oēs diuersimode se excusabāt. z venire nolebāt Luc. xiiii. Itē deū offēdūt maxie. nō solū ex q̄ spōsus ē extra dimittēdo. s; adulterū z adulterā īter amplexus tenēdo spōso ōtēpto. q̄ū dyaboli delectatiōes momētaneas z res caducas ei preponūt amādo. Osee. ii. Auferat adulteria sua de medio vberū suoz ne forte statuā eā nudā zc. Itē differēs ūerti deū offendit disponēs p volūtate sua de tpe q̄d pater posuit in sua ptāte Act. i. cui⁹ dispositionē nō ōcessit apostolis aut alicui pure creature. hoc faciūt q̄ dicūt q̄n fecero h̄ z illa. tūc intrabo religionē. vel primo faciā hoc. post illud. vel pmo colligā messez. post vindemiā. Sicut dicebat ille de quo Luc. xii. Hois cuiusdā diuit⁹ vberes fruct⁹ ager ptulit. z cū dixisset. destruā horrea mea z maiora hoz faciam zc. Rńdit ei dñs. Stulte hac nocte repetēt aiaz tuā a te. z q̄ ōgregasti cui⁹ erūt: Eccī. xxix. Repromissio nequissima multos perdidit.

Scdm ppter q̄d accelerāda ē ūersio ē mortis met⁹ z incertitudo. Eccī. ix. Nescit hō finē suū neq; tēpus neq; locū neq; modū neq; statum mortis sue. Sed sicut pisces capiuntur z hamo. z aues cōprehēdunt laqueo subito z īprouise. sic capiunt hoies in tpe malo. s. mortis. Seneca. Iuuenes mortē habēt atergo. senes ante oculos. De hac materia supra. de morte timēda malis. per totū. Tertiū propter quod acceleranda est conuersio. est difficultas exeundi malā consuetudinē. quāto diuturnior est. fortior est. z vehemētius ligat. z fortius tenet. z impedit ne homo cōuertatur. vel facit vt difficilius cōuertatur. Bern. voluptas habita libenter repetitur. repetita blanditur. consuetudo ligat. ratio consopitur. Difficilior est autem conuersio dilata propter causas. xii. Primo propter male consuetudinis indurationez. quia res iuuenes z tenere citius accipiūt nouā formā Secundo propter malicie occupationem que est tinctura mala. in qua cum pannus diu mansit. non potest defacili recipere aliū contrariū colorē. Tertio facit ad hoc bonorū naturalium con sumptio. Quarto vasis cordis longa infectio. Quinto peccatoz longa z assidua oneratio. Sexto elongatio a deo qui difficilius audit clamantem. difficilius potest redire ad eū. Septimo cura circa mortē est maxime difficilis propter sollicitudines de rez z domus dispositione. Octauo q iustū est vt in fine a deo condemnetur qui eū cōtempsit q̄diu vixit. Iuxta verbū Aug. Hac aia duersiōe percutitur peccator zc. Nono q tunc dyabolus magis ei insidiat. z tūc magis paratur contra eū. Decimo amaritudo diuturne infirmitatis. que tunc maxime sentit. s. veteris peccati. que facit bona desperere. Undecimo amaritudo memorie mortis que separat a presentibus bonis. Duodecimo timenda est dilatio conuersionis vsq; ad finē. maxime propter malorū diuersorū occursionē. que cōcurrūt z occurrunt circa mortē que inducit hominez in boni obliuionē propter malorū oppressionē. vel etiā in desperationez. Quartuz propter quod est acceleranda conuersio est periculosus status peccatorū. Est eni in magno piculo q̄ gladiū ire dei hz super caput suū quē vibrat vt secet eū mediū. ps. Gladiū suū vibrabit. Et qui vndiq; spectat multiplicis mortis gladium euaginatū quo diuersimode feriatur. Job. xv. Qui est in domo lutea fragiliori q̄; si esset vitrea. Qui ictu lapidis satis parui potest atteri. obsessus ab infernalibus hostibus sanguinem suū sitientib⁹. Qui etiā in cubili secū habet plures hostes capitales spūales qui ibi eū ligāt. z ad inferni patibulū secū ligatū trahūt. Qui vsq; ad portas inferi deduct⁹. nō distat ab eo nisi p trāsitū corpis trāsuersiz qui in puteū īferni⁹ ē statī pciedus z in pūcto descēsur⁹ ibi z in igne ppetuo ōcremādus. z a draconib⁹ deuorādus. Quintū ē cura lucrādi bona plura q̄ pueniunt ex acceleratōe ūersiōis q̄ sūt. x. Unī Tren. iii. Bonū ē viro cū portauerit iugū dñi ab adolescētia. Primū bonū q̄d inde puenit ē boni pfunditas z tenacitas: q quāto citi⁹ icipit. tāto pfundi⁹ īfigit. vt radix arboris z diuti⁹ seruat. q quo sel ē ībuta recēs seruabit odorē testa diu. Silr z vestis noua plicā. z lana colorē. Scdm ē bonitat⁹ iocūditas acq̄sita ex ōsuetudine lōga. Tulli⁹. Optima viuēdi forma eligēda est quā iocūdā reddet ōsuetudo Sicē pzī pueri qui cū amaritudine z angaria z vberibus vix possunt vel volūt addiscere lras z postea p ōsuetudinē est ita delectabile vt oīa postponāt vt addiscāt. Tertiū ē viuēdi securitas. q secure viuit hō. Prouer. xv. Secura mēs q̄si iuge ōuiuiū. Quartū ē vite bone diuturnitas. q̄ quāto citius icipit tāto pōt diuturni⁹ eē bona de oib⁹ bonis aliis vult hō hrē maius bonū q̄; minus. Quintū ē seruitij gratiositas. priora eni bona sunt gratiora q̄; posteriora. vt fructus pmaturi vt flores ficuū. Numeri. xviii. Oia q̄ offertis zc. in donaria dñi offeretis meliora z electiora. Mal. iii. Maledict⁹ hō qui hz masculū i grege. z votū faciēs offert debile dño. Math. xix. Sinite puulos venire ad me zc. Sextū est spei ōsolatio ex longiori pnia. Augu. de illo qui differt vsq; ad extremū diē vite pnīs dicit se ignorare vtr soluat De illo aūt q̄ in iuuētute penitet spōte dicit q cert⁹ ē de ei⁹ salute. z ōcludit. tene certū. dimitte icertū. Septimū ē ignis purgatorij liberatio. i. Corin. iii. Salu⁹ erit sic tn̄ quasi p ignē. Octauū est ecclīe cōicatio qui citi⁹ fit penitēs Sap. viii. Scio q cōicabit mihi in bonis suis. Nonū est maioris meriti accumulatio q̄d ē ex eo q diuti⁹ fuit ī dei seruitio. Decimū est maior remuneratio. Sexto piculosa est dilatio ūersiōis: q q̄ ūerti differt iniqu⁹ est in deū. in seipsuz. in angelū. z in pximū. In deū. Job. xxxi. Iniqtas maxia z negatio ō deū est osculari manū suā. i. blādiri sibi de ope suo malo z differre ūersionē. Iniqu⁹ ē in deū. Primo q in ei⁹ esca fel pōit sz dilationē in bono. Scdo q illud q̄d maxie odit oñs. ante eius oculos gerit Tertio q eū misericorditer vocantē contēnūt. Quarto q patrē misericordē dies more sue ōputantē sua tarditate affligit Tho ix. Scis quoniā dies cōputat pater meus. z si tardauero vna die. plus ōtristabit anima eius. Quīto q dyabolo meliorē deo deteriorē partē vite sue tribuit. illi florē. deo feces. Sexto dei misericordiā in damnationē suā ūertit. s. hoc q sperat q eū deus misericorditer debeat expectare. ipse eōtra ei incessanter repugnet Ro. ii. Ignoras q benignitas dei ad pniaz te adducit tu aūt fm duritiam. t. z cor impe zc. hoc ē quando de misericordia dei ōgregat sibi maliciā peccatoz. In angelū est impius quē de expectatiōe gaudij q̄d sperat de eius ūersiōe affligit. Prouer. xiii. Spes que differt affligit animā: q ad monitionē se nō corrigit: sed eā potius contēnit: q apud eū irreuerēter se gerit. Bern. Quouis angulo. quouis diuersorio reuerētiā habe eū angelo tuo. nec audeas corā eo facere q̄d facere me p̄sente nō auderes. Itē inique agit ōtra seipsum quē potius vult habere malū q̄; bonū. infirmū q̄; sanū. seruū q̄; liber. mortuū q̄; viuū. in statu latrōis q̄; regis. pauperē q̄; diuitē. z omnium bonorū ecclesiasticorū expertem q̄; participē. z cōsortē demonū q̄; angeloz. z inutilē q̄; multū valentē. q̄d nō faceret de aliquo suorū. magis se vilipendens q̄; aliqd suoz. Itē iniquus est ōtra proximū suū quē suo malo exemplo corrūpit. z q et in bello spūali adiutorū nō impēdit sed sese ei inutilē reddit: q deus eius pctō alios proximū punit. vt filios israel ppter peccatum achor. Septimo malū est differre ūersionē propter fatuitatē maximā. que apparet in hac dilatione in. x. q q̄ differt quasi in vitulo. i. vita lasciua z sine iugo obediētie. credit caudā iumentinā boni finis inuenire. vt balaam q̄ dicebat Numeri. xxiii. Moriat aīa mea morte iustoz. z fiāt nouissima mea hoz similia. cōtra quē versus. Viue pi⁹. moriere pius. vitāq; bonoruz. Quere pri⁹ si posteri⁹ mortē cupis boū. Sūt autez dece casus in quib⁹ fatua reputat dilatio. Primus est ex vie cōditione: q cōuersio vie celestis est aggressio que cito ē inchoāda q via difficilis z longa. tēpus breue. expectantes magni. q ad magna nos expectant s. ad coronā regni eterni. impedimēta vie multa z ianua cito claudenda z cōtinua nature debilitatio. z itinerātis fatigatio. z q q̄ nimis tarde incipiēt. maluz hospitiū habebūt scilicet infernū vel purgatoriū. Scds casus q̄re mala sit dilatio ē periculuz prescriptionis timere debēt q dyabolus difficulter dimittit quos diutius possedit vt dicit Beda. Tertius casus q̄re dila

tio sit periculosa est rõne loci in quo hõ cecidit. qꝛ in loco ꝓfundo
vitioꝝ ꝛ imũdo pñ. Nõ me demergat tẽpestas aque. neqꝫ absorbe
at me ꝓfundũ ꝛc. Biere. rogabat emitti de lacu ne ibi moreref hie
re. xxxviij. Berñ. Cadit asina. ꝛ nõ ẽ q̃ subleuet. perit aĩa. ꝛ nõ est q̃
caret. Quartꝰ casus ẽ qñ aliq̃s in loco piculoso cecidit. ꝛ aliq̃s ma
gnus manũ ei porrexit sine quo nõ põt subleuari ꝛ ipse differt ma
nũ accipe. Silis est peccatoꝛ piger cuidã q̃drigario cuꝰ cũ q̃driga
cecidisset. ꝛ ipse sedẽs in luto a trã seuntibꝰ adiutoriũ peteret. q̃dã no
bilis manũ extẽdit vt eũ iuuaret sꝫ eũ miser nec vellet surgere nec
ad q̃drigã subleuãdã manũ mittere sed differret. recessit nobilis in
dignans ꝛ dicens. ex quo tu miser non iuuas te. nec ego curo de te.
Sic faciet dñs de eo q̃ differt se iuuare dimittit eũ putrescere in la
cu miserie ꝛ in luto fecis. manũ grẽ ꝛ adiutorij sui ei subtrahendo.
Itẽ simile legif in vitis pa. qꝫ q̃dã mũdũ relinquẽs iuit ad heremuꝫ
ꝛ factꝰ ẽ heremita ꝓbatissimꝰ qð audiẽs q̃dã secularis q̃ fuerat eiꝰ
socius visitauit eũ ferẽs panes ei i sacco suo. rogans vt oraret ꝓ eo
vt deꝰ daret ei grãꝫ vt a peccato resiliret. qð cũ ipse ꝓmisisset facere
rogauit eũ vt post q̃ndenã rediret. ꝛ cũ h̃ fecisset q̃siuit ab eo si ad/
huc placeret ei peccatũ suũ sic̃ prius. R̃ndit qꝫ deterius erat ei tũc
peccatũ. Rogat eũ heremita qꝫ post. xv. dies itꝛ ad eũ redeat. ꝛ tũc
fortius ꝓ eo se affligit heremita ꝛ orauit ꝓ eo. Cũ aũt redisset. ꝛ si/
bi esse deteriꝰ diceret. attẽdẽs heremita qꝫ ꝓpter eiꝰ negligẽtiã hoc
eẽt. accepit saccũ in quo panes detulerat. ꝛ ipleuit arena. rogans vt
humeris suis iponeret qð cũ ipse facere attẽtaret heremita retrahe
bat iferius. qð cũ ille videret. dixit. Non possũ onus h̃ subleuare.
qꝛ tu deorsũ trahis. Cui ille. trahe super te. ꝛ ego iuuabo te. qð cũ
vterqꝫ facẽt. facillime sup humeꝝ iposuerũt onꝰ. Tũc hẽmita. Sic
ego nõ possũ iuuare te. qꝛ tu niteris ad 9triũ s. trahẽ deorsũ. sꝫ ap/
pone manũ ꝛ iuua te. ꝛ tũc valebit tibi adiutoriũ meũ. ꝛ deus iuua
bit te. qꝛ vt dicit Aug. Qui creauit te sine te. nõ iustificabit te sine te.
Quinto fatua ẽ dilatio i reꝝ necessariaꝝ p̃paratiõe. qñ icerta ẽ ho
ra qñ sũt necessaria preparata. vt qñ aliq̃s nescit horã q̃ oꝫ nauis a
portu recedẽ. fatuꝰ ẽ cũ oꝫ nauis recedẽ si tũc p̃mo icipit de necessa
riis cogitare. ꝛ q̃ tũc p̃mo cũ oꝫ spõso cũ veste nuptiali charitatꝭ oc/
currere. tũc icipit p̃mo linũ ꝛ lanã querere. s. de mã cogitare ꝛ quõ
texaf. 9suaf ꝛc. Hec ẽ vestis nuptialis de q̃ Math. xxij. Quõ huc
itrasti nõ habẽs vestẽ nuptialẽ. sine q̃ idutꝰ ẽ hõ sacco nec ẽ ei lici/
tũ itrare aulã assueri Hest. iiij. Sexto fatua ẽ dilatio i rebꝰ q̃s tem
pus ꝛ opportunitas trãsit. vt ẽ i arborib̃ plãtãdis. vineis putãdis
ꝛ filibꝰ. ꝛ virgis rectificãdis. ꝛ plicãdis salicibꝰ. dũ. s. noua sũt. ꝛ an
teq̃ duruerint. ꝛ malã formã ꝛ 9triã ceperit. Silr i morbis ꝛ vulne
ribꝰ curãdis. Poeta. Pricipijs obsta. sero medicine paf. Cuꝫ mala
ꝓlõgas. 9ualuere moras. Septio fatua ẽ dilatio i rebꝰ i q̃bꝰ 9tinue
depit succurrẽdũ. vt i igne extiguẽdo a domo q̃ cõburif. subuenire
vasi cuꝰ vinũ effũdif Berñ. Abscõdi ignẽ i sinu meo. ꝛ exusto iã la
tere nudatis viscerib̃ iã sanie effluẽte. adhuc 9sulẽdũ ẽ an extiguẽ
illũ. Octauo fatuitas ẽ differẽtis qñ cecidit i piculo mortis ꝛ vult dif
ferri ne subueniaf ei. vt qñ cecidit i mari. vult differri subuẽtiõem
qũ nihil ei supsit nisi submersio. Talis ẽ q̃ cecidit i ꝓfunduꝫ vitioꝝ.
ps. Veni in altitudinẽ maris. ꝛ tẽpestas demersit me. Aliq̃n offerf
ei tabula p quã euadit naufragiũ. ꝛ rẽnuit ludẽs i vndis. ꝛ cũ offer
tur ꝛ accipit. credit eã nimis magnã. vel ẽt aliq̃n oblatã relinq̃t. ꝛ i
vndis se ꝓicit. Hiero. Scða tabula post naufragiuꝫ ẽ pnĩa. Nonꝰ
casus in quo piculosa ẽ dilatio ẽ nimis morari i rebꝰ eligẽdis. i q̃bꝰ
de facili amittẽdi piculũ iteruenit. vt ẽ i illis q̃ deliberãt se religiõeꝫ
itrare. sꝫ nimis moraf i deliberatiõe quã debeãt p̃elige quousqꝫ pi
culũ iteruenit. Similes sũt cuidã latroni. de quo dicit Petrꝰ alfon.
qꝫ cũ itrasset thesauros regios vidẽs ibi multitudinẽ vasoꝝ p̃ciosoꝝ
rũ icepit librare quod vas eẽt p̃ciosius ꝛ põderosius qð secũ defer
ret. ꝛ tãtã fecit morã i deliberatiõe ꝛ ponderatiõe qꝫ dies supueniret
affuerũt custodes. ceperũt eũ ꝛ suspẽderũt. Sic aliq̃ q̃ vouerũt itra
re religionẽ qñ morant 9siderãdo ꝛ põderãdo cõditiões diuersas
diuersoꝝ quousqꝫ aspirat dies mortis. ꝛ ab hostibus ifernalibꝰ ca
piunf ꝛ in patibulo ifernĩ suspẽdunf. Itẽ similes sũt cuidã cani de
quo dicif qꝫ cũ duo paria nuptiaꝝ fierẽt in villa sua ꝛ videret spõ/
sos ꝛ spõsas trãseũtes. restitit i media via cogitãs ad q̃s illaꝝ iret.
ꝛ qꝫ si ad istas iret. alias amitteret. ꝛ dũ de bonis ꝛ malis odinonu/
bus vtrarũqꝫ cogitaret. clause sũt porte. ad quas veniẽs nõ itrouit
sꝫ a Ribaldis ẽ repulsus cuꝫ verberibꝰ. Sic multi stulti anteq̃ reli
giõnẽ irent deliberãdo mulsitãt quousqꝫ adueniẽte morte. ianua
misericordie dei ẽ eis clausa. Decio piculosa est dilatio eoꝝ qui fu/
giunt ad mortẽ. insequif hoiem mors a tergo. ꝛ hostes infernales
Hiero. Hostis meus insequif me euaginato gladio vt me perimat
ꝛ ego de matris lachrymis cogitabo. Ex predictis patet q̃ dam

nosa ꝛ periculosa sit dilatio bene agẽdi. ꝛ ideo cũ sũma sollicitudi/
ne est vitãda. ꝛ p 9ñs q̃ vtilis sit ꝛ ꝓficua festina 9uersio ꝛ bñfacie
di auida aggressio. Ad quã debẽt nos multa mouere. Prio enꝫ
ad hoc mouere nos dꝫ vite p̃ntis breuitas. ꝛ tpis velocissime currẽ
tis 9tinuitas Ecci. x. Noli cũctari in tpe angustie Sap. x Transeũt
oĩa velut vmbra. ꝛ q̃si nũciꝰ p̃currẽs ꝛc̃ Solus piger 9 cursuꝫ natu
re nitif in ope ichoãdo tardare. Scðo piculoꝝ varietas. s. negoa
cioꝝ mũdialiũ infirmitatũ mortis ꝛ demoniũ q̃ tardãtes. mltiplr im
pedire nitunf. Ecci. xxxi. In oĩbus operibꝰ tuis esto velox ꝛ oĩs in/
firmitas nõ occurret tibi. Tertio petõꝝ ad mortẽ currẽtium ma
gna velocitas Berñ. Alacrius currunt ad mortẽ. q̃ nos ad vitam.
Quarto mũdanoꝝ i negocijs mũdanis idefessa strẽnuitas. Poe
ta. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare paupe/
riẽ fugiẽs. p saxa p ignes. Quito spũssctĩ imẽsa mobilitas. Amb.
Nescit tarda molimĩa spũssctĩ grã. Sexto p̃currẽtis chrĩ suaui/
tas. q̃ silis ẽ pãthere. ð q dr̃ i histo. trãsmarina. qꝫ postq̃ dormiuit
p triduũ. excitata emittit odorẽ suauissimũ. quẽ sequũf fere illecte
ꝛ ipa ptif eis p̃dã suã. Silr chr̃s resurgẽs fec̃. Septio spectãtiũ
ꝛ expectantiũ ꝛ ꝓuocãtiũ ad festinandũ multitudo ꝛ nobilitas. qꝛ
deus ꝛ celestis curia nos spectat ꝛ expectat. ysa. xxx. Expectat dñs
ꝛ misereaf nr̃i. i. Corin. iiij. Spectaculũ facti sumꝰ mũdo ꝛ angelis
ꝛ hoĩbus. Ideo. b. Joh. euãgelista cũ apparuisset ei dñs cũ discipu
lis suis. ꝛ diceret ei. Veni dilecte mi ad 9uiuiũ meũ ꝛc. Incepit fe/
stinare post dñm. sꝫ dñs dixit ei qꝫ vsqꝫ ad dñicã sequẽtẽ expecta/
ret. qð cũ fecisset. ꝛ pplo q̃ 9uenerat p̃dicasset. descẽdit in defossum
locũ sepulture. quẽ sibi preparauerat ꝛ facta oratiõe. dixit. Dñe suscu/
pe me cũ fratribꝰ meis. odoꝛ tuꝰ in me eternas 9cupias generauit.
hoc dicto clamauit. Venio. venio. ꝛ statim fcõ celesti lumĩe sup eũ
ꝛ sursuꝫ tẽdẽte. nõ 9paruit vltra. b. Joh nec corpꝰ eius. Octauo
maxĩa 9moditas q̃ sequif ex festinatiõe. vt pꝫ Luc. ij. Pastores fe
stinãtes venerũt ꝛ iuenerũt. mariã ꝛ ioseph ꝛ ifantẽ positũ in p̃sepio
Silr ꝛ magi q̃ statiꝫ veniẽtes ab oriẽte. sup dromedarios ascẽderũt
vt citiꝰ venirẽt Math. ij. Et Sap. xvj. Optet solẽ p̃uenire ad bñdi
ctionẽ. Jõ. b. Nicolaꝰ qꝛ p̃ueniebat alios ad ecclĩã. voce de celo de
lapsa. dignꝰ ẽpatu iudicatꝰ est q̃ isinuauit cuidã p̃suli qꝫ illũ in ẽpm
sccipet q̃ alios ad ecclĩã p̃ueniret. Prouer. xxij. Vidisti hoĩeꝫ velo
cẽ in ope suo corã regibꝰ stabit. Nono future hereditatꝭ felicitas
ꝛ iocũditas. ad Heb. iiij. Festinemꝰ igredi i illã requiẽ. Iuð. xviij.
dicũt exploratores frĩbꝰ suis. Vidimꝰ terrã ꝛ opulẽtã ꝛ vberẽ. sur
gite ascẽdamꝰ ad eaꝫ. nolite negligẽ. nolite cessare. Et post. Tradet
nobis dñs locũ in quo nulliꝰ rei ẽ penuria. Decio 9fusiõis imẽsi
tas q̃ 9fundenf tardi i iudicio oleũ nõ hñtes. ꝛ ianuã clausã iueniẽ
tes. Sꝫ tũc maxĩe cũ dicet eis spõsus cũ fatuis v̾ginibꝰ. Nescio vos
Math. xxv.

De ignauia vel pigricia. DIS. III.

Einde 9siderandũ est de segnicia. i. ignauia vł pi
gritia q̃ reddit hominẽ ipotentẽ ad opã
duꝫ. ꝛ ne se vertat vel moueat a malo statu. reddit eum
velut imobileꝫ. Osee. vij. Effraim factus est quasi subci
neritius panis. qui nõ reuersaf. ex vna pte comburif diuersis desi
derijs vitioꝝ. ꝛ ex alia pte remanet in sua cruditate intactus. s. ab
igne charitatis. ex pte bonoꝝ crudus. ex pte maloꝝ totꝰ exustꝰ. ali
eni. s. demones ꝛ vina comederũt robur eiꝰ ꝛ ipse ignorauit. Silis
est piger asino q̃ q̃si insensibilis extĩs ꝑmittit se vorari a lupo. nec re
calcitrat vsqꝫ quo dolorẽ mortis sẽtiat. cũ eũ 9 cor morsibꝰ vrget ꝛ
tũc ei resistere nõ valet. Itẽ ignauia facit hoiem vt idolum qð pul
chras hꝫ manꝰ ꝛ mẽbra. nec tñ eorũ hꝫ vsuꝫ. nec se defendit eis. sꝫ p
mittit se p̃cipitari ꝛ oburi. Ignauia filis ẽ adonibezeth. de quo legi
tur Iuð. i. qꝫ reges quos capiebat manuũ ꝛ pedũ sumitatibꝰ ampu
tatis. inutiles reddebat ꝛ impotẽtes. Est etiã paralysis spũalis aufe/
rẽs vsum mẽbroꝝ. Math. viij. Puer meꝰ iacet i domo paliticꝰ ꝛ
male torquef. Quidã phs ait cuidã pigro. Indignareris si q̃s opta
ret vt inutiles manus ꝛ pedes haberes nũc cum integra sint tibi tu
nõ vis eis vti. Itẽ guill's ẽps parisienß 9rebat. q̃s inertior. aut cuiꝰ
pes igne arripif ꝛ totum ꝑmittit se cõburi cũ posset pedẽ retrahere
ꝛ liberari. aut cuꝰ sup oculos iacentis stillicidiũ cadit ꝛ ꝑmittit se
excecari cũ posset caput diuertere ꝛ liberari. aut q̃ ꝑmittit aures su
as a muscis corrodi ꝛ cõsumi vsqꝫ ad cerebruꝫ. aut q̃ panẽ quem in
ore hꝫ dimittit muribus in os suuꝫ corrodere ꝛ 9sumẽ cũ posset os
claudere ꝛ liberari. hec iners facit. pedẽ voluntatis non retrahit ab
igne peccati. nec oculos mẽtis diuertit a stillicidio carnalis volupta
tis. nec muscas tentationũ abigit ab auribꝰ materialibꝰ vel spũali/
bus. nec claudit os sꝫ ꝑmittit vt mures infernales ei panem vite au
ferant ab ore ne eius suauitateꝫ ꝛ dulcedinẽ sentiat. sed totus iner/

tia ɔ̄sumit. Catho. Segnitie fugito q̄ vite ignauia fert. Nā cū om-
nis languet ɔ̄sumit inertia corpus. Itē nō solū ignauia consumit
corpora. sʒ ipsas res tpales. In collationibus patrū cassianus. Vidi-
mus apud egyptū nōnulla de laborib⁹ fratrū prior maria celerita-
te fūdata ꝛ edificata q̄ moderni ex ignauia de facultatib⁹ datis vix
fulcire sufficiūt. Itē inertes in tpe plii nō solū ad arma nō currunt.
sʒ aut eis nō vtunt̄ aut ea sine renitētia ꝓiciūt. ꝛ se hostib⁹ gratis
tradūt. Sicut ille q̄ vidēs cornua testudinis timore corripuit spa-
tā suā pmittere cadere pingit̄. Cōtra tales Bern̄. Que ē hec fatui-
tas iter frendētiū vndiqʒ hostiū fulgurātes hastas circūuolātia spi-
cula aduersario arma ꝓicere. Quid ignauie ē socijs in sanguine ꝛ
cede versantib⁹. vos aut cibos diligitis delicatos. aut somnos ca-
pitis matutinos. Alijs inquā nocte ꝛ die cura puigili festinātibus
redimere tēpus. qm dies mali sunt. Vos ecōuerso ꝛ lōgas noctes
dormiēdo ɔ̄sumitis. ꝛ breues dies fabulādo ducitis ociosos. Se-
gnities seu pigritia ē receptaculū oīum vitioꝝ. qꝛ pigri tētationes
oēs recipiūt nō reijciūt. sʒ nutriūt. ex quo mala oīa generant̄. Lu-
ce. xj. Spūs imūdus inueniēs domū vacātē inhabitat in ea cū se-
ptē spiritib⁹ nequiorib⁹ se. Qd̄ significat̄ in Apoc. xviij. Facta ē habi-
tatio demonioꝝ. ꝛ custodia oīs spūs imūdi. ꝛ custodia oīs volucris
imūde ꝛ odibilis. puer. xxiiij. Per agrū hoīs pigri trāsiui. ꝛ ecce to-
tū repleuerāt vrtice ꝛ coopuerāt faciē eius spine .i. peccatoꝝ diuer-
soꝝ. Bern̄. Hec ē maledictio a de terra laboris nostri .i. agro cordis
ꝛ corporis. vt noxia ꝛ inutilia gratuito passim ꝓueniāt ꝛ eā repleāt ni-
si assidue extirpent̄. Vtilia vō necesse ē excolere cū labore. pš. Re-
pleta ē malis aīa mea ꝛc̄. Sic ergo patet q̄ pigritia replet aīaʒ ma-
lis culpe. Itē replet aīam malis pene .i. paupertate spūali vilitate ꝛ af-
flictiōe. puer. xviij. Oīs piger semp in egestate ē. Et puer. xvij. Anī-
me effeminatoꝝ esurient. Itē puer. xx. Propter frigus piger arare
noluit. mēdicabit ergo estate ꝛ nō dabit̄ ei. Math. xxv. Tollite a
seruo pigro talētū. ꝛ date ei q̄ hʒ decē. Et post. Habēti dabit̄. ꝛ abū-
dabit. q̄ aūt nō hʒ ꝛ qd̄ videt̄ habere. auferet̄ ab eo. q̄ nō volūtatē
hʒ bene opandi. amittit facultatē. Aufert tpalia bona. Quidam
desidiosus rusticus ꝛ piger venit ad quandā vetulā q̄ se diuinā fa-
ciebat. querēs ab ea quō posset abūdare. qꝛ dom⁹ sua oppressa erat
maxia inopia. Illa aūt circūspiciēs eū. notauit eū multa oppressum
pigritia ꝛ dixit q̄ mane surgeret ꝛ attēderet q̄d p̄mo diceret ei hiru-
dines. aut cornices cū p̄mo surgeret. Similit̄ h̄ idē attēderet cū se-
ro iret cubitū ꝛ ad eā rediret. ꝛ dicta huius anni referret. Qd̄ cū at-
tēdisset rediēs ait. q̄ voces dictaꝝ aniū audierat. sed nō itellexerat
q̄d vellēt ei dicere. vel q̄d garrit⁹ eaꝝ significaret. Tūc illa ait. dixe-
rūt tibi si itellexisses. cuba tarde. ꝛ surge cito ꝛ discurre p cibo. ꝛ ba-
bebis bladū in sacco. ꝛ si nō dixerūt h̄ tibi verbo dixerūt tn̄ exēplo
suo qꝛ hmōi aues mane surgūt. ꝛ tota die discurrunt. ꝛ p multū la-
borē sibi necessaria acq̄rūt. Vade ꝛ tu fac similiter. Itē pigritia fa-
cit hoīeʒ inopē ꝛ famelicū bonis fortune. gratie ꝛ glorie. qb⁹ vacu⁹
oībus sensib⁹ esurit. oculi nō possunt satiari reb⁹ curiosis vagi vbi-
qʒ. aures rumorib⁹ ociosis ꝛ vanis. coꝝ delectatiōib⁹ vanis ꝛ varijs
voluptatib⁹ pituris. pš. Esuriētes ꝛ sitiētes aīa eoꝝ in malis tabe-
scebat. Itē pigritia similis ē litargie q̄ facit hoīeʒ mori dormiendo
ꝛ nō sentire īfirmitatē suā. Itē pigritia ē gelu spūale qd̄ hoīes ob-
rigescere facit. Exo. xv. Obriguerūt oēs habitatores chanaā. Simi-
lis ē mōstro meduse. de quo fabulose dicit̄. q̄ mutauit hoīes in la-
pides. Theodolus. Nā q̄ viderūt lapides q̄si diriguerūt. Iteʒ simi-
les sūt illis militib⁹ de qb⁹ refert orosius li. v. de cladib⁹ romanoꝝ
dicēs. q̄ cū pōpeius vicisset quādā gētē ꝛ occidisset cū eoꝝ īperato-
re quattuor milia viroꝝ in vno agmine ɔ̄globata. ɔ̄fugerunt ad iu-
gū mōtis vbi occupati sunt a gelu. ꝛ vt lapides diriguerūt. ꝛ lʒ eēnt
mortui stabāt immobiles ac si essent viui ꝛ armati. Sicut etiā sunt
multi q̄ ad altitudinē religionis ɔ̄fugiētes occupant̄ a frigorib⁹ ac-
cidie. vt dicit Bern̄. ꝛ fiūt imobiles q̄si lapis. lʒ armati videant̄ ar-
mis religiōis. adonibezeth dyabolus amputatis summitatibus ma-
nuū ꝛ pedum tales reseruat. vt vinctes in longa miseria ɔ̄tabescāt.
Similiter legitur fecisse iulius cesar quibusdā hostibus suis q̄ vi-
ci rebellauerant. cū eos cepisset manus eis amputauit vt mutilati
in longa miseria punirent̄. vt dicit orosius li. v. Similit̄ dyabolus
manus accidiosis amputat dū eos reddit inutiles ad omne opus
bonum. prouer. xix. Piger manum suam abscondit sub ascella.

¶ De tepiditate. DIS. IIII.

Einde ɔ̄siderādū ē de tepiditate q̄ ē recessus a fer-
uore debito charitatis. hec facit hoīeʒ deo
exosum. ꝛ abominabilem vt cibum corruptum. pš. Cor-
rupti sunt ꝛ abominabiles facti sunt. Tales prouocant
deū q̄si ad vomitū. vt tales sciā a dolore eiciāt canib⁹ infernalib⁹
qui canes e vomitu pascunt̄ ꝛ delectant̄. Talis erat angelus laodi-
cie de quo dicit̄ Apoc. iij. Quia tepid⁹ es. icipiā te euomere ex ore
meo. Talis erat mōach⁹ desidiosus. de quo refert iohēs abbas bēō
Piero q̄ a feruore tepescēs magis ac magis panē sibi a deo missuʒ in-
ueniebat magis ac magis sordidū. de quo supra. Bern̄. Lauēdū est
nobis a frigore aq̄lonis. q̄ si sel' in sinū mēt' lapsus fuerit. deferue-
scit nouim⁹ feruor. liuor mētis extinguit̄. ꝛ bona ītima moriuntur.

Deinde ɔ̄siderandū ē de pusillanimitate. q̄ est nimia sui deiectio
Iuxta illud puer. xviij. Pigrū deijcit timor. qꝛ pusillaīes nimis ti-
mēt vbi ꝛ in qb⁹ nō deberēt. pš. Illic trepidauerūt timore vbi non
erat timor. Hāc dissuadet sapiēs Ecci. vij. Noli eē pusillanimus in
aīo tuo. Et ysa. xxxv. Dicite pusillaīes ɔ̄fortamini ꝛ nolite timere. pš.
Timor ꝛ tremor venerūt sup me ꝛc̄. Expectabā eū q̄ saluū me fecit
a pusillanimitate spūs. ad modū melācolicoꝝ q̄ solas imaginatas
fantasias trepidāt. ꝛ vana credūt vera. ꝛ deijciunt̄ ab his q̄ nec sunt
nec fuerūt. nec erūt. Itē siles sunt eq̄s vmbraticis q̄ trāseūtes p pō-
teʒ. vmbrā suā vel arboꝝ vidētes. in aquā se ꝓiciūt ꝛ submergunt.
Itē accidiosus silis est puero cui cū nutrix fecit lebarbou .i. fictum
pauorē fugit. ꝛ se abscōdit. ꝛ cadere pmittit. Itē silis est chain dicē-
ti. Oīa q̄ inuenerit me. occidet me. Geñ. iiij. puer. xxij. dicit piger leo
est in via in medio plateaꝝ occidēdus sum. ligant̄ filis araneaꝝ. imo
solo timore vincunt̄ nemine ꝓsequēte. Seneca. Illō tibi p̄cipue ca-
uēdū est ne sis miser āte tēpus. cū illa q̄ velut imminētia expauisti for-
sitan nūq̄ ventura sūt. Itē sūt siē excordes pugiles q̄ capū dimittūt
anteq̄ aduersariū videāt aut sentiāt ꝛ arma ꝓiciūt ꝛ se victos di-
cūt. Itē duris ꝛ vilib⁹ obiurgatiōib⁹ arguēdi sunt Ecci. xxij. In la-
pide luteo lapidabit̄ piger. ꝛ oēs loquent̄ sup aspernatione eius.
De stercore boū lapidabit̄ piger. Itē maledict⁹ est. Heb. vj. Terra
ꝓferens spinas ꝛ tribulos reproba ē ꝛ maledictō ꝓxia cui⁹ ɔ̄sum-
matio in ɔ̄bustionē. Deinde ɔ̄siderādū est de incōstātia. Ad cu-
ius euidētiā sciendū. q̄ incōstātia ꝛ impseuerātia differūt sic ɔ̄stan-
tia ꝛ pseuerātia. Nā cōstātia ꝛ pseuerātia ɔ̄ueniūt i fine. qꝛ adtrāq̄
q̄ ptinet firmiter ꝑsistere in aliquo bono difficili. Differūt aūt fm
ea q̄ faciūt difficultatē ad ꝑsistēdū in bono. Nā vtus pseuerātie ꝓ-
prie facit hoīeʒ ꝑsistere in bono ɔ̄ difficultatē q̄ ꝓuenit ex ipsa diffi-
cultate act⁹. Cōstātia aūt facit firmiter ꝑsistere in bono ɔ̄ difficulta-
teʒ q̄ ꝓuenit ex aliqb⁹ alijs īpedimētis exteriorib⁹. Ita impseuerās
dicit̄ aliquis q̄si ex diuturnitate actus fatigat⁹ ꝛ fract⁹ deficit ante
finē. Incōstās vō dicit̄ q̄si ex difficultate exterioꝝ impedimētoꝝ
fractus desistit a bono difficili. De ɔ̄stātia ꝛ pseuerātia dictū ē su-
pra. Incōstātia aūt est mobilitas vel īstabilitas animi q̄ agitant̄ ac-
cidiosi q̄ circūferunt̄ omni vēto tētationū. nō valētes ꝑsistere i bo-
no difficili. siue oratiōe. siue alio bono ope. puer. x'. Impi⁹ facit op⁹
instabile. Iob. xxiiij. Leuis ē sup faciē aque. q̄ ɔ̄tinue ab omni ven-
to mouet̄ ꝛ agitat̄. Sic accidiosi sunt mobiles vt puluis in aq̄ gal-
lus sup pinaculū nebule turbinib⁹ agitate. puluis quē ꝓicit vēt⁹.
ꝛ lanugo q̄ a vento mouet̄. ꝛ spuma q̄ a pcella dispergit̄. nauicula
in mari q̄ fluctib⁹ iactat̄. In. xij. li. coll̄. legit̄ expiētia ꝛ relatiōe se-
nioꝝ expertū est demōes nō hr̄e tantā vim vel ferocitatē ɔ̄tra moder-
nos monachos q̄s ɔ̄tra antiquos. qꝛ h̄ facit negligētia nr̄a q̄ ipsos
reddidit lentiores. ꝓpter quā ɔ̄tēnunt nos sic ipugnare. Tātus enī
est torpor aliquoꝝ ꝛ mētis ꝛ corporis incōstātia vt necesse sit eis di-
cere. Comedatis ꝛ bibatis quātū vultis. ꝛ dormiatis dūmō nō recede-
tis a nobis ꝛ vagi sitis ꝛ grossiorib⁹ culpis vos iplicetis. Itē in vi-
tispa. q̄dā senex dixit. q̄re nō ꝓficimus qꝛ mēsuras ꝓprias ignora-
mus nō habemus ɔ̄stātiā in bono ope qd̄ icipimus: sed sine labo-
re vtutē adipisci volumus. lenitate accidie de loco ad locū trāsim⁹
sperātes inuenire locū vbi nō sit tētator dyabolus. Cōtra hāc istabi-
litatē habet̄ īfra in pte de pnia. ꝛ supra de tentatiōib⁹. Dissuadent
aūt impseuerētiā septē q̄ suadēt pseuerantiā. de qb⁹ habet̄ in tra-
ctatu de pseuerātia. Ad eādē speciē ptinere videt̄ mollicies. Cōue-
nit enī mollicies cū pmissis in fine q̄ est desistē ob aliquo bono dif-
ficili. Sʒ differt ab eis qꝛ laus pseuerātie ꝛ ɔ̄stātie ɔ̄sistit in hoc q̄
hō nō recedat a bono ꝓpter diuturnā tolerātiā difficiliū ꝛ laborio-
soꝝ. Cui directe videt̄ opponi q̄ aliq̄s de facili deficiat a bono ꝓpē
aliq̄ difficilia q̄ sustinere nō pōt. ꝛ hoc ptinet ad rōnē mollicie. Nā
molle dicit̄ aliq̄d qꝛ facile cedit tāgēti. Non aūt dicit̄ aliq̄d molle
ex hoc q̄ cedit fortiter impellēti. naʒ ꝛ partes cedit machine peutiē-
ti. ꝛ ideo nō reputat̄ aliquis mollis si cedat aliquib⁹ valde grauit̄
impellentibus. Manifestū est aūt q̄ grauius impellit metus pericu-
loꝝ q̄s cupiditas delectationū. Ipsa etiaʒ voluptas ꝑsens fortius
mouet attrahēdo q̄s tristicia de carētia voluptatis retrahēdo. qꝛ ca-
rētia voluptatis est pur⁹ defect⁹. Et ideo fm pħm ꝓprie dicit̄ mol-
lis q̄ recedit a bono ꝓpē tristicias causatas ex defectu delectationis

quasi cedens debili moueri. De hac mollitie dicit̄ puer. xviij. Qui mollis z dissolutus est in ope suo frater est sua opa dissipātis prouer. xx. Aia dissoluta esuriet. destituta a veris delicijs omnib⁹ vanis solatijs vult pasci Iere. l. Effusi estis sicut vituli sup herbam moll. vt later male coctus in aq̄ delitiaꝝ cito in lutū resoluit̄. vt cereus ad ignē tribulationis cito liquefit. Isidor⁹. Sapiēs nūq̄ aīo marcet. z si hꝫ aliquādo animū remissum. nūq̄ tn̄ solutū. Deinde cōsiderādū est de inquietudine corporis. Sed nota q2 est inquietudo ex affectus flagrātia. s. ex feruenti desiderio veniēdi ad deū Sic vit̄ Aug. in li. cōfess. Dñe inquietū est cor nostrū donec requiescat in te. Ideo dicebat ps̄. Heu mihi q2 incolatus me⁹ plongatus est. Idē. Quēadmodū desiderat ceruus fontes aquaꝝ zc̄. Itē est inquietudo ex afflictionis miseria. Sicut dicit apl's ij. Corin. vij. Nullā requiē habuit caro nostra. foris pugne int⁹ timores. Columba emissa de arca noe cū nō inuenisset vbi requiesceret pes ei⁹. s. pp aquas reuersa est ad noe in arcaꝫ Gen. viij. Itē est inquietudo ex accidia. q2 accidiosus nec corde nec corpe requiescit. Unde de muliere fatua dicit̄ puer. ix. Mulier garrula z vaga quietis impatiēs nec valens in domo ɔsistere pedib⁹ suis. De talib⁹ dicit apl's. ij. thes. iij. Audiuimus quosdā fratres inquiete ambulare nihil opantes sꝫ curiose agētes. hos pōpit corripi. j. thes. v. Corripite iquietos zc̄. Tales q2 nō habent in cōsciētia sua quietē. ideo querūt eā exterius z nō inueniūt. Ideo omnē locū fastidiūt. intus desiderijs estuant. z extra inquietudinē patiunt̄. Isai. lvij. Impij quasi mare feruens qd̄ quiescere nō pōt. redundant fluctus eius in cōculcationē z lutum. Et post. Nō est pax impijs zc̄ q2 nō in bonis possunt quiescere accidiosi. cū sint eis amara. nec in malis. cū mordeant eos cōscientie. Similis est inquietudo musce canine que dicit̄ oestrū. q2 animal cui insidet z qd̄ mordet quiescere nō pmittit. Osee. iiij. Uacca lasciuiens declinauit israel. Alia littera. Uacca percussa oestro. i. musca canina. quā cū vacca habet sub cauda, nō pōt quiescere. sic nec accidiosi. ij. thes. iij. Hi ambulant inquiete nihil agentes.

Einde cōsiderandū est de euagatione mentis circa illicita q2 enim accidiosus nō sistit in seipso suā conscientiā excolendo. nec spiritualia meditādo. ideo euagatur cor eius. sꝫ illud Isai. lvij. Abijt vagus in via cordis sui. filius pdigus abijt i regionē longinquā. Quid enim est longinquius q̄ꝫ recedere a seipso. sicut ait Ambro. Chayn a facie dei pfectus ait. Ecce eijcies me a facie tua z ero vagus z pfugus. Hanc euagationē sentiunt etiā spirituales viri velint nolint. Unde cōquerit̄ in meditationibus suis beatus Bern. dicens. Nihil est fugacius corde meo. qd̄ quotiens me deserit z p prauas cogitationes effluit totiens deū omnipotentem offendit. Cor meū vagū z inscrutabile nō pōt in se cōsistere. sꝫ omni mobili mobilius z p infinita distrahit̄ zc̄. Sequit̄. vult z nō vult z nūq̄ i eodē statu pmanet. Cor meū cogitatio amara. turbat z immūda maculat. vana inquietat. Cor meū celeste non q̄rit gaudiū nec diuinū petit auxiliū. ab amore celestiū elongat̄. z in amore terrestriū occupat̄ zc̄ Sicq̄ submergit̄ vitijs vniuersis quoniam vnū deū qui ei sufficere poterat nō quesiuit. Hanc euagationē mētis maxime patiunt̄ homines quādo lectioni orationi vel diuinis laudibus occupari deberent. z tanq̄ accidioso cordi velut apes vel musce se ingerūt importune. sed olle feruenti musce non insident. Essent enī tales musce z feruore deuotionis z manu discretionis celeriter abigende.

De ignorātia ad salutē. DIS. V.

Einde considerādū est dei ignorātia eoꝝ que ptinent ad salutē que ignorātia est peccatū quādo est crassa z supina vel quādo est affectata. ps̄. Noluit intelligere vt bene ageret. qd̄ est quādo homines z maxime plati z animarū curati nolūt laborare quomodo sciant se z alia q̄ sibi z alijs q̄bus tenent̄ sunt necessaria ad animarū salutē cū possent z negligunt pꝑter laborē. vel cū omnino scientias pietatis cōtēnunt z ignorant. Debet autē homo z maxime clericus animari cōtra hoc vitiū pꝑter hec quattuor. Maxime pꝑter diuinū consiliū z magisterium qd̄ contēnit pꝑter seipsum z suos quos spernit pꝑter bona que sinū contrariū. s. scientia cōfert, pꝑter mala q̄ ignorantia infert. Primo pꝑter hoc q2 spiritussanctus z christus docent omnē veritatē z omnē scientiā. Prouerb. ij. Dñs dat sapientiā z ex ore eius prudentia z scientia. Isai. xlviij. Ego dominus docens te vtilia. vtinā attendisses ad mādata mea. Job. xv. Docebit vos omnē veritatē. Johā. iij. Unctio docet de omnibus. Similes sunt iudeis qui contēnunt esse discipuli veritatis. Secūdo quia cōtēnens scire ea que sunt salutis contēnit deum scire et seipsum. z est similis gentib⁹ que ignorant deū. j. Corin. xv. Ignorantia dei qdā habent sicut tyro de quo Isa. xlv Accinxi te z nō cognouisti me. Siles sunt ceconato qui nō cognoscebat illuminatorem suū. Job ix lꝫ ei loq̄ret. Itē sunt multi qui multa sciūt z se ipsos nesciūt. Siles sunt oculo qui alia videt z iudicat z seipꝫ nō videt nec consideret ps̄. Nescierūt neq̄ itellexerūt qui in tenebris ambulāt ideo aut est cognitio sui. Ideo hāc petebat ab eo augu. orādo sic Dñe nouerī te nouerī me phs ō celo descēdit noti litos. Seneca initiū salutis est notitia sui Greg. Hoc primū nobis gratia dei otulit qd̄ penā nostrā cognoscibilē nobis fecit. Idē eo ipso hō vehemētius desipit. quo semetipm nescit. Idē. Uerba dei eo minus intelligit. quo in eis seipsum q̄rit. Idē bene possum⁹ seruare qd̄ sumus. si nō negligim⁹ pēsare quid sum⁹. Ideꝫ de vite eterne dispensatōe cōquererts qui sub manu artificis te nō ignorare tenens. Tertio notandū q2 sunt bona plurima que sciētia ɔfert que ɔrio mō ignorātia aufert. Mala aūt que ignorātia īfert sunt decē. Primū est insensibilitas puer. xxiij. Eris q̄si dormiēs in medio maris. z q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo z dices. Uerberauerunt me: z ego nō dolui. traxerūt me. z ego nō sensi Similis est asino. Osee. vij Alieni comederūt robur eius Ecōtra scientia facit vt homo sentiat mala in quib⁹ ē. Eccl. ij Qui addit sciētiam addit z dolorem. Scdm malū quod infert ignorātia est. q2 aufert hominum censum siue thesaurum cordis qui ē virtus z sciētia puer. iij Melior est acq̄sitio eius acq̄sitiōe aurī z argēti. Eiusdē iij. Melior est cunctis opib⁹ p̄ciosissimis. Sap. xvj Ubi nō est scientia anime nō est bonum. Sap. viij. Si diuitie appetunt̄ in hac vita. q̄d sapiētia locupletius. Ibidē xij. Uani sunt omnes hoīes in q̄bus nō est sciē tia f i. ysa xxxiij. Diuine salutis sapiētia z sciētia Sapiēs Sciētia est nobilis animi possessio que distributa incrementū suscipit q̄si suaꝝ dedignata possessorē. si non distribuit̄ elabit̄. Hoc thesauro sciam euacuat ignorātia. Tertiū malum qd̄ infert ignorātia est q2 a deo qui est vera lux sepat. Osee. iiij. Quia sciētiam repulisti. repellā te ne sacerdotio fungaris mihi. Eph. iiij. Alienati sunt a vero deo pꝑter ignorātiā que in eis est z pꝑter cecitatē cordis eoꝝ. Job. xxi. Dicūt deo recede a nobis: scientiam viaꝝ tuaꝝ nolumus. Quartū est q2 ignorātia facit hominē quasi irrōnabile pec⁹ ps̄. Nolite fieri sicut equus z mulus Bern. Nihil bestiali⁹ hoīe qui ē rōne vigens z nō rōne vtens ij. pet. ij Hi velut irrōnabilia pecora que ignorāt blasphemāt. Quintū est q2 ignorātia excecat oculū rōnis vel ecclesie platum in quo turpissima z periculosissima est ignorātia z vt macula cecitatis in oculo materiali ysa. lvi. Oēs bestie agri venite ad deuorādū zc̄ Et post speculatores tui ceci oēs: nescierūt vniuersi. Bern. Irridēdus est speculator cecus. dux claudus pco mutus medicus cure ignarus puer. xxx. Stultissim⁹ hominū sum. z sapiētia non est mecū. Et reddit cām. Nō noui scientiam sanctoꝝ. Hiero. Lr̄as nescit qui sacras lr̄as ignorat. illa illuminat aīam dans veram sciam. ij corin. iiij. Deus illuxit in cordib⁹ nostris ad illuminationē sciētie. Sextū est q2 ignorātia p̄cipitat hōiem in mala plurima culpe z pene. Osee. iiij. Nō est sciētia dei in terra. Hiero. Maledictū zc̄. mala inundauerunt sup terraꝫ. puer. xvij. Qui euitat discere incidet in mala. ysido. Nihil stultitia per⁹ nihil insipiētia deterius. nihil ignorātia turpius z ignominiosius. Ignorātia mater est z nutrix oīum vitioꝝ q̄d sic damnū culpe nō sentit insipiens assidue peccat: indoctus facile decipit̄: stultus in vitium cito labit̄. Ecōtra sapiētia mater est omniū bonoꝝ. Sap. vij. Proposui pro luce hēre illā venerūt mihi oīa bona pariter cū illa Et post omniū bonoꝝ mater est sapiētia. Septimū est q2 ignorantia facit ignorari a deo. j corin. xiiij. Ignorās ignorabit̄. q2 dicet eis deus eos a regno z a suo z sanctoꝝ ɔsortio excludēdo. Nescio vos Math. xxv. Octauū est: q2 homo per ignorātiā capit̄ z captus tenet̄. Ecōtra p sciam liberat̄. z seruat̄ a captiuitate. ysa. v. Captiu⁹ ductus est ppl's meus q2 nō habuit sciētiā. Ecōtra prouer. iij. Justi liberabunt̄ sciētia puer. ij. si sciētia anime tue placuerit ɔsiliū custodiet te: z prudētia seruabit te. Nonū est q2 ignorantia ducit ad pditionē: z pire facit Job. iiij. Quia nullus intelligit in eternū pibūt. Job. xviij. Expellēt eū de luce in tenebras. z de orbe trāsferēt eū zc̄. Et post hec sunt tabernacula iniqui. z iste loc⁹ eius qui ignorat deum Ecōtra scientia dei ducit z dirigit ad salutem. Luc. j Ad dandā scientiā salutis plebi eius in remissionē peccatoꝝ eoꝝ Sap. x. Sapiētia eos qui se obseruāt a dolorib⁹ liberabit. Decimum est q2 ignorantia occidit. iiij reg. xvij. Leones occiderunt eos qui ignorabāt cultum dei puer. viij Oēs qui me oderunt diligunt mortē. Econtra aūt. Qui me inuenerit. inueniet vitā z hauriet salutem a dño. ysa. xi. Non nocebunt neq̄ occident. q̄a repleta est terra sciētia dñi.

¶ De ociositate. DIS VI.

Emde cõsiderãdũ est de ociositate. quã ondit multa diligẽter esse vitandã. s. ordinatio naturalis. obligatio spũalis. exẽplor inspectio. malorũ occasio. bonorũ amissio. superni auxiliũ. eternũ supplicũ. Primo q̃dã ostendit ociositatẽ esse vitandã ordinatio naturalis. Sic enim deus naturã oĩuz rerum instituit q nihil in eis pmittit esse ociosum. Sicut pz in beatis spiritib⁹ in corporib⁹ supra celestib⁹. in plãtis et vegetabilib⁹. et hmõi. Multomagis hõ rõnalis existẽs nõ dz ociosus esse. Alioqn omnẽ natũ deordinat qd nõ faciũt alie creature. De hoc reqre supra Accidia. Secũdo hoc idẽ oñdit obligatio spũalis q videlicet de⁹ hoĩem astrinxit cui laborẽ imposuit in pcepto qsi pro penitẽtia prime trãsgressionis. Gen. iii. In laborib⁹ comedes ex ea et c. Sequit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. De hoc supra Accidia. Tertio demõstrat ociũ eẽ vitãdũ exẽplorũ inspectio pmo dei q̃ sex dieb⁹ opatus est. et in. vii. reqeuit. De hoc supra Accidia. Legit de beato Bern. q semp occupat⁹ inueniebatur. aut legẽdo. aut scribẽdo aut orãdo aut psallẽdo aut meditando. et pre labore interno sẽsus ad exteriora clausi redderent. Ad idẽ est qd habet supra de accidia. De beato Antonio legit q cũ oraret dñm q ostenderet ei quõ saluaret vidit angelũ sibi similẽ orationi incũbentẽ. et post ad opus manuũ surgẽtẽ et hoc successiue facientẽ. et dicẽtẽ hoc fac. et saluaberis. Itẽ in vitispa. q̃dã frater extrane⁹ visitauit abbatẽ siluanũ. qui videns fratres opantes ait Opamini nõ cibũ q̃ perit et c. qr maria optimã partẽ elegit et c. quẽ abbas i cella reclusit librũ ei trades vt legeret. Cũ aũt vsq ad nonã ieiunasset expectãs si qs eũ ad refectionẽ vocaret ad vltimũ q̃siuit ab abbate si nõ comedissent fratres. Rñdit tu spũalis nõ indiges hoc cibo tẽporali. nos carnales indigem⁹ et comedim⁹. et ideo laborare necesse habem⁹. Quo cõpuncto abbas intulit. ergo necessaria est martha marie. Itẽ abbas iohãnes dixit fratri suo maiori volens semp esse secur⁹. sicut angeli nihil opantes s3 sine intermissione deũ laudãtes. quo dicto reiecto pallio iuit ad interiorẽ heremũ et post octo dies rediit pulsãs ad celle hostiũ. a quo cũ q̃siuisset frater qs eẽt et dicẽt q iohãnes. Rñdit frater. Johãnes ãgelus fact⁹ ẽ. et inter hoĩes iã nõ ẽ. Qui cũ diu pmisisset eũ extra affligi. instãn pulsando apuit. dicẽs. Si hõ es. necesse hẽs opari vt viuas. Si angel⁹ qd q̃ris itrare cellã. Ad qd vbũ penituit. Quarto oñdit h̃ vitiũ diligent eẽ vitãdũ malorũ occasio i. tẽtationũ et oĩuz vitiorũ. ẽ n. vt ait Bern. mr oĩuz vitiorũ. nouerca vtutũ. et occasio tentationũ sicut dictũ ẽ supra de tẽtatione. Bern. Oĩuz tentationũ et cogitationũ malarũ et inutiliũ sentina est ociũ. Hoc dauid ptraxit adulteriũ. pditionẽ et homicidiũ. Hoc salomonẽ ei⁹ filiũ irretiuit in amorẽ mulierũ alienigenarũ. vt coleret idola earũ. Hoc significat Matth. xii. Spũs imũd⁹ assumẽs septẽ spũs neqores se. i. vniuersa vitia habitat cũ eis i domo quã vacãtẽ inuenit. In hui⁹ sentine pfundũ ociosus sepe cadit. nec surgit a limo pfũdi Seneca. Stulticiã nemo energitius manũ porrigat ad laborẽ. Jõ dr Eccl. xxxiii. Seruo maliuolo tortura et cõpedes. mitte illũ i opationẽ ne vacet multã n. maliciã docuit ociositas. Nota q sicut paterfamilias opanos misit i vineã suã et quos inuenit ociosos. arguẽs misit i vineã Matth. xx. Sic dyabol⁹ opanos suos mittit ad opus et occupat. et si quẽ i diuino ope nõ occupatũ inuenerit occupat eũ i suo. Exẽplũ de molẽdino qd icessantẽ voluit i quo si frumẽtũ imittit ad molẽdũ multũ fructũ affert patrisfamil s3 emulus ei⁹ pricit i illud vel lutũ ad inq̃nãdũ vel picẽ ad inuiscãdũ vel paleas ad illud inutilr occupãdũ vel lapides ad frangẽdũ. Molẽdinũ ẽ cor humanũ qd incessantẽ voluit de vna cogitatiõe i aliaz. nec põt eẽ penit⁹ ociosum q̃n semp circa aliqd bonũ vel malũ occupet. Qd si circa bonũ itẽtũ sit bonũ fructũ dño suo reddit. S3 dyabol⁹ inuidẽs bono nr̃o imittit cordi vel cogitatiões imũdas ad iq̃nãdũ vel picẽ. i. amorẽ terrenorũ q̃ sunt visc⁹ aĩe ad inuiscãdũ. vel paleas. i. cogitatiões vanas et friuolas. saltẽ tps pdẽdũ et bonũ ipediẽdũ. vel lapides. i. mot⁹ ire et ipatiẽtie ad frangendũ. Quinto ad vitãdũ ociũ mouere nos dz bonorũ amissio. Ociosus enim pdit tps suũ bona sua spiritualia tpalia et eterna. pmo q̃dẽ tps amittit. cui⁹ amissio inestimabilr est dãnosa. et ideo studiose valde cauẽdũ est ne p ociũ amittat. Eccl. iiii. Fili serua tẽpus et decli̇na a malo. Eccl. iii. Omnia tps habẽt et c. et tu habe et nõ pdas illd qr suis spaciis trãseunt vniuersa. tps aũt seruãdũ est vt expẽdat totũ i oci diuino ne amittat p abusum vel nõ vsũ. ppter hec octo q̃ sequunt. Hec aũt sunt tẽporis breuitas velocitas vel labilitas ei⁹. irremediabilitas. pciositas qr est multũ debitũ vite nr̃e inseparabilr cõiunctũ qr ẽ nostrũ siue nobis ppriũ. qr est rõnis reddẽde obligatoriũ. Qd breue sit. pz Job. xiiii. Breues dies hoĩs sunt. ps. Mille anni ante oculos tuos tanq̃ dies hesterna et c. Aug. Omnia tpa eternitati cõparata quasi pũct⁹ sunt. De velocitate et leuitate Seneca. Infinita est velocitas tpis punctũ est in quo viuim⁹ et pũcto minus. Job. xx. in puncto ad inferna descẽdũt. De irremediabilitate Bern. Nemo parum estimet tps cũ in verbis sumit ociosis vel factis volat vbum irreuocabile nec aduertit insipiẽs qd amittat. Cũ q̃dã dies clericus vigilaret pariturus ad fenestrã studẽs. et q̃dam cãtaret in vico q̃dã cantilenã. que dicebat gallice: tps vadit. et ego nihil feci. tẽpus venit. et ego nihil oporor incepit pmo cogitare circa dulcedinem cantus et post circa verbi sniãz cogitans q sibi vbũ competeret qsi sermonẽ a deo sibi missum illud accipiẽs in mane oĩa relinquẽs ordinẽ fratrũ predicatorũ intrauit. Sexto mouere dz ad oniũ vitandum supnũ auxiliũ. i. adiutoriũ diuine gratie. Reqre supra de Accidia. Septimo mouere debet eternum suppliciũ. Require supra accidia

¶ De vaniloquio. DIS. VII.

Emde cõsiderãdũ est de verbositate vel multiloquio dicit puer. x. In multiloqo non deerit petm̃. Eccl. xx. Qui multis vtit verbis ledet aĩaz suã Et leui. xv. Vir q̃ patit fluxũ sanguĩs. inmũdus erit Iterum est signũ stulticie. Eccs. v. in multis smonib⁹ stulticia inuenit. Idẽ x. stultus vba multiplicat Et. xxix. sicut vrbs patẽs absq muror ambitu. sic homo qui nõ põt in loquẽdo cobibere spm̃ suum. De hoc reqre multa supra de silentio.

Einde cõsiderãdũ est de vaniloqo siue de vbis ociosis. Nota sm Greg q ociosum vbũ est qd aut rõne iuste necessitatis. vel intẽtione pie vtilitatis caret. Scdm Hiero. vbuz ociosum est qd absq loquẽtis. vel audiẽtis vtilitate pfert. A vbis ociosis abstinere dz hõ multiplici rõne. Primo qr vir iustus sit celum. sm illud. Aĩa iusti sedes est sapiẽtie. os ei⁹ est porta celi. celũ nunq̃ aptũ fuisse legit sine magna et vtili cã sicut pz vbiq. Item hõ est velut castrũ obsessum vndiq sm illud ps. Inimici mei aĩaz meã circũdederũt. os aũt hoĩs est porta hui⁹ castri p quã castrũ istd frequẽter apit. Ideo nõ sine magna vtilitate dz apiri: sed cum magna diligẽtia custodiri. Item qui thesauz aĩe non vult amittere dz portã oris sollicite custodire. Itẽ vno verbo põt hõ mereri gratiã. Unde rephendit Bern. eos qui nõ timẽt tps amittere in cõfabulatiõibus suis dicẽs. Cõfabulari aũt licet donec ptranseat. quam sibi ad agẽdã pniam. ad obtinendã veniã ad acq̃rendã gram ad promerendam gloriã miseratio cõditoris indulserat nec solũ sibi. sed et multis aliis põt hõ esse salutis occasio vno vbo. Unde ex magna corruptione pueniĩt q hõ ita passim vba inutilia loqui velit. Itẽ lingua hoĩs est calam⁹ spũssancti. ps. Lingua mea calamus scribe ve. scri. Irreuerentiã ergo facit spũsancto qui linguã suaz ad inutilia vba laxat. Itẽ loq̃la in solis rõnẽ habẽtibus inuenit. et lingua est rõnis iterpres. et ideo nunq̃ dz homo sine rõne pferre smonẽ. Itẽ p verbis ociosis ad examẽ diuini iudicii ptrahemur. Sicut dr sup illud Job. xxxi. Nõne ipse vias meas cõsiderat sic gressus dinumerat. vt nec minutissime cogitatões nec tenuissima vba que apud nos vsu viluerũt indiscussa remaneãt. Et Math. xii. de omni vbo ocioso qd locuti fuerint hoĩes reddent rõnez in die iudicii Sed heu q̃ rõ poterit reddi de vbis ociosis cum sine rõne dicant. Un̄ Bern. Si pptereã vbum ociosum est q nullã rõnabilẽ cãm h3 q̃ rõnẽ reddere poterimus de eo quod est pter rõnem.

Einde cõsiderandũ est de murmure qd ad accidiã ptinet qr puenit ex interne vnctionis et exterioris cõsolatiõis defectu Et põt dici murmur oblocutio indebita cõtra deum vel aliũ. hoc aũt generat sepe accidia et vite tediũ vt filii isrl. Numeri. xi. quasi dolentiũ p labore cõtra dñm. Orũ est murmur populi et c. Et post vulgus q̃ppe pmiscuũ et c. Et post aĩa nostra arida est sup cibo isto leuissimo oculi nr̃i nihil respiciũt nisi mã. et. xiiii. Utinam mortui essemus in egypto. Sunt aũt multa q̃ nos a pctõ murmuris cobibere debẽt. et ostẽdũt h̃ vitiũ sollicite fugiẽdũ. Primum qd dz phibere pctm̃ murmuris ẽ sacra scriptura. Sap. i. Custodite vos a murmuratõe. i. cor. x. Ne murmurauerit et c. Phil. ii. oĩa facite sine murmuratiõibus. vt sitis sine q̃rela simplices filii dei. Non murmurat qui se filiũ dei cogitat. et q ex amore flagellatur Apoc iii. Ego quos amo arguo et castigo. Greg. Ille solus de flagello murmurat qui cãm pcussionis ignorat. Scdo cobibet murmur pia cura sũmi medici cũ cogitat hõ q tribulatio dat hoĩ a sũmo medico qsi medicina q̃ vulnerat prẽ ignobiliorẽ hoĩs. i. corpus ad sanandũ dignorẽ. i. aĩam. Job v. Ipse vulnerat et medetur pcutit et man⁹ ei⁹ sanabũt. Eccl. x. Prudẽs et disciplinat⁹ non murmurabit correpti⁹. In vitispa. cũ q̃dã peteret ab abbate ioãne vt rogaret

ret pro eo vt curaret. ait. Rē tibi necessariā cupis abicere qr vt corpora purgāt medicinis amaris. ita aīe lāguorib⁹ ꝛ tū dedit ei oleū bñdictū. ꝛ sanat⁹ ē. Dic magister iacob⁹ q̄ qdā miles erat ī fracia. Cū aūt qdā cleric⁹ paup aquā bñdictā ad domū suā portaret dict⁹ miles nihil ei dabat. nec dari pmittebat. sed cōuitijs afficiebat eū. Cū aūt dict⁹ miles egrotaret. ꝛ dict⁹ cleric⁹ ad domū ei⁹ venisset p̄cepit ei aliqd dari. rogās vt oraret vt de⁹ curaret eū. q̄ dixit ab eo in quo statu magis timebat deū. ꝛ meli⁹ se haberet q̄ vidit q̄ ī ifirmitate magis eū timebat ꝛ corde inuocabat. tunc cleric⁹ ait. Et ego rogo deū vt in illo statu vos custodiat in quo meli⁹ ei valetis. Itē fatu⁹ est q̄ de paupertate murmurat. cū paupes eligat de⁹ ad regnū. Iac̄ ii. Nōne paupes elegit de⁹ in hoc mūdo. diuites in fide. heredes regni. Ut patet p exēpliū lazari Luc̄ xv. ꝛ supra prima pte de aīa pauperis peregrini ad celū sine dolore deducta. ꝛ in vita pauli primi heremite pauperis quē beatus antoni⁹ vidit cū sanctoꝝ choris deduci ad celū. Similiter de beato martino q̄ paup hic ꝛ modicus diues celū ingredit ꝛ a choris sanctoꝝ recipit ꝛ inuitat. mane nobiscū ineternū. Itē fatuus est q̄ murmurat de intēperie cū ipse qui eā dat scit qd expediat. In vitispa cū qdā heremita seminasset olera. ꝛ tps siccū esset. visum fuit ei q̄ pluuia indigerēt ꝛ rogauit pro ea. ꝛ obtinuit. visum est ei vt serenitate indigerēt petijt ꝛ obtinuit. ꝛ illo anno oīno nullū venit olus. ꝛ credens q̄ illo anno esset oleꝝ sterilitas patiēter tulit. Cū aūt venisset ad domū alteri⁹ vidit ea ibi pulcherrima. Cū aūt dixisset illi heremite qd ei acciderat. Rñdit merito hoc ei accidisse. eo q̄ se deo sapiētiorē fecerat qsi sciret qd meli⁹ expediret. Ad hoc fac̄ qd supra positū est exēplū de obediētia de illo q̄ dicebat q̄ de⁹ nihil faciebat nisi qd ipse volebat. qr ipse volebat qcqd de⁹ faciebat. De maloꝝ ꝓsperitate ꝛ bonoꝝ aduersitate multi murmurāt qr causaꝝ ignorant. Hiere. xii. in psona taliū. Quare via impioꝝ ꝓsperat. ꝛ bñ ē eis q̄ male faciūt. ps. Usqquo peccatores dñe. vsqquo peccatores gloriabunt. Et soluit Hiere. xii. Cōgrega eos sic̄ gregē ad victimā. Greg. Cōtinu⁹ successus tēporaliū eterne dānationis est iudiciū. Aug. Scit celestis medicus qd nobis datur⁹ sit ad ꝯsolationē. qd subtractur⁹ sit ad exercitationē nō. n̄ sine cā subtrahit. iumēto pabulū. nō ergo murmurādū est de paupertate. Cū qdā heremita miraret ī corde suo murmurās de diuersis iudicijs dei. de h̄ q̄ hi q̄ male viuebāt in p̄senti bñ habebāt sepe. Et eꝯ frequēter bñ viuētes multas habebāt aduersitates. ꝛ aliqn illi q̄ bonā vitā duxerāt ī fine videbant hre finē abiectū. ꝛ mali finē pulchrū ꝛ boni amittebāt frequenter tpalia. malis bñ succedebat in istis. Cū h̄ in orōne reuolueret rogauit deū, vt ei ōnderet qre h̄ faceret affuit angelus dicēs ei. q̄ missus erat vt ei ōnderet q̄ petierat a dño ꝛ q̄ sequeret se in forma hēmite apparētē. Qd cū faceret venerūt ad domū cuiusdā heremite. cui⁹ dom⁹ supra saxū altissimū erat sita supra mare. Qui p̄dicāte angelo de tētationib⁹ ꝛ ꝯ impsenetatā. ꝯfessus est cū multis lachrymis q̄ cū fuisset ibi in magna afflictione penitēte p. xl. annos. adultimū ita erat victus a cogitationib⁹ suis. q̄ volebat oīa bona dimittere ꝛ ad seculū redire. quē cū videret vere penitētē. angelus p̄cipitauit eū subito ꝛ mortu⁹ est. Cū aūt ad h̄ factū terreret heremita soci⁹ suus ꝛ fugeret vocauit eū dicēs. Noli timē. ondit tibi de⁹ vnū de iudicijs suis. Cōsequēter venerūt ad domū alteri⁹ heremite. q̄ cū recepisset eos cū magno gaudio ꝓpinauit eis potū cū cypho argēteo quē habebat. quē occulte arripiēs angelus in sinu suo occultās secū deportauit. venietes aūt in nocte ī domo cuiusdā p̄donis militis. vix sūt in ea recepti. ꝛ valde male tractati ꝛ conuitijs affecti tñ aliq pauca sunt eis data ꝛ lecti parati. licet viliter. In mane noluit angelus recedere nisi prius loqueret cū hospite ꝛ extrahēs cyphū de sinu suo dedit ei. qd videns heremita mirat⁹ est. ꝛ murmurauit in corde suo de hoc qd viderat. Alia nocte venerūt ad domū alteri⁹ militis q̄ satis vix recepit eos tñ mediocriter tractauit eos. In mane cū vellēt recedere. rogatus ab angelo dixit cuidā filio suo vnigenito q̄ eos cōduceret ꝛ eis viā monstraret. Qd cū puer faceret subito eū angelus arripuit occidit. ꝛ in fossatū ꝓiecit. Qd cū vidisset heremita fugiebat eū. dicēs eū nō esse angelū sed dyabolū. Ecce dic̄ angel⁹ ondita sunt tibi occulta dei iudicia quoꝝ causam scire volebas. Salutē illius prioris heremite quē p̄cipitauim⁹ ꝓcurauim⁹ q̄ de sua tentatione cōpunctus. ad dñm iuit nō habens aliā penā nisi mortē abiectā. Qui si suppuixisset redeūte tētatione malū qd ꝯceptat adimplesset. Ali⁹ heremita hō ꝯtēplatiuus est ꝛ magnaꝝ orōnū dyabol⁹ aūt ꝓcurat suis īpedimētū orōnib⁹. qdā enī diues cyphū argēteū quē sustulim⁹ ei dederat vt pro eo oraret. cū aūt orare vellet. veniebat ei cogitatio qd de cypho illo facere posset. vel ne furaret cū aliqs. ita q̄ cor suū ꝛ orōnes cyphus ille ei auferebat ideo salutē eius ꝓcurauim⁹ cyphū auferēdo redibit enī ad solitas orōes sine īpedimēto illo. Alius aūt ad quē post venim⁹ mal⁹ hō est nec ē dignus celesti remuneratōe. ꝓ hoc qd fecit nobis adeo tpalē ei dedimus mercedē. Alius homo fuit hospitalis ꝛ multaꝝ elemosynaꝝ ꝛ cū nō hēret ꝓlē rogauit viros religiosos q̄ rogarēt dñm vt daret ei ꝓlem. qd ꝛ fecerūt ꝛ dedit ei filiū quē vidisti submergi a nobis. quo habito cepit opa mīsericordie que facere ꝯsueuerat dimittere ꝛ multa mala facere vt multa bona filio acqreret puero mortuo in innocētia salutē ꝓcurauim⁹ qui si supuixisset multa mala fecisset. Similiter ꝛ patris pueri qui eo mortuo ad ꝯsueta bona opa reuertetur. Ad hoc etiā facit qd habet supra de īferno in fine de illa que vidit patrē qui bonā vitā duxerat ꝛ sepulturā vilē ꝛ finē sine honore p̄iti hūerat ī sūmo gaudio ꝛ matrē q̄ ꝯrīū hūerat ī sūma pena.

Tertio dissuadet murmur ius iusticie. Triplici enim iure exigit iusticia q̄ toti simus dei. ꝛ vt de nobis faciat sicut ꝛ de re ꝓpria voluntatē suā. sꝫ rōne creatōis redēptionis iustificatōis. Gen. i. Totū te debes ꝛc̄. Idē in fidelē nālis vrget rō totū se debere a quo se totū hꝫ ysa. xlv. Ue qui ꝯdicit factori suo nūqd dicit lutum figulo cur ita facis Et. xxix. Peruersa ē ista vestra cogitatio qsi si lutū ꝯ figulū cogitet ꝛ dicat opus factori suo nō me fecisti. Dñi sum⁹ rōe emptōis. i. corin. vi. Empti estis p̄cio magno. Ro. xvi. siue morimur siue viuimus dñi sum⁹ qui pro nobis dedit vitā suā ꝛ mortē sustinuit. iuste sibi vēdicat vitā nostrā q̄ ꝓ nobis dedit suā rōne iustificationis in q̄ dedit nobis spūscm̄. Quarto dissuadet murmur multa cōmoda que ꝓueniūt eis qui patiēter ferūt aduersa. meꝛūt enī qui patiēter portāt petōꝝ veniā grām ꝛ gloriam ꝛ euadunt penam eternā. Greg. Sancti tpalē vitā lucꝛ putāt. qr p hāc eternam euadere nō formidāt. Ecci. x. Prudēs ꝯdisciplinatus nō murmurabit correct⁹. De s. attēdēs ꝛ multa alia bona que facit patietia de qbus īfra in tractatu pñe multa ponunt exēpla. Quito dissuadet murmur ꝛ cōprimit grā siue vnctio spūssancti. Joh. ii. Unctio nem hētis a scō. Signū est q̄ ōficit hec vnctio qui ē murmurator. Ecci. xxxiii. Quasi rota carri p̄cordia fatui ꝛ qsi axis versatilis cogitatus illius. Rota male vncta semp murmurat: ꝛ vulgarit dr. Rota carri deterior: est q̄rulosior. Canonica iude. Hi sunt murmuratores ꝛ q̄rulosi. ambulantes sm desideria sua: p̄mittit penā eoꝝ qb⁹ caligo tenebraꝝ in eternū seruata est. Sexto dissuadet hoc vitiū multiplex pena sine radix. vñ ꝓcedit. Hoc vitium videt generari a quolibet. vii. capitaliū vitioꝝ A supbia vt numeri xii. Murmur aaron ꝛ marie. Symōis pharisei. Luc̄ vii. Hic si eēt ꝓpha ꝛc̄. Siliter Luc̄. v. de hoc q̄ christe māducabat cū matheo: murmurabāt scribe ꝛ pharisei. Silr Luc̄ xi ꝛ xv. ꝛ xix ō hoc pharisei murmurabāt ꝯ deū qr petōres recipet. ꝛ cū eis manducaret: ꝛ ad eos declinaret Ex iuidia nascit Math. xx: Murmurabāt aduersus patrēfamil. Itē ex ira nūeri. xvi. Murmurauit oīs multitudo ꝛc̄. ꝛ xx. Itē ex accidia nūeri. xi. ortū est murmur ppl'i qsi dolētiū ꝓ labore ꝛc̄. Itē ex auaritia orit vt iude dicētis Joh. xii. Quare vnguētū h̄ nō venūdat. ccc. denarijs. Hoc dicebat nō qr curaret de paupib⁹. sꝫ qr fur erat ꝛ loculos hñs ea que mittebant portabat. Ite qnqꝫ orit a luxuria ysa. xxvi. In tribulatōe murmuris doctrīa tua eis. i. luxuriosis: qñ eis p̄dicat fornicatio esse mortale petm̄ vl' cū p̄dicat momētaneū eē qd delectat eternū ꝛ sine fine qd cruciat. Hiero. Momētanea est fornicationis delectatio. ꝛ eterna pena fornicātis. Itē cum dr in euāgelio scriptū q̄ solo ꝯsensu fornicatōis ineternū dānant luxuriosi. Math. v. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eam iam mechat⁹ est in corde suo cū hoc audiūt murmurādo īferūt ergo oēs in pditionē ibūt. Itē orit ex gula: sicut sepe murmur filioꝝ ꝯ deū ꝛ moysen dicentiū. Utinā mortui essem⁹ in egypto qñ sedebamus sup ollas carniū ꝛ hoc faciebat fere quotiēs cibo vel potu egebāt vt hr exo. xvi. Nūeri xi ꝛ xx Siles sunt claustrales multi q̄ lꝫ sint mortui mī comedūt illos detrahēdo q̄ eis ministrāt necessaria qñ aliq eis deficiūt. Septio dissuadet hoc vitiū vis vel obligatio voti ꝛ ꝯditio religiōis: vbi q̄ se ītromittit rapinā facit: nā aliurā sui dederat. ꝛ eo inito cui dedit reaccipit. Bern. Uos q̄ curaꝫ nobis sei vestri ꝯmisistis qd adhuc vos de vobis ītromittitis. Jō dñs arguit petꝝ ioh. xxi. dicēs. Quid ad te. tu me seqre. Item claustralis murmurās eripit secū dispēsans ꝯ de ius de cruce obediētie ad libitū carnalis prudētie q̄ est mors. Bern. Suspecta ē mihi fateor tua dispēsatio: ꝛ vereor tibi illud: sub regimie ꝛ noīe discretionis a prudētiā carnis. Ite claustralis murmurans ꝯtepta disciplina christi vult esse discipulus nō moysi aut iohānis aut pauli aut bñdicti aut bernardi sꝫ galiēi ꝯ eos qui nimis medicinalia sequuntur: ꝛ q̄rūt in religiōe: ait Bern. Libre docet aīas. i. aīalitates ī hoc mūdo pdē ꝛ in futuro saluare: Galien⁹ ꝛ Ypocras hic saluare ꝛ ine-

ternũ pdere cui⁹ ɔsilio acquiescere aut cui⁹ vis eẽ discipulus. Idẽ Puta te eẽ monachũ nõ medicũ nec de cõplexione iudicandũ s3 de pfessione. Filii israel nõ habuerũt in deserto aliud medicamẽtũ nisi aspectũ spẽtis enei pro speculo sibi dati Numeri. xxi. Similiter Johã iii. Sicut moyses exaltauit spentẽ in deserto ita exaltari oꝫ filiũ hoĩs vt oĩs q̃ credit in eũ nõ pereat ⁊c. Medicina pauli. Ro. xiiii. Qui infirm⁹ est olus mãducet hoc q̃ in religione medicinalia sequunſ frequẽter refugit omnia ɔsolatio ⁊ medicina. Bern. Delicata est omnia ɔsolatio: ⁊ nõ daſ admittẽtib⁹ alienã. Dicit ꝙ q̃dã ordinẽ intrauit q̃ nouerat carnalẽ medicinã q̃ cũ vellet philosophice agere viuere ⁊ abstinẽ a fabis ⁊ aliis grossis cibariis dicẽs ꝙ sue nõ cõpeteret cõplexioni. Cũ alii viriliter laborarẽt in ope dñi. ipse sepe languens in ifirmaria recũbebat multis medicinis corp⁹ suũ attenuans ⁊ semp deteri⁹ habebat. Cũ aũt semel venisset in ɔuentũ in refectorio comedẽs. vidit beatã vĩginẽ ɔuẽtũ circũeũtẽ cũ puella speciosissima ĩ manu sua pixidẽ electuarii pciosissimi tenẽtẽ. ⁊ beatã vĩginẽ cũ cocleari in ore oĩum cibaria cõia comedẽtiũ electuariũ ponẽtẽ ex quo erãt eis oĩa sapida ⁊ sana. Cũ aũt ad eũ veniret. ⁊ ipse os ei apiret ipa retraxit manũ dicẽs: q: tu tuã medicinã sequeris meã nõ habebis. Qui penitẽs ⁊ cõib⁹ vtens recepit panẽ ⁊ sanitatẽ ⁊ cibariorũ omniũ sapidã ɔgustationẽ. Itẽ dãdam⁹ rex bragmãnorũ alexãdro ⁊ suis h̃ scripsit eũ arguẽs cũ suis his vbis. Audito ꝙ plurima comedẽtes digerẽ nõ potestis ⁊ more puerso nãm immutatis vt ex ea parte ex q̃ escas capitis egeratis capite nõ pedibus ambulãtes ita nãm ciboꝝ nimietate ostẽdia. vt arte medicorũ vos euacuare debeatis. ⁊ p h̃ maximã turpitudinẽ atq: egritudinẽ vobis acq̃ritis. ⁊ sic vos insani tali curatione ipsam nãm euertitis. finẽ habẽtes voracitatis imodice suppliciũ nõ salutẽ. Dandamus alexãdro. Medicine remediũ nobis psimonia est. q̃ nõ solũ illapsos põt curare languores sed etiã pcurare ne veniãt. Si sic de h̃ arguit diuites ⁊ potestates seculares ac gentiles quãtũ arguẽdi sunt paupes regulares. Itẽ ɔ murmurãtes est exẽpliũ supra positũ ti. de vbo dei. de fratre q̃ vidit ĩ eadẽ mẽsa quosdã comedẽtes mel: alios panẽ tertios stercus. ⁊ p reuelationẽ audiuit pmos esse illos qui ĩ mẽsa semp orãt: alios q̃ grãs agũt tertios q̃ murmurãt de cibis dicẽtes h̃ malũ est vel male paratum vel nihil valet hi dei iudicio sterc⁹ comedũt. Itẽ dr̃ ꝙ cũ q̃dã q̃reret a beato Bern. quõ eẽt bonus monach⁹. Rñdit si esset de ordine asinoꝝ nõ ꝙ asinos equitaret vt faciũt illi q̃ de illo ordine se dicũt sed ad modũ asini se haberet vt nõ murmuraret de potu vel cibo vel onere sibi iposito. Iõ dr̃ in ps̃. Ut iumẽtũ fact⁹ sũ apud te qõ nõ murmurat ɔ sessorẽ s3 regiſ ad iniunctũ opus. Claustrales murmurãtes siles sunt asine balaã sub calcarib⁹ murmurãti Numeri. xxii. S3 multi assueti mõstris de murmure taliũ vt balaã nõ mirant. Claustrales q̃si mortui in christo nõ debẽt murmurare de cibo vel vestitu sic nec mortuus de sudario. Octauo dissuadet h̃ vitiũ exẽpliũ christi ⁊ sctõrũ. Isai liii. Quasi ouis ad occisionẽ ducet. s. christus ⁊ qsi agn⁹ corã tondẽte se obmutescet ⁊ nõ apit os suũ. Augu. Oĩa aduersa sustinuit hõ de⁹. vt sustinẽda doceret. Itẽ exẽpliũ Job i. In oĩb⁹ his nõ peccauit Job labiis suis nec stultũ q̃d ɔ deũ locut⁹ ẽ. De aaron Sap. xviii. dr̃. Properãs hõ sine q̃rela. Et post. Restitit ire. De zacharia ⁊ elizabeth legiſ. Erãt iusti ante deũ incedẽtes in oĩb⁹ mandatis dñi sine q̃rela. De beata vĩgine scribit beat⁹ ignati⁹. Mariã ihesu nostri referũt eẽ oĩum grãꝝ abũdãtẽ ⁊ vĩtutib⁹ fecũdã in psecutionib⁹ ⁊ afflictionib⁹ est hylaris. in penuriis indigẽtiisq: nõ q̃rula iniuriãtib⁹ grata. ⁊ molestata letaſ ⁊c. Itẽ exẽpla beatoꝝ martyrũ de q̃b⁹ in ps̃. dr̃. Propter te mortificamur tota die estimati sum⁹ sic oues occisionis. De q̃b⁹ ait ecclesia. fuerũt sine q̃rela. Et iteꝝ. Ceduntſ gladiis more bidẽtiũ nõ murmur resonat nec q̃rimonia ⁊c.

Nono dissuadet h̃ vitiũ pena q̃ murmuratores puniunſ a deo. Quãdoq: n. puniunſ pena tpali sic maria soror Moysi pp̃ter peccatũ murmuris pcussa est lepra. Numeri. xii. Itẽ cũ pp̃ls murmurasset pro aq̃ penuria Exo. xvii dicit moyses. Qui iurgamini ɔ me: q̃re tẽtatis dñz. Ideo statĩ affuit amalech pugnãs ɔ eos. Itẽ Exo xvi. Nõ ɔ nos est murmur vestrũ s3 ɔ dñm. Scdo q̃nq: puniũt eos de morte corpali. Cũ n. murmurasset pp̃ls ɔ deũ inisit in eos spẽtes ignitos quoꝝ morsib⁹ moriebanſ Numeri. xxi. Item Judith. viii. Qui iproperiũ murmurationis sue portauerunt exterminati sunt ab exterminatore ⁊ a spentib⁹ perierũt. Ideo dicit apl's i. corin x. Neq: murmurauerĩtis sicut quidã eoꝝ murmurauerũt: ⁊ a spentibus perierũt. Itẽ Numeri. xi. Factũ est murmur ppl'i ⁊c. Sequiſ: accẽsus est ignis dñi in eos ⁊ deuorauit extremã castroꝝ ptẽ. Tertio a regno celoꝝ excludit. Greg. Nullus murmurãs regnũ celoꝝ intrabit. Nũeri. xiiii. Qui murmurastis ɔ me nõ itrabitis in terrã sup quã leuaui manũ meã vt darẽ eã vobis. Sicut ãt tũc exclusit murmur filios isrl̃ a terra pmissionis: sic ⁊ nouos israelitas a t̃ra pmisse btĩtudinis. Ad h̃ facit qõ habeſ Nũeri. xx. Cõuenerũt aduersus moysen. Quarto in pfundũ ifernũ detrudit. Sicut figuratũ ẽ Nũeri xvi. Locut⁹ est moyses ad chore ⁊ ad oẽm multitudinẽ ⁊c. ⁊ post. Quid ẽ aaron vt murmuretis ɔ eũ. Et post ibidẽ disrupta est terra sub pedib⁹ eoꝝ ⁊ apertẽs os suũ deuorauit eos cũ tabernaculis eorum ⁊ vniuersa substãtia descẽderũtq: viui in ifernũ opti humo ⁊ pierũt de medio multitudinis. Et post ignis egressus a dño interfecit. ccl. viros qui offerre debebãt sacrificiũ.

Einde ɔsiderãdũ ẽ de taciturnitate. Sciẽdũ est igiſ ꝙ sic vitiosa est nimia loq̃tas ita vitiosa ẽ q̃nq: nimia taciturnitas. Est eni tps tacẽdi ⁊ tps loq̃ndi. ecc̃s iii. Isido. Seruãda est ligua nõ idissolubilr alligãda est eni vitiosum in electionibus ⁊ pmotõib⁹ ad officia dignitatis officii vel honoris. si tacẽdo pmittas ĩdignũ vel min⁹ idoneũ pmoueri vel dignũ pmittas amittere dignitatẽ bñficiũ vel honorẽ. Itẽ in ɔsiliis si alius ex ignorãtia vel malitia male ɔsulẽtib⁹ reticeas vitatẽ. Itẽ in iudiciis si videas aliquẽ neq̃ter accusari vel iniuste ɔdẽnari tacẽdo peccas. Itẽ ĩ colloquiis si alius detrahẽtib⁹ alicui nõ arguis detrahẽtes vel nõ excusas aut ɔmẽdas psonã cui detrahiſ tacẽdo peccas. Itẽ si q̃s spas pdesse vbũ edificatõis istructõis exhortatõis vel correptiõis retines vbũ salutis tacẽdo delinq̃s. Un̄ ysa. vi. Ue mihi q: tacui. ⁊ iõ dẽ ecc̃s iii. Ne retineas vbũ tpe salutis. Ad hoc spãlr tenenſ plati ⁊ oẽs hñtes curã ⁊ regimẽ aĩaꝝ. Hoc bñ figuratum est exo xxviii. Ubi pcipiſ vt in extremis ptib⁹ vestiũ sacerdotaliũ fierẽt tintinabula aurea cũ malagranatis vt audiret sonit⁹ qñ sacerdos igrederetur ⁊ egrederetſ sanctuariũ ⁊ nõ moreretſ. Qõ exponẽs Greg. ait sacerdos ingrediẽs moriſ si de eo sonit⁹ nõ audit: q: ɔ se irã interni iudicis puocat. si de eo sonit⁹ pdicatõis nõ pcedit. Itẽ Ezec. xxxiii. Si speculator viderit gladiũ veniẽtẽ ⁊ nõ isonuerit bucina ⁊ ppls nõ custodierit se: veneritq: gladius ⁊ tulerit de eis aĩam ille q̃dem in iniq̃tate sua capt⁹ est: sanguinẽ aũt eius de manu speculatoris req̃ram. De taciturnitate laudabili req̃re infra silentiũ.

De indiscretione. DIS. VIII.

Einde ɔsiderãdũ est de idiscretõe. Notãdũ ẽt ꝙ aliq̃n idiscretio accediam generat: aliq̃n eã pit aliq̃n aũt nimia festinãtio vl' nimi⁹ feruor hãc parit. Iõ de nimia festinantia vel feruore q̃ facit h̃ vitiũ dicemus. Et post quõ ex accedia multiplex pueniſ indiscretio. Si q̃dez dẽ qõ estrumiũ ẽtiſ in vitaiñ: p h̃s arbitror pmo esse vtile in vita. ne q̃d nimis. Festinãtiã nimiã inhibẽt scripture. Silr rex nature: ⁊ creature: ⁊ exẽpla diuersa: puer. xix. Qui festin⁹ ẽ pedib⁹ offẽdit: cito inuenit offendicula p que cadit. puer. xiii. Substãtia festinata minuetur. puer. xx. Hereditas ad quam festinaſ in pricipio in nouissimo bñdictõe carebit. Itẽ nã rex. Arbores eni q̃ nimis se fructib⁹ onerant cũ adhuc sint tenelle vgule ɔsueuerunt fieri steriles: ⁊ q̃ nimis cito florẽt cito leduntſ ⁊ fiũt steriles ysa. xviii. ani messem effloruit tot⁹ imatura psectio germiabit. Poeta quidã nimis pperãti ait. tu nimis pperas ⁊ adhuc tua messis in herba est ph's. Nã nõ patitur repẽtinas imutatões. Itẽ exẽpla etiã nãlia. festinãtes sunt nimis cito desistẽtes. siles sunt leopdis. de q̃b⁹ dr̃ in historia trãsmarina ꝙ venanſ bestias. s3 salt⁹ magnos post eas faciẽdo si in trio saltu pdã nõ cepint: eã postea dimittũt ⁊ desistũt. sic multi dũ nimiũ festinãt si statim nõ accipiũt desistũt. Cõtra quos bern. Nemo repẽte fit sũm⁹ ascẽdẽdo nõ volãdo apphẽdiſ sũmitas scale. s. stat⁹ pfectionis. Auicule dũ sunt nimis tenẽ añq: pẽnaꝝ soliditatẽ habuerint cũ volare attentãt cito obstupescũt: ⁊ euanescũt cadunt ⁊ atterunſ. Ut petrus q̃ dicebat Si oportuerit me mori tecũ nõ te negabo Math. xxvi vbi dicit glosa. Auis volare nitiſ sine pẽnis. Itẽ in vitispa. dixit q̃dã. Si videris iuuenẽ ad celũ volãtẽ retrahe eum p pedẽ. Ad hoc facit qõ supra dictũ est de tentatõe quõ antonius vidit demonẽ ipediẽtẽ volare ad celũ. Silr de nouitio hr̃ ibidem. Itẽ nimis festinãtes fructificare. siles sũt leẽis. d q̃b⁹ i historia trãsmarina dr̃. ꝙ pma vice tot fet⁹ pariunt ꝙ post hoc steriles fiunt impotentes ad vltimũ ferre fetus pmo pariũt sil'. v. fet⁹ post. iiii. post iii. post. ii. post. i. post nullũ q: dio steriles fiũt. Itẽ siles sunt cuidã rustico. de quo dicit magister iacob⁹. ꝙ cũ hẽret gallinam q̃ quotidie faceret ei vnũ ouũ multa lucrabaſ oua ɔgregando ⁊ vendẽdo cogitãs ⁊ volẽs totũ lucꝝ hẽre insimul. cũ exiret oua de ea cogitauit ꝙ oua multa posset iuenire intra eã q̃bus posset ditari: ⁊ tũc scidit eam ⁊ nõ iueniẽs oua pdidit totũ vt dr̃ vulgariter ⁊ oua ⁊ gallinam. Sic qui indiscrete nimis festinãt vt totũ simul faciant ⁊ cumulum pfectionis acq̃rãt: aliq̃n ⁊ se ⁊ fructũ quem debent fac

amittūt. Jtē ad hoc facit qḋ idē refert qꝛ cū beatus martin⁹ veniret parisi⁹ pedes etiā moderato gressu. qdā qdrigari⁹ obuiauit ei viā rectorē qrēs cursu cōcito currēs ꝛ pperās. Cui sanct⁹ dixit. Via q pgo longior est q̄ semita q̄ pre oculis habes. sꝫ mecū pgēs ad vrbē citius puenies: qui eū irridēs ꝛ p semitā vadens dum nimis festinaret qdriga ei⁹ fracta est: ꝛ ipse lesus a casu. Jtē arabs phs dixit filio suo. sequere calles q̄uis appareāt semitis longiores: qꝛ cū multi irem⁹ ad vrbē venim⁹ ad biuiū ꝛ senē interrogauim⁹ qui ait strata est longior semita sed p eā citius ꝛ securi⁹ ad vrbem puenietis. Quidā aūt senē irridētes semitā tenuerunt: ꝛ inuenientes flumū ciuitati intermediū trāsire nitētes. alij in eo submersi perierūt: ꝛ se ꝛ sua pdiderūt: alij equis ꝛ reb⁹ amissis vix euaserūt. Nos aūt senis ꝯsilio acquiescētes inuenim⁹ ī strata pontē: ꝛ post iuxta littus eos qui euaserūt sua ꝛ suos piscātes ꝛ lugētes: quib⁹ dixim⁹. Si sano ꝯsilio acquieuissetis iā sine periculo vrbē nobiscū intraretis. Jtē cū hostes armati insidiarenṫ qbusdā trāseuntib⁹ p viā vt eos caperent: quedā trāseūtē iurare cōpulerūt: vt si eos quos expectabāt inueniret: ne sibi paratas insidias reuelaret. Cū aūt obuios eos hēret: ꝛ qreret ab eis quo irent: ait eis p illud deuiū qḋ est strata q̄ iris citius quo itis puenietis: h dixit vt eos ab hostib⁹ saluaret: ꝛ iuramētū suaret. Illi aūt religionē attēdētes dictis ei crediderūt ꝛ euaserunt: ꝛ post insidias sibi in via positas nouerūt. Similr periclitanṫ q̄ in via penitētie indiscrete ambulāt: nec ꝯsilio senū obtēpant: nec nimiā festinātiā moderanṫ: ꝛ fit vt cito pereāt. Indiscret⁹ feruor generat frequēter accidiā. Canṫ. j. Adolescētule noue aīe vt nouitij dilexerūt te nimis: qḋ fit qñ tñ indiscrete se onerāt qꝛ postea fiūt fiti ꝛ alijs onerosi. Uolūt subito ad celū volare ꝛ cito ad infernū descendūt. ps. Ascēdūt vsqꝫ ad celos: ꝛ descēdūt vsqꝫ ad abyssos ꝛc. Ideo se supra se in religione onerāt: qꝛ postea a religione se exonerant ꝛ apostatāt: ꝯ quos. j. Pet. iiij. Charissimi nolite pegrinari in feruore q̄ ad cōtentationē nobis fit. Bern. Si qḋ sine volūtate vel ꝯsensu pris spūalis fit: iputabiṫ vane laudi. nō mercedi tales enī sunt vnitatis diuisores: pacis inimici ꝛ casus sui⁹ multos exterret.

¶ De grauedine ꝛ de somnolentia. DIS. IX.

Einde cōsiderādū est de grauedine q̄ est qñ hō sibipsi grauis ē. iuxta illud Job. vij. Factus sum mihimetipsi grauis quā grauedinē plāgit ī se apls in psona humani generis dicēs Ro. vij. Nō qḋ volo bonū h ago: sed qḋ malū odi illḋ facio. Et infra. Scio enī qꝛ nō habitat in me h est in carne mea bonū. Et infra. Video aliā legē ī mēbris meis repugnātē legi mētis mee: ꝛ captiuantem me in lege peccati q̄ est ī mēbris meis. Uñ tādē cogiṫ exclamare. Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis hui⁹. Est et h grauedo qñ qs qd ad suitū dei vel ad salutē ppriā ptinet reputat onerosū: ꝛ graue: cū tñ dicat saluator Math. xj. Tollite iugū meū sup vos ꝛc. sequiṫ. Jugū. n. meū suaue est. ꝛ onus meū leue. Et. j. Joh. v. Mādata ei⁹ grauia nō sunt. Jō ps. Nūqd adheret tibi sedes iniqtatis q̄ fingis laborē in pcepto. Jtē ostēdiṫ h grauedo qñ grauamē se reddit ꝛ difficilē ad illud inchoandū ꝛ cōsummādū. Job. vij. fact⁹ sum mihimetipsi grauis qñ p h hō efficiṫ turbulētus ꝛ grauis ad pceptū. Prouer. xxvij. Graue saxū ꝛ onerosa arena: sꝫ ira stulti vtraqꝫ grauior. Exo. xvij. Man⁹ moysi erāt graues: sꝫ has sustētabāt aaron: montanus. s. spes pmij ꝛ hur. incēdiū amoris. Quia vt dicit Greg. Omnia seua ꝛ grauia: facilia ꝛ prope nulla facit amor.

Einde ꝯsiderādū est de somnolētia quā generat pigredo. Sicut dr Prouer. xix. Pigredo imittit soporē. Circa somnolentiā ꝯsiderāda sunt duo. Primo q̄ ꝛ quot mala faē. Secundo q̄lr exciteṫ hō a somnolētia. Circa primū sciēdū qꝛ somnolentia vitāda est multiplici rōne. Primo qdē qꝛ generat egestatē. Secūdo cecitatē. Tertio qꝛ tollit facultatē opandi. Quarto qꝛ aufert potestatē se tuendi. Primo itaqꝫ vitāda est somnolētia qꝛ generat egestatē: videm⁹. n. cōiter qꝛ hoīes somnolēti ꝛ pigri ad opādū bonū sunt paupes tpalr: vel si multa possident fiūt nihilomin⁹ indigētes. Jō dr Prouer. xx. Noli diligere somnum: ne te egestas opprimat. Et. xxiiij. Usqꝫquo piger dormis ꝛc. Sequiṫ. Paululū dormies vt redescas. ꝛ veniet tibi q̄si viator egestas ꝛc. ps. Dormierunt somnū suū ꝛ nihil inue. o. vi. di. in ma. suis. Jō monet apls j. Tess. v. Nō dormiam⁹ sicut ceteri sꝫ vigilem⁹ ꝛ sobrij sim⁹. Exēplū de duab⁹ vicinis quoꝝ vn⁹ multas possessiones habēs paup erat ꝛ indigēs: ali⁹ vo pauca possidēs sꝫ vigil ꝛ diligēs circa negocia sua agros ꝛ vineas diligent excolēs: suaqꝫ familiā visitās. sēp in oīb⁹ abūdabat: magnū hospitiū tenēs multosqꝫ caritatiue ꝛ gaudēter recipiēs multa iugiṫ expēdebat. primo igiṫ inquirēti cām hoꝝ. s. qre ipse semp egeret ali⁹ vo pauca possidens abundaret: rñsum est qꝛ h erat pp ei⁹ somnolētiā ꝛ illi⁹ vigilātiā. Scḋo somnolentia generat cecitatem thobyas dormiēdo visū pdidit. ꝛ hō peccādo dei ꝛ sui cognitionē amittit. Jonas sopore depssus qlitatē tpis ꝛ qntitatē piculi nō aduertit. Sic dormiēs ī pctō tps suū amittit. ꝛ in quātis sit piculis nō attēdit: q̄ si cognoscēs aduerteret nullo mō in peccatis ꝛ piculis dormitaret sꝫ p sua liberatione deū poti⁹ exoraret. Jtē petrus dormiēs īter milites vinctus cathenis in carcere īminētis sibi piculū mortis de primo nō aduertit. Loth dormiēs nō sensit qn cū filiabus suis ꝯcubuit. Geñ. xix. Noe dormiēs non sensit se inuerecūde nudarī. Geñ. ix. Sic dormiēs in pctō nō vidit ignominiā statꝰ sui. Tertio somnolētia tollit facultatē opandi. Unde meretrix dormiēdo filiū suū oppressit. iij. reg. iij. Jta dormiens in pctō bonū opus qḋ fecerat añ pdit. Hysboseth dormiens regnū ꝛ vitā pdidit. ij. reg. iiij. Jdeo dicit puer. xxiiij. Usqꝫquo piger dormis ꝛc. Dormiēs nec manū nec pedē mouere pōt: nihil opatur: ꝛ iō nihil lucraṫ. Sic dormiēs in peccatis nihil meritoriū opatur. Quarto somnolētia tollit ptātē se tuēdi. Sysare dormiētis caput cū clauo terre infigiṫ Jud. v. Sampson dormiēs crine simul ꝛ fortitudine spoliaṫ Judic. xvj. Holofernes dormiēdo capite truncatur Judith. xiij. Saul dormiēs amisit cyphū ꝯsolationis ꝛ hastam defensionis. j. reg. xxvj. Circa scḋm. s. per que ꝛ quō quis excitaṫ a somno. Sciēdum qꝛ sicut aliqs corpalr excitaṫ a somno timore sollicitāte: amore stimulāte: dolore purgāte: tumultuāte clamoris ꝛ illustratione splēdoris. sic homo spūalr excitaṫ a somnolētia sollicitatione timoris. Multa vero sunt pp q̄ merito timēre debemus: qꝛ sumus in loco piculoso multis piculis exposito. s. in mūdo qui est q̄si mare tēpestuosum: carcer ꝛ lacus leonū ꝛ hmōi. De qbus reqre supra. Sed multi sunt sunt sicut ionas dormiēs in tēpestate: qui alijs vigilantib⁹ ꝛ orātib⁹: sopore grauissimo dephēdūtur: Et sicut petrus dormiēs in carcere īter milites ꝛ cathenas Ac. xij. Jtē sumus vndiqꝫ circūdati hostib⁹ nos hostilr obsidētib⁹ ps. Inimici mei animā meā circūdederūt ꝛc. Luc. xix. Circundabunt te inimici tui vallo ꝛc. Hoēs qui sunt vndiqꝫ obsessi nō sunt libēter somnolēti. sꝫ put possunt somnū a se excutiūt: ne hostes irruāt in dormientes: hec aūt pfecte obsessa est ciuitas cordis nostri a diuersis demonib⁹ tētātib⁹ ꝛ malis hoīb⁹ ꝛ reb⁹ ꝯcupiscibilib⁹ qḋ significaṫ Eccs. ix. Ciuitas parua ꝛc. venit ꝯ eā rex magnus: ꝛ vallauit ꝯtra eam: ꝛ extruxit munitōes p gyrū ꝛ pfecta est obsidio. Hāc obsidionē pcepit dñs Ezech. iiij. describēdam sup laterē quō. s. diuerse tentatiōes obsident hierusalē internā. Quō aūt hostes obsident portas sensuū: habeṫ Hiere. j. Cōgregabo oēs ꝯgregatiōes regnoꝝ aqlonis: ꝛ ponēt vnusqsqꝫ soliū in introitu portaꝝ ꝛc. Ad hāc obsidionē ptinet qḋ habeṫ supra de tētatiōe. De multitudine demonū obsidentiū bonos. Silr ibidē de diuersis tētationib⁹ demonū ꝛc. Debem⁹ etiā timere pp icertitudinem mortis qꝛ nescimus qn vel quō moriemur. Math. xxv. Vigilate nescitis enim qñ tps sit. tūc hēbim⁹ de omissis reddē rōnē. De qb⁹ aūt sit exigēda ꝛ reddēda rō. Reqre supra de iudicio. Scḋo excitaṫ qs a somno stimulatione feruētis amoris. ysa. xxvj. Dñe nomē tuū ꝛ memoriale tuū in desiderio aīe: aīa mea desiderabit te in nocte: sꝫ ꝛ spū meo in precordijs meis de mane vigilabo ad te. Jacob p rachel seruiēs ex amore dicebat. Geñ. xxxj. fugiebat somn⁹ ab oculis meis: ex amore debemus esse vigiles in orōne. j. pet. iiij. Vigilate in orationibus. Ecci. xxxix. Justus cor suum tradet ad vigilandū diluculo ꝛc. ysa. xxvj. expgiscimini ꝛ laudate vos qui estis in puluere. Job. xxxviij. Ubi eras cū laudarēt astra matutina ꝛc. Astra matutina sunt viri alti meditatione clari cognitiōe mūdi corde ꝛ corpore q̄ surgūt ad matutinas ad laudādū deū. Tertio excitaṫ aliqs a somnolētia afflictione doloris. Sicut qnqꝫ cū virgis pueri excitanṫ ꝛ īfirmi sic excitanṫ acerbitate doloris qꝛ dormire nō possunt. Sic malefactores in carcere diuersis cruciatib⁹ affliguntur. ij. mach. vj. dicit antiochus recessit somnus ab oculis ꝛc. In quantā tristiciā deueni ꝛc. De auaro dr Eccs. viij. Est hō qui in dieb⁹ ꝛ noctib⁹ somnū nō capit oculis. Silr a somnolētia excitat dolor ꝯpunctiōis ps. Laboraui in gemitu meo. la p sin. no lec. m. ꝛc. Jdē. Renuit ꝯsolari aīa ꝛc. Anticipa. iugi. oculi mei ꝛc. Quarto excitaṫ aliqs a somno tumultuatione clamosis. Unde serui holofernis tumultū ante moliebantur vt excitarēt eum quem dormire putabāt. qui tamen mortuus erat Math. xxv. Dormitauerūt oēs ꝛ dormierūt. media aūt nocte clamor fact⁹ ē. ecce spōsus ꝛc. Math. xxvj. Quid dormitis vigilate ꝛ orate ne intretis ī tētationē. Nota quō apostoli grauati sōno īminēte piculo dormiebāt nec ad clamore christi pluries excitātis expergesieri poterant. Judas vero cum suis vigilabat vt suam impleret pessimam voluntatē. Unde apostoli sic oppressi somnolētia de-

secerūt in tentatione τ christū relinquētes fugierūt. Itē aliq̄ sunt similes eutbico q̄ ad clamorē p̄dicationis pauli nō sunt excitatus s; dormiēs cecidit de tertio cenaculo. Un̄ τ fructū p̄dicationis amisit τ vitā. Quinto excitat̄ aliq̄s a somnolētia illustratione splēdoris. Ro. xiij. Hora est iā nos de somno surgere. Sequit̄. Nox p̄cessit dies aūt appropinquauit. Act. xij. Erat petrus dormiēs τc̄. Sequitur. Et ecce angelus dn̄i astitit τ lumē refulsit. Eph. v. Surge q̄ dormis τ exurge a mortuis. τ illuminabit christus.

¶ De negligentia. DIS X.

Einde cōsiderādū est de negligētia. Circa quā quattuor cōsiderāda occurrūt. Primo vtrū negligētia sit petm̄ sp̄ale. Secūdo vtrū sit petm̄ mortale. Tertio q̄ τ quāta mala fac̄ in hoīe. Quarto qb⁹ modis excitat̄ τ expellit̄. Circa p̄mū sciēdū est q̄ negligētia ip̄ortat defectū debite sollicitudinis circa actū p̄priū exhibende. Oīs autē defectus debiti actus est petm̄. Un̄ manifestū est q̄ negligētia importat τ habet rationē peccati: τ eo mō quo sollicitudo ē specialis vtutis actus necesse est q̄ negligētia sit speciale peccatū. Est autē notādū q̄ quedā sunt peccata specialia q̄r sunt circa aliquā mām: sicut luxuria est circa venerea. quedā vō sunt specialia p̄pter sp̄alitatē actus ad omnē se mām extēdētis. τ hmōi sunt oīa vitia q̄ sūt circa actus rōnis. Nā q̄libet actus rōnis extendit se ad oēm mām moralē: τ ideo cū sollicitudo sit q̄dā actus rōnis cōsequens est q̄ negligētia q̄ ip̄ortat defectū debite sollicitudinis sit speciale petm̄. Et sicut p̄cipitatio est speciale peccatū p̄pter specialē actū rōnis q̄ p̄termittit̄. s. cōsiliū. q̄uis inueniri possit in quolibet genere peccati: ita negligētia est sp̄ale petm̄ p̄pter defectū sp̄alis actus rōnis qui ē sollicitudo q̄uis inueniat̄ aliqualit̄ ī oīb⁹ peccatis. Opponit̄ aūt negligētia sollicitudini: sollicitudo autē ad rōnē ptinet: rectitudo vero sollicitudinis ad prudētiā. Un̄ p̄ oppositū negligentia ad imprudētiā ptinet. Et hoc etiā apparet de ipso noīe. Sicut eniz dic̄ Isido. lib. ethi. negligens dr̄ q̄si nec eligens. Electio aūt recta eoȝ q̄ sunt ad finē ad prudētiā ptinet. Differūt aūt negligētia torpor pigritia τ omissio. q̄r negligētia dicit defectū īterioris actus ad quē ptinet etiā electio. pigritia aūt τ torpor magis ptinent ad executionē. ita tamē q̄ pigritia importat tarditatē ad exequēdū. torpor aūt quādā remissionē in ipsa executione: omissio aūt ad exteriorē actū ptinet. Est n. omissio qn̄ p̄mittit̄ aliquis actus debitus: τ est effectus negligētie. Circa secundū. s. vtrū negligētia sit petm̄ mortale: sciendū q̄ negligētia p̄uenit ex q̄dā remissione volūtatis p̄ quā fit q̄ ratio nō p̄cipiat ea q̄ debet: vel eo modo quo debet. Pōt ergo dupliciter contingere q̄ negligentia sit peccatū mortale. Uno modo ex parte eius qđ p̄ negligentiā p̄termittit̄: qđ quidē si sit de necessitate salutis: siue sit actus siue circūstātia. erit peccatū mortale. Alio mō ex parte cause: q̄r si volūtas circa ea q̄ dei sunt adeo sit remissa vt a charitate dei totaliter deficiat: talis negligētia est petm̄. Si vero negligentia cōsistat in p̄termissione alicuius actus vel circūstantie que nō sit de necessitate salutis: nec hoc fiat ex cōtēptu: s; ex aliquo defectu feruoris q̄ interdū impedit̄ p̄ aliqđ veniale peccatum: tunc negligētia ē peccatū veniale. Circa tertiū. s. quāta mala facit peccatū negligētie. Sciendū q̄ homines negligētes lapsū culpe nō fugiunt. opus legis nō faciūt: cultū dei fastidiunt: terrenis se irretiunt: curā regis abijciunt. Primo quidē lapsum culpe nō fugiunt: quia in via dei nō p̄ficiunt: sed magis incessanter deficiūt quia s̄m Bern. In via dei nō p̄ficere: deficere est: τ nō progredi regredi. Isti dū leniora peccata p̄pendūt: plerūq; decidūt in maiora. Iuxta illud Eccl̄. xix. Qui spernit modica paulatim decidit. Aug. Uitasti grādia caue ne obruaris arena. Idē. Noli cōtēnere minora peccata q̄r parua: sed time q̄r multa. Interdū minute bestiole q̄r multe sunt opprimunt τ affligunt hominē magnū. vt si q̄s proijciatur in lectū plenū pulicibus aut formicis. Secundo negligentes opus penale nō faciunt: q̄r quicq̄d est laboriosum corpori vel penale refugiūt: τ si quid operāt̄ lente faciunt τ remisse sed τ tepide prosequunt̄. Unde q̄ in vineā dn̄i venerunt hora prima τ ex tunc laborare ceperunt nō nisi diurnū denariū receperunt: sicut τ illi qui vndecima hora venerūt. Matth. xx. q̄r videlicet qui tardius incipiunt sed feruētius opant̄ modico tēpore plus merent̄ q̄3 illi q̄ citius inchoantes lentius vel remissius opant̄. Unde maius est gaudiū sup vno peccatore penitentiā agente τ feruentius opante q̄3 supra nonagintanouē iustis qui nō indigent penitentia: q̄r videlicet remissius opant̄. Immo tāta potest esse remissio negligētie q̄ nō solū nō acquirūt: sed etiā diuinā indignationē prouocant τ maledictionē incurrūt. Hiere. xlviij. Maledictus q̄ facit opus dn̄i fraudulenter: alia l̄ra habet negligenter. Isti q̄r tepidi sunt nauseā prouocant τ ex ore dn̄i tanq̄ abominabiles euomunt̄. Apoc̄. iij. Utinam calidus esses aut frigidus. s; q̄r nec calidus nec frigid⁹ s; tepedus: incipiā te euomere de ore meo. Tertio negligētes cultū dei fastidiūt τ diuinū offm̄ indeuotissime reddūt vel audiūt. Cōsiderare d̄berēt oēs catholici p̄cipue ministri ecclesie quāta sit dignitas huius officij in quo deus ipse principalr̄ honorat̄: in quo v̄ba sua sancta laudes τ facta mirabilia nobisq; collata bn̄ficia recitant̄: eiusq; sacramēta p̄ces oblationes τ sacrificia celebrant̄. P̄s. Immola deo sacrificiū laudis honorifi. me. P̄s. Repleat̄ os meū laude vt cantē gloriam t. τc̄. Hoȝ defectus nō negligit dyabolus colligere in accusationē negligētiū. Un̄ magister iacob⁹ dicebat q̄ q̄dā sanctus vidit dyabolū portātē saccū plenū. adiurat⁹ q̄d portaret: r̄ndit se portare plenū saccū illū quē collegerat in q̄dā ecclesia quā noīauit de minutis v̄suū τ syllabaȝ τ dictionū τ psalmoȝ q̄ omiserāt τ dimiserāt clerici in psalmodia τ laude dei: v̄sus syllabicādo τ detrūcando q̄ fuaret ad eoȝ accusationē. Multi irreuerēter τ īdeuote τ sine cordis attētione sincopādo īterrūpēdo detrūcādo dicēdo diuinū officium male reddūt. Un̄. ij. paral̄. xxiiij. Leuite egere neglig̃n⁹. Coiuinū offm̄ euoluēdo. ecclesias altaria calices corpalia: vestimēta. τ oīa alia ad diuinū offm̄ ptinētia immūde tenēdo ac sine reuerētia: τ deuotiōe tractādo. Un̄ .i. mach. iiij. Erat aūt īcremētū τ p̄fect⁹ gētiles τ alienigene conuersatōis: vt sacerdotes iam nō circa altaris officia dediti eēnt. s; contēpto templo τ sacrificiis neglectis festinarent p̄ticipes fieri palestre τc̄. Talib⁹ dr̄. Amos. v. aufer a me tumultū carminum tuoȝ: τ cātica lyre tue nō audiā. xxiiij. Cōgregati sunt milia alter ad alteruȝ clamabit inarticulariter τ intelligibilr̄. Item ibidē. Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoȝ lōge est a me. Sanfridus de bleuex dicebat q̄ in diocesi senonen̄. q̄dā sacerdos cū seruaret̄ q̄si recēter mortu⁹ subito fuit a morte euocat⁹: τ inter alia maloȝ supplicia que dixit se vidisse vidit maximā multitudinem ferētiū sarcinas magnas τ grauissimas ad ferendū nimis sub onere laborātiū τ sudantiū: de qb⁹ quesiuit ab angelo ductore: qui essent τ cur sic affligerent̄. Qui r̄ndit. Isti sunt ministri ecclesie ī ei⁹ offō quodā negligētes qui portāt in illis sarcinis v̄sus psalmos τ syllabas q̄s sincopauerūt: τ detrūcauerūt τ sub eoȝ onerib⁹ grauissime puniunt̄ opprimunt̄ τ affligunt̄. Cōtra negligētiā officij ecclesie τ ad diligentiā ei⁹ facit qđ dr̄ īfra de oratiōe. Quarto mūdanis se reb⁹ irretiūt: q̄r cū sp̄ualia eis nō sapiūt: tō ad mūdialia ln era recurrūt: q̄to aūt se terrenis amplius īplicāt: tāto minus sūt habiles ad diuina. Eccl̄. xxvi. Difficile exuit̄ negociās a negligētia sua. s. τ salutis p̄prie τ subditoȝ. Ideo dicit ap̄lus. ij. thy. ij. Nemo militans deo implicat se secularib⁹ negocijs vt ei placeat cui se p̄bauit.

Quinto pondus cure refugiūt: τ curā gregis abijciūt: ex quo eni salutē p̄priā negligūt. s. dei cultū honorē τ gloriā p̄pendūt: non est mir̄ si cām τ regimē negligāt p̄ximoȝ: quoȝ negligentia multipliciter rep̄hendit̄ in scripturas: τ diligētia cōmēdat̄. Primo q̄dem si cōsideret̄ p̄ciositas aīaȝ: p̄cioso christi sanguine redemptaȝ. Act. xx. Attēdite vobis τ vniuerso gregi in quo posuit vos de⁹ regē ecclesiam quā acq̄siuit sanguine suo. Ue mihi si negligēter seruauero talētum mihi traditū p̄cioso sanguine agni īmaculati appreciatum. Si enī stillas dn̄ici sanguis p̄ciosi in aliquo vase haberē proculdubio diligēs custos existerem. Itē si cōsideret̄ seueritas diuini iudicij quo trāsibūt greges ad manū numerātis. Hiere. xxxiij. quādo dicet p̄nceps pastoȝ illud Hiere. Ubi est grex qui dat⁹ est tibi. Tūc enī exiget de singulis rōnē: sicut dr̄ Ezech. xxxiiij. Ecce ego super pastores req̄rā gregē meū. Et infra. ecce ego ipse req̄rā oues meas τc̄. Itē si cōsideret̄ diligētia brutoȝ animaliū vt canū qui cū tāta diligētia custodiūt ouile aut gregē aut domū dn̄i sui. Simile exēplū gruū. Illa enī que regit alias ordine grato ducit eas: sicq; exit ab ordine τ eam clamat: alijs dormiētib⁹ ipsa vigilat vno pede eleuato in quo lapidē tz vt si dormire īcepit cadente lapide excitet̄. τ torporē excutiat a se. Itē exēpla maliū pastoȝ: qui cū tāta diligentia τ p̄ro tā modico lucro custodiūt oues suas. Luc. ij. Pastores in regiōe bethleē custodiebāt vigilias noctis sup gregē suū. Gen. xxxi. Diligēs erat iacob dicēs ad labā: captū a bestia nō ostēdi tibi τc̄. Et post die ac nocte estu τ gelu vrebar τ fugiebat somn⁹ ab oculis meis τc̄. Exēplo bonoȝ angeloȝ qui tam sollicite custodiūt vnum pauperē quēcūq; bonū pusillū modicū aut leprosum die ac nocte. Exēplo bonoȝ p̄positoȝ qui āncesserūt de qb⁹ Heb. xiij. Ipsi p̄uigilabāt q̄si reddituri rōnē p̄ nobis. Sicut faciebat ille de quo seq̄tur. Cū iohānes quondā archieps lugd. nauigās p̄ mare applicuisset in q̄dā insulā. vrgēte tēpestate cū solo cantore eccle sue alijs socijs suis amissis venit ad quādā villulā vbi hoīes nō intelligebat τ vidēs quādam hoīez senē sedētē in q̄dā domūcula subterranea

scribentē in tabula ⁊ legentē gauisus est querens lingua latina quis esset. Rn̄dit q erat ep̄s illius ciuitatis ⁊ cū quereret qd legeret ⁊ q̄ esset illa ciuitas. Rn̄dit q ipsa villa in qua erāt. ⁊ q respiciebat nomina numerū: ⁊ acta parrochianoꝝ suoꝝ pro quibus tenebatur reddere rōnē. Iuxta qd̄ scriptū est in Prouer xij Nouit iustus numerū iumentoꝝ suoꝝ: viscera impioꝝ crudelia. Cunq̄ q̄siuisset archiep̄s si sciret numerū: rn̄dit q sic: ⁊ dixit numerū valde modicū. Et cū p̄dict⁹ archiep̄s stuperet q̄siuit alter ꝗs ⁊ vn̄ esset ⁊ q̄re miraret. Qd̄ cum dixisset ei: q̄siuit quot animas habebat in cura sua. Et cū dixisset q innumerabiles quaꝝ nec noīa nec facta sciebat: rn̄dit ille. p deū ⁊ innumerabilia patieris tormēta. Itē exēpla speculatoꝝ: qui cū tanta sollicitudine vigilant in excubijs castroꝝ obsessoꝝ. Itē p̄lati negligentes sunt sicut formidines siue expauētalia auiū ⁊ feraꝝ q̄ ponunt ī hortis aut vineis ad terrendū eas. q̄ cū primo vident credūt esse hominē armatū ⁊ sagittariū timent. Sed cū nō p̄cipiunt ī eis motū paulatim secure accedunt: ⁊ aduertentes figmētū totū dissipant: ⁊ circa huius figmētū ⁊ supra insidētes stercorib⁹ suis inquinant illud. Cant. ij. Posuerūt me custodē in vineis: vineā meā nō custodiui. De qb⁹ Baruc. in fine. Sunt hi. i. negligētes p̄lati sic formido in cucumerario q̄ nihil custodit ⁊ sicut ī horto alba spina sup quā ōis auis sedet. Similiter ⁊ mortuo p̄iecto in tenebris similes. Sunt sicut ficulnea succidenda q̄ nō facit nisi terraꝫ occupare: et sterilē reddere. Hi nō solū loca bonoꝝ occupant: imo inertias suas si rationib⁹ excusant. Cōtra quos magister iacob⁹ ponit tale fabulosum exēplū Fabulose dr̄ q alaude cōuenerūt insimul cōquerētes adinuicē de dāno qd̄ sepe faciebat nisus vel alietus in gregē eaꝝ rapiendo ⁊ vorādo: ⁊ deplumādo eas: ⁊ cōuenerūt vt facerēt sibi regē qui eas defenderet. Cū aūt de multis aucib⁹ tractassent: tandē cōuenerunt in bubonē: quē dicebant magnā atq̄ ⁊ fortē ⁊ terribilē quē sibi p̄fecerunt. Qui fact⁹ rex earꝫ nō curauit eas sequi vel p̄cedere: sed in cauernis ⁊ vmbrosis q̄scere. Cū aūt nisus rapuisset vnā illaꝝ q̄ erat in fronte aciei alias p̄cedēs: cōuenerūt ad bubonem clamorē faciētes de niso: q̄ q̄siuit vbi erat quādo capta fuit: dixerūt in frōte agminis. ait. Nimis erat p̄sumptuosa alias p̄cedēs. Post rapuit vltimā agminis: qd̄ audiēs bubo ait. Merito illa misera periit: q̄re nō se tenebat in medio. Cū aūt rapuisset vnā de medijs nisus: ⁊ deferret buboni clamorē: nūq̄ voluit exire de latibulo suo ad liberādū: sed dixit. Cōsuetudo nisoꝝ semp fuit vsq̄ mō de rapina viuere: ⁊ oportet q de aliquo viuāt. Sic faciūt miseri aliq̄ curā aīaꝝ suscipiētes: ⁊ cū eas a demonib⁹ vident diuersimode diripi negligunt nec occurrūt: loca magna ⁊ magnoꝝ dānabilitē occupātes. Ideo p̄lati debent esse solliciti circa curā ⁊ regimē animaꝝ: maxime qui gratiā habēt q̄ sciūt ⁊ p̄sūt p̄dicare: cōsulere: ⁊ hmōi. i. Thi. iiij. Attēde lectioni exhortationi ⁊ doctrine: noli negligere grām q̄ est in te: q̄ data est tibi: supple nō solū p̄pter te: sꝫ p̄pter salutē pluriuꝫ alioꝝ. Circa q̄rtū sciendū q q̄ttuor sunt q̄ p̄cipue valēt ad negligentiā excludēdā a nobis ⁊ funditus expellēdā. Primū ē amoris fidelitas. Qui eniꝫ fideliter diligit: nec facile obliuiscit dilectū: nec negligit implere beneplacitū voluntatis eius. Vn̄ vbi paruus est amor ibi frequēter inuenit negligētia. Ubi magn⁹ amor: ibi paruꝫ est de negligētia. Ubi p̄fectus amor ibi nulla negligētia. Quia igitur deo summū ⁊ p̄fectū amorē exhibere debem⁹ ideo nullo modo debem⁹ negligere q̄cq̄d p̄cipit: q̄cq̄d ei placere nouerim⁹. p̄pter qd̄ dicit Deut. viij. Caue ne obliuiscaris dn̄i dei tui ⁊ negligas mandata eius. Unde ergo in nobis tāta negligētia nisi ex defectu amoris. Unde cōquerēdo de multis dicit sicut recitat ap̄ls Hebre. viij. Qui nō p̄manserūt in testamēto meo: videlicet federis ⁊ amoris: ⁊ ego neglexi eos dicit dn̄s. Secūdo nos excitat ad negligētiā excludendā honoris eminētia. Qui. n. magnos honores ⁊ munera receperūt a dn̄is suis tp̄alib⁹ nō negligenter eis obediunt: nec debēt negligere dignitates honoris impensi Alioq̄n nimis essent ingrati. Unde sacerdotib⁹ ⁊ p̄latis qui receperunt a deo maximā dignitatē dicit. ij. Paral. xxix. Nolite negligere quoniā vos elegit deus vt stetis corā eo tāq̄ videlicet eius speciales amici: sed multi negligunt hunc honorē: imo ⁊ ipsum deū tante dignitatis ⁊ excellentie largitorē. Vn̄ similes sunt ozie regi iuda: de quo dr̄. ij. Paral. xxvj. Eleuatū est cor ei⁹ in supbiā. ⁊ neglexit dn̄m: q̄ n̄ multa bn̄ficia sibi p̄stiterat multos honores cōtulerat: ⁊ p̄pter crebras victorias qs ei de hostib⁹ suis dederat. gloriosum fecerat ⁊ famosuꝫ: iste nimis elatus ī supbiā voluit sacerdotiū vsurpare q̄si nō cōtent⁹ p̄ncipatu tp̄ali nisi etiā sp̄ualē assumeret: bn̄ significans illos q̄ iā adeptis honorib⁹ nūq̄ possunt esse cōtenti. sed semp anhelāt ad alios altiores. Tertio nos excitare dꝫ ad negligētiā depellēdā dulcoris immēsitas. s. retributionis eterne. Si. n. semp p̄e oculis haberem⁹ eā. null⁹ ī nobis locus negligētie rem meret. Sic excitāt exploratores lachis filios dan. Iud̄ xviij. Vidimus terrā valde opulentā ⁊ vberem ⁊c. Sequit. Nolite negligere nolite cessare eamus ⁊ possideam⁹ eam nullus erit labor ⁊c. Heb ij. Quō nos effugiemus si tantā neglexerimus salutē: tn̄ de inuitatis ad nuptias dr̄ Math xxij. Illi autē neglexerūt ⁊ abierūt. alius in villā suā: alius in negociationē suam.

Quarto nos excitare dꝫ timoris vehemētia qui eni multū timet dn̄m suū nō negligit eius obedire mādatis. Eccl. vij. Qui timet deū nihil negligit. Qui diligēter attēderet ⁊ p̄fundi⁹ cogitaret seueritatē diuine iusticie ⁊ acerbitatē punitōis negligentiū nec maiora peccata omitteret: nec minora negligeret q2 manifeste videret q nullū petm̄ q̄ntūcūq̄ veīale dꝫ modicū reputari q2 dr̄ p̄uer. xix. Qui negligit vias suas mortificabit. i. ex venialib⁹ occasionalr̄ ad mortalia disponet. Iuxta illud eccl. xix. Qui negligit modica paulatim decidet. s. in maiora vel mortificabit q2 opa sua sic erūt lēta ⁊ tepida q nō erūt meritoria: que tn̄ essent meritoria si fierēt ex feruore. De pena negligentium dr̄ p̄uer. i. Vocaui ⁊ rēnuistis: extendi manus meas ⁊ nō fuit q̄ aspiceret: despexistis omne cōsiliū meū. Et increpatōes meas neglexistis ego quoq̄ in interitu vestro ridebo: ⁊ subsānabo cū vobis illud qd̄ timebatis aduenerit: cū irruerit repentina calamitas ⁊ interit⁹ quasi tempestas ingruerit cum venerit sup vos tribulatio ⁊ angustia.

De omissione. DIS XI.

Einde cōsiderādū ē de omissione q̄ solet esse effect⁹ negligētie. Circa quā cōsiderāda sūt duo. Primo vtꝝ omissio sit sp̄ale petm̄. Scd̄o vtꝝ peccatū omissionis sit graui⁹ petō trāsgressiōis: vel ecōuerso. Circa primū sciēdū q sicut trāsgressio cui opponit omissio est sp̄ale petm̄ ita ⁊ omissio. Iden vidēdum est quō trāsgressio sit sp̄ale petm̄. Sciēdū ergo q nomē trāsgressiōis a corpalib⁹ motib⁹ ad morales act⁹ deriuatū esse videt. Dicit aūt aliq̄s transgredi sm̄ motū corpalē ex eo q transit terminū sibi p̄fixū: termin⁹ aūt p̄figit homini vt vltra nō trāseat in moralib⁹ p p̄ceptū negatiuū: ⁊ iō trāsgressio p̄prie dr̄ ex eo q aliq̄s cōtra p̄ceptū negatiuū agit. Qd̄ q̄dē materialr̄ pōt esse cōe oīb⁹ speb⁹ petōꝝ: q2 p q̄alibet spēm peccati mortalis trāsgredit hō aliqd̄ p̄ceptū diuinū sꝫ si accipiat formalr̄ s. sm̄ hāc sp̄alem rōnē que est facere cōtra p̄ceptū negatiuū sic ē speciale petm̄. s. sm̄ q distinguit ab omissiōe que cōtrariat p̄cepto affirmatiuo. Omissio eni īportat p̄termissionē boni debiti bonū aūt sub rōne debiti ptinet ad iusticiā. Et iō eo modo quo iusticia ē specialis vt⁹ ⁊ omissio est sp̄ale petm̄: ⁊ eo mō quo facē bonū cui opponitur omissio est quedā sp̄alis pars iusticie distincta a declinatōe mali cui opponit trāsgressio etiā omissio a trāsgressione distiguit. Hoc aūt sciēdū est q q2 omissio non est nisi boni debiti. ad qd̄ aliquis tenet nullus aūt tenet ad impossibile: iō nullus p omissionē peccare dicēdus est si facere nō pōt Unde mulier q̄ vginitatē vouit si corrupta fuerit violenter nō omittit vginitatē nō hn̄do Silr̄ si aliq̄s tenet ad restitutionē nō est dicēdus teneri nisi supposita facultate. Unde si tū nō hꝫ nec hēre pōt nō omittit: dūmō faciat id qd̄ pōt. Et idē in alijs est dicendū. Itē sciēdū q sicut petm̄ trāsgressionis opponit p̄ceptis negatiuis que ptinent ad declinādū a malo: ita petm̄ omissionis opponit p̄ceptis affirmatiuis que ptinent ad faciēdum bonū: Precepta aūt affirmatiue nō obligāt ad semp sed ad tp̄s determinatū. ⁊ pro illo tp̄e omissio īcipit esse petm̄: pōt tamē ptingere q aliq̄s tūc sit īpotēs ad faciēdū id qd̄ dꝫ: qd̄ q̄dem si fit p̄ter eius culpā nō omittit vt dictū est. Si vō sit impotēs p̄pter ei⁹ culpā p̄cedētem puta cū aliq̄s inebriant se in sero: ⁊ nō pōt surgere ad matutinas vt dꝫ: tūc dicūt q̄dam q tūc īcepit esse petm̄ omissionis q̄n applicat se ad actū illicitū. nō cōpossibilē cū illo actu ad quē tenet. Sed hoc nō videt esse veꝝ: q2 dato q p violētiā excitatus iret ad matutinas: non omitteret. Vn̄ patꝫ q īebriatio nō fuit omissio: sꝫ omissiōis cā. Unde dicēdū est q tūc īcipit eē omissio ⁊ ei imputari ad culpā q̄n fuit tp̄s opandi tn̄ p̄pter cām p̄cedētem omissio sequēs reddit volūtaria. Circa scd̄m. s. vtꝝ petm̄ omissionis sit grauius petō trāsgressiōis vel ecōuerso. Sciēdū q omne petm̄ intantū est inquātū distat a v̄tute. Cōtrarietas aūt est maxia distātia. vt dr̄. x metha. Unde cōriū plus distat a suo cōrio q̄ simplex eius negatio Sicut nigrū plus distat ab albo q̄ simplr̄ nō album omne eni nigrū est nō albū: sꝫ nō cōuertit. Manifestū aūt est qd̄ trāsgressio cōriat actui virtutū. omissio aūt importat negationē eius puta petm̄ omissiōis est si q̄s parētib⁹ debitā reuerētiā n̄ exhibet. petm̄ vero trāsgressionis si cōtumeliā vel q̄ācūq̄ iniuriā infert Unde manifestum est q simpliciter ⁊ absolute loquendo trāgressio est grauius peccatum q̄ omissio. licet aliqua omissio possit esse

grauioꝛ ali trāſgreſſione puta omiſſio vel delictū qđ generaliter ſignat quātūcūqꝫ omiſſionem quāquā tamē ſtricte accipitur pro eo ꝙ omittit aliqđ de his q̄ ptinent ad deū. vel quādo ſcienter ⁊ quaſi cū quodā cōtemptu derelinquit hō id qđ facere tenebatur. ⁊ ſic habet quādā grauitatē vel ratione materie vel rōne cōtemptus.

¶ De ingratitudine. DIS XII.

Einde cōſiderandū eſt de ingratitudine de q̄ cōſiderāda ſunt quinqꝫ Primo vtrum ingratitudo ſit peccatū. Secūdo vtrū ſit ſpeciale petm. Tertio vtrū ſit moꝛtale Quarto vtrū ingrato ſint beneficia ſubtrahenda. Quinto q̄ mouere nos debent ad īgratitudinis vitiū deteſtandū. Circa primū ſciendū ꝙ ſicut gratitudo ē virtus eſt ita ingratitudo ei oppoſita eſt petm: qꝛ debitū gratitudinis eſt debitū honeſtatis qđ requirit virtus. Ex hoc enim aliqđ eſt petm ꝙ repugnat virtuti vnde manifeſtū eſt omnē ingratitudinē habere rationē peccati. Et qꝛ ad debitū gratitudinis reddendū ſufficit ſola volūtas ſi deſit facultas: ideo ꝓpter impotētiā reddendi nullus ab ingratitudine excuſatur. Itē p obliuionē beneficii nō excuſatur aliquis ab ingratitudine maxime ſi illa obliuio ꝓuenit ex negligētia. Sicut enim dicit Seneca in .iii. de beneficiis. Apparet illū non ſepe de reddēdo cogitaſſe cui obrepit obliuio Itē ſciendū ꝙ ſi quis auxiliū p̄ſtitit ad peccandū nō tenetur adiutus illū iuuare ſimiliter ad peccandū quia qui iuuat ad peccādū nō p̄ſtat beneficiū ſed potius nocumentū. Ideo illi nō debetur gratiarū actio vel alterius beneficii redditio niſi forte ꝓpter voluntatē: qꝛ deceptus credidit iuuare ad bonū cū adiuuit ad peccādū p̄ter intentionē ⁊ tunc nō debetur ei recōpenſatio talis vt iuuetur ſimiliter ad peccandū qꝛ nō eſſet reddere bonū ſed malū: qđ cōtrariatur gratitudini. Circa ſcđm .ſ. vtrū ingratitudo ſit ſpeciale petm. ſciēdū ꝙ ingratitudo ꝓprie ex defectu gratitudinis noīatur. Ois aūt defect⁹ ſeu priuatio ſoꝛtitur ſpeciē ſm habitū oppoſitū: ſicut cecitas ⁊ ſurditas differūt ſm differētiā viſus ⁊ auditus. Unde ſicut gratitudo eſt quedā ſpecialis virtus ita etiā ingratitudo eſt ſpeciale peccatū. Sciendū tamē ꝙ in omni peccato aliqualiter inuenitur ratio ingratitudinis ad deū loquēdo materialiter: inquātū .ſ. omnis q̄ peccat facit aliquid qđ pōt ad ingratitudinē ꝑtinere. Formalis aūt ingratitudo ē quādo actualiter ⁊ ex intentione beneficiū cōtēnit: ⁊ hoc eſt ſpeciale peccatum. Itē nihil ꝓhibet formalē rationē alicuius ſpecialis peccati materialiter inueniri in plurib⁹ generib⁹ peccatoꝝ. Unde ingratitudo poteſt inueniri in multis peccatoꝝ generib⁹. puta ſi quis benefactori detrahat: ſi furetur aliquid de ſuo vel aliquid aliud cōmittat cōtra eū: hic tamē nō tollit quin ingratitudo formaliter ſit ſpeciale peccatū. Circa tertiū ſcilicet vtrū ingratitudo omnis ſit peccatū moꝛtale: dicendū ꝙ nō: qđ declaratur hoc modo. Sicut enim patet ex p̄dictis: ingratus dicitur aliquis dupliciter. Uno modo p ſolā omiſſionem: puta qꝛ nō recognoſcit vel nō laudat vel nō tribuit vices pro beneficio accepto: ⁊ hoc modo nō ſemꝑ eſt peccatū moꝛtale: qꝛ vt ſupra dictū eſt debitū gratitudinis eſt: vt homo aliqđ etiā liberaliter tribuat ad qđ nō tenetur ⁊ ideo ſi illud p̄termittit nō peccat moꝛtaliter eſt tamē peccatū veniale: qꝛ hoc ꝓuenit ex negligentia quadā ſiue ex aliqua indiſpoſitione hominis ad virtutē. Poteſt tamē contingere ꝙ etiā talis ingratitudo ſit peccatū moꝛtale ꝓpter interiorem cōtemptū vel etiā ꝓpter conditionē eius qđ ſubtrahitur: qđ ex neceſſitate debetur beneficio ſiue ſimpliciter ſiue in alio neceſſitatis caſu. Alio modo dicitur aliquis ingratus quia nō ſolū p̄termittit implere gratitudinis debitū. ſed etiam cōtrariū agit: ⁊ hoc etiā ſm cōditionē eius qđ agitur quādoqꝫ eſt peccatū moꝛtale quandoqꝫ veniale. Sciendū tamē ꝙ ingratitudo que ꝓuenit ex peccato moꝛtali habet perfectā ingratitudinis rationē. Illa vero q̄ prouenit ex peccato veniali imperfectā. Circa quartū .ſ. vtrū ingrato ſint beneficia ſubtrahēda. Sciēdū ꝙ circa ingratū duo cōſiderāda occurrūt Primo qđē qđ ipſe dignus ſit pati. ⁊ ſic certū eſt ꝙ meretur beneficii ſubtractionē. Secūdo cōſiderandū eſt qđ opoꝛteat beneficiū facere. Primo nāqꝫ debet eſſe nō facilis ad ingratitudinē iudicandā quia frequēter aliquis vt Seneca dicit q̄ nō reddit gratus eſt: qꝛ foꝛte nō occurrit ei facultas: aut debita oppoꝛtunitas reddendi. Secūdo dꝫ tendere ad hoc ꝙ de ingrato gratū faciat qđ ſi nō pōt primo beneficio facere foꝛte faciet ſecūdo. Si vero ex beneficiis multiplicatis ingratitudinē augeat ⁊ peioꝛ fiat debet a beneficioꝝ exhibitione ceſſare. Circa quintū ſciendū ꝙ ingratitudinē deteſtādū eſſe oſtēdunt multa exēpla ſcripture ſacre tā in nouo q̄ in veteri teſtamēto. Ingrati fuerūt filii iſrael deo qui poſt multa beneficia q̄ fecerat eis ⁊ ī egypto ⁊ in deſerto q̄ſi oīm obliti petierūt ab aaron fieri ſibi deos qui p̄cederent eos. Exo. xxxii. Item angelus dñi improperauit filiis iſrl' bñficia dei ⁊ increpauit eos ꝙ oīm reliquerunt Iudi. ii. Itē ſublimauit dñs Hieroboā in regnū ſuꝑ x trib⁹ q̄ libidine dñandi ſucceſſus auertit pplm a cultu dei iii. reg. xii. Itē amaſyas rex iuda diuino fret⁹ auxilio vicerat idumeos ⁊ filios ſeyr ⁊ tñ deos eoꝝ auferēs adorauit: ad quē miſſus dñi pp̄ha dixit. Cur adoraſti deos qui nō liberauerunt pplm ſuū de manu tua. ii. paral. xxv. Cōquerēdo dñs de pplo iudeoꝝ dicit yſa. i. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipſi aūt ſpreuerūt me ⁊ oſtendit eos mi⁹ eſſe gratos beſtiis dicēs Cognouit bos poſſeſſorē ſuū ⁊ aſin⁹ p̄ſepe dñi ſui iſrl' aūt me nō cognouit ⁊c. Itē de x. leproſis mundatis a dño vnus tñ regreſſus eſt ad grās agēdū Luc. xvii. Itē dñs ingratitudinem ciuitatū in q̄b⁹ p̄dicauerat ⁊ multa fecerat miracula reprehendens dicit Math. xi. Ue tibi corozaym. ve tibi bethſayda qꝛ ſi in tyro ⁊ ſydone facte fuiſſent virtutes que facte ſunt in vobis olī penitentiā egiſſent ⁊c. Itē Ioh. x. Multa bona opa oſtendi vobis ex patre meo ꝓpter qđ hoꝝ opus me lapidatis. Bern. Ue tibi ſi vitiis ⁊ peccatis p̄uiola fuerit ingratitudo qđ eſt tam euidēter grē aduerſatur. Tepeſcim⁹ proceſſu tpis a feruore ꝯuerſationis noſtre. paulatim frigeſcit charitas abūdat iniqtas vt ꝯſumemur ī carne q̄ ſpū cepimus. Idem nihil ita diſplicet deo p̄ſertim in filiis gratie in hoībus ꝯuerſionis quēadmodū īgratitudo. Uias enī obſtruit gratie ⁊ vbi illa fuerit gratia acceſſum nō habet locū nō inuenit ⁊c. Et infra nōne iure pditū reputatur q̄cqđ ingrato donatum eſt aut dediſſe non penitet quod periſſe videtur. Opoꝛtet pinde gratū eſſe hoīem ⁊ deuotū. qui p̄cepta gratie munera nō tm̄modo ſibi manere deſiderat: ſed ⁊ multiplicari Idem felix qui ad ſingula dona gratie redit ad eum in quo plenitudo omniū gratiaꝝ cui dum poſt acceptū beneficium nō ingratos nos exhibemus locū in nobis facim⁹ gratie vt maioꝛa adhuc recipe mereamur: foꝛte enī a pfectu ꝯuerſionis impedit īgratitudo noſtra dum quodāmō amiſſum reputans dator qđ ingrat⁹ accepat cauet ſibi decetero ne tāto plura amitteret. quanto plura conferret ingrato. Idem fluminis aliqua ſi ſtare cœperit ⁊ ipſa putreſcit: ⁊ inundatione facta ſuperuenientis expellitur Sic plane gratiaꝝ ceſſat decurſus vbi recurſus non fuerit. nec modo nihil augetur ingrato: ſꝫ qđ accepat ei⁹ vertitur in perniciem fidelis autem in modico cenſetur dignus munere amplioꝛi. De hac mā require multa ſupra de gratitudine.

De indeuotione. DIS. XIII.

Einde ꝯſiderādū eſt de īdeuotiōe. Sicut autē deuotio eſt ꝓmptitudo volūtatis totū ſe tradendi ad ea que pertinent ad dei famulatum. Unde dicitur exo. xxxv. Multitudo filioꝝ iſrl' obtulit mēte ꝓmptiſſima atqꝫ deuota primitias dño ſic defect⁹ huius ꝓmptitudinis volūtatis eſt īdeuotio: ⁊ ſicut deuotiōe aīa delectatur in dño ⁊ ſpiritualiter impinguatur ſic p īdeuotionē aīa ſterilis ⁊ arida efficitur. Unde numeri. xi. Aīa nr̄a arida eſt ⁊c. Hui⁹ aūt ariditatis ſūt cauſe ſeptē Aliqñ enim ꝓuenit ex bonoꝝ faſtidio vel accidia vt in p̄dicto exemplo nūeri. xi. Unde ſubditur. Oculi noſtri nihil vidēt niſi mā. Aliqñ accidit ex carnalis ꝯſolatōis abundātia qꝛ q̄to magis caro impinguatur tāto magis eſt ſpūs macilēt⁹. Sicut quāto pinguior efficitur caſeus tāto minus relinquitur de ſubſtātia butyri: de qua Iob. xxix. Lauabā pedes meos butyro .i. affect⁹ pinguedie deuotiōis. Bern. Delicata ē diuina ꝯſolatio nec dedit admittētib⁹ alienā. Tertio cauſatur ex ſupbia qꝛ ſuꝑ mōtes gelboe ros nec pluuia veniat nec ros grē nec pluuia pietatis. ii reg. i. Bern. in pſona deuoti ait. Uerū ⁊ nudius terti⁹ inuaſit me lāguoꝛ aīe: ⁊ inde hebetudo īſolita. poſt inertia q̄dā ſupbia inuēta eſt in me. ⁊ de⁹ declinauit in ira a ſeruo ſuo lachrymas nō ꝯpungit Quarto oritur īdeuotio ex cordis duritia ex antiq malitia. Bern. Ipſū eſt coꝛ durū qđ nec cōpunctōe ſcinditur nec pietate mollitur nec deuotōe mouetur. Idē quō ē tāta duritia cordis ꝙ ei nō ſapit pſalmodiatio non legere libet. nec oꝛare delectat meditatōes ſolitas nō inueniūt ꝓpter qđ ad vigilias ſolitas eſt hō ſomnolētus ad op⁹ manuū piger ad ira p̄ceps ad odiū pronus. lingue ⁊ gule indulgētioꝛ ⁊ ſecurioꝛ p̄ſumptiōe: obtuſioꝛ a p̄dicatione Des mōtes in circuitu ei⁹ viſitat oſs. ad eam aūt nō appropinquat Quīto oritur ex īgratitudie que eſt vt dicit Bern. vēt⁹ vrēs ſiccans venas pietatis. roꝛem grē ⁊ fluēta miſericordie. Sexto oritur ex negligētia bene opandi: ⁊ inde fit aīa arida. Ecōtrario p aſſiduitatem boni opis impinguatur. ꝓuer. xiii Aīa laboꝛantiū īpinguabitur. Septimo pro impatientia fit aīa arida. pſa. Aruit tanqꝫ teſta virt⁹ mea que cito frangitur. Homo impatiēs eſt ſicut lignū aridū qđ modico vbo frangitur ⁊ igne tribulatōis appoſito cito in iram ſuccenditur ad modicū flatum tentatōis. Ad hoc faciūt multa que habētur vbi agitur de oratione infra de deuotione orationis.

De languore.

Einde ɔsiderādū ē de languore. Est autē languor spiritualis grauis īfirmitas ⁊ piculosa. qꝛ aufert oēm saporē diuine dulcedinis. ⁊ oīum spūaliū īficiēs palatū cordis vt oia sibi videant amara. ps. Oēm escā abominata ē aīa eoꝝ dulcia fuūt amara. Aug. Palato nō bene sano pena ē panis q̄ sano ē suauis. ps. Q̄m magna multitudo dulcedis tue dn̄e quā abscōdisti timētib⁹ te Glo. Hāc dulcedinē nō sentiūt q̄ palatū habēt īfectū a febre īq̄tatis. Ad h̄ facit exēplū de illo monacho cui oīa fiebāt amara p acediā p ɔfessionē liberato. īfra de ɔfessiōe. Itē de illo cui oīa vertebant in stercus. īfra de penitētia. Item de pane sordidato. īfra de ɔfessiōe. Itē grauis ē h̄ īfirmitas pp īsensibilitatē. Aufert. n. sensū ⁊ vitā spūalē ⁊ motū. Bern. Scio lōge a salute esse mēbꝛa q̄ obstupūt. ⁊ egrū sese nō sentientē piculosi⁹ laborare. Grauis ē. qꝛ aufert benefaciēdi ptātē. ē eni palysis spūalis. Math. viij. Puer me⁹ iacet in domo paly̅t. ⁊ male torquet. Eiusdem ix. Offerebāt ei paly̅t. iacētē ī lecto. Itē Luc. v. portātes in lecto hoiē q̄ erat paraliticus. Accidia ē filia adonibezeth q̄ pscindebat eis quos capiebat sūmitates manuū ⁊ pedū. vt dicit̄ Iud. j. math. xij. Homo manū habēs aridā. s. dexterā signat accidiosū qꝛ ē inutilis in eis q̄ pertinēt ad dexterā boni opis. Silr̄ Marc. iij. zach. xi. de pastore cōdolo dicit̄. Brachiū eius ariditate siccabit̄. ⁊ oculus ei⁹ dexter obtenebrescet. Itē grauis est ppter diuersitatē qꝛ est febris lenta ⁊ languor spiritualibus Eccl. x. Languor plixior grauat medicum.

De impeditione bonorum. DIS. XIIII.

Einde ɔsiderādū ē de īpeditiōe bonoꝝ Ex eo nāqꝫ q̄ accidioso bona sunt insipida vl̄ amara displicet ei in alijs videre q̄ ipse facere negligit vel ɔtēnit. ⁊ ideo ne fiāt nitit̄ īpedire. Hoc vitiū dissuadēt multa ⁊ ostēdūt esse summope fugiēdū. Primū quare debemus h̄ vitiū vitare est. qꝛ facit hoiem dyabolo similē qui aduersat̄ omni bono. Unde sathana dicit̄ aduersator vel aduersari⁹. j. thess. ij. Impedunt nos sathā. zach. iij. Sathan stabat a dextris ihu vt aduersaret̄ ei. Unde apparuit beato martino pperanti ad patriā suā dicēs q̄ ei semp aduersaret̄ quocūqꝫ iret. Quo rn̄dente. dn̄s mihi adiutor nō tiebo ⁊c̄. q̄si fum⁹ euanuit. Hic īpedit matie semē bonū Math. xiij. Uenit malus ⁊ rapit semē. Luc. viij. Uenit dyabolus ⁊ tollit ⁊c̄. Hinc similes sūt q̄ pdicationē vel semē boni ppositi impedūt. Unde dn̄s dixit petro volenti īpedire bonū ppositū eundi ad passiōē Matthei. xvj. Uade post me sathana scādalū es mihi. Scd̄o qꝛ īpediētes bonū sūt rethe dyaboli. p q̄d retrahit ad bonū pcedētes. Treñ. iij. Expādit rethe pedib⁹ meis. ⁊ cōuertit me retrorsum. Osee. v. Audite h̄ sacerdotes Et post. Laqueus facti estis speculatiōi ⁊ q̄si rethe expāsū sup mōtē thabor victimas declinastis in pfundū ⁊c̄. Tale rethe erat antiochus oia bona impediens ⁊ fieri ībibēs. ij. mach. j. Scripsit rex antiochus omni regno suo vt oēs relinquerēt legē. ⁊ ɔsenserūt oēs. Et post. Misit p oēs ciuitates iude q̄ phiberēt holocausta ⁊ sacrificia ⁊ placatiōes fieri in teplo dn̄i. ⁊ sabbatū ⁊ dies solemnes celebrari. ⁊ filios circūcidi ⁊c̄. Tertio sūt aucupes dyaboli venātes sibi aīas. Hiere. v. Inuenti sūt in populo meo viri aucupes ⁊c̄. iij. regū. xij. Hieroboā cogitans quō filios israel reuocaret a cultu dei duos vitulos posuit. alterū in bethel q̄ domus dei dicitur. alterū in dan. qꝛ per aspitatis timorē q̄ in religione est alios reuocat. Alios p ostēsionē ⁊ amorē mūdane pspitatis. qꝛ sūt similes scribis ⁊ phariseis q̄ aplos volebāt īpedire ne fructū facerēt. ⁊ populū ne dn̄m sequeret̄. de q̄b⁹ Math. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei q̄ claudit̄ regnū celoꝝ āte hoies nec intratis nec īrare pmittit̄. Quarto qꝛ sūt similes illis maledictis gētib⁹ q̄ impediebant ne filij israel irent ad terrā pmissiōis. Ut amalech populo. Exo. xvij. Et seon ⁊ og. Numeri. xxj. Uia regia īcedemus ⁊c̄. Similiter illis hostibus dauid q̄ impediebant ne veniret ad regnū. Similiter illis qui impediebāt ne filij israel edificarēt teplū. j. esdre. iij. ⁊. iiij. Quinto dissuadet hoc vitiū dānū q̄d homo impediens cōsequit̄ ex hoc. qꝛ impeditur a gratia ⁊ gloria vel amittit habita gratiā ⁊ gloriā. Numeri. xiiij. Quare subuertit populū dn̄s deus eis ē daturus sicut fecerāt patres vestri ⁊c̄. Quib⁹ irat⁹ deus iurauit ne intrarēt terrā ⁊c̄. Sexto hoc dissuadet scriptura puer. iij. Noli phibere benefacere eū q̄ pōt. s. si vales ipse benefac. Eccl. vij. A mortuo l. peccatore ne phibeas grām. Exo. xviij. Non impediaris orare semper. Septimo exempla vt moysi. Numeri x. dixit quidam ad moysen Dn̄e mi phibe eos ne pphetēt. Et moyses. Quis mihi det vt oīs populus pphetet ⁊ det illis de⁹ spūm suū. Math. xix. impedientibus dixit chr̄s. Sinite paruulos venire ad me. ⁊ nolite vetare. Beata virgo nullū verbū legit̄ dixisse per quod impediret passionem filij Sed vxor pylati illusa a dyabolo dixit. Nihil tibi ⁊ iusto illi Joh. xij. de magdalena dixit Sinite illam.

Octauo debet dissuadere hoc ira dei. ⁊ vindicta grauis que sequitur ex hoc q̄ sepe impedientes pcessū bonoꝝ pmit grauiter infirmitatibus ⁊ flagellis ⁊ morte subita ⁊ iopinata. Sicut fecit egyptios detinētes ⁊ impediētes isrl̄ qꝛ post multa flagella curr⁹ pharaonis ⁊ exercitū eius piecit in mare Exo. xiiij. Inter miracula beati Andree legit̄ q̄ cū quidā iuuenis nobilis eū sequeret̄ nec parētes eius possent eū reuocare: voluerūt domū in qua erat succēdere igne apposito quē iuuenis extinxit aqua plurima supiecta cū oratione: ⁊ cū vellent domū cū scalis ascendere: excecati sunt ⁊ cū pseuerarēt in sua duritia post breue tp̄us subita morte sunt simul occisi.

Nono dissuadet h̄ grauis culpa que est in h̄ peccato ⁊ multiplex de qua sunt dānādi ⁊ iudicandi Imponet enī deus ⁊ in pena ⁊ in culpa oīa mala q̄ facturi sunt qui īpedunt ne dn̄m sequant̄ ⁊ bona que ipi vel fecissent vel fecisse potuissent si ɔuersi fuissent ⁊ morte eoꝝ quos a bono retrahūt. Uñ dicit Josue eis quos credebat īpedire pfectū filioꝝ isrl̄ ⁊ terrere ne auderēt pgredi. Ira dei irruerit sup eos ⁊ derelinquet eos in solitudine: ⁊ vos cā necis oium eorū eritis. Decimo dissuadet h̄ nocumētū multiplex qꝛ h̄ peccatū facit Primo qui alios īpedūt bn̄facere cito ab hostib⁹ vincunt̄ ⁊ occidunt̄ ⁊ fugant̄. vt patet Exo. xvij. Amalech vincit̄ fugat̄ ⁊ delet̄. Silr̄. Numeri xxj. Seon rex amorreoꝝ ⁊ og rex basan īpedientes isrl̄ ne irent p viā regiā ad terrā pmissionis maledicti sunt a dn̄o.

Einde dicendū est de tedio vite: q̄d puenit ex longa tabefactiōe tristicie. Sciendū tn̄ q̄ est tediū v̄tuosū ⁊ tediū vitiosū. Uirtuosū quidē multiplr̄. Uno mō fm̄ q̄ puenit ex amore dei ⁊ desiderio celestis patrie ps̄. Heu mihi incolat⁹ me⁹ plongat⁹ est. Greg. Sācti grauiter tolerāt quicq̄d non sonat id q̄d amant. De augustino dicit̄ q̄ displicebat ei q̄cq̄d agebat in seculo pre dilectiōe dei ⁊ decore dom⁹ ei⁹ quā dilexit. Itē aliqn̄ puenit ex cōsideratōe p̄sentiū maloꝝ: ⁊ ex defectu bonoꝝ. Eccl̄s. ij. Tedebit me vite mee videntē oīa mala q̄ fiūt sub sole ⁊ cunctā vanitatē ⁊ afflictionē spūs. Idē. iiij. Uidi calūnias q̄ sub sole gerunt̄ ⁊ lachrymas innocētiū ⁊ neminē ɔsolatorē ⁊c̄. Itē q̄nqꝫ puenit ex vehemētia tribulatiōis. vt Job x. Tedet aīaꝫ meā vite mee. ij. corin. j. Supra modū grauati sum⁹. ita vt tederet nos viuere. Itē accidit aliqn̄ ex malorū occurrētiū ⁊ irruētiū pturbatione bona vt mathatie j mach. ij. Ut q̄d adhuc nobis viuē. Septīo puenit ex diuine ɔsolatiōis dilatiōe tediū vitiosū fit multiplr̄. puenit eni aliqn̄ ex irruētiu maloꝝ desperatiōe: vt herodis aschalonite q̄ se gladio suo volebat occidē occurrētib⁹ sibi suis flagitijs ⁊ irruētib⁹ īfirmitatū angustijs. fm̄ q̄ dicit ioseph⁹ ⁊ egisipp⁹ li. . de cladib⁹ iudeoꝝ ī fine. Silr̄ saul irruēs sup gladiū suū. j. reg. vlt ī fine. ij. reg. j. Interfice me: qm̄ āgustie me tenēt ⁊c̄. Silr̄. pylat⁹ q̄ d̄ dn̄m sniaꝫ mortis ptulit apd̄ gayū accusatus de scelerib⁹ suis: ⁊ apd̄ lugdunū missus ne lōgiorib⁹ afficeret̄ malis ppria manu se occidit: vt dicit Orosi. li. vij. Itē q̄nqꝫ ex diuini seruitij longa afflictione: q̄d maxime pertinet ad accidiā. ad q̄d potest referri q̄d dicit̄ iij. reg. xix. de helya qui petiuit sub vmbra iuniperi anime sue vt moreretur.

Einde ɔsiderādū est de īpenitētia dicit̄ aūt īpenitētia duobus modis. Uno mō dicit̄ aliq̄s īpenitēs qui actu nō penitet de pctīs suis ⁊ differt: vel negligit penitere. Alio mō dicit̄ aliq̄s īpenitēs qn̄ nō ppōnit penitere: vel ppōnit nō penitē: vel claudit dies suos cū finali īpenitētia īpenitēs moriēs. Est aūt hec īpenitētia vitioꝝ receptaculū. v̄tutū ⁊ gratiaꝝ obstaculū. dei ⁊ angeloꝝ offendiculū. spūssci repugnaculū. malignoꝝ spirituū hītaculū ⁊ pabulū pditiōis vinculū mortifere dānatiōis venenatissimū poculū. Hec aīe miserē celū claudit: ⁊ eā ab omni spe salutis excludit: ⁊ demonib⁹ exponit. Hec a ɔsortio dei ⁊ ecclesie eijcit: ⁊ in īfernū piicit: ⁊ tormētis ppetuis subijcit cruciādā. Hec cor hoīs ad modum dyaboli obturat: ad modum cristallini lapidis aut incudis īdurat. Job. xlj. Indurabit̄ cor eius q̄si lapis ⁊ stringet̄ q̄si malleatoris incus. Hec irā diuinā sup caput hoīs exaggerat. Ro. ij. Tu autē fm̄ duritiā tuā ⁊ cor impenitēs thesaurizas tibi irā in die ire ⁊c̄. Ideo dicit̄ Eccl. iij. Cor durū male habebit in nouissimo suo. De corde duro dicit Bern. Nemo duri cordis salutē vnq̄ adeptus est nisi a quo de⁹ abstulerit cor lapideū ⁊ dederit cor carneū. Ipsū cor durū ē q̄d nec ɔpunctiōe scindit̄ nec deuotiōe mollit̄ nec mouet̄ precibus nec minis cedit īdurat̄ ad flagella. īgratū est ad bn̄ficia infidū ad ɔsilia sui ad iudicia inuercūdū ad turpia ipauidū ad piculosa. inhumanū ad hūana ptentoꝝ obliuiscēs. p̄sentiū negligēs futura nō puidēs. Et vt breuiter dicā ɔcludā in ipsū. nec deum timet nec hominē veret̄. Hec hominē morte subita pōccupat: vt q̄si viues ⁊ vi

dēs in īfernū descēdat pū. ꝛ descendāt in īfernū viuentes Apoc. ij. Dedi illi tēpus vt pniam ageret ꝛ nō vult penitere. Ecce ego ponaz eā in lectū mortis. ꝛ oēs q̄ mechant̄ cū ea. Sepe eni fit vt cū hō nō ꝓponit penitere vel ꝓponit non penitere morte subita ꝓoccupet̄. ꝛ aliq̄ ante eius exitū ei reueleẗ cui dānatiōi sit obnoxius. Sicut de quodā refert beda de gestis anglorꝫ li. v. ca. xv. dicēs. Noui quēdā quē vtinā nō nouissez q̄ in monasterio nobili ignobiliter viuēs. cuz aliq̄ irēt ad ecclesiā ad audiēdū officiū ꝛ sermonē. cū ipe esset faber optimus ꝓp officiū suaz alijs vtile ab alijs tolerabat̄ in fabrica sua remanens. vacās ebrietati ꝛ alijs illecebris carnis. q̄ subita īfirmita te occupat⁹ cū a fratrib⁹ moneret̄ ad pniaz. merēs ꝛ clamās ꝛ desperās cepit clamare se nō posse. qꝛ sicut beat⁹ stephanus vidit mo rtēs sibi celū aptū. ita ꝑ ɔtrariū viderat sibi īfernū aptū. ꝛ ibi locū sibi paratū ꝓpe sathanā ꝛ cayphā ꝛ alios q̄ deū occiderūt. ꝛ videbat ꝛ dicebat iudiciū suū īstare nec sibi spem salutis supesse. ꝛ h̄ dicēs mortu⁹ ē lōge ab aliorꝫ sepultura posit⁹ nec aliq̄s fratrū aliqđ suffragiū ecclesie ꝓ eo facere ausus ē. Itē beda eodē li. c. xiiij refert accidisse in anglia merciorꝫ tpib⁹ olderedi regis de milite īsolēti. q̄ quidē vidit in īfirmitate sua duos angelos librū pulcherrimū deferentes. ꝛ post duos demones subintrātes aliū librū maximū deferentes ꝛ post tres demones subintrātes aliū librū maximū deferentes ꝛc. vt supra. Itē cū q̄dā diues moreret̄ ꝛ ad penitentiā ꝛ ɔfessionē moneret̄. dicebat se nō posse penitere. qꝛ ipse ibat ad īfernū cū magno cursu. dicēs gallice. Je me vois en enfer les grās galos. ꝛ cū nō posset deficiēte virtute totū dicere dicebat sepe repetēdo ꝛ desperādo. galos. galos. ꝛ post los. los. Ad hāc māz ꝑtinet qđ habet̄ supra de impseuerātia. ꝛ multa q̄ habent̄ supra de timore īferni ꝛ iudicij ꝛ mortis. Et īfra de bonis que facit penitētia. Que impenitētia aufert ꝛ mala ɔtraria infert. Et infra de desperatione.

De desperatione. DIS. XV.

Einde ɔsiderādū ē de despanōe. Circa quā ɔsiderāda sūt quattuor. Primo vtrꝫ desperatio sit peccatū. Scdo vtrū possit esse sine īfidelitate. Tertio vtrū sit maximū peccatorꝫ. Quarto q̄ dissuadēt hoc horrēdū flagitiū esse summope detestādū. Circa primū sciendū fm phm. vj. eth. qđ in ītellectu ē affirmatio ꝛ negatio. h̄ est in appetitu ꝓsecutio vel fuga. ꝛ qđ in ītellectu ē verꝫ vel falsuz. h̄ in appetitu est bonū vel malū. ꝛ iō motus appetitiu⁹ ɔformit̄ se habēs intellectui vero fm se ē bon⁹. Oīs aūt mot⁹ appetitiu⁹ ɔformiter se habēs intellectui falso fꝫ se ē malus ꝛ peccatū. Circa deū aūt vera estimatio ītellect⁹ ē ꝑ quā ꝓuenit hominum salus. ꝛ venia peccatorib⁹ dat̄ fꝫ illud Ezech. xviij. Uiuo ego dicit dñs nolo mortē peccatoris sꝫ vt cōuertat̄ ꝛ viuat. Falsa aūt opinio ē q̄ deus peccatori penitēti veniā deneget. vel q̄ peccatores nō ɔuertat ad se ꝑ grāz iustificātez. Et iō sicut motus spei q̄ ɔformiter se hꝫ ad estimationē verā est laudabilis ꝛ virtuosus. ita motus oppositus desperatiōis ɔformiter se habēs estimatiōi false de deo ē vitiosus ꝛ peccatū. Est aūt ītelligēduz q̄ ī omni peccato mortali ē ɔuersio ad bonū cōmutabile ꝛ auersio a bono incōmutabili. fꝫ differēter. Nā peccata q̄ virtutibus theologicis opponūt̄ ꝑncipaliter cōsistūt in auersiōe a bono icōmutabili. sicut odiū dei. desperatio ꝛ īfidelitas. qꝛ virtutes theologice habēt deū ꝓ obiecto. ex ɔsequēti aūt īpoztāt ɔuersiōez ad bonū cōmutabile. inquātū aīa deserēs deū ɔsequēter necesse ē q̄ ad alia ɔuertatur. alia vero peccata principaliter ɔsistūt in ɔuersiōe ad bonū ɔmutabile. ex ɔsequēti aūt in auersiōe ab īcōmutabili bono. Qui. n. fornicat̄ nō intēdit recedere a deo sed carnali delectatiōe frui. ex quo sequit̄ q̄ a deo recedat. In peccato aūt desperatiōis ꝑncipaliter recedit homo a deo. ex ɔsequēti aūt ad aliqđ bonū cōmutabile se cōuertit. s. ad motū ꝓprie volūtatis sequēdū ꝛ in peccato suo manere. Itē nota q̄ lꝫ desperatio ex radice bona videat̄ ꝓcedere. s. ex timore dei. ꝛ ex horrore magnitudinis peccatorꝫ suorꝫ. qđ autē ex radice bona videt̄ esse bonū. Juxta illud Math. vij. Arbor bona fructus bonos facit. Et Ro. xj. Si radix sancta ꝛ rami sancti. tamē desperatio mala est. Nam ex radice virtutis potest aliquid ꝓcedere dupliciter. Uno mō directe ꝛ ex pte ipsius virtut̄. Sicut actus ꝓcedit ex habitu. ꝛ hoc mō ex virtuosa radice nō pōt aliqđ peccatū ꝓcedere Hoc eni dicit Aug. in libro de libero arbi. q̄ virtute nemo male vtitur. Alio modo ꝓcedit aliquid ex virtute īdirecte ꝛ occasionaliter. ꝛ sic nihil prohibet aliquod peccatū ex aliqua virtutis radice procedere. Sicut īterdū supbiunt aliqui de virtute. fm illud augu. Superbia bonis operibus īsidiat̄ vt pereant. Et hoc mō ex timore dei ꝛ horrore ꝓpriorꝫ peccatorū cōtingit desperatio. Inquantū his bonis aliquis male vtitur. ab eis occasionē accipiens desperādi. Item sciēdū q̄ in damnatis est desperatio. Nouerūt eni impossibilitatez reditus sui ad beatitudinē vel ad veniā vnde iam nō sunt in statu sperandi q̄ aūt nō sperant vel desperāt nō imputat̄ eis ad culpam sed ad sue dānationis cumulū ꝛ penā. Sicut ꝛ in statu vie si quis desparet de hoc q̄ nō est natus adipisci vl̄ q̄ nō esset debitū adipisci nō esset peccatū puta si medicus desparet de curāde alicui⁹ infirmi vel si desparet se fore papatū vel magnas diuitias adepturū.

Circa scōm. s. vtrū peccatū despationis possit esse sine infidelitate. Sciendū q̄ fides ꝛ infidelitas ptinēt ad ītellectū. Spes ꝛ desperatio ad appetitū. Cōtingit aūt habentē rectā estimationē ītellect⁹ in vniuersali circa motū appetitiuū nō recte se habere corrupta ei⁹ estimatiōe pticulari. sicut habet̄. iij. de aīa. ꝛ inde est q̄ aliquis hñs rectā fidē in vniuersali deficit in modo appetitus circa pticularia. corrupta eius estimatiōe pticulari ꝑ habitū vel passionē. Sicut ille qui fornicat̄ eligēdo fornicationē vt sibi bonū vt nūc corruptā habet estimationē in pticulari. cū tñ in eo remaneat vera estimatio fꝫ fidē. s. q̄ fornicatio sit mortale peccatū. Similiter aliquis retinēdo in vniuersali verā estimationē fidei. s. q̄ vere est in ecclesia remissio peccatorꝫ potest pati motū despationis. s. q̄ sibi in tali statu existēti nō sit de venia ɔsequēda sperandū. corrupta eius estimatione circa pticulare ꝛ ꝑ hunc modū pōt esse despatio sine infidelitate sicut ꝛ alia peccata mortalia. Circa tertiū. s. vtrū despatio sit maximū peccatorꝫ oīuz. Sciendū q̄ pctā que opponunt̄ vtutib⁹ theologicis fm genus suū sunt oībus peccatis alijs grauiora qꝛ cum virtutes theologice habeāt deū ꝓ obiecto peccata eis opposita directe ꝛ pncipaliter impoztāt auersionē a deo. In quolibet aūt peccato mortali pncipaliter ratio mali ꝛ grauitas est ex hoc q̄ auertit a deo. Si eni posset esse ɔuersio ad bonū ɔmutabile sine auersione a deo q̄uis esset inordinata nō esset peccatū mortale ꝛ ideo illud qđ pmo ꝛ ꝑ se hꝫ auersionē a deo est grauissimū inter pctā mortalia. Uirtutibus aūt theologicis opponunt̄ infidelitas. despatio: ꝛ odiū dei. inter que odiū dei ꝛ infidelitas desperatiōi ɔparent̄: inueniunt̄ fꝫ se quidē. i. fm rationē ꝓprie speciei grauiora. Infidelitas eni ꝓuenit ex hoc q̄ ipsaz dei veritatē homo nō credit. Odiū vō dei ꝓuenit ex hoc q̄ voluntas hoīs ipsi diuine bonitati ɔtrariat̄. Desperatio aūt ex hoc q̄ hō nō se sperat bonitatē dei pticipare. De quo patet q̄ infidelitas ꝛ odiū dei sunt ɔtra deū fm qđ in se est. despatio aūt fm qđ eius bonū pticipat̄ a nobis. Uñ maius peccatū est fm se loquēdo nō credere dei veritatē. vel odire deū q̄ᷓ desperare ɔsequi gloriā ab ipso. Sed si cōpetur desperatio ad alia duo peccata ex pte nrā. sic desperatio est piculosior. qꝛ ꝑ spem reuocamur a malo ꝛ introducimur in bona ꝓsequenda. Et ideo sublata spe irrefrenate hoīes labunt̄ in vitia ꝛ a bonis laborib⁹ retrahunt̄. Uñ sup illud prouer. xxiiij. Si desperaueris lapsus ī die angustie minuet̄ fortitudo tua. dicit glo. Nihil est execrabili⁹ desperatiōe: quā qui hꝫ in generalibus hui⁹ vite laborib⁹ ꝛ qđ peius est in fidei certamine cōstātiā pdit. Et ysid. in libro de sūmo bono dicit ꝑpetrare flagitiū aliqđ est mors aīe: sed desperare est descēdere ad infernū. Ulteri⁹ notādū q̄ despatio principalit̄ ꝛ specialiter orit̄ ex accidia. pōt tñ aliquo mō oriri ex luxuria. qđ declarat̄ hoc mō. Obiectū eni spei est bonū arduū possibile vel ꝑ se vel ꝑ aliū acquiri. Spes g̃ de beatitudīe obtinenda pōt in aliquo deficere dupliciter. Uno mō qꝛ nō reputat vt bonū arduū. Alio mō qꝛ nō reputat eam vt possibilē adipisci: vel ꝑ se vel ꝑ aliū. ad h̄ aūt q̄ bona spūalia nō sapiunt nobis q̄si bona vl̄ nō videant̄ nobis magna bona ꝑcipue deducimur ꝑ h̄ q̄ affectus noster est infectus amore delectationū corporaliuz inter quas pcipue sunt delectationes veneree. Nā ex affectu harū delectationuz cōtingit q̄ hō fastidit bona spūalia. ꝛ nō sperat ea q̄si bona quedā ardua. ꝛ fm h̄ desperatio causat̄ ex luxuria. Ad hoc aūt q̄ hō bonū arduū nō estimet vt possibile sibi adipisci ꝑ se vel per aliū ꝑducit̄ ex nimia deiectione: q̄ quādo in affectu hominis dominat̄. videt̄ ei q̄ nunq̄ᷓ possit ad bonum releuari. Et quia accidia est tristicia quedam abiectiua spiritus. Ideo ꝑ hunc modū desperatio ex accidia generat̄. Nā bonū ꝛ arduū etiā ad alias passiones ꝑtinent. vñ specialius orit̄ ex accidia. potest tñ oriri ex luxuria ratione iam dicta.

Circa quartū sciēdū q̄ multa sunt q̄ nos debēt mouere ad desperatiōis flagitiū detestādū. Primo quidē exēpla pietatis ꝛ mīe diuine circa pctōres volētes penitere vt dauid ij reg. xij. Manasses. ij. paral. in fine. Math. sicut pꝫ de vocatōe ei⁹. Math. ix. Marie magd. Luc. vij. Latrōis. Luc. xxiij. Pauli act. ix. De hac mā nota supra de gradib⁹ ꝛ effectib⁹ mīe dei. Silr infra de penitētia. Itē infra de cōtritōe. Silr de ɔfessione. Scdꝫ est mīe dei īmēsitas. ps. Misericordie eius nō est numerus. Hen. xxxiij. Minor sum cūctis miserationib⁹ tuis. Bern. Maior est dei pietas q̄ᷓ queuis iniquitas. Ecōtra dicebat chayn. Gen. iiij. augu. Deus noster misericors est para

tus saluare, clemētia quos nō pōt saluare iusticia. Idē. Quasi scīn
tilla ī mari sic oīa peccata cōparata misericordie dei. De hac mā sup
ra de gradib⁹ misericordie dei. Terciū ē bē te marie īmēsa mi
sericordia q̄ ē aduocata nr̄a ⁊ spes nr̄a. Mater gr̄e ⁊ misericordie.
Ecclī. xxiiii. Mater pulcher dilectiōis ⁊ timoris ⁊ agnitionis ⁊ san
cte spei. In me oīs gr̄a vie ⁊ veritat' in me oīs spes vite ⁊ virtutis.
Quartū qđ suadet spē ⁊ dissuadet despatiōem sūt vba sacra. ps̄.
Sperēt ī te oēs q̄ nouerūt nomē tuū. Spate ī eo oīs ɔgregatio po
puli. puer. xxv. ad amicū. Si pduxeris gladiū non despes. qr̄ ē re
gressio ad amicū. s. cħrm. Verba ligni vite vel folia sunt ī medicinā
despantiū. Quintū remediū ɔtra despatiōez sūt vnguēta māsue
tudinis ⁊ misericordie cħri cant. i. Currem⁹ ī odore vnguētoꝝ tuo
rū. Ibi Bern̄. Dn̄o pp māsuetudinē ⁊ misericordiā q̄ pdicat ⁊ ē ī
te o bone ihu currem⁹ post te. sciēte q̄ nō spnas pauperē. nec hor
reas peccatorē ⁊c. Nō horruisti ɔfitētē ī cruce latronē. nō lachrimā
tē peccatricē nō chananeā supplicātē. Idē. Crede mihi inueni cħrz
carēte cauterio nō vnguēto. Sextū qđ suadet spez ⁊ ē remediuz
ɔtra despatiōez ē īcarnatio cħri tyt̄. ii. Apparuit gr̄a dei saluatoris
nostri pvocās ad spez. Unde sequit̄. vt abnegātes īpietatē ⁊ secu
laria desideria ⁊c. Septimū remediū ɔtra despatiōez ē cħri passio
⁊ mors. Tren̄. iii. Recordare pauptat' mee ⁊ trāsgres. mee absinthii
⁊ fellis. Memorie memor ⁊c. Et post. Hec recolēs in corde meo in
deo spabo. Ad h̄ ptinēt q̄ habent̄ supra de passiōe dn̄i. Itē Bern̄.
Peccatū peccaui grāde turbat̄ ɔsciētia ⁊ nō perturbat̄. qr̄ vulnerū
dn̄i recordabor. q̄d tā ad mortē qđ nō p cħri mortē saluet̄. Si ī me
venerit tā potēs tā efficax medicamētū nulla iā possuz malignitate
terreri. Idē. Quid mirū si caput nostrū p mēbris accepit curationez
quātū ī ipo fuit nō habuit huī⁹ īdigētiā. sz voluit caput vulnerari p
mēbris. vt ea curarent̄. sz nos ecōtrario cauteriū facimus in mēbro
ignobiliori p curatiōe mēbri nobilioris. vt cū dolet caput vulnera
tur brachiū. dolēt renes ī tybia fit cauteriū. Ecōtra āt nobile caput
cħrm vulnerat̄ p curatiōe mēbroꝝ. Octauū remediū ɔtra despa
tionē sūt cħri sacramēta. vt sūt baptism⁹ p̄cipue ⁊ pn̄ia q̄ mūdāt ⁊
curāt ab oīb⁹ īfirmitatib⁹ ⁊ inq̄namētis spūalib⁹. vt pz Act. ii. Cuz
pdicasset petrus crucifixoib⁹ dn̄i iudeis. ⁊ quererēt ab aplis q̄d fa
cerēt petrus ait. Pn̄iaz agite ⁊ baptizet̄ vnusq̄sq; vestrū ī remissio
nē peccatoꝝ vestroꝝ. ⁊ accipietis donū spūssancti. qđ vsq; ad tria
milia fecerūt. Alios vt dicit̄ Sap. ii. Excecauit eos malicia eoꝝ ⁊ ne
scierūt sacramēta dei neq; mercedē sperauerūt iusticie. nec iudicaue
rūt honorē aīaꝝ sanctaꝝ. Nonū remediū ē liberalitas dn̄i q̄ dat
penitētib⁹ ⁊ petētib⁹ veniā. ī signū hui⁹ se vel donū spūssancti. Un
de accipietis donū spūssancti. act. ii. Aug. Sūma liberalitas dn̄i dat
donū equale sibi. Qđ pbat dn̄s Luc. xi. Petite ⁊ accipietis. Et post.
Pater noster celestis dabit spiritū bonū petētib⁹ se. Itē nō solū re
stituit ablata g petiti sz auget gr̄am ⁊ ɔfert maiora. sic dicit̄ Ezech.
xxxvi. Habitare nos faciā sicut a principio. bonisq; donabo maiori
bus q̄ habuistis ab initio Eccl. xx. Est q̄ multa redimat modico p
cio ⁊ restituit ea in septuplū. Decimū remediū sunt diuersa diui
ne bonitatis expimēta. q̄ expti sūt sperantes de misericordia dei. quī
bus multa beneficia virtute spei p̄stat. q̄ sūt multa. Primū ē qr̄ eos
inhabitat ⁊ letificat q̄si sensibiliter ⁊ ɔfortat ps̄. Letent̄ oēs q̄ spe
rāt in te ī eternū exultabūt ⁊ habitabis in eis. Itez sperēt ī te oēs q̄
nouerūt nomē tuū. Spes ē q̄ ɔfortat. aplūs Spe gaudētes. Iō di
cit dn̄s Math. v. Gaudete ⁊ exultate qr̄ merces vr̄a copiosa ē ī ce
lis. Luc. x. Gaudete ⁊ exultate qr̄ noīa vr̄a scripta sūt in celis. Hiere.
xxxi. Quiescat vox tua a ploratu ⁊ oculi tui a lachrymis. qr̄ merces
ē opi tuo Scđo spes adiuuat. ps̄ Adiutor ī opportunitatib⁹ ī tribu
latiōe. sperēt ī te q̄ nouerūt nomē tuū ⁊c. Itē spare ī eo oīs ɔgrega
tio populi ⁊c. Silr̄. In ipo spauit cor meū. ⁊ adiut⁹ suz. ps̄. Reuela
dn̄o viā tuā. ⁊ spa ī eo. ⁊ ipe faciet. Eccl. ii. Respicite filii natiōes ho
minū ⁊ scitote q̄si nullus spauit ī dn̄o ⁊ ɔfusus ē. pmāsit ī mādatis
ei⁹ ⁊ derelict⁹ ē. aut inuocauit deū ⁊ despexit illū. Tertio miaz p̄stat
ps̄. Spantē ī dn̄o mia circūdabit Eccl. ii. Spate ī dn̄o ⁊ veniet vo
bis mia in oblectatiōe. Quarto firmat ɔtra aduersa vt anchora na
uē. arma militē. i thessal. v. Galea ē spes salut'. Heb. vi. Cōfugiam⁹
ad ppositā spez. quā sicut anchorā habem⁹ aīe tutā ⁊ firmā. Silis
ē cuidā pisci de quo habet̄ in historia trāsmar. q̄ vocat̄ ethnius. q̄
cū sit vix q̄ntitat' vnius pedis q̄n naui ɔiūct⁹ adheret ɔ pcellas red
dit eā stabilē. Quinto liberat ⁊ saluat ps̄ In te dn̄e spaui ⁊c. Silr̄
In te spauerūt pres nostri ⁊c. Ad te clamauerūt ⁊ salui facti sūt p
uer xxviii. Qui spat ī dn̄o saluabit̄. Sexto beatificat. ps̄ Beat⁹ vir
q̄ sperat in eo. Item. Beati oēs qui cōfidunt in dn̄o. prouer. xvi.
Qui sperat in dn̄o beatus est. Septimo fouet ⁊ ɔseruat ps̄. Oculi
omniuz in te sperant dn̄e. ⁊ tu das escam illoꝝ in tempore oppor
tuno. Item. Oculi dn̄i super metuētes eum ⁊ in eis qui sperāt sup
mia eius. vt eruat a morte aīas eoꝝ ⁊ alit eos ī fame. Undecimū
qđ suadet spem ⁊ dissuadet desperationē est gaudiū ⁊ meritū cele
stiuz gaudet eni' de⁹ ⁊ angeli ⁊ sancti de petoꝝ ɔuersiōe ⁊ reuersio
ne ad pacē dei. sic dicit ⁊ pbat dn̄s Luc. xv. Magnū gaudiū ē coꝝ
⁊ angelis ei⁹ sup vno petōre pn̄iaz agēte. Et h̄ pbat p exēpluz ouis
reducte. dragme repte filii pdigi redeūtes cum gaudio recepti. De
hac mā satis habet̄ supra de gradib⁹ mie dei. In psona sctōꝝ dici
tur Ro. v. Gloriamur in spe glīe filioꝝ dei. Cōsideratio meritoꝝ sā
ctoꝝ dei ⁊ sctōꝝ maximū ē remediū ɔ desperationē q̄ si ɔpaterent ho
minib⁹ ⁊ orarēt p petōrib⁹ cū essent hic cū eis vt dicit Bern̄. multo
fortius cū ante faciē dei sui ɔsistūt. i. fontē pietatis ⁊ mie. Illa eniz
beata patria charitatē eoꝝ nō immutauit sed augmētauit Eccl. xliiii.
Isti sunt viri mie quoꝝ pietates nō defuerūt. Job. iii. Uoca si ē q̄
tibi r̄ndeat ⁊ ad aliquē sctōꝝ ɔuertere. Marie aūt ad spez pvocat
meritū cħri ⁊ passio. Utinā appēderent̄ petā mea q̄b⁹ irā merui ⁊
calamitas quā patior in statera ⁊c. In vita btī Bern̄ clareuallis le
git̄ q̄ cū viliꝫ esset ei q̄ rapt⁹ in spū eēt ante sūmū iudicē ⁊ dyabo
lus eū de multis accusaret q̄rētī dyabolo vn̄ credere. hr̄e regnū eter
nū. r̄ndit. Scio q̄ merita mea ad hoc nō sufficiūt. sed dn̄s me⁹ ih̄s
cħrs est ɔsubstātialis dei fili⁹. cui ɔpetit iure hēditario. Itē ɔpetit
et iure emptiōis qr̄ emit illud sanguine suo altero iure sibi ɔtēt⁹. al
tero iure de mia sua illud mihi donat. Qđ audiēs dyabol⁹ ɔfusus
recessit. Duodecimū qđ dissuadet desperationē est multiplex no
cumētū qđ facit desperatio. Primū ē qr̄ desperatio ē piculosa īfir
mitas. spernēs oēz ɔsolationē refectionē ⁊ remediū. Cōtēnit etiaz
desperās seipsuz excutē a faucib⁹ dracōis īfernalis. Cōtēnit etiam
erigere se a pfundo vitioꝝ ⁊ īuocare dei adiutoriū. ps̄. Oēz escam
abominata est aīa eoꝝ ⁊ appro. vsq; ad port mor. ii. reg. ii. An ignora
ras q̄ piculosa sit desperatio. Hiere. xv. fact⁹ est dolor me⁹ ppetu⁹
⁊ plaga desperabil' renuit curari Et. xxx. In sanabilis ē factura tua
⁊ pessima plaga tua. puer. xviii. Impi⁹ cū in pfundū venerit petōꝝ
cōtēnit ⁊ sequit̄ eū obprobriū ⁊ ignominia. Ecōtra spes clamat ad
sūmū medicū sperās ei⁹ adiutoriū. Mich. vii. Ego aūt ad dn̄m as
piciā ⁊ expectabo deū saluatorē meū. Et ps̄. De pfundis clamaui
ad te dn̄e. Scđz nocumētū est: qr̄ desperatio facit hoīem excordē ⁊
īfirmū q̄si mortuū in tenebris p petīs. ps̄. Sic vulnerati dormiētes
in sepulchris ⁊c. Epl'a hiere. Sūt sic mortui pecti in tenebris. Job.
xv. Nō credit q̄ reuerti possit de tenebris ad lucē: circūspectās vn
dīq; gladiū diuine. s. vltiōis. Et post. Nō credat frustra errore dece
pt⁹ q̄ aliquo p̄cio redimēdus sit. Ecōtra spes facit hoīez fortē ⁊ ma
gnanimū. ysa. xl. Qui sperāt in dn̄o mutabūt fortitudinem. ps̄. In
dn̄o sperās nō īfirmabo. Tertiū nocumētū ē qr̄ despatio fac̄ hoīez
exosuz ⁊ displicē deo. qr̄ tractat ei⁹ bonitatē ⁊ miam. Sic chaym q̄
dicebat. Maior ē iniq̄tas mea q̄ vt veniaz merar. Gen̄. iiii. Hiero.
sup. ps̄. cuii dicit q̄ iudas plus peccauit qr̄ se suspēdit desperans ⁊
mag' deū offendit q̄ qr̄ eū tradidit. Ecōtra spes facit deo placētē.
Un ps̄. Bn̄placitū ē dn̄o sup metuētes eū: ⁊ in eis q̄ sperāt super
mia. Quartū qr̄ desperās est sordidus oī vitio expositus. Eph. iiii.
Propt̄ cecitatē cordis ipsoꝝ desperātes semetipsos tradiderūt ipu
dicitie in opatiōnē oīs īmūditie in auaritiā. Ecōtra spes spetrat ab
solutionē remissiōis. Heb. x. Abluti aq mūda teneam⁹ spei nr̄e cō
fessionē ps̄. Saluauit eos qr̄ sperauerūt in eo. Quintū est qr̄ despe
ratio aliq̄n ducit hoīez ad occisionē sui. Ut dicit Job. vii. Desperaui
nequaq̄ vltra viuā Ec. x. Tedet aīaz meā vite mee. Ut achitophel
q̄ disposita domo sua suspēdio suspi⁹ iterit ii reg. xvii. Et Math.
xxvii. Judas q̄ abiēs laqueo se suspēdit. Et vt herodes aschalonita
q̄ voluit se occidere. Et pylat⁹ ⁊ nero despantes q̄ manu ppria sese
occiderūt. spes adducit ad vitā glorie. plongat vitā nature. ps̄. Spe
rent in te oēs qui nouerūt nomē tuū ⁊c. Sap. iii. Spes illoꝝ īmor
talitate plena est. Sextū est qr̄ despatio euellit hoīez ab omni bono
spūali ⁊ eterno. ps̄. Deus destruet te ⁊ euellet te de tabernaculo tuo
⁊ radicē tuā de terra viuētiū. Job. xix. Quasi auulse arbori abstulit
a me spem meam. Ecōtra spes plātat ⁊ solidat ⁊ viuificat in bono.
Hiere. xvii Benedict⁹ qui ɔfidit in dn̄o. ⁊ erit dn̄s fiducia ipsius
⁊ erit tanq̄ lignū qđ trāsplātatū est iuxta p̄terfluētes aquas ad hu
morē mittit radices suas ⁊c. Et post. Nec aliqn̄ desinet facere fru
ctū. Job. iii. Etiā si occiderit me sperabo in eū Et. xiiii. Lignū habz
spem qđ si p̄scisuz fuerit rursuz virescit. ⁊ rami eius pullulat. Septi
muz nocumētū est q̄ desperatio in īfernū impellit. ps̄. Ascendūt vs
q; ad celos p̄sumendo ⁊ descendunt vsq; ad abyssos desperando
Job xvii. In profundissimum abyssi descendēt omnia mea. Econ
tra spes eleuat vsq; in eternū. ps̄. Letentur omnes qui sperāt in te
in eternum exultabunt ⁊c. Sap. iii. Spes illoꝝ īmortalitate plena

est ysa.xxvi. Sperastis in domino in seculis eternis.

Liber tertij. Pars septima. Incipit.

De auaricia. DIS. I.

Consequēter ↄsiderādum ē de quinto vitio capitali qd̄ est auaricia. Et primo dicēdū de auaricia. Scdo de prodigalitate. De auaritia vo p̄mo dicēdū ē in generali. Scdo in speciali. De auaricia i gn̄ali ↄsiderāda sūt .v. Prio vidēdū est qd̄ sit. ꝛ vn̄ dicat̄. ꝛ vtꝝ sit petm̄. Scdo vtꝝ sp̄ sit petm̄ mortale. Tertio vtꝝ sit petm̄ carnale vl' spūale. Quarto de filiab⁹ ei⁹. Quinto q̄ mouere debēt ad h̄ vitiū detestādū. Circa p̄mū sciēdū q̄ auaricia s̄m tulliū est imoderatus amor habēdi. vel imoderatus amor pecunie. Itē s̄z albertum. Auaricia ē nimia acquirēdi habēdi. retinēdiq̄z cupiditas. Dicit̄ aūt auaricia q̄si auiditas aeris ꝛ auarus q̄si aeris auidus. Uel dicit̄ auaricia ab aueo aues. qd̄ ē cupio cupis. vnde dicit̄ auaricia q̄si auiditas eris. Ex his p̄z vtrū auaricia sit peccatū. In q̄buscunq̄z enī bonū ↄsistit in debita mēsura. necesse ē q̄ p̄ excessum vel diminutionē illius mēsure malū pueniat. In oīb⁹ aūt q̄ sunt pp̄ finē bonū ↄsistit in quada mēsura. Nā ea q̄ sūt ad finē necesse ē cōmēsurari fini. sicut medicina sanitati. Sic̄ p̄z p̄ ph̄z in .i. poli. Bona aūt exteriora habēt ratonē vtiliū ad finē. Unde necesse ē q̄ bonū hominis circa ea ↄsistat in quadā mēsura. dū .s. hō s̄z aliquā mēsuram querit habere diuitias exteriores put sunt necessarie ad vitā eius s̄m suam conditionem. Ideo in excessu huiusmodi mensure consistit peccatum. dum scilicet aliquis supra debitum moduz vult eas vel acquirere vel retinere quod ptinet ad ratonē auaricie. que diffinit̄ esse imoderatus amor habendi. vnde patet q̄ auaricia est peccatū. Sciendū autē q̄ auaricia potest importare imoderantiā circa res exteriores dupliciter. Uno modo immediate quātū ad acceptionē vel ↄseruationez ip̄saꝝ vt .s. homo plus debito eas acquirat vel cōseruet. ꝛ s̄m hoc est directe peccatū in p̄ximū. q̄r in exterioribus diuitijs nō potest vnus homo superabundare nisi alter deficiat. q̄r bona temporalia non possunt simul possideri a multis. Alio modo pōt importare imoderantiā circa interiores affectiōes quas quis ad diuitias h̄z. puta q̄ imoderate aliq̄s diuitias amet aut desideret aut delectet̄ in eis. ꝛ sic auaricia est peccatū hoīs in seipsum q̄r per hoc deordinat̄ eius affectus. licet nō deordinet̄ corpus sicut per vitia carnalia. Ex consequēti autē est peccatū in deū sicut ꝛ oīa peccata mortalia inquātū homo p̄pter bonū tēporale cōtēnit eternū. Item sciendum q̄ auaricia s̄m propriaz ratonē habet obiectuz speciale. alia enīz est ratio boni vtilis. ꝛ alia boni delectabilis. Diuitie aūt s̄m se habēt ratonē vtilis appetunt̄ enī inquātuz in hominis vsum cadunt. ꝛ ideo s̄m hanc ↄsideratonē eius propriā auaricia est speciale peccatū inquātū .s. auaricia dicitur imoderatus appetitus habendi possessiones que nomine eris vel pecunie designatur. Uerū quia verbū habendi s̄m primā ip̄ositionē ad possessiōes ptinere videt̄ quarū totaliter sumus domini. ꝛ inde ad multa alia deriuat̄. Sicut dicit̄ homo habere sanitatē. vxorem. vestimentū. ꝛ alia huiusmodi sicut dicit̄ in predicamētis per consequēs etiā nomē auaricie ampliatū ē ad omnē inordinatū appetitū habēdi quācūq̄z rē. Sicut dicit Grego. in quadā homel. q̄ auaricia ē nō solū pecunie. sed etiaz sciētie ꝛ altitudinis. cum supra modum sublimitas ambitur. Augu. in libro de libero arbi. Auaricia que grece phylargiria dicit̄ nō in solo argento sed in omnibus rebus que inordinate appetunt̄ intelligenda est. Item sciendū q̄ auaricia importat imoderantiā quandam circa diuitias dupliciter. Uno modo imediate circa ip̄saz acceptionē ꝛ cōseruationē diuitiarum. inquantū scilicet aliquis inquirit pecuniaz vltra debitum aliena surripiendo vel retinendo. ꝛ sic opponit̄ iusticie. ꝛ hoc modo accipit̄ auaricia. Ezech. xxij. vbi dicit̄. Principes eius i medio eius quasi lupi rapiētes predā ad effundēdū sanguinē. ꝛ auare lucra sectando. Alio mō importat imoderantiā circa interiores affectiones diuitiaruz. puta cum quis nimis amat vel desiderat diuitias. aut nimis delectatur in eis etiā si non velit rapere aliena. ꝛ hoc modo auaricia opponit̄ liberalitati que moderat̄ huiusmodi affectiōes vt dictū est. ꝛ sic accipitur auaricia. ij. corin. ix. Preparāt repromissaz benedictiōez hāc esse sic q̄si benedictionē non q̄si auariciā glo. vt. s. doleant p̄ dato ꝛ paꝝ sit qd̄ dat̄. Circa scdz. s. vtrū auaricia semp̄ sit peccatū mortale dicēdū q̄ auaricia dicit̄ dupliciter. Uno modo s̄m q̄ opponitur iusticie ꝛ sic ex genere suo est peccatū mortale. ꝛ sic ad auaritiā ptinet q̄ aliq̄s iniuste capiat vel retineat res alienas. qd̄ ptinet ad rapinā ꝛ furtū q̄ sunt petā mortalia vt infra dicet̄. In hoc tn̄ auaritie genere ↄtingit esse veniale petm̄ p̄pter imp̄fectionē actus vt dicet̄ ibidē. Alio mō pōt accipi auaritia s̄m q̄ opponit̄ liberalitati. ꝛ s̄m hoc ip̄ortat inordinatū amorē diuitiarū. Si ergo intātuz amor diuitiaꝝ crescat q̄ preferat̄ charitati vt si p̄pter diuitiaꝝ amorem aliquis nō vereat̄ facere cōtra amorē dei ꝛ p̄ximi. sic auaritia erit peccatū mortale. Si aūt inordinatio amoris īfra hoc sistat vt .s. hō q̄uis sup̄flue diuitias amet nō tn̄ prefert earū amorē amori diuino vt .s. p̄pter diuitias nō velit aliq̄d facere ↄtra deū vl' p̄ximū. sic auaritia est peccatū veniale. Unde sup illud. i. corin. iij. Si quis superedificat sup hoc fundamētū lignū fenū stipulā ꝛc. dicit glo. q̄ lignū fenū ꝛ stipulā edificat ille qui cogitat que mūdi sūt quō placeat mūdo qd̄ ptinet ad peccatū auaritie: sed iste nō peccat mortaliter sed venialiter. De eo nāq̄z dicit̄ hic q̄ saluus erit. sic tamē quasi p̄ ignē.

Circa tertiū vtrū auaritia sit peccatū carnale vel spirituale dicēdū q̄ spirituale peccatū est. Qd̄ declarat̄ sic. Petā nempe in affectione ↄsistūt oēs aūt affectiones aīe siue passiones terminant̄ ad delectatiōes ꝛ tristicias vt patet p̄ ph̄m in .ij. ethy. Delectationū autē q̄dā sūt carnales quedā spūales. Carnales q̄dē delectatiōes dicunt̄ que in sensu carnis cōplent̄ sicut delectationes ciboꝝ ꝛ venereoꝝ. Delectationes vero spūales que cōplent̄ in sola anime apprehēsione. Illa vero peccata dicunt̄ carnalia. q̄ p̄ficiunt̄ in carnalibus delectationib⁹. Illa vero dicunt̄ spūalia que p̄ficiunt̄ in spiritualibus delectatiōib⁹ absq̄z carnali delectatōe ꝛ hmōi ē auaritia. Delectat̄ enī auarus in h̄ q̄ ↄsiderat se possessorē diuitiaꝝ. ꝛ ideo auaritia ē peccatū spūale. Sciēdū enī q̄ q̄r auaritia est circa obiectū corpale. tn̄ in eo q̄ nō querit delectationē corpalē: sed solū animalē. p̄out scȝ homo delectat̄ in hoc q̄ diuitias possideat. ꝛ ideo nō est peccatū carnale: rōne tn̄ obiecti mediū est inter petā pure spiritualia que querūt delectationē spūalē circa obiecta spūalia. sicut supbia ē circa excellentiā. ꝛ vitia pure carnalia q̄ querūt delectationē pure corporalē circa obiectū corpale. Circa quartū. s. de filiab⁹ auaritie. Sciendū q̄ Greg. xxxj mor. Assignat proditionē fraudē fallaciam. piurium inquietudinē. violentiā. ꝛ cōtra misericordiā. obdurationē cordis. Quarū numerus sic apparet. Nā filie auaritie dicunt̄ vitia que ex ip̄sa oriunt̄: ꝛ precipue s̄m appetitū finis. Quia vero auaritia est sup̄flua amor habendi diuitias ideo in duob⁹ excedit. Primo enī supabundat in retinendo ꝛ ex hac parte oritur ex auaritia. obduratio cōtra misericordiā quia .s. cor eius per misericordiā nō emollitur vt de diuitijs subueniat miseris. Secūdo ad auaritiā ptinet supabundare in accipiendo ꝛ s̄m hac auaritia potest cōsiderare dupliciter. Uno modo s̄m q̄ est in affectu ꝛ sic ex auaritia oritur inquietudo: inquātū ingerit homini sollicitudinē ꝛ curas sup̄fluas. Auarus enī non implet̄ pecunia vt dicitur Eccs. v. Alio modo potest cōsiderari in effectu ꝛ sic in acquirendo aliena vtitur aliquādo vi. quod ptinet ad violentias quādoq̄z autē dolo: qui quidē si fiat in verbo erit fallacia q̄tū ad simplex: verbū piuriū autē si addat̄ cōfirmatio iuramēti. Si aūt dolus ↄmittatur in opere sic q̄tū ad res erit fraus. q̄tū ad p̄sonas p̄ditio vt patet de iuda qui ex auaritia p̄didit chr̄m. Nec mireris si iste ponunt̄ eē filie auaritie. cū tn̄ proditio. fraus. ꝛ fallacia opponunt̄ prudētie. piuriū religioni. inquietudo spei vel charitati que q̄escit in amato. violētia opponit̄ iusticie obduratio cordis mīe: ꝛ sic hec oīa nō vident̄ ad auaritiā ptinere. Sed sciēdū est q̄ nō oportet filias alicu⁹ vitij capitalis ad idē genus ptinere: q̄r ad finē vnius vitij possunt ordinari petā alteri⁹ generis. Aliud est enī aliqd̄ vitiū h̄re filias ꝛ h̄re species. Itē nota q̄ q̄uido ponit. ix. filias auaritie q̄ sunt mēdaciū. fraus furtū. piuriū. turpis lucri appetit⁹. falsa testimonia. violētie. inhūanitas ꝛ rapacitas. Sed iste nouē reducunt̄ ad p̄dictas. Nā mēdaciū ꝛ falsuz testimoniū ↄtinent̄ sub fallacia. falsuz enī testimoniū est q̄daz specificatio mēdacij. Sicut furtū est q̄dā specificatio fraudis. Unī sub fraude cōtinet̄. Appetit⁹ aūt turpis lucri ptinet ad īquietudinez. Rapacitas autem pertinet ad violentiam cum sit species eius. Inhumanitas autem est idem qd̄ obduratio contra misericordiam.

De detestatione auaritie. DIS. II.

Circa quintū sciendū q̄ m̄lta nobis suadēt ꝛ ↄtendēter ostēdūt petm̄ auaritie summoꝑe fugiēdū. Primo quidē hoc ostēdit nature ordinatio. Secūdo exemploꝝ instructio Tertio mortis meditatio. Quarto dānatū incursio. Prio inq̄z h̄ ostēdit nāe ordino duobus modis. Uno mō terrenis celestia ꝛ tpalib⁹ spūalia p̄ponēda. Sicut p̄z q̄ n̄ra supponit terram omnib⁹ elementis ꝛ eam dedit cōculcandaz: sed auaritia

nis terrena celestibus. ꝛ temporalia spiritualibus anteponit. Diui
tias supponēdas ꝛ calcādas notat hoc ꝙ ꝓmitiui fideles ad pedes
aplōꝝ diuitias ꝓiciebāt Act. iiii de ioseph cyprio ī fine. c. Ibi glo.
Calcādū eē docet natura ꝙ pedib⁹ subdit̄ aplōꝝ. Ala rationis se
des dei est. terra scabellū pedū eius. Mirū ꝙ hī celū qḋ ē materiali
ter dignius terre supponit auaricia. de quo celo vt dicit Bern̄ non
solū dixit vt faceret ſꝫ pugnauit vt acqreret. occubuit vt redimeret.
Natura gressibiliū q̄ terrā calcat. volātiū q̄ a terra se eleuat. vege
tabiliū. seminū. plantaꝝ ꝛ arboꝝ. que ītrusa in terra ab ea egrediun
tur. ꝛ rursūꝫ erigunt̄ ꝛ extēdunt̄ germināt frondēt florent fructifi
cāt. ꝛ ramos dilatāt. natura humana quā nā erexit ad sydera. Alio
mō hoc oñdit naturalis cōditio ex nobilitate sue cōicandis. natura
liter eni᷑ supiores creature bonitatē cōicant īferiorib⁹. Sicut sol lu
cē suā cōicat lune ꝛ stellis. ꝛ sol luna ꝛ stelle lucē suaꝫ ꝛ virtutē cō
municāt istis īferiorib⁹. Ignis claritatē suā ꝛ calorē. ꝛ aer lumen a
sole receptū ꝛ lucerna splēdorē circūquaqꝫ diffundūt. Unde domi
nus Math. v. Nemo accēdit lucernaꝫ ꝛ ponit sub modio. ſꝫ super
cādelabrū vt luceat oībus q̄ in domo sunt. Fons nobilis quo plus
haurit̄ tāto melior ꝛ sapidior efficit̄ ei⁹ aqua pythagoras. Et vna
face si plura lumina succēderis nullū dānū principali materie gene
rabis. q̄ facultatē accipit plus lucēdi. quotiēs causas inuenit plus
ꝓstādi. Silr sciētia quāto plus fuerit distributa. tāto maius recipit
incremētū. Est n̄ sciētia nobilis aīe possessio. q̄ distributa ꝑ partes
suscipit incremētū. ꝛ auaꝝ dedignata possessorē si nō distribuit̄ ela
bit̄. hec igit̄ antedicta sua cōicabilitate ꝛ liberabilitate detestantur
auaritiā. qꝛ bona q̄ possidet nō cōicat ſꝫ retinendo ɔgregat ꝛ coar
tat. Aug. Oīs res q̄ cū dat̄ nō minuit̄ ſꝫ auget̄ si non dat̄ cū habet̄
nōdū habet̄ quō habēda ē. Scdo peccatū auaricie detestādum
oñdit exēploꝝ instructio hī chr̄s verbis ꝛ exēplis docuit ꝛ monuit
esse vitādū. Luc. xii. Uidete ꝛ cauete vobis ab omni auaricia. Ma
thei. x. Nolite possidē auꝝ neqꝫ argētū neqꝫ pecuniā ꝛc. Qui cū eēt
dñs oīūꝫ ꝛ a deo ɔstitut⁹ hēs vniuersoꝝ voluit pauptatē extremaꝫ
ꝛ mēdicitatē assumere. adeo vt aquā cuius cōis ē vsus mēdicaret.
Joh. iiii. ꝛ nō hr̄et vbi caput reclinaret. Math. x. Qḋ ꝛ sui fecerūt
ꝛ docuerūt facē discipuli vbis parit̄ ꝛ exēplis sicut ab ipso fuerunt
edocti. Unde oīa arbitrati sunt vt stercora. phyl̄ iii. Et Math. xix.
Ecce nos relinqm⁹ oīa ꝛc. Dñs ēt ꝓcepit moysi vt eligeret viros po
tētes ꝛ timētes deū. ꝛ q̄ odirēt auariciā Exo. xviii. Itē hī idē docet
sapiētia phōꝝ ait eni᷑ plato. Nō ē dign⁹ deo q̄ opes nō cōtēpserit.
Ideo phi vt sapiētiā acqrerēt. cui⁹ melior ē acquisitio negociatiōe
auri ꝛ argēti diuitias ꝛ occupatiōes terrenas ɔtēpserūt vt sapiētie
liberius vacarēt. Ut pꝫ in bragmānis. q̄ fuerūt nudi sapiētes viue
tes gramine ꝓ lecto filiis ꝓ tecto herbis ꝛ radicib⁹ ꝓ alimēto. aq
fluminis ꝓ sitis medicamento. Itē Hiero de quodā phō refert. ꝙ
cū ad philosophandū ꝓficisceret̄ athenas. magnū pōdus auri secū
ferēs ɔsiderās ꝙ nō posset simul possidere auru ꝛ vtutes. illud a se
ꝓiecit dicēs. O diuitie abite ꝓcul a nobis. Aliud exēplū de dyoge
ne q̄ in dolio degēs locupletē ducebat pauptatē. ad quē q̄daꝫ aulis
cus cū mūdaret olera sua accedēs ait. Tu cū sapiēs phs sis si mihi
credidisses ꝛ regib⁹ seruire voluisses nō olera tua lauares. ſꝫ ī aula
hāc sūm⁹ ꝓinceps mecū maneres. Cui rñdēs ait. Et si mihi credidisses
ꝛ pauptate mediocrī vti voluisses nō oporteret te regib⁹ adulādo
mētiri. Hic ēt cū vidisset quēdā cū manib⁹ haurientē aquā ꝛ bibere
ad fontē ait. Nesciebā naꝫ dedisse mihi cyphū. ꝛ puulū vas cū quo
aquā bibē solebat ad lapidē fregit. Tertiū qḋ dissuadet auariciā
ē mortꝭ meditatio q̄ subito oīa aufert. Luc. xii. Ponit̄ exēplum de
diuite q̄ dicebat. Aīa mea mlt̄a bōa habes ꝛc. Cui rñdit dñs. Stul
te hac nocte aīaꝫ tuā repetēt a te nullas tibi dātes īducias. ꝛ q̄ ɔgre
gasti cui⁹ erūt. ꝓuer. xi. Nil ꝓderūt diuitie in die vltiōis ꝛc. Poeta
Defūctūqꝫ leues nō comitāt̄ opes. Eccī. xli. O mors q̄ amara ē me
moria tua hoī iniusto pacē habēti ī substātiis suis. Bern̄. Mūd⁹
merorabilē ɔstituit ianitorē. s. mortē. q̄ de oīb⁹ reb⁹ nihil asporta
ri ꝑmittit ſꝫ peccatū. nihil ē qḋ nulla mortꝭ angustia poterit retine
ri Aug. Auaricie morb⁹ nūqꝫ melius cōpescit̄ q̄ cū dies mortꝭ me
ditat̄. Hiero. Facile ɔtēnit oīa q̄ se semꝑ cogitat moriturꝫ. Itē Hie
ro. Si hēas sapiētiā salomōis ꝛ pulchritudinē absalonis. si fortitu
dinē samsonis. lōgeuitatē enoch. diuitias cresi. ꝓtātē octauiani. fe
cūditatē in sobole gedeonis. agilitatē azaelꝭ. strenuitatē iulii. succes
suꝫ alexādri. delitias assueri. grāꝫ tyti. qd tibi ꝓdest si caro dat̄ vmi
b⁹ aīa demonib⁹ cū diuite epulone ieternū cruciāda ꝛ cōcremāda.
Diuitie ēt relīqunt̄ crudelib⁹ successorib⁹. Ad hī mlt̄a habet̄ exēpla
supra d̄ morte. Nota ꝙ ī morte. oīa vt sōniū euanescūt. ps. Dormie
rūt somnū su. ꝛc. Quarto detestandā oñdunt auariciā dānorū
occasio vel incursio. Innumerabilia naqꝫ mala oriunt̄ ex auaritia

in qua cū breuitatis possunt sub istis quattuor ɔprehēdi q̄ sūt. In
firmitas abscīdēda. Fatuitas irridēda. Iniqtas detestanda. Cala
mitas formidāda. Primo quidē ex auaritia nascit̄ vel potius ipsa
est īfirmitas valde grauis ꝛ piculosa multas ɔditiōes ꝛ circūstātias
malas habēs. Ecc̄s v. Est īfirmitas pessima quā vidi sub sole diui
tie ɔgregate in malū dñi sui. Periculosa quidē est. qꝛ ducit in mul
ta picula sicut piclitātes in mari vehemēter adherēt his q̄ possunt
apprehēdere. sic auari amore fortissimo tpalib⁹ adherētes peūt cū
eis. Eccī. iii. Qui amat piculū ꝑibit in illo. Auari enī sunt in ꝑsenti
in piculis fluminū latronū ex genere ex gēte ꝛc. vt dicit̄ ii corin. xi.
qꝛ ꝑ ignē ꝛ aquā ꝛ fures ꝛ alia multa piclitant̄ istis cū ipsis reb⁹. ꝛ
ꝑuiēt oīa ista. Seneca. Uidet pauꝑ ꝛ suspicat̄ furē. videt diuitē
ꝛ suspicat̄ ꝓdonem ꝛc. Poeta. Impiger extremos currit mercator
ad indos Per mare pauꝑiē fugiēs ꝑ saxa ꝑ ignes. In vitis pa. Sic
nemo pōt nocere ei qui iuxta impatorē est sic nec dyabol⁹ aīam q̄
appropinqt deo. cui⁹ aūt sensus huc atqꝫ illuc diuersus est ꝛ vtūt fa
cillime. aīaꝫ illi⁹ inimic⁹ in diuersas passiōes iducit. Itē piculosa ē.
qꝛ multi hac laborāt qui nesciūt iō remediū nō q̄rūt. Seneca. Ini
tiū salutis ē noticia peti. qꝛ qui se peccare ignorat corrigi non vult.
Seneca. Nemo se auaꝝ itelligit nemo cupidū ideo ad sanitatē dif
ficile ꝑuenim⁹ qꝛ nos egrotare nescim⁹. Itē piculosa. qꝛ multos in
noluit oēsveꝫ hēdes ꝛ successores ad quos hmōi diuitie deuoluū
tur. Itē piculosa. qꝛ ꝓcessu tpis nō minuit̄ sed auget̄ Seneca. Aua
ritia mōstro silis est q̄ in senib⁹ iuuenescit. Itē hec īfirmitas nō so
lū est piculosa sed etiā valde grauis multiplici rōne. Primo qꝛ red
dit hoīeꝫ grauē nimis ad bene agēdū. vel grauē. i. pōderosum ad se
sursuꝫ erigēdū ꝛ celestia iudicādū ps. Filii hoīuꝫ vsqꝫ quo graui cor
de. Abac. ii. Iniqtas sup talētū plūbi. Cū eni᷑ tpalia sint terrena ꝛ iō
pōderosa nō est mirū si reddūt hoīeꝫ ponderosuꝫ. Abac. ii. Ue q̄ cō
gregat nō sua. Usqꝫquo ꝛ aggrauat ɔ se dēsum lutū. Hoc est ꝑmū
signū īfirmitatis qñ hō se sentit plus debito pōderosuꝫ. Adeo aūt
reddit hoīeꝫ grauē ꝙ sui ponderꝭ grauitate ipsuꝫ ad inferiora desce
ndit ꝛ quē de⁹ creauit erectū ad sydera ipsuꝫ ad modū bestie incur
uat ad īsima. vt nihil velit cogitare. diligere. loqui vl̄ sapere nisi terre
na. Seneca. Cetera aīalia de⁹ ꝓiecit ad pastū hoīeꝫ erexit ad syde
ra. Ouidi⁹. Pronaqꝫ cū spectēt aīalia cetera terrā. os homini subli
me dedit. ysa. li. Dixerūt aīe tue. icuruare vt trāseam⁹. posuisti vt ter
rā corp⁹ tuū q̄si viā trāseūtib⁹. s. adherēdo terrenis. Glo. Nisi te in
curuauerꝭ dyabol⁹ sup te ꝑtātē nō habebit. Dyabol⁹ facit de hoīe
sicut lup⁹ de puero quē nutrit in spelunca qui cū fit nām ɔditiōis
humane vult se erigere sup pedes suos sursuꝫ ad sydera lup⁹ nutri
tor ei⁹ cauda ꝑcutit cū in capite vt ad terraꝫ more bestiali se ꝓster
nat. ps. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Eccī. x. Proiecit ī
terrā intima sua. cordis. i. amoris ꝛ affectōis sue. qꝛ vbi ē thesaur⁹
eius ibi est ꝛ cor tuū. Sic igit̄ patet ꝙ auaritia est īfirmitatū grauis
q̄ reddit hoīeꝫ grauē. i. sūmope incuruat eū ad infima. Itē dicit̄ in
firmitas grauis. qꝛ difficilis ad curādū. qꝛ quāto medicamētū ma
ius apponit̄ tāto magis īfirmitas augmentat̄. quia quo plus addu
nt̄ diuitie tēporales cordi cupido. eo magis cupiditas adauget̄.
Sicut quāto plura ligna igni apponunt̄ tanto in maiorē flāmam
erigit̄. Poeta. Crescit amor nūmi quātū ipsa pecunia crescit. Item
grauis est eius curatio. qꝛ materia nimis adheret subiecto. sic quā
to materia morbi forti⁹ adheret mēbris vitalib⁹. tanto difficilior ē
curatio morbi tēporales aūt diuitie nimis vehemēter adherēt cor
di auaro ꝛ ideo vix ab eo possunt auelli. Sicut q̄ periclitant̄ in ma
ri vel aqs currētib⁹ qcqd apprehēderint ita fortiter tenēt ꝙ nō ꝑnc
eis auferri. Uñ auari vix redeūt ad ꝑniaꝫ. Eccī. Qui aurū diligit nō
iustificabit̄. Hiere. viii. Apprehēderūt mēdaciū ꝛ noluerunt reuer
ti. Sunt eni᷑ similes accipitri impinguato qui nō vult redire ad ma
nū reuocātis. licet ostēdat ei carnes rubeas. Itē similes sunt galli
nis que dicunt̄ esse surde in augusto qꝛ pastū inueniunt abundan
tem. Hiere. xxii. Locutus suꝫ tibi in abūdātia tua ꝛ dixisti nō audi
am. Itē grauis est eius curatio qꝛ materia morbi nimis est veneno
sa. Cū eni᷑ tēporalia male acquirunt̄ oībus sciēter vtētib⁹ sunt ve
nenū vel qñ nimis amant̄ vel qñ eis hoīes abutunt̄. Unde cū con
stantinus impator ditasset ecclesias q̄ prius in tribulatōe fuerant ꝛ
maxima pauꝑtate audita est vox dicēs. Hodie effusum est venenū
in ecclesia dei. Uñ sicut cyconia nutrit pullos suos venenosis. sic
auar⁹ filios ꝛ vxorē. Deut. xxxii. Fel draconū vinū eoꝝ ꝛc. Silis ē
auar⁹ mitridati regi pōti q̄ obsessus a filio suo famate se cū tota fa
milia dat̄ epulis copiosis itoxicauit. Itē grauis ē hui⁹ morbi cura
tio qꝛ ɔtinua. Ecc̄s. iiii. Un⁹ ē: ꝛ scdm nō hꝫ. ꝛ m̄ laborare nō cessat
In die laborat corpaliter operando In nocte vero mentaliter me
ditando ꝛ frequenter etiā somniando. Itē hec infirmitas nō solū

ē diuina s3 etiā pacifica.cor.n.auari ardet vt ignis.qꝛ auaricia ignis est de quo prouer.xxx. Ignis nūq̄ dicit sufficit. Mich vj. Adhuc ignis in domo ipīꝰ ī thesauri iniq̄tatis ꝛc. Ex h̄ ardore sequit̄ sitis inexplebilis ꝛ isatiabilis.hic ē serpēs flatu adurēs q̄ quos percutie bat ardore inextinguibili ꝛ siti insatiabili occidebat. De auaro dici tur ꝓuer.xiij. Uēter ipiorꝫ isaturabilis. Et xxvij. Infernus ꝛ pditio nūq̄ satiant̄. Sic oculi ipiorꝫ insatiabiles. De bufone dicit̄ q̄ respi ciēs terrā ꝛ timēs q̄ nō possit ei sufficere itrat foueā suā.ꝛ cū pede pōderat terrā quā comedit. Eccī.xiiij. Insatiabilis ē oculus cupidi Berñ Nō plus satiabit̄ oculus auari auro q̄ȝ corpus aura. Unde sm̄ Grego. Auarus p hidropicū designat̄ Itē hec īfirmitas ē gra uis ꝓpter diuersas curas sollicitudinū qb' pungit̄ affligit̄ ꝛ quasi corrodit̄ cor auari. Eccs.ij. Peccatori dedit deus afflictioēꝫ ꝛ curā supfluā vt addat ꝛ ꝯgreget. Eodē.v. Cūctis dieb' vite sue comedit in tenebris ꝛ in cura multa atq̄ȝ tristicia.phs. Pecunia auaro sup plicii ē. ꝓfuso decus patricidū ꝓditori. Math xiij luc viij dicun tur diuitie spine Greg. Profecto spine sūt q̄ aculeis sollicitudinuꝫ metē lacerāt ꝛ pūgūt corda auarorꝫ. Sūt vt nuces vinculo se a ver mib' corrose.vt quedā nuces Indie de qb' in histo.trāsmarina di cit̄.q̄ sūt ad modū capitis hūani grosse.ꝛ apte inueniunt̄ plene ser pētib' mordacib'.i.curis malis. Sūt vt poma sodomorū plena fa uilla. Hec cure nō sinūt eos dormire. Eccī.i. Cūcti dies eius labori bus ꝛ erumnis pleni sūt nec p noctē q̄escit. Ad hoc facit exēpluꝫ dyogenis phī q̄ cū in via portaret pecuniā ꝛ eā supposuisset capiti suo vt dormiret aduertit furē sollicitū quō eā furaretur dormiēti. Cū aūt ipse pre sollicitudine somnū amisisset sciēs appropinquā tē furē ꝓiecit ei pecuniā. dicēs. Tolle miser pecuniaꝫ ꝛ pmitte me dormire. Cū q̄dā diues maneret iuxta cuiusdā pauperis domuꝫ. ꝛ post cene sue delitias īraret lectū suū delicatū ꝛ mollē vt q̄esceret. occupatus diuersis curis inuētib' diuersorꝫ bonorꝫ suorꝫ q̄ habe bat in diuersis locis.cū nō posset dormire audiebat pauperē post cenā parcā ꝛ laborē diurnū in lecto duro suauissime q̄escētē ꝛ sola tiū qd̄ habebat cuꝫ puero suo ꝛ vxore. Qui inuidēs eius q̄eti surre xit ante diē ꝛ apto hostio paupis suspēdit in eo bursaꝫ plenaꝫ pecu nia q̄ excitatus in mane cū vellet egredi domū cadētē pecunia rece pit.ꝛ cū diu deliberasset q̄d inde faceret timēs ne vel vxor vel alius ipam furaret̄ ei.finxit se pati in renib' occultās eā sub lecto suo ꝛ iacēs supra nō valebat dormire de nocte pre sollicitudine q̄d de ea faceret. Cūt aūt diues quereret ab vxore pauperis q̄d vir su' habe ret q̄ nō audiebat̄ vltra cantās. ꝛ illa assereret q̄ pateret̄ in renibus ait Ego veniā ꝛ curabo eū. Et accedēs ꝛ pecuniā suā repetēs ipam secū deportauit. ꝛ restituta ē pauperi quies pristina sanitas ꝛ iocū ditas cū somno. Bene igit̄ diuitie dicunt̄ spine. ꝓuer.xxiiij. p agrū pigri hoīs trāsiui ꝛ ecce totū repleuerat vrtice cooperuerāt supficieꝫ eius spine ꝛc tñ vt dicit̄ Job xxx. Filii stultorꝫ ꝛ ignobiliū esse sub sentib' delitias reputabāt. Sūt cōtrarij auib' lucis q̄ in nidis suis spinas habēt exteri'.mollicie iteri' vt ibi suauiter q̄escāt. Econtra ipsi hñt mollicie vestiū extra cū diuite epulone.itra spinas remor sionū ꝛ tñ sūt vt rustici q̄ nesciūt quiescere in molli lecto ꝯsciene.s3 in asperitate remorsionū q̄uis ꝓpter ꝯsuetudinē ꝛ morā in pecca to auaricie nō sentiūt. Hiero. Supflua cura ē in his reb' cor appo nere q̄ cū angustia redeūt ꝛ obtēta paruo tpe subsistūt. subsistētes sollicitudine igerūt.in q̄b' est sita corruptio falsa delectatio.vā de ceptio possesse onerāt.amate inq̄nāt.amisse excruciāt. Berñ. Desi dera bonoꝫ temporale semp ex ipso desiderio torqueberis. Omne bonum temporale originem habet a pena. Idem Sicut spine de generant que non pungunt̄ sic diuitie que non affligunt. Item gra uis est.qꝛ inordinatū efficit appetitū qꝛ auarus appetit nociua si cut febricitans appetit vinū carnes ꝛ huiusmodi que sibi sunt con traria: ꝓuer i. Usq̄ȝ quo paruuli diligetis infantiā. ꝛ stulti ea q̄ sibi noxia sunt cupient. appetūt laqueos quibus capiunt̄ .i thi.vj. Qui volūt diuites fieri incidunt in tentationē ꝛ in laqueuꝫ dyaboli ꝛ in desideria multa inutilia ꝛ nociua Berñ Uidi ego q̄nq̄ȝ viros quo rū pmus buccis tumētibus marinā masticabat arenam. Secūdus sulphureo astans lacui exalantē teterrimuꝫ fetidissimūq̄ȝ gestiebat haurire vaporē. Tertius fornaci incubans vehemēter accēse mican tes scintillas hyantibus ex ore faucibus letabat̄. Quartus supra pinnaculū tēpli residens leuioris aure spiritū aperto attrahebat ore ꝛ in quo minus influere videret̄ ipse sibi flagello ventū faciebat ac si totū iperaret aerē deglutire. Quintus seorsum positus irridebat ceteros. Ipse quoq̄ȝ irridēdus maxime proprias cuꝫ carnes incre dibili quodā studio sugere laborabat. nūc manū nunc brachium. nūc alias applicās ori suo. Miratus causam sciscitans a singulis. vnā inquio esse regio. vtiq̄ȝ validissimā famē. Tūc macilētissimas

eorum facies ꝯtemplatus recordabar ꝓphie gemētis miserabiliter ꝛ dicētis. Aruit cor meū qꝛ oblitus suꝫ comedere panē meū. Quid ꝓsunt vobis hec inquio: qꝛ nō sinit nāles cibi.famē magis ꝓuocāt q̄ȝ extinguant. Per istos quinq̄ȝ viros auari ꝯgrue designant̄.p a renā vo sinuū vētū ꝛ scintillas tpalia figurant̄ auarus q̄ inordinatū appetitū h3 qꝛ desiderat nociua. Itē qꝛ fastidit ꝛ refugit ꝓficua.i. cibū aīe q̄ est iusticia. Joh.iiij Meus cibus est vt faciā voluntatē ei' q̄ misit me Berñ Panis aīe iusticia ē ꝛ soli bti q̄ esuriūt illam qñ ipsi saturabunt̄. Itē cib' aīe ē vbū dei. Deut.viij. Nō i solo pa ne viuit hō sed in omni vbo ꝛc. Itē cib' aīe est eucharistie sacramē tū Joh vj. Caro mea vere est cib' ꝛc. Itē cib' aīe est ꝯtēplatio di uine dulcedinis ꝛ eterne beatitudinis. ysa.lviij. Cibabo te hereditate pris tui iacob. Istas delitias nō gustat auar' nec appetit. qꝛ pa latū h3 infectū Greg. Spūales delitie cū nō hñtur in fastidio sūt cū vo habent̄ in desiderio.tātoq̄ȝ a comedēte ampli' appetunt̄ quāto ab esuriēte ampli' comedunt̄. Itē grauissima ē h̄ īfirmitas qꝛ cor auari dilacerat ꝛ diuidit diuersis curis ꝛ angustijs: ꝛ facit informeꝫ diuisionē qꝛ pmo diuidit cor a deo q̄ ē vita aīe. ysa.lix. Iniq̄tates vestre diuiserūt inē vos ꝛ deū. Itē diuidit a seipso qꝛ cū scriptū sit Math.vj Ubi ē thesaur' tu' ibi ē ꝛ cor tuū q̄ñ thesaurꝫ suū h3 hō in diuersis locis necesse est q̄ vna ps eius sit in vno loco ꝛ ps alia i alio loco qꝛ nō pōt totū eē sil' in plurib' locis. Osee x. Diuisuꝫ ē cor eorꝫ nūc interibūt Et i corin.vj. Qui cū vxore est sollicit' ē q̄ sūt mū di quō placeat vxori. ꝛ diuisus est. Itē diuidit cor a subiecto ꝓprio p̄s Cor meū dereliquit me q̄ādiu egrotus bene sentit cor suū h3 secū cor suū spes est de ꝯualescentia. qñ vero cor deficit desperat̄ qꝛ cor est principiū vite cū deo. qui cor perdidit ꝛ vitā perdidit. De corde auari facit dyabo' sicut fecit euilmadab de corpe nabuch. patris sui. In scholastica historia dicit̄ q̄ qꝛ pater suus de bestiali statu redierat ad regnū post mortē patris timēs filius ne rursus re surgeret de ꝯsilio maleficorꝫ. diuisit corp' pris in q̄dringētas parti las ꝛ dedit tondē vulturib': qꝛ dixerunt ei malefici q̄ pater nunq̄ȝ rediret quousq̄ȝ oēs illi vultures insimul ꝯuenirent In vitispatrū dixit quidā senex. Sicut nemo pōt nocere cū q̄ est iuxta imperato rem. sic nec dyabolus qui est ꝓpinqu' deo cu' aūt sensus huc ac q̄ȝ illuc vertit̄ facillime aiaꝫ illius dyabolus in diuersas passiones inducit. Diuidit auaritia mūdū filiis suis quatuor. sicut q̄dā rusti cus diuisit pyrū. vnā quā solam habeat i hortulo suo q̄ttuor filiis. quorꝫ q̄libet post mortē pris totā volebat hr̄e. cuilibet eni totā lega uit. Primogenito dixit lego tibi de piro mea qd̄ ē i ea viuū ac mor tuum Et alieri dixit ꝛ tibi do viride ꝛ siccū. Tertio rectū ꝛ tortum. Quarto gracile ꝛ grossuꝫ. Sic auaritia ptit̄ mūdū Symoniaci hñt de mūdo viuos ꝛ mortuos a quib' ꝛ pro quib' recipiūt symonia cas extorsiōes. Predones ꝛ tyrāni accipiūt exactiones ab arentib' pauperib' ꝛ virētib' locupletib' Tertio aduocati vel iudices inq̄ ob iniustas causas ꝛ iustas habētib' quos seduciit ꝛ a quib' dona accipiūt. Usurarij accipiunt a magnis ꝛ paruis grossis ꝛ gracilib' clericis ꝛ laycis. rusticꝫ ꝛ militib'. Secūdo auaritia est valde ma gna stulticia. ꝛ auar' manifeste stult' apparet in multis pmo q̄dem nociua cupiēdo nā morte febricitantis appetit sibi ꝯtraria ꝛ nociua ꝓuer.i. Stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupiēt s laqueos q̄bus capti ꝛ li gati trahunt̄ in ifernū ab infernalib' saracenis Sicut duct' fuit ad alexādrū cyrus rex persaꝫ: de quo dicit Orosi' q̄ cū alexāder vias set psas nec vellet eos ad pacē recipe nisi adduceret ei cyrū dnm̄ su um vt de eo faceret q̄cquid vellet. Amici sui fecerūt cathenas de au ro suo quib' vinct' honorabilit̄ duceret̄ ad mortē. Itē auarus ac cēdit ignē quo ꝯburat̄. ysa l Ambulate in igne quē succēdistis vo bis. Itē spinas q̄b' succēdat̄. ysa.xxxiij. Spine ꝯgregate igni suc cēdent̄. Itē fatuus est auarus in acq̄rendo acq̄rit eni sibi miseriaꝫ. inopiā cecitatē nuditatē.i. diuitias quib' efficit̄ miser ꝛ paup ꝛ ce cus ꝛ nudus. Apoc.iij. Angelo laodicie dices qꝛ diues sum ꝛ locu pletatus ꝛ nulli' egeo ꝛ tu nescis qꝛ tu es miser ꝛ miserabilis ꝛ pau per ꝛ cecus ꝛ nudus. Uere miser est qꝛ vt dicit phs. Nihil infelici' insipiēte fortunato. In p̄senti quidē miser est qꝛ oēs miserie turbi nū tempestatū ꝛ oiuꝫ malorꝫ que rebus suis accidūt irascunt̄ p cor eius vnde dicit se ꝯbustū grandinatū tempestate ꝯuulsuꝫ submer suꝫ mortuū ꝛ hmōi. In oib' istis miserijs ipse solus ē miser qꝛ oi bus istis miserijs sic affligit̄ ꝛ sibi soli nō miseret̄ nec statꝫ miseriā recognoscit. Aug. Quid miseri' misero nō miserāte se. ps̄ in psona taliū. Miser factus suꝫ ꝛ curuat' suꝫ vsq̄ȝ in finē tota die ꝯtristat' ingrediebar. In futuro vo fiet incōparabiliter miserior. Jac.v. Agite nūc diuites plorate. vlulātes in miserijs q̄ aduenient vobis. ꝓuer. xiiij. Miseros facit ꝓplos peccatū. Nota q̄ sicut beatus est qui h3 quicq̄d vult. ꝛ nihil vult male. sm̄ aug. ita miser est qui non habet

quicq̄d vult ⁊ multa vult male. talis est auarus non hꝫ nec habere pōt q̄cq̄d vult q2 cupiditas ei⁹ ē īfinita ⁊ multa ꝯtra volūtatē eius eueniūt. ⁊ quanto plura possidet. tāto plura ꝯtra cor suū eueniūt. ⁊ ideo tāto miserioꝛ ⁊ tristioꝛ ⁊ nō bene ꝯtristatus īgrediebar. Eccs. v. Cūctis dieb⁹ vite sue comedit in tenebris ⁊ in curis multis. ⁊ in erumna atq3 tristicia. Eccl. xiiii. Nō satiabit̄ oculus cupidi. ⁊ post Nō satiabit̄ pane indigēs ⁊ in tristicia erit sup mēsam suaꝫ. vbi. s. sua ꝯsumunt̄. videt̄ ei q2 ipse ꝯsumat̄ ⁊ q2 oēs comedētes sua comedant cū totū. Itē miser est q2 semp in labore supuacuo Eccs. v. Laborare nō cessat nō satiant̄ oculi eius diuitijs. Et idē. Quid ꝓdest ei q2 laborauit in vētū. Itē miser ē q2 semper in timore. Deut. xxviij. Dabit tibi de⁹ coꝛ pauidū. tīebis nocte ⁊ die latrōes ⁊ ꝓdōes. Sen. Diues videt regē ⁊ suspicat̄ ꝓdonē videt paupeꝫ suspicat̄ eū latrōeꝫ. Job. xv. Sonit⁹ terroꝛ semꝑ ī aurib⁹ ei⁹. ⁊ cū pax sit īsidias suspicat̄. Leuit̄. xxvij. Dabo pauorē ī cordib⁹ eoꝝ. terrebit eos sonit⁹ folij volāt. Ysa. xxiiij. formido fouea ⁊ laque⁹ sup te q̄ habitatoꝛ es terre. Grego. Magna securitas nihil hr̄e ꝯcupiscēcie secularis. nā dū ad terrā cōcupiscēdā coꝛ inhyat secur trāquillitq2 esse non pōt. q2 aut nō habita cōcupiscit vt hēat aut habita metuit ne amittat. ⁊ dū in aduersis sperat ꝓspa in ꝓsperis formidat aduersa. Ambro. Pauper in pecunia diues in ꝯsciētia. securius dormit in palea q̄ diues in auro ⁊ purpura. Alexāder de seipso loquēs ait. Ego inter tumultus ⁊ formidines viuo. plurimos ex ipsis q̄ me custodiūt timeo maioꝛ aūt ab amicis semꝑ mihi metus ē q̄ ab hostib⁹ quos vereoꝛ eoꝝ ꝯstipatione custodioꝛ. dieb⁹ totis varias gētes ꝓsequoꝛ ⁊ fatigo noctib⁹ me somnus turbat ⁊ fatigat timeo eni ne q̄s inimicus repētinus ipetū in me faciat ⁊c̄. Itē stultus ē auarus in acq̄rendo q2 acq̄rit inopiā. Job. xvi. Apprehēdet eū q̄si aqua inopia. ē eni inops multipliciter. primo q̄dē inops sine ope dei ⁊ sine deo ē. Augu. in libro ꝯfes. Ois copia q̄ deus meus nō ē mihi inopia est. q2 vt dicit ansel. Aiaꝫ dei capacē nihil minus deo iplere pōt. ergo inops est q2 sine deo ē. vel q2 sine ope dei. q2 ꝯfidit nō in deo. ps̄. Ecce homo q̄ nō posuit deū adiutorē suū sꝫ sperauit in moltitudine diuitiarū suaꝝ. vnde cū dicet in morte. De⁹ adiuua me. irridebunt ei demones irridētes eū sicut irriderūt illi de quo legit̄ in vit. ꝑa. Cū quidā heremita itraret ciuitatē vt vēderet vasa. vidit diuitē laborātē i extremis in domo sua iacētē ⁊ dicētē ⁊. Deus adiuua me. ⁊ maximā multitudinē demonū ante ianuā eius accurrētiū ⁊ dicētiū ⁊ irridētiū. Nūc vis esse memoꝛ dei ꝓmo cū deficit tibi dies nō ē tibi potio spei in h̄ ⁊c̄. sicut posita sūt exēpla supra de īferno. Est et inops sine ope pauper q̄b⁹ nec cōpatit̄ nec opitulat̄. vt diues epulo. Luce xvi. sꝫ potius abominat̄ eos. Eccl. xiij. Sicut abominatio ē supbo humilitas. sic execratio diuitis paup. Iteꝫ inops sine ope sui. q̄a diuitijs suis non iuuat se. nec ꝯuertit eas in vtilitatē suā. Eccl. xiiij. Oculus cupidi īsatiabilis. Et post. Nō satiabit̄ paneꝫ indigēs ⁊ in tristicia erit sup mēsaꝫ suā. Pytagoras ph̄s. Breuis etatis ē nihil auaros de suo vti licere. Idē cuidam locupleti dixit Stulte diuitie tue in te peūt paupertatiq2 tibi sūt similes. cū his esuris. sitis ⁊ alges Fulgētius. Midas rex apollonie petijt vt q̄cq̄d tāgeret auꝝ fieret Quod cū obtinuisset munus in vltionē ꝯuersum est cū cibus ⁊ potus in auri naturā obrigesceret. Ph̄s. auarus pecunie cūcta deputat. ⁊ se fami destinat. ⁊ tā stultus est vt sibi ꝓdesse nō nouit. Itē inops est sine opibus materialibus quas nō possidet vt dn̄s. sed possidetur vt seruus sicut supra dictū est. vel q2 cū his eaꝝ inopiā patitur vt supra ꝓrimo monstratū est imediate ꝑ verba ph̄oꝝ. Hiero. Auaro tā deest qd̄ habet q̄ qd̄ non habet inops est in his q2 pecunia finita. cupiditas infinita Seneca. Si vis te diuitē facere nō est pecunie adiciendū. sed cupiditati detrahendū. Itē in historia bragmānoꝝ legit̄ q2 cū alexāder venisset latēter cū paucis ad siluā dandami bragmānorum dydascali vt videret ⁊ audiret nudi hoīs mores ⁊ sapientiā. ⁊ inuenisset eū sup herbaꝫ iaceteꝫ sub arboꝛe inter alia multa q̄ dixit alexandro digna memorie ait Ferocissima pestis est cupiditas que solet egenos quos capit efficere. dū finē acq̄rendi nō inuenit sed magis quo fuerit locupletata mēdicat. Boetius. Permultis indigēt qui permulta possident Seneca. Altera cupiditatū ex fine alterius trahit̄ cū habet messem quā cupiuit cupit habere vbi horreū reponat ⁊ multa alia habita vindemia cupit habere vasa ⁊ celaria. habito auro cupit habere arcam ⁊ seraꝫ Sic ex vna cupiditate na scunt̄ multe. Itē inops ē opibus spūalib⁹ q̄ sunt virtutes ⁊ sciētie. Sicut dicit dn̄s epō laodicie. Apoc̄. iij. Dicis q2 diues es ⁊c̄. ⁊ nescis q2 es paup ⁊ nudus. ⁊ est causa quia cupiditas pecunie est in aīa quā nō pōt replere res corꝑalis. cū ipsa sit res spūalis. sicut nec rē corporalē res spūalia vt non pōt replere arcam gr̄a aut sciētia. Ad hoc facit qd̄ respōdit ꝓdictus dādamus alexādro dicenti. Doce nos aliquid sapientie plenuꝫ ait dandamus Ego volo acceptū a dn̄o tibi offerre censuꝫ: ipse non habes vbi tale munus capias Impleuerunt eni animā tuā auide ac imodice cupiditates quo desiderio tuo satisfacere possiꝫ q2 totus mundus tibi fermeris explere nō potuit aut frenare. Et si oīa velis possidere tantundē necesse est vt sola ad vltimū habeas quātū vides me iacentē occupare. Itē inops est q2 sine opib⁹: q2 vt dicit. Bern. Cū opa bonoꝝ sequunt̄ illos opera maloꝝ sequunt̄ illo. q2 ab operib⁹ mise vacui sunt. Itē fatuus est in acq̄rendo: q2 acq̄rit vnde efficiat̄ cecus. Interponit eni terrā inter coꝛ suū ⁊ verū solē chr̄m Aug. in ꝑsona auari. Defluxi ad tēporalia ⁊ obscuratus suꝫ. ps̄. Repleti sunt q̄ obscurati sunt terre do. vnde ꝑ Thobias stercoꝛe hyrūdinuꝫ excecat⁹ est: ⁊ auarus ex acquisitiōe tpalium que stercora sunt iudicio apl̄i Phyl. ii. Oia arbitratus suꝫ vt stercora. j. mach. ij. Gloria hoīs stercus ⁊ vmis. Auarus filiis est sedechie quē nabuch. excecauit in reblata qd̄ iterpretat̄. multa hec: ⁊ significat multitudinē bonoꝝ temporaliū. in qua excecant̄ diuites vt nō videāt quid agendū. Quidaꝫ magnus magister in lr̄atura habuit discipulū nobilē genere q̄ dicebat sepe corā magistro suo q2 epi francie ceci erāt qui magistꝝ tātū clericū nō vocabant ad beneficia ꝓbendaꝝ qui cū factus esset ep̄us: vocauit nepotes suos ad beneficia ecclesiastica magistro contēpto Unde cū in quadā ꝓcessione clara luce esset: occurrit ei dict⁹ magister suus cū duob⁹ torticis succensis ⁊ cū causam huiꝰ facti requireret ait Dn̄e hec ideo feci vt repellā a vobis cecitatē quā videbatis in alijs qui me nō vocabāt quā contraxistis ex acquisitiōe honoris ⁊ diuitiarū: vt nō videatis in vobis diues qd̄ in alijs videbatis pauper ante ep̄atuꝫ. Itē auarus nudus efficit̄ q2 spoliatur oībus spūalibus bonis. s. veste gratie. gēmis virtutū: ⁊ thesauro glorie. Job. xxvi. Nudus est infernus corā eo. i. coꝛ auari qd̄ ꝯparatur inferno q2 satiari nō potest. Itē auarus stultus est in estimādo: q2 tēporales diuitias esse veras estimat q̄ vere diuitie nō sunt: sed magis sophistice: ꝓpter qd̄ in scriptura sacra dicunt̄ esse ventus sum⁹ vmbra somniū. Ecclesia. xxxiiij. Somnia extollūt īprudentes: sicut q̄ in apprehendit vmbrā. ⁊ sequit̄ ventū. sic qui attēdit ad visa mēdacia. Aug. Nōne oia fum⁹ ⁊ vētus. nōne omnia trāseūt ⁊ currūt. Ue illis qui adherēt trāseuntib⁹: quoniā cū illis sil̄ trāsibūt Nōne oia q̄si fumus preceps currēs in mare. Ue illis qui in his ceciderūt quoniā cū his in mare trahunt̄ q2 sꝫ Greg. Qui labētē inmit̄ necesse eū vt cū labēte labat̄. Sōnū dū somniat̄ ⁊ verū esse putat̄ ⁊ teneri manib⁹. statim deficit ⁊ nō īuenit̄ Dan. ij. Nabuch. vidit somniū ⁊ sōnū fugit ab eo. sic ⁊ diuitie euanescūt vt somnia ⁊ velut vmbra fugiūt. Hoc bn̄ recognoscūt ipi in īferno. Sicut dicit̄ Sap̄. v. Quid nobis ꝓfuit supbia ⁊ diuitiarū iactātia. q̄d ꝯtulit nobis: trāsierūt hec oia tāq̄ vmbra ⁊c̄. ps̄. Dormierūt sōnū suū: ⁊ nihil inue. om. vi. di. ī mani s. Petr⁹ alfon. dicit q2 diuitib⁹ accidit ī morte sua sicut cuidā opilioī q̄ habebat mille oues vt videbat̄ et in sōnio q̄s cū vellet vēdē: ⁊ quidā emptoꝛ vellet eas emē volebat ei pro eis dare duo milia solidorū. Cū aūt venditoꝛ nollet eas dare nisi ali⁹ pro q̄libet oue denariū supadderet: ⁊ emptoꝛ afferēt nūmū vltra duos solidos se nō daturū: dū hoc mō litigarēt excitat⁹ vēditoꝛ vidit sōniū euanescē: ⁊ se oues dictas amittē ⁊ tūc clamauit accipe quālibꝫ pro duob⁹ solidis: ⁊ nihil ei valuit. omnibus euanescētib⁹ ⁊ emptoꝛe Sic diuites in morte q̄ in vita nolūt dimittē paupibus vel deo tpalia ꝑ eternis nisi assit lucrū tpale in morte amittūt tpalia ⁊ eterna. Itē ad hoc ē exēplū de quodā cui ꝑ icātationē alteri⁹ videbat̄ fact⁹ eē impatoꝛ. Cū aūt icātatoꝛ rogaret eū q2 de dignitatib⁹ suis aliquā ei daret: noluit ille aliq̄d sibi dare ꝓp qd̄ icātatoꝛ offēsus exuflauit: ⁊ sic totū euanuit ac ꝑ hoc ille delusus iperiū ⁊ oīa de q̄b⁹ extollebat̄ amisit. Itē auar⁹ stult⁹ ē in eligēdo: q2 ꝓfert tpalia spūalibus. ꝯtēnēs spūalia ⁊ eterna pro terrenis. Eccs. iiij. Un⁹ ē. ⁊ scdm nō hꝫ. nō filiū nō fratrē. ⁊ tn̄ laborare nō cessat nō satiant̄ oculi ei⁹ dicēs cui laboro ⁊ fraudo aīaꝫ meā bonis. s. spūalib⁹ ⁊ eternis: q2 vt dicit Bern. Stulti estiatores de minimis maximā ⁊ de maximis minimā curā gerūt plāgūt. n. amissionē tpaliū nō spūaliuꝫ bonoꝝ aut eternoꝝ: ⁊ ad ea q̄ ad deū ꝑtinēt tergū vtūt. Sūt mulieres plāgētes Adonidis mortē q̄ fm gētiles dē fuisse amic⁹ veneris: ⁊ significabat ꝑsite: ꝓspitatē quā amat luxuria ⁊ voluptas. Ezech. viij. Sūt sil̄es viginti q̄nq3 viris q̄ adorabāt ad oztū solis. i. ꝑitus ꝓspertatis vēsis dorsis ad tēplū. q2 auaritia ꝓsentē rerū ꝓspertatē ⁊ ad oriētē adorat deo ⁊ ecclesia ꝯtēptis. Ad hoc fac̄ qd̄ refert magister Geruasius in libro de mirabilib⁹ terraꝝ vbi dicit q2 tpibus suis accidit q2 in ecclesia beati Ruffi valētinēsis dyoc. fuit q̄dā cellerarius q̄ adeo sollicitus erat cur̄ terrenis q2 freq̄nter omittebat officiū diuinū. ⁊ maxie cū alij dicerēt post cibū. Miserē mei de⁹. Ipe loco ei⁹ solit⁹

erat dicere. Laudate dñm oẽs gẽtes. vt citius se expediret. ⁊ cutis intẽderet. Qui mortuus post multũ tẽpus apparuit cuidã fratri mirabiliter afflictus. ⁊ dixit cãm esse sue grauissime ⁊ diutissime afflictiõis ea q̄ p̄dicta sunt. s. q̄ ꝓpter curas tꝑales dei officiũ ɔtẽnebat sʒ dixit q̄ si p anni spaciũ fratres sui eũ iuuarẽt oratiõib⁹ ⁊ maxĩe missis ⁊ alijs beneficijs cõfidebat q̄ liberaret. ⁊ hoc intimaret ei si posset. Cũ aũt frater ille intimasset alijs ⁊ illi ei in supradictis p anni spaciũ subuenissent apparuit ĩ fine anni dicto fratri cui prius cũ leto vultu asserẽs se eẽ liberatũ a pena p suffragia dictoꝝ fratꝝ. Itẽ qȝ lõge peius ẽ tꝑalia p̄fert deo quẽ ꝓpter illa offẽdere nõ veret̃. sicut infra patebit. Itẽ tꝑalia p̄ponit sibi. qꝛ sua tꝑalia vult hre bona. ⁊ de hoc totã curã gerit. Aug. Adeo cecitas mẽtis cõualuit ⁊ adeo obsurdunt hõ interius. vt oĩa velit bona habere p̄ter seipsũ. Quid ẽ qȝ nihil oĩno rex tuaꝝ malũ vis habere nõ vxorẽ. nõ filiũ. nõ seruũ. nõ tunicã nõ caligã. ⁊ tñ vis habere vitã malã. rogo te p̄pone vitã tuã calige tue. De pditiõe suoꝝ magis dolet auarus q̄ de pditiõe dei. ⁊ oẽs passiões reꝝ suaꝝ pertrãseũt p cor eius tãq̄ p clypeũ. De vestib⁹ suis mũdãdis ⁊ curãdis frequẽter curã gerit ac de sotularibus sepe emẽdandis. de aĩa sua emẽdanda per ɔfessionẽ nõ curat. Itẽ stultus ẽ disponẽdo que nõ sunt in sua ptãte. s. de tꝑib⁹ futuris ⁊ actionib⁹. Unde illi q̄ dicebat: Luce xij. Aĩa mea multa bona habes ⁊c. Destruã horrea ⁊c ait dñs. Stulte repetẽt ⁊c. Itẽ stultus est in reponẽdo acq̄sita nõ in loco tuto ɔtra ɔsiliũ dñi Math. vj. Thesaurizate vobis thesauros in celo nõ ĩ periculoso. vbi fures ⁊ p̄dones ⁊ pericula sunt infinita: p q̄ amittere cõgregata ibi necesse est. Bernardus. Nõ ẽ tutũ immo stultũ ibi thesauros reponere vbi cũ indigueris non possis eos habere. Similis est auarus galline q̄ ibi oua sua deponit vnde quotidie tollunt̃. Sic auarus diuitias suas ɔgregat in hoc mũdo. Est vt dicit̃ Osee q̄nto. Ut colũba seducta nõ habẽs cor sapiens q̄ ibi nidificat. ⁊ pullos suos collocat vbi amittit eos. Similiter auarus diuitias in hoc mũdo. Nõ sic faciebat q̄dã sapiẽs. q̄ quecũq̄ in hoc mũdo ɔgregauerat. amissũ reputabat ⁊ nõ suũ. Unde cũ dñs suus quereret fecisset ab eo quãtũ haberet in redditibus rñdit. q̄ tantã summã quãtũ in singulis annis dare ɔsueuerat ꝓ deo. Cũ aũt ille argueret eũ de maiori. rñdit q̄ illa nõ erãt sua q̄ fortuna habebat ĩ sua ptãte. q̄. s. cõgregauerat ĩ hoc mũdo q̄ potius erãt in ptãte dñi sui aut p̄donũ q̄ sua. Sʒ illa vere sua erãt q̄ p manus pauperꝝ posuerat ĩ loco tuto celi. ꝓ q̄b⁹ nec timebat fures nec raptores nisi ꝓpriã culpã. Tertio ex auaricia orit̃ immo ipsa ẽ grauis iniq̄tas sicut dicit̃ Eccĩ. x. Auaro nihil est scelestius. Et post. Nihil ẽ iniquius q̄ amare pecunias. qꝛ s. ex ipsa orit̃ ɔtẽpt⁹ dei ⁊ oĩum diuinoꝝ. hec enĩ facit q̄ auaro plus sit nũmus q̄ deus q̄ aĩa ꝓpria q̄ grã vel gloria. q̄ veritas vel castitas. q̄ iusticia vel misericordia q̄ ꝓ nũmo sepe vẽdunt̃ aut deserunt̃. Et qȝ iudas semel vẽdidit triginta argẽteis. auaricia ꝓ denario vel obolo sepe vẽdit. Peccatũ auaricie grauissimũ ẽ. qꝛ radix oĩum maloꝝ. j. Thim. vj. Radix oĩuʒ malorũ ẽ cupiditas. Unde cor auari ẽ sicut pãtheon id est tẽplũ ⁊ habitaculũ oĩuʒ demonioꝝ. ⁊ ideo sicut in exercitu cõtra illũ q̄ est capitaneus principaliter est pugnãduʒ. qꝛ illo victo vel occiso oẽs alij faciliter deuincunt̃. sic ɔtra auariciaʒ q̄ caput ẽ oĩuʒ vitioꝝ. Sciẽdũ aũt q̄ ex ipsa orit̃ supbia. Ecc. xl. Facultates ⁊ virtutes exaltãt cor. Et Prouer. viij. dicunt̃ opes supbe q̄ sunt occasio superbie. Augu. Uermis diuitiarum est superbia. quia sicut vermis oritur ex ligno vel pãno. ⁊ illud corrodit. sic superbia oritur ex diuitijs ⁊ illas ɔsumit. Itẽ ex ipsa orit̃ inobediẽtia p̄cipuũ signũ reprobationis saul videt̃ fuisse cupiditas quã habuit ad p̄da amalech. j. Reg. xv. Unñ dixit ei samuel. Quare nõ audisti vocẽ domini sed cõuersus ad predam es. Itẽ achab cupiditate seductus furatus est de anathemate hiericho. Josue vij. sed pro illo lucro damnũ terribile reportauit. Itẽ ex ipsa orit̃ contemptus dei sicut dictum est. Itẽ cõtemptus predicationis. Unde pharisei audientes christum q̄ erant auari contra auariciam predicantem deridebant euʒ Luce xvj. Itẽ auaricia generat irreuerẽtiã templi. ⁊ eorum que ad templum pertinent. Unde sacerdotes iudeoꝝ quia volebãt q̄ homines frequẽter offerrẽt permittebant vendi in templo illa que lege prohibebãtur Math. xxj. ⁊ Mat. xi. Luce. xix. Joh. ij. Iteʒ contemptũ glorie Unñ inuitati ad cenã excusauerũt se emptores bouʒ ⁊ villaꝝ Luce. xiiij. Itẽ auarus generat inuidiã. Prouer. xxviij. Qui festinat ditari ⁊ alijs inuidet ignorat q̄ egestas superueniet ei. Greg. Qui nihil appetit ĩ terris alioꝝ ꝓfectib⁹ nesciat inuidere. Itẽ generat ꝓditiões. exẽplũ de iuda Math. xxvj. Quid vultis mihi dare ⁊c. Itẽ de dalida. q̄ ꝓpter pecuniã a philisteis ꝓmissaʒ samsonẽ tradidit Jud. xvj. Itẽ de symone de tribu beniamin qui ɔtra oniam sacerdoteʒ concitauit appolloniuʒ ⁊ regẽ antiochũ dicens erariũ pecunijs innumerabilibus esse plenũ ij. Machab. x. Itẽ ex auaricia orit̃ ingratitudo. Auarus enĩ ingrat⁹ ẽ deo multiplr. Primo qꝛ deo de bñficijs ab eo receptis gratias nõ exoluit nec ad bñfactorẽ attẽdit. Ut sus est porco cui ꝓueniunt glandes q̄ nec ꝓueniẽtẽ respicit nec vñ sibi ꝓueniãt cogitat nec attẽdit sed ꝓiectas comedit sine bñdictiõe ⁊ g̃raꝝ actiõe. Ingratus ẽ qꝛ dei bñficia nõ recognoscit. Ozee. xiij. Adimpleti sũt saturati sũt: ⁊ eleuauerũt ceruicẽ suã ⁊ obliti sũt mei ⁊ quãto plura bona facit eidẽ tãto magis dat eũ obliuioni. min⁹ reducit eũ ad memoriã: ⁊ sic quãto plus de⁹ bñficia sua sup eũ multiplicat tãto pl⁹ ingrat⁹ efficit̃. Greg. Qui felicitatẽ q̄sitã in terris inuenit: actorẽ q̄ eã tribuit nõ req̄rit. Ingrat⁹ est: qꝛ de bonis sibi datis abũdãter a deo nõ vult dare datori suo petẽti p pauperẽ: vel si dat inuite cũ tedio ⁊ frequenter cũ vituperijs ⁊ ɔtumelijs paupi irrogatis nec soluʒ dare recusat. verũetiã ad vsurã cẽtuplã mutuare. Aug. Da mihi de eo qȝ dedi tibi. de meo q̄ro da ⁊ reddã habuisti me largitorẽ habeã te feneratorẽ pauca mihi das plurima tibi reddã tꝑalia das eterna retribuã. Bern. Quid insanie ẽ q̄ cũctant̃ hoĩes simpla relinq̃re ꝓ cẽtuplis. vbi ẽ cupid⁹: vbi ẽ auar⁹. vbi ambitiosus: vbi ɔquisitor hui⁹ seculi. Ingrat⁹ ẽ qꝛ quãto plura bona fecerit ei de⁹. tãto min⁹ timet eũ offendẽ: ⁊ min⁹ ei reputat se teneri: ⁊ de bñficijs dei magis eũ ĩpugnat Deut. xxxij. Incrassat⁹ ẽ dilectus ⁊ recalcitrauit. Itẽ auaricia generat irã ɔtẽtiões: seditiões. ⁊ guerras. Gen. xiij. Erat substãtia eoꝝ. s. abrahã ⁊ loth multa ⁊ nõ q̄bãt cõiter habitare: facta est autem contentio inter pastores eorum. Item Genesis. xxvj. Postq̄ Ysaac locupletat⁹ est pastores ei⁹. ⁊ vicinoꝝ suoꝝ iurgari ceperũt. Seneca. Quietissime viuerẽt hoĩes si ista duo ꝓnomina de medio tolerẽtur. meũ. tuũ. Itẽ in chronicis Alexãder cũ paucis inuasit q̄si totũ mundũ qꝛ hi habebãt pre oculis aurũ. ptitiq̄ sunt diuitias totius oriẽtis q̄ ꝓuocabãt eos ad p̄lia. Itẽ cupiditas auri ⁊ argẽti acq̄rendi ꝓuocat guerras. Legit̃ in chronicis q̄ tꝑibus quarti Henrici imperatoris Guilĩs dux normãnie cum Richardo ⁊ guichardo occupauit syciliã ⁊ calabriã ⁊ apul. ã q̄ cũ esset dux ꝓbus ⁊ paup per hãc viã ꝓuocauit sibi auxiliarios. Fecit enĩ equos suos ⁊ suoꝝ ferrari clauis argenteis: inuẽies terrã illã opulẽtissimã ⁊ abũdãtẽ in argẽto. Qȝ videtes normãni. frãcigene. ⁊ burgũdi ꝓuocati sunt ad iuuãdũ eũ ꝓpter lucrũ. Cũ aũt duxisset eos in apuliã fecit fieri denarios de corio q̄b⁹ vtebat̃ exercit⁹ ei⁹ pro argẽteis cũ eis expugnãs danos grecos ⁊ p̄dibos. de quoꝝ spolijs larga dedit stipẽdia de argento: ⁊ pro coriatis denarijs fecit argenteos. Itẽ generat tristiciã Math. xix. Adolescẽs audiens. Uade ⁊ vende oĩa q̄ hẽs ⁊ da pauperib⁹ abijt tristis multas enĩ habebat possessiões. Aug. in Ench. Sine dolore res nõ amittit̃ q̄ cũ amore possessa est. Itẽ facit hoĩes nimis tenaces Sic enĩ dicit Bern. Auari siles sunt illis q̄ piclitantur in mari q̄ reb⁹ q̄s apprehẽdũt ita vehemẽter adherẽt. q̄ ab eis separati nõ possunt: sed piclitant̃ cũ eis. Ecc. xiiij. Uiro cupido ⁊ tenaci sine rõne est substãtia. Siles sunt grypidib⁹: de q̄b⁹ in historia trãsmarina dicit̃ q̄ aurũ custodiũt: ⁊ eo nõ vtunt̃. Sũt etiã siles catu sup fascẽ feni: q̄ nec ex eo comedit: nec aĩalia de eo comedẽ sinit. Siles sunt auari illi ꝑtinaci impatori de quo dicit̃ in chronicis q̄ cũ eẽt inuita p̄uata ita tenax erat ⁊ parcus q̄ dimidiã lactucã in mẽsa sua apponebat. Itẽ ɔ̃ cupidos ⁊ tenaces dicebat magister Jacob⁹ de vitriaco q̄ q̄dã tãtũ quẽdã pastillũ seruauit q̄ cũ aperiret̃ exiuerũt inde mures corã hospitib⁹ suis. Quidã potius dimittũt res putrescẽ: ⁊ dãt potius meliorẽ ptẽ cãib⁹ ⁊ gallinis q̄ paupib⁹. Job. xx. Nihil remãsit de cibo ei⁹ ꝓpterea nihil remanebit de bonis ei⁹ Itẽ q̄dã tamdiu retinẽt vestimẽta sua q̄ nulli vsui apta sunt. ⁊ ita defraudãt paupes ⁊ faciũt de capa vsitata tunicã. post caligas post soccos. ita q̄ nihil cedit in vsus pauperũ. De quodã tali dicebat idẽ qȝ cũ esset ĩ ɔgregatiõe militũ ⁊ dicẽt seruiẽti suo. affer mihi capaʒ meã foratã. ⁊ ille nõ inueniret tã cito inter multas vestes de q̄b⁹ p̄tica erat onerata. ait dñs. fili meretricis non cognoscis tu eã. Cui rñdit iratus. ita dñe trãsacti sunt septẽ anni. Qȝ audiẽtes alij riserũt. Itẽ generat iniusticiã. vñ iudices ⁊ p̄lati sũme deberẽt eã odire ꝓpt̃ qȝ signãter dicit Jethro. Exo. xviij. Prouide de oĩ plebe viros ⁊c in q̄bus sit veritas ⁊ q̄ oderint auariciã ⁊ de filijs samuel dicit̃ j. Reg. viij. Declinauerũt post auariciã acceperũtq̄ munera ⁊ peruerterunt iudiciũ. Itẽ menela⁹ p pecunias q̄s ꝓmisit antiocho obtinuit summũ sacerdotiũ deinde p vasa de tẽplo furtiue sublata q̄ dedit andronico fecit oniã occidi. tãdẽ apud regẽ antyochũ accusatus corrupit eũ pecunia ⁊ ɔ̃ accusatores fecit ꝓferri mortis sniam. ij. Mach. iiij. Itẽ nequã ille menelaus ꝓpter eoꝝ qui in potẽtia erãt auariciã p̄manebat in ptãte: crescẽs ĩ malicia. ⁊ ad insidias ciuiũ. ij. Mach. iiij. Itẽ cũ quidã iudei de mãdato machabei obsiderẽt duas turres. in quib⁹ erãt inimici gẽtiles. accepta pecunia quosdã effugẽ ꝑmiserũt

quos machabeus tanq̄ proditores ⁊ fratrū venditores interfecit ij. Mach. xj. Itē nō solū nō reddit auarus vel restituit alienū immo diripit alienū. Auaricia enim generat furta rapinas: fraudes iniurias. ⁊ homicidia. Mich. vj. Nūquid iustificabo stateraꝫ impiā. ⁊ saccelli diuersa pondera dolosa in q̄bus diuites ei⁹ repleti sunt iniquitate. De rapinis dicit̄ Ecci. xiij. Uenatio leonis onager in heremo: sic pascua diuitū sunt pauperes: ideo semꝑ esuriūt ⁊ macilēti sunt: q̄z de rapina viuūt. vt mergi ⁊ miluī ⁊ lupi. Dicitur q̄ omne animal viuens de rapina macilentū est. Prouer. xj. Alij diuidunt ꝓpria ⁊ ditiores fiunt alij rapiunt aliena ⁊ semꝑ in egestate sūt ⁊c. Itē ꝓpter adherentiā cū tp̄alibus ⁊ tenacitateꝫ vix induci pñt homines ad reddēdū. vel restituēdū alienū. licet dicat̄ Matth. xviij. Redde q̄d debes. adeo q̄z nō vult tradet̄ tortorib⁹. Iac. v. Ecce merces operarioꝝ vestroꝝ qui messuerunt regiones vestras: q̄ fraudate sūt a vobis clamāt ⁊ clamor eoꝝ ī aures dñi sabaoth introiuit. Sūt vasa dyaboli ⁊ os vel puteus inferni que de facili recipiunt. sed nō de facili emittūt. Itē sunt sicut quoddā vas testeū. q̄d gallice dicit̄ tyrelire: q̄d p paruā aperturā recipit de facili monetā sed nō emittit aut reddit nisi p fracturā. Sic auari cū sentiunt fracturā mortis ꝑcipiūt clamores pacificari nō ante. Multi p auariciā sic vehementer emungūt diuersis iniurijs calūnijs ⁊ fallacijs necessariū victuꝫ pauperꝝ q̄ eliciunt sanguinē. i. vitā. q̄z sicut dr̄ Prouer. xxx. Qui vehemēter emūgit elicit sanguinē. Ecci. xxxiiij. Panis egentium vita pauperꝝ est: q̄ defraudat illū homo sanguinis est: q̄ aufert in sudore suo panē q̄si q̄ occidit ꝓximū suū. Tales sunt similes scyniphibus ⁊ muscis egypti. q̄ pungunt vsq̄ ad haustū sanguinis q̄ quanto venūt nouiores tāto sunt molestiores: ⁊ crudelius affligentes. Sic est de ꝑpositis balliuis ⁊ alijs officialib⁹ cupidis ⁊ auaris. Itē auaritia generat sepe gulā. Luc. xvj. Homo q̄dā erat diues q̄ induebat̄ purpura ⁊ bysso ⁊ epulabat̄ quotidie splēdide. Itē generat luxuriā Ecci. xlvij. dr̄ de salomone. Cōgregasti q̄si auri calcū auri ⁊ vt plumbū argētū. ⁊ inclinasti femora tua mulierib⁹. Et in legēda beate magdalene dr̄. Rerꝫ affluētiā voluptas comitari solet De sodomitis quoq̄ dr̄. Gen. xiij. ⁊ Ezech. xvj. Hec fuit iniq̄tas sodome saturitas panis ⁊ ociū. De criminib⁹ q̄ solet auaritia generare dic̄ Aug. Que est ista auiditas cōcupiscētie cū ipse bestie modū teneāt tūc enim rapiūt cū esuriūt. ꝑparcūt ꝑde cū saturitatē sentiūt sola auaricia diuitiaꝝ insatiabilis nec deū timet: nec hoīes reueret̄ nec prī obedit. nec matrē agnoscit: nec fratri obtēpat: nec amico fidē suat: viduā opprimit pupillū inuadit liberos in ꝟuitutē reuocat: falsum testimoniū ꝓfert: res miseroꝝ occupat q̄si si nūq̄ moreret̄ auari. Quarto ex auaritia sequit̄ horrēda calamitas. Primo q̄dē ī morte: q̄z morte diutissima moriunt̄ auari. In dolore maximo ꝯsueuerunt mori diuites q̄z violēter ⁊ oīno cōtra volūtatē eoꝝ auellent̄ a reb⁹ nimis ardēter amatis. Ecci. xj. O mors q̄ amara est memoria tua homini iniusto: ⁊ pacē habēti in substātijs suis. Si memoria mortis est amara: multomagis eius ꝑsentia. Achor q̄z ꝓpter auariciā tulit de anathemate ⁊ a ꝑplo lapidatus interijt. Achā vineā naboth cōcupiuit ipsum occidit ⁊ ipse turpe morte ꝑcussus ē. Judas dñm vēdidit ⁊ ipse laqueo se suspēdit. Ananiā ⁊ saphirā mors subita ⁊ improuisa extinxit. Secūdo auaris maior erit calamitas in iudicio quādo de omnib⁹ oportebit eos reddere rationē ⁊ dñs irā suā ōndet ei p̄s. Tūc loquetur ad eos in ira sua ⁊c. Matth. xxv. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare ⁊c. Zach. j. Ira magna irascar sup gentes opulētas. Jaco. v. Agite nō diuites plorate vlulantes ī miserijs q̄ aduenient vobis. Glo. Nescis miser cū thesauro thesauꝝ iracūdie dei pariter tibi accumulari. Bern. Quid tibi īsipiēs delicie sapiunt q̄d diuitie cecos oblectant oculos q̄b⁹ tā graue tibi mercaris iudiciū. iā dure te obligas rationi. Uniuersa siquidē vsq̄ ad quadrātē nouissimū exigeris. Tertia sequitur calamitas longe maior q̄z finaliter excludunt̄ a regno q̄z gloria futura nō admittit auaros. j. Corin. vj. Auari regnū dei nō possidebūt Eph. v. Auarus nō habet hereditatem in regno christi ⁊ dei. Matth. xix. Mar. x. Difficile est cōfidētes in diuitijs regnū dei intrare. Facilius est camelū intrare p foramē acus q̄ diuitē in regnū celoꝝ. Similiter idē Luc. xviij. Foramē acus erat porta in hierusalē que dicebat̄ porta acus p quā nō intrabāt cameli nisi inclinati ⁊ exonerati a sarcinis onerosis Sic nec diuites p angustā portā celestis patrie nisi exonerati ab illicite possessis ⁊ humiliati p penitētiā. Bern. Quid camele gibbū. q̄d pecuniosi iude ꝓditoris loculos tollis ⁊ sarcinas. Nō sic impij: nō sic angustū est foramē acus q̄d tales ingredi nō pmittit. Itē gloria celestis patrie detestat̄ auaritiā q̄ est vt dicit Grego. omnib⁹ vna ⁊ singulis tota: ibi nullus auarus cū cōis omnibus sit de⁹ ⁊ singulis totus. Itē q̄z celestes diuitie ibi sunt appetēde: vt dr̄ Matth. vj. vbi neq̄ erugo demolitur neq̄ fures effod. ⁊c. Grego. Si diuitie appet unt̄ ibi seruent̄ vbi perire nō possint honores ibi appetant̄ vbi nulli indigni honorant̄ salus si diligit̄ ibi desideret̄ vbi dr̄ eius amissiōe nō timet̄. vita si diligit̄ ibi acquirat̄ vbi morte nō finit̄. Quarta calamitas horrēda miris est: q̄z detrudunt̄ in infernū ī pales eiuꝫ diuitie sua grauitate deprimūt eos ⁊ demergunt in ꝓfundum. j. Thim. vj. Qui volunt diuites fieri ⁊c̄ que mergunt hoīem in interitū ⁊ pditionē Deu. xvij Nō habebit rex auri ⁊ argēti īmēsa pondera Glo. ad īfernum mergentia. Quidam phus periclitari timens in aqua aurum vel pecuniam quam habebat ob viaticum, piecit in aquā dicens. Ite pessime diuitie malo vos submergere q̄ submergi a vobis. Nec tm̄ submergūt diuitie sed etiā ꝓpter eas grauissime puniunt̄ auari in igne inferni cuꝫ diuite epulone vbi dicere potuerunt eis demones quod parthi dixerūt crasso principi romanorum qui impugnabat eos. Cui cum promisissent q̄ si dimitteret impugnare eos darent ei tantum de auro q̄ deberet sibi sufficere. Quod cum eis iurasset ⁊ ipsi eum tenerent in munitione sua ceperunt eum aurum bulliens per os eius proiectes. vbi sibi modicum aurum suffecit ⁊ dicebant ei Aurum sitisti aurū bibe Jacob v. Diuitie vr̄e putrefacte sunt argentum ⁊ aurum vestrum eruginauerunt ⁊ erugo eorum in testimonium vobis erit q̄ comedet carnes vestras tanq̄ ignis thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Quedam vetula sub specie sanctitatis acquisiuit multas pecunias: q̄z qui volebant elemosynas facere dabāt ei ad erogādū pauperibus ipsa aūt implebat ollas subterraneas quas morte subita preuēta intactas reliquit. Cum aūt inuente essent ⁊ innotuisset epūs noluit dictam pecuniam retinere dicens pecunia tua tecum sit in pditionē. De nocte autem vox de ei⁹ tumulo audita est: ardeo ardeo. Quo apto de licētia sacerdotis inuenerunt de ore vetule q̄si metallum ebulire: ⁊ flāmā fetidissimā inde exire. Illa autem recoopta. ⁊ oratione facta tam a sacerdote q̄ a populo: non est vlterius vox audita.

De sollicitudine. DIS. III.

Icto de auaritia in genere: nūc ꝯsiderādū est de filiab⁹ ei⁹ in spāli. Primo de inq̄etudine: siue sollicitudie tp̄alium. Scdo de astutia. Tertio de dolo. Quarto de fraude: Quinto de pditōe. Sexto de mēdacio. Septīo de piurio Octauo de furto. Nono de rapina. Decimo de vsura. Undecio de acceptione muneꝝ. Duodecimo de auaritia aduocatoꝝ. Tredecimo de symōia. Decimoq̄rto de ꝓprietate claustralū. Primo itaq̄ dicēdū de inq̄etudine q̄ orit̄ ex auaricia in quātū ingerit hoī tp̄aliū reꝝ sollicitudinē ⁊ curas superfluas. Sciendum aūt q̄ multiplex ē sollicitudo. Est enī sollicitudo ꝯmēdāda ⁊ ē sollicitudo moderāda. Sollicitudo ꝯmēdāda quedā ē respectu sui q̄dā respectu dei: ⁊ quedam respectu ꝓximi. Sollicitudo respectu sui ē vehemēs studiuꝫ circa salutē ꝓpriā q̄n. s. hō studiū applicat ad agēdū pniam. Sicut dicit apostolus ij. Corin. vij. Que fm deū est tristicia pniam in salutē stabilē opat̄. Ecce enī hoc ipsū q̄ ꝯtristati vos q̄tā sollicitudinē opat̄ in vobis. s. de agēda pnia p peccatis ꝑteritis. Itē ista sollicitudo facit in hoīe cautele vigilātiā qua videlꝫ sollicite sibi cauet ne icidat in petm̄ ꝓpter q̄d dr̄ Deut. iiij. Custodi temetipm ⁊ animā tuā sollicite. Multū oꝫ hō sollicitus esse circa custodiā aīe sue ad imaginē dei create christi sanguine ꝑcioso redēpte. Itē q̄z aīa est patris eterni filia. christi spōsa ⁊ spūssancti templū facta. Unī sicut pr̄ hn̄s filiā charissimā sibi diligēter ⁊ sollicite custodit eā ⁊ multū zelat p ea: sic animā dei filiam custodie nostre cōmissam sollicite custodire debemus. Ecci. xlij. filia patris abscōdita est: vigilia ⁊ sollicitudo ei⁹ aufert somnū. ne forte in adolescētia sua adultera efficiat̄ ⁊c. Item ista sollicitudo dat hoī bene opandi ⁊ merita ꝯquerēdi diligētiā. sicut exemplū nobis ꝑbēt artifices mūdiales. Ecci. xxxviij. Oīs faber ⁊ archytect⁹ q̄ noctē tanq̄ diē trāsigit ⁊c̄ Et infra sic faber ferrarius sedēs iuxta incudem ⁊c̄. Sic figulus sedēs ad opus suū. ⁊ vtens pedib⁹ suis rotam in sollicitudie posit⁹ est semꝑ ꝓpter op⁹. Reuera oēs isti negligentiam nostrā ꝯfundūt: q̄z magis sunt sollicitj de suis opib⁹ ꝓpter victū corpis acq̄rēdū. q̄ nos ō meritis acq̄rēdis pp salutē aīe: ⁊ eternū ꝑmiū assequēdū. Itē debem⁹ esse sollicitj de his que pt̄inēt ad deū Ad hāc aūt sollicitudinē īducit nos timor diuine eq̄tatis. Unī Job xxiij. ꝯsiderās timore sollicitor. Itē amor diuine bonitatis. Mich. vj. Judicabo. tibi hō q̄d sit bonū ⁊ q̄d dñs req̄rat a te vtiq̄ facere iudiciū. ⁊ diligē misericordiā ⁊ sollicitū ambulare cū deo tuo: cum deo enī ambulat hō p amorē. Itē Ro. xij. Sollicitudine nō pigri spiritu feruētes dñō seruiētes. Itē honor diuine maiestatis. dꝫ enī homo sollicit⁹ esse de his q̄ ad honorē dei ꝑtinēt. j. Corin. vij. Qui

sine vxore est cogitat que dei sunt quō placeat deo Et Josue.xxiij. Estote sollicti vt custodiatis cuncta q̄ scripta sunt ⁊c̄. Itē debem⁹ esse sollicti de his q̄ ptinent ad pximū vt videlicet exhibeam⁹ ⁊ solicite cōseruem⁹ cōnexionē cōiunctib⁹ subuentionē indigētib⁹ cōpassionē panētib⁹ correctionē oberrātib⁹. De primo Eph̄.iiij. Solliciti suare vnitatē spiritus in vinculo pacis huius cōnexionē pacis ⁊ cōcordie q̄ dz esse in corpe christi mystico ostēdit Apost.i. Corin.xij. exēplo corpis humani dicēs. Nō pōt oculus dicere manui opa tua nō īdigeo aut itez caput pedib⁹ nō estis mihi necessarii ⁊c̄. Sequit̄. Nō sit scisma in corpe sz pro inuicē sollicita sint mēbra ⁊ siq̄dē patit̄ vnū mēbrū cōpatiunt̄ oīa mēbra siue si gloriat̄ vnū membrū cōgaudēt oīa mēbra. De scdo Luc̄.x. dr̄ marthe dn̄o ⁊ aplis tā q̄ʒ pauperib⁹ ministrāti. Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plurima ⁊c̄. Et Tho.ij. Pergebat p omnē cognationē suā ⁊ monita salutis dabat eis dabatq̄ʒ vnicuiq̄ʒ put poterat de facultatib⁹ suis esurientes alebat nudis q̄ʒ vestimēta pbebat ⁊ mortuis atq̄ʒ decisis sepulturā sollicit⁹ exhibebat. De tertio.ij. Mach.xv. Erat eis pro vxorib⁹ ⁊ filiis itēq̄ʒ pro fratrib⁹ ⁊ cognatis minor sollicitudo: maxim⁹ vo ⁊ pm⁹ pro sanctitate timor erat tēpli. Et Luc̄.vij. Centurionis cuiusdā suus male habēs erat moritur⁹ ⁊c̄. Sequit̄. Misit ad ihesuz seniores iudeor. At illi cū venissent rogabāt eū sollicite dicētes ei qz dign⁹ ē vt h̄ illi pstes ⁊c̄. De q̄rto. Ro.xij. Qui pest in sollicitudine ad hoc eniz pcipue tenent̄ plati ex officio vndeo dicebat Apl̄s.ij. Corin.xi. Preter illa q̄ extrinsecus sunt instantia mea quotidiana sollicitudo oīum ecclesiar. Itē est sollicitudo moderāda .s. sollicitudo rez tpaliū moderāda dico qz lz dn̄s videat̄ eā omnino ⁊ fundit⁹ inhibere dicēs Matth.vi. Nolite solliciti eē aīe v̄re dicētes. Quid mādūcabim⁹ aut q̄d bibem⁹ aut quo operiemur q̄ tamē vident̄ esse maxie necessaria. Et Apl̄s.i. Corin.vij. Volo vos sine sollicitudie eē tamē nec dn̄s nec apl̄s interdicūt omnē pmisionē rez tpaliū necessariū sustentationi humane. q̄ videlicet est p laborinū vel p artificiū vel p iustū lucrū. Sed sicut dic̄ dn̄s Matth.vi. Ego dico vobis nō iurare oīno nō qz iuramētū oīno ⁊ in omni casu sit illicitū sed pter abusum ⁊ piuria q̄ passim incurrūt hoīes ⁊ pter irreuerētiā q̄ sine necessitate vel cā diuinū nomē assumūt phibet dn̄s iurādi cōsuetudinē vel potius corruptelā. Ita sollicitudinē tpaliū rez videt̄ dn̄s generaliter phibere. Sed sic dic̄ Hiero. Labor exercēdus est: sollicitudo tollēda .s. supflua animū inqetās. Vn̄ sciēdū q̄ sollicitudo rez tpaliū tripliciter pōt eē illicita. Vno quidē modo ex parte eius de quo sollicitamur sz .s. tpalia tāq̄ʒ finē queram⁹. Vn̄ ⁊ Aug. dicit in lib. de opibus monachor cū dn̄s dic̄. Nolite soliciti eē in crastinū hoc dicit vt nō ita moueat̄ vt pter ista faciāt q̄cq̄d in euāgelii pdicatione facere iubent̄. Alio mō pōt esse tpaliū sollicitudo illicita pter supfluū studiū q̄d apponit̄ ad tpalia pcurāda pter q̄d homo a spiritualib⁹ q̄bus pncipali⁹ inseruire dz retrahit̄. Et ideo Matth.iij. dr̄ q̄ sollicitudo seculi suffocat v̄bū. Tertio mō ex parte timoris supflui quādo aliq̄s timet ne faciēdo q̄d dz necessaria sibi deficiāt. Q̄d dn̄s tripliciter excludit. Primo pter maiora beneficia homini pstita diuinitus pter suā sollicitudinē .s. corp⁹ ⁊ animā. Secūdo pter subuentionē q̄ deus animalib⁹ ⁊ plātis subuenit absq̄ʒ opere humano sm pportionez sue nature. Tertio ex diuina puidētia pter cuius ignorantiā gentiles circa tpalia bona q̄renda pncipalius solicitant̄ ⁊ ideo cōcludit q̄ pncipalis nostra sollicitudo dz esse de spiritualib⁹ bonis sperantes q̄ .s. tpalia nobis puenient ad necessitatē si fecerim⁹ q̄d debem⁹. Est ergo huiōi sollicitudo moderāda ⁊ oīs cura supflua excludenda: qz sollicitudinis huius ardor facit in hoīe cordis afflictionē sic dr̄ Eccl̄s.ij. Peccatori dedit de⁹ afflictionē ⁊ curā supfluā vt addat ⁊ cōgreget ⁊c̄. Sequit̄. Sed h̄ vanitas ⁊ cassa sollicitudo mentis. Et ibidē paz ante. Oēs dies eius .s. cupidi laborib⁹ ⁊ erūnis plen sunt nec p noctē mēte requiescit. Et Hiere.xlix. Pre sollicitudine requiescere nō potuit. Secūdo facit in corde diuisionē ⁊ circa spiritualia vel diuina distractionē .i. Corin.vij. Qui cū vxore est solicitus est q̄ sunt mūdi q̄mō placeat vxori ⁊ diuisus est. Vn̄ aīus hoīs quātomagis est terrenis rebus solicitus tāto fit circa spūalia minus aptus. Tertio causat in corde diuini verbi q̄si spūalis seminis suffocationē Matth.xiij. Solicitudo seculi istius ⁊ fallacia diuitiar suffocat verbū ⁊ sine fructu efficit̄. Quarto causat in corde turbationē qz nō semp obtinēt soliciti q̄d intēdunt sed sepe decidūt a spe sua. Sicut dicit̄ Prouer.xi. Expectatio soliciṫor peribit. Et Hiere.xlij. Fames pro q̄ soliciti estis adhrebit vobis. Vn̄ j. Mac.vi. dr̄ de antiocho. Expauit ⁊ cōmotus est valde ⁊ decidit in lectū: ⁊ incidit in languore pre tristicia: qz nō est factū sic cogitabat. Et sequit̄. Recessit somn⁹ ab oculis meis ⁊ decidi ⁊ concidi in corde sollicitudie. Quinto inducit eternam damnationem. Vnde baruch.iij. Vbi sunt principes gentiū q̄ argētū thesaurizāt ⁊ aurū in quo cōfidunt hoīes ⁊ nō est finis acq̄sitōis eor qui argētū fabricāt: ⁊ soliciti sunt exterminati sunt: ⁊ ad inferos descenderūt.

¶ De astutia. DIS IIII.

Einde cōsiderādū est de astutia. Vidēdū est ergo q̄d sit ⁊ vtz sit pctm̄. Sciēdū ē autē q̄ sicut prudētia est recta rō agibiliū ita scia ē recta rō scibiliū. Cōtingit aūt dupl'r peccare cōtra rectitudinem sciētie in speculatiuis. Vno mō qn̄ rō inducit̄ ad aliquā cōclusionē falsam que appet esse v̄a. Alio mō ex eo q̄ rō pcedit ex aliq̄b⁹ falsis que vident̄ esse v̄a: siue sint ad cōclusionē verā siue ad falsam. Ita etiā aliq̄d pctm̄ dupl'r pōt esse cōtra prudētiā hn̄s aliquam silitudinem cū ea. Vno mō qz studiū rōnis ordinat̄ ad finē qui nō est v̄e bonus sed apparēs ⁊ hoc ptinet ad prudētiā carnis de qua infer⁹ dicet̄. Alio mō inquātū aliq̄s ad finē aliquē cōsequēdū vel bonum vel malū vtit̄ viis nō veris sed simulatis ⁊ apparētibus: ⁊ hoc ptinet ad astutiā. Vnde patz q̄ astutia ē quoddā pctm̄ oppositū prudētie distinctū a prudētia carnis. Sciēdū tn̄ q̄ sicut Aug dicit in iiij. lib. cōtra iulianū. Sicut prudētia q̄nq̄ʒ in malo accipit̄ abusiue Luce.xvj. Filij hui⁹ seculi prudētiores filiis lucis in gnātōe sua sūt. Ita q̄nq̄ʒ ponit̄ astutia in bono īpropriē. Puer.j. Parabole salomonis ⁊c̄. vt det̄ paruulis astutia. Et puer.xiiij. Astut⁹ omnia agit cū consilio. Sed vtrobiq̄ʒ ponitur pro prudentia: ⁊ astutus ponitur pro prudente.

Einde cōsiderādū est de dolo. Vidēdum est ergo q̄d sit dolus. Et sciendū q̄ sicut pz ex pdictis ad astutiā ptinet assumere vias nō v̄as sed falsas simulatas ⁊ apparētes ad aliquē finē cōsequēdū siue bonū siue malū. Assumptio aūt huiusmōi viar pōt cōsiderari dupl'r. Vno mō in ipsa cogitatōe huiōi viarum ⁊ hoc pprie ptinet ad astutiā sicut ⁊ excogitatio rectar viar ad debitū finē ⁊ ptinet ad prudētiā. Alio mō pōt cōsiderari huiōi viaruz assumptio sm executionē ⁊ hoc pprie ptinet ad dolū ⁊ iō dol⁹ importat executionē astutie. Et sicut astutia pprie accipit̄ in malo. abusiue aūt ponit̄ in bono ita ⁊ dolus qui ē executio astutie: sm illud ij. Corin.xij. Cum essem astutus dolo vos cepi. Sciendū aūt q̄ dolus pcipue cōsistit in verbis sm illud psalmi. Linguis suis dolose agebāt: qz executio astutie ad decipiendū aliquē primo ⁊ pncipal'r fit p v̄ba que precipuū locū obtinēt īter signa q̄b⁹ hō aliq̄d significat alteri. Sicut dicat Aug in libro de doct christia. ⁊ iō dolus maxime attribuit̄ locutiōi. Cōtingit tn̄ dolū esse in factis sm illud ps. vt dolum facerēt in seruos ei⁹. Est etiā dolus in corde: sm illō ecc̄i xix. Interiora eius plena sunt dolo. Et puer.xij. Dolus corde cogitantium mala: sed hoc est sm q̄d aliq̄s dolos excogitat sm illō ps. Dolus tota die meditabant̄.

¶ De fraude. DIS V.

Einde cōsiderādū est de fraude. Est aūt fraus pprie deceptio alteri⁹ p factū. Vn̄ fraus est executio astutie sicut ⁊ dolus. Sz in hoc differre vident̄ q̄ dolus importat executionē astutie vniuersal'r siue fiat p v̄ba siue p facta: sz primo ⁊ principal'r importet deceptionem que fit p verba: fraus aūt magis pprie ptinet ad executionem astutie sm q̄ fit p facta. De hac v̄o dicēdū est spāl'r de fraudulentia que cōmittit̄ in emptionib⁹ ⁊ vēditionib⁹ ⁊ circa hoc querunt̄ q̄nq̄ʒ. Primo vtz licitū sit homini rez suā vendere plus q̄ʒ valeat. Scdo vtz vēditio reddat̄ iniusta ⁊ illicita pter defectū rei vēdite. Tertio vtz vēditor teneat̄ dicē vitiū rei vēdite. Quarto vtz negociādo liceat alicui rem vēdere quā emit. Quinto que mouent ad fraudis vitiū detestādum. Primo ergo vidēdum est vtz liceat alicui rē suā vēdere plus q̄ʒ valeat. Dicēdum q̄ sciēter adhibere fraudē ad hoc q̄ aliq̄d plus iusto p̄cio vendat̄ omnino pctm̄ est inquātū aliquis decipit pximum in damnū ipsius. Vnde ⁊ Tulius dicit in libro de offi. Tollendū est ex reb⁹ cōtrahendis omne mēdaciū. nō licitatorem vēditor. nō qui cōtra se liceat̄ emptor apponet. Si āt fraus deficit tūc de venditione ⁊ emptione dupliciter loqui possumus. Vno modo sm se: ⁊ sm hoc emptio ⁊ vēditio videt̄ esse īroducta pro cōi vtilitate vtriusq̄ʒ: dum .s. vnus indiget alterius ⁊ ecōuerso. Sicut pater per phm iij. j. Polit̄. Quod autem pro cōmuni vtilitate est inductum nō debet esse magis in grauamē vnius q̄ʒ alteri⁹. ⁊ ideo debet sm equalitatem rei inter eos cōtractus institui. Quātitas autem rerum que in vsum hominis veniūt mensurat̄ sz p̄cium datum ad q̄d est inuentū numisma vt dicit̄ in .v. Eth. Et iō si vel preciū excedat quātitatē valoris rei vel ecōuerso res excedat preciū tollet̄ iustitie equalitas. Et ideo carius vēdere vel vili⁹ eme-

re rē q̄ valeat est fm se iniustū ꝛ illicitū. Alio modo possum⁹ loqui de emptione ꝛ vēditione fm ꝙ p accidens trāsit in vtilitatē vnius ꝛ detrimētū alteri us: puta cū aliquis multū indiget hr̄e rē aliquā: ꝛ alius ledit̄ si careat illa ꝛ in tali casu iustū p̄ciū erit vt nō solū respiciat̄ ad rē q̄ vendit̄ sed ad dānū qȯ venditor ex vēditione incurrit: ꝛ sic licite poterit aliqd vendi plus q̄ꝫ valeat habenti. Si vō aliquis multū iuuet̄ ex re alterius quā accepit ille vō q̄ vendidit non dānificat̄ carendo re illa nō dꝫ supuendere eā: qꝛ vtilitas que alteri accrescit nō est ex vendēte sed ex cōditione emētis: nullus autē dꝫ vendere alteri qȯ suū nō est: lꝫ possit ei vendere dānū qȯ patit̄ ille tamē q̄ ex re alterius accepta multū iuuat̄ pōt ꝓpria sponte aliqd vendēti superogare qȯ ptinet ad eius honestatē. Notādū autē ꝙ fm leges humanas vel ciuiles licitū eē videt̄ ꝙ venditor ꝛ emptor inuicē se decipiāt qȯ quidē fit inquātū venditor plus intēdit vendere rē suā q̄ꝫ valeat: emptor vō minus emere. Sed leges humane nō solū hominib⁹ virtuosis date sunt sed pplo in quo sunt multi q̄ deficiūt a vtute. Ideo lex humana nō potuit ꝓhibere q̄cq̄d est cōtra virtutē: sed sufficit vt inhibeat q̄ destruunt hominū cōuictum alia vero habeat q̄si licita nō qꝛ ea approbet sꝫ qꝛ ea nō punit. Sic igit̄ habet q̄si licitū penā nō inducens si absq̄ꝫ fraude venditor rē suā supuendat: emptor autē vilius emat nisi sit nimius excessus qꝛ tunc etiā lex humana cogit ad restituendū puta si aliq̄s sit decept⁹ vltra mediā iusti p̄cii quātitatē. Sed lex diuina nihil īpunitū relinquit qȯ sit virtuti cōtrariū. Unde fm diuinā legē illicitū reputat̄ si in emptione ꝛ vēditione nō sit equalitas iusticie obseruata: ꝛ tenet̄ ille q̄ plus hꝫ recōpensare ei q̄ plus dānificatus ē si sit notabile dānū. qȯ ideo dico qꝛ iustū preciū rer̄ quādoq̄ꝫ nō est punctualit̄ determinatū: sed magis in quadā extimatione cōsistit. ita ꝙ modica additio vel minutio nō videt̄ tollere equalitatē iusticie. Sic aūt refert Aug. xiii. de trin. dictū cuiusdā mimi fuit ab omnibus acceptatū. s. vile emere: ꝛ care vendere: cui cōsonat illud puer. xx. Malū est malū est dicit oīs emptor ꝛ cū recesserit tūc gloriat̄. Sꝫ Aug. dicit ibidē: min⁹ ille vel seipsum intuēdo vel alios experiēdo vilius velle emere ꝛ care vēdere oīb⁹ credidit esse cōe. Sed quoniā reuera vitiū est: pōt q̄sq̄ꝫ huiusmodi iusticiā adipisci qua huic resistat ꝛ vincat: ꝛ ponit exēplū de quodā q̄ modicū p̄ciū de quodā libro pp ignorātiā postulanti iustū dedit p̄ciū. Un̄ patet ꝙ illud cōe desideriū nō est nature sed vicii: ꝛ ideo cōe est multis q̄ p latā vitior̄ viā incedūt. Circa scdm̄ videndū est vtrū venditio reddat̄ illicita pp vitiū rei vendite. Et dicendū ꝙ circa rē q̄ vendit̄ defectus duplicit̄ pōt cōsiderari. Unus q̄dē defectus fm speciē rei: ꝛ hunc etiā defectū si vēditor cognoscat in re quā vendit fraudē cōmittit in venditione. Un̄ vēditio illicita reddit̄: ꝛ h̄ est qȯ dr̄ cōtra quosdā Isa. i. Argētū tuū versum est in scoriā. Uinū tuū mixtū est aq̄ qȯ enim ꝑmixtū est patit̄ defectū q̄tū ad speciē. Alius autē defectus est fm quātitatē q̄ p mēsurā cognoscit̄: ꝛ ideo si q̄s sciēter vtat̄ deficienti mēsura in vēdēdo fraudē cōmittit: ꝛ est illicita vēditio. Un̄ dicit̄. Deut. xxv. Nō habebis in sacculo diuersa pondera maius ꝛ min⁹ nec erit in domo tua modius maior ꝛ minor. Et postea subdit̄: abominat̄ enim dn̄s eū q̄ facit hoc: ꝛ aduersat̄ omnē iniusticiā. Tercius defectus est ex parte q̄litatis puta si aliqȯ infirmū vendit q̄si sanū: qȯ si q̄s scienter fecerit fraudē cōmittit in vēditione. Un̄ est illicita vēditio. Et in oīb⁹ talib⁹ nō solū aliquis peccat iniustā vēditionē faciēdo: sed etiā ad restitutionē tenet̄. Si vō eo ignorāte aliquis p̄dictor̄ defectuū fuerit in re vendita: venditor quidē nō peccat: sed facit iniustū materialiter. Nō tñ̄ eius opatio est iniusta: tenet̄ tamē cū ad eius noticiā puenerit dānū recōpēsare emptori. Et qȯ dictū est de vēditore est intelligēdū ex parte emptoris. Contingit enim venditorē credere rē suā esse minus p̄ciosam q̄tū ad speciē. Sic si aliq̄s vēdit aur̄ loco aurichalci: emptor si illud cognoscat iniuste emit: ꝛ ad restitutionē tenet̄. Et eadē ratio est de defectu q̄litatis ꝛ quātitatis. Sciēdū autē ꝙ auri ꝛ argētū nō solū cara sūt ꝓpter vtilitatē vasor̄ q̄ ex eis fabricant̄: aut alior̄ hm̄oi: sed etiam ꝓpter dignitatē ꝛ purgationē substātie ipsor̄. Et ideo si aur̄ vel argentū: vel ab alchimicis factū verā speciē nō habeat auri ꝛ argenti est fraudulēta ꝛ iniusta vēditio. p̄sertim cū sint aliq̄ vtilitates auri ꝛ argēti veri fm naturalē opationē ipsor̄ q̄ non cōueniunt auro p alchimiā sophisticato. Sicut qȯ hꝫ ꝓprietatē letificandi. ꝛ ꝯ q̄sdā infirmitates medicinaliter iuuat: frequētius etiā pōt poni in operatione: ꝛ diutius in sua puritate pmanet auri verū q̄ꝫ sophisticatū. Si autē per alchimiam fieret aurum verū non esset illicitum ipsum pro vero vendere: quia nihil prohibet artē vti aliquibus naturalibus causis ad producendū naturales ꝛ veros effectus. Sicut dicit Augusti. in. iii. de trinitate de his que arte demonum fiunt.

Circa tertiū videndū ē vtr̄ vēditor teneat̄ dicē vitiū rei vēdēde. Dicēdum ꝙ dare alicui occasionē piculi vel damni semp est illicitum q̄uis non sit necessariū ꝙ homo alteri semp det ꝯsilium ꝛ auxilium ptinens ad ei⁹ qualēcūq̄ꝫ ꝓuocationē: sed hoc solū est necessarium in aliquo casu determinato: puta cum alius eius cure subdatur vel tantū non pōt ei p alium subueniri. Uēditor autem qui rem vendendā ꝓponit ex hoc ipso dat emptori damni vel piculi occasionē ꝙ rem vitiosam sibi offert si ex eius vitio damnū vel piculum incurrere possit. damnū q̄dē si ꝓpter eius vitiū huiusmodi res que vendenda ꝓponit̄ minoris sit p̄cii: ipse vero ꝓpter hm̄oi vitiū nihil de p̄cio subtrahat. piculū aūt puta ꝓpter hm̄oi vitiū vsus rei reddat̄ impedit⁹ vel noxi⁹: puta si aliq̄s alicui vendat equū claudicantē pro veloci vel ruinosam domū pro firma: vel cibū corruptū siue venenosum p bono. Un̄ si huiusmodi vitia sint ꝛ nō deteget: erit illicita ꝛ dolosa venditio. Et tenet̄ vēditor ad dāni restitutionē. Si vō vitiū sit manifestū puta cū equus est monoculus vel cū vs⁹ rei ꝛ si non cōpetat vēditori pōt tamē esse ꝯueniēs alijs. ꝛ si ꝓpter huiusmodi vitiū ipse subtrahat q̄tum oportet de p̄cio nō tenetur ad manifestādum vitiū rei qꝛ ꝓpter huiusmōi vitiū emptor vellet plus subtrahi de p̄cio q̄ꝫ de iure esset subtrahēdū. Unde pōt licite vēditor indēnitati sue ꝯsulere vitiū rei reticēdo. Notandū aūt ꝙ non oportet ꝙ emptor vel venditor per p̄conē vitiū rei vendende prenunciet: quia si predicēt: vitiū exterrerent̄ emptores rei ab emendo dū ignorarēt alias ꝯditiones rei in quas est bona ꝛ vtilis: sꝫ singulit̄ est dicēdum vitiū rei ei qui ad emēdū accedit. qui non pōt simul dēs cōditiōes adinuicē compare bonos ꝛ malas nihil enim ꝓhibet rem in aliquo vitiosā in multis alijs vtilē esse. Circa q̄rtū. s. vtr̄ liceat alicui rem suā carius vēdere q̄ꝫ emit. Dicēdū ꝙ ad negociatores ptinet cōmutationib⁹ rer̄ insistere: vt aūt ph̄s dicit in i. Polit̄. duplex est rer̄ ꝯmutatio. Una q̄dē q̄si nālis ꝛ necessaria: ꝑ quā. s. fit cōmutatio rei. vel rer̄ ꝛ denarior̄ ꝓpter necessitatē vite ꝛ talis ꝯmutatio nō ꝓprie ptinet ad negociatores: sꝫ magis ad yconomos vel politicos qui hn̄t ꝓuidere. vel domui vel ciuitati. vel de rebus necessarijs ad vitā. Alia vō cōmutationis spēs est. vel denariorum ad denarios vel quarūcūq̄ꝫ rer̄ ad denarios nō ꝓpter res necessarias vite: sꝫ ꝓpter lucr̄ q̄rendū. ꝛ hec q̄dē negociatio ꝓprio vr̄ ad negociatores ptinere. Scdm̄ ph̄m aūt p̄ma cōmutatio laudabil̄ est qꝛ deseruit nāli necessitati. Scd̄a aūt iuste vitupat̄: qꝛ q̄tū est de se deseruit cupiditati lucri. que terminū nescit sed in infinitum tendit: ꝛ ideo negociatio fm se ꝯsiderata quādā turpitudinē habꝫ inquantū nō importat de sui rōne finē honestū vel necessariū. Lucrum tñ̄ qȯ est negociationis finis: ꝛ si in sui rōne nō īportet aliq̄d honestū vel necessariū nihil tñ̄ īportat in sui rōne vitiosū vel vtuti ꝯriū. Unde nihil ꝓhibet lucr̄ ordinari ad aliquē finē necessariū vel honestū: ꝛ sic negociatio reddet̄ licita. Sicut cū aliq̄s lucrū imoderatū qȯ negociatio q̄rit ordinat ad dom⁹ sue sustentationē: vel ad subueniēdū indigētibus: vel etiā cū aliq̄s negociatōi intēdit ꝓpter publicā vtilitatē ne s. res ad vitā patrie desint: lucr̄ etiā expetit nō q̄si finē sꝫ q̄si stipēdiū laboris. Cū aūt dicat Chriso. sup Math. Quicūq̄ꝫ rem cōparat integrā vt īmutatā vēdēda lucret̄: ille ē mercator q̄ d̄ tēplo dei eijcit̄. Et cassiodorus sup illud p̄s. Qm̄ non cognoui litteraturā. vel negociationē fm aliā litterā. Quid est aliud negociatio nisi vilius compare ꝛ cari⁹ vendere: vel distrahere. ꝛ subdit. Negociatores tales eiecit dn̄s de tēplo. Sciendū ꝙ vbū Crisosto. itelligēdū est de negociatōe fm ꝙ vltimū finē in lucro ꝯstituit qȯ p̄cipue vr̄ q̄n aliq̄s rem nō īmutatā carius vēdit. Si enī rē immutatā carius vēdat. videt̄ p̄miū sui laboris accipe q̄uis ꝛ ipsū lucr̄ possit licite intēdi nō sicut vltimus finis: sꝫ ꝓpter aliū finē necessarium vt dictū est. Hoc etiā aduertēdū ꝙ nō quicūq̄ꝫ cari⁹ vendit q̄ꝫ emerit: negociat̄. sed solū q̄ ad h̄ emit vt cari⁹ vēdat. Si aūt emit rem nō vt vēdat sꝫ vt teneat. ꝛ postmodū ꝓpter aliquā cāꝫ eā vēdere velit nō est negociatio: q̄uis carius vēdat: pōt enī hoc licite facē: vel qꝛ in aliquo rē meliorauit: vel qꝛ p̄ciū rei est īmutatū fꝫ diuersitatē rei vel tpis. vel ꝓpter piculum cui se se exponit trāsferēdo rem de loco ad locū. vel eam fieri faciēdo ꝛ fm hoc nec emptio nec vēditio est iniusta. Item sciēdū ꝙ clericis īterdicit̄ negociatio qꝛ clerici nō solū debēt abstinere ab his que sunt sꝫ se mala. sꝫ etiā ab his que hn̄t spēm mali: qȯ q̄dē in negociatōe ꝯtingit tū ꝓpter h̄ ꝙ est ordinata ad lucr̄ terrenū cui⁹ clerici d̄bēt esse ꝯtēptores. tū etiā ꝓpter frequētia negociator̄ vitia. qꝛ difficulter exuit̄ negociator a peccatis labior̄ vt dr̄ eccl̄i. xxvi. Et alia cā est qꝛ negociatio nimis īplicat animū secularib⁹ curis ꝛ ecōuerso a sp̄ualib⁹ retrahitur Un̄ apl̄s dicit. ii. thimo. ii. Nemo militās deo īplicat se negocijs secularibus. licet tñ̄ clericis vti p̄ma cōmutationis specie que ordina

tur ad necessitatem vite emendo vel vendendo.

De fraudulentia. DIS VI

Sciendum autē q fraus ē multiplex. Est n. fraus qdā cōmēdāda. Quedā excusabilis. Quedā tolerāda. Et qdā dānabilis. Fraus qdē cōmēdāda est qn̄ qs ꝓximi vtilitatē intēdens facit aliqd ipso nesciēte qd forsitā credit illi ꝑ̄ma facie nō placere tn̄ placere deberet. Sicut vxor quādo clanculo facit elemosynas moderatas: q viro suo forsitā nō placerent ante factū nec ipse daret licentiā faciendi: tamē post factū placet illi qd ipsa fecerit qz illa hec faciēdo ꝓcurat spiritale cōmodū viri sui. Unde etsi fraus est: pia tamē ē. Itē si qs frenetico furet gladiū ne ipse semetipsū ledat vl' aliū pia fraus est. Itē si seruꝰ deuotus deo ⁊ dn̄o suo fidelis vtilitatē dn̄i sui ꝓcuret illo nesciēte vel etiā cōtradicēte in dānū suū vituperiū vel grauamē facit dn̄o suo fraudē tn̄ pia ⁊ vtilis ē dn̄o. Ad Titū ii. Seruos hortare dn̄is suis subditos esse in oībꝰ placētes. s. licitis ⁊ honestis nō ꝯdicētes ī his. s. q sunt fm deū nō fraudātes. i. nō fraudē malā ⁊ noxiā facientes: sz in oībꝰ fidē bonā ondētes. Itē fraus est excusabilis qn̄. s. homo bonū suū ꝓcurat sine ꝓximi detrimēto. Sicut fecerūt gabaonite Josue. ix. q callide cogitantes venerūt ad Josue ⁊ filios israel dicētes de terra longinq venimꝰ pacē vobiscū facere cupiētes. quoꝝ fraude ꝑcepta dixit eis Josue. Cur nos decipere fraude voluistis ⁊c. Similiter iacob ex ꝯsilio mr̄is sue rebecce fraudauit fratrē suū benedictionē paternā surripiendo Gen̄. xxvii. Venit germanꝰ tuus fraudulēter: ⁊ accepit benedictionē tuā. Excusat iacob. qz hoc fecit ex ꝑcepto sancte mr̄is ⁊ ex cōsilio spūsancti.

Itē est fraus tolerāda puta si fiat alicui iniuria vel dānū de bonis tꝑalibꝰ. ⁊ nō possit illa sine scādalo repetē magis est talis fraus vel iniuria tolerāda q scādalū ꝯnatꝰ vn̄ i. Corin. vi. Iaz qdē oīno delictū in vobis. qz iudicia habetis inter vos. qre nō magis iniuriā accipitis qre nō magis fraudē patimini. Itē est fraus culpabilis: ⁊ de hac dr̄ i. Corin. vii. Nolite fraudare inuicē. Et Mar. x. Ne fraudē feceritis. Fraus autē culpabilis multiplex est: ⁊ cōmittitur multis modis. Est n. fraus quā inducit ambitio īsatiabilis. In acqrendis enī honoribꝰ magnus est labor. magna cordis anxietas aīi q ambitiosi possint ad eos ꝑuenire seruiūt: tribuūt: amicitias simulant mentiunt: adulant: ꝑces multiplicāt. intercessores ꝓcurāt maturitatē ꝑtendunt: iactāt sciētiā: simulāt sanctitatē. Vn̄ Dan̄. xi. de ambitioso dr̄. Regnū obtinebit in fraudulentia. Secūdo est fraus quā inducit carnalitas: siue qtū ad gustū: siue qtū ad tactū. Quātū ad gustū qdē: qz gulosi ⁊ ebriosi postq sua turpiter expēderūt multas fraudes cōmittūt in tabernis ⁊ ludis illicitis ⁊ cōuiuiis ⁊ symbolis ꝓcurādis: vomētes esuriūt: inebriati sitiunt. Similes sunt filiis israel q petierūt escas aīabꝰ suis. sic dr̄ in ps̄. Pluit sup eos sicut puluerē carnes ⁊c. Sequit̄. Mādūcauerunt ⁊ sa. sunt ni. ⁊ desiderium eoꝝ attulit eis: nō sunt fraudati a desiderio suo Sz nota qd sequitur. Adhuc esce eoꝝ erāt in ore ipsoꝝ: ⁊ ira dei ascē. sup eos ⁊c. Itē de carnalitate qtū ad tactū nō est dubiū q luxuriosi multas faciūt fraudes vt iuuēculas ⁊ simplices mulieres alliciāt ⁊ seducāt: ⁊ cū eas seduxerint multa cōmittūt vt eas pascāt. induāt iocalia ꝑbeāt ⁊ in sua detineāt feditate. Vn̄ ii Esdre. viii. Accipit hō gladiū ⁊ vadit in via facere furta ⁊ homicidia ⁊c. Sequit̄. ⁊ cū furtū fecerit et fraudes ⁊ rapinas amabili sue affert. Tertia est fraus quonā inducit malignitas. ⁊ hoc cōmittit̄ multis modis. Videlicet: in ꝯsortiis in cōsiliis: in iudiciis. ⁊ in seruitiis. In consortiis qdē inter amicos amorē ⁊ amicitiā simulādo ⁊ sub amicicie specie seducēdo. Hie ix. Unusquisq se a ꝓximo custodiat ⁊ in omni fratre suo nō habeat fiduciā: qz omnis frater supplātans supplantabit: ⁊ omnis amicus fraudulēter incedet: fraudulēter incedit q fallaciter adulādo seducit: vel qd deterius ⁊ periculosius est q rancorē ⁊ odiū tenens ī corde dissimulat: ⁊ adulando amorē simulat. Prouer. xxvii. Meliora sunt vulnera diligētis q fraudulēta odientis oscula. Ec. xxvi. Sic noxius est q immittit lanceas ⁊ sagittas in mortē: ita vir q fraudulenter nocet amico. Itē in cōsiliis fraus cōmitit̄. Sicut dr̄ ꝓuer. xii. Cōsilia impioꝝ fraudulēta. Cōsulūt enim quādoq cōtra deū ⁊ iusticiā ob amorē: odiū vel rancorē. vel lucrū suū ⁊ cōmodū tꝑale. Hester xvi. Multi bonitate principū ⁊ honore q in eos collatus est abusi sunt in supbia ⁊c. Sequit̄: aures principū simplices callida fraude decipiunt. Item fraus ista cōmittit̄ in iudiciis: ab actore fraudulenter agēdo: a reo fraudē fraude ꝓpellendo. Sicut dr̄. i. Corin. vi. omnino delictū est in vobis qz iudicia habetis īter vos. Sequit̄. Uos iniuriā facitis ⁊ fraudatis id est fraudē fraude vultis repellere: ⁊ iniuriā iniuria vindicare qd illicitū est. Quia sic dic Seneca: nō est vitiū vitio vindicandū. vnde ⁊ actor iniquus est iniuriā faciēdo: ⁊ reus iniquus ꝑ fraudulētiā se defendendo: ⁊ iniuriā cōtra iniuriā inferēdo. Ideo sequitur ibidē An nescitis qz iniqui regnū dei nō possidebūt. Itē fraus ista cōmitit̄ in seruitiis vl' qz fiunt dn̄is suis seruiūt fraudulēter. Uel ecōuerso. Serui qdē dn̄is suis solēt fraudes cōmittere multis modis quos cā breuitatꝭ omitto. Ad Titum. ii. dicit apl's. seruos hortare dn̄is suis subditos esse in oībus placentes nō ꝯdicētes nō fraudātes sed bonā fidē ostēdentes. Dn̄i vo seruis suis. i. illis qui faciunt eoꝝ opa fraudes faciunt non soluēdo. Jacobi v. agite nunc diuites plorate vlulate ī miseriis que aduenient vobis ⁊c. Sequit̄ ecce merces opārioꝝ vroꝝ qui messuerūt regiōes vr̄as q fraudata ē a vobis clamat ⁊ clamor eoꝝ aures dn̄i sabaoth introiuit. Uel male ⁊ tarde ⁊ nō ītegre psoluendo Eccl. xxxiiii. Panis egētiū vita pauperꝝ est qui defraudat illum hō sanguīs ⁊c. Qui aufert in sudore panē q̄si q occidit ꝓximū suū qui effundit sanguinē ⁊ qui fraudes facit mercēnario fratres sunt. Magna igit̄ iniqtas diuitū defraudare paupes. ⁊ eoꝝ stipēdia detinere. Sup hoc Jacob cōquerit̄ de labā. Gen̄. xxxi. Mutauit mercedē meā decē vicibꝰ. Sed longe maior est iniqtas quā aliqui seruiunt ꝯ summū dn̄m opant̄ defraudādo qd ei pmiserāt vel vouerāt. Sicut pz Act. v. ꝯ anania ⁊ saphyra. Vn̄ ananie dixit beatus Petrus Cur tentauit sathanas cor tuū mētiri te spūscō. ⁊ fraudare de ꝑcio agri. Sequit̄ nō es mētitꝰ hoībꝰ sz deo. ananias autē audiēs hec vba cecidit ⁊ expirauit. Silr̄ ⁊ saphyra vxor eiꝰ. Et Jere. xlviii. Maledictꝰ qui facit opꝰ dei fraudulēter. Opꝰ dn̄i fac̄ fraudulenter qui in eo nō dei sz suā gl'iā q̄rit vel qui tarde lente ⁊ tepido corde facit: de tali dr̄ ysa. xxxii. Loquet̄ ad dn̄m fraudulenter.

Quarta ē fraus vel fraudis spēs quā īducit cupiditas q ꝯsistit ī cōmerciis siue ꝯtractibꝰ exercēdis Aug. Studiū auaricie siue fraudis ꝓpriū solet esse negociātiū. Hec aūt detestāda est multiplici rōne. Primo ꝑpter petōꝝ multitudinē. Scdo ꝑpter damnoꝝ magnitudinē. Propt̄ necessitatē redditōis. Et pp eternitatē dānationis.

Primo qdē ꝑpter multitudinē petōꝝ ꝯcomitantiū Leo papa Difficile est inter vendētiū ⁊ emētiū ꝯmertiū non īteruenire pctm̄ īmo īnumera sunt petā que solēt ꝯmittere: puta mēdacia iuramēta piuria vba sophistica qbꝰ decipiūt hoīes pferēdo. Itez de facto mala pro bonis corrupta pro sanis vendendo numerando mensurando ponderando ⁊ huiusmōi. Ideo dr̄ Leui. xix. Non decipiat vnusqsq ꝓximū ⁊c. Sequit̄. Justa ⁊ eq sint pōdera iustꝰ modius ⁊ equꝰ sextariꝰ. ⁊ aū. Nolite fac̄ iniquū qd in iudicio in regula in pōdere ⁊ mēsura. Deutro. xxv. Non habebis in sacculo diuersa pōdera maiꝰ ⁊ minus ⁊c. abominat̄ deꝰ eū qui facit hec. Mich. vi. Nūqd iustificabo staterā ipiā. ⁊ saccelli diuersa pōdera. ysa. xxxii. Fraudulēti vasa sunt pessima qz hn̄t vasa ire dei. Scdo detestanda est fraus in ꝯmertiis ꝑpter dānoꝝ magnitudinē. Nā ꝑpter lucra tꝑalia pdūt spūalia. Prouer. i. Ipsi ꝯ sanguinē suū insidiant̄ ⁊ moliunt̄ fraudes ꝯ aīas suas. Eccs. iiii. Unꝰ est: ⁊ scdm nō hz. filiū non fratrē: ⁊ tn̄ laborare nō cessat nec satiant̄ oculi eiꝰ diuitiis nec recogitat dicēs cui laboro ⁊ fraudo animā meā bonis spūalibꝰ. s. ⁊ eternis. Negligunt enim missas pdicationes. a locis sacris nō exhibent reuerētiā nec tpabꝰ. i. diebus dn̄icis ⁊ festiuis. Tertio detestāda est fraus in ꝯmertiis ꝑpter restituēdi necessitatē. Insanū est velle multa pdē lucrari pauca: que tn̄ redde fit de necessitate salutis. Leui. vi. Reddet oīa que per fraudē voluit obtinere: qd tamen eis ē valde difficile: vel forsitan īpossibile: Pauci sunt hodie q possent ad hoc induci vt in qdruplū redderēt oīa. sicut dixit zacheꝰ de seipso: Luce. xix. Si quē defraudaui reddo qdruplū. Absq dubio in multis casibꝰ nō sufficit redde solū simplū. puta qn̄ ille cui debz fieri restitutio dānificacꝰ est in vsuris. vēditione hēditatis. vel aliorū bonoꝝ ⁊ grauatꝰ laboribꝰ ⁊ expēsis. Quarto detestāda ē fraus in cōmertiis ꝑpt̄ acerbitatē dānatiōis. ps. Tota die iniusticiā cogitauit līgua tua sicut no. acu. fe. dolū. Sequit̄ ꝑpterea deꝰ destruet te ⁊c. Prouer. xxi. Qui ꝯgregat thesauros lingua mēdacii īpinguetur ad laqueos mortis. Et apoc. xiiii. Quicūq accepit characterē bestie siue quo. s. nemo poterit vēdere vel emere hic bibet de vino ire dei mixto in calice eius. ⁊ cruciabit̄ igne ⁊ sulphure: ⁊ ascendet fumus tormētoꝝ in secula seculoꝝ.

De mēdacio. DIS. VII.

Deinde ꝯsiderādū est de mēdacio: circa qd ꝯsiderāda sunt qttuor. Primo qd sit. ⁊ vtꝝ opponat̄ vitati qsi semp ꝯtinēs falsitatē. Scdo de mendacii spēbꝰ. Tertio vtꝝ omne mēdaciū sit pctm̄. Quarto vtꝝ sit peccatū mortale. Circa primū sciēdū q mēdaciū ē falsa vocis enūciatio cum ītētione fallēdi. Et hec descriptio sumit̄ ex verbis Aug. in libro ꝯtra mēdaciū. dicēns. Nemo dubitet eū mētiri

rit q̄ falsum enūciat cā fallendi. Quapropter enūciationē falsi cū voluntate fallēdi ꝓlatā manifestū est esse mendaciū. Sciēdū ergo ꝙ ad ꝑfectā mēdacij rationē tria cōcurrūt. s. ꝙ id qḋ enunciat̄ sit falsum ⁊ ꝙ sit volūtas falsum enunciādi: ⁊ iterū intētio fallēdi. Tunc est falsitas materialiter qꝛ falsum dicit̄: formalit̄ ꝑpter volūtatē falsum dicēdi: ⁊ effectiue ꝑpter voluntatē falsitatē imprimēdi. Sꝫ tamē ratio mendacij nō sumit̄ a formali falsitate. s. ex hoc. s. ꝙ aliquis habet voluntatē falsum enunciandi. Unde ⁊ mēdaciū nominatur ex eo ꝙ cōtra mentē dicit̄. Et ideo si q̄s falsum enunciet credens illud esse verū est quidē falsum materialiter: sed nō formalit̄: qꝛ falsitas est ꝑter intentionē dicētis. Unde nō hꝫ ꝑ̄factā rationē mendacij. Id enim qḋ fit ꝑter intentionē ꝑ accidens est. Unde nō pōt esse specifica differētia. Si vero formaliter aliquis falsum dicat habet voluntatē falsum dicendi: licꝫ sit verū id qḋ dicit̄: inquātū tamē huius actus est volūtarius ⁊ moralis habet ꝑ se falsitatē: ⁊ ꝑ accidēs veritatē. Unde ad speciē mēdacij ꝑtingit. Qꝫ autē aliquis intendat falsitatē in opinione alterius cōstituere fallēdo ipsum nō ꝑtinet ad speciē mēdacij. sed ad quādā perfectionē ipsius. Sicut et in rebus naturalibꝰ aliquis speciē sortit̄ si formā habeat: etiā si desit forme effectus. Sicut patet in graui qḋ violēter sursum detinet̄ ne descendat sm̄ exigentiā sue forme. Sic ergo pꝫ ꝙ mendaciū directe ⁊ formaliter opponit̄ virtuti veritatis. Circa scḋꝫ. s. de speciebus mēdacij. Sciendū ꝙ mendaciū tripliciter diuidi pōt. Uno modo sm̄ ipsam mēdacij rationē q̄ est ꝓpria ⁊ per se mēdacij diuisio. Et sm̄ hoc mēdaciū in duo diuidit̄. s. in mēdaciū qḋ trāscendit veritatē in maius: qḋ ꝑtinet ad iactantiā: ⁊ in mēdaciū qḋ deficit a veritate in minꝰ: qḋ ꝑtinet ad ironiā: vt patet ꝑ phm̄. iiij. Eth. hꝫ aūt ꝑ se est ipsius mēdacij diuisio: qꝛ mēdaciū inquātū hmōi opponit̄ vtuti vitatis: vt dictū est. Ueritas autem equalitas q̄dā est cui ꝑ se opponit̄ maius ⁊ minꝰ. Alio mō pōt diuidi mēdaciū inquātū hꝫ rationē culpe sm̄ ea q̄ aggrauant vel diminuūt culpā mendacij ex parte finis intenti. Aggrauāt aūt culpā mēdacij si aliquis ꝑ mēdaciū intendat alterius nocumētū: qḋ vocat̄ mēdaciū ꝑniciosum. Diminuit̄ aūt culpa mēdacij si ordinet̄ ad aliqḋ bonū: vel delectabile: ⁊ sic est mendaciū iocosum: vel vtile: ⁊ sic ē mēdaciū officiosū siue quo intendat̄ iuuamētū alterius vel remotio nocumēti: ⁊ sm̄ hoc diuidit̄ mēdaciū in tria ꝑ̄dicta. Tertio mō diuidit̄ mēdacium vniuersalius sm̄ ordinē: siue ex hoc addat̄ aut diminuat̄ ad culpā mendacij siue nō. Et sm̄ hoc est diuisio octo membroꝝ q̄ dicta est. In qua tria prima quidē mēbra continent̄ sub mēdacio ꝑnicioso: qḋ quidē fit vel cōtra deū: ⁊ ad hoc ꝑtinet primū mēdaciū qḋ ē in doctrina relig. Uel est cōtra hominē sine sola intētione nocēdi alicui: ⁊ sic est secūdū mēdaciū: qḋ. s. nulli ꝓdest: ⁊ obest alicui siue ēt intendat̄ in nocumēto vnius vtilitas alterius ⁊ hoc est tertiū mendaciū: qḋ vni ꝓdest ⁊ alteri obest. Inter q̄ primū est grauissimū: qꝛ semꝑ peccata cōtra deū sunt grauiora: vt supra dictū est. Secūdū aūt est grauius tertio qḋ diminuit̄ ex intētione vtilitatis alterius. Post hec autē tria q̄ supaddūt ad grauitatē mendacij culpe ponit̄ quartū qḋ hꝫ ꝓpriā quantitatē sine additione vel diminutione: ⁊ hꝫ est mēdaciū qḋ fit ex sola mētiēdi libidine: qḋ ꝓcedit ex habitu. Unde ⁊ phs dicit in. iiij. Eth. ꝙ mēdax eo ꝙ talis est sm̄ habitū ipo mēdacio gaudet. Quattuor vo subsequētes modi diminuūt de culpa mēdacij. Nā q̄ntū est mēdaciū iocosum qḋ fit placēdi cupiditate. Alia aūt tria ꝯtinent̄ sub mēdacio officioso in quo intēdit̄ qḋ est alteri vtile: vel q̄ntū ad res exteriores: ⁊ sic ē sextū mendaciū qḋ ꝓdest alicui ad pecuniā cōseruādā. Uel est vtile corpori: ⁊ sic ē septimū mēdaciū quo ipedit̄ mors hois. Uel est vtile ēt ad honestatē vtutis: ⁊ hꝫ est octauū mendaciū. in quo ipedit̄ illicita pollutio corporalis. Patet aūt ꝙ quāto bonū intētū est meliꝰ: tāto magis minuit̄ culpa mēdacij: ⁊ iō si q̄s diligent̄ ꝯsideret scḋm ordinē ꝑ̄dicte enūciationis attēdit̄ ordo grauitatis culpe i istis mēdacijs. Nā bonū vtile ꝑfert̄ delectabili ⁊ vita corporis ꝑfert̄ pecunie: honestas etiā ipsi corporali vite. Circa tertiū. s. vtrū omne mēdaciū sit petm̄. Sciēdū ꝙ illud qḋ sm̄ se malū ē ex genere suo nullo mō pōt eē bonū vel licitū: qꝛ ad hꝫ ꝙ aliqḋ sit bonū req̄rit̄ ꝙ oīa recte ꝯcurrāt. qꝛ bonū causat̄ ex itegra cā: malū aūt ex singularibꝰ defectibꝰ vt dic̄ dyonisius. iiij. c. de di. no. Mēdaciū aūt ē malū sm̄ se. ē n. actꝰ sup īdebitā māiam cadēs. Cū n. voces nālit̄ sint signa intellectuū: innaturale ⁊ indebitū est ꝙ aliq̄s ore vel voce significet qḋ nō hꝫ ī mēte. vnde phs dicit. iiij. Eth. ꝙ mēdaciū est ꝑ se prauū ⁊ fugiēdū. Uerū aūt ē bonū ⁊ laudabile. Unde manifestū est ꝙ omne mēdaciū est peccatū. Sicut enim dicit Aug. in libro contra mendaciū. Ideo dicit̄ Eccl. vij. Noli velle mētiri omne mendaciū. Nō est ergo aliqualiter estimandū in scriptura sacra: vel aliqua scriptura canonica asseri q̄cq̄ falsum vel scriptores eorum falsū aliquid asserendo dixisse quia tota periret fidei certitudo que auctoritati scripture sacre innitit̄. In hoc aūt ꝙ in euāgelio ⁊ in alijs scripturis sacris vba vel facta aliquoꝝ doctoꝝ diuersimode recitant̄ Non est mēdaciū. Unde dicit Aug. in lib. de ꝯsensu euāgelistaꝝ. Nullo mō laborandū esse iudicat q̄ prudēter intelligit ipsas sniās esse necessarias agnoscēde vitati qbuscūque vbis fuerit idicate. Et in hoc appet sicut subiūgit ibidē nō debere nos arbitrari mētiri quēq̄ꝫ si plibꝰ rem quā audierūt vel viderūt reminiscētibꝰ res eadē nō eodē modo atqꝫ eisdē vbis fuerit idicata. Hoc etiā est sciēdū ꝙ in scriptura sacra. sicut Aug. dicit iducuntur aliquoꝝ gesta exempla ꝑfecte vtutis: de qbꝰ nō est estimādum eos fuisse mētitos. Siq̄ tn̄ in eoꝝ dictis appareāt que mēdacia videant̄. Intelligēdū est ea figuralr̄ ⁊ ꝓphetice dicta esse. Unde Aug. dicit in libro ꝯ mēdaciū. Credēdū est illos hoīes qui ꝓpheticis tēpibus digni aucte fuisse cōmemorant̄: oīa que scripta sunt de illis ꝓphetice gessisse atqꝫ dixisse. Abrahā tn̄ vt Aug. dicit in q̄ōnibꝰ gen. dicēs sarā esse sororē suā vitatē voluit celari. nō mēdaciū dici. Soror enī dr̄: qꝛ filia fratris erat. Unde ⁊ ipse abrahā dicit. gen. xx. Uere soror mea est filia patris mei ⁊ nō matris mee filia: qꝛ. s. ex parte patris ei attinebat. Jacob vo mystice dixit se esse esau primogenitum ysaac qꝛ videlꝫ ꝑmogenita illiꝰ de iure debebant̄ ei. vsus autē est hoc modo loquēdi ꝑ spm̄ ꝓphetie ad designādū mysteriū: qꝛ videlicet iunior ppls. s. gētiliū substituēdus erat in locū ꝑmogeniti. s. in loco iudeoꝝ. Quidā vo cōmēdabant̄ in sacra scriptura nō propter ꝑfectā vtutē: sꝫ ꝓpt̄ quādā vtutis indolē. qꝛ. s. apparebat i eis aliq̄s laudabilis affectꝰ ex quo mouebant̄ ad q̄dā debita faciēda. Et hoc mō iudith laudat̄ nō qꝛ mētita ē holofernī: sꝫ ꝓpter affectū quē habuit ad salutē ppl'i pro qua piculis se exposuit. q̄uis ēt dici possit ꝙ vba eiꝰ vitatē hñt sm̄ aliquē mysticū itellectū. Rursꝰ aduerte ꝙ ille qui aliqd ꝓmittit si animū hēat faciēdi qḋ ꝓmittit nō mentit̄: qꝛ nō loq̄tur cōtra illud qḋ gerit in mēte. Si vo non faciat qḋ ꝓmisit tūc videt̄ ifidelr̄ agē ꝑ hoc ꝙ animū mutat: pōt tn̄ excusari ex duobꝰ. Uno mō si ꝓmisit id qḋ est manifeste illicitū qꝛ ꝓmittēdo peccauit: mutādo aūt ꝓpositum. bñfacit. Alio mō si sint mutate ꝯditōes ꝑsonaꝝ vel negocioꝝ. Ut enī Seneca dicit ī libro de bñficijs. Ad hoc ꝙ teneat̄ facere qḋ ꝓmisit requirit̄ ꝙ oīa īmutata ꝑmaneāt. Alioq̄n nec fuit mendax ꝓmittēdo: qꝛ ꝓmisit qḋ habebat in mēte. subītellectis debitis ꝯditōibꝰ: nec etiā est infidelis nō implēdo qḋ ꝓmisit: qꝛ cetere ꝯditōes non extant. Unde ⁊ aplus non est mentitus qui non iuit corinthū quo se iturū esse ꝓmiserat. vt dicit̄. ij. corin. i. hoc ꝑpter impedimēta que superuenerāt. Itē notandum ꝙ mēdaciū nō solū hꝫ rōnē peccati ex dāno qḋ infert ꝓximo si ex sua iordinatōe vt dictū ē fit. nō est aūt licitū alicui illicita inordinatione vti ad impedientū nocumētū vel damnū alioꝝ. sic non licet alicui furari vt elemosynā faciat: nisi forte in necessitatis articulo in quo sunt oīa cōia. iō non est licitū mēdaciū dicē ad hoc ꝙ aliū a quocūqꝫ piculo corpali vel spūali liberet. Unde nō licet hoī mētiri vt vnū liberet vel ꝑ̄seruet ab homicidio ⁊ aliū a morte: vel vt virginē a corruptiōe: ⁊ aliū ab incestu ꝑ̄seruet. Licet tn̄ vitatem occultare prudēter sub aliqua dissimulatōe: vt dicit Aug. in lib. cōtra mēdaciū. Circa q̄rtū. s. vtꝝ omne mēdaciū sit petm̄ mortale. Sciendū ꝙ petm̄ mortale ꝓprie est qḋ repugnat charitati ꝑ quam aīa viuit deo ꝯiuncta vt dictū est. Pōt aūt mēdaciū ꝯriari charitati tripliciter. Uno modo sm̄ se. Alio modo secūdū finem intentū. Tertio mō ꝑ accidēs. Scḋm se q̄dē ꝯriat̄ charitati ex ipsa falsa significatione: que q̄dem si fit circa res diuinas ꝯriat̄ charitati: ⁊ ei cuiꝰ vitatē aliq̄s tali mēdacio occultat vel corrūpit. Unde hmōi mendaciū nō solū opponit̄ vtuti vitatis: sꝫ etiā vtuti fidei ⁊ religionis. ⁊ ideo hoc mēdaciū est grauissimū ⁊ mortale. Si vo falsa significatio sit circa aliqḋ cuiꝰ cognitio ꝑtineat ad bonū hoīs bonum puta que ꝑtinent ad ꝑfectionē sciētie ⁊ informationū moꝝ vite: sic tale mendacium inquātū infert damnū false opinionis ꝓximo ꝯriat̄ charitati q̄ntum ad dilectionē ꝓximi. vnde est petm̄ mortale. Si vero sit falsa opinio ex mendacio generata circa aliquid de quo nō referat vtꝝ sic vel aliter cognoscat̄: tūc ex tali mendacio nō damnificatur ꝓximus. Sicut si aliq̄s fallat̄ in aliqbꝰ ꝑticularibꝰ ꝯtingētibꝰ ad se nō ꝑtinētibꝰ. Unde tale mēdaciū sm̄ se nō est petm̄. rōne vo finis intenti aliqḋ mēdaciū cōtrariat̄ charitati: puta quod dicit̄ in iniuriam dei: quod semꝑ est petm̄ mortale: vt pote religioni ꝯtrarium aūt in nocumētum ꝓximi q̄ntum ad ꝑsonam: diuitias vl' famā ⁊ hꝫ etiam est peccatū mortale: cum nocere ꝓximo sit peccatum mortale. Ex sola autem intentione peccati mortalis aliquis mortaliter peccat. Si vero finis intentus non sit contrarius charitati: nec mēdacium sꝫ hanc rationē erit petm̄ mortale. Sicut apparet in men

dacio iocoso in quo intendit aliqua leuis delectatio: ⁊ in mēdacio officioso in quo intendit etiā vtilitas ꝓximi. Per accidens autē q̄ pōt cōtrariari charitati ratione scandali vel dāni cuiuscūq̄ cōsequentis: ⁊ sic erit etiā peccatum mortale: dum. s. aliquis nō veretur ꝓpter scandalū publice mentiri.

De periurio. DIS. VIII.

Einde cōsiderādū est de periurio. Circa qd cōsiderāda sunt duo. Primo vtrū omne periuriū sit peccatū mortale. Secūdo q̄ possint nos mouere ad periuriū detestādū. Circa primū sciēdū q̄ q̄ de ratione periurij est falsitas seu mēdaciū omne autē mēdaciū ē peccatū vt dictū est patet manifeste periuriū esse pctm̄. Qz aūt falsitas sit de rōne piurij declarat sic. Act⁹ n. morales ex fine spēcie sortiūtur finis autē in iuramēto est humani dicti cōfirmatio cui ꝯfirmationi falsitas opponit: ⁊ p h̄ ꝯfirmat aliqd dictū qd ostendit firmiter esse verū. Un̄ falsitas directe euacuat finē iuramēti qd piuriū dr̄ ⁊ ꝓpter hoc a falsitate ꝑcipue specificat puersitas iuramēti qd piuriū dr̄: ⁊ ideo falsitas est de piurij rōne. Est aūt sciēdū fm̄ Hieronymū sup illud. Hiere. iiij. Iurabis in vitate iudicio: ⁊ iusticia: q̄ qcūq̄ istoꝝ triū defuerit piuriū est nō tn̄ eodē ordine. Sed primo et ꝑncipaliter est piuriū qn̄ deest veritas in ſmone rōne iā dicta. Secūdario aūt cū deest iusticia: qz qcūq̄ iurat aliqd illicitū ex h̄ ipso falsitatē incurrit: qz obligat⁹ est ad h̄ qd ꝯtrariū faciet. Tertio vō mō qn̄ deest iudiciū: qz cū indiscrete iurat ex hoc ipso periculo se cōmittit falsitatē incurrēdi: ⁊ sic patet piuriū esse pctm̄ pro eo q̄ de rōne ei⁹ est falsitas. Itē h̄ idē pz ex ei⁹ ꝓpria rōne: qz iurare est testē deū inuocare. Qz aūt aliqs deū inuocet testē falsitatis ad irreuerētiam ei⁹ ptinet: qz p h̄ dat intelligere vel q̄ de⁹ veritatē nō cognoscat: vel q̄ falsitatē testificari velit: ⁊ ideo piuriū est pctm̄ religioni ꝯtrariū cui⁹ est deo reuerētiā exhibere. Ex h̄ vlteri⁹ clare patet q̄ omne piuriū sit mortale qz etsi illa q̄ de se sunt pctā venalia vel etiā bona ex genere si in cōtēptū dei fiunt sunt pctā mortalia: multomagis qcqd ē qd de sui rōne ptinet ad cōtēptū dei est pctm̄ mortale. periuriū aūt de sui rōne importat cōtēptū dei: ex hoc enim hz rōnē culpe vt dictū est: qz ad irreuerentiā dei ptinet. Un̄ manifestū est q̄ piuriū ex suo genere est pctm̄ mortale. Unde si q̄s etiā iocose piuret: sic non euitat irreuerētiā sed qn̄tū ad aliqd magis auget ita nō excusatur a peccato mortali: sicut nec a dei cōtēptu. Ille etiā q̄ ex lapsu lingue falsum iurat: si aduertat se iurare ⁊ falsū esse qd iurat: nō excusat a peccato mortali sicut nec a cōtēptu dei. Si aūt nō aduertat nō videt hr̄e intētionē iurādi: ⁊ ideo a crimine piurij aliqualit̄ excusat.

Circa scōm sciēdū q̄ crimē piurij ostēdunt multa esse summope detestandū. Primū est qz qui peierat: fur: raptor: ⁊ sacrilegus efficitur. Fur qdē ⁊ raptor: qz nomē sanctū dei ipso inuito ⁊ ꝓhibēte in testimoniū falsitatis assumit. Exo. xx. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Sacrilegus vō qz res sacras inuadit: vt sup eas pctm̄ suū faciat sicut nomē dn̄i ⁊ corp⁹ eius ⁊ altaria ⁊ reliquias sanctoꝝ qd refugiūt alij peccatores ⁊ ipsi demones q̄b⁹ sanctū ⁊ terribile nomē eius: ad cuius inuocationē ipsi fugiūt ab obsessis. Leui. xix. Nō piurabis in noīe meo. Scōm est q̄ piurus homagiū dyabolo facit ⁊ secū manu ꝓpria dyabolo tradit. Prouer. vi. Defixisti apud extraneū manū tuā. Tertiū est qz sigillū summi regis ⁊ pape falsificat: ⁊ io excōicat⁹: ⁊ sacrilegus est in ꝑpetuū carcerē detrudēdus: qz nomē dn̄i qd datū est in testimoniū vitatis assumit in testimoniū falsitatis ⁊ cōfirmationē ei⁹. Ezech. xiij. Uiolabāt me ad ppl̄m meū ꝓpter pugillū ordei: ⁊ fragmē panis mentiētes ppl̄o meo credenti mēdacijs. Et Isai. lij. Tota die nomē meum blasphematur.

Quartū qz periurus quātū in se est deū inuoluit in malicia sua qz ipsum in testimoniū falsitatis adducit: ⁊ ideo cōtra ipsos in iudicio testis erit. Mal. iij. Ero testis velox maledicis ⁊ periuris.

Quintū est qz periurus excludit a protectione diuini nominis in qd peccat: qz frustra inuocat legis auxiliū qui cōmittit in legē. Unde periurus a deo ꝓtegi nō meret: adiutoriū enim nostrū i nomine dn̄i. Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dn̄i ad ipsum curret iustus ⁊ exaltabit. Sextū est qz piurus replet malis culpe et malis pene. Culpe qdē malis replet: sicut dicit Eccl. xxiij. Uir multū iurās replebit iniquitate. Et ibidē. Nō assuescat iurationi os tuū multi enī casus sunt in illa: videlicet ꝓpter periuriū qd sepe subsequit. De malis vero pene q̄bus de⁹ punit specialiter hoc peccatum dicit Zach. v. Uidi volumē volans ⁊c. ⁊ dixit dn̄s. Hec est maledictio q̄ egredit sup faciē omnis terre. Sequit: qz omnis iurās ex hoc iudicabit ⁊ cetera: ⁊ veniet ad domū furis ⁊ ad domum iurantis in noīe meo mēdaciter ⁊ cōmorabit in medio dom⁹ eius: ⁊ consumet ligna eius ⁊ lapides ei⁹. Unde piuri aliquādo necant a deo ne alīqn̄ verant. Sic legit in vita b. Pancracij. sic refert Greg. turon. q̄ si q̄s piurare volēs ad sepulchrū dicti sancti accedē voluerit antiq̄ cācellū chori intrauerit aut arrept⁹ vexat a demone: aut in riuo cadens in ꝑpetuū mētū vitā pdit. Itē ecclesiastice histo. li. vi. ca. x. legit de narcisso hierosolymitano epo q̄ cū esset iustus ⁊ rigorem tenat: q̄dē hoīes nequā timētes ne eos suis flagitijs inueniret sciētes eis nō pceret ꝯueniētes corā auditorib⁹ crimē īfamie ei imposuerunt iurādo ⁊ imꝑcando ita eē. prim⁹ cū iuramēto imꝑcat q̄ igne pereat nisi ita sit. Scōs q̄ quodā morbo regio īri⁹ q̄ oculos amittat. Sancto aūt sedēte ad heremū vt vacaret ꝯtēplationib⁹ dei: tn̄ mētes nō crederēt eis ꝯ scīm. Primus falsus testis a scintilla cū omni ꝓgenie sua reb⁹ ⁊ domo ⁊ familia exurit. Scōs ab imis pedib⁹ vsq̄ ad caput morbo regio ꝯsumit. Terti⁹ hoc vidēs secretū pādit. ⁊ fera pnīa lugēs oculos amisit. Narcissus aūt post tres successores rediēs honorifice suscept⁹ est. Itē ad idē de retētorib⁹ legatoꝝ q̄b⁹ sīr accidit sīr imprecātib⁹. Cū quidā vsurari⁹ moreret peritēs vocauit duos amicos suos rogās eos vt ipsi essent executores sui fideles ⁊ veloces: ⁊ q̄ restituerēt qd habuerat de alieno exigens ab eis iuramētū qui illud fecerūt cum imꝑcatōe. Alt⁹ imꝑcatus est q̄ igne sacro qui dr̄ gehēnalis succēderet nisi hoc faceret alt⁹ q̄ mala lepra feriret. Cū aūt eo mortuo pecuniā retinerēt nec vt ꝓmiserāt facerēt vt imꝑcati fuerāt factū est eis: ⁊ tormēto vrgēte hoc sunt cōfessi qd accidit. Septimo dissuadēt hoc vitiū etiā irrōnales creature: armat enim de⁹ creaturā ꝯtra insensatos Sap. v. Dr̄ in histo. trāsmar. q̄ sunt quedā fontes fures arguentes: sic si suspecti iurauerūt: ⁊ piurauerūt bibētes ex eis excecant. Si āt imunes sint clarius vidēt. Itē legit in gestis romanoꝝ vt refert Orosi⁹ in libro. v. q̄ cum romāi misissent legatos ad plēs gētes quos ipse noīauit ⁊ ipsi recepissent eos in pace: ⁊ fide data pacē firmassent subito ꝓditiose in eos irruētes in ciuitate Escuio occiderūt eos: ⁊ oēs romanos quotquot īuenerūt: ⁊ factū est in detestatōe piurij ⁊ violatōes fidei q̄ partis fract⁹ apud aliquos per fracturas sanguinaret: aīalia domestica ⁊ īter hoīes viuere assueta cū balatu hynnitu ⁊ mugitu miserabili fugiētes ad siluas ⁊ mōtes ab hominibus discesserūt: canis cū lachrymosis latratib⁹ idē fecerūt oberrātes ad modū lupoꝝ dicti aūt ppl̄i qui dictā ꝓditionē cōmiserāt victi sunt oēs in cāpo a lucio pompeio, ⁊ occisi cum imꝑatore eoꝝ exceptis quatuor milib⁹ qui iugū mōtis petētes vindictā dei non euaserūt: qz congelati ad modū lapidū obriguerūt. imobiles facti qui stātes videbant viui iam eoꝝ oculis ⁊ dentibus ab eis cadentibus.

De proditione. DIS. IX.

Einde ꝯsiderādū est de ꝓditōe. Est aūt ꝓditio occulta ⁊ maliciosa machiatio ꝯ ꝑsonā aliquā. Sic enī fraus ē deceptio circa res ita ꝓditio ē cc ꝑsonā Sic pz de iuda qui ex auaricia ꝓdidit christū Math. xxvi. Iudas abiit ad sūmos sacerdotes vt ꝓderet cū illis. Sic cayn ī fratrem suū abel ꝓditiose surrexit. Gen̄. iiij. Sic symeon ⁊ leui filij Iacob sentiētes stupū sororis sue Dyne irruētes in sychem ⁊ ppl̄m ciuitatis occiderūt Gen̄. xxxiiij. Saul pluries nisus est ꝓditiose parietere dauid ⁊ lācea ꝯfodē cū pariete. j. Reg. xviij. Dauid ꝓditiose occidi fecit vriam. ij. Reg. xi. Absalon volēs vindicare iniuriā sororis sue quē vi oppsserat āmon frater su⁹ ꝓditiose fecit eū occidi. Ioab ꝓditiose amasan īterfecit. ij. Reg. xx. dixit ioab ad amasan. Salue mi frater salue mi frater: ⁊ tenuit manu dextra mētum Amase q̄si osculās eū: ⁊ percussit eū ī latere. ij. Reg. ex. hysmahel fili⁹ nathanie ꝯ octoginta viris proditiose occidit septuaginta in medio ciuitatis hieremi. xlj.

De furto.

Einde ꝯsiderādum de furto. circa qd ꝯsiderāda sunt tria. Primo vtr̄ furtū sit pctm̄. Scōo vtr̄ semp sit pctm̄ mortale. Tertio vtr̄ liceat furari in necessitate. Ad euidētiā ꝑmi ꝑmo declarādū est vtr̄ rez exterioꝝ possessio sit hoī nālis. Secūdo vtr̄ licitū sit q̄ aliquis aliquā rem possideat q̄si suā. Tertio vtrum furtū sit occulta acceptio rei aliene. Quarto declarabit vtr̄ furtum sit pctm̄. Ad primū dicēdū est q̄ res exterior pōt dupl̄r ꝯsiderari. Uno mō q̄tum ad ei⁹ nām que non subiacet humane ptati. s3 solum diuine cui omnia ad nutū obediunt. Alio modo q̄tum ad vsum ipsius rei: ⁊ sic hz homo nāle dniuum exterioꝝ rerum: qz per rationē ⁊ voluntatē potest vti rebus exterioribus quātum ad suaz vtilitatē quasi ꝓpter se factis: semper enim impfectiora sunt ꝓpter pfectiora ⁊ ex hac rōne ꝓbat. Ph̄s. j. Pol. q̄ possessio rerum exteriorum est homini naturalis hoc autem naturale dominiuz super ceteras creaturas quod competit homini fm̄ rationez in qua imago dei consistit manifestat in ipsa hominis factione gen̄. j. vbi dr̄

Faciamus hominē ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā: ⁊ psit piscibus maris ⁊c. Ad secūdū dicēdū ꝙ circa rē exteriorē duo cōpetunt homini quorū vnū est potestas ꝓcurandi ⁊ dispēsandi ⁊ quātū ad hoc licitū est ꝙ homo ꝓpria possideat. ⁊ est etiā necessarium ad humanā vitā ꝓpter tria. Primo quidē qꝛ magis sollicitus est vnusquisqꝫ ad ꝓcurandū aliquid qđ sibi soli cōpetit ꝙ illud qđ est cōmune omniū vel multorū qꝛ vnusquisqꝫ laborē fugiens relinquit alteri id qđ ꝑtinet ad cōe sicut accidit in multitudine ministrorū. Alio mō qꝛ ordinatius res humane tractant̄ si singulis īmineat ꝓpria cura alicuius rei ꝓcurande esset autē cōfusio si quilibet indistincte quelibet ꝓcuraret. Tertio qꝛ ꝑ hoc magis pacificatus status hominū cōseruat̄ dū vnusquisqꝫ re sua cōtentus est. Vñ videm⁹ ꝙ īter eos q̄ cōiter ex īdiuiso aliquid possident frequētius iurgia oriunt̄. Aliud vero qđ cōpetit homini circa res exteriores est visus ipsarū. ⁊ quātū ad hoc nō debet hō habere res exteriores vt ꝓprias: sed vt cōes: vt scilicet de facili aliquis ea cōicet in necessitate aliorū. Vñ aplūs dicit. j. Thi. vlti. Diuitib⁹ huius seculi p̄cipe facile tribuere cōicare. Et nota ꝙ cōitas rerū atribuit̄ iuri naturali nō qꝛ ius nāle dictet oīa eē possidenda cōiter: ⁊ nihil esse quasi ꝓpriū possidēdū. sed qꝛ s̄m ius naturale nō est distinctio possessionū sed magis s̄m humanū cōdictū: qđ ꝑtinet ad ius positiuū. Unde ꝓprietas possessionū nō ē ius naturale: sꝫ iuri naturali supaddit̄ ꝑ adinuentionē rōnis humane.

Ad tertiū dicēdū ꝙ ad rationē furti tria cōcurrunt: quorū primū cōuenit sibi s̄m ꝙ cōtrariat̄ iusticie q̄ vnicuiqꝫ tribuit qđ suū est. ⁊ ex hoc cōpetit ei ꝙ vsurpat alienū. Secūdū vero ꝑtinet ad rationē furti ꝓut distinguit̄ a peccatis q̄ sunt cōtra ꝑsonā: sicut ab homicidio ⁊ adulterio. ⁊ s̄m hoc cōpetit furto qđ sit circa rē possessā. Si quis enim accipiat id qđ est alterius nō quasi possessio sed quasi pars: sicut si amputet membrū. vel sit in ꝑsona cōiuncta vt si auferat filiā vel vxorē: nō habet rationē furti. Tertia differētia est que cōplet rōnē furti. s. vt occulte vsurpet̄ alienū. ⁊ secūdū hoc ꝓpria ratio furti est vt sit occulta acceptio rei aliene. Et nota ꝙ occultatio quādoqꝫ quidem est causa peccati: puta cū quis vtit̄ occultatione ad peccādū: sicut accidit in fraude ⁊ dolo ⁊ hoc modo nō diminuit peccatū sed cōstituit speciē peccati: ⁊ ita est in furto. Alio mō occultatio est simplex circūstantia peccati: ⁊ tunc diminuit peccatū. tū qꝛ est signū verecundie tum etiā qꝛ tollit scandalū. Ad quartū dicēdū ꝙ si quis cōsideret furti rationē duas rōnes peccati in eo inueniet. primo quidē ꝓpter cōtrarietatē ad iusticiā que reddit vnicuiqꝫ qđ suū est. et sic furtū iusticie opponit̄ inquātū furtū est acceptio rei aliene. Secundo rōne doli seu fraudis quā fur cōmittit occulte ⁊ quasi ex insidijs rem alienā vsurpādo. Unde manifestū est ꝙ omne furtū est pctm̄. Notādū aūt ꝙ accipere rē alienam vel occulte vel manifeste auctoritate iudicis hoc decernētis nō est furtū. qꝛ iā fit sibi debitū ꝑ hoc qđ sentētialiter sibi est adiudicatū. Vñ multominꝰ furtū fuit ꝙ filij israel tulerūt spolia egyptiorū de p̄cepto dñi hoc decernētis pro afflictionib⁹ q̄b⁹ egyptij eos sine cā afflixerāt: ⁊ ideo signant̄ dr̄ Sap. x. Iusti tulerūt spolia impiorū. Itē sciēdū ꝙ circa res inuētas est distinguēdū. Quedā enim sunt q̄ nūqꝫ fuerunt in bonis alicui⁹: sicut lapilli ⁊ gēme q̄ inueniunt̄ in litore maris. ⁊ talia occupāti cōceduntur: ⁊ eadē ratio est de thesauris antiquo tpe sub terra occultatis: quorū nō est aliquis possessor nisi ꝙ s̄m leges ciuiles tenet̄ inuentor medietatē dare dño agri si in alieno agro inuenerit: ꝓpter qđ ī parabola euāgelij dr̄ Math. xiij. de inuentore thesauri abscōditi ī agro ꝙ emit agrū quasi vt haberet ius possidēdi totū thesaurum. Quedā vero res inuente fuerūt de ꝓpinquo in alicui⁹ bonis: ⁊ tūc si quis eas accipiat nō animo retinēdi sed animo restituēdi dño q̄ eas pro derelictis nō habet: nō cōmittit furtū. Et similiter si pro derelictis habeātur: ⁊ hoc credat inuentor: licet sibi retineat nō cōmittit furtū: alias autē cōmitti t̄ peccatū furti. Unde Aug. dicit ī quadā homelia: ⁊ habet̄ xiiij. q. v. Si quid inuenisti ⁊ nō reddidisti. rapuisti. Itē sciendū ꝙ si quis rē suā ab alio detentā vel apud aliū depositā accipiat occulte peccat qꝛ grauat depositariū ⁊ tenet̄ ad restituendū: vel ad ostendendū se esse innoxiū. Unde manifestū est ꝙ peccat ⁊ tenet̄ ad reuelandū grauamē depositarij. Qui vero furtiū accipit rem suā apud aliū detentā. peccat quidē: nō qꝛ grauat eū qui detinet: ⁊ ideo nō tenet̄ ad restituendū vel ad recōpensandū sed peccat cōtra cōmunē iusticiā: dū ipse sibi vsurpat sue rei iudiciū iuris ordine pretermisso ⁊ ideo tenetur deo satisfacere: ⁊ dare operam vt scandalum proximorū si inde exortū fuerit sedetur. Circa secundū principale scilicet vtrū furtum sit peccatū mortale: dicendum ꝙ sicut habitū est supra. peccatū mortale est quod contrariatur charitati. s̄m quam est spiritualis anime vita. Charitas autē principalit̄ cōsistit in dilectione dei. Secūdario vo in dilectiōe ꝓximi ad quā ꝑtinet vt ꝓximo bonū velim⁹ ⁊ operemur. ꝑ furtū aūt hō īfert nocumētū ꝓximo in suis reb⁹. ⁊ si passim hoīes sibi inuicē furarentur periret humana societas. Unde furtū tanqꝫ cōtrariū charitati ē peccatum mortale. Unde Zach. Hec est maledictio que egredit̄ sup faciem oīs terre qꝛ omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabit̄. s. ad mortē. Nullus aūt s̄m iudiciū diuinū cōdēnat̄ ad mortē nisi ꝑ peccato mortali. Pōt tñ furtū cōmitti in reb⁹ paruis modiciqꝫ valoris illud aūt qđ minimū est apprehēdit rō quasi nihil: ⁊ ideo in hmōi que minima sunt homo nō reputat sibi nocumētū inferri. ⁊ rō ille qui accipit pōt p̄sumē hoc nō esse ꝯ voluntatē eius cui⁹ est res. ⁊ ꝑ tāto si quis furtiue accipit hmōi res minimas p̄t excusari a peccato mortali. Si tñ hēat animū furādi ⁊ īferēdi nocumētū ꝓximo etiā in talib⁹ minimis pōt esse pctm̄ mortale. sicut ⁊ in solo cogitatu ꝑ cōsēsum. Itē sciēdum ꝙ puer. vi. furtū dr̄ nō esse grādis culpe duplici rōne. Primo quidē ꝓpter necessitatē īducētē ad furādū que diminuit vel totalr̄ tollit culpā vt infra patebit. Unde subdit furatur enim vt esurientē impleat animā. Alio mō dicit̄ furtū non esse grandis culpe ꝑ comparationē ad reatū adulterij qđ punit̄ morte. Vñ subdit̄ de fure ꝙ dephēsus reddet septuplū qui aūt adulter ē perdet animā suā. Itē sciēdum ꝙ in lege nō infligit̄ pena mortis pro furto: sꝫ solū pena dāni. Exo. xxij. Si quis furat⁹ fuerit bouē aut ouē quinqꝫ boues pro vno boue restituet: ⁊ quattuor oues pro vna oue: quia pene p̄ntis vite magis medicinales q̄ retributiue: retributio enī reseruat̄ diuino iudicio q̄ est s̄m vitatē in peccātes. ⁊ iō s̄m iudiciū p̄ntis vite nō pro quolibet pctō mortali infligit̄ pena mortis: sꝫ solum pro illis que inferūt irreparabile nocumētū vel etiā pro illis que hūt aliquā horribilē deformitatē: ⁊ iō pro furto qđ reparabile dānū infert non infligit̄ s̄m p̄sens iudiciū pena mortis nisi vel furtū aggrauet̄ per aliquā grauē circūstantiā. Sicut pꝫ de sacrilegio quod ē furtū rei sacre ⁊ de peculatu qđ est furtū rei cōis: vt pꝫ per Aug. sup Ioh. ⁊ de plagio qđ est furtū pro quo quis morte punit̄ vt patet Exo. xxi. Circa tertiū. s. vtrū in necessitate licitū sit furari. dicendū ꝙ illa que sunt iuris humani non possunt derogare iuri nāli vel diuino iuri. Scōm aūt nālem ordinē ex diuina ꝓuidētia est statutū ꝙ res inferiores sunt ordinate ad hoc vt ex his subueniat̄ hominū necessitati: ⁊ iō ꝑ rerū diuisionē ⁊ appropriationē ꝯ iure hūano procedentē non impedit̄ quin hoīs necessitati sit subueniēdū ex hmōi reb⁹. Et ideo res quas aliqui superabundāter hñt ex nāli iure debētur pauperū sustētationi. Unde Amb. dicit. ⁊ habet̄ in decretis dis. xlvij. Esurientiū panis est quē tu detines. nudorū indumētū est qđ tu recludis. miserorū redemptio ⁊ absolutio est pecunia quā tu in terra defodis. Sed qꝛ multi sunt patiētes: ⁊ nō pōt ex eadē re oīb⁹ subueniri cōmittit̄ arbitrio vniuscuiusqꝫ dispēsatio ꝓpriarū rerum vt ex eis subueniat necessitatē patiētib⁹. Si tñ adeo sit vrgēs ⁊ euidens necessitas vt necessariū sit instanti necessitati de reb⁹ occurrentibus esse subueniēdum: puta cū īminet ꝑsone piculū: ⁊ alr̄ subueniri non pōt tunc licite pōt aliquis ex rebus alienis sue necessitati subuenire: siue manifeste siue occulte. Nec hoc ꝓprie habet rationem furti vel rapine.

De rapina. DIS. X.

Einde cōsiderādū est de rapina. Circa quā cōsiderāda sūt quattuor. Primo vtrū sit peccatum specie distinctū a furto. Scōo vtrū rapina sit peccatū mortale. Tertio vtrū sit pctm̄ grani⁹ q̄ furtū. Quarto de motiuis que dissuadēt tā rapinā q̄ furtū. Circa primū sciēdum ꝙ furta ⁊ rapina sunt pctā specie distīcta siue dīa. Qđ declaratur hoc mō. Furtū enī ⁊ rapina sunt pctā iusticie opposita īquātum aliquis alteri facit iniustū. Nullus aūt patit̄ iniustū volēs: vt probat̄ in. v. Eth. Et ideo furtū ⁊ rapina ex hoc hñt rōnē peccati ꝙ acceptio est inuoluntaria ex parte eius cui aliquid subtrahit̄. Inuoluntarium aūt duplr̄ dr̄. s. per ignorātiā ⁊ violentiam vt habet̄ in. iij. Eth. ⁊ ideo aliā rōnē peccati habet rapina ⁊ aliā furtum ⁊ propter hoc differunt specie. In alijs aūt generibus peccatorū nō attendit̄ ratio peccati ex aliquo inuolūtario sicut accidit in peccatis oppositis iusticie. ⁊ ideo vbi non occurrit diuersa ratio inuolūtarij: nō est diuersa species peccati. Item raptus mulieris nō cōstituit diuersas species peccati: siue fiat occulte siue maīfeste: qꝛ raptus mulieris nō pōt esse occultus ex parte mulieris que rapit̄. ⁊ ideo etiā si sit occultus quātum ad alios quibus rapitur adhuc remanet ratio rapine ex parte mulieris cui violētia infert̄. Circa scōm vtrū rapina sit pctm̄ mortale: dicēdum ꝙ rapina quādā violētiā ⁊ coactionē importat per quā ecōtra iusticiā alicui aufert̄ quod suū est. In societate autem hominū nullus habet coactionē nisi per publicam potestatē. ⁊ ideo quicūqꝫ per violētiā aliquid alteri aufert si sit priuata ꝑsona

nõ vtens publica potestate illicite agit᷑ ꝛ rapinam cõmittit sicut pꝫ in latronib᷒. Principibus vo publica potesta· cõmittit᷑ ad hoc q̃ sunt iusticie custodes ꝛ ideo nõ licet eis violẽtia ꝛ coactione vti nisi fm iusticie tenorẽ ꝛ hoc vel cõtra hostes pugnãdo vel cõtra ciues malefactores puniẽdo ꝛ q̃ p talẽ violentiã auferr̃ nõ habet rõnem rapine cũ nõ sit cõtra iusticiã Si vero cõtra iusticiã aliqui p publicam potestatẽ violenter abstulerint res alioꝝ illicite agunt ꝛ rapinã cõmittunt ad restitutionẽ tenent᷑. De his vero q̃ p̄das rapiũt ab hostibus sciẽdũ ẽ q̃ si illi qui depredant᷑ hostes habẽt bellũ iustũ ea q̃ per violentiã in bello acquirunt eoꝝ efficiunt᷑. ꝛ hoc nõ hꝫ rõnẽ rapine Unde nec ad restitutionẽ tenent᷑ q̃uis possint in acceptatione p̄de iustũ bellũ habẽtes peccare p cupiditatẽ ex praua intentione si scilicet nõ ꝑpter iusticiã sed ꝑpter p̄dã principaliter pugnent Dicit n. Aug. in libro de verbis dñi q̃ ꝑpter p̄dam militare peccatũ est Si vero illi q̃ predã accipiunt habeant bellũ iniustũ rapinã cõmittunt ꝛ ad restitutionẽ tenent᷑. De his aũt q̃ res infideliũ rapiunt sciẽdũ q̃ in terra aliqui infideles iniuste res suas possidẽt inquãtũ eas fm leges terrenoꝝ principũ amittere iussi sunt. Et iõ ab eis possunt p violentiã subtrahi nõ priuata auctoritate sed publica. De his vero q̃ principes extorquent a subditis sciẽdũ q̃ si p̄ncipes a subditis exigũt qd eis fm iusticiã debet᷑ ꝑpter bonum cõe cõseruãdũ ꝛ si violẽtia adhibeat᷑ nõ est rapina Si vo aliqui principes indebita extorqueãt p violentiã rapina est sicut ꝛ latrociniũ. Unde dicit Aug. in iiij de ciuitate dei. Remota iusticia q̃d sunt regna nisi magna latrocinia qꝛ latrocinia q̃d sũt nisi parua regna. Et Ezech. xxij. dr̃. Principes eius i medio eius q̃si lupi rapiẽtes p̄daz. Unde ꝛ ad restitutionẽ tenent᷑ sicut ꝛ latrones. ꝛ tãto grauius peccant q̃ latrones quãto periculosius ꝛ cõius cõtra publicã iusticiã agunt: cuius custodes sunt positi. Circa tertiũ s. vtrũ rapina sit grauius peccatũ q̃ furtũ dicẽdũ q̃ rapina ꝛ furtũ habent rationem pecci sicut supra dictũ est ꝑpter inuoluntariũ qd est ex pte ei᷒ cui aliqd auferr̃ ita tamẽ q̃ in furto est inuoluntariũ per ignorantiã in rapina aũt est inuoluntariũ per violentiã. Magis est autẽ inuolũtariũ per violẽtiã qꝛ violẽtia directius opponit᷑ volũtati q̃ ignorãtia ꝛ ideo rapina est grauius pctm̃ q̃ furtũ Est etiã alia ratio qꝛ p rapinã nõ solũ infert᷑ alteri dãnũ in reb᷒ sed etiã vergit in quãdã psone ignominiã siue iniuriã. ꝛ hoc p̄ponderat fraudi vel dolo q̃ ptinent ad furtũ. Circa q̃rtũ. s. que dissuadẽt furtũ ꝛ rapinaꝝ vere multa sunt. Specialiter ad p̄sens accipiam᷒. vij. Primũ est vehemẽtia timoris Secũdũ est ignominia pudoris. Tertiũ ẽ amoris fidelitas. Quartũ est clamoris anxietas. Quintũ ẽ criminis enormitas. Sextũ est actoris rusticitas. Septimũ est penaꝝ diuersitas. Primo q̃dẽ furtũ ꝛ rapinã dissuadet vehementia timoris. Et hic timor est multiplex videlicet timor tpalis dñi timor diuini seu finalis iudicij: ꝛ timor gehẽnalis supplicij. De primo dr̃ Luce. xiij. Uis non timere potestatẽ benefac. ꝛ habebis laudẽ ex illa Si autẽ malefeceris time. Nõ enim sine cã gladiũ portat dei enim minister est vindex in irã ei qui malefacit. Hic timor furto ꝛ rapine inseparabilit᷑ est annexus semp enim timet deprehendi ꝛ occidi Quidã latro cõfitebatur cuidã fratri in quadã silua dicens q̃ p septẽniũ habitauerat in siluis sine tecto: spoliãs trãseuntes ꝛ oẽs eũ timebant ipse autez adeo oẽs timebat q̃ vix somnũ modicũ ad momẽtũ capiebat. Socios etiã suos tantũ timebat q̃ nõ sustinebat q̃ appropinquarent ei vel iacerẽt prope eũ semp vestitus ꝛ cũ armis ibat: ꝛ tot ꝛ tanta sustinebat pro scelere suo q̃ vix vnq̃ aliq̃s martyr tãto spacio propter deũ sustinuit tãta. Cũ autẽ frater multũ laborasset circa eũ cõuertendũ ꝛ ad terrã transmarinã mittẽdũ solus cũ eo quia nec patiebatur sociũ fratris accedere: dicebat q̃ hoc nõ faceret nisi quidã qui ei iniuriã fecerant p̄ius emendarent ei. Cũ autez ipse nobilis maxim᷒ ꝛ robustus corpe videret᷑. cito post insiliens vt spoliaret quendã paruulũ hominẽ merces portãtẽ ita meticulosus ꝛ excors inuent᷒ est q̃ ab illo p̄uentus deiectus est captus ꝛ ligatus et ductus in seculari iusticia distract᷒ ꝛ suspẽsus. Ideo de cayn q̃ fuit caput ꝛ initiũ p̄donũ ꝛ latronũ suos docuit: ꝛ ad hoc ciuitatez murauit vt esset eoꝝ refugiũ: fm q̃ dicit iosephus dicit᷑ q̃ perculsus tremore capitis dixit dño Quicũq; inuenerit me occidet me Gen. iiij. Ego ero vagus ꝛ ꝑfugus sup terrã q̃ inuenerit me occidet me. Job. xxiiij. Perfodiunt in tenebris domos ꝛc̃ Et post Si subito apparuerit aurora arbitrant᷑ vmbrã mortis semp tales timere ꝛ maxime in die deprehendi. Legit᷑ in libro de vita bragmannoꝝ q̃ alexãder qui inuaserat ꝛ diripiebat totũ mundũ confessus est dãdamo dydascalo eoꝝ q̃ oẽs timebat ꝛ in nullos magis q̃ domesticos ꝛ ꝑpinquos: ꝛ eos q̃ eũ cõstipabãt ꝛ suabant a q̃b᷒ oib᷒ sibi subiecti veneno ẽ occisus. Scdm̃ ẽ timor diuini iudicij. Durissimũ nãq; iudicium contra fures ꝛ raptores erit. Sicut erit. Sicut dr̃ Zach. v. ois fur sicut scriptũ est iudicabit᷑ ꝛ Isa. iij Dñs ad iudiciũ veniet cũ senatorib᷒ ppli sui. vos depasti estis vineã meã ꝛ rapina pauper in domo vestra. Graue ꝛ durum erit iudiciũ taliũ qd pꝫ Math. xxv: Si dominus damnat eos qui sua nõ dederũt egenis q̃r dãnabit illos q̃ eis abstulerũt sua. Math xxv Esuriui ꝛ nõ dedistis mihi mãducare ꝛc̃. Luce xvij. de diuite epulone dicit glosa. Si sic torquet᷑ diues qꝛ non dedit sua quõ damnabit᷑ qui abstulit aliena Erit autẽ iudiciũ eis qꝛ qd fit vni de minimis suis reputat sibi factũ siue bonum siue malũ. Math. xxv. Qd vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis ꝛc̃ qꝛ paupib᷒ quos iudicãt iudiciũ dat᷑. vñ ipsi iudicabũt ꝛ dãnabũt suos dep̄datores ysa. xxxiij Subijciẽt exactores suos Hec meditatio. s. diuini iudicij vel manifestatio cõuertit latronem de quo in vitispa. legit᷑. Cũ dñs misisset ad cõuertẽdũ egyptũ abbatez appollõiũ ꝛ duo viri adinuicẽ pugnarẽt nõ poterat alterã ptẽ flectere ad pacẽ qꝛ cõfidebat de quodã latrone robusto pugnatore capitaneo eoꝝ quẽ cum rogaret vt paci cõsentiret, pmittẽtes ei q̃ pro eo rogaret dñm vt dimitteret ei pctã sua. statim pstrauit se cõsentiẽs paci ꝛ alij silr post eum. Cum aũt abbas appollonius pro eo rogaret dñm vt ꝑmiserat vtriq; visum est q̃ rapet᷑ corã summo iudice vbi a dño ꝛ angelis sanctis viderũt discuti ꝛ accusari facta latrõis ꝛ damnationẽ sibi adiudicari fm exigentiã culpaꝝ suaꝝ pro quo cũ oraret appollonius vidit ꝗ nulla sit participatio lucis ad tenebras ꝛ christi ad belyal. tñ ille ꝯcedit᷑ sibi qui rediens a visione nõ solũ cauit a furtis sed etiã fact᷒ solitari᷒ artissimã vitã duxit. ꝛ asperam egit penitẽtiã Tertiũ est timor eterni supplicij. Apoc. ix. Occisi sunt ab equestri exercitu. s. diaboli qui nõ egerũt pniam a maleficijs ꝛ furtis suis occidẽdi sunt a deo in iudicio Sicut dauid occidi fecit duos principes latronũ ij. Reg. iiij qb᷒ ꝛ serui dauid amputauerũt ꝛ sũmitatẽ manuũ ꝛ pedũ ꝛ suspẽderũt sup piscinã in ebron. Silr angeli suspẽdẽt fures in infernũ vbi nec poterũt aliqd boni agere nec effugere. Scdm̃ q̃ dissuadet h vitiũ ẽ pudor ꝛ cõfusio quã hꝫ q̃s qñ in furto dep̄hẽdit᷑ q̃ sit ꝛ ipsi furi ꝛ suo generi. Eccl. v. Sup furẽ est cõfusio eccl. xli. Magnã verecũdiã hꝫ fur cõuincit᷑ inter vicinos Dr̃ etiã q̃ lupus volẽs cape ꝛ furari ouẽ que ponit᷑ in pedica vel fouea ad capiẽdũ lupũ. qñ cecidit in eã adeo verecundat᷑ se ita captũ ꝛ dep̄hẽsum in furto q̃ lꝫ esuriat ꝛ secũ sit ouis in fouea nõ tangit eam sed erubescit dep̄hẽsus in furto hũanos aspect᷒. nõ audens ad itueẽdũ hoies caput erige. vel oculos leuare: q̃to magis homines debẽt erubescẽ faciẽtes furta. dei intuitũ ꝛ scõꝝ corã q̃b᷒ faciunt furta que faciũt ꝛ alia mala. Itẽ in vitispa. legit᷑ q̃ q̃dã lupa cõsueuerat visitare cellã solitarij hora cene: qui dabat ei de reliquis mẽte sue: ꝛ lãbebat ei man᷒. ꝛ inclinãs cũ mãsuetudine ad siluã redibat. Cũ aũt q̃dã die inuiꝫ solitari᷒ duct᷒ ad visitãdos frẽs quosdam. venit lupa hora solita expectãs vt solitari᷒ cibũ solitũ sibi daret Cũ aũt nõ veniret coacta fame accepit panẽ q̃ erat in sporta ꝛ recessit. ꝛ aduertẽs dicti viri bñficiũ ꝛ furtũ suũ pre verecũdia non est ausa redire hora solita. Rediẽs aũt solitarius ꝛ nõ inueniẽs panem suũ mirat᷑ cogitãs q̃ si lupa hec fecerat coacta fame fecerat. Magis aũt cõtristat᷒ de hoc q̃ nõ rediebat vt solebat: rogauit dñz post morã diuturnã vt eã redire faceret: ad cui᷒ p̄ces venit oculis demissis ꝛ capite iclinato se ante eũ verecũda pstemẽs q̃si veniã petens de accepto pane sine licẽtia. Ipse aũt eã blãde manu tractans i duplo postea dedit ei q̃ añ cõsueuerat. Tertiũ qd dissuadet h vitium est amor dei qui ꝑmũ peipu sicut seipm diligẽ nõ spoliare sed bona cõicare: esse misericordẽ nõ raptorẽ. Luce. vj Estote misericordes sicut ꝛ pr̃ vester misericors est. Charitas ẽ hostiũ p qd itrat᷑ in ouile oiũ christi qui p h nõ itrat fur ẽ ꝛ latro Joh. x. spũlr a tpe aduẽt᷒ christi qui nõ venit p rapinis exercẽdis sꝫ soluendis. ps. Que nõ rapui tũc exoluebã. Tẽpus aduẽtus eius est tps gratie ꝛ misericordie. cõferẽdi bõa nõ auferẽdi Sicut ostẽdit apl's Eph. iiij. Imbuti doctrina ꝛ sacramẽtis christi nõ debẽt viuere sicut gẽtes que ignorãt deũ sꝫ depõere veterẽ cõuersationẽ ꝛ iduere nouũ hominẽ. Et subinfert. Qui furabat᷑ iam nõ furet᷑ laboret ꝛc̃. qꝛ tps gratie, est tẽpus largiẽdi ꝛ nõ auferẽdi. Quartũ qd dissuadet h vitiũ est clamor ꝛ gemitus oppressoꝝ ꝛ spoliatorum. ꝛ imprecationes quas exaudire dñs consueuit. Job xxiiij. Alij terminos sustulerunt. diripuerũt greges aialiũ pupilloꝝ ꝛ abegerũt ꝛ abstulerunt bouẽ vidue Et post agꝛ nõ solũ demetunt: ꝛ vineã ei᷒ quẽ vi oppsiserunt vindemiã nudos dimittũt hoies vestimẽta tollẽtes quibus nõ est opimẽtũ i frigore quos hymbres montiũ rigãt ꝛ nõ hñtes velamẽ aplexãt lapides Et multa alia mala subiũgit q̃ faciũt p̄dões ꝛ fures. Et post seq̃t᷑. De ciuitatib᷒ fecerũt hoies gemẽ ꝛ aie vulneratorũ clamabũt ꝛ dñs inultũ abire nõ patit᷑. Ja. v. ecce clamor operarioꝝ q̃

fraudati sunt a vobis in aures dñi sabaoth introiuit ⁊c. Exo. xxij. Si clamauerint ad me ꝑ spoliati exaudia eos q misericors sū Sic exaudiuit filios israel oppressos ab egyptijs. ⁊ eos liberauit ⁊ egyptios submersit. Eccl. xxxv. Deprecationē lesi exaudiet dñs nō despiciet preces pupilli nec vidue si effundat loquelā gemit⁹ ⁊c. Ad h facit exēplum quod habet Luce xviij de vidua que venit ad iudicē q nec deū timebat nec hoīez verebat. q cū assidue istaret ait iudex. Si deū nō timeo nec hoīez reuereor tn̄ illā vindicabo vt petit. dicēs. Vindica me de aduersarius meis ⁊c. Et subiūgit. Dñs de⁹ nō faciet vindictā electoꝝ suoꝝ clamatiū ad se die ac nocte. dico vobis q cito faciet vindictā illoꝝ. Quintū qđ dissuadet hoc vitiū est enormitas culpe q qdē est tū ꝑpter crudelitatē tū ꝑpter culpaꝝ cōcomitātiū diuersitatē tū etiā ꝑpter emēde difficultatē. Primo quidē ꝑpter crudelitatē in aīo ⁊ in facto. Unde fures ⁊ raptores i scriptura sacra feris crudelissimis cōparant. Videlz lupis. ⁊ leonibus vrsis. ⁊ draconib⁹. Soph. iij. Principes eius in medio eius qsi leones rugiētes. Judices eius lupi vespe ⁊c. Prouer. viij. Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriēs ꝑnceps ipius sup populū pauperē. Ezech. xix. Leo factus ē didicitqz ꝑdā cape ⁊ hoīes deuorare. Fures etiā ⁊ raptores dicunt eē similes dyabolo. q tāqz leo rugiēs circuit querēs quez deuoret. i. pe. v. Sic ⁊ isti. Itē peiores sūt dyabolo qūtū ad h q dyabolus in furto solū torquet malos sz fm merita hi, aūt bonos sepe. ⁊ q nihil mali meruerūt. ysa. lix. Qui recessit a malo ꝑde patuit. Isti nō deferūt angelis bonis. affligūt eos q in eoꝝ custodia sūt. qđ nō faciūt demones. Videnf de hoībus facere in hoc mūdo q demōes legunt de aīabus facere in inferno. Dicit enī eos scriptura hoīes excoriare. atterere ⁊ molere. ⁊ comedere ⁊ vorare eos quasi excoriant qn eos vestib⁹ suis spoliāt. Mich. iij. Violēter tollis pelles eoꝝ desup eos. ⁊ carnē eoꝝ desup ossib⁹ eoꝝ. qđ faciūt cū macie eos afficiūt. ysa. iij Quare atteris populū meū flagellādo. ⁊ facies pauperū demolitis bona vnde debēt viuere rapiēdo ⁊ ɔsumēdo. Isti bestijs sūt crudeliores qz fere. q lz a feritate dicanf. mī qsi feritatis oblite in factis suis ondūt q furta vel rapine nō debēt fieri ɔtra bonos vel in bonis eoꝝ. Coruus suis rapax res helye nō rapuit. sed eū pauit. Silr ⁊ Paulū pmū heremitā. Columba pauit sanctā katherinā. Coruus beati Vincētij sibi expositū nō diripuit. sz a feris defēdit. Leones danielē in lacu sibi expositū nō solū nō tetigerūt. sz defenderūt. ⁊ de ꝑsecutorib⁹ suis eū vindicauerūt Silr crisantū ⁊ dariā. Duo vasi res helysei nō rapuerūt. sz eius derisores vorauerunt. In vitispa. legit q leena ad beatū macharium cecos deportauit catulos suos quos illuminauit. q domū eius nō spoliauit. sz ipsa cū catulis de ꝑdis quas accipiebāt ad eū iduēdū pelles ei deportabant. Nota q crudeliores sunt serpētibus ⁊ draconib⁹. qui res beatorū legunt ɔtra fures custodiuisse. vt in vitispa. ꝑbauit sanctus amon latronib⁹. vbi legit q cū latrones ɔsueuissent cellā eius itrare. ⁊ panē suū ei furari. vadēs ad heremū inueniēs duos dracones. ꝑcepit eis in noīe dñi vt eū sequerent. ⁊ eius cellā custodiret a latronibus q eū sequētes stabāt ad hostiū celle. Latrones aūt venientes nocte vt ɔsueuerāt visis draconibus ceciderūt pre timore qsi exanimes. Mane aūt facto inuenit eos sanctus. arguēs ⁊ liberēs eos de h q crudeliores eēnt dracōib⁹ q res seruoꝝ dei custodiebāt. h dracōes remisit latrones refecit q ɔuersi sūt ad dñm. Silr fere dicit. i. Dyal. v. In fundēsi monasterio cū qdā frat hortulanus hortū coleret fur ɔsueuerat p sepē itrare ⁊ olera surripe ⁊ alia. q inueniēs ibi serpentē ꝑcepit ei vt eū sequeret ⁊ custodiret foramē ⁊ viā p quā latro intrabat. q eū secutus hoc fecit. Cū aūt fur venitet in meridie. dormiētib⁹ fratrib⁹ intrās p sepē ⁊ vidēs serpētē cecidit pedēs. pede remanēte infixo in palo. quē sic inueniēs frater liberauit. serpētē licētiauit. furē arguit ⁊ datis olerib⁹ emisit eū liberꝝ. In vitispa quedā vidua venit ad sanctū Innocētiū abbatē ꝑ furata sibi oue flens q fecit se duci ad locū vbi eā amiserat. latrones aūt q eā acceperāt eam interfecerāt in vicina vinea. Ubi cū orasset. coruus ⁊ canis q de ea rapuerāt sancto detulerūt. ⁊ eū vsqz ad ouez ⁊ fures ꝑcesserūt. Qui deprehensi ab eo preciū vidue reddiderunt. Itē apparet enormitas culpe furti vel rapine. q multe alie culpe graues comitari solēt frequēter. n. ex furtu vel rapina generat homicidiū. Occidit aliqn fur vel ꝑdo hoīez vt res habeat. Aliqn p h periuriū icurrit. ⁊ mēdaciuz ⁊ excōicatiōez. ⁊ multa alia peccata grauia Sap. xiiij. Oia cōmixta sūt. sanguis. homicidiū. furtū fictio. corruptio. ifidelitas. periurium ⁊c Osee. iiij. Maledictū. mēdaciū. furtū. homicidiū. adulteriū. inundauerūt sup terrā ⁊c. Generat periuriū. Prouer. xxx. Ne forte paupertate cōpulsus furer. ⁊ periurē nomē dei mei. Qđ faciūt multi cū furati ⁊ suspecti habent. iurāt ⁊ piurāt se talia nō fecisse. Itē isti sūt pessimi ꝑditores ad deū cui⁹ filiū iniuste spoliāt. ⁊ frēm suū christianum qđ reputat dominus sibi factuz. Prouer. xxij. Ne facias violentiā paupi q paup est nec ɔteras in porta q dñs iudicabit euz ⁊ cōfringet qui ɔfodiūt aīaz eius. Itē frequēter ɔsueuerūt esse ꝑditores ɔtra dominos suos seruiētes q furant eis sua edēdo ⁊ bibēdo cū eis ⁊ de suo cū ipse eis se ⁊ sua ɔmittāt. Sicut iudas q fur erat ꝑditor fuit ⁊ mlti ꝑditiose dominos suos occidūt vt res eoꝝ rapiant ⁊ furent. Itē enormitas hui⁹ pcti furti vel ⁊ rapie ondit ex difficultate emēde multos tn̄ inuoluit qui tn̄ male nō bn̄ nec libenter restituūt q aut nimis differūt ⁊ mora est i piculo. aut obliuiōi tradūt aut reddē ɔtēnūt. aut nō integre. Hec culpa nimis inuoluit multos puos ⁊ magnos: q vel fruct⁹ furant. aut rapiunt. aut aues. aut alia maiora vel minora dū aliqn ɔsitent in qdragesima. ⁊ restituere ꝑmittūt ⁊ ita ɔglutinate sūt manib⁹ eoꝝ res quasi viscose q nō possunt ab eis separi. sed poti⁹ sepe in idipsuz relabunt. ⁊ in ɔfessione restitutio eis iniūgit. ⁊ ipsi facē ꝑmittūt ⁊ nō faciūt ⁊ sic fiūt dupliciter trāsgressores. Itē aliqn qui cauēt a minorib⁹ nō cauent a maiorib⁹ violētijs aut rapinis. vn̄ in Prouer. ꝑhoꝝ legit q quidā plhe vidēs ꝑpositos atheniēses ducētes pauperē dephēsuz in furto ridens ⁊ deridēs ait Ecce res ridiculosa magni fures paruū ducūt ad suspēdiū. Sextū qđ dissuadet hoc vitiū est magna rusticitas Fur cui ⁊ raptor rustic⁹ est. sicut milu⁹ ⁊ bubo iter aues. alter rapit violēter pullos galline. alter rapit de nocte latēter odiēdo lucē. Sic enī magne nobilitatis ⁊ liberalitatis est dare. imo sūme. ⁊ ptinēs maxime ad sūmū largitorē qui oia fecit vt haberet qđ ⁊ qb⁹ daret qui marie gaudet dare maxia si iuenerit idoneos acceptores: ⁊ marie reddēs hoīez liberalē sibi similē. Sic ecōtra magne ignobilitatis ē ⁊ rusticitatis furari vel rape. Magister alan⁹ ꝑbauit militibus q erāt marie rustici. ipo enī apud mōtē pessulanū icipiēte legē i theologia. itrātes milites scholas cū qsiuissent mlta ab eo dixit q volebat vnā qstionē primo ab eis solui q. s. eēt maior nobilitas ⁊ curialitas de mūdo illi qrētes inducias p noctē i mane riderūt q dare liberaliter. quoꝝ sentētie ɔsensit ⁊ eos p oppositū ɔclusit. q maior rusticitas de mūdo est auferre alienū ab inuito. ⁊ tn̄ hoc facit de his q rapitis inuitis sup oēs estis marie ignobiles rustici. Date sunt eiam unis q ꝑponētes terrena celestib⁹. ima sūmis vel dati sūt inis factis ⁊ vilib⁹ officijs. Qđ qdā frater iꝑpauit poptime qbusdam militib⁹ q ducebāt ꝑdas pauperū ante se bouz. s. ⁊ vaccarū Cūqz ait qrerēt a fratrib⁹ ꝑdicatorib⁹ qn̄ primo igrediebant burgondiaz qui essent ⁊ illi rn̄disset q ꝑdicatores. Quidā ex fratrib⁹ aduertēs q essent ꝑdones qsiuit. cuiusmodi hoīes essent rn̄derūt. Nōne videt q milites sum⁹. Rn̄dit frater. Nō. Sed videt q bubulci ⁊ caprarij ⁊ vaccarij estis: q eqtes ducūt equos. ⁊ caprarij capras. ⁊ bubulci boues vaccarij vaccas. qles estis q talia ducitis. Qđ est vilissimuz. nō erubescitis ducē pecora rusticoꝝ ⁊ pauperū aliena. q erubescere tis ducē ꝑpria. Sed mī vt verius dicā. ducūt vos poti⁹ dicta iumēta ad iferni patibulū: q vos ipsa ad vestrā domū. sic fur cū iumēto furato qđ duxerat ad ꝑpriā domū ptrahit ad patibulū cū ɔuincit fecisse furtū. Sic fur p rē furatā ad iferni patibulū. Hiere ij Sic fur dephēsus i furto ita ⁊ tu ɔfūdet. Septimū qđ dissuadet h vitiuz ē pene diuersitas. Pria ē dei ⁊ ecclie maledictio Zach. v. Vidit volumē volēs ⁊c Sequit. h ē maledictio q egredit sup faciē oīs tre. q oīs fur sic supra scriptū ē iudicabit: ⁊ educā volumē. ⁊ veniet ad domū furis ⁊ iurātis mēdacit: ⁊ ɔmorabit in medio dom⁹ ei⁹ ⁊ ɔsumet eū ⁊ ligna ⁊ lapides. Tales eni ɔsueuerūt i ecclia excōicari ⁊ a pplo maledici ⁊ dom⁹ ⁊ familia eoꝝ pauptate cōsumi. Job. xxiiij. In tenebris sic i die ambulant. leuis ē sup faciē aque maledicta sit ps ei⁹ i terra. Scđa ē: q qnqz a dyabolo capiunt ⁊ detinent cū furto vl rapia. Vn̄ rapie sc qsi ham⁹ dyaboli: qs q capit ⁊ eū dyabol⁹ trahit ad se tāqz hamo piscē suū. Prouer. xxi Rapie eoꝝ detrahēt eos q nouerūt facē iudiciū. Muscipula etiā sūt vt dicit Sap. iiij. Creature dei facte sc in tētationē aīe hoīuz. ⁊ in muscipulā pedib⁹ isipiētiū. Aug O lucra dānosa. iuenisti pecuniā. ꝑdis iusticiā. ꝑdis fidē ꝑdis aiaz. Preda quā rape cupis muscipula ē. deties alienū detineris a dyabolo. ysa. xxxiij. Ve q ꝑdaris nōne ⁊ ipse ꝑdaberis. De h habet exēpluū. iiij. Reg. xxiij. ⁊ xxiiij. Joachim spoliabat pplm terre ad dādū pharaoni nechao. ⁊ imittebat in eū dñs diuersos latrūculos chaldeoꝝ ⁊ syrie ⁊ moab ⁊ amon q diripiebāt eū. sz ⁊ regi babylonis fact⁹ ē seru⁹. Sic ē de ꝑpositis malis ⁊ militib⁹ q diripiūt res subditoꝝ ⁊ subripiūt. Mlti enī seruiētes ⁊ bauli eoꝝ bona furant ⁊ rapiūt ⁊ ipsi fiūt serui maloꝝ dñoꝝ in quoꝝ seruitio oīa capta expēdūt: ⁊ sc etiā serui demonū. Quđ aūt res male capte capiūt capientes. habet supra. de Sacrilegio rerū sacrarum. Ubi multa ponuntur miracula ⁊ exempla de historia tripartita. ⁊ francorum ⁊ dyal. Grego. Itē Dyal. xiiij. de ysaac. seruo dei legitur. q cum secessit ad

desertū locū inter alia que alii multi offerebant pro monasterijs cō struēdis cū discipuli sui eū rogarēt vt acciperet necessarias posses siōes ꝓ vsu monasterij ille sollicitus paupertatis sue custos fortē sen tētiā tenebat dicēs monachus q̄ in terra possessiōes q̄rit mōachus nō ē. Sic ergo tenebat paupertatē sue securitatē pdere. Sicut auari di uites solēt picuras diuinas custodire ibi magis ceteris claruit mi raculis. Quoda sero pcepit discipulo suo i horto plicere vangas. ⁊ postea pcepit hora matutinali pulmētū parari operarijs. Fures n. tot īgressi sūt hortū quot vāgas ibi proiici fecerat ⁊ p spiritū mutati to ta nocte in cultura illius horti laborauerūt. ⁊ cūcta illius horti spa cia coluerūt venies aūt mane ad eos salutauit eos dicēs. Gaudete frēs multū laborastis ⁊ reficiēs eos monuit vt cessarēt a furtis ⁊ si q̄d vellēt de horto suo ab eo peterēt ⁊ acciperent trāquille. Itē qꝫ furtū capit furē. i vitispa legit ꝙ cū multi accederēt ad sanctū The onē ꝓ miracula ⁊ curas īfirmorū. venerūt fures ad hostiū celle sue nocte credētes se inuenire aurū. cui⁹ oratiōib⁹ capti ⁊ ad hostiū cel le ligati sūt virtute dei vsqꝫ mane. quos pcib⁹ suis soluit. nec susti nuit ꝙ aduenientes q̄ volebāt eos occidere lederēt eos dicēs ꝙ si h̄ facerēt amitterēt grāꝫ curationū. Tertia ē qr quiqꝫ se ⁊ sua pdūt i. corpa sua ⁊ suorꝫ q̄ occidunt in hui⁹ peccati executiōe. Res tpales q̄ rapiunt cito trāseūt. Eccl. xi Substatie iniquorꝫ q̄si fluuius siccabū tur ⁊ torrēs q̄ rapit trāsit de pluuialib⁹ aq̄s ꝯgregatis semꝑ pdunt bona spūalia ⁊ aīas suas. Eccl. xx Fur ⁊ mēdax assidue pditionē vterqꝫ hēditabit. De hac mā habet supra de sacrilegio rex sacrarū. Itē q̄nqꝫ īsaniunt ⁊ accipiunt a dyabolo vel ipsi vel filij eorꝫ. vt su pra pꝫ p exēplū eorꝫ q̄ furati sūt boue vidue fili⁹ eorꝫ in rabie ꝯuer sus ē. ⁊ curat⁹ a sancto Amone facta restitutiōe. Itē supra de sacri legio rex sacrarꝫ. de lucretio arrepto. Itē p h̄ peccato p̄nqꝫ vincun tur ab hostib⁹. vt legit de pōpeio q̄ postqꝫ spoliauit hierlꝫ semper vict⁹ ē cū ante semꝑ victor eēt. Josue vii. p furto acior vict⁹ ē exer citus filiorꝫ israel. Vn̄ dicit ibi Nō poterit israel stare corā hosti bus suis donec deleat q̄ h̄ scelere reus ē. Itē qr aliq̄n excecant ꝓ hāc culpā. iiii. Regū. vi. De latrūculis syrie cecatis p̄cibus helysei. ii. Mach. iii. de helyodoro q̄ venerat ad spoliādū tēplū pcusso cecita te mēt ⁊ caligine. Itē Dyal. ii legit ꝙ cū frāci venissent ad spolian dū tēplū vel monasteriū serui dei libertini pcussi sunt cecitate. ⁊ cū ad eū clamarēt vbi eēt. in eū īpinguebāt ⁊ eū videre non poterāt. ⁊ sic vacui recesserūt eo orāte. Itē fur punit sepe diuersis ictib⁹. Si cut pꝫ de sacrilegio rex. Sicut dauid īsecutus latrūculos q̄ spolia uerāt siceleth pcussit ⁊ occidit ⁊ p̄das eripuit Sic dn̄s in iudicio hmōi psequet percutiet. ⁊ p̄dā eripiet ab eis. Job xxix. Cōterebā molas iniqui ⁊ de dētib⁹ eius auferebā p̄dā. Itē dicebat magister Jacob⁹ ꝙ cū in anglia eēt q̄dā imago beate virginis q̄ erat argen tea valde pulchra q̄dā fur veniēs ad furādū eā cū nō posset eā h̄re qr nimis fortit clauis erat affixa nec secū ferre ꝓ nimiū pōdus. cū vellet ei surripere puer suū imago ita pcussit eū manu ꝙ cecidit ad terrā exanimis. q̄ in mane inuetus q̄si semimortuus h̄ ita fuisse fa ctū recognouit. Itē punit fur vel raptor p̄enti paupertate sicut aīa lia q̄ viuūt de rapina q̄ naturaliter sūt maciléta magis q̄ alia que alio mō sibi pcurat. vt pꝫ in lupis ⁊ vulpib⁹ ⁊ leonib⁹ q̄ sunt macu lētiores porcis aut bobus. ⁊ aues venatice similit. vt mergi milui ⁊ accipitres sūt maciléntiores anserib⁹ ⁊ gallinis. Sic ē de furib⁹ ⁊ ra ptorib⁹. Prouer. xi Alij diuidūt ꝓpria ⁊ ditiores fiūt alij rapiūt alie na ⁊ semꝑ in egestate sūt Et merito. qr relicto deo q̄ ē fons bonorū oīum volūt repleri de indigētiis pauperꝫ iusto iudicio vt diripiunt ⁊ surripiūt bona aliorꝫ. ita sūt q̄ rapiūt bona eorꝫ. Abac. ii. Quia tu spoliasti gētes multas spoliabūt te. Est quasi in myrmicoleon aīal qđ ē leo formicarꝫ quibus dū īsidiat ⁊ venat eas. leo materialis in sidiat ⁊ capit illud aīal. ⁊ ita dū vult capere. capit. Vn̄ captio quā abscōdit capiat eū. ⁊ in laqueū cadat in ipsum. Itē punit sterilita te heredū quos aufert eis deus q̄ aliena auferūt. Eccl. xl. Nepotes impiorū nō multiplicabūt ramos. Itē qr necat eos cito mors mala ⁊ vil. Prouer. ii. Impij de terra perdent. ⁊ qui inique agunt. aufe rentur ex ea. Sepe gladio occidunt. ⁊ sepultura carēt suspēsi. Hier re. xxii. Ve q̄ edificat domū suā non in iusticia. Et post. Sepultura asini sepelietur putrefactus. ⁊ piectus ⁊c̄. Supra de sacrilegio rex De occisis a demonib⁹. a fulgure ⁊ igne ⁊ alio modo per totū. Itē punitur mendicitate filiorū suorū ps. Nutantes transferantur filij eius ⁊ mendicēt ⁊ eiciant de habitationibus suis ⁊c̄. Morte etiā mala pereunt. Naū. ii Leo cepit sufficienter predā catulis suis ⁊ impleuit speluncas suas. Et post. Leunculos suos comedet gla dius. ⁊ exterminabo de terra predam suam. Job xxvii. Si multipli cati fuerint filij violentorꝫ in gladio erunt ⁊ nepotes eorū nō satu rabunt pane. Legit in primo libro egysippi de cladibus iudeorꝫ ꝙ

cum herodes factus esset rex iudee ab augusto extirpauit oēs latro nes de terra. ⁊ inueniēs speluncā cuiusdā senis latrōis in q̄ latebāt septē filii eius latrones eos euocatus occidit pat aūt eos occisos ī ueniēs. vocās suā vxorē ⁊ ea occisa super filios suos occidit se su per eos nolēs supuiuere In furto aūt ab oppressis opprimunt. ysa xxxiii Subijciēt exactores suos. Malac. i Sine calcabit īpios sient cinis sub plāta pedū vestrorꝫ Itē a rapinis detrahent. Prouer. xxi. Rapine ipiorū detrahēt eos. Itē demōes eos suspēdēt Amos iiii. Qui caluniā facitis egenis ⁊ ꝯfringitis paupes. Et post. Leuabunt vos in cōpedis ⁊ reliq̄as vestras in ollis seruētib⁹: ⁊ pijciemini in armon. O. aūt p̄dones ⁊ heredes eorꝫ depauperent. ⁊ hēditate pri uent pꝫ p hoc qđ accidit i dyoc̄ matiscon̄. circa annū dn̄i. M cc. Quidā vicecomes erat in dicta dyoc̄ habens castra plura ⁊ fortia: quorꝫ fortitudīe ꝯfisus stratas spoliabat aliq̄n querere aliquas oc casiōes ꝓpt quas diuites trāseūtes spoliaret viuēs de rapinis suo rū hoīuꝫ ⁊ aliorꝫ. Hic aūt vel ꝯpulsus timore regis francorꝫ vel volū tarius cū cruce signatis iter arripuit trāsmarinū ⁊ dimisit terrā su am ⁊ castra comiti gerardo matiscon̄ expoliās se suis. q̄ pmisit ei ꝙ filiā suā daret filio suo comiti Guillo q̄ pactū nō seruās terrā si bi retinuit. Cuidā aūt militi suo dictā filiā dedit cui⁹ hēdes sat la borauerūt pro dicta terra habēda apud regē ⁊ nō sunt exaudi. dic⁹ aūt vicecomes anteqꝫ mare trāsiret ad tātā paupertatē deuenit ver sus ianuā ꝙ pre fame ⁊ mēdicitate moriēs intrās quādā nauē ce pit clamare oībus in portu existētib⁹ dei iudiciū iustū eē circa se ꝙ qui alios fame oppresserat ⁊ spoliauerat ī terra sua. in aliena fame moriebat. ⁊ cū ꝯpatiētes ei cibos deportarēt. ipse dicebat se nō pos se vti eis. ⁊ sic fame mortu⁹ est. ⁊ hēdes sui oībus bonis suis spolia ti sūt vsqꝫ hodie. Itē Petr⁹ cluniacen̄ in libro suo refert quēdā fuisse comitē apud matiscon̄ q̄ ꝯsuetus erat rape maxie res ecclia q̄ multa loca religiosa vastauerat hic iudiciorꝫ dei oblit⁹ de die in diē deterior efficiebat. Cum autē in quadam solennitate ī palatio suo residēr mult ꝯstipat⁹ militib⁹ ⁊ alijs diuersi ordinis. intrauit per hostiū palatii q̄dā q̄si hō in equo residēs ⁊ venit ad dictū comitem dicēs ꝙ hēbat ei loq̄. quo surgēte ille supposuit cū equo ⁊ exiuit p hostiū palatii p̄dictū clamās corā suis oīb⁹ iuuate me. militib⁹ ⁊ ci uib⁹ iuuare nō valētib⁹. p aera deportatus ē nec vltra cōparuit. In cui⁹ facti detestatiōe mutauerūt hostiū p qđ educt⁹ est. Cū aūt q̄dā p̄posit⁹. Roger⁹ noīe ꝯtēporaneus dicti petri q̄ hoc refert aperiret dictū hostiū q̄si necessariū domui dn̄i cū ipse eēt maxim⁹ p̄do rerū eccliarꝫ ⁊ hoīuꝫ ⁊ īsidiator ⁊ spoliator paupeꝫ. Aliq̄bus lapidib⁹ re mot rapt⁹ ē a dyabolo ⁊ p aera deportat⁹ dimissus ē cadē ⁊ fracto brachio ⁊ alijs mēbris ꝯcussis vix semiuiu⁹ euasit. Quidā aūt ī fa cto p̄dicti comit hāc cāꝫ cū alijs addūt ipse. n. quēdā militē iniuste occiderat: ⁊ bōs ei⁹ iniuste occupauerat ⁊ hēdes ei⁹ iniuste exhēda bat q̄ appuit ei tribilit admonēs vt saltē restitueret hēdib⁹ suis abla ta q̄ cū h̄ dixisset aliq̄b⁹ suis h̄ sōniū ⁊ friuolū reputauerūt. tūc ma vice terribili⁹ ꝯtiutās assignauit ei diēꝫ ꝙ oportebat ꝙ vellet nollet traheret alibi rīsur⁹. tūc t̄rit⁹ illa die vocauit maximā multitudinē armatorꝫ aliq̄b⁹ amic suis exponēs visa ⁊ rogās vt si aliquē vio lētiā viderēt sibi fieri subuenirēt: seq̄ntia referūt d̄ raptu ei⁹. Itē aliō accidit ibidē: fuit ibi q̄dā p̄posit⁹ tpe comit Gerardi. p̄dis ībras in ptor maliciosus. Cū aūt frequēt p̄das accipet hoīuꝫ ⁊ eccliaꝫ īterī rex comitatū illū emēt a comite Johē ⁊ vxore ei⁹ ad quā iure hēdi tario ptinebat erāt enī guerre assidue iter epm̄ matiscon̄. ⁊ clericos ⁊ ciues ex vna pte ⁊ comitē ⁊ suos milites ⁊ alios ex alia pte. Cū aūt dictus p̄positus sel predas accepisset ⁊ duceret: q̄dā vacca remanebat alienī⁹ forsitan vidue vel paupis ⁊ dicēs cuidā garsiōi tāge vaccā. dei iudicio pcussus tali flagello fuit ita ꝙ postea nihil aliud loq̄ po tuit. Sꝫ cū postea tētaret loq̄ alia. semꝑ hoc solū dicebat: ⁊ hoc no tissimū fuit toti terre. Itē ī eadē dyoc̄. accidit vt asserebat sacerdos q̄dā ī q̄dā synodo ī q̄ portauit plumas cuiusdā gallie quā surripue rat quidā a quadā vidua paupe cū aūt deplumasset eā ⁊ coxisset ⁊ comedisset eam es eius: ⁊ plumas seorsuꝫ retinuisset: ⁊ diuino iudi cio pcussus plumas q̄s nō comederat euomebat peccatū suū corā oībus ꝯfitens. Itē refert petr⁹ cluniac. ꝙ quidā princeps Bernar dus grossus noīe hīs munitiūculas ꝓpe cluniacū edificauit qđdā castrū diseles noīe in dānū vicinorꝫ. de quo sepe exibāt p̄dātes vici nos ⁊ res ecclesiaꝫ hic tn̄ penitēs venit ad abbatē hugo. cluniac. di cēs se velle visitare limīa apostolorꝫ Petri ⁊ Pauli. ⁊ post fieri mo nachū cluniac. Cū ergo apud romā mansisset p quadragenā cū ora tionib⁹ ⁊ elemosynis visitās corpa sanctorꝫ ⁊ cū rediret in ciuitate satis ꝓpinqua mortuus infirmitate sepultus est. Cū autē non post multos annos quidam prepositus cuiusdā ville ꝓpe cluniac. equi taret per nemus iuxta diseles in meridie occurrit ei dictus Bernar

dus sedens sup mulū. vestitus pellibus vulpinis. cui timenti qr eū agnouerat dixit sibi esse ꝯcessuz qr penituerat venire ꝛ apparere. qꝛ lꝫ securus esset ꝙ euaserat penā inferni tñ multa mala patiebat ꝑꝑ edificationē dicti castri rogās vt rogaret abbatē cluniac. ꝙ faceret sibi remitti iniurias ꝛ ei subueniret. in cuius comitatu ipse cōparuerat. apud ausaz cū familia sua veniēs pelles aūt ille noue magnuz refrigeriū prestabant ei qr eas dederat pauperi die qua primo eas induerat: ꝛ his dictis disparuit.

De Usura. DIS. XI.

Einde ꝯsiderādū ē de vsura circa quā ꝯsiderāda sūt qnqꝫ. Primo vtrū accipe pecuniā in p̄ciū qđ ē accipe vsurā ꝓ pecunia mutuata sit peccatū. Scđo vtrū liceat ꝓ eodē accipe quācūqꝫ cōmoditatē q̄si in recōpēsationē mutui. Tertio vtrū teneat̃ q̄s restituere qcq̄d de pecunia vsuraria quocūqꝫ iusto titulo lucratus ē. Quarto vtruz liceat accipe pecuniā mutuo sub vsura. Quinto q̄ mouent ad detestādū viciū vsure. Circa p̄mū. s. vtrū accipe vsurā ꝓ pecunia mutuata sit peccatū. dicēdū ꝙ vsura dupliciter accipit̃ ĩ scriptura. Uno mō ꝓprie ꝓ superexcrescētia quā accipit aliq̄s vltra sortē in p̄ciū pecunie mutuate. Alio mō accipit̃ nomē vsure metaphorice ꝓ superexcrescētia quā acq̄rit de⁹ a nobis ꝓ bōis sp̄ualib⁹ nobis collatꝭ. volēs ꝙ ĩ bōis acceptꝭ ab eo ꝓficiam⁹. Un̄ Luc. xix. de seipso dicit Quare nō dedisti pecuniā meā nūmulariis. ꝛ ego veniēs cū vsuris exegissez eā. i. de sp̄ualib⁹ bonis tibi collatis exigā ratonē nō soluz de collatis beneficiis ꝛ gratiis. verūetiā de superexcrescētia quā acq̄re debuisti. Accipiēdo vsurā ꝓprie. s. ꝓ eo qđ vltra sortē accipit̃ ꝓ pecunia mutuata. dicēdū ꝙ pecuniā accipe ꝑm se simplicit̃ est iniustū. qr vēdere id qđ nō ē ꝑ qđ manifeste inequalitas ꝯstituit̃ q̄ iusticie ꝯtrariat̃. peccatū ē. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū ꝙ q̄dā res sūt quaꝝ vsus ē ipsaꝝ reꝝ ꝯsūptio. sicut vinū ꝯsumimus eo vtendo ad potū. ꝛ triticū ꝯsumimus eo vtēdo ad cibū. Unde in talib⁹ nō dꝫ seorsuz cōputari vsus rei a re ipsa. sꝫ cuicūqꝫ ꝯcedit̃ vsus ex hoc ipso ꝯcedit̃ res. ꝛ ideo in talib⁹ ꝑ mutuū trāsfert̃ dominiuz. Si q̄s ergo seorsuz vellet vēdere vinū ꝛ seorsuz vellet vēdere vsuz vini. vēderet eādē rē bis. vel vēderet id qđ nō ē. Un̄ manifestū ē. ꝙ ꝑ iniusticiaz peccaret. Et sili rōne iniusticiā cōmittit q̄ mutuat vinū aut triticuz petēs sibi duas recōpēsatiōes. vnā q̄dē restitutionē equalis rei aliā ꝓ p̄ciū qđ dicit̃ vsura. Quedā vō sūt quoꝝ vsus nō est ipsa rei ꝯsumptio sic̄ vsus domus ē ĩhabitatio nō aūt dissipatio ꝛ ideo in talib⁹ pōt seorsuz vtrūqꝫ ꝯcedi. puta cū q̄s tradit alteri dn̄iuz domus reseruato sibi vsu ad aliqđ tēpus. vl' ecōuerso cū q̄s ꝯcedit alicui vsuz domus reseruato sibi dominio. ꝛ ꝑꝑ h̄ licite pōt hō accipe p̄ciū ꝓ vsu rei dom⁹ ꝛ pōt petere domū accōmodatā. sicut patet in ꝯductiōe ꝛ locatiōe dom⁹. Pecunia aūt ꝑm ph̄m in. v. Eth̄. ꝛ in. j. Polit. p̄ncipaliter ē inuēta ad cōmutatiōes faciēdas. ꝛ ita ꝓprius ꝛ p̄ncipalis pecunie vsus ē ipsius ꝯsumptio siue distractio sꝫ ꝙ in cōmutatiōes expēdit̃. ꝛ ꝑꝑ hoc sꝫ se ē illicitū ꝓ vsu pecunie mutuate accipe p̄ciū. qđ dicit̃ vsura. ꝛ sicut alia iniuste acq̄sita tenet̃ hō restituere pecuniā quā ꝑ vsurā accepit. ꝛ nota ꝙ ꝑm leges hūanas cōceduntur vel potius ꝑmittunt̃ vsure. qr leges hūane dimittūt aliqua peccata ĩpunita ꝓpter ꝯditiōes hoīuz ĩꝑfectoꝝ in q̄b⁹ iuste vtilitates impedirentur. si omnia peccata distincte prohiberentur penis adhibitis. ꝛ ideo vsuras lex humana concessit non quasi estimans eas esse ꝑm iusticiam. sed ne impedirentur vtilitates multorum. Unde in ipso iure ciuili dicitur. ꝙ res que vsu consumuntur neqꝫ ratione naturali neqꝫ ciuili recipiunt vsumfructum. ꝛ quia senatus non fecit erarium rerum ipsarum vsumfructuz. non enim poterat. ꝑm quid vsumfructum constituit. concedens scilicet vsuras. Et philosophus naturali ratione ductus dicit in. j. Polit. ꝙ vsuaria acquisitio pecuniarum est precipue contra naturā. Secundū legez vero diuinā simpliciter prohibentur. Naz licet dicat̃ Deutro. xxiij. Non fenerabis fratri tuo ad vsurā pecuniā. nec fruges. nec quācūqꝫ aliam rem. sed alieno intelligendū est simpliciter ꝙ eis sit prohibitū vsurā accipere a fratribus suis. s. iudeis. Per quod datur itelligi ꝙ vsurā accipere a quocūqꝫ homine est simpliciter malū. debemus enī hominē habere quasi proximū ꝛ fratrem. precipue in statu euāgelij ad qđ oēs vocant̃. Unde absolute in p̄s. dicit̃. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. Et Ezech. xxviij. q̄ vsurā non acceperit. Qđ aūt ab extraneis vsurā acciperēt. nō fuit eis ꝯcessum quasi licitū. sꝫ permissuz ad maius maluz vitandū. s. ne a iudeis deū colentibus vsuras acciperent propter auariciā cui dediti erant. vt habet̃ Isa. lvi. Qđ aūt ꝑmittitur q̄si in ꝑmiuz pro lege seruata. Deut̃. xxviij. Fenerabis multis gētibus. ꝛ ipse a nullo fenus accipies. fenus ibi large accipit̃ pro mutuo. sicut ꝛ Eccl̄i. xxix. Multi nō causa nequicie nō fenerati sunt. i. nō mutuauerūt. ꝑmittit̃ ergo eis in p̄emiū. s. iudei abūdantia diuitiaꝝ. Ex quo ꝯtingit ꝙ possint aliis mutuare.

Itē nota ꝙ lꝫ argētū monetatū ꝛ in vasa formatū nō differat: tñ qr principalis vsus vasoꝝ nō est ipsa eoꝝ ꝯsumptio. ideo vsus eoꝝ pōt vendi licite. seruato dominio rei. Usus aūt principalis pecunie argētee est distractio pecunie in ꝯmutatiōes. Un̄ nō licet eius vsus vendē cū hoc ꝙ aliq̄s velit eius restitutionē q̄ mutuo dedit. Sciendū tñ ꝙ secūdarius vsus vasoꝝ argenteoꝝ pōt eē ꝯmutatio: ꝛ talez vsuz eoꝝ vendē nō liceret. Et sili pōt esse aliq̄s ali⁹ secūdarius vsus pecunie argētee. vtputa si q̄s accipet pecuniā signatā vel ad ostētationē: vel ad ponēdū loco pignoris: ꝛ talē vsuz pecunie hō licite vendē potest. Circa scđz. s. vtrū possit aliq̄s ꝓ pecunia mutuata aliquā vtilitatē accipe: dicēdū ꝑm ph̄m. iiij. Eth̄. ꝙ omne illud ꝓ pecunia habet̃ cui⁹ p̄ciū pōt pecunia mēsurari. ꝛ ideo sicut si aliq̄s ꝓ pecunia mutuata vel quacūqꝫ alia re q̄ ex ipso vsu cōsumit̃ pecuniā accepit ex pacto tacito vel expresso peccat ꝯtra iusticiā: vt dictū est. ita etiā quācūqꝫ ex pacto tacito vel exp̄sso q̄dcūqꝫ aliud accipit cui⁹ p̄ciū pecunia mēsurari pōt simile peccatū icurrit. Si vō accipiat aliquid hmōi nō q̄si exigēs nec q̄si ex aliqua obligatiōe tacita vel expressa: sed sicut gratuitū donū nec peccat: qr etiā anteq̄ pecuniā mutuasset licite poterat aliqđ donū gratꝭ accipe: nec peioris ꝯditionis efficit̃ per h̄ qđ mutuauit. recōpēsationē vō eoꝝ q̄ pecunia nō mensurant̃ licet ꝓ mutuo exigere. puta beniuolētiā ꝛ amorē ei⁹ cui mutuauit: vel aliq̄d hmōi. Sciēdū aūt ꝙ recōpensatio alicuius bñficij dupliciter pōt ꝯsiderari. Primo quidē ex debito mō iusticie ad qđ aliq̄s ex certo pacto obligari pōt: ꝛ hoc debitū attendit̃ ꝑm quātitatē bñficij qđ q̄s accepit mutuū pecunie. vel cuiuscūqꝫ silis rei cuius vsus ē eius ꝯsumptio nō tenet̃ ad plus recōpensandū q̄ mutuo accepit. Un̄ ꝯtra iusticiā ē si ad plus reddēdū obliget̃. Alio mō tenet̃ aliquis ad recōpensandū bñficiū ex debito amicitie. in quo magis cōsiderat̃ affect⁹ ex quo aliq̄s bñficiū ꝯtulit: q̄ etiā quātitas ei⁹ qđ fecit: ꝛ tali debito nō ꝯpetit ciuilis obligatio ꝑ quā inducit̃ quedaz necessitas vt nō spōtanea recōpensatio fiat. Itē sciēdū ꝙ ille q̄ dat mutuū pōt absqꝫ peccō in pactū reducē cū eo q̄ mutuū accipit recōpensationē dāni. per qđ subtrahit̃ sibi aliq̄d qđ dꝫ habere. Hoc tñ nō ē vendē vsuz pecunie: sed dānū vitare: ꝛ pōt esse ꝙ accipiēs mutuū maius dānū euitet ꝛ cū sua vtilitate dānū alterius recōpensat recōpensationē vō dāni qđ ꝯsiderat̃ in hoc ꝙ de pecunia nō lucrat̃ nō pōt in pactū deducere: qr nō ꝯz vendē id qđ nō hꝫ ꝛ potest ĩpediri multipliciter ab habēdo. Itē cū sit triplex munus. s. a manu. a lingua: ꝛ ab obsequio si q̄s ex pecunia mutuata expectet vl' exigat q̄si per obligationē pacti taciti vel expressi recōpēsationē muneris ab obsequio vel a lingua. idē ē ac si expectaret vel exigeret mun⁹ a manu: qr vtrūqꝫ pecunia estimari pōt vt patet in illis q̄ locāt opas suas quas manu vel lingua exercēt. Si vō munus ab obsequio vel a lingua nō quasi ex obligatiōe rei exigent̃: sed de beniuolētia q̄ sub estimatiōe pecunie nō cadit licet accipe ꝛ expectare. Itē nota ꝙ ille qui pecuniā ꝯmittit mercatori vel artifici pōt inde aliquid exigere. nō tñ ꝓ pecunia mutuata. cui⁹ est ratio: qr ille qui mutuat pecuniaz transfert dn̄iuz pecunie i eū cui mutuat. Unde ille cui pecunia mutuat̃ sub suo periculo tenet eam: ꝛ tenet̃ integre restituere. vnde nō debet amplius exigere ille qui mutuauit. Sed ille qui cōmittit pecuniā suam vel mercatori vel artifici per modū societatis cuiusdaz nō transfert dominiuz pecunie sue in illū: sed remanet eius. ita ꝙ cū periculo ipsius mercator de ea negociat̃ vel artifex operatur. ꝛ ideo sic licite potest partem lucri inde prouenientis expetere tanq̄ de re sua. Circa tertiū. s. vtrū teneatur aliquis restituere quicquid de pecunia vsuraria lucratus est. dicendū ꝙ sicut supra dictuz est: res quedā sunt quarū vsus est ipsa earuz consumptio. que nō habent vsumfructū ꝑm iura. ꝛ ideo si talia fuerīt per vsuram extorta puta denarij. triticū. vinū. aut aliquid hmōi. nō tenetur hō ad restituendum nisi id qđ accepit: qr id qđ de tali re est acquisitū non est fructus hui⁹ rei: sed humane industrie nisi forte per detentionez hui⁹ rei sit dānificatus amittendo aliquid de bonis suis. tūc enim tenetur ad recōpensandū nocumentū. Quedā vero sunt quarū vsus nō est earū consumptio: ꝛ talia habēt vsumfructū. sicut domus ꝛ ager ꝛ alia hmōi. ꝛ ideo si quis domū alterius vel agrū per vsuraz extorsisset nō solū teneret̃ restituere domū vel agrū sed etiaz fructus inde perceptos: quia sunt fructus rerū quarū alius est dominus. ꝛ ideo ei debent̃. Circa quartū. s. vtrū licet pecuniaz accipe mutuo sub vsura. dicendū ꝙ inducere hominē ad peccandū nullo modo licet tamen vti peccō alterius ad bonū licitū est: qr deus vtitur omnibus peccatis: vt dicit̃ in ench̄. ex quolibet enim malo elicit aliqđ bonuz ꝛ ideo Augu. publicole querēti vtrū liceret vti iuramento eius qui

per falsos deos iurat in quo manifeste peccat eis reuerentiā diuinā exhibēdo. Rūdit ꝙ q̄ vtit̄ fide illius q̄ per falsos deos iurat nō ad malū ſ3 ad bonū nō peccato illius se sociat quo ꝑ demonia iurauit. ſ3 bono pacto eius quo fidē seruauit. Si tn̄ iduceret eū ad iurādū ꝑ falsos deos peccaret. Jta in ꝓposito dicendū ē ꝙ nullo mō lʒ īducere aliquē ad mutuādū sub vsuris lʒ tn̄ ab eo q̄ paratus ē facere ⁊ vsuras exercet mutuū accipe sub vsuris ꝓpter aliqḋ bonū qḋ ē subuētio sue necessitatis vel alterius. Sicut et lʒ ei q̄ incidit in latrones manifestare bona q̄ hʒ q̄ latrones diripiēdo peccat. ad hoc qḋ nō occidat̄ exēplo x. viroꝝ q̄ dixerūt ad hysmael. Noli occidē nos qꝛ habemus thesauꝝ magnū in agro. vt dicit̄ Hiere. xli. Unde ille q̄ pecuniā accipit sub vsura nō ꝯsentit peccato vsurarij sed vtit̄ eo. nec placet ei vsurariū acceptio ſ3 mutuatio q̄ ē bona. nec dat vsurario occasiōē3 vsuras accipiēdi. ſ3 mutuādi. Ipse aūt vsurarius sumit occasione peccādi ex malicia cordis sui. Unde scādalū passiuū ē ex pte sua. nō aūt actiuū ex pte petētis mutuū tn̄ pp hmōi scādalū passiuū nō dʒ alius a mutuo petēdo desistere si idigeat. qꝛ huiusmōi scādalū passiuū nō ꝓuenit ex īfirmitate vel ignorātia ſ3 malicia. Jtē nota ꝙ si qs ꝯmitteret pecuniā suā vsurario nō habēti alias vnde vsuras exerceret vel ac ītētiōe cōmitteret vt inde copiosius ꝑ vsurā lucraret̄ daret ei materiā peccādi. Unde ⁊ ipse esset ꝑceps culpe. Si aūt aliqs vsurario alias habēti vnde vsuras exerceat pecuniā suā cōmittat vt tuti⁹ seruet̄. nō peccat. ſ3 vtit̄ boīe peccatore ad bonū. Circa ꝗntū sciēdū ꝙ multa sūt ꝓpter q̄ pestis vsure detestabilis esse ondit̄ q̄ tn̄ reduci pnt ad quattuor. Primū ē fenerātis fatuitas. Scḋm ē cordis eius īpietas. Tertia ē pestis hui⁹ īmanitas. Quartū ē vltiōis atrocitas. Circa pmū sciēdū ꝙ multe sūt fatuitates vsurarij. Pria fatuitas eius ē qꝛ magis vult pecuniā homini tradere ad vsurā cū maximo peccato q̄ȝ deo in paupe cū maximo lucro ⁊ sine peccato. Aug. Miror hō cur fenerari homini. fenerare deo ⁊ cētupliū accipies. ⁊ vitā eternā habebis. Scḋo stultus est. qꝛ cū ad vsurā tradit ⁊ vsurā accipit illud qḋ de lucro vsurario hʒ accipit ad vsurā sup melius pignus. s. sup aīaȝ ꝓpriā q̄ ꝑdit̄ nisi reddant̄ vsure. pene. ⁊ culpe satisfaciendo ꝓ vtraqȝ. a qb⁹ oportuit vt dei fili⁹ nos redimeret pc̄. Ex vsuris ⁊ iniq̄tate redimet aīas eorū. Tertio stultus ē. qꝛ aut parcus ē. aut ꝓdigus. qꝛ largus esse nō pōt. ſ3 pcus ē de diuitiis quas ꝯgregat icessanter nō audet expēdere. nec necessitates suas assumere. ſ3 cor eius ꝯtinuis curis affligit̄. corpus eius inedia cruciat̄. ⁊ aīa dānatiōē3 meret̄. Si vō ꝓdigus ē large accipit ⁊ expēdit sup aīaȝ suā sicut aīal qḋ īpinguat̄ ad occisionē Hiere. xii. Cōgrega eos tāq̄ȝ gregē ad victimā ⁊c̄. Hiero. cuidā diuiti ait. Jmpinguabit te de⁹ q̄si bouē ad victimā. ⁊ ꝑ amena prata ducit te ad occasiōē3. Ecci. xxvi. De⁹ parauit illū ad nuphea3. Quarto stultus ē. qꝛ vt sanguisuga dyaboli sanguinē venenosum sugit. ⁊ sitis male acq̄site pecunie qḋ ē sibi mortis occasio ⁊ crepationis. qñqȝ ne pecunia sua nō remanēt sibi nisi man⁹ maculate opa īfecta ⁊ peccata. tales enī moriunt̄ nihil secū nisi peccata portātes. Quinto vias dei ⁊ paradisi obstruit. q̄ sūt vt dicit̄ in ps̄. Uniuerse vie dn̄i misericordia ⁊ veritas. Ueritate3. cū enī ꝓximū3 excoriat ⁊ ꝯsumit dicit se ei facere bonitatē. Similiter misericordiā cū vult sibi dari ab eo cui potius dādū eēt. Sexto in nouissimo suo erit insipiēs. qꝛ de pecunia de qua facta sūt sibi vulnera deberet facere medicamēta restituēdo ⁊ penitēdo. ipe āt adauget sibi vulnera ⁊ mortē suā ⁊ filioꝝ suoꝝ q̄ eā eis dimittit. Septimo stultus ē. qꝛ diuitie quas acq̄rit pereūt ⁊ trāseūt vt fum⁹ ⁊ somniū ⁊ eius aīa dānabit̄ in eternū. aut enī igne succēdunt̄. aut aquis submergunt̄. aut a furib⁹ auferunt̄. aut a ꝓdonib⁹ rapiunt̄. aut heredū ꝓdigalitate vl' stulticia cōsumunt̄. qꝛ deus vindicat huiusmōi pestē vsqȝ in tertiā vel quartā generationē. vix enī tn̄ durāt res vsurarie. qꝛ vt dicit̄ in ps̄. Nutātes trāsferunt̄ filii eius. ⁊ mēdicēt. ⁊ eiciant̄ de habitationib⁹ suis. Scrutet̄ fenerator aliqs oē3 substātiā ei⁹ ⁊c̄. Ecci. viii. Si feneraueris q̄si ꝑditū habe. Hiere. xvii. Perdix fouit q̄ nō peperit ⁊c̄. dicit̄ qꝛ pdix dicit̄ a ꝑdēdo. qꝛ aliena oua surripit. ⁊ ea cū nutriēdo aliquādiu seruauit amittit. qꝛ dimittūt eā ⁊ vadūt ad matrē priorē. Sic diuitie dimittūt vsurarios maxie in morte. ⁊ redeūt ad mūdū sicut fit puero q̄ panē tenet in manu. sepe enī canis vt habeat panē apprehēdit manū pueri. ⁊ sic acquirit panē. Sic sepe principes apprehēdūt vsurarios vt habeāt eoꝝ denarios. ⁊ sic amittūt ⁊ corpora sepe ⁊ pecunias. Octauo stultus est qꝛ curis ⁊ sollicitudinibus ⁊ angustiis semetip3 affligit q̄ cor eius vrūt affligūt iterius ⁊ corrodunt. vt sit similis nuci vermiculose que nihil valet nisi ad frāgendū ⁊ proiciendu3 in ignē hec cura aufert homini seipsum. bona spiritualia orationes. ⁊ attētiones ad bonu3 ⁊ ad deū. Berñ. ad Eugenium papam. Quo te trahunt occupationes iste maledicte. si tamen peragis ita te dare illis vt nihil tui tibi relinquas: perdis tēpus in his in quib⁹ non est nisi labor ⁊ vana sollicitudo ⁊ afflictio spūs. eiusceratio mētis euacuatio gratie. Nā quis est fruct⁹ earu3 nisi araneaꝝ tele. dies diei eructat lites ⁊ nox nocti indicat malicia3. Jdē cū oēs te habeāt esto de habētib⁹ te. vnus claudet hostiū cordis tui. Nota hmōi sollicitudies multiplicant̄ ⁊ serpūt ⁊ hoīe3 ꝑ extrauagationē de domo sua eiciūt. Siles sunt iste sollicitudies ⁊ cure vt dicebat magister iacob⁹ cuidā serpēti. de quo fabulose dicit̄. ꝙ cū quidā hō inuenisset eū morietē in frigore et cōpassus portauit eū in domū suā fouēs ⁊ nutriēs eū lacte qui cū ꝯualuisset occupabat totā domū. nec precemec ꝓcio volebat exire: sed hospitē veneno occidit. Nono stult⁹ est qꝛ cū plene ⁊ itegre teneat̄ restituere oē q̄d habuit vltra sortē qꝛ sm̄ Aug. Nō dimittit̄ pctm̄ nisi restituat̄ oblatū. ⁊ ille a quo accepit ius habeat in iudicio repetēdi. fatu⁹ ē ꝙ re3 alienā accipiat ⁊ apud se detineat ⁊ totū ꝑiculū custodie trāsferat in seipsū. Ut̄ cū miles q̄dē vsurariū quendā curialiter ⁊ prudēter argueret de hoc ꝙ exercebat vsuras ⁊ ille ridēs diceret ꝙ ante mortē oīa plene restituere ꝓpōebat cur g̃ ait miles nos aliens opibus ⁊ pctīs onerati ⁊ in ꝑiculo custodie pecunie aliene vos ponit̄. cū aliā vtilitatē hr̄e nō ꝓponitis nisi ꝙ man⁹ iq̄natis ex ꝯputatione accipiēdi ⁊ reddēdi cū sciatis ꝙ opteat reddere aut pēdē: qre nō cessatis ⁊ reddit̄ dū potestis at ille ad hoc obmutuit. Jtē alii in fine marie obstinati sunt q̄si sic iā essent in iferno. Parisi⁹ hō quidā ad ecclīā b. virginis die sabbati fuit deportat⁹ in lecto q̄ in aliquo mēbroꝝ suoꝝ patiebat̄ habēs in eo ignē illū q̄ sacer vel īfernalis solet appellari ⁊ vallat⁹ erat multitudine. Cūqȝ testarent̄ vicini sui ꝙ esset vsurari⁹ monebāt eū sacerdotes ⁊ clerici ꝙ q̄taret ⁊ reddē ꝓmitteret vsuras: vt eū beata v̄go liberaret ab illo morbo. q̄ eos aliquatenus audire nolebat nec vituperiis nec blādimentis: ⁊ cū finite essent vespe in ea obstinatia pseuerabat cū vō ia3 ille ignis totū corp⁹ ei⁹ occupasset ⁊ v̄sus esset in nigredinē ⁊ īflationē ⁊ oculi eius decapite illius defluerēt. inde taq̄ȝ canis ab ecclīa deiectus: ⁊ ibi ī illa obstinatia ab illo igne in ipsa vespertina hora ē ꝯsumpt⁹. Pō dicit̄ vsurario qḋ dixit Theoderic⁹ rex francoꝝ cuidā baillino suo q̄ male tractauerat res suas. Serpēs īueniēs ampullā vino plenā īntrauit per os eius artū ⁊ hausit: ⁊ īflatus exire nō potuit: ⁊ veniēs dn̄s ampulle ait. Miser euome qḋ hausisti. ⁊ sic poteris exire ⁊ mortē euadere. Sic vsurari⁹ si vult euadere dānatione3. oportet ꝙ euomat ꝑ restitutionē pecuniā male acquisitā: ⁊ ꝑ ꝯfessionē culpā: alioquin euacuabit ꝑ penā ī gehēnā. Job. xx. diuitias q̄s deuorauit euomet ⁊ de vētre eius extrahat eas deus. Decimo stult⁹ ē ⁊ vilis exercēdo officiū qḋ ipse nō audet corā hoībus ꝯfiteri. nec dicē se esse illi⁹ officij qḋ exercet. Cum eni3 oēs clerici. milites. sacerdotes. oēsqȝ mechanici oparij libere ꝯfiteant̄ artiū suaꝝ nomina. solus vsurarius nō audit suū officiū nomiare. Uñ sillis est catto q̄ nomine suo vocatus fugit ⁊ solus iter aīalia suū nomē abhorret. Undecimo stult⁹ est qꝛ sepe ꝯgregat diuitiā ⁊ seruat aliis ⁊ nō sibi. ⁊ pleruqȝ deuoluunt̄ ad manus inimicoꝝ suoꝝ. Luce. xii. Que cōgregasti cui⁹ erūt. Et Eccs. iiii. Unus ē ⁊ scḋm nō h3. nō filiū. nō fratrē. ⁊ tn̄ ꝯgregare nō cessat nec recogitat dicēs. cui laboro ⁊c̄. Rūdet. ps̄. dicēs. Relinquūt alienis diuitias suas ⁊ sepul. e. do. ⁊c̄. Hiere. vi. Trāsibūt domus eoꝝ ad alteros. ⁊ agri ⁊ vxores pariter. Sicut accidit vt dicit magister Jaco. Quidā fenerator bona oīa cuiusdā militis p̄sursus absorbuerat nec ei nec suis volebat restituere aliq̄d nec iduitas dare sed ꝑ dn̄m suū faciebat eū captiū detineri. Interi moriuo vsurario sua vxor cito post ꝯxit cū milite. q̄ liberat⁹ a debito fact⁹ ē oīu3 dn̄s q̄ habebat vsurari⁹. Joculator in nuptiis cātabat: ⁊ vsurarius in iferno eiulabat. Ecci. xiiii. Jn bonis ei⁹ luxuriabit̄ alien⁹. Usurarius ē q̄si bursa vsitata q̄ iutilis ⁊ denigrata. pecunia remota piicit̄ in lutū ⁊ cōculcat̄. sic vsurari⁹ a demōib⁹. Jdē magister Jaco. dicebat ꝙ cū quidā dn̄s iuuenis ⁊ nou⁹ miles obuiaret turbis monachoꝝ funus cuiusdā sui vsurarij portātiū. ait. Cōcedo vobis cadauer ara nec mee qḋ portatus. dyabol⁹ aūt habeat sibi aīa3 ego autē telā diuitiaꝝ si potero mihi reseruabo. Cū quidā vsurari⁹ bysuntinēsis ī extremis nolēs facē aliqḋ testamētū vel elemosynā: sed oīa dimisit in dispositōe vxoris sue. cū aūt ipse eēt sic mortu⁹. vxor sua vidēs quēdā inimicū ei⁹ ꝯtraxit cū eo cito post mortē viri sui. quā cū argueret q̄dā ꝓba mulier dicēs ꝙ vir su⁹ erat adhuc calidus in sepulchro. Rūdit Si calidus ē sufflate eū. hec sūt elemosine q̄s faciā pro aīa eius. Duodecimo ī fine spāliter apparet eē stult⁹. Sicut vero ꝑdice dicit̄ Hiere. xvii. Jn nouissimo suo erit isipiēs: qꝛ de pecunia de q̄ sibi facta sūt vulnera deberet sibi facē medicamēta. penitēdo. s. ⁊ restituēdo. ipe aūt relinq̄ndo eas vxori sue ⁊ liberi culpā suā ⁊ cumulū sue dānatōis augmētat. Sic igr̄ declarata ē fenerātis fatuitas.

Circa scḋz sciẽdũ ꝙ ĩ multis silr apparet cordis ei⁹ iniq̃tas Est eñ iniquus vel ipius ad deũ ad se ⁊ ad proximũ. P̄. ẽni ad deũ q̃dẽ iniquus ẽ ⁊ ipius in multis. Primo qꝛ tẽpus qḋ cõe fecit deus oĩbus sibi appropriãs vẽdidit ideo iusto dei iudicio auferẽ ei tẽpus. ps̃. Viri sanguinũ ⁊ dolosi nõ dimidiabũt dies suos. Vult ꝯ deuz aut naturã de denarijs facere denarios. Impius euacuat dei s̃niam cõtra pmũ parẽte. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Gen. iij. ps̃. Qui ponit laborẽ in p̄cepto. Vsurarij plus ⁊ melius alijs volũt comedere ⁊ bibere. ⁊ minus laborare. ps̃. In labore hoĩum nõ sũt ⁊c. Assidue ⁊ icessanẽ deũ offendũt icessanẽ peccãdo. ⁊ dyabolo die ac nocte seruiẽdo festa dei ⁊ sanctoꝝ violãdo. sacra loca execrati igrediẽdo ⁊ sacra sacrificia ⁊ officia aggrediẽdo. ysa. lxv. Populus ad iracũdiã me ꝓuocãs ante faciẽ meã semp. Itẽ ipius ẽ sibi ⁊ iniquus aiaz suã p̄cioso sanguine agni imaculati appreciatã venalẽ ꝓ vili p̄cio exponẽdo. ⁊ itima cordis sui ĩ terra ꝓiciẽdo. Eccĩ. x. Auaro nihil ẽ scelestius. h' eñi aiaz suã venale hꝫ. ĩ terra ꝓiecit itima sua. Itẽ ipius ĩ filios q̃b⁹ nõ cõpatiẽ. nec suos reputat q̃diu videt eos simplices ⁊ ĩnocẽtes. vt coruus q̃ pullis suis nõ ꝓudet nec cõpatiẽ eis q̃diu videt eos albescere p̄mo pilo donec nigrescãt. ⁊ fiãt sibi similes. vt dicit Grego. sup illud Job. xxxviij. Qui p̄parat coruo escã qñ pulli ei⁹ clamãt ad dñm. qꝛ q̃diu nõ ꝓudẽt dictis pullis p̄fessoꝝ pascit eos dñs rore celi. Itẽ ipius sunt filijs quos imolãt demonis. ps. Et imolauerũt filios suos ⁊ filias suas demonijs. adducũt eos ibi occidẽdos. Osee. ix. Effraym ducit ad interfectorẽ filios suos. Itẽ iniquus ẽ alijs ꝓximis suis qꝛ vẽdit eis qḋ suũ nõ ẽ. s. tps ⁊ mutuũ qḋ eis iure nãli ⁊ euãgelico dꝫ. Luc. v. Mutuũ date nihil inde sperãtes. cũ mutuũ sit de meo tuũ. vendit ei rẽ mutuatã ꝑ mutuũ iã suã factã. ꝓximũ suũ viuũ comedit icessanẽ sine dentib⁹ aut faucib⁹ cũ denarijs suis. Job. xxx. Qui me comedũt nõ dormiunt ⁊c.

Circa tertiũ. s. q̃nta sit pestis hui⁹ imanitas. sciẽdũ ꝙ h' flagitiũ ꝯtrariaẽ legi nature q̃ in corde hũano naturalit̃ ẽ ipressa. Luce. vj. Quecũqꝫ vultis vt faciãt vobis hoĩes ⁊ vos facite illis. Vsurarius autem si esset indigens sicut ille qui pecuniam eius accipit vellet gratis sibi pecuniam mutuari. Item omnis creatura propter hominem facta gratis subuenit indigenti puta sol. luna. stelle gratis eĩcãt suã lucẽ. ether rorẽ. nubes pluuiã. aer flatũ. aqua potũ ⁊ lauacrũ. terra fructũ. ⁊ sic de alijs nec hoĩ beneficia sua vẽdũt. Itẽ cũ soli vegetabilia ⁊ viuẽtia se multiplicẽt ꝑ generatiõez. vult vsurarius ꝯtra naturã vt denarij sibi generẽt denarios sine labore suo. ⁊ sine suo ꝑiculo capitalis. vult ꝙ frumẽtũ iã ꝯsumptũ a recipiente pariat aliud frumentũ. vult ꝙ res sua quã cõmodat pariat sibi aliã semel in anno vel mẽse vel septimana ꝯtra naturã cõmodati. qꝛ cõmodatũ ẽ idẽ qḋ ad cõmodũ tuũ tibi datũ. qḋ vult vsurari⁹ vẽdere. Itez ꝯtrariaẽ legi diuine Exo. xxij. Vsuris pauperẽ nõ opprimẽs. Leui. xxv. Pecuniã tuã nõ dabis ad vsurã. Itẽ Deutro. xv. Nõ ages q̃ p̄uã callide in fratris necessitatib⁹. Ibidẽ. xxiij. Nõ fenerabis fratri tuo. Et post. Fratri tuo id quo idiget cõmodabis absqꝫ vsura. Itẽ Luce. vj. Mutuũ date nihil ĩde sperãtes. Itẽ ꝯtrariaẽ pietati fraterne. qꝛ qñ videt aliq̃s fratrẽ vel ꝓximũ ĩdigẽtẽ. ⁊ ꝓpter indigentiaz petentẽ mutuũ. dictat eñi pietas naturalis ꝙ ab eo q̃ idiget nõ est aliq̃d extorquẽdũ. sꝫ potius in dono vel mutuo succurrẽdũ. nec amplius expetẽdũ q̃ qḋ petijt mutuãdũ. j. Jo. iij. Qui habuerit substãtiã huius mũdi ⁊ viderit fratrẽ suũ necessitatẽ hñe. ⁊ clauserit viscera sua ab eo quõ charitas patris ẽ in eo. Miser aũt vsurarius multũ cõtẽnit deũ cui nõ dat pecuniã quã petit paup. ꝑ qua mutuata ꝑmittit cẽtuplũ ⁊ vitã eternaz. magis aũt credit ⁊ citius tradit ei q̃ ꝑmittit simpliũ. vt q̃nqꝫ ꝑ quattuor. cũ modico lucro ⁊ magno peccato. Fenerat aũt dño q̃ miseretẽ pauperis. Propter imanitatẽ huius peccati vsurarius in scriptura cõparatẽ leoni. q̃ venatiõi isidiatẽ semp. Eccĩ. xxvij. Itẽ latroni s̃m s̃niam dñi q̃ tẽplũ igrediẽs mẽsas nũmulanoꝝ subuertit. ⁊ es eoꝝ effudit. Joh. ij. Math. xxj. Vocãs domũ dñi speluncã latronũ ꝑꝑ eos q̃ habebant ibi pecunias q̃s mutuo tradebãt nõ ꝓ pecunia nũerata sꝫ ꝓ q̃busdã munusculis. Nũq̃ legiẽ fecisse violẽtiã manualẽ q̃diu fuit in hoc mũdo. nisi cõtra istos ⁊ colũbas vẽdẽtes. istos aũt facto flagello de funiculis cũ violẽta manu eiecit. ⁊ mẽsas eoꝝ subuertit. ⁊ es effudit. Vsurari⁹ ẽ in ecclesia sicut vulpecula ĩ domo cuiusdã q̃ eã nutrierat ĩter gallinas qñ aũt ꝓpter forefactũ suũ eã expulisset de domo die ac nocte gallinas rapiebat. ⁊ deplumabat occulte. Sic vsurarij in ecclesia nutriti ꝓpter peccatũ suũ ab ea exclusi fideles rapiũt ⁊ depauperãt ⁊ exheredãt. Deteriores sunt vsurarij q̃ alij fures quia non solũ spoliant de nocte. sꝫ etiã de die aperte ⁊ occulte potẽtes ⁊ debiles. magnos ⁊ paruos. Item proditor est comedendo ⁊ bibendo cum homine ⁊ cum fratre proprio mutuando ⁊ pecuniam tradendo. intendit eum exheredare ⁊ spoliare suis. Similis iude proditori q̃ comedendo ⁊ bibendo cũ dño eũ intẽdebat ꝑdere. Deterior ẽ eo q̃tũ ad hoc qꝛ penituit ⁊ dictua p̄ña restituit ante mortẽ suã qḋ nõ facit vsurarius. Itẽ est homicida q̃tũ ad paupes q̃b⁹ accõmodat q̃bus auferendo victũ aufert vitã Eccĩ. xxxiij. Panis egentiũ vita pauperũ ẽ: q̃ defraudat eũ hõ sanguinũ est. Se ⁊ suos sp̄ũaliter occidit. Osee. ix. Effraim ad iterfectorẽ ducit filios suos. dũ eos in vsuris istruit: vel de capitale eis ad hoc tradit vt sic lucrentẽ. vel dũ vsuras eis dimittit. Itẽ sil's ẽ iferno: qꝛ insatiabilis. ⁊ semp hꝫ os aptũ ad suscipiẽdũ ⁊ deterior eo videẽ. qꝛ ifernus v̄tute passionis christi q̃ male habebat restituit. Itẽ sil's est morti nulli parcẽs nec clericis nec mulib⁹ nulli tp̄i nulli loco parcit: sꝫ oẽs spoliare intẽdit. Deterior est morte: q̃ solũ sel percutit. Itẽ sil's est dyabolo. Sicut eñ dyabolus peccat icessanter. sic vsurari⁹ cui⁹ petũ nõ dormit. Sic officiũ dyaboli ẽ peccare. ita officiũ vsurarij est putũ petũ. Sicut dyabol⁹ blãdeĩtrat ⁊ patiẽter expectat vsqꝫ ad finẽ ꝑ modico capitali. qḋ quãto plus tenuit hõ. tãto plura exigit. sic vsurari⁹ vult ꝙ diu teneat capitale suũ qḋ icessanter hoĩez ꝯsumit. Itẽ hoc petm̃ aggrauat difficultas curatiõis: qꝛ cũ in alijs peccatis sufficiat penitere. in h' tñ petõ nõ sufficit qꝛ s̃m Aug. Nõ dimittiẽ peccatũ nisi restituaẽ ablatuz. Hoc aũt ẽ vsurarijs valde graue qꝛ libẽti⁹ darẽt multa q̃ redderet pauca. cui⁹ ratio multiplex est. Prĩa quidẽ qꝛ cũ ex cupiditate ceperit q̃s vsuras exercere: cupiditas aũt semp crescit. sicut ignis ex appositione lignoꝝ nõ extinguiẽ. nec minuiẽ. sed augeẽ. Juxta illud. Crescit amor nũmi q̃tũ ipsa pecunia crescit. Vñ si in p̄ncipio difficile fuit ei restituẽ augmẽtata cupiditate difficili⁹ erit ei. Scḋa qꝛ quãto quis forti⁹ radicat⁹ est ĩ aliquo habitu vitioso. tãto difficili⁹ separatur ab illo. Tertio ratio est: qꝛ quãto diuti⁹ tenet diuitias. tãto diutiaꝝ amor in ei⁹ corde ĩnimaẽ ꝓfundi⁹ ⁊ ideo difficilius separi põt ab eis. Quarta ratio qꝛ quãto diuti⁹ fuit diues ⁊ ꝯsueuit abũdare in delitijs ⁊ honorib⁹ hui⁹ mũdi tãto vehemẽtius horreret ĩdigere ⁊ paup inter ceteros apparere. Quinta ratio: qꝛ quãto ꝑseuerat diutius in petõ. tãto magis elongaẽ a deo ⁊ ei⁹ gratia sine qua nõ põt restituẽdi volũtatẽ habere. Sexta ratio est ĩmoderat⁹ amor quem hꝫ ad vxorẽ ⁊ filios quos vix indigere ꝑmittit quos in abũdantijs enutriunt. Ad ostendendũ etiã hui⁹ sceleris grauitatẽ valẽt q̃ supra dicta sunt: quõ vsurari⁹ ipius ẽ deo sibi ⁊ ꝓximo.

Circa quartũ. s. quanta sit punitiõis hui⁹ pestis atrocitas sciẽdũ ꝙ vsurarius puniẽ multiplr̃. tã in p̄senti vita q̃ etiã in futura. In p̄senti quidẽ puniẽ. i. puniẽdus est ꝑsecutõe iuris ecclesiastici. ꝙ ꝯpellantẽ tam ipse q̃ heredes eius ad cessationẽ ⁊ restitutionẽ vsurarũ. Scḋa pena ẽ timor ꝯtinu⁹ amittẽdi sic acq̃sita. Tertia pena est pudor que hꝫ de fama sua ⁊ noĩe. naz etsi ab hoĩbus honoraẽ ⁊ ei reuerẽtia exhibeẽ exterius. tñ testaẽ ei ꝯsciã sua ꝙ indignus ẽ honore: ⁊ ꝙ ipsimet q̃ eũ honorant reputant eũ vile ⁊ indignũ honore. sicut bene solebãt antiquit⁹ tales honorari. Adeo nãqꝫ vitiũ detestabanẽ vsure ꝙ vix in vna ciuitate poterat vnus vsurarius inueniri. Hic si veniebaẽ ad eũ nõ dabat pecuniã ad vsurã nisi pri⁹ data fide ꝙ nõ publicareẽ. De quo si oriebaẽ suspicio. dom⁹ ei⁹ dicebaẽ dom⁹ dyaboli. vinũ: ⁊ sic de alijs reb⁹ ei⁹: pax ei osculũ nõ dabaẽ. nec ignis ĩ domo eius accipiebaẽ. ab oĩbus digito mõstrabaẽ. hui⁹ occursum expauescebãt pueri. ipsumqꝫ demonstrãtes adinuicẽ fugiebat. Quarta pena est: qꝛ sepe vel ꝓlecaret. Juxta illud. Osee. ix. Da illis vuluã sine liberis ⁊ vbera arẽtia. Vel filios hꝫ inutiles: stultos ⁊ ꝓdigos. q̃ cito dissipant oĩa que multo tẽpore ⁊ cũ multis laboribus acq̃siuit. ps̃. Nutantes trãsferanẽ filij eius: ⁊ mẽdicent. Quinta pena est qꝛ ꝓpter res quas acquisiuit iniuste ipse iuste vl' iniuste capiẽ. tenet. dũ re tractat: ⁊ reb⁹ suis spoliaẽ. ysa. xxxiij. Ve qui p̄daris. nõne ⁊ ipe p̄daberis. Sexta pena est. qꝛ nõ restituit nec permittit restitui res male acquisitas. sed sicut fur cũ re furtiua deprehensus in morte cũ ea ⁊ pro ea suspẽdiẽ in inferno. Ratio aũt quare nõ restituit est. qꝛ nõ potest si est prodigus qꝛ non habet vnde vel nõ vult si est auar⁹ vel si vult nõ nisi in morte. ad similitudine vasis terrei in quo cõgregaẽ denarij. sed inde nõ possunt extrahi nisi frangaẽ. vel si vult ante mortez aliter vult q̃ debet. cũ cõditionibus ⁊ circũstantijs indebitis ⁊ iniustis: vel potius vult dare q̃ restituere. Septima pena est: quia res vsurarioꝝ post mortem subito euanescunt: ⁊ inueniri non possunt quia qui potest capere capit. qui debet negat si potest. vel qꝛ sepe nescitur vbi occultauerit res suas. Octaua pena ẽ: quia priuatur bonis sp̄ũalibus que sunt vita anime scꝫ gratia ⁊ virtutibus ⁊ merito priuatur gratis quam contenit. Si enim suaz pecuniã gratis mutuaret propter deum meretur apud deum. Super aurum ⁊ argentum gratia bona. Prouer. xxij. Vsurarius autem pecuniam suam prefert gratie. ideo deus iuste nõ dat ei gratiam tanq̃ gratie

ɔtēptori. Itē grā tp̄is nobis gratis exhibiti, phibet venalitatē eius. Luce. vi. Gratis accepistis gratis date. Sȝ vsurarius tēpus vendit. Item gra quā chr̄s nobis exhibuit in multis ⁊ diuersis beneficijs exigit vt p eo gratis beneficia pbeamus. Luce vi. Si mutuū datis eis a q̄b⁹ spatis qͣ vobis ē gra. Itē grā fraterne charitatis hoc idē exigit. Deut. xxiij. Nō fenerabis fratri tuo. In h̄ igit̄ vsurarius christianus deterior ē iudeo. q2 iudeus iudeo nō cōmodat ad vsurā ꝓpter hec oīa iuste priuat̄ gra. Itē priuat̄ virtutib⁹. Ezech. xviij. Si vir fuerit iustus ⁊ fecerit iudiciū ⁊ iustīcia ⁊c. Sequit̄ ad vsurā nō cōmodauerit vita viuet. Qȝ si genuerit filiū ⁊c ad vsurā dātē ⁊ amplius accipientē nūquid viuet. Augu. O lucra dānosa inuenis pecuniā pdis iustīcia pdis aīaȝ pda quā rape cupis muscipula ē in qua sicut mus volēs cape lardū capieris detinēs alienū a dyabolo detineris. Nona pena ē q2 pdit oblatiōes ⁊ elemosynas quas facit de vsuris. in q̄b⁹ videt̄ deū plus ad iracūdiā prouocare q̄ placare. Eccī. xxxiiij. Immolantis ex iniquo oblatio eius maculata. ⁊ nō sūt beneplacite subsannatiōes īpioꝝ. Sūt similes illis q̄ in passiōe deū crucifigebāt ⁊ arūdinē de quo eū verberabat in manu ei⁹ ponebat ⁊ eū illudēdo adorabāt. Et post. Qui offert sacrificiū de substantia paupū qsi q̄ victimat filiū in ɔspectu patris. tale exēniū facit deo patri q̄ offert de substātia ablata paupi p vsurā vel rapinā. Sicut legit̄ in orosio ⁊ scholastica historia fecisse hastiages rex persaꝝ arpello principi militie sue. q̄ offenderat eū ꝑ educatiōe ⁊ nutritiōe cyri nepotis dicti quē hastiages pceperat paruulū occidi eū cū nō obediuisset. dictus hastiages fecit capi cla filiū dicti arpeili vnigenitū paruulū ⁊ occidi ⁊ parari diuersimode ⁊ ppinari patri p venatiōe. de quo cū satis comedisset ⁊ bonitatē carniū cōmēdasset fecit ei deportari cruda mēbra q̄ retinuerat. s. caput ⁊ manus. ⁊ pedes pueri. dicēs illa esse extrema dicte venatiōis. q̄ cognoscēs vidit. voluit ⁊ dissimulauit captās horā qua posset vindicare factū p quo laborauit tpe suo q̄ ipse hastiages amitteret regnū psaꝝ. ⁊ illud trāsferret ad medos. Sic vsurarius imolat filiū pauperē in conspectu dei patris. ⁊ cū affligit cū vsuris de q̄b⁹ deo oblatiōez facit. Decīa pena ē q2 priuat̄ suffragiis ⁊ oratiōe ecclesie ⁊ cōione ⁊ ɔsortio populoꝝ dei caret ⁊ cōione sacre eucharistie. Unde Apoc. xxij. Beati qui p portas intrāt ciuitatē ⁊c. foris canes venefici ⁊ idolatre ⁊c. quales sūt ipsi canes sūt q2 vt canes famē insatiabilē patiunt̄ embolismū. Venefici. q2 alios venenoso exeplo del pecunia. vel ɔsilio inficiunt. Idolatre. q2 pecuniā vt deū colūt ⁊ sup oīa eā diligūt. Hi excludēdi sūt ab ecclesia militāte ⁊ excludent̄ a triūphante. Ideo vt refert magister Jacob⁹. Quidā pbus sacerdos monens patrē suū vsurariū vt restitueret eū nollet acqescere eo mortuo cū faceret absolutiōes p mortuis in ecclesia sua dicebat. Nolite orare p aīa patris mei q̄ restituere ɔtēpsit q2 sepultus ē in infernū ⁊ faciē dei decetero nō videbit. Quidā vsurarius dū sacerdos apportaret in calice cōionē ait. de eis q̄ sūt intus nō curo. sȝ sup calice si vultis mutuū bene vobis accōmodabo. Alius accōmodauerat quattuor libras de quib⁹ debebat habere. xij. vsq3 ad quattuor annos adueniente sacerdote nihil extorqueri potuit ab eo nisi hec duodecim libras quas talis deber p quattuor reddat. Undecima pena ē q2 priuād⁹ ē ecclesiastica sepultura. q2 ei si habeat potiuȝ nocet q̄ psit. Greg. Dyal. li. iiij. ca. l. Quos peccata grauia depmūt nō ad absolutionē sed potius ad maioris dānatiōis cumulū ē. q2 eoꝝ corpora in ecclesia ponunt̄. Idē post. lv. His quos peccata grauia depmūt si in sacro loco sepeliri se faciūt restat vt etiā de sua presumptiōe iudicent̄. Qd pbat ibidē pluib⁹ exēplis. In ciuitate bysantina accidit q2 cū quidam vsurarius magnus q̄ valde iocundus erat sederet ad mēsaȝ suā vt comederet. subitanea morte in ipsa mēsa percussus cecidit. qd videntes eius filij quos habebat de duab⁹ cōiugib⁹ ad gladios cucurrerūt patre dimisso sup arcas de eis cōpugnātes custodiendis ⁊ saluādis. de aīa patris vel corpore paruȝ curātes. Cū aūt fuisset sepultus. iuxta parieti ecclesie parrochialis sancti Johānis. ⁊ facta fuisset ibi pminēs sepultura iuncta parieti ⁊ inserta. in mane a pariete repulsa ⁊ lōge depulsa inuent̄ qsi p hoc innueret̄ q2 nō haberet cōmunionē in ecclesia. Qualit̄ aūt sepeliēdi sūt vsurarij notat̄ Hiere. xij. Oculi tui ⁊ cor ad auaritiā ⁊ ad sanguinē fundēdū innocētē. ⁊ ad calūniā ⁊ ɔsummatiōnē mali operis. Et post de tali ꝓpterea hec dicit dn̄s. Nō plangēt eū ⁊ nō ɔcrepabūt eū. ve dn̄e. ve inclyte oēs plangūt seipsos nullus eū vel eius infortuniū in corpore ⁊ anima. Sequit̄. Sepultura asini sepelietur putrefactus. ⁊ piectus extra portas hierusalem. ecce sicut asinus sic sepelietur. asino mortuo dominus eum excoriat sibi pellem retinens. ⁊ cadauer ad fossata trahere faciēs. vbi vermes ⁊ corui pugnant de carnibus canes de ossibus. Similiter vsurarius extra ecclesiā proijciendus est in fossatis ⁊ locis inuidis. diu retinēt sibi pellem temporaliū demones pugnāt de aīa corrodēda vermes de cadauere. Itē magister Jaco. Cū quidaȝ biblictus sacerdos corp⁹ publici vsurarij qui noluerat restituere nollet tradere ecclesiastice sepulture instātiā ⁊ violētiā amicoꝝ nō ferens ait. Uideamus de hoc qd vult deus. Ponam⁹ corpus eius sup asinū suū. ⁊ vbicūq3 in ecclesia vl alibi eū tulerit. ibi sepeliatur. Cū ɔcordassent huic sentētie iuit cū asinus ad furcas recto itinere vbi eū inter latronū cadauera sacerdos dimisit. Cū dicat̄ de sanctis Eccī. xliiij. Corpora eoꝝ in pace sepulta sunt ipsi eis nō habēt cōsortiū. Ysa. xiiij. Quasi cadauer putridū nō habebis ɔsortiū. Ysa. xiiij. Et si alij aliqū in inferno quiescāt tu nūq̄. Unde idē magister Jaco. dicebat q2 cū quidam fenerator mortuus eēt nihil restituere volens quidā monachi prece amicoꝝ ⁊ precio inducti sepelierūt eū in claustro suo ⁊ videbat̄ eis q2 singulis noctibus surgeret de sepulchro suo cādelabris ⁊ noctis nocturnis vberādo monachos fugabat dicēs. Isti dei inimici salutē quā mihi pmittebāt cōferre non possunt ⁊ pecuniā meā habuerunt. Cū hoc sepe fieret initerum cōsiliū cū pbo viro ⁊ sapiēte qui ɔsuluit q2 adiuraret̄ vt quiescēt qui respondit q2 quiescē nō poterat nec eos quiscere dimittēt q̄diu eū i terra sancta detinerēt qui ibi q̄escere nō poterat q̄ officiū exercuerat qd nec die nec nocte q̄esciit quo eiecto d sacro loco q̄escebāt ab eius vexatiōe. Duodecima pena q2 sepe mala morte ⁊ subita ⁊ improuisa moriunt̄ alij blasphemādo ⁊ dyabolo se reddēdo. alij vsū lingue ⁊ memorie pdendo. alij etiā qui mortē suaȝ putdent tantum habēt facere d alijs disponēdis q̄ magis fuerūt eis cordi q̄ de restitutiōib⁹ faciēdis de q̄bus nō curauerūt. Alij tātū hn̄t facere de carnis afflictiōe ⁊ infirmitate quā sentiūt q2 de periculo aīe nolūt cogitare qd nō sentiūt. Alij etiā si vellēt nō habēt restituēdi spaciū. sed relinquūt dispositōi alioꝝ qui si ipsi viuētes parū curauerūt ipsi minus curabūt. De mala morte exēplū de illo q̄ laborans in extremis loq̄bat̄ aīe sue dicēs. Aīa mea multa bona tibi acq̄siui qd tibi deest mane mecū ⁊ cū mag' ac magis vrgeret̄ ad mortē fecit ante se apportari vasa aurea ⁊ argētea ⁊ iocalia pciosa in quoꝝ delectat⁹ aspectu dicebat iterū aīa mea vides h̄ oīa. Si h̄ tibi nō sufficiūt adhuc pmitto tibi maiora si mecū volueris remanē q̄ moti se sentiēs ⁊ desperās ait aīa mea ex quo mihi nō vis acq̄escē oīb⁹ demonib⁹ te cōmēdo. quo dicto miserā aīaȝ exalauit. Itē p̄fī⁹ vsurari⁹ q̄dā ad ecclīā b. virgis deportat⁹ in lecto p eo q2 in aliquo suo mēbro illo igne q̄ sacer dicit̄ affligebat̄ a sacerdotibus ⁊ cleric' monebat̄ q2 vsuras ⁊ male acq̄sita restitui pcipet vt. b. v. go ipsuȝ liberaret ab illo durissimo cruciatu q̄ cū nec blādis sermonib⁹ nec minis nec vituptis acq̄esceret ac ipsis vidētib⁹ ignis ille totū corp⁹ cōcremās deuoraret inflatiūq3 i nigredinē v̄sus eēt oculiq3 de capite suo defluerēt. eiect⁹ ē de eccl̄ia qsi canis vilis ⁊ fetidus ⁊ sic in ipsa hora ɔsūpt⁹ ab igne in sua obstinatiōe pmanēs expirauit. Quia enī fenerator aīaȝ suā dyabolo venalē exhibet p vsuras. iō dyabol⁹ eā in morte tanq̄ sibi vēditā rapit etiā nolentē ⁊ de corpe violēter auellit. Exēplū de illo quē vidit heremita morientē q̄ cū diceret de⁹ adiuua me respōsū ē sibi. Nō est tibi spes neq3 ps in deo ⁊ sic demōes cū tridētib⁹ aīam auulserūt. Ad idē est exēplū de eu saurio. iiij. Dyal. xl. c. q̄ cū eēt plenus vitiis in acq̄rēdis reb⁹ auaricie facib⁹ insanabilit̄ succēsus erat q̄ infirmitate pcussus ea dē hora q̄ erat de corpe exitur⁹ vidit teterrimos spūs volētes cū rape. quos vbicūq3 se verteret videbat. ⁊ ɔuocaret filiū maximū noīe qui fact⁹ ē monach⁹ nihil valebat ei. ⁊ cū perteret īducias nec exaudiret̄. dū clamaret īducias vsq3 mane in ipso clamore de tabernaculo carnis euulsus ē. Usurari⁹ nō dȝ hr̄e īducias qs alijs vēdidit. Quidā aūt ali⁹ in graui īfirmitate posit⁹ cū admoneret̄ q2 restitueret ⁊ testm̄ ɔderet. ait sacerdoti suo. Uos estis sacerdos me⁹. Uos pmū lego dyabolo q̄ ꝓpter exēnia mea q̄ recipiebatis me in pctō fouistis. Itē vxorē meā ⁊ pueros pro q̄b⁹ vsuras feci. Pecunia aūt mea sit dn̄i mei q̄ meli⁹ poterit eā defendē. Adhuc āt aīaȝ meā reddo dyabolo cui diu seruiuit. at illā statim dyabol⁹ accepit. Itē de subita morte dicit̄ in ps. Uiri sanguinū ⁊ dolosi non dimidiabūt dies suos hi sunt vsurarij q̄ de fraudib⁹ ⁊ vsuris sugūt vt sanguisuge victū pauperis Eccī. xxxiiij. Panis egētiū vita pauperis est. q̄ defraudat eū hō sanguīs est. Aliq̄ i ipsa mēsa comedēdo ⁊ bibēdo morte subita percutiunt̄ vt ille bysantin⁹ de quo supradictū ē. Siliis ē vsurari⁹ cocodrillo q̄ sup oīa hȝ exosū hydrū serpētē. quē si venientē sentit eū sub pedibus ita atterit q2 qsi mortuū derelinqt. Hydrus āt resurgēs occupat herbas q̄b⁹ pascit̄ cocodrill⁹ pulchriores ⁊ in eis se inoluit cocodrillus aūt cū ingluuie herbas gluttiens. glutit hydrū q̄ cū int⁹ pforat intoxicat subito ⁊ occidit. Cocodrill⁹ q̄ de rapina viuit eoꝝ q̄ venat̄ in aq ⁊ terra. īpenetrabilē hn̄s pellē. significat vsurariū q̄ acquirit rapiendo iniuste ⁊ p aquas ⁊ per ter-

ram q̄ est ipenetrabilis diuitus. hidrus est mors oia penetrās quā si aduertit vsurarius in tactu alicu⁹ isirmitatis tot medicinis oppri mit eā q eā extraxisse videt. cū aūt credit esse securus de ea. alius latet anguis in herba dū comedit aliquē cibū deliciosum mors ibi latet. Vidi aliquē q̄ surrexit de mēsa vbi satis comederat in medio dom⁹ sue. q̄ subito mortu⁹ cecidit. Ali⁹ i nuptijs pcussus morte su bita pūctus ē. Alius cū in die pēthecostes magnū festū fecisset τ i mane disposuisset comedere nouos pullos anser. fier vxoris vbera iuxta eā iacēs subito pcussus. amisit τ sensuz τ motū τ vitā. Itē ali us de quo refert Greg. Dyal. li. dū somni vehemēter attenderet. τ p somniū lōga vite spacia pmissa sibi fuissent multas diuitias ɔgre gās quasi ad lōgioris vite spacia subito mortu⁹ eas itactas reliqt. Itē cū q̄dā vsurarius parꝝ timeret dei iudiciū. τ quadā nocte satis cenasset. τ cū vxore iaceret subito tremens exiliit. τ reqsit⁹ ab vxore q̄d haberet. ait. Ego modo sui rapt⁹ ad dei iudiciū vbi tot τ tātas que rimonias τ accusatiōes audiui ɔtra me q nesciui q̄d agerem. τ cū diu fuerꝫ ad pniam expectat⁹. audiui sūmū iudicē sniam dānatio nis. ɔtra me tulisse. τ me demōib⁹ exposuisse. q̄ hodie debēt ad me venire τ me secū deferre. Et cū h̄ dixisset induit quādam vestē cu iusdā vilis vadij q̄ pēdebat ad ptīcā suā τ exiuit domū inuita vxo re sua. Sūt aūt sequētes eū iuenerūt eū q̄si amentē in q̄dā ecclesia monachoꝝ q̄ dicebāt matutinas suas. τ ibi eū custodierūt vsqꝫ cir ca terciā q̄ nec aliq admonitiōe volebat vel ɔfiteri peccata. vel resti tuere. vel pnie signū facere. Cū aūt post missaꝫ sui eū ad domū redu cerēt τ irēt. iuxta flumiū. apparuit eis nauis cursu rapidissimo ascē dēs ɔtra cursuꝫ aque. q̄ a nullo videbat duci. tn̄ p̄dictus vsurarius dicebat eā esse plenā demonib⁹ a q̄b⁹ erat raptēdus τ deportādus Quo dicto rapit ab eis in naui ponit. q̄ subito cursu retroacta cuꝫ p̄da sua disparuit. Ecōtrario mō vident angeli vsurarios deporta re post mortē vt dicebat magister Jaco. Cū q̄dā miles mare trāsis set īfirmus cognoscēs vanitatē seculi et accipet habitū tēplarioꝝ. τ pfiteret regulā portaret a q̄busdā similib⁹ mauris. τ sui de terra sua dicerēt ei q̄d amicis suis mādaret ait. Dicatis eis q vidistis me deportari a quattuor demonib⁹ in padysum. h̄ dicebat pp mauros portātes eū ad religionē. Cōtrariū pōt dici de feneratoribus quos aliqñ portāt monachi vel clerici iduti albis vestib⁹ pcessionalit ad ecclesiasticā sepulturā. quoꝝ aīe q̄si ipenitētes decedūt sepeliunt i īfernū. Itē dicebat idē iacob⁹. q cū q̄daꝫ vsurarius deberet ferri a bonis viris. ad sepeliēdū. imobilis erat. q̄ sapiēter aduertēs sacer dos ait Scitis q consuetudo ē q̄ñ aliqs morit cōueniūt ad eū de portādū hoīes q̄ fuerūt sui artificij vt pelliparij pelliparios. merca tores. clerici clericos τ sic de alijs. Si vultis q iste portet queratis quattuor vsurarios. q̄ inuēti τ adducti eū facillime deportabāt. sed ad īfernū quo incessant ibāt illi corpus ad sepulchrū. demōes aīaꝫ in īfernū. Itē puniunt vsurarij multiplicit ī futuro. Primo q̄dē de multis accusabunt in iudicio. Improperabit eni eis quō tpa si bi data ad pniaꝫ vēdiderūt. festa violauerūt. paupes τ alios spolia uerūt. snias ecclesie ɔtēpserūt. opa misericordie facere noluerūt. iu diciū dei nō timuerūt rursuꝫ cbrꝫ quātū in ipsis fuit mortuū p vsu ris soluēdis crucifixerūt. τ de multis alijs accusabunt ibi. Quia li berat q̄ miseret τ cōmodat τc. Maledict⁹ ē p ɔtrariū q̄ nō misere tur nec cōmodat gratis. nec sermones ei⁹ excusatiōis audient in iu dicio. q̄r vt dicit beat⁹ iacob⁹. Judiciū sine misericordia fiet illi qui nō fecerit misericordiā. q̄r vt dicit pph̄a. soph. i. Argētū τ aurū eoꝝ nō valebit liberare eos in die furoris dn̄i. Nō est ɔtra tentationē τ fraudē cuiusdā de quo loqt ma. iacob⁹. de vit. ait eni q cū q̄dā fe nerator nō posset induci a sacerdote suo q restitueret totū. vocauit vxorē τ filios τ amicos suos τ ait eis. Sacerdos dicit q nō possiꝫ saluari nisi restituā totū fm volūtatē eoꝝ a q̄b⁹ habui. Sꝫ q̄cq̄d di cat cū deo faciā pacē fecit ergo tale testamētum. Diuisit pecuniā in tres ptes. Unā dimisit vxori. Aliā pueris suis. tertiū reponi fecit in sacco faciēs suos iurare q secū eā in sepulchro suo reponerēt. vt cū teneret iudiciū si ipeteret eū de aliquo haberet vnde posset ei placa ti offerēdo ei. Eo aūt mortuo τ facto vt p̄ceperat. pedissequa dom⁹ sacū ɔscia dixit cuidā quē amabat. q si eā i ɔiugē duceret doceret eū quō diues fieret. τ cū illo pacto secretū ei reuelauit. Cū autez ille venisset de nocte τ apuisset sepulchrū inuenit intus buffones dicte pecunie denarios ardētes p os eius pucientes τ de vētre iteꝝ extra hētes. τ iteꝝ reponētes. q̄ eo viso timuit. τ clauso sepulchro fugit fa cū denūciās. In h̄ ppēdit qualiter demones eius aīam in inferno torquerent cū pecunia sua. Job. xv. Diuitias quas deuorauit euo met τc. Itē ab eterno hereditario turpiter excludunt. ps̄. Dn̄e quis habitat τc. sequit q̄ pecuniā suā nō dedit ad vsuraꝫ. In vitispa. le gitur q cū quidā discipulus seruiret cuidam solitario same magne

τ uisset ad ciuitatē pro quibusdā necessitatibus explēdis: vidit ibi quēdā feneratorē diuitē cū magno honore sepeliri cū oībus pcessi onib⁹ ville rediēs aūt ad heremū inuenit magistrū suum bestia de uorarū. Cogitās aūt de pnia magistri sui τ sine. τ de diuitijs τ deli tijs vsurarii τ morte τ sepultura honorabili desperās volebat redi re ad seculū iudicās vanū eē dei seruitiū. Cui reuelatū ē ne ita sen tiret q̄r magister su⁹ lꝫ multas penitētias fecisset τ nulla bona de q̄b⁹ maxia merces debebat ei in celis. nī aliq̄d erat in eo purgādū q̄d dn̄s ex maxia mīa volebat potius hic punire q̄ī futuro q̄d pu niuit p mortis ignominiose penā. τ nihil post in eo restat purgādū sed leticia sempiterna aderat ei. τ merces maxia. τ morꝫ ignominio sa ɔuersa in gloriā. Ecōtra lꝫ diues ieternū cruciet ppē pctā sua ali quid tn̄ boni fecerat de quo solutionē suā habuerat in p̄senti τ in honorabili morte τ sepultura nec futura merces ei restabat. Itē cū re vsuraria trahit ad patibulū īfernale: Sicut dicit ysa. xiiij. Ad in fernū detraheris vsqꝫ ad pfundū laci. Itē idē magister iacob⁹ dicē q cū quidā p̄dicasset in quadā villa in qua erāt mlti vsurarij q de mōes deportabāt oēs vsurarios ad īfernū. quidā goliardus cū ipsi vsurarij sup hoc essent mltū ɔfusi ait. q si darēt ei vnā tunicā: pba ret sacerdoti corā oībus q demones ad īfernū nullū oīno deporta rent vsurariū: quā sibi gaudēter dederūt. Tūc dixit q cū vsurarius sit fur τ pditor vt p̄monstratū est: de tā vili aīa nō onerarent se tāt⁹ princeps: sed post se legatū vt ɔsueuit fieri de pditorib⁹ eū trahent ad furcas inferni. Cū quidā vsurari⁹ grauiter īfirmaret τ nihil vellet restituere p̄cepit plenū horreū de frumēto paupib⁹ erogare: q̄d cū serui sui vellēt facere τ frumētū accipe: inuenerūt illud ɔuer sum in serpētes: q̄d audiēs dictus vsurari⁹ ɔpunct⁹ oīa restituit: τ p̄cepit q mortu⁹ pijceret nudus in medio serpētū: vt corpus sic vo raret a serpētib⁹ in p̄senti ne aīa voraret in futuro. Q̄d factū fuit: cui⁹ corp⁹ ita vorauerūt serpētes: q nō dimiserūt ibi nisi ossa alba. Quidā addūt q euanuerūt serpentes τ remanserūt ossa alba τ nu da cū lumine. Quid ḡ erit miseris q̄ nō restituūt. Deut. xxxij. Deuo rabūt eos aues morsu amarissimo: dētes bestiaꝝ imittā in eos cū fu. trahētiū atqꝫ serpētiū. Itē accusant a demōib⁹: subsānant arri dent sic lup⁹ captus in fouea. dicētib⁹. ecce hō q̄ nō posuit deū ad iutorē sibi τc. Itē torq̄nt a demōib⁹ sine cessatiōe cū filijs suis: q̄r penē eoꝝ semp ascēdit nec deficit die ac nocte. Ideo nec cessabit tor mētū eoꝝ. Apoc. xiiij. Cruciabunt igne τ sulphure τ ascēdet fum⁹ tormētoꝝ in secła seculoꝝ: nec hēbūt requiē die ac nocte τc. Qui dā in q̄dā visiōe vidit vsurarioꝝ filios patrib⁹ suis maledicētes: τ cōquerētes de eis dicētes: pat maledict⁹ sis tuꝫ ppter te crucior τ veni in hūc locū tormētoꝝ: q̄ nō docuisti aliq̄d artificiū vnde vi uerē nisi fenerari. q̄ corrupisti me vbo τ exēplo τ pecunia tua. Ecō tra pat replicabat maledicēs filio dicēs: q ppter eū τ alios vsuras exercuerat nec restituerat. Unde ppter hoc penā eternā acquisierat. Itē alius vidit in inferni fundo in icēdio pfundissimo vsurarios q̄ fuerunt primi trunci in vsuris cruciari: τ de ventre eoꝝ q̄si arboreꝫ maximā ascēdentē vbi torquebant p ramos filij qui ab ipso exie rant p diuersas generatiōes. sibi adinuicē maledicētes: τ de se adi uicem ɔquerentes. maledicta creatura eoꝝ: vt dicit in libro Sap.

De collatione munerum. DIS. XII.

Einde ɔsiderandū est de acceptiōe munerum. Sed prius vidēdū est de collatiōe mune rū. Scdo de acceptione eoꝝ. Circa primū sciendū q est quedā collatio munerū laudabilis τ quedā culpabi lis. Collatio munerū laudabilis est multiplex. Donant eni q̄ñqꝫ mu nera ppter iracūdiā mitigādaꝫ. Sicut iacob audiēs esau fratrē suū venire sibi obuiā de mesopotamia reuertēti timuit. Sicut dicitur Gen. xxxij. Ideo vt ei⁹ iracundiā mitigaret p̄misit ei munera dicēs placabo cū munerib⁹. Sic filij israel miserūt eglon regi moab q̄r i pugnabat eos vt ab ipugnatiōe cessaret Iud. iij. Sic rex achas mi sit regi assirioꝝ munera credēs p h̄ furorē ei⁹ placare. ij. par. xxviij. Dicit eni puer. xxi. Mun⁹ abscōditū extinguit iras: τ donū in sinu indignationē maximā. Silr debet peccator offerre deo munera ve re penitētie ad placādā eius iracūdiā: τ veniā ipetrandā. Sicut di cit ysa. xix. Percutiet dn̄s egyptū. i. aīaꝫ peccatricē plenā tenebris vitioꝝ τ sanabit eā p pniam salutarē. Sequit. Et reuertent egypti j ad dn̄m τ placabit eis: τ sanabit eos. ideo colēt eū in hostijs τ mu nerib⁹. Et vota vouebūt dn̄o τ soluent. Nā exēplo triū magnoꝝ τꝫ peccator offerre myrrā mortificationis. thus deuote oratiōis: τ aurū id ē elemosynas pie erogatiōis. Secūdo dant munera ppter amici tiā pcurādā: q̄r multi colūt psonā potentis: τ amici dona tribuē tis. puer. xix. Unde ionathas abijt ptholomaydam. τ dedit ptole meo τ alexādro regib⁹ argentū τ aurū τ dona: τ iuenit gratiā in cō

spectu eorum .i. mach. xi. Item .ii. par. xxvi. Impendebant autem amonite munera ozie et super pacem et amiciciam cum eo haberet quia adiuuit eum contra phylisteos et contra arabes et contra amonitas. et diuulgatum est nomen eius propter crebras victorias. Item Osee. viii. c. munera dederunt amatoribus quia mendici homines diuitibus et potentibus dant munera vt amorem acquirant vel foueant acquisitum. Sic homines iusti deo debent offerre munera vt amorem et graciam obtineant apud eum. ps. Tibi offerent reges munera. Idem. Reges tharsis et insule munera offerent. Idem. Filie tyri in muneribus. Hoc exemplum habemus Gen. xliii. dixit iacob filiis suis Sumite de optimis terre fructibus. et deferte viro munera. Et infra Obtulerunt ei .i. ioseph munera tenentes in manibus et adorauerunt proni in terram. Tertio solent dari munera propter excellentiam honorandam. iii. reg. x. Dedit regina saba regi salomoni etc. dedit quoque regine omnia que voluit et petiuit ab eo. exceptis his que obtulit ei munere regio. et infra magnificatus est rex salomon super omnes reges terre diuitiis et sapientia etc. et singuli deferebant ei munera. Sic filii israel dederunt munera mira deuotione pro tabernaculo sanctificando tanta copia quod artifices venire compulsi dixerunt moysi. plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis voce cantari nec vir nec mulier plus offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis. In hoc facto duo miranda fuerunt. vnum quod plus offerret populus quam peteret. secundum quod artifices vel sacerdotes munera recusarent et facerent proclamari ne vlterius offerretur. Quarto debent dari munera propter indigentiam releuandam sicut pauperibus erogantur munera propter deum. ii. Esdre. ix. Mittite his qui non habent. et Hest. ix. constituerunt iudei vt in memoriam leticie quam habuerant de sua liberatione mitterent sibi inuicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Item Hiere. xl. legitur quod magister milicie regis babyl. dedit hiere. cibaria et munuscula. Sciendum preterea quod munera reprobantur a deo vel ratione largientis. vel ratione muneris collati. vel ratione recipientis vel ratione finis intenti. Primo quidem munera reprobantur a deo ratione largitoris quia plus pensat deus dantem quam datum et affectum quam censum vnde Gen. iiii. dicitur Respexit deus ad abel et ad munera eius. Ad cayn vero et ad munera eius non respexit. De abel etiam dicitur Heb. xi. Abel consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo econtra dicitur Eccl. xxxiiii. Dona iniquorum non probat altissimus. et eiusdem. vii. ne dicat in multitudine munerum meorum respiciet deus. et offerente me deo altissimo munera mea suscipiet. et Math. v. Si offers munus tuum ante altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuum etc.

Secundo reprobatur munus ratione ipsius muneris oblati. puta quia per furtum rapinam. vsuram. symoniam vel fraudulentiam acquisitum. Eccl. xxxiiii. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata etc. et xxxv. Noli offerre munera praua non enim suscipiet illa deus. Praua sunt munera. vel quia iniusto titulo possessa vel quia diuine maiestati non competentia. et si de iuste possessis offeras putrida. corrupta vel deteriora. sic conqueritur dominus malach. i. si offeratis cecum ad immolandum. nonne malum est si offeratis claudum vel languidum nonne malum est. offer illud duci tuo si placuerit ei etc. Sequitur. non est mihi voluntas in vobis dicit dominus. et munus non suscipiam de manu vestra. Ideo contra diuites qui tamdiu custodiunt vestes suas. et alia quod putrescunt. et dum bone sunt non habent cor dandi pauperibus. dicitur Iac. v. Agite nunc diuites. plorate vlulantes in miseriis que aduenient vobis diuitie vestre putrefacte sunt Vestimenta vestra a tineis comesta sunt etc.

Tertio reprobatur munus ratione receptoris. Idem dicit Eccl. xii. Si benefeceris scito cui feceris. benefac iusto etc. da bono et ne receperis peccatorem. Quod est contra illos qui dant personis infamibus vel consanguineis et [illegible] carnis indignis dant beneficia ecclesiastica. vel diuitibus abundantibus. et nihil pauperibus. Cum iacob misisset munera esau fratri suo. dixit esau. habeo plurima frater mi sint tua tibi Gen. xxxiii. Quarto reprobatur munus ratione finis intenti vel optati. puta quando datur propter vanam gloriam. multa namque dantur vt iniquitas compleatur. vel vt dator in malitia defendatur. Sic minores latrunculi seruitores regum et principum dant magnis latronibus vt suis iniquitatibus defendantur. Alii dant munera. pacem et amiciciam simulantes vt incautos decipiant. sic aoth obtulit munera eglon regi moab. et sic sub specie pacis secreto loquens cum eo percutiens interfecit. Iud. iii. Item tryphon videns ionatham venisse ad eum cum exercitu magno timuit. et excepit eum cum honore et commendauit eum omnibus amicis suis. et dedit ei munera et precepit exercitibus suis vt obedirent ei sicut sibi. et sic eum decepit nam remissis militibus ipse cum paucis retinuit et occidit. i. mach. xii. Phylistei promiserunt dalile pecuniam et munera vt samsonem deciperet et traderet eis victum Iud. xvi. Alii dant munera vt obtineant dignitates. sic iason abinosius propter munera que dedit antiocho regi obtinuit summum sacerdotium. sed cum per menelaum misisset pecunias ille supplantauit eum. et obtinuit principatum. insuper et iasoni imposuit argenti talenta tricentum ii. mach. iiii. Item menelaus frater lisimachi per pecuniam quam promisit antiocho obtinuit summum sacerdotium. deinde dedit andronico quedam vasa aurea que furtim abstulerat de templo et fecit oniam occidi. ii. mach. iiii. Postmodum apud ptolemeum accusatus per pecunias quas ei promisit fecit accusatores suos morte dampnari. ibidem. Item alchimus proditor ipsius et detractor cupiens summum sacerdotium obtinere obtulit demetrio regi coronam auream etc. ii. mach. xiiii. Circa secundum principale scilicet immoderatam acceptionem munerum quantum sit detestabilis et quanta mala faciat licet ex predictis iam appareat. Sciendum quod per acceptionem munerum impeditur cognitio veritatis peruertitur affectio bonitatis amittitur conditio libertatis. subuertitur executio equitatis amittitur eterna retributio incurritur eterna dampnatio.

Primo quidem ex acceptione munerum impeditur cognitio veritatis quia munera excecant oculos mentis. et immutant iudicium rationis. Ideo dicitur Exo. xxiii. non accipies personam nec munera que excecant etiam prudentes et mutant verba iustorum. Stulti et mali mercatores sunt qui scienter et gaudenter accipiunt vnde non corporalis oculus quem habemus communem cum brutis sed spiritualis quo videndum est debeat excecari. Aduocatus quidam causam cuiusdam pauperis assumens in iudicio defendendam contra quendam militem illum iniuste vexantem excogitauit et scripsit rationes pro causa pauperis que sibi valide videbantur. Videns autem miles iniustam causam habens: et debilem aduocatum se esse in periculo confusionis rogauit predictum aduocatum vt pro ipso stare vellet Quo tantum facinus abhorrente: et oblatam a milite pecuniam recusante miles cyphum argenteum clam dimisit in eius camera illo penitus ignorante: quem inueniens inspiciens. eiusque precio et pulchritudine allectus in magna fuit altercatione positus vtrum retineret vel remitteret illum cyphum. Inuenit cum diligenter inquirens an aliquas rationes pro causa militis inueniret plures leges et rationes pro milite inuenit quam pro paupere inuenisset que etiam efficaces valde et quasi irrefragabiles videbantur. Quo viso rediens ad cor suum et aduertens se cupiditate cecatum atque in se esse subuersum iudicium rationis. donum et dantem execrans donum cum festinatione remisit. Secundo ex acceptione munerum peruertitur affectio bonitatis. multi namque post accepta munera laudant illos quos prius vituperare solebant: sustinent et excusant: illos vero quos prius amabant et iudicabant amandos persequuntur et nequiter aduersantur. Sic iudas amore pecunie dominum suum vendidit et osculo tradidit. Custodes dominici sepulchri muneribus corrupti occultauerunt: et falsitatem in testimonio dixerunt. Dalila muneribus allecta prodidit: et tradidit phylisteis samsonem Iud. xvi. Item in historia caroli magni que ascribitur turpino legitur quod guenelon vnus de principibus francorum corruptus muneribus marsirii belligandi regum saracenorum qui regnabat contra cesareos portus vendidit pro xx. sumariis oneratis auro et argento et palliis sericis omnes pares francorum cum exercitu christianorum. qui tamen ad vltimum de proditione conuictus non solum animam sed etiam omnem terrenam substantiam et vitam perdidit distractus per quattuor climata cum quattuor equis. Tertio ex acceptione munerum amittitur conditio libertatis que maxima et nobilissima res est. per munera namque obligatur accipiens. Iuxta illud munera sumpta ligant adeo. scilicet quod in seruitutem est redigitur conferentis vt ei seruire: reuerentiam exhibere equalia vel minora conferre: laborare: negociari vel apud magnos intercedere teneatur. et seipsum non audeat recusare: amittitur etiam libertas loquendi veritatem dicendi testificandi contra illum: corripiendi vel libere arguendi propter quod dicitur Eccl. xx. exenia et dona excecant oculos iudicum et quasi mutus in ore auertit eorum correptiones vult qui a latronibus proiicitur in os canis aufert ei latratum. propter hec et alia multi ne libertatem amitterent ne se seruos efficerent: munera recusabant sic abraham reuersus a cede quattuor regum recusauit munera que sibi obtulit rex sodome. licet optime meruisset Gen. xiiii. Sic samuel. i. reg. xii. loquimini inquit de me coram domino. et coram christo eius. vtrum bouem cuiusquam aut asinum tulerim. Si quempiam calumniatus sum et oppressi aliquem si de manu cuiusquam munus accepi. Sic helyseus postquam mundauerat naaman a lepra eius munera recusauit et giezi quia accepit maledicendo lepra dampnauit. iiii. reg. v. Refert beatus bern. i. ad eugenium quod martinus presbyter cardinalis legatione functus in dacia tam pauper inde rediit quod expensis pene deficientibus cum peruenisset florentiam episcopus loci dedit ei equum quo veheretur vsque romam. Secutus autem cum episcopus erat enim ei causa cum aduersario et agendi erat dies. cepit querere suffragium amicorum. Cumque sollicitaret per singulos ad martinum ventum est in quo fiducia maior erat qui non posset esse immemor recentis beneficii. Cui martinus decepisti me inquit nesciebam enim tibi imminere negocium. tolle equum tuum. ecce in stabulo est et eadem hora illi reddidit equum suum. Nonne res alterius seculi videtur esse redisse legatum de terra auri sine auro transisse per terram argenti et argentum nescire donum insuper quod poterat esse suspectum illico repetisse.

Idem ibidem Ganfredus charnotensis episcopus legationem in partibus aquitanie per plures annos suis sumptibus administrans piscem quem vulgo sturgionem nominant a quodam sibi presbytero presentatum recipere recusauit nisi prius inquisito precio et soluto. Item eidem domina quedam ex deuotione duas pulchras parapsides ligneas cum manutergio presentauit. quas diu intuens ha-

cōsciētie scrupulose laudauit eas: sed nō acquieuit accipe: qn̄ ādo argēteas accepisset qui ligneas recusauit. Nō fuerūt q̄ dicere possent de legato. ottauiu͛ abraha͞: ipse vero cū samuele cōtionabitur ad oēs. Loquimini de me corā dn̄o ⁊ christo eius ⁊c. Ad h̄ idē exēpla multa ponunt̄. In vitis pa. Uenerūt quidā grecoꝝ vt darēt elemosynā in ciuitate ostracine: ⁊ cū iconomi ecclesie ostenderent eis inter magnas egentes quendā leprosum: cū vellent ei dare noluit accipe: dicens. Ecce de modicis palmis facio plectas de q̄bus viuo. Et post ondūt cellā cuiusdā vidue pauprime: ad quā pulsantes aperuit filia quasi nuda cui volebāt dare vestes ⁊ nūmos ⁊ illa nolebat accipere nisi mater sua veniret: ⁊ p̄ciperet ei q̄ erat cādidatrix telaꝝ: que cū venisset noluit accipere: dicēs. Ecce vos vultis auferre a me ꝓcuratorē meū deū qui inuenit nobis hoc opus qđ facimus ⁊ habeam᷒ inde victū nostrū de opere manuū nr̄aꝝ. Itē alius cuidā pauperi seni ⁊ leproso obtulit pecunias dicēs habe h̄ ad expēsas tuas qꝛ paup es ⁊ ifirm᷒. ⁊ senuisti. Qui r̄n̄dit. Ecce. xl. annos habeo: in infirmitate mea nihil idiguit: dn̄o tribuēte ⁊ pascēte me: ⁊ tu venisti auferre nutritorē meū. ⁊ nō acquieuit aliqđ accipe.

Itē ibidē de vbis patrū tytulo de voluntaria paupertate: vir q̄daꝫ magnus venit in scyti portans secū auꝝ ⁊ rogabat p̄sbyteꝝ heremi vt fratrib᷒ erogaret illud. Qui r̄n̄dit eos opus nō habere. Ad cuius instātiā posuit solidos in petra ad portā ecclesie dicēs si q̄s habet opus accipiat: ⁊ nemo pecuniā illā tetigit: multi aūt nec eā aspexerunt. Tunc ait p̄sbyter: accepit deus oblationē tuā. tolle pecuniam tuā: ⁊ da eā paupib᷒. De hac mā habet̄ supra de timore mundano p totū. Sed si viros sanctos miramur munera recusasse: longe amplius est mirādū qꝛ gentiles antiqui ea recusasse legunt̄. Sic in gestis romanoꝝ dr̄: qꝛ tyrneas missus romā a pyrrho cū donis ingētibus ad pacē ⁊ amicitiā cōfirmādā. neminē inuenit cui᷒ domus muneribus apiret̄: qꝛ quādo munera deferebāt oēs clauserūt hostia: ne cū munerib᷒ introirent. Ita legit̄ de multis q̄ munera respuunt ne maculā ponerēt in gloria sua: iudicātes indignū: qꝛ acceptione munera pderent̄ vel minuerent sue libertatis ⁊ vtutꝫ honorē. Quarto ex acceptione muneꝝ subuertit̄ executio equitatis. Istud clare patet in curijs: vbi p̄cipue regnat hoc vitiū: nam sine munerib᷒ vix pōt hō intrare: vix cū aliquo loqui: vel accessum aut audiētiā obtinere. Improbitas curialiū eousqꝫ innotuit: vt de testimonio cōsciētie: de odore opinionis: de sinceritate cause: de torrente eloquentie nisi p̄cio interueniēte q̄s frustra cōfidat. Multi curialiū sunt sic̄ canes q̄ cibo obiecto mansuescunt: acres enim sunt in p̄ncipio duri ⁊ asperi anteq̄ꝫ videāt munera. q̄b᷒ visis māsuescūt: nec pōt ꝓmissio aures mulcere: nisi viderint donū p̄sens. Orpheus dicit̄ leones ⁊ tygrides leuisse cythara suo sono. Sed apud curiales nihil efficies: nisi plūbea corda eoꝝ malleo aureo vel argenteo emollias. Hydra dr̄ esse q̄dā serpens multa habēs capita: cui᷒ cū vnū abscindit̄ pro absciso alia crescūt: sicut dr̄ Hiero. Sic est de curialib᷒ q̄n̄ vni satisfactū est: ⁊ vnius voracitas est aliquātuluꝫ mitigata: tūc alij acrius petit. Tales subuertūt iustitiā: ⁊ puertūt iudicia ⁊ euacuāt pietatē. Impossibile est enim s̄uare iustitiā ⁊ sequi pecuniā. Unñ in lib. regū dicit̄ de filijs samuelis declinauerūt post auaritiā: acceperūtqꝫ munera: ⁊ iudiciū puerterūt. Heu q̄ꝫ amaꝝ est videre qꝛ curia q̄ dꝫ ⁊ solet esse recursus paupeꝝ refugiū afflictoꝝ locus iudicij libra iustitie: nūc sit pauperꝫ spoliatio: afflictoꝝ desperatio: subuersio iudicij: locus iniurie: ⁊ omniū bonoꝝ desolatio: vñ dn̄s p ꝓph̄am conquerit̄ dicens. Quomō facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij: iustitia habitauit in ea: nūc aūt homicide. Sequit̄: p̄ncipes tui infideles socij furū: oēs diligūt munera. Sequunt̄ retributiones: pupillo nō iudicāt: ⁊ cā vidue non ingredit̄ ad eos. Nota qđ dr̄: ciuitas meretrix: qꝛ venalis exponit̄. Uendunt̄ enim in ea: iustitia: audientia: tēpus. i. tarda vel festina expeditio locus: imo ingressus ad locū: patrociniū: testimoniū: cōsiliū: fauor ⁊ silentiū. Sequit̄. Principes tui infideles nec miꝝ: nō enim pōt fidelis esse dn̄o tpali q̄ infidelis est ⁊ dn̄o creatori: nec solū sunt infideles subditis: sed etiaꝫ dn̄o suo qꝛ nec fideliter diligunt: nec fideliter cōsulunt: nec fideliter eius bona vel iura custodiūt: nā vt modicū lucrū acquirant sibi: vel alicui suoꝝ vel alij dātis sibi munera: in multo suū dāmnificare dn̄m nō verent̄. Sequit̄. Socij fuꝝ. Nā senescallos: balliuos: p̄positos: iudices collectores: ⁊ alios hmōi sciūt ⁊ p̄mittūt esse fures ⁊ raptores: eosqꝫ tales instituūt sciēter fouent eos in furtis ⁊ defendūt vt furtis eoꝝ participēt. Exēplū cuiusdā regis collaterales q̄dā quoꝝ fidelitati se totū ⁊ regnū cōmiserat: ⁊ de infimo statu ꝓuexerat vltra modū ⁊ merita p̄sonaꝝ: insatiabili cupiditate cecati cui termini ponē nesciētes in oīb᷒ officij a͛stituebāt ꝯplices suos ēt ifames fures vsurarios ⁊ raptores. Oēs isti tā maiores q̄ꝫ mediocres q̄ꝫ minores a ppl̄o pecūias extorquētes mutuo se fouebāt: minores mediocrib᷒ mediocres maiorib᷒. ⁊ maiores illis collateralib᷒ regis dabāt munera: ⁊ h̄ erat cathena diaboli q̄ sibi erāt iuicē colligati. Unñ si q̄ñqꝫ ꝯ vnū eoꝝ clamor isonuit alij ipm̄ ꝓtin᷒ defendebāt ne si facta ei᷒ mala detegi ꝯtigisset ipsoꝝ p ꝯsequēs iniq̄tas appareret: ac p hūc modū inumerabilia mala fiebāt: ⁊ post nō audebat ꝯqueri. Uel si vellēt ꝯqueri nō audiebant̄ repellebant̄ ꝯfundebant̄: ⁊ taꝫ corpoꝝ q̄ꝫ reꝝ piculū icurrebāt. Cū aūt rex ad clamorē ⁊ iportunā instātiā plurimoꝝ viros bonos ⁊ ifidelitate ꝓbatos inq̄sitores misisset in ptē aliquā regni sui: vt sup factis balliui. p̄positoꝝ ⁊ alioꝝ officialiū regis inq̄rerēt. multi aūt nephāda facinora repirēt in eis. ꝓpter que suppliciōꝝ ⁊ mortis iudiciū erat i eis. ceperūt minores accusare mediocres. ⁊ illi supiores. adeo vt vsqꝫ ad illos collat̄ales regis ꝓueniret h̄ noxa. qꝛ in his essent ꝯsentanei vel actores. Quo audito collaterales illi ꝓcurauerūt apud regē inq̄sitores ab hmōi inq̄sitione desistere: ⁊ a iudice executionē cessare. Quāobrē malefactores illi in officijs p̄stinis dimissi securiores effecti. deteriora priorib᷒ cōmiserūt in desolationē ppl̄i destructionē terre: ⁊ p̄iudicium eq̄tatis. Sic faciebāt de inquestis oīb᷒. ipsos vel aliquē suoꝝ tangentibus cum illas recepissent vel regi delata essent sopiebāt oīa. ita vt nec executio iustitie: nec vbū inde fieret: ac si nihil inde penitus fuisset qua ꝓpter illi quicquid volebant in diuersis regni partibus faciebāt. Fiebāt aūt hec oīa virtute muneꝝ que illi larga manu p̄stabāt. Dixit q̄ñqꝫ vnus eoꝝ: quare nō raperē secure aut furarer: cum q̄ttuor vel quinqꝫ milia libraꝝ sic habuero. si accusat᷒ dedero magistris meis mille: iustus ero. ⁊ melior de tota terra. ⁊ totum mihi residuū remanebit in pace. Ideo tales merito dei maledictionem incurrūt. Deut. xxvij. Maledict᷒ qui accipit munera vt pcutiat animā innocētis. ⁊ ysa. v. Ue qui iustificatis impiū pro muneribus ⁊ iustitiaꝫ iusti aufertis ab eo. Quinto de acceptōe munerum amittit̄ diuina retributio. nam ꝓpter tpalia iuste pdūt eterna christi munera. Et hoc bene fuit figuralr̄ p̄signatū Gen. xxv. vbi dicit̄ qꝛ abraham cuncta que possiderat dedit ysaac filio suo: filijs aūt ꝯcubinaꝝ largitus est munera qꝛ deus summus omniū patriarcha filijs ꝓmissionis eterne dat hereditatē beatitudineꝫ que est stat᷒ omniū bonoꝝ aggregatione pfectus: mūdanis vero qui sunt quasi adulterini filij largit̄ munera tpaliū facultatū. ps. Quis ascēdet in montē dn̄i ⁊c. Ideꝫ Dn̄e quis habitabit in tabernaculo tuo Sequit̄ Qui munera sup innocētē nō accepit. ⁊ ysa. xxxiij. Qui excutit manus suas ab omni munere iste in excelsis habitabit. ⁊ ꝓuer. xv. Qui odit munera viuet. videlicet vita gratie i p̄senti: ⁊ vita glorie in futuro. Sexto ex acceptione munerum incurritur eterna damnatio. Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ qui libēter munera accipiunt. Ignis inq̄ꝫ cupiditatis animas cupidoꝝ temporalr̄ inflāmātis. ⁊ ignis inferni animas ⁊ corpora eternaliter cruciantis. Et sicut qui odit munera viuet ita qui diligit ⁊ accipit munera, moritur.

De auaritia aduocatoꝝ DIS XIII.

Einde specialr̄ est dicēdū de auaritia aduocatoꝝ: Circa qđ sciēdū est qꝛ aduocatiōis offm̄ sꝫ se licitū est. ⁊ bonū pro declaratōe iuris: discussiōe cāꝝ. pro defēsiōe simpliciū ꝯsolatōe ⁊ p̄sidio miserabiliū p̄sonaꝝ. hīt n. aduocati i republica offm̄ lingue qꝛ sic̄ lingua exprimit necessitates corpis. ⁊ p linguā ꝯcept᷒ nostros alijs explicamus. sic aduocati cās eligūt. i. simpliciū qui iuris apices nō nouerunt. hīt in iudicio depromere ⁊ defēdē ⁊ iuris ostendere rōnes.

Aduocatōis in offō multi multiplr̄ abutunt̄. Nā in eis regnat arrogātia fastuosa: ptinacia ceruicosa cupiditas effrenata iniq̄tas ⁊ effrenata strepitus ꝓcellosus: ⁊ exit᷒ dolorosus. P̄mo q̄dē regnat in eis arrogātia fastuosa. vt eni nomē acq̄rāt ac p hoc multi ꝯfluāt ad eoꝝ patrociniū req̄rēdū dilatāt philateria sua. ⁊ magnificāt fimbrias suas: sic ō demostene dr̄ qꝛ anq̄ꝫ vtus eloquētie ei᷒ inotuisset. ꝫ imptiosiore cult᷒ dr̄ appetisse nitorē. sciēs qꝛ purpura causidicū vēdit: ac postq̄ꝫ noticiā ⁊ famā assecut᷒ est eloquētie. toga ꝯtētus est dicēs se velle a se poti᷒ a nitore vestiū aut cultu exq̄sito ꝯstare gl'iaꝫ quē eni ꝓpa i᷒ attollit honor: vilitas nō depmit emēdicatū. Mēdicatū laudis est esse suffragiū qđ ab extrinsecus pēdet. hō eni vtuosus ⁊ sapiēs dꝫ dedignari ostēdē se ab exteriorib᷒ ornamentis vestiū. pōpa gressuū ⁊ arrogātia vboꝝ se sic inanit̄ ostētare. Scđo regnat in eis ptinacia ceruicosa: q̄n̄ videlꝫ cepit aliq̄s aliq̄ꝫ cām defendere: postq̄ꝫ aduertit eā nō esse iustā: nō vult desistē ne succūbē videat̄ sꝫ semp vult videri vicere: ⁊ ad sensum suū puertit leges ⁊ iura vt victoriā obtinē dicat̄: de ptinacia req̄re supra. Tertio regnat in eis cupiditas effrenata: qđ satis euidēter appet q̄n̄ istō of-

ficiū exercet psona cui est a iure pꝓhibitū vel qn̄ sciēter fouet cām in iustā vel desperatā vel qn̄ agit ꝯ psonā ꝯ quā nō dꝫ. cui potiꝰ tenet̄ pstare patrocinū vel qn̄ ī tpe vel loco vel mō quo nō dꝫ: vel qn̄ accipit iniustū solariū vel īmoderatū. qd̄ nō cōpetit psone sue aut labori aut sciētie aut facūdie: aut ꝯsuetudini regionis aut psone cui pstat patrocinū. Ex cupiditatis ardore corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sunt in studijs suis: vix enim aliquis inuenit̄ q̄ studeat ī iure pp iusticiā exequēdā vel tenēdā nisi pp lucra. Unꝫ aliq̄s studet nisi quō ꝯ ius dicere vel allegare sciat pro vtraqꝫ pte ꝯdictōis. Itē vix est aliq̄ cā ita iniusta ⁊ iniq̄ q̄ nō inueniat pro pecunia defensorē. Dr̄ ꝙ cū q̄dā paup rogaret aduocatū quēdā vt pstaret ei patrocīniū. Rn̄dit. Cā tua suꝫ siue iusta siue iniusta ē bona ī manu mea: dūmō tātā summā pecunie ponas in bursa mea. Nō inuenit̄ medicus q̄ se offerat pro quaqꝫ īfirmitate curāda: sed oīs ⁊ iudicat aliquā infirmitatē incurabilē: de q se nō vellet pro p̄cio intromittere quoquō. Ex cupiditatis ardore se venales exhibēt admoduꝫ meretricū ⁊ pugilū: qd̄ vilissimū est. In h̄ aūt sunt meretricibꝰ viliores: qꝛ meretrices vilissimā sui ptē venalē exhibēt. Aduocati v̄o nobilissimā .i. linguā. Aug. ex quo me p̄cioso sanguine christi redēptū intellexi nūqꝫ me venalē exhibui: aduocati vendūt q̄c̄q̄d habēt suū v̄bū ꝯsiliū patrocīniū ⁊ fauorē: suos gressus: suos gestus: suū cōpa rere ⁊ qd̄ est mirabiliꝰ suū tacere: qd̄ tn̄ est pura puatio vn̄ vēdunt qd̄ nihil est ⁊ qd̄ nō est in rerꝫ nā. De demostene narratur ꝙ cū quēdā fabularꝫ actorē īterrogasset quātū mercedis ab īpatore accepisset ⁊ ille rn̄deret talētū: plus inquit demostenes accepi vt tacerē.

Itē ex cupiditatis ardore sunt insatiabiles munerꝫ acceptores q̄ multū excecāt oculos cordis eoꝝ in p̄iudiciū v̄itatis. exēplū de aduocato q̄ pp cyphū argēteū sibi datū mutauit iudiciū de cā pauperis ⁊ diuitis. Reqre supra de acceptione munerꝫ. Itē ex cupiditatis ardore cās ꝓtrahūt in tps longissimū vt plus lucrent̄. vn̄ multū dāpnificāt litigātes: ⁊ p ꝓlixitates litiū multa monasteria magnis dotata redditibus ad inopiā deducunt̄: quiqꝫ etiā accipiūt ab vtraqꝫ pte .i. ab actore ⁊ reo qd̄ est neq̄ssimū. Exēplū de illo q̄ ab actore bouē: ⁊ a reo vaccā accepit: cū aūt corā iudice taceret ⁊ ille q̄ dedit bouē diceret: bos loquere. Rn̄dit aliꝰ nō faciet: qꝛ vacca nō pmittit.

Quarto regnat in eis iniq̄tas: multi naqꝫ sunt aduersarij v̄itatis: īpugnatores iusticie: iniquitatis falsitatis. ⁊ iniusticie defensores. Agūt .n. iniuste causas iniustas: ⁊ desperatissimas assumēdo vl̄ si in p̄ncipio credūt cām aliquā eē iustā in ꝓcessu tn̄ cognoscētes illaꝫ nō esse iustā nō desistūt vel dimicādo vel suadēdo illi cuiꝰ defensor esse dꝫ ꝙ ptē q̄rele accipiat ⁊ ptē dimittat aduersario cuiꝰ totā nouit eē debere. In h̄ n. ꝯsulūt alienū accipe: vel ab vtroqꝫ litigātum accipiēdo: vt q̄ iustā cām hꝫ desistat: vl̄ alio mō ledat̄. Itē circa modū ꝓcedēdi in cā falsas allegationes ꝓponēdo leges ⁊ iura īptinētia vel p̄uerse exponēdo vel falsa instrumēta vel falsos testes ꝓducendo vel mēdacia fallaciter asserēdo vel orationes friuolas maliciose q̄rēdo vn̄ lingua eoꝝ ē arcus dolosus gladius ⁊ sagitta. ps̄. gladius in labiis eoꝝ. Idē lingua eoꝝ gladius acutus. Hiere. ix. extenderūt linguā suā q̄si arcū mēdacij ⁊ nō v̄itatis. ibidē: sagitta vulnerans lingua eoꝝ doluꝫ locuta est ps̄. q̄d gloriaris in malitia ⁊c. tota die iniusticiā cogi. lin. t. sicut no. acu. se dolum. dilexisti malignitꝫ be iniquitatē mag. q̄ꝫ loq̄ eq̄. Dilexisti oīa v̄ba p̄ci. l. do. Bern. j. lib. ad eugeniū: hi sunt q̄ docuerūt linguas suas loq̄ mēdaciū. oīs serti aduersus iusticiā eruditi pro falsitate sapiētes sunt vt faciant mala eloq̄ntes vt impugnēt. Uerꝫ hi sunt q̄ instruūt a q̄bꝰ fuerant instruēdi astruūt nō cōpta sed sua: struunt de ꝓprio calūnias innocentie: destruunt simplicitatē v̄itatis obstruunt iudicij vias. Sydonius. Hi sunt q̄ emunt lites: vendūt pacē ⁊ intercessiones: iudicanda dictāt dictata ꝯuellūt: attrahunt litigātes: ꝓtrahunt audiētes: trahūt adductos retrahunt trāsigentes: retractāt trāsactiones. docuerūt linguas suas loq̄ grādia cū operē exigua. largissimi ꝓmissores: parcissimi adulatores. mordacissimi detractores: simplicissimi simulatores ⁊ malignissimi ꝓditores. Dicebat magister Iac. de vitriaco ꝙ q̄dā aduocatꝰ magnus q̄ dicebat̄ obtinere fere in omnicārū intrasset ordinē ⁊ ibi fuisset ꝓfessus: ceperunt eū mittere pro causis suis agēdis: ⁊ cū ipse succūberet fere in oībꝰ reprehēsus a capitulo rn̄dit in seculo obtinebā qꝛ si veritas mihi nō suffragabat̄: p mēdacia obtinebā: vel ꝯtrariūqꝫ: h̄ aūt sm ordinē nō est mihi licitū mētiri aut decipe sciēter: qꝛ veni huc nō ad pdendū aīam meā. Quo audito in pace eū dimiserūt nec ipsuꝫ postea emiserūt ad causas vt verꝫ diceret. Itē idē ꝯ quosdā qui credunt ꝙ sit eis licitū mētiri pro faciēda vtilitate domus sue: dicebat ꝙ cū quidā miles strenuus intrasset eundē ordinē miserūt eū ad nūdinas pro asinis ⁊ asinabꝰ vēdēdis: ⁊ cū q̄rerent emptores si essent aīalia bona: rn̄debant creditis q̄ ad tantā inopiam venerit domus nostra ꝙ de melioribus velit se expedire ⁊ cū quererēt quare haberent ita caudas depilatas dixit qꝛ vt aīalia debilia sepe cadunt sub onere: ⁊ cum eriguntur p caudas depilantur. Et cum quidam ꝯuersus qui secum erat sup hoc eum argueret. Rn̄dit cum ego plures asinos ⁊ asinas pro salute aīa mea dimiserim creditis ꝙ pp̄ter asinos v̄ros veliꝫ eā pdere absit.

Quinto abusum huiꝰ officij vitare suadet dānoꝝ īmēsitas ⁊ dānoꝝ videlꝫ que incurrūt ⁊ ⁊ damnoꝝ que īferūt. Dāna incurrūt maxima. qꝛ si q̄s p malitiā negligētiā vel ignorātiā aduocati cām suā amittat aduocatꝰ tenet̄ ei reddere oīa damna sua. Itē si ꝓpter ꝯtumaciā suā ille ꝯtra quē agit cām suā amittit: aduocatus tenet̄ ei restituere q̄nqꝫ pro cētū solidis quos habuit centū vel mille marchas. Itē vitādus est abusus huiꝰ ꝓpter dāna que inferūt deo ecclie ⁊ mēbris eius: deo q̄dē qꝛ q̄nqꝫ deū effugāt de ecclesia vel impediūt ecclesie qn̄ s. ꝓcurāt ammotionē boni p̄lati vl̄ qn̄ impediūt ꝓmotionē eiꝰ. Itē idolū abominatōis ꝯstituūt in ecclesia qn̄ ꝓcurāt ꝓmotionē mali p̄lati vn̄ aduocatꝰ aliqn̄ plus nocet vni epō vel abbati q̄ꝫ possent oēs latrones vel p̄dones vniꝰ terre auferēdo ei epatū suū. vel abbatiā. Uel magis nocet aliqn̄ mutus aduocatꝰ ecclesie dei q̄ꝫ possent cētū demones: qꝛ cū eo faciēte subdit̄ archiepatꝰ vnus vel epatꝰ vel abbatia seruo dyaboli quē ꝓcurat vel facit ibi epm vel abbatē p qd̄ subdunt̄ dyabolo dyaboli. Itē nocet ad modū heretici qui dr̄ lupus in ouili ecclesie: qꝛ vt ille ē falsarius fidei aduocatꝰ est falsariꝰ iusticie: ille facit errare in fide aduocatus in ope dū suadet iudici agere qd̄ non est agēdū ⁊ qd̄ sit vel credit nō esse agēdū qd̄ non facit hereticus. Un̄ ī hoc deterior est heretico qꝛ p eos qui sunt corruptores ⁊ hostes iusticie v̄itatis ⁊ eq̄tat s impleẗ illud qd̄ dr̄ ysa. lix. Conuersum est retrorsū iudiciū ⁊ iusticia lōge stetit corruit in plateis v̄itas ⁊ eq̄tas nō potuit ingredi. Cōuertit̄ retrorsum iudiciū qn̄ īterponit̄ a pplo vbi iusticie snīa erat ferēda. Tūc iusticia lōge stat que erat ꝓpinq̄ cuꝫ dꝫ vt pro iusticia eat̄ romā vbi nec habet̄ ꝫ solū iudices corā q̄bꝰ litigatur. Corruit v̄itas in plateis cū crimē manifestū vel verꝫ p aduocatū ꝯtegit̄ vel defēdit̄ vel v̄a bonitas reprobat̄ vl̄ falsitas obstruitur. Eq̄tas nō pōt ingredi cū inq̄sitio vel correptio faciēda īpedit̄ p aduocatos p̄s. Tota die iniusticiā cogita sicut nouacula acuta fecit dolum quando iugulat iusticiaꝫ quā deberet defendē sic ꝓfitet̄.

Sexto dissuadet h̄ offm̄ mētalis molestia: sunt enī in ꝯtinua inquietudīe mētis .i. in ꝯtinua sollicitudīe: in studēdo quō vincāt ⁊ obtineāt ne vincāt̄: quō appeāt ne ꝯfundāt̄ in lingādo audiēdo litēs ⁊ diffiniēdo. Itē in ꝯtinuo clamore strepitu ⁊ tumultu causaꝝ Aug. in li. de ope monachoꝝ: deū inuoco testē ꝙ malleꝫ p singulos dies manibꝰ aliq̄d opari q̄ꝫ tumultuosas cāꝝ ꝓplexitates pati. Item Amb. li. de offō ecclesie dispēdio litis carere nō mediocre lucrū est. Itē Bern. ad eugeniū papā vbi lex dn̄i deberet audiri sacro palatio leges ꝯstrepūt seculares: mirꝫ si plerūqꝫ dicē nō cogaris. Narrauerūt mihi iniq̄ fabulatōes: sꝫ nō vt lex tue. Idē an̄ quo te trahere h̄it iste maledicte occupatōes. s ex̄ te regionē longīquā. si tn̄ te totū eis dederis nihil tui tibi relinquēs ad duritiā cordis: paulatī enī ex occupatōibꝰ varijs sibi succedētibꝰ ī duritiā cordis it̄. Itē ī his stulto labore ꝯsumeris que nō sunt nisi afflictio spūs euiscerato mētis euacuatio grē: q̄so te q̄le est illud de mane vsqꝫ ad vespā litigare vel litigātes audire. ⁊ nūc sufficēt d̄ei malitia sua. nō sūt libe noctes vix relinq̄t̄ necessitati nāe qd̄ corpusculi pausatonē suffici at: ⁊ rursum ad iurgia surg t̄. Dies d ei eructat lites: ⁊ noꝝ nocti indicat malitiā. Sed multi sic sunt in talibꝰ obdurati vt dolorē nō sētiant nec miseriā suā cognoscāt: filies effecti molēdinarij s q̄ sumnus q̄escūt in assueto strepitu molēdini q̄ꝫ in silētio ⁊ q̄te: sic illi in strepitu cāꝝ qui sonat eis melle dulciꝰ ꝓpt̄ lucrū: filies sunt cuidā aduocato cuiusdā epi qui cū h̄ret quādā mānsionē iuxta aquā ī qua erāt molēdina. ad quā aliqn̄ sꝫ raro veniebat p̄dictꝰ eps. ꝯquerebat̄ dictꝰ aduocatꝰ dicēs ꝙ nō poſat ibi vel q̄escē vel dormire pp strepitū ⁊ tumultū molēdini ⁊ aq̄ vituperās epo hītationē manerij: cū aūt eps dedisset dicto aduocato manerium p̄dictū tādꝫ ieptū ipse amplians molēdina dulcius req̄escebat ibi q̄ꝫ alibi. ⁊ videbat̄ ei strepitꝰ dulcissimus ex quo facta fuerāt sua molēdina p̄dicta ꝓpt̄ lucꝝ. sic est cāꝝ strepitꝰ aduocātis. lꝫ sit de se amarus ⁊ inq̄etꝰ.

Septimo dissuadet h̄ vitiū finalis miseria .i. pena qua puniūt̄ in p̄nti punē ⁊ futuro. In p̄senti q̄dē sepe puniunt̄ in eo in quo peccauerunt ⁊ qꝛ frequēter peccāt ꝯ tōnē .i. ō iuste pentiunt̄ subito ⁊ vsū tōnis amittunt ⁊ frequēter ēt vsu ligue priuāt̄ p mlꝰos ānos vsqꝫ ad vltimū exitū. Und a vt dicit̄ in sūma de vitiis. ligua in morte visa ē velocis mouēri atūdine. alēi labiū īferiꝰ visū est veloiꝰ moueri labio cocodrilli. Ligua alterius exiuit ex̄ os. De alio legit̄ ꝙ ita creuit post

morte ꝛ ītumunt ꝙ videbaẜ pforādo sudariū late ꝑtēsus: aliꝰ cum amici sui rogarent eū vt cōfiteret ꝛ acciperet eucharistiā oblationē petebat: cū aūt amici instarēt ampliꝰ ꝑpter instās mortis periculū appellans a manifesto grauamine expirauit. Aliꝰ cū offerret ei eucharistia ait: iudicemus prius vtrū rectū sit ꝙ accipiā: ꝛ cū dicerent astantes rectū est: ait nō est rectū: qꝛ vos cū sitis pares nō habetis me recte de hoc iudicare. Itē magister Iac. dicit ꝙ cū q̄dā aduocatus moriens linguā enormiter extraxisset q̄dā volens opire ignominiā eius ait. Ideo istā linguā extraxit iste vt sciatis nō eē verū qḋ dr̄ ꝙ aduocati in morte linguas amittūt: cū hoc itelligaẜ cū dr̄: linguas amittūt de vsu vel officio linguarꝫ. Quidā de infimo genere laborabat grauissima infirmitate: q̄ cū fuisset aduocatus acutus factus erat officialis cuiusdā magni epi: cū aūt iaceret in lecto seruis ornatoꝛ ꝛ moneret ad penitentiā: ait. Ego egrediens de infimo genere ꝑ peritiā aduocationis quā in scholis acquisierā volui exaltare totū genus meū infimū: ꝛ ecce h̄ sum depressus: ꝛ cū vrgeret eū infirmitas q̄si desperans abiecit ornamēta sua a seruidatuq; dixit mō deꝰ mō diabole pugnatis de me mō videbiẜ q̄s vestrū fortior ꝑualebit: ꝛ post hec v̄ba mortuꝰ est. Itē in futuro puniunẜ maxie in eo in quo deliquerūt. s. in lingua. Apoc. ix. Potestas eoꝝ erat ī ore ipsoꝝ ꝑcedit ignis: fumꝰ ꝛ sulphur. Et. xvi. Manducabūt linguas suas pre dolorībꝰ suis: post mortē aūt puniunẜ in auro ꝛ argēto q̄ sup oīa dilexerūt. In his balneabunẜ: ꝛ diceẜ eis vt dictū est crasso apertis. Aurū sitisti. aurū bibe bulliens. Legiẜ in q̄dā tragedia senece ꝙ q̄dā vidit visionē quādā vbi videbaẜ ei ꝙ videbat neronem apud inferos se balneantē: ꝛ ministros inferni aurū bulliens infundentes circa eū. ꝛ cū videret choꝝ aduocatoꝝ circa se dicebat. Uenite huc venale genus hominū aduocati: amici mei venite huc vt ī h̄ vase balneamini. Adhuc. n. supest locus ī eo quē vobis fuaui.

¶ De symonia. DIS. XIIII.

Deinde ꝯsiderādū est de symonia: circa quā cōsiderāda sunt octo. Prio q̄d sit symonia. Scđo vtrū liceat pro sacramentis pecuniā accipere. Tertio vtrū liceat pecuniā accipe pro spūalibꝰ actibus. Quarto vtrū liceat vendere ea q̄ sunt annexa spiritualibꝰ. Quinto vtrū solū manꝰ a manu faciat symoniacū: aut etiā munꝰ a lingua et ab obsequio. Sexto de pena symoniaci. Septimo de his q̄ dissuadent symoniacā prauitatē. Octauo de speciebꝰ eius. Circa p̄mū sciendū ꝙ symonia est studiosa volūtas vendēdi vel emēdi spūale vel spirituali annexū. Cōuenienter aūt poniẜ esse in volūtate: qꝛ iusticia ꝛ oēs ptes eius: ꝛ ꝑ ꝯsequens oīa vitia opposita sunt in volūtate sicut in subiecto. Et ideo ꝑ volūtatē diffiniẜ. Addiẜ aūt studiosa ad designādū electionē q̄ p̄ncipaliter ptinet ad v̄tutē ꝛ vitiū. nō aūt oīs q̄ peccat ex electione peccat peccato in spiritūsanctū: sꝫ solū ille q̄ peccatū eligit ꝑ cōtemptū eoꝝ ꝑ q̄ solent hoīes retrahi a peccato. Itē nota ꝙ cū dr̄ vendēdi vel emēdi: noīe emptionis ꝛ venditionis intelligiẜ oīs ꝯtus nō gratuitus: vñ nec pmutatio p̄bendarū vl' ecclīasticaꝝ būficioꝝ fieri pōt auctoritate ptiū absq; piculo symonie: sicut nec trāsactio: vt iura determinant. Pōt tñ plat' ex officio suo h̄ facere ꝑ mutationes hmōi pro cā vtili vel necessaria. Itē dr̄ spūale: sed nōne regnū celoꝝ emiẜ: ait. n. Greg. Regnū celoꝝ tñ valet quātū habes. Idē nihil viliꝰ cū emiẜ: nihil charius cū possidetur: ꝛ tñ regnū celoꝝ est res maxie spūalis. Et dicēdū ꝙ regnū celorū dr̄ emi large sumpto noīe emptionis: s'm ꝙ accipiẜ pro merito: qḋ tñ nō ptingit ad pfectā rōnē emptionis: tum qꝛ nō sunt ꝯdigne passiones huiꝰ tpis: nec aliq dona vel opa ad futurā gloriā q̄ reuelabiẜ in nobis: vt dr̄ Ro. viii. tū etiā qꝛ meritū nō ꝯsistit p̄ncipaliẜ in exteriori dono vel actu vel passione sed in interiori affectu. Dr̄ aūt symonia a symone mago q̄ ad hoc voluit emere spirituale potestatē: vt eā postea vēderet: dr̄. i. q. iii. ꝙ symon magꝰ donū spūs sancti emere voluit: vt ex vēditione signoꝝ q̄ ꝑ eū fieret multiplicatā pecuniā lucrareẜ: ꝛ sic illi q̄ spūalia vēdūt: ꝯformanẜ symoni mago in intētione: in actu v̄o illi q̄ emere volūt. Illi aūt q̄ emūt vel vēdunt in actu imitanẜ giezi discipulū helysei de quo legiẜ. iiii. Re. v. ꝙ accepit pecuniā a leproso mūdato. Vñ vēditores spūaliū p̄t dici nō solū symoniaci: sꝫ ēt giezite. Itē nota ꝙ lꝫ dicāt aliq̄ ꝙ papa vēdēdo spūalia nō inde cōmittit symoniā: dicēdū tñ ꝙ vere papa pōt cōmittē vitiū symonie sicꝰ ꝛ q̄libet aliꝰ hō. peti. ii. i aliq̄ ꝑsona est grauiꝰ quāto maiorē obtinet locū: q̄uis. n. res ecclīe sint eiꝰ vt p̄ncipalis dispēsatoris: nō tñ sunt eiꝰ vt dn̄i ꝛ possessoris: ꝛ iō si reciperet pro aliq re spūali pecuniam de redditibꝰ alicuiꝰ ecclīe: nō careret vitio symonie: ꝛ aliẜ ēt posset symoniā ꝯmittē recipiēdo pecuniā ab aliq̄ laico nō de bōis ecclīe sꝫ laici. Circa scđꝫ. s. vtrū pro sacramētis liceat pecuniā accipe: dicēdū ꝙ sacra noue legis sunt maxie spūalia īquātū sunt spūalis grē cā q̄ ꝑcio estimari nō pōt et eiꝰ rōi repugnat ꝙ n̄ gratuito deẜ. Dispēsanẜ aūt sacramēta ꝑ ecclesie ministros quos oportet a pplo sustētari sꝫ illud. i. corin. ix. Nescitis qui in sacramētis opanẜ que de sacro sunt edunt ꝛ q̄ altari deseruiūt de altario pticipanẜ. Sic ergo dicēdū ꝙ accipe pecuniā pro spāli sacroꝝ grā. est crimē symonie qḋ nulla ꝯsuetudie pōt excusari. qꝛ ꝯsuetudo nō p̄iudicat iuri nāli. nec diuino ꝑ pecuniā aūt itelligiẜ omne illud cuiꝰ p̄ciū pōt pecunia estimari. vt dicit phs in iiii. eth. Accipe aūt aliq̄ ad sustētanonē eoꝝ qui sacra ministrāt s'm ordinationem ecclesie ꝛ consuetudines approbatā non est symonia. neq; petm̄. Nō enim accipiẜ tanq; p̄ciū mercedis: sed tanq; stipendiū necessitatis. Vñ sup illud. i. thy. v. Qui bene p̄sunt p̄sbiteri ꝛc. dicit glo. Aug. Accipiant sustētationē a populo mercedem dispēsationis a dn̄o. Quid ergo si sacerdos aliquē veniētē ad baptismū nollet sine pecunia baptizare: dicēdū ꝙ in cāu necessitatis pōt q̄libet baptizare: ꝛ qꝛ nullo mō est peccādū pro eodē est h̄ndū si sacerdos absq; p̄cio baptizare nō velit: ac si nō eēt qui baptizaret. vñ ille qui gerit curā pueri in tali casu licite posset eum baptizare: vl' a quocūq; alio facē baptizari. posset tñ licite aquā benedictā a sacerdote emere que est pure elemētū corꝑale. Si aūt eēt adultꝰ qui baptismū desideraret ꝛ imineret mortis piculū: nec sacerdos vellet eū sine p̄cio baptizare deberet si posset ꝑ aliū baptizari. Qꝫ si non posset ad aliū h̄ēre recursum. nullo mō deberet p̄ciū pro baptismo dare: sꝫ potiꝰ absq; baptismo decedere. Suppleẜ eni ei ex baptismo flamīs qḋ ex sacramēto deest. Itē sacerdos acciēs pecuniā pro missa dicēda. accipit eā q̄si stipendiū sue sustētatōis: non pro actu eukaristie misse dicēde. hoc eni eēt symōiacū. Itē ab eo qui absoluiẜ ab excōicatiōe accipiẜ ꝛ exigiẜ pecunia: nō q̄si p̄ciū absolutōis qꝛ hoc esset symoniacū: sꝫ q̄si pena culpe p̄cedentis pro qua fuit excōicatus. Itē apud quosdā est ꝯsuetudo ꝙ in ꝯsecrationibꝰ epoꝝ ꝛ benedictiōibꝰ abbatū. ꝛ ordinibꝰ clericoꝝ pro crismate ꝛ oleo scō ꝛ alijs hmōi aliq̄d deẜ. Sed dicēdū ꝙ ꝯsuetudo nō p̄iudicat nāli iuri vel diuino quo symonia ꝑhibeẜ ꝛ iō si aliq̄ ex ꝯsuetudie exigāẜ q̄si p̄ciū rei spūal' cū itētiōe vēdēdi vel emēdi ē māifeste symōia: ꝛ p̄cipue si ab iuito exigāẜ. Si v̄o accipiāẜ q̄si q̄dā stipēdia ꝑ ꝯsuetudinē approbatā nō est symōia. si tñ desit itētio emēdi vl' vēdēdi: sꝫ itētio referaẜ ad solā ꝯsuetudis obfuātiā ꝛ p̄cipue qn̄ aliq̄s voluntarie soluit. In his tñ oībꝰ solicite cauēdū est ne hꝫ spēꝫ symōie vl' cupiditatis: s'm illud apl'i Thess. vlti. Ab omni spē mala abstinete vos. Itē q̄d si aliq̄s malitiose ip̄ediat aliū ab epatu obtinēdo. vel ab aliq̄ alia dignitate: nūq̄d licet vnicuiq; vexationē suā redimere dicēdū ꝙ anteq; alicui acquiraẜ ius in epatu. vel quacūq; dignitate vel p̄benda ꝑ electionē vel ꝑuisionē seu collationē symoniacum esset aduersantiū obstacula redimē. Sic eni ꝑ pecuniā pararet sibi viā ad rem spūalē obtinēdā. Sed postq; alicui ius acq̄situ est. licet ꝑ pecunia iniusta impedimēta remouē. Itē q̄nq; daẜ pecunia pro matrimonio: ꝛ tñ matrimoniū est quoddā sacrꝫ ecclesie: dicāt quidam ꝙ ꝑ matrimonio lꝫ pecuniā dare qꝛ in eo non ꝯferẜ grā. Sꝫ hoc nō est vsq; quaq; verꝫ. ꝛ iō dicēdū est ꝙ matrimoniū nō solū est sacrm̄. sed etiā nature offīm. ꝛ iō dare pecuniā pro matrimonio inquātū est nature offīm licitū est: inq̄tū v̄o ecclīe sacrm̄ illicitū. ꝛ ideo s'm iura ꝑhibeẜ ne pro b̄ndictōe nuptiaꝝ aliq̄d exigaẜ. Circa tertiū. s. vtrū licitū sit dare ꝛ accipe pecuniā pro spūalibꝰ actibus. dicēdū ꝙ sic sacra dicunẜ spūalis. qꝛ spūalē ꝯferūt grām: ita etiaꝫ q̄dā alia dicunẜ spūalia qꝛ ex spūali ꝑcedūt grā: ꝛ ad eā disponūt que tñ per misteriū hominū exhibenẜ. ꝙ oportet a pplo sustētari qui spūalia admīstrāt s'm illud. i. corin. ix. Quis militat suis stipendijs vnq̄. Quis pascit gregē: ꝛ de lacte gregis nō māducat. Et iō vēdere qḋ spūale est in hmōi actibꝰ aut emere symōiacū est: sꝫ accipe aut dare aliq̄d ad sustētationē mīstrātū spūalia s'm ordinationeꝫ ecclesie ꝛ ꝯsuetudinē approbatā licitū est: ꝛ ꝙ ab inuitis nō exigiẜ ꝑ subtractionē spūaliū q̄ sunt exhibēda. hec eni h̄ērēt q̄dā vēditionis spēm. gratis aūt spūalibꝰ exhibitis licite pñt statute ꝛ ꝯsuete oblatōes aut q̄cūq; alij ꝑuētꝰ exigi a volētibꝰ ꝛ valētibꝰ soluere auctoritate supioris interueniēte. Vñ sic dicẜ Hiero. sup Math. Munera q̄dā spōte exhibebāt bonis ꝑphis ad sustētationē ipsoꝝ non q̄si ad emēdū ꝑphie vsum: quē tñ pseudo ꝑphe retorq̄bāt ad q̄stū. Siliẜ illi qui dant paupibꝰ elemosynas vt orōnē suffragia ab ipsis īpetrēt. nō eo tenore dant q̄si itēdētes orōnes emē: sꝫ ꝑ gratuitā bn̄ficiētiā paupeꝝ aios ꝑuocāt: ad h̄ ꝙ ꝑ eis gratis ex charitate orēt. Predicātibꝰ etiā tpalia debenẜ ad sustētationē p̄dicātiū nō autē ad emēdū p̄dicatōis v̄bū. Unde sup illud. i. thy. v. Qui bn̄ p̄sūt p̄sbyteri ꝛc. dicit glo. necessitatis est accipe vñ viuaẜ. charitatis ē p̄bē nō in venale est euāgeliū vt pro his p̄diceẜ. Si eni sic vēdunt ma-

grã rẽ vilipendũt p̃cio ʒ q̃si sustẽtationis stipẽdiũ ⁊ eo ẽt tenore l pcessionib⁹ faciẽdis in aliquo funere aliq̃ elemosyne recipiunt. Si aut hmõi pacto interueniẽte fiant aut etiã cũ intẽtione emptionis vel vẽditionis symoniacũ esset. Un̄ illicita esset ordinatio si in aliq̃ ecclesia statueret̃ q̃ nõ fieret pcessio in funere alicui⁹ nisi solueret certã pecunie quãtitatẽ: q̃ p tale statutũ p̃cluderet̃ via gratis officiũ pietatis aliquib⁹ impẽdẽdi. Magis aũt esset licita ordinatio si statueret̃ q̃ oib⁹ certã elemosynã dãtib⁹ q̃ talis honor exhibet̃ q̃ p hoc nõ p̃cluderet̃ via alijs exhibẽdi: ⁊ p̃terea prima ordinatio hʒ speciẽ exactionis: secũda vero hʒ speciẽ gratuite recõpẽsationis. Itẽ ille cui cõmitti spũalis potestas ex officio obligat̃ ad vsum potestatis sibi cõmisse in spũaliũ dispẽsatione ⁊ ẽt sustẽtatione: statuta stipẽdia hʒ ex reddítib⁹ ecclíasticis: ⁊ iõ si aliq̃d accipet pro vsu spiritualis potestatis non intelligeret̃ locare opas suas q̃s ex debito suscepti officij dʒ ĩpẽdere: ʒ intelligeret̃ vẽdere ipsum spũalis grẽ vsum ⁊ pp̄ hoc nõ lʒ pro quacũqʒ dispẽsatione aliq̃d accipere: nec ẽt p h̃ q̃ suas vices cõmittãt: nec ẽt p h̃ q̃ suos subditos corrigãt: vel a corrigẽdo desistãt: lʒ tñ eis accipe pcurationes qñ subditos visitant nõ q̃si p̃ciũ correctionis sed q̃si stipẽdiũ debitum. Ille aũt q̃ hʒ sciẽtiã nõ suscipit cũ h̃ officiũ ex quo obliget̃ alijs vsum sciẽtie impendere ⁊ iõ licite põt p̃ciũ sue doctrine vel ɔsilij accipe nõ q̃si vitatẽ aut sciẽtiã vẽdẽs sed q̃si opas suas locans. Si aũt ex officio ad hoc teneret̃ intelligeret̃ ipsaʒ vẽdere veritatẽ vñ grauiter peccaret. Sicut pʒ in illis q̃ instituunt̃ ĩ aliquib⁹ ecclesijs ad docẽdũ clericos ecclesie ⁊ alios paupes pro quo ab ecclesia bñficiũ recipiũt: a q̃bus nõ lʒ eis aliq̃d accipe: nec ad h̃ q̃ doceant: nec ad h̃ q̃ aliq̃ festa faciant vel p̃termittãt. Itẽ pp̄ter ingressuʒ monasterij nõ lʒ aliq̃d exigere vel accipe q̃si p̃ciũ: lʒ tñ si monasteriũ sit tenue q̃ non sufficiat ad tot psonas nutriẽdas quãtũ q̃dẽ ad ingressum monasterij exhibere aliq̃d pro victu psone q̃ in monasterio fuerit recipiẽda: si ad h̃ monasterij nõ sufficiãt opes. Silr etiã licitũ est si pp̄ deuotionem quã aliq̃s ad monasteriũ ondit largas elemosynas faciẽdo facili⁹ in monasterio recipiat̃: sicut ẽt licitũ est ecõuerso aliquẽ puocare ad deuotionẽ monasterij p tpalia bñficia. vt ex hoc inclinet̃ ad monasterij ingressum. Circa q̃rtũ. s. vtrũ licitũ sit vẽdere vel emere spũalib⁹ annexa dicẽdũ q̃ aliq̃d põt esse spũalib⁹ annexũ dupliciter. Uno mõ sic ex spũalib⁹ dependens sicut hr̃e bñficia ecclíastica dr̃ spũalib⁹ ãnexũ q̃ nõ cõpetit nisi habẽti officiũ clericale. Un̄ hmõi nullo mõ pñt esse sine spũalib⁹: ⁊ pp̄ h̃ ea nullo mõ vẽdere lʒ: q̃ eis vẽditis intelligit̃ etiã spũalia vẽditioni subijci. Quedã aũt sunt spiritualib⁹ annexa inquãtũ ad spũalia ordinant̃: sic ius pronat⁹ q̃d ordinat̃ ad p̃sentãdũ clericos ad ecclíastica bñficia: ⁊ vasa sacra q̃ ordinant̃ ad sacramẽtoꝝ vsum vñ hmõi nõ p̃supponũt spũalia ʒ magis ea ordine tpis p̃cedũt: ⁊ iõ aliquo mõ vẽdi pñt nõ aũt ĩquãtũ sunt spũalib⁹ annexa. Un̄ q̃ vasa sacra sunt spũalib⁹ annexa sic sim. iõ eoꝝ ɔsecratio vẽdi nõ põt tñ pro necessitate ecclesie ⁊ paupeꝝ mã eoꝝ vẽdi põt: dũmõ p̃missa orõne p̃us ɔfringant̃: q̃ post cõfractionẽ nõ intelligunt̃ esse vasa sacra: sed puꝝ metallũ. Un̄ si ex eadẽ mã similia vasa reintegrarent̃ indigerent etiã cõsecrari. Iteʒ ius sepulture ⁊ ius potronatus ⁊ ius primogeniture sm̃ antiquos q̃ primogeniti ante legẽ sacerdotis officio fungebant̃: ⁊ ius accipiendi decimas spiritualib⁹ annexa videnť: ⁊ ideo vẽdi vel emi nõ debent q̃tũ ad illud q̃d spũale est. Abrahã aũt emẽdo speluncã duplicẽ in sepulturã: sicut dr̃ Gen. xxiij nõ peccauit: q̃ nõ habet̃ q̃ illa spelunca duplex esset terra cõsecrata ad sepeliendũ. ⁊ ideo licebat abrahe terrã illã emere ad vsum sepulture vt ibi institueret sepulchrũ sicut etiã nũc liceret emere aliquẽ agrũ cõem ad instituenduʒ cymiteriũ vel etiã ecclesiã q̃ tamẽ apud gẽtiles loca sepulture deputata religiosa putabant̃: si ephron pro iure sepulture p̃ciũ intendit accipere peccauit vẽdens licet abrahã nõ peccauerit emens: q̃ nõ intendebat emere nisi cõmunem terrã. licet etiã nunc terrã vbi quondã fuit ecclesia vendere aut emere in casu necessitatis: sicut de materia vasoꝝ sacroꝝ dictũ est vel excusat̃ abrahã q̃ in hoc redemit suã vexationẽ: q̃uis ephron gratis ei sepulturã offerret ppendit tamẽ abrahã q̃ gratis accipere sine eius offensa nõ posset. Ius autem primogeniture debebat̃ iacob ex diuina electione: sm̃ illud Mal. j. Jacob dilexi esau autem odio habui: ⁊ ideo esau peccauit primogenita vẽdens. Jacob autẽ nõ peccauit emendo: q̃ intelligitur suã vexationẽ redemisse. Jus autẽ patronatus p se vendi non põt nec in feudũ dari: sed transit cum villa q̃ venditur vel cõceditur. Jus autẽ spirituale accipiendi decimas nõ cõcedit̃ laicis: ʒ tñ modo res tempales que nomine decime dant̃ vt supra dictuʒ est. Circa collationẽ vero beneficioꝝ sciẽdũ q̃ si eps anteq̃ʒ debitũ beneficium offerret ob aliquã cãm ordinauerit aliquid subtrahendũ de fructib⁹ bñficij ɔferẽdi ⁊ in pios vsus expẽdẽdi nõ est illicitum. Si vero ab eo cui beneficiũ offert req̃rat aliq̃d sibi exhiberi de fructibus illi⁹ bñficij idẽ est ac si aliud munus ab eo exigeret. ⁊ iõ nõ caret vitio symonie. Circa q̃ntũ. s. vtrum liceat dare spũalia p munere ab obseq̃o vel a lingua. dicẽdũ q̃ noĩe pecunie ĩtelligit̃ dẽ illud cuius p̃ciũ pecunia põt mẽsurari. Manifestũ ẽ q̃ obsequiũ hoĩs ad aliquã vtilitatẽ ordinat̃ que põt p̃cio pecunie estimari vñ ⁊ pecuniaria mercede ministri ɔducunt̃. Et iõ idẽ est dicẽdũ q̃ aliq̃s det rẽ spũalẽ p̃ro aliquo obseq̃o tpali exhibito vel exhibẽdo ac si daret p pecunia data vel pmissa q̃ illud obsequiuʒ estimari possit. Silr etiã q̃ aliq̃s satisfacit petib⁹ alicui⁹ ad tpalẽ grãm q̃rẽdã ordinatur ad aliquã vtilitatẽ q̃ põt pecunie p̃cio estimari. Et iõ sic ɔhit̃ symoniã accipiẽdo pecuniã vel q̃mlibet rem exteriorẽ: q̃d ptinet ad munus a manu. ita etiã ɔhit̃ p mun⁹ a lingua vel ab obseq̃o. Un̄ si aliquis cleric⁹ alicui p̃lato ĩpẽdat obsequiũ honestum ⁊ ad spũalia ordinatũ puta ad vtilitatẽ ecclesie ⁊ ministroꝝ ei⁹ auxiliũ. ex ipsa deuotione obsequij reddit̃ dign⁹ ecclíastico bñficio. Sic dicit Greg. in registro Ecclesiasticis vtilitatib⁹ deseruiẽtes ecclesiastica dignũ ẽ administratõe gaudẽ. Si vero sit obsequiũ ĩhonestũ ⁊ ad carnalia ordinatũ puta q̃ seruiunt p̃lato ad vtilitatẽ ɔsanguineoꝝ suoꝝ: vl̃ patrimonij vel ad aliq̃d aliud hmõi. eẽt mun⁹ ab obseq̃o ⁊ symoniacũ. Itẽ si q̃s aliq̃d spũale alicui ɔfert gratis pp̄ ɔsanguinitatẽ vel quãcũqʒ carnalẽ affectionẽ q̃dẽ illicita ẽ ⁊ carnalis collatio nõ tñ symoniaca q̃ nihil ibi accipit̃ vñ h̃ nõ ptinet ad ɔtũ emptiõis ⁊ vẽditõis in quo fundat̃ symonia. Si tñ aliq̃s det alicui beneficiuʒ ecclíasticũ h̃ pacto vel ĩtẽtõe vt inde suis ɔsanguineis pudeat: est manifesta symonia. Itẽ sciẽdũ q̃ mun⁹ a lingua dr̃ vl̃ ipsa laus ptinẽs ad fauorẽ humanũ qui sub p̃cio cadit: vel etiã p̃ces ex q̃b⁹ acquirit̃ fauor human⁹ vt ɔtrariuʒ euitet̃. ⁊ iõ si aliquis p̃ncipalr̃ ad h̃ ĩtẽdat symoniã ɔmittit. Ad h̃ aũt vr̃ p̃ncipalr̃ intẽdere qui p̃ces p indigno porrectas exaudit: vnde ipm factũ est symoniacũ. Si autẽ p̃ces pro digno porrigant̃: ipm factũ nõ est symõiacũ q̃ subest debita cã ex qua illi pro quo p̃ces porrigunt̃ spũale aliq̃d cõferat̃: tñ põt esse symonia in intẽtione si non attendat̃ ad dignitatẽ psone: sed ad fauorẽ humanũ. si vero aliquis pro se rogat vt obtineat curã animaꝝ ex ipsa p̃sumptione reddit̃ indignus ⁊ sic p̃ces sunt p indigno licite tñ põt aliq̃s si sit indigẽs pro se ecclesiasticũ beneficium petere sine cura animaꝝ.

De pena symoniaci. DIS. XV.

Circa sextũ sciẽdũ q̃ pena symoniaci est vt p̃uet̃ eo q̃d p symoniã acq̃siuit. vnde i. q. i. ca. si quis eps. Qui ordinat⁹ est nihil ex ordinatõe vel pmotione que est p negationẽ facta sibi pficiat: ʒ sit alienus a dignitate ⁊ solicitudine quã per pecuniã acq̃siuit. Null⁹ eñi põt licite retinẽ id q̃d ɔtra volũtatẽ dñi acquisiuit: puta si aliq̃s dispẽsator de reb⁹ dñi sui daret alicui ɔ volũtatẽ ⁊ ordinationẽ dñi sui. ille q̃ recipet licite retinẽ nõ possʒ. dñs aũt cui⁹ ecclesiaꝝ p̃lati sũt dispẽsatores ⁊ ministri ordiãuit vt spũalia gratis darent̃. ʒ illõ Math. x. gratis accepistis gratis date. ⁊ iõ qui muneris iteruẽtu spũalia q̃cũqʒ assequit̃ ea licite retinẽ nõ pñt. Insup aũt symoniaci tã vendentes q̃ʒ emẽtes spũalia aut etiã mediatores alijs penis puniunt̃. s. infamia depositione si sint clerici ⁊ excõicatõe si sint layci vt habet̃ ĩfra. q. i. ca. Si quis eps. Unde sciẽdũ q̃ ille qui symõiace suscepit sacꝝ ordinẽ recipit quidẽ characterẽ ordĩs pp̄ter efficaciã sacri. nõ tñ recipit grãʒ neqʒ ordĩs executionẽ. ⁊ q̃ q̃si furtiue recipit characterẽ ɔtra p̃ncipalẽ dñi volũtatẽ. iõ est ipso iure suspensus: ⁊ quo ad se. s. de executione sui ordinis nõ se intromittat ⁊ quo ad alios vt. s. nullus ei coĩcet in ordinis executione: siue sit petm̃ eius publicum siue occultũ nec põt repetere pecuniã quã turpiter dedit licet alius iniuste retineat. Si vero sit symoniac⁹ q̃ ɔtulit ordinẽ symoniace: vel q̃ dedit vel recepit beneficiũ symoniace: vel fuerit mediator symonie si est publicũ est ipso iure suspẽsus ⁊ quo ad se. ⁊ quo ad alios: si est occultũ est ipo iure suspẽsus quo ad se tñ. nõ autem quo ad alios. Itẽ nota q̃ si ille qui epatũ symoniace adept⁹ est p̃cipiat clerico sibi subdito q̃ ab eo recipiat ordines nõ tenetur ei obedire imo nec pp̄ter p̃ceptũ eius nec pp̄ter excõicationem pape dʒ ordines recipe ab eo quẽ scit symoniace pmotũ ⁊ si recipit ordinem nõ recipit ordinis executionẽ etiã si ignoraret eum esse symoniacum. sʒ indiget dispẽsatiõe. q̃uis dicã t q̃ si non potest pbare eum esse symoniacũ debet obedire recipiẽdo ordinẽ sed non debʒ exequi absqʒ dispensatione sed hoc absqʒ ratiõe dicit̃: q̃ null⁹ debet obedire alicui ad cõmunicãdum sibi in facto illicito. Ille autem qui est ipso iure suspensus ⁊ quo ad se. ⁊ quo ad alios illicite confert ordinem. Unde nullus debet sibi cõmunicare recipiendo ab

eo quacūq3 ex cā. Si aūt nō ɔstat ei nō vȝ peccatū credere alterius
ⁱ ita cū bona ɔsciētia vȝ ab eo ordinē recipere. Si aūt epͦs sit symo/
niacus alio mō qͣ; p ꝓmotionē sue symoniace factā pōt ab eo reci/
pere ordinē si sit occultū q: nō est suspensus quo ad alios: s3 solum
quo ad seipsum vt dictū ē. Jtē si qs aliqͩ spirituale symoniace ade/
ptus est ꝓcurātib⁹ aliis ipso nec volēte nec sciēte nihilomin⁹ puatᷣ
illo sic symoniace ꝓcurato cui⁹ rō est: q: ꝙ aliquis priuetᷣ eo qͦ
accipit nō solū est pena peccati sed etiā quādoq3 effectus acqͥsitio/
nis iniuste: puta cū aliqs emit rem aliquā ab eo qui vēdere nō pōt:
ⁱ ideo si aliqs sciēter ⁊ ꝓpria sponte accipiat symoniace ordinē vl
ecclesiasticū beneficiū nō solū priuatᷣ eo qͦ accepit. vt. s. careat exe/
cutione ordinis. ⁊ bñficiū resignet cū fructib⁹ inde pceptis: sed etiā
vlterius punitᷣ. q: notatᷣ infamia ⁊ tenetᷣ ad restituēdos fruct⁹ nō
solū inde pceptos: sed etiā eos ꝗ pcipi potuerūt a possessore dilige/
ti: qͦ tñ intelligēdū est de fructib⁹ ꝗ supsunt deductis expēsis fact/
cā fructuū. exceptis fructib⁹ illis ꝗ alias expensi sunt in vtilitatē ec/
clesie. Si vͦo eo nec volēte nec sciēte p alios alicui⁹ ꝓmotio symo/
niace ꝓcuratᷣ caret qͩdē ordinis executione: ⁊ tenetᷣ resignare bñfi/
ciū qͦ est ɔsecutus cū fructib⁹ extātib⁹: nō aūt tenetᷣ restituere fru/
ctus cōsumptos. q: bona fide possedit: nisi forte inimic⁹ ei⁹ fraudu/
lenter pecuniā daret pro alicui⁹ ꝓmotione: vel nisi ipse expresse ɔdi/
xerit: tūc. n. nō tenetᷣ ad renūciādū nisi forte postmodū pacto ɔsen/
serit soluēdo qͦ fuit ꝓmissum. Jtē si quis bñficiū eccl'iasticū p sy/
moniā est adeptus: si platus ⁊ aliqui de collegio in symoniā ɔsen/
serūt eis restituēdi sunt fruct⁹ inde pcepti nō plato nec collegio il/
lius ecclesie: vt vȝ: q: nō debēt inde vtilitatē aliquā ɔsequi qui fue/
runt symonie pticipes. Et dicēdū ꝙ pecunia vel possessio vel fruct⁹
symoniace recepti debēt restitui ecclesie i cui⁹ iniuria data sunt nō
obstāte ꝙ platus vel aliquis de collegio illi⁹ ecclesie fuit in culpa:
q: eoꝝ peccata nō debēt aliis nocere: ita tamē ꝙ quātū fieri pōt ipi
qui peccauerit inde cōmodū nō ɔsequantᷣ. Si vͦo platus ⁊ totum
collegiū sunt in culpa vȝ cū auctoritate supioris pauperib⁹ vel alte/
ri ecclesie erogare. Jtē si aliqͥ symoniace in aliquo monasterio sunt
recepti debēt renūciare: ⁊ si eis sciētib⁹ cōmissa est symonia post cō/
ciliū generale sine spe restitutionis de monasterio repellūtᷣ: ⁊ ad
agēdā ꝑpetuā pniam sunt in artiori regula ponendi vel in aliquo
eiusdē ordinis si artior ordo nō inueniretᷣ. Si vͦo hoc fuit añ conci/
liū: debēt in aliis locis eiusdē ordinis collocari: ⁊ si hoc fieri nō pōt
dispēsatiue debēt in eisdē monasteriis recipi: ne in seculo euagentᷣ
mutatis tñ prioꝛib⁹ locis ⁊ inferioꝛib⁹ assignatis. Si vͦo ipsis igno/
rantib⁹ siue ante ɔciliū siue post sint symoniace recepti. postqͣ; renū/
ciauerint possunt de nouo recipi locis mutatis vt dictū est. Jtez si
aliqs ex sola volūtate vel intētione sit symoniacus: iste quo ad deū
tm̄. symoniac⁹ est cui⁹ solius est de interioꝛib⁹ cordis motib⁹ iudica/
re. Sȝ quo ad exterioꝛē penā ecclesiasticā nō punitᷣ vt symoniacus
vt renūciare beneficio teneatᷣ: sed solū de mala intētione vel volū/
tate penitere tenetᷣ. Jtē nota ꝙ cū eo qui scienter est symoniace bñ/
ficiatus solus papa dispensare pōt. Jn aliis autē casib⁹ pōt ēt epͥs
dispensare: ita tamē ꝙ prius abrenūciet qͦ symoniace acqͥsiuit: et
tūc dispēsationē ɔsequatᷣ: vel paruā vt habeat laycā cōronē: vl ma/
gnā vt post penitētiā in alia ecclesia in suo ordine remaneat: vl ma/
ioꝛē vt remaneat in eadē: sed in minoꝛib⁹ ordinib⁹: vel maximā in
eadē ecclesia etiā maiores ordines exequatᷣ. nō tamē plationē acci/
piat. Jtē multe sunt alie pene qb⁹ symoniaci iusto dei iudicio dei
iudicio puniūtᷣ. Primo quidē q: puniūtᷣ grauibus ⁊ subitis
infirmitatib⁹: ⁊ iudiciis dei sicut patet de alchimo qui intrusus in
summū sacerdotiū p demetriū. ii. Mach. vii. post multa eius flagi/
tia pcussus est paralysi: ⁊ obstrusum est os eius ⁊c. ii. Mach ix. Jtē
iason emens sacerdotiū ab antiocho vt legitᷣ. ii. Mach. iiii. de cui⁹
cladibus ⁊ infortunio habetᷣ. ii. Mach iiii. ⁊ v. quomodo vagus ⁊
ꝓfugus de ciuitate in ciuitatē insepultus ⁊ inlamētatus abiicitur.
De cladib⁹ autē āntiochi qui vēdidit ei ⁊ menealo habetᷣ. ii. Mach.
ix. Collisus est toto corpe de curru cadens: ⁊ quomodo carnes ei⁹
scaturiebant vermib⁹ ⁊ fanie: ita ꝙ eius fanie totus exercitus gra/
uaretᷣ. Jtem. iiii. Regū. v. gyezi vendens domū sanitatis naamā
lepra pcussus est. Secunda pena est q: vincuntur turpiter: ⁊ ad
infortuniū magnū reducuntᷣ: vt patet de dicto antiocho. Mach.
viii. ⁊ ix. Jtem xi. lysias procurator ⁊ ꝑpositus negocioꝛum antio/
chi venit cōtra hierusalē existimans se facturum eā habitaculū gē/
tium ⁊ tēplū sibi cōuertere in pecuniariū questū: ⁊ per singulos an/
nos constituere venale sacerdotiū quem confisum in multitudine
peditum ⁊ equitū ⁊ elephantoꝛum vicit iudas machabeus: equite
celesti sibi ⁊ suis apparente ꝓsternens de suis mille sexcētos equi/
tes: ⁊ peditum. xi. milia. lysias aūt vict⁹ cum residuis turpiter fugit

Tertio sunt maledicti vt gyezi ab helyseo qui maledictionē in/
currit. De depositione eoꝝ ab offō ⁊ bñficio ⁊ excōicatōe ⁊ restitu/
tione acqͥsiti p symoniā. ⁊ qui debet trudi in monasteriis. ⁊ de ifa/
mia symoniacoꝝ habetᷣ in sūma de casib⁹ pmi libri. pmo titulo de
pena symoniacoꝝ ⁊ in decretis cā. i. q. i. in plurib⁹ locis. Mori etiā
ɔsueuerūt morte detestabili: ⁊ pcuti plagis ignominiosis. qͦ pȝ in
veteri ⁊ nouo testō in eis qui hᷣ fuerūt vitio denotati. iiii reg. iiii. ⁊
⁊. v. gyezi cū obpꝛobrio lepre moritᷣ plage sue heredes suos succes/
sores reliquit. Jtē ii mach. xiiii. Alchimus offerēs demetrio coro/
nam aureā ⁊ palmā obtinuit sacerdotiū: qui post mlta flagitia sua
paralisi pcussus obmutuit itestat⁹ mortu⁹. ii. mach. vii. Demetrius
aūt cum exercitu suo qui eū per munera itruserat in sūmū sacerdo/
tium. ab alexādro cū exercitu suo vict⁹ ē. ⁊ occisus gladio ii mach.
x. Jtē. ii. mach. iiii. Jason emens sacerdotiū sūmū ab āntiocho post
multa sua flagitia fugatᷣ in alienā terrā puatus sacerdotio pfugus
inlamētat⁹ moritᷣ turpitᷣ vt legitᷣ. ii. mach. v. Jtē. ii. mach. iiii. Me/
nelaus supplātans iasonē ⁊ emēs ab antiocho sacerdotiū: qui pp
flagitia sua accusatᷣ pcipitat⁹ est de summo turris in cineres. vt le/
gitᷣ. ii. mach. xiii. Et dᷣ ibi. Qui multa ɔtra araȝ dei ɔmiserat cui⁹
ignis ⁊ cinis erat sanct⁹. ipse in cineris morte damnat⁹ est. Jn no/
uo etiā testō iudas vendēs dñm manib⁹ ꝓpriis se suspendens cre/
puit medius. Symon etiā magus vt dᷣ in passione beati petri a de/
monibus orōne aploꝝ pcipitat⁹ ⁊ attrit⁹ est: ⁊ vt dicit egysippus i
libro de cladib⁹ iudeoꝝ in ista mortu⁹ est. ꝙ cum adhuc viueret fra/
ctis crurib⁹ ⁊ corpore ɔtrit⁹ ⁊ vellēt eum ppl'i romani occidē: impe/
diuit Petr⁹ dicēs. Sinite magum vt ɔtabescēs videat aliquandiu
regnū dei crescere, eo iuxto. Dic vt ibi dᷣ extra vrbē deportatus in
agello aliquādiu ⁊ vixit ɔtabescēs iudia: ⁊ doloꝛib⁹ sil' languore ⁊
malitia. Jtē in vita sancti pierii legitᷣ ꝙ cum mortuo aliꝗorum
epͦ eligeretᷣ sanct⁹ pierii⁹ ab oib⁹. qͩdā archidyacon⁹ datis muneri/
bus itrusus est p violētiā maioꝝ: ⁊. xl. die turpitᷣ est defūct⁹. Jtem
dyal'. li. iiii. dicit greg. ꝙ epͥs brixie valerianū patritiū sepeliuit pcio
accepto in ecclesia beati faustini martyris: qui apparuit custodi ec/
clesie sue. dicēs ꝙ iret ad epm pdictū dicēs ꝙ de ecclesia sua remo/
ueret carnes fetentes qͣs ibi posuerat: qͦ si nō fecerit die. xxx. mo/
rietᷣ qui hᷣ timuit epo reuelare. Admonit⁹ scdo cum dict⁹ epͥs san⁹
⁊ incolumis intrasset lectum subita ⁊ inopinata morte die. xxx.
mortuus est. Qꝫ graue sit vitium symonie patet ex supra dictis
exēplis veteris testamēti de pena cōmutantiū: tūc cum nō esset nisi
petrū vēdere vel emere figurā in qua nō dabatᷣ spūssanct⁹ vt est vē/
dere veꝝ sacrm̄ tpe gratie: antiquū eni sacerdotiū figura fuit sacer/
dotii noue legis. ⁊ sacramēta veteris legis solū vmbra nouoꝝ. Jtē
in ecclesiastica hystoria ca. xxx. legitᷣ de quodā natali noīe: ꝗ post/
qͣ; multa sustinuissȝ tormēta pro fidei ɔfessione: decept⁹ ab hereti/
cis christū purā credidit creaturā. emitq3 dato pcio vt fieret eoꝛū
epͥs: qui admonit⁹ a dño sepe vt desisteret ab illa pnitiosa ambitio/
ne ⁊ nollet. flagellat⁹ est ab angelis vsq3 ad mortē grauib⁹ plagis:
in mane indutū se cilitio cinē ɔspergēs: ad pedes sepherini pape ꝑ/
uolutus: ⁊ clericoꝝ ⁊ laycoꝝ: ostēdēs etiā cicatrices qͣs pro fide pe/
tulerat: vix est tādē ad cognitionē receptū. Ultimo aūt puniētᷣ
pena eīna iuxta ꝙ dictū est symoni: Act. viii. Pecunia tua tecū sit
in pditionē. De his habentᷣ exempla supra de pena ⁊ acerbitate in/
ferni de sacerdote quē demones ponebāt in morte ad frigēdū in
sartagine. Jtem de pena purgatorii de milite qui accepit pecuniaȝ
a clerico pro ecclesia. Jtem de abbate in fonte. ⁊ de acerbitate pe/
ne purgatorie.

¶ Qꝫ detestandum sit crimen symonie. DiS. XVI.

Jrca septimū sciēdū ꝙ crimē symonie detestā/
dum est multiplici rōne. Primo q: culpa
grauissima. Scdo ꝑpter damna pximima. Tertio qͣ
cura difficilis. Quarto q: finis horribilis. Prio qͩdē
detestādū est crimē symonie qͣsi culpa grauissima: hoc enim flagi/
tium oīa pcā videtᷣ excedere: ait enim paschalis papa: oīa pcā si/
ue crimina ad comparationē symoniace heresis pro nihilo cōputā/
tur: ecce ꝙ symonia heresis appellatᷣ: ⁊ symoniac⁹ a sanctis hereti/
cus reputatᷣ: q: etsi deū sūme bonū fatetᷣ vbo tñ vilissimū reputat
cū facto. ɔstituēs eū venalē vili pcio. Jtē Greg. in registro. Presby/
ter si per pecuniā ecclesiā obtinuerit: nō solū ecclesia: sȝ honore sa/
cerdotali priuetᷣ. q: altare decimas ⁊ spiritūsanctū vendere vl' eme/
re: symoniacā heresiȝ esse nullus fideliū ignorat. Recte aūt omnia
peccata symonie comparata pro nihilo computantᷣ ꝑpter multipli/
cem contumeliā ⁊ ɔtemptum quē symoniacus infert deo. Pri/
mo q: spiritūscm̄ patri ⁊ filio coequalem venalē exponit quasi ser/
uum vel iumentū vilissimū. vnde super illud Joh. ii. cathedras vē/

dentiū columbas dicit glo. q̄ p columbā intelligit̄ spiritussanct⁹. Itē corpus christi vēdunt cū iuda nō solū semel sed q̄ciēs millesies nō mortale ꝛ humile sed in statu imortalitatis ꝛ glorie existēs. nō in terris ambulāte vendunt christū nō in statu serui sed regis. Iudas penitēti ꝛ ductus restituit isti nō possunt ad hoc induci. Secūdū dedecus est qꝛ deū largissimū ꝛ liberalissimū datorē estimāt reuēditorē qd̄ est magnū dedecus summo regi Act. viii. Existimasti donū dei cū pecunia possideri. dixit petr⁹ symoni mago. Tertiū ē qꝛ donū dei cōtēnūt qꝛ vilissimo p̄cio expenūt illud quo pōt emi regnū eternū porci sunt qui margaritas conculcant ꝛ cōtēnūt.

Quartū est qꝛ officiū ecclesie occupant ne aliquis ingrediat̄ iust p eoꝝ se faciunt q̄si hostia ecclesie. vt iā nō sit christus hostiarius sed symon magus nō symon petrus cui christus claues ecclesie tradidit. Quinto ꝓcurat symonia vt sponsa christi grauida sit de adulterio nō habēs ī vtero de spūsancto cū maria Math. i. Sexto hec species auaritie nō solū de idolo facit deū suū sed deū suū imolat idolo auaritie qd̄ fit cū missam celebrat cā auaritie. Septimo qꝛ istud vitiū nulli loco nulli ꝑsone pcit. Alia pctā sanctitati deferūt vt fornicatio ꝛ adulteriū q̄ abhorrēt altaria ꝛ ecclesias hoc iuxta filiū v̄ginis ponit idolū cupiditatis hoc nō defert deo nec angelis nec omnis officiis ꝛ sacrificiis quoꝝ ꝑsentiā demones timēt ꝛ tremūt. Itē sacramēta q̄ christus statuit in sanctificationē cōuertit symonia in execrationē. Itē symoniacus bona dei manib⁹ sacrilegis tāq̄ fur cōtrectat inuito dn̄o de q̄bus deberent refici ei⁹ filii. Enormitatē hui⁹ flagitii satis euidenter ondit feruēdissimus zelus christi ꝛ sanctoꝝ ꝯ hoc vitiū. Legit̄ n. Ioh. ii q dn̄s facto flagello de funiculis cū violētia ꝛ verberib⁹ euertēdo mensas nūmularioꝝ: ꝛ es effundēdo: ꝛ cathedras vendētiū ꝛ emētiū subuertendo eiecit eos de tēplo. Cōtra nullos alios v̄r dn̄s cōuersans in terris tātā violentiā manuū exercuisse: vocans tēplū ab eis factū speluncā latronū. Bern. ad eugeniū papā. Nō parat dn̄s aures vt audiat sed flagellū quo feriat. nec n. sedet iudicans sed insequit̄ vindicās. nec cā tacet: sꝫ exhibet: dicēs: vos fecistis domū p̄ris mei domū negociationis ꝛ speluncā latronū: tu ergo fac similiter. Erubescāt vultū tuū huiꝰ negociatores timeāt te nūmularii huiꝰ ꝛ in nūmis suis nō ꝯfidāt sed diffidāt ꝛ abscōdētes suū a te sciētes te effundere paratiorē q̄ accipe: zelū magnū ꝯ symoniā ostēdit se hr̄e helyseus maledicēdo giezi. iiii. reg. v. ꝛ petrus maledicēdo symoni mago Act. viii. zelus ecclesie ꝛ sctōꝝ patrū ꝯ hoc vitiū pꝫ sciēti iura canonica q̄ maxime inuehūt ꝯ hoc vitiū Dec. greg. Quisq̄s ꝯ symoniacoꝝ neophitoꝝ cuit̄ ē pro officii sui loco vehemēter nō arsent. cū eo se non dubitet habituꝝ portionē q̄ prius cōmisit h̄ piaculare flagitiū cā. i q. i. Scd̄o symonie crimē detestādū ostēdūt dāna p maria q̄ infert tā subiecto ꝓprio q̄ deo ꝛ ecclesie dei. subiecto q̄dē ꝓprio q̄a symoniacū ꝑcipitat in multa ꝛ horrēda flagitia. Est n. symoniacus fur ꝛ latro. Ioh. x. Qui nō intrat p hostiū sed ascēdit aliūde ille fur est ꝛ latro Sup illud Math. xxi. Uos fecistis eā speluncā latronū dicit glo. Latro est q̄ lucra sectat̄ q̄ nō dātes corpaliter ꝑsequit̄ ꝛ dātes spūaliter necat ꝛ dū lesionē ꝓximi cogitat q̄si latro sedet in spelūca Sacrilegus etiā est: qꝛ circa sacra latrocinium suum exercet. Si sacrilegus v̄r q̄ furat̄ ꝛ male capit calicē multo fortius q̄ totā ecclesiā cū aliis q̄ ad eā ptinēt: pꝫ p alchimū q sacrilegus sit symoniacus q̄ p violētiā demetrii rapuit summū sacerdotiū q̄ intrusus p bachidē in hierusalē maximā stragē sanctoꝝ fecit sicut scriptū est. Carnes sctōꝝ ꝛ sanguinē effuderūt ī circuitu hierusalē ꝛc̄ ii. mach. vii. Itē eiusdē ix. cū alchim⁹ p̄cepisset destrui murū dom⁹ sancte et opa ꝓphetaꝝ pcussus est paralisi: ꝛ obstrusū est os ei⁹: ꝛ mortu⁹ est. Itē ad quāta facinora adducat symonia pꝫ ii Mach. iiii. p exēplū iasonis: q̄ cū emisset ab antiocho summū sacerdotiū intrusus p eū in illud cepit trahere statī ꝯtribules suos ad ritus gētiles ꝛ iura legitima destituens praua instituta sanxiebat sub ipsa arte gymnasiū ꝯstituit: ꝛ optimos epheboꝝ in lupanarib⁹ posuit: de cui⁹ sceleribus multa legunt̄ ii mach. iiii. ꝛ v. Silr̄ ꝛ de ambitione menelai ꝛ emptione sum̄i sacerdotii ꝛ sceleribus ei⁹ ii. mach. iiii. ꝛ v. Itē iudas vēdēs p̄cio dn̄m ex h̄ cecidit ī crimē furti. sacrilegii ꝓditionis desparationis: suspēsiōis ꝛ occisionis suiipsius Symō mag⁹ vt dr̄ Act. viii. Qui credēs baptizat⁹ adherebat apl̄is: ex quo obtulit pecuniā pro miraculis faciēdis: ꝛ vt ad īpositionē manuū suaꝝ daret̄ spūssanct⁹ maledictionē petri suscipiēs ī īfinita cecidit scelera: ꝛ de christiano fact⁹ ē maxim⁹ christi ꝛ suoꝝ ꝑsecutor: ꝛ sic h̄ v̄r q nō debeat aliqd scelus ad ppetrādū abhorrere q̄ spūssancti vel donoꝝ ei⁹ negociator sacrilegus fieri nō abhorret. Itē dānū infert symoniaco: qꝛ nec oblatiōes nec p̄ces: nec ēt sacra sunt ei salutifera nec grām ꝯferūt. sꝫ poti⁹ mortē. ꝛ oīb⁹ sciēter ea recipiētib⁹ ab eodē. Ecci. xxxiiii. dona iniquoꝝ nō pbat altissimus ꝛ Greg. i q. i. nō est putāda elemosyna que ex illicitis reb⁹ acq̄rit̄ qꝛ qui male accipit vt bene dispenset grauat̄ poti⁹ q̄ iuuat̄ ꝛc̄. Et post. Perpēdamus quātus dolor patri sit cū in ꝯspectu eius filius victimat̄ ꝛ agnoscim⁹ quāt⁹ apud deū dolor exaspat̄ q̄n ei sacrificiū ex rapina tribuit̄ nimis declinādum sub obtētu elemosyne pctā symoniace hereseos pperrare. Itē eccl̄ie dei infert damna p maxie: pmo qꝛ a patrimōio christi filios suos exheredat ꝛ in ea filios dyaboli heredes īstituit. Excludit ab ouili vel nō admittit pastores bonos ꝛ canes p̄dicatores īroducit lupos ouiū christi p emptores ꝛ excoriatores. Itē eis vtit̄ symōia ad hominū inq̄nationē ꝛ ꝑditionē que christe īstituit ad hoīm mādationē ꝛ salutē. Itē ad cubile sponse chr̄i īroducit corruptores qui filios spurios generāt quos filios sponsi nolant ꝛ eos faciūt spōso nutrire ꝛ hēdes esse in bonis. Itē symōiaci domū dei faciūt speluncā latronū quos destruūt p̄ncipes seculares deteriores herode aschalonita: de quo dicit egysippus li. i de cladib⁹ iudeoꝝ: q sacius rex spelūcas latronū ꝑscrutabat̄ ꝛ eos ab eis eiciens extirpabat in quo multū eum ꝯmēdat. Itē domū dei nō solū faciūt spelūcā latronū imo dolū idolatrie. Osee. viii. Ipsi regnauerūt ꝛ nō ex me p̄ncipes extiterūt ꝛ nō cognoui argētū suū ꝛ auꝝ sibi idola fecerunt. cū vt dr̄ ysa. xxxiiii Erit cubile draconū cū flamiuomi ꝛ venenosi mediāte pecunia ītroducunt̄. pascua struthionū vt hipocrite ibi foueā hn̄t ꝛc̄ monstra que sequunt̄ habitāt ibi. cū auari luxuriosi negligētes ꝛ imisericordes p̄cio ꝛ violētia ītroducunt̄ in ecclesia dei qui bene foderet cū ezechiele tēpli parietē vidē posset tēplū plenū animalib⁹ imūdis reptilib⁹ ꝛ idolis. q̄les sunt illi qui hn̄t symoniacū ingressū. Sunt enim aīalia imunda p luxuriā. reptilia p auaritiā ad terrā pectore ꝛ vētre repiādo. idola sculpti ꝛ ornati per supbiā ꝛ ceci p ignorātiā. Itē symoniaci spm̄ vite vel vitalē eccl̄ie auferunt̄ dum emūt eū ad vēdēdū filies symonis mago de quo dicit glo supra. Act. viii. Symon spūsscm̄ volebat emere vt eum aliis plus posset vēdere. Itē infidelr̄ agūt ꝯ christū Bern. Qui infidelr̄ intrat ꝛ nō per christū q̄d nisi īfidelr̄ agit ꝛ ꝯ christū chr̄s nūc ꝯdiscit eū. nec ipse cognoscit eū. Silis petro qui introducit⁹ in atriū pn̄cipis sacerdotū p ancillā hostiariū dicit se nō cognouisse chr̄ꝫ. hos ancilla ītroducit quos carnalitas ītroducit. Itē ꝯaminificat eccl̄iā quā part⁹ mōstruosos parere facit pro filiis legitimis. generat mōstra. talpas: q̄si auaros in terris cecos qui nihil sciunt aut loq̄ aut amare nisi terrena. asinos corruptos ꝛ sine sensu. q̄si epos rudes ꝛ inscios serpētes: q̄si dolosos ꝛ malitiosos. Tertio symōiaca pestis est summopere detestāda: qꝛ cura eius nimis est difficilis. vix enim curari pōt morb⁹ iste pestifer. p̄mo ꝓpter magnitudinē peccati qꝛ abutit̄ spūscō ꝛ ei⁹ grā p quā fit curatio petōꝝ. Scd̄o qꝛ oportet bn̄ficia resignari. ꝛ oīa p symoniā acq̄sita restitui qd̄ est q̄si impossibile cupido possessori. Simoniaci sunt q̄si piscis capt⁹ in nassa diaboli: q̄si vnū pedē hn̄tes in inferno: nisi caueāt sibi cito cadēt in infernū Eccl. iiii Custodi pedē tuū īgrediēs in domū dn̄i attēde ad introitū ꝛ exitū tuū ad hoc ptinet qd̄ dicit̄ Hiere. xvii. Pctm̄ iuda. i. clericoꝝ symoniacoꝝ qui deberēt laudare deū scriptū est stilo ferreo in vngue adamātino: qꝛ est q̄si indelebile. Item Act. viii. Dixit Petrus symōi mago Penitētiā age ab hac nequitia tua si forte remittat̄ tibi ꝛc̄. Uideo enī te in felle amaritudinis ꝛ obligatiōe iniquitatis. Quarto symoniā detestandam ostendit finis eius horribilis. qꝛ symōiaci cōmuniter morte pessima moriunt̄. sicut satis patet ex supra dictis.

¶ De speciebus symonie. DIS. XVII.

Irca octauū. s. de aliq̄b⁹ symōie sp̄eb⁹: sciēdū q̄ septē sunt sp̄ales p que spūalia male acq̄runtur. Primo male acq̄runt̄ mediāte pecunia vt voluit facere symon magus. Act. viii. Uidēs symon q p impositionē manuū daret̄ sanctusspūs obtulit pecuniā dicens. Date mihi hāc ptātē vt cuicūq; man⁹ posuero recipiat spūsscm̄. Cui petrus ait pecunia tua tecū sit in pditionē: qꝛ existimasti donū dei pecunia possideri. Itē. iii re. xiii. Quicūq; volebat implebat manum suam ꝛ fiebat presbyter excelsoꝝ: ꝛ ꝓpter hoc peccauit hyeroboam ꝛ dom⁹ eius ꝛ euersa est ꝛ deleta de superficie terre Quomō autē ꝛ respuēda sit pecunia oblata pro emēdis spiritualibus patet per qd̄dā exemplū qd̄ legit̄ in vita beati iohānis elemosynarii vbi dicit̄ Cum maxima multudo pauperum persas fugiens venisset apud alexandriam ꝛ dictus iohannes summā curam haberet de eis pascendus cū esset ibi maxia caristia alimentoꝝ: ꝛ ꝓpter defectum Nyli qui non irrigauerat terrā more solito: ꝛ ipe q̄cq̄d hēre poterat eis erogasset. ꝛ mutuo accepisset multas pecunias ꝛ ānonā: nec aliis mutuū inuenīret. vidēs afflictionē sui ppl̄i. cleric⁹ q̄dē bigam⁹

offerens ei pro nutritione pauperꝝ frumēti ducenta milia modiaꝝ auri cētū libras ⁊ octoginta tātūnō vt cū oraconū ordinaret et mi nistrās ei mereret̄ suoꝝ remissionem ꝯsequi pctōꝝ ait eꝯ oblatio nem immundā nō esse recipiendā in sacrificio. Non enim vt dixit petrus symoni Act.viii est tibi portio neqꝫ hereditas i pte hac pau peres aūt suos pōt pascere deꝰ q̄ fecit illos. Qui cū abisset cōfusus: venit ei nuncius dicēs q̄ due naues maxime venerant ei de cecilia onerate frumēto pro quo magnifice dn̄o grās referebat. Scḋo male acquirunt̄ pcio lingue adulationis.ps̄. Oleū peccatoris nō im pinguet caput meū.dicit ecclesia de plato q̄ ē caput eiꝰ. Hoc oleū maledictū penetrat ossa eoꝝ q̄ dant cā adulationis vel acq̄rūt spūa lia cū quo oleo intrat in eis dei maledictio. Ordinatus symoniace induit maledictionē sicut vestimētū.i. cū sacrū indumētū induit cū quo ordinat̄ vel celebrat. Sic intrauit absalon in regnū in quo ma le successit et ꝯcedens ibi suspēdiū.ii. Reg.xiiii. Stabat iuxta itroi tū porte ciuitatis: ⁊ omni viro q̄ habebat iudiciū ad regē vocabat ad se q̄rens q̄re venerat: ⁊ vnde erat ⁊ dicebat. Uident̄ mihi sermo nes tui boni ⁊ iusti: sed nō est q̄ audiat te. Quis me ꝯstituat iudicē sup terrā ⁊ iuste iudicē ⁊ cū aliqs salutaret cū extēdebat manū suā ⁊ apprehendēs osculabat̄ eū Sic faciebat omni israeli q̄ veniebāt ad regē ad iudiciū: ⁊ p h̄ sollicitans corda viroꝝ ꝯ patrē suū pmo tus est in regnū. It̄ alii pmouent̄ lingua.i. pcibꝰ carnalibꝰ interue nientibꝰ. Ad detestationē huiꝰ dixit dn̄s matri nō admittēs carna les eiꝰ pces de vino faciēdo Quid mihi ⁊ tibi est mulier. Jo.ii. Itē Math.xx.nō admisit dn̄s p̄ces dū m̄ri pro filiis ꝯsanguineis suis q̄ petebat dic vt sedeāt duo filii mei vnꝰ ad dexterā tuā. ⁊ alius ad sinistrā in regno tuo q̄bꝰ ait nescitis q̄d petatis ⁊c. sedē ad dexterā ⁊ sinistrā nō est meū dare vobis his pcibꝰ. Tertiū cū male acq̄rū tur est in debitū obsequiū: vel ad h̄ facit opus idebitū vel obsequiū manuale: vel alio mō q̄ð est inhonestū. Bern. Circuit sedulus ex plorator: sequit̄: obsequit̄: blādit̄: mentit̄: simulat: dissimulat̄ ma nibꝰ ⁊ pedibꝰ repens si mō quo se ingerat in patrocinium crucifixi.

Quarto acquirunt̄ male spūalia q̄n habet̄ oculos ad carnalem amorē cū dant̄ parētibꝰ. q̄ attinēt vel cū conat̄ vel laborat̄ vt ea obtineāt: nō habito respectu ad merita psone. Qui h̄ faciūt similes sunt de quo Judicū xvii. Impleuit michas manꝰ vnius filioꝝ suo rū: ⁊ factꝰ est ei sacerdos: caro ⁊ sanguis reuelat eis: ⁊ iō maledicti sūt. Sicut symon bariona ecōtrario bn̄dictꝰ cui caro ⁊ sanguis nō reuelauit: sꝫ spūs pr̄is celestis. Math.xvi.iō dr̄ Abacuc.ii. Ue q̄ edificat ciuitatē i sanguinibꝰ: ⁊ pparat vrbē i iniq̄tate. q̄ð faciūt q̄ i capl̄is nepotes suos ponūt vt suā faciāt de eis voluntatē. Dicebat ep̄s guill's par. q̄ aliq̄ q̄n veniūt ad capl̄a veniūt q̄si gallina pulli naria: q̄ ad modū pulloꝝ currunt post eos eoꝝ nepotuli: ⁊ clamāt post eos voces ⁊ volūtates sequēdo quocūqꝫ se vertāt. Sil'r ⁊ alii ꝯsanguinei. Itē dicebat idē q̄ viri spūales itrātes capl̄a secularium intrāt q̄si cameria mortuoꝝ vbi nō sunt ossa.i. viri ossei: sꝫ caro cor rupta.i. carnales: q̄ ibi habēt ingressū p carnē.i. carnis ꝯsanguinei tatē q̄n vnꝰ ꝯsentit in pmotionē ꝯsanguinei alteriꝰ. Jsai.xxxiiii.ibi foueā habuit hericiꝰ hō asper ⁊ porcinꝰ: viuēs i deliciis ⁊ onerās se vt hericiꝰ pomis bonis.i. ecclīasticis: ibi nutriuit catulos suos: ⁊ cir cūfodit in vmbra eiꝰ: q̄ð fit q̄n sub vmbra eoꝝ ꝯsanguinei obtinēt beneficia ecclīastica ⁊ terrena bona: ibi ꝯgregati sunt milui molles carnales ad alteꝝ clamabit in pmotionē sibi similis. Quidā ep̄s q̄ nepotulo suo dederat magnū archidyaconatū cū deportatꝰ eēt di cto ep̄o calatꝰ piroꝝ ⁊ de eis dedisset circūstātibꝰ q̄suit: q̄ h̄n fua ret ei residuū obtulit se ad hoc dictꝰ archidyaconꝰ: ridit ep̄s. Tu fa teres mihi malā custodiā. sic cattus sac̄ de caseo ea.n. comederes: ⁊ dixit q̄dā magister q̄ comedebat cū eo. O miser q̄uo ausus fuisti ei ꝯmittē tātā multitudinē aīaꝝ cui nō es ausus cōmittē paucitatē piroꝝ: ꝯ quos ē q̄ð dn̄s nō ꝯmisit iohāni iter ceteros magis dile cto tali ⁊ tāto curā ecclīe generalē: sꝫ petro q̄ nihil ei ptiebat: q̄ plus ceteris deū amabat: dicēs ei. Johā.xxi.i fine. Pasce oues meas: ⁊ agnos: ⁊ Math.xvi.tibi dabo claues regni celoꝝ: sꝫ matrē sua di misit Johi carnē carni. Itē act.i.pelegit mathiā ad aplātū. Joseph ꝯsanguineo suo. Itē sepe accidit q̄ q̄ pmouēt amicos carnales in tuitu carnis eligūt sibi flagellū deo pcurāte vt accidit viris sychen q̄ elegerūt ⁊ pmouerūt abymelech in regē. Jud.ix. Cōsiderate ait: q̄ os vestrū sum ⁊ caro vr̄a: ipsi aūt ad h̄ inclinati cū regē cōstitue rūt q̄ cōuersus est eis in ramnū iuxta parabolā quā pposuit eis io nathas frater eiꝰ: q̄ cū detestarent̄ scelera eiꝰ ⁊ ponerēt ei insidias: ipse ciuitatē eoꝝ destruxit: sal iu ea seminās: ⁊ habitatores occidit: turrē eoꝝ cū eis succēdit. Ad vltimū ipse a muliere alteriꝰ turris fra gmine mole pcussus excerebatꝰ turpit̄ occisus est. Quinto male acq̄runt̄ q̄n p vim vel p̄ces aut minas magnatū acquiruntur. Ab

hoc peccato debet cohibere grauis culpa que est sic intrādo q̄ ta les intrāt violēter cū hostio fracto ecclesie ⁊ sponsam christi violē ter pstituūt ⁊ spiritū qui benignus custos spōse est expellūt a do mo Itē sūmū regē grauit̄ offendūt q̄ filiā eiꝰ eo inuito capiunt i. ecclesiā Sichen filiꝰ emor dm ī rapiēdo offendit iacob patrē ⁊ filii os isrl' frēs. q̄ð ei ⁊ suis fuit cā mortis. Gen̄.xxxiiii Itē ex maxima huiꝰ pctī pena appet q̄ grauis sit ⁊ grādis culpa. Aug Quis dubi tat grauiꝰ esse cōmissum: q̄ð grauiꝰ est punitū. Punit̄ aūt hoc pec catum exustione ⁊ tre absorptiōe vt pꝫ nūmeri xvi de chore ⁊ suis Itē lepre pcussiōe ⁊ electōe. vt pꝫ de Ozia.iii. Reg.xvi. qui violent̄ intrabat templū volēs vsurpare sūmū sacerdotū offīn. punit̄ para lisis pcussiōe. vt pꝫ de alchimo.ii. Mach.viii. qui p violētiā demē tri obtiuuit sūmū sacerdotiū. Itē menelaus pcipitatōe q̄ itrusus p violētiā antiochi: de quo dr̄.ii. Mach.iiii. Acceptis a rege man datis venit nihil dignū h̄ns sacerdotio. iō dr̄ Heb.vi. Nemo assu mat sibi honorē: sꝫ qui vocat̄ a deo tanq̄ aaron. q̄ eligit̄ in testimo nio virge florētis frondētis fructificātis.i. iusticie: q̄ð est q̄n voca tur p miraculū voce lapsa de celo vt paulꝰ Act.xvii. ⁊ dn̄s Math. iii. ⁊ Jo.x. hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ. Et Jo.xxvii. vel p colūbā vt fabia nus papa. vel p sanctī spūs. vl' dei denoīatione. vt apl'i Mathei.xi. vel p ispirationē: vt dauid a samuele dicēte sibi deo. Ipse est surge vnge eū.ii. Reg.xvi. Itē alius modus est eligēdi p sorteꝫ. Act.i. sic electus est Mathias Itē alia electio ⁊ canonica p cōem ispiratio nem vel scrutiniū: vel cōpromissionē. Plurime electiōes fiunt ho die dyabolice magis q̄ canonice. q̄ in pluribus locis sunt plures viri dyabolici q̄ canonici.i. regulares: facientes plꝰ volūtatē diabo li q̄ dei. Ideo plus ispirat eis cōiter diabolꝰ q̄ deꝰ: q̄n mali plꝰ cō promittunt in sibi ꝯuenientes ⁊ sentiunt in eis q̄ in aliis. Ecc̄i.xiii. Omne aīal diligit sibi sile. ysa.iii. Apphendet vir fratrē suū dome sticum pr̄is sui dicēs: vestimētū tibi est esto pnceps noster. Sex to mō male acquirunt̄ spūalia q̄n pter fauorē magnatū dantur idignis. eis pcurātibꝰ. Ecc̄i.vii. Noli q̄rere ab hoīe ducatū neqꝫ a pncipe: neqꝫ a rege cathedrā honoris. Sicut fecerūt alchimꝰ iason ⁊ menelaus qui ob fauorē regū ⁊ violentiā sunt itroducti in hieru salem qui ob fauorē ppl'i vel timoreꝫ idignos pmouēt Siles sunt aaron qui vel timore vel fauore populi fecit eis vitulū ꝯflatilē quā adorarēt. q̄ð faciunt qui fauore vano hominē carnalē insciū ⁊ la scinium ⁊ supbū pmouent ad dignitates ecclesie hoīes aīales spūm dei non habētes. Septimo male acq̄runt spūalia qui acquirunt ea p dolū ⁊ fraudulentiā.ii. Mach.vii. alchimus de quo dicebāt venit vir de semine aaron nō decipiet vos. locutꝰ est vba pacifica i dolo ⁊ crediderūt ⁊ receperūt cū in summū sacerdotē. qui tn̄ rece ptus cito occidit eos. Sil'r abimelech sychimite. Jud.ix. quos occi dit vt dictū est. Sciēdū est aūt q̄ decē sūt que vendūt aut emūt symoniaci. Primū aūt q̄ð vendūt aut emūt est ordo religiose ⁊ regularis societatis. Qui eni symoniace itrāt religionē scienter: aut bn̄ficiū canonicū se diabolo obligāt. ⁊ mortē animabꝰ suis emunt nisi resignēt faciūt ꝯtumeliā deo ⁊ oībꝰ sanctis: ⁊ oībꝰ bonis eoꝝ iniuriā: ⁊ ecclesie dei qui emūt hāc societatē vel vēdūt: cum ipsa sit cōio scōꝝ qua oībꝰ sanctis cōicat bona spūalia que sunt cōia tōi scōꝝ cōitati. Qui aūt societatē bonoꝝ vēdit vl' emit cū sit cōis oīuꝫ oēs offendit: q̄ q̄ð suū est eis iniuste emit. Act.ii. ⁊ qui offendit in vno factꝰ est oīuꝫ reꝰ. Itē cū spūalis societas. sunt oēs sācti q̄ emit societatē spūalē vel vēdit q̄tū in se est: non solū vt iudas pditor ⁊ iudei vēdit christū vel emit. sꝫ q̄ð longe plꝰ est christū ⁊ oēs scōs ⁊ totā ecclesiā ⁊ bona eoꝝ que sibi vr̄ appropriare qui ea vendit vel emit. iō q̄ cōio scōꝝ est cōicari debēt gratis: nec pn̄t esse nisi cōia spūalia bona. Sicut dicit̄ in ps. Inq̄rētes dn̄m nō minuent̄ oī bo no. Itē vt legit̄. ecc̄e.x. Qui offendit in vno multa bona pdet. ideo qui hoc facit videt̄ plꝰ deū offēdere ⁊ scōs q̄ iudas vl' iudei q̄ solū christū emerūt quē iudas vēdidit. Itē cū cōio ecclesie sit sicut cha ritas cemētū ⁊ vinculū: ⁊ oīa bona simul iungit videt̄ q̄tū in se est oīa bona dissoluere: ⁊ ecclesiā precipitare dissoluto cemento. Col. iii. Charitas est vinculū pfectionis. Item qui emit societatē eccle sie emit fraternitatē que est charitas. que est inpreciabilis: que vt dicit̄ Sap.vii. preciosior est cunctis opibus ⁊c. Cā.viii Si dederit homo substantiā domus sue pro dilectiōe quasi nihil despiciet eā in comparatiōe dilectionis nihil est quod dari potest. ⁊ qui ponit eam sub precio despiciet eam quasi nihil quicq̄d temporale potest dari ad eius comparationē. Scḋm q̄ð male vendit̄ est sepultu ra mortuoꝝ: quā qui vēdit: requiē eoꝝ vendit. Cōtra q̄d scriptū est Corpora sanctoꝝ in pace sepulta sunt ⁊c. Unde requie eterne de bet priuari. iuxta Ezech.vii. Qui vendiderit: ad id q̄ð vendidit non reuertet̄. Sacerdoti cantāti pro tali missam ⁊ requiē eternā potest

dicere dñs requiē nō habebit q2 eā vendidit. Itē iniuriā facit dño ꝛ eis q̄b⁹ vendidit q̄ emit ꝑcio passionis sue sepulturā peregrinoꝝ. Crudelior videt̄ iudeis ꝛ crucifixorib⁹ dñi q̄ deꝫ ꝑcio venditionis emerūt agrū in sepulturā peregrinoꝝ vbi gratis sepelirent̄. Itē vendunt eis qđ suū est: qđ pater eoꝝ christus eis emit. Et torquēt aliq̄ sacerdotes a mortuis ꝑciū qđ iudas reddidit de vēditione de q̄b⁹ ē acheldemach emptus. i. hoc crudeliores iuda ꝛ iudeis. Itē hmōi sunt crudeliores pylato q̄ corp⁹ viuū tradidit crucifigēdū: mortuū libere tradidit sepeliendū ioseph. Itē sunt similes lamys q̄ seuiunt in sepultis corpib⁹: crudeliores sunt filiis heth ꝛ magis immisericordes q̄ dixerūt abrahe in electis sepulchris nostris sepeli mortuū nullus te ꝓhibere poterit Gen̄. xxi. Ad sigillationē malicie exigentiū ꝓ sepulturis. Dicebat magister Iacob⁹ q̄ cū m̄r cuiusdā pauperis lothoringi iacobi nomine mortua esset nolebat eā sacerdos suus sepelire nisi daret ei pecuniā quā nō habebat. Ille aūt corpus matris in sacco ponēs portauit ad domū sacerdotis ponēs cū sup lectū ei⁹. dicēs sacerdoti q̄ apportauerat ei pro vadio telā in sacco: ꝛ filū in globo qđ ipsa neuerat. Ille palpans caput ei⁹ credēs eē globū fili grossiꝫ dixit: mō bonū vadiū habeo. Et statim iuic ad domū dicti paupis cū cruce ꝛ prochianis vt eā deportaret cui ille non oꝫ vos laborare pro ea deportāda q2 iā est in domo vr̄a in sacco sup lectū pro vadio: mō ponatis eā vel in terra vel in sale si vultis. Itē q̄dā alius pauper reb⁹ sed habūdans in pueris: vno eoꝝ defuncto: cū nollet eū sacerdos suus sepelire nisi data pecunia quā nō habebat: ille aūt corp⁹ filii sui ad renaldū archiepm lugđ apud ruppē in eisam deportauit in sacco dicens portario q̄ exēniū venationis erat qđ dño suo deportabat. Qui introduct⁹ ante eū posuit puer aū pedes ei⁹ exponēs ei factū. dictus aūt archieps puerꝫ honorifice sepeliuit: vocansq̄ sacerdotē dixit ei q̄ solueret ei ꝑciū de hoc q̄ fuerat ei⁹ vicari⁹ pro quo magnā pecuniā extorsit ab eo. Tertiū qđ male vendit̄ est ius siue iusticia quā debēt facere subditis gratis q̄ ꝑsunt vt iudices de quo sciēdū q̄ q̄ vendūt iusticiā: iniusti sūt ꝛ virtutē amittūt iusticie: quā si haberēt: vnicuiq̄ qđ suū est redderēt: illā enīꝫ iusticiā quā debent eis vendunt sibi qđ est magna iniusticia.

Quartū qđ male vendit̄ sunt benedictiones qñ pro eis dandis extorquet̄ aliqđ vt faciūt in benedictionib⁹ maxime nubētiū q̄ cōuertunt̄ in maledictionē eoꝝ q̄ pro eis aliq̄d exigūt nisi q̄ grat' cōferāt. Quintū qđ male vendit̄ est cura siue gratia curationis corpoꝝ siue aīaꝝ q̄ miraculose fit. Medic⁹ aūt corpalis pro peritia sua ꝛ labore pōt accipe remunerationē. De medicis aūt spūalib⁹ q̄ miraculose corpora curabāt: ꝛ aīas ministerio dicit dñs Math. x. infirmos curate ꝛc̄. gratis accepistis gratis date. Itē q̄ curas ecclīaꝝ vel aīaꝝ dant mediāte ꝑcio vel indebito fautio vel q̄ emūt: cōsimilē cōtumeliā faciūt regi summi: sic facerēt regi tpali nutrix vł cōsiliatrix turpitudinis q̄ filiā eius quā deꝫ custodire vendit corrumpēdā lenonib⁹: vel qui emūt sunt vt lenones corruptores quib⁹ nō parcet christus frater ꝛ sponsus: sed occidet vt absalon amon corruptorē thamar sue sororis. ij. Reg. xiij. Itē tales sunt tonsores gregis non pastores: sꝫ mercenarij timidi: nō defensores sꝫ destructores. Ioh. x. Mercenari⁹ videt lupū ꝛc̄. Aug. Mercenarius si ouis deuiat nō reuocat: si infirmet̄ nō medet̄ si deuorat̄ nō lachrymat̄ si fugiunt tpalia q̄ ipse amauit fugit animas quas ipse se ꝓcurare dissimulauit Sūt aūt sic auicule q̄ tpe messis agros visitāt: ꝛ tpe vindemie vineas ꝛ ibi cantāt. Silr̄ ꝛ custodes: sed post collectis fructib⁹ recedūt. Isa. i. Derelinquet̄ fi. syon vt vmbraculū in vinea ꝛc̄. Multuꝫ aūt retrahit hoīes ab emptione curaꝝ vel ecclīaꝝ si attēdūt septem ad q̄ se obligāt: q̄ tāgunt̄ in sūma de vicijs. Primo se obligant ad amissa reddēda. Gen̄. xxxi. Omne dānū reddebaꝫ ibi: & q̄d furto perierat requirebas a me. ꝓuer. xxii. Noli esse cū his q̄ defigūt manus suas: q̄ vadas se offerūt pro debitis: nō enī habes vn̄ restituas: qđ cause est vt tollat operimētū virtutū de cubili tuo. ꝛc̄. Itē obligāt se ad agrum ecclesie excolēdum. Hiere. i. Ecce cōstitui te vt euellas ꝛc̄.

Tertio ad liberādū. Prouer. xxiiij. erue eos q̄ ducunt̄ ad mortē ꝛc̄. Quarto ad curādū infirmitates spūales. Eze. xxxiiij. Qđ infirmū fuit nō cōsolidastis qđ egrotū nō sanastis. Quid de his q̄ curā filiaꝝ regis acceperūt ꝛ nihil de ea sciūt ꝛ si sciūt negligūt: ꝛ salariuꝫ acceperūt: vel q̄ pro medicamēto venenū īfundūt. Quinto se obligāt ad ducatū ꝑbēdū: q̄d de cecis q̄ eos in foueā ꝑcipitāt bon⁹ pastor aūt oues vadit. Ioh. x. Sexto se obligāt ad ꝓuidēdū necessaria. Math. xxiiij. Quis putas ē fidelis seruus ꝛ prudēs. Et post: vt det illis cibū in tpe. Ecōtra mali. Eze. xxxiiij. ve pastoꝝ israel qui pascūt semetipsos. Septimo se obligāt ad intercedēdū ꝛ placādum vt aaron qui vt dr̄ Sap. xviij. stans inter sanos ꝛ mortuos: restitit ire dei: ergo oꝫ placere aliter nō placabit. Greg. Cuꝫ is qui displicet ad interpellanduꝫ mittit̄ irati animus ad deteriora ꝓuocat̄. ꝓuer. vi. Si spopōderis pro amico ꝛc̄. discurre festina suscita amicū tuū ꝛc̄.

Sextū qđ male ꝛ symoniace vēdit̄ est spūssanct⁹ in signo suo vł dono ꝓphie. Hoc videt̄ fecisse balaā accipiēs ab his q̄b⁹ ꝓphetizaverat. Iud. i. ve illi qui in errore balaꝫ mercede est effusus. Silr̄ peccāt qui alia ei⁹ dona vēdūt vel emūt: vel signa vt symon magus qui voluit emere vt ad impositionē manuū suaꝝ cuꝫ signo visibili posset eum dare Act. viij. Septimum quod male vendit̄ sunt sacrameta per q̄ spūssanctus administrat̄ vt est baptismus: cōfirmatio eukaristia. pñia sacer ordo sacra vnctio matrimoniū. Math. x. Gratis accepistis: gratis date. cau. i. q. i. Leo papa. Gratia si nō gratis dat̄ vel accipit̄ gratia nō est. Et infra q2 si spirit⁹ testāte ipsa veritate de qua ꝓcedit gratis non dat̄. spūs mēdacij esse cōuincit̄ qui nō gratis accipit̄. Itē Greg. Syagrio epō augustudunen̄. Quicunq̄ studet sacꝝ ordinē ꝑcij donatiōe percipe sacerdos nō esse: sꝫ inaniter dici cōcupiscit. Item idē in registro: presbyter si ecclesiam per pecuniā obtinuerit nō solū ecclesia priuet̄ sed etiā sacerdotij honore spolief̄ q2 altare vel decimas ꝛ spūmsctm̄ emere vel vendere: symōiacam heresim nullus fidelium ignorat. Itē benedictio illi in maledictionem conuertit̄: qui ad hoc vt fiat hereticus ꝓmouet̄. Itē Am. in lib pastorali nos quoq̄ huic morbo canceroso ignitū qđ super ferrū inuenimus: declarātes oīno quicunq̄ deinceps pro accipienda diuini doni dignitate quodlibet preciuꝫ decretus fuerit obtulisse. ex eodē tpe se nouerit anathemans obprobrio cōdemnatū atq̄ a participatione sanguinis ꝛ corpis christi esse alienū. quo illico constat execrabile christo ꝑpetrasse flagiciū: q̄ si aliq̄s eius accusator extiterit ille qui hunc ordinē inuentus numeꝝ denotatione lucrat̄: ꝛ suscepto honoris gradu priuet̄: ꝛ in monasterio sub ꝑhēni penitētia detrudat̄. Octauū qđ male vendit̄ est sacra doctrina q̄ dat gratiā digne ꝛ deuote suscipiēti. prouer. xiij. Doctrina bona dabit gratiam. ꝓuer. i. Audi fili disciplinā patris tui Et post vt addat̄ gratia capiti tuo. Nonū ꝛ vltimū qđ male vendit̄ est spūali annexum Spūale stricte sumpto vocabulo dr̄ quo habito habet̄ spūs sanctus: vt gratia ꝛ virtus gratuite vel in quo dat̄. vt sacramenta. vel quo haberi signat̄ vt miracula donū ꝓphie. Spirituali annexū large sumpto vocabulo qñ antecedit sacramentū. vt iuspatronat⁹ ꝑsentationem: vel quod sequit̄ vt potestas percipiendi decimas ꝛ oblationes.

De auaritia claustralium. Dis. XVIII.

Einde cōsiderādū est de auaritia claustraliuꝫ. i. de vitio ꝓprietatis eoꝝ. h' aūt petiū multū impugnat ecclesiā q2 pulchriorē ꝛ nobiliorē ꝛ altiorem ptē ei⁹ deijcit vsq̄ ad feces terre angelos in talpas cōmutādo ꝛ volantia celi in reptilia humi q2 viros angelicos ꝛ celestes in terrā sepelit ad modū talpaꝝ: ꝛ volatilia celi. i. viros spūales in reptilia humi cōmutat: ꝛ q̄si reptilia facit eos repe sup traꝫ q̄si terrenis adherēt mēte: contemptis bonis spūalib⁹ ꝛ eīnis. Sūt aūt multa que detestādū vitiū ꝓprietatis ostēdūt. Primo regularis ꝓfessio. Scđo diuina punitio Tertio enormitas huius flagitij. Quarto acerbitas diri supplicij. Primo q̄dē ostēdit detestādū esse vitiū ꝓprietatis regularis ꝓfessio. viuē enī sine ꝓprietate ē esse̅ tia cuiuslibet religiōis sic cōtinēter ꝛ obediēter. Ad ista enī tria hō et voto ligat̄ in ordis ꝓfessiōe ad cōtinētiā. obedientiam: ꝛ paupertatē volūtariā. Et sic vnū nō recipit dispēsationeꝫ: ita nec aliꝫ ꝑs. Vouete ꝛ reddite. Vñ cū q̄dā abbatis fuissꝫ fact⁹ nouus abbas ꝑcepit oīb⁹ monachis suis q̄ redderēt ei ꝓpria sua ad solutionē debitoꝝ dom⁹ cū tali cōdicōe q̄ dabat eis licentiā retinendi ꝛ faciēdi ꝓpriū decetero vsq̄ ad. xl. soli. pro faciēdis voluntatib⁹ suis. Quo audito q̄dā monachus senex ꝛ literat⁹ ꝛ bone fame surrexit corā oīb⁹. ꝛ petēs q̄ daret ei abbas licētiā cōtradicēdi ꝛ cū aliꝫ riderēt: ꝛ abbas dicerēt q̄ hoc nō posset: intulit senex q̄ sicut nō poterat quod erat cōtra votū: ita nec poterat dispēsare q̄ monach⁹ hēret ꝓpriū. Secūdo dissuadet hoc vitiū diuina ꝓuisio quā hꝫ de his qui nullā ꝓuisionē sibi retinēt: sed oēm solicitudinē suā ponunt in eū. i. pe. ii. Oēm solicitudinē nostrā ꝓijciētes in eum qm̄ ipsi est cura de nobis. Math. xxij. quando misi vos sine sacculo ꝛ pera ꝛ calciamētis nunq̄d aliquid defuit vobis. dicūt discipuli: nihil ꝑs. Tibi derelictus est paup. Idē: Ego mēdicus sum ꝛ paup ꝛ dñs solicit⁹ est mei Qui dat iumētis escā ipsoꝝ: ꝛ pullis coruoꝝ īuocātib⁹ eū. q2 vt dicit Greg. coruꝫ pullis suis nō ꝓuidēt q̄diu habēt primas plumas que fatue dicunt̄ nisi qñ videt eos nigrescē sed interim deus pascit eos rore celi. Sic nec mūdāt curāt de his qui dimissis curis ꝛ diuitijs tpalib⁹ nō se cōmittunt tamen deus gratia sua prouidet eis pastū corporalē ꝛ spūalem. ꝑs. Parasti cibum in dulcedine. ꝛ.

pauperi deus. Ad hoc faciūt plura exempla posita supra in fine de
acceptiōe munez. de leproso. ꝛ filia ꝛ cādidatrice q̄ noluerūt accipe
re ab yconomis. ne dei ꝓuisiōez amitterēt. q̄ eis herbas in dulcedi
nē ꝯuertit. Ad h̄ etiā faciūt plura exēpla q̄ habent supra de timore
mūdano ꝑ totū. ꝛ de epo apostata. ꝑrie. ꝛ supra de effectib⁹ miseri
cordie dei. quō mīa dei ꝓuidet necessaria suis. ꝓuidet eni eis nō so
lū alimētū ꝛ vestimētū. sꝫ ēt medicamētū. In vitispa. Tr. De paup
tate legit. ꝙ q̄dā frat̄ hortulan⁹ q̄cq̄d de labore horti sui acqrebat
totū ꝑ deo dabat cogitabat postea ꝙ bursā plenā ð nūmis ꝯgrega
ret. vt sibi si egrotaret subueniret. qd̄ fecit. Cōtigit aūt vt putrescen
te pede suo totū qd̄ habuit ī medicos ꝯsumpsit nec ꝓfuit. ꝛ cū dixis
sent oportere pedē incidere ne residuū corpi putrefieret. Qd̄ cū de
beret in mane fieri. Aēli apparuit dn̄s īproperās ei de nūmis ꝯgre
gatis. ꝛ tacto pede penitēt' curauit eū. medicus aūt apportās ferra
mēta inuenit eū laborātē in horto sanatū. Itez li. v. de collationib⁹
patrū dixit q̄dā senex. triplex ē morb⁹ in religiōe q̄dā eoꝝ q̄ nō ha
buerūt in seculo. volūt in religiōe ꝯgregare. Alii prius abiecta resu
mere. Tertii ex diffidētia dei aliq̄d in religiōis īnroitu retinere. Pri
mi sunt ꝛ puniunt̄ vt gyezi. secundi vt iudas. tertii vt ananias ꝛ sa
phyra. Tertio dissuadet h̄ idē īmanitas hui⁹ flagitii. Josue. vii.
Cauete ne de his q̄ p̄cepta sunt vobis aliq̄d ꝯtingatis. ꝛ sitis preua
ricatiōis rei. hec culpa facit hoīez similē dyabolo q̄ fuit primus ꝓ
prietarius. Primo appropriās sibi locū dicēs. Ysa. xiiii. ponā sedē
meā ad aq̄lonē. sup astra celi exaltabo soliū meū. h̄ aūt de lucifero
fecit tenebrasꝙ. de angelo dyabolū. ꝛ de celo p̄cipitauit eū in īfernū
Luce. xii. videbā sathanā q̄si fulgur de celo cadētez. hic de aplo fe
cit dyabolū vnde iudā ꝓditorē q̄ loculos habebat vocauit christus
dyabolū dicēs. Joh. vi. Nōne. xii. vos elegi ꝛ vn⁹ ex vobis dyabo
lus ē. Itē est fur īter filios israel. vt achor q̄ vt dicit̄ Josue. vii. fura
tus est de anathemate hierico. Itē vt iudas īter aplos q̄ fur erat ꝛ
loculos habebat. Joh. xii. Religio ꝓprietarioꝝ ē poti⁹ deriso dmo
nū ꝛ spelūca latronū. q̄ȝ religio. Joh. ii. ꝛ Math. xxi. vos fecistis do
mū oratiōis speluncā latronū. furant̄ eni q̄cq̄d possunt vt ibidē de
cōi ꝓpriū faciāt. Hiere. vii. Nūq̄d spelūca latronū facta ē dom⁹. in
qua inuocatū ē nomē meū. Est etiā ꝓprietarius sacrilegus. q̄z sepe
furtū suū in locis sacris. ꝛ de reb⁹ sacris. ꝛ ꝯtra ꝑsonas sacras cum
mittit. res ēt pauperib⁹ ꝯsecratas. vel sacris locis furat̄. Hiero. ꝑs
sacrilegii ē res pauperū nō dare pauperib⁹ qd̄ facit qui eas retinet.
Itē Greg. sabino epo in decretis. xvii. q. iiii. Sacrilegiū. Et ꝯtra le
gē ē. si q̄s qd̄ venerabilib⁹ locis relinquit̄ praue voluntatis studiis
tētauerit suis stipēdiis vsurpare. Itē ibidē lutius papa. oēs faculta
tū ecclesie alienatores a liminib⁹ ecclesie anathematizamus aplica
auctoritate pellimus dāṅamus atq̄ȝ sacrilegos esse iudicam⁹. ꝛ nō
solū eos. sꝫ etiā eis ꝯsentiētes. Itē ē retrogradus vt canis reuersus
ad vomitū ad ea q̄ dimiserat. vt dicit̄. ii. pe. ii. Itē Luce. ix. Nemo
mittēs manū ad aratrū ꝛ respiciēs retro aptus ē regno dei. Itē simi
lis ē vxori loth q̄ respiciēs retro. versa ē in salis statuā. Gen. ix. Lu
ce. xvii. Meliores estote vxoris loth. lambūt aīalia cutem. i. aīales
monachi delectāt̄ imitari eā. Itē ꝓprietarius nequā ē ī deū. cuius
cōmodū nō curat dū suū ꝓpriū querit. ad Phil. ii. Oēs q̄ sua sūt
querūt nō q̄ ihu chri. Itē nequā ē nō equalit̄ se habēs ad ꝓximuz
cui⁹ portiōez sibi vsurpat cui nō eq̄lit̄ ꝯdiuidit. Lꝫ dictū sit Ezech.
lvii. possidebitis terrā singuli eque vt frater su⁹. i. Cori. xi. Cōuenie
tib⁹ vobis in vnū iā nō ē dominicā cenā māducare. vnusq̄sq̄ȝ ex su
am cenā p̄sumit ad māducādū. Et alius q̄dā esurit. alius aūt ebri⁹
ē. Nūq̄d domus nō habetis ad māducādū bibēdū aut ecclesiā dei
ꝯtēnitis ꝛ ꝯfunditis eos q̄ nō habēt. Itē ē fict⁹ sine hipocrita. q̄m
sub habitu religioso aīuz gerit secularē extra ē aureus īitra luteus.
vt statua quā erexit nabuch. Dan. iii. Tales sūt in claustris eleuati
in dignitatib⁹. pleni īitus lato tpaliū curaꝝ ꝛ ꝓprioꝝ. sꝫ ex̄ ꝑtēdāt
habitū religiōis. Itē similes sūt bel. de quo Dan. xiiii. q̄ tm̄ comede
bat ꝛ bibebat nō ip̄e. sꝫ familia sua intra luteus ex̄ aureus. Itē est
homicidia Ecci. xxxiiii. Qui defraudat pauperē hō sanguinis est. q̄
aufert in sudore panē. q̄si q̄ occidit ꝓximū suū. ibidē. q̄ effundit san
guinē ꝛ q̄ fraudē facit mercēnario fratres sūt. Hec sat' possūt expo
ni de ꝓprietariis q̄ defraudāt eos q̄ seruiūt deo ꝑ mercede eterna
ꝛ tpali sustētatiōe. q̄ sunt claustrales quoꝝ victū ꝓprietarii sibi ac
cumulāt ꝛ in supfluis expendūt excessibus. Itē proditor est in dn̄z
quē ꝓpriis stipēdiis impugnat. ꝛ cuius bona eo inuito sibi retinet.
Itē in fratres de quoꝝ cōi sibi facit ꝓpriū. Itē est excōicatus ꝛ
euitādus Josue. vii. preuaricati sunt mandatū ꝛ vsurpauerunt de
anathemate. Et post. anathema in medio tui israel. Multi possent
dicere quod dicit̄ Act. x. nūq̄ȝ cōe intrauit in os meū. sed potius ex
cōicatio. quod possunt dicere monachi viuentes de ꝓprio. in carne
ris: merito ꝓprietarius excōicatus iudicādus est: q̄z quasi excōica
tos reputat alios quib⁹ nō cōicat que sibi appropriauit. Itē ē men
dax deo cui ꝓmisit viuere sine ꝓprio. cui posset dici qd̄ dixit Petr⁹
ananie cur tētauit sathanas cor tuū mētiri deo ꝛ spiritusancto nō
es mētitus hoīb⁹ solū s. sed deo ꝛc̄. Itē ꝓprietari⁹ multiplr̄ ē stul
tus. Primo q̄z fm̄ qd̄ dicit̄ Math. xiii. Silis fuit negociatori querē
ti bonas margaritas inuēta vna p̄ciosa margarita. i. paupertate chri
sti ꝑ qua habet̄ regnū celoꝝ vendit oīa que habuit ꝛ ꝯparauit eam.
postea in lutū ꝓiciēs eā ꝯculcat pedib⁹ ꝯtēnēdo. Scd̄o q̄z cū dn̄s
de maris. i. mūdi naufragio cū eripuerit in tuto nauis religiōis po
nens ipse se suffocat in modica aqua diuitiaꝝ quā furtiue rapit de
mari. De quo pōt dici qd̄ dixerūt barbari. Act. xxviii. de paulo cui⁹
manui cū euasisset de naufragio vipera adheserat. homicida est hō
iste. q̄m cū euasent de mari vltio diuina non sinit eū viuere. Tertio
stultus est: q̄z cū ipse sit mortu⁹ mūdo. iuxta illud Col. iii. Mortui
estis ꝛ vita vestra abscōdita est cū christo ī deo. Timēs mori fame
fur fit vt suspēdat̄ in furto ꝛ amittat vitā eternā. ꝛ incurrat mortem
eternā. In vitispa. legit̄ ꝙ cū quidā diues moriēs heredē ꝯstituisset
q̄dā patrū. Rn̄dit. Ego prius dii mortu⁹ sui q̄ȝ iste. ꝛ quō mortu
um me sibi heredē instituit. ꝛ remisit nūcios nihil retinēs. Quarto
stultus ē: q̄z de loco saluatiōis cū iuda ꝓditore facit sibi locū ꝑditi
onis. Joh. xvii. Nemo perijt nisi solus fili⁹ ꝑditiōis. Quīto: q̄z in lo
co vbi hoīes scelerati studēt scelera nō cōmittē sed delere: ipse scele
ra mlta facit. Hiere. xi. Quid ē ꝙ dilect⁹ me⁹ ī domo mea facit mlta
scelera. Sexto q̄z irā dei sibi accumulat quā de⁹ ab eo remouerat.
Apoc. xvi. Angelus effudit phyalā iracundie dei sup flu mag. eufra
ten. q̄ īterpretat̄ frugifer. Jac. v. Thesaurizastis vobis o diuites iraꝫ
in nouissimis dieb⁹ glo. nescit miser thesauꝝ ire cū thesauro pecu
nie sibi p̄it cumulari. Septīo q̄z ꝓpria negligit dū aliena colligit. iō
iusto dei iudicio oīa ꝓpria bona amittit. Aliena sunt tpalia bona.
Ambro. Nō sūt bona hoīs q̄ secū ferre nō pōt. Amittit eni ꝓpriuz
dei qd̄ est misereri. curā sui: ꝛ seipsuz ꝛ bona sp̄ualia ꝑnīt ꝛ eterna
Octauo q̄z cū se deo dedit ius nāe ꝛ oīa q̄ habebat vel hr̄e poterat
deo dedit ꝛ etiā curaz sui sibi reliq̄t hoc aufert in ꝓprietate. Bern.
vos q̄ vos nobis loco dei sel' dedistis. q̄d adhuc vos de nobis iterū
īromittitis. Nono: q̄z de scala celi ꝛ porta facit sibi scalā ꝛ portā in
feri. Scala hoc ꝛ porta ē religio. Gen. xxviii. Decimo q̄z laqueū tpa
liū ꝛ molā asinariā a q̄b⁹ se explicauerat collo suo apponit: ꝛ cū iuda
ꝓditore cui filiis ē se suspēdit. Act. ii. viscera ei⁹ effundunt̄ cū itero
ra sua ponit in amorē pecunie. Ecci. x. In terra ꝓiecit itima sua ī vi
ta sua. Quarto dissuadet h̄ idē pena q̄ multiplr̄ puniunt̄ ꝓprieta
rii tā in p̄nti q̄ȝ etiā in futuro. In p̄nti q̄dē puniunt̄ ꝛ pena dāni: ꝛ
pena sensus. Pena dāni: q̄z priuant̄ mltis bonis q̄ possent hr̄e si ꝓ
priū nō haberēt. Priuant̄ p̄rio ꝓuidētia tpali. ex quo eni ꝓuidēt si
bi: de⁹ nō ꝓuidet eis tpalia: ꝛ cū volūt eē ꝓuisores sui amittūt ꝓui
sionē dei vt oñsuz ē supra. Itē amittūt ꝓpriū dei qd̄ est misereri ꝛ
pcere. Itē amittūt seipsos q̄ntū ad valorē: q̄z fm̄ Bern. ꝛ fm̄ ꝙ vul
gariter dicit̄. Monach⁹ hn̄s obolū nō valet obuluz. i. Corin. xiii. si
charitatē nō habuero nihil sūz. Proprietario mōacho plus ē num
mus q̄ȝ de⁹. Itē amittit sp̄ualia bona ꝛ meritū Math. ix. vos q̄ re
liq̄stis oīa ꝛ secuti estis me: sedebitis sup sedes iudicātes duodecim
trib⁹ isrl̄ ꝛc̄. hoc merito priuant̄ ꝓprietarii. Itē puniunt̄ pena sen
sus: puta lapidatōe. Josue. vii. Lapidauit oēs isrl̄ achor q̄z tulit de
anathemate Hierico. sic ꝓprietarii lapidādi sūt duris īcrepatōib⁹ ꝛ
in futuro iudicio a sanctoꝝ oīuz maledictiōib⁹. Itē a demonib⁹ la
cerant̄. In vitispa. cū q̄dā abrenūciās seculo aliq̄d ꝓprietati sibi re
tinuisset p̄cepit ei. b. Antoni⁹ vt emptis carnib⁹ in ciuitate ei eas in
heremo deportaret. Qd̄ cū faceret. tā canes q̄ȝ aues vt eas ab eo ra
perēt cū lacerabāt. Cui veniēti dixit sanct⁹ sic q̄ abrenūciās seclo ꝛ
pecuniā retinuerit lacerabit̄ a demonib⁹. Itē puniūt ꝓprietari⁹ pe
ne ꝯbustiōis q̄ maxia est: in quo notat̄ ꝙ hec culpa sit maxia. Jo
sue. vii. q̄ hoc scelere dep̄hēsus fuerit ꝯburat̄ ipse igni cū omni sub
stātia sua. Itē vincunt̄ a dyabolo cito iā victi sunt a mūdo ꝛ ꝑstra
ti in terra Josue vii. Nō poterit stare isrl̄ corā hostib⁹ suis donec
deleat̄ q̄ h̄ scelē ꝯtaminat⁹ ē. Vinctos. n. ꝛ ꝯpeditos ducit ꝛ tradit
demōib⁹ occidēdos: vincti vō sine retinētia vincunt̄ ꝛ occidūt̄. Mlti
n. n. tradunt̄ dyabolo victi cathenis aureis ꝛ argēteis q̄b⁹ ita adhe
rēt ꝑ amorē: q̄z poti⁹ sustinēt excōicationē q̄ȝ abiciāt ꝓprietatē au
ri ꝛ argēti vl̄ alteri⁹ rei. Siles sūt dario quē vt dicit chronica victū
ab alexādro adduxerūt cū sin occidēdū. victū cathenis aureis. Jō vt
dic̄ Greg. Nudi cū nudo luctari debem⁹. Itē q̄nq̄ȝ a dyabolo suf
focant̄ ꝛ morte subita moriunt̄. sic pꝫ Act. v. de anania ꝛ saphyra.
Itē in futuro puniunt̄ ꝓprietarii: q̄z regnū eīnū amittūt. Sic pꝫ ꝑ
exēpluz de saul. qui q̄z contra precepta domini retinuit sibi de pre

da amalech meliora.j.Reg.xv.seipsum occidens gladio vitā perdidit. & regnū tēporale pariter & eternū.j.Regū.vlti.

¶ De prodigalitate. DIS. XIX

Einde ↄsiderandū ē de ꝓdigalitate. Circa quā ↄsiderāda sūt duo. Primo vtrū ꝓdigalitas sit peccatū. Scḋo vtrū sit grauius peccatū ꝗ̄ auaritia. Circa p̄mū sciēdū ꝙ ꝓdigalitas & auaritia differūt fm̄ supabūdātiā & defectū diuersimode. Nā in affectiōe diuitiarū auarus supabūdat plus debito eas diligēs ꝓdigus aūt deficit minus debito eaꝝ solicitudinē gerēs. Circa exteriora vero ad ꝓdigalitatē ptinet excedere q̄dē in dādo. deficere aūt in retinēdo & acq̄rēdo. Ad auaritiā aūt ptinet ecōtrario deficere quidē in dādo. supabūdare aūt i acq̄rēdo & retinēdo. Unde pꝫ ꝙ ꝓdigalitas auaritie opponit᷑. Mediū aūt virtutis p vtriuſ᷑ boꝝ i p supabūdātiā & defectū corrūpit᷑. ex hoc aūt ꝙ vitiosum ē & peccatū. corrūpit᷑ bonū virtutis. Unde pꝫ ꝙ ꝓdigalitas ē peccatū Un̄ filius ꝓdigus vituperat᷑ de sua prodigalitate Luce.xv. Nec obstat vbū apl'i j.Thimo.vj. Radix oīum maloꝝ ē cupiditas nō aūt ꝓdigalitas. sed magis et opponit᷑. Nā illud vbū apl'i q̄dā exponūt nō de cupiditate actuali. sꝫ ēt de quadā habituali cupiditate q̄ ē ↄcupiscētia fomitis. ex qua oīa peccata oriunt᷑. Alij v̓o dicūt ꝙ loq̄t᷑ de cupiditate actuali generali respectu cuiuſcūq̄ boī. & sic māifestū ē ꝙ ꝓdigalitas ex cupiditate orit᷑. Prodigus enī aliq̄d bonū tpale cupit ↄseq̄ inordinate vel placere alijs vel saltē satisfacere sue volūtati i dādo. Si q̄s recte cōsideret apl'us ibi loq̄t᷑ ad lr̄aꝫ de cupiditate diuitiaꝝ. nā supra p̄mi serat. q̄ volūt diuites fieri &c. & sic dicit᷑ auaritia esse radix oīuꝫ malorꝫ. nō q̄ oīa mala semp ex auaritia oriant᷑. sꝫ q̄ nullū malū est q̄d nō iterdū ex auaritia nascat᷑. vn̄ & ꝓdigalitas q̄nq̄ ex auaritia nascitur. sicut cū aliq̄s ꝓdige multa ↄsumit itētione captādi fauorē aliquorū a q̄b' diuitias accipit. Itē ꝙ apl's admonet.ij. Thim.vj. diuitib' huī' seculi vt facile tribuāt & sua cōmunicēt h̄ ad ꝓdigos nō ptinet. q̄ h̄ monet apl'us ꝙ diuites h̄ faciāt bona itētiōe. sꝫ fm̄ q̄d oportet Q̄d nō faciūt ꝓdigi. q̄ vt ph̄s dicit in iiij. Eth. datiōes nō sūt bone. nisi q̄ boni gr̄a. nō q̄ fꝫ q̄d oportet dāt. sꝫ q̄nq̄ dāt multa illis ꝙ oportet paupes esse. f. histrionib' & adulatorib' bonis āt nihil darēt. Itē ꝓdigus supabūdat in dādo. & deficit in solicitudine diuitiaꝝ. sꝫ hic multo plus faciūt viri pfecti. Magis enī abūdāt in datiōe q̄ dāt vel relinquūt oīa pp deū. Itē magis accipiunt abiciūt oēm solicitudinē diuitiaꝝ q̄ desiderāt iplere illud Math.vj. Nolite soliciti esse in crastinū. & tñ ista sūt comēdabilia in chr̄i veris pauperib' & in ꝓdigis reprobant᷑. q̄ superexcessus nō atēdit᷑ p̄ncipaliter fm̄ q̄ntitatē dati sꝫ magis inquātū excedit id q̄d fieri oportet. vnde q̄nq̄ liberalis maiora dat q̄ꝫ ꝓdigus si necessariū sit. Sic ergo dicēdū. ꝙ illi q̄ itētiōe sequēdi chr̄m oīa sua dāt. & ab aīo suo oēm tpaliuꝫ solicitudinē remouēt nō sūt ꝓdigi. sꝫ pfecte liberales.

Circa scḋm. f. vtꝝ ꝓdigalitas sit grauius peccatū q̄ꝫ auaritia vel ecōuerso dicēdū ꝙ ꝓdigalitas fm̄ se ↄsiderata minus peccatū ē q̄ꝫ auaritia. & hoc triplici ratione. Primo quidē. q̄ auaritia magis differt a virtute opposita. Magis enī ad liberalem ptinet dare in quo superabundat ꝓdigus. q̄ꝫ accipere vel tenere in quo superabundat auarus. Secūdo q̄ ꝓdigus est multū vtilis quibus dat. auarus autē nulli. sed nec sibiipsi vt dicitur i.iiij.Eth. Tertio q̄ prodigalitas est facil' sanabilis. & p hoc ꝙ declinat ad etatē senectutis q̄ est cōtrariū ꝓdigalitati. & p hoc ꝙ ꝓuenit ad egestatē de facili dū multū inutiliter ↄsumit. & sic pauper factus nō pōt in dādo supabūdare & etiā q̄ de facili ꝓducit᷑ ad virtutē ꝓpter similitudinē quā h̄ꝫ ad ipsam. sꝫ auarus nō de facili sanat᷑ ratione supra dicta. Differētia aūt auari & prodigi non attenditur principaliter in hoc quod est peccare in seipsum vel in aliū nā prodigus peccat in seipsum dum bona sua ↄsumit vnde viuere debet peccat etiā in alteꝝ consumendo bona quibus alijs deberet prouidere. & precipue hoc apparet in clericis qui sunt dispensatores bonoꝝ ecclesie que sunt pauperū quos defraudant prodige expēdēdo. Similiter & auarus peccat in alios inquantū deficit in dationibus. peccat in seipsum inquantū deficit in sumptibus vnde dicit᷑ Eccl'es.vj. Uir cui deus dedit diuitias nec tribuit potestatē vt comedat ex eis. sed tamē in hoc superabundat prodigus q̄ sic sibi & quibusdā alijs nocet q̄d tamen aliquibus ꝓdest. Auarus autē nec sibi nec alijs ꝓdest quia nō audet vti etiam ad suam vtilitatē bonis suis. Item cum de vitijs loquimur cōmuniter iudicamus de ipsis fm̄ proprias rationes eoꝝ sicut circa prodigalitatē attendimus ꝙ superflue cōsumit diuitias. circa auaritiā vero quia supflue eas retinet. Q̄ꝫ autē aliquis propter intēperātiā supflue consumat hoc iā nōiat simul multa peccata. Unde tales ꝓdigi sūt peiores. vt dicit᷑ in.iiij.Eth. Q̄d autē illiberalis siue auarus abstineat ab accipiendis alienis & si in se laudabile videatur tamē ex causa propter quam vituperabile est dum id non vult ab alijs accipere ne cogatur alijs dare.

¶ Libri Tertij. Pars Octaua. Incipit.

¶ De Gula. DIS. I.

Einde cōsiderādū de sexto capitali vitiō. f. gula. Circa q̄d ↄsiderāda sunt septē. Primo vtrū gula sit petm̄ mortale. Scḋo de speciebus eius. Tertio de filiab' eius. Quarto de his q̄ hoc vitiū ostēdūt esse vitādū. Quinto spāli' de ebrietate. Sexto de frequētatiōe tabernarū. Septio de ludis honestis vel ihonestis. Circa p̄mū. f. sciēdū ꝙ gula dicit᷑ eē inordinat' appetit' cibi & pot'. Appetit' aūt dicit᷑ inordinat' ex eo ꝙ recedit ab ordine rōnis in quo ↄsistit bonū cuiuslibet virtutis moralis ex hoc aūt dicit᷑ aliq̄d esse petm̄ q̄d ↄtrariat᷑ virtuti. Un̄ manifestū est gula esse petm̄. Est āt sciendū q̄d duplex ē appetitus cibi vel potus Unus q̄dē n̄alis qui ptinet ad vires vegetabiles in quib' nō pōt esse vi' & vitiū q̄ nō possunt subici rōi. & vis appetitiua diuidit᷑ ↄtra retentiuā digestiuā & expulsiuā: & ad talēꝫ appetitū ptinet esuries & sitis. Alius ē appetit'. f. sensitiu' in cuius cōcupiā vitiū gule ↄsistit nec ↄsistit hoc vitiū in substātia vel nā cibi vel pot': q̄ sicut dicit saluator Math.xv. Nō q̄d intrat in os h̄ coinq̄nat hoīeꝫ spūaliter: sed inordinata ciboꝝ ↄcupiā nō regulata rōne coinquinat hoīeꝫ. Et ideo si aliquis excedat in quātitate cibi nō ꝓpter cibi ↄcupiam: sed estimās illud sibi necessariū esse nō ptinet hoc ad gulā: sed ad aliquā ipertiā. Sed ꝙ aliquis excedat scienter mensurā in edēdo ꝓpter ↄcupiāꝫ cibi delectabilis hoc ptinet ad vitiū gule. Sic igit᷑ patet ꝙ gula est petm̄. & qualiter ē petm̄. Ulterius aduidēdū vtrūꝫ & quō sit petm̄ mortale vel veniale. Sciendū ꝙ cū gule vitiū ꝓprie ↄsistat in cōcupiā inordinata. vt dictū est. ordo rōnis ↄcupiscentiā ordinātis dupliciter tolli pōt. Uno mō q̄ntū ad ea que sunt ad finē. put. f. nō sunt ↄmēsurata vt sint ꝓportionata fini. Alio mō q̄ntū ad ipsum finē. put. f. ↄcupiā hominē auertit a fine vltimo debito. Si ergo inordinatio cōcupie accipiat᷑ in gula fꝫ auersionē a fine vltimo. Sic gula erit petm̄ mortale. Q̄d quidē contingit quādo delectatiōi inheret hō tantū ꝙ ꝓpter eā deū cōtēnit. paratus. f. ↄtra precepta dei agere: vt delectatiōes hmōi assequat᷑. Si vero in vitio gule intelligat᷑ inordinatio ↄcupie tm̄ fm̄ ea q̄ sunt ad finē: vtpote q̄ nimis ↄcupiscat delectatiōes ciboꝝ. nō tñ ita ꝙ ꝓpter hoc aliq̄d faceret ↄtra legē dei est petm̄ veniale. Circa scḋꝫ. f. de speciēb' gule sciēdū ꝙ sicut dicit Greg.xxx.mor᷑. q̄nq̄ modis nos gule vitiū tētat. Aliq̄n indigētie tpa p̄ueniūt. Aliq̄n lautos cibos q̄rit. Aliq̄n q̄ sumēda sunt accuratius prepari appetit. Aliq̄n in ipsa quātitate sumēdi mēsurā excedit. Aliq̄n in ipso estu imēsi desiderij aliq̄s peccat. Gula enī importat inordinatā cōcupiam edēdi. In esu aūt duo ↄsiderant᷑. f. ipse cibus q̄ comedit᷑: & ei' comestio. Pōt ergo inordinatio ↄcupie attēdi dupliciter. Uno quidē mō q̄ntū ad ipsum cibū qui sumit᷑: & sic q̄ntū ad substātiā vel speciē cibi querit aliq̄s cibos lautos. i. p̄ciosos. q̄ntū ad qualitatē q̄rit cibos nimis accurate prepatos q̄d est studiose. Q̄ntū aūt ad quantitatē excedit in nimis edēdo Alio mō dicit᷑ inordinatio ↄcupiscētie q̄ntū ad ipsam sumptionē cibi: vel q̄ preuenit tp̄us debitū in edēdo: q̄d est p̄prope. vel q̄ nō seruat modū debitū in edēdo. q̄d ē ardēter. Isidor' apprehēdit p̄mū & scḋm sub vno dicens. ꝙ gulosus excedit i cibo fm̄ q̄d. quātū. quō & q̄n. Circa tertiū. f. de filiabus gule sciendū ꝙ Greg.xxxi.mor᷑. assignat quinq̄ filias gule q̄ sūt. iepta leticia. scurrilitas. imūdicia. stultiloquiū. hebetudo mētis circa itelligētiā Quarū numer' & rō declarat᷑ sic. Gula sicut dictū est ꝓprie cōsistit circa imoderatā delectationē q̄ est in cibis & potib'. Et iō illa vitia inter filias gule computant᷑ que ex imoderata delectatione cibi & potus cōsequunt᷑. Que q̄dē possunt accipi ex pte aīe vel ex pte corporis. Ex parte aūt aīe q̄druplicter. Primo q̄dē q̄ntum ad rōnem cuius acies hebetat᷑ ex immoderantia cibi & potus: & q̄ntuꝫ ad hoc ponit᷑ filia gule hebetudo sensus circa intelligentiam. ꝓpter fumositates ciboꝝ perturbantes caput sicut ecōtrario abstinētia confert ad sapiē perceptioneꝫ. fm̄ illud Eccl'es ij. Cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnem meā vt animū meuꝫ transferrē ad sapientiam. Scḋo q̄ntum ad appetitum qui multipliciter deordinat᷑ per immoderantiam cibi & potus quasi sopito gubernaculo rationis: & q̄ntuꝫ ad hoc ponit᷑ inepta leticia. q̄ omnes alie inordinate passiones ad

lenciā ꝛ tristiciā ordinantur. Et dicitur in iii. Esd. Et hoc est qd dicitur
iii Esdre.iii. ꝙ vinū oēz mentē ↄuertit ī securitatē ꝛ iocūditatē. Ter-
tio q̄ntū ad inordinatū vbū ꝛ sic ponitur multiloquiū qꝛ sicut Greg. di-
cit in pastorali nisi gule deditos imoderate loquacitas raperet: di-
ues ille q epulabatur quotidie splēdide in lingua grauius nō arderet.
Quarto q̄ntū ad inordinatū actū ꝛ sic ponitur scurrilitas ꝑ iocūditas
q̄dā puenīēs ex defectu rōnis q sicut nō pōt cohibere verba ita nō
pōt cohibere exteriores act⁹. vnde Eph. v. sup illō aut stultiloquiū
aut scurrilitas dicit glo. ꝙ a stultis curialitas dicitur iocunditas q̄ ri-
suz mouere solet. Oīa tn̄ possūt vtrūq; referri ad vba in qb⁹ ↄtingit
peccare vel rōne supfluitatis qd ptinet ad multiloquiū. vel rōne in-
honestatis qd ptinet ad scurrilitatē. Ex pte aūt corporis ponitur īmun-
dicia. q̄ pōt attēdi siue fm inordinatā emissionē quarūcūq; supflui-
tatū. vel spāliter q̄ntū ad emissionē seminis. vnde sup illud Eph. v.
fornicatiōes autē ꝛ oīs īmūdicia ꝛc. dicit glo. i. incōtinētia ptinens
ad libidinē quocūq; mō. Circa quartū sciēdū ꝙ multa mouere
debēt ad gule vitiū detestādū videlz nature ↄditio. Instructio scri-
pturaꝝ. Exemploꝝ īspectio. Incursio iacturaꝝ. Primo q̄dē mo-
uere nos dz nature ↄditio qꝛ fm phōs ꝛ medicos nā paucis ꝛ mi-
nimis ē ↄtēta. Unde tēperātia amica ē nature. ꝛ p eā saluatur. ꝛ bōa
nature ↄsistētia ↄseruatur. supfluitas autē inimica p quā grauatur. In
signū huius nā paruū os homini dedit nā īter aīalia magne corpu-
lēcie hō min⁹ os hz fz corpis sui quātitatē. Itē nā cetera aīalia de-
cit ad pastū hoīez erexit ad sydera vt erigatur ad supnas delectatōes
ꝛ delicias appetēdas. nō ad inferiores querēdas. Scdo mouere
dz īstructio scripturarūz. sapīa nāq; docet sobrietatē. Sic dr Sap.
viii. Et Ro. xiii. Dicit aplus nō in cōmessationib⁹ ꝛ ebrietatib⁹ ꝛc.
Itē ad Th. ii. ij. sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuamus ī h̄ seculo. Tim. iii.
Sobrius esto. i. Thes. v. nos q dei sumus sobrij sim⁹. i. Thim. iij.
mulieres silr docet pudicas esse. sobrias fideles in oīb⁹ ad Thim.
ij senes vt sobrij sint. Et īfra. adolescētulas vt viros suos amēt pru-
dētes. sobrias castas. Ibidē. Iuuenes similiter hortare vt sobrij sint.
Itē. i. pe. v. Sobrij estote. ꝛ vigil. ꝛc. In figurā hui⁹ cū peccasz adā
p gulā. eiecit eū dñs de padiso voluptatis docēt eū dietā quā tene-
ret in hoc exilio. dicens ei. Gen. iij. Comedes herbas terre. I sudore
vultus tui vesceris pane tuo. In quo figuraliter designatur ꝙ nō deli-
cijs sz vite necessarijs vtēdū ē ad vite sustētationē nō ad gule dele-
ctatio[n]ē. Rorsus ne redire posset hō ad esum voluptatis opposuit
deus cherubin. ꝛ flāmeū gladiū. in quo figuraliter ostēdit deus gulā
esse cauēdā ne mortē ignis īfernalis incurramus. Itē pauit dñs he-
lyā p angelū panē subcinneritiū. ꝛ vas aque propināns. iii Reg. xvii
Itē p mulierē viduā sarepta nā pane solū ꝛ aqua. Itē filios israel
in deserto qn̄ vo delicias petierūt iratus ē dñs furore ī populū ꝛc.
Adhuc esce eoꝝ erāt in ore ipsoꝝ. ꝛ ira dei ascēdit sup eos ꝛc. Item
qn̄ dñs ihesus q̄nq; milia hoīum satiauit de q̄nq; panib⁹ ordeace-
is ꝛ duobus piscib⁹. eque facile fuisset ei parare illis oēs mūdi deli-
cias sicut illos panes ordeaceos multiplicare. Item de vino nō au-
dio ibi fieri mentionē. Sed quia in hoc exilio non decet nos vti de-
licijs. sed cibis duris ꝛ asperis Ideo dñs tale cōuiuiū preparauit.
Non solū scriptura sacra docet gule vitiū cauere. verūetiā documē-
ta sanctoꝝ ꝛ philosophoꝝ. Require supra Tēperantia. Itē abstinē-
tia. Tertio vitiū gule cauere docet exemplorum inspectio. primo
exemplū christi. qꝛ sicut dicit Bern. nō decet delicatū esse mēbruz
sub spinato capite. Hiero. Delectatus es miles charissime Si vis
delectari in mūdo ꝛ regnare cū christo christus enim dimisit cele-
stes diuitias ꝑpter te. ꝛ venit ad presentes miserias quas pro te sus-
cepit. vt tu hoc ad memoriā reducas. ꝛ in eo hoc exemplū accipi-
as. Tren. iij. Recordare paupertatis trans. mee. ab. ꝛ fell. Itē exem-
plū patriarcharū ꝛ prophetarū. ꝛ precipue exemplū Iohannis ba-
ptiste. qui sanctissimus ꝛ innocētissimus tanta abstinentia corpus
suū macerabat. vt cib⁹ eius esset locuste ꝛ mel siluestre. vinū ꝛ sice-
rā nō bibēs. Itē exēpla apostoloꝝ ꝛ sanctoꝝ de quib⁹ dicitur Heb.
xi. Egentes angustiati. afflicti. ꝛ ij. Corin. xi. In fame ꝛ siti. ꝛ fri. ꝛc.
Exemplū beati Nicolai q ab vbere ꝛ lacte matris se temperabat.
ab ea sexta ꝛ quarta feria abstinens. Exemplū sanctorū patrum ꝛ
anachoritarū. de quorū sobrietate ꝛ abstinentia multa leguntur in
vitispa[trum] exēpla. De quibus. Infra multa ponemus de ieiunio ꝛ effe-
ctu eius. Itē gule vitiū docent esse vitandū exempla infirmorū.
qui cū propter gulā infirmitates incurrerunt abstinent tam arte pro
recuperāda corporis sanitate ꝛ vite duratione ꝛ ꝑ morte euitanda
Quāto ergo nos fortius debemus abstinere vt curemur ab infirmi-
tatibus animaꝝ. ꝛ euitemus earū mortez. ꝛ eternaz damnationem.
Exempla naturalia vt serpentis. cerui. ꝛ accipitris. ꝛ aquile que ani-
malia ieiunāt vt renouentur. Itē vitiū gule dissuadent exempla scho-
lariū qui possint sibi acquirere sapiam abstinent a delicijs ꝛ cibis
lautiorib⁹ maxime in prādijs. scientes ꝙ in pergameno pingui ꝛ hu-
mido nō formatur vel imprimitur bene littera qꝛ diffunditur nec reti-
net debitā impressurā: sed in sicco ꝛ tenui bene imprimitur ꝛ retinetur.
Sic homo ībutus delicijs nō bene retinet sapiaz. que vt dicit Iob.
xxviii nō inuenitur in terra suauiter viuentiū. Dan. i Tres pueri qui
fuerūt pre ceteris abstinētiores. inuenti sunt sapiētiores alijs. Itez
cū socrates vt legitur in Prouer. phoꝝ hospitibus suis tennē paras-
set cenā ꝛ quidā amicus suus cū sup hoc redargueret. ait. Si sapiē-
tes sunt talis cena docet sapiam Si boni sunt equanimiter ferent.
Si mali nō est curādū Si insipiētes hoc fit eis documētuz. Si res
tua tibi nō sufficit tu parcēdo rei fac vt sufficiat ei. Exēpla dissua-
dēt gulā. s. vt alios exēplo vestro ad abstinentiā ꝑuocemus. Sicut
legitur fecisse Dauid. ij. Reg. xxiij. Cū dauid pugnaret ↄtra philiste-
os ꝛ sitiens desideraret ꝛ peteret potū de aqua cysterne q erat in be-
thleez: vbi erat statio philistinoꝝ ꝛ fuisset ei de ea potus delat⁹. no-
luit eā bibere: sz libauit eā dño. ꝛ hic vt alijs esset in exēplū vt absti-
neret in siti. Sile legitur fecisse Theodosius imperator in principio hi-
storie trypt[ite]: qui cū esset in quadā expeditione in qua nō inueni-
bat eius exercitus ad potādū siti laborās quidā videns dictū Theo-
dosiuz estuantē ꝛ siti mirabiliter laborantē ꝑtulit ei potū limpidis-
simū. cōfectū aromatib⁹ aqua frigida supfusa: qui intuēs dictū po-
tū vincēs animū noluit recipe: sed ait offerenti ꝙ offerret euz alteri
vellet: ꝛ hec fecit ne corda intuētiū emollirentur vt aiarent ad tolerā-
tiā sitis. Simile vel legitur ibidē fecit alexander cū esset in loco arido
ꝛ sitiret mirabiliter quidā querēs inuenit modicā aquā ꝛ ei obtu-
lit: qui videns exercitū siti laborantē noluit bibere: sz sup corp⁹ suū ef-
fudit eā vt eos ad sitis tolerantiā aiaret exēplo suo. Quarto mo-
uere debet ad hoc incursio iacturaꝝ: multa nāq; dāna prouenīūt ꝛ
oriuntur ex gula. Ipsa quippe censuz annihilat: ꝛ obruit sanitatez.
sensuz obnubilat. Destruit honestatē. amittit delicias meliores. im-
mittit angustias ꝛ dolores. īducit vile seruitiū: ꝑducit ad graue sup-
pliciū. Primo cauēdū est gule vitiū qꝛ cēsuz annihilat ↄsumit. s.
bona tpalia: ꝛ destruit spūalia. Multi nāq; ꝑpter ingluuiē suā fre-
quēter deuenerūt ad maximā egestatē. Prouer. xxi q diligit epulas
in egestate erit q amat vinū ꝛ pinguia nō ditabitur. Prouer. xxiii va-
cātes potib⁹ ꝛ dātes symbola cōsumentur. Eccs. vi. Oīs labor hoīs ī
ore eius nō īplebitur bonis qꝛ multi sunt q q̄cq̄d laborāt ponūt in os
suū comedēdo: ꝛ remanēt in corpe nudi ꝛ aīa. Est ignis consumēs
spūalia: succēdēdo aīaz mal' desiderijs. In vit. spa. ij. dixit abbas
poemon nisi nabuzardā ꝑnceps coquoꝝ venisset in hierusale: tēplū
dei nō arsisset igne: h̄ ē nisi desideriū castrimagie in aīa venit: cor ꝛ
sensus hoīs nō succēditur īpugnatiōe dyaboli. Ideo castrimagia di-
citur quasi castitatē mergēs: vel qꝛ oīa in castris vētris merguntur ipa-
lia ꝛ spūalia. Est enī diluuiū absorbēs oīa. Cuidā apparuit q̄dā cū
magno labore edificās turrim sup riuū puulū: ꝛ in dñica die cū que-
sceret a labore mūdabat diluuiū: ꝛ q̄cq̄d ꝑ totā septimanā ille ↄges-
serat totū rapiebat. Sic ē de gulosis laborātib⁹: qꝛ q̄cq̄d laborādo
cōgregāt ꝑ totā septimanā in dñica die ↄsumit diluuiū gule. maxi-
me in tabernis. Aliq̄n gulositas totū expēdit p̄rimoniū: exhedās fili-
os ꝛ vxorē ꝛ cū ad egestatē deuenerint: furantur vel rapiūt sic faciūt vsu-
rarij vel raptores. Prouer. xxx. generatio q ꝑ dētib⁹ gladios hz vt
cōedat inopes de terra: ꝛ paupes ex hoīb⁹. Aliq̄n ꝛ si nō eos spoliāt.
subtrahūt paupib⁹ ea q eis de iure nāe debēt Aliq̄n vn⁹ gulosus ex-
pēdit in supfluitate vā dece vl plures paupes refici possent. Bern.
Noli putare gratuitū qd expēdis ꝑ xp̄o in paupes: velis nolis de-
bitor es. Scdm alios scādalizāt eos q videntes diuitū ꝛ eplo⁹ oꝝ de-
licias ꝛ supflua nō hn̄t necessaria ꝛ tristantur. Seneca. vicinus diues
cupiditatē irritat ↄuictori. Ad Ro. xiiij. Si ꝑpp cibū tuū frater tu⁹ cō-
tristetur. iā nō fm charitatē ambulas noli cibo tuo illū ꝑdere ꝑ quo
christ⁹ mortu⁹ ē. Silis ē gulosus esau q ꝑpt modicā delectationē
lēticule vēdidit ius ꝑmogeniture sic legitur Gen. xxv. Abijt parui-
dēs ꝙ ꝑmogenita vendidisset. Scdo gula obruit sanitatē. Sen.
Impone ↄcupie tue frenū oīa q sunt blādimēta reijce ede cū esuri-
tiōe bibe citra ebrietatē: nec pn̄tib⁹ delicijs īhēbis: nec desiderabis
absentes: vict⁹ cibi ex facili fit: palatū tuū fames excitet nō sapores
quo fames ↄstat: magno fastidiū: nō ī reb⁹ vitiū ē: sz in aīo: nihil eq̄
sanitatē īpedit q̄ remedioꝝ crebra mutatio. fastidiētis stomachi ē
multa degustare: q vbi nimia sūt inq̄nāt: ꝛ nō aliunt. Eccl. xxxvij. In
multis escis erit īfirmitas: ꝛ auiditas appropinq̄bit vsq; ad colerā ꝑ-
pter crapulā multi perierūt. Ecc. xxxi. Econtra vita in sobrietate ꝛc. Se-
neca. Quis hostis in quēq; sic ↄtūeliosus fuit q̄ntū in quosdā volu-
ptates sue q nō solū eos excecāt corpaliter sz faciūt eos mutos paliti-
cos: ꝛ Sctos: ꝛ diuersis īfirmitatib⁹ corpaliter ꝛ spūaliter obligatos

Similis est gula squinantie que p gule inflationē cito ꝛ subito homiē suffocat. Sobrietas eccōtra vitā ꝓlōgat. Eccl. xxxvij. Qui abstinēs ē adiciet vitaz. Seneca. Pot ura ꝓuidētia huic corpusculo lōgiorē ꝓlōgare morā si voluptates quaꝝ maior pars ꝑit poterim⁹ regere ꝛ coercere. Silis ē cuidā īfirmitati q̄ dicit̄ bolisinus .i. appetitus caninus. puer. xiij. vēter impioꝝ īsatiabilis. ꝑiculosa ē h̄ īfirmitas. cui medicamētū vertit̄ in nocumētū ꝛ augmētū. Greg. in mor. Quot solatia q̄si ad viuēdi vsuz q̄rimus. q̄si tot nr̄e īfirmitatis medicamētis obuiamus. qz hocipz medicamētū ī vulnus vertit̄. qz ex q̄sito remedio paulo diutius īherētes ex eo grauius deficim⁹ qd̄ ꝑ unde ad refectionē paramus. Hec īfirmitas q̄si venit vsqz ad senectutē in senibus magis crescit quo vita plus decrescit. In historia trāsmarina scribūt bragmāni alexādro. Mensas nr̄as delicijs nō īplemus. ꝛ ideo nobis nec nocēt nec īfirmitates generāt. apud nos enī illicita ē vētris extēsio ꝓinde sum⁹ sine aliqua egritudine. ꝛ diu viuim⁹. ꝛ q̄ndiu viuim⁹ sani sum⁹. Medicinas nullas facim⁹ qz nr̄az nullis sup̄fluitatib⁹ grauam⁹. Itē dādam⁹ magister bragmānoꝝ ad alexādrū dicēs. tātis ꝛ tā incōueniētib⁹ reb⁹ tāq̄z cōtrarijs vestrū corp⁹ repletis. qd̄ cū ipsis ꝯpugnantib⁹ corrūpit̄. ꝛ post arte medicoꝝ corpa vr̄a euacuatis. ꝛ turpitudinē maximā atqz egritudinē p h̄ vobis acq̄rētes. ipaz quoqz euertere tali curatiōe cupitis habētes voracitatē supplicium nō salutē. In decretis de cōse. di. v. Joh. cris. Nihil sic pōderosum ē sicut cib⁹ bene digestus aut decoct⁹. nihil sic salutis aut sensuū acumē opat̄. nihil sic egritudinē fugat sic moderata refectio. Sufficiētia nutrimēti sospitatē ꝓcreat simul ꝛ voluptatē exuberātia vō morbū facit. ꝛ molestias īgerit ꝛ egritudines generat ꝛ facit. fames vō paucis dieb⁹ liberat hoīez ab hac penali vita. excessus cibi subito occidit. vl̄ diuturna egritudine affīcit ꝛ occidit. Hiero. Cibos regios sequit̄ morbi regij vt lupus ꝛ gutta q̄ nō libēter requiescit i hoīb⁹ ꝑcis ꝛ laboriosis. Fabulose ponit̄ exēplū de gutta ꝛ pulice. obuiat igit̄ sanitatē. ꝛ varias īfirmitates generat. frequēter etiā īducit mortē. morbo subito crudeli ꝛ īprouiso. Job. xx. Cū satiat⁹ fuerit estuabit ꝛ artabit̄. Oīs dolor irruet sup eū. ps. Adhuc esce eoꝝ erāt ī ore ipoꝝ. ꝛ ira dei irruit sup eos. Job. ij. Dū filij iob comederēt ꝛ biberēt ī domo fratris sui p̄mogeniti vētus vehemēs irruit a regiōe deserti ꝛ oppressit oēs. Nota q̄ demones īpinguāt gulosos sic porci īpinguāt̄ i pascuis glādū qs audesumūt. nec eū q̄ excutit ꝛ dat eis respiciūt ꝛ nō attēdūt gladib⁹ comedendis. lanista ꝑcutit eos securi. ꝛ subito occidit incautos. Silr dyabolus hoīez sic bouē lanista. Faciūt demōes de gulosis. sic faciebāt areiatēses tpe gētilitatis. vt dicit magister geruasius li. ij. de mirabilib⁹ terraꝝ. Di iuuenes tres emebāt quos p totū annū deliciose pascebāt ꝛ in fine āni eos īpinguatos occidebāt. ꝛ sup arā latā erectā sup columnas altas singulis annis eos demōib⁹ īmolabant. Jō arelatū dicebat̄ q̄si ara lata. Sāguine aūt illoꝝ iuuenū inocēter occisoꝝ se ꝯspgebāt q̄si p eū purgarēt̄. Quos arguit sanct⁹ trosim⁹ p̄dicās eis fidē. ꝛ q̄ purgādi erāt p sanguinē chr̄i inocētis. Silr dyabolus gulosos postq̄z diu pauit ꝛ īpinguauit male occidit. Hiero. cuidā diuiti pingui ait. Impinguat⁹ es ad victimā. ꝛ q̄si bos p amena pascua duceris ad occisiōez. Itē ad h̄ facit qd̄ legit̄ dyal. xl. ca. de monacho. q̄ cū crederet̄ ieiunare comedebat occulte. q̄ īfirmitate ad extrema p̄duct⁹ dixit h̄ fratrib⁹ q̄ dracōni dat⁹ erat ad deuorādū pp dictā cām q̄ iā cauda sua eū ligauerat. ꝛ eius spūz absorbebat os suū tenēs in ore eius. ꝛ cū h̄ dixisset. defunct⁹ ē. Tertio gula sensū obnubilat. Job. xxviij nō iuenit̄ sapīa i terra suauit̄ viuentiū. Dan. j. Tres pueri qz p̄ ceteris fuerūt sobrij iuenīūr sapiētiores ceteris. cibis nutriti regijs. Seneca copia ciboꝝ subtilitas īpedit̄. Hiero. pinguis vēter nō generat tenuē. i. subtilē sensuz. Et tulius. Mēte recta vti nō pōt multo cibo ꝛ potu replen. Vn̄ p īgluuiē nō auertit nec p̄uidet ꝑicula. Vn̄ amon p̄mogenit⁹ regi dauid occisus ē ī cōuiuio. ij. reg. xiij. Per gulā vicit cyr⁹ rex ꝑsaꝝ scithas ꝛ exercitū thamaris regine. sz q̄ legit̄ in orosio li. iij. q̄ misit filiū suū cū tertia pte gētis sue. Qd̄ audiēs cyrus fecit apponi mēsas ꝛ vinū iuxta fluuiū cū maximo apparatu ciboꝝ ꝛ fuga simulauit q̄si territ⁹. barbari aūt mēsas p̄atas īuenientes sederūt comedētes ꝛ bibētes ꝛ cū repleti essent cibi ꝛ īebriati. cyrus rediēs defacili supauit eos. ꝛ occidit oēs. iij reg. xx. Sic benadab temulent⁹ cibis. ꝛ vino repletus cū viginti duob⁹ regib⁹ q̄ erāt cū eo victus ē p pedites p̄ncipū ꝓuinciaꝝ. Sic etiā extremis tēporibus vacātes cōmessationibus. ꝛ potationibus nō aduertēt mortē sibi subito imminentē nec vētururū iudiciuz. sicut nec homines diluuiū subito super eos irruens aduerterunt. Luce. xvij. sicut in diebus Noe edebant ꝛ bibebāt ꝛc. venit diluuiū ꝛ perdidit oēs. Similiter sicut factū est in dieb⁹ Loth. edebāt ꝛ bibebāt ꝛc. Sequit̄ pluit ignem ꝛ sulphur de celo. ꝛ ꝑdidit oēs ꝛc. In tantum gula sensuz obnubilat q̄ reddit hominē brutalē: vt nihil spūale nihil ad salutē ꝑtinēs. nihil qd̄ sit rōnis intelligat aut cogitet sic nec brutū. Sicut de q̄busdā dicit̄. ij pe. ij. Hi velut irratiōabilia pecora in captionē ꝛ ꝑnicie in corruptiōe sua ꝑibunt. Et post. Delicijs affluētes in ꝯuiuijs lu. s. ꝛ magis etiā sūt irrationabiles brutis. q̄ nō incidūt in laqueos ꝛ pedicas qs vident. Hiero. bruta aīalia ꝛ vage aues in easdē pedicas ꝛ laq̄os ꝛ retia nō icidūt. Seneca. Luxuria est na a brutis aīalibus. hō vō cū liberū arbitriū habeat ꝯ nāz euagatur. Qd̄ enī ꝓpria facim⁹ auctoritate ad nature referim⁹ necessitatē. Idē. Quosdā veniri obediētes loco aīaliū numerem⁹. nō hominū. Idē. Qui post carnē ambulant in desiderijs proni. quasi irrationabilia inmeta reputant̄. Quarto gula destruit honestatē. s. cōuersatiōis ꝛ moꝝ. Tren. j. Egressa est a filia syon oīs decor eius. facit enī hoīez ꝓnū ad multa mala q̄ generat in gulosis. sicut sup illud. ps. q̄ ꝑcussit egyptū ꝛc dicit glo. Luxuria ꝛ supbia ꝛ ꝯcupia sūt ea q̄ venter generat. Hoc nō facit nisi p gulā. Hiero. Duo sunt vitia ex oībus q̄ maxie decipiūt hoīez in suis voluptatib⁹. gula. s. ꝛ libido q̄ deponere eo est difficilius quo eis vti dulcius. Pmo gula generat luxuriā qz venter sit⁹ ē suprā genitalia quasi dn̄ū habēs i eis. superfluitas illi⁹ vt humor corrupt⁹ cito trāsit ad genitalia. Hiero. Vēter mero ꝛ cibis estuās cito despumat i libidinē. Hiere. v. Saturaui eos ꝛ mechati sunt ꝛc. Itē auariciaz generat. Hiero. Delicie ꝛ epularū varietas auaritie fomēta sunt. tolle epularū ꝛ lu. diis luxuriā. nemo q̄rit diuitias nisi quarū vsus in vētre ꝛ sub vētre sunt. Itē generat imisericordiā. Luce. xvi. pz h̄ de diuite epulone. Amos vj. Bibētes vinū in phyal. ꝛ optimo vnguēto delibati. nihil ꝯpatiebant̄ sup ꝯtritione ioseph. Itē generat loquacitatē. sicut ait Greg. abūdare in ꝯuiuijs loquacitas solet: vez de deo ꝛ sctis blasphemādo vel de ꝓximis detrahēdo. Prouer. xiij. noli eē in ꝯuiuijs eoꝝ q̄ carnes ad vescēdū ꝯferunt. Qd̄ faciūt aliq̄ qui in ꝯuiuijs suis blasphemant vel bonis detrahūt. Aliq̄ in ꝯuiuijs suis abstinēt a carnib⁹ aīaliū. ꝛ deuorāt carnes ep̄oꝝ ꝛ sacerdotū. ꝛ alioꝝ. Cōtra quos b. Aug. in mēsa sua fecerat scribi hos vsus. Si quis amat dictis absentū rodē vitā. Hāc mensaz indignā nouerit esse sibi. Itē generat ineptā leticiā. i. iocos cātus. lasciuias. dissolutōes q̄bus effundunt̄ hoīes sicut vituli sup herbā. Hiere. xxxj. vsqz quo delicijs dissolueris filia vaga. Greg. Cū corpus i refectiōe delectatōe coꝛ ad inane gaudiū relaxat̄. ꝑene semꝑ epulas loquacitas comitat̄. cūq̄ vēter reficit̄ lingua defrenat̄. Pma male ꝯuiuātib⁹ famulat̄ culpa loq̄citatis postmodū ludendi leuitas sequit̄. sicut fecerūt filij israel. de q̄b⁹ dicit̄ Exo. xxxij. Sedit ppl̄us māducare ꝛ bibere: ꝛ surrexerunt ludere. s. cantare ꝛ choros ducere circa vitulū ꝯflatilem. ꝛ eum adorare. Breuiter loquēdo gula oīa mala generat: qz gulosus est seru⁹ oīuz vitioꝝ. Gula est enī hostiaria dyaboli introducēs eum cū tota familia sua. i. vniuersitate vitioꝝ. qd̄ signat̄ Luce. xj. imūdus enī spiritus nō inueniens requiē in locis aridis querit loca humida cibis ꝛ potib⁹: ꝛ intrat domū vacantē gule: introducēs secuz septez alios spiritus neq̄ores se: ꝛ īgressi habitāt ibi. Quīto gula imittit corpales angustias ꝛ dolores imo gule vitiū fuit in adā cā oīuz maloꝝ presentiū famis. frigoris. caloris. paupertatis ꝛ miserie quā sustinem⁹ ꝛ q̄tā christus sustinuit: ꝛ sustinet in mēbris suis. multū debemus h̄re cā exosam q̄ tot mala fecit nobis ꝛ antecessorib⁹ nostris ꝛ faciet nobis ꝛ successoribus nr̄is quos occidet sic occidit antecessores. Qis enī creatura visibilis videt̄ multū lesa in pctō p̄mi hoīs qui peccauit p gulā. Et si tantū nobis nocuit gula aliena. possumus aduertē q̄ntū nobis nocebit peccatū gule in iudicio iusti iudicis: qd̄ nos ipsi voluītarie ꝑpetram⁹. Propter culpā enī alieni gule cecidim⁹ de pctō voluptatis in vallē miserie. ꝛ foueā ꝓfundā. in exiliumqz ꝛ desertū. Apoc. ij. Memor esto vn̄ excideris ꝛ age pn̄iaz lup⁹ cadēs i foueā ꝛ iueniēs in ea ouē q̄ in ea posita erat ad eū decipiēdū: ꝛ capt⁹ in pedica erubescit se captū pp gulā. ꝛ non gustat de oue lz esuriat: nec auis capta p gulā laq̄o gustat granū pp qd̄ capta ē: sed abstinet cōsiderās se captā cibo. Sic nos debemus abstinere a vitijs gule ꝓpter quas hic cecidimus ꝛ capti detinemur. Itē gula ꝓpria grauat corpus ꝛ animā multipliciter. Job. xx. Cū saturatus fuerit artabitur ꝛ estuabit ꝛ omnis dolor irruet super eum. vtinā impleat̄ venter ei⁹ Luc. xxj. Videte ne grauent̄ corda vestra crapula ꝛ ebrietate. Eccl. v. Saturitas diuitis nō sinit eū dormire. Bern. Infelix stomach⁹ dū oculi colorib⁹. ꝛ palatū saporib⁹ alliciunt̄. cui nec colores lucēt: nec sapores demulcēt dū dia suscipe cogit̄ magis īde grauat̄ ꝛ obruit̄ q̄z reficit̄. Sexto gula iducit in graue dn̄iuz ꝛ vile seruitutē. eius enī seruit⁹ est grauissima. vilissima. neq̄ssima. Ei⁹ inq̄z seruitus ē laboriosa. sua grauitate itolerabil̄. ignominiosa sua vilitate abhominabilis. ꝑniciosa sua prauitate detestabilis. Eius inq̄z seruit⁹ est labo

riosa sua grauitate intolerabilis. ⁊ venter enī est grauissimus exactor.
eni difficile nimis ē seruire quotidianū. ñ. ⁊ cōmunū tributū exigit. ⁊
cui q̄plus ei fuit grauiꝰ opprimit ⁊ cui plures ⁊ de pluribꝰ ei seruiūt
frequētiorē ⁊ maiorē exigit exactorē. Cuiꝰ vocē sancti audiūt. sȝ nō
exaudiūt. q̄r eiꝰ tētatiōi nō ɔsentiūt. Job. iii. nō exaudierūt vocē ex-
actoris. Audiūt inq̄ȝ sȝ nō exaudiūt q̄r clamāt ad dn̄ȝ dū tētationez
carnis ꝑpatē ɔ̄ spiritū sentiūt. De h̄ exactore dicit alchuinꝰ. Nullus
nō tā iportunꝰ exactor ē q̄ȝ venter q̄ quotidiana refectiōe vult īpleri
fame exigēte. Itē Sen̄. ad idē. Vēt̄ ꝑcepta ñ audit poscit. appellat.
Vētā iportunꝰ creditor ñ puo sȝ magno oes et q̄ntū debes nō q̄ntū
potes. Grauis ē h̄ exactor q̄ i elemēti vult hr̄e dn̄ū. ⁊ de oibꝰ exigit
tributū. Hiero. thauri multi paucoꝝ iugeꝝ pascuis alunt̄. silua vna
plurībꝰ elephātibꝰ sufficit. mare sufficit piscibꝰ ⁊ aqua terra q̄drup-
edibꝰ. vētri aūt nō sufficit vnū elemētū cū suis aīalibꝰ sȝ vult hr̄e
volucres celi ⁊ pisces maris. ⁊ bestias terre. q̄r vt dicit Innocētius
papa. gulosis nō sufficit fructꝰ arboꝝ. grana leguminū. radices her-
baꝝ. pisces maris. bestie terre. volucres celi. sȝ querūt pigmēta. ɔpa-
rāt aromata. nutriunt̄ altilia. capiunt̄ obesa. Tot. n. exigit venter mi-
nistros ad h̄ faciēdū quoꝝ aliꝰ excoriat. aliꝰ lacerat. alius coq̄t. aliꝰ
assat. alius frigit. alius ɔfudit. alius colat. alius ɔfundit ⁊ cōficit. ⁊
substāciā ɔuertūt in accidēs. ⁊ nām in artē ⁊ saturitas trāsit in esu-
riē. ⁊ fastidiū in appetitū. De his multa legunt̄ exēpla de exactione
vētris In collationibꝰ patrū li. xii. Quidā heremita dixit cuidā phi-
losopho. Pater meus dimisit me multis debitoribꝰ obligatū. ceteris
ad integrū solui. vni eorū quotidie oꝫ me soluere. ⁊ satisfacere ei nō
possum. q̄r p dei grāȝ mūdū ɔtēpsi. ⁊ oīa reliq̄ ⁊ ab oibꝰ q̄ in mūdo
obligatū me tenebant liberatus a castrimargie stimulis cauere nō
possum. Idē loq̄t̄ de sancto serapione. q̄ appares. i. ipassibilis dice-
bat̄ q̄ nihil vnq̄ȝ possidere curauit nec cellā nec aliō. sola syndone
ɔtētus qua tegebat̄. semꝑ quocūq̄ȝ iret sciētia peritissimus ꝑ mūdū
discurrēs mēte ⁊ corpe diuinaꝝ scripturaꝝ. ⁊ reꝝ ɔtēplatiōe absor-
ptus ferebat̄. Cū aūt apō athenas venisset. ⁊ ꝑ triduū sine cibo mā-
sisset. quarta die stetit super colliculū vrbis vbi primates eius ad
cōsiliū ɔsueuerāt ɔuenire ibi manus ꝑcutiēs clamauit. Viri atheni-
enses occurrite. Viri patrie succurrite. Quibꝰ ɔuenietibꝰ ⁊ querē-
tibꝰ q̄ eēt. vis illa quā pateret̄. ait. De egypto huc monachus descē-
di. ⁊ in triū feneratoꝝ manus icurri. duobꝰ debitū soluēs ab eis me
expediui. eoꝝ iprobitatē effugiēs tertius me vrget nec habeo vñ sa-
tisfaciā ei. Tūc viri athenienses ei adiutoriū ꝑmittētes rogauerunt
ei vt exhiberet dictos feneratores. q̄ ait. Hi tres feneratores q̄ me
a principio iuuētutis molestabāt. sūt mūdi cupiditas. carnis volu-
ptas. vētris voracitas. Duos p̄mos euasi nec vltra mihi molesti st̄.
Tertiū vero. i. vētris voracitatē post triduanū ieiuniū ferre nō pos-
sum sȝ mortē mihi minat̄ nisi tributū soluā. Quidā aūt et ɔpassus
vnū solidū obtulit ei. quē ꝑ vno pane dās abiit. Bene dȝ huius ex-
actoris seruitꝰ reputari grauissima. q̄r q̄si ꝑ nihilo labores sollicitu-
dines ⁊ expēsas, iniuras ⁊ imēsas īponit. bn̄ dico ꝑ nihilo imo mi-
nus q̄ȝ ꝑ nihilo. q̄r ꝑ delectatiōe q̄ cito trāsit. ⁊ in putredinē ɔuerti-
tur. Greg. i voluptate carnis cito ꝑterit qō delectat eternū aūt ē ⁊ si-
ne fine qō cruciat. Vix. n. durat i trāsitu suo ꝑ spaciū duoꝝ digitoꝝ.
q̄ voluptas q̄ tā̄ estimat̄ ⁊ emit̄. vix duoꝝ latitudinē ɔtinet digi-
toꝝ sua delectatio q̄ cito ɔuertit̄ i putredinē ⁊ abominatiōez. ita vt
quo cibꝰ q̄ȝtūcūq̄ȝ delectabilis ⁊ ꝑciosus fuerit imissus in vētrē.
ita reddit̄ abominabilis q̄ si ꝑ eādē ptē fuerit emissus ꝑ quā fuerit
in vētrē missus maiorē dolorē ⁊ afflictiōez i emittēdo fac̄ q̄ȝ delecta-
tiōez i itromittēdo. ⁊ ita fit emissus fedꝰ ⁊ abomiabilis q̄r nullus ē
ita famelicꝰ q̄ nō horreret resumē emissū vl' a se vel ab alio cibū. Iō
statꝰ ē q̄ mixto ꝑcio emit ꝑciosa vt pōat ea i vase. d quo scit q̄ ē ta-
lis ɔditiōis q̄ oīa q̄ itromittūt̄ fiūt stati seda ⁊ abominabilia. tale
vasē venter. vñ Hiero nō ē curādū vñ ɔficiāt̄ stercora. Innocētius
pa. Gula tributū exigit ⁊ corruptū reddit q̄r q̄nto delicatiora. ⁊ ꝑcio-
siora fuerit cibaria. fetidiora fit stercora. turpit̄ igerit̄. qō turpiꝰ ege-
rit̄. Pro re tā breui ⁊ inutili īpōit gula labores. curas. iqetudinē nīe
⁊ sūptꝰ maximos. sic pȝ ex dictis. Et Hiero. ꝑꝑ breuez voluptatez
terre lustrāt̄ ⁊ maria. ⁊ vt ꝑciosus cibꝰ fauces nr̄as trāseat totꝰ vi-
te nr̄e tpe desudamꝰ. Idē. Eoꝝ caue appetitū q̄ maiorē hn̄t penā ac-
q̄rēdo q̄ȝ voluptatē i abutēdo. Itē h̄ seruitꝰ ē vilissima. Vile q̄dē ē
seruire pecoribꝰ. puta porcis ⁊ canibꝰ sic filiꝰ ꝑdigꝰ q̄ pascebat por-
cos Luc. xv. Viliꝰ ē seruire stercoribꝰ. vilissimū seruire demōibꝰ. vilis
ē h̄ seruitꝰ. q̄r dn̄ȝ i. spūȝ subiicit corpi. asinū asinario equū militi. an-
cillā dn̄e suppōit. ꝑuer. xix. Nō decēt stultū delicie. nec seruū dn̄ari
principibꝰ. ꝑuer xxx. ꝑ tria mouet̄ tra ⁊c. s. ꝑ seruū cū regnauerit. Se-
neca. Multi seruiūt q̄ corpi seruiūt. h̄ pȝ q̄ seruit dn̄e gule. s. cū multo
sumptu ⁊ labore. que quā cito tengent qō ei sic parat̄. statȝ mittit

illud in locū corruptionis ⁊ ꝑditionis. xxiii. cum plus seruit̄ grauiori
seruitute deprimit. Itē vilior ē h̄ seruitꝰ q̄r facit seruire stercoribꝰ. i.
cōfectionē stercoꝝ replere vas ⁊ saccū stercoꝝ. ⁊ latrinas cuȝ vilissi-
mi reputent̄ q̄ eas euacuāt. Vilissima seruitꝰ est intēdere refectiōi
verminū. ⁊ eē coci eoꝝ ⁊ seruū ⁊ ipiguare eoꝝ ꝑdā ⁊ seruire illi dn̄e
q̄ totū tp̄us ⁊ laborē hoīs req̄rit. Eccs. vi. Oīs labor hoīs in ore eiꝰ.
Itē vilissima ē hec seruitꝰ: q̄r subiicit demonibꝰ q̄ habitāt in locis
humētibꝰ nō iuenit dyabolꝰ requiē i locis aridis sed in porcis. Vñ
legio clamauit ad deū vt eos mitteret in porcos ⁊ h̄ obtinuit. de q̄-
bus glo. Nisi q̄s more porci vixerit. in eo dyabolꝰ ptātē nō hēbit.
Porci sūt q̄ mō porcino viuūt. ⁊ ita gule ⁊ luxurie imūdicijs dedi-
ti ꝑ hoc demōibꝰ sūt subiecti. Dyabolꝰ enī ꝑ gulā capit. tenet ⁊ alli-
gat: gaudet ⁊ ridet sic letant̄ aucupēs q̄n videt aues ꝑ gulā captas
laqueo ⁊ piscatores q̄n vident pisces captos ꝑ gulā hamo. Eccs. ix.
Sicut aues laqueo ⁊ pisces hamo sic capiunt̄ hoīes in malo tēpe.
Ecc̄. xviii. Si p̄stes aīe tue ɔcupias suas dabit te in gaudiū inimi-
cis tuis aīa sumit̄ ibi ꝑ aīali appetitu ⁊ sensuali. In vita sc̄ti phyli-
berti legit̄: q̄ cū sel' plus solito comedisset: ⁊ venter eius intumeret̄.
accessit ad eū dyabolꝰ palpās vētrē manibꝰ suis dicēs applauden-
do ⁊ gaudēdo. mō bene hic. mō bene. Capit dyabolꝰ peccatorē per
gulā. sic latro capit hoīez vt iugulet. Sen̄. voluptates īter res vilissi-
mas reputa. ⁊ ꝑcipue extirpa ne more latronū nos ɔplectāt̄ vt iugu-
lēt. Vinū gule ē frenū ⁊ capistrū dyaboli ⁊ ponit ad os ⁊ collū gu-
losi vt circūducat eū quocūq̄ȝ vult. Gule vinū ē laqueꝰ dyaboli quē
dyabolꝰ q̄si auceps ponit in via: ꝑ quā necesse habemꝰ trāsire. sicut
fac̄ venator fere. ps. In via hac qua ambulabā abscōderūt supbi la-
queū mihi Hoc laqueo cepit p̄mos parētes: ⁊ attentauit cape. chr̄ȝ
ꝑ gulā cū tētauit de gula. Grego ibi de necessitatibꝰ meis erue me.
Necessitates corpales hoc hn̄t piculosuȝ: q̄r in eis sepe minime di-
gnoscit̄ q̄d ɔtra eas vitio vel vtilitati studio agat̄. Aug. Sumenda
sūt alimēta q̄si medicamēta. Sed dū ad q̄etē satietatis ab īdigētia
trāsit̄. in ipso trāsitu laqueꝰ ɔcupīe insidiat̄. Et post. gaudet infelix
aīa vt obtentu salutis obūbret negociū voluptatis. Grego. in nicea:
dyabolus p̄mū hoīez nō in carne sed in pomo sibi subdidit seruum
adā chr̄ȝ nō de carne sed de pane tetauit: vtiq̄ȝ sumēda sunt q̄ na-
ture necessitas q̄rit nō q̄ libido suggerit. Sȝ magnus discretiōis la-
bor est necessariꝰ huic exactori ventri aliq̄d īpēdere: ⁊ aliq̄d denega-
re: ⁊ in dādo gulā restringere: ⁊ dando nāȝ nutrire: q̄r voluptas sub
necessitate se palliat vt eā vix quisq̄ȝ ꝑfectus discernat. Itē grego.
Omnes vitijs suis fauent: ⁊ qō ob carnis voluptatē faciūt ad neces-
sitatis referūt occasiōes ⁊ sub necessitatis velamēto vitiū voluptatis
exercent. Capit aūt dyabolus gulosos sicut rusticus capit vrsos li-
niēs ramos arboris melle: ⁊ cū gradatim ascēdit ꝑ ramos arboris
credēs attingere ad examē ⁊ fauū quē credit inuenire i arbore. subi-
to cadēs rapit̄ in fouea quā rusticꝰ subtꝰ ei parauit. Sic gulosus de-
lectationē q̄rit ꝑ diuersa fercula. q̄bꝰ repletꝰ incidit in foueā dyabo-
li. s. in peccatū luxurie. vel aliud. ⁊ tādē in īfernuȝ. Sic igit̄ patet ex
dictis q̄ gule seruitꝰ est laboriosa ⁊ sua grauitate itolerabilis. Est
etiaȝ seruitus ignominiosa sua feditate abomiabilis. Est nihilomi-
nus ꝑnitiosa seu flagitiosa sua prauitate detestabilis. Gula quippe
reddit hoīez deo abomiabilē ⁊ exosum: q̄r creaturā vilissimā deifi-
cat ꝑferens eā deo. Phyl. iii. De gulosis dicit̄ quoꝝ deus venter ē.
Glo. qō p ceteris diligit̄ ⁊ colit̄ hoc vnicuiq̄ȝ deus ē. Odit deus
q̄r tēpluȝ suū ɔuertit in phanū dyaboli ⁊ in latrinā seu vas stercoꝝ
⁊ sentinā omniū vitioꝝ hac habitaculū demonū. imaginem dei de-
turpat ⁊ denigrat. dei quoq̄ȝ maiestatē blasphemat. Vñ sup illō. i.
corin. x. siue comeditis siue bibitis siue aliō q̄d facitis. omnia in glīa
dei facite. Gl. si vētris sit nimia voracitas si te vino igurgites quātꝰ
licet laudes lingua resonet: vita blasphemat. Septio gula vel gu-
losus amittit. delitias meliores. i. ternas. s. ⁊ eternas. De spūalibꝰ. ⁊
iternis dicit Bern̄. ad fulconē: quō ignis ⁊ aqua sil' eē nō possunt.
sic nec spūales delicie ⁊ carnales imo sic aqua extinguit ignē. sic gu-
la extinguit spūssancti gratiā. Hoc signat̄ in h̄ q̄ iohes q̄ gratia in-
terptat̄: ⁊ lucerna chr̄i dicit̄ in ɔuiuio herodis occiditur. Et ecōtra
spūssāctꝰ aplis ieiunātibꝰ ⁊ orātibꝰ dat̄. Qui seruare vult huc ignē
seruet eū in sicco sobrietatis nō i humido voluptatis. Ro. viii. q̄ i car-
ne sūt deo placere nō pn̄t. In carne dicunt̄ eē qui carnalitati ⁊ pru-
dētie carnis q̄ est mors īsepabilit̄ sic adherēt: q̄ ab ea separi nō pn̄t
cōtēpta prudētia spūs q̄ est vita ⁊ pax. heb. xiii. optimū ē gratia sta-
bilire cor nō escis ⁊c. gulosi vō neglecta aīa sic curant pascere vētrē
suū q̄ eam bonis spūalibus vacuā esse dimittūt. Cōtra tales dicit̄
Job. xxiiii. obliuiscat̄ eiꝰ. i. gulosi. mia. pauit enī sterilem que nō pa-
rit. i. carnem: ⁊ vidue non bene fecit. i. anime. Bern̄. stulti estimatores
de minimis maximā. i. de corporibus: ⁊ de maximis. i. aīabꝰ minī

mā curā gerūt. Siles illi pposito q̄ canē suū tm̄ īpinguauit q regis filio sibi ad nutriedū cõmissaz ei p̄ualēs iugulauit. Sic caro nimis īpinguata ip̄ūm venit ⁊ occidit. vt asinus nimis īpinguat⁹ leprosū dnm q̄ p̄sidet ei. Ecōtra sancti dei vt dicit Greg. carnē domāt spūz roborāt. Galien⁹. cibo⁊ ↄcupiscētie aīe sūt detrimenta. ⁊ q̄to plus vēter īplet᷑. aīa minorat᷑ in interiorib⁹ virtutib⁹ ⁊ in exteriorib⁹ morib⁹. Bern. Quid dicitis obseruatores cibo⁊ ⁊ neglectores mo⁊z. hipocras ⁊ sequaces eius docuerūt aīas saluas facere in h̄ mūdo. chr̄s ⁊ ei⁹ discipuli eas p̄dere. quē e duob⁹ magistrū seq̄ eligatis. At p̄fecto manifestū se facit q̄ sic disputat h̄ oculis vel capiti. illud stomacho vel vētri nocet. Porro vnusq̄sq̄ qd̄ a magistro suo didicit illud p̄fert in mediū. Legit᷑ i miraculis beate virginis q beata virgo curā h̄z eo⁊ q̄ nō curāt de vētris īgluuie. In q̄dā religiōe cū quidā medicus īntrasset. ⁊ respueret cibos cōes dicēs: h̄ nocet capiti. h̄ oculis. h̄ stomacho. cū eēt i refectorio semel ⁊ cibaria cōia fastidisset vt solebat. vidit beatā virginē trāsīētē p refectoriū habētē vnaz pixidē in manu vna. ⁊ ī alia coclear. ⁊ cū coclear in ore singulo⁊ de electuario suo ponētē. ⁊ ita cibaria dura eis sapidissima reddebāt᷑ Cū aūt ad eū veniret. ⁊ hac visiōe letificatus os aperiret. beata virgo manū retraxit dicēs. tu tibi tua electuaria habeas. q: de meo nō gustabis. Sicut videt᷑ delicatis auferre saporē a cibis deliciosis deus ita videt᷑ de⁹ p̄ ↄtrariū excitare ⁊ purgare appetitū pauperū vt sint eis sapida ⁊ delectabilia grossa cibaria. Ad qd̄ ponit exēplū magister Iac. de vitriaco dicēs q in dyocesi remē i fuit q̄dā plat⁹ diues ⁊ delicatus ⁊ fastidiosus ita delicijs. q ita amiserat appetitū q diuersis delicijs nō poterat recreari. aut sustētari. s̄z q̄si monebat᷑ languēs īter delicias. Qui desperās d̄ salute corporis ordine īntrauit. vbi q̄ multos habebat pileos cepit ire nudato capite. ⁊ vti pce aspis ei bis ⁊ raris. ⁊ appetitū recupare ⁊ auide comedē. Qd̄ audiēs archiepiscopus remēsis visitauit eū. q: familiaris ei valde fuerat. ⁊ fecit ei pitātiā. ⁊ comedit i refectorio cū eo ⁊ intuēs eū q̄ prius erat languidus pre delicijs vidit eū viuidū ⁊ sanū. ⁊ comedēte auide plenā scutellā de fabis post aliā de olerib⁹. Qd̄ cū videret accepit scutellā suam dicēs seruitori corā oīb⁹. vade porta ei scutellā meā. ⁊ dicas ei q mādo sibi q si nō sufficiāt ei ea q̄ ītus sūt comedat scutellā ⁊ totū. ⁊ benedixit deū in mirabilib⁹ suis q̄ esurientes replet bonis. ⁊ diuites dimittit inanes. Nō solū vacuā facit aīam delicijs spūalibus ⁊ internis. v̄z ētiā celestib⁹ ⁊ eternis de q̄b⁹ in ps̄ dicit᷑ satiabor cū apparuerit gloria tua. Unū hic faciā vigiliā. vt in festo gaudeā. in vigilia abstinebo in festiuitate me satiabo. Bern. totū tps p̄sentis vite vigilia ē solēnitatis future. nec curaueris vigilie asperitatē. si cōsideres solēnitatis eternitatē ⁊ īmēsitatē ps. Expectabūt onagri in siti sua. q̄ l̄z vehemēter sitiāt nolūt tm̄ bibere aquas turbidas s̄z expectāt vsq̄quo pueniāt ad limpidissimū fontē. Aque turbide ⁊ defluētes sunt tpales delicie. fons limpidissimus delicie eterni gaudij p̄manētes. ps. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū ⁊c. Dicūt naturales q salmones de mari in quo nutriunt᷑ aquas dulces sitientes p fluuiū ascēdētes nō q̄escūt nec retrocedūt vsq̄quo venerint stpossunt ad fontē viuū. Hic inuitati sumus ad cenā. Agni p̄uidi delicatissimā. Qui ad cenā delicatissimā inuitat᷑. abstinet libēter in prādio a grossis ⁊ asperis cibis prādij. vt possit postea delicatoribus q̄ parant᷑ in cena se replere. de quib⁹ nō gustabūt p̄pter alias delicias istius cōtēptores. vt legit᷑ Luc. xiiij. Impossibile ē eniz vt dicit Hiero. tpalib⁹ simul ⁊ eternis delicijs p frui. hic vētrē ⁊ ibi mētē replere. Seneca. Si vis in ppetua voluptate esse. nō voluptatib⁹ adijciēdū est s̄z cupiditatib⁹ subtrahēdū. Cū q̄dā claustralis in quodā monasterio durā ⁊ asperā vitā gerēs cū alijs claustralib⁹ attēderet q officiales multis frequēter delicijs fruerent᷑ in cameris. bona abbatie ↄsumētes murmurabat i corde suo. Cū aūt quadā die multi ↄuenissent priores ⁊ abbates exētes ad capitulū. abbas illius abbatie fecit eis multa delicata ⁊ diuersa fercula p̄parari. ⁊ dat⁹ ē dictus claustralis eis seruitor. Cū aūt sederēt ad mēsas cū dictis officialib⁹ ⁊ deportasset dict⁹ claustralis ferculū p̄mū ⁊ grossius. ait. Accipite h̄ ⁊ nihil vltra. Qd̄ audiētes comederūt multū de dicto ferculo nō sperātes de alijs. Idē dixit cū apponeret scd̄m ferculū ⁊ tertiū. ⁊ sic de alijs. ⁊ tm̄ comederūt de p̄mis q nō potuerūt de delicatiorib⁹ vltimis aliq̄d comedē. Uū finito ↄuiuio ↄquesti sūt abbati de dicto monacho quē vocauit abbas su⁹ volēs scire qre h̄ dixit. ⁊ cōpulit eū dicē. q̄ ait. vos dn̄i magni bōa abbatia⁊ voluptuose expēditis de q̄b⁹ claustrales ieiunāt. ⁊ de loco p̄nie claustri facitis vobis padisuz voluptatis ⁊ q: p̄tē h̄ accipitis. ⁊ deteriorē eā facitis. cū nō sic trāsitus a delicijs ad delicias. q̄ p̄sentes delicias p parte accipitis. nihil deliciarū vltra hanc vitā vos habituros ↄsidatis. Fm qd̄ dicit dn̄s diuiti epuloni. Recordare fili. q: recepisti bona in vita tua ⁊ lazarus similiter mala. nūc vero hic consolat᷑ tu vero cruciaris. Item in vitis pa. cū quidā quereret a quodā patre cur tāta abstinētia se afficeret. ait. Omnes labores vite mee nihil sunt ad cōparationē vnius diei laboris futuri. nut vnius hore refectiōis eterne. in qua nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit que preparauit deus diligentib⁹ se. ⁊ expectātibus implere se. ⁊ delectari amore illius refectiōis que exupat omnē sensuz ⁊ desideriū. Octauo gula perducit ad tremendū iudiciū ⁊ horrendū suppliciū. Ad tremenduz inq̄ iudiciū q: tam de excessibus gule q̄z de sumptib⁹ supfluis oportebit reddere rōnē. nā pro vno ventre pascēdo vel de h̄ qd̄ gulosus vnus expēdit in vno prādio possent multi paupes refici. qui aliq̄n ex eo qd̄ supflue expēdit᷑ spoliant᷑. Eccl. xi. Letare iuuenis in adolescētia tua ⁊ in bonis sit cor tuū ⁊ scito q pro oībus his adducet te dn̄s ad iudiciū. Bern. Letare iuuenis in adolescētia tua ⁊ scito q: cito veniet q̄ te p hoc absorbebit subito eterna tristicia. Quidā comes pictauēsis scire voluit quis status esset in hoībus delicatior. Et cū transfigurasset habitū suū ⁊ diuersos expertus fuisset mores. status ⁊ societates diuerso⁊ hoīuz. rediit ad pristinū statū dicens q delicatissima erat vita mercato⁊ in nūdinis: qui intrāt tabernas in q̄b⁹ inueniūt promptas ⁊ patas qs volūt delicias. nisi vnuz obsisteret s. finalis ratio quā hn̄t reddere de oībus sumptib⁹ factis. plene soluere oīa. etiā minuta q̄ tā hylariter expēderūt. Sic in egressu mundi oportet reddere rōnē de oībus expēsis. Ad hoc facit exēplū de quodā monacho q̄ fact⁹ eps̄ satis reiecit q̄tū ad victū ⁊ habitū ea q̄ ad monachū ptinebāt cū aūt venisset ad abbatiā de q̄ fuerat assumptus ⁊ monachi facerēt ei magnū festū q̄dā frater cōuersus vir vtiq̄ valde religiosus ⁊ ↄtēplatiuus astans ei in cogitatiōibus suis tot⁹ videbat᷑ absorpt⁹. Quē intuens eps̄ in visione dixit ei. frater. dicas nobis q̄d in raptu tuo vidisti. cū vehemēter instāti frater ille rn̄dit. Dn̄e ex quo me ↄpellitis dicā vobis. videbat᷑ mihi q dn̄i esseȝ ante ianuā padisi veniebatis. ⁊ vos illuc rogās portariū vt vos intrare p̄mitteret. Īndrēti illi qre deberetis īntrare: ⁊ q̄ eēt ↄditio vestra vel p̄fessio rn̄distis vos ee monachū scti bn̄dicti. Uocat⁹ aūt sanct⁹ bn̄dict⁹ ⁊ req̄situs an vos recognosceret monachū eē suum ait q vix apparebat in habitu. s̄z reqrert᷑ i victu. Īndrēti portario quō posset h̄ cognoscere. dixit apiat᷑ vēter eius: ⁊ videam⁹ si plen⁹ est fabis refectorij. quo apto. nulla faba vel cib⁹ refectorij ibi est īuētus: sed corxe caponū gallinaz: ⁊ anserū ac volatiliū alio⁊ p̄pter qd̄ iudicatū est vos nō debere illuc īntrare cū obseruatorib⁹ regule sancti bn̄dicti. Ro. xiiij. Caro ⁊ sanguis regnum dei nō possidebūt nec corruptio īcorruptionē. Hiero. īpossibile est vt p̄sentib⁹ ⁊ futuris q̄s fruat᷑ bonis. vt h̄ vētrē: ⁊ ibi mētē repleat: vt de delicijs transeat ad delicias: vt in vtroq̄ seculo p̄mus sit: vt in celo sit ⁊ ī terra appareat glorios᷑: vt hic cū h̄ seculo gaudeat: ⁊ in celo cū chr̄o regnet. Ex q̄bus sequit᷑ q gula pducit ad horredū suppliciū sic māifeste docet᷑ Luc. xvi. mortu⁹ ē diues ⁊ sepult⁹ ī īfernū. Et post cruciot ait i hac flāma. ysa. lxv. Qui comedūt suillā ⁊ ius p̄phanū in vasis suis. isti fum⁹ in furore meo. ⁊ ignis ardēs tota die. Naum. i. Sic spine sesicē ↄplectunt᷑. sic ↄuiuiū parit᷑ pōtantiū q̄si stipula ariditate plena cōsument᷑ ab igne. īfernali. Iob. xx. Utinā īpleat᷑ eius vēter vt emittat in eū dn̄s iraz furoris sui. ⁊ pluat sup eū bellū. Dicebat magister Iaco. q diuites epulōes sunt sīles accipitri q̄ viuit de rapina. aues rapax ⁊ vnguib⁹ tenax: q̄ delicate in vita sua carnib⁹ pascit᷑. honorifice tractat᷑. portat᷑. ⁊ palpat᷑. sed q̄z cito mortuus est: ⁊ pluma est ei ablata in lutū p̄icit᷑ carnib⁹ ⁊ auib⁹ deuorādus. Ecōtra gallina cū magna mēdacitate acq̄rēs sibi victū in vita sua abijcit᷑. mortua aūt honorifice tractat᷑ ⁊ pa᷑. ⁊ sup mēsam regis apponit᷑. Sic diuites epulōes spoliati bonis oīb⁹ in morte p̄iciunt᷑ carnib⁹ īfernalib⁹ deuorādi. Ecōtra paupes honorifice pati regi eterni mēse apponunt᷑. Hoc p̄z de diuite ⁊ lazaro Luc. xvi. Itē ī vitaspa. cū abbas Zenō iret de heremo ī palestinā ⁊ fatigat⁹ labore sedēt iuxta agrū plenuz cucumerib⁹. cepit esuriēs cogitare q surgēt. acciperet ⁊ comedēt d̄ cucumerib⁹ cogitās q nō eēt grā de petīs tollē ad refectionē suā. q̄ cogitatiōi sue sic ait: q: fures ī tormēta mittunt᷑ o⁊ g̃ pa⁹ sustinere q̄z furer. Et quō potero sustinē tormēta fur: ⁊ surgēs stetit ī estu p q̄nq̄z dies affligēs ⁊ ↄburēs corp⁹ suū: ⁊ dixit cogitatiōi sue: q: nō possū sustinē tormēta. īō oz me furtū nō facere sed magi abstinē: ⁊ de labore manuū victū acquirere anteq̄ tormenta furum incurram.

De ebrietate. DIS. II.

Icto de peccato gule in generali. dicēdū est spāliter de ebrietate. S̄z q: ebrietas multipl'r accipit᷑ in scriptura. Ideo primo videndū est quot modis accipitur. Scd̄o dicendum erit de ebrietate que est species gule. In primis igit᷑ est sciēdū q sicut legimus in scriptura

sacra. q̄dā ē ebrietas laudabilis ⁊ optāda q̄dā culpabilis ⁊ vitāda.
Ebrietas laudabilis ⁊ optāda q̄druplex inueni͛. Est. n. ebrietas q̄dā anagogica. q̄dā theologica q̄dā extatica. ⁊ q̄dā deifica. Primā ebrietatē facit vinū diuine dulcedinis sacramētalit͛ ministratū. Secūdā vinū huiꝰ ↄctionalit͛ ꝓclamatū. Tertiā facit vinū hmōi iuuisibilit͛ īstillatū. Quartā facit idē vinū ineffabilit͛ degustatū. Pria q̄dē ebrietas ē anagogica. i. sursū ductiua. in q̄ vinū diuine dulcedinis ꝓpinat͛ fidelibꝰ circūuelatū spēbꝰ visibilis sacramēti. s. panis ⁊ vini ī sacro altaris. i. quo p sensibiles spēs panis ⁊ vini manuducimur ⁊ sursū agitamur ad aliq̄lit͛ degustādū diuine dulcedinis bonitatē. i. chrīz verū deū ⁊ hoīez quē credimꝰ ibi vere pfecte ⁊ integre ↄtineri. De hac vͣ ī psal. Parasti ī ↄspe meo mēsā aduersus eos q̄ tribulāt me. Impinguasti ī oleo caput meū ⁊ calix meus inebriās q̄ꝫ pclarꝰ ē. Nota. ⁊ expone qꝛ paucis explicari nō pōt. iō subtiliorū lectori relinq̄mꝰ exponēdū. De hac ēt ebrietate dicit apl's. i. cor. xi. q̄ i cena dñi. i. ī sacramēto qd̄ dñs in cena instituit. aliꝰ q̄dē esurit. alius aūt ebrius ē. qꝛ lꝫ multi frequēter celebrēt. vel istud recipiant sacramētū. tñ nō oēs eq̄liter huiꝰ sacramēti pcipiūt spūalē effectū. Nā aliq̄ remanēt īdeuoti. aridi ⁊ vacui. Alii vͦ diuino inebriant͛ amore. Sic vͤ Hiere. xxxi. Inebriabo aīas sacerdotū pinguedīe. s. deuotiōis. ⁊ ppl's meus iplebit͛ bonis meis. Scd̄a ebrietas ē theologica. q̄ fit p vbū diuinū ↄctionalit͛ ꝓclamatū in p̄dicatiōe. vel litteralit͛ exaratū ī studio vel meditatiōe qꝛ tāta ē virtꝰ diuini s̄monis ī p̄dicatiōe. q̄ hoīez audiētē inebriat vino cōpūctiōis. sicut dicit͛ in ps̄. potasti nos vino cōpūctiōis vel ī solite deuotiōis. sic vͤ ysa. lv. Quēadmodū descēdit himber ⁊ nix d̄ celo. ⁊ illuc vltra nō reuertit͛ sꝫ inebriat terrā īfūdit eā. ⁊ germinare eā facit ⁊c̄. Sic erit vbū meū qd̄ egredie͛ de ore meo. nō reuertet͛ ad me vacuū ⁊c̄. A studio vͦ vel meditatiōe vbū diuinū inebriat feruido zelo salutꝭ aīarū ⁊ honoris diuini. qꝛ q̄ñ studet q̄s vel meditat͛ vba scripture sacre. ⁊ ex alia pte ↄsiderat horrēda flagitia q̄ fiūt. p q̄ deus dehonorat͛. ⁊ cōtinue blasphemat͛. grā spūssancti ↄtēnit͛. sanguis chrī ↄculcat͛ ⁊ vilipēdit͛. Itē ↄsiderat q̄ aīe chrī sanguine p̄cioso redēpte currūt ad mortē dānationis eterne. feruet spūs: accēdit͛ zelus ⁊ amicus dei velut ebrius cōmouet͛. Sicut ebriū se fatet͛. Hiere. zelo dei feruens. cū dicit. xxiii. factꝰ sū q̄si vir ebrius. ⁊ q̄si hō madidus vino a facie dñi. i. ex ↄsideratiōe ⁊ zelo honoris dñi. ⁊ a facie sctōꝝ vboꝝ eius. i. q̄ñ ex ↄsideratiōe sctōꝝ vboꝝ ppēdo dānatiōez innumerabiliū aīaꝝ. Seq̄tur. n. qꝛ adulterꝭ repleta ē terra ⁊c̄. factus ē cursus eoꝝ malus. ⁊ fortitudo dissimilis. Tertia ē ebrietas extatica. q̄ñ. s. hō ī ↄtēplatiōe diuina supra se diuinitꝰ eleuat͛. illustrat͛. īflāmat͛. ac supna tactꝰ dulcedine inebriat͛ sicut dicit ipse dñs Hiere. xxxi. inebriaui aīaꝫ lassaꝫ Et in. ps̄. Uisitasti terrā ⁊ inebriasti eā ⁊c̄. Quarta ebrietas beatifica ī q̄ diuine dulcedis vinū meracissimū. ⁊ ī sua plenitudis imēsitate potat͛. Ad quā ebrietatē spūssāctꝰ initat Cā. v. comedite. bibite ⁊ inebriamini charissimi. Psalmista loq̄ns de beatis ait. Inebriabūtur ab vbertate domꝰ tue. ⁊ torrēte voluptatꝭ tue potabis eos. q̄ꝛ apd̄ te ē fōs vite. ⁊ ī lumie tuo videbimꝰ lumē. nota ⁊ expōe. he sūt igit͛ ebrietates laudabiles. ⁊ optāde. Silr ebrietates multiplices sūt vitāde. Pria ē ītēpata gustꝰ auiditas. Scd̄a ī ordiata carnis ꝓcacitas. Tertia īmoderata mūdi cupiditas. Quārta quā parit feralis crudelitas. Quita quā parit penalis acerbitas. Pria dico ē quā causat ītēpata potꝰ cupiditas. q̄ vsitatiori vocabulo vocat͛ ebrietas. Alie vͦ metaphorice sic vocant͛. De pma dicit͛ Geñ. ix. bibit Noe vinū ⁊ inebriatꝰ ē. ⁊ Eccl̄i. xxxi. vinū ī iocūditate creatū ē. ⁊ nō ī ebrietate ⁊c̄. i. Reg. xxv. Cor nabal iocūdū. erat. n. ebrius nimis. Scd̄a ē ebrietas quā causat inordinata carnis ꝓcacitas de q̄ vͤ Prouer. vii. vbi mulier libidinosa ꝓuocat iuuenē ad libidinē dicēs. iebriemur vberibꝰ ⁊ fruamur cupitis amplexibꝰ. Tertia est quā parit inordinata mūdi cupiditas. de q̄ vͤ ysa. xxviii. sacerdos ⁊ ppha nescierūt pre ebrietate cupiditatis. s. ⁊ ambitiōis. absorpti sūt a vino. errauerūt ī ebrietate. nescierūt videntē ignorauerūt iudiciū. nota ⁊ expōe. Et q̄ꝛ plurimū ex diuitiis orit͛ supbia ⁊ elatio cordis. vtrisq̄ cōminat͛ dominus maledictiōez suā dicens. ysa. xxviii. ve corone supbie. ebriis effraym. effraym īterptat͛ crescēs vel fertilitas. p qd̄ designant͛ cupidi qui semp voluīt crescere ⁊ augere possessiōes. ⁊ in terrenis fertilitatem habere ex quibus ebrietas mentis. ⁊ alienatio rationis. ⁊ obliuio dei ⁊ sui causat͛. Quarta est ebrietas quā parit feralis crudelitas. qua videlꝫ hō sitit penā. angustiā. ⁊ sanguinē innocētū De qua iniq̄tate dicit͛ Apoc̄. xvii. vidi mulierē ebriā de sanguine sanctorū. Hec mulier est iniquitas. sicut patet in textu. De hac dicitur in principio eiusdē. cū ea fornicati sunt reges terre. ⁊ inebriati sunt qui inhabitant terram de vino prostitutionis eius. Multi adeo inebriati sunt hoc vino. q̄ viduas ⁊ orphanos ⁊ alias personas miserabiles sine misericordia ꝓsequnt͛. Quinta est ebrietas quā parit penalis acerbitas de q̄ Treñ. iii. Repleuit me amaritudinibꝰ. inebriauit me absynthio. h̄ pōt dicere vel penitēs quē dñs replet amaritudine cōpūctiōis. vel hō q̄ p pctīs suis tpalit͛ affligit͛. Sꝫ ipis obduratꝭ dicit͛ Hiere. xxv. bibite ⁊ iebriamini. ⁊ vomite ⁊ cadite ⁊. nolite ↄsurgere a facie gladii quē ego mittā īter vos. ⁊ Deut͛. xxxii. reddā vltionē hostibꝰ meis ⁊c̄. iebriabo sagittas meas sanguine ⁊c̄. Itē Hiere. xlvi. dies vltiōis dñi exercituū vt sumat vindictā de inimicꝭ suis deuorabit gladiꝰ ⁊ saturabit͛: iebriabit͛ sanguine eoꝝ. Itē Hiere. li. Inebriabo eos vt sopiant͛: ⁊ dormiāt sōnū sempiternū ⁊ nō cōsurgant. Et ysa. iebriabo p̄ncipes eius sapiētes eiꝰ ⁊ duces ⁊ magistratus eiꝰ: ⁊ fortes ⁊ dormiēt sōnū sempiternū: ⁊ nō expgiscent͛. somnus iste nō est q̄etis sꝫ detētiōis: ⁊ dānationis eterne. Quattuor vltimus ebrietatibꝰ p̄termissis de pma q̄ est species gule spūaliter est dicēdū. Et circa hāc ↄsiderāda sūt q̄ttuor. Prio vtrū ebrietas sit peccatū. Scd̄o vtrū sit peccatū mortale. Tertio vtrū ebrietas excuset a petō. De istis tribꝰ req̄re in fine libri. Quarto de his q̄ hoc vitiū dñs dūt detestandū. Circa qd̄ sciēdū q̄ hoc ebrietas euacuat oēm cēsuz: ⁊ vtutē debilitat īfatuat omnē sensum. multis modis p̄cipitat.
Primo q̄dē ebrietas euacuat oēm cēsum. ebriosi nāq̄ cōsumūt omne bonū tpale: ⁊ fiūt paupes ⁊ egeni: ꝓpt͛ qd̄ dicit͛ Ecc̄i. xix. operarius ebriosus nō locupletabit͛: qꝛ q̄cq̄d opādo pōt acq̄rē vel lucrari totū expēdit: ⁊ frequēter ampliꝰ ī ebrietatibꝰ societatibꝰ ⁊ tabernis. Itē vͤ bonū spūale dissipāt ebriosi: qꝛ ebrietas ē mors oīuꝫ vtutū ⁊ morū Criso ebrietate fit iactura fere oīuꝫ bonoꝝ. Si habeat hō humilitatē. māsuetudinē prudētiā ⁊ cetera hmōi oia ꝓijcit in pelagꝰ iniq̄tatis. Et sicut ebriosi sepe vestibꝰ suis mālibꝰ spoliant͛ sic eorū aie vtutibꝰ denudant͛. Uñ dicit͛ Treñ. iiii. Inebriaberis atq̄ nudaberis. Et Nauꝫ. iii. Inebriaberis ⁊ eris despecta. Itē ebriosi pdunt bona celestia ⁊ eterna qꝛ sic dicit͛. i. Corin. vi. neq̄ ebriosi. neq̄ maledici. neq̄ rapaces regnū dei possidebūt: ⁊ Gal. v. Manifesta sunt opa carnis q̄ sūt ebrietates. ↄmessatiōes. Sequit͛. q̄ talia agunt regnū dei nō ↄsequētur. Itē sup illud Joh. ii. Cepit eiicere vendētes ⁊ emētes de tēplo dicit glo. q̄d si ibi ebriosos inuenisset ⁊ hmōi. q. d. multofortiꝰ eiecisset. Ad h̄ magis excludent͛ a regno ne ingrediant͛ ebrii sedi. vbi sancti iebriant͛ ab vbertate domꝰ dei. Scd̄o ebrietas oēs vires debilitat tam spūales q̄ꝫ corpales. Uidemꝰ ad lr̄aꝫ q̄ ebriꝰ nutat corpe toto: ⁊ pedibꝰ cespitat nec mēbra sua pōt sustinē: sꝫ vires spūales multomagꝭ amittit. Bern. Ebrietas multiplicat vba obliquat lumina. gradū facit errātē. capitis operat͛ vtiginē. stomachi efficit tormēta: ⁊ viscera ipsa distēdit. Aug. Ebrietas īuoluit linguā: corrūpit sanguinē: ⁊ oia mēbra debilitat: vitā diminuit: ⁊ oēm salutē exterminat: cōplexionē imutat: ⁊ totuꝫ corpus desiccat. Qui eñ nimis bibunt in sero. sitiunt ⁊ aridi sunt in mane. Uñ in psona ebriosi dicit͛. Prouer. xxiii. Quādo euigilabo ⁊ rursus vina reperiā Nauꝫ. i. Sicut spine se inuicē cōplectunt͛. sic cōuiuiū pariter potantiū quasi stipula ariditate plena. Et sicut aridi sunt a vino materiali ita īmo longe magis a vino spūalis gratie: ⁊ sicut debilitat ⁊ eniruat. vires corpales. ita ⁊ vires spūales. Uñ q̄ in sobrietate sunt inuincibiles in ebrietate vincunt͛. sicut patet de Benadab rege Syrie. iii. Reg. xx. Qui dū biberet cū triginta regibꝰ iebriatus victus est p pedissequos p̄ncipū ꝓuinciaꝝ cū mirabili exercitu suo. Silr Judith xiii. Holofernes inuincibilis sobrꝰ. ebrꝰ a muliere vincit͛ ⁊ occidit͛ qꝛ vino prius fuerat supatus. In historia Charoli legit͛ q̄ cum franci essent insupabiles a saracenis: ⁊ semp eos vincerent duo reges saracenoꝝ ꝓmittentes q̄ baptizarent͛ miserūt eis vinū fortissimū ⁊ mulieres saracenas: quoꝝ multi inebriati ⁊ victi a vino inciderūt in fornicationē: ⁊ victi sunt ⁊ occisi a saracenis: victi primo spūaliter ⁊ postea corpaliter. ii. Esdre. iii. Uinū preualet oībus q̄ bibunt illud. Tertio ebrietas infatuat oēm sensum. aufert eñ vel impedit ⁊ sensus exteriores ⁊ sensus interiores. exteriores quidē vt sint aliquādo ebriosi sicut idola: de quibꝰ dicit͛ in. ps̄. Os habēt ⁊ non loquent͛ ⁊ oculos habēt ⁊ nō videbūt ⁊c̄. De oculis specialiter dicit͛ Prouer. xxiii. Cui ve. cuiꝰ patrie ve. ⁊c̄. cui suffossio oculoruꝫ. nōne his qui morant͛ in vino: ⁊ studēt calicibꝰ epotādis. Aug. Ebrietas ita hominē excecat vt vbi sit nesciat: oculus ita cecus ē vt vnuꝫ pro alio accipiat: ⁊ de vno duo vel tria videant͛. Itē sensus interiores ligat ⁊ impedit: sic dicit Aug. Ebrietas aufert memoriā: dissipat sensum. ↄfundit intellectū. Blāde eñ seducit. sicut dicit͛ Prouer. xxiii. ne intuearis vinū quādo flauescit: ⁊ cū splēduerit in vitro color eiꝰ ingredit͛ blāde: ⁊ in nouissimo mordebit vt coluber: ⁊ q̄si regulꝰ venena diffundet. ii. Esdre. iii. Uinum seducit mentem. Item Grego. Ebrietas est blandus demon. suaue peccatū. dulce venenum quaꝫ qui habet se nō habet: quā q̄ facit petīs nō facit: sed totꝰ est pecca

tum Ebrietas sic infatuat hoiem q facit eũ fatuũ dyaboli vt cito
faciat ⁊ loquat stulta quecũq dyabolus ei suggesserit. Prouer.xx.
Quicũq his.i.vino ⁊ ebrietate delectat nõ erit sapiens. Sic pz de
Nabal q stultus iterptat. q stultis verbis suis puocauit cotra se da
uid ⁊ seruos eius vt vellet occidere tã eũ q oĩa q habebat nisi ob
stitisset abygail q erat ebrius nimis vt legit .j. Regũ .xx.v. Sepelit
enĩ ebrietas hoĩs rõnẽ vt nõ discernat qd dicat vel agat vt legitur
ibidẽ de eodẽ Nabal q cũ diceret ei vxor sua in mane cũ digessis
set vinũ qd dixerat vel egerat ei cẽt ebrius ⁊ offensaz dauid emor
tuũ ẽ cor eius ⁊ factus ẽ qsi lapis. Ebrietas sic ifatuat hoĩez q red
dit eũ brutalẽ imo bruto viliorez ⁊ mĩn⁹ rationabilẽ. Iuxta illud.
Berñ. Nihil bestialius hoĩe q ẽ rõne vigẽs ⁊ nõ rõne vtẽs qz ebri
us nõ hz vsuz rõnis. De his ẽt dicit Criso. Melior ẽ ebriosis asin⁹
rationabilior videt his canis. vẽter enĩ eoz vltra sufficientiã nõ bi
bit. ⁊ si multi sint cogẽtes. multo enĩ deterior ẽ q sine coactõe se ine
briat ⁊ trãsit mẽsurã quã nouit sibi sufficẽ. Jõ ebri⁹ dr qsi ex briã
i. ex mẽsurã quã trãsgredit. Itẽ nõ solũ reddit hoiez fatuũ. sz ẽt isa
nũ ⁊ qsi demoniacũ ⁊ mẽte alienatũ. Osee. vij. Ceperũt pricipes fu
rere a vino. Seneca. Nihil aliud diffinio ebrietatẽ q volũtariã isa
niã. Itẽ Criso. Nihil differt a demoniacis ebriosus Sil'r n. nõ ve
recũdat ⁊ isanit ⁊ demoniaco qdẽ miseremur. huic autẽ auertim⁹ ⁊
odim⁹. qz volũtarie reddit se ipotẽtẽ. qd nõ facit demõiacus. Phs
Sic i pcipitõ stãtẽ leuis mot⁹ ipellit i ruinã. ita vĩo ifusũ pu⁹ dolor
icitat i furorẽ. Berñ. Ebrietas ẽ mẽt' aliẽatio. vtutũ depdatio. ima
go mort'. silitudo furoris. ⁊ ipaz verecũdiã iterimit mẽt ⁊ oĩs custo
diã expellit pudor' characterẽ eijcit. castitat' signaculũ frãgit. Dan
damus ad alexãdrũ rex ⁊ doctor bragmãnoz. Vos enim vñ insa
niatis ⁊ vñ vos inebriãdo sepeliatis Et post. Nos magis mortez q
ebrietatẽ nobis ipcacamur p quã necesse ẽ hoiez totis corpib⁹ ⁊ sen
sib⁹ iterire. Q. nũ ad sapiaz ptinet. ebrius mortu⁹ ẽ. pdit n. ipaz quã
de⁹ hoib⁹ dedit sũmã mẽte suã. Ad h autẽ qd dicit q ebrietas fa
cit hoiez bestialẽ. facit exẽplũ de ceruo quodã domestico cuiusdaz
diuitis q bibẽs vinũ inebriat⁹ ẽ ⁊ pre ebrietate saliẽs. ⁊ discurrens
habuit crus fractũ. de quo dolẽs ⁊ verecũdat⁹ noluit postea vinuz
bibere quoquõ. Simile dicit de pica. q inebriata discurrebat ⁊ sa
liebat pmẽsas. q fracta tibia pre ebrietate. nũq postea vinuz bibit.
Itẽ qdã honestus hõ vadẽs in normãniã curialit' ẽ recept⁹ ⁊ inui
tatus ad potus eqles sm morẽ illius terre coact⁹ a patrefamil. vxo
re ⁊ filia ⁊ alijs tñ bibẽs (lz inuit⁹) ⁊ inebriat⁹ q vix a sedere potu
it equũ suũ. in sero aũt adaquãs equũ illũ postq sufficienter bibe
rat incitabat ad bibẽdũ amplius. sz cũ equus nec minis nec pcib⁹
nec etiã calcarib⁹ stimulat⁹ vellet vltra bibere. dixit ille. Heu miser
ego plus bibi q debui. ⁊ q potui sustinere. ⁊ tu nõ vis amore mei
nec timore minaz. nec etiã dolore penali plus bibere q tibi suffici
ant. in h facto cõuincor eẽ bestialior q sit equus. Quarto ebrietas
in multa mala pcipitat. Primo qdẽ pcipitat in multa flagitia. qz so
pit hoiez ⁊ sopore sepelit. ⁊ aufert totũ vsum oĩuz ⁊ iducit oblimo
nẽ. vñ Prouer. xxiij. Eris qsi dormiẽs in medio mari. ⁊ qsi sopitus
gubernator amisso clauo. i. anchora. Sicut n. nauis dñ gubernator
dormit ⁊ anchora amissa ẽ ducit ⁊ ɔfert a quolibet flatu venti. sic
mẽs ebrij cui⁹ rõ ɔsopita ẽ. ⁊ sine anchora timoris dei de facili duci
tur ad omne peccatũ. leui flatu tẽtationis. Eccl. xxxi. Vinũ multũ po
tatũ irritatiõez ⁊ irã ⁊ ruinas multas facit. Pro. Vinũ virus ẽ ⁊ pre
ualet aĩe. vinũ luxuriã excitat. pocula fomẽta sũt luxurie. ⁊ igni igne
adiecto maius crescit icẽdiũ. Poeta. Et venus in vinis ignis i igne
fuit. Aug. Ebrietas multos subuertit. sensuz minuit. egritudinẽ ige
rit. alienat mẽtẽ. iflãmat ad libidinẽ. ipellit ad vbera. Galien⁹ medi
cus. Mult' peccatoz vinculis captiuant. q multo mero se inebriãt
Nullus. n. peccato põt resistẽ. q se nõ põt gubernare. Spãlit' ebrie
tas ipellit ad luxuriã. sicut pz de Loth. Gen. xix. Vñ due filie e⁹ cõ
dixerũt iuicẽ Inebriem⁹ eũ vino ⁊c. vñ absorpt⁹ a vino ɔcubuit cũ
eis. ⁊ nõ sensit qñ itrauerũt vl' exierũt ab eo. Itẽ exẽplũ d monachis
qbusdã q veniẽtes ad Soldanũ iceperũt cũ mouẽ ad ɔuersiõez. il
le aũt qsiuit de religione eoz. de victu ⁊ abstinentia. ⁊ si abstinerẽt
a carnib⁹. ⁊ a mulierib⁹. dixerũt q sic. si abstinebãt a vino dixerunt
q nõ. Qui recepit eos honorifice. ⁊ fecit parari delicata sz morẽ eo
rũ sine vino. ⁊ cũ dormirẽt misit eis mulieres ad solicitãdũ eos. ipi
ẽt eas a se viril' abegerũt. P⁹ aliquãtulũ tpis cũ abstinuissẽt a vi
no fecit eis ppiari vinũ fortissimũ. illi ãt q a vino diu abstinuerũt.
auidi⁹ biberũt. n. tẽpãtes vinũ vt oportuisz nec tẽpauerũt se a vino. ⁊
cũ eẽnt iebriati. ⁊ qsi ɔsopiti misit ad eos dictas mulieres i qb⁹ sol
licitãtib⁹ icurrerũt absorpti a vino. Vñ dict⁹ saracen⁹ ɔfutauit eos.
Jõ bñ dic aplus Eph. v. Nolite iebriari vino i quo ẽ luxuria. Gene
rat ẽt iras rixas. ɔtẽtiões vbera. ɔtumelias. blasphemias. ac ẽt ho
micidia: vnde de facili mouetur vir contra vxorez. pater contra filiũ
vel amicũ quecũq Eccl. xxxi. In ɔuiuio vini nõ arguas pximũ. ij.
Esdre iij. Regis ⁊ orphani facit mentẽ vanã. Et post. Cũ inebriati
fuerint nõ meminerũt amicitiã nec fraternitatẽ sed sumũt gladios
⁊c. Sequit. ⁊ cũ surrexerint a vino nõ meminerũt qd egerint. Ysa.
xxviij. Hi quoq pre vino nescierũt ⁊ pre ebrietate absorpti sũt a vi
no. Hiero. Qui luxuriat viuẽs mortu⁹ est. ⁊ q inebriat mortu⁹ ⁊ se
pultus ẽ rõnis enĩ vile sepulchz ẽ ebrietas. Sicut n. dña dom⁹ dor
miẽte pstrepit tota familia sic rõne crapula ⁊ ebrietate sopita ⁊ se
pulta pstrepit turba oĩuz vitioz. Bragmãnoz rex Alexãdro. Vos
in cõmessatiõibus vestris nõ ante finẽ potatis q furere incipiatis.
⁊ illud qd aliquãtulũ sape videbamini. bibẽdo pdatis. Vos enim
quõ insaniatis ⁊ vnde vos inebriãdo sepeliatis. Itẽ nõ celat secre
tũ cõsiliũ. nec profert discretũ iudiciũ. Unde Prouer. xxxi. Noli o
lamuel vinũ dare regib⁹. Et post. Ne forte obliuiscant iudiciorũ ⁊
mutẽt cãm filioz paupis. ij. Esdre. iij. Ebrius nõ meminit iusticiam
aut debitũ. Ysa. xxviij. Sacerdos ⁊ ppheta pre ebrietate errauerũt
nescierũt videtẽ. ignorauert iudiciũ vt supra. Eph. v. Nolite iebria
ri vino. Glo. nihil ẽ ita indecẽs i eo q hz iudicare sicut ebrietas. Itẽ
ebrietas pcipitat in multa picula. Nec mirũ qz facit hoiez insanũ ⁊
demoniacũ: vt dictũ ẽ: vnde sepe facit hoiez mori mala ⁊ inopinata
morte. sicut patet ij. Reg. xiij. Cũ temulẽt⁹ fuerit amon. pcutite eũ:
⁊ interficite: ⁊ fecerũt pueri absalon e⁹ pcepta. Ad idẽ Judith. xiij.
De holoferne. quẽ ebriũ occidit iudith. Et. j. Mach. xvj. Occidit sy
mon ebrius iprouise. Dan. v. Balthasar potãdo vidit manũ scribẽ
tez in pariete. mane. techel. phares ⁊ in nocte occisus est. Ad idẽ fa
cit qd legit in chronicis multis Cũ gens hunoz ⁊ Vuandali ⁊ ale
mãni egressi de meothidis paludib⁹ locis: ⁊ accessis expulissent go
thos de sedib⁹ suis: ⁊ dicti gothi timore eoz ɔfugissent ad exercitũ
romanũ imperãte valente arriano. ⁊ facti essent p eũ arriani. insur
gentes cõtra romanũ exercituz qui nolebat eis dare victualia. licet
ei militarẽt. interfecerũt dictũ valentẽ ⁊ exercitũ romanũ. facto sibi
rege Theoderico. cũ occupassent romani ⁊ italiã ⁊ greciã ⁊ alias di
uersas mundi ptes attila rex hunoz cũ Vuandalis insecut⁹ ẽ eos.
occiso. Theoderico rege gothorũ cũ exercitu suo ⁊ euticiũ ⁊ patrici
um romanoz cũ exercitu suo vicisset ⁊ spoliasset oĩa. victor rediens
ad terrã suã a vino victus est p hũc modũ. dũ in nuptijs esset adeo
inebriatus est q pre vini calefactiõe absorptus tantũ p nares san
guinẽ effudit q qsi insensibiliter mortu⁹ expirauit. a vino ⁊ sangui
ne subito suffocatus. De quo scribit. Hic est attila metus orbis ⁊ re
mor hoiuz. flagellũ depamator belli ⁊c. Et post. Qui cũ vicisset oẽs
a vino vict⁹ ẽ ⁊ occisus. Multi enĩ ppter nimiã potationẽ ab ipsa
potus supfluitate suffocant. Eccl. xxxvij. Propẽ crapulã multi obie
runt. Luce. xxi. Attẽdite ne corda vestra grauent crapula ⁊ ebrieta
te. Sicut pz de illo auri fabro. de quo refert. Petrus cluniacẽ. quẽ
liberauit. b. Nicola⁹ a demonib⁹ ⁊ dãnatiõe ifernũ qz et deuot⁹ fue
rat q bon⁹ i alijs erat. nisi q aliqñ ɔsueuerat nimis bibere: quẽ ali
qñ nimis igurgitatũ dyabolus suffocauit sub specie buffonis. cor
e⁹ opprimẽs: ⁊ cũ subito extinguẽs. ad ifernũ trahebat torquẽdũ:
⁊ liberat⁹ p. b. Nicolaũ vt pdictũ est de pena purgatorij grauit tor
quebat. Vñ Leui. x. pcipit sacerdotib⁹ ne viuũ: vel aliqd qd iebria
re posset biberẽt in quo dabat itelligi q nõ est deo gratũ ministeri
um ebrioz. Itẽ nazareis pcipit Leui. vj. q qz scificati: ⁊ cõsecrati
erãt dño nõ biberẽt vinũ. nec omne qd iebriare posset. Itẽ ad exẽ
plũ filioz rechab mittit dñs iudeos. Hiere. xxxv. Qui cũ ppinaret
eis vinũ vt biberẽt dixerũt. nõ bibem⁹ vinũ: qz ionadab pat noster
fili⁹ rechab pcepit nobis ne biberem⁹ vinũ. Exẽplũ saracenoz. qui
obstruẽt ad pceptuz mahumeti. nisi in qbusdã festiuitatib⁹ suis in
quib⁹ pebrietate insaniũt. Itẽ ebrietas pcipitat in iferni supplicia.
sicut dicit Luce. xij. Si dixerit seru⁹ in corde suo. moraz facit dñs
meus venire: ⁊ cepit pcutere seruos ⁊ ancillas. edẽ ⁊ bibẽ: ⁊ iebriari
veniet dñs serui illi⁹ in die qua nõ sperat: ⁊ hora qua nescit: ⁊ diui
det eũ. parteq e⁹ cũ ifidelibus ponet. Exẽplũ de fabro de quo re
fert Beda in gestis angloz q i mõasterio nobili ignobiliter viuẽs
dieb⁹ festi magis volebat in fabrica residere: ⁊ ebrietati ceterisq illec
ebris vacare. q ad ecclã venire: q cũ corripet nolebat se corrigere
hic pcussus lãguore: ⁊ ad extrema pduct⁹ vocauit fres misũ merẽs
⁊ desperãs. dicẽs q viderat ifernũ aptũ: ⁊ sathanã in pfundũ mer
sum cũ caypha: ⁊ ceteris crucifixorib⁹ dñi eterno icẽdio traditũ. in
quoz intima viderat sibi locũ deputatũ: ⁊ cũ moneret ad pniaz: ⁊ p
mitteret ei venia si peniteret qdiu viuebat. dicebat q videbat ista
re sibi iudiciũ: nec eẽ sibi vltra spẽ salutis. ⁊ hec dicẽs expirauit sine
viatico: ⁊ alijs signis salut: ⁊ est ab alioz sepultura lõge posit⁹: nec
pro eo aliquis aliquod ecclesie suffragium facere ausus est.

¶ De frequentatione tabernarum. DIS. III.

Circa sextū s. de frequētatione tabernarū sciēdū q̄ quia in tabernis solēt fieri multa ideo de tabernis specialiter ē dicēdū. Sunt aūt multa q̄ dissuadent frequētationes earū. Primo quidē q̄ sunt habitacula cauponū. Scdo q̄ sunt receptacula latronū. Tertio q̄ sunt latibula draconū. Quarto q̄ sunt tabernacula demonū. Primo taberne sunt habitacula cauponū. illic enim cōueniūt lecatores gluttones: ⁊ ebriosi vacātes comessationibꝰ ⁊ ebrietatibꝰ. ⁊ symbolis ⁊ sepe simplices qui sani intrāt inebriant̄ ⁊ īsaniūt ibi. Sicut supra dictū est de ebrietate. Secūdo taberne sunt receptacula latronū illuc. n. latrones ⁊ raptores ⁊ hmōi refugiūt ibi receptant̄ ⁊ abscōdunt̄ ⁊ ipsi ⁊ eoꝝ depredationes ⁊ furta ibi spoliant̄ ⁊ spoliāt. Vn̄ de tabernis dici pōt illud Job xxiiij. Nudos dimittūt hoīes vestimenta tollētes ⁊c. ita crudeliter eos spoliāt q̄ nullū dimittūt eis vestimētū comedēdo ⁊ bibēdo cū eis ⁊ de suo: qđ non facerēt alij latrones q̄ pditores reputāt illos q̄ eadē die q comederint cū eis eos spoliāt. Vn̄ taberna pōt dici decipula vel muscipula dyaboli q̄ capiunt̄ ⁊ decipiunt̄ simplices diuersis deceptionum laqueis. Et tabernarij ⁊ tabernas frequētantes sunt aucupes laqueos ponentes: ⁊ pedicas id est fraudes diuersas ad simplices capiendos. Vn̄ Hiere. v. Inuēti sunt in populo meo insidiātes q̄si aucupes laq̄os ponētes ⁊ pedicas ad capiēdos viros: sicut decipula plena auibus: sic domꝰ eoꝝ plene sunt dolo. Tertio taberne sunt latibula draconū. i. hominū q̄ sunt flāmiuomi ⁊ venenosi. Vn̄ de taberna pōt dici illud Ysai. xxxiiij. Erit babilon cubile draconum ibi nāq̄ post ebrietatē fiunt pugne: rixe dissensiones. ibi se mordēt ⁊ lacerāt vitupijs ⁊ rixis ad modū canū. Phil. iij. Videte canes malos operarios. Videte dcisiones. ps̄. Circūdederūt me canes multi. Similes sunt canibꝰ de quibꝰ narrat̄ a multis illiꝰ patrie q̄ circa pedē castri moysineri comitis cāpanie cōuenerūt canes de diuersis partibꝰ illiꝰ terre: circa annū dn̄i. M. cc. xxx. Qui se ibi diuersis morsibꝰ īpetentes lacerātes ⁊ cōpugnātes occiderūt. Quarto taberne sunt tabernacula demonū: siue phanū vel tēplū dyaboli ad qđ cōueniūt parrochiāi dyaboli. idola vana colētes. Phil. iij. Quoꝝ deꝰ vēter ē. Vn̄ sunt sicut babilonij colētes Bel. extrinsecus aureū intus vo luteū. Dan. xiiij. Et sicut filij israel vitulū conflatilē adorantes. j. Corin. x. Neq̄ idolatre efficiamini. sicut q̄dā de quibꝰ scriptū est: sedit ppl's mādūcare ⁊ bibere: ⁊ surrexerūt ludē. Ibi lusores adorāt ossa canina pro deo. s. taxillos. Huius tēpli cultores sunt potatores ⁊ taxillatores pro laudibꝰ habēt dei ⁊ sāctoꝝ blasphemias: pro thure assaturas: pro altari aleas vel tabulas ad ludēdū: ⁊ mēsas ad edēdū et bibēdū. Huius tēpli sacerdos est caupo nō ornās s₃ spolians suos ministros. Similes sunt hmōi sychimitis de q̄bꝰ legit̄ iudicū. ix. q̄ factis cantātiū choris. ingressi sunt phanū dei sui: baal. s. ⁊ signat tabernā in q̄ colit̄ vēter q̄ est baal vorator: ⁊ īter epulas ⁊ pocula maledicebāt abymelech regi suo. postea vt dr̄ in eodē tēplo vbi fedus cū deo suo inierāt: ⁊ cōglobati erāt eos succēdit ⁊ igne ⁊ fumo eos occidit. Similiter christus cū sanctis in iudicio potatores maledicentes christo in tabernis succēdet in inferno. vbi ascēdet fumꝰ tormentoꝝ eoꝝ in secula seculoꝝ vt dr̄ Apoc. xiiij. ⁊ iiij. Regū. x. Percussit iesu cū suis militibus ministros baal in ore gladij: ⁊ occidit: statuā eiꝰ ⁊ cōbusserūt ⁊ cōminuerūt ⁊ phanū eiꝰ in latrinā cōmutauerūt. Ibi pp vanitatē ⁊ leuitatē cōuenietes dicunt̄ stuppa collecta. Eccī. xxi. Stuppa collecta synagoga peccātiū: ⁊ cōsumatio illorū flāmā ignis. s. infernī. Ibi dicit dyabolus potatores ad oīa mala. Ibi pro nihilo ducūt blasphemare: iurare: peierare: decipe: rapere ⁊ furari: ⁊ q̄ nō facerēt extra faciūt ibi. Nota h exēplū de filio q̄ cū duceret̄ ad suspendiū patris sui nasū ⁊ labia dentibꝰ amputauit.

¶ De ludis inhonestis. DIS. IIII.

Circa septimū de ludis. s. inhonestis sciēdum: q̄ multa ludoꝝ genera legimꝰ ī scripturis. Est enī ludus cōsciētie seipsā salubriter excitātes. Ludus deuotionis: deū humiliter honorātis. Ludus innocentie: simpliciter exultātis Ludus pbationis: seipsum viriliť exercētis. Ludus amicitie: hilariter cōgaudentis. Ludus derisionis: proximū irridētis. Ludus insolētie: ⁊ ludus cōfusionis. Est inq̄ ludus cōsciētie seipsā salubriter excitātis. q̄n. s. hō cōsciētiā suā discutit ne forte aliq̄d in ea lateat qđ oculos diuine maiestatis offendat ac diligenter inspicit vtrū pficiat vel deficiat. De tali ludo dr̄ Eccī. xxxij. Precurre prior in domū tuā s. in domū cōsciētie. prior inq̄ anteq̄ mors occurrat ⁊ antequā iudex te pueniat. Et illic aduocare. i. ad intima cordis tui reuoca oēs sensus exteriores ne inaniter euagent̄: sic religiosi cōuocāt̄ ad capl'm ne foris pretermissa religiōe vagēt̄. Vel aduocare. i. sis aduocatꝰ cōtra te acriter allegādo: ne iudex adueniens cōtra te testes ⁊ aduocatos adducat vel ne ipsemet cōtra te iudex ⁊ testis existat. sicut ipse dicit Hiere. xxix. Ego sum iudex ⁊ testis dicit dn̄s. Et si tu fueris aduocatꝰ cōtra te iuste ⁊ acriť allegando deꝰ erit aduocatꝰ pro te. Sicut de b. Magdalena dicit Aug. ipse eiꝰ factus est aduocatꝰ qui iudex fuerat īterpellatꝰ. aduocatū enim hēmꝰ apud patrē ihesum christū iustū ⁊ ipse ppiciatio p petis nostris. j. Joh. ij. Sequit̄ ⁊ illic lude. i. ad ludū tuū attēde vtrū. s. pficias vel deficias vtrū lucreris vel pdas. Vel lude. i. aliquā cōsolationē recipe sicut pr̄familias in secreto thalamo sui ludit cū filijs suis. ⁊ si videat eos bn̄ obedientes ⁊ morigeratos delectat̄ in eis. Sequit̄. Et age cōceptiones tuas. i. q̄cq̄d boni cōcepis te facturū ope exerce. qđ est cōtra multos q̄ ad īteriora sua nō redeūt: s₃ semp exterius euagant̄: ⁊ sic semp eoꝝ cōsciētie incōposite remanēt ⁊ inculte: plene spinis pūgentibus ⁊ vrticis vrētibꝰ fetoribꝰ ⁊ serpētibꝰ vel si q̄n cōscias suas discutiāt: ⁊ aliq̄ bona cōcipiant se facturos cōceptꝰ hmōi nō pducunt ad effectū. s₃ patiunt̄ abortum. Jō bn̄ dicit. Age cōceptiones tuas. ysa. xxvj. A facie tua dn̄e cōcepimus. ⁊ q̄si parturiuimꝰ ⁊ pepimꝰ spiritum salutis. Scd's est ludꝰ deuotōis deū humilr̄ honorātis. sic dauid coram arca dn̄i ludebat. j. Reg. vi. Dauid ⁊ oīs isrl̄ ludebat corā dn̄o Et eiusdē. vij. Ludā ante deū ⁊ vilior fiā. ⁊ ero humil' coram oculis meis plus q̄ factꝰ sum. S₃ michol vidēs dauid saltatē atq̄ ludētē despexit: q̄ deuotos ⁊ hūiles despiciūt ideoti. Tertius est ludꝰ inocētie simplr̄ exultātis: sicut dicit̄ Job xxj. Pueri eoꝝ exultāt lusibꝰ. Et Zach. viij. Platee ciuitatis implebunt̄ pueris ⁊ puellis ludētibus. Sic viri sancti per laborē ⁊ fatigationē ludunt innocēter admuicē. vt postmodū fiāt in diuino seruitio promptiores. sicut legit̄ fecisse. b. Joh euāgelista. ⁊ b. Ant. Quartꝰ ē ludus pbationis: vires suas exercētis. iste est ludus exercitij: sicut tyrones vires suas exercitāt saltādo luctādo lapides iaciēdo eq̄tando: ⁊ tyrocinijs. ⁊ hastiludijs addiscēdo. S₃ taceo de multis inuijs fraudibus: ⁊ maleficijs expēsis inutilibus. imo potius excessiuis ostentationibus pompis. ⁊ alijs innumeris que ludū licitum: quātum est de se multipliciter dehonestāt. De tali ludo dicit̄ Eccī. xlvij. Dauid cum leonibus lusit quasi cum agnis. ij. Regū. ij. Dixit Joab ad abner. surgāt pueri ⁊ ludant corā nobis. Et sequit̄ ibi q̄ vnusq̄sq̄ gladiū suū īfixit in latꝰ cōparis sui. ⁊ ortū est bellū durū satis. Quintꝰ est ludus amicitie hilariter congaudentis. sic hō placitus curialis ⁊ affabilis ludit corā amicis suis ad letificandū eos: ⁊ sicut precinnebāt mulieres ludētes ⁊ dicētes percussit saul mille. ⁊ dauid. x. milia. j. reg. xviij. Sextꝰ ē ludus illusionis pximū irridētis: sicut philistei sampsonē irridebāt ⁊ corā se ludē compellebant. Judic. xvj. Preceperūt vt vocaret̄ sampson: ⁊ an̄ eos luderet. Sic filij isrl' illudebāt pphas. ij. Paral. xxxvj. Sic pueri qui egressi illudebant helyseo iiij. reg. ij. Sic iudei illudebāt christo: ⁊ milites presidis exuētes eū clamidē coccineā circūdederūt ei. ⁊ plectētes coronam de spinis posuerūt sup caput eius: ⁊ arundinē in dextera eius ⁊ genu flexo ante eū illudebāt illi Et Luce. xxij. Illudebāt ei cedētes eū. Vnde increpās eos dn̄s ait ysa. lvij. Sup quē illusistis sup quē dilatastis os eiecistis linguā nōne vos filij scelesti. semē mendax. Septimus est ludꝰ insolētie: sicut est ludus choreaꝝ. Refert infra de choreis. Exo. xxxij. Sedit ppl's mādūcare ⁊ bibere. ⁊ surrexerūt ludere. Sub hoc ludo cōtinent̄ venatiōes ⁊ aucupia: de quibus dicit̄ Baruch. iij. Vbi sunt pncipes gentiū: ⁊ qui dn̄ant̄ sup bestias que sunt sup terrā: qui in auibus celi ludūt. Sequit̄ exterminati sunt ⁊ ad inferos descēderūt. Aliqui sic ex toto corde huic ludo inseruiūt q̄ nihil aliud cogitare vel desiderare videnť. ⁊ tempus diuino cultui impēsum vilipēdere: ac sibi esse tediosū ostendunt. Vnde de ipsis pōt dici illud: Sap. xv. estimauerūt ludum eē vitā nostrā. Octauꝰ est ludus cōfusionis: sicut est ludus taxilloꝝ alearū: ⁊ hmōi. Iste merito dicit̄ ludus confusionis q̄ cōfundit hominē ⁊ confusione dignū reddit pp̄ter multa crimina que cōtingunt in lusoribꝰ. Et in fine pcipue ad cōfusionis obprobriū adducitur. pmo q̄dem lusor est pditor q̄ illū cū quo comedit ⁊ bibit spoliare intēdit. cuiꝰ amicū vel consanguineū q̄nq̄ se fingit. Hiere. ix. Vnusq̄sq̄ a proximo suo se custodiat: ⁊ in omni fratre suo nō hēat fiduciā ⁊c. Hiere. ix. Loquit̄ pacē cum pximo suo: ⁊ in occulto ponit ei īsidias. Itē in ps̄. Loquent̄ cū pximo suo. mala aūt in cordibus eoꝝ. Inuitat cū aliq̄s ad taberne potū gratuitū. vt sic eū inebriet ⁊ infatuet ⁊ spoliet crapulatū. Sunt siles illis pditoribꝰ latronibus qui simulāt se esse peregrinos: ⁊ euntibꝰ in hierusalē se iūgūt ⁊ dum ad hospitia cū eis venerint cōedūt cū eis ⁊ bibūt ⁊ in poculo admiscēt aliq̄d p qđ eos ita cōsopiūt q̄ q̄si si eēnt mortui dormiunt. ⁊ sic spoliatos dicti fures eos nudos dimittūt. Abac. ij. Ve q̄

potū dat amico suo miscens fel. Itē lusor est cupidus τ auar⁹ adeo
q̄ vellet quācūq̄ psonā secū ludētē spoliare τ ad hoc laborat pro
virib⁹. Hic intendit τ ad hoc tēdit. Est crudelior ceteris raptoribus
aut spoliatorib⁹: τ magis inhuman⁹ q̄z aliquī spoliāt eos camisijs
suis τ braccis qd̄ nō faciūt q̄ spoliāt hoīes in nemorib⁹. Peccat in
ingratitudine q̄z tpe sibi dato ad salutis opationē abutit̄ ꝯ salutem
suā expendens illud in ociosis τ pniciosis factis. Job. xxiiij. Dedit
ei locū pnīe in p̄senti. s. tps τ ipse abutit̄ eo ī supbiā. Itē vsurarios
facit. illi enim in modico tpe dant τ accipiūt graues vsuras traden
tes τ dātes vndecim pro duodecim in momēto tpis vel grauiores
vsuras. Itē fallit τ fallere intēdit v̄bis factis τ instrumētis vi de
cijs falsis: τ fallacib⁹ v̄bis instrumētis signis τ testib⁹. Itē corrūpit
vicinos astātes in ludo v̄bis exēplis τ munerib⁹ τ signis adeo vt fe
rant pro eo ibi falsum testimoniū pro nullo vel modico lucro qd̄ nō
faceret extra ludū pro centū marchis argenti pro quoꝝ testimonio
amittūt q̄ sm̄ cōditionē ludi fuerāt lucrati. qb⁹ corrupti testes pc̄to
vel amore vel timore tenent̄ restituere qd̄ amiserūt eoꝝ falso testi
monio. Itē lusor nō seruat fedus alicui psone cū q̄ ludat. sꝫ frequē
ter frangit fedus nature ꝯsanguineitatis. vel nuptiaꝝ vel societatis:
decipiēdo eos q̄ sunt ibi federe aliquo iuncti eoꝝ bona pdēdo vel
male tractādo: vel male acquirēdo. Sepe iurat pro nihilo. sepe pe
ierat τ mētit̄. Hoc facit in ludo pro nihilo qd̄ nō faceret extra ludū
pro magno p̄cio iurādo se lucratū fuisse qd̄ amisit. Itē est ꝯtēptor
sacroꝝ tēpoꝝ .i. festoꝝ q̄ violat. τ expēdit in blasphemijs dei τ sctō
rū τ vituperijs eoꝝ cōtēnit eos ꝯtumelias eis inferēdo plus defert
honoris trib⁹ ossib⁹ caninis idest decijs q̄z ossib⁹ dei τ sctōꝝ quos
dinumerat blasphemādo ps. Foderūt man⁹ meas τ pedes meos:
dinumerauerūt oīa ossa mea. Itē lusor facilis est ad irascēdū τ cō
minādū. τ ad inferēdū v̄ba τ v̄bera acerba. Facilis est ad primum
occidēdū: ante cuius oculos est effusio humani sanguinis τ omit
tere pctā q̄cūq̄. Itē est trāsgressor decalogi mādatoꝝ omniū p̄mū
mandatū trāsgredit̄. Exo. xx. Non habebit deos alienos corā me:
ipse tribus ossib⁹ caninis obedit .i. decijs: τ colit ea pro deo faciens
eoꝝ voluntatē q̄z ducūt loco trinitatis. Assumit nomē dei inuanū
iurans pro nihilo festa frangit parētes inhonorat primū factorē
exēplo occidit: dū deū negat spiritualiter mechat̄. Alienū inuito eo
cuius est subripit. fert falsum testimoniū vt dictū est. τ rē primi cō
cupiscit. Deterior idolatria est q̄z iudei aut saraceni. illi vitulū aureū
coluerūt: saraceni mahumeto homini tāq̄z deo obedierūt. isti dete
riori creature ossib⁹ caninis in quoꝝ fumo expēdūt q̄nq̄z camisiaꝫ
τ braccas τ q̄cq̄d habēt. Itē sicut deus cū hoīb⁹ suis tradidit xxi.
līam quib⁹ tota sacra scriptura scripta est τ nobis dei insinuat vo
luntatē ad faciēdū eā: ita in decio sunt xxi puncta p̄ q̄ lusor īsinua
tur volūtas dei dei sui vt eā faciat. Itē si lusor est filiusfamilias:
sequit̄ ira τ afflictio parētū. τ maledictiones eoꝝ qb⁹ maledicit vel
maledicūt. Si paterfamilias afflictio vxoris τ familie: vt ire pu
gne v̄bera. odia exheredationes filioꝝ pstitutiones filiaꝝ depau
perationes furta sacrilegia q̄z calefactus a ludo nō feret̄ aliquādo
accipere sup altare: sequent̄ etiam suspendia τ alia multa mala: vt
predictū est. Ideo fugiendus est talis ludus τ societas ludentium
detestanda. Unde Tho. iij dicebat sara nūq̄z ludentib⁹ miscui me
ne cū his qui in leuitate ambulant participē me p̄bui. Et Hiere. xv.
Non sedi in cōsilio ludentiū.

¶ Libri tertij. Pars nona. Incipit.
De luxuria. DIS. I.

Ltimo inter capitalia vitia di
cendū est de luxuria.
Circa quam cōsiderāda sunt septem.
Primo vtrū luxuria sit pctm̄. Secun
do de filiab⁹ eius. Tertio de diuisione
partiū ei⁹. Quarto de his q̄ suadent et
ostēdunt luxuriā esse vitandā. Quinto
de his q̄ nutriūt τ augent eam. Sexto
de familiaritate mulieꝝ. Septimo de
choreis. Circa primū vidēdū est vtruꝫ
luxuria sit peccatū. Ad qd̄ d̄r q̄ luxu
ria d̄r eē libidinosus voluptatis appetitus. Voluptas aūt libidino
sa p̄ncipalr̄ ꝯsistit ī actu venereo: siue delectatōib⁹ venereis. ī qb⁹ ēt
libido specialit̄ esse d̄r. quāuis τ in alijs possit esse voluptas tn̄ hoc
nomē sibi vēdicāt veneree voluptates. Luxuriosus aūt d̄r q̄si solu
tus in voluptates. Maxime aūt animū hoīs soluunt voluptates
veneree ideo circa hmōi voluptates luxuria maxime cōsideratur.
Unde sicut tēperantia principaliter τ p̄prie est circa delectationes
tactus: dicit̄ autē ex cōsequenti: τ per quandā similitudinē in qui
busdā alijs materijs. ita τ luxuria p̄ncipaliter q̄dē ꝯsistit circa vene
reas voluptates que maxime animū hoīs soluunt. Secūdario aūt
d̄r esse in q̄buscūq̄ alijs ad excessum ptinētib⁹. Unū gal. v. Dicit gl.
q̄ luxuria est q̄libet supfluitas. Unū τ vinū d̄r esse res luxuriosa vel
eo mō quo in q̄libet m̄a supabūdantia vel excessus refert̄ ad luxu
riam vel q̄z supfluus vsus vini p̄bet incētiuū veneree voluptatis.
Ex his patere pōt quō τ q̄re luxuria sit pctm̄ q̄z q̄to aliq̄d est ma
gis necessarium tāto magis oportet vt circa illud rōnis ordo serue
tur vnde p ꝯsequēs magis est vitiosum si ordo rōnis p̄termittat̄.
Usus aūt venereoꝝ sicut dictū est valde necessari⁹ est ad bonū cōe
qd̄ est ꝯseruatio humani generis. τ iō circa hoc maxime attēdi dꝫ
rōnis ordo τ p ꝯsequens si q̄d circa hoc fiat p̄ter id qd̄ ordo rōnis
hꝫ vitiosum erit. Hoc aūt ptinet ad rōnē luxurie vt ordinē τ modū
rōnis excedat circa venerea. τ ideo absq̄ dubio luxuria est peccatū.
Licet aūt semē generatōis humane sit supfluū alimēti sicut dicit
phs in libro de generatōe aīaliū cū sm̄ eundē phm̄ semē est sup
fluū quo indiget̄. D̄r enim supfluū ex eo qd̄ est residuum opatōis
v̄tutis nutritiue tn̄ indiget̄ eo ad op⁹ v̄tutis generatiue. Sꝫ alie su
pfluitates corporis humani sunt tales qb⁹ nō indiget̄ τ ideo nō re
fert qualit̄cūq̄ emittant̄ salua decētia ꝯuictus humani. τ iō licet in
emissione hmōi supfluitatū non sit pctm̄ tamē in emissiōe seminis
qd̄ est m̄a generatōis humane pōt esse pctm̄: nisi sic fiat q̄ ꝯuenire
possit ad finē quo eo indiget̄. Pōt aūt huius seminis emissio fieri
sine pctō obseruatis circūstantijs que in hmōi requirunt̄. Qd̄ de
claraī sic pctm̄ enim est in actib⁹ humanis qd̄ est ꝯtra ordinē ratio
nis habet autem ordo rationis vt q̄libet ꝯueniēter ordinet in suū
finē. Et iō nō est pctm̄ si per rōnē homo vtat̄ aliq̄b⁹ reb⁹ ad finem
ad quē sunt mō τ ordine ꝯueniēti dummodo ille finis sit aliqd̄ ve
bonū sicut autē est vere bonum quod ꝯseruet̄ corpalis na vni⁹ in
diuidui ita etiā est quoddā bonū excellēs q̄ ꝯseruet̄ na specie hu
mane. Sicut aūt ad ꝯseruationē vite vni⁹ hoīs ordinat̄ vsus ciboꝝ
ita etiā ꝯseruationē toti⁹ humani generis ordinat̄ vsus venereoꝝ.
Unde Aug. dicit in libro de bono ꝯiugali qd̄ est cib⁹ ad salutē ho
minis hoc est ꝯcubitus ad salutē humani generis. Et iō sicut vsus
ciboꝝ pōt esse sine pctō si fiat debito mō τ ordine sꝫ q̄ cōpetit salu
ti corporis. ita etiam τ vsus venereoꝝ pōt esse sine omni pctō si fi
at debito modo τ ordine sm̄ q̄ est conueniēs ad finē generatōis
humane. Nec obstat q̄ act⁹ venereus impedit actū v̄tutis sicut di
cit Aug. in p̄mo soliloquoꝝ. Nihil esse sentio qd̄ ab arce magis dei
ciat animū virilē q̄z blandimēta femie. corporiq̄z ille ꝯtact⁹. Quia
v̄tutē pōt aliq̄s impedire dupl'r. Uno mō q̄tū ad circūstātiaꝫ sue
quātū ad cōem statū virtutū τ sic non impedit̄ virtus nisi p pctm̄.
Alio mō quātū ad pfectū virtutū statum. τ sic pōt impediri virtus
p aliq̄d qd̄ non est pctm̄ sꝫ est minus bonū τ hoc mō vsus femine
deijcit nō a v̄tute sed ab arce .i. a pfectōe v̄tutis. Unde Augu. dicit
in libro de bono ꝯiugali. Sicut bonū erat qd̄ martha faciebat oc
cupata circa ministeriū sctōꝝ sꝫ meli⁹ qd̄ maria audiēs v̄bū dei. ita
etiā bonū susanne in castitate ꝯiugali laudam⁹ sꝫ bonū vidue anne
τ magis v̄ginis marie aīz posium⁹. Itē lꝫ in omni actu venereo sit
supfluitas delectatōis que intātū absorbet rōnē q̄ in ipsa impossi
bile est aliq̄d intelligere sicut phs dicit in vj eth. tn̄ abundātia de
lectationis que est in illo actu sm̄ rōnē ordinato non ꝯriat̄ medio
v̄tutis q̄z mediū virtutis nō attēdit̄ sm̄ q̄ntitatē sꝫ sm̄ q̄ ꝯuenit rō
ni recte. Et p̄terea ad v̄tutē nō ptinet quātū sensus exterior dele
ctet̄ q̄ ꝯsequat̄ corpis dispositionē. sꝫ quātum appetit⁹ interior ad
hmōi delectatōes afficiat̄. Nec hoc etiā q̄ rō nō pōt liberꝫ actū rō
nis ad spūalia ꝯsiderāda sit̄ cum illa delectatōē h̄ere ostendit q̄ a
ctus ille sit ꝯrius v̄tuti nō enī est ꝯtrū v̄tuti. si rōis act⁹ aliq̄n inter
mittat̄ aliquo qd̄ sm̄ rōnē fit. Alioq̄n q̄ aliquis se somno tradit.
esset cōtra virtutē. Hoc tn̄ q̄ ꝯcupiscētia τ delectatio venereorum
non subiacet imperio τ moderatōi rōnis. puenit ex pena p̄mi pecca
ti inquātū .s. ratio rebellis deo meruit habere suā carnem rebelleꝫ.
vt patet per Aug. xiij. de ciui. dei. Circa scd̄m .s. de filiab⁹ luxu
rie. Sciendū q̄ Greg. xxxi. mo. ponit eas septē que sunt cecitas mē
tis incōsideratio p̄cipitatio incōstantia. amor sui. odiū dei. affect⁹
p̄sentis seculi. horror τ desperatio futuri. Quaꝝ ratio τ numer⁹ sic
apparet. Qn̄ enim inferiores potētie vehemēter afficiuntur ad sua
obiecta ꝯsequēs est q̄ supiores vires impediunt̄ τ deordinantur
in suis actib⁹. Per vitiū aūt luxurie maxime appetitus inferior .s.
cōcupiscibilis vehemēter incēdit̄ suo obiecto .s. delectabili pp̄ter
vehemētiā delectationis. τ ideo ꝯsequēs est q̄ per luxuriā maxi
me superiores vires deordinent̄ .s. ratio τ voluntas. Sunt autē rō
nis quattuor actus in agēdis. Primo quidē simplex intelligentia
que apphēdit aliquē finē. vt bonum. τ hic actus impedit̄ per lu

turiam: fm illud dan. xiij. Species decepit te ⁊ concupiscentia subuertit cor tuū. ⁊ q̄ntū ad hoc ponit̄ cecitas mētis. Secūdus actus est cōsiliū de his q̄ sunt agēda ꝓpter finē: ⁊ hoc etiā impedit̄ p cōcupiscentiā luxurie. Un̄ Terentius dicit in eunucho loquēs de amore libidinoso: q̄ res in se neqȝ cōsiliū neqȝ modū h̄z vllū eā cōsilio regere nō potes. ⁊ q̄ntū ad hoc ponit̄ p̄cipitatio q̄ importat subtractionē cōsilij. Tertius aūt est iudiciū de agēdis ⁊ hic etiā īpedit̄ p luxuriā. dr̄ n. Dan. xiij. de senib⁹ luxuriosis. Auerterūt sensū suū vt nō recordarent̄ iudicioꝝ iustoꝝ ⁊ q̄ntū ad hoc ponit̄ cōsideratio. Quart⁹ aūt act⁹ est p̄ceptū rōnis de agēdis qd̄ etiā īpedit̄ inquātū s. hō īpedit̄ ex īpetu cōcupiscētie ne exequat̄ illud qd̄ decreuit eē faciendū. Un̄ Terenti⁹ dic̄ ī eunucho de quodā q̄ dicebat se recessuꝝ ab amica. h̄ vba vna falsa lachrymula restringet. Ex pte aūt voluntatis cōsequit̄ duplex act⁹ inordinat⁹: quoꝝ vnus est appetit⁹ finis. ⁊ q̄ntū ad ad h̄ ponit̄ amor sui q̄ntū. s. ad delectationē quā inordinate appetit: ⁊ p oppositū ponit̄ odiū dei in q̄ntū. s. ꝓhibet delectationē cōcupiscētie. Alius aūt est appetit⁹ eoꝝ q̄ sunt ad finē ⁊ q̄ntū ad h̄ ponit̄ appetit⁹ p̄sentis seculi in quo aliq̄s vult frui voluptate. Et p oppositū ponit̄ desperatio futuri seculi qȝ dū nimis retinet̄ carnalib⁹ delectationib⁹ nō curat puenire ad cōcupiscentias spūales sȝ fastidit eas. Ponunt̄ aūt cecitas mētis. incōsideratio: ⁊ p̄cipitatio eē filie luxurie: qȝ intēpantia maxīe corrūpit prudētiā. ⁊ iō vitia opposita prudētie maxīe oriunt̄ ex luxuria q̄ est p̄cipua species intēpātie. Itē sciēdū q cōstātia in arduis ⁊ terribilib⁹ ponit̄ pars fortitudinis sed cōstātiā h̄re in abstinēdo a delectabilib⁹ ptinet ad cōtinētiā q̄ ponit̄ pars tēperatie. ⁊ iō incōstātia q̄ ei opponit̄ ponit̄ filia luxurie: ꝗ tn̄ etiā p̄ma icōstātia ex luxuria causat̄ inquātū emollit cor hoīs ⁊ effeminatū reddit: fm illud Osee. v. Fornicatio ⁊ vinū ⁊ ebrietas aufert cor. Et Uegetius dic̄ in libro de re militari q min⁹ mortē metuit q̄ min⁹ deliciare nouit in vita: nec oȝ q sit vitiū capitalis cū ea in m̄a cōueniāt. Itē amor sui q̄ntū ad q̄cūqȝ bona q̄ sibi aliq̄s appetit est cōe p̄ncipiū pctōꝝ: sed q̄ntū ad h̄ q aliq̄s appetit sibi delectabilia carnis ponit̄ specialiter amor sui filia luxurie. Itē Isidor⁹ ponit q̄ttuor species luxurie. s. turpiloquia: scurrilia. ludicra ⁊ stultiloquia: sȝ ista sunt q̄dā act⁹ inordinati exteriores p̄cipue ad locutionē ptinētes in q̄ est aliq̄d inordinatū q̄druplicter. Uno mō ꝓpter m̄am ⁊ sic ponunt̄ turpiloquia: qȝ. n. ex supabūdātia cordis os loquit̄. vt dr̄ Math. xij. Luxuriosi quoꝝ cor turpib⁹ cōcupiscētijs plenū est: de facili ad turpia vba ꝓrumpunt. Scd̄o ex pte cause: qȝ cū luxuria incōsiderationē ⁊ p̄cipitationē causat: cōs est q fac ꝓrūpe in vba leuiter ⁊ incōsiderate dicta. q̄ dicunt̄ scurrilia. Tertio q̄ntū ad finē: qȝ enim luxuriosus delectationē q̄rit: etiā vba sua ad delectationē ordinat: ⁊ sic ꝓrūpit in vba ludicra. Quarto q̄ntū ad sniaȝ vboꝝ quā puertit luxuria p cecitatē mētis quā causat: ⁊ sic ꝓrūpit in stultiloquia vt pote cū suis vbis p̄fert delectationes q̄s appetit quibuscūqȝ alijs rebus.

¶ De speciebus luxurie. DIS. II.

Einde cōsiderādū est de diuisione ptiū vel specieꝝ luxurie. Circa quā cōsiderāda sunt vndecim. Primo de diuisione partiū i generali. Scd̄o de fornicatione simplici: vtrū sit pctm̄ mortale. Tertio vtrū in tactib⁹ ⁊ osculis sit pctm̄ mortale. Quarto vtrū nocturna pollutio sit pctm̄. Quinto vtrū stuprū sit species luxurie. Sexto vtrū raptus sit species luxurie Septimo vtrū adulteriū sit species luxurie. Octauo vtrū incestus sit species luxurie. Nono vtrū sacrilegiū sit species luxurie. Decimo vtrū vitiū ꝯ nām sit species luxurie. Undecimo vtrū vitiū ꝯ nām sit grauissimū oīum pctōꝝ inter species luxurie. Circa primū. s. de diuisione ptiū vel specieꝝ luxurie: sciēduȝ q in decretis di. xxxvi q. i assignant̄ sex species luxurie q̄ sunt: fornicatio simplex: adulteriū. incestus. stuprū. raptus ⁊ vitiū ꝯ naturā. Quia sicut dictū est peccatū luxurie cōsistit in hoc q aliquis vtit̄ delectatione venerea nō fm rectā rationē. Qd̄ q̄dē cōtingit dupliter Uno mō fm m̄am in q h̄mōi delectationē q̄rit. Alio mō fm q m̄a debita existēte nō obseruant̄ alie debite cōditiōes. Et qȝ circūstātia inquātū h̄mōi nō dat speciē actui morali: sȝ ei⁹ species sumit̄ ab obiecto qd̄ ē m̄a act⁹ iō oportuit species luxurie assignari ex pte materie vl̄ obiecti. Que q̄dē pōt nō cōuenire rōni recte dupliciter.

Uno mō qȝ h̄z repugnātiā ad finē venerei act⁹: ⁊ sic inquātū impedit̄ generatio ꝓlis est vitiū ꝯ nām qd̄ est in omni actu venereo ex quo generatio sequi nō pōt. Inquātū aūt īpedit̄ debita educatio ⁊ pmotio prolis nate: est fornicatio simplex q̄ ē soluti cū soluta.

Alio modo materia in qua exercet̄ act⁹ venereus pōt esse nō cōuenies rōni recte pec cōparationē ad alios homines. ⁊ h̄ q̄druplr. Primo q̄dē ex pte ipsi⁹ femine cū aliq̄s cōmiscet̄: qȝ ei debit⁹ honor nō seruat̄. ⁊ sic est incestus q̄ cōsistit in abusu mulieꝝ cōsanguinitate vl̄ affinitate iunctaꝝ. Scd̄o ex pte ei⁹ in cui⁹ ptāte est femina: qȝ si est in ptāte viri est adulteriū. Si aūt est in ptāte patris est stuprū. si nō inferat̄ violētia. Rapt⁹ aūt si inferat̄. Diuersificant̄ aūt iste spēs magis ex pte femine q̄ viri: qȝ in actu venereo femina se h̄z sic patiēs p modū materie: vir aūt p modū agētis. dictū est aūt q p̄dicte spēs fm diuam m̄ae assignant̄. Et nota q adulteriū sub luxuria cōtinet̄ ⁊ etiā sub iniustitia. nihil eni ꝓhibet diuersoꝝ vitioꝝ deformitates cōcurrere in vno actu nec deformitas iniustitie oīno se h̄z p accidēs ad luxuriā. sed ostēdit̄ esse luxuria grauior. q̄ intātū sequitur cōcupiam q etiā ducit ad iniustitiā. Itē nota q sup illud. ij. Corin. xij. Ne iteꝝ cum venero humiliet me de⁹ apud vos. ⁊ lugeā multos ex his qui an̄ peccauerūt ⁊ nō egerūt pniaȝ sup īmūdicia ⁊ fornicatiōe. ⁊ impudicitia quā egerūt. Immūdicia fm glo. ponit̄ pro vitio ꝯ nām impudicitia aūt ad stuprū ptinē vr̄. Circa scd̄m. s. vtrū fornicatio simplex sit pctm̄ mortale dicēdū q absqȝ oī dubio tenendū est q sic: ⁊ hoc p̄mo declarat̄ p auctātē iuris diuini. Secūdo p auctātē iuris canonici. Tertio p rōnē. Primo q̄dē ꝓbat̄ h̄ p auctātē iuris diuini. dr̄ Tho. iiij. Attēde tibi fili mi ab oī fornicatione. ⁊ p̄ter vxorē tuā nō patieris crimē scire. Itē Gal. v. Premissa fornicatiōe ⁊ q̄buspā alijs vitijs subdit: q̄ talia agūt regnū dei nō possidebūt. Nihil aūt excludit a regno dei nisi pctm̄ mortale. Nec obstat qd̄ dr̄ Deut. xxiij. sup illud. Non erit meretrix ⁊c. dicit glo. Ad eas ꝓhibet accedē quare est venalis turpitudo. nō eni dȝ dici venalis: sȝ venalis qd̄ est ꝓpe meretriciȝ Itē nec illud qd̄ Act. xv. cōnumerat̄ q̄busdā que nō sunt pctā mortalia abstineatis vos inq̄t ab imolatis simulacroꝝ: ⁊ sanguine suffocato ⁊ fornicatiōe illoꝝ autē vsus nō est pctm̄ mortale. fm illud. i. Thy. iiij. Nihil reijciendū est qd̄ cū gratiaꝝ actiōe pcipit̄. Fornicatio aūt nō cōnumerātur illis. qȝ eandē h̄eat rōnē culpe cū alijs. sȝ q̄ntū ad h̄ q ex his q̄ ibi ponunt̄ filr̄ portat īter iudeos ⁊ gētiles seruari vna vni⁹ cōsensū vel etiā impediri: qȝ apud gētiles fornicatio simplex nō reputabat̄ illicita ꝑ corruptionē rōnis in eis: iudei aūt p legē instructi eā illicitam reputabāt. Alia vō que ibi ponunt̄ iudei abominant̄ ꝓpter cōsuetudinē legalis obseruātie. Unde apl̄i ea interdixerunt gētib⁹ nō quasi fm se illicita sȝ q̄si iudeis abominabilia. Itē nō obstat factum osee qui sumpsit vxorē fornicationū Osee. i. Quia illud fecit obediēs deo cui⁹ volūtas est regula sūme recta. Itē hoc idē ostēdit̄ per ius canonicū. dr̄ enim in decretis. xxiiij. cā q. 3 Dicas talem de piurio pniam imponi debere qualē de adulterio fornicatiōe ⁊ homicidio spōte cōmisso: ⁊ de ceteris criminalib⁹ vitijs. Ad hui⁹ autem euidentiā considerādū est q pctm̄ mortale est omne pctm̄ qd̄ cōmittit̄ directe cōtra vitā hoīs. Fornicatio aūt simplex importat deordinationē que vergit in nocumētū vite eius qui est ex tali cōcubitu nasciturus. Uidem⁹ eni in oībus aīalib⁹ in quib⁹. s. ad educationē plis requirit̄ cura maris ⁊ femine q in eis nō est vagus cōcubitus: sȝ maris ad certā feminā vnā vel plures: sicut pȝ in oīb⁹ auibus. Sec⁹ aūt est in aīalibus in q̄bus sola femina sufficit ad educationem fetus in quibus est vagus cōcubitus. vt patet in canibus ⁊ alijs huiusmodi aīalib⁹. Manifestū est aūt q ad educationē hominis non solū requirit̄ cura matris a qua nutrit̄: sȝ multomagis cura patris a quo est instruēdus ⁊ docēdus: ⁊ in bonis tam interioribus q̄ exterioribus ꝓmouēdus. ⁊ ideo cōtra nām hominis ē q vtat̄ vago cōcubitu: sed oportet q sit maris ad determinatā feminam cum qua pmaneat nō p modicū tps̄: sȝ diu vel p totā vitaȝ. Unde est q naturalr̄ est in marib⁹ in spē humana solicitudo de certitudine plis: qȝ eis imminet educatio plis hec aūt certitudo tolleret̄ si esset vagus cōcubitus: hec aūt determinatio certe femine m̄rimonium vocat̄. Et iō dicit̄ esse de iure naturali. Sed qȝ cōcubitus ordinat̄ ad bonū cōe totius humani generis. bona autē cōia cadunt sub determinatiōe legis vt supra habitum est: cōsequēs est q i ista cōiunctio maris ad feminā que matrimoniū dicit̄ lege aliqua determinet̄: Unde cū fornicatio sit cōcubitus vagus vtpote p̄ter m̄rimonium existens. est cōtra bonū plis educāde. ⁊ ideo est pctm̄ mortale Nec obstat si aliq̄s fornicādo aliquā cognoscēs sufficiēter puideat pli de educatiōe: qȝ illud qd̄ cadit sub legis determinatiōe iudicatur fm illud qd̄ cōiter accidit: ⁊ nō fm id qd̄ in aliquo casu pōt accidere. Circa tertiū. s. vtrū i tactib⁹ ⁊ osculis sit pctm̄ mortale. dicēdum q aliquid dicit̄ esse pctm̄ mortale dupliciter. Uno modo fm suā spēm ⁊ hoc mō osculū ⁊ amplexus vel tactus fm suam rationem non nominēt pctm̄ mortale. Possunt enim absqȝ libidine fieri vel ꝓpter consuedinē patrie vel ꝓpter aliquā necessitatē aut ꝓpter rationabilē cām. Alio modo dicit̄ aliq̄d esse peccatum mortale ex sua causa. sicut ille qui dat suā elemosynā vt aliquē iducat in

heresim peccat mortaliter ꝓpter intentionē corruptā dictū est aūt
supra q̃ cōsensus in delectationē peccati mortalis est peccatū mor
tale ⁊ nō solū cōsensus in actū ⁊ ideo cū fornicatio sit peccatū mor
tale ⁊ multomagis alie luxurie species: cōs est q̃ cōsensus in dele
ctationē talis peccati sit peccatū mortale ⁊ nō solū cōsensus ī actū:
⁊ ideo cū oscula ⁊ amplexus ⁊ hmōi ꝓpter delectationē fiant cōse
quens est q̃ sint peccata mortalia. ⁊ sic solū dicunt̃ libidinosa. Un̄
hmōi sm̄ q̃ libidinosa sunt peccata mortalia. Circa qrtū .s. vtrū
nocturna pollutio sit peccatū. dicēdū q̃ nocturna pollutio duplici
ter cōsiderari pōt. Uno mō sm̄ se ⁊ hoc tn̄ nō hʒ rationē peccati.
Omne enim peccatū dependet ex iudicio rōnis qr etiā ꝑmus mo
tus sensualitatis nō hʒ q̃ sit peccatū nisi inq̄ntū iudicio rōnis re
primi pōt. ⁊ ideo sublato iudicio rōnis tollit̃ rō peccatoꝝ. In dor
miendo autē ratio nō hʒ liberū iudiciū. Nullus enim est dormiēs
q̄ nō intēdat aliquib⁹ similitudinib⁹ fantasmatū velut rebus ipsis.
Et ideo id qd̄ agit homo dormiēs, q̄ nō hʒ liberū iudiciū rōnis non
imputat̃ ei ad culpā sic nec illud qd̄ agit furiosus aut amens. Alio
mō pōt cōsiderari nocturna pollutio ꝑ cōparationē ad suā causam q̄
pōt esse duplex. Una quidē corporalis. Cum enim humor seminalis
superabundat in corpe: vel cū facta est humoris resolutio vel per ni
miā calefactionē corporis: vel ꝑ quācūq; aliā cōmotionem somniat
dormiens ea q̄ ꝑtinent ad expulsionē hmōi humoris abundātis vl'
resoluti: sicut etiā accidit quādo natura gravat̃ ex aliq alia superflui
tate ita q̃ quādoq; formant̃ in imaginatione fantasmata ꝑtinen
tia ad emissionē taliū superfluitatū. Sic igit̃ superabūdātia talis sit
ex causa culpabili. puta cū est ex superfluitate cibi vel potus: tūc no
cturna pollutio habet rationē culpe ex cā sua. Si autē superabundā
tia vel resolutio talis humoris nō fit ex aliqua cā culpabili. tūc no
cturna pollutio nō est culpabilis nec in se nec in cā sua. Alia vo cā
nocturne pollutionis pōt esse animalis interior. puta cū ex cogitati
one ꝑcedenti cōtingit aliquē dormientē pollui. Cogitatio autem q̄
in vigilia ꝑcessit quādoq; est pure speculativa puta cū aliquis cā
disputationis cogitat de peccatis carnalib⁹. quādoq; autē est cū aliq
affectione vel cōcupiscentie vel horroris. Cōtingit autē magis no
cturna pollutio ex cogitatione carnaliū vitioꝝ que fuint cū aliarū
delectationū: qr ex hoc remanet quoddā vestigiū et inclinatione in
anima: ita q̃ dormiēs facili⁹ inducat̃ in sua imaginatione ad assen
tiēdū actib⁹ ex q̄b⁹ seq̃t̃ pollutio: sʒ hoc phs dicit in .i. Ethi. q̃ inq̄ntū
paulatim ꝑtrāseunt quidā motus a vigilātibus ad dormiētes
meliora sunt fantasmata studiosioꝝ q̄ quoꝝlibet. Et etiā dic. au.
sup Gen̄. ad litterā q̃ ꝓpter bonā anime affectionē quedā ei⁹ meri
ta etiā in somniis clarent: ⁊ sic patet q̃ nocturna pollutio hʒ rōnem
culpe ex parte sue cause. Quādoq; tamē cōtingit q̃ ex ꝑcedēti cogi
tatione carnaliū actuū etiā speculativa: vel si sit cū horrore sequit̃ ī
somniis pollutio tamē non hʒ rationē culpe nec in se nec in sua cā.
Tertia vo cā est spiritualis extrinseca puta cū ex operatione de
monis cōmovent̃ fantasmata dormiētis in ordine ad talē effectū
⁊ hoc quidē quādoq; est cū peccato ꝑcedenti. s. negligentia ꝑparā
di se cōtra demonis illusiones. Unde ⁊ in sero cantat̃ hostēq; nō
strū cōprime ne polluant̃ corpora: quādoq; vo absq; omni culpa
hominis ex sola nequitia demonis: sicut in collationib⁹ patrū dici
tur de quodā q̃ semp in dieb⁹ festis pollutionē nocturnā patieba
tur hoc diabolo ꝓcurante: vt impediret̃ a sacra cōione. Sic igitur
pʒ q̃ nocturna pollutio nūq; est peccatū: tamē quādoq; est seque
la peccati ꝑcedētis. Circa quintū .s. vtrū stuprū sit species luxu
rie: dicēdū q̃ vbi circa materiā alicuius vitii occurrit aliq specialis
deformitas. ibi dʒ poni determinata species illius vitii luxuria aūt
est peccatū circa venerea existēs: vt supradictū est. In vgine autem
sub custodia patris existente: quedā deformitas specialis occurrit
si corrūpatur tū ratione ex parte puelle: q̄ ex hoc q̃ violata nulla pa
ctione cōiugali ꝑcedenti impedit̃ a legitimo matrimonio cōtrahē
do ⁊ ponitur in via meretricādi: a quo retrahebat̃ ne signaculū vir
ginitatis amitteret: tum etiā ex parte patris: qui de ei⁹ custodia so
licitudinē gerit: sm̄ illud Eccl. xlii. Sup filiā luxuriosam cōfirma
custodiā nequādo faciat te in obprobriū venire inimicis ⁊ iō ma
nifestū est q̃ stuprū. qd̄ ꝑportat illicitā vginū deflorationē sub cura
parētū existētū est determinata species luxurie. Circa sextū .s.
vtrū rapt⁹ sit species luxurie: dicēdū q̃ rapt⁹ put nūc de eo loquimur
est spēs luxurie: ⁊ quādoq; quidē in idē occurrit cū stupro. quādoq; aūt inve
nit̃ rapt⁹ sine stupro: quādoq; vo stuprū sine raptu. Cōcurrūt q̄dē ī idē
qñ aliqs violētiā infert ad vginē illicite deflorādā. q̄ quidē violentia
quādoq; infert̃ tā vgini q̄ patri: quādoq; aūt infert̃ patri sed nō vgi
ni puta cū ipsa cōsentit vt ꝑ violentiā de domo patris abstrahat̃.
Differt etiā violētia raptus alio mō. qr quādoq; puella a domo parētū
violēter abducit̃ ⁊ violēter corrūpit̃: quādoq; aūt ⁊ si violent̃ abducit̃
nō tn̄ violēter corrūpit̃ sed de voluntate virginis sive corrumpat̃
fornicario cōcubitu sive matrimoniali qualitercūq; enim violētia ad
sit salvat̃ ratio rapt⁹. Invenit̃ aūt rapt⁹ sine stupro puta si aliquis
rapiat viduā vel puellā corruptā. Unde symach⁹ papa dicit Rapto
res viduaꝝ vel virginū ob immanitatē tāti facinoris detestamur. Stu
prum vo sine raptu invenit̃ qñ aliqs sine violētia vginē illicite de
florat. Circa septimū .s. vtꝝ adulteriū sit spēs luxurie: dicēdū q̃
adulteriū sicut ipm̄ nomē sonat ē accessus ad alienū thoꝝ. In quo
q̄dē dupl'r cōtra castitatē humane generatōis hoīs aliqs delinquit
Primo q̄dē inq̄ntū accedit ad mulierē nō sibi matrimonio copula
tam qd̄ requirit̃ ad bonū ꝓlis ꝓprie educāde. Alio mō qr accedit ad
mulierē alteri ꝑ matrimōiū copulatā. ⁊ sic impedit bonū ꝓlis aliene
eadē est rō de muliere cōiugata que per adulteriū corrūpit̃. Unde
Eccl. xxiii. Ois mulier relinquēs virū peccabit. Primo enī in lege al
tissimi icredibilis fuit in qua .s. ꝑcipit̃ nō mechaberis. Scdo virum
suū reliquit in quo facit cōtra certitudinē ꝓlis ei⁹. Tertio in adulte
rio fornicata est. ⁊ ex alio viro filios statuit sibi qd̄ est cōtra bonum
ꝓprie ꝓlis. Sed primū est cōe in oīb⁹ peccatis mortalib⁹. Alia vero
duo spālr ꝑtinēt ad deformitatē adulterii. Unde manifestū est q̃ est
determinata spēs luxurie. vtpote specialē deformitatem hns circa
venereos act⁹. Circa octavū .s. vtꝝ incestus sit spēs luxurie: dicē
dum q̃ sicut dictū est. ibi est necesse inveniri determinatā spēm lu
xurie vbi invenit̃ aliquid repugnās debito vsui venereoꝝ. In vsu
aūt cōsanguineaꝝ ⁊ affinium invenit̃ aliqd incōgruū cōmixtioni vene
ree mplici rōne primo q̄dē qr nālr homo dʒ quādā honorificētiam
parētib⁹ ⁊ per cōsequēs aliis cōsanguineis qui ex eisdē parētib⁹ de
ꝓpinquo originē trahūt intātū q̃ apud antiquos vt Maxim⁹ Va
lerianus refert non erat fas fil' filiū cū pr̄e balneari ne sese fil' inui
cem nudos cōspicerent. Manifestū est autē sm̄ ꝑdicta q̃ in actib⁹
venereis maxime consistit quedā turpitudo honorificētie cōtraria.
Unde de his hoīes verecundant̃ ⁊ ideo icōgruū est q̃ cōiunctio ve
nerea fiat taliū ꝑsonaꝝ adinvicē ⁊ hec cā vr̄ exprimi Levi. xviii. vbi
dicit̃ mater tua est nō revelabis turpitudinē eius ⁊ idē postea sub
dit in aliis. Secūda rō est qr personas sanguine cōiunctas necesse
est adinvicem simul conversari. Unde si homines non arcerentur
a cōmixtione venerea. nimia opportunitas daret̃ hominibus ve
neree cōmixtionis ⁊ sic animi hominū nimis emollescerent per lu
xuriam ⁊ ideo in veteri lege ille persone spālr vident̃ esse ꝓhibite
quas necesse est simul cōmorari. Tertia rō est qr per hoc impedire
tur multiplicatio amicoꝝ dum enim homo extraneā vxorem acci
pit cōiunguntur sibi quadā spāli amicitia oēs cōsanguinei vxoris
ac si essent cōsanguinei sui. vt Aug dicit .xv. de civi. dei. Habita ē ra
tio rectissima charitatis. vt hoīes q̄bus esset vtilis atq; honesta cō
cordia diversaꝝ vicissitudinū vinculis necterent̃: nec vnus in vno
multas hēret sed singule spargerent̃ in singulos. Addit aūt Arist.
rōnē qrtā in ii pol' qr cum nālr homo cōsanguineā diligat. si adde
retur amor qui est ex cōmixtiōe venerea fieret nimi⁹ ardor amoris
⁊ maximū libidinis incentivū quod castitati repugnat. Unde mani
festū est q̃ incestus est determinata spēs luxurie. Circa nonū .s.
vtrū sacrilegiū sit spēs luxurie. dicēdū q̃ sicut dictū est qñ act⁹ vni
us virtutis vel vitii ordinat̃ ad finē alteri⁹ assumit spēm illius sicut
furtū qd̄ ꝓpter adulteriū cōmittit̃ trāsit in spēm adulterii. Mani
festū est aūt q̃ observatio castitatis sm̄ q̃ ordinat̃ ad cultū dei fit
actus religionis in illis que vovēt ⁊ servāt vginitatē vt pʒ p. Aug.
in libro de vginitate. Unde manifestū est q̃ luxuria sm̄ q̃ violat ali
quid ad divinū cultū ꝑtinēs: ꝑtinet ad spēm sacrilegii. ⁊ sm̄ hoc sa
crilegiū pōt poni spēs luxurie. Et nota q̃ sacrilegiū est spēs irre
ligiositatis ⁊ etiā luxurie: qr luxuria sm̄ q̃ ordinat̃ ad finē alteri⁹
vitii efficit̃ illius vitii spēs ⁊ sic aliqua spēs luxurie pōt etiam esse
spēs irreligiositatis sicut cuiusdā superioris generis. Unde. xxxii. q.
i. sacrilegiū nō cōnumerat̃ inter spēs luxurie. Cui⁹ rō est qr ibi nō po
nunt̃ nisi illa que sunt spēs luxurie sm̄ seipsam. sacrilegiū aūt est
species luxurie spēbus luxurie sm̄ q̃ ordinat̃ ad finē alterius vitii
⁊ pōt cōcurrere cum diversis spēbus luxurie. Si enim aliqs abutat̃
ꝑsona cōiuncta sibi sm̄ spiritualē cognitionē cōmittit sacrilegiū ad
modū incestus. Si aūt abutat̃ vgine deo sacrata inquantū ē spon
sa christi cōmittit sacrilegiū per modū adulterii. inquantū vero est
sub spiritualis patris cura cōstituta erit quoddā spūale stuprū. ⁊ si
violētia īferat̃ erit spūalis raptus qui ēt sm̄ leges civiles gravi⁹ pu
nitur q̄ ali⁹ rapt⁹. Unde Justinianus imperator dicit Si qd̄ nō di
cam rapere sed attentare tātūmō matrimonii cōiungēdi cā sacrati
simas virgines ausus fuerit capitali pena feriat̃. Circa decimū
.s. vtꝝ vitium contra naturam sit species luxurie. dicendum q̃ sicut

supradictū est ibi est determinata species luxurie vbi spālis rō de formitatis occurrit q̄ facit indecētē actū venereū. Qd q̄dē pōt esse dupliciṫ. Uno q̄dē modo q2 repugnat rōni recte cōe in omni vitio luxurie. Alio mō q2 super hoc repugnat ipsi ordini nālī venerei actus q̄ cōuenit humane speciei. qd dr̄ vitiū ꝯ nām. Qd q̄dē potest pluribꝰ modis cōtingere. Uno q̄dē mō si absq3 omni concubitu cā delectatōis venereę pollutio ꝓcuret qd ptinet ad petm̄ imundicie: quā q̄dē molliciē vocāt. Alio mō si fiat ꝑ cōcubitū ad rē nō eiusdē speciei qd vocaṫ bestialitas. Tertio mō si fiat ꝑ cōcubitū ad nō debitū sexū puta masculi ad masculū vel femine ad feminā vt Apls dicit Ro. j qd dr̄ sodomiticū vitiū. Quarto si nō seruet nālis modus cōcūbēdi aut q̄tū ad instrumētū aut ad alios monstruosos ⁊ bestiales cōcūbēdi modos. Circa vndecimū. s. vtrū vitiū ꝯ naturā sit grauissimū peccatoꝝ inter species luxurie dicēdū ꝙ in quolibet genere corruptio ꝑncipij est pessima ex q̄ dependēt. ꝑncipia aūt rōnis sunt ea q̄ sunt sm̄ nām: nā ratio ꝑsuppositis his q̄ sunt a nā determinata disponit alia sm̄ ꝙ cōuenit: ⁊ h̄ apparet tā in speculatiuis q̄3 in opatiuis. Et ideo sic̄ in speculatiuis error circa ea quoꝝ cognitio est hominū nāliter indita est grauissimꝰ ⁊ turpissimꝰ. ita in agēdis agere ꝯ ea q̄ sunt sm̄ nām determinata ē grauissimū ⁊ turpissimū: q2 ergo in vitijs q̄ sunt ꝯ nām trāsgrediṫ hō id qd est sm̄ nām determinatā circa vsum venereū inde est ꝙ in tali mā h̄ peccatū est grauissimū post q̄3 est incestus q̄ sicut dictū est: est ꝯ nālē3 reuerentiā quā ꝑsonis cōiunctis debemꝰ. Per alias autē luxurie species ꝑteriṫ solū id qd est sm̄ rōnē rectā determinatū ex ꝑsuppositione cōnaturaliū ꝑncipioꝝ. Magis aūt repugnat rōni ꝙ aliq̄s venereis vtaṫ nō solū ꝯ id qd cōuenit ꝓli generande sed etiā cū iniuria alterius: ⁊ iō fornicatio simplex q̄ cōmittiṫ sine iniuria alterīꝰ ꝑsone minima ē īter species luxurie. Maior aūt iniuria ē si q̄s abutaṫ muliere alterīꝰ ꝑtati subdita ad vsū3 generatōis q̄3 ad solā custodiā ⁊ iō adulteriū ē grauīꝰ petm̄ q̄3 stupꝝ: ⁊ vtrūq3 aggrauaṫ ꝑ violētiā: ꝓpṫ qd raptꝰ v̄ginis ē grauīꝰ petm̄ q̄3 stuprū: ⁊ raptus vxoris q̄3 adulteriū: ⁊ hec oīa aggrauanṫ sm̄ rationē sacrilegij vt supra dictū est. Et nota ꝙ sicut ordo rōnis recte est ad hoīes: ita ordo nature ē ab ipso deo: ⁊ ideo in peccatis cōtra naturā in q̄bus ipse ordo nature violaṫ fit iniuria ipsi deo ordinatori nature. Uñ Augu. dicit. iij. cōfessionū. flagitia q̄ sunt cōtra naturā sunt semꝑ detestanda atq3 puniēda: qlia sodomitaꝝ fuerūt: q̄ si oēs gentes facerēt: eodē criminis reatu diuina lege tenerenṫ: q̄ nō sic fecit hoīes vt se illo vterenṫ modo. Uiolaṫ quippe ipsa societas q̄ cū deo nobis esse d3 cū eadē materia cuius ille actor est: libidinis puersitate polluiṫ. Et iō iniuria q̄ fit ipsi deo grauior est q̄3 illa q̄ fit ꝓximo: ita vitiū cōtra naturā grauius est q̄3. Adulteriū. Stuprū. Raptus vel etiā sacrilegiu3. In quo ⁊ si fit iniuria ipsi deo tñ ibi ſuaṫ ordo nature. Itē inter vitia ꝯ nām minus est graue peccatū qd est ex omissione debiti vasis q2 in peccatis magis attendiṫ grauitas ex abusu alicuius rei q̄3 ex omissione grauissimū autē est peccatū bestialitatis: vbi nō ſuatur debita species. Unde sup illud Gen̄. xxxvij. Accusauit fratres suos crimine pessimo dicit glo. ꝙ cū pecoribꝰ miscebanṫ. Post hoc aūt est vitiū sodomiticū: vbi nō ſuaṫ debitus sexus. Post hoc aūt est peccatū ex eo ꝙ nō ſuaṫ debitus modꝰ ꝯcubēdi: magis aūt si nō sit debitū vas q̄3 si sit inordinatio sm̄ alia ꝑtinētia ad modū ꝯcubitꝰ.

¶ De detestatione luxurie. DIS. III.

Circa quartū principale. s. de his q̄ suadent ⁊ ostēdūt petm̄ luxurie detestādū sciēdū ꝙ multa mouere dn̄t ad hoc: videlicet. Laboris penalitas. Ardoris imēsitas. Fetor abominabilis. Pudor intolerabilis. Primo q̄dē detestabilē esse luxuriā ostēdit laboris penalitas q̄ ꝑcedit ⁊ cōcomitaṫ hoc vitiū. Quis. n. enarrare sufficiat quot labores ⁊ inedias: quot dietas malas: quot vigilias: q2 frequenter noctes omnino ducūt insomnes: quot timores ⁊ pericula: quot sollicitudines ⁊ angustias: quot aeris intēperies id est estus ⁊ frigora hymbres niues ⁊ glacies: ⁊ multa huiōi sustinēt miseri pro breuissima ⁊ vilissima delectatione cōplēda q̄ si pro deo ⁊ animaꝝ salute sustinerent: essent vere martyres apud deū. Unde manifestū est ꝙ excecauit eos malicia eoꝝ: vt id qd vere ē turpe videaṫ eis pulchrū ⁊ qd molestū est delectabile videaṫ iuxta illud. oīs amor cecus nō est amor arbiter equus: nā deforme pecus iudicat esse decus. Uñ Job. xxx. esse sub sentibꝰ delitias reputabāt. sentes iste sunt cure sollicitudines vigilie: ⁊ labores ⁊ afflictiones q̄ antecedunt vel cōcomitanṫ hoc peccatū. Illudit autē eis dyabolus sic vt in spinis querant ficus. ⁊ pro melle eas lambāt: ⁊ sic merito leratores dicanṫ: spine. n. voluptatis sollicitudines vocanṫ Math. xiij. ⁊ Luce. viij. Similes sunt cuidā q̄ cū iret ꝑ siluā3 quandā hora vespertina inuenit quandā domū pulchrā in qua receptus est. Dn̄a autē domꝰ que videbaṫ pulchra ⁊ ornata inuitauit eū ad amorē suu3 ⁊ ꝯcubitū: cui cū ꝯsensisset videbaṫ ei ꝙ in cubili ꝓciosissimo cū ea iaceret in mane aūt excitatꝰ inuenit se amplectētē facē de spinis: ⁊ sic cognouit se a dyabolo ludificatū pro delitijs inueniēs spinas hec aūt anxietas illicito amore facit oīa dura ferre tanq̄ leuia. Iuxta qd de bono amore dicit Aug. Oīa seua ⁊ īmania: facilia ⁊ ꝓpe nulla facit amor vt p3 Gen̄. xxix. seruiuit pro rachel septē annis iacob. ⁊ videbanṫ ei dies pauci pre amoris magnitudine. Sic erat illi q̄ dicebat ꝑ amore suo Sic nabā ꝑ gelidas brumaṫ gurgitis vndas: nec mihi solsticiū nec graue frigus erat. Sic igiṫ amor illicitus vilis ⁊ fedus sic eos allicit vt oīa molesta ⁊ grauia videanṫ eis delectabilia ꝓ amore detestabili ⁊ dānabili q̄tomagis amor dei qui valde dulcis est delectabilis ⁊ suauis ⁊ magis nature ꝯsonus ⁊ efficatior ad vinculū deberet nos allicē ad oīa dura ⁊ aspa sustinendū. Si tñ alicui misero petōri talis imo longe minor pena vel labor iniungereṫ in pn̄iam. diceret se sustinere nō posse: nec velle tāta sustinē pro deo quanta sustinet pro diabolo nec pro salute aīe sue quāta ꝑ dānatiōe sustinet delectabili ex improba volūtate. Scd̄o detestādā esse luxuriam ostēdit ardoris imēsitas. i. feruor libidinose ꝯcupiē q̄ est in h̄ petō. Hūc ignē iflāmat ꝯctꝰ mulieris: aspectus siue corporalis siue imaginarius ⁊ ꝯsortiū ⁊ colloquiū. De pmo dr̄. ꝓuer. vj. Nūq̄d pōt homo abscōdē ignē in sinu suo vt vestimēta eiꝰ nō ardeāt aut ambulare sup prunas. ⁊ nō comburanṫ plāte eiꝰ. sic hō qui ingrediṫ ad vxorē ꝓximi sui. nō erit mūdus cū tetigerit eam. De scd̄o. i. aspectu dr̄ Ecci. ix. Noli circūspicere ⁊c̄. Sequiṫ ꝓpṫ spēm mulieris multi perierūt: ⁊ ex hoc ꝯcupia q̄si ignis exardescit. De tertio ⁊ q̄rto. i. ꝯsortio ⁊ colloq̄o ibidē spēm mulier alıene miri admirati reprobi facti sunt ⁊c̄. Job. xxxj. Ignis est vsq3 ad ꝯsumptionē deuorans. ⁊ Ecci. xxiij. Aīa calida quasi ignis exardescit. De imēsitate huiꝰ ardoris req̄re īfra. Tertio detestabilē esse luxuriam ostendit fetor abomīabilis. qui q̄nq3 sentiṫ ab his etiā qui faciūt. Aliq̄ eni feret eis suū petm̄. ⁊ tñ nō dimittūt illud. Amos. iiij. Ascēdē feci fetorē castroꝝ vestroꝝ ad nares vestras: ⁊ nō estis ꝯuersi ad me dic̄ dn̄s. Fetoria corpora sunt fetētia. Uñ luxuriosi vocanṫ hyrci fetentes. Zach. x. Uisitabo sup hyrcos fetētes mulieres meretrices. Aliqui etiā sentiūt fetorē huiꝰ peti q̄n fit in domo sua. Quidā archidyaconus fetorē cognoscebat q̄n seruꝰ eiꝰ peccauerat. Ad h̄ facit exēplu3 qd habeṫ supra de tētatōe. quō spūs fornicatiōis apparuit pachomio in specie ethyopisse teterrime: ⁊ de fetore eiꝰ ferebat manꝰ qua eam tetigerat. Itē de verbis patꝝ. Cum q̄dā venisset ad heremū. ⁊ secū adduxisset filiū suū nuper ablactatū cum creuisser rētabāt eū demones de peccato carnis. qui ait patri ꝙ volebat ire ad seculu3 nō valens impetus tentationū ferre. Et cum non posset eum pater retinere. obtinuit tamē ꝙ prius iret ⁊ faceret quadragenā vnam in remotiori heremo portās secū panes: ⁊ faciēs plectas de palmaꝝ folijs. Qd cum faceret. post. xx. dies apparuit ei opus diaboli quasi mulier ethyopissa fetida. ⁊ turpis aspectu. ita vt eius fetorē non posset sustinere: s3 abijciebat eam a se: cui ait ego sum que in cordibus hoīm dulcis appareo: s3 ꝓpter obediētiā tuā ⁊ laborē nō ꝑmisit me deus decipe te: s3 innotuit tibi fetorē meū: qui surgēs ⁊ grās agēs ad patrē rediit. ⁊ factū retulit dicens: iā nolo redire ad seculū cui pater si perseuerares in mandato meo vsq3 ad xl. dies maiora videre haberes. Dicūt phi. ꝙ ciconie fidem inuicē fidē custodiunt vt neutra viuēte compare alteri misceaṫ. Unde ꝯtigisse dicit ꝙ ciconia quedā absēte masculo alteꝝ masculū recipiebat in nido. ⁊ post coitū statim lauabat se in flumine ne masculus suus veniēs factu3 suum cognosceret per fetore3. semel autē preuēta est. ⁊ anteq̄3 lauari posset veniēs masculus eius ⁊ adulteriū deprehēdēs. ꝑrius eā dimisit nec postea declinauit ad eam: donec magna ciconiaꝝ multitudine ꝯgregata in plantete eisq3 in duas ptes diuisis altrinsecus. illa tanq3 iudicāda stetit in medio. Factoq3 quasi cōcilio quid de illa iudicareṫ agēdum. Primo masculus eius aggressus est eā cū rostro. Postmodum oēs alie discerpētes eam in frusta minima diuiserūt in vltionē sceleris perpetrati. Fetor huius flagitij multū est abominabilis sanctis angelis. ⁊ eis summe displicet multiplici rōne. Primo facit corā eis qd nō faceṫ corā aliquo ribaldo nec eis reuerētiā exhibet qui nos custodiūt in oībꝰ vijs nostris. Bern̄. In quouis angulo. in quouis diuersorio reuerētiā habe cum angelo tuo nec corā eo facias qd corā me faceṫ nō auderes. Itē ꝯtumeliā facit angelis qui cum sit eis similis s3 animā ⁊ itelligentiā magis vult assimulari iumentis q̄3 eis. ꝑs. homo cum in honore esset nō intellexit ⁊c̄. q2 vt dicit glo. supra illud. j. Corin. vj. Qui fornicaṫ in ꝓpriū corpus peccat. In fornicationis ope totus homo absorbeṫ

a carne ita vt dici nō possit animus suus esse sed totus hō dici pos-
sit caro. Itē cōtumeliā facit angelo suo qr eo cōtempto ludit ⁊ de-
lectat cū spiritu turpissimo fornicationis quem amplexat a bono
angelo se auertens ⁊ cōsilia eius spernens. Qui enī fratrē quēdā tē-
tatus a spiritu fornicationis rogauit quendā sanctū patrum vt ora-
ret pro eo. Qd cū fecisset assidue ⁊ sepe ⁊ ille diceret se a tētatione il-
la nō esse alleuiatū cū cōtristaret senex se nō exaudiri vidit illū mo-
nachū quē temptabat dyabolus sedentē ⁊ spiritū fornicationis apud
illū ludentē ⁊ ipsum cū eo delectari ⁊ angelū dei astātē ⁊ grauiter
indignātē cōtra eū qr nō cōsurgebat nec orabat iuxta cōsiliū suū
sed magis delectabat in cogitationib⁹ suis ⁊ imaginationib⁹ qs ei
dyabolus imittebat quē arguit senex de negligentia dicens. Im-
possibile est alienis orationib⁹ hunc spiritū a te repellere nisi ⁊ tu la-
borē assumas orationū. ieiuniorū vigiliarū ⁊ hmōi. Sicut enī ī me-
dicinis corpalibus nihil pficit cura medicorū nisi infirmi a noxiis se
abstineāt: sic nec orationes sanctorū negligētib⁹ ⁊ remissis ⁊ resolu-
tis corde. Itē odit eā bonus angelus qr eius narib⁹ fetorē abomi-
nabilē ingerit. De vitis pa. legit q mortuo peregrino in silua ange-
lus apparuit heremite dicens q iret secū ad sepeliendū dictū pere-
grinū. Qd cū fecisset ⁊ vellet eū sepelire: heremita nares suas sibi
obturabat nō valens ferre fetorē cadaueris angelus nō quo sepul-
to obuiauerūt cuidā iuueni cōpto ⁊ ornato ad quē appropinquā-
tes: angelus nares suas obturabat dicens q fetor luxurie ei⁹ erat
ei grauissim⁹ ad tolerandū ⁊ cadauer peregrini suauissimi odoris.
Itē luxuriosum odit angelus ⁊ eius luxuriā: qr filiā summi regis
eius custodie deputatū in oculis ⁊ etiā in cōtumeliā custodis tāti
corrūpit. de q dicit in ps. Angelis suis mādauit de te. vt custodiāt
te in oībus vijs tuis. Itē qd grauius est fetor iste ascendit vsqz ad
nares dei. Unde dicit Ansel. nō tantū fetet canis putridus corā ho-
minibus quātū peccati spurcitia corā deo luxuriosus autē est sicut
cadauer putridū. ps. Putruerūt ⁊ corrupte sunt ⁊c. ⁊ Michee. ij. pp
immundiciā corrūpet putredine pessima. ⁊ Joel. ij. Putruerūt iu-
mēta i stercore suo. Greg. Jumēta i stercore suo cōputrescere ē hoīes
carnales i fetore luxurie vitā venire. Postremo i narib⁹ hoīum fetet
hoc flagitiū: qn fetor īfamie vsqz ad corū noticiā dilatat. Un de Sa-
lomone dr Eccl. xlvij. Inclinasti femora tua mulieribus ⁊ posuisti
maculā i gloria tua. puer. vi. de adultero dr. Turpitudinē ⁊ ignomi-
niā cōgregat sibi: ⁊ obprobriū illi⁹ nō delebit. Eccl. xxiij. Hic i plateis
ciuitatis iudicabit: qr ibi male loquunt hoīes de eo. Et post. Et erit
dedecus oīb⁹ qr nō intellexit timorē dñi. Jō. Ro. i peccā luxurie di-
cunt passiones ignominie: qr auferūt nomē fame. Hiero. Detrahē-
tiū morsib⁹ te tradidisti si agapetarū cōsortia nō euitas. De talib⁹ ēt
in ps. disperierūt in endor: facti sunt vt stercus terre: endor interpre-
tat fons generationis hoc est luxuria ⁊ Eccl. ix. Mulier fornicaria
qsi sterc⁹ i via conculcabit. Itē luxuriosi adeo fetēt sanctis q nō pmit-
tūt eos secū hre ecclasticā sepulturā. sic dr in iiij. Dial. lib. c. de Va-
leriano patricio quē posuit ep̄s brixie pcio sibi dato in ecclia beati
Faustini martyris q apparuit custodi ecclie sue monēs eū ter vt di-
ceret epo q carnes fetētes dicti Valeriani remoueret ab ecclia sua.
Qd si nō faceret die. xxx. moreret. Qd qr nō fec. die. xxx. morte su-
bita: ⁊ iprouisa mortu⁹ ē. Dict⁹ aūt Valerian⁹ vsqz ad etatē decrepi-
tā fuerat leuis ⁊ lubricus. Itē in eodē libro legit de Valeriano me-
diolanen. ecclie defensore q lubric⁹ ⁊ cūctis leuitatib⁹ occupat⁹. de-
funct⁹ posit⁹ est i ecclia Syri martyris: quē custodes ecclie viderūt
nocte media trahi a duob⁹ teterrimis spiritib⁹ ligatis pedib⁹ voci-
ferātē nimis extra ecclīā: vbi in mane inuēt⁹ ē. Ibi dic Grego hi
quos pctā grauia pmūt si in sacro loco sepeliri se faciūt: restat ēt vt
de sua psumptiōe iudicent. Itē lvij. de tinctore sepulto i ecclia bti
Januarij q sequēti nocte visus ē ⁊ audit⁹ a custode clamare: ardeo
ardeo mane aūt apto suo sepulchro sui corp⁹ ei⁹ nō inuenerūt Sz so-
la vestimēta ei⁹ itegra ⁊ itacta ex q re vt dic Greg. colligit q vltione
aīa sit dānata cui⁹ caro ē ab ecclia piecta. Quarto luxuriā ondit
eē detestabilē pudor itolerabilis. Pudor. n. vl erubescentia ē fuga
rei idecētis. Magna. n. erubescētia signū ē magne idecētie. pp qd
hoc petiū latebras appetit ⁊ velamē qrit ⁊ tenebras diligit. iob. xxiiij.
Ocul⁹ adulteri obseruat caliginē. Itē i libro de vitis pa trāseūte ab-
bate effrē qdā pstituta imissa ē ad eū vt icitaret ipsū ad turpē coi-
tū vel ad iracūdiā qr eū nullus viderat irascētē cū icitāri eū ad hoc
ait: sequere me: ⁊ duxit eā ad locū populosū ⁊ ait. hic para te: ⁊ ait:
quō possū corā tot hoīb⁹ hoc facere: ⁊ ille: ⁊ quō nō erubescis oculos
dei ⁊ sctoꝝ q cōfusa recessit. Ad idē ē exēplū supra de thayde mere-
trice. Itē in chronicis godofredi dr q cū paulia neptis tyberii cesa-
ris amaret a quodā milite nec aliquo mō posset eā habere: cū ipsa
frequentabat templū Isidori ipse fecit pactū cū sacerdote Isido.
q pmitteret eum in templo in habitu ysid. quo facto intrauit simu-
lacrū ⁊ paulus soli petēti i visum suasit ⁊ cōsentiret deo ⁊ de ei⁹ con-
cubitu gliosi fieret: qua cōsentiēte visus est ea ad votū: que cū redi-
ret ille māifestauit se ei improperās ei factū pro quo deposita que-
rimonia apud Tyberiū idolū cōbustū est tēplū destructū sacerdo-
tes occisi in leo pscript⁹ ab vrbe ipsa paulina p verecundia amisse
pudicitie gladio se occidit. Vel dicas q luxuria detestabilis ostē-
dit ⁊ caueñda qr blādit vt capiat ⁊ vinculat captiuatū vinculatū spo-
liat. ⁊ iugulat spoliatū. Primo qdē hoīez vecordē ⁊ fatuū blādi-
endo seducit vt capiet. Capit enī a spectu risu colloqo ⁊ tactu. ideo
monet sapiēs puer. vj. Non cōcupiscat pulchritudinē mulieris cor
tuū ne capiaris in nutib⁹ ei⁹. Et post mulier pciosam aīam viri ca-
pit. Judit. x. Aspectu suo cepit holofernē. ⁊ xvj. sandalia ei⁹ rapue-
rūt oculos eius pulchritudo ei⁹ captiuā fecit aīam ei⁹. Hiero. Libi-
do pciosas hoīum aīas capit ⁊ adolescentiū facit aduolare corda.
Itē greg. Quē luxuria semel cepit nihil aliud cogitare pmittit. ita
tenet captiuū in luto. Itē Beda meretrix sermonū suauitatē ⁊ cor-
poris formositatē qrit ad capiēdas aīas viroꝝ. Sic legit i vita btē
marie egyptiace q cū esset iuuenis ⁊ speciosissima. vt ipsa cōfessa ē
zosime circuibat ciuitates ⁊ nūdīas ⁊ p mare ⁊ terrā quō aīas dia-
bolo venaret. Scdo luxuria vinculat captiuatū sic bn docet sap.
puer. vij. de meretrice loquēs. Apphēsum deosculat iuuenē ⁊ pro-
caci vultu blādit ⁊c. Intexui funib⁹ lectulū meū. straui tapetib⁹ pi-
ctis de egypto: aspsi cubile meū mirrha ⁊ aloe ⁊ cinamomo. Veni
inebriemur vberib⁹. ⁊ fruamur cupitis amplexib⁹ ⁊c. Seqt. Irreti-
uit eū multis sermōib⁹. ⁊ blāditijs labioꝝ suoꝝ ptraxit illū. statim
eam seqt quasi bos duci⁹ ad victimā. ⁊ qsi agnus lasciuiēs ⁊ ne-
scit q ad vincula stultus trahat ⁊c. Ite ecclesiasticus vij. Inueni
amariorē morte mulierē que laqueus venatoꝝ est. sagena cor eius
vincula sunt man⁹ illi⁹. Iudi. xvj. Dalila sampsonē tradidit philisteis.
q vinctū catheniis duxerūt i gazā. Bern. Voluptas habita cito re-
petit repetita blandit cōsuetudo ligat. rō cōsopit. Vinculat enī mu-
lier ⁊ inuiscat aīas miris modis: qr oīa que sunt i ea viscosa sūt gen.
xiiij. Vallis illustris hēbat puteos multos bituminis ⁊ mundus mlie-
res multas bitumine vinciētes. de tali puteo dr puer. xxij. Fouea
pfunda est meretrix. ⁊ vt pute⁹ angustus aliēa. Hiero. Si iuuenes
cū mulierib⁹ hītēt nō deerit viscarium diaboli. Hoc visco aliqn inui-
scant aues. i. viri spūales qn appropinquādo tāgūt illas sic aucupes
cū visco capiūt aues vgas eo liniēdo. Silr demōes hoīes p mulie-
rum signa ⁊ gestus attractōes faciēdo. Sic āt inuiscādo virilē emol-
lit cōstātiā ⁊ calefacit: qr nō alr inuiscaret nisi calefaciēdo ⁊ emolliē-
do. Hiero. ferreas mētes libido domat. In vginib⁹ maiorē pati fa-
mē. qr qd ignorat dulci⁹ putat. Idē adamas iter malleū ⁊ icudē
nō frāgit hircino tn̄ sanguine dissipat. Sic vir fortis q tribulatōe
nō frangit fornace libidis resoluit. Itē psi. Iuxta serpētē posit⁹ ñ
diu eris illesus. Cū igne posit⁹ ⁊ si sis ferre⁹ aliqn dissolueris. Pro-
ximus piculo diu tut⁹ nō eris iob. xiiij. Mons cadēs defluit. qd ē
qn aliqs de magno statu subito p tētationē cadēs a gra defluit p
sordes luxurie ad modū aq vt Ruben de quo Gen. xlix. Ruben p-
mogenit⁹ me⁹ pior in donis maior imperio effusus ē sic aq ⁊c. Sicut
dauid ad aspectū bersabee cito recidit. ij. Reg. xj. Et saxū transfert
de loco suo. i. hō durus ⁊ qui videbat inflexibilis de statu inocētie
vel dei cultu ad apostasiā. Ut salomon amore mulieꝝ de cultu dei
ad idolatriā. Qui pmo deo fabricauerat tēplū. post fabricauit pha-
na demōib⁹. iij. Reg. xj. Lapides excauāt aque. i. corda fortia assi-
due tētatōes frequētes collocutōes mulieꝝ ⁊ hmōi. Poeta Gutta
cauat lapidē nō vi. sz sepe cadēdo. duraqz cū molli saxa cauant aq.
Aque sunt mulieꝝ blāditie ⁊ delitie luxurie ⁊ alluuione paulati cō-
sumit ēra. Alluuio latēs cremētū aq p aquā signat latēs tentatio
luxurie que paulatī emollit hoīez. Legit in chrōicis q ninias fuit
fili⁹ nini ⁊ semiramis mr sua: quē ne hēret vigorē regiū fec nutriri
iter mlieres. ⁊ opa muliebria face regnās p eo. vt resolut⁹ mollitie
vigorē virilē ⁊ regimē regni tenē nō valēt. Qualr aūt luxuria emol-
liat ⁊ resoluat animū virilē ⁊ regimē ptz p sardanapalū i quo finia-
tum est regnū assyrioꝝ. qui circa tps iosie regis iuda rex fuit assy-
rioꝝ xxxi post Belū patrē nini. Hic iter mulieres cōuersabat omni
muliere mollior in opib⁹ muliebrib⁹ gestu ⁊ habitu. Ad quē cū ve-
nissent multi de diuersis ptibus regni sui pro rōne ⁊ negocijs offi-
cioꝝ suoꝝ miserūt et arbatē principem medoꝝ qui inuenit eos iter
scortoꝝ greges ⁊ muliebri habitu purpurā colo nentē. pēsas inter
vgines diuidentē qui reuersus ad alios refert visa dicēs se nō pos-
se parere vlla ratione illi qui magis se velit gerere mulierē q viru.
fit coniuratio cōtra eum. qui se non posse resistere videns accenso
igne se cum suis diuitijs cremauit. Hec legunt in diuersis chrō-

eis: ⁊ sic trāslatū est regnū assyrioꝝ ad medos in quo primus regna/
uit arbates. Hic aūt dictus sardanapal⁹ legit̄ p̄m⁹ culcitras ⁊ pului
naria fecisse ⁊ puluenb⁹ īpleuisse ad mollitiē corpis. Tertio luxuria
vinculatū despoliat idest oīb⁹ bonis p̄uat ī tpalib⁹ spūalib⁹ ⁊ eter/
nis. Eccī. ix. Ne des animā tuā fornicariis ī nullo ne pdas te ⁊ ani/
mā tuā ⁊ hereditatē tuā. Eripit tpalia bona. Prouer. xxix. Qui nu/
trit scortū pdit substantiā. ⁊ pz Luce. xv. de filio pdigo q̄ dissipa/
uit omnē substātia suā viuēdo luxuriose. Itē aufert bona spūalia:
v̄tutes ⁊ dona. Job. xxxi. Si deceptum est cor meū sup mulierē ⁊c̄.
Et post. Ignis est vsq; ad cōsumptionē deuorans: ⁊ oīa genimina
eradicās: genimina omniū bonoꝝ sunt dona ⁊ v̄tutes. Itez ma/
gnū thesauꝝ aufert q̄ cōtinētiā eripit q̄ est tm̄ bonū q̄ nō recipit re
cōpensationē. Legit̄ in vita beati Bern̄. clareuallis q̄ cū esset ad/
huc iuuenis in seculo pulcher ⁊ gratiosus ⁊ virgo: q̄dā hospita euz
cōcupiuit: ⁊ de nocte ad lectū eius surrexit quā sentiens clamauit:
latrones: latrones: ⁊ hoc fecit ter in nocte. ī mane antē cū recessisset
quesierūt ab eo socij sui. q̄re ita clamauerat: ait. Vere latronē inue/
nerā q̄ volebat mihi furari thesauꝝ incōpabilē ⁊ irrecupabilē v̄gi/
nitatis. Priuat etiā gratia diuini beneficij. Ad q̄d facit q̄d legitur
Dial. xxxij. Ubi refert Greg. q̄ cū q̄dā epi affricani ꝯ arrianos pro
defensione fidei fortiter insisterēt: cū exhibiti essent regi eoꝝ vuāda
lo: nec posset eos inflectere ad errorē suū. fecit eis linguas radicitus
amputari q̄b⁹ diuino miraculo datū ē vt ita bn̄ ⁊ plene vt pri⁹ loq̄/
rent. Hi aūt pfugi a vuādalis euadētes ⁊ cōstātinopolī venientes
oīa vacua monstrātes: fidē ⁊ dei grāz sibi factā p̄dicādo ostēdebāt.
Quidā aūt illoꝝ ī luxuriā ibi lapsus statī p̄uat⁹ est grā ⁊ dono mi/
raculi: ⁊ recto dei iudicio vt dicit ibi Greg. factū est vt q̄ suare no/
luit cōtinētiā carnis sine lingua carnea nō haberet v̄ba v̄tutis. Itē
eripit bonū eternū. Aug. O q̄ breuis est ꝯcubitus hora pro q̄ amit
tit̄ vita eterna. Excludit etiā a regno celoꝝ. Apoc. xxi. Nō intrabit
in illā ciuitatē summā aliq̄d inquinatū aut abominationē faciens.
Et post. xxij. foris canes ⁊ ipudici ⁊c̄. i. Corin. vi. Neq; fornicatores
neq; molles regnū dei possidebunt ⁊c̄. Gal. v. Manifesta sunt opa
carnis q̄ sunt fornicationes: īmūdicia: ipudicitia: luxuria ⁊c̄. q̄ talia
agūt regnū dei nō cōsequent̄. Quarto luxuria iugulat spoliatuz.
Prouer. vij. Multos vulneratos deiecit fortissimiq; īterfecti sunt
ab ea: vie inferi dom⁹ eius ⁊c̄. Deutro. xxij. Moriet̄ q̄ fecit nefas
vt fornicaret̄. Similis ē meretrix vipe q̄ cōpationē osculādo adeo
libidine insanit: q̄ caput ei⁹ in ore suo gluciēs eū cū dentib⁹ suis iu/
gulat. Sic dū meretrix osculat̄ hominē caput rōnis ei⁹ cito absor/
bet p illicitū cōsensum: ⁊ p coitū eū in aīa occidit. Itē similis est me
retrix busyri de quo legit̄ Orosij. lib. i. q̄ fuit tyrānus egyptiac⁹. q̄ ī
fero honorifice ⁊ letāter hoīes recipiebat: ⁊ nocte eos demonijs im
molabat: demonib⁹ īmolat: quos ad coitū ꝯsiliat̄ ⁊ inclinat. Simi/
lis est semirami regine babilonis de q̄ refert Orosius lib. i. q̄ iuue/
nes libidinose cōcubitos: regie accersitos meretrice habitos: suo cō
cubitu delectatos: occidebat. Similis ē illi de q̄ dr̄ Ezech. xxiij. In
sanauit libidine sup ꝯcubitū eoꝝ quoꝝ carnes sunt vt carnes asino/
rū ⁊c̄. Itē similis ē meretrix syrenib⁹ marinis q̄s dic̄ Hiero. ī chro
nicis suis policratū scripsisse in p̄mo incredibiliū libro fuisse mere/
trices in insula maris habitātes: q̄ suauitate v̄boꝝ ⁊ cantuuz attra/
herent ⁊ decipetēt nauigātes. Uel dicas q̄ luxuria detestabilis
esse monstrat̄: q̄ sua feditate cōtaminat: ⁊ deturpat imaginē ⁊ īflā
mat libidinē: totū hominē deordinat: ⁊ mergit in voraginē. Pri
mo si q̄dē luxuria cōtaminat: feda enīz est: īmo feditas: ⁊ totū hoīez
reddit fedū ⁊ sordidū. Unī q̄ fornicat̄ multiplicē iniuriā fac̄ deo.
Primo q̄ filiā summi regis corrūpit ⁊ ꝓstituit: ⁊ imaginē p̄ris in ea
maculat ⁊ deturpat: fedādo pulchritudinē ei⁹: tā illā quā hz ex crea
tione: q̄ ex gratie infusione q̄ ex redēptione. Pulchritudinē. n. hz
ex creatione: q̄ ad imaginē dei fact⁹ est hō s̄m aīaz Gen̄. i. faciam⁹
hominē ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā: s̄m hanc est dignissima
creaturaꝝ. Hāc imaginē dei viuā ⁊ verā ꝓijcit luxuriosus in lutū ⁊
in sterquiliniū luxurie. Si reus censeret̄ ab oīb⁹ ille q̄ imaginē chri
sti vel beate v̄ginis traheret p lutū vel ꝓijceret in latrinā: quātoma
gis q̄ viuā imaginē beatissime trinitatis fedat p luxuriā omni ster/
quilinio fediorē. Hanc aīe dignitatē attēdebat q̄dā phs: q̄ cū tenta/
ret̄ de luxuria dixit. Erubesce celū intrare cenū: ⁊ p h̄ resiliit a pec/
cato. Itē inuitispa. h̄ attēdebat puella q̄dā noīe alexādra: de q̄ sctā
melana retulit beato Hiero: q̄ cuiusdā iuuenis eā leserat animus:
q̄ se inclusit in quodā sepulchro viuā p decēniū. vbi nullus poterat
eā videre: q̄ cōtra accidiā sic pugnabat q̄ a prima vsq; ad nonā ora
tioni vacabat p singulas horas aliq̄d opis lini faciens a nona vsq;
ad vesperā cogitationes p sanctos angelos patriarchas ⁊ ꝓphetas
aplos ⁊ martyres ⁊ sanctos cibo sumpto quiescebat cum dn̄o: glo

rificans eū: ⁊ finē patiēter expectās. Hec aūt magis voluit tāto tē/
pore sic icludi sicut sancte Iuliane p foramen paruū q̄d erat in se
pulchro retulit adiurata: q̄z pdē vel ledē aīam suā vel aliā ad ima/
ginē dei factā cui⁹ sepulchrū cū inde nullus daret rūsum aperuit. ⁊
corp⁹ defuncte reperit. h. Hiero. Itē pulchritudinē quam hz aīa
ex grē infusione fedat luxuriosus. Sic dr̄ in canonica inde grām dei
trāsferētes in luxuriā ⁊ dn̄m nostr̄ ihesum christū negātes. Item
pulchritudinē quā hz aīa ex redēptione fedat luxuriosus. Unī ma
gnā iniuriā facit chr̄o. Jō. i. Cori. vi. fugite fornicationē ⁊c̄. Et post
Non estis vestri empti enī estis p̄cio magno ⁊c̄. Hoc p̄ciū est san/
guis christi: ⁊ corp⁹ eius data pro redēptiōe n̄ra Corp⁹ enī ⁊ sāgui
ne ꝓijcit q̄si in lutū plateaꝝ qui aīam suā hoꝝ p̄cio redēptā ī feces
luxurie īmergit. Bern̄. Ue mihi si talentū mihi traditū neglīgēter
tractauero p̄cioso sanguine agni incōtaminati magis app̄ciatum.
Si enī stillas dn̄ici sanguis in vase aliquo haberē diligēs custos
pculdubio existerem: quāto magis diligēter debeo tractare ⁊ serua
re animā christi sanguine magis app̄ciatā quē dedit pro ei⁹ redem
ptione. Itē cū luto sit vilior vita luxuriosi: vt dr̄ Sap. xv. Cū cor
pus ⁊ sanguinē christi in pctō luxurie recipit p̄ciosum p̄ciū mundi
adeo vilipēdit q̄ in lutū plateaꝝ ꝓijcit. Bern̄. Sacerdos luxuria in
quinat⁹ iuxta filiū v̄ginis ponit idolū veneris. ⁊ dū ore suo polluto
carnē sacratissimā christi recipit q̄si in lutū plateaꝝ ꝓijcit. Et dum
ore suo polluto ei blādit. q̄si in faciē saluatoris spuit. Et idez ē de
alio qui idē facit. Itē luxuriosus aīam dei spōsam violandā ex
ponit corā oculis spōsi sui: ⁊ nullus adulter impune faceret vidē/
te spōso. pū̄er. vi. Zelus ⁊ furor viri nō parcet ⁊c̄. Itē luxurios⁹ spi
ritum scm̄ a templo suo expellit ⁊ sp̄m īmundū īroducit. i. Corin.
vi. Nescitis q̄ mēbra vestra templū sunt spūs̄ sancti qui habitat in
vobis. ⁊ nō estis vestri. Empti enī estis p̄cio magno. Itē hoc tē/
plum violat ⁊ polluit luxuriosus faciēs de eo latrinā p̄s. Deus ve/
nerūt gētes ⁊c̄. polluerūt templū scm̄ ⁊c̄. i. Corin. iij. Nescitis quia
templū dei estis vos. ⁊ spūs dei habitat in vobis. Si q̄s violauerit
tēplum dei disꝑdet illum deus. Itē illud succēdit: p̄s. Incēde/
runt igni sanctuariū tuū ⁊c̄. polluerūt tab. no. t. In loco filij v̄ginis
ponit luxuriosus idolū veneris. Ezech. viij. In introitu templi vidi
idolū zeli: ad ꝓuocādū emulationē. Faciūt luxuriosi ꝯtumeliā talē
filio virginis qualē legunt̄ in historia triptita li. ij. Gentiles fecisse
templo salomōis. Legit̄ ibi q̄ cum helyus adrianus reedificasset
hierusalē: ⁊ locus sepulchri dn̄i in magna veneratiōe haberet̄ a fi/
lib⁹. ⁊ visitaret̄. gētiles illum hoc vitio compleuerūt: ⁊ desup tem/
plum veneris edificauerūt. vt qui ibi adoraret videret̄ idolū vene/
ris adorare q̄d ibi positū erat vt locus sepulchri abominaret̄ ⁊ ob/
liuioni a catholicis traderet̄. vbi cum venisset Helena constantini
mater templū destruxit: idolū subuertit ⁊ combussit: sepulchrū pur
gauit: maximū pulchrū ⁊ p̄ciosum sacrariū ibi ꝯstruxit. Itē legitur
in kalendario bede de inuētione sancte crucis. q̄ adrianus videci/
mus cesar locoꝝ sanctoꝝ iniuria se credēs fidē catholicā extinguē.
in loco passionis dn̄ice edificauit templū Jouis. ⁊ idolū eiusdem
adorādū ꝯsecrauit ibidē. Itē in bethleē loco natiuitatis dn̄ice. pha
num ⁊ idolū adonitis vbi meretrices cōueniebāt adonidē plāgen
tes ⁊ turpia agētes. Similia faciunt luxuriosi in cordib⁹ ⁊ corpori/
bus suis: que sunt loca dei que ꝯtamināt. Itē luxuriosi faciunt
de tēplo dei sicut fecerūt iehu ⁊ serui ei⁹ de phano baal iiij. Reg x.
Destruxerūt edē baal. ⁊ fecerūt pro ea latrinas De babilone dicit̄
Apoc. xviij. Facta est habitatio oīs spūs imūdi. ⁊ oīs volucris im/
munde. sic faciūt luxuriosi de corde suo q̄d deberet esse tēplū ⁊ ha
bitaculū summi dei. Scd̄o luxuria īflāmat libidinē. Nā feruo/
rem fomitis qui in carne nostra ē ex corruptōe nature: sic ait apls
Ro. vij. Uideo aliā legē in membris meis repugnātem legi mētis
mee ⁊c̄. non extinguit luxuria: s̄ augmētat. ⁊ ipsa luxuria īsatabil̄
est. ꝓuer. xxx. Sanguisuge due sunt filie. s. gula ⁊ luxuria: sūt due
filie carnalis voluptatis dicētes: affer. affer. Osee. iiij. Comedent ⁊
nō saturabunt̄. fornicati sūt ⁊ nō cessauerūt. Hiero Ubi voluptas
īsatiabilis est hīta: famē nō saturitatē parit. Uires deficiūt fornicā
tiū. s̄z desideriū iardescit. Itē Hiero. Amor mulieꝝ īsatiabil̄ est. Ex
tinct⁹ reaccēdit̄. ⁊ post copiā rursus īops ē. animūq; virilē effemiat
⁊ p̄ter passionē quā sustīet nō sinit aliud cogitare. Itē Aug. luxuria
presens non satiat. preterita non delectat: futura excruciat. Hie/
ro. Nō tā delectatōe q̄ numero meretricū gaudet luxuriosus. In h̄
ē lupo silis q̄ veniēs ī ouili oēs oues iugulat. n̄ putās alr̄ famē suā
extinguē posse: cū tñ vna ouicula sufficiēt ei. Legit̄ in chrōicis q̄ se/
miramis īsatiabil̄. libidīe oēs quos pulchros videbat libidīose cu
piebat regie acersiebat meretricie habebat ⁊ insatiabilis sanguis
humani effusiōe meretricie habitos occidebat. Itē mlti sc̄ similes

mahumeto falso ꝓphete saracenoꝝ q̄ gloriabat̄ de h̄ q᷑ potēs erat in ope illo luxurie dicēs in alchorano suo accepisse se mun⁹ a dño q᷑ p alijs potētior eēt ī generatiua iudicās illos religiosiores q̄ pūt hr̄e vxores plures. Imaū cresceit ardor libidinis in q̄buſdā q᷑ mī insaniūt in filiū pr̄ in filiā vir in duas sorores vl̄ in matrē ⁊ filiā de talib⁹ Ezech. xxiii. Insaniuit libidine sup cōcubitū eoꝝ ⁊c̄. In miraculis beati Andree legit̄ q᷑ eo p̄dicāte q̄dā iuuenis cū audiēs factus est christianus: que mr̄ sua de stupro interpellabat. Quē cum nō posset ad ꝯsensū inclinare retorsit in eū crimē: ardore libidinis agitata accusans eū iudici. Iuuenis hoc dixit beato Andree dicēs: q᷑ magis volebat occidi sine culpa q̄z accusare matrē. Cū aūt beat⁹ Andreas cū secutus esset ad iudicē ⁊ mr̄ eū accusaret: ⁊ iuuenis taceret ait Andreas. O misera quō ꝓpter ardorē libidinis tue vis perdere vnigenitū tuū. Illa ait iudici q᷑ ex quo iuuenis ei adheserat: eā interpellauerat de stupro fact⁹ christian⁹. Iudex iuuenē tacentē p̄cepit poni in sacco pleno pice ⁊ bitumine: apostolū q̄ incarcerari. Quo orāte: facta sunt tonitrua ⁊ terremotus ⁊ iudex ⁊ accessores ꝓstrati timore mulier fulgure ꝯsumit̄ tū assistētes rogauerūt apostolū vt oraret pro eis: quo orāte cessauerūt tonitrua: ⁊ iudex cū assistentib⁹ sunt ad christū ꝯuersi. Itē Nero vt legit̄ Orosius li. vi. Tāta exarsit libidine vt nec abstinuerit a ꝯsanguineis: aut ab villa sorore. aut ab ipsa matre: volens experiri oīa flagitia libidinis. Ultīū duxit in vxorē ⁊ ipse vt mulier in vxorē acceptus ē frigidis ⁊ calidis lauabat̄ vnguētis vt libidini forti⁹ deseruiret. Tāte malignitatis ēt fuit vt senatoꝝ plurimos mrē z fratrē ⁊ sororē ⁊ cognatos ceterosq; ꝓpinquos vt ibidē legit̄ ꝓstrauerit. Effrenatissima ⁊ ardētissima est lib. do in illis q̄ n̄alē vsum īmutāt: masculi ī masculos fuicē turpitudinē opāntes: vel q̄ coeūt cū iumētis. Tertio luxuria totū hoīez deordinat: nā libido ex carne ꝓgrediēs p̄mo cor īuadit p fedas cogitatiōes: deinde spūt in illicitas ⁊ īpudicas affectiōes: ⁊ delectationes ⁊ ꝯsensū ipsi⁹ delectatiōis: postmodū ꝓrūpit etiā ī desideriū delectationis ī ope: deinde totū hoīem ⁊ oēs sensus occupat ⁊ īflāmat: videlicet os ad turpia: feda ⁊ īpudica v̄ba loquendū: aures ad audiēdū. oculos ad feminas intuēdū: man⁹ ad īpudice tāgēdū: ⁊ sic de alijs: nō solū aūt sensus exteriores occupat ⁊ corrūpit verūetiā interiores. s. intellectū abstrahens vt nihil aliud ei libeat cogitare: sic ait Greg. Quē luxuria semel cepit: nihil aliud cogitare pmittit. Occupat etiā memoriā ita q᷑ nō recordat̄ dei bñficia: imo deū īpugnat bñficiis suis. Deu. xxxii. Incrassat⁹ ē dilect⁹: ⁊ recalcitrauit ⁊c̄. dereliq̄t deū factorē suū ⁊c̄. Hiere. v. Saturaui eos ⁊ mechati sunt ⁊ ī domib⁹ meretricū luxuriabant̄ nec ꝯsiderat diuina iudicia sicut dr̄ Dan. xiii. De senib⁹ īpudicis: auerterūt oculos suos ne viderent celū: nec recordarent̄ iudicioꝝ iustoꝝ. Non ꝯsiderāt etiā sua dāna: nec ignominiā nec īfamiā nec flagitij vilitatē. itē nō ꝯsiderāt q᷑ momētaneū ē qd̄ delectat eternū qd̄ cruciat sm̄ Greg. Itē nō ꝯderāt q᷑ hm̄oī laberintthi facilis ē igressus sȝ difficilis ē egressus. Un̄ de meretrice loquēs ait sapiēs. Oēs q̄ igredunt̄ ad eā nō reuertent̄: nō īpossibilitatē sȝ difficultatē ⁊ raritatē designat q̄ n̄ intricati sūt vix psūt euolare: sic nec auis ī uiscata. Etiā viri sancti pugnāt quotidie ꝯ eā: ⁊ vix victoriā psūt obtinere q̄n aliq̄n capiant̄: sic ait Aug. Inter oīa christianoꝝ certamina: duriora sunt p̄lia castitatis: vbi quotidiana ē pugna sȝ rara victoria: nec mirū si a ꝯsideratiōe oīuȝ p̄dictoꝝ luxuriosi deficiūt: qz sup illud. i. Cor. vi. Fugite fornicatiōez dic̄ glosa: ardore libidinis quo null⁹ ē maior voluptas corpis aīuz stūtȝ: q h̄ n̄ ope rō q̄si pēit⁹ absorbet̄. Itē luxuria totū ordinē puertit. Pmo q̄dē ordinē carnis ad spūz: qz spūs subi cit carni ī mo vilissime pti ei⁹. s. genitalib⁹ mēbris q̄b⁹ obedit ꝯ deū. Hoc aūt ē ꝯ ordinē rōnis ancillā dñari: ⁊ dñāz ancillari. Itē vir subicit̄ s̄uitutⁱ miserabili mulieris: sic pȝ de samsone qui p dalilā philistinoꝝ subdit̄ miserabili s̄uituti captus ⁊ ligat⁹ ⁊ cecatus ⁊ ludibrio datus. Itē Iacob pp amorē rachel s̄uus labā fact⁹ est. Osee. xii. S̄uiuit iacob ī vxore: ⁊ ī vxore s̄uauit pecora. Itē iij Esdre iiii. Dic̄ zorobabel multi demētes facti sūt pp suas vxores: ⁊ s̄ui facti sūt. Et ponit exēplū regis quē ī tātā s̄uitutē posuerat amor apemen bezatis filie vt de capite regis dyadema auferret ⁊ suo īponeret ⁊ palmis regē cederet ⁊ cū ea ridēte ipse rideret: ea indignata blādiebat̄ ei vt eā placaret. Tulli⁹. Illū ne liberū dicā cui mulier impat leges īponit: vocat ⁊ veniēdū ē: minat̄ ⁊ timēdū ē: hūc nō solū s̄uū sed etiā vilissimū seruū eū ego iudico. Ideo quotidie mechoꝝ sanguis fungit̄ adulteria dānant̄ ⁊ inter ipsas leges ac secures ac tribunalia flagrās libido dñat̄. Hiero. nihil vili⁹ q̄z a carne vinci: nihilq; glorosi⁹ q̄z carnē vincē. Hāc aūt s̄uitutē attēdebat q̄dā pr̄ de quo legit̄ ī vitispa. titulo de fornicatione vitāda: q̄ cū esset figulus ⁊ tentaret̄ de fornicatione ⁊ habenda vxore finxit sibi vxorem de luto: ⁊ duplicauit sibi laborē pro se ⁊ vxore sua: dicēs cogitatōi sue mō hēs vxorem necesse ē hēs generare filiā ⁊ mplicare laborē vt habeas vnde pascas te vxorē ⁊ filiā ⁊ vestias. Cum ē videret ei ista seruit⁹ īportabilis ⁊ labor quē exigit cogitationi sue dixit ne ergo tanto labori succūbas nō habes necesse vt vxorē hēas: cui⁹ ꝓpositū seruiēs videns de⁹: abstulit ab eo passionē ⁊ tentationē fornicatōis. Simile legit̄ fecisse btūs Frācisc⁹ qui cum aliquātulū carnis mot⁹ sensissȝ ꝓiecit se nudū in niuē vbi pl̄ies se voluās cōpinxit septē massas de niuib⁹: dicēs Frācisce hec est vxor tua. iste due sūt filij tui. ⁊ iste due filie. Alie vō due sunt seruus ⁊ ancilla: nūc ē festina oēs illos induere qz frigore moriunt̄ ⁊ esto solicitus de cunctis necessarijs ꝓuidere. Si aūt videt̄ tibi labor importabilis: elige vni deo seruire. Cū āt mortificat⁹ esset pre frigore nō solū tūc sȝ toto tpe postea fuit a carnis tētatōe liberat⁹ oīo. Itē luxuria intātū puertit ordinē rōnis q᷑ corporalia p̄fert spūalib⁹. eīms trāsitoria: honestis feda, vīlia p̄ciosis: ⁊ carnē miserā p̄fert deo ⁊ delectationē vilissimā vilīū mēbrorum ⁊ turpiū p̄ponit delitijs que in deo sunt. ij. pe. ij. Uoluptatem estimātes delitias coinq̄nationis ⁊ macule. Un̄ merito luxurie dr̄ hoīem facere bestialē sicut porcū ⁊ diaboli iumētū. Joel. ij. Putruerūt iumēta in stercore suo. Greg. Iumēta ī stercore putrescere est carnales hoīes in fetore luxurie vitā finire. ps. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus. Hiero. qui post carnem in desiderijs ambulant in ventrē ⁊ libidinē pni. q̄si irrōnalia aīalia computant̄. Hier. v. Equi amatores in feminas: ⁊ emissarij facti sunt: inter quos sunt nō ꝯiugia nec tēperies rōnis. Itē sunt onocētauri. asini ⁊ thauri ⁊ luxuriosi ⁊ laboriosi. Itē sunt siles cētauro mixto ex hoīe ⁊ equo. quale erat illud monstrum cui obuiauit btūs Anto. vt legit̄ in vita pauli p̄mi heremite. Itē sunt siles capricorno illi monstro de quo ibidē qui homūculus cornutā hēbat faciē: seriorē partē capri. q᷑ sub forma humana: est vita luxuriosa ⁊ hyrcina: facies cornuta mētis est ptinacia ⁊ inobediētia. Itē luxuriosus est sicut porcus in luto ij. pe. ij. Cōtingit illis illud ꝓuerbiū canis reuersus ad vomitū. ⁊ sus lota in volutabro luti. Itē silis est vpupe que nidificat in stercore. Sunt sicut sus qui libēti⁹ hȝ nares in stercorib⁹ q̄z in floribus ꝓuer. xi. Circulus aure⁹ in narib⁹ suis mulier pulchra ⁊ fatua. Sus ꝓpter circuli aurei speciositatē ⁊ p̄ciositatē nō dimittit q̄n nares suas īmergat in stere⁹. Sic nec mulier fatua dimittit se īmergere ī fetorē luxurie: aut ꝓpter bona nature q̄ hȝ aut gratie libēti⁹ dormit vt sus in luto. q̄z in florido loco. Legit̄ in ꝓuerbijs p̄hoꝝ. q᷑ cū quidam diceret audiēte pythagora q᷑ libētius moraret̄ in mulieꝝ cōsortio q̄z in p̄hoꝝ ꝯtubernio. R̄ndit pythagoras ⁊ sus libētius in luto q̄z in aqua clara. Quarto luxuria mergit in voraginē ōmergit̄ eni miseꝝ peccatorē in voraginē vitioꝝ piculoꝝ ⁊ suppliciorum. In voraginē q̄dē vitioꝝ īuoluit. Dr̄ nanq̄ luxuria lubricā: ⁊ luxuriosus lubricus. qz de facili de vitio in vitiū labit̄. ps. via illoꝝ tenebre ⁊ lubricū: ⁊ angelus dñi ⁊c̄. Uia luxurie tenebrosa: lubricosa. ⁊ piculosa. ⁊ angelus dñi malus est cū eis. vt asinari⁹ cū asino stimulans luxuriosos ad malū. Hiere. xxiii. Uia illoꝝ q̄si lubricū in tenebris impellent̄ ⁊ corruēt in ea. Hiere. xxxviii. Demerserūt in ceno ⁊ in lubrico pedes tuos. Luxuriosi nēpe ꝓpter mulieres sepe furta rapinas ⁊ homicidia cōmittūt ⁊ multa talia: īmo q̄nq; apostatā a fide negātes deū ⁊ demōib⁹ īmolātes. Eccl. ix. sp̄ēm mulieris alie ne multi admirati reprobi facti sunt ⁊ xix. Uinum ⁊ mulieres apostatare faciūt ēt sapiētes. Hoc pȝ. iij. Reg. xi. Mulieres certissime auertēt corda v̄ra vt seq̄mini deos eaꝝ. His copulat⁹ rex Salomō ardētissīo amore auerterūt cor ei⁹ vt seq̄ret̄ deos alienos ⁊c̄. Ad h̄ facit exēplū qd̄ hr̄ de v̄bis patrū titulo de fornicatōe: de solitario q̄ pp filiā sacerdotis idoloꝝ h̄ndā negauit deū ⁊ fidē ⁊ baptismū: ⁊ ꝓpositū monachī de colūba ab eo recedēte ⁊ redeūte p pniāz. Itē luxuria nō solū p̄cipitat hoīem in multa flagitia. verūetiā multos alios secū trahit ⁊ allicit ad petrā. Un⁹ eni luxuriosus ex cohabitatione multos alios īficit ⁊ occidit. sic via ouis morbida ⁊ hīc ⁊ vnū pomū putridū alia. ⁊ leprosus sanū. Luxuria eni ē morb⁹ cōtagiosus occidit eni vnus aliū ex ꝯsortio. Hiero. Nemo iuxta viperā securos capit somnos: q̄ si nō petit tñ sollicitat ne pungat ⁊ pimat. Dicebat Guil parisien. eps: q᷑ duo luxuriosi amore fatuo se diligētes erāt sicut duo titiōes ardētes ꝯiūcti quoꝝ vn⁹ succēdit ⁊ cōsumit aliū: disiūcti ab iuuicē extinguūt̄. Itē dicebat q᷑ potius dicēdi erāt se odiētes q̄z diligētes cū alter alteꝝ amplexādo trahat ad p̄cipitiū putei infernalis sicut duo ribaldi ebrij ⁊ pugnātes se amplectunt̄. ⁊ se amplexando trahūt ad p̄cipitiū. vbi vnus submergit aliū nō ex amore sed ex odio hoc facere dicit̄. Sic isti vn⁹ aliū amplexat̄ vt ad mortē eternā eū trahat. Itē alios perimit per consensum. Itē eos qui dant eis in facto suo cōsiliū auxilium ⁊ fauorē.

Itē alios p negligētiā eos .s. q̄ tenenᷓ eos corrigere ⁊ negligūt. Ju
xta qd̄ dicit Symachus Papa. Error cui nō resistitᷓ appobatᷓ nec
caret scrupulo societat occulte. q̄ manifesto facinori desinit obuia
re. Deinde qd̄ deterius est eligit seruire ⁊ obedire dyabolo plus q̄
deo. In h̄ n. fuit dyabolo q2 tēplū dei facit phanū dyaboli. Apoc.
xviii. Facta ē babilon habitatio oīs spirit⁹ imūdi. ⁊ volucris imūde
De vehemoth legitᷓ Job. xli. Sub vmbra dormit. ⁊ in locis humēti
bus gula ⁊ luxuria requiescit vt sus in luto. Itē h̄ peccatū compatiue
dyabolū i iudicio iustificabit. q̄ se ibi mūdū a peccato luxurie q̄tuz
ad actū imūdū exhibebit. Itē q2 i petō illo de se ⁊ de suo sanguine
q̄ vt dicit phi i ope illo ɔsumitᷓ sacrificiū facit hō dyabolo. imo et
hū ⁊ potū ei de se ꝑparat ⁊ cibū itegrū seips̄ offert ei. imūdū sacrifi
ciū imolātes aliq̄n ēt filios ⁊ filias suas demonis. Leuit. xix. ⁊ xx.
De semine tuo nō dabis vt ɔsecretᷓ idolo moloch .i. dyabolo. Luc.
xv. Filius ꝓdigus viuēdo luxuriose pauit porcos .i. demōes. q̄daz
glo. dicit. Ebrietas ⁊ luxuria ⁊ cetera vitia cib⁹ sūt demonū. Itē ꝓ
pter h̄ vitiū ɔcitāt dormiētes. ⁊ vigilātes hoīes ludificāt p formas
varias quas ɔsumūt. ⁊ cū nō hēat mām. assumit eā alibi p quā illu
dat hoībus. vt patet in incubis demonib⁹ q̄ assumūt formas mulie
rū in q̄bus appareāt hoībus cōcūbētib⁹ illudūt vt legitᷓ in vitispa.
Itē de verbis patrū tytulo de cogitatiōe fornicationis. q̄daz frater
tentatus est a spiritu fornicatiōis neq̄ssime. ⁊ cuz viriliter resisteret
cogitatiōib⁹ imissis quattuor demōes in specie quattuor mulieruz
pulchraꝝ trāsformati iugiter p xl. dies ꝑseuerauerūt pugnātes con
tra eū. vt eū traherēt ad turpē cōmixtionē. Illo aūt viriliter reluctā
te. donauit ei de⁹ vt postea nō sentiret calorē carnalis ɔcupiscentie.
Itē magister Jac. de vitriaco dicit se audiuisse q̄ cū dyabolus ten
taret diu quēdā heremitā inuisibiliter. nec preualere posset. trāsfor
mauit se in similitudinē cu iusdā seruiētis. offerēs se obsequio eius
⁊ cū ꝓposuisset ꝑmo nullū aial possidere. nec posset bene distingue
re horas suasit ei dyabolus vt hr̄et gallū ad cui⁹ cātū posset horas
discernere quo habito ꝓcurauit ne posset cātare. cui ait. dn̄e gallus
vester nō pōt cātare q2 ifirmatᷓ. nō eni pōt viuere sine gallina. q̄ ha
bita fecit cū cātare. ⁊ cū gallus ascēderet sup gallinā venit in mentē
heremite coitus muliebris ⁊ dyabolo instigāte iterus ⁊ ꝓcurāte
exterius cepit grauissime tētari. ⁊ post ifirmari. ⁊ cū cōualuisset de
ifirmitate aliquātulū cepit acrius in ista re tētare eū. ⁊ ꝓcurauit q̄
filia cuiusdā nobilis cepit visitare eū. ⁊ habere familiaritatē cū eo ⁊
ait heremite dyabolus. dn̄e magnū damnū erit si vos moriamini q̄
multa bona potestis facere. Sicut eni gallus nō pōt esse sanus nec
viuē sine gallina. sic nec vos curari sine muliere. ecce q̄cito gallinaz
ascēdit gallus. curatus fuit ⁊ cātauit. Eo aūt cū tētāte iteri⁹ ⁊ exte
rius de dicta puella. heremita tētauit eā ⁊ hēmita eā cognouit. Ip
se aūt dyabolus statim denūciauit h̄ patri puelle q̄ affuit reqrēs fi
liā quā occultauerat. ꝓcurrēs aūt dyabolus ad hēmite. ecce pr̄ puel
le vēit ⁊ extorq̄bit ab illa factū vr̄z ⁊ occidet vos. ⁊ ifamabitᷓ nomē
heremitaꝝ vbiq3. s3 meli⁹ ē vt eā occidatis ⁊ nō poterit probari fa
ctū ⁊ pniaz agetis quo istigāte dē occidit ⁊ relinquēs desolatū eius
sit. ⁊ sic deceptionē suā manifestauit. Heremita autem accessit ante
beatā virginē cōpunctus cū multa effusiōe lachrymaꝝ ⁊ oratiōib⁹
obtinuit q̄ eā dn̄s suscitauit carne reintegrata. ⁊ reddita est patri.
Itē placet dyabolo q2 p h̄ vitiū multos attrahit ⁊ absorbet binos
⁊ binos vel plures. Vn̄ dyabolus ē q̄si cetus in mari q̄ aperiēs os
suū emittit flatū suū suauissimū. ad cui⁹ odorē pisces attrahit. ⁊ ei
appropinquātes suauiter glutiuntᷓ. Sic dyabolus p suauē tētatio
nē quā emittit hoīes ⁊ mulieres attrahit ⁊ p libidinē blāde glutit
⁊ absorbet tot isimul quot sūt petō ɔsentientes quos postea deuo
rat in inferno p penā quos hic absorbet p culpam. Hiere. li. Absor
buit me sicut draco. repleuit vētrē suū teneritudine mea. Ad h̄ facit
qd̄ legitᷓ in vitispa. Sāctus abrahamius cui⁹ vita mirabilis ibi legitᷓ
in religiōe ⁊ morib⁹ nutriebat vnigenitā sororis sue parētib⁹ mor
tuis septēnē faciēs eā habitare in cella iuxta cellā suaz in qua erat
parua fenestra p quā eā litteras docebat. ⁊ in morib⁹ istruebat. q̄ cū
p triginta annos māsisset cū auūculo angelicā ⁊ deuotissimaz vitaz
ducēs. Quidā ꝓfessiōe mōachus frequētās auūculū visitatis ani
me sue cā icepit habere colloquiū cū nepte sua ꝑmo de spiritualib⁹
post icepit notare ei⁹ pulchritudinē ⁊ exardescēs eā cepit allo q̄ de
alijs ⁊ ita p annū cor eius emolliuit q̄ exiēs ad eū apta fenestra cor
rupta ē ab eo. Que supra modū dolēs ⁊ desperans. ⁊ nō ferēs dolorē
auūculi si h̄ ei inotesceret. recessit fugiēs in vnā ciuitatē ⁊ i stabulo
mutato ꝓstino habitu se collocauit. vbi facta est publica meretrix.
auūculo aūt suo casus eius fiε reuelatus ē. Videbat in somnis dra
conē maximū ⁊ terribilē cū fetidissimo anhelitu sibilātē venisse vs
q̄ ad cellā suam ⁊ ibi inuenisse columbam niueam quā absorbuit
⁊ in suam foueam rediit cuius casum ⁊ fugaz comperiens nimium lu
gens mactans se cū lachrymis ⁊ oratione pro ea post duos ānos pro
certo sciens vbi erat. assūpto militari habitu ⁊ solido cū equo illuc
venit. dans pecuniā stabulario vt eā sibi adducat ⁊ cenā paret. Cū
q̄ cenasset ⁊ itroduct⁹ eēt cū ea in cubiculū secretū seratis hostiis
accipiens eaz per manū. sedens iuxta eā remouit operimentū facie
sue: ⁊ cū flem multo hincinde veniā ꝓmittens. summo mane reduxit
eā includēs eā in loco vbi prius erat in iteriori cella ipsa aūt p decē
nū faciente pniaz in cilicio ⁊ ieiunijs ⁊ fletu ɔtinuo cū per tātū tpis
gauisus fuisset de vera eius pnia beatissimo fine quieuit auūcul⁹
eius ad cuius trāsitū ɔuenit tota ciuitas: ⁊ oēs infirmi q̄ tāgebant
aliq̄d de vestibus eius curati sūt. Beata Martha nepti ei⁹ in ama
rissima pnia per quinq3 ānos superuixit. Oēs aūt quotquot ad ei⁹
trāsitū venerūt viderūt claritatē vultus eius: deuz glorificauerunt.
Itēm filis est vita luxuriosi arbori cui innititᷓ stultus colligēs dul
cia poma volens iplere sinū suū nō timēs periculū suū nec recedere
volens suasiōibus a periculo donec arbor corrosa a duob⁹ murib⁹
albo ⁊ nigro corruit: ⁊ stultus caderet in os draconis qui arborē in
fra cinxerat ⁊ deuorauit cū ferēs in foueā suā de quo legitᷓ in barla
am. Scdo luxuria mergit hoīez i voraginē periculoꝝ. Videlicet in
lites: ɔtētiōes. pugnas. minas ⁊ mortē. hoc vitiū sausonē excecauit
salomonē infatuauit dauid supauit ruben bn̄dictionez in maledi
ctionē ɔuertit sine cōmutauit. filiū ꝓdigū pascere porcos coegit. di
luuiū inundare fecit illū qui vxorē duxerat a cena exclusit. Amon ꝓ
incestu gladiū absalonis sensit. iezabel pro meretricio mortis ruinā
sumpsit. Zambri intrās scortū gladio phynees occubuit: ꝓplus is
rahel fornicās cū alienigenis irā dn̄i ptulit herodes pro icestu hero
diadis iohānē decapitauit. De petis sit ⁊ periculis in que icidit hō
per mulieres dicitᷓ .i. Esdre. iii. Mulieres dominantᷓ vestri. nonne
dolens: accipit homo gladiū ⁊ vadit in via facere furta ⁊ homicidia
⁊ mare nauigare ⁊ flumina ⁊ leonē videt: ⁊ in tenebris igrediᷓ: ⁊ cū
furtū fecerit ⁊ fraudes ⁊ rapinas amabili sue affert. Et multi demē
tes facti sūt ꝓpter illas ⁊ multi perierūt: ⁊ iugulati sūt ⁊ peccauerūt
ꝓpter mulieres. Aug. quid fortior sansone fort⁹: qd̄ salomone sapiētius:
quid dauid sancti⁹: ⁊ tn̄ hi oēs p luxuriā supati sunt. Tertio luxu
ria demergit in voraginē suppliciorꝝ: quandoq3 quidē tpaliter: tan
dē eternaliter. In presenti etenī vita quādoq3 a deo grauiter puniū
tur q̄ eoꝝ infernus hic videtᷓ incipe: q2 sic dicitᷓ Hiere. xvij. Pisces
qui sunt in flumine .i. luxuriosi libidinose viuētes in aquis volupta
tis moriūtᷓ: de quibus in ps̄ ɔuertit aquas eoꝝ in sanguinē: ⁊ oc
cidit pisces eoꝝ. ⁊ Prouer. v. Nouissima eius ducunt ad mortē tur
pissimā. amarissimā: ⁊ acerbissimā etiā in p̄senti. Exēplū. Quidam
qui multū luxuriose vixerat in fine niger fact⁹ vt carbo torquebatᷓ
a dyabolo: maxīe in mēbris genitalib⁹. ita fortiter q̄ nulla pena tor
mento suo vt asserebat posset comparari: ⁊ petebat rasoriū vt illa mē
bra amputaret ne dyabolus in eis haberet materiā vexādi eū: ⁊ cuz
nō daretᷓ: volebat surgere: sed nō valebat: ⁊ in illo dolore mortuus
est. De quodā magno comite dicitᷓ q̄ cū ipse inter alia flagitia sua
fuisset enormiter luxuriosus. arripuit eū grauis infirmitas: ⁊ intu
muerūt eius genitalia ad modū olle grādis in q̄b⁹ grauissime afflic
ctus deū pre dolorib⁹ blasphemabat: ⁊ aliq̄n dicebat se ideo talia i
talib⁹ locis pati: q2 de mēbris illis enormia egerat: nec tn̄ de h̄ peni
tēs veniā petebat: sed blasphemās fort⁹ imūdū spm̄ emisit sine ali
quo ecclīe remedio. De alio aūt maxīo ꝑncipe q̄ ꝓdicto fuit cōtēpo
raneus ⁊ familiari dicitᷓ q̄ ipse in vita sua se effudisset in omne ge
nus luxurie. cū cecidisset in lāguorē grauē in tabefactionē ⁊ despa
tionē ⁊ fetorē itolerabilē cecidit. cui⁹ sui fetoris magnitudīe ferre nō
valētes pre ɔfusiōe in cameris suis eū claudebāt ⁊ occultabāt: nul
lū igredi ad eū pmittētes. Quedā aūt ꝑsona multū familiaritate ⁊ af
finitate ei ɔiūcta cui nō ausi fuerūt custodes resistē trāsiēs hostia ⁊
custodias ait. ego volo scire quō est dn̄o meo: ⁊ itrās camerā inue
nit eū solū sup cubile suū q̄si sup q̄ttuor pedes ꝓcubētē: ⁊ oīa iterio
ra cū itestinis ⁊ fecib⁹ ⁊ fetore maxīo emittentē: ⁊ sine aliq̄b⁹ signis
pnie aīaz exalantē. Quō sui occultātes alia finxerūt. Hoc aūt terribi
le genus mortis vidit ⁊ sciuit illa ꝑsona q̄ sic eū inuenit deū timēs di
uino iudicio pterrita aliq̄b⁹ deū timentib⁹ reuelauit. Duo aūt ꝓdi
cti principes sicut fuerūt ɔtēporanei in vita ⁊ ɔformes in moribus.
ita ɔtemporanei fuerūt in morte ⁊ creditᷓ q̄ in pena. Tādē luxurio
si puniunᷓ in iferno Prouer. ij. Inclinata est ad mortē dom⁹ eius:
⁊ ad inferos semite illi⁹. oēs qui ingrediunᷓ ad eā nō reuertentᷓ. nec
apprehendēt semitas vite. Ibidē q̄nto. Pedes ei⁹ festināt ad mor
tē: ⁊ ad inferos gressus illi⁹ penetrāt. Eoꝝ aūt penas esse graues
ostendunt extra multa superius posita lib. ij. De inferno De capite
loquente. De reprobato ⁊ tyburtio. Item de ponte ⁊ nebula feto

ris ⁊ lapsu Stephani. Itē ibidē de mulierib⁹ ꝗdā pice ⁊ sulphure ⁊ serpētibus. Itē de pncipe cito oblito ⁊ tormēti ei⁹. Itē ꝺ alexdiane. Itē ibidē ꝺ sacerdote ⁊ frixura sartagīs. Itē de hēmita ꝯburēte digitos suos. Itē de pena pncipis in cathedra ignea sedētis. Itē de balneatiōe adulteri ⁊ adultere. Itē de matre sacerdotis ꝗ appare bat succēsa. Itē de valerio ⁊ canibus eius fetidis. Silr ibidē de valētino ⁊ tincturario. Itē de ea ꝗ visa patris gloria ⁊ matris adulterę pena ꝯuersa ē sequēs vestigia patris. Et dicit in vitispa ꝙ angelus ductor eius duxit eā ad domū ꝗ erat plena tenebris ⁊ obscuritate ⁊ pturbatiōe ⁊ stridore. ⁊ ondit ei fornace igne ⁊ pice feruētē ⁊ quosdā terribiles sup fornacē. deorsū aspiciēs vidit matrē suaz demersaz vsqz ad collū stridētē. ⁊ multū vermiū in pectore ferētem cū vlulatu clamātē. Heu mihi filia. ecce ꝑpter paruā libidinē ⁊ exiguas delicias ꝗnta exoluo tormēta. Itē refert Pet⁹ cluniac. in li. ij. de visiōe cuiusdā monachi a corpe educti ⁊ reuocati ad vitaz ꝗ inter alia ꝗ vidit ⁊ retulit de supplicijs peccatorꝫ cū duceret ab angelo audiuit sonitū demonū cachinnātū ⁊ trahētū secū quandā aiam de mūdo sublatā quasi ꝑplcētes ad alterutrū. ⁊ cū furcis igneis distrahētes ⁊ discerpētes eā ad īfernū rapiebāt cū īproperio factorū suorū. Hec fuerat meretrix tandē ꝯfessa sera pniam accepat de qua parū fecerat. Cū hec itaqꝫ agerent. subito lux de celo descendit ministros tenebrarꝫ terrens cū qua descēdit chorus virginū cū mirabili decore ornat⁹ ⁊ corpis. īter quas beata Margarita apparuit quā ipsa speciali deuotiōe dilexerat corā altari suo luminaria exhibens de suo singulis dieb⁹ sabbati. ad quā cū clamaret ei⁹ petēs adiutoriū ad precē beate Margarite oīb⁹ virginib⁹ orātib⁹ ꝓ ea. ꝯcessuz ē eis vt in fouea ꝗ ilico aperuit in loco tormentorꝫ pniam consummaret beata Margarita cū manu demones abigēs. ait illi. hic pniam tuā cōplebis ꝑ me receptura plura beneficia. ⁊ tādē h̄ purgata vestes ad ꝯsortiū beatorꝫ. Quo dicto ipsa letātissime aquā bulientez subijt. virgines aūt beate sunt in celū recepte. Itez in eodē libro dictus petrus cluniac. dicit ꝙ vidit in penis supradict̄ tres epōs fibulatos cathenis igneis ꝯstrictos īter globos ignīū ⁊ ꝓcellas niuiū ⁊ grādinū ⁊ turbines vētorꝫ ⁊ fluētis stāgni ferores miserabilit̄ ⁊ nō multū dissimilit̄ torqueri. quorꝫ vnus pre ceteris in lingua torquebat. ⁊ bzanti ore eā extrahebat flāmis ꝯtinue succēsaz. ⁊ cruciabatur nunc igne nunc in niuiuz algore. nōc in grandine furenti vicissim ꝯtinue ꝯcremabat. cuius afflictionē marie plāgebat. ⁊ h̄ ideo qꝛ in placitis inter iudices seculares delectari ꝯsueuerat. ⁊ multos ꝯtra iusticiā ibi oppresserat. Alius ꝗ ꝯtinētie cingulo negligentius vsus fuerat crebra putēt̄ stāgni demersiōe vbi estus ⁊ frigora īteriacebāt torquebat. ꝓfuit tn̄ ei multū ꝙ ante finē suū calcato prelatiōis ambitu in corde ꝯtrito sumpsit habitū humilez monachorꝫ. Tertius aūt i flāmis imergebat. ⁊ a flāmis cū fumo eleuabat. ⁊ ferebat ad ptes algētes. rursus ad alia tormēta trāsferebat successiue. Hic fuerat vane glorie amator. ⁊ ore oīum istorꝫ fuit vitiū aiarū in curia. diuitiarꝫ imoderata cura. pauperꝫ despectio. pncipū adulatio. parētū ⁊ ꝓpinquorꝫ imoderata ⁊ illicita curatio. Proprie cōmoditatis quesitores. corꝫ ꝗ christi sūt neglectores. amatores honoris. dissimulatores oneris. sui officij neglectores. Cui⁹ abusuz icessabili luctu plāgebāt. Horꝫ pene ꝑ dies augebant̄ sm̄ ꝙ minuebant̄ suorꝫ suffragia. ⁊ augebant̄ peccata eorꝫ quos idebite ꝓmouerant.

Itē in eodē li. Petri cluniac. refert ꝑdictus monachus se vidisse reuocatus ad vitā. ꝙ viderat in dictis tormētis sacerdotes mirabilit̄. ⁊ miserabilit̄ torqueri. ⁊ imēsis ardorib⁹ ꝯfici. ꝗ de peccat̄ incōtinētie sue fuerāt ꝯtriti ⁊ ꝯfessi. ⁊ ea reliquerāt ⁊ cū cogitaret eos ibi paucos ad cōpatiōez ton⁹ multitudīs ꝗ de mūdo exit. ait ei ductor su⁹ ꝙ ideo pauci erāt qꝛ pauci ve penitebāt i tota mltitudie de imūditijs ⁊ fornicatiōib⁹ suis. ⁊ ideo ifern⁹ eos absorbebat vbi iestiabilit̄ diuersis ⁊ eternis supplicijs torquebāt. Itē. iiij. Dyal. c. xxxiij. Quidā noīe curialis filiolā suā quā sacro sabbato pasce tenuit inebriat⁹ nocte corrupit i mane timēs itrare portas ecclesie balneo se lauit p⁹ verecūdiā nō itrare cū tiore itrauit die septia. aū fact⁹ securus subita morte defūct⁹ ⁊ sepult⁹ ē. p⁹ lōgū tps de sepulchro ei⁹ flāma erupit. ⁊ cūct̄ videtib⁹ ossa ei⁹ ⁊ sepulchrū ꝯsūpsit. ⁊ totā terrā sup ei⁹ tumulū ꝯgregatā. ex q vt ait Greg. ꝯsideratiōe colligim⁹. ꝗd pro reatu suo patitur. cuius ossa insensibilia sic cremantur.

¶ De generantibus luxuriam. DIS. IIII.

Irca ꝗntū. s ꝺ his ꝗ solēt gnāre. fouē. augē. ⁊ firmare luxuriā. Sciēdū ꝙ vinū supflue sūptū ⁊ oīs alia supfluitas generāt luxuriā. Prouer. xx. Luxuriosa res ē vinū Eph. v. Nolite iebriari vino i quo ē luxuria. Hier. vēt mero estuās cito despūat i libidinē. Poeta. Vina parāt aīos faciūtqꝫ caloꝛib⁹ aptos. Et ven⁹ i vinis ignis i igne fuit. Hiero. per luxū ⁊ abundantiā ciborꝫ anime fortitudo mollescit ⁊ eius pudicitia ꝯstupat. Idē. Frustra similant se quidā salua fide ⁊ pudicitia mētis integritat̄ voluptatibus abuti cū ꝯ naāz sit copia voluptati sue voluptate perfrui. Exo. xxxij. Sedit populus meus mādūcare ⁊ bibē ⁊ surrexerūt ludere. In vitispa. fuit Exon vir maxime vītutis ⁊ abstinētie vt aliqn̄ abstineret ꝑ tres mēses sola sanctorꝫ misteriorꝫ cōmuniōe cōtētus: herbas ⁊ radices si quas inuenebat comedēs. Hic aūt sic cecidit primo se a cōsortio ⁊ colloquio sctōrꝫ separauit cōtēnens doctrinā aliorꝫ dicens iuxta illud verbuz christi. Magister vester vnus ē christ⁹. ꝯo abutens ꝙ nullū oporteret aliū h̄re magistrū. ꝗ a dyabolo stimulat⁹ a cella recedēs venit ad alexādriā ⁊ cū leuib⁹ ꝑsonis se admiscēs cepit frequētare theatra. spectacula ⁊ tabernas: voracitati ⁊ ebrietati vacās incidit in cenuz feminee ꝯcupie. ⁊ cū locutus fuisset cū quadā vt ei cōsentiret: ⁊ peccare vellet pusella quedā noīe carbūculus in ei⁹ verēdis nata ꝑ sex mēses ita cū afflixit. vt die ac nocte miro dolore affligeret. itavt ei⁹ genitalia putrefacta oīno et caderēt curat⁹ ad heremū rediit: petiit suis sanctis patrib⁹ ꝯfitēs: pniam deo accipiēs. sed nō ꝯplens: qꝛ post paucos dies debito fine decessit. Scdo luxuria ꝗrit latebras. lucē odit tenebras diligit in quo sat̄ apparet deformitas hui⁹ vitij qd̄ pre ceteris timet videri. Bern. Luxuria lucē odit: tenebras appetit. velamē querit. Iob. iij. Ois ꝗ male agit odit lucē. Iob xxiiij. Ocul⁹ adulteri seruabit caligīnē dicēs nō videbit me oculus ⁊ operiet vultū meū. Et post. Si subito apparuerit aurora arbitrant̄ vmbram mortis ⁊ sic in tenebris quasi in luce ambulāt. Ecci. xxiij. Ois hō qui trāsgredit̄ lectū suū ꝯtēnit aīaz suā. dicēs. ꝗs me videt tenebre circūdāt me parietes opiunt me ⁊c̄. Ad hoc facit exēplum thardis ⁊ pasinacij supra titulo de timore initiali. Tertio dat occasionē luxurie ociositas. Ouidius. Quātuz Platan⁹ riuo gaudet: qꝫ populus vnda ⁊ ta ven⁹ ocio amat. Idē. Ocia si tollas perire cupidinis arcus. Lucan⁹ variā dant ocia mētē Vulgariter dicit̄ Mur⁹ ociosi sunt scabiose. De hoc sat̄ habetur in tractatu de accidia. De ocio Ezech. xvi. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue saturitas panis ⁊ abundātia ⁊ ociū ⁊c̄. Quarto dat occasionē huic mollities vborꝫ. lectorꝫ. vestimētorꝫ. ⁊ mēbrorꝫ turpiū. que qui idebite tractāt cōtra dei preceptū molles sunt. de qb⁹. j. Corin. vj. Molles regnū dei nō possidebūt. Math. xj. Iohes ꝯmēdat de h̄ ꝙ nō erat mollis aut leuis vt arūdo ⁊ de dura ⁊ aspera veste cibo ⁊ lecto: ⁊ victu.

Quinto dāt occasionē luxurie vetule ꝯciliatrices turpitudinis. ꝗ pn̄t dici dyabole: qꝛ offm̄ dyaboli exercet. ps̄. Ligua tua ꝯcinabat dolos. Efficatiores st̄ mulies ad subuertēdū qꝫ demōes qꝛ demōes vl̄ lecatores nō pn̄t facē mlt̄ āius ꝑ se qd̄ faciūt ꝑ hmōi vetulas aliqn̄ vna hora: ⁊ sicut dyabolus volēs decipe Euā assumpsit serpētē silēz mulieri in loquela ⁊ facie: qꝛ erat erect⁹ tūc: ⁊ hn̄s faciē vgineā vt dicit Beda. quale genus serpētis dicit̄ phareas. mouēdo linguā eius decepit Euā. Itē tales videnf deteriores iuda qui vēdidit dnm̄ tradidit sanguinē inocentē Math. xxvij. Ipse aīas sanguine xp̄i precioso redēptas vendūt vilissimo precio: nō ad mortē corpis sed aīe Ioelis. iij. puellā vendiderūt pro vino: ⁊ ideo vt dicit̄ Deut. xxxij. Fel draconū vinū eorꝫ ⁊ venenū aspidū insanabile. Itē deteriores st̄ iferno ꝗ nō nocet nisi nocētib⁹. Ipe āt ꝑ dulces fmōes corda subuertūt inocētiū. ps̄. Acuerūt vt gladiū linguas suas. Et p⁹. ꝓ sagittēt in occult̄ imaculatū ⁊c̄. Hec ē lingua tria. Est ꝗ ligua Pria dyaboli suggerētis Scda lecatoris petētis. Tertia vetule suaduētis. Ecci. xxviij. Lingua tertia mulieres virilitas vel virata. i. viriles ⁊ cōiugatas deiecit: ⁊ ꝑuauit laborib⁹ suis. Et post. Et vtilis pori⁹ iferꝯ qꝫ illa. Itē hmōi vetule deteriores sunt herode. ꝗ occidit inocētes a bimatu ⁊ infra iste supioribus nō parcūt: sed i aīa occidūt: ⁊ occisoribus aiarū vēdūt virgines ⁊ ꝯiugatas ⁊ viduas. Itē herodes occidit filios suos: sed eos demonib⁹ nō imolauit. mulie aūt taliū imolant filios suos ⁊ filias suas demōib⁹: vt dicit̄ in. ps̄. ⁊ h̄ qn̄ filijs suis ꝯcubinas tenēt ⁊ ꝓcurāt ⁊ filias ꝓstituūt. Itē deteriores sūt tales iudeis ꝗ christū crucifixerūt: ⁊ eū post mortē in pace dimiserūt. custodiri fecerūt a violētia. ⁊ mūde iuolui ⁊ sepeliri pmiserunt. iste aūt, iaz occisas ꝑcio exponūt lenōib⁹ ⁊ imūditijs. Itē hmōi sūt os dyaboli ⁊ gutt̄ de quo halit⁹ corrupt⁹ ⁊ corrūpēs ꝓcedit. ps̄. Sepulchꝛ patēs ē gutt̄ eorꝫ ⁊c̄. Iob. xlj. De ore ei⁹. i. vehemoth dyaboli lāpades ꝓcedūt. sicut tede ignis succēse. Halat⁹ eius prunas ardē facit ⁊ flāma de ore ei⁹ egredit̄. Itē sūt folles dyaboli ⁊ antichristi: qꝛ sicut christ⁹ ignē padisi venit mittē in terrā quē voluit vehemēter accēdi sic iste ꝑ ꝯtrariū succēdūt ignē inferni fetētis ⁊ vrētis luxurie. Et sic boni ꝑdicatores ⁊ chris marie dicunt̄ os dei: qꝛ sepāt pciosiaz aiaz a vili petō ⁊ dyabolo: vt dicit Hiere. xv. ita ꝑ ꝯriū post sunt dici os imūdissimū dyaboli qui separant aiaz preciosam a chri

sto. ⁊ cōiungunt eā dyabolo. Itē sunt lingua de qua dicit Iac. iii. Uniuersitas iniq̄tatꝫ ē ligua plena veneno mortifero īflāmata a gehēna p quā dyabolus vt faber p follē sufflat ignē. ysa. liiij. Creaui fabrū sufflātē prunas ī igne. Itē sūt exploratores q̄ explorātes quō castra dei capiāt ⁊ deiciāt. qđ nō ē sine magna pditiōe eaꝝ ⁊ offensa dei. Itē sūt retia ⁊ laquei ⁊ canes venatici ⁊ furones dyaboli. ad venādū ipsas aīas dyabolo ⁊ surripiēdū deo q̄ eas tam care emit. Itē si magnū lucrū reputat chr̄s lucrū vnius aīe pro quo tot sustinuit in cruce in q moriēs nō nisi vnius latronis aīaꝫ acq̄siuit. patet q̄tū offendit eū q̄ vnicā aīaꝫ ei surripit tā care acq̄sitā. q̄ p̄ualet toti mūdo. Itē deteriores sūt latronibꝰ. iugulatoribꝰ ⁊ spoliatoribꝰ strataꝝ publicaꝝ. q̄ illa die nō occidūt eū q̄bus comedūt. nec eos pdūt. aut vēdūt. aut pdūt. aut. Hmōi vetule comedēdo ⁊ bibendo cū eis eas pdūt ⁊ vēdūt p toto vini. In quo pꝫ q̄sta ē pditio in eis. Itē similes sunt Busyris q̄ fuit tyrānus egypti. q̄ aduenientes honorifice recipiebat. vt dicit. Hiero ī chronic. ⁊ postq̄ comederat cū eis eos demōibꝰ pdinose īmolabat. Sic vetula ad hospitiū vocat quā p dulce vēditā tradit corruptori. Itē nullū sacrificiū ē vt dicit Greg. qđ plus placet deo q̄ zelus aīaꝝ. ⁊ cōuersio eaꝝ ad deū. ⁊ nullū officiū magis placet ei. Ad hoc venit in mundū ⁊ misit ad hoc aplos ⁊ pdicatores vt eēnt venatores ⁊ piscatores aīaꝝ. Ex hoc patet quātū displicet ei officiū taliū vetulaꝝ q̄ venant aīas ad pdēdū. Itē occulti incēdiarij tēploꝝ vł domoꝝ vel aceruoꝝ peiores aliis peccatoribꝰ ⁊ magis pditores iudicant ab hoībꝰ. quātomagis ille q̄ succēdūt in cordibꝰ mulieꝝ ignē q̄ ē vsq; ad pditionē deuorās. Itē deus signo visibili linguaꝝ igneaꝝ in q̄bꝰ apparuit spiritussanctus sup discipulos descēdēs reprobauit officiū illaꝝ vetulaꝝ q̄ habēt linguas inflāmatas igne īfernali. Sexto dant occasionē luxurie tactus illicitū mulieꝝ de quibꝰ supra dictū ē. vbi agit de tactu ⁊ visu illicito ⁊ de stulto actu ⁊ corrupto exēplo. Itē de his q̄ luxurioso dant occasionē peccādi. ⁊ luxuriā generāt in cordibꝰ habet supra vbi agit de his q̄ dāt demonibꝰ occasionē tētādi nos. Itē verbula crebra ⁊ colloquia mulieꝝ sunt occasio cadendi in luxuriā. vt dicit in sūma de vitiis. Dicunt etiā retia ⁊ laquei Prouer. vij. Irretiuit eū sermonibꝰ multis. vt de fatua muliere ⁊ iuuene dicit. Itē cōparant igni Eccli. ix. Colloquiū eius quasi ignis exardescit. Itez gladio bicipiti Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis ⁊c. Et post. Et acuta quasi gladius biceps. Colloq̄a exteriora sunt interioꝝ affectionū indicia iuxta verbū aristo. Uoces sūt eaꝝ q̄ sunt in aīa passionū note Hiero. verboꝝ signis animus libidinosus ostenditur. ⁊ per exteriorē hominē interioris hominis animus declaratur.

De fugienda societate mulieꝝ. DIS. V.

Circa sextū. s. q̄ periculosa sit familiaritas mulierū ⁊ societas fugiēda ondit auctoritatibus rationibꝰ. ⁊ exēplis Numeri. xxxi. c. Cur feminas reseruastis nōne ipe sunt q̄ deceperūt filios israel ad suggestionē balaā. ⁊ p̄uaricari fecerūt. ⁊ pcussus ē populꝰ. Ecce qualiter decipiūt. deiciūt ⁊ īterficiūt. Itē Prouer. v. Lōge fac ab ea viā tuā ⁊ ne appropinquas foribꝰ domus eius ne des alienis honorē tuū. Ecce quō demonibus tradūt ⁊ cōsumūt. Itē. vij. Ne trahat in viis eius mēs tua ⁊c. Ubi ostēdit quō vulnerāt deiciūt ⁊ interficiūt. ⁊ ad inferos ducūt. Itē Eccli. ix. Lustraui ⁊c. Et post. Inueni mulierē morte amariorē q̄ laqueus venatoꝝ ē. sagena cor eius vincula sunt manus illius q̄ placet deo effugiet illā qui aūt peccator ē capietur ab ea. Ecce quō capit ⁊ illaqueat. Eccli. xxvi. Qui tenet eā q̄si q̄ apprehēdit scorpionē. Eodē. xlij. In medio mulieꝝ noli cōmorari. De vestimētis pcedit tynea. ⁊ a muliere iniq̄tas viri. j. Thim. v. Adolescētiores viduas deuita. Auctoritatibꝰ sanctoꝝ pꝫ q̄ sunt vitāde Aug. circēsi archiō. Graue inimicū cū sortita ē castitas. cui nō solū resistēdū. sed potius amisso equo vt dicit ab eo lōge fugiēdū. Breuis igit sermo ⁊ rigidus cū huiusmodi ē habēdus. nec minus cauēde q̄ bone indolis sunt. vel q̄ pie cōuersationis sunt. vel esse cōprobant. Quāto enī mulieres melioris fame sūt citius alliciūt. q̄ sub affectu pietatis se supponit viscus libidinis. Impie pnciosum qđ sub ē mortis venenū ppinans. Experto crede. Fateor. Eps en loquor corā deo nō mentiēs cedros libani ⁊ gregū arietes sub hac peste cecidisse repperi. de quoꝝ certe casu nō magis suspectus erā q̄ de hieronymi vel Ambrosij impudica libidine. Itē Aug. Nolle discedere ab inuicē suisq; collocutionibꝰ cōsiliari desiderātes se absentes gaudere ad presentiā. Amor iste tartareus ē. viscū hꝫ quo deiciat in infernū nō pēnas quibꝰ volet in celū. Itē Greg. Nazanzenus. Quāti epi cleri simul ⁊ layci post cōfessionuꝫ fidei gloriosas victorias. post calcata certamina. post magna signa ⁊ mirabilia vsq;quaq; mōstrata noscunt cū his omnibus per feminas naufragasse. Idez. Nemo se stulta securitate decipiat. nemo de viribꝰ suis periculose p̄sumat quia sine vlla dubietate qui nō vult vitare mulieꝝ familiaritatē cito labit in ruinā. Hiero. Nemo iuxta viperā securꝰ capit somnū. q̄ si nō percutiat tñ sollicitat. Itē Bern. Latus tuū ad latus iuuencule in mēsa. lectus tuꝰ ad lectū eius in camera. manꝰ tua ad manū eius in ope oculus tuꝰ ad oculū eius in colloquio ⁊ cōtinens vis putari. esto q̄ sis tñ suspitiōe nō cares. Scādalū times: tolle scādalū ⁊ eiꝰ cām. Idē. Tu bone vir q̄ nā est hec femina nūquid vxor aut filia. soror tua. aut neptis aut affinis nunq̄d. quō ergo tuta ē cōtinētia tua: si nō vis scādalizare ecclesiā. eiice a te feminā. Itē tales iuxta similaꝫ Ezech. viij. Idolū zeli statuūt iuxta introitū porte hierusalē. i. feminas cōcubinas in domibus ecclie cōiunctas ad pucādū emulationē diuine vindicte. Bern. Sacerdos luxurie inq̄natus dū ore suo polluto corpus dn̄icū recipit: quasi in lutū plateaꝝ proiicit: ⁊ dum carnē sacratissimā bn̄dicit quasi in faciē saluatoris spuit: ⁊ dū sacris altaribꝰ imūdus assistit iuxta filiū v̄ginis ponit idolū veneris. s. e. s. vel cōcubinā quā tenet iuxta ecclesiā. filiā. s. veneris iuxta filiū v̄gis. Phs ondit quare sit mulier fugiēda. sic eā describēs. dicens. Quid est mulier. hoīs cōfusio. bestia insaturabilis: cōtinua sollicitudo: īdeficiēs pugna: quotidianū dānū. domus tēpestatis: solitudinis impedimentū. hoīs etiā cōtinentis naufragiū. Itē alius. Femina fax sathane rosa fetens. dulce venenū. Semp prona rei q̄ phibet ei. Itē Isidorus. Cū serpente positus nō diu eris illesus: ante ignē positus: etiā si ferreus sis aliq̄n dissolueris: proximꝰ periculo diu tutꝰ nō eris. Hiero. hospiciolū tuū aut raro aut nūq̄ mulierū pedes terāt: q̄ nō potest toto corde cū deo habitare qui feminarū accessibus copulat femina cōscientiā secū pariter habitantiū exurit. Nunq̄ de mulierū formis disputes si bene videris eam cōuersantē mente dilige nō corporali frequentia: q̄ si bonū est mulierē nō tangere: ergo maluꝫ est eā tāgere. Ratiōibus etiā potest ostēdi q̄ sit earū nimia familiaritas fugienda ⁊ proximitas. Primo: q̄ est pedica siue decipula dyaboli: plena laqueis in quibus capiunt aues appropinquātes: q̄ laquei sunt ornatus. visus. gestus ⁊c. Prouer. xi. Qui cauet laqueos securꝰ erit. Prouer. vij. Mulier occurrit iuueni in ornatu meretricio preparata ad capiēdas aīas. Scđo q̄ est ignis ⁊ fornax babylonis: qui succēdit quos repperit iuxta fornacē Dan. ij. Eccli. ix. Cōcupiscentia eius quasi ignis exardescit. hō est stuppa: fenuꝫ ⁊ palea que cito succēdunt. Eccli. xxi. Stuppa collecta synagoga peccantiū. ysa. xl. Oīs caro fenū. Tertio q̄ mulier est viscus ⁊ cōtagiū. ⁊ pestis inficiēs appropiquātes vt supra ostēsuꝫ ē p v̄ba Aug. Hiero. Si cū viris habitēt mulieres nō deerit viscariū dyaboli. Eccli. xiij. Qui tāgit picē inquinabit ab ea. Est morbo cōtagioso plena: cui qui magis appropinquant magis inficiunt ab eo. Corruptio est basilisco qui aues volātes occidit flatu. aīalia visu: mulier aūt plumbꝰ alios mordis aīas occidit. Itē fugiēda ē quasi fera nociua. Eccli. xxv. Cōmorari leoni ⁊ draconi placebit magis q̄ habitare cū muliere nequaꝫ. Itē est fugiēda q̄ hostis est cōtra quē si pugnare volueris appropīquans domestici tui derelinquēt te: ⁊ expugnabūt te. s. sensus tui ⁊ cor tuū. Mich. vij. Inimici hoīs domestici eiꝰ. Hūc magis cito vincūt vt lepores fugiētes q̄ vt leones īsistētes ⁊ īsequētes. j. Cori. vj. Fugite fornicationē. Itē fugiēde sūt mulieres plꝰ q̄ demōes seductores: p mulierē. n. dyabolꝰ seduxit Adā. Hiero. Memēto sp q̄ colonū padisi mulier de possessiōe sua eiecerit. Idē. Pria tētamenta clericoꝝ sūt frequēs accessus mulierū. Isti sūt vt dicit in barlaā demōes q̄ seducūt hoīes. Unde dicit ibi q̄ cū filiꝰ cuiusdā regis fuisset nutritꝰ ī obscurissimo loco vbi nō videbat rerū species: ⁊ eductꝰ eēt ad lucē iā adultꝰ ⁊ ondērent ei res ⁊ earū noīa: cū vidēt mulieres ⁊ q̄reret cuiusmōi res essent: ait ipatarꝰ regis iocādo q̄ erāt demones q̄ seducebāt hoīes. Cū aūt diceret ei pater q̄ de oībus rebꝰ visis eligeret qđ sibi plus placeret. ait ille. Eligo demōes qui seducūt hoīes. Itē fugiēda est mulier q̄ est ianua dyaboli: via pditiōis ⁊ inferni: p illā enī oēs morimur. Prouer. ij. Inclinata est ad mortē domꝰ eius ⁊ ad īferos semite eiꝰ ⁊c. Hiero. Ianua dyaboli via iniq̄tatis: scorpiōis pcussio: nociuū genꝰ ē feminarū. Mltis etiā exēplis pꝫ q̄ fugiēda ⁊ cauēda sit mulieꝝ cōsortia: cohabitatiōes ⁊ familiaritates: ⁊ cōfabulatiōes frequētes ⁊ visitatiōes crebre. Occasiones enī hoꝝ cōsueuerūt dare aliq̄n cōsāguinitas ⁊ solitudo. Sic thamar a frē corrumpit cui sola ministrabat. Ioseph solus absq; arbitris ab egyptia ipetit. Aliq̄n cōfidētia scitatis. Sꝫ q̄a Dauid sāctior q̄ pp bersabee tam enormē passꝰ ē ruinā. Aliq̄n cōfidētia sapie ⁊ abstinentie. Cōtra qđ fac exēplū rufe salomōis: q̄ sup oēs monuit hmōi fugiēda q̄ tñ enormiē corruit vsq; ī apostasiā. Itē aliq̄n cōfidētia fortitudis aut diuturne castitatis. Sāson cōfisꝰ de fortitudīe ⁊ freq̄nti victoria quā hūerat ɔ̄ phylisteis p dalilā deceptꝰ ē. Hiero. Si pudicitiā q̄

rio mulierē quā videris bene ꝯuersantē. mente dilige non corpora-
li frequētatiōe. ⁊ nūq̄ꝫ in ꝑterita castitate ꝯfidas. Fuit quidā sacer-
dos secular' habitu q̄ religiosaȝ vitā a puericia sua duxerat. Mul-
tū vixes caste ⁊ īnocēter ⁊ sancte. cuius testimoniuȝ habebat. ⁊ no-
mē p̄e ceteris cōmorātib⁹ in terra sua. q̄ audiēs de quadaȝ nobili
muliere ⁊ pulchra valde qꝫ relicta patria sua curiā cuiusdaȝ magni
ꝑncipis sequeret̄ facta meretrix stipēdiorꝫ eaꝝ q̄ ducūt̄ solitarie.
Volēs eā si posset reuocare a multis malis q̄ faciebat ibi se exponēs
cūib⁹ p̄ pecunia. accessit ad eā cōpassiue monēs eā qꝫ d. sisteret a tot
⁊ tātis malis ꝑmittēs qꝫ ei nō deficeret. sȝ ꝓcuraret ei necessaria vi-
te ⁊ saluti ad cui⁹ v̄ba illa cōpūcta crines ⁊ habitū imutauit. Sȝ cū
illa ire romā affectaret ⁊ pñiaȝ accipe de cōmissis. ille timēs ne redi-
ret ad vomitū eā secut⁹ duxit ⁊ reduxit tātoq̄ȝ zelo eā custodiēs qꝫ
ne alii eā īpeterēt. cū ea ī lecto aliqñ iacebat nec eā aliquaten⁹ īpete-
bat. nec videbat̄ moueri in carne. eā et iclusit visitās eā frequenter
ꝯsolādo ⁊ necessaria q̄ꝫtū poterat ꝓcurādo. Cuȝ aūt diuti⁹ iā fuis-
set iclusa securior iā fact⁹ de ea cōpanēs ei secu⁹ ⁊ familiarius lo-
quebat̄ cū ea. Et post v̄ba ⁊ signa multa cepit inardescē i eo qđ nō
fuerat expertus ⁊ faciētes sibi occultū itroitū peccauerūt i simul ⁊ ha-
buerūt plures pueros. q̄b⁹ ne factū publicaret̄ mater fuit eā ⁊ pem-
ptiōis ⁊ ꝑditiōis. Itē de beato Aug. legit̄ in vita ei⁹ qꝫ nulla femi-
na ītra domū suā mansit aut ꝯuersata est nec soror germana nec ne-
ptis q̄ tū erant ancille dei ne eēnt vt dicebat aliis secuȝ manētibus
vel scādalū vel suspicio vel occasio trahēdi in ꝯsequētiam feminas
admittēdi. ⁊ ne p exēplū suū ⁊ occasiōe illaꝝ alie mulieres itraret q̄
possent esse occasio tētatiōis aliis sāctiorib⁹ vel et īfamatiōis.
Itē in vita beati Bricii legit̄ qꝫ cū ageret post beatū martinū pon-
tificatus sui annū .xxx. q̄dā mulier habēs religiosuȝ habitū ⁊ spem
q̄ pp hoc erat ei familiaris qꝫ lauabat pānos eius ꝯcepit ⁊ peperit.
turoneñ populus iposuit ei qꝫ suus esset puer. petēs eū cū lapidib⁹.
ipse aūt sup hoc īfamat⁹ adiurauit pueꝝ in noīe dñi vt diceret si es-
set pater ei⁹. puer aūt triginta dieꝝ Rñdit. nō es tu pat̄ me⁹. Luȝ
ꝯtē populus diceret beato Bricio qꝫ quereret q̄s eēt pater suus.
ait. nō ē hoc meū. Quē cū adhuc vellēt lapidare. accipiēs prunas ar-
dētes tulit vsq̄ȝ ad tūbā beati Martini vestes illesas ostēdēs. ⁊ di-
cēs se esse imunē ab omni tactu mulier' vt vestes sue ab igne. Que
cū dicerēt magice facta expulerūt euȝ q̄ dū diu fuisset rome exul. ⁊
alius eēt ei substitutus. cū ipse rediret cū mādato ⁊ auctoritate apo-
stolica ad sedē suā ⁊ eēt ꝓpe vrbē turoneñ. reuelata ē ei mors illi⁹
q̄ sedē suā occupauerat. ⁊ ait sociis. eamus ad sepeliēdū epm̄ turoñ.
Quo itrāte p vnā portā. alius mortuus efferebat̄ p aliā. quo sepul-
to. Bricius in sede sua recept⁹ ē. Itē Petrus alfōs dicit phȝ dicis
se leonē draconē ⁊ scorpionē potius sequaris q̄ꝫ mulierē. Cū q̄daȝ
phs videret mulierē iocātē cū quodā aucupe in loco vbi laqueos ⁊
retia tetēderat ait illi. tu q̄ aues decipis. vide ne vt auicula decipia-
ris. ⁊ cū hoc viderīs q̄ꝫ ipsa auicula capiaris. Itē in collatiōib⁹ pa ꝝ.
li. sexta patrū fuit monachos debere fugere familiaritates mulieꝝ ⁊
epoꝝ. Neut̄. n. bonoꝝ finit eū quē sua familiaritate deuinxerit. vel
q̄eti celle operā dare. vel diuine theologie purissimis oculis iherere.
Ad h' qꝫ fugiēda sit a viris sp̄ualib⁹ mulieꝝ familiaritas faciūt mul-
ta exēpla aū posita titulo de īferno de sacerdote quē diabolus vo-
luit decipe sub specie pulchre mulieris. quē liberauit beat⁹ Barto-
lome⁹. Itē titulo de effectib⁹ mīe dei. de eo q̄ familiaris erat sacre
virgini. ⁊ icidit ī ea q̄ p⁹ fugit ī desertū cū bubalis ⁊ de epate ei⁹ cu-
rato. Itē ibidē p⁹ de Andrea fūdane ecclesie epo ⁊ mōiali ⁊ iudeo.
Itē īfra de pñia de genebaldi epi casu cū vxore sua ⁊ filio genito la-
trūculo. ⁊ filia vulpecula. Itē de tētatiōe Bñdicti. Itē d Josaphat
⁊ reg' filia. Itē de sacrista. ⁊ ꝯiugata. Itē de coquo fugiēte. Itē de
cogitatiōib⁹ ⁊ tētatiōib⁹ euagrii. Itē de demōib⁹ q̄ seducūt hoīes.
Itē d illis q̄ clauserūt hostia sua ⁊ oclos mrib⁹ suis. Itē de illa cui
dictū ē noli me tāgere. ⁊ de iuoluēte man⁹ p mře sua. Itē de here-
mita q̄ voluit corrūpe virginē quā nutrierat. Itē de illo q̄ clama-
uit p̄sbytere sue. tolle paleā adhuc ignis ē. Itē ī isto tractatu de lu-
xuria supra d nobili mulie ⁊ aduocato. Itē de mōacho ludificato.
Itē de muliere v̄sa i s̄pētē: sub cui⁹ specie ludificauit dyabol⁹ mulie-
tē. Itē de mōacho decepto p mulierē sui gener' ⁊ grilone subuertē-
te se. Itē ibi ponunt̄ exēpla mīta de gaudio demonū p ruina mo-
nachoꝝ ⁊ de demōib⁹ tētātib⁹ ī specie mulieꝝ. Itē d heremita ten-
tato p gallū. Itē de cāu sācte Marthe nepti sācti Abbrami. Itē de
mōacho sene ⁊ īfirmo ⁊ filio iobediēte quē dūit de virgine q̄ sibi
ministrabat. Itē de deceptiōe Aristotelis per reginā. Itē de falla-
cia ⁊ malicia mulier' dič Criso ī decollatiōe beati iohānis baptiste
sup illō herodes app̄hēsiȝ Johāne posuit i carcerē. Nulla bestia ī
h mūdo similis ē mulieri male. Quid leoni iter quadrupedia seu⁹
quid serpentibus aut draconibus atrocius: ⁊ hec animalia in ma-
lo inferiora sunt ei. Qđ ⁊ indicat scriptura ⁊ mōstrat experiētia. Iu-
stuȝ daniele in lacu leones reuerriti sunt. iniustuȝ vō Naboth Jezabel
interfecit. Cetus Jonā in ventre suo custodiuit. Dalila Sansonem
circūuentū illecebris raso capite deformatū phylisteis alienigenis
tradidit. Dracones ⁊ aspides siue ⁊ corruces Johānē baptistā vi-
uentē ⁊ in deserto subdita feritate timuerūt. Herodias vō Johānis
caput abscidit ⁊ tāti viri caput in preciū saltatiōis accepit. Heliaȝ
corui pauerūt ⁊ Jezabel post redditā terris pluuiā ⁊ fame depulsa
ab humano genē p ipsuȝ. cuius etiā bñficio ipsa lȝ indigna viuebat
ipsuȝ persequebat̄ vt penā mortis ei redderet. Idē. O maluȝ omni
malo peius mulier mala. itolerabilis vipera. īmedicabile venenū. Si
iniuriā patit̄ insanit. Si honorē accipit extollit̄. Si potēs sit vxor
nō cessat die ac nocte virū suū callidis stimulare sermonib⁹ blāda
nequitia iportuna violēter ad ꝯsensuȝ sui furoris vt saltē sibi faciat
maritū. Si pauperē virū habeat ipsuȝ quoq̄ȝ ad iracundias ⁊ rixas
incitare nō desinit nihil est ei virū suū tradere ad mortē: vt patet in
illa q̄ beato Job dicebat Dic verbū in deū ⁊ morere. Exēplis etiā
multis aliis ōndit̄ mulierū malitia ⁊ dolus. supra de fredegūdi re-
gina q̄ fecit occidi virū suū. Item quō viros suos decipiant Petr⁹
alfons. Cū vir quidā iuisset in vineā. ⁊ vxor eius vocasset adulterū
⁊ esset secū in camera. redit vir eius ita grauiter ꝑcussus a palmite
in vno oculo qꝫ nihil de eo videbat: qđ presentiens mulier occurrit
ad hostiū ⁊ cum diceret qꝫ vellet quiescere in lecto suo in quo erat
adulter rogat illa vt dicat sibi seriē quō acciderat hoc ei. Quo audi-
to ait. Dñe nisi ꝯsiliū cito apponat̄. lesio occupabit bonū oculuȝ ita
qꝫ nihil videbitis: sed ego eū carminabo vobis ita qꝫ vltra infirmi-
tas nō ascēdet. clauso q̄ ei oculo bono ac si manu ei carminaret. in-
nuit lecatori ⁊ exiuit nō visus a viro suo. quo facto. ait viro. mō se-
curus sitis de isto ⁊ manū remouit ab eo. Itē Idē. Alius vadēs pe-
gre: socio cōmisit vxorē seruādā. cū aūt ea ꝓcurāte peccaret cū alte-
ro. Et viro veniēte esset in camera occurrit ei nurus ⁊ vxor volēti i-
trare camerā: ⁊ ait nurus ei. state hic vsq̄ quo videatis lintheamia
que fecimus in absentia vestra ⁊ q̄si ōndētes lintheamīta quedaȝ
ante oculos ei⁹ emiserūt adulterū. Itē idē. Cuȝ filr alius fecisset: ⁊
adulter comedēt cū nuru ⁊ vxore: ⁊ vir pulsans intraret adulter ex-
tracto gladio retro hostiū se occultauit: cū aūt vir intrans clausisset
hostiū ⁊ vidēt eū q̄sunt q̄s es: ⁊ illo tacēte: nidu qꝫ bō erat quē tres
hostes sui sequebant̄ ad mortē: qui ibi occultauit se credens de eo
qꝫ esset aliq̄s de illis trib⁹ ideoq̄ȝ tacebat. Qđ audiēs vir inuitauit
eū vt comedēt cū eo ⁊ occultauit eū in domo secū. Idē refert qꝫ qui-
dā vir vadēs romā reliq̄t vxorē sue castissime ⁊ pulcherrime domū
suā quā cū prudēter regēt: vidēs eā iuuenis quidā egrediētē exar-
sit in amorē eius ⁊ p se ⁊ per alios eā solicitās ꝯtēnit̄. ⁊ dona eius
respuunt̄ ab ea. Cū aūt videret cū quedā vetula ꝓpter hoc languē-
teȝ ⁊ flentē extorsit ab eo causaȝ ⁊ ꝓmisit qꝫ tātū faceret qꝫ eā habe-
ret. Que caniculā quā habebat fecit ieiunare plurib⁹ diebus dās ei
tandē panē ꝯfectū cū synapio: ⁊ accedēs ad domū dicte iuuencule
honorifice ē ab ea recepta ꝓpter speciē religiōis quā ꝑtēdebat. Cū
aūt videret flenteȝ caniculā quā vetula adduxerat: ⁊ q̄ret cām. inci-
pit flere vetula dicens qꝫ canicula fuerat filia sua castissima ⁊ pul-
cherrima quā de⁹ in canē mutauerat ⁊ ad ꝑpetuū fletū dānauerat
eo qꝫ amore suo dimisit mori quēdā iuuenē q̄ amore eius langue-
bat. Ad hec v̄ba ⁊ alia iuuēcula pādit vetule d amore iuuenis q̄ eā
impetebat: ⁊ ꝓcurāte vetula ꝯsensit in amorē eius ⁊ peccatū. Item
idē refert qꝫ quedā de nocte relicto marito dormiētis thoro exibat
ad adulterū extra domū. qđ aduertēs vir ītra firmauit portā: q̄ re-
deūte noluit ei apire dicēs qꝫ in mane ōnderet eā ⁊ factū suū oībus
amicis suis ⁊ vicinis. illa aūt dixit qꝫ nisi apiret ei. ꝓiicēt se i puteū
q̄ erat ante domū. Cū aūt nō apiret ei vir. accepit lapidē maximum
ꝓiciēs ītra puteū. Ille aūt audiēs sonitū credidit eā se ꝑcipitasse:
ipsa abscōdita retro hostiū cū vir exiret vt succurrēt ei⁹ ꝑcipitio in-
trauit domū firmās post se hostiū. retorquēs crimē in virū suū: di-
cēs qꝫ ꝓpt̄ adulteriū ꝑpetrādū dimisisset eā. Itē magister Jac.
Quidā tāto zelo vxorē suā custodiebat qꝫ semp cū ea ire volebat: q̄
mādauit lecatori qꝫ ī domo q̄dā ī aū quā erat lutū ⁊ plāta expectaret
eā die tali ⁊ hora. Cū aūt illa die ⁊ hora iret ad ecclīā ⁊ vir su⁹ cū ea
cū trāsiret ante domū illā dimisit se cadē ī lutū q̄ surgēs dixit viro
suo qꝫ domū illā itrare volebat ad lauādū se: ⁊ qꝫ seruaret hostiū ne
aliq̄s itraret āteq̄ȝ eēt lota ⁊ cū illa diu fuisset cū lecatore suo exiuit
mag' inq̄nata q̄ꝫ itrauerat. Idē dicit qꝫ q̄dā ꝯsueuerat se inebriare
adeo qꝫ q̄si insensibilis videbat̄: q̄ odiosus vxori sue iebriabat̄ ab
ea. ita qꝫ absorpt⁹ est a vino: q̄ vocās monachos dixit eū laborare
in extremis: ⁊ qꝫ vestirēt eū habitum: ⁊ facerēt eum monachū. qđ

ipse petuerat compos mentis: qd ipsi libēter fecerint amore pecu-
nie. quē tōsuz ⁊ vestitū deportauerūt ad abbatiā ipse aūt in mane
vino digesto inuenit se monachū. ⁊ pre verecūdia remāsit ibi amit-
tens vxorē domū ⁊ pecuniā. Itē cū quidaz vir ebriosus inuenisset
adulteꝝ cū vxore sua ille relicto pallio fugit. ⁊ in argumētū facti in
arca sua palliū adulteri serrauit. Quidā aūt arcā reserās dictū palli
um tulit ⁊ viri palliū intus serrauit. Cū aūt amicos ⁊ vicinos vocas
set ⁊ vxorē accusasset. ⁊ illa crimē negaret. ille vō in argumētū facti
pmitteret se ostēdere adulteri palliū inuenit suū. vnde illa crimē re-
torsit in virū dicēs q ita inebriaret sepe q nesciret qd faceret. Itez
idē magister Jaco. cū quedā mulier sepelisset viꝝ suū nolebat rece
dere a sepulchro in fletu pseuerās. Quidā aūt magnoꝝ parētū iusti
cia exigēte suspēsus fuerat ppe. quē sub periculo vite rex cuidā pce-
pit custodire ne parētes eū raperēt. Sz dū iuisset ad porādū. ⁊ redi
ret inuenit eū sublatū. ⁊ cū flēs timore regis trāsiret p cymiteriū vbi
erat pdictus vir sepultus in tūba lapidea. mulier ibi lugens querit
cām tāti luctus ⁊ vidēs eū elegātē aspectu querit qd faceret p eo q
eū a regis ptāte eriperet. ⁊ diuitē faceret. rūdet ille q ille facere qc-
qd posset. Et illa. Jura mihi q me duces in vxorē si h fecero quo fa
ciēte tradidit ei corpus viri suspēdēdū p alio. ⁊ ducēs eā in vxorez
oīa bona viri illius possedit. In quo pz quātus dolus sit ⁊ mobili-
tas mulieris. Prouer. v. Uagi sūt gressus eius ⁊ inscrutabiles. Itē
idē. Cū qdā alia vellet ire ad lecatorez suūz. dicebat viro suo. video
te īfirmū intra in camerā ⁊ cooperiā te ⁊ sudabis. Cū redisset dice-
bat. Surge curat9 es. nō expedit te plus sudare. Itē cū quedā dice
ret lecatori q magis amaret eū q̄ viꝝ suū. Ille ait. nō credā tibi de
hoc nisi attuleris mihi vnū de melioribus dētibus quos vir tuus hz in
ore suo q reuersa fleuit iuxta virū suū. q cū causam quereret. ait. q
dētē habebat in ore suo adeo fetidū q non poterat eū tolerare nec
poterat curari nisi ipse vnū de dētibus suis daret sibi p illo q fecit il
li extrahere meliorē quē habebat in ore. ⁊ detulit lecatori suo. Itez
in cōfusionē malaꝝ mulieꝝ dicebat idē magister Jaco. q qdā erat
meretrix pulchra ⁊ iuuenis. q cū nullo volebat p pecunia accūbere
nisi daret ei cū pcio cultellū vnū. quos sibi datos ɔseruabat. Cū au
tē facta eēt vetula ⁊ ɔtēneret eā amatores. dabat eis cultellos sibi
prius datos. Unā de talibus dicit q dāt pciū amatoribus suis q red
dūt cultellos. Itē idē magister Jaco. Cū qdē pnceps visitassz quā-
dā abbatiā. ⁊ vidisset ibi quādā monialē. voluit eā hr̄e. cū aūt ad h
nec pcibus nec muneribus abbatissam posset iclinare. venit vt eā vi ra
peret. Cū aūt eā occultasset abbatissa ita vt nō posset eā inuenire. ⁊
ipse iaz recederet. illa q occultata erat hoc videns clamauit de loco
latibuli vt sciretur ibi esse. cu cu cu. cu cu. Quod aduertens dictus
miles eam vilissimam reputans despexit ⁊ omisit.

De choreis. DIS. VI.

Circa septimū. s. de choreis. sciēdū q choree vitā-
de sūt multiplici rōne. Uidelz ppter statuz
periculosum ⁊ lamentabilē. Propter cultū perniciosuz
⁊ detestabilē. Propter culpas q cōcurrunt. Propter pe
nas quas incurrūt. Primo qdē choreas esse vitandas. Suadet
status periculosus ⁊ lamētabilis. sumus enī in exilio in valle mise-
rie ⁊ lachrymaꝝ. ⁊ in carcere. Aug. Nescimus quo fine claudimur i
exilio isto quō cātabimus canticū dn̄i in terra aliena. ergo si nō can
ticū dn̄i quō canticū dyaboli. Filii israel tpe captiuitatis babylo-
nie nō cātabāt alleluia. sz sup flumina babylonis flebāt reducētes
patriā suā ad memoriā. ⁊ exiliū in quo erāt. Itē Augu. In valle la-
chrymaꝝ sumus in qua magis flēdum ē quo min9 flemus. In hac
valle quedā nos ipugnāt. vt turbines. vēti. ⁊ tēpestates. bumbres ⁊
frigora. ⁊ ardores. ⁊ hmōi. Quedā nos infestāt nec desere finūt. vt
pulices. culices. cyniphes ⁊ musce. Quedā nobis repugnāt q nos
occidere attentāt vt lupi. vrsi. leones. serpētes. Beat9 q ascēsiōes in
corde suo disponit in valle lachrymaꝝ. Ostēdūt mūdū. ea q sūt ibi
flēda. quocūqz vertit se hō. videt causas flēdi. Si sursuz respicit. vi
det celū a quo exul ē. Infra sepulchrū suū terrā. Ad sinistrā aduer-
sitatis cadentes mille. Ad dexterā decē milia. A tergo. i. in occulto
multo plures. Quis locus debet esse cantādi inter tot dei iniurias.
Primoꝝ miserias inter tot inimicoꝝ nostroꝝ insidias. inter tot pe-
riculoꝝ nostroꝝ vulnera. inter tot fratrū nostroꝝ funera. que iacent
in feretro corporuz. Hiere. ix. Quis dabit capiti meo aquā. ⁊ oculis
meis fontē lachrymarū ⁊ plorabo die ac nocte īterfectos filie popu
li mei. Hic ipse deus nos puocat ad flendū verbo ⁊ exēplo. Uidēs
ciuitatē ⁊ flens sup illud Luce xix in tāto luctu vt dicit Eccl. xxij.
Musica in luctu importuna narratio est. hic plorandū nō cantādū
docēt pueri q nō sūt vnius diei. Aug. Puer a plorātu incipit pphe
ta calamitatis sue. lachryme sue sunt testes miserie. nondum loqui
tur ⁊ iā pphat. Itē in regione vmbre mortis habitamus ysa. ix. Di
citur hec regio mūdus ppter mortis ppinquitatē. Catho. Quocū-
q ingrederis sequit mors corpis vmbrā. Hu9 vmbre subsūt hoīes
Undecūqz assunt laquei ⁊ arma mortis: ⁊ inimici amētes pā. Inimi
ci mei aīaz meā circūdederūt. Job xxj. Tenēt tympanū ⁊c. Ducūt i
bonis dies suos: ⁊ in pūcto ad īferna descēdūt. Itē vmbra mortis
qz mors vt vmbra sequit fugiētes. ⁊ cū sequit subito atterēs non
aduertētes: ⁊ vt pdictū est gaudētes ad sonitū organi in pūcto ad i
ferna deiciet mors subita vt pz Dyal. xix. Cū fortunat9 nobilis ob
tinuisset a scō Bōifacio vt officiū diuinū ageret i festo peculi mar
tyris: expleto officio anteq̄ in mēsa sedēs comedisset. histrio cū sy-
mis ludens ad hostiū cū tybula pulsauit: cui9 vocē audiēs sanctus
clamauit. heu heu. mortu9 ē miser iste. ego enī ad mēsaz veniēs nō
dū in laudē dei os apui. ⁊ iste cū tybula veniēs percussit. Cui cū pro
charitate fecisset dari panē ⁊ vinū asserēs eū mortuū. cuz īde exiret
lapis de tecto cadēs sup caput ei9 eū pstrauit. Itē debem9 potius
eē i plāctu q̄ in cātu q in carcē hui9 mūdi sum9: vt latro in carcē ca
pitali sniā ɔdēnat9. Sene. Oēs capitali sniā dānati sum9. Item su
mus vt latro i via duct9 ad furcas. Aug. Nihil ē aliō tēpus huius
vite q̄ cursus ad mortē in quo nemo vel paululū stare vel tardius
ire pmittit sz oēs pari motu vrgent. Unā tā vbis q̄ exēplis ostūdunt
nobis chrs ⁊ scti q in h exilio nō cātare nec choreas duce: sed ma-
gis flere debem9. Chrs enī nō cātasse legit: sz plures fleuisse: ⁊ ad
fletū puocasse. Math. v. Bti q lugēt ⁊c. Itē exēplū b. virginis Luc
i. Ingressus angel9 ⁊c. nō iuenit eā vt dicit glo. in strepitu ppli: sz in
secreto ɔclaui. Nō i chorea vel i platea cātātē aut vagātē: sz i came
ra orantē. Itē exēplū Thobie. j. Cū eēt iunior oib9 nihil tn̄ puerile
gessit in ope. Eodē iij. Nūq̄ cū ludētib9 me miscui. neq̄ cū his q i
leuitate ambulāt pticipē me pbui. Itē Hiere. xv. Nō sedi i ɔsilio lu
dētiū. sol9 sedebā qz amaritudīe replesti me. Itē marie Magdale-
ne, Joh. xj. Maria domi sedebat. iō meruit petitiōis sue exauditio
nē ⁊ fris sui resuscitationē. Eodē. xx. Maria stabat ad monumētū
i die pasche foris plorās ideo meruit angeloꝝ visionē ⁊ christi ap-
paritionē. Scdo vitādas eē choreas euidēter ostēdit cult9 pnicio
sus ⁊ detestabilis. Hic enī cult9 dyaboli q fiut hmōi choreaꝝ īuen-
tor: ⁊ chorizantiū ē stimulator: puocator: ⁊ ductor: vt dicit Apoc.
ix. De fumo putei dyabolice ispirationis exierūt locuste: ⁊ hēbāt su-
pra se regē angelū abyssi q latine dr̄ exterminās discerpit. i. eos ⁊ dis-
sipat i oib9 mēbris suis agitās eos ⁊ regens. Legit cuidā scō viro
dyabolū apparuisse i specie pui ethyopis stātē sup quādā mulierē
q ducebat choreas ⁊ circūducētē eā vt volebat ⁊ springātē sup ca-
put ei9. Dātie aūt ⁊ springatōes q̄s faciūt chorizātes. videnī habu
isse originē a dyabolo decipiēte egyptios in silitudie cuiusdā thau
ri hn̄tis i humero signū q̄si lune corniculate albe quē vocabāt abu-
siue seraphim: quē asserit Plini9 se vidisse: vt legit i scholastica hi
storia. q egrediēs de flumie i quo submerserūt egyptii pueros filio
rū isrl in quodā die q assignat9 erat eis: ɔuenietib9 egyptiis ad euz
cū omni genere musicoꝝ eleuabat i aere sup eos mouēs se ⁊ saltās
⁊ faciēs gest9 ⁊ mot9 qb9 ipsi in terra se ɔformabāt cātātes ⁊ psallē-
tes cū cytharis ⁊ tympanis: ⁊ omni genē īstrumētoꝝ musicoꝝ. Ubi
credit eos docuisse dātiarū ⁊ springationū gestus. Qui postq̄ se sic
exercitauerat ab ocul' eoꝝ euanescebat. Inuētoꝝ g harū fuit satha-
nas. Hens ducēs ibi varia sit vt lanugo q a vēto tollit: ⁊ puluis: quē
proijcit ventus a facie terre: vt nubes sine aqua: nebule turbinibus
agitate. Chorizantes autem appellantur locuste propter leuitatez:
quia saltando cantando Dicuntur autez exire de fumo putei quia
conueniunt ex inspiratione dyaboli. Uel fumus putei est fetor ⁊ ar
dor luxurie mouens ad choreas habent quas facies hominuz. Nō
dicuntur habere vere facies: sed similitudines facierū propter depi
ctiones eaꝝ: sunt autē quasi locustarū similitudines quasi equi pa
rati ad preliū propter discursuz: ⁊ ornatuz corporū super capita eaꝝ
quasi corone propter ornatū capituz ⁊ facies earuz ⁊ capillos dicū-
tur habere quasi capillos mulierū ppter alienos capillos nō defer-
rent mortuarū camisias nec sudaria. sed valde horrerer ⁊ mirū ē q
capillos eaꝝ nō horrent: dentes ideo vt leones habebāt propter ani
marū rapacitatē ⁊ tenacitatē. loricas ferreas habebāt ppter icorri-
gibilitatē ⁊ inseparabilitatē qz adherent adinuicē vt anuli in lorica:
vox alarū propter diuersitatē cantātiū aculei in caudis: mors in fi-
ne ⁊ cruciatus ⁊ potestas earū vocē hoībus mensibus q̄nqz. s. a pas
scha vsqz ad festū beati Michaelis qz tpe estiuo maxime ɔueniūt
ad festa. ⁊ choreas ibi ducunt. Qō aūt ibi colat dyabolus maxime
patet Exo. xxxiij. Sed populus mādūcare ⁊ bibere: ⁊ surrexerunt
ludere id est choreas ducere ⁊ cantare. Unā infra: dixit moyses: vo-
ces cantātium ego audio ⁊ in tātam insaniam prorupperunt vt vitu

lum adorarent. Moyses autem licet esset mitissimus inter oēs ho-
mines q̄ versabant̄ in terra sicut legit̄. Numeri. xii. Cū vehementi ze-
lo cōmot⁹ tabulas ↄfregit scriptas digito dei viui. ↄbussit vitulū ꝛ
in puluere redegit ꝛ dedit bibere filijs israel. ꝛ dicit̄ in historia mi-
raculose factū fuisse ꝙ q̄ choreas duxerāt ꝛ vitulū adorauerūt ha-
buerūt barbas aureas ꝛ ait moyses leuitis. q̄ dn̄i ē iungat̄ mecū ꝛ
trāseūtes deporta ad portā vt dixerat moyses. occidat vnusq̄sq; p-
ximū suū ꝛ fratrē q̄ hui⁹ sceleris rei apparebāt. ita ꝙ occiderūt ma
milia populi. Alia littera h; viginti tria milia. Et dixit dn̄s. in die vl-
tionis visitabo h̄ peccatū. Et dicūt hebrei ꝙ ante h̄ peccatū deus ip-
se erat custos hebreoꝝ. Et post dedit eis custodē aliū. s. Michaelē.
Si ergo tātū zelauerūt isti quātū doleret q̄ h̄ret zelū dei cū videret
ecclesias dei fieri stabula iumētoꝝ luxuriosoꝝ. ꝛ relicto dei officio
īmo īpedito ꝛ ↄtēpto hoies ꝛ mulieres ibi chorizātes in festis ꝛ in
cymiterijs ꝛ ecclesijs quasi adorare nō vitulū ↄflatilē s; vituli mor-
tui pellē. ꝛ cātare ibi cātiōes luxurie vbi deberēt cātari dei cātica ꝛ
beate virginis ꝛ nō deberēt dei cultū ꝛ sanctoꝝ dimittere ꝓpter vi-
tulū lasciuie. Legit̄ in vitispa. ꝛ in triptita historia ꝙ beatus Anto-
nius flebat amarissime. ꝛ q̄sit⁹ a fratrib⁹ quare fleret sic ait sibi fuis-
se reuelatū ꝙ muli ꝛ burdones deberēt ↄculcare loca sancta. vt ec-
clesias ꝛ cymiteria. Qd̄ l; intelligat̄ de ↄculcatiōe locoꝝ sanctoꝝ q̄
facta ē p arrianos ꝛ saracenos. quātū deberet q̄ videt nō futurā sed
presentē cōculcationē ecclesiaꝝ. ꝛ cymiterioꝝ a chorizātib⁹ q̄ sūt si-
cut equus ꝛ mulus qb⁹ nō ē itellect⁹. Ceteꝝ in choreis nō solū; ex-
hibet̄ cultus dyabolo. sed etiā excessus ī cultu. Sicut n. legit̄ Lu-
ce ix. Moyses ꝛ helyas passionē vocabāt excessū quē cōpleturus
erat ihesus in ierl'm ꝓpter excessū amoris q2 oīa mēbra sua obtu-
lit victimāda ꝓ nobis ꝛ īmolāda ī obsequiū. Sic tales quodāmō
excedūt alios peccatores i h̄ ꝙ oīa mēbra sua victimāt in obsequiū
dyaboli in choreis. ꝛ sicut q̄ est in ↄsortio ꝛ h; diuidē pira eis vnicui
ꝙ porrigit ea isti vnū alij aliud ꝛ sic de alijs. Ita tales videt̄ diui-
dere mēbra sua singulis demonib⁹ agitātes ea ꝛ ꝓtēdētes vndiq;
illic pedē. alibi manū. alibi caput. ꝛ sic de alijs mēbris. In vitispa. ꝛ
in triptita historia legit̄ li. vii. ꝙ cū abbas pābo venisset apud ale-
xādriā. ꝛ videret ibi mulierē in theatro psallētē. icepit flere. Req̄si-
tus q̄re fleret. ait due cause mouēt me. vna est q2 toto tpe vite mee
nō sic studui. nec tātū laboraui placere deo meo vt ista studet place-
re mūdo. Scd̄a cā ē pditio ipsius. Tertio vitāde sunt choree pp
multa peccata ↄcurrētia. Fit eni ibi voti enusi trāsgressio. nā votū
qd̄ ꝓmisimus in baptismo dicētes. abrenūcio dyabolo ꝛ pompis
eius frangūt q̄ choreas ducūt vel sequunt̄. Sicut eni in armēti vac-
caꝝ ē vna alijs elegātior q̄ alias pcedit habēs cāpanā ad collum ad
cuius sonitū alie incitant̄ ad sequēdū precedētē. Sic in chorea vna
ꝓ cāpana h; cantionē ad quā inotate alie sequūt̄ vocē eius. ꝛ gres-
sus ꝛ motus. Aliqn̄ ē ↄgregatio thaurorꝝ in vaccis populoꝝ. qn̄ sūt
ibi ꝛ viri ꝛ mulieres lasciui ꝛ luxuriosi ducētes choreas. Mulier ē
ibi abbatissa dyaboli quā alie sequunt̄ ꝛ cui nīdēt inchoāti ꝛ obe-
diūt. Veri vt q̄d o christiane habes resumere q̄b⁹ renūciasti. vt q̄d
claudicas ambob⁹ genibus q̄d tibi cū pompis dyaboli q̄b⁹ resigna-
sti. amator christi noli falli. Odit enim deus tales. nec īter suos co-
gnoscit ꝓfessores. quos vie sue ↄspicit desertores. Pōt dicere de⁹
illi q̄ sequit̄ choreas qd̄ dixit angelus balaā Numeri xxii. Peruer-
sa ē h̄ via tua mihiq; ↄtraria. Hec est eni processio dyaboli q̄ semp
ad sinistrā tendit sicut domini processio ad dexterā paradisi. Pro-
uer. iiii. Vias que a dextris sūt nouit dn̄s. ꝓuerse autē q̄ a sinistris.
Eis q̄ a sinistris vadūt dicet deus. Ite maledicti in ignē eternū. Eis
aūt q̄ a dextris erūt dicet Venite benedicti pcipite regnū ꝛc. Item
chorizātes talē ↄtumeliā faciūt christo ꝛ matri ei⁹ qualē fecit quon-
dā Adrianus imperator ꝛ meretrices olim faciebant vt dicit Be-
da in kalendario suo de inuentiōe sancte crucis. Dicit eni ꝙ Adria-
nus īmperator in loco natiuitatis christi edificauit idolū ꝛ phana
vbi ↄueniebāt meretrices cantantes cantationes luxurie de amore
veneris ꝛ adonidis amasij sui ꝛ suoꝝ. Sic faciūt chorizantes in lo-
cis sacris. Itē in choreis multiplex sacrilegiū perpetrat̄. Primo sa-
crilegiū sacroꝝ tēpoꝝ vt festoꝝ Dixerūt eni. Quiescere faciam⁹ oēs
dies festos dei a terra. Si eni sacrilegiū cōmittit q̄ festa frangit fo-
diēdo nēdo vel arādo q̄ sūt alijs licita ꝛ necessaria ꝛ pnt fieri ad ho-
norē dei. cū fodere nere ꝛ arare sint actiōes bone. choreas vero du-
cere ꝛ cantiōes lenocinij sint deo ↄtumeliose ꝛ ꝓximo iniuriose for-
tius videt̄ festa frāgere q̄ h'mōi choreas agit q̄; q̄ arat vel net in fe-
stis vt dicit Aug. Melius ē arare vel fodere in dn̄icis dieb⁹ q̄; cho-
reas ducere y sa. i. Solēnitates vestras odiuit aīa mea ꝛc. Itē ē ali-
quādo sacrilegiū locorū. quia sacra loca aliquādo vt ecclesias ꝛ cy-
miteria cōculcāt ꝛ in suis fedis cātibus fedāt. ꝛ aliquādo etiā illici-
tis actib⁹ nec merent̄ habere requiem vel ꝙ oportet eis qui tpe q̄eti
deputato quiescere noluerūt. Itē sacrilegiū psonale cōmittit in sa-
cras psonas quas suis cātib⁹ ledunt vel a diuino officio īpediunt.
Itē ↄtra sacramētū baptismi videt̄ agere in quo pompis dyabo-
li abrenūciauerūt ꝛ patrini eoꝝ pro eis q̄ sibi possūt imere nisi dis-
suadeāt eis. Itē ↄtra sacramētū ordinis cū sint ibi quasi symie cle-
ricoꝝ ducētes ꝓcessiōes dyaboli ꝛ choreas. Itē ↄtra matrimoniū
vt cantat̄ ibi ꝙ ꝓ marito nō dimittat mulier facere amicū ꝛ alia q̄
cantant̄ ibi ꝓuocātia ad fidei ↄiugalis fractionē. Itē ↄtra ↄfirma-
tionē q2 reiecto signo christi qd̄ impressū fuit in eoꝝ fronte: portant si-
gna dyaboli venalitat̄ ꝛ lenocinij ꝛ ipudicitie. Itē actū pnie q̄dra-
gesimalis frangūt. Itē sacramēto eucharistie ↄtumeliā faciunt qd̄
susceperūt in signū pacis ꝛ recōciliatiōis a tēplo suo expellūt. Itē
aliqn̄ fiunt ibi rapt⁹ ꝛ stupra frequēter. q2 alique accedūt illuc vgi-
nes. alique cōiugate q̄ inde redeūt meretrices. Sicut p; in dina que
egressa a domo pris vt videret mulieres regiōis illi⁹. rapta est ꝛ de-
florata ab emor Gen̄ xxxiiii. Itē in choreis de oībus mēbris suis
peccāt ꝛ lasciuie imolāt. Itē arma supbie variorꝝ ornatuū ibi ostēdūt
de quib⁹ supbiūt ꝛ alias q̄ nō habēt siles offendūt ꝛ q̄rulosas vi-
ris reddūt ꝛ vt ↄsilia habeāt alijs se exponunt. Itē cātu suo pec-
cant q2 de eo supbiūt ꝛ in eo gloriant̄. Itē q2 ↄiugatas cōtra volū-
tatē maritoꝝ ꝛ filiasfamilias ↄtra volūtatē patruꝝ ꝛ inhibitionem
cātu suo ad choreas attrahunt ꝛ eas male tractari ꝛ verberari ab eis
faciūt. Itē q2 luxuriosa canūt ꝛ sordida. siles vlulis quib⁹ q̄ rostro
demerso in luto cātuāt. Itē iuuenes ꝛ leues cātu suo decipiūt ꝛ in
periculū trahūt vt syrene maris. Syrene s; poetas pisces maris sūt
ex pte inferiori ꝛ mulieres in supiori q̄ hoies nauigātes dulcedine
cātus sui attrahūt ꝛ ad picula ducūt ysa. xiii. Rn̄debūt vlule in edi-
bus suis ꝛ syrene in delubris voluptat̄. Delubra sunt loca vel tēpla
que luxurie ꝛ voluptati deseruiebant. Itē cantus eaꝝ corda bonoꝝ
ꝛ inocentiū quasi sagitta vl' telū igneū penetrat: vulnerat ꝛ īflāmat
sicut eni cantus ecclesiasticus inflāmat ad deuotionē sic cātus eaꝝ
ad libidinē. Itē corda audientiū inebriat ad ineptā leticiā secli q̄-
visū tōnus amittūt sic vt nesciāt quid agāt: ꝛ facta brutalia ꝛ irrati-
onabilia faciūt. Itē qui nō pnt h̄re mutua colloquia alibi. ad cant⁹
tales ↄueniūt ꝛ se mutuo icitāt vbis signis ꝛ contractibus malis.

Quarto choree sunt vitāde ꝓpter multa mala subsequētia id ē
multe pene q̄b⁹ chorizātes a dn̄o puniunt̄. Aliqn̄ eni sathanas ve-
xat eos q̄ choreas ducūt in ope illo cui q2 seruiūt ibi de oībus mē-
bris suis torq̄bit eos in iferno de oīb⁹ mēbris suis. Sap. xi. Per q̄
peccat quis p hec ꝛ torquet̄. Aliqn̄ mulieres ↄueniūt ad vigilias fe-
storū ꝛ sanctoꝝ nō cū deuotiōe ibi inter chorizantes arripiunt̄ a
dyabolo qs agitare ↄsueuit in tota nocte vsq; ad diē vel gallicantū
cātātes ꝛ saltātes de quib⁹ pōt dicere mat̄ eccl'ia qd̄ dicit̄ Math.
xv. Filia mea male a demōio vexat̄ q̄ mulieres arrepte vocāt se an-
cillas. Itē vexat hoies deo sibi pmittēte ꝓpter petiñ choreaꝝ. aliqn̄
tēpestate subita ꝛ ire sue furorē exercēs. Accidit in dyocesi sues-
sion̄. cū in quadā eccl'ia in q̄ facte fuerāt choree in mane celebraret
sacerdos fact⁹ est subito magn⁹ turbo ꝛ ↄmotio magna: ꝛ fulgur
cecidit in eccl'ia ꝛ vestimēta altaris ↄbussit: sacerdote cū hostia illeso
pmanēte ꝛ multos in eccl'ia occidit. molēdinū etiā subuertit quatuor
hoibus ibi occisis. vn⁹ inde fugiēs vidit multos demones sup fossa-
tū qd̄dā springātes ꝛ spallētes ꝛ choreas represētātes a quib⁹ vbe-
rat⁹ q̄si ad mortē. facto signo crucis vix euasit: quo idignati ꝛ terri-
ti fugerūt quidā aūt ex eis indignat⁹ momordit maximū lapidē q̄
erat in muro magnā partē inde ferēs ipsi dētib⁹ manētib⁹ ibi ipres-
sis quē viri loci illius plurib⁹ ostēderūt in testimoniū. Dictus aūt hō
a demonib⁹ verberatus q̄ hec viderat ea postmodū retulit corā mul-
tis. Itē chorizantes sepe ferit dn̄s morte mala ꝛ subita morte aīe
ꝛ corpis. Siles sunt pueris de quib⁹ legit̄. ii. Reg. ii. Surgāt pue-
ri ꝛ laudant qui surgētes ꝛ ludētes ꝛ occidit vnusq̄sq; ↄparē suū.
Sic chorizātes faciūt dū vnus alterū ꝓuocat ad illicitū ↄsensum
occidit cū in aīa dū cōsentit ꝛ se pro dū h̄ iuuēdit. Itē Ezech. xxv.
Pro eo ꝙ plausisti māu ꝛ pcussisti pede ꝛ gauisa es toto affectu ex-
tendā manū meā sup te ꝛ interficiā te. Ad hoc facit exēplū de histri-
one pcusso qui pcutiebat tybulā. Itē. ii. dyal. ix. de florētio mona-
cho. qui cū nō posset corp⁹ beati benedicti extinguere veneno labo-
rauit aīas discipuloꝝ pertrahē ad libidinē ꝓuocādo: mittens septem
puellas nudas ī horto celle in q̄ habitabat beatus bn̄dict⁹ cū disci-
pulis suis q̄ tenētes se adinuicē cū manib⁹ diu⁹ ante oculos eoꝝ
ludebāt ꝛ psallebant. Cū aūt beat⁹ bn̄dictus a loco illo recessisset
declinās eius inuidiā ꝛ dict⁹ florētius ꝓpē hoc in suo solario exul-
taret solariū subito totū corruit ꝛ dictū florētū ↄterēs extīxit. Itē
de filia herodiadis q̄ saltu suo caput iohānis ipetrauit dicit Hugo

de sancto victore q a terra absorpta sit. De herode dicit egysippus li. ij. de cladibꝰ iudeoꝝ q in hyspaniā fugatus cū merore animi ꝯsūptus ē ibi cū herodiade. Aliqne chronice habēt q apd viēnā. Josephus dicit q veniēs romā vt familiaritatē acqreret gaii ⁊ herodis agrippe relegatus ē vt dicit iosephus apd lugdunū. Greg. turoñ. in li. de gestis francoꝝ idē dicit. Herodias autē noluit eū dimittere dicēs q volebat esse socia aduersitatis vt fuerat ꝓsperitatis. ibiq in illo exilio miserabiliter mortui supra ripā fluuii sepulti sunt. Adhuc apud lugdunū ostēdit anniq̄tas locū sup montē sup capellā magdalene. vbi dicit̄ fuisse palatiū Herodis q̄ dicit̄ antipas q̄ decollauit iohānē. sub quo dñs passus ē. q̄ ei illusit ⁊ ipse exul datꝰ ē ludibrio eterno. In passiōe sanctoꝝ nerei ⁊ achillei legit̄ q cū ipi essent baptizati a beato petro ipso ⁊ cubicularii eēnt domicelle virginis q̄ erat nepꝰ. Domiciani īpatoris. q̄ erat spōsa aureliani filii ꝯsulis romanoꝝ ꝑdicauerūt ei sic de fide ⁊ bono virginitatis. q eā conuertūt postea p beatū clemētē virgo dño ꝯsecrata ē cū post passionē dictoꝝ sanctoꝝ pseuerās nō posset a ꝓposito reuocari fecit eam dictus aurelianus includi in camera pulcherrima cū tribꝰ ioculatoribꝰ. ⁊ ipse erat cū eis vt ipi saltādo ⁊ cantādo cū musicis īstrumētis cor virgīs emollirēt ad aureliani ꝯsensū. Qd̄ si nō posset eā ibi violēter opprimeret. Cū virgo īmobilis esset ⁊ oraret. tres mimi tādiu saltauerūt ibi ⁊ cātauerūt q h̄ incessanter faciēdo defecerunt. Ipse aūt aurelianꝰ p duos dies saltꝰ ⁊ cātus ꝯtinuās h̄ īcessant agēdo expirauit. Virgo aūt cū nollet ꝯsentire idolatrie. ⁊ eēt clausa in cubiculo suo cū duabꝰ sodalibꝰ virginibꝰ orās. de ꝓcepto domiciani imperatoris ignis ē ibi appositus. succēsoq cubiculo virgines ꝓstrate in faciē spūs dño orātes reddiderūt. corpa aūt eaꝝ illesa ab igne sūt repta. Itē flucꝰ aduersi q̄ sequunt̄ huiꝰ dissuadēt choreas ⁊ ineptā ⁊ īmoderatā leticiā. Sapiētes naute vidētes delphynes pisces ludētes ⁊ saliētes ī mari statī deꝑhēdūt proximā tēpestatē. sic sapiētes vidētes īmoderatā leticiā choꝛizantiū futuraꝫ ⁊ ꝓximā tumēt tribulationē. sic dñs Luc. xix. Vidēs ciuitatē exultantē fleuit sup illā dicēs. Si cognouisses tribulationē tibi in ꝓximo vēturā. ⁊ tu fleres. Accidit in dyoc. lugduñ. cū comes florensis ⁊ iuuernēs. guido deberēt trāsfretare. vocauerūt magnā curiā ⁊ festū magnuꝫ tenuerūt. ⁊ cū post officiū dei multū vacassent in ducēdis choreis. ⁊ venissent in qddā castrū qd̄ dicit̄ furriacū comitale. ⁊ filius dicti comitis vocasset iuuenes scutiferos in quadā aula in solario ⁊ cantādo ducerēt choreas. voluēdo se cecidit solariū sub pedibꝰ eoꝝ. ⁊ oēs pariter ceciderūt. Aliq̄ sūt ibi statim mortui. Aliq̄ ꝯfracti. Aliq̄ fere suffocati. vt possent dicere. Versa ē ī luctū cythara nr̄a. ⁊ organū in vocē flentiū Job. xxx. Itē huiꝰ similes sūt cygno q̄ catat ꝯtra mortē ꝓpinquā. Itē choꝛizantes aliqñ puniunt̄ ꝯfusiōe vel dic. vel in futuro. ysa. iij. Pro eo q eleuate sūt filie syon saltus faciēdo ⁊ ambulauerūt collo extēso caput huc illucq vertēdo. ⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibāt ⁊ plaudebāt cū gestu manuū ⁊ motu ambulabāt pedibus sine tripudiādo decaluabit dñs verticē filiaꝝ syon. ⁊ crinē earū nudabit. Et post. Et erit ꝓ suaui odore fetor ⁊ ꝓ zona funiculus ⁊c. Sic apparatus hoꝝ ornamētoꝝ quē volūt oñdere ī choreis vertet̄ in obprobriū ⁊ ꝯfusionē eoꝝ q̄ hoc agūt. Itē puniunt̄ aliqñ flāma ignis. vel in p̄senti vt patet īfra de peregrinati de dello q̄ armatus armis leuitatis intraīt ecclesiā. vt orātes ī vigilia cuiusdā sancti ad cantus ⁊ choreas incitaret q̄ iudicio diuino igne ibi consumptus ē. Itē ibidē de illis q̄ ꝯuenerāt ad festū cuiusdā sancti cū choreas duxissent in cymiterio in aurora cū missa cantaret̄. fulgure cadēte in ecclesia aliq̄ sūt igne ꝯcremati. aliq̄ extincti. aliq̄ vulnerati. Eccī. xxv. Stuppa collecta synagoga peccāniū. Quia vt stuppe defacili succēdunt̄ ad malū. ⁊ sūt vani ⁊ leues sūt synagoga. i. ꝯgregatio irrationaliū aīaliū. q non ducunt̄ motu rationis. Synagoga peccāniū dicit̄. q cū alia peccata habeāt singlaria mēbra q̄ eis d̄seruiunt vt gula ⁊ ebrietas gulā ⁊ vētrē. luxuria genitalia. auaritia manus ira coꝛ. sꝑbia caput. ⁊ sic de aliis. Choꝛizantes dicunt̄ generaliter peccātes. q peccāt de oībꝰ mēbris. caput ornāt ⁊ agitant. oculis īnuūt auribꝰ cantus dyaboli audiūt pede terūt. ore canūt. manibꝰ plaudūt. totū corpus ꝯcutiūt. Sequit̄ ꝯsūmatio eoꝝ ignis. quia cito vt stuppa sunt in cinerē ꝯuertēdi. ysa. j. Erit fortitudo vestra vt fauilla stuppe. Si se cognosceret vt xerses plāgerēt q̄ cū videret ante se maximū exercitū suū vertit gaudiū in planctū. dicēs. Dicūt me homines regē huius maximi exercitus cū sim rex cineris. Oēs enī isti vsq ad cētū annos sūt in cinerē ꝯuertēdi. ⁊ ego cū eis. Iteꝫ puniet eos fletus eternus. Math. xxij. Ligatis manibꝰ ⁊ pedibꝰ ꝓiicite in te ex. Ligata habebunt mēbra. quia dissoluta habuerūt tenebras habebūt. quia lucē exterioris ꝯsolatio nis ⁊ vani gaudii amauerant. fletum propter risuꝫ ⁊ cantuꝫ. Nota q quidā sanctus inter

alia supplicia inferni vidit ⁊ audiuit mulieres flentes ⁊ quasi choreas ducētes ⁊ dicentes. ve ve ve quāte sunt iste tenebre. De fletu miseroꝝ in īferno habet̄ supra li. ij. de īferni luctu. Sicut ordīant̄ eē visitande choree p ꝯtrariū. q sicut choꝛizātes angelicos cātus ⁊ diuinas ꝯsolatiōes amittūt ⁊ varias penas incurrūt. sic q̄ fugiūt eas habēt solatia paradisi. Quia vt dicit Bern. delicata ē diuina ꝯsolatio ⁊ nō dat̄ admittētibꝰ alienā. Sepe enī legunt̄ visitari a dño ⁊ audiuisse angelicos cātus ⁊ habuisse angelicas visitatiōes ⁊ allocutiones fugiētes mūdanos cātus ⁊ ꝯsolatōes ⁊ visitatiōes. Vt btā maria quā inuenit angelus vt dicit glo nō in strepitu ppl'i sed in secreto cōclaui. Pastoribꝰ custodiētibꝰ nō choꝛizātibꝰ appuit angelus ⁊ audierūt melodiā celestis militie. Itē iohānes ī solitudine pathmos audiuit frequēter cātus angelicos. Itē de btā cecilia legit̄ q cū aliis cū organis cātarēt in nuptiis ipsa soli deo decātabat dicens. Fiat dñe cor meū ⁊ corpꝰ meū īmaculatū. ⁊ nō diebꝰ nec noctibꝰ cessabat a colloquiis dei diuinis ⁊ orationibꝰ. De btā agnete legit̄ q dicebat amo chrīm ⁊c. cuiꝰ mihi organa modulatis vocibꝰ cātāt. ⁊ q respuisse legunt̄ fatuos cātus ⁊ ꝯforta ⁊ solatia visitate legunt̄ ⁊ cōsolate ab angelis. Cecilie ⁊ spōso eius nō cātātibꝰ sed orātibꝰ attulit angelus coronas de rosis ⁊ liliis padisi. Ad q̄rū odorē Tyburtius frat̄ valeriani spōsi cecilie ē ad dñm ꝯuersus. ⁊ ambo martyriū susceperūt. Itē angelꝰ btē agnetis factꝰ ē custos ⁊ sociꝰ in passionis agone. Ipa aūt etiā appuit parētibꝰ suis octaua die post passionē suā in choro vginū celestiū mirabili ornatu ⁊ decore fulgēnū dicēs eis q eā nō plāgerēt vt mortuā: sꝫ ait. Cōgaudete mecū ⁊ ꝯgratulami: q cū his oībꝰ lucidas sedes accepi: ⁊ his dicti recepte sīt ī celū. Itē in passiōe viti ⁊ modesti legit̄ q cū vitꝰ puer duodecī̄ annoꝝ in lucana ciuitate nō posset īclinari ad idolatriā nec p̄ris vberibus nec supplicis diuersis sibi illat̄ p valerianū p̄fectū. reduxit eū p̄r in domo includēs ī talāo exhibēs ei diuersas delicias ⁊ puellas choreas corā eo ducētes cū musicis īstrumētis: vt p cātꝰ ⁊ gestꝰ eaꝝ cor pueri emolliret̄. Sed cū nihil ꝓficerēt relictꝰ est ibi puer solꝰ cū duodecim lāpadibꝰ ardētibꝰ. Cū aūt erupisset inde odor īestimabilis. ita vt familia clamaret dii intrauerūt domū etiā pat̄ respiceret p hostiū camere: vidit circa puerū septē angelos: ad quoꝝ aspectū excecatꝰ est. vbi cū etiā venisset tota lucana ciuitas. dixit eis dii intrauerūt cameram filii mei: h̄ntes facies igneas ad quoꝝ aspectū cecꝰ factꝰ suꝫ. Orationibꝰ aūt bti viti liberatꝰ est. Beatꝰ aūt vitus post multos agones ⁊ victorias multotiēs ⁊ de multis suppliciis p angelos liberatus. tādē cū modesto socio suo in oratione emisit spiritū. Itē in gestis anglorū. Beda li. iiij. c. xxv. dicit q in monasterio hilde sancte abbatisse fuit puer custos pecoꝝ. qui dño nullā cantilenā sciebat nec adiscere volebat nec cātare. vnde cū alii custodes aīaliū ⁊ familia haberēt bonū ꝯuiuiū. ⁊ leti essent. cumq dicerēt q q̄liber cantaret cum cythara ⁊ hoc faceret dictus puer dimisso ꝯuiuio aliis cantātibꝰ fugit in stabulū intrās lectū. Cū autē ille nocte dormiret. astitit ei quidam vocāns eū nomine suo ⁊ dicens: canta mihi. Cū aūt ille r̄nderet nescio cantare. ꝓpter hoc enī incenatꝰ dormiui. R̄ndit mihi hēs cantare: q̄ ait: quid cātabo tibi. R̄ndit. Canta mihi p̄ncipiū creaturarū qui statim incepit cātare optimo carmine: ⁊ suauissimo modulamine in laude creatoris qd̄ nūq̄ audierat ī anglico opere ꝯpositos: q̄ in latino idē sonant: q laudare debemus actorē regni celestis. potētiā creatoris ⁊ regnū ipsiꝰ ⁊ ꝯsiliū patris glorie q̄ cū sit eternꝰ deꝰ. oīuꝫ actor extitit: q̄ filiis hoīuꝫ celū ꝓtecti culmine dehinc terraꝫ custos hūani generis creauit. Hec aūt vba dormiēs ꝯtinebat ī āglico optimo dictamie ꝯposita quoꝝ sensuꝫ diximꝰ: nec tñ decor aut metriꝫ in trāslatiōe latine seruari potuit. Qui excitatꝰ eadē catabat: ⁊ ductus ad abbatissaꝫ corā ea ⁊ multis ꝑitis dicta vba ꝯtinebat: ⁊ donū sibi datū īdicauit: ⁊ vba sacre historie sibi īposita reddebat optimo carmie ꝯposita in modulatiōe. Hic totā historiā veteris ⁊ noui testamēti factꝰ frater religiosissimꝰ opis ꝑ carmine ꝯpositā reddidit: nec aliqua ociosa vel īpertinētia ad deū cātare sciebat vl' poterat. ⁊ cuꝫ multi ꝑiti attētarēt sīlia cātare vel ꝯponere ad exēplū eius: nullꝰ q̄tūcūq peritꝰ in hoc ei potuit ꝯparari. Cū aūt dictꝰ frater diuꝰ religiosissime ⁊ sanctissime deo seruisset: factꝰ modica īfirmitate: de qua nullus crederet q aliq̄s debēt mori: rogauit vt pareret̄ sibi lectꝰ in loco vbi fratres morituri solebāt poni. Quo facto: hylaris ibi diutius loquēs cū fratribꝰ ibi ꝯuocatis rogauit eos vt si aliquē aliquo mō offenderat: vel aliq̄d ꝯ eū haberēt ei remitterēt. Cū aūt oēs mirarent̄: ⁊ nihil ꝯtra eū se h̄re dicerent: ipse eucharistiā petens ⁊ capiēs: eos dño ꝯmendauit dicēs se migraturū ad dñm illa hora q fratres surgerēt ad laudādū deū. Ipse aūt illam horā cū deuotiōe ⁊ oratiōe expectauit: ⁊ cū fratres incepissent laudare deū: ipse dispoīsuit se quasi ad dormiēdū: ⁊ quasi dormiēs suauit in pace quieuit.

Liber tertius. Pars decima. Incipit.
De penitentia. DIS. I.

Postquā adiuuante deo ꝯsideratonē fecimus de peccatis ꝯsequēter summo dirigente magistro ꝯsiderādū ē de pnīa. q̄ ē antidotū medicinale ꝛ salubre remediū diuinitꝰ institutū ad maculas abluēdas ꝛ sanāda mortifera vulnera peccatorū vt quicqd p peccatū amisimus recuperemus p pniam. ꝛ in nouū hoīem reformemur. Circa pniaꝫ aūt duo ꝯsiderāda sunt Primo de pnia in generali. Scdo de ptibꝰ eiꝰ. Circa pmū ꝯsiderāda sūt nouē. Primo vidēdū ē qd sit pnia. Scdo de eius origine. Tertio de eius ꝯtinuatione ꝛ iterabilitate Quarto de pnia mortaliū. Quinto de pnia venialiū. Sexto de effectu pnie. Septio de pnia solēni. Octauo de his q̄ mouere debēt ad pniaꝫ faciēdā. Nono qualis esse debeat. Circa primū ꝯsiderāda sūt q̄ttuor. Primo qd sit pnia fm diffinitiōeꝫ Scdo qd sit fm rē. s. vtrū sit sacrm vel virtus. Tertio vtrū sit virtus theologica vł cardinalis seu moralis. Quarto vtrū ꝯtineat sub iusticia.

Ad primū dicēdū q fꝫ ambrosiū. Pnia ē p̄terita mala plāgere ꝛ plāgēda iteꝝ nō cōmittere. Scdm magistrū sniaꝝ. Penitētia est gr̄a vel virtus qua cōmissa mala cū emēdatiōis pposito plāgimus ꝛ odimꝰ. ꝛ plāgēda iteꝝ cōmittē nolumꝰ. Scdꝫ Greg. Pnia ē ante acta peccata flere. ꝛ deflēda iteꝝ nō cōmittere Aduerte q oēs diffinitiōes nō sūt pprie diffinitiōes date p essentialia sicut ē ista hō ē aīal rōnale mortale sꝫ p cām sicut dicit q dies ē sol lucēs. vel latio solis sup terrā Vel nō sūt diffinitiōes pprie loquēdo sꝫ quedā descriptiōes Describit aūt pnia p duplicē actū. vnū q̄ ē respectu peccati p̄teriti. s. p̄terita flere vel plāgere. Alteꝝ respectu futuri. s. plāgēda nō cōmittere. Primus actus ē in re. Scdꝰ oportet q sit in re vł in pposito Fletus aūt ꝛ plāctus hic accipiunt large. siue p interiori siue p exteriori Pōt eni aliqs vere esse penitēs sine fletu vel planctu exteriori. Itē ē luctus vel fletus p peccatis ppriis ꝛ h est pnie. Et ē luctus p miseriis alienis. ꝛ h ē misericordie. Et ē luctꝰ p bonis eternis ꝛ hic luctus beatitudinis. Math v. Beati q lugēt. ꝛ Luc. vi. Beati q nūc fletis. Ad scdꝫ. s. vtrū pnia fm rē sit sacrm vel virtus dicēdū q pnia quattuor modis pōt cōsiderari. Uno mō p remedio ꝯtra peccatuꝫ actuale p ministros ecclesie ministrādo ꝛ sic ē sacrm. Alio mō p habitu habilitāte hoīem ad penitēdū sub debitis circūstātiis. ꝛ sic ē virtꝰ Alio mō accipit p actu penitēdi. ꝛ sic nō ē virtus sꝫ actus virtutis Quarto mō accipit pro dolore sensibili de peccato cōmisso. ꝛ si dolor iste p̄cedat actū penitēdi pmouet ipsuꝫ ꝛ intēsiorē reddit. Si vo sequat actū penitēdi tāq causatꝰ ex illo. sic itēsionē eius ꝛ pfectionē ondit ꝛ sic pnia ē passio. Et nota q penitētia interior ē de iure naturali q̄ntū ad debitū. i. q hō q deum offendit p peccatū de iure naturali penitere tenet. nī q̄ntū ad actuꝫ est ex īfusiōe diuina sicut īfra patebit Pnia vero exterior nō ē ex iure naturali. sꝫ ex institutiōe diuina sub aliqua re sensibili ꝛ forma debita verboꝝ. Sꝫ cū sacramēta sint quedā medicine spūales sicut in corpalibꝰ medicinis quedā ꝯsistūt in sola passiōe seu receptiōe curādi. sicut ē adustio vel sectio vulneris ꝛ hmōi. qdā vero in actione eiusdē. sic ē exercitatio corpis. ita i sacris qdā ꝯsistūt i sola passiōe eiꝰ q sanctificat nec reqrit actū eiꝰ nisi p accidēs inquātū remouet phibēs. s. indispositōeꝫ ad suscipiēdū sic baptismꝰ ꝯfirmatio ꝛ hmōi: qdā vo ꝯsistūt i actu illiꝰ q suscipit sacrm ita q actū illū reqrūt essentialiter vt pnia ꝛ matrimoniū In primis igit sacramētis q̄ sine actu nro opant. ē mā exterior q signat ꝛ causat. ꝛ talia sūt sacramēta in noua lege instituta. In aliis vero ipse actus noster est pro mā sensibili. ꝛ talia sunt duo sacramēta in noua lege approbata In penitētia igit mā sensibilis accipit large p omni re sensibili cū sit exterior substātia siue actio hūana. Ibi ēt sūt verba. s. in ꝯfessiōe ꝛ absolutiōe. sꝫ nō reqrit ibi tāta determinatio verboꝝ maxie ex pte penitētis. sꝫ in absolutiōe q a sacerdote pfert bene reqrit forma verboꝝ. sꝫ nō ita p̄cise sicut in aliis qꝛ nō ē ibi aliqua materia sanctificanda. Cōfert etiā hoc sacramētū a ministris ecclesie. qꝛ pnia p se suscepta pprie nō dicit ecclesie sacramētū cū talis etiā ante baptismū fieri possit. sꝫ a ministris ecclesie suscepta vel iniūcta. dicit esse sacramētū. Sic igit pꝫ q inquātū hō se hꝫ vt recipiēs. i. inquātū mediāte exteriori pnia recipiat veniā p ministros ecclesie sic pnia ē sacramētū. Inquātū aūt hō se hꝫ aliquo modo sicut agēs. i. inquātū mediāte interiori pnia intēdit emēdare peccatū qd fecit. sic triplici-ter accipi potest ꝯtra tria que sunt in peccato nō ad eius emēdā concurrit habitus mouēs ꝯtra maculā vel habitū vitij ꝛ actus eius ꝯtra actuꝫ pecc[illegible] ꝛ materia de qua sit emenda seu recōpēsatio. s. dolor animetus ꝯtra delectationē que fuit in petō. Primo mō virtus est. Secūdo mō actꝰ vtutis Tertio mō passio. Et sic delcbratū ē q pnia ꝛ est sacramentū ꝛ est virtus. Ad tertiū. s. vtrū pnia sit vtus theologica vel moralis dicendū q est virtus moralis Debemus n. supponere q pnia sit virtus infusa diuinitꝰ. qꝛ sicut dicit Aug in libro de fide ad petrū. Hoc deus disposuit vt si q̄s bonitatē metiderit nūq̄ eā sine diuino munere reparet. Uirtutes aūt īfuse multipliciter se habēt ad deū quedā eni habēt deū pro obiecto ꝛ fine vt tres theologice p fine proximo nō tū p obiecto vt aliq̄ morales que respiciūt deū sicut latria ꝛ pnia Quedā pro fine vltimo sed nō pro fine primo nec p obiecto vt ille morales que respiciūt vel sꝫ primū vt tēperantia. cuiꝰ obiectū sunt passiōes delectationū. sui primus puritas cordis finis vltimꝰ videre deū. Dico ergo q virtutes theologice dicunt pprie que habēt deū pro fine ꝛ obiecto. pnia vero hꝫ deū p fine primo qꝛ homo deo intēdit se recōciliare. nō aūt p obiecto sed offensā dei. ideo nō ē vtus theologica sed ad virtutē cardinalē reducibilis. Ad quartū. s. dato q pnia sit vtꝰ moralis vtrū ꝯtineat sub iusticia: dicēdū q iusticia simplr respicit equalitatē sicut patet tam de iusticia ꝯmutatiua q̄ est in ꝯtractibꝰ q̄ de iusticia vindicatiua q̄ ꝯsistit in emēdandis delictis. Utraq̄ enim intendit facere. vt q̄ntū quis habuit de alieno tātū restituat de suo. sic fiat adequatio: vbi vo pōt esse simplr equalitas vt in debito qd est ad parētē seruī ad dnm ibi nō est iusticia simplr: sed q̄dā est ibi quidā modus iusticie Uñ inter dnm ꝛ seruū fm phm nō est iustū simplr sꝫ dnatiuū iustū. ptes q̄ ille iusticie i qbꝰ seruat equalitas simplr sunt ptes iusticie subiectiue ille vo ptes iusticie i qbꝰ nō seruat eq̄litas simplr sunt q̄si ptes potentiales Cū ergo debitor sit hō deo simplr sicut homini. s. rōne accepti vt in cōtractibꝰ vel rōne cōmissi vt in delictis hois vo ad hoiem possit esse equalis recōpensatio hois vo ad deū nō ideo in vtutibꝰ q̄ faciūt recōpensationē ad hoieꝫ est iusticia simplr in his vo q̄ ad deū iusticia quedaꝫ. Sicut ergo religio ad iusticiā reducit vt pars potētialis magis q̄ subiectiua qꝛ facit recōpensationē deo in debito beneficij accepti. ita penitētia qꝛ facit recōpēsationē deo in debito peccati ꝯmissi. Circa scdm principale. s. de origine pnie ꝯsiderāda sūt duo. Primo de origine. Scdo de ordine eius ad alias vtutes. Circa primū sciēdū q origo pnie duplex est: vez efficiēs in deo ꝛ disponēs in subiecto qꝛ deus sꝫ infundat habitū pnie: nō tū infundit in adulto sine preparatiōe sic ait augu Qui creauit te sine te. nō iustificabit te sine te. Quia vo dispositio ex pte nra volūtaria est ideo nō pōt accipi vnꝰ modus disponēdi determinatꝰ vt semp sed vt in pluribꝰ. Nā de sermōes morales fm phm in libris eth. vt in pluribꝰ sunt intelligēdi nō semp. Pnia vo est reuersio hois in petō existētis ad deū. Unde oportet p̄cedē aliqd illuminās ad cognitionē peti ꝛ dei: ꝛ hoc est fides informis Aliqd vo retrahēs ab amore peti: ꝛ h est timor penā sequit petm. Aliqd vo inchoās in amore dei. ꝛ h est spes informis Quia q̄ p timorē inchoat motus recedēdi a petō ad deū. ideo ei attribuit pnie ꝯceptio nō generatio. ꝛ pmū initiū. sed impfectū occultū s. nō manifestū passiuū magꝭ q̄ actiuū. Preterea magister sniaꝝ hīc dis [illegible] ꝯceptionē pnie attribuit timori. Et ysa. xxvi. A timore tuo dne ꝯcepimꝰ ꝛ parturiuimꝰ spm salutꝭ. Et Eccl. j. Timor dni expellit petm. Cōstat aūt q nō expellit nisi pnia mediāte. Capit q̄ pnia timore sed nō mūdano nec hūano qꝛ vteq; pniaꝫ repugnāt nō filiali vel casto: qꝛ isti pniaꝫ nō p̄cedūt sed seruili tāq̄ extrinseco nō intrinseco nec tū sūt sil qꝛ cā eiꝰ est in fieri. vnō s ē. Sicut aūt ꝯcipiēs sil ē cū ꝯcepto nō fm eiꝰ eē ꝯpletū. sꝫ ichoatū ꝛ [illegible] le. sic timor seruilis sil ē cū pnia q̄tū ad ꝯtritionē. Circa scdm de ordine pnie ad alias vtutes. sciēdū q oēs vtutes formate simul dunt. vñ in eis nō ē p̄oritas fm tps sed tū fꝫ ordinē nāe in cōparatione ad actū ē in eis p̄oritas. Pnia eni est reuersio ad deū. in motu vo reuersiōis p̄cedit cognitio sequit spes de possibilitate perueniendi cōsequit motꝰ in recessu a termio a quo ꝯsequit appropinquatio ad terminū ad quē. Hic ē q in iustificatiōe prior ē motꝰ fidei: dehic motꝰ spei. dehic motꝰ timoris dehic motꝰ pnie ad deū redeūtis. [illegible] vtutes alias q̄si introducētis sꝫ qꝛ fides ꝛ spes nō hūt rōnē pfecte virtutis nisi fꝫ q sūt iformate charitate. iō pnia p̄cedit nā oēs vtutes fm eē ꝯpletuꝫ vtutis. Qd ē itelligēdū in via reformatiōis imaginis qꝛ p pniaꝫ fit remotio phibēns. In via vo prime formationis fides prior est. Circa tertiū pncipale. s. de ꝯtinuatiōe pnie ꝯsiderāda sunt duo. Primo vtrū pniaꝫ oporteat eē ppetuā de quolibet petō. Scdo dato q discōtinuata sit pnia p petm sequēs. vtrū possit hō resur

per penitētiā plusq̄ȝ semel. Ad primū dicēdū ꝙ sicꝫ dictū ē supra duplex est penitētia. s. interior ⁊ exterior. Exteriorē pniam nō oportet eē ꝑpetuā. vñ sm canones pro certis peccatis determinaṫ certa penitētia q̄ expleta nō teneṫ hō amplius iterare vel ꝯtinuere agē. Penitētia vo interior duplex est. s. in actu ⁊ sic nō oportet ipsaȝ eē ꝑpetuā. vel in habitu: ⁊ sic vȝ esse ꝑpetua dicit. n. Aug. Penitētia ē q̄dā dolētis vindicta semꝑ puniēs in se qđ dolet cōmisisse. Idē de peccatore loquens: semꝑ doleat: ⁊ de dolore gaudeat vbi. n. finitur penitētia nihil relinquiṫ de venia. Peccator ergo q̄ñcunq; ⁊ quotienscūq; actu cogitat de peccato cōmisso teneṫ dolere: ⁊ de hoc ꝙ deū offendit. Non n. fideliter ꝯuat repatū fedus amicitie: cui actu nō displicet: qñ actu recogitat illud ꝙ inter deū ⁊ ipsum cā fuit inimicitie: nec pōt hō dimittere habitū penitētie nisi ruendo in pctm̄ mortale. Ad secūdū. s. vtrū possit hō resurgere ꝑ pniam plusq̄ȝ semel. dicēdū ꝙ sic sicut ostēdiṫ de pnia di. iii. multis auctoritatib⁹ et exēplis. Qđ etiā patet rōne: qꝛ penitētia est in subiecto vtibili. s. in volūtate vt cōtinuatio in futuꝝ est de ei⁹ essentia. qꝛ cuȝ esse ṽtutis sit simplex: ⁊ totū sit simul in instāti de essentia nihil pōt eē qđ nō possit totū esse in p̄senti. Vñ de esse vere penitētie nō est ꝯtinuatio futuri tpis: sȝ in ꝓpositū p̄sens ꝯtinuādi in futuꝝ: ⁊ sic pȝ ꝙ a vera pnia pōt q̄s excidere. Itē a vera pnia excidēs pōt verā pniam recuperare: ⁊ q̄ȝdiu hō est in via pōt facere qđ in se est vt deṫ sibi a deo vera pnia: sed omni faciēti qđ in se est deus dat pniaȝ verā: ⁊ alias nō pulsaret hoīem mutādo vt faciat qđ in se est. Apoc. iii. Ego sto ad hostiū ⁊ pulso ⁊c. vera etiā pnia nunq̄ȝ caret remissione peccati: sicut patet ꝑ hoc qđ dr̄ de pe. di. iii. Quō penitet. Cōstat eniȝ multa peccata displicere qui semꝑ ē p̄sto ea destruere.

¶ De penitētia mortaliū peccatoꝝ. DIS. .II.

Circa quartū principale. s. de pnia mortaliū peccatoꝝ ꝯsiderāda sunt duo. Primo vtrum necessaria sit pnia de peccatis mortalib⁹ añ baptismuȝ. Scđo vtrū sit necessaria de oīb⁹ mortalib⁹ post baptismū. Ad primū dicēdū ꝙ pnia pōt accipi dupliciter: vł inquātū est sacramētū ⁊ sic nō est necessaria. Vñ Ro. xi. Sine pctā sunt dona ⁊c. ibi dicit glo ꝙ grā dei in baptismo non requirit gemitū nec planctū nisi solā fidē ⁊ cordis cōtritionē extēdēdo. s. cōtritionē ad penitētiā informē vel formatā. Vel pōt accipi pnia inquātū est virtus: ⁊ hoc dupliciter: vel inquātū est formata: ⁊ sic non est necessaria de p̄cedētib⁹ baptismū. qꝛ cū talis pnia nō possit simul esse cuȝ peccato: nūq̄ȝ ꝑ actualē susceptionē baptismi remitteret pctm̄ mortale actuale: qꝛ ꝑ pniam esset ante remissuȝ: aut suscipiēs baptismū esset indispositus ad remissioꝫ pctōꝝ mortaliū susceptionē. Vel inquātū ē informis. i. q̄dā peccati detestatio cū ꝓposito emēdādi: q̄ȝuis nō oīno sufficiēs ad expulsionē pcti: ⁊ h̄ ad min⁹ est necessaria de oīb⁹ pctīs actualib⁹ mortalib⁹ p̄cedētib⁹ baptismū tāq̄ȝ cā remouens ꝓhibens susceptionē diuine gratie: q̄ in baptismo daṫ illis in q̄bus remota sunt impedimēta ꝓhibētia susceptionem gratie dei.

Ad scđm. s. vtrū pnia sit necessaria de oīb⁹ peccatis mortalibus post baptismū sequētib⁹: dicēdū ꝙ peccata mortalia aut sunt habenti nota: aut ignota. de notis necessaria est pnia ad h̄ vt remittāṫ de lege cōmuni: nō tm̄ in cōi sed etiā in spāli: si ad cogitādū de quolibet in spāli assit opportunitas ꝓportionata infirmitati humane. Qđ iō dico: qꝛ posset ꝯtingere ꝙ peccator esset i tali periculo ꝙ q̄ȝuis posset recogitare de quolibet in speciali nō tm̄ adhuc habēt opportunitatē humane fragilitati ꝓportionatam. Ignota aūt aut sunt ignota q̄tū ad ius nō q̄tū ad factū: vt cū peccator scit se fecisse aliq̄d qđ nō credit esse mortale pctm̄: ⁊ tm̄ est: aut sunt ignota q̄tū ad vtrūq;. Et quocūq; istoꝝ modoꝝ accipiaṫ ignorātia subdistinguendū est: qꝛ aut est inuincibilis: ⁊ de peccatis sic ignoratis nō est pnia necessaria i spāli: sȝ sufficit ꝙ de illis peniteat in cōi i quātū de oīb⁹ mortalib⁹. Si aūt ignota sunt sibi ignorātia affectata q̄ est qñ hō vult ignorare: vel crassa. q̄ ē quādo ignorās vellet scire: nō tn̄ vult ita efficaciter ꝙ ꝓut humana patiṫ vel pmittit fragilitas velit facē qđ in se est ad h̄ vt sciat. De mortalib⁹ istis duob⁹ modis ignoratis necessaria ē pnia i spāli: nec tm̄ sic ignorās ꝑplexus ē: qꝛ pōt facē qđ in se ē ad h̄ vt sciat: qđ si fecerit: aut de⁹ ea sibi manifestabit: aut indulgebit. Circa q̄ntū p̄ncipale. s. de pnia venialiū pctōꝝ ꝯsiderāda sunt tria. Primo vtrū de peccatis venialib⁹ necessaria sit pnia. Secūdo vtrū veniale pctm̄ remitti possit sine mortali. Tertio vtruȝ vnū veniale possit remitti sine alio. Ad primū dicēdū ꝙ de pctīs venialib⁹ pniam eē necessariā dupliciṫ pōt ītelligi. s. aut ꝙ sit necessaria ad eoꝝ remissionē: aut ꝙ sit necessaria ad salutē. Primo mō dico ꝙ de lege cōi pnia necessaria est de pctīs venialib⁹ īplicite vel explicite i spāli vel i cōi: q̄ȝdiu. n. volūtas inordinationi actualiṫ inhereret oportet eā īordinatā esse. vnde ad remissionē venialis peccati necessariū est ꝙ volūtas designat inordinatōi īherere: nec tm̄ h̄ sufficit de lege cōi: s; etiā reqriṫ ꝙ inordinationē p̄teritam actualiṫ detesteṫ explicite vel implicite. vt illa detestatio sit tori⁹ emēde solutio vel mdix seu fundamētū solutōis tori⁹. Aliq eni emēda ꝑ q̄ȝcūq; volūtati a inordinatōe deo debeṫ. Scđo mō nō est necessaria de venialib⁹ peccatis pnia ꝑ se in hac vita qꝛ sil stare pñt cū gratia in cui⁹ ṽtute cū ea volūtas detestaṫ post mortē i purgatorio remittūṫ. Per accidēs tm̄ est necessaria pnia de illis in hac vita. s. aut rōne dubij ꝓbabilis qñ vehementer dubitat hō vtꝝ sit veniale vel mortale. tūc eni si de illo nō penitet: exponit se discrimini tanq̄ȝ contemptor sue salutis. Aut rōne piculi: cū s. ꝑpēdit hō aliquā affectionem deordinatā: veniale tm̄ ita in ipso scēdi. ꝙ ꝓbabiliṫ ꝯiecturat. qđ nisi ipsam ꝑ pniam abijciat. trahet ipm in pctm̄ mortale: aut rōne statuti qñ. s. hō nō hȝ nisi veniale pctm̄ tū teneaṫ seł in anno ꝯfiteri ꝑ statutū ecclesie: sȝ h̄ vltimū nō ꝯcludit ꝙ sit necessaria pnia interior. Si eni hō nō hñs nisi peccata venialia esto ꝙ de illis interius nō peniteat. tm̄ si ea ꝯfiteaṫ suo sacerdoti nō est ecclesiastici statuti trāsgressor. De quolibet tm̄ veniali īplicite vel explicite ē necessaria pnia in hac vita. vel in alia ad h̄ ꝙ hō ꝯsequaṫ vitā eternā qꝛ nullū pctm̄ quātūcūq; leue sil pōt esse cū gloria. Ad scđm. s. vtꝝ veniale remitti possit sine remissiōe mortalis. dicēdū ꝙ grā sm se opponiṫ mortali pctō. veniali aūt nō opponiṫ nisi mediāte aliquo actu suo opposito veniali pctō. ⁊ qꝛ habit⁹ pōt esse sine actu. ⁊ vnus act⁹ sine alio iō mortale remitti pt sine veniali: ⁊ vnū veniale sine alio Act⁹ aūt gratie pctō veniali opposit⁹ ꝑ quā veniale remittiṫ nō pōt esse sine habitu grē que pctō mortali sm se opponiṫ. vt dictū est: ⁊ ideo sine mortali pctō nō pōt veniale remitti. Nec pōt dici ꝙ veniale posset remitti ꝑ pniam sine grā: qꝛ talis pnia ē īformis non acccepta de illa acceptōe que reqriṫ ad remissionē peccati. Ad tertiū s. vtꝝ vnū veniale possit remitti sine alio. dicēdum ꝙ sic. qꝛ veniale pōt se cōpati cū charitate ꝑ quā acceptaṫ pnia. ⁊ ideo qñ homo penitet de vno veniali nō dolēdo vel nō recordādo de alio. pnia eius ṽtute charitatis acceptaṫ a deo absq; hoc ꝙ aliud remittaṫ. Non sic est de mortalib⁹: qꝛ nullū pctm̄ mortale pōt sil esse cū charitate ꝑ quā hō fit amic⁹ dei: ⁊ nullū pctm̄ remitti pōt nisi ꝑ charitateȝ. ⁊ ideo si vnum posset remitti sine alio. posset homo simul esse amic⁹ dei ⁊ inimicus qđ est impossibile.

¶ De effectu penitētie. DIS. III.

Circa sextū. s. de effectu penitētie ꝯsiderāda sunt duo. Primo de eius effectu q̄tū ad amotionē mali. Secūdo quātum ad collationē boni. Q̄tum ad amotionē mali sciēdū ꝙ penitētia pōt accipi ꝑ pnia formata per grām vel pro pnia īformi. ⁊ vtroq; mō potest accipi pro habitu vel actu interiori vel exteriori. Dico ergo per pniaȝ formatā gratia deleri potest omne peccatū existens in aīa vel spiritu carni vnito. Est enim differētia spūs vniti carni ⁊ sepati a carne quia spūs carni ꝯiunctus susceptibilis est penitētie non aūt separatus: sicut dicit Dam. Vnde est ꝙ de omni peccato perpetrato a spū in carne existēte pōt agi pnia. sed post sepationē a carne nō potest. Quedā tm̄ sunt peccata de q̄b⁹ difficilius pōt hō penitere: q̄. s. non cōmittunṫ ex fragilitate carnis: vel ignorātia rationis obnubilate ꝑ carnē: sicut peccata spiritus sepati vel etiā spiritus cōiuncti ꝑ maliciā ꝯprauati. sicut est pctm̄ in spiritūsanctū. De his difficilius agitur pnia q̄ȝ de alijs. vñ illud Math. xii. Qui blasphemauerit in spiritūsanctū nō remitteṫ ei ⁊c. intelligēdū est. i. vix remitteṫ. similiter illud ṽbū Augu. dicētis. Tāta est labes hui⁹ peccati. vt deprecandi humilitatē subire nō possit. i. vix possit. Si aūt arguaṫ de finali impnia: dicēdū ꝙ finalis īpnia dupliciter pōt intelligi. Vno mō ꝓpositū nūq̄ȝ penitēdi: ⁊ sic ē pctm̄ in spiritūsanctū: ⁊ sic de illo pōt hō penitere: sȝ hoc sit difficile. Alio mō pōt dici finalis impnia finalis priuatio pnie: ⁊ sic dicit ꝯditionē cuiuslibet peccati finalis: ⁊ sic de eo nō pōt esse pnia: qꝛ nihil aliud est q̄ȝ priuatio pnie. Per pniaȝ vo informē siue accipiaṫ pro habitu: siue pro actu interiori vel exteriori. siue pro oīb⁹ simul: nō pōt remitti pctm̄ nisi dispositiue: inquātū ꝑ ipsam disponiṫ hō ad suscipiēdū gratiā dei ꝑ quā formaliter remittiṫ pctm̄: specialius tm̄ disponit ⁊ directius ad peccati remissionē q̄ȝ q̄cūq; alia virtus informis: qꝛ oīa peccata in h̄ cōueniunt ꝙ vnūquodq; est q̄dā iniusticia ꝯ iusticiā legis diuine: ⁊ pnia spāliṫ ⁊ directe disponit hoīem ad h̄ vt possit ⁊ velit pro illa iniuria debitā emēdā facere cū adiutorio dei. Quō aūt se habeat ad remissionē culpe pnia formata: inferius declarabiṫ. Sic ergo pȝ quō ꝑ pniam remitti possit omne pctm̄: ⁊ quō nō. Secūdo etiā sciēdū ꝙ ꝑ pniaȝ rōne sui actus interioris ⁊ exterioris simul possit remitti tota pena

petō debita vel vt melius dicā exolui tāta etiā pōt esse intētio act⁹ interioris q̄ p ei⁹ pfectionē ꝛ dolorē sensibilē causatum ex pfectione actus mereṫ penitens remissionē totius pene peccato debite vel p equivalētiā soluit totā penā peccato debitā ita q̄ si post cōpletū illius cōtritionis motu decederet nullā penā in purgatorio sustineret. hoc aūt nō cōuenit cuilibet cōtritioni: q: nō semp cū remittitur offensa remittiṫ satisfactoria emēda. Tamē sciēdū q̄ post quātūcūq; cōtritionē necessaria est cōfessio ꝛ alicuius opis exterioris impletio si facultas affuerit hoc est ppter obligationē pcepti q: recōciliari debet peccator nō tm̄ sm̄ iudiciū dei sed etiā sm̄ iudiciū militantis ecclesie. Unū actus penitēdi nec petm̄ nec penā remittit nisi sit cū pposito cōfitendi ꝛ iudiciū ecclesie subeūdi si facultas affuerit q: aliter actus ille nō esset sufficiens. nec esset cōtritio q: contritio est actus penitēdi formatus gratia. De effectu vō penitentie q̄ntū ad collationē boni sciēdū q̄ ꝛ oēs virtutes p peccatū pdite reparanṫ seu restituunṫ. ꝛ opa mortificata viuificanṫ. Primū sic declarari pōt: p penitētiā remittunṫ oīa peccata vt dictū ē q̄ remissio esse nō pōt sine charitate ergo p pniā; restituiṫ charitas. Charitas aūt nō pōt esse in aīa cū carentia alicuius v̄tutis necessarie ad rectitudinē vite spūalis ex quo sequiṫ q̄ p pniam restituunṫ oēs v̄tutes necessarie ad rectitudinē vite spūalis. Unū sup illud Isa. lij. Solue vincla colli tui captiua filia syon. glosa. vt graui onere liberata ꝛ recipiens ornamēta pristina cesses esse captiua. Ornamēta aūt pristina sunt v̄tutes q̄ p petm̄ amisse erāt. Itē sup illud Isa. liij. Non adiiciet vltra ꝛc. dicit glo. Aīa si p pniam pristinā robur receperit vocabiṫ habitaculū spiritussancti ꝛ fiet tēplū dei. Sed pristinū robur nō reciperet aīa nisi p pniam oēs v̄tutes amisse restituerenṫ q: robur anime in v̄tute cōsistit. Itē p pniam iustificaṫ hō penitens sed generalis iusticia p quā dr̄ aliquis iustus in cōspectu dei comprehendit omnē v̄tutē. Et sic declaratū est primū. s. q̄ p pniam oēs virtutes prius pdite reparanṫ. Secūdū aūt q̄. s. p pniam opa prius per petm̄ mortificata reuiuiscunt declaraṫ sic. Opa viua dicunṫ q̄ fiūt ex radice spūalis vite q̄ est charitas. ppter q̄ operans remunerandus est in vita eterna. Hec tm̄ p sequens mortale petm̄ mortificanṫ non p se nec absolute sed p accidēs ꝛ in relatione ad peccatorē q: durāte peccati mortalis obstaculo hō pertingere nō pōt ad efficaciā illorū operū: q: cū peccato mortali remunerari nō pōt in vita eterna. Bona opa dicunṫ mortua q̄ nō sunt ex radice spūalis vite q̄ est charitas: ꝛ talia sunt bona. cōpa in mortali peccato facta. Dico ergo q̄ bona opa mortificata p sequētē pniam viuificanṫ inquātū p eā tollitur peti obstaculū quo erat hō indign⁹ cōseq efficaciā illorū operū i vita eterna. Sz opa mortua nūq̄ viuificanṫ q: p se ꝛ absolute mortua sunt q: nō pcesserūt ex radice spūalis vite. Circa septimū. s. de pnia solēni cōsiderāda sunt duo. Primo vtrū pnia solēnis sit iterabilis: ꝛ qb⁹ psonis debeat iponi. Scdo q̄ sunt illa q̄ ad ritū illi⁹ pnie reqrunṫ. Ad pmū dicēdū q̄ ē pnia secreta. publica ꝛ solēnis ꝛ ē ōis solēnis publica sz nō cōuertiṫ. Solēnis aūt non iteraṫ ne ex sui iteratiōe vilescat: ꝛ q: rememoratio ē expulsionis pmorū parētū de paradiso terrestri q̄ semel tm̄ facta ē sic diṫ magister i sentētijs lib. iiij. di. xiiij. vltra mediū. Hec pro grauiorib⁹ horrēdisq; ac manifestis delictis tm̄ iponiṫ. De hac dr̄ decretorū di. l. Si q̄s post remissionē. c. Pōt. Est q̄dā pnia q̄ solēnis appellaṫ q̄ semel tm̄ i ecclesia cōcediṫ h̄ clericis iponēda nō ē. Unū eadē di. i capite. c. Hāc aūt dr̄ q̄ hāc pniam nulli nūq̄ clericorū agē cōcediṫ atq; iō huiuscemodi penitētes ad clerū admitti phibenṫ. Qd̄ et pbaṫ p illud qd̄ habeṫ eadē dis. Cōfirmatū. ꝛ duob⁹ capitulis sequētib⁹. Nisi sint clerici depositi tūc. n. eis pōt solēnis pnia iponi. Et q: h̄ statutū est pp clericatus dignitatē: vr̄ posse cōcludi q̄ nec laicis psonis insignib⁹ nec religiosis debeat iponi pp dignitatē statuū. Iuuenib⁹ etiā nō est faciliter iponēda ppter etatis fragilitatē vt habeṫ eadē di. penitentes. Personis aūt alijs a pdictis tā viris q̄̄ mulierib⁹ pōt imponi.

Ad scdm dicēdū q̄ sic habeṫ in sentētijs di. xiiij. In capite. In capite q̄dragesime oēs penitētes q̄ publicā suscipiūt vel susceperūt penitētiā ante fores ecclesie se representent epō ciuitatis. sacco induti nudis pedib⁹: vultib⁹ in terra demissis: reos se esse ipso habitu et vultu prestātes. Ibi adesse debēt decani. i. archidyaconi ꝛ archipresbyteri parrochiarū: ꝛ psbyteri penitētiū q̄ eorū cōuersationē diligenē inspicere debēt. Post hoc eos in ecclesiā introducāt: ꝛ cū omni clero septē pnie psalmos in terra pontifex pstratus cū lachrymis pro eorū absolutiōe decātet. Tūc surgēs ab orōne: sz q̄ canones iubēt man⁹ eis iponat: aquā bn̄dictā sup eos spergat: cinerē prius mittat deinde cilitio capita eorū cooperiat: ꝛ cum gemitu crebris ꝛ suspirijs denūciet eis q̄ sicut adā pgect⁹ est de padiso ita etiā ipsi pro petis ab ecclīa abijciūṫ. postea iubeat ministris vt eos extra ianuā ecclīe expellant clerici vero psequanṫ eos cū rñsorio. In sudore vultus tui vesceris pane tuo ꝛc. vt vidētes sanctā ecclesiā p facinoribus suis tremefactā atq; cōmotā nō paruipēdāt pniam. In sacra aūt dn̄i cena rursus ab eorū decanis ꝛ eorū psbyteris ecclesie liminib⁹ repsentenṫ. Et sicut dicit glo. ibidē ita sit quolibet anno vt tali mō mittanṫ in ecclesiā. Et lz stent in ecclesia nō tm̄ cōicabunt cū alijs in eukaristia vel in osculo ꝛ sic erūt vsq; ad octauā pasche. ꝛ tūc iterū exibunt de ecclesia ꝛ erūt extra ecclesiā vsq; ad talē diē sequētis anni ꝛ hoc fi et vsq; ad finē penitētie. ꝛ si bene penitēt scdo anno vel tertio pōt eis reddi ingressus ecclesie.

De motiuis ad penitētiā. DIS IIII.

Circa octauū. s. de his q̄ moue debēt ad pniā; faciēdā sciēdū q̄ ad h̄ puocare nos debent auctas impātis. Hoc enī deus districte pcepit p pphas suos i locis innumeris. spālr ezech. xviij. Premissis multis pstasiōib⁹ sic isert. Cōuertimini ꝛ agite pniam. Joel. ij. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o ꝛc. Apoc. ij. Memor esto vñ excideris. ꝛ age pniam ꝛc. Et ifra pniam age si quo minus veniā tibi ꝛc.

Scdo monere dz benignitas inuitātis q̄ntū enī pniam nostrā desideret ꝛ q̄̄ dulciter ꝛ efficaciṫ nos inuiter appet ex h̄ q̄ eternus ꝛ sūmus venit ad nostras miserias ꝫ diuitijs ad penurias de sūmis honorib⁹ ad cōtumelias vt hō fact⁹ filijs nobis hoib⁹ magis attraheret ꝛ nō p nūcios suos quoscūq; sz p seipm̄ psonalr̄ nec p līas ꝛ scripturas sz viua voce nec tā v̄bis q̄̄ exēplis tōnib⁹ ꝛ parabolis ꝛ miraculis ad pniam puocaret. Unū Luc. v. Nō veni vocare iustos sz petōres ad pniam. Propṫ qd̄ duritiā iudeorū qui psonā ei⁹ ꝛ opa miraculosa viderāt pdicatōes audierāt nec tm̄ cōuerti volebāt increpat Math. xj. dicēs. Ue tibi corozaim. Ue tibi bethsaida: q: si in tyro ꝛ sydone facte fuissent v̄tutes q̄ facte sunt in vobis: olim in cilitio ꝛ cinere pniam egissent. ꝛ Math. xij. Uiri niniuite surgent in iudicio cum generatiōe ista ꝛ cōdēnabunt eā q: pniam egerūt ad pdicatiōnē ione. ꝛ ecce plusq̄̄ ionas hic. Per h̄ seipm̄ designās. Sic aūt tūc cōquerebaṫ de psidia iudeorū ita nūc cōqueri pōt de duritia christianorū q̄ sūt solo nōie chrīāi. Aūt. n. Greg. i pte euāgelicarū homel. xiij. Quāta nos ei⁹ miracula vidim⁹ quot flagellis atterimur q̄̄tis aspitatib⁹ deterremur: ꝛ cū seq̄ vocātē cōtēnim⁹ in celo iam sedet q̄ de cōuersiōe nos admonet. Ro. ij. Ad diuitias bōitatis ꝛ patiētie ꝛ longanimitatis ei⁹ cōtēnis: an ignoras qm̄ benignitas dei ad pniā; te adducit: sm̄ duritiā aūt tuā. ꝛ cor ipenitēs thesaurizas tibi irā in die reuelatōis iusti iudicii dei. Itē Hiere. viij. nō est q̄ agat pniā; sup petō suo. dicēs qd̄ feci. Et. iij. Pro v̄bis pnie v̄bis supbie blasphemasti. Tertio mouē dz longanimitas expectātis. magna dei mia qui nō statim se vindicat nō cōtinuo cōtra petōres fulminat nec pcipitat in gehenā sed ex mira bonitate expectat q̄ ad pniam conuertamur. Sic dicit ysa. xxx. ppterea expectat de⁹ vt misereaṫ vr̄i. Sap. xj. Nihil odisti eorū que fecisti dissimulās petā hominū ppṫ pniam. ꝛ ij. petri iij. Non tardat deus pmissis sicut quidam existimant. sed patiēter agit ppter vos nolēs aliquos perire. sed oēs ad pniam reuerti. Greg. ij. pte euāg. homel. xiiij. Pensem⁹ sup nos diuitias cōditoris nostri. peccare nos videt ꝛ ptulit qui nos añ q̄̄ pas peccare phibuit: ꝛ iam post culpā expectare ad veniā nō desistit ec ce ipse quē despexim⁹ vocat. Auersi ab illo sum⁹: ꝛ tm̄ nō auertitur. Unū bn̄ p ysa. dr̄ erūt oculi tui vidētes pceptorē tuum. ꝛ aures tue audiēt vocē post tergū monētis. Quasi in faciē est hō monitus q̄i ad iusticiā cōdit⁹ pcepta rectitudis accepit sz tm̄ hic eadē pcepta cōtempsit q̄̄ cōditori suo tergū mētis in faciē dedit. Sed ecce adhuc post tergū sequiṫ ꝛ monet. q: iam est a nobis cōtēpt⁹. ꝛ tm̄ nos adhuc vocare nō cessat. q̄̄si deorsum ei in faciē dedim⁹ cui⁹ v̄ba despiciētes pcepta calcam⁹. sed stans post tergū nos auersos reuocat: q̄ ꝛ videt qd̄ despiciṫ. ꝛ tm̄ per pcepta clamat ꝛ per patiētiā expectat. Pensate ergo frēs karissimi si cuilibet vestrū loquēti famulus su⁹ supbiret subito terga in faciē mitteret: nunq̄d cōtemptus dn̄s ei⁹ superbiam non ferret vulnera districte aīaduersionis infligeret. ecce nos peccando actori nostro terga in faciem dedimus. ꝛ tm̄ sustinemur supbe: auersos reuocat ꝛ qui ferire nos auersos potuit: vt reuertamur munera pmittit. Tanta gratia cōditoris nostri duritiam nostri reatus emolliat ꝛ homo qui malū qd̄ fecit expiri percussus poterat saltē expectatus erubescat. Quarto mouere dz fidelitas adiuuātis. q: non solū dulciter vocat: admonet ꝛ inuitat: verūetiā efficaciter adiuuat penitere volētes sicut diciṫ Eccl. xvij. Penitentibus dedit viam iusticie. i. iuste ꝛ cōdigne penitētie faciēde: ꝛ cōfirmauit deficiētes sustinere. q: sm̄ augus. hortatur pigros. consolatur afflictos. docet studiosos. adiuuat dimicantes. neminē deserit laborantē exclamantē ad se. donat vnde sibi sacrificeṫ. ipse tribuit

vnde placet. Quinto mouere nos dʒ liberalitas ꝓmittētis. Saluator noster nō solū nos auersos reuocat ⁊ ad penitētiā nos expectat veniētē veniā misericordiā: sed qd̄ incōparabiliter maius est regnū celoꝝ ꝓmittit dicēs Math. iiij. Penitētiā agite appropinquabit.n. regnū celoꝝ. Quis ad tāte ꝓmissionis auditū nō festinet surgere q̄s ta in sceleribꝰ obduratus q̄s tā in criminibꝰ irretitus q̄ iniquitatis vincula ⁊ praue ꝯsuetudinis cathenas etiā ferreas nō corrumpat. Ecce pro re minima ad quā etiā ex debito iuris nālis astringimur remuneratione immēsaʒ ⁊ prorsus inestimabilē pollicetur.

Sexto mouere nos dʒ seueritas cōminātis. Post tātas sue pietatis gratias nobis oblatas ⁊ post tāte remunerationis ꝓmissionē videns se cōtēni nō īmerito ꝯminat̄ penas dānationis eterne. ps. Nisi cōuersi fueritis gladiū suū vibrabit ⁊c̄. Luc. xiij. Nisi pniam egeritis oēs similiter peribitis. Ecci. ij. Si pniam non egerimꝰ incidemus in manꝰ dei ⁊ nō in manꝰ hominū. In manus inq̄ꝫ dei vindicantis ⁊ ineffabiliter puniētis. Hebre. x. Horrēdū est incidere in manus dei viuētis. Septimo mouere dʒ ad pniam faciēdā vtilitas penitētis .i. multiplex vtilitas ꝓueniens ex pnia: qꝛ multiplex ē effectꝰ pnie: Quos si diligent̄ cōsideraret hō. multū moueri deberet ad pniam faciēdā. Primo q̄dē pnia petōꝝ viuificat. Sicut enīz petm̄ mortificat aīam. Ezech. xviij. Aīa q̄ peccauerit morieť: ita penitētia mortuū viuificat. Vn̄ Act. xiij Gentibꝰ dedit deꝰ pniā ad vitā .i. deꝰ ex misericordia sua dedit hoībꝰ prius gentiliter viuentibus in peccato grām penitēdi: p quā spiritualiter viuāt: p quā etiā vitā p̄ntā corrigant ⁊ vita cōsequanť eternā. Ezech. xviij. Si egerit impius pniam ab oībꝰ peccatis suis: vita viuet .s. gratie ⁊ glorie Osee. vi. viuificabit nos post duos dies: ⁊ tertia die suscitabit nos. Cū q̄dā magnus hō in peccatū mortale ⁊ graue lapsus fuisset: attēdens mortē anime sue romā iuit: vt summo pontifici illud cōfiteretur. Cū aūt nō posset pape libere loqui. clamauit corā oībꝰ dicens: pater miserere mei. Cū aūt q̄reret papa q̄d haberet: ⁊ cur ita fleret: dicebat se esse mortuū. cui papa p surreptionē r̄ndit. Si tu es mortuus vade cū mortuis. Tūc ille hoc pro pnia accipiēs intrauit horti rome: in cuiꝰ parte erat cripta subterranea: in q̄ positi erant mortui cōditi aromatibꝰ cū q̄bꝰ de die habitabat: ⁊ orationi ⁊ fletui vacabat: ⁊ de nocte exibat ⁊ ad modū bestie de collectis oleribꝰ se reficiebat. Cū aūt dn̄s horti olera collecta fuisse: inuigilans vt furē deprehenderet: vidit dictū hominē de dicta cripta egredientē: ⁊ olera colligētē. Quē cū cepisset: ⁊ veritatē fateri cōpulsus esset: iudicauit cū papa inter viuos potius deputādū. Penitētia.n. est fons vite in quo peccatrix aīa renouať vt aq̄la. Vn̄ penitēs dʒ accipe nouā vitā: sic docet apl's. Sicut christus resurrexit a mortuis: ita ⁊ nos p pniam resurgētes a morte culpe in nouitate vite ambulemꝰ: vt iam nō sit penitēs ille q̄ fuit: sicut dicit apl's de seipso Gal. ii. Viuo ego iā nō ego: vn̄ cū q̄dā clericꝰ amore turpi amaret quādā ad scholas iuit: vbi assumpta pnia cū redisset dicta meretrix sollicitabat eū dicens. Ego sum illa amasia tua. Et ille r̄ndit: ⁊ si tu es illa: ego iā nō sum ille: ⁊ sic eā repellebat. Per hanc saul ad vocē psalterij ⁊ ꝓphetaꝝ mutatꝰ est in viꝝ alteꝝ. j. Reg. x. Nota si esset aliq̄s fons mirabilis in quo possent hoīes corporaliter renouari: a multis ⁊ a remotis partibꝰ cū multis laboribꝰ ⁊ expēsis requireret ⁊ visitareť. Quāto magis requirendus est fons in quo pñt anime renouari ad vitam gratie: ideo ps. Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ ita desiderat aīa mea ad te deus. Siuiuit aīa mea ad deū fontē viuū: sicut dicit ibi glo. ceruus q̄n vult renouari ⁊ cornua sua ponderosa deponere: q̄rit in nido formicaꝝ serpētē quē, deglutiens: ⁊ veneno estuās currit ad fontē: de quo postq̄ꝫ multū biberit venenū expellitur: cornua deponunť sic peccator pondere peccati p̄ssus ⁊ veneno plenus festinare dʒ ad fontē: vbi ab omni veneno peccati penitus expurgeť: ⁊ depositis cornibꝰ superbie ceruicositatis ⁊ inobediētie renoueť. Secūdo pnia petōꝝ deo pacificat: qꝛ quātūcūq̄ꝫ deus fuerit ꝓpter petm̄ offensus ⁊ odiat peccatorē: s̄ꝫ illud ps. Iniquos odio habui. p pniam tamē omnis offensa remittiť ⁊ penitens recipiť in gratiā ⁊ amorē: sicut expresse dr̄ Ecci. xij. Altissimus odio hʒ peccatores ⁊ misertus est penitētibꝰ. Exēplū ponit Hiere. iij. Si dimiserit hō vxorē suā ⁊ recedens ab eo duxerit virū alteꝝ: nūq̄d non polluta ⁊ cōtaminata erit mulier illa: tu aūt fornicata es cū amatoribꝰ multis: tn̄ reuertere ad me dicit dn̄s. Hac de cā christus requirebat peccatores. mādūcabat ⁊ bibebat cū illis. vocabat: attrahebat veniētes ad se recipiebat: sicut dr̄ Luc. xv. Hic peccatores recipit ⁊ mādūcat cū illis. Predicationē suā a pnia legiť inchoasse. Math. iiij. Ad hoc asserit se venisse. Luc. v. Hoc ipsum per exēpla mōstrabat. Exēplū de magdalena Luc. vij. de Math. eiusdē. ix. de zacheo Luc. xix. de petro Luc. xxij. Itē hoc i dē ostēdebat p similitudines q̄s ponebat de oue q̄ perijt in deserto: de dragma quā mulier ꝑdidit in domo de filio ꝓdigo quē pr̄ reputabat mortuū ⁊ postea suscitatum Luc. xvj In signū recōciliationis ⁊ pacis pr̄ filium recepit ad osculū sic dr̄ ibidē. Itē in signū pacis pr̄ restituit ei oīa etiā anulū posuit in manu eius qꝛ pnia recupat deꝑdita p petm̄ nā opa bena facta in charitate ⁊ p petm̄ sequēs mortificata p pniam reuiuiscūt recupanť ⁊ reparanť. Vn̄ Ecci. xx. Est qui multa redimat modico p̄cio Per pniam recupanť amissa hēmꝰ exemplū de manasse qui post multa flagitia que cōmiserat ductꝰ fuit in babylonē vinctꝰ cathenis: sicut dicitur ij. paral. xxxiij. Qui postq̄ꝫ coangustatus ē orauit dn̄m deū suū: ⁊ egit pniam coraʒ deo. Sequiť. Exaudiuit orationē eius ⁊ reduxit in hierusalē in regnū suū. Itē exemplū elegās Dan. iiij. In regno meo restitutꝰ sum dicit nabuch. ⁊ magnificētia amplior reddita ē mihi. De cuiꝰ mutatōe legiť in scholastica historia in tertia visione Daniel. ⁊ dicit magister s̄m epiphaniuʒ q̄ illa mutatio nō fuit corporalis qua dr̄ q̄ ꝓpter petm̄ suū subito mutatus est in bestiā: sed fuit mētis alienatio talis vt sibi videreť q̄ eēt bos in anteriori pte. ⁊ leo in posteriori pte: ⁊ viueret ad modum bestie: sed dr̄ q̄ p̄cibꝰ daniel septē anni mutati sunt sibi in septē menses. in q̄bus q̄draginta dies patiebať mētis insaniaʒ: ⁊ p alios. xl sensu sibi reddito flebat peccata sua: pniam agēs s̄m ꝯsiliū daniel. nō comedēs carnes nec bibēs vinū: s̄ꝫ legumina ⁊ herbas: ⁊ pacta pnia plene est suo sensui ⁊ regno ⁊ dignitati amisse restitutus. Sic peccator p petm̄ mutať dū: ad modū thauri cornutꝰ. ⁊ ceruicosus contra deū per supbiam ⁊ inobediētiā. ⁊ laboriosus ad peccatum ꝯsummādū. ⁊ fortis ⁊ firmus ad petm̄ tolerādū: ⁊ īdomabilis ad cōuertēdum. donec deꝰ reddat sibi sensum ⁊ cognitionē sui statꝰ. per q̄d peniteat ⁊ amissa p peccatū suum recupet bona: ⁊ recipiat per operātē dilectionē ⁊ meritū charitatis maiora q̄ꝫ prius habuerat.

Ad hoc etiā valet q̄d legiť in vita beati iohānis euangeliste de gēmis reparatis sicut dictū est supra li. ij. de iudicio. Et dr̄ in dicta vita q̄ cum ad p̄dicationē beati iohānis duo diuites fuissent ꝯuersi. vēditis oībꝰ suis ⁊ erogans p deo paupibꝰ aplm̄ sunt secuti. Cū aūt postea viderēt se paupes. ⁊ suos suoꝝ fcōs diuites ⁊ ornatos. penitebāt de bono q̄d fecerāt: Q̄d agnoscēs btūs iohānes virgas ab eis delatas p̄cibꝰ mutauit in auꝝ: ⁊ maris sabulū in gēmas p̄ciosissimas tradēs eis vt emerēt sibi p̄dia ⁊ alia: dicēs q̄ se priuauerant dei ⁊ grā ⁊ gloria ⁊ alijs bonis spūalibꝰ: ⁊ ptāte miracula faciendi quā hēbāt: ⁊ facti erāt serui diaboli p pniam qui p̄us erāt ipsiꝰ dn̄i. Cū aūt ad instātiā multoꝝ iuuenē qui efferebať mortuꝰ btūs iohānes i coꝝ oculis suscitasset. dictꝰ iuuenis dur̄ eos arguit. ostēdēs eis quāta gratia ⁊ glīa se p̄uauerāt: ⁊ quō de coꝝ ruina sancti angeli dolebāt vt viderat cū esset mortuus ⁊ demōes exultabāt: q̄bꝰ iniunxit vt per triginta dies orationē ꝯtinuarēt: ⁊ pniaʒ facerēt vsq̄ quo auꝝ ⁊ gēme in priorē spēm mutarenť. Q̄d ⁊ fecerūt ⁊ iussu apl'i eis in priorē spēm mutatis ⁊ deportatis ad locū vbi eas acceperant oēm grām quā p̄us amiserāt recupauerūt. Itē reconciliari deo per pniam: restituiť ad ecclesie sacrā ⁊ vniuersa suffragia ⁊ fiunt pticipes omniū bonoꝝ que fiunt in ecclesia. Itē scribunť in libro vite i nūero electoꝝ. Math. v. Gaudete ⁊ exultate. qꝛ nōia vestra scripta sunt in celis. ysa. iiij. Sanctꝰ vocabiť oīs qui scriptꝰ est in vita in hierusalē si abluerit dn̄s sordes filiaꝝ syon i spū iudicij ⁊ spiritu ardoris. Per hāc aliqui a deo fiunt de ꝯfraternia dn̄i. Et p solutionē istoꝝ triū denarioꝝ. ꝯtritionis. ꝯfessiōis: ⁊ satisfactionis quos qui nō ꝓponit soluere: ad ꝯfraterniā dn̄i non recipiť. q̄ facit bona cōia. Itē in vitis pa. legiť q̄ cum scūs Piamon celebraret. vidit angelum dn̄i aliquos in libro suo scribētē p pniam aliquos nō. Vocans aut inscriptos: inuenit eos assumpsisse pniam alios non. sed esse in peccato mortali. Cum aūt pniam suscepissent, dum offerret vidit eos ab eodē scribi. Tertio pnia letificat. Magnum est gaudiū homicide. vel furi. vel reo lese maiestatis q̄n p dī eiꝰ recōciliatio p curari ⁊ oīa damna ⁊ amissa restitui. quātū ergo dʒ eē gaudium penitēti ex quo per pniaʒ bona p̄dicta p ueniūt. Gaudet eger de sua s̄natōe: captiuꝰ de sua liberatōe: obligatꝰ ō bitu de sua acq̄tatione: famelicꝰ de sua refectōe. exul de sua reuocatione exheredatus de sua hereditatis recupatiōe ⁊ sic de alijs: de pnia nr̄a gaudet deus: qꝛ ipsa est sacrificiū deo gratū. ps. Sacrificiū deo. spūs ꝯtribulatus. Itē. Acceptabis sacrificiū iusticie. Ideo dicit idem. Sacrificate sacrificiū iusticie ⁊c̄. Iteʒ ipsa est sibi grata refectio. Apoc. iij Si quis aperuerit mihi ianuam intrabo ad eum: ⁊ cenabo cum eo: ⁊ ipse mecum Istud gaudiū ipse cōicat volens q̄ tota militans ecclesia colleteť. Luc. xv. Epulari ⁊ gaudere oportebat. qꝛ frať tuꝰ hic mortuus fuerat ⁊c̄. Vult etiam q̄ tota triūphans ecclesia gaudeat. Ibidem cōgratulamini mihi quia inueni ⁊c̄. Ibidem. Gau

dium est in celo i in tota celesti curia super vno peccatore pnīam agente. Qr etiā angeli gaudeāt dr ibidē. Gaudiū erit corā angelis dei sup vno peccatore pnīam agente. Sicut mulierib⁹ est gaudiū qñ recuperāt castrū qd amiserāt qd hostes eorū sibi fraudulēter subripuerant qd sub eorū custodia dñs suus rex commiserat. Qd pbat dñs Luc. xv. Triplici exēplo. Exēplo ouis et dragme pdite et inuēte et filij pditi redeuntis. Un̄ subiūgit. Oportet te gaudere fili qr frat' tuus pierat et inuētus est. Uel gaudēt comēsales dei de exēnio sibi facto vini inire suauitatis et fragratie quo pot inr. Hoc vinū sunt lachryme petōr penitentiū quo de⁹ inebriat. Isai. xvi. Inebriabo te lachryma mea. Un̄ Bern. sup cant. sermone xxx. dicit. Gaudent angeli de cōuersione petōr salutē hoīum sitiētes. lachryme enī penitentiū vinū est eorū eo q in illis sit odor vite: sapor grē indulgentie gustus recōciliationis iocūditas sanitas innocētie redeūtis et serenitate suauitatis cōsciētie. Ad hoc q angeli gaudent de cōuersione peccatoris facit exēplū qd habetr supra de effectib⁹ peccati de nebulone cōuerso cui cōgaudebāt angeli qd vidit et dixit paul⁹ simplex.

Quarto pnīa aīam pulchrificat et reformat q p petīn fuerat maculata. Un̄ Act. ii. Penitentiā agite et baptizet vnusqsq vestrū. Penitētia enim est baptismus quidā vel lotoriū in quo oēs sordes aīe diluuntr et peccatorū macule delentr. vn̄ sequitr vt deleantur vestra petā. ps. Laboraui in gemitu meo lauabo p singulas noctes lect. me. etc. In vitispa legitr q qda sanctus videbat sup baptizatos virtutē dei descendere supra omne lumē ornātē eos. tande grarū videbat descēdere sup illos q habitū pnīe suscipiebāt in religionis ingressu. Quinto pnīa a malo liberat videlz a reatu i. pena debita pro petō. Qñ n diuina offensa remittitr et macula culpe delet pnīa eterna ɔmutatr i tpalē soluēdā i purgatorio. Postmodū a virtute cōfessionis et absolutionis sacerdotalis soluitr vel in toto vel in pte. ergo pnīa liberat a debito. Itē liberat ab inferni supplicio et a pena debita in purgatorio vel in toto vel in parte. Liberat etiā ab horrore diuini iudicij. Un̄ beatus Johes baptista dicebat iudeis. Genimina vipārū qs docebit vos fugere a ventura ira. Grego. Uentura ira est animaduersio vltionis extreme: qm peccator fugere tūc non valet. q nunc ad lamēta pnīe non recurrit. Sequitr. Facite ergo dignos fructus pnīe. Greg. Aliud est fruct⁹ pnīe facere: aliud dignos pnīe fruct⁹ facere. neq enī par fruct⁹ boni opis esse debet eius q minus: et ei⁹ q amplius deliquit. aut ei⁹ q in nullis: et ei⁹ q in qbusdam facinorib⁹ cecidit. Per hoc qd dr facite dignos fruct⁹ pnīe vniuscuiusq ɔsciētia ɔuenitr vt tāto maiora bonorū opez q̄rat lucra p pnīam quāto grauiora sibi intulit dāna p culpā. Liberat etiā pnīa a tpali morte vel flagello sicut patet de manasse ii. paral. xxxiii. Qui pnīam agens de scelerib⁹ innumeris liberat⁹ est de carcere regis babylonis. Et de ezechia q flendo et orādo auertit debellationē ciuitatis et populi. iiii. Reg. xx. Et ii. Paral. xxix. et Isai. xxxvii. Etiā sentētiā dei reuocatr sicut pz de niniuitis Jon. iii. Jonas enim sniā dei ptulerat et publice promulgauerat dicens: adhuc. xl. dies et niniue subuertetr: et cū penitentiā egerunt deus suā sniam reuocauit. Ambro. Nouit de⁹ mutare sniā si tu noueris emēdare delictū. Hiere. xviii. Si pnīam egerit gens illa a malo suo qd locutus sum aduersus eā et agā et ego pnīam sup malo qd cogitaui vt facerē ei. et Ezechiel. xxxiii. Si dixero ipio morte morieris: et egerit pnīam de petō suo etc. vita viuet et nō morietr. Sexto pnīe fruct⁹ exuberat et magnū thesaurū generat. Propter qd pluraliter dr Math. iii. Facite dignos fructus pnīe. Qui sunt digni fruct⁹ pnīe. s. misericordie i reuelatione miserie: inferni: iudicij: purgatorij. et peccati et futuri diaboli etc. de q Jac. iii. Sapiētia primū qdem pudica etc. et post plena misericordia et fructib⁹ bonis. Hi fruct⁹ sunt digni peccator venia et recōciliatione diuina. Hiere. xi. Oliuā vberē et fructiferā etc. Fructificat etiā pnīa in hoīe fructus meliores et digniores. s. gratie: de qb⁹ puer. viii. Melior est fruct⁹ meus auro et omni lapide pcioso. Ro. vi. Habens fructū in sanctificationē etc. Eph. v. Fructus lucis est in omni bonitate. Gal. v. de duodecim fructib⁹ gratie: vbi dicitr. Fruct⁹ aūt species sunt gaudiū charitas pax patiētia benignitas: bonitas longanimitas māsuetudo. fides: modestia cōtinētia castitas. Uel duodecim fruct⁹ sunt duodecim pnīe effect⁹ p gratiā. De quib⁹ Criso. in originali sup illud Math. iii. Pnīaz agite. ait. Penitentia cor mūdat sensus illuminat aīas sanctificat ad susceptionem christi humana pcordia ppat. Et qdā addit. Naturalia repat: gratuita recuperat. deo recōciliat angelos letificat. merita amplificat. demonē fugat carnē domat spiritū roborat bona spūalia fuat regnū celorū ipetrat. Itē fert fructus optimos glorie. Sap. vi. Bonorū labor gloriosus est fruct⁹. puer. iii. Primi et purissimi fructus eius. Hebr. xii. Ois disciplina etc. Hec est arbor vite ferens duodecim fruct⁹. Apoc. xxii. s. glorie q possunt elici ex vbis Job. xxii. Acquiesce deo et habeto pacē cū eo et p h̄ hēbebis fruct⁹ optimos. Et post. Si cōuersus fueris ad omnipotētē edificaberis in celi susceptione et dei ppetua vite mansione. longe facies iniquitatē a tab. tui plena peccati et tētatōis liberatōe dabit tibi p terra silicē in fragilitatis tue ɔsolidatiōe et pro silice torrentes aureos in corporis et aīe illuminatiōe et glificatōe etc. Itē uo q pnīa est vitis fructifera quā vidit pincerna pharaōis Gen. xl. Uidebā corā me vitē cui⁹ tres propagines sunt tres pnīe ptes s. ɔtritio ɔfessio et satisfactio. que ferūt dictū fructū s. vite bonū et dignū glīe melius et dignius glīe dignissimū et optimū qd et nobis de⁹ ɔcedat. Septio p pnīam v̄tutes aīe ɔseruanē qs oportet custodiri cū armis. Pnīa ē armatura dei ideo eius et cilicū arma sunt pœnitētū. Eph. vi. Induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus isidias diaboli. Ro. xiii. Abijciamus opa tenebrarū et induamur arma lucis. ii. Corin. vi. Per arma iusticie a dextris et a sinistris vt nō deponam⁹ arma ne sim' inermes a dextris pspertatis vel a sinistris aduersitatis. Et nota q diabol⁹ multū timet arripe maxie in morte quos inuenit īuolutos aspitate pnīe sicut lupi timēt canes qui hñt colaria circa colla vbi sūt ferramēta vel claui acuti. Itē lutri⁹ pisces dictos pficas timet mordē aut arripe pp̄ter aspitatē squamarū et aculeos pēnularū. Silr canes hericios pp̄ter aculeos qb⁹ circūuoluūtur. Silr corui ostreas marinas qñ eas inueniūt ex testā durā rapiūt et deuorāt. qñ aūt eas inueniunt intra ɔchā vel testā durā tangē nō audēt. Silr castaneā quā inueniunt inolutā in pelle pungēti aculeata et hyrsuta. Silr demōes in morte aīas qs sine aspitate pnīe inueniūt. rapiūt et deuorāt quos inueniūt aspitate pnīe inuolutos glutire aut mordere nō audēt. Ideo btūs Martinus cū deberet egredi a carne qsi ɔ diabolū pugnaturus et rogarēt cū discipuli q saltem in tāta ifirmitate corporis sui ciliciū et cinerē in qb⁹ iacebat deponiet dicebat nō decet filij chrstianū nisi in cinē et cilicio mori. qr q cū his armis mortu⁹ fuit diabol⁹ in exitu suo eū detinē vel ipedire nō potuit. lz h̄ multū vellet vt reuelatū fuit btō seuerino colon. archiepo. Sepes spinosa custodit agrū vel vineā ne subintret bestie. Eccl. xxxvi. Ubi nō est sepes diripiet possessio. Propt̄ h̄ iudith ad custodiā castitatis i supioribus dom⁹ sue cubiculū secretū sibi fecerat in quo cū puellis clausa morabat et hñs sup lūbos suos cilicū. Ieiunabat oībus dieb⁹ etc. Iudith viii. Silr anna pphetissa filia phanuel Luc. ii. btūs Joh. baptista sc̄ificat⁹ ex vtero idut⁹ erat pilis camelorū. Esca aūt ei⁹ erat locuste et mel siluestre. vinū et sicerā nō bibit etc. et hec oīa pro sua sanctitate seruāda. Btūs aūt Franciscus cū reuelata fuerit suorū remissio petōr austeritatē nimia seruabat in cibo potu vestitu et lecto corpusq suū durissime macerabat dicebat enī malignos spūs duris et asperis in fugā ɔuerti. delicatis vō mollibus ad tētādum fortius aīari. Octauo p pnīam pximi puocant. sic pz Jone. iii. de rege niniue ad cui⁹ pnīam alij sunt ad silē puocati. De btō Francisco dr q corpori suo penas renouabat et onera. lz iā plene mortificatū esset p pnīas lz qr sciebat se datū alijs in exēplū. custodiebat pp alios vias duras missus enī erat ad pnīam pdicādā vt pnīam pdicādo nō tā vbo q̄ exēplo chrō lucraret aīas qs diabolus conabat auferre. Ad idē offm missus fuit ioh. bap. Un̄ Luc. iii. Uenit Johānes pdicās baptismū pnīe i remissionē petōr. Ubi super illō Math. iii. Joh. idut⁹ erat pilis camelorū dicit glo. Qui pnīam pdicat necesse est vt pnīe habitū pređat. Ad idē offm christ⁹ asserit se venisse. Ad h̄ idē misit aplos suos et discipulos. Unde. Marc. vi. Predicabāt vt pnīam agerēt. et Luc. xxiiii. Oportebat chrm pati etc. et pdicari in noīe ei⁹ pnīam. sz aūt q̄ eos ad pdicādū mitteret sensit formā viuēdi et ptatē dedit eis miracla faciedi. Nono penitēs semetipsū deo sacrificat: aīam qdem p icēdiū dilectōis cum amaritudine cordis et tristicia p petīs. sic ait apls de qbusdā ii. Corin. vii. Que sm deū est tristicia pnīam in salutē stabilē opaī. corp⁹ vō per afflictionē mortificatōis sm illud. Ro. xii. Exhibeatis corpa vra hostiā viuētē sancta deo placerē. Job. xlii. Ipe me rephēdo et ago pnīam in fauilla et cinē nihil aliud est q̄ fauilla et cinerē se esse cognoscē. In fauilla fragilitas designatr: et dr a fos qd est ignis: qr ex igne nascitr. et ignē fouet. Un̄ fauilla a foueo qr. s. fouet ignē sic cōsideratio p̄re fragilitatis fouet in nobis ignē charitatis quā fouet humilitas. In cinere vō ɔsideratio mortis et resolutiōis extreme et amaritudo pnīe et mortis. ps. Cinerē tanq̄ panem manducabam et poc me. cum fletu miscebā. Exeplū de pnīa btī Martini et beati Germani. Decio pnīa glificat. Hec est arta via et angusta porta que ducit ad vitā. Math. vii. Intrate p angustā portā: qr lata est porta et spaciosa via q ducit ad pditionē. et multi sunt q intrāt p eā. Q̄ angusta porta et arta via que ducit ad vitā: et pauci sunt qui in-

nenũt eã. Hec est scala quã vidit Jacob. Gen. xxviij. Que stabat i terra ⁊ summitas ei⁹ tãgẽs celũ ⁊ vidit angelos ascẽdẽtes ⁊ descẽdentes p eã: ⁊ oĩm initiũ scale. In terra quidẽ stabat scala q2 penitens stat in terra corporaliter sed summitas eius celos tãgit. q2 i celum ascẽdit mẽtaliter ⁊ q2 ipsa scala introducit in celũ finaliter. p hanc angeli ascẽdũt offerẽtes deo ⁊ preces ⁊ vota penitẽtũ descẽdunt vero ad cõsolãdũ adiuuandũ dirigendũ. tandẽ in morte ad deducendũ in regnũ. Bene ergo dicit dñs Math. iiij. Penitentiam agite appropinquabit enim regnũ celoꝝ.

De qualitate penitentie. DIS. V.

Circa nonũ. s. qualis debeat esse pnĩa sciẽdum q2 ad hoc q̃d sit salutifera requirit̃. Primo q2 sit fidelis idest facta in fidei cognitione vt nõ sit penitentia pfide. s. hereticoꝝ aut alioꝝ infideliũ: q2 sicut ait apl's Hebre. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Math. i. Penitemini ⁊ credite euãgelio. ⁊ Act. xx. Vos scitis quõ nihil subtraxerim vobis vtiliũ quo min⁹ docerẽ vos testificans iudeis atq3 gentib⁹ pniã3 ⁊ fidẽ. Legit̃ q2 cũ quidã heretici in terra obligensiũ iactarent se corã suis credentib⁹ de exteriori afflictione: affuit quidã ioculator q̃ dixit q2 pbaret runcinũ suũ meliorẽ ipsis: q2 si ipsi non comederẽt carnes: nec ipse nec vinũ biberet nec etiã panẽ comederet: si male iacerent ⁊ ipse peius. Sed hec oĩa plus deberẽt pficere quo ⁊ oĩa alia dura ⁊ aspera q̃ eis. q2 ipsi nõ credebant: sed fidei articulos discredebãt. Cũ aũt sine fide nihil posset deo placere: nihil q̃d ipsi facerẽt deo placere poterat: sed facta runcini sui deo plus placere poterãt: q2 etsi nõ credebat: tñ in nullo discredebat: ⁊ ita ⁊ i facto ⁊ in fide melioris cõditionis erat eis. Itẽ in dioc. cathalanẽsi. versus mõtẽ hysmeꝝ fuit quedã vetula alberea noĩe manichea re. q̃ ppter errorẽ suũ nõ comedebat carnes nõ oua nõ caseũ ⁊ a multis in secte sue doctrinã abstinebat non pp deũ. tñ tante fame erat q2 eius incole ex hoc eã sanctissimã iudicabãt: q̃ etiã ad cõtegẽdũ errorẽ suũ singulis dieb⁹ officiis cõicabat nec tñ in corp⁹ dñicũ fidẽ aut deuotionẽ habebat. Itẽ fidelis. i. fideliter facta sine fictione vt non sit pnĩa hipocritaꝝ q̃ exterminãt facies suas vt appareãt hoĩb⁹ ieiunantes. Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suã. Itẽ fidelis dẽ dz. i. integra sine diminutione: vt hõ fideliter de oĩb⁹ peniteat: cõ illos q̃ de oĩb⁹: sed sic de vno penitẽt q2 in aliis pseuerant: sic q̃ plures infirmitates habẽs in corpe: de vna q̃rit remediũ nõ de aliis aut cõ aliquẽ plures inimicitie causas habẽs. De vna vult recõciliari non de oĩb⁹: sic q̃ de vno penitet nõ de oĩb⁹. de vno vult recõciliari deo: pro aliis remanet inimicus. Vñ Greg. pñia pte euãgelii. Homel. Qui sic alia petã deplorat: vt cũ alia cõmittat: adhuc pniãm agere aut ignorat aut dissimulat. Quid. n. pdest si petã q̃s luxurie deflet: adhuc tñ auaritie estib⁹ anhelat ⁊c. Aliq̃ volut dẽ sic illa gens simul dñm ⁊ idola colebat. iiij. Reg. xvij. Samaritani cũ dñm colerent nihilomin⁹ tñ diis imolabãt. Itẽ in passione beati Sebastiani legit̃ q2 cũ roman⁹ maxim⁹ ⁊ ditissim⁹ egrotaret grauissime pmisit beato Sebastiano q2 cõuerteret̃ ad fidẽ si doceret eũ medicamẽto quo curaret̃: ⁊ ipse dixit q2 si cõfringeret oĩa idola ⁊ baptizaret̃: curaret̃: q̃d ⁊ ipse fecit: vno retento. s. solis ⁊ lune ⁊ stellaꝝ q̃d erat aureũ ⁊ speciosissimũ baptizat̃ ⁊ nõ curat̃. Postq̃ aũt penitens ⁊ cõfessus ẽ ⁊ destruxit symulachrũ q̃d retinuerat apparuit ei angel⁹ qui pfecte curãs eũ. Silr nõ curat̃ i aĩa penitens nisi de oĩb⁹ petĩs peniteat. Vñ dr̃ Ezech. xviij. Cõuertimini ⁊ agite pniã3 ab oĩb⁹ iniquitatib⁹ vr̃is: ⁊ nõ erit vobis iniq̃tas i ruinã. Itẽ dz eẽ itegra vt totus i corde peniteat: ⁊ extra opa pnĩe faciet. Joel. ij. Cõuertimini ad me i toto corde vr̃o i ieiunio ⁊ fletu ⁊c. ne sit vt hystrio q̃ signa solũ exteri⁹ representat. Itẽ integra vt ea q̃ sibi iniungunt̃ itegre cõpleat: vel cõplemẽtũ in firmo pposito habeat. Ne sit vt maledicti iudei q̃ legẽ dñi gratãter susceperũt: ⁊ cito de via quã pmiserãt recesserũt vitulũ aureũ adorãtes. Exo. xxxij. Itẽ dz eẽ festina vt nõ sit pnĩa pigroꝝ q̃ tñ procrastinãt q2 penitere nõ pñt: tũ q2 semp peccãdo magis ac magis irretiunt̃ in criminib⁹: intãtũ q2 cõsuetudinis cathenã ferreã nõ pñt irrũpere: tũ etiã q2 de⁹ iusto iudicio eis tps nec grãm penitẽdi cõcedit. Apoc. ij. Pniãm age: si quo min⁹ veniã tibi cito ⁊c. Qui sic dicerẽt tarde ⁊ inutilit̃ penitẽt in iferno. Sap. v. In se pniãm agẽtes. ⁊ pre angustia spũs gemẽtes ⁊c. Nota exẽplũ de Thesaurio. In vitis pa. dr̃ q2 cũ diceret cuidã sua cogitatio. cras penite. Rñdebat ei nõ cras q2 crastina dies nõ est nr̃a. s3 hodierna ... ad hoc nobis est data cras dei volũtas fiet. puer. xxvj. Dicit piger: leo est i via ⁊c. Vult dyabolus ipedire ⁊ retardare hoĩem sicut venator tigridẽ cũ insequit̃ raptos catulos: h3 enim speculaꝝ dr̃ q̃ ante eã pijcit in q̃b⁹ cũ videt similitudinẽ suã: retardatur p illa credens intrãgẽsse fetus suos. Vno speculo fracto videns se deceptam

currẽdo post venatorẽ inuenit aliud speculũ: ⁊ in eo silr retardat̃: ⁊ ita p diuersa specula successiue iuẽta sic ipedit̃ vt nõ possit cõsequi q̃d insequit̃. Sic diabolus venator aĩaꝝ satagit impedire volẽtes p pniãm amissa recupare obijcit eñ tot ⁊ tam diuersa obstacula ⁊ ipedimẽta varia q̃ hoĩem ipediunt. ne p pniãm recupet q̃d p petĩ amiserat. Ideo dicit apl's i. corin. ix. Sic currite vt cõphẽdatis ⁊c. Ideo cõ pigros ⁊ desistentes dr̃ Hiere. xlvj. Quõ vidi eos pauidos terga vẽtẽtes q̃b⁹ facit diabol⁹ vt fit puero illud q̃d gallice dr̃ barbo vt retrocedãt ad modũ pueri. Cũ cogitãt q2 itrabũt ordinẽ. opponit diabolus eis illius ordĩs aspitatẽ vel difficultatẽ: cũ cogitãt trãsfretare obijcit ei picula vie: cũ cogitãt aliã pniãm facere obijcit eis ea q̃ sunt in eis difficilia monẽdo vt ab ea retrocedat. Ideo fit eis sic deiis fuit cuidã furi iudicato ad mortẽ qui rogauit iudicẽ vt suspẽderet eũ in quercu quã peligẽt: ⁊ cũ cõcessisset ei duct⁹ in siluã de oĩ q̃rcu qui ostẽdebat̃ ei dicebat nec hãc eligo vt suspẽdar in ea. Ideo reductus ad iudiciũ iudicis iudicat̃ q2 puniret̃ oĩ genere tormẽtoꝝ. Sic erit de hoĩe qui in p̃senti nõ vult facẽ aliquã pniã3: in futuro omni genere tormẽtoꝝ puniet̃. Ideo btũs Bern. cõ pigros dicit. Debes properare o peccator ad angeloꝝ societatẽ debes suspirare ad amissaz hẽditatẽ. debes aspirare ad pmissam felicitatẽ debes excutẽ remissam volũtatẽ debes flere cõmissam iniq̃tatẽ. Tertio dz esse humilis: q2 dz se reputare maximũ peccatorẽ: q2 quãto corã deo se plus humiliauerit tãto maiorẽ apud deũ grãz obtinebit. Exẽpluz Luc. xviij. De pharisco ⁊ publicano qui se iustificabat. ⁊ de bõis opib⁹ iactabat: dicẽs De⁹ grãs ago tibi. q2 nõ sunt sicut ceteri hoĩum ieiuno bis in sabbato ⁊c. Quarto pnĩa dz esse volũtaria ⁊ spõtanea nõ coacta vel iuita vt est pnĩa incarceratoꝝ vel violẽter suspẽsoꝝ. i. pet. iiij. Nemo vestꝝ patiat̃ vt fur aut homicida: vt patiebat̃ latro sinister Luc. xxiij. Et simõ cyrene⁹: de quo ibidẽ habet̃ qui nõ voluntarie. s3 coact⁹ portauit crucẽ dñi. Econtra cant. v. Surrexi vt aperirem dilecto meo: man⁹ mee distillauerũt myrrhã p̃mã. Prima myrrha est q̃ nõ egredit̃ p aliquã violẽtiã icisiõis alicui⁹. vl' p aliã viz hec est pnĩa spontanea. Nõ est talis pnĩa pyrrhathaꝝ qui p violentiã ⁊ timorẽ tẽpestatis penitẽt ⁊ cõfitẽt̃ seruẽtate reddita deteriores fiũt q̃3 ante. talis fuit penitentia antiochi. ij. math. ix. Vbi verba pnĩe vident̃ p̃tẽdere s3 in fine dr̃ hic orabat scelestus ad dñz a quo nõ eẽt miãm cõsecuturus. Quinto pnĩa dz esse amara in corde ⁊ dura seu aspa in corpe. Amara q̃dẽ ⁊ gemens dz esse. vt doleat hõ petõ cõmisso: ⁊ de bono amisso: ⁊ deo offẽso. ysa. lix. Rugiem⁹ q̃si vrsi. ⁊ q̃si colũbe meditãtes gemem⁹. Tal' erat pnĩa Eze. regis ysa. xxxviij. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine aĩe mee. Et dauid dicẽtis. Laboraui in gemitu meo tõ afflict⁹ sum ⁊ humiliat⁹ sum nimis rugiebã ⁊c. Nõ dz esse pnĩa frenetico qui ridẽt q̃n debẽt flere de vinculis ⁊ ifirmitatib⁹ suis. Eccs. ij. Risum reputaui errorẽ ⁊c. De exẽplis hui⁹ amaritudĩs nota ifra de cõtritiõe. Dura vero ⁊ aspera dz esse corpi. li3 sit iter⁹ suauis mẽti amãti. Math. xi. Iugum meũ suaue est. q2 vt ait Augu. de vbis dñi. oĩa seua ⁊ imania facilia ⁊ ppe nulla facit amor. Pnĩa est vt ericius qui ẽ hyspidus ⁊ spinosus exteri⁹ in carnis penalitate. itra mollis ⁊ suauis in mẽtis suauitate. Ecõtra mali sunt albe spine siles q2 hñt ex̃ carnis suauitatẽ ⁊ mũdi florẽ intra spinas cõsciẽtie remordẽtis. Baruch. ij. Sunt albe spine siles ⁊c. Ecõtra aĩa sancta vt dr̃ Cant. ij. est sic liliũ iter spinas. Hic est cõtra pnĩa voluptuosoꝝ. Sunt eñ aliq̃ siles muri qui elegit edificare vt dr̃ in lardo: s3 scindẽtis cultellũ ⁊ dentes cattoꝝ nõ euasit. Sic sunt aliq̃ qui loca eligũt ad pniãm agẽdũ vbi delicias nõ amittãt: s3 poti⁹ inueniãt. s3 isti nõ euadẽt gladiũ sententie diuine: nec dẽtes ifernaliũ cattoꝝ. Itẽ sunt siles morbo regio qui vt dicit Hiero. seqtur cibos regios: qui aũt sunt de genere chri vt Joh. bap. assueti duris ⁊ aspis effugiẽt vẽturã irã. De his oĩb⁹ pdictis dr̃ Job. xlij. Ipse me rephẽdo. ipse inq̃3 nõ ali⁹. ecce q2 ẽ volũtaria ⁊ ago pniam: ecce q2 est festina: q̃d signat ago q̃ est p̃sẽtis tpis in fauilla. ecce q2 est humilis: ⁊ cinere: ecce q2 est amara cordi ⁊ dura corpi. Sexto dz fieri rõne diuine offense. nõ ppter dãnum tpale: sicut Esau qui ppter amissionẽ iuris plãgebat: de quo dicit̃. Heb. xij. Esau ppter vnã escã vẽdidit p̃mogenita sua. Scitote eñ q̃ postea cupiẽs hereditare benedictionẽ reprobat⁹ est: nõ eñ inuenit locũ pnĩe quãq̃3 cũ lachrymis inq̃sisset eã: nõ ppter afflictionẽ corã vt Antioch⁹: nõ pp timorẽ gehẽne vel pp tiorẽ cõfusiõis ⁊ ignominie: sicut latro qui ppter timore suspẽdij vel dephẽsionis dimittit furari. calis eñ s̃m vitatẽ est homicida vel fur ⁊ dãnabilis apd deũ. Eccl. v. Sup furẽ est cõfusio ⁊ pnĩa. Peccator eñ p̃ncipalr penitere debet de hoc q2 offendit deũ. Secũdario dolere potest ⁊ debet q2 meruit inferni suppliciũ: ⁊ de omnibus damnis aliis que incurrit. Septimo debet homo penitere in spe venie vt non sit sic

penitētia iude de quo dicit Math. xxvi. Videns iudas q dānatus esset penitentia ductus retulit triginta argenteos et abiens laqueo se suspēdit. Octauo pnīa dz esse de peccatis secretis secreta ad occultādū pro manifestis vo manifesta ad scādalū vel infamiā extinguēdū. Secreta quidē sicut fuit pnīa beate Cecilie q sub vestibus aureis ciliciū habebat. Ut beati Nicolai q dando aurū querebat tenebras vt beati Thome cantuari. q sub pciosis vestib⁹ ciliciat⁹ totus erat et q i secreto cōclaui pedes pauperū lauabat. Itē vt Judith viii. Que inclusa in cubiculo secreto domus sue ciliciū ad lumbos suos habebat et ieiunabat &c. Itē Hester. xv. Que sub colore roseo et habitu regio celabat tristē animū nimio timore et dolore cōfectū. De hac pnīa in vitispa ponunt duo exēpla. Primū est qz sancti pres inuenerūt in heremo mulierē post mortē ei⁹ q in habitu viri et monachi artissimā vitā et secretā longo tpe egerat. Itē cū duo fratres rogarēt dnm in heremo vt ondēderet eis ad quā mensurā puenerāt. Rīsum est eis q nōdū puenerant ad mēsuram Eucharij pastoris ouiū et vxoris ei⁹ require supra. Pro manifestis aūt et enormib⁹ dz esse manifesta ad scādalū vel infamiā extinguēdū. Illi naqz qui nō erubuerūt et vulnus incurrere et alios exēplo suo scādalizare nō debēt erubescere vulneris medicinā. Uulnus corruptū et corrumpens est pctm. eiudēs medicina vulneris manifesta pnīa. Hāc fecit rex niniue cū suis Jone iii. Talis fuit pnīa achab iii. Regū. xxi. Qui post vba helie indut⁹ ē sacco ieiunauit et ambulauit demisso capite. Talis fuit pnīa theodosij ipatoris in tripita historia lib. ix. Qui pp quoddā delictū thessalonicēsiū fecit occidi nocētes cū multis innocētib⁹. q cū venisset apud mediolanū a beato ambrosio ab ecclesia eiectus est et publicā humiliter egit pnīam. Nono pnīa dz esse pseuerās et firma. vt pro nulla aduersitate vel psperitate dimittat. Hebre. xii. In disciplina pseuerate filij. Math. x. Qui pseuerauerit vsqz in finē saluus erit. Talis fuit pnīa beati martini q nec in infirmitate grauissima nec in morte voluit ciliciū deponere nec de cōsueta pnīa aliqd relaxare. Hoc exēplū ondit nobis dns q nec pp dolores corpis nec pp derisiones astātiū. nec pp pmissionē dicentiū. Si rex israel ē descēdat nūc de cruce et credim⁹ ei nec pp lachrymas amicoz voluit de cruce descēdere: vt exēplo suo edocti inchoatā pnīam nullaten⁹ deseram⁹. Bern. Nos quoqz sequimur caput nostrū. nō cessem⁹ agere pnīam. nō cessem⁹ tollere crucē nostrā pseuerantes in ea. sicut christus pseuerauit donec dicat spūs vt requiescamus a laborib⁹ nrīs. Nequaquā audiam⁹ fratres nō carnē et sanguinē nō spūm quēlibet descēsum de cruce suadētē. psistam⁹ i cruce: moriamur i cruce deponamur alioz manib⁹ nō nrā leuitate: caput nostrū deposuerūt viri iusti nos vo dignatiōe angeli seri deponāt.

¶ De cōtritione. DIS. VI.

Postquā dictū est de pnīa i generali cōsequēter cōsiderādū ē de ptib⁹ ei⁹ circa qd cōsiderāda sunt duo. Primū vtrū cōtritio cordis cōfessio oris satisfactio opis sint ptes pnīe. Scdo de singulis earū. Circa pmū sciēdū q pnīa qdrupliciter pōt accipi vel pro pnīa q est vtus vel pro actu talis vtutis vel pro passione q̄qz cōcomitāte actu vel pcedēte vel sequēte tanqz effect⁹ eiū vel pro pnīa q ē sacrm. Pmo mō tria pdicta nō sunt ptes ei⁹. qz sic ē forma simplex. Scdo mō sunt ptes pnīe qsi subiectiue: qz de qlibet eaz pōt dici q ē act⁹ pnīe: nō tn̄ ad plenū ptes sunt subiectiue: qz eē actū pnīe nō cōuenit equalit cuilibet illaz: qz pncipalit cōuenit cōpunctionē cordis cōfessiōi aūt et satisfactiōi exteriori cōuenit inqtū pcedūt ex cōpūctiōe interiori. Tertio mō nō sunt partes pnīe sz qrto mō sunt ptes pnīe integrales. Sacramētū enī pnīe sine trib⁹ pdictis nō integrat. Cuz enī i sacramēto pnīe fiat emēda voluntaria p viā iudicij voluntarie suscepti requirit ibi qdā citatio ad voluntarie subeūdū illud iudiciū et hec est cordis cōpunctio. et corā iudice vitatis cōfessio et sm arbitriū iudicis satisfactio. vel in re vel saltē in pposito si i ope exteriori ipleri nō pōt. Nec oz q oēs ptes pnīe sacramēti ministrēt ab alio: qz nō est necesse qdlibet sacrm sm totū qd est ab alio ministrari sz sm aliqd ei⁹. A sacerdote aūt ministrat absolutio. In sacramētis eūt in qb⁹ act⁹ hois nō est mā sacramēti sic est in baptismo et cōfirmatione oēs ptes sacramēti ministrant a ministris ecclesie. Dein de cōsiderandū est de singulis ptibus penitētie in speciali. et Primo de cōtritione. Scdo de confessione. Tertio de satisfactione. Circa pmū scilicet de cōtritione cōsiderāda sunt octo. Primo qd sit contritio. Secundo vtrū attritio possit fieri contritio. Tertio de quibus debet esse. Quarto quātus debet esse dolor contritionis. Quinto quātū dz durare. Sexto de his que mouere debent ad cōtritionē. Septimo qualis debet esse contritio. Octauo de vtilitate et effectu cōtritiōis. Circa pmū sciēdū q diffinit cōtritio sic. Cōtritio ē dolor volūtarie assumpt⁹ p pctīs cū pposito cōfitēdi et satisfaciēdi. Ad cui⁹ euidētiā nota q sic in malib⁹ dicit ut dr qd nō cedit tactui et sm phm iiii metheoroz. Frangi dr qd diuidit in ptes magnas et cōminui qd redigit in paruas ptes ita p q̄dā silitudinē i spūalibus. dr cor hois durū qd diuine inspiratiōis se tāgēti nō cedit sz obuiat psistēdo in affectu peccati. Frangi vo dicit qui a peccato recedere incipit qūuis nōdum plene ad deū cōuersum sit. cōteri vo dr qui in eo totalr destruit affect⁹ pcti qd est resilire plene a pctō. hec aūt resilitio qdā dolor est. nō passio appetit⁹ sensibilis sz sm q dolor accipit pro displicētia voluntatis. Et qz hec displicētia sm q est genus cōtritōis est meritoria et nullū bonū ē meritoriū nisi sit voluntariū. iō addit hic q est volūtarie assumpt⁹ tamqz dria determinās displicētiā ad gen⁹ moris et qz voluntaria displicētia esset mala si esset de bono. iō dr de pctīs et p hoc illa displicētia determinat ad bonum moris. Et qz pdicta diffinitio dat de cōtritōe nō vt est actus vtutis tm̄. sz vt est pars sacri. iō subiūgit cū pposito cōfitēdi et satisfaciēdi. Aliā diffinitionē ponit ysido. scdo libro de sūmo bono dicens q cōpunctio cordis est humilitas mētis cū lachrymis pueniens ex recordatiōe pcti et timore iudicij. Hec aūt diffinitio differentia pma dat de cōtri. de qntum ad esse. Hec aūt est cōtritiōis diffinitio qntū ad bene esse in qua describit p cōparationē ad tminū a quo. cū dr cōpunctio i cōtra delectationē que fuit in cōuersione. et p cōparatione ad terminū ad quē: cū dr humilitas mētis cōtra inobedientiā q fuit in auersiōe et quo ad effectū dr cū lachrymis: et quo ad duplex motiuū quoz vnū est offense cōsideratio q itelligit in peccati recordatiōe alteq est timor pene qui itelligit in timore iudicij. Circa scdm. s. vtz attritio possit fieri cōtritio dicēdū q cōtritio dupl'r pōt accipi. Uno mō p actu pnīe elicito a vtute pnīe formata charitate. Alio mō pro actu formato penitēdi elicito nō mediāte aliquo habitu pnīe: vel a pnīa informi que postea charitate format illo actu adhuc durāte. Primo mō loquēdo de cōtritōe attritio nō pōt fieri cōtritio qz idē act⁹ in numero elici nō pōt a pnīa informi et post hoc elici a pnīa formata: qz voluntas mouēs vt formata vicē tenet duorum motoz: a qb⁹ nō pōt esse idē mot⁹ in numero. Preterea actus elicit⁹ a pnīa formata est eadē ordine nature posterior. Act⁹ autem elictus a pnīa informi est ordine tpis vel nature prius qz pnīa illa sit formata. Scdo mō loquēdo de cōtritōe attritio fieri pōt cōtritio qz qūuis mot⁹ volūtatis sit simplex et in istāti q̄tum ad suū esse. pōt tn̄ tamdiu manere vnū idem in numero quousqz pnīa a q elictus est charitate formet. per cui⁹ formationē act⁹ ille efficit cōtritio qūuis elicitus fuerit a pnīa existēte informi. Circa tertiū. s. de qbus dz esse cōtritio cōsiderāda sunt tria. Primo vtz de oībus peccatis debeat esse. Scdo vtz de oībus simul. Tertio vtz requirat de singul' cōtritio spālis. Ad pmū dicēdū q in omni pctō mortali est actualis auersio a deo et cōuersio ad pctm. Iō cū cōtraria curent cōtrarijs oportet q in omni remissiōe peccati mortalis fit actualis auersio a pctō et cōuersio ad deū. hec aūt auersio appellat cōtritio. Duritia enī volūtatis manētis in pctō nō tollit nisi p volūtatis omnimodā fractionē que appellat cōtritio. Sed quō pōt hēri dolor contritionis de oblitis. Dic q qn hō totalr ē oblit⁹ sufficit cōtritio generalis. qn vo recordat in pte dz conari ad recordandū et dolēdū in spāli. Quid si nō sufficit cōtritio generalis. Silr dic de his que p ignorātiā fiūt. Duplex est ignorātia. qdā que tollit oīno volūtariū sicut in furioso et dormiēte talis excusat a toto: iō de talib⁹ nō reqritur cōtritio spālis. Alia est ignorātia que nō oīo tollit volūtariū. et talis nō excusat a toto q̄uis excuset a tāto. Eodē mō dicas de his que p coactionē fiunt. cū displicētia volūtatis. Est enī coactio qdā violēta oīo. ita q nullo mō est ibi aliqs volūtatis assensus. sic si qs violēter cōpellat idolis imolare. Alia est coactio inducēs. et talia lz sint inuolūtaria simplr sunt tn̄ volūtaria sz qd volūtate comparatiua nō absoluta. Ad scdm. s. vtz reqrat cōtritio de oīb⁹ sil. dicēdū q duplex ē cōtritio. qdā spālis: qdā generalis de oīb⁹. Prima est dispositio remota ad grām. qz qdiu hō de vno pctō cōterit sine alijs nōdū meret iustificationē. Scda vo est dispositio imediate ad iustificationē et hec reqrit sil' de oīb⁹ in eodē instāti. Alia non. Ad tertiū. s. vtz de singulis peccatis reqrat cōtritio spālis. dicēdū q deus non reqrit ab hoīe impossibile: sz solū qd homini est possibile. Unde si pōt hēri cōtritio spālis siue ante siue post: tūc reqrit. Si aūt non pōt hēri tūc sufficit generalis. vnū in momēto pōt hō cōteri sed in momēto nō pōt cōteri de singulis sigillatim sed postea si hz tēp⁹ dz cōteri de eis. Circa qrtū. s. quātus dz esse dolor cōtritionis tria videnda sunt. Primo vtrū requirat dolor sensibilis. Scdo vtz dz esse maximus. Tertio vtrum debet esse maior de maiori peccato. Ad pmū dicendū q sicut dicit Criso. vnūquodqz p qs causas

nascit̄ p easdē dissoluit̄. Ergo cū petm̄ sufficiēter p solū actū volū tatis possit nasci sufficiēter p solū actū voluntatis a pte nr̄a cū dei gratia pōt dissolui. Cū ergo hr̄e dolorē voluntariū d peccati displi centiā semp sit in hoīs potestate. hr̄e vo dolorē sensibilē nō semp: ideo deus nō requirit dolorē sensibilē de ɔtritionis necessitate sed de ei⁹ pfectione. Ad scd̄m dicēdū q̄ in ɔtritione duplex ē dolor vnus in volūtate q̄ nō est aliud q̄ peccati displicētia: ⁊ in hoc consi stit essentia ɔtritionis. Alius in sensualitate q̄ causat̄ ex pmo dolo re: vel fm necessitatē nature ex motu superioꝝ viriū quē sequunt̄ inferiores: vel fm electionē put volūtas excitat dolorē illū. Prim⁹ ergo dolor dꝫ esse maxim⁹ in genere. s. cōparatione alioꝝ doloꝝ. quia q̄nto aliq̄d magis dꝫ placere: tāto eius oppositū magis dꝫ displi cere: nō tñ oportet q̄ sit maxim⁹. in specie huius doloris sic q̄libet amor charitatis est maxim⁹ in genere sed nō in sua specie. Secun dus vo dolor nō oportet q̄ sit maxim⁹. Tum q̄ vires iferiores ma gis mouent̄ ex apprehēsione objectoꝝ ppꝛioꝝ q̄ ex redūdātia su perioꝝ viriū: tū etiā q̄ nō requirit̄ ad cōtritionē de necessitate sed de pfectione. Ad tertiū dicēdū q̄ duplex est dolor ɔtritionis q̄ dā generalis q̄ est īmediata dispositio ad iustificationē q̄ est de oī bus peccatis inq̄ntū sunt offensa dei: h̄ dolore dolet q̄s magis de maiori peccato habitualiter nō actualiter. Alius est dolor spālis: ⁊ hic est duplex: q̄dā spūalis: hic dꝫ esse maior de maiori peccato eo q̄ habet maiorē rationē dolendi. alter sensibilis: hic etiā cōueniēs est vt sit maior: q̄ maiori offense maior pena etiā sensibilis debet̄: sed tñ non est necesse q̄ sit maior: q̄ sine ea pōt esse vera contritio.

Circa quintū. s. q̄ntū dꝫ durare dolor ɔtritionis ɔsiderāda sūt duo. Primo vtrū post remissionē peccati debeat in hoīe esse cōtri tio. Secūdo vtrū post hanc vitā sit cōtritio in his q̄ sunt in purga torio. Ad primū dicēdum q̄ sicut dicit Hugo de sancto victore deus q̄ādo absoluit hoiem a vinculo peccati: ligat eū vinculo per petue detestationis eius: sed detestatio ppetua duplex est: q̄daꝫ in habitu. Ad hāc tenet̄ semp hō: etiā post peccati pfectā remissionē. Quedā in actu: ad hanc nō. Ad secūdū dicēdum q̄ in cōtritione tria sunt. s. actus doloris: forma gratie actū elicientis: ⁊ effect⁹ meri ti satisfaciētis. In beatis nō est dolor: in dānatis non est gratia: in his qui sunt in purgatorio nō est meritū. Ideo in his tribus generi bus ppꝛie nō est cōtritio: sed in solis viuentibus.

De motiuis ad cōtritionē. DIS. VII.

Circa sextū. s. de his q̄ mouere debēt ad cōtritio nē: sciēdū q̄ de⁹ homini dolorē cōtritiōis immittēs facit eū in sui status ɔsideratione: in petōꝝ suoꝝ inq̄sitione: in totius vite sue discussione diligētis sime circūspectū. Vñ facit eū similē sanctis aīalib⁹: de q̄b⁹ dicitur Ezech. j. q̄ corpus eoꝝ plenū erat oculis in circuitu: ⁊ p totum. Et Apoc. iiij. Dicit̄ q̄ plena erāt oculis intus ⁊ in circuitu p totū. Itez facit eū similē paulo quē in sue ɔuersionis exordio circunfulsit lux de celo Act. ix. Itē dꝫ penitens esse similis agno habenti septē ocu los Apoc. v. Itē lapidi: de quo zach. iij. dr̄ q̄ erāt septē oculi i lapi de vno: q̄ de⁹ p gratiā suā penitētē illuminans dat ei septē ɔside rationes vt. s. supra se. intra se. infra se. ante se. post se. ad dexteram suā respiciat ⁊ sinistrā. Nā ad ista septē se cōuertens: vndiq̄ videt ⁊ inuenit mā̄m dolēdi: ⁊ de peccatis suis pteritis penitēdi. Pri mo q̄dē si supra respiciat videt se eterna hereditate priuatū: a scōꝝ omniū ɔsortio exclusum: a dei gloriosa visione: ⁊ icōprehensibi li suauitate fruitionis abiectū: a gemina corpis ⁊ aīe glorificatione frustratū: ⁊ multa talia: q̄ si diligēter ⁊ pfunde respiciat: meditet̄ ⁊ ruminet inueniet occasionē ⁊ mā̄m amarissime penitēdi. Scd̄o si intra semetipsum inspiciat videt se donis oīuz gratie spoliatū: virtutib⁹ nudatū: peccatoꝝ spurcitijs fedatū: ⁊ fetidū horrēdis ma culis deturpatū: ⁊ abominabilē eē factū. Cōmunicatione spōsarū ti ⁊ oib⁹ ecclesie sancte suffragijs priuatū: in bonis nālib⁹ vulnera tū. Videt i se rōnalē p ignorātiā obfuscatā: cōcupiscibilē sic equū sine freno vndiq̄ ad illicita relaxatā. irascibilē p maliciā deprauatam. Videt i tēplo cordis sui abominabilia ⁊ horrēda idola. s. ima ginea abominabiliū peccatoꝝ. Videt se bonis oīb⁹ destitutū: ⁊ i vi lioꝝ pfunda voragine iacētē: ⁊ exire siue resurgere penit⁹ ipotētem nisi de⁹ misericors manū ei porrigat adiutricē: ⁊ summ⁹ medic⁹ aīa rū a suis languorib⁹ ⁊ desperatis vulnerib⁹ ipsiuz sanet. Ad h̄ multuz valent illa q̄ superius dicta sunt de petō in generali vbi ondsum est q̄nta mala faciat in aīa: q̄ diligēter inspecta mouē debēt ad omne petm̄ detestādū. Tertio si peccator ifra se respiciat videt sibi patū eternū iferni suppliciū nisi digne peniteat. Require de h̄ multa supra de iferno. Et si pēitet videt nihilomin⁹ sibi patā purgatorij penā nisi pniaz ɔdignā h̄ ɔpleat: d̄ h̄ require supra d̄ purgatorio: videt et sub se corp⁹ suū q̄d nimis diligēdo: fouēdo: ipinguādo miserā ei animā subiugauit ⁊ ei⁹ occasiōe ad penas ppetuas obligauit. Quarto si retro se respiciat videt vite sue pterite prauitatē tpis amissi pcio sitatē ⁊ irrecupabilitatē moꝝ acq̄sitoꝝ assuetā puersitatē. ⁊ multa talia. Quinto si añ se respiciat videt mortis exitū: ppinquāte ⁊ multa talia De hoc require supra de morte. Dꝫ etiā añ oculos suos ponē dñm ihm xp̄m pro petīs suis morte dānatū īmēsis iniurijs ɔtumelijs ⁊ supplicijs afflictū ɔsputū colaphis cesum irrisum cru cifixū ⁊ mortuū. Dꝫ inspicere diuinū ⁊ horrendū iudicium ⁊c̄. De h̄ require supra de iudicio timēdo. Sexto si respiciat ad sinistrā vi det hostes inuisibiles isidiātes incessāter tētare. deijcere mactare. iugulare ⁊ ad infernū trahere cupiētes: a sinistris enī sunt hostes p uersi iusticie oppssores. Alios suis prauis exēplis ⁊ morib⁹ corrū pentes. Sūt etiā in h̄ mūdo oppssiōes inocētiū gemit⁹ ⁊ afflictōes pauperū psperitas malignātiū: sunt etiā ibi īfirmitates corpales ⁊ spūales ⁊c̄. De h̄ require supra de mūdi piculis. Septio si respiciat ad dexterā videt bona tam corpalia q̄ spūalia q̄bus abusus est. ⁊ eoꝝ largitorē de suis beneficijs ipugnauit dei misericordiā ɔtēpsit sanctos omnes ɔtra se puocauit.

Ualent etiā ad ɔtritionē pro petīs acq̄rēdā duodeci que se quunt̄. Primo est cogitare frequēter que ⁊ quāta sunt q̄ p petm̄ amisit. s. regnū eternū: deū: seipm̄ ecclesie pticipiuz scōꝝ ɔsortiū: q̄d ante fecit bonū meritoriū: tp̄s suū: op⁹ ⁊ laborē su um ⁊c̄. multa. Scd̄o mouet ad hāc cogitare que ⁊ q̄lia q̄ enormia ⁊ turpia ⁊ vilia ⁊ magna sunt que cōmisit. Tertio cogitare q̄ omi sit que facē debuit vel q̄ ea q̄ fecit nō fecit vt debuit. Quarto cogi tare in quot ⁊ quāta mala p petm̄ deuenit ⁊ quot dāna ⁊ incōmo da peccādo incurrit. Vñ pꝫ supra de effectib⁹ peti q̄ petm̄ hoī sup oīa nocet. Quinto mouet ad hāc cogitare quos offēdit: videlꝫ deū ⁊ angelos: ⁊ oēs scōs quos peccādo magis videt̄ lesisse q̄ regē frā cie si ei regnū suū abstulisset: q̄ de eius glīa plus gauderēt in celo q̄ aliq̄s rex posset gaudere de aliquo regno terreno. Sexto cogita re que mala pp peccata sua pmeruit. s. exheredationē. spoliationeꝫ fustigationē eternā damnationē dei iudiciū eternū suppliciū. Se ptimo cogitare quātū ⁊ q̄lr̄. ⁊ pro quo pmio. ⁊ in quo seruitio. ⁊ q̄ bus. s. vitijs ⁊ dmōib⁹ seruiuit. Octauo q̄ ⁊ quāta ⁊ q̄lia p petīs su is xp̄s sustinuit. Nono mouet ad hūc spes recupandi p pniaz q̄d pdidit p culpā. s. grām ⁊ veniā ⁊ gloriā. Decimo mouet ad h̄ fletus mūdanoꝝ pax vtilis: vl̄ oino inutilis. imo aliq̄n noxi⁹: quē peccator ɔcipit nā videt mūdanos tm̄ flētes p rez iutiliū amissiōe: ⁊ p pro rum incōmodoꝝ icursiōe. Undecio mouē dꝫ ad h̄ lesio ⁊ corruptio in se oīuz imagīs. Duodecimo ɔsideratio oīuz bn̄ficiētie ⁊ sue igratitudis. Circa septimū. s. q̄lis debeat esse ɔtritio: sciendū q̄ hō de ɔtrit⁹ dolore dꝫ lugere ad modū istaꝝ q̄tuordeci psonarum Primo ad modū exhēdati vt filij isrl̄: sup flumīa babylōis sue pa trie: q̄ exhēditati erāt recordātes: vt esau pūat⁹ pma bn̄dictōe gen. xxvij. vt dauid expulsus a regno: fugat⁹ ab absalō. ij reg. xv. Scd̄o dꝫ dolere ad modū spoliati. Michee. j. Plāgā ⁊ vlulabo: vadā spo liatus ⁊ nudus. A q̄b⁹ spoliamur bonis: pꝫ. ē. de effectib⁹ peti. quō petm̄ spoliat. Tertio dꝫ dolere ad modū viduati a sponso xp̄o. ij. reg. xiiij. Lugere te simla ⁊ iduere veste lugubri: ⁊ esto q̄si mulier lugēs vir̄ suū ⁊c̄. Joel. j. plāge q̄si v̄go amicta sacco sup vir̄ puber tatis tue. Quarto ad modū orbati a pr̄e ⁊ ple ⁊ petōr dꝫ dolere: q̄ amisit patrē. dñm: ⁊ matrē ecc̄liaz. vt nō sit eoꝝ fili⁹. Merito Luc. xv. Jam nō sum digni⁹ vocari fili⁹ tu⁹. Deut. xxj. Puella gētilis in matrimoniū assumēda debebat vno mēse patrē ⁊ matrē flē quos amiserat in captiuitate añq̄ desposaret̄. Itē orbat̄ ple bonoꝝ ope rum: q̄ tanq̄ filij ei moriunt̄ q̄n peccat. Sic noemi lugebat filios su os Ruth. j. dicēs. Nolite vocare me Noemi. i. pulchram: sꝫ vocate me mara. i. amarā. q̄ amaritudīe repleuit me oīpotēs. egressa sum plena: ⁊ vacuā me reduxit. Math. ij. Rachel plorās filios suos no luit ɔsolari q̄ nō sunt. Hiere. vj. Luge vnigēi: fac. t. ⁊c̄. Quīto dꝫ flē ⁊ dolere ad modū vulnerati. De h̄ supra quō petm̄ vulnerat. Hec aūt vulnera sanat amara potio ɔtritōis. Dicit ysi. q̄ ceruus ifixus sagittis multis recurrit ad pabulū herbe que dr̄ dyctamus. cui⁹ vi⁹ repellit sagittas: ⁊ curat vulnera ei⁹. Sic ɔtritio tētatōes diaboli amaritudīe sua repellit: ⁊ curat vlnera peti. Sexto dꝫ flere paccator ad modū captiuati. vt thobias. Thob. iij. Tūc thobias igemuit. ⁊ cū lachrymis oīut q̄ nō obediuim⁹ pceptis tuis dñe traditi sum⁹ in direptionē ⁊ direptionē ⁊ captiuitatē ⁊c̄. Septio ad modū ɔfusi ⁊ vituperati vt sara. Thob. iij. Que trib⁹ dieb⁹ ⁊ noctib⁹ orabat cū lachrymis vt de⁹ eā a vitupio liberaret. Octauo ad modū obsidiōe vallati. Naū. iij. Haurit tibi aquā ppter obsidionē. Octauo ca. Iu dith ɔsuluit pp̄lo obsesso dicens. Indulgentiam domini fusis la

chrymis postulem⁹ ꝛc. Sic ceruus obsessus a canibus cū nō videt quo effugiat et dicit lachrymat. Nono ad modū incarcerati Sic dolebat monasses .ij. Paral. xxxiij. Postq̄ coangustat⁹ ē monasses orauit dn̄m ꝛ egit pn̄iam valde ꝛc. Decimo ad modū obligati debet dolere vt mulier clamās ad helyseū venit creditor ꝛc. iiij. Regū .iiij. Uel .j. reg. xxij. Conuenerūt ad eū oēs oppressi ere alieno ꝛ amaro aio ꝛc. Undecimo dʒ dolere ad modū grauissimo iugo ꝛ onere oppressi. Baruch .ij. Anima q̄ tristis est sup magnitudine mali ꝛ incedit curua. De hoc supra de pondere peccati. Duodecimo ad modū parturiētis. Nō est mirū si doleat q̄ simul habet parere tot fet⁹ dyabolicos quot peccata cōmisit. Mich. iiij. Dolere satage filia syon quasi parturiēs ꝛc. Itē iohānis xvj. Mulier cū parit tristiciā habet. Tredecimo ad modū iudicati mortē expectātis. Dixit quidā q̄ fures iudicati docent homines penitere ꝛ orare qui cū lachrymis promittunt emēdā. Dan̄ xiij. Flens susanna suspexit ad celū. Et post. Exclamauit magna voce ꝛc. Quartodecimo ad modū periclitātis. Jon. j. Timuerūt naute ꝛ clamauerūt ad dn̄m eodē .ij. Cū āgustiaret̄ aia mea ī me dn̄i recordat⁹ sum. Hec dixit ionas in ventre ceti.

¶ De effectu cōtritionis. DIS. VIII.

Circa octauum. s. de effectu ꝛ vtilitate cōtritionis: sciēdū q̄ diligēda est ꝛ optāda penitētialis cōtritio ppter effectū renouationis: expiationis. placationis. sanationis: cōsolationis: expugnationis illustrationis: ꝛ retributionis. Primo q̄dē ppter effectū renouationis: qꝛ cōtritio renouat ꝛ viuificat aiam q̄ mortua fuerat p pctm̄ sic expresse os. Luc. xv. de filio pdigo penitēte. Mortu⁹ fuerat s. p culpam ꝛ reuixit p pn̄iam. Oʒ aūt aia mortua reuiuiscat nō pōt fieri nisi p v̄tutē omnipotētis dei qꝛ sicut dicit Augu. Maius est iustificare impiū q̄ creare celū ꝛ terrā: deus aūt omnipotēs in cor cōtritū descendit ad aiaʒ viuificādū ꝛ renouādū. sicut di. Isai. lvij. Dn̄s habitat in cōtrito ꝛ humili spiritu vt viuificet spiritū humiliū: ꝛ viuificet cor cōtritorꝫ. Hoc bene fuit figuratū in ezechia. Isai. xxxviij. Cū cū dn̄s mādasset p Isai q̄ moreretur fleuit ꝛ dn̄s lachrymas ei⁹ vidit: ꝛ curās eū ab infirmitate sua vitā ei⁹ p annos q̄ndecim prolongauit. Itē ad fletū vidue christus ei⁹ vnigenitū suscitauit. Luc. vij. Itē ad fletū marie ꝛ marthe dn̄s fratrē eaꝝ lazarum suscitauit. Joh. xi. Si igit̄ tāte v̄tutis sunt lachryme apud deū vt vitā possint aliis impetrare: quāto magis hō vere contritus vitā sibipsi poterit ipetrare. Cur. n. apud deū nō magis valeat fides ppria si tm̄ apud eū fuit valens aliena. Hui⁹ renouationis ꝛ viuificationis exēplum habem⁹ eūdē in fenice: de q̄ dic̄ phs q̄ est auis sine pari viuens trecētis vel q̄ngētis annis q̄b⁹ cōpletis cū sentit se deficere fac̄ sibi nidū de lignis aromaticis valde siccis q̄ i estate ex feruore solis flāte fauonio incendunt̄ q̄b⁹ accensis sponte nidū ingredit̄: ꝛ ibidē inter ligna ardētia incinerat̄. Ex quo cinere infra triduū nascit̄ q̄daʒ v̄miculus q̄ paulatim plumas recipiēs inuolucrē reformat̄. Idē dicit Ambro. i hexameron. Que forma ē penitēs vere cōtritꝰ q̄ defectus suos cōsiderās dʒ sibi nidū cōponē de lignis aromaticis .i. de bn̄ficiis dei simul collect̄ iter q̄ non dʒ omitti lignū viuifice crucis. Exēplo illi⁹ vidue sareptane dicētis iij. Reg. xvij. En colligo duo ligna vt ingrediar: ꝛ faciā mihi ꝛ filio meo panē vt comedam⁹ ꝛ moriamur: q̄b⁹ collectis ex feruore solis iusticie accendit̄ ignis cōpūctiōis vel v̄ē cōscietiā: ꝛ aiaʒ totā icinerās i humiliās vsq; quo cognoscat se nihil eē nisi cinerē seq; dignā eē igne ifernali cruciādā ꝛ i nihilū redigēdā vsq; ad cinerē. Istū dʒ accēdē ver⁹ penitēs ꝛ laborare ad h̄ q̄ vehemētius accēdat̄. Hūc ignē accēsū igrediēs icinerat̄ .i. humiliatur oīno. Ex quo cinere ifra triduū pn̄iale nascit̄ q̄dā v̄micul⁹ .i. aia renouata recognoscēs se puulū nudā omni bono spūali ꝛ vilē ꝛ debilē vt possit dicere illud ps̄. Ego aūt sum v̄mis ꝛ nō hō ꝛc. In humilitatis sue cinerib⁹ nutriri dʒ iste v̄micul⁹ donec crescat i meritis ꝛ opibus bonis donec sumptis virib⁹ actionis ꝛ pēnis orōnis ꝛ deuotionis fiat auis pfecta volās p cōtēplationē i deū. Secunda vtilitas cōtritionis ē effect⁹ expiatiōis: purgat. n. aiām ꝛ expiat a peccatis. Cū. n. in cōtritione fit ardor q̄dā spūalis v̄tute ei⁹ aīa icinerat̄ ꝛ renouat̄ vt dcm̄ ē. Hic ardor aquā generat lachrymaꝝ: quia sicut ignis ex interiorib⁹ lignoꝝ viridiū fac̄ aquā erūpe ita q̄ ligna q̄si lachrymari vident̄. Ita ardor ignite cōtritiōis ex pfūdo cordis aquā fac̄ erūpe vsq; ad oculos. In cōtritiōe ergo simul ē ꝛ ardor ignite cōpunctiōis. ꝛ aq lachrymose diffusionis. Utriusq; āt hoꝝ tā ignis q̄ aq v̄tutē obtinet emūdādi. De igne q̄dē dr̄ mal. iij. Ipse n. s. dn̄s q̄si ignis cōflās ꝛ emūdās argētū. ꝛ purgabit filios leui. De aq vo dr̄ Ezech. xxxvj. Effundā sup vos aquā mūdā ꝛ mūdabimini ab oīb⁹ inq̄namētis vris. Ista duo simul sūt i aīa pn̄itētē: ꝛ cōmotōeʒ magnā faciūt in ea. Qđ bn̄ figuratū ē Exo. ix. Ubi iter ceteras plagas egypti dr̄ dedit dn̄s tonitrua grādinē ꝛ discurrētia fulgura sup terram ꝛ grādo ꝛ ignis mixta pariter ferebant̄. Hec tria significāt cōminationes mortis iudicii ꝛ inferni: ex q̄bus in aia penitēte magn⁹ terror ꝛ cōmotio generat̄. De h̄ etiā dr̄ Sap. xvj. Qđ eni mirabile erat in aq que oia extinguit plus ignis valebat. Aq eni lachrymaꝝ nō extingunt ignē cōpūctiōis: sʒ magis nutrit ꝛ auget. Nec ille ignis spūalis cōsumit aquā lachrymaꝝ sed puocat ꝛ exire cōpellit. Uere aqua cōtritionis cordis est aq valde mirabilis qꝛ extinguit ignē iferni ꝛ pctī: ꝛ succēdit ignē celi ꝛ ardorē charitatis ꝛ spūssancti. Silr̄ est cuidā fonti mirabili qui dr̄ esse in egypto. Un⁹ etiā talis dr̄ esse ppe gratianopolim. de quo loquit̄ augus. xxi. de ci. dei in quo faces ardētes extinguūt̄ ꝛ extincte succēdunt̄. Sic in cōtritiōe corda succensa igne pctī extinguūt̄. Ignis aūt spūssci extict⁹ succēdit̄ hac aq ꝛ cor inflammat̄ vt fiat sic̄ cera q̄ fluit a facie ignis ps. Factū cor meū sic̄ h̄ in me. vē. m. Et Hiere. xxiij. Cōtritū est cor meū in medio mei. Hec aq facit hoiem silem calci viue ꝛ frigide q̄ cōspersa aq̄ accēdit̄ ꝛ resoluit̄ ꝛ a sua duritia lapidea emollit̄. Silr̄ cor hūanū pfusū lachrymis cōtritōis. Unde q̄ iudeis pnūciauit dn̄s in vltionē pmittit penitētib⁹ in salutē. Leui. xxvj. Cōterā supbiā duritie vr̄e. Itē fumus calcis aq cōspersē signū est ignis int⁹ iclusi. Silr̄ fum⁹ oculorum signū est ignis spūssci int⁹ iclusi. Bern̄. sumāt petā vndis lachrymaꝝ extīcta. Itē fum⁹ oculoꝝ est signū magni hospitis vt fum⁹ in camio signū est ignis. Itē lapis cristalli in aq mersus vl̄ irrigat⁹: ꝛ sol̄ radio apposit⁹ flāmā sol̄ attrahit v̄tute aq sine qua h̄ nō faceret ita q̄ rei apte succēsiōi flāmā a sole receptā imutat ꝛ eā succēdit: sic de⁹ aq̄ cōtritōis mediāte corda cōgelata ad modū christalli igne celesti succēdit vt pʒ in magdalena ꝛ paulo ꝛ augustino. Itē mediantib⁹ lachrymis cor cōtritū deo offert̄ ꝛ succēdit̄ i holocaustū pinguissimū ꝛ deo acceptissimū ps. Sacrifi. de f. cō. Istis duob⁹ fit agētib⁹ aia purgat̄ a sordib⁹ pctōꝝ. Itē sic maioris mūdi due sunt purgatōes. vna. s. p aquā diluuiū p̄terita. alia futura est p ignē: sic minor mūd⁹ .i. hō ad instar p̄mi iudicii purgat̄ p aquam lachrymaꝝ. Ad instar vo futuri iudicii purgat̄ p ignē. Ad silitudinē igit̄ p̄mi iudicii dʒ penitēs aqs diluuii .i. lachrymaꝝ abūdātiā pcurare. Unde Gen̄. vij. Rupti sunt oēs fōtes abyssi magne. ꝛ catharacte celi apte sunt. ꝛ facta ē pluuia sup t̄rā. Et ita factū ē diluuiū sup t̄rā. ꝛ multiplicate sūt aq̄. Abyssus magna ē īfern⁹: in quo sūt diuersa gnā tormētoꝝ. Qui ḡ pctōr cōsiderat q̄ oia vl̄ plā eoꝝ meruit ex cōsideratōe ꝛ horrore cuiuslibet vn⁹ fons oxit̄. ꝛ cū ipetu fac̄ erūpe lachrymas. Jō dn̄ dr̄ rupti sūt oēs fōtes abyssi magne. Seq̄t̄. Et catharacte celi apte sūt. Hui⁹ catharacte sūt cōsideratōes gaudioꝝ padisi q̄ pctōr cognoscit se oia pdidisse. vn̄ sibi doloris ꝛ luct⁹ māgnā generat. Ex cōsideratōe istoꝝ gnāt̄ diluuiū sup terrā cordis. ꝛ multiplicant̄ aq̄ lachrymaꝝ: ꝛ sic delent̄ oia de supficie terre .i. delent̄ pctā de corde ꝛ eleuat̄ arca .i. aīa in sublimia t̄ra. p desideriū eterno ꝛ cōtemptum oiuʒ terrenoꝝ. Itē ex cōsideratōe futuri iudicii purgat̄ aīa q̄ñ cōsiderat ignes purgatorii ꝛ īferni quos meruit. ꝛ ignē charitatis quē extinxit ut se ꝛ incēdiū cōsumare dilectōis in celo quo se p̄uauit. Quibus sil̄ cōcurrētib⁹ in meditatōe tali exardescet ignis. ꝛ fit q̄ñ cōflagratio ignium ꝛ purgatio aie ac omnium cōbustio pctōꝝ. Hui⁹ ignis v̄tute cōbusta ꝛ purgata fuerūt pctā bt̄e magdalene Luc. vij. dicēte dn̄o remittunt̄ ei peccata multa q̄ñ dilexit multū. Inter miracula sancti iacobi legit̄ q̄ cū q̄dā cōfiteret̄ pctm̄ enorme suo epo cum crederet epūs eū nō esse de compunctū misit eum ad scm̄ Jacobum cū cedula in qua erāt peccata scripta clausa ꝛ sigillata iniungens ei q̄ illud faceret q̄ archiepūs illi⁹ loci ei iniūgeret. cū aūt illuc venisset nec cū dicto archiepo loq̄ posset in festo sci iacobi posuit lr̄as clausas sup altare sancti Jacobi flens amare pctm̄. Cū aūt venisset dict⁹ archieps ad celebrādū missam. ꝛ iuenirēt illas lr̄as sup altare ꝛ quereret q̄s eas ibi posuissent ꝛ dict⁹ homo flens v̄itatem fateret̄ inuenit eas apertas ꝛ q̄si lachrymis intus recenter deletas. Item in vita iohānis elemosynarii legit̄ q̄ quedā mulier quoddā pctm̄ valde enorme cōmiserat: q̄d pre turpitudine nulli cōfiteri audebat. Cum aūt ad eum venisset. ꝛ pre verecūdia confiteri illud nō posset dixit ei q̄ illud scriberet ꝛ sigillaret: ꝛ et clausum depotaret pmisitq; et q̄ illud nūq̄ reuelaret q̄d illa fecit. Cū aūt ille occupatus bullatū pctm̄ in bursa sua posuisset assignās ei diem in qua ad eum veniēs acciperet penitētiā iniunctā interim sanct⁹ mortu⁹ est ꝛ sepult⁹. Mulier aūt p̄dicta quasi amens facta timēs ne pctm̄ suū fuisset inuentū ꝛ publicatū venit ad sepulchꝝ sancti. Ad quod cū fleret per triduū tertia die visum fuit ei q̄ sanctus iohānes ꝛ duo epī qui iuxta eum iacebāt exirēt de sepulchris suis induti pontificalibus qui tradebat ei lr̄as quas ei tradiderat integras ꝛ bullatas. dicens q̄ peccatū suū erat ei dimissum ꝛ deletū: ꝛ q̄ non pote

rant sustinere tātā lachrymaꝝ irrigatiōez quin ad eas surgerēt qui
bus p triduū irrigauerat stolas suas. Quib⁹ dictis itrauerūt sepul
chrū ea vidēte ipa āt lr̄as clausas aperiēs īuenit eas intus deletas.
Huic aūt simile ē qd̄ legit̄ de beato Basilio z qdā vidua. Que
dā vidua nobilis z diues viro suo mortuo dedit se omni castrimar
gie z libidini q̄ cognoscēs z cōmemorās culpā incepit grauit̄ flere
cōmissaz iniqtatē z ɔsūptā male iuuētutē. z scripsit oīa peccata sua
z in fine vnū ceteris enormi⁹ z sigillauit z detulit basilio vbi pstra
tus orabat. z ipa ibi pstrauit se flēs amare. z petēs a sancto vt ora
ret p peccato suo delēdo z sibi remittēdo Cū āt sanct⁹ visa charta
orasset ipa nocte. z i mane sibi clausaz misisset mulier eā aperiēs in
uenit oīa deleta excepto illo enormi qd̄ erat ī fine de aliis gaudēs.
de illo amarissime dolēs rediit ad sanctū. q̄ ɔpassus ei⁹ lachrymis
sit. Uade mulier ad heremū ad sanctū Effren q̄ ipetret hui⁹ crimi
nis tibi veniā q2 ego peccator sum. Que cū multa difficultate iuit.
clamās z pulsans cām pandit sancto effren q̄ ait. reuertere mulier.
q2 ego peccator hō suz q̄ obtinuit p aliis peccatis tuis pōt obtine
re p isto. z reddidit ei chartā z clausit dicēs p̄occupa cito redire an
teq̄ȝ egrediat̄ de corpe q̄ cito rediēs iuenit ī porta ciuitatis iā mor
tui corpus qd̄ ferebāt hoīes ad sepulchrū. q̄ amarissime eiulās z au
xiliū sancti iuocās pcicit lr̄az sup feretrū Quā qdā clericoꝝ leuās
z legere volēs iuenēs totā deletā reddidit eā mulieri q̄ vidēs oīa
deleta gauisa supra modū. z grās agēs veritatē z sibi factaz grāz z
miam sancti p̄cib⁹ z meritis oib⁹ q̄ aderāt itimauit. Itē apud san
ctū victorē parisius cū venisset qdā scholaris nec valeret suū pecca
tū ɔfiteri p̄e verecūdia z dolore monitu cū ɔfessor vt illud sibi de
ferret scriptū qd̄ fecit. Et cū iteꝝ ɔfiteri nō valēt sȝ fleret. apiēs char
tā ɔfessor iuenit eā subito oīno deletā in signū plenarie remissiōis
peccatoꝝ suoꝝ. Itē ī vita beati Egidii legit̄ q̄ cuz karolus ipetrasset
ab eo vt visitaret eum cū loqueret̄ et rex dixit q̄ quoddaz facinus
fecerat ita enorme q̄ nec ei nec alteri aliquo mō ɔfiteret̄. Sȝ roga
uit eū vt oraret deū p eo vt ei dimitteret̄. Cū autē in sequēti dnīca
sanct⁹ egidius missaz celebraret p̄sente rege. z p eo rogaret angelus
dn̄i apparuit ei illud peccatū in q̄dā cedula deportās scriptū z qd̄
p̄cib⁹ sancti egidii erat ei dimissuz. si tn̄ ab eo cessaret. z digne peni
teret. Et erat in dicta cedula additū q̄ quicūq̄ p quocūq̄ cōmisso
sanctū Egidiū iuocaret. sciret illud sibi dimissuz si penitēs dimitte
ret illud. Hoc ēt sciēdū ē q̄ si nō pōt hō pferre vba. nō dimittit de⁹
peccatū in ɔtritiōe. nisi hēat hō ppositū ɔfitēdi. vel vbo. vel signo.
vel scripto. vnde i. pš. Dixi ɔfitebor. z tu re. ipi. pec. m. Quia q̄cito
sterit̄ pponēs ɔfiteri. stati ei peccatū suū dimittit̄ q̄tū ad culpaz.
Et q̄ dicit Ambro. Lachryme lauāt delictū qd̄ pudor ē ɔfiteri. itel
ligit̄ q̄ qn̄ pudor ē in ɔfitēdo. Itē dicit̄ q̄ q̄dā vetula ɔscia sibi
cuiusdā enormis peccati qd̄ ī sua iuuētute cōmiserat. ɔsueuerat in
ecclesia quadā multas lachrymas fundere nō pponēs illud aliquā
do ɔfiteri. Hic qdā demoniacus q̄ ibi ligatus detinebat̄ icepit vehe
mētissime ridere Et cū adiuratus eēt. quare sic rideret. Rn̄dit q̄ iō
q̄ viderat sociū demonē quēdā ridētē. z lachrymas illi⁹ vetule in
utiles irridētē. q̄ credebat q̄ pp lachrymas suas dimitteret ei pec
catū suū sine ɔfessiōe facta. vel in pposito habita. In feruida autez
ɔtritiōe q̄ ē cū pposito ɔfitēdi vt dicit̄ Ecci. iij. In die tribulatiōis
tue⁹ cōmemorabit̄ tui. z q̄si glacies ī sereno sic soluent̄ peccata tua.
Ad hoc facit qd̄ habet̄ supra de pniā de emiliano. z de pane sordi
do Itē qd̄ habet̄ supra de mīa dei. Itē de effectu passiōis chr̄i de
illa q̄ occidit patrē z matrē. Itē. iij. moral. xlix. dicit̄. Greg. q̄ i mona
sterio suo fuit q̄daz frater antonius noīe. q̄ quotidianis lachrymis
ad paradisi gaudia anhelabat q̄ in scripturis nō verba sciētie. sȝ cō
punctiōis grām inqrebat cui p visionē nocturnā dictū est paratus
esto. q2 dn̄s iussit te migrare. Qui cū diceret senō hr̄e sumptus ad
migrādū. respōsuz ē ei. Si de peccatis tuis agit̄. dimissa sunt. q̄ cuz
adhuc trepidaret. nocte sequēti eiusdē verbis iteꝝ est admonitus.
Qui post q̄nq̄ dies febre corept⁹ cūctis fratrib⁹ flētib⁹ z orātib⁹
ē defunctus. Itē ad hoc facit qd̄ habet̄ supra de peccato defor mi
bus imutatis vbi dicit̄ quomō ɔtritio lauat imutat. z decorat ani
mas. Tertia ɔtritiōis vtilitas ē effectus placatiōis. Cōtritio nā
q̄ est sacrificiū deo gratissimū. sicut. pš. dicitur. Sacrificiuz deo spi
ritus cōtribulatus. cor contritum zc. Et Dan. iij Dicunt tres pueri
in camino peccauimus iniquiegimus recedentes a te. z deliqui
mus in omnib⁹. sȝ in aīa cōtrita z spiritu humilitatis suscipiamur
sicut in holocausta arietū z thauroꝝ. z sicut in milib⁹ agnoꝝ pin
guiū sic fiat sacrificiū nostrū in ɔspectu tuo vt placeat tibi. Sane lō
ge plus placet deo spiritualē sacrificiū ɔtritionis. q̄ȝ vile sacrificiuz
brutorū animaliū. q2 hic mactat̄ in holocaustū caro z mens ppria
ibi vero caro aliena. Nec illud vnq̄ȝ deo placuit sine isto. immo il

lud signū erat istiu⁹ vt. s. illud materiale sacrificiū offerēs intellige
ret q̄ sicut aīalia bruta occidebant̄ cōcidebant̄ in frusta z igne cre
mebant̄. sic offerens peccādo meruerat occidi mēbratī diuidi. igne
cōburi z omni tormētoꝝ genere cruciari. Mens igit̄ penitētis tota
debet ɔtritiōis ardore ɔcremari in holocaustū. Sicut ait Greg. Ho
locaustum totum succēdit̄ cū tota mens igne ɔpunctiōis accedit̄ z
in ara amoris z cogitatiōis deo offert̄. Idē. Qui oīa ppter deū re
liquerūt z tn̄ se lachrymis cōpunctiōis nō accēdūt. sicut est z non
pingue sacrificiū eoꝝ. Itē in vitispa. dixit sancta sincletice. In his q̄
cōuertunt̄ ad dn̄m labor est primum z certamē: z postea ineffabile
gaudiū. Sicut eni qui volūt ignē accēdere. primo fumat̄ z ex fumi
molestia lachrymat̄. sic q2 obtinēt qd̄ volebant. Itaq̄ȝ oportet nos
cū lachrymis z laborib⁹ in nobis diuinū ignē succēdere vt a deo q̄
igne ɔsumens est qd̄ volum⁹ valeam⁹ obtinere. Q2 aūt hac aqua
iste ignis succēdat̄: z cor in holocaustū totū accendat̄ signatuz fuit
thimach. s. cū aqua aūt crassa ɔspersuz essȝ sacrificiū z ligna. sole ful
gente accēsus est ignis magn⁹. ita vt ɔsumeret̄ sacrificiū z ligna. sic q2
in ɔtritiōe igne celesti ɔsumunt̄ petā. Idē signat̄. iij. reg. xviij. Cuz
fuisset helyas q̄ cū quattuor hidrias supeffūderet̄ aqua. sacrificiū
igne diuio cū tota materia succensuz ē z ɔsumptū. Quattuor hidrie
significant q̄ttuor a quib⁹ maxie lachryme pcedūt. q2 aut pcedūt ex
timore maloꝝ vel ex pudore ɔmissoꝝ. vl' ex dolore bonoꝝ amissoꝝ:
vel ex recordatiōe diuinorū beneficioꝝ. He sī q̄ttuor hydrie ter effū
dende sup sacrificiū ppter tria genera petōꝝ. s. male cogitatiōis: z
ogationis: z omissiōis. Quarta ɔtritiōis vtilitas est effectus sa
natōis. Est eni ɔtritio antidotū medicatiuū. pš. Cōmouisti dn̄e ter
rā z ɔturbasti eā zc. Nota solent medici curare volētes hoīez reple
tū corruptis humorib⁹. primo dare aliqua alteratiua q̄ ɔmoueant
humores. digerāt z p̄parēt ad expulsionē. post modū dant medici
nā laxatiuā z toti⁹ egritudinis expulsiuā. Sic sūm⁹ medicus aīaꝝ
cor penitent ɔmouit ondendo vilitatē culpe. grauitatē offense: se
ueritatē diuine iustitie: terrores mort' horrorē iudicii. penas īferni
z hmōi. z hȝ oīa faciūt magnā ɔmotiōez z turbationē ī corde p quā
cōmotionē fit dispositio ad expulsionē humoꝝ. Ideo sequit̄. sana
cōtritiōes q2 cōmota est. Nota ɔterunt̄ herbe vt inde fiat succ⁹ me
dicinalis: sed hoc est mirabile q2 in medicina corpali ex herbis me
dicinalib⁹ cōficit̄ corpoꝝ medicina: z ex venenosis ɔficit̄ venenum
mortiferū. Hic aūt ex venenosis petīs sil' tritis in corde ɔficit̄ medi
cina salutaris. Dū aūt cor petā ɔtinēs cōterit̄ z sanat̄: peccata q̄ cō
tinent̄ in eo cōterunt̄: z ex ɔtritiōe delent̄. vnde pver. xxvij. Cōte
ret̄ cū delinquēte delictū. sicut ex cōmotiōe corpis cōmouent̄ hu
mores. Sed corpus ex hmōi motiōe sanat̄: z expellunt̄ humores.
pš. Sanat ɔtritos corde z alligat ɔtritiōes eoꝝ. Nota q̄ sicut ex eo
dē serpēte tyro dicto cōficit̄ venenū mortalissimū: z tyriaca ɔ vene
nū. sic ex eodē corde mors aīe oerit̄ p petī cōsensuz z delectationē: z
tyriaca salutifera p petī detestationē z cōtritionē cordis. Debet hō
penitēs esse sicut ceruo: de quo dicit ysid. q̄ cuz vulnerat⁹ multi ve
natoꝝ sagittis currit ad mōtes z q̄rit ibi pabula amara herbe dypta
mi cui⁹ vtute tela a vulnerib⁹ repellunt̄: z vulnera curant̄. Sic vtu
te ɔtritōis z tētatōes z petā a corde sauciato repellunt̄: vn̄ dī. Ulul
nera dū sanas dolor ē medicīa dolori. Quīta ɔtritiōis vtilitas ē
effect⁹ ɔsolatōis ē eni refrigeriū mitigatiuū. Dictū ē eni q̄ in ɔtriti
one sil' sūt ignis z aq̄: quoꝝ vnū generat̄ ex altero: nec vnū destruit
alterū. sȝ poti⁹ fouet z auget tn̄ aq̄ lachrymaꝝ sic hȝ vim mūdatiuā
sic vtutē hȝ refrigeratiuā. facit. n. refrigeriū ī corde: vt ardorē possit
lem⁹ sustinē: tn̄ ardorē nō extīguit nec minuit: sȝ augmentat. Ecci.
xviij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Idē. xliij. obuiās eis ab ardore
veniēti hūilē efficiet illū Un̄ pn̄t dicē penitētes illō. pš. Trāsiuim⁹
p ignē z aquā: z īduxisti nos in refrigeriū. Istō ē refrigeriū ɔsolati
onis. de quo. ysa. lxj. Spūs dn̄i misit me vt mederer ɔtritis corde vt
pdicarē captiuis īdulgētiā: z clausis apriōnē vt ɔsolarer oēs lugen
tes: z ponerē ɔsolationē lugētib⁹ syō. Itē istō ē refrigeriū repssiōis
fomitis: nā in ɔtritiōe fomes reprimit̄: vn̄ pastq̄ȝ dixerūt tres pueri ī
aīa ɔtrita z ī spū hūilitatis suscipiamur. fecit dn̄s mediū fornacis q̄si
ventū roris flārē. Sexta ɔtritiōis vtilitas est effect⁹ expugna
tiōis: nā in ɔtritiōe ɔfert dn̄s vtutē expugnādi hostes. sic dicit̄ Iu
dith. xiij. Dn̄s ɔteret eos. s. assyrios aduersantes. q̄ iterptant̄ depri
mētes vel ɔuincētes sub pedib⁹ vestris. Et Ro. xvj. ait aplūs Deus
pacis ɔterat sathan sub pedib⁹ vestris. Itē iudith. viij. Indulgētiā
eius cū lachrymis postulemus. Sequit̄. Per voluntatē suā faciat
nobiscū miaz suaz. Sequit̄ z humiliabit omnes qui insurgunt con
tra nos. Septima vtilitas cōtritionis est effectus illustrationis.
Est enim collirium illuminatiuū z clarificatiuū oculoꝝ mentaliuz:
q2 licet primo turbet oculos interiores: tamen turbando eos clarifi

cat. ⁊ aīaꝫ illuminat. Apoc. iij. dicit dñs epo Laodicie q̄ credebat se esse diuitē ⁊ clare vidētē. ⁊ in iudicio dñi erat paup ⁊ nudus ⁊ cecus. Collirio inunge oculos tuos vt videas Joh. xx. Maria flens ad monumētū ī fletu nō cognouit dñz. ſꝫ post fletū. Greg. Qui cōpūctiōis luce est pfusus noctē humana deserit ⁊ ad vera lucē oculos aperit. Supra de pnia vbi habet exēplū de Emiliano illuminato. Joh. ix. lauit ⁊ vidit. Lauit inq̄ p otritione lachrymādo ⁊ vidit dñi gr̄e lumine radiāte ōsciētia lucēdo. Octaua vtilitas ōtritionis ē effectus retributiōis. Facit enī igressuꝫ in vitā eternā. Josue xv. Initiū ascēsus terre pmissiōis icipit a sūmitate maris salsissimi .s. ōtritiōis. Luc. xxiij. Latroni ōtrito promittit dñs paradisuꝫ dicēs. Hodie mecū eris in paradiso. Ibidē Joseph q̄ vixit corp⁹ ihu myrrha ⁊ aloe p q̄ ōtritiōis amaritudo signat erat expectās regnuꝫ dei. Joh. iiij. dicit fons saliēs .i. salire faciēs in vita eternā. In vitispa. dicit abbas pastor fratri cuidā quęrēti qd agēt Abraha. q̄i venit in terrā repromissiōis hospes emit sibi sepulchrū. ⁊ post terrā in hereditate pcepit. sic nos debemus facere. ⁊ cū frater quereret quō h̄ ait dixit senex sepulchrū ē locus lugēdi ⁊ plāgēdi. Sic q̄ vult hereditatē obtinere. dꝫ h̄ pmo lugere ⁊ plangere. Itē legit q̄ qdā miles habuit filiā de vxore sua valde pulchrā. quā istigate dyabolo illicito amore amauit ⁊ corrupit. quē zelū mater p signa nimis euidētia aduertit ⁊ dephēdit. ⁊ cū pre ōfusiōe sua ⁊ filie stupēs nollet factū ppalare. filia ppēdēs q̄ res eēt miti cognita. ōsilio cuiusdā vetule dedit matri venenū de cui⁹ haustu mortua ē. Qd̄ cū pater aduertēs horreret. ⁊ filiā dimitteret ⁊ refugēt ipsā eodē veneno quo mortē intulit matri itulit ⁊ patri. Quibus sic occisis diu despata pmāsit quousqꝫ a quodā pdicatore crucis audiuit q̄ oīa peccata q̄ possēt fieri q̄si nihil erāt ad cōparatiōeꝫ mīe dei. Ad quē accedens. cū nec pre dolore ōfiteri valeret. tn̄ eā ōsolat⁹ ē q̄ ei vix loq̄ valēs pre lachrymis. peccatū suū ē ōfessa iudicās se dignā omni pena ⁊ ōfusione. Que ēt stati vt ab eo recessit cū qdā ancilla sua ad ecclesiā iuit. ⁊ ibi in orone se psternēs. ⁊ lachrymis laxās habenas pre cax inūdatiōe ⁊ dolore pfocata mortua iuēta ē. Cū aūt ille q̄ ōfessionē ei⁹ audierat in sermōe ad populū faceret p ea rogari. audiuit vocē sibi dicētē q̄ poti⁹ erat necessariū q̄ ipa oraret p eo q̄ in lachrymax inūdatiōe quasi iterū baptizata euolauerat ad celestē patriaꝫ sine omni pena purgatoria.

Ꞓ De ōfessione. DIS. IX.

Einde dicēdū ē de ōfessiōe circa quā ōsiderāda sūt decē. Primo qd sit ōfessio. Scdo vtrū oēs teneant ōfiteri. ⁊ quo iure. Tertio cui sit ōfitēdū. Quarto de qb⁹. Quinto qn̄. Sexto qualis dꝫ esse cōfessio. Septio de his q̄ mouere debēt ad ōfessiōeꝫ libēter ⁊ fideliter faciēdā. Octauo de vtilitate ōfessiōis ⁊ ei⁹ effectu multiplici. Nono de ōfessiōe inutili. Decimo de ipedimētis vere ōfessiōis. Circa pmū sciēdū q̄ eā sic diffinit aug. Cōfessio ē p quā morbb⁹ latēs spe venie aperit. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ ōfessio sit tripliciter. aut in foro ōsciētie corā deo. aut in foro pnie corā dei vicario aut in foro ōtentioso corā iudice. In pma peccatū latēs nō aperit. q̄r apertuz erat. In tertia vō nō apit spe venie. In media vero peccatuꝫ latens spe venie apit. Unde ōfessio sacramētalis q̄ ē pars pnie ibi ōueniēter describit ⁊ p mām q̄ est peccatū. ⁊ p actū q̄ ē aprire ⁊ p finē q̄ est spes venie. Bene aūt dicit peccatū latens. q̄r si ante ōfessioneꝫ erat peccatū apertū ōfessori vel alij cuicūqꝫ vt homini. nō tn̄ vt dei vicario. Itē dicit aperiri. q̄r ⁊ si aperiat dei vicario claudit tn̄ sub sigillo ⁊ ipi ōfessori vt homini ⁊ oib⁹ alijs. Itē dicit spe venie q̄r timor aliqn̄ sit motiuū ad ōfitēdū nō tn̄ mouet vt finis. Circa scdm .s. vtru omnes teneant ad ōfessionē. dicendu est q̄ duplex ē cōfessio. quedā mētalis que fit soli deo quedā vocalis. Itē vocalis duplex quedaꝫ generalis ⁊ indistincta. Et quedā spēcialis ⁊ distincta. Cōfessio mentalis que fit soli deo est de iure naturali. ⁊ ad illā tenebātur oēs homines ante oēm legē scriptā. Confessio vero vocalis generalis ⁊ indistincta. aliquo modo erat de lege mosayca .s. p determinationē sacrificiorū. sicut patet in leuit. vbi dicitur. Anima que p ignorātiā peccauit. sic offeret. ⁊c. anima q̄ p supbiā ⁊c. vel si peccauerit pnceps ⁊c. Unde sm genera peccatoꝝ erāt determinata genera sacrificiorū ⁊ sic in offerēdo quodāmodo cōfitebant peccatum suum. Item in emissione hyrci emissarij sacerdos confitebat peccata totius populi dño in vniuersali. nō singularū psonaꝝ in pticulari. Cōfessio vero mētalis distincta ⁊ determinata sacerdoti faciēda ē de iure diuino. in lege euāgelica pmulgato. q̄r in omni iudicio bene ordinato oportet alteꝝ esse reū. alterū iudicē. In pnia vero qdā iudiciū est. ideo decet ibi esse aliū reum aliū iudiceꝫ. Judiciuꝫ autē ōtra reum pcedit. aut p pbationes ōtra inimicū. aut p ōfessiones pprias sponte factas. Cum ergo iudiciū pnie sit spontaneum oportet pcedere ex cōfessionib⁹ rei nō ex alijs pbatōib⁹. in iudicio vō nō dꝫ esse iudex principalis nisi qui pōt absoluere ⁊ condēnare. Et ideo iudiciu illud soli deo pncipaliter ōpetit qui solus pōt petā relaxare ipse vō q̄r deus erat ⁊ nō hō sufficiebat ei mētalis ōfessio vsqꝫ ad susceptione humane nature ex tūc aūt etiā vocalē ōfessionē q̄ sit hominū reqrit ab hoīe ⁊ q̄r ipse in forma huana nobiscū presens esse nō pōt vicarios ōstituit hoīes quib⁹ debem⁹ ōfessionē facere. In hoc aūt q̄ eis ptātē iudiciaria ligādi ⁊ soluēdi dedit cōfessioné eis tanqꝫ iudicib⁹ debere fieri isinuauit. Oēs ergo hoīes tenētur ōfiteri peta sua explicite sacerdoti q̄r chr̄s h̄ pcepit iplicite in figura cū dixit leproso mūdato vade ondē te sacerdotibus Math. viij. Et etiā sine figura in hoc nō in ptātē iudicādi in foro exteriori dedit discipulis accipiēdā ab alijs mediāte petro cui eā pmisit ante passionē cū sibi dixit illud qd̄ scriptū est Math. xvj. Tibi dabo claues ⁊c. Et dedit post resurrectionē cū dixit ei. Pasce ⁊c. Joh. xxj. Sed etiā dedit eis ptātē iudicādi in foro cōsciētie nō tm̄ aplis quoꝝ sunt epi successores sed etiā alijs discipulis quoꝝ sūt successores inferiores sacerdotes: ⁊ illā potestatē oib⁹ imediate dedit p seipsum. cū post resurrectionē dixit eis Accipite spm̄ sanctū. quoꝝ remiseritis petā remittunt eis ⁊ quoꝝ retinueritis retēta sunt. Joh. xx. Quibus aūt dat ptās iudicādi de aliqua cā implicite datur eis ptās cognoscēdi de illa. Nullus enī pōt esse bon⁹ iudex de his q̄ ignorat. Sacerdos aūt cognoscere nō pōt sufficiēter forefacta ōscie peccatoris nisi peccator ei ōscientiā suā p ōfessionē aperiat. Sꝫ forte dices q̄ ex dictis nō sequit q̄ petōr teneat de necessitate ōfiteri: sed q̄ si cōfitet sacerdos pōt ipsuꝫ iudicare de ōfessis. Sed hec euasio friuola est. Null⁹ .n. ē iudex me⁹ p quo non teneor facere nisi q̄ntū volo. Cū ergo chr̄s sacerdotes ōstituerit iudices alioꝝ in foro ōsciētie tenent peccatores de necessitate salutis cōfiteri petā sua sacerdoti. Et ideo bene dixit sapiēs pūer. xxviij q̄ q̄ abscōdit scelera sua nō dirigetur. Auctoritas etiā aplica hoc pceptū pmulgauit. Unī iacob⁹ in canonica sua postq̄ dixit: ifirmat q̄s ex vobis iducat pr̄sbyteros ecclesie ⁊c. Cito post subiūgit. Cōfitemini alterutrū petā vestra. ⁊ orate p inuicē vt saluemini. In quo pꝫ q̄ itellexit cōfessionē eē faciēdaꝫ sacerdotib⁹. ⁊ eā eē necessariā ad salute. Per hoc q̄ dixit vt saluemini qd̄ nō tm̄ referēdū est ad h̄ q̄ dixit. orate p inuicem. ſꝫ etiam ad hoc q̄ dixit. ōfitemini. Preceptū etiā de ōfitēdo sacerdoti. ecclesia circūstātiauit q̄ntū ad illū cui ōfitēdū ē ⁊ q̄ntū ad tpus ōfitēdi: ⁊ q̄ntū ad modū. extra de pe. ⁊ re. Ois vtriusqꝫ sexus fidelis postq̄ ad ānos discretōis puenerit: oia sua solus petā saltē sel' in āno fideliter cōfiteat pprio sacerdoti ⁊ iniūctā sibi pniaꝫ p virib⁹ studeat adimplere. Ex pdictis pꝫ p ōtritionē mortale peccatū nō remitti sine ōfessione in re vel in pposito explicite vel iplicite. Et sic debet intelligi illud qd̄ dicit de penitētia dis. i. ca. Si cui. C. Ex his. Nullus aūt p cōfessionem oris ⁊ satisfactionem operis peccati abolet culpam.

Ꞓ De confitendo proprio sacerdoti. DIS. X.

Irca tertiū .s. cui sit ōfitēdū. cōsiderāda sūt q̄nqꝫ. Pmo vtrū sit necesse ōfiteri pprio sacerdoti. Scdo vtrū ex pulegio vel mādato supioris possit aliqs cōfiteri alij q̄ pprio sacerdoti. Tertio vtrū illi q̄ cōfitent alteri ptāte supioris haben teneant eodē āno ōfiteri suo prochiali sacerdoti. Quarto vtrū in casu necessitatis sufficiat ōfiteri layco. Quinto vtrū cōfessori nō sacerdoti quē prochialis sacerdos posuit loco sui teneant eadē peccata iterū cōfiteri. postq̄ eis constiterit illū cui cōfessi sunt sacerdotē nō esse. Ad pmū .s. vtrū necesse sit cuilibet cōfiteri pprio sacerdoti. Dicēdū q̄ pprius sacerdos q̄druplicitér pōt accipi. Uno modo est pprius sacerdos alteri⁹ habens sup ipsuꝫ iurisditionē ordinariā in foro penitētie. modo tamē inferiori: ⁊ sic pprius sacerdos est ille qui ōmuniter vocat pr̄sbyter prochialis. Alio mō habens iurisditionē ordinariā vel mō principali: ⁊ sic eps est pprius sacerdos omniū existētiū in suo epatu. Ul' mō pncipalissimo: ⁊ sic papa est pprius sacerdos oiuꝫ chr̄ianoꝝ. Tertio mō habēs iurisditionē delegatā ab aliquo isto. vel a legato dñi pape. Quarto mō habēs iurisditionē vl' ex ōmuni cōcessiōe: vel pmissione iuris ⁊ sic sunt pprij sacerdotes illi quos epi vel abbates exēpti eligūt in ōfessores. Talib⁹ enī pmitit ex iure cōi eligere sibi discretū ⁊ pūidū cōfessorē. extra de pe. ⁊ re. ne p dilatiōe. Sic etiā est pprius sacerdos pr̄sbyter q̄cūqꝫ illius quē audiuit ōstitutū in articulo necessitatis si pprium sacerdotē aliquo pdictoꝝ triū modoꝝ non potest habere. Hoc etiā quarto mō est pprius sacerdos vagabūdorum quicūqꝫ pr̄sbyter prochialis. in cui⁹ prochia voluerint confiteri quia tales nusq̄ habent domiciliū pprīuꝫ. ff. ad municipia. l. labeo. Similiter dico de illis qui domicilio relicto nauigāt vel iter faciūt

querētes quo se ɔferāt. ff ad municipales l ciuis. C. Si q̄s domici-lio. Sic etiā ē ꝓprius sacerdos pegrinoꝝ ad sancta loca eūtiū: par-rochialis p̄sbyter cui noluerūt ɔfiteri de cōmissis postq̄ȝ recesserūt a iurisditiōe illi⁹ in cui⁹ ptāte hābēt domiciliū. Accipiēdo aūt pro-prium sacerdotē ꝓ sacerdote habēte iurisditiōeȝ aliquo p̄dictoꝝ mo-doꝝ: nō ē faciēda ɔfessio nisi ꝓprio sacerdoti. ad h̄ vt hōnō trāsgre-diat̄ p̄ceptū: ɔsequaturqȝ ɔfessiōis effectū. Quia sicut ī nālibus ad aliquē effectū reqrit̄ potētia actiua ī agēte ⁊ mā debita ī suscipiēte: sic ad effectū ligādi ⁊ soluēdi ī foro ɔsciētie reqrit̄ potestas clauiū q dat̄ sacerdoti ī sua ordinatiōe ⁊ mā debita. i. subdit⁹ q̄ habet̄ ex iurisditiōe aliquoꝝ p̄dictoꝝ modoꝝ. Sȝ accipiēdo ꝓpriū sacerdotē primo mō vel scḋo q̄uis sit eis ɔfessio regularit̄ faciēda i multis tñ casib⁹ nō oportet vt ostēsuȝ ē. Ad scḋȝ. s. vtrū ex p̄uilegio vel mā-dato supioris possit aliq̄s ɔfiteri alij q̄ȝ ꝓprio sacerdoti. Dicēdū q̄ ad audiēdū ɔfessionē alicuius. ⁊ absoluendū reqrit̄ potestas ordi-nis ⁊ potestas iurisditiōis. Talis ḡ potestas nō pōt cōmitti nō ha-bēti ordinē nec pōt cōmitti a nō nō habēte iurisditiōeȝ. Pōt tñ cō-mitti habēti ordinē ab eo q̄ h̄ȝ iurisditionē tm̄ vel ab eo q̄ h̄ȝ iuris-ditionē ⁊ ordinē. Talib⁹ ḡ q̄b⁹ ē cōmissa potestas possūt subditi cō-fiteri. Ad tertiū. s. vtrū illi q̄ ɔfessi sūt alicui ptātē supioris habē-ti teneant̄ eodē anno ɔfiteri suo prochiali sacerdoti. Dicēdū q̄ ep̄s h̄ȝ ordinariā iurisditionē sup subditos sacerdotū prochialiū. illud aūt qḋ ɔuenit ex ordinaria iurisditiōe ip̄e pōt cōmittere alij habēti ordinē ɔuenientē ad illud officiū exequēdū. extra de ɔsecra. ecclesie. Aqua. Illi ḡ q̄ ɔfitent̄ legitime habēti ptātē ep̄i ⁊ absoluunt̄ ab eo vere sūt absoluti. nec eadē peccata ī nūero tenent̄ suis p̄sbyteris prochialib⁹ ɔfiteri. Sȝ vtrū eodē anno teneāt̄ ɔfiteri p̄sbyteris pro-chialib⁹ peccata q̄ post absolutionē icurrūt opiniōes sūt. Et aliq̄ di-cūt q̄ nō. qȝ p p̄sbyteꝝ prochialē nō ītelligit̄ curatus īferioꝝ. sȝ etiā ep̄us. vnde ep̄atus qñqȝ dicit̄ prochia. ⁊ ep̄us p̄sbyter prochialis. Qḋ ꝓbari posse videt̄ p illud qḋ dicit̄ extra de prochijs ⁊ alienis prochianis ca. nullus. Et. ix. q. ij. Nullus. Et. c. Nullus p̄mas. Et c. Alij dicūt p p̄sbyteꝝ īferiorē nō ītelligi nisi curatū inferiorē. qȝ verba debēt accipi fm̄ q̄ sonāt ī vsu cōi. Preterea papa ī p̄uilegio ɔcesso minorib⁹ ⁊ p̄dicatorib⁹ sup ɔfessiōib⁹ audiēdis declarādo videt̄ dicere q̄ in illo statuto. Ōis vtriusqȝ sexus. ītelligit̄ p̄sbyter prochialis ille q̄ in cōi vsu sic vocat̄ in h̄ q̄ dicit q̄ ɔfessi fratribus teneant̄ semel in anno suis p̄sbyteris prochialibus ɔfiteri ꝓut sta-tuit ɔciliū generale. Cū eni dicēdo p̄sbyteris excludat nō presbyte-ros. ⁊ p h̄ q̄ dicit suis. excludit nō habētes iurisditiōem sup eos vi-det̄ q̄ p h̄ q̄ dicit prochialib⁹ excludit ep̄os. Alias illud vbuȝ pro-chialib⁹ ibi poneret̄ ꝓ nihilo. vbicūqȝ aūt papa aliq̄d dicit p modū declarātiōis iuris si bullatū ē ad oēs se extēdit etiā si nō sit īsertuȝ īter alias decretales. ḡ cū ep̄s nō sit sup statutū. ɔfessi ibi sibi vel alij cū auctoritate ei⁹ tenent̄ eodē anno suo curato īferiori semel ɔfite-ri. Nō sic aūt dicēdū ē de ɔfitētib⁹ pape vel habētib⁹ eius auctori-tatē absolute. qȝ papa ē supra ɔciliū generale. p̄ma tñ opinio ratio-nabilioꝝ videt̄. Ad quartū. s. vtꝝ in casu possit vel debeat q̄s lay-co ɔfiteri dicēdū q̄ ɔfessio dȝ fieri habēti ordinē vt dictū ē. q̄. s. vir-tute clauiū possit absoluere. ⁊ aliq̄d de pnīa relaxare qḋ nō possūt layci. io ɔfessio sacramentalis nō dȝ fieri layco. Et si fiat nō pōt ab-soluere. nec aliq̄d de pnīa ꝓ peccatis debita relaxare. Pōt tñ talis ɔfessio esse meritoria ɔfitēti rōne humilitatis. ⁊ nihilomin⁹ tpe de-bito tenet̄ ɔfiteri sacerdoti ꝓprio. vel alij ptātē habēti. Ad q̄ntū. s. vtrū ɔfessi ɔfessori non sacerdoti quē prochialis sacerdos posuit loco sui credēs tñ esse sacerdotē teneant̄ illa eadē peccata iteꝝ cōfi-teri postq̄ȝ ɔstiterit eis illū cui ɔfessi fuerūt nō esse sacerdotē. Dicē-dū q̄ tales tenent̄ illa eadē peccata sīt illoꝝ sūt memores iteꝝ ɔfite-ri sacerdoti. qȝ fm̄ rei veritatē ex illis nō sūt rite ɔfessi. nec sacramē-tū pnīe susceperūt nec tñ iudicādi sūt peccasse tāq̄ȝ trasgressores sta-tuti ɔfitēdo qȝ eos ignorātia īuincibilis seu ꝓbabilis excusant. Et dico q̄ illa ɔfessio eis fuit meritoria. nō tñ eis tā vtilis ceteris pari-bus ac si ɔfessi sacerdoti fuissent. qȝ nō sacerdos nō pōt ɔferre peni-tenti illud beneficium quod sacerdos ex vi clauium administrat.

C De quibus tenemur confiteri. DIS. XI.

Irca quartū. s. de q̄bus hō debeat ɔfiteri viden-da sūt tria. Primo vtrū teneat̄ cōfiteri oīa mortalia tam publica q̄ȝ secreta. Scḋo vtruȝ teneat̄ q̄s venialia confiteri. Tertio vtrum omnes circunstantias peccatoruȝ. Ad primuȝ dicendū q̄ homo tenet̄ confiteri omnia peccata mortalia tam secreta q̄ȝ publica. quia ⁊ si secreta debeant mori interius per cōtritionē. deferri tamē debent ad sepeliēdū exte-rius per confessionē ⁊ qȝ nō sufficit aliquid esse notū iudici nisi sit ei notū in forma iudicij. qȝ vt dicit̄. iij. q. vij. Judicet. Judex debet iudicare fm̄ allegata. ideo peccata publica q̄uis sīt manifesta sa-cerdoti sicut homi̅ qȝ tñ nō sunt ei manifesta sicut vicario dei opor-tet ea ɔfiteri. Et p̄terea sicut dicit magister dis. xvij. ca. vlt. cōfessio ē quedā punitio pctī vt p eā peccatoꝝ sit hūilioꝝ ⁊ cautioꝝ. vñ nō ē tm̄ ad notificādū ɔfessori peccatū. Ad scḋm. s. vtruȝ de venialib⁹ te-neat̄ q̄s ɔfiteri. Dicēdū q̄ p venialia nō fit separatio nec a regno eccle-sie triūphātis nec a regno eccl̄ie militātis cū ḡ p ipsa regnū nō clau-dat̄ nō indiget de necessitate officio clauiū p qḋ regnū apit̄. Nō ḡ necesse est ɔfiteri venialia p se loquēdo p accidēs tñ potest eē neces-sariū vel rōne dubij qñ credunt̄ eē mortalia. vl̄ rōne statuti qñ hō q teneat̄ ɔfiteri sel' in āno nō h̄ȝ nisi venialia. Ad tertiuȝ. s. vtrū te-neat̄ hō circūstātias oēs peccatoꝝ ɔfiteri. Dicēdū q̄ circūstātie ali-qñ mutāt spēm peccati. ⁊ tūc circūstāne sunt ɔfitēde qȝ species pec-cati ɔfitēda ē. aliqñ ita aggrauāt in eadē specie q̄ actū reddūt mor-talē q̄ sine illis mortalis nō eēt sicut pȝ. Idē. n. actus illicit⁹ pōt fie-ri ex tāta intētiōe q̄ pctm̄ mortale est. q̄ tñ ex surreptiōe fact⁹ mor-tale nō eēt. ⁊ talis circūstātias ɔfitēda est. Aliqñ aūt nō aggrauant crimialiter s̄ venalit̄. qȝ sine illis illa deordinatio pctm̄ mortale eēt nec p eas fieret pctm̄ mortale. si al's nō eēt. Et sic venalia nō sūt cō-fitēda de necessitate nisi aliqñ p accidēs vt sup⁹ dictū est: sic tales circūstātie nō reqrunt̄ de necessitate ad sufficiētē cōfessionē. q̄uis reqrant̄ ad cōfessiōis p̄fectionē. Ut aūt meli⁹ sciri possit qñ sint cō-fitēde de necessitate ⁊ qñ nō. sciēdū q̄ circūstātia dicit̄ illud qḋ est extra essentiā actus aliquo tñ mō ipsuȝ attīgēs aut q̄ntū ad effectū aut q̄ntū ad causaȝ. Primo mō dupliciter. s. aut p modū mēsure: ⁊ ta-les circūstantie sunt tpus ⁊ loc⁹: vel tāq̄ȝ qualitas act⁹: ⁊ talis circū-stantia ē agēdi modus. Secūdo mō est circūstātia q̄d factū ē. s. mu-tilatio grauis vel leuis ī respectu. Tertio mō tripl'r. s. q̄ntū ad cāȝ fi-nalē: ⁊ sic accipit̄ hec circūstātia ꝓpter q̄d aut q̄ntū ad cām māleȝ q̄ ē obiectū actus: ⁊ sic accipit̄ hec circūstātia circa q̄d aut q̄ntū ad cāȝ efficiētē ⁊ hoc dupliciter sȝ q̄ ē duplex cā efficiēs. s. p̄ncipalis ex pte cui⁹ accipit̄ hec circūstātia q̄s fecerit: ⁊ īstrumētalis ex pte cui⁹ acci-pit̄ hec circūstātia quo īstrumēto vel q̄b⁹ auxilijs fecerit. Nec ē in-telligēdū q̄ ꝓpt̄ q̄d ⁊ circa q̄d ⁊ q̄s sint circūstātie inquātuȝ ex eis depēdet essentia act⁹. sȝ īquātū sūt q̄dā ɔiunctiōes aduēte. Un̄ qñ q̄rit̄ q̄s fecerit tāq̄ȝ circūstātia querit̄ vtrū cleric⁹ vel laycus vel reli-giosus ⁊ qñ q̄rit̄ circa q̄d querit̄ vtrū ille hō quē pcussit eēt p̄latus vel subdit⁹ ⁊ sic de alijs. Has aūt octo circūstantias ponit ph̄s. iij. eth. ca. iij. ⁊ q̄libet earū aggrauare pōt ī ordinatiōnē qñqȝ criminali-ter: qñqȝ venaliter. Circa q̄ntū. s. vtrū statim habita opportunita-te sacerdotis teneat̄ hō ɔfiteri. Dicēdū q̄ ille q̄ ɔmittit peccatū mor-tale nō statim tenet̄ de necessitate ɔfiteri habita ɔfessoris opportu-nitate: sȝ sufficit q̄ sel' in āno sicut statuit ɔciliū generale Nisi in qt-tuor casib⁹. Unus ē rōne sacramēti. s. qñ vult cōicare vel celebrare nisi forte de ꝓpinquo expectet aliū cui deuoti⁹ ⁊ securi⁹ ɔfiteat̄. sic eñ expectās nullo iure cōicare ꝓhibet̄ si vere penitēs ē. Secūdus rōne picli vel qñ est ī notabili ⁊ īminēti picli mortis. Terti⁹ ē in rōne cōsciētie. s. qñ cōsciā sibi dictat q̄ statim teneat̄ cōfiteri de ne-cessitate. Quart⁹ rōne dubij. s. qñ ꝓbabiliter videt se ampli⁹ āno il-lo copiā cōfessoris hr̄e nō posse: q̄ ipsuȝ possit absoluere. Quint⁹ ca-sus addi pōt q̄ntū ad religiosos q̄ rōne statutoꝝ suoꝝ: ⁊ sic stat⁹ te-nent̄ cōfiteri frequēti⁹ q̄ȝ īstituit cōciliū generale. Nec tñ pp h̄ seq̄-tur q̄ statim teneant̄ cōfiteri h̄ita cōfessoris opportūitate: nisi assit dies q̄ fm̄ statū religiōis sue cōfiteri teneant̄. Qȝ aūt pctōr regula-riter nō teneat̄ stati cōfiteri: pȝ qȝ ad h̄ nō obligat̄ ex iure nāe: qȝ cō-fiteri sacerdoti nō ē ex iure nāe absolute nec ad h̄ obligat̄ diuina le-ge: qȝ si chr̄s cōfiteri sacerdoti p̄cepit iplicite: nō tñ p̄cepit h̄ statim fieri nec ad h̄ obligat̄ iure positiuo: sed tm̄ ad sel' in āno vt dictū ē.

C De commendantibus confessionem. DIS. XII.

Irca sextū. s. q̄lis debeat eē ɔfessio salutar'. Sciē-dū q̄ dȝ h̄re sexdecē cōditiōes q̄ reddūt eaȝ cōmēdabilē. Primo dȝ eē voluntaria qȝ nec donū. nec seruitiū nec sacrificiū gratū pōt esse deo vel homini nisi sit voluntariū. Ideo de confessione dicit. ps̄. ex voluntate mea con-fiteboꝝ. Item Uoluntarie sacri. ti. ⁊ confi. no t. ⁊c̄. Cant. v. Labia eius distillantia mirrā primā scilicet que sponte nō per vim incisio-nis egredit̄: vt nō sit cōfessio achoꝝ vel furuȝ: vel antiochi. ij. mach. ix. vel vt confessio ione Jon̄ i. sed sit vt confessio dextri latronis. Secūdo debet esset studiose p̄meditata vt hō diligēter p̄uideat ⁊ recogitet totā vitā suā ⁊ opa sua: ⁊ temp⁹ suumet de oīb⁹ possit dei p̄posito cōfessori reddere rationē vt dauid q̄ dicebat. Cogi. pro pec. m. ysa. xxxviij. dicit ezechias timens p̄occupari morte Recogi-tabo tibi oēs annos meos in amari an̄i m. ⁊c̄. Tertio debet esse festina Gen̄. xxix. modo cōfiteboꝝ dn̄o. Sūt aūt septē cause quare

festiua dz esse ɔfessio. Quarta ẽ ex peccati ɔ ɔfessiõis ipsius qualita
te qz peccatũ ignis iufernalis e nec alia aq põt extiugui nisi lachry
mosa ɔfessioe q̃ q̃cito itrauerit domũ ɔ occurrẽdũ e vt extinguat.
Bern. Abscõdi ignẽ i sinu meo exusto iã latere mēdatis visceribus
famie ɔfluēte ɔsulẽdũ e aũ ipz executiã. Itẽ peccatũ est morb⁹ gra
uissim⁹. ɔfessio medicina. Piero. velox ɔfessio veloẽ facit medici
na. Augu. de latrone dextro. qz cito ɔuerit̃ cito eis ignoscit̃. Psal
missa cito anticipet nos mie t. qz pau. fa. fnimis. spoliau p peccatũ
Peccatũ ẽ imũditia a q dz se iaces cito erigere. Quis nõ cito festi
nat asinũ suũ eruere vel eleuare quẽ videt i lutũ cecidisse. Bern. ca
dit asina. ɔ ẽ q̃ subleuet perit aĩa ɔ nõ ẽ q̃ curet. Qui i peccato iacet
vr min⁹ se diligere ɔ de se curare q̃z de aliquo suoz. Quis n ẽ tã ne
gligẽs q̃ videt domũ sua succẽdi q ea extingue nõ festinet. ifirmũ
ad morte ɔ curari cito non affectet. spoliari ɔ sua depdari. ɔ aduno
riũ nõ aduocet. aliqd suoz in lutũ cadere ɔ statim nõ eleuet. Scdo
dz mouere hoiez ad cito ɔfitedũ mortis ppinquitas ɔ hore mortis i
certitudo. qz peccatori mors in omni loco isidiat. ɔ eũ nõ pmdet.
cito iruit. Seneca. Mors i omni loco te expectat ɔ tu i omni loco
secur⁹ expecta subito rapit hoiez ipzouisuz. fa. xxviii. Dũ adhuc or
direr succidit me. Ecci. v. ca. Ne tardes cõuerti ad dñm ɔ ne dif de
die i die. supue vẽ. ira il. ɔ i tpe vindicte dispdet te. Greg. Si q̃s sci
ret quo tpe a psenti seculo exiret. separare p ɔfessionez nõ differret
sz q̃ pmittit verã penitẽti diẽ crastinũ nõ ipopõdit. De hac mate
ria habet̃ supra li. ij de subita ɔ veloci morte maloz. Tertio picu͡li i
quo ẽ peccator imesitas de quo satis habet̃ supra. Quarto misera
captiuitas qz ẽ i carcere peccati i ore dyaboli leonis ɔ lupi. ɔ draco
nis ifernalis. i vẽtre ceti a q̃b⁹ liberat̃ anteq̃z absorbeat̃ veloci cla
more ɔfessiõis. Clamat canis ouis porcus. cũ se videt i os lupi vt
p occursuz pastoz eruant. Magis e bis fatu⁹ peccator q̃ cito non
clamat p ɔfessione cu dicat glo sup illõ ps̃. Neq3 absor in pro ne.
vr. f in pu os suu. Nõ vrgebit puteus sup te os suũ nisi tu clauseris
os tuũ. Quinto dz mouere ad cito ɔfitẽdũ amissi pciositas. qz bõa
eterna ɔ spũalia ɔ tps suũ ɔ seipz amisit. ɔ bõa ifinita tãdiu amittit
q̃diu deberet ɔfiteri q̃oia recupat virtute ɔfessiõis. Sexto memo
rie labilitas ɔ rõnis reddẽde necessitas. Bern. rõ dilata facit obliui
sci multa. Septio expectãtis dei imẽsitas. q̃ stat ad hostiũ ɔ pulsat
Apoc. iij. Spalit aũt piculosuz ẽ differre ɔfessione vsq3 ad mortez.
qz sicut dicit̃ i. ps. Nõ e in morte q̃ memor sit tui o dñe. Ecci. xvij.
Ante mortẽ ɔfitere a mortuo q̃si nihil parit ɔfessio viuus ɔ san⁹ cõ
fiteberis. Hoc bene vidit ezechias ifirm⁹ q̃ dicebat ysa. xxxviij. Ui
uẽs viuẽs ipe ɔfitebit̃ tibi. Aug. Qui deberẽt penitere vsq3 ad finẽ
vit aut nũq̃z bene penitẽt. qz qõ credit ẽẽ va omnino. morus istãtis
ẽ exaspatio. Itẽ q̃ differt penitẽ vsq3 i mortis articulo sicut icerta ẽ
ei⁹ dãnatio. ita i dubio est peccatoz suoz remissio. Itẽ q̃ vult g̃ sal
uus ẽẽ peniteat dũ san⁹ ẽ. Greg. cũ egritudine opprimit̃ nihil aliõ
cogitare potens qz ibi dirigit tota itẽtio mẽtis vbi sentit vis do
loris. Augu. Hac aĩ aduersiõe peutit̃ peccator vt moriẽs obliuiscat̃
sui. q̃ dũ viueret oblitus ẽ dei. Quarto ɔfessio dz ẽẽ va. ps̃. Ecce
eñi veritatẽ dilexisti. Jo. viij. Ueritas liberabit vos. Necesse ẽ vt ge
neralit̃ se peccatorẽ semp hõ ɔfiteat̃. lz in se aliqõ peccatũ mortale
nõ recordet̃. Leui. xiij. Leprosus ɔtaminatũ ɔ imũdũ semp se cla
mabat. Jo. j. Si dixerim⁹ qz peccatũ nõ habem⁹ ɔc. Sit g̃ va vt pec
catũ qõ cõmisit nõ taceat. ne cã humilitat peccatũ suũ augeat mẽ
tiẽdo ɔ qõ nõ fecit dicendo se fecisse. Act. v. dixit petrus saphire ɔ
ananie. cur tẽtauit sathã cor tuũ mẽtiri te spũisancto. Aug. cũ i ɔfes
siõe cã hũilitatis mẽtiris. ɔ si nõ eras ante peccator efficieris. Itez
vera vt de võ corde ɔ nõ ficto pcedat. Jo. xij. Maria accepit librã
nardi pistici pciosi. ɔ vnxit pedes ihu ɔc. Quinto dz ẽẽ nuda nõ
palliata. nõ vbis obscuris vel dubijs obuoluta. sz aptis smonib⁹ de
clarata ps̃. Reuela dõ. vi. t. Job. xxxj. Si abscõdi q̃si hõ petm̃. m. ɔ
celaui iniq̃tatẽ in sinu meo. ɔc. Prouer. xxviij. Qui abscõdit scelera
sua nõ dirigeẽt. q̃ at ea ɔfessus fuerit ɔ reliq̃rit miaz ɔseq̃t̃. Boeti⁹
Si medicinas expectas necesse ẽ vt vuln⁹ detegas qz hõ peccata de
tegat h̃ reqrit n. z medẽdi. Aug. q̃diu ferrũ ẽ i vulnẽ nõ ẽ malagma
iponere. Greg. Uulnera occulta magis excruciãt. qz cũ putredo qõ
interius feruet foris eiicit̃ dolor ad salutẽ apit̃. ɔ ɔtritio apostema
pũgit ɔfessio apit satisfactio cataplasma apponit. Itẽ debem⁹ nu
dare ad pnocãdũ diuinã pietatẽ ɔ largitatẽ ad similitudinẽ mẽdicã
tioz. q̃ vt possint citius obtinere a pijs hoib⁹ suã ondũt infirmitatẽ
feditatez. deformitatẽ paupertatem. Sic debet facere ɔfitens vt
vt magis possit cõmouere viscera pietatis ɔ obtinere largiora mu
nera diuine largitatis. ysa. lvij. Descende sede in puluere virgo. ɔc.
Et post. Reuela crus denuda turpitudinez tuam discooperi hu. ɔ.
Itẽ debemus denudare ad prouocãdũ diuinã curialitatẽ q̃ cooprit
ostendentẽ sibi suã nuditatẽ. Eze. xvj. Uidi te nudã ɔ cõfusione ple
na. ɔ expãdi amictũ meũ sup te ɔ operui ignominiã t. Aug. Si hõ
tegit deus detegit ɔ si hõ detegit deus tegit vt patet p exeplũ mu
lieris q̃ clamauit peccata sua in mari. Itẽ pp̃ter diuinã seueritatez
q̃ denudabit cora oib⁹ q̃ noluerũt peccatores salubriter apire spũa
li patri in ɔfessione ysa. lvij. Reuelabit̃ ignominia tua ɔ videbit op
probriũ tuũ. Octo aũt sunt q̃obturat os peccatoris ne nudã faciat
cõfessione ɔ q̃ retrahũt ab ea. Primũ ẽ desperatio venie ɔseq̃ẽde.
Secũdũ est psumptio mie p q̃ua credit peccatũ nõ puniẽdũ. Terti
um est spes longe vite p quã ɔfidit de post longã vitã in peccato cõ
sumptã peniteat. Quartũ est timor vel horror pnie. Quintũ ẽ igno
rãtia culpe aut iustitie. Sextũ est amor peti sui aut nocumẽtuz sui.
Septimũ ẽ nimia verecũdia. Octauũ est nimia pigritia q̃ differt hõ
de die in die. Sexto dz esse accusans vt hõ nõ excuset se. nec pec
catũ suũ defendat nec diminuat sed poti⁹ exaggeret pẽsando gen⁹
peccati ɔ oẽs circũstãtias aggrauãtes. Job. vij. nõ parcã ori meo lo
quar in tribulatiõe spũs mei ɔfabulabor cũ amaritudine aĩe m. di
cẽdo oẽs circũstantias. Aug. Ignoscam⁹ dicit dñs qz agnoscit par
cam⁹ qz sibi nõ parcit. Idẽ Job x. dimittã aduer. m elo. m. ɔc. Se
neca. Malus hõ q̃cq̃d ab hoib⁹ scirĩ non vult deo narrat. Si hõ se
accusat bene os dyaboli obstruit. ps̃. Uias meas. enũ. Glo. Si hõ
sufficiẽter se accusauerit vocẽ accusatoris pati excludit ɔ os ei⁹ ob
struit. ps̃. Iniusticiã meã nõ abscõ. puer. xviij. Just⁹ in pncipio ac
cusator est sui venit amic⁹ eius ɔ iuestigabit eũ nisi bene se accuset
In vrbe remesi cũ quidã sacerdos haberet quãdã parrochianam
quã sciebat valde peccatricẽ sed occultã ɔ ipsa cẽt corã eo se iustifi
cãs nec aliqõ peccatũ posset õ ea extorquere firmato cãcello i quo
erat dixit qz de⁹ dederat ei maximas reliq̃as q̃ nõ fuerat iuẽte de
aliqua muliere excepta mre dei q̃ nõ peccasset. Cũ aũt pulsaret cã
panas ɔ faceret prochianos vocari. dicẽs qz eã reponeret in capsa
argẽtea. illa ɔfusa multa petã ɔ enormia est ɔfessa. Accusando aũt
se cauere dz ne accuset alios vel eis iponat peccatũ suũ sic fecit adã
ɔ eua ɔ multi siles eis ɔfitent̃ alioz petã. sicut vir vxoris ɔ ecõuerso
ɔ socij socioz. Alij generalit̃ dicũt petã omniũ dicẽdo sic facim⁹. sic
loquimur vel sic faciũt hoĩes. Alij dicũt sic feci pp̃ter socios q̃bus
me negare nõ poterã vel socij trarerũt me: vel socij sic faciebãt ɔ ve
recũdũ erat mihi nõ facere sicut alij faciebãt contra tales dixit ps̃.
Reuela dño viã tuã. Idẽ. vitã meã annũciaui tibi. nõ alienã. Idez
delictũ meũ cog. f. fe. ɔ iniusticiã meã nõ abscõdi. dixi ɔfitebor ad
uer me ɔc. Alienũ ergo peccatũ ɔfiteri nõ dz nisi forte peccatũ suũ
nõ possit aliter cõfiteri. Septimo dz esse integra vt oĩa peccata
maiora ɔ minora ɔ circũstantias peccatorũ a se abradat ɔ abijciat.
Leui. xiiij. Leprosus qui mũdabat̃ radebat oẽs pilos carnis sue: ɔ
lauabat̃ aqua vt oĩa idola mortaliũ a finib⁹ nr̃is ei ciamus sicut fe
cerũt filij isrl̃. Judic. x. Peccauim⁹ tu redde nobis. Et hec dicentes
eiecerũt oĩa idola de finib⁹ suis ɔ sic placat⁹ ẽ dñs. Ecci. xxxiij. Ab
oĩb⁹ delicto emũda cor tuũ. nõ vt fecit Cromati⁹ de quo legit̃ i vita
sancti sebastiani qz multa ɔminuit idola vt reciperet sanitatẽ ɔ nobili
us s. solis ɔ lune retinuit nec tñ sanari potuit quousq3 illud destru
xit ɔ tũc sanat⁹ ẽ a lepra. Itẽ integra vt oẽs circũstãtias aggrauan
tes dicat ɔ maxie trahẽtes petm̃ in aliud gen⁹ vel speciẽ: ɔ cãs pctõ
rũ nõ omittat. Itẽ sit itegra vt eã nõ diuidat p diuersos sacerdotes
ptẽ ɔfitẽs vni ɔ ptẽ alteri sed totũ dicat illi cui hz ɔfiteri. Itẽ i libro
petri cluniac. dicit̃ qz q̃dã miles itrauit ordinẽ cluniac. cũ grauis
sime egrotãti videbat̃ p totã quadragesimã qz habeat runcinũ suũ
cedentẽ faciẽ eius cũ calcib⁹ posteriorib⁹. ɔ nõ cessabat clamare: re
mouere a me runcinũ istũ q̃ me occidit. Cũ aũt in fine q̃dragesime
venisse abbas monuit eũ ad ɔfessionẽ faciendã. quã cũ fecisset ne
gligẽter ɔ iterrũpẽdo eã clamorib⁹ ɔ aliq dimittẽdo sciẽter: ɔ sic cũ
quieuit q̃dã appatuit ei ad caput lecti sui in manu ferẽs librũ i quo
erãt scripta oĩa eius petã ɔ dixit ei. Uides hec oĩa aut tu hic dices
hec oĩa aut ego alibi dicã. Qui ad hoc mot⁹ fecit vocari abbatẽ ɔ fa
cta ɔfessione plenaria a dyabolo ɔ corpis ɔ aie piculo liberat̃. Itez
in eodẽ libro dicit̃ qz apud rodolũ monasteriũ eiusdẽ ordinis q̃dã
monach⁹ ɔfitẽs. aliq retinuit sciẽter petã ɔ vidit ante se eodem tpe
maximã multitudinẽ nigroz ɔ duas lãceas in q̃rũ altera vidit aiaz
suã in altera oĩa petã sua eũ accusantia tũc vidit quẽdã formosissi
mũ ɔ̃ demões clamãtẽ q̃d vultis facere. iste nõ erit vester qz ɔfessus
est ecõtra illi dicebãt qz nõ fuerat itegre confessus. Ille mot⁹ mia
eũ eripuit ab ei suadẽs illi vt itegre ɔfiteret̃. qõ ipse fecit ɔ liberat⁹
est a piculo corpis ɔ aie ɔ a demonib⁹. Et merito dz ɔfessio esse ite
gra de oĩb⁹ peccatis generaliter qz de oĩb⁹ generale iudiciũ reqret̃.
Ecc̃s. xij. Cũcta q̃ fiũt adducet dñs ad iudiciũ p omni errato. Itez
diuisionẽ remissiõis nõ patit̃ veritas charitatis. qz nõ potest aliqs ss

mul esse amicus dei ⁊ inimic⁹ nec vnit in gratie que simul ↄtrariaſ omni peccato vñ aut oia delet aut nullũ nec ē sıııı a dei bonitas q̄ ↄdonat oia. vel nulli. Uersus. Larga dei pietas veniã nõ dimidia bit. Aut nihil aut totũ grã larga dabit. Octauo ↄfessio dʒ eē simplex .i. sine duplicitate hipocrisis. vt nõ sit sicut ↄfessio illius heretici q̄ ↄfitebaſ vt ↄfessorẽ pueteret: nec sicut filius q̄ cõfitebaſ vt de bursa ↄfessoris pecuniã furareſ nec ẽ sicut illi⁹ q̄ ꝓ lucro vel fauore vel alia de cã. nisi ꝓ ↄsequẽda venia peccatoꝝ. Ecci. i. ne accesseris ad deũ duplici corde ⁊ ne fueris hipocrita i ↄspectu hoiũ ⁊ ne scãdalizeris labiis tuis ⁊ reuelet de⁹ abscõdita t. ⁊ in ↄspectu synagoge i iudicio generali elidat te. qm̄ accessisti maligne ad deũ ⁊ cor tuũ plenũ ē dolo ⁊ fallacia. Et ii. ca. ve dupliti corde ⁊c. Hoc timeat illi q̄ ad hoc ↄfitenſ solũ ne heretici suspicenſ vł vt boni reputẽſ. vel ne a suis sacerdotib⁹ molestẽſ vel q̄ i ↄfessiõe sua se iustificãt vt vł ne mali appareãt vel vt boni iudicenſ vel videãſ. Nono dʒ esse verecũda. Ecci. vii. grã verecũdie ē sup aurũ ↄ̄ ipudẽtes. Hiere. iii. frons mulier' meretricis facta ē tibi noluisti erubescere. Debet ãt erubescẽtia in ↄfessiõe seruire nõ dñari. vt nõ claudat os cõfitẽtis. Ecci. iiii. Est n ↄfusio adducẽs gloriã. s. illa q̄ seruit ↄfessiõi. adducit aũt ignominiã illa q̄ dñaſ. ⁊ claudit os vt fit mutus i ore. Debet ãt erubescere peccatoꝛ ꝑꝑ septẽ. Prio q2 in p̄sentia dei ⁊ celestis curie ⁊ corã eoꝝ ocłis fecit ipudẽter qd̄ corã vilissimo rustico facere nõ ausus fuisset .i. corin. iiii. Spectaculũ facti sumus mũdo. angelis ⁊ hoib⁹. Luc. xv. Pater peccaui i celũ ⁊ corã te. Scḋo ꝑꝑ nobilitatẽ diuine idecẽtiã ↄtra quã ↄmisit. vt fornicaria nobilis ↄtra p̄rẽ suũ ⁊ gen⁹. Phs. Erubesce celũ intrare in cenũ. Bern. O aia illustrata dei imagine decorata similitudine ⁊c. Et p⁹. q̄d tibi cũ carne. Ecci. xli. Erubescere a p̄re ⁊ matre de fornicatiõe. Tertio ꝑꝑ peccati vilitatẽ ⁊ ignominiã i quo dephẽsus ē. ⁊ qd̄ oib⁹ palã fiet nisi hoc ꝑ cõfessiõez ⁊ pniaʒ ↄtegaſ. Hiere. ii. Sicut ↄfundiẗ fur in furto suo ⁊c. Quarto ꝑꝑ vilissimi fori ipudẽtiã. Hieꝛ. xxxi. Postq̄ ostẽdisti mihi pcussi femur meũ. ↄfusus sũ. ⁊ erubui. Femur ↄsueuit pcuti de vili ⁊ malo foro q̄n res p̄ciosa daſ ꝓ nihilo. Quinto ꝑꝑ delectiõis vehemẽtiã q2 fili⁹ ⁊ hẽs dei fit seru⁹ dyaboli ꝑ peccatũ. Mẽbrũ chri fit mẽbrũ dyaboli. Hiere. ii. Ubi nõ ꝓstrata es. Sexto ꝑꝑ igratitudinẽ diuine mĩe. Greg. Erubescere dei miaʒ salrẽ deberem⁹. si eius iustiaʒ formidare nollem⁹. Septimo ꝑꝑ satisfactiõis ad quã tenemur suppletõeʒ. Aug. Erubescẽtia maria ps ē satisfactõis. Mich. iiii. Uenies i babylonẽ liberaberis .i. i ↄfusiõeʒ ↄfessiõis. Babylon eni ↄfusio iterp̄taſ. sup illud Job. xxix. Nõ erubui. dicit Greg. Uideaſ cuilibet ille vir magn⁹ i virtutib⁹ suis mihi certe sublimis apparet i peccatis. Ego nõ min⁹ admiroꝛ ↄfessiõeʒ humillimaʒ. q̄ tot sublimia gesta virtutũ. Scio q2 ꝑ infirmitatis verecũdiã plurimus grauioꝛs solet esse criminis ⁊ grauioꝛa ↄmissa ꝓdere q̄ nõ admissa vitare. Decio dʒ eē amara ⁊ lachrymosa. Tren. ii. Effũde sicut aquã cor tuũ vt peccata lugeas ⁊ oino effũdas. de h̄ satis habeẗ supra de ↄtritiõe. Joh. xv. mulier cũ parit tristiciã hʒ ⁊c. Undecio dʒ esse discreta. vt sciat hõ discernere iter mortale ⁊ veniale. ⁊ ↄfitẽdo discernat. Itẽ discreta vt discretũ sacerdotẽ querat sicut medicũ in sp̄ali medicina peritũ. Augu. Idẽ dʒ facere ꝓ euitanda morte aie. qd̄ faceret ꝓ euitãda corpis morte ꝓ q̄ euadẽda quẽcũq3 discretiorẽ posset medicũ q̄reret vt euaderet. Aug. Qui vult ↄfiteri peccata vt iueniat grãʒ querat discretũ sacerdotẽ q̄ sciat ligare ⁊ soluere ne cũ negligẽs extiterit negligaſ ab eo q̄ eũ misericordiẽ monet. Iteʒ dʒ esse discr. ta vt sit ordinata ⁊ distincta vi ꝑ singula peccata enrrat. ⁊ p̄mo grossioꝛa ⁊ piculosioꝛa dicat. ⁊ vbi circũstantias aggrauãtes inuenit. ⁊ in aliud gen⁹ trahẽtes nõ obmittat. Itẽ vt bõa taceat ⁊ deo ↄmittat. Leui. ii. In omni sacrificio sal erat apponendũ. Quia i omni facto suo ⁊ maxie i ↄfessiõe dʒ se mature hõ ⁊ discrete h̄re. Ita q̄ ꝑ i cautelã suã peccata sua non augeat. sʒ se de eis potius expediat. Duodecio dʒ esse fida. vt de dei bonitate ↄfidat. nõ sicut iudas q̄ iniq̄tatẽ suã ↄfessus ē dicẽs. Peccaui tradẽs sanguinẽ iustũ. Math. xxvi. ⁊ tñ de dei mĩa despauit. Ip̄se siq̄dẽ ihs nazarenus rex iudeoꝝ. Et ẽ i ipso ↄfidẽdũ q2 ẽ saluatoꝛ. sanctificatoꝛ ⁊ gubernatoꝛ ↄfitẽtũ. Heb. x. Accedamus cũ vero corde i plenitudinẽ fidei asp̄si corda a ↄsciẽtia mala. ⁊ teneamus fidei ñre ↄfessiõnẽ idecliuabilẽ. Fidelis. n ẽ q̄ repromisit. Uulgarit dicitſ. q̄ indulgẽtiã nõ credit remissionẽ nõ recipit. Unde dñs dicit mulieri chananee Math. xv. O mulier magna est fides tua. fiat tibi sic vis ⁊c. Luc. vii. dicit de maria magdalena. fides. t. te sal. fecit ⁊c. Ecci. iiii. Presbytero humilia aiaʒ tuã. Math. viii. Et Luc. xvii. Precepit dñs leprosi vt ostẽderẽt se sacerdotib⁹. ⁊ dũ irẽt mũdati sũt. Et illi q̄ redijt dixit. fides tua te saluum fecit. Quia eis dictum est Luc. xvi. quodcũq3 liga. sup ter. ⁊c. Leo papa. Multiplex misericordia dei que lapsibus humanis subuenit vt ꝑ penitentiã spes vite repareſ. Diuine voluntatis p̄sidiis taliter ordinatis vt indulgentiaʒ dei nisi supplicantib⁹ sacerdotib⁹ penitentes nequeant obtinere ⁊ cetera.

Tredecimo debet esse frequẽs vt dicam⁹ cũ xpo Joh. xi. Eam⁹ in iudeã iterũ cruci. Aug. quãto plurib⁹ ↄfiteris sub spe venie tãto citi⁹ veniã ↄseq̄ris. Sũt ãt multe rões qre ↄfessio sit iterãda. s. angeli magni ↄsiliũ suasio. Itẽ sp̄usſci aduocatio ad multiplicẽ gemitũ ysa. lix. Quasi colũbe meditãtes gemem⁹ pñ. ↄfitebimur tibi de' ↄfitebimur. Itẽ pcti remissio ⁊ pene debite ꝑ eo q2 ibi pene debite aliq̄d dimittiſ in ↄfusiõe. Itẽ vberioꝛ sanctitatis acquisitio ⁊ mũditie vt tela cruda frequẽti ablutiõe cãdidaſ. Itẽ ꝑpter viscerũ dei ↄmotionẽ. Hiero. paterna viscera iterpellatiõe sedula molliunſ. Itẽ ꝑpter demonũ infestationẽ ⁊ fugationẽ vt auis elõgat nidũ in quo sepe molestaſ ⁊ in quo oua eius sepe rapiunſ. Itẽ ꝑpter petõꝝ ingerẽ in surreptionẽ: vt nauis sepe hauriſ q̄n sepe itrat aqua. Itẽ ꝑpter sciẽtiã bene ↄfitẽdi acq̄rendã q̄ acquiriſ ex ei⁹ frequẽtatiõe: vt alie artes ex frequẽti agẽ doctos efficiũt. Itẽ ꝑpter memorie oblinioneʒ frequẽter ↄputãdũ. Itẽ ꝑpter grẽ ⁊ meriti accumulationẽ. Itẽ ꝑpter suffragioꝝ sacerdotaliũ. ⁊ eccłie acq̄sitionẽ. Itẽ ꝑpter ↄscie dubitationẽ: q2 semp trepidat hõ ne sufficiẽter fuerit ↄfessus. Multe picte valent obolũ ⁊ plures denarii solidũ. Itẽ ꝑpt maioꝛẽ humilitatẽʒ. Cũ quereſ a quodã abbate qre ita frequẽter ↄfiteret. Rñdit q2 iõ q2 semp timeo me nõ bene eẽ ↄfessũ ⁊ sepe aliq̄d ad memoriã reduco qd̄ nõ dixerã. ⁊ q2 a ↄfessiõe humilioꝛ semp surgo. Itẽ abbas sysoy dixit cuidã fratri ↄquerẽti de frequẽti lapsu. Si cecidisti surge. si nõ cessas cadere nõ cessa surgẽ: q2 vbi inuẽtus fueris ibi iudicaberis. Decimo q̄rto dʒ esse obediẽs vt dicat parat⁹ sũ ⁊ nõ sum turbat⁹ Act. ix. Dñe q̄d me vis facẽ. Aug. Ponat se penitẽs in iudicio sacerdotis sibi de seipso nihil retinẽs vt parat⁹ sit facẽ ꝓ recipiẽda vite aie: qd̄ parat⁹ esset facẽ ꝓ euitãda corpis morte: vt sic ꝓ modica febre vel ifirmitate multis dieb⁹ abstinet a vino ita faciat ꝓ aie salute. ꝓ ↄsilio medicine abstiet a carnib⁹ amputat sibi crines. Aliq̄n sedet i domo abstiet a vano gaudio ⁊ vino: vadit extra regioeʒ suã: dimittit sua ⁊ suos. Sic dʒ facẽ ꝓ aie salute. Decioq̄nto dʒ eẽ satisfactoria: vt sit sʒ q̄litatẽ ⁊ quantitatẽ petõꝝ: q2 sic dicitſ Sap. xi. ꝑ q̄ peccat ꝑ hec ⁊ torq̄neſ. in quo q̄s se peccasse cognouerit i eo se puniat. apponẽdo remedia ↄ morbũ. q2 ↄ̄ria ↄ̄riis curanẗ ⁊ quãto se grauius meminit deliq̄sse: tãto se dʒ durius satisfaciẽdo punire. de btã magdalena dicit greg. quot in se habuit oblectamẽta. tot de se inuenit holocausta. ↄuertit ad virtutes nũerũ criminũ vt totũ deo seruiret in pnia. q̄cq̄d ex se deũ ↄtẽpserat in culpa. Itẽ Hest. xiiii. Dũ deposuisset vestes regias. luctui apta idumẽta suscepit ⁊ ꝓ vnguẽtis variis cinẽ ⁊ stercore ipleuit caput suũ. ⁊ corp⁹ suũ humiliauit ieiuniis ⁊ oĩa loca in q̄b⁹ letari ↄsueuerat impleuit crinĩũ laceratiõe: ⁊ depcabaſ dñm. Joel. ii. Cõuertimi in ieiunio ↄ̄ carnis ↄcupis. in fletu. ↄ̄ ↄcupis. ocu. ⁊ plãctu. ↄ̄ vite sup̄biã. Aug. Ad agẽdã dignã pniãʒ n suffit mores in meli⁹ ↄmutare nec a malefactis recedẽ. nisi de his q̄ facta sũt malis satisfaciat orõ ꝑ pnie dolorẽ ⁊ ꝑ humilitatis gemitũ ꝑ cõtriti cordis sacrificiũ coopãnõ b⁹ elemosynis. Decimo sexto dʒ eẽ fortis ⁊ firma vt ꝓponat pugnare fortẽ ↄ̄ tẽtatiões. Et ꝓponat pseuerare fortẽ: vt sit penitẽs filius iude machabeo de quo dicitſ .i. Mach. ii. Judas machabe⁹ fortis virib⁹ sit nobis princeps militie. Uersus. Sit simplex humilis. ↄfessio pura. fidelis. Atq3 frequẽs. nuda discreta. libẽs. verecũda. Integra. secreta. lachrymabilis. accelerata. Fortis ⁊ accusãs ⁊ sit pere pata. Judas iterp̄taſ ↄfitẽs. Machabeus peniẽs vel ꝓtegẽs q2 verus ↄfitens dyabolũ repcutit ⁊ a tẽtatioib⁹ ꝑ ↄfessionẽ se ꝓtegit. Itẽ de iuda dicitſ .i. mach. iii. Similis factus est leoni in venatione sua. iudai. fortis ⁊ ꝑsistẽs. ⁊ securus.

De monitiuis ad confessionem. DIS. XIII.

Circa septimũ sciẽdũ q̄ ad ↄfitendũ libẽter ⁊ deuote multa nos mouere debẽt. Prio nature magisteriũ. Scḋo culture laboriũ. Tertio benignitas cõdonãtis. Quarto seueritas indicãtis. Quito ↄfessiõis necessitas. Sexto ↄfitẽtis vtilitas. Prio q̄dẽ mouere dʒ nature magisteriũ. nã eni q̄ sagacissima ẽ in operatione sua manifeste docet hoiem q̄ debeat confitendo purgari. Primo na ꝓpter cordis q2 si hõ comedat aliqd̄ nociuũ. statiʒ cor dolet ⁊ euomit. Itẽ si hʒ hõ aliqd̄ imũdũ i ore nũq3 cessat excreare quousq3 tota imũdicia expellaſ. Itẽ si hʒ man⁹ imũdas nũq3 cõedit anq3 mũdet eas. Sʒ nã z cũ nullũ venenũ sit petõ mortali⁹. nec aliq imũdicia petõ imũdioꝛ q̄ nõ potest retineri q̄n cor doleat ⁊ euomaſ. De hac imũdicia tripla ⁊ de timore peccandi quidã ait. Cor dolet ergo vomẽ lingua dentes ora maniiq3 Exe ii vt musca tondaſ fortiter olla. Jaco. iiii. Emundate manus vestras peccatores: ⁊ purificate corda vestra. Item natura

aialiū vt serpētes q̄ euomit venenū bibēs ad fontē intrās artū fontē similit ceruus ad fontē innouat' deponit vetustatē similit aquila. Sic in fonte ɔfessiōis aīe innouant'. Itē mare purgat se naturaliter q2 nō cessat expellere feces ⁊ maxīe cadauera vnde nūq̄ cessat se purificare ⁊ defecare nec olla bulliēs spūare. Itē ocul' i h̄z aliq̄ inpuritatē nūq̄ cessat flere ⁊ laborare ad purgandū se. Aures silr nō sūt i pace si habēt ipuritatē aliq̄ donec se purificauerit. Itē ibis ouet q2 ibix rostro se purgat alit moriet' ore et parit. Sic tu debes fetus dyabolicos parere ɔfitendo ps̄. Concepit dolorē ⁊ pepit iniquitatē. Itē cygn' vt dicūt naturales dicit' naturalit' p̄sentire mortē. ⁊ p̄cinere lugubre. Sic tu debes p̄sentire mortē eternā o petōr ⁊ p̄cinere carme lugubre ɔfessiōis ps̄. Preuenite oīm in ɔfessiōe. Ezech. xxvii. Assument sup te carmē lugubre ⁊c. Scdo mouere dz ad ɔfitēdū cultur laboratiua. cura ⁊ diligētia hoiu3 circa cīturas agrorū. hortoꝝ ⁊ vineaꝝ. maxīe tpe qdragesimali. Nōīes eni q̄ neglexerūt vineas suas agros ⁊ hortos. tūc icipiūt putare. fodē arare. claudere. ⁊ excolere q̄ ante i hyeme iculta dimiserūt. Cane ii tp̄s putationis aduenit. Eccl iii tp̄s seminandi ⁊c. vt q̄ ille q̄ nō h̄z cura de se maxie tpe illo. ⁊ q̄ se nō excolit p pniā ⁊ ɔfessionē min' diligat se q̄ aliqd suoꝝ cū oia velit hr̄e culta munda ⁊ bōa ⁊ p virib' suis ad h laboret. Seneca. Nihil ē cuiq̄ vilius se. q̄ laborat ⁊ vult hr̄e oīa sua bōa ⁊ nō laborat vt sit bon'. Augu. qd ē o hō q2 tu velis malū hr̄e. nō aūt aliqd tuoꝝ. nō vxorē. nō filios nō seruū nō vestē nō caligā ⁊ tū vis hr̄e malā vitā. Rogo te postpone caligā tuā vite tue.

Tertio mouē dz benignitas dei circa ɔfitētes q̄ multiplex ē. Prima q2 reus i curia misericordie dei reatū ɔfitēs. nō dānat' s3 liberatur ⁊ saluat'. Prouer. xxviii. Qui abscōdit scelera nō diriget'. q̄ aūt ea ɔfessus fuerit. misericordia ɔsequet'. ps̄. Iniusti m. nō abscōdi. Bl. Si hō agnoscit de' ignoscit. Scda ē q2 reo ē iudex pr̄ sui'. ⁊ frater eiusdē ɔditiōis ⁊ forte mag' reus. sacerdos s. ⁊ ad arbitriū matris sue ecclesie in foro mie iudicat' ⁊ punit. Tertia q2 egro p morbo grauissimo ⁊ multiplici peccati leuissima medicina v̄bi i. ɔfessiōe morbi a medico spūali p̄stat'. ps. Dixi ɔfi ⁊ tu re. ⁊c. i. Io. i. Si cōfiteamur petā nr̄a remittet nobis ea ⁊c. Quarta q2 ex cōpūctiōe a debito liberat'. Math. xviii. Omne debitū dimisi tibi qm̄ rogasti me. Quinta mia q2 ex recognitiōe sue turpitudīs adultera recōciliat'. ⁊ ex accusatiōe sua iustificat'. Isa. xliii. Dic tu iniq̄tates tuas vt iustificeris. Sexta q2 ex sui vilificatiōe appciat'. Hiere. xv. Si separaueris p̄ciosum a vili. qsi os meū eris ⁊c. Septīa mia q2 culpā suā cognoscēs in h iudicio nō spoliat' suis vel exheredat'. s3 poti' ab ea ō amiserat restituit' recognitiōe sue culpe regno padisi cōpat' ⁊ acq̄rit. Luce. xxiii. Dixit deus latroni ɔfitēti. hodie mecū eris in padiso. Aug. Misericordia attulit. qd miseria distulit. Quarto mouere dz seueritas iudicātis dei. s. q̄ tenēs euaginatū gladiū eternā mortē minat' nō ɔfitētib'. dicēs i. ps. Nisi ɔuer. fu gla su. vi ⁊c. mortis s. subite. ⁊ dānatiōis eterne. Ezech. xvi. Iudicabo te iudicio adulterantiū ⁊ effundentiū sanguinē. ⁊ dabo te in sanguinē furoris ⁊ zeli ⁊c. Hmōi tn̄ sniam reuocat dei mia p ɔfessiōe3 q2 cū ɔfitet' hō ⁊ se iudicat ⁊ dānat in p̄nti. nō dānabit' in futuro ps. Nō danabit de' cōfessu3. s. h cū iudicabit illi. S3 dicet dn̄s vt ait Aug. Ignoscam' ei q2 agnoscit parcam' ei. q2 sibi nō parcit. Cōfessio petōꝝ i p̄nti plus posse vr̄ i iudicio futuro q̄ oēs sancti q̄ ibi peccatorē vere ɔfessu3 a dānatiōe liberat ⁊ dei iniutat. qd ibi nō possent facere oēs sancti. Bern. O beata spes ɔfitētiū quō vicis iuincibilē q̄ potēs es apō oīpotētē q̄ cito tremēdū iudicē vertis i clemētissimū p̄re3. In iudicio vbi tremēt angeli ⁊ sancti cōstātissima fides aduocata erit h vere penitētiū cōfessio. Hoc signat' Gen. xliii. Vbi alijs nō audētib' loq̄ p beniamin liberatiōe ante Ioseph. Iudas q̄ iterptat' ɔfitens p̄prius accedēs ɔfidēt' allegauit ⁊ ad pietatē ioseph viscera cōcitauit. ps. Ne tradas bestijs i. ifernalib' aias ɔfitētiū tibi ⁊ aias pauperꝝ ⁊c. Io. de iudicio quo soli ɔfessi petōres saluant'. dr̄ Eccl. xviii. ante iudiciū p̄epa iustitiā ⁊c. Quīto mouē dz ɔfessiōis necessitas q2 sine hac nō ē salus petōri. Iaco. v. ɔfitemini alterutrū petā vr̄a ⁊ orate p inuicē vt saluemini. Ambro. Nō pōt q̄s3 iustificari a petō nisi fuerit illō añ ɔfessus. Idē. ɔfessio aia3 a morte liberat. ɔfessio aperit padisū ɔfessio spe3 salut' tribuit q2 nō meret' iustificari. q̄ i vita sua nō vult petm̄ suū ɔfiteri. Legit' q̄ filia cuiusdā magni p̄ncipis visitās curiā cū eēt virgo degēs sāctissime ɔsuluit papā vtrū religiōe3 itraret q̄ attēdēs ei' sāctitatē ɔsuluit q̄ i statu suo pmaneret. Et cū inceste3 oclos i quēdā suū ei' corrupta ab eo plē hūit ⁊ perdidit ⁊ religionē itrauit ⁊ tn̄ h petm̄ ɔfiteri erubuit multū se p eo affligēs i religiōe. Cū aūt moreret' ⁊ sancta crederet'. ab abbatissa adiurata q̄ eā certificaret de merito suo apparuit ei p' mortē horribilis dicēs se dānatā q2 illud peccatū qd cōmiserat nō fuit ɔfessa.

De confessionis effectu. DIS. XIIII.

Sexto mouere debet ɔfitētes vtilitas quā sibi hō cōsequit' ex ɔfessiōe. Vtilitas eni cōfessiōis ē multiplex. Nā ɔfessio aia3 iniquatā purificat. deturpatā pulchrificat. obscuratā clarificat. pturbatā letificat. liberat ipugnatā. viā vite reserat obseruatā. Prio qdā ɔfessio aiam p petm iniquatā purificat. Cōfessio eni est lotoriū in quo oēs petōꝝ macule diluunt' qs oēs aque mūdi delere non possent. Bern. Oia petā in ɔfessiōe lauant'. Hoc bn̄ figuraliter designat' .iiii. Reg. v. de Naamā leproso cui dixit Helyse': vade lauare septies i iordāe ⁊c. Si rē grandē p̄cipet de' p deletiōe oīu3 petōꝝ p emundatiōe a lepra certe faci. deberem' quāto mag' q2 dicit nobis lauare ⁊ mūdaber'. Iordanis iterptat' humile iudiciū. In ɔfessiōe se dz ɔfitēs hūiliter iudicare vt euadat horrēdū dei iudiciu3 in isto saluat' q̄ in illo dānaret' i. Corin. xi. Si nosmetipsos iudicarem' nō vtiq̄ iudicaremur. q̄ s̄m ɔsiliū ps̄. Preoccupem' facie ei' in ɔfessiōe. In h hūili iudicio lauari debem' septies i. a septe petōꝝ generib'. ⁊ tūc p septiforme gratiā oia diluunt'. Iudith xii. dicit' q̄ ipsa noctib' exibat in vallē bethulie ⁊ baptizabat se i fōte. Iudith iterptat' cōfitēs bethulia dom' dolēs dn̄o aut dom' p̄turiēs dn̄m. Iudith g̃ i. ɔfitēs dz descēdere i vallē p hūilitatē. In vallē inq̄ bethulie. i. ecclesie q̄ ē domus in q̄ docet' hō dolere de petis dn̄o i. ad honorē dn̄i ⁊ ppt ɔssense dn̄i veniā obtinedā. Hec ē etiā dom' p̄turiēs dn̄m in q̄ cōfitens cū mlto dolore euomēs petā p̄turit salubrit' dn̄m ad salutem. Sequit'. Baptizabat se. q2 in cōfessiōe delent' oia petā sicut in baptismo hoc excepto q̄ i baptismo delent' petā q̄tū ad culpā ⁊ ad penā. in cōfessiōe remanet hō debitor pene satisfactione. In confessiōe igit' aia regenerat' ad vitā ⁊ renouat' ad gratiā. Adhuc fontē bethulie dz hō sicut ceru' sitiēs ⁊ veneno estuās ⁊ sic serpēs ad aquā vt ibi venenū euomat ppetare. ps̄. Quēadmodum desiderat ceru' ⁊c. Sequit' in auctoritate p̄missa. Et sanitatem recipiet caro tua q2 fomes libidinis ⁊ si nō extinguit' tn̄ multū debilitat' in carne. atq̄ mūdaberis i aia. In cōfessiōe igit' aia mūdat' ⁊ mūdādo sanat'. Hec ē medicina laxatiua p quā oēs humores noxij expellunt'. apostema rūpit' ⁊ sanies emittit' mirabilit' ē lenis hec medicina q̄ solo v̄bo sanat egrotū. Greg. Vulnera occulta mag' excruciāt: q2 cū putredo q̄ itern' feruit foras exit. dolor ad salutē apert'. Idē. Contritio apostema pūgit. cōfessio apit ⁊ sanie3 exit. satisfactio cathaplasma appōnit. Seneca. In his morbis qb' affligimur q̄ peius se h3. min' sentit ⁊ p̄ma sua narrare vigilātis ē: ⁊ vitia sua ɔfiteri sanitatis iudiciū est. Itē. Seneca. Difficulter ad salutē peruenim'. q2 nos egrotare nescim'. Purgari debet aia sicut purgant' via p̄nis' tēpore pluuioso. sicut stabulū iumentoꝝ. ⁊ sicut p̄hanū dyaboli purgatur a spurcitia idoloꝝ. vt fiat templū dei. ii. Paral. xxix. Precepit rex iosias viris iuda vt proi cerēt vasa Baal de tēplo dn̄i ⁊ conbussit ea in torrentē cedron. Ab idolis itaq̄ peccator purgat tēplū cordis cōfessione peccatoꝝ. De purgatiōe huius tēpli dicit'. ii. Machab. Itē decimo eiusdē dicit' q̄ Iudas ⁊ iudei templū purgauerunt. ii. Dyal' viii. Dicit' quō dyabol' dolet de purgatione tēpli. Cū eni vt ibi dicit' b. Bn̄dictus in mōte Cassino inuenisset phanū apollinis succidit lucos cōtriuit idolū. subuertit arā ⁊ cōstruxit ibi oraculū sancti Martini: ⁊ sancti Iohānis ⁊ antiqu' hostis audiebat' clamans ⁊ cōquerens vim sibi illatā: ⁊ se expulsu3. Clamor eius a discipulis beati Benedicti audiebat' licet species eius non videretur. Eidē etia3 apparebat flāmantibus oculis cōminans: ⁊ vocans eu3 nomine suo cū eu3 vir dei non respondebat dicebat ei maledicte. Patet igit' ex predictis q̄ cōfessio est lotoriu3 mundatiuū. antidotu3 sanatiuū ⁊ iudiciū saluatiuū. Scdo cōfessio animā deturpatā pulchrificat ps̄. Cōfessio ⁊ pulcritudo in cōspe. e. Idē. Cōfessionē ⁊ decorē induisti. Bernar. in epistola ad sophyā. Ama cōfessionē ob quā amaris ama confessionē si affectas decorē. Sequitur Si petā sunt in confessione lauant' si bona sunt cōfessione cōmendantur sacrificiū deo offers cum petā tua cōfiteris. Eterum. sacrificiu3 deo sp̄s cōtribulatus. Cū dei bn̄ficia recordans imolas deo sacrificiū laudis. Bonū ornamētū aie confessio que ⁊ peccatorem purgat ⁊ iustum reddit purgatiorē. Absq̄ cōfessione iustus iudicatur ingratus: ⁊ petōr mortuus reputat'. Cōfessio igit' est petōris vita iusti gloria. Hec est necessaria peccatori iustum nihilominus decet. Eps quidam cū daret sacramētū eucharistie populo suo: vidit ibi duos quos audierat esse in adulterio alterū teterrimū ⁊ alteru3 lucidissimum ⁊ cū quereret causam. dictu est ei ab angelo: q̄ alter vere cōfessus fuerat alter in petis manebat. Tertio cōfessio aiam obscuratā clarificat. Petā nāq̄ tenebre sunt vnde obnubilāt aspectum interiorem aie: vt nec se nec deū. nec etia3 petā sua cognoscat:

multa enĩ credit nõ esse pctã que tñ sunt vel nõ ita grauia nec attẽdit nũez nec multas circũstãtias aggrauãtes nec sui aduertit periculũ nec vilitatẽ status sui nec diuine iusticie seueritatẽ. sȝ infuso sibi lumine diuine grẽ cognoscit hec oĩa. ps. Notus in iudea deus. Osee v. Uidit iudas i ɔsitẽs vinculũ suũ. Tren iij. Ego vir videns paupertatẽ meã. i Mach iij cognouit iudas ꝛ exiit. Luc xvij Cecus clamans ad ihm secus viã illuminaẜ. Hester. xiij Iudeis noua lux oriri visa ẽ. Quarto ɔfessio aĩaȝ pturbatã letificat Multũ gaudet penitẽs facta ɔfessiõe sicut eger ĩfirmus ad mortẽ de sua sanatiõe sicut multis plagis letalib⁹ sauciat⁹ de sua curatiõe sicut multis obsessus piculis de sua liberatiõe sicut captiuus in seruitute durissima ꝛ vilissima detẽtus de sua euasiõe sicut graui põdere depssus de põderis depositiõe. De graui põdẽ petĩ dictũ ẽ supra De penitentia vo dicit saluator Math. xi. Iugũ meũ suaue ẽ. ꝛ onus ꝛc. Iugũ qdẽ suaue ẽ qꝛ releuat a durissima dyaboli fuitute. On⁹ vo leue. qꝛ exonerat a grauissimo põdẽ petõꝝ. Sepe solẽt hoĩes p⁹ cõfessiõeȝ factã dicẽ se velut a magna sarcina liberatos. ꝛ a duris oneꝛib⁹ expeditos qsi maxia turris eẽt de collo eoꝝ deposita. Bern. Libet admirari qꝛ leue sit iugũ dñi. An nõ leue est qḋ nõ solũ nõ grauat sȝ leuat. Quid eo leui⁹ onere qḋ nõ solũ nõ onerat. sȝ portat hoĩnẽ cui portãdũ ĩponit. Hoc gaudiũ bñ fuit figuralr̃ designatũ ĩ liberatõe iudeoꝝ de morte ad quã oẽs fuerãt ɔdẽnati. Hester. viij. Iudeis noua lux oriri visa ẽ. gaudiũ honor ꝛc. Itẽ letificat de pcẽpta spũali ɔsolatõe. ps. Os meũ aperui ɔfitẽdi. ꝛ attraxi spũȝ. i. spiritussancti ad ɔsolationẽ. Cõfessio ĩpetrat ɔsolatiõeȝ recupat grãm amissaȝ ꝛ auget habitã. Req̃re supra de pnĩa. Dixit Petr⁹ cluniaẜ. qꝛ cũ qdã sacerdos solitari⁹ quãdã monialẽ visitaret pmo bõa itẽtiõe post carnalr̃ peccauit cũ ea. ꝛ cũ icõfessus celebrate psumeret ꝛ ministrasset. ꝛ ɔsecrasset in pceptiõe nihil iuenit in calice. Idẽ accidit ei scḋa die. ꝛ pluries. q̃ ex h̃ ɔfusus ꝛ cõpũctus currẽs ad epm suũ ɔfessus ẽ. ꝛ tũc postea iuenit. Idẽ re dici ĩ chronicis. qḋ accidit tpe karoli magni. qꝛ cũ ĩ vigilia natalis qdã sacerdos peccassȝ cũ quadã muliere ꝛ deberet celebrare missaȝ pmã. in pceptiõe eukaristie vidit colũbã quãdã de celo descẽdẽtẽ ꝛ haurientẽ ꝛ deportãtẽ qcq̃d accipe debebat. Silr̃ accidit ĩ missa scḋa. Cũ aũt pctõ cõpunct⁹ curreret ad vicinũ ɔfessorẽ ꝛ ɔfessus fuisset petm̃ suũ. ĩ missa tertia eadẽ colũba qcq̃d detulerat de calice reportauit. Quinto ɔfessio aĩaȝ liberat alligatã. liberat enĩ eã a vinculis petõꝝ q̃ sũt vincula vel cathene. Prouer. v. Unusq̃sqꝫ petõꝝ suoꝝ funib⁹ ɔstringiẜ. ps. Funes petõꝝ circũplexi sũt me. Io dr̃ ysa lij. Solue vincula colli tui captiua filia syon. Et. lviij. Dissolue colligatiões ĩpietatis solue fasciculos depmẽtes. Bern. sup cant. smõe. vj. Humilr̃ cõfitẽti remittit de⁹ petm̃. ꝛ dyabol⁹ cũ quẽ ĩ corde hoĩs hẽbat amittit pncipatuȝ. Ubi enĩ petm̃ remittiẜ. de corde peccatoris pculdubio dyabolus eiciẜ. Itẽ ɔfessio liberat a ptãte demonũ ꝛ a vilissima seruitute eoꝝ quasi de faucib⁹ lupi leonis ꝛ draconis ĩfernalis. ps. Libera me de ore leonis ꝛc. Manasses liberaẜ de carcere regis babylonis ɔfitẽs pctã sua. sic habeẜ. ij. Paral. ĩ fine. Ouicula qñqꝫ clamore eruiẜ de ore lupi. Et Ionas clamãs ad dñm de vẽtre ceti eruitur Ione. ij. Itẽ Math. xv. Ad clamorẽ mulieris chananee in cuius facto notaẜ qualis dꝫ esse ɔfessio expulit dñs demonẽ ab eius filia. Itẽ Luce. iiij Imponẽte ihu manũ exibãt demonia a multis qꝛ ĩ ɔfessiõe ad ĩpositionẽ manus sacerdotalis absolutiõis homo a dyabolo ꝛ petõ liberaẜ. Iteȝ in vitispa. narrauit abbas serapion qꝛ cũ iuuenis esset mãducãs cũ abbate suo. surgẽs a refectiõe accipiebat vnũ panẽ paxmatiũ ꝛ comedebat occulte ignorãte abbate. ꝛ h̃ facẽ sic duxerat in ɔsuetudinẽ ꝛ verecũdabaẜ patri ɔfiteri. qꝛ iã nõ posset refrenare appetitũ suũ. Cũ aũt qdã frẽs venissent ad abbatẽ ĩterrogãtes eũ de cogitatiõib⁹ suis. ait eis. Nihil ẽ ita noxiũ monachis. nec ita letificat demones sicut si fratres celẽt cogitatiões suas spũalib⁹ patrib⁹. Qḋ cũ audiret dict⁹ serapion. puolut⁹ ei⁹ genib⁹ ꝛ pstrat⁹ ĩ terrã ꝛ cogitãs qꝛ p eo vbũ dicẽt. icepit cũ fletu petm̃ suũ ɔfiteri. Cui pr̃ dixit. qꝛ dyabol⁹ q̃ sua taciturnitate tenebrauerat coꝛ ei⁹. sua ɔfessiõe humili eẽt expulsus ab eo. Nõdũ verba senex finierat ꝛ ecce dyabol⁹ exiuit de sinu in quo solebat abscõdẽ paxmatiũ qsi flãma ignis. ꝛ lãpas fetidissima. ita qꝛ tota dom⁹ eẽt repleta qsi sulphureo fetoꝛ. Et ait abbas. Ostẽdit tibi dñs nũc palã visibilr̃ qḋ tibi vbis pri⁹ ostẽdebã. Cõfessio. n. denudat ꝛ apit secretũ dyaboli. p ditoris. iḋ ɔfusus recedit. Itẽ ĩ vitispa. dr̃. qꝛ abbas Macharius habitãs sol⁹ ĩ hẽmo. vidit demonẽ trãseũtẽ q̃ videbaẜ idut⁹ tunica linea q̃ tota terebrata erat. ꝛ p oĩa foramia pẽdebãt ãpulle. Inq̃rẽti machario quo tẽdẽt. rñdit. vado visitaẜ frẽs. q̃rẽti qd sibi vellẽt ãpulle rñdit qꝛ gustũ portabat frib⁹. vt q̃ nõ gustaret de vna gustaret ḋ alia iḋ tot portabat. Et h̃ dicẽs p trãsijt. Adiurauit eũ cũ machari⁹ vt ad se rediẽs adueniret. Uidẽs eũ machari⁹ redeuntẽ interrogauit eum quõ se haberẽt frẽs dixit ei dyabol⁹ qꝛ oẽs sanctificati sũt nec aliqs eoꝝ acq̃escebat ei nisi vn⁹ q̃ ad statũ tẽtatiõis ei⁹ mouebaẜ vt vẽtus addẽs qꝛ Theotist⁹ vocabaẜ. Quo audito. iuit Machari⁹ ad visitãdũ ɔgregationẽ fratrũ. Cui frẽs cũ ramis palmaꝝ pcesserunt obuiã. Cũ aũt q̃libet eoꝝ paret sibi cellã suã q̃siuit q̃s eoꝝ vocareẜ Theotist⁹. Quo iuẽto declinauit ad cellã ei⁹. ꝛ q̃siuit ab eo quõ erat ei de cogitatiõib⁹ suis ꝛ cũ ille dicẽt qꝛ bñ ꝛ erubescẽt dicere suas tẽtatiões ait senex. qꝛ tot ãnis vixerat solitari⁹. ꝛ in arta pnĩa ꝛ tñ ĩpugnãt me cogitatiões fornicatiõis ĩ tãta senectute. ꝛ tñ dẽs honorãt me ꝛ sic fec̃ qꝛ ille reuelauit cogitatões suas ei ꝛ ɔfessus ẽ ei oĩa ꝛ ille iniũxit ei ieiuniũ ꝛ qꝛ meditareẜ circa scripturas sctãs. ꝛ si adhuc tẽtareẜ qꝛ semp respicẽt sursũ nõ deorsũ. ꝛ dñs iuuaret eum. Cũ aũt ɔfirmasset ꝛ ɔfortasset eũ ꝛ alijs vbis. rediẽs ad locũ suũ. ꝛ iterũ vidẽs eũdẽ demonẽ q̃siuit ab eo quõ eẽt ei. q̃ dixit qꝛ male. qꝛ illos quos visitauerat sanctiores ꝛ fortiores iuenerat q̃ pus ꝛ pcuꝫ ĩllũ quẽ pri⁹ hẽbat amicũ ĩuenerat magĩ scm magĩ sibi aduersariũ. Itẽ ɔfessio os dyaboli obstruit vt nõ possit hoĩeȝ accusare ḋ eo de quo accusauit se ĩ ɔfessiõe. Ps. obstructũ ẽ os loquẽtiũ iniq. Et nota qꝛ cũ qdã bon⁹ vir adiuraret quẽdã demoniacũ vt dicẽt ei nomen suũ. ait qꝛ triplici noĩe vocabaẜ. s. claudẽs coꝛ ne cõteraẜ. claudẽs os ne ɔfiteaẜ claudẽs bursaȝ. ne elemosynas largiaẜ. Delet etiam cyrographũ seu scripturã dyaboli sic pȝ exẽplis ĩfra scriptis. Cleric⁹ qdã cũ bñ ꝛ sancte viuẽt ĩuidẽs ei dyabol⁹ fortiter ĩpugnauit. vt caderẽ q̃ in aliqḋ graue ꝛ enorme petm̃ plapsus ẽ. Cũ aũt vellet dyabol⁹ eũ ɔfundẽ. ꝛ assumpta hũana specie cũ corã suo epo accusasset. ꝛ assignata eẽt dies in q q̃ dicebat dyabol⁹ debebat pbare afferẽs chartas suas corã iudice in q̃b⁹ ɔtinebaẜ loc⁹. ꝛ tp̃us. ꝛ psone q̃b⁹ scietib⁹ peccauerat. Dict⁹ aũt cleric⁹ vidẽs se in arto positũ cõfessus ẽ oĩa dolẽs ꝛ pponens nõ redire ad pctã. Cũ aũt essent corã iudice. ꝛ dyabol⁹ diceret se hr̃e mlta ɔ eũ q̃ poterat pbare p scripta ꝛ testes. Reuoluẽs scripta sua ibi ĩuenit oĩa deleta dicẽs. certe hodie erãt oĩa q̃ habebã ɔ istũ h̃ scripta. sed nescio q̃s oĩa hec deleuit Et hoc dicto euanuit. cleric⁹ aũt in secreto ɔfessiõis epo oĩa h̃ narrauit. Itẽ dicẜ de quodã sancto patre qꝛ cũ aliqñ eẽt occupatus in aliquo ope cũ fratrib⁹ ꝛ tradidisset obliuioni dicẽ nonã suo tpe pꝛpter occupationẽ vidit dyabolũ trãseuntẽ ante se ꝛ ferẽtẽ vnũ librũ maximũ ad modũ rotuli sup humerũ suũ qui videbaẜ magnus ad modũ turris. ꝛ adiurauit eũ in noĩe dñi vt dimitteret librũ illũ. ꝛ cũ reuolueret eũ. ĩuenit in vna pagina ei⁹ scriptũ qꝛ ipse illa die ꝛ hora q debuerat nonã nõ dixerat. Ipse aũt statim pstrat⁹ pedib⁹ socij sui suã ɔfessus est negligẽtiã. ꝛ statim in rotulo dyaboli respiciens qḋ pri⁹ erat ibi scriptũ ĩuenit deletũ. ꝛ ex hoc nouit vtute ɔfessiõis. Itẽ dicẜ qꝛ cũ qdã vidua familiarissima eẽt cuiusdã epi ppẽ religionẽ q̃ credebaẜ ĩ ea. cũ ĩstigãte dyabolo peccasset cũ pprio filio. ꝛ plez inde habuisset. adẽ dyabolus volẽs eã ɔfundere. ꝛ p hãc religiosas psonas ĩfamare in hũana specie venit ad epz dicẽs qꝛ ipse pbaret eã die assignata pessimã meretricẽ. Cũ aũt accusasset eã. assignaẜ ei dies ad pbãdũ dicta ɔtra eã dyabolus aũt colligẽs ꝛ in scripto redigẽs acta eius. ꝛ oẽs pctĩ eius circũstãtias ad die venit. Illa aũt vidẽs sibi diẽ ĩstare ɔfessa est petm̃ suũ. ꝛ dyabolus ea veniẽte ad diẽ. aperuit chartas suas ꝛ ĩuenit oĩa q̃ ɔtra eã habebat deleta ĩsup nec eã agnouit. Itẽ dicẜ qꝛ quid⁹ sacrista cuiusdã abbatie surrexit vt pulsaret ad matutinas. ꝛ vidit dyabolũ portãtẽ saccũ plenũ ꝛ librũ ĩ mãu. Cũ q̃reret dict⁹ sacrista q̃s esset. ait qꝛ erat scrutator officinarũ q̃ faciebat monachos in dormitorio vigilare. in ecclesia dormire in refectorio mala signa facere ꝛ micas dispergẽ. de q̃b⁹ saccus quẽ ferebat erat impletus. vt dicebat. ꝛ liber quẽ ferebat de negligẽtijs fratrũ. Sed dicebat qꝛ sup omnia oderat capitulum qꝛ sepe in capitulo amittebat quicq̃d laborauerat pꝛpter cõfessiones ꝛ accusationes ibi factas ꝛ pnĩas. Itẽ nõ solũ chyrographuȝ dyaboli delet ɔfessio sed ꝛ characterẽ ꝛ imaginem bestie delet. ita vt nõ possit dyabolus recognoscere iam cõfessum. sicut multis declaraẜ exẽplis sequentib⁹. Cũ duo pdicatores oberrarẽt in montibus hybernie. nec viaȝ possent inuenire aspiciũt nõ lõge hominem quendã. quẽ cũ vocarẽt. ꝛ eos fugeret insequẽtes eũ attingunt eũ inter arta mõtana a quo cũ quererẽt de via. ꝛ vix sciret eis rndere. cũ multũ istitissent vt diceret eis quis esset eis dixit qꝛ p tres annos seruierat demonib⁹ q̃ apparebãt ei in diuersis flagitijs cũ quibus fedus inierat. ꝛ eis fecerat homagiũ vt eoꝝ faceret voluntateȝ ꝛ eorũ ferebat in manu sua impressum sigillũ in quo erant scripte litere illius homagij qḋ ostendit eis. Ipsi autẽ vix potuerũt ei sua dere qꝛ cũ eis veniret vsqꝫ ad villã. Cũ autem in villã venissent. ꝛ quidam eorum predicaret de abominatiõe petõrum ꝛ de misericordia

dei quã faciebat ɔfitẽtibus. ille hõ corã oĩbus factũ suũ dixit. Cũ aũt cũ lachrymis suis ɔfessus fratri petro suũ inuenit q̃ sigillũ dyaboli a manu sua erat deletũ. Cũ aũt post aliquãtos dies ɔfortatus ⁊ istruct⁹ rediret ad siluã solitã. vt inde oliq̃ q̃ ibi hẽbat reportaret. obuiauit illi demõi cui homagiũ fecerat discurrẽti p mõtes cũ multitudine alioꝝ demonũ cũ eq̃s nigris ⁊ canib⁹ quærẽti ab eo si viderat talẽ hoĩez quẽ nup cõmiserat seruũ fugitiuũ. Et cũ ad vltimũ quereret ab eis si eum non agnoscerent. ipsi dicebant q̃ non. ⁊ cũ ille assereret eis q̃ ipse esset ille quẽ querebant respicientes in manu eius. ⁊ non inuenientes suum sigillum. dicebant q̃ mentiebat. q̃ signũ homagii non habebat. sed derisorem reputantes eum ab eo recesserũt. ipse aũt letus ad fratres rediit. ⁊ cũ eis remãsit. Itẽ legit̃ q̃ fuit q̃dã flagitiosus q̃ fedus cũ dyabolo inierat ⁊ sepe cũ eo q̃si cũ socio ĩ hũana specie dyabolus ibat cũ aũt intraret cũ dyabolus ad balneũ vt ibi eũ extiguẽt cũq̃ trãsiret ante q̃dã ecclesiã. hõ ille tunẽs petrũ suũ ⁊ sociũ. dixit q̃ oĩno volebat vidẽ q̃d ĩ ecclesia illa fiebat. ⁊ cũ nõ posset cũ dyabolus retinẽ. dixit q̃ saltẽ ad expectãtẽ cito rediret. Cũq̃ morã facẽt. dyabol⁹ oẽs q̃ ecclesiã illã intrabãt rogabat vt socio suo dicerẽt q̃ cito rediret. Ille ãt ɔfessus ⁊ penitẽs rediit. ⁊ cũ quereret dyabolus ab eo si vidisset sociũ suũ ⁊ ille dicẽt q̃ erat ipse quẽ q̃rebat. dicebat dyabol⁹ q̃ mẽtiebat̃. ⁊ cũ ipse diceret q̃ ĩ v̾itate ipse eẽt. s; p dei grã; v̾tute ɔfessiõis sed⁹ ei⁹ abnegauerat. dyabol⁹ ɔfusus fugit. Itẽ miles q̃dã suspectũ habẽs vnũ sociũ suũ de adulterio cũ vxore sua ducebat eũ ad demõiacũ q̃ aduenientib⁹ dabat mĩsa. Ille v̾o peccati sui ɔscius ⁊ tuẽtuẽs dep̃hẽdi secessit aliq̃ntulũ. ⁊ vocãs scutiferũ suũ ɔfessus est rei q̃; nõ hẽbat copiã sacerdot̃. Cũ aũt q̃reret miles de vxore sua a demõe dixit eã eẽ adulterã. s; nesciebat cũ quo. q̃; paꝝ añ fuerat nomen ei⁹ de scripto suo deletũ. ⁊ cũ oñdẽt ei dietũ sbo ũ. dixit q̃ euz nõ ɔgnoscebat. Deniq̃ ɔfessio torquet ⁊ affligit demones sic dicit Aug. Actiores dolores demõib⁹ nõ ĩferim⁹ q̃; cũ petã nr̃a ɔfitẽdo ⁊ penitẽdo plãgim⁹. Vñ Luc. viii. Cũ deberet expelli legio clamabat. Quid mihi ⁊ tibi o ihũ. obsecro ne me torqueas q̃; ei⁹ expulsio p ɔfessionẽ ẽ ei⁹ afflictio. Itẽ ɔfessio liberat a pudore obprobrii. Cũ scũs Petrus ĩ tẽrẽtasieñ archiep̃s p̃dicaret p burgũdiã q̃dã mulier adultera viro suo suspecta ɔfessa ẽ ei pmittẽs q̃ ad petm̃ suũ ampli⁹ nõ rediret. cũ aũt vir sui⁹ zelotipie spũ agitat⁹ cõpellẽt eã ferrũ ignitũ app̃hẽdẽ nuda manu vt sic suã inocẽtiã demonstraret illa ɔfisa de v̾tute ɔfessiõis ⁊ meritis viri sancti. ferrũ cãdẽs manib⁹ nudis accepit ⁊ p totã domũ sine lesiõe portauit ⁊ ĩ platea curie deposuit. Quo viso. vir ei⁹ oĩ suspitiõe deposita ab ea veniã postulauit. Illa v̾o viso miraculo facta securior. ⁊ ad peccãdũ audacior. rediit ad peccatũ. Cũ aũt vir ei⁹ ĩdigẽs illo ferro dicẽt illi q̃ illõ sibi deferret de loco vbi illõ dimiserat ⁊ a dieb⁹ multis iacuerat frigefactũ q̃ cito illud manib⁹ app̃hẽdit tota ɔbusta ẽ ⁊ ɔfusa tãtoq̃ ɔuicta miraculo. necesse habuit palã recognoscere crimẽ suũ. Itẽ cũ q̃dã mulier mare trãsiẽs pulchritudine sua oẽs q̃ erãt in naui ita attraxisset ⁊ oẽs fere q̃ erãt ibi cũ ea peccassẽt vel p actũ vel p ɔsensũ ⁊ nõ euitaret patrẽ aut filiuz. s; ĩdifferẽter oĩb⁹ l; occulte se exponeret. facta in mari tẽpestate ⁊ naui piclitãte cepit clamare corã oĩb⁹ oĩa petã sua. ⁊ ea publice ɔfiteri credẽs q̃ alii pp eã deberẽt piclitari. Tũc aliis ɔfitẽtib⁹ cessauit mare a seuitie suo. Facta trãquillitate nullus potuit scire q̃ esset illa mulier aut eã cognoscere. Itẽ ɔfessio liberat a dolore supplicii. Job. xxxvi. liberabit te de ore agusto latissime. ps̃. Neq̃; vrgeat sup me puteus os suũ. Glo. Nõ vrgebit sup te ĩferni puteus os suũ. nisi tu clauseris tuũ. Nota supra de parimatio. ⁊ demõe effugato. Itẽ demõiali q̃ q̃; petm̃ erubuit ɔfiteri dãnata fuit. Sexto ɔfessio portã vite reserat obseratã. Ro. x. Ore ɔfessio fit ad salutẽ. ps̃. Introite portas ei⁹ in ɔfessiõe. Nota q̃ p iordanẽ q̃d interptatur humile iudiciũ intrauerũt filii israel in terrã pmissionis. Itẽ latroni ɔfitẽti in cruce dictũ ẽ. Hodie mecũ eris in paradiso. Ambro. Cõfessio paradisũ apit. Refert Petr⁹ damiañ q̃ q̃dã Gilbert⁹ nomine religionẽ ingressus a p̃ncipio cõfessus ẽ oĩa petã excepto vno crimine turpiori. Cũ aũt ĩfirmitate grauissima laboraret. vidit quẽdã afferẽtẽ sibi aquã pulcherrimã in vase speciosissimo. ⁊ dicẽtẽ sibi si vis saluari. ⁊ aqua sapiẽ salutari potari. oportet te oĩa peccata tua ɔfiteri illud precipue q̃d semp hactenus occultasti. Qui postq̃; reuelauit que viderat. ⁊ cõfessus ẽ oĩa peccata sua. die sequẽti quieuit in pace. Ad hoc facit exemplũ de muliere deuota b. Frãcisco q̃ cũ vno peccato graui q̃d pre pudore tacuerat expirauit. Multis autẽ vigilãtib⁹ ĩ nocte circa feretrũ illa surgẽs resedit ĩ feretro. dixitq̃; corã oĩbus q̃ pp̃ter vnũ peccatũ q̃d ɔfessa nõ fuerat iudiciuz mortis accepat. Sed intercedẽte. b. Frãcisco cui deuota fuerat concessum erat ei spaciũ vite donec illud peccatũ in cõfessione detexisset. Vocato igit̃ quodaz sacerdote p̃rio suo qui cum aliis vigilabat confessa est ei. Quo facto statim se reclinans in feretro migrauit ad dominum armis penitentie premunita.

¶ De confessione inutili. DIS. XV.

Irca nouũ. s. de ɔfessiõe inutili vel etiã dãnabili q̃ potius sit ad dãnationẽ q̃; ad salutẽ. Notãdũ q̃ mlt̃a sũt genera ɔfitẽtiũ q̃ p diuersos hoĩes dictos iudas designant̃ q̃ ĩ scriptur̃ inueniunt̃. Judas n. interptatur ɔfitẽs quoꝝ nulli regnũ hierusalẽ pmittit̃ nisi filio iacob vl̃ stirpi ei⁹ p quã salubris ɔfitẽs designat̃. Est aũt ɔfessio negligẽtis ⁊ differẽtis minus. s. illoꝝ q̃ ɔfitent̃ sine puisiõe ⁊ studio q̃n l̃ta petã p negligẽtiã ⁊ p̃meditãdi trãseũt ⁊ ĩcõfessa petã dimittunt. Prouer. xix. Qui negligit vias suas mortificabit̃. Vel illoꝝ q̃ differunt vsq̃ ad finẽ q̃dragesime vl̃ vite q̃ ad h̾ solũ ɔfitent̃ ne hẽtici videantur. Hi signant̃ p Judã galileũ. Galile⁹ ĩterptat̃ trãsmigrãs petõ sua p negligẽtiã vel rotat⁹ vsq̃ ad finẽ vite ⁊ de quo Act. v. Post exurrit iudas galile⁹ ⁊ oẽs q̃ ɔsenserunt ei dispsi sũt ⁊ ipse piit. De h̾ supra q̃ cõfessio sit studiosa ⁊ velox. Scd̃a inutilis ɔfessio ẽ solo timore mortis aut piculi ɔfitẽtis q̃n est extorta p vim tormẽti vt latronum. Qui sic ɔfitent̃ sũt filios iude dicto quiriaco q̃ timore mortis ⁊ cũ tormẽto ɔpulsus ẽ reqrere crucẽ dñi vt dicit̃ in lẽctiõe sancte crucis. Tales sũt siles vasi q̃d gallice dicit̃ tyrelire q̃d nõ emittit q̃d cõtinet nisi pri⁹ frãgat̃. Itẽ ferro frigido de quo nõ põt fieri op⁹ nisi pri⁹ ĩ fornace ponat̃. Itẽ olerib⁹ rubus aut fructib⁹ duri aut siluestrib⁹ q̃ nõ pñt comedi nisi pri⁹ gelu aut igne coquant̃. Talis fuit cõfessio pharaõis anthyochi ⁊ herodis q̃ nõ sũt miã ɔsecuti. Mac. ix. Act. xii. Tertia ẽ ɔfessio debitas circũstãtias omittẽtis. hec signat̃ p iudã õ vico recto q̃; petã in genẽ dicũt. s; ad circũstãtias nõ diuertũt vel pp pudorẽ vel alias cãs. In hmõi domo iacet saul⁹ cecus ĩ rõ Saul⁹ interptat̃ tẽtatio respiciẽt vl̃ abutẽs ɔsilio. q̃d fit q̃n hõ ĩ tẽtatiõe vicit̃ vt celet petĩ circũstãtias respiciẽs eaꝝ enormitatẽ vel q̃n abutit̃ ɔsilio angeli dicẽtis. Exi de sodomis ⁊ de omni regione circa generatiõez illi⁹. Geñ. xix. De h̾ iuda dicit̃ Act. ix. Quarta ɔfessio ẽ retrocedẽtis vl̃ priã; dimittẽtis. Quidã. n. bñ ɔfitent̃ s; cito relabunt̃. Hi signant̃ p iudã thadeũ q̃ l; mlt̃a nobilia fca fecisset mortu⁹ ẽ cũ symõe frẽ suo in p̃fide. Ita mlt̃i laudabilr cõfitent̃ multa opa priẽ nobilia agũt appẽdẽtes ĩ patibulo priẽ petrũ q̃d ĩ eis tãq̃; p̃nceps regnabat ⁊ dñabat̃. In tẽtatiõis tpe a deo recedentes in petm̃ iterũ relabũt̃ ⁊ ita moriunt̃ p trãsgressiõez ⁊ obediẽtia mort̃ ĩ eis. Hec signat̃ ĩ h̾ q̃ Thade⁹ interptat̃ appẽdẽs p̃ncipẽ p̃sis ĩ quo mort̃. Hic iudas ĩterptat̃ tẽtatio Symõ ĩterptat̃ obediens q̃; p tẽtationẽ dyaboli mort̃ ĩ eis obediẽtia ⁊ priã. Siles sũt tibaldo q̃ ɔsiderãs incõmodũ ludi ⁊ suũ infortuniũ adiurat ludũ ⁊ cito ad ludũ taloꝝ rediit. Quĩta ẽ ɔfessio fingẽtis ⁊ dissimulant̃ vt ille⁹ q̃ ɔfitet̃ vt bon⁹ appeat vl̃ ne mal⁹ appeat vt fac̃ hypocrita. d̃ quo dicit̃ q̃ nõ ẽ filatio. s. bonũ. dissimulatio quoq̃; q̃d ẽ. ĩ malũ vl̃ illi⁹ q̃ ob h̾ ɔfessionẽ frequẽtat vt aliq̃d cõmodũ tpale acquirat. q̃ silis est vulpi q̃ ob hoc se mortuũ fingit vt corniculas capiat linguã extrahẽdo. Silr illius q̃ ɔfessionẽ frequentat ⁊ peccatũ occultat. vel qui pponit nõ recedere a peccato hic similis est iude p̃ditori q̃ osculo tradidit filiũ hominis. De his Thimo. primo. Confitentur se nosse deum factis autem negant. De hoc Ecci. p̃rio. Accessisti maligne ad deũ. ⁊ cor tuũ plenũ est dolo ⁊ fallacia. eiusdẽ. ii. Ve duplici corde ⁊ labiis scelestis ⁊c̃. Sexta ẽ desperãtis. vt iude scariothis p̃ditoris. q̃ dixit. peccaui tradẽs sanguinẽ iustũ. Math. xxvii. Et statĩ laq̃o se suspẽdit. De h̾ Act. i. hic possedit agrũ de mercede iniq̃tatis ⁊ suspẽsus crepuit medi⁹ ⁊ diffusa sunt oĩa viscera ei⁹. Talis fuit ɔfessio chaym. Geñ. iiii. Maior ẽ iniq̃tas mea q̃; vt veniã merear. Septĩa ẽ ɔfessio p̃sumẽtis. vt illoꝝ q̃ abutunt̃ miã dei nimis eã extẽdẽdo. vt eoꝝ qui ɔfitent̃ petã ⁊ pmittũt sibi eorũ ĩpunitatẽ hi signant̃ p iudã filiũ ioha q̃ interptat̃ misericors dñs de quo Luce. iii. Octaua ẽ ɔfessio augẽtis petã vt mẽtẽtis in ɔfessiõe. Hic signat̃ p iudã filiũ ioseph. Luce iii q̃ ĩterpretat̃ augmẽtũ. q̃; mẽtiẽs auget petm̃ suũ. Talis ẽ ɔfessio eorũ q̃ cã hũilitatis dicũt se fecisse q̃ nõ fecerũt vel dyabolo suadẽte dicũt se nõ fecisse q̃d se fecisse recolũt vel si dicũt a petõ nõ posse abstinere vel priam se nõ posse facẽ.

Nona ẽ ɔfessio excusantis vel defendẽtis petm̃ suũ. hic signat̃ p iudã machabeũ q̃ interpretat̃ ptegẽs vel ingeniosus. q̃; petm̃ q̃d dez accusare ĩ ɔfessiõe excusat ĩgeniose ⁊ defendit. Hic iudas cũ vicissz dextre cornu vincit̃ a sinistro. q̃; mlt̃i petã notabilia ⁊ in q̃b⁹ nõ erat descẽt sed ex q̃b⁹ appareret aliq̃d fuisse ⁊ valuisse ɔfitẽs valde bñ denudãt. illa q̃ sũt turpia ⁊ enormia celãt. palliãt. defendũt ⁊ excusant de h̾. i. Mach. ix. Decia ẽ ɔfessio p̃iciẽtis in aliũ. vt fecerũt primi parentes. Adã peccatũ retorsit in mulierem. mulier in serpẽtem.

Sic faciūt q̄ ī ɔfessiōib⁹ suis alios accusant ⁊ se excusant vt mulier virū suū ⁊ ecōuerso socius sociū. Hic signat̄ p iudā q̄ ascēdit cū zorobabel de babylone. zorobabel interpretat̄ aliena trāslatio babylo ɔfusio. q2 ɔfusi de peccatis suis ea in alios trāsferunt accusando eos. Undecima est ɔfessio diuiduātis vt eoꝝ q̄ ptē retinēt et partē petōꝝ ɔfitent̄: vel q̄ vnā ptē dicūt vni ⁊ aliā ptē dicunt alteri sacerdoti ne nimis videant̄ peccatores. Hi signāt̄ p iudā q̄ ɔfitebat̄ sup porta sterquilini īter mosollā ⁊ beniamin q̄ erant duo sacerdotes. Nee. xij. Duodecima est ɔfessio se iustificātis ⁊ gloriātis: hec signat̄ p iudā filiū seuna q̄ interpretat̄ audiuo fame: vl nomē audiuī vt est eoꝝ ɔfessio q̄ bona sua in ɔfessione ɔfitent̄ vt nomē ⁊ famā eoꝝ ɔfessor audiat. Sic phariseus dicebat. Jeiuno bis in sabbato do de. o. q̄ pos. Luc. xviij. Tredecima ē ɔfessio salubriter ɔfitētis. Hec signat̄ p iudā filiū qrtū iacob ⁊ lye: christi ⁊ ecclesie. Post sut status visionē: q̄ p Rubē signat̄ q̄ intrepretat̄ visio. Post ɔtritionē ⁊ lachrymaꝝ eius exauditionē a dño q̄ p symeon signat̄: q̄ interpretat̄ audiēs merorē. Post grē infusionē q̄ p leui signat̄ q̄ additamētū interpretat̄ sequit̄ vera ⁊ salutaris ɔfessio q̄ p iudā signat̄ q̄ ɔfitens interpretat̄ q2 christus post h̄ militāti ecclie parit ɔfitētē. Est. n. rex ɔfitētiū vt testat̄ titulus triūphalis. Jhesus nazarenus rex iudeoꝝ. i. ɔfitētiū. Est. n. eoꝝ ihs. i. saluator: nazarenus. i. sanctificator. Nazareth. n. sanctitas interpretat̄. Rex. i. rector et gubernator. Et nota q̄ iudas ex multis vep signat ɔfitētē. pmo q2 phares ⁊ zarā de thamar genuit: beniamin in sut custodiā suscepit: pro eo corā iacob allegauit: hūc iacob ⁊ moyses in suis bñdictionibus mirabiliter ɔmēdauit. Dux. n. trib⁹ vt dī Judic. j. ducatū belli ⁊ victoriā acq̄siuit ɔ̄ chananeū. Hierlm vrbē cepit: gygātes interfecit: regnū acq̄siuit: ⁊ de ei⁹ stirpe christus descēdit. Sīlr ɔfessio de amaritudine pnīe generat phares. i. a malo diuisionē q̄ phares interpretat̄: ⁊ zarā q̄ dī oriēs. i. grē illuminationē aīaꝫ custodit: ⁊ corā christo in iudicio eā allegādo defendit: ipsi ɔfitēti laus ⁊ bñdictio iude multiplex ɔpetit: ipsa demones ⁊ petā expugnat ⁊ supat ⁊ exterminat. ⁊ vrbē hierusalē ⁊ regnū ei⁹ celeste ⁊ christū hr̄e eternū p̄miuꝫ impetrat veraciter penitenti ⁊ confitenti.

De impedientibus cōfessionem. DIS XVI.

Jrca decimū. s. de his q̄ verā cōfessionē īpediūt vel retardāt sciēdū q̄ sunt. xij. Primū ē petōꝝ infidelitas: q2 nō credūt dei vba eē vā pš. nec fideles habiti sunt in testō ei⁹. vel vtutē clauiū vel sacroꝝ. Jsai. xxi. Qui incredulus est infideliter agit: hec īfidelitas ē massa plumbea piecta in os iniq̄tatis zach. v. Hoc opilat os ei⁹. Scdm qd̄ īpedit ɔfessionē ⁊ retardat est mala societas pš. Cū puerso peruerteris. Petr⁹ cū ministris passionis deū negauit: ⁊ in negādo pseuerauit: egressus ab eis fleuit. Tertiū ē malus pudor quē dyabolus piicit in os petōꝝ: vt fur muscū sine ramūculū in os canis vt obmutescat supra de parmatio. Jdē de Silberto. Quartū ē longe vite ɔsidētia. ɔ̄ qd̄ habet̄ .ē. de ɔfessione festināda. De h̄ ponūt multa exēpla in tractatu de negligētia. Quintū est negligentia: puer. xix. Qui negligit vias suas mortificabit̄. Nota de hoc multa exēpla de vitio negligētie. Seneca. Nihil est vniciuq̄ se vili⁹ qm. s. plus negligit se q̄ aliqd̄ suoꝝ. Sextū est ignorantia: q2 ignorat hō qd̄ cōmisit: qd̄ omisit: qd̄ offendit: qd̄ amisit: qd̄ pmeruit p peccatū suū: q2 ignorat statū suū. cōfessionis effectū iō tardat ɔfiteri: puer. vij. Ignorat stultus q̄ ad vincula trahat̄ donec trāsfigat sagitta iecur ei⁹: velut si auis festinet ad laqueū. ⁊ nescit q̄ de periculo aīe agat̄. j. Corin. xiiij. Si q̄s ignorat ignorabit̄. Septimū ē terrena occupatio. Sic sedechias fugere volēs exercitū regis babylonis reduct⁹ est ad eū in reblata q̄ intrepretat̄ multa h̄: ⁊ signat multitudinē curaꝝ ⁊ occupationū terrenaꝝ. Facit dyabol⁹ sic venator tygridi: dū tygris vult cōsequi venatorē q̄ rapuit ⁊ defert secū fet⁹ suos velocissime currit post eū. Venator aūt volēs eā retardare posuit ī via speculā: vbi dū faciē suā intuet̄ credit esse sub eis catulos suos: ⁊ moueri eos sub eis: ⁊ sic paulatiꝫ ⁊ successiue retardat̄ quousq̄ venator ad tutū locū veniat: ⁊ fetus ei auferat. Sic cū peccator videns se amisisse p petm̄ bona q̄ fecerat volēs ea recupare p pniaꝫ currēs ad ɔfessionē retardat̄ p diuersas occupatiōes ⁊ occasiones q̄s subministrat ei dyabolus donec bona q̄ pri⁹ fecerat morte subitanea ruēte oīno amittat. Octauū est p̄sumptio vt eoꝝ q̄ dixerunt nō videbit dñs: nec intelliget de⁹ Jacob ⁊c. Ecci. xxiij. Omnis hō q̄ trāsgredit̄ lectū suū cōtēnit animā suā dicēs quis videt me ⁊c. Et post. Nemo circūspicit me quē verear: ⁊ delictoꝝ meoꝝ nō memorabit̄ altissim⁹ ⁊c. hi debēt attēdē q̄ de⁹ iustus iudex ē vniciuq̄ reddens iuxta opa sua. Aliē nō eēt de⁹ nisi esset iustissim⁹. Itē dꝫ cogitare quo puniuit cogitationē supbā ī angelis: morsuꝫ pomi ī pmis parētib⁹ petīs luxurie ī diluuio ⁊ sodomoꝝ īcēdio violētie ī pharaone excogitatōis q̄si ī chore dathā ⁊ abyron in absorptiōe. Nonū est desparatio. Cōtra quā ponunt̄ multa exēpla s de duodecim officijs mie. ⁊ supra de ɔfessiōis effectu. Hiere. xxxiij. Si ɔfitemini petā vra fidel' est de⁹ vt remittat nobis: ⁊ emundet nos oī iniq̄tate vra ⁊c. Decimū est timor malus quo timis horret aspitatē pnie vel ne possit a petō assueto abstinere. Job. vi. Qui timet pruinā irruet sup eū nix. De h̄ habet̄ supra de timore hūano. Undecimū ē puersus amor quo nimis diligit petm̄ suū morte sua patibuluꝫ suū vuln⁹ suū incēdiū suū hostē suū vel aliqd̄ aliud supra deū ps. Ut qd̄ dili. vani. ⁊ q̄ri. mē. puer. j. Stulti ea q̄ sūt sibi noxia cupiēt. Ecci. iij. Qui amat piculū pibit in illo ⁊c. Duodecimū ē infirmitas ⁊ mors subita ⁊ demonū violētia. Qō pꝫ supra p multa exēpla de subita morte maloꝝ. Itē supra de q̄litate ɔfessiōis q̄ dꝫ esse vtua. Item supra de purgatorio de meretrice diabolo. obediēte. Itē de milite ferente doblarium.

De satisfactione: DIS XVII.

Ostquā dictū est de ɔtritōe ⁊ ɔfessiōe: dicēdū est de satisfactōe. Circa quā ɔsiderāda sunt q̄ttuor. Primo de satisfactōe ⁊ ptib⁹ ei⁹ ī generali. Scdo de elemosyna. Tertio de ieiunio. Quarto de orōne. Circa pmū ɔsiderāda sunt tria. Primo qd̄ sit satisfactio. Scdo vtrū possit hō deo satisfacē de petīs. Tertio q̄lr. De pmo videndū ē. Primo vtꝝ satisfactio sit act⁹ vtutis ⁊ cui⁹ vtutis. Scdo de diffinitiōe quā assignat Aug dicens. Satisfactio est petōꝝ cās excidere: ⁊ eoꝝ suggestiōib⁹ aditū nō īdulgere. Tertio de diffinitione ansel. dicētis. Satisfacē est deo honorē debitū reddere. Ad pmū. s. vtꝝ satisfactio sit act⁹ vtutis. Dicēdū q̄ aliq̄s act⁹ pōt itelligi act⁹ vtutis dupl'r. Uno mō mal'r: ⁊ sic oīs act⁹ qui malitiā nō hꝫ implicitā vel defectū debite circūstātie: act⁹ vtutis dici pōt: q2 quolibet tali actu pōt vti vt⁹ in finē suū: vt loq̄ ambulare. Alio mō formal'r: ⁊ sic ille dī esse vtutis act⁹ qui rōnē medij hꝫ implicitā: sic fortiter sustinere aduersa. formale aūt cuiuslibet vtutis moralis ē rō medij. Unū oīs act⁹ qui suo noīe rōnē medij importat formal'r ē alicuius vtutis: ⁊ q2 eq̄litas rōnē medij hꝫ. ⁊ satisfactio eq̄litatē quandam īportat: vel eq̄pantie vel pportōis. Jō satisfactio formal'r act⁹ vtutis est. Ex h̄ pꝫ cui⁹ vtutis act⁹ sit satisfactio. videlꝫ iusticie. Medū aūt iusticie vt dīt phs. Eth̄ accipit̄ sm adeq̄tionē. Unū cū satisfactio in adequatōe q̄dā ɔsistat: formal'r est act⁹ iusticie. Sꝫ actus iusticie sm phm duplex est. vel sui ad alteꝝ: vt qñ aliq̄s reddit alteri qd̄ ei dꝫ: vel alteri⁹ ad alteꝝ sicut qñ iudex facit iusticiā inter duos: In actu pmo iusticie eq̄litas ɔstituit̄ in ipso faciente iusticiā. In actu vō scdo ipsi⁹ iusticie eq̄litas ɔstituit̄ ī passo iusticiā. satisfactio vō exprimit eq̄litatē in faciēte. vn̄ ptinet ad actū iusticie qui est sui ad alteꝝ. Sui vō ad alteꝝ pōt homo facere iusticiā dupl'r: vl ī actionibus ⁊ passiōib⁹ vel in reb⁹ exteriorib⁹. Sicut fit iniuria alteri dupliciter: vel ipm per aliquā actionē vel passionē ledēdo: vel res eius subtrahēdo. Actus adequatiōis in reb⁹ exteriorib⁹ est reddere ppriē. Sed act⁹ adequationis in actōibus passionib⁹ est satisfacere. Hāc aūt adequationē facit pars iusticie vīdicatiua que ponit eq̄litatē in passo siue sit idē agēs ⁊ patiēs iusticiā siue alius. vn̄ satisfactio ad ptē vindicatiuā ptinet. Ad scdm. s. de diffinitōe. Aug. Dicēdū q̄ iusticia nō solū tēdit ad h̄ vt pcedētē ineq̄litatē auferat puniēdo culpā p̄teritā: sꝫ etiā vt in futurū ineq̄litatē custodiat cauendo culpā futurā. vn̄ sm phm. ij. Eth̄. Pene medicine sunt. Unū satisfactio que est op⁹ iusticie penā inferēns: est medicīa curās petā p̄terita recōpēsando ⁊ p̄seruādo a futuris ⁊ cauēdo. Et iō p actum pmū diffinit̄ ab ansel. s. honorē debitū deo reddere. Debitū in quā nō rōne bñficij accepti. sꝫ peccati ɔmissi. Per actū scdm diffinit ab Aug q2 p causaꝝ morbi abscisionē fit p̄seruatiua a futura īfirmitate. Dicēdū ergo q̄ q2 liberꝝ arbitriū est subiectū volūtariū post abscisionē causaꝝ peti. nihilomin⁹ pōt īfirmitatē spūalē si velit incurrere. Et ideo Aug. duplicē actū in diffinitōe ponit. s. cās abscidere ⁊ suggestiōes repellere. Cās vō vocat īntrinsecas petōꝝ radices primas. s. libidinē ex actu malo vel ɔsuetudine relictā. ⁊ peccati reliq̄as. s. difficultatē ad bonū ⁊ hmōi. Occasiōes vō vocat opportunitates extrīsecas. s. tps ⁊ locū ⁊ hmōi. Ad tertiū. s. de diffinitione ansel. dicēdū q̄ duplex est debitū qd̄ debet̄ deo. Unū rōne beneficij ab eo accepti. Alteꝝ rōne peti in eum cōmissi. Satisfactio intendit reddere honorē debitum rōne peccati cōmissi. sed latria ratiōe beneficij accepti. Jdeo diffinitio ansel. intelligit̄ de honore debito primo modo non scdo. ⁊ reddere accipit non pro soluere solum: sed pro restituere. Circa scdm. s. vtrum possit homo deo satisfacere pro peccatis: consideranda sunt duo. Primo vtꝝ possit satisfa

cere. Scḋo vtrum de vno peccō mortali possit satisfacere sine alio.

Ad primū dicēdū q sicut hō pōt intelligi aliqd facere dupliciter. s. aut p se aut cū adiutorio alteri⁹ ita ⁊ satisfacere. Dicendū ergo q hō cū adiutorio alteri⁹ i. christi cui⁹ meritū suum penitētib⁹ cōicatur satisfacere pōt sed p se nō pōt nec exigit hoc ab ipso. Cū enim dupliciter sit hō deo debitor. s. rōne bñficij accepti ex quo tenet ad gratiarū actionē ⁊ ratione peccati cōmissi ex quo tenet ad satisfactionē ꝫm nullū hoꝝ debitoꝝ exigit ab eo reddere equale equalitate equiualētie qꝛ hoc est ipossibile sed equalitate pportionis p cōparationē ad possibilitatē suā. Nā ꝫm phm in libro Eth. i his honorib⁹ q sunt ad deos ⁊ ad parētes nō tenet hō ad equiualens sed ad possibile. Ad scḋm dicēdū q de vno peccō mortali nō pōt hō satisfacere sine alio sicut expresse dicit de pe. di. iii. c. de his auctoritatib⁹. Illoꝝ sntīa destruit q cū q pluribus fuerint irretitus asserūt vnius delicti pnīa eiusdē veniā cōseq a dño sine alteri⁹ criminis penitētia. Itē de peni. dist. v. c. vlt. Falsā pniam eē ɔstat cū spretis plurib⁹ de vno solo pnīa agit aut cū sic agit de vno vt nō discedat ab alio ratio aūt hui⁹ est qꝛ peccm est iniuria ꝯ deū q inquātū est ꝯ equalitatē amicitie inter hoiem ⁊ deū est dei offensiua ⁊ inquātū est ꝯ equalitatē iusticie q respicit debitū necessitatis. est punitione digna Et loquor hic nō de equalitate q sit equalitas simpliciter qꝛ talis nō pōt esse inter hominē ⁊ deū sed de equalitate p cōparationē ad hominis facultatē. Quia aūt lex diuina pcipit amicitiā hoīs ad deū deo nō pōt esse equalitas iusticie hoīs ad deū sine equalitate amicitie ⁊ qꝛ equalitas amicitie hominis ad deū est p charitatē q sine aliq vītute necessaria ad salutē esse nō pōt ideo equalitas amicitie nō pōt esse sine equalitate iusticie. Nō est ergo dicendū vt dicūt qdā q hō satisfacere possit pro culpa inquātū est ꝯ equalitatē amicitie hoīs ad deū sine satisfactione pro ea inquātū est ꝯ equalitatē iusticie hoīs ad deū. Dico ergo q satisfacere pro culpa inquātū est ꝯ vtrāq equalitatē dupliciter pōt intelligi aut. s. de illa parte satisfactionis q cōsistit in actu aīe interioꝛ: aut de illa q consistit in actu exterioꝛ. Primo mō nō pōt hō satisfacere de vna culpa mortali sine alia qꝛ ꝯtus culpe nō sint cōnexe tn̄ radix satisfactionis ē vna. s. charitas q cū nullo peccō mortali stare pōt. Et qꝛ obligatō ad penā eternā nō cōpatit se in hoīe cū diuina amicitia ideo p charitatē illa obligatio cōmutat in obligationē ad tpalem penā p actū ergo penitēdi interioꝛē p quē culpa ⁊ obligatio ad penā eternā remittunt dispositiue: ⁊ p charitatē p quā remittunt formaliter ⁊ cōpletiue: nō pōt satisfieri de vno peccō mortali sine alio nec qūtū ad offensam. nec qūtū ad obligationē ad penā eternā. Loquēdo autē de alia pte satisfactionis q directe respicit solutionē tpalis pene inquātū p actū penitendi interioꝛē ⁊ charitatē cōmutata ē obligatio ad penā eternā pōt satisfieri de pena debita vni peccō sine alia sicut satisfieri pōt de vna pte pene sine alia. Cui⁹ rō est qꝛ obligatio ad talē penā simul stat cū charitate ⁊ iō manēte debito pene pro vno peccō acceptari pōt solutio pene pro alio: si tn̄ assit ppositū satisfaciendi postea de alio. Qḋ ppositū si mutet ita vt pro alio non velit postea satisfacere: remanet tn̄ precedēs solutio acceptata. Circa tertiū. s. qliter debeat hō satisfacere deo cōsideranda sunt quinq. Primo vtrū satisfactio debeat fieri p opa penalia. Scḋo vtrū flagella q deus immittit vel euenire pmittit sup penitētes sint satisfactoria. Tertio vtrū possit hō satisfacere p opa extra charitatē facta. Quarto vtrū opa i peccō mortali facta p sequētē pniam sint satisfactoria. Quinto de ptib⁹ satisfactionis vtrū sufficiēter enumerent. s. elemosyna ieiuniū ⁊ oratio. Ad primū. s. vtrum p opa penalia debeat fieri satisfactio. Dicēdū q satisfactio respicit curationē culpe pterite: ⁊ pseruationē a futura ⁊ quo ad vtrūq cōueniēs est q fiat p opa penalia. Qūtū ad primū qdē qꝛ culpe debet pena. satisfactio vō est solutio debite emēde pro offensa. Fit ergo deo recōpensatio pro culpa per opa nr̄a penalia qꝛ lꝫ deo nihil possit auferri tn̄ peccator quātū in se est aufert deo honorē debitū ⁊ iō oꝫ q soluat ei aliqd alias nō debitū. s. penā. Deus autē de⁹ nō delectet i penis nostris inquātū penales sunt delectat tn̄ in eis inquātū volūtarie sunt assumpte ⁊ inquātū medicinales ⁊ iuste. Quo ad scḋm supra positū. s. q satisfactio respicit pseruationē a culpa futura oꝫ fieri satisfactio p opa penalia. qꝛ ꝫm phm. ii. Eth. Pene sunt qdā medicine nō tn̄ curatiue culpe pterite verūetiā pseruatiue pseruātes ⁊ retrahentes a culpa futura. Distingue tn̄ de ope penali qꝛ opus pōt eē penale vl' ex pte generis opis vl' ex pte opātis. Ex pte ipsi⁹ opis: sic penali⁹ ē ieiunare q elemosynā dare. ex pte do opāt sic difficili⁹ ē hoi auaro dare puā elemosynā q hoi liberali dare magnā ⁊ hoi ex minori charitate faciēti aliqḋ op⁹ difficili⁹ ē q maioꝛē charitatē habēti. Sicut aūt difficultas q ē ex pte opis nō ex pte volūtatis ipsi⁹ opantis auget meritū sic penalitas illa q ex genere opis est non ex volūtate opantis auget satisfactionē. lꝫ sit minus penalis ipsi faciēti qꝛ quāto ex maioꝛ charitate fit aliqḋ op⁹ tāto mi⁹ est penale ⁊ tn̄ magis est satisfactoriū ⁊ magis meritoriū. Item lꝫ aliqb⁹ peccis sint annexe pene sicut est inuidia ira tristicia. ⁊ huiōi tn̄ inquātū sūt act⁹ voluntarij aliq delectationē hñt qꝛ puer xiii. dr̄. Desideriū si cōplet delectat aīam huiōi enim peccā ɔsistūt in actu volūtario ⁊ in amore inordinato puati boni radicant. ⁊ iō de talib⁹ oꝫ fieri satisfactio p opa penalia. Ad scḋm. s. vtꝛ flagella que de⁹ imittit vl' euenire pmittit sint satisfactoria. Dicēdū q sustinēs flagella siue iniusta p opationē iustā cuiusmodi sunt oīa illa que de⁹ infligit: siue p actionē iniustā cuiusmodi sunt aliqua que de⁹ frequēter a peccōribus infligi iuste pmittit nō satisfacit ea sustinēdo sub rōne qua patiens tn̄ qꝛ sic voluntas sustinētis nullo mō compat ad ea vt actiuū pncipiū volūtatis illi⁹ q meret qūtū tn̄ volūtas sustinētis ea patienē sustinet intētione remissiōis pene sibi debite pro suis peccatis sunt sustinēti satisfactoria mā. Sed formalr ipsa satisfactio i actu volūtatis cōsistit. Flagella tn̄ que ipsemet de⁹ imittit maioꝛē efficaciam hñt iclinādi voluntatē ad bonū q illa que non imittit. sed imitti pmittit. Unde Aug. i. de ci. dei cap. xx. Cū de⁹ reb⁹ aduersis me exagitat aut merita examinat aut peccā castigat ⁊c. Ad tertiū. s. vtꝛ possit homo satisfacere p opa extra charitatē facta. Dicēdū q non qꝛ cum de⁹ bonoꝝ nostroꝝ non egeat opa hoīs nō acceptat tanq remuneratōe digna nec tanq satisfactoria nisi accepter opātem Unde Gen. iiii. prius dr̄ respexit dñs ad Abel ⁊ post subiungitur ⁊ ad munera eius sed de⁹ non acceptat hominē existentem in peccō mortali qꝛ in illo statu est inimicus dei ergo opa existētis in peccō mortali non sunt deo accepta tanq satisfactoria. sed sine illa acceptatione satisfactoria esse non pñt. Ad qrtū. s. vtꝛ opera in peccō mortali facta per sequente pniam sint satisfactoria. Dicēdum q non qꝛ charitas non pōt viuificare nisi actum a se elicitū vl' imperatū: opa aūt in mortali peccō facta non sūt elicita a charitate: nec etiā impata imo totalr extra charitate sunt facta. Ideo nō possūt viuificari ab ea ⁊ ideo non possunt esse satisfactoria pro culpa preterita nec eterne vite meritoria. Tn̄ qꝛ deus nec malū aliqḋ relinquit impunitū. nec bonū irremuneratū. ideo qūis opa extra charitatē facta non remuneret nec quātum ad meritū eterne vite: nec qūtum ad remissionē seu diminutionē pene debite pro peccō ꝫm iusticiam legis diuine: tn̄ remunerant vel ad tempoꝛalia bona vel inquātū disponunt hoiem ad facilius recipiendū grām dei ⁊ resurgēdū a peccato. vel ad inclinādū aures diuine misericoꝛdie ad ipsum operantē vt ei grām suā infundat. Nec tn̄ remuneratio nō est ex debito sꝫ solum ex liberalitate diuine misericoꝛdie. Ad qntū. s. de numero ⁊ distinctiōe partiū satisfactionis. Dicēdū q sicut edificij materialis qdā sunt ptes integrales pncipales ⁊ pncipales vt ptes domus sunt sicut fundamētū parietes ⁊ tectū. qdā vō remote ⁊ minus pncipales vt ligna ⁊ lapides: sic satisfactionis tres sunt ptes pncipales. s. elemosyna ieiuniū ⁊ oratio: quedā sunt secūdarie que ad has reducunt vt vigilie: pegrinationes discipline ⁊ oīa opera carnem affligentia reducunt ad ieiuniū. oīa vō opa mie ad elemosynā: oīa vō opa spūalia ad orationē. Hax vō partiū pmax sufficientia multipliciter pōt hēri. Uno mō respectu termini a quo est mot⁹ satisfactiōis: qꝛ p ieiuniū reuocamur a ɔcupia carnis: p elemosynā a ɔcupiscētia oculoꝝ: p orationē a supbia vite. Scḋo mō ex pte termini ad quē: qꝛ p ieiuniū hō ordinat homo in seipo: p elemosynā ad pximum p orationē ad deū. Tertio mō ex pte materie de q fit satisfactio: qꝛ p elemosynā fit satisfactio de bonis exterioꝛis substātie. p ieiuniū de bonis corporis p orationē de bonis aīe. Quarto mō ex pte modoꝝ satisfaciēdi fit enim impetratio relaxatiōis offense. aut per punitionē ieiunādo: aut per redemptionē elemosynas dando aut per supplicationem orando.

De elemosyna. DIS. XVIII.

Icto de satisfactiōe ⁊ ptib⁹ ei⁹ in generali. dicendū est de ptib⁹ ei⁹ in spāli. Primo de elemosyna. Circa quā ɔsiderāda sunt. xviii. Primo vtꝛ elemosynā dare sit act⁹ vītutis. Scḋo de distinctiōe elemosynarum q est q qdā sunt corpales. qdā spūales. Tertio que sint potiores. vtꝛ. s. corpales sint spūalib⁹ pferēde. Quarto vtꝛ elemosyne corporales habeāt aliquē spūalē effectū. Quīto vtꝛ dare elemosynam cadat sub pcepto. Sexto de quo oꝫ dari elemosyna. Septimo vtꝛ qlibet possit dare elemosynā. Octauo qb⁹ dande sunt elemosyne. Nono vtꝛ abūdāter. Decimo vtꝛ possit hō dare elemosynā sibi ipsi. Undecimo de his que mouere debēt ad elemosynas faciēdas. Duodecimo de multiplici effectu elemosyne. Decimotertio qlis d

bet esset deo grata sit & salutifera facienti Decimoquarto de hospitalitate suscipiendi. Decimoquinto de visitatione infirmorum. Decimosexto de visitatione incarceratorum. Decimoseptimo de sepultura mortuorum. Decimooctavo de pietate parentum. Ad primum s. utrum dare elemosynam sit actus virtutis. Dicendum quod exteriores actus ad illam virtutem referuntur ad quam pertinet id quod motivum est ad agendum huiusmodi actus. motivum autem ad dandum elemosynam est ut subveniat patienti necessitatem. Unde quidam diffinientes elemosynam dicunt quod elemosyna est opus quo datur aliquid indigenti ex compassione propter deum. Quod quidem motivum pertinet ad miam. Unde manifestum est quod dare elemosynam proprie est actus mie: et hoc appetit ex ipso nomine nam in greco a mia derivatur sicut in latino miseratio: et quia mia est effectus charitatis ex consequenti dare elemosynam est actus charitatis mia mediante quia tamen actus qui proprie alicuius virtutis est sicut elicientis potest attribui alii virtuti sicut imperanti vel ordinanti ad finem suum. ideo dare elemosynam quod est proprie actus mie ut elicientis potest esse et actus iusticie imperantis miserationem defectum patientis ordinatur ad satisfaciendum pro culpa Et sic elemosyna inter opera satisfactoria computatur secundum illud Dan. iiii. Peccata tua elemosynis redime Secundum autem quod ordinatur ad placandum deum sic habet rationem sacrificii secundum illud Hebre. xiii. Beneficientie et communionis nolite obliviscii talibus enim hostiis promeretur deus: et sic spectat ad latria. Item dare elemosynam ad liberalitatem pertinet inquantum aufert huiusmodi actus impedimentum. quod esse posset superfluo amore divitiarum propter quem sit homo nimis retentivus earum. Ad secundum. s. de distinctione elemosynarum sciendum quod septem ponuntur elemosyne corporales. s. pascere esurientem: potare sitientem: vestire nudum. recolligere hospitem visitare infirmum redimere captivum et sepelire mortuum. Que in hoc versu continentur. Visito poto. cibo: redimo. tego. colligo. condo. Ponuntur etiam septem elemosyne spirituales. s. docere ignorantem consulere dubitanti consolari tristem corrigere peccantem remittere offendenti. portare onerosos et graves. et pro omnibus orare: que in hoc versu continentur. Consule: castiga. solare remitte. fer ora. Ita tamen quod sub eodem intelligatur consilium et doctrina. Hec autem elemosynarum distinctio convenienter sumitur secundum diversos proximorum defectus. Quorum quidam sunt ex parte anime ad quos ordinantur spirituales elemosyne: quidam vero ex parte corporis ad quos ordinantur elemosyne corporales. Defectus autem corporalis aut est in vita aut post vitam. Si quidem est in vita aut est communis defectus respectu eorum quibus omnes indigent: aut est specialis propter aliquod accidens superveniens. Si primo modo aut est defectus interior aut exterior. Interior quidem est duplex. Unus quidem cui subvenitur per alimentum siccum. s. fames: et secundum hoc ponitur pascere esurientem. Alius autem est cui subvenitur per alimentum humidum. s. sitis: et secundum hoc dicitur potare sitientem. Defectus autem communis respectu exterioris auxilii est duplex. Unus respectu tegumenti: et quantum ad hoc ponitur vestire nudum. Alius est respectu habitaculi et quantum ad hoc est suscipe hospitem. Similiter autem si sit defectus aliquis specialis: aut est ex causa intrinseca sicut infirmitas: et quantum ad hoc ponitur visitare infirmum: aut ex causa extrinseca: et quantum ad hoc ponitur captivorum redemptio. Post vitam autem exhibetur mortuis sepultura. Similiter autem spiritualibus defectibus spiritualibus actibus subvenitur dupliciter. Uno modo poscendo auxilium a deo: et quantum ad hoc ponitur oratio qua quis pro aliis orat. Alio modo impertiendo auxilium humanum. et hoc tripliciter. Uno modo contra defectum intellectus et si quidem sit defectus speculativi intellectus adhibetur ei remedium per doctrinam si autem practici intellectus ex passione appetitive virtutis: inter quas maxima est tristicia. cui subvenitur per consolationem. Secundo modo ex parte inordinati actus qui quidem tripliciter considerari potest. Uno modo ex parte peccantis inquantum procedit ab eius inordinata voluntate: et sic adhibetur remedium per correctionem. Alio modo ex parte eius in quem peccatur et si quidem sic peccatum in nos remedium adhibemus remittendo offensam. Si autem sit in deum vel in proximum. non est nostri arbitrii remittere: ut dicit Hiero. sup Math. Tertio modo ex parte sequele ipsius actus inordinati ex qua gravantur ei conviventes preter peccantis intentionem: et sic remedium adhibetur supportando maxime in his qui ex infirmitate peccant secundum illud Ro. xv. Debemus nos firmiores infirmitates aliorum portare: et non solum secundum quod infirmi sunt graves ex inordinatis actibus. sed etiam quecumque eorum onera sunt supportanda secundum illud Gal. vi. Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem christi Licet autem multe sint alie necessitates humane vite: tamen omnes reducuntur ad istas. Cecitas enim et claudicatio sunt infirmitates quedam. Unde dirigere cecum et sustentare claudum reducitur ad visitationem infirmorum Similiter etiam subvenire homini circa quamcumque passionem illatam extrinsecus reducitur ad redemptionem captivorum. Divitie autem quibus paupertati subvenitur non querunt ad subveniendum predictis defectibus et ideo non fuit specialis mentio de hoc facienda Item nota quod sepultura mortui non confert ei quantum ad sensum quem corpus post mortem habeat: et secundum hoc dominus dicit quod interficientes corpus non habent amplius quid faciant et propter hoc etiam dominus non commemorat sepulturam inter alia misericordie opera sed numerat tamen illa que sunt evidentioris necessitatis pertinet tamen ad defectum quod de eius corpore agatur tum quantum ad hoc vivit in memoriis hominum cuius honor dehonestatur si insepultus remaneat: tum etiam quantum ad effectum quem adhuc vivens habebat de suo corpore: cui piorum affectus conformari debet post mortem ipsius. et secundum hoc aliqui commendantur de mortuorum sepultura ut Thobias et illi qui dominum sepelierunt et patet per Aug. in li. de cura. pro mortuis agenda. Ad tertium. s. que elemosyne sint potiores Dicendum quod comparatio elemosynarum potest dupliciter attendi. Uno modo simpliciter loquendo. et secundum hoc elemosyne spirituales preeminent tripliciter ratione. Primo quidem quia id quod exhibetur nobilius est. s. donum spirituale quod preeminet corporali secundum illud prover. iiii. Bonum donum tribuam vobis legem meam non derelinquetis Secundo ratione eius cui subvenitur quia spiritus nobilior est corpore. Unde sicut homo sibiipsi magis debet providere quantum ad spiritum quam quantum ad corpus ita et proximo quem debet tamquam seipsum diligere Tertio quantum ad ipsos actus quibus subvenitur proximo quia spirituales actus sunt nobiliores corporalibus qui sunt quodammodo viles. Alio modo possunt comparari secundum aliquem particularem casum in quo corporalis elemosyna alicui spirituali prefertur puta magis esset pascendum fame morientem quam docendum sicut indigenti secundum philosophum melius est ditari quam philosophari quamvis hoc sit simpliciter melius. Ad quartum. s. utrum elemosyne corporales habeant aliquem spiritualem effectum. Dicendum quod elemosine corporales tripliciter possunt considerari Uno modo secundum suam substantiam et secundum hoc elemosyna non habet nisi corporalem effectum. inquantum. s. supplet corporales defectus proximorum. Alio modo possunt considerari ex parte cause eius inquantum. s. aliquis elemosynam corporalem dat propter dilectionem dei et proximi et quantum ad hoc affert fructum spiritualem secundum illud Eccl. xxix. Perde pecuniam propter fratrem. pone thesaurum in preceptis altissimi et proderit tibi magis quam aurum Tertio modo ex parte effectus. et sic etiam habet spiritualem fructum inquantum. s. proximus cui per corporalem elemosynam subvenitur movetur ad orandum pro benefactore Unde et ibidem subditur conclude elemosynam in sinu pauperis. et hec pro te exorabit ab omni malo.

Cℭ De elemosyna. DIS. XIX.

D quintum. s. utrum dare elemosynam sit in precepto Dicendum quod est sub precepto legis nature et legis divine et etiam legis positive. Lex enim naturalis precipit proximum vere diligere non nimo affectu sed etiam effectu. quia non est verus affectus nisi sequatur effectus. si possibile est Qui enim indigenti fratri non subvenit non vacat ipsum diligit. Quod volens innuere b. Joh. dicit in prima ca sua c. iii. Filioli non diligamus verbo nec lingua tamen sed opere et veritate Lex etiam divina hoc precipit. quia ut habetur Math. xxv. Christus improperabit reprobis maxime defectus operum mie. In iure etiam canonico precipitur. vii. decretorum dis. lxxxvi. fratrem nostrum vir de epo. Larga manu habeat necessitatem patientibus occurrat alienam inopiam suam credat. quia si hoc non habet episcopi vacuum nomen tenet. Et infra eadem dist. Non satis pasce: sic dicit. Quos in pascendo homines servare poteras si non paveris occidisti. Et. vii. q. i. Omnis dicitur quod qui negat misericordiam faciendum necessitatem patientibus ipsum christum negat qui est misericordia sed cum sit preceptum affirmativum quamvis obliget semper non tamen pro semper. sed pro loco et tempore. Considerada est enim facultas habentis et miseria indigentis. Si enim homo habeat aliquid quod non sit necessarium sustentationi sue nature nec illorum quibus tenetur providere sicut sunt uxor filii servi et ancille: et sit tam notabilis necessitas seu indigentia ex parte illius cui dandum est quod immineant probabilia signa extreme necessitatis: tunc homo tenetur ex precepto subvenire indigenti. Si etiam non habeat aliquid superfluum non tamen sustentationi nature: sed etiam decentie sui status tenetur de illo elemosynam facere indigentibus etiam si non invenirentur tales qui essent constituti in necessitate predicta. Et si plures occurrant indigentes quibus omnibus subvenire non possit: tenetur ceteris paribus magis indigenti subvenire. Reducitur autem preceptum de dandis elemosynis et de omni subventione primo facienda ad preceptum de honoratione parentum. Sic enim et apostolus interpretatur .i. Thim. iiii. dicens. Pietas ad omnia utilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Quod dicit quia in precepto de honoratione parentum additur promissio ut sit longevus super terram Sub pietate autem comprehenditur omnis elemosynarum largitio. Item nota quod licet superfluum substentationi nature tue sit tuum proprium quantum ad dispensationem seu auctoritatem administrandi quantum ad usum illorum est in quibus signa probabilia imminent necessitatis extreme nisi subveniatur eisdem. A simili aliquo modo dico de superfluo decentie tui status respectu indigentium circa predictam necessitatem. Unde contra illos qui de superfluo modis predictis indigentibus subvenire nolunt dicitur dist. xlvii. Sicut. Esurientium panis est quem tu detines. nudorum vestimentum est quod tu recludis: miserorum redemptio et absolutio est pecunia quam tu in terra defodis. Et in hoc apparet quod elemosynam dare eo modo quo cadit sub precepto: multum participat de ratione actus iusticie. Unde et glo. sup illud Math. v. Cum facis elemosynam dicit quod elemosyna est pars iusticie: et quamvis huius precepti transgressores non semper puniantur lege humana puniuntur tamen lege divina. Secundum enim sententiam Aug. i li. de libero arbitrio longe ante medium. Multa impunita iuste relinquuntur a lege humana que tamen iuste vindicantur lege divina. Ad sextum. s. de quibus debet elemosyna dari. utrum de quolibet bono. Dicendum quod bonorum tria sunt genera. s. anime corporis. et bona

exteriora. De bonis aie pōt fieri elemosyna vt cū aliqs orat pro alio vel peccāti i se petit ex corde qȝ e maxīa elemosyna vt̄ Aug in enchiri xl ca. Ea elemosyna nihil ē maius q ex corde dimittim⁹ qȝ i nos qsqȝ peccauit. De bonis corpis etiā vt cū aliqs fuit infirmus De bonis aūt exteriorib⁹ distiguēdū ē qz aut sūt male acqsita aut bn̄. Si male aut licitū est ei q acqsiuit ea retinere aut nō Si sic de illis pōt fieri elemosyna Vn̄ meretrix de pecunia quā p meretriciū acqsiuit pōt elemosynā facē Illud n. qȝ sic acqrit licite retinē pōt qȝuis ī eo q meretricat turpit agat ⁊ ↄ legē dei Quapropter illȝ qȝ accipit turpe lucrū vocat tn̄ i accipiēdo pecuniā pro eo q dānificata ē ↄ legē dei nō fac. Vn̄. xiiii q. v Qui habetis. ℒ. sed h. De pctō aliq nōnūqȝ acqrunt q paupib⁹ iuste erogant De acqsito tn̄ p meretriciū nō fit sacrificiū vl oblatio ad altare pp scādalū ⁊ reuerētiā sacroꝝ. Vn̄ Deut. xxiii Nō offeres mercedē pstibuli i domo dn̄i dei tui. Si aūt nō ē licitū ea retinere aut illis a qb⁹ accepta sunt cōuenit ius repetēdi qlia sunt bona acqsita p vsurā vl furtū vl rapinā ⁊ de talib⁹ nō dȝ fieri elemosyna sȝ restitutio Extra de iureiurādo. Etate dē q onus nō remittit sȝ augetr cū cuiqȝ iprout desoluit qȝ alij ex debito ē pstādū Si et itellige qȝ dr̄ i q. i Nō ē. Nō est putāda elemosyna si paupib⁹ erogetr vel dispēset qȝ ex illicit reb⁹ acqrit. ⁊ iiii. q. v Nolite Qȝ sumptū ē ab Augu i lib de vbis dn̄i smone xxxv. an mediū Nolite velle elemosynas facē de fenore et vsuris Et īfra ca. Forte phibetr expresse fieri de rapina Vn̄ ibi dr̄. Si totū tribuat qȝ abstulerat addit pon⁹ peccā qȝ minuat Aut non cōpetit ius repetēdi qle ē bonū acqsitū p symoniā qȝ bonū ille q acqsiuit retinere nō pōt Extra de symonia De h aūt qz ↄ legē accepit nec ille q dedit pōt repetere qz ↄ iusticiam dedit ⁊ talis pecunia erogāda ē i elemosynis. Et si dat soli plato ita q cōitas nō ē i culpa dȝ dari ecclesie i cui⁹ ignorātiā data fuit vt habetr in ca. pdicto in textu ⁊ in glo Si aūt cōitas ē i culpa pecuniā dȝ restitui illi monasterio qȝ ille q dedit intrauerit i alleuiatione monasterij ⁊ sic intellig pōt illud qȝ dr̄ extra de symonia Clemēs Si aūt monasteriū intrare noluerit alijs paupib⁹ erogāda ē De bn̄ aūt acqsitis distinguendū ē qz aut sunt necessaria illi q acqsiuit ad sustētationem nature aut nō Si sic de illis nō dȝ elemosynā facē qz magis tenetr sibi sm̄ legē charitatis qȝ alij nisi forte in casu i quo subtrahēdo sibipsi daret alicui solēni psone de cui⁹ morte immineret notabile detrimētū reipublice ⁊ pfectui aiaꝝ Si nō aut sunt necessaria sibi ad decentiā sui status aut nō Si nō tenetr illis elemosynā facere etiā pauperib⁹ nō cōstitutis i periculo necessitatis extreme Si sic non tenetr de illis facē elemosynā p quā redderet se impotētē ad viuendū sm̄ decentia sui status nisi pauperib⁹ in tāta indigētia cōstitutis q appareāt notabilia signa extreme necessitatis qsi pūti vel prio iminetis. Alijs etiā paupib⁹ tenetr loco ⁊ tpe facere elemosynas nō derogātes notabiliter mō viuēdi sm̄ decentiā sui status. Talis n. decētia in indiuisibili nō cōsistit sed magnam habet latitudinem.

Ad septimū. s. vtrū licitū sit cuilibet facē elemosynā dicēdū q ordo nālis h exigit vt iferiora supiorib⁹ regulentr Et iō illi q sūt i aliena ptāte cōstituti de eis ī qb⁹ alijs subijciuntr ordinare nō debet aliter qȝ eis fuerit a supiorib⁹ cōmissū ⁊ qz in illis hō alij ē subdit⁹ cōstituȝ ad iteriores itellect⁹ ⁊ volūtatis act⁹ nisi soli deo iō de illis bōis orādo ⁊ corde remittēdo oīb⁹ elemosynā facē lȝ Sȝ qz monach⁹ ppriū nō hȝ iō de bonis exteriorib⁹ nō pōt elemosynā facē sine abbatis licentia expressa vel pbabiliter psumpta nisi dispēsatio aliquoꝝ bonorū monasterij sibi sit ab abbate cōmissa tūc. n. de illis pōt elemosynas facē moderatas ⁊ rōnabiles sm̄ pportionē bonoꝝ q sibi sūt ab abbate cōmissa ad dispēsandū qz etiā vir ē administrator bonorū tāqȝ mulieris caput iō nō dȝ mulier dare elemosynas sine cōsensu viri expresso vel psumpto exceptis cōib⁹ elemosynis ⁊ paruis p ↄpatiōnē ad possessiōes eoꝝ nisi pter dotē q ordinatr ad sustētāda matrimonij onera habeat res alias. vel ex pprio lucro vl p aliū licitū modū tūc. n. de illis irreqsito assensu mariti pōt facē elemosynas moderatas. Filij etiā familias pprias possessiones nō habēt nec etiaȝ famuli sunt possessio dn̄oꝝ ⁊ iō facē elemosynas nō debent nisi forte aliquas modicas de qb⁹ possunt psumere q pri vel dn̄o placeat nisi aliquoꝝ bonoꝝ esset eis a patrib⁹ vel dn̄is dispēsatio commissa. Oēs tn̄ pdicti licite possunt ⁊ debēt in casu necessitatis extreme indigētib⁹ subuenire etiā assensu supioꝝ nō habito expresse vel psumpto. Ad octauū. s. cui sit elemosyna faciēda dicendū q sicut dicit Augu. in primo de doctrina christiana. Illi qui sunt nobis magis cōiuncti quasi qdam sorte nobis obueniūt vt eis magis puidere debeamus. Est tn̄ circa hec discretionis rō adhibēda sm̄ differētiā cōiunctiōis ⁊ sanctitatis nā multo sanctiori magis indigentiū patienti magis vtili ad cōe bonū est magis elemosyna danda qȝ psone ppinquiori maxime si nō sit multū cōiuncta cui⁹ cura specialis nobis iminet ⁊ in magna necessitate nō patiatr Nā op⁹ elemosyne ad mercedē retributiōis eterne dupli valet. Vno mō qdē ex radice charitatis ⁊ sm̄ hoc elemosyna ē meritoria put in ea seruatr ordo charitatis sm̄ quē ppinquiorib⁹ magis puidere debem⁹ ceteris parib⁹ Vn̄ ⁊ Amb dicit in primo de officijs. Est illa pbāda liberalitas vt proximos sanguinis tui nō despicias si egē cognoscas melius est enī vt ipse subuenias tuis qb⁹ pudor est ab alijs sumptum deposcē Alio mō valet elemosyna ad retributionē vite etne ex merito eius cui donatr qui orat pro eo qui elemosynā dedit sm̄ illud Luce xvi Facite vobis amicos de mammona ⁊c Qȝ exponēs Augu in li de vbis dn̄i in mōte dicit Qui sunt qui hebūt etna tabernacula nisi sancti dei ⁊ q sunt q ab eis recipiēdi sūt in eterna tabernacula nisi q eoꝝ idigētie seruiūt Hoī igitr malo inquātū malus ē nō est elemosyna faciēda. nā in malo hoīe duo ↄsiderāda sūt s. nā ⁊ vitiū Et sicut ei⁹ nā ita dȝ ex charitate diligi q ei⁹ vitiū odiatr sic ita dȝ per elemosynā subuenire indigētie nature sue vt p h in malitia nō foueatr Vn̄ v q. v. Nō ois Et sumptū est ab Augu in epla ad vicētiū nō multū lōge post pncipiū dr̄ q vtilius esurienti panis tollitr si de cibo secur⁹ iusticiā negligat qȝ esurienti panis frangatr. vt iniusticie seduct⁹ acqescat Nec est ↄtrā hunc qȝ dr̄. lxxxvi. dist. Non satis pasce qz ibi loquitr de esuriente ad mortē. Ad nonū s. de nō dandi elemosynā vtrū abundāter vel nō dicendū q abundantia elemosyne potest considerari ex parte dantis ⁊ ex parte recipientis. Ex parte quidem dantis cum s dat quod est multum sm̄ pportionē sue facultatis ⁊ sic laudabile est abundanter dare. Unde ⁊ dn̄s Luce. xxi Laudauit viduā qz de eo qȝ deerat illi oēȝ victū quē habuit misit obseruatis tn̄ his que dicta sunt de elemosyna faciēda de necessarijs Ex pte vō ei⁹ cui datr est abūdās elemosyna dupliciter Vno mō q suppleat sufficiēter eius indigētiam ⁊ sic laudabile est abundāter elemosynā tribuere. Alio mō vt supabundet ad supfluitatē ⁊ hoc nō est laudabile qz meli⁹ est plurib⁹ egētibus elargiri Unde ⁊ apls dicit. i. corin. xiii. Si distribuero in cibos paupeꝝ ⁊c Ubi dicit glo p hoc cautela elemosyne docetr vt nō vni tm̄ sed multis detr vt pluribus psit. Ad decimū. s. vtrū possit hō elemosynā facē sibipsi Dicendū q hoīs ad seipsum nō pōt esse iusticia simplr ⁊ pprie dicta qz homo p iusticiā simplr dictā illȝ qȝ non est sibi simplr debitū tribuit illi cui simplr est debitū Impossibile est autē q eidē homini sit aliquid simplr debitū ⁊ non sit ei simplr debitū simul. Unde dicit phs v. eth ca. xi. Qȝ non est iusticia neqȝ ipsius simplr qz circa hoc non est iusticia simpliciter dicta iusticia tamen methaphorice dicta que est aliqua pars potētialis vel imitatio iusticie simpliciter dicte. potest esse hominis ad seipsum qz aliquid est nō debitū homini ratōe vnius partis quod debitum est sibi rōne alterius partis sicut imperare debitū est anime ⁊ subijci debitū est corpori Et ideo cum homo per animā corpus castigat facit actum iusticie methaphorice dicte misericordia aūt non est iusticia simpliciter dicta sed continetr sub liberalitate que est pars potentialis iusticie Unde non est incōueniēs q act⁹ eius qui est dare tam sit hominis ad seipsuȝ qz aliquid potest esse suum sm̄ vnā rationē quo indiget sm̄ aliam. Unde cū homo dispositiue subuenit penitēdo indigentie anime sue illud quod principaliter psupposito adiutorio dei suum erat potestatiue seu effectiue non formaliter sibi dispositiue tribuit formaliter. Non est enȝ incōueniēs q idem homo sit agens ⁊ recipiēs idem sm̄ diuersa vl sm̄ aliam ⁊ aliam rationem.

¶ De motiuis ad elemosynam faciendam. Dis XX.

Circa vigesimū s. que nos moueē debeāt ad elemosynas faciēdas ⁊ opera pietatis sciēdum q ad hoc naturaliter inclinamur: curialiter inuitamur: irrefragabiliter obligamur ⁊ multiformiter excitamur. Debemus inqȝ elemosynas facere. Primo ad h nos inclinat nature conformitas Scdō qz nos inuitat diuina benignitas. Tertio qz nos obligat pcepti necessitas. Quarto qz nos excitat multiplex vtilitas. Primo inquā nos inclinat ad elemosynas faciendas nature cōformitas qz sicut dicitr Eccl. xiii Omne aīal diligit sibi simile Et in lib. de natura aīaliū dicitr q vna auis aliā eiusdeȝ speciei non comedit Item dicitr ibi q mortua equa alia pullū relictū suscipit nutriēdū. Itē leo ipse (vt ibidē dicitr) miseris ⁊ afflictis cōpatitr Ut dicit ysi leones peregrinos p deserta errātes ad viam reduxit aīalib⁹ infirmiorib⁹ parcit. Vn̄ dicitr. Gaudēt ifigere thauros. predas cōtemnūt humiles Itē multis expimētis pbatū est q lupe pueros deiectos a matrib⁹ inuētos nutriunt. ⁊ ab alijs bestijs defendūt. Scdō ad opa pietatis nos inuitat diuina benignitas

deum etiā in scriptura sacra cum aliter nos inuitat exhortādo ⁊ mo-
nēdo ⁊ se misericordiā diligere ꝓtestādo ⁊ nos si misericordes fue-
rim⁹ suos eē filios asserēdo pz. Misericordiā ⁊ vitatē diligit dñs.
Prouer. xxi. Facere miam magis placet deo q̄ victime. Osee vi.
miam volo. Jde Math. ix. Jtē faciēte miam diligit tanq̄ pr̄ filiuz
sibi similē. Luc. vi. Estote misericordes sicut pr̄ vester celestis mise-
ricors ē. Et erit sitis filii pr̄is vr̄i q̄ i celis est. Joh. Dam. sic ꝑ vndecū
ꝑtātē accipiēs datorē ꝑtātis iuxta possibilitatē suā ꝯ imitari. Jn
hauit deū maxie imitabimur si nihil indicauerim⁹ q̄ͣ misereri ꝓxio-
rum. Patet aūt quātū miam diligit q̄ꝛ et se totū dedit ad vēdēduz
⁊ occidēdū. Econtra imisericordes dyabolo sunt similes de quo dr̄
Hiere. vi. Crudelis ē ⁊ nō miserebit̄. huic similis erat iudas q̄ susti-
nere nō poterat odorē vnguēti quo Maria dn̄m vngebat Johā.
xii q̄ꝛ ꝑ h̄ bō excedit eū nō ieiunādo vigilādo ⁊c. Tertio ad hoc
nos obligat ꝑcepti necessitas. vn̄ i lege veteri īter ꝑcepta legis i mul-
tis locis ponunt̄ ꝑcepta de mia faciēda. Et eis nō faciēn miam cō-
minat̄ scriptura nō eē miam inuēturos. Jac. ii. Judiciū sine mia fiet
illi q̄ nō fecerit miaz. Exēpliū Math. xviii. Serue nequā nōne opor-
tuit et te misereri cōserui tui ⁊c. Jtē Luc. xvi. De diuite epulone q̄
vnā guttā aq̄ nō potuit īpetrare: q̄ꝛ lazaro nō fecerat miam. ꝓuer.
xxi. Qui obturat aures suas ad clamorē paup̄is clamabit ⁊ ipse ad
deū ⁊ nō exaudiet̄. Legit̄ iiii. Dial. xxxvii. de milite q̄ mortu⁹ ⁊ re-
uocatus a morte refert se vidisse sub ponte i locis īfernalib⁹ ⁊ teter-
rimis petrū ecclīastice familie maiorē multo ferri pondere ligatū ⁊
depressum in imo: ⁊ cū q̄reret cām audiuit q̄ q̄ꝛ plus inferebat pla-
gas ex crudelitatis desiderio. q̄ ex ꝑcepto vel correctionis zelo. q̄ꝛ
aliq̄s puniēdus ei pro delicto suo videbat̄: q̄ꝛ vt dicit Greg. Oēs q̄
eū nouerāt sic fecisse qm̄ viuebat nō dubitabāt ⁊c. Quarto ad h̄
nos excitat multiplex vtilitas. i. Thim. iiii. Pietas ad oīa valet: ad
oīa inquātū bona q̄ mala. Ad bona valet q̄ꝛ oīa bona acq̄rit: ⁊ sua
videlicet opando: ⁊ aliena cōgaudēdo. Ad mala vō tā sua q̄ alie-
na: Sua q̄dē q̄ꝛ i bonū suū ꝯuertit ꝑ penitētiā. Alienā ꝑ ꝯpassionē:
dū. n. alienis malis siue culpe siue pene cōpatit̄ ip̄a mala cōuertit
in bonū suū. Hugo de sancto Uictore. Pietas de alienis sordib⁹ se
abluit: de alienis vulnerib⁹ sibi cōficit medicinā: de alieno veneno
sibi efficit thiriacā dū malis cōpatit̄: ⁊ subuenit alienis. De vtilita-
te elemosyne. Require ca. sequenti.

¶ De effectu elemosyne. DIS. XXI.

Circa duodecimū. s. de multiplici effectu elemo-
syne sciēdū q̄ elemosyna factorē suū iusti-
ficat: creatorē pacificat: cōtegit tanq̄ decentissimū orna-
mētū: ꝓtegit tanq̄ potētissimū munimētum: thesauros
multiplicat: in futuꝝ edificat: in celis glorificat. Pr̄io q̄dē elemo-
syna facietē iustificat: q̄ꝛ īpetrat gratiā: delet maculā. soluit emēdā.
Qꝛ aūt īpetret gratiā pz de cornelio q̄ ꝑ elemosynas venit ad grāz
dei ⁊ fidē ecclesie Act. x. Silr̄ de. b. Eustachio q̄ cū eēt ꝑinceps mili-
tie romanoꝝ ⁊ gētilis: tn̄ q̄ꝛ abūdabat in opib⁹ pietatis cū i venati-
one insequeret̄ ceruū inter cerui cornua apparuit crucifixus dicēs
et q̄s esset: ⁊ q̄ nolebat q̄ ei⁹ elemosyne pderent̄. sz ꝑ eas ꝯuersio-
nis ⁊ cognitionis fidei gratiaz obtineret: Silr̄ supra de saraceno ⁊
horreis replens ad fidē ꝯuerso. Jtē de Petro theloneario supra de
iudicio. Jtē elemosyna delet maculā. Thob. iiii. Elemosyna a petō
⁊ a morte liberat: ⁊ eiusdē. xii. Elemosyna a morte liberat: ⁊ ipsa est
q̄ purgat petā. Eccl. iii. Jgnē ardētē extinguit aq̄: ⁊ elemosyna resi-
stit peccatis. Resistit inq̄ ⁊ ꝑterita diluēdo ⁊ futura cauēdo. Jdeo
dic̄ dn̄s Luc. xi. Date elemosynā ⁊ ecce oīa mūda sunt vobis. Jtez
elemosyna soluit emēdā. i. penā debitā pro peccatis vr̄i. Prouerb.
xiii. Redēptio aīe viri ꝓprie diuitie. ⁊ Dan. iiii. Cōsuluit daniel re-
gi Nabuch. Peccata tua elemosynis redime: q̄ꝺ q̄ꝛ nō fec̄: i bestiā
mutat⁹ ē: ⁊ de regno deiect⁹. Greg. Quotiēs pro culpa elemosynaz
facim⁹ q̄si pro prauis actib⁹ penā agim⁹: sz tūc solū elemosyne ꝑcuz
a culpis nos liberat cū ppetrata plāgim⁹ ⁊ abdicam⁹: ⁊ nō solū mū-
dat aīam a petō ꝑterito sz etiā ꝯseruat gratiā ꝑ quā hō ꝑcauet a fu-
turo. Eccl. xix. Elemosyna viri q̄si sacculus cū ipso ⁊ gratiā hoīs q̄si
pupillā ꝯseruabit. Secūdo elemosyna creatorē pacificat. Hoīes
litē vel guerras habētes cū aliis plerūq̄ pacē suā faciunt larga mu-
nera tribuēdo. Exēpliū Gen. xxxii. Placabo eū munerib⁹ que pcece-
dunt. Elemosyna est ꝓpiciatoriū aureū ꝑ q̄ꝺ propiciat̄ de⁹ peccato-
ribus: de quo dicit̄ Exo. xxvi. Prouer. xxi. Munus absconditū ex-
tinguit iras. Jn vita Johānis elemosinarii legitur q̄ quarta ⁊ se-
xta feria ponebat scamnū ⁊ sellaz ante ecclesiā vt pauperes possent
sine impedimento ad eū accedere pro causis suis: cuz ipse esset ale-
xandrinus patriarcha dicēs q̄ si hoīes intrantes ecclesiā volūt cito
exaudiri i causis suis a deo: dicētes: cito ānuēt nos misericordie

tue ⁊c. Jta ipsi debēt ante introitū ecclesie exaudire cito paupes vt
cito exaudiant̄ a deo. Tertio elemosyna ꝯtegit tanq̄ decētissi-
mum ornamētū. Vestit eni hoīem ornamēto grē ⁊ virtutū. Na vir-
pietas i eu q̄ hō se exuat veste corporali inde vestit eū vestimēto
spūali. ⁊ sa lxi. Jnduit me dn̄s vestimēto salutis ⁊ indumento leti-
tie circūdedit me. Jn signū hui⁹ legit̄ q̄ cū in quoda magno festo
b. Martin⁹ iret ad ecclesiā obuiauit ei paup nudus qui ꝑcepit ar-
chidyacono suo vt in instanti emēt ei vestē q̄ꝺ faci cū differret in
instati paupi exuiā in secretario dedit suā. Cū aūt instaret archidya-
conus vt egrederet̄ de orōne ad missam celebrādā cū nollet egredi
nisi daret̄ ei vestis ad op⁹ paup̄is tūc necītate cōpulsus dict⁹ archi-
dyaconus defert ei vestē bigericā. breuē hy spidā quā q̄ argēteis cō-
paratā quā induit b. Martin⁹ interē ⁊ dū eleuaret in missa corp⁹
dn̄i vt dic̄ Johānes beleth apparuerūt nuda brachia ei⁹: sz ea dn̄s
vestiuit fulgētib⁹ gēmis celit⁹ missis. ⁊ vt videri fer viri glob⁹ igne-
us apparuit sup caput ei⁹. Jtē de leone papa legit̄ vt ait magister
Jac. de vitri q̄ cū in porta sua visus fuisset offendisse pauperē re-
dictus ad eū itroduxit eū cubiculū suū cū placās ⁊ faciēs eū cubare
sup lectū suū ⁊ q̄ꝺ serēt ⁊ cū exisset serato hostio rediēs nō inuenit eū
mirās ⁊ gaudēs cogitās se sibi dn̄m recōciliasse Et nō solū dator
elemosyne hoc ornamēto induit̄ verū etiā de⁹ ipse in cui⁹ noīe dat̄
se eodē īdui glīat̄. Sic de b. Martino legit̄ q̄ cū in porta ambia-
neū paupi nudo dimidiū pallii sui dedisset: nocte sequēti vidit dn̄z
in celo hn̄tē sup humeros suos dimidiū palliū suū q̄ꝺ paupi nudo
dederat ⁊ dicētē angelis. Martin⁹ adhuc cathecumin⁹ hac me ve-
ste ꝯtexit. De quo dicit b. Bern̄ Martine si scinsisses vbi pallium
dimidiū ponebas puto q̄ non dimidiasses sz ītegꝝ dedisses. Mul-
tum augmētauit palliū cui⁹ vna ps erat in terra ⁊ alia attīgebat ce-
lū. imo sup dei humeꝝ. Silr̄ cū b. Fracisc⁹ vestē nouā quā ꝑ se pa-
rauerat pauperē militē īduisset. nocte seq̄nti vidit dn̄m vestibus
illis īdutū ⁊ palatiū speciosū ⁊ magnū cū armis militarib⁹ signatū
cūq̄ inq̄reret cui⁹ eēt palatiū. ⁊ q̄d significarēt arma aut cui⁹ essent
rn̄sum fuit q̄ fr̄ācisci. militūq̄ suoꝝ essent hec oīa. Greg papa cuz
īcedēt iuenit in hostio pauperē q̄ in apparētia videbat̄ naufraguz
ptulisse: ⁊ cū mr̄ sua misisset ei scutellā argēteā plenā legumib⁹ nō
hn̄s ꝑ manib⁹ q̄d ei daret misit ei scutellā ⁊ legumia int⁹ dās ei to-
tum. Cū aūt postea fact⁹ eēt papa ⁊ ordinasset cū dispēsatore suo
q̄ quolibet die añ mēsam suā duodeci paupes ponēt q̄ ibi reficerētur
vidit ibi aliq̄n tredecī. ⁊ vnū īter alios qui aliq̄n appebat ei senex
aliq̄n iuuenis ⁊ vocauit dispēsatorē querēs quō ibi tredecim po-
suerat. illo asserēte q̄ nō introduxerat nisi duodeci tm̄. Finita mē-
sa vocauit b. Greg. illū qui aliq̄n senex aliq̄n iuuenis appebat que-
rens quis esset. ⁊ quod nomē haberet qui rn̄dit. Quid queris no-
men meū q̄ꝺ est mirabile: ego sum naufragus cui misisti scutellam
argenteā cum legumibus. ⁊ q̄ꝛ imitatus es. b. Petrum apostolū q̄
distribuebat vnicuiq̄ put cuiq̄ opus erat ex tunc dn̄s destinauit
te papā futuꝝ. ego sum angelus dn̄i parat⁹ offerre pro te dn̄o q̄cq̄d
ab eo petieris ⁊ h̄ dicto euanuit. De⁹ enim in se paup̄ib⁹ suis mem-
bris indui potari ⁊ refici ꝑsitet̄: q̄ꝛ q̄cq̄d pietatis ⁊ mīe fit amore dei
paup̄ib⁹ reputat sibi factū Math. xxv. Esuriui ⁊ dedistis mihi mā-
ducare. Sitiui ⁊c. Seq̄t̄. Q̄ꝺ vni ex minimis meis fecistis mihi feci-
stis. Magna glīa facietib⁹ elemosynas ꝑ deuz. q̄ ad vestes suas
ac etiā ad cibū ⁊ potū hēant ip̄m deū. Nō est ḡ mirꝝ si de⁹ ⁊ pr̄ mia-
rum ⁊ largitatis imēse reficiēdes spūales dat ꝓ corpalib⁹: ⁊ vestes
spūales ꝓ tpalib⁹. Quarto elemosyna ꝓtegit tanq̄ potētissimū
munimētū vn̄ Eccl. xxix. Elemosyna viri q̄si saccul⁹ cū ipso ⁊ grāz
hoīs q̄si pupillā ꝯseruabit. Sequit̄. Sup scutū potēns ⁊ sup lāceā
aduersus inimicū tuū pugnabit. Quīto elemosyna bona multi-
plicat. videlz bona tpalia ⁊ bona spūalia: ⁊ amicos spūales. Bona
q̄dē tpalia multiplicat. sic dr̄ ꝓuer. xxviii. Qui dat paupi nō īdige-
bit. Legit̄ in chronicis q̄ cū ethyri⁹ romanoꝝ senator esset in bur-
gundia agens rēpublicā romanoꝝ tpe Theodosii impatoris cū fa-
mes maxima burgūdiā oppressisset ꝯgregauit apud līguos q̄ttuor
milia paupeꝝ vel ampli⁹ qui nō poterāt hr̄e vn̄ sibi famis tpe ꝓui-
derēt ⁊ pauit eos ibi q̄diu malū tp̄s durauit. Quo cessante fec̄ eos
ad loca sua cū vehicul̄ deportari. ⁊ audiuit vocē de celo dicētē sibi
ethyri tibi ⁊ semini tuo panis nō deficiet in etnū. q̄ꝛ me famis tpe
in pauperibus membris meis refecisti. Hoc legit̄ in gestis franco-
rum li. ii ca. xxiiii. q̄ cum quidā scūs visitasset quosdā cistercīēses
⁊ loquerent̄ ei de visionib⁹ suis querētes ab eo si aliq̄s visiones vi-
disset ait. Unicā vidi ex quo domū istā vitam quam vobis refero.
Mihi videbat̄ q̄ in h̄ monasterio erāt due vgines pulcherrime.
vna eleuato capite ⁊ leta facie tenebat vgās: ⁊ hmōi lon hītatores
multū ꝯmēdabat: alīa tristis demisso capite multū murmurans ab

hoc loco recedebat multũ aquerẽs ꝙ̃ habuit itotu huius loci p qd intelleri hic multũ abũd' ire rigore disciplinę ꝛ seueri irẽ iusticię misericordię aũt ꝛ pietatis op intelleri a vobis multũ esse relegata. ꝓpter qd nõ abũdatis. sed date ꝛ dabit' vobis vt dr̃ Luc. v. prouer. iii. Honora dñm de tua substãtia ꝛ replebunt' horrea tua saturitate ꝛ vino torcularia tua redũdabũt. Itẽ xi. Alii diuidũt ꝓpria ꝛ ditiores sunt ꝛc. Itẽ iiii. Reg. iiii. Habet' exẽplũ de h vbi dr̃ ꝙ oleũ in vasis vacuis positũ est multiplicatũ. Itẽ iii. Reg. xvii. de farina vidue ꝛ oleo in lechito multiplicatis. Itẽ Ioh. vi. de quinq; panibus in dãdo multiplicatis a dño. Itẽ de beato nicolao legit' ꝙ cũ videret paupes ꝓuincie sue mirabili fame afflictos nec haberet vñ posset eis subuenire audiẽs ĩ portu applicuisse multas naues onustas frumẽto de qlibet naui accepit cẽtũ bithecos se obligãs ad redditionẽ nisi inuenirẽt frumẽtũ cũ integra mẽsura. Qd distribuit et ad victũ ꝛ ad semina ꝛ abũdauit ad h in tota illa patria ꝛ illi plenarie totũ frumẽtũ qd ei tradiderãt inuenerãt. Itẽ legit' de beato piectro ꝙ cũ videret multitudine paupeꝝ petentiũ ab eo nec inueniret quid daret eis qr alia q̃ habebat dederat nisi duos denarios facta oẽone inuenit in bursa sua tot denarios quot erãt paupes. Itẽ legitur de beato benedicto ꝙ cũ tpe famis dedisset q̃cq̃d inuenire potuerat in abbatia sua nec inueniret nisi modicũ olei in vase p̃uo p̃cepit vt illud daret'. Qd dispẽsator suus noluit facere. Qd cũ sciret vir dei noluit vt aliq̃d inobediẽtie in ei' monasterio remaneret sed illud p̃cepit extra p fenestrã ꝓici nec tñ eo facto vas vitreũ in quo erat fuit fractũ nec oleũ effusum. Cũ aũt orasset inuenerũt ĩ monasterio vnũ doliũ plenũ oleo. Itẽ legit' de beato germano antisiod. ꝙ cũ rediret de roma ꝛ ĩ exitu mediolani oĩa sua paupib' dedisset ꝛ inquireret a diacono suo si aliq̃d plus haberet nõ ĩuenit nisi tres denarios quos p̃cepit paupib' dari dicẽs murmurãti diacono ꝙ de' sans haberet vñ suos suos illa die pasceret. Cũ aũt dict' diaconus volens sibi ꝓuidere tertiũ retinuisset ꝛ duos dedisset occurrit fuus cuiusdã militis diuit' offerẽs ex pte dñi sui ducẽtos solidos tũc aduocãs dyaconũ ait ei ꝙ ipse defraudauerat paupes in vno denario q̃rẽ si eis dedisset de' tricẽtos solidos eis misisset. Rogatus aũt ad domũ militis accessit ꝛ ipsum grauiter egrotantẽ ꝛ oẽs infirmos q̃ erãt in ei' domo curauit. Itẽ legit' in vita ioh. elemosynarii ꝙ cũ latrones spoliassent oĩno domũ cuiusdã diuitis nobilis ꝛ ille explicaret dicto iohãni casum suũ. cõpassus p̃cepit dispesatori suo in secreto vt daret ei qngẽtas libras auri q̃ inuidia mot' nõ dedit nisi q̃nq; statim q̃dã nobilis vidua misit ei q̃nq; libras auri ꝛ cũ vocasset ꝓcuratorẽ suũ ꝛ q̃sisset ab eo quãtum dederat illi cui dari p̃cepit dixit q̃ngẽtas. Rñdit sanctus ꝙ nõ dederat nisi q̃nq; ꝛ cũ vocasset cũ cui dederat audito ab eo ꝙ nõ recepat nisi q̃nq; libras dixit ei ꝙ si dedisset q̃ndecim vt ipse p̃ceperat ꝙ dñs p dictaz viduã administrasset ei mille q̃nq; libras. Cũ aũt a dicta vidua vocata q̃reret quãtũ ei legare ꝓposuerat. Rñdit ꝙ p̃mo scripserat mille q̃ngẽtas libras ꝛ sup scripserat ꝙ tñ mittebat ei. sed post respiciens ad scripturã illã inuenit mille libras de scripto deletas et sic credens ꝙ h factũ fuisset diuina volũtate nõ misit ei nisi q̃ngentas. Itẽ ĩ vitis p̃a. dr̃ ꝙ q̃dã monach' cuidã fratri suo seculari pauperi dabat q̃cq̃d laborare poterat ꝛ ille semp paupior fiebat. Qd cũ diceret cuidã seni inhibuit ei ne h faceret sed ei diceret ꝙ laboraret ꝛ de labore suo sibi ꝛ monachis deportaret vt benedicerẽt ei qd ille fecit. lz et h p̃mo fieret tristis ꝛ p̃mo de labore suo attulit fratri suo olera deinde pira postmodũ panes postea multa alia q̃ dabat frater suus paupib' religiosis q̃ pro eo orarent post q̃ fuit frater ei' virũ penuriã pateret' sicut solebat. ille dixit ꝙ nõ sed abũdabat qr qñ ei res monasterii dabat qñ ingrediebat' domũ suã velut ignis oĩa bona ei' sua cõsumebãt postq̃ aũt incepat dare sua paupib' religiosis oĩa bona sua fuerẽt multiplicata eoꝝ oẽone ꝛ bñdictione. Itẽ dicit petr' alfõsus ꝙ q̃dã iuuenis bñ disciplinat' fili' cuiusdã sapiẽtis ꝯsiliarii cuiusdã regis cui rex mortuo patre ꝓmiserat ꝙ si bñ se regeret eũ amore pr̃is sublimaret thesauros pr̃is cogitãs vanitatẽ mũdi ꝛ miam dei paupib' erogauit. Deinde annonã ꝛ aurũ ꝛ lapides p̃ciosos deinde agroꝝ ꝛ domoꝝ suaꝝ p̃cij. Cũ aũt fuisset accusatus apud regẽ tãq̃ bonoꝝ paternoꝝ dissipator vocat' ꝛ req̃situs rñdit ꝙ nõ dissipauerat sed ꝯgregauerat ꝛ in tuto posuerat ꝯ p̃dones fures ꝛ casus diuersos ꝛ fecerat de nõ suo suũ tunc rex audiẽs ei' industriã oĩa ei multiplicauit ꝛ sublimauit ꝛ loco pr̃is eũ ꝯsiliariũ suũ habuit. Sic rex summ' fac' largos elemosynarios magnos in curia sua. Itẽ ĩ legẽ ioh. elemosynarii legit' ꝙ cũ videret aliquẽ bonũ elemosynariũ querebat ab eo q̃uo adept' eẽt graz largas elemosynas faciẽdi. Cũ h q̃reret a quodã. Rñdit ei ꝙ ꝯsueuerat eẽ ita ĩmisericors ꝙ nihil pro deo poterat dare. cũ aũt aliqñ aliq̃d infortuniũ ei accidisset cogitauit vt dicebat ꝙ hoc erat ꝓp ĩmisericordiã suã ꝛ cũ vellet fac' elemosynã ei' auaritia nõ permittebat. Vñ vocauit suũ suũ rogãs eũ vt singul' septimanis furaret' ei sex denarios ꝛ daret paupib' ille aũt furabat' p̃ma septimana duodecim denarios tũc in fine septimanę ꝯputãs inuenit ꝙ plus fuerat lucratus illa septimana q̃ alias ꝛ cogitãs ꝙ h eẽt ĩ ꝓpter elemosynã p̃cepit fuo suo ꝙ furaret' ei duodeci denarios q̃ tũc dedit duos solidos. ꝛ cũ cõputaret in fine septimanę inuenit lucꝝ mai' solito in duplo. ꝛ cũ p̃cepet ꝙ daret decẽ ꝛ octo denarios dabat tres solidos ꝛ sic semper sciebat dans in duplo plusq̃ p̃cepet' ei. Cũ ãt singulis septimanis multiplicaret' lucꝝ ꝛ miraret' dñs vñ h eẽt in cõputatõe in fine septimanę subridẽs seru' dixit ei ꝙ iustũ furtũ suũ ditauerat eũ. ꝛ reuelauit ei vitatẽ veniã petẽdo ei. h ꝓuocat' ẽ dñs vt facẽt elemosynas largas. Itẽ in viti. p̃a. dr̃ ꝙ facta fame duo socii sil' morabãt' ꝛ cũ alter daret agapẽ oĩb' aduenientib' ꝛ nõ cessare vellet alr' sumpta portiõe sua recessit ab eo nec dabat aliq̃d alr' aũt semp dabat ꝛ abũdabat. Immisericors vidẽs ꝙ nõ posset sibi suffic' redit ad aliũ qui misericors erat paupertate cogẽte rogans vt eũ recipet. Qd cũ fecisset nec dare cessaret. cũ aliqñ diceret ei ꝙ videret si aliq̃d remãsisset qd daret' paupib' ꝛ ille assereret ꝙ nihil oĩo remanserat qd posset dari ad instantiã socii sui currẽs ĩuenit sportas plenas. Quo viso ꝓuocat' est ad amorẽ mię. Itẽ. i. dyal' ix. dicit Grego. ꝙ scĩs bonifaci' adhuc puer ita mię viscerib' affluebat ꝙ sepe visis paupib' tunicã sepe camisiã dabat lz sepe de hoc a matre argueretur ꝛ vberaret'. Aliqñ vidẽs pauperes exigẽtes ꝛ idigẽtes cucurrit ad horrea ꝛ q̃cq̃d mr̃ parauerat ad anni necessariã sustẽtationem dedit paupib'. Cũ aũt reuersa mr̃ hoc inuenisset factũ. ꝛ ipm ꝓpter hoc clamas vberaret ea exclusa orauit ꝛ oĩa horrea repleta sũt. Itẽ cũ scã Genouefa dans pro deo solã sibi vineã retinuisset ita fuit percussa grãdine ꝛ tẽpestate ꝛ q̃si nihil in ea remãsit ni nepoti suo in vindemijs p̃cepit oĩa dolia ligari. qd facit lz abusionẽ hoc crederet ꝛ diceret. tũc paucos racemos et ea colligẽs tulit ad calcatoriũ ꝛc. oĩb' exclusis puero excepto orasset cepit calcare ꝛ vinũ in maxima abũdãtia exire. Tunc p̃cepit vocari paupes ꝛ oĩa eoꝝ vasa repleri. Quo facto de modico qd remãserat in dolio quolibet cellarii sui vnã guttã posuit ꝛ cellariuz clausit ꝛ sigillauit. Cum aũt ab oõne facta redisset inuenit dolia ita plena ꝙ vinũ desup exibat ita ꝙ si plus tardasset per totũ pauimentũ fluxisset. Itẽ quidã audiẽs p̃dicari a sacerdote suo ꝙ dñs dicebat de dantibus elemosynã: centũ pluꝝ accipietis ꝛc. de ꝯsilio vxoris sue vaccã suã sacerdoti dedit. vt centũ accipet. Sed cũ fact' paup diu expectasset ꝛ non euenisset ei ꝙ pro vna data darent' centũ deliberauit de nocte occidere sacerdotem illũ. Ad qd agẽdũ cum iret in via inuenit massam auri. ꝛ veritatem vbi exptus fuit. Itẽ cũ q̃dã eps p̃dicasset inter saracenos tñ vt quẽdã eoꝝ ꝯuertisset ꝛ eũ baptizasset postea cũ suaderet ei fac' opa mię dicẽs ꝙ h dixerat dñs in euãgelio cẽtuplũ accipietis ꝛc. cũ monuisset eũ ad pfectionẽ euãgelicã alię vẽditis oĩb' q̃ habebat. ꝛ datis paupib' mortu' fuit in dño. Cũ aũt filii ei' traherẽt epz ad iudiciũ ꝑtẽtẽs eũ corã iudice saraceno de h ꝙ pr̃i ꝓmiserat cẽtuplũ acci. ꝛc. qd pr̃ vt dicebãt nũq̃ recepat ꝛ ꝙ ꝓpter ei' ꝓmissũ eos exhẽdauerat. Et cũ eps dicẽt ꝙ imo de' ei reddiderat in vita eterna nec posset hoc eps pbare adduct' ad tumulũ mortui. adiurauit eũ in noĩe ihu chr̃i ꝙ dicẽt si esset bñ solut' de ꝓmisso. Rñdit oĩb' audiẽtib' cẽtuplũ accepi. ꝛ vitã eĩnã possideo. Et q̃dã etiã h addũt ꝙ de h lr̃e ĩuẽte sunt in manu defuncti in q̃b' hec ꝯtinebãt'. De h dr̃ Gen. xxvi. Seminauit ysaac in t̃ra illa. ꝛ inuenit in messe cẽtuplũ. Itẽ Greg. Qd paupi dat' nõ est datũ sz mutuũ. qr qd dat' cũ multiplici fructu accipit'. Itẽ Amb. Elemosynas dare nõ est amittẽ: sed seminare. Itẽ in viti p̃a. q̃dã pr̃ dixit discipulo suo. In ciuitate q̃dã erãt duo quoꝝ vn' seminauit ꝛ collegit pauca ꝛ sordida. Ali' vo seminare neglexit. Si ḡ fames fiat q̃s eoꝝ põt euadẽ. Rñdit discipulus qui pauca collegit. Sic ꝛ nos seminem' lz pauca ꝛ ĩmũda. lz ꝓ vanã laudẽ ꝛ corruptã ĩtẽtionẽ immũdicitã ꝯham' aliquã. ne famis future tpe moriamur. Itẽ bona spũalia mlt̃iplicat ꝯgregat eni sibi thesauꝝ spũalẽ ꝛ animam spũalr meritis locupletat. Thob. iiii. Ex substãtia tua fac elemosynã ꝛc. Et post. Premiũ eni bonũ tibi thesaurizas in die necessitatis. De tyto legit' in orosio ꝛ aliis chrõicis ꝙ dicebat in cena sibi circũstãtib' cũ recordaret' se in diẽ nullũ fecisse liberalitatẽ vel pietatis opa. O amici hodie diẽ pdidi ꝛc. Itẽ thob. xii. dicit raphael. Bona ẽ elemosyna magis q̃ thesauros auri condere ꝛc. Math. vi. Thesaurizate vobis thesauros in celo ꝛc. Luc. xiiii. Cũ facis ꝯuiuiũ ꝛc. Ibidẽ. xviii. Vẽde oĩa que hẽs ꝛ da paupib'. ꝛ hẽbis thesauros in celo. Et post. Oĩs q̃ reliq̃rit domum ꝛc. Ibidẽ. xii. Nolite timẽ pusillus grex ꝛc. Et post. Vẽdite q̃ possi

detis ⁊ date elemosynā: ⁊ facite vobis sacculos q̄ nō veterascūt: the saurū indeficiētē ⁊c̄. In vita sancte anastasie dr̄ q̄ cū eēt nobilissima romanoꝝ ministrabat de reb⁹ suis christianis pp̄ fidē incarceratis. Cū ēt īpatoꝛ fecisset oēs incarceratos occidi flebat qꝛ subtracta erat ei ma lucrādi ⁊ sacculi vbi solebat thesauros celestes reponere ⁊ se chri stianā ꝯfitens vitā glorioso martyrio cōsummauit. Itē in vita bea ti thome cantuariē dr̄ q̄ singulis dieb⁹ pauperes tredecim in secre tiori cellula includi faciebat: qb⁹ post refectionē singulis deuote pe des lauās tres argēteos dabat. Itē cū deci⁹ cesar peteret a btō laurē tio thesauros ecclesie ipse dispsit dedit paupib⁹ ⁊ adduxit eos ad palaciū dicēs ecce hi sūt thesauri eterni q̄ nūq̄ deficiūt ⁊c̄. Itē Jo. damā in barl ponit exēplū qḋ barlaā pposuit iosaphat de qdā ciui tate: i q̄ erat ꝯsuetudo singulis annis regē ꝯstituē q̄ oīno ignoraret ꝯsuetudines illi⁹ terre: ⁊ i fine āni illū i quādā insulā nudū mittebāt vbi nihil inueniebat. Reges aūt de h̄ nihil cogitabāt. sꝫ delicijs as suetes credebāt q̄ semp sic debēt durare. Quidā aūt sapiētioꝛ fa ctus rex inq̄siuit diligēter de ꝯsuetudine ⁊ iuēta veritate p̄ totū annū misit ⁊ ꝯgregauit maximos thesauros i illā insulā quos i fine āni ele ctus a regno inuenit: ⁊ ibi i multis delicijs ⁊ diuicijs vixit. Sic diuo nes alliciūt corda hoīum ad amorē istoꝝ tpaliū: ⁊ nō credūt q̄ de beāt eis defic̄e vsq̄ quo i morte deducūt eos reos ⁊ nudos nihil se cū nisi pctā portātes. Prouidi aūt ⁊ callidi audiūt vocē dn̄i dicēt̄. Vēde oīa q̄ habes ⁊ da paupib⁹: ⁊ habebis thesauros i celo. Vere multos ⁊ magnos thesauros ꝯgregat elemosyna pro datore: qꝛ de alteri⁹ miā cui ꝯpatit̄ ⁊ subuenit hoīez faciētē exaltat: de alienis sordib⁹ lauat: de paupertate ditat: de infirmitate sanat: de debilitate corroborat: de exilio alieno hēditatē suā ipetrat: de captiuitate li bertatē: de vilitate ⁊ ꝯtumelijs alienis suū honorē: de miseria miaz ⁊ gl'iā: de morte vitā si ꝯpatit̄. ⁊ put pōt subuenit: ⁊ miset̄ miserijs ⁊ necessitatib⁹ alienis. Itē elemosyna multiplicat amicos spūa les. s. aduocatos q̄ corā summo iudice cām ei⁹ sustēāt ⁊ itercessores q̄ apud pn̄ū patrē pro ipso efficacit̄ intercedāt. Vn̄ hortat̄ dn̄s Luc. xvi. Facite vobis amicos de mamona iniq̄tatis. Supra de purga torio nota de stephano aduocato p allegationē pauperū reuocato. Itē de mulīē q̄ deuota btō frācisco ⁊ bn̄fica fratrib⁹ mortua ē i pec cato mortali. Cū aūt i nocte multi circa fun⁹ iacēs i feretro vigilarēt i domo circa mediā noctē cūctis videntib⁹ q̄ astabāt surgēs ⁊ sedēs i feretro vocauit vnū de assistētib⁹ sacerdotē: ⁊ dixit q̄ cū pp̄ qḋdā pctū qḋ celauerat diris cruciatibus adiudicata fuisset ad p̄ces btī frācisci cui dūota fuerat iudex ei p̄e ꝯcesserat q̄ rediēs ad corp⁹ ꝯ fiteret̄: factaq̄ ꝯfessiōe: ⁊ recepta pnīa trāsiret ad requiē ãimis p̄ie pmunita. Itē ioh. xi pꝫ de lazaro quē ad p̄ces marie ⁊ marthe apō q̄s ⁊ ipse ⁊ sui sepe reficiebant̄ suscitauit. Itē Actuū ix cū vidue ⁊ paupes circūstetissēt petrū: ostēdētes vestes q̄s ei dorchas faciebat obtinuerūt ei⁹ resuscitationē. Idē fere legit̄ i vita btī ioh. euāgeli ste cū rediret ab exilio i ephesū inuenit drusianā mortuā q̄ sepe ꝯsue uerat eū recipe ⁊ necīa pparare ⁊ alijs paupib⁹. Quā p̄cepit surgē: ⁊ necessaria sibi ministrare: q̄ stati qsi a somno excitata surrexit: ⁊ ei refectionē parauit. Itē i miraculis sci nicolai legit̄ q̄ qdā p̄famil ias ꝯsueuerat i festo btī nicolai refic̄e paupes clericos ⁊ sacerdotes cū aūt h̄ fieret: ⁊ i domo ei⁹ diabol⁹ i forma pegrini elemosynā pe teret: ⁊ p̄r puer ei mittēt: vt elemosynā ei ferret q̄ erat cleric⁹ ⁊ vni genit⁹: diabol⁹ cū diuti⁹ extra ptrahēs cū poer ei elemosynā daret eū iugulauit. Et cū puer eēt p̄ri delat⁹. dissimulauit dolorē ne mē sa turbaret: ⁊ refectio ipedi͡ret: sꝫ sup lectū i camera puer collocaui t. Sꝫ postq̄ comedissent cepit flere: ⁊ qḋ factū fuerat referre. Cū aūt accurrētes puer mortuū inuenissent: ⁊ p̄r inuocasset sanctū nico laū vt filiū suū ei redderet: ⁊ ad elemosynas respiceret q̄s pro pue ro faciebat puer qsi de somno surgēs: q̄ circa eū facta fuerāt ⁊ q̄uo btūs nicola⁹ eū a dyabolo eripuerat: ⁊ reduxerat enarrauit. Itē cū qdā matrona ecctiā martyꝝ iohis ⁊ pauli crebro visitaret an̄ ecctiā duos pegrinos inuenit qb⁹ elemosynā dari suo dispēsatori p̄cepit: sꝫ anteq̄ dedisset accesserūt vicini⁹ dicētes. cū mō nos visitas: sꝫ nos i die iudicij te requirem⁹. ⁊ q̄cq̄d boni poterim⁹ tibi p̄stabim⁹: ⁊ h̄ dicto disparuerūt. Sexto elemosyna i futurū edificat. i. Cori. iij. Quidā sup fidei fundamētū edificāt aurū: argētū: lapides p̄ciosos. Qui dāt elemosynas edificāt aurū. Qui ea q̄ ptinēt ad edificationē proximoꝝ cogitāt edificāt argētū q̄n loquunt̄ eadē. Lapides p̄cio sos q̄n elemosynas dāt vl' opant̄ eadē q̄ ptinēt ad vtilitatē ⁊ neces sitatē eoꝝ. In passione btī thome apl̄i legit̄ q̄ cū senascallus regis indie q̄reret i cesarea artificē q̄ facēt dn̄o suo palatiū p̄ciosum: dn̄s appares ei tradidit btūm thomā: dicēs eū suū suū sapiētissimū i h̄ ope. Qui cū venisset i indiā. ⁊ dixisset regi q̄uo sciret opari rex tra ditis thesauris suis recessit a p̄ria illa. Thomas aūt p terrā illā p biennīū p̄dicans ⁊ miracula faciēs pecuniā sibi traditā paupibus erogabat ⁊ populū ad fidem ꝯuertebat. Rex aūt rediens ⁊ inueni ens qḋ factū fuerat cepit thomā ⁊ senascallū eos viuos excoriare cogitās sꝫ denūciat̄ ei mors fr̄is sui ad quē cū venisset ⁊ p tres dies sepultura ei⁹ distulisset parādo vestes p̄ciosas ⁊ sepulturā. Quarta die surrexit dicēs thomā eē aplm̄ dei cui fuerāt angeli ⁊ q̄ angeli p triduū ostēderāt ei p palaciū pulcherrimū auro ⁊ lapidib⁹ p̄ciosis fabricatū quos rogauerat vt illi⁹ mererer̄ fieri portari⁹ cui rn̄dent q̄ illud erat palatiū qḋ thomas parauerat fr̄i suo quo se fecerat in dignū ipsi aūt angeli ipetrauerant ei a dn̄o q̄ resurgeret ⁊ q̄ a frē suo si vellet ipꝫ palatiū eū edificens sibi emēt. Qḋ cū vellet facē ait fr̄ q̄ illud volebat retinē sibi: sꝫ ipe sibi edificaret aliud ⁊ vocātes tho mā reuersi sūt. ⁊ baptizati ⁊ tota p̄ria ad ꝯsiliū apl̄i vītentes. ⁊ illa paupib⁹ erogātes. Itē in vita sci Joh̄ elemosynarij legit̄ q̄ cū qdā ep̄s noīe throylus venisset apud alexandriā vt de triginta libris auri emēt sibi argētū ad fabricādū sibi palatiū. dict⁹ ioh̄es eū inuitauit. ⁊ post ad domū pauperū eū duxit dicēs. h̄ ē edificiū ⁊ thesaurus epoꝝ ad cui⁹ p̄dicationē dictas libras ei tradidit erogādas paupi bus. Sꝫ post cū eēt auar⁹ penituit ⁊ p̄ dolore i lectū decidit. Qḋ au diēs iohēs remisit ei pecuniā suā ⁊ stati curat⁹ cū eo cōedit. Postea i extasi posit⁹ duct⁹ est ab angel' q̄ ostēderūt ei palatiū mirabil' stru cture ⁊ pulchritudīs ⁊ splēdoris cui⁹ porta erat aurea ⁊ titulus sup script⁹ in ea. h̄ ē requies eīna throyli epī cū h̄ legēt accessit vir super oēm estimationē pulcher ⁊ dixit angel'. delete hūc titulū ⁊ superscri bite. h̄ requies ent iohis p̄triarche. hac aūt visiōe fint⁹ nō solū illas trigītas libras erogauit. sꝫ post magn⁹ elemosynari⁹ ē effect⁹. Itē iiii. dyal' xxxviii dr̄ q̄ qdā opatoꝛ sotularū q̄cq̄d ei superat ex vi ctu ⁊ vestitu ⁊ lucro suo dieb⁹ sabbati ad ecctiā btī petri deporta bat: ⁊ illud paupib⁹ erogabat ō quo cuidā reuelatū fuit q̄ vidit eū opanos posuisse ad edificādū domū sibi de aureis latercul q̄ solū die sabbati in ea videbant̄ opari. Septio elemosyna glificat qꝛ i regnū introducit eīnū. ⁊ vitā gl'iosā acq̄rit qḋ pꝫ Math. xxv. Vir gines pn̄tes oleū in lāpadib⁹ itrauerūt cū spōso ad nuptias qꝛ qui hūt lāpades bonoꝝ opeꝝ plenas oleo mie ⁊ pietatis ⁊ igne chari tatis itrāt ibi. Luc. xvi. Facite vobis amicos de mam iniq. vt cū de fec. recipiāt vos in eter. taber. ij. corin. ix. Qui seminant in bn̄dictio nibus de bn̄dictoīb⁹ meret̄ vitā eīnā. Nota q̄ in signū huius chr̄s de mōte oliueti asceōit in celū. Luc. xix. Itē in signū hui⁹ salemon in tēplo fecit duo hostia de lignis oliuaꝝ i opib⁹ miaꝝ. Duo eīn sūt gn̄a opeꝝ mie. mālia ⁊ spūalia. q̄ significant̄ p duo hostia ō oli uis qꝛ oleos idē est q̄ misereri oleō mia. Jō Math. xxv. dicet dn̄s. Venite bn̄dicti pcipite regnū ⁊c̄. Qꝛ esuriui ⁊ dedistis mihi mādūcare ⁊c̄. Eccti. xvi. Ois mia vniciq̄ faciet locū fm̄ itellectum pegrinatoīs ei⁹. ⁊ fm̄ meritū opeꝝ illi⁹. De his h̄r exēplū i vita ioh. elemosynarij. Narrauit q̄ cū ipe eēt in cypro clēr c⁹ q̄ndecī annoꝝ ⁊ ppōeret ab oīb⁹ pctīs cauere cū sol⁹ iacēt dormiēs in camera sua stetit aᵖ lectū suū puella cui⁹ spēs ⁊ splēdoꝛ sup solē. ⁊ ornat⁹ eius sup humanū sensum hn̄s in capite coronā de ramis oliuaꝝ: excita tur: stupet: q̄rit q̄ sit illa. q̄ rn̄dit ego sum p̄ma ⁊ p̄cipua filiaꝝ summi regis. Si me possideris amicā ego ducā te in ꝯspectū ei⁹ qꝛ in eū nemo pōt vt ego cū eni feci de celo ad terrā descēdere: hoīem fieri ⁊ pro hoīb⁹ vendi ⁊ mori. His dictis disparuit ⁊ intellexit q̄ esset pietas ⁊ mia ⁊ cogitauit q̄ ei⁹ opa totis virib⁹ amplecteret̄ ⁊ seq̄re tur. Vn̄ cū in mane ad ecclesiā iret obuiās paupi dedit ei capitiū suū vestimētū. ⁊ cū rediret inuenit in ligatura cētū numismata auri. ⁊ cū nō posset inuenire cui⁹ eēt cogitauit q̄ eēnt de gaudeolis amī ce sue. ⁊ ea p amore ipsi⁹ paupib⁹ distribuit. Postq̄ aūt fact⁹ p̄triar cha diu vixisset infinita opa mie faciēdo in hora egressiōis aīe eius a corpe vidit qdā monach⁹ dict⁹ sauinian⁹ infinita multitudinē an geloꝝ ad modū clericoꝝ cereos deportātē educētē eū de epo suo: ⁊ vidit dictā puellā sole splēdidiorē lapidib⁹ p̄ciosis ⁊ speciosissi mis ornatā p manū eū deducētē. ⁊ itroducētē in cubiculū summi re gis. ⁊ h̄ vidit dict⁹ sauinian⁹ in extasi posit⁹. Itē eadē hora filii ali⁹ in extasi posit⁹ vidit eū ꝯduci ⁊ itroduci in celū ab infinita multitudi ne pauperū cū ramis oliuaꝝ. Itē cū qdā rex duos hr̄et filios maio ri dimisit domos: cāpos: vineas ⁊ terras: minori infinitos thesauros sibi vsq̄ ad tp̄s reseruādos vt eēnt in ei⁹ p̄tāte. Cū aūt de h̄ cōq̄re ret̄ p̄oꝛ ait p̄r. fac ei bn̄ dū idiget vt ipse tibi filr̄ post faciat recipiat̄ eū mō in cōibꝫ tuoꝝ vt ipe ⁊ te post recipiat i cōibꝫ suoꝝ. Rex iste chr̄s maioꝛ fili⁹ sunt diuites hui⁹ mūdi. minoꝛ fili⁹ sunt paupes ⁊c̄. In vitis pa. dixit qdā p̄r. hō qdā habuit tres amicos quos rogauit vt duceret eū vsq̄ ad impatorē. Rn̄dit vn⁹ q̄ duceret eum vsq̄ ad mediā viā vltra nō posset. Scōs dixit q̄ duceret eū vsq̄ ad portā vltra non posset. Tertius dixit q̄ introduceret eū vsq̄ ad impatorē

τ loqueret̃ pro eo τ negocium eius ageret ante ipsum. Et exposuit q̃ isti tres amici sunt. Primus abstinentia. Secundus castitas. Tertius elemosyna vel nũa que deũ placat τ vitam eternam dat.

¶ De qualitate elemosyne ꝛc. DIS XXII

Circa decimũtertiũ s. his eē debeat elemosyna sciẽdũ q̃ dꝫ eē pura qꝛ dꝫ fieri ĩ puritate affectiõis. cõpassiõis τ ĩtẽtiõis. In puritate q̃dẽ affecti onis vt fiat ĩ charitate τ ex charitate. In charitate vt fiat amore dei qꝛ q̃ siñe elemosyna ad h̃ vt sit deo grata dꝫ eē sine pctõ mortali. Eccl. xxxiiij. Dona iniquoꝝ nõ ꝓbat altissim⁹. Nõ solũ dꝫ fieri ĩ charitate. sꝫ ex charitate qꝛ si distribuero ĩ cibos pau dẽs fa. me. ꝛc. Cũ q̃dã ɔuersus cisterciẽ habẽs multas vestes a q̃b⁹ vti debat̃ ei poterat abstinẽ cũ iueniret nudũ pauperẽ dabat ei tunicã vnã de suis. sꝫ h̃ ꝓhiberet abbas su⁹ τ cũ sepe ꝑꝑ h̃ vberaret. Sup quo cũ ɔsulerẽ alexãder papa q̃ tũc tpis venerat ĩ frãciã vidẽs q̃ alteꝝ obediẽtia ꝓhibẽt alteꝝ charitas suadẽt ait tu ɔuerse quotiens suadebit h̃ tibi charitas. semp da. tu abbas quotiẽs ĩueneris iobe bediẽtẽ ɔuersũ semp vbera. Itẽ q̃dã sanct⁹ vir quẽdã ĩ pınariũ ĩue niẽs q̃ ab iniũcto sedis aplice tunicã plũbeã deferebat τ cũ grauare t̃ nimio pondẽ τ debilitate abstulit eã ei. Cũ aũt requireret̃ cui⁹ auctoritate h̃ fecisset. cũ papa q̃ h̃ ꝓcepat summ⁹ eẽt. ait illi⁹ supio ris q̃ ait. beati misericordes qm̃ m. ꝛc. Math v. Itẽ dꝫ eẽ pura. i. fieri ĩ puritate possessiõis. vt. s. fiat de ꝓprio nõ de alieno. Vsus. Cũ furto rapt⁹ cũ fenore symonis act⁹. De sic possessis elemosyna non fit ab istis. Eccl. xxxiiij. Immolãtis ex iniquo maculata ẽ ei⁹ obla tio. Et post. Qui offert sacrificiũ de substãtia paupis q̃si q̃ victimet filiũ ĩ ɔspectu pris. Itẽ dꝫ fieri ĩ puritate ĩtẽtiõis ne fiat ĩtẽtiõe corrupta puta ꝑꝑ hũanã laudẽ vel ɔmodũ tpale qꝛ Eccl. xxxiiij. Nõ placẽt deo subsannatiões ipoꝝ. Math. v. Cũ facis elemosynã no li aũ te tuba canẽ: vt hoĩb⁹ appere vel placẽ appetas τ eoꝝ laudes q̃ rasꝫ te faciẽte elemosynã nesciat sinistra tua q̃d faciat dextera. i. vt ei sinistrã ĩtẽtione admisceas. Leui ij. Omne q̃ obtuleris dño si ne fermẽto erit. In vita ioh̃. elemosynarij legit̃ q̃ cũ fames inuasis set alexãdriã ꝑꝑ defectũ nili fluminis τ ipse oĩa q̃ habebat erogas set paupib⁹ nec mutuũ iueniret q̃dã bigam⁹ accessit ad eũ vidẽs eũ ĩ arto ꝓmittẽs se daturũ ducẽtos modios frumẽti. τ auri cẽtũoctua ginta libras. vt ꝓmot⁹ fieret diacon⁹ ei⁹ q̃ erogarent̃ paupib⁹ quẽ cũ ɔstãtissime arguisset τ repulisset: statꝫ due maxie naues fuerũt in portu onuste frumẽto misse de cicilia. Secũdo elemosyna dꝫ eẽ pia vt fiat ex ɔpassione τ pietate mouẽte τ dei paupib⁹ τ egenis. Luc. xiiij. Cũ facis ɔuiuiũ voca pauperes. Bern. In vase vacuo li quorẽ elemosyne fundite nõ ĩ pleno. Itẽ iiij. Reg. iiij. Vasa vacua ꝓcepit helyse⁹ repleri nõ plena. Gre. in moral. Iniuriã facit homi su stẽtib⁹ illã pnciẽs ĩ mari. Leo papa. Habẽtib⁹ dare nihil aliud est q̃ ꝑdere. Itẽ dꝫ eẽ pia vt fiat cũ animi ɔpassione. Iob. xxx. Flebã sup eo q̃ afflict⁹ fuerat: τ aĩa mea ɔpatiebat̃ paupi. Luc. xvi. qꝛ di ues vidẽs lazaꝝ pauperẽ viscera pietatis nõ habuit absq̃ vlla mia tormẽta ĩferni sustinuit. Ad h̃ ponit̃ exẽplũ. Nobilis q̃dã duos ha buit filios crucesignatos: maiori dedit maximas pecunias minori paucas recõmẽdãs eũ fraterne ꝓmissioni. Cũ aũt rediret ad patriã: τ maior nauẽ suã nimis onerasset bonis: minorẽ cepit abiicẽ τ vili pẽdẽ. Cũ aũt nõ hr̃et ĩ naui sua victualia accessit ad fratrẽ suũ ro gãs vt ei⁹ misereret̃. qꝛ os suũ τ caro sua erat: τ si h̃ nõ faceret eo q̃ frat̃ su⁹ eẽt aut ꝑꝑ honorẽ suũ. saltẽ pro grã pris τ amore: vel saltẽ accõmodaret ei: τ ipse cũ multo lucro ei restitueret vel saltẽ ꝑꝑ pi culũ suũ τ nauis sue q̃ nimis erat onerata. Quẽ cũ nulla rõne audi re vellet nauis ei⁹ pre nimio pondẽ submersa est ipso nudo a mari exeũte. Ali⁹ aũt lꝫ paup ad patrẽ rediẽs τ fratris crudelitatẽ ostẽdẽs honorifice suscept⁹ ẽ a pre: τ hẽs oĩuꝫ bonoꝝ suoꝝ ɔstitut⁹. Ali⁹ aũt veniẽs pris odiũ ĩcurrẽs abiicit̃. τ oĩuꝫ bonoꝝ pꝛioꝝ spoliat⁹ ĩ suc cessione ĩcurrit ꝑpetuã pauptatẽ. Sic palã ẽ de diuitib⁹ ĩmisericordi bus. τ paupib⁹. qꝛ paupib⁹ gaudẽtib⁹ de successiõe hẽditat̃ eterne: diuites ĩmisericordes ĩcurrũt dei odiũ τ ĩferni ꝑpetuã pauptatẽ. Itẽ ĩ vitis p. q̃dã scũs pr̃ accepat grãꝫ vt aliis ministrãdo daret vnicuiq̃ q̃d necesse erat. Cũ aũt daret agapẽ: τ vidẽt mulierẽ male ĩdutã vole bat ei dare multũ τ sep leuabat paꝝ: cũ aũt vidisset hñ ĩdutũ volebat dare paꝝ τ sẽp leuabat multũ. īq̃res cãm ĩuenit q̃ hñ ĩduta multũ ĩdigebat: τ q̃ de multa nobilitate venerat ad maximã ĩ pauptatẽ alia vestes viles mutuo accepat vt pl⁹ acciper. Itẽ ioh̃. elemosynari⁹ ve niẽtib⁹ ad elemosynã dabat ĩ duplo mulierib⁹ q̃ viris ꝑꝑ sex⁹ ĩfirmi tatẽ. Cũ aliq̃ venirẽt ornati auro: τ lapidib⁹ ꝓciosis τ vestialib⁹: τ ministri ei⁹ ɔquererent̃ aiebat oĩ petẽti te tribue qꝛ res he nr̃e nõ sũt: qꝛ nec nobiscũ nate: nec hĩc eas deportabim⁹. q̃si tot⁹ ꝑpl̃s ale xãdrie ĩdigẽs elemosyna huc ɔuenire: nõ posset euacuare ĩsuntos thesauros mie dei. Itẽ vidẽs paupes nõ posse ad eũ accedẽ ĩ causis suis ꝑꝑ multitudinẽ defẽsoꝝ vincũ fecit ꝑ ptunitẽs q̃rta feria τ sexta se debat aũ fores ecclie vt posset paupes q̃ vellet ad eũ accedẽ τ cãs suas ei explicare dicẽs. Sicut qui intrit ecclã volũt cito expediri dicẽtes. cito iuncipẽt nos mie tue dñe sic nos cito debem⁹ expedi re causas alioꝝ. Cum aũt vna die sedisset vsq̃ ad sextã. τ nullũ ac cedente ĩuenisset ĩ cui⁹ cã posset mereri cepit flere. τ cũ q̃dã dixisset ei q̃ pori⁹ debẽt gaudẽ pro trãquilla vita subditoꝝ. Ex his patꝫ q̃ paupib⁹ dandũ est maxie verecũdis τ ĩ ꝗ misoꝝ cause paupeꝝ au diende sunt. Tertio dꝫ esse larga. Thob. iiij. Si multũ tibi fuerit abũdãter tribue ꝛc. Luc. xix. dr̃ de zacheo. Dñe ecce dimidium bo noꝝ meoꝝ do paupib⁹ ꝛc. Elemosyna dꝫ esse larga ad exẽplũ dñi q̃ dedit ad similitudinẽ cuiusdã largi qui cũ dedisset sua petẽtib⁹. τ ad huc petere nõ cessarẽt ꝓiecit se ĩter man⁹ petẽtiũ dãs se eis vt nõ herẽt vltra q̃d ab eo possent vlteri⁹ petẽ. Dat se ꝑmo qui dat cor su um pro affectu cõpassiõis paupib⁹ iuxta illud oĩ petenti te tribue. Quidã comes cãpanie adeo largus erat q̃ nesciebat negare petẽti quin sibi daret vñ cũ quadã vice sequerent̃ eũ q̃dã milites pau peres petẽtes ab eo. Rñdit quidã diues burgẽsis. Dñs meus nihil hꝫ q̃d posset vobis dare. tũc idignat⁹ comes ait imo teipm qui hoc dicis hẽo τ te eis do. Et ait militib⁹ accipite istũ diuitẽ qui hꝫ sup fluarꝫ: cũ ponite in carcerẽ vsq̃quo redimat se de oĩb⁹ finis: τ inde soluite debita vestra. q̃d ipsi fecerũt sup hoc grãs agẽtes. Sic de⁹ nimis tenaces exponit largoꝝ debita soluit. Itẽ dicit magister Ia co de vit. q̃ cũ semel idẽ comes vidisset pueꝝ nudũ petentẽ elemo synam ab eo vocauit eum τ dedit ei vnũ denariũ dicens q̃ deco bursam emeret τ ad se rediret τ ei bursam impleret vñ necessaria emeret. Puer aũt iuit τ volẽs lucrari obulũ retinuit. τ obolo bur sam vnã emit quã comiti deportauit τ ei dixerat. Cũ aũt comes q̃ reret pro quãto emisset. puer nõ fuit ausus negare sꝫ ait pro obolo τ aliũ vobis reporto tũc comes impleuit ei bursam dicẽs ei si ma iorem deportasses maiorẽ planã reportasses. Sic hõ fili q̃d plura dat pro deo. plura cẽtuplicata recipiet ꝛc. Itẽ idẽ dicit q̃ q̃daꝫ pre ĩfirmitate nõ valẽs ieiunare diu mane comedẽs faciebat secũ pau peres mãducare dicẽs dño. Dñe si me sup h̃ arguitis ego vos reco uinoens dicã. Si nimis mane comedi τ vos mecũ comedistis. Itẽ in vita iohis elemosynarij dr̃ q̃ ad ꝑnocinationẽ suã venit q̃dam paup hñs vxorẽ τ filios. qꝛ dixerat ei fili esto misericors q̃tũ potue ris: τ ita fiet q̃ nũq̃ deficiet tibi dñs aut ĩ vita aut in morte. dabat oĩa q̃ hẽbat. τ de⁹ ecõtrario tñ dabat ei abũde vt aliq̃ dicẽt dño. mõ videbit̃ q̃s vincet̃ vel ego accipiẽdo τ dando vel tu mittẽdo. Cum aliq̃ videret inopẽ nõ hñs q̃d daret ei. Dedit illi crucẽ argẽ team quã hẽbat ad collũ. Itẽ q̃ñ nõ poterat alit subuenire ɔducebat se alicui ad seruiẽdũ ei ꝑ tres dies vel septimanas vel mẽses vt da ret ĩdigẽti ꝑciũ ij. cori. ix. Qui parce semĩat parce etiã metet. Quar to dꝫ esse discreta vt poti⁹ det bonis q̃ malis. Eccl. xij. Si benefece ris scito cui: Ibidẽ benefac iusto: τ ne recipias peccatorẽ. Itẽ non vni tm̃ sed diuersis qꝛ totũ semẽ in vno loco piectũ totũ infructuo sum est. ps. Dispsit dedit pau. Itẽ vt ꝑmuꝫ se det deo q̃ sua. Eccl. xxx. Miserẽ aĩe tue placẽ d. Aug. Quid miseri⁹ misero non miserẽte se sui. Iõ talis fuit elemosyna illaꝝ triũ miserabiliũ v̄ginũ q̃ vole bant se lupanari exponere vt patrẽ pauperẽ senẽ τ ĩfirmũ possent pascere de quib⁹ legit̃ in vita sancti nicolai. Q̃d cũ audiret beatus nicolaus auꝝ de reb⁹ paternis ɔgregans illud de nocte ɔsurgẽs ne perciperet̃ ꝓiecit in domũ senis. Tertia vice cum senex ille insidia ret̃ q̃s esset capiens cũ per pedes agnit⁹ rogauit eũ ne hoc in vita sua alicui reuelaret. Quinto dꝫ esse humilis τ deuota. Humilis inq̃ vt ꝑmũ ꝑpter pauptatẽ nõ vilipẽdas nec te ꝑpter opulẽtiã ei pferre psumas sed velut indigẽti subuenias. τ deũ in ipso pau pere recognoscas. Cũ iohes elemosynari⁹ factus esset alexãdrinus patriarcha iussit Iconomos suos describi sibi dños suos: τ cũ illi dicerẽt q̃ non hẽret dñm nisi deũ dixit q̃ imo paupes a q̃bus te nebat patriarchatũ. Et cũ inuẽti fuissent septẽ milia quingenti sin gulis diebus ꝓuidebat eis necessaria tanq̃ dñis suis. Deuota etiã debꝫ esse vt holocaustũ pingue fiat. Comes quidã campanie theo baldus noĩe cum dabat elemosynas sotulares vel vestes paupib⁹ manu sua dabat: τ rñdit querẽti quare hoc faceret q̃ hoc ideo fa ciebat vt dando τ laborãdo magis moueret̃ ad deuotionẽ τ pau peris compassionẽ. τ sic magis mereret̃ vt ad maiorẽ humiliatio nem inclinaret̃ in ɔsideratione sue cõditionis in paupe τ vt paup magis ꝓuocaret̃ ad eum ɔmemorãdũ τ orãdum pro eo. τ vt alij ad exemplũ illius ꝓuocarent̃ ad silia faciẽda τ ad deuotionẽ erga deum τ paupes. Hiero. Que offerunt̃ non suo pondere. sed animi voluntate pensantur.

De hospitalitate. DIS. XXIII.

Circa decimūquartū. s. de hospitalitate ↄsideranda sūt duo. Primo qre fieri debeat. ⁊ q̄ mouere nos debēt ad eā. Scđo qliter debeat exerceri ad h̄ ꝙ sit deo grata ⁊ salubris faciēti. De primo sciēdū ꝙ ꝑ hospitalitatē acq̄rit̃ dei cognitio exēplū d̄ duob⁹ discipulis eūtib⁹ i emaus. q̄ cogētes dñz ad hospiciū cognouerūt eū i fractiōe panis Luc. xxiiij. Greg. Audiēdo illuīan̄ n̄ sz faciēdo illuīan̄ sz. Jt̄ d̄ tob. quē raphael hospes illuīauit. Jtē acq̄rit̃ grē īfusio sue aīe iustificatio exēplū de zacheo Luc. xix. q̄ suscepit ihz gaudēs cui dixit dñs. Salus huic domui facta ē. ⁊ Jac. ij. Nōne raab meretrix ex opib⁹ iustificata ē suscipiēs nūcios. Jn vitispa. legit̃ ꝙ q̄dā senex sctūs i heremo egypti habitabat. i eadē hēmo erat q̄dā sacerdos manicheoꝝ q̄ cū vellet visitare quēdā sue secte ⁊ nox arripuisset euz necessitate ↄpulsus pulsauit ad hostiū celle senis illi⁹. q̄ ei apiens eō cū hylaritate suscepit refecit. ⁊ lectū ei parauit lz ei⁹ ↄdinōem bn̄ cognosceret. Manicheus āt tota nocte cogitās de ei⁹ charitate. dicebat. vere filius dei ē iste i mane aūt ei⁹ ꝓuolut⁹ pedib⁹ dedit se ↄuersū nec vltra voluit ab eo recedē. Jtē adaugeẗ dei dilectio. Jō apl'a ad heb. xij. Hospitalitatē nolite obliuisci ꝑ hāc. n. placuerūt q̄dā angelis hospicio receptis. q̄ videlz receptores suos ad dei dilectiōez iflāmāt. Nō solū aūt angelos recipiūt hospites. verūetiā ipm deū. Math. x. Qui vos recipit me recipit. Jtē. xviij. Qui suscipit vnū talē puulū in noīe meo me suscipit. Jtē. xxv. hospes erā ⁊ collegistis me. Joh. xiij. Qui accipit si quē misero me accipit. Jtem Grego. in homel. ij. li. ij. sup illō euāgeliū. Luc. xxiiij. Duo ex discipulis dicit ꝙ cū quidā paterfamilias multū hospitalis aliqn̄ suscepisset pegrinos. ⁊ ex humilitate aquā manib⁹ daret vtēs se ad accipiēdū vaceū illū cui volebat dare nō īuenit. Qō cū miraret̃. sequēti nocte apparuit ei dñs dicēs alijs dieb⁹ me suscepisti i mēbr' meis. hesterna āt die i memetipo. Jtē dr̄ ꝙ q̄dā ↄsuet⁹ recipe paupes cū i natali n̄ venisset ad domū ei⁹ nolebat comedē quousqz venisset aliq̄. ⁊ mittēs filiū īuenit vnū q̄ multū videbat̃ afflict⁹. cui cū vellet lauare pedes. īuenerūt eos pforatos. ꝓ quo stupētes cū mirarēt̃. i eoꝝ oclis euanuit. Jtē cū q̄dā mulier nobilis ↄsueta eēt recipe paupes. ⁊ eis fure ꝓprijs manib⁹ ⁊ abluē pedes eoꝝ īuito viro ⁊ īhibēte ⁊ īuenisset aū domū suā paupez mirabilit̃ vt videbat̃ afflictū. ⁊ vlcerosū. ↄpassa duxit eū i domū suā viro suo absente ⁊ cū peteret balneū. pauit ei. p⁹ cū dicēt ꝙ nō posset q̄iesce nisi in molli lecto posuit eū in camera sua. Cū āt subito vir ei⁹ veniēs dictā camerā itrasset i lecto vxoris īuenit dictū īfirmū. quē cū credēt adulteꝝ. ⁊ vellet eū occidē sup lectū ei⁹ apparuit ei dñs nud⁹ i ea forma i q̄ pepēdit i cruce. dicēs. q̄d me ꝑsequeris q̄ ꝓ te h̄ passus sū. cū āt ad terrā ꝓstrat⁹ oclos erigēt. nihil īuenit. ⁊ ↄuersus ē ad dñz. Jtē exēplū de martyrio mōacho. d̄ quo loq̄t̃ beat⁹ Greg. iij. dyal. ⁊ i homel. sup euāgeliū illud. Uidēs ciuitatē fleuit ⁊c̄. Cū dict⁹ martyrius iret eā visitādi frēs d̄ suo monasterio ad aliō. ⁊ rediret. i via īuenit vir q̄ videbat̃ lepra ⁊ elephātino morbo tot⁹ īfect⁹. ⁊ p̄ lassitudīe nō posset se mouē. cū āt ei⁹ necessitati. lassitudini. ⁊ miserie ↄpateret̃. ne i via remanēt expāso pallio i eo īuolutū portabat sup hūeros suos ad mōasteriū suū. cui cū appropinq̄ret p̄r mōasterij clamauit occurrite frēs portas apite. q2 frat̃ martyri⁹ dñz nr̄z ihz chr̄z apportat. stati dū ꝓpiēs. ⁊ corā eo i ea forma apparēs i q̄ cognosci solet. ⁊ celos ascēdēs ait ei. q2 me nō erubuisti fr̄ īterrā. n ego te fr̄ celos erubescā. cū āt dict⁹ p̄r occurrēt ⁊ q̄rēt q̄d fecerat d̄ eo quē portabat ait. Si ego cū agnouissē. ꝓ pedes eū tēuissē ⁊ dicebat ꝙ cū eū fēbat nullū pōd⁹ sētiebat sz leui⁹ icedebat. Jbi dic̄ Greg. Quō pōd⁹ ei⁹ sētire potat q̄ portātē se portabat. Ad idē vr̄ facē qō de sctō iuliano legit̃. q̄ cū esset paup ⁊ nobilis recedēs de terra sua diu fuit cuidā magno ⁊ nobili q̄ fecit eū militē. ⁊ dedit ei q̄dā castellanā vxorē. cū āt īsistēt venatiōi q̄dā ceru⁹ quē īseq̄bat̃ diuino miraclō dixit ei voce hūana. ꝙ tps veīret i quo p̄rez occidēt. Cū āt p̄r su⁹ ⁊ m̄r visitarēt eū. ⁊ vxor ei⁹ eo absēte i thalamo suo ⁊ i lecto suo eos collocasset. i mane rediēs iulian⁹. ⁊ itrās camerā ad vxorē excitādā. vidēs duos dormiētes credidit vxorē ⁊ adulteꝝ aliquē cū ea esse ⁊ occidit eos. Recedēs āt obuiauit vxori sue ab eccl'ia. redeūti. stupēs āt ⁊ q̄rēs q̄ eēnt q̄ i domo sua iacerēt. Audito ꝙ p̄r ⁊ m̄r eēnt fleuit dicēs ꝙ vex ei. at qō dixerat ei ceru⁹ ⁊ ꝙ decetero ad domū suā nō rediret nec cessaret vsqquo cert⁹ eēt de remissiōe peccati sui. Cui ↄpatiēs vxor eū secuta ē. q̄ i silua quadā iuxta flumē edificauerūt tugurū puū ꝓbētes trāsitū ⁊ hospiciū sicut poterāt iinerātib⁹ īsistētes orōib⁹. ⁊ alijs opib⁹ bonis q̄tūz poterāt. ⁊ ideo forte q2 faciebāt hospites suos orare ꝓ p̄re ⁊ m̄re d̄functis iinerātes dicūt oratiōnē dñicā ꝓ eis vt bonuz hospiciū inueniant. Cū autē quidā pauper media nocte ad aliā ripā fluminis audit⁹ eēt tremēs ⁊ plāgēs. Julianū vocās mulier excitās eū misit illū ad eū cū aūt īuenisset eū leprosuz vt videbat̃ ⁊ cōgelatū posito eo i nauicula ⁊ apportato ad domū cū ignē ei fecisset vt posset calefieri dixit ꝙ alit̃ nō calefieret nisi ipi i lecto suo iter ipos duos euz collocarēt. Qō cū fecissēt ↄpatiēdo an eis. Juliane dñs misit me ad vos vt̄m acceptās pniāz ⁊ petiit tuī ibi dimittēs ⁊ deuote q2 cito migrabit⁹ ad dñm ⁊ h̄ dicto disparuit ⁊ ita fcm̄ ē vt ꝑdixit. Jtem hospitalitas bona multiplicat exēplū iij. reg. xvij. de farinula ⁊ lechyto olei. Jtē de oleo vidue mltiplicatio iiij reg. iiij. Jtē saray fecūdat̃ ⁊ abrahā recepit potētiā generādi q̄n recepit āgelos Gen. xviij. Jtē hospita helysei ↄcepit iiij reg. iiij. Jtē āna ⁊ ioachim ꝓle nobilissima fecūdant̃. s. gl'iosa v̄gine maria. Jtē i vita scī̄ remigij dr̄ ꝙ cū eēt archiep̄s remēsis. ⁊ visitās suā dyoc̄ hospitat⁹ eēt in domo cuiusdā ↄsanguīee sue. vidēs eā erubescē ꝓ eo ꝙ vinū nō hēret. oīussis oīb⁹ facta orōne aū doliū vacuū ⁊ signo cruc̄ edito vinū exiuit de sup. Jtē i vita scī̄ germani legit̃ ꝙ cū ꝑdicaret ꝑ britāniā cū discipulis suis hyeme vrgēte regi palatiū itrauit petēs hospiciū a rege q̄ ei negauit cū aūt subulc⁹ regi egrederet̃ a domo regi ad suam portās portionē cibi sui mīa mot⁹ vidēs germanū ⁊ mōachos ei⁹ i niue algētes rogatos adduxit eos ad tuguriū suū occidēs ⁊ parās eis vitulū qō. h german⁹ ↄgregati ossib⁹ sup ei⁹ pellē sua ꝑcib⁹ repauit. Tūc i māe palatiū igredit̃: ⁊ ↄuocato ꝑpl'o arguēs regē de imīa: ⁊ ondēs eū idignū gubernare regna deposuit eū a regi ⁊ ille cū v̄tuti diuīe p quā opabat̃ sctūs nō possz resistē lz īuit⁹ recessit ⁊ de palatio cū ↄiuge ⁊ libris suis recessit. Sctūs āt german⁹ deīn subulcū regē britānie ↄstituit pp hospitalitatē ⁊ charitatē suā ⁊ ex tūc reges illi d̄ subulco sublimati st̄. De h̄ etiā req̄re supra ꝙ elīma bona multiplicat. Jtē hospitalitas a picul' eripit. Sic̄ pz de loth Gen. xix. quē angeli quos i hospicio recepat liberauerūt a submersiōe sodomoꝝ. Jtē raab meretrix ⁊ tota ꝓgenies ei⁹. Josue. vi. q2 hospitata ē exploratores filioꝝ isrl̄. Heb. xj. Raab meretrix nō piit cū icredulis suscipiēs exploratores cū pace. Jtē hospitalitas i celi palatiū recipit. Luc. xvi. Recipiāt vos i eterna tabernacl'a. ysa. lviij. Egenos vagosqz iduc i domū tuā Et p⁹. Et gl'ia dñi colliget te. Jbi glo. Prebe tectū ⁊ accipe celū. Math. xxv Uenite bn̄dicti ꝑcipite regnū ⁊c̄. Et post. Hospes eni fui ⁊ collegistis me ⁊c̄. Jtē in vita beate marthe legit̃ q̄ fuit hospita dñi ꝙ cū ipa migrasset ad dñm. beat⁹ maximin⁹ lōge ab ea posit⁹. vel beat⁹ marcialis lemonic̄. ep̄s. De altero istoꝝ legit̃ ꝙ rapt⁹ i spū īterfuit ei⁹ exeq̄js. ⁊ dñm cū mltitudīe angeloꝝ aīaz ei⁹ suscipe vidit: ⁊ officiū exeq̄aꝝ ↄplē ⁊ dicē. i memoria eterna iusta hospita mea ⁊ angelos tridētes ab auditōe mala nō timebit: ⁊ vidit aīaz ei⁹ i celū cū dño ⁊ angel' ascēdētē. Circa scđz scz q̄lr̄ sit agēda hospitalitas. Primo sciēdū ꝙ dz fieri hūilit̃. Exēplo abrahe ⁊ loth. q̄ angel' occurrerūt ⁊ adorauerūt. Gen. xviij. Hiero. ipe abrahā cū sara socia i psōa ꝓpria famulatui se hūanitati icubuit. ipse pedes lauit ipe hūeris suis vitulū de armēto deportauit ipse pegris prādētib⁹ stetit vt fam⁹: ipe eis cibū ministrauit ieiunatur⁹. Quidā frat̃ dicebat ꝙ aduenientib⁹ frīb⁹ hospitib⁹ frēs deberēt occurrē cū eis reuerēter. cū ↄsteī chr̄z aduenire. Scđo dz fieri celerit̃: vt non vēdat̃ tarditate vl' difficultate recipiēdi. Job. xxxj. Foris nō mansit pegrin⁹. hostiū meū viatori patuit Gen. xviij. Accelera tria sata. vbi dic̄ Orig. Senex currit. an⁹ accelerat puer festīat i domo p̄risfamil' null⁹ ē piger. null⁹ ab offō pietati remāet ociosus. Silr̄ Gen. xxiiij. Cucurrit puella ⁊c̄. Et post. Festīauit laban i occursū eleazar dicēs Jngredē bn̄dicte dñi cur foris stas ⁊c̄. Jn vitispa. dr̄ ꝙ i egypto erat ciuitas oxico noīe. in q̄ fere quot erāt dom⁹. tot ei āt fere mōasteria vbi erāt decē milia mōachoꝝ viginti milia v̄ginū. cui⁹ ciuitati ↄsuetudo erat portas vrbis obseruare pp hospites suscipēdos. ⁊ eos violēter ad hospitia sua trahē: ⁊ de eis habēdis adinuicē pie ↄpugnare.

Tertio dz fieri hylariter. Luc. xix. Zache⁹ festinās suscepit eum gaudēs i domo sua q2 sup oīa vult⁹ accessere boni ꝑpet. iiij. hospitales iuicē sine murmuratiōe. Sic suscepit rode puella petrū. itavt ꝑ gaudio nō posset hostiū apire. Quarto dz fieri pie ⁊ miscdit̃ vt fiat cū ↄpassiōe pura. Uidua eligat̃ si paupes hospicio recepit. si pedes scōꝝ lauit. si i tribulatiōe patiētib⁹ subministrauit. Et nota ꝙ hospites vl' q̄ oīno nō recipiūt paupes vl' corrupta itētiōe: vel receptos male tractāt q2 nec de⁹ idigētib⁹: nec scī ei⁹ ↄpatiēter vt pz de diuite epulōe. Luc. xvi. Jtē Math. x. Quicūqz vos nō recepit. amen dico vobis tolerabili⁹ erit i die iudicij t̄re sodomoꝝ vl' gomorreoꝝ q̄s illi ciuitati vl' domui. Sicut fr̄ iudeis i culpa: ⁊ erūt siles in pena q̄ eadē septimana q̄ dñm in ciuitate sua ꝓcessiōalit̃ receperūt: euz de illa turpiē eiecerūt ⁊ crucifixerūt. Jn coꝝ domo nō oīa sz dyabol⁹ suscipit̃ qn̄ n̄ suscipiūt ex ↄpassiōe: sz cū corrupta itētiōe. Jō dyal. x. dr̄ ꝙ cū sctūs fortunat⁹ a quodā obsesso eiecēt demonez: demō i spē

pegrini clamabat q̄ fortunatus pegrinū nō solū nō receperat sz de suo hospicio cū expuler it. hec uenieba t i ei⁹ ciuitate q̄ eū suscipet. tūc q̄dā mor⁹ nō ꝯpassiōe. sz epi fortunati derogatiōe ad hospiciū suū vocauit eū vbi dū sederēt filiū hospitis sui i ignē ꝓiecit. ⁊ aīaȝ eius excussit. Ipos et malos hospites diabol⁹ aliqn̄ occidit qḋ pȝ supra de purgatorio de muliere q̄ de die pauperes recipiebat. ⁊ de nocte expellebat. Nō solū aūt ipos hospites diabolus aliqn̄ oppa̅ mit. suo de⁹ morte subita ⁊ turpi eos occidit sepe. ⁊ semp eos eternaliter dānat nisi digne penituerit. Unde legit̄ in miraculis beati iacobi q̄ anno dn̄i .M. c. q̄dā hō volēs fugere mortalitatē q̄ erat i fracia cū vxore ⁊ liberis iter sancti iacobi arripuit cū aūt venisset i vrbē papilonā vxore ei⁹ defūcta hospes ei⁹ totā eius pecuniā. ⁊ iumētū quo pueri vectebāt̄ retinuit. Cū aūt pp̄ h̄ ab icepto nō desisteret pueros nūc portās nūc trahēs post dicte vrbis exitū occurrit ei vir cū asino q̄ causas tāti isfortunij sui audiēs accōmodauit ei asinū suū vsq; ad sanctū iacobū Ubi cū peruenisset ⁊ oraret apparuit ei orāti ⁊ vigilāti scūs iacob⁹ querēs si eū agnosceret eni negāti ait. Ego sum sanct⁹ iacob⁹ q̄ i papilonia accōmodaui tibi asinū meū ⁊ iterū tibi accōmodo reuertēti. ⁊ ꝓnūcio tibi hospitē tuū q̄ iniuste bona tua retinuit ⁊ oēs alios hospites q̄ similia faciūt turpi ⁊ ipꝛouisa morte morituros q̄ bona defūctoꝝ retinēt q̄ debēt ꝓ aīabꝰ eorum tuet n. hospes predictus de solario domus sue quo dicto disparuit ⁊ iuxta quod prediterat euenit.

De visitatione infirmorum. DIS. XXIIII.

Circa decimū q̄ritū i de visitatiōe īfirmoꝝ sciēdū q̄ cū mia dr̄ respectu miserie vr̄ istud op⁹ excedē oīa alia opa mīe cū nulla sit maior miseria tpalis miseria īfirmitatis. Hinc opi debem⁹ libēter ītēdere ꝓpter multa. Primo pp̄ vinculū naturale. Scdo pp̄ speculū exēplare. Tertio pp̄ meriti icremētū. Quarto pp̄ pmīi cōplemētū. Primo inq̄ pp̄ naturale vinculū q̄ nos oēs frēs sumus i chr̄o. Mal. ij. nūq̄d nō vnus pater ē oīuȝ vestrū. Et Math. xxiij. Oēs eni vos fratres estis. Itē exēplū ponit apl's j. corin. xij. Oēs vnū corp⁹ sumus i chr̄o singuli aūt alt alteri⁹ mēbra. ⁊ sic ibidē dicit. Si patit̄ vnuȝ mēbrū cōpatiūt̄ oīa mēbra leso pede flet oculus īspicit oculus. cōtrectat man⁹ os plāgit ⁊c. Sic dȝ eē i corpe mystico q̄ vn⁹ hō cōpati dȝ ⁊ ēt subuenire alteri patiēti. Scdo dȝ ad h̄ nos mouere exēplare speculū. Ad h̄ habem⁹ exēpla chr̄i. angeloꝝ ac ēt sctōꝝ tā beatoꝝ q̄ ēt viatoꝝ. Exēplū q̄dē chr̄i q̄ venit in mūdū ad īfirmos visitādū. Luc. j. Uisitauit nos oriēs ex alto ⁊c. Marc. ij. Phariseis ⁊ scribis murmurātib⁹ q̄re cū publicanis ⁊ peccatorib⁹ māducaret ⁊ biberet. Rn̄dit nō egēt q̄ sani sūt medico sȝ q̄ male habēt. Idē Luce. v. Itē Math. iiij. circuiebat ih̄s totā galyleā sanās oēȝ lāguorē ⁊ īfirmitatē. Itē ad h̄ ponit exēplū Luc. x. de illo q̄ icidit in latrōes q̄ etiā dispoliauerūt eū ⁊ plagis īpositis ⁊c. Sequit̄. Curā illi⁹ habe ⁊c. Ad hoc etiā spālit̄ misit aplos. ⁊ dedit eis virtutē sup oīa demonia et languores curarēt. Luc. ix. ⁊ Math. x. Infirmos curate ⁊c. Itē beati āgeli dāt nobis exēplū īfirmos visitādi ⁊ eis seruiēdi vt pȝ Thob. xi. ⁊ xij. quomō eū angelus curauit ⁊ visitauit. Itēȝ ipȝ dominū visitauit ⁊ ꝯfortauit angelus in agonia sue passionis. Luce. xxij. Itē in vitispa dicit̄ q̄ cū q̄dā solitarius pauper per triginta dies egrotaret solus carēs hūana visitatiōe habuit angelū sibi administratē ꝑ octo dies. Cuȝ aūt venisset frēs ad eū recessit ⁊ clamauit īfirmus. Recedite frēs q̄ administrator me⁹ i aduētu vr̄o recessit. Cū āt aliquātulū secessissent. q̄euit i pace moriēs. Solent ti maxime visitare īfirmos angeli destitutos ab hūana ꝯsolatiōe vt pȝ p exēplū de agar ⁊ filio ei⁹ Gen̄ xxi. Exaudiuit dn̄s vocem pueri ⁊c. Itē p exēplū helye iij reg. xix. Angelus dn̄i tetigit eū ⁊c. Itē in trispartita historia li. ij. dr̄ q̄ q̄dā noīe acqlinus febre lōgissima ⁊ grauissima laborās cū multa expēdisset i medicos. ⁊ potiones multas accepisset ⁊ q̄cq̄d comederet ⁊ biberet totū euomeret ad vltimū videns q̄ nulla medicina ei ꝓficēt fecit se deferri i ecclīa beati michaelis apud ꝯstātinopolī vbi apparuit ei monēs q̄ sibi faceret salsam de vino ⁊ pipē ⁊ melle i q̄ itingeret oīa q̄ comederet. qḋ fecit ⁊ oīno curatus ē lȝ illa sint oīno ꝯtraria illi infirmitati sm̄ physicā. Itē ad exēplū sctōꝝ nō solū viatoꝝ sȝ ēt beatoꝝ debem⁹ īfirmos visitar̄ cōpatiēdo ⁊ ꝯsolādo eos. Ad exēplū apl'i ij corin. x. q̄s īfirmat̄ ⁊ ego nō īfirmor. Uisitauerūt eni eos sancti ⁊ ēt de īfirmitatib⁹ desꝑatissimis eos curauerūt. etiā ipi beati qḋ pȝ in vitis ⁊ miraculis sctōꝝ. Itē beati iā glorificati in p̄ria nobis ꝓbēt exēplū q̄ plurimes legunt̄ visitasse īfirmos ⁊ de grauissimis ac desꝑatissimis īfirmitatib⁹ liberasse. Exēplū de beata agatha quā beat⁹ petrus visitauit in carcere. ⁊ de dolore māmillaꝝ suaruȝ curauit eā. Exēplū de beato francisco qui iohānēȝ de hylerda letaliter sauciatū i tno multis plagis mortalibus adeo crudeliter laceratū vt de sola sepultura eius ageret̄. ⁊ nō credebat̄ supuicturus in crastinū visitauit in nocte ⁊ ꝯtactu sacroꝝ stigmatū ilico plene sanitati restituit. Ibidē de rogero quodā canonico maioris ecclīe qui vidēs imaginē btī frācisci sacris stigmatib⁹ insignitā cū incredul⁹ irrideret subito sic mirabiliter fuit ꝑcussus in vitaq; manu quasi ꝑcussisset spiculū de balista sonū audiuit dolorē sensit ⁊ illesis manētib⁹ cyrothecis man⁹ apparuerit tanq̄ spiculo ꝑforate. Cū aūt p triduū icessanter dolore atrocissimo torq̄ret̄ tandē ꝯpulsus est beatū Frācisců lachrymabiliter inuocare: rogās hūiliter sibi ꝑ illa sacra stigmata subueniri que beat⁹ frāciscus itegre sanitati restituit ⁊ ab omni doloris aculeo liberauit. Itē legit̄ i miraculis beatoꝝ martyrū cosme ⁊ damiani q̄ q̄dā sacrista rome i eoꝝ ecclīa diu deuote seruierat q̄ in crure grauissimā ⁊ icurabilē īfirmitatē incurrit. Cū aūt q̄dā nocte grauissime fleuisset ⁊ orasset ouātrās lectu dormiēs vidit duos splēdidissimos viros alteꝝ eoꝝ portantē cultellū ⁊ pixidē alteri coxa mauri cuiusdā q̄ nup i vrbe mortuus ⁊ sepult⁹ fuerat ⁊ ibi crus īfirmū dicte sacriste amputauerūt. ⁊ crus mauri coxe sacriste īseruerūt ⁊ vngueto qḋ ferebāt iunxerūt: ⁊ omni dolore remoto crus sacriste vn crus dicti mauri remouerāt detulerūt. Excitat⁹ sacrista stupet de visiōe. sed mag subita quā sentiebat curatiōe ⁊ doloris amissiōe vel āmotiōe. Surgit ⁊ mag' miratur inueniēs se habere crus mauri mutas si erat q̄ fuerat: ⁊ cū gratias agēdo cātaret excitant̄ clerici locij stupēt ad visa. Currūt ad corpus mauri cū quo coxaȝ sacriste reꝑerūt. De hoc v'sus. Mira nimis cura defuncto morbida sura. Mortua ꝑ crura dat̄ egro dux altura. Itē ad hoc exēpla multa iustoꝝ ⁊ sctōꝝ adhuc in p̄senti miseria viatoꝝ. De btō francisco legit̄ q̄ ipse leprosis ⁊ despicabilib⁹ ꝑsōis hunillime seruiebat spāliter i sue ꝯuersiois ꝑncipio totū se ꝯtulit ad seruitiū leprosoꝝ: nec solū eis necessaria ministrabat. verūetiā lauabat eoꝝ pedes ligabat vlcera ⁊ educebat putredinē ⁊ saniē abstergebat. De btā elisabeth dicit̄ q̄ cū ipsa eēt de genere regio imo regis vngarie filia viro suo mortuo relicta pōpa seculi hospitale construxit: vbi paupes recipiebat: ⁊ īfirmos omni genē īfirmitat̄ leprosis ⁊ ꝯtractis quos ancille ⁊ alij abomiabant tāg. ⁊ respicē pedes ⁊ capita abluebat: ⁊ vulneꝝ cicatrices. ⁊ vlcera ⁊ scabiē q̄si ipi chr̄o facēt h̄ officia pietat. Itē cū q̄dā ꝑsōe maxim⁹ trāsfretass. ⁊ posuissȝ se i hospitali ad Fure dū īfirmis ⁊ aliqn̄ abhorreret cuiusdā vlcera cui⁹ lauabat pedes lotiōis aqua ꝯ cor bibere cepit cuȝ pleno ore q̄ facta ē ei dulcissima ⁊ suauitate fragrātissima sup oīa pigmenta. Et hoc ei fuit signū remissiōis petōꝝ ad quoꝝ memoria dictā aquā hauserat. Itē cū iohes de mōte mirabili dn̄s valde pius ⁊ deuot⁹ videret paupeȝ valde afflictū vlcerib⁹ sanie ⁊ sordib⁹. ait ei. q̄re non vadis ad domū dei. vt ibi q̄esceres. Rn̄dit. non possuȝ ire: ⁊ ego ait portabo te. ⁊ assumpto eo sup humeros portauit cū illuc cunq; haberet sordidos pedes ⁊ tibias plenas sanie. lauit eū ⁊ cuȝ ei doleret. coram. O cor miserū ⁊ ꝯ sup hū mō poter' crepe ⁊ haustā aquā lotiure bibit cū duab⁹ manib⁹. Itē Ecc. xxv. nō te pigeat visitare īfirmū. Hui⁹ exēplū dabat dn̄s q̄ nō solū visitabat sȝ se ab eis tāgi permittebat ⁊ leprosos tāgebat ⁊ eos tactu suo curabat. Itē ad huius exēplū nō solū beat⁹ martin⁹ tāgebat eos sȝ osculabat̄ ⁊ osculo curabat. Refert magister Iac. de vit. q̄ q̄da comes capanie deuotus pius ⁊ hūilis ꝯsueuerat frequēter visitare queda leprosuȝ ⁊ se eo fo tub⁹ ei⁹ ꝯmittere ⁊ vbis ⁊ bn̄ficijs eū ꝯfortare. Cū aūt de lōgo tpe nō visitasset eū mortuo leproso h̄ comite ignorāte: venit ad eū intrās ei⁹ tugurīū ⁊ cū vocaret eū noīe suo q̄rēs quō circa eū ageret̄ rn̄dit bene ꝑ dei gratiā nūq̄ ita bene fuit mihi. Tūc milites ⁊ burgēses q̄ cū dn̄o comite erāt dixerut. Dn̄e q̄re intrat' tugurīū illud cū nullus ibi moret̄ ille leprosus mortu⁹ est ia mēsis est elapsus ⁊ sepult⁹ i illo loco. Faciēs ḡ indagi dict⁹ comes nō iuenit ibi nisi pietes ⁊ tugurīū mira fragrātia odoris plenū. Tertio mouet ad h̄ vtut' exercitū ⁊ meriti icremētū q̄ hoc ē ꝯ perā remediū. ꝯ tētatiōes ꝑsiduȝ. tūe fragilitat' speculū vel iudiciū ⁊ vere religiōis exēplū. Iac. j. religio mūda ⁊ imaculata apō deū ⁊ patrē. h̄ ē visitare pupillos ⁊c. Quarto etiā sit charitat' h̄ augmētū ⁊ meriti icremētū dr̄ Ecc. vij. Non te pigeat visitare īfirmū ex his eni i dilectōe firmaberis. Iō btā vgo ꝑ elegit stati fac̄ p⁹ filii dei icarnatōeȝ ⁊ ꝯceptionē: q̄ ascēdit i mōtana cū festinatōe vt elisabeth seni grauide ⁊ īfirme fulret. Itē i vita sancte marie de oignies dr̄ q̄ ipa p̄io virū iduxit vt relictis oīb⁹ i leprosaria fuirēt leprosis ex quo ad magnū ꝑfectōis culmē postea ꝑuenerūt: ⁊ ei reuelatū fuit q̄ vir su⁹ q̄ fuerat ei⁹ soci⁹ i fuitijs īfirmoꝝ hūilitate soci⁹ su⁹ eēt i eternitat' sublimitate. Itē i vitispa. legit̄ q̄ q̄dā frat̄ iterrogauit quēdā abbatē: cui⁹ mai⁹ eēt meritū. An fris q̄ ieiunat ꝑ sex dies i septimana. ⁊ multū laborat: an illi⁹ q̄ fuit īfirmātib⁹. Cui rn̄dit senex q̄ si ille q̄ ieiūat sex dies suspēdēt se ꝑ nares. nō

ita placeret deo et seruitiũ sequẽs ꝛc. Quarto mouet ad hoc eterni pmii ↄplemẽtũ de quo Math. xxv. Uenite benedicti ꝛc. Et subiungit̃ cã. Infirmus fui ꝛ visitastis me. Ad decimũ sextũ .s. ad visitationẽ icarceratoꝝ inuitãt nos. Primo scripture sacre monita ps. Eripite pauperẽ ꝛ egenũ de manu peccatoris liberate qꝛ ī istis sũt visitãdi boni carcerib' iclusi vel captiui ↄsolãdo eos. ꝛ necessaria eis ministrãdo redimẽdo liberãdo ꝛ a carcẽ ꝛ a morte Eccĩ iiij. Libera eũ q̃ iniuriã patit̃ de manu superbi. Heb. xiij. Memẽtote victoꝝ tãq̃ simul vincti .s. ↄsolãdo eos liberãdo pudẽdo ꝛc. Secũdo ad hoc mouet nos exẽpla primo chri q̃ ad hoc venit in mũdũ. ꝛ descẽdit etiã vsq̃ ad ifernũ. Unde eduxit vinctos in fortitudine ad hoc voluit capi. vt captos en pet ligari et cõpeditos absolueret. vẽdi vt redimeret occidi ꝛ ad ifernũ descẽdere vt suos a morte ꝛ ab īferni carcere liberaret. ysa. lxj. Spũs dñi sup me ꝛ misit me vt pdicarẽ captiuis idulgẽtiã ꝛ clausis apertionẽ. Itẽ in passionib' sctõꝝ legit̃ frequẽter de celis descẽdisse. ꝛ ad eoꝝ carceres venisse ad eos ↄfortandũ. vt de beato dyonisio ꝛ de alijs pluribus legit̃. Itẽ ad hoc mouent nos exẽpla angeloꝝ vt habet̃ Dañ. vi. q̃ danieli icluso ī loco leonũ misit de' angelũ suũ q̃ ↄclusit ora leonũ ꝛc. Ibidẽ. xiiij quõ deportauit angelus abacuc de iudea in babylonẽ in locũ vbi erat Daniel. Itẽ Act. xij. quõ angelus dñi astitit petro icarcerato ꝛ liberauit eũ. Itẽ in passiõe sancte agnetis ꝛ vincẽtij ꝛ katherine ꝛ alioꝝ multoꝝ legit̃ q̃ benigne angeli visitauerũt eos incarceratos ꝛ quõ eos ↄsolati sũt. Itẽ ad hoc mouẽt nos exẽpla sctõꝝ et hoc viuentiũ. de q̃b' dicit apls Heb. x. vinctis cõpassi fuistis. De beato dñico legit̃ q̃ cũ eẽt rome postq̃ officiũ audierat. fere singulis dieb' muros circuibat. ꝛ alia loca vbi erãt īmurati ꝛ eis monita salut̃ dabat. Silr̃ thobie. de quo legit̃ eiusdẽ .j. Pergebat p oẽs q̃ erãt ī captiuitate. ꝛ monita salut̃ dabat eis. Itẽ de beato nicolao legit̃. q̃ cũ tres barones ↄstãtini ĩpatoris fuissent ei icusati de hoc q̃ ↄspirassent ī mortẽ ei'. ꝛ hoc finisset ei suggestũ ex malicia ꝛ iuidia. cũ icarcerasset eos. ꝛ in crastinũ deberẽt occidi. iuocauerũt auxiliũ beati nicolai adhuc viuẽtes. tũc ī ipa nocte apparuit beat' nicolaus ĩpatori arguẽs eũ de hoc q̃ sine inq̃sitiõe vellet occidere inocẽtes īminens ei bellũ īminere ꝛ mortẽ nisi liberaret eos ꝛ dixit se eẽ nicolaũ epm mirree ciuitatis. Idẽ ẽt apparuit pposito q̃ eos captos detinebat. ita q̃ in mane cũ deberẽt occidi ingrẽs ĩpator de fama ꝛ miraculis beati Nicolai et misit illos liberos cũ exẽnijs suis. Itẽ cũ fili' cuiusdã militis normãnie captus eẽt apud saracenos reducẽs ad memoriã magnũ festũ qd̃ pater suus faciebat ī capella sua in festo sancti nicolai cepit flere. ꝛ cũ causã flet' audirẽt saraceni grauit̃ eũ flagellauerũt q̃ cũ post fletũ ꝛ orationẽ obdormiret in carcere in mane excitat' iuenit se ī capella pris sui liberũ. Itẽ in triptita historia li. xij. dicit̃ de quodã epo noĩe aquatio q̃ vẽdidit oĩa vasa aurea ꝛ argẽtea ecclesie in redẽptionẽ ꝛ refectiõẽ psaꝝ gẽtiliũ quos captiuos adduxerant romani. dicẽs. de' his vasis nõ vtit̃. Ad decimũ septimũ .s. sepulturã mortuoꝝ vt .s. sepeliẽdis mortuis libẽter curã ꝛ diligẽtiã ĩpẽdamus. ꝛ eoꝝ sepulture psonalit̃ ītersim'. monẽt nos multa. Primo scriptura sancta. Eccĩ. vij. Mortuo nõ phibeas grãz. nec desis plorãtib' in ↄsolatiõẽ. Itẽ. xxxviij. Sup mortuũ pduc lachrymas ꝛ q̃si dira passus icipe plorare fm iudiciũ ↄtege corp' illi'. ꝛ ne despicias sepulturã illi'. Secũdo ad hoc nos mouẽ nãlis pietas ꝛ charitas. iux̃ illõ Iob. xij dminũ exẽpliũ. Cũ dilexisset suos in finẽ dilexit eos. Hoc ẽ n. vltimũ bñficiũ qd̃ eoꝝ corpib' exhibet̃. Tertio ipa nã reꝝ sensibiliũ Dicit n Aristo ī li. ð nã aialiũ q̃ cũ delphynes pi scea mari moriũt̃. alij viui ↄueniũt ꝛ eos ī fũdo mar' sepeliũt. Itẽ ī vitispa. dic̃ Hiero. de mõacho captiuo. q̃ iter al's nãles pprietates formicaꝝ q̃s mirabat̃ dict' mõachus ī solitudine erat hoc. q̃ cũ vna moreret̃. alie ↄueniebãt. ꝛ q̃si cũ celebri luctu corpa mortua deportabãt. alia aliã volẽtẽ ītrare ñ ipediebat. Sz si cadebat sub onẽ. alie cadẽtẽ suis hũeris subleuabãt. Itẽ cũ zozimas maria egyptiaca mortua nesciret quõ foueã ad eã sepeliẽdã facẽt leo venit ꝛ faciẽdo foueã ad eã sepeliẽdã eũ iuuit. Itẽ ī vita pauli pmi hẽmite. Hiero q̃ cũ antoni' nõ hrẽt vñ foueã facẽt vbi corp' dicti pauli sepeliret duo leones de silua venerũt foueã fecerũt ad sepeliẽduz corp' iuuerũt ꝛ bñdictiõe ab antonio accepta ad siluã redierũt. Quarto exẽpla angeloꝝ q̃ ita diligẽt curã hñt de nã aĩe sibi ↄsimili quõ eã deducant ad locũ q̃et' sue. Luc. xvj. Lazarus mortu' portabat̃ ab ãgelis in sinũ abrahe. Nota supra õ aĩa pegrini quã michael ꝛ gabriel sine dolore iussi sũt deportare ad celũ. Silr̃ ꝛ nos debem' curare quõ honorifice nã corpis fragilitati nr̃e filiis sepeliat̃. Itez angeli etiaz q̃ñ alij nõ sunt q̃ sepeliãt curã habẽt de corporib' sepeliẽdis sicut patet in passione beate katherine cuius corpus in synai mirabiliter sepelierũt. Similiter in passiõe beate agathe cui' sepulture titulũ apposuerunt. Itẽ supra de fetore peccati de pegrino fetẽte ꝛ heremita quẽ angelus sepeliuit. Quinto exẽpliũ patrũ antiquoꝝ vt Thob. ij. q̃ ppter hoc faciẽdũ prandiũ dimittebat ꝛ ppter mortis piculũ hoc facere nõ omittebat. Sexto multiplex vtilitas hoc faciẽtiũ nos dz ad hoc mouere. Prĩa est qꝛ a petõ reuocat aliquẽ ꝛ ad bonũ puocat. Eccĩ. vij. Memorare nouissima tua. Qd̃ facit sepe cũ videt pre oculis mortẽ alienã. De hoc satis habet̃ supra de morte de pyrrathi. Et ibidẽ habet̃ de mult' bonis q̃ facit homini memoria mortis. Hoc etiã notat̃. iiij reg. xviij De resuscitato ad tactũ helysei. Secũdo a malo ↄseruat. Ecc. vij. Memorare nouissimoꝝ ꝛ desine inimitari. Hui' exẽpliũ habet̃ iij reg. xiij De pseudo pphetã q̃ qꝛ sepeliuit occisũ pphetã a leone seruat̃ iñe tpe a cõbustione ossiuz suorũ. Tertio bñdictionẽ dñi ꝛ sctõꝝ ꝛ laudẽ ĩpetrat. ij reg. j. Dixit dauid viris iabes Bñdicti vos a dño q̃ fecistis hanc miãz sepeliendo saul. Itẽ de magdalena dicit dñs ad sepeliẽdum me fecit vngendo corp' meũ. Et post Amẽ dico vobis vbi pdicatũ fuerit euangeliuz hoc ꝛc. Quarto hoc opus spãliter corã dño ãgelus repñsentat q̃si maxĩe sibi gratũ sic dicit angelus Thob. xij. Qñ abscõdebas mortuos ꝛc. adeo enĩ placet ei hoc opus vt vẽdi nõ recusaret ꝛ preciũ vẽditionis sue cederet in emptionẽ agri figuli. vbi pegrini sepelirent̃ quoꝝ sepulture cure multũ deo grata ẽ. In vitispa. legit̃ q̃ cũ abbas mustius eẽt gẽtilis princeps latronũ: ꝛ vellet spoliare domũ vginis sacre. ad visionẽ iudicis ↄuertit̃ hic ↄuet suis cũ multa cura sepeliebat christianos: ꝛ vestib' aptabat quos prio ↄsueuerat occidẽ ꝛ spoliare. q̃ ex hoc fact' ẽ pinceps monachoꝝ singulis dieb' dñicis diuinit' panẽ sumẽs. Cũ aũt mortuũ sepeliret. ait ei discipulus suus quidam. virũ pater cũ tãta diligẽtia me sepelires. Cui rñdit: ꝛ hoc faciã. Cũ aũt eũ mortuũ sepeliret diligẽter: clamauit querẽs a mortuo. si sufficeret ei. Rñdit mortu'. sufficit pater iplesti pmissum. Hic sũme pfectionis ex hoc factus est: ꝛ post multa miracula quieuit in pace.

¶ De pietate erga parentes. DIS. XXV.

Decimũoctauũ .s. de pietate parẽtũ ꝛ de miã eis exhibẽda quib' quãto mag' tenemur eos magi diligere debem': ꝛ eis cõpati. Ad ↄpassionẽ ꝛ pietatem eoꝝ nos monẽt ista .s. admonitio sacre scripture instinct' ppriẽ nature exẽpla irrõnalis creature sctõꝝ exẽpla ꝛ documenta: vtilitas ppria: ꝛ dei beneficia. ipsa q̃ p nobis ipsi parẽtes ptulerũt incõmoda: ꝛ ipsa q̃ nobis ↄtulerũt vel ab ipsis vel occasiõe ipoꝝ nobis obuenerũt ↄmoda multimoda. Ultio ipsoꝝ ĩpioꝝ filioꝝ multiplex pena. Primo enĩ scriptura ad hoc mõet vt eos diligãt ꝛ eis obediãt: ꝛ eis bona faciãt ꝛ honorẽ eis exhibeãt filij eoꝝ. Eccĩ. iij. Filij sapiẽ ecclĩa iustoꝝ: ꝛ natio eoꝝ obedientia ꝛ dilectio: ex hoc enĩ q̃ de eis nascunt̃: debẽt eis obedire: ꝛ eos diligẽ tanq̃ pncipiũ nãe eoꝝ. Exo. xx. Honora patrẽ tuũ ꝛ matrẽ tuã ꝛc. Secũdo monet ad hoc ppria nã. Basilius. Parẽtes nr̃os vt ppria viscera diligam'. hui' supuacuũ est in illõ nos ĩpelli p qd̃ imus in amorẽ .s. ꝛ ↄpassionem eoꝝ nãliter. Dicit̃ q̃ q̃dã prfamilias vxorẽ habuit adulterã de q habere videbat̃ tres filios cũ aũt aliqñ ĩproparet ei petrũ suũ ꝛ molestaret eã. ait illa ei vt vos habeatij dolorẽ ppetuũ significo vobis q̃ vnus istoꝝ triũ vester ẽ. alij duo adulterij. ꝛ vt amore vni' duobus alijs puideat nũq̃ sciet' q̃s ẽ vester. Qd̃ cũ nulla rõne vellet ei ita dicẽ: ꝛ ille ī morte facẽt testamẽtũ suũ dixit q̃ oĩa bona sua relinq̃bat illi q̃ su' erat alijs ab eis exclusis. Cũ aũt q̃rẽt̃ ab eo q̃s eẽt ille: nec ipse sciret eis dicẽ q̃libet eoꝝ eis dicebat se legitimũ hẽdẽ. ꝛ volebat res oẽs occupare. Trahunt̃ ad iudiciũ. iudex dat istã sñiã q̃ pat̃ mortu' ligaret̃ ad arborẽ: ꝛ q̃ q̃libet eoꝝ haberet arcũ ꝛ sagittã ꝛ q̃ meli' pcuteret eũ: medii hẽditatẽ haberet. Cũ aũt duo eoꝝ traxissent: ꝛ valde fortẽ corp' ifixissent tertı' dixit q̃ nũq̃ ad patrẽ suum traheret: sed si q̃s eũ de cetero pcuteret: nõ ĩpune fieret: ꝛ hoc dicẽs flebat. Tũc iudex iudicauit eũ verũ hẽdẽ: ꝛ alios spurios. qꝛ nãlis instinct' in ↄpassiõe patri eũ ad hoc ĩpellebat. Un̄ pp hoc vulgariter dr̃ q̃ cor nõ mẽtit̃. Tertio mouẽ pt̃ ad hoc irrõnalis creatura p exẽpliũ suũ. Dic̃. n. Isidorus in li. de creaturis q̃ cyconiarũ talis ẽ natura q̃ cũ ipse se affligant ꝛ cibũ suũ sibi detrahãt. vt pullis suis puideant postq̃ pulli volare possunt ꝛ pdã cape ↄpatiẽtes maciei ꝛ afflictioni parentũ ↄpellũt eos morari in nido: vsq̃ quo bene ↄualuerint: ꝛ ipsi ad pdas volant quas eis vicẽ rependẽdo deportãt sic faciũt boni filij de parẽtibus. Nõ sic aũt faciũt pulli vulturũ. de q̃bus dicũt nãles q̃ postq̃ diu laborauerũt parẽtes eoꝝ circuiendo castra ꝛ cadauera cum magno piculo ꝛ labore vt eos depascãt sibi subtrahẽdo cibũ. Postq̃ pulli ↄualuerint ꝛ fortificati ꝛ parẽtes p eis afflicti vberãt eos alis nec aliqd̃ de pda sua dant eis: sed eos vberãdo rostro ꝛ alis de nido eos expellũt Sic faciunt impij filij de suis parẽtib'. Quarto ad hoc valẽt sanctoꝝ monita ꝛ exempla

Thob. iiij. Audi fili cū deus accepit aīam meā sepeli corpus meū ⁊ honorē habebis matri tue. Eccī. iij. Fili suscipe senectā pr̄is tui ⁊c. Et post. Elemosyna pr̄is nō erit in obliuionē. Ibidē Qui honorat prēz iocūdabit' i filiis. Frequent accidit q̄ talis se hūt filii patrū ad eos qualis vidēt eos se hre ad parētes suos. Unū dr̄ q̄ cū qdā pater familias vnicū filiū suū egregie maritasset. ditasset. ⁊ bonis se spoliasset. cū inestiēdo cū fact' eēt decrepitus ⁊ ifirmus istigāte vxore posit' ē in vilissimo loco domus quā ipe edificauerat ⁊ vix potuit hr̄e a filio duas vlnas de burello quo opiret' i hyeme. Puer aūt q̄da fili' filii quē tenerrime pater diligebat h̄ notās flebat ⁊ dicebat q̄ nō cessaret nisi pater suus daret ei duas vlnas de burello sicut ipse dederat patri suo. Que cū ei date eēnt puer oplicauit eas ⁊ reposuit dicēs q̄ idē facēt ipe patri suo qū senex eēt vt faciebat ipe patri suo dās ei illas duas vlnas ad cooperiēdū se. Itē debem' eis cōpati ad exēplū mālis ioseph q̄ de terra chanaan prēz suū i egyptū vt cū tpe famis ibi reficeret tā solicite ⁊ deuote vocauit. ⁊ eūz cū tota familia pauit ⁊ circa eū tot pietatis ⁊ honoris officia exercuit. vt habet' Gen. xlvi. ⁊ i aliis loc' Itē dz nos ad h̄ icitare exēplū veri ioseph chr̄i. q̄ in tāto discrimine sue passiōis matris curā non omisit. sz eā discipulo ōmēdauit Ioh. xix. Quinto debēt nos ad h̄ mouere bona q̄ ipsi nobis fecerūt. vel ab eis vel eoz occasiōe nobis aduenerūt ⁊ etiā mala q̄ p nobis sustinuerūt. Un̄ Ecci. iij. Quasi dn̄s seruiet his q̄ se genuerūt. Itē Ecci. vii. Honora patrē tuūz ⁊ mrēz ⁊ memēto q̄ nisi p eos nō fuisses. ⁊ retribue illis quō ⁊ illi tibi. Itez gemit' matris tue ne obliuiscaris. Itē. xxx. Pro aīab' filioz̄ plus pater colligabit vulnera sua. ⁊ sup oēm vocē turbabunt' viscera ei' Itē Thob. iiii. fili memor eē debes q̄ ⁊ q̄nta passa ē mater tua pp te Hoc bene attendebat ille pius filius de quo legit' in miraculis sancti iacobi. q̄ cū iret cū patre suo de theutonia ad sanctū iacobū cum aliis cōpatriotis suis. hospitati sūt apud tholosaz in domo cuiusdaz diuitis burgēsis q̄ diuitēs eos cogitās. ⁊ quō eoz pecuniā posset retinere. cū inebriasset eos nocte in mātica patris ⁊ filii cyphū suū inclusit argēteū. ⁊ cū i mane isequeret' eos cū multis dicēs eos fures. ⁊ faciēs eos scrutari in mātica cōi pr̄is ⁊ filii cyphū suū repierie facit eos trahi ad iudicē. Cū aūt pater vellet potius suspēdi q̄ filius suspēderet'. data sn̄ia q̄ alter eoz suspēderet' filius recolēs beneficia patris oīno nō potuit sustinere q̄ pater suspēderet'. sz p ei' liberatiōe h̄ eligēs suspēdit'. ⁊ pater tristis ⁊ anxius ad iter inceptū pscēdū pgredit'. Cūq̄ post. xxxvi. dies de pegrinatiōe rediret. ad corpus pēdēns filii pgredit' Et cū eū cū lachrymosis gemitib'. ⁊ suspiriis clamādo ⁊ eiulādo vocaret ridit ei. Noli pater dulcissime flere sz gaude. qr nūq̄ ita bene fuit mihi qr ex quo hic fui posit' beat' iacob' me celesti dulcedine sustentans vsq̄ nunc refocillauit. Quo audito. pater cucurrit ad iudicē q̄ accedēs ad patibulū cū q̄bus deponūt eū viuētē ⁊ sanū ⁊ ilico ei' hospitē ibi suspēdūt. Hoc dicit calixtus papa factū fuisse anno dn̄i. M. xc. Sexto mouere nos dz ad h̄ vtilitas ppria q̄ ex h̄ acq̄rit' sz deo in h̄ tali obedit' q̄ i pietate q̄ exhibet' parētib' summus pat sic eis pponit' vt p eis nihil fiat vñ de' offendat' sz ipe eis in oīb' ⁊ p oia pponat'. Tūc opus pietatis in parētes siue eis reuerēdo siue eis benefaciēdo hec sexdecē bona facit q̄ notant' Ecci. iij. Filii sapiētie ecclesia iustoz. ⁊ natio eoz obediētia ⁊ dilectio. qō ē dicere filii sapiētes sūt filii ecclesie ad h̄ nati sūt vt deo ⁊ parētib' obediāt. ⁊ eos diligāt. Et hec bona p h̄ eis eueniūt. Primo iudiciū sūmi patris obseruāt hec agēdo vt aīas suas saluāt Qō notat' cū dicit'. Iudiciū patris audite filii ⁊c. Itē deo se ōformāt q̄ eos honorat dās eis filios. Un̄ sedr̄. De' honorauit patrē in filiis. Itē a iudicio dei se liberāt q̄ redqret quō h̄ mādatū impleuerūt Un̄ iudiciū matris exq̄ret ⁊c. Itē thesauros sibi bonos accumulāt eos de' in filios letificat q̄ hoc facit qō petit ipetrat. vitā plōgat matrē ecclesiā refrigerat dei timorē iudicat benedictionē impetrat. domos ōfirmat gloriosuz iudicat ⁊ efficit. amissa recupat. iusticiā edificat i tribulatiōe ōfortat. peccata dissoluit ⁊ relaxat. q̄ oia notant' i ecclesiastico. iii. i serie lr̄e. Septimū ē pena ipioz ad parētes. Puniunt'. n. ipii filii ad parētes multiplicit'. Primo qr ignominiosi ⁊ ifelices p h̄ a dn̄o ⁊ pplo iudicāt'. puer. xxx. q̄ affligit prēz ⁊ mrēz ignominiosus. ⁊ ifelix erit. vt pz Luc. xv. de filio pdigo. Sic Gen. ix. de cham cui' semē maledicit'. ⁊ in suitutē reducit'. ⁊ ius pmogeniture amisit. Itē subita morte extinguūt'. puer. xx. Qui maledicit pr̄i suo vl' mr̄i extīguet' i mediis tenebris lucerna ei'. vt pz ī absalon. ii. reg. xviii. Itē homicide filiis efficit'. puer. xviii. Qui subtrahit aliq̄d pr̄i suo vl' mr̄i dicēs h̄ nō eē pctm̄ pticeps ē homicidie Similis ē iudeis q̄ ea q̄ habebāt tēplo offerebāt. ne parentibus bene facerēt. Quos arguit dn̄s Math. xv. Qui maledixerit patri vel matri morte moriet'. Quicūq̄ dixerit patri vel matri munus quodcunq̄ est ex me tibi pderit ⁊c. Item iram dei sup se accumulant q̄ eos occidit subito frequēter Math. iii. Progenies viparū ⁊c. q̄ paterna latera corrodūt mali filii. Anno dn̄i. M. cel. Accidit in dyoc. eduen̄ apud Vgiacū castrū ducis burgūdie q̄ quidā ppē bona materna q̄ male expēdebat in tabernis ⁊ aliis vt ōsueuerat quodā mane offendit matrē suā ita q̄ ipsa ita ōmota ipecata est ei sic. Rogo deū q̄ anteq̄ reuertaris ⁊ anteq̄ dies trāseat deporteris matri tue sn̄gidū extitū in feretro mortu' ⁊ malo gladio lacerat'. Et qdā alius iuuenis de villa circūiacente ipius ōtra parētes suos sepe ppter suam isolētiā eos molestabat. Un̄ ipsa die cū ipsuz corrigeret parētes sui manu dextera pcussit patrē suū ⁊ pater irat' impcatus ē ei dicēs. Manus q̄ me pcussisti rogo deū vt hodie malo gladio amputet' ⁊ tu ifra triduū in tali patibulo suspēdaris. Accidit g̅ vt illi duo iuuenes post dictas impcatiōes parētū obuiarēt sibi mutuo ⁊ vn' inuitauit aliū ad tabernā quā cū igressi fuissent ⁊ biberēt ⁊ luderēt ceperūt litigare ⁊ se adiuicē pcutē ille ō que ipecat' ē pr̄ pcussit aliū gladio ⁊ cū eēnt soli timēs ne clamor excitaret' ō eū si ali' viu' remanēt mltis vulnerib' eū lacerās occidit. Cū aūt clamore inot' ō eū ad silua fugēt ⁊ illi de castro illo eū isequerent'. cū se gladio suo defendēt vn' de isequētib' manū q̄ tenebat gladiū ⁊ q̄ prēz pcusserat āputauit capt' ē ⁊ ifra triduū suspēsus ē i patibulo illo i quo pater fuerat ipecat' Ali' aūt deportat' fuit ad domū matris i feretro mltis vulnerib' ōfoss' vt ipa fuerat ipecata. Hoc āt cū fem eēt recēs ⁊ q̄dā frat' ordis pdicatoz i dicto castro pdicaret mat' dicta retulit illi cū lachrymis petēs pniaz p dicta ipcatōe ⁊ h̄ idē vicinia testabat' q̄ ifra decēnium factū erat. De h̄ ēt legit' i li. de ci. dei. qō refert aug. iter miracla b Stephani ⁊ h̄ dic' euenisse tpib' suis q̄ cuidā nobili mulieri de cesarea capadocie fuerūt decē pueri a pr̄e nup defūcto sibi relicti quoz septē erāt mares ⁊ tres filie. Cū aūt i illa sua desolatiōe recētia mrēz molestarēt tali pena st diuinitus coercitt. illa eos maledicēte ipa eoz mēbra icredibili tremore ōcussa ōcutiebant' iugit' ⁊ qr valde nobiles erāt suoz ciuiū aspectū nō ferētes dispsi sūt p diuersa vagi ⁊ quocūq̄ veniebāt tot' ppl's terrebāt aspectū quoz duo frat ⁊ soror paul' ⁊ palladia vsq̄ ad augustinū venerūt p q̄ndecim dies ān pascha ecclīā sancti stephani frequētātes. Cū aūt in die pasche paul' in cācello dicte eccl'ie se in orone psterneret ⁊ coraz omni pplo quateret' subito curat' surrexit nec postea dictā ifirmitatē habuit. Et cū cāz infirmitat' recitaret augu. pplo ⁊ dicta soror fratre existēte sano horribili iuxta eū ōcussiōe qtēret'. ⁊ b. aug. sup h̄ disputaret. iurauit dicta soror in cācellū. vbi cū post orone obdormiret subito excitata oīno sana surrexit ⁊ oēs de sua sanitate letificauit. Hoc refert aug. vt oēs sciāt q̄ntū pctm̄ sit molestare parētes. Itē i psenti vel ad mi' in futuro demones eos sepe vexāt ⁊ deuotant. puer. xxx. Oculū q̄ subsānat patrē extrahēt eū corui de torrēte. i. demōes ifernales ⁊ comedēt eū filii aq̄le. i. demones q̄ sūt filii pr̄mi supbi p imitatione. Apud castrū caminū fuit q̄dā prfamilias: q̄ ad ditādū ⁊ egregie maritādū filiū vnicū quē habebat: ⁊ multuz laborauit ⁊ bonis suis se fundit' spoliauit: quē fili' vxoris sue ōsilio de domo sua emisit: ⁊ idigere pmisit. Cū aūt ille fili' sibi ⁊ vxori sue pinguē caponē parasset ⁊ sederet i mēsa pat pulsauit ad hostiū ⁊ intrauit ppter qō trist' effect' tā fili' q̄ vxor eius: ipse ad suggestionē vxoris caponē in arca reposuit ⁊ abscōdit ne pat ide comederet. Cū aūt pat recessisset de domo famelic' fili' rediēs ad arcā ⁊ caponē volēs accipe nō caponē sed buffonē horribilē iuenit: q̄ statim in faciē eius isiliēs ⁊ adherēs: caput suū tenebat iter duos eius oculos pedes vo gerns ei' isixit: quē si q̄s ab eo vellet vel tētaret excutē miser ille miserabilr torq̄bat. Cū igit' diu portasset illū nec posset ab eo p hoiez liberari diuinū i se iudiciū recognoscēs: visitabat loca sctōz vt eoz meritis iuuaret' nec tñ iuuari potuit donec i ītraz sanctā veniēs ptin' buffōe cadēte ⁊ crepāte diuina sūt potētia liberatus.

De ieiunio. DIS. XXVI.

Einde ōsiderādū est de secūda pte satisfactiōis sc. de ieiunio. Circa qō ōsideranda sunt tredecim. Primo vtrū ieiuniū sit act' vtutis ⁊ cui' vtutis. Scdo vtrū cadat sub pcepto. Tertio vtrū oēs obligent' ad obseruātiā h' pcepti. Quarto de tpe ieiunii. Quito vtrū sel cōcede redrat' ad ieiuniū. Sexto de hora comestiōis. Septio de cibis a q̄bus ieiunātes debeāt abstinē. Octauo vtrū gula frāgat ieiuniū. Nono vtrū ebrietas frāgat ieiuniū. Decimo de diuisiōib' ieiunioz. Undecimo q̄le debet esse ieiuniū vt deo sit acceptū. Duodecimo de mltis bonis q̄ ieiuniū opat' in nobis. Tredecimo de multiplici ieiunio maloz. Ad primū sc. vtrū ieiuniū sit act' vtutis. ōcedū q̄ ex h̄ ē actus aliq̄s virtuosus q̄ p rōnē ordinat' ad aliq̄d bonū honestum hoc aūt cōuenit ieiunio. Assumit' eni ieiunium ad tria principaliter

Primo q̄dē ad ɔcupiscētias carnis cōprimēdas. Unde apls dicit ij. corin. vi. In ieiunij s i castitate ꝛc. Quia p ieiunū castitas ɔseruatur. Unū. dicit Hiero. Sine cybele ꝛ bacho friget ven⁹. i. p abstinētiā cibi ꝛ pot⁹ tepescit luxuria. Scđo assumit ad h̄ q mēs vberius eleuet ad sublimia ɔtēplāda. Unū dr̄ Dan. x q p⁹ ieiunū triū ebdomadaꝝ eleuatiōez accepit a deo. Tertio ad satisfaciēdū p peccatis. Unū dr̄ Joel ij. Cōuertimini ad me i toto corde vr̄o i ieiunio ꝛ fletu ꝛ plāctu. Et h̄ ē q̄d dicit aug. i quodaz s̄mōe de ōrone ꝛ ieiunio. Ieiuniū purgat mētē eleuat sensuz. carnē spūi subiicit cor facit cōtritū ꝛ hūiliatū. ɔcupiſc nebulas dispgit. libidinū ardores extingunt castitatis vo lumē accēdit. Unde pꝫ q ieiuniū ē act⁹ virtutis. Sed nota q oīs act⁹ q̄ ex genere suo virtuosus ē. ex aliq̄b⁹ circūstantiis adiūctis reddit̄ vitiosus. Unde ibi subdit̄. Ecce i dieb⁹ ieiunij vr̄i inuenit̄ volūtas vr̄a. Et paulopost subdit̄ Ad lites ꝛ ɔtētiones ieiunat. ꝛ pcutitis pugno ipie. Q̄d expōnēs Greg. i pastorali dicit. Uolūtas ad leticiā ptinet pugn⁹ ad irā. Incassū g̃ p abstinētiā corp⁹ atterit̄. si inordinat̄ motib⁹ dimissa mēs vitijs dissipat̄. Et aug. dicit i p̄dicto s̄mōe. q ieiuniū v̄bositatē nō amat. diuitiaꝝ supfluitatē iudicat supbiā spnit hūilitatē cōmēdat. p̄stat hoī seipꝫ itelligere q̄d ē īfirmū ꝛ fragile. Itē lꝫ ieiuniū a medio virtutis recedē videat̄ tm̄ vere tenet mediū. qꝛ mediū virtutis nō assumit̄ s̄ꝫ q̄ntitatē s̄ꝫ s̄ꝫ rationē rectā. vt dicit̄ i. ij. eth̄. Rō āt iudicat q pp spālē cāz aliq̄s hō minꝰ sumat de cibo q̄ꝫ etiā cōpeteret s̄m statū cōem. sicut pp īfirmitatē vitādā. aut aliq opa corpalia expedit⁹ agēda. Et multo magis rō recta h̄ ordinat ad spūalia mala vitāda. ꝛ bona psequēda. nō tm̄ rō recta tm̄ de cibo retrahit vt nā ɔseruari nō possit. qꝛ vt Hiero dicit nō differūt vtruz magno vel puo tpe te īterimas. ꝛ q̄si de rapina holocaustū offert q̄ ciboꝝ nimia egestate vel māducādi vel sōnmi penuria īmoderate affligit̄. Silr̄ ēt rō recta non tm̄ de cibo subtrahit vt hō reddat̄ ipotēs ad debita opa pagēda. Unde Hiero. dicit q rōnalis hō dignitatē amittit q̄ ieiuniū charitati vel vigilias sensus īegritati p̄fert. Ex dictis pꝫ cui⁹ virtutis act⁹ sit ieiuniū qꝛ. s. est act⁹ virtutis abstinētie. qꝛ oīs act⁹ virtuosus q̄ ē circa aliquā māriā ad illā virtutē ptinet q̄ mediū ɔstituit i illa mā. Ieiuniū aūt attēdit̄ in cibis in q̄b⁹ mediū adinuenit abstinētia. Unde manifestū ē q ieiuniū ē act⁹ virtut̄ abstinētie. Unde dicit isidorus q ieiuniū ē parsimonia vict⁹. abstinētiaq̄ꝫ ciboꝝ. Itē nota q ieiuniū implicit pōt accipi. s. p ieiunio nature. ꝛ p ieiunio q̄d ē act⁹ virtutis tm̄. ꝛ p ieiunio ecclie. Primo mō ē q̄libet ieiunus qualibet die anteq̄ꝫ comedat. ꝛ tale ieiuniū nō ē act⁹ virtutis abstinētie nec alterius. Scđo mō ieiuniū act⁹ ē abstinētie. Sic. n. ieiunare ē frenare delectatiōes gust⁹ p cōpationē ad cibū s̄ꝫ regulā rōnis. siue hō plures i die comedat siue nō. Tertio mō ieiuniū īstitutū ē ad satisfaciēdū p peccatis. ad q̄d reqrit̄ q nō solū hō abstineat ab illis q̄ virt⁹ phibet. s̄ꝫ ēt ab illis q̄b⁹ al's posset vti salua virtute. qꝛ q̄ illicita cōmisit. in satisfaciēdo oꝫ ab aliq̄b⁹ licitis abstinere. ita tm̄ q nō corrūpat̄ mediū q̄d obseruat̄ a virtute. Unde ieiuniū ecclesie ꝛ actū virtutis ipoꝛtat ꝛ quādā supaddit abstinētiā ab illis q̄ nō corrūpūt mediuꝫ virtutis. ꝛ qꝛ ieiuniū ē respectu obiecti abstinētie ɔcedēdū ē q est virtutis abstinētie act⁹. Ad scđm. s. vtrū ieiuniū sit in precepto: dicēdū q sicut ad p̄ncipes seculares ptinēt legalia p̄cepta iuris naturalis determinatiua tradere de his q̄ ptinēt ad vtilitatē cōez i tpalib⁹ reb⁹. ita ēt ad p̄latos ecclesiasticos ptinet ea statutis p̄cipe q̄ ad vtilitatē cōem fideliū ptinēt in spūalib⁹ bonis. Dictū ē aūt q ieiuniū vtile ē ad deletationē cōpamēdā. ꝛ ad cohibitionē culpe ꝛ eleuationē mētis i spūalia. Unusq̄sq̄ꝫ aūt ex naturali rōne tenet̄ tm̄ ieiunijs vti q̄ntuz sibi necessariū ē ad p̄dicta. ꝛ ideo ieiuniū in cōi cadit sub p̄cepto legis nature. S̄ꝫ determinatio tpis ꝛ modi ieiunādi s̄m ɔuenētiaz ꝛ vtilitatē populi chr̄iani cadit sub p̄cepto iuris positiui. q̄d ē a p̄latis ecclesie īstitutū. ꝛ h̄ est ieiuniū ecclesie. A. iud nature. Sciēduz tm̄ q qꝛ ieiuniū s̄m se ɔsideratū nō noiat aliq̄d eligibile s̄ꝫ magis aliquid penale q̄d tm̄ eligibile reddit̄ s̄m rationē. s̄m q est vtile ad aliquez finē ideo absolute ɔsideratū nō est de necessitate salutis sed est de necessitate p̄cepti vnicuiq̄ꝫ tali remedio i digēti. ꝛ qꝛ multitudo hoīm vt plurimū indiget tali remedio. Tū. qꝛ in multis offendim⁹ oēs vt dicit̄ Jac. iij. Tū etiā qꝛ caro ɔcupiscit aduersus spūꝫ. vt dicitur Gal. v. Conueniēs fuit vt ecclesia aliqua ieiunia statueret communiter ab omnibus obseruāda. nō quasi precepto subiiciēs id q̄d simpliciter ad supererogationē ptinet. sed quasi in speciali determinans id q̄d est necessariū in cōmuni. Ad tertiū. s. vtrū oēs teneātur ad obseruantiam ieiunij. Dicendum q ieiunium non s̄m q est actus virtutis tātū. sed s̄m q est statutum ab ecclesia non est de iure nature. nec de iure diuino. sed de iure positiuo. Tali autem iure prohibent̄ vel precipiunt̄ illa que alias bene vel male possunt fieri.

ꝛ ideo legislatoris intentio non est vel esse nō dꝫ in ɔdendo iura aliq̄ positiuū obligare hoīes ad illius iuris obseruātia habētes cāz legitimā ꝛ rōnabilē nō obseruādi. Precepta eniꝫ q̄ p modū statuti cōis pponunt̄ nō eodē mō oēs sed s̄ꝫ q reqrit̄ ad finē quē legislator intēdit cui⁹ auctoritatē si quis trāsgredieñdo statutū ɔtēnat vl̄ hoc mō trāsgrediat̄ q īpediat̄ finis quē legislator itēdit talis trāsgressor peccat mortaliter. Si aūt ex aliqua rōnabili cā quis statutū nō seruat p̄cipue in casu in quo si legislator adesset non decerneret esse seruādū talis trāsgressio nō cōstituit mortale petm̄. In quo tm̄ ē distinctio adhibēda. na si cā sit euidēs p seipsum licite pōt hō huius statuti obseruātia pretermittere p̄sertim ɔsuetudine īteruenīēte vel si nō posset de facili recursus ad supiorē haberi. Si vo cā sit dubia dꝫ hō ad superiorē recurrere q̄ ptātē hꝫ in talib⁹ dispēsandi. Eadē aūt cā nō ieiunādi est in pueris mulierib⁹ p̄gnātibus egrotātibus in multū senib⁹. i opariis victū suū cū graui labore lucrātibus. īperegrinātib⁹ ad loca sancta. ꝛ in paupib⁹ victū suū mēdicātib⁹ hostiatiꝫ. In pueris in q̄ꝫ ē euidēs cā quare nō debeāt ieiunare. tū ppter debilitatē nāe ex qua pueniṫ q indigēt frequēti cibo. ꝛ non multo sil' assumpto tum etiā qꝛ indigēt multo nutrimēto ppter necessitatē augmēti q̄d sit de residuo alimēti. Et ideo q̄diu sunt i statu augmēti q̄d est in pluri⁹ vsq̄ꝫ in finē tertij septēnij. non tenent̄ ad ecclesie ieiunia obseruāda. Cōueniēs tñ est vt etiā in hoc tpe se ad ieiunandū exerceāt plus vel minus s̄m modū sue etat̄. Q̄nq̄ꝫ tñ magna tribulatiōe iminēte i signū pnie artiora etiā pueris ieiunia indicunt̄. Sicut etiā de iumētis legit̄ Josue ij. hoīes ꝛ iumēta nō gustēt q̄cq̄ꝫ nec aquā bibant. Mulieres p̄gnantes nō tenent̄ ieiunare ppter duas rōnes. Una ē qꝛ debēt accipe cibū nō pro se s̄ꝫ etiā pro nutrimēto fet⁹. Alia est qꝛ p̄gnātes ɔsueuerūt hr̄e varia ꝛ īordinata desideria ciboꝝ diuersoꝝ ꝛ q̄nq̄ꝫ ita intensa. q nisi posset aliquo mō satisfacere appetitui. posset eē periculū pciitatiōis fet⁹. Egrotātes qꝛ i eis nā debilis est: ꝛ iō si daret̄ eis vna vice sil' totū q̄d ē necessariū ɔuenīēti sustētationi nāe sue coꝝ nā grauaret̄: ꝛ si dat̄ plurib⁹ vicibus ɔfortat̄ natura ꝛ vigorat̄. Et ideo in illis īfirmitatib⁹ in quib⁹ ɔfert etiā abstinētia ad ieiuniū nō tenent̄. qꝛ etsi cōferat abstinētia a multo cibo nō tm̄ ɔfert eis totū q̄d accipe debēt sumere sil. sed magis plurib⁹ vicib⁹. Et p̄terea ppter īordinationeꝫ nature q̄nq̄ꝫ valde paꝝ p̄nt accipe vna hora: ꝛ residuum sufficiētie p̄nt accipe alia hora. Nimiū senes etiā ieiunare nō tenent̄ qꝛ in eis calor ꝛ v̄tus debilis est: ꝛ q̄uis sicci siccitate opposita humiditati nāli superabūdat: tñ in eis est humiditas accidētalis ex īdigestione causata. Unū si tot⁹ cib⁹ quē coꝝ nā reqrit p die nāli ab eis sumeret̄ vna vice: nimiuꝫ obtūderet̄ in eis ꝛ grauaret̄ nālis calor: ꝛ non possent cibū ɔueniēter digerere. Cū graui labore victū necessariū lucrātes: qꝛ in talib⁹ magna fit humidi ɔsumptio nec cum ieiunio ɔmode possent efficaciter opari. debēt tñ si assit facultas a suo sacerdote petere dispensationē nō ieiunādi ꝛ ille dꝫ cōcedere. Qui tñ operarios ɔducere nolunt in dieb⁹ ieiunabilibus nisi sub hac cōditiōe q nō ieiunēt a peccato nō excusant̄. Si aūt victū necessariū possunt acquirere cū labore quē ɔueniēter exercere possunt cū ieiunio tūc a fractiōe ieiunij nō excusant̄. Ad loca sancta pegrinātes si sit. s. pegrinatio q̄ ɔmode differri nō possit v̄sq̄ꝫ post tpus ieiunij: vel anticipare tpus illud ꝛ tāti laboris q cū illo ɔmode ieiunare nō possit. Uictū vo necessariū hostiatim mēdicātes q̄ simul tantū habere nō possunt de elemosyna hora comestiōis q̄d ad victū tot⁹ diei ɔmode sufficiat vel etiā q̄ ex p̄cedēti īedia debilitati ieiuniū ɔmode sufferre nō possunt tūc a fractiōe ieiunij pie excusant̄. Ad quartū. s. de tpibus quib⁹ ieiunādū est: dicēdū q oēs dies quadragesime exceptis dieb⁹ dn̄icis ieiunādi sūt. ita q de q̄dragesima nō remanet: nisi trigīta sex. Et ideo vt sacer numer⁹ q̄draginta dieꝝ adimpleat̄ quē saluator noster sacro suo ieiunio ɔsecrauit: quattuor dies prioris ebdomade ad suppletionē q̄dragīta dierū accipiunt̄. i. q̄rta feria q̄ in capite ieiunij subnotat̄: ꝛ feria q̄nta sequens: ꝛ sexta feria ꝛ sabbatū. De ɔse. dist. v. q̄dragesima. Nec lꝫ ieiuniū soluē feria q̄nta vltie septimane. De ɔse. dist. iij. nisi licēt. ꝛ ca. seq. Institutū ē aūt illud ieiuniū ɔueniēter in memoriā. s. q̄dragesime quā chr̄istus ieiunauit. Et vt digne prepemur ad susceptionē corpis christi ꝛ ad signādū q p tribulatiōes vite p̄ntis pueniṫ ad glīā resurrectionis: ꝛ qꝛ sic q̄si soluim⁹ decimā tot⁹ anni. In q̄buꝫ etiā quarta pte anni. s. vere. estate. autūno. ꝛ hyeme: tres dies sūt ieiunabiles. s. q̄rta feria: ꝛ sexta ꝛ sabbatū: decretoꝝ: dist. lxxvi c. j ita q illi tres dies veris solebāt accipi i p̄ma ebdōada Martij. ꝛ tres dies estat̄ i scđa ebdōada Junij. tres autūni i t̄tia ebdōada septēbr̄. tres hyemis in q̄rta ebdōada decēbr̄. d. lxxvi. Cōstituim⁹. S̄ꝫ q̄uis sic fuerit antiq⁹ tñ h̄ īmutatū ē p illō q̄d hr̄ eadē. di. statuim⁹: vbi dr̄ sic. statuim⁹ vt

ieiunia q̃ttuor tpor̃ h' ordine celebrent̃. Primū ieiuniū i initio quadragesime. Scdm̃ i ebdomada pēthecostes. Tertiū vo ⁊ q̃rtū in septēbri ⁊ decēbri more solito fiat. Et h' ieiunia istituta sūt ad expiandū pctī q̃ cōmittim⁹ i q̃libet p̄dictar̃ q̃rtar̃. Itē tres dies rogationū ante ascēsiōez dn̄i ieiunabiles sūt de ɔse. dist. iij. Rogatiōes. Sz vt dicit glo ibidē h' nō p̄cipit̃ sz suadet̃ vbi tn̄ ē ɔsuetudo approbata illud ieiuniū ē p equalēciā sub p̄cepto. Itē oēs vigilie aplor̃ ieiunabiles sūt: philippi ⁊ iacobi ⁊ iohānis euāgeliste ⁊ barnabe excep tis eo q̄ philippi ⁊ iacobi solēnitas ifra solēnitatē pascalē ⁊ iohānis ifra natalē dn̄i celebrat̃ extra de obseruatiōe ieiunior̃. Cōsiliū. Itē vigilie natalis dn̄i pēthecostes ⁊ assūptiōis b' marie virginis ⁊ sācti iohānis baptiste ⁊ sancti laurētij ⁊ oīuz sctōr̃ ieiunabiles sūt ⁊ si solēnitas cui⁹ vigilia ē ieiunabilis eueniat feria scd̃a i sabbato p̄cedēti ieiunādū ē ex̃ de obseruatiōe ieiunior̃. Consiliū. C. sctōr̃. Et si solēnitas natalis dn̄i eueniat feria sexta illi q̄ nec voto nec obseruātia regulari sūt astricti ad abstinētiā carniū tali die carnib⁹ vti p̄nt sz ɔsuetudinē ecclesie generalis nec tn̄ hi rep̄hēdēdi sūt q̄ ob deuotiōez voluerīt abstinē ex̃ de obseruatiōe ieiunior̃. Explicari. Itē q̄ ɔsuetudo approbata obligat. vt habet̃ decretor̃ dist. i. Cōsuetudo. ⁊ dist. xi. Ecclesiasticar̃. ⁊ ca. In his. Si i aliq̃ regiōe vl' dioce si ē aliq̄d ieiuniū ɔsuetū q̄d tn̄ nō ē p̄ceptū p ius scriptū nihilominus obseruādū ē ab existētib⁹ ibidē. Itē i dieb⁹ ieiunior̃ hora comedēdi determinata ab ecclesia est hora nona. q̄ h' obseruauit diu ɔsuetudo. Vn̄ cū dr̄ de ɔse. dist. i. Solēt q̄ nullatenus ieiunare credēdi sūt q̄ mādu cāt anteq̄ vespinū celebretur officiū. Et ista. C. In ieiunijs q̃ttuor tēpor̃ nec vespinas horas ⁊c. Sub hora vespina cōp̄hēdēdū ē tps ab hora nona i ultsue ⁊ vltra. nec oz p̄cise accipe horā nonā. Si n. p modicū tpis an̄ horā nonā cōedat̃ n̄ p̄p h' frāgitur ieiuniū. Et q̃uis illi q̄ comedūt stati p⁹ horā sextā derogēt p̄fectiōi ieiunij nō tn̄ sūt trāsgressiores hui⁹ q̄d ē necessitat̃ i ieiunio maxime q̄ iā inualuit ɔsuetudo i mult' locis comedē q̄si stati p⁹ horā sextā vel ip̄a hora sexta. nō n' tāte necessitat̃ ē i obseruatiōe ieiunij hora p̄dicta sicut comedē semel tm̄. Ad q̃ntū. s. extrū ad ieiuniū requirat̃ q̄ hō semel tm̄ comedat. dicēdū q̄ ieiuniū ab ecclesia istitutū ē ad ɔcupiāz refrenādā. ita q̄ saluet̃ nā. Ad h' aūt vr̄ sufficē vna comestio p quā pōt nature satisfacere. ⁊ cū aliq̄d detrahit ɔcupie comestionū vices vel numer̃. minuēdo. Et iō ecclesie moderatiōe statutū ē vt semel tm̄ i die comedāt ieiunātes sz āt ad ɔcupiāz refrenādā ita valeat moderatio q̄ntitat' cibi sicut comestiōez nūer⁹. s̄n cadē cibi q̄ntitas non potuit oībus taxari. ppter diuersas corpor̃ cōplexiones ex q̄b⁹ ɔtingit q̄ vnus maiori alius minori q̄ntitate cibi noscit̃ idigere. sz vt plurimū oēs p vnicā comestionē possūt satisfacere sustētatiōi nature. Itē nō potuit ecclesia statuere q̄ hō semel tm̄ sumeret potū sicut statuit q̄ semel tm̄ comederet q̄ potus post comestionē magis sumit̃ ad alteratiōez corpis ⁊ digestionē cibor̃ sit ptor̃ q̄ ad nutritionē sz nutriat quoquō. ⁊ ideo homini sz ieiunāti plures bibere. Si autē q̄s imoderate potu vtat̃ pōt meritū ieiunij pdere ⁊ peccare. sicut ēt si semel comedēdo imoderate cibū sumat. q̃uis aūt p potū aq̄ nō soluat̃ ieiuniū ecclesie maxime si vrgēte siti sumat̃. soluit tn̄ ieiuniū nature q̄d req̄rit̃ ad eucharistie sūptionē. Vn̄ post quēcūq; potū nō lz eucharistie sumere sacramētū. Itē electuaria ⁊ si aliquo mō nutriāt nō tn̄ ad nutritionē p̄ncipaliter assumunt̃ sz ad ɔfortādā digestiōez cibor̃. Et iō electuarior̃ sūptio non soluit ieiuniū sicut nec aliar̃ medicinar̃ sūptio nisi forte q̄s in fraudē famis electuaria p̄ modū cibi in magna sumeret q̄ntitate. Ad sextū. s. de hora comestiōis dicēdū q̄ ieiuniū ordinat̃ vt dictū ē ad deletiōez culpe ⁊ repressionē ɔcupiscētie. Vn̄ oportet q̄ aliquid addat ad cōem ɔsuetudinē. ita tn̄ q̄ p h' nō multū natura grauet̃. Est aūt debita ⁊ cōis ɔsuetudo comedēdi hoīb⁹ circa horā sextā. tū q̄ iaz videt̃ esse cōpleta digestio ppter frig⁹ noctis circūstās diffusio humoris p mēbra coopante ad h' calore diei vsq; ad sūmū solis accessuz. tū etiā. q̄ tūc p̄cipue etiā natura corpis humani idiget vnua ri ɔtra exteriorē. aeris calorē ne humores ītetius adurant̃. Et ideo vt ieiunātes aliquā afflictionē sentiāt p culpe satisfactiōe. ɔueniēs hora comedēdi taxat̃ ieiunātī circa horā nonam. Cōuenit etiā ista hora mysterio passiōis christi q̄ cōpleta fuit hora nona qū inclinato capite tradidit spūm. Ieiunātes n. cū suā carnē affligūt passioni christi ɔformant̃ s'm illud Gal'. v. Qui christi sūt carnē suā crucifixerūt cū vitijs ⁊ ɔcupiscētijs. Ad septimū. s. a q̄b⁹ cibis ieiunantes debeāt abstinē. Dicēdū q̄ sicut dictū ē ieiuniū ab ecclesia statutū ē ad carnis ɔcupias repmēdas q̄ q̄dē sūt delectabiliū s'm tactū q̄ ɔsistūt i cibis ⁊ venereis ⁊ iō illos cibos ecclesia ieiunātib⁹ īterdicit q̄ i cōedēdo maxiāz hūt delectatiōez. ⁊ iter marie hoīez ad venerea puocat. H'mōi aūt sunt carnes in terra quiescētiū ⁊ respirantiū ⁊ q̄ ex eis p̄cedūt. sic lacticinia ex gressibilib⁹. ⁊ oua ex auib⁹ q̄ h'mōi mag' cōformant̃ humano corpi plus delectāt ⁊ magis cōferūt ad humani corpis nutrimētū ⁊ sic ex cor̃ comestione plus supfluit vt vertat̃ in maz seminis cui⁹ multiplicatio ē maximū incitamentū luxurie ⁊ ideo ab his cibis p̄cipue ieiunātib⁹ ecclesia statuit ēē abstinendū. sicut dicit̃ decretor̃ dist. iiij. Par ē vt qui in dieb⁹ his ieiunior̃ a carne aīaliū abstinemus ab oīb⁹ q̄ sementinā trahūt carnis originē ieiunem⁹. a lacte vez caseis ⁊ ouis. Aduerte tn̄ q̄ lacticinia ⁊ oua interdicunt̃ ieiunātib⁹ inquātū ex aīalibus carnes habētib⁹ sūt exorta. Vn̄ p̄ncipali⁹ carnes īterdicunt̃ q̄ oua ⁊ lacticinia. Sūt etiā inter alia ieiunij solēnius est q̄dragesimale ieiuniū. tū q̄ obseruat̃ ad imitationē christi. tū etiā q̄ etiā p ipsuz disponimur ad redēptionis nostre mysteria celebrāda deuote. Et ideo in quolibet ieiunio interdicit̃ esus carniū. In ieiunio aūt q̄dragesime īterdicuntur vniuersaliter oua ⁊ lacticinia circa quor̃ abstinentiā in alijs diuerse ɔsuetudines existūt apud diuersos q̄s q̄sq; obseruare dz s'm morē cor̃ inter quos ɔuersat̃. Vn̄ Hiero. dicit de ieiunijs loquēdo Vnaquęq; p̄uincia abundet in suo sensu ⁊ p̄cepta maiorum leges ap̄licas arbitret̃. Itē ieiunātib⁹ magis īterdicit̃ esus carniū q̄ potus vini q̄ sicut dicūt q̄dā esus carniū mag' ɔmouet ɔcupiāz q̄ potus vini q̄ cū ad incitationē ɔcupie ɔcurrant mā. s. abundātia caloris ⁊ spirituū ⁊ seminis. Ex esu carniū multiplicat̃ semen q̄ in eas multū est de nutrimēto. Et ideo ex er⁹ esu maxie multiplicat̃ superfluitas tertie digestiōis q̄ seminis ē mā. ex esu ventosoř multiplicat̃ abundātia grossor̃ spirituū. ex potu vini caloris abūdantia. Et s'm illos abūdātia seminis magis ē incitatiua ɔcupie q̄ abundātia caloris maxie causati ex potu vini q̄ illa cito euanescit ⁊ calor in semine manet. Sed ɔtra pōt argui sic. In excitatiōe ɔcupiscētie causa efficiēs est calor ⁊ mālis ē semen mag' est aūt cā rei efficiens q̄ materia ergo pot⁹ vini mag' est cā excitatiōis ɔcupie q̄ esus carnium. Et si dicis q̄d cito euanescit nō obstat q̄ nō ita cito euanescit sicut pot⁹ iterat̃. Itē ad hoc arguunt p experiētiā q̃uis enī in mulierib⁹ mag' abūdet supfluitas tertie digestiōis q̄ in viris non tn̄ ita feruet p se in eis carnalis ɔcupia ppter debilitatē caloris respectu caloris hoīuz q̃uis ppter minorē vsuz rōnis nō frenātis ɔcupiam interdū magis in eis ferueat q̄ in viris. Flegmatici etiā q̃uis plus habebat de supfluitate tertie digestionis q̄ colerici. tn̄ q̄ in colericis ē fortior calor mag' feruet in eis appetit⁹ carnalis cōcupie q̄ in flegmaticis q̃uis flegmatici ppter abūdātiā seminis pl⁹ possent illū actū exercē q̄ colerici. Scd'z g' istos dicēdū ē q̄ ecctia mag' interdicit ieiunātib⁹ esuz carniū q̄ vini potū duplici rōne. Vna ē q̄ difficili⁹ ē abstinē a potu vini q̄ ab esu carniū ⁊ iō si ecctia īterdixisz vini potū plres fuissēt expositi piculo trāsgressiōis q̄ p īterdictuz esus carniū. Alia ē q̄ ieiuniū frequēter mesticiā excitat: ⁊ vinū letificat iuxta illō ps. Et vinū letificet cor hoīs. Et iō ɔgruētissime ieiunātib⁹ vsus vini pmiss⁹ ē. Ad octauū. s. vtr̃ gula frāgit ieiuniuz dicēdū q̄ triplex ē ieiuniū. s. ab iniq̄tatib⁹ abstinē: ⁊ ab illicit' voluptatib⁹ secli q̄d ē pfectū ieiuniū. de ɔse. dist. v. Ieiuniū. Et h' ieiuniū frāgit̃ p q̄dcūq; mortale pctm̄. Aliō ē act⁹ v̄tut' abstinētie. De quo dr̄ eadē dist. Sint tibi quotidiana. Sint tibi quotidiana ieiunia refectio saturitatē fugiēs ⁊ h' ieiuniū frāgit̃ p gulā q̄ ē pctm̄ mortale. Tertiū ē ieiuniū istitutū ab ecctia ⁊ h' ieiuniū frāgit̃ p q̄libz gulā q̄ ē pctm̄ mortale i q̄ātū illō ieiuniū icludit q̄d ē necessariū ad actū v̄tut' abstinētie sz q̄tū ad h' q̄ addit̃ ex statuto ecctie spāliter frāgit̃ p gulā q̄ ē i cōedēdo pl⁹ q̄ sel' vl' i cōedēdo cibos q̄ īterdicūtur ieiunātib⁹ ⁊ i p̄ueniēdo nimis notabilit̃ horā cōedēdi ab ecctia determinatā de ɔse. dist. i. Solēt. Et nota q̄ q̄nq; modis cōmittit̃ gula vt hētur de ɔsecra. dist. v. Quinq;. Aliq̄n. n. hō idigētie sue tpa p̄ueniet. Aliq̄n nō p̄ueniet sz cibos lautiores q̄rit. i. p̄ciosos. Aliq̄n q̄ sumēda sūt expedit accurati⁹. i. cū nimia solicitudie p̄parādi. aliq̄n ⁊ q̄litas cibor̃ ⁊ tps ɔgruit sz i tpata quantitate sumēdi mēsurā refectōis excedit nōnūq; abiecti⁹ ē q̄d desiderat: ⁊ cū ip̄o estu imēsi desiderij deteri⁹ peccat. Qui mōi ɔtinent̃ i h' v̄su. Pre. ppe. laute. nimis ardēter studiose. Quolibz aūt p̄dictor̃ modor̃ pōt ēē gula pctm̄ veniale ⁊ sic p eā nō frāgit̃ ieiuniū ⁊ i quolibz pōt ēē tāt⁹ excessus q̄ ē pctm̄ mortale: ⁊ si p illū frāgit̃ q̄d ē a pctīs abstinē: ⁊ i aliquo casu ieiuniū ecctie. Nec ē itelligēdū q̄ decretū i rep̄hēdēdo illos q̄ lautiores cibos q̄rūt itēdat diuites ɔtare ad cibos pauperū. q̄ vt dr̄ decretor̃ dist. xli. Nō cogant̃. Nō cogant̃ diuites cibis pauperū vesci. vtant̃ n. ɔsuetudie ifirmitat' sue: sz doleāt se alit̃ abstinē nō posse. Ad nonū. s. vtr̃ ebrietas frāgat ieiuniū dicēdū q̄ ebrietas dupliciť pōt accipi. Vno mō p īpedimēto vsus rōnis ex imoderatiori vel' alteri⁹ pot⁹ iebriātis sūptōe cōito. Alio mō p imoderata sūptione pot⁹ iebriāt̃. Primo mō ebrietas po n nō e: sz passio ⁊ pena pcī. vn

de nõ frãgit eñ ĩ ieiuniũ qđ ẽ abstinẽtia a pctĩs. Scđo nõ peccatũ ẽ maxĩe cauẽdũ vñ frãgit ieiuniũ qđ ẽ abstinẽtia a peccatis. Ieiuniũ aũt in quãtũ dicit aliqđ per se directe ⁊ imediate necessariũ ad actũ virtutis abstinẽtie nõ frãgit: qñus frãgat illud qđ ẽ necessariũ ad actũ virtutis sobrietatis. Sobrietas n alia virt⁹ ẽ ab abstinẽtia qꝛ sp̃ alis difficultas ẽ i moderãdo delectatiões gustus p cõpatõez ad viniũ. Alia ab illa q̃ ẽ ĩ moderãdo delectatiões gust⁹ p cõpatõez ad cibũ vñ frequẽter inueniũt moderati in vino. q̃ sũt ĩmoderati in alio. Ieiuniũ ẽt statutũ ab ecclesia nõ frãgit. qꝛ ea in qb⁹ nõ põt accipi certa mẽsura regularit nõ cadũt sub determinatione legislatoris. Vñ sub determinatiõe precepti ecclesiastici de ieiunio nõ cadit nisi semel comedere in die naturali ⁊ abstinẽtia ab esu carniũ. ⁊ ab ouis ⁊ caseo in qdragesimali ieiunio. In aliis aũt nõ p̱hibent oua ⁊ lacticinia. Per ĩordinatõez tñ circa potũ põt hõ tñ excedẽ q̃ pl⁹ peccat q̃ si frãgeret ieiuniũ tñ. Ebrietatẽ ergo ⁊ excessum in q̃titate cibi ⁊ cibi p̃ciositatẽ in comedẽdo auiditatẽ ⁊ ĩ p̱parãdo curiositatẽ debẽt fugere ieiunãtes. qꝛ q̃uis p illa nõ frangerẽt statutũ ecclesie de ieiunãdo seu ieiunio tñ p illa frãgit ieiuniũ generale qđ ẽ abstinere a pctĩs. Qđ ieiuniũ ⁊ si semp ⁊ ab oĩb⁹ debeat obseruari. tñ cũ maiori solicitudine ⁊ p̱fectiõe illi ieiunio ĩsistẽdũ ẽ in illis tẽporib⁹ ĩ qb⁹ sp̃ale ieiuniũ ab ecclesia statutũ celebrat. Itẽ q̃uis dicãt aliq̃ q̃ bibere vinũ in mane vel ceruisiã. ⁊ comedere electuaria ĩ sero delectatiõis cã frãgunt ieiuniũ. Credo tñ ɔtrariũ. qꝛ q̃uis illa aliquo mõ nutriãt. in h̃ tñ nõ ẽ p̃ncipalis vsus eo͛. Al's frãgeret ieiuniũ bibẽs vinũ vel ceruisiã ĩ collatiõe. Quia aliquid hñt de nutrimẽto. Si tñ hõ in mane ceruisiã biberet nõ ad extinguẽdã sitim. sꝫ famẽ. ⁊ etiã ĩ sero magnã accipet electuarioꝝ q̃titatẽ ad subueniẽdũ fami. credo q̃ talis faceret fraudẽ statuto. ⁊ ex ɔsequẽti frãgeret legẽ. qꝛ legẽ frãgit q̃ ĩ fraudẽ legis aliqđ facit. Cõcedo tñ q̃ de bono ⁊ equo cauẽdũ ẽ a potu vini vel ceruisie ⁊ similiũ ĩ mane magis q̃ in sero qꝛ potus sumpt⁹ post prãdiũ ⁊ siti subueniẽt. ⁊ digestiõez iuuat inquãtũ p potũ facilius ⁊ cõueniẽtius deferẽt cibus ad singula mẽbra. sumptus autem ieiuno stomacho vt plurimum nocet.

De multiplici ieiunio. DIS. XXVII.

Circa decimũ. s. de diuisiõib⁹ ieiunioꝝ. sciẽdũ q̃ ẽ ieiuniũ multiplex corpale meritoriũ. qđ videlꝫ diuersis ex causis agit. Est n ieiuniũ ecclesiastice ĩstitutiõis de quo dictũ ẽ superius. Scđo ẽ ieiuniũ religiõis. cui⁹ ẽ diuersa obseruatio sm diuersos religionũ ĩstitutores. vt augustini benedicti basilii. ⁊ frãcisci. ⁊ dñici ⁊ aliorũ de quo ii. Corin. vi. In oĩb⁹ exhi. nosmet ⁊c. Hoꝝ q̃ ieiunant p totã septimanã p̃terq̃ dñicis dieb⁹ tenet typũ iudith eiusdẽ octauo. q̃ oĩb⁹ dieb⁹ vite sue mortuo viro nõ comedebat nisi semel p̃terq̃ ĩ dieb⁹ sabbatoꝝ ⁊c. Itẽ ãna filia phanuel. Luce ii. Q̃ piculosũ sit ista ieiunia frãgere pꝫ ex pena ⁊ piculo ionathe. q̃ cũ pat̃ p̃cepisset filiis israel ieiunare vsq̃ ad vesperã ⁊ gustasset modicũ mellis in cacumine virge ante horã a p̃re sibi deputatã vix potuit eũ tot⁹ israel liberare a morte. i. Reg. xiiii. Itẽ supra li. ii. de ĩferno de Theodoro guloso Vel supra de ɔfessiõe de abbate Serapione q̃ comedebat paxima tñ nesciẽte abbate. Tertiũ ẽ illius q̃ ieiunat cã vacatiõis alicui bono sp̃uali vt illud pleni⁹ acq̃rat vt q̃ ieiunat vel abstinet vt meli⁹ vacet eterne philosophie. ⁊ sacre scripture. vt Aug. de quo dicit q̃ diuersis ad dñm vacãs ieiuniis ⁊ oratiõib⁹ scribebat libros. ⁊ docebat idoctos. Ad h̃ ɔ̃xẽplũ danielis ⁊ triũ pueroꝝ. q̃ pp abstinẽtiã obtinuerũt ĩstructionẽ in omni libro ⁊ scientia ⁊c. Daniel. i. Itẽ de bragmãnis de q̃b⁹ dicit in epistola alexãdri q̃ comedebãt semel ĩ die radices herbarũ. vt melius vacarẽt sũme sapientie. Itẽ in li. xv. ecclesia. historie dr̃ q̃ philon dicit ĩ li. de specłatiua vita quõ p̃miti ui ĩ ecclesia sancti habitabãt ĩ agellis ⁊ tuguriis ĩ dei laudibus ieiuniis ⁊ orõnib⁹ vigilãtes. Et q̃ ita delectabãt in studio ⁊ ɔtẽplatione sapiẽtie. q̃ aliq̃ p tres dies vel q̃tuor vel q̃nq̃ vel sex. refectionẽ cibi corpalis obliuiscebant. Itẽ in vitispa dicit de duob⁹ fratrib⁹ q̃ mẽsa apposita audierũt v̄bũ dei vsq̃ ĩ crastinũ obliuiscẽtes cibũ. Itẽ cũ q̃dã frater venisset ad senẽ ⁊ ille paret lenticulã ait. faciam⁹ ĩterũ op⁹ dei. Vn⁹ ĩpleuit totũ psalteriũ. Ali⁹ tres p̱phetas. Facto mane discessit q̃ aduenerat. ⁊ obliti sũt sumere cibũ. Quartũ ieiuniũ ẽ sp̃alis astrictiõis. vt q̃ñ aliq̃s vel pp aliqđ adipiscẽdũ vel euitãdũ ad ieiunia aliq ad q̃ antea nõ tenebat se obligat. Vt nazarei ad obtinẽdũ sanctitatẽ a multis abstinere se obligabãt Numeri. vi. Itẽ Numeri. xxx. de voto ɔiugate. Itẽ i. Esdre. viii. Cũ filii israel exirẽt de babylone. p̱dicauit esdras ieiuniũ vt affligerent corã dño. petẽtes vt dirigẽt viã eoꝝ. ⁊ euenerũt eis cũcta p̱spe. Quintũ ẽ deuotiõis. q̃ñ aliq̃ ex aliq sp̃ali deuotiõe quã hñt ad deũ ex memoria b̃nficioꝝ suoꝝ. vel ad aliquos sanctos vt ad beatã virginẽ. vł sanctũ Petrũ vel Jacobũ. vł magdalenã maxime pegrini eoꝝ ieiunat eoꝝ vigilias in pane ⁊ aqua. Neemie ix. Cõuenerũt filii israel in ieiunio ⁊ saccis ⁊c. Hoc faciebãt diuina b̃nficia recordãtes. Bernar. Tanto deuoti⁹ imitandũ est dilectissimi christi ieiunãtis exẽplũ quãto certius ẽ eũ nõ p se sed p nobis ieiunasse. Sextũ est ieiuniũ afflictiõis ⁊ tribulatiõis quale ẽ ieiuniũ rogationũ de quo infra dicet. Quale fuit filioꝝ israel. Judith iiii. q̃ ɔtra obsidionẽ holofernis muniebãt se ieiuniis. Itẽ iudeoꝝ ɔtra sniam mortis dati ɔtra eos. Hester iiii. Itẽ actuũ. xxvii. Fiebat multa ieiunatio ab his q̃ erãt cũ paulo in tẽpestate. Legit in ecclesiastica historia xi. li. xii. ⁊ xv. c. q̃ cũ Ambro se opponẽt ɔtra iustinã matrẽ: ⁊ filiũ eius valẽtinianũ impatorẽ arrianos p fide: ⁊ misissent armatos q̃ eũ caperent ⁊ in exiliũ relegarẽt mediolanẽses hoc nõ sustinuerũt: sed se p eo p̱posuerũt dicẽtes q̃ magis volebãt carere vita ⁊ interfici q̃ carere tãto pastore. Cũ aũt laborarẽt quõ eũ occiderẽt pugnabat Ambrosi⁹ cõtra eos nõ armis: sed orationib⁹ ⁊ ieiuniis ɔtinuis p̱strat⁹ sub altari. Qđ cũ facet venit maxim⁹ tyrãnus ɔtra ĩperiũ pugnaturus. A quo pterriti impator ⁊ mater eius fugerũt in exilium. Ubi Justina mortua fuit ⁊ fili⁹ eius. Ualentinian⁹ impator laqueo vitã finiuit: ⁊ sic Ambro ecclesiã liberauit. Theodosi⁹ aũt piissim⁹ Maximũ predictũ ĩterficiens impator fact⁹: arrianos destruxit ⁊ ecclesiã p viribus exaltauit. Septimũ est ieiunium ɔpassiõis quo ieiunauerũt viri Jabes p infortunio Saul ⁊ suoꝝ ⁊ Dauid cũ suis p eadẽ causa. i. Reg. i. Et Dauid p afflictiõe pueri sui ĩfirmi. i. Reg. xii. Hoc mõ ieiunam⁹ in die dñice passiõis ĩ pane ⁊ aqua ɔpatiẽdo chr̃o. Octauũ est suppressiõis ⁊ subiectiõis carnis. Hoc ieiunabat Cecilia biduanis ⁊ triduanis ieiuniis mẽbra domãs. sicut legit ĩ p̃ncipio passiõis eius. b. Nicola⁹ q̃ adhuc puul⁹ mẽto ieiunio macerabat corp⁹ Et Dauid. Humiliabã in ieiunio aĩaz meã ⁊ paul⁹. i. Corin. ix. Castigo corp⁹ meũ ⁊ in seruitutẽ redigo ⁊c. Aug. Sic ẽ inimic⁹ occisus nõ facit tibi iniuriã. sic nec caro mortificata turbabit aĩaz. Nonũ ẽ penitẽtialis iniũctiõis. supra de effectib⁹ peñi. de Nicolao sene cui iniũcta ẽ penitẽtia ieiunii sex mẽsiũ. Ro. vi. Sicut exhibuist' mẽbra vestra seruire ĩmũdicie ⁊ iniq̃tati. sic exhi. me. vest. seru. iusticie ⁊c.

Ieiuniũ sp̃uale mltiplex ẽ. Primũ est ɔsensus ab illicita delectatiõe. Greg. Qui se ab alimẽtis abstinẽt sectãdo iusticiaz a culpa ieiunẽt. i. Petri. ii. Abstineat a carnalib⁹ desideriis. Scđm ẽ vt hõ abstineat a vagatiõe sensuũ. Ysa. lviii. Nunq̃d hoc est ie. qđ ele. ⁊c. Ysa. xxx. Qui obturat aures suas ⁊ claudit oculos suos ne videat malũ: iste habitabit ĩ excelsis ⁊c. Tertiũ est ieiunare a malis opib⁹. Ysa. ii. Qui p̱icit auariã ex calũnia ⁊ excutit man⁹ suas ab omni munere. Ysa. lviii. In die ieiunii vr̃i inueniẽt volũtas vestra. Qui nõ abstinẽt a malis siles sunt illis iudeis de q̃b⁹ iii. Reg. xxi. dicit q̃ ieiunabãt ⁊ naboth occidebãt: ⁊ falsa testimonia ɔ eũ ferebãt. Quartũ ẽ abstinere a malo ɔsortio ⁊ exẽplo. Prouer. i. Si te lactauerint pctõres. ne. acq̃. ⁊c. Et post. Prohibe pedẽ tuũ a semit' eoꝝ. Multi sunt vt adã q̃ postposito fructu vite currũt ad arborẽ mortiferaz: ⁊ comedũt. Qđ faciũt q̃ bona ɔtẽnũt: ⁊ malorũ exemplis se reficiũt.

Quintũ est abstinẽre a mũdana lasciuia. ⁊ exultatione: vt faciebat Sara filia raguelis. Thob. iii. Nũq̃ cũ ludẽtib⁹ miscui me neq̃ cũ his q̃ in leuitate ambulãt ⁊c. Sextũ ẽ ieiuniũ a sp̃osi visitatiõe ⁊ ei⁹ sp̃uali ɔsolatiõe. Math. ix. Nũq̃d pñt filii sp̃osi lugẽ ⁊c. Uenient aũt dies cũ auferet sp̃õsus ab eis tũc ieiunabũt ⁊c. Tren. i. Ego plorãs q̃ lõge fact⁹ ẽ ɔsolator. Septimũ ẽ a supnoꝝ bonoꝝ degustatiõe pñ. Quẽadmo desi. ceru⁹ ad fon. ⁊c. Sitiuit aĩa mea ⁊c.

De qualitate ieiunii. DIS. XXVIII.

Circa vndecimũ. s. quale dꝫ eẽ ieiuniũ. sciendũ q̃ ieiuniũ ad hoc q̃ sit deo gratũ. Primo dꝫ eẽ piũ vt qđ ori subtrahit pauperibus erogetur. Hiero. Qđ mãducatur⁹ eras. paupibus tribuas vt ieiuniũ tuũ non sit marsupii lucrũ: sed aĩe. Ysa. lviii. Hoc est ieiunium qđ elegi. Frange esuriẽti pa. t. ⁊c. Hoc bñ faciebat Thob q̃ faciebat vocari pauperes de tribu sua timentes deũ anteq̃ comederet: imo de mẽsa surgebat ieiunus ad sepeliendũ mortuũ. Thob. ii. Cesari⁹. Talia sunt sine pietate ieiunia q̃lis sine oleo lucerna. Tripartita historia li. i. dicit de scõ Piridione epõ q̃ plurib⁹ dieb⁹ solebat cõtinuare ieiunia in qdragesima. Cũ venisset ad eũ quidã pegrin⁹ in qdragesima deficiens. nec haberet qđ posset ei parare. fecit parari carnes porcinas. Cum autẽ iste abhorrẽt dicẽs se christianum. ait Comede ⁊ ego comedã tecum qꝛ oĩa sunt mũda mundis. Scđo dꝫ esse ieiunium discretũ qꝛ indiscretũ ieiuniũ deo displicet q̃ nullũ sacrificiũ acceptat nisi sale discretiõis cõdiat. Dyabolo aũt placet q̃ hoc p̱curat vt hõ impugnare eum diu nõ valeat. In vitispa. dixit sctã Sincletica. Una regula ieiunii sit tibi. Nõ subito diebus quatuor aut

diuersa ieiunia omnie ptēdas. nec iter multitudine ciboꝝ soluas ie-
iunii virtutē. Hoc .n. letificat dyabolū. Semꝑ enī qd̄ sine mēsura ē
a dyaboli suggestiōe corpale ieiuniū ē. Uulgariter dicit. Mēsura
durat Et nota q nō sūt discreta subito assumpta multa ieiunia. sꝫ
paulatī plura. ꝑ assuefactionē. Uñ cū qdā abbas vt legit in vitis
pa. li. ii. veteret pane ordeaceo singulis annis augebat pnia; sinaz in
aliquo qd̄ assuefaciebat ꝑ totū annū qd̄ cū assuefecisset ꝛ sic factuꝫ
fuisset ei leue alio anno aliō accipiebat ī quo se iterꝫ assuefecit Et sic
quolibet anno a se plus aliqd̄ extorquebat. Itē discretū ieiuniuꝫ ipm
dyabolū fugat. Dixit scā Sincletica. Sicut aialia venenosa a se ex-
pellūt acriora medicamēta. ita ieiuniū discretū cogitatiōes dyabo-
licas imo et ipm dyabolū. Uulgarit dicit fames expellit lupū a ne-
more. ꝛ ieiuniū discretū dyabolū ab vmbroso corde. Et nota q indi-
screta abstinētia facit aliqñ hoīes in religiōe ipotētes. ꝛ inutiles ita
q sibi sint graues. ꝛ aliis onerosi ꝛ q nō possint exeq̄ officia sua ad
q̄ sūt vocati. Greg. Cū plus iusto caro restringit ab exercitatiōe bo-
ni opis eneruat. vt ad orationē. lectiōeꝫ pdicatiōeꝫ. sufficē nō vale-
at. dū ī se icētiua vitioꝝ perimꝰ suffocare festiat. Itē ꝑ hāc rapit ꝛ au-
fert deo vel fratribꝰ suis adiutoriū qd̄ eis facē debebat Hiero. Ho-
locaustū de rapina facit q̄ corpꝰ suū imoderate affligit vl' egestate ci-
bi vel penuria somni. Itē ad hō q idiscreta abstinētia ipotētes red-
dit hoīes ponit magister iacobꝰ exēplū dicens Exēplari dr̄ q oīa
mēbra de vētre cōquerēdo dicebāt q tāq̄ malus tyrānꝰ oīa bona
quecūq; poterāt lucrari ɔsumebat. Uñ dixerūt sibiinuicē q de ce-
tero officia sua sibi denegarēt Et cū h̄ fecissent ꝑ triduū vēter simi-
liter nihil administrabat eis. Uñ lassata nimia debilitate. cōpulsa
sūt veniā petē a tāto patrefamil. quē offenderāt idebite. Tertio
dꝫ esse ieiuniū sobriū a supfluitate cibi ꝛ potꝰ. vt cibꝰ ꝛ potꝰ sumāt
q̄si in mēsura ꝛ pōdere. vt dr̄ Ezech. iiii. Cibꝰ tuꝰ quo vesceris erit in
bi ī pōdē. ꝛ potꝰ ī mēsura Et post. Comedēt filii israel panē suū in
pondere ꝛc̄ Bern. Panis dat vobis in pōdere ꝛ potus mēsurat.
Ro. xiii. Nō ī comessatiōibꝰ ꝛc̄. Hiero. Illud nō est sobriū ieiuniū
qd̄ ad vesperā reficit plenitudine ciboꝝ. Idē. multū meliꝰ ē sepe pa-
rū q̄ semel nimis sumere. Pluuia .n. q̄ sparsim descēdit optima ē.
subitꝰ aūt ꝛ nimiꝰ bimber ī ꝑceps arua subuertit Multi similes sūt
illi ꝑposito q̄ canē sibi ī custodia traditū adeo ipinguauit q filiā re-
gis occidit. Quarto dꝫ esse sanctū ꝛ mūdum a petō Eccl. xxxiiii.
Unus edificās ꝛc̄. Et post. Qui ieiunat ī petis ꝛ iterꝫ ea facit. q̄d ꝓ-
ficit. humiliādo se. Joel .ii. Sāctificate ieiuniū. Quinto dꝫ eē re-
ctū ꝛ puꝝ. vt pura itētiōe fiat Hiero. Sint pura casta ꝛ simplicia ie-
iunia Math. vi. Extermināt hipocrite fa. s. vt ap ho. ieiū. q retor-
quēt ieiuniū ad fauores hoīuꝫ qbꝰ placint. Ro. xii. Exhibeatis cor-
pora vr̄a hostiā viuētē. Ecōtra offerūt in dei sacrificio nō hostiā vi-
uētē sꝫ cadauer mortuū ꝛ corruptuꝫ. qui ieiunāt corrupta intētiōe.
Sexto ieiuniū dꝫ eē letū Math. vi. Cū ieiunatis nolite fieri sicut
hipocrite tristes .ii. Corin. ix. Hylarē datorē diligit deꝰ. Septimo
dꝫ esse deuotū vt iūgat ei orō ꝛ ɔfessio. Thob. xii. Dixit Rapha
el. Bona ē oratio cū ieiunio. Tale erat ieiuniū iudith eiusdē. viii. ꝛ
ix ꝑ totū. Act. xiiii. Similiter ꝛ Dan. ix. Posui faciē meā ꝛc̄.

¶ De effectibus ieiunii. DIS. XXIX

Irca duodecimū. s. de multiplici effectu ieiunii.
scīēdū q meret idulgētiā. ɔseruat ɔsisten-
tiā. pcurat resistētiā. īpetrat assistētiā. Primo qdem
apud deū meret indulgentiā. Placat enī diuinā offen-
sam ꝛ ei recōciliat peccatorē. Huiusmodi exēpla plura legimus in
scriptura. iii. Reg. xxi. de achab ꝑ ieiuniū liberato. Itē Jo. iii ꝛ iii de
niniuitis. Itē Hester. xiiii. Postq̄ humiliauit corpus suū ieiuniis
ꝛ orauit ad dominū vt dicit eiusdē. xv. furorē regis conuertit deus
ī māsuetudinē. Et eiusdē. v. post ieiuniū placuit assuero ꝛ obtinuit
quicq̄d petiit Itē Joelis secundo. Conuertimini ad me in toto cor
de vestro in ieiunio ꝛc̄. Sequit. Quis scit si conuertat ꝛ ignoscat
deus ꝛc̄. Scdō ieiuniū cōseruat bonā cordis ꝛ corpis consisten-
tiā. Corporis q̄ppe ɔsistentiā bonā facit qꝛ conseruat sanitatem ꝛ
amissaꝫ recuperat. Uidemus .n. viros abstinētes cōiter esse ceteris
saniores. ꝛ illis q̄ infirmant statꝫ indicit ieiuniū. Ideo Eccl. xxxi.
Utere quasi homo frugi his que tibi apponunt. Et post. Uigilia ꝛ
colera ꝛ tor ho. infrunito. somnus sanitatis in hoīe parco. Et post.
Sanitas anime ꝛ corporis sobrius potus. Item. xxxvii. In multis
escis erit infirmitas Et post. Qui abstinens est adiciet vitaꝫ Item
Ambrosius. Jeiuniū vulnera delinquētiū curat. curatos sanctificat.
Hiero. Superfluitas cibi generat morbos varios ꝛ mortiferos mo-
derata vero refectio sanat egritudineꝫ. procurat sospitatem ꝛ hilari
tatē. Galienus. Abstinentia summa est medicina. Bragmanni scri
būt alexādro. Illicita ē apō nos vētris extensio. Proinde sumꝰ abs-
qꝫ egritudine ꝛ oīn viuimꝰ q̄diu viuimꝰ sani sumꝰ. nec aliquā me
dicinā nobis facimꝰ Sꝫ fin diē necessitatis vniuscuiusq; euimꝰ mortis
succedit. Itē hoc ondit in aialiū q̄ grauata supfluitate cibi vel hūo
ris mali ieiunāt vt curent vt pꝫ ī ceruo serpēte ꝛ aq̄la. q̄ aialia ieiu
nāt vt deponāt nociuū humorē ꝛ ifirmitateꝫ senectutis pariāt ꝛ nouis
humoris ꝛ accipiāt sanitatē ꝛ vite nouitatē. Itē accipitres ꝛ aues
venatice q̄ nimis auide ꝛ nimiū sumpserūt cibū ieiunare ɔpelluntur
vt curent. Itē magister iaco. de vitriaco dicebat q ī frācia fuit qdā
platꝰ qui epulabat quotidie splēdide ꝛ delitiis affluens erat lāgui
dus ꝛ miser nec medicinis poterat curari Qui desperās de vita in-
trauit ordinē cysterciē. Ubi assuescēs pcy mouiā vite ꝛ ieiunia dua
buit factꝰ robustꝰ in corpe. Cū aūt hoc audiret archieps remēsis ꝛ
nō crederēt visitauit eū ꝛ ī abbatia comedēs ī refectorio vidēs q di-
ctus monachꝰ comedisset vnū discū plenū fabis ꝛ aliū de oleribus
ait seruiēti. Porta illi monacho q̄ tm̄ affluerat oibꝰ delitiis erat lan-
guidꝰ nec poterat comedē Et recessit archieps edificatꝰ q ɔdimētū
monachoꝝ sit fame. Itē cū quidā hēret canē puulū ꝛ nobilē nutri-
tū suis delitiis languidū ꝛ miserū cogitauit quō posset magnā pe-
cuniā extorq̄re a quodā suo burgēse diuite ꝛ auaro dicēs intra se.
Iste canis nō dignat comedē nisi regales cibos ꝛ cū isti languet ꝛ
morit iste auarꝰ diuinet cū mori fame. nec audebit ei dare assueta
ꝑpter auariciā suā. Cōmēdauit ei dictū canē vt eū seruaret ei eque
bonū in piculo honoꝝ suoꝝ Ille aūt inclusit eū in camera. Ubi cū
diu flesset ꝛ eiulasset diuturno ieiunio fecit ei fieri pulmētū de furfure
Qd̄ ꝑ̄mo olefaciēs canis recedebat postea icepit lābē pꝰ cū dolore ꝛ
horrore gustare pꝰ cōedē. Et sic paulatī assuescēs fcūs in die cōedēs
forti ꝛ pīguis dn̄o suo redditꝰ ē sup h plurimū admirāti. Itē bonā
facit ɔsistētiā ex pte aīe qꝛ itellectū clarificat ꝛ affectū purificat. In-
tellectū pfecto clarificat ad pspicacit itelligēdū. ꝛ ad diuinas reuela
tiōes suscipiēdū. Uñ Isai. xxx. Dabit tibi dn̄s panē artū ꝛ aquā bre
uē ꝛ nō faciet vltra auolare doctorē tuū. s. spuiscm̄. Itē eiusdē. xxviii.
Quē docebit dn̄s sciāꝫ ꝛ qd̄ itelligere faciet auditū. ablactatos a la
cte auulsos ab vberibꝰ. Itē Dan. i. Inuenit rex plus sciētie ꝛ sapie
ꝛ itelligētie in pueris abstinētibꝰ a cibis regiis q̄ in oībus aliis nu
tritis cibo regio. Itē Dan. ix. Posui faciē meā rogare dn̄m in ieiu-
nio sacco ꝛ cinē ꝛc̄. Et post. Missus ē ei angelꝰ Gabriel q̄ reuelauit
secretū incarnatiōis chri. Itē christo post abstinētiā multā reuela-
ta sūt ei multa futura ꝑ angelū. Itē btō Johi euāgeliste in pathmos
insula ieiunāti ꝛ auxilio humano destituto reuelata ē apocalipsis.
Itē basilio ieiunāti reuelata est mors Juliani apostate ꝛ liberatio
christianoꝝ Itē Exo. xxxiiii. Morsi post ieiuniū lex reuelata ē. Itē
bonā facit aīe ɔsistētiā qꝛ affectū purificat Domat enī supbiā car-
nis ꝛ feruorē fomitꝰ mitigat ps̄ Humiliabā in ieiunio aīaꝫ meā. Itē
Genua mea īfirmata sunt a ieiunio Et Hester. xiiii. Corpꝰ suū hu-
miliauit ieiuniis humiliat ciuitas aut castrū subtractis cibis. mēbra
subtractus vētris bñficiis. ignis subtractꝰ lignis. olla buliēs. subtra
ctꝰ incēdiis sic caro ꝑ ieiuniū subtractis supfluis. Caro enī suppos-
sa supbia ē subiecta spiritui. Jeiuniū desideria mala ꝛ cogitatiōes
feedidas necat vt mirra amaravermes. Itē in vitis pa. dicit scā Syn
cletica aialia venenosa acriora medicamēta a se expellūt sic cogita
tiōes sordidas ieiuniū ꝛ oratio depellit ab aīa. Itē abbas Hiperci
us ibidē. Jeiuniū statutū est monacho aduersus petīs qd̄ q̄ abiicit
feruet malo ꝛ iordinato desiderio sic equꝰ. Tertio ieiuniū ɔ ho-
stes ꝛ tētatiōes coꝝ dat resistētiā ꝛ ideo ꝑualet ɔtra eos qꝛ effugat
illos ꝛ eoꝝ vtutē adnihilat vulgariter dicit q fames expellit lupūꝫ
a nemore Sic ieiuniū dyabolū ab hoīe q̄ in locis aridis nō inuenit
requiē Luce. xi. ꝛ Math. xii. Itē Thob. vi. Piscis q̄ volebat eū de
uorare ī fluuio positꝰ in sicco palpitabat factꝰ ipotens ꝛ ibi defecit
occisus ē Sic dyabolꝰ in sicco ieiunio cito vicit. Math. xvii. Hoc
genus demonii nō eicit nisi ī ieiunio ꝛ oratiōe ꝛ fiō. Immūdi spūs
ibi magꝰ vincūt vbi plus viderint esce ꝛ potus. In vitis pa. dicit Jo
hā. breuis. Cū rex aliqs ciuitatē aliquā inimicoꝝ vult sibi cē subtra
hit eis ꝑ viribꝰ escā ꝛ potū. Quo facto cito vicunt Sic hostes nr̄i
spūales ꝑ subtractionē ciboꝝ. Itē de hoc supra de ɔfessiōe de pari
mano ꝛ dyabolo fugato. Itē in vitis pa. dicit q cū q̄dā tētaret de
comestiōe firmauit in aīo suo ne comedēt ante terciā. Qua facta ex
torsit a se vt añ fieret sexta q̄ comedēt. Qua facta fecit panē vt co
medēt. Post surrexit vsq; ad nonā expectās. Postea nona facta cuꝫ
facēt orationē vidit opꝰ dyaboli sic fumū exeūtē a se: ꝛ cessauit eiꝰ
esuries. Itē ieiuniū vincit hostes serpentes ꝛ dracones corpales ꝛ
etiā spūales Et h̄ figuratū sunt in multis locis ꝛ pluries in scriptura.
Jud. xx. de filiis isrl̄ q̄ vicerūt beniamitas post ieiuniū q̄ antea vin
cebant .i. Reg. vii. Filii isrl̄ vicerunt philisteos Judith. xiii. Judith
holofernē. Itē in historia tripartita. li. xii. dicit q cū burgūdiōes qui

habitabāt citra rhenū essent gentiles ⁊ lignoꝝ artifices singulis an/
nis veniebāt huiu q̄ occidebat ⁊ capiebant eos Qui audiētes q̄ ro
mani victores existerēt cogitauerūt ⁊ pmiserūt īter se q̄ illū deū si
bi psicerēt ⁊ nō aliū q̄ dabat eis victoriā. Et iuenerūt quādā ī ciuitatē
galliaꝝ vbi īstructi de fide postq̄ p octo dies ieiunassent ⁊ baptiza
ti fuisset. ⁊ in deo fiduciā haberēt ⁊ audaciā ideo hostes irruerūt. ⁊
tria milia ex ipsis. decē milia hostiū cū rege suo occiderūt. Itē vin
cit serpētes ⁊ dracones. Dicit Ambro q̄ tāta vis ē ieiunij q̄ saliua
hoīs ieiuni enecat serpētes. Itē i. xi. li. tripartita histo. dicit. q̄ cū q̄
dā draco deuoraret hoīes equos ⁊ iumēta. donat⁹ armauit se ieiu
nio ⁊ orone. ⁊ ieiun⁹ accessit ad draconē. Et cū apto ore vellet eū vo
rare opposuit ei signū crucis. Et cū expuisset in os eius. disrupt⁹ ē.

Quarto ieiuniū meret assistētiā dei. s. ⁊ angeloꝝ. Q̄ eni angeli as
sistāt ieiunātib⁹ pz Math. iiij. Postq̄ dñs ieiunauerat angeli ac
cesserūt ⁊ ministrabāt ei. Act. x. Cornelio ieiunāti ⁊ orāti apparuit
angel⁹. Itē in vita marie de oegnies legit q̄ cū ipa reficeret corp⁹ ho
ra vespina. videbat angelos ascēdētes ⁊ descēdētes ad mēsaz suaz
⁊ beatū Johānē euāgelistā. Ad h̄ sūt exēpla de iudith. quā angel⁹
custodiuit eūtē ad holofernē ibi manētē ⁊ īde reuertētem Judith.
xv. Itez de Helya iij Reg. xix. Itē de beata Agnete. Christina. ka
therina. Cecilia q̄ biduanis ac triduanis ieiunijs orās habebat an
geluz sibi familiarissimū. Qui sibi ⁊ Ualeriano familiarissime loq̄
bat. ⁊ de paradiso duas coronas attulit choruscantes rosis ⁊ lilijs
albescētes. Itē de⁹ assistit ieiunātib⁹ tpalit. s. ⁊ spūalit. Tpalit q̄dē
q̄z puidet eis necessaria sicut in vitispa. dicit. Hiero. de paulo pmo
heremita q̄ ieiunabat quousq̄ dimidium panis mitteret ei a dño.
Qui i aduētu Antonij īteger missus ē. Itē ibidē dicit q̄ fons dat⁹
ē ei ī potū manās an hostiū ecclie sue. ⁊ palma nō soluz ad vsum fru
ctus. sz vestimēti. qd̄ faciebat cōtextū de folijs palme. Quo mortuo
fons ⁊ palma stati aruerūt. Nota supra de frācorio. Itē Dan. xiiij.
danielē ieiunātē pauit p abacuc. Itē ii. Dyal. de beato bn̄dicto dic
Greg. q̄ cū ieiunasset p totā q̄dragesimā ī specu quodā. ⁊ dyabol⁹
fregisset cāpanā. ne cā audiret mōachus. q̄ solus eū sciebat. ⁊ neces
saria ei mīstrabat p chordā. Apparuit dñs cuidā sacerdoti ī die pa
sche. Qui dixit ei. Tu tibi delicias paras. ⁊ fu⁹ me⁹ bn̄dict⁹ ī tali lo
co fame cruciat. Qui accessit ad locū. ⁊ qd̄ sibi pauerat apportauit
dicēs ei q̄ eēt dies pasche. Itē beatā katherinā pascebat de⁹ cū ie
iunasset ī carcere p colūbā q̄ ei cibū celestē ministrabat. In vitispa.
dicit de scō Heleno. q̄ cū eēt tētat⁹ pp tētationez mellis. fugit ad
heremū. Ubi cū post ieiuniū triū septimanaꝝ inuenisset poma pul
cherrima. nec tāgēt ea credēs ea ibi esse pcurante dyabolo. fugit ea
nec comed. t. tūc ī somnis apparuit ei angel⁹. dicēs q̄ comedēt ⁊ bi
beret qd̄ īueniret. ⁊ iuenit herbā mirabilis dulcedinis. ⁊ fontē iesti
mabilis saporis. Itē de alio anachorita legit q̄ cū fugisset ad deser
tū nec h̄ret qd̄ comederet. īuenit herbas dulces. sz ita nocias ⁊ laxa
tiuas q̄ tesoluebāt oīa viscera ei⁹. Cū aūt ieiunasset p septez dies.
venit ad eū q̄dā bestia dorchas noīe afferēs ei fasciculū de nō noci
uis. ⁊ docuit discernere nociuus a nō nociuis. Itē ī vitispa. dicit. q̄
q̄dā pr̄ ɔsueuerat panē administrare cuidā solitario q̄ distabat ali
quātulū a cella sua. Cū aūt mittēt ei p duos pueros quoꝝ vn⁹ erat
duodeci annoꝝ. ⁊ alius q̄ndeci. inuenerūt ī via aspidē. Qui videns
eos fit q̄si mortu⁹. Junior in pallio ipsiuz inuolutū abbati portauit.
Qd̄ sz alij mirarent p miraculo abbas verberauit puerū eo q̄ po
tius seruisset in miraculo q̄ī humilitate. Frater aūt cui mittebat
panis h̄ audiens. s. periculū pueroꝝ ⁊ miraculū ieiunauit septē die
bus ɔtinuis in oratib⁹ mādās dicto patri ne plus mittēt sibi panē.
Quē cū post ammonēte angelo visitaret dict⁹ pr̄. ⁊ occurrisset ei di
ctus frater. īrātes cellā inuenerūt panes ignote speciei ⁊ miri sapo
ris. Uterq̄ aūt merito alterius imputās. acceperūt donū dei cū gra
tiaꝝ actiōe. Reficit autē spiritualiter gratia dei dulcedine superna
ps. Dat pullis coꝝ. es. inuo. eū Job. xxxviij. Hic prepat coruo escam
quando pulli eius clamant ad deū vagantes eo q̄ non habeant ci
bos. De quibus dicit Greg q̄ parētes eoꝝ ɔtēnūt eos pascere vsq̄
quo nigrescant. Uidens autē deus clamorem eoruz rore celesti pa
scit eos. Sic dñs pascit eos quos mundus abijcit qui ad eū clamāt
⁊ pp eū ieiunāt. Uñ erāt refecte rore celesti ⁊ celesti dulcedinis sua
uitate ille mulieres de quibus dicit magister Jac. in vita marie de
oegnies q̄ post orationes ⁊ ieiunia ⁊ raptū contēplationis ex earū
faucib⁹ ex liquefactione dulcedinis videbat effluere fauus mellis
Luce. i. dicit beata virgo Esurī. imple. bo. ⁊ di. di. in. Spiritualiter
vero deus assistit. ⁊ in vita p̄senti suauiter consolando ⁊ in futuro
feliciter coronando. In vita presenti multipliciter cōsolat. pces eo
ruz exaudiēdo. ⁊ vota implendo sicut Nee i. ⁊ ii. Cū enim neemias
audisset rumores de destructiōe hierusalē. ieiunauit. orauit. ⁊ fleuit
Quo facto cū languid⁹ appareret p̄ ieiunio adeo placuit regi ⁊ regi
ne q̄ ei quicq̄d petijt ɔcesserūt. Silr̄ Hester post ieiuniū īpetrauit
a rege quicq̄d petijt. Itē i Esdre. viij. filij israel in exitu de babylo
nia ieiunauerūt vt dñs dirigēt viā eoꝝ Uñ dicūt. Jeiunauimus: ⁊
venerūt nobis cūcta psperē. Denique assistit eis feliciter coronando.
Qd̄ bñ fuit figuraliter ɔsignatū iiij Reg. ii. Q̄ Helyas post ieiuni
um rapt⁹ ē in paradisuz. Itē post q̄dragesimale ieiuniū īmediate se
quit glīa dñice resurrectiōis. Sicut eni gula ade clausit celū. sic ie
iuniuz debuit apire Uñ canit ecclia. Paradisi portas apuit vobis
ieiunij tpus Zach viij. Jeiuniū q̄rti ⁊ ieiuniū quinti ⁊c erit domui
iuda in gaudiū ⁊ letitiā ⁊ in solemnitates p̄claras. Itē i Corin. ix.
Oīs q̄ in agone ɔtēdit ⁊c. Glo. Nō terrenis ⁊ marcescibilib⁹ flori
bus sed eternis ɔsecrata p̄ciosis lapidib⁹ corona debet ad modū re
galis dyadematis. Uñ in passiōe. b. Petri legit q̄ christiani q̄ ade
rāt eius passiōi flētes viderūt crucē eius circūdari angelis tenētib⁹
coronas de lilijs ⁊ rosis paradisi. In quo poterat designari q̄ carnē
deouere obediēdo mortificauerat ⁊ sanguinē suū pro eo fuderat: ⁊
alios hoc ipso facē docuerat. Uñ corona multiplex ei debebatur.

De multiplici ieiunio. DIS. XXX.

Circa tredecimū. s. de multiplici ieiunio maloruz
sciēdū q̄ multiplex ē ieiuniū malū ⁊ puers
suma quo boni debēt sibi cauere ne eos imitent in ma
lis. Primo nō debem⁹ ieiunare sicut demones q̄ semp
ieiunāt a mālibus cibis nūq̄ a vitijs ⁊ volūtate mala. Sic ieiunāt
feneratores q̄ nūq̄ ppter ieiuniū fen⁹ dimittūt nec etiā in die pas
sionis ⁊ resurrectiōis christi. ysa. lviij. In dieb⁹ ieiunij vestri iuenit
volūtas vr̄a mala: q̄z si eēt bona. eēt nō sua sed dei Sic ieiunāt q̄ sē
in ɔtumacia volūtate mala odio ⁊ rācore. Itē nō ad modū sarace
noꝝ: q̄ de die abstinēt a cibis: de nocte vacāt comessatiōib⁹ ⁊ ebrie
tatib⁹ ⁊ īmūdicijs luxurie. Ro. xiij. Nō in cubilib⁹ ⁊c. Itē nō debēt
esse ieiunia iudeoꝝ q̄ cū ieiunabāt crudelitatib⁹ vacabāt. ysa. lviij.
Ecce ad lites ⁊ ɔtētiōes ⁊ pcu. pug. impie: Sic faciebāt q̄ ieiunabāt
⁊ ieiunia p̄dicabāt ⁊ naboth occidebāt. iij. Reg xxi. Act. xxiij. Sic il
li ieiunabāt q̄ se vouerūt ieiunare vsq̄ quo paulū occiderēt. Itē nō
debēt esse medicoꝝ aut ifirmoꝝ: q̄ ieiunāt ppter sanitatē corpis nō
aīe. lz aptissimū sit frequēter eoꝝ ieiuniū. Pauci sūt q̄ tātū ieiunēt p
salute aīe. quātū p salute corpis: q̄z abstinētiā dixit galien⁹ in fine
querētib⁹ discipul' sūmā esse medicinā. Itē nō dz eē ieiuniū sedu
ctoꝝ vt hypochritaꝝ q̄ ieiunāt vt appeāt: vel vt aliq̄d acq̄rāt. s. como
dū tpale. Math. vi. Extermināt n̄ fa. su. vt ap. ho. ieiu. Siles sunt
vulpi q̄ fingit se mortuā ⁊ extrahit linguā vt capiat coruos sibi insi
diātes. Isti sūt filij agar q̄ īterptat festiuitas vigiliaꝝ: q̄z ad h̄ invi
gilāt ⁊ faciūt vigilias ieiunioꝝ vt ex h̄ acq̄rāt festiuitatē tpaliū bo
noꝝ. Baruth. iij. Filij agar acq̄sierūt prudētiā q̄ de t̄ra ē negociato
res t̄re: q̄z p pallorē faciei ⁊ hypocrisiz emūt trena. Ut fecerat ille q̄
cū eēt paup ieiunabat: ⁊ plāz multā videbat facē. Uñ cū p hāc simula
tionē obtinuisset epatū rei cit a se oēz boni speciē: ⁊ cū arguēt de h̄
Rñdit q̄ sat facerat vigiliā ⁊ q̄ amodo oportebat eū facē festum.
Itē nō dz eē seductoꝝ hēticoꝝ. q̄ ad h̄ ieiunāt vt aīas seducat: ⁊ v̄
bis ⁊ figmētis hypocrisis ad modū vulpecule. Ad h̄ ptiet qd̄ supra di
ctū ē de pria: de osculatore ⁊ ieiunio rūcini. Itē nō dz eē idoloꝝ seu
mortuoꝝ isensibiliū: vt ē eoꝝ q̄ solū ppt h̄ abstinēt q̄ nō sentiūt fa
mis appetitū: nec sustinēt ex ieiunio vel ex duricia ciboꝝ aliquā af
flictionē. Talis erat ille de quo ī vitispa legit: q̄ cū q̄dā de magnis
delicijs vt de curia impatoris venit ad hēmū. ⁊ fact⁹ fuisset ibi ma
gn⁹ ɔtēplator ⁊ prudēs ⁊ famosus: venit ad eū q̄dā egypti⁹ mona
ch⁹ magne fame: credēs circa eū vidē maximā austeritatē abstinen
tie: quā cū nō īuenisset. vidēs ille ɔtēplatiu⁹ nutrit⁹ in palatio regis
p reuelationē q̄ ali⁹ in corde scādalizaret. ɔsuuit ab eo ō q̄ vivēdi cō
suetudine venerat ad hēmū: ⁊ cū ille dixisset ei q̄ de vita paupima
⁊ assuetissima mltis durijs ⁊ ieiunijs ita q̄ ppter abstinētia rusti
canā erat ei quasi īsensibile ieiuniū. retulit ei ali⁹ de q̄b⁹ delitijs ve
nerat ad hēmū ⁊ quō ppter īfirmitatē suā bibebat vinū. Ali⁹ h̄ au
diēs recessit bn̄ edificat⁹. Itē quidā ep̄us bon⁹ vir qui ieiuniū non
molestabat cū illos q̄ bis comedebāt in domo faciebat añ se come
dere: vt appetitū comedēdi pvocarent: ⁊ p hoc vincēdo illū magis
mērer. Itē nō debēt eē ieiunia auaroꝝ q̄ ad hoc ieiunāt vt burias
impleant: vel q̄z formidolosi cū abundet multū timēt ne res eis de
ficiant ⁊ nihil pauperibus erogāt Sic ieiunāt buffones. q̄z vt dicunt
naturales. Buffo egrediēs de cauerna vidēs terram vndiq̄: q̄z vi
sus eius vltra se extēdit: credit q̄ nō debeat ei sufficere. Unde iclu
sus in cauerna satis ieiunat: ⁊ terraz quā comedit cū pede pōderat
⁊ mēsurat. Itē similis ē auar⁹ ieiunās canī sedēti sup feniū domini
sui. q̄ nō comedit de feno. nec pmittit aīalia famelica vt comedant

aliqd de cor₂ postea comedūt illud alia a talia eo inuito nec gustāte. Sic diuites tenaces nō sustinēt q̄ pauperes gustēt de bonis eor₂. ⁊ accidit q̄ ipsi aliqñ de eis nihil gustāt sȝ relinquūt alienis diuitias suas. Itē nō debēt eē porcor₂ q̄ qñ nimis sunt impinguati pre pinguedine comedē nō pñt ⁊ pabula assueta fastidiūt. sic ē de multis q̄ ieiunāt ió q̄z escas fastidiūt ⁊ cū q̄b⁹ acuminibus saporū pñt puocāt appetitū. Itē nō debēt eē lupor₂ q̄ aliqñ ieiunant vsq₃ ad vespera postea qd̄ rapiūt nō comedūt sȝ deuorat sic multi ad modū lupor₂ cū ieiunauerūt ⁊ debēt comedē nō comedūt sȝ deuorāt vt lupi cū nimia ingluuie ⁊ ardore. Vñ cū duo simul comederēt ⁊ ali⁹ comedēt cū nimia ingluuie ⁊ alter moderate: dixit ei ille q̄ tēpate comedebat: q̄si inuitādo plures q̄ comedēt q̄ cū uideret q̄ bñ comedebat dixit ei ali⁹ q̄ nō sȝ male tū ipse oīa vorares ad modū lupi. Itē nō debēt eē onagror₂ q̄ sȝ ieiunēt ab aliis escis pascunt vēto. Sic ieiunabat ille pharise⁹ de quo Luc. xviii. Ieiuno bis i sabbato. Vento n. vane glie pascebat. Hiere. ii. Onager i desiderio aie sue attraxit vētū amoris sui. Osee. xii. pascit vētū. Itē onagror₂ more ieiunāt q̄ ad h̄ comedē differūt vt splēdidius habeat pō. Expectātia ipsi. Quor₂ nā ē abstinē i siti vsq₃ quo inueniāt aq̄s limpidiores. Itē nō d₃ eē ieiuniū icarceratoꝝ q̄ ieiunāt inuiti. Itē nō d₃ eē tumidor₂ seu inflator₂ q̄ pre iracūdia ⁊ tumore idignatiōis dimittūt comedē vt faciūt vnicornes q̄ cū idignatiōe capiunt̄ tñ ieiunāt q̄ moriunt̄. Itē nō tristiū seu desperātor₂ vt q̄ pre tristicia tribulatiōis ⁊ desperationis ieiunāt. pō. oēm escā ab ho ē a e ⁊ ap. xvq₃ ad portā. Itē nō debēt eē ieiunia raptor₂ vt leonis aut lupi aut alior₂ aīaliū q̄ viuūt de rapina q̄ post q̄̄ diu ieiunauerūt rapiūt qd̄ unde deuorāt. Crudeliores leonib⁹ ⁊ lupis sunt q̄ nūq̄ aīal sue speciei comedūt. Señe. Leoni leo nō nocet hō aūt comedit aliū hoiē₂ diues paupere fortis debilē. Eccl. xiii. Venatio leonis. ⁊c̄. Et post. Pascua diuitū sunt pauperes. Quedā bona mulier venit ad monachū quēdā albū factū epm cui⁹ domū spoliauerat sui ei⁹ pecudib⁹ ei⁹ paucis de q̄b⁹ ipsa ⁊ pueri sui ⁊ familia viuebāt. Dñe ait si comeditis carnes. cū aūt iprobitati ei⁹ rñdisset q̄ nō ait ipsa Vex ē forte q̄ nō comedistis carnes mortuor₂ pecor₂ sȝ viuor₂ boiū. ⁊ in q̄dragesima ⁊ i sextis feriis q̄z carnib⁹ meis ⁊ pueror₂ meor₂ saturamini. Itē nō d̄bēt eē potator₂ q̄ añ comestionē ⁊ post bibūt ⁊ assidue sic allec ⁊ bibo q̄ aīalia h₃ pāꝝ comedāt vel nihil. tota die tñ potāt. Itē nō debēt eē detractor₂ siue blasphemor₂ q̄ i dieb⁹ ieiunior₂ saturant̄ carnib⁹ humanis vt dicē Greg. Iob. xix. Carnib⁹ meis saturamini. Hoc q̄ alienē vite detractione pascit̄ i dieb⁹ veneris carnib⁹ humanis reficit̄. Itē nō fatuor₂ vt freneticor₂ q̄ cibo pmisso mordēt man⁹ medici. Sic blasphemi q̄ carnē christi lacerāt sūt ad modū illi⁹ bestie q̄ dī hiena. q̄ cū ieiunauerit vsq₃ ad noctē i nocte exhumat cadauera mortuor₂ ⁊ dilacerat ⁊ vorat ea. Iō fm aliā trāslationē hēditas mea facta ē spelūca hiene. Itē nō debēt eē fatuor₂ q̄ dicunt̄ lunatici. q̄ cōpleta luna siue i plenilunio isaniūt h̄ faciūt q̄ i abūdātia rer₂ mutabiliū letātes ieiunāt pro choreis ⁊ aliis insanis agēdis. Sap. viii. Dū letant̄ insaniūt. Itē nō debēt esse lusor₂ q̄ ad hoc ludunt ad taxillos vel ad aleas. vt tps leuius transeant ⁊ ieiuniū nō sentiāt vel cor₂ q̄ sic hmōi intendunt: q̄ comedere cōtēnunt vel obliuiscuntur vacantes ludis alee vel aliis vanis.

De oratione. DIS. XXXI.

Einde ɔsiderādū ē de tertia pte satisfactiōis s. de oōne. De q ɔsiderāda sunt decē et septē. Pmo vtrū oō sit act⁹ voluntatis. Scdo vtrū sit act⁹ latrie. Tertio vtrū ɔueniēs sit orare. Quarto vtrū solus de⁹ sit orādus. Quinto vtrū i oōne sit aliqd determinate petēdū. Sexto vtrū debeam⁹ pro aliis orare. Septio vtrū debeam⁹ orare pro inimicis. Octauo vtrū sācti orēt pro nobis i pria. Nono vtrū oō debeat eē vocalis. Decio vtrū oō debeat eē atenta. Undecio vtrū d₃ eē diutuma. Duodecimo vtrū oō sit meritoria. Decimotertio vtrū oō petōis sit efficax ad ipetrādū qd̄ petit̄. Decimoquarto de his q̄ mouēt nos debēt ad orādū. Decimoq̄nto quis d₃ eē oō ad h̄ q̄ sit deo grata. Decimosexto de effectu oōnis. Decimoseptimo de specieb⁹ ⁊ diuisionib⁹ oōnis. Ad pmū. s. vtrū oō sit act⁹ voluntatis vel rōnis. dicēdū q̄ fm Isid. Oratio dī q̄si oris rō. rō vero practica est nō solū apprehēsiua sȝ etiā causatiua. Est aūt aliqd alteri⁹ cā dupliciter. Uno q̄dē mō pfecte necessitatē inducēdo. Et h̄ cōtingit q̄n effect⁹ totalit̄ subdit̄ ptāti cause. Alio vo mō ipfecte solū disponēdo q̄n s. effect⁹ totalit̄ nō subdit̄ ptāti cause. Sic ḡ ⁊ rō dupliciter ē cā aliquor₂. Uno q̄dē mō sic necessitatē iponēs: ⁊ h̄ mō ad rōnē ptinet ipare nō solū iferiorib⁹ potētiis ⁊ mēbris corporis sed et hominib⁹ subiectis qd̄ quidē fit ipando. Alio mō sicut inducēs: ⁊ quodāmō disponēs: ⁊ hoc mō rō petit aliquid fieri ab his qui non subiciunt̄ siue sint equales siue superiores. Utrūq₃ aūt hor₂ s. ⁊ petere ⁊ depcari ipare ordinationē quādā iportat. put s. hō dispōnit aliqd p aliud esse faciēdū. Vñ ptinet ad rōnem cui⁹ ē ordinare. Propt qd̄ dicit phs in pmo Eth. q̄ ad optīa depcat̄ rō. Sic autē nūc loquimur de oratiōe. put signat quādā depcatōis petitionē. Secundū q̄ Aug. dicit in libro de vbis dñi. oratio q̄dā petitio est. Et Damas. dicit in tertio lib. q̄ oratio est petitio decētium a deo. Sic igit̄ pȝ q̄ oratio de qua nūc loquimur est act⁹ rōnis practice. voluntate mouēte tēdentis in finē charitatis qui est deo vniri. Tēdit āt oratio in deū quasi a volūtate charitatis mota dupl'r. Uno q̄dem mō ex pte ei⁹ qd̄ petit̄ q̄z h̄ pcipue est i oratōe petēdū vt deo vniamur. fm illud ps. Unā petii a dño hāc requirā vt inhabitē in domo dñi oib⁹ dieb⁹ vite mee. Alio mō ex pte ipsi⁹ petēntis quē oȝ accedere ad eū a quo petit vel loco sic ad hoiē. vel mēte sic ad deū. Vñ dicit Aug. ibidē q̄ qñ oratōib⁹ inuocamus deū reuelata mēte assumus ipsi ⁊ fm h̄ etiā Damas. dicit q̄ oratio ē ascēsus itellect⁹ i deū.

Ad scdm̄ s. vtr₂ oratio sit actus latrie vel religiōis. dicēdū q̄ ad religionē pprie ptinet reuerētiā ⁊ honorē deo exhibere. ⁊ iō oīa illa p que deo reuerētia exhibet̄ ptinēt ad religionē. Per orōnē aūt hō deo reuerētiā exhibet inq̄ntū s. ei se subiicit. ⁊ pfitet̄ se orādo eo idigere sicut actore bonor₂ suor₂. Vñ manifestū est q̄ oratio est pprie religiōis act⁹ vnde ps. Dirigat̄ oō mea sic incēsum ⁊c̄. Ibi dicit glo. In hmōi figurā in veteri lege incēsum iubebat̄ offerri in odorē suauē dño. Offerre aūt dño incēsū₂ māle ad ei⁹ reuerētiā ē act⁹ religiōis. Et no q̄ oō ē act⁹ pnie cū sit ps satisfactōis: ⁊ ē act⁹ religiōis vt dictū est. Sȝ alia ⁊ alia rōne q̄z inquantū hō deū₂ orat vt ei satisfaciat de pctō act⁹ est pnie. Inquantū vero orat deum vt ei reuerentiam exhibeat in recognitionē summi dominii actus est religionis. Ad tertiū s. vtrū conueniens sit orare deum. Dicendū q̄ circa orationem fuit triplex error antiquor₂. Quidam enim posuerūt q̄ res humane non regant̄ diuina pūidētia. Ex quo seqt̄ q̄ vanū sit orare ⁊ oīo deū colē. Et de his dī Mal. iiio. Dixistis vanus est q̄ seruit deo. Scda aūt opinio fuit ponētiū oīa in se ⁊ in rebus humanis ex necessitate ɔtingē siue ex imutabilitate diuine puidētie: siue ex necessitate stellar₂: siue ex ɔnexione cār₂. Et fm hoc etiā excludit̄ orōnis vtilitas. Tertia fuit opinio: ponētiū q̄dem res hūanas pūidētia diuina regi. ⁊ q̄ res nō puenīūt ex necessitate. sȝ dicebat sil'r dispositionē diuine puidētie variabilē esse: ⁊ q̄ oratōibus ⁊ aliis que ad diuinū cultū ptinēt dispositio diuine puidentie imutat̄. Hec aūt oīa iprobata sunt. Et iō oportet sic iducē orationis vtilitatē vt neq₃ reb⁹ hūanis diuine puidētie subiectis necessitatē iponam⁹ neq₃ etiā diuinā dispositionē mutabilē estimem⁹. Ad huius ḡ euidētiā ɔsiderādū est q̄ ex diuina puidētia nō solū disponitur qui effect⁹ fiāt: sȝ etiā ex q̄b⁹ causis ⁊ quo ordine puenīāt. Inter alias aūt cās sūt etiā quorūdā cause act⁹ humani. vñ oȝ hoies agere aliq̄ nō vt p suos act⁹ diuinā dispositionē imutēt. sȝ vt p act⁹ suos impleāt quosdā effect⁹ fȝ ordinē a deo dispositū ⁊ idē etiā ē in naturalibus causis. Et sile etiā est de oratōe. Nō enī ppter hoc oram⁹ vt diuinā dispositionē imutem⁹. sȝ vt id ipetrem⁹ qd̄ de⁹ disposuerit p orōnes scōr₂ esse implēdū. vt. s. hoies postulādo mereant̄ accipere qd̄ eis oipotēs de⁹ an̄ secula disposuerit donare. vt dicit Greg. in pmo dial. Nō est ḡ necessariū nos deo p̄ces porrigē. vt ei nr̄as indigētias vel desideria manifestem⁹. q̄z ipe scit oīa anteq̄ petam⁹: sicut dī Math. vi. Scit n. pr̄ vr̄ q̄z his oib⁹ indigetis: sȝ vt nosipsi cōsideremus in his ad diuinū eē auxiliū recurrēdū. De⁹ n. ex summa liberalitate sua dat multa nobis nō rogat⁹. Sȝ q̄ aliq̄ vult p̄stare nobis petētib⁹ h̄ ē pp nostrā vtilitatē vt fiduciā quādā accipiam⁹ recurrendi ad deū ⁊ vt recognoscam⁹ eū eē bonor₂ nostror₂ actorē. Vñ cris. dic. Cōsidera q̄ta ē tibi ɔcessa felicitas q̄ta glīa attributa orationib⁹ fabulari cū deo cū christo miscere colloquia optare qd̄ velis qd̄ desideras postulare. Ad quartū s. vtrū solus deus debeat orari. dicēdū q̄ oō porrigit̄ alicui dupliciter. Uno mō q̄si p ipsum implēda. Alio mō sicut p ipsum ipetrāda. Primo q̄dē mō soli deo orationē porrigim⁹. q̄z oēs orōnes nr̄e ordinari deberēt ad grāȝ ⁊ gloriā ɔsequēdā. q̄ solus de⁹ dat. sȝ illo ps. grāȝ ⁊ gloriā dabit dñs. Secūdo mō orōnē porrigim⁹ sanctis angelis ⁊ hoib⁹. nō vt p eos de⁹ petitiōes nr̄as cognoscat sȝ vt cor₂ pcib⁹ ⁊ meritis orōnes nr̄e sortiātur effectū. Et iō dī Apoc. viii. q̄ ascēdit fum⁹ aromatū. i. orōnes sāctor₂ de manu angeli corā dño. Et h̄ ēt pȝ ex ipo mō quo eccl'ia vtit̄ in orādo nā a scā trinitate petim⁹ vt nr̄i misereat̄. Ab aliis āt sctīs q̄buscūq₃ petim⁹ vt orēt p nobis. Vñ soli deo cultū religiōis ipendim⁹. a quo solo obtinē petim⁹ qd̄ oram⁹ q̄z i h̄ ptestamur eū bonor₂ nr̄or₂ actorē nō āt eis quos req̄rim⁹ q̄si mediatores ⁊ iterpellatores nr̄os apō deū. Quis āt mortui ex sua naturali ɔditiōe non

cognoscāt ea q̄ in h̄ mūdo agunt. ⁊ sic nec aīe sanctoꝝ oꝛōnes nr̄as vi.deāt audiāt:vel cognoscāt ꝑ ꝑꝑue interiores mot⁹ cordis.tñ beā tis manifestāt ea q̄ decet eos cognoscere de his q̄ circa nos agunt ātū qūtū ad interiores mot⁹ cordis sic dic̄ Greg.xij.moꝛ. Eoꝝ autē intelligentiā maxime decet vt petitiones ad eos vel voce vel corde directas in orādo cognoscāt.Et iō petitiones qs ad eos dirigimus eo manifestāte cognoscūt. Ad quintū.s.vtrū in oꝛōne sic aliqd determinate petēdū.Dicēdū q᷑ sicut Ualeri⁹ maxim⁹ refert:socra tes nihil vltra petēdū a diis immoꝛtalib⁹ arbitrabat.q̄ꝫ vt bona tri buerent:qꝛ hi demū scirēt qd vnicuiqꝫ esset vtile:nos autē pleruqꝫ id votis expetere qd nō īpetrasse meli⁹ foret. Que qdē sentētia ali qualiter vera est qūtū ad illa q̄ possunt malū euētū hr̄e:qb⁹ etiā bō pōt male ⁊ bn̄ vti:sic dīuitie q̄ vt ibidē dr̄ multis exitio fuere:⁊ bo noꝛes q̄uiqꝫ. Plures.n. pestifdederūt regna quoꝝ exitus sepe mise rabiles cernunt.splēdida cōiuuia q̄ nōnūqꝫ fundit⁹ domos euertūt. Sunt tñ qdā bona qb⁹ hō male vti nō pōt q̄.s.malū euētū hr̄e non possunt. Hec aūt sunt qb⁹ beatificamur:⁊ qbus beatitudinē mere mur. Que qdē sancti orādo absolute petūt ꝫ illud ps. Oñde faciē tuā:⁊ salui erim⁹. Et iteꝝ. Deduc me in semita mādatoꝝ tuoꝝ. Uñ dn̄s discipulos suos docuit determinate petē Math.vj.⁊ Luc.xj. Et illa q̄ vos determinate docui petere ⁊c. Determinate petē possu mus.s.oīa q̄ i oꝛōne dn̄ica ōtinētur. Illa aūt oꝛo dn̄ica ē oīb⁹ ali s oꝛationib⁹ efficacioꝛ:⁊ h̄ ondit actoꝛis dignitas. Christ⁹.n.oꝛe suo bn̄dicto imediate illā fecit:⁊ eā discipulos suos docuit:vt habetur Math.vj. Et etiā oꝛōnis sentētiosa breuitas q̄ multum cōmēdat oꝛōnē vocalē. Uñ Aug.i epl̄a ad ꝓbā paꝝ vltra mediū. Dicunt fra tres crebras in egypto hr̄e oꝛōnes:⁊ eas tñ breuissimas. Hoc etiaꝫ ondit petitoꝛuꝫ vtilitas:qꝛ oīa q̄ desiderare debem⁹ ⁊ petē i hac oꝛo ne petunt. Uñ sicut dic̄ Aug.i epl̄a ad ꝓbā vltra mediū. Quelibet alia vba dicam⁹ orādo nihil aliud dicim⁹ q̄ꝫ qd in ista dn̄ica oꝛone positū est:si recte ⁊ cōgruenter oram⁹:⁊ eo oꝛdine posita sunt quo sunt desiderēda ⁊ petēda. In ꝑncipio eniꝫ exhibet reuerētia illi cui porrigenda est oꝛo.cū dr̄. Pr̄ nr̄ q̄ es in celis:in quo captat orans beniuolentiā dei. Et qꝛ ꝑmo desiderādus est finis ⁊ petēdus q̄ꝫ ea q̄ sunt ad finē:ideo primo ponunt petitiones q̄ respiciūt finē. Se cundo respiciētes ea q̄ sunt ad finē:ibi fiat volūtas tua. Respicien tes finē sunt due. In prima q̄ est:sanctificet nomē tuū:petit vt no mē dei ab hominib⁹ habeat vt sanctū:fm q᷑ dicit Augus.ij.lib.de smone dn̄i in monte:longe post pncipiū ⁊ in epl̄a ad ꝓbā post me diū dicit. Cū dicim⁹ sanctificet nomē tuū nos admonem⁹ deside rare vt nomē ei⁹ qd semꝑ sanctū est:etiā apud hoīes sanctū habea tur:hoc est q᷑ nō cōtēnat:qd nō deo:ꝫ hoīb⁹ ꝓdest. In scd̄a q̄ est: adueniat regnū tuū:vt dic̄ Aug.vbi pri⁹:desideriū nostrū ad illud regnū excitam⁹ vt nobis veniat atqꝫ in eo regnare mereamur. Uñ ꝑ primā petitionē petim⁹ vt de⁹ ab omnib⁹ glorificet:ꝑ secundā vt ad dei gloriā veniam⁹. Petitionū respiciētiū ea q̄ sunt ad finē:que dā sunt respectu boni qdā respectu mali. Respectu boni due sunt. In prima petit meritū quo beatitudinē mereamur:qd consistit in obediendo diuinis mādatis. Unde Augustinus in lib.ij.de smo ne dn̄i in monte longe post principiū:cū dr̄ fiat volūtas tua.recte intelligit.obediat ꝓceptis tuis.sicut in celo ⁊ in terra:idest sicut ab angelis:ita ⁊ ab hominibus. Et in epistola ad ꝓbam post mediū: cū dicimus:fiat volūtas tua ⁊c̄. Nobis ab illo pcamur ipsam obe dientiā.vt sic in nobis fiat voluntas eius:quemadmodū fit in cele stibus ab angelis ei⁹. In scd̄a petit illud quo tanq̄ꝫ instrumēto possum⁹ nos iuuare ad merendū:⁊ h̄ est victus quotidian⁹ ad sustē tationē coꝛꝑis necessarius.vł victus aīe.i.eucharistie sacramentū. Uñ Aug.ij.lib.de smone dn̄i in monte longe post principiū. Pa nis quotidianus:aut pro his oīb⁹ dict⁹ est q̄ huius vite necessitatē sustentāt:aut pro sacramēto coꝛꝑis chr̄i qd quotidie accipimus Et in epl̄a ad ꝓbā post mediū eādē ponit sniam. Petitionū q̄ sunt respectu mali. Una est respectu mali culpe:h̄.s.dimitte nobis debi ta nr̄a sic̄ ⁊ nos dimittim⁹ debitoꝛib⁹ nr̄is. Uñ Aug.ij lib.de smo ne dn̄i in monte hn̄ longe vltra principiū.debita nr̄a pctā dici ma nifestū est. Et i epl̄a ad ꝓbā vltra mediū ꝑ illud. Sic̄ ⁊ nos dimitti mus debitoꝛib⁹ nr̄is:admoneam⁹ qd faciam⁹ vt accipe valeam⁹.s. remissionē peccatoꝝ nostroꝝ. Alia ē respectu mali inclinātis ad cul pā:q̄ est hec. Et ne nos inducas in tentationē. Qd non sic intelli gendū est vt nō ꝑmittat nos tentari. Qñqꝫ hō tentatione ꝓbat ad bonū suū. De qb⁹ tentationib⁹ dicit Jaco.j. Omne gaudiū existi mate fratres charissimi cū in tentationib⁹ varijs incideritis:⁊ etiaꝫ humiliat ⁊ ad deū recurrere q̄si cōpellit. Quapropter nō remouit dn̄s tentationē ab apl̄o q̄uis aꝑl̄s eā remoueri petiuit:vt habet. ij. Coꝛin.xij. Sꝫ ꝑdicta petitio sic intelligēda est:vt nō deserti diui no adiutoꝛio alicui tentationi vel cōsentiam⁹ decepti vel cedamus afflicti fm q᷑ dicit Aug.in epl̄a ad ꝓbā post mediū. In quo pꝫ q᷑ nō est idē tētari ⁊ in tentatōeꝫ induci. Tertia est respectu mali pene hec.s.sed libera nos a malo. In qua fm Aug.ad ꝓbam vbi pri⁹.ad monem⁹ nos cogitare nōdū nos eē in eo bono vbi nullū patiemur malū. De efficacia ꝑdicte oꝛōis loqns Isi.i.li.j.d sūmo bono c.xxij dicit. Fidei symbolū ⁊ dn̄ica oꝛō pro tota lege paruulis ecclesie ad celoꝝ regna sufficit capescēda. Et Aug.in Encheri.xl.ca. De quoti dianis ⁊ breuib⁹ leuibusqꝫ pctis sine qb⁹ hec vita nō ducit.quoti diana oratio fideliū satisfacit. Eoꝝ enim est dicere Pr̄ nr̄. Ad se xtū.s.vtꝝ debeam⁹ ꝓ alijs orare. Dicēdū q᷑ sic dictū ē illō debem⁹ orādo petē:qd dbem⁹ desiderare. Desiderare aūt debem⁹ bonū nō solū nobis:ꝫ etiā alijs. Hoc eñi ꝑtinet ad rōnē dilectōis quā ꝓxis debem⁹ impēdē. Et iō charitas h̄ reqrit vt ꝓ alijs orem⁹. Uñ Cris. dicit sup Math. Pro se orare necessitas cogit pro altero charitas fraternitatis hortat. Dulcioꝛ aūt est añ deum oꝛō nō quā necessitas trāsmittit sed quā charitas fraternitatis ōmēdat. Iō dr̄ Jacob.v. Orate pro inuicē vt saluemini. Et Cyprian⁹ in lib.de oratiōe dn̄ica dicit. Nō dicim⁹ pr̄ me⁹.sed pr̄ nr̄:nec da mihi.ꝫ da nobis:qꝛ vni tatis magister noluit ꝑuatā precē fieri.vt.s.aliqs pro seipo tm̄ ꝑcet. Unū eni ꝓ oīb⁹ orare voluit quō in vno oēs ipe portauit. Debem⁹ aūt orare ⁊ ꝓ pctōrib⁹ vt ōuertant.⁊ ꝓ iustis vt ꝑseuerēt ⁊ ꝓficiāt Orātes tñ nō pro oīb⁹ pctōrib⁹ exaudiunt:ꝫ ꝓ qbusdā. Exaudiunt eni ꝓ ꝑdestinatis:nō aūt pro ꝑscitis ad moꝛtē:sic̄ correctio qua coꝛ rigim⁹ frēs effectū hꝫ in ꝑdestinatis:non reprobatis:fm illud Ecc̄i vij. Nemo pōt corrigē quē deus despexerit. Et iō dr̄.j.Joh̄.v. Qui scit frēm suū peccare pctō nō ad moꝛtē petat ⁊ dabit ei vita peccā ti pctm̄ nō ad moꝛtē. Sed sicut nōnulli q̄diu h̄ viuit subtrahēdū ē correctōis beneficiū eo q᷑ non possum⁹ distinguē ꝑdestinatos a re probis.vt Aug.dicit in lib.de correctōe ⁊ grā.ita et a nulli ē dene gandū oꝛōis suffragiū. Pro iustis est etiā orādū triplici rōne. Pri mo quidē qꝛ multoꝝ ꝓces facili⁹ exaudiunt. Uñ Ro.xv.sup illud adiuueris me in orationib⁹ meis dicit glo. Bene rogat apl̄s mino res pro se orare. Multi eniꝫ minimi dū ōgregant vnanimes fiunt magni:⁊ multoꝝ ꝓces īpossibile est q᷑ nō impetrēt illud qd impe trabile est. Scd̄o vt ex multis grā agat deo de bn̄ficijs que cōfert iustis:que etiā in vtilitatē multoꝝ ꝟgunt.vt pꝫ ꝑ apl̄m.ij.Coꝛin.j. Tertio vt nō supbiāt dū ōsiderāt se minoꝝ suffragijs idigere. Ad septimū.s.vtꝝ debeam⁹ orare pro inimicis. Dicēdū q᷑ orare ꝓ alio charitatis est. Uñ eo mō quo tenemur diligē inimicos tenemur ꝓ inimicis orare:tenemur aūt inimicos diligē.vt in eis diligam⁹ naꝫ ⁊ culpā:⁊ diligere inimicos in gnāli ē in ꝓcepto:in spāli aūt nō est in ꝓcepto:nisi fm preparationē animi.vt.s.hō eēt parat⁹ etiā spālr inimicū diligē:⁊ eū iuuare in necessitatis articulo.vel si veniā petēt Sꝫ in spāli absolute inimicos diligē ⁊ eos iuuare ꝑfectiōis ē.⁊ silr necessitatis vt actōib⁹ nostris ⁊ oꝛōnib⁹ qs pro alijs facim⁹ inimi cos nō excludam⁹. Oꝛ aūt ꝓ eis spālr orem⁹ ꝑfectiōis est nō neces sitatis:nisi i aliquo casu spāli. Imprecatōes aūt que fiūt a sanctis ꝯ inimicos:sic̄ ps. Erubescāt ⁊ ōturbent oēs inimici mei ⁊c̄.⁊ plu ra alia q̄drupl̄r pn̄t itelligi. Uno mō fm q᷑ ꝓph̄e solēt figura impe rātis futura ꝑdicere. Ut Aug.dicit i smōe dn̄i i mōte. Scd̄o put q̄ dā tpalia mala pctōrib⁹ qn̄qꝫ a deo ad correctionē immittūt. Tertio qꝛ itelligunt petē nō ꝯ ipsos hoīes:sed ꝯ regnū pcti.vt.s.correctōe pctā hoim destruant. Quarto ōformādo volūtatē suā diuine iusti cie ad dānationē ꝑseuerātiū in pctō. Ad octauū.s.vtꝝ sci orent ꝓ nobis i pr̄ia. Dicēdū q᷑ sic̄ Hiero.dicit Uigilātio error fuit q᷑ dū vi uim⁹ mutuo ꝓ nobis orare possum⁹.postq̄ꝫ aūt moꝛtui fuerim⁹ nul lius sit oratio exaudiēda. Presertī cū martyres vltionē sui sangui nis obsecrātes īpetrare nequeūt. Sꝫ h̄ est oīo falsum:qꝛ cū oꝛō ꝓ alio facta ex charitate ꝓueniat vt dictū ē:q̄to sancti q̄ sunt in pr̄ia sunt ꝑfectioꝛis charitatis.tāto magis orāt pro viatoꝛib⁹ q̄ oꝛōnib⁹ iuuari possunt:⁊ quāto sunt deo ōiūctiores.tāto eoꝝ oꝛōnes sunt magis efficaces. Hꝫ enim hoc diuin⁹ oꝛdo vt ex supioꝝ excellētia i ferioꝛa refundant.sicut ex claritate solis in aerē. Uñ ⁊ de chr̄o dr̄ Heb.vij. Accedēs ꝑ semetipm̄ ad deū ad iterpellādū ꝓ vobis. Et ꝓpter hoc Hiero.cōtra vigilātiū dicit. Si apl̄i ⁊ martyres adhuc i coꝛꝑe ōstituti qn̄ adhuc debēt eē solliciti impetrāt qd petūt:q̄to magis post coronas victorias ⁊ triūphos. Impetrāt eniꝫ sancti id qd deus vult fieri ꝑ oꝛōnes eoꝝ.⁊ hoc petūt qd estimāt eoꝝ oꝛōni bus implēdū fm dei volūtatē. Uult aūt de⁹ sanctos orare ꝓ nobis q᷑ ex sua sūma prudētia vult iferioꝛa ꝑ oīa supioꝛa iuuari. Et ideo opoꝛtet nō solū supioꝛes ꝫ etiā iferioꝛes sanctos iploꝛare:Alioqn solius dei misericoꝛdia esset imploꝛāda. Cōtingit tñ qñqꝫ q᷑ implo ratio iferioꝛis sancti efficacioꝛ ē.vel qꝛ deuoti⁹ imploꝛat.vł qꝛ de⁹

vult eo℞ sanctitatē declarare Ad nonū.s.vtrū oratio debeat eē vocalis Dicēdū q duplex est oratio.s.cōis ⁊ singularis. Cōis quidē oratio est que p ministros ecclesie in psona totius fidelis ppli deo offert. Et iō oz q talis oratio populi innotescat toti pplo pro quo pfert. Qđ nō posset fieri nisi esset vocalis Et iō rōnabiliter institutū est vt ministri ecclesie huiōi orones etiā alta voce pnūciet vt ad noticiā oīum possint puenire. Oro vō singularis est q offert a singulari psona cuiuscūq3 siue pro se siue pro alijs orātis Et de huiōi orōnis necessitate nō est q sit vocalis Adiungit tñ vox tali orōni triplici rōne. Primo quidē ad excitādū interiorē deuotionē q mens orātis eleuet in deū qr p exteriora signa siue vocū siue etiā aliquorū facto℞ mens mouet hoīs etiā fm apprehensionem ⁊ p ɔns fm affectionē. Unñ Aug dic ad pbā q vbis ⁊ alijs signis ad augēdū sanctū desideriū nosipsos acri9 excitamus Et iō in singulari orōne tñ ē vocib9 ⁊ huiōi signis vtēdū qñ pficit ad excitādū interius mētē. Si vō mens p hoc distrahat vel qualitercūq3 ipediat est a talibus cessandū Qđ pcipue ɔtingit in illis quo℞ mens sine huiōi signis ē sufficiēter ad deuotionē parata Unñ ps dicebat Tibi dixit cor meū exqsiuit te facies mea. Et de Anna legit i. Regū i. Qđ loquebatur in corde suo Scđo adiungit vocalis orō qsi ad redditionē debiti vt.s.hō deo seruiat fm totū illud qđ ex deo hz.i.nō solū mēte:sz etiā corpe. Qđ pcipue cōpetit orōni fm q ē sacrificiū. Unñ dicit Osee vlti Omnē aufer iniquitatē ⁊ accipe bonū ⁊ reddem9 vitulos labio℞ nostro℞. Tertio adiungit vocalis oratio ex qdā redūdātia ab aīa ad corp9 ⁊ ex vehemēti affectione fm illud ps Letatū ē cor meū:⁊ exultauit lingua mea Vocalis igit oratio nō pfert vt aliqd ignotū deo manifestet sz ad h vt mens orantis vel alio℞ excitet in deū:⁊ si vba ad aliud ptinētia distrahūt mētē:⁊ ipediūt deuotionē orantis:tñ vba ad ipsam deuotionē ⁊ orationē ptinētia nō ipediūt sz potius excitāt mētes:pcipue minus deuoto℞. Per hoc q docet et hortat dominus orare in secreto Math vi.tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū ⁊ clauso hostio ora patrē tuū:nō excludit orationē publicā ⁊ vocalē Nā ⁊ illa secreta pōt esse:⁊ mētalis ⁊ vocalis Sz vult ipse dominus q pter orationes canonicas ⁊ cōes nihilominus recurrat hō ad interius cubiculū.i.secretū cōsciētie sue ibiq3 deni9 ⁊ secretius orādo spūaliter reficiat. Uel aliter intellige q hō volēs orare singulariter nō dz velle videri ab hoībus Et iō clauso hostio dz orare. Unde dicit Criso.sup Math. Eo pposito dominus vetat in cōuentu orare:ne a cōuētu videamur Unde orās nihil nouū facere dz qđ aspiciāt hoīes.s.clamādo vel pectus percutiēdo vel man9 expandēdo Nec tamē videri ab hoīb9 nephas est sic dic Augu in lib. de sermone domini in monte:sz iō h agere vt ab hoīb9 videaris.

Ad decimū.s.vtrū oratio dz esse attēta Dicēdum q h pcipue dz intelligi de oratione vocali. Circa quā sciēdū est q necessariū dicit aliqđ dupliciter. Uno mō p qđ meli9 puenit ad finem ⁊ sic attētio absolute necessaria ē Alio mō dr aliqđ necessariū sine quo res nō pōt cōsequi suū effectū Est aūt triplex effect9 orationis Prim9 quidē cōuenit oīb9 actib9 charitatē informātis:qđ ē mereri Et ad hunc effectū nō ex necessitate requirit q attētio assit orationi p totū sed vis prime intētionis q aliqs ad orandū accessit reddit totā orationē meritoriā sic in alijs actibus meritorijs accidit Secūdus autē effectus orationis est ei pprius qđ est ipetrare Et ad hūc etiā effectū sufficit prima intētio quā de9 pncipaliter attēdit Si aūt prima intētio desit oratio neq3 meritoria est neq3 ipetratiua Illā n orationē de9 nō audit cui ille q orat nō intēdit vt dicit Greg Terti9 aūt effectus orationis est quē psentialiter efficit.s.qdā spūalis refectio mētis ⁊ ad hūc de necessitate reqrit in orōne attentio Unde dicit i. Corin.xiiij. Si orē lingua mens mea sine fructu est. Sciēdū tamē q triplex attētio est q orationi vocali pōt adhiberi Una quidē q attendit ad vba ne qs in eis erret. Scđa q attēdit ad sensum vbo℞. Tertia q attēdit ad finē orationis.s.ad deū ⁊ ad rē pro q orat q quidē est maxie necessaria. Et hāc hñe possunt etiā idiote:⁊ qñq3 intātū abūdat hec attētio q mens fert in deū vt etiā alio℞ oīum mens obliuiscat sic dic Hugo de sancto Uictore Si qs aūt ex pposito in oratione mēte euaget h peccatū est ⁊ ipedit orōnis fructū. Et ɔ h dic Aug in regula. In psalmis ⁊ hymnis cū orat deū h versetur in corde qđ pfert in ore. Et Basilius dic Est diuinū auxiliū implorādū nō remisse nec mēte huc ⁊ illuc vagāte eo q talis nō solū n ipetrabit qđ petit sed etiā magis deū irritabit Sicut si aliqs alij loqueret ⁊ nō attēderet ad ea q pferret qr tamē mens humana pp infirmitatē nature diu in alto stare nō pōt qr ponde infirmitatis humane ad inferiora deprimit:iō cōtingit qđ quādo mens orātis in deū p ɔtēplationē ascēdit subito ex qdā infirmitate euagat de q loquens Basilius ait. Si debilitat9 a pctō fixe neqs orare quātūcūq3 potes teipz co℞cere ⁊ de9 ignoscit eo q nō ex negligētia sz ex fragilitate non potes vt oz assistē corā eo

Ad vndecimū.s.vtrū oro oz esse diuturna Dicēdū q de orōne duplr loq possum9 Uno mō fm seipsam. Alio mō fm cām suā Cā aūt orōis est desideriū charitatis ex quo pcedē dz orō Qđ quidē in nobis dz esse ɔtinuū vel actu vel virtute: Manet em vtus hui9 desiderij i oīb9 que ex charitate facim9 Oīa aūt debem9 in gl'iam dei facē vt dr i Cori x Et fm h oratio oz eē diuturna ⁊ ɔtinua Unñ Aug dicit ad pbā In ipsa fide spe charitate ɔtinuato desiderio semp oram9 Sz ipsa fm se ɔsiderata nō pōt eē assidua qr oportet alijs opib9 occupari Sz sicut Augu dicit iō p certa interualla hora℞ ⁊ tēpo℞ ⁊ vbis rogam9 deū vt illis re℞ signis nosipsos admoneam9 Et qtūcūq3 in h desiderio pfecerimus nos ipsis innotescam9 ⁊ ad h agendū nosipsos acrius excitem9 Uniuscuiusq3 em rei qntitas dz esse pportionata fini sicut quantitas potionis sanitati Unñ ⁊ ɔueniēs est vt oratio tm duret qtū est vtile ad excitandū interioris desiderij feruorē Cū vō hac mēsurā excedit ita q sine tedio durare nō possit nō est vlterius oratio ptendēda Unñ Aug dicit ad pbā Dicūt fratres in egypto crebras quidē habere orationes sed eas tñ ⁊ raptim quodāmō iaculatas ne illa vigilāter erecta que orāti maxime necessaria est p pductiores moras euanescat atq3 hebetet intētio ac p hoc etiā ipsi satis ostēdūt hanc intentionē sicut nō esse obtundenda si pdurare nō pōt ita si pdurauerit nō cito esse rūpendā Et sicut hoc est attēdendum in oratiōe singulari per comparationē ad intētionē orātis ita etiā in oratione cōi per comparationē ad ppli deuotionē.

Ad duodecimū.s.vtrū oratio meritoria sit Dicendū q oratio pter spūalis ɔsolationis effectum quē psentialiter affert duplicē hz virtutē respectu effect9.s.virtutē merēdi ⁊ vtute impetrādi Oratio aūt sicut ⁊ quilibet alius actus virtutū hz efficaciā merēdi inquātū pcedit ex radice charitatis.cuius pprium obiectū est bonū eternū cui9 fruitionē meremur Procedit tñ oratio a charitate mediante religiōe cuius est act9 oratio ac ɔcomitantibus etiā qbusdā alijs virtutib9 que ad bonitatē ordinis requirunt.i.humilitate ⁊ fide Ad religionē enim ptinet ipsam orationem deo offerre. Ad charitatē vō ptinet desideriū rei cui9 cōplementum oratio petit Fides aūt est necessaria ex parte dei quē oramus vt.s.credamus ab eo nos posse obtinere qđ petim9 Humilitas vō est necessaria ex pte ipsius petētis qui suā idigētiā recognoscit. Est etiā deuotio necessaria sz hoc ad religionē ptinet cui9 ē primus act9 necessari9 ad oēs ɔntes Efficaciā aūt impetrādi hz ex gratia dei quā oram9 qui etiā ad orandū nos inducit Unñ Augu dicit in lib de vbis dñi Non nos hortaret vt peterem9 nisi dare vellet. Et Cris dicit Nūq3 orāti bñficia denegat q vt orātes nō deficiāt sua pietate instigat Sciēdū aūt q oratio nō est meritoria sine gra gratū faciēte sicut nec aliqs alius act9 virtuosus Et tñ etiā oratio q impetrat grāz gratū faciētē q pcedit ex aliq gratia qsi ex gratuito dono qr ipm orare est quoddā donū dei sicut dicit Aug in lib. de pseuerātia Itē nota q meritū oratois qñq3 respicit ad aliud q̄3 ad illud qđ in orādo petit Meritorū em pcipue ordinat ad beatitudinem sed petitio orationis directe se extēdit qñq3 ad aliq alia. Si ergo illud qđ petit aliqs p seipso nō sit ei vtile ad btitudinē nō meret illud.sz qñq3 h petēdo ⁊ desiderādo meritū amittit.puta si petat a deo cōplemētū alicui9 pctī qđ nō est pie orare. Qñq3 nō ē necariū ad salutē nec manifeste saluti ɔtrariū qr tñ lz orās possit orādo mereri vitā eternā nō tñ meret illō obtinē qđ petit. Unñ Aug dic in li. sentētia℞ psperi. Fideliter supplicās deo pro necessitatib9 huius vite ⁊ misericorditer audit ⁊ misericorditer nō audit Quid enim infirmo sit vtile magis nouit medicus q̄3 egrotus Et pp hoc etiam paulus nō est exauditus petēs remoueri stimulū carnis qr non expediebat Si vero illud qđ petit sit vtile ad beatitudinē hominis quasi pertinēs ad eius salutē meret illud nō solū orando sed etiā alia bona opa faciēda Et ideo indubitāter accipit qđ petit sed quādo debet accipe ignorat Quedā enim nō negant sed vt ɔgruo dentur tpe differunt Ut Aug dicit sup Joha Qđ tamē potest impediri si in petēdo nō pseueret. ⁊ pp hoc dicit Basilius. Ideo qñq3 petis ⁊ nō accipis qr perperā postulasti vel infideliter.vel leuiter:vel nō ɔferentia tibi vel destitisti Quia vero homo nō pōt alij mereri vitam eternā ex condigno ideo per ɔsequens nec ea que ad vitam eternā pertinet Pōt tñ aliqs aliquī ex ɔgruo alteri mereri.⁊ pp hoc nō semp ille audit qui pro alio orat Et ideo ponunt quattuor conditiones quibus concurrentibus semp aliquis ipetrat qđ petit vt.s.pro se petat necessaria ad salutē pie ⁊ pseueranter.

Ad decimumtertiū.s.vtrū oratio petōris sit efficax ad impetrandū quod petitur Dicendū q in petōre duo sunt cōsiderāda.s.natura quam diligit de9 ⁊ culpa quam odit. Si ergo peccator orando aliqđ petit

inq̃ātū peccator. s. sm desideriuʒ peti. h̄ a deo nō audit̃ ex miseri cordia sed quādoq̃ʒ audit̃ ad vindictā oū deus pmittit peccatoreʒ amplꝰ ruere ī pctō. Deus.n q̄dā negat ꝓpitius q̄ cōcedit̃ iratus. Unde Aug. dicit. Orationem peccatoris ex bono nature desiderio ꝓcedentē deus audit nō quasi ex iusticia qꝛ peccator hoc nō meret̃ sʒ ex pura misericordia obseruatis tamē quattuor pmissis cōditionibꝰ: vt. s. pro se petat: necessaria ad salutē: pie ꝛ pseuerāter.

¶ De motiuis ad orādū. DIS XXXII.

Circa decimūquartū. s. q̄ multū nos mouere debent ad orādū. ꝛ orationis studiū diligēdū. Sciendū ꝙ ad hoc mouere dʒ exēplorꝝ ꝑclaritas. Orōnis necessitas. Cultus eiꝰ nobilitas. Orādi facilitas. Et orāns vtilitas. Primo nēpe mouē dʒ exēplorꝝ ꝑclaritas. Et primo mouē debēt exēpla reꝝ insensibiliū. Terra.n. nimis sicca q̄si petens a deo pluuiā hyat supius diuersis scissuris q̄si innuēs rōnali creature vt os apiat ad supna flueta obtinēda: dicēs patri pluuiaꝝ aīa mea q̄si terra sine aq̄ tibi ꝛc. Itē terrena sciētia vt herbe ꝛ arbores ꝛ eaꝝ flores formata q̄si multas. s. quot habēt folia tot linguas suo creatori erigūt q̄si augeri ꝛ pfici postulātes ꝛ q̄si clamāt. Impfectū mm viderūt oculi tui dñe. Itē creature irrōnales vt iumenta ꝛ aues. Bos .n. indigēs pabulo aut potu caput sursum q̄si ad deuʒ eleuās ꝛ q̄si sibi qd̄ necessariū ē ab eo postulās mugit. Asinus rugit. equus hynnit. Joel. j. Ingemuit aīal mugierūt greges armēti: qꝛ nō ē pascua eis. Et post Bestia agri q̄si area finēs hymbrē: suspexerūt i te ꝛc. Job. xij. Interroga iumēta ꝛ docebūt te: volucres celi ꝛ indicabūt tibi: loquē terre ꝛc. Itē q̄dā volucres vt colūba: ꝛ turt̃ qd̄ desiderāt gemēdo īdicāt. Itē miluꝰ futurā intēperiē timēs ꝛ frigus pedū sentiēs ꝛ ꝑdā quā desiderat nō habēs clamās q̄si ad deū affectꝰ suos ꝛ defectꝰ ei īdicat. Itē pulli hirūdinū ꝛ coruoꝝ q̄n esca eis deficit ad eū clamāt. Qui dat iumēt̄ escā ipsoꝝ ꝛc. Isai. xxxiij. Sicut pullꝰ hyrūdinis ꝛc. Itē aliq̄ pisces futurā tēpestatē ī fūdo maris psentiūt: supra saliūt vt delphines. Alij supius ascēdūt ꝛ os aperiūt. Itē mouē debēt exēpla rōnabiliū creaturaꝝ videlicet angeloꝝ q̄ nō cessant ad deū clamare ɔtinue ꝛ laudare: sic dicit̃ Isai. vj. Apoc. iiij. ꝛ vij. Itē in vitispa. legit̃ ꝙ cū beatus Antoniꝰ solus ī cella sua rogaret dñm vt ondēderet sibi qd̄ agēdo saluaret̃. Cū itineret: ne inutilit̃ ī cella sederet: apparuit ei angelꝰ ī similitudinē eiꝰ orōni incūbēs diu ꝛ post surgēs funiculū faciebat: quo facto. ad orōnem ibat: ꝛ post inde surgēs funiculū detorquebat: ꝛ post orabat: ꝛ post funiculū reficiebat. Et cū h̄ pluries iterās fecisset: dixit ei angelus. Antoni h̄ fac ꝛ saluaberis. Itē cū in quodā monasterio fratres ī q̄dā nocte solēni multū ī diuinis laudibꝰ laborassent: cuidā eoꝝ sancto viro apparuerūt angeli eūtes ꝛ redeūtes p choꝝ cū instrumētis musicis deū laudātes ꝛ fratribꝰ deū laudātibus applaudētes: ꝛ ad laudes diuinas hylarit̃ excitātes. Itē ad h̄ mouē debēt exēpla sanctoꝝ ꝛ ꝑncipalit̃ sancti sctōꝝ: q̄ ī scriptura sua doctrinā orādi tradidit: ꝛ pro ea docēda de celo descēdit. Quā sic pfecte: studiose ꝛ vigilanter tradidit: monēdo suadēdo: inuitādo: ac etiā excitando vbis pariter ꝛ exēplis: ꝙ nihil omisit de ɔtingētibꝰ īstruēs q̄d. q̄n vbi: q̄liter: ꝛ pp q̄d. ꝛ sub q̄ forma vboꝝ sit orādū. Et h̄ oīa nō tā vbis docuit q̄ʒ exēplis. Licet.n. tota die discurrēdo. ꝑdicādo disputando: miracula faciēdo pp salutē hoīuʒ laborasset: nihilominus dimissis turbis solitaria loca vl̄ deserta petebat: montē ascēdebat ī quo solus ī orōne vigilās pnoctabat: sic dr̄ Math. xiiij. Marc. vj. Luc. vj. Itē pp nullā desolationē: tristiciā vl̄ mortis angustiā orōnis studiū omittebat sʒ factꝰ ī agonia ꝓlixꝰ orabat: ꝛ factꝰ ē sudor eiꝰ ꝛc. Deinde pendēs ī cruce ɔtinuās orōnē: orādo clamās ꝛ lachrymās expirauit. Ad h̄ ēt mouē debēt exēpla sctōꝝ tā no. q̄ʒ ve. te. Exēpla de moyse aaron ꝛ aliis. Exēplū de iudith. viij. De hester: q̄ semp in omni piculo ad orōnis refugiuʒ recurrebat. Exēplū de tho. ꝛ sara. tho. iij. De anna matre samuelis. j. Reg. j. De dauid. q̄ ita fuit ī orōne assiduꝰ ꝙ nō sufficiebat ei dies nisi ēt ī orōnibꝰ pnoctaret. Sic pʒ qꝛ hyespe ꝛ mane ꝛ meridie oraret: imo septies ī die laudes ei canеret nihilominꝰ tñ media nocte surgebat ad ɔfitēdū ɔfessiōe laudis. Exēplū ēt de ezechia. Josia. Isaia. Hiere. ꝛ sic de aliis. Ad exempla sctōꝝ no. te. trāscurrēdo pfunctorie veniamꝰ. exēplū beate vginis q̄ pauca legit̃ fuisse locuta nisi vba orōnis: aut laudis: aut gratiarū actionis. Itē exēplū aplōꝝ ꝛ discipuloꝝ q̄ oēs erāt pseuerantes in orōnē ī cenaculo donec descēdit sup eos spūssctꝰ ī linguis igneis Act. j. Itē: de btō Petro legit̃. et idē fere refert ipse de se in itinerario clemētis ꝙ audito gallicantu recordās negationis sue trine ad orationē surgebat. Itē de beato Bartholomeo legit̃ ꝙ centies in die ꝛ centies in nocte genuflectebat añ dñm. De beato Jacobo iusto legit̃ ꝙ ad moduʒ cameli assiduitate orādi ī genibus callos ɔtraxerat. Hic cū ꝓpter ꝑdicationē ꝛ ɔfessionē fidei de pinnaculo tēpli a iudeis eēt ꝑcipitatꝰ ɔuersus sup genua pro eis orabat ꝛ orando lapidabat̃: ꝛ a quodā ptica fullonis pcussus excerebrat̃. Item exēplū Anne ꝓphetisse q̄ nō discedebat de tēplo seruiēs deo in ieiuniis ꝛ obsecratōibꝰ die ac nocte Luc. ij. Itē exēplū beate Cecilie de qua legit̃ ꝙ cū alij cantarēt in organis: ipsa soli deo decātabat orādo: q̄ nec diebꝰ nec noctibꝰ cessabat a colloquiis dei ꝛ orōnibus. Itē btūs Stephanꝰ ab orōne nō potuit reuocari turbine lapidum sʒ orādo emisit spm̄. Act. vij. Itē btā Agnes in me. f. ex. ꝛc. Et btūs Uincēnus erectis in celū luminibꝰ dñm ꝑcabat̃. Et idē legit̃ fere de oībus martyribꝰ ꝙ in ipsis tormētis fortꝰ dñm depcabant̃. Itē in historia ecclesiastica. li. v. legit̃ ꝙ cū q̄dā vir ptiꝰ noīe alexander. arte medicus in ciuitate lugd̄. assisteret pro tribunali: ꝛ cōpassus martyribus ꝛ signis q̄bꝰ poterat eos ad tollerātiā aīaret deꝑhendit̃: inq̄rit̃ se esse christianū ɔfitet̃. diuersis generibꝰ tormentoꝝ affligit̃: ꝛ cū p diuersa tormēta laborarent tortores vt eiꝰ oratione interrūperent: nō potuerūt ab eo vbū extorq̄re sʒ semp magis erat imobilis in orōnibꝰ ꝛ dei laudibꝰ. Ite exēpla sctōꝝ ꝛ ɔfessoꝝ. Martini. Nicolai Aug. Hieronymi. Ambrosij. Bñdicti Frācisci. Dñici. aliorūq̄ʒ monachoꝝ. Et hmōi q̄s enarrare sufficiat cū pene tota vita eoꝝ fuerit lectio. ꝛ oratio. Scd̄o ad orādū mouere nos dʒ orandi necessitas. tot nāq̄ʒ picula: dsolatiōes afflictōes vndiq̄ʒ nos circūstāt ꝙ necesse habemꝰ ad orōnē recurrere. ps. Circūdederunt me mala quoꝝ nō est numerus. Cō. ꝛc. Ideo ɔsequēter orat dicēs Cōplaceat tibi dñe. vt eruas me dñe ꝛc. De prīti piculo timēdo ꝛ spūali ꝛ corꝑali habet̃ satis in pma pte: vbi habēt̃ multe auctitates rōnes ꝛ exēpla p que pʒ ꝙ in magno piculo existētes in corpe ꝛ aīa hēmꝰ clamare ad dñm vt inuasi a latronibꝰ vel oppssi a pdonibꝰ īfernalibus: vt obsessi ab hostibꝰ: vt succēsi vndiq̄ʒ a desideriis ꝛ tentatōibus carnalibꝰ: vt suffocati q̄si in aqua voluptatū vt vidētes mortē spūalē fratꝝ nostroꝝ. debemꝰ frāgere silētiū ꝛ clamare ad dñʒ. ꝛ dicere. Deus in adiutoriū meū intēde ꝛc. Propter ista enī ipsi religiosi monachi cū īminet prīt silentiū frāgē ꝛ adiutoriū clamare. De futuro iudicio satis habet̃ scd̄a pte. Cōtra qd̄ orandū est vt dic̄ dñs Luc. xxj. Uigilate itaq̄ʒ omni tpe vt digni efficiamini effugere hec oīa que futura sunt: ꝛ stare añ faciē filij hoīs. Tertio ad orandū mouere nos dʒ cultꝰ eiꝰ nobilitas. qꝛ nō est offīm rusticoꝝ vt est fodere: arare: putare ꝛc. sʒ est offīm filij dei ꝛ matris eius: ꝛ offīm sctōꝝ ꝛ angeloꝝ. Filiꝰ enī dei ꝛ mater eiꝰ hoc offīm habuerūt ꝛ exercuerūt ꝛ sancti eius spāl̄r ī terris ꝛ retinēt in celi vt orēt pro nobis ibi icessanter. j. Reg. ij. Dixit samuel ad pplm̄. Absit a me vt cessem orare pro vobis. Et de Hieremia dr̄. ij. Mach. xv. Hic est q̄ multuʒ orat pro pplō ꝛc. beatꝰ enī Petrꝰ dicit. ij. pe. j. Dabo operā frequēt̄ vos hr̄e post obitū meū. Officiū angeloꝝ ē orōnes nostras offerre deo sicut dicit angelus. tho. xij. Qn̄ orabas tu ꝛ sara nurus tua ego obtuli orōnes vr̄as in ɔspectu dei. Et officiū filij dei spāl̄r est orōnes nostras ꝑsentare deo patri. Un̄ in omni oratōe que dirigit̃ ad prēʒ ponit̃ ista cauda p dñm nostꝝ ihm̄ chr̄m. Bern. Securꝝ hēs accessum ad deū homo vbi hēs filiū añ patrē. ꝛ matrē ante filiū. Mat nāq̄ʒ ostēdit filio pectꝰ ꝛ vbera. filꝰ ostēdit patri latꝰ ꝛ vulnera. nec vlla poterit esse repulsa vbi tot ɔcurrūt charitatis insignia. j. Jo. ij. Aduocatū habemꝰ apud patrē: ihm̄ chr̄m ꝛc. Itē est offīm spūssancti qd̄ facit in nobis Ro. viij. Ipse spūs postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Oꝫ sit offīm sctōꝝ ꝛc. Apoc. viij. Ascēdit fumꝰ incensoꝝ de orōnibus sctōꝝ. Itē honorabile est officiū: qꝛ qui orat cū deo loquit̃. Magnꝰ honor est loq̄ frequēter cuʒ aliquo magno ꝑncipe: maior cū rege multo fortius cū rege regū. yh̄. Cū oramꝰ cuʒ deo loq̄mur. cū aūt legimꝰ ipse nobiscū loquit̃. Magna igit̃ est orōnis dignitas qꝛ ipse deꝰ ꝛ tota curia celestis attenta est audire orōnes nr̄as ꝛ laudes. ꝛ delectant̃ in eis: ꝛ ipsi angeli orōnes ꝛ laudes deo referūt ꝛ offerūt. ps. Afuerūt ꝑncipes ɔiuncti psallētibus s. hoībꝰ. ibi. hen. ado. ꝛc. Itē in ɔspectu angeloꝝ psallā tibi ꝛc. i. cōspicientibus angelis: vel ɔspiciēdo angelos qui oratōibus nostris attendūt: ꝛ eas deferunt. Cant. viij. Que habitas ī hortis amici auscultatu te fac me audire vocem tuā j. Corin. iiij Spectaculū facti sumus angelis ꝛ hominibus. Quarto mouere debet ad orāduʒ orādi facilitas ꝛ irexcusabilitas: qꝛ hoc opus defacili pōt fieri. ꝛ ita inexcusabile est sm qd̄ in ps. dicit̃. Apud me oratio deo vite mee. dicit glo. Apud iustū semp est ꝙ dare pōt. s. oratio quā si non pōt dare voce. pōt eam semp dare mente. vt semp oret bonū desiderando ꝛ volendo. De hoc thesauro bone voluntatis ꝛ desiderij q̄ plus dat plus habet. Unde miser est qui de hoc dando parcus est: quādo minus dat minꝰ ei remanet qui plus dat plus habet. Luce. xix. Habenti dabit̃ ꝛc. Non enim infirmitate aut paupertate se potest

excusare hō. Qui si diceret̃ ieiuna posset rñdere nō possum: q2 infirmus sum. Si dicit̃ ei fac elemosynā pōt rñdere nō possum q2 pauper sum. Si dicit̃ ora nō pōt hoc dicere: q2 si nō potest ora re voce: pōt orare corde vt dictū est. Ipsa enī bona volūtas ꝛ desideriū orādi est oratio. Quinto mouere, vꝫ ad orādū multiplex vtilitas de cuius vtilitate multiplici dicet̃ inferius.

¶ De facientibus orationē deo gratā. DIS XXXIII.

Irca decimūquintū. s. qualis debeat esse orō ad hoc q̄ sit deo grata. Sciēdū q̄ quedā sunt ad orationē ꝑparatiua quedā expediētia. ꝛ quedā integrantia. Porro ad orationē ꝑparatiua seu dispositiua quattuor videlicet sacra lectio studiosa meditatio seriosa ieiuniū ꝑciatis ꝛ officiū pietat̃. Primo qdē aūt orationē ꝑparat ꝛ disponit sacra lectio q2 lectio sacre scripture quā aliq̄s accipit studendo: legēdo ꝑdicando vel etiā audiendo parit cognitionē: cognitio cōpunctionē: cōpunctio orationē. Sic exēplū habemus. ij par. xxxiiij. vbi saphan scriba dixit Josie: tradidit mihi helchias sacerdos hūc librū. quē cum ꝑsente rege recitasset audissetq2 ille vba legis scidit vestimēta sua ꝛ ꝑcepit helchie ꝛc̃. dicens ite ꝛ orate dñm pro me. Itē Nee. viij. Cū aperuisset esdras librū corā omni populo. Seq̄t̃. Incuruati sunt ꝛ adorauerūt deū proni in terram. Ratio habet̃. ij. esdre. ix. Itē Hiere. xxxvi. legim⁹ q̄ Hieremias clausus in carcere: q2 nō poterat ad ꝑdicādū exire ꝑcepit baruch q̄ librū ī quo scripserat verba dñi legeret omni populo dicēs ei leges eis si forte cadat orō eoꝝ in cōspectu dñi. Itē. j. Thi. iiij. Sanctificat̃ creatura i homo ꝑ verbū dei ꝛ orationē. Per verbū inq̄ꝫ inspiratū lectū auditū vel etiā ꝑdicatū. Sic igit̃ patet q̄ sacra lectio disponit ad orōnem.

Secundo ad orationē ꝑparat ꝛ disponit meditatio seriosa non distrahens nō retrahens nō abstinens: sed solum meditatio attrahens ꝛ sursum eleuans ꝛ dirigens mētē in deū talis ꝑparat ad orationē: ꝓpter qđ dicit̃ Ecci. xviij. ante orationē prepara animā tuā. Debet enim homo oēs curas extrinsecas a se penitus amouere: distractiones abijcere: sensus exteriores claudere ꝛ cor suū in se recolligere. Sicut docet idē Sap. Ecci. xxx. Cōtine ꝛ cōgrega cor tuū in sanctitate eius. Aduerte q̄ reus ante sentētiā iudicis diligēter cogitat: quomō possit iudicē ad misericordiā flectere paup elemosynā petiturus cogitat quomō possit cor diuitis efficatius ad pietatem mouere. Aduocatus solicite meditat̃ rōnes q̄bus causā suā possit facere meliorē: ꝛ sponsa meditat̃ q̄b⁹ vbis ꝛ modis cor sponsi dulcius alliciat ad amorē q̄ fronte: q̄ temeritate: q̄ presumptione audebit homo sine meditatione puta sacra vba resonare: corā summo iudice reus accedere corā summa maiestate etiā summis spiritib⁹ tremēda nō ꝑmeditatus assistere. Ideo dicebat ps̄. Meditat⁹ sum nocte cū corde meo ꝛ sic exercitabar in orōne. ꝛ scopebā spūꝫ meū. Meditatio nāq̄ꝫ docet q̄d ꝛ qualiter sit orādū: disponit ꝛ ordinat animū: ꝛ regulat mentē ꝛ eleuat cor in deū ps̄. Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper in meditatione mea exardescet ignis. Meditatio igit̃ ē quoddā ꝑparatoriū ꝛ directoriū orōnis. Bern̄. Meditatio q̄d desit docet oratio ne desit impetrat. Aduerte nullus audet corā rege mortali verbū ꝓponere: maxime vbi posset eē damnū vel cōmodū. honor vel obprobriū: nisi ꝑmeditatus. Null⁹ auderet populo ꝑdicare: nec doctor in scholis legere nisi ꝑmeditatione ꝛ deliberatione debita ꝑcedente. Ex his concludit̃ q̄ nō pōt esse oratio deuota: attēta. humilis ꝛ discreta. ꝛ sic de alijs cōditionibus q̄ in orōne deo grata requirunt̃ sicut infra patebit: nisi preparatiua meditatio ꝑmittat̃. Tertio ad orōnē disponit sobrietatis ieiuniū. Thobie xij. Bona est orō cū ieiunio. Augu. Sola illa orō pinguescit quā macies pascit carnis. Ideo isti ieiunando obtinuerunt q̄đ petiuerūt q2 orōni ieiuniū cōiunxerūt. Helyas. j. Reg. xix. Judith. viij. Hester iiij. ꝛ. xiiij. Et filij captiuitatis Esdre. viij. Jeiunauim⁹ ꝛ rogauim⁹ ꝛ euenerūt nobis cūcta ꝓspe. Nee. j. Jeiunabā ꝛ orabā ꝛc̃. Et Danielis. x. Posui faciē meā ad dñꝫ rogare ꝛ deprecari cū ieiunio ꝛc̃. Similiter niniuite Jon̄. iij. Et anna ꝓphetissa Luc. ij. Itē andreas ieiunans ꝛ orans obtinet salutē Nicolai de quo supra. Quarto ad orationē disponit pietatis exercitiū. Pius enim dñs pietatē exercentibus libenter suā pietatē impendit. Thob. xij. Bona est oratio cū ieiunio ꝛ elemosyna. Ibidē. Quādo orabas cū lachrymis ꝛ sepeliebas mortuos ego obtuli orationē tuā deo. Et Act. x. dicit angelus cornelio. Orōnes tue ꝛ elemosyne tue ascēderunt in cōspectu dei. Ecōtra dicit̃ ꝓuer. xxi. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperis clamabit ꝛ ipse: ꝛ non exaudiet̃. Et. xxviij. Qui declinat aures suas ne audiat legē. s. charitatis ꝛ pietatis orō eius fiet execrabilis. Et q2 nō minoris est meriti pietas spūalis q̄ꝫ corporalis si pietas vel mīa corpalis disponit ꝛ ꝑparat viam ad orationē: vt dictū est multo magis misericordia spūalis disponit: cuiusmodi est idulgere penitenti. Math. v. Si offers munus tuū ad altare ꝛc̃. Marc. xj. Cū stabitis ad orādū dimitte si q̄d habetis. ꝛ pr̄ vester dimittet vobis pctā vr̄a. Math. vj. dimitte nobis de. no. ꝛc̃. math. xviij. Serue nequā in me ꝛc̃. Ecci. xxviij. Remitte ꝓximo tuo nocēti te. ꝛ tūc deprecāti tibi pctā soluētur. Et post. Homo hoī seruat irā ꝛ a deo q̄rit medela. Beda. Due sunt ale q̄b⁹ orō ad deū volat: dare ꝛ remittē. Opus etiā pietatis est pro inimicis orare. Sicut docet dñs Math. v. Benefacite his qui oderūt vos orate pro ꝑsequētibus ꝛ calūniātib⁹ vos sic̃ ꝛ pr̄ vr̄ celestis qui solē suū oriri facit sup bonos ꝛ malos. Talis fuit orō samuelis. j. reg. xij. Absit a me vt cessem orare pro vobis. Talis enī fuit orō christi Luc. xxiij. Pater dimitte illis q2 nesciūt quid faciūt. Et stephani Act. vij. Dñe ne statuas illis hoc peccatum.

¶ De facientibus orationē expeditā.

Ueda sunt orationē expediētia tanq̄ꝫ videlꝫ remouētia ꝓhibēs. Et ista sunt quattuor puritas affectiōis serenitas trāquillationis humilitas subiectiōis fidelitas intentionis. Primo q̄dē puritas affectōis requirit̃ ad orationē tanq̄ꝫ remouēs ꝓhibēs. Oportet enī q̄ orans sit sine cōsciētia pcti mortalis. i. q̄ nō hēat volūtatē peccādi vel in pctō manēdi Ysa. j. Cū multiplicaueritis orationē nō exaudiā man⁹ enī vestre plene sunt sanguie. Idem lix. iniq̄tates vestre ꝛc̃. Et post. Et pctā vestra abscōderūt faciē dñi a vobis ne ipse exaudiret. Et Joh. ix. Peccatores nō exaudit deus dixit cecus nat⁹ ps. Iniquitatē si aspexi in cor meo nō ex. dñs. Immūda erat cogitatio antiochi. de quo ij mach. ix. Rogabat dñꝫ scelestus a quo nō erat misericordiā cōsecuturus ꝛc̃. Item dꝫ esse mūda a sordidis cogitatōibus vt si illuc veniāt. ibi nō quiescāt sꝫ statim expellāt. Ecci. x. Musce morientes ꝑdunt vnguēti suauitatē. Ad hoc facit exemplū supra positū de pariete facto sordido. In vitis pa. dixit q̄dā pater. Diabolus inimicus tu⁹ est. ꝛ tu dom⁹ nō cessat in te ꝓijcere q̄cq̄d sordidū inuenerit cum te inuenerit occupatū ī orōne ꝛ tu illud ei reijce ꝛ ꝓcede. Itē dixit quidā pater sicut in fonte turbato non pōt quis videre faciē suam. ita mens occupata cogitatōbus imundis nō pōt orare deū in cōtemplatiōe. Scdo requirit serenitas trāquillatōis vt fiat oratio trāquilla mēte: ꝛ sereno corde. q2 vt dicit̃ iij reg xix. Non in turbine dñs sed in sibilo aure tenuis. ibi dñs. Item vt fiat in quieto tpe. Tren̄. ij. Consurge ꝛ lauda in principio vigiliarum effunde ꝛc̃. Media no. ꝛc̃. Ecci. xxxix. Justus cor suū tradet ꝛc̃. Sap. xvj. oportet solem preuenire ad benedictionē ꝛc̃. Item in loco quieto debet fieri. Unde loc⁹ orōnis erat spāliter in templo q̄đ est in hierusalē: que interpretat̃ pacifica. Sic dñs Marc. j. valde diluculo abijt in desertū locum. ibiq̄ꝫ orabat. Bern̄. Quādo noctium⁹ sopor ꝓfundū inducit silentiū tūc purior ꝛ securior est oratio nullo strepitu nullo clamore turbata nulla aspicientiū laude tentata. Serenitatem cordis impediunt aues idest cogitationes vane glorie. Ideo abraham abigebat aues sup eius sacrificiū descēdētes Gen̄. xv. Item musce idest solicitudines mūdiales que molestant mētem pungūt et inficiunt Exo. viij. Uenit musca grauissima ī domos pharaōis ꝛc̃. Sequit̃. Corrupta est terra ab huiōi muscis. Et infra ait moyses. Orabo dñꝫ ꝛ recedet musca. Itē serenitatē cordis impediūt rane. i. cogitatōes ꝛ affectiōes carnales. Quia rane sunt vētrose: signāt gulositatē. Itē sunt garrule: q2 vitiū gule sequit̃ loq̄citas. sicut ait Greg. j. mor̃. Itē morant̃ in lutosis locis ꝛ signāt luxurie vilitatē. De huiōi ranis dr̄ exo. viij. Ascēderūt rane ꝛ operuerūt terrā egypti. Seq̄tur. Orate ꝓ me dñꝫ vt auferat a me ranas. Itē serenitatē cordis impediūt serpētes. i. tētationes demonū venenate. Nūeri xxj. Ora dñm vt tollat a nobis serpētes. Diabolus enī omne bonū nitit̃ impedire: maxime fructū orōnis. Ipse siq̄dē est inimic⁹ homo superseminās zizaniā vt suffocet tritici fructū Math. xiij. Inimicus homo hoc fecit. q2 in orōne diuersas cogitatōes immittit ꝑ quas hoīes ab orōne retrahit q̄ sunt immissiones ꝑ angelos malos. In vita sancte Juliane legit̃: q̄ cū esset incarcerata ꝓp fidē. apparuit ei diabolus ī forma angeli lucis dicēs q̄ ipse esset angelus lucis ad eam cōsolandā missus. Cū aūt ipsa timeret ꝛ hesitaret reuelatū est ei in secreto q̄ acciperet ꝛ ligaret eū ꝛ verberaret sua cathena vsq̄ quo indicaret ei quis esset. Qđ cum fecisset ei indicauit q̄ erat princeps demonoꝝ mittens alios demones ad hoīes seducendū ꝛ tētandū. De quo si nō facerent ad voluntatem suam: cum reuertebant̃ verberabant̃ ab eo. Et inter alia que faciebant ꝑ se ꝛ ꝑ alios laborabat quomō orantib⁹ auferret fructū orationis immittēdo ꝛ imaginatōes rerū secularium: ꝛ que obliti fuissent vel facere vl̃ ordinare in domib⁹ suis vel piculose dimisse fuissent ibi vt eos sic ab orōnib⁹ reuocaret. Item in vita beati benedi

en legit̄ ⁊ habet̄ dial. iiii. ꝙ cū in quodā monasterio qđ ipse construxerat esset qdā monachus qui nō poterat stare cū alijs ad orationē: ⁊ multotiens esset correptus ab abbate monasterij nec corrigeret se. sed exiret semꝑ q̄si pro aliqua re seculari facienda. Signatū est hoc beato benedicto q̄ cū venisset ⁊ oratū fuisset ꝑ biduū ⁊ iste exiret semꝑ: ait beat⁹ bñdict⁹. Nūqđ videtis qđ extrahat hūc monachū: dixit ergo pontiano abbati illi⁹ monasterij ⁊ mauro in secreto vt orarent vt de⁹ hoc ei intimaret: ⁊ vidit post biduanas orōnes maurus abbas ꝙ dict⁹ monach⁹ extrahebat̄ ꝑ vestimēti fimbriā a puerulo nigro: ⁊ educebat̄. Cū aūt finita orōne bñdictus egrederet̄: ⁊ inuenisset dictū monachū extra. cū virga ꝑcussit: tūc q̄si ꝑ ad ictū ei⁹ fugisset demon: in orōne imobilis ꝯstitit vel ꝑmāsit. Diabol⁹ fac̄ de hoīe sicut fecit miles de equo quē lucrat⁹ est. De quo refert magister Jac. ꝙ quidā ep̄s habebat optimū equū: quē cū nollet dare cuidā fratri suo militi: ꝯsiliū dict⁹ miles a quodā socio ep̄i qđ diceret sepius ep̄s equitādo illū equū: dixit ei ꝙ dicēdo horas: deus in adiutoriū meū ⁊c. Cū aūt accepisset cū mutuo ⁊ ꝑ triduū eū eq̄tās ⁊ tota die: de⁹ in adiutoriū meū ⁊c. dicebat: equū pungēs calcarib⁹ infra triduū aptauit ita equū ꝙ q̄ñcūq; de⁹ ī adiutoriū ⁊c. dicebat̄ equo: tot saltus dabat ꝙ nō poterat retineri. Cū aūt reddidisset eū ep̄o cū horas incipiebat ita saltabat ꝙ fere ep̄m ꝑcipitabat. Quod videns miles dixit. Dñe iste equus quē nō potestis retinere nō est vobis vtilis: q2 ꝑcipitabit vos: sed pot⁹ mihi: q2 bñ ꝯtēdā ⁊ domabo feritatē ei⁹. Et ideo ep̄s tanq̄ inquietū ⁊ inutilē dedit cū militi. Silis huic equo est hō inquiet⁹ in orōne q̄ ad modicā puncturā diabolice tētationis vel corporalis afflictionis. vel etiā pulicis: cū alij diuinū adiutoriū inuocāt: ipsi fugiūt diuinū. ⁊ sic diabol⁹ lucrat̄ eos. Itē hoc ē ꝯ illos q̄ linguā domare nō ꝑnt. Ja. iij. Ois nā bestiaꝝ domari pōt ⁊c. Itē hoc ē ꝯ illos quos sermo dei domare nō pōt. Itē fac̄ diabolus sic̄ fecit eulmerodach. de quo dr̄ ī babylonica hystoria: ꝙ mortuo p̄re timens ne resurgeret: ⁊ regnū ei auferret: de ꝯsilio aliquoꝝ corpus p̄ris in multas ptes diuisit ⁊ diuersis vulturib⁹ tradidit. Dixeritq; ꝙ p̄r nō resurgeret donec dicti vultures ī vnū ꝯuenirēt. Ita diabolus timēs ne hō resurgat ⁊ regnū celoꝝ orādo acq̄rat. Cor humanū cū orat hō diuidit: ⁊ ꝓijcit q̄si diuersis malis cogitationib⁹ ⁊ sollicitudinib⁹. Itē in collationib⁹ patrū. v. li. legit̄ ꝙ cū q̄dā frat̄ diu ī heremo vite ꝯtēplatiue studuisset: ⁊ amici sui carnales l̄ras plurimes misissent ei de terra sua: accipiēs eaꝝ fasciculū ꝓiecit ī ignē: dicēs. Ite ī ignē cogitatiōes p̄rie patrie ꝯcremādē: ne me ad ea q̄ deserui reuocetis: ⁊ me tētetis. Legit̄ ꝙ q̄dā bonus hō vt posset liberi⁹ vacare orōni ⁊ ꝑdicationi: oib⁹ abrenūciauit: vno asino retēto ꝑ quē portaret̄ ꝑ ꝓrochias ad ꝑdicādū. Cū aūt esset in aliq̄ ꝓrochia: aut meditans aut orās: aut ꝑdicās: aut celebrās: cū deberet cogitare: ⁊ attēdere in his q̄ faciebat: occurrebat ei cogitatio de asino suo quē foris reliquerat vl̄ ne ei furaret̄: vl̄ ne a lupo vorare̅t ⁊ hmōi. Uidēs hō ꝙ vix posset reuocare cor suū ad ꝯcordiā oib⁹ licēciauit asinū suū: dicēs ꝙ magis volebat amittere asinū suū q̄ꝫ cor suū simul ⁊ orōnē ꝑs. Cor me. dere. me ⁊c. Itē magister Jacob⁹ dicebat ꝙ q̄dā clericus ꝯquerebat̄ de hoc ꝙ nō posset diu cor suū retinē ī orōne. Cū aūt ali⁹ hoc audiēs iactaret se ꝙ bñ ibi cor suū tenebat: dixit ei ali⁹ ꝙ daret ei equū suū si ita ꝯtinue teneret ibi cor suū ꝙ nō cogitaret alibi vsq; quo dixisset vnū p̄r nr̄: ⁊ cū si nō faceret daret ei ipse suū. Cū aūt huic ꝯditiōi ꝯsensissent: ⁊ ali⁹ iuraret se dictuꝝ vitatē: req̄sit⁹ postea de ea dicēda ꝑ iuramētū: recognouit ꝙ ī fine p̄r nr̄ incepit gaudere de hoc ꝙ equū lucrabat̄: ⁊ cogitare vtrū sella eēt de pactiōe ⁊ ita pro modico gaudio amisit sellā ⁊ equū suū ⁊ alteri⁹. Itē dicebat q̄daꝫ ꝙ cor humanū erat q̄si auis venatica: q̄ cū tenet̄ ī manu audito modico sonitu nitit̄ aduolare: sꝫ tenēs eā q̄busdā vinculis q̄ tꝫ ī manu eā reuocat sup manū. Et cū trāsit ꝑ locū vbi ē strepit⁹ carnes rubeas tꝫ et añ oculos ad rostrū vt attēta ibi nō attēdat ad strepitū. sic cor in orōne vt auis aduolare nitit̄ ad strepitū tētationū. Debet aūt hō illud reuocare vinculis timoris ⁊ amoris dei: ⁊ carnes christi cruētas añ oculos ei⁹ ponē: ⁊ in refectione eaꝝ cor detinere ⁊ occupare.

Tertio ī orōne req̄rit̄ humilitas subiectionis. ps. subditus esto dño ⁊ ora eū. Qui enim humiliter orat: mouet efficacius: ⁊ ī petrat facilius. Uñ Luc. xviij. dr̄. Duo hoīes ascēdebant in templū vt orarent: vnus phariseus ⁊ alter publicanus. Publicani oratio sc̄ꝫ sua humiliter accusantis dicēdo: de⁹ ꝓpicius esto mihi peccatori: fuit diuinitus acceptata. Pharisei vero seipsum ꝑ iactantiā collaudantis ⁊ alios ꝑ supbiā temere ꝯtēnentis: fuit oratio reprobata. ps. Respexit in orationem humiliū. Eccl. iij. Oratio humiliātis se. pe. ⁊c. Judith. ix. Humiliū semꝑ tibi placuit deꝑcatio. Humilis fuit orō abrahe ideo placuit deo ⁊ petitū obtinuit. Gen. xviij. Loqr ad dominū ⁊c. Item oratio Hester: eiusdem. xiiij. Similiter chananee Math. xv. Similiter filii ꝓdigi dicētis: pater peccaui ⁊c. Luc. xv. Dicebat quidā ꝙ veraciter docēt orare mēdici qui se quātum possunt in habitu ⁊ voce incuruant ⁊ ꝯsternunt se vulnera ⁊ vlcera ⁊ paupertatem mēdicitatem infirmitates suas ⁊ defectus suos ⁊ infortunia sua eis ostēdūt a q̄b⁹ petūt. Silr̄ ⁊ fures dānati qui añ iudicē se humiliāt: ⁊ ꝓmittūt emēdā lugētes docēt nos orare. Quarto in orōne req̄rit̄ fidelitas intentiōis vt oret hō cūꝫ spe ⁊ fiducia impetrādi. Jaco. j. Postulet in fide nihil hesitās. Bern. Indignus celesti bñdictiōe ꝯuincit̄ qui deū dubio q̄rit affectu. Itē Bern. de diligēdo deo. Ad dei beneficia obtinēda ⁊ retinēda ⁊ obseruāda necessaria sunt ꝑsidia sedule ⁊ lōganimis orōnis. In qua tanta sit fides vt speret oia. tāta deuotio vt deum cogere videat̄ tantus amor vt oia q̄ petit in orōne se sentiat obtinē: tam benigna humilitas in oibus nō suā sꝫ dei ꝓpter fieri volūtatē hēat cordis puritatem: cordis mundiciā ⁊c. Ja. v. Oratio fidei curabit īfirmū q2 hāc discipuli nō habuerūt lunatici curare nō potuerūt vt dicit eis dñs Math. xvij. Nō potuistis eū curare ꝓpter icredulitatē vestrā. Nā ⁊ si q̄s suoꝝ ꝯscius petōꝝ ⁊ de ꝓprijs meritis diffidēs īdignū se reputet exaudiri. tñ de imēsitate diuine mīe dꝫ ꝯsiderare sic̄ manasses de petīs suis semetipꝫ accusans: ⁊ dicēs. ij. Paral. xxxiij. Peccaui sup numeꝝ arene maris: ⁊ multiplicate sunt iniquitates mee ⁊c. Sequit̄. Peccaui dñe peccaui: ⁊ iniq̄tatē meam ego agnosco. peto rogans te dñe remitte mihi. q2 indignū saluabis me sm̄ magnā mīaꝫ tuā. Sed quātūcūq; de petīs suis se grauiter accusaret. ⁊ de seipso diffideret. q2 tñ de dei misericordia ꝯfisus est meruit exaudiri sic̄ dicit̄. Paral. xxxiij. Deꝑcatus est dñm ⁊ obsecrauit intēte: ⁊ exaudiuit orationē ei⁹: reduxitq; eū in hierusalē ī regnū suū. Uñ bern. ait. Interdū impediri solet oratio ex pusillanimitate spūs ⁊ timore imoderato. Hoc aūt tūc solet fieri cū sic cogitat hō ꝓpriā idignitatem vt nō ꝯuertat oculos ad diuinā benignitatē. Et sicut ꝑiculū ē si fuerit oratio nimis timida: sic in ꝯtraria pte nō minus imo mai⁹ piculū est si fuerit temeraria: nec hoc dico: vt petōrib⁹ auferā orādi fiduciā: sꝫ volo eos orare tanq̄ gentē que petiū fecerit nō iusticiam orent pro idulgētia petōꝝ suoꝝ in animo ꝯtrito ⁊ spiritu humilitatis: ⁊ cū diuine ꝯfidētia bonitatis. Uñ. j. Jo. v. Hec est fiducia quā habem⁹ ad deū. q2 quecūq; petierim⁹ sm̄ voluntatē ei⁹ audiet nos. Debem⁹ igit̄ ꝯfidēter ab eo magna petē tanq̄ a dño magno diuitissimo potētissimo ⁊ largissimo si volum⁹ obtinere: q2 ad hoc nos inuitat Jo. xvj. Si qđ petieritis ⁊c. Et post. Petite ⁊ accipietis vt gaudē ple. Nō vult dare dimidiū regnū vt Assuerus Hest. ⁊ Herodes filie saltāti sed plenū ⁊ integꝝ: dat enī deus munera sm̄ magnificētiam ꝑncipalē. Cū aūt sit summus: summū donū decet eū. Legit̄ in gestis alexādri: ꝙ cum q̄dā histrio lusisset corā rege Anthygono ⁊ placuisse videret̄ ei ludus. petiuit ab eo dict⁹ ioculator vnū equum quo sequeret̄ eū. ⁊ seruiret ei. Qui illusit ei dicēs ꝙ ipse nō erat dignus tāto munere. Cū aūt ille repulsus petēt saltem vnū denariū. Rñdit Anthygonus ꝙ non decebat honorē regiū dare taꝫ paruū munus: ⁊ sic nihil dedit ei neq; magnū neq; pruū mun⁹. Cū aūt idē ioculator veniret ad alexādrū ⁊ lusisset corā eo: ⁊ ludus ei placeret dixit ei ꝙ peteret tanq̄ dign⁹ aliq̄ remuneratōe: cū ille timeret ꝯfundi si magnū petēt: petiuit paruulū munus: ⁊ cū sup hoc eū alexāder argueret excusauit se ꝑ factū āthygoni. Tūc alexāder dedit ei vnā ciuitatē dicēs. Et si tu nō es dign⁹ tm̄ munus accipere vel petere: ego aūt suꝫ dign⁹ dare: ⁊ hoc decet magnitudinē meā. Ita de⁹ vult dare munus decēs suā magnitudinē. Iniuriā facit regi fili⁹ ei⁹ qui petit ab eo corā tota eius curia sotulares ⁊ panē ad comedendū: ⁊ vestiū suaꝝ resartionē cū potius p̄r velit ei dare regnuꝫ in quo oia necessaria habebit. Itē nota paupes petūt hic ⁊ accipiēt in futuro regnū. Luce. xij. Primum querit. reg. dei ⁊c. Nolite timere pusillus grex. compla. pa. m. dare vo. reg. Et ꝯtra diuites accipiunt hic: ⁊ petent in futuro: ⁊ nihil inuenient. vt patet. Luce. xvj. de diuite dicente. Pater abrahā ⁊c. vor. sup. su.

De orationem integrantibus.

Uedā sunt orationē integrātia que sunt quattuor. Attentionis sedulitas. Feruor deuotiōis. Discretiōis sagacitas ⁊ vigor frequētationis. Primū qđ ad orationē req̄rit̄ tanq̄ ītegrās ipsaꝫ ē sedulitas attētionis. Orō enī est q̄si quoddā familiare colloquiū cū deo: sicut ait yƨi. Cū oram⁹ cuꝫ deo loq̄mur q̄ñ legim⁹ de⁹ loquit̄ nobiscū. Et sanct⁹ Ansel. ait. Orōis tpe christianus hō cū deo loquit̄ cōsideret fidelis aīa q̄ꝫ reuerēter humilr̄ ⁊ attente dꝫ loq̄ cū summo ꝑncipe q̄ꝫ timorate cū summo iudice: q̄ꝫ familiariter cū amico q̄ꝫ dulcit̄ cū spōso dulcissimo. Tota igit̄ attētiōe: tota affectu ⁊ mētis adnisu loquat̄ hō cū deo sine corruptōe: sine interruptiōe: ⁊ sine mētis euagatiōe. Sic̄ ait apl̄s. j. Cor. xiiij. Ora

bo spiritu orabo et mēte psallā spiritu psallā et mēte. Nā sicut dicit salvator Joh. iiii. Spūs est deus et eos qui adorāt in spiritu et vitate oportet adorare. Nō enim plus delectat deus in orone vocali sine attētione mētali q̄ in garritu aviū vel in grūnitu porcoꝝ. Orās ps. dic. dn̄o. Intēde voci orōnis mee rex meus et deus meus. Et alibi Fiant aures tue intēdentes in vocē deprecationis mee Sꝫ si tu ipse nō attēdis tibi quō speras deū intēdere tibi si cū rege vel pncipe vel alio magno viro nō auderes tam irreuerēter loq̄ quomō estimas gratū eē deo q̄ sine devotione: humilitate timore et reuerētia psumis loqui cū eo. Nōne cōquerēdo et reprobādo loquitur dn̄s ꝯ tales dicens Math. xxiii. Populus hic labiis me honorat cor aūt eoꝝ longe ē a me. De h̄ reqre supra vbi dr̄ q̄ in orone requirit̄ serenitas. Item attētionē nō hūit in orone dominitātes sicut fuit oro apl'oꝝ i oñi passione cū inimic' eos expetere nō cessaret. Ideo dn̄s frequēter excitat eos et incitat ad orone Math. xxiiii Vigilate et orate et pe iiii. Vigilate in orōnib'. Marc. xiiii. Vigilate et orate q̄r et ꝑs nocte mādavit dn̄s canticū psalmodie. In quodā priorat monachoꝝ cū diu vigilassent monachi maiores in potationib' et cōfabulationibus pulsantes ad matutinas eas incipiebāt: et cito post dormiebāt in psalmodia et quosdā pueros eā dicere angariabāt. Cū aūt vnus eoꝝ videret q̄ oēs obdormissent innuit sociis q̄ tacerēt. Cū aūt aliquādiu siluissent et lusissent vn' eoꝝ incepit clamare cū magno sonitu: bn̄dicam' dn̄o monachi autē illi expgefacti et stupefacti inceperūt clamare cū aliis deo grās et q̄libet dormiētiū credidit q̄ alii dixissent cū pueris et credētes se dictas dixisse matutinas ad lectos suos venerūt. Sic diabolus multis furat̄ p somnū fructū orōnis: ita vt nec deo grās dicāt sed p totā noctē silent in vitiis somno et delitiis absorpti. Scd̄o in orone requirit̄ fervor devotiōis. Est enī orō sicut thymiama boni odoris. et sic virgula fumi ex aromatibus. Cant. iii sic cera et thus liquescens in igne et sic incēsum odorifer ps. Dirigat̄ orō mea sic incēsum in cōspectu tuo. Attēde q̄ incensum nō redolet nec odoris sui suavitatē emittit nisi suppositis carbonib' incendat̄ Sic nec orō redolet corā deo nisi a corde pcesserit inflāmato Unī in signū acceptatiōis divine descēdebat ignis de celo sup sacrificia iustoꝝ sic pꝫ de sacrificio helie. iii. Reg. xviii. Et de sacrificio Gedeonis Judic. vi. Et de sacrificio manue. Judic. xiii. Et de sacrificio sacerdotū ii. Mach. iii Oratio igit̄ nō tepida sed devotiōe fervida placet deo. Unī Apoc. viii. dr̄ q̄ ali' angelus venit i. hō in orone devot'. Orādo. n. assumit hō officiū angeloꝝ ideo dr̄. Angelus et stetit añ altare. i. christū sup qd̄ sacrificia nr̄a offerēda sunt habēs thuribulū aureū. Thuribulū istud ē cor devotoꝝ infer' clausum ad terrena superius aliqualit̄ aptū ad celestia carbonib' ardētib' plenū i. fervidis affectionib' inflāmatū. Sup hos carbones ponēdū est incēsū. i. sup affectiōes ardētes mūdanda ē orō. Hoc aūt thuribulū dr̄ aureū q̄r hec oia debēt ex charitate pcedere q̄ p aurū designat̄. Sequit̄. Et data sunt ei incēsa multa vt daret de orōnib' sanctoꝝ oium sup altare aureū. Nota frequēter orāti addūtur orones sanctoꝝ omniū q̄r oēs sancti orant pro eo et suas orones adiungūt ei' oratiōni: vt potērior et fervētior fiat corā deo. Ait enī ps. Pro hac orabit ad te ois sctūs in tpe opportuno. Et q̄r talis oratio multū est grata deo ideo sequit̄ et ascēdit fum' incēsoꝝ de orationib' sanctoꝝ de manu angeli corā deo. Fum' iste extricat omne gen' demonioꝝ. Tho. vi. Unī p oratiōnē abstulit moyses serpentes. Numeri xxi. Ora pro nobis vt tollat de' a nobis serpētes. Oravitq; moyses pro pp'lo Serpētes venenosi sunt demones q̄ p orationis efficaciā effugant̄. Unī oratio pōt dici carmē demonioꝝ fugativū. De fervore devote orationis ait Bern. Periculū est si sit oratio tepida et nō ex viva affectione pcedēs. Nā i ascensu suo languescit et deficit eo q̄ nō habeat vigorē. Que vō fidelis fervēs et humilis fuerit: celū sine dubio penetrabit. Nō. n. sufficit i oratione vocali attēdē ad vba q̄ dicunt̄ nisi cū fervore spūs pferant̄. Nec i orone mētali suffic̄ simplex speculatio seu trāsitoria meditatio nisi fiat spūs excitatio et q̄dā ipressio spūalis. Unī i orone vocali vbis ad devotionē ptinētib' et devotionē excitātib' necnō et aliis signis mētē mouētib' sic sūt genuū flexiones manuū elevatiōes iclinatiōes corpis pectoris tunsiōes et hmōi vtēdū ē ad mētē elevādū i deū et devotiōis spūs excitādū. Sic Aug dic̄. Verbis et aliis signis ad augēdū sanctū desideriū nosipsos excitam'. Ista tn̄ nō sufficiūt ad succēdēdū hūc fervorē nisi spūsſacti flat' adveniat. Sic ait Bern. Tepida ē ois orō nisi eā pcedat ispiratio. Eccl. xxviii Scd̄m ligna silue exardescet ignis lingua sūt diverse meditatiōes de deo ex q̄b' surgūt diverse affectiōes fervētes. Bern. dꝫ pficiēs i oronem quēri vt quāta puritate cordis pōt itēdē i eū cui offert orōnis sacrificiū et i orone et offerre seipsuꝫ itēdē dꝫ q̄s offert: intelligere quid offert. quātomagis videt qui offert et cui offert tātomagis ei' affect' fervescit et in meditatiōe eius exardescit ignis Aug. Tāto dignior in orone sit effect' q̄to fervētior pcedit affect' In vitispa. dic abbas ysaac cū frēs cōvenissent ad comedēdū agapē et loquerent̄ ad invicē increpavit eos dicēs. Tacete frēs ego eni scio hic vnū frēm comedētem nobiscū cui' orō ascēdit in ꝯspectu dei velut ignis Itē in vitispa. abbas machari' egypti' duos iuvenes veniētes in cella collocavit Cū aūt visū iret eos finxit se velle dormire in cella eoꝝ illa nocte. Cū aūt secessissent ad lota sua ad dormiēdū eis assignata rogavit machari' dn̄m vt ostēdēt ei quō pficerēt sur̄gētes tūc vidit eos ad orōnē et vidit lumē de celo sup eos infundi qd̄ m ipsi non viderunt et vidit demones ad modū muscaꝝ volitātes et sup os et oculos minoris residere volētes. sꝫ angelus aderat cū rūphea ignea defendēs cū et de ore ei' adversus singlos facula egredi videbat̄. Ad maiorē nō poterāt demōes accedē de cui' ore maxim' ignis exire videbat̄ et in celū tendē Cū esset ppe diē accubuit. Machari' autē cognovit p hec minorē tētatū et maiorē pfectū secꝫ orōnib' eoꝝ recōmendās discessit. Post paucos dies maior in pace recipit̄ post tres dies mior eū sequit̄. Et dixit q̄dā senex: sicut musce nō audēt residere sup ollā fervidā et bullientē: sic nec demōes sup mētem in orone fervētē donec tepescat. Tertio in orōne reqrit̄ discretōis subtilitas. Dꝫ aūt hec discretio custodiri in petēdo vt videat orās qd̄ et q̄r sit petēdū Quid inqꝫ q̄r multi multa petūt in orone: sꝫ nō obtinēt q̄r petūt sine discretōe Sicut enim de' pie concedit quod pie: et discrete petit̄ sic nō min' pie negat qd̄ icōsulte et nō vtilr postulat̄. Aliq̄ nāqꝫ petūt qd̄ est ꝯ honorē divinū: vel qd̄ est ꝑprie salutī ꝯrīu. vl' qd̄ est in alteri' nocumetū de' tales nō exaudit. Sic ait Jac. iiii Petitis et accipitis eo q̄ male petatis imo talis orō ē eis in petm̄. sic in ps. dr̄. Oratio ei' fiat in petm̄ Aliq̄ vō putat sibi expedire q̄ nō expediūt. Unī ait apl's Ro. viii. Quid orem' sic oꝫ nescimus. Sicut pꝫ in orone filioꝝ zebedei Math. xx. et pauli de stimulo ii cori. xii. Jō apl'i dixerīt luce xi Dn̄e doce nos orare. Sc̄dū ait est q̄ deus qn̄qꝫ exaudit hoiem ad votū: qn̄qꝫ nō ad votū sꝫ ad meritum Queda enim nō simplr denegant̄ sꝫ vt ꝯgruo den̄t tpe differunt̄ ait aug quedā etiā denegant vt aliud vtili' ꝯferat̄ Advertendū q̄ q̄ illa q̄ mani'este sunt ad dei gl'iaꝫ et honorē et nobis necessaria ad salutē secura mēte possum' petere sicut sunt oia illa q̄ i orone dn̄ica ꝯtinent̄ Hec enī brevissime voluit cōprehēdē vt nullus de ignorātia excuset̄ null' de pluritate gravet̄ vn̄ ait Math. vi. cū oratis dicite pr̄ nr̄ et c. Que aūt in differētia vel nobis sunt dubia debem' relinqre olo dispositiōi divine. Itē videat orās q̄r q̄r sit brevis sine vboꝝ supfluoꝝ multiplicatōe: sꝫ nō dꝫ esse brevis oro in affectiōe Math. vi. Cū oratis nolite multū loq̄ sicut ethnici faciunt: putāt enim et c. Aug. Diu orare nō est reprobabile nec inutile. Alius est sermo multus. Alius diuturn' affect' Absit in orone multa locutio nō desit multa pcatio semp fervēs pseveret intētio q̄ frequēter ola plus gemitib' q̄ vbis agit. Itē Math. vi. Sic orabitis pr̄ nr̄ et c. Isidor' de sūmo bono. Fidei symbolū et dn̄ica orō pro tota lege puulis ecclesie sufficit ad regna capescēda. ois latitudo scripturaꝝ in orone dn̄ica et sub hac brevitate ꝯcludit̄. In vitispa iterrogaverūt abbatē euagriū quō esset orandū qui ait. In orone nō est multū loquēdū sꝫ extēdere man' vīas frequēter ad deū. et dicite Dn̄e sicut tu vis et scis miserere mei Si est pugna in anima dicere debes de' adiuva me. Et ipse sciēs qd̄ expedit facit nobiscū miam. In vitispa de thaide que edocta fuit orare hec v̄sus oriente et dicere. Qui me plasmasti miserē mei vt habet̄ supra Itē in vitispa de rustico quē docuerūt pr̄es tres p̄mos v̄sus psalterii dicētes eos posse sufficē ei ad salutē Supra de mia dei. Ad hoc fac̄ exēplum de muliere devota que in angulo maioris ecclesie in orōne pstrata pseverabat in orōne tota die paī noster et aue maria et credo cū maxima devotiōe iterabat. liquescēs tota lachrymis. Eps autē illius ecclesie illuc respiciēs videbat colūbā descendētem de celo et eius lachrymas haurietē qd̄ cū pluries vidisset accessit inquirens ab ea quid oraret Quo audito ait O q̄ felix esses si scires psalteriū et sepe diceres Qui fecit eā psalteriū addiscē qd̄ dedit ei. Cū āt illō dicēt episcopus nec lachrymas vidēs nec colūbam sicut p̄us abstulit ei psalteriū precipiēs q̄ rediret ad ꝯsuetas orones Qd̄ cum fecisset redierūt et lachryme et devotio et columba vt solebat visa est descendē et lachrymas haurire Item debet oratio esse discreta in fugiendo hominum frequētias sicut docet dn̄s verbo Math. vi. Cū oratis nolite fieri sicut hypocrite qui volunt in angulis platearum stātes orare. Sequit̄. Tu aūt cum oraveris et c. Et per eundem tam facti dans exemplū orandi dimissa turba ascēdebat in mōtē solus orare: sicut dicit̄ Math. xiiii. Et qd̄ plus est etiā a sancto di

scipuloꝝ collegio sequestrabat se. sic dr̃ Luc. xxij. Ipse auulsus est ab eis quãtũ ẽ iact⁹ lapidis ⁊ positis genib⁹ orabat. Unde sctã Judith. prudẽter egit q̃ in superiorib⁹ dom⁹ sue fecit sibi secretũ cubiculũ. s. ad orãdũ. De Sara et vxore. Thobie innoris dr̃ q̃ prexit ĩ supius cubiculũ dom⁹ sue ĩ oõne psistẽs. Nec sufficit ab extrinseca inq̃etudine mẽtẽ abstrahẽ nisi ab intrinsecis fantasmatib⁹: curis. solicitudinib⁹. ⁊ imaginationibus abstrahat. Unde signãter dicit saluator Math. vi. Cũ oraueris intra ĩ cubiculũ tuũ ab extrinsecis pturbationib⁹ aũt elongãdo. Et clauso hostio ẽt ab intrinsecis fantasmatib⁹ abstrahẽdo. ora patrẽ tuũ ĩ abscõdito. Quidã discipul⁹. b. Bernar. q̃siuit ab eo q̃re dicebat clauso hostio ora patrẽ cũ scriptũ sit ibidẽ. Luceãt opa vr̃a corã hoib⁹ ⁊c. Rñdit sanct⁹. Qui hz paruũ lumẽ religionis ⁊ ignẽ paruũ charitatis de nouo succẽsũ ad modũ candele ẽ occultãdũ a vẽto: q: cito extinguit a vẽto modico si expona: q̃ aũt hz maximã charitatis fornacẽ: diu ⁊ bñ succẽsaz. cũ exponit vẽto. magis succẽdit nec extinguit. vel austro psperitatis vel adulationis vel tẽtatione vane laudis. vel aq̃lone aduersitate. Itẽ ĩ vitispa. legit q̃ cũ oraret b. Arsenius adhuc ĩ seculo manẽs: facta ẽ vox ad eũ dicẽs fuge. tace. q̃esce. Qui quotiẽs cõueniebat cũ fratribus ad oõnẽ semp retro colũnã se occultabat. Itẽ oõ dz eẽ discreta ĩ cauẽdo demonũ astutias: q: angelus sathane trãsfigurat se in angelũ lucis multipliciter seducẽs hoĩem sicut pz supra de tentatione. Itẽ supra q̃ ad oõnẽ reqrit mẽtis serenitas. Quarto ĩ oõne reqrit virgo cõtinuationis. Eccĩ. xviij Ne ĩpediaris orare semp. Isaia. lxij. Qui reminiscimini dñi ne ⁊c. Colo iiij. Oõni ĩstantes ⁊c. Itẽ exẽplis. vt chananee Math. xv. dicẽtis. Miserere mei dñe fili dauid. filia mea male a demone vexatur. Et post. Dñe adiuua me. Et Math. xx. de cecis clamãtib⁹. Dñe miserere nr̃i fili dauid. Luc. ij. de Anna q̃ nõ recedebat de tẽplo die ac nocte. Itez Luc. xj. exẽplo illi⁹ q̃ dicebat. Accõmoda mihi tres panes ⁊c. Et post. Amen dico vobis si pseuerauerit pulsans ⁊c. Itẽ Luc. xviij. ponit exẽplũ de vidua ⁊ iudice iniq̃tatis. Aug. Qñ dñs tardius dat dona nõ negat: sz cõmẽdat: diu. n. desiderata dulci⁹ obtinent: cito aũt data vilescũt. Act. j. Apl̃i pseuerãtes ĩ oõne spiritũsanctũ receperũt. Ió sctã desideria dilatiõe crescũt: vtuti pondus oõ nõ hz: quã pseuerãtia nõ tz. Invitispa. de abbate Arsenio dr̃ q̃ ĩ sabbato post sextã orabat sole relicto: nec cessabat vsq̃ quo ĩ dñica aĩt se illũ haberet. Itẽ ĩ vitispa. dr̃ q̃ venerũt q̃dã fratres ad abbatẽ Luciũ q̃ ĩterrogauit eos qđ esset op⁹ manuũ eoꝝ. At illi dixerũt q̃ nullũ aliud op⁹ habebant nisi q̃ iplẽdo mãdatũ apl̃i sine intermissione orabãt. Tũc cũ iterro gasset eos si comederẽt aut biberẽt aut dormirẽt: ⁊ hmõi opa agerent: dixerũt q̃ ita. Cũ aũt ille q̃reret q̃s tunc pro eis oraret. Et q̃mo mãdatũ ĩplerẽt: ⁊ illi nescirẽt rñdere: ego inq̃t manib⁹ meis laboro: ⁊ mẽte ⁊ ore oro: ⁊ de pcio laboris pte pauperib⁹ do. ⁊ pte ad vsus meos retineo: ⁊ cũ comedo ⁊ dormio illi q̃ receperũt elemosynã vel ipsa elemosyna orat pro me: ⁊ sic sine ĩtermissione oro. ⁊ mãdatũ ĩpleo. Eccĩ. xxix. Cõclude elemosynã ⁊c. Itẽ ĩ vita scĩ Leonardi secũdi legit: q̃ cũ incũberet pstrat⁹ ĩ oratione insistẽs serpẽs maxim⁹ ex pte pedũ ĩ sinũ ei⁹ ascẽdit: ipse aũt nec ei⁹ timore aut horrore ab oratione se mouit. Cũ aũt solitã oõnẽ cõplesset rotã: ad serpẽtez aĩt. Scio q̃ ab initio creationis tue homini aduersaris: ⁊ fructũ ei⁹ ipedis. nũc aũt age in me qđ meruisti tibi datũ ẽ a deo. Hoc audito serpens de sinu suo exiẽs ex pte capitis p apertura caputiũ puolutus aũt cũ expirauit: ⁊ extũc nullus serpẽs in loco illo cõparuit.

¶ De orationis effectibus. DIS XXXIIII.

Circa Decimũsextũ. s. de multiplici oratiõis effectu: sciẽdũ q̃ orationis ẽ multiplex vtilitas ⁊ effect⁹. Oratio. n. ẽ remediũ sanatiuũ. Lotoriũ mũdatiuũ. Exeniũ placatiuũ. Presidiũ defensiuũ. Primo q̃dẽ oratio ẽ remediũ sanatiuũ. Sic dicit Jaco v. Oratio fidei sanabit ĩfirmũ. Et Eccĩ. xxxviij. Ora dñm ⁊ ipse curabit te. Qđ verũ ẽ nõ solũ de ĩfirmitate corpali: sz ẽt de spũali. De corpali pz quõ Ezechias rex oratione sanat⁹ ẽ. Isai. xxxviij. Cũ. n. egrotaret Ezechias vsq̃ ad mortẽ: ⁊ dixisset ei Isaias. h̃ dicit dñs dispone domui tue: morieris. n. tu: ⁊ nõ viues. Fleuit Ezechias fletu magno ⁊ orauit. Statimq̃ dixit ei Isaias. Hoc dicit dñs. Audiui orationem tuã: ⁊ vidi lachrymas tuas. Aduerte quãte virtutis sit oratio q̃ facit dei sñiam reuocari. De infirmitate spũali ait Hiero. Jeiunio sanant pestes corpis: oratione pestes mẽtis. Ista medicina ẽ leuissima: suauissima: ⁊ efficacissima. Jeiuniũ ẽ medicĩa grauis delicatis: ⁊ debilib⁹ elemosyna auaris. Ió hãc adiuuenit sũm⁹ medic⁹ quã oẽs psit sumẽ: a q nulł⁹ pot se veraciter excusare. O q̃ multi valde graues medicinas sumũt ⁊ patienẽ sustinẽt pp corpis sanitatẽ. Pauci vo sũt q̃ diligãt imo q̃ nõ horreãt hãc suauẽ medicinã p quã cõseq̃rẽt aie sanitatẽ. Scđo oratio ẽ lotoriũ mundatiuũ. Huius exẽplũ euidens habem⁹ Luce. vij de b. Magdalena de qua dicit August. q̃ ad fontẽ misericordie venit immũda vt rediret munda ps. Laboraui in gemitu meo. la. p sin. noc. lec. me. ⁊c. Lachrymis enĩ deuote oratõis delent macule petõꝝ. Ideo Judith viij in supiorib⁹ dom⁹ sue fecit secretũ cubiculũ. Sequit. In oõne psistẽs cũ lachrymis. Et duodecim noctib⁹ exibat in vallẽ bethulie ⁊ ibi baptizabat se in fonte aq̃ ⁊ vt ascẽdebat orabat dñm. Tertio oõ ẽ exeniũ vel sacrificiũ placatiuũ. Ait enĩ Cris. Oõnẽ q̃si spũale tributũ aĩa offert deo de suis viscerib⁹. Nota q̃ oratĩb⁹ assistũt angeli bñi cũ gaudio ⁊ oõnes nr̃as reuerẽter offerũt in cõspectu dei sicut testat Raphael. thob. xij. Qñ orabas cũ lachrymis ego obtuli oõnẽ tuã dñõ. Q: aũt hoc exeniũ placeat deo testat ipsa Isa. lvj. Letificabo eos ĩ oõnis mee ĩ cõcedẽdo q̃ petierint: siue sit oratio pro amotiõe maloꝝ: siue pro impetratione bonoꝝ. Sup illud ps. tuli⁹ miseret ⁊ tribuet. dicit gl. Impossibile ẽ q̃ aliq̃s oret. ⁊ aliquã dulcedinẽ nõ reportet. Propt qđ ait ps. Oratio mea in sinu meo cõuertet. Unde q̃ dicit letificabo eos in domo oõnis mee. Sequit. Holocausta coꝝ ⁊ victime placebũt mihi. Aduerte q̃ oõ dr̃ holocaustũ ⁊ victima. Holocaustũ q̃dẽ: q: totũ cor cũ oĩb⁹ cogitatõib⁹ affectiõib⁹ ⁊ desideriis dz deo offerri. Victĩa vo que dr̃ a victoria dr̃ oõ: q: in ea caro i. carnis rebellio vincit ⁊ domat. Oõ etiã incẽsum ẽ: qđ in diuine maiestatis oculis adolet. vt dictũ est supra. Q: aũt istud sacrificiũ deo placeat. ⁊ irã ei⁹ placet: pz. Nũeri xvi. Aaron stãs iter mortuos ⁊ viuẽtes pro pplo depcat⁹ est: ⁊ plaga cessauit. Job. xlij. Job seru⁹ meus orabit pro vobis: ⁊ faciẽ ei⁹ suscipiã. Et Geñ. xx. Abraham: q: ppha ẽ orabit pro te. Et exo. xxxij. Cũ peccasset ppl̃s vitulum cõflauilẽ adorãdo. dr̃. ibi moyses orabat deũ suũ. Et ij. Esdre. vj. Offerãt oblatões deo celi ⁊ orẽt pro vita regis. Quãto oõ ẽ psidiũ dfensiuũ. Est enĩ scutũ defensiõis. Sicut hẽm⁹ exemplũ. sap. xvj. Properãs hõ ⁊c. Itẽ oõ est scutũ defensiõis. Sic hẽm⁹ exemplum Sap. xvj. Properãs hõ sine q̃rela depcari pro ppl̃s pferens seruitutis sue scutũ oõnẽ restitit ire. Nota historiã. Cũz enĩ dñs filios isrł ppter petm̃ murmuris deleret ĩcẽdio. pperãs aaron orare pro ipsis ⁊ stans ĩter mortuos ⁊ viuẽtes vtute oõnis cessare fecit incẽdiũ. Fuerũt tñ vastati incẽdio q̃tuordeci milia septingẽti. Aduerte etiã q̃ si scuto oõnis potuit alios ptegẽ: q̃ntomagis hõ seipz defendẽ pot si iaculis ire dei scutũ oõnis opponat. Item si iacula ire dei pot hõ per scutũ istud auertẽ: q̃ntomagis cõtra demões vł hoĩes q̃ nos nequit ĩsurgẽtes scutũ oõnis opponẽs pot se tueri. Igit homo paudẽs cõtra oẽs tẽtatiões tribulatões afflictões desolationes pestes ⁊ miserias a quocũq̃ cõtingat inferri. s. hoĩe demone: vel etiã ipsu deo scuto istud opponat: q: oratio est refugium singulare cõ oĩa mala que possunt accidẽ. Q: o oratio sit scutũ cõtra demones ⁊ tẽtationes coꝝ habent multa exempla supra de tẽtatiõe. Itẽ oratio impedit ne possint malũ pagere qđ intẽdũt. Cũ monachus q̃dã cartusieñ. ordis ĩ cella in extremis laboraret: ⁊ frẽs cõuenissent ⁊ orarẽt: demones etiã multi cõuenerũt ⁊ cũ dicerẽt vni q̃ intraret: rñdit q̃ nõ poterat: q: orõnes alioꝝ eũ impediebãt. ⁊ cũ diu expectassent tedio affecti. vnus post aliũ recesserũt. Et hoc cuidam reuelatũ est qui aliis hoc dix t. Itẽ fere hoc idem dr̃ accidisse in quodã cõuentu fratꝝ pdicatoꝝ: q̃ cũ q̃dam bon⁹ frater ⁊ religiosus laboraret in extremis: q̃dã frat vidit in circuitu domus in qua iacebat ille frat maximã multitudinẽ demonũ cõuenisse ⁊ dum diu fratribus oratĩb⁹ expectassent: vnus dixit alteri: q̃d expectam⁹ hic tamdiu. Postq̃ satis expectauerim⁹ pax lucrabimur: sz eam⁹ ⁊ deferamus cãtorẽ illius maioris ecclesie: ⁊ sic recesserũt. Dict⁹ aũt cantor cũ ĩtrasset lectũ suũ in sero sanus ⁊ incolumis: in mane mortu⁹ est inuẽt⁹. Itẽ in vitispa. cũ Julianus apostata descẽdẽt in psidẽ misit quẽdã demonẽ adiuratũ ⁊ puatũ ad ptes occidẽtales: vt q̃ntocius inde apportaret rñsum ei. Qui cũ diu tardasset reqsit⁹ de rarditate dixit q̃ q̃dam senex solitarius p decẽ dies cõtinue die ⁊ nocte ĩpediuerat trãsitũ eius. Cum aũt dict⁹ Julianus cõminaret ei ⁊ aliis monachis: infra paucos dies occisus est a Mercurio: vt habet in miraculis. b. virginis. Quidã aũt maximus ĩter pncipes Juliani veniens ad illũ solitariũ fact⁹ est heremita. Nec solũ impedit demones. sed etiã coꝝ tẽtatões adnihilat vincit ⁊ supat. Isiđ. Frequens oratio vitioꝝ impugnationẽ extiguit. In vitispa. dicit q̃ quidam phi ĩuidia pmoti cõtra btm̃ Antoniũ ĩmiserũt multos demones ad iuratos vt eum expellerẽt de cella sua: cum irruerẽt in eum diuersas ⁊ turpes ingerẽtes imaginationes ⁊ malas cogitatões omnes coꝝ vtute crucis adnihilauit machinatões. ⁊ nihil pualentes cõfusi ad dictos phos reuertũtur: dicẽtes q̃ nihil potuerũt in eo lucrari. q: eius orationib⁹ semp expellebant. Qđ audiẽtes dicti phi ad

eũ veniẽtes ⁊ veritatẽ pandẽtes ꝯuertunt. Itẽ quidã patrũ dicẽs sic qui trãsit ante tabernã ⁊ sentit odorẽ alicuius assature si nõ vult intrare ⁊ comedere cito trãsit ⁊ odorem a se excutit ⁊ odor cito recedit. Sic tu sentiẽs odorẽ malaꝝ cogitationũ ad orationẽ trãsi dicens: dñe adiuua me ⁊ lucraberis eas fugiẽdo. Ad h' valet exẽplũ de demone effugato a fortunato: de quo .i. Dial .x. Itẽ ibidẽ dr̃ q̧ cũ quedã mulier venisset ad dedicationẽ ecclesie beati Fabiani martyris ⁊ in illa nocte fuisset cũ viro suo in ope luxurie indebite delectata a diabolo arripit̃ ⁊ vexat̃. Silr̃ ⁊ sacerdos illius ecclesie q̃ eã pallio altaris ei supposito voluit liberare. Cũ aũt diu vexata traderet̃ maleficis. dũ carminib' suis supflua ipsa adiurãdũ viuus eijcit̃ demõ. legio demonũ subintrauit q̃ cepit tot morib' ⁊ vocib' agitari ⁊ strepere: quot demones habebat. Quã parẽtes ei' ad sanctũ fortunatũ adduxerũt culpã suã ꝯfitẽtes q̃ ꝑ plures dies ꝯ tãtã demonũ aciẽ i orõne ꝑseuerãs eos oẽs orõnis vtute fugauit. Inuenit' ꝑa dr̃ de sancta Sara q̧ cũ esset iunior ⁊ diabolus immittebat ei malas cogitationes ipsa vo nõ relaxabat cor suũ a timore dei ⁊ orabat. Cũ autez semel a spiritu fornicationis infestata lectũ ascendisset: apparuit ei ibidẽ orãti spũs fornicatiõis corporaliter dicẽs. Tu me vicisti Sara. Que ait nõ ego vici te: sed dñs ihesus christus. De h habet̃ supra de monacho flagitioso q̃ cũ ꝑ triduũ tẽtatus ⁊ flagellat' ꝑseuerasset i orõne ⁊ fletu clamauerũt demones vicisti monache vicisti ⁊c. Itẽ supra de penta purgatorii de milite tẽtato q̃ orãdo vicit demones. Itẽ .i. Dial. xl. de Theodoro ⁊ dracone. Itẽ in miraculis beate v̄ginis habet̃ exẽplũ de theophilo quẽ dñã de manu demonũ liberauit. Itez nõ solũ spũales hostes .i. demones ⁊ eoꝝ temptationes vincit oratio sed etiã materiales .i. hoĩes: vincit effugat ⁊ cõfundit. Exẽplũ habem' Tho .iii. q̧ cũ vxor thobie cũ eo multis v̄bis ꝯtẽderet. Thobias ĩgemuit ⁊ cepit orare cũ lachrymis. Ibidẽ similit̃ de Sara. cui cũ vna ex ancillis patris sui improparet sibi mortẽ septẽ virorũ suoꝝ quos demõ occiderat ⁊ vocaret eã interfectricẽ viroꝝ suorũ illa perrit in superius cubiculũ dom' sue in orõne ꝑsistẽs trib' diebus ⁊ trib' noctib'. Itẽ ps̄. Locuti sunt aduersum me lingua dolosa: ⁊ smonib' odij circũdederũt me ⁊ expugnauerũt me gratis pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi: ego aũte orabã. De tentationibus spãliter dicit saluator Math. xxvi. Vigilate ⁊ orate ne intretis in tentationẽ. Quis .n. tentationẽ quãcũq; nõ orãdo deuicit: q̧s nõ orõnis v̄tute de hoste triũphauit. Et h optime figuratũ ẽ Exo .xvij. in pugna filioꝝ israel ꝯ amalech. ꝯ quẽ moyses orõnes pugnabat. Cũq; eleuaret moyses man' in orõne: vincebat israel. Si aũt paululũ remisisset: vincebat amalech. Johãnes Crisosto. Stabat Moyses in monte. nõ armis s̄ ꝑcib' pugnatur'. Sic moyse orãte victoria cessãte: mesticia ꝑseuerãte: ꝓce ꝑseuerãs victoria roborat̃. Quis enĩ iustoꝝ nõ orãdo pugnauit. Quis nõ hostẽ orãdo deuic̃. Quãdo .n. purior frequẽtiorq; fuerit celebrata oratio tanto celerior erit de inimico vindicta. Itẽ Isai. xxxvij. habet̃ exẽplum q̃uo ad ꝑces Isaie ⁊ ezechie liberat̃ hierusalẽ ab obsidione sennacherib. angelo ꝑcutiẽte .clxxxv. milia in castris assyrioꝝ. Itẽ i ecclastica hysto. li. v. legit̃ q̧ cũ rex ꝑsaꝝ Sabor obsedisset ciuitatẽ migdomã antiochiã. nec ꝑualuisset fecit ꝓfundiores ripas fluuij migdoni currentes ꝑ vrbẽ vt veniẽtes aq̃ cũ impetu muros ꝑcuptarẽt. ⁊ sic christiani romani q̃ i ea erãt capent̃. Cũq; rex ẽter fluuiũ cuz multa copia dimisisset ad muꝝ fluẽ resolut' mur' corruit: ipse aũt expectauit vsq; mane vt post defluxũ fluuij liberi' trãsiret. ⁊ vrbẽ sine ĩpedimẽto caperet. Quidã aũt ep̃s vrbis vidẽs muros corruisse: vocauit ꝑplz vrbis ⁊ cleꝝ ⁊ milites ad orationẽ: facto autẽ mane: inuenerũt muros vrbis cũ oib' ꝓpugnaculis repatos post orõnẽ. Q̃õ vidẽs dictus. Sabor timuit q̧ vidit in mane sup muros quẽdã impiali scemate ornatũ. Quẽ cũ crederet eẽ ĩpatorẽ romanoꝝ mortẽ minabat̃ exploratorib' suis q̃ ei dixerãt q̧ romanus ĩpator ĩ ꝑtib' illis nõ adesset. Quẽ cũ cognoscẽt nõ eẽ hoĩez: aiebat deuz agẽ bella chr̃ianoꝝ. Ad quẽ cũ ꝑcepisset mittas dirigi sagittas. nec ipsũz ledẽt. Nec ipse Sabor cessaret ab obsidiõe dict' ep̃s adduct' ẽ sup thurri eminẽtiorẽ vt Sabor ⁊ exercitui ei' maledicẽ q̃ orauit vt dñs supbiã eoꝝ muscis ⁊ cymphib' domaret ⁊ stari nebula exiuit õ fluuio q̃ emisit muscas ⁊ cynipbes ⁊ culices. q̃ intrãtes ꝓmuscidas elephãtoꝝ ⁊ aures ⁊ nares equoꝝ faciebãt eos discurrẽ ⁊ fugẽ ab exercitu, ĩfinit sessoribus q̃ i eis sedebãt ĩterfecti. Et ita dict' Sabor ñ sine mltã ꝯfusiõe recessit ab obsidiõe. Itẽ iudith vicit holofernẽ orãdo eiusdẽ .xiij. Stetit iudith añ lectũ cũ lachrymis orãs ⁊c. ij mach. x. Machabe' aũt ⁊ q̃ cũ eo erãt depcabẽt̃ dñz: caput t̃ra aspgẽtes ⁊c. cũ celesti adiutorio ꝑmissa orõne ⁊ ꝑsiã vicit ⁊ fugãt hostes ⁊ occidũt. Idẽ xi. Facta orõne cũ fletu celesti eq̃te appẽte vic̃ machabe' cũ suis lysiã. Itẽ δcioq̃nto. Post sõnũ machabei ⁊ q̃uo apparuerũt ei. Onias ⁊ Hie.

orantes. Et post. Quõ post orationẽ inde ab' corde ⁊ ore orãtes ⁊ manibus pugnãtes exercitũ Nichanoris vicerũt: fugauerunt occiderunt ⁊ ipsiu' nich morẽ interfecerunt ⁊ caput ⁊ dexterã ⁊ linguaz eius imputauerũt ⁊ linguã blasphemi iussit ꝑticulatĩ diuidi ⁊ auibus dari. Itẽ in ecclesiastica historia lib .v. dicit̃ q̧ tpib' Antonij imperatoris cũ fr̃ eius Marc' aurelius pugnaret cõtra germanos ⁊ alios barbaros ⁊ exercit' roman' ibi ꝑiclitaret̃ siti ⁊ siccitate. nec posset aliquod adhiberi remediũ. Orantib' aliquib' christianis qui ibi erãt immisit deus tot fulgura ⁊ pluuiã tantã cõtra aduersarios ex insperato vt omnes hostes ꝓsternerent̃ ⁊ fugarent̃ ⁊ romani a periculo liberarent̃ vnde ex tũc vocauerũt milites christianus fulmineos ꝓpter fulmina ⁊ ignes que de celo mittebat̃ ad eoruz orationẽ. Itẽ q̧ oratio fideliũ maxime vincit hostes hereticos legit̃ in ecclesiastica historia .xiiij. q̧ cum Constantinus imperator fact' Arrianus defenderet Arriũ ꝯuocauit conciliũ apud ꝯstãtinopoliz in qua secta arrij ꝯfirmaret̃. Cuz aũt alexãder patriarcha alexandrinus pre omnib' dicte secte se opponeret: cõminant̃ ei exiliũ Arriani nisi eis in mane ꝯsentiret ipse autẽ tota nocte ꝓstratus in oratõe, ꝓuolut' sub altari cãm suã ⁊ ecclesie dño ꝯmẽdauit. Facto autẽ mane cum Arrius suis ꝯstipat' duceret̃ cum maxima gloria ad ꝯciliũ necessitate compulsus declinauit ad publicũ locũ vbi cũ sederet oĩa intestina sua ⁊ viscera emisit in secessu. Itẽ in fine ecclesiastice historie legit̃ q̧ cum Valẽtinianus imperator Arrian' vitam finisset laqueo substituit̃ ei Eugenius, similiter Arrian' Theodosius aũt vir catholicus cõtra eum arma mouit ꝓmuniẽs se ieiuniis ⁊ orationibus: vigilans in cilicio ⁊ oratione ante thecas martyrum ꝓstratus. Cui quidã sanctus heremita ꝓmisit victoriã. Ecõtra sacerdotes idoloꝝ dicto Eugenio et r̃sis victoriam ꝓmiserũt. Deinde cum dict' Theodosi' trãsi et alpes cũ suis ⁊ videret infinitam multitudinẽ vndiq; ꝯfluentẽ: ⁊ eos ad pedẽ mõtis ad pugnaz expectãtes sui territi terga v̄tebãt. ⁊ fugã parabãt. Descẽdit Theodosius ⁊ ꝓiectis armis ad terrã se ꝓstrauit in oratiõe: qua completa oĩs sua animauit suos v̄tireuersi more leonum irruere in hostes gẽtiles ⁊ Arrianos ⁊ subito insurgẽs vẽtus vehemẽs tela q̃ hostes ꝓiciebãt retorquebat in ipsos dei v̄tute. Dict' aũt Eugenius adducitur ante pedes Theodosij vbi vitã finiuit pariter ⁊ certamẽ. Prius autem princeps magis gauisus est de frustrata opinione gentiliuz ⁊ fallacia apta idoloꝝ ⁊ ꝯfusione hereticoꝝ: q̃ȝ de nece tyranni cui successit in imperiũ. Itẽ oratio est scutu defensionis in omni necessitate ⁊ ꝑiculo. Liberat enĩ a ꝑiculo naufragij Math. viij. Dñe salua nos perim'. Et math. xiiij clamauit Petrus Dñe saluũ me fac. Et Paulus dicit ij Corin. xj. Ter naufragiũ feci. Item liberat ⁊ defendit ab incẽdio Dañ iij. Post orationẽ Azarie angel' dñi fecit mediũ fornacis q̃si ⁊c. Silr̃ nec beate Lucie orãti nocuit ignis succẽsus ꝑice ⁊ resina ⁊ oleo. Silr̃ nec beatã Ceciliã lesit aqua bulliens in qua bulire fuit ꝯtinue per diẽ integꝝ ⁊ noctez ministris ligna igni administrãtibus. Similiter nec b. Agnes ꝓiecta in igne cuz in medio flammaꝝ oraret lesa fuit' s̄ flãme hincide dispse ministros ⁊ seditiosos ꝓcuratores incẽdij succẽderũt ipsa oĩo manẽte illesa. Similiter b. Laurẽtiũ super cratẽ ferreã. Et b. Tyburcium super prunas nudis pedib' incedentẽ custodiunt illesum. Itẽ b. Cristinã in clibano b. Katherinã in medio rotarum. quinquaginta philosophos in medio ignis: aĩas quidẽ ab igne recipiẽs. sed vestes barbas ⁊ capillos illesa custodiẽs. Itẽ de. b. Frãcisco legit̃ q̧ cuz ꝓpt̃ infirmitatẽ oculoꝝ suaderent ei medici cocturã sibi fieri. ⁊ ad ferri cãdẽtis aspectũ vehemẽter horreret: alloq̃ cepit ignem in creatoris noĩe sibi ꝑcipiẽs vt suũ ei ꝯtemparet ardorẽ: quo finaut̃ v'entẽ facilius sustineret. Protracta igit̃ coctura ab aure vsq; ad supciliuz dixit sanct' ad fr̃es. Laudate fratres altissimũ q̧ nec ignis ardor mihi molestiam intulit nec carnis me dolor afflixit. Item in vitis pa. dicit̃ q̧ cũ sanct' appelles de nocte fabricaret erat .n. faber ferrarius: venit ei diabolus quasi ad aliq̃d opis faciendũ. quem cognoscens sanct' nuda manu ferrũ calidũ apprehẽdẽs ꝑcussit eum in facie ⁊ fugauit. Extũc ꝯsuetudinez habuit ferrũ calidũ nuda manu tenere. Itẽ liberat ⁊ defendit a ꝑiculo mortis. vt Susanna liberatur a morte. Dañ. xiij. Exaudiuit enim dñs vocem eius. Item in vita beati Martini legit̃ q̧ cum fugat' ab hereticis venisset in quãdã insulam viuẽs ibi de herbis ⁊ radicib' herbã elleboꝝ venenatam comedẽs sentiẽs se cruciari ⁊ ꝑiclitari ad mortẽ: v̄tute fidei ⁊ orõnis oẽm ꝑiculũ exclusit. Itẽ Hester .iiij. ⁊ .xiiij. Liberant̃ iudei a sentẽtia mortis ꝑcib' Hester. Item liberat̃ a carcere ⁊ vinculis Act. xij. Petrus orõne ecclesie. Itẽ liberat ab instanti morte. vt Ezechiam Isa. xxxviij. Itẽ niniuitas Jon. iij. Itez liberata morte mortuos reuocando: vt p3 .iij. Reg. xvij. De filio vidue suscitato precibus He-

re. Similiter filiū Sunamitis a morte reuocauit oratio Helysei. Similiter Lazarū dominus orādo suscitauit. Petrus thabitā vi duā. Act. ix. Similit̄ Paulus euticū. Act. xx. orādo ad vitā reuocauit. Supra de Stephano aduocato de purgatorio. Item supra de pnīa de suscitato pcibus et fletu seruerūt. Itē pcib⁹ Jo. euāgeliste suscitat drusiana. Precib⁹ Pauli patroclus. Et fere oēs q̄ viuit sanctoꝝ legūtur a morte reuocati. pces eoꝝ hec obtinuerūt. Itē liberat a peccō. i. a morte spūali. Jac. v. Oratio fidei etc. Si ī pctīs fuerit etc. remitte ei etc. Job xlij. dixit dñs ad Helyphath. Irat⁹ est furor me⁹ in te et in duos amicos tuos etc. Et post. Seru⁹ me⁹ Job orabit pro vobis vt nō iputet vobis stulticia vrā. faciē qz ei⁹ suscipiā. De hoc habentur multa exēpla supra de redditu colūbe de Tharde: ō Emiliano. et de Karolo cui dimissum est peccatū. Itē liberat ab inferno. supra de Traiano. supra de reuocatis a morte.

De vtilitate orationis.

Ratiōis vtilitas et effect⁹ est multiplex qz s. oratio ē aīe cū deo colloquiū gratiosū. cōuiuiū amorosū. officiū fructuosū. consortiū gloriosū. Primo qdē oratio est cū deo aīe colloquiū gratiosū. Ait. n. Isid. Qñ oramus cū deo loqmur. cū legim⁹ de⁹ nobiscū loqtur: Et. b. Cyprianus oratiōis tpe christian⁹ hō cū deo loqtur. Multū gaudet pauꝑ homūcio qñ pōt loq̄ cū principe sol⁹ cū solo de magnis negocijs fm desideriū cordis sui Gen. xviij. Loquar ad dñz meū cū sim puluis et cinis ps. Apud me orō deo vite mee q̄si. d. In corde meo oratio qñ pferā corā deo p tāto negocio sic est vita aīe mee Oz reuerent̄ humilit̄ et deuote attēte debeat aīa loq̄ deo. Req̄ supra q̄ in oratiōe oz eē sedulitas attētiōis. De. b. Frācisco legit̄ q̄ nec foret absqz consolatione dilecti sine īntermissione orādo spiritū deo cōtēdebat exhibere pñtē. Nā ābulās et sedēs ītus et foris. laborās et vacās adeo erat oratiōi itēt⁹. vt illic videret̄ qcqd erat ī eo nō solū cordis et corpis. verūetiā opis et tpis dedicasse. et ibi nūc rñdebat iudici nūc supplicabat pri nūc colludebat spōso. nūc colloqbat amico ibi oz aīa totū cor suū expādre corā deo. et ei necessitates suas exponē. ps. Reuela dño viā tuā. et spa ī eo et ipe faciet. Seqtur. Subdit⁹ esto dño et ora eū. In hoc colloquio deus viceuersa amicabilit̄ loqtur aīe. vel inuisibilit̄ ispirādo ea q̄ ptinent ad salutē et istructionē orātis vel qnqz formata voce loquēdo. Vñ de⁹ i oratiōe visū iteriorē illuminat. sic pphis orātibus icerta et occulta sue sapientie reuelabat Sic Dani orāti somniū Nabuch. Jere xxx. Clama ad me et exaudiā te. et mōstrabo tibi grādia et firma q̄ nescis. Petro et cornelio fcā fuit reuelatio ipsis orātib⁹. Act. iiij. vbi dr. Ascēdit Petr⁹ ī superiora domus orās etc. Et ibi dicit glo. Aug. oratione melius soluūt̄ dubia q̄ inqsitiōe. Paulus prius excecatus a deo postmodū illuminat⁹ fuit orādo et audiuit arcana verba etc. De beato frācisco legit̄ q̄ in oratiōe incerta sibi et occulta diuine sapiētie pādebātur. pphetie ēt spirit⁹ tāta plenitudine requieuit ī eo vt se pñtē exhiberet absentib⁹. certāqz noticiā habuit longe distantiū vt secreta cognosceret cordiū. et futuroꝝ pnūciaret euētus In vita Beati Clemētis legit̄ q̄ Sisinnius vir. Theodore pagan⁹ intrauit ecclesiā ad explorādū quo vxor sua. Theodora christiana tā sepe veniret. et q̄d ibi fieret. q̄ cū orāte sancto. Clemēte fuisset ibi cecus et surdus effect⁹. et ad hospitiū reduct⁹. oratiōib⁹ beati. Clemētis illuminatus et curatus credidit se magicis incātatiōibus fuisse delusū. Unde pcepit seruis suis vt beatū. Clemētē ligarēt et traherēt. Illi autē ligauerunt columnā et trahebant et videbat̄ eis q̄ sanctum. Clementē ligarent et traherēt. et hoc idē videbatur ipsi Sisinnio. Cum autem beatus Clemens monuisset Theodorā vt orare non cessaret pro viro suo et hoc ipsa faceret. apparuit beatus Petrus apostolus ipsi flenti et oranti dicens. q̄ sicut predicauerat frater suus Paulus sanctificatur vir infidelis per mulierē fidelem. ita per orationes eius vir suus saluaretur. Ipse autē Sisinnius interius et exterius illuminatus vocauit Theodoram. rogans vt oraret pro eo. et vocaret sanctum Clementē Cuius monitis volebat obedire. quo veniente. instructus. in fide cum omni domo sua ab eo in pasca primo cū. cccc.xxiij. de suis baptizat⁹ ē. Itē ij. Dyal. c.xxxv. legitur. q̄ cū beatus benedictus nocturnas vigilias preuenisset ad ad fenestrā quandā adhuc fratribus quiescētib⁹ orationi insistēs vidit fusam lucē desuper. cunctas noctis tenebras effugasse. que diem splendore vincebat. In qua sub vno solis radio totus mundus ante oculos eius collectus et adductus in qua vidit animam Germani episcopi capuani in sphera ignea ab angelis in celū ferri. Quod aūt illuminationē anime interiorē oratio impetret. patet p antepositum exemplū de Johāne per trienniū orante cui infusa fuit simul et gratia et sciētia predicādi. Itē per exemplū apostoloꝝ quib⁹ orātibus datus est illustrator spiritus. Act. j. De multis etiam sanctis legitur q̄ orādo cecos illuminabāt. Itē oratio ē cōuiuiū gaudiosum ps. In noīe tuo le. ma. me. Sequit̄ Sic adipe et pīng etc. Hic experitur aīa inestimabiles delicias qs etiā expt⁹ sentire pōt sz explicare nō posset. Que si omnes gustarent. iaz non aliud viderent̄ q̄ delicie paradisi qz reuera iste sūt qdā plibatiōes et degustatiōes illi⁹ suauitatis eterne Hoc aūt pulcherrime ostēdit dñs ipso facto in trāsfiguratiōe. sic dicit̄ Luce. ix. Assumpsit Petrū iacobū et iohānē et ascēdit in montē vt oraret Et facta ē dū oraret species vult⁹ eius altera et vestitus ei⁹ alb⁹ refulgēs. Nota quō Petr⁹ in illo cōuiuio inebriatus loquebat̄ extranea nesciēs q̄d diceret. et tam ipse q̄ socij ei⁹ nō valētes tātā et tam inexpertā dulcedinē sustinere ceciderunt in facies suas. Oz miseri sunt q̄ q̄ orōnē refugiūt vel cōtēnūt. aut qui orātes quotidie nihil de tāta suauitate sentiūt. Felix aūt aīa cui donatū ē aliq̄d vel modicū de tātis delicijs pgustare. Hui⁹ eni degustatiōis vtute nouit terrena despicē carnales delicias fastidire mala tpalia sustinere ad celestē patriā toti pcordijs anhelare. ibi deuota aīa sursuz eleuat̄ in deū eleuata illustrat̄. illustrata īflāmat̄. īflāmata subtiliat̄ mag ac magis purificat̄ et sic tota spūalis efficit̄ Eleuat̄ quidē aīa p desideriū eternoꝝ et quāto plus eleuat̄. tāto ampli⁹ ab īfimis. i. terrenis et carnalib⁹ desiderijs elongat̄. vt iā ista nō solū non appetat: verūetiā paruipēdat abijciat et cōtēnat Et quātū pficit aīa in sua eleuatiōe et sursuz actiōe ad celestia. tātū pficit in cōtēptu terrenoꝝ. ac etiā carnaliū Nec solū eleuat̄ aīa ad mūdi prospa cōtēnēdū verūetiā vigorat̄ ad aduersa equanimit̄ tolerādū. De huiōi eleuatiōe habem⁹ exēplū de. b. Magdalena. q̄ p annos. xxx. latuit vt dicit̄ in qdā fouea nūqz in toto illo spacio ab hoie visitata sz ab angelis sanctis septies in die sursuz eleuabat̄ in aera celesti splendore mirabiliter illustrata ibiqz celesti dulcedine reficiebat̄ rursumqz reducebat̄ ad locū suū: Itē in legēda beate marie Egyptiace dicit̄ q̄ cū Zozimas iuenisset eā vidit q̄ dū oraret eleuabat̄ in aera sup terrā. Itē de b. Frācisco legit̄ q̄ septies orans manib⁹ ac brachijs in modū crucis ptēsis toto corpe subleuat⁹ a terra: et nubecula qdam fulgēte circūdatus vt illustratiōis et eleuatiōis mirabilis mira mēte mira circa corp⁹ eū eleuatiōe plustratio testis esset. De illustratione q̄ fit ī aīa vtute oratiōis dictū est quō s. aīa colloquēdo cū deo et eque diuinit⁹ illustrat̄ et docet̄ ī schola sub magisterio sūmi doctoris. Itē aīa in oratiōe illustrata et eleuata diuinis iplēdorib⁹ ī amorē dei ampli⁹ inflāmat⁹ sic habem⁹ exēplū. Act. ij. q̄ s. orātib⁹ aplis spiritussanct⁹ descēdit in linguis igneis super eos. Itē ij. Mach. j. Orātib⁹ sacerdotib⁹ ignis magnus succēsus ē sup sacrificiū. Sic. iij. Reg. x. de sacrificio Helye. Tertio oratio est officiū fructuosū Magnū ē lucrū hui⁹ officij qz semper omni hora et omni loco pōt homo orando lucrari: et rez maximā. s. veniā peccatoꝝ. gratiā meritoꝝ: et ipsuz deū et eius gloriā. ps. Gratiā et gloriā dabit dominus. Orātibus apostolis datus est spiritussanctus. Luce. xj. Dabit spiritū bonū petentibus se. Hoc officiū simile est vsure: qz per hoc officiū lucratur homo die et nocte. sanus et eger diues et paup. iuuenis et senex. sedens et ambulās. laborans et vacās. Magnū negociū habet homo tractare in curia sūmi regis Aīa vero in corporis carcere detenta nō potest illuc ascendere nec coraz eo sua negocia procurare Ideo opus est q̄ ad illā curiā nunciū suū idest orationē dirigat que vicē eius gerat: et eius negocia procuret. Unde ps. Intret in cōspectu tuo oratio mea. Ibi glo. Aug. Magna virtus pure oratiōis que quasi quidā nuncius intrat et ibi negocia pagit. quo caro peruenire nequit. Caue g̃ ne nuncius iste sit nimis pomposus. carne grauatus. et nō possit ad alta volare sicut struthio: ud ne sit de his que ad carnē pertinent. Ne sit retrogradus. vt cū debeat tendere sursuz. tēdat deorsuz. s. petens terrā. Ne sit excōicatus et nō admittat̄ in curia. Prouer. xxviij. qui declinat aures suas ne audiat legem. oratio eius fiet execrabilis. Ne sit nuncius inimici quia repelleretur. ps. Ut q̄d domine repellis orationē meā etc. Ne in via detineat̄ a fantasmatibus et cogitatiōib⁹ voluptuosis. De quo cōqueritur Treñ. iij. Opposuisti nubē tibi ne trāseat oratio. Ne sit claudus sine ieiunio et elemosyna Tho. xij. Ne sit mutus per īdeuotionē. Cōtra qd dicit. ps. Uerba mea auribꝰ pcipe dñe intellige clamorē. m. Intende vo. o. m. etc. Ne sit nimis grossus et īflat⁹ p superbia vt nō possit p angustā portā ītrare. Eccl. xxxv. Oratio hūiliāt se nubes penetrabit. Hō sagittare volēs caput et humeros demittit. Si igit̄ orando senseris oratiōi tue nubes opponi hūiliādo te sagittā orōnis emittē q̄ nubes penetret: qz humili orōni nihil obsistit. Judit. ix. Hūiliū et mansuetoꝝ semper tibi placuit deprecatio ps. Respexit in orationē humiliū. Sequit̄ Et donec ppinquet nō cōsolabit̄. Quasi diceret. Nō solū penetrabit nubes creaturarū mundialiū vel fantasmatū retardātiū. sed etiā cetus sanctoꝝ et choros omniuz angelorum

trāsibit. ꝛ donec ꝓpinquet ad ipsius ↄ̄spectū nō ↄsolabit̄ ꝛ nō dis-cedet donec altissimus aspiciat. sicut bonus nūcius ꝛ diligens ꝓcu-rator expectat ꝛ instat donec negociū suū videat expeditū. Orō est sicut sagitta Jonathe q̄ nunq̄ rediit retrorsū sic dicit̄ .ii. Reg. i. Iste nūcius est optimus ꝓcurator habēs ingressū in curiā. Luce .iii. Ihe-su baptizato ꝛ orāte apti sūt celi in signū q̄ orātib⁹ aperiunt̄. Et cū puenerit ad presentiā sūmi regi īpetrat qcq̄d vult ꝛ expedit qr de⁹ inuitat ad petēdū ꝛ ꝓmittit se daturū. Luce .xi. Petite ꝛ dabit̄ vo-bis. Joh. xvi. Si quid petieritis patrē ꝛc. Math. xxi. Oīa quecūq̄ petieritis in oratiōe credētes accipietis. Orādo īpetrat hō egris cu-ratōez. ysa. xxxviii. Peccatorib⁹ ↄuersiōez Sicut Stephan⁹ ↄuersiōez pauli. Andreas Nicolai senis. Reqre supra. Mortuoꝝ suscitatiōez. Reqre supra. Orādo salomō īpetrauit sapiaz. iii. Reg. iii. Moyses victoriā Exo. xvii. Et Judas Machabe⁹. ii. Mach. i. Reqre supra. Orō īpetrat liberatiōez a malis ꝛ ꝑiclis. Reqre supra. Orō choruscat ī miraculis. Oēs n̄ sancti miracl'a faciebāt orādo. Orō īpetrat ꝓ-creationē ꝓlis. vt pꝫ Geñ. xxv. Deprecatus ē ysaac dn̄m ꝓ vxore sua eo q̄ sterilis eēt. dedit et ↄcepit rebecce ꝛc. i. Reg. i. Anna ꝑcib⁹ ob-tinet. Samuelē. Zacharias iohānē Luce i. De b. Remigio legit̄ q̄ cū q̄dā reclusus in frācia īstāter rogaret dn̄m ꝓ piculo vuādalice ꝑ-secutiōis q̄ fere totā fraciā vastauit. vox et de celo apparuit dicēs. q̄ talis mulier quā et nōiauit pareret filiū noīe Remigiū q̄ liberaret gētē suā ab incursu maloꝝ. Cūq̄ hec dicte mulieri seni ꝛ sterili diceret. ꝛ illa nō crederet. ait. qn̄ illū lactabis. lacte mihi liníes ocu-los ꝛ visū recupabo ꝛ ita factū ē. Itē īmutationē in cursu solis. ꝛ pꝫ de Ezechia orāte ad dn̄m. ysa. xxxviii. Itē īpetrat necessarioꝝ pro-uidētiā. Chr̄s enim orādo multiplicauit panes Jo. vi. Marc. viii. Helyas farinā ꝛ oleū iii. Reg. xvii. Itē in vitis pa. legit̄ q̄ cū mona-chi beati Apollonii in die pasce nō haberēt nisi paucos panes ꝛ fic-cos. dixit eis. Orate vt fides faciat vobis habūdātiā o bis q̄ desiderat̄. Cū ēt illi rēnuerēt ex hūilitate. orauit ipse ꝛ stati hoīes ignoti tā multas copias asportauerūt panū delicatissimoꝝ ꝛ calidorum ꝛ fructuū mire q̄ntitatis ꝛ saporis ꝛ alioꝝ delectabiliū vt quotidie vs-q̄ ad pēthecostē ꝓpinaret oib⁹ sufficiēter ꝛ abūdāter. Itez cuz fa-mes vageret egyptū. ꝛ venissent ad eū sui datis oib⁹ panib⁹ solū tri-bus ptib⁹ vni⁹ panis remanētib⁹. benedicēs ait. Nūq̄d pōt h̄ mul-tiplicare man⁹ dn̄i. dicit spūs sanct⁹ nō deficiet panis vsq̄ ad no-uas fruges. ꝛ ita factū ē q̄ ↄtinuis q̄ttuor mēsib⁹ nō deficeret ero-gātib⁹. Dicit Hiero. se vidisse ibi sportas plenas deportari sup mē-sa vacuas. ꝛ plenas ueꝛ reportari. De h̄ habent̄ multa exēpla supra de elemosyna. Legit̄ in vit. sancti Hug. O. q̄ cū q̄dā locus datus eēt prius q̄busdā mōachis cluniacēsib⁹ quos miserat ibi sctūs hu-go q̄ mō dicit̄ sctūs Martin⁹ de cāpis. ꝛ ē priorat⁹ dītissim⁹. Et cū eēnt ibi paucissimi mōachi. nec iuenirēt ibi vn viuē possēt. q̄dā eoꝝ redierūt apō cluniac. rogātes vt ipi ꝛ alii tāq̄ nō valētes iuenire ne-cessaria i dicto loco apō cluniac. reuocarēt̄. Quibus sctūs vir rn̄dit q̄ iō nō iueniebāt ibi necessaria. qr pauci erāt nec clamabāt fortē ad eū orādo ꝛ laudādo q̄ dat iumētis escā ipsoꝝ ꝛc. Ipse sanct⁹ mi-sit eis plures. iniūgēs eis q̄ fortē clamarēt ad dn̄m. ꝛ marie de no-cte laudādo ꝛ orādo. Qd̄ cū aduenietes facerēt. ↄtigit q̄ cuz de no-cte rex frācie ꝑ locū trāsiret ꝛ audiret eos fortē cātātes admirat⁹ lo-ci nouitatē. ꝛ laudū dei altitudinē q̄siuit cuiusmōi eēnt hoīes. ꝛ au-diēs eoꝝ noua missiōez ꝛ factū sācti quō ꝛ qre miserat plures. mo-tus ad pietatē assignauit eis multos reddi⁹ vn̄ viuerēt. ꝛ deū semp laudarēt cū plurib⁹ aliis mōachis. Itē i legēda noua legit̄ de orō-ne. b. Dn̄ici pane misso. q̄ cū b. Dn̄icus eēt i ↄuētu fratrū nec habe-rēt panē quē seruitores fratrib⁹ apponerēt. dict⁹ sctūs ī dn̄o ↄfisus sedit ad mēsaꝫ vacuā. ꝛ fecit frēs sedē. Cū āt videret mēsam a pane oīno vacuā īclinauit caput ad orōnē. quo orāte ītrauerūt ꝑ refecto-riū hoīes speciosissimi apportātes cophinos plenos panū cādidissi-moꝝ. q̄b⁹ depositis īclinātes recesserūt. Itē cū q̄dā paup mulercu-la īcubuisset ad orōnē fere vsq̄ ad horā sextā nec hr̄et panē i domo sua. nec vn̄ posset emē. adhuc habēs ꝑdicē aliq ↄsueta. cogitauit q̄ pon⁹ ipe volebat comestiōe carere q̄ꝫ nō ꝑdicē orōnes assuetas. Cū q̄ ab orōne caput eleuaret īuēit ad caput suū panē albissimū. Quē cū nō posset inuenire q̄s eū ibi posuisset accepit ꝛ comedit cuz gra-tiarum actione. Item impetrat aquam. sicut patet Geñ. xxi. de pu-teo ostēso Agar clamanti ꝛ flenti ꝓ puero. Itē Numeri. xx. Domi-ne deus aperi eis thesaurū tuū fontē aque viue. Itē Exo. xvii. Pe-tra oreb dedit aquā. Itē Judith xv. de fonte exeūte de maxilla ad ꝑces Samsonis. ꝛ quō bibēs ex eo vires recepit. Itez in vita sancti. Clemētis legit̄ q̄ postq̄ in exiliū relegatus. inuenit in īsula ad quaꝫ missus ē plus q̄ꝫ duo milia christianoꝛuꝫ in exilio relegatoꝝ ibi ad secandū marmora. q̄ multā aq̄ penuriā patiebant̄. vt oporteret eos

ire ꝓ aq̄ ꝑ sex miliaria. Jussit oēs secū orare vt dn̄s eis fontē aq̄ui-uc aperiret. Cū aūt ipse oraret. apparuit illi soli agnus qui eleuato pe-de dextro q̄si locū ondebat vbi foderēt. Cū aūt eos dixisset ad lo-cū sanct⁹ Clemēs nec locū fodiēdo tangerēt vbi erat pes agni. ipse arrepto breui sarculo sub pede agni fodit ꝛ statim fons viu⁹ ꝛ ma-xim⁹ erupit ꝛ ad famā hui⁹ miraculi ꝛ predicationē eius ↄueniētes sunt ↄuersi q̄ infra ānū edificate sunt ibi octuagintaq̄ꝫ ecclesie. Itē impetrat pluuia Jac. v. Rursūq̄ꝫ Helyas orauit ꝛ celū dedit pluuiā ꝛ terra dedit fructū suū iii. Reg. xviii. Nubecula pua q̄si ve-stigiū hoīs ascēdebat ō mari ꝛc. Itē ii. Dyal. xxxiii. ō scā scholasti-ca sanctimoniali sorore sci Bn̄dicti quā cū b. Bn̄dictus visitasset ꝛ totā diē in dei laudib⁹ ꝛ colloquiis sp̄l' expēdissent ꝛ ipsa retinuis-set eū ad mēsaꝫ. volebat eū retinere ad ꝑnoctādū vt loqueret̄ ei de gaudiis celestib⁹. Cū aūt ipse nullo mō acq̄esceret ei. inclinauit ca-put ꝛ orauit cū lachrymis ꝛ cū eēt ante ipius serenissimū. subito tā-ta pluuia facta ē q̄ nullus posset exire. Cū aūt eā sup hoc argueret ait. Rogaui te: ꝛ nō exaudisti me rogaui dn̄m ꝛ exaudiuit me. mō tu egredere si vales. Itē v̄tute oratiōis aqua nūc i sanguinē ↄuertit̄ nūc in mari diuidit̄: ꝛ q̄si mur⁹ solidat̄ nūc amara dulcescit. nūc de saxo ꝓducit̄. Ignis nūc in aq̄ ardescit nūc rubū nō ↄburit nūc pue-ros nō ledit nūc de celo ad ↄsumēdū ipsos emittit̄ nūc de aq̄ ꝓdu-cit̄. Cū nūc māna ꝓtulit nūc ānis trib⁹ ꝛ dimidio pluuiā nō dedit nūc pluuia dedit abūdātē. Orōne leões māsuescūt. oīa mūdi ele-mēta mutāt̄. demōes effugāt̄ ꝛ breuit̄ orāib⁹ oīs creatura obedit assistūt āgeli ꝛ de⁹ ipe tā mirabilit̄ q̄ misericorditer ↄdescēdit. Quarto oratio meret̄ ↄsortiū gloriosū. In p̄nti q̄dē vita frequēter ꝛ deuote orātes merent̄ hr̄e ↄsortiū beatoꝝ angeloꝝ. sicut pꝫ de btā. Agnete. Beata katherina. Cecilia ꝛ aliis mult. De btā Cecilia spāliter legi-tur q̄ cū ad pedes ei⁹ vir su⁹ Ualerian⁹ fuisset ↄuersus: ꝛ baptizat⁹ a btō Urbano ꝛ rediret: ꝛ Ceciliā deuote orantē inuenirēt videt ei assistere angelū domini tenētē duas coronas ex rosis ꝛ liliis cōser-tas. alterā obtulit Cecilie. alterā Ualeriano dicēs. Istas duas co-ronas mūdo corde ꝛ corpore custodite. qr eas de paradiso dei vo-bis attuli. q̄ nec vnq̄ꝫ marcescunt nec odorē amittūt. Et his dictis disparuit. Ad harū odorē Tyburti⁹ frater Ualeriani affect⁹ ꝛ est ad deū ↄuersus ꝛ gloriosus martyr cū fratre suo Ualeriano ē effect⁹. Maxime autez in morte assistunt orantibus ad consolandum ꝛ in suū ↄsortiū ꝑducēdū. sicut patet de Romula. Reqre supra. Legi-tur inter miracula vndecimiliū v̄ginū q̄ quidā ↄuersus maximam habebat deuotionē circa eas. cui infirmāti vna v̄go apparuit inesti-mabili polchritudine fulgens. Cū aūt ipse miraret̄ eius pulchritudi-nē illa q̄siuit ab eo si ipsaꝫ cognosceret ipso rn̄dente q̄ non. ait. vna suꝫ de his v̄ginib⁹ circa q̄s semp tantā deuotionē habuisti: ꝛ ad h̄ veni vt inde mercedē recipias si amore ꝛ honore nostri vndecimili-es dominicā orationē dixeris. in hora mort̄ tue nostrā protectionē ꝛ solatiū habebis. Qd̄ cū ille q̄scitus ꝛ deuotius cōplesset: vocauit abbatē ꝛ ↄuentū se faciēs iungi. Qd̄ cū fieret. vidēs aduenietē cho-ruꝫ sacrarū virginū incepit clamare. recedite. date locū sacris virgi-nibus. Qui reqsitus abbati retulit promissionē sacrarū virginū ꝛ ea-rū apparitionē. Cū aūt ad clamorē eius alii recessissēt inter choros earū spūm exalauit. Ad idē facit qd̄ supra habet̄ de virgine recepta in choro virginū Eccl. xxxv. Qui adorat deū in oblectatiōe suscipie-tur. Luce xxii. de dn̄o dicit̄. Factus in agonia ꝓlixius orabat. tunc apparuit ei angelus dn̄i de celo cōfortās eū. Post mortē vero reci-piunt̄ in cōsortiū angeloꝝ ꝛ sanctoꝝ cū eis perpetuo ꝑmāsuri sicut pꝫ de Lazaro Luc. xvi. de beato Frācisco. ꝛ de btō Martino. Am-bro. ꝛ aliis mult. quoꝝ aīe vise sunt deduci ab angelis. In vitis-pa. legit̄ de Paulo ꝑmo heremita de quo refert Hiero. q̄ cū b. An-tonius diuina sibi reuelatiōe facta venissent ad eū: ꝛ cōsolarent̄: ꝛ colloquerent̄ adinuicē. inter alia dixit ei Paulus vt corpusculū ei⁹ traderet sepulture: ꝛ q̄ rediret ad locū suum. ꝛ reuertēs apportaret palliū qd̄ Anastasius ei dederat patriarcha tunc Alexandrin⁹. Hoc autē dicebat vt in maiori quiete solus ꝛ deuotiōe orationis posset reddere spūm. Cū Antoni⁹ obediret ꝛ ad eū vt ei dixerat cū dicto pallio rediret: videt pauli aīaꝫ niueo cādore fulgētē īter angeloꝝ ca-teruas inter prophetarū ꝛ apostoloꝛū choros in sublime cōscende-re. Cuꝫ autez venisset ad locū vbi Paulus habitabat intrās spelun-cam videt corpus Pauli cōplicatis genib⁹: erecta ceruice. extēsis in altū manibus stare: ꝛ credēs primo eū viuū esse pariter orabat cuꝫ eo. Sed postq̄ nec gemitū aut planctū aut suspiriū ab eo audiuit: accedens propius eū mortuū inuenit. ꝛ sepeliuit cū adiutorio duo-rum leonū qui ei cū vnguib⁹ foueā fecerūt. Unde dicit Hieroni. q̄ cadauer deuꝫ cui oīa obediūt ꝛ viuūt officio gestus precaret̄. Item beatus Grego. in homel. de rege q̄ fecit nuptias filio suo refert de

tribus materteris suis ex pte patris sororibus que codē die religio nis habitū susceperunt. Una earꝫ vocabat Tarsilla alia Emiliana. alia Gordiana. Due prime semp in amore dei pficiebant. Gordiana semp tepescebat. Tarsilla pre assiduitate orandi cū lauaret mortua inuēta ē in genibus hr̄e callos ad modū camelorꝫ. Huic apparuit. Felix papa attauus beati Greg. ondēs et mansionē eternā in celo di cēs in hac te suscipio. statī febre arripit. Altera die cuꝫ venissent ad eā visitādā multi. ꝛ mater Greg. clamauit recedite recedite chr̄s ve nit. Et h̄ dicēdo carne soluta ē. Et h̄ factū ē i vigilia natalis dn̄i. Cū lauaret mirabilis de corpe eiꝰ odor exibat. Post paucos dies appa ruit ista emiliane dicēs. sine te feci natiuitatē dn̄i tecū faciā epipha niā. Ueni ḡ soror. Que ait. Cui dimittemus ḡ sororē nostram Gor dianā. Rn̄dit. Sine eā qꝛ īter laicas deputata ē. Qua aū̄ epiphaniā dn̄i defuncta soror earꝫ Gordiana duxit virum cū multorū scādalo custodē agrorum suorum.

De tribus orationis speciebus. DIS. XXXV.

D Decimūseptimū. s. de speciebꝰ cū diuersis diuisi onibꝰ orationis. Sciēdū ē qꝛ ē q̄dā oratio vocis. alia cordis alia opis. Uersus. Dāt pces officiū. vox. cor. opusq; piū. Actibꝰ ꝛ voce. corde rogare voce Corde ro gabat moyses ꝛ ore tacebat. Exo. xiiij. Dixit dn̄a ad moysē q̄d cla mas ad me corde ꝛ nō voce. Itē Anna. i. Reg. j. Anna loquebat̄ in corde suo. ꝛ vox penitꝰ nō audiebat̄. Alia ē vocis. ps̄. Uoce mea ad dn̄m cla. Dan̄. xij. Susanna exclamauit voce magna. Dn̄e deꝰ ꝛc̄. Itē oratio boni opis. Aug. Nō cessat orare q̄ nō cessat bene agere.

Oratio aūt cordis multiplex ē. s. ɔtritiōis cōpassiōis. afflictiōis. cordis deuotiōis. feruētis dilectiōis cōplexꝰ siue colluctatiōis. Pri ma igit̄ spēs orōnis mētalis ē ɔtritiōis. q̄ ē cū hō rugit. gemit plā git ꝛ dolet in ɔsideratiōe petōꝝ ꝛ defectuū suorꝫ. ꝛ ex dolore flet ꝑ eis. ps̄. Rugiebā a gemitu cordis ꝛc̄. Itē. Auribꝰ pcipe lachrymas meas. Ipe lachryme pōdera vocis hn̄t. ysa. xv. In via oronaym cla morē ɔtritiōis leuabūt. Oronaym īterptat̄ iracūdia iniq̄tatis eorū. Qd̄ ē qn̄ hō irascit̄ ɔ̄ peccata sua. dolet ꝛ gemit ea. Hoc agēs orat ꝛ clamat ad aures dei fortiter vt deꝰ clamorēꝫ sine voce exaudiat ꝛ parcat. Job. xli. ca. Nō parcā ei verbis potētibꝰ. ꝛ ad depcādū ɔpo sitis Greg. Ueraciter orare ē in cōpūctiōe amaros gemitus nō v̄ba cōposita resonare. Augu li. j de spū ꝛ aīa. Oratio ē mētis ɔuersio in deū ꝑ piū ꝛ humilē affectū qd̄ ē qn̄ hō defectꝰ suos recognoscēs se ipsum plāgit ꝛ humiliat ꝛ ad deū piū affectuꝫ eleuat. vt ea q̄ sibi de sunt benigne suppleat. De hac materia habent̄ supra multe aucto ritates ꝛ exēpla de cōtritiōe. Scd̄a spēs orationis mentalis est piꝰ affectꝰ cordis ɔpatiētis. directꝰ in deū ex cōpassiōe alienoꝝ malorꝫ siue sint culpe siue pene. sicut clamabat moyses ꝑ afflictio ne populi. Exo. xiij. Cū videret eos affligi ꝑ īsecutiōe egyptioꝝ. Itē samuel cū populus petiuisset regē ꝛ ipe ostendisset eis q̄ mala ex h̄ eis euenirēt ꝛ qꝛ grauiter peccassent dixerūt. ora ꝑ nobis ad deū. vt nō moriamur ꝛc̄. Intulit. absit h̄ peccatū a me vt cessem orare ꝑ no bis. nec tn̄ orabat tūc voce. Treñ. ij. Leua manus t. ad deū ꝑ aīabꝰ paruulorꝫ ꝛc̄. sic faciebat moyses orās corde pro pugnante populo Exo. xvij. Tertia spēs orōnis mētalis ē gemitus afflictiōis pre sentis qn̄ videt hō mala pene q̄bꝰ hō premit̄. gemit sub eorꝫ ponde re. erigēs affectū cordis ad deū q̄ ē adiutor in tribulatiōibꝰ q̄ inue nerūt nos nimis. Sic clamabāt filij israel gemēdo. Exo. ij. ꝛ iij. Ecci xxxv. Nō despiciet dn̄s pces pupilli. nec vidue cū effundet loquelā gemitus. ps̄. afflictꝰ sum ꝛ humili ꝛc̄. Quarta spēs orōnis ē de uotio cordis qn̄ ex beneficiorꝫ dei recordatiōe aīa pio affectu tēdit in deū ꝛ qn̄ ꝑcussa subita inundatiōe pietatis sicut adipe ꝛ pingue dine repleta spirituali pinguedine saginat̄. ꝛ cū magis replet̄ magis circa deū afficit̄. ꝛ magis in pias ꝛ dulces lachrymas resoluit̄. Ta listrat oratio dauid dicētis. factū ē cor meū tāq̄ꝫ ꝛc̄. Can. v. Aīa mea liquefacta ē. Corda deuota sūt phiale plene odoramētorꝫ q̄ sūt orationes sanctorū ꝛc̄. Apoc̄. v. Quinta est in siti ꝛ desiderio fer uētis dilectionis dei. ps̄. In meditatione mea exar. ig. Item. ps̄. Quemadmodum desi. cer. ad fon. ꝛc̄. Dam. Oratio est ascensus in tellectus ad deum. Glo super illud Thess. vlti. Sine intermissione orate ꝛc̄. Ipsum desiderium boni oratio est. Si continuum est de siderū continua est oratio. Sexta est colluctationis siue comple xus. quando ex vehementia desiderij. ꝛ effusione lachrymarum co git ꝛ quasi constringit dominū vt cōcedat quod petit. Sicut iacob luctatus cum angelo ait Gen̄. xxxj. Non dimittā te nisi prius ꝛc̄. Et post. Si sic fortis contra deū fuisti. quāto magis ɔtra hoīes preua lebis. Quibus brachijs vicit cuꝫ dicitur Osee. xij. Conualuit iacob ad angelum fleuit ꝛ rogauit eum. Ecci. lj. Anima mea luctata est cū sapiētia. Item constringit tenendo eum orationibus feruidis ne

puniat quos iusticia puniendos reqrit. Sicut faciebat moyses qñ tenebat dn̄m ne populuꝫ q̄ peccauerat occideret Exo. xxij. Dimitte me vt irascar ꝛc̄. Itē ɔstringit ɔplexādo ne recedat. Can. iij. Tene bo eū nec dimittā ꝛc̄ Aug. Sentio quēdā ɔplexū cū sentio deū m. Itē orōnis spēs notant̄. j. Thi. ij. Obsecro priū o꜊ꝫ fieri obsecra tiones orōnes postulatiōes. gratiarū actiōes. Quarū numerꝰ ꝛ suf ficiētia sic assignat̄. Quia ad orōnē tria reqrunt̄ quorꝫ primū est qꝛ orās accedat ad deū quē orat qd̄ assignat̄ noīe orōnis qꝛ orō ascē sus intellectꝰ in deū. Secūdo reqrit̄ qꝛ petitio q̄ significat̄ noīe po stulatiōis siue petitiōis ꝑponat̄ determiāte. q̄ quidē noīant quā daꝫ ꝓprie postulationē. siue indetermiāte vt cū quis petit miati a deo qd̄ nomināt supplicationē siue solū factū narret̄ ꝫ illō Joh. xj Ecce quē amas īfirmat̄. qd̄ vocāt insinuationē. Tertio reqrit̄ ra tio īpetrādi qd̄ petit̄ ꝛ hoc vel ex pte dei. vl ex pte petēns. Ratio q̄ dē petendi ex pte dei ē eius sanctitas ꝓpt̄ quā petimꝰ exaudiri. sm̄ illud Dan̄. ix Propt̄ temetipsuꝫ īclina deꝰ meus aurē tuā. Et ad h̄ ptinet obsecratio q̄ est sacra ɔtestatio. sic cū dicimus ꝑ natiuitatem tuā libera nos dn̄e. Ratio v̄o īpetrādi ex pte petētis est gr̄arū actio qꝛ de acceptꝭ beneficijs gr̄as agētes meremur accipe potiora. vt in collecta dicit̄. Et ideo dicit glo i. thy. ij. qꝛ in missa obsecratōes sunt q̄ pcedūt ɔsecrationē in q̄bꝰ q̄dā sacra ɔmemorant̄. Orationes sunt in ipsa ɔsecratiōe in q mēs mariē oꝫ eleuari in deū. Postulatiōes aūt sūt in sequētibꝰ petitiōibꝰ. Gratiarū actiōes in fine. In pluribꝰ ecclesie collecti hec qttuor pn̄t attēdi sicut in collecta trinitat̄ qd̄ di cit̄ oīpotēs sempiterne deꝰ. ptinet ad orōnis accēsūꝫ in deū. qd̄ dr̄. q̄ dedisti famulis tuis ꝛc̄. ptinet ad gr̄arū actionē. qd̄ dicit̄. ꝑsta q̄s sumꝰ ꝛc̄. ptinet ad postulationē. qd̄ in fine ponit̄. ꝑ dn̄m nr̄m ꝛc̄ ꝑ tinet ad obsecrationē. In collatiōibꝰ aūt patrū dicit̄ qꝛ obsecratio est imploratio ꝑ peccatis. Oratio cū aliquid deo vouemus. postu latio cum pro alijs petimus. Sed primum melius est.

De decem orationis speciebus. DIS XXXVI.

Emde sciendū ē qꝛ aliter diuidūt aliq̄ orōnē di cētes orōnis eē decē spēs. Depcatio ro gatio. obsecratio petitio postulatio supplicatio. suffra giū. dei laudatio gratiaruꝫ actio ꝛ iubilatio. Prima igit̄ spēs orōnis est depcatio q̄ est qn̄ deū rogamꝰ ꝑ malis culpe a nobis amouēdis. sꝫ illud Math. vj. Dimitte nobis debita nr̄a ps̄. Appropinq̄t depcatio mea in ɔspectu tuo dn̄e. Idē. Depcatꝰ sum faciē tuā in toto corde meo. Idē. Exaudiuit dn̄s depcationē meaꝫ. Et Job. ix. Meū iudicē depcabor Ecci. xxxix. Iustꝰ cor suū tradet ad vigilandū diluculo ad dō. qui fecit illū. ꝛ in cōspectu altissimi depcabit̄ ꝛc̄ ... Et. xxviij. Relinque primo nocēti te: ꝛ tūc depcāti ti bi petā soluent̄. Secūda spēs orōnis est rogatio q̄ est ꝑ flagelli diuini ammotiōe: vel ꝑ tribulatiōis instātis remotiōe: vel ꝑ hosti um oppressione que solet fieri cū populi cōuocatione ieiunio. ora tione. exhortatiōe: predicatiōe: ꝛ cū letanijs. Sic fecit iosaphath vi dens se opprimi a multitudine hostiū cōuocauit populū ꝛ tunc. p̄ dicauit. ieiunauit. ꝛ orationē indixit. ij. paral. xx. Josaphath perter ritus totū se cōtulit ad rogandū dn̄m ꝛc̄. Confortatus ad philoso phiaꝫ Jazieli exiuit cū suis ꝛ omnē multitudinē quā inuenerūt vi cerūt ꝛ earū spolia obtinuerūt. Sic fecerūt filij israel cōtra holofer nem. Judith iiij. ꝛ vij. Clamauit omnis populus ad dominuꝫ ꝛc̄. Iteꝫ Hester iiij. Dixit hester mardocheo. Cōgrega oēs iudeos ꝛc̄. Iteꝫ. vij. Dona. mihi animaꝫ meā pro qua rogo ꝛ populum meum. Similiter ysa. xxxviij. Ezechias cōtra sennacherib. Silr̄ Jone iij. Rex niniue surgens de solio suo ꝛc̄. Et post. Clamēt ad dominū in fortitudine ꝛc̄. Propter hāc causam instituti sunt dies rogationuꝫ scilicet propter flagelli diuini amotionē. Ut sit in festo sancti mar ci vbi fit generalis processio: ꝛ letania maior sic dicta. vel ad differē tiaꝫ illius que fit in rogationibus vel qꝛ a maiore sꝫ beato Grego. instituta est. Legit̄ eni in chronicis ꝛ gestis romanorū pontificū qꝛ cū romani ebrietatibus. comessationibus ꝛ luxurijs vacarent post pascha nō deferētes sacramēto qd̄ receperāt. īmisit eis deus pesteꝫ inguinariā. Per hunc modū tyberis fluuius ita excreuit ꝛ ita terrā occupauit qꝛ sup muros vrbis excrescens ora conem maximū ꝛ ser pentes multos prefocatos ad ripas adduxit. De quorū fetore subse cuta est dicta plaga sic dicta qꝛ homines subito īflāmabant̄ i ingui ne ꝛ subito moriebantur. Qua peste papa pelagius mortuꝰ est. Et Grego. ei inuitus substituitur: qui ad illa plagaꝫ remouendā roma num populū cōuocauit ad orandū. Cū autē deberet benedici bn̄. lxxx. homines expirauerunt ab illa plaga. Cū aūt facta esset proces sio cuꝫ letanijs ꝛ orationibus ꝛ ipse sermonē ad populū fecisset. ces sauit plaga illa. Ideo statuit ille ānuatim processionē illam ꝛ vocā tur cruces nigre: qꝛ solebat fieri cū veste lugubri: vel qꝛ propter mor

tem hominū curandā cōstituta est. Moriebant᷑ homies hac peste subito. ꝛ quasi sine sensu doloris in vijs ꝛ ludis. ꝛ comedendo bibē do ꝛ alia quecūq; faciēdo. Cū aūt cōuenisset populus ad sanctū pe trū ꝑcepit eos ꝑseuerare ad orationē ante gradus ecclesie. A qua cū ipse surgeret vidit sup castrū crescētij angelū detergētē cruentē gla diū ꝛ in vaginā reponētē. ꝑ qđ itellexit ꝙ plaga illa cessaret. Cū cō surgerēt ab oratiōe inueti sūt bene lxxx. mortui. Dictuz autē castrū vocatum est postea castrum angeli. Item nota ꝙ ꝓpter consimi lem causaz dies rogationū instituti sunt cū anno dñi cccclv. apud viēnā ꝛ in circuitu frequēter ꝛ ꝑ annū itegrū maximus terremot⁹ accidisset. ꝑ qđ multe ville ecclesie. ꝛ dom⁹ fuerūt subuerse ꝛ multi ꝓstrati. Et cū ibidē regis palatiū celeste icēdiū cremaret. Et cū di uerse fere ꝛ maxime lupi ꝑ ciuitatē discurrētes q̄ passiz pueros ꝛ se nes viros ꝛ mulieres deuorarēt. Cūq; illi dolorosi casus quotidie accrescerēt. sanct⁹ mamert⁹ vrbis archieps illos tres dies q̄ sūt an te ascēsionē dñi istituit. Et cōuocatis clero ꝛ populo ꝑ tres dies ꝑdi ctos ꝓcessiōes ꝛ oratiōes cū letanijs solēniter fieri indixit. Ad cui⁹ exēplū ꝑ totā ecclesiā gallicanā epi cū clero ꝛ populo sic fieri decre uerūt ad sedādas pestes ꝛ aeris intēperiē ad pacificādas guerras. ad ifirmitates ꝛ mortes repellēdū. ad cōseruādū ꝛ multiplicādū fru ct⁹ terre q̄ maximo illo tpe perire vel deficere consueuerūt. Tertia spēs orōnis ē obsecratio q̄ fit qñ ꝓ maiorib⁹ ꝛ difficiliorib⁹ factis deū adiuramus. vt ꝓ impioꝝ cōuersiōe ꝛ ꝓ obtētiōe eoꝝ q̄ sūt supra naturā vel aliquoꝝ q̄ de⁹ videt᷑ nō defacili facere nisi multū adiura tus. Fit autē hec adiuratio ꝑ maxima eius beneficia vt ꝑ beneficia creatiōis. recreatiōis siue incarnatiōis. iustificatiōis. ꝑ opa assum pte miseratiōis. Itē fit cū adiurat᷑ de⁹ ꝓ his quos maxime dilexit in h̄ mūdo. vt chr̄s ꝛ mater eius ꝛ sancti. Sic orabat moyses q̄ qua si captū deū tenebat ꝛ dicebat Exo xxxij. Recordare abrahā ysaac ꝛc̄. Et post. Placatus ē dñs ne faceret malū. Sic faciūt paupes io culatores reducūt ad memoriā filijs a q̄b⁹ petūt ꝓbitates patrū eo rū. ꝓuer. xviij. Cū obsecrationibus loquet᷑ paup ꝛc̄. Phyl. iiij. Cuz omni orōne ꝛ obsecratiōe pe. ꝛc̄. Obsecratiōes sūt i fine collectarū ecclesie cū dicit᷑ ꝑ dñm. Et in collectis de sanctis. cū de⁹ ꝑ eos adiu rat᷑. Itē pueri hebreoꝝ. ꝛ q̄ preibāt ꝛ sequebant᷑ dñz q̄ dicebāt osan na filio dauid Math. xxi qđ ē ſm Hiero idez qđ obsecro salua. q̄ ē filius dauid. s. tā pij patris. Quarta spēs orōnis ē petitio ē pro supplēdis defectib⁹ nostris ꝛ tpalib⁹. s. ꝛ spūalib⁹ sicut sūt necessi tates reꝝ tēporaliū ad vitā vel corpoꝝ sanitatez ꝛ pacē tpalē. Ma thei. vij. Petite ꝛ accipietis ꝛc̄. Postea. Pater noster celestis dabit bona petētib⁹ se. Idē Luc. xi. Ubi ponit᷑ exēpluz de amico petente tres panes. i. tres refectiōes. Prima ē in necessitati corpalis ꝓuisio ne. Math. vj. Scit pater vester celestis ꝙ his oībus idigetis. Se cūda ē refectio cordis in cōpūctiōe. ꝛ lachrymarū effusiōe. ps̄. Fue rūt mihi lachryme mee pa. die ac nocte ꝛc̄. Tertia ē i spūs cōsolatio ne. ꝛ donoꝝ grē imissiōe. Luc. xj. Pater vester celestis dabit spūm bonū petētib⁹ se. Quinta spēs orōnis ē postulatio siue allegatio ſm qđ dicit Cassiodorus Oratio ē oīs rōcinatio q̄ fit cū allegatio ne qñ. s. petit᷑ qđ maximū ē. s. bonū eternū qsi ex debito cū allegat᷑ ꝙ dz ex ꝓmisso. ꝙ ꝓmisit illud dare petētib⁹. Math. vj. Primuz querite regnū dei ꝛc̄. qñ petit᷑ ex debito meriti. vt cū allegat᷑ ꝙ q̄b⁹ dedit ꝓmerētē grām dz dare gloriā tāq̄ eius premiū ps̄. Gratiā ꝛ gloriā dabit dñs. Sic filij israel petiuerūt a rege vt eos habitare fa ceret in optimo loco terre gessen q̄ erat optima ꝛ fertilissima q̄ iter pretat᷑ cōpluta terra. Josue petit in ꝑmiū sui laboris sibi dari inter filios israel ciuitatē thānathsare sitā in mōte effraym ad habitādū q̄ de ꝑcepto dñi data ē ei. Hec ciuitas celestis q̄ sita ē in eminentia fertilitatis ꝛ abūdātie. totū vt dicit Bern. cōtinens qđ delectat. Qđ notat᷑ i h̄ ꝙ sita erat i mōte effraym q̄ ē mons fertilitatis. Effraym enī frugifer interptat᷑. Thānathsare iterptat᷑ numerus opimēti no ui. quia ibi sunt numerati a deo sancti lumine amicti. ps̄. Amicti lu mine sicut vestimēto. Itē neemias vero petiuit vt mitteret cū rex in hierusalē ad ciuitatē patrū suoꝝ qđ obtinuit. Illā eternā gloriā fa cit nos postulare spiritus gemitib⁹ inenarrabilib⁹. vt dicit᷑ Ro. viij.

Sexta spēs orōnis est supplicatio que est cū humiliter amicos dei. ꝛ maxime iam beatos rogamus ꝓ eoꝝ patrocinio. suffragio. vel adiutorio apđ deū obtinēdo. Job. v. Uoca si quē hēs ꝛ ad ali quē sanctoꝝ conuertere. Sic Math xv. Dimitte eam ꝙ clamat post nos. Similiter supplicatione videbantur vti gentiles rogātes Philippum. vt introduceret eos ad ihesum Joh. xij. Septima species orationis est suffragiū qđ est quādo ecclesia vel amici dei orant deū pro animab⁹. vel vt a periculis spiritualib⁹ vel corpalib⁹ liberentur. vt in Act. xij. Oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deū pro petri liberatione. Similiter dñs iminente passione pro discipulis. Luc. xxij. Symon ecce sathanas expetiuit vos ꝛc̄. Ego autem oraui ꝓ te vt ꝛc̄. Ad hoc potest addici exēplū onye ꝛ hiere mie ꝓ apparuerūt iude machabeo orāa ꝓ pplo iudeoꝝ vt obtinēs victoriā ab hostib⁹ liberaret᷑. ij mach. xv. Silr̄ suffragiū ē cū fit ora tio ꝓ mortuoꝝ liberatiōe a pena vl̄ cōsolatiōe i ea. ij. mach. xij. Scā ꝛ salubris ē ꝛc̄. Ad h̄ facit qđ dicit iohes elemosynari⁹ dicēs ꝙ colle cte ꝛ āniuersaria q̄ fiūt ꝓ defunctis multū valēt eis ad qetē ꝛ libera tionē ꝛ ponit h̄ exēplū. Quidā capt⁹ a ꝑsis reclusus fuit in carcerē q̄ appellabat᷑ lethe. i. obliuio. d quo q̄dā fugiētes dixerūt i cypro pa rētib⁹ illi⁹ ꝙ eū sepelierāt māib⁹ suis: sz ille nō erat sz ei filiis ꝛ diē ei⁹ obit⁹ dixerūt. Parētes āt ei⁹ vsq; ad tres ānos ter i āno faciebāt fieri collectas ꝓ eo. Cū aūt dict⁹ hō post tres ānos euasisset lapsus a persis ad suos fugit q̄ dixerūt ei quō ter i āno ꝓ eo qsi ꝓ mortuo collectas fieri fecissent. Cū aūt iterrogaret quo tpe h̄ facerēt: dixe rūt ei ꝙ in festis neophanus ꝛ dñica ꝛ festo penthecoste tūc ille di xit ꝙ illis dieb⁹ veniebat ad eū q̄dā lucidus vt sol ꝛ dissoluebat eū inuisibiliter a vinculis ferreis ꝛ a custodia. ꝛ ibat tota die liber ꝛ ne mo eū recognoscebat. In crastino aūt inueniebat se in eisdez vincu lis ferreis i q̄b⁹ erat ante. Itē suffragiū est qñ amici dei orāt ꝓ ma lis ꝓ iracūdie diuine cessatiōe. Sic faciebat moyses Exod. xxxij cū diceret dñs. dimitte me vt irascat᷑ furor me⁹ cō pplm istuz ꝛ delebo eos ꝛc̄. post. Moyses aūt orabat dicēs ꝛc̄. Silr̄ habet᷑ de Aaron q̄ offerēs thymiama stetit iter viuos ꝛ mortuos irā dei placādo Nu meri. xvj. Idē Sap. xviij. Properans hō sine q̄rela depcari ꝓ pplo ꝛc̄. Itē suffragiū est cū amici dei orāt ꝓ mutua cōseruatiōe in bonū Jac. v. Orate ꝓ iuicē vt saluemini. Mutua suffragia ꝛ maxie illoꝝ q̄ boni creduntur debēt peti exēplo pauli Ro. xv. Obsecro vos ꝑ dñz ihm chr̄m ꝛ ꝑ charitatē spūssancti vt adiuuetis me orōnib⁹ vr̄is vt de⁹ liberet me ab ifidelib⁹ q̄ sūt in iudea. Phyl. j. Scio ꝙ hec mihi ꝓueniēt ad salutē ꝑ vestrā orōnē. Itē suffragiū ē orō facta ꝑ pctōꝝ cōuersiōe q̄ multū valet ad eoꝝ cōuersionē. Talis fuit oratio chr̄i in cruce. Luc. xxiij. Pat̄ ignosce illis ꝛc̄. Qui forsitan ꝓmeruit cōuersi onē multoꝝ circūstātiū. vt cēturiōis ꝛc̄. qui ꝑcutiētes pectora sua i signū pnie reuertebāt᷑. Silr̄ fuit orō stephani Act. vij. Dñe ne sta. il. h̄ pec. ꝛc̄. De quo legit᷑ in vita marie de ogni. ꝙ cū ipsa ꝑ triduuz ante mortē a dño visitata cātasset ꝑ tres dies cōtinue rythmice mira de deo ꝛ de sctis ꝛ de paradiso ꝛ multis alijs. Inter alios de btō ste phano quē vocabat rosariū paradisi cātādo dixit: ꝙ ad meritū ora tiōis eius ꝛ passiōis dedit dñs beato stephano pauli cōuersionē vt eo discēte cū affectu ꝑdicatōis miltō: sed nō cū effectu miltō succede ret ei vicari⁹: q̄ ꝓ eo cū multiplici ꝑdicatiōis effectu ꝑtrāsiret. Item suffragijs cōuertit theodora fisinniū Cecilia valeriū spōsuz. Andre as distrahētē se pplm. Itē in vitispatrū legit᷑ ꝙ cū abbas serapyon trāsiret ꝑ quēdā vicū egypti ꝛ videret vnā meretricē ante hostium dom⁹ sue ad capiēdas aīas ꝑparatā. dixit ei senex expecta me sero: volo ad te de nocte venire. Quē cū expectasset credēs ꝙ aliq̄d secuz senex deportaret ꝛ necessaria ad esuz veniens clausit hostiū cū illa. Cui dixit senex Sustine parū vsq; quo legerim qđ hēo icipiēs aūt senioꝝ psalteriū. finit̄ psalmis singulis rogabat deū vt illā cōuertēt ad pniaz. Qđ cū videret mulier deū ꝓ ea senē orātē icepit tremere ꝛ orare iuxta senē. finito psalterio senex icepit legere aplm orādo sibi. Meretrix aūt itelligēs ꝙ nō ꝓpter pctm ad eā venerat: sed ꝓpē ei⁹ cōuersionē cōpūcta ē rogās ꝓstrata vt duceret eā ad locū vbi faciē do cōdignā pniaz saluaret aīaz suā. tūc senior duxit eā ad monaste riū. vginū tradēs eā matri vginū dicēs ꝙ nō iponeret ei vt alijs: sed qđ ipsa petēt idulgēt: ꝛ ei ꝑmittēt ire quo vellet. Cū q̄b⁹ eū fuisset ꝑ paucos dies vidēs cōuersationē ꝛ vitā aspera aliaꝝ ait dicte matri. ego peccatrix suz volo vespe cōedē. Post mag̃ agnoscens se. ait ꝙ volebat ꝑ q̄ttuor dies ieiunare. Post modicū dixit dicte mr̄i ꝙ eaz i modicā cellā icludēt vbi ꝑ modicā fenestrā admistraret op⁹ sibi cō dignū qđ agēt ꝑ ꝑmaxia pctā sua. Qđ illa fec̄. Dicta aūt mulier reliquum tempus in magna sanctitate vixit.

Quare deus sit laudandus. DIS XXXVII.

Est isup vna alia spēs orōnis ꝛ octaua i ordie: q̄ vocat᷑ dei laudatio. de q̄. ps̄. Rectos decet collaudatio. Idē. Bñdicā do. ꝛc̄. Circa dei laudē vidēdū ē primo quare laudandus sit deus. Secundo qualiter sit laudandus. Circa primum sciendum ꝙ laudandus est deus: ꝙ nihil est iustius. Secundo quia nihil nobilius. Tertio quia nihil io cundius. Quarto quia nihil vtilius. Primo quidem laudari de bet deus ꝙ nihil est iustius. Justum enī ꝛ rōnabile est laudare de um propter essentiā bonitatis ꝙ ipse essentialiter bonus est: ꝛ oēs rōnes bonitatis generalit̄ sunt i eo. Quicq̄d enī laudabile inuenit᷑ in aliquo: ut sūmo iuenitur in eo scz summa pulchritudo, dulcedo

fortitudo mãsuetudo. ⁊ largitas. Cũ quedã dñа pulchritudine speciosa a multis impetita. multos amore precioso adamasset. ⁊ multi eã q̃dã ioculator p hãc viã eã ad amorẽ dei ↄuertit solicitabat eũ illã vt amorẽ suũ poneret in quẽdã magnũ marie pulchritudinis. pbitatis largitatis. ⁊ curialitatis ⁊c. Cũ autẽ illa diceret q illa habuisset tot amatores tã magnos ⁊ diuites ⁊ pbos. ipse retulit q ille p quo rogabat oẽs gr̃as alioꝝ excedebat. Illa tãdẽ ↄsentiẽte q si talẽ eũ pbaret q amorẽ suũ ei daret. Rñdit ille. Nullus nobilior. potẽtior ditior curialior virginis filio. in quo sũt oẽs gr̃e sine defectu. Cũ ergo ei ostẽdisset eoꝝ quos ipsa dilexerat defectũ. ⁊ chr̃i ↄplemẽtũ gr̃aꝝ oĩuꝫ monuit eã ad ↄtẽptũ vanitatis ⁊ amorem veritatis. eccĩ. xliij. Terribilis dñs ⁊ magn⁹ vehemẽter ⁊ mirabilis potentia illi⁹ glorificãtes eũ q̃ntũcũqꝫ potueritis supualebit. Et post. Benedicẽtes dñm exaltate eũ q̃ntũ potestis. Maior ẽ n omni laude. Itẽ si pre stupore nõ erat vltra spũs regine saba in visiõe ⁊ auditiõe eorũ q̃ viderat. ⁊ inuenerat bonoꝝ circa salomonẽ vt legit. ij paral. ix. Qualiter ergo põt deficere aĩa in cõtẽplatiõe ⁊ laude bonoꝝ eterni salomonis. Similis ẽ a laude q̃a laudãdo sic dicit. q̃ vidẽs tpis serenitatẽ ⁊ pulchritudinẽ solarẽ ascẽdit subito fatigata ab illa altitudine ad suã paruitatẽ resilit. ⁊ ad terraꝫ cadit ⁊ obmutescit ad tps. Simili ⁊ phylomena vidẽs pulchritudinẽ solis ⁊ sentiẽs dulcedinẽ tpis laudãdo sic reficit. ⁊ sic attẽdit laudi q laudãdo defectũ patit. ⁊ cantando freq̃nter morit. Simili aĩa affecta amore dei laudãdo defectũ patit cũ nõ possit ad plenũ in hac vita laudare deũ sꝫ q ipse laude dign⁹ ẽ. Psalmista. Defecit in salu tu. a. m. ⁊c. Berñ. In terris vbi semiuiuus suꝫ. semi laudare possuꝫ qñ totus vixero. totus in laude ibo. Item laudandus est propter vestigium bonitatis. quod est in eius omnibus creatur. Geñ. j. Vidit deus cuncta que fecerat. ⁊ erant valde bona. Eccĩ. ix. In manu artificum opera laudabit. ysa. xxv. Cõfitebor nomini tuo qñ fecisti mirabilia. ps. Mirabilia opa tua ⁊c. Quidã ↄuersus erat pastor ouiũ. ⁊ cũ relictis ouib⁹ sup baculũ suũ se appodiãs. ⁊ i visiõe cuiusdã buffonis inhereret stupẽs ⁊ admirãs dei creaturã flebat q̃si tot⁹ absorpt⁹ i admiratiõe. Cũ aũt q̃dã theologus trãsiẽs quereret viã ⁊ ille nõ rideret accessit ad eũ ⁊ inuenit eũ flẽtẽ ⁊ stupentẽ aspectu dicti aĩalis. Cũqꝫ q̃reret cãm hui⁹. ait q stupebat dei sapiẽtiã ⁊ munificẽtiã ⁊ potẽtiã Circa creationẽ illi⁹ buffonis dei clemẽtiã. Circa se suã inertiã ⁊ negligẽtiã erubescebat ⁊ flebat qꝛ de⁹ ita bene fecerat illũ buffonẽ in genere suo q tot⁹ mũdus vnũ talẽ facere nõ posset. Itẽ dei clementiã. qꝛ q̃ fecerat eũ creaturã dignissimã ⁊ rõnalẽ potuisset eũ fecisse buffonẽ talẽ. Suã negligẽtiã. qꝛ illud aĩal suo mõ creatori suo clamabat p naturalẽ vocẽ sibi datã. ipe mut⁹ a laude dei silebat. Oĩa nãqꝫ creatoris opa suo mõ laudãt ⁊ ostẽdũt laudabilẽ creatorẽ. Augu. Respexi celũ ⁊ terrã. ⁊ oĩa q̃ in eis sũt Et oĩa mihi clamãt vt diligã. Itẽ i li. de li. ar. Nut⁹ tui sũt oĩe oĩuꝫ creaturaꝝ cuiua opa laudabilia laudabilẽ mõstrãt opificẽ. Eccĩ. ix. Artificũ opa laudabunt ⁊c. Aug. in li. ↄfes. Si placẽt tibi artificis opa ex his lauda ⁊ i artificẽ retorque actiõeꝫ ne in his q̃ tibi placẽt tu displiceas. Oĩs nã suis actib⁹ ⁊ q̃litatib⁹ ⁊ dispositiõib⁹ ⁊ virtutib⁹ suiꝫ laudat creatoreꝫ. laudãt astra radijs p linguis. Job. xxxviij. Laudãt astra matutina laudãt herbe. flores ⁊ arbores folijs suis q̃si linguis. Laudãt etiaꝫ aues pulle. Aug. Quis sensus hoĩs nõ erubescat sine laudũ celebritate diẽ claudẽ. cũ minutissime aues sũma cũ delectatiõe ⁊ dulci carmine ortũ diei psequant ⁊ noctis. Qui h̃ attẽderet quõ oĩs creatura suis actib⁹ ⁊ ppetatib⁹ suiꝫ laudat creatorẽ. dicẽt. Delectasti me domine i factura tua ⁊c. Sic faciebat ille d̃ quo dicit magister iaco. Q̃dã comes pictauẽsis itrauit ordinẽ cisterciẽñ. fact⁹ ↄuersus ⁊ memor actuũ suoꝝ rogauit eã hũilitat q poneret ad custodiã gallinarũ. satisfactũ ẽ istãtie sue vt hr̃et ibi occupatiõeꝫ. Qui cepit attẽdẽ ⁊ admirari q̃ꝫ solicite oua fouẽ ⁊ pullos. ⁊ quõ pulli statiꝫ sequerent mr̃es. ⁊ pascerẽt ab eis ⁊ dicebat q nũq̃ꝫ sic i mũdo fuerat delectat⁹ sicut h̃ admirãdo. Postea obtinuit vt fiẽt pastor ouiũ ⁊ mirabiliter delectabat i inocẽtia agni. ⁊ quõ agn⁹ ↄfestĩ nat⁹ erat agnoscebat balatũ mr̃is ⁊ currebat p⁹ eã. Post obtinẽs vt fiẽt custos porcoꝝ mirabat quõ porcellini stati nati currebãt ad vbera matris q̃libet ad suũ sꝫ olẽ natiuitatis sue. Ita q pm⁹ ad pmũ. ⁊ alij sꝫ ordinẽ quo nati erãt quõ currebãt ⁊ ludebant cũ mr̃e ⁊ reuersus ad claustrũ nõ cessabat admirari ⁊ laudare i creatur creatorẽ. Itẽ nihil ẽ iniustũ pp ĩfluẽtiã ⁊ diffusiõeꝫ sue bonitatis qꝛ bonitatẽ suã diffũdit i nos bñficia largiẽdo. q̃ si i maloꝝ liberatiõe de q̃b⁹ sat̃ hr̃. Eccĩ. li. Cõfitebor tibi dñe rex ⁊ col. ⁊c. Itẽ i bonoꝝ largitiõe q̃ mlta sũ. de q̃b⁹ ysa. lxiij. Miserationũ dñi recordabor. Scdo laudãdus est de⁹. qꝛ nihil nobili⁹. qꝛ h̃ ẽ ppe officiũ angeloꝝ ⁊ sctõꝝ p⁹ resurrectiõeꝫ. ysa. xxvj. Vos q̃ i puluẽ estis expgiscimini ⁊ laudate ⁊c. Aug. In ciuitate supna erit totũ negociũ tuũ vt laudes quẽ diligis ⁊ facies te cũ amatorib⁹ eius. Idẽ in fine de ciui dei Vacabim⁹ ⁊ videbimus videbim⁹ ⁊ amabim⁹. amabim⁹ ⁊ laudabimus. Ecce q̃d erit in fine sine fine. Iõ Beñ. Supne ciuitatis opatio est assidua dei laudatio ps. Laudationẽ dñi loque. ⁊c. Idẽ. Beati q̃ habitat i domo t. dñe in secula. s. laudabũt te. Et in hoc ↄsistit sũma pfectio nobilitatis hui⁹ officij. qꝛ videlicet est eternũ. alia eni cessabũt istud eniꝫ ppetuũ erit. Angeli aũt suo officio ⁊ exẽplo ad deũ laudãdũ nos puocant. Legit in tripita historia q .b. ignati⁹ martyr ⁊ eius sctõs chie prim⁹ tñ post beatũ petrũ aplm cũ esset in oratiõe rapt⁹ in extasi vidit ⁊ audiuit in supna curia angelos deo psallẽtes ⁊ laudũ canticũ in psalmi pncipio cũ dulci modulo ĩchoabãt ⁊ laudẽ ĩchoatã finito psalmo ↄsũmabãt. Vñ in ecclesia sua statuit antiphonas inchoari ante psalmos. ⁊ in fine ↄsũmari. q̃ ↄsuetudo generaliter ẽ p alias ecclesias itroducta. Itẽ Beda in gestis angloꝝ li. iij. ca. xvi. dicit q beatus forse⁹ qui multoꝝ extitit fundator monasterioꝝ cuꝫ detineret graui lãguore ad ↄsolationẽ suã bis est educt⁹ de corpe: ⁊ postea ad illud reuocat⁹: ⁊ in primo exitu suo vidit ⁊ audiuit multitudinẽ angeloꝝ deũ laudantiũ hec inter alia replicãtes. Ibũt sancti de vtute in virtutẽ videbit deus deoꝝ in syon. Tertio laudãdus est de⁹. qꝛ nihil iocũdius ps. Iocũdũ sit ei elo. m. Itẽ laud. do. qꝛ bo. ⁊c. ysa. xxxv. Et nũc qui redẽpti sũt a dño. venıũt in syon cuꝫ laude ⁊ leticia ⁊c. Berñ. sup cant. Nihil adeo ita repsentat in terris celestis habitatiõis statũ. sicut alacritas laudãdi deũ. Itẽ Aug. de doc. chr̃ia. Cũ de deo nihil digne dici possit admisit tñ humane vocis obsequiũ ⁊ v̾bis nostris i laude sua nos gaudẽ voluit. Quarto laudãdus est deus: qꝛ nihil vtili⁹. Per hoc eni de⁹ honorat. ps. Sacrificiũ laudis hono m. ⁊c. Thob. xij. Opa dei reuelare ⁊ ↄfiteri honorificũ ẽ. Itẽ p hoc officiũ oĩs hostis effugat. vl̃ supat. de spũali ait. ps. Laudãs ĩuocabo dñm ⁊c. De mãli v̾o pꝫ elegãs exẽplũ. ij. paral. xviij. p exẽplũ Iosaphat. q̃ post laudes dei inuenit hostes prostratos. Judic. vij. Gedeon cũ clangore tubaꝝ vicit madianitas. In vita bti germani antisiod epi legit q epi gallicani audiẽtes in britãnie ptib⁹ hẽses pullulare ↄ hereticos. q̃ illuc ↄuenerãt ↄciliũ ↄuocãtes ⁊ illuc euntes cũ btõ germano. Cõfutat ibi hereticis miraculis ⁊ doctrina cũ redire vellẽt picti ⁊ saxones ↄ britões ↄuenerũt i tpe q̃dragesime q̃ vidẽtes se habere paucos milites rogauerũt sanctos epos vt morarẽt cũ eis pstãtes eis auxiliũ. Et cũ sci fidẽ eis pdicarẽt certatim oẽs ad baptismũ ↄuolauerũt. Peracto itaqꝫ pasche die piectis armis armati fide pponũt ĩermes in pĩlio cãpestri occurre hostib⁹ ad pugnã. Qđ audiẽtes aduersarij gauisi sũt q̃si de victoria psumẽtes dei ĩermi ⁊ puo exercitu ad ↄpationẽ eoꝝ ↄ eos pperãt. Tũc sanct⁹ german⁹ collect; expeditis. ponit hostib⁹ ĩsidias. instruẽs eos quõ voci sue oẽs vnanimiter ⁊ ↄformiter rñdeãt. Cum ergo hostes q̃si securi ↄtra eos irruerẽt. cũ ret icepisset beat⁹ germanus alta voce. all'a. ⁊ sacerdotes ⁊ alij ei rñderẽt alta voce. statim aduersarij pstrati: nõ solũ sup se mõtes ⁊ rupes fuisse: sꝫ etiã celũ ⁊ terrã credẽtes. armis piectis fugerũt quocũqꝫ potuerũt ol b⁹ suis dimissis. Mlti aũt eoꝝ in flumie se piciẽtes submersi sũt. Et sic chr̃iani ⁊ cãpũ ⁊ eoꝝ oĩa spolia obtinuerũt ⁊ sani ad ppria redierunt. Itẽ p hec aĩa a mort piculo ↄseruat spũliter a morte spũali. ex duꝫ occupat in spũalib⁹. nõ libꝫ sibi circa vicia occupari. Iõ dicit ysa. xlviij. Laude mea ĩfrenabo te ne ĩtereas. Cũ q̃dã regulares eẽnt i q̃dã ecclesia: ⁊ i die pasche officiũ misse icipẽrẽt. Resurrexi ⁊c. facto terre motu magno absorpti sũt a terra cũ mõasterio i quo erãt. Cũ aũt ãno reuoluto ibi ↄuenissẽt amici eoꝝ ad eoꝝ memoriã faciẽdã subito cũ eccl'ia redierũt: ⁊ q̃si a modico sõno excitati receperũt idẽ officiũ.

Circa scdõꝫ. s. q̃liter de⁹ sit laudãd⁹. habet ex v̾bis bti Berñ. sup cãtica. dicẽtis. moneo vos kr̃ıt. Sequit. Sẽp ac strenue diuinis interesse laudib⁹: ⁊ vt reuerẽter ⁊ alacriter dño assistatis nõ pigri non sõnolẽti. nõ oscitãtes nõ pcẽtes vocib⁹ nõ pscindẽtes v̾ba dimidia nõ itegra trãsiliẽtes. nõ fractis ⁊ remissis vocib⁹ muliebre q̃ddã balbe de nare sonãtes: sꝫ virili affectu ⁊ sonitu voces sancti spũs depromẽtes. Idẽ ibidẽ dicit q sex sũ laudi diuine necessaria vt debite fiat. imolãtes hostiã laudis. ⁊ reddẽtes vota nr̃a de die i diẽ curem⁹ cũ oĩ vigilãtia ↄiugẽ sensũ v̾sui ⁊ itellectũ ⁊ affectũ sensui exultatione affectui g̃uitatẽ exultatiõi hũilitatẽ ↄg̃uitati. libertateꝫ hũilitati: quo iterdũ liberis purgate mẽtis passib⁹ pcedam⁹ ⁊ excedam⁹ p insitatas q̃sdã affectiões ⁊ spũales leticias i iubileis amẽitatib⁹. ⁊ i lumie dei i suauitate. i spũ scõ. ¶ De gr̃arũ actiõe. DIS XXXVIII.

Einde ẽ vna spẽs orõnis ⁊ nona i oratiõe q̃ vocat gr̃arũ actio. De q̃ vidẽdũ est pmo q̃re debem⁹ deo gr̃as agere. Scdo de quibus. Notãdũ aũt q deo debem⁹ gr̃as agere: qꝛ debitum: qꝛ nobile: qꝛ

placitū. q2 vtile. Primo qdē q2 debitū ꝓpter multitudinē gratiarū quas nobis exhibuit in tpe grē. Bern̄. Ardorem desiderij patrū suspiratiū aduētū chri in memetipso cogitans ꝯfundor ⁊ cōpungor torporēq3 miserabiliū hoꝝ tēpoꝝ. Quis enī ē aliqs gratus de tāti beneficij susceptiōe. qn̄tū grati erāt ꝓ sola beneficij ꝓmissiōe. Scdo debemus deo grās agere. q2 nobile. Hec ē enī actio beata ⁊ beatorū3 quā agūt in paradiso ysa li. Inuenieī in ea gratiaꝝ actio ⁊ vox laudis. sicut p3 Apoc. iiij de quattuor aīalibus deo gloriā ⁊ honorē ⁊ benedictionē dātibꝰ ⁊ de viginti quattuor seniorībꝰ ꝓcidētibꝰ ante thronū coronas suas mittētibꝰ. Itē qnto eiusdē idē dicebant quattuor aīalia ⁊ milia miliū angeloꝝ. Idē v. j Turba quā dinumerare nemo poterat ⁊ oēs angeli cla. ⁊c. Tertio debemꝰ deo grās agere q2 placitū. Hoc n. opus multū placet deo. Est n. adeps in holocausto dn̄i. qd̄ voluit dn̄s sibi reseruari Leui iij Oīs adeps dn̄i ē iure ꝑpetuo pā. Sicut adipe ⁊ pinguedine ⁊c. h' est vnguētū quo maria vnxit caput dn̄i qd̄ ē p̄ciosissimū. Preciosum qdē3 ē vt dicit Bern̄. sup cātica vnguētū ꝯtritiōis qd̄ fit ex peccatoꝝ ꝯsideratiōe. p̄ciosius ꝯpassiōis qd̄ fit ex miseroꝝ pietate ⁊ ꝯpassiōe p̄ciosissimū deuotiōis qd̄ fit ex bn̄ficioꝝ dei recordatiōe ⁊ grāꝝ actiōe h' īpinguat aīa. Quarto debemꝰ deo grās agere q2 vtile. Augu. Quid melius. ⁊ aīo geramꝰ. ⁊ ore ꝓmamus ⁊ calamo exp̄mamus q̄3 deo grās. h' nec dici breuius nec audiri letius nec intelligi grādius nec agi fructuosius pōt. Liberalitas. n. dei magis grās agētibꝰ ampliꝰ elargit. ꝓuer. xi. Aīa q̄ benedicit īpinguabit. Eccl. xliij Exaltantes eū replemini virtute illiꝰ. Bern̄. Nō ē dignꝰ dādis q̄ nō agit grās de datis Eccs j. Ad locū vn̄ exeūt flumina reuertūt vt iteꝝ fluant. Bern̄ Felix q̄ ad singula dona grē redit ad eū in quo ē plenitudo oīū graꝝ. Cū. n. post acceptū donū nō īgratos nos exhibemus locū facimꝰ ī nobis grē. vt inde maiora accipe mereamur. Idē fluminis aqua si stare cepit ⁊ ipa putrescet ⁊ inūdatiōe facta. supueniēs repellet. Sic plane graꝝ cessat decursus vbi recursus non fuerit. nec mō nihil augeī īgrato s3 ⁊ qd̄ accepat ei vertit ī pnicię. Fidelis āt ī modico cēset dignꝰ munere ampliori. Reqre supra de īgratitudine. Circa scdm. s. de qbꝰ debemus grās agere. sciēdū q2 de malorū liberatiōe de qbꝰ liberauit nos dn̄s De qbꝰ satis habeī Eccl. li. Cōfitebor tibi dn̄e rex ⁊c ꝑ totū. Sic faciebāt tres pueri liberati a fornacis ardore. Dan̄. iij. Tūc hi tres q̄si ex vno ore glorificabant. ⁊ laudabāt. bened. ⁊c. Silr iudei. ij. Mach j. de magnis piculis liberati a deo magnifice grās agimꝰ ⁊c. Qui aūt sūt īgrati liberatori a tot malis liberati. crudeliores sūt leonibus ⁊ de h' in iudicio a dn̄o ꝯuinci poterūt. De gratitudine enī multa legimus exēpla. In vita beati hiero. legiī q2 cū de scripturis sacris quadā die cū discipulis disputaret. intrauit leo claudicās alijs p2e timore fugiētibꝰ. Hiero. occurrit hospiti. Qui cū pedē vulneratū a sentibus ei ostēderet. fratres vocauit pedē eiꝰ lauit. spinā remouit. curā eiꝰ haberi p̄cepit Leo cito curatꝰ. a fratribꝰ memor beneficij nō recessit. Et leoni postmodū curā asini ī pascuis cōmēdaūt. q̄ ligna deportabat ad opus fratrū. q̄ eū ducebat ⁊ reducebat ⁊ diligēter seruabat. Cū aūt semel dormiret trāseūtes mercatores cū onustis camelis vidētes asinū sine custode secū duxerūt. Cū aūt leo excitatꝰ asinū rugiēdo ꝑ siluā3 diu quesisset. tādē solus ⁊ verecūdus redit ad domū. Cui cū īponerēt frēs ligna deportāda ꝓ asino credētes q2 ꝑ fame asinū comedisset libēter obediuit. Cū aūt eēt in silua eadē. ⁊ vidēs dictos reuenire mercatores asinū cū camelis ducētes. quē cū cognosceret. ⁊ cū rugitu magno illuc curreret. mercatores sugiētes oīa dimiserūt. Ipse aūt cū cauda asinū camelos. ⁊ onera adduxit ad frēs. stupēces ⁊ mirātes qd h' eēt. p̄cepit Hiero camelos recipi. refici ⁊ seruari vsq3quo ad rei noticiā deuenissent. Mercatores aūt paꝝ post veniētes ⁊ veritatē fatētes. remittēte beato Hiero. medietatē oīum q̄ ferebāt fratribꝰ erogātes dimiserūt. Scdo grās referre debemus ꝓ inimicoꝝ nostroꝝ depressiōe. ⁊ attritiōe vt demonū ⁊ vicioꝝ. Qd̄ factū ē maxime in īcarnatiōe. ⁊ passiōe christi. in qbꝰ ⁊ virtus diaboli ē attrita. Et vicia sūt in vere petētibꝰ ꝑ chri misericordiā ad nihilū redacta in sacramētoꝝ opatiōe ⁊ īstitutiōe. ysa. xxv. Durabiī moab sub eo ⁊c. Hiero. Gratias tibi referimus saluator seculoꝝ. q2 tā potētē3 aduersariū nostrū deiecisti. quē cū occideris occidisti. Hic aduersarius est diabolus aut peccatū. Maxime peccatū nos excecauerat. ⁊ ipe per doctrinā nos illuminauit. Nos illaqueauerat. ⁊ ipse ꝑ misericordiā a vinculis nos liberauit. Nos intoxicauerat. ⁊ ipe per sacramēta nos creauit. Nos reos morte fecerat. ⁊ ipse ꝓ nobis morti se exposuit. Pro his ei grati esse debemus ad exemplum leonū3. De primo legūtur duo exempla li. xi ecclesiastice historie q2 scilicet grati esse debemus pro nostra illuminatione. Legitur ibi q2 quida3 cecus venit ad cellam beati machari. ⁊ cum inuenisset eum de luto parietis iuxta quē iacere consueuerat ⁊ de aqua putei de qua bibere cōsueuit faciens adiunctionē liniensq3 ex ea sibi oculos clare vidit Ipse aūt nō ingratus vt nouē leprosi de quibꝰ legiī Luc. xvij. rediit post ad eū cū omni domo sua magnificās eū. Ibidē etia3 legitur q2 quedā leena habens spelūcā iuxta cellulā dicti viri. cum inuenisset catulos suos cecos de lena cos ei deportauit. ⁊ ante pedes eius eos deposuit Cumq3 intelligeret ꝓ illuminatiōe catulorū beluā supplicare eo orante illuminaīt ⁊ matrē sequenī ad speluncā non ingrati quia pelles oīum cū pilis quas ipsi capiebant in venatione cū matre sepius ⁊ plurimas quasi pro mercede ante hostiū cellule deportabāt. Itē grati esse debemus pro absolutiōe a vinculis peccatorū de quibus. ps. Funes peccatorū circūplexi sunt me ⁊c. Itē Dirupisti ⁊c Diciī q2 cū quidā leo captus esset in funibus venatorū. ⁊ quidā pastor ei cōpatiens eū a vinculis absoluisset. Iterū3 dictus leo captus est a venatoribus īperatoris ⁊ cū alijs beluis in cauea includiī. Cū autē dictus pastor quoddā factū fecisset propter quod adiudicatus esset dictis beluis tradēdus ad deuorandū recognoscēs eū leo nō solū ei nō nocuit sed ab alijs bestijs eū ꝯseruauit. Itē de h' q2 a veneno ⁊ ꝑpēte īfernali nos liberauit ꝑ gra3. De quo Eccl. xxi. Q. a. fa. co su pec. ꝯ. Dr cū q̄dā miles vadens per siluam inueniret leonē pugnātē cū maximo serpēte: qui ia3 leonē per collū circūligauerat ⁊ eū veneno suo occidere laborabat: miles cogitās de nobilitate leonina ⁊ malicia serpētina extracta ense caput serpenti amputauit Leo aūt vidēs militē secutꝰ est eū q̄si domesticū aīal. ⁊ pro eo liberādo multa ꝓlia gessit ꝯ eius hostes. Per hoc āt q2 se deꝰ morti exposuit vt nos a morte liberaret. multū debemꝰ ei eē grati ⁊ q̄ntū possumus nos extēdere ad gratiaꝝ actiōes. Ecclesiastici. xix. Gratiā fideiussoris ne obli. ⁊c. Tertio grati eē debemꝰ ⁊ gratias agē pro ꝓmissiōe ⁊ administratiōe rerū ad victū necessariū3. Multi aūt porci sub ylice nō leuāt oculos ad eū q̄ sibi glādes excutit nec eū agnoscūt nec ei grās reddūt. ideo īpīguati ⁊ īgrati vt porci subito comedēdo sepe pereunī ⁊ occidunī. Aliqn̄ illi q̄ plus impinguanī magꝰ ingrati īueniunī. sic p3 de asino leprosi q̄ magis impinguatꝰ magis est ei rebellis ⁊ citiꝰ eū in lutū ꝓijcit. Silr accipiter nimis īpinguatus a dn̄o suo ꝯtēnit venire ad manū eius. Silr gallīne in augusto minus volūt venire ad dn̄i sui domū q̄3 in hyeme in qua parū foris inueniūt. Cōtra istā ingratitudinē sunt exēpla terre. plātarū ⁊ arborū q̄ quāto magis excolunī ⁊ īpinguāī. tāto maiorē fructū dn̄o suo reddunt nāliter Econtra illi qbus magis ꝓuidet res tpales quo abūdātius habēt ipsas res magis sunt īgrati. ⁊ magis insurgūt in patremfamilias. q̄ ipsas res dat. Isa. j Filios enutriui ⁊ exaltaui ⁊c. Itē cōtra hanc ingratitudinē poniī exēplū ferarū. que recognoscūt benefactores suos ⁊ grate sunt eis. Vn̄ in vitis patrū legiī q2 circa horā nonā ꝯsueuerat lupa venire ad cellā cuiusdam fratris cui dabat ille de reliquijs mēse sue illa pro gratiarum actione cōsueuerat ei manus lambere ⁊ osculari ⁊ recedere. Cū aūt semel dicta hora ille venisset. nec fratre3 inuenisset. postq̄3 diu expectasset intrauit ⁊ accepit panē vnū in sporta ⁊ recessit nec sequenti die rediit. Cū aūt de hoc molestareī solitarius ⁊ nō redibat. rogauit ꝑ hoc dominū. Dicta autē lupa verecunda quasi facti sui conscia rediit prosternēs se ad pedes eius quasi veniā petens. Ipse autem manu blādiens eā vocauit: ⁊ ei beneficiū duplicauit. Itē cōtra ingratos de beneficio isto poniī exemplū illius pauperis de quo legitur in vitispatrū. Ubi diciī q2 cū pauperes cōuenissent ad agapē que fiebat in quadā ciuitate: ⁊ quidā patrū illuc venisset: cū de nocte surrexisset ad orandū audiuit quendā iacentē sub napta quā solam habebat in hyeme gratias multas deo agentē pro illa: ⁊ dicentem q2 sub illa poterat se extendere sicut vnus īperator: ⁊ de hoc q2 multi magni erāt in carceribus multi qui nec talē poterant habere

Quarto debemus gratias agere ꝓpter vite tēporalis ⁊ ipsius tēporis cōtinuā administrationē. Actuū. xvij. Dat oībus vitā ⁊ inspirationē ⁊ omnia. Quinto debemus gratias agere deo pro corpore nobis prestito: ⁊ bonis eius. Luce x. Eū timete qui postq̄3 occiderit habet potestatē corpus ⁊ animā mittere in gehēnā. Sexto de bonis naturalibus ⁊ spūalibus. vt est memoria intellectus voluntatis ⁊c Et de ipsa aīa rationali quā dedit nobis ne fiat hō sicut equꝰ ⁊ mulus ⁊c. Septimo ꝓpter largitionē bonorū spiritualiū gratuitorū. De his habeī supra. Octauo ꝓpter largitionē bonorum generaliū. specialiu3. particularū siue singulariu3. De primo Bern̄. Agamus fratres gratias factori nostro. benefactori nostro. redemptori. remuneratori nostro. In p̄io dedit nobis qd̄ sumus. In secūdo qd̄ subsistimus. In tertio factus est ipse qd̄ sumus. In quarto faciet secū esse id quod sumꝰ. Itē de beneficio speciali gratias agere debemus. Qd̄ precipue est in tribus. in expectatione longa iusti

ficatiõe. ɔseruatiõe. Itē de beneficio particulari debem⁹ grãs agere. ɔsiderando de quot ꝛ q̃ntis peccatis ꝛ malis nos de⁹ liberauit ꝛ a quot ꝛ q̃ntis pitulis nos ɔseruauit. ne icideremus in ea. ꝛ quot ꝛ quãta bona nobis fecit particularia. ꝛ facit quotidie. Dicit q̃ q̃daꝫ bon⁹ hõ fuit in frãcia q̃ cũ in mane de peccatis cogitaret. non cessabat vsq₃ ad sextã pect⁹ tũdere ꝛ dicere. Miserere mei de⁹. Post sextã recolēs dei beneficia. similr̄ dicebat ɔtinue vsq₃ ad noctē. Deo grãs. Nono de maloꝝ pene ɔmissiõe q₂ ista mala p̄sentia mittit de⁹ ad bonũ nostrũ ad liberationē a malis culpe ꝛ pene future. Itē ad grē ꝛ glorie accumulationē debemus esse similes Job. j. ꝛ ij. dicenti oĩbus. Sit nomē dñi benedictũ. Et illi abbati q̃ dicebat cũ dictũ fuisset ei ɔuale scētia cuiusdaꝫ ĩfirmitat̄ q₂ irrecupabilr̄ oculos amisisset. dixit deo grãs q̃ destruxerat duos de suis pessimis inimicis. Silr̄ ad exẽpluꝫ Thob. b̄ndicẽt̄ deũ de sua excecatiõe. Eiusdē. ij.

Decimo debem⁹ grãs agere de malis q̃ ꝑ nobis dei filius sustinuit. Itē de tot custodib⁹ quos nobis ad nostrã ꝛ bonoꝝ nostroꝝ custodiam dedit rationis. virtutum pᵱlatorum preceptoꝝ angeloꝝ. ꝛ suꝑiũ. Undecimo de succursu tot refugioꝝ ꝛ remedioꝝ. vt sunt vulnera crucifixi. sanctorũ verba. merita. preces. exempla. sacra loca. sacramenta ꝛc̄.

De iubilatione. DIS. XXXIX

Emũ ē vna species orationis ꝛ vltima in ordine q̃ vocat̄ iubilatio De q̃ in. ps̄. Beat⁹ populus q̃ scit iubilatiõeꝫ. Itē ascēdit de⁹ in iubilo. Glo. Iubilus ē exultatio mentis habita de eternis in vocē ɔrũpēs. s. vel querulose cõquestiõis vel admiratiõis. vel grãꝝ actionis vel collaudatiõis. ꝛ hmõi q̃ nec corde põt retineri. nec ore exprimi. Job. viij. Impleat̄ os tuũ risu. ꝛ labia tua iubilo. Greg. Mēs iustorũ eterne securitatis gaudio iplet̄. ꝛ labia iubilo. qḋ cũ tanta leticia cordis ɔcipit̄ quã s̄mo nõ explicet ꝛ t̄n tñ os sonet. Seqū. Qui oderũt te iduent̄ ɔfusiõe ꝛc̄. Job. xxxviij. Cũ me laudarēt astra matutina ꝛ iubilarēt filij dei. Ibi glo. Greg. Iubilatio dr̄ cũ cordis leticia oris efficacia. nõ implet̄. Itē laudãt angeli q̃ iã tãte claritatis latitudinē in sublimib⁹ vidēt. iubilant hoĩes q̃ adhuc inferiorib⁹ oris sui angustias sustinēt. Fit aũt iubilatio ex quattuor causis. Prima est ex opeꝝ ꝛ beneficioꝝ dei ɔsideratiõe. admiratiões deuotione. ꝛ exultatiõe. ꝛ inexpssibilis illius exultatiõis ꝛ obligatiõis ad laudãdũ deũ gratiarũ actiõe. ps̄. Iubilate deo oĩs terra. seruite. dño in leticia. Ibi glo. Sicut messores ꝛ vindemiatores de considerata copia fructuũ iocũdant̄. ꝛ de fecũditate terre cantant. ꝛ interserũt voces quasdã sine verbis in eleuatiõe animi exultãtis. ꝛ hec est iubilatio improbãda. Sic iusti gaudēt videntes mundo corde q̃d deus ꝛ quãta ꝛ quo ordine ꝛ q̃ mirifice fecerit. Unde sancti exultãtes cantant. Et hec est iubilatio coronanda. Sic faciebat ps̄ attēdens ꝛ recolens dei beneficia ꝛ opera dicēs. Benedic aĩa mea dño ꝛc̄. Secũda causa est ex sponsi visitatiõe ꝛ subita grē eius ꝛ ɔsolatiõis inundatiõe. Berñ. sup cant. Osculet̄ me ꝛc̄. Hoc osculũ nõ ē ex actu ꝛ strepitu labioꝝ. sꝫ est reuelatio secretoꝝ superioꝝ gaudioꝝ. Sic iubilabat q̃ dicebat Sap̄ xij. O q̃ bonus ꝛ q̃ suauis est in nobis spiritus tuus dñe. Berñ. Procedamus ꝛ excedamus per inusitatas quasdã affectiones ꝛ spirituales leticias in iubileis amenitatibus in lumine dei. in suauitate. in spirituſancto vt alauda que gradatiꝫ ascēdit laudãdo ꝛ iubilãdo ꝛ ɔceptũ gaudiũ nõ interrũpēdo. ꝛ continuando laudē cadendo ꝛ deficiēdo. Itē Berñ. Tu mihi es o bone iesu iubilus in corde. mel in ore. melos in aure. Tertia causa est ex celestiũ gaudioꝝ ɔceptiõe affectiõe exultatiõe. reuelatiõe. ꝛ meditatione. Glo supra Iubilate deo oĩs terra cantate ꝛ exultate ꝛ psallite. Iubilus est gaudiũ qḋ cor non põt retinere. nec os exprimere. nec locutio diffinire. ysa. lxiiij. Oculus nõ vidit deus absq₃ te q̃ue preparasti. ꝛc̄. Et paulus similr̄ cui reuelata sunt secreta celestia ij. Cori. ij. nec oculus vidit. nec in cor hoĩs ꝛc̄. Apocal̄ xix. Audiui quasi voces aquaꝝ dicentiũ alleluia regnabit de⁹ omnipotēs Gaudeamus ꝛ exultemus. ꝛ demus gloriã deo q₂ venerunt nuptie agni. Quarta causa est ex inebriatione. contēplationis ꝛ degustatione. Can. j. Introduxit me in cellaria sua exultatiõis ꝛ leticie ꝛc̄. ps̄. Inebriabo ab vberibus. ꝛc̄. Sicut enim pice ꝛ merule inebriate garriũt. ꝛ voces quasdã ex ebrietate promunt. sic anime contemplatiue pre ebrietate ꝛ suauitatis ꝛ dulcedinis diuine degustatione tripudiantes interius garriunt sibimetipsis quasdã indicibiles gratiaꝝ actiones ꝛ laudes q̃ nõ omnino possunt interius retineri. sꝫ pre amboris diuini vehementia vt olla ad ignem magnũ ɔstrepunt ꝛ saliunt. ꝛ extra gaudiũ qḋ sentiunt ebulliũt. ps̄. Memoriã abundãtie ꝛc̄. Item vbi dicit̄ in. ps̄. Scopebã spiritũ meũ. alia translatio habet. garriebaꝫ spiritu meo. Sic apl̄i spũsancto repleti loq̄bant̄ variis linguis magnalia dei: ꝛ reputati sunt musto repleti mãli a quo erãt ieiuni vt ꝑbat Petr⁹ Act. ij. Pleni aũt erãt musto spũssancti: quo mouēte ꝛ vrgēte nõ poterãt nõ loq̄ ea que audierãt ꝛ viderãt. Act. iiij. Berñ. Nos aũt q̃si ꝑ dulcedinē cõtēplatiõis supra nos ipsos rapimur q̃si sumētes q̃ddã vinũ leticie ꝛ mire suauitat̄ de celesti cellario sebriamur ab vbertate dom⁹ ꝛ hũanũ quodãmõ sensuꝫ excedimus: ꝛ in diuinũ quodãmõ affectũ mutati a nobismetipsis alienamur. Idē Quē talis gust⁹ iebriauerit ad op⁹ omne ꝛ oēm laborē hylarescit laborat ꝛ non lacessit: festinat nec deficit: dolet nec sentit. laceratur ꝛ nescit. irridet̄ ꝛ non aduertit. Ex p̄dict̄ causis ꝛ alijs Maria de Ogniꝫ vt in vita eius dicit̄ ante mortē suã fuit ĩ multiplici iubilatiõe. Primo n. ex amoris vehemēti ĩflãmatiõe: ꝛ mētis illuminatiõe ꝛ secretoꝝ apriõe. Nã q̃ddã de seraphim appuit ei. expãdēs alas suas supra pect⁹ suũ q̃ ĩfuso sibi lumĩe cognitiõis ꝛ feruore affectiõis icepit ista voce cãtare. alleluia. ꝛ iubilare. laudare. ꝛ grãs agere: ꝛ mira dicē de deo ꝛ de sctis ꝛ secret̄ ꝛ futuris ꝛ etiã in romano rithmice ꝑ tres dies ɔtinue ac si ea añ se scripta vidēt cãtãdo ꝛ ɔtinuãdo Et a sũmo dono beate trinitat̄ icipiēs mira ꝛ ĩaudita de ea cãtabat. Quoꝝ pauca prior dom⁹ de Ognies cape potuit. Dicebat. n. ĩter alia. a lumĩe beate trinitat̄ in sctĩs angelis resultare ĩtelligētiã ꝛ lumine hũanitat̄ chr̄i in sctĩs aĩab⁹ fructũ gloriosissimũ resultare: beatã vginē iã glorificatã in corpe gloriosissime ꝛ ɔstãtissime asserebat. Nec illos q̃ cũ dño surrexerũt postea fuisse incineratos: sed cũ dño ascēdisse. Itē beatũ Stephanũ quē rosariuꝫ paradisi dicebat. asserebat ꝑcib⁹ obtinuisse ɔuersionē beati pauli: ꝛ q₂ ꝑ eo succedēt ei p̄dicator. Itē supra modũ exultãs iubilabat. q₂ p̄ b ꝛ dicebat q₂ cũ beat⁹ paulus spm̄ reddēt. b. stephanus affuit dicēs. Dñe hoc singulare mun⁹ dedisti mihi qḋ ego cũ multiplici fructu reddo tibi. Et hoc dicēs exhibuit ei spm̄ b. pauli. Itē int alia iubilabat cũ mira exultatiõe ꝑ hoc q₂ dñs mũdũ in ꝑrio debebat ꝑ p̄dicatores suos visitar̄: ꝛ ꝑ magna pte illumiare. Et hoc fuit parũ ante tp̄us illud quo dñs misit ordines frm̄ p̄dicatoꝝ ꝛ minoꝝ. Itē ꝑ illud in diũ mlta de veteri testõ ꝛ nouo cecinit: ꝛ ad vltimuꝫ pro amicis suis dñm rogauit ꝛ ipsos ei ɔmēdauit. Itē cũ ep̄s tholosanus fulco eã visitasset ꝛ in eccl̄ia celebraret ꝛ altare virginis ɔsecraret. in ꝑceptiõe eucharistie vidit colũbã de celo descēdētē: ꝛ in os eius eucharistiã ponētē: ꝛ eũ claritate mirabilr̄ trãsfundētē. ꝛ ei⁹ aĩaꝫ illustrãtē. Itē cũ nõ possꝫ aliq̃d comedere: nec odorē panis sustinere cũ reciperet eucharistiã: nec posset masticare q̃si dulce mãna liq̃scebat in ore ipsi⁹ ꝛ bis accidit dũ illud reciperet vt ei⁹ facies q̃busdã radijs splēderet. Cũ aũt aliq̃s tētaret̄ vtrũ nõ ɔsecratã hostiam posset recipe statim odorē panis abhorruit expuit ꝛ respuit: ꝛ cũ tetigisset dētes ei⁹ grauit̄ affligebat̄: ꝛ anhelabat ꝛ singultizabat. Ita afflicta q₂uix potuit tota nocte eē ĩ pace os freq̄nr̄ abluēs ꝛ expuēs Obijt aũt Anno dñi millesimoducētesimodeciotertio. dñica die ĩ vigilia b. Iohis baptiste hora nona migrãs ad celestē spõsuꝫ. Huiusmõi cordis leticia ĩ viꝛ̄ pfect̄ ĩchoat̄ in via: ꝛ nõ nisi in p̄ria vbi icessanter ꝛ sine fine iubilãt oēs filij dei. i. oēs sancti ꝛ angeli ɔsummat̄. Ad quã incõprehēsibilē. ieffabilē ꝛ eternã iubilatiõis leticiaꝫ nos ꝑducat q̃ sine fine viuit ꝛ regnat ĩ seculoꝝ secula b̄ndict⁹ deus.

Um scdm̄ hieronymũ. bernardũ ambrosiũ ꝛ cyprianuꝫ vginitas sit excellētissima ĩ genē castitat̄. libꝫ mihi octo vtilitates q̃s vginitas facit eã s̄uãtib⁹ efficaciter in p̄nti ꝛ in futuro ꝑ modũ additiõis describē. ꝛ exẽplis sctõꝝ roborãdo ɔfirmare. Primo nãq₃ vginitas facit ꝑsonam q̃ eã custodit liberã a s̄uitute ꝛ onere mr̄imonij qḋ dicit̄ q̃si magnũ onus qḋ ē in viroꝝ subiectiõe. oppssione ꝛ labore. ac etiam dolore q̃ est in defloratiõe. in miserijs q̃ sũt in erũnis in ɔceptu ꝛ ꝑlis deportatiõe ꝛ ꝑturitiõe ꝛ educatiõe. q̃ ꝑ maledictiõe inflicta sũt mulierib⁹ ꝑpter petrũ p̄me mulieris. Geñ iij. ait dñs mulieri. Multiplicabo conceptus tuos ꝛ erũnas tuas in dolore pies: ꝛ sub viri ptãte eris ꝛc̄. j. corin. vij. De virginib⁹ p̄ceptũ dñi nõ habeo ɔsiliũ aũt do ꝛc̄. Et post Si solutus es ab vxore noli vxorē q̄rere. Et p⁹. Uolo aũt vos sine sollicitudine esse. s. mundi. Qui sine vxore est solicitus est q̃ dñi sũt q̃ aũt vxorē habet. solicitus est q̃ mũdi sũt ꝛ quõ placeat vxori ꝛ dē in sua ē. Que innupta ē virgo cogitat q̃ dñi sunt vt sit casta corpe ꝛ spũ ꝛc̄. Itē. ysiđ. Uirginitas ē admonita ꝛ nõ iussa. Ideo admõita q₂ nimis excelsa. Geminũ enĩ bonũ est vginitas q̃ in h̄ mũdo solicitudinem seculi admittit: ꝛ in futuro eterna p̄mio castitatis percipit

Scđo virginitas vera efficit deo gratum ꝛ delectat pulchritudo dei oculo. Salo. sap̄ iiij. O q̃ pulchra est casta generatio cũ claritate. ysiđ. Nõ ē dubiũ q₂ q̃ casti ꝑseuerãt ꝛ virgines deo efficient̄ eq̄les Amãda ē pulchritudo vigitatis q̃ fruct⁹ e suauitatis: ꝛ pulchritudo inuiolata sctõꝝ castitas ꝛ securitas mentis ꝛ sanitas corpoꝝ.

Item Berñ. ad henricũ señ. archiepiscopum. Castitas. charitas. ꝛ humilitas ꝛ si nullius sint decoris. nec mediocris que etiã diuinos oblectare possint aspectus. Quid enĩ castitate pulchrius que mundum de immundo conceptũ semine facit. de hoste domesticum facit ꝛ angelũ. Differunt autẽ inter se homo pudicus ꝛ angelus. sꝫ felicitate. non virtute. Illius quidẽ felicior istius fortior castitas esse dignoscit. Sola castitas est que in hoc mortalitatis loco ꝛ tẽpore: statũ illius immortalitatis ꝛ glorie representat. vbi neqꝫ nubẽt neqꝫ nubent. sꝫ sicut angeli dei erũt. De his Apoc. xiiij. Sine macula sunt ante thronũ dei. ad quorũ aspectũ diuinus intuitus delectat.

Tertio virginitas est maxime excellentie quãtũ ad statũ ꝛ meritũ. Unde eminẽtior pars ecclesie est qꝺ signat in tecto supremo tabernaculi. qꝺ erat de pellib⁹ hiacinctinis ꝛ celestis coloris. qꝛ stat⁹ virginalis innuit statũ celestem. vt patet in auctoritate supra posita beati berñ. Sola virginitas ẽ q̃ i mortalitatis loco ꝛ tpe illius statũ imortalitatis representat. Et sm beatũ hiero. maius videt esse meritũ ꝛ pmiũ virginũ qꝫ angeloꝝ. qꝛ in eis maior est pugna. Et ĩõ maioris meriti videt esse victoria. Et vbi est maior victoria. videt maius esse meritũ. qꝛ ꝛ maior corona. Itẽ qꝫ magnoꝝ excellat meritũ ẽ supra ostẽsũ li. j. pte. iij. di. xcvj. vbi ostẽsis quõ virginitas cõpat thesauro abscõdito in agro sub tegumẽto humilitatis de duobus magnis senib⁹ q̃ rogãtes dñm qꝫ ondẽderet eis ad quã mẽsurã meriti venerãt. ꝛ respõsũ sit eis qꝫ nondũ venerãt ad mẽsurã meriti cuiusdam pastoris ꝛ vxoris sue q̃ virginitatẽ in cõiugio suo occultauerãt ꝛ seruauerãt multis annis ꝛc̃. Itẽ in collationib⁹ patrũ li. xij. legit qꝫ cũ q̃dã adduxissent ad abbatẽ iohãnẽ virũ magne sanctitatis. ꝛ miraculoꝝ gratia illustratũ hoĩeꝫ habẽtẽ demonẽ ferocissimũ adiuratus ab eo verba eius cõtẽnebat exire nolebat. Adueniẽte aũt ibi rustico agricola in habitu seculari q̃ pmitias fructuũ suoꝝ monachis deferebat. territus demõ ad eius aduẽtũ statim fugit. nõ audẽs sustinere ei⁹ pñtiã. Hic aũt adiuratus a sancto iohe qꝫ diceret ei de vita sua. vix tandẽ dixit qꝫ erat bõ agricola q̃ nũqꝫ reponeret fruct⁹ laboris sui nisi prius ĩde daret plene decimas ꝛ pmitias. ꝛ qꝫ nũqꝫ duxerat boues per cõfiniũ aliene culture nisi prius eis ora clauderet ne aliis nocumẽtũ ĩferrẽt. ꝛ qꝫ nũqꝫ prius iret ad agriculturã vel rediret de ea anteqꝫ ad ecclesiã veniret grãs agẽs bonorum oĩuꝫ largitori. Et cũ eẽt puer pductus a parẽtib⁹ qꝫ vellet fieri monachus cõpulsus ẽ ab eis vxorẽ ducere q̃ accepta ꝛ in virginitate sua pmanẽs eã semp virginẽ seruauit vsqꝫ ĩ finẽ. Quarto virginitas vincit ꝛ supat ꝛ fugat hostes humani generis .s. dyabolũ. Qꝺ patet in pcedẽti exẽplo. Silr. in vita beate margarithe q̃ dyabolũ venientẽ ad tẽtãdũ se ꝛ ad deuorãdũ in specie draconis. facto signo crucis crepari fecit ꝛ aliũ in similitudinẽ ethiopis cõculcauit ꝛ supauit. Similiter in passiõe iustine ꝛ cypriani. quõ iustina virgo demões tẽtãtes eã vt cõsentiret eundẽ in specie nutricis sororis ꝛ matris sue. virtute crucis supauit ꝛ effugauit. Itẽ vincit carnẽ ꝛ eius tẽtationes quarũ spẽs virginitas refrenat. Etiã mũdũ quẽ amore virginitatis seruãde amator virginitatis cõtẽnit. Cuius etiã malitia ꝛ scientia nõ vincit eius sapiẽtiã. Sicut patet in beata agnete. agatha ꝛ katherina ꝛ margaritha. q̃ regnũ mũdi ꝛ oẽm ornatũ eius cõtẽpserũt p amore christi ꝛ pro seruãda virginitate. Quinto virginitas dat ignes materiales ꝛ spirituales incentiuoꝝ carnis. Ut topazius q̃ sedat vndas bullientes. Agatha ait. Si ignẽ adhibeas o tyranne. mihi salutiferi angeli ministrabũt. Sicut etiã fecerũt tribus pueris positis in fornace babylonis. Sicut ĩsup fecerũt lucie agneti ꝛ aliis virginib⁹ multis. Puta agathe euphemie ꝛ ceteris. Si in sup feris mitiaris. audito christi noĩe cõquiescũt. Sexto virginitas feras mitigat vt leones. Dañ. vi. ꝛ in fine. Iteꝫ libro de verbis patruꝫ legitur qꝫ abbas paulus manibus suis cõtrectabat aspides ꝛ serpentes cerastes ꝛ alios. ꝛ scindebat per medium manibus suis nec ei nocebant. Et cũ quererent ab eo fratres vnde ei ista gratia venerat dicebat. Ignoscite mihi si quis possederit puritatẽ. oĩa subiicient ei sicut adam in paradiso. Septimo virginitas impetrat quod petit a domino corde puro. in fide nihil hesitãs. Iac. j. Postulet a deo in fide nihil hesitans qui dat omnibus affluenter ꝛc̃. Sicut fecit beata lucia. de qua legit in passione eius. qꝫ cuꝫ esset virgo deo deuota perexit cũ matre ad sepulchrũ beate agathe. q̃ mater p q̃ttuor annos fluxũ sanguinis patiẽs a nullo medicoꝝ potuerat iuuari cũ aũt mẽ ꝛ filia ad dictũ sepulchꝝ orarẽt p sanitate mrĩs obtinẽda. obdormiuit lucia. Cui apparuit beata agatha ĩ medio angeloꝝ gẽmis ornata dicẽs. Soror mea lucia q̃d a me petis qꝺ ipã poteris cõtinuo pstare matri tue ꝛc̃. qꝛ ecce salua facta est ꝛ ita factum est qꝛ sanata est ex tũc vt lucia petebat. Itẽ cũ paschasius fecisset circa eaꝫ maximuꝫ ignẽ accendi ꝛ illã pice oleo ꝛ resina liniri ꝛ nõ noceret ei. ait iudici.

Rogaui dñm meũ qꝫ ignis iste nõ dominet ei vt credentes in christo tibi insultẽt ꝛ timoreꝫ ab eis tollerẽ passionis ꝛ aut credẽtibus vocẽ insultãdi oĩs ꝛc̃. Iteꝫ cũ beata agnes oraret pro filio pfecti ab angelo occiso pter hoc qꝫ improbe eaꝫ impetebat: astitit ei angelus dñi eleuãs eã ꝛ resuscitãs dictũ iuuenẽ vt petebat predicãtẽ ꝛ clamãtẽ verũ esse deũ christianoꝝ oẽs diĩ gentiũ vani ꝛ tẽpla eorũ vana ꝛ stulta. Itẽ cũ proiecta esset in medio flãmarũ ꝛ expansis manibus orasset ita ignis extinctus ẽ vt nec odor remaneret. Itẽ in passiõe beate cecilie legit qꝫ cũ spõsus eius valerius a gentilitate cõuersus esset ꝛ baptizatus pdicatiõibus ꝛ orõnibus: ꝛ pmisisset virginalẽ pudicitiã se seruaturũ apparuit ei angelus dñi cuꝫ pẽnis fulgẽtib⁹ radiãs ꝛ flãmeo aspectu. offerẽs duas coronas choruscãtes rosis ꝛ liliis cõsertas. alterã dedit valerio: ꝛ alterã cecilie. dicẽs. Istas seruate ĩmaculati corde ꝛ corpore: qꝛ eas attuli de padiso q̃ nunqꝫ marcescũt nec ab aliis videri poterũt nisi ab eis qb⁹ castitas mẽtis ꝛ corporis placuerit. Et qꝛ tu valeriane cõsensisti h⁹ castitati cõsilio misit me dei fili⁹ vt quãcũqꝫ volueris petitõeꝫ ĩfinues. Qui adorãs petiit cõuersionẽ fris sui vnici tyburcii. Qꝺ ãgel⁹ cõcessit ꝛ ad celos recessit ab eis. Qui ĩgressus ad eos sensit tm̃ odoreꝫ de coronis spirãtẽ qꝫ ad v̈ba fris ꝛ odorẽ cõuersus ẽ ad chrꝫ ꝛ baptizat⁹ cũ martyrio coronat⁹ ẽ. Itẽ silẽ ẽ huic id qꝺ legit de dorothea v̈gĩe. cuius festũ ẽ octauo idus februarii. Que cũ post pluria supplicia duceret ad decollãdũ ĩ cesarea capadocie q̃dã scholastic⁹ noĩe theophilus rogauit eã qꝫ de violis padisi spõsi sui mittẽt ei ad quẽ dicebat se pperare: qꝺ illa pmisit ei se ĩpetraturã. Que etiã cũ ĩ hora passionis sue orasset misit ei p puerũ sex ãnoꝝ orariũ suũ: quẽ recipet ꝛ faciẽ suã abstergẽt. sic illa orõnib⁹ ĩpetrauit: tãto pfusus ẽ odore mire suauitat ac si eẽt ĩ padiso. Qui subito ĩmutat⁹ incepit clamare. Bñdictũ nomẽ dñi nr̃i ihũ chr̃i. Qꝺ cũ freq̃nt clamaret capt⁹ ẽ: ꝛ post m̃lta supplicia capitis detrũcatione martyrii coronã accepit de odore veniẽs ad fructũ. Itẽ ĩ passiõe. b. katherĩe legit qꝫ cũ orasset vox de celis audita ẽ. dicẽs: qꝫ id qꝺ retinuerat virgo deuota p meruerat obtinere. Octauo virginitas mẽtis ꝛ corporis pducit ad optatũ finẽ: qꝛ ad beatã dei visionem. Math. v. Bt̃i mundo corde qm̃ ipsi deũ videbũt. Itẽ in festo alexãdri pape. q̃rto kal. aprilis legit qꝫ cũ quirinus de pcepto trayani alexandrũ papã inclusisset in vinculos ꝛ videret miracula q̃ fiebãt p eũ: exhibuit ei filiã balbinaꝫ gutturnosã curãdã q̃ dixit ei qꝫ tolleret boiã õ collo suo ꝛ filie imponeret qꝺ fecit ꝛ curata ẽ: ꝛ ipsa ꝛ pat baptizati sũt. Quo facto angelus apparuit puelle dicte ꝛ tenẽdo faculã in manu dixit ei. Esto ꝛ pmane in v̈ginitate tua. ꝛ ego faciã te videre spõsũ tuũ q̃ p te sanguinẽ suũ fudit. Itẽ legit qꝫ post decessũ beate petronelle flaccus comes diceret felicule v̈gini ab ea edocte ꝛ cõuerse. Unũ ẽ duobus elige. Aut esto vxor mea. aut sacrifica diis. Rñdit felicl̃a. Uxor tua nõ ero qꝛ chr̃i spõsa sũ. Diis nõ sacrificabo: qꝛ christiana sum. Cũ posita in carcere tenebroso fuisset p octo dies sine cibo: ꝛ p alios octo in tẽplo dee veste volẽs aliq̃d cõtingere sibi mõstratũ a v̈ginib⁹ veste. Cũ aũt post eẽt eleuata in eculeo ꝛ torq̃ret cepit clamare. Mõ incipio videre amatorẽ meũ chr̃m: in quo amor me⁹ fix⁹ est. Et diceret ei. Nega chr̃m: dicebat. Ipsũ nõ negabo q̃ ppt me felle ꝛ aceto ẽ potat⁹: spinis coronat⁹ ꝛ crucifixus ꝛc̃. Itẽ in vitis pa. legit de q̃dã v̈gine qꝫ intrãs monasteriũ p ãnos q̃nq̃ginta mãsit ĩtus qꝫ inde nõ fuit egressa: ibi deo seruiens cui apparuit quidaꝫ martyr coletus noĩe q̃ colebat in terra illa. dicẽs. Hodie ad dñꝫ deum tuũ pges: vbi ꝛ ipsũ ꝛ oẽs sctõs eius videbis. Ueni ergo in basilica martyris: vt ibi pri⁹ prãdeas mecũ. Que vĩa cũ mr̃e egressa monasteriũ iuit ad dictã basilicã portãs panẽ ĩ pera. ꝛ fcã orõe ait scõ coleto. Bñdic huc panẽ ꝛ tuis orõnib⁹ ĩpetra qꝺ pmisisti. Sũpto ibi pane reuersa ẽ ad suũ mõasteriũ: ꝛ libellũ quẽ hẽbat ĩ manu dedit mr̃i tradẽdũ epo. Et colligẽs se ꝛ cõponẽs ad modũ defuncte ait. Ecce vado ad dñm meũ. ꝛ sic sine dolore ĩ man⁹ ei⁹ cõmẽdatũ ei reddidit spm̃. Cũ demũ v̈gĩtas sit gẽma pciosissima ĩ thesauris regis ꝛ thesaur⁹ pciosissim⁹ ꝛ imẽsus regis sũmi. cui fures ĩsidias tẽdũt: Quapropt̃ huc vigili solicitudĩe custodire debem⁹: ꝛ quãto pl⁹ huc nos habẽ cogitamus diligẽtius custodire debem⁹ ne perdamus.

Opus preclarũ Qꝺ Speculũ morale intitulat: ab egregio doctore Uincentio alme Beluacensis ecclesie presule: ac sancti dñici ordinis professore: editũ: feliciter finit. Impensis qꝫ ꝛ cura nostra me dioc̃i Herm ãni liechtenstein coloniensis. emendatione diligentissima Impressum Anno Salutis. M. cccc. lxxxxiij. pridie kal. octobris Uenetiis. Laus Christo

Registrum

a

Vacat
Detractio
Peccatorum
Speculi

b

Amare
modo
raliter
appetitus

c

rentur
Item puer.
tes que
stificat

d

quid bonum
necessitas
multa
ra beneficia

e

aliquid ab
diffusionis
de fine
que dicuntur

f

erant pfectio
precedens
pehendendo
dit in deo

g

sit ociu
actus virtutum
lo que
ri pot

h

De impudentia
qd vocatur
gulari vitiis
mutilationem

i

offert deo
cimas et ipse
sensu cor
veritas pertinet

k

lior est
tione vitatis
gitatione ar
assecuti

l

infirmitates
nuchi quos
mitates corpor
boriosa

m

cruciandus
regnat
Item nono
tia. Et hoc

n

cos veri
terit termi
secuti sunt
mulabilis viro

o

primo et
docet opor
Math. xiij.
tio et oratio

p

tantam
ceret subito
emisso infir
iob audistis

q

pedisses. Sic
ore ipsum
bemus: nos ipsos
poralis cupidi

r

qua intrauit
han solvebatur
baiulante Prob
in fide confir

s

De discussorum
et veniens
cit celum et
Libri secundi

t

tes. dentes
propter sui
cebit. verum
rit vt illius

v

q leo
lus fine
cimum est
et arenam

x

Et nota
a dyabolo
qstum ad in
secundum

y

disponere
dicit Isi.
dei superbiam
fellis

z

suo cogeret
corrumpit
Magister
ad eu corruus

&

arma sua
sancto consi
veniale
voluntas

9

simul tritici
vite sanctorum
tis insidiantes
ne que

ꝝ

interficiat
pauare
detur ad
infertur quis

aa

quasi
ret pro eo
amittunt Item
scribentem in

bb

quos macha
re rem q
ri q falsum
Faciamus

cc

conscientie
mortem et
eo quacumque
offerens ei

dd

De frequentatione
turiamisin
supra dictum
cis et sic

ee

per penitentiam
vnde placetur
ueniunt eam
nascitur per

ff

Sic faciunt
bet esse vt
deus enim
detis et orate

gg

habitabant
cognoscant
inquantum
eti legitur
populorum col

VINCENTIUS BEL.

SPECULUM MORALE